קבלה · זהר

ספר הזהר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר הזהר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-הזהר/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 4
בראשית 44
נח 175
לך לך 228
וירא 291
חיי שרה 359
תולדות 398
ויצא 434
וישלח 491
וישב 531
מקץ 571
ויגש 608
ויחי 626
שמות 746
וארא 806
בא 837
בשלח 872
יתרו 942
משפטים 1021
תרומה 1115
ספרא דצניעותא 1260
תצוה 1269
כי תשא 1293
ויקהל 1313
פקודי 1387
ויקרא 1531
צו 1604
שמיני 1635
תזריע 1654
מצורע 1685
אחרי מות 1697
קדושים 1768
אמור 1792
בהר 1852
בחקותי 1866
במדבר 1878
נשא 1890
האדרא רבא 1921
בהעלותך 1975
שלח לך 1999
קרח 2056
חקת 2067
בלק 2082
פנחס 2168
מטות 2322
ואתחנן 2323
עקב 2356
שופטים 2368
כי תצא 2372
וילך 2399
האזינו 2408
האדרא זוטא 2421
תוספות 2451

הקדמה

פרק א

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, כְּתִיב, (שיר השירים ב׳:ב׳) (פנחס רלג, ופ' תשא קפט) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. מָאן שׁוֹשַׁנָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (בגין דאית שושנה ואית שושנה), מַה שּׁוֹשַׁנָּה דְּאִיהִי בֵּין הַחוֹחִים אִית בַּהּ סוּמָק וְחִוָּר, אוּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִית בַּהּ דִּין וְרַחֲמֵי. מַה שּׁוֹשַׁנָּה אִית בַּהּ תְּלֵיסַר עָלִין, אוּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִית בַּהּ תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּסַחֲרִין לַהּ מִכָּל סְטָרָהָא. אוּף אֱלֹהִים דְּהָכָא (נשא דף קלא ב, וקלח, וקמז) (שמות קפו א) מְשַׁעְתָּא דְּאִדְכַּר אַפִּיק תְּלֵיסַר תֵּיבִין לְסַחֲרָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּלְנַטְרָא לַהּ.

וּלְבָתַר אִדְכַּר זִמְנָא אָחֳרָא. אַמַּאי אִדְכַּר זִמְנָא אָחֳרָא. בְּגִין לְאַפְקָא חֲמֵשׁ עָלִין תַּקִּיפִין דְּסַחֲרִין לְשׁוֹשַׁנָּה. (פנחס רלג וצ"ע בקז א), וְאִנּוּן חֲמֵשׁ אִקְרוּן יְשׁוּעוֹת. וְאִנּוּן חֲמֵשׁ [חַמְשִׁין] תַּרְעִין. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב (תהילים קטז:יג"ג) (תרומה קס"ט) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא דָּא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי עַל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן וְלָא יַתִּיר. כְּגַוְונָא דְּשׁוֹשַׁנָּה דְּיָתְבָא עַל חֲמֵשׁ עָלִין תַּקִּיפִין דּוּגְמָא דְּחֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן. וְשׁוֹשַׁנָּה דָּא אִיהִי (תרומה קלא) כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. מֵאֱלֹהִים תִּנָּיָא עַד אֱלֹהִים תְּלִיתָאָה חֲמֵשׁ תֵּיבִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אוֹר דְּאִתְבְּרֵי וְאִתְגְּנִיז וְאִתְכְּלִיל בִּבְרִית הַהוּא דְּעָאל בְּשׁוֹשַׁנָּה (ס"א דא) וְאַפִּיק בַּהּ זַרְעָא. וְדָא אִקְרֵי עֵץ עוֹשֶׂה (סב ב) פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ. וְהַהוּא זֶרַע קַיָּימָא בְּאוֹת בְּרִית מַמָּשׁ.

וּכְמָה דְּדִיּוּקְנָא דִּבְרִית אִזְדְּרַע בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין זִווּגִין הַהוּא (נ"א דההוא) זַרְעָא, כָּךְ אִזְדְּרַע שְׁמָא גְּלִיפָא מְפָרַשׁ בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָן דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית.

פרק ב

בְּרֵאשִׁית, רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (שיר השירים ב׳:י״ב) (צז א, לט ע"ב, ויקרא ד ב, לקמן ה) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ. הַנִּצָּנִים, דָּא עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, נִרְאוּ בָאָרֶץ אֵימָתַי, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דִּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ כְּדֵין נִרְאוּ בָאָרֶץ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, דָּא יוֹם רְבִיעִי דְּהַוָה בֵּיהּ זְמִיר עָרִיצִים, מְאוֹרֹת חָסֵר. וְקוֹל הַתּוֹר, דָּא יוֹם חֲמִישִׁי, דִּכְתִיב יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגוֹ' לְמֶעְבַּד תּוֹלְדוֹת. נִשְׁמַע, דָּא יוֹם שִׁשִּׁי דִּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם. דְּהַוָה עָתִיד לְמִקְדַּם עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, דִּכְתִיב הָכָא נַעֲשֶׂה אָדָם, וּכְתִיב הָתָם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. בְּאַרְצֵנוּ, דָּא יוֹם שַׁבָּת דְּאִיהוּ דּוּגְמַת אֶרֶץ הַחַיִּים. (שהוא עולם הבא. עולם הנשמות עולם הנחמות). (נ"א דבר אחר) הַנִּצָּנִים אִלֵּין אִנּוּן אֲבָהָן דְּעָאלוּ בַּמַּחֲשָׁבָה וְעָאלוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וְאִתְגְּנִיזוּ תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נָפְקוּ בְּגִנִּיזוּ וְאִטְמִירוּ גּוֹ (נ"א בהו) נְבִיאֵי קְשׁוֹט. אִתְיְלִיד יוֹסֵף וְאִטְמִירוּ בֵּיהּ, עָאל יוֹסֵף בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא וּנְצִיב לוֹן תַּמָּן, וּכְדֵין נִרְאוּ בָאָרֶץ וְאִתְגְּלוּ תַּמָּן. וְאֵימָתַי אִתְחָזוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּלֵי קֶשֶׁת בְּעָלְמָא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּקֶשֶׁת אִתְחֲזֵי כְּדֵין אִתְגַּלְיָין אִנּוּן, וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ עַדָּן לְקַצָּץ

חַיָּבִין מֵעָלְמָא. אַמַּאי אִשְׁתְּזִיבוּ, בְּגִין דְּהַנְּצָנִים נִרְאוּ בָּאָרֶץ, וְאִלְמָלֵא דְּנִרְאוּ לָא אִשְׁתָּאֲרוּן בְּעָלְמָא, וְעָלְמָא לָא אִתְקַיָּם.

וּמָאן מְקַיֵּם עָלְמָא וְגָרִים לַאֲבָהָן דְּאִתְגַּלְיָן, קַל יְנוֹקֵי דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְתָא, וּבְגִין אִנּוּן רַבָּיִין דְּעָלְמָא, עָלְמָא אִשְׁתְּזִיב. לְקָבְלֵיהוֹן, (שיר השירים א׳:י״א) תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, אִלֵּין אִנּוּן יְנוֹקֵי רַבָּיִין עוּלְמִין דְּכְתִיב, (שמות כ״ה:י״ח) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב.

פרק ג

בְּרֵאשִׁית רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (ישעיהו מ׳:כ״ו) שְׂאוּ (דף ל׳ א) מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם לְאָן אֲתַר, לְאֲתַר דְּכָל עַיְינִין תְּלָיָאן לֵיהּ. וּמָאן אִיהוּ, פָּתַח עֵינַיִם. וְתַמָּן תִּנְדְּעוּן דְּהַאי סָתִים עַתִּיקָא דְּקַיְמָא לַשְׁאֵלָה. בָּרָא אֱלֹהָ. וּמָאן אִיהוּ. מ״י. הַהוּא (שמות ק״מ א) דְּאִקְרֵי מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעֵילָּא. דְּכֹלָּא קַיְמָא בִּרְשׁוּתֵיהּ. וְעַל דְּקַיְמָא לַשְׁאֵלָה וְאִיהוּ בְּאֹרַח סָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָא, אִקְרֵי מ״י, דְּהָא לְעֵילָּא לֵית תַּמָּן שְׁאֵלָה. וְהַאי קְצֵה הַשָּׁמַיִם אִקְרֵי מ״י.

וְאִית אָחֳרָא לְתַתָּא וְאִקְרֵי מַ״ה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אֶלָּא קַדְמָאָה סְתִימָאָה דְּאִקְרֵי מ״י קַיְמָא (תרומה קל״ח א׳, ויקהל רי״א, בהעלותך קמ״ח ב׳, ולהלן ט׳ א׳, י״ו, קס״ז א׳, שמות קנ״ז) לַשְׁאֵלָה, כֵּיוָן דְּשָׁאַל בַּר נָשׁ וּמְפַשְׁפֵּשׁ לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע מִדְּרָגָא לְדַרְגָּא עַד סוֹף כָּל דַּרְגִּין, כֵּיוָן דְּמָטֵי תַּמָּן, מַ״ה. מַה יָּדַעְתָּ, מַה אִסְתַּכַּלְתְּא, מַה פְּשַׁפַּשְׁתָּא, הָא כֹּלָּא סָתִים כְּדְקַדְמֵיתָא.

וְעַל רָזָא דְּנָא כְּתִיב, (איכה ב) מָה אֲעִידֵךְ מָה אֲדַמֶּה לָךְ. כַּד אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא נָפַק קָלָא וַאֲמַר מָה אֲעִידֵךְ (נ״א ומה [מה] אדמה לך, בההוא מ״ה אעידך) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, [וְהָא] אַסְהֵידַת בָּךְ מִיּוֹמִין קַדְמָאִין דְּכְתִיב, (דברים ל) הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וּמָה אֲדַמֶּה לָךְ בְּהַהוּא גַּוְנָא מַמָּשׁ עֲטָרִית לָךְ בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין עֲבָדִית לָךְ שְׁלָטָנוּ עַל עָלְמָא דְּכְתִיב, (איכה ב) הָזֹאת" הָעִיר" שֶׁיֹּאמְרוּ" כְּלִילַת" יְפִי" וְגוֹ' קָרֵינָא לָךְ (תהלים קכ״ב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֻׁחֻבְּרָה לָהּ. (איכה ב) מָה אַשְׁוֶה לָךְ. כְּגַוְונָא דְּאַנְתְּ יָתְבָה, הָכִי הוּא כְּבֵיכוֹל לְעֵילָּא. כְּגַוְונָא דְּלָא עָאלִין הַשְׁתָּא בָּךְ עַמָּא קַדִּישָׁא בְּסִדְרִין קַדִּישִׁין, הָכִי אוֹמִינָא לָךְ דְּלָא אִיעוֹל אֲנָא לְעֵילָּא עַד דְּיֵעָלוּן בָּךְ אֲכְלוֹסָךְ לְתַתָּא. וְדָא אִיהוּ נָחָמָה דִּילָךְ הוֹאִיל דְּדַרְגָּא דָּא אַשְׁוֶה לָךְ בְּכֹלָּא. וְהַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ הָכָא גָּדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ. וְאִי תֵּימָא דְּלֵית לָךְ קַיְימָא וְאַסְוָתָא, מ״י (שמות רל״ז ב) יִרְפָּא לָךְ, וַדַּאי הַהוּא דַּרְגָּא סְתִימָאָה עִלָּאָה דְּכֹלָּא קַיְימָא בֵּיהּ יִרְפָּא לָךְ וְיוֹקִים לָךְ.

מ"י קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעֵילָא, מ"ה וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְתַתָּא (קצה השמים לתתא). וְדָא יְרִית יַעֲקֹב דְּאִיהוּ מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, מִן הַקָּצֶה קַדְמָאָה דְּאִיהוּ מ"י, אֶל הַקָּצֶה בַּתְרָאָה דְּאִיהוּ מַ"ה, בְּגִין דְּקָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעַל דָּא מִי בָרָא אֵלֶּה.

פרק ד

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי פְּסוֹק מֵילְךָ וְיִתְגְּלֵי סְתִימָא דְרָזָא עִלָּאָה דִּבְנֵי עָלְמָא לָא יָדְעִין. שְׁתִיק רִבִּי אֶלְעָזָר. בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְקָאִים רִגְעָא (נ"א שְׁעָתָא) חָדָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר מַאי אֵלֶּה. אִי תֵּימָא כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, הָא אִתְחֲזָאן תַּמָּן תָּדִיר. וּבְמַ"ה אִתְבְּרִיאוּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ל"ג:ו') בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אִי עַל מִלִּין סְתִימִין לָא לְכְתּוּב אֵלֶּה דְּהָא אִיתְגַּלְיָא אִיהוּ.

אֶלָּא רָזָא דָּא לָא אִתְגַּלְיָא בַּר יוֹמָא חַד דַּהֲוֵינָא עַל כֵּיף יַמָּא, וְאָתָא אֵלְיָהוּ וְאָמַר לִי רִבִּי, יָדַעְתְּ מַה הוּא, מִי בָרָא אֵלֶּה. אֲמִינָא לֵיהּ אִלֵּין שְׁמַיָּא וְחֵילֵהוֹן עוֹבָדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ וּלְבָרְכָא לֵיהּ דִּכְתִיב, (תהילים ח':ד') כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וְגו' יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ.

אָמַר לִי רִבִּי מִלָּה סְתִימָא הֲוָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַלֵּי בִּמְתִיבְתָּא עִלָּאָה וְדָא הוּא. בְּשַׁעְתָּא דְּסְתִימָא דְכָל סְתִימִין בָּעָא לְאִתְגַּלְיָא, עֲבַד בְּרֵישָׁא נְקוּדָ"ה (להלן ט"ו א', משפטים ק"ה א', ט' ב', שמות רכ"ו ב', רכ"ח א) חָדָא, וְדָא סָלִיק לְמֶהֱוֵי מַחֲשָׁבָה. צַיֵּיר בֵּהּ כָּל צִיּוּרִין. חָקַק בֵּהּ כָּל גְּלִיפִין.

וְאַגְלִיף גּוֹ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא סְתִימָא גְּלִיפוּ דְּחַד צִיּוּרָא סְתִימָאָה קַדִּישׁ קַדִּישִׁין בְּנַיְינָא עֲמִיקָא דְּנָפַק מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה וְאִקְרֵי מ"י שֵׁירוּתָא (נ"א ראשיתא) לְבִנְיָנָא. קַיְימָא וְלָא קַיְימָא. עֲמִיק וְסָתִים בִּשְׁמָא. לָא אִקְרֵי אֶלָּא מ"י. בָּעָא לְאִתְגַּלְיָא וּלְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא (דא) וְאִתְלַבַּשׁ בְּלִבּוּשׁ יְקָר דְּנָהִיר וּבָרָא אֱלֶה, וְסָלִיק אֵל"ה בִּשְׁמָא. אִתְחַבְּרוּן אַתְוָון אִלֵּין בְּאִלֵּין וְאִשְׁתְּלִים בִּשְׁמָא אֱלֹהִים. וְעַד לָא בָרָא אֱלֶה לָא סָלִיק בִּשְׁמָא אֱלֹהִים. וְאִנּוּן דְּחָבוּ בְּעֶגְלָא (נ"א בעלמא). עַל רָזָא דָּנָא אָמְרוּ (שמות לכ) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

וּכְמָה דְּאִשְׁתַּתַּף מ"י בְּאֵלֶּה, הָכִי הוּא שְׁמָא דְּאִשְׁתַּתַּף תְּדִיר. וּבְרָזָא דָּא אִתְקְיִים עָלְמָא. וּפְרַח אֵלְיָהוּ וְלָא חֲמֵינָא לֵיהּ. וּמִנַּיְהּ יְדַעְנָא מִלָּה (דא) דְּאוֹקִימְנָא (וקאימנא) עַל רָזָא וְסִתְרָא דִּילֵהּ. אֲתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְכָלְהוּ חַבְרַיָּיא וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ. בָּכוּ וְאָמְרוּ אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיַּי.

פרק ה

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן עַל דָּא שְׁמַיָּא וְחֵילֵיהוֹן בְּמַ"ה אִתְבְּרִיאוּ, דִּכְתִיב (תהלים שם) כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ וְגו' וּכְתִיב, (תהלים שם) מָ"ה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

תְּנָה" הוֹדְךָ" עַל" הַשָּׁמַיִם", עַל הַשָּׁמַיִם אִיהוּ לְסַלְקָא בִּשְׁמָא. בְּגִין דְּבָרָא נְהוֹרָא לִנְהוֹרֵיהּ וְאִתְלַבַּשׁ דָּא בְּדָא וְסָלִיק בִּשְׁמָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, דָּא אֱלֹהִים עִלָּאָה, דְּהָא מ"ה לָא הֲוֵי הָכִי וְלָא אִתְבְּנֵי.

אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמַשְׁכָן אַתְוָון אִלֵּין (מאילין) אֱלֹ"ה מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא. וְאִמָּא אוֹזִיפַת לִבְרָתָא מֵאנַהָא, וְקַשִּׁיטָא לָהּ בְּקִישׁוּטָהָא. וְאֵימָתַי קַשִּׁיטָא לָהּ בְּקִישׁוּטָהָא כְּדַקָּא חָזֵי. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחֲזוֹן קָמָהּ כָּל דְּכוֹרָא, דִּכְתִיב אֶל פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ, וְדָא אִקָּרֵי אָדוֹן כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (יהושע ג׳:י״א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. כְּדֵין נַפְקַת ה' וְאָעִילַת י', וְאִתְקַשְּׁטַת בְּמָאנֵי דְכוּרָא לְקַבְלֵיהוֹן דְּכָל דְּכַר בְּיִשְׂרָאֵל.

וְאַתְוָון אִתָּרְנִין מִשְּׁכָן לוֹן יִשְׂרָאֵל מֵעֵילָּא לְגַבֵּי אֲתַר דָּא (תהילים מ״ב:ה׳) אֵלֶּה אֶזְכְּרָה. אַדְכַּרְנָא בְּפוּמָאי וְשָׁפִיכְנָא דְּמָעָאי (ברעות נפשי בגין לאמשכא אתוון אלין) וּכְדֵין אֲדַדֵּם מֵעֵילָּא עַד בֵּית אֱלֹהִים, לְמֶהֱוֵי אֱלֹהִים כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ. וּבְמַאי, (תהילים מ״ב:ה׳) בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁתִיקָא דִּילִי בְּנָא מַקְדְּשָׁא לְעֵילָּא וּבְנָא מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא. וּבְוַדַּאי מִלָּה בְּסָלַע מִשְׁתּוֹקָא בִּתְרִין. מִלָּה בְּסֶלַע מַה דְּאָמְרָנָא וְאִתְעַרְנָא בֵּיהּ, מִשְׁתּוֹקָא בִּשְׁתַּיִם מַה דְּשָׁתִיקְנָא דְּאִבְּרוּ וְאִיבְּנוּ תְּרִין עָלְמִין כְּחָדָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן מִכָּאן וּלְהָלְאָה שְׁלִימוּ דִּקְרָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם, תְּרִין דַּרְגִּין אִנּוּן דְּאִיצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי רְשִׁים כָּל חַד מִינַיְיהוּ. חַד דָּא דְּאִתְמַר מ"ה. וְחַד מ"י. דָּא עִלָּאָה וְדָא תַּתָּאָה. דָּא עִלָּאָה רָשִׁים וְאָמַר (שמות קסח ב', וקלח ב) הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם, הַמּוֹצִיא הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע וְלֵית כַּוָּותֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. הַמּוֹצִיא הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא דָּא דַּרְגָּא תַּתָּאָה, וְכֹלָּא חַד. בְּמִסְפָּר שֵׁתִּין רִבּוֹא אִנּוּן דְּקַיְימִין כְּחָדָא, וְאַפִּיקוּ חֵילִין לְזִינַיְיהוּ דְּלֵית לוֹן חֲשָׁבְּנָא.

(נ"א כגוונא דא) לְכָלָּם, בֵּין אִנּוּן שִׁתִּין, בֵּין כָּל חֵילִין דִּילְהוֹן, בְּשֵׁם יִקָּרֵא. מַאי בְּשֵׁם יִקָּרֵא. אִי תֵּימָא דְּקָרֵא לוֹן בִּשְׁמָהַתְהוֹן, לָאו הָכִי הוּא, דְּאִם כֵּן בִּשְׁמוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּדַרְגָא דָּא לָא סָלִיק בִּשְׁמָא (לעילא) וְאִקְרֵי מ"י, לָא אוֹלִיד וְלָא אַפִּיק טְמִירִין לְזִינֵיהּ אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ הֲווּ טְמִירִין בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּבָרָא אֱלֹ"ה וְאִסְתַּלַּק בִּשְׁמֵיהּ וְאִקְרֵי אֱלֹהִים, כְּדֵין בְּחֵילָּא דִּשְׁמָא דָּא אַפִּיק לוֹן בִּשְׁלִימוּ, וְדָא הוּא בְּשֵׁם יִקָּרֵא, בְּהַהוּא שֵׁם דִּילֵיהּ קָרֵא וְאַפִּיק כָּל זִינָא וְזִינָא לְאִתְקַיְימָא בִּשְׁלִימוּתֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא (שמות ל״א:ב׳) רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם. אַדְכַּרְנָא שְׁמֵי לְאִתְקַיְימָא בְּצַלְאֵל עַל קִיּוּם אַשְׁלְמוּתֵיהּ.

מֵרוֹב אוֹנִים, (ישעיהו מ׳:כ״ו) מַאי מֵרוֹב אוֹנִים, דָּא (פקודי רל"א ב) רֵישׁ דַּרְגִּין, דְּסָלִיקוּ בֵּיהּ כָּל רְעוּתִין וְאִסְתַּלְקוּ בֵּיהּ בְּאוֹרַח סְתִים. וְאַמַּיִּ כֹּחַ דָּא רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה דְּאִסְתַּלַּק בְּשֵׁם אֱלֹהִים כְּדְקָאַמְרָן. אִישׁ לֹא נֶעְדָּר מֵאנּוּן שִׁתִּין רִבּוֹא דְּאַפִּיק בְּחֵילָּא דִּשְׁמָא. וּבְגִין

דְּאִישׁ לֹא נֶעְדַּר, בְּכָל אֲתַר דְּמִיתוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְעָנָשׁוּ בְּחוֹבַיְיהוּ אִתְמְנוּן וְלָא אַעְדַּר מֵאִנּוּן (קנ"ז א', שמות כ"ב א) שִׁתִּין רִבּוֹא אֲפִילּוּ חָד. בְּגִין לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא דְּיוּקְנָא חֲדָא. כְּמָה דְּאִישׁ לָא נֶעְדַּר לְעֵילָּא, אוּף הָכִי לָא נֶעְדַּר לְתַתָּא.

פרק ו

בְּרֵאשִׁית, רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, אַשְׁכְּחָן אַתְוָון בְּהִפּוּכָא. בֵּי"ת בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר. ב' בְּקַדְמֵיתָא הַיְינוּ בְּרֵאשִׁית. בָּרָא לְבָתַר. אל"ף בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר. אל"ף בְּקַדְמֵיתָא הַיְינוּ אֱלֹהִים. אֶת לְבָתַר. אֶלָּא כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד עָלְמָא, כָּל אָתְוָון הֲווֹ סְתִימִין, וּתְרֵין אַלְפִּין שְׁנִין עַד דְּלָא בָּרָא עָלְמָא הֲוָה מִסְתַּכֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִשְׁתַּעְשַׁע בָּהוֹ. כַּד בָּעָא לְמִבְרֵי עָלְמָא, אָתוּ (מקץ ר"ד א', ויגש ר"ה ב) כָּל אַתְוָון קַמֵּיהּ מִסּוֹפָא אֲרֵישַׁיְיהוּ.

שְׁרִיאַת אֶת ת לְמֵיעַל בְּרֵישָׁא, אָמְרָה, רִבּוֹן עָלְמִין נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא, דְּאֲנָא חוֹתָמָא דְגוּשְׁפַּנְקָא דִּילָךְ אֶמ"ת, וְאַתְּ אִתְקְרִיאַת אֶמ"ת, יָאוֹת לְמַלְכָּא (אמת) לְמִשְׁרֵי בְּאוֹת אֶמ"ת וּלְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יָאוֹת אַנְתְּ וְזַכָּאָה אַנְתְּ, אֶלָּא לֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְמִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא, הוֹאִיל וְאַנְתְּ זַמִּינָא לְמֶהֱוֵי רֵשִׁים עַל מִצְחִין דְּגוּבְרִין מְהֵימְנִין דְּקַיְימוּ אוֹרַיְתָא מֵאל"ף וְעַד תי"ו, וּבְרֵשִׁימוּ דִילָךְ יְמוּתוּן. וְעוֹד דְּאַנְתְּ חוֹתָמָא דְמָוֶת. הוֹאִיל וְאַנְתְּ כָּךְ, לֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְמִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא. מִיָּד נָפְקַת.

עָאלַת אֶת ש קַמֵּיהּ, אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמִין, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא, דְּבֵי אִתְקְרֵי שְׁמָךְ שַׁדַּ"י, וְיָאוֹת לְמִבְרֵי עָלְמָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אָמַר לָהּ, יָאוֹת אַנְתְּ, וְטַב אַנְתְּ וּקְשׁוֹט אַנְתְּ, אֲבָל הוֹאִיל וְאָתְוָון דְּזִיּוּפָא נָטְלִין לָךְ לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן, לָא בָּעֵינָא לְמִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא, דִּבְגִין דְּלָא יִתְקַיְּים שִׁקְרָא, אֶלָּא אִי יִטְלוּן לָךְ ק"ר מִכָּאן מָאן דְּבָעֵי לְמֵימַר שִׁקְרָא (ויקהל רט"ו ב) יִטּוֹל יְסוֹדָא דְקִשׁוֹט בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר יוֹקִים לֵיהּ שִׁקְרָא, דְּהָא אַתְּ אַתְּ קִשׁוֹט אִיהוּ, אֶת קְשׁוֹט דַּאֲבָהָתָן דְּאִתְיַיחֲדוּ בַּהּ. ק"ר (פקודי רס"ד א', תרומה קמ"ח ב) אָתְוָון דְּאִתְחֲזִיאוּ עַל סִטְרָא בִּישָׁא אִנּוּן וּבְגִין לְאִתְקַיְּימָא נָטְלֵי אֶת ש בְּגַוַּוייהוּ וַהֲווֹ קֶשֶׁר. כֵּיוָן דְּחָמַאת הָכִי נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

עָאלַת אָת צ אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בֵּי עָלְמָא דְּאֲנָא (ס"א דבי) בֵּי חֲתִימִין צַדִּיקִים, וְאַנְתְּ דְּאִתְקְרִיאַת צַדִּיק, בֵּי רְשִׁים דְּכְתִיב, (תהילים י"א:ז') כִּי צַדִּיק יְיָ צְדָקוֹת אָהֵב, וּבֵי יָאוֹת לְמִבְרֵי עָלְמָא. אָמַר לָהּ צַדִּי, צַדִּיק אַנְתְּ, וְצַדִּיק אַנְתְּ אִתְקְרִיאַת, אֲבָל אַנְתְּ צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי טְמִירָא, לֵית אַנְתְּ צָרִיךְ לְאִתְגַּלְיָא כָּל כָּךְ בְּגִין דְּלָא לְמֵיהַב פֻּתְחוֹן פֶּה לְעָלְמָא. מַאי טַעְמָא נ אִיהִי, אַתְיָא י' דִּשְׁמָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא וְרָכִיב עֲלָהּ (ואתאחד) (ואתאחיד) בַּהֲדָהּ. וְרָזָא דָא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוּ פַּרְצוּפִין בְּרָאוֹ.

וּבְגִין כָּךְ אַנְפּוֹי דְּיוּ"ד מְהַדַּר לַאֲחוֹרָא כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור] וְלָא אִתְהַדְּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור], אִסְתַּכַּל לְעֵילָא כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור], אִסְתַּכַּלַת לְתַתָּא כְּגַוְונָא דָא [חסר ציור], אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תוב) (תו), דְּאֶנָא זַמִּין לְנַסָּרָא לָךְ וּלְמֶעְבַּד לָךְ אַפִּין בְּאַפִּין אֲבָל בְּאַתְרָא אָחֳרָא תִּסְתַּלַּק. נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ וְאַזְלַת.

עָאלַת אֵת פ אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמִין נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּהָא פּוּרְקָנָא דְּאַנְתְּ זַמִּין לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא בִּי רְשִׁים, וְדָא הוּא פְּדוּת. וּבִי יָאוֹת לְמִבְרֵי עָלְמָא. אָמַר לָהּ יָאוֹת אַנְתְּ, אֲבָל בָּךְ אִתְרְשִׁים פֶּשַׁע בִּטְמִירוּ, כְּגַוְונָא דְּחִיוְיָא דְּמָחֵי וְאָעִיל רֵישֵׁיהּ בֵּין גּוּפֵיהּ, הָכִי מַאן דְּחָב כְּפִיף רֵישֵׁיהּ וְאַפִּיק יְדוֹי. וְכֵן ע עָוֹן, אַף עַל גַּב דְּאָמְרָה דְּאִית בֵּיהּ עֲנָוָה, אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִיבְרֵי בָּךְ עָלְמָא. נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

עָאלַת אֵת ס אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמִין, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּאִית בִּי סְמִיכָא לַנֹּפְלִין דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ה:י"ד) סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים. אָמַר לָהּ, עַל דָּא אַנְתְּ צָרִיךְ לְאַתְרָךְ וְלָא תָּזוּז מִנֵּיהּ, אִי אַתְּ נָפֵיק מֵאַתְרָךְ מַה תְּהֵא עֲלַיְיהוּ (ו' ע"א) דְּאִנּוּן נָפְלִין הוֹאִיל וְאִנּוּן סְמִיכִין עָלָךְ. מִיָּד נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

עָאלַת אֵת נ אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי כְּתִיב נוֹרָא תְּהִלּוֹת וּתְהִלָּה דְּצַדִּיקִים נָאוָה תְּהִלָּה. אָמַר לָהּ, נו"ן תּוּב לְאַתְרָךְ, דְּהָא בְּגִינָךְ תִּבַּת סַמָּ"ךְ לְאַתְרֵהּ וְהֲוֵי סָמִיךְ עָלָהּ. מִיָּד תִּבַּת לְאַתְרֵהּ וְנָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

עָאלַת אֵת מ אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי אִתְקְרִיאַת מֶלֶךְ. אָמַר לָהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל לָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא בְּגִין דְּעָלְמָא אִצְטְרִיךְ לְמֶלֶךְ תּוּב לְאַתְרָךְ, אַנְתְּ וְ-ל וְ-ך דְּהָא לָא יָאוֹת לְעָלְמָא לְמֵיקַם בְּלָא מֶלֶךְ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָחֲתָא כ מִן קֳדָמוֹהִי אֵת מֵעַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ אִזְדַּעְזַעַת וְאָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאֶנָא כְּבוֹדָךְ. וְכַד נָחֲתַת כ מֵעַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ אִזְדַּעְזְעוּ מָאתָן (ח ב') אֶלֶף עָלְמִין וְאִזְדַּעְזַע כָּרְסְיֵיא וְכֻלְּהוּ עָלְמִין אִזְדַּעְזְעוּ לְמִנְפַּל. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּ"ף כָּ"ף, מָה אַתְּ עָבִיד הָכָא, דְּלָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא. תּוּב לְאַתְרָךְ דְּהָא בָּךְ כְּלָיָה (ישעיהו י':כ"ג) כָּלָה וְנֶחֱרָצָה אֹשְׁתְּמַע, תּוּב לְכָרְסְיָיךְ וְהֲוֵי תַּמָּן. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ וְתָבַת לְדוּכְתָּהּ.

עָאלַת אֵת י אָמְרָה קַמֵּיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאֶנָא שֵׁירוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא וְיָאוֹת לָךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא. אָמַר לָהּ, דֵּי לָךְ דְּאַנְתְּ חָקִיק בִּי, וְאַנְתְּ רָשִׁים בִּי, וְכָל רְעוּתָא דִּילִי בָּךְ סָלִיק, לֵית אַנְתְּ יָאוֹת לְאִתְעַקָּרָא מִן שְׁמִי.

עָאלַת אָת ט (תרומה קנ"ב ע"א) אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא דְּאַנְתְּ בִּי אִתְקְרִיאַת טוֹב וְיָשָׁר. אָמַר לָהּ לָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא דְּהָא טוּבָךְ סָתִים בְּגַוָּוךְ, וְצָפוּן בְּגַוָּוךְ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ הוֹאִיל וְנָנִיז בְּגַוָּוךְ לֵית בֵּיהּ חוּלָקָא לְעָלְמָא דָּא דְּאָנָא בָּעֵי לְמִבְרֵי, אֶלָּא בְּעָלְמָא (שמות קנ"ב א) דְּאָתֵי. וְתוּ דְּעַל דְּטוּבָךְ גְּנִיז בְּגַוָּוךְ יִטְבְּעוּן תַּרְעֵי דְּהֵיכָלָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה ב':ט') טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ. וְתוּ דְּח לְקִבְלָךְ וְכַד תִּתְחַבְּרוּן כְּחֲדָא הָא ח"ט, וְעַל דָּא אִתְוָון אִלֵּין לָא רְשִׁימִין בְּשִׁבְטִין קַדִּישִׁין. מִיָּד נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

עָאלַת ז אָת אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי נָטְרִין בְּנָיךְ שַׁבָּת דִּכְתִיב, (שמות כ':ח') זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. אָמַר לָהּ לָא אִבְרֵי בָּךְ עָלְמָא דְּאַנְתְּ אִית בָּךְ קְרָבָא וְחַרְבָּא דְּשַׁנְּנָא וְרוֹמָחָא דְּקָרְבָא כְּגַוָּונָא דְנוּן. מִיָּד נָפְקַת מִקַּמֵּיהּ.

עָאלַת אָת ו אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּאֲנָא אָת מִשְׁמָךְ. אָמַר לָהּ וָאו אַנְתְּ וְ דַּי לְכוֹן דְּאַתּוּן אָתְוָון דִּשְׁמִי דְּאַתּוּן בְּרָזָא דִשְׁמִי וְחָקִיקִין וּגְלִיפִין בִּשְׁמִי וְלָא אִבְרֵי בָּכוּ עָלְמָא.

עָאלַת אָת ד וְאָת ג אָמְרוּ אוּף הָכִי, אָמַר אוּף לוֹן דַּי לְכוֹן לְמֶהֱוֵי דָּא עִם דָּא דְּהָא מִסְכְּנִין לָא יִתְבַּטְּלוּן מִן עָלְמָא וּצְרִיכִין לְגַמּוֹל עִמְּהוֹן טִיבוּ. דְּלֵ"ת אִיהוּ מִסְכְּנָא, גִּימ"ל גְּמוֹל לָהּ טִיבוּ, לָא תִתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא וְדַי לְכוֹן לְמֵיזַן דָּא לְדֵין.

עָאלַת אָת ב אָמְרָה לֵיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא, נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, דְּבִי מְבָרְכָאן לָךְ לְעֵילָא וְתַתָּא. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא וַדַּאי בָּךְ אִבְרֵי עָלְמָא וְאַתְּ תְּהֵא שֵׁירוּתָא לְמִבְרֵי עָלְמָא.

קַיְימָא אָת א לָא עָאלַת. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶ"ף לָמָּה לֵית אַנְתְּ עָאלַת קַמָּאי כְּשָׁאָר כָּל אָתְוָון. אָמְרָה קַמֵּיהּ רִבּוֹן עָלְמָא בְּגִין דַּחֲמֵינָא דְּכָל אָתְוָון נָפְקוּ מִן קַמָּךְ בְּלָא תוֹעַלְתָּא מָה אֲנָא אַעֲבִיד תַּמָּן. וְתוּ דְּהָא יְהֵיבְתָּא לְאָת בֵּי"ת נְבַזְבְּזָא רַבְרְבָא דָּא, וְלָא יָאוֹת לְמַלְכָּא עִלָּאָה לְאַעֲבָרָא נְבַזְבְּזָא דְּיַהֲב לְעַבְדּוֹ וּלְמֵיהַב לְאָחֳרָא. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶ"ף אֶלֶ"ף אַף עַל גַּב דְּאָת בֵּי"ת בַּהּ אִבְרֵי עָלְמָא, אִתְּ תְּהֵא רֵישׁ לְכָל אָתְוָון, לֵית בִּי יְחוּדָא אֶלָּא בָּךְ. בָּךְ יִשְׁרוּן כָּל חוּשְׁבָּנִין וְכָל עוֹבָדֵי דְעָלְמָא, וְכָל יְחוּדָא לָא הֲוֵי אֶלָּא בְּאָת אֶלֶ"ף.

וְעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתְוָון עִלָּאִין רַבְרָבָן, וְאָתְוָון תַּתָּאִין זְעִירִין. וּבְגִין כָּךְ בֵּי"ת בְּרֵאשִׁית בָּרָא. אֶלֶ"ף אֶלֶ"ף אֱלֹהִים אֶת. אָתְוָון מִלְּעֵילָא וְאָתְוָון מִתַּתָּא, וְכֻלְּהוּ כְּחֲדָא הֲווּ מֵעָלְמָא עִלָּאָה וּמֵעָלְמָא תַּתָּאָה.

פרק ז

בְּרֵאשִׁית רִבִּי יוּדָאי אָמַר מַאי בְּרֵאשִׁי"ת, בְּחָכְמָ"ה, דָּא חָכְמָ"ה, דְּעָלְמָא קַיְימָא עֲלָהּ, לְעָאלָא גוֹ רָזִין סְתִימִין עִלָּאִין. (בראשית מ ע"ב) וְהָכָא אִנְּלִיפוּ שִׁית סִטְרִין רַבְרְבִין עִלָּאִין דְּמִנְהוֹן נָפִיק כֹּלָּא, דְּמִנְהוֹן אִתְעֲבִידוּ שִׁית מְקוֹרִין וְנַהֲלִין, לְעָאלָא גוֹ יַמָּא רַבָּא. וְהַיְנוּ בָּרָא שִׁית מַהֲכָא אִתְבְּרִיאוּ. מַאן בָּרָא לוֹן, הַהוּא דְּלָא אִדְכַּר הַהוּא סְתִים דְּלָא יְדִיעַ.

פרק ח

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, כַּד מָטוּ לְחַד בֵּי חֻקָּל, אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי הָא דְאַמְרִיתוּ בָּרָא שִׁית וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּגִין דְּשִׁית יוֹמִין עִלָּאִין גַּבֵּי אוֹרַיְיתָא וְלָא יַתִּיר. אָחֳרָנִין סְתִימִין אִנּוּן.

אֲבָל חַמֵּינָן גּוֹ סִטְרֵי בְּרֵאשִׁית דְּאָמַר הָכִי. גְּלִיפֵי (גליפו) אַגְלִיף הַהוּא סְתִימָאָה קַדִּישָׁא גּוֹ מְעוֹי דְּחַד טְמִירוּ דְּנָקִיט (דנקיד) בְּנָקוּדָה דְּנָעְיץ. הַהוּא גְּלִיפֵי (גליפו) אַגְלִיף וְטָמִיר בֵּיהּ כְּמַאן דְּגָנִיז כֹּלָּא תְּחוֹת מַפְתְּחָא חָדָא, וְהַהוּא מַפְתְּחָא גָּנִיז כֹּלָּא בְּהֵיכָלָא חָדָא, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא גָּנִיז בְּהַהוּא הֵיכָלָא, עִקָּרָא דְּכֹלָּא בְּהַהוּא מַפְתְּחָא הֲוֵי. הַהוּא מַפְתְּחָא סָגִיר וּפָתַח. בְּהַהוּא הֵיכָלָא אִית בֵּיהּ גְּנִיזִין סְתִימִין סַגִּיאִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. בְּהַהוּא הֵיכָלָא אִית תַּרְעִין עוֹבַד סְתִימוּ וְאִנּוּן חֲמִשִּׁין. אִנְּלִיפוּ לְאַרְבַּע סִטְרִין וְהֲווּ אַרְבְּעִין (ס"י ותשע). חַד תַּרְעָא לֵית לֵיהּ סִטְרָא, לָא יְדִיעַ אִי הוּא לְעֵילָּא, אִי הוּא לְתַתָּא (ס"י איהו לעילא איהי לתתא). וּבְגִין כָּךְ הַהוּא תַּרְעָא סְתִים.

גּוֹ אִנּוּן תַּרְעִין אִית מַנְעוּלָא חָדָא, וְחַד אֲתַר דַּקִּיק לְעָאלָא הַהוּא מַפְתְּחָא בֵּיהּ, וְלָא אִתְרְשִׁים אֶלָּא בִּרְשִׁימוּ דְּמַפְתְּחָא, לָא יְדִעִין בֵּיהּ אֶלָּא הַהוּא מַפְתְּחָא (ס"י דפתחא) בִּלְחוֹדוֹי. וְעַל רָזָא דְנָא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. בְּרֵאשִׁית דָּא מַפְתְּחָא דְּכֹלָּא סְתִים בֵּיהּ, וְהוּא סָגִיר וּפָתַח, וְשִׁית תַּרְעִין כְּלִילָן בֵּיהּ. בְּהַהוּא מַפְתְּחָא דְּסָגִיר וּפָתַח. כַּד סָגִיר אִנּוּן תַּרְעִין וְכָלִיל לוֹן בְּגַוֵּיהּ (נ"א וכלה בגויה) כְּדֵין וַדַּאי כְּתִיב בְּרֵאשִׁית מִלָּה גַּלְיָא בְּכָלַל מִלָּה סְתִימָאָה. וּבְכָל אֲתַר בָּר"א מִלָּא סְתִימָאָה אִיהוּ. סָגִיר וְלָא פָתַח.

פרק ט

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי הָכִי הוּא, וְשָׁמַעְנָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא דְּאָמַר הָכִי, דְּמִלָּה סְתִימָאָה אִיהוּ בָּרָא סָגִיר וְלָא פָתַח. וּבְעוֹד דְּהַוָּה סָגִיר בְּמִלָּה דְּבָרָא, עָלְמָא לָא הֲוֵי וְלָא אִתְקַיַּים, וְהַוָּה חָפֵי עַל כֹּלָּא תּוֹה"וּ, וְכַד שָׁלְטָא הַאי תּוֹה"וּ, עָלְמָא לָא הַוָּה, וְלָא אִתְקַיַּים.

אֵימָתַי הַהוּא מַפְתְּחָא פָּתַח תַּרְעִין וְאִזְדַּמַּן לְשַׁמּוּשָׁא וּלְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין כַּד אָתָא אַבְרָהָם דְּכְתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם וְתָנִינָן בְּאַבְרָהָם. וּמַה דְּהַוָּה כֹּלָּא סְתִים

בְּמִלַּת בָּרָא, אִתְהַדְּרוּ אָתְוָון לְשִׁמּוּשָׁא, וְנָפַק עַמּוּדָא דְּעָבַד תּוֹלְדִין, אֲבָר יְסוֹדָא קַדִּישָׁא דְּעָלְמָא קַיְימָא עֲלֵיהּ.

כַּד הַאי אֲבָר אִתְרְשִׁים בְּמִלַּת בָּרָא כְּדֵין רְשִׁים סְתִימָאָה עִילָּאָה (נ"א קדישא לגלאה) רְשִׁימוּ אָחֳרָא לְשַׁמֵּיהּ וְלִיקָרֵיהּ. וְדָא אִיהוּ מ"י. וּבָרָא אֱלֹה וְגַם כֵּן שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְבָּרְכָא דְּאִיהוּ מַ"ה אִתְרְשִׁים. וְאַפִּיק מִן בָּרָא אֲבָר. וְהוּא רְשִׁים בְּאֱלֹה מִסִּטְרָא דָא וְאֲבָר מִסִּטְרָא דָא. סְתִימָאָה קַדִּישָׁא. אֱלֹה קַיְימָא. אֲבָר קַיְימָא. כַּד אִשְׁתְּלִים דָּא אִשְׁתְּלִים דָּא. גְּלִיף לְהַאי אֲבָר גָּלִיף לְהַאי אֱלֹה.

אִתְעָרוּ אָתְוָון לְאַשְׁלָמָא לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, כְּדֵין אַפִּיק מ"ם. נָטִיל חַד לְהַאי סִטְרָא וְחַד לְהַאי סִטְרָא, אִשְׁתְּלִים שְׁמָא קַדִּישָׁא וְאִתְעֲבִיד אֱלֹהִים גַּם כֵּן שְׁמָא דְּאַבְרָהָם. כַּד אִשְׁתְּלִים דָּא אִשְׁתְּלִים דָּא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּנָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִי וְשָׁדֵי בְּאֱלֹה וְאִתְעֲבִיד אֱלֹהִים. וְנָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה וְשָׁדֵי בְּאֲבָר וְאִתְעֲבִיד אַבְרָהָ"ם. (ומלת מ"י רומז לחמשים שערי בינה ואית בה יו"ד אות קדמאה דשמא קדישא. ומלת מ"ה רומז למנינא דשמא קדישא, ואית ביה אות תניינא דשמא קדישא יהוה. כמא דאת אמר, (תהילים קמ"ד:ט"ו) אשרי העם שככה לו וגו' (איוב כ"ו:ז') תולה ארץ על בלי מ"ה. וכדין אתקיימו תרין עלמין. ביו"ד עלמא דאתי, ובה"א עלמא דא. כלומר במ"י ברא עולם הבא ובמ"ה ברא עולם הזה. ודין הוא רמז עילא ותתא). וּכְדֵין עָבִיד תּוֹלְדוֹת וְנָפַק שְׁמָא שְׁלִים מַה דְּלָא הֲוָה קֶדֶם דְּנָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, כֵּלְהוּ הֲווּ תַּלְיִין עַד דְּאִתְבָּרֵי שְׁמַיֵּהּ דְּאַבְרָהָם. כְּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים שְׁמָא דָא דְּאַבְרָהָם, שְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

פרק י

אִשְׁתַּטַח רִבִּי חִיָּיא בְּאַרְעָא וּנְשַׁק לְעַפְרָא, וּבְכָה וְאָמַר עַפְרָא עַפְרָא כַּמָּה אַתְּ קָשֵׁי קְדַל, כַּמָּה אַתְּ בַּחֲצִיפוּ. דְּכָל מַחֲמַדֵּי עֵינָא יִתְבְּלוֹן בָּךְ, כָּל עַמּוּדֵי נְהוֹרִין דְּעָלְמָא תֵּיכוֹל וְתֵידוּק. כַּמָּה אַתְּ חֲצִיפָּא, בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא דְּהֲוָה נָהִיר עָלְמָא, שַׁלִּיטָא רַבְרְבָא מְמַנָּא דְּזִכּוּתֵיהּ מְקַיֵּים עָלְמָא אִתְבְּלֵי בָּךְ. רִבִּי שִׁמְעוֹן נְהִירוּ דְּבוּצִינָא נְהִירוּ דְּעָלְמִין אַנְתְּ בָּלֵי בְּעַפְרָא וְאַנְתְּ קַיָּים וְנָהֵג עָלְמָא. אִשְׁתּוֹמֵם רִגְעָא חָדָא, וְאָמַר עַפְרָא עַפְרָא לָא תִתְגַּאֵי דְּלָא יִתְמַסְּרוּן בָּךְ עַמּוּדִין דְּעָלְמָא דְּהָא רִבִּי שִׁמְעוֹן לָא אִתְבְּלֵי בָּךְ.

קָם רִבִּי חִיָּיא וְהֲוָה בָּכֵי. אֲזַל וְרִבִּי יוֹסֵי עִמֵּיהּ. מֵהַהוּא יוֹמָא אִתְעַנֵּי אַרְבְּעִין יוֹמִין לְמֶחְמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ לֵיהּ לֵית אַנְתְּ רַשַּׁאי לְמֶחֱמֵי לֵיהּ. בְּכָה וְאִתְעַנֵּי אַרְבְּעִין יוֹמִין אַחֲרִינִין. אַחֲזִיאוּ לֵיהּ בְּחֶזְוָוא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, דְּהֲווּ לָעָאן בְּמִלָּה דָּא דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהֲווּ כַּמָּה אַלְפִין צַיְיתִין לְמִלּוֹלֵיהּ.

אַדְהָכִי חֲמָא כַּמָּה גַּדְפִּין רַבְרְבִין עִלָּאִין וּסְלִיקוּ עֲלַייהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּסְלִיקוּ לְמִתִיבְתָּא דְרָקִיעָא, וְכָל אִלֵּין גַּדְפִּין הֲווּ מְחַכָּאן לְהוּ. חֲמָא דְמִתְהַדְּרָן וּמִתְחַדְּשָׁן בְּזִיוָון וּנְהִירוּ יַתִּיר מִנְהוֹרָא דְזִיוָא דְשִׁמְשָׁא.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר יֵיעוּל רִבִּי חִיָּיא וְלֵיחמֵי בְּכַמָּה דְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדָּתָא אַנְפֵּי צַדִּיקַיָּיא לְזִמְנָא דְאָתֵי. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּעָאל הָכָא בְּלָא כִסּוּפָא, וְזַכָּאָה מַאן דְּקָאִים בְּהַהוּא עָלְמָא כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכֹלָּא. וְחֲמָא דְּהַוָה עָאל, וְהַוָה קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאַר עַמּוּדִין דְּיָתְבִין תַּמָּן. וְהוּא הַוָה כְּסִיף וְאַשְׁמִיט גַּרְמֵיהּ וְעָאל וְיָתִיב לְרַגְלוֹי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן.

קַלָּא נָפַק וְאָמַר מָאִיךְ עֵינָךְ. לָא תִזְקוֹף רֵישָׁךְ, וְלָא תִסְתַּכַּל. מָאִיךְ עֵינוֹי וְחָמָא נְהוֹרָא דְּהַוָה נָהִיר לְמֵרְחוֹק. קַלָּא אַהֲדַר כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר עִלָּאִין טְמִירִין סְתִימִין פְּקִיחֵי עֵינָא אִנּוּן דְּמְשַׁטְטִין בְּכָל עָלְמָא אִסְתְּכָלוּ וְחָמוּ. תַּתָּאִין (נ"א תנאין) דְּמִיכִין סְתִימִין בְּחוֹרֵיכוֹן אִתְעָרוּ.

מָאן מִנְכוֹן דִּי חֲשׁוֹכָא מְהַפְּכָן לִנְהוֹרָא וְטָעֲמִין מְרִירָא לְמִתְקָא עַד לָא יֵיתוֹן הָכָא. מָאן מִנְכוֹן דְּמְחַכָּאן בְּכָל יוֹמָא לִנְהוֹרָא דְנָהִיר בְּשַׁעֲתָא דְמַלְכָּא פָּקִיד (ויקהל קצ"ו ע"א) לְאַיְלְתָּא וְאִתְיַיקַר וְאִתְקְרֵי מַלְכָּא מִכָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא. מָאן דְּלָא מְצַפֶּה דָא בְּכָל יוֹמָא בְּהַהוּא עָלְמָא, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא הָכָא.

אַדְהָכִי חֲמָא כַּמָּה מִן חַבְרַיָּיא סַחֲרֵיהּ כָּל אִנּוּן עַמּוּדִין דְּקַיְימִין. וְחֲמָא דְסָלְקוּ לוֹן לְמִתִיבְתָּא דְרָקִיעָא. אִלֵּין סַלְקִין וְאִלֵּין נָחֲתִין, וְעֵילָא דְכוּלְהוּ חֲמָא מָארֵי דְגַדְפֵי דְּהַוָה אָתֵי וְהוּא אוֹמֵי אוֹמָאָה דְּשַׁמַע מֵאָחוֹרֵי פַּרְגּוֹדָא דְמַלְכָּא מַפְקַד בְּכָל יוֹמָא וּדְכִיר לְאַיְלְתָּא דִי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וּבְעַט בְּעִיטִין בְּהַהוּא שַׁעֲתָא בִּתְלַת (שמות מ"ב) מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וְכֻלְּהוּ מְרַתְּתִין וְזָעִין קַמֵּיהּ. וְאוֹרִיד דְּמָעִין עַל דָּא, וְנָפְלֵי אִנּוּן דְּמָעִין רְתִיחִין כְּאֶשָׁא לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, וּמְאִנּוּן דְּמָעִין קָאִים הַהוּא מְמַנָּא דְיַמָּא וְאִתְקְיָים וְקַדִּישׁ שְׁמֵיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא וְקָבִיל עֲלֵיהּ לְמִבְלַע כָּל מֵימוֹי דִּבְרֵאשִׁית וְיִכְנוֹשׁ לְהוּ לְגַוֵּיהּ בְּשַׁעֲתָא דְיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל עַמְמַיָּא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא, וִינַגְּבוֹן מַיָּא, וְיַעֲבְרוּן בְּנָגִיבוּ.

אַדְהָכִי שְׁמַע קַלָּא דְּאָמַר פַּנּוּן אֲתַר, פַּנּוּן אֲתַר דְּהָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא אָתֵי לְמִתִיבְתָּא דְרִבִּי שִׁמְעוֹן בְּגִין דְּכָל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן רֵישֵׁי מְתִיבְתָּא וְאִנּוּן מְתִיבְתֵּי דְתַמָּן רְשִׁימִין אִנּוּן. וְכָל אִנּוּן חַבְרִין דִּי בְּכָל מְתִיבְתָּא סַלְקֵי (סלקין) מִמְּתִיבְתָּא דְּהָכָא לְמִתִיבְתָּא דְרָקִיעָא. וּמָשִׁיחַ אָתֵי בְּכָל אִנּוּן מְתִיבְתֵּי וְחָתִים אוֹרַיְיתָא מִפּוּמַיְיהוּ דְרַבָּנָן. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא אָתֵי מָשִׁיחַ מִתַּעֲטַר מִן (נ"א רישי) רֵיחֵי מְתִיבְתֵּי בְּעִטְרִין עִלָּאִין.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא קָמוּ כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּיא וְקָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְהַוָה סָלִיק נָהוֹרֵיהּ עַד רוּם רָקִיעַ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי זַכָּאָה אַנְתְּ דְּאוֹרַיְיתָךְ סָלְקָא בִּתְלַת מְאָה וְשִׁבְעִין נְהוֹרִין, וְכָל נְהוֹרָא וּנְהוֹרָא

אִתְפַּרְשַׁת לְשִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר טַעֲמִין סָלְקִין וְאִסְתַּחְיָין בְּנַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ חָתִים אוֹרַיְיתָא מִמְּתִיבְתָּךְ וּמִמְּתִיבְתָּא דְּחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וּמִגּוֹ מְתִיבְתָּא דְּאַחְיָה הַשִּׁילוֹנִי.

וְאֲנָא לָא אֲתֵינָא לְמֶחְתַּם מִמְּתִיבְתָּךְ, אֶלָּא) מָארֵי דְּגַדְפִּין אֲתֵי הָכָא, דְּהָא יָדַעְנָא דְּלָא יֵיעוּל גּוֹ מְתִיבְתֵּי אַחֲרִיתִי אֶלָּא בְּמְתִיבְתָּךְ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא סָח לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן הַהוּא אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי מָארֵי דְּגַדְפִּין. כְּדֵין אִזְדָּעְזַע מַשְׁיחַ וְאָרִים קָלֵיהּ וְאִזְדָּעְזְעוּ רְקִיעִין וְאִזְדָּעְזַע יַמָּא רַבָּא וְאִזְדָּעְזַע לִוְיָתָן וְחָשִׁיב עָלְמָא לְאִתְהַפְּכָא. אַדְהָכִי חָמָא לְרִבִּי חִיָּיא לַרְגָלוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר מָאן יָהִיב הָכָא בַּר נָשׁ לְבִישׁ מַדָּא דְּהַהוּא עָלְמָא. אָמַר (ליה) רִבִּי שִׁמְעוֹן דָּא אִיהוּ רִבִּי חִיָּיא נְהִירוּ דְּבוּצִינָא דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ יִתְכַּנֵּשׁ הוּא וּבְנוֹי וְלֶיהֱוֹון מִמְּתִיבְתָּא דִּילָךְ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן זִמְנָא יְתֵיהִיב לֵיהּ.

יָהֲבוּ לֵיהּ זִמְנָא וְנָפַק מִתַּמָּן מִזְדָּעְזַע וְזָלְגָן עֵינוֹי דְּמָעִין. אִזְדָּעְזַע רִבִּי חִיָּיא וּבְכָה וְאָמַר זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי דְּזָכָה לְכָךְ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.

פרק יא

בְּרֵאשִׁית רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (ישעיהו נ״א:ט״ז) וָאָשִׂים דְּבָרַי בְּפִיךְ. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַיְיתִ לְקָלְהוֹן דְּאִנּוּן דְּמִתְעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְכָל מִלָּה דְּאִתְחַדַּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא עַל יָדָא דְּהַהוּא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, עָבִיד רְקִיעָא חָדָא.

תָּנַן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא אִתְחַדְּשַׁת מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, הַהִיא מִלָּה סַלְקָא וְאִתְעַתְּדַת קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לְהַהִיא מִלָּה וְנָשִׁיק לָהּ וְעַטַר לָהּ בְּשִׁבְעִין עִטְרִין גְּלִיפִין וּמְחַקְקָן. וּמִלָּה דְּחָכְמְתָא דְּאִתְחַדְּשָׁא, סַלְקָא וְיָתְבָא עַל רֵישָׁא דְּצַדִּיק חַי עַלְמִין. וְטָסָא מִתַּמָּן וְשָׁטָא בְּשִׁבְעִין אֶלֶף עַלְמִין וּסְלִיקַת לְגַבֵּי עַתִּיק יוֹמִין. וְכָל מִלִּין דְּעַתִּיק יוֹמִין מִלִּין דְּחָכְמְתָא אִנּוּן בְּרָזִין סְתִימִין עִלָּאִין.

וְהַהִיא מִלָּה סְתִימָא דְּחָכְמְתָא דְּאִתְחַדְּשַׁת הָכָא כַּד סַלְקָא אִתְחַבְּרַת בְּאִנּוּן מִלִּין (דרזין) דְּעַתִּיק יוֹמִין וְסַלְקָא וְנַחְתָא בַּהֲדַיְיהוּ וְעָאלַת בְּתַמְנַיְיסַר עָלְמִין גְּנִיזִין (ישעיהו ס״ד:ג׳) דְּעַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. נַפְקֵי מִתַּמָּן וְשָׁטָאן וְאַתְיָין מְלִיאָן וּשְׁלֵמִין וְאִתְעַתְּדוּ קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָרַח עַתִּיק יוֹמִין בְּהַאי מִלָּה וְנִיחָא קַמֵּיהּ מִכֹּלָּא. נָטִיל לְהַהִיא מִלָּה וְאַעְטַר לָהּ (שמות י״ד) בִּתְלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף עִטְרִין. הַהִיא מִלָּה טָסַת וְסַלְקָא וְנַחְתָא וְאִתְעֲבִידָא רְקִיעָא חָדָא.

וְכֵן כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּחָכְמְתָא (ס"א אתעבדין) (ס"א רקיעין) קַיְימִין בְּקִיּוּמָא שְׁלִים קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין. וְהוּא קָרֵי לוֹן שָׁמַיִם חֲדָשִׁים, שָׁמַיִם מְחוּדָּשִׁים, סְתִימִין דְּרָזִין דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. וְכָל אִנּוּן שְׁאָר מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּמִתְחַדְּשִׁין קַיְימִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלְקִין וְאִתְעֲבִידוּ אַרְצוֹת הַחַיִּים. וְנַחְתִּין וּמִתְעַטְּרִין לְגַבֵּי אֶרֶץ חַד, וְאִתְחַדַּשׁ וְאִתְעֲבִיד כֹּלָּא אֶרֶץ חֲדָשָׁה מֵהַהִיא מִלָּה דְּאִתְחַדַּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ב) כִּי כַּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה עוֹמְדִים לְפָנַי וגו'. עֲשִׂיתִי לָא כְּתִיב אֶלָּא עוֹשֶׂה, דְּעֲבִיד תְּדִיר מֵאִנּוּן חִדּוּשִׁין וְרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו נ"א:ט"ז) וָאָשִׂים דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ. הַשָּׁמַיִם לָא כְּתִיב אֶלָּא שָׁמַיִם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר מַהוּ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ. אָמַר לֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמְסַר אוֹרַיְיתָא לְמֹשֶׁה, אָתוּ כַּמָּה רִבּוֹא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאִין לְאוֹקְדָא לֵיהּ בְּשַׁלְהוֹבָא דְּפוּמְהוֹן, עַד דְּחָפָא עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַשְׁתָּא דְּהַאי מִלָּה סָלְקָא וְאִתְעַטָּרַת וְקַיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ חָפֵי עַל הַהִיא מִלָּה וְכַסֵּי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבַּייהוּ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָא יְקַנְּאוּן לְגַבֵּיהּ עַד דְּאִתְעֲבִיד מֵהַהִיא מִלָּה שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטוֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ. מִכָּאן דְּכָל מִלָּה דְּסָתִים מֵעֵינָא סָלְקָא לְתוֹעַלְתָּא עִלָּאָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"א:ט"ז) וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ. וְאַמַּאי אִתְחֲפֵי וְאִתְכַּסֵּי מֵעֵינָא, בְּגִין לְתוֹעַלְתָּא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לִנְטוֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ כְּמָה דְּאִתְמָר.

וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה. וְלֵאמֹר לְאִנּוּן תַּרְעִין וּמִלִּין דְּמִצְוְיִינִין אִלֵּין עַל אִלֵּין עַמִּי אָתָּה. אַל תִּקְרֵי (בתיקון יח דף לה ב) עַמִּי אָתָּה, אֶלָּא עִמִּי אָתָּה לְמֶהֱוֵי שׁוּתָּפָא עִמִּי, מָה אֲנָא בְּמִלּוֹלָא דִּילִי עָבָדִית שָׁמַיִם וָאָרֶץ כְּמָא דְּאִתְּ אָמַר, (תהילים ל"ג:ו') בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ, אוּף הָכִי אַתְּ. זַכָּאִין אִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי תֵּימָא דְּמִלָּה דְּכָל בַּר נָשׁ דְּלָא יָדַע עָבִיד דָּא.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא דְּלָאו אָרְחֵיהּ (יתרו פ"ז א) בְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא וְחִדּוּשׁ מִלִּין דְּלָא יָדַע עַל בּוֹרְיֵיהוֹן כְּדָקָא יָאוּת, הַהִיא מִלָּה סָלְקָא וְנָפִיק לְגַבֵּי הַהִיא מִלָּה (משלי ט"ז:כ"ח) אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת לְשׁוֹן שָׁקֶר, מִגּוֹ נוּקְבָא דְּתָהוֹמָא רַבָּא וְדָלִיג חֲמַשׁ מְאָה פַּרְסֵי לְקַבְלָא לְהַהִיא מִלָּה וְנָטִיל לָהּ וְאָזִיל בְּהַהִיא מִלָּה לְגוֹ נוּקְבֵיהּ וְעָבִיד בָּהּ רְקִיעָא דְּשָׁוְא דְּאִקְרֵי תֹּהוּ.

וְטָס בְּהַהוּא רְקִיעָא הַהוּא אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת שִׁיתָּא אַלְפֵי פַּרְסֵי בְּזִמְנָא חָדָא. כֵּיוָן דְּהַאי רְקִיעָא דְּשָׁוְא קָאִים נָפְקַת מִיָּד (פקודי ער"ה) אֵשֶׁת זְנוּנִים וְאִתְקִיף בְּהַהוּא רְקִיעָא דְּשָׁוְא

(נ"א היא) (נ"א ואיש תהפוכות) וְאִשְׁתַּתְּפַת בֵּיהּ וּמִתַּמָּן נָפְקַת וְקָטְלַת כַּמָּה אֶלְפִין וְרִבְוָון, בְּגִין דְּכַד קָיְימַת בְּהַהוּא רְקִיעָא אִית לָהּ רְשׁוּ וְיָכְלָתָא לְמֶהֱוֵי טָס כָּל עָלְמָא בְּרִגְעָא חָדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ה':י"ח) הוֹי מוֹשְׁכֵי הָעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא. הֶעָוֹן דָּא דְכוּרָא. וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה. מַאן חַטָּאָה, דָּא נוּקְבָא דְאִקָּרֵי חַטָּאָה. אִיהוּ מָשִׁיךְ הַהוּא דְאִקָּרֵי עָוֹן בְּאִנּוּן חַבְלֵי הַשָּׁוְא. וּלְבָתַר כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, לְהַהִיא נוּקְבָא דְאִקָּרֵי חַטָּאָה, דְּתַמָּן אִתְתַּקְפַת לְמֶהֱוֵי טָס לְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא (משלי ז':כ"ו) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה, מַאן הִפִּילָה, דָּא הַהִיא חַטָּאָה דְּקַטְלִית בְּנֵי נָשָׁא. מָאן גָּרִים דָּא, תַּלְמִיד חָכָם דְּלָא מָטֵי לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּא בְּמָטוּתָא מִנַּיְיכוּ דְּלָא תַּפְקוּן מִפּוּמַיְיכוּ מִלָּה דְאוֹרַיְיתָא דְּלָא (יתרו פ"ז א') יְדַעְתּוּן וְלָא שְׁמַעְתּוּן מֵאֵילָנָא רַבְרְבָא כְּדְקָא יְאוּת, בְּגִין דְּלָא תֶּהוֹוֹן גָּרְמִין לְהַהוּא חַטָּאָה לְקַטְלָא אֲכְלוֹסִין דְּבַר נָשׁ לְמַגְנָא. פְּתְחוּ כֻּלְּהוֹן וְאָמְרוּ רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן, רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן.

תָּא חֲזֵי, בְּאוֹרַיְיתָא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (משלי ח':ל') וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם וְאִיהוּ אִסְתַּכַּל בָּהּ זִמְנָא וּתְרִין וּתְלָתָא וְאַרְבַּע זִמְנִין, וּלְבָתַר אָמַר לוֹן, וּלְבָתַר עָבִיד בָּהּ עֲבִידְתָּא. לְאוּלְפָא לִבְנֵי נָשָׁא דְּלָא יִיתוֹן לְמִטְעֵי בָּהּ. כְּמָא דְאָמַר אָמַר, (איוב כ"ח:כ"ז-כ"ח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ וַיֹּאמֶר לָאָדָם. וְלָקֵבִיל אַרְבַּע זִמְנִין אִנּוּן דִּכְתִיב, אָז רָאָהּ, וַיְסַפְּרָהּ, הֱכִינָהּ, וְגַם חֲקָרָהּ, בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּבָרָא. וְעַד לָא אַפִּיק עֲבִידְתֵּיהּ, אַעִיל אַרְבַּע תֵּבִין בְּקַדְמֵיתָא דִּכְתִיב בְּ'רֵאשִׁית בָּ'רָא אֱ'לֹהִים אֶ'ת, הָא אַרְבַּע. וּלְבָתַר הַשָּׁמַיִם. אִנּוּן לָקֵבִיל אַרְבַּע זִמְנִין דְּאִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא עַד לָא יַפִּיק עֲבִידְתֵּיהּ לְאוּמְנוּתֵיהּ.

פרק יב

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֶחְמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חֲמוֹי וְרִבִּי אַבָּא בַּהֲדֵיהּ, וַהֲוָה טָעִין חַד גַּבְרָא אֲבַתְרַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא נִפְתַּח פִּתְחִין דְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא שַׁעֲתָא וְעִדָּנָא הוּא לְאִתְתַּקָּנָא בְּאָרְחָן.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (ויקרא י"ט:ל') אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ. תָּא חֲזֵי, בְּשֵׁית יוֹמִין בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא גָּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ וְיָהֵב חֵילֵיהּ בְּהַהוּא יוֹמָא. אֵימָתַי גָּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ וְיָהֵב חֵילֵיהּ. בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה. בְּגִין דְּאִנּוּן תְּלַת יוֹמִין קַדְמָאִין כּוּלְהוּ הֲווּ סְתִימִין וְלָא אִתְגְּלוּ, כֵּיוָן דְּאָתָא יוֹמָא רְבִיעָאָה אַפִּיק עֲבִידְתָּא וְחֵילָא דְּכוּלְהוּ.

דְּהָא אֶשָּׁא וּמַיָּא וְרוּחָא אַף עַל גַּב דְּאִנּוּן תְּלַת יְסוֹדִין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ תַּלְיָין, וְלָא אִתְגְּלֵי עֲבִידְתָּא דִּלְהוֹן, עַד דְּאַרְעָא גְּלֵי לוֹן, כְּדֵין אִתְיְדַע אוּמְנוּתָא דְּכָל חַד מִנַּיְיהוּ.

וְאִי תֵּימָא הָא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה הֲוָה דִּכְתִיב תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (דשא). אֶלָּא הַאי אַף עַל גַּב דִּכְתִיב בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, רְבִיעָאָה הֲוָה וְאִתְכְּלִיל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לְמֶהֱוֵי חַד בְּלָא פֵּירוּדָא. וּלְבָתַר יוֹמָא רְבִיעָאָה אִתְגְּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ לְאַפָּקָא אוֹמָנָא לְאוּמָנוּתֵיהּ דְּכָל חַד וְחַד. בְּגִין דְּיוֹמָא רְבִיעָאָה אִיהוּ רַגְלָא רְבִיעָאָה דְּכֻרְסְיָיא עִלָּאָה.

וְכָל עֲבִידְתַּיְיהוּ דְּכֻלְּהוּ בֵּין יוֹמִין קַדְמָאִין וּבֵין יוֹמִין בַּתְרָאִין הֲווּ תַּלְיָין בְּיוֹמָא דְשַׁבָּתָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב׳:ב׳) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא שַׁבָּת, וְדָא הוּא רַגְלָא רְבִיעָאָה דְּכֻרְסְיָיא.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי, מַהוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ תְּרֵין. אֶלָּא שַׁבָּת (תרומה קל"ה ב) דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא וְשַׁבַּתָּא דְּיוֹמָא מַמָּשׁ לֵית לוֹן פֵּירוּדָא.

אָמַר (להו) הַהוּא טַיְיעָא דְּהֲוָה טָעִין בַּתְרַיְיהוּ, וּמַהוּ וּמְקֻדַּשְׁתֶּם תִּירָאוּ. אָמַר לֵיהּ דָּא קִדּוּשָׁא דְשַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ וּמַהוּ קִדּוּשָׁא דְשַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ דָּא קִדּוּשָׁא דְּאִתְמַשְׁכָא (עליה) מִלְּעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי עֲבִידַת לְשַׁבָּת דְּלָאו אִיהוּ קֹדֶשׁ, אֶלָּא קִדּוּשָׁא דְשַׁרְיָא עֲלוֹי מִלְּעֵילָּא. אָמַר רִבִּי אַבָּא וְהָכִי הוּא (ישעיהו נ"ח:י"ג) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכוּבָּד, אִדְכַּר שַׁבָּת לְחוּד וּקְדוֹשׁ ה' לְחוּד. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי מַאן קְדוֹשׁ ה'. אָמַר לֵיהּ קִדּוּשָׁא דְּנַחֲתָא מִלְּעֵילָּא וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אִי קִדּוּשָׁא דְּאִתְמַשְׁכָא מִלְּעֵילָּא אִקְרֵי מְכוּבָּד אִתְחֲזֵי דְּשַׁבָּת לָאו אִיהוּ מְכוּבָּד וּכְתִיב וְכִבַּדְתּוֹ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי אַבָּא אַנַּח לְהַאי גַּבְרָא דְּמִלָּה (חדתא) דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ דְּאָנַן לָא יְדַעְנָא בָהּ. אָמְרוּ לֵיהּ אֵימָא אַנְתְּ.

פְּתַח וְאָמַר, (ויקרא יט) אֶת שַׁבְּתוֹתַי. אֶת לְאַסְגָּאָה תְּחוּם שַׁבָּת דְּאִיהוּ תְּרֵין אַלְפִּין אַמִּין לְכָל סְטָרָא (ויקהל ר"ז א). וּבְגִין כָּךְ אַסְגֵּי אֶת. שַׁבְּתוֹתַי (נ"א דא) שַׁבָּת עִלָּאָה וְשַׁבָּת תַּתָּאָה דְּאִנּוּן תְּרֵין כְּלִילָן כְּחָדָא וּסְתִימִין כְּחָדָא.

אִשְׁתַּאַר שַׁבָּת (יתרו צ"ב א' בר"מ) אָחֳרָא דְּלָא אִדְכַּר וְהֲוָה בְּכִסּוּפָא. אָמְרָה קַמֵּיהּ מָארֵי דְּעָלְמָא מִיּוֹמָא דְּעַבְדַת לִי שַׁבָּת אִתְקְרֵינָא וְיוֹמָא לְאוּ אִיהוּ בְּלָא לֵילְיָא. אָמַר לָהּ בְּרוּתִי שַׁבָּת אַנְתְּ וְשַׁבָּת קְרֵינָא לָךְ, אֲבָל הָא אֲנָא מְעַטֵּר לָךְ בְּעִטְרָא עִלָּאָה יַתִּיר. אַעֲבַר כְּרוֹזָא וְאָמַר מִקֻּדַּשְׁתֶּם תִּירָאוּ. וְדָא שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא דְּאִיהִי יְרָאָה, וְשַׁרְיָא בָהּ יְרָאָה. וּמָאן אִיהוּ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַכְלִיל וְאָמַר אֲנִי ה'. וְאֲנָא שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא דְּאָמַר הָכִי. וַדַּיֵּיק אֶת לְאַסְגָּאָה תְּחוּם שַׁבָּת. שַׁבְּתוֹתַי דָּא עִגּוּלָא (רכ"ט א', תצוה ק"פ א', ויקהל ר"ה א) וְרִבּוּעַ דִּלְגוֹ, וְאִנּוּן תְּרֵין. וּלְקֵבִיל אִנּוּן תְּרֵין אִית תְּרֵי קְדוּשָׁתֵי דְּאִית לָנוּ לְאַדְכָּרָא, חַד וַיְכֻלּוּ, וְחַד קָדוֹשׁ. וְיָכֻלּוּ אִית בֵּיהּ תְּלָתִין וְחַמֵּשׁ תֵּיבִין. וּבְקִדּוּשָׁה (ובקידושא) דְּאָנַן מְקַדְּשִׁין תְּלָתִין וְחַמֵּשׁ תֵּיבִין. וְסָלִיק כֹּלָּא לְשִׁבְעִין שְׁמָהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְעַטַּר בְּהוּ.

וּבְגִין דְּעַגּוּלָא וְרִבּוּעָא דָּא אִנּוּן שַׁבְּתוֹתַי, כְּלִילָן תַּרְוַיְיהוּ בְּשָׁמוֹר דִּכְתִיב תִּשְׁמוֹרוּ. דְּהָא שַׁבָּת עִלָּאָה הָכָא לָא אִתְכְּלִיל בְּשָׁמוֹר אֶלָּא בְּזָכוֹר, דְּהָא מַלְכָּא עִלָּאָה בְּזָכוֹר אִסְתָּיָים. וְעַל דָּא אִקְרֵי מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ, וּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ זָכוֹר אִיהוּ. וְעַל דָּא לֵית מַחְלוֹקֶת לְעֵילָא. בְּגִין דְּתַרֵין שְׁלוֹמוֹת לְתַתָּא חַד יַעֲקֹ"ב וְחַד יוֹסֵ"ף. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב תְּרֵי זִמְנֵי (ישעיהו נ"ז:י"ט) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב. לָרָחוֹק דָּא יַעֲקֹב, וְלַקָּרוֹב דָּא יוֹסֵף. לָרָחוֹק כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ל"א:ג') מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי (שמות ב':ד') וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. וְלַקָּרוֹב כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל"ב:י"ז) חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ. מֵרָחוֹק דָּא נְקוּדָה עִלָּאָה דְּקַיְימָא בְּהֵיכְלֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב תִּשְׁמוֹרוּ אִתְכְּלִיל בְּשָׁמוֹר. (ואתחנן ר"ס) וּמִקָּדְשִׁי תִּירָאוּ דָּא נְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִית לְדַחֲלָא מִנָּהּ יַתִּיר מִכֹּלָּא דְּעָנְשִׁיהּ מִיתָה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות ל"א:י"ד) מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת. מָאן מְחַלְלֶיהָ. מָאן דְּעָאל לְגוֹ חָלָל דְּעַגּוּלָא וְרִבּוּעָא לְאַתָּר דְּהַהוּא דְנָקוּדָה (נקודה) שַׁרְיָא (ביה) וּפָגִים בֵּיהּ מוֹת יוּמָת. וְעַל דָּא כְּתִיב תִּירָאוּ. וְהַהִיא נְקוּדָה אִקְרֵי אֲנִי, וְעָלָהּ שַׁרְיָא הַהוּא דְּסָתִים עִלָּאָה דְּלָא אִתְגַּלְיָא וְהַיְינוּ יְיָ וְכֹלָּא חַד. נָחֲתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ וּמַה כָּל חָכְמְתָא דָּא אִית תְּחוֹת יָדָךְ וְאַתְּ טָעֵין אַבָּתְרִין. אָמְרוּ לֵיהּ מָאן אַנְתְּ. אָמַר לוֹן לָא תִּשְׁאֲלוּן מָאן אֲנָא, אֶלָּא אֲנָא וְאַתּוּן נֵיזִל וְנִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא וְכָל חַד יֵימָא מִלִּין דְּחָכְמְתָא לְאַנְהָרָא אוֹרְחָא.

אָמְרוּ לֵיהּ מָאן יָהֵב לָךְ לְמֵיזַל הָכָא וּלְמֶהֱוֵי (ולמהוי) טָעוּן (טעין) בְּחַמְרֵי, אָמַר לוֹן יו"ד עֲבַד קְרָבָא בִּתְרֵין אַתְוָון בְּכָ"ף וְסַמ"ךְ לְאִתְקַשְׁרָא בַּהֲדֵאי (נ"א כחדא). כְּ"ף לָא בָּעָא לְאִסְתַּלָּקָא וּלְאִתְקַשָּׁרָא בָּתַר (נ"א באתר) דְּלָא יָכְלָא לְמֶהֱוֵי רִגְעָא חָדָא אֶלָּא בֵּיהּ. סָמֶ"ךְ לָא בָּעָא לְאִסְתַּלָּקָא בְּגִין לְסַעֲדָא לְאִנּוּן דְּנָפְלִין דְּהָא בְּלִי סָמֶ"ךְ לָא יָכְלִין לְמֶהֱוֵי.

יו"ד אַתָּא לְגַבָּאי יְחִידָאָה נְשִׁיק לִי וְנַפִּיק לִי בָּכָה עִמִּי וְאָמַר לִי בְּרִי מָה אַעֲבִיד לָךְ, אֲבָל הָא אֲנָא אִסְתַּלַּק וְאֲנָא אִתְמְלֵי מִכַּמָּה טָבִין וְאַתְוָון טְמִירִין עִלָּאִין יַקִּירִין, בָּתַר כֵּן אַיְתֵי לָגַבָּךְ וְאֲנָא אֶהֱוֵי סָעִיד לָךְ וְאֶתֵּן לָךְ אַחְסַנְתָּא דְּתַרֵין אַתְוָון עִלָּאִין יַתִּיר מֵאִלֵּין דְּאִסְתַּלָּקוּ דְּאִנּוּן י"ש יו"ד עִלָּאָה וְשִׁי"ן עִלָּאָה לְמֶהֱוֵי לָךְ אוֹצְרִין מַלְיָיא מִכֹּל. וּבְגִין כָּךְ בְּרִי זִיל וְהֱוֵי טָעִין חַמְרֵי. וְעַל דָּא אֲנָא אָזִיל בָּכָךְ.

חֲדוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּבָכוּ וְאָמְרוּ זִיל רְכִיב וְאָנָן נַטְעִין אַבַּתְרָךְ. אָמַר לוֹן וְלָא אֲמָרִית לְכוֹן דְּפִּיקוּדָא דְּמַלְכָּא אִיהוּ עַד דְּיֵיתֵי הַהוּא דְטָעַן (דטעין) חַמְרֵי. אָמְרוּ לֵיהּ הָא שְׁמָךְ לָא אֲמַרְתְּ לָן, אָתַר בֵּית מוֹתָבָךְ מַאי הוּא. אָמַר לוֹן אָתַר בֵּית מוֹתְבֵי אִיהוּ טַב וְעַיְילָא לְגַבָּאי, וְאִיהוּ (ריש תיקון כ"א דף נ"ב ע"א ובראשית ל"ו ע"ב) מְגַדֵּל חַד דְּפָרַח בַּאֲוִירָא רַב וְיַקִּירָא. וְאִנּוּן דְּרַיְירִין בֵּיהּ בְּהַאי מְגַדְּלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחַד מִסְכְּנָא. וְדָא הוּא אָתָר

בֵּית מוֹתְבֵי וְגָלֵינָא (נ"א ועלינא) מִתַּמָּן וְאֵנָא טָעִין חַמְרֵי. אַשְׁגַּחוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֵּיהּ וְאַטְעִים לוֹן מִלּוֹי דְּהֲווּ מְתִיקִין כְּמַנָּא וְדוּבְשָׁא. אָמְרוּ לֵיהּ שְׁמָא דְּאֵבוּדְּ אִי תֵּימָא נַנְשִׁיךְ עַפְרָא דְרַגְלָךְ. אָמַר לוֹן וְאַמַּאי, לָאו אוֹרַח דִּילִי בְּכָךְ לְאִתְגָּאָה בְּאוֹרַיְיתָא.

אֲבָל אַבָּא דִּילִי הֲוָה דִּיוּרֵיהּ בְּיַמָּא רַבָּא וְאִיהוּ הֲוָה חַד נוּנָא דְּהֲוָה (תקונים נ"ב, ובראשית לו ע"ב) אַסְחַר יַמָּא רַבָּא מִסְטָרָא דָא לְסִטְרָא דָא, וְהֲוָה רַב וְיַקִּירָא וְעַתִּיק יוֹמִין, עַד דְּהֲוָה בָּלַע כָּל שְׁאָר נוּנִין דְּיַמָּא, וּלְבָתַר אַפִּיק לוֹן חַיִּין וְקַיָּמִין מַלְיָין מִכָּל טָבִין דְּעָלְמָא. וְשָׁאַט יַמָּא בְּרִגְעָא חָדָא בְּתוֹקְפֵּיהּ, וְאַפִּיק לִי כְּגִירָא בִּידָא דִּגְבַר תְּקִיף, וְטָמִיר לִי בְּהַהוּא אֲתַר דְּאָמְרִית לְכוּ. וְהוּא תָּב לְאַתְרֵיהּ וְאִגְנִיז בְּהַהוּא יַמָּא.

אַשְׁגַּח רִבִּי אֶלְעָזָר בְּמִלּוֹי. אָמַר לֵיהּ אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְּנָהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא וְאַנְתְּ טָעִין אַבַּתְרָן. בָּכוּ כְּחָדָא וּנְשָׁקוּהוּ וְאָזְלוּ. אָמְרוּ לֵיהּ אִי נִיחָא קַמֵּי מָארָנָא לְאוֹדְעָא לָן שְׁמֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר (שמואל ב כ"ג:כ') וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהַ וְשַׁפִּיר אִיהוּ. אֲבָל הַאי קְרָא לְאַחֲזָאָה רָזִין עִלָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא הוּא דְּאָתָא. וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, עַל רָזָא דְּחָכְמְתָא קָא אָתָא מִלָּה סְתִימָא אִיהוּ, וּשְׁמָא גָּרִים. בֶּן אִישׁ חַי (ויצא קס"ד א') דָּא צַדִּיק חַי עָלְמִין. רַב פְּעָלִים, מָארֵי דְּכָל עוֹבָדִין וְכָל חֵילִין עִלָּאִין, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ נָפְקִין מִנֵּיהּ. יְיָ צְבָאוֹת אִיהוּ, אוֹת הוּא בְּכָל חַיָּילִין דִּידֵיהּ רְשִׁים הוּא וְרַב מִכֹּלָּא.

רַב פְּעָלִים אִיהוּ מְקַבְּצָאֵל הַאי אִילָנָא רַב וְיַקִּירָא, רַב מִכֹּלָּא. מֵאַן אֲתַר נָפַק, מֵאַן דַּרְגָּא אָתָא, אַהֲדַר קְרָא וְאָמַר מְקַבְּצָאֵל דַּרְגָּא עִלָּאָה סְתִימָאָה דְּעַיִן לֹא רָאָתָה וְגו' דַּרְגָּא דְּכוֹלָּא בֵּיהּ, וּכְנִישׁ בְּגַוֵּיהּ מִגּוֹ נְהוֹרָא עִלָּאָה, וּמַנֵּיהּ נָפִיק כֹּלָּא.

וְאִיהוּ הֵיכָלָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכָל דַּרְגִּין כְּנִישִׁין וּסְתִימִין בְּגַוֵּיהּ. וּבְגוּפָא דְּהַאי הֵיכָלָא (אילנא) קַיְימִין, כָּל עָלְמִין וְכָל חַיָּילִין קַדִּישִׁין מִינֵּיהּ אִתְּזָנוּ וְקַיְימֵי עַל קְיוּמֵיהוֹן.

הוּא הֵכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב. תְּרֵין מְקֻדְּשִׁין הֲווּ קַיְימִין בְּגִינֵיהּ וְאִתְּזָנוּ מִנֵּיהּ מְקֻדָּשׁ רֹאשׁוֹן וּמְקֻדָּשׁ שֵׁנִי, כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִסְתַּלַּק, נְגִידוּ דְּהֲווּ נָגִיד מִלְּעֵילָּא אִתְמְנַע, כְּבֵיכוֹל הוּא הֵכָּה לוֹן וְחָרִיב לוֹן וְשָׁצֵי לוֹן. וְכֵרְסְיֵיא קַדִּישָׁא נָפְלַת הֲדָא הוּא דִכְתִיב (יחזקאל א':א') וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי אֲנִי, הוּא בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. אַמַּאי. עַל נָהָר כְּבָר. עַל נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק דְּפָסִיק מֵימוֹי וּמַבּוּעוֹי וְלָא אִנְגִיד כַּד בְּקַדְמִיתָא (כדבקדמיתא).

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב י"ד:י"א) וְנָהָר יֶחְרַב וְיָבֵשׁ. יֶחְרַב בְּבֵית רֹאשׁוֹן וְיָבֵשׁ בְּבֵית שֵׁנִי. וּבְגִין כָּךְ הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל, מוֹאָב. (ס"א דהא בקדמיתא) מוֹאָב דְּהֲווּ מֵאָב דְּבִשְׁמַיָּא וְאִתְחָרְבוּ וְאִשְׁתְּצִיאוּ בְּגִינֵיהּ, וְכָל נְהוֹרִין דְּהֲווּ נְהִירִין לְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ אִתְחָשְׁכוּ.

וְתוּ הוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי. בְּזִמְנִין קַדְמָאִין כַּד הַאי נָהָר הֲוָה מָשִׁיךְ מֵימוֹי לְתַתָּא, הֲווּ קַיְימִין יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּ, דְּדַבְּחִין דִּבְחִין וְקָרְבְּנִין לְכַפָּרָא עַל נַפְשַׁיְיהוּ, וּכְדֵין הֲוָה נָחִית מִלְּעֵילָא דִּיוּקְנָא דְּחַד אַרְיֵה וַהֲווּ חָמָאן לֵיהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא רָבִיץ עַל טַרְפֵּיהּ, אָכִיל קָרְבְּנִין כְּגַבַר תַּקִּיף. וְכָל כַּלְבִּין הֲווּ מִתְטַמְרִין מִקַּמֵּיהּ וְלָא נַפְקֵי לְבַר.

כֵּיוָן דְּגָרְמוּ חוֹבִין אִיהוּ נָחִית לְגוֹ דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא וְקָטִיל לְהַהוּא אַרְיֵה, דְּלָא בָּעָא לְמֵיהַב לֵיהּ טַרְפֵּיהּ כְּדְבְקַדְמִיתָא, כְּבָיְכוֹל קָטִיל לֵיהּ. הוּא הִכָּה אֶת הָאֲרִי וַדַּאי. לְתוֹךְ הַבּוֹר לְעֵינָהָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא בִּישָׁא. כֵּיוָן דְּחָמַאת הָכִי הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא אִתְתַּקְפַת (בר"מ פ' בהר קי"א) וְשַׁדְּרַת לְחַד כַּלְבָּא לְמֵיכַל קָרְבְּנִין. וּמַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא אַרְיֵ"ה אוֹרִיאֵ"ל דְּאַנְפּוֹי אַנְפֵּי אַרְיֵה. וּמַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא כַּלְבָּא בְּלַאדָן שְׁמֵיהּ. דְּלָאו אִיהוּ בְּכְלַל אָדָם, אֶלָּא כַּלְבָּא וְאַנְפֵּי כַּלְבָּא.

בְּיוֹם הַשֶּׁלֶג בְּיוֹמָא דְּגָרְמוּ חוֹבִין וְדִינָא אִתְדַּן לְעֵילָא מֵעִם בֵּי דִינָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג דָּא דִינָא עִלָּאָה. אַמַּאי בְּגִין דְּכָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים וְיָכִיל לְמִיסְבַּל אֶשָּׁא תַּקִּיפָא. עַד כָּאן רָזָא דִּקְרָא.

מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ (שמואל ב כ"ג:כ"א) וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי אִישׁ מַרְאֶה. הָכָא רָזָא דִּקְרָא אֲתָא לְאוֹדָעָא, דִּי בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל חָבוּ אִיהוּ אִסְתַּלַּק וּמְנַע מִנַּיְיהוּ כָּל טָבִין וְכָל נְהוֹרִין דְּהֲווּ נְהִירִין לוֹן. הוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרִי דָּא נְהוֹרָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּהֲוָה נְהִיר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וּמָאן אִיהוּ מֹשֶׁה. דִּכְתִיב, (שמות ב':י"ט) וַתֹּאמַרְנָה אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ וְגו'. וְתַמָּן אִתְיְלִיד וְתַמָּן אִתְרַבֵּי וְתַמָּן אִסְתַּלִּיק לְנְהוֹרָא עִלָּאָה.

אִישׁ מַרְאֶה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר י"ב:ח') וּמַרְאֶה וְלֹא בְּחִידוֹת. אִישׁ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל"ג:א') אִישׁ הָאֱלֹהִים. כְּבָיְכוֹל בַּעֲלֹהּ דְּהַהוּא מַרְאֶה כְּבוֹד ה'. דְּזָכָה לְאַנְהָגָא דְּרָגָא דָּא בְּכָל רְעוּתֵיהּ בְּאַרְעָא (כ"א ב) מַה דְּלָא זָכֵי בַּר נָשׁ אָחֳרָא.

וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית. דָּא מַטֵּה הָאֱלֹהִים דְּהוּא אִתְמְסַר בִּידֵיהּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י"ז:ט') וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי. וְדָא אִיהוּ מַטֶּה דְּאִתְבְּרִי עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְחָקוּק בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא קַדִּישָׁא וּבְהַאי חָב בַּסֶּלַע כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר כ':י"א) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה לָא יְהָבִית לָךְ מַטֶּה דִּילִי לְהַאי, חַיֶּיךָ לֹא יֵהֵא בְּיָדְךָ מִכָּאן וּלְהָלְאָה.

מִיָּד (כ"ח ב') וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֵּׁבֶט בְּדִינָא קַשְׁיָא (שמואל ב כ"ג:כ"א) וַיִּגְזוֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי. דְּמַהֲהִיא שַׁעֲתָא אִתְמְנַע מִנֵּיהּ וְלָא הֲוָה בִּידֵיהּ לְעָלְמִין. וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ. עַל הַהוּא חוֹבָא דְּמָחָא בְּהַהוּא מַטֶּה, מֵת וְלָא עָאל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא וְאִתְמְנַע נְהוֹרָא דָּא מִיִּשְׂרָאֵל.

(שמואל ב כ"ג:י"ט) מִן הַשְּׁלֹשִׁים (ק"ה ב) הֲכִי נְכְבָּד, אֲלֵין שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עִלָּאִין דְּאִיהוּ נָטִיל מִנְּהוֹן וְאִנְגִיד לְתַתָּא, וּמַנְיֵיהוּ אִיהוּ הֲוָה נָטִיל וְאִתְקָרֵב. וְאֶל הַשְּׁלִשָּׁה לֹא בָא, אִנּוּן הֲווֹ אַתְיָאן לְגַבֵּיהּ וְיָהֲבֵי לֵיהּ בִּרְעוּתָא דִלְבָּא, וְאִיהוּ לָא הֲוֵי אָתֵי לְגַבֵּיהוֹן.

וְאַף עַל גַּב דְּלָא עָאל בְּמַנְיָינָא וְחוּשְׁבָּנָא (דחושבנא) דִּילְהוֹן, (שמואל ב כ"ג:כ"ג) וַיָּשֶׂם יְהוָה אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִלּוֹחָא דִלְבֵּיהּ לְעָלְמִין. לֵית פִּירוּדָא לְהוֹן לְעָלְמִין. דָּוִד שָׁם לֵיהּ לִבֵּיהּ וְאִיהוּ לָאו לְדָוִד. בְּגִין דְּתוּשְׁבְּחָן וְשִׁירִין וְרַחֲמִין דְּסִיהֲרָא עָבִיד לְשִׁמְשָׁא, אִיהִי מְשִׁכְיַת לֵיהּ לְגַבָּהּ לְמֶהֱוֵי דִּיּוּרֵיהּ בַּהֲדָהּ. וְדָא אִיהוּ וַיְשִׂימֵהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

נָפְלוּ רִבֵּי אֱלִיעֶזֶר וְרִבֵּי אַבָּא קַמֵּיהּ. אֲדַהְכִי וְהָכִי לָא חָמוּ לֵיהּ. קָמוּ וְאִסְתַּכְּלוּ לְכָל סְטָרִין וְלָא חָמוּ לֵיהּ. יָתְבוּ וּבָכוּ וְלָא יְכִילוּ לְמַלְּלָא דָּא לְדָא. לְבָתַר שַׁעֲתָא אָמַר רִבִּי אַבָּא וַדַּאי הָא דְּתָנֵינָן דְּבְכָל אַרְחָא דְצַדִּיקַיָּיא אָזְלִין וּמִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא בֵּינַיְיהוּ, דְּאִנּוּן זַכָּאִין דַּהֲווּא עָלְמָא אַתְיָאן לְגַבֵּיהוֹן. וַדַּאי דָּא הוּא רַב הַמְנוּנָא סָבָא דְּאָתָא לְגַבָּן מֵהַהוּא עָלְמָא לְגַלָּאָה לָן מִלִּין אִלֵּין, וְעַד לָא נִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ אֲזַל לֵיהּ וְאִתְכַּסֵּי מִינָן. קָמוּ וְהֲווּ בָּעוּ לְמִטְעַן לְחַמְרֵי וְלָא אָזְלוּ, בָּעוּ לְמִטְעַן וְלֹא אָזְלוּ. דְּחִילוּ וְאַנְחוּ לוֹן לְחַמְרֵי. וְעַד יוֹמָא הָווּ קָרָאן לְהַהוּא אֲתַר, דּוּחָּ דְּחַמָּרֵי.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר (ל"א ב', מ"ו א', י"ח א) וְאָמַר (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ' כַּמָּה הוּא טָבָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד גַּבֵּי בְּנֵי נְשָׁא לְאִנּוּן זַכָּאִין עִלָּאִין דַּחֲלֵי חֶטְאָה דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כַּד עָאלִין לְהַהוּא עָלְמָא. טוּבְךָ לָא כְּתִיב אֶלָּא רַב טוּבְךָ. וּמַאן אִיהוּ (תהילים קמ"ה:ז') זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ. וְדָא אִיהוּ עִנּוּגָא דְּחַיִּין דְּנַגְדִּין מַעֲלָמָא דְּאָתֵי לְגַבֵּי חַי עָלְמִין דְּאִיהוּ זֵכֶר רַב טוּבְךָ. וַדַּאי אִיהוּ (ישעיהו ס"ג:ז') וְרֹב טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

תּוּ מָה רַב טוּבְךָ, הָכָא אַגְלִיף רָזָא דְּחָכְמְתָא וְכָל רָזִין אִתְכְּלִילוּ הָכָא, מ"ה, כְּמָה דְּאִתְמַר. רַב דָּא אִילָנָא ר"ב וְתַקִּיף. בְּגִין דְּאִית אִילָנָא אָחֳרָא זוּטָא מִנֵּיהּ, וְדָא הוּא רַב וְאָעִיל לֵיהּ בְּרוּם רְקִיעִין.

טוּבְ"ךָ דָּא אוֹר דְּאִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא קַדְמָאָה. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ בְּגִין דְּגָנִיז לֵיהּ לְצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא. פָּעַלְתָּ דָּא גַּן עֵדֶן עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:י"ז) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ, וְדָא הוּא פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ.

(בראשית מו ע"ב) נֶגֶד בְּנֵי אָדָם דָּא גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא לְגוֹ מְתִיבְתָּא דְּרַקִּיעָא בְּהַהוּא גַּן עֵדֶן דִּלְעֵילָּא. וּפְרָחֵי וְאִסְתַּחְיָין בְּטַלֵּי נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא וְנַחֲתֵי וְשָׁרָאן (ושריין) לְתַתָּא. וּלְזַמְנִין אִתְחֲזוּן נֶגֶד בְּנֵי אָדָם לְמֶעְבַּד לוֹן נִסִּין כְּמַלְאָכִין עִלָּאִין, כְּגַוְונָא דְּחֲזֵינָא הַשְׁתָּא נְהִירוּ דְּבוּצִינָא עִלָּאָה וְלָא זְכִינָא לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע רָזִין דְּחָכְמָתָא יַתִּיר.

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר (שופטים י״ג:כ״ב) וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ, אַף עַל גַּב דְּמָנוֹחַ לָא הֲוָה יָדַע מַאי עָבִידְתֵּיהּ, אָמַר הוֹאִיל וּכְתִיב, (שמות ל״ג:כ׳) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, וַדַּאי אֱנַן חֲזִינָן וּבְגִין כָּךְ מוֹת נָמוּת. וְאֲנַן חָמֵינָן וְזַכֵּינָן לִנְהוֹרָא דָּא דְּהֲוָה אָזִיל בַּהֲדָן וְנִתְקַיֵּים (ואתקיימנא) בְּעָלְמָא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדְּרֵיהּ לְגַבָּן לְאוֹדְעָא לָן רָזִין דְּחָכְמְתָא דְּגַלֵּי, זַכָּאָה חוּלְקָנָא.

אָזְלוּ, מְטוּ לְחַד טוּרָא וְהֲוָה נָטֵי שִׁמְשָׁא. שָׁרוּ עַנְפִּין דְּאִילָנָא דְטוּרָא לְאָקְשָׁא דָּא בְדָא וְאָמְרֵי שִׁירָתָא. עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, שְׁמָעוּ חַד קָלָא תַּקִּיפָא דְּהֲוָה אָמַר בְּנֵי אֱלֹהִין קַדִּישִׁין אִנּוּן דְּאִתְבַּדְּרוּ בֵּינֵי חַיְיָא דְהַאי עָלְמָא, אִנּוּן בּוֹצִינֵי בְּנֵי מְתִיבְתָּא, אִתְכַּנְּשׁוּ לְדוּכְתַּיְיהוּ לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּמָארֵיכוֹן בְּאוֹרַיְיתָא. דְּחִילוּ אִלֵּין וְקָאִימוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ וְיָתְבֵי. אַדְּהָכִי נָפִיק קָלָא כְּמִלְקַדְּמִין וְאָמַר טִנָּרִין תַּקִּיפִין פַּטִּישִׁין רָמְאִין הָא מָארֵי דְּגָוונִין מְרַקְּמָא בְּצִיּוּרִין קָאִים עַל אִצְטָוונָא, עוּלוּ וְאִתְכַּנְּשׁוּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא שְׁמָעוּ קָל עַנְפֵּי דְּאִילָנִין רַב וְתַקִּיף וְהֲווּ אָמְרֵי (תהילים כ״ט:ה׳) קוֹל יְיָ שׁוֹבֵר אֲרָזִים. נָפְלוּ עַל אַנְפַּיְיהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּדְחִילוּ סַגְיָא נָפַל עֲלַיְיהוּ, קָאמוּ בִּבְהִילוּ וְאָזְלוּ וְלָא שְׁמָעוּ מִידִי. נָפְקוּ מִן טוּרָא וְאָזְלוּ.

כַּד מָטוּ לְבֵי רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חֲמוּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי תַּמָּן. חָדוּ חֲדֵי (חדא), רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לוֹן וַדַּאי אַרְחָא דְנִסְיָן וְאִתְיָן עִלָּאִין קָא עֲבָרְתּוּן, דְּאֲנָא דְמֵימְנָא הַשְׁתָּא וְחָמֵינָא לְכוּ וְלִבְנָיְהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע דְּקָא מְשַׁדַּר לְכוּ תְּרֵין עִטְרִין עַל יָדָא דְּחַד סָבָא לְאַעְטָרָא לְכוּ. וַדַּאי בְּאַרְחָא דָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה. תּוּ דַּחֲמֵינָא אַנְפַּיְיכוּ מְשַׁנְיָין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי יָאוֹת אֲמַרְתּוּן דְּחָכָם עָדִיף מִנָּבִיא. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְשַׁוּי רֵישֵׁי בֵּין בִּרְכּוֹי דְּאֲבוֹי וְסָח (ליה) עוֹבָדָא.

דַּחִיל רִבִּי שִׁמְעוֹן וּבְכָה אָמַר (חבקוק ג׳:ב׳) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. הַאי קְרָא חֲבַקּוּק אָמַר (אמרו) בְּשַׁעֲתָא דְּחֲמָא מִיתָתֵיהּ וְאִתְקַיֵּים עַל יְדָא דֶּאֱלִישָׁע. אַמַּאי אִקְרֵי חֲבַקּוּק. בְּגִין דְּאַתְוון דְּחַבַּקְתָּא (מלכים ב ד׳:י״ז) לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חוֹבֶקֶת בֵּן. וְדָא בְּרֵיהּ (ברה) דְּשׁוּנַמִּית הֲוָה. וּתְרֵין (בשלח מ"ה ע"א) חִבּוּקִין הֲווּ, חַד דְּאִימֵיהּ וְחַד דֶּאֱלִישָׁע. דִּכְתִיב, (מלכים ב ד׳:ל״ד) וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, שְׁמָא גְּלִיפָא דְּשִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן אַגְלִיף עֲלוֹי בְּתֵבִין. בְּגִין דְּאַתְוון דְּאַלְפָא בֵּיתָא דְּאַגְלִיף בֵּיהּ אֱבוֹי בְּקַדְמֵיתָא כַּד מִית פָּרְחוּ מִנֵּיהּ. וְהַשְׁתָּא דֶּאֱלִישָׁע חֲבַק לֵיהּ אַגְלִיף בֵּיהּ כָּל אִנּוּן (בשלח נ"א ע"ב) אַתְוון דְּשִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן. וְאַתְוון דְּאִילֵּין שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן גְּלִיפָן אִנּוּן מָאתָן וְשִׁיתְּסַר אַתְוון.

וְכֻלְּהוּ אַתְוָון אַגְלִיף בְּרוּחֵיהּ (נ"א בדיבורא) אֱלִישָׁע, בְּגִין לְקַיָּמָא לֵיהּ בְּאַתְוָון דְּשִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן. וּקְרָא לֵיהּ חֲבַקּוּק. שְׁמָא דְּאַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין. אַשְׁלִים לַחֲבוּקִין כִּדְאִתְּמַר. וְאַשְׁלִים לְרָזָא דְּמָאתָן וְשִׁיתְּסַר (פקודי רמ"ו ע"ב) אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּתַבִּין אִתְקָיָּם לְאַהֲדָרָא רוּחֵיהּ, וּבְאַתְוָון אִתְקָיָּם כָּל גּוּפֵיהּ עַל קְיוּמֵיהּ. וְעַל דָּא אִקְרֵי חֲבַקּוּק.

וְאִיהוּ אָמַר (חבקוק ג׳:ב׳) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי, שְׁמַעְנָא מַה דְּהָוָה לִי דְּאַטְעִימְנָא מֵהַהוּא עָלְמָא וְדָחִילְנָא. שְׁרָא לְמִתְבַּע רַחֲמִין עַל נַפְשֵׁיהּ וְאָמַר (נשא קל"ח ע"ב) ה' פָּעָלְךָ דְּעָבַדְתְּ לִי בְּקֶרֶב שָׁנִים יְהוֹן חַיֵּיהוּ. כְּמוֹ חַיָּיו. וְכָל מָאן דְּאִתְקַשַּׁר בְּאַנּוּן שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת חַיִּין אִתְקַשְּׁרוּ בְּיֵהּ. בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ לְהַהוּא דַּרְגָּא דִּלְיִת (בה) חַיִּין כְּלַל.

בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר אוֹף אֲנָא מִמַּה דְּשָׁמַעְנָא דְּחִילְנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זְקִיף יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ וְאָמַר וּמָה רַב הַמְנוּנָא סָבָא נְהִירוּ דְאוֹרַיְיתָא זְכִיתוּן אַתּוּן לְמֶחְמֵי אַפִּין בְּאַפִּין וְלָא זָכִינָא בֵּיהּ. נָפַל עַל אַנְפּוֹי וְחָמָא לֵיהּ מְעַקֵּר טוּרִין מַנְהִיר שְׁרָגִין בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי בְּהַהוּא עָלְמָא תְּהוֹן שָׁבְבִין מָארֵי אוּלְפָּנִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֵהַהוּא יוֹמָא הֲוָה קָרֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּלְרִבִּי אַבָּא (ט' א) פְּנֵי"אֵל כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ל"ב:ל"א) כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים.

פרק יג

בְּרֵאשִׁית רִבִּי חִיָּיא פָּתַח (תהילים קי"א:י') רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד. רֵאשִׁית חָכְמָה, הַאי קְרָא הָכִי מְבָּעֵי לֵיהּ, סוֹף חָכְמָה יִרְאַת ה', בְּגִין דְּיִרְאַת ה' סוֹף חָכְמָה אִיהִי. (נ"א אלא איהי ראשית) לְעָאלָא לְגוֹ דַּרְגָּא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קי"ח:י"ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. זֶה הַשַּׁעַר לַה' וַדַּאי, דְּאִי לָא יֵיעוּל בְּהַאי תַּרְעָא לָא יֵיעוּל לְעָלְמִין. לְמַלְכָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי (דאיהו) עִלָּאָה וְטָמִיר וְגָנִיז וְעָבִיד לֵיהּ תַּרְעִין אִלֵּין עַל אִלֵּין

וּלְסוֹף כָּל תַּרְעִין עָבַד תַּרְעָא חַד בְּכַמָּה מַנְעוּלִין בְּכַמָּה פִּתְחִין בְּכַמָּה הֵיכָלִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. אָמַר כָּל מַאן דְּבָעֵי לְמֵיעַל לְגַבְּאי תַּרְעָא דָּא יְהֵא קַדְמָאָה לְגַבָּאי, מַאן דְּיֵיעוֹל בְּהַאי תַּרְעָא יֵעוּל. אוֹף הָכִי תַּרְעָא קַדְמָאָה לְחָכְמָה עִלָּאָה יִרְאַת ה' אִיהִי. וְדָא אִיהִי רֵאשִׁית

ב, תְּרֵין אִנּוּן דִּמְתְחַבְּרִין כְּחָדָא, וְאִנּוּן תְּרֵין נְקוּדִין, חַד גְּנִיזָא וּטְמִירָא וְחַד קַיָּמָא בְּאִתְגַּלְיָא. וּבְגִין דְּלֵית לְהוּ פִּירוּדָא אִקְרוּן רֵאשִׁית. חַד וְלָא תְּרֵין. מָאן דְּנָטִיל הַאי נָטִיל הַאי. וְכֹלָּא חָד דְּהָא הוּא (שמיה) וּשְׁמֵיהּ חַד דִּכְתִיב, (תהילים פ"נ:י"ט) וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה שִׁמְךָ יְיָ לְבַדֶּךָ. אַמַּאי אִקְרֵי יִרְאַת ה', בְּגִין דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, זָכֵי בַּר נָשׁ הָא טוֹב וְאִי לָא זָכֵי הָא (הוא) רָע. וְעַל דָּא שָׁרֵי בְּהַאי אֲתַר יִרְאָה. וְדָא תַּרְעָא לְעָאלָא לְכָל טוּבָא דְּעָלְמָא. שֵׂכֶל

טוֹב אִלֵּין תְּרֵין תַּרְעִין דְּאִנּוּן כְּחֲדָא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר שֶׁכָּל טוֹב דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ שֶׁכָּל טוֹב בְּלָא רָע כְּלָל. וְעַל דְּלָא שַׁרְיָא בֵּיהּ רָע אִיהוּ שֶׁכָּל טוֹב בְּלָא רָע.

לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, אִלֵּין חַסָּדֵי דָּוִד (ויחי רי"ט ע"א) הַנֶּאֱמָנִים תַּמְכִין אוֹרַיְיתָא. וְאִנּוּן דְּתָמְכִין אוֹרַיְיתָא כְּבָיְכוֹל אִנּוּן עָבְדִין. כָּל אִנּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא לֵית בְּהוּ עֲשִׂיָּה בְּעוֹד דְּלָעָאן בָּהּ. אִנּוּן דְּתָמְכִין לוֹן אִית בְּהוּ עֲשִׂיָּה. וּבְחֵילָא דָא כְּתִיב תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד וְקַיְימָא כּוּרְסְיָיא עַל קְיוּמֵיהּ כְּדְקָא יְאוּת.

פרק יד

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא (אמור צ"ח א) דְּכַלָּה אִתְחַבְּרַת בְּבַעֲלָהּ. דְּתָנִינָן כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּא דִּבְנֵי הֵיכָלָא דְּכַלָּה אִצְטְרִיכוּ בְּהַהִיא לֵילְיָא דְּכַלָּה אִזְדַּמְנַת לְמֶהֱוֵי לְיוֹמָא אַחֲרָא גּוֹ חוּפָּה בְּבַעֲלָהּ לְמֶהֱוֵי עִמָּהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, וּלְמֶחֱדֵי עִמָּהּ בְּתִקּוּנָהָא דְּאִיהִי אִתְתַּקָּנַת לְמַלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא מִתּוֹרָה לִנְבִיאִים וּמִנְבִיאִים לִכְתוּבִים וּבְמִדְרָשׁוֹת דְּקִרְאֵי וּבְרָזֵי דְּחָכְמְתָא. בְּגִין דְּאִלֵּין אִנּוּן תִּיקוּנִין דִּילָהּ וְתַכְשִׁיטָהָא. וְאִיהִי וְעוּלֵּמְתָהָא עָאלַת וְקַיְימַת עַל רֵישֵׁיהוֹן וְאִתְתַּקָּנַת בְּהוּ וְחָדַת בְּהוּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא. וּלְיוֹמָא אָחֳרָא לָא עָאלַת לַחוּפָּה אֶלָּא בַּהֲדַיְיהוּ. וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנֵי חוּפָּתָא. וְכֵיוָן דְּעָאלַת לְחוּפָּתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֵיל עֲלַיְיהוּ וּמְבָרֵךְ לוֹן וּמְעַטַּר לוֹן בְּעִטָּרָהָא דְּכַלָּה. זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן.

וְהָוָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא (בהדיה) מְרַנְּנִין בְּרִנָּה דְּאוֹרַיְיתָא וּמְחַדְּשִׁן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא כָּל חַד וְחַד מִנַּיְיהוּ. וְהָוָה חָדֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל שְׁאָר חַבְרַיָּיא. אָמַר לוֹן רִבִּי שִׁמְעוֹן, בָּנַי זַכָּאָה חוּלָקְכוֹן בְּגִין דְּלָמָחָר לָא תֵּיעוּל כַּלָּה לַחוּפָּה אֶלָּא בַּהֲדַיְיכוּ. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ דִּמְתַקְּנִין תִּקּוּנָהָא בְּהַאי לֵילְיָא וְחָדָאן בָּהּ כֻּלְּהוּ יְהוֹן רְשִׁימִין וּכְתִיבִין בְּסִפְרָא דְּדֻכְרָנָיָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן בְּשִׁבְעִין בִּרְכָאן וְעִטְרִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהילים י"ט:ב') (תרומה קל"ו ב) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְגו' קְרָא דָּא הָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ. אֲבָל בְּזִמְנָא דָּא דְּכַלָּה אִתְעָרָא לְמֵיעַל לַחוּפָּה בְּיוֹמָא דְּמָחָר אִתְתַּקָּנַת וְאִתְנְהִירַת בְּקִישׁוּטָהָא בַּהֲדֵי חַבְרַיָּיא דְּחָדָאן עִמָּהּ כָּל הַהִיא לֵילְיָא וְאִיהִי חָדָאת עִמְּהוֹן.

וּבְיוֹמָא דְּמָחָר כַּמָּה אוּכְלוּסִין (כמה) חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין מִתְכַּנְּשִׁין בַּהֲדָהּ. וְאִיהִי וְכֻלְּהוּ מְחַכָּאן לְכָל חַד וְחַד דְּתִקִּינוּ לָהּ בְּהַאי לֵילְיָא. כֵּיוָן דְּמִתְחַבְּרָן כְּחֲדָא וְאִיהִי חָמָאת לְבַעֲלָהּ מַה כְּתִיב הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל. הַשָּׁמַיִם דָּא חָתָן דְּעָאל לַחוּפָּה. מְסַפְּרִים, מְנַהֲרִין כְּזוֹהֲרָא דְּסַפִּיר, דְּנָהִיר וְזָהִיר מִסְיְיפֵי עָלְמָא וְעַד סְיְיפֵי עָלְמָא.

כְּבוֹד אֵל, דָּא כְּבוֹד דְּאִקְרֵי אֵל, דִּכְתִיב, (תהלים ז) אֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. בְּכָל יוֹמֵי שַׁתָּא אִקְרֵי אֵל, וְהַשְׁתָּא דְּהָא עָאלַת לַחוּפָּה אִקְרֵי כָּבוֹד, וְאִקְרֵי אֵל. יְקָר עַל יְקָר. נְהִירוּ עַל נְהִירוּ. וְשָׁלְטָנוּ עַל שָׁלְטָנוּ.

כְּדֵין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּשָׁמַיִם עָאל לַחוּפָּה וְאָתֵי וְנָהִיר לָהּ, כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּיא דְּאַתְקִינוּ לָהּ כֻּלְּהוּ אִתְפָּרְשֵׁי (אתפרשו) בְּשִׁמְהָן תַּמָּן הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים י״ט:ב׳) וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. מַעֲשֵׂה יָדָיו, אִלֵּין אִנּוּן מָארֵי קַיְימָא דִּבְרִית בַּהֲדֵי כַּלָּה, וְאִנּוּן מָארֵי קַיְימָא דִּבְרִית אִקְרוּן מַעֲשֵׂה יָדָיו, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים צ׳:י״ז) וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ דָּא בְּרִית קַיְימָא דְּחָתִים בִּבְשְׂרָא דְּבַר נָשׁ.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר הָכִי (קהלת ה׳:ה׳) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ, דְּלָא יְהִיב בַּר נָשׁ פּוּמֵּיהּ לְמֵימֵי לְהַרְהוּרָא בִּישָׁא, וְיהֵא גָּרִים לְמֶחֱטֵי לְהַהִיא בְּשַׂר קֻדָּשׁ דְּחָתִים בֵּיהּ בְּרִית קַדִּישָׁא. דְּאִילּוּ עָבִיד כֵּן מָשְׁכִין לֵיהּ לְגֵיהִנֹּם. וְהַהוּא דְּמְמוּנֶה עַל גֵּיהִנֹּם דומ"ה שְׁמֵיהּ. וְכַמָּה רִבּוֹא דְּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה בַּהֲדֵיהּ. וְקָאִים עַל פִּתְחָא דְּגֵיהִנֹּם, וְכָל אִנּוּן דְּנָטְרוּ בְּרִית קַדִּישָׁא בְּהַאי עָלְמָא, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַב בְּהוּ.

דָּוִד מַלְכָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִירַע לֵיהּ הַהוּא עוֹבָדָא דָּחִיל. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא סָלִיק דומ"ה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לֵיהּ מָארֵי דְּעָלְמָא כְּתִיב בַּתּוֹרָה (ויקרא כ׳:י׳) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אֵשֶׁת אִישׁ. וּכְתִיב וְאֶל אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ וְגו'. דָּוִד דְּקִלְקֵל בִּרית בְּעֶרְוָה מַהוּ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּוִד זַכָּאָה הוּא, וּבְרִית קַדִּישָׁא עַל תִּקּוּנֵיהּ קַיְימָא, דְּהָא גְּלֵי קָדָמַי דְּאִזְדַּמְּנַת לֵיהּ בַּת שֶׁבַע מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא.

אָמַר לֵיהּ אִי קַמְּךָ גְּלֵי קַמֵּיהּ לָא גָּלֵי. אָמַר לֵיהּ וְתוּ בְּהֶתֵּירָא הֲוָה מַה דְּהֲוָה. דְּהָא כָּל אִנּוּן דְּעָאלוּ לְקָרְבָא לָא עָאל חַד מִנַּיְיהוּ עַד דְּאַפְטַר בְּגֵט לְאִנְתְּתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְאוֹרָכָא תְּלַת יַרְחֵי וְלָא אוֹרִיךְ. אָמַר לֵיהּ בְּמַאי אוֹקִים מִלָּה בְּאֲתַר דְּחַיְישִׁינָן דְּהִיא מְעוּבֶּרֶת, וְגָלֵי קֳדָמַי דְּאוּרְיָה לָא קָרִיב בָּהּ לְעָלְמִין דְּהָא שְׁמֵי חָתִים בְּגַוֵּיהּ לְסַהֲדוּתָא. כְּתִיב אוּרְיָה וּכְתִיב אוּרְיָהוּ שְׁמֵי חָתוּם בַּהֲדֵיהּ (בהדייהו) דְּלָא שִׁמֵּשׁ בָּהּ לְעָלְמִין.

אָמַר לֵיהּ, מָארֵי דְּעָלְמָא הָא מָה דְּאֲמָרִית אִי קַמָּךְ גְּלֵי דְּלָא שְׁכִיב בַּהֲדָהּ אוּרְיָה, קַמֵּיהּ מִי גְּלֵי, הֲוָה לֵיהּ לְאוֹרָכָא לָהּ תְּלַת יַרְחֵי. וְתוּ אִי יָדַע דְּלָא שְׁכִיב בַּהֲדָהּ לְעָלְמִין אַמַּאי שָׁדַר לָהּ דָּוִד וּפְקִיד עֲלֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא בְּאִנְתְּתֵיהּ דִּכְתִיב, (שמואל ב י״א:ח׳) רֵד לְבֵיתְךָ וּרְחַץ רַגְלֶיךָ. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי לָא יָדַע, אֲבָל יַתִּיר מִתְּלַת יַרְחֵי אוֹרִיךְ דְּהָא אַרְבַּע יַרְחֵי הֲווּ. דְּהָכִי תְּנִינָן בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים דְּנִיסָן אֲעָבַר דָּוִד כָּרוֹזָא בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְהֲווּ עִם יוֹאָב בְּשִׁבְעָה יוֹמִין דְּסִיוָן וְאָזְלוּ וְחָבָלוּ אַרְעָא דִבְנֵי עַמּוֹן. סִיוָן וְתַמּוּז וְאָב וֶאֱלוּל אִשְׁתְּהוּ שָׁם. וּבְאַרְבְּעָה וְעֶשְׂרִים בֶּאֱלוּל הֲוָה מַה דְּהֲוָה מִבַּת שֶׁבַע. וּבְיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי מָחַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא

חוֹבָה. וְאִית דְּאָמְרֵי בְּז' בְּאָדָר אַעֲבַר כָּרוֹזָא וְאִתְכַּנָּשׁוּ בְּחֶמֵיסַר דְּאִיָּיר, וּבְחֶמֵיסַר בֶּאֱלוּל הֲוָה מַה דְּהַוָה מִבַּת שֶׁבַע, וּבְיוֹמָא דְכִפּוּרָא אִתְבְּשַׂר (שמואל ב י״ב:י״ג) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. מַאי לֹא תָמוּת, לֹא תָמוּת בִּידָא דְדוֹמָה.

אָמַר דּוֹמָה מָארֵי דְּעָלְמָא הָא מִלָּה חָדָא אִית לִי גַּבֵּיהּ דְּאִיהוּ אַפְתַּח פּוּמֵיהּ וְאָמַר (שמואל ב י״ב:ה') חַי יְיָ כִּי בֶּן מָוֶת הָאִישׁ הָעוֹשֶׂה זֹאת וְאִיהוּ דָּן לְנַפְשֵׁיהּ טָרוֹנְיָא אִית לִי עֲלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, לֵית לָךְ רְשׁוּ דְּהָא אוֹדֵי לְגַבָּאי וְאָמַר חָטָאתִי לַה' וְאַף עַל גַּב דְּלָא חָב. אֶבָל בַּמֶּה דְּחָטָא בְּאוּרְיָה עוֹנְשָׁא כְּתִבִית עֲלֵיהּ וְקִבֵּל. מִיָּד אַהֲדַר דּוֹמ"ה לְאַתְרֵיהּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ.

וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד (תהילים צ״ד:י״ז) לוּלֵי (צ"ד א') יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דּוּמָה נַפְשִׁי. לוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי דְּהַוָה אַפּוֹטְרוֹפָּא דִילִי. כִּמְעַט שָׁכְנָה וְגו'. מַהוּ כִּמְעַט, כְּחוּטָא דַּקִּיק כְּשִׁיעוּרָא דְּאִית בֵּינֵי וּבֵין סִטְרָא אָחֳרָא, כְּהַהוּא שִׁעוּרָא הֲוֹת דְּלָא שָׁכְנָה דּוּמָה נַפְשִׁי.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לְאִסְתַּמְרָא בַּר נָשׁ דְּלָא יֵימָא מִלָּה כְּדָוִד. בְּגִין דְּלָא יָכִיל לְמֵימַר לְדוּמָה (קהלת ה) כִּי שְׁגָגָה הִיא, כְּמָה דְּהֲוָה לְדָוִד וְנָצַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא. לָמָּה יִקְצוֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ עַל הַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָמַר. וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ דָּא בְּשַׂר קוֹדֶשׁ בְּרִית קַדִּישָׁא דְּפָגִים וְאִתְמְשַׁךְ בְּגֵיהִנֹּם עַל יְדָא דְּדוּמָה.

וּבְגִין כָּךְ (תהילים י״ט:ב') וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ אִלֵּין אִנּוּן חַבְרַיָּיא דְּאִתְחַבָּרוּ בְּכַלָּה דָּא וּמָארֵי קַיְימָא דִילָהּ. מַגִּיד וְרָשִׁים כָּל חַד וְחַד. מָאן הָרָקִיעַ. דָּא אִיהוּ (ל"ד א) הָרָקִיעַ דְּבֵיהּ חַמָּה וּלְבָנָה וְכֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי, וְדָא אִיהוּ סֵפֶר (יתרו דף ע"א) זִכָּרוֹן. אִיהוּ מַגִּיד וְרָשִׁים לְהוּ וּכְתִיב לְהוּ לְמֶהֱוֵי בְּנֵי הֵיכְלָא וּלְמֶעְבַּד רְעוּתְהוֹן תְּדִיר.

(תהילים י״ט:ג') יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אוֹמֶר, יוֹמָא קַדִּישָׁא מֵאִנּוּן יוֹמִין עִלָּאִין דְּמַלְכָּא מְשַׁבְּחִין לוֹן לְחַבְרַיָּיא וְאָמְרִין הַהִיא מִלָּה דְּאָמַר כָּל חַד לְחַבְרֵיהּ. יוֹמָא לְיוֹמָא יַבִּיעַ הַהוּא אוֹמֶר וּמְשַׁבַּח לֵיהּ. וְלַיְלָה לְלַיְלָה כָּל דַּרְגָא דְּאַשְׁלִים (נ"א דשליט) בְּלֵילְיָא מְשַׁבַּח דָּא לְדָא הַהוּא דַּעַת דְּכָל חַד מְחַבְּרֵיהּ, וּבְשָׁלִימוּ (ס"א וברחימו) סַגֵּי אִתְעֲבִידוּ לוֹן חַבְרִין וּרְחִימִין.

אֵין אוֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בִּשְׁאָר מִילִין דְּעָלְמָא. דְּלָא אִשְׁתַּמְעוּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא וְלָא בָּעֵי לְמִשְׁמַע לוֹן. אֲבָל הָנֵי מִילֵי בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם. עַבְדֵי מְשִׁיחָא אִנּוּן מִלִּין מְדוֹרֵי עִלָּאֵי וּמְדוֹרֵי תַּתָּאֵי (לעיל דף ה' ב'), מֵאִלֵּין אִתְעֲבִידוּ רְקִיעִין וּמֵאִלֵּין אֶרֶץ מֵהַהִיא תּוּשְׁבַּחְתָּא. וְאִי תֵּימָא דְּאִנּוּן מִלִּין בְּאָתָר חָד. מְשַׁטְּטָא בְּעָלְמָא בְּקִצֵּה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם.

וְכֵיוָן דְּאִתְעֲבִידָא (דאתאביד) רְקִיעִין מִנְּהוֹן, מָאן שַׁרְיָא בְּהוֹן. הָדָר וְאָמַר לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם. הַהוּא שְׁמָשָׁא קַדִּישָׁא שָׁוֵי מְדוֹרֵיהּ וּמִשְׁכָּנֵיהּ בְּהוּ וְאִתְעַטַּר בְּהוּ.

כֵּיוָן דְּשָׁרֵי בְּאִנּוּן רְקִיעִין וְאִתְעַטַּר בְּהוּ, כְּדֵין וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. חֲדֵי וְרָהִיט בְּאִנּוּן רְקִיעִין. נָפַק מִנַּיְיהוּ וְעָאל וְרָהִיט גּוֹ מִגְדְּלָא חָדָא אָחֳרָא בְּאָתָר אָחֳרָא. מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם

מוֹצָאוֹ, וַדַּאי מֵעָלְמָא עִלָּאָה נָפִיק וְאַתְיָא (ואתא) דְּאִיהוּ (לעיל א' ב) קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעֵילָא. וּתְקוּפָתוֹ (על קצותם), מָאן תְּקוּפָתוֹ, דָּא קְצֵה הַשָּׁמַיִם לְתַתָּא דְּאִיהִי תְּקוּפַת הַשָּׁנָה דְּאַסְחָרָא לְכָל סָיְפִין. וְאִתְקְשָׁרַת מִן הַשָּׁמַיִם עַד רְקִיעָא דָּא. וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ דְּהַהִיא תְּקוּפָה דָּא וּתְקוּפָה דְּשִׁמְשָׁא דְּאַסְחַר בְּכָל סִטְרָא.

וְאֵין נִסְתָּר לֵית דְּאִתְכַּסֵּי מִנֵּיהּ מִכָּל דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּהַוּוּ כֻּלְּהוּ מְסַחֲרָן וְאַתְיָין לְגַבֵּיהּ וְכָל חַד וְחַד לֵית מַאן דְּיִתְכַּסֵּי מִינֵּיהּ. מֵחַמָּתוֹ בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַמֵּם וְתָב (ותאיב) לְגַבַּיְיהוּ בִּתְיוּבְתָּא (בתיאובתא) שְׁלִים. כָּל שְׁבָחָא דָּא וְכָל עִלּוּיָא דָּא בְּגִין אוֹרַיְיתָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים י״ט:ח׳) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה.

שִׁית זִמְנִין כְּתִיב הָכָא ה', וְשִׁית קְרָאֵי מִן הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים עַד תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב בְּרֵאשִׁית הָא שִׁית אַתְוָון. בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, הָא שִׁית תֵּבִין. קְרָאֵי אַחֲרָנִין לְקֵבֵל שִׁית זִמְנִין ה' שִׁית קְרָאֵי בְּגִין שִׁית אַתְוָון דְּהָכָא. שִׁית שְׁמָהָן בְּגִין שִׁית תֵּבִין דְּהָכָא.

עַד דְּהַוּוּ יַתְבֵי עָאלוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא. אָמַר לוֹן וַדַּאי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא אַתְיָין, וְעַל (ז ב) דָּא פְּנֵי"אֵל קָרֵינָא לְכוּ, דְּהָא חֲמִיתוּן אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא אַפִּין בְּאַפִּין. וְהַשְׁתָּא דְּקָא יְדַעְתּוּן וְגָלֵי לְכוּ קְרָא דְּוִבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, וַדַּאי דְּמִלָּה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִיהוּ וּקְרָא דְּאֲבַתְרֵיהּ. וְהַהוּא דְּסָתִים מִכֹּלָּא אָמְרוּ.

וְהַאי קְרָא אִיהוּ בְּאָתַר אָחֳרָא כְּגַוְונָא דָּא. פְּתַח וְאָמַר (דברי־הימים א י״א) וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מִדָּה חֲמֵשׁ בָּאַמָּה, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא אִיהוּ, מֵהַאי (ס"א האי) מִצְרִי, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָע, (שמות י״א:ג׳) גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי וְגוֹ' רַב וְיַקִּירָא כְּמָה דְּגָלֵי הַהוּא סָבָא.

וְהַאי קְרָא בְּמִתְיבְתָּא עִלָּאָה אִתְמַר. אִישׁ מִדָּה כֹּלָּא חַד. (שמואל ב כג) אִישׁ מַרְאֶה וְאִישׁ מִדָּה כֹּלָּא חַד. בְּגִין (לעיל ה' ע"ב) דְּאִיהוּ שַׁבָּת וּתְחוּמָא דִּכְתִיב, (במדבר ל״ה:ה׳) וּמַדּוֹתֶם מִחוּץ לָעִיר, וּכְתִיב, (ויקרא י״ט:ל״ה) לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה. וְעַל דָּא אִישׁ מִדָּה אִיהוּ. וְאִיהוּ מַמָּשׁ אִישׁ מִדָּה אִיהוּ אָרְכֵּיהּ מִסְיָיפֵי עָלְמָא וְעַד סְיָיפֵי עָלְמָא. אָדָם הָרִאשׁוֹן הָכִי הֲוָה. וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב חֲמֵשׁ בָּאַמָּה. אִנּוּן חֲמֵשׁ בָּאַמָּה מִסְיָיפֵי עָלְמָא עַד סְיָיפֵי עָלְמָא הֲוָה.

(דברי הימים א י״א:כ״ג) וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר כִּמְנוֹר אוֹרְגִים, דָּא מַטֵּה הָאֱלֹהִים דְּהַוָה בִּידֵיהּ חָקִיק בִּשְׁמָא גְּלִיפָא מְפָרֵשׁ בִּנְהִירוּ דְּצֻרוּפֵי אַתְוָון דְּהַוָה גְּלִיף בְּצַלְאֵל וּמְתִיבְתָּא דִּילֵיהּ דְּאִקְרֵי אוֹרֵג דִּכְתִיב, (שמות ל״ה:ל״ה) מִלֵּא אוֹתָם וְגוֹ' חָרָשׁ וְחשֵׁב וְרוֹקֵם וְגוֹ'. וְהַהוּא מַטֶּה הֲוָה נָהִיר שְׁמָא גְּלִיפָא בְּכָל סִטְרִין בִּנְהִירוּ דְּחָכְמִין דְּהַוּוּ

מְגַלְפִּין שְׁמָא מְפָרַשׁ (פקודי ר"ס א) בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין גַּוְונֵי. וּקְרָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה כְּמָה דְּאָמַר זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

תִּיבוּ יַקִּרִין תִּיבוּ וּנְחַדֵּשׁ תִּקּוּן דְּכַלָּה בְּהַאי לֵילְיָא. דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדָהּ בְּהַאי לֵילְיָא יְהֵא נְטִיר עֵילָא וְתַתָּא כָּל הַהִיא שַׁתָּא וְיַפֵּיק שַׁתָּא בִּשְׁלָם. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים ל"ה:ה') חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ׃

פרק טו

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. דְּכָל מַאן דְּאָמַר אִית אֱלָהָא אָחֳרָא אִשְׁתְּצֵי מֵעָלְמִין. כְּמָה דְּאִתְּמַר (ירמיהו י':י"א) כִּדְנָה תֵּמְרוּן לְהוֹם אֱלָהָא (אלהיא) דִּי שְׁמַיָּא וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה. בְּגִין דְּלֵית אֱלָהָא אָחֳרָא בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

וְהַאי קְרָא אִיהוּ תַּרְגּוּם בַּר מִמַּלָּה דְּסוֹף קְרָא. אִי תֵּימָא בְּגִין דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין לָא נְזָקְקִין לְתַרְגּוּם (נ"ח ע"ה א) וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּיהּ, מִלָּה דָא יָאוֹת הִיא לְמֵימַר בְּלִישָׁנָא קַדִּישָׁא בְּגִין דְּיִשְׁתְּמְעוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין וִיהוֹן נְזָקְקִין לְאוֹדְאָה עַל דָּא. אֶלָּא וַדַּאי בְּגִין כָּךְ כְּתִיב תַּרְגּוּם דְּלָא נְזָקְקִין בֵּיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין לָא (ולא) יְקִנְאוּן בְּבַר נָשׁ לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ, בְּגִין דְּבַהַאי קְרָא בְּכָלָּא אִנּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּהָא אִנּוּן אֱלֹהִים אִקְרוּן וּבְכָלָּא דְּאֱלֹהִים הֲווּ, וְאִנּוּן לָא עֲבַדוּ שְׁמַיָּא וְאַרְקָא.

וְאַרְקָא, וְאַרְעָא מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּגִין (קכ"ו א) דְּאַרְקָא אִיהִי חָדָא מֵאִנּוּן שְׁבַע אַרְעִין דְּלְתַתָּא. וּבְהַהוּא אֲתַר אִית בְּנֵי בְּנוֹי דְּקַיִן. לְבָתַר דְּאִתְתָּרַךְ מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא (כ"ד ב) נָחִית לְתַמָּן וְעָבִיד תּוֹלָדוֹת וְאִשְׁתַּבַּשׁ תַּמָּן דְּלָא יָדַע כְּלוּם. וְאִיהוּ אַרְעָא כְּפֵילָא דְּאִתְכְּפַל מֵחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא.

וְאִית תַּמָּן תְּרִין מְמַנָּן שַׁלִּיטִין דִּי שָׁלְטִין דָּא בַּחֲשׁוֹכָא וְדָא בִּנְהוֹרָא. וְתַמָּן קִטְרוּגָא דָא בְּדָא. וְשַׁעֲתָא דְּנָחִית לְתַמָּן קַיִן, אִשְׁתְּתָפוּ דָא בְּדָא וְאִשְׁתְּלִימוּ כְּחָדָא. וְכֹלָּא חָזֵי דְּאִנּוּן תּוֹלְדוֹת דְּקַיִן. וְעַל דָּא אִנּוּן בְּתְרֵין רֵאשִׁין כִּתְרִין חִיוָון, בַּר דְּכַד הַהוּא נְהוֹרָא שָׁלִיט נָצַח דִּילֵיהּ וְנָצַח עַל אָחֳרָא. וְעַל דָּא אִתְכְּלִילוּ דִּי בַּחֲשׁוֹכָא בִּנְהוֹרָא וְהֲווּ חַד.

אִנּוּן תְּרִין מְמַנָּן עַפְרִירָא וְקַסְטִימוֹן. וְדִיוּקְנָא דִּלְהוֹן כִּדְיוּקְנָא דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין בְּשִׁית גַּדְפִּין. חַד דִּיוּקְנָא כְּתוֹרָ"א, וְחַד דִּיוּקְנָא כְּנִשְׁרָ"א. וְכַד מִתְחַבְּרָן אִתְעֲבִידוּ דִּיוּקְנָא דְּאָדָם. כַּד אִנּוּן בְּחֲשׁוֹכָא מִתְהַפְּכִין לְדִיוּקְנָא דְּנָחָשׁ בְּתְרֵין רֵאשִׁין וְאָזְלִין כְּחִוְיָא וְטָאסִין גּוֹ תְּהוֹמָא וְאִסְתְּחָיִין בְּיַמָּא רַבָּא. כַּד מָטָאן לְשַׁלְשְׁלָאָה דְּעַזָּ"א וַעֲזָאֵ"ל מַרְגִּיזִין לוֹן וּמִתְעָרֵי לוֹן. וְאִנּוּן מְדַלְגִּין גּוֹ טוּרֵי חֲשׁוֹכָן וְחַשְׁבֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמִתְבַּע לוֹן דִּינָא.

וְאִלֵּין תְּרֵין מְמַנָּן שָׁאטִין בְּיַמָּא רַבָּא וּפָרְחִין מִתַּמָּן וְאָזְלִין בְּלֵילְיָא לְגַבֵּי (י"ט ב', נ"ה ב) נַעֲמָה אִמְהוֹן דְּשֵׁדִין דְּטָעוֹ אֲבַתְרָהָא דָּחֲלִין קַדְמָאִין וְחָשְׁבִין לְמִקְרַב לְגַבָּהּ. וְאִיהִי דְּלִיגַת שִׁתִּין אַלְפִּין פַּרְסִין וְאִתְעֲבִידַת בְּכַמָּה צִיּוּרִין לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא בְּגִין דְּיִטְעוּן בְּנֵי נָשָׁא אֲבַתְרָהּ. וְאִלֵּין תְּרֵין מְמַנָּן פַּרְחִין וּמְשַׁטְּטָן בְּכָל עָלְמָא וְאַהֲדְּרָן לְאַתְרַיְיהוּ. וְאִנּוּן מִתְעָרִין לְאִנּוּן בְּנֵי בְּנוֹי דְּקַיִן בְּרוּחָא דְּיִצְרִין בִּישִׁין לְמֶעְבַּד תּוֹלְדוֹת.

שְׁמַיָּא דְּשָׁלְטִין תַּמָּן לָאו כְּהָנֵי. וְלָא אוֹלִידַת אַרְעָא בְּחֵילָא דִּלְהוֹן זְרוֹעָא (שלח קע"ב א) וְחַצְדָּא כְּהָנֵי. וְלָא אֲהַדְּרָן אֶלָּא בְּכַמָּה שְׁנִין וְזִמְנִין. וְאִנּוּן אֱלָהָא (אלהיא) דִּי שְׁמַיָּא וְאַרְקָא לָא עֲבַדוּ. יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא עִילָּאָה דְּתֵבֵל, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בָּהּ וְלָא יְשַׁטְטוּן בָּהּ וְלָא יְהוֹן גָּרְמִין לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתָּאֲבָא מִמִּקְרֵה לֵילְיָא. וְעַל דָּא יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תְּחוֹת שְׁמַיָּא דְּאִתְעֲבִידוּ (לעיל דף ג' א) בִּשְׁמָא דְּאֱלָהָּ כְּמָה (ב א) דְּאִתְמָר.

וְעַל דָּא הַאי קְרָא תַּרְגּוּם דְּלָא יַחְשְׁבוּן מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי דְּעָלַיְיהוּ אָמְרִין, וְלָא יְקַטְרְגוּ לָן. וְעַל דָּא רָזָא דְּאֱלָהָּ כְּמָה דְּאִתְמָר אִיהוּ מִלָּה קַדִּישָׁא דְּלָא אִתְחַלַּף בַּתַּרְגּוּם.

פרק טז

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (ירמיהו י':ז') מִי (שמות צ"ה ע"ב) לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאֱתָה, מַאי שְׁבָחָא אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר בְּרִי, הַאי קְרָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי אִתְּמָר, אֲבָל וַדַּאי לָאו אִיהוּ (נ"א הכי) דִּכְתִיב, (ירמיהו י':ז') כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם דְּהָא אֲתָא לְמִפְתַּח פּוּמָא דְּחַיָּיבִין דְּחָשְׁבִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יָדַע הִרְהוּרִין וּמַחְשָׁבִין דִּילְהוֹן. וּבְגִין כָּךְ אִית לְאוֹדָעָא שְׁטוּתְא דִּלְהוֹן. דִּזְמָנָא חָדָא אֲתָא פִּילוֹסוֹפָּא חָדָא דְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם לְגַבָּאי, אָמַר לִי אַתּוּן אָמְרִין דֶּאֱלָהֲכוֹן שַׁלִּיט בְּכָל רוּמֵי שְׁמַיָּא. כֵּלְהוּן חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין לָא אִדַּבְּקָן וְלָא יָדְעֵי אֲתַר דִּילֵיהּ. הַאי קְרָא לָא אַסְגֵּי יְקָרֵיהּ כָּל כָּךְ. דִּכְתִיב כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ. מַאי שִׁיקוּלָא דָא לִבְנֵי נָשָׁא דִּי לֵית לוֹן קְיוּמָא.

וְתוּ דְּאַתּוּן אָמְרִין (דברים לה) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם. אוֹף הָכִי אֲנָא אֵימָא בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם אֵין כְּמוֹהוּ, אֲבָל בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אִית. אִי הָכִי אֱלָהָא דְּאִית בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כְּוָותֵיהּ לָאו אִיהוּ עִלָּאָה שַׁלִּיטָא. אִסְתַּכַּל בַּקְּרָא וְתִשְׁכַּח דְּדַיְיקָנָא כְּדָקָא יָאוּת.

אֲמִינָא לֵיהּ וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ. מָאן מְחַיֶּה מֵתִים אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, אֲתָא אֵלִיָּהוּ וְאֱלִישָׁע וְאַחָיּוּ מֵתַיָּיא. מָאן מוֹרִיד גְּשָׁמִים אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי אֲתָא אֵלִיָּהוּ וּמְנַע לוֹן וּנְחִית לוֹן בְּצִלּוֹתֵיהּ. מָאן עָבַד שְׁמַיָּא וְאַרְעָא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, אֲתָא אַבְרָהָם אִתְקַיְימוּ בְּקִיּוּמוֹהִי בְּגִינֵיהּ.

מָאן מַנְהִיג שִׁמְשָׁא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶתָא יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁכִיךְ לֵיהּ וּפַקִּיד לֵיהּ דְּיֵקוּם עַל קְיוּמֵיהּ וְאִשְׁתְּכַח וּכְתִיב, (יהושע י׳:י״ג) וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזַר דִּין אוֹף הָכִי מֹשֶׁה גָּזִיר גְּזַר דִּין וְאִתְקַיָּימוּ. וְתוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזִרִין וְצַדִּיקַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל מְבַטְּלִין לוֹ דִּכְתִיב, (שמואל ב כ״ג:ג׳) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. וְתוּ דְּאִיהוּ פַּקִּיד לוֹן לְמָהַךְ בְּאוֹרְחוֹי מַמָּשׁ לְאִתְדַּמָּא לֵיהּ בְּכֹלָּא. אֲזַל הַהוּא פִּילוֹסוֹפָא וְאִתְגָּיֵיר בְּכַפַּר שְׁחָלַיִם וְקָרוֹן לֵיהּ יוֹסֵי קְטִינָאָה. וְאוֹלִיף אוֹרַיְיתָא סַגְיָא. וְאִיהוּ בֵּין חַכִּימִין וְזַכָּאִין דְּהַהוּא אֲתַר.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בַּקְּרָא וְהָא כְּתִיב, (ישעיהו מ׳:י״ז) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. מַאי רְבוּיָא הָכָא. אֶלָּא מִי לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם וְכִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם אִיהוּ וְלָאו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאִשְׁתַּבָּחָא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִתְקְרֵי אֶלָּא עַל יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי. דִּכְתִיב, (שמות ה׳:ג׳) אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעִבְרִים, וּכְתִיב, (ישעיהו מ״ד:ו׳) כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַדַּאי. אָמְרוּ אוּמוֹת הָעוֹלָם פַּטְרוֹן אָחֳרָן אִית לָן בִּשְׁמַיָּא דְּהָא מַלְכֵיכוֹן לָא שָׁלְטִין אֶלָּא עֲלַיְיכוּ בִּלְחוֹדֵיכוֹן וְעָלָנָא לָא שָׁלְטִין.

אֲתָא קְרָא וְאָמַר מִי לֹא יְרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם (נ״א מלכא עילאה לרדאה לון ולאלקאה לון ולמעבד בהון רעותיה. כי לך יאתה לדחלא מנך לעילא ותתא. כי בכל חכמי הגוים) אֵלַּיִן שַׁלִּיטִין רַבְרְבָן דִּי מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ. וּבְכָל מַלְכוּתָם בְּהַהוּא מַלְכוּ דִּלְעֵילָא. דְּהָא אַרְבַּע מַלְכְוָון שַׁלִּיטִין אִית לְעֵילָא וְשַׁלְטִין בְּרְעוּתֵיהּ עַל כָּל שְׁאָר עַמִּין. וְעִם כָּל דָּא לֵית בְּהוּ דְּיַעֲבִיד אֲפִלּוּ מִלָּה זְעִירָא אֶלָּא כְּמָה דְּפָקִיד לוֹן דִּכְתִיב, (דניאל ד׳:ל״ב) וּכְמַצְבִּיֵה עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדָיְירֵי אַרְעָא. חַכְמֵי הַגּוֹיִם אִנּוּן מְמַנָּן וְרַבְרְבָן דִּלְעֵילָא דְּחָכְמְתָא דִּלְהוֹן מִנַּיְיהוּ הֲוָה. בְּכָל מַלְכוּתָם מַלְכוּתָא דְּשַׁלִּיט כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְדָא הוּא קְרָא כִּפְשָׁטֵיהּ.

אֲבָל בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם. הַאי אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דְּאִנּוּן מַשְׁרְיָין וְחַיָּילִין אַף עַל גַּב דְּאִתְפַּקְּדָן עַל מִלִּין דְּעָלְמָא וּפַקִּיד לְכָל חַד לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא, מָאן הוּא (סתימא קדישא ולא כרעותיה) דְּיַעֲבִיד שׁוּם חַד מִנַּיְיהוּ כְּמוֹךְ. בְּגִין דְּאִנּוּן רָשִׁים בְּעִילּוּיָא, וְאִתְּ רָשִׁים בְּעוֹבָדָךְ מִכֻּלְּהוּ. וְדָא הוּא מֵאַיִן כָּמוֹךְ יְיָ, מָאן הוּא סְתִימָאָה קַדִּישָׁא דְּיַעֲבִיד וְלֶהֱוֵי כְּמוֹךְ עֵילָא וְתַתָּא. וְיהֵא דָּמֵי לָךְ (בכל) (בכולא), עוֹבָדָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא שְׁמַיִם וָאָרֶץ, אֲבָל אִנּוּן (ישעיה מה) תּוֹהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ. בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים וְגוֹ', בְּמַלְכוּתָם כְּתִיב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא בְּנֵי הִלּוּלָא דָּא, כָּל חַד מִנְּכוֹן יְקַשֵּׁט קְשׁוּטָא חַד לְכַלָּה. אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אֶלְעָזָר הַב נְבַזְבְּזָא חַד לְכַלָּה דְּהָא לְמָחָר אִסְתַּכַּל (קודשא בריך הוא) (נ״א בה) כַּד יֵעוּל לַחוּפָּה בְּאִנּוּן שִׁירִין וּשְׁבָחִין דְּיַהֲבוּ לָהּ בְּנֵי הֵיכָלָא לְקַיְּימָא קַמֵּיהּ.

פרק יז

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שיר השירים ג׳:ו׳) מִי (קע"ו ב) זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וְגו', מִי זֹאת, כְּלָלָא דִּתְרִין קִדּוּשִׁין (קדישין) דִּתְרֵין עָלְמִין בְּחִבּוּרָא חָדָא וְקִשּׁוּרָא חֲדָא. עוֹלָה מַמָּשׁ לְמֶהֱוֵי קֹדֶשׁ קָדָשִׁין. דְּהָא קֹדֶשׁ קָדָשִׁין מ"י. וְאִתְחַבְּרָא בְּזֹאת"ת. בְּגִין לְמֶהֱוֵי (זאת) עוֹלָה דְּאִיהִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁין. מִן הַמִּדְבָּר דְּהָא מִן הַמִּדְבָּר יְרֻתָא לְמֶהֱוֵי כֻּלָּה וּלְמֵיעַל לְחֻפָּה.

תּוּ מִן הַמִּדְבָּר אִיהִי עוֹלָה כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד׳:ג׳) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה בְּהַהוּא מִדְבָּר דִּלְחִישׁוּ בְּשִׁפְוָון אִיהִי עוֹלָה. וְתָנִינָן מַאי דִּכְתִיב, (שמואל א ד׳:ח׳) הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה אֱלֹהֵי הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מַכָּה בַּמִּדְבָּר. וְכִי כָּל דְּעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּמִּדְבָּר הֲוָה, וְהָא בְּיִשּׁוּבָא הֲוָה. אֶלָּא בַּמִּדְבָּר, בְּדִבּוּרָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד׳:ג׳) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה. וּכְתִיב, (תהילים ע"ה:ז׳) מִמִּדְבַּר הָרִים. אוּף הָכִי עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר, מִן הַמִּדְבָּר וַדַּאי. בְּהַהִיא מִלָּה דְּפוּמָא אִיהִי סַלְקָא וְאָעֲלַת בֵּין גַּדְפֵּי דְּאִמָּא, וּלְבָתַר בְּדִבּוּרָא נַחְתָּא וְשָׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהוּ דְּעַמָּא קַדִּישָׁא.

הֵיךְ סַלְקָא בְּדִבּוּרָא. דְּהָא בְּשֶׁירוּתָא כַּד בַּר נָשׁ קָאִים בְּצַפְרָא אִית לֵיהּ לְבָרְכָא לְמָארֵיהּ. בְּשַׁעְתָּא דְּפָקַח עֵינוֹי הֵיךְ מְבָרֵךְ. הָכִי הֲווּ עַבְדֵי חֲסִידֵי קַדְמָאֵי, נְטָלָא דְּמַיָּיא הֲווּ יַהֲבֵי קַמַּייְהוּ, וּבְזִמְנָא דְּאִתְעָרוּ בְּלֵילְיָא אַסְחָן יְדַיְיהוּ. וְקָיְימֵי וְלָעְאן בְּאוֹרַיְיתָא וּמְבָרְכֵי עַל קְרִיאָתָהּ (וכו'). תַּרְנְגוֹלָא קָרֵי וּכְדֵין פַּלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס' ב) אִשְׁתַּכַּח עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, וְאַסִּיר לְבָרְכָא בִּידַיִן מְסוֹאָבוֹת וּמְזָהֲמוֹת. (ומברכין). וְכֵן כָּל שַׁעֲתָא.

בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ נָאִים, רוּחֵיהּ פָּרְחָא מִנֵּיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּרוּחֵיהּ פָּרְחָא מִנֵּיהּ, רוּחָא מְסָאֲבָא זַמִּין וְשָׁרְיָא עַל יְדוֹי וּמְסָאֵב לוֹן וַאֲסִיר לְבָרְכָא בְּהוּ בְּלָא נְטִילָה. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי הָא בֵּימָמָא דְּלָא נָאִים וְלָא פָּרַח רוּחֵיהּ מִנֵּיהּ וְלָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסָאֲבָא וְכַד עָאל לְבֵית הַכִּסֵּא לָא יְבָרֵךְ וְלָא יְקָרֵא בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ מִלָּה חָדָא עַד דְּיִסְחֵי יְדוֹי. וְאִי תֵּימָא בְּגִין דְּמִלּוֹכְלְכִים אִנּוּן, לָאו הָכִי הוּא, בַּמֶּה אִתְלַכְלְכוּ.

אֶלָּא וַוי לִבְנֵי עָלְמָא דְּלָא מִשְׁגִּיחִין וְלָא יַדְעִין בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן וְלָא יָדְעֵי עַל מַה קָיְימָא עָלְמָא. רוּחָא חָדָא אִית בְּכָל בֵּית הַכִּסֵּא דְּעָלְמָא דְּשַׁרְיָא תַּמָּן וְאִתְהַנֵּי מֵהַהוּא לְכְלוּכָא וְטִנּוּפָא וּמִיָּד שָׁרֵי עַל אִנּוּן אֲצְבָּעָן דִּידוֹי דְּבַר נָשׁ.

פרק יח

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר כָּל מָאן דְּחָדֵי בְּאִנּוּן מוֹעֲדַיָּא וְלָא יָהִיב חוּלָקֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא רַע עַיִן שָׂטָן שׁוֹנֵא אוֹתוֹ וְקָא מְקַטְרֵג לֵיהּ וְסָלִיק לֵיהּ מֵעָלְמָא וְכַמָּה עָקוּ עַל עָקוּ מְסַבֵּב לֵיהּ.

חוּלָקֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֶחֱדֵי לְמַסְכְּנֵי כְּפוּם מַה דְּיָכִיל לְמֶעְבַּד. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמַיָּיא אִלֵּין אָתֵי לְמֶחְמֵי לְאִנּוּן מָאנִין תְּבִירִין דִּילֵיהּ, וְעָאל עֲלַיְיהוּ וְחָמֵי דְּלָא אִית לְהוֹן לְמֵחֱדֵי, וּבְכֵי עֲלַיְיהוּ. סָלִיק לְעֵילָא (ובעי) לְחָרְבָּא עָלְמָא.

אֲתָאן בְּנֵי מְתִיבְתָּא קַמֵּיהּ וְאָמְרֵי רִבּוֹן עָלְמָא, רַחוּם וְחַנּוּן אִתְקְרִיאַת יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עַל בְּנָךְ. אָמַר לוֹן וְכִי (בני) עָלְמָא לָא (ידעין דלא) עָבְדִית לֵיהּ אֶלָּא עַל חֶסֶ"ד דִּכְתִיב, (תהילים פ"ט:ג') אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, וְעָלְמָא עַל דָּא קָיְימָא. אָמְרֵי קַמֵּיהּ מַלְאָכֵי עִלָּאֵי, רִבּוֹן עָלְמָא הָא פְּלַנְיָא דְּאָכִיל וְרָוֵי וְיָכִיל לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם מִסְכְּנֵי וְלָא יָהִיב לוֹן מִידֵי. אָתֵי הַהוּא מְקַטְרְגָא וּתְבַע רְשׁוּ וּרְדַף אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ.

מָאן לָן בְּעָלְמָא גָּדוֹל מֵאִבְרָהָם דְּעָבַד טִיבוּ לְכָל בְּרְיִין. בְּיוֹמָא דְּעָבַד מִשְׁתְּיָיא, מַה כְּתִיב, (בראשית כ"א:ח') וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל, וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת יִצְחָק. עָבַד אַבְרָהָם מִשְׁתְּיָיא וּקְרָא לְכָל רַבְרְבֵי דָרָא לְהַהִיא סְעוּדְתָא. וְתָנְינָן בְּכָל סְעוּדְתָא דְּחֶדְוָה, הַהוּא מְקַטְרְגָא אָזִיל וְחָמֵי אִי הַהוּא בַּר נָשׁ אַקְדִּים טִיבוּ לְמַסְכְּנֵי, וּמִסְכְּנֵי בְּבֵיתָא, הַהוּא מְקַטְרְגָא אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא בֵּיתָא וְלָא עָאל תַּמָּן, וְאִי לָאו עָאל תַּמָּן. וְחָמֵי עִרְבּוּבְיָא דְּחֶדְוָה בְּלָא מִסְכְּנֵי וּבְלָא טִיבוּ דְּאַקְדִּים לְמִסְכְּנֵי, סָלִיק לְעֵילָא וּמְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ.

אַבְרָהָם כֵּיוָן דְּזָמִין לְרַבְרְבֵי דָרָא, נָחַת מְקַטְרְגָא וְקָם עַל פִּתְחָא כְּגַוְונָא דְּמִסְכְּנָא וְלָא הֲוָה מָאן דְּאַשְׁגַּח בֵּיהּ. אַבְרָהָם הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ לְאִנּוּן מַלְכִין וְרַבְרְבִין. שָׂרָה אוֹנִיקַת בְּנִין לְכֻלְּהוּ, דְּלָא הֲווֹ מְהֵמְנִין כַּד אִיהִי אוֹלִידַת אֶלָּא אָמְרוּ אֲסוּפֵי הוּא וּמִן שׁוּקָא אַיְתִיאוּ לֵיהּ. בְּגִין כָּךְ אִתְיְין בְּנַיְיהוּ בַּהֲדַיְיהוּ וְנַטְלַת לוֹן שָׂרָה וְאוֹנִיקַת לוֹן קַמַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"א:ז') מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵנִיקָה בָנִים שָׂרָה, בָּנִים וַדַּאי. וְהַהוּא מְקַטְרְגָא עַל פִּתְחָא. אָמְרָה (שרה) צָחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. מִיָּד סָלִיק הַהוּא מְקַטְרְגָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לֵיהּ רִבּוֹן עָלְמָא אִתְּ אֲמַרְתְּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, (הא אברהם) עָבַד סְעוּדְתָּא וְלָא יָהַב לָךְ מִידֵי, וְלָאו לְמִסְכְּנֵי, וְלָא קָרִיב קָדָמָךְ אֲפִילּוּ יוֹנָה חַד. וְתוּ אָמְרַת שָׂרָה דְּחַיְיכַת בָּהּ.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאן בְּעָלְמָא כְּאַבְרָהָם. וְלֹא זָז מִתַּמָּן, עַד דְּבִלְבֵּל כָּל הַהִיא חֶדְוָה, וּפַקִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַקְרַב לְיִצְחָק קָרְבְּנָא, וְאִתְגְּזַר עַל שָׂרָה דְּתָמוּת עַל צַעֲרָא דְּבָרָה. כָּל הַהוּא צַעֲרָא גָּרִים, דְּלָא יָהִיב מִידֵי לְמִסְכְּנֵי.

פרק יט

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר מַאי דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ח:ב') וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא חֵילָא תַּקִּיפָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכַמָּה הוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לָא דְּחִיל מֵעִילָּאֵי וּמִתַּתָּאֵי. וְלֹא דְּחִיל מִמַּרְעִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי וְיַלְּיף מִינֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא.

דְּהָא אוֹרַיְיתָא תּוֹלִיף לְבַר נָשׁ לְמֵיזַל בְּאֹרַח קְשׁוֹט. תּוֹלִיף לֵיהּ עֵיטָא הֵיךְ יָתוּב קַמֵּי מָאֲרֵיהּ לְבַטְלָא הַהִיא גְּזֵרָה. דְּאָפִילּוּ אִתְגְּזַר עֲלֵיהּ דְּלָא יִתְבַּטֵּל הַאי גְּזֵרָה, מִיָּד אִתְבַּטֵּל וְאִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ וְלָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יָמָמָא וְלֵילֵי וְלָא יִתְעַדֵּי מִינָהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִי אִתְעַדֵּי מִינָהּ דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ אִתְפְּרַשׁ מִינָהּ כְּאִלּוּ אִתְפְּרַשׁ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי.

תָּא חֲזֵי, עֵיטָא לְבַר נָשׁ, כַּד אִיהוּ סָלִיק בְּלֵילְיָא עַל עַרְסֵיהּ בָּעֵי לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ מַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא בְּלִבָּא שְׁלִים וּלְאַקְדָּמָא לְמִמְסַר קַמֵּיהּ פִּקְדוֹנָא דְּנַפְשֵׁיהּ (בראשית י"ט ע"ב) וּמִיָּד אִשְׁתְּזִיב מִכָּל מַרְעִין בִּישִׁין וּמִכָּל רוּחִין בִּישִׁין וְלָא שָׁלְטִין עֲלֵיהּ.

וּבְצַפְרָא קָם מַעַרְסֵיהּ בָּעֵי לְבָרְכָא לְמָאֲרֵיהּ וּלְמֵיעַל לְבֵיתֵיהּ וּלְמִסְגַּד קַמֵּי הֵיכָלֵיהּ בְּדָחִילוּ סַגְיָא, וּבָתַר כֵּן יְצֵלֵּי צְלוֹתֵיהּ וְיִסַּב עֵיטָא מֵאנּוּן אֲבָהָן קַדִּישִׁין דִּכְתִיב, (תהילים ה׳:ח׳) וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ.

הָכִי אוּקְמוּהָ לָא לִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְעָאלָא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא אֶלָּא אִי אַמְלִיךְ בְּקַדְמֵיתָא בְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּגִין דְּאִנּוּן תְּקִינוּ צְלוֹתָא לְקָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ, דָּא אַבְרָהָם. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ, דָּא יִצְחָק. בְּיִרְאָתֶךָ, דָּא יַעֲקֹב. וּבָעֵי לְאַכְלָלָא לוֹן בְּרֵישָׁא, וּבָתַר כֵּן יֵיעוּל לְבֵי כְּנִשְׁתָּא וִיצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. כְּדֵין כְּתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק כ

רִבִּי פִּינְחָס הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּי דְּרִבִּי רְחוּמָאֵי בְּכֵיף יַמָּא דְּגִנּוֹסָר. וּבַר נַשׁ רַב וּקְשִׁישָׁא דְּיוֹמִין הֲוָה וְעֵינוֹי אִסְתַּלָּקוּ מִלֶּמְחמֵי. אָמַר לְרִבִּי פִּינְחָס וַדַּאי שְׁמַעְנָא דְּיוֹחָאֵי חַבְרָנָא אִית לֵיהּ מַרְגָּלִית אֶבֶן טָבָא, וְאִסְתַּכְּלִית בְּנָהוֹרָא דְּהַהִיא מַרְגָּלִית נָפְקָא כְּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא מְנַרְתְּקָה וְנָהֲרָא כָּל עָלְמָא.

וְהַהוּא נְהוֹרָא קָאִים מִשְׁמַיָּא לְאַרְעָא וְנָהִיר כָּל עָלְמָא עַד דְּיָתִיב עַתִּיק יוֹמִין וְיָתִיב עַל כֻּרְסְיֵיא כְּדְקָא יְאוּת. וְהַהוּא נְהוֹרָא כָּלִיל כֹּלָּא בְּבֵיתֵיהּ. וּמִנְּהוֹרָא דְּאִתְכְּלִיל בְּבֵיתֵיהּ. נָפַק נְהִירוּ דַּקִּיק וּזְעֵיר וְנָפִיק לְבַר וְנָהִיר כָּל עָלְמָא, זַכְאָה חוּלְקֵךְ. פּוֹק בְּרִי, פּוֹק, זִיל אַבַּתְרֵיהּ דְּהַהִיא מַרְגָּלִית דְּנָהִיר עָלְמָא, דְּהָא שַׁעֲתָא קָיְימָא לָךְ.

נָפַק מִקַּמֵּיהּ וְקָאִים לְמֵיעַל בְּהַהִיא אַרְבָּא וּתְרֵין גּוּבְרִין בַּהֲדֵיהּ. חָמָא תְּרֵין צִפֳּרִין דְּהֲווּ אָתְיָין וְטָסִין עַל יַמָּא, רָמָא לוֹן קַלָּא וְאָמַר צִפֳּרִין דְּאִתּוּן טָאסִין עַל יַמָּא, חֲמִיתוּן דּוּךְ דְּבַר יוֹחָאֵי תַּמָּן, אִשְׁתְּהֵי פּוּרְתָּא אָמַר, צִפֳּרִין זִילוּ וְאֵתִיבוּ לִי. פָּרְחוּ וְאָזִילוּ, עָאלוּ בְּיַמָּא וְאָזְלֵי לְהוֹן.

עַד דְּנָפַק, הָא אִנּוּן צַפְּרִין אַתְיָין וּבְפוּמָא דְּחָדָא מְנַיְיהוּ פִּתְקָא חָדָא וּכְתִיב בְּגַוָּוהּ דְּהָא בַּר יוֹחָאִי נָפַק מִן מְעָרְתָּא (הוא) וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אָזַל לְגַבֵּיהּ וְאַשְׁכַּח לֵיהּ מְשַׁנְיָא וְגוּפֵיהּ מַלְיָא חֲלוּדִין. בָּכָה בַּהֲדֵיהּ וְאָמַר וַוי דַּחֲמִיתִיךְ בְּכָךְ. אָמַר זַכָּאָה חוּלָקִי דַּחֲמֵית לִי בְּכָךְ דְּאִלְמָלֵא לָא חֲמִיתָא לִי בְּכָךְ לָא הֲוִינָא בְּכָךְ פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וְאָמַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּיָהֲב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ בְּאוֹרַיְיתָא בְּאוֹרַח כְּלַל כְּתִיבִי:

פרק כא

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הִיא פִּקּוּדָא קַדְמָאָ"ה דְּכֹלָּא. וְאִקְרֵי פִּקּוּדָא דָּא יִרְאַת ה' דְּאִקְרֵי רֵאשִׁית. דִּכְתִיב, (תהילים קי״א:י׳) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ. (משלי א׳:ז׳) יִרְאַת יְיָ רֵאשִׁית דַּעַת. בְּגִין דְּמִלָּה דָּא רֵאשִׁית אִקְרֵי. וְדָא אִיהִי תַּרְעָא לְאָעָלָא גּוֹ מְהֵימְנוּתָא. וְעַל פִּקּוּדָא דָּא אִתְקְיַים כָּל עָלְמָא.

יִרְאָה אִתְפְּרַשׁ לְתְלַת סִטְרִין. תְּרִין מְנַיְיהוּ לֵית בְּהוּ עִיקָּרָא כְּדְקָא יָאוּת, וְחַד עִיקָּרָא דְּיִרְאָה. אִית בַּר נַשׁ דְּדָחִיל מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּיֵיחוֹן בְּנוֹהִי וְלָא יְמוּתוּן. אוֹ דְּחִיל מֵעוֹנְשָׁא דְּגוּפֵיהּ אוֹ דְּמָמוֹנֵיהּ. וְעַל דָּא דְּחִיל לֵיהּ תְּדִיר. אִשְׁתְּכַח יִרְאָה דְּאִיהוּ דְּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁוֵי לְעִקָּרָא. אִית בַּר נַשׁ דְּדָחִיל מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּדָחִיל מֵעוֹנְשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא וְעוֹנְשָׁא דְּגֵיהִנֹּם. תְּרִין אִלֵּין לָאו עִיקָּרָא דְּיִרְאָה אִנּוּן וְשָׁרְשָׁא דִּילֵיהּ.

יִרְאָ"ה דְּאִיהִי עִקָּרָא, לְמִדְחַל בַּר נָשׁ לְמָארֵיהּ בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְשַׁלִּיט עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּכָל עָלְמִין וְכֹלָּא קַמֵּיהּ כְּלָא חֲשִׁיבִין. כְּמָה דְּאִתְּמָר (דניאל ד׳:ל״ב) וְכָל דָּיְירֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין. וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי (נ"א ב) יִרְאָה.

בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר וַוי אִי אֵימָא וַוי אִי לָא אֵימָא. אִי אֵימָא יִנְדְּעוּן חַיָּיבִין הֵיךְ יִפְלְחוּן לְמָארֵיהוֹן. אִי לָא אֵימָא יֹאבְדוּן חַבְרַיָּיא מִלָּה דָּא. בְּאָתַר דְּיִרְאָה קַדִּישָׁא שָׁרֵי, מִלְּרַע אִית יִרְאָה רָעָה דְּלָקֵי וּמָחֵי וּמְקַטְרֵג וְאִיהִי רְצוּעָה לְאַלְקָאָה חַיָּיבַיָּא.

וּמָאן דְּדָחִיל בְּגִין עוֹנֶשׁ דְּמַלְקֵיוּתָא וְקַטְרוּגָא כְּמָה דְּאִתְּמָר. לָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ הַהִיא יִרְאַת ה' דְּאִיקְרֵי יִרְאַת ה' לְחַיִּים. אֶלָּא מָאן שַׁרְיָא עֲלֵיהּ הַהִיא יִרְאָה רָעָה. וְאִשְׁתְּכַח דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ הַהִיא רְצוּעָה יִרְאָה רָעָה וְלֹא יִרְאַת ה'.

וּבְגִין כַּךְ אֲתַר דְּאִקְרֵי יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דַּעַת אִקְרֵי. וְעַל דָּא אִתְכְּלִיל הָכָא פִּקּוּדָא דָּא. וְדָא עִקָּרָא וְיסוֹדָא לְכָל שְׁאָר פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא. מָאן דְּנָטִיר יִרְאָה (דא) נָטִיר כֹּלָּא. לָא נָטִיר יִרְאָה לָא נָטִיר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּהָא דָּא תַּרְעָא דְּכֹלָּא.

וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב בְּרֵאשִׁית דְּאִיהִי יִרְאָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. דְּמָאן דְּעָבַר עַל דָּא עָבַר עַל פִּקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא. וְעוֹנְשָׁא דְּמָאן דְּעָבַר עַל דָּא הַאי רְצוּעָה רָעָה אַלְקֵי לֵיהּ.

וְהַיְינוּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. הָא אִלֵּין אַרְבַּע עוֹנָשִׁין לְאַעֲנָשָׁא בְּהוֹן חַיָּיבַיָּא.

תֹּהוּ דָּא חֲנָק, דִּכְתִיב, (ישעיה לה) קַו תֹּהוּ (זכריה ב׳:ה׳) חֶבֶל מִדָּה. בֹּהוּ דָּא סְקִילָה, אַבְנִין דִּמְשׁוּקְעִין גּוֹ תְּהוֹמָא רַבָּא לְעוֹנָשָׁא דְּחַיָּיבַיָּא. וְחשֶׁךְ דָּא שְׂרֵיפָה, דִּכְתִיב, (דברים ה׳:כ׳) וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת הַקוֹל מִתּוֹךְ הַחשֶׁךְ (דברים ד׳:י״א) וְהָהָר בּוֹעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חשֶׁךְ כו׳. וְדָא אֶשָּׁא תַּקִּיפָא דְּעַל רֵישֵׁיהוֹן דְּחַיָּיבַיָּא שְׂרֵי לְאוֹקָדָא לוֹן.

וְרוּחַ דָּא הֶרֶג בְּסַיָּיף. רוּחַ סְעָרָה חַרְבָּא מְשַׁנְּנָא הִיא מְלַהֲטָא בֵּיהּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ג׳:כ״ד) וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת וְאִקְרֵי רוּחַ. הַאי עוֹנָשָׁא לְמַאן דְּיַעֲבַר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וּכְתִיב לְבָתַר יִרְאָה, רֵאשִׁית, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּכֹלָּא. מִכָּאן וְהִלְאָה שְׁאָר פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק כב

פִּקּוּדָא תִּנְיָינָא דָּא אִיהִי פִּקּוּדָא. דְּפִקּוּדָא דְּיִרְאָה אִתְאַחֲדַת בָּהּ וְלָא נַפְקָא מִינָהּ לְעָלְמִין. וְאִיהִי אַהֲבָ"ה. לְמִרְחַם בַּר נָשׁ לְמָארֵיהּ רְחִימוּ שְׁלִים. וּמָאן אִיהוּ רְחִימוּ שְׁלִים. דָּא אַהֲבָה רַבָּה דִּכְתִיב, (בראשית י״ז:א׳) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים שְׁלִים בִּרְחִימוּתָא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר דָּא רְחִימוּ שְׁלֵימוּתָא דְּאִקְרֵי (פקודי רנ"ד ב) אַהֲבָה רַבָּה. וְהָכָא אִיהוּ פִּקּוּדָא לְמִרְחַם בַּר נָשׁ לְמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, רְחִימָתָא בִּשְׁלִימוּ אֲנָא שְׁמַעְנָא בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אִימָא בְּרִי קַמֵּי דְּרִבִּי פִּינְחָס דְּהָא אִיהוּ בְּהַאי דַּרְגָא קָאִים. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אַהֲבָה רַבָּה הַיְינוּ אַהֲבָה שְׁלֵימְתָא בִּשְׁלִימוּ דְּתֵרִין סִטְרִין, וְאִי לָא אִתְכְּלִיל בִּתְרִין סִטְרִין לָאו אִיהוּ אַהֲבָה כְּדְקָא יָאוֹת בִּשְׁלִימוּ.

וְעַל דָּא תְּנִינָן בִּתְרִין סִטְרִין אִתְפְּרַשׁ אַהֲבָה רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִית מָאן דְּרָחִים לֵיהּ מִגּוֹ דְּאִית לֵיהּ עוּתָרָא, אוֹרְכָא דְּיוֹמִין, בְּנִין סַחֲרָנֵיהּ, שַׁלִּיט עַל שַׂנְאוֹי, אָרְחוֹי מִתְתַּקְּנָן לֵיהּ, וּמִגּוֹ כָּךְ רָחִים לֵיהּ. וְאִי לְהַאי יְהֵא בְּהִפּוּכָא וְיהַדַּר עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּלְגּוֹלָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, יְהֵא שַׂנְיָא לֵיהּ וְלָא יְרַחֵם לֵיהּ כְּלָל. וּבְגִין כָּךְ רְחִימוּ דָּא לָאו אִיהוּ אַהֲבָה דְּאִית לֵיהּ עִקָּרָא.

רְחִימוּ דְּאִקְרֵי שְׁלִים הַהוּא דְּהֲוֵי בִּתְרִין סִטְרִין בֵּין בְּדִינָא בֵּין בְּטִיבוּ. וְתִקּוּנָא דְּאָרְחוֹי דְּרָחִים לֵיהּ לְמָארֵיהּ כְּמָה דְּתִנְיָנָן אֲפִלּוּ הוּא נָטִיל נִשְׁמָתָךְ מִינָךְ. דָּא אִיהוּ רְחִימוּ שְׁלִים דְּהֲוֵי בִּתְרִין סִטְרִין (יז ע"ב). וְעַל דָּא אוֹר דְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית נָפַק וּלְבָתַר אִגְנִיז. כַּד אִגְנִיז נָפַק דִּינָא קַשְׁיָא וְאִתְכְּלִילוּ תְּרִין סִטְרִין כְּחָדָא לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ דָּא אַהֲבָה כְּדְקָא יָאוּת.

נְטָלֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ. אֲתָא רִבִּי פִּינְחָס וּנְשָׁקֵיהּ וּבָרֲכֵיהּ וְאָמַר בְּוַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדַּרְנִי הָכָא. דָּא הוּא (לעיל דף י"א ע"א) נְהִירוּ דַּקִּיק דְּאָמְרוּ לִי דְּאִתְכְּלִיל בְּבֵיתָאי וּלְבָתַר נָהִיר כָּל עָלְמָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי לָא אִיצְטְרִיךְ לְאִתְנַשֵּׁי יְרָאָ"ה בְּכָל פִּקּוּדִין, כָּל שֶׁכֵּן בְּפִקּוּדָא דָּא אִצְטְרִיךְ יְרָאָה לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַאי. הֵיךְ אִתְדַּבְּקָא. אַהֲבָה אִיהִי בְּסִטְרָא חַד טַב כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּיָהֵב עוּתְרָא וְטַב אוֹרְכָא דְּחַיֵּי בְּנֵי מְזוֹנֵי, כְּדֵין אִיצְטְרִיךְ לְאַתְעָרָא יְרָאָה וּלְמִדְחַל דְּלָא יִגְרוֹם חוֹבָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ״ח:י״ד) אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד, בְּגִין דְּהָא כָּלִיל יִרְאָ"ה בְּאַהֲבָ"ה.

וְהָכִי אִצְטְרִיךְ בְּסִטְרָא אָחֳרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא לְאַתְעָרָא בֵּיהּ יְרָאָה. כַּד חֲמֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, כְּדֵין יִתְעַר יְרָאָה וְיִדְחַל לְמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת וְלָא יַקְשֶׁה לִבֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ״ח:י״ד) וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה. בְּהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּאִקְרֵי רָעָה. אִשְׁתְּכַח יְרָאָה דְּאִתְאַחֲדַת בִּתְרִין סִטְרִין וְאִתְכְּלִילַת מִנַּיְיהוּ. וְדָא אִיהוּ אַהֲבָה שְׁלֵימָתָא כְּדְקָא יָאוּת.

פרק כג

פִּקּוּדָא תְּלִיתָאָה לְמִנְדַּע דְּאִית אֱלָהָא רַבְרְבָא וְשַׁלִּיטָאָה בְּעָלְמָא. וּלְיִיחֲדָא לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא יְחוּדָא כְּדְקָא יָאוֹת בְּאִנּוּן שִׁית סִטְרִין עִלָּאִין. וּלְמֶעְבַּד לוֹן יְחוּדָא חֲדָא בְּשִׁית תֵּבִין דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּלְכַוְונָא רְעוּתָא לְעֵילָא בַּהֲדַיְיהוּ. וְעַל דָּא אָחַד אִצְטְרִיךְ לְאַרְכָּא לֵיהּ (נ"א כשית) בְּשִׁית תֵּבִין.

וְדָא הוּא דִּכְתִיב יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. יִתְכַּנְּשׁוּן דַּרְגִּין דְּתִתְחוֹת שְׁמַיָּא לְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ (יראה) לְמֶהֱוֵי בְּשִׁלִימוּ לְשִׁית סִטְרִין כְּדְקָא יָאוּת. וְעִם כָּל דָּא בְּהַהוּא יְחוּדָא אִצְטְרִיךְ לְקַשְׁרָא בֵּיהּ יְרָאָה דְּאִצְטְרִיךְ לְאַרְכָּא בְּדָלֶ"ת דְּאֶחָד. דְּדָלֶ"ת אֶחָד גְּדוֹלָה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה דְּתִתְחֲזֵי וְתִתְקַשַּׁר דָּלֶ"ת דְּאִיהוּ יַבָּשָׁה בְּהַהוּא יְחוּדָא.

וּלְבָתַר דְּאִתְקַשַּׁר תַּמָּן לְעֵילָא אִיצְטְרִיךְ לְקַשְׁרָא לָהּ לְתַתָּא בְּאֶכְלוּסָהָא בְּשִׁית סִטְרִין אָחֳרָנִין דִּלְתַתָּא, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. דְּאִית בֵּיהּ שִׁית תֵּבִין אָחֳרָנִין דְּיִחוּדָא. כְּדֵין מַה דְּהַוּוֹת יַבָּשָׁה אִתְעֲבִידַת אֶרֶץ לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין וּלְנָטְעָא אִילָנִין.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ בְּהַהוּא יְחוּדָא דִּלְתַתָּא אַרְעָא רַעֲוָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת. וְעַל דָּא כִּי טוֹב, כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי. חַד יְחוּדָא עִלָּאָה וְחַד יְחוּדָא תַּתָּאָה. כֵּיוָן דְּאִתְאַחִיד בִּתְרִין סִטְרִין מִכָּאן וּלְהָלְאָה תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אִתְתַּקָּנַת לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין כְּדְקָא יָאוּת.

פרק כד

פְּקוּדָא רְבִיעָאָה לְמִנְדַּע דְּה' הוּא הָאֱלֹהִים, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ד':ל"ט) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. וּלְאִתְכְּלָלָא שְׁמָא דֱּאֱלֹהִים בִּשְׁמָא דְּיָיָ. לְמִנְדַּע דְּאִנּוּן חַד וְלֵית בְּהוּ פְּרוּדָא.

וְהַיְינוּ רָזָא דִכְתִיב יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. לְמֶהֱוֵי תְּרֵין שְׁמָהָן חַד בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל. לְאִתְכְּלָלָא מְאֹרֹת חָסֵר בִּשְׁמָא דְּשָׁמַיִם (נ"א דרשים) דְּאִנּוּן חַד וְלֵית בְּהוּ פְּרוּדָא. נְהוֹרָא אוּכְמָא בְּנְהוֹרָא חִיוָורָא לֵית בְּהוּ פְּרוּדָא וְכוּלָּא חַד. וְדָא הוּא עֲנָנָא חִיוָורָא דִימָמָא וְעֲנָנָא דְאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא. (כמה דאמרו חברייא) מִדַּת יוֹם וּמִדַּת לַיְלָה. וּלְאִתְתַּקָּן דָּא בְּדָא לְאַנְהָרָא כְּמָה דְאִתְּמַר לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וְדָא חוֹבָה דְהַהוּא נָחָשׁ קַדְמָאָה חִבַּר לְתַתָּא וְאִתְפְּרַשׁ לְעֵילָא. וּבְגִין כָּךְ גָּרַם מַה דְּגָרַם לְעָלְמָא. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לְאַפְרָשָׁא לְתַתָּא וּלְחַבְּרָא לְעֵילָא. וּנְהוֹרָא אוּכְמָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָא בְּחִבּוּרָא חָדָא. וּלְאִתְאַחֲדָא לְבָתַר בְּאֶכְלוּסָהָא בְּיִחוּדָהָא וּלְאַפְרָשָׁא לָהּ מִסִּטְרָא בִּישָׁא.

וְעִם כָּל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע דֱּאֱלֹהִים יְיָ כּוּלָּא חַד בְּלָא פִּירוּדָא. ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וְכַד יִנְדַּע בַּר נָשׁ דְּכוּלָּא חַד וְלָא יַשְׁוֵי פִּירוּדָא, אֲפִילּוּ הַהִיא סִטְרָא אָחֳרָא יִסְתַּלַק מֵעַל עָלְמָא וְלָא אִתְמְשַׁךְ לְתַתָּא.

וְהַיְינוּ רָזָא דִכְתִיב וְהָיוּ לִמְאוֹרוֹת. הָא קְלִיפָּה בָּתַר מוֹחָא סַלְקָא. מוֹחָא אוֹר. סִטְרָא אָחֳרָא מָוֶת. אוֹר בְּחִבּוּר דְּאַתְוָון. מָוֶת בְּפִירוּדָא. וְכַד הַאי אוֹר אִסְתַּלַק מִתַּמָּן, מִתְחַבָּרָא בְּאַתְוָון מָוֶת דְּפִירוּדָא.

מֵאִלֵּין אַתְוָון שָׂרִיאַת חַוָּה וְגָרְמַת בִּישָׁא עַל עָלְמָא. כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית ג':ו') וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב אֲהַדְּרַת אַתְוָון לְמַפְרַע אִשְׁתַּאַר מ"ו וְאִנּוּן אָזְלוּ וּנְטָלוּ אוֹת תי"ו בַּהֲדַיְיהוּ וְגָרְמַת מוֹתָא עַל עָלְמָא כְּמָה דִכְתִיב וַתֵּרֶא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, הָא אוֹלִיפְנָא מ"ם אִשְׁתָּאֲרַת יְחִידָאָה, וָא"ו דְּאִיהוּ חַיִּין תְּדִיר אִתְהַפְּכַת וְאָזְלַת (פנחס רל"ו ע"א) וּנְטָלַת תי"ו דִּכְתִיב וַתִּקַּח וַתִּתֵּן וְאִשְׁתְּלִים תֵּיבָה דָּא וְאִתְחַבְּרוּ אַתְוָון. אָמַר לֵיהּ בְּרִיךְ אַנְתְּ בְּרִי וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָּא.

פרק כה

פְּקוּדָא חֲמִישָׁאָה כְּתִיב, (בראשית מ"ו ע"ב) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. בְּהַאי קְרָא אִית תְּלַת פְּקוּדִין. חַד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְחַד לְאִתְעָסָקָא בִּפְרָיָה וּרְבָיָה. וְחַד לְמִגְזַר לְתַמְנְיָיא יוֹמִין וּלְאַעֲבָרָא מִתַּמָּן עָרְלָתָא. לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בָהּ וּלְאַפְּשָׁא לָהּ בְּכָל יוֹמָא לְתַקָּנָא נַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ.

דְּכְיוָן דְּבַר נָשׁ אִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא (נח ס"ב ע"א) אִתְתַּקַּן (ש"כ ע"א) בְּנִשְׁמָתָא אָחֳרָא קַדִּישָׁא. דְּכְתִיב שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. נֶפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה קַדִּישָׁא. דְּכַד בַּר נָשׁ לָא אִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא לֵית לֵיהּ נַפְשָׁא קַדִּישָׁא. קְדוּשָׁא דִּלְעֵילָּא לָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. וְכַד אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, בְּהַהוּא רְחִישׁוּ דְּרָחִישׁ בָּהּ זָכֵי לְהַהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה, וּלְמֶהֱדַר כְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין. דְּכְתִיב, (תהילים ק"ג:כ') בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו, אֵלֵּין אִנּוּן דְּמִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא דְּאִקְרוּן מַלְאָכָיו בְּאַרְעָא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. הַאי בְּהַאי עָלְמָא. בְּהַהוּא עָלְמָא תְּנִינָן דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן גַּדְפִּין כְּנִשְׁרִין וּלְאַשָּׁטָא בְּכָל עָלְמָא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ':ל"א) וְקוֵי יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים.

וְהַיְנוּ דִּכְתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ דָּא אוֹרַיְיתָא דְּאִקְרֵי מַיִם יִשְׁרְצוּ וְיִפְקוּן רַחֲשָׁא דְּנֶפֶשׁ חַיָּה מֵאַתַר דְּהַהִיא חַיָּה יִמְשְׁכוּן לָהּ לְתַתָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד (וישב קי"ב ע"ב) (תהילים נ"א:י"ב) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים, לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי:

פרק כו

פִּקּוּדָא שְׁתִיתָאָה לְאִתְעַסְּקָא בִּפְרִיָה וּרְבִיָה. דְּכָל מָאן דְּאִתְעַסַּק בִּפְרִיָה וּרְבִיָה, גָּרִים (וישב קפ"ו ע"ב) לְהַהוּא נָהָר לְמֶהֱוֵי נָבִיעַ תְּדִיר וְלָא יִפְסְקוּן מֵימוֹי. וְיַמָּא אִתְמַלְיָיא בְּכָל סִטְרִין. (קנ"ב א) וְנִשְׁמָתִין חַדְתִּין מִתְחַדְּשָׁן וְנָפְקִין מֵהַהוּא אִילָנָא. וְחֵילִין סַגִּיאִין אִתְרַבְּיאוּ לְעֵילָּא בַּהֲדֵי אִנּוּן נִשְׁמָתִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א':כ') יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דָּא בְּרִית קַיָּימָא קַדִּישָׁא נְהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וּמַיָּא דִּילֵיהּ אִתְרַבְּיאוּ וְרַחֲשִׁין רַחֲשָׁא וְרִבּוּיָא דְּנִשְׁמָתֵיה לְהַהִיא חַיָּה.

וּבְאִנּוּן נִשְׁמָתִין דְּעָאלִין בְּהַהִיא חַיָּה נַפְקֵי כַּמָּה עוֹפֵי דְּפָרְחָן וְטָאסָן כָּל עָלְמָא. וְכַד נִשְׁמָתָא נָפְקָא לְהַאי עָלְמָא הַהוּא עוֹפָא דְּפָרַח וְנָפַק בַּהֲדֵי הַאי נִשְׁמָתָא מֵהַהוּא אִילָנָא נָפַק עִמֵּיהּ. כַּמָּה נָפְקָן בְּכָל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא. (קס"א ב', כ"א, מ"א ב) תְּרֵין, חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. אִי זָכֵי אִנּוּן נָטְרִין לֵיהּ דִּכְתִיב, (תהילים צ"א:י"א) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ. וְאִי לָא אִנּוּן מְקַטְרְגֵי עָלַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס תְּלָתָא אִנּוּן דְּקַיְימֵי אַפּוֹטְרוֹפְּסִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ כַּד זָכֵי. דִּכְתִיב, (איוב ל"ג:כ"ג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ. אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ הָא חַד. מֵלִיץ תְּרֵי. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ הָא תְּלַת. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חָמֵשׁ, דִּכְתִיב יַתִּיר, וַיְחֻנֵּנוּ וַיֹּאמֶר. וַיְחֻנֵּנוּ חַד. וַיֹּאמֶר תְּרֵין. אָמַר לֵיהּ לָאו הָכִי, אֶלָּא וַיְחֻנֵּנוּ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דְּהָא לֵית רְשׁוּ לְאָחֳרָא אֶלָּא לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָא אָמְרַתְּ.

וּמָאן דְּאִתְמְנַע מִפְּרִיָה וּרְבִיָה כִּבְיָכוֹל אַזְעִיר דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין. וְנָרִים לְהַהוּא נָהָר דְּלָא נַגְדִּין מֵימוֹי וּפָגִים קְיָימָא קַדִּישָׁא בְּכָל סִטְרִין. וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. בִּי וַדַּאי דָּא לְגוּפָא. וְנִשְׁמְתֵיהּ לָא עָיֵיל לְפַרְגּוֹדָא (דמלכא) כְּלָל וְאִטְרִיד מֵהַהוּא עָלְמָא,

פרק כז

פִּקּוּדָא שְׁבִיעָאָה לְמִגְזַר לְתְמַנְיָא יוֹמִין וּלְאַעֲבָרָא זוּהֲמָא דְּעָרְלְתָא, בְּגִין דְּהַהִיא חַיָּה אִיהִי דַּרְגָּא תְּמִינָאָה לְכָל דַּרְגִּין, וְהַהִיא נֶפֶשׁ דְּפָרְחָא מִינָהּ אִצְטְרִיכָא לְאִתְחַזָּאָה קַמָּהּ לְתְמַנְיָא יוֹמִין כְּמָה דְּאִיהִי (בראשית ל״ג א) דַּרְגָּא תְּמִינָאָה.

וּכְדֵין אִתְחַזֵּי וַדַּאי דְּאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה. נֶפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה קַדִּישָׁא וְלָא מִסִּטְרָא אָחֳרָא. וְדָא אִיהוּ יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם. בְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ יִתְרַשְׁמוּן מַיָּא דְּזַרְעָא קַדִּישָׁא רְשִׁימוּ דְּנֶפֶשׁ חַיָּה. וְדָא רְשִׁימוּ דְּאָת יו״ד דְּאִתְרְשִׁים בְּבִשְׂרָא קַדִּישָׁא מִכָּל שְׁאָר רְשׁוּמִין דְּעָלְמָא.

וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. דָּא אֵלִיָּהוּ דְּטָאס כָּל עָלְמָא בְּאַרְבַּע טָאסִין לְמֶהֱוֵי תַּמָּן בְּהַהוּא גְּזִירוּ דְּקַיְימָא קַדִּישָׁא. וְאִצְטְרִיךְ לְתַקָּנָא לֵיהּ כּוּרְסַיָּיא וּלְאַדְכָּרָא בְּפוּמֵיהּ דָּא (לך לך צ״ג ע״א) כֻּרְסְיָיא דְּאֵלִיָּה״ו. וְאִי לָאו לָא שָׁאֲרֵי תַּמָּן.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים. תְּרֵין אִלֵּין עַרְלָה וּפְרִיעָה. גְּזִירוּ דְּעָרְלָה וּפְרִיעָה לְבָתַר. וְאִנּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׂת, דָּא רְשִׁימוּ דְּאָ״ת קַיְימָא קַדִּישָׁא דְּאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה קַדִּישָׁא כִּדְקָאֲמָרַן. אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם מַיִן עִלָּאִין דְּאִתְמַשְׁכוּ לְגַבֵּהּ דְּאֶת רְשִׁימוּ דָּא.

וּבְגִין דָּא אִתְרְשִׁימוּ יִשְׂרָאֵל בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא וְדַכְיוּ לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּאִנּוּן רְשִׁימִין קַדִּישִׁין, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בֵּין סִטְרָא קַדִּישָׁא לְסִטְרָא אָחֳרָא דְּמִסָּאֲבוּ. אוּף יִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בֵּין (סטר) קְדוּשָׁא, לְעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּאִתְיָין מִסִּטְרָא אָחֳרָא דְּמִסָּאֲבָא כְּמָה דְּאִתְּמָר. וּכְמָה דְּרָשִׁים לוֹן הָכִי רָשִׁים בְּעִירֵי וְעוֹפֵי דְּלְהוֹן לְבְעִירֵי וְעוֹפֵי דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. זַכָּאָה חוּלַקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל:

פרק כח

פִּקּוּדָא תְּמִינָאָה לְמִרְחַם גִּיּוֹרָא (על) דְּעָאל לְמִגְזַר גַּרְמֵיהּ (יתרו ע' ע״א) וּלְאַעֲלָא תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא. וְאִיהִי אָעִילָא לוֹן תְּחוֹת גַּדְפָּהָא לְאִנּוּן דְּמִתְפָּרְשָׁן מִסִּטְרָא אָחֳרָא מְסָאֲבָא וּמִתְקָרְבִין לְגַבָּהּ. דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

וְאִי תֵּימָא דְּהַאי נֶפֶשׁ חַיָּה דִּכְלִילָא בְּיִשְׂרָאֵל לְכֹלָּא הִיא אִזְדַּמְנַת. הֲדַר וְאָמַר לְמִינָהּ. כַּמָּה אַכְסַדְרִין וְאִדְרִין דָּא לְגוֹ מִן דָּא אִית לָהּ לְהַאי אֶרֶץ דְּאִיהִי חַיָּה תְּחוֹת גַּדְפָּהָא.

גַּדְפָּא יְמִינָא אִית לָהּ תְּרֵין אַכְסַדְרִין. וּמַהַאי גַּדְפָּא אִתְפָּרְשָׁן לְתְרִין אוּמִין (משפטים צ"ה ע"א) אָחֳרָנִין דְּאִנּוּן קְרִיבִין בְּיִחוּדָא (נ"א ביחוסא) לְיִשְׂרָאֵל לְאַעֲלָא לוֹן לְגוֹ אַכְסַדְרִין אִלֵּין. וּתְחוֹת גַּדְפָּא שְׂמָאלָא אִית תְּרֵין אַכְסַדְרִין אָחֳרָנִין וּמִתְפָּרְשָׁן לִתְרֵין אוּמִין אָחֳרָנִין דְּאִנּוּן עַמּוֹן וּמוֹאָב. וְכֻלְּהוֹן אִקְרוּן נֶפֶשׁ חַיָּה.

וְכַמָּה אִדְּרִין סְתִימִין אָחֳרָנִין וְהֵיכָלִין אָחֳרָנִין בְּכָל גַּדְפָּא וְגַדְפָּא. וּמִנַּיְיהוּ נָפְקוּ רוּחִין לְאַפְרָשָׁא (שלח לך קס"ח ע"א) לְכָל אִנּוּן גִּיּוֹרִין דְּמִתְגַּיְירִין. וְאִקְרוּן נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲבָל לְמִינָהּ. וְכֻלְּהוּ עָאלִין תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא וְלָא יַתִּיר.

אֲבָל נִשְׁמָתָא דְּיִשְׂרָאֵל נָפְקָא מִגּוֹ גּוּפָא דְּהַהוּא אִילָנָא, וּמִתַּמָּן פָּרְחִין נִשְׁמָתִין לְגוֹ הַאי אֶרֶץ גּוֹ מְעָהָא לְגוֹ לְגוֹ. וְרָזָא (מלאכי ג׳:י״ב) כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל בֵּן יַקִּיר דְּהָמוּ מְעָהָא עֲלֵיהּ וְאִקְרוּן (ישעיהו מ״ו:ג׳) הָעֲמוּסִים מִנִּי בֶטֶן וְלָא מְגַדְּפִין לְבַר. וְתוּ גִּיּוֹרִין לֵית לוֹן חוּלָקָא בְּאִילָנָא עִלָּאָה כָּל שְׁכֵן בְּגוּפָא דִּילֵיהּ. אֲבָל חוּלָקָא דִּלְהוֹן בְּגַדְפִּין אִיהוּ וְלָא יַתִּיר. וְגִיּוֹרָא תְּחוֹת גַּדְפֵּי שְׁכִינְתָּא וְלָא יַתִּיר (לך לך צ"ו ע"א) גֵּירֵי הַצֶּדֶק אִנּוּן דְּתַמָּן שָׁרָאן וְאִתְאַחֲדָן וְלָא לְגוֹ כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבְגִין כָּךְ תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּלְמָאן, בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ כֻּלְּהוּ שָׁאֲבִין נֶפֶשׁ מֵהַהִיא חַיָּה, אֲבָל כָּל חַד לְמִינָהּ כְּדְקָא חָזֵי לָהּ:

פרק כט

פְּקוּדָא תְּשִׁיעָאָה לְמֵיחַן לְמִסְכְּנֵי וּלְמֵיהַב לוֹן טָרְפָּא. דִּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה אָדָ"ם, מְשׁוּתָּפָא כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא. בְּצַלְמֵנוּ, עֲתִירֵי. כִּדְמוּתֵנוּ, מִסְכְּנֵי.

דְּהָא מִסְטְרָא דִּדְכוּרָא עֲתִירֵי, וּמִסְטְרָא דְּנוּקְבָא מִסְכְּנֵי. כְּמָה דְּאִנּוּן בְּשׁוּתָּפָא חֲדָא. וְחָס דָּא עַל דָּא, וְיָהִיב דָּא לְדָא וְגָמִיל לֵיהּ טִיבוּ, הָכִי אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְתַתָּא לְמֶהֱוֵי עֲתִירָא וּמִסְכְּנָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא, וּלְמֵיהַב דָּא לְדָא וּלְגָמְלָאָה טוּבָא דָּא לְדָא.

וְיִרְדוּ בְדַגַת הַיָּם וְגוֹ' רָזָא דְּנָן חֲמֵינָן בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּכָל מָאן דְּחָס עַל מִסְכְּנֵי בְּרַעוּתָא דִּלְבָּא, לָא מִשְׁתַּנֵי דִּיוּקְנֵיהּ לְעָלַם מִדִּיוּקְנָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן. וְכֵיוָן דְּדִיוּקְנָא דְּאָדָ"ם אִתְרְשִׁים בֵּיהּ, שַׁלִּיט עַל כָּל בְּרְיָין דְּעָלְמָא בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:ב׳) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְגוֹ' כֻּלְּהוּ זְעִין וְדָחֲלִין מֵהַהוּא דִּיוּקְנָא דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ, בְּגִין דְּדָא הוּא פִּקּוּדָא מַעֲלָיְא לְאִסְתַּלָּקָא בַּר נָשׁ בְּדִיוּקְנֵיהּ דְּאָדָם עַל כָּל שְׁאָר פִּקּוּדִין.

מָנָא לָן מִנְּבוּכַדְנֶצַּר (חייבא). אַף עַל גַּב דְּחָלַם הַהוּא חֶלְמָא, כָּל זִמְנָא דְּהַוָה מֵיחַן לְמִסְכְּנֵי לָא שָׁרָא עֲלֵיהּ חֶלְמֵיהּ. כֵּיוָן דְּאַטִיל עֵינָא בִּישָׁא דְּלָא לְמֵיחַן לְמִסְכְּנֵי, מַה כְּתִיב, (דניאל ד׳:כ״ח) עוֹד מִלְּתָא בְּפוּם מַלְכָּא וְגוֹ', מִיָּד אִשְׁתְּנֵי דִּיוּקְנֵיהּ וְאַטְרִיד מִן בְּנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כָּךְ

נַעֲשֶׂה אָדָם. כְּתִיב הָכָא עֲשִׂיָה, וּכְתִיב הָתָם (רות ב׳:י״ט) שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בּוֹעַז.

פרק ל

פִּקּוּדָא עֲשִׂירָאָה לְאָנָחָא תְּפִלִּין וּלְאַשְׁלָמָא גַּרְמֵיהּ בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ז׳:ו׳) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא וְאִתְמַר. אֲבָל רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל, דָּא רֵישָׁא עִלָּאָה תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, שְׁמָא דְמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא יִדּוּד בְּאָתְוָון רְשִׁימִין, כָּל אָת וְאָת פַּרְשָׁתָא חָדָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּסִדּוּרָא דְּאָתְוָון כְּדָקָא יָאוּת. וּתְנַן (דברים כ״ח:י׳) כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ, אִלֵּין תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִנּוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּסִדּוּרָא דְּאָתְוָון.

פַּרְשָׁתָא קַדְמָאָה (שמות י״ג:ב׳) קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכֹר. דָּא י דְּאִיהִי קֻדְשׁ. בּוּכְרָא דְּכָל קוּדְשִׁין עִלָּאִין. פֶּטֶר כָּל רֶחֶם, בְּהַהוּא שְׁבִיל דַּקִּיק דְּנָחַת מִן יו״ד דְּאִיהוּ אַפְתַּח רַחֲמָא (רחמה) לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִבִּין כְּדָקָא יָאוֹת. וְאִיהוּ קֹדֶשׁ עִלָּאָה.

פַּרְשָׁתָא תִּנְיָינָא (שמות יג) וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ. דָּא ה הֵיכָלָא. דְּאִתְפַּתַּח רַחֲמָא (רחמה) דִּילָהּ מִגּוֹ יו״ד בְּחַמְשִׁין פִּתְחִין אַכְסַדְרָאִין וְאִדְרִין סְתִימִין דְּבִיהּ. דְּהַהוּא פֶּטֶר דְּעָבִיד יו״ד בְּהַאי הֵיכְלָא לְמִשְׁמַע בְּהּ קָלָא דִּי נָפְקָא מִגּוֹ שׁוֹפָר דָּא. בְּגִין דְּשׁוֹפָר דָּא הוּא סָתִים בְּכָל סִטְרִין, וְאָתָא יו״ד וּפְתַח לֵיהּ לְאַפָּקָא מִינֵּיהּ קָלָא. וְכֵיוָן דְּאַפְתַּח לֵיהּ תָּקַע לֵיהּ וְאַפִּיק מִנֵּיהּ קָלָא לְאַפָּקָא עַבְדִין לְחֵירוּ.

וּבְתָקִיעוּ דְּשׁוֹפָרָא דָּא נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְכָךְ זְמִין זִימְנָא אָחֳרָא לְסוֹף יוֹמַיָּא. וְכָל פּוּרְקָנָא מֵהַאי שׁוֹפָר אַתְיָא. וּבְגִין כָּךְ אִית בָּהּ יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפַרְשָׁתָא דָּא. דְּהָא מֵהַאי שׁוֹפָר אָתֵי בְּחֵילָא דְּיו״ד דְּפָתַח רַחֲמָא דִּילָהּ וְאַפִּיק קָלֵיהּ לְפוּרְקָנָא דְעַבְדִין. וְדָא ה אָת תִּנְיָינָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

פַּרְשָׁתָא תְּלִיתָאָה רָזָא דְּיִחוּדָא (דברים ו) דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. דָּא וָא״ו דְּכָלִיל כֹּלָּא, וּבֵיהּ יִחוּדָא דְּכֹלָּא. וּבֵיהּ אִתְיַיחֲדָן וְהוּא נָטִיל כֹּלָּא. פַּרְשָׁתָא רְבִיעָאָה (דברים ה) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, כְּלִילוּ דִּתְרִין סִטְרִין דְּאִתְאַחֲדַת בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל גְּבוּרָה דִּלְתַתָּא. וְדָא ה בַּתְרָאָה דְּנָטְלָא לוֹן וְאִתְכְּלִילַת מִנַּיְהוֹן.

וּתְפִלִּין אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִנּוּן מַמָּשׁ. וְעַל דָּא רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל אִלֵּין תְּפִלִּין (בא מ״ג א', ואתחנן רס״ד א) דְּרֵישָׁא). (שיר השירים ז׳:ו׳) וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ הַהִיא תְּפִלָּה שֶׁל יַד דְּאִיהִי מִסְכְּנָא לְגַבֵּי עִילָּא אוֹף הָכִי שְׁלִימוּ אִית לָהּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

(שיר השירים ז׳:ו׳) מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים קָשִׁיר אִיהוּ וְאָחִיד בְּאִנּוּן בָּתֵּי לְאִתְאַחֲדָא בְּהַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא מָאן דְּאִתְתַּקַּן בְּהוּ אִיהוּ הֲוֵי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. מָה אֱלֹהִים

אִתְיַחֲדָא בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, אַף הוּא אִתְיַחַד בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יָאוּת. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא וּתְפִלָּה שֶׁל יַד וְכֹלָּא חָד.

פרק לא

פִּקּוּדָא חַדְסַר לְעַשְׂרָא מַעַשְׂרָא דְאַרְעָא. הָכָא אִית תְּרִין פִּקּוּדִין. חַד לְעַשְׂרָא מַעַשְׂרָא דְאַרְעָא. וְחַד בִּכּוּרֵי דְּפֵירֵי אִילָנָא. דִּכְתִיב (בראשית א׳:כ״ט) הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זוֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. כְּתִיב הָכָא הִנֵּה נָתַתִּי. וּכְתִיב הָתָם (במדבר י״ח:כ״א) וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב, (ויקרא כ״ז:ל׳) וְכָל מַעֲשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַה' הוּא.

פרק לב

פִּקּוּדָא תְּרֵיסַר לְאַיְיתָאָה בִּכּוּרֵי דְאִילָנָא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ט) וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְּרִי עֵץ זוֹרֵעַ זָרַע. כָּל מָאן דְּאִתְחֲזֵי לִי, לְכוֹן אֶסְיְרָא לְמֵיכַל. אַתְּיר לוֹן וְיָהַב לוֹן כָּל מַעֲשְׂרָא דִילֵיהּ וּבִכּוּרִין דְּאִילָנִין. נָתַתִּי לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לְדָרִין דְּבַתְרֵיכוֹן.

פרק לג

פִּקּוּדָא תְּלֵיסַר. לְמֶעְבַּד פּוּרְקָנָא לִבְרֵיהּ לְקַשְׁרָא לֵיהּ בַּחַיִּין. דִּתְרֵין מְמַנָּן נִינְהוּ חַד דְּחַיִּין וְחַד דְּמוֹתָא וְקַיְימִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְכַד יִפְרוֹק בַּר נָשׁ לִבְרֵיהּ, מִידָּא דְהַהוּא מוֹתָא פָּרִיק לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. וְרָזָא דָא וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה בִּכְלַל. וְהִנֵּה טוֹב דָּא מַלְאַךְ חַיִּים. מְאֹד דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְעַל דָּא בְּהַהוּא פּוּרְקָנָא אִתְקְיָים דָּא דְּחַיִּים וְאִתְחַלָּשׁ הַהוּא דְּמָוֶת. בְּפוּרְקָנָא דָא קָנֵי לֵיהּ חַיִּים כְּמָה דְּאִתְמַר. וְהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא שְׁבַק לֵיהּ וְלָא אָחִיד בֵּיהּ:

פרק לד

פִּקּוּדָא אַרְבֵּיסַר לְנַטְרָא יוֹמָא דְשַׁבַּתָּא, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְנַיְיחָא מִכָּל עוֹבָדֵי בְּרֵאשִׁית. הָכָא כְּלִילָן תְּרֵין פִּקּוּדִין. חַד נְטִירָא דְיוֹם הַשַּׁבָּת. וְחַד לְקַדְּשָׁא הַהוּא יוֹמָא בְּקִדּוּשֵׁיהּ. לְנַטְרָא יוֹמָא דְשַׁבַּתָּא כְּמָא דְּאַדְכַּרְנָא וְאַתְעַרְנָא עֲלַיְיהוּ דְּאִיהוּ יוֹמָא דְנַיְיחָא לְעָלְמִין. וְכָל עֲבִידָן בֵּיהּ אִשְׁתַּכְלְלוּ וְאִתְעֲבִידוּ עַד דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא.

כֵּיוָן דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא אִשְׁתְּאַר בְּרִיאָה דְּרוּחִין דְּלָא אִתְבְּרֵי לוֹן גּוּפָא. וְכִי לָא הֲוָה יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְכְּבָא לְקַדְּשָׁא יוֹמָא עַד דְּיִתְבְּרוּן גּוּפִין לְהָנֵי רוּחִין. אֶלָּא אִילָנָא דְּדַעַת טוֹב וְרָע אִתְעַר הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּרַע וּבָעָא לְאִתְתַּקְפָּא בְּעָלְמָא וְאִתְפָּרְשׁוּ כַּמָּה רוּחִין בְּכַמָּה זַיְינִין לְאִתְתַּקְפָּא בְּעָלְמָא בְּגוּפִין.

כְּיָון דְּחֲמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּךְ, אַתְעַר מִגּוֹ אִילָנָא דְחַיֵּי נְשִׁיבָא דְרוּחָא וּבָטַשׁ בְּאִילָנָא אָחֳרָא וְאַתְעַר סִטְרָא אָחֳרָא דְטוֹב וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא. דְּהָא בְּרִיאוּ דְּגוּפִין וְאִתְעָרוּ דְרוּחִין בְּסִטְרָא דְטוֹב אִיהוּ בְּהַאי לֵילְיָא, וְלָא בְּסִטְרָא אָחֳרָא.

וְאִלְמָלֵא אַקְדִּים סִטְרָא אָחֳרָא בְּהַאי לֵילְיָא עַד דְּלָא יַקְדִּים סִטְרָא דְטוֹב, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִיקַם קַמַּיְיהוּ אֶפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. אֲבָל אַסְוָותָא אַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּדָלִיג קַמַּיהּ קַדּוּשָׁא דְיוֹמָא וְאַקְדִּים קַמֵּי סִטְרָא אָחֳרָא וְאִתְקַיַּים עָלְמָא. וּמַה דְּחֲשִׁיב סִטְרָא אָחֳרָא לְאִתְבָּנֵי בְּעָלְמָא לְאִתְתַּקָּפָא, אִתְבְּנֵי בְּהַאי לֵילְיָא סִטְרָא דְטוֹב וְאִתְתַּקַּף וְאִתְבְּנוּן גּוּפִין וְרוּחִין קַדִּישִׁין בְּהַאי לֵילְיָא מִסִּטְרָא דְטוֹב. וּבְגִין כָּךְ עוֹנָתָן דְּחַכִּימִין דְּיִדְּעֵי דָּא מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת.

דְּהָא כְּדֵין חָמַאת דָּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּכַמָּה דְּאִיהִי חֲשִׁיבַת לְמֶעְבַּד, עֲבִידֵי (עביד) סִטְרָא דְקֻדּוּשָׁה. אָזְלָא וּמְשַׁטְטָא בְּכַמָּה חַיָּילִין וְסִטְרִין דִּילָהּ וְחָמַאת כָּל אִנּוּן דְּקָא מְשַׁמְּשֵׁי עַרְסַיְיהוּ בְּגִלּוּיָא דְּגוּפַיְיהוֹן לְנָהוֹרָא דְּבוּצִינָא, וְכָל אִנּוּן בְּנִין דְּנָפְקִין מִתַּמָּן הֲווּ נָכְפִּין דְּשָׁרוּ עֲלַיְיהוּ רוּחִין מֵהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא. וְאִנּוּן רוּחִין עַרְטִילָאִין דְּחַיָּיבַיָּא דְּאִקְרוּן מַזִּיקִין וְשָׁרִיאַת בְּהוּ לֵילִי"ת וּקְטִילַת לוֹן.

כֵּיוָן דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא וְשָׁלְטָא קְדוּשָׁה עַל עָלְמָא, הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא אַזְעִירַת גַּרְמָהּ וְאִטַּמְרַת כָּל לֵילְיָא דְשַׁבַּתָּא וְיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא, בַּר מִן אַסִימוֹ"ן וְכָל כַּת דִּילֵיהּ דְּאַזְלֵי עַל שְׂרַגֵּי בְּטָמִירוּ לְמֶחְמֵי עַל גְּלוּיֵי דְּשִׁמּוּשָׁא, וּלְבָתַר אִטַּמְרוּן גּוֹ נוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבַּתָּא, כַּמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין פָּרְחִין וּמְשַׁטְטִין בְּעָלְמָא, וְעַל דָּא אִתְקַן שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים דְּלָא יִשְׁלְטוּן עַל עַמָּא קַדִּישָׁא.

לְאָן אָתַר מְשַׁטְטֵי בְּהַהוּא לֵילְיָא. כַּד נַפְקֵי בִּבְהִילוּ וְחָשְׁבִין לְשַׁלְטָאָה בְּעָלְמָא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא וְחָמָאן לוֹן בְּצִלּוֹתָא וְאָמְרִין שִׁירָתָא דָא, וּבְשֵׁירוּתָא מַבָּדְלֵי בְּצִלּוֹתָא וּמַבָּדְלֵי עַל הַכּוֹס, פָּרְחֵי מִתַּמָּן וְאָזְלֵי וּמְשַׁטְטֵי וּמָטָאן לְגוֹ מַדְבְּרָא. רַחֲמָנָא לְשֵׁיזְבָן מִנַּיְיהוּ וּמִסִּטְרָן (ומסטרא) בִּישָׁא.

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל תְּלָתָא אִנּוּן גַּרְמִין בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ. חַד מָאן דְּלַיְיט גַּרְמֵיהּ. תִּנְיָינָא מָאן דְּזָרַק נַהֲמָא אוֹ פֵּרוּרִין דְּאִית בְּהוּ כַּזַּיִת. תְּלִיתָאָה מָאן דְּאוֹקִיד שְׂרָגָא בְּמִפְקָא דְּשַׁבַּתָּא עַד לָא מָטוּ יִשְׂרָאֵל לְקַדּוּשָׁא דְּסִדְרָא דְּגָרִים לְנוּרָא דְּגֵיהִנֹּם לְאַדְלָקָא בְּהַאי נוּרָא עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ.

דְּחַד דּוּכְתָּא אִית בַּגַּיְיהִנָּם לְאִנּוּן דְּקָא מְחַלְּלֵי שַׁבָּתוֹת, וְאִנּוּן דַּעֲנוּשִׁין בַּגַּיְיהִנֹּם לַייטִין לֵיהּ לְהַהוּא דְּאוֹקִיד שְׂרָגָא עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ, וְאָמְרִי לֵיהּ (ישעיהו כ"ב:י"ז) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גֶּבֶר וְגו' (ישעיהו כ"ב:י"ח) צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנָפָה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם.

בְּגִין דְּלָאו יָאוֹת הוּא לְאַדְלָקָא נוּרָא כַּד נָפִיק שַׁבַּתָּא עַד דְּמַבְדְּלֵי יִשְׂרָאֵל בְּצָלוֹתָא וּמַבְדְּלֵי עַל כַּסָּא. בְּגִין דְּעַד הַהוּא זִמְנָא שַׁבָּת הוּא, וּקְדוּשָׁה דְּשַׁבָּת שָׁלִיט עָלָנָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּמַבְדִּילִין עַל כַּסָּא כָּל אִנּוּן חַיָּילִין וְכָל אִנּוּן מַשְׁרְיָין דְּאִתְמְנָן עַל יוֹמֵי דְחוֹל, כָּל חַד וְחַד יָתִיב לְאַתְרֵיהּ וּפוּלְחָנֵיהּ דְּאִתְמְנֵי עֲלֵיהּ.

בְּגִין דְּכַד עָאל שַׁבַּתָּא וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, קֻדְשׁ אִתְעַר וְשַׁלִּיט בְּעָלְמָא, וְחוֹל אִתְעַדֵּי מִשּׁוּלְטָנוּתָא דִילֵיהּ, עַד שַׁעֲתָא דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא לָא תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא לָא תַּיְיבִין לְאַתְרַייהוּ עַד זִמְנָא דְּאָמְרֵי יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. כְּדֵין קֻדְשׁ אִסְתַּלַּק, וּמַשְׁרְיָין דְּאִתְמַנְיאוּ עַל יוֹמֵי דְחוֹל מִתְעָרְיִן וְתַיְיבִין לְאַתְרַייהוּ כָּל חַד וְחַד עַל מַטְרֵיהּ דְּאִתְפְּקַד עֲלֵיהּ.

וְעִם כָּל דָּא לָא שָׁלְטִין עַד דִּיהוֹן נְהוֹרִין מֵרָזָא דִשְׁרָגָא. וְכֻלְּהוֹן אִקְרוּן מְאוֹרֵי הָאֵשׁ בְּגִין (דמנהורא דנורא דנגדא) (נ"א דמרזא דעמודא דנורא) וּמִיסּוֹדָא דְנוּרָא אָתְיָאן כֻּלְּהוּ וְשָׁלְטִין עַל עָלְמָא תַּתָּאָה. וְכָל דָּא כַּד בַּר נָשׁ אַדְלִיק שְׁרָגָא עַד לָא שְׁלִימוּ יִשְׂרָאֵל קִדּוּשָׁא דְסִדְרָא.

אֲבָל אִי אִיהוּ מַמְתִּין עַד דְּיַשְׁלִימוּ קִדּוּשָׁא דְסִדְרָא, אִנּוּן חַיָּיבִין דְּגֵיהִנֹּם מַצְדִּיקִין עֲלַיְיהוּ דִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִנּוּן מְקַיְּימֵי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ כָּל בִּרְכָאן דְּקָא אָמְרֵי צִבּוּרָא (בראשית כ״ז:כ״ח) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם (דברים כ״ח:ג׳) בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה וְגוֹ'. (תהילים מ״א:ב׳) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ. בְּיוֹם רָע מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי בְּיוֹם רָעָה. יוֹמָא דְּשַׁלְטָא הַהִיא רָעָה לְמַיְסַד נִשְׁמָתֵיהּ.

אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל דָּא הוּא שְׂכִיב מְרַע לְאַסָּאָה לֵיהּ מֵחוֹבוֹי גַּבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דָּבָר אַחֵר דָּא יוֹמָא דְּדִינָא שְׁרִיָא עַל עָלְמָא אִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ. יוֹמָא דְּאִתְמְסַר דִּינָא לְהַהוּא רָעָה לְשַׁלְטָאָה עַל עָלְמָא (חסר):

בראשית

פרק א

(נ"א בראשית בחכמתא דמלכא גליף וכו) בְּרֵישׁ הוּרְמָנוּתָא דְמַלְכָּא, גָּלִיף גְּלוּפֵי (נ"א גליפו) בִּטְהִירוּ עִלָּאָה בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְנָפִיק גּוֹ סָתִים דְּסִתִימוּ מֵרִישָׁא (נ"א מרזא) דְּאֵי"ן סו"ף קוּטְרָא (פירוש עשן) בְּגוֹלְמָא, נָעִיץ בְּעִזְקָא לָא חִוּור וְלָא אוּכָם וְלָא סוּמָק וְלָא יָרוֹק וְלָא גְוָון כְּלָל, כַּד (נ"א הדר) מָדִיד מְשִׁיחָא עֲבִיד גְּוָונִין לְאַנְהָרָא, לְגוֹ בְּגוֹ בּוּצִינָא נָפִיק (נ"א ונפיק) חַד נְבִיעוּ דְּמַנֵּיהּ אִצְטַבְּעוּ גְּוָונִין לְתַתָּא.

סָתִים גּוֹ סְתִימִין דְּרָזָא דְּאֵי"ן סוֹ"ף בָּקַע וְלָא בָּקַע אֲוִירָא דִּילֵיהּ לָא אִתְיְידַע כְּלָל, עַד דְּמִגּוֹ דְּחִיקוּ דִּבְקִיעוּתֵיהּ נָהִיר (כ' א) נְקוּדָה חָדָא סְתִימָא עִלָּאָה, בָּתַר הַהִיא נְקוּדָה לָא אִתְיְידַע כְּלָל, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי רֵאשִׁית מַאֲמַר קַדְמָאָה דְּכֹלָּא:

פרק ב

(דניאל י"ב:ג') וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. זֹהַר סְתִימָא דְּסְתִימִין, בְּטַשׁ אֲוִירָא דִּילֵיהּ (דמטי ולא מטי) (נ"א ואנהיר) בְּהַאי נְקוּדָה (ס"א נהורא) וּכְדֵין אִתְפַּשַׁט הַאי רֵאשִׁית וְעָבִיד לֵיהּ הֵיכָלָא לִיקָרֵיהּ וּלְתוּשְׁבַּחְתֵּיהּ (יקרא להיכליה ולתושבחתא). (נ"א וליקריה ולהיכליה ולתושבחתיה). תַּמָּן זָרַע זַרְעָא דְּקוּדְשָׁא לְאוֹלָדָא לְתוֹעַלְתָּא דְּעָלְמָא, וְרָזָא דָּא (ישעיהו ו':י"ג) זֶרַע קֹדֶשׁ מַצַּבְתָּהּ.

זֹהַר דְּזַרְעָא זַרְעָא לִיקָרֵיהּ, כְּהַאי זַרְעָא דְּמֹשֶׁה דְּאַרְגְּוָון טָב דְּאִתְחֲפֵי לְגוֹ וְעָבִיד לֵיהּ הֵיכָלָא דְּאִיהוּ תּוּשְׁבַּחְתָּא דִּילֵיהּ וְתוֹעַלְתָּא דְּכֹלָּא. בְּהַאי רֵאשִׁית בְּרָא הַהוּא סְתִימָא דְּלָא אִתְיְידַע לְהֵיכָלָא דָּא. הֵיכָלָא דָּא אִקְרֵי אֱלֹהִים, וְרָזָא דָּא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים.

זֹהַר דְּמִנֵּיהּ כֻּלְּהוּ מַאֲמָרוֹת אִתְבְּרִיאוּ בְּרָזָא דְּאִתְפַּשָּׁטוּתָא דְּנְקוּדָה דְּזֹהַר סְתִים דָּא. אִי בְּהַאי כְּתִיב בָּרָא, לֵית תְּוּוהָא דִּכְתִיב, (בראשית א':כ"ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ,

זֹהַר רָזָא דָּא בְּרֵאשִׁית קַדְמָאָה דְּכֹלָּא שְׁמֵיהּ אהיה שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּסִטְרוֹי (נ"א נהיר ונ"א בגלפא נהיר) אֱלֹהִים. גְּלִיפָא בְּעִיטָרָא (נ"א בגלופא דעיטרא) אֲשֶׁ"ר הֵיכָלָא טָמִיר וְגָנִיז, שְׁרִיאוּתָא דְּרָזָא דְּרֵאשִׁית. אֲשֶׁ"ר רא"ש דְּנָפִיק מֵרֵאשִׁית.

וְכַד אִתְתַּקַּן לְבָתַר נְקוּדָה וְהֵיכָלָא (בסדרא) (כסדרא) כְּחָדָא, כְּדֵין בְּרֵאשִׁית כְּלִיל (ראשית) רֵאשִׁיתָא עִלָּאָה בְּחָכְמְתָא. לְבָתַר אִתְחַלַּף גַּוְונָהּ הַהוּא הֵיכָלָא וְאִקְרֵי בַּיִת. (נ"א ומיניה אתחדש היכלא) נְקוּדָה עִלָּאָה אִקְרֵי רֹא"שׁ. כְּלִיל דָּא בְּדָא בְּרָזָא בְּרֵאשִׁית, כַּד אִיהוּ כֻּלָּא כְּחָדָא בְּכֻלָּא חָדָא עַד לָא הֲוֵי יִשּׂוּבָא בְּבֵיתָא, כֵּיוָן דְּאִזְדָּרַע לְתִקּוּנָא דִּישּׂוּבָא כְּדֵין אִקְרֵי אֱלֹהִים טָמִירָא סְתִימָא:

זֹהַר סָתִים וְגָנִיז כַּד בְּנִין (ס"א עד דבנין) בְּגַוֵּיהּ לְאוֹלָדָא וּבֵיתָא קַיְימָא בִּפְשִׁיטוּ דְּתִקּוּנָא דְּאִנּוּן זֶרַע קֹדֶשׁ. וְעַד לָא אִתְעֲדֵיאַת וְלָא אִתְפַּשַׁט פְּשִׁיטוּ דִּישּׂוּבָא לָא אִקְרֵי אֱלֹהִים, אֶלָּא כֹּלָּא בְּכֻלָּא בְּרֵאשִׁית, לְבָתַר דְּאִתְתַּקַּן בִּשְׁמָא (בלק ר"ב) דְּאֱלֹהִים אַפִּיק אִנּוּן תּוֹלְדִין מֵהַהוּא זַרְעָא דְּאִזְדָּרַע בֵּיהּ. מַאן הַהוּא זַרְעָא, אִנּוּן אַתְוָון גְּלִיפָן רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּנָפְקוּ מֵהַהִיא נְקוּדָה.

הַהִיא נְקוּדָה זָרַע בְּגוֹ הַהוּא הֵיכָלָא רָזָא (נ"א זרעא) דְּתֵלַת נְקוּדִין חֹל"ם, שׁוּרֵ"ק, חִירִ"ק. וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא וְאִתְעֲבִידוּ רָזָא חָדָא. קוֹ"ל דְּנָפִיק בְּחִבּוּרָא חָדָא. בְּשַׁעֲתָא דְּנָפַק, נַפְקַת

בַּת זוּגֵיהּ בַּהֲדֵיהּ דְּכָלִיל כָּל אַתְוָון. דִּכְתִיב אֶ"ת הַשָּׁמַיִ"ם, קוֹל וּבַת זוּגוֹ. הַאי קוֹל דְּאִיהוּ שָׁמַיִם אִיהוּ אֱהֶיֶ"ה בַּתְרָאָה. זֹהַר דְּכָלִיל כָּל אַתְוָון וּגְוָונִין, כְּגַוְונָא (נ"א זרעא) דָּא.
עַד הָכָא יהוה אֱלֹהֵינוּ יהוה, אִלֵּין תְּלָתָא דַּרְגִּין לְקֵבֵל רָזָא דָּא עִלָּאָה בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים.
בְּרֵאשִׁית רָזָא קַדְמָאָה. בָּרָא רָזָא סְתִימָא לְאִתְפַּשְׁטָא מִתַּמָּן כֹּלָּא. אֱלֹהִים רָזָא לְקַיְימָא כֹּלָּא לְתַתָּא. אֶת הַשָּׁמַיִם, דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחֲדָא.
אֶ"ת כַּד נָטִיל אַתְוָון כֻּלְּהוֹן כְּלָלָא (פקודי רל"ד) דְּכֻלְּהוּ אַתְוָון אִנּוּן רֵישָׁא וְסוֹפָא. לְבָתַר אִתּוֹסַף הֵ"א לְאִתְחַבְּרָא כֻּלְּהוּ אַתְוָון בְּהֵ"א וְאִתְקְרֵי אַתְּ"ה. וְעַל דָּא (נחמיה ט':ו') וְאַתְּ"ה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם. (כ"ח א) אֶת רָזָא אדני וְהָכִי אִקְרֵי. הַשָּׁמַיִם דָּא יהו"ה רָזָא עִלָּאָה.
וְאֶ"ת תְּקוּנָא דְּכַר וְנוּקְבָא. וְאֶ"ת רָזָא וְיהו"ה, וְכֹלָּא חַד. הָאֶרֶץ דָּא אֱלֹהִים כְּגַוְונָא עִלָּאָה לְמֶעְבַּד פֵּירִין וְאִיבִּין. שְׁמָא דָּא כְּלִילָא בְּתֶלֶת דּוּכְתֵּי, וּמִתַּמָּן אִתְפְּרַשׁ שְׁמָא דָּא לְכַמָּה סִטְרִין. עַד הָכָא רָזָא דְּסִטְרָא דְּגַלִּיד וּבָנֵי וְקַיֵּים בְּאַרַח סָתִים בְּסִטְרָא דְּחַד קָרֵא.
מִכָּאן וּלְהָלְאָה בְּרֵאשִׁית, בָּרָא שִׁי"ת, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם, שִׁית סִטְרִין דְּמִתְפַּשְׁטָן מֵרָזָא עִלָּאָה בְּאִתְפַּשְׁטוּתָא (נ"א משלש נקודות) דְּבָרָא מִגּוֹ נְקוּדָה קַדְמָאָה.
בָּרָא אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּחַד (נ"א מגו) נְקוּדָה דִּלְעֵילָּא. וְהָכָא אַגְלִיף רָזָא שְׁמָא דְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון:

פרק ג

(דניאל י"ב:ג') וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ, כְּגַוְונָא דִּתְנוּעֵי (נ"א דטעמי) דְּמַנְגְּנֵי, וּבְנִגּוּנָא דִּילְהוֹן אָזְלִין אַבְּתְרַיְיהוּ אַתְוָון וְנִקּוּדֵי, וּמִתְנַעְנְעָן אַבְּתְרַיְיהוּ כְּחַיְילִין בָּתַר מַלְכֵיהוֹן. (תקונים כ"ד) גּוּפָא אַתְוָון, וְרוּחָא נְקוּדֵי. כֻּלְּהוּ נְטָלוּ בְּמַטְלָנֵיהוֹן בָּתַר תְּנוּעֵי (נ"א טעמי) וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. כַּד נְגוּנָא דְּטַעֲמֵי נָטִיל, נָטְלֵי אַתְוָון וְנִקּוּדֵי אַבְּתְרַיְיהוּ. כַּד אִיהוּ פָּסִיק אִנּוּן לָא נָטְלִין וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ.
וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ, אַתְוָון וְנִקּוּדֵי. כְּזֹהַר נְגוּנָא דְּטַעֲמֵי. הָרָקִיעַ אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּנְגוּנָא כְּגוֹן אִנּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי בִּפְשִׁיטוּ וְאָזְלוּ בְּנִגּוּנָא. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים אִנּוּן פְּסוּקֵי דְּטַעֲמֵי דְּפָסְקֵי בְּמַטְלָנֵיהוֹן דִּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּמַע מִלָּה. יַזְהִירוּ אַתְוָון וְנִקּוּדֵי וְנַהֲרִין כְּחֲדָא בְּמַטְלָנִין (במטלניהון) בְּרָזָא דִּסְתִימוּ בְּמַטְלָנוּתָא (נ"א באנון) כְּאִנּוּן שְׁבִילִין סְתִימִין. מֵהַאי אִתְפַּשַּׁט כֹּלָּא. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ אִנּוּן קַיְימִין וְסָמְכִין דְּהַהוּא אַפְרְיוֹן. הַמַּשְׂכִּילִים אִנּוּן קַיְימִין וְסָמְכִין עִלָּאִין דְּאִנּוּן מִסְתַּכְּלֵי בְּסֵכֶלְתָּנוּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ הַהוּא (כט א) אַפְרְיוֹן וְסָמְכִין (נ"א דביה) דִּילֵיהּ. סִתְרָא דָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים מ"א:ב') אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל. יַזְהִירוּ, דְּאִי לָא יַזְהִירוּ וְלָא נַהֲרִין לָא יְכִלִּין לְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּהַהוּא אַפְרְיוֹן בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

כְּוֹתַר הָרָקִיעַ הַהוּא דְּקַיְימָא עַל גַּבֵּי אִנּוּן מַשְׁכִּילִים דִּכְתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א׳:כ״ב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. זֹהַר דְּהַהוּא (דהוא) נָהִיר לְאוֹרַיְיתָא. זֹהַר דְּנָהִיר לְאִנּוּן רָאשֵׁי דְּהַהִיא חַיָּה, וְאִנּוּן רָאשֵׁי אִנּוּן מַשְׁכִּילִים דְּנָהֲרִין תָּדִיר וּמְסְתַּכְּלָן לְהַהוּא רָקִיעַ לְהַהוּא נְהִירוּ דְּנָפִיק מִתַּמָּן, וְדָא אִיהוּ נְהִירוּ דְאוֹרַיְיתָא דְּנָהִיר תָּדִיר וְלָא פָּסִיק.

פרק ד

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תוֹהוּ וָבֹהוּ וְגו', הָיְתָה (ל״ט ב) דַּיְיקָא מִקַּדְמַת דְּנָא, תַּלְנָא גּוֹ מַיָּיא. נַפְקָא מִנָּהּ זוּהֲמָא בָּהֲהוּא חֵילָא דְּתַלְנָא בְּמַיָּיא, וְאַקִּישׁ בָּהּ אֶשָּׁא תַּקִּיפָא וְהָוָה בָּהּ פְּסוֹלֶת, וְאִתְעֲדִיאַת וְאִתְעֲבִידַת תֹּה"וּ מֵאֲתַר (נ"א מדורא) דְּזוּהֲמָא. קִינָא דְּפְסוֹלֶת. וָבֹה"וּ בְּרִירוּ דְּאִתְבְּרִיר מִגּוֹ פְּסוֹלֶת וְאִתְיַישַׁב בָּהּ חֹשֶׁךְ, רָזָא דְּאֶשָּׁא תַּקִּיפָא. וְהַהוּא חֹשֶׁ"ךְ דְּחָפֵי (חפי) עַל גַּבֵּי הַהוּא תֹּה"וּ עַל גַּבֵּי הַהוּא פְּסוֹלֶת וְאִתְתַּקָּנַת מִינֵּיהּ.

וְרוּחַ אֱלֹהִים, רוּחַ קוּדְשָׁא דְּנָפִיק מֵאֱלֹהִים חַיִּים וְדָא מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. בָּתַר דְּהַאי רוּחַ נָשִׁיב אִבְרִיר דְּקִיקוּ חַד מִגּוֹ הַהוּא פְּסוֹלֶת כְּטִיסָא דְּזוּהֲמָא. כַּד אִבְרִיר וְאַצְנִיף וְאַצְרִיף זִמְנָא וּתְרֵין עַד דְּיִשְׁתָּאַר הַהוּא זוּהֲמָא דְּלֵית בֵּיהּ זוּהֲמָא כְּלָל,

כַּד הַאי תֹּהוּ אִבְרִיר וְאַצְרִיף נָפַק מִינֵּיהּ (מלכים א י״ט:י״א) רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים (צו ל׳ ע״א) הַהוּא דְּחָמָא אֵלִיָּהוּ. אִבְרִיר בְּהוּ וְאַצְרִיף וְנָפַק מִנֵּיהּ רַעַשׁ דְּכְתִיב, (מלכים א י״ט:י״א) וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ. וְאִבְרִיר חֹשֶׁךְ וְאַכְלִיל בְּרָזָא דִּילֵיהּ אֵשׁ דְּכְתִיב וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ. אִבְרִיר רוּחַ וְאִתְכְּלִיל בְּרָזָא דִּילֵיהּ (יתרו פ״א ב ותיקון ל״ח) קוֹל דְּמָמָה דַקָּה.

תֹּה"וּ אֲתַר דְּלֵית בֵּיהּ גַּוְונָא וְלָא דְּיוֹקְנָא וְלָא אִתְכְּלִיל בְּרָזָא דְּדִיוֹקְנָא. הַשְׁתָּא אִיהוּ בְּדִיוּקְנָא כַּד מִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ לֵית לֵיהּ דְּיוֹקְנָא כְּלָל. לְכֹלָּא אִית לְבוּשָׁא לְאִתְלַבְּשָׁא בַּר הַאי. (דאתחזי ביה וליתיה כלל ולא הוי).

בֹּה"וּ לְהַאי אִית לֵיהּ צִיּוּרָא וְדְיוּקְנָא אַבְנִין מְשַׁקְּעִין גּוֹ גְּלִיפָא (נ"א קליפה) דְּתוֹהוּ נַפְקֵי גּוֹ גְּלִיפָא דְּמִשַּׁקְּעָן תַּמָּן. וּמִתַּמָּן מַשְׁכֵי תּוֹעַלְתָּא לְעָלְמָא בְּצִיּוּרָא דִּלְבוּשָׁא, מַשְׁכֵי תּוֹעַלְתָּא מֵעֵילָא לְתַתָּא וְסָלְקָא מִתַּתָּא לְעֵילָא.

וְעַל דָּא נְקוּבִין וּמְפוּלְמִין, הַנֵּי תַּלְיָין בַּאֲוִירָא. לְזִמְנִין תַּלְיָין בַּאֲוִירָא דְּסָלְקֵי מִתַּמָּן לְעֵילָא. לְזִמְנִין מְטַמְּרִין בְּיוֹמָא דְּעִיבָא וּמְפִיקֵי מַיִין מִגּוֹ תְּהוֹמָא לְאַתְזָנָא תֹּה"וּ מִתַּמָּן דְּהָא כְּדֵין חֶדְוָה וּשְׂטוּתָא (נ"א ושעתא) דְּקָא (נ"א דלא) אִתְפַּשַׁט תֹּהוּ בְּעָלְמָא.

חֹשֶׁךְ הוּא אֶשָּׁא אוּכְמָא תַּקִּיף בְּגַוְונָן. אֶשָּׁא סוּמְקָא תַּקִּיף בְּחֵיזוּ. אֶשָּׁא יְרוּקָא תַּקִּיף בְּצִיּוּר. (פקודי רמ"ג ותרומה קכ"ח) אֶשָּׁא חִיוָּרָא גַּוְונָן דְּכֻלְּהוּ כֹּלָּא. חֹשֶׁךְ תַּקִּיף בְּכָל אֶשִׁין וְדָא אַתְקִיף לְתֹה"וּ. חֹשֶׁךְ הוּא אֶשָּׁא וְלָאו אִיהוּ אֶשָּׁא חֲשׁוֹכָא בַּר כַּד אַתְקִיף לְתֹהוּ, וְרָזָא דָּא

(בראשית כ"ז:א') וַתִּכְהֶינָה עֵינָיו מֵרְאוֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו וְגו'. חשֶׁךְ פְּנֵי רָע דְּאַסְבַּר אַנְפִּין לְרָע, וּכְדֵין אִקְרֵי חשֶׁךְ דְּשָׂרֵי עֲלֵיהּ לְאִתַּקְפָּא לֵיהּ. וְרָזָא דָא וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם.
רוּחַ הוּא קוֹל דְּשָׁאֲרֵי עַל בֹּהוּ וְאַתְקִיף לֵיהּ וְאַנְהִיג לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וְרָזָא דָא (תהילים כ"ט:ג') קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם. וְכֵן רוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. אַבְנִין מְשַׁקְּעָן גּוֹ תְּהוֹמֵי דְּנַפְקֵי מַיָּא מִנְּהוֹן. וְעַל דָּא אִקְרוּן פְּנֵי הַמָּיִם. רוּחַ אַנְהִיג וְאַתְקִיף לְאִנּוּן פָּנִים פְּנֵי תְהוֹם, דָּא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ וְדָא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.
תֹּה"וּ עֲלֵיהּ שַׁרְיָא שֵׁם שד"י. בֹּה"וּ עֲלֵיהּ שַׁרְיָא שֵׁם צְבָאוֹ"ת. חשֶׁךְ עֲלֵיהּ שַׁרְיָא שֵׁם אֱלֹהִים. רוּחַ עֲלֵיהּ שַׁרְיָא שֵׁם ידו"ד.
רוּחַ חָזָק מְפָרֵק הָרִים לֹא בָרוּחַ יְיָ וְגו' שְׁמָא דָא לָא הֲוֵי בֵּיהּ, דְּהָא שד"י שָׁלְטָא עֲלֵיהּ בְּרָזָא (דסתרא) דְּתוֹהוּ. וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָּרַעַשׁ יְיָ דְּהָא שֵׁם צְבָאוֹת שָׁלְטָא בֵּיהּ בְּרָזָא דְּבֹהוּ. וְעַל דָּא אִקְרֵי בֹּהוּ רַעַשׁ דְּלָאו אִיהוּ בְּלָא רַעַשׁ.
וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָּאֵשׁ יְיָ דְּהָא שְׁמָא דְּאֱלֹהִים שָׁלְטָא בֵּיהּ מִסִּטְרָא דְּחשֶׁךְ. וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה הָכָא אִשְׁתְּכַח שֵׁם ידו"ד. אַרְבַּע פִּרְקִין הָכָא דְּאִנּוּן פִּרְקֵי גוּפָא וְאִבְרִין יְדִיעָן דְּאִנּוּן אַרְבָּעָה וְאִנּוּן תְּרֵיסַר וְהָכָא שְׁמָא גְּלִיפָא דִּתְרֵיסַר אַתְוָון דְּאִתְמַסַּר לְאֵלִיָּהוּ בַּמְּעָרָה (מה שנדפס כאן בדפוס מנטובה קרימונה לובלין וכתיב אפריון וכו' עד סתימין דלא אתגליין, לפנינו הוא לקמן בדף כט ע"א ודף ל' ע"ב)

פרק ה

, (בראשית א':ג') וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. מֵהָכָא אִיהוּ שִׁירוּתָא לְאַשְׁכָּחָא גְּנִיזִין חֵיךְ אִתְבְּרִי עָלְמָא בִּפְרָט. דְּעַד הָכָא הֲוָה בִּכְלָל. וּבָתַר אִתְהַדַּר כְּלַל. לְמֶהֱוֵי כְּלַל וּפְרַט וּכְלָל.
עַד הָכָא הֲוָה כֹּלָּא תַּלְיָיא בַּאֲוִירָא מֵרָזָא דְּאֵין סוֹף, כֵּיוָן דְּאִתְפְּשַׁט חֵילָא בְּהֵיכָלָא עִלָּאָה רָזָא דְּאֱלֹהִים, כְּתִיב בֵּיהּ אֲמִירָה (דכתיב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים. דְּהָא לְעֵילָּא לָא כְּתִיב בֵּיהּ אֲמִירָה בִּפְרָט. וְאַף עַל גַּב דְּבָרִאשִׁית מַאֲמָר הוּא, אֲבָל לָא כְּתִיב בֵּיהּ וַיֹּאמֶר.
דָּא וַיֹּאמֶר אִיהוּ קַיְימָא לְמִשְׁאַל וּלְמִנְדַּע. וַיֹּאמֶר חֵילָא דְּאִתְרָם וְאָרַמּוּתָא בַּחֲשַׁאי (ויחי רל"ד ב) מֵרָזָא דְּאֵין סוֹף בְּרָזָא (נ"א ברישא) דְּמַחֲשָׁבָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הַשְׁתָּא (לעיל ט"ו ע"ב) אוֹלִיד הַהוּא הֵיכָלָא מִמַּה דְּאִתְעֲדִיאַת מִזְּרָעָא דְּקֻדְשָׁא, וְאוֹלִיד בַּחֲשַׁאי. וְהַהוּא דְּאִתְיְלַד (דאתייליד) אִשְׁתְּמַע לְבַר. מָאן דְּאוֹלִיד לֵיהּ אוֹלִיד בַּחֲשַׁאי דְּלָא אִשְׁתְּמַע כְּלָל, כֵּיוָן דְּנָפַק מִנֵּיהּ, מָאן דְּנָפַק, אִתְעֲבִיד קוֹל דְּאִשְׁתְּמַע לְבַר.
יְהִי אוֹר. כָּל מַה דְּנָפַק בְּרָזָא דָא נָפַק. (רל"בב) יְהִי עַל רָזָא דְּאַבָּא וְאִמָּא דְּאִיהוּ י"ה. וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לִנְקוּדָה קַדְמָאָה, לְמֶהֱוֵי שִׁירוּתָא לְאִתְפַּשְׁטָא לְמִלֵּה אָחֳרָא אוֹר.

וַיְהִי אוֹר, אוֹר דִּכְבָר הֲוָה. אוֹר דָּא רָזָא סְתִימָא אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּאִתְפְּשַׁט וְאִתְבְּקַע מֵרָזָא דְסִתְרָא דְּאָוִיר עִלָּאָה סְתִימָא. בָּקַע בְּקַדְמֵיתָא וְאַפִּיק חַד נְקוּדָה סְתִימָא מֵרָזָא דִּילֵיהּ. דְּהָא אֵין סוֹף בָּקַע מֵאָוִירָא דִּילֵיהּ וְגָלֵי הַאי נְקוּדָה י. כֵּיוָן דְּהַאי י אִתְפְּשַׁט, מַה דְּאִשְׁתְּאַר אִשְׁתְּכַח אוֹר מֵהַהוּא רָזָא דְּהַהוּא אָוִיר סְתִימָאָה.

כַּד אִשְׁתְּכַח מִנֵּיהּ נְקוּדָה קַדְמָאָה י, אִתְגְּלֵי לְבָתַר עֲלֵיהּ (נח ס"ה ע"א) מָטֵי וְלָא מָטֵי. כֵּיוָן דְּאִתְפְּשַׁט נָפַק וְאִיהוּ הוּא אוֹר דְּאִשְׁתְּאַר מֵאָוִיר. וְהַיְנוּ אוֹר דִּכְבָר הֲוָה, וְהָא קַיְימָא. נָפַק וְאִסְתַּלַּק וְאִתְגְּנִיז וְאִשְׁתְּאַר חַד נְקוּדָה מִנֵּיהּ לְמָהוֵי מָטֵי תְּדִיר בְּאוֹרַח גְּנִיזוּ בְּהַהִיא נְקוּדָה מָטֵי וְלָא מָטֵי. נָהִיר בֵּיהּ בְּאוֹרַח נְקוּדָה קַדְמָאָה דְּנָפַק מִנֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא אָחִיד דָּא בְּדָא. נָהִיר בְּהַאי וּבְהַאי.

כַּד סָלִיק כֹּלָּא סָלְקִין וְאִתְאַחֲדָן בֵּיהּ וְאִיהוּ מָטֵי וְאִגְנִיז בְּאָתַר דְּאִי"ן סוֹ"ף וְכֹלָּא חַד אִתְעֲבִיד. הַהוּא נְקוּדָה דְּאוֹר, אוֹר אִיהוּ. וְאִתְפְּשַׁט וּנְהִירוּ בֵּיהּ שְׁבַע אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא וְלָא אַקְרִישׁוּ וְלַחִים הֲווּ. נָפַק חשֶׁךְ לְבָתַר וְנָפְקוּ בֵּיהּ שְׁבַע אַתְוָון אָחֳרָן דְּאַלְפָּא בֵּיתָא וְלָא אַקְרִישׁוּ וְקַיְימוּ לַחִים. נָפַק רָקִיעַ דְּאַפְרִישׁ מַחְלוֹקֶת דִּתְרִין סִטְרִין וְנָפְקוּ בֵּיהּ תְּמַנְיָא אַתְוָון אָחֳרָנִין. כְּדֵין כ"ב. דְּלְגוּ שְׁבַע אַתְוָון דְּהַאי סִטְרָא וְשָׁבַע דְּהַאי סִטְרָא, וְאִתְגְּלִיפוּ כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא רָקִיעַ וְהֲווּ קַיְימֵי לַחִים. אַקְרֵישׁ הַהוּא רָקִיעַ וְאַקְרִישׁוּ אַתְוָון וְאִגְּלִימוּ וְאִתְצַיְירוּ בְּצִיּוּרַיְיהוּ. וְאַגְלִיף תַּמָּן אוֹרַיְיתָא לְאַנְהָרָא לְבַר.

יְהִי אוֹר דְּהוּא אֵל גָּדוֹל רָזָא דְּנָפִיק מֵאָוִיר קַדְמָאָה. וַיְהִי רָזָא דְּחשֶׁךְ דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים אוֹר דְּאִתְכְּלִיל שְׁמָאלָא בְּיַמְינָא. וּכְדֵין מֵרָזָא דְּאֵל הֲוֵי אֱלֹהִים, אִתְכְּלִיל יַמְינָא בִּשְׂמָאלָא (ל"א ע"א) וּשְׂמָאלָא בְּיַמְינָא

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כִּי טוֹב אַנְהִיר עֵילָא וְתַתָּא וּלְכָל שְׁאָר סִטְרִין בָּרָזָא ידו"ד שְׁמָא דְּאַחִיד לְכָל סִטְרִין. וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים וְגו' אַפְרִישׁ מַחְלוֹקֶת לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא שְׁלִים.

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים וְגו', מַהוּ וַיִּקְרָא, קָרָא וְזַמִּין לְאַפָּקָא מֵהַאי אוֹר שְׁלִים דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, חַד נְהִירוּ דְּאִיהוּ יְסוֹדָא דְּעָלְמָא דְּעֲלֵיהּ קַיְמִין עָלְמִין. וּמֵהַהוּא אוֹר שְׁלִים עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְפְּשַׁט יְסוֹדָא חַי עָלְמִין דְּאִיהוּ יוֹם מִסִּטְרָא דְּיַמְינָא. וְלַחשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, קָרָא וְזַמִּין וְאַפִּיק מִסִּטְרָא דְּחשֶׁךְ חַד נוּקְבָא סִיהֲרָא דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא וְאִקְרֵי לַיְלָה רָזָא דְּאדנ"י אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ.

עָאל יַמְינָא בְּהַהוּא עַמּוּדָא שְׁלִים דְּבֶאֱמְצָעִיתָא כָּלִיל בָּרָזָא דִּשְׂמָאלָא, וְסָלִיק לְעֵילָא עַד נְקוּדָה קַדְמָאָה וְנָטִיל וְאָחִיד תַּמָּן מִלָּה (נ"א חילא) דְּתִלַּת נְקוּדִין חֹל"ם שׁוּרֵ"ק חִירִ"ק זֵרֵע

קוּדְשָׁ. דְּהָא לֵית זַרְעָא דְּאִזְדָּרַע בַּר בְּרָזָא דָּא, וְאִתְחַבַּר כֻּלָּא בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאַפִּיק יְסוֹדָא דְּעַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי כֹּל דְּאָחִיד לְכֻלָּא בִּנְהִירוּ דְּתִיאוּבְתָּא.

שְׁמָאלָא לָהִיט בְּתוֹקְפָּא וְאָרַח, בְּכוּלְהוֹ דַּרְגִּין אָרַח רֵיחָא. וּמֵהַהוּא לְהִיטוּ דְּאֶשָּׁא אַפִּיק הַהִיא נוּקְבָא סִיהֲרָא. וְהַהוּא לְהִיטוּ הֲוָה חֶשְׁכָּ בְּגִין דְּהֲוָה מֵחֶשְׁכָּ. וּתְרֵין סִטְרִין אִלֵּין אַפִּיקוּ תְּרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא.

יְסוֹדָא אָחִיד בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מֵהַהוּא תּוֹסֶפֶת נְהוֹרָא דְּהֲוָה בֵּיהּ, דְּכֵיוָן דְּהַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִשְׁתְּלִים וְעָבִיד שְׁלָם לְכָל סִטְרִין, כְּדֵין אִתּוֹסַף בֵּיהּ נְהִירוּ מֵעֵילָא וּמִכָּל סִטְרִין בְּחֶדְוָה דְּכֹלָּא בֵּיהּ. וּמֵהַהוּא תּוֹסֶפֶת דְּחֶדְוָה נָפִיק יְסוֹדָא דְּעָלְמִין וְאִקְרֵי מוֹסָף. מֵהָכָא נָפְקִין כָּל חַיָּילִין לְתַתָּא וְרוּחִין וְנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין בְּרָזָא יְדו"ד צְבָאוֹ"ת, אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת. לֵילָה אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, מִסִּטְרָא דְּשְׁמָאלָא מֵהַהוּא חֶשְׁכָּ. וּבְגִין דְּהַהוּא חֶשְׁכָּ תִּיאוּבְתֵּיהּ לְאִתְכְּלָלָא בִּימִינָא וְחַלַּשׁ תּוֹקְפֵּיהּ, אִתְפְּשַׁט מִנֵּיהּ הַאי לֵילָה. כַּד שָׁאֲרֵי לְהִתְפַּשְׁטָא הַאי לֵילָה עַד לָא אִסְתַּיָּים, הַהוּא חֶשְׁכָּ עָאל וְאִתְכְּלִיל בִּימִינָא וְיַמִּינָא אָחִיד לֵיהּ, וְאִשְׁתְּאַר בִּגְרִיעוּ הַאי לֵילָה.

וּכְמָה דְּחֶשְׁכָּ תִּיאוּבְתֵּיהּ לְאִתְכְּלָלָא בְּאוֹר הָכִי לֵילָה תִּיאוּבְתֵּיהּ לְאִתְכְּלָלָא בְּיוֹם. חֶשְׁכָּ גָּרַע נְהוֹרֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ אַפִּיק דַּרְגָּא בִּגְרִיעוּ וְלָא בִּנְהִירוּ. חֶשְׁכָּ לָא נָהִיר אֶלָּא כַּד אִתְכְּלִיל בְּאוֹר. לֵילָה דְּנָפַק מִנֵּיהּ לָא נָהִיר אֶלָּא כַּד אִתְכְּלִיל בְּיוֹם. גְּרִיעוּ דְּלֵילָה לָא אִשְׁתְּלִים אֶלָּא בְּמוּסַף. מַה דְּאִתּוֹסַף הָכָא גָּרַע הָכָא.

בְּמוּסַף הֲוָה בֵּיהּ רָזָא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה וְרָזָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּכָל סִטְרִין, וּבְגִין כָּךְ אִתּוֹסַף בֵּיהּ תְּרֵין אַתְוָון. בְּלֵילְיָא גְּרִיעוּ בֵּיהּ אִלֵּין תְּרֵין. כְּדֵין קָרָא כְּתִיב וַיִּקְרָא וְגָרַע מִנֵּיהּ (וי"ו) (ו"י) וּכְתִיב קָרָא לְיֵלָה. הָכָא רָזָא דְּשְׁמָא דְּשַׁבְעִין וּתְרֵין אַתְוָון גְּלִיפָא דְּכְתָרָא עִלָּאָה:

פרק ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגו', הָכָא בִּפְרַט רָזָא לְאַפְרָשָׁא (בין) (תרומה קמ"ט ע"ב) מַיִן עִלָּאִין לְתַתָּאֵי (לתתאין) בְּרָזָא דְּשְׁמָאלָא. (נ"א ואתברי) הָכָא מַחְלוֹקֶת בְּרָזָא דְּשְׁמָאלָא. דְּעַד הָכָא רָזָא דְּיַמִּינָא הוּא, וְהָכָא הוּא רָזָא דְּשְׁמָאלָא, וּבְגִין כָּךְ אַסְגִּיאוּ מַחְלוֹקֶת (נ"א בין) בְּגִין דָּא לְיַמִּינָא. יַמִּינָא אִיהוּ שְׁלֵימָא דְּכֹלָּא, וּבְגִין כָּךְ בְּיַמִּינָא כְּתִיב כֹּלָּא דְּהָא בֵּיהּ תַּלְיָיא כָּל שְׁלִימוּ. כַּד אִתְעַר שְׁמָאלָא אִתְעַר מַחְלוֹקֶת. וּבְהַהוּא מַחְלוֹקֶת אִתְתַּקַּף אֶשָּׁא דְּרוּגְזָא וְנָפִיק מִנֵּיהּ מֵהַהוּא מַחְלוֹקֶת גֵּיהִנֹּם. וְגֵיהִנֹּם בִּשְׁמָאלָא אִתְעַר וְאִתְדְּבַק.

חָכְמָתָא דְּמשֶׁה בְּהָא אִסְתַּכַּל וּבְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית אַשְׁגַּח. בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית הֲוָה מַחְלוֹקֶת שְׁמָאלָא בִּימִינָא, וּבְהַהוּא מַחְלוֹקֶת דְּאִתְעַר בֵּיהּ שְׁמָאלָא נָפַק בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם

וְאִתְדְּבַק בֵּיהּ. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ יוֹם תְּלִיתָאי עָאל בֵּינַיְיהוּ וְאַפְרִישׁ מַחְלוֹקֶת וְאַסְכִּים לְתַרֵּין סִטְרִין. וְגֵיהִנֹּם נָחִית לְתַתָּא. וּשְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בְּיָמִינָא וְהָוָה שְׁלָמָא בְּכֹלָּא. כְּגַוונָא דָא מַחְלוֹקֶת קֹרַח בְּאַהֲרֹן שְׁמָאלָא בְּיָמִינָא. אִסְתַּכַּל מֹשֶׁה בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. אָמַר לִי אִתְחֲזֵי לְאַפְרָשָׁא מַחְלוֹקֶת בֵּין יָמִינָא לִשְׂמָאלָא. אִשְׁתַּדַּל לְאַסְכָּמָא בֵּינַיְיהוּ. וְלָא בָּעֵי שְׁמָאלָא וְאִתְקַף קֹרַח בְּתוּקְפֵּיהּ.

אָמַר וַדַּאי גֵּיהִנֹּם בְּתוּקְפָּא דְּמַחְלוֹקֶת שְׁמָאלָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבְּקָא (ס"א לעילא ולאתכללא בימינא) הוּא לָא בָּעֵי לְאִתְדַּבְּקָא לְעֵילָא וּלְאִתְכַּלְלָא בְּיָמִינָא, וַדַּאי יְחוֹת לְתַתָּא בְּתוּקְפָּא דְּרוּגְזָא דִּילֵיהּ.

וְעַל דָּא לָא בָּעֵי קֹרַח לְאַסְכָּמָא הַאי מַחְלוֹקֶת בִּידָא דְּמֹשֶׁה בְּגִין דְּלָא הֲוָה (ל"ג ע"א) לְשֵׁם שָׁמַיִם וְלָא חָיֵישׁ לִיקָרָא דִּלְעֵילָא וְאַפְחִישׁ עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה דְּהָוָה מַכְחִישׁ עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית וְאִתְדְּחָא אִיהוּ לְבַר, כְּדֵין וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד.

וַיִּחַר לְמֹשֶׁה עַל דְּאַכְחִישׁוּ לֵיהּ דְּלָא אַסְכִּים הַהוּא מַחְלוֹקֶת. מְאֹד עַל דְּאַכְחִישׁוּ עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וּבְכֹלָּא אַכְחִישׁ קֹרַח בְּעֵילָא וּבְתַתָּא. דִּכְתִיב, (במדבר כ"ו:ט') בְּהַצּוֹתָם עַל יְיָ, הָא תַּתָּא וְעֵילָא. וְעַל דָּא אִתְדָּבָק כְּמָה (במה) דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ.

מַחְלוֹקֶת דְּאִתְתָּקַן כְּגַוונָא דִּלְעֵילָא וְסָלִיק וְלָא נָחִית וְאִתְקְרֵיִים בְּאֹרַח מֵישָׁר, דָּא מַחְלוֹקֶת דְּשַׁמַּאי וְהִלֵּל. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְרִישׁ בֵּינַיְיהוּ וְאַסְכִּים לוֹן. וְדָא הֲוָה מַחְלוֹקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְשָׁמַיִם אַפְרִישׁ מַחְלוֹקֶת. וְעַל דָּא אִתְקְרֵיִים (עלמא). וְדָא הֲוָה כְּגַוונָא דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְקֹרַח בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית אַכְחִישׁ בְּכֹלָּא. וּפְלוּגְתָּא דְּשָׁמַיִם הֲוָה. וּבְעָא לְאַכְחָשָׁא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. וַדַּאי בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּגֵיהִנֹּם הֲוָה. וְעַל דָּא אִתְדַּבַּק בַּהֲדֵיהּ.

וְרָזָא דָא בְּסִפְרָא דְּאָדָם. חָשֵׁךְ כַּד אִתְעַר אִתְעַר בְּתוּקְפֵּיהּ וּבְרָא בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם וְאִתְדַּבַּק בַּהֲדֵיהּ בְּהַהוּא מַחְלוֹקֶת. כֵּיוָן דְּשָׁכִיךְ רוּגְזָא וְתוּקְפָּא, אִתְעַר מַחְלוֹקֶת כְּגַוונָא אָחֳרָא, מַחְלוֹקֶת דְּרַחֲימוּ.

וּתְרֵין מַחְלוֹקֶת הֲווּ. חַד שֵׁירוּתָא וְחַד סִיּוּמָא. וְדָא אִיהוּ אָרְחֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא שֵׁירוּתָא דִּלְהוֹן בְּקַשְׁיוּ וְסוֹפָא דִּלְהוֹן בִּנְיָיחָא. קֹרַח הֲוָה שֵׁירוּתָא דְּמַחְלוֹקֶת כְּפוּם רוּגְזָא וְתוּקְפָּא וְאִתְדַּבַּק בַּגֵּיהִנֹּם. שַׁמַּאי סוֹפָא דְּמַחְלוֹקֶת כַּד רוּגְזָא בְּנָיְיחָא אִצְטְרִיךְ לְאַתְעָרָא מַחְלוֹקֶת דְּרַחֲימוּ וּלְאַסְכָּמָא עַל יְדָא דְּשָׁמַיִם.

וְרָזָא דָא יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל, דָּא מַחְלוֹקֶת קַדְמָאָה אִתְעָרוּ דְּרוּגְזָא וְתוּקְפָּא בָּעָא לְאַפְרָשָׁא וְאִתְעַר גֵּיהִנֹּם עַד דְּרוּגְזָא וְתוּקְפָּא אִצְטַנָּן. וּכְדֵין וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וְגו' אִתְעַר מַחְלוֹקֶת דְּרַחֲימוּ וְחָבִיבוּ וְקַיּוּמָא דְּעָלְמָא. וּבְרָזָא דָא מַחְלוֹקֶת שַׁמַּאי וְהִלֵּל. דְּתוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה עָאלַת בְּרַחֲימוּ גַּבֵּי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְהָווּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

הַבְדָּלָה אִיהוּ וַדַּאי בִּשְׁמָאלָא. כְּתִיב הָכָא הַבְדָּלָה, וִיהִי מַבְדִּיל וּכְתִיב וַיַּבְדֵּל, וּכְתִיב הָתָם (במדבר ט"ז:ט') הַמְעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל וְגוֹ', וּכְתִיב (דברים ו) בָּעֵת הַהִיא הִבְדִּיל יְיָ אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי. דְּהָא וַדַּאי לֵית הַבְדָּלָה אֶלָּא בַּשֵּׁנִי בְּאָתַר שְׂמָאלָא.

וְאִי תֵּימָא הַבְדָּלָה בַּשֵּׁנִי אִיהוּ וַדַּאי אַמַּאי הַבְדָּלָה בְּלֵוִי דְּאִיהוּ תְּלִיתָאָה. הַבְדָּלָה בְּשִׁמְעוֹן אִצְטְרִיךְ דְּאִיהוּ שֵׁנִי. אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּלֵוִי אִיהוּ תְּלִיתָאָה. לְדַעְתָּא דְּיַעֲקֹב שֵׁנִי הֲוָה. וּלְעוֹלָם בַּשֵּׁנִי הֲוָה, וְכֹלָּא בְּאוֹרַח מֵישָׁר בְּאוֹרַח שְׁלִים כְּדְקָא יְאוּת.

הַבְדָּלָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בֵּין אִנּוּן דְּשַׁלִּיטִין בְּיוֹמֵי חוֹל לְשַׁבָּת. וְכַד נָפִיק שַׁבָּת סָלְקָא מִגֵּיהִנֹּם חַד סִטְרָא מֵעֵינָא בִּישָׁא (ס"א טסירא ממנא בישא) דְּבָעָא לְשַׁלְטָאָה בְּשַׁעֲתָא דְּאָמְרִין יִשְׂרָאֵל (תהילים צ:י"ז) וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וְנָפִיק מֵהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שְׂמָאלָא (נ"א שאולה) וּבָעֵי לְאִתְעָרְבָא בְּזַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וּלְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ יִשְׂרָאֵל.

וְיִשְׂרָאֵל עַבְדֵי עוֹבְדָא בְּהַדַּס וּבְיֵין וְאָמְרֵי הַבְדָּלָה, וְאִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ, וּמְאִיךְ הַהוּא סִטְרָא וְעָאל לְדוּכְתֵּיהּ בַּשְּׁאוֹל אֲתַר דְּקַרְחָ וְסִיעָתֵיהּ תַּמָּן דְּכְתִיב, (במדבר יט) וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאוֹלָה. וְאִנּוּן לָא נָחֲתֵי תַּמָּן עַד דְּעַבְדֵי יִשְׂרָאֵל הַבְדָּלָה מִנְּהוֹן דִּכְתִיב, (במדבר יט) הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה וְגוֹ'.

וּלְעוֹלָם הַבְדָּלָה בַּשֵּׁנִי דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא בְּשֵׁירוּתָא וְתוּקְפָּא וְרוּגְזָא דְּאִתְעַר שְׂמָאלָא בְּמַחְלוֹקֶת עַד לָא שָׁכִיךְ בִּנְיָיחָא וְאִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם. (יח ב) כְּדֵין אִתְבְּרִיאוּ כָּל אִנּוּן מַלְאָכִים דְּקַטְרֵגֵי לְמָארֵיהוֹן לְעֵילָא וְאָכִיל לוֹן נוּרָא וְאִתּוֹקְדוּ. וְכֵן כָּל שְׁאָר אִנּוּן דְּמִתְבַּטְלֵי וְלֵית לוֹן קִיּוּמָא וְאִתְאֲכָלוּ בְּנוּרָא. כְּגַוְונָא דָּא קֹרַח לְתַתָּא. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דָּא.

יְהֵי רָקִיעַ אִתְפַּשַּׁט פְּשִׁיטוּ דָּא מִן דָּא. א"ל קְטָפָא יָמִינָא אַ"ל גְּדוֹל אִתְפְּשַׁט פְּשִׁיטוּ מִן גּוֹ מַיָּיא לְאִשְׁתַּלְמָא שְׁמָא דָּא אַ"ל וּלְאִתְכַּלְלָא בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דָּא בְּדָא, וְאִתְפַּשַּׁט מַאַל אֱלֹהִים הי"ם אֵלֵּין אִתְפַּשָּׁטוּ וְאִתְהַפְּכוּ לְמָהֵוֵי מַיִין תַּתָּאִין ימ"ה הַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפַּשַּׁט בַּשֵּׁנִי, מַיִין עִלָּאִין הי"ם זֶה הַיְ"ם גָּדוֹל. הי"ם מַיִין עִלָּאִין, הִפּוּכָא דְּאִלֵּין אַתָּוון ימ"ה מַיִין תַּתָּאִין. כֵּיוָן דְּאִתְתַּקְנוּ אִתְעֲבִידוּ כֹּלָּא כְּלָלָא חָדָא וְאִתְפַּשַּׁט שְׂמָא דָּא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי.

מַיִין עִלָּאִין דְּכוּרִין. וּמַיִין תַּתָּאִין נוּקְבֵי. בְּקַדְמִיתָא הֲווּ מַיִם בְּמַיִם, עַד דְּאִתְפְּרָשׁוּ לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא מַיִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, דְּא אֱלֹהִים (נ"א מיין עלאין). וְדָא אדנ"י (נ"א מיין תתאין). וְדָא ה' עִילָּאָה וְה' תַּתָּאָה. מַה כְּתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. אִתְפַּשְּׁטוּתָא דָּא נָטַל שְׂמָא דָּא אֱלֹהִים מַיִין עִלָּאִין. וּמַיִין תַּתָּאִין אדנ"י. וְעִם כָּל דָּא כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִימוּ מַיִין דְּכוּרִין בְּמַיִין נוּקְבִין, שְׂמָא דֵּאלֹהִים אִתְפַּשַּׁט בְּכֹלָּא.

וְאַף עַל גַּב דְּאַפְרִישׁ בֵּין מַיִין עִלָּאִין לְתַתָּאִין, מַחְלוֹקֶת לָא אִתְבַּטַּל עַד יוֹם תְּלִיתָאֵי וְאַסְכִּים מַחְלוֹקֶת וְאִתְיְשַׁב כֹּלָּא בְּדוּכְתֵּיהּ כְּדְקָא יְאוּת. וּבְגִין מַחְלוֹקֶת דָּא אַף עַל פִּי דְּאִיהוּ קִיּוּמָא

דְּעָלְמָא לָא כְּתִיב כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי, דְּלָא אִשְׁתְּלִים עוֹבָדָא. מַיִין עִלָּאִין וּמַיִין תַּתָּאִין הֲווּ כְּחָדָא וְלָא הֲווּ תּוֹלָדִין בָּעָלְמָא עַד דְּאִתְפְּרָשׁוּ וְאִשְׁתְּמוֹדָעוּ. וּבְגִין כָּךְ עָבְדוּ תּוֹלָדִין.

וְעִם כָּל דָּא אַף עַל גַּב דְּהַבְדָּלָה הֲוֵי בַּשֵּׁנִי וּמַחְלוֹקֶת בֵּיהּ הֲוָה, יוֹם תְּלִיתָאֵי אַסְכִּים בְּכֹלָּא דְּהוּא שְׁמָא דְּאִינְגְלַף בְּגְלִיפוֹי (ס"א יהוה) הַוָה לְאִסְתַּכְּמָא מַיִין עִלָּאִין וּמַיִין תַּתָּאִין ה' עִלָּאָה, ה' תַּתָּאָה, ו' בֵּינַיְיהוּ. לְאַשְׁלָמָא בְּתַרִין סִטְרִין. וְסִימָנָא דָא מֵי הַיַּרְדֵּן מַיִין עִלָּאִין קָמוּ נֵד אֶחָד. מַיִין תַּתָּאִין נָחֲתוּ לְיַמָּא. וְיִשְׂרָאֵל אָזְלֵי בְּאֶמְצָעִיתָא.

חֲמֵשׁ רְקִיעִין כְּתִיבֵי הָכָא וְחַי הָעוֹלָמִים אָזִיל בָּהוּ וַאֲנָהִיג בָּהוּ וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא. וְאִלְמָלֵא הַאי מַחְלוֹקֶת דְּאִסְתַּכַּם עַל יְדֵי דְּאֶמְצָעִיתָא לָא אִתְכְּלִילוּ וְלָא אִשְׁתַּיְירוּ (נ"א אתיישרו). חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין אִנּוּן דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דָּבִיק בָּהוּ לְמֶעְבַּד אִבִּין וְתוֹלָדִין לְעָלְמָא וְכָל מֵימוֹי דִּבְרֵאשִׁית דְּנָגְדִין וְאִתְמַשְׁכָן מִבְּרֵאשִׁית אִתְפַּלְגוּ תְּחוֹתוֹי עַל יְדֵיהּ. וְדָוִד מַלְכָּא נָקִיט כֹּלָּא וְאִיהוּ פָּלִיג לְבָתַר דְּכְתִיב, (שמואל ב ו׳:י״ט) וַיְחַלֵּק לְכָל הָעָם לְכָל הֲמוֹן וְגוֹ' וּכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ח) תִּתֵּן לָהֶם יִלְקוֹטוּן וּכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף וְגוֹ'.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַר מַחְלוֹקֶת בְּתוּקְפָּא דְּשִׂמְאלָא, אַסְגֵּי וְאַתְקֵף הוֹרְפִילָא דְּטִיפְסָא וְנָפְקוּ מִתַּמָּן טְסִירִין וְאַקְרִישׁוּ מִיָּד בְּלָא לַחוּתָא כְּלָל וְהֲווּ דְּכַר וְנוּקְבָא. וּמִנְהוֹן אִתְפְּרָשׁוּ זַיְינִין בִּישִׁין לְזַנְיֵיהוּ, וְהָכָא תַּקִּיפוּ דְּרוּחַ מְסָאֲבָא בְּכָל אִנּוּן תּוּקְפִּין טְסִירִין. וְאִנּוּן רָזָא דְּעָרְלָה. אִלֵּין אִתְקְפוּ בְּזַיְינִין תַּקִּיפִין, חַד אֶפְעֶ"ה וְחַד נָחָ"שׁ וְתַרְוַויְיהוּ חַד. אֶפְעֶה אוֹלִיד (ס"א לשבעין) לְשִׁבְעָא שְׁנִין בְּחִבּוּרָא חָדָא, אִתְהַדַּר כֹּלָּא לְשֶׁבַע שְׁנִין דְּנָחָשׁ.

הָכָא אִיהוּ רָזָא דְּגִיהִנֹּם דְּאִקְרֵי בִּשְׁבַע שְׁמָהָן. יֵצֶר הָרַע בִּשְׁבַע שְׁמָהָן אִקְרֵי. וּבְכַמָּה דַּרְגִּין אִתְפַּשָּׁט מְסָאֲבוּ מַהָכָא לְעָלְמָא וְכֹלָּא מֵרָזָא דְּשִׂמְאלָא, טַב וּבִישׁ וְאִיהוּ יְשׁוּבָא דְּעָלְמָא. הָכָא שְׁמָא גְּלִיפָא דְּתַמְנֵי סָרֵי אַתְוָון מְמַנָּא עַל גִּשְׁמֵי רָצוֹן נָדְבָה וּבְרָכָה יְשׁוּבָא דְּעָלְמָא:

פרק ז

(ר"ת יהו"ה) וַ'יֹּאמֶר אֱ'לֹקִים יְ'קַוּוּ הַ'מַּיִם וְגוֹ' בְּאַרַח קַו לְמֶהֱוֵי בְּאַרַח מֵישָׁר. דְּהָא מֵרָזָא דְּהַהִיא נְקוּדָה קַדְמָאָה נָפַק כֹּלָּא בְּסִתִימוּ. עַד דְּמָטֵי וְאִתְכַּנִּישׁ לְהֵיכְלָא עִלָּאָה וּמִתַּמָּן נָפִיק בְּקַו מֵישָׁר לִשְׁאָר דַּרְגִּין. עַד דְּמָטֵי לְהַהוּא אֲתַר חַד דְּכַנִּישׁ כֹּלָּא בְּכָלָל דְּכַר וְנוּקְבָא. וּמַאן אִיהוּ חַי עָלְמִין.

הַמַּיִם דְּנַפְקֵי מִלְּעֵיל מֵאֵת ה' עִלָּאָה. מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם ו' זְעֵירָא. וְעַל דָּא ו"ו חַד שָׁמַיִם וְחַד מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. כְּדֵין וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה דָּא ה' תַּתָּאָה. דָּא אִתְגְּלִי. וְכָל שְׁאָר אִתְכַּסֵּי. וּמִגּוֹ הַאי בַּתְרָאָה אִשְׁתְּמַע בְּסוּכְלְתָנוּ הַהוּא דְּאִתְכַּסֵּי.

אֶל מָקוֹם אֶחָד בְּגִין דְּהָכָא הוּא קִשׁוּרָא דְיִחוּדָא דְעִלְּמָא עִלָּאָה יהו"ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד (תרומה קלד ע"א) תְּרֵין יְחוּדִין חַד דְּעִלְּמָא עִלָּאָה לְאִתְיַחֲדָא בְּדַרְגּוֹי, וְחַד דְּעִלְּמָא תַּתָּאָה לְאִתְיַחֲדָא בְּדַרְגּוֹי. קִשׁוּרָא דְיִחוּדָא דְעִלְּמָא עִלָּאָה עַד הָכָא אִיהוּ. חַי עָלְמִין תַּמָּן אִתְבְּסִים וְאִתְקַשַּׁר עִלְּמָא עִלָּאָה בְּיִחוּדָא דִילֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי מָקוֹם אֶחָד. כָּל דַּרְגִּין וְכָל שַׁיְיפִין מִתְכַּנְשִׁין תַּמָּן וְהֲווֹ כֻּלְּהוּ בֵּיהּ חַד בְּלָא פֵּירוּדָא כְּלָל. וְלֵית דַּרְגָּא דְאִתְיַחֲדָן תַּמָּן בְּיִחוּדָא חַד אֶלָּא הַאי, וּבֵיהּ אִתְכַּסְיָין כֻּלְּהוּ בְּאַרַח סְתִים בְּתִיאוּבְתָּא חַד. עַד הָכָא בְּדַרְגָּא דָּא אִתְיַיחַד עִלְּמָא דְאִתְגַּלְיָיא בְּעִלְּמָא דְאִתְכַּסְיָיא.

עִלְּמָא דְאִתְגַּלְיָיא אִתְיַיחַד אוּף הָכִי לְתַתָּא, וְעִלְּמָא דְאִתְגַּלְיָיא אִיהוּ עִלְּמָא דְתַתָּא"ה. (ישעיה ו) וָאֶרְאֶה אֶת יְיָ (שמות כ"ד:י') וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל (במדבר י"ד:י') וּכְבוֹד יְיָ נִרְאָה (במדבר י"ז:ז') וַיֵּרֶא כְּבוֹד יְיָ (יחזקאל א':כ"ח) כְּמַרְאֶה הַקֶּשֶׁת וְגו' כֵּן מַרְאֶה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֶה דְּמוּת כְּבוֹד יְיָ. וְדָא אִיהוּ רָזָא וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה.

(יחזקאל א':כ"ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלְמִין. וְזֶהוּ אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן דָּא מַלְכוּת. נָתַתִּי מִן יוֹמָא דְאִתְבְּרִי עָלְמָא. בְּיוֹמָא דְעִיבָּא דְאִתְחֲזֵי קֶשֶׁת (דאתער שמאלא לאתתקפא). מַרְאֶה דְּמוּת כְּבוֹד ה' אִתְעַר שְׂמָאלָא לְאִתְתַּקְּפָא. נָפְקַת רָחֵל וַתִּקַּשׁ בְּלִדְתָּהּ. מִיכָאֵ"ל בְּסִטְרָא דָּא, רְפָאֵ"ל בְּסִטְרָא דָּא, גַּבְרִיאֵ"ל בְּסִטְרָא דָּא. וְאִנּוּן גְּוֹונִין דְּאִתְחַזְיָין בְּהַהוּא דְּמוּת חִיוַר וְסוּמָק וְיָרוֹק.

כֵּן מַרְאֶה הַנֹּגַהּ סָבִיב. נְהִירוּ דְאִתְכַּסְיָיא בְּגַלְגּוֹלָא דְּחִיזוּ דְעַיְנָא. הוּא מַרְאֶה דְּמוּת כְּבוֹד יְיָ. גְּוֹונִין דְּאִתְיַחֲדָא יְחוּדָא תַּתָּאָה לְפוּם יְחוּדָא דְּאִתְיַחַד יְחוּדָא דִלְעֵילָא.

יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ. גְּוֹונִין סְתִימִין דְּלָא אִתְחַזָּן וְאִתְקַשָּׁרָן אֶל מָקוֹם אֶחָד יְחוּדָא חָדָא בְּעִלָּאָה. גְּוֹונִין בַּקֶּשֶׁת לְתַתָּא לְאִתְיַחֲדָא בֵּהּ. חִוָּור סוֹמָק וְיָרוֹק כִּגְוֹונִין סְתִימִין. וְאִנּוּן יְחוּדָא אָחֳרָא רָזָא וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד יְחוּדָא דִלְתַתָּא. יְחוּדָא עִלָּאָה (דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה אֶחָד. דָּא לָקֳבֵיל דָּא.

יְקָוּוּ מְדִידוּ דְּקוּ וּמִשְׁחָתָא. הָכָא שִׁית תֵּיבִין. וְהָכָא שִׁית תֵּיבִין. מִשְׁחָתָא בּוֹצִינָא דְקַרְדִּינוּתָא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ':י"ב) מִי מָדַד בְּשָׁעָלוֹ מָיִם. וְדָא אִיהוּ יְקָוּוּ הַמַּיִם. הָכָא שִׁעוּרָא דְיוֹצֵר עָלְמִין (בראשית כג ע"א) יו"ד ה"א וא"ו ה"א,

קָדוֹ"שׁ קָדוֹ"שׁ קָדוֹ"שׁ דָּא אִיהוּ יְקָוּוּ הַמַּיִם. יְיָ צְבָאוֹת. דָּא אִיהוּ אֶל מָקוֹם אֶחָד בְּרָזָא דְשָׁמָא דָּא. מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. דָּא וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. רָזָא גְּלִיפָא שְׁמָא דְיִחוּדָא כוז"ו במוכס"ז כוז"ו.

פרק ח

תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב וְגו' הַשְׁתָּא אַפִּיקַת חֵילָא בְּאִנּוּן מַיִין דְּאִתְכְּנָשׁוּ לְאַתַר חַד וְנִגְדִין בְּגַוַויהּ גּוֹ טְמִירוּ סְתִימָאָה. וְנָפְקִין בְּגַוַויהּ טְמִירִין עִלָּאִין וְחַיָּילִין קַדִּישִׁין. דִּי כָּל אִנּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא מְתַקְּנָן לוֹן בְּתִקּוּנָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּהַהִיא פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן.

וְרָזָא דָּא (תהילים ק״ד:י״ד) מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְגו' דָּא בְּהֵמָה דִּרְבִיעָאָה עַל אֻלָּף טוּרִין וּמְגַדְּלִין לָהּ בְּכָל יוֹמָא הַהוּא חָצִיר. וְחָצִיר דָּא אִנּוּן מַלְאָכִין שַׁלִּיטִין לְפוּם שַׁעֲתָא דְּאִתְבְּרִיאוּ בַּשֵּׁנִי וְקַיָּימִין לְמֵיכְלָא דְּהַאי אֶשָּׁא אֶכְלָא אֶשָּׁא.

וְעֵשֶׂב לַעֲבוֹדַת הָאָדָם עֵשֶׂב דָּא אִלֵּין אוֹפַנִּין וְחַיּוֹת וּכְרוּבִים. דְּכֻלְּהוּ מְתַקְּנָן גּוֹ תִּקּוּנַיְיהוּ וְקַיָּימִין לְאִתְתַּקְּנָא בְּשַׁעֲתָא דִּבְנֵי נָשָׁא אַתְיָין לְפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן בְּקָרְבְּנַיְיהוֹן וּבְצְלוֹתָא דְּדָא אִיהוּ עֲבוֹדַת הָאָדָם. וְעֵשֶׂב דָּא אִזְדַּמַּן וְאִתְעַתַּד לַעֲבוֹדַת הָאָדָם לְאִתְתַּקְּנָא בְּתִקּוּנֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת.

וְכַד אִנּוּן מִתְתַּקְּנָן בְּהַהִיא עֲבוֹדַת הָאָדָם, לְבָתַר מְנַיְיהוּ נָפְקֵי מְזוֹנֵי וְטָרְפִין לְעָלְמָא דִּכְתִיב (תהילים ק״ד:י״ד) לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. וְדָא אִיהוּ עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע, דְּהָא חָצִיר לָא מַזְרִיעַ זֶרַע אִיהוּ אֶלָּא אִזְדַּמַּן לְמֵיכְלָא דְּאֶשָּׁא קַדִּישָׁא. וְעֵשֶׂב לְתִקּוּנָא דְּעָלְמָא.

וְכָל דָּא לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. כָּל תִּקּוּנִין דִּבְנֵי נָשָׁא דִּקָּא מְתַקְּנָא לְהַאי עֵשֶׂב אֶרֶץ. דְּפוּלְחָנָא דִּלְהוֹן לְמָארֵיהוֹן לְסַפְּקָא עַל יְדֵיהוֹן מֵהַהִיא אֶרֶץ טָרְפֵּי וּמְזוֹנֵי לְהַאי עָלְמָא וּלְאִתְבָּרְכָא בְּנֵי נָשָׁא מִבִּרְכָן דִּלְעֵילּ (דלעילא).

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי. דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא דְּכַר וְנוּקְבָא. (בראשית לג ע״א) כְּמָה דְּעֵץ פְּרִי אַפִּיק חֵילָא דְּעֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי, אוּף הָכָא אַפִּיק אִיהוּ. וּמָאן אִיהוּ אִלֵּין אִנּוּן כְּרוּבִים וְתִמְרוֹת. מַאי תִּמְרוֹת. אִלֵּין אִנּוּן דְּסָלְקֵי בִּתְנָנָא דְּקָרְבָּנָא, וּמִתְתַּקְּנֵי בַּהֲדֵיהּ וְאַקְמָן (נ״א ואקרון) תִּמְרוֹת עָשָׁן. וְכֻלְּהוּ קַיָּימִין בְּתִקּוּנַיְיהוּ לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, מַה דְּלָא קַיְימָא כֵּן חָצִיר דְּהָא אִתְעַתַּד לְמֵיכַל דִּכְתִיב, (איוב מ׳:ט״ו) הִנֵּה נָא בְּהֵמוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ חָצִיר כַּבָּקָר יֹאכַל.

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי דְּיוּקְנָא דְּכַר וְנוּקְבָא. וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. אִלֵּין לָאו אִנּוּן כְּאִנּוּן כְּרוּבִים. אִלֵּין אַפֵּי רַבְרְבָן בְּדִיקְנָא חֲתִימָא. כְּרוּבִים אַפֵּי זוּטְרֵי כְּרֵבְיָין. פְּנֵי אָדָם כָּל (דין) דְּיוּקְנִין כְּלִילָן בְּהוּ. בְּגִין דְּאִנּוּן אַפִּין רַבְרְבִין וּמְצְטַיְירִין בְּהוּ צִיּוּרִין גְּלִיפִין כְּגִלּוּפֵי שְׁמָא מִפַּרְשׁ בְּאַרְבַּע סִטְרֵי דְּעָלְמָא מִזָּרַ״ח מַעֲרַ״ב צָפוֹ״ן וְדָרוֹ״ם.

מִיכָאֵ״ל רָשִׁים רְשִׁימוּ לְצַד דָּרוֹם. וְכָל אַנְפִּין מִסְתַּכְּלִין לְגַבֵּיהּ. פְּנֵי אָד״ם פְּנֵי אַרְיֵ״ה פְּנֵי שׁוֹ״ר פְּנֵי נָשֶׁ״ר. אָדָם אִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, וְלָא אִקְרֵי אָדָם בַּר הָנֵי וּמִנַּיְיהוּ אִצְטַיְירָן צִיּוּרִין דְּרֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם דִּכְתִיב, (תהילים ס״ח:י״ח) רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן.

שְׁנָאן כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ צִיּוּרִין שׁוֹ"ר נָשֵׁ"ר אַרְיֵ"ה. ן' דָּא אִיהוּ אָדָם פְּשִׁיטוּ דְּאִתְכְּלִיל כְּחֲדָא (עקב רעד ע"א) בְּרָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא, וְכֻלְּהוּ אַלְפִין וְרִבְבָן כֻּלְּהוּ. נָפְקֵי מֵהַנֵּי רָזָא שְׁנָאָ"ן. וּמֵהָנֵי דְּיוּקְנִין מִתְפָּרְשִׁין כָּל חַד וְחַד בְּסִטְרַיְיהוּ כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לוֹן.

וְאִלֵּין אִנּוּן דְּקָא מְשַׁלְּבָן חַד בְּחַד בְּחַד וְכָלִיל חַד בְּחַד לְמֶהֱוֵי כָּל חַד וְחַד כְּלִילָן בְּחַבְרֵיהּ, שׁוֹ"ר נָשֵׁ"ר אַרְיֵ"ה אָדָם אִתְנַהֲגָן (בא מג ע"ב) בְּרָזָא דְּאַרְבַּע שְׁמָהָן גְּלִיפָאן סָלְקִין לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכָּלָא.

סָלִיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכָּלָא שׁוֹר לְאַנְפֵּי אָדָם. סָלִיק שְׁמָא חַד מִתְעַטָּרָא מְחַקְקָא בְּרָזָא דְּתָרִין גְּוָונִין וְאִיהוּ אֵ"ל. כְּדֵין אִתְהַדַּר לַאֲחוֹרָא וְכוּרְסֵיהּ חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ. וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דְּשָׁמָא דָּא.

סָלִיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכָּלָא (יתרו פ ע"ב, תצא רפא ע"ב) נֶשֶׁר לְאַנְפֵּי אָדָם. סָלִיק שְׁמָא אָחֳרָא מִתְעַטָּרָא מְחַקְקָא בְּרָזָא דְּתָרִין אַנְפִּין גְּוָונִין לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּלְקָא בְּסִלּוּקוּ בְּעִטּוּרָא דִּלְעֵילָּא וְאִיהוּ גָּדוֹל. כְּדֵין אִתְהַדַּר לַאֲחוֹרָא וְכוּרְסֵיהּ חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דְּשָׁמָא דָּא.

סָלִיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכָּלָא אַרְיֵה לְאַנְפֵּי אָדָם. סָלִיק שְׁמָא אָחֳרָא מִתְעַטָּרָא מִתְחַקְקָא בְּרָזָא דְּתָרִין אַנְפִּין גְּוָונִין לְאִתְתַּקְפָא וּלְאִתְיַשְּׁרָא בְּתוּקְפָּא וְאִיהוּ גְּבוֹר. כְּדֵין אִתְהַדַּר לַאֲחוֹרָא וְכוּרְסֵיהּ חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דְּשָׁמָא דָּא.

אָדָ"ם אִסְתַּכַּל בְּכֻלְּהוּ וְכֻלְּהוּ סָלְקִין וּמִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִצְטַיְּירוּ בְּגַלּוּפַיְיהוּ בְּצִיּוּרָא דָּא בְּרָזָא דְּשָׁמָא חַד דְּאִקְרֵי נוֹרָא. וּכְדֵין כְּתִיב עֲלַיְיהוּ (יחזקאל א':י') וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי דְּיוּקְנָא. וְהַאי דְּיוּקְנָא כְּלִיל לוֹן.

וְעַל רָזָא דָּא אִקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נחמיה ט':ל"ב) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. דְּהָא שְׁמָהָן אִלֵּין גְּלִיפִין אִנּוּן לְעֵיל (לעילא) בְּרָזָא דְּרִתֵּיכָא עִלָּאָה, כְּלִילָא בְּאַרְבַּע אַתְוָון יוד"ד דְּאִיהוּ שְׁמָא דְּכָלִיל כֹּלָּא. דְּיוּקְנִין אִלֵּין מְחַקְקָן גְּלִיפָן בְּכוּרְסַיְיא. וְכוּרְסַיְיא גְּלִיפָא מְרַקְמָא בְּהוּ חַד לְיַמִּינָא וְחַד לִשְׂמָאלָא וְחַד לְקַמָּא וְחַד לַאֲחוֹרָא רְשִׁימָא בְּאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא.

כֻּרְסְיָיא כַּד סָלְקָא רְשִׁימָא בְּאַרְבַּע דְּיוּקְנִין אִלֵּין, אִלֵּין אַרְבַּע שְׁמָהָן עִלָּאִין נְטָלִין לְהַאי כֻּרְסְיָיא, וְכֻרְסְיָיא אִתְכְּלִיל בְּהוּ עַד דְּנָקְטָא וְלָקְטָא נַפְשִׁין וְעִנּוּגִין דְּכִסּוּפִין. כֵּיוָן דְּנָקְטָא וְלָקְטָא אִנּוּן עִנּוּגִין וְכִסּוּפִין, נָחֲתָא מַלְיָיא, כְּאִילָנָא דְּמַלְיָיא עַנְפִּין לְכָל סְטַר וּמָלֵי אָבִין (איבין).

כֵּיוָן דְּנָחֲתִי (דנחתא) נָפְקֵי אִלֵּין אַרְבַּע דְּיוּקְנִין מִצְטַיְּירִין בְּצִיּוּרַיְיהוּ גְּלִיפָן מְנַהֲרִין נְצִיצִין מִלַּהֲטִין. וְאִנּוּן זְרִעִין זַרְעָא עַל עָלְמָא, כְּדֵין אִתְקְרֵי, עֹשֶׂה מַזְרִיעַ זֶרַע, עֹשֶׂב דְּאִנּוּן זְרִעִין זַרְעָא עַל עָלְמָא.

נְפָקָא (כיון) דִּיוּקְנָא דְּאָדָם דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין. כְּדֵין כְּתִיב עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ. לָא אַפִּיק זַרְעָא אֶלָּא לְתוֹעַלְתָּא. עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ דַּיְיקָא. מִכָּאן דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאַפָּקָא זַרְעָא מִנֵּיהּ לְבַטָּלָא.

חָצִיר (נ"א דשא) (רזא) דְּהָכָא לָאו אִיהוּ מַזְרִיעַ זֶרַע. וּבְגִין כָּךְ אִתְבַּטַּל וְלָא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא (י"ט ב', מ"א) כְּהֲנֵי אַחֲרָנִין, דְּלֵית לֵיהּ דִּיוּקְנָא לְאִצְטַיְירָא וּלְאִתְגְּלָפָא בְּדִיוּקְנָא וְצִיּוּרָא כְּלָל. אֶלָּא אִתְחַזּוּ וְלָא אִתְחַזּוּן. כָּל אִנּוּן דְּלָא אִצְטַיְירוּ בְּצִיּוּרָא וְדִיוּקְנָא לֵית לוֹן קִיּוּמָא. קַיְימֵי לְפוּם שַׁעֲתָא וְאִתְאֲכִילוּ בְּאֶשָּׁא דְּאָכְלָא אֶשָּׁא וּמְהַדְּרִין כְּמִדְּקַדְּמִין וְכֵן בְּכָל יוֹמָא. (ויחי רט"ו) בַּר נָשׁ לְתַתָּא אִית לֵיהּ דִּיוּקְנָא וְצִיּוּרָא, וְלָא אִיהוּ בְּקִיּוּמָא כְּגַוְונָא דְּהָנֵי דְּלְעֵילָא. צִיּוּרָא וְדִיוּקְנָא דִּלְעֵיל (דלעלא). מִצְטַיְירִין בְּצִיּוּרֵיהוֹן כְּמָה דְּהַוְיִין בְּלָא מַלְבּוּשָׁא אָחֳרָא לְאִצְטַיְירָא. וּבְגִין כָּךְ אִנּוּן בְּקִיּוּמָא תְּדִיר. צִיּוּרָא דְּאָדָם לְתַתָּא מִצְטַיְירִין בְּצִיּוּרֵיהוּ בְּמַלְבּוּשָׁא וְלָא כְּגַוְונָא (בגוונא) אָחֳרָא, וּבְגִין כָּךְ קַיְימִין בְּקִיּוּמָא זְמַן וְעִדָּן.

וּבְכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא מִתְפַּשַּׁט רוּחָא מֵהַאי מַלְבּוּשָׁא וְסָלְקָא (לעלא). וְהַהוּא אֶשָּׁא דְּאָכְלָא אָכִיל לֵיהּ. וּבָתַר אִתְהַדַּר כְּמִלְקַדְּמִין וּמְצְטַיְירִין בִּלְבוּשַׁיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ לֵית לוֹן קִיּוּמָא כְּאִנּוּן דִּיוּקְנִין דִּלְעֵיל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איכה ג׳:כ״ג) חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים. בְּנֵי נָשָׁא דְּאִנּוּן חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. מַאי טַעְמָא, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ, רַבָּה אִיהוּ וְלָא זְעֵירָא.

רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ וַדַּאי רַבָּה דְּיָכְלָא לְנַטְלָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא וּלְאַכְלָלָא לוֹן בְּגַוֵּוהּ עִלָּאָה וְתַתָּאָה. אָתַר רַב וְסַגֵּי אִיהוּ דְּכָלִיל כֹּלָּא וְלֹא אִתְמַלְיָיא יַתִּיר. וְרָזָא דָּא (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא וגו' אָזְלֵי לְגַבֵּי יַמָּא וְיַמָּא נָטִיל לוֹן וְאָכִיל לוֹן בְּגַוֵּיהּ וְלָא אִתְמַלְיָיא. וּבָתַר אַפִּיק לוֹן כְּמִלְקַדְּמִין וְאָזְלֵי. וּבְגִין דָּא רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.

בְּיוֹמָא דָּא כְּתִיב כִּי טוֹב כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי. בְּגִין דְּיוֹמָא דָּא אַחִיד לִתְרֵין סִטְרִין וְאַפְרִישׁ מַחְלוֹקֶת. אָמַר לְהַאי סִטְרָא כִּי טוֹב וּלְהַאי סִטְרָא כִּי טוֹב וְאַסְכִּים בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ אִית בֵּיהּ תְּרֵין זִמְנִין וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר. הָכָא רָזָא דְּשָׁמַע דְּאַרְבַּע אַתְוָון גְּלִיפָא מְחַקְּקָא סָלִיק לְתְרֵיסַר אַתְוָון בְּאַרְבַּע דִּיוּקְנִין בְּאַרְבַּע סִטְרִין רָשִׁים עַל כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא:

פרק ט

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרוֹת וְכוּ'. מְאוֹרֹת חָסֵר. דְּאִתְבְּרֵי אַסְכָּרָה לְרַבְּיֵי. דְּבָתַר דְּאִתְגְּנִיז נְהִירוּ אוֹר קַדְמָאָה. אִתְבְּרֵי קְלִיפָּה לְמוֹחָא, וְהַהִיא קְלִיפָּה אִתְפַּשַּׁט וְאַפִּיק קְלִיפָּה אָחֳרָא. כֵּיוָן דְּנָפְקַת סָלְקָא וְנָחֲתָא מְטַת לְגַבֵּי אַנְפֵּי זוּטְרֵי, בָּעֵאת לְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ וּלְאִצְטַיְירָא בְּגַוַּוְיֵיהוּ וְלָא בָּעֵאת לְאַפְרְשָׁא מִנַּיְיהוּ, אַפְרַשׁ לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּמָּן וְנָחִית לָהּ לְתַתָּא, כַּד בָּרָא אָדָם בְּגִין לְאַתְקָנָא הַאי בְּהַאי עָלְמָא.

כְּיָון דְּחָמַת לְחַוָּה דְּקָא מִתְדַּבְקָא בְּסִטְרוֹי דְּאָדָם דְּשַׁפִּירוּ דִּלְעֵילָא וְחָמַאת דִּיוּקְנָא שְׁלִים, פָּרְחָא מִתַּמָּן, וּבָעַאת כְּמִלְקַדְמִין לְאִתְדַּבְקָא בְּאַנְפּוֹי זוּטְרֵי. אִנּוּן נָטְרֵי תַּרְעִין דִּלְעֵיל לָא שַׁבְקוּ לָהּ. נָזַף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּהּ וְאַטִּיל לָהּ בְּשִׁפּוּלֵי יַמָּא.

וְיָתְבַת תַּמָּן עַד דְּחָטָא אָדָם וְאִנְתְּתֵיהּ. כְּדֵין אַפִּיק לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשִּׁפּוּלֵי יַמָּא, וְשָׁלְטָא עַל כָּל אִנּוּן רַבְיֵי אַפֵּי זוּטְרָא דִּבְנֵי נְשָׁא דְּאִתְחֲזוּן לְאַעֲנָשָׁא בְּחוֹבֵי דְּאָבוּהוֹן. וְאִיהִי אָזְלָא מְשַׁטְטָא בְּעָלְמָא. קְרִיבַת לְתַרְעֵי גַּן עֵדֶן דְּאַרְעָא וְחָמַת כְּרוּבִים נָטְרֵי תַּרְעֵי דְּגַן עֵדֶן וְיָתְבָא תַּמָּן לְגַבֵּי הַהוּא לַהַט הַחֶרֶב בְּגִין דְּהִיא נָפְקַת מִסִּטְרָא דְּהַהוּא לַהַט.

בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוּא לַהַט אִתְהַפַּךְ עָרַקְתּ וּמְשַׁטְטָת בְּעָלְמָא וְאִשְׁתַּכְחַת רַבְיֵי דְּאִתְחֲזוּן לְאִתְעַנָּשָׁא וְחַיְיכַת בְּהוּ וּקְטֵילַת לוֹן. וְדָא אִיהוּ (פקודי רמח ע"ב) בִּגְרִיעוּ דְּסִיהֲרָא דְּאַזְעִירַת נְהוֹרָא וְדָא מְאוֹרֹת כַּד אִתְיְלִיד קַיִן לֹא יָכְלָא לְאִתְדַּבְקָא בֵּיהּ. לְבָתַר אִתְקְרִיבַת בַּהֲדֵיהּ וְאוֹלִידַת רוּחִין וְטִיסִין.

אָדָם מֵאָה וּתְלָתִין שְׁנִין שַׁמָּשׁ בְּרוּחִין נוּקְבִין, עַד דְּאַתַת נַעֲמָה וּמְגוֹ שַׁפִּירוּ דִּילָהּ טָעוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים בַּתָּרָהּ עַיָּ"א וַעֲזָאֵ"ל וְאוֹלִידַת מִנַּיְיהוּ. וּמִנָּהּ אִתְפַּשְׁטוּ רוּחִין בִּישִׁין וְשֵׁדִין בְּעָלְמָא, דְּאִיהִי אָזְלַת וּמְשׁוֹטְטָת בְּלֵילְיָא (נ"א בלילית) וְאָזְלָת בְּעָלְמָא וְחָיְיכַת (נ"א וחייכן) בִּבְנֵי נְשָׁא וְעַבְדֵי לוֹן דְּאוֹשְׁדוּן קֻרֵי. וּבְכָל אֲתַר דְּאַשְׁכְּחָן בְּנֵי נְשָׁא נַיְימִין יְחִידָאִין בְּבֵיתָא שָׁרָן עֲלַיְיהוּ וְאֶחִידָן לוֹן וּמִתְדַּבְקָן בְּהוּ וְנָטְלֵי מִנַּיְיהוּ תַּאוּבְתָּא וְאוֹלִידָן מִנַּיְיהוּ. וְתוּ (יא ע"א) פָּגְעִין בֵּיהּ בְּמַרְעִין וְלָא יָדַע. וְכָל דָּא בִּגְרִיעוּ דְּסִיהֲרָא.

מְאוֹרֹת כַּד אִתְתַּקַּנַת סְהֲרָא, אִתְהַפְּכָן אַתְוָון (תהילים ייח:ל"א) אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה. מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ. מָגֵן הוּא עַל כָּל אִנּוּן רוּחִין בִּישִׁין וְקַסְטִירִין דְּמִשּׁוֹטְטֵי בְּעָלְמָא בִּגְרִיעוּ דִּילָהּ לְכָל אִנּוּן דְּאֶחִידָן בֵּיהּ בְּהֵימְנוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

שְׁלֹמֹה מַלְכָּה כַּד נָחִית לְעָמְקָא דֶּאֱגוֹזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ו:י"א) אֶל גִּנַּת אגוֹז יָרַדְתִּי, נָטַל קְלִיפָּה דֶּאֱגוֹזָא וְאִסְתַּכַּל בְּכָל אִנּוּן קְלִיפִּין וְיָדַע (נ"א ואסתכל דכל אנון לא נבראו אלא מעינוגא) דְּכָל אִנּוּן עִנּוּגִין דְּהַנָּהוּ רוּחִין קְלִיפִּין דֶּאֱגוֹזָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא לְאִתְדַּבְקָא בִּבְנֵי נְשָׁא (נ"א ולאסטאה) וּלְאִסְתָּאַב לוֹן דִּכְתִיב, (קהלת ב:ח') וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי אָדָם שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת.

תּוּ תַּעֲנוּגֵי בְּנֵי אָדָם דְּמִתְעַנְּגֵי בְּשֵׁינְתָא דְּלֵילְיָא, נַפְקָא מִנַּיְיהוּ שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת. וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי בְּעָלְמָא וּלְאַתְקָנָא עָלְמָא בְּהוּ. וְכֹלָּא מֹחָא לְגוֹ וְכַמָּה קְלִיפִּין חַפְיָא לְמוֹחָא. וְכָל עָלְמָא כְּהַאי גַּוְונָא עֵילָא וְתַתָּא

מֵרֵישׁ רָזָא דְנָקוּדָה עִלָּאָה עַד סוֹפָא דְכָל דַרְגִין. כֻּלְהוּ אִיהוּ דָא לְבושָׁא לְדָא, וְדָא לְדָא. דָא מוֹחָא לְגוֹ מוֹחָא וּקְלִיפָּה (ס"א מוחא) רוּחָא. דָא לְגוֹ מִן דָא. וְדָא לְגוֹ מִן דָא. עַד דְאִשְׁתְּכַח דְהַאי קְלִיפָּה לְהַאי וְהַאי לְהַאי.

נְקוּדָה קַדְמָאָה הֲוָה נְהִירוּ פְּנִימָאָה דְלֵית לֵיהּ שִׁעוּרָא לְמִנְדַע זְכִיכוּ וְדַקִיקוּ וְנַקְיוּ דִילֵיהּ. עַד דְאִתְפַּשַׁט פְּשִׁיטוּ. וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְהַהִיא נְקוּדָה אִתְעֲבִיד חַד הֵיכָלָא לְאִתְלַבְּשָׁא הַהִיא נְקוּדָה נְהִירוּ דְלָא יְדִיעַ לְסָגִיאוּ זְכוּכָא דִילֵיהּ.

הֵיכָלָא דְאִיהוּ לְבושָׁא לְהַהוּא נְקוּדָה סְתִימָא אִיהִי נְהִירוּ דְלֵית לֵיהּ שִׁעוּרָא. וְעִם כָּל דָא לָאו דַקִיק וְזָכִיךְ אִיהוּ כְּהַהִיא נְקוּדָה קַדְמָאָה טָמִיר וְגָנִיז. הַהוּא הֵיכָלָא אִתְפַּשַׁט פְּשִׁיטוּ אוֹר קַדְמָאָה. וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ אִיהוּ לְבושָׁא לְהַהוּא הֵיכָלָא דַקִיק וְזָכִיךְ פְּנִימָאָה יַתִּיר.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִתְפַּשַׁט דָא בְּדָא וְאִתְלַבַּשׁ דָא בְּדָא. עַד דְאִשְׁתְּכַח דָא לְבושָׁא לְדָא וְדָא לְדָא. דָא מוֹחָא וְדָא קְלִיפָּה. וְאַף עַל גַּב דְדָא לְבושָׁא. אִתְעֲבִיד אִיהוּ מוֹחָא לְדַרְגָא אָחֳרָא. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דָא אִתְעֲבִיד הָכִי לְתַתָּא. עַד כִּי בְּצֶלֶם דָא אִיהוּ בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא מוֹחָא וּקְלִיפָּה רוּחָא וְגוּפָא. וְכֹלָּא אִיהוּ תִּקוּנָא דְעָלְמָא.

כַּד הֲוַת סִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא בְּדִבְקוּתָא חָדָא, הֲוַת סִיהֲרָא בִּנְהִירוּ. כֵּיוָן דְאִתְפָּרְשָׁא מִן שִׁמְשָׁא וְאִתְפַּקְדַת עַל (כל) חֵילָהָא, אַזְעִירַת גַּרְמָהּ, אַזְעִירַת נְהוֹרָא. וְאִתְבְּרוּן קְלִיפִין עַל קְלִיפִין לְגְנִיזוּ דְמוֹחָא. וְכֹלָּא תִּקוּנָא דְמוֹחָא. וְעַל דָּא יְהֵי מְאֹרֹת חָסֵר (כתיב). וְכָל דָּא לְתִקוּנָא דְעָלְמָא. וְדָא הוּא דִכְתִיב לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ:

פרק י

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים וַיַּעַשׂ רִבּוּיָא וְתִקוּנָא דְכֹלָּא כְּדְקָא יָאוּת. אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים בְּקַדְמִיתָא בְּחִבּוּרָא חָדָא. רָזָא דָא שְׁמָא שְׁלִים כְּחָדָא יהו"ה אֱלֹהִים אַף עַל גַּב דְּלָא אִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא אֶלָּא בְּאֹרַח סָתִים.

הַגְּדוֹלִים דְאִתְבְּרִיאוּ (נ"א דאתרביאו) בְּשִׁמְא דָא כְּדָא לְאִתְקְרֵי בֵּהּ שְׁמָא דְכֹלָּא. מצפץ מצפץ אִלֵּין שְׁמָהָן עִלָּאִין דְּתְלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי. הַגְּדוֹלִים, אִלֵּין אִתְרַבִּיאוּ וְסָלְקִין לְעֵילָא. בְּגִין דְּאִנּוּן עִלָּאִין מֵרָזָא עִלָּאָה וְסָלְקִין לְתוֹעָלְתָא דְעָלְמָא דְאִתְקַיְימָא בְּהוֹן עָלְמִין. כְּגַוְונָא דָא שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת תַּרְוַויְיהוּ כְּחָדָא סְלִיקוּ בִּרְבוּתָא חָדָא.

לָא אִתְיְישָׁב סִיהֲרָא לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא. דָא אַכְסִיף מִקַּמֵּי דָא. סִיהֲרָא אָמְרָה (שיר השירים א׳:ז׳) אֵיכָה תִּרְעֶה. שִׁמְשָׁא אָמְרָה (שם) אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם. שַׁרְנָא זְעֵירָא אֵיכְדֵין צָהִיר בַּצָּהֳרָיִם. (שם) שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעוֹטְיָה אֵיכְדֵין בְּכִסּוּפָא. כְּדֵין אַזְעִירַת גַּרְמָהּ לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא לְתַתָּאי. דִכְתִיב צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זִילִי וְאַזְעִירִי גַּרְמָךְ.

וּמִתַּמָּן לֵית לָהּ נְהוֹרָא בַּר מִשִּׁמְשָׁא. דִּבְקַדְמִיתָא הֲווּ יַתְבֵי כְּחָדָא בְּשִׁקּוּלָא. לְבָתַר אַזְעִירַת גַּרְמָהּ בְּכָל אִנּוּן דַּרְגִּין דִּילָהּ, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי רֵישָׁא עֲלַיְיהוּ. דְּהָא לֵית אִתְתָּא בְּרִבּוּיָא בַּר בְּבַעֲלָהּ כְּחָדָא. אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל יהו"ה. וְאֶת הַמָּאוֹר הַקָּטָן אֱלֹהִי"ם סוֹף כָּל דַּרְגִּין סוֹפָא דְּמַחֲשָׁבָה. בְּקַדְמִיתָא אִתְרְשִׁים אִיהוּ לְעֵילָא בְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אָת רְבִיעָאָה דִּילֵיהּ. וּלְבָתַר אַזְעִירַת גַּרְמָהּ לְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דֵּאֱלֹהִים.

וְעִם כָּל דָּא סַלְקָא לְכָל סִטְרִין לְעֵיל בְּאָת ה' בְּחִבּוּרָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. לְבָתַר אִתְפַּשְׁטוּ דַּרְגִּין מִסִּטְרָא דָּא וּמִסִּטְרָא דָּא. דַּרְגִּין דְּאִתְפַּשְׁטוּ מִסִּטְרָא דִּלְעֵיל (דלעלא) אִקְרוּן מֻמְשָׁלֶת הַיּוֹם. דַּרְגִּין דְּאִתְפַּשְׁטוּן מִסִּטְרָא דְתַתָּא (דלתתא) אִקְרוּן מֻמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה.

וְאֵת הַכּוֹכָבִים שְׁאָר חֵילִין (חיילין) וּמַשְׁרְיָין דִּלְיֵת לוֹן חוּשְׁבְּנָא דְּכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַהוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם חַי הָעוֹלָמִים. דִּכְתִיב וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. דְּא אֶרֶץ עִלָּאָה לְתַתָּא כְּדוּגְמָא דָּא חַי הָעוֹלָמִים. וְדָא לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ דָּא אֶרֶץ תַּתָּאָה כְּדוּגְמָא דִּלְעֵיל.

מַלְכוּתָא דְּדָוִד. אִתְתַּקַּן בְּיוֹמָא דָא (ודא הוא) רִגְלָא וְסַמְכָא רְבִיעָאָה דְּכוּרְסְיָיא, אִתְתַּקָּנוּ אַתְוָון וְאִתְיַישְׁרוּ עַל דּוּכְתַּיְיהוּ. וְעִם כָּל דָּא, עַד יוֹם שְׁתִיתָאָה דְּאִתְתַּקַּן דִּיוּקְנָא דְּאָדָם תִּקּוּנָא כְּדָקָא יָאוּת לָא אִתְיְישַׁב בְּדוּכְתֵּיהּ. וּכְדֵין אִתְתַּקַּן כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה וְכוּרְסְיָיא תַּתָּאָה. וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ אִתְיַישְׁבוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ. וְאַתְוָון כֻּלְּהוּ אִתְתַּקְּנָן עַל גַּלְגַּלּוֹי בִּפְשִׁיטוּ דְּטוּפְסִירָא דְּקוּטְרָא.

וְיוֹמָא רְבִיעָאָה אִיהוּ יוֹמָא מָאִיס מִבּוֹנִים כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים א':ו') בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי. דְּהָא נְהוֹרָא דָא אַזְעִירַת גַּרְמָהּ וּנְהִירוּ דִילָהּ. וּקְלִיפִּין אִתְקְנוּ עַל דּוּכְתַּיְיהוּ. כָּל אִנּוּן נְהוֹרִין דְּנָהֲרָן כֻּלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַאי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְאַתְקָנָא בְּהוּ כּוּרְסְיָיא דְּדָוִד.

אִלֵּין נְהוֹרִין מְצַיְירָן צִיּוּרָא דִּלְתַתָּא לְאַתְקָנָא צִיּוּרָא דְּכֻלְּהוּ דְּאִנּוּן בִּכְלָלָא דְּאָדָם צִיּוּרָא פְּנִימָאָה. דְּכָל צִיּוּרָא פְּנִימָאָה אִקְרֵי הָכִי. וּמֵהָכָא כָּל צִיּוּרָא דְּאִתְכְּלִיל בְּאִתְפַּשְׁטוּ דָא אִקְרֵי אָדָם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל לה) אָדָם אַתֶּם. אַתֶּם קְרוּיִן אָדָם וְלֹא שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

וְכָל רוּחָא אִקְרֵי אָדָם. רוּחָא דְּסָטָר קַדִּישָׁא גּוּפָא דִּילֵיהּ לְבוּשָׁא (דאדם) אִיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב י':י"א) (יתרו סוף עה, וריש עו) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וְגוֹ' בְּשָׂרָא דְאָדָם לְבוּשָׁא אִיהוּ. וּבְכָל אָתָר כְּתִיב בְּשַׂר אָדָם, אָדָם לְגוֹ. בָּשָׂר לְבוּשָׁא דְּאָדָם גּוּפָא דִילֵיהּ.

טְסִירִין דִּלְתַתָּא דְּאִתְהַתְּךָ בְּהִתּוּכָא דְרוּחָא דָא. אִצְטַיְירוּ מִנַּיְהּ צִיּוּרִין דְּאִתְלַבְּשָׁן בִּלְבוּשָׁא אָחֳרָא. כְּגוֹן צִיּוּרָא דִּבְעִירֵי דַכְיָין (דברים י"ד:ד'-ה') שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים אַיָּל וּצְבִי

וַיַּחְמוֹר וְגו' אִנּוּן דְּבָעְיִין לְאִתְכְּלָלָא בִּלְבוּשָׁא דְּאָדָם הַהוּא רוּחָא פְּנִימָאָה דְּאִנּוּן סִטְרִין (ס"א ציורין), סָלִיק בְּהַהוּא שְׁמָא דְּאִתְקְרֵי בָּהּ גּוּפָא דִּילֵיהּ לְבוּשָׁא דְּהַהוּא שְׁמָא בְּשַׂר שׁוֹר. שׁוֹר אִיהוּ פְּנִימָאָה דְּהַהוּא גּוּפָא. בָּשָׂר דִּילֵיהּ לְבוּשָׁא. וְכֵן כֻּלְּהוּ.

כְּגַוְונָא דָּא בְּסִטְרָא אָחֳרָא מְסָאֲבָא, רוּחָא דְּאִתְפַּשַּׁט בִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת נַפְקָא מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבוּ לָאו אִיהוּ אָדָם. וּבְגִין כָּךְ לָא סָלִיק בִּשְׁמָא דָּא. שְׁמָא דְּהַהוּא רוּחָא טָמֵא לָא סָלִיק בִּשְׁמָא דְּאָדָם וְלֵית בֵּיהּ חוּלְקָא. גּוּפָא דִּילֵיהּ לְבוּשָׁא דְּהַהוּא טָמֵא בָּשָׂר טָמֵא יִטְמָא לְגוֹ בְּשַׂר לְבוּשָׁא דִּילֵיהּ, בְּגִין כַּךְ בְּעוֹד דְּשָׁרֵי הַהוּא רוּחָא בְּהַהוּא גּוּפָא אִתְקְרֵי טָמֵא. נָפַק רוּחָא מֵהַהוּא לְבוּשָׁא לָאו אִקְרֵי טָמֵא וְלָא סָלִיק הַהוּא לְבוּשָׁא בִּשְׁמָא. טְסִירִין לְתַתָּא דְּאִתְהַתָּךְ בְּהַתּוּכָא דְּרוּחָא דָּא. אִצְטַיְירָן מִנֵּיהּ צִיּוּרִין דְּאִתְלַבְּשָׁן בִּלְבוּשָׁא אָחֳרָא כְּגוֹן צִיּוּרֵי בְּעִירֵי מְסָאֲבֵי. וְאוֹרַיְיתָא פָּתַח בְּהוּ (ויקרא י״א:כ״ט) וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא. כְּגוֹן חֲזִיר וְעוֹפֵי וּבְעִירֵי דְּהַהוּא סִטְרָא רוּחָא סָלִיק בְּהַהוּא שְׁמָא גּוּפָא לְבוּשָׁא דִּילֵיהּ. וְגוּפָא בְּשַׂר חֲזִיר אִקְרֵי. חֲזִיר לְגוֹ בְּשָׂרָא לְבוּשָׁא דִּילֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ אִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין מִתְפָּרְשָׁן. אִלֵּין אִתְכְּלִילוּ בָּרָזָא דְּאָדָם. וְאִלֵּין אִתְכְּלִילוּ בָּרָזָא דְּטָמֵא. כָּל זִינָא אָזִיל לְזִינֵיהּ וְאִתְהַדַּר לְזִינֵיהּ.

נָהוֹרִין עִלָּאִין דְּקָא מְנַהֲרִין נַהֲרִין בְּהַהוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְכוּ' לְאִצְטַיְירָא לְתַתָּא צִיּוּרִין כְּדְקָא חָזֵי. דִּכְתִיב וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְגו'. וְלִמְשׁוֹל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. שָׁלְטָנוּ דִּתְרֵין נָהוֹרִין דְּא אִיהוּ שָׁלְטָנוּ כְּדְקָא חָזֵי.

מָאוֹר גָּדוֹל שָׁלְטָנוּ בְּיוֹמָא. מָאוֹר קָטָן שָׁלְטָנוּ בְּלֵילְיָא. וְרָזָא דָּא מֵהָכָא שָׁלְטָנוּתָא דִּדְכוּרָא בְּיוֹמָא לְמָנָאָה (נ"א למלאה) בֵּיתֵיהּ דְּאִצְטְרִיךְ וּלְאַעֲלָא בֵּיהּ טָרְפָּא וּמְזוֹנָא. כֵּיוָן דְּעָאל לֵילְיָא וְנוּקְבָא נָקִיט כֹּלָּא לֵית שׁוּלְטָנוּ דְּבֵיתָא בַּר בְּנוּקְבָא, דְּהָא כְּדֵין שָׁלְטָנוּ דִּילָהּ (ולא דדכורא) דִּכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ. הִיא וְלֹא הוּא. מֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם דִּדְכוּרָא. מֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה דְּנוּקְבָא.

(מאור גדול דא הוא שמשא ואית ביה תרין עשר פתחין. אית ביה תרי עשר שעתי. ושמשא שליט על יומא. מאור קטן אית ביה תרי עשר פתחין ודא סיהרא ושלטא על ליליא. ולילי׳א אית ביה תריסר שעתי. ועל דא ביום ההוא יהיה י׳ אחד ושמו אחד. שמשא ותריסר פתחין אתעבידן י"ג מכילן דרחמי. ליל סיהרא ותריסר פתחין ואתעבידו י"ג ואתעבידו שמשא וסיהרא חד. ויום ולילה אחד. הדא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ורזא דא לעילא).

וְאֵת הַכּוֹכָבִים. כֵּיוָן דְּנוּקְבָא פְּקִידַת בֵּיתָא וְאִתְכְּנִיסַת לְבַעֲלָהּ לֵית שׁוּלְטָנוּ לְבֵיתָא אֶלָּא לְעוּלְמָתָן דְּאִשְׁתָּאֲרָן בְּבֵיתָא לְאַתְקָנָא כָּל תִּקּוּנֵי בֵּיתָא. וּבָתַר אִתְהַדַּר בֵּיתָא לְשָׁלְטָנוּ דְּדָכוּרָא בִּימָמָא כֻּלָּא כְּדְקָא חָזֵי:

פרק יא

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת. דָּא מָאוֹר וְדָא מָאוֹר. בְּגִין כַּךְ אִנּוּן נְהוֹרִין דְּסָלְקֵי לְעֵילָא אִקְרוּן מְאוֹרֵי אוֹר. וְאִנּוּן נְהוֹרִין דְּנָחֲתוּ לְתַתָּא אִקְרוּן מְאוֹרֵי אֵשׁ דְּאִנּוּן דַּרְגִּין לְתַתָּא וְשָׁלְטֵי כָּל יוֹמוֹי דְחוֹל. וְעַל דָּא כַּד נָפִיק שַׁבַּתָּא מְבָרְכִין עַל שְׁרָגָא דְּהָא אִתְיְהִיב לוֹן רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה. אֲצְבָּעָן דְּבַר נָשׁ אִנּוּן סִתְרָא דְּדַרְגִּין וְרָזִין דְּלֵעֵילָא, וְאִית בְּהוּ פְּנִימָאִין וַאֲחוֹרִים. אֲחוֹרִים אִנּוּן לְבַר וְאִנּוּן רֻמְזָ לְטוֹפְרִין דְּאֲצְבָּעָן. וּבְגִין כָּךְ אִית רְשׁוּ לְאִסְתַּכָּלָא בְּטוֹפְרִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת דְּהָא נָהֲרִין מֵהַהוּא שְׁרָגָא וְנָהֲרִין מֵהַהוּא אֵשׁ לְשַׁלְטָאָה.

אִלֵּין אִתְחַזְיָין, אֲצְבָּעָן לְגוֹ לָא אִית רְשׁוּ לְאִתְחַזְיָא בְּהַהוּא שְׁרָגָא דְּהָא מִלְּעֵילָא נָהֲרִין וְאִקְרוּן פָּנִים פְּנִימָאִין. וְרָזָא דָא וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ. דְּלָא יִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בְּאֲצְבָּעָן לְגוֹ בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. (שבת ל"ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי אִלֵּין פָּנִים דִּלְבַר דְּאִתְרְמִיזוּ בְּטוּפְרֵי. (שם) וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ אִלֵּין אֲצְבָּעָן לְגוֹ. אִלֵּין שָׁלְטֵי בְּשַׁבַּתָּא וְאִלֵּין שָׁלְטֵי בַּחוֹל.

וּבְיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט בִּלְחוֹדוֹי בְּאִנּוּן פָּנִים פְּנִימָאִין עַל כּוּרְסֵי (ה) יְקָרֵיהּ וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילָן בֵּיהּ וְשָׁלְטָנוּתָא דִילֵיהּ אִיהוּ. וּבְגִין כָּךְ אַחְסִין נַיְיחָא לְכָל עָלְמִין. וַיַּרְתִּין יְרוּתָא דְּיוֹמָא דָא עַמָּא קַדִּישָׁא דְּאִקְרוּן עַמָּא חַד בְּאַרְעָא. מְאוֹרֵי אוֹר מִסְטָרָא דְּיַמִּינָא דְּאִיהוּ אוֹר קַדְמָאָה דְּהַוָה בְּיוֹמָא קַדְמָאָה. דְּבְיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא נָהֲרִין אִנּוּן מְאוֹרֵי אוֹר בִּלְחוֹדַיְיהוּ וְשָׁלְטִין. וּמִנַּיְיהוּ נָהֲרִין כֻּלְּהוּ לְתַתָּא.

וְכַד נָפִיק שַׁבַּתָּא גְּנִיזִין (אנון) מְאוֹרֵי אוֹר דְּלָא אִתְגַּלְיָין. וּמְאוֹרֵי הָאֵשׁ שָׁלְטִין כָּל חַד וְחַד עַל דּוּכְתַּיְיהוּ. אֵימָתַי שָׁלְטִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד מַעֲלֵי יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיכוּ לְאִתְנַהֲרָא מֵהַהוּא שְׁרָגָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וְשׁוֹב. דְּלָא יָכִיל עֵינָא לְמִשְׁלַט בְּהוּ בְּגִין דְּאִנּוּן רָצוֹא וְשׁוֹב. חַיּוֹת דְּאִתְגַּלְיָין אִנּוּן דְּהַהוּא אוֹפָן קָאִים בְּגַוַּוייְהוּ, וּמָאן אִיהוּ דָּא מטטרון דְּאִיהוּ רַב וְיַקִּיר מִשְׁאָר אִלֵּין (נ"א חיילין), וְעִלָּאָה חֲמֵשׁ מְאָה פַּרְסֵי.

חַיּוֹת דְּמַטַּמְרָן אִנּוּן (רביאן) תְּחוֹת תְּרֵין אַתְוָון עִלָּאִין דְּאִתְכַּסְיָין. י"ה אַתְוָון שַׁלִּיטִין עַל ו"ה. אִלֵּין רְתִיכָא לְאִלֵּין. וְהַהוּא טְמִירָא לְכָל טְמִירִין דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא וְרָכִיב עַל כֻּלָּא. חַיּוֹת דְּאִתְגַּלְיָין אִנּוּן לְתַתָּא תְּחוֹת אִלֵּין עִלָּאִין דְּמַטַּמְרָן, וְאִתְנַהֲרָן מִנַּיְיהוּ, וְנָטְלִין בְּגִינַיְיהוּ.

חַיּוֹת עִלָּאִין כֻּלְּהוּ כְּלִילָן (בראשית לג ע"ב) בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְהָיוּ לִמְאוֹרוֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. כֻּלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַהוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. רָקִיעַ שֶׁעַל גַּבֵּי הַחַיּוֹת דָּא הַהוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ"ב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח דָּא הַהוּא קַדְמוֹן (נ"א ה' קדמאה).

דְּהָא מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה לֵית מָאן דְּיָכִיל לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַע. מַאי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאִיהוּ סָתִים בְּמַחֲשָׁבָה. וּמַחֲשָׁבָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טְמִירָא סְתִימָא עִלָּאָה. מַחֲשָׁבָה דְּבַר נָשׁ בְּכָל עָלְמָא (ס"א לא יכיל) לְאִתְדַּבְּקָא וּלְמִנְדַע לָהּ. מִלִּין דְּתַלְיָין בְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה לֵית מָאן דְּיָכִיל לְאִתְדַּבְּקָא לוֹן. מַחֲשָׁבָה (עלאה) מַמָּשׁ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. לְגוֹ מִן מַחֲשָׁבָה מַאן אִיהוּ דְּעָבִיד רַעֲיוֹנֵי. דְּהָא לֵית סוּכְלְתָנוּ לְמִשְׁאַל כָּל שֶׁכֵּן לְמִנְדַע.

פרק יב

אֵי"ן סו"ף לֵית בֵּיהּ רִשׁוּמָא כְּלָל וְלָא תַלְיָא שְׁאֵלְתָּא בֵּיהּ וְלָא רַעֲיוֹנָא לְאִסְתַּכְּלוּתָא דְּמַחֲשָׁבָה כְּלָל. מִגּוֹ סְתִימָא דְסְתִימָא, מֵרֵישׁ נְחִיתוּ דְּאֵין סוֹף, נְהִיר נְהִירוּ דַּקִּיק וְלָא יְדִיעַ. סְתִים בְּסְתִימוּ (נ"א ברשימו) כְּחִדּוּדָא דְמַחֲטָא. רָזָא סְתִימָא דְמַחֲשָׁבָה לָא יְדִיעַ עַד דְּאִתְפְּשַׁט נְהִירוּ מִנֵּיהּ. בְּאָתַר דְּאִית בֵּיהּ רְשִׁימִין דְּאַתְוָון כֻּלְּהוּ. מִתַּמָּן נַפְקָן.

בְּרֵישׁ כֹּלָּא. א רֵישָׁא וְסוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין. רְשִׁימוּ דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ דַּרְגִּין כֻּלְּהוּ. וְלָא אִקָּרֵי אֶלָּא אֶחָד. לְאַחֲזָאָה דְּאַף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ דִּיוּקְנִין סַגִּיאִין לָאו אִיהוּ אֶלָּא חַד. וַדַּאי אִיהוּ אָת דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין תַּלְיָין בֵּיהּ.

רֵאשִׁיתָא דְּאָלֶ"ף טְמִירוּ דְּרָזָא דְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה. וְהַהוּא אִתְפַּשְׁטוּ דְּהַהוּא רְקִיעַ עִלָּאָה כֹּלָּא סָתִים בְּהַהוּא רֵישָׁא. בְּגִין דְּכַד נָפִיק א' מֵהַאי רָקִיעַ בְּדִיוּקְנָא דְּרָזָא דְּרֵישָׁא דְּמַחֲשָׁבָה נַפְקָא. בְּהַהוּא אֶמְצָעִיתָא דְּאָלֶ"ף שִׁית דַּרְגִּין כְּלִילָן בֵּיהּ רָזָא דְּכֻלְּהוּ חַיּוֹת טְמִירִין עִלָּאִין (ס"א דסליקן) (ס"א דתליין) מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה.

חַד נְהִירוּ דְּנָהִיר וְאִתְגְּנִיז. דְּהָא נְהִירוּ דְּאָת (ט) דְּבְרֵאשִׁית (ס"א ב' דבראשית). חוֹם הַיּוֹם דְּהַוָה אַבְרָהָם יָתִיב פֶּתַח הָאֹהֶל דְּאִיהִי פִּתְחָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְחוֹם הַיּוֹם נָהִיר עַל הַהוּא פִּתְחָא וְנָהֲרָא מִתַּמָּן.

תְּנֵינָא נְהִירוּ דְּאָזִיל לְאִתְחַשְׁכָא לְעֵת פְּנוֹת עֶרֶב. רָזָא דְצִלּוֹתָא דְּיִצְחָק לְאִתְקָנָא הַאי דַּרְגָּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ד:ס"ג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב. אִסְתַּכְּלוּתָא דְּעֶרֶב וַחֲשׁוֹכָן כֻּלְּהוּ לְגַבֵּיהּ. בְּהַאי פְּנוֹת עֶרֶב וְאִסְתַּכַּל נ"א אִסְתְּחַן יַעֲקֹב בְּהַהוּא מְמַנָּא דְעֵשָׂו. תְּלִיתָאָה נְהִירוּ דְּכָלִיל תְּרֵין אִלֵּין. נְהִירוּ דְּנָהִיר בְּאַסְוָותָא. רָזָא דִכְתִיב בְּיַעֲקֹב (בראשית לכ) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְגו'. וַדַּאי כַּד אִתְכְּלִיל בְּהַהוּא פְּנוֹת עֶרֶב. מִכָּאן וּלְהָלְאָה וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. דָּא אִיהוּ נְצַח יִשְׂרָאֵל.

עַל יְרֵכוֹ יְרֵכוֹ כְּתִיב וְלֹא יְרֵכָיו, דְּא דַרְגָא רְבִיעָאָה. דְּלָא (קעא א) אִתְנַבֵּי בַּר נָשׁ מִתַּמָּן עַד דְּאָתָא שְׁמוּאֵל, וְעַלֵּיהּ כְּתִיב, (שמואל א טו) וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּדֵין אִתְקַן דְּהַוָה חָלְשָׁא מִכַּד אִסְתַּכַּן יַעֲקֹב אֲבִינוּ בִּמְמַנָּא דְעֵשָׂו.

(תקונים כ"ה) וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ כַּד אָתָא לְגַבֵּי דְיַעֲקֹב נְטַל תּוּקְפָּא מֵהַהוּא פְּנוֹת עֶרֶב בְּדִינָא תַּקִּיפָא. וְיַעֲקֹב הֲוָה אִתְכְּלִיל בֵּיהּ וְלָא יָכִיל לֵיהּ. וַיַּרְא כִּי לא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ. נְטַל תּוּקְפָּא דְדִינָא מִתַּמָּן. בְּגִין (קמו א, קסו א, קעא א) דְּיַרְכָא אִיהוּ לְבַר מִגּוּפָא. דְּיַעֲקֹב גּוּפָא הֲוָה, וְגוּפֵיהּ הֲוָה כְּלִיל בְּרָזָא דִתְרִין דַּרְגִּין בְּרָזָא דְאַקְרֵי אָדָם. כֵּיוָן דְּנָטַל תּוּקְפָּא לְבַר מִגּוּפָא, מִיָּד וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב.

וְלָא אִתְנַבֵּי בַּר נָשׁ מִתַּמָּן עַד דְּאָתָא שְׁמוּאֵל. וְעַל דָּא נֵצַח יִשְׂרָאֵל כְּתִיב בֵּיהּ כִּי לא אָדָם הוּא. יְהוֹשֻׁעַ אִתְנַבֵּי מֵהוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה דִּכְתִיב (במדבר כ"ז:כ') וְנָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו. הוֹד. וְדָא דַרְגָא חֲמִישָׁאָה. נְצַח יַרְכָא שְׁמָאלָא דְיַעֲקֹב. וּבְגִין כַּךְ אֲתָא דָוִד וְכָלִיל לֵיהּ בִּימִינָא דִכְתִיב, (תהילים ט"ז:י"א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח. יְמִינְךָ לָא כְּתִיב אֶלָּא בִּימִינֶךָ.

מַאי טַעְמָא אִתְחַלַּשׁ יַרְכָא דְיַעֲקֹב, בְּגִין דְּאִתְקָרֵב בֵּיהּ סִטְרָא מְסָאֲבָא וְנָקִיט תּוּקְפָּא מִנֵּיהּ וְאִתְעַכַּב עַד שְׁמוּאֵל, וְעַל דָּא (שמות קיא ע"א) אֲתָא לְאַדְכָּרָא דְּדָא אִיהוּ יַרְכָא דְיִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב וְגַם נֶצַח יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כָּל מִילּוֹי הֲווּ בְּדִינָא בְּשֵׁירוּתָא וּבְסוֹפָא.

וְתוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּלִיל לֵיהּ לְבָתַר בְּהוֹד. אֵימָתַי לְבָתַר דְּמָשַׁח מַלְכִין. וְעַל דָּא שָׁקִיל אִיהוּ (תרומה קמח ע"א) כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. מַה מֹּשֶׁה וְאַהֲרֹן בִּתְרִין סִטְרִין דִּלְעֵילָא, אַף הוּא לְתַתָּא כְּגַוְונָא דְּאִנּוּן תְּרִין סִטְרֵי. וּמָאן אִנּוּן. נֶצַח וְהוֹד. כְּגַוְונָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דִּלְעֵילָא. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין אֲחִידָן דָּא בְּדָא דִּכְתִיב, (תהילים צ"ט:ו') מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. דְּהָא שִׁית סִטְרִין אִתְכְּלִילוּ וְאֲחִידָן דָּא בְּדָא.

פרק יג

כְּמָה דְּאִלֵּין אֲחִידָן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּשְׁמוּאֵל, אוּף הָכִי אֲחִידָן (ס"א דא בדא) יַעֲקֹב מֹשֶׁה וְיוֹסֵף. יַעֲקֹב מְאִירֵיהּ דְּבֵיתָא. מִית יַעֲקֹב נְטַל מֹשֶׁה בֵּיתָא וּמַנֵּי לָהּ בְּחַיָּיו. יוֹסֵף עַל יְדֵי דְיַעֲקֹב וּמֹשֶׁה הֲוָה צַדִּיק. (ותרווייהו לא שמשו ביתא אלא ביוסף בגין דהוה צהק).

יַעֲקֹב בְּיוֹסֵף נְטַל בֵּיתָא דִכְתִיב, (בראשית ל"ז:ב') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. מֹשֶׁה לָא שְׁמֵשׁ בָּהּ עַד דְּנָטַל לֵיהּ לְיוֹסֵף. כַּד נָפְקַת שְׁכִינְתָּא מִן גָּלוּתָא לָא יָכִיל לְאִזְדַּוּוגָא בָּהּ אֶלָּא בְּיוֹסֵף דִּכְתִיב, (שמות י"ג:י"ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. אַמַּאי כְּתִיב עִמּוֹ. אֶלָּא גּוּפָא לָא אִזְדַּוּוג בְּנוּקְבָא עַד דְּאִזְדַּוּוג בַּהֲדֵי בְּרִית. וְעַל דָּא מֹשֶׁה נָטַל לֵיהּ לְיוֹסֵף עִמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּהַוָה עִמֵּיהּ שַׁמֵּשׁ בְּנוּקְבָא כְּדְקָא יָאוֹת. וּבְגִין כָּךְ יַעֲקֹב מֹשֶׁה וְיוֹסֵף כְּחָדָא אִזְלֵי.

יַעֲקֹב מִית וְגוּפֵיהּ אֶעֱלוּ לֵיהּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. יוֹסֵף מִית גּוּפֵיהּ לָא אִתְקַבַּר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא אֶלָּא גַּרְמוֹי. מֹשֶׁה (מית) לָא הַאי וְלָא הַאי. אַמַּאי. אֶלָּא יַעֲקֹב בַּעֲלָהּ קַדְמָאָה דְּמַטְרוֹנִיתָא הַוָּה. מִית יַעֲקֹב אִזְדַּוְוגָא בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה. וּבְעוֹד דְּהַוָּה מֹשֶׁה בְּהַאי עָלְמָא מָנֵי לָהּ כְּדְקָא יָאוּת וְאִיהוּ הַוָּה בַּעֲלָהּ תִּנְיָינָא.

יַעֲקֹב אָעִילוּ לֵיהּ לְאַרְעָא קַדִּישָׁא גּוּפֵיהּ שְׁלִים בְּגִין דְּאִיהוּ גּוּפָא. יוֹסֵף גַּרְמוֹי וְלָא גּוּפֵיהּ בְּגִין דְּגַרְמִין אִנּוּן חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא וְכֻלְּהוּ נַפְקֵי מֵהַהוּא צַדִּיק. וְצַדִּיק צְבָאוֹת אִקְרֵי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכָל צְבָאוֹת וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין מִנֵּיהּ נָפְקִין. וְעַל דָּא גַּרְמוֹי דְּאִנּוּן צְבָאוֹת אֶעֱלוּ בְּאַרְעָא.

מֹשֶׁה הַוָּה לְבַר וְלָא עָאל תַּמָּן לָא גּוּפֵיהּ וְלָא גַּרְמוֹי אֶלָּא אֶעֱלַת שְׁכִינְתָּא בְּאַרְעָא. בָּתַר דְּמִית מֹשֶׁה וְאִתְהַדְּרַת לְבַעֲלָהּ קַדְמָאָה וַדַּאי אִיהוּ יַעֲקֹב. מִכָּאן נוּקְבָא דְּאִתְנְסִיבַת בִּתְרֵין, בְּהַהוּא עָלְמָא אֲהַדְּרַת לְקַדְמָאָה. מֹשֶׁה הַוָּה לְבַר כְּיָון דְּבַעֲלָהּ קַדְמָאָה הַוָּה בְּאַרְעָא.

מֹשֶׁה זָכָה בְּחַיָּיו מַה דְּלָא זָכָה בֵּיהּ יַעֲקֹב. יַעֲקֹב שִׁמֵּשׁ בָּהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, מֹשֶׁה בְּהַאי עָלְמָא. וְאִי תֵּימָא דִּגְרִיעוּ דְּמֹשֶׁה הַוָּה. לָאו הָכִי. אֶלָּא כַּד נַפְקֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם מִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא הַוָּה. וְכָל אִנּוּן שִׁתִּין רַבְרָבָן מֵעָלְמָא עִלָּאָה הֲווּ. וּבְהַהוּא דִּיוּקְנָא אָזְלוּ בְּמַדְבְּרָא וְחַד מִנְהוֹן לָא עָאלוּ בְּאַרְעָא. אֶלָּא בְּנֵיהוֹן תּוֹלְדִין דִּלְהוֹן כְּדְקָא חָזֵי דְּאִנּוּן תִּקּוּנָא דְּסִיהֲרָא. וְכָל עוֹבָדֵי אַרְעָא תִּקּוּנָא דְּסִיהֲרָא הַוָּה.

מֹשֶׁה שִׁמֵּשׁ בְּסִיהֲרָא בְּעוֹד דְּאִיהוּ בְּגוּפָא וּמַנֵּי לָהּ לְרָעוּתֵיהּ. כַּד אִתְפַּטַּר מֵהַאי עָלְמָא סָלִיק בְּסִלִּיקוּ עִלָּאָה בְּרוּחָא קַדִּישָׁא וְאִתְהַדַּר בְּרוּחָא לְיוֹבְלָא עִלָּאָה וְתַמָּן אִתְדַּבְּקוּ בְּאִנּוּן שִׁיתִּין רִבּוֹא דְּהַווּ דִּילֵיהּ. מַה דְּלָא הַוָּה כֵּן לְיַעֲקֹב דְּהוּא אִתְהַדַּר בְּרוּחָא לְגוֹ שְׁמַטָּה מַה דְּלָא הַוָּה כֵּן בְּחַיָּיו (בגין) כְּיָון דְּבֵיתָא אָחֳרָא הַוָּה לֵיהּ.

וְאַרְעָא קַדִּישָׁא בְּתִקּוּנָא (דעלמא נ"א דלתתא) אִתְתַּקָּנַת בְּחַיָּלָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא לָא אִתְחֲזוֹן לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ כְּחֲדָא. אִנּוּן דְּעָלְמָא עִלָּאָה הֲווּ בְּלְחוֹדַיְיהוּ כֻּלְּהוּ בְּרוּחָא. וְאִנּוּן דְּעָלְמָא תַּתָּאָה הֲווּ בְּלְחוֹדַיְיהוּ כֻּלְּהוּ בְּגוּפָא. וְלָא אִתְחֲזוֹן לְמֶהֱוֵי אִלֵּין וְאִלֵּין גּוֹ סִיהֲרָא. אֶלָּא אִלֵּין גּוֹ סִיהֲרָא. וְאִלֵּין לְבַר. לְנַהֲרָא אִלֵּין מִגּוֹ אִלֵּין.

וְכֻלְּהוּ דְּעָאלוּ בְּאַרְעָא דִּיוּקְנָא דְּקַדְמָאֵי הֲווּ. וְלָא הֲווּ בְּסִלִּיקוּ עִלָּאָה כַּוָּותַיְיהוּ. בְּגִין דְּלָא יְהֵא דָּרָא וְלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא כְּאִנּוּן קַדְמָאֵי דְּאִתְחֲזָיָא לְהוֹן זִיו יְקָרָא דְּמָארֵיהוֹן אַפִּין בְּאַפִּין.

יַעֲקֹב שִׁמֵּשׁ בִּנְשׁוֹי בְּגוּפָא. לְבָתַר אִתְדַּבַּק רוּחָא בְּרוּחָא. מֹשֶׁה אִתְפְּרַשׁ מֵאִתְּתֵיהּ וְשִׁמֵּשׁ כַּד אִיהוּ בְּגוּפָא בְּהַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא. לְבָתַר אִתְדַּבַּק רוּחָא בְּרוּחָא עִלָּאָה טְמִירָא דִּלְעֵילָּא.

וְכָל דַּרְגִּין הָווּ מִתְדַּבְּקָן כֻּלְּהוּ כְּחָדָא. רוּחָא דְמשֶׁה דְּיוֹבְלָא אִיהוּ גּוּפֵיהּ דִּשְׁמִטָּה. רוּחָא דְיַעֲקֹב לְאִתְדַּבְּקָא בִּשְׁמִטָּה, גּוּפֵיהּ דִּנְשׁוּ הָוָה בְּהַאי עָלְמָא.

כָּל אִנּוּן נְהוֹרִין עִלָּאִין בְּדִיוּקְנָא דִּלְהוֹן לְתַתָּא בְּאַרְעָא (נ"א בדיוקנא דלהון לתתא מנהון בדיוקנא דלהון לתתא בארעא) וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. הָכָא רָזָא דְתָרִין שְׁמָהָן כְּלִילָן כְּחָדָא וְשִׁכְלוּלָא דִּלְהוֹן תְּלָתָא וְאִתְהַדְּרָן לְחַד דָּא לָקֵבל דָּא. וְאִיהוּ שְׁמָא גְּלִיפָּא מְחַקְּקָא כְּלִילָן בְּהַאי בְּרָזָא דְמְהֵימְנוּתָא:

פרק יד

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם (תהילים כ"ה:י"ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וְגו' פְּתַח הַהוּא סָבָא דְסָבִין וְאָמַר, שִׁמְעוֹן שִׁמְעוֹן מָאן הוּא דְאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. (ויאמר אלהים) מַאי נִיהוּ הָכָא הַאי אֱלֹהִים. אַדְהָכִי פָּרַח הַהוּא סָבָא דְסָבִין וְלָא חָמָא לֵיהּ. וּכְמָה דִשְׁמַע רִבִּי שִׁמְעוֹן דְּהָוָה קָרֵי לֵיהּ שִׁמְעוֹן וְלָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לְחַבְרוֹי וַדַּאי הַאי הוּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דניאל ז':ט') וְעַתִּיק יוֹמִין יָתִיב. הָא כְּעַן אִיהוּ שַׁעֲתָא לְמִפְתַּח בְּהַאי רָזָא. דְּוַדַּאי הָכָא אִית רָזָא דְּלָא אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְאִתְגַּלְיָא. וּכְעַן מַשְׁמַע דִּרְשׁוּתָא אִתְיְהִיב לְאִתְגַּלְיָא.

פְּתַח וְאָמַר לְמַלְכָּא דְּהָוָה לֵיהּ כַּמָּה בְּנַיְינִין לְמִבְנֵי. וְהָוָה לֵיהּ אוּמָנָא. וְהַהוּא אוּמָנָא לָא הָוָה עָבֵד מִדְּעַם אֶלָּא מֵרְשׁוּ דְמַלְכָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ח':ל') וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן. מַלְכָּא וַדַּאי אִיהוּ חָכְמָה עִלָּאָה לְעֵילָּא. וַעֲמוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא (איהו) מַלְכָּא לְתַתָּא. אֱלֹהִים אוּמָנָא לְעֵילָּא וְדָא אִימָּא עִלָּאָה. אֱלֹהִים אוּמָנָא לְתַתָּא וְדָא שְׁכִינְתָּא (תקונים ע"ב דף צ"ז א) דִּלְתַתָּא.

וְאִתְתָּא לֵית לָהּ רְשׁוּ לְמֶעְבַּד מִדְּעַם בְּלָא רְשׁוּת בַּעְלָהּ. וְכָל בִּנְיְינִין דְּהָווּ בְּאוֹרַח אֲצִילוּתָא הָוָה אָמַר אַבָּ"א בְּאֶמְירָה לְגַבֵּי אִמָּ"א יְהֵא כְּדֵין וּכְדֵין, וּמִיָּד הָוָה. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וַיֹּאמֶר הָוָה אָמַר לֵאלֹהִים, יְהִי אוֹר. מָארֵי דְּבִנְיָנָא אִיהוּ אוֹמֵר וְאוּמָנָא עָבִיד מִיָּד. וְהָכִי כָּל בִּנְיְינִין בְּאוֹרַח אֲצִילוּתָא הָוָה אָמַר יְהִי רָקִיעַ, יְהִי מְאוֹרֹת, וְכֹלָּא אִתְעֲבִיד מִיָּד.

כַּד מָטָא לְעָלְמָא דְּפִרוּדָא דְּאִיהוּ עוֹלָם הַנִּבְדָּלִים, אָמַר אוּמָנָא לְמָארֵי בִּנְיָנָא נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. אָמַר מָארֵי בִּנְיָנָא וַדַּאי טַב הוּא לְמֶעְבַּד לֵיהּ. אֲבָל עָתִיד הוּא לְמֶחֱטֵי קַמָּךְ בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיל הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י':א') בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ.

אִיהִי אָמְרָה בָּתַר דְּחוֹבֵיהּ תֵּלְיָא בְּאַמָּ"א וְלָא בְּאַבָּ"א אֲנָא בָּעִינָא לְמִבְרֵי לֵיהּ בְּדִיוּקְנָא דִילִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְלָא בָּעָא לְאִשְׁתַּתְּפָא בֵּיהּ אַבָּ"א.

בְּזִמְנָא דְּחָב מַה כְּתִיב (ישעיהו נ׳:א׳) וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. אָמַר מַלְכָּא לְאִמָּ"א וְלָא אֲמָרִית לָךְ דְּעָתִיד הוּא לְמֶחטֵי. בְּהַהוּא זִמְנָא תָּרִיךְ לֵיהּ וְתָרִיךְ אִמָּא עִמֵּיהּ. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, (משלי י״:א׳) בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ. בֵּן חָכָם, דָּא אָדָם דְּאִיהוּ בְּאַרַח אֲצִילוּת. וּבֵן כְּסִיל, דָּא אָדָם דִּבְרִיאָה.

קָמוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ רִבִּי רִבִּי, וְכִי אִית פִּירוּדָא בֵּין אַבָּ"א וְאִמָּ"א דְּמִסְטָרָא דְּאַבָּ"א אִיהוּ בְּאַרַח אֲצִילוּת וּמִסְטָרָא דְּאִימָּ"א בַּבְּרִיאָה. אָמַר לוֹן חַבְרַיָּיא לָאו הָכִי הוּא, דְּהָא אָדָם דְּאֲצִילוּתָא דְּכַר וְנוּקְבָא הֲוָה מִסְטָרָא דְּאַבָּא וְאִמָּ"א. וְדָא אִיהוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי אוֹר מִסְטָרָא דְּאַבָּא, וַיְהִי אוֹר מִסְטָרָא דְּאִמָּ"א. וְדָא אִיהוּ אָדָם דּוּ פַּרְצוּפִין.

אֲבָל לְהַאי לֵית בֵּיהּ צָלָם וּדְמוּת. אֶלָּא אִמָּא עִלָּאָה הֲוָה לֵיהּ חַד כְּנוּ"י דְּסָלִיק לְחוּשְׁבַּן אֱלֹהִים. וְהַהוּא כְּנוּי אִיהוּ אוֹר וְחֹשֶׁךְ. וּבְגִין הַהוּא חֹשֶׁךְ דְּהֲוָה בְּהַהוּא כְּנוּי, אָמַר אַבָּא דְּעָתִיד לְמֶחטֵי לְאָדָם דְּאֲצִילוּת (נ"א דבריאה) דְּאִיהוּ אוֹר לְבוּשׁ עִלָּאָ"ה (נ"א עליון).

וְהַאי אִיהוּ אוֹר דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן דִּגְנָזוֹ לְצַדִּיקַיָּיא. וְהַהוּא חֹשֶׁךְ דְּאִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא קַדְמָאָה לְרַשִּׁיעַיָּיא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל א ב׳:ט׳) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדַּמּוּ, וּבְגִין הַהוּא חֹשֶׁךְ דְּהֲוָה עָתִיד לְמֶחטֵי לְהַהוּא אוֹר, לָא בָּעָא אַבָּא לְאִשְׁתַּתָּפָא בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ הַהוּא אוֹר. כִּדְמוּתֵנוּ הַהוּא חֹשֶׁךְ דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא לְאוֹר. כְּגַוְונָא דְּגוּפָא דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא לְנִשְׁמְתָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב י׳:י״א) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי. חָדוּ כֻּלְּהוּ וְאָמְרוּ זַכָּאָה חוּלְקָנָא דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּלָא אִשְׁתְּמָעוּ עַד כְּעָן.

פרק טו

פָּתַח עוֹד רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (דברים ל״ב:ל״ט) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'. אָמַר חַבְרַיָּיא שִׁמְעוּ מִלִּין עַתִּיקִין דְּבָעֵינָא לְגַלָּאָה בָּתַר דְּאִתְיְהִיב רְשׁוּ עִלָּאָה לְמֵימַר. מַאי נִיהוּ דְּאָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא. אֶלָּא דָּא הוּא עִילַּת עַל כָּל עִלָּאִין. הַהוּא דְּאִתְקְרֵי עִלַּת הָעִלּוֹת עִלַּת מֵאִלֵּין עִלּוֹת. דְּלָא יַעֲבִיד חַד מֵאִלֵּין עִלּוֹת שׁוּם עוֹבָדָא עַד דְּנָטִיל רְשׁוּת מֵהַהוּא דְּעָלַיְיהּ. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא לְעֵילָּא בְּנַעֲשֶׂה אָדָם.

נַעֲשֶׂה וַדַּאי. עַל תְּרֵין אִתְּמַר. דְּאָמַר דָּא לְהַהוּא דְּלְעֵילָּא מִינֵּיהּ נַעֲשֶׂה. וְלָא עָבִיד מִדְּעַם אֶלָּא בִּרְשׁוּ וַאֲמִירָה מֵהַהוּא דְּלְעֵילָּא מִינֵּיהּ. וְהַהוּא דְּלְעֵילָּא מִנֵּיהּ לָא עָבִיד מִדְּעַם עַד דְּנָטִיל עֻצָּה מֵחַבְרֵיהּ. אֲבָל הַהוּא דְּאִתְקְרֵי עִלַּת עַל כָּל עִלּוֹת דִּילֵית לְעֵילָּא מִנֵּיהּ וְלָא לְתַתָּא שָׁוֶה לֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ׳:כ״ה) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ. אָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, דְּנָטִיל עֻצָּה מִנֵּיהּ. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא דְּאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם.

קָמוּ כֻּלְהוּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ רִבִּי הַב לָנָא רְשׁוּ לְמַלְּלָא בְּהַאי אֲתַר. אָמְרוּ וְהָא לָא אוֹקְמַת לְעֵילָּא דְּעִלּוֹת הָעִלּוֹת אָמַר לְכת"ר נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמַר לוֹן הֲווּ שְׁמָעִין אוּדְנַיְיכוּ מַה דְּפוּמְכוֹן מְמַלְּלָן. וְהָא לָא אֲמָרִית לְכוּ הַשְׁתָּא דְּאִית דְּאִתְקְרֵי עִלַּת הָעִלּוֹת וְלָאו אִיהוּ הַהוּא דְּאִתְקְרֵי עִלַּת עַל כָּל עִלּוֹת. דְּלְעִלַּת עַל כָּל עִלּוֹת לֵית לֵיהּ תִּנְיָינָא דְּנָטִיל עֵצָה מִנֵּיהּ דְּאִיהוּ יָחִיד קֶדֶם כֹּלָּא וְלֵית לֵיהּ שׁוּתָּפָא.

וּבְגִין דָּא אָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי דְּנָטִיל עֵצָה מִנֵּיהּ, דְּלָא אִית לֵיהּ תִּנְיָינָא וְלָא שׁוּתָּפָא וְלָאו חוּשְׁבָּנָא. דְּאִית אֶחָד בְּשִׁתּוּף כְּגוֹן דְּכַר וְנוּקְבָא וְאִתְּמַר בְּהוֹן (ישעיה נא) כִּי אֶחָד קְרָאתִיו אֲבָל אִיהוּ חַד בְּלָא חוּשְׁבָּן וְלָא שִׁתּוּף. וּבְגִין דָּא אָמַר וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. קָמוּ כֻּלְהוּ וְאִשְׁתַּטָּחוּ קַמֵּיהּ וְאָמְרוּ זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּמָארֵיהּ אִסְתְּכַם עִמֵּיהּ לְגַלָּאָה רָזִין טְמִירִין דְּלָא הֲווּ מִתְגַּלְּיָין לְמַלְאָכַיָּיא קַדִּישַׁיָּיא.

אָמַר לוֹן חַבְרַיָּיא, אִית לָן לְאַשְׁלָמָא קְרָא, דְּכַמָּה רָזִין טְמִירִין אִית בְּהַאי קְרָא. (דברים ל"ב:ל"ט) אֲנִי אֲמִית וַאֲחַיֶּה וגו' אֲנִי אֲמִית וַאֲחַיֶּה בְּסִפְּירָן. אֲחַיֶּה מִסִּטְרָא דִּימָּנָא חַיֵּי. וּמִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא מוֹתָא. וְאִי לָא אִסְתַּכְּמָן תַּרְוַיְיהוּ בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא לָא אִתְקַיַּים דִּינָא. דְּאִנּוּן בְּמוֹתָב תְּלָתָא כְּחָדָא.

וּלְזִמְנִין אִסְתְּכָמוּ תְּלָתָא לְמֶעְבַּד דִּינָא, וְיֵיתֵי י"ד (ימינא) דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים דְּאִיהוּ ידו"ד יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וְדָא שְׁכִינְתָּא אִתְקְרֵי יַד יָמִין מִסִּטְרָא דְּחֶסֶ"ד. יַד שְׂמֹאל מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. יַד ידו"ד מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. כַּד בַּר נָשׁ תָּב בִּתְיוּבְתָּא הַאי יַד שַׁזִּיב לֵיהּ מִן דִּינָא. אֲבָל כַּד דָּן עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת אִתְּמַר בֵּיהּ וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל.

וְעוֹד תְּלַת זִמְנִין אִתְּמַר בְּהַאי קְרָא אֲנִי אֲנִי. דְּאִית בְּהוֹן א' א' א' י' י' י'. דְּאִתְרְמִיזוּ בְּיוּ"ד ה"י וא"ו ה"י, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וְאִית בְּהוֹן ג' ווין ו' ו' ו' וַ'אֲחַיֶּה וַ'אֲנִי וְ'אֵין דְּאִתְרְמִיזוּ בְּאִלֵּין שְׁמָהָן.

וְעִם כָּל דָּא דְּהַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא לְגַבֵּי אֱלֹהִים אֲחֵרִים. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ דְּאִתְּמַר בֵּהּ אֲנִי וָהוּ"ו. וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי דָּא סמא"ל וְנָחָ"שׁ. אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה, אֲנִי אָמִית בִּשְׁכִינְתִּי לְמַאן דְּאִיהוּ חַיָּיב. וַאֲנִי אֲחַיֶּה בָּהּ לְמַאן דְּאִיהוּ זַכַּאי. וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל דָּא יַ"ד ידו"ד דְּאִיהוּ יהו"ה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א וְאִיהוּ כוז"ו במוכס"ז כוז"ו וְכֹלָּא קְשׁוֹט. אֲבָל מַה דְּאִתְּמַר לְעֵילָּא עִלַּת עִלָּאָה דְּאִיהוּ עִלַּת עַל כָּל הָעִלּוֹת. וְהַאי רָזָא לָא אִתְמְסַר לְכָל חַכִּימָא וּנְבִיאָה (נ"א אבל מה דאתמר לעילא על עלאה דאיהו על העלות האי רזא לא אתמסר אלא לכל חכימא ונביאה).

תָּא חֲזֵי כַּמָּה עִלּוֹת אִנּוּן סְתִימִין דְּאִנּוּן מִתְלַבְּשִׁין וְאִנּוּן מוּרְכָּבִין בְּסִפִּירָן, וּסְפִירָן מֻרְכָּבָה לְגַבֵּיהוּ, דְּאִנּוּן טְמִירִין מִמַּחֲשַׁבְתָּא דִּבְנֵי נְשָׁא, וְעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (קהלת ה':ז') כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל

גְּבוֹהַּ שׁוֹמֵר וְגו'. נְהוֹרִין מְצוּחְצָחִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. וְאִלֵּין דִּמְקַבְּלִין אִנּוּן חֲשׁוֹכִין מֵאָחֳרָנִין דְּעָלַיְיהוּ דִּמְקַבְּלִין מִנַּיְיהוּ. וְעִלַּת (על כל) הָעִלּוֹת לֵית נְהוֹרָא קַיָּימָא קַמֵּיהּ דְּכָל נְהוֹרִין מִתְחַשְׁכָן קַמֵּיהּ.

פרק טז

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא עַל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת דְּאִנּוּן אָמְרֵי הַאי קְרָא. אָמַר לְהוּ בָּתַר דְּהֲווּ יָדְעִין מַה דְּהֲוָה וּמַה דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי וְאִנּוּן הֲווּ יָדְעִין דְּעָתִיד לְמֶחֱטֵי אַמַּאי בָּעוּ לְמֶעְבַּד לֵיהּ.

וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּעַזָּא וַעֲזָאֵל הֲווּ מְקַטְרְגֵי עֲלֵיהּ בְּזִמְנָא דְּאָמַר שְׁכִינְתָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם, אָמְרוּ מָה אָדָם וַתְּדָעֵהוּ. מָה אַתְּ בָּעֵי לְמִבְרֵי אָדָם, וַתְּדָעֵהוּ דְּעָתִיד לְמֶחֱטֵי קַמָּךְ בְּאִתְּתָא דִּילֵיהּ דְּאִיהִי חִשָּׁךְ. דְּאוֹר (מ"י דף כ"ח) אִיהוּ דְּכוּרָא וְחִשָּׁךְ נוּקְבָא שְׁמָאלָא חִשָּׁךְ דִּבְרִיאָה. בְּהַהוּא זִמְנָא שְׁכִינְתָּא אֲמָרַת לוֹן בְּהַאי דְּאַתּוּן מְקַטְרְגִין אַתּוּן עֲתִידִים לְמִנְפַּל. כְּדְכְתִיב וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבוֹת הֵנָּה וְגו' (חשקו בהון) וְטָעוּ בְּהוֹן וְאַפֵּיל לוֹן שְׁכִינְתָּא מִקְּדוּשָׁה דִּלְהוֹן.

אָמְרוּ חַבְרַיָּיא רִבִּי רִבִּי, אַדְּהָכִי (נ"א אי הכי) עַזָּא וַעֲזָאֵל לָא הֲווּ מִשְׁקְרִין בְּמִלּוֹלַיְיהוּ. דְּוַדַּאי בְּנוּקְבָא עֲתִיד אָדָם לְמֶחֱטֵי. אָמַר לְהוּ הָכִי אָמְרָה שְׁכִינְתָּא אַתּוּן אִזְדַּמַּנְתּוּן לְקַטְרָגָא קֳדָמַי יַתִּיר מֵחֵילָא דְּמָרוֹמָא, אִי אַתּוּן הֲוֵיתוּן שַׁפִּירִין מֵאָדָם בְּעוֹבָדַיְיכוּ יָאוֹת לְכוּ לְקַטְרָגָא עֲלֵיהּ. אֲבָל אִיהוּ עֲתִיד לְמֶחֱטֵי בְּאִתְּתָא חָדָא, אַתּוּן בִּנְשִׁין סַגִּיאִין. חִבָּתַיכוֹן יַתִּיר מִבְּנֵי נָשָׁא כְּמָה דִּכְתִיב וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגו', אֶת בַּת הָאָדָם לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִם אָדָם חָב הָא אַקְדִּים לֵיהּ תְּשׁוּבָה לְאַהֲדָרָא לְמָארֵיהּ לְאַתְקָנָא בַּמֶּה דְּחָב.

אָמְרוּ לֵיהּ חַבְרַיָּיא (רבי רבי) אִי הָכִי אַמַּאי כּוּלֵי הַאי. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא אִי לָא דְּהֲוָה הָכִי דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְצָרָא טָבָא וּבִישָׁא דְּאִנּוּן אוֹר וְחִשָּׁךְ לָא הֲוָה זְכוּ וְחוֹבָה לְאָדָם דִּבְרִיאָה. אֶלָּא (בגין) דְּאִתְבְּרִי מִתַּרְוַויְיהוּ, וּבְגִין דָּא (דברים ל:ט"ו) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְגו'. אָמְרוּ לֵיהּ כּוּלֵי הַאי אַמַּאי. וְלָא הֲוָה שַׁפִּיר דְּלָא אִתְבְּרֵי דְּלָא לְמֵיחַב וּלְגַרְמָא כָּל מַה דְּגָרִים לְעֵילָא וְלָא הֲוָה לֵיהּ לָא עוֹנֶשׁ וְלָא שָׂכָר.

אָמַר לוֹן מִן הַדִּין הֲוָה לֵיהּ לְמִבְרֵייהּ כָּךְ. בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא בְּגִינֵיהּ אִתְבְּרִיאַת דִּכְתִיב בַּהּ עוֹנָשָׁא לְרַשִׁיעַיָּיא וְאַגְרָא לְצַדִּיקַיָּיא וְלָא הֲוָה אַגְרָא לְצַדִּיקַיָּיא וְעוֹנָשָׁא לְרַשִׁיעַיָּיא אֶלָּא בְּגִין אָדָם דִּבְרִיאָה (ישעיהו מ"ה:י"ח) לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ. אָמְרוּ וַדַּאי כְּעָן שְׁמַעְנָא מַה דְּלָא שְׁמַעְנָא עַד הַשְׁתָּא, דְּוַדַּאי לָא בָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלְּתָא דְּלָאו אִיהוּ צָרִיךְ.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא אוֹרַיְיתָא דִּבְרִיאָה אִיהוּ לְבוּשָׁא דִּשְׁכִינְתָּא. וְאִי אָדָם לָא הֲוָה עָתִיד לְמִבְרֵי (למחטי) הֲוַת שְׁכִינְתָּא בְּלָא כִסּוְיָיא כְּגַוְונָא דְעָנִי. וּבְגִין דָּא כָּל מָאן דְּחָב כְּאִלּוּ אַפְּשִׁיט לִשְׁכִינְתָּא מַלְבּוּשָׁהָא. וְהַאי אִיהוּ עוֹנָשָׁא דְּאָדָם.

וְכָל מָאן דִּמְקַיֵּים פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא כְּאִלּוּ הוּא לָבִישׁ לִשְׁכִינְתָּא בִּלְבוּשָׁהָא. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ בְּכִסּוְיָא דְצִיצִית (ותפלין) (שמות כ״ב:כ״ו) כִּי הִיא כְסוּתוֹ לְבַדָּהּ הִיא שִׂמְלָתוֹ לְעוֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב בְּגָלוּתָא וְהָא אוּקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, חִשָּׁדְ אִיהוּ אוּכְמוּ דְאוֹרַיְיתָא אוֹר חֲיִורוּ דְאוֹרַיְיתָא.

פרק יז

(ואי צלותא לאו איהי שלימא כמה מלאכי חבלה רדפין אבתרה כמא דאת אמרז, (איכה א׳:ג׳) כל רודפיה השיגוה וגו׳. ובגין דא מצלין (תהילים ע״ח:ל״ח) והוא רחום יכפר עון דא סמאל דאיהו נחש. ולא ישחית דא משחית. והרבה להשיב אפו דא אף. ולא יעיר כל חמתו דא חמה. בגין דלא ירדפון בתר צלותא. וכמה מלאכי חבלה תליין מנייהו. שבעה ממנן אנון ותליין מנייהו שבעין. ובכל רקיעא ורקיעא אנון מקטרגין ותליין מנייהו עשרה אלף רבוא.

ואי צלותא סלקא שלימא בעטופא דמצוה ותפלין על רישא ודרועא׳ אתמר בהו (דברים כ״ח:י׳-י״א) וראו כל עמי הארץ כי שם ידו״ד נקרא עליך וירא ממך. שם י״י אוקמוה דאיהי תפילין דרישא. ומאן דחזי שם ידו״ד על רישא׳ בצלותא דאיהי (ידו״ד) אדנ״י׳ מיד כלהון ברחין. הדא הוא דכתיב׳ (תהילים צ״א:ז׳) יפול מצדך אלף וגו׳).

וְיַעֲקֹב בְּגִין דְּחָמָא בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא דּוֹחֲקָא דְגָלוּתָא בַּתְרָאָה בְּסוֹף יוֹמַיָּיא (אמר (בראשית כ״ח:י״א) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ובא ליליא דגלותא ואמר) (בראשית ל״ב:ח׳) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ. וּפָלִיג עַמָּא קַדִּישָׁא בְּגָלוּתָא לְג׳ סִטְרִין. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ל״ג:ב׳) וַיָּשֶׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רִאשׁוֹנָה בְּרֵישָׁא בְּגָלוּתָא דְּאֱדוֹם, וְאֶת לֵאָה וְיִלְדֶיהָ אַחֲרוֹנִים. וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים. וּבְגִין דְּחָמָא בָּתַר כֵּן עֲנִיוּתָא וְצַעֲרָא דְלָ

וְהֵיא צְלוֹתָא דְּעָטִיף כָּל צְלוֹתִין קַדְמָהָא עַד דְּיֵיעוּל צְלוֹתָא דִּילֵיהּ. בְּגִין דָּא אַקְדִּים עָנִי לְכֻלְּהוּ.

מָאן צְלוֹתָא דְּעָנִי. דָּא צְלוֹתָא דְּעַרְבִית דְּאִיהִי רְשׁוּת בַּפְנֵי עַצְמָהּ בְּלָא בַּעֲלָהּ. וּבְגִין דְּאִיהִי בְּלָא בַּעֲלָהּ אִיהִי עֲנַיָּיה יְבֵשָׁה (ברשות כל אינש) וְצַדִּיק עָנִי יָבֵשׁ דָּא זַרְעָא דְיַעֲקֹב דְּאִיהוּ בִּרְשׁוּת כָּל אוּמִין דְּעָלְמָא וְדָמְיָא לִצְלוֹתָא דְעַרְבִית דְּאִיהִי לֵילְיָא דְגָלוּתָא.

וּצְלוֹתָא דְּשַׁבָּת אִיהִי צְדָקָה לֶעָנִי כְּמָה דְאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין שֶׁמֶשׁ בְּשַׁבָּת צְדָקָה לָעֲנִיִּים (דעניים מתנחמי בארח דשמשא (בשבתא) דשבתא). וּבְגִין דְּא צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְמֶהֱוֵי אִיהוּ כְּעָנִי לְתַרְעָא דְמַלְכָּא בְּצְלוֹתָא דְּעָמִידָה בְּכָל שִׁית יוֹמִין דְּחוֹל בְּגִין שְׁכִינְתָּא. וּמִתְעַטֵּף לָהּ בְּעִטּוּפָא דְמִצְוָה דְּצִיצִית כְּעָנִי. וְיהֵא בְּתִפְלִין כְּאֶבְיוֹן לְגַבֵּי תַּרְעָא דְּאִיהוּ אדנ"י. דְּהָכִי סָלִיק לְחוּשְׁבַּ"ן הֵ"כ"ל. וְדָא אִיהוּ אֲדנָ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח.

וְכַד אַפְתַּח פּוּמֵיהּ בִּצְלוֹתָא דְעַרְבִית נְשָׁרָא קָא נָחִית בְּיוֹמִין דְּחוֹלָא לְקַבְלָא בְּגַדְפָּהָא צְלוֹתָא דִּילֵילְיָא. וְדָא נוֹרְיֵא"ל אִתְקְרֵי אוֹרִיאֵ"ל מִסְטָרָא דְּחֶסֶ"ד, וְנוֹרְיֵא"ל מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה דְּאִיהוּ נוּר דָּלִיק, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דניאל ז׳:ט׳) נְהַר דִּינוּר וְגוּ'.

וּבִצְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית אַרְיֵה נָחִית לְקַבְלָא צְלוֹתָא בְּדִרוֹעוֹי וְגַדְפּוֹי דְּאַרְבַּע גַּדְפִּין (ס"א אית) לְכָל חַיָּה דָּא מִיכָאֵל. וּבִצְלוֹתָא דְמִנְחָה שׁוֹר נָחִית לְקַבְלָא (נ"א צלותא) בְּקַרְנוֹי וְגַדְפּוֹי וְדָא גַּבְרִיאֵל.

וּבְשַׁבָּת נָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּג' אֲבָהָן לְקַבְלָא בַּת יְחִידָא דִּילֵיהּ בְּהוֹן. וְדָא רָזָא דְשַׁבָּת ש' בַּ"ת יְחִידָא דִּילֵיהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא חֵיוִון עִלָּאִין דְּאִתְקְרִיאוּ בִּשְׁמָא דְּיָיָ פָּתְחִין וְאָמְרִין (תהילים כ״ד:ז׳) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם.

בְּהַהוּא זִמְנָא מִתְפַּתְּחִין שִׁבְעָה הֵיכְלִין. הֵיכַל קַדְמָאָה הֵיכָלָא דְאַהֲבָה. תִּנְיָינָא הֵיכָלָא דְיִרְאָה. תְּלִיתָאָה הֵיכָלָא דְרַחֲמֵי. (תקונים כב). רְבִיעָאָה הֵיכָלָא דִּנְבוּאָה דְּאַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּנַהֲרָא. חֲמִישָׁאָה הֵיכָלָא דִּנְבוּאָה דְּאַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּלָא נָהֲרָא. שְׁתִיתָאָה הֵיכָלָא דְצַדָּק. שְׁבִיעָאָה הֵיכָלָא דְדִי"ן.

וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא שִׁי"ת. אֱלֹהִים הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה. וְהָכִי אִנּוּן ז' הֵיכָלִין לְתַתָּא וּלְקַבְלַיְיהוּ שִׁבְעָה קָלִין דְּהָבוּ לְיָיָ'. וְי"ח אַזְכָּרוֹת דְּבֵיהּ, דִּבְהוֹן שָׁט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּי"ח עָלְמִין (תהילים ס״ח:י״ח) בֶּרֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן דְּאִנּוּן י"ח רִבְוָון עָלְמִין וְכַמָּה נְטוּרֵי תַּרְעִין אִית לְהֵיכָלִין דִּמְקַבְּלִין צְלוֹתִין, וְכָל צְלוֹתָא לָא תֵּיעוּל אֶלָּא בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל.

וְלֵית מָאן דְּקָאִים קַמֵּי תַּרְעָא דִצְלוֹתָא. וְעָלֵיהּ אִתְּמַר (תהילים קכ״ז:ה׳) לֹא יֵבוֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר. דְּאִיהִי תַּרְעָא דְמַלְכָּא. בְּגִין דִּצְלוֹתָא אִיהִי מִצְוָה וְדָא שְׁכִינְתָּא.

וְאוֹרַיְיתָא דָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָא צָרִיךְ הַפְסָקָה בֵּינַיְיהוּ. וְצָרִיךְ לְסַלְקָא תּוֹרָה וּמִצְוָה בִּרְחִימוּ וּדְחִילוּ.

דְּכָל פִּקּוּדִין דְּעָשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה כֻּלְּהוּ תַּלְיָין מִן שֵׁם ידו"ד. כְּמָה דְאוֹקִימְנָא רָזָא דָא שְׁמִי עִם י"ה שס"ה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְזֶה זִכְרִי עִם ו"ה רמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְהָא הָכָא שס"ה וְרמ"ח. וְאִנּוּן רמ"ח תֵּיבִין בִּקְרִיאַת שְׁמַע וְאִתְיְהִיבוּ מֵרְחִימוּ (דאת י) וּדְחִילוּ דְּאָת ה'.

וּבְגִין דָּא תְּקִינוּ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאִנּוּן כְּלִילָן בְּאַבְרָהָם דְּאִתְּמַר בֵּיהּ זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי.

יִשְׂרָאֵל דְּסַלִּיק בְּיוּ"ד ה"א וא"ו ה"א. וְרָזָא דְמִלָּה יִשְׂרָאֵל עֹלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְהַבָּרְאוֹת. מַחֲשָׁבָה חָשַׁ"ב מ"ה, וּבֵיהּ תִּשְׁכַּח שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין יַעֲקֹב דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּדִיוּקְנָא דְמָארֵיהּ.

בָּנִי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּאִיהוּ בְּנִ"י בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְאִיהוּ עֵץ הַחַיִּי"ם, וְאִיהוּ אִילָנָא דְּמָזוֹ"ן לְכֹלָּא בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא אִנּוּן יִשְׂרָאֵל מְזוֹנָא דִּילֵיהּ צְלוֹתָא דְּחֶשְׁבָּא לְקָרְבָּנָא.

וּבְגָלוּתָא אִתְּמַר (בראשית ל׳:א׳) הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי. וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי קָרְבָּנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִינֵּיהּ בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא וְגוּפָא. וְכַד סַלְקָא לְגַבֵּיהּ צָרִיךְ לְאַכְלָלָא עִמֵּיהּ כָּל עֶשֶׂר סְפִירָן. דְּלֵית קְדוּשָׁה פָּחוֹת מֵעֶשְׂרָה דְּאִיהוּ קְדוּשָׁה דִּילֵיהּ. וּבְגִין דָּא כַּד בַּר נָשׁ בָּעֵי לְסַלָּקָא צְלוֹתֵיהּ בְּכָל תְּנוּעֵיהּ. (או) (אי) חִינָיָא בָּעֵי לְקַטְרָגָא לְצְלוֹתָא, צָרִיךְ לְמֶעְבַּד לֵיהּ קִירְטָא, וְרָזָא דְמִלָּה זַרְקָא מַקַּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא:

פרק יח

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר עֵלְאִין שְׁמָעוּ. תַּתָּאִין אִתְכְּנָשׁוּ. אִלֵּין מָארֵי מְתִיבְתָּא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. אֱלִיָּהוּ בְּאוֹמָאָה עָלָךְ טוֹל רְשׁוּ וּנְחִית הָכָא, דְּהָא קָרְבָּא סַגִּיאָה אִזְדַּמַּן. חֲנוֹ"ך מְמַנָּא נָחִית הָכָא, אַנְתְּ וְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּא דִּתְחוֹת יָדָךְ. דְּלָא לִיקָרָא דִילִי עֲבִידְנָא, אֶלָּא לִיקָרָא דִשְׁכִינְתָּא.

פָּתַח כְּמַלְקַדְמִין וְאָמַר. זַרְקָא וַדַּאי בְּמֵימְתָךְ לְסַלְקָא צְלוֹתָא לְהַהוּא אֲתַר יְדִיעַ, כְּמָה דְּהַהִיא אַבְנָא דְקִירְטָא דְּאִזְדְּרִיקַת לְאֲתַר יְדִיעַ, הָכִי צָרִיךְ לְסַלָּקָא מַחֲשַׁבְתִּיהּ בְּצְלוֹתֵיהּ בְּהַהִיא תַּגָּא אֶבֶן מוּכְלֶלֶת וּמְעוּטֶרֶת. דְּאִתְּמַר בָּהּ כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם דְּצָרִיךְ לְסַלָּקָא לָהּ תָּמָן. וּבְהַהוּא (אתר דסליק) לָהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ אֲפִילּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק. אַף עַל גַּב דְּאִתְּמַר בֵּיהּ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. הַהִיא אֶבֶן דְּאִיהִי י' דְּיַעֲקֹב דְּאִתְּמַר בָּהּ (בראשית מ״ט:כ״ד) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל לא יַפְסִיק. וְצָרִיךְ לְסַלָּקָא (נ"א לה) עַד אֵין סוֹף. וְכַד

נָחִית לָהּ אִתְמַר בֵּיהּ כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, דְּצָרִיךְ לְנַחֲתָא (נ"א לה) עַד אֵין תַּכְלִית, וְלָא יַפְסִיק (נ"א לה) מִנַּיְהּ לָא לְעֵילָא לָא לְתַתָּא.

לְזִמְנִין אִיהוּ בַּעֲלָהּ ו' בְּצַדִּיק בְּשִׁית פִּרְקִין דְּתָרִין שׁוֹקִין נָחַת לְגַבָּהּ בְּתָרִין שׁוֹקִין. לְזִמְנָא אִיהוּ בַּעֲלָהּ ו' בְּתָרִין (נ"א דרועין) שִׁית פִּרְקִין דְּסִלְיָקַת לְגַבָּהּ בְּתָרִין דְּרוֹעִין. לְזִמְנִין אִיהוּ בֵּן אַבָּא וְאִמָּא בֵּן י"ה צָרִיךְ לְסַלְקָא. (ס"א לה לעילא וכד) לְעֵילָא לְהּ'. וְכַד סָלְקַת תַּמָּן לְזִמְנִין אִיהִי בְּהִפּוּכָא ו' וּבֵין י' י' כְּגַוְונָא דָא א צָרִיךְ לְסַלְקָא לְגַבֵּיהּ דְּאִתְמַר בָּהּ (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

וְכַד אִיהִי סְלִיקַת לְעֵילָא, בְּרֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין סַלְקָא. וּבְגִינָהּ מַלְאָכַיָּיא אָמְרִין אַיֵּ"ה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. וְכַד סְלִיקַת לְא' (לעילא) כְּגַוְונָא דָא א, אִיהִי תַּגָּא בְּרֵישָׁא דְּא' עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ כֶּתֶ"ר. וְכַד נָחֲתָא נְקוּדָא לְתַתָּא וְאִתְעַטָּרַת נְחִיתַת בֵּיהּ כְּגַוְונָא דָא (נ"א קמץ). וְכַד סְלִיקַת אִתְקְרֵי תַּגָּא בְּרֵאשָׁא דְּטַעֲמֵי. וְכַד נְחִיתַת אִתְקְרִיאַת נְקוּדָה. וְכַד מִתְיַחֲדָן עִמָּהּ אִיהִי (אתקריאת אות) ז' כְּלִילָא מִנַּיְהּ אוֹת בְּרִי"ת דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה דְּכֹלָּא.

וּבְוַדַּאי הַאי אַבְנָא הִיא בְּנָיָא דְּכָל עָלְמִין. וּבְגִין דָּא (דברים כ"ה:ט"ו) אֶבֶן שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה לָךְ. אִיהִי מִדָּה בֵּין כָּל סְפִירָה. וּסְפִירָה דְּכָל סְפִירָה. (נ"א וכל ספירה) בָּהּ סְלִיקַת לְעֶשֶׂר. שִׁיעוּר דִּילָהּ וּבָהּ (נ"א ו' בה) אִתְעֲבִידַת אַמָּה עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹרֶךְ בֵּין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה. וְרָזָא דְמִלָּה עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ וּבֵין כֹּלָּא מֵאָה. אִיהוּ י' בֵּין פֶּרֶק וּפֶרֶק עֶשֶׂר זִמְנִין סַלְקָא לְמִדָּה. (מארי) דְּמֵאָה אַמָּה.

כָּל מִדָּה וּמִדָּה אִתְקְרֵי עוֹלָם. וְאִנּוּן י"ו שִׁיעוּר וּמִדָּה. ו' שָׁקֶל י' מִדָּה דִּילֵיהּ. וְשִׁעוּרָא דְּמִדָּה חֲמֵשׁ אַמּוֹת אוֹרֶךְ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רוֹחַב. וְאִנּוּן לָקֳבֵל שִׁעוּרָא דְּכָל רָקִיעַ דְּמַהֲלַךְ ת"ק אוּרְכֵּיהּ וְת"ק פּוּתְיֵיהּ. וְאִנּוּן ה"ה.

הֲרֵי לְךָ שִׁעוּר קוֹמָה בְּאַתְוָון יִדו"ד. דְּאָת ו' אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. חֲמֵשׁ רְקִיעִין דִּילֵיהּ ה' אִלֵּין אִתְקְרִיאוּ ה' שָׁמַיִם ה' חֲמֵשׁ רְקִיעִין דִּכְלִילָן בַּשָּׁמַיִם. חֲמֵשׁ עִלָּאִין שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם. וְאִנּוּן ה"ה חֲמֵשׁ בְּחֲמֵשׁ. ו' רְקִיעַ שְׁתֵּיתָאָה לוֹן. י' שְׁבִיעָאָה לוֹן י' שִׁבְעָה בְּשִׁבְעָה וְסָלְקִין י"ד. וְהָכִי אִנּוּן אַרְעִין שִׁבְעָה עַל גַּבֵּי שִׁבְעָה כְּגִלְדֵי בָּצָלִים. וְכֻלְּהוּ רְמִיזָן בִּתְרִין עַיְינִין.

י' אִתְקְרֵי עוֹלָם קָטָן. ו' עוֹלָם אֲרִיךְ, וְכָל מָאן דְּבָעֵי לְמִשְׁאַל שְׁאֵלְתִּין לְגַבֵּי עוֹלָם אֲרִיךְ צָרִיךְ לְאַרְכָּא בֵּיהּ. וְכָל מָאן דְּשָׁאֵיל בְּעוֹלָם קָצָר צָרִיךְ לְקַצָּרָא. וְעַל דָּא אוּקְמוּהָ בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְקַצֵּר אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ.

לְקַצֵּר בְּצָלוֹתִין (במדבר י"ב:י"ג) אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. בְּנְקוּדָה דִּי'. לְהַאֲרִיךְ (מסטרא דאות ו). וּלְהִתְנַפֵּל (דברים ט':כ"ה) (באת פ' וכולא פ"ו). וְאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְיָ כָּרִאשׁוֹנָה מ' יוֹם

ומ' לְיָלָה כֹּלָא (חד). מ"ם י' נְקוּדָה בָּאֶמְצַע אִתְעֲבִיד מַיִ"ם מִסְטָרָא דְחֶסֶ"ד צָרִיךְ לְאַרְכָּא בְּצִלּוֹתָא

וּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא וְסָלִיק ידו"ד בִּרְבִיעַ (וצריך) לְאַרְכָּא בִּתְנוּעָה דָא דְאִיהוּ רָזָא דִּתְקִיעָה. לְקַצֵּר מִסְטָרָא דִשְׁבָרִים בֵּינוֹנִי, לָא בְּקִצּוּרוּ וְלָא בְּאָרִיכוּ. בִּתְרוּעָה דְעַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא דְאִיהִי שַׁלְשֶׁלֶת דְּתַרְוַויְיהוּ שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ.

לָקֵבֵיל רְבִיעַ דְּסָלִיק אִיהוּ חוֹלָם, שְׁבָרִים לָקֵבֵיל שְׁבָא. דָּא בָּעָא לְסַלְקָא קָלָא וְדָא בָּעָא לְנַחֲתָא לָהּ. וּבְגִין דָּא אִנּוּן שְׁבָרִים בַּחֲשַׁאי שְׁכִינְתָא תַּתְאָה וְקָלָא לָא יִשְׁתְּמַע כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל א א׳:י״ג) וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע. תְּרוּעָה דָא שַׁלְשֶׁלֶת אָחִיד בְּתַרְוַויְיהוּ.

וְאִית כְּגַוְונָא דְרָקִיעַ הַמַּאֲרִיךְ בֵּיהּ תֵּיבָה וְאִיהִי נְקוּדָה חִירִיק כְּגַוְונָא דְחוֹלָם. לֵית נְקוּדָה דְּלֵית כְּגַוְונָא דִילָהּ בְּטַעֲמֵי. סֶגוֹל לְגַבֵּי סְגוֹלְתָא. שְׁבָא לְגַבֵּי זָקֵף גָּדוֹל. כֻּלְּהוּ תִּשְׁכַּח לוֹן נְקוּדֵי לְגַבֵּי טַעֲמֵי לְמָאן דְּיָדַע רָזִין טְמִירִין.

פְּתַח וְאָמַר זַרְקָא מַקַּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָא. (פתח נקודת ימין יי מלך. נקודת סגול שמאלא יי מלך. באמצעיתא יי ימלוך לתתא. רבי אחא אמר יי מלך דא עלמא עלאה. יי מלך דא תפארת. יי ימלוך דא ארון הברית):

פרק יט

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ (ר"ת תה"ו) הָא אוּקְמוּהָ כָּל אֲתַר דְּכְתִיב אֵלֶּה פָּסַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאִלֵּין תּוֹלְדִין דְּתוֹהוּ דְּאִתְרְמִיזוּ בַּקְּרָא תִּנְיָינָא וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ. וְאִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְמָר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא עָלְמִין וּמַחְרִיבָן. וּבְגִין דָּא אַרְעָא הֲוָה תּוֹהָה וּבוֹהָה.

אֵיךְ בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמִין לְחָרְבָא לוֹן. שַׁפִּיר הֲוָה דְּלָא לְבָרֵי לוֹן. אֶלָּא וַדַּאי הָכָא אִיכָּא רָזָא. מַאי אִיהוּ וּמַחֲרִיבָן. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יְשֵׁצֵי עוֹבְדֵי יְדוֹי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּא שְׁמַיָּיא אִתְּמָר בְּהוּ (ישעיהו נ״א:ו׳) כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְגוּ'. אִם כֵּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד וּמָחֵי.

אֶלָּא רָזָא דְמִלָּה כְּדֵין הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא עָלְמָא וּבְרָיֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא כְּמָה דְאוּקְמוּהָ בְּרֵאשִׁית, דְּאִתְּמָר בָּהּ (משלי ח׳:כ״ב) יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ. וּבְהַאי רֵאשִׁית בָּרָא יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא וְאִיהִי סָמִיךְ לוֹן בֵּיהּ. בְּגִין דִּבְרִית כְּתִיב בֵּיהּ בִּבְ'רֵ'א'שׁ'י'ת. וְאִתְּמָר בֵּיהּ (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגוּ'. וְאִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְּמָר בְּהוֹן (תהילים קט״ו:ט״ז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ וְגוּ'. וְאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים כְּלִילָא מִשְּׁבַע אַרְעִין דְּעָלַיְיהוּ אָמַר דָּוִד מַלְכָּא (תהילים קט״ז:ט׳) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וּבָרָא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא בַּתְרֵיהּ עַל תֹּה"וּ, וְלֵית תַּמָּן יְסוֹדָא דְּאִיהוּ בְּרִי"ת דְּסָמִיךְ לוֹן. בְּגִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְמִיתַּן אוֹרַיְיתָא לְאוּמִין דְּעַלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּאִיהוּ בְּרִית מִילָה מַמָּשׁ, וְלָא בָּעוּ לְקַבְּלָא לֵיהּ, וְאִשְׁתָּאֲרַת אַרְעָא חֲרֵבָה וְיבֵשָׁה.

וְדָא אִיהוּ יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. יִקָּווּ הַמַּיִם דָּא אוֹרַיְיתָא. אֶל מָקוֹם אֶחָד אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּנִשְׁמָתַיְיהוּ תַּלְיָין מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִתְמָר בֵּיהּ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. כְּבוֹד יְיָ שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. מִמְּקוֹמוֹ שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה. וְכֵיוָן דְּאִנּוּן נִשְׁמָתַיְיהוּ מִתַּמָּן, שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ וַדַּאי ידו"ד וְאִתְמַר בְּהוֹן (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ. וְדָא אִיהוּ יִקָּווּ הַמַּיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד.

וְאוֹרַיְיתָא אִיהִי יְשׁוּבָא דְּעַלְמָא. וְאוּמִין דְּעַלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּלָא קַבִּילוּ לָהּ אִשְׁתָּאֲרוּ חֲרִבִין וְיבֵשִׁין. וְדָא אִיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָא עָלְמִין וּמַחֲרִיבָן אִלֵּין דְּלָא נָטְרִי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, לָא דִּישֵׁצֵי אִיהוּ עוֹבָדוֹי כְּמָה דְּחָשְׁבִין בְּנֵי נָשָׁא. וְלָמָּה יְשֵׁצֵי לוֹן לְבָנוֹי דְּאִתְמַר בְּהוֹן בְּהִבָּרְאָם בְּה' בָּרָאָם.

וְאִלֵּין אִנּוּן דְּמִתְגַּיְירִין מֵאוּמִין דְּעַלְמָא. בְּגִינַיְיהוּ נָפְקַת ה' זְעֵירָא דְּאַבְרָהָם בְּאֶלֶף חֲמִישָׁאָה דְּהוּא ה'. דְּאִיהוּ חָרֵב וְיָבֵשׁ. חָרֵב בְּבֵית רֹאשׁוֹן וְיָבֵשׁ בְּבֵית שֵׁנִי.

וּמִשֶּׁה בְּגִין דְּבָעָא לְאָעָלָא גִּיּוֹרִין תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא וְחָשִׁיב דְּהֲווּ מֵאִלֵּין דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּהּ' וְהַב בְּהוֹן אָת ה' דְּאַבְרָהָם, גָּרְמוּ לֵיהּ יְרִידָה כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ל״ב:ז׳) לֵךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ. בְּגִין דְּלָא קַבִּילוּ לְאָת ה' בִּדְחִילוּ דְּיו"ד וּבְרַחֵימוּ דְּה'. נָחִית אִיהִי מִדַּרְגֵּיהּ דְּאִיהוּ ו'.

וְאָת ו' נָחְתַת עִמֵּיהּ בְּגִין דְּלָא יִתְאֲבִיד בֵּינַיְיהוּ דְּעָתִיד אִיהוּ בָּרְזָא דְּגִלְגּוּלָא לְאִתְעַרְבָא בֵּינַיְיהוּ בְּגָלוּתָא בֵּין עֶרֶב רַב דְּאִנּוּן נִשְׁמָתַיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּאִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן (ישעיהו נ״א:ו׳) כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְגו'. וְאִלֵּין אִנּוּן דְּלָא בָּעָא נַח רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ. וְאִתְמַר בְּהוֹן וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ בְּגִין דְּהֲווּ מֵאִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן (דברים כ״ה:י״ט) תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק. וּמֹשֶׁה לָא אִסְתְּמַר מִנַּיְיהוּ וְאַפִּיל ה' בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִין דָּא אִיהוּ לָא יָעוּל לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל עַד דִּיתוֹב ה' לְאַתְרֵהּ. וּבְגִין דָּא נָחַת אִיהוּ מִדַּרְגֵּיהּ, וְנָחִית בֵּיהּ ו'. וּבְגִין דָּא ה' נָפְקַת, ו' יוֹקִים לָהּ, ו' דְּמֹשֶׁה.

וּבְגִין דְּה"א זְעֵירָא ה' דְּאַבְרָהָם דְּאִיהִי דְּהִבָּרְאָם אִתְעֲזַר אִיהוּ בְּגִינָהּ, וְאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיהו ס״ג:י״ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה וְגו' וַאֲפִיק לָהּ מִתַּמָּן בְּחֵילָא דְּוּ' וְאַיְיתֵי לָהּ עִמֵּיהּ. מִיָּד שָׂרְיָא עֲלֵיהּ י"ה וְאִשְׁתְּלִים אוֹמָאָה (דאתמר) (שמות י״ז:ט״ז) כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיְיָ וְגו'. מַאי מִדֹּר דֹּר. דָּא מֹשֶׁה דְּאִתְמַר בֵּיהּ (קהלת א׳:ד׳) דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וְהָא אוּקְמוּהָ דְּלֵית דּוֹר פָּחוּת מִס' רִבּוֹא. וְדָא מֹשֶׁה דְּאִתְמַר בֵּיהּ דְּאִנְתְּתָא חָדָא יָלְדָה ס' רִבּוֹא בְּכָרֶס אַחַת.

פרק כ

(במדבר קנ"ט) וְחֻמֵּשׁ מִינִין אִנּוּן בְּעֵרֶב רַב וְאִנּוּן (סי' נג"ע ר"ע) נְ'פִילִים גִּ'בּוֹרִים עֲ'נָקִים רְ'פָאִים עֲ'מָלֵקִים. וּבְגִינַיְיהוּ נָפְלַת ה' זְעֵירָא מַאַתְרָהָא. בִּלְעָם וּבָלָק מִסְטָרָא דְעַמָּלֵק הֲווּ. טוֹל ע"ם מִן בִּלְעָם ל"ק מִן בָּלָק אִשְׁתְּאַר בָּבֶל (בראשית י"א:ט') כִּי שָׁם בָּלַל ה' שְׂפַת כָּל הָאָרֶץ.

וְאִלֵּין אִנּוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ מֵאִלֵּין דְּאִתְמָר בְּהוֹן (בראשית ז':כ"ג) וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם, וּמֵאִלֵּין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ מִנְּהוֹן בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה אִנּוּן רֵישִׁין בְּקִיּוּמָא סַגִּי. וְאִנּוּן קַיְימִין עַל יִשְׂרָאֵל כְּלֵי חָמָס. וְעָלַיְיהוּ אִתְמָר (בראשית ו':י"ג) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, אִלֵּין אִנּוּן עֲמָלֵקִים. נְפִילִים עָלַיְיהוּ אִתְמָר (בראשית ו':ב') וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבוֹת הֵנָּה. וְאִלֵּין אִנּוּן מִינָא תִּנְיָינָא מֵאִלֵּין נְפִילִים מִלְעֵילָא. דְּכַד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד אָדָם דְּאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ וְגוֹ'. בָּעָא לְמֶעְבַּד לֵיהּ רֵישָׁא עַל עִלָּאִין לְמֶהֱוֵי אִיהוּ פָּקִיד עַל כֻּלְהוּ. וּלְמֶהֱוֵי אִנּוּן פְּקִידִין עַל יְדוֹי. כְּגַוְונָא דְיוֹסֵף דְּאִתְמָר בֵּיהּ (בראשית מ"א:ל"ד) וְיַפְקֵד פְּקִידִים עַל הָאָרֶץ.

אִנּוּן (לעיל כ"ג א) בָּעוּ לְקַטְרְגָא לֵיהּ וְאָמְרוּ (תהלים ה) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ' דְּעָתִיד לְמֶחְטֵי קָמָךְ. אֲמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִי אַתּוּן הֲוִיתוּן לְתַתָּא כַּוָּותֵיהּ, יַתִּיר הֲוִיתוּן חָבִין מִנֵּיהּ. מִיָּד וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגוֹ' חָשְׁקוּ בְּהוֹן וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיל לוֹן לְתַתָּא בְּשַׁלְשְׁלָאן.

וְאִנּוּן עַזָּ"א וַעֲזָאֵ"ל דְּמִנַּיְיהוּ נִשְׁמַתְהוֹן דְּעֶרֶב רַב דְּאִנּוּן נְפִילִים דְּאַפִּילוּ גַּרְמַיְיהוּ לְזִנּוּת בָּתַר נְשַׁיָא דְּאִנּוּן טָבָאן. וּבְגִין דָּא אַפִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵעָלְמָא דְּאָתֵי דְּלָא יְהֵא לוֹן חוּלָקָא תַּמָּן וְיָהִיב לוֹן אַגְרַיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דברים ז':י') וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ וְגוֹ'.

גִּבּוֹרִים מִינָא תְּלִיתָאָה עָלַיְיהוּ אִתְמָר הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים וְגוֹ' אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם. וְאִנּוּן מִסְטָרָא דְּאִלֵּין דְּאִתְמָר בְּהוֹן (בראשית י"א:ד') הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. וּבָנִין בָּתֵּי כְנֵסְיוֹת וּמִדְרָשׁוֹת וְשַׁוְיִין בְּהוֹן סֵפֶר תּוֹרָה וְעָטָרָה עַל רֵישׁוֹי, וְלָא לִשְׁמָא דְיְיָ, אֶלָּא לְמֶעְבַּד לוֹן שֵׁם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם, וְסִטְרָא אָחֳרָא מִתְגַּבְּרִין עַל יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן כְּעַפְרָא דְאַרְעָא. וְנָזְלִין לוֹן וְאִתְבָּרַת עֲבִידְתָא וְעָלַיְיהוּ אִתְמָר (בראשית ז':י"ט) וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הָאָרֶץ.

רָפָאִים מִינָא רְבִיעָאָה. אִם יֵחָזוּן לְיִשְׂרָאֵל בְּדוֹחֲקָא מִתְרַפִּין מִנַּיְיהוּ. וְאִית לוֹן רְשׁוּ לְשֵׁזָבָא לוֹן וְלָא בָּעָאן. וּמִתְרַפִּין מֵאוֹרַיְיתָא וּמֵאִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ לְמֶעְבַּד טַב עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים

וּמַזָּלוֹת. עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (ישעיהו כ"ו:י"ד) רְפָאִים בַּל יָקוּמוּ, בְּזִמְנָא דְּיֵיתֵי פְּקִידָה לְיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר בְּהוֹן (ישעיהו כ"ו:י"ד) וַתְּאַבֵּד כָּל זֵכֶר לָמוֹ.

עֲנָקִים מִינָא חֲמִשָּׁאָה דְּאִנּוּן מְזַלְזְלִין לְאִלֵּין דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (משלי א':ט') וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרוֹתָיִךְ. וְעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (דברים ב':י"א) רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף הֵם כַּעֲנָקִים שְׁקִילִין דָּא לְדָא. אִלֵּין אִנּוּן דְּאַהַדְּרוּ עָלְמָא לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וְרָזָא דְמִלָּה (דבגינייהו) חָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ דְּאִיהִי עִקָּרָא וְיִשּׁוּבָא דְּעָלְמָא. מִיָּד דְּיֵיתֵי אוֹר דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְמַחוּן מִן עָלְמָא וְיִתְאַבְּדוּן. אֲבָל פּוּרְקָנָא לְאוּ אִיהִי תַּלְיָא אֶלָּא בַּעֲמָלֵק עַד דְּיִתְמְחֵי דְּבֵיהּ אוֹמָאָה וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק כא

דָּבָר אַחֵר אֱלֶה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגוֹ' אִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (שמות ל"ב:ד') אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל. בְּיוֹמָא דְּיִתְמְחִין אִלֵּין כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב':ד') בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. בַּהַהוּא זִמְנָא יְהֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם שְׁכִינְתֵּיהּ וְיִתְחַדַּשׁ עָלְמָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ב) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וְגוֹ' דָּא אִיהוּ בְּיוֹם עֲשׂוֹת.

בְּהַהוּא זִמְנָא וַיַּצְמַח יְיָ אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ נֶחְמָד וְגוֹ'. אֲבָל בְּקַדְמִיתָא עַד דְּיִתְמַחוּן אִלֵּין לָא נָחִית מִטְרָא דְאוֹרַיְיתָא. וְיִשְׂרָאֵל דִּדְמָיִין לַעֲשָׂבִים וּלְאִילָנִין לָא יִצְמְחוּן. וְרָזָא דְמִלָּה וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה וְגוֹ', בְּגִין דְּאָדָם אַיִן דְּאִנּוּן יִשְׂרָאֵל בְּבֵי מַקְדְּשָׁא לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּקָרְבָּנִין.

דָּבָר אַחֵר וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה, דָּא מָשִׁיחַ רֹאשׁוֹן טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ. וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח דָּא מָשִׁיחַ שֵׁנִי. וְלָמָּה בְּגִין דְּלֵית תַּמָּן מֹשֶׁה לְמִפְלַח לִשְׁכִינְתָּא דְּעֲלֵיהּ אִתְּמַר וְאָדָם אַיִן לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה. וְרָזָא דְמִלָּה (בראשית מ"ט:י') לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וּמְחוֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. עַד כִּי יָבוֹא שִׁיל"ה דָּא מֹשֶׁה חֲשְׁבַּן דָּא כְּדָא. וְל"ו יְקֹהַ"ת עַמִּים, אַתְוָון וְלָו"י קְהַ"ת.

דָּבָר אַחֵר וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא דְּאִנּוּן מִסִּטְרָא דְּצַדִּיק חַ"י עָלְמִין. שִׂיחַ ש' חַי. ש תְּלַת עַנְפִּין דְּאִילָנָא וְאִנּוּן ג' אָבָהָן וּמִן ח"י עָלְמִין.

לָשׂוֹן אַחֵר וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה ע"ב שי"ן. תְּלַת עָלִין דְּאִנּוּן ש יאהדונה"י. וְאִנּוּן ע"ב עַנְפִּין דְּתַלְיָין בְּהוֹן בְּחוּשְׁבַּן ע"ב. כֵּלְהוּ לָא אִתְאַחֲדִין בְּאַתְרָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא עַד דְּיֵיתֵי הַהוּא דְּאִקְרֵי אָדָ"ם דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וְדָא אִיהוּ וְאָדָ"ם אַיִן לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה.

וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בֵּיהּ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח עַד דְּיִצְמַח יִצְמָח (תהילים פ"ה:י"ב) אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (דניאל ח':י"ב) וַתַּשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה. וְתַלְמִידֵי

חֲכָמִים דְּאִנּוּן דְּשָׁאִין לָא צָמְחִין בְּגָלוּתָא עַד דֶּאֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח, וְדָא מִשֶּׁה דְּאִתְמַר בֵּיהּ (מלאכי ב׳:ו׳) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ דְּלָא יְהֵא מָאן דְּדָרִישׁ לִשְׁכִינְתָּא כַּוְותֵיהּ. וּבְגִין דָּא וְאָדָם אַיִן לַעֲבוֹד.

וּמִיָּד דְּאִיהוּ יֵיתֵי, מִיָּד וְאֵ"ד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ א"ד מִן אדנ"י סָלִיק לֵיהּ ו' וְאִתְעֲבִיד בַּהּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. מִיָּד וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִנַּיהּ אִתְשַׁקְיָין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּע' אַנְפִּין דְּאוֹרַיְיתָא.

דָּבָר אַחֵר וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ תַּרְגּוּמוֹ וְעָנָנָא יְסִתַּלַק מִן אַרְעָא. הַהִיא דְּאִתְמַר בַּהּ (שמות מ׳:ל"ח) כִּי עֲנַן יְיָ עַל הַמִּשְׁכָּן וגו' וּבֵיהּ מִתְשַׁקְיָין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּאַרְעָא בְּהַהוּא זִמְנָא: וַיִּיצַר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם אֵלֵּין יִשְׂרָאֵל. בְּהַהוּא זִמְנָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַיִיר לוֹן בְּצִיּוּרִין דְּעָלְמָא דֵּין וְעָלְמָא דְּאָתֵי. וַיִּיצַר בְּהַהוּא זִמְנָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַיֵּיל לוֹן בִּשְׁמַיהּ בְּצִיּוּרָא דְּב' יוּדִי"ן י' י' ו' בֵּינַיְיהוּ דְּאִנּוּן סָלְקִין לְחֶשְׁבּוֹן יהו"ה. וְיהוֹן מְצוּיָרִין בְּאַנְפּוֹי בַּאֲנְפִּין דִּילְהוֹן בְּתֵרִין יוּדִי"ן בְּחוֹטְמָא דִּילְהוֹן בְּאָת ו'.

וּבְגִין דָּא אָמַר קְרָא (במדבר כ"ג:ט') כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ. אִלֵּין אִנּוּן צִיּוּרִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְיהוֹן מְצוּיָרִין בְּאַנְפַּיְיהוּ בִּתְרֵין לוּחִין יַקִּירִין דְּאִנּוּן י' י' דְּאִיהוּ ו' חָרוּת עַלְיְיהוּ. וְעוֹד צַיֵּיר לוֹן לְכָל דּוֹר בְּבַת זוּגֵיהּ עִלָּאָה דָּא י"ה וְאִנּוּן ו' יְחוּדָא דְּתַרְוַוְיְיהוּ. וְצַיֵּיר לוֹן בְּאִנּוּן דְּצִיּוּרָא דִּילְעֵילָּא דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כְּלִיל שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה דְּאִנּוּן קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וּקְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר עֻצָּם מֵעָצַמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי.

וּמִיָּד בְּהַהוּא זִמְנָא נָטַע לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן קַדִּישָׁא הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּטַּע יְיָ (כ"ח א) אֱלֹהִים אַבָּ"א וְאִמָּ"א. גַּ"ן דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. עֵדֶ"ן דָּא אִמָּא עִלָּאָה. אֶת הָאָדָם דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אִיהִי תְּהֵא נָטַע דִּילֵיהּ, בַּת זוּגֵיהּ וְלָא תָּזוּז מִנַּיהּ לְעָלַם. וּתְהֵא עִדּוּנָא דִּילֵיהּ. וְיִשְׂרָאֵל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַע לוֹן בְּהַהִיא זִמְנָא נִטְעָא קַדִּישָׁא בְּעָלְמָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס׳:כ"א) נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂי יָדַי לְהִתְפָּאֵר:

וַיַּצְמַח יהו"ה אֱלֹהִים. אַבָּא וְאִמָּא. כָּל עֵץ נֶחְמָד דָּא צַדִּי"ק. וְטוֹב לְמַאֲכָל דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּבֵיהּ הוּא זַמִּין (נ"א זמינא) מָזוֹן לְכֹלָּא דְּכֹלָּא בֵּיהּ. וְלָא אִתְפַּרְנַס צַדִּיק אֶלָּא מִנַּיהּ וּשְׁכִינְתָּא מִנַּיהּ, וְלָא צְרִיכִין לְתַתָּאִין (דילהון). אֶלָּא כּוּלְהוּ נְזוֹנִין לְתַתָּא עַל יָדֵיהּ. דִּבְגָלוּתָא לָא הֲוָה לִשְׁכִינְתָּא וּלְח"י עָלְמִין מְזוֹנָא אֶלָּא בְּח"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא. אֲבָל בְּהַהוּא זִמְנָא אִיהוּ יְהֵא מְזוֹנָא לְכֹלָּא.

וְעֵץ הַחַיִּים דְּהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי יְהֵא נְטִיעַ בְּגוֹ גִּנְתָּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית ג׳:כ"ב) וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעוֹלָם. וּשְׁכִינְתָּא לָא שָׁלְטָא עֲלַהּ אִילָנָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא דְּאִנּוּן עֶרֶב רַב דְּאִנּוּן (סוף תצא) עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. וְלָא תְּקַבֵּל בָּהּ עוֹד טָמֵא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים

ל"ב:י"ב) יְיָ בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר. וּבְגִין דָּא לָא מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וּתְהֵא שְׁכִינְתָּא כְּגַפְנָא דְּלָא מְקַבְּלָא נִטְעָא מִמִּינָא אָחֳרָא.

וְיִשְׂרָאֵל יְהוֹן כָּל עֵץ נָחְמָד לְמַרְאֶה. וְיִתְחַזֵּר עֲלַיְיהוּ שׁוּפְרָא דְּאִתְמַר בֵּיהּ (איכה ב':א') הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע אִדַּחְיָין מִנַּיְיהוּ וְלָא מִתְדַּבְּקִין וְלָא מִתְעָרְבִין בְּהוֹן. דְּהָא אִתְּמַר בְּיִשְׂרָאֵל וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ דְּאִנּוּן עֵרֶב רַב. וְגָלֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּבְיוֹם אָכְלוֹ מִמֶּנּוּ גָּרְמוּ דְּאָבְדוּ ב' אָבְדִין דְּאִנּוּן בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי. דָּא אִיהוּ כִּי בְיוֹם אָכְלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת ב' פְּעָמִים. וְאִנּוּן גָּרִימוּ דְּצַדִּיק יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ בְּבֵית רִאשׁוֹן דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, וּבְבֵית שֵׁנִי דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. דָּא אִיהוּ (ישעיהו י"ט:ה') וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ. וְנָהָר דָּא (נ"א ו) יְחֹרָב בְּהּ' תַּתָּאָה בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק מִנַּיְיהוּ נְבִיעוּ דִּי' לְאֵין סוֹף.

וּמִיָּד דְּיִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא עַמָּא קַדִּישָׁא לְחוּד, מִיָּד נָהָר דְּהָוָה חָרֵב וְיָבֵשׁ אִתְּמַר בֵּיהּ וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא ו' לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְנָהָר דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. יוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא אִמָּא עִלָּאָה, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה.

דִּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְּמַר בְּמשֶׁה וּבְיִשְׂרָאֵל (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ בְּעֹנֶג דְּאִיהוּ ע' עֵדֶן נ' נָהָר ג' גַּן. וְאִתְקְיַים קְרָא (שמות ט"ו:א') אָז יָשִׁיר משֶׁה וְגו' שָׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא יָשִׁיר. וְאִתְהַפַּךְ לְעֵרֶב רַב עֶנֶ"ג לְנֶגֶ"ע וּלְאוּמִין דְּעָלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כְּגַוְונָא דְּפַרְעֹה וּמִצְרָאֵי דְּפָרַח בְּהוֹן שְׁחִין אֲבַעְבּוּעוֹת. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל יְהֵא עֶנֶ"ג.

וְדָא אִיהוּ וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. דְּאִנּוּן חֶסֶ"ד דְּרוֹעָא יְמִינָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יִדְרִים. וּמַחֲנָה מִיכָאֵ"ל אִתְשַׁקְיָין מִנַּיְיהוּ וְעִמַּיְיהוּ מַטֵּה יְהוּדָה וּתְרֵין שִׁבְטִין. גְּבוּרָ"ה דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וּמַחֲנָה גַּבְרִיאֵ"ל אִתְשַׁקְיָין מִנַּיְיהוּ וְעִמַּיְיהוּ מַטֵּה דָן וּתְרֵין שִׁבְטִין. נְצַ"ח שׁוֹקָא יְמִינָא וּמִנָּהּ אִתְשַׁקְיָין מַשְׁרְיָיא דְּנוּרִיאֵ"ל וְעִמַּיְיהוּ מַטֵּה רְאוּבֵן וּתְרֵין שִׁבְטִין עִמַּיְיהוּ. הו"ד שׁוֹקָא שְׂמָאלָא דְּעָלָהּ אִתְּמַר לְיַעֲקֹב (בראשית ל"ב:ל"ב) וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ וּמִנַּיְיהוּ אִתְשַׁקְיָין מַשְׁרְיָיא דְּרָפָאֵל דְּאִיהוּ מְמַנָּא עַל אַסְוָותָא דְּגָלוּתָא וְעִמַּיְיהוּ מַטֵּה אֶפְרַיִם וּב' שִׁבְטִין.

דָּבָר אַחֵר וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים אִלֵּין אִנּוּן אַרְבָּעָה דְּנִכְנְסוּ לְפַרְדֵּס. חַד עָאל בְּפִישׁוֹ"ן דְּאִיהוּ פִּי שׁוֹנֶה הֲלָכוֹת. תִּנְיָינָא עָאל בְּגִיחוֹ"ן. וְתַמָּן הוּא קְבוּר הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (ויקרא י"א:מ"ב) כָּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן, גַּבְרִיאֵ"ל גָּבַר אֵל עֲלֵיהּ אִתְּמַר (איוב ג':כ"ג) לְגֶבֶר אֲשֶׁר דַּרְכּוֹ נִסְתָּרָה וַיָּסֶךְ אֱלוֹהַּ בַּעֲדוֹ. וְלֹא יָדַע גְּבַר יַת קְבוּרְתֵּיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין דְּאִתְגַּלְיָיא תַּמָּן. וְדָא אִיהוּ רָמָז וּלְחַכִּימָא בִּרְמִיזָא.

תְּלִיתָאָה עָאל בַּחֲדָקֶ"ל חַד קַל וְדָא לִישָׁנָא חֲדִידָא קַלָּא לִדְרָשָׁא. רְבִיעָאָה עָאל בַּפָּ"ת דְּאִיהוּ מוֹחָא דְּבֵיהּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. בֶּן זוֹמָא וּבֶן עַזַּאי דְּעָאלוּ בְּקִלִּיפִין דְּאוֹרַיְיתָא הֲווּ לָקָאן בְּהוֹן. רְבִּי עֲקִיבָא (פקודי רנ"ד ע"א) דְּעָאל בְּמוֹחָא אִתְמַר בֵּיהּ דְּעָאל בְּשָׁלֵם וְנָפַק בְּשָׁלֵם.

פרק כב

(אמר רבי אלעזר, אבא, יומא חד הוינא בבי מדרשא, ושאילו חברייא מאי ניהו דאמר רבי עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנון גרמייכו דכתיב, (תהילים ק"א:ז') דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. אדהכי הא סבא דסבין קא נחית אמר לון רבנן, במאי קא תשתדלון. אמרו ליה ודאי בהא דאמר רבי עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש וכו'. אמר לון ודאי רזא עלאה אית הכא. והא אוקמוה במתיבתא עלאה. ובגין דלא תטעון נחיתנא לכו ובגין (דאתגליא) רזא דא ביניכו דאיהי רזא עלאה טמירא מבני דרא.

בודאי אבני שיש טהור אנון דמנהון מיין דכיין נפקין. ואנון רמיזין באת א רישא וסופא. ו' דאיהו נטוי ביניהו איהו עץ החיים. מאן דאכיל מניה וחי לעלם. ואלין ב' יודי"ן אנון רמיזין בוייצר. ואנון תרין יצירות. יצירה דעלאין ויצירה דתתאין. ואנון חכמה בראש וחכמה בסוף. תעלומות חכמה. ודאי אנון תעלומות מחכמה עלאה דתחות כתר עלאה. ואנון לקבל ב' עיינין דבהון (שמות יח א) תרין דמעין נחתו בימא רבא. ואמאי נחתו. בגין דאורייתא מתרין לוחין אלין הוה משה נחית לישראל. ולא זכו בהון ואתברו ונפלו. ודא גרים אבודא דבית ראשון ושני. ואמאי נפלו בגין דפרח ו' מנייהו דאיהו ו' דוייצר. ויהיב לון אחרנין מסטרא דעץ הדעת טוב ורע דמתמן אתייהיבת אורייתא באסור והתר מימינא חיי ומשמאלא מותא.

ובגין דא אמר רבי עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים. לא תהוו שקילין אבני שיש טהור (נ"א דאנון ב' יודין דוייצר חכמה עלאה וחכמה תתאה) לאבנין אחרנין דאנון חיי ומותא דמתמן (קהלת י':ב') לב חכם לימינו. ולב כסיל לשמאלו. ולא עוד אלא אתון תסתכנון גרמייכו. בגין דאלין דעץ הדעת טוב ורע אנון בפרודא. ואבני שיש טהור אנון ביחודא בלא פירודא כלל. ואי תימרון דהא אסתלק עץ החיים מנייהו ונפלו ואית פירודא ביניהו. דובר שקרים לא יכון לנגד עיני דהא לית תמן פירודא לעילא. דאלין דאתברו מאנון הוו. אתו לנשקא ליה פרח ואסתלק מנייהו).

פרק כג

דָּבָר אַחֵר וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. בְּוַדַּאי לְעֵילָא בְּעֵץ חַיִּים תַּמָּן לֵית קְלִיפִּין נוּכְרָאִין הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ה':ה') לֹא יְגוּרְךָ רָע. אֲבָל בְּעֵץ דִּלְתַתָּא אִית קְלִיפִּין נוּכְרָאִין וַדַּאי. וְאִיהוּ

נְטוּעַ בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן דְּזָעִיר אַפִּין. דְּאִיהוּ חֲנוֹךְ מטטרון דְּגַן עֵדֶן דִּלְעֵילָא. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵית תַּמָּן עַרְטוּמָא, לְמֶיהֱוֵי תַּמָּן נִפְתָּל וְעִקֵּשׁ. וּבְגִין דָּא וְנָהָר יוֹצֵא וְגוֹ' וְיָכִילְנָא לְמֵימַר בְּמטטרון יוֹצֵא מֵעֵדֶן מֵעִדּוּי דִּילֵיהּ. לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן גַּן דִּילֵיהּ פַּרְדֵּס (תיקון כ"ד) דִּילֵיהּ דְּתַמָּן עָאלוּ בֶּן עַזַּאי וּבֶן זוֹמָא וְאֶלִישָׁע. וּקְלִיפִּין דִּילֵיהּ מִסִּטְרָא דָא טו"ב וּמִסִּטְרָא דָא רַע. וְדָא אִסּוּר וְהֶתֵּר כָּשֵׁר וּפָסוּל טוּמְאָה וְטָהֳרָה.

קָם חַד סָבָא וְאָמַר רִבִּי רִבִּי הָכִי הוּא וַדַּאי. אֲבָל עֵץ חַיִּים לָא אִתְקְרֵי אִיהוּ. אֶלָּא הָכִי הוּא רָזָא דְּמִלָּה וַייֶצֶר חַד יְצִירָה דְּטוֹב וְחַד יְצִירָה דְּרָע. דָּא אִיהוּ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. עֵץ דָּא אָדָם זְעֵירָא מִסִּטְרָא דְּחַיִּים מִנַּיְהוּ וּמִסִּטְרָא דְמוֹתָא מִנַּיְהוּ. תַּמָּן ב' יְצִירוֹת דִּילֵיהּ דְּאִנּוּן אִסּוּר וְהֶתֵּר, וְעָלַיְהוּ אִתְּמַר וַייֶצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה. עֵדֶן תִּיּוּבְתָּא. וְעָלַהּ אִתְּמַר וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. הַגַּ"ן שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. תְּלַת קְטִירִין אִנּוּן נִשְׁמָתָא רוּחָא נַפְשָׁא לְגַבֵּיהּ. וּבְהוֹן וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. דְּאִיהוּ מִפִּיו מַמָּשׁ אִתְקְרֵי לִשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי נִשְׁמַת חַיִּים. מִיָּד דְּאָמַר מִלִּין אִלֵּין סָלִיק לְעֵילָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן חַבְרַיָּיא בְּוַדַּאי מַלְאֲכָא הֲוָה. וּבְוַדַּאי סָמִיךְ אִית לָנָא מִכָּל אֲתַר.

פרק כד

פְּתַח קְרָא אֲבָתְרֵיהּ: וַיִּקַּח יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן וְגוֹ'. וַיִּקַּח מֵאַן נָטִיל לֵיהּ. אֶלָּא נָטִיל לֵיהּ מֵד' יְסוֹדִין דְּאִתְּמַר בְּהוֹן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. אַפְרִישׁ לֵיהּ מִנְּהוֹן וְשַׁוֵּי לֵיהּ בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן.

כְּגַוְונָא דָא יַעֲבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ דְּאִתְבְּרֵי מֵד' יְסוֹדִין. בְּזִמְנָא דְתָב בִּתְיוּבְתָּא וּמִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לֵיהּ מִתַּמָּן. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר וּמִשָּׁם יִפָּרֵד. אַפְרִישׁ נַפְשֵׁיהּ מִתַּאֲוָה דִּילְהוֹן וְשַׁוֵּי לֵיהּ בְּגִנְתָּא דִילֵיהּ דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. לְעָבְדָהּ בְּפִקּוּדִין דְּעָשֵׂה. וּלְשָׁמְרָהּ בְּפִקּוּדִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה. אִי זָכֶה לְנַטְרָא לָהּ אִיהוּ יְהֵא רֵישָׁא עַל ד' יְסוֹדִין. וְאִתְעֲבִיד נָהָר דְּאִתְשַׁקְיָין עַל יָדֵיהּ וְלָא עַל יְדָא אַחֲרָא וְאִשְׁתְּמוֹדְעִין בֵּיהּ דְּאִיהוּ רִבּוֹן וְשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ.

וְאִי עָבַר עַל אוֹרַיְיתָא אִתְשַׁקְיָין מִמְּרִירוּ דְּאִילָנָא דְּרַע דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע. וְכָל אִבָּרִין דְּאִנּוּן מֵד' יְסוֹדִין אִתְּמַר בְּהוֹן (שמות א':י"ד) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם וְגוֹ' וַיְמָרְרוּ בְּמְרִירוּ דְּמָרָה. וּלְגַבֵּי אִבָּרִין קַדִּישִׁין דְּגוּפָא דְּאִנּוּן מִסִּטְרָא דְטוֹב עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (שמות ט"ו:כ"ג) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה וְגוֹ'. כְּגַוְונָא דְּא אָמְרוּ מָאנֵי מַתְנִיתִין וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה בְּקוּשְׁיָא. בְּחוֹמֶר בְּקַל וָחוֹמֶר. וּבִלְבֵנִים בְּלִבּוּן הִלְכְתָא. וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה דָּא בָּרַייְתָא. אֶת כָּל עֲבוֹדָתָם וְגוֹ' דָּא מִשְׁנָה.

אִם תַּיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא אִתְּמַר בְּהוֹן (שמות ט"ו:כ"ה) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ. וְדָא עֵץ חַיִּים וּבֵיהּ וַיְמְתְּקוּ הַמַּיִם. וְדָא מֹשֶׁה מָשִׁיחַ דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (שמות י"ז:ט') וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. מַטֶּ"ה דָּא מטטרון מִסְטָרֵיהּ חַיִּים וּמִסְטָרֵיהּ מִיתָה. כַּד אִתְהַפַּךְ לְמַטֶּה אִיהוּ עֵזֶר מִסְטָרָא דְטוֹב. כַּד אִתְהַפַּךְ לְחִוְיָא אִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ. מִיָּד (שמות ד':ג') וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסָר לֵיהּ בִּידָא דְמֹשֶׁה וְאִיהוּ אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה דְּבֵיהּ אִסּוּר וְהֶתֵּר. מִיָּד (לעיל ו ע"ב) דְּמָחֵא בֵּיהּ בְּטִינָרָא נְטַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידֵיהּ. וְאִתְּמַר בֵּיהּ (שמואל ב כ"ג:כ"א) וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֶּׁבֶט לְמְחָאָה לֵיהּ בֵּיהּ. וְשֶׁבֶ"ט אִיהוּ יֵצֶר הָרָע חִוְיָא. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּגָלוּתָא מֵחֲמַת דִּילֵיהּ.

וְעוֹד וּמִשָּׁם יִפָּרֵד. זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא. דְּבְזִמְנָא דְנָטִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהַאי גּוּפָא מֵד' יְסוֹדִין, אִתְפְּרַשׁ מִתַּמָּן וְאָזִיל לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא בְּד' חֵיוָון וְאִתְּמַר בְּהוֹן עַל כַּפַּיִם יְשַׁאוּנְךָ וְגו':

פרק כה

וַיְצַו יְיָ אֱלֹהִים וְגו' הָא אוּקְמוּהָ לֵית צַו אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה דְּמִתַּמָּן אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאִיהִי בַּכְּבֵד. דְּמִינָּהּ תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה דְּאִיהִי עֲבוֹדָה זָרָה לֵיהּ וְהַכְּבֵד כּוֹעֵס. וְהָא אוּקְמוּהָ כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה דָּא אִיהוּ וַיְצַו.

עַל הָאָדָם דָּא שְׁפִיכוּת דָּמִים כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ט) בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ. וְדָא מָרָה חַרְבָּא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ה':ד') וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כְּלַעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת. לֵאמֹר דָּא גִּלּוּי עֲרָיוֹת וְדָא טְחוֹל עֲלֵיהּ אִתְּמַר (משלי ל':כ') אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְגו' דְּטְחוֹל לֵית לֵיהּ פּוּמָא וְעַרְקִין וְאִתְשַׁקְיָא מֵעֲכִירוּ דְּדָמָא אוּכְמָא דְּכָבֵד וְלָא אַשְׁכַּחְנָא לֵיהּ פּוּמָא. וְדָא אִיהוּ אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְגו'. כָּל שׁוֹפְכֵי דָּמִים מְמָרָה אִנּוּן. דְּעַרְקִין דְּדָמָא דִּלְבָּא מִיָּד דְּחָזְאִן מָרָה כֶּלְהוֹן בָּרְחִין קֳדָמֹהִ.

וְעֶרְיָין כֻּלְּהוּ אִתְכְּסְיָין בַּחֲשׁוֹכָא בִּדְמָם אוּכְמָא דְּטְחוֹל. מָאן דְּעָבַר עַל שְׁפִיכַת דָּמָא וְעָבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת גַּלְיָא נִשְׁמְתֵיהּ בְּכָבֵד מָרָה טְחוֹל וְדִינִין לֵיהּ בַּגֵּיהִנָּם וּתְלַת מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה.

ט"ו עֶרְיָין אִנּוּן כְּחֻשְׁבַּן י"ה. וְשִׁית אֲחֶרָנִין כְּחֻשְׁבַּן ו'. קֶדֶם דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא וּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן. מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל (ויקרא י"ח:י"ג) עֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה. וְדָא גָּלוּתָא אִיהוּ גִּלּוּי עֶרְוָתָהּ דִּשְׁכִינְתָּא הַדָּא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ':א') וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא. וְדָא אִיהִי עֶרְוָה דִּשְׁכִינְתָּא. וְהַאי עֶרְוָה אִיהִי לִילִית אִמָּא דְּעֵרֶב רַב. וְעֵרֶב רַב אִנּוּן עֲרָיוֹת דִּילָהּ וַעֲרָיוֹת דְּיִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא דְּעָלֶיהָ אִתְּמַר (ויקרא י"ח:ח') עֶרְוַת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה.

וְאִנּוּן אַפְרִישִׁין בֵּין ה' ה' דְּלָא אִתְקְרִיב ו' בֵּינַיְיהוּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (אחרי מות ע"ד) עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה. וְאִנּוּן שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה. דְּבְזִמְנָא דְּעֶרֶב רַב דְּאִנּוּן (סי' נג"ע ר"ע) נְ'פִילִים גִּ'בּוֹרִים עֲ'מָלֵקִים רְ'פָאִים עַ'נָקִים בֵּין ה' ה', לֵית רְשׁוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקָרְבָא בֵּינַיְיהוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה (ישעיהו י"ט:ה') וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ יֶחֱרַב בְּה' עִלָּאָה וְיָבֵשׁ בְּה' תַּתָּאָה. בְּגִין דְּלָא יִתְפַּרְנְסוּן עֶרֶב רַב מִן ו' דְּאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים. וּבְגִין דָּא לֵית קְרִיבוּ לְו' בֵּין ה' ה' בְּזִמְנָא דְּעֶרֶב רַב בֵּינַיְיהוּ.

וְלֵית רְשׁוּ לְאָת י' לְקָרְבָא בְּה' תִּנְיָינָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה. וְאִנּוּן אַפְרִישׁוּ בֵּין ו' לָה' עִלָּאָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. דְּי' אִיהוּ אָב. ה' אֵם. ו' בֵּן. ה' בַּת. וּבְגִין דָּא מָנֵי לְגַבֵּיהּ ה' עִלָּאָה. עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ דָּא ה' תַּתָּאָה. אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ אִנּוּן ה"א ה"א דְּאִנּוּן תּוֹלְדִין דְּה'. עֶרְוַת אֲחִי אָבִיךָ דָּא יו"ד דְּאִיהוּ תּוֹלָדָה דְּאַת י' וְאִיהוּ אָח לְוא"ו.

סוֹף סוֹף בְּזִמְנָא דְּעֶרֶב רַב מְעוֹרְבִין בְּיִשְׂרָאֵל לֵית קְרִיבוּ וְיִחוּדָא בְּאַתְוָון שֵׁם ידו"ד, וּמְיָד דְּיִתְמָחוּן מֵעָלְמָא אִתְמָר בְּאַתְוָון דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ידו"ד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וּבְגִין דָּא אָדָם דְּאִנּוּן יִשְׂרָאֵל אִית לוֹן יִחוּדָא בְּאוֹרַיְיתָא דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי ג':י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְאִיהִי מַטְרוֹנִיתָא מַלְכוּ"ת. דְּמִסְטָרָהָא אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים.

וּבְגִין דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא טוֹב הְיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ דָּא מַשְׁנָה אִתְתָא דְּהַהוּא נַעַר וְאִיהוּ (נ"א ואיהי) שִׁפְחָה דִּשְׁכִינְתָּא. וְאִי זְכוּ יִשְׂרָאֵל אִיהִי עֵזֶר לוֹן בְּגָלוּתָא מִסְטָרָא דְּהֲתֵר טָהוֹר כָּשֵׁר. וְאִי לָאו אִיהִי כְּנֶגְדּוֹ מִסְטָרָא דְּטָמֵא פָּסוּל אָסוּר. טָהוֹר הֲתֵר כָּשֵׁר אִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב. פָּסוּל טָמֵא אָסוּר אִיהוּ יֵצֶר הָרָע.

וְאִתְתָא דְּאִית לָהּ דַּם טוֹהַר וְדַם נִדָּה מִסְטָרָא דְּמַשְׁנָה אִיהִי שַׁוְיָא לֵיהּ וְלָאו אִיהִי בַּת זוּגֵיהּ יְחוּדָא דִּילֵיהּ. דְּלֵית יְחוּדָא עַד דְּעֶרֶב רַב יִתְמָחוּן מֵעָלְמָא. וּבְגִין דָּא (לעיל כו ע"ב) אִתְקְבַר מֹשֶׁה לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא. וּקְבוּרְתָּא דִּילֵיהּ מִשְׁנָה אִיהִי וְלָא יָדַע גְּבַר יַת קְבוּרְתֵּיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין. קְבוּרְתָּא דִּילֵיהּ מִשְׁנָה דְּשָׁלְטָא עַל מַטְרוֹנִיתָא דְּאִיהִי קַבָּלָה לְמֹשֶׁה. וּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא מִתְפָּרְשָׁא מִבַּעֲלָהּ. בְּגִין דָּא (משלי ל':כ"ב) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְכוּ' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ דָּא אִיהוּ עַבְדָּא יְדִיעָא. וְשִׁפְחָה דָּא מִשְׁנָה. וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לֶחֶם דָּא עֶרֶב רַב, עַם נָבָל וְלֹא חָכָם.

פרק כו

עוֹד פָּתַח וְאָמַר. וַיִּצֶר ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם. וַוי לְעָלְמָא דְּאִנּוּן אַטִימִין לִבָּא וּסְתִימִין עַיְינִין דְּלָא מִסְתַּכְּלִין בָּרָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא וְלָא יָדְעִין. דְּוַדַּאי חַיַּת

הַשָּׁדֶה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם אִנּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ. וְאֶפִילוּ בְּאִלֵּין דְּאִנּוּן נֶפֶשׁ חַיָּה לָא אִשְׁתְּכַח עֻזֶּר בְּהוֹן (בגלותא) לִשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא וְלָא לְמִשָּׁה דְּאִיהוּ עִמַּהּ. דִּבְכָל זִמְנָא דְּגָלַת שְׁכִינְתָּא לָא זָז מִנָּהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וְהָא מַאן יָהִיב עוֹבָדָא דְּאָדָם בְּיִשְׂרָאֵל וּבְמשֶׁה. אָמַר לֵיהּ בְּרִי וְאַנְתְּ אֲמַרְתְּ הָכִי וְכִי לָא אוֹלִיפַת (ישעיהו מ״ו:י׳) מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי.

וּבְגִין דָּא משֶׁה לָא מִית וְאָדָם אִתְקְרֵי אִיהוּ. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵזֶר אֶלָּא כֻּלְּהוּ כְּנֶגְדּוֹ. וְכֵן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְּמַר בֵּיהּ וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵזֶר דְּאַפִּיק שְׁכִינְתֵּיהּ מִן גָּלוּתָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ב׳:י״ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. וּמשֶׁה אִיהוּ בְּדִיוּקְנֵיהּ מַמָּשׁ דְּאִתְּמַר בֵּיהּ לֹא מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ.

בְּהַהוּא זִמְנָא וַיַּפֵּל יְיָ אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם. יְיָ אֱלֹהִים אַבָּא וְאִמָּא. תַּרְדֵּמָה דָּא גָּלוּתָא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית ט״ו:י״ב) וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל אַבְרָם. אֲרֵמֵי לֵיהּ עַל משֶׁה וַיִּישַׁן. לֵית שֵׁינָה אֶלָּא גָּלוּתָא. וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו. מִצַּלְעוֹתָיו דְּמָאן. אֶלָּא מֵאִלֵּין עוּלֵמִין דְּמַטְרוֹנִיתָא נְטָלוּ אַבָּא וְאִמָּא חַד מִנַּיְיהוּ וְאִיהוּ סִטְרָא חִוָּורָא. יָפָה כַלְּבָנָה. וַיִּסְגּוֹר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה, דָּא בָּשָׂר דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בְּשַׂגֵּם הוּא בָּשָׂר בָּשָׂר דְּמשֶׁה סוּמָק. וְעָלֶיהּ אִתְּמַר פְּנֵי משֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. וּבְגִין דָּא (שיר השירים ו׳:י׳) יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה.

דָּבָר אַחֵר וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר בָּעָאן לַאֲגָנָא בְּהּ עֲלֶיהָ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּסְגֹּר ה׳ בַּעֲדוֹ. דָּבָר אַחֵר וַיִּסְגֹּר כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (לא ע״א) (שמות כ״ה:כ״ז) לְעוּמַת הַמִּסְגֶּרֶת, מִסְגֶּרֶת מִתְקַיֶּמֶת, דְּבָהּ מַטְרוֹנִיתָא (יחזקאל מ״ו:א׳) יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה:

פרק כז

וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע, הָכָא (תצא רפ ע״ב) אִתְרְמִיז רָזָא דְּיִבּוּם דְּאָמְרוּ בֵּיהּ כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּנָה שׁוּב לֹא יִבְנֶה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ״ה:ט׳) אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. אֲבָל לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְּמַר בֵּיהּ וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אַבָּא וְאִמָּא בָּנֵי לָהּ לְגַבֵּיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה׳. ו׳ דְּאִיהוּ בֵּן י״ה אַבָּא וְאִמָּא. עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע. אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם אַיְיתֵי לֵיהּ לְגַבֵּי צֵלָע דְּנָטִיל מִן ה׳ עוּלֵימָא דִּילָהּ.

וְעָלָהּ אִתְּמַר (זכריה ב׳:ט׳) וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. וּבְגִין דָּא בְּטוּרָא דָּא אִתְבְּנֵי בֵּי מִקְדְּשָׁא. עַל יְדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא קַיְימָא (מ״י דף קי״ט) לְדָרֵי דָּרִין. וְעָלֶיהָ אִתְּמַר (חגי ב׳:ט׳) גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן. דְּקַדְמָאָה אִתְבְּנֵי עַל יְדָא דְּבַר נָשׁ וְהַאי עַל יְדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין דָּא (תהילים קכ״ז:א׳) אִם ה׳ לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ.

וְכֵן אִתְּמַר בְּמֹשֶׁה וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ"ו:כ') וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. צֶלַע וַדַּאי מִסְטְרָא דְּחֶסֶד חִוָּור מִתַּמָּן אִתְקְרִיאַת סִיהֲרָא. וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה (תיקון כ"א וכ' ע"ב) בָּשָׂר דְּאִיהוּ סוּמָק מִסְטְרָא דִּגְבוּרָה וְאִתְכְּלִיל בְּתַרְוַויְיהוּ. בְּהַהוּא זִמְנָא (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי דָּא שְׁכִינְתָּא נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה לְגַבֵּי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִתְּמַר בַּה זֹאת הַפַּעַם וְגוֹ' אֲנָא יָדַעְנָא דְּאִיהִי עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי. לְזֹאת וַדַּאי יִקָּרֵא אִשָּׁה מִסְטְרָא עִלָּאָה דְּאִיהִי אִמָּ"א. כִּי מֵאִישׁ לֻקְחָה זֹאת, מִסְטְרָא דְּאַבָּ"א דְּאִיהוּ י'. וְכֵן מֹשֶׁה בְּדִיוּקְנָא דִּילֵיהּ לְתַתָּא.

בְּהַהוּא זִמְנָא יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל כָּל חַד וְחַד לְבַת זוּגֵיהּ. וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ו) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וּכְתִיב, (יואל ג':א') וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם וְגוֹ' וְאִלֵּין אִנּוּן נִשְׁמָתִין חַדְתִּין דְּעָתִידִין לְמֶהֱוֵי עַל יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ אֵין בֵּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל נְשָׁמוֹת שֶׁבַּגּוּף וְאָז הַחֲדָשׁוֹת יָבוֹאוּ.

בְּהַהוּא זִמְנָא מִתְעַבְּרִין עֶרֶב רַב מֵעָלְמָא, וְאִתְּמַר בְּיִשְׂרָאֵל וּבְמֹשֶׁה כָּל חַד בְּבַת זוּגֵיהּ וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ. דְּאִתְעֲבַר עֶרְוָה מֵעָלְמָא דְּאִלֵּין אִנּוּן דְּגָרְמוּ גָּלוּתָא, עֶרֶב רַב וַדַּאי.

פרק כח

וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר. וְהַנָּחָשׁ הָיוּ עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְגוֹ' עָרוּם לְרַע מִכָּל חֵיוָן דְּאוּמִין דְּעָלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְאִנּוּן בְּנוֹי דְּנָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי דְּפַּתֵּי לְחַוָּה. וְעֶרֶב רַב וַדַּאי אִנּוּן הֲווּ זוּהֲמָא דְּאַטִּיל נָחָשׁ בְּחַוָּה. וּמֵהַהִיא זוּהֲמָא נָפַק קַיִן וְקָטַל לְהֶבֶל רוֹעֵה צֹאן דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר בְּשַׁגָּם זֶה הֶבֶל. בְּשַׁגָּ"ם וַדַּאי אִיהוּ מֹשֶׁ"ה וְקָטִיל לֵיהּ וְאִיהוּ הֲוָה בְּרָא בּוּכְרָא דְּאָדָם.

וְעִם כָּל דָּא מֹשֶׁה בְּגִין לְכַסָּאָה עַל עֶרְיָיתָא דְּאֲבוּהִי נָטַל בַּת יִתְרוֹ דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (שופטים א':ט"ז) וּבְנֵי קֵינִי חוֹתֵן מֹשֶׁה, וְהָא אוּקְמוּהָ אַמַּאי אִתְקְרֵי קֵינִי שֶׁנִּפְרַד מִקַּיִן. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שופטים ד':י"א) וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרַד מִקַּיִן. וּלְבָתַר בָּעָא לְאַהֲדָרָא עֶרֶב רַב בִּתְיוּבְתָּא לְכַסָּאָה עֶרְיָיתָא דְּאֲבוּהִי. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחֲשָׁבָה טוֹבָה מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה, וְאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגַּוְוָעָא בִּישָׁא אִנּוּן, תִּסְתַּמַּר מִנַּיְיהוּ. אִלֵּין אִנּוּן חוֹבָה דְּאָדָם דְּאָמַר לֵיהּ וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ. אִלֵּין אִנּוּן חוֹבָה דְּמֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל.

וּבְגִינַיְיהוּ גָּלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא וְאִתְתָּרְכוּ מִתַּמָּן הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. וְאָדָם יִשְׂרָאֵל וַדַּאי. וּמֹשֶׁה בְּגִינַיְיהוּ אִתְתָּרַךְ מֵאַתְרֵיהּ וְלָא זָכָה לְמֵיעַל בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. דִּבְגִינַיְיהוּ עֲבַר מַאֲמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחָב בַּסֶּלַע דְּמָחָא בֵּיהּ דְּלָא אָמַר לֵיהּ אֶלָּא

(במדבר כ׳:ח׳) וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע וְאִנּוּן גָּרְמוּ. וְעִם כָּל דָּא מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרָפָהּ לְמַעֲשֶׂה דְּאִיהוּ לָא קָבִיל לוֹן וְיָהִיב בְּהוֹן אוֹת בְּרִית אֶלָּא לְכַסָּאָה עֶרְיָיתָא דְּאָבוּהָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ (במדבר י״ד:י״ב) וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. וּבְגִינַיְיהוּ אָמַר (שמות ל״ב:ל״ג) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי, דְּאִנּוּן מַזְרְעָא דְּעַמָּלֵק דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (דברים כ״ה:י״ט) תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק וְאִנּוּן גָּרְמָא לְתַבְּרָא תְּרֵין לוּחִין דְּאוֹרַיְיתָא. וּמִיָּד.

וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ יִשְׂרָאֵל כִּי עֲרוּמִים הֵם בְּטוּנָא דְמַצְרַיִם דְּהֲווּ בְּלָא אוֹרַיְיתָא וְאִתְּמַר בֵּהּ (יחזקאל ט״ז:ז׳) וְאַתְּ עֵרוֹם וְעֶרְיָה. וְאִיּוֹב בְּגִין דְּא אָמַר ב׳ זְמָנֵי (איוב א׳:כ״א) עֵרוֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעֵרוֹם אָשׁוּב שָׁמָּה. מַה דְּהֲוָה מֹשֶׁ"ה אִתְהַפַּךְ לְעֶרֶב רַב לְשַׁמָּ"ה וְלִשְׁנִינָה. אָשׁוּב שָׁמָּה הָכָא רְמִיז דְּעָתִיד לְאִתְחַזָּרָא בֵּינַיְיהוּ בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה וְאָזִיל בֵּינַיְיהוּ לְשַׁמָּ"ה וְאִיהוּ אָמַר (איוב א׳:כ״א) ה׳ נָתַן וַה׳ לָקָח יְהִי שֵׁם ה׳ מְבוֹרָךְ.

וּבְזִמְנָא דְאִתַּבְּרוּ תְּרֵין לוּחִין דְּאוֹרַיְיתָא. וְאוֹרַיְיתָא דְּעַל פֻּמֵּהּ אִתְּמַר בְּהוֹן וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה. אִתְכַּסּוּ בְּכַמָּה קְלִיפִּין מֵעֶרֶב רַב בְּגִין כִּי עֵרוּמִים הֵם דְּלָא יִתְגַּלֵּי עֶרְיָתַיְיהוּ. וְכַסּוּיָיא דִּילְהוֹן כַּנְפֵּי צִיצִית וּרְצוּעִין דִּתְפִילִין. עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר. וַיַּעַשׂ ה׳ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם. אֲבָל לְגַבֵּי צִיצִיּוֹת וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה. וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגוֹרוֹת דָּא אִיהוּ (תהילים מ״ה:ד׳) חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. וְדָא קְרִיאַת שְׁמַע דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (תהילים קמ״ט:ו׳) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְגו׳. דָּא הוּא וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגוֹרוֹת:

פרק כט

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה׳ אֱלֹהִים וְגו׳ כַּד קְרִיבוּ לְטוּרָא דְסִינַי. הַדָּא הוּא דִכְתִיב (דברים ד׳:ל״ג) הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וְגו׳ וְעֵרֶב רַב מִיתוּ. וְאִנּוּן הֲווּ דְּאָמְרוּ לְמֹשֶׁה (שמות כ׳:ט״ז) וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת וַאֲשַׁכָּחוּ אוֹרַיְיתָא. וְאִלֵּין אִנּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (דברים כ״ז:כ״א) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה בְּגִין דְּאִנּוּן מִסְטְרָא דְהַהוּא חִוְיָא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ אָרוּר אַתָּה מִכֹּל הַבְּהֵמָה.

וְהָא כַּמָּה עַרְבּוּבִין אִנּוּן בִּישִׁין בְּעִירָן וְחִיוָון. אֲבָל אִית עַרְבּוּבְיָא מִסְטְרָא דְנָחָשׁ. וְאִית עַרְבּוּבְיָא מִסְטְרָא דְּאוּמֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּדָמוּ לְחַיְוון וּבְעִירָן דְּחַקְלָא. וְאִית עַרְבּוּבְיָא מִסְטְרָא דְמַזִּיקִין דְּנִשְׁמָתָן דְּחַיָּיבַיָּא אִנּוּן מַזִּיקִין דְּעָלְמָא מַמָּשׁ. וְאִית עַרְבּוּבְיָא דְּשֵׁדִים וְרוּחִין וְלִילִין וְכוּלָּא מְעוֹרָבְבִין בְּיִשְׂרָאֵל. וְלָא אִית בְּכֻלְּהוּ לַטְיָיא כַּעֲמָלֵק דְּאִיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא אֵל אַחֵר. אִיהוּ גָּלוּי לְכָל עֲרָיָין דְּעָלְמָא רוֹצֵחַ אִיהוּ וּבַת זוּגֵיהּ סַם מָוֶת עֲבוֹדָה זָרָה. וְכוּלָּא סמא"ל. וְאִית סמא"ל וְאִית סמא"ל, וְלָאו כֻּלְּהוּ שָׁוְיָין. אֲבָל הַהוּא סִטְרָא דְחִיוְיָא אִיהוּ לַטְיָיא עַל כּוּלָּא.

וַיִּקְרָא יְיָ אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה. הָכָא רְמִיז לֵיהּ דְּעָתִיד לְחָרְבָא בֵּי מַקְדְּשָׁא וּלְמִבְכֵּי בָּהּ אֵיכָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה א׳:א׳) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד א"י כ"ה. וּלְזִמְנָא דְאָתֵי עָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַעֲרָא כָּל זִינִין בִּישִׁין מֵעָלְמָא כְּדִכְתִיב, (ישעיהו כ"ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. כְּדֵין תָּב כֹּלָּא לְאַתְרֵיהּ כְּדִכְתִיב, (זכריה י"ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

פרק ל

תָּנִינָן כָּל שְׁלמֹה דְּאִתְמַר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים בְּמַלְכָּא דְשְׁלָמָא דִילֵיהּ. בְּמֶלֶךְ (ס"א בנוקבי מלכא) סְתָם בְּנוּקְבָא. מִלָּה (נ"א מלך) תַּתָּאָה בְּעִלָּאָה. וְרָזָא דְמִלָּה דִירְתָא תַּתָּאָה לְעִלָּאָה תַּרְוַוייהוּ כְּחַד. וְהַיְנוּ בַּי"ת דִּכְתִיב, (האזינו רצא א) (משלי כ"ד:ג׳) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. וּכְתִיב (שיר השירים ג׳:ט׳) אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן. אַפִּרְיוֹן דָּא תִּקּוּנָא דְעִלְּמָא תַּתָּאָה מֵעִלְּמָא עִלָּאָה.

דְּעַד לָא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא הֲוָה סָתִים שְׁמֵיהּ בֵּיהּ וְלָא (נ"א הוה) הוּא שְׁמֵיהּ סָתִים בְּגַוֵּיהּ חַד וְלָא קַיְימָא מִלָּה (והוא הוה בלחודוי) עַד דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא (דמחשבה לקיימא כלא במטון דסמיטרא) לְמִבְרֵי עָלְמָא וְהֲוָה רָשִׁים וּבְנֵי וְלָא קַיְימָא, עַד דְּאִתְעַטַּף בְּעִטּוּפָא חַד דְּזִיהֲרָא (עלאה דמחשבה) וּבָרָא עָלְמָא (נ"א ימינא דעלמא קדמאה) (נ"א שמים).

וְאַפִּיק (אילנין) אֲרָזִין עִלָּאִין רַבְרְבִין מַהַהוּא נְהוֹרָא (נ"א וזיוא רבא) זִיהֲרָא עִלָּאָה (נ"א חד דזהר ימינא עלאה), וְשַׁוֵּי רְתִיכוּ עַל תְּרֵין וְעֶשְׂרִין אַתְוָון רְשִׁימִין אִתְגְּלִיפוּ בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן וְאִתְיַישְׁבוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן. וּכְתִיב, (ויצא קסב ב) (תהילים ק"ד:ט"ז) אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע (דהא מאלין עביד ההוא אפריון).

עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלמֹה, לוֹ לְגַרְמֵיהּ, לוֹ לְתִקּוּנֵיהּ, לוֹ לְאַחְזָאָה יְקָרָא עִלָּאָה. לוֹ לְאוֹדָעָא דְאִיהוּ חַד וּשְׁמֵיהּ חַד כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (זכריה י"ד:ט׳) (יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד וכתיב) (תהילים פ"ג:י"ט) וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה שִׁמְךָ יְיָ לְבַדֶּךָ.

בְּמַטּוּן דְּקַלְפּוֹי. קַסְטוֹרִין יְדִיעָא. נָטִיף לְסִטְרָא דָא לְעֵילָא. נָטִיף לִימִינָא. סְטָא לִשְׂמָאלָא. נָחִית לְתַתָּא. וְכֵן לְאַרְבַּע זְוָיִין. מַלְכוּ אִתְפְּרַשׂ לְעֵילָא וְתַתָּא וּלְאַרְבַּע זְוָיִין לְמֶהֱוֵי חַד. נַהֲרָא עִלָּאָה

נָחִית לְתַתָּא. וְעָבִיד לֵיהּ יַמָּא רַבָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא. דְּהָא הוּא כָּנִישׁ כֹּלָּא וְשָׁאִיב לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב׳:א׳) אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים. וְאֵין שָׁרוֹן אֶלָּא אֲתַר יַמָּא רַבָּא דְּשָׁאִיב כָּל מֵימִין דְּעָלְמָא דְּאַפִּיק וְשָׁאִיב וְנָהִיר (ועאלין ביה. בגיני כך דא אפיק ודא שאיב, נהיר)

דְּא בְּדָא בְּאוֹרְחִין יְדִיעָן (נחלייא כפן עלויה). וּכְדֵין עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי כ״ד:ג׳) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. וְעַל דָּא בֵּית בְּרֵאשִׁית. (נ"א ועל דא בית דעלמא מלך סתם) (בית עלאה אתבני בחכמה. וכן תתאה אוף הכי). אֲבָל בֵּיתָא עִלָּאָה רַבְרְבָא יְשׁוּבָא דְעָלְמָא. מֶלֶךְ סְתָם בֵּיתָא תַּתָּאָה.

(תהילים ס״ג:י״ב) וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים, (כד אתער גבורה) עִלָּאָה לְאַחֲדָא בֵּיהּ תְּחוֹת רֵישַׁיהּ וּלְקָרְבָא לֵיהּ בְּחֶדְוָה לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד. וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים חֲדוּ נְהוֹרָא דְאַפִּיק (נ"א בנהורא) (דנהרא) דְּנָפִיק בְּחַד שְׁבִילָא טָמִיר וְגָנִיז וְעָיִיל בֵּיהּ (ב', תרין) דְּאִנּוּן חַד וְעַל דָּא עָלְמָא אִשְׁתַּכְלַל בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים עָלְמָא (נ"א נהרא עלאה) תַּתָּאָה חֲדֵי בְּעָלְמָא עִלָּאָה (נ"א סתימא ההוא דשדר) עֲמִיקָא (חדו דנגיד ונפיק באן אתר חדי. באלהים. ביה חדי. ביה שדר) חַיִּים לְכֹלָּא. חַיֵּי מַלְכָּא אִקְרוֹן. דָּא עִקָּרָא דְּבֵיתָא. בֵּיתָא דָּא בָּנֵי בֵּיתָא דְעָלְמָא. וּבָנֵי עָלְמָא. וְדָא הוּא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים ב' רֵאשִׁית. רֵאשִׁית חָכְמָה כַּד כָּנִישׁ כֹּלָּא לְגַוֵּיהּ וְאִתְעֲבִיד יַמָּא רַבָּא לְשָׁאֲבָא כֹּלָּא.

יַמָּא דְּקָאפוּ מֵימוֹי. שְׁאִיב כָּל מֵימִין דְּעָלְמָא. וְכָנִישׁ לוֹן לְגַוֵּיהּ. וּמַיִין אָזְלִין וְשָׁאטִין וְאִשְׁתָּאֲבָן בֵּיהּ. וְדָא נָפִיק מִגּוֹ עִלָּאָה. וְסִימָנֵיהּ דְּרָזָא דָּא (איוב ל״ח:כ״ט) מִבֶּטֶן מִי יָצָא הַקֶּרַח דְּמֵימוֹי גְלִידִין בֵּיהּ לְשָׁאֲבָא אָחֳרָנִין.

הַאי קֶרַח (לקמן נב א) יַמָּא דְקָפָא לָא נָגְדִין מֵימוֹי. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְתוּקְפָּא דְדָרוֹם מָטֵי לְגַבֵּיהּ וּמַקְרִיב לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ. כְּדֵין מַיָּא דְּהֲווּ גְלִידִין בְּסִטְרָא דְצָפוֹן מִשְׁתָּרָן וְנָגְדִין. דְּהָא מִסִּטְרָא דְצָפוֹן גְּלִידֵי מַיָּא וּמִסִּטְרָא דְדָרוֹם מִשְׁתָּרָן. וְנָגְדִין לְאַשְׁקָאָה כָּל אִנּוּן חֵיוָת בָּרָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (תהילים ק״ד:י״א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי וְגוֹ' וְאִלֵּין אִקְרוֹן הֲרֵי בָתָר טוּרִין דְּפִירוּדָא. דְּכֻלְּהוּ מִשְׁתַּקְיָין כַּד סִטְרָא דְדָרוֹם שָׁארֵי לְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ. וּכְדֵין מַיָּא נָגְדִין. וּבְחֵילָא דָּא עִלָּאָה דְּנָגִיד כֻּלָּא הֲווּ בְּרִבּוּ בְּחֶדּוּ.

כַּד מַחֲשָׁבָה סָלִיק בִּרְעוּ (דחדוה) מִטְמִירָא דְכָל טְמִירִין. מָטֵי (ואתנגיד) מִגַּוֵּיהּ חַד נָהָר. (כתרא טמירא) וְכַד מִתְקָרְבִין דָּא בְּדָא בְּחַד שְׁבִיל דְּלָא יְדִיעַ לְעֵילָּא וְתַתָּא וְהָכָא הוּא רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. וּב' מֶלֶךְ סְתָם מֵהַאי רֵאשִׁיתָא אִשְׁתַּכְלַל וְדָמֵי דָּא לְדָא.

(ובחילא דא) בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם, (סתמא נקודה סתימא דנגדין מימוי ונפקין ברא) (נ"א בתר דנפקין בדא) (ונ"א נהרא דנפיק בה"א עלאה) (ונ"א נהורא דנגיד ואפיק בדא) וְאַפִּיק קוֹל מְגַוֵּיהּ. וְדָא אִקְרֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר. וְהַיְינוּ בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם (ואיהו) דְּאִיהוּ קוֹל הַשּׁוֹפָר (נ"א ואיהו השופר). וְשָׁמַיִם שַׁלִּיטִין בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ עִלָּאָה עַל אַרְעָא. וְסִימָנִיךְ בֶּן

יִשַׁי חַ"י עַל הָאֲדָמָה. דְּחַיִּים תַּלְיָין בְּבֶן יִשַׁי. (ובוא"ו נגדין ליה). וּבְהוּ שַׁלִּיט בְּכֹלָּא. וְאַרְעָא מִינֵּיהּ אִתְּזַנַת. הַדָּא הוּא דִּכְתִיב וְאֶת הָאָרֶץ. וָא"ו דְּאִתּוֹסַף לְשַׁלְטָאָה בִּמְזוֹנֵי עַל אַרְעָא.

אֶ"ת לְעֵילָּא וְהוּא חֵילָא דִּכְלָלָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון דְּאַפִּיק אֶ"ת א' ת' אֱלֹהִים דָּא וְיָהִיב לַשָּׁמַיִם כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג':י"א) בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתוּנָּתוֹ. וְהַיְינוּ אֶת הַשָּׁמַיִם לְאַכְלָלָא דָּא בְּדָא וּלְחַבְּרָא לוֹן דָּא בְּדָא לְאִתְקַיְימָא כְּחָדָא בְּאִנּוּן חַיֵּי מַלְכָּא מֶלֶךְ סְתָם לְאִתְזָנָא מִינֵּיהּ שָׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ חִבּוּרָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא דְּאִתְגְּלִיפוּ בְּאַתְוָון רְשִׁימִין. וְחַיֵּי מַלְכָּא דְּאִתְנְגִידוּ מִן שְׁמַיָּא דְּשָׁמַיִם נַגְדִין לוֹן לְקַיְימָא אַרְעָא וְכָל אֲכְלוֹסִין דִּילָּהּ.

וְרָזָא דְּאֱלֹהִים עִלָּאָה עֲבַד שָׁמַיִם וְאָרֶץ לְקִיּוּמָא. וְאַפִּיק לוֹן כְּחָדָא בְּחֵילָא דִּלְעֵילָא רֵאשִׁיתָא דִּכֹלָּא. כְּגַוְונָא דָּא רָזָא עִלָּאָה נָחִית לְתַתָּא. וְהַאי בַּתְרָאָה עָבִיד שָׁמַיִם וְאָרֶץ לְתַתָּא.

וְרָזָא דְּכֹלָּא ב' תְּרִין עָלְמִין נִינְהוּ וּבְרָאוּ עָלְמִין. דָּא עָלְמָא עִלָּאָה וְדָא עָלְמָא תַּתָּאָה. דָּא כְּגַוְונָא דָּדָא. דָּא בְּרָא שָׁמַיִם וְאָרֶץ. וְדָא בְּרָא שָׁמַיִם וְאָרֶץ. וְעַל דָּא ב' תְּרִין עָלְמִין נִינְהוּ. דָּא אַפִּיק תְּרֵין עָלְמִין. וְדָא אַפִּיק תְּרֵין עָלְמִין, וְכֹלָּא בְּחֵילָא דְּרֵאשִׁית עִלָּאָה.

נָחִית עִלָּאָה בְּתַתָּאָה וְאִתְמַלְיָיא בְּאַרַח דְּחַד דְּרָגָא דְּשָׁרֵי עָלָּהּ. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא שְׁבִיל סָתִים וְטָמִיר וְגָנִיז לְעֵילָּא. בַּר דְּחַד שְׁבִיל דַּקִּיק. וְחַד אֹרַח. הַהוּא דִּלְתַתָּא אֹרַח כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ד':י"ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ. וְהַהוּא דִּלְעֵילָּא שְׁבִיל דַּקִּיק כְּדִכְתִיב, (איוב כ"ח:ז') נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עָיִט. וְרָזָא דְּכֹלָּא (ישעיהו מ"ג:ט"ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה. וּכְתִיב, (תהילים ע"ז:כ') בַּיָּם דַּרְכֶּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים. עָלְמָא עִלָּאָה כַּד אִתְמַלְיָיא וְאִתְעַבְּרָא כְּנוּקְבָא דְּמִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא אַפִּיקַת תְּרֵין בְּנִין כְּחָד, דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאִנּוּן שָׁמַיִם וְאָרֶץ כְּגַוְונָא עִלָּאָה.

מַמֵּימוֹ דִּשְׁמַיָּא אִתְּזַן אַרְעָא וּמֵימוֹ אִשְׁתַּדָּן בְּגַוָּוהּ, אֶלָּא דְּעִלָּאֵי דְּכַר וְתַתָּאֵי נוּקְבָא. וְתַתָּאֵי מִן דְּכוּרָא אִתְּזָנָן. וּמַיִין תַּתָּאִין קָרָאן לְעִלָּאִין כְּנוּקְבָא דִּפְתִיחָא לְדִכוּרָא וְשָׁדַת מַיָּא לָקֳבֵל מַיָּא דְּדִכוּרָא לְמֶעְבַּד זַרְעָא. וְנוּקְבָא מִן דְּכוּרָא אִתְּזָנַת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶת הָאָרֶץ בְּתוֹסֶפֶת וי"ו כְּמָה דְּאִתְּמָר.

כְּתִיב, (ישעיהו מ':כ"ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה וגו'. אַתְוָון אִתְחָקְקוּ בְּעוֹבָדָא דִּכֹלָּא. בְּעוֹבָדָא דְּעִלָּאָה וּבְעוֹבָדָא דְּתַתָּאָה. לְבָתַר אִתְרְשִׁימוּ אַתְוָון וְאִתְחָקְקוּ בַּקְרָא. ב' בְּרֵאשִׁית בָּרָא. א' אֱלֹהִים אֶת. ב' רֵאשִׁית בָּרָא וַדַּאי. כְּמָה דְּאִתְּמַר בי"ת בָּרָא וַדַּאי בְּחֵילָא עִלָּאָה (בתקיפו דרזא דאנון אתוון). ב' נוּקְבָא. א' דְּכַר. כְּמָה דְּב' בָּרָא וַדַּאי בְּחֵילָא דִּלְעֵילָּא. הָכִי א' אַפִּיק אַתְוָון הַשָּׁמַיִם כְּלָּא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵתִין אַתְוָון. ה' אַפִּיק שָׁמַיִם לְמֵיהַב לֵיהּ חַיִּין (נ"א ולאשקאה) וּלְאַשְׁרָשָׁא לֵיהּ.

וְאֶת הָאָרֶץ. ו' אַפִּיק הָאָרֶץ לְמֵיהַב לָהּ מְזוֹנָא וּלְאַתְקָנָא לָהּ וּלְמֵיהַב לָהּ סִפּוּקָא דְּאִתְחַזֵּי לָהּ. וְאֶת הָאָרֶץ, דְּנָטִיל וָא"ו אֶ"ת כָּלָּא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון וּמִתְּזָן אַרְעָא. וְאַרְעָא כָּלִיל לוֹן לְגַוָּוהּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְהַיְינוּ רָזָא וְאֶת הָאָרֶץ. דְּכְנִישׁ כֹּלָּא לְגַוָּוהּ וְקַבְּלִית לוֹן הָאָרֶץ נָטְלָא הָאָרֶץ. וְאֶ"ת דָּא שָׁמַיִם וָאָרֶץ כְּחֲדָא. אֶ"ת הַשָּׁמַיִם רָזָא דְּשָׁמַיִם וָאָרֶץ כְּחֲדָא (הארץ נטלית ו).

וְקַבִּילַת לוֹן לְאִתְזָנָא. מָטוּן מִלָּה בְּקוּלְפּוֹי שְׁכִיחֵי. קוּסְטָרָא דְּקוּטְרָא בְּאַרְעָא שְׁכִיחַ. כַּד אֶשָּׁא דְּמַלַּהֲטָא נָגִיד וְאִתְעַר מִשְּׁמָאלָא אָחִיד בָּהּ וְסַלְקָא תְּנָנָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שמות י״ט:י״ח) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ. דָּא אֶשָּׁא וְדָא תְּנָנָא. וּכְתִיב, (שמות י״ט:י״ח) וְאֶת הָהָר עָשֵׁן. מִגּוֹ דְּאֶשָּׁא כַּד נָחִית אֲחִידָן דָּא בְּדָא תְּנָנָא בְּאֶשָּׁא. וּכְדֵין בְּסָטַר שְׂמָאלָא קַיְימָא כֹּלָּא. וְהַיְינוּ רָזָא (ישעיהו מ״ח:י״ג) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ. וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם. בְּחֵילָא דְּיַמִּינָא לְעֵילָא. כִּי הַאי גַּוְונָא אִתְעֲבִידוּ שְׁמַיָּא דְּאִיהוּ דְכַר. וּדְכַר מִסְּטָרָא דְּיַמִּינָא קָא אָתֵי וְנוּקְבָא מִסְּטָרָא דִשְׂמָאלָא. (לעיל א ע"ב).

(ישעיהו מ׳:כ״ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָּרָא אֵלֶּה. עַד הָכָא אִסְתַּלְקוּ מִלִּין דְּלָא לְשָׁאֲלָא כְּדִלְעֵילָא. דְּחָכְמָה אִשְׁתַּכְלִיל מֵאַיִן וְלָא קַיְימָא לְשָׁאֲלָא דְּסָתִים וְעָמִיק לֵית דְּיֵקוּם בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְפַּשַּׁט נְהוֹרָא עָמִיקָא נְהוֹרֵיהּ קַיְימָא בִּשְׁאֵלְתָּא אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ סָתִים מִכֹּלָּא דִּלְתַתָּא. וְקָרָאן לֵיהּ עַל פּוּם שְׁאֵילְתָּא מ"י. מִי בָּרָא אֵלֶּה.

וְהַיְינוּ רָזָא דְּקַאמְרָן (לקמן פה ע"ב) (איוב ל״ח:כ״ט) מִבֶּטֶן מִי יָצָא הַקֶּרַח. מִבֶּטֶן מִי וַדַּאי (יצא הקרח) הַהוּא דְּקַיְימָא לִשְׁאֵלְתָּא. וְלֵית לְשָׁאֲלָא מַה לְעֵילָא מַה לְתַתָּא. אֶלָּא לְשָׁאֲלָא אֲתַר דְּנַפְקָן לְמִנְדַּע. וְלָא לְמִנְדַּע לֵיהּ. דְּהָא לָא יָכְלִין. אֶלָּא קַיְימָא לִשְׁאֵלְתָּא וְלָא לְמִנְדַּע בֵּיהּ.

בְּרֵאשִׁית ב' רֵאשִׁית. רֵאשִׁית מַאֲמָר הוּא. אוֹ נִימָא דִּבְרֵאשִׁית אִיהוּ מַאֲמָר. אֶלָּא עַד לָא נָפִיק וְאִתְפַּשַּׁט חֵילֵיהּ (לעיל טו ע"ב) וְכֹלָּא סָתִים בֵּיהּ. בְּרֵאשִׁית אִיהוּ וּמַאֲמָר אִיהוּ. כֵּיוָן דְּנָפִיק וְאִתְפְּשַׁט מִנֵּיהּ חֵילִין, רֵאשִׁית אִקְרֵי וְהוּא מַאֲמָר בִּלְחוֹדוֹי. מ"י שְׁאֵילְתָּא הַהוּא דְּבָרָא אֱלֹהָ. לְבָתַר כַּד אִתְפְּשַׁט וְאִשְׁתַּכְלַל אִתְעֲבִיד י"ם וּבָרָא לְתַתָּא. וְכֹלָּא עָבִיד כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ דִּלְעֵילָא. דָּא לָקֵבֵל דָּא וְדָא כְּגַוְונָא דְּדָא. וְתַרְוַויְיהוּ ב'.

כְּתִיב, (שיר השירים א׳:י״ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ. בִּמְסִבּוֹ לְאִתְיַישְׁבָא בְּמַלְכוּ תַּתָּאָה. בְּרָזָא דְּהַהוּא חֲבֵרוּתָא וְתַפְנוּקָא דְּהַהוּא חֲבִיבוּתָא דִּבְעֵדֶן עִלָּאָה בְּהַהוּא שְׁבִיל דְּסָתִים וְגָנִיז וְלָא אִתְיְדַע וְאִתְמַלְיָיא מִנֵּיהּ וְנַפְקָא בְּנַחֲלִין יְדִיעָן. נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ דָּא מַלְכָּא תַּתָּאָה. דְּבָרָא עִלְּמָא לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא וְסָלִיק רֵיחָא טָבָא עִלָּאָה לְשַׁלְטָאָה וּלְמֶעְבַּד וְיָכִיל וְשַׁלִּיט וְנָהִיר בְּנָהוֹרָא עִלָּאָה.

בִּתְרֵין גַּוְונִין אִתְבְּרֵי עָלְמָא, בִּימִינָא וּבִשְׂמָאלָא בְּשִׁיתָּא יוֹמִין עִלָּאִין. שִׁיתָּא יוֹמִין אִתְעֲבִידוּ לְאַנְהָרָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְאִלֵּין כָּרוּז אָרְחִין וְעָבְדוּ שִׁיתִּין נוּקְבִין לְתַהוֹמָא רַבָּא. וְאִנּוּן שִׁיתִּין נוּקְבִין לְאַעֲלָאָה מַיָּא דְנַחֲלֵי גּוֹ תְּהוֹמָא. וְעַל דָּא (הא תנינן) הַשִּׁיתִּין מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית נִבְרְאוּ וְאִנּוּן הֲווּ שִׁלְמָא דְעָלְמָא:

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ סוֹסְפִיתָא דְקַמְרֵי גּוֹ קוֹלְטוֹי דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא וְלָא אִתְקְיְימַת. הָיְתָה כְּבָר וּלְבָתַר אִתְקְיְימַת. בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון אִתְגְּלִיף עָלְמָא וְאִתְקְיְימַת. וְכֻלְּהוּ עִטּוּרָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא.

כַּד מִצְטַרְפִין סָלְקִין אַתְוָון לְעֵילָּא וְנָחְתִין לְתַתָּא מִתְעַטְּרָן בְּעִטְרִין בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא וְיָכִיל עָלְמָא לְאִתְקַיְימָא. וְאִלֵּין אִתְקְיְימִין בְּעוֹבָדוֹי דְעָלְמָא (נ״א דמלכא). טוּפְסָרָא דְּקִילְטָא בְּהֲנֵי שְׁכִיחֵי (כחותמא) דְגוּשְׁפַּנְקָא. עָאלוּ וּנְפָקוּ אֶת וְאֶת וְאִתְבְּרֵי עָלְמָא. עָאלוּ גּוֹ חוֹתָמָא וְאִצְטָרְפוּ וְאִתְקַיְימוּ עָלְמָא.

בְּקוֹלְפֵי דְּחִוְיָא רַבְרְבָא מָחוּ וְעָאלוּ תְּחוֹת נוּקְבֵי דְעַפְרָא אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין. לְבָתַר תְּהוֹמָא רַבָּא הֲוָה סָלִיק בַּחֲשׁוֹכָא וַחֲשׁוֹכָא חָפֵי כֹּלָּא. עַד דְּנָפַק נְהוֹרָא (לעיל טו א) וּבָקַע בַּחֲשׁוֹכָא וְנָפַק וְאִתְנְהִיר דִּכְתִיב, (איוב י״ב:כ״ב) מְגַלֶּה עֲמוּקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ וַיּוֹצֵא לָאוֹר צַלְמָוֶת.

מַיָּא אִתְקַלּוּ בְּתִיקְלָא אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה בְּאֶצְבְּעָאן. תְּלַת נְטִיפוּ גּוֹ תִּיקְלָא. פַּלְגוּ מְנַיְיהוּ לְקִיּוּמָא וּפַלְגוּ דְּאָלוּ לְתַתָּא. אִלֵּין סָלְקִין וְאִלֵּין נָחֲתִין. כֵּיוָן דִּסְלִיקוּ בִּסְלִיקוּ דְיַדְּא. קָאִים תִּיקְלָא בְּאוֹרַח מֵישַׁר וְלָא סָטָא לְיָמִינָא וְלִשְׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ׳:י״ב) מִי מָדַד בְּשָׁעָלוֹ מַיִם וגו׳.

כֹּלָּא הֲוָה בֵּיהּ בְּאַרְעָא סָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וְחֵילָא וְתָקְפָּא וּמַיָּא גְּלִידִין בְּגַוָּוהּ וְלָא נָגִידוּ וְלָא אִתְפַּשְׁטוּ. עַד דְּאַנְהִיר עֲלֵהּ נְהוֹרָא דִלְעֵילָּא וּנְהוֹרָא מָחֲאת בְּקוּלְטוֹי וְאִשְׁתְּרִיאוּ חֵילֵהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיְהִי אוֹר. דָּא הוּא אוֹר קַדְמָאָה עִלָּאָה דְּהֲוָה מְקַדְּמַת דְּנָא.

וּמַהֲכָא נָפְקוּ כָּל חֵילִין וְתוּקְפִין. וְאַרְעָא אִתְבַּסְּמַת וְאַפִּיקַת חֵילָהָא לְבָתַר. כֵּיוָן דְּנָהִיר (ונחית) הֲוָה אִסְתַּלַּק נְהוֹרֵיהּ מִסְיָיפֵי עָלְמָא עַד סְיָיפֵי עָלְמָא. כַּד אִסְתַּכַּל בְּחַיָּיבֵי עָלְמָא אִתְגְּנִיז וְאִתְטְמִיר וְלָא נָפִיק אֶלָּא בִּשְׁבִילוֹי סְתִימִין דְּלָא אִתְגַּלְיָין:

פרק לא

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. תָּנֵן כָּל חֶלְמָא דְקַיְימָא בְּקִיּוּמָא דִכְי טוֹב שְׁלָמָא הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא. חֲמֵי אַתְוָון כְּפוּם אָרְחוֹי כָּל חַד וְחַד. חָמָא ט' טַב לֵיהּ טַב לְחֶלְמֵיהּ דְּהָא

אוֹרַיְיתָא פָּתַח בֵּיהּ כִּי טוֹב. נְהִיר מִסְיֵיפֵי עָלְמָא לְסְיֵיפֵי עָלְמָא. ט' טַב. טוֹב הוּא, טַב נְהִירוּ בְּאַשְׁלָמוּתָא.

ט' תְּשִׁיעָאָה דְּכֹלָּא. אָת דְּאִתְנְהִיר מֵעֵלָּאָה רֵאשִׁיתָא וְאִתְכְּלִיל בֵּיהּ וְאִתְעֲבִיד בִּסְתִימוּ דְּנְקוּדָה רָזָא דְּי' דְּהִיא נְקוּדָה חָדָא. ו' מֵחֵילֵיהּ נָפִיק. בֵּיהּ אִתְעֲבִיד שָׁמַיִם. כַּד אִסְתַּיָּים בְּנְקוּדָה חַד וְאִתְגְּנִיז גּוֹ, אִתְנַהֲרָא ב'. מִנֵּיהּ נָפְקוּ עֶלְּאָה וְתַתָּאָה. עֶלְּאָה טְמִירָא. תַּתָּאָה אִתְגַּלְיָיא בְּרָזָא דְּתֹרִין. וְקַיְימָא בְּחֵילָא דִּלְעֵילָא.

וְדָא הוּא טו"ב. אִלֵּין תְּלַת אַתְוָון טו"ב אִתְכְּלִילוּ לְבָתַר לְצַדִּיקָא דְּעָלְמָא דְּכָלִיל כֹּלָּא לְעֵילָא וְתַתָּא כְּמָא דְּאָתְּ אָמַר, (ישעיהו ג':י') אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. בְּגִין דִּנְהִירוּ עֶלְּאָה כְּלִילָא בֵּיהּ דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ה:ט') טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. לַכֹּל כְּתִיב דָּא סִתְמָא דְּמִלָּה בְּגִין לְאַנְהָרָא יוֹמָא חַד דְּנָהִיר לְכֹלָּא. עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. עַד כָּאן סִתְמָא דְּמִלִּין.

פרק לב

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רָזָא דְּרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה. דָּא חָכְמָה עִלָּאָה דְּאִיהִי רֵאשִׁית. ב' בֵּיתָא דְּעָלְמָא לְאִתְשַׁקָּאָה מֵהַהוּא נָהָר דְּעַיְיל בֵּיהּ. רָזָא דִּכְתִיב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְנָהָר דְּאַכְנִיס כֹּלָּא מֵעוּמְקָא עִלָּאָה וְלָא פְּסִיקוּ מֵימוֹי לְעָלְמִין לְאַשְׁקָאָה לְגִנְתָּא.

וְהַהוּא עִמְקָא עִלָּאָה בֵּית רֵאשׁוֹן בְּרֵאשִׁית אִסְתַּיְימוּ בֵּיהּ אַתְוָון בְּחַד שְׁבִיל דַּקִּיק דְּגָנִיז בְּגַוֵּיהּ. וּמִגּוֹ הַהוּא עוּמְקָא נָפְקוּ תְּרִין חֵילִין דִּכְתִיב אֶת הַשָּׁמַיִם. שָׁמַיִם לָא כְּתִיב אֶלָּא הַשָּׁמַיִם. מִגּוֹ הַהוּא עוּמְקָא דְּסָתִים מִכֹּלָּא. וְאֶת הָאָרֶץ סְתִימָא דָּא אַפִּיק לְהַאי אָרְעָא.

אֲבָל בְּכֻלָּלָא דְּשָׁמַיִם הָוָה. וּנְפָקוּ כְּחָדָא מִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרוֹי דָּא בְּדָא. כַּד אִתְנְהִיר רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא, שָׁמַיִם נַטְלוּ לָהּ וְאוֹתִיבוּ לָהּ בְּאַתְרָהּ, דִּכְתִיב וְאֶת הָאָרֶץ. וְאֶת מִכְּלָלָא דְּאַתְוָון דְּאָנוּן אֶ"ת.

כַּד אִתְהַדְּרַת אַרְעָא לְמֵיתַב בְּאַתְרָהּ וְאִתְפְּרַשׁ מִסִּטְרוֹי דְּשָׁמַיִם, הֲוַת תּוֹהֶה וּבוֹהֶה לְאִתְדַּבְּקָא בַּשָּׁמַיִם כְּחָדָא (נ"א כקדמיתא) בְּקַדְמִיתָא. בְּגִין דְּחָמַת לַשָּׁמַיִם נְהִירִין וְהִיא אִתְחַשְׁכַת. עַד דְּנְהוֹרָא עִלָּאָה נָפַק עָלָהּ וְאַנְהִיר לָהּ וְתָבַת בְּאַתְרָהּ לְאִסְתַּכְלָא בִּשְׁמַיָּא אַפִּין בְּאַפִּין. וּכְדֵין אִתְתַּקְנַת אַרְעָא וְאִתְבַּסְמַת.

נָפַק נְהוֹרָא בְּסִטַר יְמִינָא (לעיל יז) וַחֲשׁוֹכָא בְּסִטַר שְׂמָאלָא. וְאַפְרִישׁ לוֹן לְבָתַר בְּגִין לְאִתְכַּלְלָא דָּא בְּדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וְאִי תֵּימָא הֲוָה הַבְדָּלָה מַמָּשׁ. לָא. אֶלָּא יוֹם אָתֵי מִסִּטְרָא דִּנְהוֹרָא דְּאִיהוּ יְמִינָא. וְלֵילְיָה מִסִּטְרָא דְּחֲשׁוֹכָא דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא. וְכַד נָפְקוּ כְּחָדָא אַפְרִישׁ לוֹן. וְהַבְדָּלָה הֲוָה מִסִּטְרוֹי לְאִסְתַּכְלָא אַפִּין בְּאַפִּין וּלְאִתְדַּבְּקָא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵוֹ כֹּלָּא חָד.

וְאִיהוּ אִקְרֵי יוֹם וְקָרֵי לֵיהּ יוֹם. וְאִיהִי קָרֵי לֵילָה כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְגוֹ'. מַהוּ וְלַחֹשֶׁךְ. דָּא חֹשֶׁךְ דְּאָחִיד לְלֵילָה דְּלֵית לָהּ נְהוֹרָא מַגַּרְמָהּ (ס"א והיא אתקרי לילה דכתיב ולחשך קרא לילה בגין דאחיד בה חשך ולית לה נהורא מגרמה) וְאַף עַל גַּב דְּאָתָא מִסִּטְרָא דְּאֶשָּׁא דְּאִיהִי חֹשֶׁךְ. אֲבָל חֹשֶׁךְ עַד דְּאִתְנְהִיר מִסִּטְרָא דְּיוֹם, יוֹם נָהִיר לְלֵילָה, וְלַלֵּילָה לָא נָהִיר עַד זִמְנָא דִּכְתִיב, (תהילים קל"ט:י"ב) וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁכָה כָּאוֹרָה.

פרק לג

רִבִּי אֶלְעָזָר קַפֵּץ בְּקַדְמִיתָא וְדָרַשׁ (שם כט) קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל מַיִם רַבִּים. קוֹל יְיָ דָּא קוֹל עִלָּאָה דִּמְמַנָּא עַל הַמָּיִם דְּנַגְדִּין מִדְּרָגָא לְדַרְגָא עַד דְּמִתְכַּנְשֵׁי לְאֲתַר חָד בִּכְנוּפְיָא חָדָא. הַהוּא קוֹל עִלָּאָה מְשַׁדֵּר לְאִנּוּן מַיִין בְּאָרְחַיְיהוּ כָּל חַד וְחַד כְּפוּם אָרְחֵיהּ. כְּהַאי גְּוָנָא דִּמְמַנָּא עַל מַיָא לְשַׁדֵּר לוֹן לְכָל אֲתַר וַאֲתַר כִּדְחָזֵי לֵיהּ. כָּךְ קוֹל יְיָ מְמַנָּא עַל מַיָא.

אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (איוב כ"ו:י"ד) וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְבּוֹנָן. דָּא סִטְרָא דְאַתְיָא מִן גְּבוּרָה וְנָפְקָא מִינֵּיהּ. דָּבָר אַחֵר אֵ"ל הַכָּבוֹד הִרְעִים דָּא יַמְּינָא דְּנָפְקָא מִנֵּיהּ שְׁמָאלָא. ה' עַל מַיִם רַבִּים. ה' דָּא חָכְמָ"ה עִלָּאָה דְּאִקְרֵי יו"ד (עדן דקיימא) עַל מַיִם רַבִּים עַל הַהוּא עוּמְקָא סְתִימָאָה דְּנָפִיק מִנֵּיהּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (תהילים ע"ז:כ') וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים.

פרק לד

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּרִישׁ פְּלוּגְתָּא וְאָמַר. פָּתַח קְרָא וְאָמַר כְּתִיב, (שמות כ"ה:כ"ז) לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶינָה הַטַּבָּעוֹת בָּתִּים לְבַדִּים. מָאן הַהוּא מִסְגֶּרֶת, דָּא הוּא אֲתַר סָגִיר דְּלָא פְּתִיחָא בַּר בְּשִׁבְיל חַד דַּקִּיק דְּאִתְיְידַע בְּגָנִיזוּ לְגַבֵּיהּ. וּבְגִינֵיהּ אִתְמְלֵי וְרָשִׁים תַּרְעִין לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין. וּבְגִין דְּאִיהוּ אֲתַר גָּנִיז וְסָתִים אִקְרֵי מִסְגֶּרֶת וְדָא הוּא עָלְמָא דְּאָתֵי. וְהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי אִתְקְרֵי מִסְגֶּרֶת.

תִּהְיֶינָה הַטַּבָּעוֹת אִלֵּין עִזְקָאן עִלָּאִין דְּאִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא מַיָא מֵרוּחָא וְרוּחָא מֵאֶשָּׁא וְאֶשָּׁא מִמַּיָא. כֻּלְּהוֹן אִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא וְנָפְקָן דָּא מִן דָּא בְּהָנֵי (ס"א כהני) עִזְקָאן, וְכֻלְּהוֹן מִסְתַּכְּלָן לְגַבֵּי הַהוּא מִסְגֶּרֶת. דְּבֵיהּ מִתְאַחֵד לְהַהוּא נַהֲרָא עִלָּאָה לְאַשְׁקָאָה לוֹן וְאִתְאַחֲדָן בֵּיהּ.

בָּתִּים לְבַדִּים. הָנֵי עִזְקָאן מְלֵאִין (עילאין) אִנּוּן בָּתִּים וְאַתְרִין לְבַדִּים דְּאִנּוּן רְתִיכִין דִּלְתַתָּא. בְּגִין דָּדָא אָתֵי מִסִּטְרָא דְּאֶשָּׁא. וְדָא מִסִּטְרָא דְמַיָא. וְדָא מִסִּטְרָא דְרוּחָא וְכֵן כֻּלְּהוּ בְּגִין לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא לַאֲרוֹנָא. וְעַל דָּא מָאן דְּמִקְרַב יִקְרַב בְּאִלֵּין בַּדִּים וְלָא בַּמֶּה דִּלְגוֹ. לֵךְ לֵךְ אָמְרִין נְזִירָא, סְחוֹר סְחוֹר לְכַרְמָא לָא תִקְרַב. בַּר אִנּוּן דְּאִתְחַזּוּ לְשַׁמָּשָׁא לְגַו. לוֹן אִתְיְהִיב רְשׁוּתָא לְאַעֲלָאָה לְשַׁמָּשָׁא וּלְקָרְבָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר א':נ"א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

פרק לה

בֵּית דִּבְרֵאשִׁית רַבְרְבָא. רִבִּי יוֹסֵי שְׁאִיל לֵיהּ. וְאֲמַר הַאי שִׁיתָּא יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית דְּקָא תָּנִינָן מָאן אִנּוּן. אֲמַר לֵיהּ הַיְינוּ דִּכְתִיב (תהילים ק״ד:ט״ז) אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע. כְּמָה דְּאִלֵּין אֲרָזִין נָפְקִין מִן לְבָנוֹן. הָכִי נָמֵי אִנּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין נָפְקִין מִן בְּרֵאשִׁית.

וְאִלֵּין שִׁיתָּא יוֹמִין עִלָּאִין קָרָא פָּרִישׁ לוֹן דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:י״א) לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְגוֹ'. כִּי כֹל דָּא צַדִּיק. בַּשָּׁמַיִם דָּא תִּפְאֶרֶת. וּבָאָרֶץ דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּתַרְגּוּמוֹ דִּי אְחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא. כְּלוֹמַר דִּיסוֹדָא דְעָלְמָא דְּאִקְרֵי כֹּל, אִיהוּ אָחִיד בְּתִפְאֶרֶת דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, וּבָאָרֶץ דְּאִקְרֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

וְעַל דָּא בְּרֵאשִׁית, ב' רֵאשִׁית הִיא (חכמה, כמה דתרגם יונתן בראשית בחכמתא) בְּגִין דְּאִיהִי תְּנָיְינָא לְחוּשְׁבָּנָא וְאִקְרֵי רֵאשִׁית. בְּגִין דְּהַאי כְּתָרָא עִלָּאָה טְמִירָא הִיא קַדְמָאָה. וְעַל דְּלָא עָיֵיל בְּחוּשְׁבָּנָא, תְּנָיְינָא הֲוֵי רֵאשִׁית. בְּגִין דָּא ב' רֵאשִׁית. וְעוֹד כְּמָה דְּחָכְמָה עִלָּאָה אִיהִי רֵאשִׁית. חָכְמָה תַּתָּאָה רֵאשִׁית נְמֵי הַוְיָא. וְעַל דָּא לֵית לְאַפְרָשָׁא ב' מִן רֵאשִׁית.

בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר קָרִינָן לֵיהּ וְהָכִי הוּא. וְשִׁיתָּא יוֹמִין נָפְקִין מִינֵהּ וְאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ. וְאִלֵּין אִקְרוּן כְּגַוְונָא דְאִלֵּין אֲחֲרָנִין.

בָּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הוּא דִכְתִיב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. מַאי לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן לְאַשְׁקָאָה וּלְקַיְימָא לֵיהּ וּלְאַסְתַּכְּלָא בֵּיהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. אֱלֹהִים אֱלֹהִים חַיִּים, דְּמַשְׁמַע בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים וַדַּאי עַל יְדָא דְהַהוּא נַהֲרָא בְּגִין לְאַפָּקָא כֹּלָּא וּלְאַשְׁקָאָה כֹּלָּא.

אֶת הַשָּׁמַיִם חִבּוּרָא דְּכַר וְנוּקְבָא כְּדְקָא חָזֵי. לְבָתַר הַאי. בֵּיהּ אִתְבְּרִי עָלְמָא לְתַתָּא. בֵּיהּ יָהֵיב חֵילָא לְכֹלָּא. אֱ"ת הַשָּׁמַיִם דְּמַשְׁמַע דְּשָׁמַיִם אַפִּיקוּ אֶת בְּחֵילָא דְרָזָא דְּאֱלֹהִים חַיִּים בָּתַר דְּרֵאשִׁית אַפִּיק לֵיהּ.

כֵּיוָן דְּהַאי אַפִּיק כֹּלָּא וְכֹלָּא אִתְיְישַׁב בְּדוּכְתֵּיהּ כְּחַד. עִזְקָא דָּא בַּתְרֵייתָא אִתְעֲבִידַת רֵאשִׁית. וּבְהַאי רֵאשִׁית אַפִּיק נְהוֹרִין עִלָּאִין וְשָׁרֵי נַהֲרָא וְשָׁרֵי מַיָּא לְנַגְדָּא לְקַבְּלָא לְתַתָּא.

וְעַל דָּא בְּרֵאשִׁית וַדַּאי בָּרָא אֱלֹהִים. בֵּיהּ בָּרָא עָלְמָא תַּתָּאָה. בֵּיהּ אַפִּיק נְהוֹרִין. בֵּיהּ יָהֵיב חֵילָא לְכֹלָּא.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר עַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו י״:ט״ו) הֲיִתְפָּאֵר הַגַּרְזֶן עַל הַחוֹצֵב בּוֹ. שְׁבָחָא דְּמַאן, לְאוֹ דְּאוּמָנָא הוּא. כָּךְ בְּהַאי רֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים עִלָּאָה אֶת הַשָּׁמַיִם. שְׁבָחָא דְּמַאן דְּאֱלֹהִים הוּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הַאי דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ז׳) אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו. קְרוֹבִים. קָרוֹב מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אֱלֹהִים עִלָּאָה. אֱלֹהִים דְּפַחַד יִצְחָק. אֱלֹהִים בַּתְרָאָה. וּבְגִינֵי כָּךְ קְרוֹבִים (לקמן קלה א) וּגְבוּרוֹת סַגִּיאִין אִנּוּן דְּנָפְקִין מֵחַד וְכֻלְּהוּ חַד.

תּוֹסֶפְתָּא בְּרֵאשִׁי"ת בָּרָ"א רֶמֶז לְכֶתֶ"ר חָכְמָ"ה. אֱלֹהִים רוֹמֵז לְבִינָ"ה. אֶ"ת רוֹמֵז לִגְדוּלָ"ה וּגְבוּרָ"ה. הַשָּׁמַיִ"ם דָּא הוּא תִּפְאֶרֶ"ת. וְאֶ"ת רוֹמֵז לְנֶצַ"ח הוֹ"ד יְסוֹ"ד. הָאָרֶ"ץ רוֹמֵז לְמַלְכוּ"ת: (עד כאן תוספתא)

פרק לו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. (ויאמר אלהים למי הוא אומר אינו אומר אלא לאחרים. יהי (לעיל כב) אור לעולם הזה. ויהי אור לעולם הבא). וְדָא (דא) אִיהוּ נְהוֹרָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא. וְהוּא נְהוֹרָא דְּעֵינָא. וְהוּא נְהוֹרָא דְּאַחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם קַדְמָאָה וְהֲוֵי חָזֵי בֵּיהּ מִסְיֵיפֵי עָלְמָא וְעַד סְיֵיפֵי עָלְמָא. וְהוּא נְהוֹרָא דְּאַחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד וְהָוָה מְשַׁבֵּחַ וְאָמַר (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ. וְהוּא נְהוֹרָא דְּאַחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה וְחָמָא בֵּיהּ מִגַּלְעָד וְעַד דָּן.

וּבְשַׁעֲתָא דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיקוּמוּן תְּלָתָא דָּרִין חַיָּיבִין. וְאִנּוּן דָּרָא דְּאֱנוֹשׁ וְדָרָא דְּטוֹפְנָא וְדָרָא דְּפַלְגָה (נ"א גניז ליה) בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּמְּשׁוּן בֵּיהּ, וְיָהַב יָתֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה וְאִשְׁתַּמַּשׁ בֵּיהּ תְּלַת יָרְחִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּן לֵיהּ מִיּוֹמֵי עִבּוּרָא דִילֵיהּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ב':ב') וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים.

וּבָתַר תְּלַת יָרְחִין עָאל קַמֵּי פַּרְעֹה נָטִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִנֵּיהּ. עַד דְּקָאִים עַל טוּרָא דְסִינַי לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא וְהָדַר לֵיהּ הַהוּא נְהוֹרָא וְאִשְׁתַּמַּשׁ בֵּיהּ כָּל יוֹמוֹי. וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִקְרַב בַּהֲדֵיהּ עַד דְּיָהַב מַסְוָה עַל אַנְפּוֹי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות לה) וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו. וְאִתְעַטַּף בֵּיהּ כְּטַלִּית. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:ב') עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה.

יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כָּל מַה דְּאִתְמָר בֵּיהּ וַיְהִי הוּא בְּעָלְמָא דֵין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אוֹר דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִבְרֵאשִׁית הֲוָה סָלִיק נְהוֹרֵיהּ מִסְיֵיפֵי עָלְמָא עַד סְיֵיפֵי עָלְמָא וְאִתְגְּנִיז.

מַאי טַעְמָא אִתְגְּנִיז. בְּגִין דְּלָא יִתְהַנּוּן מִנֵּיהּ חַיָּיבֵי עָלְמָא. וְעָלְמִין לָא יִתְהַנּוּן בְּגִינֵיהוֹן. וְהוּא טָמִיר לְצַדִּיקַיָּא, לְצַדִּיק דַּיְקָא דִּכְתִיב, (תהילים צ"ז:י"א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה וּכְדֵין יִתְבַּסְּמוּן עָלְמִין וְיהוֹן כֻּלָּא חַד. וְעַד יוֹמָא דְיֵהֵא עָלְמָא דְּאָתֵי הוּא טָמִיר וְגָנִיז. הַהוּא נְהוֹרָא נָפַק מִגּוֹ חֶשׁוֹכָא דְּאִתְגַּלְפָּא בְּקִלְפּוּי דְּטָמִירָא דְּכֻלָּא. עַד דְּמַהֲהוּא נְהוֹרָא דְּאִתְגְּנִיז אִתְגְּלִיף בִּשְׁבִיל חַד טָמִירָא לַחֲשׁוֹכָא דִלְתַתָּא וּנְהוֹרָא שְׁאָרֵי בֵּיהּ. מָאן חֲשׁוֹכָא דִלְתַתָּא. הַהוּא דְּאִקְרֵי לַיְלָה דִּכְתִיב בֵּיהּ וְלַחשֵׁךְ קָרָא לָיְלָה.

וְעַל דָּא תְּנִינָן מַאי דִּכְתִיב, (איוב י"ב:כ"ב) מְגַלֶּה עֲמוּקוֹת מִנֵּי חשֶׁךְ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִי תֵּימָא מֵחשֶׁךְ סְתִים אִתְגַּלְיָין. הָא חָזִינָן דְּטָמִירִין אִנּוּן כָּל אִנּוּן כִּתְרִין עִלָּאִין וְקַדִּישִׁין עֲמוּקוֹת. מַהוּ מְגַלֶּה. אֶלָּא כָּל אִנּוּן טְמִירִין עִלָּאִין לָא אִתְגַּלְיָין אֶלָּא מִגּוֹ הַהוּא חֲשׁוֹכָא דְּאִיהוּ בְּרָזָא

דְּלֵילְיָא. (ויהא כלא חד ברזא דוהיה אור הלבנה כאור החמה בדרגא חדא ועד יומא דייתי הוא גנוז וטמיר (שייך לעיל בשטה ב)) תָּא חֲזֵי, כָּל אִנּוּן עֲמִיקִין סְתִימִין דְּנָפְקֵי מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה וְקָלָא נָטִיל לוֹן לָא אִתְגַּלְיָין עַד דְּמִלָּה מְגַלָּה לוֹן. מָאן מִלָּה הַיְינוּ דִּבּוּר.

וְהַאי דִּבּוּר אִקְרֵי שַׁבָּת. וּבְגִין דְּשַׁבָּת אִקְרֵי דִּבּוּר, דִּבּוּר דְּחוֹל אָסוּר בְּשַׁבָּת. (גליון מהרש"ב וכך הוה עביד רבי שמעון כד חמי לאמיה דהות משתעיא הוה אמר לה, אמא, שתוקי, שבת הוא ואסיר). בְּגִין דְּדִבּוּר דָּא בַּעֲיָא לְשַׁלְטָאָה וְלָא אֶחֳרָא. וְהַאי דִּבּוּר דְּאִיהוּ אָתֵי מִסִּטְרָא דְּחֶשְׁךְ מְגַלָּה עֲמוּקוֹת מִגַּוֵּיהּ. וּמַשְׁמַע מִנֵּי חֶשְׁךְ. הַהוּא דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּחֶשְׁךְ דְּכְתִיב מִנֵּי דַּיְיקָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אִי הָכִי מַאי דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. אָמַר לֵיהּ, אוֹר אַפִּיק יוֹם וְחֶשְׁךְ אַפִּיק לַיְלָה. לְבָתַר חָבַר לוֹן כְּחָדָא וְהָווּ חַד דִּכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. דְּלַיְלָה וְיוֹם אִקְרוּן חַד. וְהַאי דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ (דאפריש מחלוקת) דָּא בְּזִמְנָא דְגָלוּתָא דְּאִשְׁתְּכַח פָּרוֹדָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק עַד הָכָא דְּכוּרָא בְּאוֹר וְנוּקְבָא בַּחֲשׁוֹכָא. לְבָתַר מִתְחַבְּרָן כְּחָדָא לְמֶהֱוֵי חַד. בְּמַאי אִתְפַּרְשָׁאן לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא. מִתְפַּרְשָׁן דַּרְגִּין וְתַרְוַויְיהוּ כְּחַד הֲווּ. דְּהָא לֵית נְהוֹרָא אֶלָּא בַּחֲשׁוֹכָא וְלֵית חֲשׁוֹכָא אֶלָּא בִּנְהוֹרָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִנּוּן חַד אִתְפַּרְשָׁן בְּגַוְונִין וְעִם כָּל דָּא אִנּוּן חַד דִּכְתִיב יוֹם אֶחָד.

פרק לז

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר עַל בְּרִית עָלְמָא אִתְבְּרֵי וְאִתְקַיְּים דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. מָאן בְּרִית דָּא צַדִּיק יְסוֹדָא דְּעָלְמָא דְּאִיהוּ רָזָא דְּזָכוּר. וְעַל דָּא עָלְמָא קַיְימָא בִּבְרִית יוֹמָם וָלַיְלָה כְּחָדָא דִּכְתִיב אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. חֻקּוֹת שָׁמַיִם דְּנַגְדִּין וְנָפְקִין מֵעֵדֶן עִלָּאָה.

פָּתַח וְאָמַר, (שופטים ה':י"א) מִקּוֹל מְחַצְּצִים בֵּין מַשְׁאֲבִים שָׁם יְתַנּוּ צִדְקוֹת ה' וְגו'. מִקּוֹל מְחַצְּצִים דָּא קוֹל יַעֲקֹב. מְחַצְּצִים כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמואל א י"ז:ד') אִישׁ הַבֵּינַיִם. בֵּין מַשְׁאֲבִים דְּאִיהוּ יָתִיב בֵּין אִנּוּן דְּשָׁאֲבִין מַיָּא מִלְּעֵילָא וְהוּא נָטִיל בְּתַרִין סִטְרִין וְכָלִיל לְהוֹן בְּגַוֵּיהּ.

שָׁם יְתַנּוּ צִדְקוֹת יְיָ. תַּמָּן הוּא אֲתַר מְהֵימְנוּתָא לְאִתְדַּבָּקָא. שָׁם יְתַנּוּ צִדְקוֹת יְיָ. תַּמָּן יָנְקִין צִדְקוֹת יְיָ וְשָׁאֲבִין. צִדְקוֹת פִּרְזוֹנוֹ (בישראל) דָּא צַדִּיק דְּעָלְמָא דְּאִיהוּ קַיָּים וְקַדִּישׁ, וְאִיהוּ שָׁאִיב וְנָטִיל כֹּלָּא וּמְפַזֵּר לְגַבֵּי יַמָּא רַבָּא אִנּוּן מַיִין עִלָּאִין. בְּיִשְׂרָאֵל, דְּיִשְׂרָאֵל יָרְתוּ קַיָּים דָּא. וְיַהֲבֵיהּ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּתַת עָלְמִין.

כְּיָון דְּיִשְׂרָאֵל שָׁבְקוּ לֵיהּ דְּהָווּ גָּזְרִין וְלָא פָּרְעִין. מַה כְּתִיב, (שופטים ה':י"א) אָז יָרְדוּ לַשְּׁעָרִים עַם יְיָ. יָרְדוּ לַשְּׁעָרִים, אִנּוּן שַׁעֲרֵי צֶדֶק הֲווּ יָתְבִין לְתַרְעֵי וְלָא עָאלִין לְגוֹ. וּבְהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (שופטים ב) וַיַּעַזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ וגו'. עַד דְּאָתַת דְּבוֹרָה וּנְדִיבַת לוֹן בְּהַאי כְּמָה דִכְתִיב, (שופטים ה':ב') בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וגו'.

וְעַל דָּא כְּתִיב חָדְלוּ פְּרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל. חָדְלוּ פְּרָזוֹן, דָּא הוּא פִּרְזוֹנוֹ דְּקָא אֲמָרָן. חָדְלוּ פְּרָזוֹן, קַיְימִים קַדִּישָׁא דְּלָא אִתְפָּרְעוּן. (שופטים ה':ז') עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי אֵם. אֶלָּא אֲנָא נְחִתִית מַיִין עִלָּאִין לְקַיְימָא עָלְמִין, בְּיִשְׂרָאֵל סְתָם לְעֵילָא וְתַתָּא, לְאַחֲזָאָה דְּעָלְמָא לָא אִתְקַיְים אֶלָּא עַל קַיְימָא דָּא. וְרָזָא דְּכֹלָּא (משלי י':כ"ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כְּתִיב, (לך לך עז ע"א).

תְּלַת נַפְקֵי מֵחַד. חַד בִּתְלַת קַיְימָא עָאל בֵּין תְּרִין. תְּרִין יַנְקִין לְחַד, חַד יָנִיק לְכַמָּה סִטְרִין. כְּדֵין כֹּלָּא חַד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְיִהְיֶה עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד יוֹם דְּעֶרֶב וַבֹּקֶר כָּלִיל כְּחָדָא. הַיְנוּ רָזָא דִבְרִית יוֹמָם וָלָיְלָה וּבְיהּ כֹּלָּא חָד:

תוֹסָפְתָא תְּנִינָן מָל וּלֹא פָּרַע אֶת הַמִּילָה כְּאִילּוּ לֹא מָל. בְּגִין דְּתְּרִין דַּרְגִּין אִנּוּן מִילָה וּפְרִיעָה. זָכוֹר וּשְׁמוֹר. צַדִּיק וְצֶדֶק. דְּכַר וּנוּקְבָא. אוֹת בְּרִית דָּא יוֹסֵף וּבְרִית דָּא רָחֵל. וְאִצְטְרִיךְ לְחַבְּרָא לוֹן. וּבְמָה מְחַבֵּר לוֹן. כַּד אִיהוּ גָּזִיר וּפָרִיעַ. וּמַאן דְּגָזִיר וְלֹא פָּרִיעַ כְּאִלּוּ עָבְדוּ בֵּינַיְיהוּ פְּרוּדָא, (עד כאן תוספתא)

פרק לח

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְיִהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר שִׁבְעָה רְקִיעִים אִנּוּן לְעֵילָא. וְכֻלְּהוּ קַיְימָא בִּקְדוּשָׁתָא עִלָּאָה. וּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּהוּ אִשְׁתַּכְלַל. וְדָא רָקִיעָא הוּא בְּאֶמְצָעוּת מַיָא.

דָּא רָקִיעַ קַיְימָא עַל גַּבֵּי חֵיוָותָא אָחֳרָנִין. וְאִיהוּ אַפְרִישׁ בֵּין מַיִין עִלָּאִין לְמַיִין תַּתָּאִין. וּמַיִין תַּתָּאִין קָרְאִין לְעִלָּאִין. וּמֵהַאי רָקִיעַ שְׁתָאן לוֹן. דָּא הוּא דְּמַפְרִישׁ בֵּינַיְיהוּ. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ מַיָא בֵּיהּ כְּלִילָן. וּלְבָתַר נְחִית לוֹן לְהָנֵי חֵיוָותָא וְשָׁאֲבִין מִתַּמָּן.

כְּתִיב, (שיר השירים ד':י"ב) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם. גַּן נָעוּל, דְּכֹלָּא אַסְתִּים בֵּיהּ. דְּכֹלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ. גַּל נָעוּל, דְּהַהוּא נָהָר נָגִיד וְנָפִיק וְעָיִיל בֵּיהּ וְכָלִיל וְלָא אַפִּיק וְקָרְשֵׁי מַיָא בֵּיהּ וְקַיְימֵי. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּרוּחַ צָפוֹן נָשִׁיב בְּאִנּוּן מַיָא וְאִתְקְרִישׁוּ וְלָא נָפְקֵי לְבַר עַד דְּאִתְעֲבִיד קֻרְח (לעיל כט ב) וְאִלְמְלֵא סִטְרָא דְּדְרוֹם דְּאַקִּישׁ תֻּקְפֵּיהּ דְּהַאי קֻרְח לָא נַפְקֵי מִנַּיְיהוּ מַיָא לְעָלְמִין.

וְחֵיזוּ דְּהַהוּא רְקִיעָא עִלָּאָה כְּחֵיזוּ דְּהַאי קֻרְח דְּמִתְקָרְשָׁא וּמַכְנִיס בְּגַוַויהּ כָּל אִנּוּן מַיִין. כָּךְ הַהוּא עִלָּאָה דְּעָלֵיהּ כָּנִישׁ כָּל אִנּוּן מַיִין וְאַפְרִישׁ בֵּין מַיִין עִלָּאִין לְמַיִין תַּתָּאִין. וְהַאי דְּאָמָרָן

יְהֵי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. בִּמְצִיעוּת. לָאו הָכִי. אֶלָּא יְהֵי כְּתִיב. הַהוּא דְּהֲוֵי מְנַיֵּיהּ בְּמִצִיעוּת מַיָּא הֲוֵי. וְאִיהוּ לְעֵילָּ דְּקַיְימָא עַל רֵישָׁא דְּחֵיוָותָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אִית קְרוּמָא בְּמִצִיעוּת מֵעוֹי דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ פָּסִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא וְשָׁאִיב מֵעֵילָּא וְיָהִיב לְתַתָּא. כָּךְ גַּוונָא דָּא רָקִיעַ אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא וְקַיְמָא עַל אִנּוּן חֵיוָתָא דִּלְתַתָּא. וְאִיהוּ פָּרִישׁ בֵּין מַיִין עִלָּאִין לְתַתָּאִין. תָּא חֲזֵי, אִנּוּן מַיִן אַעֲדוּ וְאוֹלִידוּ חֲשׁוֹכָא. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (שמות כ״ו:ל״ג) וְהִבְדִּילָה הַפָּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

פרק לט

רִבִּי אַבָּא פָּתַח (תהילים ק״ד:ג׳) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו וְגו' בַּמַּיִם אִלֵּין מַיִין עִלָּאִין דְּכֹלָּא דְּבֵהוּ תַּקִּין בֵּיתָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי כ״ד:ג׳) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן. הַשְּׁתָּ עָבִים רְכוּבוֹ. רִבִּי יֵיסָא סָבָא פָּלִיג עָבִים עָ״ב יְ״ם. עָב דְּאִיהוּ חֹשֶׁךְ שְׁמָאלָא דְּקַיְימָא עַל יָם דָּא. הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ דָּא רוּחָא דְּמַקְדְּשָׁא עִלָּאָה. וְרָזָא דָּא (שמות כ״ה:י״ח) שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב. כְּתִיב (תהילים י״ח:י״א) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעוֹף וַיֵּדֶא עַל כַּנְפֵי רוּחַ. וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב חַד לְבָתַר אִינְּלֵי עַל כַּנְפֵי רוּחַ וְעַד דְּהַאי אִתְעַר לָא אִתְגְּלֵי בְּהַאי.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר כְּתִיב, (איוב כ״ח:כ״ה) וּמַיִם תִּכֵּן בַּמִּדָּה. בַּמִּדָּה מַמָּשׁ אַתְקִין לְהוּ כַּד מָטוּן לְגַוְוהּ. וְאִנּוּן תְּקוּנָא דְּעֶלְמָא כַּד מָטוּ מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא כָּךְ הֲווּ קַדְמָאֵי אָמְרֵי כַּד הֲווּ מָטָאן לְהַאי אֲתַר מְרַחֲשָׁן שִׁפְוָון דְּחַכִּימִין וְלָא אָמְרִין מִדִּי בְּגִין דְּלָא יִתְעַנְּשׁוּן.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר אֶת קַדְמָאָה דְּאַתְוון הֲוָה שַׁטְיָא עַל אַנְפּוֹי דְּקִיטְרָא דַכְיָא וְאִתְעַטַּר מִלְּרַע מִלְּעֵילָּא וְסָלִיק וְנָחִית וּמַיָּא מִתְגַּלְּפֵי בְּגַלּוּפֵיהוּ וּמִתְיַישְׁבָן בְּדוּכְתַּיְיהוּ וְאִתְכְּלִילוּ חַד בְּחַד.

וְכֵן אַתְוון כֻּלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא וּמִתְעַטְּרָן דָּא בְּדָא עַד דְּאִתְבְּנֵי עֲלַיְיהוּ בְּנְיָינָא וְיסוֹדָא.

וְכַד אִתְבְּנְיאוּ כֻּלְּהוּ וְאִתְעַטְּרוּ. הֲווּ מַיִין עִלָּאִין מִתְעָרְבִין בְּמַיִין תַּתָּאִין וַאֲפִיקוּ בֵּיתָא דְּעֶלְמָא (ועל דא אפיקו תרין נהורין חד דאקרי ארץ ונהורא דאקרי שמים) וְעַל דָּא ב' אִתְחַזֵּי בְּרִישָׁא וּמַיִין סָלְקִין וְנָחֲתִין עַד דְּהַאי רָקִיעַ הֲוָה וְאַפְרִישׁ לוֹן. וּמַחְלוֹקֶת הֲוָה בַּשֵּׁנִי דְּבֵיהּ אִתְבְּרֵי גֵּיהִנֹּם דְּאִיהוּ נוּרָא דְּדָלִיק כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ד׳:כ״ד) אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. וְזַמִּין לְאַשְׁרָאָה עַל רֵישַׁיְיהוּ דְּחַיָּיבַיָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה מֵהָכָא כָּל מַחְלוֹקֶת דְּאִיהוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּים. דְּהָא הָכָא מַחְלוֹקֶת דְּאִיהוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם הֲוָה וְשָׁמַיִם בְּהַאי אִתְקַיָּים. לְבָתַר דָּא דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וְגו'. בְּקַטְפִּירָא דְּעִילָּיתָא שְׁכִיחֵי וְאִתְקַיְימוּ. דְּהָא תְּנִינָן כְּתִיב, (שמות כ״ו:ל״ג) וְהִבְדִּילָה הַפָּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים דַּיְיקָא, דְּהָא אִיהוּ רָקִיעַ דְּמָפְרֵשׁ בְּגוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב לְבָתַר יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם מַמָּשׁ. אֶל מָקוֹם אֶחָד. לְאֲתַר דְּאִקְרֵי אֶחָד. וְאִיהוּ יַם תַּתָּאָה דְּהָא אִיהוּ אַשְׁלִים לְאֶחָד. וּבְלָא אִיהוּ לָא אִקְרֵי אֶחָד. וּמַשְׁמַע דִּכְתִיב יִקָּווּ דְּבֵיהּ מִתְכַּנְּשִׁין כֻּלְּהוּ מַיָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו׳.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר אֶל מָקוֹם אֶחָד, דָּא אִיהוּ אֲתַר דִּכְתִיב בֵּיהּ (ישעיהו נ״ד:י׳) וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט. דְּהָא אִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא וְשָׁדֵי בְּיַמָּא וּבֵיהּ אִתְתַּקְנַת אַרְעָא דִּכְתִיב וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה דָּא הוּא אֶרֶץ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אָרֶץ.

אַמַּאי אִקְרֵי יַבָּשָׁה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק הַיְינוּ דִּכְתִיב (דברים ט״ז:ג׳) לֶחֶם עֹנִי לֶחֶם עֲנִי כְּתִיב. וּבְגִין דְּאִיהוּ לֶחֶם עֲנִי אִקְרֵי יַבָּשָׁה. וְשַׁאִיב בְּגַוָּוהּ כָּל מַיִּמִין דְּעָלְמָא וְאִיהִי יְבֵשָׁא הֲוֵי. עַד דְּאָתַר דָּא אִתְמְלֵי לָהּ וּכְדֵין נָגְדִין מַיָּא אוֹרַח דְּאִנּוּן מְקוֹרוֹת.

וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים דָּא הוּא בֵּית כְּנִישׁוּת מַיִין דִּלְעֵילָּא דְּתַמָּן מִתְכַּנְּשִׁין כָּל מַיָּא וּמִתַּמָּן נָגְדִין וְנָפְקִין. אָמַר רַבִּי חִיָּיא מִקְוֵה הַמַּיִם דָּא צַדִּיק. דְּכַד מָטָא לְמִקְוֵה הַמַּיִם כְּתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב וּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. (וכן אור קדמאה טוב אקרי. וכן כלהו כתיב בהו כי טוב. בר יומא תניינא דלא כתיב ביה כי טוב). רַבִּי יוֹסֵי אָמַר יִשְׂרָאֵל מִקְוֵה אִיהוּ. דִּכְתִיב, (ירמיהו י״ז:י״ג) מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר דָּא צַדִּיק. הַיְינוּ דִּכְתִיב קָרָא יַמִּים. בְּגִין דִּנְחָלִין וּמַבּוּעִין וּנְהָרִין כֻּלְּהוּ נָטִיל לוֹן וְאִיהוּ מְקוֹרָא דְּכֹלָּא וְאִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא בְּגִינֵי כָּךְ יַמִּים. וְעַל דָּא וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב וּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

וּבְגִין דְּאִתְרְשִׁים אִיהוּ אַפְרִישׁ בֵּין יוֹמָא קַדְמָאָה לְתִלְיתָאָה וְלָא אִתְּמַר כִּי טוֹב בְּגַוַּיְיהוּ. דְּהָא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה עָבְדַת אַרְעָא אִיבִּין מַחֲיָלִא דְּהַאי צַדִּיק. דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי. מַאי עֵץ פְּרִי. דָּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּאִיהוּ עָבִיד אִיבִּין וּפֵרִין. עוֹשֶׂה פְּרִי דָּא צַדִּיק יְסוֹד דְּעָלְמָא.

לְמִינוֹ דְּכָל בְּנֵי נְשָׁא דְּאִית לוֹן רוּחָא קַדִּישָׁא. דְּאִיהוּ אִיבָּא דְּהַהוּא אִילָנָא רְשִׁים בְּהוּ רְשִׁימָא לְמִינוֹ. וּמַאי אִיהוּ, בְּרִית קֹדֶשׁ בְּרִית שָׁלוֹם. וּבְנֵי מְהֵימְנוּתָא לְמִינוֹ, לְמִינוֹ עָאלִין וְלָא מִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ. וְצַדִּיק עוֹשֶׂה פְּרִי הוּא. וְהַהוּא אִילָנָא אִתְעַבְּרַת וְאַפֵּיקַת הַהוּא פְּרִי לְמִינוֹ. לְמִינוֹ דְּהַהוּא עוֹשֶׂה פְּרִי דְּיֵהֲוֵי כַּוָּותֵיהּ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּדָמֵי לְאִמֵּיהּ וְלְאֲבוֹי. וְעַל כֵּן רְשִׁימָא קַדִּישָׁא בְּיוֹמָא תְּמִנָאָה בְּגִין דְּיִדְמֵי לְאִמֵּיהּ. (בגין דהיא דרגא תמינאה וההיא נפשא דפרח מנה אצטריכת לאתחזאה קמה לתמניא יומין) וְכַד אִתְפְּרַעַת וְאִתְגַּלְיָיא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא בְּגִין דְּיִדְמֵי לְאֲבוֹי. וְעַל דָּא עֵץ פְּרִי דָּא אִמָּא. עוֹשֶׂה פְּרִי דָּא בְּרִית קֹדֶשׁ אֲבוֹי. לְמִינוֹ דְּיִדְמֵי לֵיהּ וְאִתְרְשִׁים בֵּיהּ.

אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ עַל הָאָרֶץ. זָרְעוּ בוֹ. זֶרַע בּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי זָרְעוּ בוֹ. אֶלָּא זֶרַע וְא"ו בּוֹ. עַל הָאָרֶץ הָכִי הוּא וַדַּאי. דְּהָא הַהוּא זַרְעָא אַשְׁדֵּי עַל אַרְעָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן קַדִּישִׁין וְדַמְיָין לְקַדִּישִׁין. וְעַל דָּא וַדַּאי כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים. כֻּלָּם צַדִּיקִים וַדַּאי. דְּהָא מֵהָנֵי נָפְקוּ וּלְהָנֵי דַּמְיָין. זַכָּאִין אִנּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא כְּתִיב, (ירמיהו י׳:י״ב ונא) עוֹשֶׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ. מַאי עוֹשֶׂה אֶרֶץ (בכחו. עשה ארץ מבעי ליה. אלא עושה ודאי תדיר ומתקן קודשא בריך הוא להאי ארץ) דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא. בְּכֹחוֹ דָּא צַדִּי"ק. מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ. תֵּבֵל דָּא אֶרֶץ דִּלְתַתָּא. בְּחָכְמָתוֹ דָּא צָדֵק דִּכְתִיב וְהוּא (תהילים ט׳:ט׳) יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. עוֹשֶׂה אֶרֶץ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא מַתְקִין אַרְעָא וּמַתְקִין אַרְחוֹי. וּבְמָה. בְּכֹחוֹ כִּדְקָאֲמָרַן.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּאַתְוָון גְּלִיפָן דְּרִבִּי אֶלְעָזָר אִית קוּטְרֵי דְּאַתְוָון כ"ב קְטִירִין כְּחָדָא. תְּרִין אַתְוָון דָּא סָלִיק וְדָא נָחִית וּדְסָלִיק נָחִית וּדְנָחִית סָלִיק. וְסִימָן דָּא (ישעיה מה) אַ"ף בָּ"ף אֵ"ל.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר טִיפְסָא דְּשִׁיקְלָא בְּאֶמְצָעִיתָא קַיְימָא. וְסִימָן (ויקרא י״ט:ל״ה) בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וְגו'. מִשְׁקָל לִישָׁן דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וְרָזָא דָא (שמות ל׳:י״ג) שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כְּתִיב. וּמֹאזְנַיִם בֵּיהּ קַיְימָן וְאִתְקָלוּ. מָאן מֹאזְנַיִם כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא י״ט:ל״ו) מֹאזְנֵי צֶדֶק. וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּמִשְׁקָל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ דָּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק כְּתִיב, (תהילים ל״ג:ו׳) בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אִלֵּין שְׁמַיָּא דִּלְתַתָּא דְּאִתְעֲבִידוּ בִּדְבַר שָׁמַיִם דִּלְעֵילָא. בְּרוּחַ. דְּאַפִּיק קָלָא עַד דְּמָטֵי לְהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק וְלָא פָּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין. וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. כֻּלְּהוּ תַּתָּאֵי קַיְימִין בְּרוּחַ דְּאִיהוּ דְּכַר.

(תהילים ק״ד:י״ג) מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ. מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. מָאן עֲלִיּוֹתָיו כְּדֶקֳאָמַרַן. דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:י״ג) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו. מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ. רָזָא דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק לְתַתָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עוֹשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ וְגו' וְהָא אִתְּמַר:

יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר. רִבִּי חִזְקִיָּה אוֹמֵר מְאוֹרֹת דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ תּוּקְפָּא דְּדִינָא. קִילְטָא דְּדִינָא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר יְהִי מְאֹרֹת לְתַתָּא אִיהִי סְיהֲרָא דְּבָהּ תַּלְיָא אַסְכָּרָה לְרַבְיֵי עָלְמָא. וּבָהּ תַּלְיָא מְאֹרֹת. בְּגִין דְּאִיהִי נְהוֹרָא זוּטָרָא מִכָּל נְהוֹרִין. וְזִמְנִין דְּאִתְחַשְׁכָא וְלָא מְקַבְּלָא נְהוֹרָא.

בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. דָּא הוּא רְקִיעָא דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ. בְּגִין דְּנָטִיל כָּל נְהוֹרִין וְהוּא נָהִיר לְהַאי נְהוֹרָא דְּלָא נָהֲרָא (והיא תליא ביה בגין דאתדבק בה ההוא מארה וביה תליין לתתא כל אנון זיינין אחרנין בגין זעירו דנהורא).

רִבִּי יִצְחָק אָמַר וְאַפִּיק (נ"א ואפילו) הַאי רְקִיעָא דְּלָא נָהִיר. וְקָרִינָן לֵיהּ מַלְכוּת שָׁמַיִם וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶרֶץ הַחַיִּים. הַשָּׁמַיִם אִיהוּ (דנהיר) הַאי רָקִיעַ. בְּגִינֵי כָּךְ יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר ו'. מַאי טַעְמָא דְּהָא בְּלָא וָא"ו מוֹתָא הוּא בְּעָלְמָא.

יְהִי מְאֹרֹת כֹּלָּא בֵּיהּ תַּלְיָא לְאַכְלָלָא לִילִית בְּעָלְמָא. כְּתִיב, (איוב ג׳:י״ט) קָטָן וְגָדוֹל שָׁם הוּא. וּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:כ״א) כִּי אִם שָׁם אַדִּיר יְיָ לָנוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה ל״ד:י״ד) אַךְ שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר יְהִי מְאֹרֹת. אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּלָא נָהֲרָא מִגַּרְמָהּ. אֶלָּא עַל יְדָא דִּנְהוֹרִין עִלָּאִין דְּנָהֲרִין לָהּ כַּעֲשָׁשִׁיתָא דְּלָקְטָא נְהוֹרָא דְּנָהִיר. כְּתִיב, (יהושע ג׳:י״א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. הִנֵּה אֲרוֹן דָּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּלָא נָהֲרָא. הַבְּרִית אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּנָהֲרָא. הִנֵּה אֲרוֹן דָּא הִיא מְאֹרֹת. אֲרוֹן תֵּיבוּתָא לְאַעֲלָאָה בְּגַוֵּיהּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. הַבְּרִית דָּא שִׁמְשָׁא דְּנָהִיר לָהּ. וְאִיהִי בְּרִית בַּהֲדֵיהּ אֲרוֹן הַבְּרִית דַּיְיקָא. אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. הַבְּרִית דְּאִיהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.

וּבְגִין דְּהַאי אֲרוֹן אִיהוּ אֲדוֹן. בְּגִין שִׁמְשָׁא דְּנָהִיר לָהּ וְנָהִיר לְכָל עָלְמָא. הָכִי אִתְקְרֵי וּמְנֵיהּ נָקְטָא שְׁמָא. וְאִתְקְרֵי הַאי אֲרוֹן אֲדוֹן בְּרָזָא דְּאֶלֶ"ף דָּל"ת נו"ן יו"ד. כְּמָה דְּאַמְרִינָן צַדִּיק וְצַדֶּק כְּךָ אֲדוֹ"ן אדנ"י דָּא בְּדָא תַּלְיָין.

תָּא חֲזֵי, כֹּכָבִים וּמַזָּלוֹת בִּבְרִית קַיְימִין דְּאִיהוּ (שמשא דקאמרן ודא) רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם דִּרְשִׁימִין בֵּיהּ וּגְלִיפִין בֵּיהּ כֹּכָבִים וּמַזָּלוֹת וּבֵיהּ תַּלְיָין לְאַנְהָרָא. רִבִּי יֵיסָא סָבָא הֲוָה אָמַר הָכִי יְהִי מְאֹרֹת דְּתַלְיָיא בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְדָא סִיהֲרָא דְּתַלְיָיא בֵּיהּ. כֵּיוָן דִּכְתִיב וְהָיוּ לִמְאוֹרוֹת הָא שִׁמְשָׁא (כאן חסר) וּלְמוֹעֲדִים דְּהָא זִמְנַיָּיא וְחַגִּין יָרְחִין וְשַׁבַּתֵּי בְּהוּ תַּלְיָאן וְהָווּ.

וְכֹלָּא בַּעֲבִידְתָּא קַדְמָאָה עִלָּאָה. דִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא אִתְאַחִיד בֵּיהּ. וְאִיהוּ הוּא כֹּלָּא. שִׁבְעָה כֹּכְבֵי אִנּוּן לָקֳבֵל שִׁבְעָה רְקִיעִין וְכֻלְּהוּ מַדְבְּרֵי עָלְמָא. וְעָלְמָא עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. וּתְרֵין עָלְמִין נִינְהוּ עָלְמָא עִלָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה. תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא דִּכְתִיב, (דבה הימים א טז) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. מֶלֶךְ עִלָּאָה. וּמֶלֶךְ תַּתָּאָה.

תנינן כְּתִיב יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. יְיָ מֶלֶךְ לְעֵילָּא. יְיָ מָלָךְ בְּאֶמְצָעִיתָא. ה' יִמְלוֹךְ לְתַתָּא. רִבִּי אַחָא אָמַר יְיָ (נ"א דא חכמה עילאה) מֶלֶךְ דָּא עָלְמָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ

עָלְמָא דְּאָתֵי. יְיָ מָלָךְ דָּא תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. יְיָ יִמְלוֹךְ דָּא אֲרוֹן הַבְּרִית (נ"א רבי אחא אמרז יי מלך דא חכמה עלאה. יי מלך דא עלמא עלאה דאתי. יי ימלוך דא תפארת ישראל).
אֲתָא זִמְנָא אָחֳרָא דָּוִד וְאַהֲדַר לוֹן מִתַּתָּא לְעֵילָא. וְאָמַר (תהילים י׳:ט״ז) יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד. יְיָ מֶלֶךְ לְתַתָּא. עוֹלָם בְּאֶמְצָעִיתָא. וָעֶד לְעֵילָא. דְּתַמָּן וִיעוּדָא וְקִיּוּמָא וְאַשְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא. מֶלֶךְ לְעֵילָא יִמְלוֹךְ לְתַתָּא.
רִבִּי אַבָּא אָמַר כָּל הָנֵי מְאוֹרוֹת כֻּלְּהוּ מִתְחַבְּרָן בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא. מָאן הוּא רְקִיעָא דְּנָהִיר עַל אַרְעָא. הַוֵי אֵימָא דָּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן דְּכְתִיב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן.
תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּסִיהֲרָא שַׁלְטָא וְאִתְנְהִיר מֵהַהוּא נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק. כָּל אִנּוּן שְׁמָיָא דִּלְתַתָּא וְחֵילֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן אִתּוֹסָפָן נְהוֹרָא. וְכוֹכְבַיָּא דִּמְמַנָּן עַל אַרְעָא כֻּלְּהוּ שַׁלְטִין וּמְגַדְּלִין צְמָחִים וְאִילָנִין. וְעָלְמָא אִתְרַבֵּי בְּכֻלְּהוּ. וְאַפִּילּוּ מַיָּא וְנוּנֵי יַמָּא כֻּלְּהוּ בִּרְבוּ יַתִּיר. וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין שָׁטָן בְּעָלְמָא. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ בְּחֶדְוָה בִּרְבוּ חֵילָא. כַּד חֶדְוָה הוּא בְּבֵי מַלְכָּא אֲפִילּוּ אִנּוּן מִבֵּי תַּרְעֵי. וְאֲפִילּוּ אִנּוּן מִדְּבֵי טַרְנָשֵׁי (נ"א טרטשי). כֻּלְּהוּ חָדָן וְשָׁטָאן בְּעָלְמָא. וְרַבְיֵי דְּעָלְמָא בַּעַיִן לְאִסְתַּמָּרָא.
רִבִּי אַחָא אָמַר. וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְכַד כֻּלְּהוֹן קַיָּימִין בֵּיהּ כְּדֵין חֶדְוָותָא דָּא עִם דָּא, כְּדֵין סִיהֲרָא אַזְעִירַת נְהוֹרָא מִקַּמֵּי שִׁמְשָׁא. כָּל מַה דְּנָטִיל בְּגִין לְאַנְהָרָא לָהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.
רַב יִצְחָק אָמַר כְּתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים. מָאן שִׁבְעַת הַיָּמִים. אִלֵּין אִנּוּן שִׁבְעַת יוֹמִין דִּבְרֵאשִׁית. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר אִלֵּין אִנּוּן שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים.
מִלּוּאִים וַדַּאי. בְּגִין דְּהַהוּא זִמְנָא אִתְבַּסַּם עָלְמָא וְאִתְהַדַּר בְּאַשְׁלָמוּתֵיהּ וְלָא אִתְפְּגִים סִיהֲרָא בְּגִין חִוְיָא בִּישָׁא דִּכְתִיב בֵּיהּ (משלי ט״ז:כ״ח) וְנַרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף. וְאֵימָתַי יְהֵא דָּא בְּזִמְנָא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. וּכְדֵין כְּתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

פרק מ

יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אִלֵּין מַיִין תַּתָּאִין דְּרַחֲשִׁין זַיְינִין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. אִנּוּן עִלָּאֵי וְאִנּוּן תַּתָּאֵי. רִבִּי חִיָּיא אָמַר עִלָּאֵי אַפִּיקוּ נֶפֶשׁ חַיָּה. וּמַאי נִיהוּ. דָּא נֶפֶשׁ דְּאָדָם קַדְמָאָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה.

וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ אִלֵּין שְׁלִיחֵי עִלָּאִין דְּאִתְחַזּוּן לִבְנֵי נָשָׁא בְּחֵיזוּ דְּבַר נָשׁ. מַשְׁמַע דִּכְתִיב יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. בְּגִין דְּאִית אָחֳרָנִין דְּלָא אִתְחַזּוּן אֶלָּא בְּרוּחָא מַמָּשׁ לְפוּם סֻכְלְתָנוּ דִּבְנֵי נָשָׁא.

בְּגִינֵי כָךְ לָא כְּתִיב בְּאִלֵּין לְמִינֵהוּ כְּאִנּוּן אָחֳרָנִין דִּכְתִיב בְּהוּ וְאֶת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, בְּגִין דְּאִלֵּין לָא מְשַׁנְיָין מִמִּינַיְיהוּ לְעָלְמִין כְּהֲנֵי אָחֳרָנִין דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ לְמִינֵהוּ. וְאִי תֵּימָא אִית בְּהוּ דְּמְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא. הָכִי הוּא וַדַּאי דְּהָא אִית בְּהוּ דְּמְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין בְּגִינֵי כָךְ כְּתִיב וּמִשָּׁם יִפָּרֵד:

פרק מא

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים. אִלֵּין לִוְיָתָן וּבַת זוּגוֹ. אֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת. דָּא נֶפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה דְּאִיהִי רוֹמֶשֶׁת לְד' סִטְרֵי עָלְמָא. וּמָאן אִיהִי חַיָּה דְּאִיהִי רוֹמֶשֶׁת. הַוֵי אֵימָא דָּא לִילִית.

אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. דְּמַיִין מְגַדְּלִין לוֹן. דְּכַד אָתֵי סִטְרָא דְּדָרוֹם שָׁרָאן מַיִין וְנָגְדִין לְכָל סִטְרִין וְאַרְבֵּי יַמָּא אָזְלִין וְעָבְרִין כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ד:כ"ו) שָׁם אֳנִיּוֹת יִתְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ.

וְאֶת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת י':כ') כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר כֻּלְהוֹן מִשִּׁית גַּדְפִין וְלָא מְשַׁנְיָין לְעָלְמִין. וּבְגִינֵי כָךְ כְּתִיב לְמִינֵהוּ. מַאי לְמִינֵהוּ. לְזַיְינָא דִּלְעֵילָּא. וְאִלֵּין טָאסָן וְשָׁאטָן עָלְמָא בְּשִׁית וְחָמָאן עוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא וְסָלְקִין לוֹן לְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת י':כ') גַּם בְּמַדְּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל וְגו'.

רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר הָרוֹמֶשֶׁת, הַשׁוֹרֶצֶת מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כִּדְאָמְרִינָן רָמַשׁ לֵילְיָא. וְעַל דָּא (תהילים ק"ד:כ') בּוֹ תִּרְמוֹשׁ כָּל חַיְתוֹ יָעַר. דְּכֻלְּהוּ שָׁלְטָאן בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי שָׁלְטָא. וּפָתְחִין שִׁירָתָא בִּתְלַת סִטְרִין דְּפַלְגוּ לֵילְיָא. וְזָמְרֵי שִׁירָתָא וְלָא מִשְׁתַּכְּחֵי. וְעַל אִלֵּין כְּתִיב, (ישעיהו ס"ב:ו') הַמַּזְכִּירִים אֶת ה' אַל דֳּמִי לָכֶם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן קָם וְאָמַר מִסְתַּכֵּל הֲוֵינָא, דְּכַד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי אָדָם, אִזְדַּעְזְעוּ כָּל עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה הֲוָה סָלִיק בְּדַרְגּוֹי עַד דְּסָלְקָא רְעוּתָא עִלָּאָה וְנָהִיר שֵׁירוּתָא דְּכָל נְהוֹרִין.

וּפְתַח תַּרְעָא דְּמִזְרָח דְּהָא מִתַּמָּן נְהוֹרָא נָפִיק. וְדָרוֹם אַחֲמֵי תּוֹקְפֵי דִּנְהוֹרָא דְּיָרִית מֵרִישָׁא וְאִתְתַּקַּף בְּמִזְרָח. מִזְרָח אִתְקִיף לְצָפוֹן וְצָפוֹן אִתְעַר וְאִתְפַּשַּׁט וְקָרֵי בְּחֵיל סַגִּי לְמַעֲרָב לְמִקְרַב וּלְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדֵיהּ. כְּדֵין מַעֲרָב סַלְקָא בְּצָפוֹן וְאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ. לְבָתַר דָּרוֹם אַתְיָא וְאָחִיד בְּמַעֲרָב. וְסָחֲרִין לֵיהּ דָּרוֹם וְצָפוֹן דְּאָזְלִין גְּדֵרֵי גִּנְתָּא. כְּדֵין מִזְרָח קָרִיב בְּמַעֲרָב

וּמַעֲרַב שַׁרְיָא בְּחֶדְוָה וּבָעָאת מִכֻּלְהוּ וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. דִּלְהוֵי כְּגַוְונָא דָּא בְּאַרְבַּע סִטְרִין וְעֵילָא וְתַתָּא. וּמִזָּרח אִתְדַּבַּק בְּמַעֲרַב וְאַפִּיק לֵיהּ. וְעַל דָּא תָּנִינָן אָדָם מֵאֲתַר דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ נָפַק.

תּוּ נַעֲשֶׂה אָדָם. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְאִלֵּין תַּתָּאֵי דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דִּלְעֵילָא. רָזָא דִּשְׁמָא דָּא דְּסָלִיק אָדָם. אָדָם מֵרָזָא סְתִימָא עִלָּאָה. אָדָם רָזָא דְּאַתָּוון. דְּהָא אָדָם כָּלִיל לְעֵילָא וְכָלִיל לְתַתָּא. אָדָם אֶחָד לְעֵילָא לְעֵילָא. ם סְתִימָא דְּאִיהִי ם מִלְסַרְבָּה הַמִּשָּׁרָה. ד' תַּתָּאָה דְּסִתִימָא בְּמַעֲרַב. וְדָא כְּלִלָא דִּלְעֵילָא וְתַתָּא. אִתְתַּקַּן לְעֵילָא אִתְתַּקַּן לְתַתָּא.

אִלֵּין אַתְוון כַּד נָחֲתָא לְתַתָּא כֻּלְהוּ כְּחָדָא בְּאַשְׁלְמוּתֵיהּ אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. וְנוּקְבָא בְּסִטְרוֹי אִתְדַּבְּקַת. עַד דְּאַפִּיל עֲלוּיֵהּ שְׁנָתָא וּדְמוּךְ. וְהַוָה רָמֵי בְּאֲתַר דְּבֵי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא. וּנְסַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתַקִּין לַהּ כְּמָה דְּמִתַּקְנִין לְכַלָּה וְאַעֲלָא לֵיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה. וַיִּקַּח אַחַת דַּייְקָא. בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי אַשְׁכַּחְנָא (ויקרא יט ע"א) דָּא לִילִית קַדְמָיְתָא דְּהַוַת עִמֵּיהּ וְאִתְעַבְּרַת מִנֵּיהּ

וְלָא הַוַת לְקִיבְלֵיהּ עֶזֶר כְּמָה דִּכְתִיב וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. מַאי עֵזֶר סָמֶךְ. עַד הַהִיא שַׁעֲתָא דִּכְתִיב לֹא טוֹב היוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. תָּא חֲזֵי אָדָם בַּתְרָאָה דִּכְלָּא הַוָה. הָכִי אִתְחֲזֵי לְמֵיתֵי עַל עָלְמָא שְׁלִים.

פרק מב

תּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּתִיב וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וגו'. וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה אִלֵּין אִילָנִין רַבְרְבִין לְנָטְיעוּ לְבָתַר וְהַוּוּ זְהִירִין.

תָּא חֲזֵי, אָדָם וְחַוָּה דָּא בְּסִטְרָא דְּדָא אִתְבְּריאוּ. מַאי טַעְמָא לָא אִתְבְּריאוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. בְּגִין דִּכְתִיב כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְזוּוְגָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּתִקּוּנֵיהּ כְּדָקָא יְאוּת. וְכַד אִתְתָּקָנוּ הַאי דִּלְתַתָּא וְאִתְהַדָּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין כְּדֵין אִשְׁתְּכַח לְעֵילָא.

מְנָלָן מִן הַמִּשְׁכָּן דִּכְתִיב, (שמות מ':י"ז) הוּקַם הַמִּשְׁכָּן בְּגִין דְּמִשְׁכָּן אָחֳרָא אִתָּקַם עִמֵּיהּ. וְעַד לָא אִתָּקַם לְתַתָּא לָא אִתָּקַם לְעֵילָא. אוּף הָכָא כַּד אִתְתָּקַם לְתַתָּא אִתְתָּקַם לְעֵילָא. וּבְגִין דְּעַד כְּעָן לָא אִתְתָּקַן לְעֵילָא לָא אִתְבְּריאוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. וּקְרָא אוֹכַח דִּכְתִיב כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. וּבְגִינֵי כָךְ וְאָדָם אַיִן דִּלָּא הַוָה בְּתִקּוּנֵיהּ.

וְכַד אִשְׁתְּלִימַת חַוָּה אִשְׁתְּלִים אָדָם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִשְׁתְּלִים. וְרָזָא דָּא דְּעַד כְּעָן לָא אִית אָת סָמֶךְ בְּפַרְשָׁתָא. וְאַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא אָמְרוּ. אֲבָל סָמֶךְ דָּא עֵזֶר. וְדָא עֵזֶר דִּלְעֵילָא דְּאִתְהַדַּר לְעֵילָא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין דְּכַר וְנוּקְבָא. אִסְתַּמַּךְ דָּא לְקֻבֵּל דָּא וַדַּאי. (תהילים קי"א:ח') סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִים בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר. סְמוּכִים, דָּא דְּכַר וְנוּקְבָא דְּאִנּוּן סְמוּכִים כְּחָדָא (נ"א

דאנון סמוכים עולם תתאה בעולם עלאה דעד לא אתתקן עולם תתאה לא אתתקן ההוא עולם דקאמרן) (האי עולם דקא אמרן תליא בעולם דלתתא וכד לא אתתקן עולם דלתתא לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרן).

כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. דְּהָא דָּא בְּדָא סָמִיךְ. עוֹלָם דָּא תַּתָּאָה כַּד אִתְתַּקַּן וְאִתְהַדְּרוּ אַנְפִּין בָּאַנְפִּין וְאִתְתָּקָנוּ אִשְׁתְּכַח סָמֶךְ לְעֵילָא. דְּהָא מִקַּדְמַת דְּנָא לָא הֲוָה עוֹבָדָא בְּתִקּוּנָא (נ"א עולם בתיקוניה) בְּגִין דְּלָא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְדָא בְּדָא תַּלְיָיא.

מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ דָּא תִּקּוּנָא דִּלְתַתָּא לְבָתַר וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ דָּא תִּיאוּבְתָּא דְנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא. דְּבָר אַחֵר מַאי טַעְמָא לֹא הִמְטִיר בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח תִּקּוּנָא דְּיַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ. וְעַל דָּא מִן אַרְעָא תַּתָּאָה אִתְעַר עוֹבָדָא לְעֵילָא.

תָּא חֲזֵי, תְּנָנָא סָלִיק מִן אַרְעָא בְּקַדְמִיתָא. וְעָנָנָא אִתְעַר. וְכֹלָּא אִתְחַבַּר לְבָתַר דָּא בְּדָא. כְּגַוְונָא דָּא תְּנָנָא דְקָרְבָנָא אִתְעַר מִתַּתָּא וְעָבִיד שְׁלִימוּ לְעֵילָא וְאִתְחַבַּר כֹּלָּא דָּא בְּדָא וְאִשְׁתַּלִּימוּ כְּגַוְונָא דָּא לְעֵילָא. אִתְעָרוּתָא שָׁרֵי מִתַּתָּא וּלְבָתַר אִשְׁתְּלִים כֹּלָּא. וְאִלְמָלֵא דְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שַׁרְיָא בְּאִתְעָרוּתָא בְּקַדְמִיתָא, לָא אִתְעַר לְקִבְלָהּ הַהוּא דִּלְעֵילָא. וּבְתִיאוּבְתָּא דִלְתַתָּא אִשְׁתְּלִים לְעֵילָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר אַמַּאי כְּתִיב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. עֵץ הַחַיִּים הָא תְּנִינָן דְּמַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאָה שְׁנִין הֲוָה. וְכָל מֵימוֹי דִּבְרֵאשִׁית מִתְפַּלְגִין תְּחוֹתוֹי. עֵץ הַחַיִּים בְּמִצְיעוּת דְּגִנְתָּא מַמָּשׁ וְהוּא נָטִיל כָּל מֵימוֹי דְּבְרֵאשִׁית וּמִתְפַּלְגִין תְּחוֹתוֹי.

דְּהָא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק הוּא שַׁרְיָא עַל הַהוּא גִּנְתָּא וְעָיֵיל בֵּיהּ וּמִתַּמָּן מִתְפַּלְגִין מַיָּא לְכַמָּה סִטְרִין. וְנָטִיל כֹּלָּא הַהִיא גִּנְתָּא. וּלְבָתַר נָפְקֵי מִינַּהּ וּמִתְפַּלְגִין לְכַמָּה נַחֲלִין לְתַתָּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק״ד:י״א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי. כְּמָה דְּנָפְקִין מֵהַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה וְאַשְׁקֵי לְאִנּוּן טוּרִין עִלָּאִין דְּאֶפְרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. לְבָתַר כַּד מָטָאן לְעֵץ הַחַיִּים מִתְפַּלְגִין תְּחוֹתוֹי בְּכָל סְטַר כְּפוּם אָרְחוֹי.

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע אַמַּאי אִקְרֵי הָכִי. דְּהָא עֵץ דָּא לָאו אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. אֲבָל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע מַאי הוּא. אֶלָּא בְּגִין דְּיָנְקָא מִתְּרִין סִטְרִין וְיָדַע לוֹן כְּמָאן דְּיָנִיק מִתְקָא וּמְרִירָא. וּבְגִין דְּיָנְקָא מִתְּרִין סִטְרִין וְיָדַע לוֹן וְשַׁרְיָא בְּגַוַוויְיהוּ אִקְרֵי הָכִי טוֹב וָרָע. וְכָל אִנּוּן נְטִיעִין שָׁרְיִין עֲלַיְיהוּ.

וּבֵיהּ אֲחִידָן נְטִיעִין אָחֳרָנִין עִלָּאִין וְאִנּוּן אִקְרוּן אַרְזֵי לְבָנוֹן. מָאן אִנּוּן (לעיל לא א) אַרְזֵי לְבָנוֹן. אִנּוּן שִׁית יוֹמִין עִלָּאִין שֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית דְּקָאָמְרָן. אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע. נְטִיעוֹת וַדַּאי דְּאִתְקַיְימוּ לְבָתַר.

מִכָּאן וּלְהַלְאָה סָמֶךְ מַאי הִיא וַיִּסְגּוֹר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה. בְּסִטְרוֹי הֲוָה. וְהֲוָה דָא בְּסִטְרוֹי דְּדָא. וַדַּאי עָקָרָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשָׁתִיל לוֹן בְּאֲתַר אָחֳרָא וְאִתְהַדְּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין לְקִיּוּמָא. כְּגַוְונָא דָא סְמִיכָן עָלְמִין. עָקָרָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשָׁתִיל לוֹן בְּאֲתַר אָחֳרָא וְאִתְקַיְּימוּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא מְנָלָן דְּאָדָם וְחַוָּה נְטִיעִין הֲווּ. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. מַעֲשֵׂה יָדַי דַּיְיקָא. דִּלְא אִשְׁתַּדְּלוּ בְּהוֹן בְּרִיְין אָחֳרָנִין. וּכְתִיב, (ישעיהו י״ז:י״א) בְּיוֹם נְטָעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי דְּבַהֲהוּא יוֹמָא דְּאִתְנְטָעוּ בְּעָלְמָא סָרְחוּ.

תְּנַן הַנְּטִיעוֹת כְּקַרְנֵי חֲגָבִים הֲווּ וּנְהוֹרָא דִּלְהוֹן דַּקִּיק וְלָא הֲווּ נָהֲרִין. כֵּיוָן דְּאִתְנְטָעוּ וְאִתְתַּקְנוּ. אִתְרַבְּיאוּ בִּנְהוֹרָא וְאִקָּרוּן אַרְזֵי לְבָנוֹן. וְאָדָם וְחַוָּה עַד דְּאִתְנְטָעוּ לָא אִתְרַבְּיאוּ בִּנְהוֹרָא וְלָא סְלִיקוּ רֵיחָא וַדַּאי. אִתְעַקָּרוּ וְאִשְׁתְּיִילוּ וְאִתְתַּקְנוּ כְּדְקָא יָאוֹת:

פרק מג

וַיִּצַו יְיָ אֱלֹהִים. הָא תָּנִינָן לֵית צַו אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה. יְיָ זוֹ בְּרָכַת הַשֵּׁם. אֱלֹהִים אֵלּוּ הַדַּיָּינִין. עַל הָאָדָם זוֹ שְׁפִיכַת דָּמִים. לֵאמֹר זוֹ גִּלּוּי עֲרָיוֹת. מִכֹּל עֵץ הַגָּן וְלֹא גֵּזֶל. אָכֹל תֹּאכֵל וְלֹא אֵבֶר מִן הַחַי וְשַׁפִּיר.

מִכָּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל. דְּשַׁרְיָא לֵיהּ כֻּלָּא דְּלֵילְיְנְהוּ בְּיִחוּדָא. דְּהָא חֲזִינָן אַבְרָהָם אָכַל, יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְכָל נְבִיאִים אָכְלוּ וְחָיוּ. אֲבָל אִילְנָא דָּא אִילְנָא דְּמוֹתָא אִיהוּ (כמה דכתיב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו) מָאן דְּנָטִיל לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי מַיֵּית. דְּהָא סַמָּא דְּמוֹתָא נָטִיל (בגין דאיהו מפריש ליה מן חיין). וְעַל דָּא כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת בְּגִין דְּקָא פָּרִישׁ נְטִיעִין.

רַבִּי יְהוּדָה שַׁאיִל לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא דְּתָנִינָן אָדָם הָרִאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ בְּעָרְלָתוֹ הֲוָה, מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ דְּפָרִישׁ בְּרִית קֹדֶשׁ מֵאַתְרֵיהּ וּמֵחוּלְקֵיהּ. וַדַּאי מוֹשֵׁךְ בָּעָרְלָה הֲוָה. וְשָׁבַק בְּרִית קֹדֶשׁ וְדָבַק בָּעָרְלָה וְאִתְפַּתֵּה בְּמִלָּה דְּנָחָשׁ.

וּמִפְּרִי הָעֵץ דָּא אִתְּתָא. לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ בְּגִין דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ה׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמוֹכוּ. וּבְהַאי הֲוֵי פְּרִי, דְּהָא בְּאָחֳרָא לָא הֲוֵי פְּרִי. כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת. בְּגִין דָּא אִילְנָא דְּמוֹתָא הֲוֵי כִּדְקָאֲמָרָן. דִּכְתִיב רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת:

(והנחש היה ערום מכל חית השדה) רַבִּי יוֹסֵי אָמַר הַאי אִילְנָא דְּקָא אָמְרָן הֲוָה מִתְשָׁקֵי מִלְּעֵילָא וְאִתְרַבֵּי וְהֲוָה חָדֵי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. הַגָּן דָּא אִתְּתָא. וְנָהָר דָּא הֲוָה עָיֵיל בֵּיהּ וְאַשְׁקֵי לֵיהּ וְהֲוָה כֻּלָּא חָד (וכדין יי אחד ושמו אחד). דְּהָא מִתַּמָּן וּלְתַתָּא אִיהוּ פִּירוּדָא דִּכְתִיב וּמִשָּׁם יִפָּרֵד.

פרק מד

וְהַנָּחָשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר דָּא יֵצֶר הָרָע. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר נָחָשׁ מַמָּשׁ. אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹן וַדַּאי כֹּלָּא חַד. וְסמא"ל הָוָה וְאִתְחֲזֵי עַל נָחָשׁ וְצוּלְמֵיהּ. דְּנָחָשׁ דָּא אִיהוּ שָׂטָן וְכֹלָּא חַד.

תְּנִינָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָחַת סמא"ל מִן שְׁמַיָּא רָכִיב עַל נָחָשׁ דָּא וְצוּלְמֵיהּ הֲווּ חָמָאן כָּל בְּרְיָין וְעָרְקָן מִנֵּיהּ. וּמְטוֹ לְגַבֵּי אִתְּתָא בְּמִלִּין וּגְרִימוּ מוֹתָא לְעָלְמָא. וַדַּאי בְּחָכְמָה אַיְיתֵי סמא"ל לְוָוטִין עַל עָלְמָא וְחַבֵּל אִילָנָא קַדְמָאָה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא.

וּמִלָּה דָּא הֲוֵי תְּלֵי עַל סמא"ל עַד דְּאָתָא אִילָנָא אָחֳרָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ יַעֲקֹב וּנְטַל מִנֵּיהּ בִּרְכָאן דְּלָא יִתְבָּרֵךְ סמא"ל לְעֵילָא וְעֻשָּׁו לְתַתָּא. דְּהָא יַעֲקֹב דּוּגְמָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן הֲוָה (ושופריה) דְּיַעֲקֹב שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן הֲוָה. וְעַל דָּא כְּמָה דְּמָנַע סמא"ל בִּרְכָאן מֵאִילָנָא קַדְמָאָה. הָכִי נְמֵי מָנַע יַעֲקֹב דְּאִיהוּ אִילָנָא דּוּגְמָא דְּאָדָם מִסמא"ל בִּרְכָאן מִלְּעֵילָא וּמִתַּתָּא. וְיַעֲקֹב דִּידֵיהּ נָטִיל בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא (בראשית ל"ב:כ"ה) וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ.

כְּתִיב וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם דָּא יֵצֶר הָרָע דְּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וּבְגִין דְּנָחָשׁ אִיהוּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת גָּרַם מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית ו':י"ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. דְּא הוּא קִצָּא דְּכֹל בִּשְׂרָא דְּנָטִיל נִשְׁמָתָא לְכָל בִּשְׂרָא וְאִקָּרֵי הָכִי.

וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר. בְּאַף פְּתַח וְאַף אַטִּיל בְּעָלְמָא. אָמַר לָהּ לְאִתְּתָא בְּאִילָנָא דָּא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא וַדַּאי. אִכְלוּ מִנֵּיהּ וְהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יוֹדְעֵי טוֹב וָרָע. דְּהָא אִיהוּ הָכִי הֲוֵי אֱלֹהִים שְׁמֵיהּ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. וְעַל דָּא וְהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יוֹדְעֵי וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לָא אָמַר הָכִי. דְּאִלּוּ אָמַר בְּאִילָנָא דָּא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, יָאוֹת הֲוָה. כִּי הוּא כַּגַּרְזֶן בְּיַד הַחוֹצֵב בּוֹ. אֲבָל לא אָמַר אֶלָּא מֵאִילָנָא דָּא אָכַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְדֵין בָּרָא עָלְמָא, וְכָל אוּמָן סָנֵי לְחַבְרֵיהּ, אִכְלוּ מִנֵּיהּ וְאַתּוּן תֵּהוֹן בָּרָאן עָלְמִין. וְעַל דָּא כִּי יוֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְגו' וּבְגִין דְּאִיהוּ יָדַע דָּא אַפְקִיד לְכוּ עֲלֵיהּ דְּלָא תֵּיכְלוּ מִנֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּכֹלָּא מַלִּילוּ שִׁקְרָא. בְּשֵׁירוּתָא דְּאָמְרוּ שִׁקְרָא הֲוָה. דִּכְתִיב אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכַל מִכֹּל עֵץ הַגָּן. וְלָאו הָכִי. דְּהָא כְּתִיב מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל וְכֻלְּהוּ שָׁרָא לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הָא תְּנִינָן דְּפָקִיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֲבוֹדָה זָרָה דִּכְתִיב וַיִּצַּו. יְיָ עַל בְּרָכַת הַשֵּׁם. אֱלֹהִים עַל הַדִּינִין. עַל הָאָדָם עַל שְׁפִיכַת דָּמִים. לֵאמֹר עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת. וְכִי כַּמָּה אִינְשֵׁי הֲווּ בְּעָלְמָא דְּאִיהוּ אִצְטְרִיךְ דָּא. אֶלָּא וַדַּאי כֹּלָּא עַל הַאי אִילָנָא הֲוָה.

בְּגִין דְּבֵיהּ אֲחִידָן כָּל אִלֵּין פִּקּוּדִין. דְּכָל מָאן דְּנָטִיל לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי עָבִיד פְּרִישׁוּ. וְנָטִיל לֵיהּ בְּאוּכְלוּסִין דִּלְתַתָּא דְּאֲחִידָן בֵּיהּ. וְנָטִיל עֲבוֹדָה זָרָה וּשְׁפִיכוּת דָּמִים וְגִלּוּי עֲרָיוֹת. עֲבוֹדָה זָרָה בְּאוּכְלוּסִין דְּרַבְרְבֵי מְמַנָּן. שְׁפִיכוּת דָּמִים בְּהַאי אִילָנָא תַּלְיָין דְּאִיהוּ בִּסְטַר גְּבוּרָה. וּסְמא"ל אִתְפַּקַּד עַל דָּא. גִּלּוּי עֲרָיוֹת אִשָּׁה הִיא וְאִנְתְּתָא אִקְרֵי. וְאַסִּיר לְזַמְנָא לְאִנְתְּתָא בִּלְחוֹדָהָא אֶלָּא עִם בַּעֲלָהּ דְּלָא יְהֵא חָשִׁיד בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת. וְעַל דָּא בְּכָלְהוּ אִתְפַּקַּד בְּהַאי אִילָנָא. כֵּיוָן דְּאָכַל מִנֵּיהּ בְּכָלְהוּ עָבַר, דְּהָא כֻּלָּא אֲחִיד בֵּיהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וַדַּאי מִלָּה דָּא הֲכִי הוּא. דְּאָסִיר לְאִתְיַחֲדָא עִם אִנְתְּתָא בִּלְחוֹדָהָא אֶלָּא אִם כֵּן בַּעֲלָהּ עִמָּהּ. מַה עָבַד הַהוּא רָשָׁע. אָמַר הָא מָטִיתִי לְהַאי אִילָנָא וְלָא מַתִּי אוֹף אַתְּ קָרִיב וּמְטֵי בִּידָךְ בֵּיהּ וְלָא תְּמוּת. וּמִלָּה דָּא הוּא אוֹסִיף לָהּ מְגַרְמֵיהּ.

מִיָּד וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב וְגוֹ'. בַּמֶּה חָמַאת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק הַהוּא אִילָנָא (שדה) סָלִיק רֵיחִין כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשיתכז) כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ. וּבְגִין הַהוּא רֵיחַ דְּהַהֲוָה סָלִיק חָמְדַת לֵיהּ לְמֵיכַל מִנֵּיהּ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רְאִיָּיה הֲוָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. אָמַר לֵיהּ הַאי רְאִיָּה בְּשִׁיעוּרָא דְּאִילָנָא נָקְטַת לֵיהּ (נ"א שיעורא דלבא הות) דִּכְתִיב וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה דַּיְיקָא:

וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. חָמַאת וְלָא חָמַאת. כִּי טוֹב. חָמַאת כִּי טוֹב וְלָא אִתְיַישְׁבַת בֵּיהּ. מַה כְּתִיב לְבָתַר וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וְלָא כְּתִיב וַתִּקַּח מִמֶּנּוּ. וְהִיא אִתְדְּבָקַת בְּאֲתַר דְּמוֹתָא. וּגְרִימַת לְכָל עָלְמָא מוֹתָא. וְאַפְרִישַׁת חַיֵּי מִן מוֹתָא. וּבְחוֹבָא דָּא גָּרִים פְּרִישׁוּתָא לְאַפְרָשָׁא אִתְּתָא מִבַּעֲלָהּ. דְּהָא קו"ל מִדִּבּוּר לָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין. וּמָאן דְּמַפְרִישׁ קוֹל מִדִּבּוּר אִתְאַלַּם וְלָא יָכִיל לְמַלָּלָא. וְכֵיוָן דְּאִשְׁתְּקַל מִנֵּיהּ מִלּוֹלָא אִתְיְיהִיב לְעַפְרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּתִיב, (תהילים ל"ט:ג') נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר. נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה. הַאי קְרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ בְּגָלוּתָא. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּקוֹל מְדַבֵּר לֵיהּ לְדִבּוּר. כֵּיוָן דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא קוֹל אִתְפָּרַשׁ מִינָהּ וּמִלָּה לָא אִשְׁתְּמַע וְעַל דָּא נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּהֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב דְּלָא אָזִיל קוֹל בַּהֲדָהּ. וְיִשְׂרָאֵל אָמְרִי (תהילים ס"ה:ב') לְךָ דוּמִיָּה תְהִלָּה. מַאי דוּמִיָּה, דָּא תְּהִלָּה לְדָוִד. דְּאִיהִי דּוּמִיָּה בְּגָלוּתָא וּשְׁתִיקָא בְּלָא קוֹל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַאי לְךָ. בְּגִינְךָ אִיהִי דּוּמִיָּה וּשְׁתִיקָא דְּאִסְתַּלְקָא מִנָּהּ קוֹל.

וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ הָא תְּנִינָן סָחֲטָה עֲנָבִים וַיַּהֲבַת לֵיהּ וּגְרִימוּ מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. דְּהָא אִילָנָא דָּא בֵּיהּ שָׁרְיָא מוֹתָא. וְהוּא אִילָנָא דְּשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא. וְכַד אִיהִי שָׁלְטָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא טָעֲמוּ טַעֲמָא דְמוֹתָא. אֶלָּא אִנּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא מְקַדְּמֵי וְיָהֲבוּ לֵיהּ נַפְשַׁיְיהוּ בְּפִקְדוֹנָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ בְּפִקְדוֹנָא. אִתְהַדְּרוּ נַפְשָׁאן לְאַתְרַיְיהוּ. וְעַל דָּא (תהילים צ"ב:ג') וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת, כְּתִיב.

וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. רַבִּי חִיָּיא אָמַר דְּהָא אִתְפַּקָּחוּ לְמִנְדַּע בִּישִׁין דְּעָלְמָא מַה דְּלָא יָדְעוּ עַד הַשְׁתָּא. כֵּיוָן דְּיָדְעוּ וְאִתְפַּקָּחוּ לְמִנְדַּע בִּישׁ. כְּדֵין יָדְעוּ כִּי עֵרוּמִים הֵם. דְּאָבְדוּ זָהֳרָא עִלָּאָה דְּהֲוָה חָפֵי עֲלַיְיהוּ וְאִסְתְּלַק מִנַּיְיהוּ. וְאִשְׁתְּאָרוּ עֲרוּמִים מִנַּיְיהוּ.

וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה. אִתְדַּבָּקוּ לְאִתְחַפָּאָה בְּאִנּוּן צוּלְמִין דְּהַהוּא אִילָנָא דְּאָכָלוּ מִנַּיְיהוּ דְּאִקְרוּן טַרְפֵּי דְאִילָנָא. וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגוֹרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר כֵּיוָן דְּיָדְעוּ מֵהַאי עָלְמָא וְאִתְדַּבָּקוּ בֵּיהּ. חָמוּ דְּהַאי עָלְמָא מִתְדַּבַּר עַל יְדָא דְּאִנּוּן טַרְפִּין דְּאִילָנָא. וְעָבְדוּ לְהוֹן תּוּקְפָּא לְאִתְתַּקְפָּא בֵּהּ בְּהַאי עָלְמָא. וּכְדֵין יָדְעוּ כָּל זְיָינֵי חָרְשִׁין דְּעָלְמָא. וּבָעוּ לְמִחְנַּר זַיְינִין בְּאִנּוּן טַרְפֵּי אִילָנָא בְּגִין לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר כְּדֵין תְּלַת עָאלוּ בְּדִינָא וְאִתְדָּנוּ. וְעָלְמָא תַּתָּאָה אִתְלַטְיָיא. וְלָא קַיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ בְּגִין זוּהֲמָא דְנָחָשׁ עַד דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי.

לְבָתַר אַלְבִּישׁ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְבוּשִׁין דְּמִשְׁכָּא אִתְהַנֵּי מִנַּיְיהוּ הַדָּא הוּא דִכְתִיב כָּתְנוֹת עוֹר. בְּקַדְמִיתָא הֲווּ כָּתְנוֹת אוֹר דְּהֲווּ מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּהוּ בְּעַלְאֵי דְּלְעֵילָא. בְּגִין דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאִין הֲווּ אַתְיָין לְאִתְהֲנָא מֵהַהוּא נְהוֹרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ח׳:ו׳) וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ. וְהַשְׁתָּא דְּחָבוּ כָּתְנוֹת עוֹר. דְּעוֹר אִתְהַנֵּי מִנַּיְיהוּ וְלָא נַפְשָׁא.

לְבָתַר אוֹלִידוּ בְּרָא קַדְמָאָה בְּרָא דְּזוּהֲמָא הֲוָה. תְּרִין אָתוּ עֲלֵהּ דְּחַוָּה וְאִתְעַבְּרַת מִנַּיְיהוּ וְאוֹלִידַת תְּרִין. דָּא נָפַק לְזִינֵיהּ וְדָא נָפַק לְזִינֵיהּ. וְרוּחַ דִּילְהוֹן אִתְפְּרְשׁוּ, דָּא לְסִטְרָא דָּא וְדָא לְסִטְרָא דָּא. דָּא דְּמֵי לְסִטְרוֹי וְדָא דָּמֵי לְסִטְרוֹי.

מִסִּטְרָא דְקַיִן כָּל מְדוֹרִין דְּסִטְרָא דְּזַיְינִין בִּישִׁין וְרוּחִין וְשֵׁדִין וְחָרְשִׁין אַתְיָין. מִסִּטְרָא דְּהֶבֶל סִטְרָא דְּרַחֲמֵי יַתִּיר וְלָא בִּשְׁלִימוּ. חָמַר טַב בְּחָמַר בִּישׁ. וְלָא אִתְתַּקַּן בַּהֲדֵיהּ עַד דְּאָתָא שֵׁת וְאִתְיַיחֲסוּ מִנַּיְיהוּ כָּל אִנּוּן דָּרִין דְּזַכָּאֵי עָלְמָא וּבֵיהּ אִשְׁתְּכַּח עָלְמָא. וּמִקַּיִן אַתְיָין כָּל אִנּוּן חֲצִיפִין וּרְשָׁעִים וְחַיָּיבֵי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשַׁעֲתָא דְּחָב קַיִן הֲוָה מִסְתְּפֵי. בְּגִין דְּחָמָא קַמֵּיהּ זִינֵי מַשְׁרְיָין מְזַיְינִין וְאַתְיָין לְקָטְלָא לֵיהּ. וְכַד אַהֲדַר בִּתְשׁוּבָה מַאי קָאָמַר הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר. מַאי מִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר. אֶלָּא אֱלֹהָא סָתִיר מִבְּנָיְינָא דִילִי. רַבִּי אַבָּא אָמַר כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ״ב:כ״ה) וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ (שמות ג׳:ו׳) וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו. וְעַל דָּא וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר מֵאִנּוּן פָּנִים דִּילָךְ אֱלֹהָא נִסְתָּר דְּלָא יִשְׁגְּחוּן בִּי. וְעַל דָּא וְהָיָה כָּל מוֹצְאִי יַהַרְגֵנִי:

פרק מה

וַיְשָׂם ה' לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי וְגו'. מַאי אוֹת. אוֹת אֶחָד מֵעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא יָהֵב עֲלֵיהּ לַאֲגָנָא עֲלֵיהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַאי דִּכְתִיב וַיְהִי בְּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה. מַאי בַּשָּׂדֶה. דָּא אִתְתָא. וְעַל דָּא קָם וּקְטִיל לֵיהּ. דְּהָא מִסְטָרָא דָּא יְרִית לְקַטְלָא מִסְטָרָא דִסמא"ל דְּגָרִים מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְקַנֵּי קַיִן לְהֶבֶל עַל נוּקְבֵיהּ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר הָא חָזִינָן דִּכְתִיב וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו עַל דְּלָא אִתְקַבִּיל קָרְבָּנֵיהּ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וְכֹלָּא הֲוָה לָקֳבְלֵיהּ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַאי דִּכְתִיב הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ. אֶלָּא הָכִי קָאָמַר הֲלֹא אִם תֵּיטִיב עוֹבָדָךְ שְׂאֵת. מַאי שְׂאֵת. כְּדִכְתִיב (בראשית מ"ט:ג') יֶתֶר שְׂאֵת דְּהָא בּוּכְרָא שְׁבָחָא אִית לֵיהּ בְּכֹלָּא תְּדִיר. וְתַלְיָיא בְּעוֹבָדוֹהִי. וְעַל דָּא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת. וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ.

פרק מו

מַאי לַפֶּתַח. דָּא פִּתְחָא דְּלְעֵילָּא דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין דִּינִין עַל עוֹבָדִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא. פֶּתַח כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קי"ח:י"ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. וּלְהַהוּא פֶּתַח, חַטָּאת רוֹבֵץ דָּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת. וְהוּא זַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִינָּךְ.

תָּא חֲזֵי, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אִתְיְלִיד אָדָם. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וַדַּאי רָזָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְעֵילָּא. רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְתַתָּא. (סוף כי תצא) בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עֲקָרוֹת נִפְקְדוֹת. מִנָּלָן דִּבְרֵאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה. דִּכְתִיב, (בראשית כ"א:א') וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה וַיְיָ דַּיְיקָא דָּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה. וּבְגִין דְּנָפִיק אָדָם מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה (ד"א ונפיק) נָפִיק בְּדִינָא וְעָלְמָא קָיְימָא בְּדִינָא. וּבְגִינֵי כָּךְ לַפֶּתַח וַדַּאי. חַטָּאת רוֹבֵץ בְּגִין לְאִתְפָּרְעָא מִינָּךְ. וְאֵלַיִךְ תְּשׁוּקָתוֹ עַד דְּתִשְׁתְּצֵי.

וְאַתָּה תִּמְשׁוֹל בּוֹ. רָזָא הוּא דִּכְתִיב, (נחמיה ט':ו') וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם. מִכָּאן אָמְרוּ לָא שַׁלִּיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּיִשְׁתְּצוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא. וְעַל דָּא כֵּיוָן דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת יְשֵׁצֵי לוֹן. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט עֲלוֹי דְּלָא יִפּוֹק לְאַבָּאשָׁא עָלְמָא דִּכְתִיב וְאַתָּה תִּמְשׁל בּוֹ (בתיובתא) וְאַתָּה דַּיְיקָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּקוּטְרָא דְּפַלְגָא קַפְסִירָא (קסטירא) שְׁכִיחַ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וְאַתָּה תִּמְשׁל בּוֹ בְּתִיובְתָּא.

פרק מז

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר כַּד הֲווּ אִנּוּן דָּרִין דְּקִיְין אִזְלִין בְּעָלְמָא הֲווּ מְטַרְטְשֵׁי אַרְעָא וְהֲווּ דַּמְיָין לְעַלְאֵי וְתַתָּאֵי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק עֻזִּ"א וַעֲזָאֵ"ל כַּד נָפְלוּ מֵאַתַר קְדוּשָׁתַיְיהוּ מִלְּעֵילָּא, חָמוּ בְּנַת בְּנֵי נָשָׁא וְחָטְאוּ וְאוֹלִידוּ בְּנִין, וְאִלֵּין הֲווּ נְפִילִים דִּכְתִיב הַנְּפִילִים הָיוּ בָאָרֶץ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר בְּנוֹי דְקַיְּין הֲווּ בְּנֵי אֱלֹהִים. דְּהָא כַּד אֲתָא סמא"ל עַל חַוָּה אַטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא וְאִתְעַבְּרַת וְאוֹלִידַת לְקַיִן. וְחֵיזוּ דִילֵיהּ לָא הֲוַת דָּמֵי לִשְׁאָר בְּנֵי נְשָׁא. וְכָל אִנּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דִילֵיהּ לָא הֲווּ אִקְרוּן אֶלָּא בְּנֵי הָאֱלֹהִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וְאֶפִילּוּ אִנּוּן (בני) נְפִילִים הָכִי אִקְרוּן. הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים. שִׁתִּין הֲווּ בְּאַרְעָא כְּחוּשְׁבַּן דִּלְעֵילָא. כְּתִיב הָכָא הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וּכְתִיב הָתָם (שיר השירים ג׳:ז׳) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם מַמָּשׁ. מֵעוֹלָם דַּיְּיקָא. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, מַאי שֵׁם דָּא הוּא עוֹלָם דְּקָאֲמַרְן. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם דַּיְּיקָא. כְּתִיב הָכָא אַנְשֵׁי הַשֵּׁם וּכְתִיב הָתָם (ויקרא כד) בְּנָקְבוֹ שֵׁם, וּכְתִיב, (ויקרא כ״ד:י״א) וַיִּקֹּוב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵעוֹלָם מַמָּשׁ הֲווּ. וּמֵעוֹלָם דִּלְתַתָּא נָטַל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (דא הוו וגוברין גברן דסטרא בישא הוו דכתיב אנשי שם אנשי השם לא כתיב אלא אנשי שם כגוונא דא כתיב) (תהילים כ״ה:ו׳) זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. מֵעוֹלָם וַדַּאי. וּמֵעוֹלָם דִּלְתַתָּא נָטִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִנּוּן אֲבָהָן קַדְמָאֵי לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָא. אוּף הָכָא הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם. מֵעוֹלָם וַדַּאי נָטִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר מֵעוֹלָם (ומאי הוא) דָּא מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה דִּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ז׳) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. רַבִּי אַחָא אָמַר כֻּלְּהוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אִקְרוּן (ד"א ל"ג דהא עד לא אתבסמת). (חסר כאן עיין סוף הספר):

תּוֹסֶפְתָּא אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּשָׁעָתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם בָּרָא לֵיהּ בְּגִינְתָּא דְּעֵדֶן וְצִוּהוּ עַל שֶׁבַע מִצְוֹוֹת. חָב וְאִתְגְּרַשׁ מִגִּינְתָּא דְּעֵדֶן. וּתְרֵי מַלְאֲכֵי שְׁמַיָּא עֻזָּא וַעֲזָאֵל אָמְרוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִלּוּ הֲוֵינָא אֲנַן בְּאַרְעָא הֲוֵינָא זַכָּאין. אָמַר לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי אַתּוּן יָכְלִין עַל יְצֻרָא בִּישָׁא, אָמְרוּ קַמֵּיהּ יָכְלִין. מִיָּד אַפִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ וּכְתִיב הַגִּבּוֹרִים וגו'. וּבְשַׁעֲתָא דְּנָחֲתוּ לְאַרְעָא עָאל בְּהוּ יְצֻרָא בִּישָׁא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ, חָבוּ וְאִתְעֲקָרוּ מִקְדוּשָׁתַיְיהוּ, (עד כאן התוספתא)

תָּא חֲזֵי, כֻּלְּהוֹן נְטִיעָן הֲווּ סְתִימִין רְשִׁימִין דַּקִּיקִין בְּאַתְרָא חָד. לְבָתַר עָקַרְן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַשְׁתִּיל לוֹן בְּאָתָר אָחֳרָא וְאִתְקַיְּימוּ.

פרק מח

רַבִּי יֵיסָא שָׁאַל מַאי דִּכְתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרוֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתָם זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא. תְּנִינָן תְּלַת סִפְרִין פְּתִיחָן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה חַד דְּצַדִּיקִים גְּמוּרִים וְכוּ' סֵפֶר עִלָּאָה דְּהָא מִנַּיהּ נָפַק כֹּלָּא.

נָפִיק מִנֵּיהּ כְּתִיבָה. סֵפֶר אֶמְצָעִיתָא כְּלָלָא דְעֵילָא וְתַתָּא (ס"א ספר דאיהו כללא דלעילא ותתא ואחיד לכל סטרין רזא וכו) (כפי זה התקון נמצא בשני ספרי היד) (ואחיד לכל סטרין רזא דאדם קדמאה, ספר תליתאה דאקרי (נ"א ואקרי) תורה) דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אָדָם קַדְמָאָה. סֵפֶר (ס"א תליתאה) דְּאִקְרֵי תּוֹלְדוֹת אָדָם וְדָא אִיהוּ דְּצַדִּיקִים גְּמוּרִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם דָּא צַדִּיק וַדַּאי דְּעָבִיד תּוֹלְדוֹת. בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים. דְּהָא וַדַּאי כְּדֵין אִתְתַּקַּן כֹּלָּא לְעֵילָא וְתַתָּא וְאִתְקַיְימוּ בְּדוּגְמָא חָדָא. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאם סְתָם חַד אִתְכְּלִיל בְּחַד.

מַתְנִיתִין (ד"א וכו) כְּתִיב, (משלי י״ח:י׳) מִגְדַּל עוֹז שֵׁם יְיָ בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. דָּא הוּא סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם דְּרָהִיט בְּהַהוּא מִגְדַּל (צו ב). הַאי מִגְדַּל מַאי עֲבִידְתֵּיהּ. אֶלָּא דָּא הוּא מִגְדַּל דָּוִד. וְדָא הוּא מִגְדַּל עֹז שֵׁם יְיָ. וְכֹלָּא חָד. הָכָא יְדִיעָא לִבְנֵי מְהֵימְנוּתָא דָּא הוּא וַדַּאי סֵפֶר תּוֹלְדוֹת. (אית דלא גרסי) (אדם לבני מהימנותא סודו מגדל עוז שם יי בו ירוץ צדיק ונשגב יהו"ה צדיק) (אדם לבני מהימנותא).

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא (לקמן נה ב) סֵפֶר וַדַּאי (נחתו) (נחית) לֵיהּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן. וּבֵיהּ הֲוָה יָדַע חָכְמְתָא עִלָּאָה. וְסִפְרָא דָּא מָטָא לִבְנֵי אֱלָהִין חַכִּימֵי דָרָא. וּמָאן דְּזָכֵי לְאַשְׁגָּחָא בֵּיהּ יָדַע בֵּיהּ חָכְמָה עִלָּאָה. וּמַשְׁגִּיחִין בֵּיהּ וְיָדְעִין בֵּיהּ. וְסִפְרָא דָּא נָחִית לֵיהּ מָארֵי דָרְזִין. וּתְלַת שְׁלִיחָן מְמַנָּן קַמֵּיהּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּנָפַק אָדָם מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן אָחִיד בְּהַהוּא סִפְרָא. כַּד נָפִיק (מיניה) טָאס מִנֵּיהּ (לתרעא) צַלֵּי וּבָכֵי קַמֵּי מָארֵיהּ וְאָתִיבוּ לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין. בְּגִין דְּלָא תִתְנַשֵּׁי חָכְמְתָא מִבְּנֵי נָשָׁא וְיִשְׁתַּדְּלוּן לְמִנְדַּע לְמָארֵיהוֹן.

וְכֵן תְּנִינָן סֵפֶר הֲוָה לֵיהּ לְחָנוֹךְ. וְדָא סֵפֶר מַאֲתַר דְּסִפְרָא דְתוֹלְדוֹת אָדָם הֲוָה. וְדָא הוּא רָזָא דְחָכְמְתָא. דְּהָא מַאַרְעָא אִתְנְטִיל הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַאֲיָנֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְהוּא הַנַּעַר. כְּדִכְתִיב, (משלי כ״ב:ו׳) חֲנוֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ.

וְכָל גִּנְזֵי עִלָּאֵי אִתְמַסְרָן בִּידֵיהּ. וְדָא מְסִיר וְיָהִיב וְעָבִיד שְׁלִיחוּתָא. וְאֶלֶף (לקמן נו) מַפְתְּחָן אִתְמַסְרָן בִּידֵיהּ. וּמְאָה בְּרָכָאן נָטִיל בְּכָל יוֹמָא וְקָשִׁיר קְשִׁירִין לְמָארֵיהּ. מֵעָלְמָא נָטִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשַׁמּוּשֵׁיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים.

וּמַן דָּא אִתְמְסַר סִפְרָא דְּחָנוֹךְ. בְּשַׁעֲתָא דַּאֲחִיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמֵי לֵיהּ כָּל גִּנְזֵי עִלָּאֵי. אַחֲמֵי לֵיהּ אֵילָנָא דְחַיֵּי בְּגוֹ מְצִיעוּת גִּנְתָּא וְטַרְפּוֹי וְעַנְפּוֹי. וְכֹלָּא חָמֵינָן בְּסִפְרֵיהּ. זַכָּאִין אִנּוּן חֲסִידֵי עִלָּאִין דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה אִתְגְּלִי לְהוּ וְלָא אִתְנְשֵׁי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד ה' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם:

פרק מט

וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא יָדוֹן רוּחִי בָּאָדָם לְעוֹלָם בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר וְגו'. (חסר) רַבִּי אַחָא אָמַר בְּהַהוּא זִמְנָא הֲוָה הַהוּא נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, אַפִּיק רוּחָא עִלָּאָה מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי וַאֲרִיק בְּאִילָנָא (דשרייא ביה מותא) וְאִתְמַשְּׁכָן רוּחִין בְּגַוַויְיהוּ דִּבְנֵי נְשָׁא יוֹמִין (זמנין) סַגִּיאִין. עַד דְּסָלְקוּ בִּישִׁין וְאִתְעַתְּדוּ לַפָּתַח. כְּדֵין אִסְתַּלַּק רוּחָא עִלָּאָה מֵהַהוּא אִילָנָא בְּשַׁעֲתָא דִּפְרַח נִשְׁמְתִין בִּבְנֵי (מבני) נָשָׁא הֲדָא הוּא דִכְתִיב לֹא יָדוֹן רוּחִי בָּאָדָם לְעוֹלָם. לְמֵיהַב לְעוֹלָם בְּשַׁעֲתָא דְּפָרְחוּ נִשְׁמְתִין בִּבְנֵי נָשָׁא.

בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר (דבי רבי אלעזר אמה) (לקמן צ"ח ע"א) בְּשַׁגָּם דָּא מֹשֶׁה. דְּאִיהוּ נָהִיר לְסִיהֲרָא. וּמֵחֵילָא דָא קַיְימִין בְּנֵי נָשָׁא בָּעָלְמָא יוֹמִין (זמנין) סַגִּיאִין. וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, רָמַז לְמֹשֶׁה דְּעַל יְדֵיהּ תּוֹרָה אִתְיְהִיבַת. וּכְדֵין יָרִיק (ס"א זריק) חַיִּין לִבְנֵי נָשָׁא מֵהַהוּא אִילָנָא דְּחַיִּין. וְכָךְ הֲוָה. אִלְמָלֵא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות ל"ב:ט"ז) חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת, חֲרוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת. דְּהָא אִילָנָא דְּחַיֵּי הֲוָה מָשִׁיךְ לְתַתָּא. וְעַל דָּא בְּשַׁגָּ"ם דְּאִיהוּ בָּשָׂר קַיְימָא מִלָּה לַאֲרָקָא (לאתרחקא) רוּחָא דְּחַיֵּי. בְּשַׁגָּם אֲחִיד לְתַתָּא אֲחִיד לְעֵילָא. וְעַל דָּא תָּנִינָן מֹשֶׁה לָא מִית אֶלָּא אִתְכְּנִישׁ מֵעָלְמָא וְהֲוָה נָהִיר לְסִיהֲרָא. דְּהָא שִׁמְשָׁא אַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנַשׁ מֵעָלְמָא לָא מִית אֶלָּא עָאל וְאַנְהִיר לְסִיהֲרָא. כָּךְ מֹשֶׁה.

דָּבָר אַחֵר בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר בְּמִשִׁיכוּ דְּרוּחָא בִּבְנֵי נָשָׁא זִמְנָא רַבָּה אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי בָּשָׂר לְאִתְמַשְׁכָא בָּתַר גּוּפָא וּלְאִשְׁתַּדָּלָא בְּעוֹבָדִין דְּהַאי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל (לקמן נה ב דרין דאשתכללו משת כלהו צדיקי וחסידי. לבתר אתפשטו ואולידו ואוליפו אומנותא (וחכמתא)) דְּעָלְמָא לְשַׁצָּאָה בְּרוּמְחִין וְסַיְיפִין. עַד דְּאָתָא נַחַ וְאַתְקִין לוֹן תְּקוּנָא דְּעָלְמָא וּלְמִפְלַח וּלְאַתְקָנָא אַרְעָא. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא לָא הֲווּ זָרְעִין וְחָצְדִין. לְבָתַר אִצְטְרִיכוּ לְהַאי דִּכְתִיב עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַקָּנָא עָלְמָא וּלְאַתְקָנָא רוּחָא בִּבְנֵי נָשָׁא בְּגִין דְּיוֹרְכוּן יוֹמִין לְעָלְמִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ה:כ"ב) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי וְגו' וּכְתִיב, (שם כה) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ דִּבֶּר: עַד כָּאן אִשְׁתַּכְלָלוּ מִילִין מִכָּאן וּלְהָלְאָה תִּקוּנָא דְּפָרְשָׁתָא: בְּרֵאשִׁית

פרק נ

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא תָּנִינָן דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא גְּלִיף בְּגִילּוּפֵי דְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא גּוֹ טְהִירִין בְּרָזִין עִלָּאִין. וְגָלִיף לְעֵילָא וְגָלִיף לְתַתָּא וְכֹלָּא בְּרָזָא חָדָא. וְעָבִיד

עָלְמָא תַּתְאָה כְּגַוְונָא דְעָלְמָא עִלָּאָה. וְדָא קָאִים לְקָבֵיל דָּא. לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד בְּיִחוּדָא חָדָא.
וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלִיף גְּלִיפֵי דְאַתְוָון עֵילָא וְתַתָּא. וּבְהוּ בָּרָא עָלְמִין.
וְתָא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דְעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא הָכִי נָמֵי בָּרָא לֵיהּ לְאָדָם קַדְמָאָה. פָּתַח וְאָמַר, (הושע ו׳:ז׳) וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְּרִית וְגו׳. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲטַר לֵיהּ בְּעִטְרִין עִלָּאִין. וּבָרָא לֵיהּ בְּשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא. לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא. וְכֹלָּא זָעֲאן וְדָחֲלָן מִקַּמֵּיהּ. דְּהָא כַּד אִתְבְּרֵי אָדָם אִתְבְּרֵי בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה. וְהֲווּ מִסְתַּכְּלָן בְּהַהוּא דִיוּקְנָא וְזָעֲאן וְדָחֲלָן מִקַּמֵּיהּ. וּלְבָתַר אָעִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן לְאִתְעַדְּנָא תַּמָּן בְּעִדּוּנִין עִלָּאִין. וְהֲווּ מַלְאָכִין עִלָּאִין סָחֲרִין לֵיהּ וּמְשַׁמְּשִׁין קַמֵּיהּ. וְרָזִין דְּמָרֵיהוֹן הֲווּ אוֹדְעִין לֵיהּ.
תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָעִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגִנְתָּא דְעֵדֶן, הֲוָה חָמֵי וְאִסְתַּכַּל מִתַּמָּן כָּל רָזִין עִלָּאִין וְכָל חָכְמְתָא. בְּגִין לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרָא דְמָרֵיהּ.
שִׁבְעָה הֵיכָלִין מְדוֹרִין אִנּוּן לְעֵילָּא דְּאִנּוּן רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה. וְשִׁבְעָה הֵיכָלִין אִנּוּן לְתַתָּא (כגוונא דלהון חד לקביל חד. שבעה מדורין דהיכלין אנון לתתא) כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא.
וְאִנּוּן שִׁית כְּגַוְונָא עִלָּאָה וְחַד טָמִיר וְגָנִיז אִיהוּ לְעֵילָּא. וְכָל אִלֵּין אִנּוּן בְּרָזָא עִלָּאָה. בְּגִין דְּכָל הָנֵי הֵיכָלִין אִית בְּהוּ כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא. וְאִית בְּהוּ כְּגַוְונָא דִלְתַתָּא. לְמֶהֱוֵי כָּלִיל בְּדִיוּקְנָא דְרָזָא דִלְעֵילָּא וּבְדִיוּקְנָא דְרָזָא דִלְתַתָּא, וּבְהוּ הֲוָה דְיוּרֵיהּ דְּאָדָם.
וּלְבָתַר דְּאִתְתָּרַךְ מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן אַתְקִין לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּהוּ כְּדְקָא חָזֵי מִזְיוָא דִיקָרָא עִלָּאָה. וְכָל חַד וְחַד אִתְתַּקַּן כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא וּכְגַוְונָא דִלְתַתָּא כְּמָה דְאוֹקִימְנָא.

פרק נא

הֵיכָלָא קַדְמָאָה. אֲתַר דְּאִיהוּ מִתְתַּקַּן לְתַתָּא לְמֶהֱוֵי כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא. וְהָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא נְמוּסֵי דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן כְּמָה דְאִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה (דאיהו מתקן לתתא לגו, גו טמירא דרזא דלתתא גניז וסתים מכל) (נ"א ואיהו מתתקן לגו וסתים מכולא) וְלָא שָׁלְטָא בֵּיהּ עַיְנָא. בַּר נְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. לְמֶהֱוֵי גְּלִיפָן לְעֵילָּא וְתַתָּא. וּלְאִסְתַּכָּלָא מִתַּמָּן בְּרָזָא דְמָרֵיהוֹן וּבְעִנּוּגָא דִלְעֵילָּא.
וְאִלֵּין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דְּלָא אַחְלְפוּ יְקָרָא דְמָרֵיהוֹן בְּגִין דַּחֲלָא אָחֳרָא. כְּתִיב, (משלי י״ב:ד׳) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא בַּר נָשׁ בְּמָרֵיהּ וּלְדָחֲלָא מִנֵּיהּ תְּדִיר וְלָא יִסְטֵי לְיָמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְהָא אוֹקִימְנָא דְּלָא יְהַךְ בַּר נָשׁ בָּתַר דַּחֲלָא אָחֳרָא דְּאִקְרֵי אֱשֶׁ"ת זְנוּנֵי"ם. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (משלי ז׳:ה׳) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחְלִיקָה.
הֵיכָלָא דָּא קָאִים בְּדִיוּקְנָא דְרָזָא עִלָּאָה. בְּגִין דְּכַד נְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא נָפְקֵי מֵהַאי עָלְמָא, עָאלִין גּוֹ אִלֵּין הֵיכָלִין דִּי בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן דִּלְתַתָּא. וְתַמָּן (עאלין) יָתְבִין כָּל חַד וְחַד כָּל הַהוּא זִמְנָא דְאִצְטְרִיכָא נְשָׁמָתָא לְמֵיתַב תַּמָּן.

וּבְכָל הֵיכָלָא וְהֵיכָלָא אִית דִּיוּקְנִין כְּגַוְונָא (עלאה) דִּלְעֵילָא וּדְיוּקְנִין כְּגַוְונָא (תתאה) דִּלְתַתָּא. וְתַמָּן אִתְלַבְּשַׁת נִשְׁמָתָא בִּלְבוּשִׁין כְּגַוְונָא דְהַאי עָלְמָא. וְאִתְעַדְּנַת תַּמָּן כָּל הַהוּא זִמְנָא דְאִצְטְרִיכַת עַד דְּמָטֵי זִמְנָא לְסַלְקָא לְאֲתַר עִלָּאָה כְּמָה דְאִצְטְרִיךְ. וּמִגּוֹ הַהוּא מָאנָא דְאִתְלַבְּשַׁת בֵּיהּ חֲמַאת דִּיוּקְנִין עִלָּאִין לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרָא דְמָרֵיהוֹן.

בְּהַאי הֵיכָלָא אִית נְהוֹרִין עִלָּאִין לְאִסְתַּכָּלָא. בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּאִנּוּן גִּיּוֹרִין דְּאִתְגַּיְירוּ קַיְימִין תַּמָּן וְעָאלִין תַּמָּן לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרָא עִלָּאָה וּמִתְלַבְּשָׁן תַּמָּן בִּלְבוּשָׁא חָדָא דִּנְהוֹרָא דְּנְהִיר וְלָא נָהִיר. וְהַהוּא הֵיכָלָא מַקְפָּא מֵאֶבֶן טָבָא וְדַהֲבָא.

וְתַמָּן אִיהוּ פִּתְחָא חָדָא דְּנָחִית לְקֶבֶל פִּתְחָא דְּגֵיהִנֹּם. מִתַּמָּן מִסְתַּכְּלָן בְּכָל אִנּוּן חַיָּיבֵי (דישראל) (נ"א דעובדי עבודה זרה) דְּלָא עָאלוּ בִּבְרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא וְאִתְתְּרָכוּ בְּאִנּוּן מַלְאָכֵי חַבָּלָה דְּטָרְדֵי לוֹן בְּנוּרָא דְּדָלִיק. וְאִנּוּן חָמָאן וְחָדָאן עַל דְּאִתְגַּיְירוּ.

וּתְלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא נָהֲרִין מִגּוֹ נְהִירוּ עִלָּאָה וּמִשְׁתַּעְשְׁעָן תַּמָּן. וְעֵילָא מִנֵּהוֹן עוֹבַדְיָה וְאָנָקְלוֹס גִּיּוֹרָא וּשְׁאָר גִּיּוֹרִין דְּאִתְגַּיְירוּ. כְּגַוְונָא דָא לְעֵילָא כַּד זָכָאן לְסַלְקָא נִשְׁמַתְהוֹן לְאִתְעַטָּרָא תַּמָּן:

פרק נב

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא. הֵיכָלָא דָּא קַיְימָא לְגוֹ מֵהַאי הֵיכָלָא קַדְמָאָה, וְהַאי (פתחא איהו סמיך לגו מערתא) (נ"א היכלא סמיך למערתא) דְּאָבָהָן. וְהַאי הֵיכָלָא נָהִיר מִקַּדְמָאָה. הָכָא אִית כָּל אֲבָנִין יַקִּירִין דְּמַקְּפָן לֵיהּ.

בְּגוֹ דְּהַאי הֵיכָלָא, אִית נְהִירוּ חַד כָּלִיל מִכָּל גְּוונִין וְאִיהוּ נָהִיר מֵעֵילָא לְתַתָּא. בְּהַאי הֵיכָלָא קַיְימִין (כל) אִנּוּן דְּסָבְלוּ יִסּוּרִין וּמַרְעִין בְּהַאי עָלְמָא בְּגִין לְאִתְתַּקְּנָא. וְהֲווּ מוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְמָרֵיהוֹן כָּל יוֹמָא. וְלָא הֲווּ מְבַטְּלִין צְלוֹתַיְיהוּ לְעָלְמִין.

לְגוֹ מֵהַאי הֵיכָלָא קַיְימִין כָּל אִנּוּן דִּמְקַדְּשִׁין (בכל יומא) בְּכָל חֵילָא שְׁמָא דְמָרֵיהוֹן וְאָתִיבוּ אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל חֵילָא. וְאִלֵּין אִנּוּן קַיְימִין לְגוֹ בְּגוֹ הַאי הֵיכָלָא. וְהַהוּא נְהוֹרָא דְּכָלִיל כָּל גְּוונִין נָהִיר לוֹן. מֵהַהוּא נְהִירוּ קַיְימִין וְחָמָאן נְהוֹרִין אָחֳרָנִין דְּאִתְאַחֲדָן וְלָא אִתְאַחֲדָן בְּגַוְונַיְיהוּ. וְעֵילָא מִנֵּהוֹן מָשִׁיחַ דְּאִיהוּ עָאל וְקָאִים בֵּינַיְיהוּ וְנָחִית לוֹן.

פרק נג

אִיהוּ נָטִיל מֵהַאי הֵיכָלָא וְעָאל בְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה וְתַמָּן כָּל אִנּוּן בְּנֵי מַרְעִין וּכְאֵבִין יַתִּיר וְכָל אִנּוּן דַּרְדְּקֵי דְּבֵי רַבָּן דְּלָא אַשְׁלִימוּ יוֹמִין. וְכָל אִנּוּן דְּעָצְבִין עַל חָרוּב בֵּי מַקְדְּשָׁא (ואושידו) וְהֲווּ אוֹשְׁדִין דִּמְעִין. כֻּלְּהוֹן קַיְימִין בְּהַהוּא הֵיכָלָא, וְאִיהוּ מְנַחֵם לוֹן.

פרק נד

וְנָטִיל מֵהַאי הֵיכָלָא וְעָאל בְּהֵיכָלָא רְבִיעָאָה, וְתַמָּן כָּל אִנּוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן וְיִרוּשְׁלַ ם וְכָל אִנּוּן קְטוֹלֵי דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְאִיהוּ שָׁרֵי וּבְכֵי. וּכְדֵין כָּל אִנּוּן נְשִׁיאִין דְּזַרְעָא דְּדָוִד כֻּלְהוּ אֲחִידָן בֵּיהּ וּמְנַחֲמִין לֵיהּ.

שָׁאֲרֵי תְּנָיְינוּת וּבְכֵי עַד דְּקָלָא נָפִיק וּמִתְאַחֵד בְּהַהוּא קָלָא וְסָלִיק לְעֵילָא וְאִשְׁתְּהֵי תַּמָּן עַד רֵישׁ יַרְחָא. וְכַד נָחִית נָחֲתָן עִמֵּיהּ כַּמָּה נְהוֹרִין וְזִיוִין מְנַהֲרִין לְכָל אִנּוּן הֵיכָלִין וְאַסְוָותָא וּנְהוֹרָא לְכָל אִנּוּן קְטוֹלִין וּבְנֵי מַרְעִין וּמַכְאוֹבִין דְּסָבִילוּ עִמֵּיהּ דְּמָשִׁיחַ.

וּכְדֵין פּוּרְפִּירָא לְבֵישׁ. וְתַמָּן חֲקִיקִין וּרְשִׁימִין כָּל אִנּוּן קְטוֹלֵי דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בְּהַהוּא פּוּרְפִּירָא. וְסָלִיק הַהוּא פּוּרְפִּירָא לְעֵילָא וְאִתְחַקַּק תַּמָּן גּוֹ פּוּרְפִּירָא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַלְבָּשָׁא הַהוּא פּוּרְפִּירָא וּלְמֵידַן עַמִּין דִּכְתִיב, (תהילים ק״י:ו׳) יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת. עַד דִּי אֶתָּא וְנָחִים לוֹן וְנָחֲתִין עִמֵּיהּ (כמה) נְהוֹרִין וְעִדּוּנִין לְאִתְעַדָּנָא וְכַמָּה מַלְאָכִין וּרְתִיכִין עִמֵּיהּ. כָּל חַד וְחַד בְּמַלְבּוּשָׁא (נ"א ובידא דכל חד וחד מלבושא) לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּהּ כָּל אִנּוּן נְשָׁמָתִין דְּקָטוֹלִין וְתַמָּן מִתְעַדְּנִין כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּאִיהוּ סָלִיק וְנָחִית.

לְגוֹ מֵהַאי הֵיכָלָא קַיְימֵי גּוֹ דַּרְגָּא עִלָּאָה אִנּוּן עֲשָׂרָה רַבְרְבִין מְמַנָּן (כגון) רַבִּי עֲקִיבָא וְחַבְרוֹי. וְכֻלְּהוּ סַלְקֵי בְּסָלִיקוּ. גּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאָה דִּלְעֵילָא, וְנָהֲרִין בְּזִיו יְקָרָא עִלָּאָה. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ:

פרק נה

בְּהֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה קַיְימִין כָּל אִנּוּן מָארֵיהוֹן דִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָּא דְּתָבוּ מֵחֲטָאֵיהוֹן וְאִתְנַחֲמוּ בְּהוּ וְנִפְקַת נִשְׁמָתַיְיהוּ בְּדַכְיוּ (וכל אנון מאריהון דתיובתא) וְכָל אִנּוּן דְּקַדִּישׁוּ שְׁמָא דְּמָרַיְיהוֹן וְקַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ מוֹתָא. וּבְתַרְעָא דְּהַאי הֵיכָלָא (פתחא) קָאִים מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה דְּקַבֵּיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָּא וְחָתַר לֵיהּ חֲתִירָא לְקַבְּלָא לֵיהּ. וּלְגוֹ מֵהַאי הֵיכָלָא קַיְימִין כָּל אִנּוּן מָארֵיהוֹן דִּתְיוּבְתָּא תַּקִּיפָא. דְּנִשְׁמַתְהוֹן נָפְקַת בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמַרְמְרוּ עַל עוֹבְדֵיהוֹן. וְאִלֵּין מִתְעַדְּנִין בְּעִדּוּנָא עִלָּאָה בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. וּתְלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא נְהִירוּ עָאל בְּהַהוּא הֵיכָלָא דְּמִתְעַדְּנִין בֵּיהּ כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וְכָל חַד נְכָוָה מְנְהִירוּ דְּחוּפָּה דְּחַבְרֵיהּ בֵּין לְתַתָּא בֵּין לְעֵילָא.

הַאי הֵיכָלָא קַיְימָא עַל אִנּוּן הֵיכְלֵי תַּתָּאֵי. וְאַפִּילּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִין לָא יָכְלִין לְאַעֲלָאָה בְּגוֹ (ההוא) הַאי הֵיכָלָא וּלְמֵיקַם בֵּיהּ. וְהַאי אִיהוּ דַּרְגָּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא (ביה) בַּר דַּרְגָּא דְּחֶסִידֵי דְּאִיהוּ דַּרְגָּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא:

פרק נו

הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה הֵיכָלָא דָא הֵיכָלָא דְּחֶסְידֵי. הֵיכָלָא דָא הֵיכָלָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. וְהַאי הוּא הֵיכָלָא דְּקַיְימָא עַל כֹּלָּא. הֵיכָלָא דְּיָמִינָא לֵית מָאן דְּיָקִים בֵּיהּ. אֶלָּא אִנּוּן חֲסִידִים קַדִּישִׁין וְכָל אִנּוּן דְּמָרְחֲמֵי לְמָרֵיהוֹן בִּרְחִימוּ סַגֵּי. וּלְפוּתְחָא דְהַאי הֵיכָלָא קַיְימָא כָּל אִנּוּן דְּמִיַּחֲדֵי יְחוּדָא דְמָרֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא. וְאִלֵּין עָאלִין בְּהַאי הֵיכָלָא וּזְמִינִין לְסַלָּקָא בְּקַדְמִיתָא.

וְעֵילָּא מֵהַאי פְּתְחָא אֲבָרְהָם יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּלְפְתְחָא אָחֳרָא קַיְימָא יִצְחָק דְּאִתְעֲקַד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וְהָוָה קָרְבָּנָא שְׁלִים קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּלְפְתְחָא אָחֳרָא לְגַו קַיְימָא יַעֲקֹב שְׁלֵימָא וּתְרֵיסַר שְׁבָטִין סַחֲרָנֵיהּ וּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישַׁיְיהוּ.

וְכַד יִשְׂרָאֵל בְּעָקוּ אִתְעָרוּ תְּלַת אֲבָהָן וּמִתְעָרֵי לָהּ לִשְׁכִינְתָּא לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ. וּכְדֵין אִיהִי סַלְקָא וְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא וְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל. וּכְמָה דְּאִית הֵיכָלִין לְתַתָּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא אִית הֵיכָלִין מְתַקְנָן דְּאִנּוּן רָזָא דִמְהֵימְנוּתָא. וְכָל (אנון) הָנֵי הֵיכָלִין כֻּלְּהוּ מִתְקַשְּׁרָן וּמִתְעַטְּרָן בְּחַד הֵיכָלָא דְּאִיהוּ

פרק נז

הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה וְהַאי הֵיכָלָא אִיהוּ גָּנִיז וְסָתִים מִכָּל שְׁאָר הֵיכָלִין. בְּאֶמְצָעִיתָא דְהַאי הֵיכָלָא קָאִים חַד עַמּוּדָא דְּאִיהוּ בִּגְוונִין סַגִּיאִין יָרוֹק חִוָּור סוּמָק אוּכָם. וְכַד נְשָׁמָתִין סָלְקִין אִנּוּן עָאלִין גּוֹ הַאי הֵיכָלָא. מָאן דְּאִתְחֲזֵי לְהַאי גַּוֹון סָלִיק בֵּיהּ. וּמָאן דְּאִתְחֲזֵי לְהַאי גַּוון סָלִיק בֵּיהּ. כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ.

וְאִלֵּין שִׁית הֵיכָלִין אִנּוּן לְמָדוֹרָא כְּדַאֲמָרָן. וּשְׁבִיעָאָה לָאו אִיהוּ לְמָדוֹרָא. וְשִׁית כֹּלָּא בְּרָזָא דְשֵׁת. וְעַל דָּא כְּתִיב בָּרָא שִׁית. שִׁית דַּרְגִּין לְעֵילָּא שִׁית דַּרְגִּין לְתַתָּא וְכֹלָּא רָזָא חָדָא.

פרק נח

תָּא חֲזֵי, בְּרֵאשִׁית. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר תְּרֵין בָּתִּין הֲווּ, בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי. דָּא עִלָּאָה וְדָא תַּתָּאָה. תְּרֵין הֵהֵי"ן אִנּוּן, דָּא עִלָּאָה וְדָא תַּתָּאָה וְכֻלְּהוּ חַד. ב' עִלָּאָה פָּתְחָא תַּרְעִין לְכָל סִטְרָא. דְּהָכִי הוּא דְכָלִיל דָּא בְּדָא. רֵאשִׁית. כְּדֵין הוּא רֵאשִׁית לְאַעֲלָא בְּחוּשְׁבְּנָא דְבַנְיָנָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵאשִׁית דָּא כְּלָלָא דִּיוּקְנָא (ד"א דדיוקנא) דְּכָל דִּיוּקְנִין כְּלִילָן בֵּיהּ. דָּא רָזָא דִכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ח) הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד יְיָ, חֵיזוּ דְּאִתְחֲזוּן בֵּיהּ שִׁית אָחֳרָנִין. וְדָא הוּא בְּרֵאשִׁית בָּרָא שִׁית.

תָּא חֲזֵי, כַּד עָאלִין בְּהַאי חֵיזוּ שִׁית גְּוונִין, הִיא אַתְקִינַת גַּרְמָא לְאַחֲזָאָה לוֹן וּלְמִפְּעַל בְּהוּ אוּמְנוּתָא דְעָלְמָא. וְאִי תֵּימָא דְּהַאי אוּמְנוּתָא דְעָלְמָא מִדַּרְנָא דָּא הוּא. כְּתִיב בָּרָא שִׁית. שְׁבָחָא דְשִׁית אִיהוּ דְּעָבְדֵי אוּמָנוּתָא בְּהַאי.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (שיר השירים ב׳:י״ב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנִּצָּנִים (נראו בארץ) דָּא הוּא רָזָא דְשִׁית דַּרְגִּין (גליון הרש"ב) עֲלָהּ וְאִיהִי שְׁבִיעָאָה. וְאִלֵּין אִנּוּן שִׁית דַּרְגִּין דַּרְגָּא דְאַבְרָהָם וְדַרְגָּא דְיִצְחָק וְדַרְגָּא דְיַעֲקֹב וְיִכְי"ן וּבוֹעַ"ז וְיוֹסֵ"ף כֻּלְּהוּ אִתְחָזוּ בְּאַרְעָא דִכְתִיב נִרְאוּ בָאָרֶץ. בָּאָרֶץ דָּא הִיא קַרְתָּא קַדִּישָׁא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל). נִרְאוּ בָאָרֶץ, בְּגִין דְּאִנּוּן דִּיוּקְנִין לְאִתְחַזָּאָה בְּהַאי דַּרְגָּא. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, דָּהָא כְּדֵין מְשַׁבַּח וּמְהַדַּר כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהילים ל׳:י״ג) לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם. וּבְגִין כְּךָ אִקְרֵי מִזְמוֹר כְּמָה דְתָנִינָן דִּכְתִיב מִזְמוֹר לְדָוִד דְּשָׁאֲרִית עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא בְּרִישָׁא. וְדָא הוּא עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר דָּהָא כְּדֵין מָטָא זִמְנָא לְשַׁבָּחָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר עִלָּאָה סְתִים וְכָל מִלּוֹי סְתִימִין. בְּגִין דְּקַיְימָא בְּרָזָא עִלָּאָה יוֹמָא דְכָל יוֹמִין (רומא דכל רומין). וְכַד בָּרָא וְאַפִּיק, אַפִּיק אִלֵּין שִׁית. וּבְגִין דְּאִיהוּ סְתִים דְּכָל מִלּוֹי סְתִימִין, אָמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא שִׁית יוֹמִין עִלָּאִין. וְלָא אָמַר מָאן בָּרָא לְהוֹן. בְּגִין דְּאִיהוּ עִלָּאָה עִלָּאָה סְתִימָא.

וּלְבָתַר גָּלֵי וְאָמַר לָן עֲבִידְתָּא תַּתָּאָה. וְאָמַר מָאן בָּרָא לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ עִלָּאָה דְקַיְימָא בְּאִתְגַּלְיָיא. וְאָמַר בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וְלָא כְּתִיב בָּרָא סְתִים (ד"א בארח סתים) בָּרָא אֵת הַשָּׁמַיִם. בְּגִין דְּאִיהוּ עִלָּאָה בְּאִתְגַּלְיָא וְאָמַר בָּרָא אֱלֹהִים, אֱלֹהִים וַדַּאי שְׁמָא בְּאִתְגַּלְיָא. קַדְמָאָה בִּסְתִימָא דְאִיהוּ עִלָּאָה. תַּתָּאָה בְּאִתְגַּלְיָא. לְמֶהֱוֵי תְּדִיר עוֹבָדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְתִים וְגַלְיָא. וְרָזָא דְשְׁמָא קַדִּישָׁא הָכִי הוּא סְתִים וְגַלְיָא.

אֵת הַשָּׁמַיִם לְאַסְגָּאָה שָׁמַיִם תַּתָּאֵי לְתַתָּא. וְאֵת הָאָרֶץ לְאַכְלָלָא אֶרֶץ דִּלְתַתָּא. וּלְאַסְגָּאָה (לה) כָּל עוֹבָדָהּ כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא:

פרק נט

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ כִּדְקָאֲמָרָן. וְהָאָרֶץ דָּא אֶרֶץ עִלָּאָה דְּלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ. הָיְתָה. בְּקַדְמִיתָא כְּבָר הֲוֹת כְּדְקָא יְאוּת. וְהַשְׁתָּא תֹּהוּ וָבֹהוּ וְחשֶׁךְ. הָיְתָה דַּיְיקָא. לְבָתַר אַזְעִירַת גַּרְמָהּ וְאַזְעִירַת נְהוֹרָא. תֹּהוּ וָבֹהוּ וְחשֶׁךְ וְרוּחַ אַרְבַּע יְסוֹדֵי עָלְמָא דְּאִשְׁתַּכְלָלוּ בָּהּ.

פרק ס

דָּבָר אַחֵר וְאֵת הָאָרֶץ כִּדְקָאֲמָרָן לְאַסְגָּאָה אַרְעָא דִלְתַתָּא דְּאִיהִי אִתְעֲבִידַת בְּכַמָּה מְדוֹרִין (נהורין) כֹּלָּא כְּגַוְונָא עִלָּאָה. וְדָא הוּא וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחשֶׁךְ וְרוּחַ. אִלֵּין אִנּוּן מְדוֹרֵי אַרְעָא. אֶרֶץ. אֲדָמָה. גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. אַרְקָא. תֵּבֵל. וְגָדוֹל שֶׁבְּכוּלָּם תֵּבֵל דִּכְתִיב, (תהילים ט׳:ט׳) וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מָאן הוּא צִיָּה. אָמַר לֵיהּ דָּא הוּא אֲתַר דְּגֵיהִנֹּם כְּמָא דְאַתְּ אָמַר צִיָּה וְצַלְמָוֶת. וְרָזָא דָא כְּתִיב, (ד"א דכתיב) (במלת) וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. דָּא רָזָא אֲתַר דְּגֵיהִנֹּם. דָּא

הוּא צִיָּה אָתַר דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת כִּדְקָאֲמָרַן דְּאִיהוּ מַחְשִׁיךְ אַנְפַּיְיהוּ דִּבְרַיְיתָא. וְדָא הוּא אֶתַר דְּחֹשֶׁךְ עִלָּאָה.

תֹּה"וּ דָּא נְשָׁיָ"ה דְּלָא אִתְחַזְיָיא בָּהּ חֵיזוּ כְּלָל עַד דְּאִתְנְשֵׁי מִכֹּלָּא. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי נְשָׁיָה. וָבֹהוּ דָּא אַרְקָא אֶתַר דְּלָא אִתְנְשֵׁי. רַבִּי חִיָּיא אָמַר דָּא גֵּיא. וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת דָּא לְקֶבֶל תֵּבֵל דְּאִתְּזַן מֵרוּחַ אֱלֹהִים, וְכֹלָּא כְּחַד הוּא.

פרק סא

כְּגַוְונָא דָּא אִית לְאֶרֶץ עִלָּאָה. שִׁבְעָה מְדוֹרִין אִנּוּן לְעֵילָּא דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא וּבְכֻלְּהוֹ מְדוֹרִין מַלְאָכֵי עִלָּאֵי אִלֵּין עַל אִלֵּין. הָכִי נָמֵי לְתַתָּא. וְכֹלָּא אְחִיד דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. שִׁבְעָה מְדוֹרִין אִנּוּן לְעֵילָּא. וְהָא אֶרֶץ עִלָּאָה אֲחִידַת לוֹן וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בָּהּ. וּבְכֻלְּהוֹן קַיְימָא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דַּרְגִּין פְּרִישָׁן דָּא מִן דָּא. וְאַתְרִין פְּרִישָׁן דָּא מִן דָּא:

מָדוֹרָא קַדְמָאָה לְתַתָּא הוּא אֶתַר בֵּי חָשׁוּךְ דְּלָא נָהִיר. וְהוּא מִתְתַּקֵּן לְמָדוֹרֵי רוּחֵי וְקַסְטִירֵי וְעִלְעוּלֵי תַּקִּיפִין דְּלָא אִתְחַזְיָין. וְלָא אִית בֵּיהּ נְהוֹרָא וְלָא חֲשׁוֹכָא וְלָא דִּיוּקְנָא כְּלַל. וְתַמָּן לָא יָדְעִין בֵּיהּ יְדִיעָא כְּלָל דְּלָאו בֵּיהּ צוּרָה גּוֹ כְּלַל כּוּרְסְיָיא (סורטא).

וְעַל הַהוּא אֶתַר מְמַנָּא חַד מַלְאָכָא טַהֲרִיאֵל שְׁמֵיהּ. וְעִמֵּיהּ שִׁבְעִין מְמַנָּן מְעוֹפְפִין. וְאִתְמַחוּן מַזִּיקֵי שְׁבִיבִין (דעלייהו) וְלָא קַיְימִין וְלָא אִתְחַזּוּן וְלָא מִשְׁתַּכְּחֵי. וְכַד אָתֵי צַפְרָא כֻּלְּהוּ (יט א) מִתְחַדְּשָׁן וְלָא קַיְימֵי. כַּד מָטָאן לְגַבֵּי הַהוּא (דהאי) אֶתַר אְבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין וְעָאלִין בְּחַד נוּקְבָא דְּתְהוֹמָא וְלָא אִתְחַזּוּן. כַּד אִתְרְמִישׁ לֵילְיָא אִתְמַחוּן מֵאִנּוּן שְׁבִיבִין עַד דְּמָטֵי צַפְרָא:

מָדוֹרָא תִּנְיָינָא הוּא אֶתַר דְּנָהִיר יַתִּיר וְאִיהוּ חֲשׁוּךְ. אֲבָל לָא חֲשׁוּךְ כְּהַהוּא קַדְמָאָה. וְהוּא מִתְתַּקֵּן לְמָדוֹרֵי מַלְאָכִין עִלָּאִין דִּי מְמַנָּן עַל עוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא וּלְמַסְטֵי (ד"א למסטי) לְהוֹן בְּהַהוּא אֹרַח בִּישָׁא דְּאִנּוּן אָזְלִין. וְהַהוּא אֶתַר אִתְחַזֵּי יַתִּיר מִן קַדְמָאָה. וְאִלֵּין מַלְאָכִין אִית לְהוֹן קָרָבָא (קורבא) עִם בְּנֵי נָשָׁא וּמִתְּזָנָן (ומתהנן) מֵרֵיחָא וּבוּסְמָא דִּלְתַתָּא לְסַלָּקָא בְּתוֹעֲלְתָּא וּלְאַנְהָרָא יַתִּיר.

וְעֲלַיְיהוּ חַד מְמַנָּא קדומיאל שְׁמֵיהּ. וְאִלֵּין פָּתְחִין שִׁירָתָא וּמִשְׁתַּכְּחֵי וְאָזְלִין לוֹן. וְלָא אִתְחַזּוּן עַד דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא פָּתְחֵי וְאָמְרֵי שִׁירָתָא. כְּדֵין קַיְימָן בְּדוּכְתַּיְיהוּ וְאִתְחַזָּן נְהִירִין יַתִּיר. תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא מְקַדְּשֵׁי קְדוּשְׁתָּא. וְכַד יִשְׂרָאֵל עָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא כֻּלְּהוֹן טָאסִין וְסָהֲדֵי (אנון) סָהֲדוּתָא לְעֵילָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַייֵּס עֲלַיְיהוּ:

מָדוֹרָא תְּלִיתָאָה הוּא אֶתַר דִּשְׁבִיבִין וְקִטּוֹרִין. וְתַמָּן נָגִידוּ דִּנְהַר דִּינוּר דְּנָגִיד וְנָפִיק דְּאִיהוּ בֵּי מוֹקְדָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ דְּרַשִׁיעַיָּא. דְּמִתַּמָּן נָחִית אֶשָּׁא עַל רִישַׁיְיהוּ דְּרַשִׁיעַיָּא, וְתַמָּן מַלְאָכֵי חַבָּלָה דְּטָרְדֵי לְהוּ.

וְתַמָּן אִשְׁתַּכַּח דְּלֵיטוֹרְיָיא עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל לְזַמְנִין וּלְאַסְטָאָה לוֹן. בַּר בְּזִמְנָא דְּנָסְבֵי אַסְוָותָא לְדַחְיָיא לֵיהּ. וְחַד מְמַנָּא עֲלַיְיהוּ מִסְטְרָא דְשִׂמָאלָא כֻּלְהוּ מִסְטְרָא דְּחשָׁךְ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְחשָׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וסמאל חַיְיבָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן:

מָדוֹרָא רְבִיעָאָה הוּא אֲתַר דְּנָהִיר. וְתַמָּן הוּא נְהִירוּ לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי דִּי בִסְטַר יָמִינָא. וּפְתָחוּ שִׁירָתָא וְסַיְימֵי וְלָא אָזְלִין לְאַעֲבָרָא כַּהֲנֵי קַדְמָאֵי דְּפָתְחִין שִׁירָתָא וּמִתּוֹקְדָן וּמִתְעַבְּרָן בְּנוּר דְּלִיק וְתָבִין וּמִתְחַדְּשִׁין כְּמִלְקַדְמִין. וְהָנֵי קַיְימִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ וְלָא מִתְעַבְּרָן. וְהָנֵי מַלְאֲכֵי דְּרַחֲמֵי דְּלָא מְשַׁנְּיִין לְעָלְמִין.

וְעֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגו' וְאִלֵּין עָבְדִין שְׁלִיחוּתַיְיהוּ בְּעָלְמָא וְלָא אִתְחַזּוֹן לִבְנֵי נָשָׁא בַּר בְּחֶזְוָוא אוֹ בְּסִטְרָא אָחֳרָא (ל"ד א) בְּסָכְלְתָנוּ סַגֵּי. וְחַד מַלְאָכָא מְמַנָּא עֲלַיְיהוּ פדאל שְׁמֵיהּ. וּבֵיהּ פְּתִיחִין מַפְתְּחָן דְּרַחֲמֵי לְאִנּוּן דְּתָיְיבִין לְגַבֵּיהּ דְּמָארֵיהוֹן. וּפָתְחִין תַּרְעִין לְאַעֲבָרָא צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן:

מָדוֹרָא חֲמִישָׁאָה הוּא מָדוֹרָא דְּנָהִיר בְּנְהִירוּ יַתִּיר מִכֻּלְהוּ קַדְמָאֵי. וְאִית בֵּיהּ מַלְאָכִין מִנְהוֹן אֲשָׁא וּמִנְהוֹן מַיָּא. לְזִמְנִין אִשְׁתְּכָחוּ בְּרַחֲמֵי וּלְזִמְנִין אִשְׁתְּכָחוּ בְּדִינָא. אִלֵּין בְּסִטְרָא דָּא וְאִלֵּין בְּסִטְרָא דָּא. לְזִמְנִין נָהֲרִין אִלֵּין וְחָשְׁכִין אִלֵּין. וְאִלֵּין מְמַנָּן לְזַמָּרָא לְמָארֵיהוֹן. אִלֵּין בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וְאִלֵּין כַּד סָלִיק נְהוֹרָא. וְחַד מְמַנָּא עֲלַיְיהוּ קדשיאל שְׁמֵיהּ.

כַּד אִתְפְּלַג לֵילְיָא וְאִתְעַר רוּחַ צָפוֹן וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי (ס ע"ב) לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. כְּדֵין רוּחַ צָפוֹן אַקִּישׁ וּמָטָא לְאִנּוּן דְּמְמַנָּן בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְזַמָּרָא. וְכֻלְהוּ מְזַמְּרִין וּפָתְחִין שִׁירָתָא. וְכַד אָתֵי צַפְרָא וּמִתְחַבֵּר קַדְרוּתָא דְצַפְרָא בְּנְהוֹרָא. כְּדֵין כֻּלְהוּ אֲחֲרָנִין אָמְרִין שִׁירָתָא. וְכָל כֹּכְבֵי רְקִיעָא וְכָל שְׁאַר מַלְאָכִין (דלתתא) מְסַיְיעִין לוֹן כְּמָה דְכְתִיב, (איוב ל״ח:ז׳) בְּרָן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. עַד דְּיִשְׂרָאֵל נָטְלֵי שִׁירָתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא אֲבַתְרַיְיהוּ:

מָדוֹרָא שְׁתִיתָאָה הוּא מָדוֹרָא עִלָּאָה קָרִיב לְמַלְכוּ שְׁמַיָּא. וּבֵיהּ אַרְבִּין וְנַהֲרִין וְנַחֲלִין דְּמִתְפַּלְגִין מִן יַמָּא וְכַמָּה נוּנִין אִנּוּן דְּמְרַחֲשָׁן לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. וְעֵילָא מִנְהוֹן סָרְכִין מְמַנָּן. וְחַד מְמַנָּא עֲלַיְיהוּ וְאוֹרִיאֵל שְׁמֵיהּ. וְהוּא מְמַנָּא עַל כָּל אִלֵּין תַּתָּאִין.

וְכֻלְהוּ נָטְלֵי בְּשַׁעֲתֵי וְרִגְעֵי כַּד נָטְלֵי אַרְבֵי לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא. כַּד נָטְלֵי אַרְבֵי לִסְטַר (דרום) מִזְרָח מְמַנָּא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ לְהַהוּא סִטְרָא הוּא מִיכָּאֵ"ל דְּאָתָא מִימִינָא. וְכַד נָטְלֵי אַרְבֵי לִסְטַר צָפוֹן מְמַנָּא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ לְהַהוּא סִטְרָא הוּא גַּבְרִיאֵל דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְשִׂמָאלָא. וְכַד נָטְלֵי אַרְבֵי לִסְטַר (מזרח) דָּרוֹם הָא תַּמָּן אִיהוּ מְמַנָּא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ לְהַהוּא סִטְרָא רְפָאֵל (נ"א אוריאל) שְׁמֵיהּ וְהוּא לִימִינָא. וְכַד נָטְלֵי אַרְבֵי לִסְטַר מַעֲרָב מְמַנָּא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ לְהַהוּא סִטְרָא הוּא אוֹרִיאֵל (נ"א רפאל) וְאִיהוּ לְבַתְרָאָה:

מָדוֹרָא שְׁבִיעָאָה הוּא מָדוֹרָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. וְתַמָּן לָא אִשְׁתַּכָּחוּ בַּר נְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן מִתְעַדְּנִין בְּהַהוּא זִיהֲרָא עִלָּאָה. וּמִתְעַדְּנִין בְּעִדּוּנִין וְתַפְנוּקִין (עלאה) עִלָּאִין. וְתַמָּן לָא אִשְׁתַּכָּחוּ בַּר אִנּוּן זַכָּאִין. וְגַנְזֵי שְׁלוֹם וּבְרָכָה וּנְדָבָה. כֹּלָּא הוּא כְּגַוְונָא עִלָּאָה וְהָא אָמְרוּ חַבְרַיָּיא.

כְּדֵין הוּא לָאֲרֵץ דִּלְתַתָּא בְּשִׁבְעָה מָדוֹרִין. וְכֻלְּהוּ כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא. וּבְכֻלְּהוֹ אִית זִינִין כְּחֵיזוּ בְּנֵי נְשָׁא. וְכֻלְּהוּ מוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלֵית מָאן דְּיָדַע יְקָרֵיהּ כְּאִנּוּן דְּאִנּוּן בְּמָדוֹרָא עִלָּאָה. וְאִלֵּין חָזָאן יְקָרֵיהּ כְּדְקָא יְאוּת לְמִפְלַח לֵיהּ וּלְשַׁבְּחָא לֵיהּ וּלְאִשְׁתְּמוֹדָע יְקָרֵיהּ.

וְעָלְמָא דָּא עִלָּאָה דְּאִיהוּ תֵּבֵל לָא קָיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּאִנּוּן גּוּפִין קַדִּישִׁין. כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא לָא קָיְימָא הַהוּא מָדוֹרָא שְׁבִיעָאָה אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. הָכִי נָמֵי הַאי מָדוֹרָא שְׁבִיעָאָה לְתַתָּא לָא קָיְימָא אֶלָּא לְגוּפֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חָד דָּא כְּגַוְונָא דָּא. (בזהר גדול דפוס מנטובה קרימונה לובלין מתחיל כאן ויאמר אלקים כו' אמרז רבי יצחק שהוא בזהר קטן לקמן בדף מה ע"ב)

פרק סב

תָּא חֲזֵי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁבְעָה מָדוֹרִין אִנּוּן דְּקָאֲמָרַן. וּבְגוֹ אִנּוּן אִית ז' הֵיכָלִין מֵאִנּוּן רָזֵי מְהֵימְנוּתָא לְקֶבֶל ז' רְקִיעִין עִלָּאִין. וּבְכָל הֵיכָלָא וְהֵיכָלָא אִית רוּחִין עִלָּאִין. הֵיכָלָא קַדְמָאָה הָכָא אִית רוּחָא דְּאִתְמַנָּא עַל נְשָׁמָתְהוֹן דְּגֵרִין דְּאִתְגַּיִּרוּ. וְרַחְמִיאֵל שְׁמֵיהּ. וְאִיהוּ נָטִיל לוֹן וְאִתְהַנּוּן מִזִּיו יְקָרָא דִלְעֵילָּא.

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא אִית רוּחָא חָדָא אהינאל שְׁמֵיהּ. וְדָא קָיְימָא עַל כָּל אִנּוּן נְשָׁמָתִין דְּרַבָּיֵי דְּלָא זְכוּ בְּהַאי עָלְמָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִיהוּ קָיְימָא עֲלַיְיהוּ וְאוֹלִיף לוֹן.

הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה בְּהַאי אִית רוּחָא חָדָא אדרהינאל שְׁמֵיהּ. וְאִיהוּ קָיְימָא עַל נְשָׁמָתְהוֹן דְּאִנּוּן דְּאַהַדְּרוּ בִּתְיוּבְתָּא וְלָא אַהַדְּרוּ. כְּגוֹן דְּחַשְׁשִׁיבוּ וְעַד לָא אַהַדְּרוּ בְּהוּ מִיתוּ. אִלֵּין טָרְדִין לוֹן בְּגֵיהִנָּם. וּלְבָתַר עָאלִין לוֹן לְהַאי רוּחָא מְמַנָּא וְנָטִיל לוֹן. וְחָמְדָן לְאִתְהַנָּאָה מִזִּיו יְקָרָא דְּמָארֵיהוֹן וְלָא אִתְהַנּוּן. וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנֵי בָשָׁר. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹות לְפָנַי אָמַר יְיָ:

הֵיכָלָא רְבִיעָאָה הָכָא קָיְימָא חַד רוּחָא גדריהאל (נ"א גהדה"אל) שְׁמֵיהּ. דָּא קָיְימָא עַל כָּל אִנּוּן נְשָׁמָתִין דְּקַטּוֹלֵי דִּשְׁאַר עַמִּין (עובדי כוכבים ומזלות) לְעָאלָא לוֹן גּוֹ פּוּרְפֵּירָא דְּמַלְכָּא. וְאִתְרְשִׁימוּ תַּמָּן עַד יוֹמָא דְּיִנְקוֹם לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק"י:ו') יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה:

הֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה הָכָא קָיְימָא חַד רוּחָא דְּאִקְרֵי אדיריאל וְדָא קָיְימָא עַל כָּל אִלֵּין נִשְׁמָתִין (חסר) (היכלא שתיתאה צדקיאל היכלא שביעאה מיכא"ל) (נ"א דחסידי) (דאחידן בתיובתא) דְּאִתְקָיְימוּ בְּהַהוּא סִטְרָא. וְאִלֵּין אִנּוּן לְעֵילָּא מִכֻּלְהוּ דִּי בְּמָדוֹרָא דָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא וּמִיכָּאֵ"ל (שמיה) רַב מְמַנָּא (עלייהו) עַל כֻּלְהוּ קָיְימָא (דקיימין) בֵּיהּ. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן כֻּלְהוּ קָיְימִין תְּחוֹתֵיהּ בְּהַהוּא סִטְרָא. וְתַמָּן מִתְעַדְּנִין אִנּוּן נִשְׁמָתִין דַּחֲסִידֵי בְּהַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה דְּנָגְדָּא מֵעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק סג

תָּא חֲזֵי (חסר כאן היכל ו' ז): אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאן הוּא דְּיָדַע לְסַדְּרָא צְלוֹתָא (קמיה) דְּמָרֵיהּ כְּמִשֶּׁה. בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְסַדְּרָא צְלוֹתֵיהּ בַּאֲרִיכוּת סָדַר. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְקַצָּרָא הָכִי נָמֵי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הָא אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי סִדּוּרָא דְּרָזִין דְּרָזִין בְּקִשּׁוּרָא חָדָא. זִמְנִין דְּאִצְטְרִיךְ לְסַדְּרָא צְלוֹתֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת. וּלְקַשְּׁרָא קִשְׁרִין לְבָסוֹמֵי לְמָארֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת. וּלְמִנְדַּע לְיַחֲדָא יְחוּדָא שְׁלֵימְתָא לְמִקְרַע רְקִיעִין וּלְאַפְתָּחָא תַּרְעִין וּפְתָחִין דְּלָא יָהֵא מָאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ.

זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דְּאִנּוּן יָדְעֵי לְמִפְתֵּי לְמָארֵיהוֹן וּלְבָטוּלֵי גְּזֵרִין וּלְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתָּא בְּעָלְמָא וּלְנַחֲתָא בִּרְכָאן וּלְמֶעֱדֵי מָארֵיהוֹן דְּדִינִין דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּעָלְמָא. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהילים ק"ו:ב') מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ וְגוֹ'. מָאן יָגֵלִּי עַפְרָא מֵעֵינָךְ אַבְרָהָם חֲסִידָא יָמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּגָלֵי לָךְ רָזָא דְּרָזִין. וְשָׁרִיאַת צְלוֹתִין בְּעָלְמָא. וְאִתְגַּלְיָין לָךְ הֵיכָלֵי דְמַלְכָּא עִלָּאָה.

שִׁבְעָה הֵיכָלִין קַדִּישִׁין אִנּוּן. וְאִנּוּן קַיְימִין בְּתַרְעִין בְּקִיּוּמָא. וּבְכָל חַד וְחַד עָאל צְלוֹתָא דְּיִחוּדָא (ד"א ל"ג דמריה) דְּמָאן דְּיָדַע לְסַדְּרָא צְלוֹתֵיהּ וּלְיַחֲדָא יְחוּדָא בִּשְׁלִימוּ. דְּיָדַע לְאָעָלָא בְּכֻלְּהוּ וּלְקַשְּׁרָא קִשְׁרִין אִלֵּין בְּאִלֵּין רוּחָא בְּרוּחָא. רוּחָא תַּתָּאָה בְּרוּחָא עִלָּאָה כְּתִיב, (ישעיהו כ"ו:ט"ז) יְיָ בַּצַר פָּקְדוּךָ צָקוֹן לַחַשׁ מוּסָרְךָ לָמוֹ: (עיין בפרדס בשער היכלות הקדושות והיכלותהתמורות).

פרק סד

הֵיכָלָא קַדְמָאָה כְּתִיב, (שמות כ"ד:י') וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר. רָזָא דְּרָזִין (ד"א אית) רוּחַ דְּאִקְרֵי סַפִּירָא. כְּסַפִּירוּ דְּאֶבֶן טָבָא נָצִיץ לִתְרִין סִטְרִין. נְהוֹרָא חַד סָלִיק וְנָחִית. וְהַהוּא נְהוֹרָא חִוָּור נָצִיץ לְכָל סְטַר עֵילָּא וְתַתָּא וּלְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. נְהוֹרֵיהּ תַּלְיָין סָתִים וְנַלְיָיא.

מִנְהוֹרָא דָא מִתְפָּרְשִׁין ד' נְהוֹרִין לְד' סִטְרִין. וְכֻלְּהוּ נְהוֹרִין חַד נְהוֹרָא. כְּבוּצִינָא דְּשַׁרְגָּא דְּדָלִיק וְנָצִיץ נְהוֹרִין לְחֵיזוּ דְּעַיְינִין דִּבְנֵי נָשָׁא. וְאִנּוּן נְהוֹרִין דִּשְׁרַגָּא סָלְקִין וְנַחֲתִין אָזְלִין

וְתַיְיבִין מִגּוֹ הַהוּא אֶשָּׁא דְנָהוֹרָא דְשַׁרְגָּא דְדָלִיק וְכֻלְּהוּ חַד נְהוֹרָא. הָכִי נָמֵי אִלֵּין. וּנְצִיצִין כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין כְּחֵיזוּ דְנָחֲשָׁא בְּטִישָׁא בְּסוּמְקָא כְּמָה דְאִתְּמַר (יחזקאל א׳:ז׳) וְנוֹצְצִים כְּעֵין נְחשֶׁת קָלָל. דָּא הוּא לְיָמִינָא.

לִשְׂמָאלָא אִית רוּחָא דְאִקְרֵי לְבָנָה. וְדָא אִתְכְּלִיל בְּרוּחָא קַדְמָאָה וְעָאל דָּא בְּדָא. נְהוֹרֵיהּ סוּמָק וְחִוָּור כְּחֵדָא. בְּגִין דְּנַפְקָא מֵאִנּוּן נְהוֹרִין קַדְמָאִין. כַּד אָתוּ נְהוֹרִין דְּדָא מָטוּ בְּנְהוֹרִין קַדְמָאִין וְאִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ וְאִנּוּן חָד. וְאִתְחַזּוּן נְהוֹרֵי קַדְמָאֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וְלָא אִתְגַּלְיָין אִנּוּן אֲחֲרָנִין וְלָא אִתְיְדְעוּ דְּעָאלוּ בְּגַוַויְיהוּ וְאִתְטַמְּרוּ בֵּיהּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ״א:כ״א) וְלֹא נוֹדַע כִּי בָּאוּ אֶל קִרְבֶּנָּה וְגוֹ'. וְדָא הוּא רוּחָא בְּרוּחָא דְּאִנּוּן חַד. נְהוֹרִין בְּנְהוֹרִין דְּאִנּוּן חַד. וְהָכָא אִנּוּן תְּרֵין תַּרְעִין (רקיעין) תַּתָּאִין מֵאִנּוּן רְקִיעִין דְּאִקְרוּן (ס״א שמים) שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם (רקיע).

מִתְּרִין רוּחִין אִלֵּין מְנַצְּצָן אִתְבְּרִיאוּ אִנּוּן אוֹפַנִּין דְּאִנּוּן קַדִּישִׁין. דְּדִינַיְיהוּ כְּדִינָא דְּחַיָּוֹת כְּדְכְתִיב, (יחזקאל א׳:ט״ז) מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם וְגוֹ'. וְדָא הוּא דִכְתִיב וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶן כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בּוֹעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת. מָאן הִיא, דָּא רוּחָא קַדִּישָׁא אֲתַר דְּנַפְקוּ מִנֵּיהּ וְאִיהִי נָהִיר לוֹן. דִּכְתִיב וְנוֹגַהּ לָאֵשׁ וּמִן הָאֵשׁ יוֹצֵא בָּרָק. כַּד אִתְכְּלִיל רוּחָא בְּרוּחָא נָפִיק מַנַּיְיהוּ נְהִירוּ דְּחַד חֵיוָותָא רְמִיז (נ״א רמיא) עַל ד' אוֹפַנִּין. וְהָא דִיוּקְנָא דִילֵיהּ כְּאַרְיֵה שַׂלִּיט עַל אֶלֶף וּתְלַת מְאָה רְבוֹא דְּאוֹפַנִּין אֲחֲרָנִין. גַּדְפָּהָא דְּנִשְׁרָא הַאי אִתְמַנָּא עַל (כל) אִנּוּן אוֹפַנִּים. בְּד' גַּלְגַּלִּים נָטְלִין כָּל חַד וְחַד מֵאִנּוּן אַרְבַּע. בְּכָל גַּלְגַּלָּא וְגַלְגַּלָּא תְּלַת סַמְכִין. וְאִנּוּן תְּרֵיסַר סָמְכִין בְּד' גַּלְגַּלִּין. רוּחָא דָּא שַׁלְטָא עַל כֹּלָּא. מֵהָכָא נָפְקוּ. וְדָא רוּחָא קַיְימָא לְכֻלְּהוּ. (ד״א והא) מִינֵּהּ אִתְּזַנּוּ.

אִלֵּין ד' (ד״א ל״ג אופנים) ד' אֲנָפִין לְכָל חַד וְחַד. וְכָל אִנּוּן אֲנָפִין אִסְתַּכְיָין לְאַרְבַּע סְטָרִין דְּהַהוּא חֵיוָותָא דְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ. כַּד נָטְלִין אִלֵּין אַרְבַּע תְּחוֹת הַהוּא חֵיוָותָא. עָאלוּ דָּא בְּדָא וּמְשַׁלְּבָן דָּא בְּדָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כז ולו) מַקְבִּילוֹת הַלּוּלָאוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ. לְאִתְכְּלָלָא חָדָא בְּחָדָא וּלְאָעָלָא דָּא בְּדָא. כַּד נָטְלִין אִנּוּן גַּלְגַּלִּין אִשְׁתְּמַע קָל נְעִימוּתָא בְּכָל אִנּוּן חֵילִין דִּלְתַתָּא לְזִינַיְיהוּ.

תְּחוֹת הֵיכָלָא דָא מִתְפָּרְשִׁין חֵילִין לְבַר לְכַמָּה סְטָרִין דִּרְקִיעִין דִּלְתַתָּא עַד דְּמָטוּ לְכִכְבָא דְּשַׁבְּתָאי. כֻּלְּהוּ אִסְתַּכְיָין לְהֵיכָלָא דָּא. מִתַּמָּן אִתְּזַנּוּ. כָּל אִלֵּין דִּי בְּהֵיכָלָא דָּא כֻּלְּהוּ אִסְתְּכוּ לְהַהוּא רוּחָא דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:י״ב) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן. וְדָא הוּא הֵיכָלָא דְּאִקְרֵי לִבְנַת הַסַּפִּיר.

רוּחָא דָּא דְּכָלִיל רוּחָא אָחֳרָא תִּנְיָינָא סָלְקָא וְנָחֲתָא נְהוֹרֵיהּ דִּלָּא שָׁכִיךְ (שבק) לְעָלְמִין כְּנוּרָא דְּשִׁמְשָׁא גּוֹ מַיָּא. לֵית מָאן דְּקָאִים עֲלֵיהּ. בַּר רְעוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ זָכָאָה, בְּהַהוּא צְלוֹתָא

דְּעָאלַת בְּהַהוּא הֵיכָלָא וְסַלְקָא לְקַשְׁרָא קִשְׁרִין בִּשְׁלִימוּ בְּשֻׁרוּתָא דְּרוּחַ (נ"א דנהורא) דָּא כְּדְקָא חָזֵי. כְּדֵין נְהוֹרָא אִתְעַטַּף בֵּיהּ וְחָדֵי בָּהּ וְסָלְקָא עִמָּהּ לְאִתְקַשְׁרָא בְּקִשׁוּרָא דְּהֵיכָלָא תִּנְיָינָא. לְאִתְכְּלָלָא רוּחָא דְּכָלִיל בְּרוּחָא אָחֳרָא עִלָּאָה דְּעָלֵיהּ.

וְרוּחָא דָּא דְּכָלִיל כָּלִיל בֵּיהּ הַהִיא חֵיוָותָא וְכָל אִנּוּן אוֹפַנִּין וְגַלְגַּלִּין וְאִתְאַחֲדָן בֵּיהּ כְּגַוְונָא דְּאִתְאַחֲדָא אֶשָּׁא בְּמַיָּא, וּמַיָּא בְּאֶשָּׁא. דְּרוֹם בְּצָפוֹן, צָפוֹן בְּדָרוֹם. מִזְרָח בְּמַעֲרָב, וּמַעֲרָב בְּמִזְרָח. הָכִי אִתְאַחֲדָן כֻּלְּהוּ דָּא בְּדָא וְאִתְקַשְׁרָן דָּא בְּדָא. הַהוּא רוּחָא סָלְקָא לְאִתְקַשְׁרָא. וְהַהִיא חֵיוָותָא אִסְתַּכְיָיא לְעֵילָּא לְגַבֵּי הֵיכָלָא תִּנְיָינָא וְאִסְתַּכְיָין דָּא בְּדָא.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא דָּא נָעִיץ חַד עַמּוּדָא דְּסָלְקָא עַד אֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא אָחֳרָא. וְאִיהוּ נָקִיב וְנָעִיץ (נ"א נתיב נעיץ) מִתַּתָּא לְעֵילָּא לְאִתְדַּבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא וְכֵן עַד לְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ. לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ רוּחָא חָדָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ג׳:י״ט) וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל׃

פרק סה

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא כְּתִיב, (שמות כ״ד:י׳) וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטוֹהַר. הָכָא אִיהוּ הַהוּא רוּחָא דְּאִקְרֵי זֹהַר. וְקָיְימָא בְּחִוָּורְתָּא תְּדִיר. דְּלָא אִתְעָרְבוּ גְּוָונָיו בְּאָחֳרָא. וְאִיהוּ עֶצֶם דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי לְעָלְמִין. דָּא לָאו אִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא הָכִי לְאִתְנַצָּצָא כְּאָחֳרָא. דָּא קָשֵׁי לְאִתְגַּלְיָיא. כִּסְתִימוּ דְּעֵינָא דְּכַד מִתְגַּלְגְּלָא אִזְדַּהַר וְנָצִיץ בְּגַלְגּוּלָא. וְדָא אוּף הָכִי. בְּגִין דְּכַד הַהוּא רוּחָא קַדְמָאָה סָלְקָא מְגַלְגֵּל בְּגַלְגּוּלָא וְגָלֵי לֵיהּ, וְאִתְקַשַּׁר בַּהֲדֵיהּ בְּקִשׁוּרָא דְּחִוָּורְתָּא דְּעֵינָא גּוֹ גַּוון אָחֳרָא דְּאִיהוּ דַּקִּיק מִינֵּיהּ דְּשָׁאֲרֵי עֲלוֹי.

מִתְגַּלְגְּלָא רוּחָא דָּא מִגּוֹ רוּחָא דִּלְתַתָּא. נְהוֹרָא דִּלְתַתָּא אַסְחַר לְגַלְגְּלָא (נ"א וגלגל) נְהוֹרָא דָּא וְאִתְנְהִיר. וְלָא יָכִיל לְאִתְנַהֲרָא עַד דְּאֶחִיד תַּתָּאָה בֵּיהּ וְאִתְקַשַּׁר בַּהֲדֵיהּ וּכְדֵין אַנְהִיר. וְאָחִיד בַּנְהוֹרָא דִּלְתַתָּא (ד"א ל"ג דהוה נהיר) דְּהוּא כָּלִיל וְלָא אִשְׁתַּנֵּי כְּלָל. אֶלָּא אִתְגַּלְיָא בְּגִינֵּיהּ בְּגַלְגּוּלָא דִּילֵּיהּ.

וְכַד נְהוֹרָא דָּא מִתְגַּלְגְּלָא נָטִיל נְהוֹרָא אָחֳרָא לְסִטַר שְׂמָאלָא וְאִתְגַּלְגְּלָא בַּהֲדֵיהּ וְאִסְתַּחַר עִמֵּיהּ. וְרָזָא דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ז׳:ב׳) חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָן. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּיַדַּע לְגַלָּאָה (נ"א לגלגלא) נְהוֹרִין.

רוּחָא אָחֳרָא אִתְכְּלִיל בַּהֲדֵיהּ וְאִסְתַּחַר (ואנהיר) וְנָהִיר סַחֲרָנֵיהּ בְּגַוְונִין תִּכְלָא וְחִוָּור. הַהוּא חִוָּור אִתְקַשַּׁר בְּחִוָּור דָּא. וְהַהוּא תִּכְלָא אִתְקַשַּׁר בְּסוּמְקָא דְּנְהוֹרָא תַּתָּאָה דִּלְסִטַר שְׂמָאלָא. וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא וְהָווּ חָד. וְאִקְרוּן עֶצֶם הַשָּׁמַיִם. וְכָל מַה דִּלְתַתָּא וְהַהוּא הֵיכָלָא דִּלְתַתָּא כֻּלָּא אִתְכְּלִיל הָכָא. וּבְגִין דְּכֻלָּא אִתְכְּלִיל הָכָא אִתְקְרֵי עֶצֶם הַשָּׁמַיִם.

מִכְּלָלָא דְּנְהוֹרִין אִלֵּין אִתְבְּרִיאוּ אִנּוּן שְׂרָפִים דְּשִׁית גַּדְפִּין כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לָאֶחָד. כֻּלְּהוּ בְּשֵׁשׁ. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ מֵעֶצֶם

הַשָּׁמַיִם. אֵלֵּין אִנּוּן דְּאוֹקִידוּ לְאִנּוּן דְּלָא חַיְישֵׁי עַל יְקָרָא דְּמָארֵיהוֹן. וְרָזָא דְּאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַגָּא חֲלָף. מָאן דְּקָארֵי וְתָנֵי שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה דָּא הוּא מָאן דְּיָדַע לְסַדְּרָא וּלְקַשְּׁרָא קִשּׁוּרָא יְחוּדָא דְּמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. אֵלֵּין אִנּוּן דִּמְקַדְּשִׁין שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּמָארֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא תְּדִיר.

כַּד מִתְגַּלְגְּלָן נָהוֹרִין נָפַק מִנַּיְיהוּ נְהִירוּ דְּחַד חֵיוָותָא. דְּאִיהִי קַיְימָא וְרָמְיָא עַל ד' חֵיוָון שַׁלִּיטִין עַל קַמָּאי דִּכְלִילוּ לוֹן בְּגַוַויְיהוּ. וּבְאֵלֵּין כַּד נָטְלִין אִתְכַּפְיָין שְׂרָפִים תַּתָּאֵי נְחָשִׁים דְּנָפְקֵי מִגּוֹ הַהוּא נָחָשׁ שָׂרָף דְּגָרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא.

אֵלֵּין חֵיוָון אֲנַפֵּי נָשֵׁר מִסְתַּכְּלָן לְגַבֵּי הַהוּא חֵיוָתָא נִשְׂרָא עִלָּאָה דְּעָלַיְיהוּ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ל׳:י״ט) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמָיִם. רוּחָא דָּא שַׁלְטָא עַל כֹּלָּא. הַהִיא חֵיוָותָא דְּרָמִיז (נ"א דרמיא) עַל כֻּלְּהוּ אִסְתַּכְּיָיא לְעֵילָּא וְכֻלְּהוּ לְגַבֵּיהּ (ד"א לגבה).

כֻּלְּהוּ כַּד נָטְלִין מְזַדְּעְזְעִין כַּמָּה חַיְילִין. מִנְהוֹן נְהִירִין. מִנְהוֹן מִתְתַּבְּרִי (נ"א מסתכרי מקמיהון) מִקַּיּוּמֵיהוֹן (מימיהון) וְאוֹקִידוּן לוֹן בְּנוּרָא וַאֲתָיִין וּמִתְחַדְּשָׁן כְּמִלְקַדְּמִין. כֻּלְּהוּ עָאלִין תְּחוֹת הַהוּא חֵיוָתָא מִסְתַּתְּרִין תְּחוֹת גַּדָּפָהָא לְאַכְלָלָא לוֹן לְעֵילָּא.

אִנּוּן ד' חֵיוָון סָלְקִין כַּד רוּחָא אִזְדַּהַר בְּגוֹ הַהוּא חֵיוָותָא. אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין לְכָל חַד וְחַד. גַּלְגַּלָּא חָדָא אִסְתְּכֵי לְסָטַר מִזְרָח. תְּלַת סָמְכִין נָטְלִין לֵיהּ וְאִסְתַּכְיָין לְאֶמְצָעִיתָא. וְגַלְגַּלָּא חָדָא אִסְתְּכֵי לְסָטַר מַעֲרָב, וּתְלַת סָמְכִין נָטְלִין לֵיהּ וְאִסְתַּכְיָין לְאֶמְצָעִיתָא. וְגַלְגַּלָּא חָדָא אִסְתְּכֵי לְסָטַר דָּרוֹם. וּתְלַת סָמְכִין נָטְלִין לֵיהּ וְאִסְתַּכְיָין לְאֶמְצָעִיתָא. וְגַלְגַּלָּא אָחֳרָא אִסְתְּכֵי לְסָטַר צָפוֹן וּתְלַת סָמְכִין נָטְלִין לֵיהּ וְאִסְתַּכְיָין לְאֶמְצָעִיתָא. וְכֻלְּהוּ סָמְכִין תְּרֵיסַר נָטְלִין מִגּוֹ אֶמְצָעִיתָא. וְהַהוּא אֶמְצָעִיתָא סָגִיר וּפְתַח. וְכָל גַּלְגַּלָּא וְגַלְגַּלָּא כַּד נָטְלָא קָלָא אִשְׁתְּמַע בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין.

אֵלֵּין אַרְבַּע חֵיוָון (ד"א דלעילא) כֻּלְּהוּ (מתלבשן) (ס"א אשתלבן) דָּא בְּדָא. וְעָאלִין אִנּוּן אוֹפַנִּים דִּלְתַתָּא בְּגוֹ אִלֵּין חֵיוָון דִּלְעֵילָּא כְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, רוּחָא דָּא דְּאִתְכְּלִיל בְּאִנּוּן רוּחִין מְלַהֲטָא וְסָלְקָא לְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָּא וְקַיְימָא לְאִתְאַחֲדָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא בִּרְעוּתָא דְּבַר נָשׁ זַכָּאָה בְּהַהִיא צְלוֹתָא דְּצַלֵּי. דְּכַד סָלְקָא וְעָאלַת בְּהַהוּא הֵיכָלָא נָטִיל כֹּלָּא וְכֻלְּהוּ נָטְלִין בַּהֲדָהּ וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא עַד דְּאִתְכְּלִילוּ בְּהַהוּא רוּחָא. וְהַהוּא רוּחָא נָטְלָא בִּרְעוּתָא דְּקִשּׁוּרָא דְּיִחוּדָא דְּצָלוֹתָא דְּמַיְחֲדָא כֹּלָּא עַד דְּמָטוּ כֻּלְּהוּ לְהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה כְּלִילָן דָּא בְּדָא כְּדְקָדְמָאי, אֶשָׁא בְּמַיָּא, וּמַיָּא בְּאֶשָׁא. רוּחָא בְּעַפְרָא, וְעַפְרָא בְּרוּחָא. מִזְרָח בְּמַעֲרָב, מַעֲרָב בְּמִזְרָח. צָפוֹן בְּדָרוֹם, דָּרוֹם בְּצָפוֹן. וְהָכִי הֲנֵי כֻּלְּהוּ מִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא וּמְשַׁלְּבָן דָּא עִם דָּא. וְכֵן כַּמָּה חַיְילִין וּמַשְׁרְיָין דְּאִתְאַחֲדוּ (נ"א דנחתי) לְתַתָּא וְאִתְעָרְבוּ בְּאִנּוּן תַּתָּאֵי עַד דְּמָטוּ לְכֹכָבָא דְּצֶדֶק וְתַמָּן כַּמָּה מְמַנָּן עַל עָלְמָא.

וְכַד רוּחָא דָא דְּאִתְכְּלִיל (ד"א אתכליל) מִכֻּלְהוּ וְכֻלְהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ. סָלִיק וְאִתְאַחַד וְעָאל בְּגוֹ הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה עַד דְּאִתְאַחַד בְּרוּחָא דְתַמָּן בְּגוֹ הַהוּא עַמּוּדָא דְּקָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא. וּכְדֵין כֹּלָּא אִשְׁתְּלִים עַד הָכָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְכֻלְהוּ רוּחָא חָדָא כָּלִיל מִכֹּלָּא וּשְׁלִים מִכֹּלָּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וְרוּחַ אֶחָד לְהֶנָה. הָכָא הַכָּרָעָה לְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ:

פרק סו

הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה. הֵיכָלָא דָּא אִיהוּ הֵיכָלָא דְּהַהוּא רוּחָא דְּאִקְרֵי נֹגַהּ, רוּחָא דָא אִיהוּ דַּכְיָיא בָּרִיר מִכֻּלְהוּ. לֵית לֵיהּ גַּוְונִין דְּאִתְחַזֵּי בֵּיהּ לָאו חִוְור וְלָאו יָרוֹק וְלָאו אוּכָם וְלָא סוּמָק. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי טוֹהַר. דַּכְיָיא בְּרִירָא מִכָּל אִלֵּין תַּתָּאִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דַּכְיָיא מִכֹּלָּא, לָא אִתְחַזֵּי עַד דְּאִלֵּין תַּתָּאֵי מִתְגַּלְגְּלָן וְאָחִידָן (נ"א וכראן) בֵּיהּ וְעָאלִין בְּגַוּיהּ (נ"א ביה). כֵּיוָן דְּעָאלִין בְּגַוּיהּ כְּדֵין אַחֲזֵי נְהוֹרֵיהּ וְלָא גַּוְונִין חַד מִכֻּלְהוּ.

כַּד אִשְׁתְּלִים הַאי רוּחָא מִכֻּלְהוּ תַּתָּאֵי, אַפִּיק מִנֵּיהּ נְהוֹרָא דְּכָלִיל בַּתְלַת נְהוֹרִין. אִנּוּן תְּרֵין נְהוֹרִין סָלְקִין וְנָחֲתִין וְנָצְצִין. בְּהַהוּא נִצּוֹצָא אִתְחַזּוּ עֶשְׂרִין וּתְרֵין נְהוֹרִין מִשְׁנָיָין דָּא מִן דָּא וְכֻלְהוּ חַד נְהוֹרָא. וְעָאלִין בְּגוֹ הַהוּא חַד נְהוֹרָא. וְהַהוּא נְהוֹרָא כָּלִיל לוֹן.

וְלָא נָהִיר, בַּר בְּזִמְנָא דְּאִלֵּין נְהוֹרִין דִּלְתַתָּא סָלְקִין וְהַהוּא רְעוּתָא דִּצְלוֹתָא נָטִיל לְכֻלְהוּ. כְּדֵין הַהוּא נְהוֹרָא נָפִיק מִגּוֹ הַהוּא רוּחָא. אִתְנְהִיר הַהוּא נְהוֹרָא וְאַפִּיק אִלֵּין תְּרֵין נְהוֹרִין נָצְצִין וְאִתְחַזּוּ כְּחוּשְׁבַּן כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. לְבָתַר מִתְהַדְּרִין וּכְלִילָן בְּהַהוּא נְהוֹרָא.

כָּל אִנּוּן נְהוֹרִין תַּתָּאֵי (באנון נהורין) כֻּלְהוֹן כְּלִילָן בְּהָנֵי נְהוֹרִין (תתאין) וְכֻלְהוּ בְּנְהוֹרָא דָּא. הַאי נְהוֹרָא אִיהוּ כָּלִיל בְּגוֹ הַהוּא רוּחָא. וְהַהוּא רוּחָא קַיְימָא בְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה דָּא. וְלָא קָאִים לְאִתְיַשְׁבָא אֶלָּא בְּגוֹ הֵיכָלָא רְבִיעָאָה דְּתַאוּבְתֵּיהּ לְסָלְקָא לְגַוּיהּ.

אִלֵּין נְהוֹרִין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ הַהוּא רוּחָא כַּד מְנַצְּצִין מִתְחַבְּרָן כֻּלְהוּ נְהוֹרִין דְּנָצְצָן. בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקֵי מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא חָדָא וְדָחֲקִין (נ"א ודחיין) לְאִתְנַצְּצָא. נָפְקֵי מְנַיְיהוּ חַד חֵיוָתָא קַדִּישָׁא רַבְרָבָא דְּיוֹקְנָהָא כְּחֵיזוּ דְּכָל אִנּוּן שְׁאָר חֵיוָתָא דְּיוֹקְנָא דְאַרְיֵה וְדִיוֹקְנָא דְּנָשֶׁר כְּלִילָן כְּחָדָא וְאִתְעֲבִידוּ בָּהּ חַד דְּיוֹקְנָא מִנַּיְיהוּ.

תְּחוֹת הַאי חֵיוָתָא אִית ד' אוֹפַנִּין עִלָּאִין (חיזו דלהון) כְּחֵיזוּ דְּתַרְשִׁישׁ מְרַקְּמָן בִּכְלִילוּ דְּכָל גְּוונִין. וְשִׁית מְאָה אֶלֶף רִבּוֹא (רברבן) כֻּלְהוּ בְּגַוַויהוּ. וְאִלֵּין ד' אוֹפַנִּים בִּתְמַנְיָא גַּדְפִּין כֻּלְהוּ. וְכֻלְהוּ נָפְקִין מִגּוֹ נְהִירוּ דְּהַהוּא חֵיוָתָא דְּשָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּנָצִיץ הַהוּא נְהוֹרָא מַפְקָא חַיְילִין חַיְילִין אִלֵּין.

וְאִלֵּין ד' דְּתְחוֹתָהּ קַיְימִין בְּד' סִטְרִין דְּעָלְמָא בְּד' אַנְפִּין כָּל חַד וְחַד. תְּרֵין אַנְפִּין מִסְתַּכְּלָן לְגַבֵּי הַהוּא חֵיוָתָא. וּתְרֵין אַנְפִּין מְחַפְּיָין בְּגַדְפַּיְיהוּ מֵאִנּוּן נְהוֹרִין דְּנָצְצָן דְּלָא יָכְלִין לְאִסְתַּכָּלָא.

בְּכָל זִמְנָא דְּנָטְלֵי אִלֵּין בְּד' גַּלְגַּלִּין (ד"א ותריסר) (ותרין) סַמְכִין כְּקַדְמָאֵי אִתְעֲבִיד מֵהַהוּא זַיְעָא דְּלְהוֹן כַּמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דְּכֻלְּהוּ מְשַׁבְּחִין וּמְזַמְּרֵי דְּלָא מִשְׁתַּכְּכֵי לְעָלְמִין. וּלְאִלֵּין לֵית לוֹן שִׁעוּרָא.

אַרְבַּע פִּתְחִין אִית לְהֵיכָלָא דָּא לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא. עֶשֶׂר מְמַנָּן בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא. וּבְזִמְנָא דְּכֻלְּהוּ דִּי בְּגוֹ הֵיכָלִין דִּלְתַתָּא. וְאִנּוּן הֵיכָלִין סָלְקִין בִּרְעוּ דִּצְלוֹתָא דַּכְיָיא. כֻּלְּהוּ פָּתְחִין פִּתְחִין. עַד דִּכְלִילָן כֻּלְּהוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין. וּמִשַּׁלְבִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְעָאלִין כֻּלְּהוּ מְמַנָּן גּוֹ מְמַנָּן. מַשְׁרְיָין גּוֹ מַשְׁרְיָין. אוֹפַנִּים בְּחַיּוֹת וְחַיּוֹת בְּאוֹפַנִּים. בְּאִלֵּין אוֹפַנִּים, נְהוֹרִין בְּנְהוֹרִין רוּחָא בְּרוּחָא. עַד דְּעָאלוּ בְּרוּחָא דָּא.

בְּהֵיכָלָא דָּא אִית דּוּכְתָּא חָדָא כְּחֵיזוּ דְּדַהֲבָא דְּנָצִיץ. וְתַמָּן גְּנִיזִין כַּמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דְּלָא סָלְקִין וְלָא מִתְעַטְּרִין לְעֵילָא אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּכָל אִלֵּין קְשִׁירִין קְשִׁירָן וְהֵיכָל נָטִיל לְאִתְעַטָּרָא כֻּלְּהוֹן נָפְקִין מַלָּיֵן בְּדִינָא. וְאִקְרוּן מָארֵי תְּרֵיסִין. שְׁלִיחָן בְּעָלְמָא מִגּוֹ מָארֵי דִּינִין דִּי בְּהֵיכָלָא רְבִיעָאָה. בְּהַאי דּוּכְתָּא תַּלְיָין בְּאַרְבַּע סִטְרִין שִׁית מְאָה אֶלֶף רִבְוָון מְגִינִים דְּדַהֲבָא לְכָל סְטַר וּסְטַר. וְכֵן לְתַתָּא מְנַיְּיהוּ שׁוּרִין מַקְּפָן וְאִנּוּן שְׁתִּין.

וְכָל הָנֵי מְגִינִים כֻּלְּהוּ מַגִּיחִין קְרָבִין סְיָיפִין וְרוֹמְחִין לְבַר בְּכָל אִנּוּן שְׁלִיחֵי דִּינִין דְּעָלְמָא עַד דְּמָטוּ דַּרְגִּין בְּדַרְגִּין לְכַכָּבָא דְּמַאְדִּים. וּכְדֵין הֵיכָלָא סַלְקָא וְאִתְעַטָּרַת בְּהַהוּא רוּחָא בְּכָל אִנּוּן חַיָּילִין וְאִשְׁתְּאַר הַהוּא דּוּכְתָּא בַּאֲתָרֵיהּ. וְהַהוּא דּוּכְתָּא אִקְרֵי תְּא הָרְצִים. אִנּוּן שְׁלִיחִין מְרַהֲטֵי לְאַשְׁלָמָא דִּינִין וּפָרְעָנִין בְּכָל סִטְרֵי עָלְמָא.

כַּד סָלְקָא צְלוֹתָא נָטִיל כָּל הָנֵי נְהוֹרִין וּמַשְׁרְיָין וְקָשַׁר קְשִׁירִין וְאִתְכְּלִילוּ כֻּלְּהוּ כְּחָדָא. עַד דְּאִתְקְשַׁר רוּחָא בְּרוּחָא וְאִנּוּן חַד. וְעָאלוּ גּוֹ הַהוּא עַמּוּדָא לְאִתְכְּלָלָא בְּרוּחָא דְּהֵיכָלָא רְבִיעָאָה. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיָדַע רָזָא דְּמָארֵיהּ וְאָרִים דִּגְלֵיהּ בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ.

וְתָא חֲזֵי כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ דָּא לְדָא וְדָא לְדָא לְאַשְׁלָמָא דָּא עִם דָּא וּלְאִתְנַהֲרָא דָּא בְּדָא עַד דְּסָלִיק כֹּלָּא לַאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ שְׁלִימוּ. מִתַּתָּא בְּקַדְמִיתָא וּמִלְּעֵילָא לְבָתַר. וּכְדֵין אִיהוּ שְׁלִימוּ בְּכָל סִטְרִין וְאִשְׁתְּלִים כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת.

מָאן דְּיָדַע רָזִין אִלֵּין וְעָבִיד שְׁלִימוּ. דָּא אִיהוּ מִתְדַּבֵּק בְּמָארֵיהּ וּבַטִּיל כָּל גְּזֵרִין קַשִּׁין. וְאִיהוּ אַעֲטַר לְמָארֵיהּ וּמָשִׁיךְ בִּרְכָאן עַל עָלְמָא. וְדָא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִקְרֵי צַדִּיקָא עַמּוּדָא דְּעָלְמָא וּצְלוֹתֵיהּ לָא אַהֲדַר רֵיקָנָיָא וְחוּלָקֵיהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִיהוּ בְּחוּשְׁבַּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי כָּל הָנֵי הֵיכָלִין וְכָל הָנֵי חֵיוָתָא וְכָל הָנֵי חַיָּילִין וְכָל הָנֵי נְהוֹרִין וְכָל הָנֵי רוּחִין כֻּלְּהוּ אִצְטְרִיכוּ דָּא לְדָא. בְּגִין לְאִשְׁתְּלָמָא מִתַּתָּא. וּלְאִשְׁתְּלָמָא לְבָתַר מִלְּעֵילָא. אִלֵּין הֵיכָלִין אִנּוּן מִתְדַּבְּקִין דָּא בְּדָא.

וְכֻלְּהוּ כְּגַוְונִין דִּלְעֵילָא (נ"א דעינא) מִתְדַּבְּקִין דָּא עִם דָּא. כָּל מַה דִּי בְּגַוְוייְהוּ אִנּוּן כְּהַהוּא חֵיזוּ דְּמִתְחַזְיָא (צז א, סב) בְּסִתְימוּ כַּד מִתְגַּלְגְּלָא עֵינָא וְאִתְחַזֵי הַהוּא זָהֳרָא נָצִיץ. וַהַהוּא מַה דְּלָא אִתְחַזֵי (ביה) בְּהַהוּא גִּלְגּוּלָא. אִיהוּ הַהוּא רוּחָא דְּשָׁלְטָא עַל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ קָיְימָא דָּא בְּדָא דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין (ודרגין על דרגין) עַד דְּאִתְעַטַּר כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזֵי אִלְמָלֵא כָּל אִנּוּן גְּוונִין דְּעֵינָא דְּאִתְחַזְיָין, כַּד אַסְתִּים עֵינָא וְאִתְגַּלְגְּלָא בְּגַלְגַּלָּא לָא אִתְחַזוּן אִנּוּן גְּוונִין דְּזָהֳרָן. וְאִלְמָלֵא אִנּוּן גְּוונִין, לָא אִתְדַּבַּק הַהוּא דְּסְתִים דְּשָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. אִשְׁתְּכַח דְּכֹלָּא תַּלְיָיא דָּא בְּדָא וְאִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא

כַּד אִתְכְּלִיל כֹּלָּא כַּחֲדָא בְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה. וּרְעוּתָא דְצַלּוֹתָא סַלְקָא לְאִתְעַטָּרָא בְּהֵיכָלָא רְבִיעָאָה. כְּדֵין כֹּלָּא חַד. וּרְעוּתָא חָדָא וְקִשּׁוּרָא חָדָא. הָכָא הִשְׁתַּחֲוָאָה לְאִתְרַצָּאָה בְּמַאֲרֵיהּ׃

פרק סז

הֵיכָלָא רְבִיעָאָה, הֵיכָלָא דָּא אִיהוּ מְשַׁנְיָא מִכֻּלְּהוּ. אַרְבַּע הֵיכָלִין לְדָא. דָּא לְגוֹ מִן דָּא וְכֻלְּהוּ חַד הֵיכָלָא. הָכָא אִיהוּ רוּחָא דְּאִקְרֵי זְכוּת, בְּאָתָר דָּא מִתְהַפֵּךְ זְכוּת דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא. רוּחָא דָּא נָטִיל כֹּלָּא.

מְנִיהּ נָפְקוּ שִׁבְעִין נְהוֹרִין כֻּלְּהוּ מְנַצְּצָן. וְכֻלְּהוּ בְּעִגּוּלָא דְּלָא מִתְפַּשְׁטֵי כְּאִלֵּין אֲחֳרָנִין. מִתְדַּבְּקִין דָּא בְּדָא וּנְהִירִין דָּא בְּדָא אֲחִידָן דָּא בְּדָא. כָּל זַכָּיִין דְּעָלְמָא קַמֵּי אִלֵּין נְהוֹרִין קַיְימִין. מִכֻּלְּהוּ נָפְקֵי תְּרִין נְהוֹרִין שְׁקוּלִין כְּחֲדָא דְּקַיְימֵי קַמַּייְהוּ תְּדִירָא.

לְקֵבֶל אִלֵּין אִנּוּן שִׁבְעִין רַבְרְבָן מְמַנָּן לְבַר דְּסָחֲרִין כָּל (הני) (ד"א אנון) אַרְבַּע הֵיכְלִין. שִׁבְעִין נְהוֹרִין אִלֵּין וּתְרֵי נְהוֹרִין דְּקַיְימִין קַמַּייְהוּ כֻּלְּהוּ פְּנִימָאִין גּוֹ לְגוֹ. וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ג׳) בִּטְנְךָ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים.

לְקַמֵּי נְהוֹרִין אִלֵּין עָאלִין כָּל זְכוּ. וְכָל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא לְאִתְדָּנָא. תְּרִין נְהוֹרִין אִלֵּין אִנּוּן סָהֲדֵי סָהֲדוּתָא. בְּגִין (דאנון) דְּאִית שִׁבְעָה עֵינֵי יְיָ דִּמְשַׁטְּטֵי בְּכָל אַרְעָא (ס"א כן כל) כָּל מַה דְּאִתְעֲבִיד בְּעָלְמָא אִתְרְשִׁים בְּהַהוּא עוֹבָדָא מַמָּשׁ וְהַהוּא זְכוּתָא מַמָּשׁ וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְאִלֵּין תְּרִין נְהוֹרִין חָמָאן בְּהוּ וּמִסְתַּכְּלָן וְסָהֲדֵי קַמֵּי אִלֵּין ע' נְהוֹרִין. אִלֵּין ע' גִּזְרֵי גְּזִרִין וְדָיְינֵי דִּינִין הֵן לְטַב הֵן לְבִישׁ. וְהָכָא אִיהוּ אָתָר דִּזְכוּתָא.

רוּחָא דָּא בֵּיהּ אִתְרְשִׁימוּ אַתְוָון תְּלַת דְּאִנּוּן (קנט ע"א) יה"ו, דְּכַד אִלֵּין אַתְוָון מִתְדַּבְּקָן בְּהַאי אָתָר בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דִּדְכוּרָא וְנוּקְבָא כְּדֵין אִתְרְשִׁימוּ בֵּיהּ וְלָא אִתְעֲדוּן מִתַּמָּן. לְבָתַר נָפַק חַד נְהוֹרָא נָהִיר לְאַרְבַּע סִטְרִין. הַאי נְהוֹרָא אַפִּיק תְּלַת אֲחֳרָנִין דְּאִנּוּן תְּלַת בְּתֵּי דִּינָא דְּדַיְינִין דִּינִין אֲחֳרָנִין בְּמִלִּין דְּעָלְמָא בְּעוּתְרָא בְּמִסְכְּנוּ בְּמַרְעִין בְּשִׁלּוּמוּ בְּכָל אִנּוּן שְׁאָר מִלִּין דְּעָלְמָא אִתְדָּן בְּהוּ. חַד הֵיכָלָא לְאִנּוּן ע' קַדְמָאֵי לְגוֹ. תְּלָתָא לְאִלֵּין תְּלָתָא אֲחֳרָנִין.

סָלְקָא הַאי רוּחָא וְכָלִיל כָּל אִנּוּן דִּלְתַתָּא. וְאַפִּיק חַד חֵיוָותָא קַדִּישָׁא מִתְלַהֲטָא וְעַיְילִין לָהּ כְּעֵינִי אֵינָשָׁא לְאַשְׁגָּחָא בְּאֶלֶף אַלְפִּין וְרִבּוֹא רִבְוָון חַיָּילִין מָאֲרֵיהוֹן דְּדִינָא. כֻּלְּהוּ נָטְלִין פִּתְקִין וּפָתְחִין וְסָגְרִין בְּעָלְמָא וְאַשְׁלִימוּ דִינָא.

תְּחוֹת הַאי חֵיוָתָא ד' שְׁרָפִים מְלַהֲטָן כֻּלְּהוּ כְּחֵזוּר וְשׁוֹשָׁן וּשְׁבִיבֵי דְאֶשָׁא. סָלְקִין ע"ב גַּלְגַּלִּין לְכָל חַד מְלַהֲטָן בְּאֶשָׁא. כַּד נָטְלִין אִתְעֲבִיד נָהָר חָד דִּי נוּרָא. אֶלֶף אַלְפִּין מְשַׁמְּשִׁין לְהַהוּא נוּרָא, מִתַּמָּן נָפְקֵי כַּמָּה חַיָּילִין. כַּד גַּלְגַּלִּין נָטְלִין. כַּמָּה אִנּוּן רִבּוֹא רִבְוָון דִּיקוּמוּן מִנַּיְיהוּ בְּגוֹ הַהוּא נוּרָא. תְּחוֹת הֵיכָלָא תִּנְיָינָא נָפְקֵי חַיָּילִין דִּמְזַמְּרִין וְאַתְיָין לְקָרְבָא הָכָא וְאִתּוֹקְדוּן כֻּלְּהוּ.

כָּל אִנּוּן (סט א) מְמַנָּן דְּעָלְמָא דְּאִתְמַנּוּן לְשַׁלְטָאָה מֵהָכָא נָפִיק דִּינְהוֹן לְשַׁלְטָאָה מִגּוֹ הַהוּא רוּחָא דְּאִתְרְשִׁים בִּתְלַת אַתְוָון. וּמֵהָכָא מַעְבְּרִין קִיּוּמַיְיהוּ מֵעָלְמָא וְאִתְדְּנוּ בְּהַאי נוּרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק. דְּלָא אִתְמְסַר בְּהַאי הֵיכָלָא. בְּגִין דְּאִתְרְשִׁימוּ בִּתְלַת (ד"א תלת) אַתְוָון הָכָא הַאי רוּחָא אִתְכְּלִיל בְּהוּ. הַהִיא חֵיוָותָא אַפִּיק חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְית לְהוֹן חוּשְׁבָּנָא.

כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא מֵהַאי הֵיכָלָא נָפְקֵי הֵן לְטַב הֵן לְבִישׁ. בַּר (קפא ע"א) תְּלַת בָּנֵ"י חַיֵּ"י וּמְזוֹנֵ"י. דְּלָא אִתְיְיהַב רְשׁוּ בְּאֲתַר דָּא. דְּהָא בְּהַהוּא נָהָר עַלָּאָה דָּכָל נְהוֹרִין נַגְדִּין מִנַּיְהּ קַיְימָא מִלָּה. בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא דָּא הוּא אֲתַר מְתַקְּנָא לְקֶבֶל רוּחָא דִּלְעֵילָא בְּגוֹ רוּחָא דָּא וְדָא סָלְקָא בְּהוּ.

תְּרֵין עֶשֶׂר פָּתְחִין אִנּוּן לְהֵיכָלָא דָּא. בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא כָּל אִנּוּן סָרְכִין וּמְמַנָּן דְּאִנּוּן מַכְרְזֵי לְאוֹדָעָא לְתַתָּא כָּל אִנּוּן דִּינִין דִּזְמִינִין לְנַחֲתָא לְתַתָּא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דניאל ד':י"א) קָרֵא בְחַיִל וְכֵן אָמַר גּוֹדוּ אִילָנָא וְגוֹ'.

וּמִגּוֹ כָּרוֹזֵי אִלֵּין נָטְלֵי מִלָּה כָּל מָרֵיהוֹן דְּגַדְפִּין עַד דְּאוֹדְעֵי מִלָּה לָרָקִיעַ (קכה א) דְּחַמָּה. וּמִתַּמָּן כַּד נָפִיק שִׁמְשָׁא נָפִיק מִלָּה וְאִתְשַׁטְיָיא בְּעָלְמָא עַד דְּמָטֵי לְהַהוּא חִיוָיא דִּרְקִיעָא (קכ"ה א) דְּכָל כּוֹכְבֵי דִּרְקִיעָא גְּלִידוּ בֵּיהּ דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא דִּרְקִיעָא.

וְשָׁמְעִין מִלָּה וְנַקְטִין לָהּ אִנּוּן סָרְכִין דִּתְחוֹת (שמיא) (ד"א שמשא) וְאִנּוּן דִּמְמַנָּן עַל הַהוּא חִיוָיא וּמִתַּמָּן אִתְפַּשַׁט לְעָלְמָא. וְאַפִּילּוּ רוּחִין וְשֵׁדִין וְאַפִּילּוּ עוֹפֵי שְׁמַיָּא מוֹדְעֵי לֵיהּ בְּעָלְמָא. כָּרוֹזִין תָּבִין וְסָתְמִין פִּתְחִין. לָא סָלְקָא (לאסתלקא) רוּחָא בְּרוּחָא עַד דְּכֻלְּהוּ רוּחִין תַּתָּאֵי כֻּלְּהוּ חַד בַּהֲדֵי (רוחא בתר) הַאי רוּחָא וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילָן וְעָאלִין דָּא בְּדָא עַד דְּאִתְעֲבִיד כֻּלָּא חָד.

בַּר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ הָכָא אִתְדָּן הֵן לְחַיִּים הֵן לַמָּוֶת. חַיִּין תַּלְיָיא לְעֵילָא אִי אִתְדַּן הָכָא לְחַיִּים יַהֲבֵי חַיִּין מִלְּעֵילָא וְאִי לָא, לָא יַהֲבִין. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּאִתְדַּבַק בְּמָארֵיהּ

וְיֵעוּל וְנָפִיק. הָכָא קְיָדָה בְּאַנְפִּין בְּאַרְעָא לְאִתְגַּבְּרָא עַל דִּינָא. עַל הַאי הֵיכָלָא אִתְּמַר (דברים לכ) אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל וְגוֹ':

פרק סח

הֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה. הֵיכָלָא דָּא הֵיכָלָא דִּבְרָקָא זְהִיר. דְּאִיהוּ רוּחָא דְּמַזְהִיר נָהִיר לְאִנּוּן תַּתָּאֵי. רוּחָא דָּא אִיהוּ כְּלִיל וּפְתַח וְסָגִיר נָהִיר וְנָצִיץ לְכָל סִטְרִין. מְנָצִיצוֹ דָּא נָהִיר חַד נָהוֹרָא כְּעֵין אַרְגְּוָונָא. נָהוֹרָא דָּא כְּלִיל כָּל (ד"א כלל) גְּוָונִין דְּנָהֲרִין. נָהוֹרָא חִוָּור וְאוּכָם סוּמָק וְיָרוֹק. אִתְכְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. אִתְרְקִים חִוָּור בְּסוּמָק. אוּכָם בִּירוֹק. לְבָתַר חִוָּור בְּאוּכָם וְאִתְעֲבִיד חַד חֵיוָותָא מְרֻקָּמָא וְאִתְכְּלִיל בָּהּ יָרוֹק וְסוּמָק. דְּיוֹקְנָהָא כִּדְיוּקְנָא דְּבַר נָשׁ דְּכְלִיל כָּל דִּיוּקְנִין.

מִינָהּ נָפְקוּ ד' סָמְכִין דְּאִנּוּן חֵיוָון רַבְרְבָן עַל אִלֵּין דִּלְתַתָּא. חַד אִקְרֵי אוֹפָן דְּאִיהוּ תְּרִין. בְּגִין דְּכַד אִתְחַזֵּי הַאי אִתְנְהִיר אָחֳרָא בְּגַוְויהּ. דְּבִיק דָּא בְּדָא. עָאל דָּא בְּדָא. לְבָתַר עָאל אָחֳרָא דָּא בְּדָא וְאִתְחַזּוּן ד' רֵישִׁין לְד' סִטְרִין דְּעָלְמָא וְכֻלְּהוּ חַד גּוּפָא. וְאִלֵּין אִנּוּן דִּכְתִיב בְּהוּ (יחזקאל א׳:ט״ז) כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפָן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן, וְכֻלְּהוּ אִלֵּין קְשִׁירִין דָּא בְּדָא. כְּחֵיזוּ (נ"א דחיזון) דְּחֵיוָון עִלָּאִין דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין. הַאי חֵיוָתָא דְּאַרְבַּע גְּוָונִין מְרֻקָּמָן אֲחִידָן אִלֵּין בְּאִלֵּין לְד' סִטְרִין. מֵהָכָא כַּד נָטְלָא חֵיוָתָא דָּא נָטְלָא לְתְרִין סִטְרִין.

הַאי רוּחָא דִּבְרָקָא אִתְכְּלִיל בִּתְרֵין רוּחִין. רוּחָא דָּא דִּבְרָקָא אַפִּיק חַד חֵיוָתָא וְכָל אִנּוּן נְהוֹרִין. רוּחָא אָחֳרָא אִתְנְהִיר מִנֵּיהּ דְּאִקְרֵי רוּחָא מְלַהֲטָא

נָהֲרִין מִנֵּיהּ תְּרִין נְהוֹרִין דְּאִנּוּן אַרְבַּע. וְאִלֵּין נְהוֹרִין מִתְהַפְּכִין בִּגְוָונִין. וְהָכָא אִיהוּ (בראשית ג׳:כ״ד) לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. אִלֵּין אִנּוּן נְהוֹרִין דְּמִתְהַפְּכָן שְׁנָנָא דְּחַרְבָּא (ואלין גליף) וְאִלֵּין קָיְימֵי עַל הֵיכָלָא דִּלְתַתָּא. בְּגִין דְּהַאי לַהַט הַחֶרֶב קָיְימָא עַל אִנּוּן ע' נְהוֹרִין דְּבֵי דִינָא. מֵהָכָא כָּל אִנּוּן דַּיָּינִין דְּדָיְינֵי דִינָא חַרְבָּא תָּלְיָא עַל רֵישַׁיְיהוּ מִלְּעֵילָא.

הַאי לַהַט הַחֶרֶב דְּאִלֵּין אִנּוּן נְהוֹרִין דְּלִסְטַר שְׂמָאלָא אַפִּיקוּ חַד חֵיוָתָא אָחֳרָא דְּקָיְימָא עַל ד' דְּלָא קָיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ תְּרֵי מִימִינָא וּתְרֵי מִשְּׂמָאלָא. כַּד רוּחָא דְּחֵיוָתָא הַאי עָאל בְּאִלֵּין. נָצִיץ מִנַּיְיהוּ תְּרֵי נִיצוֹצִין מְלַהֲטָן. וְנָפְקֵי מֵהַאי הֵיכָלָא לְבַר וּמִתְהַפְּכֵי תְּדִיר. אִלֵּין נִיצוֹצִין (נג ב) מְלַהֲטָן לְזִמְנִין נוּקְבֵי לְזִמְנִין גּוּבְרֵי לְזִמְנִין רוּחִין לְזִמְנִין עִירִין קַדִּישִׁין.

מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּכַד אִתְכְּלִיל הַאי חֵיוָותָא בְּחֵיוָותָא קַדְמָאָה, מַגּוֹ תְּקִיפוּ דְּאִתְכְּלִילָן דָּא בְּדָא, נָפְקָא חַד נִצוֹצָא מְלַהֲטָא תְּדִיר דְּלָא אִתְדַּעַךְ לְעָלְמִין, וְשָׁאטָא וְאָזְלָא אֲבַתְרַיְיהוּ דְּאִינּוּן תְּרֵין נִיצוֹצִין.

וְהַשְׁתָּא אִינּוּן גּוּבְרִין וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא בְּעָלְמָא, וְעַד לָא מְסַיְּימֵי מִתְדַּעֲכֵי (כדין) וְהַהוּא נִיצוֹצָא בָּטַשׁ בְּהוּ וְנָהִיר לוֹן וְאִתְחַדְּשׁוּן כְּמִלְקַדְמִין וְאִינּוּן נוּקְבֵי וְאָזְלֵי וְשָׁאטָן וְעַד לָא

מְסַיְּימֵי מִתְדַּבְּקֵי. וְהַאי נִיצוֹצָא בָּטֵשׁ בְּהוּ וְנָהִיר לוֹן וְאִתְהַדְּרָן כְּמִלְקַדְּמִין, בְּגִין דְּהַהוּא נִיצוֹצָא כָּלִיל מִכֹּלָּא כָּלִיל מִד' גְּוונִין וּבְגִין דָּא אִינּוּן מִתְהַפְּכִין לְכָל הָנֵי גַּוונֵי.

רוּחָא דָא אִתְכְּלִיל בְּרוּחָא אָחֳרָא כִּדְקָאֲמָרַן וְאִתְחַזּוּן תְּרֵין כְּחֲדָא, וְלָא כְּאֳחָרָנִין קַדְמָאִין דְּכַד אִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא לָא אִתְחַזֵּי בַּר חָד. וְהָכָא אִתְחַזּוּן תְּרֵין וְקָיְמֵי בַּחֲבִיבוּתָא כְּלִילָן מִכֻּלְּהוּ תַּתָּאֵי, וְאַף עַל גַּב דְּאִנּוּן תְּרֵין אִנּוּן חַד. כַּד אִתְפְּשַׁט (נ"א בר דאתפשטו) רוּחָא בְּרוּחָא וְאִתְחַזּוּן בְּחֲבִיבוּתָא כְּלִילָן מִכֻּלְּהוּ תַּתָּאֵי, וְדָא (ד"א דא) הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':ה') שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים.

וְכַד תְּרֵין רוּחִין מִתְפַּשְׁטָן דָּא בְּדָא בְּחֲבִיבוּתָא כְּדֵין אִתְהַדַּר הַאי הֵיכָלָא וְאִקְרֵי הֵיכַל אַהֲבָה הֵיכְלָא דִּרְחִימוּתָא, הֵיכָלָא דָא קָאֵים תְּדִיר בְּקִיּוּמֵיהּ, אִתְגְּנִיז בְּרָזָא דְּרָזִין לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ. וְהָכָא כְּתִיב, (שיר השירים ז':י"ג) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ.

לְבָתַר כַּד נָהֲרִין תְּרֵין רוּחִין דְּאִנּוּן חַד נְפָקֵי כַּמָּה חַיָּילִין לְכַמָּה סִטְרִין אַלְפִין וְרִבְוָון דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא, מִנְהוֹן אִקְרוּן דּוּדָאִים. מִנְהוֹן גְּפָנִים. מִנְהוֹן רִמּוֹנִים. עַד דְּמָטוּ כַּמָּה חַיָּילִין לְבַר עַד הַהוּא כֹּכָבָא דְּאִקְרֵי נֹגַהּ וְכֻלְּהוּ בַּחֲבִיבוּ דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין לְעָלְמִין, בְּהָכָא כְּתִיב, (שיר השירים ח':ז') אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בוֹז יָבוּזוּ לוֹ. הָכָא (ד"א כתיב) הִשְׁתַּחֲוָאָה וּפְרִישׁוּ דְיָדִין לְאִתְדַּבְּקָא בִּרְחִימוּ דְמָארֵיהּ:

פרק סט

הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה הָכָא הוּא רוּחָא דְּאִקְרֵי חו"ט הַשֵּׁנִי, רָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':ג') כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ, הַאי הֵיכָלָא (היכלא דאקרי) אִקְרֵי הֵיכַל הָרָצוֹן, הָכָא רוּחָא דְּאִיהוּ רַעֲוָא דְּכָל הָנֵי רוּחִין תַּתָּאִין רָהֲטִין אֲבַתְרֵיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בִּנְשִׁיקָה בִּרְחִימוּתָא.

הַאי רוּחָא אִתְכְּלִיל בְּשִׁשִּׁית. וְקָיְימָא בְּשִׁשִּׁית. אִתְכְּלִיל בְּשִׁשִּׁית דִּלְתַתָּא בַּהֲדֵיהּ. וְקָיְימָא בְּשִׁשִּׁית עִלָּאִין. וּבְגִין כָּךְ הַאי רוּחָא אַפִּיק תְּרֵיסַר נְהוֹרִין כְּלִילָן כֻּלְּהוּ מִתַּתָּא וּמִלְּעֵילָּא, הָנֵי תְּרֵיסַר נְהוֹרִין אִנּוּן חָדוֹן לְסַלְקָא לְעֵילָּא וּלְקַבְּלָא כָּל אִנּוּן דִּלְתַתָּא.

הֵיכָלָא דָא דְּאִיהוּ רָצוֹן רַעֲוָא דְּכֹלָּא, מָאן דְּקָשַׁר קִשְׁרִין, וְסָלִיק לוֹן הָכָא, דָּא הוּא דְּאַפִּיק רָצוֹן מַיָּיִ בַּחֲבִיבוּתָא. בְּגוֹ הֵיכָלָא דָא אִתְכְּנִישׁ מֹשֶׁה בִּרְחִימוּ דְּנָשִׁיק נְשִׁיקִי רְחִימוּתָא. הַאי הוּא הֵיכָלָא דְּמֹשֶׁה. רוּחָא דָא רוּחָא דִּרְחִימוּתָא, רוּחָא דְּיִחוּדָא דְּאַמְשִׁיךְ רְחִימוּ לְכָל סִטְרִין.

וְאִנּוּן (ד"א אנון) תְּרֵיסַר נְהוֹרִין סָלְקִין וְלָהֲטִין. מִנַּצִיצוּ דִּלְהוֹן נָפְקֵי אַרְבַּע חֵיוָון קַדִּישִׁין רְחִימֵי דְּאַהֲבָה, אִלֵּין אִקְרוּן חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת לְאִתְחַבְּרָא אִנּוּן זוּטֵי לְאִתְכְּלְלָא בְּהוּ, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ה) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

אִלֵּין אֲחִידָן דָּא בְּדָא לְד' סִטְרִין, כֻּלָּא דְּמִתְחַבְּרָא לְד' סִטְרִין, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי הֵיכָלָא דָּא, גְּנַת אֱגוֹז דִּכְתִיב, (שיר השירים ו׳:י״א) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי, מַאי אֶל גִּנַּת אֱגוֹז, בְּגִינֵיהּ דְּגִנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי דְּאִיהוּ הֵיכָלָא דִּרְחִימוּ לְאִתְדַּבְּקָא דְּכוּרָא בְּנוּקְבָא.

אִלֵּין אַרְבַּע מִתְפָּרְשָׁן לִתְרֵיסַר, תִּלַת תִּלַת לְכָל סְטַר. כָּל אִנּוּן תַּתָּאֵי כְּלִילָן בְּהוּ. וּבְהוּ קַיְימִין רוּחִין בְּרוּחִין נְהוֹרִין בִּנְהוֹרִין, כֻּלְּהוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין עַד דְּאִתְעֲבִידוּ חַד. וּכְדֵין הַאי רוּחָא דְּכָלִיל מִכֻּלְּהוּ סָלְקָא לְאִתְעַטָּרָא (נ"א לאתערא) בְּרוּחָא דִּלְעֵילָּא הַהוּא דְּאִקְרֵי שְׁמַי"ם וְזַמִּין לֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִתְקְשָׁרוּ כֻּלְּהוּ דִּלְתַתָּא בַּהֲדֵיהּ אָמַר (שיר השירים א׳:ב׳) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, וּכְדֵין אִיהוּ חֶדְוָה לְאִתְקַשָּׁרָא רוּחָא בְּרוּחָא וּלְאִשְׁתַּלְּמָא דָּא בְּדָא, כְּדֵין אִיהוּ שְׁלִימוּ בְּחִבּוּרָא חָדָא.

כֵּיוָן דְּהַאי רוּחָא אִתְחַבַּר בַּהֲדֵיהּ וְאִשְׁתְּלִים דָּא בְּדָא וְאִתְנְהִירוּ דָּא בְּדָא בְּכָל שְׁלִימוּ כְּדְקָא חָזֵי בְּהַאי רְעוּתָא דְּצַלֵּי בַּר נָשׁ זַכָּאָה דְּסָלִיק כּוֹלָּא כְּדְקָא חָזֵי, עַד הַהוּא אֲתַר לְחַבְּרָא רְחִימוּ דָּא בְּדָא, כְּדֵין (ד"א שמיא אתחבר ברוחא דא ברחימו בשלימו באנהרותא מתדבקן דא בדא, כדין) כָּל אִנּוּן הֵיכָלִין וְכָל אִנּוּן רוּחִין דְּאִתְכְּלִילוּ בְּהַאי כָּל חַד וְחַד מֵאִנּוּן רוּחִין וְהֵיכָלִין דְּאִנּוּן בִּכְלָלָא דְּשָׁמַיִם כָּל חַד וְחַד נָטִיל הַהוּא הֵיכָלָא וְהַהוּא רוּחָא (באתר) דְּאִתְחַזֵּי לֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ וּלְאִשְׁתַּלְּמָא בַּהֲדֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת.

(ד"א בגין דההוא רוחא שתיתאה דאקרי שמיא רוחא קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצו"ן סליק לון לגבייהו בההוא יחודא. והכי אתחברן רצון לאתנשקא) (כן צ"ל הרש"ב) (נ"א בגין דההוא רוחא שתיתאה דאקרי רצון סליק לון לגבייהו בההוא יחודא והכי אתחברן שמים דאיהי רוחא קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצון לאתנשקא) דָּא בְּדָא. לְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא לְאִשְׁתַּלְּמָא דָּא בְּדָא. וְרָזָא דָּא (בראשית כ״ט:י״א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וְגו'.

אַבְרָהָם דְּאִיהוּ יְמִינָא לְעֵילָּא נָטִיל (ד"א ל"ג היכלא דקאמרן) (היכל אהבה) רוּחָא דְּאִקְרֵי אַהֲבָ"ה לְאִתְקַשָּׁרָא דָּא בְּדָא לְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי חַד וְסִימָנָיךְ (בראשית י״ב:י״א) הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ. וְשַׁפִּירוּ דְּאִתְּתָא בְּאִנּוּן שָׁדַיִם.

יִצְחָק דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא נָטִיל הַהוּא הֵיכָלָא (פקודי רנ"ו א דבי דינא דכל דינין מתערין מתמן רוחא דאקרי זכותא לאתחברא דא בדא ולאשתלמא דא בדא למהוי כלא חד כדקא יאות. שאר נביאים נטלין תרין היכלין (ד"א דלתתא)), תְּרֵין רוּחִין נוֹגַ"ה וְזוֹהַ"ר, בָּרָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ב׳) חֲמוּקֵי יְרֵכַיִךְ וְגו' לְאִתְקַשָּׁרָא אִלֵּין בְּאִלֵּין לְמֶהֱוֵי חָד.

יוֹסֵף הַצַּדִּיק עַמּוּדָא דְּעָלְמָא (פקודי רנח א) נָטִיל הֵיכָלָא דְּסַפִּיר רוּחָא דְּאִקְרֵי לְבָנַת הַסַּפִּיר, וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:י׳) וְתַחַת רַגְלָיו, בְּגִין יְקָרָא דְּמַלְכָּא, וְהָכִי הוּא

וַדַּאי. וּלְבָתַר עַמּוּדָא דָּא נָטִיל יַתִּיר דְּאִיהוּ רָזָא דְּרָזִין בְּאֲתַר דְּהֵיכְלָא שְׁבִיעָאָה. עַד הָכָא מִתְחַבְּרָן דַּרְגִּין וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא לְאִשְׁתַּלְמָא דָּא עִם דָּא לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ חַד. כֹּלָּא כְּדְקָא חָזֵי. וּכְדֵין (מלכים א י״ח:ל״ט) יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים וְגו׳. זָכָאָה חוּלָקֵיהּ בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי מָאן דְּיָדַע לְקַשְׁרָא לוֹן וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ.

הָכָא הַכְרָעָה (ד"א ל"ג בהכרעה הכא ומוסיף הווי"ן) וְהִשְׁתַּחֲוָאָה, וְקִידָה, וּפְרִישׁוּ דְּכַפִּין, וּנְפִילָה דְּאַפִּין לְאַמְשָׁכָא רְעוּתָא דְּרוּחָא עִלָּאָה נְשָׁמְתָא דְּכָל נְשָׁמָתִין דְּאִיהוּ תַּלְיָא לְעֵילָא עַד אֵין סוֹף. (ד"א ל"ג סוף) דְּמִנַּיהּ נָפְקֵי נְהִירוּ וּבְרָכָאן לְאַשְׁלָמָא כֹּלָּא מִלְּעֵילָא כְּדְקָא יָאוּת. וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּשָׁלִימוּ מִתַּתָּא וּמִלְּעֵילָא וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין בְּכָל סִטְרִין כְּדְקָא יָאוּת. כְּדֵין כָּל גִּוְרֵי דִינִין מִתְבַּטְלִין וְכָל רְעוּתָא אִתְעֲבִיד לְעֵילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וּכְתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

פרק ע

הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה הֵיכָלָא דָּא לָאו בֵּיהּ דִּיוּקְנָא מַמָּשׁ, כֹּלָּא אִיהוּ בִּסְתִימוּ וְגו' (ד"א גו) רָזָא דְּרָזִין, פְּרוּכְתָּא דְּפַרְיסָא (ד"א פריסא) קַיְימִין כֻּלְּהוּ הֵיכְלִין דִּלָּא לְאִתְחַזָּאָה תְּרִין כְּרוּבִים (ד"א ל"ג דא מן דא קיימין), לְגוֹ מִן דָּא קַיְימָא כַּפּוּרְתָּא דִּיוּקְנָא דְּקֻדְשָׁא קוּדְשִׁין, בְּגִין כָּךְ הֵיכְלָא דָּא אִקְרֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. הַאי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אֲתַר מִתְתַּקְנָא לְהַהוּא נְשָׁמְתָא עִלָּאָה כְּלָלָא דְּכֹלָּא עָלְמָא דְּאָתֵי לְגַבֵּי הַאי (נ"א עלמא) עִלָּאֵי.

דְּהָא כַּד מִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ רוּחֵי דָּא בְּדָא וְאִשְׁתַּלִּימוּ דָּא עִם דָּא כְּדְקָא חָזֵי, כְּדֵין אִתְעַר רוּחָא עִלָּאָה נְשָׁמְתָא דְּכֹלָּא לְגַבֵּי עֵילָא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, לְאִתְעָרָא עַל כֹּלָּא לְאַנְהָרָא לוֹן מֵעֵילָא לְתַתָּא. וּלְאַשְׁלָמָא לוֹן לְאִדְלָקָא בּוֹצִינִין.

וְכַד כֹּלָּא (נ"א איהו) בְּשָׁלִימוּ בְּנְהִירוּ דְּכֹלָּא וְנָחִית נְהִירוּ עִלָּאָה, כְּדֵין הַאי הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ הֵיכָלָא סְתִימָאָה בִּסְתִימוּ דְּכֹלָּא לְקַבְּלָא הַהוּא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים נְהִירוּ דְּנָחִית וּלְאִתְמַלְיָיא מִתַּמָּן כְּנוּקְבָא דְּמִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא וְאִתְמַלְיָיא, וְלָא אִתְמַלְיָיא אֶלָּא מֵהַאי הֵיכָלָא דְּמִתְתַּקְנָא לְקַבְּלָא הַהוּא נְהִירוּ עִלָּאָה, וְרָזָא דָּא הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ אֲתַר דְּחִבּוּרָא דְּזִוּוּגָא, לְאִתְחַבְּרָא שְׁבִיעָאָה בִּשְׁבִיעָאָה לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד שְׁלִימוּ (ד"א חד) כְּדְקָא חָזֵי.

וּמָאן דְּיָדַע לְקַשְׁרָא יְחוּדָא דָּא זָכָאָה חוּלָקֵיהּ רָחִים לְעֵילָא רָחִים לְתַתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (איהו) גָּזִיר וְאִיהוּ מְבַטֵּל. סָלְקָא דַּעְתִּין דְּאִיהוּ מְקַטְרְנָא בְּמָארֵיהּ, לָאו הָכִי, אֶלָּא בְּגִין דְּכַד אִיהוּ קָשִׁיר קְשִׁירִין וְיָדַע לְיַחֲדָא יְחוּדָא וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין וְכָל שְׁלִימוּ אִשְׁתְּכַח וְכֹלָּא אִתְבָּרְכָא כְּדְקָא יָאוּת, כָּל דִּינִין מִתְעַבְּרִין וּמִתְבַּטְלִין וְלָא אִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּעָלְמָא. זָכָאָה

חוּלָקֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דָּא הוּא לְתַתָּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם דָּא הוּא קְיוּמָא דְּעָלְמָא. בְּכָל יוֹמָא קָארֵי עֲלוֹי כָּרוֹזָא (ישעיהו מ״א:ט״ז) וְאַתָּה תָּגִיל בַּיְיָ בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּל.

כְּגַוונָא דָּא קָרְבָּנָא (ד"א ל"ג דא) סָלְקָא תְּנָנָא וּמִסְתַּפְּקִין (ד"א ביה) כָּל חַד וְחַד כִּדְקָחֲזֵי לֵיהּ, וְכַהֲנֵי בִּרְעוּתָא וְלֵוָאֵי בִּבְסִימוּ דְּשִׁירָתָא. דָּא אִתְכְּלִיל בְּדָא, וְעַיְילֵי הֵיכָלָא בְּהֵיכָלָא רוּחָא בְּרוּחָא עַד דְּמִתְחַבְּרָן בְּדוּכְתַיְיהוּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ שַׁיְיפָא בְּשַׁיְיפָא וְאִשְׁתַּלִימוּ דָּא בְּדָא וְאִתְיַיחֲדוּ דָּא בְּדָא עַד דְּאִנּוּן חַד (ד"א ל"ג) (ואתנהרין) וְנָהֲרִין דָּא בְּדָא.

כְּדֵין נְשָׁמָתָא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא אַתְיָא מִלְּעֵילָּא וְנָהִיר לוֹן, וְהָווּ נְהִירִין כֻּלְּהוּ בּוֹצִינִין בְּשִׁלִימוּ כְּדְקָא חָזֵי, עַד דְּהַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה אִתְעַר וְכוֹלָּא אָעִיל לְגַבֵּי קוּדְשָׁא הַקָּדוֹשִׁים, וְאִתְבָּרְכָא וְאִתְמַלְיָיא כְּבִירָא דְּמַיִין נָבְעִין וְלָא פְּסְקִין, וְכֻלְּהוּ. מִתְבָּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

הָכָא רָזָא דְּרָזִין, הַהוּא דְּלָא אִתְיְידַע וְלָא אָעִיל בְּחוּשְׁבָּנָא. רְעוּתָא דְּלָא אִתְפַּס לְעֻלְּמִין בְּסִים לְגוֹ לְגַוָוייהוּ, וְלָא אִתְיְידַע הַהוּא רְעוּתָא וְלָא אִתְפַּס לְמִנְדַע (ד"א ל"ג) (לן) וּכְדֵין כֹּלָּא רְעוּתָא חָדָא עַד אֵין סוֹף וְכוֹלָּא אִיהוּ בְּשִׁלִימוּ מִתַּתָּא וּמִלְּעֵילָּא וּמְגוֹ לְגוֹ. עַד דְּאִתְעֲבִיד כֹּלָּא חָד.

הַאי רְעוּתָא לָא אָעִיל לְגוֹ אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְיְידַע עַד דְּכוֹלָּא אִשְׁתְּלִים וְאִתְנְהִיר בְּקַדְמִיתָא בְּכֻלְּהוּ סְטָרִין. כְּדֵין בָּסִים הַהוּא רְעוּתָא (ד"א ל"ג) (לכלא) וְלָא (ד"א דלא) אִתְפַּס לְגוֹ בְּגוֹ בְּסְתִימוּ, וּכְדֵין זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מָאן דְּיִתְדַּבַּק בְּמָארֵיהּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, זַכָּאָה אִיהוּ לְעֵילָּא זַכָּאָה אִיהוּ לְתַתָּא עֲלֵיהּ כְּתִיב, (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּכֻלְּהוּ אִשְׁתַּלִימוּ דָּא בְּדָא וְאִתְקַשְׁרוּ דָּא בְּדָא בְּקִשׁוּרָא חָדָא וְנִשְׁמָתָא עִלָּאָה נָהִיר לוֹן מִסְּטָרָא דִּלְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ נְהוֹרִין אִנּוּן בּוֹצִינָא חָדָא בְּשִׁלִימוּ, כְּדֵין רַעֲוָא חָדָא דְּמַחֲשָׁבָה (ד"א במחשבה) אִתְפַּס (ד"א לגו לגו דנהירו דסליק על כלא ובגו לגו בההוא רעותא במחשבה אתפס) נְהִירוּ דְּלָא אִתְפַּס וְלָא אִתְיְידַע בַּר הַהוּא רְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה תָּפִיס וְלָא יָדַע מַה תְּפִיס אֶלָּא דְּאִתְנְהִיר וְאִתְבַּסָּם הַהוּא רְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה וְאִתְמַלְיָיא כֹּלָּא וְאִשְׁתְּלִים כֹּלָּא וְאִתְנְהִיר וְאִתְבַּסַּם כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגו'.

מָאן דְּזָכֵי לְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ כְּהַאי גַּוונָא, יָרִית עָלְמִין כֻּלְּהוּ, רְחִימָא לְעֵילָּא רְחִימָא לְתַתָּא, צְלוֹתֵיהּ לָא אֲהַדְּרָא רֵיקָנְיָא, דָּא אִתְחַטֵּי קַמֵּי מָארֵיהּ כְּבָרָא קַמֵּי אֲבוֹי וְעָבִיד לֵיהּ רְעוּתָא בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, וְאִיתְתֵיהּ שַׁלִּיט עַל כָּל בְּרְיָין אִיהוּ גְּזִיר וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (איוב כ״ב:כ״ח) וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר:

(נדפס ברישׁ זהר חדש) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר וגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִכָּאן דְּעָקָרָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהָנֵי נְטִיעָן (ד"א ושתיל לון משמע דכתיב יהי. רבי יהודה אומר אור שכבר היה תנן, משמע דכתיב ויהי אור, והיה לא כתיב אלא ויהי. וכד אסתכל קודשא בריך הוא באנון דרין דרשיעייא. גניז ליה לצדיקייא הדא הוא דכתיב, (תהלים צו) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה והא אתמר, ויאמר אלהים יהי אור, הדא הוא דכתיב, (ישעיהו מ"א:ב') מי העיר ממזרח וגו'.

וירא אלהים את האור כי טוב. מאי ראה, אמר רבי חייא כדקאמרן חמא בעובדייהו דרשיעייא וגניז ליה. רבי אבא אמר וירא אלהים את האור כי טוב לגנוז אותו. וירא אלהים את האור), (נ"א ושתיל לון דכתיב ויהי אור מאי משמע אור שכבר היה אור. רבי יהודה אומר אור לא נאמר אלא ויהי לומר שכבר היה וכתיב אור זרוע לצדיק וגו' והאי הוא דכתיב מי העיר ממזרח וגו'. וירא אלהים את האור ויבדל אמר רבי יצחק כדאמרן דחמא בעובדייהון דרשיעייא וגניז ליה. רבי אבא אמר חמא) דְּסָלִיק נְהוֹרֵיהּ מִסְיָיפֵי עָלְמָא עַד סְיָיפֵי עָלְמָא, וְכִי טוֹב הוּא לְאַגָּנָזָא לֵיהּ דְּלָא יֶהֱנוּן מִנֵּיהּ חַיָּיבֵי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב דְּלָא יִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִתְחָא, כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב וּכְתִיב הָתָם (במדבר כ"ד:א') כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסוֹפָא דִּקְרָא (ד"א אוכח) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, וּבְגִין כָּךְ לָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִתְחָא וְאַף עַל גַּב דְּשִׁיתַּף לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּחָדָא.

תָּא חֲזֵי, נְהִירוּ עִלָּאָה לְמָהוֵי נָהִיר הַאי אוֹר. וּמַהַהוּא נְהִירוּ חַדּוּ לְכֹלָּא בֵּיהּ. וְהוּא יָמִינָא לְאִתְעַטָּרָא גּוּלְפּוֹי (נ"א גליפי) גְּלִיפִין בַּהֲדֵיהּ וְהָא אִתְּמַר. כְּתִיב, (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. מָה רַב טוּבְךָ דָּא אוֹר קַדְמָאָה דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לִירֵאֶיךָ לַצַּדִּיקִים לְאִנּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה כִּדְקָאֲמָרַן.

פרק עא

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. וַיְהִי עֶרֶב מִסִּטְרָא דְּחֹשֶׁךְ, וַיְהִי בֹּקֶר מִסִּטְרָא דְּאוֹר, וּמִגּוֹ דְּאִנּוּן מִשְׁתַּתְּפֵי כְּחָדָא כְּתִיב יוֹם אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מַאי טַעֲמָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר. לְמִנְדַּע דְּהָא לֵית יוֹם בְּלָא לֵילְיָה וְלֵית לֵילְיָה בְּלָא יוֹם וְלָא אִבְעוּן לְאִתְפָּרְשָׁא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַהוּא יוֹם דְּנָפַק אוֹר קַדְמָאָה אִתְפְּשַׁט בְּכָלְהוּ יוֹמֵי, דִּכְתִיב בְּכָלְהוּ יוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מַשְׁמַע דִּכְתִיב בְּכָלְהוּ בֹּקֶר, וְלָאו בֹּקֶר אֶלָּא מִסִּטְרָא דְאוֹר קַדְמָאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר יוֹמָא קַדְמָאָה אָזִיל עִם כָּלְהוּ וְכָלְהוּ בֵּיהּ, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּלָאו בְּהוּ פִּירוּדָא וְכֹלָּא חַד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, יְהִי (ד"א ל"נאור) אִתְפַּשְׁטוּתָא דְהַאי אוֹר לְתַתָּא, וְאִלֵּין אִנּוּן מַלְאָכִין דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא קַדְמָאָה אִית לוֹן קִיּוּמָא לְאִתְקַיְּימָא לִסְטַר יְמִינָא. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. אֶת לְאִתְכְּלָלָא אִסְפַּקְלַרְיָאָה דְּלָא נָהֲרָא עִם אִסְפַּקְלַרְיָאָה דְּנָהֲרָא דְּאִתְמַר (ד"א ביה) כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת לְאִתְכְּלָלָא (ד"א לאכללא) וּלְאַסְגָּאָה כֻּלְהוּ מַלְאָכִין דְּאִתְיְין מִסִּטְרָא דְּאוֹר דְּא, וְכֻלְהוֹן נָהֲרִין כְּקַדְמִיתָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים:

יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּהַאי אִתְפְּרָשׁוּ (בראשית לב ב, יז ב) מַיִין עִלָּאִין מִמַּיִין תַּתָּאִין. רָקִיעַ פְּשִׁיטוּתָא דְּמַיִין וְהָא אוּקְמָר. וְיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִין עִלָּאִין לְתַתָּאִין:

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. בְּסָגִיאוּ עִלָּאָה. וְיְהִי רָקִיעַ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, דְּאַסְגֵּי לֵיהּ בְּרִבּוּ סַגְיָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּשֵּׁנִי אִתְבְּרֵי גֵּיהִנֹּם לְחַיָּיבֵי עָלְמָא, בַּשֵּׁנִי אִתְבְּרֵי מַחְלוֹקֶת. בַּשֵּׁנִי לָא אִשְׁתְּלִים בֵּיהּ עֲבִידְתָּא, וּבְגִין כָּךְ לָא כְּתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, עַד דְּאָתָא יוֹם תְּלִיתָאָה וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ עֲבִידְתָּא, בְּגִין כָּךְ כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי, חַד עַל אַשְׁלְמוּת עֲבִידְתָּא דְּיוֹם שֵׁנִי, וְחַד לְגַרְמֵיהּ. בְּיוֹם תְּלִיתָאֵי אִתְתַּקַּן יוֹם שֵׁנִי וְאִתְפְּרַשׁ בֵּיהּ מַחְלוֹקֶת. וּבֵיהּ אִשְׁתְּלִימוּ רַחֲמֵי עַל חַיָּיבֵי גֵּיהִנֹּם. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מִשְׁתַּכְּכִין שְׁבִיבִין דְּגֵיהִנֹּם. בְּגִינֵי כָךְ אִתְכְּלִיל בֵּיהּ יוֹם שֵׁנִי וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ.

רַבִּי חִיָּיא הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ הַאי אוֹר בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְחֹשֶׁךְ בְּיוֹם שֵׁנִי וְאִתְפְּרָשׁוּ מַיָּא וּמַחְלוֹקֶת הֲוָה בֵּיהּ, אַמַּאי לָא אִשְׁתְּלִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּהַאי יָמִינָא כְּלִיל לְשִׂמְאלָא, אָמַר לֵיהּ עַל דָּא הֲוָה מַחְלוֹקֶת, וּתְלִיתָאָה בָּעֵי לְמֵיעַל בֵּינַיְיהוּ לְאַכְרָעָא וּלְאַסְגָּאָה בְּהוּ שְׁלָם:

פרק עב

תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, אִתְחַבְּרוּתָא דְּמַיִין עִלָּאִין בְּתַתָּאִין לְמֶעְבַּד פֵּירִין. מַיִין עִלָּאִין (ד"א פרין ורבין) וְעַבְדֵי אִיבִּין, וְתַתָּאֵי קָרָאן לוֹן לְעִלָּאִין כְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, בְּגִין דְּמַיִין עִלָּאִין דְּכוּרִין וְתַתָּאֵי נוּקְבִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר כָּל דָּא הוּא לְעֵילָּא וְהוּא לְתַתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִי הָכִי אֱלֹהִים חַיִּים לְעֵילָּא, וְאִי תֵּימָא לְתַתָּא אֱלֹהִים סְתָם. אֶלָּא לְתַתָּא אִיהוּ תּוֹלְדוֹת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם וְאָמְרִינָן בְּהּ בְּרֹאשׁ, וְהַהוּא (ס"א דלעילא) לְעֵילָּא אֲבָהָן דְּכֹלָּא הוּא אִיהִי עֲבִידְתָּא, וְעַל דָּא אַרְעָא עֲבָדַת תּוֹלְדוֹת, דְּהָא הִיא מִתְעַבְּרָא כְּנוּקְבָא מִן דְּכוּרָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר כָּל חֵילִין הֲווּ בְּאַרְעָא וְלָא אַפִּיקַת חֵילָהָא וְאִנּוּן תּוֹלְדוֹתֶיהָ עַד יוֹם (חמישי) הַשִּׁשִּׁי דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא.

אֶלָּא אֲפִּיקַת תִּקּוּן חֵילָהָא לְאִתְיַישְׁבָא כְּדְקָא יָאוּת וְכֹלָּא הֲוָה גָּנִיז בֵּהּ עַד דְּאִצְטְרִיךְ. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב צַדָּיְיא וְרִיקָנָיְא כְּתַרְגּוּמוֹ, וּלְבָתַר אִתְתַּקָּנַת וְאִתְיַישְׁבַת וְקַבִּילַת זַרְעָא וּדְשָׁאִין וְעִשְׂבִין וְאִילָנִין כְּדְקָא יָאוּת, וְאַפִּיקַת לוֹן לְבָתָר. וּמְאוֹרוֹת הָכִי נָמֵי לָא שְׁמְשׁוּ נְהוֹרָא דִּלְהוֹן עַד דְּאִצְטְרִיךְ:

פרק עג

יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם (ד"א מארת כתיב חסר), לְאַכְלָלָא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאַטִּיל זוּהֲמָא וְעָבַד פִּירוּדָא דְּלָא מְשַׁמֵּשׁ שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא. מְאֹרֹת לְוָוטִין, וְעַל דָּא גָּרִים דְּאִתְלַטְיָיא אַרְעָא דִּכְתִיב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה, וּבְגִין כָּךְ מְאֹרֹת כְּתִיב, (חד),

יְהִי מְאֹרֹת דָּא סִיהֲרָא. רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם דָּא שִׁמְשָׁא, וְתַרְוַויְיהוּ בִּכְלָלָא חָדָא לְאִזְדַּוְוגָא לְאַנְהָרָא עָלְמִין לְעֵילָּא וְתַתָּא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב עַל הָאָרֶץ וְלָא כְּתִיב בָּאָרֶץ דְּמַשְׁמַע לְעֵילָּא וְתַתָּא, חוּשְׁבַּן דְּכֹלָּא בְּסִיהֲרָא הוּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר גִּימַטְרִיָּאוֹת וְחֶשְׁבּוֹן תְּקוּפוֹת וְעִבּוּרִין כֹּלָּא הוּא בְּסִיהֲרָא, דְּהָא לְעֵילָּא לָאו אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְלָא וְהָא כַּמָּה חוּשְׁבָּנִין וְשִׁיעוּרִין קָעָבְדֵי חַבְרַיָּיא. אָמַר לֵיהּ לָאו הָכִי, אֶלָּא חוּשְׁבָּנָא קָיְימָא בְּסִיהֲרָא וּמִתַּמָּן יֵעוּל בַּר נָשׁ לְמִנְדַּע לְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים. אָמַר לֵיהּ לְאוֹתוֹת כְּתִיב חָסֵר. אָמַר לֵיהּ הָא כְּתִיב וְהָיוּ, אָמַר לֵיהּ הַוְיִין כֻּלְּהוֹן דִּיהְוֹון בֵּיהּ, כְּאִסְפּוּקָא דָּא דְּאִתְמַלְיָיא מִכֹּלָּא, אֲבָל חוּשְׁבָּנָא דְּכֹלָּא בְּסִיהֲרָא הוּא.

תָּא חֲזֵי, נְקוּדָה חַד אִית וּמִתַּמָּן שֵׁירוּתָא לְמִמְנֵי, דְּהָא מַה דִּלְגוֹ דְּהַהִיא נְקוּדָה לָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְיְיהַב לְמִמְנֵי, וְאִית נְקוּדָה לְעֵילָּא סָתִים דְּלָא אִתְגַּלְיָא כְּלַל וְלָא אִתְיְדַע וּמִתַּמָּן שֵׁרוּתָא לְמִמְנֵי כָּל סָתִים וְעוּמְקָא. הָכִי נָמֵי אִית נְקוּדָה לְתַתָּא דְּאִתְגַּלְיָא, וּמִתַּמָּן הוּא שֵׁירוּתָא לְכָל חוּשְׁבָּנָא וּלְכָל מִנְיָן, וְעַל דָּא הָכָא הוּא אֲתַר לְכָל תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת וְעִבּוּרִין וְזִמְנִין וְחַגֵּי וְשַׁבַּתֵּי. וְיִשְׂרָאֵל דְּדָבְקֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבְדֵי חוּשְׁבַּן לְסִיהֲרָא וְאִנּוּן דָּבְקִין בֵּיהּ וְסָלְקִין לֵיהּ לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹקֵיכֶם וְגוֹ':

יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָא אוּקְמוּהָ דְּאִנּוּן מַיִין רְחִישׁוּ וְאוֹלִידוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא וְהָא אִתְּמַר. וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. יָעוּף מִבַּעֲי לֵיהּ, מַהוּ יְעוֹפֵף.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן רָזָא הוּא. וְעוֹף דָּא מִיכָאֵ"ל דִּכְתִיב, (ישעיהו ו':ו') וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. יְעוֹפֵף (ד"א ל"ג יעוף מבעי ליה אלא) דָּא גַּבְרִיאֵ"ל דִּכְתִיב, (דניאל ט':כ"א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בֶּחָזוֹן בַּתְּחִלָּה מוּעָף בִּיעָף. (ד"א ל"ג ודא הוא יעופף), עַל הָאָרֶץ (נ"א דא אליהו דאשתכח תדיר בארעא ולא מסטרא דאבא ואמא אשתכח דאיהו (ס"א ואיהו טאס עלמא) בד' טאסין דכתיב, (מלכים א י"ח:י"ב) ורוח ה' ישאך על אשר

לא אדע. ורוח ה' חד. ישאך תרין. על אשר תלת, לא אדע ארבע. על פני דא מלאך המות) דְּהוּא (אית דלא גרסי) (חשוך ארעא. על פני) (נ"א אחשיך פני עלמא וכתיב ביה וחשך על פני תהום), רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. כִּדְאָמְרָן עוֹלָה וּמַסְטִין וְכוּ'.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וְהָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת בַּשֵּׁנִי אִתְבְּרֵי. אֶלָּא עַל הָאָרֶץ דָּא רְפָאֵ"ל דְּאִיהוּ מְמַנָּא לְאַסְוָותָא דְּאַרְעָא דִּבְגִינֵיהּ אִתְרַפְּיָאת אַרְעָא וְקַיָּים בַּר נָשׁ עֲלָהּ וְרַפֵּי לְכָל חֵילֵיהּ. עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם דָּא אוֹרִיאֵ"ל, וְכֹלָּא הוּא בַּקְרָא.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בַּתְרֵיהּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר (ד"א הא אוקימנא אלין לויתן ובת זוגו.) אִלֵּין אִנּוּן שִׁבְעִין מְמַנָּן רַבְרְבָן עַל שִׁבְעִין עַמִּין, וּבְגִין כָּךְ אִתְבְּרִיאוּ כֻּלְהוּ לְמֶהֱוֵי שַׁלִּיטָאן עַל אַרְעָא.

וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת אִלֵּין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן נֶפֶשׁ וַדַּאי דְּהַהוּא חַיָּה וְאִקָּרוּן גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם דְּאִנּוּן מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא. וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא דִּבְהוֹן וּבְגִין כָּךְ אִנּוּן נֶפֶשׁ חַיָּה. דָּבָר אַחֵר וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף כְּדְקָא אִתְּמַר אִלֵּין אִנּוּן (לעיל לד א) שְׁלוּחֵי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא נֶפֶשׁ חַיָּה דְּאִנּוּן (ד"א אנון) יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאִנּוּן בְּנֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ד"א בנין לקודשא בריך הוא) וְנִשְׁמַתְהוֹן קַדִּישִׁין מִנֵּיהּ אַתְיָין. נַפְשָׁאן דְּשָׁאר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מְאָן אֲתַר הוּא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵאִנּוּן סִטְרֵי שְׂמָאלָא דְּמְסָאֲבֵי לוֹן אִית לוֹן נִשְׁמָתִין. וּבְגִין כָּךְ כֻּלְהוּ מְסָאֲבִין, וּמְסָאֲבִין לְמָאן דְּקָרֵב בַּהֲדַיְיהוּ:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וגו' כֻּלְהוֹן שְׁאָר חֵיוָון אָחֳרָנִין כָּל חַד וְחַד כְּפוּם זִינֵיהּ, וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַאי מְסַיֵּיעַ לְמַה דְּאָמְרָן נֶפֶשׁ חַיָּה אִלֵּין יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן נֶפֶשׁ חַיָּה קַדִּישָׁא עִלָּאָה. בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ אִלֵּין שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּלָאו אִנּוּן נֶפֶשׁ חַיָּה אֶלָּא (ד"א ערלה) כִּדְקָאֲמָרָן:

נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, דְּאִתְכְּלִיל בְּשִׁית סִטְרִין כְּלִיל מִכֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּשַׁיְיפֵי מְתַקְּנָן בְּרָזָא דְחָכְמְתָא כְּדְקָא יָאוּת כֹּלָּא תִּקּוּנָא עִלָּאָה. נַעֲשֶׂה אָדָם רָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא כֹּלָּא בְּחָכְמְתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ לְאִשְׁתַּכְלְלָא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי (ד"א ל"ג חד) הוּא יְחִידָאי בְּעָלְמָא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא:

פרק עד

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה (ד"א כלל) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, הָכָא אִתְתַּקַּן מַה דְּלָא אִתְּמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי בְּגִין דְּאִתְבְּרֵי בֵּיהּ מוֹתָא, וְהָכָא אִתְּמַר וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וְאָזְלָא כְּמָה דְּאָמְרֵי חַבְרַיָּיא וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד זֶה מָוֶת.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, וְכִי לָא חָמָא לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַאן דְּאָמַר אֶת כָּל, לְאַסְגָּאָה כָּל דָּרִין דְּיֵיתוּן לְבָתַר כֵּן, וְכֵן כָּל מַה דְּיִתְחַדַּשׁ בְּעָלְמָא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא. אֲשֶׁר עָשָׂה, דָּא כָּל עוֹבָדִין דִּבְרֵאשִׁית, דְּתַמָּן אִתְבְּרֵי יְסוֹדָא וְעִקָּרָא לְכָל מַה דְּיֵיתֵי וְיִתְחַדַּשׁ בְּעָלְמָא לְבָתַר כֵּן. וּבְגִין כָּךְ חָמָא לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא הֲוָה וְשַׁוֵּי כֹּלָּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית.

יוֹם הַשִּׁשִּׁי, מַאי שְׁנָא בְּכֻלְּהוּ יוֹמֵי דְּלָא אִתְּמַר בְּהוּ ה"א, אֶלָּא הָכָא כַּד אִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא אִתְחַבְּרַת נוּקְבָא בְּדִכּוּרָא בְּחִבּוּרָא חַד, ה' בַּשִּׁשִּׁי (ד"א דאיהו ס"א יסוד) לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וַיְכֻלּוּ, אִשְׁתַּכְלְלוּ כֹּלָּא חַד (ד"א כחד). אִשְׁתַּכְלְלוּ מִכֹּלָּא וְאִשְׁתַּלִּימוּ בְּכֹלָּא:

פרק עה

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לְבַר נָשׁ בְּעָלְמָא, וְאִתְקִין לֵיהּ לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּפוּלְחָנֵיהּ וּלְאִתְתַּקָּנָא אָרְחוֹי, בְּגִין דְּיִזְכֵּי לְנְהוֹרָא עִלָּאָה דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

וּבְמָה (ס"א זכי בר נש) יְזְכֵּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְהַהוּא נְהוֹרָא, בְּאוֹרַיְיתָא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּכָל יוֹמָא יְזְכֵּי לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלְקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִתְחַשֵּׁב לֵיהּ כְּאִלּוּ בָאנִי עָלְמִין, דְּהָא בְּאוֹרַיְיתָא אִתְבְּנֵי עָלְמָא וְאִשְׁתַּכְלַל הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ג':י"ט) יְיָ בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה, וּכְתִיב, (משלי ח':ל') וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם וְכָל דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ שַׂכְלִיל עָלְמִין וְקַיְימִים לֵיהּ. וְתָא חֲזֵי, בְּרוּחָא עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, וּבְרוּחָא מִתְקַיְימָא, רוּחָא דְּאִנּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל שֶׁכֵּן רוּחָא דְּהֶבֶל דְּרַבָּיֵי דְּבֵי רַב.

מָה רַב טוּבְךָ דָּא טוּבָא דְּאִתְגְּנִיז. לִירֵאֶיךָ לְאִנּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה. פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. מַאי פָּעַלְתָּ דָּא עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. רַבִּי אַבָּא אָמַר דָּא גַּן עֵדֶן, דְּהָא בְּאוּמָנוּתָא עֲבִיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. לְאִתְתַּקְפָא בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים ל"א:כ') פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ, נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, דְּהָא הוּא נֶגֶד (בני) אָדָם. וְאַחֲרָא נֶגֶד עִלָּאִין קַדִּישִׁין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן גַּן עֵדֶן לְעֵילָא וְנֶגֶד בְּנֵי אָדָם הֲוֵי (ואפילו אחרא נגד בני אדם הוי) לְאִתְכַּנְשָׁא בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא דְּעָבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן.

וַיְכֻלּוּ, דְּכָלוּ עוֹבָדִין דִּלְעֵילָא וְעוֹבָדִין דִּלְתַתָּא. הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ לְעֵילָא וְתַתָּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר עוֹבָדָא וְאוּמָנוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁבִּכְתָב וְעוֹבָדָא וְאוּמָנוּתָא דְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְכָל צְבָאָם אִלֵּין פְּרָטֵי דְּאוֹרַיְיתָא אַפִּין דְּאוֹרַיְיתָא שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה. וַיְכֻלּוּ, דְּאִתְקַיְימוּ

וְאִשְׁתַּכְלְלוּ דָּא בְּדָא. שָׁמַיִם וָאָרֶץ פְּרָט וּכְלַל. וְכָל צְבָאָם, רָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא דַּכְיָאן דְּאוֹרַיְיתָא מְסָאֲבָן דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק עו

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה דְּאִיהוּ יוֹם שְׁבִיעִי, וּבֵיהּ אִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא דְּאִיהוּ קְיוּמָא דְּכֹלָּא. מִלַּאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְלֹא כָּל מִלַּאכְתּוֹ, דְּהָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אַפִּיק כֹּלָּא בְּתוּקְפָּא דִּכְתָב דְּנָפִיק מֵחָכְמְתָא.

תְּלַת זִמְנִין הָכָא בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. הָא תְּלַת. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּעִם יוֹם הַשְּׁבִיעִי דָּא אִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא כְּדְקָא אֲמָרַן.

וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא יְסוֹדָא דְּעָלְמָא. בְּסִפְרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא דָּא יוֹבְלָא וְעַל כָּךְ כְּתִיב הָכָא מִכָּ"ל מְלַאכְתּוֹ דְּכֹלָּא נָפִיק מִנֵּיהּ. וְאָנָן דָּא יְסוֹדָא כִּדְקָאֲמָרַן דְּהָא נַיְיחָא בֵּיהּ הֲוָה יַתִּיר מִכֹּלָּא.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. דָּא כֹּהֵן גָּדוֹל דִּמְבָרֵךְ לְכֹלָּא וְהוּא נָטִיל בְּרִישָׁא דִּתְנַן כֹּהֵן נוֹטֵל בָּרֹאשׁ, וּבִרְכָאן בֵּיהּ שַׁרְיָין לְבָרְכָא וְאִקְרֵי שְׁבִיעִי. רַבִּי יֵיסָא סָבָא אָמַר הָנֵי תְּרֵי חַד בְּיסוֹדָא דְּעָלְמָא אִיהוּ, וְחַד בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. (ד"א ל"ג) (אבל הני תלת חד במעלי שבתא דליליא וחד דיומא וחד דעלמא דאתי דאיהו שבת הגדול).

וְכֵן (ד"א ל"ג ויקדש) אוֹתוֹ, לְמָאן, לְהַהוּא אֲתַר דְּאַת קַיְימָא בֵּיהּ שַׁרְיָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמֵר, (שמואל ב ט"ו:כ"ה) וְהַרְאַנִי אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ. וּבְהַאי אֲתַר שַׁרְיִין כָּל קְדוּשִׁין לְעֵילָּא (ד"א דלעילא), וְנָפְקֵי מִנֵּיהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמֵיהַב לָהּ תַּפְנוּקָא לֶחֶם פַּנָּג, וְאָזְלָא הָא כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית מ"ט:כ') מֵאָשֵׁר שְׁמֶנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ, מֵאָשֵׁר דָּא קְיָיִם שְׁלִים דְּהָוָה (ד"א ל"ג) (ליה) לֶחֶם עוֹנִי אִתְהַדַּר לְמָהוֵי לֶחֶם פַּנָּג. וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ. מַאן מֶלֶךְ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הוּא יָהִיב (ד"א לה) כָּל תַּפְנוּקִין דְּעָלְמִין, וְכָל קִדּוּשִׁין דְּנָפְקִין מִלְּעֵילָּא מֵהַאי אֲתַר נָפְקִין. וְעַל דָּא וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ, הַהוּא אֶת קַיְימָא.

פרק עז

כִּי בוֹ שָׁבַת. בֵּיהּ נַיְיחָא דְּכֹלָּא, (ד"א ביה נייחא) דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. בֵּיהּ שַׁבַּתָּא (ד"א אתייא) לְנַיְיחָא. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים מִכְּלָלָא דְּזִכּוּר נַפְקָא שָׁמוֹר לְאַתְקָנָא עֲבִידְתָּא דְּעָלְמָא. לַעֲשׂוֹת דָּא אוֹמָנָא דְּעָלְמָא. לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא דְּכֹלָּא. (ס"א אשר ברא אומנא אצטריך לעלמא וכל עבידתא דכלא).

תּוּ פָּרִישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה וְאָמַר, כְּתִיב, (דברים ז':ט') שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד. שׁוֹמֵר דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הַבְּרִית דָּא יְסוֹדָא דְּעָלְמָא. וְהַחֶסֶד דָּא אַבְרָהָם, דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא שׁוֹמֵר

הַבְּרִית וְהַחֶסֶד, וְאִקָּרֵי שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, דָּא הוּא נָטִיר פִּתְחָא דְכֹלָּא, בֵּיהּ תַּלְיָין כָּל עֲבִידָן דְּעָלְמָא וַדַּאי, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, לְשַׁכְלְלָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וּלְאַפָּקָא רוּחִין וְנִשְׁמָתִין (קדישין לעלמא), וְאַפִּילּוּ רוּחִין וְשֵׁדִין.

וְאִי תֵּימָא דְּלָאו אִנּוּן תִּקּוּנָא דְעָלְמָא. לָאו הָכִי. דְּהָא אִנּוּן לְתִקּוּנָא דְעָלְמָא הֲווּ וּלְאַלָּקָאָה בֵּהּ לְחַיָּיבֵי עָלְמָא דְּאִנּוּן אָזְלִין לְקִבְלַיְיהוּ לְאוֹכָחָא לְהוּ. וּמַאי דְּאָזִיל לִשְׁמָאלָא אִתְאַחִיד בְּסִטְרָא שְׁמָאלָא לְקִבְלַיְיהוּ (ס"א לקי בהו) בְּגִינֵי כָךְ לְתִקּוּנָא הֲווּ. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה (שמואל ב ז׳:י״ד) וְהוֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם. מַאן (קסט ע"ב) נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם. אִלֵּין אִנּוּן מַזִּיקִין.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְבְּרִיאָן אִתְקַדַּשׁ יוֹמָא וְאִשְׁתָּאֲרוּ רוּחָא בְּלָא גּוּפָא. וְאִלֵּין אִנּוּן בְּרִיָּין דְּלָא אִשְׁתַּכְלָלוּ (ד"א ל"ג) (ולא אתייסדו) וּמִסְטָר שְׁמָאלָא אִנּוּן זוּהֲמָא דְּדַהֲבָא, וְעַל דָּא בְּגִין דְּלָא אִשְׁתַּכְלָלוּ וְאִנּוּן פְּגִימִין, שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא שַׁרְיָא בְּהוּ וְלָא אִתְדַּבְּקוּ בֵּיהּ, וּדְחִילוּ דִּלְהוֹן מִשְׁמָא קַדִּישָׁא אִיהוּ וְזָעִין וְדַחֲלִין מִנֵּיהּ, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא לָא שַׁרְיָא בְּאֲתַר פְּגִים.

וְתָא חֲזֵי הַאי בַּר נָשׁ דְּאִתְפְּגִים דְּלָא שָׁבַק בַּר בְּהַאי עָלְמָא, כַּד נָפַק מִנֵּיהּ לָא אִתְדַּבָּק בְּשְׁמָא קַדִּישָׁא (לעיל יג א) וְלָא עָאלִין לֵיהּ בְּפַרְגּוֹדָא, בְּגִין דְּאִיהוּ פָּגִים וְלָא אִשְׁתְּלִים, וְאִילָנָא דְּאִתְעַקַּר בָּעְיָא נְטִיעָא זִמְנָא אָחֳרָא, בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִים בְּכָל סִטְרִין. וּפְגִימוּ לָא אִתְדַּבָּק בֵּיהּ לְעָלְמִין.

וְתָא חֲזֵי הָנֵי בְּרִיָּין פְּגִימִין אִנּוּן מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא, וּבְגִינֵי כָךְ לָא מִתְדַּבְּקָן לְעֵילָא וְלָא מִתְדַּבְּקָן לְתַתָּא. וְאִלֵּין דִּכְתִיב בְּהוּ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת דְּלָא אִשְׁתַּלִּימוּ עֵילָא וְתַתָּא. וְאִי תֵּימָא הָא רוּחִין אִנּוּן אֲמַאי לָאו (ד"א אשתלימו) לְעֵילָא, אֶלָּא כֵּיוָן דְּלָא אִשְׁתְּלִימוּ לְתַתָּא בְּאַרְעָא לָא אִשְׁתְּלִימוּ לְעֵילָא. וְכֻלְּהוּ מִסְטָר שְׁמָאלָא קָא אַתְיָין וּמִתְכַּסְיָין מֵעֵינָא דִּבְנֵי נָשָׁא וְקָיְימֵי לְקִבְלַיְיהוּ לְאַבָאָשָׁא לוֹן. תְּלַת לוֹן כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וּתְלַת לוֹן כִּבְנֵי נָשָׁא. (לעיל כה א) וְהָא אוּקְמוּהָ.

בָּתַר דְּאִתְבְּרִיאוּ רוּחִין (ד"א ל"ג אטמרו) אִשְׁתָּאֲרוּ אִנּוּן רוּחִין בָּתַר רַחֲיָיא דְנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא לֵילְיָא דְשַׁבַּתָּא וְיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא, כֵּיוָן דְּנָפַק קְדוּשָׁתָא דְיוֹמָא וְלָא אִשְׁתַּלִּימוּ, נָפְקוּ לְעָלְמָא וְשָׁטָאן לְכָל סִטְרִין, וּבָעְיָא עָלְמָא לְאִתְנַטְרָא מִנַּיְיהוּ. דְּהָא כְּדֵין כָּל סִטְרָא שְׁמָאלָא אִתְעָר, וְאֶשָּׁא דְּגֵיהִנֹּם מְלַהֲטָא, וְכָל אִנּוּן דִּבְסִטְרָא שְׁמָאלָא אָזְלִין וְשָׁטָאן בְּעָלְמָא. וּבָעָאן לְאִתְלַבְּשָׁא בְּגוּפָא וְלָא יָכְלִין. כְּדֵין בָּעְיָנָא לְאִסְתַּמְּרָא מִנַּיְיהוּ, וְאִתְקִינוּ שִׁיר דְּפָגְעִים בְּכָל שַׁעֲתָא דְּדָחִילוּ דִּלְהוֹן שַׁרְיָא בְּעָלְמָא.

פרק עח

תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְקְדַּשׁ יוֹמָא בְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא סוּכַּת שְׁלוֹם שַׁרְיָא וְאִתְפְּרִיסַת בְּעָלְמָא. מָאן סוּכַּת שְׁלוֹם, דָּא שַׁבַּתָּא, וְכָל רוּחִין וְעִלְעוּלִין וְשֵׁדִין וְכָל סִטְרָא דְּמָסָאֲבֵי כָּלְהוּ טְמִירִין וְעָאלִין בְּעֵינָא דְּרֵיחַיָּיא דְּנוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְעַר קְדוּשְׁתָּא עַל עָלְמָא, רוּחַ מְסָאֲבָא לָא אִתְעַר בַּהֲדֵיהּ. וְדָא עָרִיק מִקַּמֵּיהּ דְּדָא.

וּכְדֵין עָלְמָא בִּנְטִירוּ עִלָּאָה וְלָא בָּעֵינָן לְצַלָּאָה עַל נְטִירוּ כְּגוֹן שׁוֹמֵר אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד אָמֵן. דְּהָא דָּא בְּיוֹמָא דְּחוֹל אִתְתַּקַּן דְּעָלְמָא בָּעְיָא נְטִירוּ. אֲבָל בְּשַׁבָּת סוּכַּת שָׁלוֹם אִתְפְּרִיסָא עַל עָלְמָא וְאִתְנְטִיר בְּכָל סִטְרִין. וְאֲפִילּוּ חַיָּיבֵי גֵּיהִנֹּם נְטִירִין אִנּוּן, וְכֹלָּא בִּשְׁלָמָא אִשְׁתַּכְחָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּבְגִין כָּךְ בְּקִדּוּשָׁא דְּיוֹמָא מְבָרְכִינָן הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָם.

אַמַּאי עַל יְרוּשָׁלָם, אֶלָּא דָּא הִיא מִדּוֹרָא דְּהַהִיא סָפָּה. וּבָעֵינָא לְזַמָּנָא לְהַהִיא סָפָּה דְּאִתְפְּרָסַת עָלָנָא וּלְמִשְׁרָא עִמָּנָא וּלְמֶהֱוֵי (ד"א מגינא) עָלָנָא כְּאִמָּא דְּשַׁרְיָיא עַל בְּנִין, וּבְגִין דָּא לָא דְּחָלִין מִכָּל סִטְרִין, וְעַל דָּא הַפּוֹרֵס סוּכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מְבָרְכִין וּמְזַמְּנִין לְהַאי סֻכַּת שָׁלוֹם אוּשְׁפִּיזָא קַדִּישָׁא וְאָמְרֵי הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם, כְּדֵין קְדוּשָׁתָא עִלָּאָה נָחֲתָא וּפְרִיסַת גַּדְפָּהָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וּמְכַסְיָא לוֹן כְּאִמָּא עַל בְּנִין, וְכָל זִינִין בִּישִׁין אִתְכַּנְּישׁוּ מֵעָלְמָא, וְיַתְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּחוֹת קְדוּשָׁתָא דְּמָארֵיהוֹן, וּכְדֵין דָּא סֻכַּת שָׁלוֹם יָהִיב נִשְׁמָתִין חַדְתִּין לִבְנָהָא, מַאי טַעֲמָא בְּגִין דְּבֵיהּ נִשְׁמָתִין שַׁרְיָין (ס"א דכדין זמן זווגא ונטלת נשמתין ובה שריין) וּמִנַּיהּ נָפְקִין. וְכֵיוָן דְּשַׁרְיָא וּפְרִיסַת גַּדְפָּהָא עַל בְּנָהָא. אֲרִיקַת נִשְׁמָתִין חַדְתִּין לְכָל חַד וְחַד.

תּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן עַל דָּא תְּנֵינָן שַׁבָּת דּוּגְמָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי אִיהוּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְעַל דָּא שְׁמִיטָה וְיוֹבֵל דּוּגְמָא דָּא בְּדָא. וְשַׁבָּת וְעָלְמָא דְּאָתֵי הָכִי הוּא. וְהַהוּא תּוֹסֶפֶת דְּנִשְׁמְתָא מֵרָזָא דְּזִכּוּר קָא אַתְיָא עַל הַאי סֻכַּת שָׁלוֹם דְּנָטִיל מֵעָלְמָא דְּאָתֵי וְדָא תּוֹסֶפֶת יַהֲבַת לְעָלְמָא קַדִּישָׁא. וּבְהַהוּא תּוֹסֶפֶת חָדָאן וְיִתְנַשֵּׁי מִנַּיְיהוּ כָּל מִלִּין דְּחוֹל וְכָל צַעֲרִין וְכָל עָאקִין כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו י״ד:ג׳) בְּיוֹם הָנִיחַ יְיָ לְךָ מֵעֲצָבְךָ וּמֵרַגְזֶךָ וּמִן הָעֲבֹדָה הַקָּשָׁה וְגוֹ'.

וּבְלֵילְיָא דְּשַׁבַּתָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַטְעָמָא מִכֹּלָּא, בְּגִין לְאַחָזָאָה דְּהַאי סֻכַּת שָׁלוֹם מִכֹּלָּא אִתְכְּלִילַת, וּבְלֵבָד דְּלָא יַפְגִּים מֵיכְלָא חָדָא לְיוֹמָא, וְאִית דְּאָמְרֵי תְּרֵין, לְתְרֵין סְעוּדָתֵי אֲחָרְנִין דְּיוֹמָא, וְשַׁפִּיר. וְכָל שֶׁכֵּן אִי סָלִיק יַתִּיר לְיוֹמָא וְיָכִיל לְמִטְעַם מִמַּיכְלִין אֲחָרְנִין וְלִזְעִירֵי בְּתְרֵי תַּבְשִׁילִין סַגְיָא, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא.

נֵר שֶׁל שַׁבָּת לִנְשֵׁי עַמָּא קַדִּישָׁא אִתְיְיהִיבַת לְאַדְלָקָא, וְחַבְרַיָּיא הָא אָמְרוּ דְּאִיהִי כִּבְּתָה בּוֹצִינָא דְּעָלְמָא וְאַחֲשִׁיכַת לֵיהּ כו' וְשַׁפִּיר. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה. הַאי סֻכַּת שָׁלוֹם מַטְרוֹנִיתָא

דְּעָלְמָא הֵיא וְנִשְׁמָתִין דְּאִנּוּן בּוֹצִינָא עִלָּאָה בָּהּ שַׁרְיָין. וְעַל דָּא מַטְרוֹנִיתָא בַּעְיָא לְאַדְלָקָא, דְּהָא בְּדוּכְתָּהָא אִתְאַחֲדַת וַעֲבַדַת עוֹבָדָא.

וְאִתְתָּא בַּעְיָא בְּחֶדְוָה דְּלִבָּא וּרְעוּתָא לְאַדְלָקָא בּוֹצִינָא דְּשַׁבָּת, דְּהָא יְקָרָא עִלָּאָה הֵיא לָהּ וּזְכוּ רַב לְגַרְמָהּ לְמִזְכֵּי לִבְנִין קַדִּישִׁין דִּיהוֹן בּוֹצִינָא דְּעָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא וּבְדַחֲלְתָּא, וְיִסְגּוֹן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא, וְיֵהֵיבַת לְבַעֲלָהּ אוֹרְכָא דְּחַיִּין, בְּגִין כָּךְ בַּעְיָא לְאִזְדַּהֲרָא בָּהּ.

תָּא חֲזֵי, שַׁבָּת לֵילְיָא וְיוֹמָא זָכוֹר וְשָׁמוֹר אִיהוּ כְּחֲדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ וּכְתִיב שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, זָכוֹר לְדִכְוּרָא שָׁמוֹר לְנוּקְבָא וְכֹלָּא חַד. זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל חוּלְקֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַדְבֵיהּ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹקָיו.

פרק עט

וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם וְגו'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּתִיב, (איוב כ״ח:כ״ג-כ״ד) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ. הַאי קְרָא גְּוונִין סַגִּיאִין אִית בֵּיהּ. אֶלָּא מַהוּ אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע דְּא תּוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה דְּאִית בָּהּ דֶּרֶךְ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״ג:ט״ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ, בְּגִינֵי כָּךְ אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ.

וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ. מָאן מְקוֹמָהּ, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב דְּאִית בָּהּ דַּעַת. (דעת ותבונה כחד אזלו) יְיָ אֱלֹהִים שֵׁם מָלֵא לְאַתְקָנָא לָהּ בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא אִתְקְרִיאַת חָכְמָה וְאִתְקְרִיאַת בִּינָה. בְּגִין דְּהֲוָה בְּשֵׁם מָלֵא יְיָ אֱלֹהִים בְּכֹלָּא בִּשְׁלִימוּ בְּתָרֵי שְׁמָהָן.

אֶת הַצֵּלָע דְּא אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּלָא נָהֲרָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ל״ה:ט״ו) וּבְצַלְעִי שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ. אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם, בְּגִין דְּהָא מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נָפְקַת. לְאִשָּׁה, לְאִתְקַשָּׁרָא בְּשַׁלְהוֹבָא דְּסִטְרָא שְׂמָאלָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה אִתְיְהִיבַת. לְאִשָּׁה, לְמֶהֱוֵי (נח ע' א) אֵשׁ ה' קָטִיר כְּחֲדָא.

וַיְבִאֶהָ אֶל הָאָדָם. בְּגִין דְּלָא בַּעְיָא לְאִשְׁתַּכָּחָא בִּלְחוּדָהָא אֶלָּא לְאִתְכְּלָלָא וּלְאִתְחַבְּרָא בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. כֵּיוָן דְּאִתְחַבְּרַת בַּהֲדֵיהּ הוּא יָזוֹן לָהּ וְיִתַּקֵּן לָהּ וְיִתֵּן לָהּ מַה דְּאִצְטְרִיךְ הֵיינוּ דִּכְתִיב וְאֶת הָאָרֶץ וְהָא אוֹקִימְנָא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא מָאן דְּאַנְסִיב בְּרָתֵיהּ עַד לָא תֵּיעוּל לְבַעֲלָהּ, אֲבוּהָ וְאִמָּהּ מְתַקְּנִין לָהּ וְיָהֲבִין לָהּ כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, כֵּיוָן דְּאִתְחַבְּרַת בְּבַעֲלָהּ הוּא יָזוֹן לָהּ וְהוּא יִתֵּן לָהּ מַה דְּבָעְיָא.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע. דְּאַבָּא וְאִמָּא אַתְקִינוּ לָהּ (בכ"ד קשוטין. ויבאה בגי' כ"ד) וּלְבָתַר וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם (ועאלא ליה בחמש קלין (ירמיהו

כ"ה:י') קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים) לְאִתְקַשְּׁרָא כַּלָּא כְּחָדָא וּלְאִתְחַבְּרָא חַד בְּחַד. וְהוּא יָהִיב (ליה) מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

דָּבָר אַחֵר אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, כַּד בְּרִתָּא בְּבֵי אִמָּא, הִיא אִסְתַּכְּלָא בְּכָל יוֹמָא בְּכָל מַה דְּבַעְיָא בְּרַתָּהּ דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:כ"ג) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, כֵּיוָן דְּחַבְרַת לָהּ בְּבַעֲלָהּ הוּא יָהִיב לָהּ כָּל מַה דְּבַעְיָא וְיִתַּקֵּן עוֹבָדָהָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ (והאי קרא ברזין עלאין אתקשר) (ד"א האי קרא על חכמתא עלאה אתמר ואתקשר ברזין עלאין, דהא נקודה קדמאה לית מאן דידע בה כלל, אבל אלהים הבין דרכה דא עלמא דאתי, והו"א דא טמירא דכל טמירין סתימא דאקרי הו"א ולא ידיע בשמא).

פרק פ

כְּתִיב וַיִּיצַר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם. הָכָא אִשְׁתַּכְלַל בְּכֹלָּא בְּיַמִּינָא וּבְשְׂמָאלָא, וְהָא אוֹקִימְנָא דְּאִתְכְּלִיל בְּיֵצֶר הַטּוֹב, אֲבָל וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר רָע. אַמַּאי, אֶלָּא יֵצֶר טוֹב לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ. יֵצֶר הָרָע לְאַתְעָרָא לְגַבֵּי נוּקְבֵיהּ. (ס"א ומסטר שמאלא אתער תדיר לגבי נוקבא), רָזָא דְמִלָּה מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּצָפוֹן אִתְעַר תְּדִיר לְגַבֵּי נוּקְבָא וְאִתְקַשַּׁר בַּהֲדֵהּ וּבְגִין כְּךָ אִתְקְרִיאַת אִשָּׁה.

וְתָא חֲזֵי, יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר הָרָע בְּגִין דְּאִתְיַהֲבַת נוּקְבָא בֵּינַיְיהוּ (נ"א דנוקבא אתכלילת בהו) וְאִתְקַשְּׁרָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא מִתְקַשְּׁרָא עַד דְּיֵצֶר הָרָע אִתְעַר לְגַבָּהּ וּמִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא. וְכֵיוָן דְּמִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא, כְּדֵין אִתְעַר יֵצֶר טוֹב דְּאִיהוּ חֶדְוָה וְאַיְיתֵי לָהּ לְגַבֵּיהּ (וכדין אתייהבת ביניהו לאתקנא, ועל דא וייצר יי אלהים שם מלא לגביה יצר טוב ויצר רע) (ד"א ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהי חדוה בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה בקדמיתא, דכתיב, (שיר השירים ב':ו') שמאלו תחת לראשי ולבתר וימינו תחבקני, ואתייהיבת בין ימינא ושמאלא לאתזנא, ועל דא וייצר יי אלהים שם מלא לגבי תרין סטרין אלין).

פרק פא

אֶת הָאָדָם הָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא (ד"א ולא הוו) מִתְפָּרְשָׁן לְמֶהֱוֵי אַפִּין בְּאַפִּין. מַה כְּתִיב עָפָר מִן הָאֲדָמָה הַשְׁתָּא קָיְימָא לְאַתְקָנָא. תָּא חֲזֵי אִתְתָּא כַּד אִתְחַבְּרַת בְּבַעֲלָהּ, אִתְקְרִיאַת עַל שֵׁם בַּעֲלָהּ, אִישׁ אִשָּׁה, צַדִּי"ק צַדָּ"ק, אִיהוּ עוֹפָר וְאִיהִי עָפָר. (ד"א ל"ג) (וכדין) אִיהוּ צְבִי וְאִיהִי צְבִיָּה (ד"א כמא דאת אמר) (יחזקאל כ':ו') צְבִי הִיא לְכָל הָאֲרָצוֹת.

כְּתִיב, (דברים ט"ז:כ"א) לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָךְ. אֵצֶל מִזְבַּח, וְכִי לְעֵילָא מְנִיחַ אוֹ בְּאֵתַר אָחֳרָא מָאן שַׁרְיֵיהּ. אֶלָּא הָא אוֹקִימְנָא (קפ"ב ע"ב) אֲשֶׁר דָּא בַּעֲלָהּ דְּאִתְתָּא (ד"א ה"א) אִתְקְרִיאַת עַל שׁוּם בַּעֲלָהּ אֲשֵׁרָה. (נ"א הה הם אשר

ה"א) וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים ב כ"ג:ד') לַבַּעַל וְלְאֲשֵׁרָה. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹקֶיךָ. לָקֳבֵל (נ"א אשרה) אֲתַר דְּהַהוּא מִזְבַּח יְיָ, דְּהָא מִזְבַּח יְיָ אִיהוּ קַיְימָא עַל דָּא, וְעַל דָּא לָקֳבְלָה לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר כָּל אִנּוּן פָּלְחֵי שִׁמְשָׁא אִקְרוּן עוֹבְדִין לַבַּעַל, וְאִנּוּן דְּפָלְחִין לְסִיהֲרָא אִיקְרוּן עוֹבְדֵי אֲשֵׁרָה, וְעַל דָּא לַבַּעַל וְלְאֲשֵׁרָה, וַאֲשֵׁרָה אִתְקְרֵי עַל שׁוּם בַּעֲלָהּ אָשֵׁ"ר. אִי הָכִי אַמַּאי אִתְעֲבַר שְׁמָא דָּא. אֶלָּא אֲשֵׁרָה עַל שׁוּם דִּכְתִיב (בראשית ל':י"ג) בְּאָשְׁרִי כִּי אִשְׁרוּנִי בָנוֹת וְהוּא (ד"א הא) דְּלָא אַשְׁרוּהָ שְׁאַר עַמִּין וְקַיְימָא אָחֳרָא תְּחוֹתָהּ, וְלָא עוֹד אֶלָּא דִּכְתִיב (איכה א':ח') כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ, וּבְגִין כָּךְ (נ"א אתעביד) אִתְעֲבַר שְׁמָא דָּא, וּבְגִין דְּלָא יִתְתַּקְפוּן אִנּוּן דְּעָבְדֵי שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְקָרֵינָן מִזְבֵּחַ דְּאִיהוּ מֵאֲדָמָה, דִּכְתִיב, (שמות כ':כ"א) מִזְבַּח אֲדָמָה וְגו' בְּגִינֵי כָּךְ עָפָר מִן הָאֲדָמָה.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. (מלה אתכליל אבל ויפח באפיו) אִתְכְּלִיל נִשְׁמַת חַיִּים בְּהַהוּא עָפָר, כְּנוּקְבָא דְּמִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא דְּהָא מִתְחַבְּרָן וְאִתְמַלְיָיא הַאי עָפָר מִכֹּלָּא, וּמַאי אִיהוּ, רוּחִין וְנִשְׁמָתִין. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הַשְׁתָּא אִתְתַּקַּן וְקַיָּים אָדָם לְאַתְקָנָא וּלְמֵיזַן לְנֶפֶשׁ חַיָּה.

פרק פב

וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים, אוּף הָכִי נָמֵי בְּשֵׁם מָלֵא, דְּהָא אַבָּא וְאִמָּא אִתְקִינוּ לָהּ עַד לָא אִתַּת לְבַעֲלָהּ. אֶת הַצֵּלָע כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים א':ה') שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלָם, אַסְפַּקְלָרְיָאה דְּלָא נָהֲרָא, אֲבָל אַבָּא וְאִמָּא אַתְקִינוּ לָהּ לְאִתְפַּיְיסָא בַּעֲלָהּ בַּהֲדָהּ.

וַיִּבֶן אֶל הָאָדָם. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא דְּבָעָאן אַבָּא וְאִמָּא דְּכַלָּה לְאֵעָלָה בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּחָתָן. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כ"ב:ט"ז) אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה וְגו'. מִכָּאן וָאֵילָךְ בַּעֲלָהּ יֵיתֵי לְגַבָּהּ, דְּהָא בֵּיתָא דִּילָהּ הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:ל') וַיָּבֹא גַּם אֶל רָחֵל, בְּקַדְמֵיתָא וַיִּבֶן אֶל הָאָדָם דְּעַד הָכָא אִית לְאַבָּא וּלְאִמָּא לְמֶעֱבַד, לְבָתַר אִיהוּ יֵיתֵי לְגַבָּהּ וְכָל בֵּיתָא דִּילָהּ הוּא, וְיִטּוֹל רְשׁוּת מִינָהּ.

וְעַל דָּא אִתְעַרְנָא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם, דְּנָטִיל רְשׁוּ בְּקַדְמֵיתָא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּמָאן דְּמִתְחַבֵּר בְּאִנְתְּתֵיהּ בָּעֵי לְמִפְגַּע לָהּ וּלְבַסְמָא לָהּ בְּמִלִּין, וְאִי לָאו לָא (קמח ב) יָבִית לְגַבָּהּ. בְּגִין דְּיֵהֵא רְעוּתָא דִּלְהוֹן כְּחֲדָא בִּדְלָא אֲנִיסוּ.

וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ, לְאַחֲזָאָה דְּאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְשַׁמְשָׁא עַרְסֵיהּ בִּיְמָמָא. וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו, הָכָא אוֹלִיפְנָא דַּאֲפִילּוּ יְהוֹן לְמַלְכָּא עַרְסֵי דְּדַהֲבָא וּלְבוּשֵׁי יְקָר לְמֵיבַת בְּהוּ וּמַטְרוֹנִיתָא תַּתְקֵין לֵיהּ עַרְסָא מִתְּתַקַּן בְּאַבְנִין, יִשְׁבּוֹק דִּילֵיהּ וְיֵיבֵית בַּמָּה דְּאִיהִי תַּתְקִין דִּכְתִיב וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב הָכָא וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם וְגוֹ'. הָא בְּסִימוּ דְּמִלִּין לְאֲמְשָׁכָא עִמָּהּ חֲבִיבוּתָא, וּלְאַמְשָׁכָא לָהּ (עמה) לְרְעוּתֵיהּ לְאַתְעָרָא עִמָּהּ רְחִימוּתָא. חָמֵי כַּמָּה בְּסִימִין אִנּוּן מִלִּין, כַּמָּה מִלֵּי דְּרַחִימוּתָא אִנּוּן, עֻצָּם מֵעֻצָּמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי, בְּגִין לְאַחֲזָאָה לָהּ דְּאִנּוּן חַד וְלָא אִית פֵּירוּדָא בֵּינַיְיהוּ בְּכֹלָּא.

הַשְׁתָּא שָׂרֵי לְשַׁבָּחָא לָהּ. לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה דָּא הִיא דְּלָא יִשְׁתַּכַּח כַּוָּותָהּ. דָּא הִיא יְקָרָא דְּבֵיתָא כֻּלְּהוֹן נָשִׁין גַּבָּהּ כְּקוֹפָא בַּפְּנֵי בְּנֵי נָשָׁא. אֲבָל לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא לְזֹאת וְלָא לְאַחֲרָא. כֹּלָּא הוּא מִלֵּי רְחִימוּתָא כְּמָא דְּאַמַּר, (משלי ל״א:כ״ט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה:

עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד, כֹּלָּא לְאַמְשָׁכָא לָהּ בִּרְחִימוּ וּלְאִתְדַּבְּקָא בַּהֲדָהּ, כֵּיוָן דְּאִתְעַר לְגַבָּהּ כָּל מִלִּין אִלֵּין, מַה כְּתִיב וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם וְגוֹ'. הָא אִתְעַר יֵצֶר הָרָע לְאַחֲדָא בָּהּ בְּגִין לְקַשְׁרָא לָהּ בְּתִיאוּבְתָּא דְּגוּפָא וּלְאִתְעָרָא לְגַבָּהּ מִלִּין אָחֳרָנִין דְּיֵצֶר הָרָע אִתְעַנַּג בְּהוּ.

עַד לְבָתַר מַה כְּתִיב וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל, קְבֵילַת לֵיהּ בִּרְעוּתָא וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּהּ (ויאכל) הָא כְּדֵין הִיא אִתְעָרָא לְגַבֵּיהּ בְּתִיאוּבְתָּא (נ"א בתאובתא) לְאַתְעָרָא (נ"א למיהב) לֵיהּ רְעוּתָא וּרְחִימוּ, דָּא מִלָּה לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא לִבְנֵי נָשָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי בְּמַאי נוֹקִים לֵיהּ לְעֵילָּא יֵצֶר הָרָע דְּאָחִיד בָּהּ בְּנוּקְבָא, אָמַר לֵיהּ, הָא אִתְעָרָא אִלֵּין לְעֵילָּא וְאִלֵּין לְתַתָּא יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע. יֵצֶר טוֹב מִימִינָא וְיֵצֶר רָע מִשְּׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא לְעֵילָּא אָחִיד בְּנוּקְבָא לְקַשְׁרָא לָהּ כְּחֲדָא (נ"א לאתקשרא ביה) בְּגוּפָא כְּמָא דְּאַמַּר, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹ', וְעַל דָּא מִלִּין אִתְפָּרְשָׁן לְעֵילָּא וְתַתָּא עַד הָכָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה מִלִּין בְּזוּטָרָא (נ"א בזוטא) דְּזִיפְתָּא לִזְעִירֵיהּ דְּטִינְקִין לְפָרְשָׁא מִלָּה, וְהָא אִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא.

פרק פג

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל לְטָבֶרְיָה, וְהֲווּ עִמֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא. אַדְהָכִי חָמוּ לֵיהּ לְרַבִּי פִּנְחָס דְּהֲוָה אָתֵי. כֵּיוָן דְּאִתְחַבָּרוּ כְּחֲדָא, נַחֲתוּ וְיָתְבוּ תְּחוֹת אִילָנָא חַד מֵאִילָנֵי טוּרָא. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס הָא יְתִיבְנָא, מֵאִלֵּין מִלֵּי מַעֲלָיְיתָא דְּאַתְּ אָמַר בְּכָל יוֹמָא בְּעֵינָא לְמִשְׁמַע.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (בראשית י״ג:ג׳) וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעָי. וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו, לְמַסָּעוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי

לְמַסָּעָיו. אֶלָּא תְּרֵין מַטְלָנִין אִנּוּן. חַד דִּידֵיהּ וְחַד דִּשְׁכִינְתָּא. דְּהָא כָּל בַּר נָשׁ בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא דְּכַר וְנוּקְבָא בְּגִין לְאַתְקָפָא מְהֵימְנוּתָא. וּכְדֵין שְׁכִינְתָּא לָא אִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ לְעָלְמִין.
וְאִי תֵּימָא מָאן דְּנָפִיק לְאוֹרְחָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, שְׁכִינְתָּא אִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ. תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּנָפִיק לְאָרְחָא (קסח א) יְסַדֵּר צְלוֹתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא דְּמָרֵיהּ עַד לָא יִפּוֹק לְאָרְחָא בְּזִמְנָא דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. כְּיוָן דְּסַדַּר צְלוֹתֵיהּ וּשְׁבָחֵיהּ וּשְׁכִינְתָּא שָׁרְיָיא עֲלֵיהּ יִפּוֹק. דְּהָא שְׁכִינְתָּא אִזְדַּוְוגַת בַּהֲדֵיהּ. בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. דְּכַר וְנוּקְבָא בְּמָתָא. דְּכַר וְנוּקְבָא בְּחַקְלָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ״ה:י״ד) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו.
תָּא חֲזֵי, כָּל זְמָנָא דִּבַר נָשׁ אִתְעַבַּד בְּאוֹרְחָא (בכל חיליה) בָּעֵי לְנַטָּרָא עוֹבָדוֹי. בְּגִין דְּזוּוגָא עִלָּאָה לָא יִתְפָּרֵשׁ מִנֵּיהּ וְיִשְׁתְּכַח פָּגִים בְּלָא דְּכַר וְנוּקְבָא. בְּמָתָא אִצְטְרִיךְ כַּד נוּקְבֵיהּ עִמֵּיהּ, כָּל שְׁכֵּן הָכָא דְּזוּוגָא עִלָּאָה אִתְקַשְּׁרַת בֵּיהּ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּהָא זוּוגָא עִלָּאָה נָטִיר לֵיהּ בְּאָרְחָא וְלָא מִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ עַד דְּיִתוֹב לְבֵיתֵיהּ.
בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל לְבֵיתֵיהּ בָּעָא לְחַדְּתָא דְּבִיתְהוּ (ביתיה). בְּגִין דְּדִבְיתְהוּ גַּרְמָא לֵיהּ הַהוּא זוּוגָא עִלָּאָה. כְּיוָן דְּאָתָא לְגַבֵּהּ בָּעֵי לְחַדְּתָא לֵהּ בְּגִין תְּרֵין גַּוונֵי. חַד בְּגִין חֶדְוָתָא דְּהַהִיא זוּוגָא חֶדְוָתָא דְּמַצָּוה הִיא וְחֶדְוָתָא דְּמַצָּוה חֶדְוָותָא דִּשְׁכִינְתָּא אִיהוּ.
וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאַסְגֵּי שְׁלוֹם סְתָם (לתתא) (נ"א לאתתא) הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ה׳:כ״ד) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ, וּפָקַדְתָּ נָוֶךָ וְלֹא תֶחֱטָא. וְכִי אִי לָא פָּקִיד לְאִתְּתֵיהּ חֵטָא אִיהוּ. הָכִי הוּא וַדַּאי. בְּגִין דְּגָרַע יְקָר זוּוגָא עִלָּאָה דְּאִזְדַּוְוגַת בֵּיהּ וּדְבִיתְהוּ גָּרְמָא לֵיהּ.
וְחַד דְּאִי מִתְעַבְּרָא אִתְּתֵיהּ זוּוגָא עִלָּאָה אַרִיקַת בָּהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּהַאי בְּרִית אִקְרֵי בְּרִית דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא בָּעֵי לְכַוונָא בְּחֶדְוָותָא דָּא כְּמָה דָּבְעֵי בְּחֶדְוָותָא דְּשַׁבָּת (דאנון חכימין) דְּאִיהוּ זוּוגָא דְּחֶכְמִין. וְעַל דָּא וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ דְּהָא שְׁכִינְתָּא אַתְיָא עִמָּךְ וְשָׁרְיָא בְּבֵיתָךְ. וְעַל דָּא (איוב ה׳:כ״ד) וּפָקַדְתָּ נָוֶךָ וְלֹא תֶחֱטָא. מַאי וְלֹא תֶחֱטָא. לְשַׁמָּשָׁא קַמֵּי שְׁכִינְתָּא חֶדְוָותָא דְּמַצָּוה.
כְּגַוונָא דָּא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּמִתְפָּרְשָׁן מִנְּשֵׁייהוּ כָּל אִנּוּן יוֹמִין דְּשַׁבַּתָּא בְּגִין לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרַיְיתָא. זוּוגָא עִלָּאָה אִזְדַּוְוג בָּהוּ וְלָא מִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. כֵּיוָן דְּעָאל שַׁבָּת בָּעְיָין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים לְחַדְּתָא לְדִבְיתְהוּ בְּגִין יְקָר זוּוגָא עִלָּאָה. וּלְכַוונָא לְבַיְיהוּ בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן כְּמָה דְּאִתְּמַר.
כְּגַוונָא דָּא, הַאי מַאן דְּאִתְּתֵיהּ בְּיוֹמֵי מִסְאֲבוּ דִּילָהּ וְנָטִיר לָהּ כְּדְקָא יָאוּת. כָּל אִנּוּן יוֹמִין זוּוגָא עִלָּאָה אִזְדַּוְוג בַּהֲדֵיהּ דְּיִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. כֵּיוָן דְּאִתְדְּכִיאַת אִתְּתֵיהּ בָּעֵי לְחַדְּתָא

לָהּ חֶדְוָה דְמִצְוָה חֶדְוָה עִלָּאָה. וְכֻלְהוּ טַעֲמֵי דְקָא אָמְרָן בְּחַד דַּרְגָּא סָלְקִין. סְתָמָא דְמִלָּה כָּל אִנּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא בָּעָיְין לְכַוְונָא לְבָא וּרְעוּתָא בְּהַאי.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי שְׁבָחָא הוּא דְּבַר נָשׁ כַּד נָפִיק לְאָרְחָא יַתִּיר מִן בֵּיתֵיהּ בְּגִין זוּוּגָא עִלָּאָה דְאִזְדַּוְוגַת בַּהֲדֵיהּ. תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְבַר נָשׁ הוּא בְּבֵיתֵיהּ, עִקָּרָא דְּבֵיתָא דְּבֵיתְהוּ. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לָא אִתְעַדֵּי מִן בֵּיתָא בְּגִין דְּבֵיתְהוּ. כְּמָה דְּתָנִינָן דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:ס״ז) וַיְבִיאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ, דִּשְׁרַנָּא אִתְדְּלָקַת, מַאי טַעְמָא בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אָתַת לְבֵיתָא.

רָזָא דְמִלָּה אִמָּא עִלָּאָה לָא אִשְׁתַּכְּחַת גַּבֵּי דְכוּרָא אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִתְתַּקְנַת בֵּיתָא וְאִתְחַבָּרוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, כְּדֵין אִמָּא עִלָּאָה אָרִיקַת בִּרְכָאן לִבְרוּכֵי לוֹן. כְּגַוְונָא דָא אִמָּא תַּתָּאָה לָא אִשְׁתַּכְּחַת לְגַבֵּי דְכוּרָא אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִתְתַּקְנַת בֵּיתָא וְאָתֵי דְכַר לְגַבָּהּ דְּנוּקְבֵיהּ וְאִתְחַבָּרוּ כְּחָדָא כְּדֵין אִמָּא תַּתָּאָה אָרִיקַת בִּרְכָאן לְבָרְכָא לוֹן.

וְעַל דָּא בְּתָרֵי נוּקְבִין אִתְעַטַּר דְּכוּרָא בְּבֵיתֵיהּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְהַיְינוּ רָזָא דִכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ו) עַד תַּאֲוַת גִּבְעוֹת עוֹלָם. הַאי ע״ד תִּיאוּבְתָּא דְּגִבְעוֹת עוֹלָם בֵּיהּ. נוּקְבָא עִלָּאָה לְאַתְקָנָא לֵיהּ וּלְאַעֲטָרָא לֵיהּ וּלְבָרְכָא לֵיהּ. נוּקְבָא תַּתָּאָה לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ וּלְאִתְזָנָא מִנֵּיהּ.

וּכְגַוְונָא דָא לְתַתָּא כַּד דְּכוּרָא אִינְסִיב, תַּאֲוַת גִּבְעוֹת עוֹלָם לְגַבֵּיהּ וְאִתְעַטַּר בְּתָרֵי נוּקְבֵי חַד עִלָּאָה וְחַד תַּתָּאָה. עִלָּאָה לְאַרְקָא עֲלֵיהּ בִּרְכָאן. תַּתָּאָה לְאִתְזָנָא מִנֵּיהּ וּלְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ. וּבַר נָשׁ בְּבֵיתֵיהּ תַּאֲוַת גִּבְעוֹת עוֹלָם לְגַבֵּיהּ וְאִתְעַטַּר בֵּהּ.

כַּד נָפִיק בְּאָרְחָא לָאו הָכִי. אִימָּא עִלָּאָה אִתְחַבְּרַת בַּהֲדֵיהּ וְתַתָּאָה אִשְׁתְּאָרַת. כַּד תָּב לְבֵיתֵיהּ בָּעֵי לְאִתְעַטְּרָא בִּתְרֵי נוּקְבֵי כִּדְקָאֲמָרָן. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס אֲפִילּוּ בְּקִלִּיפֵי סַנְפּוֹרֵי קִטְרָא לָא פַּתְחֵי עִטְרָא קַמָּךְ.

פרק פד

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּגַוְונָא דָא אוֹרַיְיתָא קָאִים בֵּין תְּרֵי בָּתִּים, כְּמָה דִכְתִיב, (ישעיהו ח׳:י״ד) לִשְׁנֵי בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל וְגו׳. חַד סְתִימָא עִלָּאָה. וְחַד אִתְגַּלְיָא יַתִּיר. (סתימא) עִלָּאָה (דא) קוֹל גָּדוֹל דִּכְתִיב, (דברים ה׳:י״ט) קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף.

וְהַאי קוֹל פְּנִימָאָה אִיהוּ דְּלָא אִשְׁתְּמַע וְלָא אִתְגַּלְיָא. וְדָא הוּא כַּד נְבִיעַ בֵּי גָרוֹן אַפִּיק (ביה) ה' בְּחֻשָּׁאי וּנְבִיעַ תְּדִיר וְלָא פָּסַק. וְאִיהוּ דַּקָּה פְּנִימָאָה דְּלָא אִשְׁתְּמַע לְעָלְמִין.

וּמֵהָכָא נָפְקָא אוֹרַיְיתָא דְּאִיהוּ קוֹל יַעֲקֹב. וְהַאי אִשְׁתְּמַע (ד״א דאשתמע) דְּנָפְקָא (ד״א נפקא) מֵהַהִיא דְּלָא אִשְׁתְּמַע. וּלְבָתַר אִתְאַחִיד דִּבּוּר בַּהֲדֵיהּ וְנָפַק לְבַר מֵחֵילֵיהּ וּמִתְקַפֵּיהּ.

וְקוֹל דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא אָחִיד בֵּין תְּרֵי נִקְבֵי. אָחִיד בְּהַאי פְּנִימָאָה דְּלָא אִשְׁתְּמַע. וְאָחִיד בְּהַאי דִּלְבַר דְּאִשְׁתְּמַע.

תְּרִין אִנּוּן דְּלָא אִשְׁתְּמְעוּ וּתְרִין אִנּוּן דְּאִשְׁתְּמְעוּ. תְּרִין דְּלָא אִשְׁתְּמְעוּ, דָּא הוּא חָכְמָה עִלָּאָה סְתִימָאָה דְּקַיְימָא בְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְגַּלְיָא וְלָא אִשְׁתְּמַע. לְבָתַר נָפְקָא וְאִתְגַּלְיָא זְעֵיר בַּחֲשַׁאי דְּלָא אִשְׁתְּמַע הַהוּא דְּאִקְרֵי קוֹל גָּדוֹל דְּהוּא דַּק וְנָפִיק בַּחֲשַׁאי.

תְּרִין אִנּוּן דְּאִשְׁתְּמְעוּ, אִנּוּן דְּנָפְקֵי מֵהָכָא קוֹל דְּיַעֲקֹב וְדִבּוּר דְּאִתְאַחִיד בַּהֲדֵיהּ. הַאי קוֹל גָּדוֹל דְּאִיהוּ בַּחֲשַׁאי וְלָא אִשְׁתְּמַע. אִיהִי בַּי"ת לַחָכְמָה עִלָּאָה. וְכָל נוּקְבָא בַּי"ת אִקְרֵי. וְהַאי דִּבּוּר בַּתְרָאָה אִיהוּ בַּיִת לְקוֹל דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא שַׁרְיָא בְּבֵי"ת. בֵּי"ת רֵאשִׁית.

פְּתַח וְאָמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, הַיְינוּ דִכְתִיב וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע. אֶת הַשָּׁמַיִם הַיְינוּ דִכְתִיב וַיְבִיאֵהָ אֶל הָאָדָם. וְאֶת הָאָרֶץ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וְעָצָם מֵעֲצָמַי. וַדַּאי הַאי אִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים.

פרק פה

תּוּ פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהלים ק) נְאֻם יְיָ לַאדוֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ. נְאֻם יְיָ לַאדוֹנִי, דַּרְגָּא עִלָּאָה לְדַרְגָּא תַּתָּאָה קָאָמַר שֵׁב לִימִינִי, לְאִתְקַשְׁרָא מַעֲרָבִית בְּדָרוֹמִית שְׂמָאלָא בְּיָמִינָא. בְּגִין לְתַבְּרָא חֵילֵיהוֹן דְּשְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נְאֻם יְיָ לַאדוֹנִי, נְאֻם יְיָ דָּא יַעֲקֹב. לַאֲדוֹנִי דָּא (יהושע ג׳:י״א) אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.

דָּבָר אַחֵר נְאֻם יְיָ דָּא יוֹבְלָא. לַאֲדוֹנִי דָּא שְׁמִיטָה. דִּכְתִיב בָּהּ (שמות כ״א:ה׳) אָהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנִי. שֵׁב לִימִינִי דְּהָא יְמִינָא בְּיוֹבְלָא שָׁרְיָא. וּשְׂמִיטָה בָּעֵי לְאִתְקַשְׁרָא בִּימִינָא.

תָּא חֲזֵי, שְׁמִיטָה דָּא לָא אִתְקַשַּׁר בְּקִיּוּמָא שְׁלִים בִּימִינָא וּבִשְׂמָאלָא מִיּוֹמָא דְּאִשְׁתַּכְּחַת, כַּד בָּעְיָא לְאִתְקַשְׁרָא אוֹשִׁיט דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא לְקֶבְלָהּ וּבָרָא עָלְמָא דֵּין. וּבְגִין דְּהוּא מִסְטָרָא דְּשְׂמָאלָא לֵית בֵּיהּ קִיּוּמָא עַד זִמְנָא דְּאֶלֶף שְׁבִיעָאָה. דִּבְהַהוּא יוֹמָא לְחוּד אִתְקַשַּׁר כְּדֵין בִּימִינָא. וּכְדֵין תֶּהֱוֵי בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים וְיִשְׁתַּכְּחוּן שְׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה וּכְדֵין לָא תַּעֲדֵי מִתַּמָּן לְעָלְמִין.

אִי הָכִי בְּמַאי נוֹקִים שֵׁב לִימִינִי. אֶלָּא עַד זִמְנָא יְדִיעָא דִּכְתִיב עַד אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ וְלָא תְּדִיר. אֲבָל בְּהַהוּא זִמְנָא לָא תַּעֲדֵי מִתַּמָּן לְעָלְמִין דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:ג׳) כִּי יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

פרק פו

תָּא חֲזֵי, אֶת הַשָּׁמַיִם דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה. וְאֶת הָאָרֶץ דָּא שְׁכִינְתָּא דִּלְתַתָּא בְּאִתְחַבְּרוּתָא דְּדָכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא. וְהָא אִתְּמַר כְּמָה דְּאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא עַד כָּעָן.

בָּעוּ (ד"א בעא) לְמֵיזַל. קָמוּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה הָכָא גַּבָּן. פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבֵי, (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. וּכְתִיב הָתָם (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. הָנֵי קְרָאֵי אוֹקִימְנָא לְהוּ בְּכַמָּה אֲתַר וְאִתְעָרוּ בֵּהּ חַבְרַיָּיא. תָּא חֲזֵי, כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, הָא אִתְּמַר מִלָּה דָּא בְּגוֹ חַבְרַיָּיא דְּאִית אֶשָּׁא אָכְלָא אֶשָּׁא (ואיתאשא) וְאָכִיל לָהּ וְשָׁצֵי לָהּ. בְּגִין דְּאִית אֶשָּׁא תַּקִּיפָא מֵאֶשָּׁא וְאוּקְמוּהָ.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, מָאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע חָכְמְתָא דְּיִחוּדָא קַדִּישָׁא. יִסְתַּכַּל בְּשַׁלְהוֹבָא דְּסָלְקָא מִגּוֹ גַּחֲלְתָּא. אוֹ מִגּוֹ בּוֹצִינָא דְּדָלִיק. דְּהָא שַׁלְהוֹבָא לָא סָלְקָא אֶלָּא כַּד אִתְאַחִיד בְּמִלָּה גַּסָּה (נ"א אחרא).

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁלְהוֹבָא דְּסָלְקָא אִית תְּרִין נְהוֹרִין. חַד נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּנָהִיר. וְחַד נְהוֹרָא דְּאִתְאַחִיד בָּהּ אוּכְמָא אוֹ תִּכְלָא. הַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא אִיהוּ לְעֵילָּא וְסָלְקָא בְּאוֹרַח מִישׁוֹר. וּתְחוֹתֵיהּ הַהוּא נְהוֹרָא תִּכְלָא אוֹ אוּכְמָא דְּאִיהוּ כָּרְסַיָּא לְהַהוּא חִוָּורָא.

וְהַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא שָׁאֲרֵי עִלָּוֵיהּ וְאִתְאֲחִידוּ דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וְהַהוּא נְהוֹרָא אוּכְמָא אוֹ גַּוָּון תִּכְלָא דְּאִיהוּ לְתַתָּא הוּא כָּרְסַיָּא דִּיקָר לְהַהוּא חִוָּורָא. וְעַל דָּא רָזָא דְּתִכְלְתָּא. וְהַאי כָּרְסַיָּא תִּכְלָא (או) אוּכְמָא אִתְאֲחַד בְּמִלָּה אָחֳרָא לְאִתְדַּלְקָא דְּהוּא מִתַּתָּא וְהַהוּא אִתְעַר לֵיהּ לְאִתְאַחֲדָא בִּנְהוֹרָא חִוָּורָא (ס"א עלאה).

וְדָא תִּכְלָא אוּכְמָא לְזִמְנִין אִתְהֲדַר סוּמְקָא. וְהַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּעָלַיְיהּ לָא אִשְׁתַּנֵּי לְעָלְמִין דְּהָא חִוָּורָא הוּא תְּדִיר. אֲבָל הַאי תִּכְלָא אִשְׁתַּנֵּי לְגַוְונִין אִלֵּין. לְזִמְנִין תִּכְלָא אוֹ אוּכְמָא. וּלְזִמְנִין סוּמְקָא.

וְהַאי אִתְאַחִיד לְתָרִין סִטְרִין. אִתְאַחִיד לְעֵילָּא בְּהַהוּא נְהוֹרָא (ס"א עילאה) חִוָּורָא. אִתְאַחִיד לְתַתָּא בְּהַהוּא מִלָּה דְּתִתְחוֹתוֹי דְּמִתַּקְנָא בֵּיהּ לְאַנְהָרָא (מלין דשויין ליה לאדלקא) וּלְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ.

וְדָא אָכְלָא תְּדִיר וְשָׁצֵי לְהַהוּא מִלָּה דְּשַׁוְיִין לֵיהּ. דְּהָא בְּכָל מַה דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ לְתַתָּא וְשָׁרְיָא עָלוֹי הַהוּא נְהוֹרָא תִּכְלָא שָׁצֵי לֵיהּ וְאָכִיל לֵיהּ. בְּגִין דְּאוֹרְחוֹי הוּא לְשֵׁיצָאָה וּלְמֶהֱוֵי אָכִיל. דְּהָא בֵּיהּ תַּלְיָא שֵׁצוּ דְּכֹלָּא מוֹתָא דְּכֹלָּא. וּבְגִינֵי כָךְ אִיהִי אָכִיל כָּל מַה דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ לְתַתָּא. וְהַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּשַׁרְיָא עָלוֹי לָא אָכִיל וְלָא שָׁצֵי לְעָלְמִין וְלָא אִשְׁתַּנֵּי נְהוֹרֵיהּ. וְעַל דָּא אָמַר מֹשֶׁה כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. אוֹכְלָה וַדַּאי. אָכִיל וְשָׁצֵי כָּל מַה דְּשַׁרְיָא תְּחוֹתוֹי. וְעַל דָּא אָמַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְלֹא אֱלֹהֵינוּ. בְּגִין דְּמֹשֶׁה בְּהַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא דִּלְעֵילָּא הֲוָה דְּלָא שָׁצֵי וְלָא אָכִיל.

תָּא חֲזֵי, לֵית לֵיהּ אִתְעָרוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא הַאי נְהוֹרָא תִּכְלָא לְאִתְאַחֲדָא בְּנְהוֹרָא חִוָּורָא, אֶלָּא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ תְּחוֹתוֹי.

וְתָא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּאָרְחֵיהּ דְּהַאי נְהוֹרָא תִּכְלָא אוּכְמָא לְשֵׁיצָאָה כָּל מַה דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ תְּחוֹתוֹי. יִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ תְּחוֹתוֹי וְקָיְימָן בְּקִיּוּמָא הָדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְלָא אֱלֹהֵינוּ (אלא ביי אלהיכם). בְּהַהוּא נְהוֹרָא תִּכְלָא אוּכְמָא דְּאָכִיל וְשָׁצֵי כָּל מַה דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ תְּחוֹתֵיהּ. וְאַתּוּן מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ וְקָיְימֵי. דִּכְתִיב חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

וְעַל נְהוֹרָא חִוָּורָא, שַׁרְיָיא לְעֵילָא נְהוֹרָא סְתִימָא דְּאַקִּיף לֵיהּ. וְרָזָא עִלָּאָה הָכָא. וְכֹלָּא תִּשְׁכַּח בְּשַׁלְהוֹבָא דְּסִלִּיק וְחָכְמְתִין דְּעֶלְיוֹנִין בֵּיהּ. אָתָא רַבִּי פִּנְחָס וּנְשַׁקֵיהּ. אָמַר בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאִיעַרְעָנָא הָכָא. אֱזִלוּ עִמֵּיהּ דְּרַבִּי פִּנְחָס תְּלַת מִילִין.

אֲהַדְּרוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרַיָּיא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הָא דְּאָמָרְן רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ בְּיִחוּדָא קַדִּישָׁא. דְּבְגִין כָּךְ ה"א בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִיהוּ נְהוֹרָא תִּכְלָא אוּכְמָא דְּאִתְאַחִיד בֵּיהּ"ו דְּהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּנָהִיר.

תָּא חֲזֵי, לְזִמְנִין הַאי נְהוֹרָא תִּכְלָא ד'. וּלְזִמְנִין ה'. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּלָא מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא לְאַדְלָקָא לֵיהּ לְאִתְאַחֲדָא בְּנְהוֹרָא חִוָּורָא, אִיהוּ ד'. וּלְזִמְנָא דְּמִתְעָרֵי לֵיהּ לְאִתְחַבָּרָא עִם נְהוֹרָא חִוָּורָא כְּדֵין אִקְרֵי ה'.

מְנָלָן דִּכְתִיב, (דברים כ"ב:כ"ג) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְּתוּלָה, נַעַר כְּתִיב בְּלָא ה'. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּלָא אִתְחַבְּרַת בְּדִכּוּרָא. וּבְכָל אָתַר דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ דִּכַר וְנוּקְבָא, ה"א לָא אִשְׁתְּכַח וְסָלְקָא מִתַּמָּן וְאִשְׁתָּאַר ד'.

דְּהָא אִיהִי כָּל זִמְנָא דְּאִתְחַבַּר בְּנְהוֹרָא חִוָּורָא דְּנָהִיר אִקְרֵי ה'. דְּהָא כְּדֵין כֹּלָּא אִתְחַבַּר כְּחָדָא. אִיהִי אִתְדַּבְּקַת בִּנְהוֹרָא חִוָּורָא, וְיִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקָן בָּהּ (ד"א ל"ג לתתא) וְקַיְימָא תְּחוֹתָהּ לְאַדְלָקָא לָהּ. וּכְדֵין כֹּלָּא חַד.

וְדָא הוּא רָזָא דְּקָרְבָּנָא. דִּתְנַנָּא דְּסָלִיק אַתְעַר לֵיהּ לְהַאי נְהוֹרָא תִּכְלָא לְאַדְלָקָא. וְכַד אִתְדְּלַק אִתְחַבַּר בִּנְהוֹרָא חִוָּורָא וּשְׁרָגָא דָּלִיק בְּיִחוּדָא חַד.

וּבְגִין דְּאָרְחֵיהּ דְּהַאי נְהוֹרָא תִּכְלָא לְשֵׁיצָאָה וּלְמֶהֱוֵי אָכִיל כָּל מַה דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ תְּחוֹתֵיהּ. כַּד רַעֲוָא אִשְׁתַּכַּח וּשְׁרָגָא דָּלִיק בְּחִבּוּרָא חַד כְּדֵין כְּתִיב, (מלכים א י"ח:ל"ח) וַתִּפּוֹל אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה וְגו'. וּכְדֵין אִתְיְידַע דְּהַהִיא שְׁרָגָא דָּלִיק בְּחִבּוּרָא חַד וְקִשּׁוּרָא חַד. נְהוֹרָא תִּכְלָא אִתְדַּבָּק בִּנְהוֹרָא חִוָּורָא וְאִיהוּ חַד. אָכִיל תְּחוֹתֵיהּ תַּרְבִּין וְעִלָּוִון. דְּמַשְׁמַע דְּהָא לָא אָכִיל (נ"א ואיהו ועלוון דהא לא אכיל) תְּחוֹתֵיהּ, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ סָלִיק (נ"א

דליק) וְכֹלָּא אִתְקַשַּׁר וְאִתְחַבַּר בִּנְהוֹרָא חִוָּורָא. וּכְדֵין שְׁלָמָא דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְכוֹלָּא אִתְקַשַּׁר בְּיִחוּדָא חַד.

וּלְבָתַר דְּסִיֵּים לְשַׁיצָאָה תְּחוֹתֵיהּ הַאי נְהוֹרָא תִּכְלָא, מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ תְּחוֹתֵיהּ כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵל. אִלֵּין בְּחֶדְוָה דְשִׁיר. וְאִלֵּין בִּרְעוּתָא דְלִבָּא וְאִלֵּין בִּצְלוֹתָא. וְשָׁרְגָא דְּלִיק עֲלַיְיהוּ. וְאִתְדַּבְּקוּ נְהוֹרִין כְּחַד וּנְהִירִין עָלְמִין וּמִתְבָּרְכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וּכְדֵין וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. וְאַתֶּם, אַתֶּם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא ו' לְאוֹסָפָא עַל תַּרְבִּין וְעִלָּוּון דְּאִנּוּן מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ וְאָכְלִין וְשָׁצָאן. וְאִתּוּן מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ בְּהַהוּא נְהוֹרָא תִּכְלָא אוּכְמָא דְּאָכְלָא וְאִתּוּן קַיָּמִין הָדָא הוּא דִכְתִיב חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

(ס"א ותכלת וארגמן), כָּל גְּוונִין טָבִין לְחֶלְמָא, בַּר מִתְּכְלָא דְּאִיהוּ אָכִיל וְשָׁצֵי תְּדִיר. וְאִיהוּ אִילָנָא דְּבֵיהּ מוֹתָא וְשַׁרְיָא עַל עָלְמָא תַּתָּאָה. וּבְגִין דְּכוֹלָּא שָׁרְיָא תְּחוֹתֵיהּ אִיהוּ אָכִיל וְשָׁצֵי. וְאִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי שָׁרְיָא בִּשְׁמַיָּא לְעֵילָּא וְכַמָּה חֵילִין אִנּוּן לְעֵילָּא וְכֻלְּהוּ (שצי ואכיל) קַיְימֵי. תָּא חֲזֵי, כָּל אִנּוּן דִּלְעֵילָּא בְּהַהוּא נְהוֹרָא תִּכְלָא אִתְכַּלָּלָן. אֲבָל תַּתָּאֵי לָאו הָכִי דְּאִנּוּן מִלָּה גַּסָּה עָלְמָא (נ"א אחרא לתתא על מה) דְּקַיְימָא וְשָׁרְיָא עֲלֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ אָכִיל וְשָׁצֵי לוֹן. וְלֵית לָהּ מִלָּה אָחֳרָא לְתַתָּא בְּעָלְמָא דְּלָא אִשְׁתְּצֵי. בְּגִין דִּנְהוֹרָא תִּכְלָא שָׁצֵי לְכָל מַה דְּקַיְימָא עֲלֵיהּ.

פרק פז

בְּאַרְבְּעִין וְחַמֵּשׁ גַּוונֵי זִינֵי נְהוֹרִין אִתְפְּלִיג עָלְמָא. שִׁבְעָה מִתְפַּלְּגִין לְשִׁבְעָה תְּהוֹמִין. כָּל חַד בְּטַשׁ בִּתְהוֹמָא דִילֵיהּ וְאָבְנִין מִתְגַּלְגְּלִין בְּגוֹ תְּהוֹמָא. וְעָיֵיל הַהוּא נְהוֹרָא בְּאִנּוּן אָבָנִין וּנְקַב לוֹן. וּמַיָּא נָפְקוּ בֵּהּ וְשָׁקְעִין כָּל חַד וְחַד עַל תְּהוֹמָא וְחַפְיָיא לִתְרִין סִטְרִין.

נָפְקוּ מַיָּא בְּאִנּוּן נוּקְבִין וְעָאל נְהוֹרָא וּבָטַשׁ לְאַרְבַּע סִטְרֵי תְּהוֹמָא. מִתְגַּלְגְּלָא נְהוֹרָא בַּחֲבָרְתָּהּ וְאַעְרְעוּ בְּחַד וּפַלְגִין מַיִין

וְאֶחָיְדָן כָּל אִנּוּן שִׁבְעָה בְּשִׁבְעָה תְּהוֹמֵי. וְכָרָאן (ס"א שראן) בַּחֲשׁוֹכֵי תְּהוֹמָא. וְחֲשׁוּכֵי אִנּוּן אִתְעָרְבֵי בְּהוֹן. וְסָלְקִין מַיָּא וְנָחֲתִין וּמִתְגַּלְגְּלִין בְּאִנּוּן נְהוֹרִין. וְאִתְעָרְבוּ כְּחֲדָא נְהוֹרִין וַחֲשׁוֹכִין וּמַיִין וְאִתְעֲבִידוּ מִנַּיְיהוּ נְהוֹרִין דְּלָא אִתְחֲזָאן חֲשׁוֹכָאן.

בָּטַשׁ כָּל חַד בְּחַבְרֵיהּ. וּמִתְפַּלְּגִין לְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ צְנוֹרֵי תְּהוֹמָא וּבְהוּ נָגְדָן מַיָּא. כָּל צְנוֹרָא וְצְנוֹרָא סָלִיק בְּקִלֵּיהּ (ואתזעזען) וְאִזְדַּעְזָעָן תְּהוֹמִין. וְכַד הַהוּא קָלָא אִשְׁתְּמַע, כָּל תְּהוֹמָא קָרֵי לְחַבְרֵיהּ וְאָמַר פַּלִּיג מֵימָךְ וְאֵעוּל בָּךְ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ"ב:ח') תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ.

תְּחוֹת אִלֵּין תִּלַת מְאָה (נ"א ושתין) וּתְמָנְיָן (וחמשה) גִּידִין. מְנָהוֹן חִוָּורִין מִנְהוֹן אוּכְמִין מְנָהוֹן סוּמְקִין. אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא וְאִתְעֲבִידוּ גַּוָּון חַד. אִנּוּן גִּידִין אִתְרְקִימוּ בִּשְׁבַע עֶשְׂרֵה

רְשָׁתוֹת. וְכָל חַד רֶשֶׁת גִּידִין אִקָּרֵי (אתקיימו) אִתְרְקִימוּ דָּא בְּדָא וְנַחֲתִין בְּשִׁפּוּלֵי תְּהוֹמֵי. תְּחוֹת אִלֵּין. תְּרֵין רִשְׁתִּין קַיְימִין כְּחֵיזוּ דְּפַרְזְלָא. וּתְרֵין רִשְׁתִּין אָחֳרָנִין כְּחֵיזוּ דִּנְחָשָׁא. תְּרֵין כָּרְסָוִון קַיְימֵי עֲלַיְיהוּ חַד מִיָּמִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. כָּל אִנּוּן רִשְׁתִּין מִתְחַבְּרָן כְּחָדָא וּמַיִין נָחֲתִין מֵאִנּוּן צִנּוֹרִין וְעָאלִין בְּאִלֵּין רִשְׁתִּין. אִנּוּן תְּרֵי כָּרְסָוִון חַד כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא אוּכְמָא, וְחַד כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא סַסְגּוֹנָא.

אִלֵּין תְּרֵין כָּרְסָוִון כַּד אִנּוּן סָלְקִין סָלְקִין (בחד) בְּהַהוּא כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא אוּכְמָא. וְכַד נָחֲתִין נָחֲתִין בְּהַהוּא כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא סַסְגּוֹנָא.

אִלֵּין תְּרֵין כָּרְסָוִון חַד מִיָּמִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. וְהַהוּא כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא אוּכְמָא מִיָּמִינָא. וְהַהוּא כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא סַסְגּוֹנָא מִשְּׂמָאלָא. כַּד סָלְקִין בְּכֻרְסְיָיא דְּרְקִיעָא אוּכְמָא, מָאִיךְ כֻּרְסְיָיא דְּרְקִיעָא שְׂמָאלָא וְנָחֲתִין בֵּיהּ.

מִתְגַּלְגְּלִין כָּרְסָוִון חַד בְּחַד (ס"א נחתי ונקטין) נָקְטִין כָּל אִנּוּן רִשְׁתִּין בְּגַוַויְיהוּ וְעָאלִין לוֹן בְּשִׁפּוֹלָא דְּתְהוֹמָא תַּתָּאָה. קָאִים חַד כֻּרְסְיָיא וְסָלִיק לְעֵילָא מִכָּל אִנּוּן תְּהוֹמֵי. וְקָאִים כֻּרְסְיָיא אָחֳרָא לְתַתָּא דְּכָל תְּהוֹמֵי. בֵּין תְּרֵין כָּרְסָוִון אִלֵּין מִתְגַּלְגְּלִין כָּל אִנּוּן תְּהוֹמֵי. וְכָל אִנּוּן צִנּוֹרִין אִתְנָעָצוּ בֵּין תְּרֵין כָּרְסָוִון אִלֵּין.

שִׁבְעִין וְחָמֵשׁ (ד"א ל"ג נהורין) צִנּוֹרִין אִנּוּן. שִׁבְעָה אִנּוּן עִלָּאֵי דְּכוֹלָּא. וְכָל אִנּוּן אָחֳרָנִין אֲחִידָן בְּהוּ. וְכֻלְּהוּ נְעִיצֵי בְּגַלְגְּלוֹי דְּהַאי כֻּרְסְיָיא בְּסִטְרָא דָּא. וּנְעִיצִין בְּגַלְגְּלוֹי דְּהַאי כֻּרְסְיָיא בְּסִטְרָא דָּא.

בְּהוֹן מַיִין (נ"א בתהומיא) סָלְקִין וְנַחֲתִין. אִנּוּן דְּנַחֲתִין כָּרָאן בִּתְהוֹמֵי וּבָקְעֵי לוֹן. אִנּוּן דְּסָלְקִין עִלָּאִין בְּאִנּוּן נוּקְבֵי אַבְנִין וְסָלְקִין וּמַלְיָין לִשְׁבַע יַמִּין. עַד כָּאן שִׁבְעָה גְּוונֵי נְהוֹרִין בָּרָזָא עִלָּאָה.

שִׁבְעָה נְהוֹרִין אָחֳרָנִין מִתְפַּלְגִין לְשִׁבְעָה יַמִּים. וְיַמָּא חַד כָּלִיל לוֹן. הַהוּא יַמָּא חַד, אִיהוּ יַמָּא עִלָּאָה דְּכֻלְּהוּ שִׁבַע יַמִּין כְּלִילָן בֵּיהּ.

שִׁבְעָה נְהוֹרִין אִלֵּין עָאלִין לְגוֹ הַהוּא יַמָּא וּמָחָאן לֵיהּ לְיַמָּא (לשבעין) לְשִׁבְעָה סִטְרִין. וְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא אִתְפְּלַג לְשִׁבְעָה נַחֲלִין. כְּדִכְתִיב, (ישעיהו י״א:ט״ו) וְהִכָּהוּ (שמות רמב ב) לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְגוֹ' וְכָל נַחֲלָא וְנַחֲלָא אִתְפְּלַג לְשִׁבְעָה נְהָרִין. וְכָל נַהֲרָא וְנַהֲרָא אִתְפְּלַג לְשִׁבְעָה אֲרְחִין. וְכָל אוֹרְחָא וְאוֹרְחָא אִתְפְּלַג לְשִׁבְעָה שְׁבִילִין. וְכָל מֵימוֹי דְּיַמָּא כֻּלְּהוֹן עָאלִין לְגַוַויְיהוּ.

שִׁבְעָה נְהוֹרִין סָלְקִין וְנָחֲתִין לְשִׁבְעָה סִטְרִין. שִׁבְעָה נְהוֹרִין עִלָּאִין עָאלִין לְגוֹ יַמָּא. שִׁתָּא אִנּוּן וּמֵחַד עִלָּאָה נָפְקֵי. כְּמָה דְּנָטִיל יַמָּא הָכִי פָּלִיג מֵימוֹי לְכָל אִנּוּן יַמִּין. לְכָל אִנּוּן נְהָרִין.

חַד תַּנְינָא לְתַתָּא בִּסְטַר שְׂמָאלָא שָׁאט בְּכָל אִנּוּן נְהָרִין אָתֵי בִּסְטַר קַשְׁקְשׁוֹי כֻּלְהוֹן תַּקִּיפִין כְּפַרְזְלָא וּמָטֵי לְשָׁאבָא וְשָׁאִיב אַתָּרָהּ. וְכָל אִנּוּן נְהוֹרִין אִתְחַשְׁכָן קַמֵּיהּ. פּוּמֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ מְלַהֲטָא אֶשָׁא (חדוד דלישניה) חָדוּד לִישָׁנֵיהּ כְּחַרְבָּא תַּקִּיפָא.

עַד דְּמָטֵי לְמַקְדְּשָׁא גּוֹ יַמָּא וּכְדֵין סָאִיב מַקְדְּשָׁא וְאִתְחַשְׁכָן נְהוֹרִין. וּנְהוֹרִין עִלָּאִין סָלְקִין מִן יַמָּא. כְּדֵין יַמָּא מִתְפַּלְגִין מֵימוֹי בִּסְטַר שְׂמָאלָא וַיַּמָּא קָאפֵי וְלָא נָגְדִין מֵימוֹי.

וְעַל דָּא רָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דִכְתִיב וְהַנַּחַשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהִים. רָזָא דְּחִוְיָא בִּישָׁא נָחִית מֵתַתָּא לְעֵילָּא (ס"י מעילא לתתא) וְהוּא שָׁאט עַל אַפֵּי מַיִין מְרִירָן. וְנָחִית לְאַפְתֵּי לְתַתָּא עַד דְּיִפְלוּן גּוֹ רִשְׁתּוֹי.

הַאי חִוְיָא הִיא מוֹתָא דְעָלְמָא. וְהוּא עָאל בְּמַעוֹי דְּסָתִים דְּבַר נָשׁ, הוּא לִסְטַר שְׂמָאלָא. וְאִית חִוְיָא אַתָּרָא דְחַיֵּי בִּסְטַר יְמִינָא. תַּרְוַוֵיהוּ אָזְלֵי עִמַּיהּ דְּבַר נָשׁ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה דְּהָא כָּל שְׁאַר חֵיוִן דְּחַקְלָא לֵית בְּהוּ חַכִּים לְאַבָאשָׁא כְּהַאי. בְּגִין דְּאִיהוּ זוּהֲמָא דְּדַהֲבָא. וַוי לְמַאן דְּאִתְמְשִׁיךְ אֲבַתְרַיהּ. דְּאִיהוּ גָּרִים לֵיהּ מוֹתָא וּלְכָל דְּאַתְיִין אֲבַתְרַיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ. אָדָם אִמְשִׁיךְ אֲבַתְרַיהּ לְתַתָּא וְנָחִית לְמִנְדַּע בְּכָל מַה דִּלְתַתָּא. כְּמָה דְּנָחִית, הָכִי אִתְמְשִׁיךְ רְעוּתֵיהּ וְאָרְחוֹי אֲבַתְרַיְיהוּ עַד דְּמָטֵין לְהַאי חִוְיָא וְחָמוּ תֵּיאוּבְתֵּיהּ דְּעָלְמָא וְשָׁטוּ אָרְחוֹי בָּאֲתַר דָּא. כְּדֵין קָם וְאִתְמְשִׁיךְ אִיהוּ אֲבַתְרַיְיהוּ דְּאָדָם וְאִתְּתֵיהּ וְאִתְדַּבַּק בְּהוּ וְגָרִים לְהוּ מוֹתָא וּבְכָל דָּרֵי דְּאָתוּ אֲבַתְרַיהּ. עַד דְּמָטוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְסִינַי לָא פָּסַק זוּהֲמָא דִילֵיהּ מֵעָלְמָא. וְהָא אִתְּמַר. כֵּיוָן דְּחָטוּ וְאִתְדַּבְּקוּ בְּאִילָנָא דְּשָׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא לְתַתָּא. מַה כְּתִיב וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל יְיָ אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן. מְהַלֵּךְ אֵין כְּתִיב כָּאן. אֶלָּא מִתְהַלֵּךְ.

פרק פח

תָּא חֲזֵי, עַד לָא חָטָא אָדָם, הֲוָה סָלִיק וְקָאִים בְּחָכְמָה דְּנְהִירוּ עִלָּאָה. וְלָא הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ מֵאִילָנָא דְחַיֵּי. כֵּיוָן דְּאַסְגֵי תֵּיאוּבְתָּא לְמִנְדַּע וּלְנַחֲתָא לְתַתָּא, אִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרַיְיהוּ, עַד דְּאִתְפְּרַשׁ מֵאִילָנָא דְחַיֵּי. וְיָדַע רָע וְשָׁבַק טוֹב. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אַתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע. מַאן דְּאִתְמְשַׁךְ בָּתַר רָע, לֵית לֵיהּ דִּירָה עִם אִילָנָא דְחַיֵּי.

וְעַד לָא חָטְאוּ הֲווּ שָׁמְעִין קָלָא מִלְּעֵילָּא וַהֲווּ יָדְעֵי חָכְמָתָא עִלָּאָה וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמָא דְּזִיהֲרָא עִלָּאָה וְלָא דָחֲלֵי. כֵּיוָן דְּחָטְאוּ אֲפִילּוּ קָלָא דְּלִתַתָּא לָא הֲווֹ יָכְלִין לְמֵיקַם בֵּיהּ.

כְּגַוְונָא דָא עַד לָא חָבוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי אִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא דְּהַאי חִוְיָא. דְּהָא כְּדֵין בְּטוּל יֵצֶר הָרָע הֲוָה מֵעָלְמָא וְדָחוּ לֵיהּ מִנַּיְיהוּ. וּכְדֵין אִתְאֲחִידוּ בְּאִילָנָא דְחַיֵּי וְסָלְקוּ לְעֵילָּא וְלָא נָחֲתוּ לְתַתָּא.

כְּדֵין הֲווּ יָדְעִין וְחָמָאן אִסְפַּקְלַרְיָאן עִלָּאִין וְאִתְנַהֲרִין עֵינַיְיהוּ וְחָדָאן לְמִנְדַּע וּלְמִשְׁמַע. וּכְדֵין חָנַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲגוֹרִין דְּאַתְוָון דִּשְׁמַיָּה קַדִּישָׁא דְּלָא יֵיכוּל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ הַאי חִוְיָא וְלָא יְסָאַב לוֹן כְּקַדְמֵיתָא.

כֵּיוָן דְּחָטְאוּ בָּעֶגֶל אִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין וּנְהוֹרִין עִלָּאִין. וְאִתְעַבְּרוּ מִנַּיְיהוּ אִנּוּן חֲגִירוּ מַזְיְינִין דְּאִתְעַטְּרוּ מִשְׁמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְאַמְשִׁיכוּ עֲלַיְיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא כְּמִלְקַדְמִין וְגָרְמוּ מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וּלְבָתַר מַה כְּתִיב (שמות לג) וַיַּרְא אַהֲרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהִנֵּה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא (שמות י״ד:ל״א) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְכֻלָּהוּ חָמָאן זָהֲרִין עִלָּאִין וּמִתְנַהֲרִין בְּאִסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא דִּכְתִיב, (שמות כ׳:ט״ו) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וְעַל יַמָּא הֲווּ חָמָאן וְלָא דָּחֲלִין דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:ב׳) זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ. לְבָתַר דְּחָטוּ, פְּנֵי הַסַּרְסוּר לָא הֲווּ יְכִלִין לְמֶחֱמֵי דִּכְתִיב (שמות לה) וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

פרק פט

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בֵּהּ (שמות ל״ג:ו׳) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. דְּאִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ אִנּוּן מַזְיְינָן (דאתחברו בהו ד"א דאתחגרו בהון) בְּטוּרָא דְסִינַי בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא. כֵּיוָן דְּאִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ מַה כְּתִיב, (שמות ל״ג:ז׳) וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הִרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מַאי הַאי קְרָא לְגַבֵּי הַאי. אֶלָּא כֵּיוָן דְּיָדַע מֹשֶׁה דְּאִתְעֲבָרוּ מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל אִנּוּן זַיְינִין עִלָּאִין, אָמַר הָא וַדַּאי מִכָּאן וּלְהַלְאָה חִוְיָא בִּישָׁא יֵיתֵי לְדַיְירָא בֵּינַיְיהוּ, וְאִי יְקוּם מַקְדְּשָׁא הָכָא בֵּינַיְיהוּ, יִסְתָּאַב. מִיָּד וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הִרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה. בְּגִין דְּחָמָא מֹשֶׁה דְּהָא כְּדֵין יִשְׁלוֹט חִוְיָא בִּישָׁא מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא.

וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד, וְכִי לָא הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא אֹהֶל מוֹעֵד. אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא אֹהֶל סְתָם, הַשְׁתָּא אֹהֶל מוֹעֵד. מַאי מוֹעֵד. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לְטַב. וְרַבִּי אַבָּא אָמַר לְבִישׁ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לְטַב מַה מוֹעֵד דְּאִיהוּ יוֹם חֶדְוָה דְּסִיהֲרָא דְּאִתּוֹסָפָא בֵּיהּ קִדּוּשָׁה (מה מועד) לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ פְּגִימוּתָא. אוּף הָכָא קָרָא לָהּ בִּשְׁמָא דָּא לְאַחֲזָאָה דְּהָא אִתְרַחֵיק (חויא) אֹהֶל מִבֵּינַיְיהוּ וְלָא אִתְפְּגִים וְעַל דָּא וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד כְּתִיב.

וְרַבִּי אַבָּא אָמַר לְבִישׁ דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה אֹהֶל סְתָם כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ל״ג:כ׳) אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתֵדוֹתָיו לָנֶצַח. וְהַשְׁתָּא אֹהֶל מוֹעֵד. בְּקַדְמֵיתָא לְמֵיהַב חַיִּין אָרוּכִין לְעָלְמִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ מוֹתָא. מִכָּאן וּלְהַלְאָה אֹהֶל מוֹעֵד כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל׳:כ״ג) וּבֵית מוֹעֵד לְכָל חָי. הַשְׁתָּא אִתְיְיהִיב בֵּיהּ זִמְנָא וְחַיִּין קְצוּבִין לְעָלְמָא. בְּקַדְמֵיתָא לָא אִתְפְּגִים, וְהַשְׁתָּא אִתְפְּגִים. בְּקַדְמֵיתָא חַבְרוּתָא וְזִווּגָא דְּסִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא דְּלָא יַעֲדוּן.

הַשְׁתָּא אוֹהֶל מוֹעֵד זוּוְגָא דִלְהוֹן מִזְמַן לְזִמַן. וּבְגִינֵי כָךְ וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד מַה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב לֵילְיָא חַד וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וַהֲווּ יַתְבֵי קַמֵּיהּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָא כְּתִיב, (שמות ל"ג:ו') וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב, וְקַאֲמְרִינָן דְּגָרְמוּ מוֹתָא עֲלַיְיהוּ מֵהַהוּא זִמְנָא וּלְעֵילָא, וְשַׁלִּיט בְּהוּ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאַעְדּוּ לֵיהּ מִנַּיְיהוּ בְּקַדְמִיתָא. יִשְׂרָאֵל תֵּינַח. יְהוֹשֻׁעַ דְּלָא חָטָא, אַעֲדֵי (ד"א אתעדי) מִנַּיהּ הַהוּא זַיְינָא עִלָּאָה דְּקַבִּיל עִמְּהוֹן בְּטוּרָא דְסִינַי אוֹ לָא.

אִי תֵּימָא דְּלָא אַעֲדֵי (ד"א אתעדי) מִנַּיהּ, אִי הָכִי אַמַּאי מִית כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. אִי תֵּימָא דְּאִתְעַדֵּי מִנַּיהּ, אַמַּאי. וְהָא לָא חָטָא. דְּהָא אִיהוּ עִם מֹשֶׁה הֲוָה בְּשַׁעֲתָא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא (ד"א ל"ג דהא) דְּלָא קַבִּיל הַהוּא עִטְרָא בְּטוּרָא דְסִינַי כְּמָה דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל, אַמַּאי. פְּתַח וְאֱמַר, (תהילים י"א:ז') כִּי צַדִּיק יְיָ צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָּנָיו. הַאי קְרָא אֲמְרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָיא מַאי דְּקָאֲמְרוּ. אֲבָל כִּי צַדִּיק יְיָ, צַדִּיק הוּא וּשְׁמֵיהּ צַדִּיק, וּבְגִינֵי כָךְ צְדָקוֹת אָהֵב. יָשָׁר, אִיהוּ יָשָׁר. כְּמָא דְּאַתְּ אָמֵר צַדִּיק וְיָשָׁר. וְעַל דָּא יֶחֱזוּ פָּנָיו כָּל בְּנֵי עָלְמָא וִיתַקְּנוּ אַרְחַיְיהוּ לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר כְּדְקָא יָאוּת. תָּא חֲזֵי, כַּד דָּאִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא לָא דָּן לֵיהּ אֶלָּא לְפוּם רוּבָּן דִּבְנֵי נָשָׁא.

וְתָא חֲזֵי, כַּד חָב אָדָם בְּאִילָּנָא דְּאָכַל מִנַּיהּ, גָּרַם לְהַהוּא אִילָּנָא דְּשָׁרֵי בֵּיהּ מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. וְגָרִים פְּגִימוּ לְאַפְרָשָׁא אִתְתָא מִבַּעְלָהּ. וְקָאִים חוֹבָה דִּפְגִימוּ דָּא בְּסִיהֲרָא עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי. כֵּיוָן דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי אִתְעֲבַר הַהוּא פְּגִימוּ דְּסִיהֲרָא וְקָיְימָא לְאַנְהָרָא תְּדִיר.

כֵּיוָן דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל בָּעֶגְלָא, תָּבַת כְּמִלְקַדְמִין סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא. וְשַׁלְטָא חִוְיָא בִּישָׁא וְאָחִיד בֵּהּ וּמְשִׁיךְ לָהּ לְגַבֵּיהּ. וְכַד יָדַע מֹשֶׁה דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ אִנּוּן זַיְינִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, יָדַע וַדַּאי דְּהָא חִוְיָא אָחִיד בֵּיהּ בְּסִיהֲרָא לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְגַבֵּיהּ וְאִתְפַּגְמַת. כְּדֵין אַפִּיק לָהּ לְבַר.

וְכֵיוָן דְּקָיְימָא לְאִתְפַּגְמָא אַף עַל גַּב דְּיהוֹשֻׁעַ קָאִים בְּעִטְרָא דְזַיְינִין דִּילֵיהּ, כֵּיוָן דִּפְגִימֵי שַׁרְיָא בָּהּ וְאִתְהַדְּרַת כְּמָה דְּאִתְפְּגִימַת בְּחוֹבָא דְאָדָם, לָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְאִתְקָיְימָא. בַּר מֹשֶׁה דְּהֲוָה שַׁלִּיט בָּהּ וּמוֹתֵיהּ הֲוָה בְּסִטְרָא אָחֳרָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא לָא הֲוָה רְשׁוּ בָּהּ לְקָיְימָא לְיהוֹשֻׁעַ תְּדִיר וְלָא לְאָחֳרָא. וְעַל כָּךְ אֹהֶל מוֹעֵד קָרֵי לֵיהּ. אֹהֶל דְּהָא שַׁרְיָא בֵּיהּ זְמַן קְצִיב לְכָל עָלְמָא.

וְעַל דָּא רָזָא דְמִלָּה, אִית יָמִינָא לְעֵילָּא וְאִית יָמִינָא לְתַתָּא. אִית שְׂמָאלָא לְעֵילָּא וְאִית שְׂמָאלָא לְתַתָּא. אִית יָמִינָא לְעֵילָּא בְּקְדֻשָּׁה עִלָּאָה. וְאִית יָמִינָא לְתַתָּא דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא אָחֳרָא.

אִית שְׂמָאלָא לְעֵילָּא בְּקְדֻשָּׁה עִלָּאָה לְאַתְעָרָא רְחִימוּתָא לְאִתְקַשְּׁרָא סִיהֲרָא בְּאֲתַר קַדִּישָׁא לְעֵילָּא לְאִתְנַהֲרָא. וְאִית שְׂמָאלָא לְתַתָּא דְּאַפְרִישׁ רְחִימוּתָא דִלְעֵילָּא וְאַפְרִישׁ לָהּ מִלְאַנְהָרָא בְּשִׁמְשָׁא וּלְאִתְקְרְבָא בַּהֲדֵיהּ. וְדָא הוּא סִטְרָא דְחִוְיָא בִישָׁא.

דְּכַד שְׂמָאלָא דָא דִלְתַתָּא אִתְעָרַת כְּדֵין מָשִׁיךְ לָהּ לְסִיהֲרָא וְאַפְרִישׁ לָהּ מִלְעֵילָּא וְאִתְחַשְׁכַת נְהוֹרָאָה וְאִתְדַּבְּקַת בְּחִוְיָא בִישָׁא. וּכְדֵין שְׁאִיבַת מוֹתָא לְתַתָּא לְכֹלָּא וְאִתְדַּבְּקַת בְּחִוְיָא וְאִתְרְחִקַת מֵאִילָנָא דְחַיָּיא.

וְעַל דָּא גָּרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. וְדָא הוּא דִּכְדֵין אִסְתָּאֲבַת מַקְדְּשָׁא עַד זְמַן קְצִיב דְּאִתְקַנַּת סִיהֲרָא וְתָבַת לְאַנְהָרָא וְדָא הוּא אֹהֶל מוֹעֵד. וְעַל דָּא יְהוֹשֻׁעַ לָא מִית אֶלָּא בְּעִיטָא שֶׁל נָחָשׁ דָּא דְּקָרִיב וּפָגִים מַשְׁכְּנָא כְּדְקַדְמִיתָא.

וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (שמות ל"ג:י"א) וַיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל. דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ נַעַר לְתַתָּא לְקַבָּלָא נְהוֹרָא, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל. כְּמָה דְּאִתְפְּגִים דָּא הָכִי נָמֵי אִתְפְּגִים דָּא. אַף עַל גַּב דְּזַיְינָא קַדִּישָׁא הֲוָה לֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְפְּגִים סִיהֲרָא הָכִי הוּא וַדַּאי לָא אִשְׁתְּזִיב בִּלְחוֹדוֹי מִנַּיְהּ מֵהַהוּא גַּוונָא מַמָּשׁ.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוונָא דָא כֵּיוָן דְּחָב אָדָם נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִנַּיְהּ אנוּן זַיְינֵי אַתְוָון נְהִירִין קַדִּישִׁין דְּאַעְטַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְדֵין דְּחֲלוּ וְיָדְעוּ דְּהָא אִתְפַּשְׁטוּ מִנַּיְיהוּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֵּדְעוּ כִּי עֵרוּמִים הֵם. בְּקַדְמִיתָא הֲווּ מִתְלַבְּשָׁן בְּאנוּן כִּתְרֵי יְקָר מְזַיְינִין דְּאנוּן חֵירוּ מִכֹּלָּא. כֵּיוָן דְּחָבוּ אִתְפַּשְׁטוּ מִנַּיְיהוּ. וּכְדֵין יָדַע דְּהָא מוֹתָא קָרֵי לוֹן. וְיָדְעוּ דְּאִתְפְּשִׁיטוּ מֵחֵירוּ דְּכֹלָּא. וְנָרְמוּ מוֹתָא לוֹן וּלְכָל עָלְמָא,

פרק צ

וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה הָא (לו ב) אוֹקִימְנָא דְּאוֹלִיפוּ כָּל זַיְינֵי חֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין וַאֲחִידוּ בְּהַאי דְּלָתַתָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְגְּרַע זִקִיפוּ וְקוֹמָה דְּאָדָם מֵאָה אַמִּין. וּכְדֵין אִתְעֲבִיד פִּרוּדָא וְקָאִים אָדָם בְּדִינָא וְאִתְלַטְיָא אַרְעָא וְהָא אוֹקִימְנָא:

פרק צא

וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לָא יְדַעְנָא מָאן עָבִיד תֵּרוּכִין לְמָאן. אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד תֵּרוּכִין לְאָדָם אִי לָא. אֲבָל מִלָּה אִתְהַפִּיךְ וַיְגָרֶשׁ אֶת, אֶ"ת דַּיְיקָא. וּמָאן גֵּרַשׁ אֶת, הָאָדָם. הָאָדָם וַדַּאי גֵּרַשׁ אֶת.

וּבְגִין דָּא כְּתִיב וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְיָ אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן. אַמַּאי וַיְשַׁלְּחֵהוּ, בְּגִין דְּגָרֵשׁ אָדָם אֶת כִּדְקָאֲמָרַן. וַיַּשְׁכֵּן, אִיהוּ אַשְׁרֵי לוֹן בְּאֲתַר דָּא דְּאִיהוּ גָּרִים וְסָתִים אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין וְאַשְׁרֵי דִּינִין עַל עָלְמָא וְאַמְשִׁיךְ לְוָוטִין מֵהַהוּא יוֹמָא וּלְעֵילָא.

וְאֶת לַהַט הַמִּתְהַפֶּכֶת, כָּל אִנּוּן דְּשָׁרְיָין בְּקוֹזְפֵי דִּינִין עַל עָלְמָא, דְּמִתְהַפְּכִין לְגָוָונִין סַגִּיאִין בְּגִין לְאִתְפָּרָעָא מֵעָלְמָא. לְזִמְנִין גּוּבְרִין לְזִמְנִין נָשִׁין לְזִמְנִין אֶשָּׁא מְלַהֶטָא וּלְזִמְנִין רוּחִין דְּלֵית מָאן דְּקָאִים בְּהוּ. וְכָל דָּא לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים דְּלָא יוֹסִיפוּן לְאַבָאשָׁא כְּקַדְמֵיתָא.

לַהַט הַחֶרֶב, אִנּוּן דְּמְלַהֲטָאן אֶשָּׁא וְקוֹסְטִירִי עַל רֵאשֵׁיהוֹן דְּרַשִּׁיעַיָּא וְחַיָּיבַיָּא. וּמִתְהַפְּכִין גָּוונִין לְכַמָּה זְיִינִין לְפוּם אַרְחַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא לַהַט כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ג׳:י״ט) וְלֶהָט אוֹתָם הַיּוֹם הַבָּא וְגוֹ' וְהָא אוּקְמָר. הַחֶרֶב דָּא חֶרֶב לַה' כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה לה) חֶרֶב לַה' מְלֵאָה דָם וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לַהַט הַחֶרֶב (אפילו) כָּל אִנּוּן קַסְטָרִין דִּלְתַתָּא דְּמִתְהַפְּכִין מִדְּיוֹקְנָא לְדְיוֹקְנָא כֻּלְהוֹן מְמַנָּן עַל עָלְמָא לְאַבָאשָׁא וּלְאַסְטָאָה לוֹן לְחַיָּיבֵי עָלְמָא דְּעָבְרִין עַל פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהוֹן.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּחָב אָדָם אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ כַּמָּה זְיִינִין בִּישִׁין וְכַמָּה גַּרְדִּינִי נְמוּסִין וְדָחִיל מִכֻּלְהוּ וְלָא יָכִיל לְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ. שְׁלֹמֹה יָדַע חָכְמְתָא עִלָּאָה וְשַׁוֵּי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִטָּרָא דְּמַלְכוּתָא וְהָווּ דָּחֲלוּ מִנֵּיהּ כָּל עָלְמָא. כֵּיוָן דְּחָב אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ כַּמָּה זְיִינִין בִּישִׁין וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין וְדָחִיל מִכֻּלְהוּ וּכְדֵין יָכִילוּ לְאַבָאשָׁא לֵיהּ וּמַה דְּהָווּ בִּידֵיהּ נְטָלוּ מִנֵּיהּ.

וְעַל דָּא בְּמָה דְּאָזִיל בַּר נָשׁ וּבְהַהוּא אֲרְחָא דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, הָכִי מַשְׁיךְ עֲלֵיהּ חֵילָא מְמַנָּא דְּאָזִיל לְקָבְלֵיהּ. כְּךְ אָדָם הָווּ מַשְׁיךְ עֲלֵיהּ חֵילָא אָחֳרָא מְסָאֲב. דְּסָאִיב לֵיהּ וּלְכָל בְּנֵי עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד חָב אָדָם מַשְׁיךְ עֲלֵיהּ חֵילָא מְסָאֲבָא וְסָאִיב לֵיהּ וּלְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְהַאי הוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאִיהוּ מְסָאֵב וְסָאִיב עָלְמָא. דְּתָנְינָן כַּד אַפִּיק נְשְׁמָתִין מִבְּנֵי נָשָׁא, אִשְׁתַּאַר מִנֵּיהּ גּוּפָא מְסָאֵב וְסָאִיב בֵּיתָא. וְסָאִיב לְכָל אִנּוּן דִּמְקָרְבִין בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר י״ט:י״א) הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת וְגוֹ'.

וְעַל דָּא כֵּיוָן דְּאִיהוּ נָטִיל נְשְׁמְתָא וְסָאִיב גּוּפָא כְּדֵין אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְכָל אִנּוּן סִטְרֵי מְסָאֲבָן לְשָׁרְיָא עֲלוֹי. דְּהָא הַהוּא גּוּפָא אִסְתָּאַב מִסִּטְרָא דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּשָׁרְיָא עֲלוֹי. וְעַל דָּא בְּכָל אֲתַר דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא שָׁאֲרֵי מְסָאֵב לֵיהּ וְאִסְתָּאַב.

וְתָא חֲזֵי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא בְּשַׁעֲתָא דְּנַיְימֵי עַל עַרְסַיְיהוּ בְּלֵילְיָא, וְלֵילְיָא פָּרִישׁ גַּדְפָּהָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמֵי טַעֲמָא דְּמוֹתָא. וּמִגּוֹ דְּטַעֲמֵי טַעֲמָא דְּמוֹתָא הַאי רוּחָא מְסָאֲבָא שַׁטְיָא עַל עָלְמָא וְסָאִיב (על) עָלְמָא (ד"א ל"ג בגו קפטרא דיליה) וְשָׁרְיָא עַל יְדוֹי דְּבַר נָשׁ וְאִסְתָּאַב.

וְכַד אִתְעַר וְאִתְהַדַּר לֵיהּ נִשְׁמָתֵיהּ, בְּכָל מַה דְּיִקְרַב בִּידוֹי כֻּלְּהוּ מְסָאֲבֵי, בְּגִין דְּשָׁרְיָא עֲלַיְיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וְעַל דָּא לָא יִסַּב בַּר נָשׁ מָנוֹי לְאַלְבָּשָׁא מִמָּאן דְּלָא נָטִיל יְדוֹי. דְּהָא אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ הַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא וְאִסְתָּאַב. וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְהַאי רוּחַ מְסָאֲבָא לְשָׁרְיָא בְּכָל אֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח רְשִׁימוּ מִסִּטְרֵיהּ.

וְעַל דָּא לָא יִטּוֹל יְדוֹי בַּר נָשׁ מִמָּאן דְּלָא נָטִיל יְדוֹי בְּגִין דְּאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ הַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא וְקַבִּיל לֵיהּ הַאי דְּנָטַל מַיָּא מִנֵּיהּ וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְשָׁרְיָא עֲלוֹי דְּבַר נָשׁ. בְּגִין כָּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא בְּכָל סִטְרוֹי מִסִּטְרָא דְהַאי חִוְיָא בִּישָׁא דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲלוֹי. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מֵעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ (וכדין) (ד״א וכתיב) (ישעיה כב) בְּלַע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ׳:

פרק צב

וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וְגוֹ׳. רַבִּי אַבָּא פָּתַח (ואמר) (קהלת ג׳:כ״א) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. הַאי קְרָא כַּמָּה גְּוָונִין אִית בֵּיהּ. וְהָכִי הוּא כָּל מִלּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא כַּמָּה גְּוָונִין בְּכָל חַד וְחַד וְכֻלְּהוּ יָאוּת וְהָכִי אִנּוּן. וְכָל אוֹרַיְיתָא מִתְפָּרְשָׁא בְּשִׁבְעִין אַנְפִּין. לָקֵבִיל שִׁבְעִין סִטְרִין וְשִׁבְעִין עַנְפִּין. וְהָכִי הוּא בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. וְכָל מַאי דְּנָפִיק מִכָּל מִלָּה וּמִלָּה כַּמָּה גְּוָונִין אִתְפַּרְשָׁן מִנֵּיהּ לְכָל סִטְרִין.

תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, הוּא אָזִיל לִימִינָא, וְאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה מֵעֵילָא. וְהַאי רוּחַ סָלִיק בִּרְעוּתָא קַדִּישָׁא לְאִתְאַחָדָא לְעֵילָא וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה דְּלָא אִתְעַדֵּי מִנֵּיהּ.

וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרַח בִּישׁ וְסָטֵי אָרְחוֹי, הוּא אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא דְּלִסְטַר שְׂמָאלָא, וְסָאִיב לֵיהּ וְאִסְתָּאַב בֵּיהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא י״א:מ״ג) וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם. אֲתָא לְאִסְתָּאֲבָא מְסָאֲבִין לֵיהּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט וְאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה וְאִתְדַּבִּיק בֵּיהּ, בְּרָא דְיוֹלִיד וְיִפּוֹק מִנֵּיהּ לְעָלְמָא, הוּא מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה עִלָּאָה, וִיהֵא קַדִּישׁ בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהּ. כְּמָה דִכְתִיב, (ויקרא כ׳:ז׳) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים וְגוֹ׳.

וְכַד אִיהוּ אָזִיל בִּסְטַר שְׂמָאלָא, וְאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא וְאִתְדְּבַק בֵּיהּ, בְּרָא דְּיִפּוֹק מִנֵּיהּ לְעָלְמָא הוּא אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבוּ וְיִסְתָּאַב בִּמְסָאֲבוּ דְּהַהוּא סִטְרָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה. כַּד אִיהוּ בְּאִתְדַּבְּקוּת שְׂמָאלָא הַהוּא סִטְרָא שְׂמָאלָא דְּאִיהוּ רוּחַ מְסָאֲבוּ סָלְקָא הִיא לְעֵילָא. וְכַד אִיהוּ בְּאִתְדַּבְּקוּת שְׂמָאלָא הַהוּא סִטְרָא שְׂמָאלָא דְּאִיהוּ רוּחַ מְסָאֲבוּ

נָחִית מֵעֵילָא לְתַתָּא וְשַׁוֵּי דִּיוּרֵיהּ בְּבַר נָשׁ וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ. וּבְרָא (ומה) דְּאוֹלִיד בְּהַהוּא (רוח) מְסָאֲבוּ אִיהוּ הֲוֵי בְּרֵיהּ מֵהַהוּא רוּחַ מְסָאַב אִיהוּ הַהוּא בְּרָא.

אָדָם אִתְדַּבַּק בְּהַהוּא רוּחַ מְסָאַב וְאִתְּתֵיהּ אִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא וְנָטְלַת וְקַבִּילַת הַהוּא זוּהֲמָא מִנֵּיהּ אוֹלִיד בַּר. הַאי בְּרָא בְּרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא אִיהוּ. וְעַל דָּא תְּרֵין בְּנִין הֲווּ. חַד מֵהַהוּא רוּחַ מְסָאַב וְחַד כַּד תָּב אָדָם בִּתְיוּבְתָּא. וּבְגִינֵי כָךְ הַאי מִסְטְרָא מְסָאֲבָא. (ודא ד"א והאי) מִסְטְרָא דְכְיָיא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר בְּשַׁעֲתָא דְּאַטִּיל נָחָשׁ הַהוּא זוּהֲמָא בָּהּ בְּחַוָּה קַבִּילַת לֵיהּ. וְכַד אִשְׁתַּמַּשׁ עִמָּהּ אָדָם אוֹלִידַת תְּרֵין בְּנִין. חַד מֵהַהוּא סִטְרָא מְסָאֲבָא וְחַד מִסִּטְרָא דְּאָדָם. וְהֲוֵי דְּמֵי הֶבֶל בְּדִיוּקְנָא דְּלְעֵילָא וְקַיִן בְּדִיוּקְנָא דִּלְתַתָּא. וּבְגִין כָּךְ אִתְפְּרְשׁוּ אַרְחַיְיהוּ דָּא מִן דָּא.

וַדַּאי קַיִן בְּרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא הֲוָה דְּאִיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא. (והבל ברא דאדם) הֲוָה. וּבְגִין דְּקַיִן אֲתָא מִסִּטְרָא דְּמַלְאֲךְ הַמָּוֶת קָטִיל לֵיהּ לְאָחִיו. וְהוּא בְּסִטְרָא דִּילֵיהּ. וּמִנֵּיהּ כָּל מְדוֹרִין בִּישִׁין וּמַזִּיקִין וְשֵׁדִין וְרוּחִין אַתְיָין לְעָלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, קַיִן, קִינָא דְּמִדּוֹרִין בִּישִׁין דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא לְעָלְמָא. וּלְבָתַר אַיְיתִיאוּ קָרְבָּנָא. דָּא אַקְרִיב מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ וְדָא אַקְרִיב מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה וְגו'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, מַאי מִקֵּץ יָמִים, דָּא הוּא קֵץ כָּל בָּשָׂר. וּמָאן אִיהוּ דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת.

וְקַיִן מֵהַהוּא קֵץ יָמִים אַיְיתֵי קָרְבָּנָא. דַּיְיקָא דְּקַאֲמַר מִקֵּץ יָמִים וְלָא אָמַר מִקֵּץ יָמִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתוּב בְּדָנִיֵּאל (דניאל י"ב:י"ג) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמוֹד לְגוֹרָלְךָ. אָמַר לֵיהּ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. אָמַר לֵיהּ לְקֵץ הַיָּמִין. וְקַיִן מִקֵּץ הַיָּמִים אַיְיתֵי,

וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה. כְּמָא דְאָתְּ אָמַר וּמִפְּרִי הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִפְּרִי הָאֲדָמָה כְּמָא דְאָתְּ אָמַר, (ישעיהו ג':י"א) אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו וְגו'. (כי פרי מעלליהם יאכלו. פרי מעלליהם יאכלו דא מלאך המות יאכלו) (נ"א גמול ידיו דא מלאך המות. יעשה לו דאתמשך) עֲלַיְיהוּ וְיִתְדַּבַּק בְּהוּ לְקַטְלָא לוֹן וּלְסָאֲבָא לוֹן. וְעַל דָּא קַיִן אַקְרִיב מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ.

וְהֶבֶל הֲבִיא גַּם הוּא מִבְּכוֹרוֹת לְאַסְגָּאָה סִטְרָא עִלָּאָה דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא קְדוּשָׁתָא (ד"א מסטרא קדישא). וּבְגִינֵי כָךְ וַיִּשַׁע יְיָ אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. לָא קַבִּיל (לון) (ד"א ליה) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד. וַיִּפְּלוּ פָּנָיו דְּהָא לָא אִתְקַבִּילוּ אַנְפּוֹי, אִנּוּן אַנְפִּין דְּסִטְרוֹי וְקַבִּיל לֵיהּ לְהֶבֶל.

וּבְגִינֵי כָךְ כָּתוּב וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה דָּא אִתְתָא. כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר (דברים כ״ב:כ״ז) כִּי בַּשָּׂדֶה מְצָאָהּ, וְקַיִן קָנֵי עַל נוּקְבָא יְתֵירָה דְּאִתְיְלִידַת עִם הֶבֶל דְּכְתִיב וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת וְהָא אִתְּמָר:

פרק צג

הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת כְּמָה דְאִתְּמָר. אֲבָל שְׂאֵת כְּדְאָמַר רַבִּי אַבָּא שְׂאֵת תִּסְתַּלֵּק לְעֵילָּא וְלָא תֵּיחוֹת לְתַתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי מִלָּה הַשְׁתָּא אִתְּמָר וְיָאוּת הוּא. אֲבָל הָכִי שְׁמַעְנָא שְׂאֵת יְסַלֵּק מִינָךְ וְיִשְׁבּוֹק לָךְ אִתְדַּבְּקוּתָא דָּא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא.

וְאִי לָא לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ. מַאי לַפֶּתַח דָּא דִינָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ פִּתְחָא דְּכֹלָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמֵר (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. חַטָּאת רוֹבֵץ הַהוּא סִטְרָא דְּאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ וְאִתְמַשְּׁכַת עָלָךְ יְהֵא נָטִיר לָךְ לְאִתְפָּרְעָא מִנָּךְ כְּתַרְגּוּמָא.

פרק צד

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקָטִיל קַיִן לְהֶבֶל, לָא הֲוָה יָדַע הֵיךְ (נפיק) (ד"א יפיק) נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ. וְהֲוָה נָשִׁיךְ לֵיהּ בְּשִׁינֵיהּ כְּחִוְיָא. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא לַיְיט לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהֲוָה אָזִיל לְכָל סִטְרֵי עָלְמָא, וְלָא הֲוָה אֲתַר דְּמְקַבֵּל לֵיהּ. עַד דְּאַטְפַּח עַל רֵישֵׁיהּ וְתָב קַמֵּי מָארֵיהּ. וְקַבִּילַת לֵיהּ אַרְעָא בְּמָדוֹרָא לְתַתָּא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר אַרְעָא קַבִּילַת לֵיהּ לְמֵיהַךְ בָּהּ דְּכְתִיב וַיָּשֶׂם יְיָ לְקַיִן אוֹת. רַבִּי יִצְחָק אָמַר לָאו הָכִי. אֶלָּא לְתַתָּא קַבִּילַת לֵיהּ אַרְעָא בְּמָדוֹרָא חָדָא דְּתַחְווֹתָהּ דְּכְתִיב הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה גּוֹרֶשׁ. אֲבָל לְתַתָּא לָא גּוֹרֶשׁ.

וּבְאָן אֲתַר קַבִּילַת לֵיהּ אַרְעָא, בְּאַרְקָא. וְכָל אִנּוּן דְּדָיְירֵי תַּמָּן עֲלֵיהוֹן כְּתִיב (ירמיהו י׳:י״א) יֵאבְדוּ מֵאַרְעָא וּמִתְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה. וְתַמָּן שַׁוֵּי מְדוֹרֵיהּ. וְהַיְינוּ דְּכְתִיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד קִדְמַת עֵדֶן.

תּוֹסֶפְתָּא כֵּיוָן דְּאָמַר קַיִן גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא, מָחַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פַּלְגוּ מֵעוֹנְשֵׁיהּ. בְּגִין דְּגָזַר עָלֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא וְאָמַר לֵיהּ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ וְהַשְׁתָּא אִשְׁתָּאַר בְּנוֹד בִּלְחוֹדוֹי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה, וגו; כְּלוֹמַר דְּכַד נָפַק מִן קַדָּם ה"הֲוָה בְּגִין לְמֶהֱוִי נָד בְּאַרְעָא וְלָא נָע.

וְעוֹד אָמְרוּ כַּד נָפַק קַיִן מִן קֳדָם ה"אָמַר לוֹ אָדָם בְּרִי מָה אִתְעֲבִיד עַל דִּינָךְ. אָמַר לוֹ קַיִן אֲבָא כְּבָר אִתְבַּשְׁרִית דִּמְחַל לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּנוֹד בִּלְחוֹדוֹי. אָמַר לוֹ הֵיאַךְ הוּא. אָמַר לוֹ בְּגִין דְּתָבִית וְאוֹדִית קֳמֵיהּ. אָמַר אָדָם וכִי דִּין הוּא רַב וְתַקִּיף חֵילָא דִּתְשׁוּבָה וְאֲנָא לָא יָדַיעַת. שָׁרָא לְשַׁבְּחָא לְמָרֵיהּ וּלְאוֹדָאָה לֵיהּ פָּתַח וְאָמַר, (תהילים צ״ב:א׳-ב׳) מִזְמוֹר שִׁיר

לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַה; כְּלוֹמַר טוֹב לְשַׁבָּחָא וּלְאָתְבָּא וּלְאוֹדָאָה קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (עד כאן תוספתא)

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק מַהֲהִיא שַׁעֲתָא דְּקָטִיל קַיִן לְהֶבֶל, דְּאִתְפְּרַשׁ (ד"א אתפרש) אָדָם מֵאִתְּתֵיהּ. תְּרֵין רוּחִין נוּקְבִין הֲווּ אַתְיָין וּמִזְדַּוְּגָן עִמֵּיהּ, וְאוֹלִיד רוּחִין וְשֵׁדִין דְּשָׁאטָן בְּעָלְמָא.

וְלָא תִּקְשֵׁי לָךְ הַאי. דְּהָא בַּר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּחֶלְמֵיהּ אַתְיָין רוּחִין נוּקְבִין וְחַיְיכָן עִמֵּיהּ וּמִתְחַמְּמָן מִנַּיְיהוּ וְאוֹלִידִין לְבָתַר. וְאִלֵּין אִקְרוּן נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם. וְלָא מִתְהַפְּכָן אֶלָּא לִדְיוֹקְנֵי בְּנֵי נָשָׁא. וְלֵית לוֹן שַׁעֲרִין בְּרֵישָׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה (שמואל ב ז׳:י״ד) וְהוֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם. וְאֲפִילּוּ כְּהַאי גַּוְונָא רוּחִין דְּכוּרִין אַתְיָין לְנָשֵׁי עָלְמָא וּמִתְעַבְּרָן מִנַּיְיהוּ וְאוֹלִידָן רוּחִין. וְכֻלְּהוֹן נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם אִקְרוּן.

בָּתַר מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין אִתְלַבַּשׁ אָדָם בְּקִינוּיָא וְאִתְחַבַּר בְּאִתְּתֵיהּ וְאוֹלִיד בַּר וּקְרָא שְׁמֵיהּ שֵׁ"ת. רָזָא דְּסוֹפָא דְּאַתְוָון בְּקִיטְרֵי גְּלִיפָן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רָזָא דְּרוּחָא דְּאִתְאֲבִיד דְּאִתְלַבַּשׁ בְּגוּפָא (דארעא) אָחֳרָא בְּעָלְמָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּתִיב וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ (עי' בסי' ט) כְּצַלְמוֹ מַשְׁמַע דִּבְנִין אָחֳרָנִין לָא הֲווּ (בדמותו כצלמו ומלה דא הוא) בְּדִיוּקְנָא דִילֵיהּ. וְדָא בִּדְמוּתוֹ בְּתִיקוּנָא דְּגוּפָא וּבְתִיקוּנָא דְּנַפְשָׁא בְּאַרַח מֵישָׁר. (נ"א ומלה דא הוא כמה דאתמר. ואמר רבי אבא משמיה דרבי ייסא) כְּמָה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יֵיבָא סָבָא בְּנִין אָחֳרָנִין בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּזוּהֲמָא דְּנָחָשׁ וְהַהוּא דְּרָכִיב בֵּיהּ דְּאִיהוּ סמאל הֲווּ. וּבְגִינֵי כָךְ לָא הֲוָה בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם. וְאִי תֵּימָא הָא אֲמַרְתְּ דְּהֶבֶל מִסִּטְרָא אָחֳרָא הֲוָה. הָכִי הוּא. אֲבָל תַּרְוַוֵיהוּ לָא הֲווּ בְּדִיוּקְנָא דִּלְתַתָּא.

אָמַר (ד"א ליה) רַבִּי יוֹסֵי וְהָא כְּתִיב וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן. וְלָא (ד"א אמר ליה הכי הוא. אבל תרוויהו לא הוו בדיוקניה. דלא) כְּתִיב וַיּוֹלֶד אֶת קַיִן. וְאֲפִילּוּ בְּהֶבֶל לָא כְּתִיב וַיּוֹלֶד אֶלָּא וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל. וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה. אֲבָל בְּהַאי מַה כְּתִיב, וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין אִתְפְּרַשׁ אָדָם מֵאִתְּתֵיהּ. וְכָל אִנּוּן מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין הֲוָה אוֹלִיד רוּחִין וְשֵׁדִין בְּעָלְמָא. בְּגִין הַהוּא חֵילָא דְּזוּהֲמָא דְּהֲוָה שָׁאִיב בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָסִיל מִנֵּיהּ הַהוּא זוּהֲמָא, תָּב וְקַנִּי (דאעדי) לְאִנְתְּתֵיהּ וְאוֹלִיד בַּר. כְּדֵין כְּתִיב וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ.

תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּאָזִיל לְסָטַר שְׁמָאלָא וְסָאִיב אָרְחוֹי, כָּל רוּחֵי מְסָאֲבֵי מָשִׁיךְ עַל גַּרְמֵיהּ וְרוּחַ מְסָאֲב אִתְדַּבַּק בֵּיהּ וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ. וְאִתְדַּבְּקוּתָא (דיליה) דְּהַהוּא רוּחָא מְסָאֲב הֲוֵי בְּהַאי בַּר נָשׁ וְלָא בְּאָחֳרָא. וּבְגִינֵי כָךְ אִתְדַּבְּקוּתָא דִּלְהוֹן לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּאִנּוּן דְּמִתְדַּבְּקִין

בְּהוּ. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דְּאָזְלֵי בְּאוֹרַח מֵישָׁר וְאִנּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט וּבְנֵיהוֹן זַכָּאִין בְּעָלְמָא וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי ב׳:כ״א) כִּי יְשָׁרִים יִשְׁכְּנוּ אָרֶץ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא מַאי דִּכְתִיב וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה. מַאי אִירְיָא הָכָא דְּקָאָמַר קְרָא דִּשְׁמָהּ נַעֲמָה. אֶלָּא בְּגִין דְּטָעֲיִין בְּנֵי נָשָׁא אֲבַתְרָהּ וְאַפִּילּוּ רוּחִין וְשֵׁדִין. רַבִּי יִצְחָק אָמַר אִנּוּן בְּנֵי הָאֱלֹהִים עַזָּא וַעֲזָאֵל טָעוּ בַּתָּרָהּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר אִמָּן שֶׁל שֵׁדִים הֲוַת. דְּמִסְטְרָא דְקַיִן נָפְקַת. וְהִיא אִתְמַנַּת עַל לֵילְיָא (עם לילית) בְּאַסְכָּרָה דְּרַבְיֵי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא וְהָא אָמַר מַר דְּהִיא אִתְמַנַּת לְחַיְיכָא בִּבְנֵי נָשָׁא. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי דְּהָא אִיהִי אַתְיַית וְחַיְיכַאת בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, וּלְזִמְנִין דְּאוֹלִידַת רוּחִין בְּעָלְמָא מִנַּיְיהוּ וְעַד כָּאן אִיהִי קָיְימַת לְחַיְיכָא בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא וְהָא אִנּוּן מַתְיָן (קל א) כִּבְנֵי נָשָׁא, מַאי טַעְמָא אִיהִי קָיְימַת עַד הַשְׁתָּא. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא. אֲבָל לִילִית וְנַעֲמָה וְאָגְרַת בַּת מָחֲלַת דְּנָפְקַת מִסְטְרָא דִלְהוֹן כֻּלְהוּ קָיְימוֹת עַד דִּיבַעֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רוּחַ מְסָאֲבָא מֵעָלְמָא דִּכְתִיב (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וַיו לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא אִנּוּן דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין וְכֻלְהוּ אֲטִימִין דְּלָא יָדְעִין כַּמָּה מַלְיָיא עָלְמָא מִבְּרָיִין מְשַׁנְיָין דְּלָא אִתְחֲזוּן וּמְמִלִּין סְתִימִין. דְּאִלְמָלֵא (יהיב) אִתְיְיהַב רְשׁוּ לְעֵינָא לְמֶחֱזֵי, יִתְמְהוּן בְּנֵי נָשָׁא הֵיךְ יָכְלִין לְאִתְקַיְימָא בְּעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, הַאי נַעֲמָה אִמָּא דְּשֵׁדִין הֲוַת. וּמִסְטְרָהּ אַתְיָין כָּל אִנּוּן שֵׁדִין דְּמִתְחַמְּמָן מִבְּנֵי נָשָׁא וְנָטְלֵי רוּחַ תִּיאוּבְתָּא מִנַּיְיהוּ וְחַיְיכַת בְּהוֹן דְּעָבְדֵי לוֹן בַּעֲלֵי קֻרְיָין. וּבְגִין דְּבַעַל קֻרֵי אִתֵּי מִסְטְרָא דְרוּחַ מְסָאֲבָא, בָּעֵי לְאִסְתַּאָה גַּרְמֵיהּ לְאִתְדַּכָּאָה מִנַּיְיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא:

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם לְדִיוֹקָנִי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אַחְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם דְּיוֹקְנֵי דְּכָל אִנּוּן דָּרִין דְּיֵיתוּן לְעָלְמָא. וְכָל חַכִּימֵי עָלְמָא וּמַלְכֵי עָלְמָא דִּזְמִינִין לְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. (כד) מָטָא לְמֶחֱמֵי דָּוִד מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְיְילִיד וּמִית. אָמַר לֵיהּ (ד"א ל"ג אמר וכו) (קמ א, קסח א) מִשְׁנִין דִּילִי (אוסיף) אוֹזִיף לֵיהּ ע' שְׁנִין. וְגָרְעוּ מֵאָדָם ע' שְׁנִין וְסָלִיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד.

וְעַל דָּא שַׁבַּח דָּוִד וְאָמַר (תהילים צ״ב:ה׳) כִּי שִׂמַּחְתַּנִי ה' בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן. מָאן גָּרַם לִי חֶדְוָה (בהאי) בְּעָלְמָא, פָּעֳלֶךָ דָּא הוּא אָדָם קַדְמָאָה דְּאִיהוּ פָּעֲלוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא פָּעֲלוֹ דְּבָשָׂר וְדָם. מַעֲשֵׂה יָדָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא מִבְּנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא גָּרְעִי אִנּוּן שִׁבְעִין שְׁנִין מֵאָדָם, מֵאֶלֶף שְׁנִין דְּהַוָה לֵיהּ לְאִתְקַיְימָא בְּהוּ.

וְאַחְמֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל חַכִּימֵי דָרָא וְדָרָא. עַד דְּמָטָא לְדָרֵיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא. וְחָמֵי אוֹרַיְיתָא דִּידֵיהּ וְחָדֵי. חָמֵי מִיתָתֵיהּ וְעָצִיב. פָּתַח וְאָמַר (תהילים קל"ט:י"ז) וְלִי מַה יָּקְרוּ רֵעֶיךָ אֵל מֶה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם:

זֶה סֵפֶר, סֵפֶר וַדַּאי. וְהָא (לעיל לז ב) אוֹקִימְנָא דְּכַד הֲוָה אָדָם בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן נָחִית לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סִפְרָא עַל יָדָא דְּרָזִיאֵל מַלְאָכָא קַדִּישָׁא מְמַנָּא עַל רָזֵי עִלָּאִין קַדִּישִׁין וּבֵיהּ גְּלִיפִין גְּלוּפֵי עִלָּאִין וְחָכְמָה קַדִּישָׁא. וְשִׁבְעִין וּתְרֵין זִינֵי דְּחָכְמְתָא הֲווּ מִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ לְשִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין גְּלִיפִין דְּרָזֵי עִלָּאֵי.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּסִפְרָא גְּלִיפָא דְּחָכְמְתָא לְמִנְדַּע אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מְאָה מַפְתְּחָן דְּלָא אִתְמַסְּרָן לְעִלָּאֵי קַדִּישֵׁי. וְכֻלְּהוּ אִסְתִּימוּ בֵּיהּ בְּסִפְרָא עַד דְּמָטָא (ד"א ליה לאדם, כיון דמטא) לְגַבֵּי דְּאָדָם, (מניה) הֲווּ מִתְכַּנְּשֵׁי מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְמִנְדַּע וּלְמִשְׁמַע. וְהֲווּ אָמְרֵי (תהילים נ"ז:ו') רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ.

בָּה שַׁעֲתָא אִתְרְמִיז לְגַבֵּיהּ הדרניאל מַלְאָכָא קַדִּישָׁא וְאָמַר לֵיהּ, אָדָם, אָדָם, אָדָם, הוֹי גָּנִיז יְקָרָא דְּמָארֵךְ דְּלָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּתָא לְעִלָּאֵי לְמִנְדַּע בִּיקָרָא דְּמָרֵךְ בַּר אֲנָשׁ. וְהָוָה עִמֵּיהּ טָמִיר וְגָנִיז הַהוּא סִפְרָא עַד דְּנָפַק אָדָם מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן.

דְּהָא בְּקַדְמִיתָא הֲוָה מְעַיֵּין בֵּיהּ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ כָּל יוֹמָא בְּגִינְזָא דְּמָרֵיהּ וְאִתְגַּלְיָין לֵיהּ רָזִין עִלָּאִין מַה דְּלָא יָדְעוּ שַׁמָּשֵׁי עִלָּאִין. כֵּיוָן דְּחָטָא וְעָבַר עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ פָּרַח הַהוּא סִפְרָא מִנֵּיהּ. וְהֲוָה אָדָם טָפֵחַ עַל רֵישׁוֹי וּבָכֵי וְעָאל בְּמֵי גִיחוֹן עַד קָדְלֵיהּ וּמַיָּא עָבְדִין גּוּפֵיהּ חֲלָדִין חֲלָדִין וְאִשְׁתַּנֵּי זִיוֵיהּ.

בְּשַׁעֲתָא הַהִיא רָמַז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרָפָאֵל וְאִתְיב לֵיהּ הַהוּא סִפְרָא וּבֵיהּ הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל אָדָם וְאָנַח לֵיהּ לְשֵׁת בְּרֵיהּ וְכֵן לְכָל אֱנוֹשׁ תּוֹלְדוֹת עַד דְּמָטָא לְאַבְרָהָם וּבֵיהּ הֲוָה יָדַע לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרָא דְּמָארֵיהּ וְהָא אִתְּמַר. וְכֵן לְחֲנוֹךְ אִתְיְיהַב לֵיהּ סִפְרָא וְאִסְתַּכַּל מִנֵּיהּ בִּיקָרָא עִלָּאָה:

פרק צה

זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רָזִין עִלָּאִין אִתְגַּלְיָין בְּהָנֵי תְּרֵי קְרָאֵי. זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, לְמִנְדַּע יְקָרָא עִלָּאָה רָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא דְּמִגּוֹ רָזָא דְּנָא אִתְבְּרֵי אָדָם.

תָּא חֲזֵי בְּרָזָא דְּאִתְבְּרִיאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ אִתְבְּרֵי אָדָם. בְּהוּ כְּתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ (בהבראם). בְּאָדָם כְּתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. בְּהוּ כְּתִיב בְּהִבָּרְאָם. בְּאָדָם כְּתִיב בְּיוֹם הִבָּרְאָם.

זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. מֵהָכָא (אוליפנא) כָּל דְּיוּקְנָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ דְּכַר וְנוּקְבָא לָאו אִיהוּ דְּיוּקְנָא עִלָּאָה כְּדְקָא חָזֵי. וּבְרָזָא דְּמַתְנִיתִין אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחֲדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁוֵי מְדוֹרֵיהּ בְּהַהוּא אֲתַר. וּבְרָכָאן לָא אִשְׁתַּכָּחוּ אֶלָּא בְּאֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם. וְלָא כְּתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אָדָם. דְּאָפִילּוּ אָדָם לָא אִקְרֵי אֶלָּא דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחֲדָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא בִּרְכָאן לָא אִשְׁתַּכְּחוּ בְּעָלְמָא וְאִתְאֲבִידוּ בְּכָל יוֹמָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבַד. מַאי אָבַד, אָבַד בִּרְכָאן דְּהֲווּ שָׁרְיָין בֵּיהּ כְּמָה דִכְתִיב, (משלי י':ו') בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. וּכְתִיב, (ירמיהו ז':כ"ח) אָבְדָה הָאֱמוּנָה. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם וּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים. מִשֵּׁ"ת אִתְיַיחֲסוּ כָּל דָּרֵי עָלְמָא וְכָל אִנּוּן צַדִּיקֵי קִשׁוֹט דְּהֲווּ בְּעָלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִלֵּין אַתְוָון בַּתְרָאִין דְּהֲווּ בְּאוֹרַיְיתָא (לאשתכחא) אִשְׁתַּכְּחוּ בָּתַר דַּעֲבַר אָדָם עַל אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלְּהוּ (בסדר תשר"ק. ובגין כך קרא להההוא ברא דאיהו כדמותו בצלמו ש"ת דאנון קיומא דאתוון). וּבְתִיּוּבְתֵּיהּ (ס"א ובתיאובתיה) לְקַמֵּי מָארֵיהּ אָחִיד בְּאִלֵּין תְּרִין. וּמִכְּדֵין אִתְהַדְּרוּ אַתְוָון לְמַפְרַע בְּסֵדֶר תשר"ק.

וּבְגִין דָּא קָרָא לְהַהוּא בָּרָא דְּאִתְיְלִיד לֵיהּ דְּאִיהוּ בְּדָמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ שֵׁ"ת דְּאִנּוּן סִיּוּמָא דְּאַתְוָון. וְלָא אִתְתַּקָּנוּ אַתְוָון עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי. וּכְדֵין אַהְדְּרוּ אַתְוָון עַל תִּקּוּנַיְיהוּ כְּיוֹמָא דְּאִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיִם וְאֶרֶץ. וְאִתְבַּסַּם עָלְמָא וְקַיְימָא עַל קִיּוּמֵיהּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר יוֹמָא דְּעָבַר אָדָם עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, בָּעְיִין שָׁמַיִם וְאֶרֶץ (לאתגפא) לְאִתְעַקָּרָא מֵאַתְרַיְיהוּ. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִנּוּן לָא קָיְימוּ אֶלָּא עַל בְּרִית דִּכְתִיב (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וְאָדָם עָבַר בְּרִית שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ו':ז') וְהֵמָּה כְאָדָם עָבְרוּ בְּרִית.

וְאִלְמָלֵא דְּגָלֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְקַיְימָא עַל טוּרָא דְּסִינַי לְקַיְימָא הַאי בְּרִית, לָא אִתְקַיְּים עָלְמָא (דין). רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר כָּל מָאן דְּאוֹדֵי עַל חֶטְאֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבִיק לֵיהּ וּמָחִיל עַל חוֹבֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, עָבַד הַאי בְּרִית וְקַיְימָא עֲלֵיהּ עָלְמָא. מְנָלָן דִּכְתִיב (בראשית) בָּרָא שִׁית, דָּא בְּרִית דְּעָלְמָא קַיְמָא עֲלֵיהּ. שִׁית דְּמִנֵּיהּ נְגִידִין וְנָפְקָא בְּרָכָאן לְעָלְמָא וְעֲלֵיהּ אִתְבָּרֵי עָלְמָא. וְאָדָם עָבַר עַל הַאי בְּרִית וְאַעֲבַר לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ (ס"א מעמיה).

הַאי בְּרִית אִתְרְמִיזַת בְּאָת יו"ד אֶת זְעֵירָא עִקָּרָא וְיסוֹדָא דְּעָלְמָא. כַּד אוֹלִיד בַּר, אוֹדֵי עַל חֶטְאוֹ וְקָרָא שְׁמֵיהּ ש"ת. וְלָא אַדְכַּר בֵּיהּ יו"ד לְמֶהֱוֵי שִׁית, בְּגִין דְּעָבַר עֲלֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (מהכא) מִינֵּיהּ אִשְׁתִּיל עָלְמָא וְאִתְיַיחֲסוּ כָּל דָּרֵי זַכָּאָה דְּעָלְמָא (משת).

וְתָא חֲזֵי, כַּד קָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי, עָאל בֵּין תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין רָזָא דִּבְרִית. וּמָאן אִיהוּ בֵּי"ת. וְעָאל בֵּין תְּרֵין אַתְוָון דְּאִשְׁתְּאָרוּ וְיָהִיב לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל. וְכַד עָאל בי"ת רָזָא דִּבְרִית בֵּין תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין דְּאִנּוּן שי"ן תי"ו (עאלו) וְאִתְעֲבִידוּ שַׁבָּ"ת. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות ל"א:ט"ז) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדוֹרוֹתָם בְּרִית עוֹלָם. כְּמָא דְּהֲוָה שֵׁירוּתָא דְּעָלְמָא לְאִתְייַחֲסוּ בֵּהּ כָּל דָּרֵי עָלְמָא מֵאִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון ש"ת הֲווּ תַּלְיָין עַד דְּאִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא כְּדְקָא יָאוּת וְעָאל בֵּינַיְיהוּ בְּרִית קַדִּישָׁא וְאִשְׁתַּכְלַל בִּשְׁלִימוּ וְאִתְעֲבִידוּ שַׁבָּ"ת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון אִשְׁתַּכְלִלוּ בְּאָת בֵּי"ת וְכַד (אתהדר אתוון למפרע מן יומא דאתייליד שת אהדרו אתוון בכל דרא ודרא עד דמטי ישראל לטורא דסיני ואתתקנו.)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְתַתָּא אִתְהַדְּרוּ. וּבְכָל דָּרָא וְדָרָא הֲוָה גְּפִיף עָלְמָא בְּאַתְוָון וְלָא מִתְיַשְׁבִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ. כַּד אִתְיַיהֲבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל אִתְתַּקַּן כֹּלָּא (נ"א אתוון כלהו אתתקנו) (כאן שייך מאמר בסתרי אותיות בזוהר חדש דף י, ובדפוס ויניציאה דף יג ב' ויחי אדם כו' ע"ש) רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּיוֹמֵי אֱנוֹשׁ הֲווּ חַכִּימִין בְּנֵי נָשָׁא בְּחָכְמָה דְּחַרְשִׁין וְקוֹסְמִין וּבְחָכְמָתָא לְמֶעֱצַר לְחֵילֵי דִּשְׁמַיָּא. וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ מִיּוֹמָא דְּנָפַק אָדָם מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן וְאַפִּיק עִמֵּיהּ חָכְמָתָא דְּטַרְפֵּי אִילָנָא דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ. דְּהָא אָדָם וְאִתְּתֵיהּ וְאִנּוּן דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ עַד דְּאָתָא אֱנוֹשׁ, שְׁבִיקוּ לָהּ.

כַּד אָתָא אֱנוֹשׁ חָמָא לוֹן וְחָמָא חָכְמַתְהוֹן מְשַׁנְיָין (ס"א משטיין) עִלָּאִין. וְאִשְׁתַּדְּלוּ בְּהוֹן וְעָבְדִין (בה) עֲבִידְתִּין וְחַרְשִׁין וְקוֹסְמִין וְאוֹלִיפוּ מִנְּהוֹן עַד דְּאִתְפַּשְׁטַת הַהִיא חָכְמְתָא בְּדָרָא דְּמַבּוּל. וְכֻלְּהוּ הֲווּ עַבְדֵי עֲבִידְתַּיְיהוּ לְאַבְאָשָׁא.

וְהֲווּ מִתְתַּקְפֵי לְגַבֵּי נֹחַ בְּאִנּוּן חָכְמָתָן. וְאָמְרֵי דְּלָא יָכִיל דִּינָא דְּעָלְמָא לְאַשְׁרָאָה עֲלַיְיהוּ, דְּהָא אִנּוּן עָבְדֵי חָכְמְתָא לְדַחְיָיא לְכָל אִנּוּן מָארֵי דְּדִינָא. וּמֵאֱנוֹשׁ שְׁרִיאוּ כֻּלְּהוּ לְאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאִלֵּין חָכְמָתָן הָדָא הוּא דִכְתִיב אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְיָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר כָּל אִנּוּן זַכָּאִין דְּהֲווּ בֵּהּ לְבָתַר בְּהַהוּא דָרָא, כֻּלְּהוּ הֲווּ מִשְׁתַּדְּלֵי לְמָחָאָה בֵּהּ (נ"אבגין דלא אתענשו עליהו) כְּמוֹ יֶרֶד מְתוּשֶׁלַח וְחֲנוֹךְ. וְלָא יָכִילוּ. עַד דְּאִתְפַּשְׁטוּ חַיָּיבִין מָרֵי בְּמָארֵיהוֹן וְאָמְרֵי (איוב כ"א:ט"ו) מָה שַׁדַּי כִּי נַעַבְדֶנּוּ.

וְכִי הַאי טִפְּשׁוּתָא הֲווּ קָא אָמְרֵי. אֶלָּא בְּגִין דְּהֲווּ יָדְעֵי כָּל אִנּוּן חָכְמָתָן וְכֻלְּהוּ מְמַנָּן דְּעָלְמָא דְּאִתְפַּקְּדָן עֲלַיְיהוּ וְהֲווּ מְרַחֲצָן בֵּהּ. עַד דְּאָתִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא כְּדְקָא הֲוָה. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא הֲוָה מַיִם בְּמַיִם. וּלְבָתַר אָתִיב לֵיהּ לְעָלְמָא כִּדְקַדְמִיתָא. וְלָא אִתְחָרִיב מִכֹּלָּא. דְּהָא בְּרַחֲמִין אַשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ. דִּכְתִיב, (תהילים כ"ט:י') יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב. וְלָא כְּתִיב אֱלֹהִים.

בְּיוֹמוֹי דֶּאֱנוֹשׁ אֲפִלּוּ יְנוּקֵי דְּהַהוּא (יומא) דָּרָא כֻּלְּהוּ הֲווּ מַשְׁגְּחָן בְּחָכְמָתָאן עִלָּאִין וְהֲווֹ מִסְתַּכְּלָן בְּהוּ. אָמַר רַבִּי יֵיסָא אִי הָכִי טִפְּשִׁין הֲווּ דְּלָא הֲווּ יָדְעִין דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְיתָאָה עֲלַיְיהוּ מֵי טוֹפָנָא וִימוּתוּן בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִנְּדַע יָדְעִי. אֲבָל אֲחִידוּ טִפְּשׁוּתָא בְּלִבַּיְיהוּ. דְּאִנּוּן הֲווּ יָדְעֵי הַהוּא מַלְאָכָא דְּמְמַנָּא עַל אֱשָׁא וְהַהוּא דְּמְמַנָּא עַל מַיָּא וְהֲווּ יָדְעִין לְמֶעֱצַר לוֹן דְּלָא יָכְלִין לְמֶעְבַּד דִּינָא עֲלַיְיהוּ. וְאִנּוּן לָא הֲווּ יָדְעֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁלִיט עַל אַרְעָא וּמַנֵּיהּ יֵיתֵי דִּינָא עַל עָלְמָא. אֶלָּא הֲווּ חָמָאן דְּעָלְמָא אִתְפַּקַּד בִּידָא דְּאִנּוּן מְמַנָּן וּבְהוּ כָּל מִלֵּי עָלְמָא. וּבְגִינֵי כָּךְ לָא הֲווּ מִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא מַשְׁגִּיחִין בָּעֲבִידְתֵּיהּ. עַד דְּאַרְעָא אִתְחַבָּלַת. וְרוּחַ קוּדְשָׁא אַכְרִיז בְּכָל יוֹמָא וְאָמַר (תהילים ק"ד:ל"ה) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם.

וְאוֹרִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לוֹן כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּאִנּוּן זַכָּאִין יֶֽרֶד וּמְתוּשָׁלַח וְחֲנוֹךְ קַיְימִין בְּעָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּלָּקוּ מֵעָלְמָא, וּכְדֵין אַנְחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא עֲלַיְיהוּ וְאִתְאֲבִידוּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ז׳:כ"ג) וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ (כאן שייך מאמר בז"ח דף ס"ו ובדפוס וניציאה מ"ב א' ע"ש):

פרק צו

וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (שיר השירים א׳:י"ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. הַאי קְרָא אִתְּמַר. אֲבָלתָּא חֲזֵי, כָּךְ אַרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אִתְדַּבַּק בֵּיהּ וְהוּא אַשְׁרֵי דִּיוּרֵיהּ עֲלֵיהּ. וְיָדַע דְּלָבָתַר יוֹמִין יִסְרַח. אַקְדִּים וְלָקִיט רֵיחֵיהּ טַב מִנֵּיהּ וְסָלִיק לֵיהּ מֵעָלְמָא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בִּמְסִבּוֹ דָּא הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ וְאָזִיל בָּאָרְחוֹי. נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ, אִנּוּן עוֹבָדִין טָבִין דְּבֵיהּ דִּבְגִינְהוֹן יִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא עַד דְּלָא מָטָא זִמְנֵיהּ.

וְעַל דָּא הֲוָה שְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר (קהלת ח׳:י"ד) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים וְגו'. יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּבְגִין דְּעוֹבָדַיְיהוֹן טָבִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לוֹן מֵעָלְמָא (בגין דלא יסרחו (יחיו). ומגו רחימותא בהו מסלק להון) עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ. וְעָבִיד בְּהוֹן דִּינִין. וְיֵשׁ רְשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרִיךְ לוֹן יוֹמִין וְאוֹרִיךְ רוּגְזֵיהּ בְּהוּ. וְכָל דָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. אִלֵּין בְּגִין דְּלָא יִסְרְחוּן. וְאִלֵּין בְּגִין דְּלֵהַדְּרוּ לְגַבֵּיהּ. אוֹ בְּגִין דְּיִפּוּק מִנַּיְיהוּ בְּנִין דְּמַעֲלֵי.

תָּא חֲזֵי חֲנוֹךְ זַכָּאָה הֲוָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמָא לֵיהּ דְּיִסְרַח לְבָתַר. וְלָקִיט לֵיהּ עַד לָא יִסְרַח. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ו׳:ב׳) וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים. בְּגִין דְּיַהֲבֵי רֵיחָא טַב לָקִיט לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא יִסְרְחוּ. וְאֵינְנוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְאֵינֶנּוּ, לְאָרְכָא יוֹמִין כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא דְּהֲווּ אוֹרְכֵי יוֹמִין. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּלָקַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא מָטֵי זִמְנֵיהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר חֲנוֹךְ נָטִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאַרְעָא וְאַסְקֵיהּ לִשְׁמֵי מְרוֹמִים וְאַמְסַר בִּידֵיהּ כָּל גְּנָזֵי עִלָּאִין (לעיל לז ב) ומ"ה מַפְתְּחָן סָתְרֵי גְּלִיפִין דְּבֵהּ מִשְׁתַּמְּשֵׁי מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי וְכֻלְּהוּ אִתְמְסָרוּ בִּידֵיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא:

פרק צז

וַיַּרְא יְיָ כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע. הַאי קְרָא אִתְּמַר וְאוּקְמוּהָ. אֲבָלְתָּא חֲזֵי, מַאן דְּאִתְדַּבַּק בְּיֵצֶר הָרַע וְאִתְמַשְּׁךְ אֲבַתְרֵיהּ וְיִסְתָּאַב הוּא וְיִסְאֲבוּן לֵיהּ כְּמָה דְּאִתְּמַר.

כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם, כָּל בִּישִׁין הֲווּ עָבְדֵי, וְלָא אִשְׁתְּלִים חוֹבַיְיהוּ עַד דְּהֲווּ אוֹשְׁדִין דְּמִין לְמַגְנָא עַל אַרְעָא. וּמָאן אִנּוּן דְּהֲווּ מְחַבְּלִין אַרְחַיְיהוּ עַל אַרְעָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. כְּתִיב הָכָא רַק רַע וּכְתִיב הָתָם (לא יגורך רע, וכתיב) (בראשית ל״ח:ז׳) וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְיָ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי וְכִי רַע לָאו אִיהוּ רָשָׁע. אָמַר לֵיהּ, לָא. רָשָׁע אֲפִלּוּ אָרִים יְדֵיהּ לְגַבֵּי חַבְרֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָא עָבִיד לֵיהּ מִידִּי אִקְרֵי רָשָׁע. כְּמָה דִכְתִיב, (שמות ב׳:י״ג) וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ. הִכִּיתָ לָא כְּתִיב אֶלָּא תַּכֶּה.

אֲבָל רַע לֹא אִקְרֵי אֶלָּא מַאן דְּמְחַבֵּל אָרְחֵיהּ וְסָאִיב גַּרְמֵיהּ וְסָאִיב אַרְעָא וְיָהִיב חֵילָא וְתוּקְפָּא לְרוּחָא מְסָאֲבָא דְּאִקְרֵי רָע דִּכְתִיב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. וְלָא עָאל (סט א) בְּפַלְטְרִין וְלָא חָמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא. בְּגִין דְּבָהַאי אִסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מֵעָלְמָא.

מְנָלָן מִיַּעֲקֹב. דְּכַד אִסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מִנֵּיהּ חָשִׁיב דְּבִבְנוֹהִי הֲוָה פִּיסּוּל דִּבְגִינַיְיהוּ אִתְתַּקַּף בְּעָלְמָא רוּחָא מְסָאֲבָא וְנָרַע נְהוֹרָא מִן סִיהֲרָא וּפָגִים לָהּ. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי. בְּגִין דְּדָא סָאִיב מַקְדְּשָׁא וְאִסְתַּלְּקָא שְׁכִינְתָּא מֵעֲלוֹי דְּיַעֲקֹב. כָּל שֶׁכֵּן הַהוּא דִּמְסָאֵב אָרְחֵיהּ וְסָאִיב גַּרְמֵיהּ דְּהוּא אַתְקִיף לֵיהּ לְרוּחָא מְסָאֲבָא. וּבְגִין כָּךְ כַּד אִסְתָּאַב אִקְרֵי רָע.

תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אִסְתָּאַב לָא יִתְפַּקַּד מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְטַב. וּבְכָל זִמְנָא אִתְפַּקִּיד מֵהַהוּא דְּאִתְקְרֵי רָע לְבִישׁ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י״ט:כ״ג) וְשָׂבֵעַ יָלִין בַּל יִפָּקֵד רָע, כַּד אָזִיל בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּדֵין בַּל יִפָּקֵד רָע. וְעַל דָּא כְּתִיב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. וּכְתִיב לֹא יְגוּרְךָ

רָע. וְדָא אִקְרֵי רָע וְלָא אִקְרֵי רָשָׁע. וּכְתִיב (תהילים כ"ג:ד') גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי:

פרק צח

וַיִּנָּחֶם יְיָ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (ישעיהו ה':י"ח) הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה. הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן אִלֵּין בְּנֵי נָשָׁא דְּחָטָאן קַמֵּי מָארֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא, וְאִתְדַּמָּן בְּעֵינַיְיהוּ אִנּוּן חוֹבִין דְּאִנּוּן כְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא. וְחָשְׁבִין דְּהַהוּא עוֹבָדָא דְּעָבְדִין וְהַהוּא חוֹבָא דְּעָבְדִין דְּלָאו אִיהוּ כְּלוּם וְלָא אַשְׁגַּח בֵּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד דְּעָבְדִין לְהַהוּא חוֹבָא תַּקִּיף וְרָבֵי כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה דְּאִיהוּ תַּקִּיף דְּלָא יָכִיל לְאִשְׁתֵּצָאָה.

וְתָא חֲזֵי כַּד עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּחַיָּיבֵי עָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּאִנּוּן חָטָאן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַרְגְּזִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא. לָא בָּעֵי לְאוֹבָדָא לְהוּ מֵעָלְמָא. וְכַד אַשְׁגַּח בְּעוֹבָדַיְיהוֹן אִתְנַחֵם עֲלַיְיהוּ עַל דְּאִנּוּן עוֹבְדֵי יְדוֹי וְאוֹרִיךְ לוֹן בְּעָלְמָא.

וּבְגִין דְּאִנּוּן עוֹבְדֵי יְדוֹי נָטִיל נָחָמָה וְאִתְנְחֵם עֲלַיְיהוּ וְחַייֵס עֲלַיְיהוּ. וְכַד בָּעֵי לְמֶעְבַּד בֵּהּ דִּינָא כְּבָיְכוֹל עָצִיב (ד"א ל"ג חדוון לא תיעול קדמוהי) דְּכֵיוָן דְּעוֹבְדֵי יְדוֹי אִנּוּן, עָצִיב עֲלַיְיהוּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דניאל ו':י"ט) וְדַחֲוָון לָא הַנְעֵל קֳדָמוֹהִי.

כְּתִיב, (ס"א והא כתיב) (תהילים צ"ו:ו') הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עוֹז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי תָּא חֲזֵי, וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ כְּתִיב. אֶל לִבּוֹ עָצִיב וְלָא לְאָתַר אָחֳרָא. לִבּוֹ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל א ב':ל"ה) כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר וַיִּנָּחֶם יְיָ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (שמות ל"ב:י"ד) וַיִּנָּחֶם יְיָ עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר לְטַב. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר לְבִישׁ. רַבִּי יֵיסָא אָמַר לְטַב, כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִים עַל דְּאִנּוּן עוֹבְדֵי יְדוֹי וְחַייֵס עֲלַיְיהוּ. וַיִּתְעַצֵּב בְּגִין דְּאִנּוּן חָטָאן קַמֵּיהּ.

וְרַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר לְבִישׁ דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאוֹבָדָא לְחַיָּיבֵי עָלְמָא נָטִיל נִיחוּמִין עֲלַיְיהוּ וְקַבִּיל נִיחוּמִין. כִּבְיָכוֹל כְּמַאן דְּמְקַבֵּל נִיחוּמִין עַל מַה דְּאֲבִיד. כֵּיוָן דְּקַבֵּל נִיחוּמִין וַדַּאי דִּינָא אִתְעֲבַד וְלָא תַלְיָא מִלְּתָא בִּתְשׁוּבָה.

אֵימָתַי תַּלְיָא בִּתְשׁוּבָה, עַד לָא קַבִּיל תַּנְחוּמִין עֲלַיְיהוּ. הָא קַבִּיל תַּנְחוּמִין עֲלַיְיהוּ לָא תַלְיָיא מִלְּתָא בִּתְשׁוּבָה כְּלַל וְדִינָא אִתְעֲבִיד. וּכְדֵין אוֹסִיף דִּינָא עַל דִּינָא, וְאַתְקִיף (לקמן ע ב) לְהַהוּא אֲתַר דְּדִינָא, לְמֶעְבַּד דִּינָא וְאוֹבִיד לוֹן לְחַיָּיבַיָּא מִן עָלְמָא. וְכֹלָּא בַּקְּרָא דִּכְתִיב וַיִּנָּחֶם יְיָ. קַבֵּל תַּנְחוּמִין. וּלְבָתַר וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. יְהַב תּוּקְפָּא לְדִינָא לְמֶעְבַּד דִּינָא.

רַבִּי חִייָא אָמַר וַיִּנָּחֶם יְיָ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ. נָטַל תַּנְחוּמִין וְחֶדְוָה, כַּד עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם בְּאַרְעָא דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא עִלָּאָה וְכָל מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא כַּד חָמוּ לֵיהּ בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה וְאָמְרוּ (תהילים ח׳:ו׳) וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ.

לְבָתַר כַּד חָטָא אָדָם אִתְעַצֵּב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּחָטָא. דְּיָהֵב פִּתְחוֹן פֶּה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת דְּאָמְרוּ קַמֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא כַּד בָּעָא לְמִבְרֵי לֵיהּ, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ בְּגִין דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד בָּהּ דִּינָא שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב ב) בְּצֵאת לְפָנַי הֶחָלוּץ וְאוֹמְרִים הוֹדוּ לַיְיָ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק אַמַּאי לָא כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב. אֶלָּא בְּגִין דְּאוֹבִיד עוֹבְדֵי יְדוֹי קַמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

כְּגַוְונָא דָּא כַּד הֲווּ יִשְׂרָאֵל עָבְרִין יַמָּא. אָתוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְמֵימַר שִׁירָה קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא לֵילְיָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמַה עוֹבָדֵי יַדַי טָבְעִין בְּיַמָּא וְאַתּוּן אָמְרִין שִׁירָה. כְּדֵין (שמות י״ד:כ׳) וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. אוּף הָכָא בְּכָל זִמְנִין דְּאִיבּוּד רַשִׁיעַיָּא אִיהוּ מֵעָלְמָא כְּדֵין עָצִיבוּ אִשְׁתְּכַח עֲלַיְיהוּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר בְּשַׁעֲתָא דְּחָב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָדָם וְעָבַר עַל פִּקּוּדּוֹי, כְּדֵין אִשְׁתְּכַח עָצִיבוּ קַמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָדָם וַוי דְּחָלְשַׁת חֵילָא עִלָּאָה. בְּהַאי שַׁעֲתָא אִתְחַשְׁכַת נְהוֹרָא חַד. מִיָּד תָּרִיךְ לֵיהּ מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן.

אָמַר לֵיהּ אֲנָא אַעֲלִית לָךְ לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְקָרְבָא קָרְבָּנָא. וְאַתְּ פְּגִימַת מַדְבְּחָא דְּלָא אִתְקְרַב קָרְבָּנָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה. וְגָזַר עֲלֵיהּ מִיתָה. וְחָס עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְגָנִיז לֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּמִית סָמִיךְ לְגִנְתָּא.

מַה עֲבַד אָדָם עֲבַד מְעַרְתָּא חָדָא וְאִתְטַמַּר בַּהּ הוּא וְאִתְּתֵיהּ. מְנָא יָדַע. אֶלָּא חָמָא חַד נְהוֹרָא דַּקִּיק עָיֵיל בְּהַהוּא אֲתַר דְּנָפִיק מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן וְתַאֲב תֵּיאוּבְתֵּיהּ לְקִבְרֵיהּ. וְתַמָּן הוּא אֲתַר סְמוּךְ לִתְרַע דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

תָּא חֲזֵי, לָא אִסְתַּלַּק בַּר נָשׁ מֵעָלְמָא עַד דְּחָמֵי לֵיהּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן. שְׁאִיל לֵיהּ עַל מָה אִזֵיל מֵעָלְמָא וְהֵיךְ נָפִיק. הוּא אָמַר לֵיהּ וַוי דִּבְגִינָךְ נְפַקְנָא מֵעָלְמָא. וְהוּא אִתִּיב לֵיהּ בְּרִי אֲנָא עֲבָרִית עַל פִּקּוּדָא חָדָא וְאִתְעֲנַשִׁית בְּגִינָהּ. חָמֵי אַתְּ כַּמָּה חוֹבִין וְכַמָּה פִּקּוּדִין דְּמָארָךְ עֲבַרְתְּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא עַד כְּדוֹ יוֹמָא קַאִים אָדָם הָרִאשׁוֹן וְחָזֵי בַּאֲבָהָן תְּרִין זִמְנִין בְּיוֹמָא וְאוֹדֵי עַל חוֹבוֹי. וְאַחְמֵי לוֹן הַהוּא אֲתַר דְּהֲוָה בֵּיהּ בִּיקָרָא עִלָּאָה. וְאָזִיל וְחָמֵי כָּל אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא וְחַסִידֵי דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ וְיָרְתוּ לְהַהוּא יְקָרָא עִלָּאָה דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְאֲבָהָן כֻּלְּהוֹן אוֹדָן וְאָמְרִין (תהילים ל״ו:ח׳) מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר כֻּלְּהוּ בְּנֵי עָלְמָא חָמָאן לֵיהּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּשַׁעֲתָא דְּמִסְתַּלְּקֵי מִן עָלְמָא, לְאַחֲזָאָה סַהֲדוּתָא דְּבָגִין חוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ אִיהוּ אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא וְלָא בְּגִינֵיהּ דְּאָדָם. כְּמָה דְּתְנִינָן אֵין מִיתָה בְּלֹא חֵטְא.

בַּר אֲנוּן תְּלָתָא דְּאִסְתַּלָּקוּ בְּגִין הַהוּא עֵיטָא דְּנָחֵשׁ הַקַּדְמוֹנִי. וְאִלֵּין אֲנוּן, עַמְרָם לֵוִי וּבִנְיָמִין. וְאִית דְּאָמְרֵי אוּף נָמֵי יִשַׁי. דְּלָא חָבוּ וְלָא אִשְׁתְּכַח עֲלַיְיהוּ חוֹבָא דִּימוּתוּן בֵּיהּ, בַּר דְּאַדְכַּר עֲלַיְיהוּ הַהוּא עֵיטָא דְּנָחֵשׁ כִּדְאָמְרָן.

תָּא חֲזֵי, כֻּלְּהוֹן דָּרִין דְּהֲווּ בְּיוֹמוֹי דְּנֹחַ כֻּלְּהוּ אַפְּשִׁיטוּ חוֹבִין עַל עָלְמָא בְּאִתְגַּלְיָא לְעֵינֵיהוֹן דִּכְלָּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל יוֹמָא חַד בְּפִילֵי דְּטִבֶּרְיָה, חָמָא בְּנֵי נָשָׁא דְּהֲווֹ מְקַטְרֵי בְּקִיטְרָא דְּקִשְׁתָּא בְּקוּלְפָּא דְּקַנְסִיר. אָמַר וּמַה חוֹבָא דָּא בְּאִתְגַּלְיָא לְאַרְגָּזָא לְמָרֵיהוֹן. יְהֵיב עֵינוֹי בְּהוּ וְאִתְרְמִיוּ לְגוֹ יַמָּא וּמִיתוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל חוֹבָא דְּאִתְעֲבִיד בְּאִתְגַּלְיָא דָּחֵי לָהּ לִשְׁכִינְתָּא מֵאַרְעָא וּסְלִיקַת דִּיּוּרָהּ מֵעָלְמָא. אִלֵּין הֲווּ אָזְלִין בְּרִישָׁא זָקִיף וְעַבְדֵי חוֹבַיְיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא וְדָחוּ לָהּ לִשְׁכִינְתָּא מֵעָלְמָא. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּחָא לוֹן וְאַעֲבִיר לוֹן מִנַּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי כ״ה:ה׳) הָגוֹ רָשָׁע לְפָנַי מֶלֶךְ וְגו' הָגוֹ סְגִים מִכֻּסָּף וְגו':

פרק צט

וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא עֲבַד לְהַאי עָלְמָא לְאִשְׁתַּמְּשָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְכַד בְּנֵי עָלְמָא אִנּוּן זַכָּאִין דְּאָזְלֵי בְּאֹרַח מֵישָׁר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר רוּחָא דְּחַיֵּי דִּלְעֵילָּא עַד דְּמָטוּ אִנּוּן חַיִּין לְאֲתַר דְּיַעֲקֹב שַׁרְיָא בֵּיהּ.

וּמִתַּמָּן נָגְדֵי אִנּוּן חַיִּין עַד דְּאִתְמְשִׁיךְ הַהוּא רוּחָא לְהַאי עוֹלָם דְּדָוִד מַלְכָּא שָׁרְיָא בֵּיהּ. וּמִתַּמָּן נָגְדֵי בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ אִנּוּן תַּתָּאֵי. וְהַהוּא רוּחָא עִלָּאָה אִתְנְגִיד וְאִתְמְשִׁיךְ לְתַתָּא וְיָכְלִין לְאִתְקַיְּימָא בְּעָלְמָא.

וּבְגִינֵי כָּךְ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ דָּא הוּא עוֹלָם דְּדָוִד מַלְכָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לְעֹלָם בְּלָא וְא"ו. דְּהָא כַּד (איהו) הַהוּא רוּחָא אִתְנְגִיד לְהַהוּא עוֹלָם, מִתַּמָּן נָפְקֵי בִּרְכָאן וְחַיִּין לְכֹלָּא לְאִתְקַיְּימָא. הַשְׁתָּא דְּחָבוּ בְּנֵי נָשָׁא אִסְתַּלַּק כֹּלָּא. בְּגִין דְּלָא יִמְטֵי הַהוּא רוּחָא דְּחַיֵּי לְהַאי עוֹלָם לְאִתְהַנָּאָה מִנַּיהּ תַּתָּאֵי וּלְאִתְקַיְּימָא בֵּיהּ. בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר בְּגִין דְּלָא יִתְרַק הַאי רוּחָא לְהַאי עוֹלָם. מַאי טַעְמָא דְּלָא לְאַסְגָּאָה נָחֵשׁ תַּתָּאָה. דְּדַרְגִּין דְּיִתְתַּקַּף בֵּיהּ (ד"א ל"ג ובעינן) רוּחָא דְּקוּדְשָׁא דְּלָא יִתְעָרַב בְּרוּחַ מְסָאֲב.

בְּשַׁגָּם הוּא בָּשָׂר דָּא נָחָשׁ קַדְמָאָה דְּיִתְבָּרַךְ בְּגִין כָּךְ הוּא בָּשָׂר כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ו׳:י״ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אוֹרִיכוּ דְקוּסְטִירָא דְּקִיטְרָא:

פרק ק

הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ. תָּנֵי רַבִּי יוֹסֵי אִלֵּין עַזְּא"ל וַעֲזָאֵ"ל. כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּאַפִּיק (ד"א דאפיל) לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִקְדּוּשְׁתָא דִּלְעֵילָא. וְאִי תֵּימָא וְהֵיךְ יְכִלוּ לְאִתְקַיְּימָא בְּהַאי עָלְמָא. אָמַר רַבִּי חִיָּיא אִלֵּין הֲווּ מֵאִנּוּן דִּכְתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. וְהָא אִתְּמַר דְּאִלֵּין אִתְחֲזוּ לִבְנֵי נָשָׁא כְּחֵזוּ דִּלְהוֹן. וְאִי תֵּימָא הֵיךְ יְכִלִין לְאִתְהַפָּכָא. הָא אִתְּמַר דְּאִתְהַפָּכָן לְכַמָּה גְוָונִין וּבְשַׁעֲתָא דְּנָחֲתֵי אַגְלִימוּ בַּאֲוִירָא דְּעָלְמָא וְאִתְחַזּוּן כִּבְנֵי נָשָׁא.

וְהָנֵי עַזְּא"ל וַעֲזָאֵ"ל דְּמָרְדוּ לְעֵילָא וְאַפִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַגְלִימוּ בְּאַרְעָא וְאִתְקַיְּימוּ בֵּיהּ וְלָא יָכִילוּ לְאִתְפַּשְׁטָא מִנֵּיהּ. וּלְבָתַר טָעוּ בָּתַר נְשֵׁי עָלְמָא. וְעַד כְּעָן יוֹמָא דָּא אִנּוּן קַיְימֵי וְאוֹלְפֵי חָרְשִׁין לִבְנֵי נָשָׁא וְאוֹלִידוּ בְּנִין וְקָרוּ לְהוּ עֲנָקִים גִּבָּרִין. וְאִנּוּן נְפִילִים אִקְרוּן בְּנֵי אֱלֹהִים. וְהָא אִתְּמַר.

פרק קא

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (ישעיהו נ״ה:ח׳) כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם. תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ בָּעֵי לְנָקְמָא מֵאַחֲרָא שָׁתִיק וְלָא אָמַר מִידִי. דְּאִילּוּ אוֹדְעֵיהּ יִסְתַּמַּר וְלָא יָכִיל לֵיהּ.

אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי עֲבִיד. לָא עָבִיד דִּינָא בָּעָלְמָא עַד דְּאַכְרִיז וְאוֹדַע לְהוּ זִמְנָא תְּרֵין וּתְלָתָא. בְּגִין דְּלָא אִיתָאֵי דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ דְּיֵימָא לֵיהּ מָה עָבַדְתָּ וְלָא יִסְתַּמַּר מִנֵּיהּ וְלָא יָכִיל לְקַיְימָא קַמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אוֹדַע לוֹן עַל יְדָא דְּנֹחַ וְאַתְרֵי בְּהוֹן כַּמָּה זִמְנִין וְלָא שָׁמְעֵי. בְּתַר דְּלָא שְׁמָעוּ, אֲיִיתֵי עֲלֵיהוֹן דִּינָא וְאוֹבִיד לוֹן מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּנֹחַ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ (ס' א) נֹחַ לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ. (זה מקומו בדף ס' ובתוס' בהגהת האר"י) (ס"א אמאי הכא לאמר. ואמאי זה. אלא לאמר דא אתתא. זה דא צדיק. רמז דקודשא בריך הוא קרא ליה לנח נייחא דארעא. לאמר. מאי לאמר. אלא אתר דא קרי ליה נח ומאן איהו ארעא קדישא. לאמר זה ינחמנו עבד ליה קודשא בריך הוא לתתא כגוונא עילאה. כתיב הכא זה ינחמנו וכתיב התם (ישעיהו כ״ה:ט׳) זה יי קוינו לו. זכאין אנון צדיקייא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא עילאה למהוי בשמיה רשימין. ואיהו שוי שמהן בארעא כדקא יאות. כתיב ויקרא את שמו נח,

וכתיב, (בראשית כ"ה:כ"ו) ויקרא שמו יעקב. אמאי לא כתיב את. אלא התם דרגא (חדא) והכא דרגא אחרא. כמא דאת אמר (ישעיה ו) ואראה את ה'. ואראה יי לא כתיב אלא את יי. אוף הכא ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה קודשא בריך הוא ממש קרי ליה יעקב. אבל הכא א"ת, לאכללא שכינתא). מְנָא הֲוָה יָדַע. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּלֵיְיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא דְּכְתִיב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. אָמַר אָדָם קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם עַד מָתַי יִהֵא עָלְמָא בְּלַטְיוּתָא. אָמַר לֵיהּ עַד דְּיִתְיְלִיד לָךְ בֵּן מָהוּל כְּגַוְונָא דִילָךְ.

וְהָווּ מְחַכָּאן עַד שַׁעֲתָא דְּאִתְיַלִּיד נֹחַ. וְכֵיוָן דְּאִתְיַלִּיד (נח נט ב) חָמָא לֵיהּ גְּזִיר רָשִׁים בְּאָת קְדִישָׁא. וְחָמָא שְׁכִינְתָא מִתְדַּבְּקָא בַּהֲדֵיהּ. כְּדֵין קָרָא שְׁמֵיהּ עַל מָה דְּעָבִיד לְבָתָר.

בְּקַדְמֵיתָא לָא הֲווּ יְדָעֵי לְמִזְרַע וּלְמֶחֱצַד וּלְמֶחֱרַשׁ וְהָווּ עָבְדֵי פּוּלְחָנָא דְּאַרְעָא בִּידַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּאָתָא נֹחַ אַתְקִין אוּמְנוּתָא לְהוּ וְכָל מָאנִין (צו ב) דְּצָרִיכִין לְתַקָּנָא אַרְעָא לְמֶעְבַּד פֵּירִין.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְבוֹן יָדֵינוּ, מִן הָאֲדָמָה. דְּאִיהוּ אַפִּיק אַרְעָא מִמַּה דְּאִתְלַטְיָיא. דְּהֲווּ זָרְעִין חִטִּין וְקָצְרִין גּוֹבִין וְדָרְדָּרִין. וּבְגִינֵי כָךְ כְּתִיב אִישׁ הָאֲדָמָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אִישׁ הָאֲדָמָה כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (רות א':ג') אִישׁ נָעֳמִי. בְּגִין דְּאִקְרֵי צַדִּיק וְאַפִּיק לָהּ לְאַרְעָא בְּקָרְבָּנָא דְּעָבַד מִמַּה דְּאִתְלַטְיָיא דִּכְתִיב לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. וּבְגִין דָּא אִקְרֵי אִישׁ הָאֲדָמָה. וְעַל דָּא קָרָא לֵיהּ שְׁמָא עַל מַה דְּיֵיתֵי.

פרק קב

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים מ"ו:ט') לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ וְגוֹ'. (מאי חזו כמא דאת אמר, (ישעיהו כ"א:ב') חזות קשה הוגד לי. בעובדוי דקודשא בריך הוא אתגלי נבואה עלאה לבני נשא. אשר שם שמות בארץ. שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא) (והוא לשון שממון) דְּאִלּוּ הֲווּ מִפְעָלוֹת יוד הא ואו הא שָׂם קִיּוּם בָּאָרֶץ, אֲבָל בְּגִין דְּהֲווּ מִפְעָלוֹת שְׁמָא דֵאלֹהִים שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא הַשְׁתָּא אִתְעָרַת לְהַאי. לָאו, אֲנָא הָכִי אֲמִינָא לֵיהּ. בְּגִין דְּבֵין שְׁמָא דָּא וּבֵין שְׁמָא דָּא כֹּלָּא הוּא שְׁבַחָא. אֲבָל אֲנָא אֲמִינָא לֵיהּ כְּמָה דְּאִתְעָרוּ חַבְרַיָּא דְּשָׁוֵי שְׁמָהָן. שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ שַׁמּוֹת מַמָּשׁ (שם בארץ ואמאי בגין לאשתמשא בהו עלמא ולמהוי קיומא בעלמא).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר כֹּלָּא הוּא. וְאֲפִילּוּ מַה דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר קָאָמַר. דְּאִלּוּ יְהֵא עָלְמָא בִּשְׁמָא דְּרַחֲמֵי יִתְקַיֵּים עָלְמָא, אֲבָל בְּגִין דְּאִתְבְּרִי עָלְמָא עַל דִּינָא וְקַיְימָא עַל דִּינָא שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ וְשַׁפִּיר הוּא דְּאִלְמְלֵא כָּךְ לֹא יָכִיל עָלְמָא לְאִתְקַיְימָא מִקַּמֵּי חוֹבֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא.

תָּא חֲזֵי, נֹחַ כַּד אִתְיְלִיד קָרוֹן לֵיהּ עַל שְׁמָא דְּנָחֳמָה (נח, נייחאליה, נייחא לעלמא, נייחא לאבהן, נייחא לבנין, נייחא לעלאין, נייחא לתתאין, נייחא לעלמא דין, נייחא לעלמא

דאתי) וְלֶהֱוֵי (ד"א ולמהוי) שְׁמָא גָּרִים. אֲבָל (נ"א לגבי) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי. נֹחַ בְּהִפּוּךְ אָתְוָון חֵן כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר וְנֹחַ מָצָא חֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי חֵן הַיְינוּ נֹחַ. בְּצַדִּיקַיָּיא שְׁמֵיהוֹן גָּרִים לְטַב. בְּחַיָּיבַיָּא שְׁמֵיהוֹן גָּרִים לְבִישׁ. בְּנֹחַ כְּתִיב וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ. בְּעֵר בְּכוֹר יְהוּדָה אִתְהַפְּכוּ אָתְווֹי לְבִישׁ. עֵ"ר רָ"ע. רַע בְּעֵינֵי יְיָ.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאִתְיְילִיד נֹחַ חָמָא עוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא דְּאִנּוּן חָטָאן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֲוָה גָּנִיז גַּרְמֵיהּ וְאִשְׁתְּדַל בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ. בְּגִין דְּלָא לְמֶהֱךְ בְּאוֹרְחַיְיהוּ. וְכִי תֹּאמַר בַּמָּה אִשְׁתַּדַּל. בְּהַהוּא (ל"ז ב) סִפְרָא דְּאָדָם וְסִפְרָא דְּחֲנוֹךְ וְהֲוָה אִשְׁתַּדַּל בְּהוּ לְמִפְלַח לְמָרֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, דְּהָכִי הוּא דְּהָא נֹחַ מְנָא הֲוָה יָדַע לְקָרֵב קָרְבָּנָא לְמָרֵיהּ. אֶלָּא בְּגִין דְּאַשְׁכַּח חָכְמְתָא עַל מָה מִתְקַיְּים עָלְמָא וְיָדַע דְּעַל קָרְבָּנָא מִתְקַיְּים. וְאִלְמָלֵא קָרְבָּנָא לָא הֲווּ קַיְימֵי עָלְמָא וְתַתָּאֵי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא וַהֲווּ עִמֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא. עַד דְּהָווּ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאֲבוּהִי אָרְחָא מְתַקְנָא קַמָּן בָּעִינָן לְמִשְׁמַע מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (קהלת י':ג') גַּם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהַסָּכָל הוֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר וְגו'. כַּד בַּר נָשׁ בָּעֵי לְאַתְקָנָא אָרְחֵיהּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד לָא יִפּוֹק לְאָרְחָא בָּעֵי לְאַמְלָכָא בֵּיהּ וּלְצַלֵּי קַמֵּיהּ עַל אָרְחֵיהּ. כְּמָה דְּתָנִינָן דִּכְתִיב, (תהילים פ"ה:י"ד) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא אִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ.

וּמָאן דְּאִיהוּ לָא מְהֵימְנָא בְּמָרֵיהּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ וְגַם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהַסָּכָל הוֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר. מַאן לִבּוֹ. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא יְהַךְ עִמֵּיהּ בְּאָרְחָא וְגָרַע מִן סַיְיעְתֵּיהּ בְּאָרְחֵיהּ. בְּגִין דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא מְהֵימָן בֵּיהּ בְּמָארֵיהּ עַד לָא יִפּוֹק בְּאָרְחָא לָא בָּעֵי סַיְיעְתָּא דְּמָארֵיהּ.

וְאֲפִילּוּ בְּאָרְחָא כַּד אִיהוּ אָזִיל לָא אִשְׁתַּדַּל בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. וּבְגִינֵי כָךְ לִבּוֹ חָסֵר דְּלָא אָזִיל בַּהֲדֵיהּ דְּמָרֵיהּ וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּאָרְחֵיהּ. וְאֹמֵר לַכֹּל סָכָל הוּא, אֲפִלּוּ כַּד שְׁמַע מִלָּה דְּמְהֵימְנוּתָא דְּמָארֵיהּ, הוּא אָמַר דְּטִפְּשׁוּתָא הוּא לְאִשְׁתַּדָּלָא בֵּיהּ.

כְּהַאי דְּשָׁאֵילוּ לְבַר נָשׁ (חד) עַל אָת קַיְימָא דִּרְשִׁימוּ בְּבִשְׁרֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וְאָמַר לָאו אִיהוּ מְהֵימְנוּתָא. שָׁמַע רַב יֵיבָא סָבָא וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ וְאִתְעֲבִיד תִּלְּא דְּגַרְמֵי. וַאֲנַן בְּהַאי אוֹרְחָא בְּסַיְיעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעִינָן לְמֵימַר מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח וְאָמַר (תהילים פ"ו:י"א) הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ. הַאי קְרָא קַשְׁיָא. דְּהָא תָּנִינָן כֹּלָּא הִיא בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר לְמֶהֱוֵי זַכָּאָה אוֹ חַיָּיבָא. וְדָוִד הֵיךְ תָּבַע דָּא מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלָּא דָּוִד הָכִי קָאָמַר. הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ. הַהוּא אֹרַח מִישׁוֹר וּמְתַקְנָא לְגַלָּאָה עֵינַי וּלְמִנְדַּע לֵיהּ, וּלְבַתַּר אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ אֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט וְלָא אַסְטֵי לְיָמִינָא וְלִשְׂמָאלָא. יַחֵד לְבָבִי מַאן

לְבָבִי. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (תהילים ע"ג:כ"ו) צוּר לְבָבִי וְחֶלְקִי. וְכָל דָּא אֲנָא תָּבַע לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ. לְאִתְדַּבְּקָא בְּדַחֲלְתָּךְ, לְאִסְתַּמָּרָא אוֹרְחֵי כְּדְקָא יָאוֹת. לְיִרְאָה שְׁמֶךָ אֲתַר חוּלְקֵי דְּבֵיהּ שַׁרְיָא דַּחֲלְתָּא לְמִדְחַל.

תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּדָחִיל לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁרְיָא עִמֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת דְּהָא הַהוּא בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּפוּלְחָנָא דְמָרֵיהּ. וּמָאן דְּלָא שָׁרְיָא בֵּיהּ דַּחֲלָא דְמָרֵיהּ לָא שָׁרְיָא עִמֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא וְלָאו אִיהוּ כְּדַאי לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלְקָא בְּעָלְמָא דְאָתֵי.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (משלי ד':י"ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ. מַאי כְּאוֹר נוֹגַהּ. כְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּנָהִיר דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, דָּא הוּא דְּגָנִיז לוֹן לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְאָתֵי. הוֹלֵךְ וְאוֹר דְּאִיהוּ סָלִיק בִּנְהוֹרֵיהּ תָּדִיר וְלָא גָרַע מִנֵּיהּ.

אֲבָל בְּחַיָּבַיָּא מַה כְּתִיב, (משלי ד':י"ט) דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה, לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשְׁלוּ. לֹא יָדְעוּ, וְכִי לָא יָדְעִין. אֶלָּא חַיָּבַיָּא אָזְלֵי בְּעָקִימוּ דְּאָרְחָא בְּהַאי עָלְמָא. וְלָא בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא דְּזִמְנִין (ד"א ל"ג לון) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵידַן לְהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא וּלְאַעֲלָאָה לוֹן בְּדִינָא דְּגֵיהִנֹּם. וְאִנּוּן צָווחִין וְאָמְרִין וַוי לָן דְּלָא אוֹרִיכְנָא אוּדְנִין וְלָא אֲצִיתְנָא בְּהַהוּא עָלְמָא. וּבְכָל יוֹמָא אָמְרֵי ווי דָּא (רלז ב).

תָּא חֲזֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לוֹן לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְאָתֵי, וּלְמֵיהַב לוֹן אַגַר חוּלְקְהוֹן אֲתַר דְּעִינָא לָא שָׁלְטָא לְמֵיקַם עֲלֵיהּ כְּמָא דְאָמַר, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. וּכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. וּכְתִיב, (מלאכי ג':כ"א) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס':כ"א) צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. וּכְתִיב, (תהילים ק"מ:י"ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן (חסר):

נח

פרק א

אֱלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעֵי אָרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, דִּבְגִינָהּ יִזְכּוּן לְעָלְמָא דְאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כָּל יִשְׂרָאֵל אִית לוֹן חוּלָקָא לְעָלְמָא דְאָתֵי. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּנָטְרִין בְּרִית דְּעָלְמָא אִתְקְרֵיִים עֲלֵיהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל דְּנָטְרֵי בְּרִית וְקַבִּילוּ לֵיהּ אִית לוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְאָתֵי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא בְּגִין כָּךְ אִקְרוּן צַדִּיקִים. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא כָּל מָאן דְּנָטִיר הַאי בְּרִית דְּעָלְמָא אִתְקְרֵיִים עֲלֵיהּ. אִקְרֵי צַדִּיק. מְנָא לָן מִיּוֹסֵף. בְּגִין דְּנָטַר לֵיהּ לִבְרִית עָלְמָא, זָכָה דְּאִקְרֵי צַדִּיק. וְעַל כָּךְ וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אֱלֶּה בְּכָל אֲתַר פָּסַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים תְּנִינָן וְכוּ'. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא בְּפָרְשָׁתָא דְּבְרֵאשִׁית (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְגוּ'. הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק וְעָיֵיל לְגַנְתָּא וְאַשְׁקֵי לֵיהּ מִשַּׁקְיוּ דִּלְעֵילָּא וְעָבִיד לֵיהּ נַיְיחָא וְעָבִיד אִיבִּין וְרַבֵּי זָרְעִין. וְהוּא כְּדֵין נַיְיחָא לְכֹלָּא. וְדָא נַיְיחָא לֵיהּ לְגַנְתָּא. וְדָא עָבִיד נַיְיחָא בֵּיהּ (נ"א לגנתא. וגנתא נייחא ביה). כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (בראשית ג) כִּי בוֹ שָׁבַת. וּכְתִיב, (בראשית ב':ב') וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְדָא רָזָא דְּמִלָּה דָּא עָבִיד תּוֹלְדוֹת וְלָא אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי (כח ב כגוונא דא נח לתתא. קיימא קדישא הוה דוגמא דלעילא. ועל דא אקרי אישהאדמה. ורזא אוליפנא, דהא נח אצטריך לתיבה לאתחברא בה. ולקיימא זרעא דכולא דכתיב לחיות זרע.)

מָאן תֵּיבָה. דָּא (דא) (לג ב) אֲרוֹן הַבְּרִית. וְנֹחַ וְתֵיבָה לְתַתָּא הָכִי הַוּוּ כְּדוּגְמָא (דא) דִּלְעֵילָּא. נֹחַ כְּתִיב בֵּיהּ בְּרִית דִּכְתִיב וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וְגוּ'. וְעַד דְּאִתְקְרֵיִים בֵּיהּ בְּרִית לָא עַיֵּיל לְתֵיבוּתָא. דִּכְתִיב וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ אֶל הַתֵּיבָה. וּכְדֵין הֲוָה תֵּיבָה אֲרוֹן הַבְּרִית.

תֵּיבָה וְנֹחַ כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין דְּהַאי בְּרִית לְעֵילָּא הוּא עָבִיד תּוֹלְדוֹת. כְּגַוְונָא דָּא נֹחַ (ד"א לתתא) אִיהוּ עָבִיד תּוֹלְדוֹת. בְּגִינֵי כָּךְ (כמא דאת אמר) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ.

נֹחַ אִישׁ צַדִּיק. הָכִי הוּא וַדַּאי כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא (משלי י':כ"ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כְּתִיב. וְאַרְעָא עַל דָּא אִתְקָיְימַת. דְּהָא אִיהוּ עַמּוּדָא דְּעָלְמָא קָיְימָא עֲלֵיהּ. וּמָאן אִיהוּ דָּא צַדִּיק. וְנֹחַ אִקְרֵי צַדִּיק לְתַתָּא.

וְרָזָא (נ"א דא) דְּכֹלָּא, אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ, דַּיְיקָא, דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. וּלְמֶהֱוֵי הוּא בְּאַרְעָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא אִישׁ צַדִּיק יְסוֹדָא דְּעָלְמָא. בְּרִית שָׁלוֹם שְׁלָמָא דְּעָלְמָא. אִישׁ הָאֲדָמָה וַדַּאי. וְעַל דָּא (בראשית ו':ח') וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ.

תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו. מַאי בְּדוֹרוֹתָיו, אִלֵּין אִנּוּן דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ. הוּא אַשְׁלִים לְכֻלְּהוּ. וְהוּא הֲוָה שְׁלִים מִכֻּלְּהוּ. תָּמִים הָיָה דְּאִתְיְלִיד מֵהוּל דִּכְתִיב הִתְהַלֶּךְ לְפָנַי וְהֱיֵה תָּמִים. בְּדוֹרוֹתָיו וְלֹא בְּדָרִין דְּעָלְמָא דְּהָא מִנֵּיהּ נָפְקוּ (תולדות בעלמא).

תָּא חֲזֵי, נֹחַ אִתְחֲזֵי מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עָלְמָא לְמֶהֱוֵי בְּתֵיבָה בְּחִבּוּרָא חַד וּלְמֵיעַל בָּהּ, וְעַד לָא אִתְחַבְּרוּ כְּחֲדָא לָא הֲוָה עָלְמָא כְּדְקָא יָאוּת, לְבָתַר מַה כְּתִיב, (בראשית ט׳:י״ט) וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָּל הָאָרֶץ. מַהוּ נָפְצָה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ב׳:י׳) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד. דְּמִתַּמָּן אִשְׁתְּכַח פְּרוּדָא וְאִתְבַּדְּרוּ תּוֹלְדוֹת לְכָל סִטְרִין

וְכֹלָּא חַד כְּדוּגְמָא חָדָא. בְּגִינֵי כָךְ אֱלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ. אֱלֶּה וַדַּאי. דְּהָא יְסוֹדָא דְעָלְמָא אִיהוּ דְּעָבִיד תּוֹלְדוֹת לְקַיְימָא בְּאַרְעָא. אָתָא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר אַרְיֵא בְּחֵילֵיהּ טִינָּרָא נָקִיב וְתָבַר. כְּךָ הוּא וַדַּאי. וְתָא חֲזֵי, מִשִּׁיעוּרָא דְּתֵיבוּתָא אוּף נָמֵי הָכִי הוּא.

תּוֹסָפְתָּא לְמָה נֹחַ נֹחַ תְּרֵי זִמְנֵי. אֶלָּא כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק דִּי בְעָלְמָא אִיתֵּי לֵיהּ תְּרֵין רוּחִין. רוּחָא חַד בְּעָלְמָא דֵּין וְרוּחָא חַד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָכִי תִּשְׁכַּח בְּכֻלְּהוּ צַדִּיקֵי מֹשֶׁה מֹשֶׁה, יַעֲקֹב יַעֲקֹב, אַבְרָהָם אַבְרָהָם, שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, שֵׁם שֵׁם. בַּר מִיִּצְחָק דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ כְּמָה דְכְתִיב בְּהוּ. בְּגִין דְּיִצְחָק בְּשַׁעֲתָא דְאִתְקָרֵב עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא נָפְקַת נְשָׁמָתֵיהּ דְּהַוַּת בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא. וְכֵיוָן דְּאִתְמָר בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם, בָּרוּךְ מְחַיֵּה הַמֵּתִים תָּבַת בֵּיהּ נְשָׁמָתֵיהּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דָּא תִּשְׁכַּח דְּלָא יְחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמֵיהּ אֶלָּא עַל יִצְחָק בְּגִין דְּאִתְחַשַּׁב כְּמֵת וְעַל דָּא רָמַז קְרָא וְאָמַר (איוב ז) הֵן בְּקְדוֹשָׁיו לֹא יַאֲמִין וגו'.

דָּבָר אַחֵר אֱלֶּה תּוֹלְדוֹת בְּגִין דְּהַוָּה צַדִּיק שַׁבַּח לֵיהּ תְּרֵי זִמְנֵי. תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו, אֲבָל בְּדָרִין אַחֲרָנִין אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלוּם, כְּמוֹ דָּרָא דְאַבְרָהָם וּדְרָא דְמֹשֶׁה וּדְרָא דְּדָוִד. דָּבָר אַחֵר חֲמֵי מַאי עֲבַד בְּדָרָא דְּכֻלְּהוּ חַיָּיבִים, קַל וָחוֹמֶר אִלּוּ הָיָה בְּדָרָא דְּכֻלְּהוּ צַדִּיקִים: (עד כאן תוספתא)

פרק ב

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (תהילים מ״ו:ט׳) לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת (בדפוס קרימונא אלקים, ועי' מ"ש לעיל נח ב) יְיָ אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. הַאי קְרָא הָא אִתְּמָר וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ, מַאי חֲזוּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ״א:ב׳) חֲזוּת קָשֶׁה הוּגַּד לִי. בְּעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד, אִתְגְּלֵי נְבוּאָה עִלָּאָה לִבְנֵי נָשָׁא. אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת, שֵׁמוֹת וַדַּאי, דְּהָא שְׁמָא גָּרִים לְכֹלָּא.

כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה וְגו' אַמַּאי הָכָא לֵאמֹר. וְאַמַּאי זֶה. אֶלָּא (הובא לעיל דף נח א' לשון זה) לֵאמֹר דָּא אִתְתָּא. זֶה דָּא צַדִּיק. (רמז כמו דקודשא בריך הוא קרא ליה נח נייחא דארעא. לאמר, מאי לאמר. אלא אתר דא קרי ליה נח. ומאן איהו ארעא קדישא. לאמר זה ינחמנו ממעשנו וגו'. עבד ליה קודשא בריך הוא לתתא כגוונא עלאה) (נ"א זה דא צדיק וכן נח (לאמר, נח) דא צדיק. לאמר דא נוקבא. בגין דלא מתפרשן דא מן דא. אמר רבי יצחק לאמר דא ארעא קדישא) (וזה אמת) (כצ"ל באמת בהגהת ד"א. הרש"ב)

כְּתִיב הָכָא זֶה יְנַחֲמֵנוּ, וּכְתִיב הָתָם (ישעיהו כ״ה:ט׳) זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דְּרָשִׁימִין בִּרְשִׁימוּ דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא לְמֶהֱוֵי בִּשְׁמֵיהּ רְשִׁימִין וְאִיהוּ שָׁוֵי שְׁמָהָן בְּאַרְעָא כְּדְקָא יְאוּת.

כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ. וּכְתִיב, (וישב קפו ב) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. אַמַּאי לָא כְּתִיב אֶת. אֶלָּא הָתָם דַּרְגָּא אַחֲרָא (ד״א חדא) וְהָכָא דַּרְגָּא אוֹחֲרָא. (נ״א את, כמה דאת אמר וארא אה את יי) כְּדְכְתִיב, (ישעיה ו) וָאֶרְאֶה אֶת יְיָ. וְאֶרְאֶה יְיָ לָא כְּתִיב אֶלָּא אֶת יְיָ. אוּף הָכָא בְּנֹחַ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַמָּשׁ קָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב. אֲבָל הָכָא אֶת לְאִתְכְּלָלָא שְׁכִינְתָּא. (נ״א דהיא דרגא אחרא לתתא):

פרק ג

אֱלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים קי״ב:ה׳) טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט. טוֹב אִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִקְרֵי טוֹב. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:ט׳) טוֹב ה' לַכֹּל. וּכְתִיב, (שמות ט״ו:ג׳) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. לְהַאי כֹּל חוֹנֵן וּמַלְוֶה. לְאָתָר דְּלֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ. וְהַהוּא אֲתַר מְנַיֵּהּ אִתְּזָן יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט, דְּהָא הַהוּא דָּבָר לָא אִתְּזָן אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ.

דָּבָר אַחֵר טוֹב אִישׁ, דָּא צַדִּיק דִּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר דָּא נֹחַ דִּכְתִיב נֹחַ אִישׁ צַדִּיק. רַבִּי יִצְחָק אָמַר דָּא שַׁבָּחָא דְּשַׁבָּת, דְּבֵיהּ פָּתַח טוֹב, דִּכְתִיב, (תהילים צ״ב:ב׳) טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר כֹּלָּא חַד וְכֻלְּהוּ מִלָּה חָדָא אָמְרוּ. וְדָא עָבִיד תּוֹלְדוֹת בְּעָלְמָא. תּוֹלְדוֹת דְּעָלְמָא מָאן אִנּוּן. אִלֵּין נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְּאִנּוּן אִיבָּא דְּעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְעַטַּר בְּעִטְרוֹי, מִתְעַטַּר מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא. מֵעֵילָּא מֵאֲתַר דְּעֲמִיקָא דְּכֹלָּא. מִתְעַטַּר מִתַּתָּא בַּמֶּה. בִּנְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. כְּדֵין אִתּוֹסַף חַיִּים מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא. וְאִתְכְּלִיל אֲתַר מַקְדְּשָׁא מִכָּל סִטְרִין וּבֵירָא אִתְמַלְיָיא וַיַּמָּא אִשְׁתְּלִים, וּכְדֵין יָהַב לְכֹלָּא.

פרק ד

כְּתִיב, (משלי ה׳:ט״ו) שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ. אַמַּאי (הכא) בּוֹרֶךָ בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר בְּאֵרֶךָ. דְּהָא בּוֹר לָא אִקְרֵי אֶלָּא רֵיקָנְיָא דְּלָא נְבִיעַ. בְּאֵר מַיִין דְּנָבְעִין. אֶלָּא כֹּלָּא אֲתַר חַד הוּא. אֶלָּא אֲתַר דְּמִסְכְּנֵי (נ״א דמסכנותא) אֲחִידָן בֵּיהּ אִקְרֵי בּוֹר. דְּלֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ אֶלָּא מַה דְּיַהֲבִין בְּגַוֵּיהּ. וּמַאן אִיהוּ דלי״ת.

לְבָתַר אִתְעֲבִיד בְּאֵר דְּאִיהוּ נְבִיעַ וּמַלְיָא (ד"א דמליא) מִכָּל סְטָרִין. וּמָאן אִיהוּ ה"א. אִתְמַלְיָיא מֵעֵילָא וּנְבִיעַ מִתַּתָּא. אִתְמַלְיָיא מֵעֵילָא כְּמָה דְּאָמְרָן. וּנְבִיעַ מִתַּתָּא מִנִּשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא.

דָּבָר אַחֵר שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ, דָּא דָּוִד מַלְכָּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמואל ב כ"ג:ט"ו) מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לָחֶם. אִית מָאן דְּיֵימַר, וְנוֹזְלִים דָּא יִצְחָק. מִתּוֹךְ דָּא מֹשֶׁה דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. בָּאֵרֶךְ דָּא אַהֲרֹן דְּאִתְקְרֵי בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְדָוִד מַלְכָּא דְּאִתְחַבַּר עִמְּהוֹן. וְנוֹזְלִים דָּא אַבְרָהָם. מִתּוֹךְ, דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. בָּאֵרֶךְ דָּא יִצְחָק דְּאִקְרֵי בְּאֵר מַיִם חַיִּים. הָא בְּהַאי קְרָא אִשְׁתְּכַח רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה מֵאֲבָהָן. וְדָוִד מַלְכָּא אִתְחַבַּר עִמְּהוֹן.

תִּיאוּבְתָּא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא כַּד עָיֵיל רוּחָא בָּהּ וְאִשְׁתַּדַּת מַיָּא לְקִבְלָא מַיִּין עִלָּאִין דְּכוּרִין. כָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא אִתְעָרַת תִּיאוּבְתָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּרוּחָא דְּצַדִּיקַיָּא דְּעָאלִין בְּגַוָּוהּ. וּכְדֵין נָבְעִין מַיָּא מְגַוָּוהּ לְקִבְלָא מַיִּין דְּדְכוּרָא. וְכֹלָּא אִתְעֲבִיד תִּיאוּבְתָּא חָדָא (ס"א וצבורא חדא) וּצְרוֹרָא חָדָא וְקִשּׁוּרָא חָדָא. וְדָא הוּא רַעֲוָא דְּכֹלָּא וְטִיּוּלָא דִּמְטַיֵּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִנּוּן תּוֹלְדוֹת דְּגִנְנָתָא דְּעֵדֶן לָא נָפְקִין מִצַּדִּיק. אֶלָּא כַּד עָיֵיל בְּהַאי תֵּיבָה בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְכֹלָּא גְּנִיזִין בָּהּ. וּלְבָתַר מִינָהּ נָפְקִין. אוֹף הָכָא נֹחַ אִישׁ צַדִּיק לָא אַפִּיק תּוֹלְדוֹת לְמִפְּרֵי בְּעָלְמָא עַד דְּעָאל לַתֵּיבָה וְאִתְכְּנַשׁ כֹּלָּא בָּהּ וְהֲווּ גְּנִיזִין בָּהּ. וּלְבָתַר מִנָּהּ נָפְקוּ לְמִפְּרֵי בְּעָלְמָא וּלְאִתְקַיְּימָא בְּאַרְעָא. וְאִלְמָלֵא דְּנָפְקוּ מִגּוֹ תֵּיבָה לָא אִתְקַיְּימוּ בְּעָלְמָא.

וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. מִגּוֹ תֵּיבָה נָפְקֵי לְעֵילָא. מִגּוֹ תֵּיבָה נָפְקֵי לְתַתָּא. דָּא כְּגַוְונָא דָּא. (מגו) וְהָכָא אִתְקַיְּים עָלְמָא וְלָא מִקַּדְמַת דְּנָא. דִּבְגִינֵי כָךְ כְּתִיב וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ. וּכְתִיב וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים (אמר רבי יהודה וגו' ככתוב בדף סב א):

פרק ה

וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֵּיוָן דִּכְתִיב וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ אַמַּאי לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. אֶלָּא כֵּיוָן דְּעָבְדוּ חוֹבֵיהוֹן בְּאִתְגַּלְיָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא כְּדִין לִפְנֵי הָאֱלֹהִים כְּתִיב.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר אֲנָא אִפְכָּא אֲמָרִית. וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. בְּקַדְמִיתָא לִפְנֵי הָאֱלֹהִים דְּלָא הֲווּ עָבְדֵי בְּאִתְגַּלְיָיא. לִפְנֵי הָאֱלֹהִים עָבְדוּ וְלָא לִפְנֵי בְּנֵי נָשָׁא. וּלְבַסּוֹף עָבְדוּ בְּאִתְגַּלְיָא הַדָּא הוּא דִּכְתִיב וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס. דְּלָא הֲוָה אֲתַר בְּכָל אַרְעָא דְּלָא הֲוָה בְּאִתְגַּלְיָא. וּבְגִין כָּךְ בִּתְרֵי גַּוְונֵי אָמַר קְרָא.

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ. רַבִּי אַבָּא אָמַר מִיּוֹמָא דְּעָבַר אָדָם עַל פִּקּוּדָא דְּמָרֵיהּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא דְּאִתְיַלִּידוּ לְבָתַר אִקְרוֹן בְּנֵי הָאָדָם. וְלָא לִשְׁבָחָא אִקְרוֹן הָכִי. אֶלָּא כְּמַאן דְּאָמַר בְּנוֹי דְּהַהוּא דְּעָבַר עַל פִּקּוּדָא דְּמָרֵיהּ.

כֵּיוָן דְּאָתָא נֹחַ, אִקְרוּן בְּנֵי עָלְמָא עַל שְׁמֵיהּ דְּנֹחַ. תּוֹלְדוֹת נֹחַ לְשִׁבְחָא. דְּקָאִים לוֹן בְּעָלְמָא. וְלָא תּוֹלְדוֹת דְּאָדָם דְּאַעֲבוּר לוֹן מֵעָלְמָא וְגָרִים מוֹתָא לְכֻלְהוּ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב לְבָתַר וַיֵּרֶד יְיָ לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי הָאָדָם כְּתִיב וְלָא כְּתִיב בְּנֵי נֹחַ. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּאָדָם (דחטא ד"א חטא) קַמֵּי מָרֵיהּ טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְּרֵי וְלָא יְכִיתּוֹב עֲלֵיהּ הַאי קְרָא.

אֶלָּא תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (משלי י׳:א׳) בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב. כַּד בְּרָא טַב, כָּל בְּנֵי עָלְמָא דְּכְרִין לֵיהּ לְאָבוֹי לְטַב. וְכַד אִיהוּ בִּישׁ, כֹּלָּא דָּכְרִין לֵיהּ לְאָבוֹי לְבִישׁ. אָדָם בְּגִין דְּחָטָא וְעָבַר עַל פִּקּוּדָא דְּמָרֵיהּ, כַּד אָתוּ אִנּוּן דְּמָרְדוּ בְּמָרֵיהוֹן מַה כְּתִיב אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּנוֹי (עה א) דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּמָרַד בְּמָרֵיהּ וְעָבַר עַל פִּקּוּדֵיהּ.

וּבְגִינֵי כָךְ אֱלֹהִים תּוֹלְדוֹת נֹחַ. אֱלֹהִים וְלָא קַדְמָאֵי. אֱלֹהִים דְּנָפְקוּ וְעָאלוּ גּוֹ תֵּיבָה וְאַפִּיקוּ תּוֹלְדִין לְעָלְמִין וְלָא תּוֹלְדוֹת אָדָם דְּנָפַק מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן וְלָא אַפִּיק לוֹן מִתַּמָּן.

פרק ו

תָּא חֲזֵי, אִלּוּ אַפִּיק אָדָם תּוֹלְדוֹת מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן, לָא יִשְׁתֵּצוּן לְדָרֵי דָרִין. וְלָא אִתְחַשַּׁךְ נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא לְעָלְמִין. וְכֻלְהוּ הֲווֹ קַיְימִין לְעָלְמִין. וְאֲפִילּוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לָא קַיְימֵי קָמַיְיהוּ בְּנָהוֹרָא וְזִיוָא וְחָכְמְתָא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. אֲבָל כֵּיוָן דְּגָרִים חֲטָאָה וְנָפַק אִיהוּ מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן וְעָבַד תּוֹלְדוֹת לְבַר. לָא אִתְקַיְימוּ בְּעָלְמָא וְלָא הֲווֹ כְּדְקָא חֲזֵי.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה וְכִי הֵיךְ יָכְלִין לְמֶעְבַּד תּוֹלְדוֹת תַּמָּן דְּהָא אִלְּמָלֵא לָא אִתְמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ יֵצֶר הָרַע וְחָטָא אִתְקַיַּים אִיהוּ בְּעָלְמָא בִּלְחוֹדוֹי וְלָא יַעֲבִיד תּוֹלְדוֹת. כְּגַוְונָא דָּא אִלְּמָלֵא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֶגְלָא וְאַמְשִׁיכוּ עֲלַיְיהוּ יֵצֶר הָרַע לָא עָבְדוּ (במדבר קפט א) תּוֹלְדוֹת לְעָלְמִין וְלָא יֵיתוּן דָּרִין אָחֳרָנִין לְעָלְמָא.

אָמַר לֵיהּ אִלְּמָלֵא לֹא חָטָא אָדָם לָא עָבִיד תּוֹלְדוֹת כְּגַוְונָא דָּא מִסִּטְרָא דְּיֵצֶר הָרַע. אֲבָל עָבִיד תּוֹלְדוֹת מִסִּטְרָא דְּרוּחָא קַדִּישָׁא. דְּהַשְׁתָּא לָא עָבִיד תּוֹלְדוֹת אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּיֵצֶר הָרַע. וּבְגִין דְּכָל תּוֹלְדוֹת דִּבְנֵי נָשָׁא כֻּלְהוּ מִסִּטְרָא דְּיֵצֶר הָרַע, בְּגִין כָּךְ לֵית לוֹן קִיּוּם. וְאִי אֶפְשָׁר לוֹן לְאִתְקַיְימָא, דְּסִטְרָא אָחֳרָא אִתְעָרַב בָּהוּ. (ז"ח ל"ג ואפשר לון בסטרא אחרא).

אֲבָל אִלְּמָלֵא לֹא חָטָא אָדָם וְלָא אִתְתָּרַךְ מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן. הֲוָה עָבִיד תּוֹלְדוֹת מִסִּטְרָא דְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְּקַדִּישִׁין כְּמַלְאֲכֵי עִלָּאִין קַיְימִין לְדָרֵי דָרִין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּחָטָא וְאוֹלִיד בְּנִין לְבַר מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן, וְלָא זָכָה לְאַפָּקָא לוֹן מִגִּנְתָּא, לָא אִתְקַיְימוּ אֲפִלּוּ לְאִשְׁתְּרָשָׁא בְּעָלְמָא דָּא. עַד דְּאָתָא נֹחַ דְּאִיהוּ צַדִּיק וְעָאל בְּתֵבָה. וּמִן תֵּבָה נָפְקוּ כָּל דָּרִין דְּעָלְמָא. וּמִתַּמָּן אִתְבַּדְּרוּ לְכָל אַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא. (שייך לקמן ריש סב):

פרק ז

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה. אַמַּאי נִשְׁחָתָה. בְּגִין כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ, כְּמָה דְּאִתְּמַר. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח קְרָא וְאָמַר (יונה ג׳:י׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דִּבְנֵי נָשָׁא זָכָאן וְנָטְרֵי פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין אַרְעָא אִתְתַּקְּפַת, וְכָל חֵידוּ אִשְׁתַּכְּחַת בָּהּ. מַאי טַעְמָא בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא שָׁרְיָא עַל אַרְעָא. וּכְדֵין כֹּלָּא עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי בְּחֶדְוָה. וְכַד בְּנֵי נָשָׁא מְחַבְּלָן אָרְחַיְיהוּ וְלָא נָטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא וְחָטָאן קַמֵּי מָארֵיהוֹן, וּכְדֵין כְּבֵיכוֹל דַּחְיָין לָהּ לִשְׁכִינְתָּא מֵעָלְמָא וְאִשְׁתְּאָרַת אַרְעָא מְחַבְּלָא. דְּהָא שְׁכִינְתָּא אִתְדַּחְיָיא וְלָא שָׁרְיָא עֲלָהּ וּכְדֵין אִתְחַבְּלַת. מַאי טַעְמָא אִתְחַבְּלַת. בְּגִין דְּשַׁרְיָא רוּחָא אָחֳרָא עֲלָהּ דְּמְחַבְּלָא עָלְמָא. וְעַל דָּא אֲמְרִינָן דְּיִשְׂרָאֵל יָהֲבֵי עוֹז לֵאלֹהִים דְּמְקַיְּימִין עָלְמָא. אֱלֹהִים דָּא שְׁכִינְתָּא.

וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אִי יִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּכְּחוּ חַיָּיבִין מַה כְּתִיב, (תהלים ו) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים וְגוֹ' מִשּׁוּם דְּרֶשֶׁת הֵכִינוּ לִפְעָמַי. כְּפַף נַפְשִׁי בְּסִבַּת חָמָס וְשִׁנְאַת חִנָּם. כָּרוּ לְפָנַי שׁוּחָה וְגוֹ' כְּגַוְונָא דְּדוֹר הַמַּבּוּל דִּבְגִין חָמָס דְּהַוּת בֵּינַיְיהוֹן הַוָּה בֵּינַיְיהוֹן שִׁנְאָה וּדְבָבוּ.

יָכוֹל אַף בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל כֵּן. וְהָא תְּנִינָן אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לָא שָׁרְיָא עֲלָהּ רוּחָא אָחֳרָא וְלָא מְמַנָּא אָחֳרָא בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. תָּא חֲזֵי, דְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל הָכִי הוּא דְּלָא שָׁרְיָא עֲלָהּ (פד ע"ב) מְמַנָּא וְלָא שְׁלִיחָא אָחֳרָא בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. אֲבָל שַׁעֲתָא חָדָא שָׁרְיָא עֲלָהּ לְחַבָּלָא בְּנֵי נָשָׁא. מְנָלָן מִדָּוִד דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ״א:ט״ז) וַיַּרְא דָּוִד אֶת מַלְאַךְ יְיָ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַ ם וּכְדֵין אִתְחַבָּלַת אַרְעָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲפִלּוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה. כְּתִיב הָכָא מַלְאַךְ יְיָ. וּכְתִיב הָתָם (בראשית מ״ח:ט״ז) הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי. וּכְתִיב (שמות י״ד:י״ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. הֵן לְטַב וְהֵן לְבִישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט עֲלָהּ. לְטַב בְּגִין דְּלָא אִתְמַסְּרָא תְּחוֹת שְׁאָר מְמַנָּן, וְכָל דְּיָירֵי עָלְמָא יִכְסְפוּן מִן עוֹבָדַיְיהוּ. לְבִישׁ בְּגִין דְּלָא יֶחְדּוּן אִנּוּן לְשַׁלְטָאָה עֲלָהּ.

וְאִי תֵּימָא (ד"א ל"ג לֹא) וְהָא כְּתִיב, (איכה א׳:י׳) כִּי רָאֲתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ וְחָרִיבוּ בֵּיתָא וְאִי לָאו שָׁלְטִין אִנּוּן מְמַנָּן לָא אִתְחָרַב מַקְדְּשָׁא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ וּכְתִיב עָשָׂה יְיָ אֶת אֲשֶׁר זָמַם.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה. נִשְׁחָתָה וַדַּאי כְּמָה דְּאִתְּמַר. הָכִי נָמֵי (יונה ג׳:י׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה. דְּהָא כְּדֵין אַרְעָא קָרֵאת לְעֵילָּא וְסָלְקָא בְּסִלְּיקוּ עִלָּאָה וּמְקַשְׁטָא אַנְפָּהָא. כְּנוּקְבָא דְּמְקַשְׁטָא לְגַבֵּי דְכוּרָא. הָכִי נָמֵי אַרְעָא. דְּהָא גְּדִילַת בְּנִין זַכָּאִין לְמַלְכָּא.

וְהָכָא דִּלְּא תָּבוּ דָּרָא דְּטוֹפָנָא מַה כְּתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה וְגוֹ' כְּאִתְּתָא דְּאִסְתָּאֲבַת וְאַסְתִּירַת אַנְפָּהָא מִבַּעֲלָהּ. וּבְזִמְנָא דְּאִסְתָּאֲבוּ חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא בְּאִתְגַּלְיָא, אַרְעָא שַׁוִּיתָא אַנְפָּהָא כְּנוּקְבָא דְּלֵית לָהּ כְּסוּפָא מִכֹּלָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה כב) וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת יוֹשְׁבֶיהָ. וְעַל דָּא וַיַּרְא כִּי נִשְׁחָתָה וַדַּאי. מַאי טַעֲמָא בְּגִין כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ.

פרק ח

רַבִּי אֶלְעָזָר אֲזַל לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חְמוֹ. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ אַתְקִין לֵיהּ תּוּפְסִיתָא (ס"א טופסיסא) דְּקוּמְרָא בְּמָטוּן דְּקוּלְפָּא וִיתִיבוּ. אָמַר לֵיהּ חְמוֹ אֶפְשָׁר דְּשָׁמַעְתְּ מֵאָבוּךְ הַאי דִּכְתִיב (איכה ב':י"ז) עָשָׂה יְיָ אֲשֶׁר זָמַם בִּצַּע אִמְרָתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי קֶדֶם.

אָמַר לֵיהּ הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. בִּצַּע אִמְרָתוֹ, דְּבָצַע פּוּרְפִּירָא דִּילֵיהּ. אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי קֶדֶם, דְּהָא פּוּרְפִּירָא פָּקִיד לָהּ מֵאִנּוּן יוֹמֵי קַדְמָאֵי עִלָּאֵי, וּבְיוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא בָּזַע לָהּ. בְּגִין דְּהַאי פּוּרְפִּירָא אִיהִי יְקָרָא דִּילֵיהּ וְתִיקוּנָא דִּילֵיהּ וּבָזַע לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ עָשָׂה יְיָ אֲשֶׁר זָמַם. וְכִי מַלְכָּא חָשִׁיב (קודם) לְאַבָּאשָׁא לְבָנוֹי עַד לָא יֵיתוּן לְמֶחֱטֵי. אָמַר לֵיהּ לְמַלְכָּא דְּהָוָה לֵיהּ מָאן יְקָר, וּבְכָל יוֹמָא הָוָה דָּחִיל עֲלֵיהּ דְּלָא יְתִבַּר וְהָוָה מִסְתַּכַּל בֵּיהּ וְתַקִּין בְּעִינוֹי. לְיוֹמִין אֲתָא בְּרֵיהּ וְאַרְגִּיז לֵיהּ לְמַלְכָּא, נְטַל מַלְכָּא הַהוּא מָאן יְקָר וּתְבַר לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עָשָׂה יְיָ אֲשֶׁר זָמַם.

תָּא חֲזֵי, מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא הָוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ וְחָבִיב עֲלֵיהּ סַגֵּי וְהָוָה דָּחִיל עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל דְּיֵיחטוּן וְיִתְחָרֵב בֵּי מַקְדְּשָׁא. וְכֵן בְּכָל זִמְנָא דְּהָוָה אָתֵי לְגַבֵּי בֵּי מַקְדְּשָׁא הָוָה לָבִישׁ הַהוּא פּוּרְפִּירָא. לְבָתַר דְּגָרְמוּ חוֹבִין וְאַרְגִּיזוּ קַמֵּי מַלְכָּא אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא וּבָזַע הַהוּא פּוּרְפִּירָא (ד"א גריס הס ההוא פורפירא ואתחרב בי מקדשא) הַיְנוּ דִּכְתִיב עָשָׂה יְיָ אֲשֶׁר זָמַם.

בִּצַּע אִמְרָתוֹ וְגוֹ' (האי אמרתו בקדמיתא יתבא בראש אמיר. והא אתעטרו עטרא לרישא ואילן נאה לפניו. ואיהי מימי קדם ודאי. וכדין עציבו קמיה בבתי בראי ודאי והן (ישעיהו ל"ג:ז') אראלם צעקו חוצה.

(ישעיהו כ"ב:י"ב) ויקרא יי צבאות ביום ההוא וגו) הַיְינוּ בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. אֲבָל בְּזִמְנָא אָחֳרָא לֵית חֲדָוָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּזִמְנָא דְּאִתְאֲבִידוּ חַיָּיבֵי עָלְמָא וְאִנּוּן דְּאַרְגִּיזוּ קַמֵּיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי י"א:י') וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה. וְכֵן בְּכָל דָּרָא וְדָרָא דְּעָבִיד דִּינָא בְּחַיָּיבֵי עָלְמָא. חֲדָוָה וְתוּשְׁבַּחְתָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִי תֵּימָא הָא תְּנִינָן דְּלֵית חֶדְוָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ עָבִיד דִּינָא בְּחַיָּיבַיָּא. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעָבִיד דִּינָא בְּחַיָּיבַיָּא, חֶדְוָון וְתוּשְׁבְּחָן קַמֵּיהּ עַל דְּאִתְאֲבִידוּ מֵעָלְמָא. וְהָנֵי מִילֵּי כַּד מָטָא הַהוּא זִמְנָא (קיג ב, קכא ב) דְּאוֹרִיךְ לוֹן וְלָא תָּאבָן לְגַבֵּיהּ מֵחוֹבַיְיהוּ. אֲבָל אִי אִתְעָבִיד בְּהוּ דִּינָא עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ, (ועד דלא אשתלים חובייהו, כמא דאת אמר, (בראשית ט״ו:ט״ז)) כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמוֹרִי עַד הֵנָּה, כְּדֵין לֵית חֶדְוָה קַמֵּיהּ וּבְאִישׁ קַמֵּיהּ עַל דְּאִתְאֲבִידוּ.

וְאִי תֵּימָא אִיהוּ עַד לָא מָטוּ זִמְנַיְיהוּ אַמַּאי עָבִיד בְּהוּ דִּינָא. אֶלָּא אִנּוּן גָּרְמִין בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָבִיד בְּהוּ דִּינָא עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ. אֶלָּא בְּגִין דְּמִשְׁתַּתְּפֵי בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְאַבָּאשָׁא לוֹן. וּבְגִין כָּךְ עָבִיד בְּהוּ דִּינָא וְאוֹבִיד לוֹן מֵעָלְמָא בְּלָא זִמְנָא. וְדָא הוּא דְּאַבָּאִישׁ קַמֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ אַטְבַּע מִצְרָאֵי בְּיַמָּא. וְאוֹבִיד שַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בֵּימֵי יְהוֹשָׁפָט. וְכֵן כֻּלְּהוּ. דְּהָא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אִתְאֲבִידוּ בְּלָא זִמְנָא.

אֲבָל כַּד אִשְׁתְּלִים זִמְנָא דְּאוֹרִיךְ לוֹן וְלָא תָּבוּ. כְּדֵין חֶדְוָה וְתוּשְׁבַּחְתָּא קַמֵּיהּ עַל דְּאִתְאֲבִידוּ מֵעָלְמָא. בַּר בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. דְּאַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּלִים זִמְנָא דִּלְהוֹן דְּאַרְגִּיזוּ קַמֵּיהּ, לָא הֲוָה חֶדְוָה קַמֵּיהּ. וּמַהַהוּא זִמְנָא לָא הֲוָה חֶדְוָה לְעֵילָּא וְתַתָּא:

פרק ט

כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר הָנֵי אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ. אֶלָּא אַרְבָּעִים יוֹם לְאַלְקָאָה חַיָּיבֵי עָלְמָא וּכְתִיב, (דברים כ״ה:ג׳) אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יוֹסִיף, לָקֶבֶל אַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא לְכָל חַד עֲשָׂרָה. בְּגִין דְּבַר נָשׁ מֵאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא אִתְבְּרֵי. וְעַל דָּא וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם. וְאִצְטְרִיךְ אַרְבָּעִים לְאַלְקָאָה וּלְאִתְמְחֵי עָלְמָא.

רַבִּי יִצְחָק הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לֵיהּ הַאי קְרָא (דקאמרי) דִּכְתִיב וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. אִי בְּנֵי נָשָׁא חָטָאן אַרְעָא בְּמָה. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דִּכְתִיב כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ כְּמָה דְּאִתְּמַר. כְּגַוְונָא דָא (ויקרא י״ח:כ״ה) וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹוד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ. אֶלָּא בְּנֵי נָשָׁא חָטָאן וְאִי תֵּימָא אַרְעָא בְּמָה, אֶלָּא עִקָּרָא דְּאַרְעָא בְּנֵי נָשָׁא אִנּוּן. וְאִנּוּן מְחַבְּלִין אַרְעָא וְהִיא אִתְחַבְּלַת. וּקְרָא אוֹכַח דִּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ.

תָּא חֲזֵי, כָּל חֶטְאוֹי דְּבַר נָשׁ כֻּלְּהוּ חַבָּלוּתָא דִּילֵיהּ תַּלְיָין בִּתְשׁוּבָה. וְחֶטְאָה דְּאוֹשִׁיד זַרְעָא עַל אַרְעָא וּמְחַבְּלָא אָרְחֵיהּ וְאַפִּיק זַרְעָא עַל אַרְעָא, מְחַבֵּיל לֵיהּ וּמְחַבֵּיל אַרְעָא. וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״ב) נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי. וּכְתִיב בֵּיהּ (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע

אָתָה לֹא יְגוּרְךָ רָע. בַּר בְּתִשׁוּבָה סַגֵּי. וּכְתִיב, (בראשית ל"ח:ז') וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְיָ וַיְמִיתֵהוּ יְיָ וְהָא אִתְּמַר.

אָמַר לֵיהּ אַמַּאי דְּאִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא בְּמַיָּא וְלָא בְּאֶשָׁא וְלָא בְּמִלָּה אָחֳרָא. אָמַר לֵיהּ רָזָא הוּא דְּהָא אִנּוּן חַבִּילוּ אָרְחַיְיהוּ בְּגִין דְּמַיִין עִלָּאִין וּמַיִין תַּתָּאִין לָא אִתְחַבָּרוּ דְּכַר וְנוּקְבָא כְּדְקָא יָאוּת. וּמַאן אִלֵּין מַיִין עִלָּאִין בִּינָה. וּמַיִין תַּתָּאִין מַלְכוּת. ה"א עִלָּאָה ה"א תַּתָּאָה. וְכַד אִנּוּן מְחַבְּלִין, אִסְתַּלַק י"ו דְּהוּא דְּכַר, וְאִשְׁתְּאַר ה"א בה"א (ומיין במיין. מאן אנון דחבילו ארחייהו, כגוונא דא מיין דכורין ונוקבי. ועל דא אתדנו במיא במה דאנון חבו.

ומיין הוו רתיחן ופשטו משכא מנייהו כמה דחבילו ארחייהו במיין רתיחן. דינא לקבל דינא. הדא הוא דכתיב) נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְינוֹת תְּהוֹם רַבָּה, הָא מַיִין תַּתָּאִין. וַאֲרוּבוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ דָּא מַיִין עִלָּאִין. מַיִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. וּמָטוּ לְגַבֵּי טוּרִין רַבְרְבָן וְאַשְׁכָּחוּ בֵּינֵי טוּרַיָּא גַּרְמֵי בְּנֵי נָשָׁא דְּהֲווּ מֵאִנּוּן בְּנֵי טוֹפָנָא. וּפָסְעוּ תְּלַת מְאָה פְּסִיעָן בְּגַרְמָא חָדָא. תְּוָוהוּ. אָמְרוּ הַיְינוּ דְּאָמְרוּ חַבְרָנָא דְּאִנּוּן לָא הֲווּ מִסְתַּפֵּי מִדִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דִכְתִיב, (איוב כ"א:י"ד-ט"ו) וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ. מָה עַבְדוּ. הֲווּ סְתִימִין בְּרַגְלַיְיהוּ מַבּוּעֵי תְּהוֹמָא. וּמַיִין נָפְקִין רְתִיחָן וְלָא יָכִילוּ לְמֵיקַם בְּהוּ, עַד דְּהֲווּ נִשְׁמָטִין וּנְפָלוּ בְּאַרְעָא וּמַיְיתִין:

פרק י

וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים וְגו'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יְהוּדָה תָּא וְאֵימָא לָךְ מִלֵּי דְּשָׁמַעְנָא בְּהַאי. מָתָל לְבַר נָשׁ דְּאָעִיל לְנוּקְבָא דִּמְעָרְיָא (ד"א איבא דמעהא) בְּזִמְנָא חָדָא. וְנָפְקֵי תְּרֵין אוֹ תְּלָתָא בְּנִין. (כל) חַד מִתְפָּרְשָׁא מֵאָחֳרָא בְּאָרְחוֹי בְּעוֹבָדוֹי. דָּא זַכָּאָה וְדָא חַיָּיבָא וְדָא בֵּינוֹנִי. אוּף הָכָא נָמֵי תְּלַת קְטָרֵי דְּרוּחָא אָזְלִין וְשָׁטָאן וְאִתְכְּלִילָן בִּתְלַת עָלְמִין.

תָּא חֲזֵי, נִשְׁמָתָא נָפְקַאת וְאָעִיל בֵּין טוּרֵי פְּרוּדָא וְאִתְחַבַּר רוּחָא בְּנִשְׁמָתָא. נָחִית לְתַתָּא אִתְחַבַּר נֶפֶשׁ בְּרוּחַ וְכֻלְּהוּ (אזלי ד"א נחתין) וּמִתְחַבְּרִין דָּא עִם דָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה נֶפֶשׁ וְרוּחַ כְּלִילָן דָּא עִם דָּא. נִשְׁמָתָא שַׁרְיָא בְּאָרְחוֹי דְּבַר נָשׁ. (והאי) וְהִיא מְדוֹרָא טְמִירָא דְּלָא אִתְיְידַע אַתְרָהָא.

אָתָא בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, מְסַיְיעִין לֵיהּ בְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא וְדָכָאן לֵיהּ וּמְקַדְּשִׁין לֵיהּ וְאִקְרֵי קָדוֹשׁ. לָא זָכָה וְלָא אָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה, תְּרֵין דַּרְגִּין פְּתִיחִין דְּאִנּוּן נֶפֶ"שׁ וְרוּ"חַ בֵּיהּ. נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא לֵית בֵּיהּ (סיועא דלעילא ודא כפום ארחיה). וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאִי יִסְתַּאַב מְסָאֲבִין לֵיהּ. וְסִיּוּעָא דִּלְעֵילָּא אַעְדִּיו מִינֵּיהּ. מִכָּאן וּלְהַלְאָה כָּל חַד לְפוּם אָרְחֵיהּ.

תוֹסָפְתָּא קְטוּרֵי רַמְאֵי, דְּקַסְטוֹרֵי דְּהוּסְטָרָא (ס"א דההוא סטרא) אֲנַן פְּתִיחָן עַיְינִין פְּתִיחָן אוּדְנִין. קָל מִן קָלַיָּא נָחִית מֵעֵילָא לְתַתָּא. מְתַבַּר טוּרִין וטְנָרִין. מָאן אִנּוּן דְּחָמָאן וְלָא חָמָאן. אֲטִימִין אוּדְנִין. סְתִימִין עַיְינִין. לָא חָמָאן ולָא שָׁמְעִין לָא יָדְעִין בְּסֻכְלְתָנוּ, חַד דְּכְלִילָא בִּתְרֵין בְּגַוְויְיהוּ. דְּחָיְין לֵיהּ לְבַר.

אִנּוּן מִתְדַּבְּקָן בֵּין (ס"א ביה) בְּאִנּוּן תְּרֵי, חַד אוּמָנָא דְּאוּמָנָא לָא שַׁרְיָא (ס"א שווין) בְּגַוְויְיהוּ. לָא עָאלִין בֵּין סִפְרֵי קַדִּישִׁין. כָּל אִנּוּן דְּאוּמָנָא דְּא לָא שַׁרְיָא בְּגַוַויְיהוּ לָא אִכְתְּבוּ בְּסִפְרֵי דְּכָרְנַיָּיא אִתְּמְחוּן מִסִּפְרָא דְּחַיֵּי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ס״ט:כ״ט) יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים אַל יִכָּתֵבוּ.

ווי לוֹן כַּד יִפְקוּן מֵהַאי עָלְמָא ווי לוֹן (לחייהון). מַאן יִתְבַּע לוֹן כַּד יִתְמַסְרוּן בִּידָא דְּדוּמָה ויִתּוֹקְדוּן בְּנוּרָא דְּדָלִיק וְלָא יִפְקוּן מִנַּיְיהּ בַּר בְּרִישׁ יַרְחֵי ושַׁבַּתֵּי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנַי אָמַר יְיָ. לְבָתַר כָּרוֹזָא דְּבַסְטַר צָפוֹן אַכְרִיז עֲלַיְיהוּ וְאָמַר (תהילים ט׳:י״ח) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה וְגו'. כַּמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין אִתְכַּנָּשׁוּ עֲלַיְיהוּ בְּאַרְבַּע סִטְרִין. אֶשָּׁא מְלַהֲטָא בְּגֵי בֶּן הִנֹּם.

תְּלַת זְמָנִין בְּיוֹמָא מִתְפַּקְדָן (ס"א מתוקדן). וְלָא עוֹד אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אֲתִיבוּ בְּקוֹל רָם אָמַן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְּמְלֵי רַחֲמִין וְחַייִס עַל כׇּלָּא. ורְמִיז לְמַלְאָכָא דְּמַמָּנָא עַל תַּרְעֵי דְּגֵיהִנֹּם סמריאל שְׁמֵיהּ ותְּלַת מַפְתְּחָן בִּידֵיהּ ופְּתַח תְּלַת תַּרְעִין דְּבִסְטַר מַדְבְּרָא וְחָמָאן נָהוֹרָא דְּהַאי עָלְמָא. אַתְא תְּנָנָא דְּנוּרָא וסְתִים אוֹרְחִין.

כְּדַיִן תְּלַת מְמַנָּן דְּתְּחוֹת יְדַיְיהוּ תְּלַת מַגְרוֹפִּין מְנַשְּׁבָן בִּידַיְיהוּ ואֲתִיבוּ תְּנָנָא לְאַתְרַיְיהוּ ורַוְוחִין לוֹן שַׁעֲתָא ופְּלָגוּת שַׁעֲתָא. ולְבָתַר תַּייבִין לְאֲשַׁיְיהוּ. וְכֵן תְּלַת זְמָנִין בְּיוֹמָא ובְכָל זְמָנִין דְּאָמְרֵי יִשְׂרָאֵל אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ וכוּ' אִנּוּן רַוְוחִין לוֹן. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּאוֹרְחַיְיהוֹן מְנַהֲרָא בְּהַהוּא עָלְמָא לְכָל סִטְרִין כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ד׳:י״ח) ואוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ הוֹלֵךְ ואוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם (עד כאן לשון התוספתא):

פרק יא

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בַּגֵּיהִנֹּם אִית מְדוֹרִין עַל מְדוֹרִין תְּנְיְינִין תְּלִיתָאִין עַד שְׁבַע. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וְזַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דְּאִנּוּן מִסְתַּמְּרִין מֵחוֹבֵי חַיְיבַיָּא וְלָא אָזְלֵי בְּאָרְחַיְיהוּ וְלָא מִסְתָּאֲבֵי בְּהוּ. וְכָל מַאן דְּאִסְתָּאַב כַּד אָזִיל לְהַהוּא עָלְמָא, נָחִית לַגֵּיהִנֹּם. וְנָחִית עַד מְדוֹרָא תַּתָּאָה.

ותְרֵין מְדוֹרִין אִנּוּן דְּסָמִיכִין דָּא עִם דָּא שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. מָאן דְּנָחִית לִשְׁאוֹל דַּיְינִין לֵיהּ תַּמָּן ומְקַבֵּל עָנְשֵׁיהּ וסְלִיקוּ לֵיהּ לְמְדוֹרָא אָחֳרָא עִלָּאָה. וְכֵן דָּרְגָּא בָּתַר דָּרְגָּא עַד דְּאִנּוּן סָלְקִין

לֵיהּ. אֲבָל מָאן דְּנָחִית לַאֲבַדּוֹן לָא סָלְקִין לֵיהּ לְעָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי אֲבַדּוֹן דְּהָא אָבִיד הוּא מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי נֹחַ זַכָּאָה, הֲוָה אַתְרֵי בִּבְנֵי דָרֵיהּ וְלָא הֲווּ שָׁמְעֵי לֵיהּ. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַיְיתֵי עֲלַיְיהוּ דִּינָא דְּגִיהִנֹּם. מַאי דִּינָא דְּגִיהִנֹּם אֶשָּׁא וְתַלְגָּא. מַיָּיא וְאֶשָּׁא. דָּא צְנִינָא וְדָא רְתִיחָא. וְכֻלְּהוּ בְּדִינָא דְּגִיהִנֹּם אִתְדָּנוּ וְאִתְאֲבִידוּ מֵעָלְמָא.

וּלְבָתַר אִתְקַיֵּים עָלְמָא כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וְעָאל נֹחַ בַּתֵּבָה וְאִעִיל בָּהּ כָּל זִינָא וְזִינָא (ד"א מבריין) דְּעָלְמָא. וַדַּאי נֹחַ עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי הֲוָה. וְנָפְקוּ מִן תֵּבָה כָּל זְיֵינֵי עָלְמָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַאי עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי אִתְחַבַּר בְּעֵץ פְּרִי כָּל אִנּוּן זַיְינִין דִּלְעֵילָּא חֵיוָון רַבְרְבָן וּזְעֵירָן וְכַמָּה זַיְינִין וְכָל חַד לְזִינֵיהּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ד:כ"ה) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. כְּגַוְונָא דָּא נֹחַ בַּתֵּבָה. וְכֻלְּהוּ נָפְקוּ מִן תֵּיבוּתָא וְאִתְקַיֵּים עָלְמָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּבְגִינֵי כָךְ נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה אִקְרֵי. נֹחַ אִישׁ צַדִּיק אִקְרֵי וְהָא אוּקְמוּהָ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר תְּלַת מְאָה שְׁנִין עַד לָא אֲתֵי טוּפָנָא הֲוָה נֹחַ אַתְרֵי בְּהוּ עַל עוֹבָדַיְיהוֹן וְלָא הֲווּ שָׁמְעִין לֵיהּ. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁלִים זִמְנָא דְּאוֹרִיךְ לוֹן וְאִתְאֲבִידוּ מֵעָלְמָא. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא וַיְהִי כִּי הֵחֵל הָאָדָם לָרוֹב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם. וְהָווּ אָזְלִין עַרְטִילָּאִין לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא. מַה כְּתִיב, (בראשית ו':ב') וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגוֹ'. וְדָא הֲוָה יְסוֹדָא וְעִקָּרָא לְמֵיגַד בְּחוֹבֵיהוֹן עַד דְּגָרִים לוֹן לְאִשְׁתְּצָאָה מֵעָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְמַשְׁכָאן בָּתַר יֵצֶר הָרַע וּבְנָזְעוֹי וְשָׁרְשׁוֹי. וְדָחוּ מֵהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא מִבֵּינַיְיהוּ. וְאִסְתָּאֲבוּ (נ"א ואיתאבידו) כְּמָה דְּאִתְמַר. בְּגִין כָּךְ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי, לְאַלְפָּא קַטֵיגוֹרְיָא עֲלַיְיהוּ:

פרק יב

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. (אהדרנא למלה קדמאה קץ כל בשר בא לפני. בא לפני ודאי בגין דאנון גרמו). רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים ל"ט:ה') הוֹדִיעֵנִי יְיָ קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מָה הִיא אֵדְעָה מֶה חָדֵל אָנִי. אָמַר (לעיל נד א) דָּוִד קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תְּרֵין קִצִּין אִנּוּן, חַד לְיָמִינָא וְחַד לִשְׂמָאלָא, וְאִנּוּן תְּרֵין אוֹרְחִין לְמֵיהַךְ בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא לְהַהוּא עָלְמָא. קֵץ לְיָמִינָא דִּכְתִיב, (דניאל יב) לְקֵץ הַיָּמִין, וְקֵץ לִשְׂמָאלָא דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:ג') קֵץ שָׂם לַחשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר (אבן אופל וצלמות. מאי ולכל תכלית הוא חוקר, מאן הוא חוקר. אלא ההוא קץ לשמאלא דמחשיך אפיהון דברייתא) מַאי וּלְכָל תַּכְלִית, בְּזִמְנָא דְּדִינָא שָׁרְיָא עַל עָלְמָא לְשֵׁיצָאָה אֶבֶן אוֹפֶל וְצַלְמָוֶת. קֵץ שָׂם לַחשֶׁךְ. דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, דָּא נָחָשׁ, קֵץ כָּל בָּשָׂר, קֵץ שָׂם לַחשֶׁךְ, דְּהָא מִסְטְרָא דְּהַהוּכָא דְּדַהֲבָא קָאָתֵי.

וּלְכָל תַּכְלִית בְּזִמְנָא דְּדִינָא שָׁרְיָא עַל עָלְמָא הוּא חוֹקֵר לְמֶהֱוֵי קַטֵיגוֹרְיָא לְעָלְמָא לְאַחְשָׁכָא אַפֵּיהוֹן דִּבְרֵייָתָא וְכוּ'.

קֵץ לְיָמִינָא כִּדְקָאֲמָרַן דִּכְתִיב לְקֵץ הַיָּמִין. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָנִיֵּאל וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ. אָמַר לֵיהּ מְנוּחָה בְּהַאי עָלְמָא אוֹ בְּהַהוּא עָלְמָא, אָמַר לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. (דניאל י״ב:י״ג) (ותעמוד לגורלך לקץ הימין. אמרז ליה לאן אתר דהא לא ידענא מה יהא עלי בההוא עלמא. אמר ליה ותנוח). אָמַר לֵיהּ בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן מֵעַפְרָא אֵיקוּם בֵּינַיְיהוּ אוֹ לָאו. אָמַר לֵיהּ וְתַעֲמֹד. אָמַר לֵיהּ הָא יְדַעְנָא דִּי יְקוּמוּן כִּתּוֹת כִּתּוֹת, מִנְּהוֹן דְּזַכָּאֵי קְשׁוֹט וּמִנְּהוֹן דְּחַיָּיבֵי עָלְמָא, וְלָא יְדַעְנָא עִם מָאן מִנְּהוֹן אֵיקוּם. אָמַר לֵיהּ לְגוֹרָלְךָ. אָמַר לֵיהּ הָא אֲמַרְתְּ וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ. אִית קֵץ לְיָמִינָא וְאִית קֵץ לִשְׂמָאלָא, וְלָא יְדַעְנָא לְאָן קֵץ. לְקֵץ הַיָּמִין אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים. אָמַר לֵיהּ לְקֵץ הַיָּמִין.

אוּף הָכָא דָּוִד אָמַר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תהילים ל״ט:ה׳) הוֹדִיעֵנִי יְיָ קִצִּי. מָה אִיהוּ חוּלַק עַדְבֵי. וְלָא נָח דַּעְתֵּיהּ עַד דְּאִתְבַּשַּׂר דְּיֶהֱוֵי לְיָמִינָא דִּכְתִיב, (תהילים ק״י:א׳) שֵׁב לִימִינִי. תָּא חֲזֵי, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ לְנַח קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. מָאן אִיהוּ. דָּא קֵץ דְּאַחְשָׁךְ אַפֵּיהוּ דִּבְרֵייָתָא דְּאִיהוּ קֵץ כָּל בָּשָׂר

בָּא לְפָנַי. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא חַיָּיבֵי עָלְמָא מַקְדִּימִין לֵיהּ וּמְשָׁכָן לֵיהּ עֲלַיְיהוּ לְאַחְשָׁכָא לוֹן. דְּכֵיוָן דְּיֶהֱוֵי לֵיהּ רְשׁוּתָא נְטִיל נִשְׁמָתָא. וְלָא נְטִיל עַד דְּיֶהֱוֵי לֵיהּ רְשׁוּתָא. וְעַל דָּא בָּא לְפָנַי לְמֵיטַל רְשׁוּ לְאַחְשָׁכָא אַפַּיְיהוּ דִּבְנֵי עָלְמָא. וּבְגִינֵי כָךְ וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ. וְעַל דָּא עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גוֹפֶר בְּגִין לְאִשְׁתְּזָבָא וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלָךְ.

תָּא חֲזֵי, תְּנִינָן בְּזִמְנָא דְמוֹתָא אִית בְּמָתָא אוֹ בְּעָלְמָא (נ"א דאתייהיב רשו למלאך המות לחבלא). לָא יִתְחֲזֵי בַּר נָשׁ בְּשׁוּקָא. בְּגִין דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְמְחַבְּלָא לְחַבָּלָא כֹּלָּא. בְּגִינֵי כָךְ אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לָךְ לְאִסְתַּמְרָא וְלָא תֶחֱזֵי גַּרְמָךְ קַמֵּי דְמְחַבְּלָא דְּלָא יִשְׁלוֹט עָלָךְ.

וְאִי תֵּימָא מָאן יָהִיב הָכָא מְחַבְּלָא. דְּהָא מַיִין הֲווּ וְאִתְגַּבְּרוּ. תָּא חֲזֵי, לֵית לָךְ דִּינָא בְּעָלְמָא אוֹ כַּד אִתְמַחֵי אוֹ כַּד אִתְמְסַר עָלְמָא בְּדִינָא, דְּלָא אִשְׁתְּכַח הַהוּא מְחַבְּלָא דְּאָזִיל בְּגוֹ אִנּוּן דִּינִין דְּאִתְעֲבִידוּ בְּעָלְמָא. אוּף הָכִי הָכָא טוֹפָנָא הֲוָה, וּמְחַבְּלָא אָזִיל בְּגוֹ טוֹפָנָא. וְאִיהוּ אִקְרֵי הָכִי דְּאִתְכְּלִיל בִּשְׁמָא דָא. וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַח לְטַמְרָא גַּרְמֵיהּ וְלָא יִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא הַאי תֵּיבוּתָא אִתְחֲזֵי בְּגוֹ הַאי עָלְמָא וּמְחַבְּלָא אָזִיל בְּגַוֵּויהּ. כָּל זִמְנָא דְּלָא יִתְחֲזֵי אַפֵּי דְּבַר נָשׁ קַמֵּי מְחַבְּלָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. מְנָלָן מִמִּצְרַיִם דִּכְתִיב, (שמות י״ב:כ״ב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ אִשְׁתְּכַח

וְיָכִיל הוּא לְחַבְּלָא. וְלֹא אִצְטְרִיךְ לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּיהּ. בְּגִין כָּךְ הֲוָה גָּנִיז נֹחַ וְכָל אִנּוּן דְּעִמֵּיהּ בְּתֵיבוּתָא. וּמְחַבְּלָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ:

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלִי בְּאָרְחָא. אִעָרַע בְּהַנֵּי טוּרֵי דְקַרְדּוּ, חָמוּ רְשִׁימִין בְּקִיעִין בְּאָרְחָא דְּהֲווּ מִן יוֹמֵי דְטוֹפָנָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יוֹסֵי הַנֵּי בְּקִיעִין דְּהֲווּ מִיּוֹמוֹי דְּטוֹפָנָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבִיק לוֹן לְדָרֵי דָרִין בְּגִין דְּלָא יִתְמַחֵי חוֹבֵיהוֹן דְּרַשִׁיעַיָּא קַמֵּיהּ.

דְּכָךְ אַרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְזַכָּאִין דְּעָבְדִין רְעוּתֵיהּ, בָּעֵי דְּיִדְכְּרוּן לֵהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא וְלָא יִתְנַשֵּׁי דּוּכְרָנֵיהוֹן לְדָרֵי דָרִין לְטַב. כְּגַוְונָא דְּא לְרַשִׁיעַיָּא דְּלָא עָבְדִין רְעוּתֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִתְנַשֵּׁי חוֹבַיְיהוּ וּלְאַדְכָּרָא עָנְשַׁיְיהוּ וְדָכְרָנֵיהוֹן לְבִישׁ לְדָרֵי דָרִין. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״ב) נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי וְגו׳.

פרק יג

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר (ישעיהו י״:ל׳) צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה עֲנִיָּה עֲנָתוֹת. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. אֲבָל הַאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר. צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים, בְּרַתֵּיהּ דְּאַבְרָהָם אֲבִינוּ הָכִי אוּקְמוּהָ בַּת גַּלִּים כְּדִכְתִיב, (שיר השירים ד׳:י״ב) גַּל נָעוּל. גַּלִּים אִנּוּן נְהוֹרִין דְּמִתְכַּנְּשֵׁי וְאָזְלִי וְעָאלִין לְגַוָּוהּ וּמַלְיָין לָהּ כְּדִכְתִיב, (שיר השירים ד׳:י״ג) שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים.

הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (איוב ד׳:י״א) לַיִשׁ אוֹבֵד מִבְּלִי טָרָף. לַיִשׁ דְּכַר. לַיְשָׁה נוּקְבָא. אַמַּאי אִקְרֵי לַיִשׁ, אִי מִשּׁוּם (משלי ל׳:ל׳) דִּכְתִיב לַיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה, אוֹ מִשּׁוּם דִּכְתִיב לַיִשׁ אוֹבֵד מִבְּלִי טָרָף. אֶלָּא כֹּלָּא אִיהוּ לַיִשׁ גְּבוּרָה תַּתָּאָה וּדְאָתֵי מִגְּבוּרָה עִלָּאָה. לַיִשׁ אוֹבֵד מִבְּלִי טָרָף, בְּשַׁעֲתָא דְּאִנּוּן נָחֲלִין מִסְתַּלְקִין וְלָא עָאלִין לְגַוָּוהּ, כְּדֵין אִתְקְרֵי לַיְשָׁה דְּאָבִידַת מִבְּלִי טָרָף. דִּכְתִיב לַיִשׁ אוֹבֵד מִבְּלִי טָרָף וּבְנֵי לָבִיא יִתְפָּרְדוּ.

וּמַה דְּאָמַר לַיְשָׁה הַיְינוּ עֲנִיָּה עֲנָתוֹת מִסְכֵּנָא דְּמִסְכֵּנוּתָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו א׳:א׳) מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת וּכְתִיב, (מלכים א ב׳:כ״ו) עֲנָתֹת לְךָ עַל שָׂדֶיךָ. מַאי אִירְיָא. אֶלָּא כָּל זְמָנָא דְּדָוִד מַלְכָּא הֲוָה קַיָּים, אִסְתַּלַּק אֶבְיָתָר בְּעוּתְרָא וּבְכֹלָּא. לְבָתַר אָמַר לֵיהּ שְׁלֹמֹה עֲנָתוֹת לְךָ עַל שָׂדֶיךָ.

אַמַּאי קְרֵי לֵיהּ שְׁלֹמֹה הָכִי. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ בְּיוֹמָךְ הֲוָה אַבָּא בְּמִסְכֵּנוּ וְהַשְׁתָּא לְךָ עַל שָׂדֶיךָ. הַשְׁתָּא אִית לוֹמַר אַמַּאי אִקְרֵי אֶבְיָתָר עֲנָתוֹת. אִי תֵּימָא דְּהֲוָה מִן עֲנָתוֹת, הָא תְּנִינָן דִּכְתִיב, (שמואל א כ״ב:כ׳) וַיִּמָּלֵט בֵּן אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֲחִיטוּב וּשְׁמוֹ אֶבְיָתָר. וְהוּא מִנּוֹב הֲוָה, דְּהָא נוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים הֲוָה. וְאַף עַל פִּי דְּאָמְרוּ דְּהִיא נוֹב הִיא עֲנָתוֹת וְאַמַּאי לֵהּ אִקְרֵי עֲנָתוֹת בְּגִין דְּנָחֲתַת לְמִסְכֵּנוּ וְאִתְאֲבִיד קַרְתָּא עַל יְדָא דְּשָׁאוּל וְאִתְאֲבִידוּ כָּהֲנֵי. אֶלָּא עֲנָתוֹת

כְּפַר הֲוָה, וְלָאו הוּא נוֹב, וְעַל דָּא קָרֵי לֵיהּ אֶבְיָתָר עָנָתוֹת, בְּגִין דְּאָמַר (מלכים א ב׳:כ״ו) וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אָבִי. וּמִקַּרְתָּא דְנוֹב הֲוָה, וְעַל מִסְכְּנוּ דְּדָוִד דְּהֲוָה בְּיוֹמוֹי אִקְרֵי לֵיהּ הָכִי.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בְּמִסְכְּנוּתָא הֲוָה עָלְמָא מִיּוֹמָא דְּעֲבַר אָדָם עַל פִּקּוּדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּאָתָא נֹחַ וְקָרִיב קָרְבָּן וְאִתְיְישַׁב עָלְמָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לָא אִתְיְישַׁב עָלְמָא וְלָא נַפְקָא אַרְעָא מִזּוּהֲמָא דְּנָחָשׁ עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי וְאִתְאֲחִידוּ בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי כְּדֵין אִתְיְישַׁב עָלְמָא.

וְאִלְמָלֵא דְּהָדְרוּ יִשְׂרָאֵל וְחָאבוּ קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא הֲווּ מִתְּין לְעָלְמִין. דְּהָא אִתְפַּסַּק מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא דְּנָחָשׁ. כֵּיוָן דְּחָבוּ כְּדֵין אִתְבָּרוּ אִנּוּן לוּחֵי קַדְמָאֵי, דְּהֲווּ בְּהוּ חֵירוּ דְּכֹלָּא. חֵירוּ דְּהַהוּא נָחָשׁ דְּאִיהוּ קֵץ כָּל בָּשָׂר.

וְכַד קָמוּ לֵיוָאֵי לְקַטְלָא קְטָלָא, כְּדֵין אִתְעַר חִוְיָא בִּישָׁא וְהֲוָה אָזִיל קַמַּיְיהוּ וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ, בְּגִין דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל מְזַדְּרְזִין כֻּלְּהוּ בְּחֲגִירוּ מָזַיְינָן וְלָא יָכִיל הַהוּא נָחָשׁ לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ. וְכֵיוָן דְּאָמַר לְמֹשֶׁה (שמות ל״ג:ה׳) וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ מֵעָלֶיךָ, אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְהַאי נָחָשׁ לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (שמות ל״ג:ו׳) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. וַיִּתְנַצְּלוּ וַיִּנָּצְלוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא וַיִּתְנַצְּלוּ עַל יְדָא דְּאַחֲרָא בְּגִין דְּאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְנָחָשׁ לְשַׁלְטָאָה. אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב דְּקִבְּלוּ מִטּוּרָא דְחוֹרֵב כַּד אִתְיְיהִיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא נֹחַ דְּהֲוָה צַדִּיק אַמַּאי לָא הֲוָה בָּטִיל מוֹתָא מֵעָלְמָא. אֶלָּא בְּגִין דְּעַד לָא סָלְקַת זוּהֲמָא מֵעָלְמָא. וְעוֹד דְּאִנּוּן לָא הֲווּ מְהֵימָנִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכֻלְּהוּ אֲחִידָן בְּטַרְפֵּי אִילָנָא לְתַתָּא וּמִתְלַבְּשָׁאן בְּרוּחַ מְסָאֲבָא.

וְתוּ לְבָתַר אוֹסִפוּ לְמֶחֱטֵי וּלְמַהֲדָּ בָּתַר יֵצֶר הָרַע כַּד בְּקַדְמִיתָא: וְאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא דְּאִיהִי אִילָנָא דְּחַיֵּי אַכַּתֵּי לָא נָחִית לְהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא. וְתוּ דְּאִיהוּ אַמְשִׁיךְ לֵיהּ בְּעָלְמָא לְבָתַר דְּכְתִיב וַיִּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה וְהָא אִתְּמַר.

פרק יד

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, חָמוּ חַד יוּדְאי דְּהֲוָה אָתֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי בַּר נָשׁ יוּדְאי אִיהוּ וְאִתְחֲזֵי. כַּד מָטָא גַּבַּיְיהוּ שְׁאִילוּ לֵיהּ. אָמַר לוֹן שְׁלִיחָא דְמַצְוָה אֲנָא. דְּהָא אֲנַן דַּיְירֵי בִּכְפַר דְּרָאמִין, וּמָטֵי זִמְנָא דְחַג, וְאֲנַן צְרִיכִין לוּלָב וְזִינִין דְּעִמֵּיהּ, וַאֲנָא אָזִיל לְקִטְעָא לוֹן לְמַצְוָה. אֲזָלוּ כְּחָדָא.

אָמַר לְהוּ הַהוּא יוּדָאי הַנִּי אַרְבַּע מִינִין דְּלוּלָב דְּבָכֳלְהוֹ אָתָאן לְרַצוּיֵי עָלְמָא (נ"א על מיא) שְׁמַעְתּוּן אַמַּאי אֲנַן צָרִיכִין לוֹן בַּחַג. אָמַר לֵיהּ כְּבָר אִתְעָרוּ בְּהוּ חַבְרַיָּיא. אֲבָל אִי מִלָּה חַדְתָּא אִיהוּ תְּחוֹת יָדָךְ אֵימָא לָהּ.

אָמַר לוֹן וַדַּאי הַהוּא אֲתַר דְּאֲנַן דָּיְירֵי בֵּיהּ הוּא זְעֵיר וְכֻלְּהוּ עָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִית עֲלָן צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵי מֵחוֹזָאָה שְׁמֵיהּ. וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אָמַר לָן מִלִּין חַדְתִּין בְּאוֹרַיְיתָא. וְאָמַר דְּהָא בְּחַג זְמָנָא הוּא לְשַׁלְטָאָה. (ישראל שליטין בההוא זמנא, ונקיטנא לולב דמתחזי דאנן נציחנא עלייהו על כל אנון דאקרון הממ העם ולשלטאה עלייהו) (אזי עבר על נפשנו המים הזדונים ברוך יי שלא נתננו טרף לשניהם. וכי אית שנים למים, אלא) (ס"א דכל אנון רברבין) אִנּוּן שְׁאָר עַמִּין. אִנּוּן רַבְרְבִין מְמַנָּן עַל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וּמִתְבָּרְכָן מִסִּטְרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וְקָרִינָן לוֹן מַיִם הַזֵּידוֹנִים. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קכ"ד:ה') הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים.

וּבְגִין לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ אִתֵּינָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאִנּוּן אַרְבַּע מִינִין שֶׁבַּלּוּלָב לְרַצוּיֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (עלייהו) וּלְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּלְאַתְעָרָא עֲלָן מַיִין קַדִּישִׁין לְנַסְכָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא.

תּוּ אָמַר לוֹן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אִתְעָרוּתָא קַדְמָאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא. מַאי אִתְעָרוּתָא קַדְמָאָה. דָּא בֵּי דִינָא דִּלְתַתָּא (נ"א דא ראש השנה ממש) דְּאִתְעַר לְמֵידַן עַלְמָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל עָלְמָא בְּדִינָא וְדָאִין עָלְמָא.

וְשָׁלְטָא הַאי בֵּי דִינָא לְמֵידַן עָלְמָא, עַד יוֹמָא דְכִפּוּרֵי דְּנָהֲרִין אַנְפָּהָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח חִוְיָא דַּלְטוֹרָא בְּעָלְמָא. דְּאִיהוּ אִתְעַסַּק בַּמֶּה דְּאַתְיָין לֵיהּ הַהוּא שְׁעִיר דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וּבְגִין דְּאִתְעַסַּק בְּהַהוּא שְׁעִיר לָא קָרִיב לְמַקְדְּשָׁא.

וְשָׂעִיר דָּא כְּהַהוּא שְׂעִיר דְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ דְּאִתְעַסַּק בֵּיהּ וְאַנְהִירוּ אַנְפָּהָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה (נ"א כך בראש השנה) (נ"א אנהירו) (אנפוי דמקדשא). וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ מַשְׁכְּחִין רַחֲמֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִתְעָבַר חוֹבַיְיהוּ. וְרָזָא חָדָא אָמַר לוֹן וְלָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְגַלָּאָה בַּר לְחַסִידֵי קַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִין חַכִּימִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מַאן אִיהוּ. אָמַר לוֹן עַד לָא בָּדִיקְנָא בְּכוּ. אֲזִלוּ. לְבָתַר אָמַר לוֹן. כַּד סִיהֲרָא אִתְקְרִיבַת בְּשִׁמְשָׁא. אַתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סִטְרָא דְצָפוֹן וְאָחִיד בָּהּ בְּרַחֲימוּ וּמָשִׁיךְ לָהּ לְגַבֵּיהּ, וְדָרוֹם אִתְעַר מִסִּטְרָא אָחֳרָא. וְסִיהֲרָא סַלְקָא וּמִתְחַבְּרָא בְּמִזְרָח. וּכְדֵין יָנְקָא מִתְּרִין סִטְרִין וּנְטִילַת בִּרְכָאן בַּחֲשַׁאי, וּכְדֵין אִתְבָּרְכָא סִיהֲרָא וְאִתְמַלְיָיא. וְהָכָא אִתְקְרִיבַת אִתְּתָא בְּבַעֲלָהּ.

כְּמָה דְּאִית רָזָא דִּיוּקְנָא שַׁיְיפִי (נ"א בתיקוני דשייפי) דְּאָדָם וְתִיקוּנוֹי. הָכִי נָמֵי אִית (נ"א איהו) רָזָא דְּדִיוּקְנָא דְּשַׁיְיפֵי נוּקְבָא וְתִקוּנֵי דְנוּקְבָא. וְכֹלָּא פָּרִישׁ בְּגַוְונִין. הָכִי נָמֵי אִית לְעֵילָּא

(ד"א מאן) אַחִיד בָּהּ וְאִתְעַר לְקָבֵל בִּרְחִימוּ הָכִי נָמֵי אִית לְתַתָּא רָזָא וְתִקוּנָא דְּאָדָם תַּתָּאָה אָחֳרָא תְּחוֹת סִיהֲרָא (ד"א ותקונא דנוקבא).

כְּמָה דְּדִרוֹעָא שְׂמָאלָא (תשא קצד ב, פקודי רלג ב) לְעֵילָּא אָחִיד בָּהּ וְאִתְעַר לְקָבְלָהּ בִּרְחִימוּ. הָכִי נָמֵי אִית לְתַתָּא. (ווי העמודים כלהו קיימי שייפין לאתאחדא דא בדא ולאתקשרא דא בדא קשרי מהימנותא סטרא דקדושא מסטרא דרוח מסאבא דאיהו רזא דנחש לתתא). הַאי נָחָשׁ אִיהוּ דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא. וְאָחִיד בֵּיהּ מַאן דְּרָכִיב בֵּיהּ וְקָרְבָא לְגַבֵּי דְּסִיהֲרָא וּמְשִׁיךְ לָהּ בֵּינַיְיהוּ נ"א בִּדְבִיקוּ דְּקוּטְפָּא וְאִסְתָּאֲבַת.

וּכְדֵין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מְקָרְבִין שְׂעִיר. וְהַהוּא נָחָשׁ אִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא שְׂעִיר. וְסִיהֲרָא אִתְדְּכְיָאַת וְסַלְקָאת לְעֵילָּא וְאִתְקְשָׁרַת לְעֵילָּא לְאִתְבָּרְכָא. וּנְהִירִין אַנְפָּהָא מַה דְּאִתְחַשְׁכַת לְתַתָּא.

כְּדֵין הָכָא בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי כֵּיוָן דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא אִתְעַסַּק בְּהַהוּא שְׂעִיר. סִיהֲרָא אִתְפָּרְשַׁת מִנֵּיהּ וְאִתְעַסְקַת (בישראל) לְאוֹלָפָא עֲלַיְיהוּ סָנֵיגוֹרְיָא וְסוֹכֶּכֶת עֲלַיְיהוּ כְּאִמָּא עַל בְּנִין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ לוֹן מִלְעֵילָּא וּמָחִיל לוֹן.

לְבָתַר יִשְׂרָאֵל כַּד מָטוּ לַחַג מִתְעָרֵי סִטְרָא דְּיַמִּינָא לְעֵילָּא. בְּגִין דְּיִתְקַשַּׁר בֵּיהּ סִיהֲרָא וְיִתְנְהִירוּ אַנְפָּהָא כְּדְקָא חָזֵי. וּכְדֵין פַּלְגַת (יהב) חוּלָקָא דְּבִרְכָאן לְכָל אִנּוּן מְמַנָּן דִּלְתַתָּא דְּיִתְעַסְקוּן בְּחוּלָקְהוֹן. וְלָא יֵיתוּן לְיַנְקָא וּלְקָרְבָא בְּסִטְרָא דְּחוּלָקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא כַּד שְׂאָר עַמִּין אִתְבָּרְכוּ. כֻּלְּהוֹן אִנּוּן מִתְעַסְקִין בְּאַחְסָנַת חוּלָקְהוֹן. וְלָא הֲווּ אַתְיָין לְאִתְעָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וּלְחָמְדָא חוּלָק אַחְסָנְתֵּיהוֹן. וּבְגִין כָּךְ יִשְׂרָאֵל אִנּוּן מָשְׁכִין בִּרְכָאן לְכָל אִנּוּן מְמַנָּן בְּגִין דְּיִתְעַסְקוּן בְּחוּלָקְהוֹן וְלָא יִתְעָרְבוּן בַּהֲדַיְיהוּ.

וְכַד סִיהֲרָא אִתְמְלֵי בִּרְכָאן לְעֵילָּא כְּדְקָא יְאוּת. יִשְׂרָאֵל אָתְיָין וְיָנְקִין מִינָּהּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב (במדבר כ"ט:ל"ה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. מַאי עֲצֶרֶת, כְּתַרְגּוּמוֹ כְּנִישׁוּ. כָּל מַה דְּכְנִישׁוּ מֵאִנּוּן בִּרְכָאן עִלָּאִין. לָא יְנִקִין מִנַּיְיהּ עַמִּין אָחֳרָנִין בַּר יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. לָכֶם וְלָא לִשְׁאָר עַמִּין. לָכֶם וְלָא לִשְׁאָר מְמַנָּן.

וְעַל דָּא אִנּוּן מְרַצִּין עַל הַמַּיִם לְמֵיהַב לוֹן חוּלַק בִּרְכָאן דְּיִתְעַסְקוּן בֵּיהּ. וְלָא יִתְעָרְבוּן לְבָתַר בְּחֶדְוָותָא דְּיִשְׂרָאֵל כַּד יָנְקִין בִּרְכָאן עִלָּאִין. וְעַל הַהוּא יוֹמָא כְּתִיב דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ. דְּלָא אִתְעָרַב אוֹחֳרָא בַּהֲדָן.

לְמַלְכָּא דְּזַמֵּן רְחִימוּי בִּסְעוּדְתָא עִלָּאָה דְּעָבִיד לֵיהּ לְיוֹמָא רְשִׁימָא. הָא רְחִימוּי דְמַלְכָּא יָדַע דְּמַלְכָּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ. אָמַר מַלְכָּא הַשְׁתָּא אֲנָא בָּעֵי לְמֶחֱדֵי עִם רְחִימָאי. וְדָחִילְנָא דְּכַד אֲנָא בִּסְעוּדְתָא עִם רְחִימָאי יַעֲלוּן כָּל אִנּוּן קַסְטוֹרֵי מְמַנָּן וְיִתִיבוּן עִמָּנָא לְפִתּוֹרָא לְמִסְעַד סְעוּדְתָא דְּחֶדְוָה עִם רְחִימָאי. מָה עָבַד אַקְדִּים הַהוּא רְחִימוּי קוּסְטוּרִין דִּירוֹקֵי וּבְשָׂרָא

דְתוֹרֵי וְאַקְרִיב קַמַּיְיהוּ דְּאָנוּן קַסְטוּרֵי מְמַנָּן לְמֵיכַל. לְבָתַר יָתִיב מַלְכָּא עִם רְחִימוּי לְהַהִיא סְעוּדְתָא עִלָּאָה מִכָּל עִדּוּנִין דְּעָלְמָא. וּבְעוֹד דְּאִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי עִם מַלְכָּא שָׁאִיל לֵיהּ כָּל צָרְכּוֹי וְיָהִיב לֵיהּ. וְאַחֲדֵי מַלְכָּא עִם רְחִימוּי בִּלְחוֹדוֹהִי וְלָא אִתְעָרְבִין אָחֳרָנִין בֵּינַיְיהוּ. כָּךְ יִשְׂרָאֵל עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם.

אָמְרוּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְקִין אוֹרְחָא קַמָּן. זַכָּאִין אִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אָתֵי נְשָׁקוּהוּ. קָרָא עָלֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי (ישעיהו נ״ד:י״ג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ. כַּד מָטוּ בֵּי חֲקַל יְתִיבוּ. אָמַר הַהוּא בַּר נָשׁ מַאי שְׁנָא דִּכְתִיב, (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה וְגו'. (נדפס בפקודי רכז ב) וּמַאי שְׁנָא בְּטוֹפָנָא דִּכְתִיב אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּכָל אֲתַר. (אמאי) וְלָא כְּתִיב וַיְיָ (בכלא).

אֶלָּא תָּנִינָן בְּכָל אֲתַר דִּכְתִיב וַיְיָ הוּא וּבֵית דִּינוֹ. אֱלֹהִים סְתָם דִּינָא בִּלְחוֹדוֹי. אֶלָּא בְּסְדוֹם אִתְעֲבִיד דִּינָא וְלָא לְשֵׁיצָאָה עָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְעָרֵב אִיהוּ בַּהֲדֵי דִּינָא. אֲבָל בְּטוֹפָנָא כָּל עָלְמָא שָׁצֵי וְכָל אִנּוּן דְּאִשְׁתַּכָּחוּ (נ״א בלחודוי) בְּעָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא (ד״א דהא) נֹחַ וּדְעִמֵּיהּ (ד״א אשתזיבו). (נ״א הא) סָתִים מַעֲיָנָא הֲוָה דְּלָא אִתְחֲזֵי. וְעַל דָּא כָּל מַה דְּאִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא שָׁצֵי לֵיהּ. וְעַל דָּא וַיְיָ בְּאִתְגַּלְיָא וְלָא שָׁצֵי כֹּלָּא. אֱלֹהִים בָּעֵי סְתִימוּ וּבָעֵי לְאִסְתַּמְרָא דְּהָא כֹּלָּא שָׁצֵי. וְעַל דָּא אֱלֹהִים בִּלְחוֹדוֹי הֲווֹי.

וְרָזָא דָּא (תהילים כ״ט:י׳) יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב. מַהוּ יָשָׁב. אִלְמָלֵא קְרָא כְּתִיב לָא יָכְלִינָן לְמֵימַר. יָשָׁב בִּלְחוֹדוֹי דְּלָא אַתְיָא עִם דִּינָא. כְּתִיב הָכָא יָשָׁב, וּכְתִיב הָתָם (ויקרא י״ג:מ״ו) בָּדָד יֵשֵׁב בִּלְחוֹדוֹי.

וּבְגִין דְּנֹחַ הֲוָה סָתִים מַעֲיָנָא. לְבָתַר כַּד אִתְעֲבִיד דִּינָא וְשָׁצֵי עָלְמָא וְנָח רוּגְזֵיהּ מַה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְגו'. דְּהָא כַּד שָׁצֵי עָלְמָא לָא אִדְכַּר דְּסָתִים מַעֲיָנָא הֲוָה.

וְרָזָא (ודא) אוֹלִיפְנָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָתִים וְגַלְיָא. גַּלְיָא הוּא בֵּי דִינָא דִּלְתַתָּא. סָתִים הוּא אֲתַר דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקֵי מִתַּמָּן. וּבְגִין כָּךְ כָּל מִלּוֹי דְּבַר נָשׁ דְּאִנּוּן בִּסְתִימוּ בִּרְכָאן שַׁרְיָין עֲלוֹי. וְכָל דְּאִנּוּן בְּאִתְגַּלְיָא הַהוּא אֲתַר דְּבֵי דִינָא שָׁרְיָאן עֲלוֹי בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר בְּאִתְגְּלֵי וְהַהוּא דְּאִקְרֵי רַע עַיִן שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, וְכֹלָּא הוּא בְּרָזָא עִלָּאָה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר זַכָּאָה דָּרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁרְיָא בְּגַוֵּיהּ דְּהָא זְכוּתָא דִּילֵיהּ אַזְמִין לָן בְּטוּרֵי מִלִּין עִלָּאִין כְּאִלֵּין (עד כאן). אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי בַּר נָשׁ לְאוֹדָעָא לָן מִלִּין אִלֵּין קָא אָתֵי וְשַׁדְּרֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּן. כַּד אָתוּ וְסִדְּרוּ מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמַר.

פרק טו

(נדפס בפקודי רסח ב)רַבִּי אֶלְעָזָר הָוָה יָתִיב יוֹמָא חַד קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּי. אָמַר לֵיהּ הַאי קַ"ק כָּל בָּשָׂר אִתְהַנֵּי מֵאִנּוּן קָרְבָּנִין דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא אוֹ לָא. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא הֲווּ מִסְתַּפְּקֵי כְּחָדָא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְתָא חֲזֵי כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵל אִנּוּן אִקְרוֹן אָדָם בְּחִבּוּרָא דְּאִנּוּן רְעוּתִין קַדִּישִׁין דְּסָלְקִין מְגַוְונִיְיהוּ. הַהוּא כִּשְׁבָּא אוֹ אִמְרָא אוֹ הַהִיא בְּהֵמָה דְּקָרְבִין אִצְטְרִיךְ עַד לָא יִתְקְרִיב עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא לְפָרְשָׁא עֲלָהּ כָּל חַטָּאִין וְכָל רְעוּתִין בִּישִׁין לְאִתְוַדָּאָה עֲלָהּ. וּכְדֵין הַהִיא אִתְקְרֵי בְּהֵמָה בְּכֹלָּא בְּגוֹ אִנּוּן חַטָּאִין וּבִישִׁין וְהִרְהוּרִין.

כְּגַוְונָא דְּקָרְבָּנָא דַּעֲזָאזֵל דִּכְתִיב (ויקרא ט"ז:כ"א) וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'. הָכִי נָמֵי הָכָא. וְכַד סָלְקָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא מְטוּלָא עַל חַד תְּרִין. וּבְגִין כָּךְ דָּא סַלְקָא לְאַתְרֵיהּ. וְדָא סַלְקָא לְאַתְרֵיהּ. דָּא בָּרָזָא דְּאָדָם וְדָא בָּרָזָא דִּבְהֵמָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ.

חֲבִיתִין וְכָל שְׁאָר מְנָחוֹת לְאַתְעָרָא רוּחָא קַדִּישָׁא בִּרְעוּתָא דְּכַהֲנֵי וְשִׁירְתָא דְּלֵיוָאֵי וּבְצָלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל. וּבְהַהוּא תְּנָנָא וְשַׁמְנָא וְקֻמְחָא דְּסָלִיק מִתַּרְוַיְיהוּ וּמִסְתַּפְּקִין (ס"א ומתפנקין) (ס"א ומתפשטין) כָּל שְׁאָר מָארֵי דְּדִינִין דְּלָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה בְּהַהוּא דִּינָא דְּאִתְמְסַר לוֹן. וְכֹלָּא בְּזִמְנָא חָדָא. תָּא חֲזֵי, כֹּלָּא אִתְעֲבִיד בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא לְאִסְתַּפְּקָא דָּא בְּדָא, וּלְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָּא מָאן דְּאִצְטְרִיךְ עַד אֵין סוֹף.

פרק טז

(נדפס בפקודי רכא א, רסח ב) אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אֲרֵימַת יְדַאי בִּצְלוֹתִין לְעֵילָּא, דְּכַד רְעוּתָא עִלָּאָה לְעֵילָּא לְעֵילָּא קָיְימָא עַל הַהוּא רְעוּתָא דְּלָא אִתְיְדַע וְלֹא אִתְפַּס כְּלַל לְעָלְמִין רֵישָׁא דְּסָתִים יַתִּיר לְעֵילָּא. וְהַהוּא רֵישָׁא אַפִּיק מַאי דְּאַפִּיק וְלָא יְדִיעַ וְנָהִיר מַאי דְּנָהִיר כֹּלָּא בְּסָתִימוּ.

רְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה לְמִרְדַּף אֲבַתְרֵיהּ וּלְאִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ. חַד פְּרִיסוּ אִתְפְּרִיס. וּמִגּוֹ הַהוּא פְּרִיסָא בְּרִדִיפוּ דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה מָטֵי וְלָא מָטֵי עַד הַהוּא פְּרִיסָא נָהִיר מַה דְּנָהִיר. וּכְדֵין (ס"א ההוא) אִיהוּ מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה נָהִיר בִּנְהִירוּ (בסתימו) סָתִים דְּלָא יְדִיעַ וְהַהוּא מַחֲשָׁבָה לָא יָדַע.

כְּדֵין בָּטַשׁ הַאי נְהִירוּ דְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְיְדַע בִּנְהִירוּ דְּפַרְסָא דְּקָיְימָא דְּנָהִיר מַמָּה דְּלָא יְדִיעַ וְלָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וּכְדֵין (נ"א האי) דָּא נְהִירוּ דְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְיְדַע בָּטַשׁ בִּנְהִירוּ דְּפַרְסָא וְנָהֲרִין כְּחָדָא וְאִתְעֲבִידוּ תֵּשַׁע הֵיכָלִין.

וְהֵיכָלִין לָאו אִנּוּן נְהוֹרִין וְלָאו אִנּוּן רוּחִין וְלָאו אִנּוּן נִשְׁמָתִין. וְלָא אִית (איהו) מָאן דְּקָיְימָא בְּהוּ. רְעוּתָא דְּכָל תֵּשַׁע נְהוֹרִין דְּקָיְימֵי כֻּלְּהוּ בְּמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ חַד מִנַּיְיהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא כֻּלְּהוּ לְמִרְדַּף בַּתְרַיְיהוּ בְּשַׁעֲתָא דְּקָיְימֵי בְּמַחֲשָׁבָה וְלָא מִתְדַּבְּקָן וְלָא אִתְיְידָעוּ. וְאִלֵּין לָא קָיְימֵי לָא בִּרְעוּתָא וְלָא בְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה (נ"א עלאין). תַּפְסִין בָּהּ וְלָא תָפְסִין. בְּאִלֵּין קָיְימֵי כָּל רָזֵי דִּמְהֵימְנוּתָא וְכָל אִנּוּן נְהוֹרִין מֵרָזָא דְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה (דלתתא ד"א ולתתא) כֻּלְּהוּ אִקְרוּן אֵין סוֹף. עַד הָכָא מָטוּ נְהוֹרִין וְלָא מָטוּן וְלָא אִתְיְידָעוּ. לָאו הָכָא רְעוּתָא וְלָא מַחֲשָׁבָה.

(כדין ד"א כד) נָהִיר מַחֲשָׁבָה וְלָא אִתְיְידַע (ידיע) מִמַּאן דְּנָהִיר. כְּדֵין אִתְלַבֵּשׁ וְאַסְתִּים גּוֹ בֵּינָה וְנָהִיר לְמַאן דְּנָהִיר וְאַעִיל דָּא בְּדָא עַד דְּאִתְכְּלִילוּ כֻּלְּהוּ כְּחֲדָא.

וּבְרָזָא דְּקִרְבְּנָא כַּד סָלִיק כֻּלָּא אִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא וְנָהִיר דָּא בְּדָא. כְּדֵין קָיְימֵי כֻּלְּהוּ בְּסָלִיקוּ וּמַחֲשָׁבָה אִתְעַטַּר בְּאֵין סוֹף. הַהוּא נְהִירוּ דְּאִתְנְהִיר מְנֵיהּ מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה (דלא אתיידע בה כלל) אִקְרֵי אֵין סוֹף. וּמְנֵיהּ אִשְׁתְּכַח וְקָיְימָא וְנָהִיר לְמַאן דְּנָהִיר וְעַל דָּא כֻּלָּא קָאִים.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, הַאי קֶרֶן כָּל בָּשָׂר, כְּמָה דְּקִשׁוּרָא אִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא בְּחֵדּוּ, אוּף הָכִי נָמֵי לְתַתָּא בְּחֶדְוָותָא. וּרְעוּתָא לְאִסְתַּפְקָא כֻּלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְאִימָּא קָיְימָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל כְּדְקָא יָאוּת.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל רֵישֵׁי יַרְחָא וְיַרְחָא כַּד סִיהֲרָא מִתְחַדְּשָׁא יָהֲבִין לֵיהּ לְהַאי קֶרֶן כָּל בָּשָׂר חוּלְקָא חָדָא יַתִּיר עַל קָרְבָּנִין לְאִתְעַסְקָא בֵּיהּ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחוּלְקֵיהּ. וְיהֵא סִטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ. בְּגִין דְּיִתְאַחֲדוּן בְּמַלְכֵּיהוֹן, וְדָא אִיהוּ שָׂעִיר. בְּגִין דְּאִיהוּ בְּחוּלְקָא דְּעֵשָׂו דִּכְתִיב בֵּיהּ שָׂעִיר (בראשית כ"ז:י"א) הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר. וְעַל דָּא אִיהוּ אִשְׁתַּמַּשׁ בְּחוּלְקֵיהּ. וְיִשְׂרָאֵל אִנּוּן מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּחוּלְקֵיהוֹן. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים קל"ה:ד') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לְסְגוּלָתוֹ.

תָּא חֲזֵי, הַאי קֶרֶן כָּל בָּשָׂר, כָּל רְעוּתֵיהּ לָאו אִיהוּ אֶלָּא בִּבְשָׂרָא תְּדִיר וּבְגִין כָּךְ תִּקּוּנָא דִּבְשָׂרָא תְּדִיר לְגַבֵּיהּ וְעַל דָּא אִקְרֵי קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. וְכַד אִיהוּ שַׁלִּיט, שַׁלִּיט עַל גּוּפָא וְלָא עַל נִשְׁמָתָא. נִשְׁמָתָא סָלְקָא לְאַתְרָא וּבְשָׂרָא אִתְיְהִיב לְאַתַר דָּא. כְּגַוְונָא דָּא בְּקִרְבָּנָא דִּרְעוּתָא סָלְקָא לְאַתַר חָד, וּבְשָׂרָא לְאַתַר חָד.

וּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ זַכָּאָה אִיהוּ קָרְבָּנָא מַמָּשׁ לְכַפָּרָה. וְאָחֳרָא דְּלָאו אִיהוּ זַכָּאָה, לָאו אִיהוּ קָרְבָּנָא בְּגִין דְּבֵיהּ מוּמָא דִּכְתִיב, (ויקרא כב) כִּי לֹא לִרְצוֹן וְגו'. וְעַל דָּא צַדִּיקַיָּא כַּפָּרָה אִנּוּן דְּעָלְמָא וְקָרְבָּנָא אִנּוּן בְּעָלְמָא (עד כאן): תָּא חֲזֵי, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. לְמֵיטַל רְשׁוּ לְאַחְשָׁכָא אַפַּיְיהוּ דִּבְנֵי עָלְמָא. וּבְגִינֵי כָךְ הִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ. (ועל דא

עשה לך תבת עצי גופר בגין לאשתזבא בה ולא יכיל לשלטאה עלך. רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא אמר חד) כְּתִיב וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה'.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְגו'. וְכִי אַמַּאי אֶתָא חוּשְׁבָּנָא דָּא לְמִמְנֵי. אֶלָּא אִילּוּ לָא הֲוָה נֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לָא יֵיעוּל לְתֵיבוּתָא וְלָא יִתְחַבַּר בַּהֲדָהּ. כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּלִּים בֵּשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה כְּדֵין אִתְחַבַּר בַּהֲדָהּ.

וְעַל דָּא מִן יוֹמָא דְּאִשְׁתַּלִּים חוֹבַיְיהוּ דִּבְנֵי עָלְמָא אוֹרִיךְ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּאִשְׁתַּלִּים נֹחַ בֵּשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְאִשְׁתַּלִּים דַּרְגֵּיהּ כְּדָקָא יְאוּת וְהֲוָה צַדִּיק שְׁלִים. וּכְדֵין עָאל לְתֵיבוּתָא.

וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא: וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה כְּמָה דְאָמְרָן. וּבְגִינֵי כָךְ לָא אִתְּמַר כְּבֶן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. (ד"א ל"ג לקביל שית סטרין דעלמא). תּוּ פְּתַח וְאָמַר וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם. מַאי טַעְמָא הִנְנִי כֵּיוָן דְּאָמַר וַאֲנִי. אֶלָּא אֲנִי אָנֹכִי (נ"א הנני) כֹּלָּא מִלָּה חָדָא הִיא.

פרק יז

תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר אֲנִי אִתְעֲבִיד גּוּפָא לְנִשְׁמְתָא וַדַּאי דִּמְקַבְּלָא מִמַּה דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ אִתְרְמִיז בְּאָת קַיְימָא דִּכְתִיב אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ. אֲנִי דְּקַיְימָא בְּאִתְגַּלְיָא מְזוּמָּנָת לְמִנְדַּע. אֲנִי כְּרָסְיָא לְמַה דִּלְעֵילָּא. אֲנִי דְּעָבִידְנָא נוּקְמִין לְדָרֵי דָרִין. וַאֲנִי כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא. לְבָתַר אִתְרְשִׁים בְּלִחּוֹדוֹי דְּאִזְדַּמַּן לְמֶעְבַּד דִּינָא. הִנְנִי. מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם.

כֵּיוָן דְּאָמַר מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל לָא יָדְעָנָא דְּאִיהוּ מַיִם. אֶלָּא אֶת הַמַּבּוּל לְאַסְגָאָה מַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאַף עַל גַּב דְּמַיָּא הֲווּ. מְחַבְּלָא (לחבלא בהון מחבלא) (ד"א הוה) אְזִיל בְּעָלְמָא לְשֵׁיצָאָה בְּאִנּוּן מַיִּין.

אֲנִי יְיָ, הָכִי תְּנִינָן נְאֻמָן אֲנָא לְשַׁלְּמָא אֲגַר טַב לְצַדִּיקַיָּא וּלְאִתְפָּרַע מֵרַשִׁיעַיָּא. וּבְגִין כָּךְ אַבְטַח לוֹן קְרָא לְצַדִּיקַיָּא בְּאֲנִי לְשַׁלְּמָא אֲגַר טַב דִּלְהוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַגְזִים לְרַשִׁיעַיָּא לְאִתְפָּרַע מִנַּיְיהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי בְּאֲנִי.

לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר. כְּמָה דְאוֹקִימְנָא דְּדָא הוּא מְחַבְּלָא דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות י״ב:כ״ג) וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף. וְדָא הוּא לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר מִסִּטְרָא דְּקֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. דְּהָא כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא דְּאוֹרִיךְ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ד"א ל"ג ואוריך לון) עַד דְּאִשְׁלִים נֹחַ לְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה כְּדֵין לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר. אָמַר הָכִי אוֹלִיפְנָא מִשְׁמַיְיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק (ס"א ברבי יוסי מחוזאי) דְּאָמַר לָן (נ"א האי דאמרי לכון).

פרק יח

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ל"ח:י"א) אָמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יָהּ יָהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חָדֶל. אָמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יָהּ, כַּמָּה אֲטִימִין אִנּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׂגִּיחִין בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא מִסְתַּכְּלֵי בְּמִלּוֹי דְעָלְמָא וְאִתְנְשֵׁי מִנַּיְיהוּ רוּחָא דְחָכְמְתָא.

דְּכַד בַּר נָשׁ אִסְתַּלַּק מֵהַאי עָלְמָא וְיָהִיב חוּשְׁבְּנָא לְמָארֵיהּ מִכָּל מָה דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים רוּחָא וְגוּפָא כְּחָדָא וְחָמֵי מָה דְּחָמֵי, עַד דְּאָזִיל לְהַהוּא עָלְמָא וּפָגַע לֵיהּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן יָתִיב לְתַרְעָא דְגִנְתָּא דְעֵדֶן לְמֶחֱמֵי כָּל אִנּוּן דְּנָטְרוּ פִּקּוּדֵי דְמָארֵיהוֹן וְחָדֵי בְּהוּ.

וְכַמָּה צַדִּיקַיָּא סָחֲרֵיהּ דְּאָדָם. אִנּוּן דְּאִתְמְנָעוּ מֵאַרְחָא דְּגֵיהִנֹּם וְסָטוּ לְגַבֵּי אָרְחָא דְּגַן עֵדֶן. וְאִלֵּין אִקְרוּן יוֹשְׁבֵי חָדֶל. וְלָא כְּתִיב יוֹשְׁבֵי חֶלֶד. בְּגִין דְּלָא הֲווּ כְּמוֹ חוּלְדָה דְּגָרְרָא וּמַנְחָא וְלָא יָדְעָא לְמַאן שַׁבְקָא. אֶלָּא יוֹשְׁבֵי חָדֶל. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ב':כ"ב) חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם וְגו' (אלא יושבי חדל) דְּאִתְמְנַע לוֹן מֵאָרְחָא דְּגֵיהִנֹּם. וְאִתְקִיפוּ בְּהוּ לְאַעָלָא לְהוּ בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן.

דָּבָר אַחֵר יוֹשְׁבֵי חָדֶל אִנּוּן מָרֵיהוֹן דִּתְשׁוּבָה דְּמָנְעוּ גַּרְמַיְיהוּ מֵאִנּוּן חוֹבִין דְּחַיְיבִיא. וּבְגִין דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן תָּב בִּתְיוּבְתָּא קַמֵּי מָארֵיהּ. יָתִיב (נ"א עם) עַל אִנּוּן דְּאִתְמְנָעוּ מֵחוֹבֵיהוֹן וְאִנּוּן בְּנֵי חָדֶל. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ל"ט:ה') אֵדְעָה מָה חָדֵל אָנִי. וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ יָתִיב לְתַרְעָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן וְחָדֵי בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּא דְּאִתְיַין בְּהַהוּא אוֹרְחָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב אָמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יָהּ. וְכִי מַאן יָכִיל לְמֶחֱמֵי יָהּ. אֶלָּא סוֹפָא דִקְרָא אוֹכַח דִּכְתִיב יָהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. תָּא חֲזֵי, כַּד (תרומה קמא) סָלְקִין נְשָׁמָתִין לְאֲתַר צְרוֹרָא דְחַיֵּי. תַּמָּן מִתְהַנְּן בְּזֹהֲרָא דְּאִסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא דְּנָהִיר מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּכֹלָּא. וְאִילּוּ לָא מִתְלַבְּשָׁא נִשְׁמָתָא בְּזֹהֲרָא דִּלְבוּשָׁא אָחֳרָא לָא תִּיכוֹל לְאִתְקָרָבָא לְמֶחֱמֵי הַהוּא נְהוֹרָא.

וְרָזָא דְמִלָּה כְּמָה דְּיַיהֲבִי לְנִשְׁמָתָא לְבוּשָׁא דְּמִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ לְמִיקַם בְּהַאי עָלְמָא. הָכִי נָמֵי יַהֲבִי לָהּ לְבוּשָׁא דְּזֹהֲרָא עִלָּאָה לְמִיקַם בֵּיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּגוֹ הַהוּא אִסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא מִגּוֹ הַהוּא אֶרֶץ הַחַיִּים.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה לָא יָכִיל לְקָרְבָא לְאִסְתַּכְּלָא בַּמֶּה דְּאִסְתַּכַּל אֶלָּא כַּד אִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא אָחֳרָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שמות כ"ד:י"ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְתַרְגּוּם בִּמְצִיעוּת עֲנָנָא. וְאִתְלַבַּשׁ בָּהּ כְּמַאן דְּאִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא. וּבְגִין דָּא (שמות כ':י"ח) וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים וּכְתִיב, (שמות כ"ד:י"ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וְגו' וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וְיָכִיל לְאִסְתַּכָּלָא בַּמֶּה דְּאִסְתַּכַּל.

כְּגַוְונָא דָא מִתְלַבְּשִׁין נְשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּהַהוּא עָלְמָא בִּלְבוּשָׁא כְּגַוְונָא דְּהַהוּא עָלְמָא דְּלָא יִתְנַהֵג אֶלָּא בִּלְבוּשָׁא כְּגַוְונָא דָא וְקַיְימֵי לְאִסְתַּכָּלָא בִּנְהוֹרָא דְּנָהִיר בְּהַהוּא אֶרֶץ הַחַיִּים. וְזֵהוּ יְהֹוָה בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. דְּהָוָה סָבִיר דְּלָא יִזְכֵּי לְהַהוּא נְהוֹרָא וּלְהַהוּא אִסְתַּכְּלוּתָא בְּגִין דְּנַהֲרָא דְּנָגִיד פָּסִיק לֵיהּ וְלָא אוֹלִיד. לֹא אַבִּיט אָדָם עוֹד דָּא אָדָם קַדְמָאָה כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכָל דָּא לָמָּה. בְּגִין דְּאָמַר לֵיהּ נְבִיאָה כִּי מֵת אַתָּה בְּהַאי עָלְמָא וְלָא תִחְיֶה לְהַהוּא עָלְמָא. בְּגִין. דְּמָאן דְּלָא (הוה) אוֹלִיד בְּנִין בְּהַאי עָלְמָא, כַּד נָפִיק מִנֵּיהּ מִתַּרְכִין לֵיהּ מִכָּל מַה דְּאָמְרָן. וְלָא שַׁרְיָא לְמֶחְמֵי בְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּנָהִיר (כל שכן וכל שכן שאר עמא ושאר בני נשא). וּמַה חִזְקִיָּה דְּהָוָה לֵיהּ זְכוּת אָבוֹת וְאִיהוּ זַכָּאָה צַדִּיק וַחֲסִידָא כְּךָ. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּלֵית לֵיהּ זְכוּת אָבוֹת וְחָטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ.

הַאי לְבוּשָׁא דְּקָאָמְרָן אִיהוּ (אנון) מַה דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא חֲלוּקָא דְּרַבָּנָן דְּאִתְלְבִישׁוּ בְּהַהוּא עָלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּגָנִיז לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּמָּה טָבִין וְעִידוּנִין לְהַהוּא עָלְמָא, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ׃

פרק יט

וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם עַל הָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (במדבר כ׳:י״ג) הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ וַיִּקָּדֵשׁ בָּם. וְכִי בְּאַתַר אָחֳרָא לֹא רָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ. מַאי שְׁנָא הָכָא דְּקָאָמַר הֵמָּה מֵי מְרִיבָה וְלָא אָחֳרָנִין. אֶלָּא הַנֵּי מֵי מְרִיבָה הָווּ וַדַּאי דְּיַהֲבוּ חֵילָא וְתוּקְפָּא לְמָארֵיהוֹן דְּדִינָא לְאִתְתַּקְפָּא. בְּגִין דְּאִית מַיִין מְתוּקִין וְאִית מַיִין מְרִירָן. אִית מַיִין צְלִילָן וְאִית מַיִין עֲכִירָן. אִית מַיִין שְׁלָם וְאִית מַיִין קְטָטוּ. וְעַל דָּא הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ, דְּאַמְשִׁיכוּ עֲלַיְיהוּ לְמַאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ וְאִסְתְּאִיבוּ בֵּיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקָּדֵשׁ בָּם.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה אִי הָכִי מַאי וַיִּקָּדֵשׁ וַיִּקָּדְשׁוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מִלָּה אִסְתְּלִיקַת. וַיִּקָּדֵשׁ אִתְּפְּגִים מַאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ. כְּבָיְכוֹל דְּאִתְּפְּגִימַת סִיהֲרָא. וַיִּקָּדֵשׁ לָאו לְשִׁבְחָא אִיהוּ הָכָא. וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא לְאַיְיתָאה מְחַבְּלָא עֲלַיְיהוּ כְּמָה דְּאָנוּן אִסְתְּאָבוּ בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי וַוי לוֹן לְרַשִּׁיעַיָּא דְּלָא בָּעָאן לְאָתְבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל חוֹבֵיהוֹן בְּעוֹד דְּאָנוּן בְּהַאי עָלְמָא. דְּכַד בַּר נָשׁ אָתִיב וְאִתְנָחֵם עַל חוֹבוֹי. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לֵיהּ. וְכָל אָנוּן דְּמִתְתַּקְפִין בְּחוֹבַיְיהוּ וְלָא בָּעוּ לְאָתְבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל (חובוי) חוֹבֵיהוֹן. לְבָתַר (ינפול) יִנְפְּלוּ לְגֵיהִנֹּם וְלָא יִסְקוּן לֵיהּ מִתַּמָּן לְעָלְמִין.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּאִתְקִיפוּ לְבַּיְיהוּ כָּל אִנּוּן דָּרָא דְּנֹחַ וּבָעוּ לְאַחֲזָאָה חוֹבַיְיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַיְיתֵי דִינָא עֲלַיְיהוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְאֶפִילּוּ כַּד חָטֵי בַּר נָשׁ

בְּאִתְכַּסְיָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמָן. וְאִי תֵּיבָ בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ חָפֵי עֲלֵיהּ וּמָחִיל לֵיהּ וְשָׁבִיק לֵיהּ. וְאִי לָא, גָּלֵי לֵיהּ לְעֵינֵי כֹּלָּא. מְנָלָן מִסּוֹטָה.

וְהָכִי נְמֵי אִתְמְחוּן אִלֵּין חַיָּיבַיָּא מֵאַרְעָא בְּאִתְגַּלְיָא. וְהֵיךְ אִתְמְחוּן. אֶלָּא דְּהַוּוּ נָפְקֵי מַיָּא וְהַוּוּ רְתִיחָן מִן תְּהוֹמָא וְסָלְקֵי וְאַעֲבַר מִנַּיְיהוּ מָשְׁכָא. וְכֵיוָן דְּאַעֲבַר מִנַּיְיהוּ מָשְׁכָא הָכִי נָמֵי בְּשָׂרָא וְלָא אִשְׁתְּאָרוּ אֶלָּא בְּגַרְמַיְיהוּ לְחוֹד. לְקַיְימָא דִּכְתִיב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. וְכָל אִנּוּן גַּרְמֵי אִתְפָּרְדָן דָּא מִן דָּא וְלָא אִשְׁתְּאָרוּ כְּחָדָא. וּמִכֹּלָּא אִתְעֲבָרוּ מֵעָלְמָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, מַאי וַיִּמָּחוּ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמֵר יִמַּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּלֵית לוֹן תְּחִיָּה לְעָלְמִין וְלָא יְקוּמוּן בְּדִינָא.

פרק כ

וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵהָכָא קַיּוּמָא דִּבְרִית לְעֵילָּא כְּקַיּוּמָא דִּבְרִית לְתַתָּא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב אִתָּךְ. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּכַד זַכָּאִין אִנּוּן בְּעָלְמָא אִתְקַיְּים עָלְמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה סְתִים אִיהוּ. כַּד אִתְעָרוּתָא דִּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא כַּד אִיהוּ מְקַנֵּי לָהּ.

תָּא חֲזֵי, רָזָא דְּמִלָּה כַּד צַדִּיקָא אִיהוּ בְּעָלְמָא מֵיָּד שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדִיאַת מִנֵּיהּ וְתִיאוּבְתָּא דִּילָהּ בֵּיהּ. כְּדֵין תִּיאוּבְתָּא דִּלְעֵילָּא לְגַבָּהּ בִּרְחִימוּ כְּתִיאוּבְתָּא דִּדְכוּרָא לְנוּקְבֵיהּ כַּד אִיהוּ מְקַנֵּי לָהּ. וְעַל דָּא וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ. אִתְעַר תִּיאוּבְתָּא בְּגִינָךְ. כְּגַוְונָא דָּא (בראשית י״ז:כ״א) וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק.

וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ לְמֶהֱוֵי אֶת בְּרִיתִי בְּעָלְמָא. וּלְבָתַר וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה, דְּאִלְמָלֵא לָאו אִיהוּ צַדִּיק (ברית) לָא יֵיעוּל לְתֵיבוּתָא דְּהָא לָא אִתְחַבַּר לַתֵּבָה בַּר צַדִּיק, וּבְגִינֵי כָךְ וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה וְהָא אִתְּמַר.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּכָל זִמְנָא דִּבְנֵי נָשָׁא יִתְאַחֲדוּן בִּבְרִית דָּא, וְלָא יִשְׁבְּקוּן לֵיהּ, לֵית עַם וְלִישָׁן בְּעָלְמָא דְּיֵיכוּל לְאַבָאשָׁא לוֹן. וְנֹחַ אַתְקִיף בִּבְרִית דָּא וְנָטַר לֵיהּ, בְּגִינֵי כָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַר לֵיהּ (וכל דיליה). וְכָל בְּנֵי דָרֵיהּ לָא נָטְרוּ לֵיהּ, בְּגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲבַר לוֹן מֵעָלְמָא. וְהָא אִתְּמַר בְּהַהוּא חוֹבָא מִמַּשׁ דְּאִנּוּן חָאבוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא אִתְמְחוּן מֵעָלְמָא.

פרק כא

רַבִּי יְהוּדָה הָוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהַוּוּ עָסְקֵי בְּהַאי קְרָא דִּכְתִיב, (מלכים א י״ח:ל׳) וַיִּרְפֵּא אֶת מִזְבַּח ה' הֶהָרוּס. מַאי וַיִּרְפֵּא. תָּא חֲזֵי, בִּימֵי אֵלִיָּהוּ, יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ שָׁבְקוּ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשָׁבְקוּ בְּרִית קַיָּימָא דִּלְהוֹן. כַּד אֲתָא אֵלִיָּהוּ וְחָמָא דְּקָא שָׁבְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַאי בְּרִית קַיָּימָא וְאַעֲבָרוּ מִנַּיְיהוּ הַאי בְּרִית.

כְּיָון דְּחָמָא אֵלִיָּהוּ כָּךְ אֲתָא לְאַתְקָנָא מִלָּה לְדוּכְתֵּיהּ. כְּיָון דְּקָרִיב מִלָּה לְדוּכְתֵּיהּ אִתְסֵי כֻּלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְרַפֵּא אֶת מִזְבַּח יְיָ הֶהָרוּס. דָּא בְּרִית קַיָּימָא (ד"א ל"ג דאתא לאתקנא מזבח יי ההרוס ברית קיימא) דְּהֲוָה שָׁבִיק מֵעָלְמָא. וּכְתִיב, (מלכים א י״ח:ל״א) וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְּנֵי יַעֲקֹב. דָּא הוּא תִּקּוּנָא דְּמִזְבַּח יְיָ. אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר יְיָ אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. מַאי טַעְמָא אִדְכַּר הָכָא יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא וַדַּאי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַדַּאי לְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָא וְלַאֲתָבָא בְּרִית קַיָּימָא לַאֲתַרֵיהּ. וְהַיְנוּ דִּכְתִיב כִּי עָזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ הָרָסוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל זְמָנָא דְּיִשְׂרָאֵל נָטְרוּ קְיָימָא קַדִּישָׁא כְּדֵין עָבְדֵי קְיוּמָא לְעֵילָא וְתַתָּא. וְכַד שָׁבְקֵי לְהַאי בְּרִית כְּדֵין לָא אִשְׁתְּכַח קְיוּם לְעֵילָא וְתַתָּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וּבְגִין כָּךְ וַיְרַפֵּא אֶת מִזְבַּח יְיָ הֶהָרוּס. וְכִי רְפוּאָה אִיהוּ. הָכִי הוּא וַדַּאי דְּהָא מְקַיֵּים לְהַהוּא אֲתַר דְּמֵהֵימְנוּתָא תַּלְיָא בֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, אוּף הָכִי פִּנְחָס בְּשַׁעֲתָא דְּקַנֵּי לְעוֹבָדָא דְּזִמְרִי אִתְקִין לְהַאי בְּרִית בַּאֲתַרֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (במדבר כ״ה:י״ב) הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דִּבְגִין פִּנְחָס הֲוָה. וּמַה קְטָטָא הֲוָה לֵיהּ לְפִנְחָס בְּהַאי בְּרִית. אֶלָּא הָכָא אִתְקְשַׁר מִלָּה בְּדוּכְתֵּיהּ. הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי. וּמָה אֶתֵּן לוֹ שָׁלוֹם (לאתחברא כל חד בדוכתיה) לְאִתְחַבְּרָא בְּרִית בַּאֲתַרֵיהּ. וְעַל דָּא הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי (שלום). וּמַה (נ"א איהו) שָׁלוֹם דְּאִיהוּ אַתְרֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ. מַה דְּאִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ בְּחוֹבַיְיהוּ. בְּגִינֵיהּ אִתְחַבַּר בֵּיהּ. וְעַל דָּא הוֹאִיל וְהוּא אַתְקִין מִלָּה בְּדוּכְתֵּיהּ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם, תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וְגו'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַנֵּי לָהּ כְּמוֹ חוֹבָא דִּבְרִית כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ו:כ״ה) חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. וְתָא חֲזֵי, לָא אִשְׁתְּלִים חוֹבָא דְּדָרָא דְּטוֹפָנָא, אֶלָּא בְּגִין דְּחָבוּ בְּחַבִּילוּ (דארחייהו) עַל אַרְעָא. וְאַף עַל גַּב דְּהֲווּ מְקַפְּחֵי דָּא לְדָא כְּדְכְתִיב וַתְּמַלֵּא הָאָרֶץ חָמָס (וחמס מכלא הוה ובגין כך) וּכְתִיב כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם. מִכָּל מָקוֹם וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, הִנְנִי מַשְׁחִיתָם בְּחוֹבָא דְּחַבָּלוּתָא.

וְאִית דְּאָמְרֵי דְּלָא אִשְׁתְּלִים קִסְטַיְיהוּ אֶלָּא בְּחוֹבָא דְּחָמָס דְּהֲווּ מְקַפְּחִין דָּא לְדָא דְּהֲווּ בִּישִׁין לַשָּׁמַיִם וְלַבְּרִיּוֹת. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִנּוּן מְמַנָּן מִלְּעֵילָא דְּאִתְפָּקְדָן עַל קָלֵי דְּאִנּוּן דְּמָסְרֵי דִּינָא עַל חַבְרֵיהוֹן עַל מַה דְּעָבְדֵי לוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ:

פרק כב

וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אַמַּאי בְּכֻלְהוּ (ד"א ל"ג אמר) אֱלֹהִים וְהָכָא יְיָ. מַאי שְׁנָא הָכָא דְּאִתְּמַר יְיָ שְׁמָא עִלָּאָה דְּרַחֲמֵי. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ דְּאוֹלִיפְנָא. לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְקַבְּלָא אִתְּתָא אוּשְׁפִּיזָא בַּהֲדָהּ אֶלָּא בִּרְשׁוּ דְּבַעֲלָהּ.

אוּף הָכִי (נמי נח) נֹחַ בָּעָא לְאַעָלָא בְּתֵיבוּתָא לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדָהּ. וְלָאו הֲוָה (ליה) יָאוֹת עַד דְּבַעֲלָהּ דְּתֵיבָה יָהַב לֵיהּ רְשׁוּ לְאַעָלָאָה (בהדה). דִּכְתִיב בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ אֶל הַתֵּבָה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי הָכָא יְיָ בַּעֲלָהּ דְּתֵיבָה. וּכְדֵין עָאל נֹחַ וְאִתְחַבַּר בַּהֲדָהּ. וְכֵן אוֹלִיפְנָא דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאוּשְׁפִּיזָא לְמֵיעָאל לְבֵיתָא אֶלָּא בִּרְשׁוּ בַּעֲלָהּ מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב לְבָתַר וַיָּבֹא נֹחַ וְגו'.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּלָא יְקַבֵּל בַּר נָשׁ אוּשְׁפִּיזָא בְּבֵיתֵיהּ אִי אִיהוּ חָשִׁיד בֵּיהּ דְּאִיהוּ חַיָּיבָא. אֶלָּא אִי קָאִים בְּעֵינוֹי לְזַכָּאָה דְּלָא חָשִׁיד בְּעֵינוֹי כְּלָל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ אֶל הַתֵּבָה, מַאי טַעְמָא בְּגִין כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה.

וְאוֹלִיפְנָא דְּאִי יְהֵיב לֵיהּ רְשׁוּ בִּלְחוֹדוֹי וְלָא יְהֵיב רְשׁוּ לְכָל אִנּוּן דְּאִתְיַיחַן עִמֵּיהּ, לָא יֵיעוּל לוֹן לְבֵיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ אֶל הַתֵּבָה. לְכֹלָּא יְהֵיב רְשׁוּתָא לְמֵיעַל. וּמִקְרָא דָּא אוֹלִיפְנָא רָזָא דְּאָרְחוֹי דְּאַרְעָא. (ד"א ל"ג בא אתה וכל ביתך אל התבה וגו').

פרק כג

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים כ"ד:א') לְדָוִד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. הָא תְּנִינָן לְדָוִד מִזְמוֹר דְּאָמַר שִׁירְתָא וּלְבָתַר שָׁאֲרַת עֲלֵיהּ רוּחַ קֻדְשָׁא, מִזְמוֹר לְדָוִד דְּשָׁאֲרַת עֲלֵיהּ רוּחַ קֻדְשָׁא וּלְבָתַר אָמַר (לה) שִׁירְתָא.

לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ, הַאי קְרָא עַל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר דְּאִיהִי אַרְעָא קַדִּישָׁא. וּמְלוֹאָהּ דָּא שְׁכִינְתָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברי הימים ב ה':י"ד) כִּי מָלֵא כְבוֹד יְיָ אֶת בֵּית יְיָ. וּכְתִיב, (שמות מ':ל"ד) וּכְבוֹד יְיָ מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. מַאי מָלֵא וְלָא מִילָא. אֶלָּא מָלֵא וַדַּאי דְּאִתְמַלְיָיא מִכֹּלָּא. דְּאִתְמַלְיָיא מִן שִׁמְשָׁא. סִיהֲרָא שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין. מָלֵא מִכָּל טוּבָא דִּלְעֵילָּא. כְּאִסְקוֹפָּא דָּא דְּאִתְמַלְיָיא מִכָּל טוּבָא דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ דָּא שְׁאָר אַרְעָאן.

דָּבָר אַחֵר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְּרָעֵי בָהּ. וּמְלוֹאָהּ אִלֵּין נְשָׁמָתִהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא (ד"א ל"ג דכלהון מליין לה) אִתְמַלְיָיא (ד"א דאתמלייא) מִנַּיְיהוּ מֵחֵילָא דְּעַמּוּדָא חַד דְּעָלְמָא קָיְימָא עֲלֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא עַל חָד קָיְימָא. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (תהילים כ"ד:ב') כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ. כִּי הוּא. מַאן הוּא. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר הוּא עָשָׂנוּ. וּכְתִיב, (איוב כ"ח:כ"ד) כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט.

עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ אִלֵּין שִׁבְעָה עַמּוּדִים דְּקָיְימָא (ארעא) עֲלַיְיהוּ וּמַלְיָין לָהּ. הֵיא אִתְמַלְיָיא מִנַּיְיהוּ, הֵיךְ אִתְמַלְיָיא מִנַּיְיהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאַסְגִּיאוּ זַכָּאִין בְּעָלְמָא כְּדֵין אַרְעָא דָּא עַבְדַּת פֵּירִין וְאִתְמַלְיָיא מִכֹּלָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבִין בְּעָלְמָא כְּדֵין כְּתִיב, (איוב י"ד:י"א) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ. אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם, דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא דְּאָמְרָן דְּאִשְׁתְּקְיָא מְשַׁקְיוּ עִלָּאָה. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ, הַהוּא עַמּוּדָא חַד דְּקָאִים עֲלָהּ לְאִתְנַהֲרָא מִנַּיְיהוּ. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבַד.

פרק כד

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְאֲבִידוּ אִנּוּן חַיָּבִין מֵעָלְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (עציב) (נ"א אסתכל) אִשְׁתַּדַּל עַל עָלְמָא וְלָא חָמָא מַאן (דקאים) דְּאָגִין עוֹלָה. וְאִי תֵּימָא הָא נֹחַ, דְּהַוָה לֵיהּ לְאַגָּנָא עַל (דריה) גַּרְמֵיהּ וּלְאֶפָקָא מִנַּיְיהוּ תּוֹלְדִין לְעָלְמָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. בַּדּוֹר הַזֶּה דַּיְיקָא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר בַּדּוֹר הַזֶּה דָּא שְׁבָחָא דִּילֵיהּ דְּהַוָה בְּהַהוּא דָרָא חַיָּיבָא וְאִשְׁתְּכַח כּוּלֵי הַאי אִישׁ צַדִּיק תָּמִים (ודאי ולאו בדרא דיליה אלא) (ס"א ודא די ליה) וְאֶפִילּוּ בְּדָרָא דְמשֶׁה, אֲבָל לָא הֲוָה יָכִיל לְאַגָּנָא עַל עָלְמָא. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ עֶשְׂרָה בְּעָלְמָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית י"ח:כ"ט) אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה וְלָא אִשְׁתַּכְּחוּ תַּמָּן, אוּף הָכָא לָא אִשְׁתַּכְּחוּ עֲשָׂרָה. אֶלָּא הוּא וּתְלַת בְּנוֹי וְנוּקְבַיְיהוּ וְלָא הֲווּ עֲשָׂרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, הָא תְּנִינָן בְּשַׁעֲתָא דְּעָלְמָא אִתְמַלְיָיא חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא וְדִינָא נָפַק, וַוי לְהַהוּא זַכָּאָה דְּאִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא דְּאִיהוּ אִתְפַּס בְּחוֹבוֹי דְּחַיָּיבַיָּא בְּקַדְמֵיתָא. נֹחַ אֵיךְ אִשְׁתְּזִיב דְּלָא אִתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ הָא אִתְּמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאֶפָקָא מִנַּיְיהוּ תּוֹלְדִין לְעָלְמָא מִגּוֹ תֵּיבוּתָא. וְתוּ דְּהָא דִּינָא לָא יָכְלָא לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי בְּגִין דְּהַוָה טָמִיר וְגָנִיז בַּתֵּבָה וְאִתְכַּסְיָיא מֵעֵינָא.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב, (צפניה ב':ג') בַּקְּשׁוּ צֶדֶק בַּקְּשׁוּ עֲנָוָה אוּלַי תִּסָּתְרוּ בְּיוֹם אַף יְיָ. וְנֹחַ בִּקֵּשׁ צֶדֶק וְעָאל בְּגַוָּוהּ לְשַׁלְטָאָה וּלְקַטְרְנָא לֵיהּ.

הָכָא אִתְרְמִיז לְאִנּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין לְמִנְדַּע בְּרָזָא דְּאַתְוָון קַדִּישִׁין עִלָּאִין הִפּוּכָא דְּאַתְוָון כ"ב לְאִתְמְחֵי לְאִנּוּן חַיָּיבַיָּא. וְעַל דָּא וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ כְּתִיב. בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ.

פרק כה

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח (ישעיהו ס״ג:י״ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם. (נ"א זרוע תפארתו) דְּא זְכוּתָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ יְמִינָא מִמֹּשֶׁה. תִּפְאֶרֶת דְּמֹשֶׁה. וּבְגִין כָּךְ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם. דְּהָא זְכוּתָא דְאַבְרָהָם בּוֹקֵעַ מַיִם אִיהוּ. וְכָל דָּא לְמָה לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין מֹשֶׁה לִשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא. בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות ל״ב:י׳) וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי וְגו'. וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְגו'. מִיָּד אָמַר מֹשֶׁה וְכִי אֶשְׁבּוֹק דִּינְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּגִינָי. הַשְׁתָּא יֵימְרוּן כָּל אִנּוּן בְּנֵי עָלְמָא דְּאָנָא קַטְלִית לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּעָבַד נֹחַ.

דְּכְיוָן דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּישֵׁזִיב לֵיהּ בְּתֵיבוּתָא (כמה דאתמר) דִּכְתִיב וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם וְגו'. וּכְתִיב וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת בְּרִיתִי וְגו' וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה כְּיוָן דְּאָמַר לֵיהּ דִּישְׁתְּזִיב הוּא וּבְנוֹי לָא בָּעָא רַחֲמִין עַל עָלְמָא וְאִתְאֲבִידוּ. וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן מֵי הַמַּבּוּל עַל שְׁמֵיהּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ״ד:ט׳) כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבוֹר מֵי נֹחַ.

אָמַר מֹשֶׁה הַשְׁתָּא יֵימְרוּן בְּנֵי עָלְמָא דְּאָנָא קְטִילַת לוֹן בְּגִין דְּאָמַר לִי וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל. הַשְׁתָּא טַב לִי דְּאֵימוּת וְלָא יִשְׁתֵּצוּן יִשְׂרָאֵל. מִיָּד וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהָיו. בָּעָא רַחֲמִין עֲלַיְיהוּ וְאִתְעַר רַחֲמֵי עַל עָלְמָא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק שֵׁירוּתָא דְּבָעָא רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ מַאי קָאָמַר. לָמָּה יְיָ יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ. וְכִי מִלָּה דָּא אֵיךְ אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה לָמָּה. וְהָא עֲבָדוּ כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר עָשׂוּ לָהֶם עֶגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה וְגו'. וּמֹשֶׁה אָמַר לָמָּה. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא מַאן דְּמָרֵצֵּה לְאָחֳרָא לָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד הַהוּא חוֹבָא (דאיהו) רַב, אֶלָּא יַזְעִיר לֵיהּ קַמֵּיהּ. וּלְבָתַר יַסְגֵּי לֵיהּ קַמֵּיהּ אָחֳרָא (ד"א ל"ג חייבא) דִּכְתִיב אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה.

וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּמָסַר גַּרְמֵיהּ לְמוֹתָא דִּכְתִיב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. וּקְוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְחִיל לוֹן דִּכְתִיב וַיִּנָּחֶם יְיָ עַל הָרָעָה וְגו'. וְנֹחַ לָא עֲבַד כֵּן אֶלָּא בָּעָא לְאִשְׁתְּזָבָא וְשָׁבִיק כָּל עָלְמָא.

וּבְכָל זִמְנָא דְּדִינָא שַׁרְיָא עַל עָלְמָא, רוּחַ קוּדְשָׁא אָמַר וַוי דְּלָא אִשְׁתְּכַח כְּמֹשֶׁה דִּכְתִיב (ישעיהו ס״ג:י״א) וַיִּזְכֹּר (ימי עולם משה עמו) (וגו) אַיֵּה הַמַּעֲלֵם מִיָּם וְגו'. דִּכְתִיב (שמות י״ד:ט״ו) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי. דְּהָא אִיהוּ בְּצָלוֹתָא סָלִיק לוֹן מִן יַמָּא. וּבְגִין דְּשַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בְּצָלוֹתָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּיַמָּא. אִיקְרֵי (על שמיה) הַמַּעֲלֵם מִיָּם. דְּאִיהוּ אַסִּיק לוֹן מִן יַמָּא.

אַיֵּה הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת רוּחַ קָדְשׁוֹ דָּא אִיהוּ מֹשֶׁה דְּאַשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא בֵּינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מוֹלִיכָם בַּתְּהוֹמוֹת כַּד אִתְבָּקְעוּ מַיָא וְאָזְלוּ בְּגוֹ תְּהוֹמֵי בְּיַבָּשְׁתָּא דְּגָלִידוּ מַיָא (וכלא אתמר על משה). (נ"א ועל דא אקרי משה עמו) בְּגִין דְּאַמְסַר גַּרְמֵיהּ עַל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אַף עַל גַּב דְּזַכָּאָה הֲוָה נֹחַ לָאו אִיהוּ כְּדַאי (בגין) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָגִין עַל עָלְמָא בְּגִינֵיהּ. תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה לָא תָּלָה מִלָּה בִּזְכוּתֵיהּ אֶלָּא בִּזְכוּת אֲבָהָן קַדְמָאֵי. אֲבָל נֹחַ לָא הֲוָה לֵיהּ בְּמַאן דְּיִתְלֵי בִּזְכוּתָא כְּמֹשֶׁה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְעִם כָּל דָּא כֵּיוָן דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ הֲוָה לֵיהּ לְמִבְעֵי רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ. וְקָרְבָּנָא דְּאַקְרִיב לְבָתַר, דְּיַקְרִיב לֵיהּ מִן קַדְמַת דְּנָא דְּלְמָא יִשְׁכֹּךְ רוּגְזָא מֵעָלְמָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד דְּהָא חַיְיבֵי עָלְמָא הֲווּ מַרְגִּיזִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ יַקְרִיב קָרְבָּנָא. אֶלָּא וַדַּאי נֹחַ דְּחִיל עַל גַּרְמֵיהּ הֲוָה, בְּגִין דְּלָא יֶעֱרַע בֵּיהּ מוֹתָא בְּגוֹ חַיְיבֵי עָלְמָא דְּהֲוָה חֲמֵי עוֹבָדֵיהוֹן בִּישָׁא כָּל יוֹמָא, וְהֵיךְ מַרְגְּזָן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל יוֹמָא.

רַבִּי (אלעזר פתח) יִצְחָק אָמַר כָּל זִמְנָא דְּחַיְיבֵי עָלְמָא אַסְגִּיאוּ, זַכָּאָה דְּאִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ הוּא אִתְפַּס בְּקַדְמֵיתָא. דִּכְתִיב, (יחזקאל ט׳:ו׳) וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלּוּ. וְתָנִינָן אַל תִּקְרֵי מִמִּקְדָּשִׁי אֶלָּא מִמְּקוּדָּשַׁי. וְנֹחַ הֵיךְ שֵׁזִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין כָּל אִנּוּן חַיְיבַיָא. אֶלָּא בְּגִין דְּיִפְקוּן מִנֵּיהּ תּוֹלְדִין בְּעָלְמָא דְּהֲוָה צַדִּיק כְּדְקָא יָאוּת.

וְתוּ דְּאִיהוּ אַתְרֵי בֵּהּ כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְלָא קַבִּילוּ מִנֵּיהּ, וְקַיְיִם בְּנַפְשַׁיְיהוּ קְרָא דִּכְתִיב, (יחזקאל ג׳:י״ט) וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְגוֹ'. וּכְתִיב וְאַתָּה אֶת נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ. מִכָּאן כָּל מַאן דְּאָזְהַר לְחַיְיבָא אַף עַל גַּב דְּלָא קַבִּיל מִנֵּיהּ הוּא שֵׁזִיב לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ וְהַהוּא חַיְיבָא אִתְפַּס בְּחוֹבֵיהּ. וְעַד כַּמָּה יָזָהַר לֵיהּ עַד דְּיִמְחֵי לֵיהּ הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָא.

רַבִּי יוֹסֵי הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן יוֹמָא חַד, אָמַר לֵיהּ מַאי חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה כָּל חֵיוַת בָּרָא וְעוֹף שְׁמַיָא עִמָּהוֹן דְּחַיְיבַיָא. אִי בְּנֵי נָשָׁא חָטָאן בְּעִירֵי וְעוֹפֵי שְׁמַיָא וּשְׁאָר בְּרָיָין מַה חָטוּ. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דִּכְתִיב כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. כֻּלְּהוּ הֲווּ מְחַבְּלֵי אָרְחַיְיהוּ. שַׁבְקֵי זִינַיְיהוּ וְדָבְקוּ בְּזִינָא אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, אִנּוּן חַיְיבֵי עָלְמָא גָּרְמוּ הָכִי לְכָל בְּרָיָין. וּבָעוֹן (לאשכחא) לְאַכְחָשָׁא עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְאִנּוּן גָּרְמוּ לְכָל בְּרָיָין לְחַבְּלָא אָרְחַיְיהוּ כְּמָה דְּאִנּוּן מְחַבְּלָן. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתּוּן בְּעֵיתוּ (לאשכחא) לְאַכְחָשָׁא עוֹבָדֵי יָדַי, אֲנָא אַשְׁלִים רְעוּתָא דִּלְכוֹן וּמְחֵיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אַהֲדַר עָלְמָא לְמַיִין כְּמָה דְּהֲוָה בְּקַדְמֵיתָא מַיִין בְּמַיִין וְהָא אִתְּמַר. מִכָּאן וּלְהַלְאָה אַעֲבִיד בְּרָיָין אָחֳרָנִין בְּעָלְמָא כְּדְקָא יָאוּת:

פרק כו

וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בָנָיו אִתּוֹ. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר (ירמיהו כ״ג:כ״ד) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ. כַּמָּה אִנּוּן בְּנֵי נָשָׁא אֲטִימִין לִבָּא סְתִימִין עַיְינִין דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יָדְעִין בִּיקָרָא דְמָארֵיהוֹן דְּכְתִיב בֵּיהּ הֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא. הֵיךְ בָּעוּן בְּנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּתְּרָא מֵחוֹבַיְיהוּ וְאָמְרֵי מִי רוֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ. וּכְתִיב, (ישעיהו כ״ט:ט״ו) וְהָיָה בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם. לְאָן יִתְטַמְרוּן מִקַּמֵּיהּ.

לְמַלְכָּא דְּבָנָה פַּלְטְרִין וְעָבַד תְּחוֹת אַרְעָא טְמִירִין פְּצִירִין. לְיוֹמִין מָרְדוּ בְּנֵי פַּלְטְרִין בְּמַלְכָּא אַסְחַר (אצער) עֲלַיְיהוּ מַלְכָּא בְּגַיְיסוֹי. מָה עֲבָדוּ עָאלוּ וּטְמִירוּ גַּרְמַיְיהוּ תְּחוֹת נוּקְבֵי פְּסִירִין. אָמַר מַלְכָּא אֲנָא עַבְדִית לוֹן וּמַקָּמְאֵי אַתּוּן בָּעָאן לְאִתְטַמָּרָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ. אֲנָא הוּא דַּעֲבָדִית נוּקְבֵי פְּסִירִין וְעָבָדִית חֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא וְאַתּוּן אֵיךְ יָכְלִין לְאִתְטַמָּרָא קַמַּאי.

תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ חָטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ וְאַמְשִׁיךְ גַּרְמֵיהּ לְאִתְכַּסְיָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בֵּיהּ דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָא. וְכַד בַּר נָשׁ אַדְכֵּי גַּרְמֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְאַסְתָּרָא לֵיהּ דְּלָא יִתְחֲזֵי בְּיוֹם אַף יְיָ. דְּוַדַּאי אִבָּעֵי לֵיהּ לְאֵינַשׁ דְּלָא יִתְחֲזֵי קַמֵּי מְחַבְּלָא כַּד שַׁרְיָא עַל עָלְמָא דְּלָא יִסְתַּכֵּל בֵּיהּ. דְּהָא כָּל אִנּוּן דְּיִתְחַזּוּן קַמֵּיהּ אִית לֵיהּ רְשׁוּ לְחַבָּלָא.

וְהַיְינוּ דְּקָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כָּל בַּר נָשׁ דְּעֵינֵיהּ בִּישָׁא, עֵינָא דְמָחַבְּלָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. וְאֵיהוּ מְחַבְּלָא דְּעָלְמָא אִקְרֵי. וְלִבָּעֵי לֵיהּ לְאֵינֵישׁ לְאִסְתַּמְּרָא מִנֵּיהּ וְלָא לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ דְּלָא יִתְּזַק (קמיה). וְאָסִיר לְמִקְרַב בַּהֲדֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָא. וּמִשּׁוּם הָכִי מֵאִישׁ רַע עַיִן בָּעֵי לְאִסְתַּמְּרָא מִנֵּיהּ. מִקַּמֵּי מַלְאַךְ הַמָּוֶת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

(ועל דא) מַה כְּתִיב בְּבִלְעָם (במדבר כ״ד:ג׳) וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן. דְּעֵינָא בִּישָׁא הֲוָה לֵיהּ וּבְכָל אֲתַר דַּהֲוָה מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ הֲוָה אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְחַבְּלָא. וּבְגִין כָּךְ הֲוָה בָּעֵי לְאִסְתַּכָּלָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִין דִּישֵׁצֵי בְּכָל אֲתַר דְּעֵינֵיהּ הֲוָה מִסְתַּכֵּל. מַה כְּתִיב וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו דְּזַקִּיף עֵינָא חַד וּמָאיךְ עֵינָא חַד בְּגִין לְאִסְתַּכָּלָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל בְּעֵינָא בִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁוֵכֵן לִשְׁבָטָיו. וְחָמָא דִּשְׁכִינְתָּא חַפְיָא עֲלַיְיהוּ וּרְבִיעָא עֲלַיְיהוּ מִתְתַּקְנָא בִּתְרֵיסַר שִׁבְטִין תְּחוֹתָהּ וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ עֵינֵיהּ. אָמַר אֵיךְ אֵיכוֹל לְהוֹן דְּהָא רוּחַ קַדִּישָׁא עִלָּאָה רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ וְחָפֵת לוֹן בְּגַדְפָּהָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי, וּכְלָבִיא. מִי יְקִימֶנּוּ. מִי יְקִימֶנּוּ מֵעֲלַיְיהוּ בְּגִין דְּיִתְגַּלְיָין וְשַׁלְטָא עֵינָא עֲלַיְיהוּ.

וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְחַפְיָא לְנֹחַ לְאִסְתַּתְּרָא מֵעֵינָא דְּלָא יָכִיל רוּחַ מְסָאֲבָא לְשַׁלְטָא עֲלֵיהּ בְּגִין דְּלָא יִתְחַבֵּל וְהָא אִתְּמַר. וַיָּבֹא נֹחַ כְּמָה דְּאִתְּמַר לְאִסְתַּתְּרָא מֵעֵינָא.

מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל (דהא) דְּמַיִין דָּחֲקוּ לֵיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי חָמָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּהֲוָה אָתֵי (ד"א ל"ג לגביה) וּבְגִין כָּךְ עָאל לְתֵיבוּתָא וְאִסְתַּמַּר בָּהּ תְּרֵיסַר יַרְחֵי (שתא).

וְאַמַּאי תְּרֵיסַר יַרְחִין. פְּלִיגֵי בָּהּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה. חַד אָמַר י"ב יַרְחִין דְּכָךְ אִיהוּ דִּינָא דְּחַיָּיבָיָא. וְחַד אָמַר לְאַשְׁלָמָא צַדִּיק (נ"א צריך) דַּרְגִּין תְּרֵיסַר וּשְׁאָר דַּרְגִּין דְּאִתְחַזֵּי לְאָפָקָא מִן תֵּיבָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שִׁתָּא יַרְחֵי אִנּוּן בְּמַיָּא וְשִׁיתָּא יַרְחֵי בְּאֶשָּׁא. וְהָא הָכָא מַיָּיא הֲווּ אַמַּאי תְּרֵיסַר יַרְחֵי. אָמַר (ליה) רַבִּי יוֹסֵי בִּתְרֵי דִינִין דְּגֵיהִנֹּם אִתְדָּנוּ בְּמַיָּא וְאֶשָּׁא. בְּמַיָּא דְּמַיִין דְּנָחֲתוּ עֲלַיְיהוּ מִלְּעֵילָא הֲווּ צְנִינִין כְּתַלְגָּא. בְּאֶשָּׁא דְּמַיִין דְּנַפְקֵי מִתַּתָּא הֲווּ רְתִיחָן כְּאֶשָּׁא. וְעַל דָּא בְּדִינָא דְּגֵיהִנֹּם אִתְדָּנוּ בְּאֶשָּׁא וּמַיָּיא (ובגין כך תריסר ירחי הוו דאמר רבי אלעזר דינא דחייביא בגיהנם תריסר ירחי הוו והא אוקמוה. ועל דא כל אנון חייבי עלמא אתדנו בתרין דינין אלין במיא ואשא) עַד דְּאִשְׁתֵּצִיאוּ מֵעָלְמָא. וְנֹחַ הֲוָה מִסְתַּתֵּר בְּתֵיבוּתָא וְאִתְכַּסֵּי מֵעֵינָא וּמְחַבָּלָא לָא קָרִיב לְגַבֵּיהּ, וְתֵיבוּתָא אִיהִי הֲוָה שַׁטְיָא עַל אַנְפֵּי מַיָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּיבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַרְבָּעִים יוֹם לָקוּ. דִּכְתִיב וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל הָאָרֶץ וגו'. וְכָל שְׁאָר זִמְנָא אִתְמְחוּן מֵעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. וַוי לוֹן לְאִנּוּן חַיָּיבַיָּא דְּהָא לָא יְקוּמוּן לְאַחָיָיא בְּעָלְמָא לְמֵיקַם בְּדִינָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּמָּחוּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ט':ו') שְׁמָם מָחִית לְעוֹלָם וָעֶד. דְּאֲפִילּוּ לְמֵיקַם בְּדִינָא לָא יְקוּמוּן:

פרק כז

וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ. רַבִּי אַבָּא פָּתַח (תהילים נ"ז:ו') רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ. וַוי לוֹן לְחַיָּיבַיָּא דְּאִנּוּן חָטָאן וּמַרְגִּיזִין לְמָארֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא. וּבְחוֹבַיְיהוּ דַּחְיָין לָהּ לַשְׁכִינְתָּא מֵאַרְעָא. וְגָרְמִין דְּתִסְתַּלֵּק מֵעָלְמָא. וּשְׁכִינְתָּא אִקְרֵי אֱלֹהִים. וְעָלָהּ כְּתִיב רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה דְּדַחְיָין לָהּ לְבַר. וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ, דְּלָא שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא וְאִסְתַּלְקַת מִנָּהּ. וְכַד אִסְתַּלְקַת מֵעָלְמָא, הָא לֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח בְּעָלְמָא וְדִינָא שַׁלְטָא (בדינא) כְּדֵין עָלוֹי. וְכַד יִתְמַחוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא וְיִסְתַּלְקוּן מִנַּיהּ (דעלמא), שְׁכִינְתָּא אָהֲדְרַת מְדוֹרָהּ בְּעָלְמָא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יֵיסָא, אִי הָכִי הָא אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַחוּן חַיָּיבַיָּא דְּהֲווּ בְּהַהוּא זִמְנָא אַמַּאי לָא אָהֲדְרַת שְׁכִינְתָּא לְאַתְרָהּ כְּדִבְקַדְמִיתָא. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּאַרוּ בָּהּ שְׁאָר זַכָּאֵי עָלְמָא. אֶלָּא (אבל) בְּכָל אֲתַר דְּאָזְלוּ נַחְתַת וְשַׁוְיאַת מְדוֹרָהּ עִמְּהוֹן. וּמַה בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה אָחֳרָא לָא אִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ, כָּל שֶׁכֵּן אִי אִשְׁתְּאַרוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

וְהָא אִתְּמַר. בְּכָל חוֹבִין דְּחַיָּיבֵי עָלְמָא דַּחְיָין לָהּ לַשְׁכִינְתָּא. חַד מִנַּיְיהוּ מַאן דְּמְחַבֵּל אָרְחֵיהּ עַל אַרְעָא כִּדְאָמָרָן. וּבְגִין כָּךְ לָא חָמֵי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא וְלָא עָאל בְּפַלְטֵרִין. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּאִלֵּין וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ אִתְּמְחוּן מִן כֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחְיָאָה מֵתַיָּיא, כָּל אִנּוּן מֵתִין דְּיִשְׁתַּכְּחוּן לְבַר בִּשְׁאָר אַרְעִין נוּכְרָאִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְבָרֵא לוֹן גּוּפַיְיהוּ (נ"א יוקים לון בגופייהו) כְּדְקָא חֲזֵי. דְּהָא גַּרְמָא חַד דְּאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ תְּחוֹת אַרְעָא הַהוּא גַּרְמָא יִתְעָבִיד כְּחֲמִירָא בְּעִיסָה וְעָלֵיהּ יִבְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל גּוּפָא.

וְלָא יְהִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתִין אֶלָּא בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ז:י"ב) הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. דְּיִתְגַּלְגְּלוּן תְּחוֹת אַרְעָא. וּלְבָתַר מַה כְּתִיב וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחְייֶתֶם וְגו'. דְּהָא בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל יְקַבְּלוּן נִשְׁמָתִין כָּל (אנון) בְּנֵי עָלְמָא. בַּר אִלֵּין (דרא דטופנא) דְּאִסְתָּאֲבוּ וּסְאִיבוּ אַרְעָא. בְּאִלֵּין כְּתִיב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. מִן הָאָרֶץ דַּייְקָא. וְאַף עַל גַּב דְּאַקְשׁוּ וְאַפְלִיגוּ קַדְמָאֵי עַל דָּא. וַיִּמָּחוּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ס"ט:כ"ט) יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי לֵית לוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי דִּכְתִיב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. וּכְתִיב לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. אֲבָל יְקוּמוּן בְּדִין. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (דניאל י"ב:ב') וְרַבִּים מִישֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם. וּפְלוּגְתָּא בְּהָא אֲבָל כֹּלָּא כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא:

פרק כח

וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי אַבָּא אָמַר (את כל) לְאַכְלָלָא כָּל אִנּוּן שַׁלִּיטִין דְּשָׁלְטִין מְמַנָּן עַל אַרְעָא. וְדָא הוּא הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. דְּכַד עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בִּבְנֵי עָלְמָא אַעֲבַר לְאִנּוּן שַׁלִּיטִין דְּמְמַנָּן עֲלַיְיהוּ בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר לְאִנּוּן דְּיַתְבֵי תְּחוֹת גַּדְפַיְיהוּ דִּכְתִיב (ישעיהו כ"ד:כ"א) יִפְקוֹד יְיָ עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וּלְבָתַר עַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

וְהֵיךְ מִתְעַבְּרָן קַמַּיְיהוּ. אֶלָּא אַעֲבַר לוֹן בְּנוּרָא דְּדָלִיק הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד':כ"ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא. אֵשׁ (הוא) דְּאָכִיל אֶשָּׁא. הַהוּא יָקוּם דְּעָלַיְיהוּ (נ"א מעבר) בְּאֶשָּׁא. וְאִנּוּן דְּיַתְבֵי תְּחוֹתַיְיהוּ בְּמַיָּא. וּבְגִינֵי כָּךְ וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וּלְבָתַר מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. כָּל אִלֵּין דְּלְתַתָּא. וַיִּשָּׁאֶר אַךְ נֹחַ. אַךְ לְמְעוּטֵי. דְּלָא אִשְׁתְּאַרוּ בְּעָלְמָא בַּר נֹחַ וּדְעִמֵּיהּ בְּתֵיבוּתָא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר חֲגִיר הֲוָה דְּאָכִישׁ לֵיהּ אַרְיָא וְהָא אוּקְמוּהָ:

פרק כט

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (משלי כ"ב:ג') עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. הַאי קְרָא אִתְּמַר עַל נֹחַ דְּעָאל לְתֵיבוּתָא וְאִסְתַּתַּר בָּהּ. וְעָאל לְגוֹ תֵּיבוּתָא בְּזִמְנָא דְמַיָּיא דְּחָקוּ לֵיהּ. וְהָא אִתְּמַר דְּעַד לָא עָאל לְתֵיבוּתָא חָמָא לֵיהּ לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּאָזִיל בֵּינַיְיהוּ וְאַסְחַר לוֹן. כֵּינָן דְּחָמָא לֵיהּ, עָאל לַתֵּבָה וְאִסְתַּתַּר בְּגַוָּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. רָאָה רָעָה דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְנִסְתָּר מִקַּמַּיְיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. (ויסתר לא כתיב), אַהֲדַר עַל מַה דְּאִתְּמַר בְּזִמְנָא דְּמוֹתָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא בַּר נָשׁ חַכִּים יִסָּתֵר וְלָא יָקוּם לְבַר וְלָא יִתְחֲזֵי קַמֵּי מְחַבְּלָא. בְּגִין דְּכֵיוָן דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, יְחַבֵּל כָּל אִנּוּן דְּיִשְׁתַּכְּחוּן קַמֵּיהּ וְיַעְבְּרוּן קַמֵּיהּ בְּאִתְגַּלְיָיא. וְסוֹפָא דְקְרָא וּפְתָאִים עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ עָבְרִין קַמֵּיהּ וְאִתְחֲזְיָין קַמֵּיהּ וְנֶעֱנָשׁוּ. דְּבָר אַחֵר עָבְרוּ, עָבְרוּ פְּקוּדָא (דא) (נ"א דמאריהון) וְנֶעֱנָשׁוּ. דְּבָר אַחֵר עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר דָּא נֹחַ. וּפְתָאִים עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ אִלֵּין בְּנֵי דָרֵיהּ.

(ונענשו), כֵּיוָן דְּאִסְתַּתַּר וְאִשְׁתְּהֵי תַּמָּן כָּל הַהוּא זִמְנָא. לְבָתַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן (ויזכור אלהים את נח) תָּא חֲזֵי בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא אִתְעֲבִיד לָא כְּתִיב בֵּיהּ זְכִירָה. כֵּיוָן דְּאִתְעֲבִיד (ביה) דִּינָא וְאִתְאֲבִידוּ חַיָּיבֵי עָלְמָא, כְּדֵין כְּתִיב בֵּיהּ זְכִירָה. דְּהָא כַּד דִּינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא אִתְחַבְּרוּתָא לָא אִשְׁתְּכַח. וּמְחַבְּלָא שַׁרְיָא עַל עָלְמָא.

כֵּיוָן דְּאִתְעֲבַר דִּינָא וְאִשְׁתַּכִּיךְ רוּגְזָא, תָּב כֹּלָּא לְאַתְרֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. דְּבֵיהּ שַׁרְיָא זְכוֹר. דְּנֹחַ אִישׁ צַדִּיק כְּתִיב בֵּיהּ.

כְּתִיב, (תהילים פ"ט:י') אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם. בְּשַׁעֲתָא דְּיַמָּא קָפִיץ בְּגַלְגּוּלֵי וּתְהוֹמֵי סָלְקֵי וְנָחֲתֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁדַר חַד חוּטָא מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא וּמָשִׁיךְ גַּלְגּוֹלוֹי וְשָׁכִיךְ זַעְפֵּיהּ וְלֵית מַאן דְּיָדַע לֵיהּ.

יוֹנָה נָחַת לְיַמָּא וְאִזְדַּמַּן לֵיהּ הַהוּא נוּנָא וּבְלַע לֵיהּ. הֵיךְ לָא נָפְקַת נִשְׁמְתֵּיהּ מִנֵּיהּ וְלָא פָּרְחָה מִיָּד. אֶלָּא בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט בְּהַהוּא גֵּאוּתָא דְיַמָּא.

וְהַהוּא גֵּאוּתָא דְיַמָּא הוּא חַד חוּטָא דִּשְׁמָאלָא דְּסָלִיק לֵיהּ לְיַמָּא לְעֵילָּא וּבֵיהּ אִסְתַּלַק. וְאִי לָאו הַהוּא חוּטָא דְּמָטֵי לֵיהּ מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא לָא סָלְקָא לְעָלְמִין. דְּכַד (דכיון) דְּהַהוּא חוּטָא נָחִית לְיַמָּא וְיַמָּא אִתְאַחִיד בָּהּ כְּדֵין אִתְעָרִין גַּלְגּוֹלוֹי וְשַׁאֲנָן לְמִטְרַף טַרְפָּא. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִיב לֵיהּ (לון) לְאָחוֹרָא וְתָבִין לְאַתְרֵייהוּ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם. תְּשַׁבְּחֵם לְאִנּוּן גַּלֵּי יַמָּא. תְּשַׁבְּחֵם תְּתַבַּר לוֹן לְאָתְבָא לְאַתְרֵייהוּ. דָּבָר אַחֵר תְּשַׁבְּחֵם מַמָּשׁ שְׁבָחָא הוּא לוֹן בְּגִין דְּסָלְקִין בְּתִיאוּבְתָּא

לְמֶחמֵי. מִכָּאן כָּל מָאן דְּכָסִיף לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע אַף עַל גַּב דְּלָא יָכִיל (נ"א ולא יהבין ליה רשותא) שְׁבָחָא אִיהוּ דִּילֵיהּ וְכוּלָּא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה נֹחַ כַּד הֲוָה בַּתֵּיבָה דָּחִיל הֲוָה דְּלָא יְדַכַּר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין. וְכֵיוָן דְּאִתְעֲבִיד דִּינָא וְאִתְעֲבָרוּ חַיָּיבֵי עָלְמָא כְּדֵין מַה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַרתָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא לָא לִיבָּעֵי לֵיהּ לְאֵינִישׁ דְּיִדְכַּר שְׁמֵיהּ לְעֵילָּא (קמיה דקודשא בריך הוא בעלמא). דְּהָא אִי אַדְכַּר שְׁמֵיהּ יִדְכְּרוּן חוֹבוֹי (כלהו) וְייֵתוּן לְאַשְׁגְּחָא בֵּיהּ.

מְנָלָן מִשּׁוּנַמִּית, דְּהַהוּא יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין עָלְמָא. וּכְדֵין אָמַר לֵיהּ אֱלִישָׁע (מלכים ב ד׳:י״ג) הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לְךָ אֶל הַמֶּלֶךְ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְדֵין אִקָּרֵי מֶלֶךְ. מֶלֶךְ הַקָּדוֹשׁ מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. וְתֹאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשֶׁבֶת. לָא בָּעֵינָא דְּיִדְכְּרוּן לִי וְיִשְׁגְּחוּן בִּי אֶלָּא בְּתוֹךְ עַמִּי. מַאן דְּעָיֵיל רֵישֵׁיהּ בֵּין עַמָּא (כלא) לָא יִשְׁגְּחוּן עֲלֵיהּ לְמֵידַן לֵיהּ לְבִישׁ. בְּגִינֵי כָךְ אָמְרָה בְּתוֹךְ עַמִּי.

תָּא חֲזֵי, נֹחַ בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא לָא אִדְכַּר. כֵּיוָן דְּדִינָא אִתְעֲבָר מַה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ הַשְׁתָּא אִדְכַּר שְׁמֵיהּ. דָּבָר אַחֵר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.

פרק ל

רַבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה אָזִיל מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוּד. פָּגַע בֵּיהּ רַבִּי יֵיסָא. אָמַר לֵיהּ תְּוֹוהָנָא עָלָךְ דְּאַתְּ בִּלְחוֹדָךְ. דְּהָא תְּנִינָן דְּלָא יִפּוֹק בַּר נָשׁ יְחִידָאי בְּאָרְחָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּיָא חַד אָזִיל בַּהֲדָאי וְאִיהוּ אָתֵי אֲבַתְרָאי. אָמַר לֵיהּ וְעַל דָּא תְּוֹוהָנָא אֵיךְ אָזִיל בַּהֲדָךְ מַאן דְּלָא תִּשְׁתָּעֵי בֵּיהּ מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. דְּהָא תְּנִינָן כָּל מַאן דְּאָזִיל בְּאָרְחָא וְלָאו עִמֵּיהּ מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא אִסְתַּכַּן בְּנַפְשֵׁיהּ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי.

אַדְהָכִי מָטָא הַהוּא רַבָּיָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יֵיסָא בְּרִי מַאן אֲתַר אַנְתְּ. אָמַר לֵיהּ מִקַּרְתָּא דְּלוּד וְשָׁמַעְנָא דְּהַאי בַּר נָשׁ חַכִּים אָזִיל תַּמָּן וְזַמִּינָא גַּרְמָאי לְפוּלְחָנֵיהּ וּלְמֵיהַךְ בַּהֲדֵיהּ. אָמַר לֵיהּ בְּרִי יְדַעְתְּ מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ יְדַעְנָא דְּהָא אַבָּא הֲוָה אוֹלִיף לִי בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת וְאַרְכִינָא אוּדְנָאי לְמַאי דַּהֲוָה אָמַר עִם אָחִי דְּאִיהוּ קְשִׁישָׁא מִנָּאי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יֵיסָא בְּרִי אֵימָא לִי.

פָּתַח וְאָמַר וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיְיָ וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עוֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ. וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ, דָּא אִיהוּ מִזְבֵּחַ דְּאַקְרִיב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה. נֹחַ אַמַּאי קָרִיב עוֹלָה. דְּהָא עוֹלָה לָא סַלְקָא אֶלָּא בְּגִין הִרְהוּרָא דְּלִבָּא (דרעותא) וְנֹחַ בְּמָה חָב. אֶלָּא נֹחַ הִרְהֵר

וְאָמַר הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר דִּינָא עַל עָלְמָא דְּיִתְחָרַב, דִּילְמָא בְּגִין דְּשֵׁזִיב לִי כָּל זְכוּתָא פָּקַע לִי וְלָא יִשְׁתְּאַר לִי זְכוּ בְּעָלְמָא. מִיָּד וַיִּבָּן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיְיָ.

הַהוּא מִזְבֵּחַ דְּאַקְרִיב בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן הֲוָה. אִי הָכִי אַמַּאי וַיִּבָּן. אֶלָּא בְּגִין דְּחַיָּיבֵי עָלְמָא גָּרְמוּ דְּלָא קָיְימָא בְּדוּכְתֵּיהּ. כֵּיוָן דְּאָתָא נֹחַ כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּבָּן.

וַיַּעַל עוֹלוֹת עֹלַת כְּתִיב חָדָא (הוא). כְּתִיב, (ויקרא א׳:י״ג) עוֹלָה הִוא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ (לעולם עולה סלקא דכר. אי) עוֹלָה סַלְקָא דְּכַר וְלָא סַלְקָא נוּקְבָא דִּכְתִיב זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ. אַמַּאי כְּתִיב אִשֵּׁה דְּהָא אֵשׁ בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא תַּמָּן.

אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּעוֹלָה אִתְקְרִיב דָּכָר. וּלְאַתְרֵיהּ אִתְקְרִיב. נוּקְבָא לָא בָּעְיָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ, אֶלָּא בָּהּ אִתְקְרִיב בְּגִין לְחַבָּרָא דָּא בְּדָא. דְּסָלְקָא נוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא לְאִתְחַבָּרָא כְּחָדָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִשֶּׁה לְשׁוּם אִישִׁים.

נֹחַ אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמִקְרַב עוֹלָה. דְּאִיהוּ בְּאֲתַר דְּדָכוּרָא. עֲבַד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְחַבְּרָא וּלְאַעֲלָאָה בַּתֵּיבָה. וְעַל דָּא אַקְרִיב עוֹלָה. עוֹלָה הוּא אִשֶּׁה. אֵשׁ ה' דְּאִתְחַבַּר (בה) שְׁמָאלָא בְּנוּקְבָא. דְּהָא (כל) נוּקְבָא מִסִּטְרָא דְּשְׂמָאלָא קָא אַתְיָא וּדְכוּרָא מִסִּטְרָא דִּימִינָא בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דָּא בְּדָא. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי נוּקְבָא אִשֶּׁה. אִשֶּׁה קְטִירוּ דְּרַחִימוּ דְּאָחִיד בֵּיהּ שְׂמָאלָא לְסַלָּקָא לֵיהּ לְעֵילָּא וּלְאִתְקַשְּׁרָא כְּחָדָא. וּבְגִין כָּךְ (ד"א כתיב) עוֹלָה הִוא אִשֵּׁה. קְשִׁירוּ דְּדָכַר וְנוּקְבָא דָּא בְּדָא:

פרק לא

וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. וּכְתִיב אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ. אִשֵּׁה הָכִי שְׁמַעְנָא תְּנָנָא וְאִשֶּׁא מְחַבָּרִין כְּחָדָא. דְּהָא לֵית תְּנָנָא בְּלָא אֶשָּׁא כְּמָה דִּכְתִיב (שמות י״ט:י״ח) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ בָּאֵשׁ.

תָּא חֲזֵי (נשא קלז, קלח) אֵשׁ נָפִיק מִלְּגָיו וְאִיהוּ דַּק. וְאָחִיד בְּמִלָּה אָחֳרָא לְבַר דְּלָאו אִיהוּ דַּק הָכִי וְאִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא וּכְדֵין תְּנָנָא סָלְקָא. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִתְאֲחִיד אֶשָּׁא בְּמִלָּה דְּרָגִישׁ. וְסִימָנָךְ חוּטְמָא דְּנָפִיק בֵּיהּ תְּנָנָא מִגּוֹ אֶשָּׁא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים ל״ג:י׳) יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ. בְּגִין דְּאַהֲדַר אֶשָּׁא לְאַתְרֵיהּ. וְחוֹטְמָא (אתרגיש) אִתְכְּנִישׁ בְּהַהוּא רֵיחָא לְגוֹ לְגוֹ עַד דְּאִתְאַחִיד כֻּלָּא וְתָב לְאַתְרֵיהּ. וְאִתְקְרִיב כֻּלָּא לְגוֹ מַחְשָׁבָה וְאִתְעֲבִיד רְעוּתָא חָדָא. וּכְדֵין רֵיחַ נִיחֹחַ. דְּנָח רוּגְזָא וְאִתְעֲבִיד נַיְיחָא.

דְּהָא תְּנָנָא אִתְכְּנִישׁ וְעָיֵיל וְקָמִית בְּאֶשָּׁא וְאֶשָּׁא אָחִיד בִּתְנָנָא וְעַיְילֵי תַּרְוַוְיְיהוּ לְגוֹ לְגוֹ עַד דְּנָח רוּגְזָא. וְכַד אִתְאַחִיד (אחיד) כֻּלָּא דָּא בְּדָא וְנָח רוּגְזָא, כְּדֵין הוּא נַיְיחָא, וּקְשִׁירוּ חַד וְאִתְקְרֵי נַיְיחָא. נַיְיחָא דְּרוּחָא חֲדָוָותָא דְּכֹלָּא כְּחָדָא. נְהִירוּ דִּבוֹצִינִין נְהִירוּ דְּאַנְפִּין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. כְּמַאן דְּאָרַח וְכָנִישׁ כֻּלָּא לְגוֹ אַתְרֵיהּ.

אַתָּא רַבִּי יֵיסָא וּנְשַׁקֵיהּ. אָמַר וּמַה כָּל הָדֵין טָבָא אִית תְּחוֹת יָדָךְ וְלָא יְדַעְנָא בֵּיהּ. אָמַר אַהֲדַרְנָא מִן אוֹרְחָא, וְנִתְחַבֵּר בַּהֲדָךְ. אֲזִלוּ. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָרְחָא דָּא בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא נָהֲךְ דְּהָא מִתַּקְנָא קַמָּן. אָחִיד בִּידָא דְּהַהוּא יְנוּקָא וַאֲזִלוּ. אָמְרוּ לֵיהּ אֵימָא לָן קְרָא חַד מֵאנּוּן דְּאָמַר לָךְ אֲבוּךְ.

פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר (שיר השירים א׳:ב׳) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, דָּא הוּא תְּאוֹבְתָּא עִלָּאָה דְּיִפּוּק (דנפקא) רְעוּתָא מִפּוּמָא לְנַשָּׁקָא וְלָא נָפִיק מֵחוֹטְמָא כַּד אֶשָּׁא נָפְקָא, דְּהָא כַּד אִתְחַבַּר פּוּמָא לְנַשָּׁקָא נָפִיק אֶשָּׁא בִּרְעוּתָא בְּנַהִירוּ דְּאַנְפִּין בְּחֶדְוָה דְּכֹלָּא בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּנַיְיחָא.

וּבְגִין כָּךְ כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן. מֵהַהוּא יַיִן (יין) דְּמֶחְדֵּי וְנָהִיר אַנְפִּין וְחַיְיכִין עַיְינִין וְעָבִיד רְעוּתָא. וְלָאו מִיַּיִן דְּמְשַׁכַּר (דשכיר) וְעָבִיד רוּגְזָא וְאַחְשׁוּךְ אַנְפִּין וְלֶהֱטָאן עַיְינִין יַיִן דְּרוּגְזָא. וְעַל דָּא בְּגִין דְּחֶמַר דָּא טַב, נָהִיר אַנְפִּין וְחַדֵּי עַיְינִין וְעָבִיד תִּיאוּבְתָּא דְּרַחֲמוּ, מַקְרִיבִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא שִׁעוּרָא דְּמַאן דְּשָׁתֵי לֵיהּ חֲדֵי לֵיהּ וְעָבִיד לֵיהּ נַיְיחָא דְּכְתִיב (במדבר כ״ח:ה׳) וְנִסְכּוֹ יַיִן רְבִיעִית הַהִין. וּבְגִין כָּךְ כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן. מֵהַהוּא יַיִן דְּאִתְעַר רְחִימוּתָא וְתִיאוּבְתָּא.

וְכֹלָּא כְּמָה דְּלְתַתָּא אִתְעַר רְחִימוּתָא דִּלְעֵילָּא. תְּרֵין שְׁרָגִין כַּד אִתְדַּלְקוּ נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא בְּתִנְיָנָא דְּסָלִיק מֵהַהוּא דְּלְתַתָּא אִתְדְּלִיק הַהוּא דִּלְעֵילָּא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה הָכִי הוּא וַדַּאי דְּעָלְמָא עִלָּאָה תַּלְיָא בְּתַתָּאָה וְתַתָּאָה בְּעִלָּאָה, וּמִזְמָנָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא בְּרְכָאן לָא אִשְׁתַּכְחוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. לְאַחֲזָאָה דְּדָא בְּדָא תַּלְיָא.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרְכָאן לָא אִשְׁתַּכְחוּ וּלְוָוטִין אִשְׁתַּכְחוּ, דְּהָא יְנִיקוּ דְּכֹלָּא בְּהַהוּא סִטְרָא נָפְקִי (ד״א וברכאן לא נפקי), מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל לָא שַׁרְיָין בְּאַרְעָא וְלָא פָּלְחֵי פּוּלְחָנָא דְּאִצְטְרִיךְ לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין וּלְאִשְׁתַּכָּחָא בִּרְכָאן, וּבְגִין כָּךְ לָא מִשְׁתַּכְחֵי לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעָלְמָא לָא יָתִיב בְּקִיּוּמֵיהּ כְּדְקָא יְאוֹת.

וְאָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. מַאי הוּא, אָמַר רַבִּי יֵיסָא הָכִי שְׁמַעְנָא מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר כָּל זִמְנָא דְּאֶשָּׁא דִּלְעֵילָּא אוֹסִיף לְתַקָּפָא, תְּנָנָא דְּאִיהוּ דִּינָא דִּלְתַתָּא אַתְקִיף רוּגְזָא וְשָׁצֵי כֹּלָּא. בְּגִין דְּכַד נָפִיק אֶשָּׁא לֵית לֵיהּ פֶּסֶק (קמיה) עַד דְּיִשְׁתְּלִים דִּינָא. וְכַד דִּינָא דִּלְתַתָּא לָא אוֹסִיף לְאִתְתַּקָּפָא בְּדִינָא דִּלְעֵילָּא עָבִיד דִּינָא וּפָסִיק וְלָא יִשְׁתַּלַּם דִּינָא לְשֵׁיצָאָה. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לֹא אוֹסִיף לְמֵיהַב תּוֹסֶפֶת לְאִתְתַּקָּפָא דִּינָא דִּלְתַתָּא.

אָמַר הַהוּא יְנוּקָא שְׁמַעְנָא בְּגִין דִּכְתִיב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְלַטְיָא אַרְעָא בְּחוֹבָא דְּאָדָם. אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְשַׂלְטָאָה עֲלָהּ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאִיהוּ

מְחַבְּלָא דְעָלְמָא וְשָׁצֵי בְּנֵי עָלְמָא. מַהַהוּא יוֹמָא דְּקָרִיב נֹחַ קָרְבָּנָא, וְאָרַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְאַרְעָא לְנַפָּקָא מִתְּחוֹת הַהוּא נָחָשׁ וְנָפְקָא מִמְּסָאֲבָא. וְעַל דָּא מַקְרִיבִין יִשְׂרָאֵל קָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַנָהָרָא אַפֵּי אַרְעָא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה יָאוֹת הוּא (והיא) וְהַאי הֲוָה תָּלֵי עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי. אָמַר רַבִּי יִיסָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְעִיר לָהּ לְסִיהֲרָא וְשָׁלְטָא הַהוּא נָחָשׁ, אֲבָל בְּגִין חוֹבָא דְּאָדָם אִתְלַטְיָיא בְּגִין לְמֵילַט עָלְמָא. בְּהַהוּא יוֹמָא (דאתייהבת אורייתא) נַפְקַת אַרְעָא מֵהַהִיא קְלָלָה וְקָיְימָא סִיהֲרָא בְּהַהִיא גְּרִיעוּתָא, בַּר בְּשַׁעֲתָא דְּקוּרְבָּנָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא וְיִשְׂרָאֵל יָתְבִין עַל אַרְעָהוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא לְהַהוּא יְנוּקָא מַה שְׁמָךְ, אָמַר לֵיהּ אַבָּא. אָמַר לֵיהּ אַבָּא תְּהֵא בְּכֹלָּא בְּחָכְמָה וּבְשָׁנִין. קְרָא עֲלֵיהּ (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא רוּחַ מְסָאֲבָא מִן עָלְמָא כְּמָה (ד"א ל"ג דאתמר) דִּכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ דִּבֶּר.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנָהָרָא לְסִיהֲרָא וְלְאֲפָקָא לָהּ מֵחֲשׁוֹכָא בְּגִין הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא. כְּמָה דִכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים. מַאי אוֹר, הַהוּא אוֹר דְּגָנִיז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית:

פרק לב

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (משלי י׳:כ״ב) בִּרְכַּת יְיָ הִיא תַעֲשִׁיר וְלֹא יוֹסִיף עֶצֶב עִמָּהּ. בִּרְכַּת יְיָ דָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי אִתְפַּקְדָא עַל בִּרְכָאן דְּעָלְמָא, וּמִנָּהּ נָפְקֵי בִּרְכָאן לְכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא וַיֹּאמֶר יְיָ לְנֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּיבָה וְגוֹ'. כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּמָארֵיהּ דְּבֵיתָא יָהֵב לֵיהּ רְשׁוּ לְמֵיעָאל. לְבָתַר אִתְּתָא אָמְרָה לֵיהּ לְנַפָּקָא. בְּקַדְמֵיתָא עָאל בִּרְשׁוּתָא דְּבַעֲלָהּ, לְסוֹף נָפַק בִּרְשׁוּ דְּאִתְּתָא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא מָארֵיהּ דְּבֵיתָא יָעִיל וְאִתְּתָא תְּפִיק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר צֵא מִן הַתֵּבָה. דְּרְשׁוּ הֲוָה בִּידָהָא לְאָפָקָא לֵיהּ לְאוּשְׁפִּיזָא וְלָא לְאַעָלָא לֵיהּ.

כֵּיוָן דְּנָפַק יְהַב מַתְּנָן לָהּ, בְּגִין דְּאִיהִי בְּבֵיתָא וּבֵיתָא בִּידָהָא. וְאִנּוּן מַתְּנָן דְּיָהֲב לָהּ בְּגִין לְאַסְגָּאָה לָהּ רְחִימוּתָא בְּבַעֲלָהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא אוֹרַח אַרְעָא לְאוּשְׁפִּיזָא. (למיהב בידא דבעלה כד נפק יהב מתנן לאתתיה ולא בידה ובגין כך כיון דיהב ליה מתנן) וְעַל דָּא לְבָתַר דְּיָהֲב לָהּ מַתְּנָן לְאַסְגָּאָה לָהּ רְחִימוּתָא בְּבַעֲלָהּ (נ"א כיון דנפק יהב מתנן ונבזבזן בידא דבעלה למיהב לאתתיה ולמחדי בה ולאסגאה לה רחימותא בבעלה, הדא הוא

דכתיב ויקח מכל וגו' ויעל עולות במזבח, אלין מתנן דיהב בידא דבעלה בגין לאסגאה לה רחימותא בעלמא, ומכאן אוליפנא אורח ארעא לאושפיזא דיהב מתנן בידא דבעלה לאתתיה ולא בידהא, ועל דא ויעל עולות במזבח, קורבנא לדכורא לאסגאה רחימותא בבעלה ברכא ליה) בָּרְכָא לֵיהּ, דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (משלי י״ט:כ״ב) בְּרֵכַת יְיָ הִיא תַּעֲשִׁיר. וַדַּאי כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וְלֹא יוֹסִיף עֶצֶב עִמָּהּ. רָזָא דִּכְתִיב בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. עִצָּבוֹן עֲצִיבוּ וְרוּגְזָא בְּלָא נְהִירוּ דְּאִנְפִּין. כַּד אִתְחֲשַׁךְ סִיהֲרָא וּבְרָכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחֵי. בְּעִצָּבוֹן סִטְרָא דְּרוּחָא אָחֳרָא דְּאִמְנַע בִּרְכָאן מֵעָלְמָא, וּבְגִין כָּךְ וְלֹא יוֹסִיף עֶצֶב עִמָּהּ. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית ח׳:כ״א) לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה:

פרק לג

וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יְהֵא לְכוֹן דְּיוֹקְנִין דִּבְנֵי נָשָׁא דְּהָא בְּקַדְמִיתָא לָא הֲווּ דְּיוֹקְנִין דִּבְנֵי נָשָׁא. תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ט׳:ו׳) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וּכְתִיב, (בראשית ה׳:א׳) בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. כֵּיוָן דְּחָטוּ אִשְׁתַּנּוּ דְּיוֹקְנַיְיהוּ מֵהַהוּא דְּיוֹקְנָא עִלָּאָה וְאִתְהַפְּכוּ אִנּוּן לְמִדְחַל מִקַּמֵּי חֵיוָון בָּרָא.

בְּקַדְמִיתָא כָּל בְּרִיְין דְּעָלְמָא זְקִפָן עַיְינִין וְחָמָאן דְּיוֹקְנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה וְזָעָאן וְדָחֲלִין מִקַּמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָטוּ אִתְהַפַּךְ דְּיוֹקְנַיְיהוּ מֵעֵינַיְיהוּ לְדְיוֹקְנָא אָחֳרָא. וְאִתְהַפַּךְ דִּבְנֵי נָשָׁא זְעִין וְדָחֲלִין קַמֵּי שְׁאָר בְּרִיְין.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִנּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא חָטָאן קַמֵּי מָארֵיהוֹן וְלָא עָבְרִין עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. זְיו דְּיוֹקְנָא דִּלְהוֹן לָא אִשְׁתַּנֵּי מֵחֵיזוּ דְּדְיוֹקְנָא עִלָּאָה. וְכָל בְּרִיְין דְּעָלְמָא זְעִין וְדָחֲלִין קַמֵּיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דִּבְנֵי נָשָׁא עָבְרִין עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, אִתְחַלַּף דְּיוֹקְנָא דִּלְהוֹן וְכֻלְּהוּ זָעִין וְדָחֲלִין מִקַּמֵּי בְּרִיְין אָחֳרָנִין, בְּגִין דְּאִתְחַלַּף דְּיוֹקְנָא עִלָּאָה וְאִתְעָבַר מִנַּיְיהוּ, וּכְדֵין שָׁלְטֵי בְּהוּ חֵיוָת בָּרָא, דְּהָא לָא חָמוּ בְּהוּ הַהוּא דְּיוֹקְנָא עִלָּאָה כִּדְקָחֲזֵי.

וְעַל כָּךְ הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּעָלְמָא אִתְחַדַּשׁ כְּמִלְקַדְמִין, בָּרִיךְ לוֹן בְּרָכָה דָּא וְשַׁלִּיט לוֹן עַל כֹּלָּא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וְכָל דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ. וְאָפִילּוּ נוּנֵי יַמָּא. רַבִּי חִיָּיא אָמַר בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ. מִקַּדְמַת דִּנָא. דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא מְסַר כֹּלָּא בִּידֵהוֹן דִּכְתִיב וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח (תהלים לכ) לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל קְרָא דָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא אִתְּמַר. דְּהָא תְּנִינָן בַּעֲשָׂרָה זִינֵי שְׁבָחָא שַׁבַּח דָּוִד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחַד מִנַּיְיהוּ מַשְׂכִּיל. וְהוּא דַּרְגָּא חַד מֵאִנּוּן עֲשָׂרָה. וְדָוִד אַתְקִין גַּרְמֵיהּ עַד לָא יִשְׁרֵי עֲלוֹי הַאי דַּרְגָּא.

אַשְׁרֵי נְשׁוּי פֶּשַׁע, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְקִיל חוֹבֵי וְזָכְוָון דִּבְנֵי נָשָׁא דְּהַהוּא (ד"א כד ההוא) תִּיקְלָא דְּבִסְטַר חוֹבִין מִסְתַּלְקִין וְאִנּוּן אוֹחָרְנִין זַכָּיִין דְּאִנּוּן בְּתִיקְלָא אָחֳרָא מַכְרִיעִין לְתַתָּא דָּא הוּא נְשׁוּי פֶּשַׁע.

כְּסוּי חֲטָאָה בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא דְּיֵהֵא מְחַפְּיָא דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲלוֹי מְחַבְּלָא, כְּמָה דְּהַוָה לְנֹחַ דְּכַסֵּי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהַהוּא חֲטָאָה דְּאִסְתְּכִיךְ עֲלֵיהּ אָדָם עַל עָלְמָא. דְּכֵיוָן דְּחֲטָאָה דָּא אַנְגִיד אָדָם עַל עָלְמָא, שְׁאָר בְּרִיִּין שָׁלְטָאן וּבַר נָשׁ דָּחִיל מִנַּיְיהוּ וְעָלְמָא לָא אַתְקִין בְּתִקּוּנֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ כַּד נָפַק נֹחַ מִתֵּיבוּתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרְכֵיהּ. דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וְגוֹ':

וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ. בְּהַנֵּי בִּרְכָאן לָא אִשְׁתַּכְּחוּ נוּקְבֵי, אֶלָּא אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו, אֲבָל נוּקְבֵי לָא אָמַר קְרָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאַתֶּם כְּלָלָא דִּדְכוּרִי וְנוּקְבֵי כְּחָדָא. וְתוּ אֶת נֹחַ לְאַסְגָּאָה נוּקְבֵיהּ. וְאֶת בָּנָיו לְאַסְגָּאָה נוּקְבֵי דְּלְהוֹן.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ לְמֶעְבַּד תּוֹלְדוֹת מִכָּאן וּלְהָלְאָה שִׁרְצוּ בָאָרֶץ. וְהָכָא יָהִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁבַע פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא לוֹן וּלְכָל דְּאָתוּ אֲבַתְרַיְיהוּ, עַד דְּקָיְימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי וְאִתְיְיהַב לוֹן כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא כְּחָדָא:

פרק לד

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ וְגוֹ'. זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נוֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וְגוֹ'. אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן. נָתַתִּי מִקֶּדֶמֶת דְּנָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (יחזקאל א׳:כ״ו) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. מַה כְּתִיב לְעֵילָא וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שַׁדַּי בְּלָכְתָן. אִלֵּין אַרְבַּע חֵיוָון רַבְרְבָן עִלָּאִין קַדִּישִׁין דְּהַהוּא רָקִיעַ מִתְתַּקְנָא עֲלַיְיהוּ. וְכֻלְּהוּ גַּדְפַיְיהוּ (ד"א ל"ג פרישן) מִתְחַבְּרָאן דָּא בְּדָא לְחַפְיָיא גּוּפַיְיהוּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִנּוּן פָּרְשֵׁי גַּדְפַיְיהוּ, אִשְׁתְּמַע קוֹל גַּדְפִין דְּכֻלְּהוּ דְּאָמְרֵי שִׁירְתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כְּקוֹל שַׁדַּי. דְּלָא אִשְׁתְּכִיךְ לְעָלְמִין. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים ל׳:י״ג) לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם. וּמַאי אָמְרֵי, (תהילים צ״ח:ב׳) הוֹדִיעַ יְיָ יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ.

קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה, כְּקוֹל מַשְׁרְיָיתָא קַדִּישָׁא כַּד מִתְחַבְּרָן כָּל חֵילִין עִלָּאִין לְעֵילָא. וּמַאי אָמְרֵי קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. אֲהַדְּרוּ לְדְרוֹם אָמְרוּ קָדוֹשׁ, אֲהַדְּרוּ לְצָפוֹן אָמְרוּ קָדוֹשׁ. אֲהַדְּרוּ לְמִזְרָח אָמְרוּ קָדוֹשׁ. אֲהַדְּרוּ לְמַעֲרָב אָמְרוּ בָּרוּךְ.

וְהַאי רָקִיעַ קָאִים עַל רֵישֵׁיהוֹן. וּבְכָל אֲתַר דְּאִיהִי אָזְלָא, אִסְתָּרוּ אַפִּין לְהַהִיא סִטְרָא דְּאִתְכְּלִילוּ אַנְפִּין בֵּיהּ. אִסְתָּרוּ אַנְפִּין לְאַרְבַּע זְוָיִין, וְכֻלְּהוּ מִסְתַּחֲרִין לְתַתָּא.

בְּרִבּוּעָא דִּילֵיהּ אִתְגְּלִיפַת בְּאַרְבַּע אַנְפִּין, אַנְפֵּי אַרְיֵה. אַנְפֵּי נִשְׁרָא. אַנְפֵּי שׁוֹר. אַנְפֵּי אָדָם. גְּלִיף בְּכֻלְּהוּ אָדָם. אַנְפֵּי אַרְיֵ"ה אָדָם. אַנְפֵּי נְשֶׁ"ר אָדָם. אַנְפֵּי שׁוֹ"ר (ד"א אדם). כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם.

וְהַאי רָקִיעַ דְּאִתְרַבַּע כֻּלְּהוּ גְּוָונִין כְּלִילָן בֵּיהּ, אַרְבַּע גְּוָונִין אִתְחַזְיָין בֵּיהּ גְּלִיפִין בְּאַרְבַּע אַרְבַּע. בְּאַרְבַּע גְּלִיפִין רְשִׁימִין טָהִירִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כַּד מִתְפָּרְשָׁאן גְּוָונִין דְּאִנּוּן אַרְבַּע סָלְקִין תְּרֵיסַר. גַּוָון יָרֹק. גַּוָון סוּמָק. גַּוָון חִוָּור. גַּוָון סַפִּיר דְּאִתְכְּלִילוּ מִכָּל גְּוָונִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנּוֹגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד יְיָ. חֵיזוּ דִּגְוָונִין דִּכֹלָּא. וּבְגִין כָּךְ אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן.

מַאי קַשְׁתִּי, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּיוֹסֵף דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ד) וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ. בְּגִין דְּיוֹסֵף צַדִּיק אִקָּרֵי, וּבְגִין כָּךְ קַשְׁתּוֹ דָּא בְּרִית דְּקֶשֶׁת דְּאִתְכְּלִיל בְּצַדִּיק, דִּבְרִית דָּא בְּדָא אִתְאַחִיד. וּבְגִין דְּנוֹחַ הֲוָה צַדִּיק, קָיְימָא דִּילֵיהּ קֶשֶׁת.

וַיָּפוֹזוּ. מַאי וַיָּפוֹזוּ, אַנְהִירוּ בַּחֲמִידוּ דִּכֹלָּא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהילים י״ט:י״א) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים. אִתְנְהִירוּ בְּנְהִירוּ עִלָּאָה כַּד נָטַר בְּרִית. וּבְגִין כָּךְ אִקָּרֵי יוֹסֵף הַצַּדִּיק. עַל דָּא אִקָּרֵי הַקֶּשֶׁת בְּרִית, כְּלִיל דָּא בְּדָא.

זָהֳרָא יְקָרָא עִלָּאָה חֵיזוּ דְּכָל חֵיזוּ חָזוּ כְּחֵיזוּ טְמִירִין (נ"א טמירא) גְּוָונִין טְמִירִין. גְּוָונִין דְּלָא אִתְגַּלְיָין. וְלֵית רְשׁוּ לְאִסְתַּכָּלָא בְּעֵינָא בַּקֶּשֶׁת כַּד אִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא דְּלָא יִתְחֲזֵי קַלָּנָא בִּשְׁכִינְתָּא. וְכֵן גְּוָונִין דְּקֶשֶׁת הוּא חֵיזוּ סוֹסְטִיפָּא קְטִירָא כְּחֵיזוּ יְקָרָא עִלָּאָה דְּלָא לְאִסְתַּכָּלָא.

וְכֵיוָן דְּאַרְעָא חֲמָאת לְהַאי קֶשֶׁת קָיְימָא קַדִּישָׁא, אִתְקָיְימַת בְּקִיּוּמָא. וְעַל דָּא וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּין אֱלֹהִים וגו'. הַאי דְּאָמַרְן דְּאִלֵּין תְּלַת גְּוָונִין וְחַד דְּאִתְכְּלִיל בֵּינַיְיהוּ כֻּלְּהוּ רָזָא חָדָא. וּבְגוֹ עֲנָנָא סָלְקָא לְאִתְחֲזָאָה.

(יחזקאל א׳:כ״ו) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר. הַאי הִיא אֶבֶן שְׁתִיָּה דְּאִיהִי נְקוּדָה חָדָא דְּכָל עָלְמָא. וְקָיְימָא עֲלָהּ קֻדְּשׁ הַקְּדָשִׁים. וּמַאי הִיא, כַּרְסְיָיא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּאִיהִי מְמַנָּא עַל אִלֵּין אַרְבַּע דְּמוּת כִּסֵּא בְּאַרְבַּע סָמְכִין, וְדָא הוּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה. דְּא הוּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. מִכָּאן דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב יְשַׁוּוּן יָתָהּ עַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. בְּגִין דְּהַאי כַּרְסְיָיא לְדָא, כְּמַרְאֵה אָדָם דְּאִיהוּ דְּיוּקְנָא דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ יָתִיב עֲלָהּ.

פרק לה

רַבִּי יְהוּדָה קָם לֵילְיָא חַד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּפַלְגוּ לֵילְיָא בְּבֵי אוּשְׁפִּיזָא בְּמָתָא מַחְסְיָא. וְהָוָה תַּמָּן בְּבֵיתָא חַד יוּדְאי דְּאָתָא בִּתְרֵי קְסִירָא דְּקַטְפִּירָא. פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר

(בראשית כ"ח:כ"ב) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דָּא הִיא אֶבֶן שְׁתִיָּה דְּמַתְּמָן אִשְׁתְּיל עָלְמָא וְעָלָה אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא.

זַקַף רֵישֵׁיהּ הַהוּא יוּדְאי וְאָמַר לָהּ הַאי מִלָּה אֵיךְ אֶפְשָׁר, וְהָא אֶבֶן שְׁתִיָּה עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא הֲוַת וּמִינָהּ אִשְׁתְּיל עָלְמָא, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. דְּמַשְׁמַע דְּיַעֲקֹב שַׁוֵי לָהּ הַשְׁתָּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:כ"ב) וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מַרְאֲשׁוֹתָיו. וְתוּ דְּיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל הֲוָה וְהַאי אַבְנָא הֲוַת בִּירוּשָׁלַ ם.

רַבִּי יְהוּדָה לָא אַסְחַר רֵישֵׁיהּ לְגַבֵּיהּ, פְּתַח וְאָמַר (עמוס ד':י"ב) הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹקֶיךָ יִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב, (דברים כ"ז:ט') הַסְכֵּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בְּעָיִין כַּוָּונָה. וּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא בָּעָאן לְאִתְתַּקָּנָא בְּגוּפָא וּרְעוּתָא כְּחָדָא. קָם הַהוּא יוּדְאי וְאִתְלַבַּשׁ, וְיָתִיב לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְאָמַר זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּא דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמָא וְלֵילֵי.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה הַשְׁתָּא דְּכַוְונַת גַּרְמָךְ, אֵימָא מִילָּךְ דְּנִתְחַבֵּר כְּחָדָא. דְּהָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בָּעָיִין תִּקּוּנָא דְּגוּפָא וְתִקּוּנָא דְּלִבָּא. וְאִי לָאו בְּעַרְסָאי שְׁכִיבְנָא וּבְלִבָּאי אֲמַרְנָא מִלִּין. אֶלָּא הָא תָּנִינָן דְּאָפִילּוּ חַד דְּיָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא שְׁכִינְתָּא אִתְחַבְּרַת בַּהֲדֵיהּ, וּמַה שְׁכִינְתָּא הָכָא וְאֲנָא שָׁכִיב בְּעַרְסָאי. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּבַעֲיַין צַחוּתָא.

וְתוּ דְּכָל בַּר נָשׁ (אחרי מות סז א) דְּקָם לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא מִפַּלְגוּ לֵילְיָא כַּד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן (בפלגו דליליא) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְהוּא וְכָל צַדִּיקַיָּא דְּבְגִנְתָּא כֻּלְהוּ צַיְיתִין (ליה וצייתין) לְאִלֵּין מִלִּין דְּנָפְקֵי מִפּוּמֵיהּ. וּמַה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקַיָּא מִתְעַדְּנִין לְמִשְׁמַע מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בְּשַׁעֲתָא דָּא וְאֲנָא אֶהֱא שָׁכִיב בְּעַרְסָאי. אָמַר לֵיהּ הַשְׁתָּא אֵימָא מִילָּךְ.

אָמַר לֵיהּ שְׁאֵילְנָא עַל מַה דְּאָמַרְתְּ בִּפְסוּקָא דָּא (רזא דאבן שתיה דאמרת) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים דְּדָא אֶבֶן שְׁתִיָּה. (השתא דציית למלי) הֵיךְ אֶפְשָׁר, דְּהָא אֶבֶן שְׁתִיָּה עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא הֲוַת וּמִנָּהּ אִשְׁתְּיל עָלְמָא, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ אֲשֶׁר שַׂמְתִּי, דְּמַשְׁמַע דְּיַעֲקֹב שַׁוֵי לָהּ הַשְׁתָּא. וּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מַרְאֲשׁוֹתָיו.

וְתוּ דְּיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל הֲוָה וְאַבְנָא דָּא הֲוַת בִּירוּשָׁלַם. אָמַר לֵיהּ כָּל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אִכְפַּל תְּחוֹתוֹי וְהַהוּא אֶבֶן תְּחוֹתֵיהּ הֲוַת. אָמַר לֵיהּ אֲשֶׁר שָׂם כְּתִיב. וּכְתִיב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. אָמַר לֵיהּ אִי יָדַעְתְּ מִלָּה אֵימָא לָהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים י"ז:ט"ו) אֲנִי בְצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ. דָּוִד מַלְכָּא חֲבִיבוּתָא וּדְבֵקוּתָא דִּילֵיהּ בְּהַאי אֶבֶן הֲוָה. וְעָלָהּ אָמַר (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְכַד בָּעָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּחִיזוּ יְקָרָא דְּמָרֵיהּ, נָטַל לְהַאי אֶבֶן בִּידֵיהּ בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר עָיֵיל.

בְּגִין דְּכָל מַאן דְּבָעֵי לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מָרֵיהּ, לָא אָעִיל אֶלָּא בְּהַאי אֶבֶן. דִּכְתִיב, (ויקרא יג) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְדָוִד מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ וְאָמַר אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ. וְכָל אִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ דְּדָוִד לְאִתְחַזָּאָה בְּהַאי אֶבֶן כְּדְקָא יָאוּת לְגַבֵּי דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם אַתְקִין צְלוֹתָא דְצַפְרָא וְאוֹדַע טִיבוּ דְמָארֵיהּ בְּעָלְמָא. וְאַתְקִין הַהִיא שַׁעֲתָא בְּתִקּוּנָהָא כְּדְקָא יָאוּת, (בראשית כ"ב:ג') וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. יִצְחָק אַתְקִין צְלוֹתָא דְמִנְחָה וְאוֹדַע בְּעָלְמָא דְּאִית דִּין וְאִית דַּיָּין דְּיָכוֹל לְשַׁזָּבָא וּלְמֵידַן עָלְמָא.

יַעֲקֹב אַתְקִין צְלוֹתָא דְעַרְבִית, וּבְגִין צְלוֹתָא דָא דְּאַתְקִין מַה דְּלָא אַתְקִין בַּר נָשׁ מִקַּדְמַת דְּנָא כְּדְקָא יָאוּת. בְּגִין כָּךְ שַׁבַּח גַּרְמֵיהּ וְאָמַר וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. דְּעַד הַהִיא שַׁעֲתָא לָא שַׁוִּי לֵהּ אֲחָרָא כַּוָּותֵיהּ.

וּבְגִין כָּךְ וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיָּשֶׂם אוֹתָהּ מַצֵּבָה. מַאי מַצֵּבָה דְּהַוָה נְפִילָה וְאוֹקִים לֵהּ. וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ. דְּהָא בְּיַעֲקֹב תַּלְיָא מִילְּתָא לְמֶעְבַּד יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא.

אֲתָא רַבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר לֵיהּ וְכָל הַאי יְדִיעְתְּ (והיד) וְאַתְּ מִשְׁתַּדֵּל בִּסְחוֹרְתָא וּמַנַּח חַיֵּי עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ דְּהַוָה דְּחִיקָא לִי שַׁעֲתָא, וְאִית לִי תְּרֵין בְּנִין וְקָיְימִין כָּל יוֹמָא בְּבֵי רַב וְאֲנָא אִשְׁתַּדַּלְנָא עַל מְזוֹנַיְיהוּ וּלְמֵיהַב לוֹן אֲגַר לְמוֹרַיְיהוּ בְּגִין דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח וְאָמַר, (מלכים א ב':י"ב) וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ מְאֹד. מַאי שְׁבָחָא דָּא. אֶלָּא דְּאַתְקִין אֲבָל שְׁתִיָּה וְשַׁוֵּי עֲלָהּ קִדֻּשׁ הַקֶּדֶשִׁים וּכְדֵין וַתִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ מְאֹד. וּכְתִיב, (בראשית ט':ט"ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תִּיאוּבְתָּא דִּילֵיהּ בָּהּ תְּדִיר, וּמַאן דְּלָא אִתְחֲזֵי בָּהּ לָא אָעִיל קַמֵּי מָארֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם.

וּרְאִיתִיהָ. מַאי וּרְאִיתִיהָ, רָזָא הוּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (יחזקאל ט':ד') וְהִתְוִיתָ תָּיו עַל מִצְחוֹת וְגוֹ'. לְאִתְחַזָּאָה עֲלַיְיהוּ. וְאִיכָּא דְאָמְרֵי דָּא רְשִׁימוּ דְּאַת קַדִּישָׁא דִּי בְּבִשְׁרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַדַּאי כֹּלָּא הוּא. (ד"א הכי) אֲבָל הַאי קֶשֶׁת דְּאִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא בְּרָזָא עִלָּאָה קַיְימָא. וְכַד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא זְמִינָא הַאי קֶשֶׁת לְאִתְקַשְׁטָא בְּגַוְונוֹי כְּכֻלָּה דָּא דְּמִתְקַשְׁטָא לְבַעֲלָהּ.

אָמַר לֵיהּ הַהוּא יוּדַאי כָּךְ אָמַר לִי אַבָּא כַּד הֲוָה מְסַתַּלֵּק מֵעָלְמָא (אמר לי) לָא תְצַפֵּי לְרַגְלֵי דְמָשִׁיחָא עַד דְּיִתְחֲזֵי הַאי קֶשֶׁת בְּעָלְמָא (ד"א ל"ג בעננא) מִתְקַשְׁטָא בְּגַוְונֵי נְהִירִין וְיִתְנְהִיר לְעָלְמָא. וּכְדֵין צְפֵי לֵיהּ לְמָשִׁיחַ.

מָנָלָן, דִּכְתִיב וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְהַשְׁתָּא דְּאִתְחַזְיָא בִּגְוונִין חֲשׁוֹכִין מִתְחַזְיָא לְדוּכְרָנָא (והיא לזכור) דְּלָא יְיתֵי מַבּוּל. אֲבָל בְּהַהִיא זִמְנָא אִתְחַזְיָא בִּגְוונִין נְהִירִין וּמִתְקַשְׁטָא בְּתִקּוּנָא כְּכֻלָּה דְּמִתְקַשְׁטָא לְבַעֲלָהּ וּכְדֵין לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם וְיִדְכַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא לְהַאי בְּרִית דְּאִיהוּ בְּגָלוּתָא וְיָקִים לָהּ מֵעַפְרָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (הושע ג׳:ה׳) וּבִקְּשׁוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מַלְכָּם. וּכְתִיב, (ירמיהו ל׳:ט׳) וְעָבְדוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם, אֲשֶׁר אָקִים מֵעָפָר כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (עמוס ט׳:י״א) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפָלֶת. וְעַל דָּא וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם וּלְאַקָמָא לָהּ מֵעַפְרָא.

וְאָמַר הָכִי אַבָּא דִבְגִין כָּךְ אִדְכַּר בְּאוֹרַיְיתָא פּוּרְקָנָא דְיִשְׂרָאֵל וּדְכוּרְנָא דִּילָהּ. וְדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:ט׳) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעָבוֹר מֵי נֹחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצוֹף עָלַיִךְ וּמִגְּעַר בָּךְ׃

פרק לו

וַיְהִיוּ בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיְהִיוּ בְּנֵי נֹחַ. אַמַּאי אָמַר הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה. וְכִי בְּנִין אָחֳרָנִין הֲווּ לֵיהּ דְּלָא נָפְקֵי מִן תֵּיבוּתָא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא אִין. דְּהָא לְבָתַר אוֹלִידוּ בְּנוֹי בְּנִין. דִּכְתִיב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת שֵׁם וְגוֹ׳. וְאִנּוּן לָא נָפְקֵי מִגּוֹ תֵּיבוּתָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּיבָה שֵׁם חָם וְיָפֶת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר אִילּוּ הֲוֵינָא שְׁכִיחַ בְּעָלְמָא כַּד יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סִפְרָא דְחֶנּוֹךְ בְּעָלְמָא וְסִפְרָא דְאָדָם, אַתְקִיפְנָא דְּלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בֵּינֵי אֱנָשָׁא, בְּגִין דְּלָא חַיְישׁוּ כָּל חֶכְמָאן לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ וְטָעָן בְּמִלִּין אָחֳרָנִין לְאַפָּקָא מֵרְשׁוּ עִלָּאָה לְרִשׁוּ אָחֳרָא. וְהַשְׁתָּא הָא חַכִּימֵי עָלְמָא יָדְעִין מִלִּין וְסָתְמִין לוֹן וּמִתְתַּקְפֵי בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן.

וְהַאי קְרָא אַשְׁכַּחְנָא בְּרָזָא דְרָזִין. (תוספתא) דְּכַד אִתְעַר חֶדְוָה דְּכָל חֶדְוָון טְמִירָא סְתִימָא סְתִימָא דְּסָתְמָא וְסָתִים מִנַּיְיהוּ נְהִירוּ דַּקִּיק. חֶדְוָה דְּכָל חֶדְוָון נְהִיר לְיַמִּינָא בְּמִשְׁחָ רְבוּת עִלָּאָה. וְנָהִיר לִשְׂמָאלָא בְּחֶדְוָה דְּחַמְרָא טַב, נָהִיר לְאֶמְצָעִיתָא בְּחֶדְוָה (ד"א דארגוונא) דְּתָרִין סִטְרִין. רוּחַ אִתְעַר וְרוּחַ סָלְקָא וְאִתְיְיהִיב בְּרוּחָא.

דָּבְקָן דָּא בְּדָא. תְּלַת עָאלִין בְּתְלַת. מִגּוֹ תְּלַת נָפְקָא חַד בְּרִית דְּדָבְקָא בִּבְרִית. אִתְעָבָרַת רוּחַ דְּסָלְקָא, מִתְעָבָרַת מִנַּיְיהוּ. כַּד אִתְיְיהִיבַת בְּתָרִין סִטְרִין אִתְדַּבְּקוּ רוּחָא בְּרוּחָא וּמִתְעַבְּרָן מִתְּלַת בְּנִין. וְנֹחַ וְתֵיבָה נָפְקוּ מִנַּיְיהוּ תְּלָתָא, כְּגַוְונָא דִּתְלָתָא (דלתתא) עִלָּאִין, וְאִלֵּין אִנּוּן דְּנָפְקוּ מִגּוֹ תֵּיבוּתָא שֵׁם וְחָם וְיָפֶת. שֵׁם דְּבִסְטַר יְמִינָא, חָם דְּבִסְטַר שְׂמָאלָא. יֶפֶת אַרְגְּוָונָא דְּכֻלִּיל לוֹן.

וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן. זוּהֲמָא דְּדַהֲבָא תְּחוֹת קַסְטִיפִין. אִתְעֲרוּתָא דְּרוּחָא מְסָאֲבָא דְּנָחֵשׁ קַדְמָאָה. וּבְגִין כָּךְ רְשִׁים וְאָמַר, וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן. דְּאִיתֵי לְוָוטִין עַל עָלְמָא. הַהוּא כְנָעַן דְּאִתְלַטְיָא. הַהוּא כְנָעַן דְּאַחְשִׁיךְ אַנְפֵּי בְּרִיָּין.

וּבְגִין כָּךְ (כלהו) לָא נָפִיק מִגּוֹ כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ אֶלָּא דָּא דְּכְתִיב וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן. הַהוּא דְּאַחְשִׁיךְ עָלְמָא, וְלָא כְּתִיב בִּכְלָלָא דָּא וְשֵׁם הוּא אֲבִי כָּךְ אוֹ יֶפֶת הוּא אֲבִי כָּךְ, אֶלָּא מִיָּד קַפֵּץ וְאָמַר וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן. וַדַּאי.

וְעַל דָּא כַּד אֲתָא אַבְרָהָם מַה כְּתִיב (בראשית י״ב:ו׳) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ. דְּעַד לָא הֲוָה קַיּוּמָא דְּאֲבָהָן וְלָא אָתוּ זַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא, דְּיִפּוּק שְׁמָא דָּא וְיֵיעוּל שְׁמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. כַּד הֲווּ זַכָּאִין יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי אַרְעָא עַל שְׁמָא דָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כַּד לָא זָכוּ אִקְרֵי אַרְעָא עַל שְׁמָא אָחֳרָא, אֶרֶץ כְּנָעַן.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ט׳:כ״ה) וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. דְּאִיהוּ אַיְיתֵי לְווּטִין עַל עָלְמָא. וּבְנָחֵשׁ מַה כְּתִיב, (בראשית ג׳:י״ד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה. הַיְינוּ דִּכְתִיב עֶבֶד עֲבָדִים. וְעַל דָּא כְּתִיב שֵׁם חָם וְיֶפֶת. תְּלַת אִלֵּין בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּיבָה כְּדְקָאַמְרִינָן:

פרק לז

שְׁלֹשָׁה אֱלֶה בְּנֵי נֹחַ. קַיּוּמָא דְּכָל עָלְמָא, קַיּוּמָא דְּרָזָא עִלָּאָה. וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָל הָאָרֶץ. הַיְינוּ רָזָא (דא) דִּתְלַת גְּוונִין עִלָּאִין. דְּכַד הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק אַשְׁקֵי לְגִנְתָא בְּחֵילָא דִּתְלַת אִלֵּין עִלָּאִין. וּמִתַּמָּן אִתְפָּרְשָׁן גְּוונִין דִּלְתַתָּא כָּל חַד וְחַד כְּלִיל בְּחַבְרֵיהּ, לְאַחָזָאָה דְּיִקָּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְפַּשַּׁט לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִיהוּ חַד בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תְּלַת גְּוונִין אִלֵּין בְּכָל אִנּוּן דְּאִתְיְין מִסִּטְרָא דְּקוּדּוּשָׁה, וּמֵחֵיזוּ דִּתְלַת גְּוונִין אִלֵּין מִתְפָּרְשָׁאן לְכָל אִנּוּן דְּאִתְיְין מִסִּטְרָא דְּרוּחָא אָחֳרָא. וְכַד תִּסְתַּכֵּל בְּרָזָא דְּדַרְגִּין תִּשְׁכַּח הֵיךְ מִתְפָּרְשָׁן גְּוונִין לְכָל אִנּוּן סִטְרִין עַד דְּעָיְילִין לְתַתָּא בְּרָזָא דְּאִנּוּן שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין צִנּוֹרִין (סטרי) דְּדַשֵּׁי דְּחָפְיָין לְתָהוֹמֵי.

וְכֹלָּא יְדִיעָא לַחֲכִימִין עֶלְיוֹנִין. זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בִּיקָרֵיהוֹן וְגָלֵי לוֹן סִתְרִין עִלָּאִין דְּחָכְמְתָא, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (ישעיהו כ״ה:א׳) יְיָ אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחוֹק אֱמוּנָה אָמֵן. כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּלְשַׁבְּחָא לִיקָרֵיהּ. בְּגִין דְּכָל מַאן דְּיָדַע לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵיהּ רְעוּתֵיהּ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאַסְגֵּי בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְעַל דָּא מַאן דְּיָדַע לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְמָארֵיהּ וּלְיַחֲדָא שְׁמֵיהּ, חָביב הוּא לְעֵילָּא וְחָמִיד לְתַתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ (נ"א ביקריה), וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר:

פרק לח

וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי. חַד אָמַר מִגַּן עֵדֶן (אתרכבת) אִתְתַּרְכַת וּנְצִיב לֵהּ הָכָא. וְחַד אָמַר בְּאַרְעָא הֲוָות וְעָקַר לֵהּ וְשָׁתַל לֵהּ, וּבְהַהוּא יוֹמָא עַבְדַת אִיבִּין וְנִיצַת לַבְלְבִין וְעָנָבִים וְהֲוָה סָחִיט לֵהּ וְשָׁתֵי מִן חַמְרָא וְרָוֵי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ הָכָא בְּהַאי קְרָא. כַּד בָּעָא נֹחַ לְמִבְדַּק בְּהַהוּא חוֹבָא דְּבָדַק אָדָם הָרִאשׁוֹן. לָאו לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, אֶלָּא לְמִנְדַּע וּלְאַתְקָנָא עָלְמָא וְלָא יָכִיל. סָחַט עֲנָבִים לְמִבְדַּק בְּהַהוּא כָּרֶם. כֵּיוָן דְּמָטָא לְהַאי, (ד"א כדין) וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל. וְלָא הֲוָה לֵיהּ חֵילָא לְמֵיקַם. וּבְגִין כָּךְ וַיִּתְגַּל גַּלֵּי פִּרְצָה דְעָלְמָא דְּהֲוָה סָתִים. בְּתוֹךְ אָהֳלֹה דְּהַהוּא כָּרֶם.

וְעַל דָּא כְּתִיב וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ. בְּתוֹךְ אָהֳלָהּ דְּהַהוּא כָּרֶם.

כְּגַוְונָא דָא בְּנֵי אַהֲרֹן דְּתָנִינָן שְׁתוּיֵי יַיִן הֲווּ. וְכִי מַאן יָהִיב לוֹן חַמְרָא בְּהַהוּא אֲתַר לְמִשְׁתֵּי. אִי סַלְקָא דַעְתָּךְ דְּאִנּוּן חֲצִיפִין הֲווּ דְּרוּוֹ חַמְרָא. לָאו הָכִי, אֶלָּא וַדַּאי מֵהַהוּא חַמְרָא רָווֹ דְּכְתִיב, (ויקרא י׳:א׳) וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ אֵשׁ זָרָה. כְּתִיב הָכָא אֵשׁ זָרָה וּכְתִיב הָתָם (משלי ז׳:ה׳) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

וְכֵן כְּגַוְונָא דָא וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל. וְעַל דָּא אִתְעַר חָם אֲבִי כְנַעַן כְּמָה דְּאִתְּמַר וְאִתְיְהִיב אֲתַר לִכְנַעַן לְשַׁלְטָאָה, וּמַאי דְּהֲוָה הֲדִין צַדִּיק בְּרָזָא דִּבְרִית סַרְסוֹ. וְתַנְיָא דְּאַעֲבַר מִינֵּיהּ הַהוּא קִיּוּמָא.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר אָרוּר דְּהָא לְוָוטִין אִתְעָרוּ בְּקַדְמִיתָא עַל יְדֵיהּ בְּעָלְמָא. (ועל דא ויאמר ארור כנען דהא לווטין ייתון על עלמא כקדמיתא). עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו'. כֹּלָּא יִתְתַּקֵּן לְזִמְנָא דְּאָתֵי וְהוּא לָא יִתְתַּקֵּן. וְכֹלָּא יִפְקוּן לְחֵירוּ וְהוּא לָא יִפּוּק. וְרָזָא אִיהוּ לְאִנּוּן דְּיָדְעֵי אָרְחוֹי וּשְׁבִילֵי דְאוֹרַיְיתָא.

פרק לט

פֶּתַח וְאָמַר (תהילים נ״א:ה׳) כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד. כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבַיְיהוּ מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא לְבָתַר דְּחָטָא בַּר נָשׁ רָשִׁים הוּא חוֹבֵיהּ לְעֵילָא וְלָא אִתְמְחַק בַּר בְּתוּקָפָא דִּתְיוּבְתָּא סַגְיָא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ב׳:כ״ב) כִּי אִם תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי לָךְ בּוֹרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנָי.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּחָב בַּר נָשׁ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמָנָא חָדָא עָבִיד רְשִׁימוּ. וְכַד חָב בֵּיהּ זְמָנָא תִּנְיָינָא אִתְתַּקַּף הַהוּא רְשִׁימוּ יַתִּיר. חָב בֵּיהּ זְמָנָא תְּלִיתָאָה אִתְפַּשַּׁט הַהוּא כְּתָמָא מִסְטָרָא דָא לְסִטְרָא דָא, כְּדֵין כְּתִיב נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנָי.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא כֵּיוָן דְּחָב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עִסְקָא דְּבַת שֶׁבַע, חָשִׁיב דְּהַהוּא חוֹבָא אִתְרָשִׁים עֲלֵיהּ לְעָלְמִין. מַה כְּתִיב, (שמואל ב י״ב:י״ג) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. (קודשא בריך הוא) אַעֲבַר הַהוּא רְשִׁימוּ מִקַּמֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא וְהָא תְּנִינָן דְּבַת שֶׁבַע דִּילֵיהּ דְּדָוִד מַלְכָּא הֲוָת מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, אַמַּאי יָהֲבָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוּרִיָּה הַחִתִּי מִן קַדְמַת דְּנָא.

אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַף עַל גַּב דְּאִתְתָּא אַזְמִינָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי דִּילֵיהּ, אַקְדִּים אַחֲרָא וּנְסִיב לָהּ עַד דְּמָטָא זִמְנֵיהּ דְּהַאי. כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנֵיהּ, אִתְדַּחְיָיא הַאי דְּנָסִיב לָהּ מִקַּמֵּי הַאי אָחֳרָא דְּאָתֵי לְבָתַר וְאִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא. וְקַשֵּׁי קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מֵעָלְמָא עַד לָא מָטֵי זִמְנֵיהּ מִקַּמֵּי הַאי אָחֳרָא.

וְרָזָא דְּבַת שֶׁבַע דְּאִתְיְיהִיבַת לְאוּרִיָּה הַחִתִּי (כדאמרן) בְּקַדְמֵיתָא, פּוּק וְדוּק וְתִשְׁכַּח. אַמַּאי אִתְיְהִיבַת אַרְעָא קַדִּישָׁא לִכְנַעַן עַד לָא יֵיתוּן יִשְׂרָאֵל. וְתִשְׁכַּח מִלָּה דָּא. וְכֹלָּא רָזָא חָדָא אִיהוּ וּמִלָּה חָדָא.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד אַף עַל גַּב דְּאוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ וְתָב בִּתְיוּבְתָּא, לָא אַעֲדֵי לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ מֵאנוּן חוֹבִין דְּחָב, וּמַהַהוּא חוֹבָא דְּבַת שֶׁבַע, בְּגִין דְּדָחִיל עֲלַיְיהוּ תְּדִיר דִּילְמָא גָּרִים חַד מִנַּיְיהוּ וְיִקְטְרֵג עֲלֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּסַכָּנָה. וּבְגִין כָּךְ לָא אַנְשֵׁי לוֹן מִינֵיהּ וּמֵרְעוּתֵיהּ.

דָּבָר אֶחָר כִּי פְּשָׁעַי אֲנִי אֵדָע כֵּלְהוּ דַּרְגִּין דְּתַלְיָין בְּהוּ חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא אֲנִי אֵדָע. וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָּמִיד דָּא פְּגִימוּ דְּסִיהֲרָא דְּלָא נָפְקָא מִסְאוּבְתָּא עַד דְּאָתָא שְׁלֹמֹה וְאִתְנְהִירַת בְּאַשְׁלְמוּתָא. וּכְדֵין אִתְבַּסָּם עָלְמָא וִיתִיבוּ יִשְׂרָאֵל לָרְחָצָן דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:ה׳) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ. וְעִם כָּל דָּא וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָּמִיד. וְלָא אִתְפְּסָק מֵעָלְמָא. עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּמָה דְּאִתְּמַר (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ:

פרק מ

הוּא הָיָה גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְיָ עַל כֵּן יֵאָמַר כְּנִמְרוֹד גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְיָ. תָּא חֲזֵי, הוּא הֲוָה גְּבַר תַּקִּיף. לְבוּשׁוֹי דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן הֲוָה לָבִישׁ וְהֲוָה יָדַע לְמֵיצַד צֵידָה דִּבְרִייָתָא בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נִמְרוֹד הֲוָה מְפַתֵּי לִבְרִייָתָא לְמֵיהַךְ בָּתַר פּוּלְחַן דְּעַבּוֹדָה זָרָה וַהֲוָה שַׁלִּיט בְּאִנּוּן לְבוּשִׁין וְנָצַח בְּנֵי עָלְמָא וַהֲוָה אָמַר דְּאִיהוּ שַׁלִּיטָא בְּעָלְמָא וּפָלְחִין לֵיהּ בְּנֵי נָשָׁא. וְאַמַּאי אִקְרֵי שְׁמֵיהּ נִמְרוֹד דְּמָרַד בְּמַלְכָּא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא דְּמָרַד בְּעִלָּאֵי וּמָרַד בְּתַתָּאֵי. בְּאִנּוּן לְבוּשִׁין שַׁלִּיט עַל כָּל (ד״א שאר) בְּנֵי עָלְמָא וּמָלַךְ בְּהוּ וּמָרַד בְּמָארֵיהּ וְאָמַר דְּאִיהוּ שַׁלִּיטָא דְּעָלְמָא וַהֲוָה מְפַתֵּי לִבְרִייָתָא אֲבָתְרֵיהּ עַד דְּמָשַׁךְ בְּנֵי נָשָׁא לְמֵיפַּק מִבָּתַר פּוּלְחָנָא דְּמָארֵי עָלְמָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּאִילֵּין לְבוּשִׁין יָדְעֵי בְּהוּ חַבְרַיָּיא רָזָא עִלָּאָה:

פרק מא

מַתְנִיתִין. וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אַחַת וּדְבָרִים אֲחָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (מלכים א ו׳:ז׳) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסַּע נִבְנָה וּמַקֵּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַּרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. (האי קרא אית לאסתכלא ביה), וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. וְכִי לֹא הָוָה בָּנֵי לֵיהּ שְׁלֹמֹה וְכֻלְּהוּ אוּמָנִין דְּהָווּ תַּמָּן, מַהוּ בְּהִבָּנוֹתוֹ.

אֶלָּא כָּךְ הוּא כְּמָה דִכְתִיב, (שמות כ״ה:ל״א) מְקֻשָּׁה תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה. אִם הָיִא מְקֻשָּׁה מַהוּ תֵּיעָשֶׂה. אֶלָּא וַדַּאי כֻּלָּא בְּאָת וְנִיסָּא אִתְעֲבִיד אִיהוּ מְגַזְרְמֵיהּ. כֵּיוָן דְּשָׁרָאן לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא אוֹלִיף לְאוּמָנִין לְמֶעְבַּד בָּהּ מַה דְּלֹא הֲווּ יָדְעִין מִקַּדְמַת דְּנָא.

מַאי טַעְמָא בְּגִין דִּבְרָכְתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁרָא עַל יְדֵיהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהִבָּנוֹתוֹ אִיהוּ אִתְבְּנֵי מְגַזְרְמֵיהּ, דְּהוּא אוּלְפָּא אוּלְפָּן לְאוּמָנִין הֵיאַךְ שָׁרָאן לְמֶעְבַּד, וְלָא אִסְתַּלַּק מֵעֵינֵיהוּ דְּהַהוּא עֲבִידְתָּא מַמָּשׁ וּמִסְתַּכְלָאן בֵּיהּ וְעָבְדֵי עַד דְּאִתְבְּנֵי כָּל בֵּיתָא.

אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסַּע נִבְנָה. שְׁלֵמָה כְּתִיב חָסֵר יו״ד אֶבֶן שְׁלֵמָה וַדַּאי. מַסַּע דְּאִתְנְטִיל וְאַתְיָיא וְשָׁרְיָיא עֲלֵיהוּ וְאִתְעֲבִיד עֲבִידְתָּא (מסע דאתנטיל ועביד עבידתא), מַסַּע דְּאִנְטִיל יָדָן לְמֶעְבַּד דְּלָא מִדַּעְתַּיְיהוּ. כְּתִיב הָכָא מַסַּע וּכְתִיב הָתָם (במדבר י׳:ב׳) וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת. וּמַקֵּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַּרְזֶל לֹא נִשְׁמַע. בְּגִין דְּשָׁמִיר בָּזִע כֻּלָּא וְלָא אִשְׁתְּמַע מִלָּה, דְּלָא אִצְטְרִיכוּ לְשָׁאר מָאנִין לְמֶעְבַּד. וְכֻלָּא בְּאָת וְנִיסָּא הֲוָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כַּמָּה חֲבִיבִין אִנּוּן מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּאִתְעַסַּק בְּהוּ וְיָדַע לְמֵיהַךְ (ביה) בְּאֹרַח קְשׁוֹט. וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. כַּד סָלְקָא בִּרְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד יְקָרָא לְיִקָּרֵיהּ, סָלְקָא מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה רְעוּתָא לְאִתְפַּשְׁטָא, וְאִתְפַּשְׁטַת מֵאֲתַר דְּאִיהִי מַחֲשָׁבָה סְתִימָא דְּלָא אִתְיְדַע.

עַד דְּאִתְפַּשְׁטַת וְשַׁרְיָיא לְבֵי גָּרוֹן אֲתַר דְּאִיהוּ נְבִיעַ תְּדִיר בְּרָזָא דְּאִיהוּ רוּחַ חַיִּים. וּכְדֵין כַּד אִתְפַּשְׁטַת הַהִיא מַחֲשָׁבָה וְשָׁרְיָא בְּאֲתַר דָּא, אִקְרֵי הַהִיא מַחֲשָׁבָה אֱלֹהִים חַיִּים. דִּכְתִיב, (ירמיהו י׳:י׳) הוּא אֱלֹהִים חַיִּים.

עוֹד בָּעָא לְאִתְפַּשְׁטָא וּלְאִתְגַּלְיָא מִתַּמָּן נָפְקוּ אֶ״שׁ וְרוּ״חַ וּמַ״יִם כְּלִילָן כְּחָדָא, וְנָפַק יַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים וְאִיהוּ קוֹל חַד דְּנָפִיק וְאִשְׁתְּמַע. מַהָכָא מַחֲשָׁבָה דְּהַהוּא סְתִימָא בַּחֲשַׁאי אִשְׁתְּמַע לְאִתְגַּלְיָא.

עוֹד אִתְפַּשְׁטַת הַאי מַחֲשָׁבָה לְאִתְגַּלְיָא. וּבְטַשׁ הַאי קוֹל וְאַקִּישׁ בְּשִׁפְוָון, וּכְדֵין נַפְקָא דִּבּוּר, דְּאַשְׁלִים כֻּלָּא, וְגָלֵי כֻּלָּא. אִשְׁתְּמַע דְּכֻלָּא אִיהוּ הַהִיא מַחֲשָׁבָה סְתִימָא דְּהַוּת לְגוֹ וְכֻלָּא חַד. כֵּיוָן דְּמָטָא אִתְפַּשְׁטוּתָא דָּא וְאִתְעֲבִיד דִּבּוּר בִּתְקִיפָא דְּהַהוּא קָלָא, כְּדֵין וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. כַּאֲשֶׁר נִבְנָה לֹא כְּתִיב אֶלָּא בְּהִבָּנוֹתוֹ בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא. אֶבֶן שְׁלֵמָה כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:י״א) בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ.

מַסַּע דְּנַפְקָא מִלְּגוֹ וְשַׁרְיָא וְנָטִיל לְבַר, נַפְקָא מִלְּעֵילָא וְשַׁרְיָא וְנָטִיל לְתַתָּא. וּמַקֵּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלֵי בַּרְזֶל. אִלֵּין שְׁאַר דַּרְגִּין תַּתָּאִין דְּכֻלְּהוּ תַּלְיָין בֵּיהּ וְלָא אִשְׁתְּמָעוּ וְלָא אִתְקַבְּלָן לְגוֹ כַּד אִיהִי סַלְקָא לְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָא וּלְיַנְקָא מִתַּמָּן. וְדָא הוּא בְּהִבָּנוֹתוֹ.

וּכְדֵין כַּד אִיהִי יָנְקָא, כֻּלְּהוּ קָיְימֵי בְּחֶדְוָותָא וְיָנְקִין וְאִתְמַלְיָין בִּרְכָאן. וּכְדֵין קָיְימִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּרָזָא חָדָא בְּיִחוּדָא חַד, וְלָא הֲווֹ בְּהוּ בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין פִּירוּדָא. לְבָתַר דְּנָטְלֵי חוּלָקְהוֹן כָּל חַד וְחַד כֻּלְּהוּ מִתְפַּשְׁטָן וּמִתְפָּרְשָׁן לְסִטְרַיְיהוּ לְמָה דְּאִתְמַנָּן.

פרק מב

תָּא חֲזֵי, וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שָׂפָה אַחַת וְגוֹ' לְבָתַר מַה כְּתִיב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם. מֵהַהוּא קַדְמָאָה דְּעָלְמָא. וַיִּמְצְאוּ בִּקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר. דְּהָא מִתַּמָּן מִתְפָּרְשָׁן לְכָל אִנּוּן סִטְרִין, וְאִיהוּ רֵישׁ מַלְכוּ לְאִתְבָּדָרָא.

וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד. וַדַּאי הָכִי הוּא דְּכֵיוָן דְּנָטְלֵי מִתַּמָּן הֲווֹ פִּירוּדָא, וְכַד אִנּוּן כְּנִישִׁין תַּמָּן לְיַנְקָאָה לָא הֲווֹ פִּירוּדָא. וְכַד נָטְלִין הֲווֹ פִּירוּדָא, דִּכְתִיב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִּקְעָה כְּמָה דְּאִתְמַר.

וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים דְּהָא כְּדֵין עָלְמָא בִּיסוֹדָא וְעִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא חָדָא וּמְהֵימְנוּתָא חָדָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם מִקַּדְמָאָה עִקָּרָא דְּעָלְמָא מְהֵימְנוּתָא דְּכוֹלָּא. וַיִּמְצְאוּ בִּקְעָה. מְצִיאָה אַשְׁכָּחוּ וְנָפְקוּ בֵּהּ מִתְּחוֹת מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה (וימצאו).

תָּא חֲזֵי, נִמְרוֹד מַה כְּתִיב בֵּיהּ וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל. דְּהָא מִתַּמָּן נָטַל לְאִתְאַחֲדָא בְּרִשּׁוּ אָחֳרָא. וְהָכָא וַיִּמְצְאוּ בִּקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר מִתַּמָּן נָטְלוּ בִּלְבַיְיהוּ לְאַפָּקָא מֵרִשּׁוּתָא עִלָּאָה לְרִשּׁוּ אָחֳרָא:

וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (ישעיהו נ״ז:כ׳) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֶשׁ וְגוֹ'. וְכִי אִית יָם נִגָּרֶשׁ. אִין, דְּכַד יַמָּא נַפָּקָא מִתְּקוּנֵיהּ וְאָזִיל (בלא הבלא) בְּלָא חַבָּלָא, כְּדֵין נִגָּרֶשׁ וְאִתְתָּרַךְ מֵאַתְרֵיהּ, כְּמַאן דְּרָוֵי חַמְרָא וְלָא יָתִיב עַל בּוּרְיֵיהּ וְסָלְקָא וְנָחֲתָא. מַאי טַעְמָא בְּגִין כִּי הַשְׁקֵט לא יוּכַל, וְיִגָּרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וְטִיט. דְּמַפְקוּ מֵימוֹי כָּל הַהוּא טִינָא דְּיַמָּא וְכָל טִנּוּפָא לְשִׁפְוָותֵיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא אִנּוּן רְשָׁעִים דְּנַפְקָא מֵאַרְחָא דְּתַקָּנָא וְאָזְלֵי כְּרָוֵי חַמְרָא בְּלָא תִּקּוּנָא, דְּנַפְקֵי מֵאוֹרַח מֵישָׁר לְאוֹרַח עֲקִים. מַאי טַעְמָא, בְּגִין כִּי הַשְׁקֵט לא יוּכָל. דְּהָא עֲקִימוּ דְּאַרְחַיְיהוּ גָּרִים לוֹן לְמֵהַךְ בְּלָא תִּקּוּנָא וּבְלָא שִׁכְיכוּ.

וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּכָל רוּגְזָא דִּידְהוּ בְּשַׁעֲתָא דְּאָמְרִי מִלָּה מִפּוּמַיְיהוּ הַהוּא מִלָּה רֶפֶשׁ וְטִיט כֻּלְּהוּ מַפְקֵי טִנּוּפָא וְגִיעוּלָא מִפּוּמַיְיהוּ לְבַר עַד דְּמִסְתָּאֲבֵי וּמְסָאֲבֵי לוֹן.

תָּא חֲזֵי, וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם. לֵית הָבָה אֶלָּא הַזְמָנָה בְּעָלְמָא. נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם. כֻּלְהוּ בְּעֵיטָא בִּישָׁא אָתוּ לְסַרְבָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בִּשְׁטוּתָא אָתוּ (איהו) בְּטִפְּשׁוּ דְּלִבָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא שְׁטוּתָא נְסִיבוּ בְּלִבַּיְיהוּ. אֲבָל בְּחָכְמָה דִּרְשִׁיעוּ אָתוּ בְּגִין לְנָפְקָא מֵרְשׁוּ עִלָּאָה לְרְשׁוּ אָחֳרָא וּלְאַחְלָפָא יְקָרֵיהּ לִיקָרָא נוּכְרָאָה. וּבְכֹלָּא אִית רָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה.

הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל. תָּא חֲזֵי, כַּד מָטוּ לְהַאי בְּקָעָה דְּאִיהוּ רְשׁוּ נוּכְרָאָה וְאִתְגְּלִי לְהוּ אֱתַר דְּשָׁלְטָנוּתָא דָּא תְּקִיעַ בְּגוֹ נוּנֵי יַמָּא. אָמְרוּ הָא אֱתַר לְמֵיתַב וּלְאִתְתַּקְפָּא לְבָּא לְאִתְהַנָּאָה בֵּיהּ תַּתָּאֵי. מִיָּד הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר. נַתְקִין בְּאֲתַר דָּא עִיר וּמִגְדָּל.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. אֲתַר דָּא (יהיב לון) יְהֵא לָן לְדַחֲלָא וְלָא אָחֳרָא, וְנִבְנֶה לַאֲתַר דָּא עִיר וּמִגְדָּל. לָמָּה לָן לְסַלְקָא לְעֵילָא דְּלָא נַיכוֹל לְאִתְהַנָּאָה מִנֵּהּ. הָא הָכָא אֲתַר מְתַקְנָא. וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם דַּחֲלָא לְמִפְלַח תַּמָּן. פֵּן נָפוּץ לְדַרְגִּין אָחֳרָנִין וְנִתְבַּדַּר לְסִטְרֵי עָלְמָא:

סִתְרֵי תּוֹרָה קוּמְטוּרָא דְּהַרְמָנָא מְמַלְּלָן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אִשְׁתְּמוֹדָעָן בֵּיהּ וְלָא הֲווּ מְמַלְּלִין בְּלִישָׁן אָחֳרָא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם וְגוֹ'. דְּאִלְמָלֵי מִשְׁתָּעָאן בְּלִישָׁן אָחֳרָא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לָא הֲווּ אִשְׁתְּמוֹדָעָן בֵּיהּ, גָּרַע חֲשִׁיבוּ דְּאִנּוּן חָשְׁבִין לְמֶעְבַּד. בְּגִין דְּעוֹבָדָא דְּשֵׁדִין לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּרִגְעָא חָדָא לְחֵזוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא ולא יַתִּיר.

וּדְבָרִים אֲחָדִים. דְּהֲווּ יָדְעִין דַּרְגִּין עִלָּאִין כָּל חַד וְחַד עַל בּוּרְיֵיהּ ולא אִתְחַלָּף לְהוּ דַּרְגָּא וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וּדְבָרִים אֲחָדִים. וּבְגִין כָּךְ אִתְיְעֵטוּ בְּעֵיטָא בִּישָׁא עִיטָא דְּחָכְמְתָא דְּכְתִיב הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל.

כֹּלָּא בָּרְזָא דְּחָכְמְתָא הוּא, וּבָעוּ לְאִתְקְפָא בְּאַרְעָא סִטְרָא אָחֳרָא וּלְמִפְלַח פּוּלְחָנָא דִּילֵיהּ. בְּגִין דְּהֲווּ יָדְעִין דְּהָא כָּל דִּינִין בִּישִׁין מִתַּמָּן נַחֲתִין לְעָלְמִין. וּבְעָיְין לְדַחוּיֵי דַּרְגָּא דְּקַדְּשָׁא. עִי"ר וּמִגְדָּ"ל, דָּא חָכְמְתָא עִלָּאָה. (ד"א דהא) הֲווּ יָדְעֵי דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא לָא אִתְתַּקַּף בְּאַרְעָא, אֶלָּא בְּעִיר וּמִגְדָּל. עִי"ר דִּכְתִיב, (שמואל ב ה':ז') (מ"א ח) עִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן וְגוֹ'. מִגְדָּ"ל דִּכְתִיב (שיר השירים ד':ד') כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ. וּבְחָכְמְתָא עֲבָדוּ לְמֶהֱוֵי שָׁלְטָנָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא בְּאַרְעָא דְּדַחְיֵיא (ד"א לדחייא) ׳ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ מֵאַתְרֵיהּ. וּלְמֶהֱוֵי דִּיוּרָא לְסִטְרָא אָחֳרָא בְּאַרְעָא.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. כְּמָה דַּאֲחִידָא (ד"א דאחרא) אִיהוּ שֵׁם לְעֵילָא, נַתְקִיף לָהּ בֵּיננא לְמֶהֱוֵי שֵׁם בְּאַרְעָא. פֶּן נָפוֹץ. יְדִיעָה הֲווּ יָדְעִין דְּיִתְבַּדְּרוּן מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא. וּבְגִין כָּךְ הֲווּ מִתְיַחֲדִין לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא דָּא בְּחָכְמָה.

סִטְרָא אָחֳרָא אִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא תּוּקְפָּא דְּזוּהֲמָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. וּכְמָה דְּאָדָם חָב (ביה) בְּהוּ וְאִתְקְפוּ בְּגִינֵיהּ עַל עָלְמָא. אוּף הָכִי אִנּוּן עָבְדִין דְּאִתְתַּקַּף יַתִּיר. דִּכְתִיב אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי

הָאָדָם. בְּנוֹי דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּאַיְיתֵי וְאַשְׁלִיט סִטְרָא אָחֳרָא עַל עָלְמָא סִטְרָא בִּישָׁא. כְּמָה דְּסִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה לָאו שָׁלְטָנֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא אֶלָּא בְּעִיר וּמִגְדָּל. אוּף הָכִי חֲשִׁיבֵי אִנּוּן לְמִבְנֵי עִיר וּמִגְדָּל לְמִשְׁלַט הַאי סְטַר בִּישָׁא בְּעָלְמָא:

וַיֵּרֶד יְיָ לִרְאוֹת. נָחֹת הַאי שְׁמָא דְּקַדִּישָׁא לְמֶחֱזֵי (על) עוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵינָא דְּבָנוּ. וְאִנּוּן הֲווּ מְמַלְּלָן בִּלְשׁוֹן קֹדֶשׁ לְגַבֵּי כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין קַדִּישִׁין וְהֲווּ מַצְלִיחִין. כֵּיוָן דְּנַחֲתַת קְדֻשָּׁה אִתְבַּלְבְּלוּ כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין. עִלָּאִין נָחֲתוּ וְתַתָּאִין סְלִיקוּ. וְלָא הֲווּ קַיְימִין בְּאַרַח מִישָׁר כְּמָה דְּהֲווּ. וּלְבָתַר בִּלְבֵּל לִישַׁנְהוֹן בְּע' לִישָׁן וְאִתְבַּדְּרוּ לְכָל סִטְרֵי עָלְמָא.

חַד מְמַנָּא הוּא בְּרְקִיעָא וּבֵיהּ קַיְימִין כָּל (ד"א ל"ג אנון) מַפְתְּחָן דְּעוֹבָדֵי עָלְמָא. וְאִיהוּ קַיְימָא זַמִּין בְּשַׁעֲתֵי וְרִגְעֵי דְּיוֹמָא. וְאִנּוּן הֲווּ יָדְעִין בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא גְּנִזָא דְּהַאי מְמַנָּא. וְהֲווּ פָּתְחֵי וְסָגְרֵי וּמַצְלְחֵי בְּעוֹבָדַיהוֹן בְּמֵימְרָא דְּפוּמְהוֹן. כֵּיוָן (דאסתכלא) דְּאִתְבַּלְבָּל מֵימְרָא דְּלְהוֹן, כֻּלָּא אִתְמְנַע מִנַּיְיהוּ.

וַאֲתַר מְתֻקָּן אַשְׁכָּחוּ בְּהַהוּא בְּקָעָה. סִטְרָא דְּסִטְרִין: וַיִּמְצְאוּ בִּקְעָה. אֲתַר מְתֻקָּן לְהַאי (ד"א ל"ג ההוא) סִטְרָא בִּישָׁא דְּבָעוּ אִנּוּן לְאַתְקָפָא וְאִתְמְנָעוּ. תּוּקְפָּא (דיליה) דְּהַהוּא סִטְרָא הֲוָה תַּלְיָא לְאִתְפָּרָעָא בְּהַהִיא בִּקְעָה עַד דְּנָטְלָא תַּמָּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין כְּגַוְונָא דְּאִנּוּן דְּבָנוּ קַרְתָּא וּמִגְדָּלָא וְאִתְיְהִיבוּ (כלא) כֻּלְּהוּ בִּידָהָא. וְאִתְקַטְלוּ תַּמָּן אִנּוּן דְּלָא בָּעוּ לְמֵיפַק בְּקַ"ן הַיַּמְי"ן. אִתְבְּהִילוּ וְנָפְלוּ בְּקֶרֶן הַיַּמְי"ם. בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְחַלַּשׁ תֻּקְפָּא בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי בִּקְעָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל לו) וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְאִתְתַּקְפַת בְּהַהוּא צוּלְמָא דְּאָקִים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְאִתְבַּר תּוּקְפָּא לְבָתַר בְּאִנּוּן גַּרְמִין וּבְהַהוּא צוּלְמָא. דְּאִנּוּן קַדְמָאֵי קַיְימוּ וְקָמוּ עַל רַגְלֵיהוֹן. וְהַהוּא צוּלְמָא אִתְבַּר.

וּכְדֵין יָדְעוּ כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא דְּלֵית אֱלוֹהַּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וּתוּ דְּאִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ עַל יְדָא דְּחַנַּנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה וְכֻלָּא בְּחַד יוֹמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו כ"ט:כ"ג) וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וגו', (עד כאן סתרי תורה)

וַיֵּרֶד יְיָ לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל דָּא הוּא חַד מֵאִנּוּן עֶשֶׂר זְמָנִין דְּנָחֲתָא שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָא. וְכִי מַה הוּא לִרְאוֹת וְלָא הֲוָה יָדַע מִקַּדְמַת דְּנָא. אֶלָּא לִרְאוֹת לְאַשְׁגָּחָא בְּדִינָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ה':כ"א) יֵרֶא יְיָ עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט.

אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא. דְּהָא לָא כְּתִיב לִרְאוֹת אֶת בְּנֵי הָאָדָם. אֶלָּא לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל. אֲמַאי. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא, בְּקַדְמִיתָא יַשְׁגַּח בְּדַרְגָּא דִּלְעֵילָּא, וּלְבָתַר בְּדַרְגָּא דִּלְתַתָּא. בְּקַדְמִיתָא בְּעִלָּאֵי וּלְבָתַר בְּתַתָּאֵי. וּבְגִין דְּהַאי מִלָּה מָטָא לְעֵילָּא, אַשְׁגְּחוּתָא דִּלְעֵילָּא הֲוָה בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא דִּכְתִיב לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מַאי בְּנֵי הָאָדָם בְּנוֹי דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּמָרֵד בְּמָרֵיהּ וְגָרַם מוֹתָא לְעָלְמָא. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם בִּנְיָינָא וַדַּאי אָמְרוּ (גרמו) וּבָעוּ לְמִבְנֵי לְעֵילָא.

פרק מג

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (ואמר) (יחזקאל מ״ו:א׳) כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהִים שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. וְאֵיהוּ רָזָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. אַמַּאי (וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח וגו'. אמאי יהיה סגור כל אנון יומין דששת ימי המעשה).

אֶלָּא אִלֵּין יְמֵי חוֹל. דְּתַרְוַיְיהוּ דָּא יִהְיֶה סָגוּר דְּלָא לְאִשְׁתַּמְּשָׁא חוֹל בְּקוּדְשָׁא. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ. דְּהָא כְּדֵין שִׁמּוּשָׁא (דקודשא בריך הוא) דְּקוּדְשָׁא בְּקוּדְשָׁא. וּכְדֵין אִתְנְהִיר סִיהֲרָא לְאִתְחַבְּרָא בְּשִׁמְשָׁא.

תָּא חֲזֵי, תַּרְוַיְיהוּ דָּא לָא אִתְפַּתַּח בְּאִנּוּן שִׁתָּא יוֹמֵי דְּחוֹל. בְּגִין דְּהָא בְּאִנּוּן יוֹמֵי דְּחוֹל עָלְמָא תַּתְּאָה אִתְּזַן וְשָׁלְטִין כָּל אִנּוּן שִׁית יוֹמִין דְּחוֹל עַל עָלְמָא בַּר בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וְאִנּוּן דְּשָׁלְטֵי לָא שָׁלְטֵי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא בְּגִין דְּהַשַּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ סָגוּר. אֲבָל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ כֻּלְהוּ מִתְעַבְּרָן וְלָא שָׁלְטִין בְּגִין דְּהַשַּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ פָּתוּחַ וְעָלְמָא אִיהוּ בְּחֶדְוָה וְאִתְּזַן מִתַּמָּן וְלָא אִתְיְיהִיב עָלְמָא לְרָשׁוּ אָחֳרָא.

וְאִי תֵּימָא דְּכָל אִנּוּן שִׁית יוֹמִין אִנּוּן שָׁלְטִין בִּלְחוֹדַיְיהוּ. תָּא חֲזֵי, הַפּוֹנֶה קָדִים. עַד לָא יְקוּמוּן לְשַׁלְטָאָה אִיהוּ אִסְתַּכַּל תְּדִיר בְּעָלְמָא. אֲבָל לָא אִתְפַּתַּח לְאִתְזָנָא עָלְמָא מִקּוּדְשָׁא בַּר בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא וּבְיוֹמָא דְּחָדְשָׁא. וְכֻלְהוּ יוֹמִין כֻּלְהוּ אִתְדַּבְּקָן בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא וְאִתְזָנוּ מִתַּמָּן. דְּהָא (ד״א ל״ג כדין) בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא כֻּלְהוּ תַּרְעִין פְּתִיחָן וְנַיְיחָא אִשְׁתְּכַח לְכֹלָּא לְעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. תָּא חֲזֵי, וַיֵּרֶד יְיָ לְרְאוֹת. נָחַת מִקּוּדְשָׁא לְחוֹל (ורדיד פרישא) לְאַשְׁגָּחָא בַּמֶּה דְּבָנוּ וְקָיְימוּ קְיוּמָא לְאַתְעָרָא עַל עָלְמָא לְדַחֲלָא לוֹן.

רַבִּי יִצְחָק הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לֵיהּ מָה חָמוּ אִלֵּין דְּעָבְדוּ שְׁטוּתָא דָּא לְמָרְדָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכֻלְהוּ בְּעֵיטָא חָדָא אִתְקָיְימוּ בְּדָא. אָמַר לֵיהּ הָא אִתְּמַר דִּכְתִיב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם אִתְנַטִּילוּ מַעֲיָילָא לְתַתָּא. אִתְנַטִּילוּ מֵאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְנָחֲתוּ לְבָבֶל. אָמְרוּ הָא הָכָא אֲתַר לְמִדְבַּק.

וְנַעֲשֶׂה לְנוּ שֵׁם וְגוֹ' וְיִתְדַּבֵּק סִיּוּעָא דִּלְתַתָּא בְּאֲתַר דָּא. בְּגִין דְּכַד דִּינָא אָתֵי לְאַשְׁרָאָה בְּעָלְמָא, הָא אֲתַר דָּא לְקֳבְלֵיהּ. וּמַהְכָא אִתְהַנֵּי עָלְמָא וְיִתְּזַן. דְּהָא לְעֵילָא דְּחִיקוּ אִיהוּ לְאִתְזָנָא עָלְמָא מִנֵּיהּ. וְלָא עוֹד אֶלָּא אֲנַן נְסַק לְרַקִּיעָא וְנַגַּח בֵּיהּ קְרָבָא דְּלָא יֵחוֹת (ביה) טוֹפָנָא בְּעָלְמָא כְּדִבְקַדְמִיתָא:

פרק מד

וַיֹּאמֶר יְיָ הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם. בְּגִין דְּכֻלְהוּ כְּחָדָא, בְּיִחוּדָא דְּכֻלְהוֹן יַעַבְדוּן וְיִצְלְחוּן בְּעוֹבָדַיְיהוּ. יִתְבַּדְּרוּן דַּרְגִּין כָּל חַד לְסִטְרֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ יִתְבַּדְּרוּן כָּל הַנֵּי דִּלְתַתָּא. מַה כְּתִיב וַיָּפֶץ יְיָ אוֹתָם מִשָּׁם.

וְאִי תֵּימָא לִישַׁנְהוֹן אַמַּאי אִתְבַּלְבֵּל (אתבדר ובלבל לון קודשא בריך הוא). אֶלָּא בְּגִין דְּכֻלְהוֹן מְמַלְלִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. הַהוּא לִישָׁנָא קָא עָבִיד לוֹן סִיּוּעָא. בְּגִין דִּבְעוֹבָדָא וּבְמִלּוֹלָא דְּפוּמָא תַּלְיָין מִלִּין אִלֵּין לְאַדְבְּקָא כַּוָּנָה דִּלְבָּא. וּבְדָא עָבְדֵי סִיּוּעָא לְהַהוּא אֲתַר דְּבָעֵי לְאַקָּמָא.

וְעַל דָּא אִתְבַּלְבֵּל לִישַׁנְהוֹן דְּלָא יָכִילוּ לְאִתְתַּקָּפָא רְעוּתְהוֹן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֵּיוָן דְּאִתְחַלַּף לִישַׁנְהוֹן לָא אַצְלָחוּ בְּעוֹבָדָא (כט א בס"ת) בְּגִין דְּחֵילָא דִּלְעֵילָא לָא יָדְעֵי וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעֵי בַּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְכַד אִתְבַּלְבֵּל לִישָׁנָא דִּלְהוֹן אִתְחַלַּשׁ חֵילֵיהוֹן וְאִתְבַּר תּוּקְפָּא דִּלְהוֹן.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא מִלָּה (דא) דְּאָמְרֵי תַּתָּאֵי בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כֻּלְהוּ חֵילֵי שְׁמַיָּא יָדְעֵי בֵּיהּ וְאִתְתַּקְפֵי בֵּיהּ. וְלִישַׁן אָחֳרָא לָא יָדְעִין וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעֵי בֵּיהּ. וְעַל דָּא אִלֵּין כֵּיוָן דְּאִתְבַּלְבֵּל לִישָׁנָא דִּלְהוֹן, מִיָּד וַיֶּחְדְּלוּ לִבְנוֹת הָעִיר. דְּהָא אִתְבַּר חֵילַיְיהוּ וְלָא יָכִילוּ לְמֶעְבַּד מִדֵּי בִּרְעוּתָא דִּלְהוֹן.

(דניאל ב׳:כ׳) לֱהֵוֵי שְׁמֵיהּ (די אלהא) (דקודשא בריך הוא) מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא, דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא. דְּהָא בְּגִין (דא) דְּאַנְחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָזֵי דְּחָכְמְתָא לְעָלְמָא, אִתְקַלְקָלוּ בֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא וּבָעוּ לְאִתְגָּרָא בֵּיהּ.

יָהַב חָכְמְתָא עִלָּאָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבְהַהִיא חָכְמָה דְּאִתְגְּלֵי לֵיהּ יָדַע דַּרְגִּין, וְאִתְדַּבַּק בְּיֵצֶר הָרָע, עַד דְּאִסְתַּלְקוּ מִנֵּיהּ מַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא. וּלְבָתַר תָּב קַמֵּי מָארֵיהּ, וְאִתְגַּלְיָין לֵיהּ מִנַּיְיהוּ וְלָא כְּקַדְמֵיתָא. לְבָתַר בְּהַהוּא סִפְרָא דִּילֵיהּ יָדַע חָכְמָאן. וּלְבָתַר אָתוּ בְּנֵי נָשָׁא וְאַרְגִּיזוּ קַמֵּיהּ.

יָהַב חָכְמְתָא לְנֹחַ וּפְלַח בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָתַר מַה כְּתִיב וַיָּשֶׂת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל כְּמָה דְּאִתְּמַר. יָהַב חָכְמְתָא לְאַבְרָהָם וּפְלַח בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְבָתַר נָפַק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל דְּאַרְגִּיז קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵן יִצְחָק נָפַק מִנֵּיהּ עֵשָׂו. יַעֲקֹב נָסַב תְּרֵין אֲחָתָן. יָהַב חָכְמְתָא לְמֹשֶׁה מַה כְּתִיב בֵּיהּ (במדבר י״ב:ז׳) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. וְלָא הֲוָה כְּמֹשֶׁה שַׁמָּשׁ מְהֵימָן בְּכָלְהוּ דַּרְגִּין וְלָא סָטָא לְבֵּיהּ בְּתִיאוּבְתָּא דְּחַד מִנַּיְיהוּ. אֶלָּא קָאִים בְּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה כְּדְקָא יְאוּת.

יְהַב חָכְמְתָא עִלָּאָה לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא. לְבָתַר מַה כְּתִיב בֵּיהּ (משלי א׳:א׳) מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה (משלי ל׳:א׳) הַמַּשָּׂא נְאֻם הַגֶּבֶר לְאִיתִיאֵל לְאִיתִיאֵל וְאָכָל. אָמַר שְׁלֹמֹה אִתַּי אֵל וְחָכְמְתָא דִּילֵיהּ הוּא. וְאוּכָל וְאֵיכוּל לְמֶעְבַּד רְעוּתַי. לְבָתַר (מלכים א יח) וַיָּקֶם יְיָ שָׂטָן לִשְׁלֹמֹה וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּגִין זְעִירוּ דְּחָכְמְתָא דְּאַשְׁכָּחוּ אִלֵּין מֵהַהוּא חָכְמָה דְּקַדְמָאֵי, אִתְגָּרוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָנוּ מִגְדָּל וְעָבָדוּ כָּל מַה דְּעָבָדוּ. עַד דְּאִתְבַּדְּרוּ מֵאַנְפֵּי אַרְעָא וְלָא אִשְׁתַּאַר בְּהוּ חָכְמָה לְמֶעְבַּד מִידֵּי.

אֲבָל לְזִמְנָא דְּאָתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר חָכְמְתָא בְּעָלְמָא וְיִפְלְחוּן לֵיהּ בָּהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל ל״ו:כ״ז) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי. לָאו כְּקַדְמָאֵי דְּחָבִילוּ בֵּיהּ עָלְמָא. אֶלָּא וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא נְפִתַּח בְּאוֹרַיְיתָא וְנֵימָא מִלָּה. פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר (דברים כ״ג:ט״ו) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ. כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ, מְהַלֵּךְ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ג׳:ח׳) מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְדָא הוּא אִילָנָא דְּאָכַל מִנֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן. מִתְהַלֵּךְ נוּקְבָא מְהַלֵּךְ דְּכַר.

וְדָא הוּא דְּאָזִיל קַמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל כַּד הֲווּ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא דִּכְתִיב (שמות י״ג:כ״א) וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגוֹ'. הוּא דְּאָזִיל קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ כַּד אָזִיל בְּאָרְחָא. דִּכְתִיב, (תהילים פ״ה:י״ד) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. וְדָא הוּא דְּאָזִיל קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ זָכֵי. וְלָמָּה. לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אוֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ. לְאִשְׁתְּזָבָא בַּר נָשׁ בְּאָרְחָא וְלָא יִשְׁלוֹט בֵּיהּ אָחֳרָא.

וּבְגִין כָּךְ לִבְעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבוֹי וּלְדָכְאָה לְגַרְמֵיהּ. מַאי דַּכְיוּ דָּא. דִּכְתִיב, (דברים כ״ג:ט״ו) וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. מַאי קָדוֹשׁ, קָדוֹשִׁים מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ אִלֵּין שַׁיְיפֵי גּוּפָא דְּגוּפָא אִתְחַבַּר וְאִתְתַּקַּן בְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר.

מַאי עֶרְוַת דָּבָר. דָּא מִלְּתָא (ערייתא) דְּעָרְיָין. דְּדָא הוּא מִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאִיס בָּהּ יַתִּיר מִכֹּלָּא. כֵּיוָן דְּאָמַר וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת, אַמַּאי דָּבָר. אֶלָּא הַנִּי חַיָּיבֵי עָלְמָא דְּגָעֲלֵי וּמְסָאֲבֵי גַּרְמַיְיהוּ בְּמִלָּה דְּלֹהוֹן דְּנָפְקֵי מִפּוּמַיְיהוּ וְהָא אִיהוּ עֶרְוַת דָּבָר.

וְכָל כָּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּאִיהוּ אָזִיל קַמָּךְ. וְאִי אַתְּ עָבִיד כְּדֵין, מַיָּד וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ, דְּלָא יֵזִיל בַּהֲדָךְ וְיֵיתוּב מֵאַחֲרֶיךָ. וְאֲנַן הָא אַזְלִינָן קַמֵּיהּ בְּאָרְחָא נִתְעַסֵּק בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָא אוֹרַיְיתָא אִתְעַטָּרָא עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ וּשְׁכִינְתָּא לָא אַעֲדִיאַת מִינֵּיהּ.

פְּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם וְגוֹ' תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם. מַאי מִקֶּדֶם. מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. וַיִּרְאוּ מִבָּעֵי לֵיהּ מַאי וַיִּמְצְאוּ.

אֶלָּא מְצִיאָה אַשְׁכָּחוּ תַּמָּן מֵרֵזֵי דְחָכְמְתָא מִקַּדְמָאֵי דְאִתְנְעַר תַּמָּן מִן בְּנֵי טוֹפָנָא, וּבָהּ אִשְׁתַּדְלוּ לְמֶעְבַּד בְּהַהִיא עֲבִידְתָּא דְּעָבְדוּ לְסַרְבָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָווּ אָמְרֵי בְּפוּמָא וְעַבְדֵי עֲבִידְתָּא.

חָמֵי מַה כְּתִיב הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם. בְּגִין דְּאִנּוּן בְּלִבָּא חַד וּרְעוּתָא חַד וּמְמַלְלֵי בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יָזִמוּ לַעֲשׂוֹת. וְלֵית מַאן דְּיִמְנַע עוֹבָדָא דִלְהוֹן. אֲבָל מַאי אַעֲבִיד, אֲבַלְבֵּל לוֹן דַּרְגִּין דִלְעֵילָּא, וְלִישַׁן דִּלְהוֹן לְתַתָּא. וּכְדֵין אִתְמְנַע עוֹבָדָא דִלְהוֹן.

וּמַה בְּגִין דְּהֲווּ בְּרְעוּתָא וְלִבָּא חַד וּמְמַלְלֵי בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּתִיב לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזִמוּ לַעֲשׂוֹת, וְדִינָא דִלְעֵילָּא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ. אֲנַן אוֹ חַבְרַיָּיא דְּמִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא, וְאֲנַן בְּלִבָּא חַד וּרְעוּתָא חַד, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִכָּאן לְאִנּוּן מָארֵי דְמַחְלוֹקֶת לֵית לוֹן קְיוּמָא. דְּהָא כָּל זְמָנָא (דאלין) דִּבְנֵי עָלְמָא אִלֵּין עִם אִלֵּין בְּרְעוּתָא חָדָא וְלִבָּא חָד, אַף עַל גַּב דְּמָרְדֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא שָׁלְטָא בְּהוּ דִינָא דִלְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּאִתְפַּלְגוּ מִיָּד וַיָּפֶץ יְיָ אוֹתָם מִשָּׁם וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אִשְׁתְּמַע דְּכֹלָּא בְּמִלָּה דְּפוּמָא תַּלְיָיא. דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְבַּלְבֵּל מִיָּד וַיָּפֶץ יְיָ אֹתָם מִשָּׁם. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּאָתֵי מַה כְּתִיב, (צפניה ג׳:ט׳) כִּי אָז אֶהֱפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְיָ וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד וּכְתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

לך לך

פרק א

לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וגו'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ו:י״ב) שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה. שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב, כַּמָּה תַּקִּיפִין לְבַיְיהוּ דְּחַיְיבַיָּא, דְּחָמָאן שְׁבִילֵי וְאָרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא וְלָא מִסְתַּכְּלָן בָּהּ, וּלְבַיְיהוּ תַּקִּיפִין דְּלָא מְהַדְּרִין בִּתְיוּבְתָּא לְגַבֵּי מָרֵיהוֹן, וְאִקְרוּן אַבִּירֵי לֵב. הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה דְּמִתְרַחֲקֵי מֵאוֹרַיְיתָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר דְּמִתְרַחֲקֵי מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִנּוּן רְחִיקִין מִנַּיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן אַבִּירֵי לֵב. הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה דְּלָא בָּעָאן לְקָרְבָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כָּךְ אִנּוּן רְחוֹקִים מִצְּדָקָה, כֵּיוָן דְּאִנּוּן רְחוֹקִים מִצְּדָקָה רְחוֹקִים אִנּוּן מִשְּׁלוֹם דְּלֵית לוֹן שָׁלוֹם. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ח:כ״ב) אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְיָ לָרְשָׁעִים. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִנּוּן רְחוֹקִים מִצְּדָקָה. תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם בָּעֵי לְקָרְבָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִתְקָרַב. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ״ה:ח׳) אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע. בְּגִין דְּאָהַב צֶדֶק וְשָׂנָא רֶשַׁע אִתְקָרַב לִצְדָקָה, וְעַל דָּא

כְּתִיב, (ישעיהו מ״א:ח׳) אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. מַאי טַעְמָא אוֹהֲבִי, בְּגִין דִּכְתִיב אָהַבְתָּ צֶדֶק. רְחִימוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּרָחִים לֵיהּ אַבְרָהָם מִכָּל בְּנֵי דָרִיהּ דְּהֲווּ אַבִּירֵי לֵב וְאִנּוּן רְחוֹקִים מִצְּדָקָה כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פרק ב

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (תהילים פ״ד:ב׳) מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְיָ צְבָאוֹת. כַּמָּה אִית לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכָּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כָּל בְּנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלֵי עַל מַה קָאִים עִלְּמָא. וְאִנּוּן עַל מַה קָיְימִין. דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא עָבַד שְׁמַיָּא מֵאֵשׁ וּמַיִם מִתְעָרְבִין כְּחָדָא וְלָא הֲווּ גַּלְדֵי. וּלְבָתַר אַגְלִידוּ וְקָיְימוּ בְּרוּחָא עִלָּאָה וּמִתַּמָּן שָׁתִיל עָלְמָא, לְקָיְימָא עַל סָמְכִין, וְאִנּוּן סָמְכִין לָא קָיְימִין אֶלָּא בְּהַהוּא רוּחָא, וּבְשַׁעֲתָא דְּהַהוּא רוּחָא אִסְתַּלַּק כֻּלְּהוּ מְרַפְּפִין וְזָעִין וְעָלְמָא אִרְתַּת הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ט׳:ו׳) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן. וְכֹלָּא קָאִים עַל אוֹרָיְיתָא, דְּכַד יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרָיְיתָא מִתְקַיְּים עָלְמָא וְאִנּוּן קָיְימִין וְסָמְכִין קָיְימִין בְּאַתְרַיְיהוּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְאִתְעַר פַּלְגוּת לֵילְיָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל לְגַנְתָא דְעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא, כֻּלְּהוּ אִילָנִין דִּבְגִנְתָא דְעֵדֶן מְזַמְּרָן וּמְשַׁבְּחָן קַמֵּיהּ. דִּכְתִיב, (דברי הימים א ט״ז:ל״ג) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ וגו׳.

וְכָרוֹזָא קָרֵי בְּחֵיל וְאָמַר לְכוֹן אֲמָרִין קַדִּישִׁין עִלָּיוֹנִין, מָאן מִנְכוֹן דְּעָיֵיל רוּחָא בְּאוּדְנוֹי לְמִשְׁמָע, וְעֵינוֹי פְּקִחִין לְמֶחֱמֵי. וְלִבֵּיהּ פָּתוּחַ לְמִנְדַּע, בְּשַׁעֲתָא דְּרוּחָא דְכָל רוּחִין אָרִים בְּסִימוּ דְנִשְׁמָתָא, וּמִתַּמָּן נָפִיק קָלָא דְּקָלַיָּא, חֵילִין אִתְבַּדַּר לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא.

א חַד סָלִיק לְסָטַר חָד. ב חַד נָחִית לְהַהוּא סְטַר. ג (תיקונים עג, לעיל לב ב) חַד עָיֵיל בֵּין תְּרֵין. ד תְּרֵין מִתְעָרִין מִתְעַטָּרָן בִּתְלַת. ה תְּלַת עָיְילֵי בְּחַד. ו חַד אַפִּיק גְּוונִין. ז שִׁית מִנְהוֹן לְסָטַר חָד, וְשִׁית מִנְהוֹן נָחֲתֵי לְהַהוּא סְטַר. ח שִׁית עָיְילֵי בִּתְרֵיסַר. ט תְּרֵיסַר מִתְעָרִין בְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין. י שִׁית כְּלִילָן בַּעֲשָׂרָה. יא עֲשָׂרָה קָאִים בְּחַד.

וַוי לְאִנּוּן דְּנַיְימֵי שֵׁנְתָא בְּחוֹרֵיהוֹן, לָא יָדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלָאן אֵיךְ יְקוּמוּן בְּדִינָא דְּחוּשְׁבַּן אִתְפַּקַד, כַּד אִסְתָּאַב גּוּפָא, וְנִשְׁמָתָא שַׁטְיָא עַל אַנְפֵּי דְּאֲוִירָא דְּטִיהֲרָא, וְסָלְקָא וְנָחֲתָא, וְתַרְעִין לָא מִתְפַּתְחָן, מִתְגַּלְגְּלָן כְּאַבְנִין בְּגוֹ קוּסְפִיתָא. וַוי לוֹן מַאן יְתִבַּע לוֹן, דְּלָא יְקוּמוּן בְּעִדּוּנָא דָא בְּגוֹ דוּכְתֵי דְּעִנּוּגֵי דְצַדִּיקַיָּא, אִתְפַּקְּדוּן דּוּכְתַיְיהוּ. אִתְמַסְּרוּן בִּידָא דְּדוּמָה, נַחֲתֵי וְלָא סַלְקֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (איוב ז׳:ט׳) כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְעַר שַׁלְהוֹבָא חַד מִסְּטַר צָפוֹן וּבָטַשׁ בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא וְנָחִית וּמָטֵי בֵּין גַּדְפֵּי דְּתַרְנְגוֹלָא וְאִתְעַר הַהוּא שַׁלְהוֹבָא בֵּיהּ וְקָרֵי, וְלֵית מַאן דְּאִתְעַר בַּר אִנּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּקָיְימֵי וְאִתְעָרוּ בְּאוֹרָיְיתָא. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דִּבְגוֹ גִּנְתָא דְעֵדֶן

צַיְיתֵי לְקַלֵּיהוֹן. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ח׳:י״ג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי:

פרק ג

סִתְרֵי תוֹרָה תְּאנָא בְּתוּקְפָּא דְּהֵרְמָנוּ דְמַלְכָּא, אַנְצִיב חַד אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף גּוֹ נְטִיעָן עִלָּאִין, נְטִיעַ אִילָנָא דָּא, בְּתֶרֵיסַר תְּחוּמִין אִסְתַּחַר, בְּאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא פְּרִישָׁא רַגְלֵיהּ.
ת"ק פְּרָסֵי מַטְלָנוֹי, כָּל רְעוּתִין דְּאִנּוּן פָּרְסִין בֵּיהּ תָּלְיָין, כַּד אִתְעַר הַאי, כֻּלְּהוּ מִתְעָרְרִין בַּהֲדֵיהּ לֵית מַאן דְּנָפִיק מֵרְעוּתֵיהּ לְבָתַר, כֻּלְּהוּ בְּרְעוּתָא חָדָא בַּהֲדֵיהּ,
קָם מִלְּעֵילָּא (ס"א נחית) אִתְנָחִית בְּמַטְלָנוֹי לְגוֹ יַמָּא. מִנֵּיהּ יַמָּא (אתגלי) אִתְמַלְיָיא. אִיהוּ מְקוֹרָא (דכל ד"א לכל) מַיִין דְּנָבְעִין. תְּחוֹתֵיהּ מִתְפַּלְגִין כָּל מֵימוֹי דִּבְרֵאשִׁית, שַׁקְיוּ דְּגִנְּתָא בֵּיהּ תַּלְיָין.
כָּל נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא מִנֵּיהּ פָּרְחִין. נִשְׁמָתִין אִלֵּין עָאלִין בְּגִנְּתָא לְנָחָתָא לְהַאי עָלְמָא. נִשְׁמָתָא כַּד נָפְקָא אִתְבָּרְכָא בְּשֶׁבַע בִּרְכָאן לְמֶהֱוֵי אַבָּא (ד"א ל"ג לרוחא ודם) לְגוּפָּא (ולמהוי) בְּסִלְּיקוּ (דדיוקנא עלאה הדא הוא דכתיב ויאמר יי אל אברם הא נשמתא עלאה אבא (ד"א ל"ג לרוחא ודם) לגופא בסליקו) דְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה.
כַּד בַּעְיָא (נפשא) לְנָחָתָא לְהַאי עָלְמָא, אוֹמֵי לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיטַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא וּלְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. וּמְסַר לָהּ מָאָה מַפְתְּחָאן דְּבִרְכָאן.
(ומולדתך דא גופא דאתקרי אילנא דחיי דאיהו תריסר שבטין עלאין. ומבית אביך דא שכינתא. אביך דא קודשא בריך הוא. שנאמר (משלי כ״ח:כ״ד) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא קודשא בריך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא), (נ"א ומולדתך דא אילנא דחיי, ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין. אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא), (עד כאן סתרי תורה)

פרק ד

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא (בראשית י״א:כ״ח) וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו וְגוֹ'. מַאי אִירְיָא הָכָא, אֶלָּא עַד הַהוּא יוֹמָא לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּמִית בְּחַיֵּי אֲבוֹי בַּר דָּא, וְכַד אִתְרְמֵי אַבְרָם לְנוּרָא אִתְקְטִיל הָרָן, וּבְגִין דָּא נָפְקוּ מִתַּמָּן מַאן קָטִיל לוֹן לְהָרָן, אֶלָּא כֵּיוָן דְּרָמוּ אַבְרָהָם לְנוּרָא דְּכַשְׂדָּאֵי, אִתְגְּלִי עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁזַבֵיהּ, וְהֲוָה הָרָן אָחוּי קַאֵי תַּמָּן. אָמְרוּ כַּשְׂדָּאֵי בְּגִין זְכוּתֵיהּ דְּהָרָן אִשְׁתְּזִיב, מִיָּד נָפַק שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָׁא וְאוֹקֵדֵיהּ לְהָרָן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו. וְאִית דְּאָמְרֵי זַרְעָא דְּתֶרַח לֵית אֶשָׁא שָׁלְטָא בֵּיהּ, אֲבָל נָרְמֵי לְהָרָן לְנוּרָא, וְאִי לָא אִיתּוֹקַד נָדַע בְּוַדַּאי דְּלָא שָׁלְטָא נוּרָא בְּזַרְעֵיהּ, מִיָּד רָמוּ לֵיהּ לְהָרָן לְנוּרָא וְאִתּוֹקַד וְהֲוָה תֶּרַח אָבוֹי קָאִים תַּמָּן הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּמָת הָרָן עַל

פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו. בְּהַהוּא יוֹמָא יְדָעוּ כָּל אוּמַיָּא וְלִישָׁנַיָּא דְּלָא שַׁיְזְבִיהּ לְאַבְרָהָם אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ יְחִידָאי דְּעָלְמָא, וְהַוּוּ מַיְיתֵין בְּנַיְיהוּ לְמִשְׁכְּנֵיהּ דְּאַבְרָהָם וְאָמְרִין לֵיהּ חָמֵינָן לָךְ, דְּאַתְּ רָחִיץ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ רִבּוֹנֵיהּ דְּעָלְמָא, אוֹלִיךְ לְבָנָךְ מֵאוֹרְחָךְ דְּאַתְּ יַדַּע, וְעָלַיְיהוּ אָמַר קְרָא (תהילים מ״ז:י׳) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם).

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן הָרָן וְגוֹ'. וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אִתָּם, אִתּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. דְּהָא כְּתִיב וַיִּקַּח תֶּרַח וְגוֹ' מַאי וַיֵּצְאוּ אִתָּם. אֶלָּא תֶּרַח וְלוֹט עִם אַבְרָהָם וְשָׂרָה נַפְקוּ דְּאִנּוּן הֲווּ עִקָּרָא לְמֵיפַּק מִגּוֹ אִנּוּן חַיָּיבַיָּא, דְּכְיוָן דְּחָמָא תֶּרַח דְּאַבְרָהָם בְּרֵיהּ אִשְׁתְּזִיב מִגּוֹ נוּרָא, אִתְהַדַּר לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם, וּבְגִין כָּךְ וַיֵּצְאוּ אִתָּם תֶּרַח וְלוֹט.

וּבְשַׁעֲתָא דְּנַפְקוּ מַה כְּתִיב לְלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן. דִּרְעוּתָא דִּלְהוֹן הֲוָה לְמֵיהַךְ תַּמָּן. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא כָּל מַאן דְּאִתְעַר לְאִתְדַּכָּאָה מְסַיְיעִין לֵיהּ. תָּא חֲזֵי, דְּהָכִי הוּא דְּכְיוָן דִּכְתִיב לְלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן מִיָּד וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ, וְעַד דְּאִיהוּ אִתְעַר בְּקַדְמֵיתָא לָא כְּתִיב לֶךְ לְךָ. תָּא חֲזֵי, מִלָּה דִּלְעֵילָּא לָא אִתְעַר עַד דְּאִתְעַר לְתַתָּא בְּקַדְמֵיתָא עַל מַה דְּתִשְׁרֵי הַהִיא דִּלְעֵילָּא, וְרָזָא דְּמִלָּה, נְהוֹרָא אוּכְמָא לָא אִתְאַחִיד בְּנְהוֹרָא חִוָּורָא עַד דְּאִיהִי אִתְעָרִית בְּקַדְמֵיתָא, כֵּיוָן דְּאִיהִי אִתְעָרִית בְּקַדְמֵיתָא, מִיָּד נְהוֹרָא חִוָּורָא שַׁרְיָיא עֲלָהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים פ״ג:ב׳) אֱלֹהִים אַל דְּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל. בְּגִין דְּלָא יִתְפַּסַק נְהוֹרָא חִוָּורָא מֵעָלְמָא לְעָלְמִין. וְכֵן (ישעיהו ס״ב:ו׳) הַמַּזְכִּירִים אֶת יְיָ אַל דֳּמִי לָכֶם. בְּגִין לְאַתְעָרָא לְתַתָּא בְּמָה דְּיִשְׁרֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא. וְכֵן כֵּיוָן דְּאִתְעַר בַּר נָשׁ אִתְעָרוּתָא בְּקַדְמֵיתָא כְּדֵין אִתְעַר אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא. תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְגוֹ' מִיָּד וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם וְגוֹ'.

פרק ה

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֶךְ לְךָ, לְגַרְמָךְ לְאַתְקָנָא גַּרְמָךְ, (לאתתקפא) לְאַתְקָנָא דַּרְגָּא דִּילָךְ. לֶךְ לְךָ, לֵית אַנְתְּ (ס״א כדאי) לְמֵיקַם הָכָא בֵּין חַיָּיבִין אִלֵּין.

וְרָזָא דְּמִלָּה לֶךְ לְךָ דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ לְאַבְרָהָם רוּחָא דְּחָכְמְתָא, וְהַוָּה יָדַע וּמְצָרֵף (צנורי) סִטְרֵי דְּיִשׁוּבֵי עָלְמָא, וְאִסְתַּכַּל בְּהוּ וְאִתְקַל בְּתִיקְלָא וְיָדַע חֵילִין דִּי מְמַנָּן עַל סִטְרֵי יִישׁוּבָא.

כַּד מָטָא לְגוֹ נְקוּדָה דְּאֶמְצָעִיתָא דְּיִישׁוּבָא תְּקִיל בְּתִיקְלָא וְלָא הֲוָה סָלִיק בְּיָדֵיהּ. אַשְׁגַּח לְמִנְדַּע חֵילָא דִּי מְמַנָּא עֲלֵהּ וְלָא יָכִיל לְאִתְדַּבְּקָא בִּרְעוּתֵיהּ,

תְּקִיל כַּמָּה זְמָנִין וְחָמָא דְּהָא מִתַּמָּן אִשְׁתְּיל כָּל עָלְמָא, אַשְׁגַּח וְצָרַף וְתָקַל לְמִנְדַּע וְחָמָא דְּהָא חֵילָא עִלָּאָה דְּעָלָה לֵית לֵיהּ שִׁעוּרָא עָמִיק וְסָתִים וְלָאו אִיהוּ כְּגַוְונֵי דְּסִטְרֵי דַּרְגֵּי דְּיִשׁוּבָא.

אַשְׁגַּח וְתָקִיל וְיָדַע דְּהָא כְּמָה דְּמֵהַהִיא נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא דְּיִשׁוּבָא מְנֵיהּ אִשְׁתְּיל כָּל עָלְמָא לְכָל סִטְרוֹי. הָכִי נָמֵי יָדַע דְּהָא חֵילָא דְּשָׁרֵי עָלָהּ מִתַּמָּן נָפְקוּ כָּל שְׁאָר חֵילִין דְּמִמַּנָן עַל כָּל סִטְרֵי עָלְמָא, וְכֻלְּהוּ בֵּיהּ אֶחִידָן. כְּדֵין (בראשית י״א:ל״א) וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן.

עוֹד אַשְׁגַּח וְתָקִיל וְצָרִיךְ לְמֵיקַם עַל בְּרִירָא דְּמִלָּה דְּהַהוּא אָתַר וְלָא הֲוָה יָדַע וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם עָלָהּ לְאִתְדַּבְּקָא, כֵּיוָן דְּחָמָא תּוּקְפָּא דְּהַאי אָתַר וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם עֲלֵיהּ מִיָּד וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם.

מַאי טַעְמָא דְּאַבְרָהָם. אֶלָּא דְּאִיהוּ הֲוָה יָדַע וְצָרִיךְ בְּכָל אִנּוּן שָׁלְטָנִין מְדַבְּרֵי עָלְמָא בְּכָל סִטְרוֹ דְּיִשׁוּבָא, וְהֲוָה תָּקִיל וְצָרִיךְ אִנּוּן דְּשָׁלְטִין בְּסִטְרֵי דְּיִשׁוּבָא מְדַבְּרֵי כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵיהוֹן, מַאן אִנּוּן תַּקִּיפִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְהֲוָה תָּקִיל כָּל יִשּׁוּבֵי דְּעָלְמָא (ולא) וְהֲוָה סָלִיק בִּידוֹי.

כַּד מָטָא לְהַאי אֲתַר חָמָא תַּקִּיפוּ דְּעַמִּיקִין וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם בֵּיהּ.

כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ וְתִיאוּבְתָּא דִּילֵיהּ. מִיָּד אִתְגְּלִי עֲלֵיהּ וְאָמַר לֵיהּ לֶךְ לְךָ. לְמִנְדַּע לָךְ וּלְאַתְקָנָא גַּרְמָךְ.

מֵאַרְצְךָ, מֵהַהוּא סִטְרָא דְּיִשׁוּבָא דְּהַיּוֹת מִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, מֵהַהוּא חָכְמָה דְּאַתְּ מַשְׁגַּח וְתָקִיל תּוֹלְדָתָא דִּילְךָ וְרִגְעָא וְשַׁעֲתָא וְזִמְנָא דְּאִתְיְלִידַת בֵּיהּ וּבְהַהוּא כּוֹכָבָא וּבְהַהוּא מַזָּלָא.

וּמִבֵּית אָבִיךָ, דְּלָא תַּשְׁגַּח בְּבֵיתָא דְּאָבוּךְ. וְאִי אִית לָךְ שְׁרִשָׁא לְאַצְלָחָא בְּעָלְמָא מִבֵּיתָא דְּאָבוּךְ, בְּגִין כְּךָ לֶךְ לְךָ מַחְכְמָה דָּא וּמַאַשְׁגָּחוּתָא דָּא.

תָּא חֲזֵי, דְּהָכִי הוּא, דְּהָא נָפְקוּ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְהֲווּ בְּחָרָן, אֲמַאי יֵימָא לֵיהּ לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ. אֶלָּא עִקָּרָא דְּמִלְּתָא כְּמָה דְּאוּקְמָה. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ. אַרְאֵךְ מַה דְּלָא יְכִילַת לְמֵיקַם עֲלֵיהּ וְלָא יְכִילַת לְמִנְדַּע חֵילָא דְּהַהִיא אַרְעָא דְּאִיהוּ עָמִיק וְסָתִים:

פרק ו

וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וגו' וְאֶעֶשְׂךָ, בְּגִין דִּכְתִיב לֶךְ לְךָ. וַאֲבָרֲכֶךָּ, בְּגִין דִּכְתִיב מֵאַרְצְךָ. וְאַגְדִּלָה שְׁמֶךָ, בְּגִין דִּכְתִיב וּמִמּוֹלַדְתְּךָ. וְהֱיֵה בְּרָכָה, בְּגִין דִּכְתִיב וּמִבֵּית אָבִיךָ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל מִסִּטְרָא דִּימִינָא. וַאֲבָרֲכֶךָּ מִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ מִסִּטְרָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְהֱיֵה בְּרָכָה מִסִּטְרָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. הָא הָכָא כְּרָסְיָיא דְּאַרְבַּע

סָמְכִין דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם, מִכָּאן וּלְהַלְאָה בִּרְכָאן לְאַחֲרִינִי דְּמִתְזְנֵי מֵהָכָא דִּכְתִיב וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאוֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה.

פרק ז

רַבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, וְהֲוֵי עָמֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, הַאי דִּכְתִיב לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, כְּיָוֹן דְּכֻלְּהוּ נָפְקוּ לְמֵהַךְ, אַמַּאי לָא אִתְמַר לֵיהּ דְּכֻלְּהוּ יִפְקוּן.

דְּהָא אַף עַל גַּב דְּתָרַח הֲוָה פְּלַח לְעֲבוֹדָה זָרָה. כְּיָוֹן דְּאִתְעַר בְּאִתְעָרוּתָא טַב לְמֵיפַק בַּהֲדֵיהּ דְּאַבְרָהָם, וְחָמֵינָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בִּתְיוּבְתָּא דְּחַיָּיבָיָא וּשְׁרָא לְמֵיפַק אַמַּאי לָא כְּתִיב לְכוּ לָכֶם, אַמַּאי לְאַבְרָהָם בִּלְחוֹדוֹי לֶךְ לְךָ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי תֵּימָא דְּתָרַח כַּד נָפַק מֵאוּר כַּשְׂדִּים בְּגִין לְאַהֲדָרָא בִּתְשׁוּבָה הֲוָה, לָאו הָכִי. אֶלָּא כַּד נָפַק לְאִשְׁתְּזָבָא נָפַק, דְּהֲווּ כֻּלְּהוּ בְּנֵי אַרְעָיָה בָּעָאן לְמִקְטְלֵיהּ. כְּיָוֹן דְּחָזוּ דְּאִשְׁתְּזִיב אַבְרָהָם הֲווּ אָמְרֵי לֵיהּ לְתָרַח, אַנְתְּ הוּא דְּהָוִית מַטְעֵי לַן בְּאִלֵּין פְּסִילִין, וּמִגּוֹ דַּחֲלָא דִּלְהוֹן נָפַק תֶּרַח, כְּיָוֹן דְּמָטָא לְחָרָן לָא נָפַק מִתַּמָּן לְבָתַר, דִּכְתִיב וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט, וְאִילּוּ תֶּרַח לָא כְּתִיב (ביה וילך, אלא ויצא).

פָּתַח וְאָמַר (איוב ל״ח:ט״ו) וַיִּמְנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם וּזְרוֹעַ רָמָה תְּשֻׁבַּר. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל וַיִּמְנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם, דָּא נִמְרוֹד וּבְנֵי דְּרִיהּ דְּנָפַק אַבְרָהָם מִנַּיְיהוּ דְּהֲוָה אוֹרָם. וּזְרוֹעַ רָמָה תְּשֻׁבַּר, דָּא נִמְרוֹד.

דָּבָר אַחֵר וַיִּמְנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם, דָּא תֶּרַח וּבְנֵי בֵיתֵיהּ. אוֹרָם, דָּא אַבְרָהָם. הָאוֹר לָא כְּתִיב אֶלָּא אוֹרָם דְּהֲוָה עִמְּהוֹן. וּזְרוֹעַ רָמָה תְּשֻׁבַּר, דָּא נִמְרוֹד דְּהֲוָה מַטְעֵי אֲבַתְרֵיהּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לֶךְ לְךָ. בְּגִין לְאַנְהָרָא לָךְ וּלְכָל אִנּוּן דְּיִפְקוּן מִינָךְ מִכָּאן וּלְהַלְאָה.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (איוב ל״ז:כ״א) וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם. וְעַתָּה לא רָאוּ אוֹר, אֵימָתַי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים. דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַדְבָּקָא לֵיהּ לְאַבְרָהָם בְּהַהוּא אוֹר דְּלְעֵילָּא וּלְאַנְהָרָא תַּמָּן.

וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם. דְּהָא לְבָתַר תָּבוּ בִּתְיוּבְתָּא תֶּרַח וְכָל בְּנֵי בֵיתֵיהּ (נ"א וכל בני מאתיה). בְּנֵי בֵיתֵיהּ (נ"א בני מאתיה) דִּכְתִיב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן. תֶּרַח, דִּכְתִיב וְאַתָּה תָּבֹא אֶל אֲבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

סִתְרֵי תּוֹרָה וְאֶעֱשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל הַאי בִּרְכְּתָא חָדָא, וַאֲבָרֶכְךָ תְּרֵין, וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ תְּלַת, וְהֱיֵה בְּרָכָה אַרְבַּע. וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ חֲמֵשׁ, וּמְקַלֶּלְךָ אָאוֹר שִׁית. וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחוֹת

הָאֲדָמָה הא שֶׁבַע. כֵּיוָן דְּאִתְבָּרְכוּ בְּאִלֵּין שֶׁבַע בִּרְכָאן, מַה כְּתִיב וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ לְנָחֳתָא לְהַאי עָלְמָא כְּמָה דְּאִתְפָּקְדָא.

מִיָּד וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט. דָּא אִיהוּ נָחָשׁ דְּאִתְלַטְיָא וְאִתְלַטְיָא עָלְמָא בְּגִינֵיהּ דְּאִיהוּ קָאִים לְפִתְחָא לְאַסְטָאָה לְגוּפָא, ולא תִּפְעוֹל נְשָׁמָתָא פּוּלְחָנָא דְּאִתְפַּקְדַת עַד דְּיַעַבְרוּן עָלָהּ בְּהַאי עָלְמָא י"ג שְׁנִין, דְּהָא מִתְרֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא נְשָׁמָתָא אִתְעָרַת לְמִפְלַח פּוּלְחָנָא דְּאִתְפַּקְדַת הֲדָא הוּא דִכְתִיב. וְאַבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שֶׁבַע וְחָמֵשׁ תְּרֵיסַר אִנּוּן (ותרין עלאין עלייהו ארבע סרי אנון).

וּכְדֵין אִתְחֲזִיאַת נְשָׁמָתָא בְּהַאי עָלְמָא. דְּאִיהִי אַתְיָא מֵחָמֵשׁ שָׁנִים דְּאִנּוּן ת"ק פַּרְסֵי דְּאִילָנָא דְחַיֵּי. וְשִׁבְעִים שָׁנָה דָּא אִיהוּ הַהוּא אִילָנָא מַמָּשׁ דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה לְדַרְגִּין וְשִׁבְעִין שָׁנָה אִתְקְרֵי.

כְּדֵין נְפִקַת מֵהַהוּא זוּהֲמָא דְּנָחָשׁ וְעָאלַת בְּפוּלְחָנָא קַדִּישָׁא הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן (ימי ע' שנה לא ספורות חיים מההוא ארבע סרי) מֵהַהוּא רוּגְזָא וְתוּקְפָּא דְּהַהוּא (שטן) נָחָשׁ דְּהֲוָה אַסְטֵי לֵיהּ עַד הַשְׁתָּא לְגוּפָא וְשַׁלְטָא עֲלוֹי.

בְּאִילָנָא שַׁלְטָא עָרְלָה תְּלַת שְׁנִין. בְּבַר נָשׁ תְּלַת סָרֵי שְׁנִין דְּאִקְרוּן שְׁנֵי עָרְלָה, כֵּיוָן דְּאַעְבָרוּ עַל גּוּפָא אִנּוּן שְׁנִין וְאִתְעַבְרַת (ד"א ואתערת) נְשָׁמָתָא לְמִפְלַח פּוּלְחָנָא קַדִּישָׁא, פָּקִידַת לְגוּפָא לְרְעוּתָא טָבָא, לְכְפוֹף לְהַהוּא נָחָשׁ דְּהָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה כְּמָה דְּהַוִי,

דִּכְתִיב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְגוֹ' (אברם דא י' את שרי דא ה'. י' דא נשמתא לנשמתא והוא זכר. ה' דא נשמתא דנוקבא). דָּא גּוּפָא, דְּאִיהִי לְגַבֵּי נְשָׁמָתָא כְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא. וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו דָּא (יצר הרע) נָחָשׁ דלא אַעֲדֵי כָּל כָּךְ מִן גּוּפָא, בְּגִין דְּבֵקוּתָא דְּגוּפָא לָא אַעֲדִיוּ כָּל כָּךְ (זמנא ההוא) מִנַּיהּ, אֲבָל אִתְעָרוּתָא דְּנִשְׁמָתָא אַלְקֵי לֵיהּ תְּדִיר וְאַתְרֵי בֵּיהּ וְאוֹכַח לֵיהּ וְכָפִיף לֵיהּ עַל כָּרְחֵיהּ וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה.

וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ אִלֵּין עוֹבָדִין טָבִין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא בְּאִתְעָרוּתָא דְּנִשְׁמָתָא. וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן, הַהוּא נְפָשׁ דְּהַוּת בְּדֶבֶקוּתָא בְּקַדְמֵיתָא בְּחַבְרוּתָא דְּהַהִיא עָרְלָה בַּהֲדֵי גּוּפָא וְאִתְקִין לָהּ לְבָתַר, דְּהָא לְבָתַר דְּתִלֵּיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא דְּנִשְׁמָתָא אִתְעָרַת לְאַתְקָנָא לְגוּפָא, תַּרְוַוייהוּ מְתַקְנִין לְהַהוּא נְפָשׁ דְּמִשְׁתַּתְּפָא בְּתוּקְפָּא דְּנָחָשׁ וּתְאוּבְתֵּיהּ בִּישָׁא הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן.

וְעִם כָּל דָּא נְשָׁמְתָא אַתְקֵיפַת בֵּיהּ בְּהַהוּא נָחָשׁ לְתַבְּרָא לֵיהּ בְּתוּקְפָּא בְּשַׁעְבּוּדָא דִּתְשׁוּבָה (נ"א בשעבודא דאורייתא, ואמשיך ליה לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתגבר על רוחא כדבקדמיתא) הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעֲבוֹר (הכתוב בדף פ' אחר הגליון שורה ט"ו) (עד כאן סתרי תורה)

פרק ח

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, דְּהָא לָא כְּתִיב וַיֵּצֵא אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ. אֶלָּא וַיֵּלֶךְ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר לֶךְ לְךָ, דְּהָא יְצִיאָה בְּקַדְמֵיתָא עֲבִדוּ דִּכְתִיב וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנָעַן, וְהַשְׁתָּא כְּתִיב וַיֵּלֶךְ וְלָא כְּתִיב וַיֵּצֵא.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ, דְּאַבְטַח לֵיהּ בְּכֻלְּהוּ הַבְטָחוֹת. וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט, דְּאִתְחַבַּר עִמֵּיהּ בְּגִין לְמֵילַךְ מֵעוֹבָדוֹי, וְעִם כָּל דָּא לָא אוֹלִיף כּוּלֵי הַאי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּאוֹלְפֵי אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְמֵיהַךְ בְּהוּ וּלְדָחֲלָא מִנֵּיהּ מֵהַהוּא יוֹמָא דְּדִינָא דְּזִמִּין בַּר נָשׁ לְמֵיהַב דִּינָא וְחוּשְׁבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ל"ז:ז') בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם לָדַעַת כָּל אֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ לְאָפָקָא מֵעָלְמָא, הַהוּא יוֹמָא דְּגוּפָא אִתְבַּר וְנַפְשָׁא בָּעְיָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ, כְּדֵין אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְמֶחֱמֵי מַה דְּלָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּ לְמֶחֱמֵי בְּזִמְנָא דְּגוּפָא שָׁלְטָא וְקָאִים עַל בּוֹרֵייהּ.

וּכְדֵין קְיֵימֵי עֲלֵיהּ תְּלַת שְׁלִיחָן וְחָשְׁבֵי יוֹמוֹי וְחוֹבוֹי וְכָל מַה דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא, וְהוּא אוֹדֵי עַל כֻּלָּא בְּפוּמֵיהּ, וּלְבָתַר הוּא חָתִים עֲלֵיהּ בִּידֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם, וּבִידֵיהּ כֻּלְּהוּ חֲתִימִין לְמֵידַן לֵיהּ (בההוא ד"א בהאי) עָלְמָא עַל קַדְמָאֵי וְעַל בַּתְרָאֵי עַל חַדְתֵּי וְעַל עַתִּיקֵי לָא אִתְנְשֵׁי חַד מִנַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לְדַעַת כָּל אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ. וְכָל אִנּוּן עוֹבָדִין דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא בְּגוּפָא וְרוּחָא הָכִי נָמֵי יְהִיב חוּשְׁבָּנָא בְּגוּפָא וְרוּחָא עַד לָא יִפּוּק מֵעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה דְּחַיָּיבָיָא אַקְשֵׁי קָדֵל בְּהַאי עָלְמָא הָכִי נָמֵי אֶפְלוּ בְּשַׁעְתָּא דְּבָעֵי לְנַפָּקָא מֵהַאי עָלְמָא אַקְשֵׁי קָדֵל. בְּגִין כָּךְ זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּיָלִיף בְּהַאי עָלְמָא אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְמֵיהַךְ בְּהוּ. וְחַיָּיבָא אַף עַל גַּב דְּאִסְתַּכַּל בְּהַנֵּי (נ"א דאשתדל בהדי) צַדִּיקַיָּיא אַקְשֵׁי קָדֵל וְלָא בָּעֵי לְמֵילַף.

וּבְגִין כָּךְ אִית לֵיהּ לְצַדִּיקָא לְמִתְקַף בֵּיהּ וְאַף עַל גַּב דְּחַיָּיבָא אַקְשֵׁי קָדֵל הוּא לָא יִשְׁבּוֹק לֵיהּ וְאִית לֵיהּ לְאִתְקָפָא בִּידֵיהּ וְלָא יִשְׁבּוֹק לֵיהּ, דְּאִי יִשְׁבּוֹק לֵיהּ יְהַךְ וְיַחֲרִיב עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, מִן אֱלִישָׁע דְּדָחֵי לְגֵחֲזִי. וְכֵן בְּאַבְרָהָם כָּל זִמְנָא דְּהֲוָה לוֹט בַּהֲדֵיהּ לָא אִתְחַבַּר בַּהֲדֵי רִשְׁעַיָּא, כֵּיוָן דְּאִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ מַה כְּתִיב וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן, וּכְתִיב וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא הַאי דְּאָמַרְתְּ וַיֵּלֶךְ אַבְרָם וְלָא כְּתִיב וַיֵּצֵא אַבְרָם שַׁפִּיר הוּא. אֲבָל סוֹפָא דְּקְרָא מַה כְּתִיב בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵחָרָן כְּתִיב וְהַהִיא יְצִיאָה מֵאֲרַע מוֹלַדְתּוֹ הֲוַת בְּקַדְמֵיתָא:

פרק ט

וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ. מַהוּ וַיִּקַּח, אֶלָּא אַמְשִׁיךְ לֵהּ בְּמִלֵּי מַעֲלָיְיתָא, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאַפָּקָא אִתְּתֵיהּ לְמֵיהַךְ בְּאַרְעָא אָחֳרָא בְּלָא רְעוּתָא דִּילָהּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (במדבר כ׳:כ״ה) קַח אֶת אַהֲרֹן (במדבר ג׳:מ״ה) קַח אֶת הַלְוִיִּם. וּבְגִין כָּךְ וַיִּקַּח אַבְרָם מָשִׁיךְ לֵהּ בְּמִלִּין וְאוֹדַע לָהּ אָרְחֵיהוֹן דְּאִנּוּן בְּנֵי דָרָא כַּמָּה בִּישִׁין. וּבְגִין כָּךְ וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ.

וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו. מָה חָמָא אַבְרָהָם לְדָבְקָא עִמֵּיהּ לוֹט, אֶלָּא בְּגִין דְּצָפָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ דְּזַמִּין לְמֵיפַּק מִנֵּיהּ דָּוִד. וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן. אִלֵּין גֵּרִים וְגִיּוֹרוֹת דְּאִתְקִינוּ נַפְשַׁיְיהוּ, אַבְרָהָם מְגַיֵּיר גּוּבְרִין וְשָׂרָה מְגַיֶּירֶת נָשִׁין וּמַעֲלֶה עֲלֵיהוֹן כְּאִלּוּ עֲבָדוּ לְהוֹן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אִי הָכִי כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא הֲווּ, אִי תֵּימָא דְּכֻלְּהוּ אָזְלוּ עִמֵּיהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֵין. (ובגין כלהו ד״א ובגין כך כלהו) בְּנֵי נָשָׁא דְּהֲווּ אָזְלִין עִמֵּיהּ כֻּלְּהוּ אִקְרוּן עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. וְהָוָה מַעֲבַר בְּאַרְעָא וְלָא הֲוָה דְּחִיל דְּכְתִיב וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא אִי הֲוָה כְּתִיב וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן הֲוָה אָמִינָא הָכִי, אֶלָּא וְאֶת הַנֶּפֶשׁ כְּתִיב, אֶת לְאַסְגָּאָה זְכוּתָא דְּכֻלְּהוּ נַפְשָׁאן דְּהֲווּ אָזְלֵי עִמֵּיהּ, דְּכָל מַאן דְּמַזְכֶּה לְאָחֳרָא הַהוּא זְכוּתָא תַּלְיָא בֵּיהּ וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ, מִנְּלָן דִּכְתִיב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן, זְכוּתָא דְּאִנּוּן נַפְשָׁן הֲוָה אָזִיל עִמֵּיהּ דְּאַבְרָהָם. לֶךְ לְךָ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי טַעְמָא דְּגִלּוּיָא קַדְמָאָה דְּאִתְגְּלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ דְּאַבְרָהָם פַּתַח בֶּלֶךְ לְךָ, דְּהָא עַד הָכָא לָא מַלִּיל עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאי טַעְמָא פַּתַח לֶךְ לְךָ. אֶלָּא הָא קָאָמְרוּ דְּרָמַז בְּחוּשְׁבָּנֵיהּ מְאָה דְּהָא לְמֵאָה שְׁנִין אִתְיְלִיד לֵיהּ בַּר.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, כָּל מַה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא כֹּלָּא רָזָא דְחָכְמְתָא אִיהוּ, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לָא הֲוָה דָּבִיק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין כְּדְקָא חֲזֵי, אָמַר לֵיהּ לֶךְ לְךָ, וְדָא רָמֶז לְהַהוּא אֲתַר דְּבָעֵי לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ דַּרְגָּא קַדְמָאָה לְאַעֲלָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כָּךְ לֶךְ לְךָ.

וְהַאי דַּרְגָּא לָא יָכִיל אַבְרָהָם לְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ עַד דְּייִעוּל לְאַרְעָא דְּתַמָּן יְקַבֵּל לֵיהּ לְהַהוּא דַּרְגָּא, כְּגַוְונָא דְּא כְּתִיב, (שמואל ב ב׳:א׳) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיְיָ לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה בְּאַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְיָ עֲלֵה וַיֹּאמֶר אָנָה אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֶבְרוֹנָה. וְכִי כַּיְיוָן דְּמִית שָׁאוּל וּמַלְכוּתָא אִתְחֲזֵי לְדָוִד אַמַּאי לָא קַבִּיל מַלְכוּתָא מִיָּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

אֶלָּא כֹּלָּא רָזָא דְחָכְמְתָא אִיהוּ, בְּגִין דְּדָוִד לֵית לֵיהּ לְקַבְּלָא מַלְכוּתָא אֶלָּא עַד דְּיִתְחַבַּר בַּאֲבָהָן דְּאִנּוּן בְּחֶבְרוֹן וּכְדֵין בְּהוּ יְקַבֵּל מַלְכוּתָא. וְעַל דָּא אִתְעַכַּב תַּמָּן שְׁבַע שְׁנִין בְּגִין

דִּיקַבֵּל מַלְכוּתָא כְּדְקָא יְאוּת וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא וּבְגִין דִּיתַקֵּן מַלְכוּתֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא אַבְרָהָם לָא עָאל בְּקִיּוּמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּעָאל לְאַרְעָא.

חָמֵי מַה כְּתִיב וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ. וַיַּעֲבֹר וַיֵּלֶךְ מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא הָכָא הוּא רֶמֶז שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְחַתִּים בֵּיהּ עָלְמָא בְּע"ב אַתְוָון גְּלִיפָן דְּכֻלְּהוּ בִּשְׁמָא דָּא. כְּתִיב הָכָא וַיַּעֲבֹר וּכְתִיב הָתָם (שמות לה) וַיַּעֲבֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא:

פרק י

בְּסִפְרָא דְּרַבִּי יֵיסָא סָבָא כְּתִיב הָכָא וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ וּכְתִיב הָתָם (שמות ל"ג:י"ט) אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי. וְהוּא רֶמֶז לִקְדוּשָׁה דְּאַרְעָא דְּאָתֵי מֵאֲתַר עִלָּאָה כְּדְקָא חָזֵי.

עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה. מִסְּטָרָא דָּא (ד"א ל"ג דלתתא). לְסִטְרָא דָּא כְּדְקָא חָזֵי. וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ. הָא אִתְּמַר דְּעַד כְּדֵין שָׁלְטָא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאִתְלַטְיָא וְאַיְיתֵי לְוָוטִין עַל עָלְמָא דִּכְתִיב, (בראשית ט':כ"ה) אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו וּכְתִיב, (בראשית נ) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגוֹ'. וְתַמָּן אִתְקְרִיב אַבְרָהָם לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם הָכָא אִתְגְּלִי לֵיהּ מַה דְּלָא הֲוָה יָדַע הַהוּא חֵילָא עָמִיקָא לְשָׁלְטָא עַל אַרְעָא. וּבְגִין כָּךְ וַיֵּרָא מַה דְּהֲוָה מִתְכַּסֵּי מִנֵּיהּ.

וּכְדֵין וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיְיָ הַנִּרְאֶה אֵלָיו, כֵּיוָן דְּאָמַר לַיְיָ מַהוּ הַנִּרְאֶה אֵלָיו. אֶלָּא הָכָא אִתְגְּלִי לֵיהּ הַהוּא דַּרְגָּא דְּשָׁלְטָא עַל אַרְעָא וְעָאל בֵּיהּ וְאִתְקְיַים בֵּיהּ:

וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הָהָרָה. מִתַּמָּן יָדַע הַר יְיָ. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין דִּנְטִיעִין בְּהַאי אֲתַר. וַיֵּט אָהֳלָה בְּהֵ"א כְּתִיב. פָּרִישׁ פְּרִישׁוּ וְקַבִּיל מַלְכוּ שְׁמַיָּא בְּכֻלְּהוּ דַּרְגִּין דְּאָחִידָן בֵּיהּ. וּכְדֵין יָדַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. וּכְדֵין בָּנָה מִזְבֵּחַ.

וּתְרֵין מַדְבְּחָן הֲווּ, בְּגִין דְּהָכָא אִתְגְּלִי לֵיהּ דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא וְיָדַע חָכְמָה עִלָּאָה, מַה דְּלָא הֲוָה יָדַע מִקַּדְמַת דְּנָא. וּבָנָה תְּרֵין מַדְבְּחָן חַד לְדַרְגָּא דְּאִתְגְּלְיָא וְחַד לְדַרְגָּא דְּאִתְכַּסְיָא. תָּא חֲזֵי, דְּהָכִי הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיְיָ הַנִּרְאֶה אֵלָיו וְגוֹ'. וּלְבָתַר כְּתִיב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיְיָ סְתָם וְלָא כְּתִיב הַנִּרְאֶה אֵלָיו. וְכֹלָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ. וּכְדֵין אִתְעַטַּר אַבְרָהָם מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַד דְּסָלִיק לְדַרְגֵּיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. דָּא דָרוֹם דְּהוּא חוּלְקֵיהּ דְּאַבְרָהָם. הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא עַד דְּסָלִיק לְדָרוֹם וְתַמָּן אִתְקַשַּׁר כְּדְקָא יְאוּת וְסָלִיק לְדַרְגֵּיהּ דְּדָרוֹם.

כֵּיוָן דְּאִתְעַטַּר אַבְרָהָם בְּדַרְגּוֹי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא וְעָאל (בארעא) בְּדַרְגָּא קַדִּישָׁא, כְּדֵין מַה כְּתִיב וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ. דְּלָא הֲווּ יָדְעֵי יְדִיעָה לְקָרְבָא לְגַבֵּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ, דְּעַד כְּעַן לָא הֲוָה חֵילָא דְּעַל אַרְעָא יָהִיב תּוּקְפָּא וּמְזוֹנָא עַל אַרְעָא, בְּגִין דְּעַד לָא אִתְקַדְּשַׁת (נ"א אתתקנת) וְלָא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא. כֵּיוָן דְּחָמָא אַבְרָהָם דְּהָא הַהוּא

חֵילָא דִּמְמַנָּא עַל אַרְעָא לָא יָהִיב תּוּקְפָּא וְחֵילָא קַדִּישָׁא כְּדֵין, כְּדֵין וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם.

מְנָא יָדַע אַבְרָהָם, דִּכְתִיב לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת. כְּדֵין יָדַע אַבְרָהָם דְּהָא אַרְעָא לָא אִתְתַּקְנָא בְּתַקּוּנָא קַדִּישָׁא אֶלָּא בְּדַרְגִּין (ידיען) קַדִּישִׁין דְּיִפְקוּן מִנֵּיהּ, וּכְדֵין יָדַע אַבְרָהָם רָזָא דְּחָכְמְתָא דְּאַרְעָא לָא תִתַּקַּן בְּקִדּוּשָׁה אֶלָּא כִּדְאֲמָרָן:

סִתְרֵי תּוֹרָה (מקב"ה עד ויעבור הוא גליון) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָמִיז חָכְמְתָא עִלָּאָה בְּאַבְרָהָם וּבְיִצְחָק, אַבְרָהָם דְּא נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא וְאִיהִי (ס"א אב ורם), נְשָׁמָ"ה דא הִיא שָׂרָה. לוֹט דָּא הוּא נְחָ"שׁ וּבַת זוּגֵיהּ דְּהַהוּא סמאל. רוּ"חַ קַדִּישָׁא דָּא יִצְחָק. נְפָ"שׁ קַדִּישָׁא דָּא רִבְקָה. יֵצֶ"ר הָרָע דָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה, וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתֵיהּ (קהלת ג׳:כ״א) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא וְגו' נְפֶשׁ הַבְּהֵמִית דָּא נְפֶשׁ מִסְטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע.

וְעַל דָּא אָמְרוּ (נ"א דההוא) דְּאִיהִי נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא אִתְעָרָא לְגַבְרָא בְּיִרְאָ"ה וּבְחָכְמ"תָא, נִשְׁמָתָא אִתְעָרָא לְאִינִישׁ בְּבִינָה, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ״ח:כ״ח) וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת יְיָ הִיא חָכְמָה וְגו'. נִשְׁמָ"תָא אִתְעֲרֵי בִּתְשׁוּבָ"ה דְּאִתְקְרֵי בִּינָה וְאִקְרֵי שָׂרָ"ה. וְרוּ"חַ הוּא הַקּוֹ"ל וְאִתְקְרֵי דַּעַת וְאִתְעֲרֵי לְאִינִישׁ דְּי סָלִיק קְלִיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְנְפֶשׁ הַשִּׂכְלִית אִתְעַר מִנֵּיהּ עוֹבָדִין טָבִין.

וּבְדוּגְמָא דָּא בָּרָא גּוּפָא מֵאַרְבַּע יְסוֹדוֹת אֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר וּמַיִם כְּגַוְונָא דְּהוּא נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא נְשָׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ. מַיִם דָּא דְּכַר וּדא הוּא מַיִם מְתִיקֵי דְּקִדּוּשָׁה, וְאִית מַיִם הַמְאָרְרִים דְּאִנּוּן יֵצֶר הָרָע. אִית אֶשָׁא קַדִּישָׁא נוּקְבָא וְאִית אֶשָׁא נוּכְרָאָה אש זָרָה, וְעַל דָּא כְּתִיב וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, דְּאִיהִי נוּקְבְתָא מִן יֵצֶר הָרָע. רוּחַ קַדִּישָׁא אִיהוּ דְּכַר. אִית רוּחַ מְסָאֲבָא דְּא יֵצֶר הָרָע שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו י״ד:כ״ט) כִּי מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע. אִית עָפָר קַדִּישָׁא וְאִית עָפָר מְסָאֲבָא.

וְעַל דא נִשְׁמָתָא דְּאִיהִי תְּשׁוּבָ"ה אַתְקִיפַת בֵּיהּ בְּהַהוּא נָחָשׁ לְתַבְרָא לֵיהּ בְּשַׁעְבּוּדָא דִּתְשׁוּבָה וְאַמְשִׁיךְ לֵיהּ לְבָתֵּי כְנֵסְיוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְאִנּוּן אַרְבַּע יְסוֹדֵי מִתְפַּשְׁטִין לְכ"ב אַתְוָון אחה"ע בום"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ. (עד כאן גליון):

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם. דָּא בֵּי כְּנִישְׁתָּא אֲתַר דְּדִיוּרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּמָּן כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מ״ח:כ״ב) וַאֲנִ"י נָתַתִּי לְךָ שְׁ'כ'ֶם אֶחָד, דָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ הוֹאִיל וְאִתְקְרֵי צַדִּיק, דְּהָא צֶדֶק לָאו דִּיוּרָהּ אֶלָּא בַּהֲדֵי צַדִּיק, וְדָא הוּא עַד מְקוֹם שְׁכֶם. עַד אֵלוֹן מוֹרֶה אֵלּוּ בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת דְּאוֹלְפִין וּמוֹרִים תַּמָּן תּוֹרָה בָּרַבִּים.

וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ. כְּדֵין אִתְבַּסַּם וְאִתְתַּקַּן יֵצֶר הָרָע בְּגוּפָא בְּעַל כָּרְחֵיהּ. דְּסַגִּיאִין שְׁמָהָן אִית לֵיהּ, וּבְגִינֵי כָךְ (אתהדר) אִדְכַּר בִּשְׁמָהָן סַגִּיאִין. אָז בָּאָרֶץ ודאי וְאִתְכַּפְיָא בְּהַאי, בְּגִין

דִּכְדֵין אִיהוּ גּוּפָא בְּזִמְנָא דְּלָא אִתְעָבַר מִנֵּיהּ הַהוּא נָחָשׁ כָּל כָּךְ, בְּגִין דְּבֵקוּתָא דְּגוּפָא כְּדֵין הַכְנָעֲנִי אָז בָּאָרֶץ, אַמַּאי אִקְרֵי כְּנַעֲנִי, דְּאַסְחַר גּוּפָא לְדִינִין בִּישִׁין.

וְנִשְׁמָתָא קַיְימָא בְּהַאי עָלְמָא (לאתתקנא אורחוי דגופא) כְּדְקָא יְאוּת בְּגִין לְמִזְכֵּי בָּהּ, לְבָתַר כַּד נָפְקַת מֵהַאי עָלְמָא אִי זָכָאת סָלְקָא לְאַתְרָהּ דְּנָפְקַת מִתַּמָּן דִּכְתִיב אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אשר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה וּכְתִיב אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלה בַּתְּחִלָּה. אָהֳלה בְּהֵ"א.

וְהַשְׁתָּא אִיהִי קַיְימָא בֵּין לְסָלְקָא לְעֵילָא וּבֵין לְנָחֲתָא לְתַתָּא. (דכתיב) בֵּין בֵּית אל וּבֵין הָעַי. אִי זָכָאת סָלְקָא אל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ, אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם וְגו'. מַאן עשה וּמַאן מִזְבֵּחַ. אֶלָּא אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִיהוּ עָבֵד תַּמָּן הַאי מִזְבֵּחַ וְאַתְקִין לֵהּ עַל תְּרֵיסַר אַבְנִין לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְּנֵי יַעֲקֹב אשר הָיָה דְּבַר יְיָ אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וּדְאי.

וּמִזְבֵּחַ דְּא עָשָׂה שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה כַּד אִתְבְּרִי עָלְמָא עִלָּאָה (עלאה) טְמִירָא לְכָל עָלְמִין, וּמִיכָאֵ"ל כַּהֲנָא רַבָּא קָאִים וּמַקְרִיב עֲלֵהּ קָרְבָּנִין דְּנִשְׁמָתִין, כְּיוֹן דְּנִשְׁמָתָא סָלְקָא תַּמָּן מַה כְּתִיב וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בשם יְיָ, נִשְׁמָתָא קָארֵי תַּמָּן וְאִצְּרִירָא בִּצְרוֹרָא דְחַיֵּי.

וְכָל דָּא, אִי זַכָּאָה בְּהַאי עָלְמָא לְאַתְקָנָא גּוּפָא כְּדְקָא יָאוֹת וּלְאִכַּפְיָא (ולאספיא) תּוּקְפָּא דְּהַהוּא לָטָיָא, עַד דְּאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ מַה כְּתִיב, וַיְהִי רִיב בֵּין רוֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רוֹעֵי מִקְנֵה לוֹט (דא יצר הרע), דְּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּהַאי עָלְמָא, אִנּוּן סִיעָן וּמַנְהִיגֵי דְּנִשְׁמָתָא, וְאִנּוּן סִיעָן וּמַנְהִיגִין דְּיֵצֶר הָרָע, אִנּוּן בְּקִטְרוּגָא מְקַטְרְגִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכָל שְׁיִיפִּין דְּגוּפָא בְּצַעֲרָא בֵּינַיְיהוּ בֵּין נִשְׁמָתָא וְהַהוּא נָחָשׁ דְּקָא מַגִּיחִין קְרָבָא בְּכָל יוֹמָא.

מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר אַבְרָם אל לוֹט. נִשְׁמָתָא אָהַדְּרָא לְגַבֵּי יֵצֶר הָרָע וְאָמַר לֵיהּ, אַל נא תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְיךָ וּבֵין רוֹעַי וּבֵין רוֹעֶיךָ, סִטְרִין דִּילִי וְסִטְרִין דִּילָךְ. כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ, יְצֶר טוֹב וְיֵצֶר הָרָע קְרִיבִין דָּא בְּדָא, דָּא לִימִינָא וְדָא לְשְׂמָאלָא.

הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי. סַגִּיאִין חַיְיבִיָא אִנּוּן בְּעָלְמָא, זִיל וְשׁוּט אֲבַתְרַיְיהוּ וְאִתְפְּרַשׁ מֵעִמִּי. אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימִינָה וְגו'. וְאוֹכַח לֵיהּ וְאַעִיק לֵיהּ בְּכַמָּה קְרָבִין דְּעָבִיד בַּהֲדֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, עד דִּכְתִיב וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו.

כֵּיוָן דְּמִתְפָּרְשִׁין דָּא מִן דָּא מַה כְּתִיב, אַבְרָם ישב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. אִתְיַשְׁבַת נִשְׁמָתָא בְּאַנּוּן צַדִּיקַיָא בְּיִשּׁוּבָא טַב בִּשְׁלָם. וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר, הַהוּא לָטָיָא מְקַטְרְגָא אָזִיל לְקַטְרָגָא וּלְאִתְחַבְּרָא בְּאַתַר דְּחַיָיבִיָא תַּמָּן דִּכְתִיב וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם. מַה כְּתִיב בַּתְּרֵיהּ וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד. תַּמָּן שַׁרְיָא וְשָׁוֵי דְּיוּרֵיהּ בֵּינַיְיהוּ לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ לְאַסְטָאָה לוֹן וּלְאוֹבָדָא לוֹן. (ואברהם בעובדין טבין בתשובה באורייתא) (חסר) (ס"א) בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין.

כְּיָון דְּאִשְׁתְּאַרַת נְשְׁמָתָא בְּלָא מְקַטְרְגָא וְאִתְדְּכֵי גּוּפָא מַהַהוּא זוּהֲמָא, מִיָּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁרֵי דִּיּוּרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ וְיָרִית אַחְסָנְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, וְאִית לֵיהּ נַיְיחָא בֵּין צַדִּיקַיָּא, וְהַהוּא לָטְיָא בֵּין אִנּוּן רַשִּׁיעַיָּיא חָטָאן בַּהֲדֵיהּ, עַד דְּלָא הֲוָה פּוּרְקָנָא לְחוֹבַיְיהוּ.

מַה כְּתִיב וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם דָּא נִשְׁמָתָא דְּאִשְׁתְּאַרַת בְּדַכְיוּ בְּגוּפָא. כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו, דָּא יֵצֶר הָרָע דְּנִשְׁבָּה בֵּין אִנּוּן חַיָּיבַיָּא בְּחוֹבִין סַגִּיאִין. וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ, אִלֵּין אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּלָעֲאן בְּאוֹרַיְיתָא דְּאִנּוּן שַׁיְיפֵי דְּגוּפָא זְרִיזִין לְמֵיהַךְ בַּהֲדֵיהּ י"ח וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, אִלֵּין רמ"ח שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, וּשְׁבָעִין, דְּרָזָא דְּנִשְׁמָתָא דְּנָפְקָא מִתַּמָּן (ע"כ). בְּכֹלָּא אִזְדָּרַז לְמֵהַךְ תַּמָּן לְגַבֵּי אִנּוּן חַיָּיבַיָּא לְאֶתְבָּא לוֹן (מחובוי) מֵחוֹבַיְיהוֹן.

מַה כְּתִיב וּיְרַדְּפֵם עַד דָּן. רְדִיף אֲבַתְרַיְיהוּ וְאוֹדַע לוֹן דִּינָא דְּהַהוּא עָלְמָא וְעוֹנְשָׁא דְּגֵיהִנֹּם, וְלָא יְהִיב דְּמֵיכוּ לְעֵינַיְיהּ בְּיָמָמָא וּבְלֵילְיָא עד דְּאוֹכַח לוֹן לְאִנּוּן חַיָּיבִין וְאָתִיב לוֹן בְּתִיּוּבְתָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב וַיָּשֶׁב אֶת כָּל הָרְכוּשׁ, אָתִיב לוֹן בְּתִיּוּבְתָּא שְׁלֵימָא כְּדָקָא יְאוּת.

וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וְגו'. אֲפִלּוּ לְהַהוּא יֵצֶר הָרָע אַתְקִיף בַּהֲדֵיהּ עַד דְּאַכְפְּיֵיה בְּעַל כָּרְחֵיהּ (ולא) וְאַמְתִּיק לֵיהּ כְּדָקָא חָזֵי. כֹּלָּא אָתִיב בִּתְיּוּבְתָּא שְׁלֵימְתָּא כְּדָקָא יְאוּת, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח יְמָמָא וְלֵילְיָא עַד דְּאוֹכַח לוֹן וּרְדַף לוֹן עַל הַהוּא חוֹבָא דְּחָאבוּ עַד דְּתָאבוּ בִּתְיּוּבְתָּא שְׁלֵימְתָּא כְּדָקָחָזוּ.

אַהֲדַרְנָא לְמִילֵּי קַדְמָאֵי דְּפָרְשָׁתָא. כְּתִיב (שיר השירים ג׳:ג׳) מְצָאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר וגו'. (תנן כדוגמת דרמיז באברהם ויצחק ושרה ורבקה ידו"ד, כדוגמא דא רמיז בהאי קרא (רות א׳:ב׳) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים. אלימל"ך דא נשמתא לנשמתא.) נָעֳמִ"י דָּא נְשָׁמָה, וְאַמַּאי אִתְקְרֵי נָעֳמִי, מִשּׁוּם (תהילים צ׳:י״ז) וִיהִי נֹעַם יְיָ אֱלֹהֵינוּ. מַחְלוֹן דָּא רוּחָא קַדִּישָׁא, וְלָמָּה אִתְקְרֵי מַחְלוֹן דְּמָחֵל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רו"ת דָּא נֶפֶשׁ קַדִּישָׁא, וְלָמָּה אִתְקְרֵי רו"ת עַל שֵׁם תּוֹ"ר. כְּלִיּוֹ"ן דָּא רוּחָ"א דְּבָעִיר"א, וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם (קהלת ג׳:כ״א) רוּחַ הַבְּהֵמָה דָּא יֵצֶ"ר הָרָ"ע. עָרְפָּ"ה דָּא נַפְשָׁא דִּשְׁמָאלָא בַּת זוּגֵיהּ שֶׁל יֵצֶר הָרָע. וְלָמָּה אִתְקְרֵי עָרְפָּה מִשּׁוּם כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא. אִי זָכָה בַּר נָשׁ סָלְקָא נִשְׁמָתָא עִלָּאָה, וְאִי לָאו מִסְתַּלְקֵי אִנּוּן דּוֹבְרֵי נִשְׁמָתָא וְרוּחָא וְאִשְׁתְּאַר נִשְׁמָתָא עִלָּאָה וְנַפְשָׁ הַשִּׂכְלִית, מַה כְּתִיב, (רות א׳:ז׳) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלּוֹתֶיהָ עִמָּהּ וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלּוֹתֶיהָ שֹׁבְנָה בְנֹתַי וְגו'. וַתֹּאמֶר רוּת אַל תִּפְגְּעִי בִי וְגו' וְעָרְפָּה שָׁבָה לְעַמָּהּ וּלְאֱלֹהֶיהָ. תְּנַן עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשְׁלֵם לְעֵילָּא כְּגַוְונָא דִּירוּשְׁלֵם דִּלְתַתָּא, בְּשׁוּרִין וּמִגְדָּלִין וּפִתְחִין פְּתִיחִין, וְאִנּוּן חוֹמוֹת דְּתַמָּן אִית עֲלַיְיהוּ נָטְרִין דְּנָטְרֵי תַּרְעֵי דְּאִנּוּן חוֹמוֹת דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ב:ו׳) עַל

חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים וְגו'. וּמִיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא עִלָּאָה מִכֻּלְהוּ נָטְרֵי תַּרְעֵי דְּאִנּוּן חוֹמוֹתִ.

נְשָׁמָ"ה (דאתקרי נעמ"י) כַּד נָפְקַת מֵהַאי עָלְמָא, אִי זָכְאת עָאלַת בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא כְּגַוְונָא דַהֲהוּא גִּנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְעֵילָא. וְתַמָּן כָּל צַדִּיקַיָּיא דְּעָלְמָא.

וְכַד נְשָׁמָתָא נָפְקַת מֵהַאי עָלְמָא, עָאלַת בְּמַעֲרְתָּא דְּכָפֶלְתָּא דְּתַמָּן אִיהִי פְּתִיחָא דְּגַן עֵדֶן. פָּגְעַת בָּאָדָם הָרִאשׁוֹן וּבְאִנּוּן אֲבָהָן דְּתַמָּן, אִי זָכְאת אִיהִי, חָדָאן בָּהּ וּפְתְחִין לָהּ פְּתְחִין וְעָאלַת. וְאִי לָא דַּחְיִין לָהּ לְבַר. (ומה היא אמרה כד דחיין לה לבר (שיר השירים ג׳:ג׳) מצאוני השומרים וגו' אזלת. לבתר דאזלת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה שנאמר (איוב כ״ט:ג׳) בהלו נרו עלי ראשי כל מאן דחזון לה מזדעזעין ואמרי הזאת נעמי. אתיבת היא ואמרה (רות א׳:כ׳) אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרה וגו'. אני מלאה הלכתי בההוא אתר וריקם השיבני יי בלא תורה ובלא מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי ויי ענה בי׳). וְאִי זָכְאת עָיְילַת לְגִנְתָּא דְעֵדֶן, כֵּיוָן דְּעָיְילַת יָתְבָא תַּמָּן בְּגִנְתָּא (אזדווגת באלימלך דא מחלון דדא רוח אזדווג ברות דדא נפש השכלית) וְאִתְלַבְּשׁוּ (ד"א ואתלבשת) תַּמָּן בִּלְבוּשָׁא דְּדִיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא וְאִתְעַדְּנַת תַּמָּן.

פרק יא

סְתִירָא דְּסִתְרִין לַחֲכִימֵי לִבָּא אִתְמְסַר. (ארבע) תִּלַת דַּרְגִּין אִנּוּן דְּאֶחִידָן דָּא בְּדָא, וְאִלֵּין אִנּוּן נָפֶשׁ (נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד) רוּ"חַ וּנְשָׁמָה. (נפ"ש) נָפֶשׁ אִיהוּ חֵילָא דְּגוּפָא אִתְבְּנֵי מִנֵּיהּ. דְּכַד בַּר נָשׁ אִתְעַר בְּהַאי עָלְמָא לְאִזְדַּוְוגָא בְּנוּקְבֵיהּ כָּל שַׁיְיפֵי מְסַתְּכְמֵי (נ"א מתכנשי) וּמִתְתַּקְנֵי לְאִתְהַנָּאָה (לנשמה) תַּמָּן, וְהַהוּא נָפֶשׁ וּרְעוּתָא דִּילֵּיהּ אִסְתַּכַּם בֵּיהּ בְּהַהוּא עוֹבָדָא (ממש) וּמְשִׁיךְ לֵיהּ לְהַהוּא נָפֶשׁ וְאָעִיל לֵיהּ תַּמָּן בְּהַהוּא זַרְעָא דְּאוֹשִׁיד.

וּמִגּוֹ רְעוּתָא וּמְשִׁכוּ דְּנַפְשָׁא דְּמָשִׁיךְ תַּמָּן, אִתְמְשַׁךְ חֵילָא אוֹחֲרָא תַּמָּן מֵאִנּוּן דַּרְגִּין דְּאִתְקְרוּן אִישִׁי"ם, וְעָאל כֹּלָּא בְּמִשְׁכוּ דְּהַהוּא זַרְעָא, וְאִתְבְּנֵי מִנֵּיהּ גּוּפָא. וְדָא אִיהוּ חֵילָא קַדְמָאָה תַּתָּאָה דְּאִנּוּן (ארבע) תִּלַת.

וּבְגִין דְּהַאי (נשמתא לנשמתא) נָפֶשׁ אַקְרִיב בְּדַבְקוּתָא וְיסוֹדָא דְּגוּפָא, קָרְבָּנָא דְּאִתְקְרִיב לְכַפָּרָא עַל נְשָׁמָתָא אִתְיְהִיבַת חוּלָקָא לְאִנּוּן דַּרְגִּין דְּאִישִׁי"ם (דאתקרון רוח ונפש השכלית) בְּגִין דְּמְשִׁכוּ דְּחוּלָקָא דְּהַהוּא (נשמה) נָפֶשׁ אָתֵי מִנַּיְיהוּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי (מהו לחמי לאשי דיהיב מזונא לאשי ודא הוא שפע מאור דאנון מתהנן מזיו השכינה) בְּגִין דְּהוּא כַּפָּרָה דְּנֶפֶשׁ נָטְלֵי חוּלָקֵיהוֹן. וְכַד מִית בַּר נָשׁ בְּהַאי

עָלְמָא, הַהִיא נְפֶשׁ לָא אִתְעֲדֵי מִן קִבְרָא לְעָלְמִין, וּבְחֵילָא דָא יְדָעֵי מַתַּיָיא וּמִשְׁתָּעוּ דָּא עִם דָּא.

רוּחַ אִיהוּ דְּמָקַיֵּים לַנְּפֶשׁ בְּהַאי עָלְמָא. וְאִיהוּ מְשַׁיכוּ דְּאִתְעָרוּתָא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא כַּד אִנּוּן בְּתִיאוּבְתָּא חָדָא. וּכְדֵין אִתְעָרַת לְגַבֵּי דְּכוּרָא בְּתִיאוּבְתָּא דִּילָהּ, לְהַאי רוּחַ כְּגַוְונָא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דִּלְתַתָּא אַשְׁדְּיַאת זַרְעָא בְּתִיאוּבְתָּא לְגַבֵּי דְּכוּרָא. וְסִתְרָא דָא (כד אשדיאת שפע בתיאובתא לגבי נוקבא והכא רזא) (קהלת י״ב:ז׳) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ.

וְהַאי רוּ״חַ (ונפ״ש ונשמ״ה ונשמת״א לנשמתא כד) נְפָקָא מֵהַאי עָלְמָא (ואתפרשת מנפש) (אתפרשן י״ה אסתלק לגנתא דעדן בשמיא עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוונין) עָאל לְגִנְתָּא דְעֵדֶן דְּהַאי עָלְמָא (תתאה), וְאִתְלַבַּשׁ תַּמָּן גּוֹ אֲוִירָא דְגִנְתָּא כְּמָה דְּמִתְלַבָּשֵׁי מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי כַּד נָחֲתִין לְהַאי עָלְמָא. בְּגִין דְּאִנּוּן מֵהַהוּא רוּחַ הֲווּ דְּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וגו׳.

אוּף הָכִי רוּחָא מִתְלַבָּשׁ בְּגַוָּן עֵדֶן דְּאַרְעָא בְּדִיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא וְתַמָּן אִתְעַדְּנַת בְּכָל עִדּוּנִין, בְּגַוָּן עֵדֶן דָּא אִית צִיּוּרִין וְדִיוּקְנִין דְּהַאי עָלְמָא. וְאִית צִיּוּרִין וְדִיוּקְנִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְתַמָּן כָּל אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא אָזְלִין וּמִתְעַדְּנִין תַּמָּן, וּבְרִישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי אִנּוּן בָּעָאן לְסָלְקָא לְעֵילָא. (דיוקנא דא מרו״ח וא״ש דבהאי עלמא ובדיוקנא דא אתעדנו בכל עדונין ובכל זמנ״י וירח״י ושבת״י אסתלקו רו״ח ונפ״ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא עלאה בגן עדן דלעילא מרקמא בכל גוונין. באן אתר הוא י״ה בלבושא דיליה ואזדווגו כחדא ידו״ד ואנון נהנין מאור השכינה) וּבְמִצִּיעוּתִּ גִּנְתָּא אִית עַמּוּדָא חָדָא מֵרֵקָמָא בְּכָל גְּוָונִין. וְהַהוּא רוּחַ כַּד בָּעָא לְסָלְקָא, אִתְפַּשַּׁט תַּמָּן מֵהַהוּא לְבוּשָׁא (ונפשא אשתארת תמן בגופא) וְעָאל גּוֹ הַהוּא עַמּוּדָא (וסלקת) וְסָלִיק לְעֵילָא גּוֹ הַהוּא אֲתַר דְּנָפְקַת מִנֵּיהּ, כְּדִכְתִיב וְהָרוּחַ תָּשׁוּב וְגו׳.

וְנָטִיל לָהּ מִיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא וּמַקְרִיב לָהּ קָרְבַּן בּוּסְמִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ואתת) וְיָתְבָא תַּמָּן וּמִתְעַדְּנָא בְּהַהוּא צְרוֹרָא דְחַיֵּי (ישעיהו ס״ד:ג׳) דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגו׳. לְבָתַר נָחֲתָא לְגוֹ גִּנְתָּא דְאַרְעָא וּמִתְעַדְּנָא בְּכָל עִדּוּנִין, וְאִתְלַבְּשַׁת בְּהַהוּא לְבוּשָׁא (ואזדווגא בנפש דידיה) וְיָתְבָא תַּמָּן בְּטוּרָא עַל חַד תְּרִין מִכַּמָּה דְּהֲווֹת בְּקַדְמֵיתָא. (ודא הוא בחול ואסתלקא בישיבות דגן עדן ומתעסק באורייתא ובכל רישי ירחי וזמני ושבתי נחתא אזדווגת בנפש).

נְשָׁמָה הִיא חֵילָא עִלָּאָה עַל כָּל אִלֵּין, וְאִיהִי מֵחֵילָא דְּדָכוּרָא רָזָא דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי. וְדָא סָלְקָא לְעֵילָא מִיָּד. וְכָל הַנֵּי (ד"א אנון) תְּלַת דַּרְגִּין מִתְקַשְׁרִין כְּחָדָא דָּא בְּדָא. וְכַד מִתְפָּרְשָׁן כֻּלְּהוּ סָלְקִין וְתָבִין לְהַהוּא אֲתַר דְּנַפְקוּ מִנֵּיהּ.

כַּד הַאי רוּחָא נָפְקַת מֵהַאי עָלְמָא וְעָאלַת בְּגוֹ מְעַרְתָּא דְּאָדָם וְאֶבְהָן תַּמָּן, אִנּוּן יָהֲבִין לָהּ פִּנְקָס סִימָנָא וְעָאלַת לְגַבֵּי גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, קְרִיבַת תַּמָּן וְאַשְׁכָּחַת כְּרוּבִים וְהַהוּא לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. אִי זָכְאַת חָמָאן פִּנְקָס סִימָנָא וּפָתְחִין לָהּ פִּתְחָא וְעָאלַת. וְאִי לָא דַּחְיִין לָהּ לְבַר.

וְיָתְבָא תַּמָּן, כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּיָתְבָא מִתְלַבְּשָׁא תַּמָּן בְּדִיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא. וּבְרִישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי כַּד בָּעָאת לְסַלְקָא. צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן יָהֲבִין לָהּ פִּנְקָס סִימָנָא, וְסָלְקַת בְּהַהוּא עַמּוּדָא וּפָגְעַת בְּאִנּוּן נָטְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשְׁלֵם, אִי זָכְאָה פָּתְחִין לָהּ פִּתְחָא וְעָאלַת. וְאִי לָא נָטְלִין מִינָהּ הַהוּא פִּנְקָס וְדַחְיִין לָהּ לְבַר. תָּבַת לְגִנְתָּא וְאָמְרָה (שיר השירים ג׳:ג׳) מְצָאוּנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר וְגוֹ' נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי מֵעָלַי, דָּא אִיהוּ פִּנְקָס סִימָנָא דְּנָטְלֵי מִנֵּיהּ (ד"א מינה). שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת אִלֵּין אִנּוּן נָטְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. (כדוגמא דא נשמתא לנשמתא אתפשט מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא ואתהני מאור השכינה. ונשמה (ס"א ונפשא) אשתארת בגופא (שמות קמא ב) ובכל רישי ירחי וזמני ושבתי נחתא נשמה לנשמה ומזדווגא לנשמה דאשתארת בגופא ומזדווגא בנשמה ודיוקנא דגנתא דעדן דלתתא הוא אש ומים שנאמר שמים. עד הכא רוחא דשמאלא היורדת למטה אזלת לדרגא דיליה ונפש דיליה אשתארא בגופא דארעא דכתיב, (איוב י״ד:כ״ב) אך בשרו עליו יכאב וגו'. ועל דא אמרו דמתיא ידעי בעלמא דאתי מיקרא דצדיקייא ומעלמא תתאה ומשתעיין דא עם דא) (עד כאן סתרי תורה):

פרק יב

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם. מַאי טַעְמָא לְמִצְרַיִם. אֶלָּא בְּגִין דְּשָׁקִיל לְגַן יְיָ. דִּכְתִיב כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. דְּתַמָּן שָׁקִיל וְנָחִית חַד נַהֲרָא דְּאִיהוּ לְיָמִינָא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י״א) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב.

וְאַבְרָהָם כְּיוָן דְּיָדַע וְעָאל בְּהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָא. בָּעָא לְמִנְדַּע כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין דְּאִתְאַחָדָן לְתַתָּא. וּמִצְרַיִם הֲוָה נָטִיל מִיָּמִינָא (ד"א לימינא) וּבְגִין כָּךְ נָחַת לְמִצְרַיִם. וְתָא חֲזֵי, כַּפְנָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּאַרְעָא אֶלָּא כַּד מִסְתַּלְּקֵי רַחֲמֵי מִן דִּינָא:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבֹא מִצְרָיְמָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב, כַּאֲשֶׁר קָרַב מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב, אֶלָּא כְּדִכְתִיב, (שמות י״ד:י׳) וּפַרְעֹה הִקְרִיב דְּאִיהוּ אַקְרִיב לְהוּ

לְיִשְׂרָאֵל לְתִיּוּבְתָּא. אוֹף הָכָא הִקְרִיב, דְּאַקְרִיב גַּרְמֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְקָא יְאוּת.
לָבֹא מִצְרַיְמָה לְאַשְׁגָּחָא בְּאנוּן דַּרְגִּין וּלְאִתְרַחֲקָא מִנַּיְיהוּ וּלְאִתְרַחֲקָא מֵעוֹבְדֵי מִצְרַיִם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן (ס"א בגין) דְּנָחַת אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם בְּלָא רְשׁוּ, אִשְׁתַּעְבִּידוּ בְּנוֹי בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין, דְּהָא כְּתִיב וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה. וְלָא כְּתִיב רֵד מִצְרַיִם, וְאִצְטָעַר כָּל הַהוּא לֵילְיָא בְּגִינָהּ דְּשָׂרָה.
וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ. וְכִי עַד הַהִיא שַׁעֲתָא לָא הֲוָה יָדַע אַבְרָהָם דְּאִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה הֲוַת. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ דְּעַד הַהִיא שַׁעֲתָא לָא אִסְתַּכַּל בְּדִיוּקְנָא דְשָׂרָה בִּסְגִיאוּת צְנִיעוּתָא דְּהַוַת בֵּינֵיהוֹן, וְכַד קָרִיב לְמִצְרַיִם אִתְנַלְיָיא אֵיהִי וְחָמָא בָּהּ.
דָּבָר אַחֵר בְּמָה יָדַע, אֶלָּא עַל יְדָא דְּטוֹרַח אוֹרְחָא בַּר נָשׁ מִתְבַּזֶּה וְהִיא קָיְימָא בְּשַׁפִּירוּ דִּילָהּ וְלָא אִשְׁתַּנְיָ. דָּבָר אַחֵר הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי דְּחָמָא עִמָּהּ שְׁכִינְתָּא. וּבְגִין כָּךְ אִתְרַחַץ אַבְרָהָם וְאָמַר אֲחוֹתִי הִיא.
וּמִלָּה דָּא אִסְתָּלַק לִתְרֵי גְּוונִין. חַד כְּמַשְׁמָעוֹ. וְחַד כְּדִכְתִיב, (משלי ז׳:ד׳) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וּכְתִיב אִמְרִי נָא אֲחוֹתִי אָתְּ. וּכְתִיב, (דברים ה׳:כ״ד) וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ. לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרֵךְ, כְּלַפֵּי שְׁכִינָה אָמַר בַּעֲבוּרֵךְ יִיטַב לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ. בְּגִין דִּבְדָא יִסְתַּלַּק בַּר נָשׁ וְיִזְכֶּה לְאִסְתַּלְקָא לְאָרְחָא דְחַיֵּי.
אִמְרִי נָא אֲחוֹתִי וְגוֹ'. רַבִּי יִיסָא אָמַר יָדַע הֲוָה אַבְרָהָם דְּכֻלְּהוּ מִצְרָאֵי שְׁטִיפִין אִנּוּן בְּזִמָּה, וְכֵיוָן דְּכָל הַאי יָדַע אַמַּאי לָא דָחִיל עַל אִתְּתֵיהּ דְּלָא אַהֲדַר מֵאָרְחָא וְלָא יֵיעוּל לְתַמָּן. אֶלָּא בְּגִין דְּחָמָא שְׁכִינְתָּא עִמָּהּ:

פרק יג

וַיְהִי כְּבֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִיא מְאֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּתֵיבָה אָעִיל לָהּ, וּפְתָחוּ לָהּ לְמֵיסַב מִנָּה קוּסְטוּנָא. כֵּיוָן דְּאִתְפַּתַּח הֲוָה נָהוֹרָא כִּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי יָפָה הִיא מְאֹד.
מַאי מְאֹד, אֶלָּא דְּחָמוּ בַּתֵּיבָה דִיוּקְנָא (נ"א נהורא) אָחֳרָא. אַפִּיקוּ לָהּ וְחָמוּ לָהּ כְּמִלְקַדְמִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה. כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה מַאי וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה, אֶלָּא דְּאֲפִיקוּ לָהּ וְחָמוּ לָהּ כְּמִלְקַדְמִין וּכְדֵין וַיְהַלְלוּ אוֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וְגוֹ'. (כאן שייך מה שבז"ח דף לח ע"ב)
אָמַר רַבִּי יִצְחָק. וַוי לְאִנּוּן חַיָּיבַיָּא דְעָלְמָא דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין בַּעֲבִידָתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִנּוּן לָא מִסְתַּכְּלֵי (בכלא) דְּכָל מַה דְּהֲוֵי בְּעָלְמָא מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ,

דְּאִיהוּ יָדַע בְּקַדְמִיתָא מַה דִּלְהֲוֵי בְּסוֹפָא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ו:י׳) מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית. וְאִיהוּ אִסְתַּכֵּי וְעָבִיד עֲבִידָן בְּקַדְמִיתָא בְּגִין לְסָלְקָא לוֹן לְבָתַר יוֹמִין.

תָּא חֲזֵי אִלְמָלֵא דְּאִנְסִיבַת שָׂרַי לְגַבֵּי פַּרְעֹה, לָא אַלְקֵי הוּא, וְאַלְקָאוּתָא דָּא גָּרִים אַלְקָאוּתָא לְבָתַר כֵּן דְּיִלְקוּן מִצְרִים בִּנְגָעִים גְּדוֹלִים, כְּתִיב הָכָא נְגָעִים גְּדוֹלִים וּכְתִיב הָתָם (דברים ו׳:כ״ב) וַיִּתֵּן יְיָ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם. מַה לְהַלָּן עֶשֶׂר מַכּוֹת אַף כָּאן עֶשֶׂר מַכּוֹת. כְּמָה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִסִּין וּגְבוּרָן לְיִשְׂרָאֵל לֵילְיָא, אוּף הָכָא עָבַד לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשָׂרָה נִסִּין וּגְבוּרָאן לֵילְיָא.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר (תהילים ג׳:ד׳) וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי. אָמַר דָּוִד אַף עַל גַּב דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא יִיתוּן לַאֲנָחָא בִּי קְרָבָא, וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב מָגֵן בַּעֲדִי. אָמַר דָּוִד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מִפְּנֵי מָה לָא עַבְדֵי בִּי חֲתִימָה דִּבְרָכָה כְּמָה דְּחָתְמֵי בָּרְכָה בְּאַבְרָהָם דִּכְתִיב אָנֹכִי מָגֵן לָךְ. וְאָמְרֵי מָגֵן אַבְרָהָם.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד, אַבְרָהָם כְּבָר בְּחַנְתִּיו וּצְרַפְתִּיו וְקָאִים קַמָּאי בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. אָמַר לֵיהּ דָּוִד אִי הָכִי (תהילים כ״ו:ב׳) בְּחָנֵנִי יְיָ וְנַסֵּנִי צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי. כֵּיוָן דְּעָבַד הַהִיא מִלָּה דִּבַת שֶׁבַע אִדְכַּר דָּוִד קַמֵּיהּ עַל מַה דְּאָמַר. אָמַר (תהילים י״ז:ג׳) בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל תִּמְצָא זַמּוֹתִי בַּל יַעֲבָר פִּי.

אָמַר אֲנָא אֲמִינָא בְּחָנֵנִי יְיָ וְנַסֵּנִי וְאַנְתְּ בָּחַנְתְּ לִבִּי. אֲנָא אֲמִינָא צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְאַתְּ צְרַפְתַּנִי בַּל תִּמְצָא לָא אַשְׁכַּחְתְּ לִי כְּדְקָא יְאוּת. זַמּוֹתִי בַּל יַעֲבָר פִּי. מַאן יִתֵּן וְהַאי מִלָּה דַּחֲשָׁבִית דְּלָא יַעֲבָר לִי פּוּמְאי,

וְעִם כָּל דָּא חָתְמִין בֵּיהּ בְּרָכָה דְּקָאָמַרְן מָגֵן דָּוִד, וּבְגִין כָּךְ אָמַר דָּוִד וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי, כְּבוֹד וּמֵרִים רֹאשִׁי. (ד״א ל״ג והאי) וַדַּאי דַּרְגָּא דָּא יְקָרָא דִּילִי דְּאֲנָא מִתְעַטָּרְנָא בֵּיהּ:

וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתוֹ. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ מָגֵן לְצַדִּיקַיָּיא דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגִין עַל אַבְרָהָם דְּלָא יִשְׁלְטוּן בֵּיהּ וּבְאִתְּתֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדֵי מִנָּהּ דְּשָׂרָה כָּל הַהוּא לֵילְיָא, אֲתָא פַּרְעֹה לְמִקְרַב בַּהֲדָהּ, אֲתָא מַלְאָךְ וְאַלְקֵי לֵיהּ, כָּל אֵימַת דְּאֲמָרָה שָׂרָה אַלְקֵי הוּא מַלְקֵי, וְאַבְרָהָם הֲוָה מַתְקִיף בְּמָארֵיהּ דְּהָא שָׂרָה לָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה עָלָהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ״ח:א׳) וְצַדִּיקִים כְּכְפִיר יִבְטָח, וְהָכָא נְסִיּוֹנָא הוּא דְּלָא הִרְהֵר אֲבַתְרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק תָּא חֲזֵי, דִּבְגִין כָּךְ לָא פַּקִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַחֲתָא לְמִצְרַיִם אֶלָּא הוּא עַצְמוֹ מִגַּרְמֵיהּ נָחַת, בְּגִין דְּלָא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי עָלְמָא דְּאָמַר לֵיהּ כֵּן וּלְבָתַר אִצְטַעַר עַל אִתְּתֵיהּ.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר (תהילים צ״ב:י״ג) צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּא. צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח. מִפְּנֵי מָה אַקִּישׁ צַדִּיק לְתָמָר. מַה תָּמָר כֵּיוָן דְּגָזְרִין לֵיהּ לָא סָלִיק עַד זְמַן סַגְיָא, אוּף הָכִי צַדִּיק כֵּיוָן דְּאִתְאֲבִיד מֵעָלְמָא לָא סָלִיק אַחֵר תְּחוֹתוֹי עַד זְמַן סַגְיָא. כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּא אוּף הָכִי נָמֵי.

כַּתָּמָר יִפְרָח מַה תָּמָר לָא סָלִיק אֶלָּא דְּכַר וְנוּקְבָא. אוּף הָכִי צַדִּיק לָא סָלִיק אֶלָּא דְּכַר וְנוּקְבָא, דְּכַר צַדִּיק וְנוּקְבָא צַדֶּקֶת, כְּגַוְונָא דְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה.

כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּא מָה אֶרֶז בַּלְּבָנוֹן עִלָּאָה עַל כֹּלָּא וְכֹלָּא יַתְבֵי תְּחוֹתוֹי, אוּף הָכִי צַדִּיק הוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא וְכֹלָּא יַתְבֵי תְּחוֹתוֹי. וְעָלְמָא לָא קַיְימָא אֶלָּא עַל צַדִּיק חַד דְּכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְעָלֵיהּ קָאִים עָלְמָא, וּבְגִינֵיהּ אִסְתְּמִיךְ, וְעָלֵיהּ אִשְׁתְּיל.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וְהָא תָּנִינָן דְּעַל שִׁבְעָה סָמְכִין עָלְמָא קַיְימָא דְּכְתִיב, (משלי ט׳:א׳) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל (הכא) כֻּלְּהוּ אֲחָרָנִין בִּשְׁבִיעָאָה קַיְימֵי דְּאִיהוּ סָמְכָא דְּעָלְמָא, וְאִיהוּ צַדִּיק וְדָא אַשְׁקֵי (לעלמא) וְרָוֵי עָלְמָא (ס״א מן כלא) וְזָן כֹּלָּא. וְעָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. וּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:ט׳) טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא כְּתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. דָּא הוּא סָמְכָא דְּעָלְמָא קָאִים עֲלֵיהּ, וְאִיהוּ אַשְׁקֵי לְגִנְתָּא (דעדן) וְגִנְתָּא אִשְׁתַּקֵי מִנֵּיהּ וּמִנֵּיהּ עָבְיְדָא פֵּירִין. וְכֻלְּהוּ פֵּירִין פָּרְחִין בְּעָלְמָא וְאִנּוּן קִיּוּמָא דְּעָלְמָא קִיּוּמָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּמַאן נִינְהוּ, נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּאִנּוּן פְּרִי עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא סָלְקָן.

פרק יד

וְכַד אִתְפְּלַג לֵילְיָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּהוּ. בְּמַאן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּכֻלְּהוּ, בֵּין אִנּוּן דִּמְדוֹרֵיהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא, בֵּין אִנּוּן דְּיָתְבֵי בִּמְדוֹרֵיהוֹן בְּהַאי עָלְמָא, בְּכֻלְּהוּ מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא.

תָּא חֲזֵי, עָלְמָא דִּלְעֵילָּא אִצְטְרִיךְ לְאִתְעָרוּתָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, וְכַד נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא נָפְקֵי מֵהַאי עָלְמָא וְסָלְקֵי לְעֵילָּא כֻּלְּהוּ מִתְלַבְּשֵׁי בִּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא בְּדִיוּקְנָא יְקָר, וּבְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע וְתָאִיב לוֹן דְּאִינְהוּ פְּרִי עוֹבָדוֹי, וְעַל דָּא אִקְרוֹן יִשְׂרָאֵל דְּאִית לוֹן נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין בְּגִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם, בָּנִים וַדַּאי אִיבָּא דְּעוֹבָדוֹי.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא וְאֲפִילּוּ אִנּוּן דְּבַהַאי עָלְמָא (דארעא), הֵיאַךְ. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דִּי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא כָּל אִנּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי לְמִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּלְמִשְׁמַע תּוּשְׁבְּחָן דְּאוֹרַיְיתָא,

וְהָא אִתְּמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דִּבְגוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְקַלֵּיהוֹן, וְחוּטָא דְּחֶסֶד אִתְמְשַׁךְ עֲלַיְיהוּ בִּימָמָא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי.

וְעַל דָּא תּוּשְׁבְּחָן דְּסָלְקִין בְּלֵילְיָא קַמֵּיהּ דָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא שְׁלִים. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲווּ סְגִירִין בְּבָתֵּיהוֹן כַּד קָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכוֹרֵיהוֹן דְּמִצְרָאֵי, הֲווּ אָמְרֵי הַלֵּילָא וְתֵשְׁבְּחָן קַמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, דְּאִי תֵּימָא דְּהֲוָה יָתִיב אוֹ שָׁכִיב בְּעַרְסֵיהּ וְהֲוָה אָמַר שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, לָא, אֶלָּא כְּמָה דִכְתִיב (תהילים קי״ט:ס״ב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. אָקוּם וַדַּאי בַּעֲמִידָה לְאִתְעַסְקָא בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאוֹרַיְיתָא.

וּבְגִין כָּךְ דָּוִד מַלְכָּא חַי לְעָלְמִין, וְאַפִּילּוּ בְּיוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא אִיהוּ מַלְכָּא. דְּהָא תְּנַן מַלְכָּא מְשִׁיחָא אִי מִן חַיָּיא הוּא דָּוִד שְׁמֵיהּ וְאִי מִן מֵתַיָּיא הוּא דָּוִד שְׁמֵיהּ, וְאִיהוּ הֲוָה אִתְעַר בְּצַפְרָא עַד לָא יֵיתֵי דִּכְתִיב, (תהילים נ״ז:ט׳) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

פרק טו

תָּא חֲזֵי, כָּל הַהוּא לֵילְיָא דְּשָׁרָה הֲוֹת לְגַבֵּיהּ דְּפַרְעֹה אָתוּ מַלְאֲכֵי עַלָּאֵי לְזַמְּרָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, אָמַר לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּכוּ זִילוּ וְעֲבִידוּ מַכְתְּשִׁין רַבְרְבִין בְּמִצְרַיִם, רְשִׁימוּ לְמַאן דְּאָנָא זַמִּין לְמֶעְבַּד לְבָתַר, (דא) מַה כְּתִיב וַיִּנַּע יְיָ אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדוֹלִים וְגו׳.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְאַבְרָם וְגו׳. מְנָא הֲוָה יָדַע, דְּהָא לָא כְּתִיב הָכָא כְּמָה דְּאִתְּמַר בַּאֲבִימֶלֶךְ דִּכְתִיב וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגו׳, וְהָכָא לָא אָמַר לֵיהּ מִדִּי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָא כְּתִיב עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. דְּהָכִי הֲווּ אָמְרֵי לֵיהּ, עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. דְּהָא לָא הֲוָה מְמַלֵּיל עִמֵּיהּ כְּמָה דִּמְמַלֵּיל בַּאֲבִימֶלֶךְ, אֶלָּא בְּמִלָּה דָּא אִתְּמַר וְלָא יַתִּיר, מַכְתְּשָׁא דָּא עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם אִיהִי, וְלָא הֲוָה מַלִּיל (דא) עִמֵּיהּ, כְּדֵין יָדַע (הוא) דְּהָא אִתְּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אִיהִי, מִיָּד וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו׳.

וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים. לָמָּה בְּגִין דְּלָא יִקְרַב בַּר נַשׁ בְּהוּ לְאַבְאָשָׁא לוֹן. וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתוֹ, לְוָיֶיהּ עֲבָדוּ לֵיהּ בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אַנְתְּ זַמִּין לְמֶעְבַּד לְבָנוֹי אַתְּ תּוֹזִיף לוֹן מֵאַרְעָךְ דִּכְתִיב, (שמות י״ג:י״ז) וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם דְּאוֹזִיף לוֹן מִכָּל אַרְעֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא כָּל כָּךְ לָמָּה אִזְדַּמַּן לֵיהּ לְאַבְרָהָם וּלְמַאי אִיצְטְרִיךְ, אֶלָּא בְּגִין לְגַדְּלָא שְׁמֵיהּ דְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה בְּעָלְמָא, דְּאָפִילּוּ בְּמִצְרַיִם דְּאִנּוּן חֶרְשֵׁי עָלְמָא וְלָא הֲוָה יְכִיל בַּר נָשׁ

לְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ. אִתְנַּדַּל אַבְרָהָם וְאִסְתַּלִּיק לְעֵילָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם, לְאָן אֲתַר הַנֶּגְבָּה. (ומאי הוא ואשתו וכל אשר לו, אלא לאודעא דלא גזלו מניה מדעם מאנון מתנן דיהבו ליה בדיל שרה דתהא למלכא)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, כֹּלָּא רָזָא דְחָכְמְתָא אִיהוּ, וְקָא רָמַז הָכָא בְּחָכְמְתָא וְדַרְגִּין דִּלְתַתָּא דְּקָא נָחִית אַבְרָהָם לְעוּמְקַיְיא דִלְהוֹן וְיָדַע לוֹן, וְלָא אִתְדַּבָּק בָּהוּ, וְתָב לְקַמֵּי מָרֵיהּ.

וְלָא אִתְפַּתָּא בָּהוּ כְּאָדָם דְּכַד מָטָא לְהַהוּא דַּרְגָּא אִתְפַּתָּא בְּנָחָשׁ וְגָרִים מוֹתָא לְעָלְמָא. וְלָא אִתְפַּתָּא כְּנַחַ דְּכַד נָחַת וּמָטָא לְהַהוּא דַּרְגָּא מַה כְּתִיב, (בראשית ט':כ"א) וַיִּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. אָהֳלֹה כְּתִיב בֵּהּ"א.

אֲבָל בְּאַבְרָהָם מַה כְּתִיב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. דְּסָלִיק וְלָא נָחִית, וְתָב לְאַתְרֵיהּ לְדַרְגָּא עִלָּאָה דְּאִתְדַּבָּק בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. וְעוֹבָדָא דָא הֲוָה, בְּגִין לְאַחֲזָאָה חָכְמָתָא דְּאִתְקַיְּים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים כְּדָקָא חָזֵי לֵיהּ וְלָא אִתְפַּתָּא וְקָם בְּקִיּוּמָא וְתָב לְאַתְרֵיהּ. הַנֶּגְבָּה, דָּא דָרוֹם דַּרְגָּא עִלָּאָה דְּאִתְאֲחִיד בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא דִּכְתִיב הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. אוּף הָכָא הַנֶּגְבָּה, אֲתַר דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא.

תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלָּה, אִי אַבְרָם לָא יֵיחוּת לְמִצְרַיִם וְלָא יִצְטָרֵךְ תַּמָּן בְּקַדְמִיתָא. לָא יְהֵא חוּלַק עַדְבֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּגַוונָא דָא לִבְנוֹי כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעבַּד לֵיהּ (ד"א לון) עַמָּא חָדָא עַמָּא שְׁלִים וּלְקָרְבָא לוֹן לְגַבֵּיהּ, אִי לָא נָחֲתוּ בְּקַדְמִיתָא לְמִצְרַיִם וְלָא יִצְטָרְפוּן תַּמָּן, לא הֲווּ עַמָּא יְחִידָא דִילֵיהּ.

(סא א) כְּגַוונָא דָא אִי לָא אִתְיְהִיבַת אַרְעָא קַדִּישָׁא לְכָנַעַן בְּקַדְמִיתָא וְיִשְׁלוֹט בָּהּ לָא הֲוֹת אַרְעָא חוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְלָּא רָזָא חָדָא.

פרק טז

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְהֲוָה עִמֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּווֹהְנָא הֵיךְ בְּנֵי עָלְמָא לָא מַשְׁגִּיחִין לְמִנְדַּע מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא וְעַל מָה קָיְימֵי. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ"ו:ט') נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאוֹקִימְנָא לֵיהּ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, נַפְשָׁא דְּבַר נָשׁ, כַּד (איהו) סָלִיק לְעַרְסֵיהּ, נָפְקַת מִנֵּיהּ וְסָלְקָא לְעֵילָּא. וְאִי תֵּימָא דְּכֻלְּהוּ סָלְקָאן. לָאו כָּל חַד וְחַד חֲמֵי אַפֵּי מַלְכָּא, אֶלָּא נַפְשָׁא סָלְקָא וְלָא אִשְׁתְּאַר בָּהּ בַּהֲדֵי גּוּפָא בַּר חַד רְשִׁימוּ (נשימו) דְּקֵיסְטָא דְּחַיּוּתָא דִּלְבָּא.

וְנַפְשָׁא אָזְלָא וּבָעְיָא לְסָלְקָא. וְכַמָּה דַּרְגִּין לְדַרְגִּין לְסָלְקָא, שְׁטָאת וְהִיא אִתְעָרְעַת בְּהַנֵּי קוּמְרִין טְהִירִין דְּמְסָאֲבוּתָא. אִי הִיא דְּכִיאַת דִּלְּא אִסְתָּאֲבַת בֵּימָמָא סָלְקָא לְעֵילָּא. וְאִי לָאו דְּכִיאַת, אִסְתָּאֲבַת בֵּינַיְיהוּ וְאִתְדַּבְּקַת בָּהּ וְלָא סָלְקָא יַתִּיר.

וְתַמָּן מוֹדָעֵי לֵהּ מִלִּין וְאִיהוּ אִתְדַּבְּקַת מֵאִנּוּן מִלִּין דְּזַמַּן קָרִיב. וּלְזִמְנִין דְּחַיְּיכִין בֵּהּ וּמוֹדָעִין לֵהּ מִלִּין כְּדִיבִין. וּכְדֵין אָזְלָא כְּהַאי גַּוְונָא כָּל לֵילְיָא עַד דְּיִתְעַר בַּר נָשׁ וְתָאבַת לְאִתָּרֵהּ. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּגָלֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָזִין דִּילֵיהּ בְּחֶלְמָא בְּגִין דְּיִסְתַּמְּרוּן מִן דִּינָא. וַוי לְאִנּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא דְּמִסְאֲבִין גַּרְמַיְיהוּ וְנַפְשָׁתַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, אִנּוּן דְּלָא אִסְתָּאֲבוּ, כַּד סָלְקֵי בְּעַרְסַיְיהוּ, נַפְשָׁא סָלְקָא וְעָאלַת בֵּין כָּל הַנֵּי דַּרְגִּין בְּקַדְמִיתָא וְסָלְקָא וְלָא אִתְדַּבְּקַת בֵּהּ. וּלְבָתַר אָזְלָא וְשָׁטָאת וְסָלְקָא כְּפוּם אוֹרְחֵהּ.

הַהִיא נַפְשָׁא דְּזָכַת לְסָלְקָא אִתְחֲזְיָאת קַמֵּיהּ דְּסַבָּר אַפֵּי יוֹמִין וְאִתְדַּבְּקַת בְּרֵעוּתָא לְאִתְחַזָּאָה בְּתִיאוּבְתָּא עִלָּאָה לְמֶחֱמֵי בְּנוֹעַם מַלְכָּא וּלְבַקְּרָא בְּהֵיכְלֵיהּ. וְדָא הוּא בַּר נָשׁ דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא תָּדִיר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְדָא הִיא נַפְשָׁא דְּכְסִיפָא דִּילֵהּ כַּד סָלְקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תדיר), וְלָא אִתְדַּבְּקַת בְּהַנֵּי זִינִין טְהִירִין אַחֲרָנִין, וְהִיא אָזְלַת בָּתַר זִינָא קַדִּישָׁא בְּאַתְרָא (ד"א בתר אתרא) דְּנָפְקַת מִתַּמָּן. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה. בְּגִין לְמִרְדַּף בָּתָרָךְ וְלָא לְאִתְפַּתָּאָה בָּתַר זִינָא אָחֳרָא נוּכְרָאָה.

פרק יז

תָּא חֲזֵי, נַפְשִׁי דָּא נֶפֶשׁ דְּאִיהִי שְׁלִטָא בַּלַּיְלָה וּלְמִרְדַּף בָּתַר דַּרְגָּא. רוּחַ בַּיּוֹם, דְּכְתִיב נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה, דָּא נֶפֶשׁ דְּאִיהִי שְׁלִטָא בַּלַּיְלָה. אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ. דָּא רוּחַ דְּאִיהוּ שְׁלִטָא בִּימָמָא.

וְאִי תֵּימָא דְּתָרֵין דַּרְגִּין אִנּוּן בְּפִרוּדָא, לָאו הָכִי, דְּהָא דַּרְגָּא חַד אִנּוּן, וְאִנּוּן תְּרֵין בְּחִבּוּרָא חַד. וְחַד עִלָּאָה דְּשָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ וְאִתְדַּבָּק בְּהוּ וְאִנּוּן בֵּיהּ (ואקרון) וְאִתְקְרִיאַת נְשָׁמָה, וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין סָלְקָאן בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, דְּכַד מִסְתַּכְּלָן אִלֵּין דַּרְגִּין יִסְתַּכֵּל בַּר נָשׁ בְּחָכְמָה עִלָּאָה, וְהַאי נְשָׁמָה עָיִיל בְּהוּ וּמִתְדַּבְּקָן בָּהּ, וְכַד הַאי שְׁלִטָא כְּדֵין הַהוּא בַּר נָשׁ אִקְרֵי קָדוֹשׁ שְׁלִים מִכֹּלָּא. רְעוּתָא חָדָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

נֶפֶ"שׁ אִיהוּ אִתְעָרוּתָא תַּתָּאָה וְדָא סְמִיכָא בְּגוּפָא וְזָנַת לֵיהּ, וְגוּפָא אָחִיד בָּהּ וְהִיא אִתְאַחֲדַת בְּגוּפָא. לְבָתַר אִתְתַּקְנַת וְאִתְעֲבִידַת כֻּרְסְיָיא לְאַשְׁרָאָה עֲלָהּ רוּחַ בְּאִתְעָרוּתָא דְּהַאי נֶפֶשׁ דְּאִתְאֲחִידַת בְּגוּפָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה לב) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם.

לְבָתַר דְּמִתַּקְנִי תַּרְוַוֵיהוּ, זְמִינִין לְקַבְּלָא נְשָׁמָה. דְּהָא רוּחַ אִתְעֲבִיד כֻּרְסְיָיא לְגַבֵּי נְשָׁמָה לְאַשְׁרָאָה עֲלֵיהּ, וְהַאי נְשָׁמָה אִיהִי סְתִימָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין.

אִשְׁתְּכַח דְּאִית (לה) כֻּרְסְיָיא לְכֻרְסְיָיא וְכֻרְסְיָיא לְגַבֵּי עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. וְכַד תִּסְתַּכֵּל בְּדַרְגִּין תִּשְׁכַּח רָזָא דְּחָכְמְתָא בְּהַאי מִלָּה. וְכֹלָּא הוּא חָכְמְתָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַאי גַּוְונָא מִלִּין סְתִימִין.

תָּא חֲזֵי (לעיל עז ב) נֶפֶשׁ אִיהִי אִתְעָרוּתָא תַּתָּאָה דְּאִתְדַּבְקָא בֵּיהּ בְּגוּפָא. כְּגַוְונָא דְּנָהוֹרָא דְּבוּצִינָא. דְּנָהוֹרָא תַּתָּאָה דְּאִיהִי אוּכְמָא אִתְדַּבְקַת בַּפְּתִילָה וְלָא אִתְפָּרֵשׁ מִנֵּהּ וְלָא אִתְתַּקְנַת אֶלָּא בֵּהּ. וְכַד אִתְתַּקְנַת בַּפְּתִילָה אִתְעֲבִידַת כֻּרְסְיָיא לְנָהוֹרָא עִלָּאָה חִוָּורָא דְּשַׁרְיָיא עַל הַהוּא נְהוֹרָא אוּכְמָא.

לְבָתַר כַּד מִתְתַּקְנָן תַּרְוַויְיהוּ אִתְעֲבִידַת הַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא כֻּרְסְיָיא לִנְהוֹרָא סְתִימָאָה דְּלָא אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְיְידַע מַה דְּשָׁרָא עַל הַהוּא נְהוֹרָא חִוָּורָא. וּכְדֵין נְהוֹרָא שְׁלִים. וְכָךְ הוּא בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ שְׁלִים בְּכֹלָּא. וּכְדֵין אִקְרֵי קָדוֹשׁ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ט״ז:ג׳) לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְגו׳. כְּגַוְונָא דָּא בְּרָזָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל אַבְרָהָם לְאַרְעָא, אִתְחֲזִי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב לַיְיָ הַנִּרְאָה אֵלָיו, וְקַבִּיל תַּמָּן נֶפֶשׁ וּבָנָה מִזְבֵּחַ לְהַהוּא דַּרְגָּא. לְבָתַר הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה דְּקַבִּיל רוּחַ. לְבָתַר (עד) דְּסָלִיק לְאִתְדַּבְקָא גּוֹ נְשָׁמָה כְּדֵין וַיְיָבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיְיָ סְתָם, דָּא הִיא נְשָׁמָה דְּאִיהִי סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין.

לְבָתַר יָדַע דְּבָעֵי לְאִצְטְרָפָא וּלְאִתְעַטָּרָא בְּדַרְגִּין, מִיָּד וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וְאִשְׁתְּזִיב מִתַּמָּן. וְלָא אִתְפַּתָּא גּוֹ אִנּוּן טָהִירִין, וְאִתְצָרִיךְ וְתָב לְאַתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּנָחַת וְאִתְצָרִיךְ, מִיָּד וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם, סָלִיק וַדַּאי וְתָב לְאַתְרֵיהּ וְאִתְדַּבַּק בִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה דִּכְתִיב הַנֶּגְבָּה.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה יָדַע אַבְרָהָם חָכְמְתָא עִלָּאָה וְאִתְדַּבַּק בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִתְעֲבִיד יָמִינָא דְּעָלְמָא. כְּדֵין וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב. כָּבֵד מְאֹד בְּסִטְרָא דְּמִזְרָח. בַּמִּקְנֶה בְּסִטְרָא דְּמַעֲרָב. בַּכֶּסֶף מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם. בַּזָּהָב מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן.

אָתוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּא וּנְשָׁקוּ יְדוֹי. בְּכָה רַבִּי אַבָּא וְאָמַר וַוי וַוי כַּד תִּסְתַּלֵּק מִן עָלְמָא מַאן יַנְהִיר נְהוֹרָא דְּאוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּחַבְרַיָּיא דְּשָׁמְעִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא אִלֵּין מִפּוּמָךְ.

פרק יח

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו, לְמִפְקַד אַתְרֵיהּ וְדַרְגּוֹי. לְמַסָּעָיו לְמַסָּעוֹ כְּתִיב, מַאן מַסָּעוֹ. דָּא דַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, כְּתִיב הָכָא מַסָּעוֹ וּכְתִיב הָתָם (מלכים א ו׳:ז׳) אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסַּע נִבְנָה. וְהָא אוֹקִימְנָא אֶבֶן שְׁלֵמָה וַדַּאי. מַסַּע כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו. (עיין פי' בס' הגלגולים דף ו' ע"ג סוף פ' ו) כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל לְאַתְקָנָא אַתְרֵיהּ וּלְחַבְּרָא לוֹן בְּיִחוּדָא שְׁלִים. דְּהָא מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל אִשְׁתְּכַח רָזָא דְּחָכְמְתָא כְּדְקָא יָאוּת.

אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֱלֹהֵי בַּתְּחִלָּה, אֱלֹהֵי בְּה"א, מַאן אֱלֹהֵי, דָּא בֵּית אֵל. אֶבֶן שְׁלֵמָה כִּדְאֲמָרַן. תּוּ רְשִׁים וְאָמַר אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה דִּכְתִיב לַיְיָ הַנִּרְאֶה אֵלָיו. וּכְדֵין וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְיָ. כְּדֵין אִתְדַּבַּק בִּמְהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָא.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא דִּכְתִיב וַיֵּרֶא יְיָ אֶל אַבְרָם. וּכְתִיב לַיְיָ הַנִּרְאֶה אֵלָיו. וְדָא הוּא דַּרְגָּא קַדְמָאָה כִּדְאֲמָרַן אֶבֶן שְׁלֵמָה (מסע נבנה וכתיב למסעו). וּלְבָתַר הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא עַד דְּאִתְעַטַּר בַּדְּרוֹם חוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ. לְבָתַר סְתִים מִלָּה כַּד סָלִיק וְאָמַר לַיְיָ סְתָם, דָּא עָלְמָא עִלָּאָה. וּמִתַּמָּן נָטִיל בְּדַרְגִּין וְנָחִית מֵעֵילָּא לְתַתָּא וְאִתְדַּבַּק כֻּלָּא בְּאַתְרֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת.

וְהָכָא כַּד תִּסְתַּכַּל בְּדַרְגִּין תִּשְׁכַּח רָזָא דְחָכְמְתָא עִלָּאָה. מַה כְּתִיב וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָו מִנֶּגֶב מִסְטָרָא דְיַמִּינָא שֵׁירוּתָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה סְתִימָא עֲמִיקָא לְעֵילָּא עַד אֵין סוֹף, וְנָחִית דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא (עד) מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

וּכְתִיב וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְיָ אַדְבַּק יְחוּדָא בְּאַתְרֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת דִּכְתִיב אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה. מַאי אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם, דְּסָלִיק לָהּ מִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְהַשְׁתָּא נָחִית בְּדַרְגִּין מֵעֵילָּא לְתַתָּא, בְּגִין דְּהִיא לָא תַעֲדֵי מֵאנּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין, וְאִנּוּן לָא יַעֲדוּן מִנָּהּ, וְיִתְיַחֵד כֻּלָּא בְּיִחוּדָא חָדָא כְּדְקָא יָאוֹת.

כְּדֵין אִתְעַטַּר אַבְרָהָם וְהַוָה חוּלַק עַדְבֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַדַּאי. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּמִתְעַטְּרֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְהוּא מִתְעַטַּר בְּהוֹן. זַכָּאִין אִנּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וְזַכָּאִין אִנּוּן בְּעָלְמָא דְאָתֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ. וּכְתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם.

אֲזִלוּ, כַּד מָטוּ בְּחַד בֵּי חֻקָל יָתְבוּ. פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהילים כ״ה:ט״ז) פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵנִי וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְהָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּכַמָּה אֲתַר. אֲבָל בְּהַאי קְרָא מִלִּין סְתִימִין אִית בֵּיהּ. פְּנֵה אֵלַי. וְכִי דָּוִד אָמַר פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵנִי.

אֶלָּא בְּגִין דְּרְגָּא דִילֵיהּ דְּאִיהוּ אִתְעַטַּר בֵּיהּ קַאֲמַר. תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ, תְּנָה עֻזְּךָ דָּא עֹז עִלָּאָה כְּדְכְתִיב, (שמואל א ב׳:י׳) וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ. מַאן מַלְכּוֹ דָּא מֶלֶךְ סְתָם מַלְכָּא מְשִׁיחָא. אוּף הָכָא לְעַבְדֶּךָ דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא כִּדְאֲמָרַן מֶלֶךְ סְתָם.

וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ, וְכִי לָא הֲוָה בְּרִיהּ דְּיִשַׁי אִיהוּ עַד דְּאִיהוּ אָמַר בַּשְׁמָא דְּאִמֵּיהּ וְלָא בִּשְׁמָא דְּאֲבוֹי. אֶלָּא הָא אוֹקִימְנָא דְּכַד יֵיתֵי בַּר נָשׁ לְקַבֵּל מִלָּה עִלָּאָה לְאִדְכָּרָא, בָּעֵי לְמֵהַךְ בְּמִלָּה דְּאִיהוּ וַדַּאי. וְעַל דָּא אַדְכַּר לְאִמֵּיהּ וְלָא לְאָבוֹי. וְתוּ הָא תְּנִינָן (ד"א ל"ג דהא) דְּדָא מֶלֶךְ כְּדְקָאֲמָרַן.

פרק יט

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם, רִב כְּתִיב חָסֵר יוד, דְּבָעָא לוֹט לְמֶהְדַּר לְפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה דְּפַלְחֵי יְתְבֵי אַרְעָא, וְסוֹפֵיהּ דְּקָרָא אוֹכַח דִּכְתִיב וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִיזִּי אָז יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ.

וּמְנָלָן דְּלוֹט אַהֲדַר לְסָרְחָנֵיהּ לְפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה, דִּכְתִיב וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם. מַאי (לעיל עד ב) מִקֶּדֶם, מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. כְּתִיב הָכָא וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וּכְתִיב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם מַה לְּהַלָּן נְטִילוּ מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אוּף הָכָא כֵּן.

כֵּיוָן דְּיָדַע אַבְרָהָם דְּלוֹט לְהָכִי נָטֵי לְבֵיהּ. מִיָּד וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט וְגוֹ' הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי. לֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדָאי. כְּדֵין אִתְפְּרַשׁ אַבְרָהָם מִנֵּיהּ וְלָא בָּעָא לְמֵיהַדְּ וּלְאִתְחַבָּרָא עִמֵּיהּ, דְּכָל מַאן דְּיִתְחַבַּר לְחַיָּיבָא סוֹפֵיהּ לְמֵיהַדְּ אֲבַתְרֵיהּ וּלְאִתְעַנָּשׁ בְּגִינֵיהּ. מְנָלָן מִיהוֹשָׁפָט דְּאִתְחַבַּר עִם אַחְאָב וְאִלְמָלֵא זְכוּ דְּאָבָהָן אִתְעַנָּשׁ תַּמָּן דִּכְתִיב, (דברי הימים ב יי״ח:ל״א) וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט. וּכְדֵין אִשְׁתְּזִיב דִּכְתִיב וַיְסִיתֵם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ.

וְעַל דְּא לָא בָּעָא אַבְרָם לְמֵיהַדְּ בַּהֲדֵיהּ דְּלוֹט. וְעִם כָּל דָּא לָא בָּעָא לוֹט לְמֶהְדַּר מִסּוּחְנֵיהּ אֶלָּא וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן. וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם אִתְנְטִיל מִן קַדְמָאָה דְּעָלְמָא וְלָא בָּעָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּמִהֵימְנוּתָא שְׁלִימָתָא כְּאַבְרָהָם.

אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. לְאִתְדַּבְּקָא בְּאַתְרָא דְּמְהֵימְנוּתָא וּלְמִנְדַּע חָכְמְתָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ. וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם. עִם אִנּוּן חַיָּיבִין דְּעָלְמָא דְּנַפְקוּ מִגּוֹ מְהֵימְנוּתָא דִּכְתִיב וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד. כָּל חַד אִתְפָּרַשׁ לְאַרְחֵיהּ כְּדְקָא יְאוּת. בְּגִין כָּךְ זַכָּאִין אִנּוּן חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, וְחַבְרוּתָא דִּלְהוֹן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פרק כ

וַיְיָ אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח (יונה א׳:ג׳) וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרוֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְיָ וְגוֹ'. וַוי לְמַאן דְּאִסְתַּתַּר מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (ירמיהכג) הֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם יְיָ וְהוּא אָתֵי לְמֶעֱרַק מִקַּמֵּיהּ.

אֶלָּא כְּתִיב, (שיר השירים ב׳:י״ד) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה. יוֹנָתִי דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע דָּא יְרוּשְׁלֵם דְּאִיהִי סָלְקָא עַל כָּל עָלְמָא. מַה סֶּלַע אִיהִי עִלָּאָה וְתַקִּיפָא עַל כֻּלָּא אוּף יְרוּשְׁלֵם אִיהִי עִלָּאָה וְתַקִּיפָא עַל כֹּלָּא. בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה דָּא (בית המקדש) אֲתַר דְּאִקְרֵי בֵּית קוֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְבָא דְּכָל עָלְמָא.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה בְּגִין דְּתַמָּן הֲוַת שְׁכִינְתָּא מִסְתַּתְּרָא כְּאִתְּתָא דְּאִיהִי צְנוּעָה לְבַעֲלָהּ וְלָא נָפְקָא מִבֵּיתָא לְבַר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קכ"ח:ג') אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ וְגוֹ'. כָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא שָׁרְיָא לְבַר מֵאַתְרָהָא בִּסְתִירוּ דְּדַרְגָּא אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא דְּאִיהוּ בְּגוֹ גָּלוּתָא, וּבְגִין דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא, שְׁאָר עַמִּין אִית לוֹן טִיבוּ וְשַׁלְוָה יַתִּיר. תָּא חֲזֵי בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא כֹּלָּא הֲוָה מִתְתַּקֵּן כְּדְקָא יָאוּת, וְכַרְסְיָיא שְׁלִים עֲלַיְיהוּ, וְעַבְדֵי פּוּלְחָנָא וּבַקָּע אֲוִירִין דְּעָלְמָא וְסָלִיק הַהוּא פּוּלְחָנָא לְעֵילָּא לְאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְּאַרְעָא לָא אִתְתַּקָּנַת לְפוּלְחָנָא אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הֲווּ מִתְרַחֲקֵי דְּלָא הֲווּ שַׁלְטִין בָּהּ כִּדְהַשְׁתָּא בְּגִין דְּלָא אִתְזְנוּ אֶלָּא מִתַּמְצִית.

וְאִי תֵּימָא הָא חָמֵינָן כַּמָּה מַלְכִין הֲווּ דְּשַׁלִּיטִין בְּזִמְנָא דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים עַל עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, בְּבֵית רִאשׁוֹן עַד לָא סְאִיבוּ יִשְׂרָאֵל אַרְעָא, לָא הֲווּ שָׁלְטִין שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֶלָּא אִתְזָנוּ מִתַּמְצִית וּבָהּ הֲווּ שָׁלְטִין וְלָאו כָּל כָּךְ. כֵּיוָן דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל וְסָאִיבוּ אַרְעָא כְּדֵין כִּבְיָכוֹל דָּחוּ לָהּ לִשְׁכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וְאִתְקְרַבַת לְדוּכְתָּא אָחֳרָא, וּכְדֵין שָׁלְטִין שְׁאָר עַמִּין וְאִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה.

תָּא חֲזֵי, אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא שַׁלִּיט עֲלָהּ מִמַּנָּא אָחֳרָא בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וּבְשַׁעֲתָא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל וְהֲווּ מְקַטְרִין לְטַעֲוִון אָחֳרָנִין בְּגוֹ אַרְעָא, כְּבָיְכוֹל אִדְּחָיְיא שְׁכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וּמָשְׁכֵי וּמְקַטְרֵי לְאִתְקַשְׁרָא טַעֲוָון אָחֳרָן גּוֹ שְׁכִינְתָּא, וּכְדֵין אִתְיְיהִיב לוֹן שָׁלְטָנוּתָא, בְּגִין דְּקָטֵרֶת קְטָרָא הוּא לְאִתְקַטָּרָא. וּכְדֵין שָׁלְטוּ שְׁאָר עַמִּין, וּבָטְלוּ נְבִיאִים, וְכָל אִנּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין לָא שָׁלְטוּ בְּאַרְעָא.

וְלָא אַעֲדִיוּ שָׁלְטָנוּתָא דִּשְׁאָר עַמִּין בְּגִין דְּאִנּוּן מָשְׁכוּ לִשְׁכִינְתָּא לְגַבַּייהוּ. וְעַל דָּא בְּבֵית שֵׁנִי הָא שׁוּלְטָנוּתָא מִשְׁאָר עַמִּין לָא אַעֲדִיוּ וְכָל שֶׁכֵּן בָּגְלוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא בִּשְׁאָר עַמִּין אֲתַר דִּשְׁאָר מְמַנָּן שָׁלְטִין וּבְגִין כָּךְ כֻּלְהוּ יַנְקִין מִן שְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרִיבַת גַּבַּיְיהוּ.

וְעַל דָּא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲווּ שָׁרָאן עַל אַרְעָא וּפָלְחֵי פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא הֲוַת צְנוּעָה בֵּינַיְיהוּ וְלָא נָפְקַת מִגּוֹ בֵּיתָא לְבַר בְּאִתְגַּלְיָיא. וּבְגִין כָּךְ כָּל אִנּוּן נְבִיאִים דְּהֲווּ בְּהַהוּא זִמְנָא לָא נְטָלוּ נְבוּאָה אֶלָּא בְּאַתְרָהּ כְּדְקָאָמְרָן. וּבְגִין כָּךְ יוֹנָה הֲוָה עָרַק לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּלָא יִתְגַּלֵּי עֲלֵיהּ נְבוּאָה וְלָא יְהֵךְ בִּשְׁלִיחוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִי תֵּימָא הָא חָמֵינָן דְּאִתְגַּלְיָיא שְׁכִינְתָּא בְּבָבֶל דְּאִיהוּ לְבַר. הָא אוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (יחזקאל א) הָיֹה הָיָה, דְּהֲוָה מַה דְּלָא הֲוָה מִן קַדְמַת דְּנָא מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּנִי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְהַהִיא נְבוּאָה לְשַׁעֲתָא הֲוַת

וּכְתִיב עַל נְהַר כְּבָר, נָהָר דִּכְבָר הֲוָה מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא, וּשְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָיא תָּדִיר עֲלֵיהּ דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְגו׳. (שם האחד וגו) וְדָא אִיהוּ חַד מִינַיְיהוּ.

וְתַמָּן אִתְגַּלְיָיא שְׁכִינְתָּא לְפוּם שַׁעֲתָא דְאִצְטְרִיכוּ לָהּ יִשְׂרָאֵל לְפוּם צַעֲרַיְיהוּ. אֲבָל בְּזִמְנָא אָחֳרָא לָא אִתְגַּלְיָיא. וּבְגִין כָּךְ יוֹנָה בְּגִין דְּלָא תִשְׁרֵי עֲלוֹי שְׁכִינְתָּא וְלָא תִתְגְּלֵי עֲלֵיהּ, אָזַל מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא וְעָרַק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (יונה א׳:י׳) מִלִּפְנֵי יְיָ. וּכְתִיב כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מִלִּפְנֵי יְיָ הוּא בוֹרֵחַ.

תָּא חֲזֵי, כְּמָה דִּשְׁכִינְתָּא לָא אִתְגַּלְיָא אֶלָּא בַּאֲתָרָא דְאִתְחֲזֵי לָהּ, אוּף הָכִי לָא אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְגַּלְיָא אֶלָּא בְּבַר נָשׁ דְּאִתְחֲזֵי לָהּ. דְּהָא מִן יוֹמָא דְסָלִיק עַל רְעוּתֵיהּ דְּלוֹט לְאִתְהַפְּכָא בְּסֶרְחֲנֵיהּ, אִסְתַּלָּקַת רוּחָא קַדִּישָׁא מֵאֲבְרָהָם. וְכַד אִסְתַּלַּק לוֹט מִנֵּיהּ, מִיָּד שָׁרָא רוּחַ קוּדְשָׁא בְּדוּכְתֵּיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְיָ אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ וְגו׳.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּחָמָא אַבְרָהָם דְּלוֹט הֲוָה תָּב לְסֶרְחֲנֵיהּ, הֲוָה דָּחִיל אַבְרָהָם. אָמַר דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם בְּגִין חַבְרוּתָא דְּדָא אֲבִידְנָא בְּגִינֵיהּ חוּלָקָא קַדִּישָׁא דְּאַעֲטַר לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֵּיוָן דְּאִתְפָּרַשׁ מִנֵּיהּ אָמַר לֵיהּ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם.

מַאי מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם דְּאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא וְאִתְעַטְּרַת בְּהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא. צָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְקֵדְמָה וְיָמָּה. אִלֵּין אִנּוּן מַסָּעָיו דְּהֲווּ בְּקַדְמִיתָא דִּכְתִיב וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו. וּכְתִיב הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. אִלֵּין דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאִתְעַטַּר בִּמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא בְּקַדְמִיתָא.

וּכְדֵין אִתְבַּשַּׂר דְּלָא יַעֲדֵי מִנֵּיהּ וּמִן בָּנוֹי לְעָלְמִין דִּכְתִיב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה. מַאי אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה. דָּא דַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּאִתְגַּלְיָא לֵיהּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר לַיְיָ הַנִּרְאָה אֵלָיו. וּבְגִין כָּךְ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בְּגִין דְּדַרְגָּא דָּא קַדְמָאָה אִתְכְּלִיל מִכֻּלְּהוּ דַּרְגִּין וְכֻלְּהוּ אִתְחֲזוּן בֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגו׳.

פרק כא

רַבִּי אֶלְעָזָר אִעָרֵא בְּבֵי אוּשְׁפִּיזָא בְּלוּד, וְהֲוָה עִמֵּיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה. קָם בְּלֵילְיָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, קָם רַבִּי חִזְקִיָּה גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּקִיסְטָרָא דְּקוּסְטָא חַבְרַיְיא שְׁכִיחֵי. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שיר השירים ב׳:ג׳) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגו׳. כְּתַפּוּחַ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ חָמִיד וּמִתְעַטַּר בִּגְוָונוֹי מִכָּל שְׁאָר אִילָנִין דְּלָא אִית דְּדָמֵי לֵיהּ. רָשִׁים אִיהוּ מִכֹּלָּא, רָשִׁים הוּא דְּלֵית אָחֳרָא כַּוָּתֵיהּ.

בְּגִינֵי כָּךְ בְּצִלּוֹ חָמַדְתִּי. בְּצִלּוֹ וְלָא בְּצִלָּא אָחֳרָא. בְּצִלּוֹ וְלָא בְּצִלָּא דִּשְׁאָר מְמַנָּן. חָמַדְתִּי, אֵימָתַי, מִן יוֹמָא דְּהֲוָה אַבְרָהָם בְּעָלְמָא דְּאִיהוּ חָמִיד וְרָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

בְּאַהֲבָה כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״א:ח׳) אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי, דָּא הוּא יִצְחָק דְּאִיהוּ אִיבָּא קַדִּישָׁא.

דָּבָר אַחֵר בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי, דָּא יַעֲקֹב. וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק דְּעָבַד פֵּירִין קַדִּישִׁין בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית ל״ז:ב׳) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. דְּכָל אִנּוּן תּוֹלְדוֹת דְּיַעֲקֹב (יוסף דאיהו דעביד תולדות) (נ״א ביוסף הצדיק קיימי, דעביד תולדות כעין כלהו) (ד״א ל״ג שבטים), וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמָא דְּאֶפְרַיִם דְּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:כ׳) הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. דָּא אַבְרָהָם. דְּדָמֵי לֵיהּ לְתַפּוּחַ דְּסָלִיק רֵיחִין וְאִתְרְשִׁים בְּמְהֵימְנוּתָא שְׁלִימָתָא עַל כָּל בְּנֵי דָרֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים חַד לְעֵילָּא, וְאִתְרְשִׁים חַד לְתַתָּא דְּכְתִיב (יחזקאל ל״ג כ״ד) אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם.

מַאי טַעְמָא הֲוָה אֶחָד. דְּלָא הֲוָה אָחֳרָא בְּעָלְמָא דִּי סָלִיק לִמְהֵימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה וְהָא כְּתִיב וְאֶת הַנְּפָשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן. אָמַר לֵיהּ עַד כְּעָן אִנּוּן לָא הֲווּ בְּדַרְגִּין עִלָּאִין דְּאִתְעַטַּר בְּהוּ אַבְרָהָם.

לְבָתַר אָמַר לֵיהּ תּוּ שְׁמַעְנָא דְּלָא אִקְרֵי אַבְרָהָם אֶחָד עַד דְּאִסְתַּלַּק בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב. כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַּק בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב (נ״א והא) וְהֲווּ כֻּלְּהוּ תְּלָתְהוֹן אֲבָהָן דְּעָלְמָא כְּדֵין אִקְרֵי אַבְרָהָם אֶחָד. וּכְדֵין הוּא תַּפּוּחַ בְּעָלְמָא רָשִׁים מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ.

דָּבָר אַחֵר כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֵּן דּוֹדִי דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּצִלּוֹ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי, בְּיוֹמָא דְּאִתְגְּלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל טוּרָא דְסִינַי וְקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא וְאָמְרוּ (שמות כ״ד:ז׳) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.

וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי. אִלֵּין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּכְתִיב בְּהוּ (תהילים י״ט:י״א) וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים. דְּבָר אַחֵר וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי, אִלֵּין נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְּכֻלְּהוּ אִיבָּא דְעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקַיְימֵי עִמֵּיהּ לְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כָּל נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא דְּאִנּוּן אִיבָּא דְעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּהוּ חַד בְּרָזָא חַד, וְכַד נָחֲתֵי לְעָלְמָא כֻּלְּהוּ מִתְפָּרְשִׁין בִּגְוָונִין דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאִנּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא מְחֻבָּרִין כְּחָדָא. וְתָא חֲזֵי, תִּיאוּבְתָּא דְנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא עָבִיד נָפֶשׁ. וּרְעוּתָא דְּתִיאוּבְתָּא דְּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא וְאִתְדַּבְּקוּתָא דִּילֵּיהּ בָּהּ, אַפִּיק נָפֶשׁ וְכָלִיל תִּיאוּבְתָּא (נ״א תיאובתיה) דְנוּקְבָא וְנָטִיל לָהּ. וְאִתְכְּלִיל) תִּיאוּבְתָּא תַּתָּאָה בְּתִיאוּבְתָּא דִּלְעֵילָּא וְאִתְעֲבִידוּ רְעוּתָא חָדָא בְּלָא פִּירוּדָא.

וּכְדֵין (נטיל) כָּלִיל כֻּלָּא נוּקְבָא וְאִתְעַבְּרַת מִן דְּכוּרָא וְתִיאוּבְתִּין דְּתַרְוַויְיהוּ מִתְדַּבְּקָן כְּחָדָא, וְעַל דָּא כֻּלָּא כָּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַד נִשְׁמָתִין נָפְקִין דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא נָפְקִין.

לְבָתַר כֵּיוָן דְּנָחֲתֵי מִתְפָּרְשָׁן דָּא לְסִטְרָא דָּא וְדָא לְסִטְרָא דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוּוֹג לוֹן לְבָתַר. וְלָא אִתְיְיהִיב זוּוּגָא לְאָחֳרָא אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִיהוּ יָדַע זוּוּגָא דִּילְהוֹן לְחַבְּרָא לוֹן כְּדְקָא יָאוֹת.

זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּזָכֵי בְּעוֹבָדוֹי וְאָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט בְּגִין דְּאִתְחַבַּר נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ כְּמָה דְּהֲוָה מֵעִיקָרָא, דְּהָא אִי זָכֵי בְּעוֹבָדוֹי דָּא הוּא בַּר נָשׁ שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וּפְרִיו מָתוֹק לְחִכִּי. דְּהוּא בְּתִקוּנָא מְבָרְכָא מִנַּיהּ עָלְמָא, בְּגִין דְּכֹלָּא בְּעוֹבָדִין דְּבַר נָשׁ תַּלְיָא אִי זָכֵי אִי לָא זָכֵי.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה הָכִי שְׁמַעְנָא דִּכְתִיב, (הושע י״ד:ט׳) מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנִּי וַדַּאי פִּרְיְךָ נִמְצָא. פֵּרֵי נִמְצָא לָא כְּתִיב אֶלָּא פִּרְיְךָ. הַהוּא תִּיאוּבְתָּא דְּנוּקְבָא דְּעָבִיד נֶפֶשׁ וְאִתְכְּלִיל בְּתוּקְפָּא דִּדְכוּרָא וְאִתְכְּלִיל נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ וְאִתְעָבִידוּ חַד כְּלִיל דָּא בְּדָא כִּדְאֲמָרָן. לְבָתַר אִשְׁתַּכְּחוּ תַּרְוַוּיְיהוּ בְּעָלְמָא, וְדָא בְּחֵילָא דִּדְכוּרָא אִשְׁתְּכַח אִיבָּא דְנוּקְבָא.

דָּבָר אַחֵר בְּתִיאוּבְתָּא דְּנוּקְבָא אִשְׁתְּכַח אִיבָּא דִּדְכוּרָא. דְּאִי לָאו תִּיאוּבְתָּא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דִּכוּרָא לָא אִתְעָבִידוּ פֵּירִין לְעָלְמִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא׃

פרק כב

וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְגו'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (ישעיהו מ״א:ב׳) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ וְגו'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל הַאי קְרָא בִּרְזָא דְחָכְמְתָא אִיהוּ. דְּהָא תְּנִינָן שִׁבְעָה רְקִיעִין עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ לְאִשְׁתְּמוֹדָע יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ קָיְימִין לְאוֹדָעָא רָזָא דִמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, אִית רְקִיעָא עִלָּאָה סָתִים לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ דְּאִנּוּן שִׁבְעָה, וְדָא הוּא רְקִיעָא דְּדַבָּר לוֹן וְנָהִיר לוֹן לְכֻלְּהוּ, וְדָא לָא אִתְיְידַע, וְקָיְימָא בִּשְׁאֵלְתָּא דִּלָּא יְדִיעָא, בְּגִין דְּאִיהוּ סָתִים וְעָמִיק, וְכֹלָּא תְּוֻוהִין עֲלֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי מ״י, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (איוב ל״ח:כ״ט) מִבֶּטֶן מִי יָצָא הַקֶּרַח וְאִתְמַר, וְהַאי הוּא רְקִיעָא עִלָּאָה דְּקָיְימָא עַל כָּל אִנּוּן שִׁבְעָה.

וְאִית לְתַתָּא רְקִיעָא דְּאִיהוּ תַּתָּאָה מִכֻּלְּהוּ וְלָא נָהִיר, וּבְגִין דְּאִיהוּ תַּתָּאָה דִּלָּא נָהִיר, הַהוּא רְקִיעָא דְּעָלַיְיהוּ אִתְחַבַּר בֵּיהּ, וְאִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון כְּלִיל לוֹן בְּגַוֵּיהּ וְאִקְרֵי יָם, דְּהַהוּא רְקִיעָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי מ״י.

בְּגִין דְּכָל אִנּוּן רְקִיעִין אֲחֳרָנִין אִתְעָבִידוּ נַחֲלִין וְעָאלִין לְגַבֵּיהּ, וּכְדֵין אִיהוּ יַם עִלָּאָה וְעָבַד אִיבִּין וְנוּנִין לְזַנְיֵיהוּ, וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד (תהילים ק״ד:כ״ה) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו מ״א:ב׳) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח. דָּא אַבְרָהָם. צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. (נ"א דא שרה, ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו') דָּא הוּא רְקִיעָא תַּתָּאָה דְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין דְּאִתְעֲבִיד יָם. יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם. מַאן הַאי, הוּא רְקִיעָא תַּתָּאָה דְּאָמָרַן דְּעָבִיד נוּקְמִין וְאַפִּיל שָׁנְאִין. וּבְהַאי אִשְׁתַּבַּח דָּוִד וְאָמַר (תהילים י״ח:מ״א) וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם.

(ישעיהו מ״א:ב׳) יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם. אִלֵּין אִנּוּן עַמִּין דְּהַוָה רָדִיף עֲלֵיהוֹן אַבְרָהָם וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה קָטִיל לוֹן. (ומלכים ירד. (מאי ירד אלא) אלין מלכים דממנן לעילא עלייהו. יתן לפניו גוים, אלין עמין דלתתא) וּמְלָכִים יַרְדְּ אִלֵּין מְמַנָּן רַבְרְבָן דְּלְעֵילָא. דְּכַד עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּעָלְמָא (ד"א בעמא) בְּכֹלָּא עָבִיד דִּינָא בְּעֵילָא וְתַתָּא.

יִרְדְּפֵם יַעֲבוֹר שָׁלוֹם אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא. יִרְדְּפֵם דָּא אַבְרָהָם. דְּאַבְרָהָם הֲוָה רָדִיף לוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה עָבַר קַמֵּיהּ וְקָטִיל לוֹן. דִּכְתִיב יַעֲבוֹר שָׁלוֹם דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִקְרֵי שָׁלוֹם.

אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּהַוָה אַבְרָהָם אָזִיל בְּגוֹ עֲנָנֵי אוֹ בְּגוֹ סוּסְוָון וּרְתִיכִין. אֶלָּא אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא, דְּלָא הֲוָה אָזִיל קַמֵּיהּ דְּאַבְרָהָם לָא מַלְאָכָא וְלָא שְׁלִיחָא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי דִּכְתִיב אֹרַח בְּרַגְלָיו. מַאן רַגְלָיו אִלֵּין מַלְאָכִין דְּאִנּוּן תְּחוֹתוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (זכריה י״ד:ד׳) וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא וְגו'.

דָּבָר אַחֵר מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעָר עָלְמָא לְאַיְתָאָה לְאַבְרָהָם וּלְקָרְבָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, הַאי אִתְעָרוּתָא בְּגִין דְּזַמִּין יַעֲקֹב לְמֵיפַּק מִנֵּיהּ וּלְקַיְימָא תְּרֵיסַר שִׁבְטִין כֻּלְּהוּ וְכָאן קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה קָרֵי לֵיהּ תְּדִיר מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״א:ד׳) קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, וּבְגִין כָּךְ צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ וַדַּאי. לְרַגְלוֹ, לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ בְּפוּלְחָנֵיהּ וּלְקָרְבָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״א:ח׳) הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ.

דָּבָר אַחֵר מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח. דְּמִתַּמָּן שֵׁרוּתָא דִּנְהוֹרָא לְאַנְהָרָא. בְּגִין דְּדָרוֹם הַהוּא תּוּקְפָּא דִּילֵיהּ מַגּוֹ מִזְרָח אִיהוּ. וְעַל דָּא מִי הֵעִיר הַהוּא נְהוֹרָא דְּדָרוֹם. מִמִּזְרָח, בְּגִין דְּאִיהוּ נָטִיל וְאִתְּזַן בְּקַדְמֵיתָא, וְתִיאוּבְתָּא דְּהַהוּא רְקִיעָא עִלָּאָה לְמֵיהַב לֵיהּ לְמִזְרָח.

צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. דָּא מַעֲרָב, דְּאִיהוּ קָרֵי לֵיהּ תְּדִיר וְלָא שָׁכִיךְ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהילים פ״ג:ב׳) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקוֹט אֵל. בְּגִין דְּמַעֲרָב אִתְעַר תְּדִיר לְגַבֵּיהּ. יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדְּ. דְּהָא מִנֵּיהּ קָבִיל תּוּקְפָּא לְאַכְנָעָא כָּל אִנּוּן עַמִּין דְּעָלְמָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר (ישעיהו מ״א:ב׳) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח, דָּא אַבְרָהָם דְּלָא נָטִיל אִתְעָרוּתָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא מִמִּזְרָח, בְּגִין דְּחָמָא שִׁמְשָׁא דְּנָפִיק בְּצַפְרָא מִסִּטְרָא דְמִזְרָח, נָטִיל אִתְעָרוּתָא לְנַפְשֵׁיהּ דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר דָּא הוּא מַלְכָּא דְּבָרָא יָתִי. פְּלַח לֵיהּ כָּל הַהוּא יוֹמָא, לְרַמְשָׁא חָמָא שִׁמְשָׁא דְּאִתְכְּנִישׁ (וירחא נפקת) וְסִיהֲרָא נָהֲרָא. אָמַר דָּא הוּא וַדַּאי דְּשַׁלִּיט עַל הַהוּא פּוּלְחָנָא דְּפָלְחִית כָּל הַאי יוֹמָא, דְּהָא אִתְחֲשַׁךְ קַמֵּיהּ וְלָא נָהִיר. פְּלַח לֵיהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא.

לְצַפְרָא חָמָא דְּאָזְלָא חֲשׁוֹכָא וְאִתְנְהִיר סִטְרָא דְמִזְרָח. אָמַר וַדַּאי כָּל אִלֵּין מַלְכָּא אִית עֲלַיְיהוּ וְשַׁלִּיט דְּאַנְהִיג לוֹן. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תִּיאוּבְתָּא דְּאַבְרָהָם לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין אִתְגַּלֵּי עָלוֹי וּמַלִּיל עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב וַיֵּרָא אֵלָיו יְקֹוָק וְגוֹ׳. דְּמַלִּיל עִמֵּיהּ וְאִתְגַּלֵּי עֲלֵיהּ.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח (ישעיהו מ״ה:י״ט) דּוֹבֵר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מִלּוֹי אִנּוּן בְּקוּשְׁטָא, וְעָבִיד מֵישָׁרִים, בְּמָה עָבִיד מֵישָׁרִים. בְּגִין דְּכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, לָא הֲוָה קָאִים וְהָוָה מִתְמוֹטֵט לְהָכָא וּלְהָכָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא, מַה לָּךְ דְּאַתְּ מִתְמוֹטֵט. אָמַר לֵיהּ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם לָא יָכִילְנָא לְמֵיקַם דְּלֵית בִּי יְסוֹדָא עַל מַה דְּאִתְקַיָּים.

אָמַר לֵיהּ הָא אֲנָא זַמִּין לְמֵיקַם בָּךְ חַד צַדִּיק דְּאִיהוּ אַבְרָהָם דִּי יַרְחִים לִי. מִיָּד קָאִים עָלְמָא בְּקִיּוּמֵיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם אַל תִּקְרָא בְּהִבָּרְאָם אֶלָּא בְּאַבְרָהָם. בְּאַבְרָהָם מִתְקַיְּים עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא (ישעיהו מ״ה:י״ט) מַגִּיד מֵישָׁרִים. דְּהָא אָתִיב לֵיהּ עָלְמָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא אַבְרָהָם זַמִּין הוּא דְּיִפְקוּן מִנֵּיהּ בְּנִין דְּיַחֲרִיבוּ מַקְדְּשָׁא וְיוֹקִידוּ אוֹרַיְיתָא. (נ״א לנפקא מניה ישמעאל, אמר ליה הא יצחק, אמר ליה זמין למיפק מניה עשו חייבא דיחרב בי מקדשא ויוקיד אורייתא), אָמַר לֵיהּ זַמִּין חַד בַּר נָשׁ לְמֵיפַּק מִנֵּיהּ דְּאִיהוּ יַעֲקֹב וְיִפְקוּן מִנֵּיהּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין כֻּלְּהוּ זַכָּאִין. מִיָּד אִתְקַיְּים עָלְמָא בְּגִינֵיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב מַגִּיד מֵישָׁרִים.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָא אַתְעָרְנָא וַיְדַבֵּר וַיַּגֶּד וַיֹּאמֶר כֻּלְּהוּ לְטַעֲמַיְיהוּ מִתְפָּרְשָׁן. וַיְדַבֵּר אֵיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא דְּרָזָא לְבַר, דְּלָא אִיהוּ דְּרָזָא פְּנִימָאָה כְּאִנּוּן דְּרָזִין עִלָּאִין, וְדָא אִיהוּ (ישעיה מה) דּוֹבֵר צֶדֶק.

וַיַּגֶּד אִיהוּ רָמֵז לְדַרְגָּא פְּנִימָאָה עִלָּאָה דְּשַׁלְטָאָה עַל דִּבּוּר, וְדָא הוּא מַגִּיד מֵישָׁרִים. מַאן מֵישָׁרִים דָּא דַּרְגָּא עִלָּאָה דְיַעֲקֹב שְׁרֵיָיא בֵּיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים צ״ט:ד׳) אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. וּבְגִין כָּךְ מַגִּיד כְּתִיב, וְלָא כָּתִיב דּוֹבֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְהָא כְּתִיב, (דברים ד':י"ג) וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי אִיהוּ דַּרְגָּא דְּשָׁלְטָא עַל תַּתָּאָה דְּאִיהוּ דּוֹבֵר צֶדֶק. וְכֹלָּא (בה) אִיהוּ (נ"א לאשתלא איבא) לְאִסְתַּכָּלָא (איכא) הָכָא. (נ"א אתיא) תָּא חֲזֵי, דְּאַף עַל גַּב דְּדִבּוּר אִיהוּ תַּתָּאָה, לָא תֵּימָא דְּלָא עִלָּאָה אִיהוּ, אֶלָּא וַדַּאי דִּבּוּר מַלְיָיא אִיהוּ מִכֹּלָּא וְדַרְגָּא עִלָּאָה אִיהוּ. וְסִימָנִיךְ (דברים לכ) כִּי לֹא דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְבֵי חֲמוֹי, וַהֲווּ עִמֵּיהּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָא חָמֵינָא דְּאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא לְאוֹ אִיהוּ אֶלָּא כַּד אִתְעַר לְתַתָּא, דְּהָא אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא בְּתִיאוּבְתָּא דִּלְתַתָּא תַּלְיָיא (מלתא).

פרק כג

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים פ"ג:ב') אֱלֹהִים עַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקוֹט אֵל. דָּא הוּא אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא בְּגִין לְשַׁלְטָאָה. אָמַר דָּוִד, אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ, לְאִתְעָרָא לְגַבֵּי עִלָּאָה וּלְאִתְחַבְּרָא גַּבֵּי יְמִינָא.

מַאי טַעְמָא בְּגִין (תהילים פ"ג:ו') כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן וְגוֹ' (וכתיב) כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּיו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרוֹתוּ, וּבְגִין כָּךְ אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ לְאִתְעָרָא לְגַבֵּי עִלָּא, דְּהָא כְּדֵין אִתְעָרַת יְמִינָא וּקְטִירַת לְהּ בַּהֲדָהּ. וְכַד אִתְקַשְּׁרַת בִּימִינָא כְּדֵין אִתְבַּר שָׂנְאִין דִּכְתִיב (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב.

וְתָא חֲזֵי בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחַבָּרוּ כָּל אִנּוּן מַלְכִין לְאַגָּחָא קְרָבָא עֲלֵיהּ דְּאַבְרָהָם, אִתְיְיעָטוּ לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מִן עָלְמָא, וְכֵיוָן דְּשָׁלְטוּ בְּלוֹט בַּר אֲחוּהָ דְּאַבְרָהָם מִיָּד אֲזָלוּ, דִּכְתִיב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רְכוּשׁוֹ בֶּן אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּדִיוּקְנֵיהּ דְּלוֹט הֲוָה דָּמֵי לְאַבְרָהָם, וּבְגִין כָּךְ וַיֵּלֵכוּ, דְּכָל הַהוּא קְרָבָא בְּגִינֵיהּ הֲוָה.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהֲוָה אַבְרָהָם אַפִּיק בְּנֵי עָלְמָא מִפּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וְאַעִיל לוֹן בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר לוֹן בְּעָלְמָא בְּגִין לְגַדְּלָא שְׁמָא דְּאַבְרָהָם בְּעָלְמָא וּלְקָרְבָא לֵיהּ לְפוּלְחָנֵיהּ.

וְרָזָא דְּמִלָּה כֵּיוָן דְּאַבְרָהָם אִתְעַר לְמַרְדַּף אֲבַתְרַיְיהוּ כְּדֵין אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ עַד דְּאִתְקַשַּׁר כֹּלָּא בְּאַבְרָהָם, וְכַד אִתְקַשַּׁר כֹּלָּא בְּאַבְרָהָם כְּדֵין אִתְבְּרוּ כֻּלְהוּ מַלְכִין מִקַּמֵּיהּ כְּדְקָא אָמְרָן דִּכְתִיב יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב וְגוֹ':

פרק כד

וּמַלְכֵי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר (תהילים ע"ו:ג') וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי כַּד סָלִיק בְּרִעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא חַד שַׁלְהוֹבָא

דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא. וּנְשַׁף זִיקָא בְּזִיקָא חָשְׁכַאת וְאוֹקִידַת. וְאַפִּיק מִגּוֹ סִטְרֵי תְּהוֹמָא חַד טִיף וְחִבֵּר לוֹן כְּחַד וּבָרָא בָּהוּ עָלְמָא.

הַהוּא שַׁלְהוֹבָא סָלִיק וְאִתְעַטָּרָא בִּשְׁמָאלָא, וְהַהוּא טִיף סָלִיק וְאִתְעַטַּר בְּיָמִינָא, סָלְקוּ חַד בְּחַד אִחְלָפוּ דּוּכְתֵּי דָּא לְסִטְרָא דָא וְדָא לְסִטְרָא דָא, דְּנָחִית סָלִיק וּדְסָלִיק נָחִית.

אִתְקַטְּרוּ דָּא בְּדָא, נָפִיק מִבֵּינַיְיהוּ רוּחַ שְׁלִים. כְּדֵין אִנּוּן תְּרֵין סִטְרִין אִתְעֲבִידוּ חַד וְאִתְיְיהִיב בֵּינַיְיהוּ וְאִתְעַטְּרוּ חַד בְּחַד. כְּדֵין אִשְׁתְּכַח שְׁלָם לְעֵילָא וּשְׁלָם לְתַתָּא, וְדִרְגָּא אִתְקַיָּים.

אִתְעַטְּרַת ה"א בְּוא"ו וְא"ו בְּה"א, כְּדֵין סַלְקָא ה"א וְאִתְקַשְּׁרָא בְּקִשּׁוּרָא שְׁלִים. כְּדֵין וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם. מֶלֶךְ שָׁלֵם וַדַּאי מֶלֶךְ אִיהוּ דְּשַׁלִּיט בִּשְׁלִימוּ, אֵימָתַי אִיהוּ מֶלֶךְ שָׁלֵם בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי דְּכָל אַנְפִּין נְהִירִין. (דבר אחר מלכי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון בעא קודשא בריך הוא למיפק כהונתא משם כמא דאת אמר ברוך אברם לאל עליון, כיון דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה, אמרז ליה אברהם וכי מקדימין ברכתא דעבדא לברכתא דמריה, מיד אתיהיבת כהונתא לאברהם דכתיב, (תהילים ק״י:א׳) נאם יי לאדני שב לימיני. וכתיב בתריה נשבע יי ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, דכתיב והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן)

דָּבָר אַחֵר וּמַלְכִּי צֶדֶק. דָּא עָלְמָא בַּתְרָאָה. מֶלֶךְ שָׁלֵם, דָּא עָלְמָא עִלָּאָה. דְּאִתְעַטַּר חַד בְּחַד בְּלָא פִּירוּדָא תְּרֵין עָלְמִין כְּחָדָא, וְאַפִּילּוּ עָלְמָא תַּתָּאָה כֻּלָּא הוּא. וְחַד מִלָּה אִיהוּ. הוֹצִיא לֶחֶם וְיַיִן דְּתַרְוֵי אִלֵּין בֵּיהּ. וְהוּא כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן מְשַׁמֵּשׁ עִלָּאָה לְקֶבֶל עָלְמָא. וְהוּא כֹּהֵן דָּא יָמִינָא. לְאֵל עֶלְיוֹן עָלְמָא עִלָּאָה. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי כַּהֲנָא לְבָרְכָא עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, בְּרָכָאן (ד"א ל"ג כד) נָטִיל הַאי עָלְמָא תַּתָּאָה כַּד אִתְחַבַּר בְּכַהֲנָא רַבָּא כְּדֵין וַיְבָרֲכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם (וגו) לְאֵל עֶלְיוֹן הָכִי הוּא וַדַּאי. כְּגַוְונָא דָּא בָּעֵי כַּהֲנָא לְתַתָּא לְקַשְּׁרָא קִשְׁרִין וּלְבָרְכָא הַאי דּוּכְתָּא בְּגִין דְּיִתְקַשַּׁר בְּיָמִינָא לְאִתְקַשְּׁרָא תְּרֵין עָלְמִין כְּחַד. בָּרוּךְ אַבְרָם רָזָא דְמִלָּה תִּקּוּנָא דְּבִרְכָאן אִיהוּ.

בָּרוּךְ אַבְרָם כְּמָה דְּאַמְרִינָן בָּרוּךְ אַתָּה. לְאֵל עֶלְיוֹן. יְיָ אֱלֹהֵינוּ. קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. מֶלֶךְ הָעוֹלָם. וְהַאי קְרָא רָזָא דְּבִרְכָאן אִיהוּ. (ובגין כך) וַיְבָרֲכֵהוּ מִתַּתָּא לְעֵילָא. וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן (אשר מגן צריך בידך). מֵעֵילָא לְתַתָּא. וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל לְאִתְדַּבְּקָא בְּאֲתַר דְּקִשּׁוּרָא אִתְקַשַּׁר לְתַתָּא.

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אִעָרַע בְּהוּ רַבִּי יִיסָא וְחַד יוּדָאי בַּהֲדֵיהּ. וְהֲוָה אָמַר הַהוּא יוּדָאי (תהילים כ״ה:א׳) לְדָוִד אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. לְדָוִד. וְכִי אַמַּאי לָא כְּתִיב מִזְמוֹר לְדָוִד אוֹ לְדָוִד מִזְמוֹר.

אֶלָּא בְּגִין דַּרְגֵּיהּ קָאֲמַר לְדָוִד תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּאָמַר בְּגִינֵיהּ אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. אֵלֶיךָ יְיָ לְעֵילָא. נַפְשִׁי, מַאן נַפְשִׁי, (אשא) דָּא דָּוִד (הוא) דַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּקָאֲמָרַן. אֶשָּׂא, אֲסַלֵּק. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קכ"א:א') אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים. בְּגִין דְּכָל יוֹמוֹי דְּדָוִד הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל לְסַלְקָא דַּרְגֵּיהּ לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָא וּלְאִתְקַשָּׁרָא תַּמָּן בְּקִשׁוּרָא שְׁלִים כְּדְקָא יְאוּת.

כְּגַוְונָא דָּא (תהילים ק"ג:א') לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ בְּגִין דַּרְגֵּיהּ קָאֲמַר, וּמַאי אָמַר בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ. אֶת לְאִתְקַשָּׁרָא בְּקִשׁוּרָא לְעֵילָא. וְכָל קָרְבַי, מַאן קָרְבַי. אִלֵּין שְׁאָר חֵיוָן בָּרָא. דְּאִקְרוּן קָרְבַיִם כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ה':ד') וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו. דָּבָר אַחֵר בָּרְכִי נַפְשִׁי, בְּגִינֵיהּ קָאֲמַר. אֶת יְיָ דָּא שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא, אֶת יְיָ כְּלָלָא דְּכוֹלָּא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יֵיסָא חֲמִינָא לָךְ דְּהָא עִם שְׁכִינְתָּא קָאֲתִית וְאִתְחַבָּרַת. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, וּתְלַת פַּרְסֵי הוּא דְּאָזִילְנָא בַּהֲדֵיהּ וְאָמַר לִי כַּמָּה מִלֵּי מַעַלְיִיתָא וְאָנָא אֲגִירְנָא לֵיהּ לְיוֹמָא דָּא וְלָא יְדַעְנָא דְּאִיהוּ בּוֹצִינָא דְּנָהִיר כְּדְחָמִינָא הַשְׁתָּא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדַאי מַה שְׁמָךְ, אָמַר לֵיהּ יוֹעֶזֶר. אָמַר לֵיהּ יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר (מלה חדא) יְתִיבָן כְּחֲדָא, יָתְבוּ גַּבֵּי חַד טִנָּרָא בְּהַהוּא חֲקַל. פָּתַח הַהוּא יוּדַאי וְאָמַר (ישעיהו מ"ג:כ"ה) אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכּוֹר. מַאי טַעְמָא תְּרֵי זִמְנֵי אָנֹכִי אָנֹכִי.

אֶלָּא חַד בְּסִינַי וְחַד בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא עָלְמָא, דִּכְתִיב (שמות כ':ב') אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ דָּא הוּא בְּסִינַי. וְחַד כַּד בָּרָא עָלְמָא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ה:י"ב) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָּרָאתִי. הוּא, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּלָא הֲוֵי פִּירוּדָא בֵּין עֵילָא וְתַתָּא.

מוֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ. מַעֲבִיר פְּשָׁעֶיךָ לָא כְּתִיב, אֶלָּא מוֹחֶה. בְּגִין דְּלָא יִתְחַזּוּן לְעָלְמִין. לְמַעֲנִי. מַאי לְמַעֲנִי, בְּגִין אִנּוּן רַחֲמִין דְּתַלְיָין בִּי דִּכְתִיב, (דברים ד':ל"א) כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגו'. דָּבָר אַחֵר מוֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי. תָּא חֲזֵי (לעיל פד ב) חַיָּיבֵי עָלְמָא עָבְדִין פְּגִימוּתָא לְעֵילָא, דְּכַד אִנּוּן חוֹבִין סָלְקִין רַחֲמִין וּנְהִירוּ עִלָּאָה וְיַנִּיקוּ דִּבְרָכָאן לָא נָחִית לְתַתָּא, וְהַאי דַּרְגָּא לָא נָטִיל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָא לְיַנָּקָא לְתַתָּא. וּבְגִין כָּךְ לְמַעֲנִי בְּגִין דְּלָא יִתְמַנְעוּן בִּרְכָאן לְיַנָּקָא (ליה) לְכוֹלָּא.

כְּגַוְונָא דָּא (דברים לכ) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא. לְאַחֲזָאָה דְּלָא הֲוֵי פִּירוּדָא בֵּין עֵילָא וְתַתָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָּא כַּד אִשְׁתַּכָּחוּ זַכָּאִין בְּעָלְמָא אִתְעָרוּ בִּרְכָאן לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ. כֵּיוָן דְּאָתָא אַבְרָהָם אִתְעַר בִּרְכָאן לְעָלְמָא דִּכְתִיב וַאֲבָרֶכְךָ וְהְיֵה בְּרָכָה. מַאי וֶהְיֵה בְּרָכָה. רֶמֶז דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בְּגִינֵיהּ בִּרְכָאן לְעֵילָא וְתַתָּא דִּכְתִיב וְנִבְרְכוּ בְךָ וְגו' וּכְתִיב וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ.

אֲתָא יִצְחָק אוֹדַע לְכֹלָּא דְּאִית דִּין וְאִית דַּיָּין לְעֵילָּא לְאִתְפָּרְעָא מֵרַשְׁעַיָּא, וְאִיהוּ אִתְעַר דִּינָא בְּעָלְמָא בְּגִין דְּיִדְחֲלוּן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל בְּנֵי עָלְמָא. אֲתָא יַעֲקֹב וְאִתְעַר רַחֲמֵי בְּעָלְמָא וַאֲשְׁלִים מְהֵימְנוּתָא בְּעָלְמָא כְּדְקָא חָזֵי.

בְּיוֹמֵי דְאַבְרָהָם מַה כְּתִיב וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם, דְּאִתְעַטָּרַת כֻּרְסְיָיא בְּדוּכְתֵּיהּ, וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח מֶלֶךְ שָׁלֵם בְּלָא פְּגִימוּ כְּלָל. הוֹצִיא לֶחֶם וְיַיִן דְּאַפִּיק מְזוֹנִין לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ כְּדְקָא חָזֵי. הוֹצִיא לֶחֶם וְיַיִן דְּלָא אִתְמְנָעוּ בְּרָכָאן מִכֻּלְּהוּ עָלְמִין. הוֹצִיא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית א׳:כ״ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ מִדַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא אַפִּיק מְזוֹנִין וּבְרָכָאן לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ.

וְהוּא כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן דְּאִשְׁתְּכַח כֹּלָּא בִּשְׁלִימוּ עִלָּאָה כְּדְקָא חָזֵי. לְאִתְחַזָּאָה כְּמָה דְּחַיָּיבִיָא עָבְדֵי פְּגִימוּ בְּעָלְמָא וּמָנְעֵי בְּרָכָאן. הָכִי נָמֵי בְּגִין זַכָּאִין אַתְיָין (אתחזיאן) בִּרְכָאן לְעָלְמָא, וּבְגִינַיְיהוּ אִתְבָּרְכָאן כָּל בְּנֵי עָלְמָא:

וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל. מַאי מַעֲשֵׂר מִכֹּל מַאנּוּן בִּרְכָאן דְּנָפְקֵי מִכֹּל. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר דְּכָל בִּרְכָאן דְּנָחֲתֵי לְעָלְמָא מִתַּמָּן נָפְקֵי. דָּבָר אַחֵר וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַהֲב לֵיהּ מַעֲשְׂרָא. וּמַאן אִיהוּ, דָּא דַּרְגָּא דְּכָל פִּתְחִין דִּמְהֵימְנוּתָא וּבִרְכָאן דְּעָלְמָא בֵּיהּ קָיְימֵי וְאִיהוּ מַעֲשֵׂר וְאִיהוּ חַד מֵעֲשָׂרָה וְאִיהוּ עֲשָׂרָה מִמַּאָה. מִכָּאן וּלְהָלְאָה עָאל אַבְרָהָם בְּקִיּוּמָא דִּלְעֵילָּא כְּדְקָא חָזֵי.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר שַׁפִּיר קָא אֲמַרְתְּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר מַאי עֲבִידְתָּךְ, אָמַר לֵיהּ קָרְיָנָא דַּרְדְּקֵי בְּאַתְרֵי, הַשְׁתָּא אָתָא רַבִּי יוֹסֵי דִּכְפַר חָנִין לְמָתָא וּסְלִיקוּ לוֹן מִגַּבָּאי וְאוֹתְבוּ לוֹן לְגַבֵּיהּ. וְהֲווּ יָהֲבִין לִי כָּל בְּנֵי מָתָא אַגְרָא כְּהַהוּא זִמְנָא דְּדַרְדְּקֵי הֲווּ גַּבָּאי. וְאִסְתַּכַּלְנָא בְּנַפְשָׁאי דְּלָא אִתְחֲזֵי לִי לְאִתְהַנָּיֵי מִנַּיְיהוּ לְמַגָּנָא, וַאֲגִירְנָא גַּרְמָאי בַּהֲדֵי דְּהַאי חַכִּים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בִּרְכָאן דְּאַבָּא אִצְטְרִיכוּ הָכָא.

קָמוּ. אָתוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן (לבתר), וְהֲוָה יָתִיב וְלָעֵי כָּל יוֹמָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְיוֹמָא חַד הֲוָה עָסִיק בְּנָטִילַת יָדַיִם קַמֵּיהּ. אָמַר כָּל מַאן דְּלָא נָטִיל יְדוֹי כְּדְקָא יְאוּת, אַף עַל גַּב דְּאִתְעַנַּשׁ לְעֵילָּא אִתְעַנַּשׁ לְתַתָּא, וּמַאי עוֹנְשֵׁיהּ לְתַתָּא, דְּגָרִים לֵיהּ לְגָרְמֵיהּ מִסְכָּנוּתָא. כְּמָה דְּעוֹנְשֵׁיהּ כָּךְ, הָכִי הוּא זָכֵי מַאן דְּנָטִיל יְדוֹי כְּדְקָא יְאוּת דְּגָרִים לְגַרְמֵיהּ בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא דְּשָׁרָאן בִּרְכָאן עַל יְדוֹי כְּדְקָא יְאוּת, וְאִתְבָּרַךְ בְּעוּתָרָא.

לְבָתַר אַקְדִּים רַבִּי שִׁמְעוֹן חָמָא לֵיהּ דְּאַנְטַל יְדוֹי בְּמַיָּא וְנָטִיל לוֹן בְּשִׁיעוּרָא סַגְיָיא דְּמַיִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַלֵּא יָדָיו מִבִּרְכוֹתֶיךָ. וְכָךְ הֲוָה, מֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה אִתְעַתַּר וְאִשְׁכַּח סִימָא וְהֲוָה לֵעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְיָהִיב מְזוֹנָא לְמַסְכְּנֵי כָּל יוֹמָא, וְהֲוָה חָדֵי עִמְּהוֹן וּמַסְבַּר לוֹן אַנְפִּין נְהִירִין. קְרָא עֲלֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן (ישעיהו מ״א:ט״ז) וְאַתָּה תָּגִיל בַּיְיָ בְּקְדוֹשׁ וְגו', (חסר)

פרק כה

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר יְיָ אֶל אַבְרָם וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (שיר השירים ז':י"א) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל בְּאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא אִשְׁתְּכַח אִתְעָרוּתָא לְעֵילָא, דְּהָא לָא אִתְעַר לְעֵילָא עַד דְּאִתְעַר לְתַתָּא. וּבְרָכָאן דִּלְעֵילָא לָא מִשְׁתַּכְּחֵי אֶלָּא בַּמֶּה דְּאִית בֵּיהּ מַמָּשָׁא וְלָאו אִיהוּ רֵיקָנְיָא.

מְנָלָן מֵאֵשֶׁת עוֹבַדְיָהוּ דְּאָמַר לָהּ אֱלִישָׁע (מלכים ב ד) הַגִּידִי לִי מַה יֵּשׁ לָךְ בַּבָּיִת. דְּהָא בִּרְכָאן דִּלְעֵילָא לָא שָׁרְיָין עַל פָּתוֹרָא רֵיקָנְיָא וְלָא בְּאֲתַר רֵיקָנְיָא. מַה כְּתִיב וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בַּבָּיִת כִּי אִם אָסוּךְ שָׁמֶן. מַאי אָסוּךְ. אֶלָּא אֲמָרָה לֵיהּ שִׁיעוּרָא דְּהַאי מִשְׁחָא לָאו אִיהִי אֶלָּא כְּדֵי מִשִּׁיחַת אֶצְבָּעָא זְעִירָא.

אָמַר לָהּ נַחֲמָתַנִי. דְּהָא לָא יְדַעְנָא הֵיאַךְ יִשְׁרוּן בִּרְכָאן דִּלְעֵילָא בְּדוּכְתָּא רֵיקָנְיָא, אֲבָל הַשְׁתָּא דְּאִית לָךְ שֶׁמֶן, דָּא הוּא אֲתַר לְאִשְׁתַּכְּחָא בֵּיהּ בִּרְכָאן. מִנָּלָן דִּכְתִיב, (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב וְגו' וְסֵיפֵיהּ מַה כְּתִיב, (תהילים קל"ג:ג') כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וּבַאֲתָרָא דְּא שְׁרָאן בִּרְכָאן. (ואתמר).

וְאִי תֵּימָא (תהילים קל"ג:ג') כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן וְלָא כְּתִיב שֶׁמֶן אֶלָּא טַל. אֶלָּא אִיהוּ שֶׁמֶן וְאִיהוּ טַל. הַהוּא טַל אִיהוּ דְּאַטִּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִמִּשְׁחָא עִלָּאָה. דְּהַהוּא שֶׁמֶן נָפֵק לְסִטְרָא דְּיָמִינָא.

תְּרֵין אִנּוּן יַיִן וְשֶׁמֶן. וְאָזְלוּ לְתֵרִין סִטְרִין. יַיִן לִסְטַר שְׂמָאלָא שֶׁמֶן לְסִטַר יְמִינָא. וּמִסִּטְרָא דְּיָמִינָא נָפְקֵי בִּרְכָאן לְעָלְמָא וּמִתַּמָּן אִתְמְשַׁח מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא וּבְגִין דְּשֶׁמֶן הֲוָה אִתְתַּקַּן לְתַתָּא בְּקַדְמִיתָא, שֶׁמֶן אִזְדַּמַּן לְעֵילָא אֲרִיכוּ דְּבִרְכָאן.

תָּא חֲזֵי, מֵאִתְעָרוּתָא דְּהַאי שֶׁמֶן דִּלְעֵילָא קָאֵי לְאָרָקָא עַל דָּוִד וּשְׁלֹמֹה לְאִתְבָּרְכָא (על) בְּנוֹי. מְנָא לָן דִּכְתִיב וַיֵּעֲמֹד הַשֶּׁמֶן. כְּתִיב הָכָא וַיֵּעֲמֹד. וּכְתִיב הָתָם (ישעיהו י"א:י') שׁוֹרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עוֹמֵד לְנֵס עַמִּים.

תָּא חֲזֵי, מִשֻּׁלְחָן דְּלֶחֶם הַפָּנִים דְּבִרְכָאן נָפְקִין מִתַּמָּן וּמְזוֹנָא לְעָלְמָא, לָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּכָּחָא רֵיקָנְיָא אֶפְלוּ רִגְעָא חָדָא, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּלְקוּן בִּרְכָאן מִתַּמָּן, אוּף הָכִי לָא מְבָרְכִין עַל שֻׁלְחָן רֵיקָנְיָא, דְּהָא בִּרְכָאן דִּלְעֵילָא לָא שָׁרְיָין עַל שֻׁלְחָן רֵיקָנְיָא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ, אֲנִי לְדוֹדִי בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. אֲנִי לְדוֹדִי לְאִתְקָנָא לֵיהּ דּוּכְתָּא בְּקַדְמִיתָא. וּלְבָתַר וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ.

דָּבָר אַחֵר אֲנִי לְדוֹדִי. דְּהָא תְּנִינָן שְׁכִינְתָּא לָא אִשְׁתַּכְּחַת עִמְהוֹן דְּחַיְיבִיָא, כֵּיוָן דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה וּלְמִקְרַב גַּבֵּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב אֲנִי לְדוֹדִי בְּקַדְמִיתָא, וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ לְבָתַר. אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה מְדַכְּאִין לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, אַחַר הַדִּבְּרִים הָאֵלֶּה דְּרָדַף אַבְרָהָם בָּתַר אִלֵּין מַלְכִין וְקַטִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה אַבְרָהָם תּוֹהֶא, אָמַר דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם גָּרַעְנָא הַהוּא אַגְרָא דַּהֲוֵינָא אַהֲדַר בְּנֵי נָשָׁא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַחִידְנָא בְּהוּ לְקָרְבָא לוֹן לְגַבֵּיהּ וְהַשְׁתָּא אִתְקְטִילוּ בְּנֵי נָשָׁא עַל יָדִי. מִיָּד אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה וְגו'. אַגְרָא קַבִּילַת עֲלַיְיהוּ, דְּהָא כֻּלְּהוּ לָא יְזְכּוּן לְעָלְמִין.

פרק כו

הָיָה דְּבַר יְיָ אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר, מַאי בַּמַּחֲזֶה, אֶלָּא בְּהַהוּא חֵיזוּ דַּרְגָּא דְּכָל דִּיוּקְנִין אִתְחַזְיָין בֵּיהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, עַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם הֲוָה חַד דַּרְגָּא מַלְיָל עִמֵּיהּ, וּמַאן אִיהוּ דָּא מַחֲזֶה דִּכְתִיב, (במדבר כ"ד:ד') מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה.

כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר הֲווּ כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין שָׁרָאן עַל הַאי דַּרְגָּא, וּכְדֵין מַלְיָל עִמֵּיהּ הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ו':ג') וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וְעַד לָא אִתְגְּזַר לָא הֲווּ אנוּן דַּרְגִּין שָׁרָאן עֲלוֹי לְמַלָּלָא.

וְאִי תֵּימָא דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וּכְתִיב וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה וּכְתִיב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ הָא הָכָא אנוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין. וְהַשְׁתָּא אֲמָרַן דְּעַד לָא אִתְגְּזַר לָא הֲווּ אנוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין שָׁרָאן עַל הַאי דַּרְגָּא לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא יַהֲב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָכְמָה לְאַבְרָהָם לְמִנְדַּע חָכְמָה לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ וְיָדַע רָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא, אֲבָל לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ לָא הֲוָה אֶלָּא הַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה בִּלְחוֹדוֹי, כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין עִלָּאִין הֲווּ שָׁרָאן עַל הַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה בְּגִין לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ, וּכְדֵין אִסְתַּלַּק אַבְרָהָם בְּכֹלָּא כְּמָה דְּאִתְמָר.

תָּא חֲזֵי, עַד לָא אִתְגְּזַר בַּר נָשׁ לָא אִתְאַחִיד בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר עָאל בִּשְׁמֵיהּ וְאִתְאַחִיד בֵּיהּ. וְאִי תֵּימָא אַבְרָהָם דְּאִתְאַחִיד בֵּיהּ עַד לָא אִתְגְּזַר. הָכִי הֲוָה דְּאִתְאַחִיד בֵּיהּ וְלָא כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהָא מִגּוֹ רַחֲמוּתָא עִלָּאָה דְּרָחִים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לֵיהּ.

לָבָתַר פַּקִיד לֵיהּ דְּיִתְגְּזַר וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ בְּרִית. קְשׁוּרָא, דְּכֻלְּהוּ דַּרְגִּין עִלָּאִין. בְּרִית קְשׁוּרָא לְאִתְקְשָׁרָא כֹּלָּא כְּחָדָא לְאַכְלְלָא דָּא בְּדָא, בְּרִית קְשׁוּרָא דְּכֹלָּא אִתְקְשַׁר בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ אַבְרָהָם עַד לָא אִתְגְּזַר. מִלּוֹי לָא הֲוָה עִמֵּיהּ אֶלָּא בַּמַּחֲזֶה כְּמָה דְּאִתְמָר.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא לָא אִתְבְּרִי אֶלָּא עַל בְּרִית כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר בְּרֵ"א שִׁי"ת בָּרָא אֱלֹהִים, וְהַיְינוּ (ד"א ל"ג ברית) דְּעַל בְּרִית קַיֵּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, וּכְתִיב, (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שַׂמְתִּי. דְּהָא בְּרִית קְשׁוּרָא אִיהוּ דְּיוֹמָא וְלֵילְיָא לָא מִתְפָּרְשָׁאן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא עַל תְּנַאי הֲוָה, דְּכַד יִיתוּן יִשְׂרָאֵל אִם יְקַבְּלוּן אוֹרַיְיתָא יָאוֹת. וְאִם לָאו הֲרֵי אֲנָא אַהֲדַר לְכוּ לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וְעָלְמָא לָא אִתְקַיְּים עַד דְּקַיְּימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי וְקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא וּכְדֵין אִתְקַיְּים עָלְמָא.

וּמֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרֵי עָלְמִין. וּמָאן אִנּוּן, זוּגִין דִּבְנֵי נָשָׁא. דְּהָא מֵהַהוּא זִמְנָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוֵּוג זוּגִין וְאוֹמֵר בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וְאִלֵּין אִנּוּן עָלְמִין דְּהוּא בָּרֵי. תָּא חֲזֵי, אָנֹכִי מָגֵן לָךְ. אָנֹכִי דָּא הוּא דְּרָנָא קַדְמָאָה דְּאִתְאֲחִיד בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא: **סְתָרֵי תּוֹרָה** אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. אִלֵּין פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, דְּכְתִיב, (דברים ה':י"ט) אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְיָ אֶל כָּל קְהַלְכֶם. מַה לְהַלָּן פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, אוּף הָכָא פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא. בְּתַר דְּאִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא בְּדִבְרִים הָאֵלֶּה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבַשֵּׂר לֵיהּ וְאַקְדִּים לֵהּ לְנִשְׁמָתָא שְׁלָם (בשורות טובות), הֲדָא הוּא דִכְתִיב אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ. מִכָּל זַיְינִין בִּישִׁין דְּגֵיהִנֹּם.

שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד בְּגִין דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא זָכֵי וְאַחְסִין יְרוּתָא אַחְסַנְתָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי כְּמָה דִכְתִיב (משלי ח':כ"א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. מאי י"ש (דא י"ש מאין תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכיא (מכילן) דיהבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי) (נ"א דא עלמא דאתי). וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא, בְּהַאי עָלְמָא מֵעוּתְרָא וּמִכָּל טִיבוּ דְּעָלְמָא. מַאן דְּאָזִיל לְיָמִינָא זָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּמַאן דְּאָזִיל לִשְׂמָאלָא הָא עוּתְרָא בְּעָלְמָא דֵּין, (דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יהבי ליה ארך ימים בעלמא דאתי, ויהבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג':ט"ז) ארך ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדין טבין, יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע, ובעותרא דא עביד ביש ירית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה, אין, דכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה).

רַבִּי אַבָּא כַּד אָתָא מֵהָתָם, הֲוָה מַכְרִיז מַאן בָּעֵי עוּתְרָא וּמַאן בָּעֵי אוֹרְכָא דְּחַיֵּי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי יֵיתֵי וְיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא. הֲווּ מִתְכַּנְּשִׁין כּוּלֵי עָלְמָא לְגַבֵּיהּ. רַוּוחַ חַד הֲוָה בְּשִׁיבְבוּתֵיהּ. יוֹמָא חַד אָתָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי בָּעֵינָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי עוּתְרָא. אָמַר לֵיהּ הָא וַדַּאי. אָמַר לֵיהּ מַה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ דְּאָזִיל לְיָמִינָא זָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּמַאן דְּאָזִיל לִשְׂמָאלָא הָא עוּתְרָא בְּעָלְמָא דֵּין, (דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יהבי ליה ארך ימים בעלמא דאתי, ויהבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג':ט"ז) ארך ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתהני

גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדין טבין, יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע, ובעותרא דא עביד ביש ירית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה, אין, דכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה). רַבִּי אַבָּא כַּד אָתָא מֵהָתָם, הֲוָה מַכְרִיז מַאן בָּעֵי עוּתְרָא וּמַאן בָּעֵי אוֹרְכָא דְּחַיֵּי בָּעָלְמָא דְּאָתֵי יֵיתֵי וְיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא. הֲווּ מִתְכַּנְּשִׁין כּוּלֵי עָלְמָא לְגַבֵּיהּ. רַוְוקִ חַד הֲוָה בְּשִׁיבְבוּתֵּיהּ. יוֹמָא חַד אֲתָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי בָּעֵינָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי עוּתְרָא. אָמַר לֵיהּ הָא וַדַּאי. אָמַר לֵיהּ מַה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ יוֹסֵי. אָמַר לוֹן לְתַלְמִידוֹי דְּיִקְרוּן לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי מָארֵי דְּעוּתְרָא ויקָרָא. יְתִיב ואִתְעַסַק בְּאוֹרַיְיתָא.

לְיוֹמִין הֲוָה קָאֵים קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֲן הוּא עוּתְרָא. אָמַר שְׁמַע מִינָּהּ דְּלָא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עָבִיד, וְעָאל לְאִדְּרֵיהּ, שְׁמַע חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר לָא תַּעֲנֶשֵׂיהּ (תוב לגביה) דְּגַבְרָא רַבָּא לְיֵהֲוֵי. תָּב לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ תִּיב בְּרִי תִּיב וְאֲנָא יָהִיבְנָא לָךְ עוּתְרָא.

אַדְּהָכִי אֲתָא גַּבְרָא חַד וּמָאנָא דְּפָּז בִּידֵיהּ, אַפְּקֵיהּ וּנְפַל נְהוֹרָא בְּבֵיתָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי בָּעֵינָא לְמִזְכֵּי בְּאוֹרַיְיתָא וְאֲנָא לָא זָכִינָא, וּבָעֵינָא מָאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּגִינִי. דְּהָא אִית לִי עוּתְרָא סַגִּי דְּקָא שָׁבַק לִי אַבָּא, דְּכַד יָתִיב עַל פְּתוֹרֵיהּ הֲוָה מְסַדַּר עֲלֵיהּ תְּלֵיסַר כַּסֵּי מַאלֵּין. וּבָעֵינָא לְמִזְכֵּי בְּאוֹרַיְיתָא וְאֲנָא יָהִיבְנָא עוּתְרָא.

אָמַר לֵיהּ לְהַהוּא רַוְוקִ תִּשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וְדָא יָהִיב לָךְ עוּתְרָא, יָהַב לֵיהּ הַהוּא כַּסָּא דְּפָּז. קְרָא עֲלֵיהּ רַבִּי אַבָּא (איוב כ"ח:י"ז) לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָּז. יְתִיב וְלָעָא בְּאוֹרַיְיתָא וְהַהוּא בַּר נָשׁ הֲוָה יָהִיב לֵיהּ עוּתְרָא.

לְיוֹמִין עָאל חֲמִידוּ דְּאוֹרַיְיתָא בִּמְעוֹי. יוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב וְהֲוָה בָּכֵי. אַשְׁכְּחֵיהּ רַבֵּיהּ דְּהֲוָה בָּכֵי, אָמַר לֵיהּ עַל מָה קָא בָּכֵית. אָמַר לֵיהּ וּמָה מַנַּחְנָא חַיֵּי דְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּגִין הַאי, לָא בְּעֵינָא אֶלָּא לְמִזְכֵּי לְגַבָּאי. אָמַר הַשְׁתָּא שְׁמַע מִינָּהּ דְּהָא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עָבִיד.

קְרָא לֵיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא, אָמַר לֵיהּ טוֹל עוּתְרָךְ וְהַב לֵיהּ לְיַתְמֵי וּלְמִסְכְּנֵי, וְאֲנָא יָהִיבְנָא לָךְ חוּלַק יַתִּיר בְּאוֹרַיְיתָא בְּכָל מַה דְּאֲנַן לָעָאן. אַהֲדַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי הַהוּא כַּסָּא דְּפָּז, וְעַד יוֹמָא לָא אַעֲדֵי שְׁמֵיהּ, וּמִן בְּנוֹי בֶּן פַּזִּי, וְהַיְינוּ רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, וְזָכָה לְכַמָּה אוֹרַיְיתָא הוּא וּבְנוֹי (בגין דלעא באורייתא). דְּלֵית לָךְ אֲגַר טַב בְּעָלְמָא כְּמָאן דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּמְקַיְּימָהּ:

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר יְיָ אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר וגו', בְּכָל אָתַר דְּכְתִיב בְּאוֹרַיְיתָא בַּמַּחֲזֶה דָּא שְׁמָא דְּאִתְגְּלֵי לַאֲבָהָן, וּמָאן אִיהוּ, שַׁדַּ"י, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ו':ג') וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר כ"ד:ד') אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה.

וְדָא אִיהוּ חֵיזוּ דְּכָל חֶזְוָון עִלָּאִין אִתְחַזְיָין מִגַּוּיהּ, כְּהַאי מַרְאֶה דְּכָל דִּיוּקְנִין אִתְחַזְיָין בֵּיהּ וכו' חַד. מַרְאֶה מַחֲזֶה חַד הוּא, דָּא תַּרְגּוּם וְדָא לָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי סַגִּיאִין אִנּוּן בְּאוֹרַיְיתָא, וְעַל דָּא הֲוָה לֵיהּ רשו' לְאוּנְקְלוּס לְתַרְגֵּם בְּהַהוּא לִישָׁנָא דְּגָלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא. וְלִישָׁנָא דָּא סְתִים אִיהוּ מִגּוֹ מַלְאָכֵי עִלָּאָה, בַּמַּחֲזֶה (דהא) דְּהֲוָה סְתִים מִמַּלְאָכֵי עִלָּאֵי דְּלָא יָדְעֵי בְּדָא כַּד מְמַלֵּיל בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם.

מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לָא הֲוָה מָהוּל וְהֲוָה עָרֵל סְתִים בִּשְׂרָא. וּבְגִין כָּךְ הֲוָה סְתִים מִנַּיְיהוּ בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם. כְּגַוְונָא דָּא בִּלְעָם דִּכְתִיב אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה, יְחֱזֶה. סְתִים הֲוָה מִלָּה מִגּוֹ מַלְאָכֵי הַשָּׁרַת בְּגִין דּלא יְהֵא לוֹן פִּטְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְמַלֵּל בְּהַהוּא עָרֵל מְסָאֲבָא (עד ב, עה ב) דְּהָא מַלְאָכֵי קַדִּישֵׁי לָאו (יקרון) נְזָקְקִין בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם.

אִי תֵּימָא דלא יָדְעֵי, וְהָא גַּבְרִיאֵל אוֹלִיף לְיוֹסֵף ע' לְשׁוֹן, וּתַרְגּוּם חַד מֵע' לְשׁוֹן הוּא, אֶלָּא מִנָּדָע יָדְעֵי אֲבָל לָא נְזָקְקִין תְּנַן, דְּלָא חַיְישֵׁי ולא מַשְׁגִּיחִין עֲלֵיהּ דְּהָא מָאִיס אִיהוּ קַמַּיְיהוּ מִכָּל שְׁאָר לְשׁוֹן.

וְאִי תֵּימָא הוֹאִיל וּמָאִיס אִיהוּ מִמַּלְאָכֵי עִלָּאֵי, אַמַּאי תְּרֵגֵם אוּנְקְלוּס אוֹרַיְיתָא בְּהַאי לָשׁוֹן, וְיוֹנָתָן בֶּן עוּזִיאֵל הַמִּקְרָא. אֶלָּא מָאִיס הוּא קַמַּיְיהוּ וְהָכִי אִצְטְרִיךְ, דְּלֵית קְנָאָה לְמַלְאָכֵי עִלָּאֵי בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל (אלא אורייתא, ואלמלא הוו ידעי שבחי דאורייתא הוה להו קנאה בהדייהו דישראל) יַתִּיר, וְעַל דָּא תַּרְגּוּם תּוֹרָה וּמִקְרָא כָּךְ, ולא מָאִיס אִיהוּ דְּהָא בְּכַמָּה דוּכְתֵּי כְּתַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא הָכִי.

וּבְגִין כָּךְ סְתִים אִיהוּ מִגּוֹ מַלְאָכֵי עִלָּאֵי קַדִּישֵׁי. וְעַל דָּא אִתְגְּלִי בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם בְּאוֹרַח סְתִים דְּלָא יִשְׁגְּחוּן בֵּיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין וְלָא יְהֵא לוֹן פִּטְרָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלִי עַל בַּר נָשׁ עָרֵל.

אֵימָתַי אִתְגְּלִי לֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָא דְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי, כַּד יְהִיב לֵיהּ בְּרִית קְיָימָא קַדִּישָׁא דְּכְתִיב וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר, אֱלֹהִים שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא ולא כְּתִיב בַּמַּחֲזֶה. שְׁמָא בְּאִתְגַּלְיָיא.

לֵאמֹר מַאי לֵאמֹר, לֵאמֹר וּלְאַכְרָזָא בְּכָל לְשׁוֹן דְּלָא תְּהֵא בְּאִתְכַּסְיָא, לָאו בְּלִישָׁנָא אָחֳרָא, אֶלָּא בְּלִישָׁנָא דְּכלָא מִשְׁתַּעְיִין בָּהּ דְּיָכְלֵי לְמֵימַר דָּא לְדָא וְלָא יָכְלֵי לְקַטְרָגָא וּלְמֵימַר פִּטְרָא, וְעַל דָּא וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר. אֱלֹהִים וְלא מַחֲזֶה. בְּגִין דְּהֲוָה מְעַיֵּיל לֵיהּ בִּבְרִית קְיָימָא קַדִּישָׁא וְקָרִיב לֵיהּ לְגַבֵּיהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּגִין כָּךְ אָת ה' לָא אִתְיְיהַב לֵיהּ עַד דְּאִתְגַּזַּר, מַאי טַעְמָא דְּאִיהִי מַמָּשׁ בְּרִית אִקָּרֵי. וְעַל דָּא כֵּיוָן דְּעָאל בִּבְרִית כְּדֵין אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ אָת ה"א. דִּכְתִיב אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם ולא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ אַבְרָם וְגו':

פרק כז

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רַבִּי חִיָּיא הֲוָה אָזִיל לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, פְּגַע בֵּיהּ רַבִּי חַגַּאי, אֲמַר לֵיהּ הַאי אַרְחָא דְּמִתַּקְנָא קַמֵּיהּ דְּמַר לְאָן אִיהוּ אָזִיל, אֲמַר לֵיהּ לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר לֵיהּ וְאֲנָא נֶמֵי אֵיזִיל בַּהֲדָךְ, אֲמַר לֵיהּ אִי תֵּיכוֹל לְמִסְבַּר סְבָרָא לְמַאי דְּתִשְׁמַע זִיל וְאִי לָאו תּוּב אֲבַתְרָךְ, אֲמַר לֵיהּ לֹא לִיחוּשׁ מַר לְהַאי, דְּהָא אֲנָא שְׁמַעְנָא כַּמָּה רָזֵי דְאוֹרַיְיתָא וְיָכִילְנָא לְמֵיקַם בְּהוּ.

פָּתַח רַבִּי חַגַּאי וְאָמַר, מַאי דִּכְתִיב, (במדבר כ״ח:ב׳) אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי וְגו'. אֶת קָרְבָּנִי דָּא קָרְבַּן בִּשְׁרָא דְּאִתְקְרַב לְכַפָּרָא דָּמָא עַל דָּמָא בִּשְׁרָא עַל בִּשְׁרָא, בְּגִין דְּכָל קָרְבָּנִין לָאו מִתְקָרְבִין אֶלָּא עַל בִּשְׁרָא לְכַפָּרָא עַל בִּשְׁרָא.

וְהָכִי שְׁמַעְנָא אִי בַּר נָשׁ חָטָא בְּהֵמָה מַה חָטָאת, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן וְגו'. אַמַּאי, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד רוּחַ בְּנֵי נָשָׁא וְרוּחַ הַבְּהֵמָה, וְאַפְרִישׁ דָּא מִן דָּא. וּבְגִין כָּךְ (קהלת ג׳:כ״א) רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה וְגו' וְדַאי מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא.

עַד לֹא חָטָא אָדָם מַה כְּתִיב, (בראשית א׳:כ״ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זוֹרֵעַ זָרַע וְגו' וּכְתִיב לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה וְלֹא יַתִּיר. כֵּיוָן דְּחָטָא וְיָצָר הָרַע אִשְׁתְּאִיב בְּגוּפָא דְּיֵלִיפוּ, וּבְכָל אִנּוּן תּוֹלְדִין עֲבַד בְּהוּ דִּינָא.

וּלְבָתַר אֲתָא נֹחַ וְחָמָא דְּהָא גוּפָא אִתְבְּנֵי מֵאַתְרָא דְּיָצָר הָרַע, אַקְרִיב קָרְבָּן כְּמָה דְּאַקְרִיב אָדָם, מַה כְּתִיב, (בראשית ח׳:כ״א) וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וגו'. (וכתיב) כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכָאן וּלְהָלְאָה הוֹאִיל וְגוּפָא אִשְׁתְּאִיב מֵהַהוּא יֵצֶר הָרַע, יִתְעַנַּג גּוּפָא כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ יֵיכוֹל בִּשְׁרָא. כְּיָרֵק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל.

כַּד אָכִיל בִּשְׁרָא, מֵהַהוּא בִּשְׁרָא אִתְעַנַּג בִּשְׁרָא דִּילֵיהּ וְאִתְעָרַב דָּא בְּדָא וְאִתְרַבֵּי גּוּפָא מִנֵּיהּ, וּמֵהַהוּא עֹנֶג גּוּפָא חָטָא בְּכַמָּה חֶטְאִין. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּפָּרָה עַל גּוּפָא בִּשְׁרָא. בִּשְׁרָא אָכִיל וּבִשְׁרָא אִתְרַבֵּי מִינֵיהּ וּבֵיהּ חָטָא. בְּגִין כָּךְ לְכַפָּרָא עַל גּוּפֵיהּ בִּשְׁרָא. וּבִשְׁרָא דְּאָכִיל בִּשְׁרָא עָבִיד דָּמָא לְגוּפָא (בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא דאכיל בשרא עבד דמא לגופא) בְּגִין כָּךְ דָּמָא דְּאִשְׁתְּאַר מֵהַהוּא בִּשְׁרָא לְבַר אִתְעַתַּד לְכַפָּרָא עַל דָּמָא דְּאִתְעֲבִיד מֵהַהוּא בִּשְׁרָא דִּילֵיהּ דִּכְתִיב, (ויקרא י״ז:י״א) כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר.

כְּתִיב קָרְבָּנִי, וּכְתִיב קָרְבַּנְכֶם דִּכְתִיב, (ויקרא א׳:ב׳) תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם, מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אֶלָּא קָרְבָּנִי. כְּגוֹן שְׁלָמִים דְּאִתְיְיִן עַל שָׁלוֹם. קָרְבַּנְכֶם, כְּגוֹן חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת דְּאִתְיְיִן עַל חֵטְא וְאָשָׁם, בְּגִין כָּךְ אֶת קָרְבָּנִי בִּשְׁרָא. לַחְמִי נַהֲמָא וְחַמְרָא. רֵיחַ דָּא קְטוֹרֶת. נִיחוֹחִי דָּא נַחַת רוּחַ דְּעָבִיד כַּהֲנָא בִּרְעוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלֵיוָאֵי בִּרְעוּתָא דְּשִׁיר וּשְׁבָחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ. בְּמוֹעֲדוֹ מַאי הֲוֵי, אִי תֵּימָא בְּכָל יוֹמָא בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, מַאי אִיהוּ בְּמוֹעֲדוֹ (נ"א מאי אריא דאיהו מועדו), אֶלָּא מוֹעֲדוֹ דְּשַׁלְטָא בְּהַהוּא זִמְנָא רַעֲוָא. רְעוּ דְּאִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא בְּדַרְגָּא יְדִיעָא. ועל דָּא כְּתִיב בְּמוֹעֲדוֹ.

כַּד קָרְבָּן אִתְקְרִיב. כֹּלָּא נָטְלִין חוּלָקָא, וְאִתְבַּדְּרָן קְלִיפִּין לְכָל סִטְרָא, וְיִיחוּדָא אִתְקְרִיב וְאִתְיַיחַד וּבוֹצִינִין אִתְנַהֲרִין וְאִשְׁתְּכַח רַעֲוָא וּרְעוּ בְּכָל עָלְמִין וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בְּרָזָא דְּיִחוּדָא חָדָא כְּדְקָא חָזֵי. אֲתָא רַבִּי חִיָּיא וּנְשַׁקֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ יָאוֹת אַנְתְּ בְּרִי מִינִּי לְמֵיהַךְ לְמֶחֱמֵי לֵיהּ לְסָבָא אַנְפִּין דְּיוֹמִין. (תו פתח ואמר דוד מלכא דאיהו רביעאה ואיהו אבן מאסו הבונים) (נ"א אמאי דוד מלכא אחסין מלכותא דאיהו רביעאה דאיהו אבן מאסו הבונים).

אֲזִלוּ, כַּד מָטוּן לְגַבֵּיהּ, חָמָא לוֹן יַתְבֵי עַל תַּרְעָא, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמשא זִיל וְאֵימָא לוֹן הַאי כֶּרְסְיָיא דְּתַלְתִּ קָיְימִין מַהוּ כָּל אֶחָד (ס"א כלא חד). אָמְרוּ לֵיהּ זִיל וְאֵימָא לֵיהּ לְמַר דְּלָאו לְמַגָּנָא אָמַר דָּוִד מַלְכָּא דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים. אָמַר לֵיהּ זִיל וְאֵימָא לוֹן דְּאֵן גָּעֲלוּ בֵּיהּ בְּדָוִד דְּאִיהוּ אָמַר אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים.

אַהֲדַר רַבִּי חִיָּיא רֵישֵׁיהּ לְגַבֵּי רַבִּי חַגַּאי וְאָמַר לֵיהּ שַׁמְעַת בְּהַאי מִידִּי. אָמַר שְׁמַעְנָא בְּהַאי קְרָא דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ו׳) "בְּנֵי "אִמִּי "נִחֲרוּ בִי שָׂמוּנִי וְגוֹ'. דְּהַאי קְרָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמְרוֹ, וְעַל דָּוִד מַלְכָּא אִתְמַר כַּד דָּחוּ לֵיהּ אֲחוּהִי מִנַּיְיהוּ.

וְתוּ שְׁמַעְנָא מַאי חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב מַלְכוּתָא לִיהוּדָה מִכָּל אֲחוּהִי, אֶלָּא אַתְוָון דִּשְׁמֵיהּ חֲקִיקִין בֵּיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב יְקָרָא לִשְׁמֵיהּ וּבְגִין כָּךְ אַחְסִין מַלְכוּתָא. וְתוּ שְׁמַעְנָא יְהוּדָה הָא אַתְוָון דִּשְׁמֵיהּ וַדַּאי, ד' לֵיתֵיהּ אַמַּאי. אֶלָּא דָּא דָּוִד מַלְכָּא דְּאִתְקַשַּׁר בִּשְׁמֵיהּ מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא דִּכְתִיב, (הושע ג׳:ה׳) וּבִקְּשׁוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מַלְכָּם וְגוֹ' הָא דָּוִד קְשִׁיר בִּשְׁמֵיהּ, תּוּ דְּאִיהוּ קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וַדַּאי ד' דָּוִד מַלְכָּא (ד"א קשר של תפלין ודאי), וּבְגִין כָּךְ דָּוִד אִתְקַשַּׁר בִּשְׁמֵיהּ.

עָאלוּ, כֵּיוָן דְּעָאלוּ יְתִיבוּ קַמֵּיהּ, אִשְׁתִּיק רַבִּי אֶלְעָזָר וְאִנּוּן אִשְׁתִּיקוּ. עָאל רַבִּי אֶלְעָזָר לְאַדְרֵיהּ שְׁמַע חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר זִיל וְאֵימָא לוֹן מַה דְּאִנּוּן בָּעְיָין דִּכְשֵׁרִין אִנּוּן. אַהֲדַר לְגַבַּיְיהוּ. אָמַר לוֹן אִית מַאן דִּשְׁמַע מִלָּה לֵימָא לִי. אָמְרוּ לֵיהּ אֲנַן מְחַכָּאן לְאַנְהָרָא מִגּוֹ צַחוּתָא דְּבוּצִינָא עִלָּאָה וּסְבָרָא נִסְבַּר.

פְּתַח וְאָמַר, (חבקוק ב׳:כ׳) וַיְיָ בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ. כַּד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, אִסְתַּכַּל גּוֹ מַחֲשָׁבָה רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא וְרָשִׁים רְשׁוּמִין ולא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקַם, עַד דְּבָרָא תִּשׁוּבָה דְּאִיהִי הֵיכָלָא פְּנִימָאָה עִלָּאָה וְרָזָא סְתִימָא וְתַמָּן אִתְרְשִׁימוּ וְאִתְצַיְירוּ אַתְוָון בְּגִלּוּפַיְיהוּ.

כְּיָון דְּאִתְבְּרִי דָּא הֲוָה מִסְתַּכַּל בְּהַאי הֵיכָלָא וְרָשִׁים קַמֵּיהּ צִיּוּרִין דְּכָל עָלְמָא דִּכְתִּיב הַס מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ רְשִׁים קַמֵּיהּ רְשׁוּמִין וְצִיּוּרִין דְּכָל עָלְמָא. בָּעֵי לְמִבְרֵי שָׁמַיִם מָה עָבַד אִסְתַּכַּל בְּאוֹר קַדְמָאָה וְאִתְעַטַף בֵּיהּ וּבְרָא שָׁמַיִם. דִּכְתִּיב, (תהילים ק״ד:ב׳) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְאַחַר כָּךְ נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

אִסְתַּכַּל לְמֶעְבַּד עָלְמָא תַּתָּאָה עָבַד הֵיכָלָא אוֹחָרָא וְעָאל בֵּיהּ וּמִנֵּיהּ אִסְתַּכַּל וּרְשִׁים קַמֵּיהּ כָּל עָלְמִין לְתַתָּא וּבְרָא לוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב וַיְיָ בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ. ה״ס מִפָּנָיו, ה״ס רְשִׁים קַמֵּיהּ כָּל נְקוּדִין דְּכָל עָלְמָא דְּאִנּוּן שִׁתִּין וְחָמֵשׁ, כְּחוּשְׁבַּן ה״ס, שִׁתִּין אִנּוּן וְחָמֵשׁ אִנּוּן, וְכֻלְּהוּ רְשִׁים קַמֵּיהּ כַּד בְּרָא עָלְמָא. בְּגִין כָּךְ יִקָּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאו אִיהוּ אֶלָּא לְאִנּוּן דְּיַדְעִין אָרְחוֹי וּמְהֲכִין בָּהּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט כְּדָקָא יְאוּת.

אַדְהָכִי דַּהֲוָה מִשְׁתַּעֵי בַּהֲדַיְיהוּ, אֲתָא נוּרָא וַאֲסָחַר לֵיהּ, וְאִנּוּן יָתְבוּ לְבַר. שְׁמָעוּ חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר אִי קַדִּישָׁא הֲבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו בְּכָל אִנּוּן אִיתְרִין דְּסָבָא דַּאֲנִפִּין עוּלֵימָא קַדִּישָׁא (נ״א עולימתא קדישתא) דְּאִתְמְסָרוּ מַפְתְּחָן דְּלֶהוֹן בִּידֵיהּ, וְכֻלְּהוּ מְתַקְנָן לָךְ וּלְאִנּוּן דִּבְגִינָךְ. וּבְחַיָּיךְ קַדִּישָׁא כָּל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ.

כַּד חָמוּ אִלֵּין הָכִי, אִזְדַּעְזְעוּ, וּדְחִילוּ סָגִי נָפַל עֲלַיְיהוּ, אָמְרִי, לֵית אֲנַן חַזְיָין לְהַאי, נִפּוּק מִכָּאן וְנֵהַךְ לְאוֹרְחִין, (אזלו) יַתְבוּ תַּמָּן כָּל הַהוּא יוֹמָא וְלָא יָכִילוּ לְמֶחֱמֵי לֵיהּ, וְאָמְרוּ לֵית רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּנַיְתִּיב הָכָא נָפְקוּ מִתַּמָּן וְאָזְלֵי.

פרק כח

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי פְּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר (תהילים ק״ג:כ׳) בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ וגו׳. זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ מִכָּל שְׁאָר עַמִּין וְעָבַד לוֹן חוּלְקֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ, וְעַל דָּא יָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ הֲווּ בְּרְעוּתָא חָדָא עַל טוּרָא דְסִינַי וַאֲקָדִימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה.

כֵּיוָן דַּאֲקָדִימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמְלְיָא דִּילֵיהּ אֲמַר לוֹן עַד הָכָא אַתּוּן הֲוֵיתוּן יְחִידָאִין קַמָּאי בְּעָלְמָא, מִכָּאן וּלְהַלְאָה הָא בָּנַי בְּאַרְעָא חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיהוּ בְּכֹלָּא. לֵית לְכוּ רשׁוּ לְקַדְּשָׁא שְׁמִי עַד דְּיִשְׂרָאֵל יִתְחַבְּרוּן בַּהֲדַיְיכוּ בְּאַרְעָא, וְכֻלְּהוּ תֶּהֱווֹן כְּחָדָא חֲבֵרִים לְקַדְּשָׁא שְׁמִי, בְּגִין דַּאֲקָדִימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה כְּגַוְונָא דְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי עָבְדֵי בְּרָקִיעָא דִּכְתִּיב בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר לִשְׁמֹעַ.

דָּבָר אַחֵר בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו. אִלֵּין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא בְּאַרְעָא דְּאִנּוּן חֲשׁוּבִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי בִּרְקִיעָא, בְּגִין דְּאִנּוּן גִּבּוֹרֵי כֹחַ דְּמִתְגַּבְּרֵי עַל יְצֶרֵיהוֹן כְּגִבָּר טַב דְּמִתְגַּבֵּר עַל שַׂנְאֵיהּ. לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. דְּזָכָאן בְּכָל יוֹמָא לְמִשְׁמַע קָלָא מִלְּעֵילָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיכוּ.

הַשְׁתָּא מָאן יָכִיל לְמֵימַר בַּהֲדַיְיהוּ דְּאִנּוּן קַדִּישִׁין עִלָּיוֹנִין, זְכָאִין אִנּוּן דְּיָכְלֵי לְמֵימַר קַמַּיְיהוּ, זַכָּאִין אִנּוּן דְּיָכְלֵי (ד"א ל"ג למאן דייכול) לְאִשְׁתְּזָבָא מִקַּמַּיְיהוּ, אַשְׁגָּחוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ בְּכָל יוֹמָא, הֵיךְ אָנַן יְכִילָן לְמֵימַר קַמַּיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ס"ה:ה') אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ וּכְתִיב (תהילים פ"ד:ו') אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָּךְ וְגוֹ', (עד כאן סתרי תורה):

פרק כט

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי יְהוִ"ה מַה תִּתֶּן לִי. אדנ"י אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. אֱלֹהִים יו"ד ה"א וי"ו ה"א. (נ"א אלהים יהוה בניקוד אלהים) אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, חִבּוּרָא דְּתַרִּין עָלְמִין כְּחָדָא עַלְמָא תַּתָּאָה וְעַלְמָא עִלָּאָה.

מַה תִּתֶּן לִי וְאָנכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. דְּלֵית לִי בַּר, וְאוֹלִיפְנָא דְּכָל מָאן דְּלֵית לֵיהּ בְּרָא בְּהַאי עָלְמָא אִקְרֵי עֲרִירִי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ׳:כ"א) עֲרִירִים יִהְיוּ. וְאַבְרָהָם עַל מָה אָמַר מִלָּה דָּא דְּאָמַר מַה תִּתֶּן לִי. כְּבָיְכוֹל כְּאִילּוּ לֹא הֶאֱמִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלָּא אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָנכִי מָגֵן לָךְ בְּהַאי עָלְמָא. שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. מִיָּד אִתְעַר אַבְרָהָם בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא וְאָמַר מַה תִּתֶּן לִי, דְּהָא יְדַעְנָא דְּלָא קַבִּיל אָגַר לְמֵיעַל בֵּיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא בַּר נָשׁ דְּלָא אוֹלִיד בַּר, וְעַל דָּא אָמַר מַה תִּתֶּן לִי וְאָנכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי, דְּהָא לָא תִּתֶּן לִי דְּלָא זַכִינָא בֵּיהּ. מִכָּאן דַּבַּר נָשׁ דְּלָא זָכֵי בִּבְנִין בְּהַאי עָלְמָא לָא זָכֵי בְּהַהוּא עָלְמָא לְאֶעֱלָא גּוֹ פַּרְגּוֹדָא.

וְאַבְרָהָם הֲוָה חָמֵי בְּאִצְטַגְנִינוּת דִּילֵיהּ דְּלָא יוֹלִיד. מַה כְּתִיב וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה וְגוֹ'. (אמר ליה קודשא בריך הוא צא מאצטגנינות דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד). אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא תִסְתַּכַּל בְּהַאי אֶלָּא בְּרָזָא דִּשְׁמִי יְהֵא לָךְ בַּר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ. רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּמִתַּמָּן אִתְקַשַּׁר לֵיהּ בְּדָא (ברא) וְלָא מִסְטָרָא אָחֳרָא.

כֹּה דְּהוּא תַּרְעָא לְצִלּוֹתָא, בָּהּ יִשְׁכַּח בְּרָכָה, בָּהּ יִשְׁכַּח בַּר נָשׁ שְׁאֵלְתֵּיהּ. כֹּה הַהוּא סִטְרָא דְּאַתְיָיא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, דְּהָא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה קָא אָתָא יִצְחָק. וְהַהוּא סִטְרָא דִּגְבוּרָה כֹּה אִקְרֵי דְּמִתַּמָּן אַתְיָין אִיבִּין וּפֵירֵי לְעָלְמָא, וְלָא מִסִּטְרָא דִּלְתַתָּא דְּכִכְבָיָא וּמַזָּלוֹת.

כְּדֵין וְהֶאֱמִין בַּיְיָ. אִתְדַּבַּק לְעֵילָּא וְלָא אִתְדַּבַּק לְתַתָּא. וְהֶאֱמִין בַּיְיָ וְלָא בְּכִכְבָיָא וּמַזָּלֵי. וְהֶאֱמִין בַּיְיָ, דְּאַבְטַח לֵיהּ דְּיִסְגֵּי אַגְרֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהֶאֱמִין בַּיְיָ, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ דְּמִתַּמָּן יֵיתֵי לֵיהּ זַרְעָא לְאוֹלָדָא בְּעָלְמָא. וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה.

וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהִי דִינָא כְּאִילּוּ הִיא רַחֲמֵי הַאי כֹּה. דָּבָר אַחֵר וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה, דְּקִשְׁיר קִשְׁרָא עִלָּאָה בְּתַתָּאָה לְחַבְּרָא לוֹן כְּחָדָא.

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְעָרוּ אַבְרָהָם מוֹלִיד אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, וְכִי תֵּימָא דְּהָא אוֹלִיד יִשְׁמָעֵאל בְּעוֹד דְּאִיהוּ אַבְרָם. אֶלָּא הַהוּא בְּרָא דְּאַבְטַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אוֹלִיד בְּעוֹד דְּאִיהוּ אַבְרָם, דְּהָא בְּעוֹד דְּאִיהוּ אַבְרָם אוֹלִיד לְתַתָּא, כֵּיוָן דְּאִתְקְרֵי אַבְרָהָם וְעָאל בַּבְּרִית כְּדֵין אוֹלִיד לְעֵילָּא, וּבְגִין כָּךְ אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד בְּקִשׁוּרָא עִלָּאָה, אַבְרָהָם מוֹלִיד כְּמָה דְּאָמְרָן, וְאִתְקַשַּׁר לְעֵילָּא בְּיִצְחָק:

פרק ל

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וְגו'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח (שמואל ב כ״ב:ל״ב) כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ וּמִי צוּר וְגו'. דָּוִד מַלְכָּא אָמַר הַאי קְרָא (תהילים י״ח:ל״ב) כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ. מָאן הוּא שֵׁלִּיטָא אוֹ מְמַנָּא דְּיָכוֹל לְמֶעְבַּד מִדֵּי מִבַּלְעֲדֵי יְיָ, אֶלָּא מַה דְּאִתְפַּקַּד מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ לָא בְּרִשׁוּתַיְיהוּ קָיְימֵי וְלָא יָכְלֵי לְמֶעְבַּד מִדֵּי. וּמִי צוּר, וּמַאן אִיהוּ תַּקִּיף דְּיָכוֹל לְמֶעְבַּד תּוּקְפָּא וּגְבוּרָה מִגַּרְמֵיהּ מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ. אֶלָּא כֻּלְּהוּ בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד מִדֵּי בַּר בִּרְשׁוּתֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֹּלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ וְלָא כְּמַאן דְּאִתְחֲזֵי בְּחֵיזוּ דְּכֻכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, דְּכֻלְּהוּ אַחְזָיִין מִלָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְלַף לֵיהּ לְגַוְונָא אָחֳרָא. וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ. הָא אוּקְמוּהָ דְּלֵית צַיָּיר כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ צַיָּיר שְׁלִים עָבִיד וְצַיָּיר דְּיוּקְנָא גּוֹ דְּיוּקְנָא וְאַשְׁלִים לְהַהוּא דְּיוּקְנָא בְּכָל תִּקּוּנֵיהּ, וְאָעִיל בֵּהּ נָפֶשׁ עִלָּאָה דְּדָמֵי לְתִקּוּנָא עִלָּאָה, בְּגִין כָּךְ לֵית צַיָּיר כְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, מֵהַהוּא זַרְעָא דְּבַר נָשׁ כַּד אִתְעַר תִּיאוּבְתֵּיהּ לְגַבֵּי נוּקְבֵיהּ וְנוּקְבֵיהּ אִתְעָרַת לְגַבֵּיהּ כְּדֵין מִתְחַבָּרָן תַּרְוַוְיְיהוּ כְּחָדָא וְנָפֵק מִנַּיְיהוּ בַּר חַד דְּכָלִיל מִתְּרֵין דְּיוּקְנִין כְּחַד. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַיֵּיר לֵיהּ בְּצִיּוּרָא דְּאִתְכְּלִיל מִתַּרְוַוְיְיהוּ. וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְקַדְּשָׁא גַּרְמֵיהּ בְּהַהוּא זִמְנָא בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח הַהוּא דְּיוּקְנָא בְּצִיּוּרָא שְׁלִים כְּדְקָא חֲזֵי.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִנּוּן רַבְרְבִין עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אוּמְנוּתָא וְצִיּוּרָא דְּבַר נָשׁ אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרֵי עָלְמָא מְזַוְוג זִוּוּגִין כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ, וְהוּא צַיֵּיר דְּיוּקְנַיְיהוֹן עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. וְכִי סֵפֶר הֲוָה לֵיהּ. אֶלָּא אוּקְמוּהָ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ'. הֵיאַךְ אַחְמֵי לֵיהּ, אִי תֵּימָא דְּחָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְּאִנּוּן זְמִינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא. כְּמַאן דְּחָמָא בְּחָכְמְתָא מַה דְּיֵיתֵי לְעָלְמָא. לָאו הָכִי, אֶלָּא חָמָא בְּעֵינָא כֻּלְּהוּ. וְהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּזִמִּינִין לְמֵיקַם בֵּיהּ בְּעָלְמָא כֻּלְּהוּ חָמָא בְּעֵינָא, מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּמִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא כֻּלְּהוּ נַפְשָׁאן דְּזִמִּינִין לְמֵיקַם

בִּבְנֵי נָשָׁא כֻּלְהוּ קָיְימִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא מַמָּשׁ דְּזַמִּינִין לְמֵיקַם בֵּיהּ בְּעָלְמָא.

כְּגַוְונָא דָא כָּל אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא בָּתַר דְּנָפְקִין מֵהַאי עָלְמָא כֻּלְהוּ נַפְשָׁאן סָלְקָן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לוֹן דִּיוּקְנָא אָחֳרָא לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּהּ כְּגַוְונָא דְּהָווּ בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין כָּךְ כֻּלְהוּ קָיְימִין קַמֵּיהּ וְחָמָא לוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעֵינָא.

וְאִי תֵּימָא בָּתַר דְּחָמָא לוֹן לָא קָיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. תָּא חֲזֵי כָּל מִלּוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִיּוּמָא אִנּוּן וְקָיְימוּ קַמֵּיהּ עַד דְּנָחֲתוּ לְעָלְמָא. כְּגַוְונָא דָא כְּתִיב, (דברים כ"ט:י"ד) כִּי אֵת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגו' הָא אוּקְמוּהָ דְּכֻלְהוּ בְּנֵי נָשָׁא דְּזַמִּינִין לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא כֻּלְהוּ אִשְׁתְּכָחוּ תַּמָּן.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא דְּהָא כְּתִיב אֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה וְגו' וּמַשְׁמַע הַנְהוּ (כלהו) דְּיִפְקוּן מֵאִנּוּן דְּקָיְימוּ תַּמָּן, בְּגִין דִּכְתִיב עִמָּנוּ הַיּוֹם וְלֹא כְּתִיב עִמָּנוּ עוֹמֵד הַיּוֹם. אֶלָּא וַדַּאי (הכא) כֻּלְהוּ קָיְימוּ תַּמָּן אֶלָּא דְּלָא אִתְחֲזוּ לְעֵינָא, בְּגִין כָּךְ כְּתִיב עִמָּנוּ הַיּוֹם אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְחֲזוּן. וְאִי תֵּימָא מַאי טַעְמָא לָא אִתְחֲזוּן הָכָא כְּמָה דְּאִתְחֲזוּן לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דְּחָמָא לוֹן עֵינָא בְּעֵינָא, וְהָא הָכָא אִתְחֲזֵי יַתִּיר. אֶלָּא הָכָא כַּד אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל חֵיזוּ אָחֳרָא וְדַרְגִּין עִלָּאִין הֲווּ חָמָאן וּמִסְתַּכְּלָאן עֵינָא בְּעֵינָא וְהֲווּ תְּאִבִין לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמֶחְמֵי בִּיקָרָא דְּמָרֵיהוֹן, וּבְגִין כָּךְ חָמוּ יְקָרָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי וְלָא מֵאָחֳרָא.

וְעַל דָּא כֻּלְהוּ בְּנֵי נָשָׁא דְּזַמִּינִין לְקָיְימָא בְּעָלְמָא כֻּלְהוּ קָיְימֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִנּוּן דִּיוּקְנִין מַמָּשׁ דְּזַמִּינִין לְקָיְימָא בֵּיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ט:ט"ז) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל סִפְרְךָ וְגו'. גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּדִיוּקְנָא אָחֳרָא עִלָּאָה הֲוֵי כְּהַאי וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים י"ח:ל"ב) וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ. מַאן צַיָּיר טַב דְּצַיָּיר (דכליל) כּוֹלָּא (דא בדא) כְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דָּבָר אַחֵר כִּי מִי אֱלוֹהַּ, דָּא רָזָא דְמִלָּה דְּהָא אֵל כְּלָלָא הוּא דְּאִתְכְּלִיל מִכֻּלְהוּ דַּרְגִּין, וְאִי תֵּימָא דְּהָא אֵל אִיהוּ דַּרְגָּא אָחֳרָא בְּגִין דִּכְתִיב (תהלים ז) אֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. תָּא חֲזֵי, דְּהָא לֵית אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ דְּלָאו אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי וְלָא אִתְפְּרַשׁ לְעָלְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל ב כ"ב:ל"ב) כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְיָ וְגו', וּמִי צוּר וְגו' דְּהָא צוּר לָאו אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי אֶלָּא כֹּלָּא חַד כְּדִכְתִיב, (דברים ד':ל"ט) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים וְגו'.

פרק לא

תָּא חֲזֵי, עַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם הֲוָה מְמַלֵּיל עִמֵּיהּ מִגּוֹ מַחֲזֶה בִּלְחוֹדוֹי כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב הָיָה דְּבַר יְיָ אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה וְגו'. בַּמַּחֲזֶה. בְּהַהוּא חֵיזוּ דַּרְגָּא דְּכָל דִּיוּקְנִין אִתְחֲזְיָין בֵּיהּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְהַאי מַחֲזֶה אִיהוּ רָזָא דִּבְרִית.

וְאִי תֵּימָא דִּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי מַחֲזֶה בְּגִין דְּאִיהוּ דַּרְגָּא חֵיזוּ דְּכָל דִּיוּקְנִין אִתְחַזְיָין בֵּיהּ וּכְדֵין אִקְרֵי מַחֲזֶה, הָא אָמַרְתְּ (פח ב) בְּקַדְמִיתָא דְּעַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם לָא הֲוָה מְמַלֵּיל עִמֵּיהּ בַּר הַאי דַּרְגָּא דִּלָּא שָׁרָאן עֲלוֹי דַּרְגִּין אָחֳרָנִין, וְהַשְׁתָּא אֲמַרְתְּ בַּמַּחֲזֶה חֵיזוּ דְּכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין (איהו). וְהָא עַד לָא אִתְגְּזַר כְּתִיב הָיָה דְּבַר יְיָ אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה.

אֶלָּא הַאי דַּרְגָּא חֵיזוּ דְּכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין איהוּ וּבְחֵיזוּ דְּדַרְגִּין עִלָּאִין אִתְתַּקַּן. וְאַף עַל גַּב דְּבַהַהוּא זִמְנָא דְּאַבְרָהָם לָא הֲוָה גָּזִיר הַאי דַּרְגָּא בְּחֵיזוּ דְּדַרְגִּין עִלָּאִין איהוּ וּבְכָל אִנּוּן גְּוָונִין אִיהוּ קָאִים. וְחֵיזוּ דְּאִנּוּן (קא א, וצז ב) גְּוָונִין קַיְימֵי תְּחוֹתֵיהּ חַד מִימִינָא גַּוָּון חִוָּור. חַד מִשְּׂמָאלָא גַּוָּון סוּמָק. חַד דְּכָלִיל מִכָּל גְּוָונִין, וְאִיהוּ חֵיזוּ דְּכָל גְּוָונִין עִלָּאִין דְּקַיְימֵי עֲלֵיהּ. וְעַל דָּא בְּהַאי חֵיזוּ קָאִים עֲלֵיהּ דְּאַבְרָהָם וּמַלִּיל עִמֵּיהּ וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְגְּזַר. כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר מַה כְּתִיב וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם.

תָּא חֲזֵי, מַחֲזֶה שַׁדַּי (אמר) כְּתִיב בְּבִלְעָם. וּבְאַבְרָהָם כְּתִיב מַחֲזֶה סְתָם, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא מַחֲזֶה שַׁדַּי אִלֵּין דְּלְתַתָּא (דנפקו) מִנֵּיהּ וְאִנּוּן חֵיזוּ דִּילֵיהּ. מַחֲזֶה סְתָם מַחֲזֶה דָּא הוּא ה' (דכל חיזו) דְּכָל דִּיוּקְנִין עִלָּאִין אִתְחַזְיָין בֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּאַבְרָהָם מַחֲזֶה סְתָם וּבְבִלְעָם מַחֲזֵה שַׁדַּי.

וְעַל דָּא עַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם הֲוָה לֵיהּ הַאי דַּרְגָּא כִּדְאָמָרָן. כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר מִיָּד וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וְגו' אִתְחֲזוּן כֻּלְּהוּ (שאר) דַּרְגִּין עַל הַאי דַּרְגָּא, וְהַאי דַּרְגָּא מַלִּיל עִמֵּיהּ כְּדְקָא חֲזֵי בְּשְׁלִימוּ. וְאַבְרָהָם אִתְקַטַּר מַדַּרְגָּא לְדַרְגָּא וְעָאל בִּבְרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא חֲזֵי בְּשְׁלִימוּ תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר אַבְרָהָם, נָפַק מֵעָרְלָה וְעָאל בְּקַיְימָא קַדִּישָׁא וְאִתְעַטַּר בְּעִטָּרָא קַדִּישָׁא וְעָאל בְּקִיּוּמָא דְּעִלְּמָא קָאִים עֲלֵיהּ, וּכְדֵין אִתְקְיַים עָלְמָא בְּגִינֵיהּ. בְּגִין דִּכְתִיב (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וּכְתִיב (בראשית ב':ד') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. בְּה"א בָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם. וְכֻלָּא בְּרָזָא חָדָא קָאִים. וּבְשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמֵי לֵיהּ לְאָדָם כָּל אִנּוּן דָּרִין דְּעָלְמָא, וְחָמָא לוֹן כָּל חַד וְחַד כָּל דָּרָא וְדָרָא כֻּלְּהוּ קַיְימֵי בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן בַּהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּזַמִּינִין לְקַיְימָא בְּהַאי עָלְמָא. וְתָא חֲזֵי, הָא אִתְּמַר כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ לְדָוִד דְּלָאו בֵּיהּ חַיִּים כְּלַל, תָּוָה, וְאִיהוּ יְהִיב לֵיהּ מִדִּילֵיהּ ע' שְׁנִין, בְּגִין כָּךְ הֲווּ לֵיהּ לְאָדָם תְּשַׁע מֵאוֹת וּתְלָתִין שְׁנִין. וְאִנּוּן שִׁבְעִין אִסְתַּלָּקוּ לֵיהּ לְדָוִד.

וּמִלָּה דָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ, דְּדָוִד לֵית לֵיהּ (יומין) בַּר שִׁבְעִין שְׁנִין מֵאָדָם קַדְמָאָה, וְכֹלָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ. וְכָל מַה דִּלְתַתָּא כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא.

פרק לב

וְתָא חֲזֵי, בְּכָל אִנּוּן דִּיוּקְנִין דְּנִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא כֻּלְּהוּ זְווּגִין זְווּגִין קַמֵּיהּ. לְבָתַר כַּד אַתְיָין לְהַאי עָלְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוֵּוג זְווּגִין. אָמַר רַבִּי (יהודה) יִצְחָק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (מזווג זווגין ואמר) אָמַר בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מַאי קָא מַיְירֵי וְהָא כְּתִיב, (קהלת א׳:ט׳) אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כְּתִיב, שְׁאנֵי לְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מַאי כָּרוֹזָא הָכָא. וְהָא אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי חִיָּיא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא מַמָּשׁ דְּנָפִיק בַּר נָשׁ לְעָלְמָא בַּת זוּגוֹ אִזְדַּמְנַת לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא זַכְאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּנִשְׁמַתְהוֹן מִתְעַטְּרִין קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא, דְּהָכִי תָּנִינָן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, כָּל אִנּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין כֻּלְּהוּ כְּלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָא דְּמִתְחַבְּרָן כְּחָדָא.

וְאִתְמַסְּרָן בִּידָא דְּהַהוּא מְמַנָּא שְׁלִיחָא דְּאִתְפַּקַּד עַל עִדּוּאֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא. וְלַיְלָה שְׁמֵיהּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּנָחֲתִין וְאִתְמַסְּרָן בִּידוֹי מִתְפָּרְשִׁין, וּלְזִמְנִין דָּא אַקְדִּים מִן דָּא וְאָחִית לְהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא.

וְכַד (מחא) מָטָא עִידָן דְּזִווּגָא דִּלְהוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיָדַע אִנּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין מְחַבַּר לוֹן כְּדְבְקַדְמֵיתָא וּמַכְרָזָא עֲלַיְיהוּ. וְכַד אִתְחַבְּרָן אִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא חַד נִשְׁמָתָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא כְּדְקָא חָזֵי, וּבְגִין כָּךְ אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

וְאִי תֵּימָא הָא תָּנִינָן לֵית זְווּגָא אֶלָּא לְפוּם עוֹבָדוֹי וְאָרְחוֹי דְּבַר נָשׁ. הָכִי הוּא וַדַּאי. דְּאִי זָכֵי וְעוֹבָדוֹי אִתְכַּשְׁרָן, זָכֵי לְהַהוּא דִּילֵיהּ לְאִתְחַבָּרָא בֵּיהּ כְּמָה דְּנָפִיק.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא מַאן דְּאִתְכַּשְׁרָן עוֹבָדוֹי בְּאָן אֲתַר יִתְבַּע (ס"א יתבא) הַהוּא זְווּגָא דִּילֵיהּ. אָמַר לֵיהּ הָא תָּנִינָן לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם כו' וְישָׁא בַּת תַּלְמִיד חָכָם (ד"א ל"ג תא חזי). דְּתַלְמִיד חָכָם פִּקְדוֹנָא דְמָארֵיהּ אִתְפַּקְדָן בִּידֵיהּ.

תָּאנָא בְּרָזָא דְמַתְנִיתָא כָּל אִנּוּן דְּאִתּוּ בְּגִלְגּוּלָא דְּנִשְׁמָתִין יְכָלִין לְאַקְדָּמָא בְּרַחֲמֵי זְווּגָא דִּלְהוֹן. וְעַל הַאי אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא. (אין נושאין נשים במועד אבל מקדשין) שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים. וְשַׁפִּיר קָאָמְרוּ אַחֵר דַּיְיקָא, וְעַל כֵּן קָשִׁין זְווּגִין קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל כֹּלָּא (פנים) וַדַּאי כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ כְּתִיב.

רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָא רָזָא דְמִלָּה יְדַעְנָא, אִנּוּן דְּאִתּוּ בְּגִלְגּוּלָא דְּנִשְׁמָתִין מֵאָן אֲתַר לְהוּ זְווּגָא. שְׁלַח לֵיהּ כְּתִיב, (שופטים כ״א:ז׳) מַה נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים לָנָשִׁים וְגו'. וּכְתִיב לְכוּ וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם וְגו'. פְּרָשְׁתָא דִּבְנֵי בִנְיָמִין אוֹכַח וְעַל הַאי תָּנִינָן שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים. (כי אותו אחר אין לו בת זוגו, אבל תשכח דא כגון בר נש דנסיב בת זוגיה ולא הוו ליה מנה בנין ומת, ייתי אחוהי וייבם אתתיה ויתיליד ליה מנה בר.

האי בר הוא מיתא דאהדרת נשמתיה לעלמא. דא הוא אחר דאין לו בת זוג אלא אמיה, ודא הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים דיכיל לאקדמא אחרא למיסב אתתיה דדא ברחמי ובצלותא ואף על גב דאמינא לך דיכיל לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם (הוא) בעלה חייבא איהו ואיהו זכאה)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (השתא) הַאי הוּא וַדַּאי דְּקִשִּׁין זְווּגִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאוֹרַיְיתָא אוֹלִיף לְהוּ אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל טְמִירִין וּגְנִיזָא דְּגְנִיזִין קַמֵּיהּ.

וַדַּאי כְּתִיב, (תהילים ייט:ח׳) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה וְגו'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא יִתְפַּרַשׁ מִינָהּ, דְּכָל מַאן דְּיִתְפַּרַשׁ מֵאוֹרַיְיתָא אַפִּלּוּ שַׁעֲתָא חָדָא כְּמָה דְּאִתְפְּרַשׁ מֵחַיֵּי דְּעָלְמָא דְּכְתִיב, (דברים ל׳:כ׳) כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ. וּכְתִיב, (משלי ג׳:ב׳) אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ׃

פרק לג

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְגו'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ וְגו'. זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לוֹן צַדִּיקִים. דְּתַנְיָא מֵאָה וְעֶשְׂרִים (ד"א ל"ג וחמש) וּתְמַנְיָא אַלְפֵי מָארֵי דְּגַדְפִּין דְּאָזְלִין וְטָאסִין כָּל עָלְמָא וְשָׁמְעִין קָלָא וְאַחֲדִין לֵיהּ לְהַהוּא קָלָא.

כְּמָה דְּתָנִינָן לֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא דְּלֵית לָהּ קָלָא, וְאָזְלָא וְטָאסָא בָּרְקִיעָא, וְאַחֲדִין לָהּ מָארֵי דְּגַדְפִּין וְסָלְקִין הַהוּא קָלָא (ד"א למאריהון) דְּאָמְרִין (נ"א דמדין) וְדַיְינִין לָהּ הֵן לְטַב הֵן לְבִישׁ דִּכְתִיב, (קהלת י׳:כ׳) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וְגו'.

אֵימָתַי דַּיְינִין לְהַהוּא קָלָא. רַבִּי חִיָּיא אָמַר בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ שָׂכִיב וְנָאִים, וְנִשְׁמְתֵיהּ נָפְקַת מִנֵּיהּ, וְהִיא אַסְהִידַת בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, וּכְדֵין דַּיְינִין לְהַהוּא קָלָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:ה׳) מִשֹּׁכֶבֶת חֵיקֵךְ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּהִיא אַסְהִידַת בְּבַר נָשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר כָּל מַה דְּבַר נָשׁ עָבִיד בְּכָל יוֹמָא נִשְׁמְתֵיהּ אַסְהִידַת בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ בְּלֵילְיָא.

תָּאנָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בִּתְחִלַּת שַׁעֲתָא קַמַּיְיתָא בְּלֵילְיָא כַּד נָשַׁף יְמָמָא וְעָאל שִׁמְשָׁא מָארֵי דְּמַפְתְּחָן דְּמַמְנָן עַל שִׁמְשָׁא עָאל בִּתְרֵיסַר תַּרְעִין דְּפִתְיְחִין בִּימָמָא, בָּתַר דְּעָל בְּכֻלְּהוּ, כָּל אִנּוּן תַּרְעִין סְתִימִין (נ"א פתחין),

כְּרוֹזָא קָאֵים וְשָׁרֵי לְאַכְרָזָא, קָאֵים מָאן דְּקָאֵים וְאָחִיד לְאִנּוּן מַפְתְּחָן, בָּתַר דְּסָיְימִים כָּרוֹזָא, כָּל אִנּוּן נְטוּרֵי עָלְמָא מִתְכַּנְּשִׁין וְסָלְקִין, לֵית מָאן דְּפָתַח (פומא) פִּטְרָא כְּלָא מִשְׁתַּכְּכִין. כְּדֵין דִּינִין דִּלְתַתָּא מִתְעָרִין וְאָזְלִין וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא, וְסִיהֲרָא שָׁארֵי לְאַנְהָרָא.

וּמָאנֵי דִיבָּבָא תָּקְעִין וּמְיַלְּלִין. תָּקְעִין תְּנָיְינוּת כְּדֵין מִתְעָרֵי שִׁירָתָא וּמְזַמְּרִין קַמֵּי מָארֵיהוֹן, כַּמָּה מָארֵי תְּרֵיסִין קָיְימוּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ וְאִתְעָרִין דִּינִין בְּעָלְמָא, כְּדֵין בְּנֵי נָשָׁא נָיְימִין וְנִשְׁמָתָא נָפְקַת וְאִסְתְּיָידַת סַהֲדוּתָא וְאִתְחַיְיבַת בְּדִינָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד חֶסֶד בְּבַר נָשׁ וְנִשְׁמְתָא תְּבַת לְאַתְרָהּ.

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא כַּד צַפְּרִין מִתְעָרִין, סִטְרָא דְצָפוֹן אִתְעַר בְּרוּחָא, קָם בְּקִיּוּמֵיהּ שַׁרְבִיטָא דְּבִסְטַר דְּרוֹם וּבָטַשׁ בְּהַהוּא רוּחָא וְשָׁכִיךְ וְאִתְבַּסַּם, כְּדֵין אִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּנִימוּסוֹי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָא דְעֵדֶן.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּקָאִים לְאִשְׁתַּעֲשָׁעָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקַיָּא דִּבְגִנְתָא דְעֵדֶן כֻּלְּהוּ צָיְיתִין לְקָלֵיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַשְׁיךְ עֲלֵיהּ חַד חוּטָא דְּחֶסֶ"ד לְמֶהֱוֵי (ד"א ל"ג תדיר) נְטִיר בְּעָלְמָא, דְּהָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין נָטְרִין לֵיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּהַאי שַׁעֲתָא בְּאוֹרַיְיתָא וַדַּאי אִית לֵיהּ חוּלָקָא תָּדִיר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מַאי טַעְמָא תָּדִיר. אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹלִיפְנָא דְּכָל פַּלְגוּת לֵילְיָא כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר בְּגִנְתָא דְעֵדֶן כָּל אִנּוּן נְטִיעָן דְּגִינְתָא אִשְׁתַּקְיָין יַתִּיר מֵהַהוּא נַחֲלָא דְּאִקְרֵי נַחַל קְדוּמִים נַחַל עֲדָנִים דְּלָא פָּסְקוּ מֵימוֹי לְעָלְמִין, כְּבֵיכוֹל הַהוּא דְּקָאִים וְאִשְׁתְּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כְּאִילוּ הַהוּא נַחֲלָא אִתְרַק עַל רֵישֵׁיהּ וְאַשְׁקֵי לֵיהּ בְּגוֹ אִנּוּן נְטִיעָן דְּבְגִנְתָא דְעֵדֶן.

(אמר רבי יוסי) וְלֹא עוֹד אֶלָּא הוֹאִיל וְכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּא דִּבְגוֹ גִּנְתָא דְעֵדֶן צָיְיתִין לֵיהּ, חוּלָקָא שַׁוְיִין לֵיהּ בְּהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא. אִשְׁתְּכַח דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא תְּדִיר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

רַבִּי אַבָּא הֲוָה אָתֵי מִטְבֶּרְיָה לְבֵי טְרוֹנְיָא דְּחָמוּי, וְרַבִּי יַעֲקֹב בְּרֵיהּ הֲוָה עִמֵּיהּ, אִעְרְעוּ בְּכַפַּר טַרְשָׁא. כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכַּב, אָמַר רַבִּי אַבָּא לְמָרֵיהּ דְּבֵיתָא אִית הָכָא תַּרְנְגוֹלָא. אָמַר לֵיהּ מָארֵא דְּבֵיתָא, אַמַּאי. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּקָאִימְנָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ.

אָמַר לֵיהּ לָא אִצְטְרִיךְ, דְּהָא סִימָנָא לִי בְּבֵיתָא דְּהַדֵּין טִקְלָא דְּקַמֵּי עַרְסָאי מְלִינָא לֵיהּ מַיָּא וְנָטִיף טִיף טִיף, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ אִתְרָקוּ כֻּלְּהוּ מַיָּא, וְאִתְגַּלְגָּל הָאי קִיטְפָּא וְנָהִים, וְאִשְׁתְּמַע קָלֵיהּ בְּכָל בֵּיתָא, וּכְדֵין הוּא פַּלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, וְחַד סָבָא הֲוָה לִי דַּהֲוָה קָם בְּכָל פַּלְגוּת לֵילְיָא וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְגִינֵי כָּךְ עָבַד הָאי,

אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשַׁדַּרְנִי הָכָא, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא נָהִים הַהוּא גַּלְגָּלָא דְקִיטְפָּא, קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב. שָׁמְעוּ לְהַהוּא נַבְרָא דַּהֲוָה יָתִיב בְּשִׁפּוּלֵי בֵּיתָא וּתְרִין בְּנוֹי עִמֵּיהּ,

וַהֲוָה אָמַר כְּתִיב (תהלים קיט סב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ, מַאי קָא חָמָא דָּוִד דְּאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלָא בַּחֲצוֹת לַיְלָה. אֶלָּא חֲצוֹת לַיְלָה וַדַּאי, לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הָכִי.

וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אִקְרֵי. אִין, דְּהָא חֲצוֹת לַיְלָה מַמָּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח וְסִיעָתָא דִּילֵיהּ וּכְדֵין הִיא שַׁעֲתָא דְּעָיֵיל בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי יַעֲקֹב וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף בִּשְׁכִינְתָּא וְנִתְחַבַּר כְּחֲדָא, קָרִיבוּ וְיָתִיבוּ עִמֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ אִיתָּא מִלָּה דְּפוּמְךָ דְּשַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ. מְנָא לָךְ הַאי. אָמַר לוֹן מִלָּה דָּא אוֹלִיפְנָא מִסָּבָאי.

וְתוּ הֲוָה אָמַר דְּתְלַת (נ"א דתחלת) שַׁעֲתֵי קָמַיְיתָא דְּלֵילְיָא כָּל דִּינִין דְּלְתַתָּא מִתְעָרִין וְאָזְלִין וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא. בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן וְדִינִין דְּלְתַתָּא לָא מִשְׁתַּכְּחָן.

וְכָל נִימוּסִין דְּלְעֵילָּא בְּלֵילְיָא לָא אִשְׁתְּכָחוּ אֶלָּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ. מְנָלָן מֵאַבְרָהָם דִּכְתִיב וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. בְּמִצְרַיִם (שמות י״ב:כ״ט) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וּבְאַתְרִין סַגִּיאִין בְּאוֹרַיְיתָא הָכִי אִשְׁתְּכַח. וְדָוִד הֲוָה יָדַע.

ומה וּמְנָא הֲוָה יָדַע. אֶלָּא הָכִי אָמַר סָבָא. דְּמַלְכוּתָא דִּילֵיהּ בְּהַאי (ליליא) תַּלְיָא. וְעַל דָּא קָאִים בְּהַהִיא שַׁעֲתָא וְאָמַר שִׁירָתָא, וּלְהָכִי קָרְיֵיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲצוֹת לַיְלָה מַמָּשׁ, אָקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ וְגוֹ' דְּהָא כָּל דִּינִין תַּלְיָין מֵהָכָא, וְדִינִין דְּמַלְכוּתָא מֵהָכָא מִשְׁתַּכְּחִין, וְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְקְטִיר בָּהּ דָּוִד וְקָם וְאָמַר שִׁירָתָא. אָתָא רַבִּי אַבָּא וּנְשַׁקֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁדְּרַנִי הָכָא.

תָּא חֲזֵי, לַיְלָה דִּינָא בְּכָל אֲתַר וְהָא אוֹקִימְנָא מִילֵּי, וְהָכִי הוּא וַדַּאי, וְהָא אִתְעַר קַמֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר הַהוּא יְנוּקָא בְּרֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא אִי הָכִי אַמַּאי כְּתִיב חֲצוֹת לַיְלָה. אָמַר לֵיהּ הָא אִתְּמָר בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא אִתְעָרַת. אָמַר אֲנָא שְׁמַעְנָא מִלָּה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא, אֵימָא בְּרִי טַב דְּהָא מִלָּה דְּפוּמְךָ קָלָא דְּבוּצִינָא לֶהֱוֵי.

אָמַר אֲנָא שְׁמַעְנָא דְּהָא לַיְלָה דִּינָא דְּמַלְכוּתָא אִיהוּ וּבְכָל אֲתַר דִּינָא הוּא, וְהַאי דְּקָאָמַר חֲצוֹת, בְּגִין דְּיִנְקָא בִּתְרֵי גַּוְונֵי (חצות) בְּדִינָא וְחֶסֶד, וַדַּאי פַּלְגוּתָא קַדְמִיתָא דִּינָא הוּא, דְּהָא פַּלְגוּתָא אָחֳרָא נְהִירוּ אַנְפָּהָא בְּסִטְרָא דְּחֶסֶד. וְעַל דָּא חֲצוֹת לַיְלָה כְּתִיב וַדַּאי.

קָם רַבִּי אַבָּא וְשַׁוֵּי יְדוֹי בְּרֵישֵׁיהּ וּבָרְכֵיהּ, אָמַר וַדַּאי חֲשִׁיבְנָא דְּחָכְמְתָא לָא אִשְׁתְּכַח בַּר בְּאִנּוּן זַכָּאֵי דְּזָכוּ בָּהּ. הַשְׁתָּא חָמֵינָא דְּאָפִילוּ יְנוּקֵי בְּדָרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן זָכוּ לְחָכְמְתָא עִלָּאָה. זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַוי לְדָרָא דְּאַנְתְּ תִּסְתַּלַּק מִנֵּיהּ. יָתְבוּ עַד צַפְרָא וְאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגו׳. מִלָּה דָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא מַאי טַעְמָא כְּתִיב וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, וְכִי כֻּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקֵי נִינְהוּ. וְהָא כַּמָּה חַיָּיבִין אִית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל כַּמָּה חַטָּאִין וְכַמָּה רַשִּׁיעִין דְּעָבְרִין עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

אֶלָּא הָכִי תָּנָא בְּרִזָּא דְמַתְנִיתִין. זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּעָבְדִין קָרְבָּנָא דְרַעֲוָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמַקְרִיבִין בָּנַיְיהוּ לְתַמָּנְיָא יוֹמִין לְקָרְבָּנָא, וְכַד אִתְגְּזָרוּ עָאלוּ בְּהַאי חוּלָקָא טָבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. כֵּיוָן דְּעָאלוּ בְּהַאי חוּלָקָא דְצַדִּיק אִקְרוּן צַדִּיקִים, וַדַּאי כֻּלָּם צַדִּיקִים.

וְעַל כֵּן לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. כְּדְכְתִיב, (תהילים קי״ח:כ׳) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם. וּכְתִיב זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ. אִנּוּן דְּאִתְגְּזָרוּ וְאִקְרוּן צַדִּיקִים. נִצָּר מַטָּעַי. נִצָּר מֵאִנּוּן נְטִיעִין דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן הַאי אֶרֶץ חַד מִנַּיְיהוּ, וְעַל כֵּן אִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל חוּלָקָא טָבָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וּכְתִיב, (תהילים ל״ז:כ״ט) צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ. (ישעיהו ס׳:כ״א) לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. מַהוּ לְעוֹלָם. כְּמָה דְּאוּקִימְנָא בְּמַתְנִיתָא דִילָן, וְהָא אִתְּמַר הַאי מִלָּה בֵּין חַבְרַיָּיא.

פרק לד

(ותאנא מאי קא חמא קרא דלא אקרי אברהם עד השתא). (נ"א תא חזי, קודשא בריך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד השתא מאי טעמא. אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר ביה האי ה"א ושריא ביה), אֶלָּא הָכִי אוֹקִימְנָא דְּעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּזַר, וְכַד אִתְגְּזַר אִתְחַבַּר בֵּהּ הַאי ה' וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בֵּיהּ וּכְדֵין אִקְרֵי אַבְרָהָם.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. וְתָאנָא בֵּהּ' בְּרָאָם. וְתָאנָא בְּאַבְרָהָם. מַאי קָאַמְרֵי אֶלָּא דְּא חֶסֶד וְדָא שְׁכִינְתָּא וְכֹלָּא נָחִית כְּחֲדָא, וְלָא קַשְׁיָא מִלָּה וְהַאי וְהַאי הֲוֵי.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי אַבָּא הַאי ה' דְּהִבָּרְאָם זְעִירָא, וְה' (דברים ל"ב ו) דְּהַלַּיְיָ רַבְרְבָא, מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אָמַר לֵיהּ דָּא (שכינתא) שְׁמִיטָה, וְדָא יוֹבְלָא (ואית דמתני דכלא חד, דכד מנהרא מצדיק כדין קיימא באשלמותא וה' רברבא, דהא מתנהרא כדקא יאות, ולזמנין דלא קיימא באשלמותא וינקא מסטרא אחרא כדין ה"א זעירא) וּבְגִין כָּךְ זִמְנִין דְּסִיהֲרָא קַיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא וְזִמְנִין בִּפְגִימוּתָא, וּבְאַנְפָּהָא אִשְׁתְּכַח וְאִשְׁתְּמוֹדַע וְכֹלָּא שַׁפִּיר. וְהַאי אִיהוּ בְּרִירָא דְּמִלָּה.

פרק לה

אָמַר רַבִּי אַבָּא זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוֹן מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, וְיָהִיב לוֹן אֶת קְיָימָא דָּא, דְּכָל מַאן דְּאִית בֵּיהּ הַאי אָת, לָא נָחִית לַגֵּיהִנֹּם אִי אִיהוּ נָטִיר לֵיהּ

כְּדְקָא יָאוּת דְּלָא עָיֵיל לֵיהּ בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא וְלָא מְשַׁקֵּר בִּשְׁמֵיהּ דְּמַלְכָּא, דְּכָל מַאן דְּמְשַׁקֵּר בְּהַאי, כְּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּשְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב, (הושע ה׳:ז׳) בַּיְיָ בָּגָדוּ כִּי בָּנִים זָרִים יָלָדוּ.

תוּ אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּזִמְנָא דְּבַר נָשׁ אַסִּיק בְּרֵיהּ לְאָעֳלֵיהּ לְהַאי בְּרִית, קְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמַּלְיָא דִּילֵיהּ וְאָמַר חָמוּ מַאי בְּרִיָּה עֲבָדִית בְּעָלְמָא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִזְדַּמַּן (ליה) אֱלִיָּהוּ וְטָאס (מו ב) עָלְמָא בְּד' טָאסִין וְאִזְדַּמַּן תַּמָּן.

וְעַל דָּא תְּנִינָן דְּבַעְיָ בַּר נָשׁ לְתַקָּנָא כֻּרְסְיָיא אָחֳרָא לִיקָרָא דִּילֵיהּ, וְיֵימָא (יג א) דָּא כֻּרְסְיָיא דְּאֵלִיָּהוּ, וְאִי לָאו לָא שָׁרֵי תַּמָּן. וְהוּא סָלִיק וְאַסְהִיד קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (מלכים א י״ט:ט׳-י׳) מַה לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ וְגוֹ'. וּכְתִיב קַנֵּא קִנֵּאתִי לַיְיָ (אלהי צבאות) כִּי עָזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ חַיֶּיךָ בְּכָל אֲתַר דְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא יִרְשְׁמוּן לֵיהּ בָּנַי בִּבְשַׁרְהוֹן אַנְתְּ תְּזַדַּמַּן תַּמָּן, וּפוּמָא דְּאַסְהִיד דְּיִשְׂרָאֵל עָזְבוּ, הוּא יַסְהִיד דְּיִשְׂרָאֵל מְקַיְּימִין הַאי קְיָימָא. וְהָא תְּנִינָן עַל מָה אִתְעַנַּשׁ אֵלִיָּהוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאָמַר דִּלְטוֹרָא עַל בְּנוֹי.

אַדְהָכִי הֲוָה אָתֵי נְהוֹרָא דְּיוֹמָא וְהֲווּ אֲמָרֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. קָמוּ לְמֵיזַל. אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא בַּמֶּה דְּעַסְקִיתוּ בְּהַאי לֵילְיָא אַשְׁלִימוּ. אֲמָרֵי מַאי הוּא. אָמַר לֶהוּ הַהוּא דְּתֶחְמוּן לְמָחָר אַנְפּוֹי דְּמָרֵיהּ דְּקַיְּימָא, דְּהָא בְּדִיתְאי בָּעָאת בָּעוּתָא דָא מִנַּיְיכוּ. וּגְזַר קְיָימָא דִּבְרֵי דְּאִתְיְילִיד לִי, לְמָחָר לֵיהֱוֵי הִלּוּלָא דִּילֵיהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא הַאי בְּעוּתָא דְּמִצְוָה אִיהוּ וּלְמָחְמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא נֵיתִיב.

אוֹרִיכוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא, בְּהַהוּא לֵילְיָא כְּנֶשׁ הַהוּא גַּבְרָא כָּל אִנּוּן רְחִימוֹי, וְכָל הַהוּא לֵילְיָא אִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא הֲוָה מַאן דְּנָאֵים, אָמַר לֶהוּ הַהוּא גַּבְרָא בְּמָטוּ מְנַיְיכוּ כָּל חַד וְחַד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא:

פָּתַח חַד (רבי אבא) וְאָמַר (שופטים ה׳:ב׳) בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יְיָ. מַאי קָא חָמוּ דְּבוֹרָה וּבָרָק דְּפָתְחוּ בְּהַאי קְרָא. אֶלָּא הָכִי תְּנִינָן לֵית עָלְמָא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא עַל הַאי בְּרִית דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ׳) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה וְגוֹ' דְּהָא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא עַל דָּא קָיְימִין.

בְּגִין כָּךְ כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְקַיְּימִין הַאי בְּרִית, נְמוּסֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא קָיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְכָל זִמְנָא דְּחַס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל מְבַטְּלִין הַאי בְּרִית, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא לָא מִתְקַיְּימִין, וּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחִין בְּעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, לָא שַׁלִּיטוּ שְׁאַר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא כַּד בְּטִילוּ מִנַּיְיהוּ קְיָימָא דָּא. וּמַה בְּטִילוּ מִנַּיְיהוּ. דְּלָא אִתְפְּרָעָן וְלָא אִתְגַּלְיָין. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעַזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ וְגוֹ' וַיִּמְכֹּר

אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא, וַיַּעֲזְבוּ אֶת יְיָ מַמָּשׁ. עַד דְּאַתַּת דְּבוֹרָה וְאִתְנַדַּבַת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא, כְּדֵין אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן תְּחוֹתַיְיהוּ.

וְהַיְינוּ דְּתָנְיָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיהוֹשֻׁעַ וְכִי יִשְׂרָאֵל אֲטִימִין אִנּוּן וְלָא (בא מ' א') (ע) אִתְפָּרְעוּ וְלָא אִתְגַּלְיָיא וְלָא קָיְימִין קָיְימָא דִילִי, וְאַתְּ בָּעֵי לְאָעָלָא לְהוּ לְאַרְעָא וּלְאַכְנָעָא שַׁנְאֵיהוֹן. (יהושע ה':ב') שׁוּב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית. וְעַד דְּאִתְפָּרְעוּ וְאִתְגַּלְיָיא הַאי בְּרִית לָא עָאלוּ לְאַרְעָא וְלָא אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן. אוּף הָכָא כֵּיוָן דְּאִתְנַדְּבִין יִשְׂרָאֵל בְּהַאי אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן תְּחוֹתַיְיהוּ וּבְרָכָאן אִתְחָזְרוּ לְעָלְמָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יְיָ.

קָם אָחֳרָא וְאָמַר, (שמות ד':כ"ד) וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְיָ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ לְמַאן לְמֹשֶׁה. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכִי אַתְּ אָזִיל לְאַפָּקָא יַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּלְאַכְנָעָא מַלְכָּא רַב וְשַׁלִּיטָא, וְאַתְּ אַנְשֵׁיית מִנָּךְ קָיְימָא. דִּבָרָךְ לָא אִתְגְּזַר, מִיָּד וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ.

תָּאנָא נָחַת גַּבְרִיאֵל בְּשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָׁא לְאוֹקָדֵיהּ, וְאִתְרְמִיז חַד חִיוְיָא מִתּוֹקְדָא לְשָׁאפָא לֵיהּ בְּגַוּיהּ. אֲמַאי חִיוְיָא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְּ אָזִיל לְקַטְלָא חִיוְיָא רַבְרְבָא וְתַקִּיפָא וּבָרָךְ לָא אִתְגְּזַר. מִיָּד אִתְרְמִיז לְחַד חִיוְיָא לְקַטְלָא לֵיהּ,

עַד דְּחָמַת צִפּוֹרָה וְגָזְרַת לִבְרָהּ וְאִשְׁתְּזִיב הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צוֹר. מַהוּ צוֹר, אֶלָּא אַסְוָותָא. וּמַאי אַסְוָותָא דִּכְתִיב וַתִּכְרֹות אֶת עָרְלַת בְּנָהּ. דְּנָצְנְצָא בָּהּ רוּחַ קוּדְשָׁא.

קָם אָחֳרָא וְאָמַר (בראשית מ"ה:ד') וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר וְגו'. וְכִי אַמַּאי קָרֵי לְהוּ וְהָא קָרִיבִין הֲווּ גַּבֵּיהּ. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר לוֹן אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם. תְּווֹהוּ דְּחָמוּ לֵיהּ בְּמַלְכוּ עִלָּאָה. אָמַר יוֹסֵף מַלְכוּ דָּא בְּגִין דָּא רַוּוחָנָא לֵיהּ, גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ, דְּאַחֲזֵי לְהוּ הַאי קָיְימָא דְּמֵילָה, אָמַר דָּא גָּרְמַת לִי מַלְכוּ דָּא בְּגִין דְּנָטְרִית לָהּ.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא מַאן דְּנָטִיר לְהַאי אֶת קָיְימָא מַלְכוּ אִתְנַטְרַת לֵיהּ. מְנָלָן מִבֹּעַז דִּכְתִיב, (רות ג':י"ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר דְּהַווֹה מְקַטְרֵג לֵיהּ יִצְרֵיהּ עַד דְּאוֹמֵי אוֹמָאָה וּנְטִיר לְהַאי בְּרִית, בְּגִין כָּךְ זָכָה דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ מַלְכִין שַׁלִּיטִין עַל כָּל שְׁאָר מַלְכִין, וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר כְּתִיב, (תהילים כ"ז:ג') אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה וְגו'. הָכִי תָּאנָא בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ, מַהוּ בְּזֹאת, דָּא אָת קָיְימָא דִּזְמִינָא תָּדִיר גַּבֵּי בַּר נָשׁ וְאִתְרְמִיזָא לְעֵילָּא, וּבְגִינֵי כָךְ אִתְמָר בְּזֹאת כְּמָה דִכְתִיב זֹאת אוֹת הַבְּרִית. זֹאת בְּרִיתִי. וְכֹלָּא בְּחַד דַּרְגָּא. וְתָאנָא זֶה וְזֹאת בְּחַד דַּרְגָּא אִנּוּן וְלָא מִתְפָּרְשָׁן.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי הָא שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא הָכִי. אֲמַאי דָּוִד בִּלְחוֹדוֹי וְלָא אָחֳרָא. אֶלָּא בְּגִין דְּאָחִידָא בֵּיהּ וְאִתְרְמִיזָא בֵּיהּ וְהוּא כְּתָרָא דְּמַלְכוּתָא.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּהַאי זִאת לָא נָטַר לֵיהּ דָּוִד מַלְכָּא כְּדְקָא חָזֵי, מַלְכוּתָא אִתְעַדֵּי מִנֵּיהּ כָּל הַהוּא זִמְנָא. וְהָכִי אוֹלִיפְנָא הַאי זֹאת אִתְרְמִיזָא בְּמַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְרְמִיזָא בִּירוּשָׁלַ ם קַרְתָּא קַדִּישָׁא.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּדָוִד עָבַר עֲלֵיהּ, נָפַק קָלָא וְאָמַר דָּוִד בַּמֶּה דְּאִתְקַטְרַת תִּשְׁתְּרֵי. לָךְ טַרְדִּין מִירוּשָׁלַ ם וּמַלְכוּתָא אִתְעֲדֵי מִינָּךְ. מָנָא לָן דִּכְתִיב, (שמואל ב י״ב:י״א) הִנְנִי מֵקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ. מִבֵּיתְךָ דַּיְיקָא וְהָכִי הֲוָה בְּמָה דְּעָבַר בֵּיהּ אִתְעַנַּשׁ, וּמַה דָּוִד מַלְכָּא הָכִי שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פְּתַח אִידָךְ וְאָמַר (תהילים צ״ד:י״ז) לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. תָּאנָא בַּמֶּה זָכָאן יִשְׂרָאֵל דְּלָא נָחֲתֵי לַגֵּיהִנֹּם כִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְלָא אִתְמַסְרָן בִּידוֹי דְּדוּמָה, (אלא) בְּהַאי אָת.

דְּהָכִי תָּאנָא בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ נָפִיק מֵעָלְמָא כַּמָּה חֲבִילֵי (מלאכי חבלה) טְהִירִין אִתְפַּקְדָן עֲלֵיהּ. זְקִפִין עֵינָא וְחָמָאן הַאי אָת דְּהוּא קָיְימָא דְּקוּדְשָׁא, אִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ, וְלָא אִתְיְיהִיב בִּידוֹי דְּדוּמָה לְנַחֲתָא לַגֵּיהִנֹּם, דְּכָל מַאן דְּאִתְמָסַר בִּידוֹי נָחִית לַגֵּיהִנֹּם וַדַּאי.

וּמַהַאי אָת דָּחֲלִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְדִינִין בִּישִׁין לָא שָׁלְטִין בֵּיהּ בַּבַּר נָשׁ אִי אִיהוּ זָכֵי לְנָטוּרֵי לֵיהּ לְהַאי אָת, בְּגִין דְּהוּא אִתְאַחִיד בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כֵּיוָן דְּדָוִד מַלְכָּא לָא נָטַר אֶת קָיְימָא דָא כְּדְקָא חָזֵי, אִתְעַדֵּי מִנֵּיהּ מַלְכוּתָא וְאִתְטְרִיד מִירוּשָׁלַם. מִיָּד דָּחִיל דְּסָבַר דְּייֵחָתוּן לֵיהּ מִיָּד וְימָסְרוּן לֵיהּ בִּידוֹי דְּדוּמָה וְיָמוּת בְּהַהוּא עָלְמָא, עַד דְּאִתְבַּשַּׁר בֵּיהּ דִּכְתִיב, (שמואל ב י״ב:י״ג) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. בֵּיהּ שַׁעֲתָא פְּתַח וְאָמַר לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָ"ה נַפְשִׁי.

פְּתַח אִידָךְ וְאָמַר מַאי הַאי (דכתיב) דְּאָמַר דָּוִד וְהַרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ. (מאי והראני אותו ואחר כך ואת נוהו), מַאן יָכִיל לְמֶחְמֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא הָכִי תְּנִינָן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְגְּזַר עֲלֵיהּ הַהוּא עוֹנְשָׁא, וְדָוִד יָדַע דְּעַל דְּלָא נָטַר הַאי אֶת כְּדְקָא יְאוּת אִתְעַנַּשׁ בְּהַאי, דְּכֹלָּא כְּחֲדָא אֲחִידָא, וְכֹלָּא מִתְרְמִיז בְּהַאי אֶת, וְלָא אִקְרֵי צַדִּיק מַאן דְּלָא נָטַר לֵיהּ כְּדְקָא יְאוּת, הֲוָה בָּעֵי בְּעוּתֵיהּ וְאָמַר (שמואל ב ט״ו:כ״ה) וְהַרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ.

מַאי אוֹתוֹ, (אות דיליה אות הברית דהא אותו דקודשא בריך הוא, את דיליה) דָּא אֶת קָיְימָא (דיליה) קַדִּישָׁא דְּהָא דָּחִילְנָא דְּאִתְאֲבִיד מִנָּאי. מַאי טַעְמָא בְּגִין דִּתְרֵין אִלֵּין מַלְכוּתָא וְיִרוּשָׁלַ ם בְּהַאי אֶחִידָן, וּבְגִין כָּךְ תָּלֵי בְּבָעוּתֵיהּ אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ דְּיִתְהַדַּר מַלְכוּתָא דְּהַאי אֶת לְאַתְרֵיהּ. וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

פְּתַח אִידָךְ וְאָמַר (איוב י״ט:כ״ו) וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ, מַאי וּמִבְּשָׂרִי, וּמֵעַצְמִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מִבְּשָׂרִי מַמָּשׁ. וּמַאי הִיא. דִּכְתִיב, (ירמיהו י״א:ט״ו) וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלַיִךְ. וּכְתִיב

(בראשית י״ז:י״ג) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם. דְּתַנְיָא בְּכָל זִמְנָא דְּאִתְרְשִׁים בַּר נָשׁ בְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּהַאי אָת, מְנַיֵּיהּ חָמֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מְנַיֵּיהּ מַמָּשׁ. וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא אִתְאֲחִידַת בֵּיהּ.

וְאִי לָא זָכֵי. דְּלָא נָטִיר הַאי אָת. מַה כְּתִיב, (איוב ד׳:ט׳) מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ. דְּהָא רְשִׁימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְנְטִיר. וְאִי זָכֵי וְנָטִיר לֵיהּ, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ.

אֵימָתַי מִתְקַיְּימָא בֵּיהּ כַּד אִתְנְסִיב וְהַאי אָת עָיִיל בְּאַתְרֵיהּ, (מצוין דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אזלין כחדא, אלא חד דכר וחד נוקבא) אִשְׁתַּתְּפוּ כַּחֲדָא וְאִקְרֵי חַד שְׁמָא, כְּדֵין חֶסֶד עִלָּאָה שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ. בְּאָן אֲתַר שַׁרְיָא בְּסִטְרָא דְּדָכוּרָא. וּמַאן חֶסֶ"ד חֶסֶ"ד אֵ"ל דְּאִתֵּי וְנָפֵק מֵחָכְמָה עִלָּאָה וְאִתְעַטַּר בְּדָכוּרָא וּבְגִין כָּךְ אִתְבַּסְמַת נוּקְבָא. (נ"א דתנן רזא דוי"ו ה"א אזלין כחדא כגוונא דדכר ונוקבא אשתתפו כחדא ואנון חד, כדין חסד עלאה שרייא עלייהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת נוקבא).

תּוּ תָּנִינָן אֱלוֹהַּ הָכִי הוּא אָמַר לֵיהּ נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא. ו' דְּכַר ה' נוּקְבָא. אִשְׁתַּתְּפוּ כְּחֲדָא אֱלוֹהַּ אִקְרֵי. וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא מֵהַאי אֲתַר אִתְאַחֲדַת, וְכֹלָּא תַּלְיָא בְּהַאי אָת.

וְעַל דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ. דָּא שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, מִבְּשָׂרִי מַמָּשׁ, מֵהַאי אָת מַמָּשׁ, וְעַל דָּא זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין דְּאָחִידָן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַכָּאִין אִנּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ וְגוֹ', וּבְגִין כָּךְ חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וּמַה בְּכָל כָּךְ אַתּוּן חַכִּימִין וְאַתּוּן יָתְבִין הָכָא, אָמְרוּ לֵיהּ אִי צִפּוֹרָאָה יִתְעַקְּרוּ מֵאַתְרַיְיהוּ לָא יְדְעִין לְאָן טָאסָן הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כ״ז:ח׳) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

וְאַתְּרָא דָּא זָכֵי לָן לְאוֹרָיְיתָא, וְהַאי אוֹרְחָא דִּילָן. בְּכָל לֵילְיָא פַּלְגוּתָא אֲנַן נָיְימִין, וּפַלְגוּתָא אֲנַן עָסְקִין בְּאוֹרָיְיתָא. וְכַד אֲנַן קָיְימִין בְּצַפְרָא רֵיחֵי חַקְלָא וְנַהֲרֵי מַיָּא, נְהִרִין לָן אוֹרָיְיתָא, וְאִתְיַישַׁבְתָּ בְּלִבָּן.

הָא דַּיְינוּהָ לְעֵילָּא זִמְנָא חָדָא. וְכַמָּה סָרְכֵי תְּרִיסִין אִסְתַּלְקוּ בְּהַהוּא דִּינָא עַל עוֹנְשָׁא (עה, קא ב) דְּאוֹרָיְיתָא, וּכְדֵין אִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילָן יְמָמָא וְלֵילְיָא בְּאוֹרָיְיתָא הוּא, וְאַתְּרָא דָּא קָא מְסַיְיעָא לָן, וּמַאן דְּאִתְפְּרַשׁ מִכָּאן, כְּמַאן דְּאִתְפְּרַשׁ מֵחַיֵּי עָלְמָא.

זָקִיף יְדוֹי רַבִּי אַבָּא וּבָרִיךְ לוֹן. יָתְבוּ עַד דְּנָהַר יְמָמָא. בָּתַר דְּנָהַר יְמָמָא אָמְרוּ לְאִנּוּן דְּרָדְקֵי דְּקַמַּיְיהוּ פּוּקוּ וְחֲמוּ אִי נָהַר יְמָמָא, וְכָל חַד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְּאוֹרָיְיתָא לְהַאי גַּבְרָא רַבָּא.

נָפְקוּ וְחָמוּ דְּנָהַר יְמָמָא. אָמַר חַד מִנַּיְיהוּ זַמִּין הַאי יוֹמָא אֶשָּׁא מִלְּעֵילָא. אָמַר אָחֳרָא וּבְהַהִ֫ בֵּיתָא. אָמַר אָחֳרָא חַד סָבָא הָכָא דְּזַמִּין הַאי יוֹמָא לְאִתּוֹקְדָא בְּנוּרָא דָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן.

תָּוֹוה וְלָא יָכִיל לְמַלָּלָא, אָמַר קוּטְרָא דְּהוּרְמָנָא בְּאַרְעָא אִתַּפְּסַת. וְכָךְ הֲוָה, דְּהַהוּא יוֹמָא חָמוּ חַבְרַיָּיא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא וְאִסְתַּחָרוּ בְּאֶשָּׁא. וְרַבִּי אַבָּא אִתְלַהִיטוּ אַנְפּוֹי כְּנוּרָא מֵחֲדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּאנָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לָא נָפְקוּ כֻּלְּהוּ מִבֵּיתָא וּבֵיתָא אִתְקַטַּר בְּקִיטְרָא, וְהֲווּ חַדְתָאן מִלֵּי בְּגַווֵיהוּ, כְּאִלּוּ קַבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוֹרַיְיתָא מִטּוּרָא דְסִינַי. בָּתַר דְּאִסְתַּלָּקוּ לָא הֲווּ יָדְעֵי אִי הוּא יְמָמָא וְאִי לֵילְיָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּעוֹד דְּאֲנַן קָיְימִין לֵימָא כָּל חַד מִינָן מִלָּה חַדְתָּא דְּחָכְמְתָא לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמָארֵיהּ דְּבֵיתָא מָרֵיהּ דְּהִלּוּלָא:

פִּתַּח חַד וְאָמַר (תהילים ס״ה:ה׳) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ וְגו'. בְּקַדְמִיתָא חֲצֵרֶיךָ לְבָתַר בֵּיתֶךָ וּלְבָתַר הֵיכָלֶךָ. דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְעֵילָא (נ״א לגו) מִן דָּא. יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ בְּקַדְמִיתָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו ד׳:ג׳) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַ ם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ.

נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ לְבָתַר כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (משלי כ״ד:ג׳) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַיִת. הַחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת לָא כְּתִיב, דְּאִי כְּתִיב הָכִי, הֲוָה מַשְׁמַע דְּחָכְמָה בַּיִת אִקְרֵי, אֶלָּא כְּתִיב בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגו'.

קָדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ לְבָתַר דָּא הוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, דְּהָכִי תָּנִינָן מַהוּ הֵיכָל. כְּלוֹמַר ה״י כ״ל, הַאי וְהַאי. וְכֹלָּא אִשְׁתְּלִים כְּחָדָא.

רֵישָׁא דְּקְרָא מַה מּוֹכֵח דִּכְתִיב אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. הַאי מַאן דְּאַקְרִיב בְּרִיהּ קָרְבָּנָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רַעֲוָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא קָרְבָּנָא וְאִתְרְעֵי בֵּיהּ וְקָרִיב לֵיהּ וְשַׁוֵי מְדוֹרֵיהּ בְּתָרֵין אִדְרִין וְאָחִיד לְהַאי וּלְהַאי דְּאִנּוּן תְּרֵין אִתְקַשָּׁרוּ כְּחָדָא. דִּכְתִיב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. חֲצֵרֶיךָ וַדַּאי תְּרֵי.

בְּגִינֵי כָךְ חֲסִידֵי קַדְמָאֵי סָבָאן דְּהָכָא כַּד מַקְרִיבִין בְּנַיְיהוּ לְקָרְבָּנָא דָּא. פָּתְחֵי וְאָמְרֵי אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. אִנּוּן דְּקָיְימֵי עֲלַיְיהוּ אָמְרֵי נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ. לְבָתַר מְבָרְכִי אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְאִנּוּן דְּקָיְימֵי עֲלַיְיהוּ אָמְרֵי כְּשֵׁם שֶׁהִכְנַסְתּוֹ לַבְּרִית וְכוּ'.

וְתָנִינָן בְּקַדְמִיתָא לִבְּעֵי בַּר נָשׁ רַחֲמִין עֲלֵיהּ וּלְבָתַר עַל אָחֳרָא דְּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:י״ז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל. וְאֲנַן אוֹרְחָא דָא נַקְטִינָן וְהָכִי שַׁפִּיר וְחָזֵי לְקַמָּאן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וַדַּאי כָּךְ הוּא וְיָאוֹת מִלָּה, וּמַאן דְּלָא אָמַר הָכִי אַפִּיק גִּרְמֵיהּ מֵעֲשָׂרָה חֻפּוֹת דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְצַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְכֻלְּהוּ מִתְקַשָּׁרָן בְּהַאי. וּבְגִינֵי כָךְ עֲשָׂרָה מִילֵּי דִּמְהֵימְנוּתָא אִית בְּהַאי קְרָא אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב וְגוֹ'. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה חַד חֻפָּה אִתְעֲבִיד מִנָּהּ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן בְּעָלְמָא דָּא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִתְקַשְּׁרָא בְּלִבַּיְיכוּ כְּאִלּוּ קַיְימִיתוּ בְּגוּפַּיְיכוּ בְּטוּרָא דְסִינַי בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל:

פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר (שמות כ׳:כ״א) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ וְגוֹ'. תָּאנָא כָּל מַאן דְּקָרִיב בְּרֵיהּ לְקָרְבָּנָא דָּא, כְּאִלּוּ אַקְרִיב כָּל קָרְבָּנִין דְּעָלְמָא לְקַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְאִילּוּ בָּנֵי מַדְבְּחָא שְׁלִימָתָא קַמֵּיהּ.

בְּגִינֵי כָךְ בָּעֵי לְסַדְּרָא מַדְבְּחָא בְּמָאנָא חַד מַלְיָיא אַרְעָא לְמִגְזַר עֲלֵיהּ הַאי קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְאִתְחַשִּׁיב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּאִלּוּ אַדְבַּח עֲלֵיהּ עִלָּוֹון וְקָרְבָּנִין עָאנָא וְתוֹרֵי.

וְנִיחָא לֵיהּ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ דִּכְתִיב וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ וְגוֹ'. בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי. מַהוּ אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי (את) דָּא מִילָּה דִּכְתִיב בָּהּ (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם.

הַאי מִזְבַּח אֲדָמָה וַדַּאי כְּמָא דְּאָמְרִינָא. בַּתְרֵיהּ מַה כְּתִיב וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִי. רָמֵז לְגִיּוֹרָא כַּד אִתְגַּיַּיר דְּאִיהוּ מֵעַם קָשֵׁי קְדָל וּקְשֵׁי לִבָּא, הַאי אִקְרֵי מִזְבַּח אֲבָנִים.

לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית. מָה הוּא, דְּבָעֵי לְאַעֲלָא לֵיהּ בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (בגין) וְלָא יִגְזַר יָתֵיהּ עַד דְּיִנְשֵׁי פּוּלְחָנָא אָחֳרָא דְּעָבַד עַד הָכָא וְיַעֲדֵי מִנֵּיהּ הַהוּא קַשְׁיוּ דְּלִבָּא.

וְאִי אִתְגַּזַּר וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ הַהוּא קַשְׁיָא דְּלִבָּא לְמֵיעַל בְּפוּלְחָנָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲרֵי הוּא כְּהַאי פְּסִילָא דְּאַבְנָא דְּגַזְרֵי לֵיהּ מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא וְאִשְׁתְּאַר אַבְנָא כִּדְבְקַדְמֵיתָא. בְּגִין כָּךְ לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית. דְּאִי אִשְׁתְּאַר בְּקַשְׁיוּתֵיהּ, כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶיהָ, כְּלוֹמַר הַהוּא גְּזִירוּ דְּאִתְגְּזַר לָא מְהַנְיָא לֵיהּ.

בְּגִינֵי כָךְ זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמַאן דְּאַקְרִיב הַאי קָרְבָּנָא בְּחֶדְוָותָא בְּרַעֲוָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְעֵי לְמֶחְדֵּי בְּהַאי חוּלָקָא כָּל (ד״א ל״ג ההוא) יוֹמָא דְּכְתִיב, (תהילים ה׳:י״ב) וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ:

פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְיָ וְגוֹ' אֲנִי אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְעַיְינָא בֵּיהּ וְקַשְׁיָא בְּכַמָּה אוֹרְחִין, וְכִי עַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּלִי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֶלָּא (עד) הָאִידָנָא כַּד מָטָא לְהַנֵּי יוֹמִין וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וְלָא קֹדֶם. וְהָכְתִיב וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם. וַיְיָ אָמַר אֶל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדוֹעַ תֵּדַע וְגוֹ'.

וְהָאִידָנָא מָנֵי חוּשְׁבַּן יוֹמִין, וְכַד מָנֵי לְהוּ כְּתִיב וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם, אִשְׁתְּמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּלֵי עֲלוֹי. וְעוֹד דִּכְתִיב בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים, בְּקַדְמִיתָא שָׁנָה וּלְבַסּוֹף שָׁנִים. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כָּל אִנּוּן יוֹמִין לָא כְּתִיב וַיֵּרָא, מַאי טַעְמָא, אֶלָּא כָּל כַּמָּה דְהֲוָה אָטִים וְסָתִים (כך) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְגְּלֵי עֲלֵיהּ כִּדְקָחֲזֵי. הָאִידָנָא אִתְגְּלֵי עֲלֵיהּ דִּכְתִיב וַיֵּרָא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּבָעָא לְגַלֵּי בֵּיהּ הַאי אֶת כִּתְרָא קַדִּישָׁא.

וְעוֹד דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא מִנֵּיהּ זַרְעָא קַדִּישָׁא, וְקַדִּישָׁא לָא לֶהֱוֵי בְּעוֹד דְּאִיהוּ אָטִים בִּשְׂרָא, אֶלָּא אֲמַר הַשְׁתָּא דְּהוּא בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וּזְמַן קָרִיב הוּא דְּיִנְפּוֹק מִנֵּיהּ זַרְעָא קַדִּישָׁא, לֶהֱוֵי הוּא קַדִּישָׁא בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר יִנְפּוֹק מִנֵּיהּ זַרְעָא קַדִּישָׁא. בְּגִין כְּךָ מָנֵי יוֹמוֹי בְּהַאי וְלָא בְּכָל הַנֵּי זִמְנֵי קַדְמִיתָא.

תּוּ תִּשְׁעִים שָׁנָה, דְּכָל יוֹמוֹי קַדְמָאֵי לָא הֲווּ שָׁנִים אֶלָּא כְּחַד שָׁנָה דְּלָא הֲווּ יוֹמוֹי יוֹמִין, הַשְׁתָּא דְּמָטָא לְהַאי שָׁנִים, אִנּוּן וְלָא שָׁנָה:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדַּי. מַאי מַשְׁמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לָא קָאֲמַר אֲנִי אֵל שַׁדַּי. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּתְרִין תַּתְאִין דְּלָא קַדִּישִׁין לְתַתָּא. וְכָל אִנּוּן דְּלָא אִתְגַּזְרוּ יִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן.

וּרְשִׁימִין בְּהוֹן, וּמַאי רְשׁוּמָא אִית בְּהוֹן, דְּאִתְחֲזֵי בְּהוּ שי"ן דל"ת וְלָא יַתִּיר, וּבְגִין כָּךְ אִסְתַּאֲבוּן בְּהוּ וְאִתְדַּבְּקוּן בְּהוּ. בָּתַר דְּאִתְגְּזָרוּ נָפְקִין מֵאִלֵּין וְעָאלִין בְּגַדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא וְאִתְגְּלְיָא בְּהוּ יו"ד רְשִׁימָא קַדִּישָׁא אָת קְיֵימָא שְׁלִים וְאִתְרְשִׁים בְּהוּ שד"י וְאִשְׁתְּלִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהַאי אֲנִי אֵל שַׁדַּי.

הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים, שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אִת חָסֵר בִּרְשִׁימָא דְּשי"ן וְדל"ת, גְּזַר גַּרְמָךְ וֶהֱוֵי שְׁלִים בִּרְשִׁימָא דְּיו"ד. וּמַאן דְּאִיהוּ בִּרְשׁוּמָא דָּא אִתְחֲזֵי לְאִתְבָּרְכָא בִּשְׁמָא דָּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:ג') וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתְךָ.

מַהוּ אֵל שַׁדַּי. הַהוּא דְּבִרְכָאן נָפְקָן מִנֵּיהּ, הוּא דְּשַׁלִּיט עַל כִּתְרִין תַּתְאִין, וְכֹלָּא מִדַּחֲלְתֵּיהּ דָּחֲלִין וּמְזַדַּעְזְעִין, בְּגִין כְּךָ מַאן דְּאִתְגְּזַר, כָּל אִנּוּן דְּלָא קַדִּישִׁין אִתְרַחֲקָן מִנֵּיהּ וְלָא שָׁלְטִין בֵּיהּ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּלָא נָחִית לַגֵּיהִנֹּם דִּכְתִיב, (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגו'. (כל אנון (צג א) דאתגזרו אקרון צדיקים, ובגין כך לעולם ירשו ארץ, דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי צדיק, אוף הכי ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו)

אָמַר רַבִּי אַבָּא זַכָּאִין אַתּוּן בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי, זַכָּאָה חוּלָקִי דְּאִתֵּינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמֵיכוֹן, כֻּלְכוּ קַדִּישִׁין, כֻּלְכוּ בְּנֵי אֱלָהָא קַדִּישָׁא, עֲלַיְיכוּ כְּתִיב, (ישעיה מה) זֶה יֹאמַר לַיְיָ אָנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיְיָ וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה. כָּל חַד מִנְּכוֹן

אָחִיד וְאִתְקַשַּׁר בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאַתּוּן רַבְרְבָן מְמַנָּן תְּרֵיסִין מֵהַהִיא אֶרֶץ דְּאִקְרֵי אֶרֶץ הַחַיִּים דְּרַבְרְבָנוֹהִי אָכְלִין מִמַּנָּא דְּטַלָּא קַדִּישָׁא:

פָּתַח אִיהֵדְ וְאָמַר (קהלת י׳:י״ז) אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכְלוּ. וּכְתִיב אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ. הַנֵּי קְרָאֵי קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי. וְלָא קַשְׁיָין, הַאי דִּכְתִיב אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ דִּלְעֵילָא דְּשָׁלְטָא עַל כָּל אִנּוּן חַיִּין דִּלְעֵילָא. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעַלָּהּ כְּתִיב, (דברים י״א:י״ב) אֶרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד. וּכְתִיב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ דַּיְיקָא. וְכָל כָּךְ לָמָּה, מִשּׁוּם דִּכְתִיב שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ד) בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל.

בֶּן חוֹרִין, מַהוּ בֶּן חוֹרִין כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ה:י׳) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם. וּכְתִיב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ דְּהָא כָּל חֵירוּ מִיּוֹבְלָא קָא אָתֵי. בְּגִין כָּךְ בֶּן חוֹרִין. וְאִי תֵּימָא בֶּן חוֹרִין וְלָא כְּתִיב בֶּן חֵירוּת. הָכִי הוּא וַדַּאי בֶּן חֵירוּת מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא בְּמַתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תָּנִינָא. כַּד מִתְחַבְּרָן יו״ד בְּהֵ' כְּדֵין כְּתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְלָא תֵּימָא כַּד מִתְחַבְּרָן, אֶלָּא מִתְחַבְּרָן וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ בֶּן חוֹרִין כְּתִיב, וְעַל דָּא אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין, וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכְלוּ בְּחֶדְוָותָא בִּשְׁלִימוּ בְּרַעֲוָא.

אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר, הַאי אֶרֶץ דִּלְתַתָּא, דְּתַנְיָא כָּל שְׁאָר אַרְעֵי דְּשָׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִתְיְהִיבוּ לְרַבְרְבִין תְּרֵיסִין דְּמְמַנָּן עֲלַיְיהוּ, וְעֵילָא מִכֻּלְהוּ הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהילים ל״ז:כ״ה) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. וְתָאנָא הַאי קְרָא שָׁרוֹ שֶׁל עוֹלָם אָמַרוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר. וַוי לְעָלְמָא דְּמִסְטָרָא דָּא יִנָּקָא, וְכַד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא יַנְקִין כְּמָאן דְּיַנִּיק מַרְשׁוּתָא אָחֳרָא.

וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ וְלָא בְּכוּלֵי יוֹמָא. בַּבֹּקֶר וְלָא בְּזִמְנָא אָחֳרָא דְּיוֹמָא. דְּתַנְיָא בְּשַׁעֲתָא דְּחַמָּה זוֹרַחַת וְאַתְיָין וְסַגְדִין לֵיהּ לְשִׁמְשָׁא רוּגְזָא תְּלֵי בְּעָלְמָא, בְּשַׁעֲתָא דְּמִנְחָה רוּגְזָא תַּלְיָיא בְּעָלְמָא. מַאן גָּרִים הַאי, מִשּׁוּם דְּמַלְכֵּךְ נַעַר הַהוּא דְּאִקְרֵי נַעַר.

וְאַתּוּן זַכָּאֵי קִשׁוֹט קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין בְּנֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא לָא יָנְקִין מֵהַאי סִטְרָא, אֶלָּא מֵהַהוּא אֲתַר קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָא. עֲלַיְיכוּ כְּתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר (ישעיהו ה׳:א׳) אָשִׁירָה נָא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ וְגו'. וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וְגו'. הַנֵּי קְרָאֵי אִית לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ. אַמַּאי כְּתִיב שִׁירָה, תּוֹכָחָה מִבָּעֵי לֵיהּ.

לִידִידִי, לְדוֹדִי מִבָּעֵי לֵיהּ. כְּמָה דִּכְתִיב שִׁירַת דּוֹדִי. כֻּרֵם הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֶּן שֶׁמֶן. אִסְתַּכְּלְנָא בְּכָל אוֹרַיְיתָא וְלָא אַשְׁכַּחְנָא אַתְרָא דְּאִקְרֵי קֶרֶן שָׁמֶן.

אֶלָּא הַנֵּי קְרָאֵי הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּכַמָּה גְּוונִין וְכֻלְּהוּ שַׁפִּיר וְהָכִי הוּא, אֲבָל אָשִׁירָה נָא לִידִידִי, דָּא יִצְחָק דְּהֲוָה יְדִיד, וְאִקְרֵי יְדִיד עַד לָא יִפּוֹק לְעָלְמָא.

אַמַּאי יְדִיד, דְּתָנִינָן רְחִימוּ סַגֵּי הֲוָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ דְּלָא אִתְעֲבִיד עַד דְּלָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם אֲבוּהָ וְאִקְרֵי שְׁלִים וְאִתּוֹסַף לֵיהּ ה"א לְאַשְׁלְמוּתָא. וְכֵן לְשָׂרָה הַאי ה"א אִתְיְהִיבַת לָהּ.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, ה' לְשָׂרָה שַׁפִּיר, אֲבָל לְאַבְרָהָם אַמַּאי ה"א וְלָא יו"ד, י' מִבָּעֵי לֵיהּ דְּהָא הוּא דְּכַר הֲוָה. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה הֲוָה (ד"א הוא) סְתִים בְּגַוּון אַבְרָהָם סָלִיק לְעֵילָא וְנָטִיל רָזָא (קי א) מֵה"א עִלָּאָה דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּדִכוּרָא. ה"א עִלָּאָה וְה"א תַּתָּאָה, הַאי תַּלְיָא בְּדִכוּרָא, וְהַאי בְּנוּקְבָא וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ אַבְרָהָם סָלִיק בָּה"א דְּעֵילָא, וְשָׂרָה נָחֲתָא בָּה"א דְּלְתַתָּא.

תּוּ דִּכְתִיב כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ. וְתָנָא זַרְעֶךָ, זַרְעָךְ מַמָּשׁ, דְּהֲוָה שָׁארֵי לְמֵיעַל בְּהַאי קְיָים, וּמָאן דְּשָׁארֵי לְמֵיעַל בְּהַאי קְיָים עָאל. וּבְגִינֵי כָךְ גִּיּוֹרָא דְּאִתְגְּזַר (שלח לך קסה) גֵּר צֶדֶק אִקְרֵי בְּגִין דְּלָא אֲתָא מִגּוֹ עָא קַדִּישָׁא דְּאִתְגְּזָרוּ, וְעַל דָּא מַאן דְּעָאל בְּהַאי שְׁמֵיהּ כְּהַאי אַבְרָהָם, בְּגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ, זַרְעָךְ מַמָּשׁ. וְאִתְמַסַּר לֵיהּ ה"א. וְאִי לָאו דְּאִתְמַסַּר ה"א לְשָׂרָה הֲוָה לֵיהּ לְאַבְרָהָם לְאוֹלִיד לְתַתָּא כְּמָה דְּהַאי כ"ה אוֹלִידַת לְתַתָּא.

בָּתַר דְּאִתְמַסְרַת ה"א לְשָׂרָה אִתְחַבָּרוּ תְּרֵין הֵהי"ן כְּחָדָא וְאוֹלִידוּ לְעֵילָא, וּמַאי דְּנָפַק מִנַּייהוּ הוּא יו"ד, בְּגִינֵי כָךְ יו"ד אַת רֵישָׁא דְּיִצְחָק דְּכַר. מִכָּאן שָׁארֵי דְּכוּרָא לְאִתְפַּשְׁטָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית כ"א:י"ב) כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע. בְּיִצְחָק וְלָא בְּךָ. יִצְחָק אוֹלִיד לְעֵילָא דְּכְתִיב, (מיכה ז':כ') תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. יַעֲקֹב אַשְׁלִים כֹּלָּא.

וְאִי תֵּימָא וְכִי אַבְרָהָם בְּהַאי אִתְאַחִיד וְלָא יַתִּיר, וְהָא כְּתִיב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. אֶלָּא חוּלָקָא דִּילֵיהּ כָּךְ הוּא בְּגִין דְּעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עָלְמָא. אֲבָל לְאוֹלָדָא הָכָא אִחִיד וּמֵהָכָא שָׁארֵי. וְעַל דָּא לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם אֶלָּא בֶּן תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה. וְרָזָא דְּמִלָּה הָא אִתְיְידַע וְאוֹקִימְנָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן.

וּבְגִין כָּךְ יִצְחָק דִּינָא קַשְׁיָא נָפַק לְאַחֲדָא לְחוּלָקֵיהּ, וּלְאוֹלָדָא וְחֶסֶד אִקְרֵי, וְעַל דָּא יַעֲקֹב אַשְׁלִים כֹּלָּא מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא, מִסִּטְרָא דְּאֶחִידוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק לְחוּלָקֵיהוֹן לְעֵילָא הוּא שְׁלֵימוּתָא. מִסִּטְרָא דְּאִתְיְהִיב לְהוּ לְאוֹלָדָא מִתַּתָּא לְעֵילָא הוּא שְׁלֵמוּתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. בֵּיהּ אִתְאֲחִידוּ גְּוונִין מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב הָכָא שִׁירָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ה׳:א׳) אָשִׁירָה נָא לִידִידִי. שִׁירָה וַדַּאי, דְּהָא אִקְרֵי לְאוֹלָדָא דְּכַר, דְּהָא אִקְרֵי יְדִיד עַד לָא יִפּוּק לְעָלְמָא.

וְאִית דְּאָמְרֵי (דא) אָשִׁירָה נָא לִידִידִי דָּא אַבְרָהָם כְּמָא דְּאַתְּ אָמֵר, (ירמיהו י״א:ט״ו) מַה לִידִידִי בְּבֵיתִי. וְאַבְרָהָם יָרִית יְרוּתָא דְּאַחְסָנַת חוּלָקָא דָא, אֲבָל (על) מַה דְּאָמִינָא דְּדָא יִצְחָק הָכִי הוּא.

שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִקְרֵי דּוֹדִי דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:י׳) דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם. יְדִידִי, אָחִיד בְּדוֹדִי דִּכְתִיב וּמִנֵּיהּ אִתְנַטַּע כֶּרֶם, דִּכְתִיב כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי.

בְּקֶרֶן בֶּן שֶׁמֶן. מַאי בְּקֶרֶן בֶּן שֶׁמֶן. אֶלָּא בְּמָה נָפִיק הַאי כֶּרֶם וּבְמָה אִתְנַטַּע, חָזַר וְאָמַר בְּקֶרֶן. מַאי קֶרֶן דִּכְתִיב, (יהושע ו׳:ה׳) בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל. בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל. שָׁאֲרֵי. וְהַאי קֶרֶן אִתְאַחִיד בְּהַהוּא דְּכַר דְּאִקְרֵי בֶּן שֶׁמֶן.

מַהוּ בֶּן שֶׁמֶן כְּמָא דְּאַתְּ אָמֵר בֶּן חוֹרִין. וְתַרְוַוּיְיהוּ חַד מִלָּה, שֶׁמֶן דְּמִתַּמָּן נָגִיד מִשְׁחָא וּרְבוּ לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין, וּבְגִין כָּךְ בֶּן שֶׁמֶן. וְדָא שֶׁמֶן וּרְבוּ נָגִיד וּנְפִיק וְאַדְלִיק בּוֹצִינִין עַד דְּנָטִיל לֵיהּ וְכָנִישׁ לֵיהּ הַאי קֶרֶן, וְדָא אִקְרֵי קֶרֶן הַיּוֹבֵל. בְּגִינֵי כָךְ לֵית מְשִׁיחוּתָא דְּמַלְכוּתָא אֶלָּא בְּקֶרֶן, וְעַל דָּא אִתְמְשַׁךְ מַלְכוּתָא דְּדָוִד דְּאִתְמְשַׁח בְּקֶרֶן וְאִתְאַחִיד בֵּיהּ.

וַיְעַזְקֵהוּ, (ויסקלהו) כְּהַאי עִזְקָא דְּאִסְתַּחַר לְכָל סְטָרִין. וַיְסַקְלֵהוּ, דְּאַעֲדֵי מִנֵּיהּ וּמֵחוּלָקֵיהּ כָּל אִנּוּן רַבְרְבִין כָּל אִנּוּן תְּרֵיסִין כָּל אִנּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין, וְהוּא נָסִיב לֵיהּ לְהַאי (קרן) כֶּרֶם לְחוּלָקֵיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיִּטָּעֵהוּ שׂוֹרֵק, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ב׳:כ״א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק, כֹּלּה זֶרַע אֱמֶת. כל״ה כְּתִיב בְּה״א. מִכָּאן שָׁאֲרֵי אַבְרָהָם לְאוֹלָדָא לְעֵילָא, וּמֵהַאי נָפַק זֶרַע אֱמֶת. כֹּלּה זֶרַע אֱמֶת וַדַּאי, הַיְינוּ דִּכְתִיב כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ, וְכֹלָּא חַד מִלָּה. זַכָּאָה חוּלַקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּיָרְתוּ רוּתָא קַדִּישָׁא דָּא.

סוֹפֵיהּ דִּקְרָא (ישעיהו ה׳:ב׳) וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ. מַהוּ מִגְדָּל כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי י״ח:י׳) מִגְדַּל עֹז שֵׁם יְיָ, וְנִשְׂגָּב. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וַדַּאי.

וְגַם יֶקֶב חָצַב בּוֹ דָּא תַּרְעָא דְּצַדֶּקֶת כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. מַאי מַשְׁמַע, דְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגְּזַר, עָיִיל בְּתַרְוַוּיְיהוּ וְזָכֵי לְתַרְוַוּיְיהוּ.

וּמַאן דְּקָרִיב בְּרִיהּ לְקָרְבָּנָא דָּא עָיִיל לֵיהּ בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַל אֵת דָּא מִתְקַיְימִין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וְהַאי מָארֵיהּ דְּהִלּוּלָא דָא זָכָה לְכֹלָּא לְמֶחֱזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין בְּהַאי יוֹמָא.

זַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּזָכֵינָא לְהַאי יוֹמָא וְזַכָּאָה חוּלָקָךְ עִמָּנָא, וְהַאי בְּרָא דְּאִתְיְלִיד לָךְ קָרֵינָא עֲלֵיהּ כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְגו' יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. וּכְתִיב, (ישעיהו נ"ד:י"ג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְגו'. אוֹזְפוּהָ לְרַבִּי אַבָּא תְּלַת מִילִין.

אָמְרוּ לֵיהּ הַאי מָרֵיהּ דְּהִלּוּלָא, אוּשְׁפִּיזָךְ, זָכָה לְכוּלֵי הַאי בְּגִין דְּקַיְּימִים קַיּוּמָא דְּמַצָּוָה. אָמַר מַאי הִיא. אָמַר הַהוּא גַּבְרָא, דְּבִיתָאי אִתַּת אָחִי הֲוָות, וּמִית בְּלָא בְּנִין, וְנָסִיבְנָא לָהּ, וְדָא הוּא בְּרָא קַדְמָאָה דְּהֲוָה לִי מִנַּהּ וְקָרֵינָא לֵיהּ בִּשְׁמָא דְּאָחִי דְּאִתְפַּטַר. אָמַר לֵיהּ מִכָּאן וּלְהָלְאָה קָרֵי לֵיהּ אִידִי, וְהַיְינוּ אִידִי בַּר יַעֲקֹב. בָּרִיךְ לוֹן רַבִּי אַבָּא וְאָזִיל לְאַרְחֵיהּ.

כַּד אֲתָא סִדֵּר מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְדָחִיל לְמֵימַר לָרַבִּי שִׁמְעוֹן. יוֹמָא חַד הֲוָה (קאים) קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי דִּכְתִיב וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ. מַשְׁמַע דְּעַד דְּלָא אִתְגְּזַר הֲוָה נָפִיל עַל אַנְפּוֹי וּמַלִּיל עִמֵּיהּ. בָּתַר דְּאִתְגְּזַר קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ וְלָא דָּחִיל. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ דְּאַשְׁכַּח גַּרְמֵיהּ גָּזִיר.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא אִי נִיחָא קַמֵּיהּ דְּמַר דְּלֵימָא קַמֵּיהּ מֵאִנּוּן מִלֵּי מַעֲלַיְיתָא דְּשַׁמַּעְנָא בְּהַאי, אָמַר לֵיהּ אֵימָא. אָמַר לֵיהּ דָּחִילְנָא דְּלָא יִתְעַנְּשׁוּ עַל יָדַאי. אָמַר לֵיהּ חַס וְשָׁלוֹם (תהילים קי"ב:ז') מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטוּחַ בַּיְיָ. סָח לֵיהּ עוֹבָדָא וְסִדֵּר קַמֵּיהּ כָּל אִנּוּן מִלִּין.

אָמַר לֵיהּ וְכִי כָּל הַנֵּי מִלֵּי מַעֲלַיְיתָא הֲווּ טְמִירִין גַּבָּךְ וְלָא אֲמַרְתְּ לְהוּ. גּוֹזַרְנָא עָלָךְ דְּכָל תְּלָתִין יוֹמִין אִלֵּין תִּלְעֵי וְתִנְשֵׁי. וְלָא כְּתִיב, (משלי ג':כ"ז) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת. וְכָךְ הֲוָה. אָמַר גּוֹזַרְנָא דְּבַאוֹרַיְיתָא דְּא יִגְלוּן לְבָבֶל (ויגלון בבבל) בֵּינֵי חַבְרַיָּיא.

חֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא, יוֹמָא חַד חָמָא לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לֵיהּ טוּפְסָרָא דְּלִבָּךְ בְּאַנְפָּךְ שְׁכִיחַ. אָמַר לֵיהּ לָא עַל דִּידִי הוּא אֶלָּא עַל דִּידְהוּ. אָמַר לֵיהּ חַס וְשָׁלוֹם דְּאִתְעַנְּשׁוּ, אֶלָּא בְּגִין דְּמִלִּין אִתְגַּלְיָין בֵּינַיְיהוּ כָּל כָּךְ. יִגְלוֹן בֵּינֵי חַבְרַיָּיא יִלְפּוּן אִנּוּן אָרְחִין (ואתבסמן) וְאִתְכַּסְיָין מִלִּין בְּגַוַויְיהוּ. דְּהָא מִלִּין לָא אִתְגַּלְיָין אֶלָּא בֵּינָנָא דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכִים עִמָּנָא וְעַל יָדָנָא אִתְגַּלְיָין מִלִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כְּתִיב, (ישעיהו נ"ח:ח') אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגו'. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרָזָא עַל בְּנוֹי וְיֵימָא, אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ וּכְבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ,

וירא

פרק א

, רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (שיר השירים ב׳:י״ב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. יְהַב בְּאַרְעָא כָּל חֵילָא דְּאִתְחָזֵי לָהּ. וְכוֹלָא הֲוָה בְאַרְעָא, וְלָא אֲפִיקַת אִיבִּין בְּעָלְמָא עַד דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, כֵּיוָן דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, כֹּלָּא אִתְחֲזֵי (ד״א ל״ג למיפק) בְּעָלְמָא, וְאַרְעָא גַּלְיָאת אִיבָּהָא וְחֵילָהָא דְּאִתְפָּקְדוּ בָּהּ.

כְּגַוְונָא דָּא שָׁמַיִם לָא יָהֲבוּ חֵילִין לְאַרְעָא עַד דְּאָתָא אָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ה׳) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה. אִסְתַּמְרוּ כָּל אִנּוּן תּוֹלְדִין וְלָא אִתְגַּלּוּן, וּשְׁמַיָּא אִתְעַכָּבוּ דְּלָא אַמְטִירוּ עַל אַרְעָא, בְּגִין דְּאָדָם אַיִן, דְּלָא אִשְׁתְּכַח וְלָא אִתְבְּרֵי, וְכֹלָּא אִתְעַכַּב בְּגִינֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִתְחֲזֵי אָדָם, מִיָּד הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ וְכָל חֵיְילִין דְּאִתְסַתְּמָרוּ אִתְגַּלְיאוּ וְאִתְיְהִיבוּ בָּהּ.

עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, דְּאִתְתַּקַּן תִּקּוּנָא דְּתוּשְׁבְּחָן לְזַמָּרָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח עַד לָא אִתְבְּרֵי אָדָם. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. דְּהָא (ד״א דא) (ד״א ל״ג כל) מִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ד״א ל״ג דעבד) דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא עַד דְּאִתְבְּרֵי אָדָם. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּכַח אָדָם כּוֹלָּא אִשְׁתְּכַח.

בָּתַר דְּחָטָא, כּוֹלָּא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא וְאִתְלַטְיָא אַרְעָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ג׳:י״ז) אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ וְגו׳. וּכְתִיב כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה לֹא תֹסֶף תֵּת כֹּחָהּ לָךְ וְגו׳. וּכְתִיב וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ.

אֲתָא נֹחַ וְתִקֵּן קַרְדּוּמִין וּפְצִירֵי בְּעָלְמָא. וּלְבָתַר וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. אִתּוּ בְּנֵי עָלְמָא וְחָבוּ קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִסְתַּלְקוּ חֵילִין דְּאַרְעָא (דעלמא) כְּמִלְקַדְמִין, וְהֲווּ קָיְימֵי עַד דְּאָתָא אַבְרָהָם.

כֵּיוָן דְּאָתָא אַבְרָהָם (לעלמא) מִיָּד הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, אִתְתַּקָּנוּ וְאִתְגַּלּוּ כָּל חֵילִין בְּאַרְעָא. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ. בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְגְּזַר, כֵּיוָן דְּמָטָא הַהוּא זִמְנָא דִּבְרִית אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם וְאִתְגְּזַר. כְּדֵין אִתְקְיָיִם בֵּיהּ כָּל הַאי קְרָא, וְאִתְקְיָיִם עָלְמָא, וּמִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בְּאִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח הַאי קְרָא (בשעתא) בָּתַר דְּאִתְגְּזַר אַבְרָהָם. דְּעַד לָא אִתְגְּזַר לָא הֲוָה מַלִּיל עִמֵּיהּ אֶלָּא מִגּוֹ דַּרְגָּא תַּתָּאָה, וְדַרְגִּין עִלָּאִין לָא הֲווּ קָיְימֵי עַל הַהִיא דַּרְגָּא. כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר מִיָּד הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ אִלֵּין דַּרְגִּין תַּתָּאִין דְּאֲפִיקַת וְאַתְקִינַת הַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה.

עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ אִלֵּין עַנְפּוֹי דְּעָרְלָה. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. דָּא קוֹל דְּנָפִיק מִגּוֹ הַהוּא פְּנִימָאָה דְּכֹלָּא וְהַהוּא קוֹל נִשְׁמַע וְדָא קוֹל דְּגָזַר מִלָּה לְמַלָּלָא וְעָבִיד לָהּ שְׁלִימוּ.

תָּא חֲזֵי, דְּעַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם לָא הֲוָה עֲלֵיהּ אֶלָּא הַאי דַּרְגָּא (כח ב) כְּדְאָמְרָן, כֵּיוָן (לבתר) דְּאִתְגְּזַר מַה כְּתִיב וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ. לְמַאן, דְּהָא לָא כְּתִיב וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם. דְּאִי לְאַבְרָם מַאי שְׁבָחָא הָכָא יַתִּיר מִבְּקַדְמֵיתָא עַד לָא אִתְגְּזַר דִּכְתִיב וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם.

אֶלָּא רָזָא סְתִימָא אִיהוּ, וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ. לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּמַלִּיל עִמֵּיהּ, מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא עַד דְּלָא אִתְגְּזַר. דְּהַשְׁתָּא אִתְגְּלִי קוֹל וְאִתְחַבַּר בְּדִבּוּר כַּד מַלִּיל עִמֵּיהּ.

וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. וְהוּא וְלֹא גְּלֵי מַאן. אֶלָּא הָכָא גְּלֵי חָכְמְתָא דְּכֻלְּהוּ דַּרְגִּין שָׁרוּ עַל הַאי דַּרְגָּא תַּתְּאָה בָּתַר דְּאִתְגְּזַר אַבְרָהָם. תָּא חֲזֵי, וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ. דָּא הוּא רָזָא דְּקוֹל דְּאִשְׁתְּמַע דְּאִתְחַבַּר בְּדִבּוּר וְאִתְגְּלִי בֵּיהּ.

וְהוּ"א יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל, דָּא עָלְמָא עִלָּאָה דְּקָאֵים לְאַנְהָרָא עֲלֵיהּ. כְּחוֹם הַיּוֹם. דְּהָא אִתְנְהִיר יְמִינָא דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם אִתְדַּבַּק בֵּיהּ. דְּבָר אַחֵר כְּחוֹם הַיּוֹם בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְקְרִיב דַּרְגָּא לְדַרְגָּא בְּתִיאוּבְתָּא דְּדָא לְקַבֵּל דָּא,

וַיֵּרָא אֵלָיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא עַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם הֲוָה אָטִים. כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר אִתְגְּלִי כֹּלָּא וְשָׁרָא עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא בִּשְׁלִימוּ כְּדְקָא יְאוּת. תָּא חֲזֵי וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. וְהוּא. דָּא עָלְמָא עִלָּאָה דְּשָׁרֵי עַל הַאי עָלְמָא תַּתָּאָה. אֵימָתַי כְּחוֹם הַיּוֹם בְּזִמְנָא דְּתִיאוּבְתָּא דְּחַד צַדִּיק לְמִשְׁרֵי בֵּיהּ.

מֵיָּד וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו. מַאן אִנּוּן שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים. אִלֵּין אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב דְּקָיְימֵי עֲלֵיהּ דְּהַאי דַּרְגָּא, וּמְנַיְיהוּ יָנִיק (יסודא דעלמא) וְאִתְזַן.

כְּדֵין וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם. דְּתִיאוּבְתָּא דְּהַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ וְחֶדְוָותָא דִּילָהּ לְאִתְמַשְׁכָּא אֲבַתְרַיְיהוּ. וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה, לְאִתְתַּקָּנָא כָּרְסְיָיא לְגַבַּיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד מַלְכָּא חַד סַמְכָא מִכָּרְסְיָיא עִלָּאָה כַּאֲבָהָן. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא לְגַבַּיְיהוּ. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּאִתְחַבַּר בְּהוּ אִיהוּ חַד סַמְכָא לְאִתְתַּקָּנָא בְּכָרְסְיָיא עִלָּאָה. וּבְגִין כָּךְ נָטַל מַלְכוּתָא (עט ב) בְּחֶבְרוֹן דָּוִד מַלְכָּא שְׁבַע שְׁנִין לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ. וְהָא אִתְּמַר.

תּוֹסָפְתָּא וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא. אַמַּאי בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא, וְלָא בְּאֵתַר אָחֳרָא. אֶלָּא בְּגִין דְּיָהֲיב לֵיהּ עֵיטָא עַל גְּזִירוּ דְּקָיְימָא דִּילֵיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם לְמִגְזַר אֲזַל אַבְרָהָם לְמָלֵךְ עִם חַבְרוֹי, אָמַר לֵיהּ עָנֵר (אולי ר"ל כבר עברו עליך צ' שנה ואולם גם יותר שהם צ"ט כמ"ש בתוה"ק. ולא חשב הפרט) אַנְתְּ בֶּן תִּשְׁעִין שְׁנִין וְאַתְּ מֵעִיק גַּרְמָךְ.

אָמַר לֵיהּ מַמְרֵא דְּכַרְתְּ יוֹמָא דְּרָמוּ לָךְ כַּשְׁדָּאֵי בְּאַתּוּן דְּנוּרָא. וְהַהוּא כַּפְנָא דְּעָבַר עַל עָלְמָא דְּכְתִיב, (בראשית י״ב:י׳) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה. וְאִנּוּן מַלְכִין דְּרָדְפוּ בַּתְרֵיהוֹן וּמְחִית יַתְהוֹן וקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁזְבִינָךְ מִכֻּלָּא וְלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד לָךְ בִּישׁ. קוּם עֲבִיד פִּקּוּדָא דְמָרָךְ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַמְרֵא אַנְתְּ יְהַבְתְּ לֵיהּ עֵיטָא לְמִגְזַר, חַייֵךְ לֵית אֲנָא מִתְגַּלֵּי עֲלֵיהּ אֶלָּא בְּפַלְטְרִין דִּילָךְ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא (עד כאן התוספתא):

פרק ב

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם רַבָּנָן פָּתְחֵי בְּהַאי קְרָא (שיר השירים א׳:ג׳) לְרֵיחַ (לט ב) שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ וגו'. תָּנוּ רַבָּנָן הַאי נִשְׁמָתָא דְּבַר אֱינָשׁ בְּשַׁעֲתָא דְּסָלְקָא מֵאַרְעָא לִרְקִיעָא וְקָיְמָא בְּהַהוּא זִיהֲרָא עִלָּאָה דְּאֶמְרָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבַקֵּר לָהּ.

תָּא שְׁמַע אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי כָּל נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקַיָּיא כֵּיוָן דְּקָיְמָא בְּאֲתַר שְׁכִינְתָּא יְקָרָא דְּחָזְיָא לְמֵיתַב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לַאֲבָהָתָא, וְאָמַר לוֹן זִילוּ וּבַקְרוּ לִפְלַנְיָא צַדִּיקָא דְּאָתָא, וְאַקְדִּימוּ לֵיהּ שְׁלָמָא מִן שְׁמֵי. וְאִנּוּן אָמְרִין, מָארֵי עָלְמָא, לָא אִתְחֲזֵי לְאַבָּא לְמֵיזַל לְמֶחֱמֵי לִבְרָא, בְּרָא אִתְחֲזֵי לְמֵיחֱמֵי וּלְמֶחֱזֵי וּלְמִתְבַּע לְאֲבוּי.

וְהוּא קָרֵי לְיַעֲקֹב וְאָמַר לֵיהּ אַנְתְּ דְּהָוָה לָךְ צַעֲרָא דִּבְנִין זִיל וְקַבֵּיל (אולפניה) פְּנֵי דִּפְלַנְיָא צַדִּיקָא דְּאָתָא הָכָא, וְאַנָא אֵיזִיל עִמָּךְ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ״ד:ו׳) מְבַקְּשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה. מְבַקֵּשׁ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא מְבַקְּשֵׁי. אָמַר רַבִּי חִיָּיא מֵרִישֵׁיהּ דִּקְרָא מַשְׁמַע דִּכְתִיב זֶה דּוֹר דּוֹרְשָׁיו וְגו'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חִיָּיא (נ"א עקיבא) יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְכֵן תָּאנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כִּסֵּא בִּפְנֵי עַצְמוֹ, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ו:מ״ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב, בְּרִית כָּרַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב לְבַדּוֹ יוֹתֵר מִכָּל אֲבוֹתָיו דְּעָבִיד לֵיהּ כִּסֵּא הַכָּבוֹד. בַּר מִן קַדְמָאֵה:

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הֲוָה יָתִיב וְהֲוָה לֵעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אֲתָא לְגַבֵּיהּ רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר לֵיהּ בְּמַאי קָא עָסִיק מַר. אָמַר לֵיהּ בְּהַאי קְרָא דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:ח׳) וכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִילֵם. מַהוּ כִּסֵּא כָבוֹד יַנְחִילֵם. זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ דְּעָבִיד לֵיהּ כָּרְסֵי יְקָר בִּלְחוֹדוֹי לְקַבְּלָא אוּלְפָּן נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקַיָּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל עִמֵּיהּ בְּכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא. וְכַד חָמֵי נִשְׁמָתָא יְקָר אַסְפַּקְלָרְיָאה שְׁכִינְתָּא דְּמָארֵיהּ, מְבָרְכַת וְסָגְדַת קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:א׳) בָּרְכִי נַפְשִׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים עָלּוֹהִי. וְנִשְׁמָתָא פָּתַח וְאָמַר יְיָ אֱלֹהֵי גָּדַלְתָּ מְאֹד וְגוֹ' כָּל הַפָּרָשָׁה עַד סִיּוּמָא דְקָאָמַר יִתַּמּוּ חַטָּאִים וְגוֹ'. וְעוֹד אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא וְלָא דָא בִּלְחוֹדוֹי אֶלָּא מִשַּׁבַּחַת לֵיהּ עַל גּוּפָא דְּאִשְׁתַּאַר בָּעָלְמָא דֵּין וְאָמַר (תהילים ק״ג:א׳) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קְרָבַי וְגוֹ'.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל. מְנָא לָן הַאי. מֵהַאי קְרָא דִּכְתִיב וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא, זֶה יַעֲקֹב. מַהוּ מַמְרֵא. מִשּׁוּם דְּאַחְסִין מְאתָן עָלְמִין מֵעֵדֶן והוּא כִּסֵּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַמְרֵא בְּגִימַטְרִיָּא מָאתָן וּתְמַנְיָן וְחַד הֲוָה, מָאתָן דְּעֵדֶן דִּכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ב) וּמָאתַיִם לְנוֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, וּתְמַנְיָן וְחַד דְּהוּא כִּסֵּא. וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרֵי וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא. וְעַל שׁוּם דָּא נִקְרָא מַמְרֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַהוּ בְּאֵלוֹנֵי. רְצוֹנוֹ לוֹמַר תּוּקְפּוֹי הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ד) אֲבִיר יַעֲקֹב. וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ט״ו:א׳) יְיָ מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ וְגוֹ'. כְּחוֹם הַיּוֹם. דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָזִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין דְּשָׁמְעִין אַבָּהָתָא אַבְרָהָם וְיִצְחָק דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל לְגַבֵּיהּ. תָּבְעִין מִן יַעֲקֹב לְמֵיזַל עִמֵּהוֹן וּלְאַקְדָּמָא לֵיהּ שְׁלָם

וְאִנּוּן קַיְימִין עָלּוֹהִי. מִמַּאי דִּכְתִיב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו. שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים (דקיימין) אִלֵּין אֲבָהָתָא אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב דְּקַיְימִין עָלּוֹהִי וְחָמוּ עוֹבָדִין טָבִין (נ"א דעבד) דְּעָבְדִין. וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה. מִשּׁוּם דְּחָמֵי שְׁכִינַת יְקָרָא עִמְּהוֹן הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ג׳) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ (אלו הן האבות):

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא. רַבָּנָן פָּתְחֵי בְּהַאי קְרָא בְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם. דְּתַנְיָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁהַנִּשְׁמָה מִתְפָּרֶדֶת מִן הַגּוּף. וְלֹא נִפְטַר אָדָם מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁרוֹאֶה אֶת הַשְּׁכִינָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ל״ג:כ׳) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וּבְאַיזוֹ עִם הַשְּׁכִינָה שִׁלְשָׁה מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ וגו'. כְּחוֹם הַיּוֹם. זֶה יוֹם הַדִּין הַבּוֹעֵר כַּתַּנּוּר לְהַפְרִיד הַנִּשְׁמָה מִן הַגּוּף.

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים. הַמְבַקְּרִים מַעֲשָׂיו מַה שֶּׁעָשָׂה, וְהוּא מוֹדֶה עֲלֵיהֶם בְּפִיו. וְכֵיוָן שֶׁהַנִּשְׁמָה רוֹאָה כָּךְ, יוֹצֵאת מִן הַגּוּף עַד פֶּתַח בֵּית הַבְּלִיעָה, וְעוֹמֶדֶת שָׁם עַד שֶׁמִּתְוַדֶּה כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַגּוּף עִמָּהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאָז נִשְׁמַת הַצַּדִּיק הִיא שְׂמֵחָה בְּמַעֲשֶׂיהָ

וּשְׁמֵחָה עַל פִּקְדוֹנָהּ. דְּתָאנָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק מִתְאַוָּה אֵימָתַי תֵּצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא הֶבֶל, כְּדֵי לְהִתְעַנֵּג בָּעוֹלָם הַבָּא.

פרק ג

תָּנוּ רַבָּנָן כְּשֶׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, הַהוּא יוֹמָא עֶרֶב שַׁבָּת הֲוָה, וְאוֹתִיב לִימִינֵיהּ הוֹרְקְנוּס בְּרֵיהּ, וַהֲוָה מְגַלֵּי לֵיהּ עֲמִיקָתָא וּמַסְתַּרְתָּא, וְהוּא לָא הֲוָה מְקַבֵּל בְּדַעְתֵּיהּ מִלַּיָּיא, דְּחֲשִׁיב כְּמִטּוֹרָף בְּדַעְתֵּיהּ הֲוָה. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּדַעְתָּא דְּאָבוֹי מִתְיַשְּׁבָא עֲלוֹי, קַבִּיל מִנֵּיהּ מְאָה וּתְמַנְיָן וְתִשְׁעָה רָזִין עִלָּאִין.

כַּד מָטָא לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ דְּמִתְעָרְבֵי בְּמַיָּא עִלָּאָה, בָּכָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּפָסַק לְמֵימַר, אָמַר קוּם הָתָם בְּרִי. אָמַר לֵיהּ אַבָּא לָמָּה. אָמַר לֵיהּ חָזִינָא דְּאוֹחֵית חֶלֶף מִן עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ זִיל וְאֵימָא לְאִמָּךְ דְּתִסְתַּלַּק תְּפִלָּאי בְּאֲתַר עִלָּאָה, וּבְתַר דְּאָסְתַּלַּק מִן עָלְמָא וַאֲיִתֵי הָכָא לְמֶחֱמֵי לְהוֹן לָא תִבְכֵּי דְּאִנּוּן קָרִיבִין עִלָּאִין וְלָא תַּתָּאִין וְדַעְתָּא דְּבַר נָשׁ לָא יָדַע בְּהוּ.

עַד דְּהֲווּ יָתְבֵי, עָאלוּ חַכִּימֵי דָּרָא לְמִבְקַר לֵיהּ, אוֹלִיט לְהוּ עַל דְּלָא אָתוּ לְשַׁמָּשָׁא לֵיהּ דְּתָנְיָנן גְּדוֹלָה שִׁמּוּשָׁהּ יוֹתֵר מִלִּמּוּדָהּ. עַד דְּאָתָא רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לֵיהּ עֲקִיבָא עֲקִיבָא לָמָּה לָא אָתֵית לְשַׁמָּשָׁא לִי (דהא אתא עתא לאצרפא). אָמַר לֵיהּ רַבִּי לָא הֲוָה לִי פְּנַאי. אַרְתַּח אָמַר אָתְמְהָה עָלָךְ אִי תָּמוּת מִיתַת עַצְמְךָ. לַטְיֵיהּ דִּיהֵא קְשֵׁה מִכֻּלְהוֹן מִיתָתֵיהּ.

בָּכֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר לֵיהּ רַבִּי אוֹלִיף לִי אוֹרַיְיתָא. אַפְּתַח פּוּמֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה. אֲתָא אֶשָׁא וְאַסְחַר לְתַרְוַויְיהוֹן. אָמְרוּ חַכִּימַיָּא שְׁמַע מִינָּהּ דְּלֵית אֲנַן חַזְיָין וּכְדָאִין לְכָךְ, נָפְקוּ לְפִתְחָא דְּבָרָא וְיָתְיבוּ תַּמָּן, הֲוָה מַה דְּהֲוָה וְאָזַל אֶשָׁא.

וְאוֹלִיף בְּבַהֲרַת עַזָּה תִּלַּת מְאָה הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְאוֹלִיף לֵיהּ רי"ו טְעָמִים דְּפְסוּקֵי דְּשִׁיר הַשִּׁירִים. וַהֲווּ עֵינוֹי דְּרַבִּי עֲקִיבָא נַחֲתִין מַיָּא. וְאִתְחֲזַר אֶשָׁא כְּקַדְמֵיתָא. כַּד מָטָא לְהַאי פְּסוּקָא (שיר השירים ב׳:ה׳) סַמְכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי, לָא יָכִיל לְמִסְבַּל רַבִּי עֲקִיבָא וְאָרִים קָלֵיהּ בִּבְכִיָּיתָא וְגָעֵי וְלָא הֲוָה מְמַלֵּל מִדְּחִילוּ דִּשְׁכִינְתָּא דְּהַוַּת תַּמָּן.

אוֹרֵי לֵיהּ כָּל עָמִיקְתָּא וְרָזִין עִלָּאִין דְּהֲוָה בֵּיהּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים. וְאוֹמֵי לֵיהּ אוֹמָאָה דְּלָא לִישְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם חַד פָּסוּק מִנֵּיהּ כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיחֲרֵיב עָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ. וְלָא בָּעֵי קַמֵּיהּ דְּיִשְׁתַּמְּשׁוּן בֵּיהּ בְּרֵייתֵי מִסְגִיאוּת קְדוּשְׁתָּא דְּאִית בֵּיהּ. לְבָתַר נָפִיק רַבִּי עֲקִיבָא וְגָעֵי וְנָבְעִין עֵינוֹי מַיָּא, וַהֲוָה אָמַר, וַוי רַבִּי, וַוי רַבִּי, דְּאִשְׁתְּאַר עָלְמָא יָתוֹם מִנָּךְ. עָאלוּ כָּל שְׁאָר חַכִּימַיָּא גַּבֵּיהּ וְשָׁאֲלוּ לֵיהּ וְאָתִיב לְהוֹן.

הֲוָה דְּחִיק לֵיהּ (שעתא) לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַפִּיק תְּרֵי דְּרוֹעוֹי וּשְׁוִוינוּן עַל לִבֵּיהּ. פָּתַח וְאָמַר, אִי עָלְמָא עָלְמָא עִלָּאָה, חָזְרַת לְאֲעָלָא וּלְאַגְנָזָא מִן תַּתָּאָה כָּל נְהִירוּ וּבוּצִינָא. וַוי לְכוֹן תְּרֵי

דְּרָעֵי וַוי לְכוֹן תְּרֵי תּוֹרוֹת דְּיִשְׁתַּכְּחוּן יוֹמָא דֵּין מִן עָלְמָא. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל יוֹמוֹי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֲוָה נְהִירָא שְׁמַעְתָּא מִפּוּמֵיהּ כְּיוֹמָא דְּאִתְיְהִיבַת בְּטוּרָא דְסִינַי.

אָמַר אוֹרַיְיתָא (סברית גמרא) גְּמָרִית וְחָכְמְתָא סְבָרִית וְשִׁמּוּשָׁא עֲבָדִית. דְּאִלּוּ יְהוֹן כָּל בְּנֵי אֵינָשָׁא דְּעָלְמָא סוֹפְרִים לָא יָכְלִין לְמִכְתַּב וְלָא חַסְרֵי תַּלְמִידֵי מֵחָכְמָתִי אֶלָּא כְּכוֹחְלָא בְּעֵינָא וְאֶנָא מֵרַבּוֹתַי אֶלָּא כְּמַאן דְּשָׁתֵי בְּיַמָּא. וְלָא הֲוָה, אֶלָּא לְמִיתַּן טִיבוּתָא לָרַבּוֹהִי יַתִּיר מִנַּיהּ. וְהֲווּ שָׁאֲלִין מִנַּיהּ בְּהַהוּא סַנְדְּלָא דְּיִבּוּם עַד דְּנָפַק נִשְׁמָתֵיהּ וְאָמַר טָהוֹר. וְלָא הֲוָה תַּמָּן רַבִּי עֲקִיבָא. כַּד נָפַק שַׁבַּתָּא אַשְׁכְּחֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא דְּמִית, בָּזַע מָאנֵיהּ וּגְרִיר כָּל בִּשְׂרֵיהּ וְדָמָא נָחִית וְנָגִיד עַל דִּיוּקָנֵיהּ. הֲוָה צָוַח וּבָכֵי, נָפַק לְבָרָא וְאָמַר, שְׁמַיָּא שְׁמַיָּא, אָמְרוּ וּלְסִיהֲרָא לְשִׁמְשָׁא דְּנְהִירוּתָא דְּהָוֵת נְהִיר יַתִּיר מִנְּהוֹן הָא אִתְחַשַּׁךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק רוֹצָה לָצֵאת שְׂמֵחָה וְהַצַּדִּיק בְּטוּחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֵּרֶא וַיֵּרֶץ לִקְרָאתָם. בְּשִׂמְחָה, לְקַבֵּל פְּנֵיהֶם. מֵאֵי זֶה מָקוֹם, מִפֶּתַח הָאֹהֶל כְּדְקָא אֲמָרָן. וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה לְגַבֵּי שְׁכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:י״ז) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סוֹב דְּמֵה לְךָ דּוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעוֹפֶר הָאַיָּלִים. עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְגוֹ'. זוֹ אַזְהָרָה לָאָדָם בְּעוֹדוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עַיִן. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (קהלת ו׳:ו׳) וְאִלּוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וגו'. בְּיוֹם הַמִּיתָה כָּל מַה שֶּׁהָיָה נֶחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֶצְלוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מַתְרָה בּוֹ וְאוֹמֶרֶת עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם (ונסו הצללים) וְיִדְמֶה בְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עַיִן בָּעוֹדְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצְּלָלִים הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ח׳:ט׳) כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ סוֹב דְּמֵה לְךָ דּוֹדִי לִצְבִי וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, זוֹ אַזְהָרָה לָאָדָם בְּעוֹדוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עַיִן. מַה הַצְּבִי קַל בְּרַגְלָיו אַף אַתָּה הֱיֵה קַל כַּצְּבִי אוֹ כְּעוֹפֶר הָאַיָּלִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֶךָ כְּדֵי שֶׁתִּנָּחֵל הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא הָרֵי בְּשָׂמִים הַנִּקְרָא הַר יָיְ, הַר הַמַּעֲנוּג הָהָר הַטּוֹב (עד כאן המדרש הנעלם).

פרק ד

סתרי תורה הורמנותא דמלכא אתחזי בתלת גוונין גוון חד חיזו דאתחזי לעינא מרחיק ועינא לא יכיל לקיימא בברירו דחזי בגין דאיהו מרחוק עד דנטיל עינא חיזו זעיר בקמיטו דיליה ועל דא כתיב (ירמיהו ל״א:ג׳) מרחוק יי׳ נראה לי,

גוון תניין חיזו האי (נ"א דחד) עינא בסתימו דיליה דהאי גוון לא אתחזי לעינא בר בסתימו זעיר דנקיט ולא קיימא בברירו סתים עינא ופתח זעיר ונקיט ההוא חיזו וגוון דא (נ"א גוון ודא) אצטריך לפתרונא לקיימא על מה דנקיט עינא ועל דא כתיב (שם א) מה אתה רואה,

גוון תליתאה הוא זהר אספקלריאה דלא אתחזי ביה כלל בר בגלוגולא דעינא כד איהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא ואתחזאי בהאי גלגולא אספקלריאה דנהרא ולא יכיל לקיימא בההוא גוון בר דחזי זוהר מנהרא בסתימו דעינא

ועל דא כתיב (יחזקאל ל"ז:א') היתה עלי יד יי' (שם לג) (נ"א ויד יי' היתה אלי) ויד יי' עלי חזקה וכלהו מתפרשן מנביאי קשוט בר משה מהימנא עלאה דזכה לאסתכלא לעילא במה דלא אתחזי כלל, עליה כתיב (במדבר י"ב:ז') לא כן עבדי משה וגו':

וירא אליו אתחזי ואתגלי ליה שכינתא גו אינון דרגין דאתחברו בסטרוי מיכא"ל לסטר ימינא גבריא"ל לסטר שמאלא, רפא"ל לקמא, אוריא"ל לאחורא, ועל דא אתגליא עליה שכינתא בהני אלוני בוסמין (נ"א צולמין) דעלמא בגין לאחזאה קמייהו ברית (ד"א ל"ג קדמאה רשימו) קדישא דהוה בכל עלמא ברזא דמהימנותא,

והוא יושב פתח האהל, מאן דפתח האהל, דא אתר דאקרי ברית רזא דמהימנותא, כחום היום, דא רזא דאתדבק ביה אברהם תוקפא דסטרא דימינא דרגא דיליה,

פתח האהל רזא דתרעא דצדק פתחא דמהימנותא דכדין עאל ביה אברהם בההוא רשימא קדישא, כחום היום דא צדי"ק דרגא דחבורא חדא דעאל ביה מאן דאתגזר ואתרשים ביה רשימא קדישא דהא אתעבר מערלה ועאל בקיומא דתרין דרגין אלין דאינון רזא דמהימנותא:

והנה שלשה אנשים וגו', אלין תלת מלאכין שליחן דמתלבשן באוירא ונחתי להאי עלמא (ואתחזון) (לד ע"א) בחיזו דבר נש ותלת הוו כגוונא דלעילא בגין דקשת לא אתחזי אלא בגוונין תלתא חוור וסומק וירוק והכי הוא ודאי

ואלין אינון שלשה אנשים תלתא גוונין גוון חוור גוון סומק גוון ירוק, גוון חוור דא מיכאל בגין דאיהו סטרא דימינא, גוון סומק דא גבריאל סטרא דשמאלא, גוון ירוק דא רפאל והני אינון תלת גוונין דקשת דקשת לא אתחזי אלא עמהון ובג"כ וירא אליו גלוי שכינה בתלת גוונין אלין

וכלהו אצטריכו חד לאסיא מן המילה ודא רפא"ל מאריה דאסוון, וחד לבשרא לשרה על ברא ודא איהו מיכאל בגין דאיהו אתמנא לימינא וכל טבין וברכאן בידיה אתמסרן מסטרא דימינא

וחד להפכא לסדום ודא איהו גבריאל דאיהו לשמאלא, ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא מסטרא (דדיא) דשמאלא למידן ולמעבד על ידא דמלאך המות דאיהו מארי דקטולא דבי מלכא

וכלהו עבדו שליחתהון וכל חד וחד כדקא חזי ליה, מלאך גבריא"ל בשליחותא לנשמתא קדישא ומלאך המות בשליחותיה לנפשא דיצר הרע, ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכינתא

כד חמא לון מתחברן כחדא כדין חמא שכינתא (כגוונא דא) בגוונא וסגיד דכתיב (בראשית ל"ג:ג') וישתחו ארצה כגוונא דיעקב שנאמר (שם מז) וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה

ולגבי שכינתא אמר בשמא אדנ"י ולגבי צדיק אדו"ן דהא כדין אקרי אדון כל הארץ כד אתנהרא מצדיק ואתנהרא בגוונהא דהא בגין (דא איהו כגוונא דא כדין) דא אשתלים לעילא

מהכא דחיזו דלתתא משיך משיכו מלעילא דהא גוונין אלין משכין משיכא מלעילא מאינון מקורין עלאין אדנ"י משכא מלעילא באלין תלת גוונין דאתלבש בהו ובהו נטלא כל מה דנטלי מלעילא

ובגין דאינון חבורא דילה וסמכין דילה בכלא אתמר שמא אדנ"י דהא שמא דא אתגלי ליה כליל ברזין עלאין אתגלי ליה באתגליא מה דלא הוות מקדמת דנא דלא הוה גזיר ועד דאתגזר לא בעא קודשא בריך הוא לאפקא מניה זרעא קדישא כיון דאתגזר מיד נפק מניה זרעא קדישא

ובגין כך אתגלי עליה שכינתא באינון דרגין קדישין, (דניאל י"ב:ג') והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע, זה"ר זהרא דזהרין בדליקו זהרא, זה"ר דאנהיר דאדליק ונציץ לכמה סטרין, זה"ר סליק ונחית, זה"ר נציץ לכל עיבר, זה"ר נגיד ונפיק, זה"ר דלא פסיק לעלמין, זה"ר דעביד תולדין,

זה"ר טמיר וגניז נציצו דכל נציצין ושרגין כלא ביה נפיק וטמיר סתים וגליא חזי ולא חזי (זה"ר) ספרא דא מבועא דבירא נפקי ביממא טמיר בליליא אשתעשע בפלגות ליליא בתולדין דאפיק,

זה"ר דזהיר ואנהיר לכלא כללא דאורייתא ודא איהו דאתחזי וכל גוונין סתימין ביה ואתקרי בשמא דאדנ"י תלת גוונין אתחזי לתתא מהאי תלת גוונין לעילא מאלין עלאין אתמשך כלא (ס"א לגבי זהר) (אינון עלאין, זהר) דלא אתחזי ונציץ בתריסר נציצין וזהירין דנציצין מניה, תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו' רזא דאין סוף ידוד אקרי

כד אתחבר זהר תתאה אדני בזהר עלאה ידוד אתעביד שמא סתים דביה ידעי נביאי קשוט ומסתכלאן לגו זהרא עלאה ודא יאקדונקי חיזו טמירין (נ"א חיוון טמירין) דכתיב (יחזקאל א':ד') כעין החשמל מתוך האש,

מתניתין עלאין רמאין טבין דימינא תשע נקודין דאורייתא נפקין ומתפלגין באתוון ואתוון בהו נטלין (מטלטלן) מטלנוי דקיקין ברזי (פלטין) פליגין אלין תשע שליטין על אתוון אתוון מנייהו אתפשטו אשתארו נקודין לאעלאה לון לא נטלין בר כד אינון נפקין
אלין אינון ברזא דאין סוף כלהו אתוון (מטללן) מטלנין ברזא דאין סוף כמה דאינון נטלי לון הכי נמי נטלי אלין סתימין אתוון גליין ואל גליין הני טמירין על מה דשריין אתוון תשע שמהן גליפן בעשר ואינון קדמאה אהיה יו"ד ה"א אדי"ד אשר אדי"ד ידו"ד א"ל אלדי"ם ידו"ד צבאו"ת אדו"ן שד"י ומן דא שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א מתפשט כ"ב אותיות ורזא דשמא מנצפך הרי כ"ז אותיות ודא הוא רזא ידו"ד אלהינ"ו ידו"ד אחד, יהוה אלהינו ידו"ד הרי י"ד אותיות, אח"ד רזא י"ג אתוון ומנהון יתפשטו רמ"ח אברים שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפ"ך חמשה גבורות ומניה יתפשט רזא דחמשין שערי בינה ומנהון יתפשטון ע"ב הרי רמ"ח אברהם עם יי' אלהיכם אמת,
אלין אינון עשר שמהן גליפן בסטריהון וכל הני שמהן אתגליפו רמ"ח אברים ועאלין בחד ארון הברית ומאן איהו שמא דאתקרי אדני ודא (ד"א רזא) אתגלי השתא לאברהם (י"א ידו"ד צבאות ונ"א אל אדנ"י)
מיכאל שמא דימינא דקא אחיד ומשמשא לשמא דא יתיר מאינון אחרנין בכל אתר דרזא דהאי שמא תמן מיכאל תמן אסתליק האי מיכאל אסתליק אלהים בהדי שדי,
בקדמיתא שלשה אנשים ואגלימו בציורא דאוירא והוו אכלי אכלי ודאי דאשא דלהו אכל ושצי כלא ואעביד נחת רוח לאברהם אינון אשא ודאי וההוא אשא אתכסי בציורא דאוירא ולא אתחזי וההוא מיכלא אשא מלהטא ואכלא ליה ואברהם מקבל נחת רוח מהאי,
כיון דאסתלק שכינתא מה כתיב ויעל אלהים מעל אברהם מיד מסתלק בהדיה מיכאל דכתיב ויבאו שני המלאכים סדומה וגו' שלשה כתיב בקדמיתא והשתא תרין אלא מיכאל דאיהו ימינא אסתליק (קו ב) בהדי שכינתא,
מלאך דאתחזי למנוח נחת ואיגלים (ליה) באוירא ואתחזי ליה ודא איהו אוריאל מה דלא נחת באלין דאברהם נחת הכא בלחודוי לבשרא למנוח דאתי מדן
ובגין דלא חשיב כאברהם לא כתיב דאכל דהא כתיב (שופטים י"ג:כ') אם תעצרני לא אוכל בלחמך וכתיב ויהי בעלות הלהב מעל המזבח ויעל מלאך יי' בלהב המזבח וגו' והכא ויעל אלהים מעל אברהם בגין דביה אסתליק מיכאל ואשתארו רפאל וגבריאל

ועלייהו כתיב שני המלאכים סדומה בערב בשעתא דדינא תליא על עלמא לבתר אסתלק חד ואשתכח גבריאל בלחודיה בזכותיה דאברהם אשתזיב לוט ואיהו אוף הכי זכה בהו ועל דא אתו לגביה:

פרק ה

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ד:ג׳) מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ. תָּא חֲזֵי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא לָא חָמָאן עַל מָה קָיְימֵי בְּעָלְמָא, וְיוֹמִין אָזְלִין וְסָלְקִין וְקָיְימֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אִנּוּן יוֹמִין דִּבְנֵי נָשָׁא קָיְימֵי בְּהוּ בְּהַאי עָלְמָא, דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְבְּרִיאוּ וְכֻלְּהוּ קָיְימֵי לְעֵילָא, וּמְנָלָן דְּאִתְבְּרִיאוּ, דִּכְתִיב, (תהילים קל״ט:ט״ז) יָמִים יוּצָרוּ.

וְכַד מָטָאן יוֹמִין לְאִסְתַּלָּקָא מֵהַאי עָלְמָא. כֻּלְּהוּ קָרִיבִין קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א ב׳:א׳) וַיִּקְרְבוּ יְמֵי דָוִד לָמוּת. (בראשית מ״ז:כ״ט) וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת.

בְּגִין דְּכַד בַּר נָשׁ אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא לָא אַשְׁגַּח וְלָא אִסְתַּכַּל עַל מַה קָאִים, אֶלָּא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא חָשִׁיב כְּאִלּוּ הוּא אָזִיל בְּרַקָנְיָיא, דְּהָא כַּד נְשְׁמָתָא נָפְקַת מֵהַאי עָלְמָא לָא יָדְעַת לְאָן אָרְחָא סָלְקִין לָהּ. דְּהָא אוֹרְחָא לְסַלָּקָא לְעֵילָא לְאָתָר דִּנְהִירוּ דִּנְשְׁמָתִין עִלָּאִין נָהֲרִין, לָא אִתְיְהִיב לְכֻלְּהוֹן נְשְׁמָתִין, דְּהָא כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי אִתְמַשְׁכַת לְבָתַר דְּנָפִיק מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, אִי בַּר נָשׁ אִתְמְשִׁיךְ בָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתִיאוּבְתָּא דִילֵיהּ אֲבַתְרֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, לְבָתַר כַּד נָפִיק מִנֵּיהּ, אִיהוּ אִתְמְשִׁיךְ אֲבַתְרֵיהּ וְיָהֲבִין לֵיהּ אוֹרַח לְאִסְתַּלָּקָא לְעֵילָא, בָּתַר הַהוּא מְשִׁיכוּ דְּאִתְמְשִׁיךְ בִּרְעוּתָא כָּל יוֹמָא בְּהַאי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא יוֹמָא חַד אִעַרְעָנָא בְּחַד מָתָא מֵאִנּוּן דְּהָווּ מִן בְּנֵי קֶדֶם, וְאָמְרוּ לִי מֵהֵהִיא חָכְמְתָא דְּהָווּ יָדְעִין מִיּוֹמֵי קַדְמָאֵי וְהָווּ אַשְׁכְּחָן סִפְרִין דְּחָכְמְתָא דִּלְהוֹן, וּקְרִיבוּ לִי חַד סִפְרָא.

וְהָוָה כְּתִיב בֵּיהּ, דְּהָא כְּגַוְונָא דִּרְעוּתָא דְּבַר נָשׁ אִיכַוֵּון בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מִלְּעֵילָא כְּגַוְונָא דְּהַהוּא רְעוּתָא דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, אִי רְעוּתֵיהּ אִיכַוִּין בְּמִלָּה עִלָּאָה קַדִּישָׁא אִיהוּ אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ לְהַהִיא מִלָּה מִלְּעֵילָא לְתַתָּא לְגַבֵּיהּ.

וְאִי רְעוּתֵיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא אָחֳרָא וְאִיכַוִּין בֵּיהּ, אִיהוּ אַמְשִׁיךְ לְהַהִיא מִלָּה מִלְּעֵילָא לְתַתָּא לְגַבֵּיהּ. וְהָווּ אָמְרִי דְּעִקָּרָא דִּמְלְתָא תְּלָיָיא בְּמִלִּין וּבְעוֹבָדָא וּבִרְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא, וּבְדָא אִתְמְשַׁךְ מִלְּעֵילָא לְתַתָּא הַהוּא סִטְרָא דְּאִתְדַּבַּק בָּהּ.

וְאַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ כָּל אִנּוּן עוֹבָדִין וּפוּלְחָנִין דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי וּמִלִּין דְּאִצְטְרִיכוּ לוֹן וְהֵיאַךְ רְעוּתָא לְאִתְכַּוְונָא בֵּהּ בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לוֹן לְגַבֵּיהוּ.

כְּגַוְונָא דָא מַאן דְּבָעֵי לְאִתְדַּבְקָא לְעֵילָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְּהָא בְּעוֹבָדָא וּבְמִלִּין וּבְרַעוּתָא דְּלִבָּא לְכַוְונָא בְּהַהִיא מִלָּה תַּלְיָיא מִלְּתָא לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ מֵעֵילָא לְתַתָּא וּלְאִתְדַּבְקָא בְּהַהִיא מִלָּה.

וְהָווּ אָמְרֵי כַּמָּה דְּבַר נָשׁ אִתְמְשַׁךְ בְּהַאי עָלְמָא הָכִי נָמֵי מָשְׁכִין לֵיהּ כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא. וּבְמָה דְּאִתְדַּבַּק בְּהַאי עָלְמָא וְאִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרֵיהּ הָכִי אִתְדַּבַּק בְּהַהוּא עָלְמָא, אִי בְּקוּדְשָׁא, בְּקוּדְשָׁא. וְאִי בִּמְסָאֲבָא, בִּמְסָאֲבָא.

אִי בְּקוּדְשָׁא, מָשְׁכִין לֵיהּ לְגַבֵּי הַהוּא סְטָר וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ לְעֵילָא, וְאִתְעֲבִיד מְמַנָּא שַׁמָּשָׁא, לְשַׁמָּשָׁא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין אִנּוּן שְׁאָר מַלְאָכִין. כְּמָה דְּהָכִי אִתְדַּבַּק לְעֵילָא וְקָאִים בֵּין אִנּוּן קַדִּישִׁין דִּכְתִיב (זכריה ג׳:ז׳) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

הָכִי נָמֵי כְּגַוְונָא דָא. אִי בִּמְסָאֲבָא, מָשְׁכִין לֵיהּ לְגַבֵּי הַהוּא סְטָר וְאִתְעֲבִיד כְּחַד מִנַּיְיהוּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ וְאִנּוּן נִזְקֵי בְּנֵי נְשָׁא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּנָפִיק מֵהַאי עָלְמָא נָטְלִין לֵיהּ וְשָׁאֲבִין לֵיהּ בַּגַּיְיהֲנֹם בְּהַהוּא אֲתַר דְּדַיְינֵי לוֹן לְבְנֵי מְסָאֲבָא דְּסָאֲבוּ גַּרְמַיְיהוּ וְרוּחַיְיהוּ, וּלְבָתַר אִתְדַּבַּק בְּהוּ. וְאִיהוּ נִזְקָא (כט א) כְּחַד מֵאִנּוּן נִזְקֵי דְּעָלְמָא.

אֲמִינָא לוֹן בָּנַי קְרִיבָא דָא לְמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא. אֲבָל אִית לְכוּ אִתְרַחֲקָא (מגו) מֵאִנּוּן סִפְרִין (אלין) בְּגִין דְּלָא יִסְטֵי לִבַּייכוּ לְאִלֵּין פּוּלְחָנִין וּלְכָל אִנּוּן סִטְרִין דְּקָאֲמַר הָכָא דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם (לא) תִּסְטוּן מִבָּתַר פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דְּהָא כָּל סְפָרִים אִלֵּין אַטְעַיְין לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין דִּבְנֵי קֶדֶם חַכִּימִין הֲווּ, וִירוּתָא דְּחָכְמְתָא דָא יָרְתוּ מֵאַבְרָהָם דְּיָהֵב לִבְנֵי פִּלַגְשִׁים, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:ו׳) וּלְבְנֵי הַפִּלַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנוֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי קֵדְמָה אֶל אֶרֶץ קֶדֶם. וּלְבָתַר אִתְמַשְּׁכוּ בְּהַהִיא חָכְמָה לְכַמָּה סִטְרִין.

אֲבָל זַרְעָא דְּיִצְחָק חוּלָקָא דְּיַעֲקֹב לְאוּ הָכִי, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:ה׳) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, דָּא חוּלָקָא קַדִּישָׁא דְּמְהֵימְנוּתָא דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ אַבְרָהָם, וְנָפַק מֵהַהוּא עַדְבָּא וּמֵהַהוּא סִטְרָא, יַעֲקֹב מַה כְּתִיב בֵּיהּ (בראשית כ״ח:י״ג) וְהִנֵּה יְיָ נִצָּב עָלָיו. וּכְתִיב, (ישעיה מא) וְאַתָּה יַעֲקֹב עַבְדִּי וְגוֹ'. בְּגִינֵי כָךְ בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִתְמַשְּׁכָא בָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ תָּדִיר דִּכְתִיב, (דברים י׳) וּבוֹ תִדְבָּק.

תָּא חֲזֵי, (תהילים כ״ד:ג׳) מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְיָ וְגוֹ'. וּלְבָתַר אַהֲדַר וּפֵירַשׁ נְקִי כַּפַּיִם. דְּלָא עָבִיד בִּידּוֹי טוּפְסָא וְלָא אִתְתַּקַּף בְּהוּ בְּמָה דְּלָא אִצְטְרִיךְ. וְתוּ דְּלָא אִסְתָּאַב בְּהוּ וְלָא סָאִיב בְּהוּ לְגוּפָא כְּאִנּוּן דִּמְסָאֲבִין גַּרְמַיְיהוּ בְּיִדִּין לְאִסְתָּאֲבָא, וְדָא הוּא נְקִי כַּפַּיִם, וּבַר לֵבָב, כְּגַוְונָא דָא דְּלָא אַמְשִׁיךְ רְעוּתֵיהּ וְלִבֵּיהּ לְסִטְרָא אָחֳרָא, אֶלָּא לְאִתְמַשְּׁכָא בָּתַר פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשׁוֹ. נַפְשׁוֹ כְּתִיב נַפְשִׁי קְרִי, וְהָא אוּקְמוּהָ נַפְשִׁי דָּא נֶפֶשׁ דָּוִד סְטָרָא דְּמְהֵימְנוּתָא. נַפְשׁוֹ דָּא נֶפֶשׁ דְּבַר נָשׁ מַמָּשׁ. בְּגִין דְּכַד יִפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא. וְנַפְשֵׁיהּ יִסְתַּלַּק בְּעוֹבָדִין דְּכָשְׁרִין עַל מַה דְּיִתְקַיַּים בֵּהּ לְמֵיהַךְ בֵּין כָּל אִנּוּן קַדִּישִׁין כְּמָא דְאָתְּ אָמַר, (תהילים קט"ז:ט') אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. וּבְגִין דְּלָא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי יִשָּׂא בְּרָכָה מֵאֵת יְיָ וְגו'.

פרק ו

תָּא חֲזֵי, בָּתַר דְּאִתְגְּזַר אַבְרָהָם הֲוָה יָתִיב וְכָאִיב, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁדַר לְגַבֵּיהּ תְּלַת מַלְאָכִין בְּאִתְגַּלְיָא לְאַקְדָּמָא לֵיהּ שְׁלָם. וְאִי תֵּימָא דְּהָא בְּאִתְגַּלְיָא. וְכִי מַאן יָכִיל לְמֶהֱמֵי מַלְאָכִין וְהָא כְּתִיב, (תהילים ק"ד:ד') עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגו'.

אֶלָּא וַדַּאי חָמָא לוֹן, דְּנַחֲתֵי לְאַרְעָא כְּגַוְונָא דִּבְנֵי נָשָׁא, וְלָא יְקַשֶּׁה לָךְ הַאי, דְּהָא וַדַּאי אִנּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין, וּבְשַׁעֲתָא דְּנָחֲתֵי לְעָלְמָא מִתְלַבְּשִׁין (קמד א) בַּאֲווֹרֵי וּבִיסוֹדֵי דְּגוּפְמִין, וְאִתְחֲזוּ לִבְנֵי נָשָׁא מַמָּשׁ כְּחֵיזוּ דְּיוּקְנָא דִּלְהוֹן.

וְתָא חֲזֵי, אַבְרָהָם חָמָא לוֹן כְּחֵיזוּ בְּנֵי נָשָׁא. וְאַף עַל גַּב דְּהֲוָה כָּאִיב מִמִּילָה נָפַק וְרָהַט אֲבַתְרַיְיהוּ בְּגִין דְּלָא לְמִגְרַע (מה) דְּהֲוָה עָבִיד מִקַּדְמַת דְּנָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי כְּחֵיזוּ דְּמַלְאָכִין חָמָא לוֹן, מִמַּה דִּכְתִיב וַיֹּאמַר אֲדֹנָי בְּאל"ף דל"ת, שְׁכִינְתָּא הֲוָה אַתְיָא, וְאִלֵּין הֲווּ סְמִיכִין דִּילַהּ וְכַרְסְיָיא לְגַבַּהּ, בְּגִין דְּאִנּוּן גְּוָונִין (צא א) תְּלַת דְּתַחוֹתָא.

וְחָמָא הַשְׁתָּא בְּגִין דְּאִתְגְּזַר מַה דְּלָא הֲוָה חָמֵי מִקַּדְמַת דְּנָא עַד לָא אִתְגְּזַר, בְּקַדְמֵיתָא לָא הֲוָה יָדַע אֶלָּא דְּאִנּוּן בְּנֵי נָשָׁא, וּלְבָתַר יָדַע דְּאִנּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין וְאָתוּ בִּשְׁלִיחוּתָא לְגַבֵּיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאָמְרוּ לֵיהּ אַיֵּ"ה שָׂרָה אִשְׁתְּךָ וּבְשָׂרוּ לֵיהּ בְּשׂוֹרַת יִצְחָק.

אֲלֵיהוּ אַתְוָון נְקוּדוֹת אַיִ"וֹ, וְסִימָן אַיִ"וֹ, רֶמֶז לְמַה דִּלְעֵילָא, רֶמֶז לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל. כְּתִיב הָכָא הִנֵּה בָאֹהֶל וּכְתִיב הָתָם (ישעיהו ל"ג:כ') אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן וְגו'. תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּנָקוּד אי"ו אַמַּאי כְּתִיב לְבָתַר אַיֵּה, אֶלָּא בְּגִין דְּחִבּוּרָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא. כְּדֵין אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל. תַּמָּן הוּא קִשּׁוּרָא דְּכוֹלָּא וְתַמָּן אִשְׁתַּכַּח (ויאמר הנה באהל). אַיֵּה וְגו', וְכִי לָא הֲווּ יָדְעֵי מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי דְּשָׁרָה הִנֵּה בָאֹהֶל, אַמַּאי כְּתִיב אַיֵּה. אֶלָּא לָא יָדְעֵי בְּהַאי עָלְמָא אֶלָּא מַה דְּאִתְמְסַר לְהוּ לְמַנְדָּע.

תָּא חֲזֵי (שמות י"ב:י"ב) וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְיָ. וְכִי כַּמָּה שְׁלִיחִין וּמַלְאָכִין אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּגִין דְּאִנּוּן לָא יָדְעֵי בֵּין טִפָּה דְּבוּכְרָא לְהַהוּא דְּלָא בּוּכְרָא בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

כְּגַוְונָא דָּא (יחזקאל ט׳:ד׳) וְהִתְוִיתָ תָּו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים. וְאַמַּאי צָרִיכִין. אֶלָּא בְּגִין דְּאִנּוּן לָא יָדְעֵי, אֶלָּא מַה דְּאִתְמָסַר לוֹן לְמַנְדַּע (ידעי), כְּגוֹן כָּל אִנּוּן מִלִּין דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְיתָאָה עַל עָלְמָא. וּמַאי טַעְמָא בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעֲבַר כָּרוֹזָא בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין בְּהַהִיא מִלָּה דְּזַמִּין לְאַיְתָאָה עַל עָלְמָא.

כְּגַוְונָא דָּא בְּשַׁעֲתָא דִּמְחַבְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְכַּסְיָא בְּבֵיתֵיהּ וְלָא יִתְחֲזֵי בְּשׁוּקָא בְּגִין דְּלָא יִתְחַבֵּל, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ב:כ״ב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר. מַנַּיְיהוּ (דיכיל לאסתרא, אין, אבל מקמי קודשא בהך הוא לא (ס"א יכיל)) בָּעֵי לְאִסְתַּתְּרָא. מַה כְּתִיב, (ירמיהו כ״ג:כ״ד) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ.

אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ, דְּלָא בָּעוּ לוֹמַר קַמֵּהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר הִנֵּה בָאֹהֶל מִיָּד וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְגו'. תָּא חֲזֵי, אוֹרַח אַרְעָא, דְּעַד לָא אַזְמִין אַבְרָהָם קַמַּיְיהוּ לְמֵיכַל לָא אָמְרוּ לֵיהּ מִידִּי, בְּגִין דְּלָא יִתְחֲזֵי דִּבְגִין הַהִיא בְּשׂוֹרָה קָא אַזְמִין לְהוּ לְמֵיכַל, בָּתַר דִּכְתִיב וַיֹּאכֵלוּ כְּדֵין אָמְרוּ לֵיהּ הַהִיא בְּשׂוֹרָה.

וַיֹּאכֵלוּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ וְכִי מַלְאָכֵי עִלָּאֵי אָכְלֵי, אֶלָּא בְּגִין יְקָרָא דְּאַבְרָהָם אִתְחֲזֵי הָכִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיֹּאכֵלוּ וַדַּאי, בְּגִין דְּאִנּוּן (קד א) אֶשָּׁא דְּאָכִיל אֶשָּׁא וְלָא אִתְחֲזֵי, וְכָל מַה דְּיַהֲב לוֹן אַבְרָהָם אָכְלֵי בְּגִין דְּמִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם אָכְלֵי לְעֵילָּא (דאכלי מההוא סטרא דלעילא). תָּא חֲזֵי, כָּל מַה דְּאָכִיל אַבְרָהָם בְּטָהֳרָה אִיהוּ קָא אָכִיל וּבְגִין כָּךְ אַקְרִיב קַמַּיְיהוּ וְאָכְלֵי, וְנָטִיר אַבְרָהָם בְּבֵיתֵיהּ דִּכְיָא וּמְסָאֲבוּתָא, דְּאֶפְילוּ בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ מְסָאַב (לא יכיל לקרבא לביתיה כדין ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביד) (נ"א לא הוה משמש בביתיה, עד דעביד) לֵיהּ טְבִילָה, אוֹ עָבִיד לֵיהּ לְנַטְרָא שִׁבְעָה יוֹמִין כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ, וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (דברים כ״ג:י״א) אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה לַיְלָה וְגו'. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ, וְהָיָה לִפְנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם. אִעֲרַע בֵּיהּ טֻמְאָה אָחֳרָא כְּגוֹן זִיבָה אוֹ (נ"א סגירו או נדה) סְגִירַת נִדָּה דְּהַוּוּ תְּרֵי מְסָאֲבוּ, לָא סַגְיָא לֵיהּ בְּהַהִיא טְבִילָה (בגין) בֵּין דְּאִעֲרַע בֵּיהּ קֻדָּם דְּקַבִּיל טֻמְאָה אָחֳרָא (בגין) בֵּין דְּאִעֲרַע בֵּיהּ לְבָתַר.

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה הֲווּ מְתַקְּנֵי טְבִילָה לְכֻלְּהוּ, אִיהוּ לְגַבְרֵי וְאִיהִי לְנַשֵּׁי. מַאי טַעְמָא אִעֲסַק אַבְרָהָם לְדַכָּאָה לִבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּאִיהוּ טָהוֹר וְאִקְרֵי טָהוֹר. דִּכְתִיב, (איוב י״ד:ד׳) מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד. טָהוֹר דָּא אַבְרָהָם דְּנָפַק מִתָּרַח.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר בְּגִין לְתַקָּנָא הַהוּא דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, וּמַאן אִיהוּ מַ"ם. בְּגִין כָּךְ אַתְקִין לְדָכָאָה בְּנֵי עָלְמָא בְּמַיָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאַזְמִין לַמַּלְאָכִין, שֵׁירוּתָא דְּמִלּוֹי מַה כְּתִיב יוּקַח נָא מְעַט מַיִם. בְּגִין לְאִתְתַּקָּפָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּמַיִּן שָׁרָאן בָּהּ.

וּבְגִינֵי כָךְ הֲוָה מְדַכֵּי לְכָל בְּנֵי נָשָׁא מִכֹּלָּא. מְדַכֵּי לוֹן מִסִּטְרָא דְּעֲבוֹדָה זָרָה, וּמְדַכֵּי לוֹן מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא, וְכַמָּה דְּאִיהוּ מְדַכֵּי לְגוּבְרִין הָכִי נָמֵי שָׂרָה מְדַכָּאת לְנָשִׁין, וְאִשְׁתַּכָּחוּ כֻּלְּהוּ דְּאַתְיָין לְגַבַּייהוּ דְּכְיָין מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, אִילָנָא נָטַע אַבְרָהָם בְּכָל אֲתַר דְּדִיוּרֵיהּ תַּמָּן, וְלָא הֲוָה סָלִיק בְּכָל אֲתַר כְּדְקָא יְאוּת, בַּר בְּשַׁעֲתָא דְּדִיוּרֵיהּ בְּאַרְעָא דְּכְנָעַן, וּבְהַהוּא אִילָנָא הֲוָה יָדַע מַאן דְּאִתְאַחִיד בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמַאן דְּאִתְאַחִיד בְּעֲבוֹדָה זָרָה.

מַאן דְּאִתְאַחִיד בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִילָנָא הֲוָה פָּרִישׁ עַנְפּוֹי וְחָפֵי עַל רֵישֵׁיהּ וְעָבִיד עֲלֵיהּ צִלָּא יָאֶה, וּמַאן דְּאִתְאַחִיד בְּסִטְרָא דְּעֲבוֹדָה זָרָה הַהוּא אִילָנָא הֲוָה אִסְתַּלַּק וְעַנְפּוֹי הֲווֹ סְלִיקִין לְעֵילָּא. כְּדֵין הֲוָה יָדַע אַבְרָהָם וְאָזְהִיר לֵיהּ, וְלָא אַעֲדֵי מִתַּמָּן עַד דְּאִתְאַחִיד בִּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

וְהָכִי מַאן דְּאִיהוּ דַּכְיָא (ד"א ל"ג הכי) מְקַבֵּל לֵיהּ אִילָנָא. מַאן דְּאִיהוּ מְסָאַב לָא מְקַבֵּל לֵיהּ. כְּדֵין יָדַע אַבְרָהָם וּמְדַכֵּי לוֹן בְּמַיָּא.

וּמַעֲיָינָא דְּמַיָּא הֲוָה תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא, וּמַאן דְּצָרִיךְ טְבִילָה מִיָּד מַיִין סָלְקִין לְגַבֵּיהּ, וְאִילָנָא אִסְתַּלְקִין עַנְפּוֹי, כְּדֵין יָדַע אַבְרָהָם דְּאִיהוּ מְסָאֲבָא וּבָעֵי טְבִילָה מִיָּד, וְאִם לָאו מַיָּא נְגִיבָן כְּדֵין יָדַע דְּבָעֵי לְאִסְתָּאֲבָא וּלְאִסְתַּמְרָא שִׁבְעָה יוֹמִין.

תָּא חֲזֵי, דְּאֲפִילּוּ בְּשַׁעֲתָא דְּאַזְמִין לוֹן לְמַלְאָכִין אָמַר לוֹן וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ בְּגִין לְמֶחְמֵי וּלְמִבְדַּק בְּהוּ, וּבְהַהוּא אִילָנָא הֲוָה בָּדִיק לְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְרָזָא (לקבל) בְּגִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָא (עבד) אָמַר דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי לְכֹלָּא, וּבְגִין כָּךְ וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ וְלֹא תַּחַת עֲבוֹדָה זָרָה.

וְתָּא חֲזֵי, כַּד חָב אָדָם, בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע חָב, דִּכְתִיב וּמֵעֵץ הַדַּעַת וְגוֹ' וְאִיהוּ בֵּיהּ חָב וְגָרַם מוֹתָא לְעָלְמָא. מַה כְּתִיב וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ'. (וגרם מותא לכל בני עלמא) וְכַד אֲתָא אַבְרָהָם בְּאִילָנָא אָחֳרָא אַתְקִין עָלְמָא דְּהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי וְאוֹדַע מְהֵימְנוּתָא לְכָל בְּנֵי עָלְמָא:

מדרש הנעלם אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַב אִי הֲוִינָא מִסְתַּכְּלִין בְּפָרָשָׁתָא דָּא נִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָתָא, אִי עִנְיָינָא דְּנִשְׁמָתָא הִיא לָאו רֵישָׁא סוֹפָא וְלָאו סוֹפָא רֵישָׁא, וְאִי עִנְיָינָא לִפְטִירַת אִינִישׁ מֵעָלְמָא הִיא, נִסְתּוֹר כָּל פַּרְשָׁתָא אוֹ נוֹקִים פַּרְשָׁתָא בְּהַאי אוֹ בְּהַאי. מַהוּ יוּקַח נָא מְעַט

מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְגוֹ' וְאָקְחָה פַּת לֶחֶם וְגוֹ' וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל שָׂרָה וְגוֹ' וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וְגוֹ' וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וְגוֹ'.

כַּד אָתָא רַב דִּימִי אָמַר לֹא מָצְאָה הַנְּשָׁמָה תּוֹעֶלֶת לַגּוּף אִלְמָלֵא מַה שֶּׁרָמַז בְּכָאן רְמֶז הַקָּרְבָּנוֹת. בָּטְלוּ הַקָּרְבָּנוֹת לֹא בָּטְלָה הַתּוֹרָה, הַאי דְּלָא אֵעֲסַק בַּקָּרְבָּנוֹת לֵיעֲסַק בַּתּוֹרָה וְיִתְהַנֵּי לֵיהּ יַתִּיר,

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּשֶׁפֵּרַשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַקָּרְבָּנוֹת אָמַר מֹשֶׁה רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם תִּינַח בִּזְמַן שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמָתָם, כֵּיוָן שֶׁיִּגְלוּ מֵעַל אַדְמָתָם מַה יַּעֲשׂוּ, אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, יַעַסְקוּ בַּתּוֹרָה וְאֲנִי מוֹחֵל לָהֶם בִּשְׁבִילָהּ יוֹתֵר מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז׳:ל״ז) זֹאת הַתּוֹרָה לָעוֹלָה לַמִּנְחָה וגו'. כְּלוֹמַר זֹאת הַתּוֹרָה בִּשְׁבִיל עוֹלָה בִּשְׁבִיל מִנְחָה בִּשְׁבִיל חַטָּאת בִּשְׁבִיל אָשָׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי הַאי מַאן דְּמַדְכַּר בְּפוּמֵיהּ בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת דְּקָרְבָּנַיָּא עַנְיָינָא וְתִקְרוּבְתָּא וְיַכַּוון בְּהוּ, בְּרִית כְּרוּתָה הוּא דְּאִנּוּן מַלְאָכַיָּא דְּמַדְכְּרִין חוֹבֵיהּ לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ דְּלָא יָכְלִין לְמֶעְבַּד לֵיהּ אִלְמָלֵא טִיבוּ.

וּמַאן יוֹכַח הַאי פָּרְשָׁתָא יוֹכַח, דְּכֵיוָן דְּאָמַר וְהִנֵּה שִׁלְשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו, מַהוּ עָלָיו, לְעַיֵּין בְּדִינֵיהּ, כֵּיוָן דְּחָמָא נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקַיָּא כָּךְ, מַה כְּתִיב וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה וגו'. מַהוּ הָאֹהֱלָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּמַהוּ אוֹמֵר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים, עִנְיַן הַקָּרְבָּנוֹת, וְנִשְׁמָתָא מִתְכַּוְונָת בְּהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם. וּכְדֵין נַיְיחָא לְהוּ וְלָא יָכְלִין לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ.

רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח קְרָא דִּכְתִיב, (במדבר י״ז:י״א) וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וּכְתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וגו' וּכְתִיב וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה. כְּתִיב הָכָא מַהֵר וּכְתִיב הָתָם מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים. מַה לְּהַלָּן קָרְבָּן לְאִשְׁתְּזָבָא אַף כָּאן קָרְבָּן לְאִשְׁתְּזָבָא.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס זִמְנָא חָדָא הֲוִינָא אָזְלִי בְּאָרְחָא וַעֲרָעִית בֵּיהּ בְּאֵלְיָהוּ, אֲמִינָא לֵיהּ, לֵימָא לִי מַר מִלָּה דְּמַעֲלֵי לְבָרַיְיתָא, אָמַר לֵיהּ, קַיִּים גָּזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְעָאלוּ קַמֵּיהּ כָּל אִלֵּין מַלְאָכַיָּא דְּמְמַנָּן לְאַדְכָּרָא חוֹבֵי דְּבַר נָשׁ, דִּי בְּעִדָּנָא דְּיִדְכְּרוּן בְּנֵי אֱנָשָׁא קָרְבָּנַיָּא דְּמַנֵּי מֹשֶׁה וּשַׁוּוּ לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּהוּ, דְּכֻלְּהוּ יִדְכְּרוּן לֵיהּ לְטַב.

וְעוֹד בְּעִדָּנָא דְּיֵעָרַע מוֹתָנָא בִּבְנֵי אֱנָשָׁא, קַיְימָא אִתְגְּזַר וְכָרוֹזָא אַעֲבַר עַל כָּל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא דְּאִי יֵיעֲלוּן בְּנוֹהִי בְּאַרְעָא בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְיֵימְרוּן בִּרְעוּת נַפְשָׁא וְלִבָּא עַנְיָינָא דְּקִטֹּרֶת בּוֹסְמִין דְּהֲווּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דְּיִתְבַּטַּל מוֹתָנָא מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת. אָמַר לֵיהּ אַהֲרֹן לָמָּה. אָמַר כִּי יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ וגו'. מַה

כְּתִיב וַיֵּרֶץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם. וּכְתִיב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה. וְלָא יָכִיל מַלְאָכָא דְּמְחַבְּלָא לְשַׁלְטָאָה וְנָתְבַּטְלָא מוֹתָנָא.

רַבִּי אַחָא אָזַל לְכְפַר טַרְשָׁא אֲתָא לְגַבֵּי אוּשְׁפִּיזֵיהּ, לְחִישׁוּ עֲלַיְהוּ כָּל בְּנֵי מָתָא, אָמְרוּ גַּבְרָא רַבָּא אֲתָא הָכָא נֵזִיל לְגַבֵּיהּ, אָתוּ לְגַבֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ לָא חָס עַל אוֹבָדָנָא, אָמַר לְהוּ מַהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ דְּאִית שִׁבְעָה יוֹמִין דְּשָׁארֵי מוֹתָנָא בְּמָאתָא וְכָל יוֹמָא אִתְתַּקַּף וְלָא אִתְבַּטַל.

אָמַר לְהוּ נֵזִיל לְבֵי כְּנִשְׁתָּא וְנִתְבַּע רַחֲמֵי מִן קֳדָם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָתוּ וְאָמְרוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מִיתוּ, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי נָטוּ לְמוּת. אָמַר לְהוּ רַבִּי אַחָא לֵית עִתָּא לְקַיְימָא הָכִי דְּשַׁעֲתָא דְּחִיקָא.

אֲבָל אַפְרִישׁוּ מִנְכוֹן אַרְבְּעִין בְּנֵי נָשָׁא מֵאִנּוּן דְּזַכָּאִין יַתִּיר. עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה לְאַרְבְּעָה חוּלָקִין וְאֲנָא עִמְכוֹן, עֲשָׂרָה לְזִוּוּיְיתָא דְּמָאתָא, וַעֲשָׂרָה לְזִוּוּיְיתָא דְּמָאתָא, וְכֵן לְאַרְבַּע זִוּוּיְיתָא דְּמָאתָא. וְאָמְרוּ בִּרְעוּת נַפְשְׁכוֹן עְנֵיְינָא דְּקִטֹרֶת בּוֹסְמִין. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לְמֹשֶׁה וּעְנֵיְינָא דְּקָרְבָּנָא עִמֵּיהּ.

עֲבִדוּ כֵּן תְּלַת זִמְנִין וְאַעֲבָרוּ בְּכָל מָאתָא לְאַרְבַּע זִוּוּיְיתָא וַהֲווּ אָמְרִין כֵּן, לְבָתַר אָמַר לְהוּ נֵזִיל לְאִנּוּן דְּאוֹשִׁיטוּ לְמֵימַת אַפְרִישׁוּ מִנַּיְיכוּ לְבָתַּיהוֹן, וְאִמְרוּ כְּדֵין, וְכַד תִּסַּיְימוּ אִמְרוּן אִלֵּין פְּסוּקַיְיא (במדבר ט״ז:כ״ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ וְגוֹ' וַיִּקַּח אַהֲרֹן וְגוֹ' וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וְגוֹ'. וְכֵן עֲבָדוּ וְאִתְבַּטַל מְנַיְיהוּ.

שְׁמְעוּ הַהוּא קָלָא דְּאָמַר סִתְרָא סִתְרָא קַמַּיְיתָא אוֹחִילוּ לְעֵילָא דְּהָא דִּינָא דִּשְׁמַיָּא לָא אַשְׁרֵי הָכָא דְּהָא יָדְעֵי לְבָטְלָא לֵיהּ. חָלַשׁ לִבֵּיהּ דְּרַבִּי אַחָא, אִדְמוּךְ, שָׁמַע דְּאָמְרֵי לֵיהּ, כַּד עָבַדְתְּ דָּא עָבִיד דָּא, זִיל וְאֵימָא לוֹן דְּיַחְזְרוּן בִּתְשׁוּבָה דְּחַיָּיבִין אִנּוּן קַמָּאי. קָם וְאַחֲזַר לְהוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימָתָא, וְקַבִּילוּ עֲלַייהוּ דְּלָא יְתְבַּטְלוּן (צד א (ב)) מֵאוֹרַיְיתָא לְעָלַם, וְאַחֲלִיפוּ שְׁמָא דְּקַרְתָּא וּקְארוּן לַהּ מָאתָא מַחְסֵיָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא דַּי לָהֶם לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּבַטְּלִין אֶת הַגְּזֵרָה אֶלָּא לְאַחַר כֵּן שֶׁמְּבָרְכִין לָהֶם, תֵּדַע לְךָ שֶׁכֵּן הוּא, דִּכְתִיב שֶׁהַנְּשָׁמָה אוֹמֶרֶת לַגּוּף מַהֲרֵי שְׁלֹשׁ סְאִים וְגוֹ' וְכָל אוֹתוֹ הָעִנְיָן וּמְבַטֵּל אֶת הַדִּין, מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיִךְ כְּעֵת חַיָּה הֲרֵי בְּרָכָה.

כֵּיוָן שֶׁרוֹאִים אוֹתָהּ הַמַּלְאָכִים שֶׁזֶּה לָקַח עֵצָה לְנַפְשׁוֹ, מַה עוֹשִׂים, הוֹלְכִים אֵצֶל הָרְשָׁעִים לְעַיֵּן בְּדִינָם וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּקוּמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדוֹם לִמְקוֹם הָרְשָׁעִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט.

הֲדָא הוּא דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל צַדִּיק כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁמְּעַיְינִין בְּדִינוֹ אֵינוֹ מִתְאַחֵר לָשׁוּב וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהַקְרִיב (על) חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ לְפָנֵי צוּרוֹ עַד שֶׁמִּסְתַּלְּקִין בַּעֲלֵי הַדִּין מִמֶּנּוּ.

דְּכְיוֹן שֶׁאָמַר וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו, מַה כְּתִיב בַּנְּשָׁמָה, וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל שָׂרָה. בְּחַפָּזוֹן וּבְמְהִירוּת בְּלֹא שׁוּם הַעָכְבָה, מִיָּד מְמַהֶרֶת הַנְּשָׁמָה אֵצֶל הַגּוּף לְהַחֲזִירוֹ לְמוּטָב וּלְבַקֵּשׁ בַּמֶּה שֶׁיִּתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁמִּסְתַּלְּקִין מִמֶּנּוּ בַּעֲלֵי הַדִּין.
רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר מַהוּ דְּאָמַר וַאֲבָרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה עוֹמֶדֶת בְּמַעֲלָתָהּ וְהַגּוּף נִשְׁאָר בָּאָרֶץ מִכַּמָּה שָׁנִים, בָּאִים בַּיָּמִים, שָׁנִים וְיָמִים הַרְבֵּה. וְחָדַל לָצֵאת וְלָבֹא וְלַעֲבֹר אֹרַח כִּשְׁאָר כָּל אָדָם, אִתְבַּשַּׁר לְהַחֲיוֹת הַגּוּף.
מַהוּ אוֹמֵר אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה, אַחֲרֵי בְלוֹתִי בֶּעָפָר מֵהֵיכָן כַּמָּה שָׁנִים הָיְתָה לִי עֶדְנָה וְחִדּוּשׁ, וְאָדוֹנִי זָקֵן שֶׁהֵיכָן כַּמָּה שָׁנִים שֶׁיִּצָּאת מִמֶּנִּי וְלֹא הִפְקִידַנִי.
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הֲיִפָּלֵא מֵיְיָ דָּבָר לְמוֹעֵד. מַהוּ לְמוֹעֵד. אוֹתוֹ הַיְּדִיעָ אֶצְלִי לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים. וּלְשָׂרָה בֵן מְלַמֵּד שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ כְּבֶן שְׁלֹשׁ שָׁנִים.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימוֹן כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה נִיזוֹנֶת מִזִּיוֹהּ שֶׁל מַעְלָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵר לְאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ הַנִּקְרָא דומ"ה, לֵךְ וּבַשֵּׂר לְגוּף פְּלוֹנִי שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַחֲיוֹתוֹ לַמּוֹעֵד שֶׁאֲנִי אֲחַיֶּה אֶת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. והוּא מֵשִׁיב אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה. אַחֲרֵי בְלוֹתִי בֶּעָפָר וּשְׁכַנְתִּי בָּאֲדָמָה וְאָכַל בְּשָׂרִי רִמָּה וְגוּשׁ עָפָר תִּהְיֶה לִי חִדּוּשׁ.
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵר לַנְּשָׁמָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָהָם וְגו' הֲיִפָּלֵא מֵיְיָ דָּבָר לַמּוֹעֵד הַיְּדִיעָ אֶצְלִי לְהַחֲיוֹת אֶת הַמֵּתִים, אָשׁוּב אֵלֶיךָ, אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁהוּא קָדוֹשׁ כְּבָרִאשׁוֹנָה מְחוּדָּשׁ לִהְיוֹתְכֶם מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עָתִיד לְפָנַי לִשְׁמֹחַ בָּהֶם הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:ל"א) יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

פרק ז

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שׁוֹב אָשׁוּב, שׁוֹב יָשׁוּב מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא מַפְתְּחָא דָּא לְמַפְקַד עֲקָרוֹת בִּידָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ וְלָא בִּידָא דִּשְׁלִיחָא אָחֳרָא.
כְּמָה דְּתָנִינָן תְּלַת מַפְתְּחָן אִנּוּן דְּלָא אִתְמְסָרוּ בִּידָא דִּשְׁלִיחָא. דְּחַיָּה וּתְחִיַּת הַמֵּתִים וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל דְּלָא אִתְמְסָרוּ בִּידָא דִּשְׁלִיחָא אַמַּאי כְּתִיב שׁוֹב אָשׁוּב. אֶלָּא וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהַוָה קָאִים עֲלַיְיהוּ אָמַר (ליה) מִלָּה, בְּגִין כָּךְ כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ.
וְתָא חֲזֵי, בְּכָל אָתַר דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר סְתָם אוֹ וַיִּקְרָא סְתָם הוּא מַלְאָכָא דִּבְרִית וְלָא אָחֳרָא. וַיֹּאמֶר דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:כ"ו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע וְגו' וַיֹּאמֶר וְלָא קָאָמַר מַאן הוּא. וַיִּקְרָא דִּכְתִיב, (ויקרא א':א') וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְלָא קָאָמַר מַאן הֲוָה. אָמַר דִּכְתִיב, (שמות כ"ד:ט"ז) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו' וְלָא אָמַר מַאן הֲוָה. (אוף הכי דכתיב ויאמר שוב אשוב

ויאמר סתם ולא קאמר מאן הוה) אֶלָּא בְּכָל הַנֵּי מַלְאָכָא דִּבְרִית הֲוָה וְכֹלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמָר. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ וְגו'. וְהִנֵּה בֵּן וְגו':

פרק ח

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ. מַאי טַעְמָא לָא כְּתִיב וְהִנֵּה בֵּן לָךְ, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא יְחַשֹּׁב דְּהָא מִן הָגָר אִיהוּ כְּדְבַקְדְּמִיתָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (מלאכי א׳:ו׳) בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו. בֵּן יְכַבֵּד אָב דָּא יִצְחָק לְאַבְרָהָם.

אֵימָתַי כַּבִּיד לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּעָקַד לֵיהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וּבְעָא לְמִקְרַב לֵיהּ קָרְבָּנָא, וְיִצְחָק בַּר תְּלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין הֲוָה, וַאֲבְרָהָם הֲוָה סָבָא, דְּאִילּוּ הֲוָה בָּעִיט (ס"א ביה) בְּרַגְלָא חַד לָא יָכִיל לְמֵיקַם קַמֵּיהּ, (כל שכן למעבד ליה), וְאִיהוּ אוֹקִיר לֵיהּ לְאֲבוֹי וְעָקַד לֵיהּ כְּחַד אִימְרָא בְּגִין לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דְּאָבוֹי.

(קמו ב) וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו דָּא אֱלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. כַּד שַׁדַּר לֵיהּ לְחָרָן, וְעֶבֶד כָּל רְעוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם, וְאוֹקִיר לֵיהּ כְּמָה דְכָתִיב, (בראשית כ״ד:א׳) וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אֲדוֹנִי וְגו'. וּכְתִיב (בראשית כ״ד:ל״ד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, בְּגִין לְאוֹקִיר לֵיהּ לְאַבְרָהָם.

דְּהָא בַּר נָשׁ דְּהֲוָה מַיְיתֵי כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנֵי יְקָר וּגְמַלִּין וְאִיהוּ כְּדְקָא יָאוּת שַׁפִּיר בְּחֵיזוּ לָא אָמַר דְּאִיהוּ רְחִימָא דְּאַבְרָהָם אוֹ קָרִיבָא דִּילֵיהּ. אֶלָּא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, בְּגִין לְסַלְקָא בְּשִׁבְחָא דְּאַבְרָהָם וּלְאוֹקִיר לֵיהּ בְּעֵינַיְיהוּ.

וְעַל דָּא בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו. וְאִתּוּן יִשְׂרָאֵל בָּנַי. קָלָנָא בְּעֵינַיְיכוּ לוֹמַר דְּאֲנָא אֲבוּכוֹן אוֹ דְּאַתּוּן עֲבָדַיִן לִי. וְאִם אָב אֲנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי וְגו'. בְּגִין כָּךְ וְהִנֵּה בֵּן, דָּא הוּא בֵּן וַדַּאי, וְלָא יִשְׁמָעֵאל. דָּא הוּא בֵּן דְּאוֹקִיר לְאֲבוֹי כְּדְקָא חָזֵי.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ. בֵּן לְשָׂרָה, דִּבְגִינֵיהּ מִיתַת, דִּבְגִינֵיהּ כְּאִיבַת נַפְשָׁהּ עַד דְּנַפְקַת מִינָהּ. וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה. לְאִסְתַּלָּקָא בְּגִינֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב בְּדִינָא עַל עָלְמָא. דִּכְדֵין וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה וְגו' דְּהָא מַדְכְּרֵי לְשָׂרָה בְּגִינֵיהּ דְּיִצְחָק וְעַל דָּא אִיהוּ בֵּן לְשָׂרָה (אנהו מלאכי אמרו). וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה. (דין) דְּהָא נוּקְבָא נָטְלָא (ליה) לִבְרָא מִן דְּכוּרָא:

וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו. מַאי וְהוּא אַחֲרָיו, וְהִיא אַחֲרָיו מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ, וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת מַה דְּיְיָ אָמַר (פתח האהל דא קודשא בריך הוא. והוא אחריו מאן דהוה אמר) פֶּתַח הָאֹהֶל דָּא דַּרְגָּא תַּתָּאָה. פִּתְחָא דְּמֵהֵימְנוּתָא. וְהוּא אַחֲרָיו (דא) דְּאוֹדֵי לֵיהּ דַּרְגָּא עִלָּאָה (נ"א פתח האהל והוא אחריו דא קודשא בהך הוא. פתח האהל דא דרגא תתאה, והוא אחריו דא דרגא עלאה). מִן יוֹמָא דְּהֲוַת שָׂרָה בְּעָלְמָא לָא שָׁמְעַת מִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר הַהוּא שַׁעֲתָא.

דָּבָר אַחֵר דְּהַוֹת יָתְבָא שָׂרָה פֶּתַח הָאֹהֶל בְּגִין לְמִשְׁמַע מִלִּין. וְהִיא שָׁמְעַת הַאי מִלָּה דְּאִתְבַּשַּׂר בָּהּ אַבְרָהָם. (ד"א) וְהוּא אַחֲרָיו. אַבְרָהָם דְּהַוָה יָתִיב אַחוֹרוֹי דִּשְׁכִינְתָּא:
וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים. מַאי בָּאִים בַּיָּמִים. שְׁעוּרִין דְּיוֹמִין דְּאִתְחֲזֵי כְּדֵין לְהוּ, חַד מֵאָה וְחַד תִּשְׁעִים, עָאלוּ בְּיוֹמִין שְׁעוּרָא דְּיוֹמִין כְּדְקָא יָאוֹת. בָּאִים בַּיָּמִים. כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר כִּי בָא הַיּוֹם דְּאֵעָרַב יוֹמָא לְמֵיעַל.
חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים. וְהַהִיא שַׁעֲתָא חָמַאת גַּרְמָהּ בְּעִדּוּנָא אָחֳרָא. וּבְגִין כָּךְ אָמְרָה וַאֲדוֹנִי זָקֵן דְּהָא אִיהוּ לָא כְדָאי לְאוֹלָדָא בְּגִין דְּאִיהוּ סָבָא.

פרק ט

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (משלי ל"א:כ"ג) נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אָרֶץ. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק בִּיקָרֵיהּ דְּאִיהוּ גָּנִיז וְסָתִים בְּעִילּוֹיָא סַגְיָא. לָאו אִיתַי בְּעָלְמָא וְלָא הֲוָה מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא דְּיָכִיל לְקַיְּימָא עַל חָכְמָתָא דִּילֵיהּ וְלָא יָכִיל לְקַיְּימָא בֵּיהּ. בְּגִין דְּאִיהוּ גָּנִיז וְסָתִים וְאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי לָא יָכְלִין לְאִתְדַּבְּקָא, עַד דְּכֻלְּהוּ אָמְרִין (יחזקאל ג':י"ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. תַּתָּאֵי אָמְרֵי דְּאִיהוּ לְעֵילָּא דְּכְתִיב, (תהילים קי"ג:ד') עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. עִלָּאֵי אָמְרֵי דְּאִיהוּ לְתַתָּא דְּכְתִיב, (תהילים נ"ז:ו') עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ. עַד דְּכֻלְּהוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי אָמְרֵי בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. בְּגִין דְּלָא אִתְיְדַע וְלָא הֲוָה מַאן דְּיָכִיל לְקַיְּימָא בֵּיהּ, וְאִתְּ אֲמַרְתְּ נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ.
אֶלָּא וַדַּאי נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ אִתְיְדַע וְאִתְדַּבַּק לְפוּם מַה דְּמִשְׁתַּעַר בְּלִבֵּיהּ כָּל חַד כְּמָה דְּיָכִיל לְאִדַּבְּקָא בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא. וּלְפוּם מַה דְּמִשְׁתַּעַר בְּלִבֵּיהּ הָכִי אִתְיְדַע בְּלִבֵּיהּ. וּבְגִינֵי כָךְ נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בְּאִנּוּן שְׁעָרִים. אֲבָל דְּאִתְיְדַע כְּדְקָא יָאוּת לָא הֲוָה מַאן דְּיָכִיל לְאִדַּבְּקָא וּלְמִנְדַּע לֵיהּ.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ. מַאן שְׁעָרִים. כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר (תהילים כ"ד:ז') שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וּבְגִין אִלּוּ שְׁעָרִים דְּאִנּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין בְּגִינַיְיהוּ אִתְיְדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי לָא לָא יָכְלִין לְאִתְדַּבָּקָא בֵּיהּ.
תָּא חֲזֵי, דְּהָא נִשְׁמָתָא דְּבַר נָשׁ לָאו אִיהוּ (נ"א לא אית) מַאן דְּיָכִיל לְמִנְדַּע לָהּ, אֶלָּא בְּגִין אִלֵּין שַׁיְיפִין דְּגוּפָא וְאִנּוּן דַּרְגִּין דְּעָבְדִין אוּמָנוּתָא דִּנְשִׁמָתָא בְּגִין כָּךְ אִתְיְדַע וְלָא אִתְיְדַע. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיְדַע וְלָא אִתְיְדַע בְּגִין דְּאִיהוּ נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא רוּחָא לְרוּחָא גָּנִיז וְטָמִיר מִכֹּלָּא, אֲבָל בְּאִנּוּן שְׁעָרִים דְּאִנּוּן פִּתְחִין לְנִשְׁמָתָא אִתְיְדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
תָּא חֲזֵי, אִית פִּתְחָא לְפִתְחָא וְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, וּמַנַּיְיהוּ יְדִיעַ יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פֶּתַח הָאֹהֶל, דָּא הוּא פִּתְחָא דְּצַדֶּק. כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק וְגוֹ'

דְּא פִּתְחָא קַדְמָאָה לְאַעָלָא בֵּיהּ, וּבְהַאי פִּתְחָא אִתְחַזּוּן כָּל שְׁאָר פִּתְחִין עִלָּאִין. מַאן דְּזָכֵי לְהַאי (פתחא) זָכֵי לְמִנְדַּע בֵּיהּ וּבְכֻלְּהוֹ שְׁאָר פִּתְחִין בְּגִין דְּכֻלְּהוּ שָׁרָאן עֲלֵיהּ.

וְהַשְׁתָּא דְּפִתְחָא דָּא לָא אִתְיְדַע. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל בָּגָלוּתָא וְכֻלְּהוּ פִּתְחִין אִסְתַּלָּקוּ מִנַּיְהוּ וְלָא יָכְלִין לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּיִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא זְמִינִין כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין עִלָּאִין לְמִשְׁרֵי עֲלֵיהּ כְּדְקָא יְאוּת.

וּכְדֵין יִנְדְּעוּן בְּנֵי עָלְמָא חָכְמְתָא עִלָּאָה יַקִּירָא מַה דְּלָא הֲווּ יָדְעִין מִקַּדְמַת דְּנָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו י״א:ב׳) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ.

כֻּלְּהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל הַאי פִּתְחָא תַּתָּאָה דְּאִיהוּ פֶּתַח הָאֹהֶל. וְכֻלְּהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּגִין לְמֵידַן עָלְמָא דִּכְתִיב וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְגו'.

בְּגִינֵי כָךְ כַּד אִתְבַּשַּׂר אַבְרָהָם, הַאי דַּרְגָּא הֲוָה אָמַר כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה. וַיֹּאמֶר, לָא כְּתִיב מַאן הֲוָה. וְדָא הוּא פֶּתַח הָאֹהֶל. וְעַל דָּא וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת הַאי דַּרְגָּא דְּהֲוָה מַלִּיל עִמֵּיהּ מַאן דְּלָא הֲוָה שְׁמָעַת מִקַּדְמַת דְּנָא. דִּכְתִיב וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל דְּהֲוָה מְבַשֵּׂר וְאָמַר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא חֲבִיבוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּיהּ דְּאַבְרָהָם, דְּהָא לָא נָפַק מִנֵּיהּ יִצְחָק עַד דְּאִתְגְּזַר, לְבָתַר דְּאִתְגְּזַר אִתְבַּשַּׂר בֵּיהּ בְּיִצְחָק, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּדֵין זַרְעָא קַדִּישָׁא, וְעַד לָא אִתְגְּזַר לָאו אִיהוּ זַרְעָא קַדִּישָׁא. וּכְדֵין אִיהוּ כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ב) אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ לְמִינֵהוּ.

וְתָא חֲזֵי, עַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם הַהוּא זַרְעָא דִּילֵיהּ לָא הֲוָה קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּנָפַק בְּגוֹ עָרְלָה וְאִתְדְּבַק בְּעָרְלָה לְתַתָּא. לְבָתַר דְּאִתְגְּזַר נָפַק הַהוּא זַרְעָא בְּגוֹ קַדִּישָׁא, וְאִתְדְּבַק בִּקְדוּשָׁה דִּלְעֵילָא וְאוֹלִיד לְעֵילָא, וְאִתְדְּבַק אַבְרָהָם בְּדַרְגֵּיהּ כְּדְקָא יְאוּת. תָּא חֲזֵי, כַּד אוֹלִיד אַבְרָהָם לְיִצְחָק נָפַק קַדִּישָׁא כְּדְקָא יְאוּת. וְהַאי (נ"א ודאי) מַאי אַעֲדוּ וְאוֹלִידוּ חֲשׁוֹכָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל יוֹמָא חַד לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אֲמַר לֵיהּ הַאי דִּקְרָא לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִצְחָק דִּכְתִיב וְקָרָאת אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק. אַמַּאי, דְּהָא אִתְחֲזֵי דְּעַד לָא נָפַק לְעָלְמָא קָרָא לֵיהּ יִצְחָק.

אֲמַר לֵיהּ הָא אִתְּמַר דְּאֶשָׁא נָטַל מַיָּא. דְּהָא מַיָּא מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָין. וְתוּ (נ"א ותא שאיל להו ללואי) (שאיל ליה) לֻוַאי דְּאִנּוּן בְּדִיחִין לְהַהוּא סִטְרָא בְּמָאנֵי זֶמֶר וְתֶשְׁבְּחָן לָקֳבֵיל הַאי סִטְרָא, בְּגִין כָּךְ יִצְחָק אִיהוּ חֶדְוָה בְּגִין דְּאָתֵי מֵהַהוּא סִטְרָא וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, יִצְחָק בְּדִיחוּתָא חֶדְוָה דְּאִתְחֲלַף מַיָּא בְּאֶשָׁא וְאֶשָׁא בְּמַיָּא, וְעַל דָּא אִקְרֵי הָכִי. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ הָכִי עַד לָא יִפּוֹק לְעָלְמָא שְׁמָא דָּא וְאוֹדַע לֵיהּ לְאַבְרָהָם.

וְתָא חֲזֵי, בְּכֻלְּהוּ אִתְּרָנִין שָׁבַק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִקְרֵי לוֹן שְׁמָהָן, וְאַפִּילּוּ נָשֵׁי הֲווּ קָרָאן לִבְנַיְיהוּ שְׁמָהָן, אֲבָל הָכָא לָא שָׁבַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִמַּיהּ לְמִקְרֵי לֵיהּ שְׁמָא אֶלָּא לְאַבְרָהָם, דִּכְתִיב וְקָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק אַנְתְּ וְלָא אָחֳרָא, בְּגִין לְאַחְלָפָא מַיָּא בְּאֶשָּׁא וְאֶשָּׁא בְּמַיָּא לְאַכְלָלָא לֵיהּ בְּסִטְרֵיהּ.

פרק י

כֵּיוָן דְּאִתְבַּשַּׂר אַבְרָהָם בְּיִצְחָק, מַה כְּתִיב וַיָּקוּמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אַנְהַג קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבוּ עִם כָּל בָּרְיָין וְכָל שֶׁכֵּן לְאִנּוּן דְּאָזְלֵי בְּאָרְחוֹי, דְּאִפִּילּוּ בִּזְמָנָא דְּבָעֵי לְמֵידַן עָלְמָא, אִיהוּ גָּרִים לְמַאן דְּרָחִים לֵיהּ לְמִזְכֵּי בְּמִלָּה עַד לָא יֵיתֵי הַהוּא דִּינָא לְעָלְמָא.

דְּתָנְיָן בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לֵיהּ לְבַר נָשׁ, מְשַׁדַּר לֵיהּ דּוֹרוֹנָא, וּמַאן אִיהוּ, מִסְכֵּנָא, בְּגִין דְּיִזְכֵּי בֵּיהּ. וְכֵיוָן דְּזָכֵי בֵּיהּ, אִיהוּ אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ חַד חוּטָא דְּחֶסֶד דְּאִתְמְשַׁךְ מִסְּטַר יְמִינָא וּפָרִישׁ אֲרֵישֵׂיהּ וְרָשִׁים לֵיהּ, בְּגִין דְּכַד יֵיתֵי דִּינָא לְעָלְמָא הַהוּא מְחַבְּלָא יְזְדַּהַר בֵּיהּ, וְזַקֵּיף עֵינוֹי וְחָמָא לְהַהוּא רְשִׁימוּ וּכְדֵין אִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ וְאִזְדַּהַר בֵּיהּ. בְּגִינֵי כָךְ אַקְדִּים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָה דְּיִזְכֵּי.

וְתָא חֲזֵי, כַּד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְתָאָה דִּינָא עַל סְדוֹם, אַזְכֵּי קֹדֶם לְאַבְרָהָם וְשַׁדַּר לֵיהּ דּוֹרוֹנָא לְמִזְכֵּי עִמֵּהוֹן בְּגִין לְשֵׁזָבָא לְלוֹט בַּר אֲחוּהָ מִתַּמָּן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה. וְלָא כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת לוֹט, דְּהָא בִּזְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אִשְׁתְּזִיב. וּמַאי וַיִּזְכֹּר, דְּדָכִיר לֵיהּ מַאי דְּאַזְכֵּי קֹדֶם עִם אִנּוּן תְּלַת מַלְאָכִין.

כְּגַוְונָא דָּא בַּר נָשׁ דְּיִזְכֵּי בִּצְדָקָה עִם בְּנֵי נָשָׁא, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שָׁרְיָא בְּעָלְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַדְכַּר לֵיהּ לְהַהִיא צְדָקָה דְּעָבַד. בְּגִין דְּבָכָל שַׁעֲתָא דְּזָכֵי בַּר נָשׁ הָכִי אַכְתִּיב עֲלֵיהּ לְעֵילָּא, וְאַפִּילּוּ בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שָׁרְיָא עֲלּוֹי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִדְכַּר לֵיהּ לְהַהוּא טִיבוּ דְּעָבַד וְזָכָה עִם בְּנֵי נָשָׁא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי י״א:ד׳) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. בְּגִינֵי כָךְ אַקְדִּים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם בְּגִין דְּיִזְכֵּי וְיִשֵּׁזִיב לְלוֹט.

וַיַּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדוֹם. תָּא חֲזֵי, וַיָּקוּמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים. מֵהַהִיא סְעוּדָה דְּאִתְקִין לוֹ אַבְרָהָם וְזָכָה בְּהוּ. אַף עַל גַּב דְּמַלְאָכִין הֲווּ, זָכָה בְּהוּ, וְכָל הַהוּא מֵיכְלָא לָא אִשְׁתְּאַר מִנֵּיהּ כְּלוּם, בְּגִינֵי דְּאַבְרָהָם, וּלְמִזְכֵּי בֵּיהּ, דְּהָא כְּתִיב וַיֹּאכְלוּ בְּאֶשָּׁא דִּלְהוֹן (קכ א) אִתְּאֲכִיל.

וְאִי תֵּימָא הָא תְּלַת מַלְאָכִין הֲווּ. הַאי אֶשָּׁ"א. וְהַאי מַיָּ"א. וְהַאי רוּחָ"א. אֶלָּא כָּל חַד וְחַד כְּלִיל בְּחַבְרֵיהּ וּבְגִינֵי כָךְ וַיֹּאכְלוּ. כְּגַוְונָא דָּא (שמות כ״ד:י״א) וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וַדַּאִית אֲכָלוּ דְּאִתְזָנוּ מִן שְׁכִינְתָּא, אוּף הָכָא וַיֹּאכְלוּ גָּרְמוּ (נ"א נרמז רמז)

לְאִתְזָנָא (מניה) מֵהַהוּא סִטְרָא דְאַבְרָהָם אִתְדְּבַק בֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ לָא אַשְׁאָרוּ מִמַּה דְיָהִיב לוֹן אַבְרָהָם כְּלוּם.

כְּגַוְונָא דָא בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִשְׁתֵּי מֵהַהוּא כַּסָּא דִּבְרָכָה, בְּגִין דְיִזְכֵּי לְהַהִיא בְּרָכָה דְּלְעֵילָא. אוּף אִנּוּן אֲכָלוּ מִמַּה דְאִתְקִין לוֹן אַבְרָהָם בְּגִין דְיִזְכּוּן לְאִתְזָנָא מִסִּטְרָא דְאַבְרָהָם. דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא נָפִיק מְזוֹנָא לְכֻלְּהוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי.

וַיַּשְׁקִיפוּ, אִתְעָרוּתָא דְרַחֲמֵי לְשֵׁיזָבָא לְלוֹט. כְּתִיב הָכָא וַיַּשְׁקִיפוּ וּכְתִיב הָתָם (דברים כ״ו:ט״ו) הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשֶׁךָ. מַה לְּהַלָּן לְרַחֲמֵי אוּף הָכָא לְרַחֲמֵי.

וְאַבְרָהָם הוֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם. לְמֶעְבַּד לוֹן לְוָיָה. אָמַר רַבִּי יֵיסָא אִי תֵּימָא דְּאַבְרָהָם יָדַע דְּמַלְאָכִין אִנּוּן אֲמַאי אַעֲבִיד לוֹן לְוָיָה. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אַף עַל גַּב דְּהַוָּה יָדַע (רגיל הוה למעכד לכלהו בני נשא דזמינין עמיה למעכד לון לויה) (נ"א מה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא עבד בהו ואלוי לון) בְּגִין דְּכָךְ אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶעְבַּד לְוָיָה לְאוּשְׁפִּיזִין דְּהָא כֻּלָּא בְּהַאי תַּלְיָא,

וּבְעוֹד דְּאִיהוּ הֲוָה אָזִיל עִמְּהוֹן אִתְגְּלִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ דְּאַבְרָהָם דִּכְתִיב וַיְיָ אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה. וַיְיָ הוּא וּבֵית דִּינֵיהּ, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה אָזִיל עִמְּהוֹן.

תָּא חֲזֵי כַּד בַּר נָשׁ עָבִיד לְוָיָה (לבר נש) לְחַבְרֵיהּ אִיהוּ אַמְשִׁיךְ (עליה) לִשְׁכִינְתָּא לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ וּלְמֵהַךְ עִמֵּיהּ בְּאָרְחָא לְשֵׁזָבָא לֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְלַוּוּיֵי לְאוּשְׁפִּיזָא בְּגִין דְּחַבָּר לֵיהּ לִשְׁכִינְתָּא וְאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ.

פרק יא

בְּגִין כָּךְ וַיְיָ אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (עמוס ג׳:ז׳) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים. זַכָּאִין אִנּוּן זַכָּאֵי עָלְמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ, בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד בָּרְקִיעָא וְזִמִּין לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא, עַל יְדֵי דְּזַכָּאִין עָבִיד לֵיהּ, וְלָא כַּסֵּי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין כְּלוּם.

בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְשַׁתָּפָא בַּהֲדֵיהּ (לצדיקיא דלא תהא פתחון פה לרשיעייא בכל מה דאיהו עביד. תא חזי, כלא גלי קודשא בריך הוא) לְצַדִּיקַיָּא בְּגִין דְּאִנּוּן אַתְיָין וּמַזְהִירִין לִבְנֵי נָשָׁא לְאֶתְבָא מֵחוֹבַיְיהוּ וְלָא יִתְעַנְּשׁוּן מִגּוֹ דִּינָא עִלָּאָה וְלָא יְהֵא לוֹן פִּתְחָא דְּפוּמָא לְגַבֵּיהּ. בְּגִינֵי כָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לוֹן רָזָא דְּאִיהוּ עָבִיד בְּהוּ דִּינָא. תּוּ בְּגִין דְּלָא יֵימְרוּן דְּהָא בְּלָא דִּינָא עָבִיד בְּהוּ דִּינָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַוי לוֹן לְחַיָּיבַיָּא דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יָדְעִין לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבַיְיהוּ. וּמַה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּי כָּל עוֹבָדוֹהִי קְשׁוֹט וְאוֹרְחָתֵיהּ דִּין. לָא עָבִיד כָּל מַה דְּעָבִיד

בְּעָלְמָא עַד דְּגָלֵי לְהוּ לְצַדִּיקַיָּיא בְּגִין דְּלָא יְהֵא לוֹן פִּתְחָא דְּפוּמָּא לְבָנֵי נָשָׁא. (כאן שייך מה שבסוף הספר סימן ח"י, עי' לקמן דף ק"ו ע"א ותמצאנו שם) גַּבֵּי בְּנֵי נָשָׁא לא כָּל שֶׁכֵּן דְּאִית לוֹן לְמֶעְבַּד מִלַּיְיהוּ דְּלָא יִמַּלְּלוּן בְּנֵי נָשָׁא סִטְיָא עֲלֵיהוֹן. וְכֵן כְּתִיב, (במדבר ל"ב:כ"ב) וְהְיִיתֶם נְקִיִּים מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל.

וְאִית לוֹן לְמֶעְבַּד דְּלָא יְהֵא לוֹן פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי נָשָׁא, וְיִתְרוּן בְּהוֹן אִי אִנּוּן חָטָאן וְלָא מַשְׁגִּחֵי לְאִסְתַּמָּרָא, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ לְמִדַּת דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִּתְחָא דְּפוּמָּא לְגַבַּיְיהוּ. וּבְמָה, בִּתְשׁוּבָה וְעוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן.

תָּא חֲזֵי, וְיֵי אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב כָּל אַרְעָא לְאַבְרָהָם לְמֶהֱוֵי לֵיהּ אַחְסָנַת יְרוּתָא לְעָלְמִין, דִּכְתִיב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְּנֶנָּה וְגו'. וּכְתִיב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וּלְבָתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִצְטְרִיךְ לְאַעֲקָרָא אַתְרִין אִלֵּין. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבָר יָהֲבִית יַת אַרְעָא לְאַבְרָהָם, וְהוּא אַבָּא לְכֹלָּא, דִּכְתִיב כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ. וְלָא יָאוֹת לִי לְמִמְחֵי בְּנִין וְלָא אוֹדַע לַאֲבוּהוֹן דְּקָרִית לֵיהּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבְגִין כָּךְ אִצְטְרִיךְ לְאוֹדַע לֵיהּ, בְּגִין כָּךְ (אמר) וַיְיָ אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא תָּא חֲזֵי (קיא א) עַנְוָתָנוּתָא דְּאַבְרָהָם, דְּאַף עַל גַּב דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רַבָּה. וְעִם כָּל דָּא דְּאוֹרִיךְ עִמֵּיהּ וְאוֹדַע לֵיהּ דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד דִּינָא בִּסְדוֹם, לָא בָּעָא קַמֵּיהּ לְשֵׁזָבָא לֵיהּ לְלוֹט וְלָא יַעֲבִיד בֵּיהּ דִּינָא. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּלָא לְמִתְבַּע אַגְרָא מִן עוֹבָדוֹי.

וְעַל דָּא שְׁלַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְלוֹט וְשֵׁזִיב לֵיהּ בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם. דִּכְתִיב וַיְזַכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה וְגו'.

מַאי אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט הָא אִתְּמָר. אֲבָל בְּגִין דְּכֻלְּהוּ חַיְּיבִין וְלָא אִשְׁתְּכַח (ביניהו), מִכֻּלְּהוּ דְּאִית לֵיהּ מִידִּי דִּזְכוּ, בַּר לוֹט. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא בְּכָל אֲתַר דְּדַיְירִין בֵּיהּ חַיְּיבִין חָרִיב אִיהוּ.

אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט. (קח א) וְכִי בְּכֻלְּהוּ הֲוָה יָתִיב לוֹט, אֶלָּא בְּגִינֵיהּ הֲווּ יַתְבֵי דְּלָא אִתְחָרְבוּ. וְאִי תֵּימָא בִּזְכוּתֵיהּ, לָא. אֶלָּא בִּזְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, דְּשִׁמּוּשָׁא דְּעָבִיד בַּר נָשׁ לְזָכָאָה, הַהוּא שִׁמּוּשָׁא אָגִין עֲלֵיהּ בְּעָלְמָא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ חַיָּיבָא, אוֹלִיף מֵאָרְחוֹי וְעָבִיד לוֹן.

תָּא חֲזֵי דְּהָא בְּגִין דְּאִתְחַבַּר לוֹט בַּהֲדֵיהּ דְּאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְּלָא אוֹלִיף כָּל עוֹבָדוֹי, אוֹלִיף לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם בְּרַיָּין כְּמָה דְּהֲוָה עָבִיד אַבְרָהָם, וְדָא הוּא דְּאוֹתִיב לְכָל אִנּוּן קַרְתֵּי כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְבוּ בְּתַר דְּעָאל לוֹט בֵּינַיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, דִּשְׁכִינְתָּא לָא אַעֲדֵי מִנַּיְהוּ דְּאַבְרָהָם בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ (בההוא זמנא דקודשא בריך הוא עמיה), אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא שְׁכִינְתָּא הֲוָה מַלְיָא עִמֵּיהּ דְּהָא (בדרגא) דָּא אִתְגְּלִי עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב, (שמות ו׳:ג׳) וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי.

וְתָא חֲזֵי מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יְיָ זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה. בְּקַדְמִיתָא וַיְיָ אָמַר. וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר יְיָ זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְגו'. דָּא אִיהוּ דַּרְגָּא עִלָּאָה דְּאִתְגְּלֵי לֵיהּ עַל דַּרְגָּא תַּתָּאָה, **מִדְרַשׁ הַנֶּעֱלָם** וַיְיָ אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם וְגו' מַה כְּתִיב לְמַעְלָה וַיָּקוּמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדוֹם לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים. מַה כְּתִיב אַחֲרָיו הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם.

אָמַר רַב חַסְדָּא אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים עַד שֶׁנִּמְלַךְ בְּנִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ד׳:ט׳) מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ. וּכְתִיב הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים עַד שֶׁאֶמְלֹךְ בְּנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם, הָרְשָׁעִים חָטְאוּ לְפָנַי, אֶעֱשֶׂה בָּהֶם דִּין, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר יְיָ זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רָבָּה וחַטָּאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בִּמְקוֹמָהּ וְהִיא יְרֵאָה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמַר לְמטטרו"ן שֶׁיְּגַיֵּשׁנָּה לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שֶּׁרָצְתָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע חָלִילָה לְךָ וגו'.

אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִים וְגו'. הַנִּשְׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁמָּא נִתְעַסְּקוּ בְּנֵי פָּרְשִׁיוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְעַסְּקוּ לִשְׁמָהּ, שָׂכָר יֵשׁ לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם. מַה כְּתִיב בַּתֹּרֶיהּ וַיֹּאמֶר יְיָ אִם אֶמְצָא בִּסְדוֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִים וְגו'.

וְהָא (תנינן) יֵתִיר אִנּוּן פָּרְשִׁיוֹת נ"ג הֲווֹ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ חֲמִשָּׁה סְפָרִים הֵם בַּתּוֹרָה וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָלִים עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם חֲשׁוֹב עֲשָׂרָה בְּכָל חַד מִנְּהוֹן הוּא חֲמִשִּׁים.

עוֹד פּוֹתַחַת הַנִּשְׁמָה וְאוֹמֶרֶת רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה שֶׁמָּא קִבְּלוּ עוֹנָשָׁם עַל מַה שֶּׁחָטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְכַּפֵּר לָהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ״ה:ג׳) אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יוֹסִיף. וּמִמַּה שֶׁנִּתְבַּיְישׁוּ לִפְנֵיהֶם דַּיָּם לְהִתְכַּפֵּר (לפניהם) לָהֶם שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם. מַה כְּתִיב אַחֲרָיו לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת אוּלַי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים, אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צַדִּיקִים שֶׁהִשְׁיגוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הָרְמוּזִים בַּפָּסוּק (יחזקאל א׳:א׳) וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְהֵם כְּלוּלִים בְּל"ב נְתִיבוֹת שֶׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וי' סְפִירוֹת לִפְעָמִים הֵם כְּלוּלִים לִשְׁמוֹנָה.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים, שֶׁמָּא יְגַדְּלוּ בָּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וְיֹשׁ לָהֶם שָׂכָר לַעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שְׁתֵּי פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קְיֵים (עליו) הַתּוֹרָה ב' פְּעָמִים בְּכָל יוֹם. מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה. אוֹמֶרֶת רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁמָּא הָיוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁנּוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם שֶׁבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, מַה כְּתִיב (ביה) וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֹשׁ לִנְשָׁמַת הַצַּדִּיק לוֹמַר עַל הָרְשָׁעִים, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתִיב וַיֵּלֶךְ יְיָ כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקוֹמוֹ. מַהוּ לִמְקוֹמוֹ. לִמְקוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה. אָמַר רַבִּי מִצְוָה לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הָרְשָׁעִים כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ לְמוּטָב וְלֹא יִכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם. דִּכְתִיב, (תהילים ל"ה:י"ג) וַאֲנִי בַּחֳלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק וגו'. וְאָמַר רַבִּי אָסוּר לוֹ לָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הָרְשָׁעִים שֶׁיִּסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, שֶׁאִלְמָלֵא סִלְּקוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתֶרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהָיָה עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, לֹא בָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ לָעוֹלָם, וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד וּמָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ, וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בָּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּרְשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעִנְיָינִים, מַה כְּתִיב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה וגו', (עד כאן מדרש הנעלם)

פרק יב

אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. לְמַאן קָאָמַר. אִי תֵּימָא לְאִנּוּן מַלְאָכִין. מַאן חָמָא מַלְיֵל עִם דָּא וּפַקִּיד לְדָא. אֶלָּא לְאַבְרָהָם קָאָמַר דְּבִרְשׁוּתֵיהּ קָיְימִין אִנּוּן אַתָּרֵי. דָּבָר אַחֵר לְאִנּוּן מַלְאָכִין.

מַה דְּאִתְּמָר לְאַבְרָהָם מַה טַּעֲמָא עָשׂוּ. עָשָׂה מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי עָשׂוּ. (אלא) דָּא אַבְרָהָם וּשְׁכִינְתָּא דְּלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ. (דבר אחר) עָשׂוּ מַה דְּאִתְּמָר לַמַּלְאָכִין, בְּגִין דְּהָווּ זְמִינִין תַּמָּן וְהָווּ מִשְׁתַּכְּחִין לְמֶעְבַּד דִּינָא, וְעַל דָּא עָשׂוּ.

דָּבָר אַחֵר עָשׂוּ (למעבד) כְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי לָא הֲוָה יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ אָמַר אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה, וְהָא כֻּלָּא אִתְגְּלֵי קַמֵּיהּ. אֶלָּא אֵרְדָה נָא מִדַּרְגָּא דְּרַחֲמֵי לְדַרְגָּא דְּדִינָא, וְהַיְינוּ (האי) יְרִידָה. וְאֶרְאֶה, רְאִייָה דָּא הִיא לְאַשְׁגָּחָא עֲלֵיהוֹן בְּמַאן דִּינָא יָדִין לוֹן.

אַשְׁכְּחָן רְאִייָה לְטַב וְאַשְׁכְּחָן רְאִייָה לְבִישׁ. רְאִייָה לְטַב, דִּכְתִיב, (שמות ב':כ"ה) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע. רְאִייָה לְבִישׁ, דִּכְתִיב אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה (נ"א אשכחן ירידה לטב ואשכחן ירידה לביש. לטב דכתיב, (שמות י"ט:כ') וירד יי על הר סיני. (במדבר

י״א:י״ז) וירדתי ודברתי עמך שם. ירידה לביש ארדה נא בגין) לְאַשְׁגָּחָא עֲלַיְיהוּ בְּדִינָא, וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם:

פרק יג

וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם. מַאי טַעְמָא בְּרָכָה דָּא הָכָא. אֶלָּא בְּגִין לְאוֹדָעָא דְּאַפִּילוּ בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב בְּדִינָא עַל עָלְמָא לָא אִשְׁתַּנֵּי. דְּהָא יָתִיב בְּדִינָא עַל דָּא (ד"א ל"ג ויתיב) וּבְרַחֲמֵי עַל דָּא וְכוּלָּא בְּרַגְעָא חָדָא וּבְשַׁעֲתָא חָדָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב, (תהילים ס״ט:י״ד) וַאֲנִי תְּפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן. זִמְנִין דְּאִיהוּ עֵת רָצוֹן וְזִמְנִין דְּלָאו אִיהוּ עֵת רָצוֹן. זִמְנִין דְּשָׁמַע וְזִמְנִין דְּלָא שָׁמַע. זִמְנִין דְּאִשְׁתְּכַח וְזִמְנִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ה:ו׳) דִּרְשׁוּ יְיָ בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאוּהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּאן לְיַחִיד כָּאן לְצִבּוּר. כָּאן לְאֶתַר חָד וְכָאן לְכוּלֵּי עָלְמָא. בְּגִינֵי כָךְ בָּרִיךְ לֵיהּ לְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ שָׁקִיל כְּכָל עָלְמָא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם (וכתיב) וְתָנִינָן בְּאַבְרָהָם.

יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיָּא שִׁלֹּשִׁים. הָכִי תָּנִינָן תְּלָתִין צַדִּיקִים אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא לְעָלְמָא. כְּמָה דְּאַזְמִין לְאַבְרָהָם.

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כ״ג:כ״ג) מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֲכִי נְכְבָּד וְאֶל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא וְגוֹ׳. מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֲכִי נְכְבָּד, אִלֵּין אִנּוּן תְּלָתִין צַדִּיקִים דְּאַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא וְלָא יְבַטֵּל לוֹן מִנַּיְיהוּ. וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע כְּתִיב בֵּיהּ מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֲכִי נְכְבָּד אִיהוּ חַד מִנַּיְיהוּ. וְאֶל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא. דְּלָא שָׁקִיל לִתְלָתָא אֲחֳרָנִין דְּעָלְמָא קָאִים עֲלַיְיהוּ.

וְאֶל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא. לְמֶהֱוֵי בְּמַנְיֶינָא כְּחַד מִנַּיְיהוּ. בְּאִנּוּן תְּלָתִין זַכָּאִין זָכָה לְמֵיעַל בְּחוּשְׁבָּנָא, אֲבָל וְאֶל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא, דְּלָא זָכָה לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ וּלְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן בְּחוּלָקָא חָדָא. יְהֶיֶ״ה, כְּמָה דְּתָנִינָן תְּלָתִין הֲוָה. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרְכֵיהּ בְּאִנּוּן תְּלָתִין צַדִּיקִים.

פרק יד

תָּא חֲזֵי, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רָבָּה, דְּהָא סְלִיקַת קֳדָמַי מַה דְּאִנּוּן עָבְדִין לְכָל עָלְמָא, דְּכָל עָלְמָא מְנַעֲי רַגְלַיְיהוּ דְּלָא לְמֵיעַל בִּסְדוֹם וַעֲמוֹרָה דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:ד׳) פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנֵּי רָגֶל דָּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ נָעוּ. פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר, פִּרְצָה הֲוָה פָּרִיץ נַחַל לְאִנּוּן בְּנֵי עָלְמָא דְּעָאלוּ לְתַמָּן. דְּכֻלְּהוּ דְּחָמָאן לְמַאן דְּהֲוּוּ יַהֲבֵי לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי לְבַר נָשׁ אָחֳרָא, שַׁדְיָין לֵיהּ (בנוקבי דנקרי׳) בְּעוּמְקָא דְּנַהֲרָא, וְאִיהוּ דְּנָטִיל לֵיהּ הָכִי נָמֵי.

וְעַל דָּא כֻּלְהוּ בְּנֵי עָלְמָא הֲווּ נִשְׂכָּחִים מִנִּי רֶגֶל. דְּמָנְעֵי רַגְלַיְיהוּ דְּלָא לְמֵיעַל תַּמָּן. וּמַאן דְּיָאל, דִּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ נָעוּ, דְּהֲווּ דָּלֵי גוּפָא בְּכַפְנָא לָא הֲווּ יַהֲבֵי לֵיהּ לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְּיוּקְנֵיהּ מִשְּׁאָר בְּנֵי עָלְמָא, דְּכְתִיב דַּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ, נָעוּ. כְּתִיב הָכָא נָעוּ. וּכְתִיב הָתָם (משלי ה׳:ו׳) נָעוּ מַעְגְּלוֹתֶיהָ. הָכִי נָמֵי הֲווּ סָטָאן מַעָגָלִין וְאָרְחִין דְּלָא לְמֵיעַל תַּמָּן. וְאָפִילּוּ עוֹפֵי שְׁמַיָּא הֲווּ מָנְעֵי לְמֵיעַל תַּמָּן דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:ז׳) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט וְגוֹ׳. וּבְגִינֵי כָךְ כֻּלֵּי עָלְמָא הֲווּ צָוְוחִין עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה וְעַל כֻּלְהוּ קָרְתֵי. דְּכֻלְהוּ כְּנַוּונָא חָדָא הֲווּ.

זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רָבָּה. אָמַר לֵיהּ אַבְרָהָם. אַמַּאי. אָמַר לֵיהּ וְחַטָּאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד. בְּגִינֵי כָךְ אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה, הַכְּצַעֲקָתָהּ. הַכְּצַעֲקָתָם מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וּתְרֵי קָרְתֵי הֲווּ, אַמַּאי הַכְּצַעֲקָתָהּ. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, בְּסִטְרָא דְּתוּתֵי קָלָא דְּבַרְדָּא סָלְקִין קוּטְרֵי כֻּלְהוּ בְּכַתְפָּא מִתְכַּנְּשֵׁי בְּחַד טִיף וְעָאלִין בְּגוֹ נוּקְבֵי דְּתְהוֹמָא רַבָּא, אִתְעֲבִידוּ חָמֵשׁ בְּחַד. חַד אִיהוּ כַּד (צלילן קלין) אִיכָּא צְלִילִין קַלִּין דְּכֻלְהוּ אִתְעֲבִידוּ חַד. קָלָא דְּסָלִיק מִתַּתָּא עָאל בֵּינַיְיהוּ וְאִתְמַשְּׁכוּ כְּחַד.

וְהַהוּא קָלָא סָלְקָא וְנַחֲתָא תָּבְעָא דִּינָא לְאִתְמַשְּׁכָא לְתַתָּא. כַּד הַאי קָלָא סָלְקָא לְמִתְבַּע דִּינָא כְּדֵין אִתְגְּלִי לְאַשְׁגָּחָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַכְּצַעֲקָתָהּ. מַאן הַכְּצַעֲקָתָהּ, דָּא גְּזֵרַת דִּינָא דְּתָבְעָא דִּינָא כָּל יוֹמָא. דְּהָכִי תָּנִינָן כַּמָּה שְׁנִין קַיְימָא גְּזֵרַת דִּינָא וְתָבְעָא מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּזַבִּינוּ אָחוּי דְּיוֹסֵף לְיוֹסֵף. בְּגִין דִּגְזֵרַת דִּינָא צָוְוחַת עַל דִּינָא, וְעַל דָּא הַכְּצַעֲקָתָהּ, הַבָּאָה אֵלַי.

מַאי (קז א) הַבָּאָה אֵלַי. דָּא הוּא רָזָא כְּמָא דְּאָתְּ אָמַר, (אסתר ב׳:י״ד) בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה. וְדָא הוּא הַבָּאָה אֵלַי תְּדִיר. כְּנַוּונָא דָא קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְהָא אִתְּמַר. עֲשׂוּ כְּלָה הָא אִתְּמַר:

פרק טו

וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַאן חָמָא אַבָּא דְּרַחְמָנוּתָא כְּאַבְרָהָם. תָּא חֲזֵי, בְּנֹחַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְגוֹ׳ עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר. וְאִשְׁתִּיק וְלָא אָמַר לֵיהּ מִידִי. וְלָא בָּעָא רַחֲמֵי. אֲבָל אַבְרָהָם בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רָבָּה וְגוֹ׳. אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה וְגוֹ׳. מִיָּד כְּתִיב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוּף אַבְרָהָם לָא עָבַד שְׁלִימוּ כְּדְקָא יָאוּת. נֹחַ לָא עָבִיד מִידִי, לָא הַאי וְלָא הַאי. אַבְרָהָם תָּבַע דִּינָא כְּדְקָא יָאוּת דְּלָא יְמוּת זַכָּאָה עִם חַיָּיבָא. וְשָׁאֲרֵי מְחַמְּשִׁים עַד עֲשָׂרָה, עָבַד וְלָא אַשְׁלִים, דְּלָא בָּעָא רַחֲמֵי בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, דְּאָמַר אַבְרָהָם לָא בָּעֵינָא לְמִתְבַּע אֶגַר עוֹבָדוֹי.

אֲבָל מַאן עָבַד שְׁלִימוּ כְּדְקָא יְאוּת, דָּא מֹשֶׁה. דְּכֵיוָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שמות ל״ב:ח׳) סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ וְגוֹ׳. עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ. מֵיָּד מַה כְּתִיב וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהָיו וְגוֹ׳. עַד דְּאָמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ חָטוּ, לָא זָז מִתַּמָּן עַד דְּאָמַר לֵיהּ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ.

אֲבָל אַבְרָהָם לָא אַשְׁגַּח אֶלָּא אִי אִשְׁתְּכַח בְּהוּ זַכַּאי וְאִם לָאו לָא. וְעַל דָּא לָא הֲוָה בְּעָלְמָא בַּר נָשׁ דְּיָגִין עַל דָּרֵיהּ כְּמשֶׁה דְּאִיהוּ רַעֲיָא מְהֵימְנָא.

וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר, אַתְקִין גַּרְמֵיהּ לְמִתְבַּע דָּא. אוּלַי יִמָּצְאוּ שָׁם חֲמִשִּׁים. שָׁרָא מֵחֲמִשִּׁים דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא לְמִנְדַע, עַד עֲשָׂרָה דְּאִיהוּ עֲשִׂירָאָה סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עַד עֲשָׂרָה, אִלֵּין עֲשָׂרָה יוֹמִין דְּבֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים. בְּגִין כָּךְ שָׁרָא מֵחֲמִשִּׁים עַד עֲשָׂרָה. וְכֵיוָן דְּמָטָא לַעֲשָׂרָה, אָמַר מִכָּאן וּלְתַתָּא לָאו הוּא אֲתַר דְּקָיְימָא בִּתְשׁוּבָה, בְּגִינֵי כָךְ לָא נָחַת לְתַתָּא מֵעֲשָׂרָה:

פרק טז

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בָּעֶרֶב וְגוֹ׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב לְעֵילָּא וַיֵּלֶךְ יְיָ כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם. דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְפְּרַשׁ שְׁכִינְתָּא מֵאַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ, כְּדֵין וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בָּעֶרֶב, דְּהָא חַד אִסְתַּלַּק בִּשְׁכִינְתָּא, וְאִשְׁתְּאָרוּ אנוּן תְּרֵין.

כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹט לוֹן, רָהַט בַּתְרַיְיהוּ. מַאי טַעְמָא, וְכִי כָּל אנוּן דְּהֲווּ אַתְיָין אִיהוּ אָעִיל לוֹן לְבֵיתֵיהּ וְיָהִיב לוֹן לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וּבְנֵי מָתָא הֵיךְ לָא קָטְלִין לֵיהּ, דְּהָא לְבָרְתֵּיהּ עָבְדוּ דִּינָא. וּמַאי הוּא. דִּבְרְתֵּיהּ דְּלוֹט יַהֲבַת פִּתָּא דְּנַהֲמָא לְחַד עַנְיָא, יָדְעוּ בֵּהּ, שָׁפוּהָ דּוּבְשָׁא וְאוֹתְבוּהָ בְּרִישׁ אִיגְּרָא עַד דְּאָכְלוּהָ צְרָעִי.

אֶלָּא בְּגִין דְּהֲוָה בְּלֵילְיָא חֲשִׁיב דְּלָא יִסְתַּכְּלוּן לֵיהּ בְּנֵי מָתָא, וְעִם כָּל דָּא כֵּיוָן דַּאֲעָלוּ לְבֵיתָא אִתְכְּנָשׁוּ כֻּלְּהוּ וְאַסְחָרוּ לְבֵיתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אַמַּאי רָהַט לוֹט אֲבַתְרַיְיהוּ, (אלא בגין) דִּכְתִיב וַיִּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם. רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא. חַד אָמַר דִּיוּקְנָא דְּאַבְרָהָם חָמָא עִמְּהוֹן. וְחַד אָמַר שְׁכִינְתָּא אַתְיָא עֲלַיְיהוּ. כְּתִיב הָכָא וַיִּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם, וּכְתִיב הָתָם וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל. מַה לְהַלָּן חָמָא שְׁכִינְתָּא, אוּף הָכָא חָמָא שְׁכִינְתָּא.

וַיִּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָא אֲדֹנַי בָּאלֶ"ף דָּלֶ"ת נו"ן יו"ד. סוּרוּ נָא, גְּשׁוּ נָא מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי סוּרוּ נָא. אֶלָּא לְאַהֲדָרָא לוֹן סַהֲרֵנֵיהּ דְּבֵיתָא בְּגִין דְּלָא יֶחְמוּן לוֹן בְּנֵי מָתָא, וְלָא יֵעָלוּן בְּאוֹרַח מֵישָׁר לְבֵיתָא, וּבְגִין כָּךְ סוּרוּ נָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח (איוב כ"ח:כ"ד) כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. כַּמָּה אִית לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכָּלָא בְּעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי, דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ לְעֵילָא, וְאִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ לְתַתָּא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא אִילָנָא דְחַיֵּי אִיהִי לְכָל אִנּוּן דְּעָסְקִין בָּהּ לְמֵיהַב לוֹן חַיִּין בְּעָלְמָא דֵּין וּלְמֵיהַב לוֹן חַיִּין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט. לְמֵיהַב לוֹן מְזוֹנָא וּלְסַפָּקָא לוֹן מִכָּל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אַשְׁגַּח בָּהּ תְּדִיר, דִּכְתִיב, (דברים י"א:י"ב) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ אֱלוֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה.

בְּגִין דְּאָרְחָא דָּא מַה כְּתִיב בָּהּ (משלי ל"א:י"ד) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ, וּלְבָתַר אִיהִי יְהַבְתְּ מְזוֹנָא וְטַרְפָּא לְכָל אִנּוּן חַיָּון בָּרָא דִּכְתִיב (משלי ל"א:ט"ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

וְעַל דָּא כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. לְכֻלְּהוּ בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיהַב לוֹן מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא לְכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ כָּל חַד וְחַד דִּכְתִיב (תהילים קמ"ה:ט"ז) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן.

דָּבָר אַחֵר כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט. לְאִסְתַּכָּלָא עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ וּלְאַשְׁגָּחָא בְּכָל מַה דְּעַבְדֵי בְּנֵי נָשָׁא בְּעָלְמָא. תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. מִסְתַּכֵּל וְחָמֵי לְכָל חַד וְחַד.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹבָדִין דִּסְדוֹם וַעֲמוֹרָה, שַׁדַּר לוֹן לְאִנּוּן מַלְאָכִין לְחַבָּלָא לְסִדוֹם. מַה כְּתִיב וַיֵּרֶא לוֹט חָמָא לִשְׁכִינְתָּא. וְכִי מַאן יָכִיל לְמֶחְמֵי שְׁכִינְתָּא, אֶלָּא חָמָא זָהֲרָא חַד דְּנָהִיר דְּקָא סָלְקָא עַל רֵישַׁיְיהוּ. וּכְדֵין וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָא אֲדֹנַי בְּאֶלֶ"ף דָּל"ת כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּבְגִין שְׁכִינְתָּא הַהוּא נְהִירוּ דְּנָהִיר קָאֲמַר, סוּרוּ נָא אֶל בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם.

לָא עֶבֶד הָכִי אַבְרָהָם, אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא אָמַר וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וּלְבָתַר וְאֶקְחָה פַּת לֶחֶם וְגוֹ'. אֲבָל לוֹט אָמַר סוּרוּ נָא אֶל בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ. וּלְבָתַר וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין. בְּגִין דְּכָךְ הֲווּ עָבְדֵי אוֹרְחִין דְּעָאלִין תַּמָּן לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיִכְנוֹשׁ לוֹן לְבֵיתָא, וְעַל דָּא אָמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין. מַה כְּתִיב וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד דִּינָא בְּעָלְמָא, שְׁלִיחָא חָדָא עָבִיד לֵיהּ, וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָן תְּרֵי שְׁלוּחֵי, אַמַּאי וְכִי לָא סַגֵּי בְּחַד. אֶלָּא חַד הֲוָה, וּמַה דְּאָמַר תְּרֵי (הכי הוא ודאי בגין דחד) חַד הֲוָה לְאַפָּקָא לֵיהּ לְלוֹט וּלְשֵׁזָבָא לֵיהּ, וְחַד לְמֶהְפַּךְ לְקָרְתָּא וּלְחַבָּלָא אַרְעָא, וּבְגִין כְּךָ אִשְׁתְּאַר חַד:

פרק יז

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם רַבִּי פִּנְחָס בְּהַאי קְרָא (שופטים ג׳:א׳) וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְיָ לְנַסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי חִזְיָ הֲוִית בְּהַהוּא עָלְמָא (ולית עלמא) קָאִים (ד"א ולית מעלה) אֶלָּא בְּאַנּוּן דְּשַׁלִּיטִין עַל רְעוּתָא דְּלִבְּהוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים פ״א:ו׳) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ וְגו'. אָמַר רַב יְהוּדָה לָמָּה זָכָה יוֹסֵף לְאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה וְהַמַּלְכוּת, בִּשְׁבִיל שֶׁכָּבַשׁ יִצְרוֹ. דְּתָנִינָן כָּל הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא אָחִיל עֲלֵיהּ.

דְּאָמַר רַב אַחָא לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַיֵּצֶר הָרָע אֶלָּא לְנַסּוֹת בּוֹ בְּנֵי אָדָם. וּמִי בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַסּוֹתָא בִּבְנֵי נָשָׁא. אִין. דְּאָמַר רַב אַחָא מְנָא לָן מִדִּכְתִיב, (דברים י״ג:ד׳) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא וגו' וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת וגו' כִּי מְנַסֶּה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וגו'. וְלָמָּה בָּעֵי נַסּוֹתָא דְּהָא כָּל עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ אִתְגְּלֵי קַמֵּיהּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא לָתֵת פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי אָדָם. רְאֵה מַה כְּתִיב וְלוֹט יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוֹם, דְּהַוָה יָתִיב לְנַסּוֹתָא לִבְרַיָּיתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַאי דִּכְתִיב (ישעיהו נ״ז:כ׳) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֶשׁ וְגו'. אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת דִּינוֹ שֶׁל רָשָׁע הוּא מֵעִיז פָּנָיו וְאָזַי הוּא בְּרִשְׁעָתוֹ קַיָּים, רְאֵה מַה כְּתִיב טֶרֶם יִשְׁכָּבוּ וגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּשֵׁם שֶׁבָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּן עֵדֶן בָּאָרֶץ כָּךְ בָּרָא גֵּיהִנֹּם בָּאָרֶץ. וּכְשֵׁם שֶׁבָּרָא גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה כָּךְ בָּרָא גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה.

גַּן עֵדֶן בָּאָרֶץ דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ח׳) וַיִּטַּע יְיָ אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן וגו'. גֵּיהִנֹּם בָּאָרֶץ דִּכְתִיב, (איוב י״:כ״ב) אֶרֶץ עֵיפָתָה כְּמוֹ אוֹפֶל וגו'. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה דִּכְתִיב, (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וּכְתִיב, (קהלת י״ב:ז׳) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ.

גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה דִּכְתִיב וְאֵת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע. גַּן עֵדֶן לְמַטָּה כִּדְקָאָמְרָן. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה לְנִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים לִהְיוֹת נִזּוֹנִין מֵאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה.

גֵּיהִנֹּם לְמַטָּה לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים (דישראל) שֶׁלֹּא קִבְּלוּ בְּרִית מִילָה וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְדָתוֹ וְלֹא שָׁמְרוּ שַׁבָּת, וְאֵלּוּ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁנִּדּוֹנִים בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ט״ו:ז׳) מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וגו'. וּכְתִיב (ישעיהו ס״ו:כ״ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים וְגו'.

גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה שֶׁדּוֹחִים אוֹתָם לַחוּץ עַד שֶׁיְּקַבְּלוּ עָנְשָׁם. וְהוֹלְכִים וְסוֹבְבִים כָּל הָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים י״ב:ט׳) סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן.

וְשָׁם נִדּוֹנִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, לְאַחַר כֵּן מָדוֹרָם עִם אוֹתָם שֶׁקִּבְּלוּ עָנְשָׁם בְּמוֹתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ. וְהָרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת נִדּוֹנִים תָּמִיד בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים שֶׁנֶּאֱמַר וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה.

מִשְׁפַּט הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם כְּמָה דִּכְתִיב וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ וְגו' וּשׁוּב אֵינָם עוֹלִים וּלֹא יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ״ט:כ״ב) אֱשֶׁר הָפַךְ יְיָ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ, בְּאַפּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּבַחֲמָתוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְהַאי גַּוְונָא אִית גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה וְאִית גַּן עֵדֶן לְמַטָּה. אִית גֵּיהִנֹּם לְמַטָּה וְאִית גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב הָרְשָׁעִים שֶׁקִּלְקְלוּ בְּרִית מִילָה שֶׁבָּהֶם וְחִלְּלוּ שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא וְחִלְּלוּ אֶת הַמּוֹעֲדוֹת וְשֶׁכָּפְרוּ בַּתּוֹרָה וְשֶׁכָּפְרוּ בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים וְכַדּוֹמָה לָהֶם יוֹרְדִים לַגֵּיהִנֹּם שֶׁלְּמַטָּה וְנִדּוֹנִים שָׁם וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים.

אֲבָל יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין וְיָקוּמוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִישְׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְגו'. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיהו ס״ו:כ״ד) וְהָיוּ דֵּרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר. מַה דֵּרָאוֹן, דַּיֵּי רָאוֹן, שֶׁהַכֹּל יֹאמְרוּ דַּיֵּי בְּרֹאֵיָתָם. וְעַל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וגו', (ע"כ מדרש הנעלם)

פרק יח

וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (ישעיהו י״ג:ט׳) הִנֵּה יוֹם יְיָ בָּא אַכְזָרִי וְגו'. הִנֵּה יוֹם יְיָ בָּא, דָּא בֵּי דִינָא לְתַתָּא. בָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. (קו א) הַבָּאָה אֵלַי (עשו). בְּגִין דְּלָא עֲבִיד דִּינָא עַד דְּעָאל וְנָטִיל רְשׁוּ, כְּגַוְונָא דָּא קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי.

דְּבָר אַחֵר הִנֵּה יוֹם יְיָ בָּא. דָּא הוּא מְחַבְּלָא לְתַתָּא כַּד נָטִיל נִשְׁמָתָא, בְּגִינֵי כָּךְ אַכְזָרִי וְעֶבְרָה. לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה, דָּא סְדוֹם וַעֲמוֹרָה. וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה. אִלֵּין יַתְבֵי אַרְעָא.

מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ כִּי כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם וְגו'. דְּהָא מִן שְׁמַיָּא אַמְטָר עֲלֵיהוֹן אֶשָּׁא, וְאַעֲבַר לוֹן מִן עָלְמָא. לְבָתַר מַה כְּתִיב אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְגו'. דָּא אַבְרָהָם דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לֵיהּ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹקִים לוֹן לְהַנֵּי קְרָאֵי בְּיוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, דִּבְהַהוּא יוֹמָא אִתְחַשְׁכוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְאִתְחַשְׁכָן שְׁמַיָּא וְכוֹכְבַיָּא. רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לְהַנֵּי קְרָאֵי בְּיוֹמָא דְּיוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וְהַהוּא יוֹמָא יִתְיְדַע לְעֵילָּא וְתַתָּא, דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:ז׳) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ. וְהַהוּא יוֹמָא דְּנוֹקְמָא אִיהוּ, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנָקְמָא מִשְּׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבִיד נוּקְמִין בִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כְּדֵין אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּיִסְתַּלַּק וְיִתְיַיקַר עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא יִפְלְחוּן וְיִסְגְּדוּן קַמֵּיהּ דְּכְתִיב, (תהילים ע״ב:ט׳) לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְגו' מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְגו'. תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דִּנְבוּאָה דָּא אִתְּמַר עַל בָּבֶל, בְּכוֹלָּא אִתְּמַר. דְּהָא חָמֵינָן בְּהַאי פַּרְשָׁתָא דְּכְתִיב (ר״ל סמוך לפ' שלמעלה שכ' בה אוקיר אנוש וגו' ואולי לדעת הזוה"ק חד פר' היא) כִּי יְרַחֵם יְיָ אֶת יַעֲקֹב. וּכְתִיב וּלְקָחוּם עַמִּים וְהֵבִיאוּם אֶל מְקוֹמָם.

וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם. דָּא דְּרָגָא דְּבֵי דִּינָא לְתַתָּא דְּנָטִיל רְשׁוּ מֵעֵילָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר דְּעָבִיד דִּינָא בְּרַחֲמֵי. דִּכְתִיב מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמָיִם. בְּגִין לְאַשְׁתַּכָּחָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְאִי תֵּימָא מַאי רַחֲמֵי הָכָא דִּכְתִיב וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכִּכָּר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וְגו'. וּלְבָתַר נָפְקוּ מִנַּיְיהוּ תְּרִין אוּמִין שְׁלֵמִין, וְזָכָה דְּנָפִיק מִנַּיְיהוּ דָּוִד וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

חֲמֵי מַה כְּתִיב וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אוֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר וְגו'. תָּא חֲזֵי (סג א) בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שָׁרֵי בְּעָלְמָא, הָא אִתְּמַר דְּלָא לִיבָּעֵי לְבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּכָּחָא בְּשׁוּקָא, בְּגִין דְּכֵיוָן דְּשָׁרְיָא דִינָא לָא אַשְׁגַּח בֵּין זַכָּאָה וְחַיָּיבָא, וְלָא בָּעֵי (לאסתכלא) לְאִשְׁתַּכָּחָא תַּמָּן. וְהָא אִתְּמַר דִּבְגִין כָּךְ אִסְתִּים נֹחַ בַּתֵּיבָה וְלָא יִשְׁגַּח בְּעָלְמָא בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא יִתְעָבִיד. וּכְתִיב (שמות י״ב:כ״ב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר עַד דְּיִתְעָבִיד דִּינָא. וּבְגִין כָּךְ וַיֹּאמֶר הַמָּלַט עַל נַפְשֶׁךָ אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק דִּינָא דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַבּוּל וְדִינָא דִּסְדוֹם, תַּרְוַוּיְיהוּ דִּינִין דְּגֵיהִנֹּם הֲווּ בְּגִין דְּחַיָּיבֵי גֵיהִנֹּם אִתְּדְּנוּ בְּמַיָּא וּבְאֶשָׁא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק סְדוֹם בְּדִינָא דְּגֵיהִנֹּם אִתְּדָּן, דִּכְתִיב וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִית וְאֵשׁ מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמָיִם. דָּא מִסְטָרָא דְּמַיָּא וְדָא (עיין סוף הספר סימן ב) מִסְטָרָא דְּאֶשָׁא. דָּא וְדָא הוּא דִּינָא דְּגֵיהִנֹּם, וְחַיָּיבִין דְּגֵיהִנֹּם בְּתַרְיִן דִּינִין אִלֵּין אִתְּדָנוּ.

אָמַר לֵיהּ דִּינָא דְּחַיָּיבֵי דְּגֵיהִנֹּם תְּרֵיסַר יַרְחֵי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לוֹן מִגֵּיהִנֹּם, וְתַמָּן מִתְלַבְּנִין וְיָתְבִין לְתַרְעָא דְּגֵיהִנֹּם, וְחָמָאן אִנּוּן חַיָּיבִין דְּעָאלִין וְדָנִין לוֹן תַּמָּן, וְאִנּוּן תָּבְעֵי רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ. וּלְבָתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַייֵס עֲלַיְיהוּ וְאָעִיל לוֹן לְדוּכְתָּא דְּאִצְטְרִיךְ לוֹן. מֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה גּוּפָא אִשְׁתְּכַךְ בְּעַפְרָא וְנִשְׁמָתָא יַרְתָּא אַתְרָהּ כְּדְחָזֵי לָהּ. (נח סט א).

תָּא חֲזֵי דְּהָא אִתְּמַר דְּאֲפִילּוּ אִנּוּן בְּנֵי טוֹפָנָא לָא אִתְּדָנוּ אֶלָּא בְּאֶשָׁא וּמַיָּא. מַיָּא קְרִירָן נַחֲתֵי מִלְּעֵילָא, וּמַיָּא רְתִיחָן סָלְקֵי מִתַּתָּא כְּאֶשָׁא. וְאִתְּדָנוּ בִּתְרֵי דִינִין, בְּגִין דְּדִינָא דִּלְעֵילָא הָכִי הֲוָה, בְּגִין כָּךְ בִּסְדוֹם גָּפְרִית וְאֵשׁ.

אָמַר לֵיהּ אִי יְקוּמוּן לְיוֹם דִּינָא. אָמַר לֵיהּ הָא אִתְּמַר. אֲבָל אִלֵּין דְּסָדוֹם וַעֲמוֹרָה לָא יְקוּמוּן, וּקְרָא אוֹכַח דִּכְתִיב, (דברים כ"ט:כ"ב) גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֻפָה כָל אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִיחַ וְגוֹ'. אֲשֶׁר הָפַךְ יְיָ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ. אֲשֶׁר הָפַךְ יְיָ, בְּעָלְמָא דֵּין. בְּאַפּוֹ, בְּעָלְמָא דְאָתֵי. וּבַחֲמָתוֹ, בְּזִמְנָא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא. אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, כַּמָּה דְּאַרְעָא דִּלְהוֹן אִתְאֲבִיד לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא, הָכִי נְמֵי אִתְאֲבִידוּ אִנּוּן לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

וְתָא חֲזֵי, דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא לָקֳבֵל דִּינָא. אִנּוּן לָא הֲווֹ תַּיְיבִין נַפְשָׁא דְּמִסְכְּנָא בְּמֵיכְלָא וּבְמִשְׁתַּיָּא, אוּף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְיִב לוֹן נַפְשַׁיְיהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְתָא חֲזֵי, אִנּוּן אִתְמְנָעוּ מִצַּדְקָה דְּאִקְרֵי חַיִּים, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנַע מִנַּיְיהוּ חַיִּים בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכַמָּה דְּאִנּוּן מָנְעוּ אַרְחִין וּשְׁבִילִין מִבְּנֵי עָלְמָא, הָכִי נְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנַע מִנַּיְיהוּ אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין דְּרַחֲמֵי לְרַחֲמָא עֲלַיְיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. רַבִּי אַבָּא אָמַר כֻּלְּהוּ בְּנֵי עָלְמָא יְקוּמוּן, וְיקוּמוּן לְדִינָא וְעַלַיְיהוּ כְּתִיב, (דניאל י"ב:ב') וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת וּלְדִרָאוֹן עוֹלָם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָארֵי דְּרַחֲמִין אִיהוּ, כֵּיוָן דְּדָן לְהוּ בְּהַאי עָלְמָא וְקַבִּילוּ דִּינָא, לָא אִתְּדָנוּ בְּכֻלְּהוּ דִּינִין.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא כְּתִיב וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה וְגוֹ'. (קה א) מַהוּ בַּהֲפֹךְ אֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט. אֶלָּא בְּכֻלְּהוּ עֲבַד דִּיוּרֵיהּ לוֹט, דִּכְתִיב וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם. (וכתיב אשר ישב בהן לוט. אלא ודאי בכלהו עבד דיוריה) וְלָא קַבִּילוּ לֵיהּ, בַּר דְּמֶלֶךְ סְדוֹם קַבִּיל לֵיהּ בִּסְדוֹם בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם:

סְתָרֵי תּוֹרָה תּוֹסֶפְתָּא קְטוּרֵי רָמְאֵי, הוּרְמָנֵי (עיין סוף הספר סי' ב) דְּבָדוּרֵי. (נ"א דבורירי ונ"א דבוריניי) חַכִּימִין בְּסַכְלְתָנוּ, יְסִתַּכְלוּן לְמִנְדַע, בְּשַׁעֲתָא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא אַתְקִין כָּרְסְיָיא עַל גַּבֵּי סָמְכִין דְּאַבְנִין דְּמַרְגְּלִיטָן טָבָן.

בֵּין אִנּוּן אַבְנִין אִית חַד מַרְגְּלִיטָא שַׁפִּירָא בְּחֵיזוּ יָאָה בְּרִיוָא קוּמְטָרָא דְּקַנְטָרָא (נ"א דקיטרא) דְּמִלַּהֲטָא בְּע' גְּוָונִין, אִנּוּן ע' גְּוָונִין מְלַהֲטָן לְכָל סְטַר.

אִלֵּין ע' מִתְפָּרְשָׁאן מִגּוֹ ג' גְּוָונִין. אִלֵּין זִיקִין בְּזִיקִין דִּנְצִיצִין לְד' סְטָרֵי עָלְמָא, הָכָא אִיתָא זִיקָא תַּקִּיפָא דְּסָטַר שְׂמָאלָא דְּאִתְאַחִיד בְּשִׁמְאָלָא. אִנּוּן גְּוָונִין שִׁבְעִין (דניאל ז':י') דִּינָא יָתִיב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ.

מֵהָכָא נָפְקֵי גִּירִין וּסְיָיפִין וְרוֹמְחִין וְאֶשָׁא דְּקוּסְטָרָא. וְאִתְאַחִיד אֶשָׁא תַּקִּיפָא דְּנָפְקָא מִשְּׁמַיִם בֵּיהּ, וְכַד אִתְאַחַד אשא עִלָּאָה בְּאִלֵּין דִּלְתַתָּא, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְאִתְבַּר רוּגְזָא וְדִינָא. עַיְינִין לָהֲטִין כְּטִיסִין דְּנוּרָא, נָחִית בָּהוּ לְעָלְמָא. וַוי מַאן דְּאִעָרַע בֵּיהּ, חֲגִיר חַרְצִין (ס"א חרבין), אִיהוּ חַרְבָּא שְׁנִנָא בִּידֵיהּ, לָא חָייֵס עַל טָב וְעַל בִּישׁ. דְּהָא (ס"א פסקא) פִּתְקָא דְּאִנּוּן שִׁבְעִין בְּרִשּׁוּ דְּאִתְאַחִיד הַהוּא סִטְרָא דְּשִׂמְאָלָא נָחִית בִּידָא שְׂמָאלָא בְּכַמָּה דִּינִין,

אִתְהַפַּךְ בְּכַמָּה גְּוונִין, הֲפוּךְ בְּכָל יוֹמָא, אִיהוּ אִקְרֵי כְּרֶם זְלֵת דִּמְתַקְנָא לְגַבֵּי בְּנֵי אָדָם. כָּל גְּוונִין דִּכְלֵי זַעֲמוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ אִתְחַזְיִין. וְאִנּוּן יָתְבִין בְּרוּמֵי דְּעֶלְמָא, וּבְנֵי נָשָׁא בְּסִכְלוּתָא דִלְהוֹן לָא מַשְׁגִּיחֵי בֵּהוֹן.

גָּפְרִית וְאֵשׁ הִתּוּכָא דְּמַיָּא וְאֶשָּׁא דְּמִתְהַתְּכֵי מִן שְׁמַיָּא אִתְאַחֲדוּ דָּא בְּדָא וּנְחַת עַל סְדוֹם. וַיי לְחַיָּיבַיָּא דּלא מַשְׁגִּיחִין עַל יְקָרָא דְמָארֵיהוֹן:

א. עֲשָׂרָה שְׁמָהָן גְּלִיפָן בְּהוּרְמָנוּתָא דְמַלְכָּא. (פירוש השם במלואו עשר אותיות יו"ד ה"א וי"ו ה"א). ב. עשר אִנּוּן וְסָלְקִין לְחוּשְׁבַּן סַגִּי. (פי' יוד עולה כ', יוד הא עולה כ"ו, יוד (נ"ל הה וו) הא ויו עולה מ"ב, י' יד' יד' ידוד' עולה ע"ב). ג. שִׁבְעִין (הם ע"ב ונקראים ד' מחנות שכינה והם למטה ממלכות). גַּוְונָן מְלַהֲטֵי לְכָל סְטַר. נַפְקֵי מִגּוֹ שְׁמָהָן דְּאִנְּלִיף רָזָא דְּע' שְׁמָהָן דְּמַלְאֲכַיָּיא. דְּאִנּוּן בְּרָזָא דְּשְׁמַיָּא.

וְאִנּוּן מיכאל גבריאל רפאל נוריאל. קמ"ץ "קדומיאל "מלכיאל "צדקיאל. פת"ח "פדאל "תומיאל "חשדיאל. צר"י "צדקיאל "רזיאל "יופיאל. סגו"ל "סטוטריה "גזריאל "ותריאל נ"א ורדיא"ל "למואל. חר"ק "רהטיאל "חזקיאל "קדשיאל. שב"א "שמעאל "ברכיאל (נ"א שכניאל ונ"א ברקיא"ל) "אהיאל. חל"ם חניא"ל "להדיאל "מחניאל. (נ"א ח"ניאל ל"עדיאל מ"לכיאל). "עניאל ענאל אהניאל רחמיאל עזריאל (נ"א ש"בנאל ר"ומיאל ק"דומיאל. שר"ק. חכמיאל רמיאל קרשיאל. חר"ק)

סנניה ודרגזיה רסיסיאל דומיאל

חוניאל "זכריאל "ואריאל "ה"ינאל ד"נדאל ג"דיאל ב"דאל א"נפיאל ועדי"אל, אדנ"י עַל כֻּלְהוּ. ד (פירוש כשע"ב מלאכים מתחברין במלכות אז נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וה').

כַּד מִתְחַבְּרָן כֻּלְהוּ כְּחָדָא בְּרָזָא חָדָא בְּחֵילָא עִלָּאָה, כְּדֵין אִקְרֵי וידוד כֹּלָּא בְּכֻלָּא חָדָא. מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְגְּלַף בְּע' שְׁמָהָן אָחֳרָנִין רָזָא דְּשָׁמַיִם. וְאִלֵּין אִנּוּן שִׁבְעִין דְּשָׁלְטִין עַל אִלֵּין ע' דִּינִין רָזָא דְּיהו"ה, וְאִלֵּין שִׁבְעִין שְׁמָהָן בְּקֻדּוּשָׁה יהו"ה שָׁמַיִם. ה (פירוש שם של ע"ב גשרים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט אלו הם נקראים שמים, ואותם ע"ב מלאכים של מטה במלכו"ת מקבלים מע"ב של מעלה, ונוטלין מהן).

אִלֵּין נָטְלִין מֵאִלֵּין וידוד. ו (פירוש מלכות מתפארת). נָטִיל מֵאֵת ידוד דָּא מִן דָּא. ז (פירוש סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם ידוד, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף). וְאִלֵּין תַּלְיָין מֵאִלֵּין, תַּתָּאִין בְּעִלָּאִין, וְכֹלָּא קִשׁוּרָא חָדָא. וּבְהַאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדָע בִּיקָרֵיהּ. ח (פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים).

שָׁמַיִם דְּאִנּוּן ע' רָזָא ידוד, דְּא אִיהוּ בָּרָזָא דְּשִׁבְעִין וּתְרִין שְׁמָהָן וְאִלֵּין אִנּוּן דְּנָפְקֵי מִן וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חֵלֶק רִאשׁוֹן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חֵלֶק שֵׁנִי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יה"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חֵלֶק שְׁלִישִׁי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רְבִיעִי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם נג"א נ"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חֵלֶק חֲמִישִׁי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם, חֵלֶק שִׁשִּׁי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאִלֵּין אִנּוּן שִׁבְעִין שְׁמָהָן דְּשָׁלְטִין עַל שִׁבְעִין דַּרְגִּין תַּתָּאִין רָזָא וידוד. אִלֵּין שִׁבְעִין שְׁמָהָן ידוד רָזָא דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם. שִׁבְעָא רְקִיעִין אִנּוּן דְּסָלְקִין לְשִׁבְעִין שְׁמָהָן שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְדָא אִיהוּ וַידוד הִמְטִיר. מֵאֵת ידוד מִן הַשָּׁמָיִם.

סִתְרָא דְּסִתְרִין לַחֲכִימִין אִתְמְסַר. שְׁמָא דָּא דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם מִנַּיְהוּ אִתְבְּרֵי סִתְרָא דְּאִקְרֵי אָדָם. חָשְׁבָן שַׁיְיפֵי גּוּפָא דְּאִנּוּן חוּשְׁבַּן מָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא שַׁיְיפִין.

חָשְׁבָן אַתְוָוהֵי מָאתָן וְשִׁית סָרֵי, שְׁמָא דָּא דְּאִיהוּ רָזָא וְסִתְרָא כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא בְּכ"ב אַתְוָון וְעֶשֶׂר אֲמִירָן, בְּגִין דְּהָא שְׁמָא דָּא מָאתָן וְשִׁית סָרֵי אַתְוָון וּתְלָתִין וּתְרִין שְׁבִילִין דְּאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ, הָא מָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא שַׁיְיפִין דְּגוּפָא

רָזָא דְּאִקְרֵי אָדָם דְּשַׁלִּיט עַל כָּרְסְיָיא. רָזָא דְּשִׁבְעִין דִּלְתַתָּא, וְסִתְרָא דָּא דִּכְתִיב (יחזקאל א׳:כ״ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה, וְדָא הוּא סִתְרָא דִּכְתִיב וַיַּיְ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְגוֹ' מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמָיִם. וְכֹלָּא חַד וּמִלָּה חָדָא, וְסִתְרָא חָדָא לַחֲכִימֵי לִבָּא אִתְמְסַר, זַכָּאָה (ד"א ל"ג איהו) חוּלַקְהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

סְדוֹם גְּזַר דִּינָא דִּלְהוֹן עַל דְּמָנְעוּ צְדָקָה מִנַּיְהוּ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (יחזקאל ט״ז:מ״ט) וְיַד עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה. וּבְגִין כָּךְ דִּינָא לָא הֲוָה אֶלָּא מִן שָׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם כֹּלָּא חַד וּכְתִיב, (תהילים ק״ח:ה׳) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ, וּבְגִין דְּתַלְיָא צְדָקָה בִּשְׁמַיָּהּ (נ"א בשמים) דִּינָא הוּא מִשָּׁמַיִם דִּכְתִיב מאת יְיָ מִן הַשָּׁמָיִם.

דִּינָא דְּיִשְׂרָאֵל מֵהַאי אֲתַר דִּכְתִיב, (איכה ד׳:ו׳) וַיִּגְדַּל עֲוֹן בַּת עַמִּי מֵחַטַאת סְדוֹם. וְאִקְרֵי יְרוּשָׁלֵם אֲחוֹת לְסְדוֹם כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (יחזקאל ט״ז:מ״ט) הִנֵּה זֶה הָיָה עֲוֹן סְדוֹם אֲחוֹתֵךְ, וְדִינְהוֹן הֲוָה מִן שְׁמַיָּא דִּינָא חָדָא כִּסְדוֹם עַל דְּמָנְעוּ צְדָקָה מִנַּיְהוּ. בַּר דְּדָא אִתְהַפַּךְ וְדָא אִתְחָרַב, דָּא אִית לָהּ תְּקוּמָה, וְדָא לֵית לָהּ תְּקוּמָה, (ע"כ סתרי תורה).

פרק יט

וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו, מֵאַחֲרָיהָ מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא מִבָּתַר שְׁכִינְתָּא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר מִבַּתְרֵיהּ דְּלוֹט, דְּמַחֲבְּלָא אָזִיל אֲבַתְרֵיהּ, וְכִי אֲבַתְרֵיהּ אָזִיל, וְהָא הוּא שַׁדַּר לֵיהּ, אֶלָּא בְּכָל אֲתַר דְּהֲוָה אָזִיל לוֹט אִתְעַכַּב מְחַבְּלָא לְחַבָּלָא, וְכָל אֲתַר דְּאָזִיל כְּבָר וְשָׁבִיק לַאֲחוֹרֵיהּ הֲוָה מְהַפֵּךְ לֵיהּ מְחַבְּלָא.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר לֵיהּ אַל תַּבֵּט אַחֲרֶיךָ דְּהָא אֲנָא אֲחַבֵּל בַּתָּרָךְ, וְעַל דָּא כְּתִיב וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וְחֲמַת מְחַבְּלָא. כְּדֵין וַתְּהִי נְצִיב מֶלַח. דְּהָא בְּכָל זִמְנָא דְּמְחַבְּלָא לָא חָמֵי אַנְפּוֹי דְּבַר נָשׁ (נ"א אחמי אנפי לכר נש) לָא מְחַבֵּיל לֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְתֵּיהּ אֲהַדְּרַת אַנְפָּהָא לְאִסְתַּכָּלָא אֲבַתְרֵיהּ מִיָּד וַתְּהִי נְצִב מֶלַח.

פרק כ

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווּ קָיְימֵי יוֹמָא חַד וְעָסְקֵי בְּהַאי קְרָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כְּתִיב, (דברים ח׳:ט׳) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם, לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. הַאי בָּהּ בָּהּ תְּרֵי זִמְנֵי אַמַּאי. אֶלָּא הָא אִתְּמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּלִיג כָּל עַמִּין וְאַרְעָאן לְמָמַנָּן שְׁלִיחָן, וְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא שַׁלִּיט בָּהּ מַלְאָכָא וְלָא מְמַנָּא אָחֳרָא אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, בְּגִין כָּךְ אָעִיל לְעַמָּא דִּלָּא שַׁלִּיט בְּהוּ אָחֳרָא לְאַרְעָא דְּלָא שָׁלִיט בָּהּ אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב מְזוֹנָא תַּמָּן בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר לְכָל עָלְמָא. כָּל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בְּמִסְכֵּנוּת, וְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל לָאו הָכִי, אֶלָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִתְּזָן בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר כָּל עָלְמָא.

וּבְגִין כָּךְ אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. אֶלָּא בְּעֵתִירוּ בְּסִפּוּקָא דְּכֹלָּא תֹּאכַל בָּהּ וְלָא בְּאֲתַר אָחֳרָא. בָּהּ בְּקִדּוּשׁוּ דְּאַרְעָא, בָּהּ שַׁרְיָא מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה. בָּהּ שַׁרְיָא בִּרְכָתָא דְּלְעֵילָּא, וְלָא בְּאֲתַר אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. עַד הָכָא לָא אִתְיְדַע גַּן יְיָ אִי הוּא אֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאִי אִיהוּ אֶרֶץ סְדוֹם, (דף קט ע"א) וְאִי אִיהוּ גַּן יְיָ דְּאִקְרֵי גַּן עֵדֶן. אֶלָּא כְּגַן יְיָ דְּאִית בֵּיהּ סִפּוּקָא וְעִדּוּנָא דְּכֹלָּא, הָכִי נָמֵי הֲוָה סְדוֹם וְהָכִי נָמֵי מִצְרַיִם. מַה גַּן יְיָ לָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאַשְׁקָאָה לֵיהּ, אוּף מִצְרַיִם לָא אִצְטְרִיךְ אָחֳרָא לְאַשְׁקָאָה לֵיהּ, בְּגִין דְּנִילוּס אִיהוּ אַסְּיִק וְאַשְׁקֵי לְכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (זכריה י״ד:י״ז) וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם וְגוֹ'. דָּא הוּא עוֹנְשָׁא דִּלְהוֹן דְּאִתְמְנַע מִנְּהוֹן מִטְרָא, מַה כְּתִיב וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְגוֹ'. חָמֵי דְּלָא כְּתִיב וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגֶּשֶׁם, בְּגִין דְּלָא נָחִית מִטְרָא לְמִצְרַיִם וְלָא אִצְטַרְכָן לֵיהּ, אֶלָּא עוֹנְשָׁא דִּלְהוֹן מַה הוּא דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:י״ב) וְזֹאת

תְּהֶיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגּוֹף יְיָ אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְגו'. בְּגִין דְּמִצְרַיִם לָא צְרִיכִין לְמִטְרָא. אוּף סְדוֹם מַה כְּתִיב בֵּיהּ כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה, כָּל עִדּוּנִין דְּעָלְמָא הֲווּ בָהּ, וְעַל דָּא לָא בָּעָאן דִּבְנֵי נָשָׁא אָחֳרָנִין יִתְעַדְּנוּן בָּהּ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר אִנּוּן הֲווּ חַיָּיבִין מִגַּרְמַיְיהוּ וּמִמָּמוֹנְהוֹן, דְּכָל בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ צָר עֵינָא לְגַבֵּי מִסְכֵּנָא, יָאוֹת הוּא דְּלָא יִתְקַיַּים בְּעָלְמָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּלֵית לֵיהּ חַיִּים לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכָל מַאן דְּאִיהוּ וַותְרָן לְגַבֵּי מִסְכֵּנָא יָאוֹת הוּא דְּיִתְקַיַּים בְּעָלְמָא, וְיִתְקַיַּים עָלְמָא בְּגִינֵיהּ, וְאִית לֵיהּ חַיִּים וְאוֹרְכָא דְּחַיֵּי לְעָלְמָא דְּאָתֵי:

פרק כא

וַיַּעַל לוֹט מִצֹּעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בְנוֹתָיו עִמּוֹ וְגו'. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחָמָא דְּהָוָה קָרִיב לְסְדוֹם וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח (איוב ל"ז:י"ב) וְהוּא מְסִיבוֹת מִתְהַפֵּךְ בְּתַחְבּוּלֹתָיו לְפָעֳלָם וְגו'. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִין דְּעָלְמָא וְאַיְיתֵי קוּמְרִין טְהִירִין לְמֶעְבַּד עוֹבָדוֹי, וּלְבָתַר מְהַפֵּךְ לוֹן וְעָבִיד לוֹן כְּגַוְונָא אָחֳרָא.

וּבְמָה, בְּתַחְבּוּלוֹתָיו, עָבִיד תַּחְבּוּלִין וּמְסַבֵּב סִבּוּבִין לַאֲפָכָא לוֹן וְלָאו כְּאִנּוּן קַדְמָאֵי. לְפָעֳלָם, בְּגִין פָּעֳלָם דִּבְנֵי נָשָׁא, כְּמָה דְּאִנּוּן עָבְדִין עוֹבָדִין הָכִי מְהַפֵּךְ לוֹן. כֹּל אֲשֶׁר יְצַוֵּם עַל פְּנֵי תֵבֵל אָרְצָה. בְּגִין דְּעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא מְהַפֵּךְ לְאִנּוּן מְסִבּוֹת בְּכָל מַה דְּאִיהוּ פַּקִּיד לוֹן עַל פְּנֵי תֵבֵל וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר וְהוּא מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִין וְאַיְיתֵי עוֹבָדִין בְּעָלְמָא לְאִתְקַיְימָא, וּלְבָתַר דְּחָשִׁיבוּ בְּנֵי נָשָׁא דְּיִתְקַיְימוּן אִנּוּן עוֹבָדִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְהַפֵּךְ לוֹן לְאִנּוּן עוֹבָדִין מִכְּמָה דְּהֲווּ בְּקַדְמִיתָא.

בְּתַחְבּוּלוֹתָיו. בְּתַחְבּוּלוֹתוֹ כְּתִיב כְּהַאי אוֹמָנָא דְּעָבִיד מָאנִין דְּחַרְסָא. בְּעוֹד דְּהַהִיא טִיקְלָא אִסְתַּחֲרַת קַמֵּיהּ. חָשִׁיב לְמֶעְבַּד כְּגַוְונָא דָּא עָבִיד. חָשִׁיב לְמֶעְבַּד כְּגַוְונָא אָחֳרָא עָבִיד. מְהַפֵּךְ מָאנָא דָּא לְמָאנָא דָּא, בְּגִין דְּהַהוּא טִיקְלָא אִסְתַּחֲרַת קַמֵּיהּ. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְהַפֵּךְ עוֹבָדוֹי דְּאִיהוּ עָבִיד.

בְּתַחְבּוּלוֹתָו חָסֵר יו"ד, וּמַאן אִיהוּ, דָּא בֵּי דִינָא לְתַתָּא דְּאִיהוּ טִקְלָא דְּאִסְתַּחֲרַת קַמֵּיהּ, וְעַל דָּא מְהַפֵּךְ מָאנִין מִמָּאנָא דָּא לְמָאנָא אָחֳרָא.

וְכָל דָּא כְּפִי פָּעֳלָם דִּבְנֵי נָשָׁא, אִי מְטִיבִין בְּנֵי נָשָׁא עוֹבָדַיְיהוֹן, הַהוּא טִקְלָא דְּסַחֲרָא אַסְחָרַת לוֹן לְיָמִינָא, וּכְדֵין אִתְעֲבִידוּ עוֹבָדִין בְּעָלְמָא לְאוֹטָבָא לוֹן כְּדְקָא יְאוּת. וְטִיקְלָא אַסְחָרַת תְּדִיר וְלָא שָׁכִיךְ בְּהַהוּא סִטְרָא דְּיָמִינָא וְעָלְמָא מִתְגַּלְגְּלָא בֵּיהּ.

אָתוּ בְּנֵי נָשָׁא לְאַבָּאשָׁא, תַּחְבּוּלָתוֹ דְּאַסְחַר תְּדִיר וְהָוֶה קָיְימָא בְּאַסְחָרוּתָא דְּיַמִּינָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְחַר לֵיהּ בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא וּמְהַפֵּךְ מְסִבּוֹת וּמָאנִין דְּהָווּ בְּקַדְמֵיתָא לְהַהוּא סִטְרָא שְׂמָאלָא.

וּכְדֵין טִקְלָא אַסְחָרָא וְאִתְעֲבִידוּ עוֹבָדִין בְּעָלְמָא לְאַבָּאשָׁא לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא. וְטִקְלָא אַסְחַר לְהַהוּא סִטְרָא עַד דִּבְנֵי נָשָׁא תָּיְיבִין לְאוֹטָבָא עוֹבָדֵיהוֹן. וְטִקְלָא קָיְימָא בְּעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפָעֳלָם, וְלָא קָיְימָא תְּדִיר.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּרַם סִבּוּבִין וְעוֹבָדִין בְּעָלְמָא בְּגִין לְמֶעְבַּד כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת. וְכֹלָּא נָפְקָא מֵעִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דִּלְעֵילָּא. אַקְרִיב אַבְרָהָם לְגַבֵּיהּ, נָפַק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל דְּלָא הֲוָה אַבְרָהָם גָּזִיר כַּד נָפַק מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ לְתַתָּא וְלָא אִשְׁתְּלִים בְּאָת קָיְימָא קַדִּישָׁא.

לְבָתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְבַב סִבּוּבִין בְּתַחְבּוּלוֹתָיו וְאִתְגְּזַר אַבְרָהָם וְעָאל בַּבְּרִית וְאִשְׁתְּלִים בִּשְׁמֵיהּ וְאִקְרֵי אַבְרָהָם, וְה' (צו א) עִלָּאָה אַעָטָרַת לֵיהּ בְּרָזָא דְּמַיִם (לא א) מֵרוּחַ.

כֵּיוָן דְּרָזָא (דברי הימים א) אִשְׁתְּלִים וְאִתְגְּזַר, נָפַק מִנֵּיהּ יִצְחָק וְהָוָה זַרְעָא קַדִּישָׁא וְאִתְקַשַּׁר לְעֵילָּא בְּרָזָא דְּאֵשׁ מִמַּיִם, וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. וְלָא אִתְקְשַׁר בְּהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, לוֹט נָפְקוּ מִנֵּיהּ וּמִבְּנָתֵיהּ תְּרִין אוּמִין מִתְפָּרְשָׁן, וְאִתְקְשָׁרוּ בְּהַהוּא סִטְרָא דְּאִתְחֲזֵי לוֹן, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִין וּמְגַלְגֵּל גִּלְגּוּלִין בְּעָלְמָא דְּיִתְעֲבִיד כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת וְיִתְקַשַּׁר כֹּלָּא בְּאַתְרֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, יָאוֹת הֲוָה לְלוֹט דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָפִיק מִנֵּיהּ (ומבנתיה) וּמֵאִתֵּיהּ תְּרִין אוּמִין אִלֵּין, אֶלָּא בְּגִין לְאִתְקַשָּׁרָא בְּאַתְרַיְיהוּ דְּאִתְחֲזֵי לְהוּ. וְאִתְעֲבִידוּ מִגּוֹ יֵינָא, וְהַהוּא יֵינָא אִזְדַּמַּן לְהוֹן בְּמַעֲרְתָּא הַהִיא לֵילְיָא, וְדָא הוּא רָזָא דְּאִתְעֲבִידוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיַּשְׁקוּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וְהָא אִתְּמַר וְאוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, מוֹאָב וְעַמּוֹן אִנּוּן קְרָאן לוֹן שְׁמָהָן, מוֹאָב מֵאָב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר בְּכִירָה בַּחֲצִיפוּ אָמְרָה מוֹאָב, מֵאַבָּא הוּא. וְהַצְּעִירָה גַּם הִיא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן עַמִּי. בִּצְנִיעוּ אָמְרָה בֶּן עַמִּי. בַּר עַמִּי, וְלָא אָמְרָה מִמָּאן הֲוָה.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב וְלָא יָדַע בְּשָׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ בְּוא"ו וְנָקוּד עַל וא"ו, בְּגִין דְּסִיּוּעָא דְּעֵילָּא הֲוָה אִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא עוֹבָדָא דְּזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְנָפְקָא מִנֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּלִים הָכָא בְּוא"ו. וּבְאָחֳרָא כְּתִיב וּבְקֻמָהּ חָסֵר וי"ו, בְּגִין דְּלָא נָפַק מִינָּהּ חוּלְקָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּהַאי אָחֳרָא, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהַאי אָחֳרָא קְשִׁישָׁא וּבְקוּמָהּ בְּוא"ו מָלֵא וְנָקוּד עֲלָהּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, לָא יָדַע דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹקְמָא מִינָּהּ דָּוִד מַלְכָּא וּשְׁלֹמֹה וְכָל שְׁאָר מַלְכִּין וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. תּוּ וּבְקוּמָהּ, דִּכְתִיב בְּרוּת (רות ג׳:י״ד) וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר

אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגו'. וּבְהַהוּא יוֹמָא הֲוָה לָהּ קִימָה וַדַּאי אִתְחַבַּר עִמָּהּ בֹּעַז לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ, וְאִתְקַם מִנָּהּ כָּל הַנֵּי מַלְכִין וְכָל עִלּוּיָא דְיִשְׂרָאֵל. וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ דִּכְתִיב וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָיו עַד הַבֹּקֶר. וּבְקוּמָהּ דִּכְתִיב וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגו'. בְּגִין כָּךְ וּבְקוּמָהּ נָקוּד וא"ו.

תָּא חֲזֵי, (קה ע"א) עֲנָוָתָנוּתָא דְאַבְרָהָם דְּהָא אֲפִילּוּ בְּקַדְמִיתָא כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד דִּינָא בְּסְדוֹם לָא בָּעָא מִנֵּיהּ רַחֲמֵי עַל לוֹט (דהא), לְבָתַר דִּכְתִיב וַיִּרָא וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכִּבְשָׁן לָא תַבַע עֲלֵיהּ דְּלוֹט וְלָא אָמַר עֲלֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם, אוֹף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אָמַר לֵיהּ מִידִי, בְּגִין דְּלָא יַחֲשֹׁב אַבְרָהָם דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּרַע מִזְּכוּתֵיהּ כְּלוּם.

וְאִי תֵּימָא דְּאַבְרָהָם לָא הֲוָה חָשִׁיב לֵיהּ לְלוֹט בְּלִבֵּיהּ כְּלוּם, הָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ לְמֵיהַךְ לְאַגָּחָא קְרָבָא בַּחֲמִשָּׁה מְלָכִין תַּקִּיפִין, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית י"ד:י"ד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וְגו'. וּכְתִיב וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. וּכְתִיב וַיָּשֶׁב אֵת כָּל הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכֻשׁוֹ הֵשִׁיב וְגו'. אֲבָל בְּרַחֲמוּתָא דִּרְחִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחָמָא עוֹבָדוֹי דְלוֹט דְּלָא כַשְׁרָן כְּדְקָא יָאוּת, לָא בָּעָא אַבְרָהָם דִּבְגִינֵיהּ יִשְׁבּוֹק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם מִדִּילֵיהּ, וּבְגִינֵי כָךְ לָא תַבַע עֲלֵיהּ רַחֲמֵי לָא בְּקַדְמִיתָא וְלָא בְּסוֹפָא:

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בַּיֵּצֶר הָרַע, תֵּדַע לְךָ שֶׁאֵינוֹ מִתְבַּטֵּל לְעוֹלָם מִבְּנֵי אָדָם עַד אוֹתוֹ זְמַן דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ו) וְהֵסַרְתִּי אֶת לֵב הָאֶבֶן וגו'. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁרוֹאֶה בְּנֵי אָדָם נִדּוֹנִין בַּגֵּיהִנֹּם, הוּא בָּא וְחוֹזֵר לוֹ אֵצֶל בְּנֵי אָדָם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר. מִצַּעֲרָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם מִשָּׁם עוֹלֶה לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שָׁלֹשׁ הַנְהָגוֹת יֵשׁ בָּאָדָם, הַנְהָגַת הַשֵּׂכֶל וְהַחָכְמָה וזוֹ הִיא כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהַנְהָגַת הַתַּאֲוָה שֶׁהִיא מִתְאַוָּה בְּכָל תַּאֲוֹת רָעוֹת, וְזֶהוּ כֹּחַ הַתַּאֲוָה. וְהַהַנְהָגָה הַמַּנְהֶגֶת לִבְנֵי אָדָם וּמְחַזֶּקֶת הַגּוּף וְהִיא נִקְרֵאת נֶפֶשׁ הַגּוּף, אָמַר רַב דִּימִי זֶהוּ כֹּחַ הַמַּחֲזִיק. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֹּא וּרְאֵה לְעוֹלָם אֵין יֵצֶר הָרַע שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּאֵלּוּ ב' כֹּחוֹת אֵלֶּין דְּאָמָרָן, נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הָרוֹדֶפֶת אַחַר יֵצֶר הָרַע לְעוֹלָם, מַשְׁמַע דִּכְתִיב וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן. נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאַחֶרֶת וּמְפַתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוּף לְהִדָּבֵק בַּיֵּצֶר הָרַע, וְהִיא אוֹמֶרֶת לְכָה נַשְׁקֶה אֶת אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בָּעוֹלָם הַבָּא, נֵלֵךְ וְנִרְדֹּף אַחַר יֵצֶר הָרַע וְאַחַר תְּשׁוּקַת חֶמְדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת, שְׁתֵּיהֶן מַסְכִּימוֹת לְהִדָּבֵק בּוֹ, מַה כְּתִיב וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוֹרֵר לְיֵצֶר הָרַע בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָה.

וַתָּקָם הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ. כְּשֶׁאָדָם שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ בַּלַּיְלָה, נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַמְעוֹרֶרֶת לַיֵּצֶר הָרָע, וּמְהַרְהֶרֶת בּוֹ, והוּא דָּבֵק בְּכָל הִרְהוּר רָע עַד שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת מְעַט (ס"א ממנו) (ד"א ל"ג עַל) (נ"א עד) שֶׁמֵּבִיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה הָרָעָה וּדְבֵקָה בּוֹ, וַעֲדַיִן יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שֶׁזֹּאת הַתַּאֲוָה מְעוֹרֶרֶת לְכֹחַ הַגּוּף כְּמִתְחִלָּה לְהִדָּבֵק בַּיֵּצֶר הָרָע וְאָז הוּא תַּשְׁלוּם הָרָעָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַתַּהֲרִין שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵעוֹלָם אֵין יֵצֶר הָרָע מִתְפַּתֶּה אֶלָּא בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וּמִתּוֹךְ שִׂמְחַת הַיַּיִן אָז שׁוֹלֵט בָּאָדָם. בַּצַּדִּיק מַה כְּתִיב בֵּיהּ (משלי י״ג:כ״ה) צַדִּיק אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ. וְאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּר לְעוֹלָם, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן דְּמַרְוִי, קָרֵינָא עֲלֵיהּ (משלי י״א:כ״ב) נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמְּחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם. מִנְהַג הָרְשָׁעִים מַהוּ (ישעיהו כ״ב:י״ג) הִנֵּה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה. הַיַּיִן אָז שׁוֹלֵט בָּאָדָם, הָרוֹג בָּקָר וְשָׁחוֹט צֹאן וְגו'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב (משלי ה) הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יְרַדֵּפוּ וְגו'. כְּדֵי לְעוֹרֵר לַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁאֵין יֵצֶר הָרָע מִתְעוֹרֵר אֶלָּא מִתּוֹךְ הַיַּיִן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מַה כְּתִיב וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ. כְּלוֹמַר יֵצֶר הָרָע אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּשִׁכְבָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְקוּמָהּ לָעוֹלָם הַבָּא, אֶלָּא מִתְעוֹרֵר עִם כֹּחַ הַגּוּף לַעֲבֹד תַּאֲוָתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנָסִין הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנָּם מַכְנִיסִים לַיֵּצֶר הָרָע לְרְאוֹת בָּהֶן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְלוֹט בָּא צֹעַרָה לְצַעֲרָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, וְנִפַּק לֵיהּ מִתַּמָּן לְבַרְיֵיתָא לְנַסּוּתָא כִּדְקָאָמְרָן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר מִצַּעֲרָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וַיֵּשֶׁב בָּהָר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַשְׁמַע דִּכְתִיב בָּהָר מְלַמֵּד שֶׁהוּא שָׁם מוֹשָׁבוֹ בְּמָקוֹם הָר. גּוּף שֶׁהוּא חָרֵב כָּהָר דְּלִית בֵּיהּ טִיבוּתָא. וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו עִמּוֹ. אֵלּוּ הַב' כֹּחוֹת דְּאָמְרָן. כִּי יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר, יִרְאָה וַחֲרָדָה נוֹפֶלֶת עָלָיו בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה צַעַר גֵּיהִנֹּם שֶׁמְּצַעֲרִין לָרְשָׁעִים וְחוֹשֵׁב שֶׁשָּׁם יִדּוֹן, כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ נִדּוֹן שָׁם יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא כַּד הֲוָה דָּרִישׁ לְאִזְדַּהֲרָא לִבְנֵי אָדָם, הֲוָה אָמַר לְהוּ בָּנַי אִסְתַּמְּרוּ מִשְׁלִיחָא שֶׁל גֵּיהִנֹּם, וּמַאן הוּא זֶהוּ יֵצֶר הָרָע שֶׁהוּא שָׁלִיחַ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מַאי דִכְתִיב, (משלי ל׳:ט״ו) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב. אֵלּוּ שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט דְּאָמְרָן, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה, וְנֶפֶשׁ הַמִּשְׁתַּתֶּפֶת בַּגּוּף הָרוֹדֶפֶת אַחַר יֵצֶר הָרָע לְעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתִיב הָכָא בְּלוֹט כִּי יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר, וּכְתִיב הָתָם לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַב הַב. יָרֵ"א בְּגִימַטְרִיָּא הוּא עֲלוּק"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִי יָרֵא הוּא לְמַאי אִתֵּי לְמִטְעֵי בְּרִייְתָא, אֶלָּא כָּךְ דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֵׂה עַוְלָה, כְּשֶׁרוֹאֶה הָרָע מִתְיָרֵא לְפִי שָׁעָה, מִיָּד חוֹזֵר לְרִשְׁעָתוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכָלוּם, כָּךְ יֵצֶר הָרָע בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה דִּין בָּרְשָׁעִים יָרֵא, כֵּיוָן שֶׁיּוֹצֵא לַחוּץ (לעשות) אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מַהוּ דְּאָמְרוּ וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן. מַאי אָבִינוּ זָקֵן. זֶהוּ יֵצֶר הָרָע שֶׁנִּקְרָא זָקֵן שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ד׳:י״ג) מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. שֶׁהוּא זָקֵן שֶׁנּוֹלַד עִם הָאָדָם, דְּתָנִינָן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה אוֹמֶרֶת לָאַחֶרֶת אָבִינוּ זָקֵן נִרְדְּפָה אַחֲרָיו וְנִדְבַּק בּוֹ כִּשְׁאָר כָּל הָרְשָׁעִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְאִישׁ אֵין בָּאָרֶץ לָבֹא עָלֵינוּ, אֵין אִישׁ צַדִּיק בָּאָרֶץ, וְאֵין אִישׁ שֹׁלִיט עַל יְצִרוֹ, הַרְבֵּה רְשָׁעִים בָּאָרֶץ, לֵית אָנָן בִּלְחוֹדָנָא חַיָּבִין, נַעֲשֶׂה כְּדָרְכּוֹ כָּל הָאָרֶץ שֶׁהֵם חַיָּבִים, שֶׁעַד הַיּוֹם דֶּרֶךְ כָּל הָאָרֶץ הוּא. לְכָה נַשְׁקֶה אֶת אָבִינוּ יַיִן, נִשְׁמַח בָּעוֹלָם הַזֶּה, נֹאכַל וְנִשְׁתֶּה וְנִרְוֶה חַמְרָא וְנִדְבַּק בְּאָבִינוּ בַּיְצֶר הָרָע וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹוַחַת וְאוֹמֶרֶת (ישעיהו כ״ח:ז׳) גַּם אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וְתַשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן. דֶּרֶךְ הָרְשָׁעִים לִטְעוֹת אַחֲרֵי הַיַּיִן לְפָנֶיךָ לַיֵּצֶר הָרָע וּלְעוֹרְרוֹ, וְעַד שֶׁהוּא שָׁמֵחַ בְּשִׂכְרוּתוֹ שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, מֵיָּד וַתָּקָם הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ. הֵיא מְזֻמֶּנֶת עִמּוֹ וּמִתְאַוָּה וּמְהַרְהֶרֶת בְּכָל הִרְהוּרִים רָעִים, וְיֵצֶר הָרָע מִתְחַבֵּר עִמָּהּ וְנִדְבַּק בָּהּ וְאֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּהּ (ס״א מההוא זמנא) מַה הוּא מִמֶּנָּהּ. בְּשִׁכְבָתָהּ וּבְקוּמָהּ. בְּשִׁכְבָתָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְקוּמָהּ לֶעָתִיד לָבֹא. בְּשִׁכְבָתָהּ בָּעוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁתִּתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. וּבְקוּמָהּ לְיוֹם הַדִּין דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ וְגוֹ'. בְּשׁוּם עִנְיָן מֵאֵלּוּ אֵין מַשְׁגִּיחַ בָּהּ יֵצֶר הָרָע, אֶלָּא דָּבֵק בָּהּ וְהִיא נִדְבֶּקֶת בּוֹ, וּלְאַחַר כֵּן מְעוֹרֶרֶת לְאֶחָרָא שֶׁהַהִרְהוּר גָּדוֹל נִדְבָּק בַּיֵּצֶר הָרָע, בָּאָה הָאַחֶרֶת וְנִדְבֶּקֶת בּוֹ וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן. כְּמוֹ כֵן לְעוֹרֵר לַיֵּצֶר הָרָע וְנִדְבֶּקֶת בּוֹ וְאָז תִּשְׁלוּם הָרָעוֹת לַעֲשׂוֹת וּמִתְעַבְּרוֹת שְׁתֵּיהֶן מִיֵּצֶר הָרָע, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַתַּהֲרִין שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן. עַד שֶׁיֵּצֵא לַפֹּעַל מַעֲשֵׂיהֶן זוֹ יוֹלֶדֶת רִשְׁעָתָהּ וזוֹ יוֹלֶדֶת רִשְׁעָתָהּ, וְכֵן דַּרְכָּם שֶׁל רְשָׁעִים בָּעֲנָיָן זֶה עִם יֵצֶר הָרָע, עַד שֶׁהוֹרֵג לָאָדָם וּמוֹלִיכוֹ לַגֵּיהִנֹּם וּמַכְנִיסוֹ שָׁם, וְאַחַר כָּךְ עוֹלֶה מִשָּׁם לְפַתּוֹת לִבְנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵן. וּמִי שֶׁמַּכִּיר בּוֹ נִצֹּל מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְכַתּ לְסָטִים שֶׁהָיוּ אוֹרְבִים בַּדְּרָכִים לִגְזֹל וְלַהֲרֹג לִבְנֵי אָדָם, וּמַפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָסִית לִבְנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַךְ, מֶה עָבִיד מַקְדִּימִים וְהוֹלֵךְ לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כְּעֶבֶד לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁמַּאֲמִינִים הַטִּפְּשִׁים בּוֹ וּבוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׁמֵחִים עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִים בְּחֵלֶק דְּבָרָיו בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהַלְּסְטִים שָׁם, כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג בָּם, לְאַחַר שֶׁנּוֹתְנָם בְּיַד הַלְּסְטִים לְהָרְגָם וְלִקַּחַת מָמוֹנָם, וְאָנוּן צָוְוחִין וְאָמְרִין וַוי דַּאֲצֵיתְנָא לְדֵין וְלִרְכִיכָא דִּלִישְׁנֵיהּ. לְאַחַר שֶׁהָרְגוּ אֹתָהּ, עוֹלֶה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפַתּוֹת לִבְנֵי אָדָם כְּמִתְחִלָּה. הַפְּקֻחִים מָה הֵם עוֹשִׂים כְּשֶׁרוֹאִים לָזֶה יוֹצֵא לִקְרָאתָם וּמְפַתֶּה לָהֶם, מַכִּירִין בּוֹ שֶׁהוּא צוֹדֶה אֶת נַפְשָׁם וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת. כָּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע יוֹצֵא מִכַּתּ הַלְּסְטִים עוֹלֶה מִגֵּיהִנֹּם לְקַבְּלָא דִּבְנֵי נָשָׁא וּלְפַתּוֹת לָהֶם בְּחֵלֶק

מָתָק דְּבָרָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וגו'. כְּמוֹ לִסְטִים לָאֲרֹב לִבְנֵי אָדָם, מַה עוֹשֶׂה עוֹבֵר לִפְנֵיהֶם, וְהַטִּפְּשִׁים מַאֲמֶינִים בּוֹ וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפַּתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כְּעֶבֶד, שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם נָשִׁים יָפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרֵק מֵהֶם עֹל תּוֹרָה וְעֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטִּפְּשִׁים רוֹאִים כָּךְ, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד שֶׁהוֹלֵךְ עִמָּהֶם וּמוֹלִיכָם בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁהַלִּסְטִים שָׁם, בְּדֶרֶךְ גֵּיהִנֹּם אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל, כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג לָהֶם, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם מַלְאַךְ הַמָּוֶת וּמַכְנִיסָן לַגֵּיהִנֹּם, וּמוֹרִידִין לְהוֹן מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְאִנּוּן צַוָּוחִין וְאָמְרִין וַוי דַּאֲצֵיתְנָא לְדֵין, וְלָא מְהַנְיָא לוֹן. לְאַחַר כֵּן עוֹלֶה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפַּתּוֹת לִבְנֵי אָדָם. הַפְּקֻחִין כְּשֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ מַכִּירִים אוֹתוֹ וּמִתְגַּבְּרִים עָלָיו עַד שֶׁשּׁוֹלְטִין עָלָיו, וְסָאטִין מִזֶּה הַדֶּרֶךְ וְלוֹקְחִין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ. רַב יוֹסֵף כַּד הֲוָה נָחִית לְבָבֶל חָמָא אִנּוּן רַוּוקָיָא דְּהֲווּ עַיְילֵי וְנָפְקֵי בֵּינֵי נַשֵּׁי שַׁפִּירִין וְלָא חָטָאן, אָמַר לוֹן לָא מִסְתָּפּוּ אִלֵּין מִיצַּר הָרַע, אָמְרוּ לֵיהּ לָא מִקּוֹנְדִיטוֹן בִּישָׁא קָאֲתֵינָא, מִקְּדוּשְׁתָא דְּקַדִּישָׁא אִתְגַּזְרָנָא, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב צָרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּשִׁעַת תַּשְׁמִישׁ, וְנָפְקֵי מִנֵּיהּ בְּנֵי קְדִישֵׁי בְּנֵי מַעֲלֵי דְּלָא מִסְתָּפּוּ מִיצַּר הָרַע שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ׳:ז׳) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מַאי דִכְתִיב, (יחזקאל כ׳:כ׳) וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי קַדֵּשׁוּ, אֶלָּא אֵין עוֹנָתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֶלָּא מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וּמִזֶּהר לְהוּ דְּהוֹאִיל דְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה דְּמִצְוָה הוּא, קַדְּשׁוּ. כְּלוֹמַר קַדְּשׁוּ עַצְמְכֶם בְּשַׁבְּתוֹתַי בְּהַהוּא תַּשְׁמִישׁ דְּמִצְוָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב הַאי מַאן דְּעָיֵיל לְקַרְתָּא וְחָמֵי נַשֵּׁי שַׁפִּירָן, יַרְכִּין עֵינוֹי וְיֵימָא הָכִי, בָּךְ (נ"א סך) סָפָאן אִיגְּזַר אִיגְּזָרְנָא (קרדינא) קַרְדִּיטָא תְּקִיל פּוּק פּוּק דְּאֲבוֹי קַדִּישָׁא דְּשַׁבַּתָּא הוּא. מַאי טַעְמָא דְּחֲמִימוּת דְּאָרְחָא שָׁלַט בֵּיהּ וְיָכִיל יִצֶּר הָרַע לְשָׁלְטָא עָלוֹי, (עד כאן מדרש הנעלם)

פרק כב

ויעל לוט מצוער וגו' מגו הורמנותא דמלכא אתפרשא מסטרא דימינא חד התוכא דקטורא דגולפא מתדבקא בגו התוכא דדהבא מסטרא דשמאלא בגו מסאבו (דיצריה) (נ"א ודיוריה) ואתעביד דקטורא חדא דאילנא

כד בעא יצחק לאתערא בעלמא בתוקפיה דדינא קשיא אתתקף ופריש דרגין מקיומייהו ואתתקף אברהם ופריש ההוא דקטורא חדא דאילנא מגו ההוא מסאבו,

ההוא נחש קדמאה עאל באנביה דההוא אילנא ואיהו חמרא דשתא ואוליד תרין דרגין קטירין דא בדא ואינון דרגין דסחרן בסטר מסאבו חד אקרי מלכו"ם וחד אקרי פעו"ר

דא עיטא דאתכסיא ודא עיטא דאתגליא, פעור דאתגליא איהו וכל עובדוי באתגליא, מלכו"ם דאתכסיא איהו וכל עובדוי באתכסיא מאלין תרין אתפרשן זינין סגיאין לזנייהו וסחרן ימא רבא ולכל אלין סטרי מסאבו, וכל חד וחד שף (נ"א נזף) לדוכתיה,
כגוונא דא איהו לתתא, לוט אתפרש מאברהם ושוי דיוריה באנשי סדום כד אתער דינא בהו אדכר לאברהם ושלח ליה מתמן ואתפריש מנייהו,
יין אשקיאו ליה בנתיה ואולידו בהו תרין אומין חד אקרי עמון וחד אקרי מואב, חד באתגליא וחד באתכסיא, עמון דרגא (קעג א) דיליה מלכו"ם עיטא דאתכסיא, מואב דרגא דיליה פעו"ר כלא באתגליא
כגוונא דא בנתיה דא אמרת בן עמי ברא אית לי מעמי ולא אמרת ממאן הוא בגין כך איהו הוה באתכסיא, דא אמרת מואב מאב הוא דנא, מאבא אולידת ליה, דרגא דיליה פעו"ר מלה באתגליא,
ובתרין אלין אחיד דוד מלכא לבתר מן מואב אתת רות ונפק מנה דוד מלכא, מן עמון אתעטר דוד מלכא בהאי עטרא דאיהי סהדותא לזרעא דדוד דכתיב (מלכים ב י״א:י״ב) ויתן עליו את הנזר ואת העדות והאי הות מן מלכום דרגא דבני עמון דכתיב (שמואל ב י״ב:ל׳) ויקח את עטרת מלכם,
מלכם דרגא דבני עמון הוא דכתיב ותהי על ראש דוד, ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלכא ודאי דאמרין מן דוד הוא (הגוף) דאפילו אתיליד בההוא יומא יכיל הוה למסבל ההיא עטרא על רישיה (דהא איהו) דהות משקל ככר זהב ואבן יקרה הות וב"נ אחרא לא יכיל למסבלא ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות,
ובתרין דרגין אתאחיד דוד מלכא ואינון תוקפא דמלכותיה לאתתקפא על שאר עמין דאי לא אתכליל בסטרא דלהון לא יכיל לאתתקפא עלייהו כל (גוונין) דרגין דשאר עמין כלילן ביה בדוד לאתגברא ולאתתקפא עלייהו:
ויעל לוט מצוער וישב בהר, כתיב (משלי ל׳:ט״ו) לעלוקה שתי בנות הב הב, אלין שתי בנות דיצר הרע דאינון מתערין ליה (ד"א ל"ג בגין) לשלטא בגופא חדא איהי נפש דאתרביאת תדיר בגופא וחדא איהי נפש דכסיפת בתיאובתין בישין (ד"א ל"ג דהאי עלמא) ובכל כסופין בישין דהאי עלמא דא איהי בכיר"ה ודא (ד"א ואחרא) איהי צעיר"ה ויצה"ר לא אתחבר תדיר אלא בתרין אלין בגין לפתאה לבני נשא ובגין דיהמנון ליה (א) (ס"א לאובלא) לאובדא להו לאתר גירין דמותא ויפלחון ליה כמא דאת אמר (שם ז) עד יפלח חץ כבדו,

ללסטים דמקפחי בטוריא (וכמינו) וטמירו גרמייהו באתר דחיל דטוריא וידעין דהא בני נשא אתטמרן גרמייהו למיהך באינון דוכתי מה עבדי ברירו מנייהו ההוא דחדידא בלישניה מכלא ההוא דידע למפתי בני נשא ויפוק מבינייהו ויתיב באורח מישר דכל בני עלמא עברין תמן כיון דמטא לגבייהו שרי לאתחברא תמן:

פרק כג

וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב. כָּל מַטְלָנוֹי הֲווּ לְסִטְרָא דְּדְרוֹמָא יַתִּיר מִסִּטְרָא אָחֳרָא, בְּגִין דְּהָא בְּחָכְמָתָא עָבַד לְאִתְדַּבְּקָא בְּדָרוֹמָא:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחוֹתִי הִיא. תָּנִינָן (כיון) לָא לִיבְּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְסָמְכָא עַל נִיסָא, וְאִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְחִישׁ נִיסָא לְבַר נָשׁ, לָא אִית לֵיהּ לְסָמְכָא (תדיר) עַל נִיסָא זִמְנָא אָחֳרָא. בְּגִין דְּלָאו בְּכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא אִתְרְחִישׁ נִיסָא.

וְאִי יֵיעוּל בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ בְּאָתָר דְּנִזְקָא אִשְׁתְּכַח לְעֵינָא, הָא פָּקַע כָּל זְכוּתֵיהּ דְּעָבַד בְּקַדְמִיתָא וְאוּקְמוּהָ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ל"ב:י"א) קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וְגו'.

וְאַבְרָהָם כֵּיוָן דְּסָלִיק מִמִּצְרַיִם וְאִשְׁתְּזִיב זִמְנָא חָדָא, הַשְׁתָּא אַמַּאי אָעִיל גַּרְמֵיהּ בְּצַעֲרָא כְּקַדְמִיתָא וְאָמַר אֲחוֹתִי הִיא.

אֶלָּא אַבְרָהָם לָא סָמִיךְ עַל גַּרְמֵיהּ כְּלוּם, וְחָמָא שְׁכִינְתָּא תְּדִיר בְּדִיוּרֵהּ דְּשָׂרָה וְלָא אַעֲדֵי מִתַּמָּן, וּבְגִין דְּהַוֹת תַּמָּן, אִסְתְּמִיךְ אַבְרָהָם וְאָמַר אֲחוֹתִי הִיא כְּמָה דְכְתִיב (משלי ז':ד') אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וּבְגִין כָּךְ אָמַר אֲחוֹתִי הִיא (ס"א את):

וַיִּבָּא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ וְגו'. וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתָא לְגַבַּייהוּ דְּרַשִּׁיעַיָּא כְּמָה דְכְתִיב, (במדבר כ"ב:ט') וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. (בראשית ל"א:כ"ד) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן. אֶלָּא הַהוּא מְמַנָּא שְׁלִיחָא דְּאִתְפַּקְּדָא עֲלַייהוּ הֲוָה, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ כַּד עָבְדֵי שְׁלִיחוּתָא נַטְלֵי שְׁמָא דָּא, וּמִסִּטְרָא דְּדִינָא קָא אַתְיָין. וְעַל דָּא וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְךָ מֵת עַל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ וְגו'.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי י"ב:י"ט) שְׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. דָּא אַבְרָהָם, דְּכָל מִלּוֹי בְּקַדְמִיתָא וּבְסוֹפָא הֲווּ בֶּאֱמֶת. וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר. דָּא אֲבִימֶלֶךְ.

בְּאַבְרָהָם נֶאֱמַר וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחוֹתִי הִיא. דָּא בְּקַדְמִיתָא, דְּאָמַר בְּגִין שְׁכִינְתָּא דְּהַוֹת עִמֵּהּ דְּשָׂרָה אֲחוֹתִי הִיא, וְאַבְרָהָם בְּחָכְמָתָא עָבַד.

מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאַבְרָהָם מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא אִיהוּ, אָמַר אֲחוֹתִי הִיא, וְרָזָא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ה':ב') אֲחוֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי. וְעַל דָּא אַבְרָהָם קָרָא לֵהּ תְּדִיר אֲחוֹתִי, בְּגִין דְּאִתְדַּבַּק בַּהֲדֵהּ, וְלָא יִתְעַדּוּן (ויקרא קב דא מן דא לעלמין).

לְסוֹף מַה כְּתִיב וְגַם אָמְנָה אֲחוֹתִי בַּת אָבִי הִיא אַךְ לֹא בַּת אִמִּי. וְכִי הָכִי הֲוָה. אֶלָּא כֹּלָּא בְּגִין שְׁכִינְתָּא קַאֲמַר, אֲחוֹתִי הִיא בְּקַדְמִיתָא, דִּכְתִיב אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וּלְבָתַר וְגַם אָמְנָה. מַאי וְגַם. לְאִתּוֹסָפָא עַל מַה דְּקָאֲמַר בְּקַדְמִיתָא. אֲחוֹתִי בַּת אָבִי הִיא. בְּרַתֵּיהּ דְּחָכְמָה עִלָּאָה, וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרֵי אֲחוֹתִי וְאִתְקְרֵי חָכְמָה. אַךְ לֹא בַּת אִמִּי. מֵאָתַר דְּשֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא סְתִימָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא וַתְּהִי לִי לְאִשָּׁה בַּאֲחָוָה בַּחֲבִיבוּתָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) וְימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי וְכֹלָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כַּד נַחְתוּ לְמִצְרַיִם הָכִי קָאֲמַר בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בְּגוֹ מְהֵימְנוּתָא, וְקָרָא לָהּ אֲחוֹתִי, בְּגִין דְּלָא יִטְעוּן גּוֹ אִנּוּן דַּרְגִּין דִּלְבָר. אוּף הָכָא אֲחוֹתִי, בְּגִין דְּלָא אִתְעֲדֵי מִגּוֹ מְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא יְאוּת.

דְּהָא אֲבִימֶלֶךְ וְכָל אִנּוּן יָתְבֵי אַרְעָא הֲווּ אָזְלֵי בָּתַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה, וְאִיהוּ אִתְדַּבַּק גּוֹ מְהֵימְנוּתָא, וּבְגִין כָּךְ עָאל לְתַמָּן וְאָמַר אֲחוֹתִי, מָה אֲחוֹת לָא אִתְפְּרַשׁ מֵאָחָא לְעָלְמִין אוּף הָכָא. דְּהָא אִתְּתָא יְכִילַת לְאִתְפְּרָשָׁא אֲבָל אָחוֹת לָא אִתְפְּרַשׁ, דְּהָא תְּרֵין אַחִין לָא יָכְלִין לְאִתְפְּרָשָׁא לְעָלְמִין וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר אַבְרָהָם אֲחוֹתִי הִיא, דְּהָא כֻּלְהוֹן הֲווּ לְהוּטִין גּוֹ טָהֳרֵי כִּכְבַיָּא וּמַזָּלֵי וּפַלְחֵי לוֹן, וְאַבְרָהָם הֲוָה מִתְדַּבַּק גּוֹ מְהֵימְנוּתָא וְאָמַר אֲחוֹתִי דִּלָּא נִתְפְּרַשׁ לְעָלְמִין. וְסִימָנִיךְ (ויקרא כ״א:ג׳) וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה דְּאִתְמַר לְכֹהֵן, אַתְרָא דְּאַבְרָהָם שַׁרְיָא בֵּיהּ.

כְּתִיב, (דברים י׳:כ׳-כ״א) אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אוֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבֵעַ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶת יְיָ, מַאי אֶת, דָּא דַרְגָּא קַדְמָאָה אֲתַר דַּחֲלָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב תִּירָא, דְּתַמָּן בָּעֵי בַּר נָשׁ לְדַחֲלָא קַמֵּי מָארֵיהּ (קודשא בריך הוא) בְּגִין דְּאִיהוּ (בי) דִּינָא.

וְאוֹתוֹ תַּעֲבֹד. דָּא דַרְגָּא עִלָּאָה דְּקַיְימָא עַל הַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה, וְלָא מִתְפָּרְשָׁאן לְעָלְמִין, אֶת וְאוֹתוֹ, דָּא בְּדָא דְּבֵקִין וְלָא אִתְפָּרְשָׁן. מַאי וְאוֹתוֹ. דָּא אֲתַר בְּרִית קַדִּישָׁא אוֹת לְעָלְמִין. דְּהָא פּוּלְחָנָא לָא שַׁרְיָא בְּאֶת וְלָאו אִיהוּ לְמִפְלַח אֶלָּא לְמִדְחַל, אֲבָל פּוּלְחָנָא אִיהוּ (קטו א) לְעֵילָּא, וּבְגִין כָּךְ וְאוֹתוֹ תַּעֲבֹד.

וּבוֹ תִדְבָּק. בְּאָתַר דְּאִיהוּ דְּבֵקוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא דְּאִיהוּ גוּפָא דְּשָׁרֵי בְּאֶמְצָעִיתָא. וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ אֲתַר שְׂבִיעָאָה דְּדַרְגִּין. וְסִימָנִיךְ (ירמיהו ל׳:ט׳) וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם.

בְּגִין כָּךְ אִתְדַּבַּק אַבְרָהָם בִּמְהֵימְנוּתָא כַּד נָחַת לְמִצְרַיִם וְכַד אָזַל לְאַרְעָא דִּפְלִשְׁתִּים. לְבַר נָשׁ דְּבָעָא לְנָחֲתָא גּוֹ גּוּבָא עָמִיקָא. דָּחִיל דְּלָא יָכִיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מָה עָבַד קָשַׁר חַד קִשְׁרָא דְּחֶבֶל לְעֵילָּא מִן גּוּבָא, אָמַר הוֹאִיל דְּקִשִּׁירְנָא קִשְׁרָא דָּא מִכָּאן וּלְהַלְאָה אִיעוּל תַּמָּן.

כְּךָ אַבְרָהָם בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא לְנַחֲתָא לְמִצְרַיִם. עַד לָא יֵיחוּת תַּמָּן קְשַׁר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּקַדְמֵיתָא לְאִתְתַּקְפָא בֵּיהּ, וּלְבָתַר נָחֵת.

אוּף הָכִי נָמֵי כַּד עָאל לְאַרְעָא דִּפְלִשְׁתִּים. בְּגִין כָּךְ (משלי י״ב:י״ט) שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר, דְּא אֲבִימֶלֶךְ דְּאָמַר בְּתוֹם לְבָבִי וּבְנִקְיוֹן כַּפַּי. וְכַד אֲהַדְּרוּ לֵיהּ מַה כְּתִיב גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְּתָם לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת, וְלָא כְּתִיב נְקִיּוֹן כַּפַּיִם:

וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר (שמואל א ב׳:ט׳) רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר וגו'. חֲסִידוֹ כְּתִיב חַד, וְדָא אַבְרָהָם דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לֵיהּ תְּדִיר וְלָא אַעֲדֵי נְטִירוּ מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. וּמַה דְּאָמַר רַגְלֵי, דָּא אִתְּתֵיהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדַּר שְׁכִינְתֵּיהּ עִמֵּהּ וְנָטַר לָהּ תְּדִיר.

דָּבָר אַחֵר רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר. חַד, דָּא אַבְרָהָם דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל עִמֵּיהּ תְּדִיר בְּגִין דְּלָא יֵיכְלוּן לְנָזְקָא לֵיהּ. וּרְשָׁעִים בַּחשֶׁךְ יִדַּמּוּ. אִלֵּין אִנּוּן מַלְכִין דַּקַטָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּרָדַף בַּתְרַיְיהוּ.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בַּחשֶׁךְ יִדַּמּוּ, דָּא לֵילְיָא דְּאִתְקַשַּׁר בַּחֲשׁוֹכָא וְקַטַל לוֹן, וְאַבְרָהָם רָדִיף וְלֵילְיָא קָטִיל לוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם. וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּפָלִיג רַחֲמֵי מִן דִּינָא בְּגִין לְמֶעְבַּד נוּקְמִין לְאַבְרָהָם, וּבְגִין כָּךְ וּרְשָׁעִים בַּחשֶׁךְ יִדַּמּוּ. וַיַּכֵּם, וַיַּכּוּם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ. דְּאִיהוּ וְאֶלִיעֶזֶר הֲווּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר וְהָא תְּנִינָן בְּאֲתַר דְּנָזְקָא שְׁכִיחַ לָא יִסְמֹךְ בַּר נָשׁ עַל נִיסָּא, וְלָא הֲוָה אֲתַר דְּנָזְקָא אִשְׁתְּכַח כְּהַאי דְּאַבְרָהָם אָזִיל בָּתַר חֲמִשָּׁה מַלְכִין לְמִרְדַּף בַּתְרַיְיהוּ וּלְאָנָחָא קְרָבָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כַּד אָזִיל אַבְרָהָם לְהַאי לָא אָזַל לַאֲנָחָא קְרָבָא, וְלָא סָמַךְ עַל נִיסָּא, אֶלָּא צַעֲרָא דְּלוֹט אַפְקֵיהּ מִבֵּיתֵיהּ, וְנָטִיל מָמוֹנָא לְמִפְרַק לֵיהּ, וְאִי לָאו דִּימוּת בַּהֲדֵיהּ גּוֹ שִׁבְיָהּ. כֵּיוָן דְּנָפַק חֲמָא שְׁכִינְתָּא דְּנָהֲרָא קַמֵּיהּ וְכַמָּה חֵילִין סָחֲרָנֵיהּ, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא רָדַף בַּתְרַיְיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטִיל לוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וּרְשָׁעִים בַּחשֶׁךְ יִדַּמּוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רָזָא אִיהוּ, רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר, דָּא אַבְרָהָם. וְכַד נָפַק אִשְׁתַּתַּף יִצְחָק בַּהֲדֵיהּ וְנָפְלוּ קַמֵּיהּ, וְאִי לָאו דְּאִשְׁתַּתַּף יִצְחָק בַּהֲדֵיהּ דְּאַבְרָהָם לָא אִשְׁתְּצִיאוּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וּרְשָׁעִים בַּחשֶׁךְ יִדַּמּוּ. כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ. אַף עַל גַּב דְּחֵילָא אִשְׁתְּכַח תָּדִיר בְּיַמִּינָא, אִי לָא הֲוָה בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא לָא אִתְדַּחְיָין קַמֵּיהּ.

דָּבָר אַחֵר רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ רָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד וְנָטִיר אָרְחוֹי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קכ״א:ח׳) יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֲבִיבוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבְכָל אֲתַר דְּהֲוָה אָזִיל לָא הֲוָה חָייִס עַל דִּילֵיהּ כְּלוּם, אֶלָּא בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר. וְדָא הִיא אִתְּתֵיהּ, דִּכְתִיב וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ. וּכְתִיב כִּי עַל כֵּן לֹא נָתַתִּיךְ לִנְגֹּעַ אֵלֶיהָ.

בְּפַרְעֹה מַה כְּתִיב, (בראשית י״ב:י״ז) וַיְנַגַּע יְיָ אֶת פַּרְעֹה וְגו' עַל דְּבַר. אִיהִי אָמְרָה וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה מָחֵי, וּבְגִין כָּךְ רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר. וּרְשָׁעִים בַּחשֶׁךְ יִדַּמּוּ, אִלֵּין פַּרְעֹה וְאֲבִימֶלֶךְ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד בְּהוּ דִּינִין בְּלֵילְיָא. כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ. מַאן אִישׁ, דָּא אַבְרָהָם, דִּכְתִיב וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ וְגו':

פרק כד

וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר (זכריה ג׳:א׳) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל דָּא יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק. עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ, מַאן מַלְאַךְ יְיָ. דָּא אֲתַר צְרוֹרָא (ס"א דנשמתין דצדיקיא צרירן) דְּנִשְׁמָתֵיהּ דְּצַדִּיק צְרִירָא בֵּיהּ, וְכָל אִנּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא קַיְימִין תַּמָּן, וְדָא הוּא מַלְאַךְ יְיָ.

וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. דָּא יֵצֶר הָרַע דְּאִיהוּ מְשׁוֹטֵט וְאָזִיל בְּעָלְמָא לְנַטְלָא נִשְׁמָתִין וּלְאַפְקָא רוּחִין וּלְמִסְטֵי לוֹן לְבַרְיְיתָא לְעֵילָא וְתַתָּא. וְדָא הוּא בְּשַׁעֲתָא דְּאָטִיל לֵיהּ נְבוּכַדְנֶצַּר לְאֶשָׁא עִם אִנּוּן נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר, וְהַאי הֲוָה מַסְטֵי לְעֵילָא בְּגִין דְּיִתּוֹקַד עִמְּהוֹן.

דְּהָכִי הוּא אָרְחוֹי דְּלָאו אִיהוּ מְקַטְרֵג אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּסַכָּנָה וּבְזִמְנָא דְּצַעֲרָא שָׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִסְטֵי וּלְמֶעְבַּד דִּינָא אֲפִלּוּ בְּלָא דִּינָא כְּמָא דַּאֲתְּ אָמַר, (משלי י״ג:כ״ג-כ״ד) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. מַהוּ לְשִׂטְנוֹ, דְּהַוָה אָמַר אוֹ כֻּלְּהוּ יִשְׁתַּזְּבוּן אוֹ כֻּלְּהוּ יִתּוֹקְדוּן. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְיהִיב רְשׁוּתָא לְמִחַבְּלָא לְחַבָּלָא לָא אִשְׁתְּזִיב זַכָּאָה מִן חַיָּיבַיָּא,

וּבְגִין כָּךְ בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שָׁרְיָא בְּמָתָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְעָרְקָא עַד לָא אִתְפַּס תַּמָּן, דְּהָא מְחַבְּלָא כֵּיוָן דְּשָׁרֵי הָכִי נָמֵי עָבִיד לְזַכָּאָה כְּחַיָּיבָא. וְכָל שֶׁכֵּן דְּהֲווּ תְּלָתֵיהוֹן כְּחַד. וְהֲוָה תָּבַע דְּיִתּוֹקְדוּן כֻּלְּהוּ אוֹ יִשְׁתֵּזְבוּן כֻּלְּהוּ. בְּגִין דְּכַד אִתְעֲבִיד נִיסָּא לָא אִתְעֲבִיד פַּלְגוּ נִיסָּא וּפַלְגוּ דִּינָא, אֶלָּא כֹּלָּא כְּחַדָּא, אוֹ נִיסָּא אוֹ דִּינָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, וְלָא, וְהָא בְּזִמְנָא דְּבָקַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַמָּא לְיִשְׂרָאֵל הֲוָה קָרַע יַמָּא לְאִלֵּין וְאָזְלִין בְּיַבָּשְׁתָּא, וּמַיָּא הֲווּ תָּבִין מִסְּטָרָא אָחֳרָא וְטָבְעִין לְאִלֵּין וּמֵתִין, וְאִשְׁתְּכַח נִיסָּא הָכָא וְדִינָא הָכָא כֹּלָּא כְּחַדָּא.

אָמַר לֵיהּ וְדָא הוּא דְּקַשְׁיָא קַמֵּיהּ, דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד דִּינָא וְנִיסָא כְּחָדָא, לָאו בְּאָתַר חָד וְלָא בְּבֵיתָא חָדָא (דאשתכח כלא כחדא), וְאִי אִתְעֲבִיד קַשְׁיָא קַמֵּיהּ, דְּהָא לְעֵילָּא לָא אִתְעֲבִיד כֹּלָּא אֶלָּא בִּשְׁלִימוּ כְּחָדָא אוֹ נִיסָא אוֹ דִינָא בְּאָתַר חָד וְלָא בְּפַלְגוּ.

בְּגִין כָּךְ לָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּחַיָּיבַיָּא עַד דְּאִשְׁתַּלִּימוּ בְּחוֹבַיְיהוּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ט״ו:ט״ז) כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה. וּכְתִיב (ישעיהו כ״ז:ח׳) בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה. וְעַל דָּא הֲוָה אַסְטִין לֵיהּ לִיהוֹשֻׁעַ דְּיִתּוֹקַד בְּהוּ, עַד דְּאָמַר לֵיהּ (זכריה ג׳:ב׳) יִגְעַר יְיָ בְּךָ הַשָּׂטָן. מַאן אָמַר לֵיהּ, דָּא מַלְאַךְ יְיָ (ואתמר ויאמר יי אל השטן). וְאִי תֵּימָא וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר יְיָ בְּךָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, הָכִי נָמֵי לְמֹשֶׁה בַּסְנֶה דִּכְתִיב, (שמות ג׳:ב׳) וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וּכְתִיב וַיַּרְא יְיָ כִּי סָר לִרְאוֹת. לְזִמְנִין מַלְאַךְ יְיָ וּלְזִמְנִין מַלְאַךְ וּלְזִמְנִין יְיָ. וּבְגִין כָּךְ אָמַר לֵיהּ יִגְעַר יְיָ בְּךָ הַשָּׂטָן וְלֹא אָמַר הִנְנִי גּוֹעֵר בְּךָ. תָּא חֲזֵי, כְּגוֹנָא דָּא בְּיוֹמָא דְּאִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּעָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כֻּרְסְיָיא דְּדִינָא, כְּדֵין אִשְׁתְּכַח הַאי שָׂטָן דְּאַסְטֵי לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִשְׁתְּכַח אִיהוּ לְחַבָּלָא עָלְמָא וְלִיטֹל נִשְׁמָתִין.

פרק כה

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלֵעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲוָה מִשְׁתַּדֵּל בְּהַאי קְרָא (דברים כ״א:ד׳) וְלָקְחוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהִיא עֶגְלַת בָּקָר וְגוֹ' וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל. וְדִינָא אִיהוּ בְּקוּפְיץ לְעָרְפָּא לָהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר הַאי לְמַאי אִצְטְרִיךְ.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר, וַוי לְעָלְמָא דְּאִתְמְשַׁךְ בָּתַר דָּא. דְּהָא מִן הַהוּא יוֹמָא דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאִתְפַּתְּיָה בֵּיהּ אָדָם שַׁלִּיט עַל אָדָם וְשַׁלִּיט עַל בְּנֵי עָלְמָא, אִיהוּ קָאִים לְמִסְטֵי עָלְמָא וְעָלְמָא לָא יָכִיל לְנַפְקָא מֵעָנְשֵׁיהּ עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וְיוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָמְיֵי עַפְרָא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ' וּכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאִיהוּ קָאִים עַל עָלְמָא דָּא לְמִיטַל נִשְׁמָתִין דְּכָל בְּנֵי נָשָׁא. וְתָא חֲזֵי הָא כְּתִיב (דברים כ״א:א׳) כִּי יִמָּצֵא חָלָל וְגוֹ' תָּא חֲזֵי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא עַל יְדֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת נָפְקָא נִשְׁמָתַיְיהוּ. אִי תֵּימָא דְּבַר נָשׁ דָּא עַל יְדָא דְּהַהוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת נָפַק נִשְׁמָתֵיהּ, לָאו הָכִי. אֶלָּא מַאן דְּקָטִיל לֵיהּ, אַפִּיק נִשְׁמָתֵיהּ עַד לָא מָטָא זִמְנֵיהּ לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ הַהוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת.

וּבְגִין כָּךְ וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר וְגוֹ' וְלָאָרֶץ דִּילָן. וְלָא דֵּי לוֹן דְּקָאִים אִיהוּ לְמִסְטֵי עָלְמָא לְמַנָּא וּלְקַטְרָנָא תְּדִיר כָּל שֶׁכֵּן דְּגָזְלִין מִינֵיהּ מַה דְּאִית לֵיהּ לְנַטְלָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָיִיס עַל בְּנוֹי, וּבְגִין כָּךְ קָרְבִין עַל הַאי עֶגְלָא, בְּגִין לְתַקָּנָא עִמֵּיהּ מַה דְּאִתְנְטִיל הַהִיא נִשְׁמָתָא דְּבַר נָשׁ מִנֵּיהּ, וְלָא יִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא עַל (ד״א ל״ג קריבין בהאי) עָלְמָא.

וְרָזָא עִלָּאָה תְּנִינָן הָכָא: שׁוֹר פָּרָה, עֵגֶל עֶגְלָה, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה אִשְׁתְּכָחוּ, וּבְגִין כָּךְ בְּדָא מְתַקְּנִין לֵיהּ, וְדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כא) יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְגוֹ' לֹא שָׁפְכָה וְלָא גָרִימְנָא מִיתֵתֵיהּ, וּבְדָא לָא אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא עֲלַיְיהוּ, וּבְכוֹלָּא יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ עֵיטָא לְעָלְמָא.

פרק כו

תָּא חֲזֵי, כְּגוֹוְנָא דָא בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, אִיהוּ קָאִים לְקַטְרְגָא וְיִשְׂרָאֵל בָּעְיִין לְאִתְעָרָא בְּשׁוֹפָר, וּלְאַתְעָרָא קוֹל דְּכָלִיל בְּאֶשָׁ"א וּמַיָ"א וְרוּחָ"א וְאִתְעָבִידוּ חָד, וּלְאַשְׁמָעָא הַהוּא קוֹל מִגּוֹ שׁוֹפָר.

וְהַהוּא קוֹל סָלְקָא עַד אֲתַר דְּכָרְסְיָא דְדִינָא יָתְבָא וּבָטַשׁ בָּהּ וְסָלְקָא. כֵּיוָן דְּמָטָא הַאי קוֹל מִתַּתָּא, קוֹל דְּיַעֲקֹב אִתְתַּקַּן לְעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר רַחֲמֵי, דְּהָא כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעָרֵי לְתַתָּא קוֹל חַד כָּלִיל בְּאֶשָׁ"א וְרוּחָ"א וּמַיָ"א דְּנָפְקֵי כְּחֲדָא מִגּוֹ שׁוֹפָר, הָכִי נָמֵי אִתְעַר לְעֵילָּא שׁוֹפָר. וְהַהוּא קוֹל דְּכָלִיל בְּאֶשָׁ"א וּמַיָ"א וְרוּחָ"א אִתְתַּקַּן, וְנָפַק דָּא מִתַּתָּא וְדָא מֵעֵילָּא, וְאִתְתַּקַּן עָלְמָא וְרַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ.

וְהַהוּא מְקַטְרְגָא אִעַרְבֵּב דְּחָשִׁיב לְשַׁלְטָאָה בְּדִינָא וּלְקַטְרְגָא בְּעָלְמָא, וְחָמֵי דְּמִתְעָרֵי רַחֲמֵי, כְּדֵין אִעַרְבָב וְאִתְשַׁשׁ חֵילֵיהּ וְלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד מִידִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִין עָלְמָא בְּרַחֲמֵי, דְּאִי תֵּימָא דְּדִינָא אִתְעֲבִיד, לָאו הָכִי, אֶלָּא אִתְחַבָּרוּ רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְעָלְמָא אִתְדָּן בְּרַחֲמֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ דְּאִתְכַּסְיָא סִיהֲרָא. דְּהָא כְּדֵין שָׁלְטָא הַאי חִיוְיָא בִּישָׁא וְיָכִיל לְנַזְקָא עָלְמָא, וְכַד מִתְעָרֵי רַחֲמֵי, סָלְקָא סִיהֲרָא וְאִתְעָבְרַת מִתַּמָּן, וְאִיהוּ אִתְעַרְבֵּב וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה, וְאִתְעָבַר דְּלָא יִתְקָרֵב תַּמָּן, וְעַל דָּא בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּעֵי לְעַרְבְּבָא לֵיהּ כְּמַאן דְּאִתְעַר מִשְׁנָתֵיהּ וְלָא יָדַע כְּלוּם.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בָּעֵי לְנַיְיחָא וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ נַיְיחָא דְּרוּחָא בְּשָׁעִיר דְּקָרְבִין לֵיהּ, וּכְדֵין אִתְהַפַּךְ סַנֵּיגוֹרְיָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אִתְעַרְבָּב דְּלָא יָדַע וְלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד כְּלוּם. חֲמֵי אִתְעָרוּתָא דְּרַחֲמֵי סָלְקִין מִתַּתָּא, וְרַחֲמֵי מִלְּעֵילָּא וְסִיהֲרָא סָלְקָא בֵּינַיְיהוּ. כְּדֵין אִתְעַרְבָּב וְלָא יָדַע כְּלוּם וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּן לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי, וְחַיְיס עֲלַיְיהוּ וְאִשְׁתְּכַח לְהוּ זִמְנָא כָּל אִנּוּן י' יוֹמִין דְּבֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים לְקַבְּלָא כָּל אִנּוּן דְּתָיְיבִין קַמֵּיהּ וּלְכַפָּרָא לוֹן מֵחוֹבַיְיהוּ וְסָלְיק לוֹן לְיוֹמָא דְכִפּוּרֵי.

וְעַל דָּא בְּכוֹלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פַּקִּיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲלַיְיהוּ מַאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ, וְלָא יִשְׁלוֹט עֲלַיְיהוּ דִּינָא, וִיהוֹן כֻּלְהוֹן זַכָּאִין בְּאַרְעָא כְּרַחֲימוּ דְּאַבָּא עַל בְּנִין, וְכוֹלָּא בְּעוֹבָדָא וּבְמִלִּין תַּלְיָא, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלִּין.

פרק כז

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח בְּהַאי קְרָא (שיר השירים ז׳:ו׳) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים. עֶשְׂה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שִׁלְטוֹנִים לְמַעְלָה וְשִׁלְטוֹנִים לְמַטָּה. כְּשֶׁנּוֹתֵן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעֲלָה לַשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה נוֹטְלִים מַעֲלָה הַמְּלָכִים שֶׁל מַטָּה. נָתַן מַעֲלָה לְשָׂרוֹ שֶׁל בָּבֶל, נָטַל מַעֲלָה נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע דִּכְתִיב בֵּיהּ (דניאל ב׳:ל״ח) אַנְתְּ הוּא רֵאשָׁה דִּי דַהֲבָא, וְהָיוּ כָּל הָעוֹלָם מְשׁוּעְבָּדִים תַּחַת יָדוֹ וּבְנוֹ וּבֶן בְּנוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל, זֶהוּ נְבוּכַדְנֶצַּר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל ד׳:ט׳) תְּחוֹתוֹהִי תִּטְלֶל חֵיוַת בָּרָא. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן, זֶהוּ בֵּלְשַׁצַּר דְּאָמַר (דניאל ה׳:ז׳) אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים, זֶהוּ אֱוִיל מְרוֹדָךְ שֶׁהָיָה אָסוּר עַד שֶׁמֵּת אֲבִיו נְבוּכַדְנֶצַּר וּמָלַךְ תַּחְתָּיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְמַאי אֲתָא הַאי טַעַם בְּשִׁיר הַשִּׁירִים. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן וְכוּ', כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים צ״ג:ב׳) נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה וּכְתִיב, (ירמיהו י״ז:י״ב) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן. שֶׁהוּא הָיָה רֹאשׁ הַנִּקְדָּם לַכֹּל, וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד לִהְיוֹת מְאִירָה לַגּוּף, הֲדָא הוּא דִכְתִיב רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל, זֶהוּ כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁהוּא רֹאשׁ עַל הַכֹּל. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה הַנִּטֶּלֶת מִמֶּנּוּ. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים, זֶהוּ הַגּוּף שֶׁהוּא אָסוּר בַּקֶּבֶר וְכָלָה בָּעָפָר וְלֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אֶלָּא כִּמְלֹא תַּרְוָד רֶקֶב. וּמִמֶּנּוּ יִבָּנֶה כָּל הַגּוּף. וּכְשֶׁפּוֹקֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַגּוּף הוּא אוֹמֵר לָאָרֶץ שֶׁתַּפְלִיט אוֹתוֹ לַחוּץ דִּכְתִיב (ישעיהו כ״ו:י״ט) וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הַמֵּתִים שֶׁבָּאָרֶץ הֵם חַיִּים תְּחִלָּה הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ, נְבֵלָתִי יְקוּמוּן אֵלּוּ שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר, אֵלּוּ הַמֵּתִים שֶׁבַּמִּדְבָּר. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ. לְהַרְאוֹת לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, כְּשֵׁם שֶׁעְתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת לְמֹשֶׁה כָּךְ עָתִיד לְהַחֲיוֹת לְדוֹרוֹ (למה) שֶׁהֵם קִבְּלוּ הַתּוֹרָה. (דאמר רבי יוחנן) וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ירמיהו ב׳:ב׳) זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה.

דָּבָר אַחֵר הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר, אֵלּוּ הֵם הָאָבוֹת. וְהַמֵּתִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ יִבָּנֶה גּוּפָם וּמִתְגַּלְגְּלִים תַּחַת הָאָרֶץ עַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁם יְקַבְּלוּ נִשְׁמָתָם וְלֹא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, הֲדָא

הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל ל״ז:י״ב) לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הִנֵּה אָנֹכִי פֹּותֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. מַה כְּתִיב אַחֲרָיו ונָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחְיִיתֶם.

רַבִּי פִּנְחָס אָמַר הַנְּשָׁמָה נִטְלָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁהוּא הָרֹאשׁ כִּדְקָאמַר (שיר השירים ז׳:ו׳) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא דַּלַּת הָרֹאשׁ. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים, הוּא הַגּוּף שֶׁהוּא אָסוּר בַּקְּבָרִים. זֶהוּ הַגּוּף וְזֶהוּ שֹׂרָה וְזֶהוּ מֶלֶךְ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פּוֹקֵדָה לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוּף לְזַמַּן הַיְדוּעַ שֶׁבּוֹ יִפְקוֹד הַצַּדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיַפּוֹת לְגוּף הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא כְּיוֹפִי שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לַגַּן עֵדֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו נ״ח:י״א) וְנָחֲךָ יְיָ תָּמִיד וְגו' וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה. אָמַר רַבִּי לֵוִי הַנְּשָׁמָה בְּעוֹדָהּ בְּמַעֲלָתָהּ נִיזוֹנֶת בְּאוֹר שֶׁל מַעְלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וּכְשֶׁתִּכָּנֵס (ונשתרש) לַגּוּף לֶעָתִיד לָבֹא בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מַמָּשׁ תִּכָּנֵס, וְאָז הַגּוּף יָאִיר כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ג׳) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ, וְיַשִּׂיגוּ בְּנֵי אָדָם דֵּעָה שְׁלֵימָה שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו י״א:ט׳) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ. מְנָא לָן הָא, מִמַּה דִּכְתִיב וְנָחֲךָ יְיָ תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחְלִיץ זֶה פְּקִידַת הַגּוּף. וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. זֶהוּ דַּעַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וְאָז יֵדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה הַנִּכְנֶסֶת בָּהֶם שֶׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים שֶׁהִיא קִבְּלָה תַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמְעֻדֶּנֶת לַגּוּף וְהַכֹּל תְּמֵהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר השירים ז׳:ז׳) מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים. זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה לֶעָתִיד לָבֹא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזֵי, שֶׁכָּךְ הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ז׳) מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים. וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתוֹ זְמַן עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׂמֵּחַ עוֹלָמוֹ וְלִשְׂמוֹחַ בִּבְרִיּוֹתָיו שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים ק״ד:ל״א) יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו. וְאָז יִהְיֶה שְׂחוֹק בָּעוֹלָם מַה שֶּׁאֵין עַכְשָׁיו, דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ו:ב׳) אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וגו'. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שֶׁאָז עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לוֹמַר שִׁירָה שֶׁהוּא עֵת שְׂחוֹק. רַבִּי אַבָּא אָמַר הַיּוֹם שֶׁיִּשְׂמַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהַצַּדִּיקִים הַנִּשְׁאָרִים בִּירוּשָׁלַיִם לֹא יָשׁוּבוּ עוֹד לְעַפְרָם דִּכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ג׳) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם דַּיְיקָא.

אָמַר רַבִּי אַחָא אִם כֵּן זְעִירִין אִנּוּן, אֶלָּא כָּל אִנּוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל דִּינָא דִּלְהוֹן כִּירוּשָׁלַם וּכְצִיּוֹן לְכָל דָּבָר. מְלַמֵּד דְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּכְלַל יְרוּשָׁלַם הִיא, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב, (ויקרא י״ט:כ״ג) וּכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ הַכֹּל בִּכְלָל.

רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל לְרַבִּי חִזְקִיָּה, אָמַר לוֹ מֵתִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹתָם, לָמָּה לָא יָהִיב נִשְׁמַתְהוֹן בְּאַתַר דְּאִתְקְבָרוּ תַּמָּן וְייתוּן לְאַחֲיָיא בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָנוֹת יְרוּשָׁלַם וְשֶׁלֹּא תֵּהָרֵס לְעוֹלָמִים, דְּאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְחַדֵּשׁ עוֹלָמוֹ וְלִבְנוֹת יְרוּשָׁלַם וּלְהוֹרִידָהּ בְּנוּיָה מִלְּמַעְלָה (ס"א בנין) בְּגִין שֶׁלֹּא יֵהָרֵס, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא תִּגָּלֶה עוֹד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵהָרֵס בִּנְיַן יְרוּשָׁלַם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו ס״ב:ד׳) לֹא יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא יֵאָמֵר עוֹד שְׁמָמָה. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא לֹא לֹא, הֵיא שְׁבוּעָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:י״א) וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בָּשָׂר עוֹד מְמֵי הַמַּבּוּל וּלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל וגו' וּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:ט׳) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ. מִכָּאן שֶׁלֹּא לֹא, שְׁבוּעָה. וּמִן לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן. וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְקַיֵּים עוֹלָמוֹ קִיּוּם שֶׁלֹּא תִּגָּלֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא תֵּהָרֵס בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְפִיכָךְ אֵין מְקַבְּלִין נִשְׁמָתָן אֶלָּא בְּמָקוֹם קַיָּים לְעוֹלָמִים, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַנְּשָׁמָה קַיֶּימֶת בַּגּוּף לְעוֹלָמִים, וְדָא הוּא דִּכְתִיב הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ וגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה מֵהָכָא (מקרא הוא) הוּא קָדוֹשׁ יְרוּשָׁלַם קָדוֹשׁ הַנּוֹתָר בָּהּ קָדוֹשׁ. הוּא קָדוֹשׁ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ו׳:ג׳) קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת. וּכְתִיב, (הושע י״א:ט׳) בְּקִרְבֵּךְ קָדוֹשׁ. יְרוּשָׁלַם קָדוֹשׁ, דִּכְתִיב, (קהלת ח׳:י׳) וּמִמָּקוֹם קָדוֹשׁ יְהֵלֵכוּ. הַנּוֹתָר בָּהּ קָדוֹשׁ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ג׳) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. מַה קָדוֹשׁ הָרִאשׁוֹן קַיָּים אַף הַשְּׁאָר קָדוֹשׁ קַיָּים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַאי דִּכְתִיב, (זכריה ח׳:ד׳) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרוֹב יָמִים. מַאי טִיבוּתָא דָּא (כדי) לְמֵיזַל כְּדֵין דִּכְתִיב וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק (קלה א) עֲתִידִים הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא לְהַחֲיוֹת מֵתִים כֶּאֱלִישָׁע הַנָּבִיא, דִּכְתִיב, (מלכים ב ד׳:כ״ט) וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְּיָדְךָ וָלֵךְ. וּכְתִיב וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל פְּנֵי הַנַּעַר. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּבָר שֶׁעֲתִידִים לַעֲשׂוֹת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא אַתָּה רוֹצֶה עַכְשָׁיו לַעֲשׂוֹת, מַה כְּתִיב וַיָּשֶׂם אֶת הַמִּשְׁעֶנֶת עַל פְּנֵי הַנַּעַר וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה וְאֵין קָשֶׁב. אֲבָל הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא עָלָה בְּיָדָם הַבְטָחָה זוֹ, דִּכְתִיב, (זכריה י׳) וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ כְּדֵי לְהַחֲיוֹת בּוֹ אֶת הַמֵּתִים (מה מתים אותם) מֵהַגְּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּירוּ מֵאוּמּוֹת הָעוֹלָם דִּכְתִיב בְּהוּ (ישעיהו ס״ה:כ׳) כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוֹטֵא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק סוֹפֵיהּ דִּקְרָא מוֹכִיחַ דִּכְתִיב מֵרוֹב יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:י׳) שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה שֶׁעָתִיד לִשְׂמוֹחַ עִם הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַרְאֶה בָּאֶצְבַּע ואוֹמֵר (ישעיהו כ״ה:ט׳) הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה ונִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּכְתִיב, (ישעיהו י״ב:ה׳) זַמְּרוּ יְיָ כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זאת בְּכָל הָאָרֶץ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֹא חָזִינָן מַאן דְּפָרִישׁ הַאי מִלָּה כְּדָוִד מַלְכָּא דְּאָמַר (תהילים ק״ד:כ״ט) תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן וגו׳. מִכָּאן שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה רָעָה לְשׁוּם אָדָם, אֶלָּא כְּשֶׁאֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בּוֹ הוּא כְּלֶה מֵאֵלָיו, דִּכְתִיב תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְגו׳. וְאַחַר כָּךְ (תהילים ק״ד:כ״ט) תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן וגו׳. וְאַחַר כָּךְ (תהילים ק״ד:ל״א) יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו. וְאָז הַשְּׂחוֹק בָּעוֹלָם דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ו:ב׳) אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים לִשְׁמוֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר תָּא חֲזֵי, עַד שֶׁהַגּוּף עוֹמֵד בָּעוֹלָם הַזֶּה הוּא חָסֵר מִן הַתַּשְׁלוּם, לְאַחַר שֶׁהוּא צַדִּיק וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי יוֹשֶׁר וּמֵת בְּיוֹשְׁרוֹ, נִקְרָא שָׂרָה בְּתַשְׁלוּמוֹ, הִגִּיעַ לִתְחִיַּית הַמֵּתִים הוּא שָׂרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁאַחֵר הוּא שֶׁהֶחֱיָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְאַחַר שֶׁהוּא חַי, וְשָׂמֵחַ עִם הַשְּׁכִינָה וּמַעֲבִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַיָּגוֹן מִן הָעוֹלָם דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וגו׳. אָז נִקְרָא יִצְחָק, בְּשִׂבְיל הַצְּחוֹק וְהַשִּׂמְחָה שֶׁיִּהְיֶה לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא.

רַבִּי יְהוּדָה אֲתָא לְהַהוּא אֲתַר דְּכַפַּר חָנָן, שְׁדְרוּ לֵיהּ תִּקְרוֹבְתָּא כָּל בְּנֵי מָאתָא, עָאל לְגַבֵּיהּ רַבִּי אַבָּא, אָמַר לֵיהּ אֵימָתַי לֵיזִיל מַר, אָמַר לֵיהּ אֶפְרַע מַה דְּיַהֲבוּ לִי בְּנֵי מָאתָא וְאֵיזִיל, אָמַר לֵיהּ לָא לֵיחוּשׁ מַר לְהַאי תִּקְרוֹבְתָּא לְאוֹרַיְיתָא הוּא דְּעָבְדוּ, וְלָא יְקַבְּלוּ מִנָּךְ כְּלוּם, אָמַר לֵיהּ וְלָא מְקַבְּלֵי מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, אָמַר אִין. אָתוּ כָּל בְּנֵי מָאתָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה כֻּלְּהוֹן מָארֵי מְתִיבְתָּא, אָמַר לֵיהּ, וְאִי אִית מַאן דְּלָא יָאוֹת לְמֵיתַב הָכָא לֵיקוּם וְלֵיזִיל. קָם רַבִּי אַבָּא וְאַבְדִּיל מִנַּיְיהוּ עֲשָׂרָה דִּי יְקַבְּלוּן מִנֵּיהּ, אָמַר לְהוּ יְתִיבוּ בַּהֲדֵי גַּבְרָא רַבָּא דְנָא, וְאָנָא וְאִנּוּן נְקַבֵּל לְמָחָר וְנָתִיב עִמֵּיהּ. אָזְלוּ. וְאִנּוּן עֲשָׂרָה דְּאִשְׁתָּאֲרוּ עִמֵּיהּ יְתִיבוּ (אנון עשרה) וְלָא אָמַר כְּלוּם, אָמְרוּ לֵיהּ אִי רְעוּתֵיהּ דְּמַר נְקַבֵּל אַפֵּי שְׁכִינְתָּא. אָמַר לְהוּ וְהָא רַבִּי אַבָּא לֵית הָכָא, שְׁדְרוּ בַּהֲדֵיהּ וְאָתָא.

פָּתַח וְאָמַר וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר. מַאי שְׁנוּיָא הֲוָה הָכָא, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וַיְיָ זָכַר אֶת שָׂרָה כְּמָה דְּאָמַר (בראשית ל׳:כ״ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל. דְּאֵין פְּקִידָה אֶלָּא עַל מַה

דְּהַוָה בְּקַדְמִיתָא. אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא הֲוָה, דִּכְתִיב שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה, וְעַל אוֹתוֹ עִנְיָן נֶאֱמַר שֶׁפָּקַד עַכְשָׁיו, מַשְׁמַע דִּכְתִיב כַּאֲשֶׁר אָמָר, דְּאִלְמָלֵא לֹא נֶאֱמַר כַּאֲשֶׁר אָמָר לֵימָא זְכִירָה, אֶבָל פָּקֹד הַהִיא מִלָּה דְּאָמַר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ.

לְבָתַר אָמַר הָכִי, הַאי צַדִּיק דְּזָכֵי לְמֵיסַק לְהַהוּא יְקָר עִלָּאָה, דִּיוּקְנֵיהּ מִתְפַּתַּח בְּכָרְסֵי יְקִרִיהּ, וְכֵן לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק דִּיוּקְנֵיהּ לְעֵילָּא כַּד הֲוָה לְתַתָּא לְאַבְטָחָא לְהַהִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב, (חבקוק ג׳:י״א) שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבֻלָה, דְּזָהֲרָן גּוּפָא וְנִשְׁמָתָא דְּקַיְימִין בְּאַדְרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא כִּדְיוּקְנָא דְּהַוָה קָאִים בְּאַרְעָא, וְהַהִיא דִּיוּקְנָא (ס"א מזונה) מְמַזּוֹנֵהּ הֲנָאת נִשְׁמָתָא, וְהַהִיא עֲתִידָה לְאִתְלַבָּשׁ בְּהַאי גַּרְמָא דְּאִשְׁתְּאַר בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא מִתְעָבַר מִנֵּיהּ וְטָפֵל טִינֵיהּ לְבָרָא, וְדָא הוּא דְּאִתְקְרֵי קְדוּשָׁה.

וְכַד קַיְימָא דִּיוּקְנָא הַהִיא דִּלְעֵילָּא, אַתָּא בְּכָל יַרְחָא לְסַגְּדָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ. והוּא מְבַשֵּׂר לֵיהּ וְאָמַר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ, לְהַהוּא זְמַן דְּעָתִיד לְאַחֲיָא מֵיתַיָא עַד דְּאִתְפַּקְדַת לְהַהוּא זִמְנָא כְּמָה דְּאִתְבַּשַּׂר הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר. וְהַהוּא יוֹמָא דְּחֶדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדוֹי הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ל״א) יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא נִיָּמָא לָן מַר עַל פָּרָשָׁתָא לְבָתַר, אָמַר יָאוֹת לְכוֹן לְמִפְתַּח פָּרָשָׁתָא דָּא. פָּתַח וְאָמַר וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ' וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וְגוֹ'. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְלָא הַאי אוּמָנָא דְּאַפִּיק כַּסְפָּא מִמְּקוֹרָא דְּאַרְעָא, מַאי עֲבַד. בְּקַדְמִיתָא מְעַיֵּיל לֵיהּ בְּנוּר דְּלִיק עַד דְּנָפִיק מִנֵּיהּ כָּל זוּהֲמָא דְּאַרְעָא, וְהָא אִשְׁתְּאַרַת כַּסְפָּא אֲבָל לָא כַּסְפָּא שְׁלֵימָתָא, לְבָתַר מַאי עָבִיד, מְעַיֵּיל לֵיהּ בְּנוּרָא כְּדְבָקַדְמִיתָא וּמַפִּיק מִנֵּיהּ סְטָיְיפֵי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי כ״ה:ד׳) הָגוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף וְגוֹ' וּכְדֵין הוּא כַּסְפָּא שְׁלֵימָתָא בְּלָא עַרְבּוּבְיָא.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּיל הַאי גּוּפָא תְּחוֹת אַרְעָא עַד דְּמִתְרַקֵּב כּוּלֵּיהּ וְנָפִיק מִנֵּיהּ כָּל זוּהֲמָא בִּישָׁא, וְאִשְׁתְּאַר הַהוּא תַּרְוָוד רֶקֶב וְאִתְבְּנֵי גּוּפָא מִנֵּיהּ, וְעַד כְּעַן הוּא גּוּפָא לָא שְׁלִים.

לְבָתַר הַהוּא יוֹמָא רַבָּא דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:ז׳) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, מִתְטַמָּרָן כֻּלְּהוּ בְּעַפְרָא כְּדְבָקַדְמִיתָא מִן קֶדֶם דְּחִילוּ וְתִקִּיפוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו י״:י״ט) וּבָאוּ בְּמְעָרוֹת צֻרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְיָ וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ וְגוֹ'. וְנָפִיק נִשְׁמָתַיְיהוּ וּמִתְעַכַּל הַהוּא תַּרְוָוד רֶקֶב וְאִשְׁתְּאַר גּוּפָא דְּאִתְבְּנֵי תַּמָּן (נ"א נהורא) דִּילֵיהּ כְּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא וּכְזֹהֲרָא דִּרְקִיעָא דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ג׳)

וּמַמַּשְׁכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ וגו'. וּכְדֵין כַּסְפָּא שְׁלִים, גּוּפָא שְׁלֵימָא בְּלָא עַרְבּוּבְיָא אַחְרָנַיְתָא. (מכאן עד סוף מדרש הנעלם בדף קיח אינו נמצא בז"ג רק בז"ק)

דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב גּוּפָא דְנָהִיר יִרְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלְּעֵילָא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ו:י"ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ. וּכְתִיב (ישעיהו כ"ב:י"ז) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ וגו'. וּכְדֵין יִתְקְרוּן קַדִּישִׁין עִלָּאִין דִּכְתִיב, (ישעיהו ד':ג') קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. וְדָא הוּא דְּאִתְקְרֵי תְּחִיַּית הַמֵּתִים דְּבַתְרַיְיתָא, וְדָא הוּא (כספא שלים גופא שלימא) (נ"א נסיונא) בַּתְרַיְיתָא וְלָא יִטְעֲמוּן עוֹד טַעֲמָא דְמוֹתָא דִּכְתִיב בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְיָ כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וגו' כִּי בָּרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וגו'. וּבְהַהוּא זִמְנָא מַצְלוּ צַדִּיקַיָּיא דְּלָא יִתְנַסּוּן בְּדָא יִתִּיר.

מַה כְּתִיב וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל וגו'. אֵלֵּין שְׁאָר חַיָּיבֵי עַלְמָא דְּאִתְקְרוּן אֵילִים כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס':ז') אֵילֵי נְבָיוֹת יְשֻׁרְתוּנָךְ וּמְתַרְגְּמִינָן רַבְרְבֵי נְבָיוֹת. אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ וגו' כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ע"ה:י"א) וְכָל קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וישלח אברהם וגו) וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וגו'. דְּאִנּוּן מְזוּמָנִין לְאִתְנַסָּאָה בְּכָל נְסִיוֹנָא בִּישָׁא, וְיִשְׁתָּאֲרוּן הַצַּדִּיקִים לְעַלְמָא דְּאָתֵי כְּמַלְאָכִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין לְיַחֲדָא שְׁמֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וגו'.

אָמַר לֵיהּ (נ"א אמר לון) רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַצְלָחוּ פִּתְחָא. עָאל יוֹמָא אָחֳרָא עָאלוּ קַמֵּיהּ כָּל בְּנֵי מָתָא, אָמְרוּ לֵיהּ לֵימָא לָן מַר מִלַּיָיא דְּאוֹרַיְיתָא בְּפָרְשָׁתָא דְּקָרֵינָן בֵּהּ יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה. קָם בֵּינֵי עַמּוּדֵי, פָּתַח וְאָמַר וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה וגו'. שְׁלֹשׁ מַפְתְּחוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלֹא מְסָרָם לֹא בְּיַד מַלְאָךְ וְלֹא בְּיַד שָׂרָף. מַפְתֵּחַ שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תְּחִיַּית הַמֵּתִים. בָּא אֵלִיָּהוּ וְנָטַל הַשְּׁנַיִם שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תְּחִיַּית הַמֵּתִים. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא נִמְסַר בְּיַד אֵלִיָּהוּ אֶלָּא אַחַת. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּשֶׁבִּקֵּשׁ אֵלִיָּהוּ לְהַחֲיוֹת בֶּן הַצָּרְפִּית אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא יָאוֹת לָךְ לְמֵיסַב בִּידָךְ שְׁתֵּי מַפְתֵּחוֹת, אֶלָּא תֵּן לִי מַפְתֵּחַ הַגְּשָׁמִים וּתְחַיֵּה הַמֵּת. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (מלכים א י"ח:א') לֵךְ הֵרָאֵה אֶל אַחְאָב וגו' וְאֶתְּנָה מָטָר. לֹא אָמַר וְתֵן מָטָר אֶלָּא וְאֶתְּנָה.

וְהָא אֱלִישָׁע הֲווּ לֵיהּ. אִין. לְקַיֵּים פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ, אֶלָּא שְׁלָשְׁתָּם לֹא מְסָרָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיַד שְׁלִיחַ, דְּאָמַר רַבִּי סִימוֹן בֹּא וּרְאֵה כֹּחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּפַעַם אַחַת מְחַיֶּה מֵתִים וּמוֹרִיד שְׁאוֹל וְעָלָה, מַזְרִיחַ מְאוֹרוֹת וּמוֹרִיד גְּשָׁמִים, מַצְמִיחַ חָצִיר, מְדַשֵּׁן יְבוּלִים, פּוֹקֵד עֲקָרוֹת, נוֹתֵן פְּרָנְסוֹת, עוֹזֵר דַּלִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, זוֹקֵף כְּפוּפִים, מְהַעֲדֵא מַלְכִין וּמְהָקֵם מַלְכִין, וְהַכֹּל בִּזְמַן אֶחָד וּבְרֶגַע אֶחָד וּבְבַת אַחַת מַה שֶּׁאֵין שְׁלִיחַ לְעוֹלָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶלָּא בְּדִבּוּר, דְּכֵיוָן דְּאָמַר מִמְּקוֹם קְדוּשָּׁתוֹ יְהֵא כָּךְ מִיָּד נַעֲשָׂה. בֹּא וּרְאֵה כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל"ג:ו') בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (יהודה) מַאי דִּכְתִיב, (שמות י"ב:י"ב) וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ וגו'.

אִי הָכִי יִקָּרֵא סַגִּיאָה הוּא לְמִצְרָאֵי, דְּלָא דָּמֵי מַאן דְּתַפַּשׂ מַלְכָּא לְמַאן דְּתָפַשׂ הֶדְיוֹטָא. וְעוֹד אֵין לְךָ אוּמָּה מְזוּהֶמֶת בְּכָל טוּמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרִים דִּכְתִיב בְּהוּ (יחזקאל כ"ג:כ') אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְגוּ' שֶׁהֵם חֲשׁוּדִים עַל מִשְׁכַּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים מֵהֶם שֶׁעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה לְאָבִיו וְקִלֵּל אוֹתוֹ וְלִכְנַעַן בְּנוֹ. וְכִי לֹא הָיָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָךְ אוֹ שָׁלִיחַ לְשַׁגֵּר לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בְּמִצְרִים כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּאַשּׁוּר שֶׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל שֵׁם דִּכְתִיב, (בראשית י':כ"ב) וּבְנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל וְנִתְבָּרֵךְ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט':כ"ו) בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי שֵׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָּה וְהַבְּרָכָה עַל אֶחָיו. וּכְתִיב בָּם (ישעיהו ל"ז:ל"ו) וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יְיָ וַיַּכֶּה בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר. וְעַל יְדֵי שָׁלִיחַ נַעֲשָׂה, כָּל שֶׁכֵּן הַמִּצְרִים שֶׁהֵם מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אוּמָּה, וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאן לְמַדְנוּ כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עַל הַכֹּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוּמָּה זוֹ שֶׁל מִצְרַיִם מְזוּהֶמֶת וּמְטוּנֶפֶת, וְאֵין רָאוּי לְשַׁגֵּר מַלְאָךְ וְלֹא שָׂרָף, דְּבָר קָדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוּנָפִים, אֶלָּא אֲנִי עוֹשֶׂה מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַלְאָךְ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שָׁלִיחַ. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוּשָּׁתִי יְהֵא כָּךְ וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שֶּׁאֵין הַמַּלְאָךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוּשָּׁתוֹ אוֹמֵר יְהֵא כָּךְ וּמִיָּד נַעֲשָׂה מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכָךְ לֹא נַעֲשֵׂית נְקָמָה זוֹ עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְשָׁלִיחַ, בְּשָׁבִיל קְלוֹן הַמִּצְרִים, וּלְהַרְאוֹת גְּדוּלָּתוֹ שֶׁל מָקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שֶׁיִּכָּנְסוּ בֵּינֵיהֶם דָּבָר קָדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ. אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מַלְאָךְ.

כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַאי דִּכְתִיב, (יונה ב':י"א) וַיֹּאמֶר יְיָ לַדָּג. וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבָא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר וְיוֹדֵעַ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֵּיוָן שֶׁעָלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוּשָּׁתוֹ אָמַר בְּשָׁבִיל שְׁיָקִיא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה. למ"ד לַדָּג כְּמוֹ בְּשָׁבִיל, כְּלוֹמַר וַיֹּאמֶר יְיָ בְּשָׁבִיל הַדָּג שְׁיָקִיא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוּשָּׁתוֹ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יְהֵא כָּךְ וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שֶּׁאֵין שָׁלִיחַ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַפְתֵּחַ שֶׁל חַיָּה בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵיא, וּבְעוֹד שֶׁהֵיא יוֹשֶׁבֶת עַל הַמִּשְׁבֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּין בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד אִם רָאוּי הוּא לָצֵאת לְעוֹלָם (יוצא ו) פּוֹתֵחַ דְּלָתוֹת בִּטְנָהּ וְיוֹצֵא, וְאִם לָאו סוֹגֵר דְּלָתוֹתֶיהָ וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם. אִי הָכִי לֹא יֵצֵא רָשָׁע

לָעוֹלָם. אֶלָּא הָכִי תְּנִינָן עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת נָשִׁים מֵתוֹת וְכוּ' (אמר רבי שמעון והא) וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק לָמָּה אִשָּׁה מַפָּלֶת פְּרִי בִּטְנָהּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אוֹתוֹ הָעוּבָּר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָצֵאת לָעוֹלָם וּמַקְדִּים לַהֲמִיתוֹ בְּמֵעֵי אִמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ו׳:ד׳) הַנְּפִילִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם. הַנְּפִלִים כְּתִיב בְּלֹא יוּד רֵאשׁוֹנָה. וְלָמָּה, בִּשְׁבִיל שֶׁאַחֲרֵי כֵן בָּאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם בִּזְנוּת וַיִּרְבּוּ מַמְזֵרִים בָּעוֹלָם.

הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם. שֶׁאֵין גִּבּוֹר וּפָרִיץ וְעָרִיץ כְּמוֹ הַמַּמְזֵר. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהַכֹּל יַכִּירוּ לְקָרוֹתוֹ הַשֵּׁם הַיָּדוּעַ מַמְזֵר, דְּכֵיוָן שֶׁרוֹאִים מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא פָּרִיץ וְעָרִיץ וְגִבּוֹר הַכֹּל יִקְרָאוּהוּ אוֹתוֹ שֵׁם. וּמַה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּין בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד. אֵין לְךָ רָשָׁע בָּעוֹלָם מֵאוֹתָם הָרְשָׁעִים הַיּוֹצְאִים לָעוֹלָם שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּין בּוֹ וּרוֹאֶה אִם אוֹתוֹ הַגּוּף יַנִּיחַ בֵּן צַדִּיק וְכָשֵׁר, אוֹ שֶׁיַּצִּיל לְאָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מִמִּיתָה מְשׁוּנָּה, אוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה טוֹבָה אַחַת, וּבִשְׁבִיל כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיאוֹ לָעוֹלָם.

בְּיוֹמוֹ דְּרַבִּי יוֹסֵי הָווּ אָנוּן פְּרִיצֵי דְּהָווּ מְשַׁדְּדֵי בְּטוּרַיָּיא עִם פְּרִיצֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, וְכַד מַשְׁכְּחֵי בַּר נָשׁ וְתָפְשֵׁי לֵיהּ לְקָטְלֵיהּ, הָווּ אָמְרִין לֵיהּ מַה שְׁמָךְ, אִי הָוָה יוֹדַאי הָווּ אָזְלִין עִמֵּיהּ וּמַפְקִין לֵיהּ מִן טוּרַיָּיא, וְאִי הָוָה בַּר נָשׁ אַחֲרִינָא קָטְלֵי לֵיהּ. (והא) והָוָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִתְחֲזוּן אָנוּן בְּכָל הַאי לְמֵיעַל לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן ג' דְּבָרִים הַלְּוּ אֵינָן בָּאִן לָעוֹלָם אֶלָּא בְּקוֹלוֹת, קוֹל חַיָּה דִּכְתִיב, (בראשית ג׳:ט״ז) בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָּנִים וּכְתִיב, (בראשית ל׳:כ״ב) וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים דִּכְתִיב, (תהילים כ״ט:ג׳) קוֹל יְיָ עַל הַמַּיִם וּכְתִיב, (מלכים א י״ח:מ״א) כִּי קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם. קוֹל תְּחִיַּית הַמֵּתִים דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:ג׳) קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר. מַאי בָּעֵי הָכָא קָלָא בְּמִדְבְּרָא. אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אִלֵּין אִנּוּן קָלַיָּיא לְאַתְעָרָא מֵתֵי מִדְבָּר, וּמִכָּאן דְּהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָא תְּנַן כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לַקֶּבֶר נִכְנַס בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיָּקוּמוּ בִּתְחַיַּית הַמֵּתִים אֵינוֹ דִּין שֶׁיָּקוּמוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַּת קוֹל לִהְיוֹת מִתְפּוֹצֶצֶת בְּבָתֵּי קְבָרוֹת וְאוֹמֶרֶת (ישעיהו כ״ו:י״ט) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר, וַעֲתִידִים לִחְיוֹת בְּטַל שֶׁל אוֹר גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל. אכי"ר, (ע"כ מדרש הנעלם).

וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר, דִּכְתִיב לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵּן. וְתָנִינָן פָּקַד אֶת שָׂרָה, פְּקִידָה לְנוּקְבָא, זְכִירָה לְדִכּוּרָא, וּבְגִין כָּךְ וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה, כַּאֲשֶׁר אָמַר, דִּכְתִיב שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְגוֹ', מֵהָכָא מַשְׁמַע דְּאָמַר (קב ב) וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ, וַיֹּאמֶר סְתָם, דְּאִיהוּ הָוָה וְלָא שְׁלִיחָא אָחֳרָא:

פרק כח

וַיַּעַשׂ יְיָ לְשָׂרָה וגו'. כֵּיוָן דְּאָמַר וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה, מַהוּ וַיַּעַשׂ יְיָ לְשָׂרָה. אֶלָּא הָכִי תְּנִינָן דְּאִיבָּא דְּעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַהֲהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן אִיהוּ, וְאִיהוּ נְשַׁמַּתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְאִיהוּ מַזָּלָא דְּכָל בִּרְכָאן טָבָאן וְגִשְׁמֵי בִּרְכָאן נָזְלֵי מִנֵּיהּ וּמִתַּמָּן נָפְקֵי, דִּכְתִיב לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, דְּאִיהוּ מַזִּיל וּמַשְׁקֶה מֵעֵילָא לְתַתָּא, בְּגִין דְּבָנֵי (נשא) בְּהַאי (קפא א) מַזָּלָא תַּלְיָין וְלָא בְּאֲתַר אָחֳרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה פְּקִידָה בִּלְחוֹדוֹי.

וַיַּעַשׂ יְיָ לְשָׂרָה. עֲשָׂיָיה אִיהוּ לְעֵילָא מֵהַאי דַּרְגָּא (קיב ב) כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּהָא בְּמַזָּלָא תַּלְיָיא, וְעַל דָּא כָּאן פְּקִידָה וְכָאן עֲשָׂיָיה. וּבְגִין כָּךְ אָמַר יְיָ וַיְיָ וְכֹלָּא חַד.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר (תהילים קכ״ז:ג׳) הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן. הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ, אַחְסַנְתָּא לְאִתְאַחֲדָא בַּיְיָ דְּלָא יִתְעֲבַר מִינֵּהּ לְעָלְמִין, דְּבַר נָשׁ דְּזָכֵי לִבְנִין בְּהַאי עָלְמָא זָכֵי בְּהוּ לְמֵיעַל לְפַרְגּוֹדָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּהַהוּא בְּרָא דְּשָׁבִיק בַּר נָשׁ וְזָכֵי בֵּיהּ בְּעָלְמָא דָּא, אִיהוּ יְזָכֵי לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכֵי לְאַעָלָא בֵּיהּ לְנַחֲלַת יְיָ. מַאן נַחֲלַת יְיָ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים. וְהָכִי קְרָא לֵהּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים.

דָּוִד מַלְכָּא (קרא ליה) נַחֲלַת יְיָ דִּכְתִיב, (שמואל א כ״ו:י״ט) כִּי גֵרְשׁוּנִי הַיּוֹם מֵהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת יְיָ לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וּבְגִין כְּךָ הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים. מַאן אַזְכֵּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ. בְּנִין. אִי זָכֵי בְּהוּ בְּהַאי עָלְמָא, שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן, אַגְרָא וְחוּלָקָא טָבָא בְּהַהִיא עָלְמָא, בְּהַהוּא אִיבָּא דְּמֵעוֹי אִיהוּ דְּזָכֵי בַּר נָשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא בְּהוּ.

תָּא חֲזֵי, הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים. יְרוּתָא וְאַחְסַנְתָּא דְּאִיבִּין דְּעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלְּעֵילָא אִיהוּ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּהָא מִתַּמָּן זָכֵי בַּר נָשׁ לִבְנִין כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (הושע י״ד:ט׳) מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא. מַה כְּתִיב, (תהילים קכ״ז:ה׳) אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא יֵבוֹשׁוּ וגו'. אַשְׁרֵי בְּעָלְמָא דֵּין וְאַשְׁרֵי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

לֹא יֵבוֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר. מַאן אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר. אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, דְּכַד נִשְׁמָתָא נָפְקַת מֵהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִנּוּן מָרֵיהוֹן דְּדִינִין דְּזַמִּינִין קַמֵּיהּ, עַד לָא יֵיעוּל לְדוּכְתֵּיהּ בַּשָּׁעַר בְּהַהוּא תַּרְעָא דְּיֵיעוּל תַּמָּן, בְּגִין דְּמַשְׁכּוֹנִין שָׁבִיק בְּהַאי עָלְמָא וּבְגִינֵיהוֹן יְזָכֵי בְּהַהוּא עָלְמָא וְעַל דָּא לֹא יֵבוֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסֵי פְּתַח פּוּמְךָ וְלֵעֵי בְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא שְׁכִינְתָּא אִשְׁתַּכְּחַת גַּבָּךְ, דְּכָל זְמַן דִּבְמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא לָעָאן שְׁכִינְתָּא אַתְיָא וּמִתְחַבְּרָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּאוֹרְחָא (עט ב דשכינתא קדמא ואתיא ואזלא קמייהו דבני נשא דזכאן במהימנותא דקודשא בריך הוא.)

פרק כט

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר. (תהלים קכז) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ. אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה, כָּל זְמָנָא דְּאִתְתָא בְּיַרְכְּתֵי בֵיתָא וְלָא נָפְקָא לְבַר, הִיא צְנוּעָה וְאִתְחֲזֵי לְאוֹלָדָא בְּנִין דְּכֻשְׁרָן. כְּגֶפֶן, מַה גֶּפֶן לָא אִתְנַטְּעָא אֶלָּא בְּזִינָּה וְלָא בְּזִינָא אָחֳרָא. כָּךְ אִתְתָא דְּכֻשְׁרָא לָא תֶּעֱבֵד נְטִיעָן בְּבַר נָשׁ אָחֳרָא. מַה גֶּפֶן לָא אִית בֵּיהּ רְכִיבָה מֵאִילָנָא אָחֳרָא, אוּף הָכִי אִתְתָא דְּכֻשְׁרָא הָכִי נָמֵי.

חֲמֵי מָה אַגְרֵהּ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. מַה זֵיתִים לָא נָפְקֵי טַרְפַּיְיהוּ כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא וְכֻלְּהוּ קְשׁוּרִין (נ"א בסירי) תָּדִיר, אוּף הָכִי בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ.

מַה כְּתִיב בַּתֲרֵיהּ הִנֵּה כִי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ. מַאי הִנֵּה כִי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר. הִנֵּה כֵן מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לְאַסְגָּאָה מִלָּה אָחֳרָא דְּאוֹלִיפְנָא דָּא מִינָּהּ, דְּכָל זְמָנָא דִּשְׁכִינְתָּא הֲוָה צְנִיעָא בְּאַתְרָהּ כְּדְקָא חֲזֵי לָהּ כִּבְיָכוֹל בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים אִלֵּין יִשְׂרָאֵל כַּד שָׁרָאן בְּאַרְעָא. סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ. דְּאָכְלֵי וְשָׁתָאן וּקְרֵבִין קָרְבָּנִין וְחָדָאן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּגִינַיְיהוּ.

לְבָתַר דִּשְׁכִינְתָּא נָפְקַת, אִתְגְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל פִּתּוֹרָא דְּאֲבוּהוֹן וְהֲווּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְצַוּוחִין כָּל יוֹמָא וְלֵית דְּאַשְׁגַּח בְּהוּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב (ויקרא כ"ו:מ"ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וגו'. וְחָמֵינָן כַּמָּה קַדִּישִׁין עִלָּאִין מִיתוּ בְּגִזְרִין תַּקִּיפִין, וְכָל דָּא בְּגִין עוֹנָשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא קַיְימוּ יִשְׂרָאֵל כַּד הֲווּ שָׁרָאן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

חֲמֵי מָה כְּתִיב, (דברים כ"ח:מ"ז) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל. הַאי קְרָא אִיהוּ רָזָא, תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בִּזְמַן דְּכֹהֲנֵי הֲווּ קָרְבִין קָרְבָּנִין וַעֲלָוִון וְדָא הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוּב לֵבָב, אִלֵּין לֵיוָאֵי. מֵרוֹב כֹּל, אִלּוּ יִשְׂרָאֵל דְּהֲווּ אֶמְצָעִיִּים בֵּינַיְיהוּ וְנָטְלֵי בִּרְכָאן מִכָּל סִטְרִין.

דִּכְתִיב, (ישעיהו ט':ב') הִרְבִּיתָ הַגּוֹי לוֹ הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה. אִלֵּין כַּהֲנֵי. שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר, אִלּוּ יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ לוֹן עִבּוּרָא דְּחַקְלָא וְיַהֲבִי מַעֲשְׂרָא מִכֹּלָּא. כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְּקָם שָׁלָל. אִלֵּין לֵיוָאֵי דְּנָטְלָא מַעֲשְׂרָא מִגּוֹ אַדְרָא.

דָּבָר אַחֵר הִרְבִּיתָ הַגּוֹי. אִלֵּין יִשְׂרָאֵל דְּמֵהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלַיְיהוּ כְּדְקָא חֲזֵי. לוֹ הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה, דָּא אִיהוּ דַּרְגָּא רִישָׁא עִלָּאָה דְּאַבְרָהָם דְּאִתְדַּבַּק בָּהּ, דְּאִיהוּ גָּדוֹל וְחָדָוָה בֵּיהּ אִשְׁתַּכַּח.

שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלְקִין לְאִתְדַּבְּקָא בָּךְ. כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר דִּילֵיהּ הֲוָה. כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְּקָם שָׁלָל. כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ, אִלֵּין שְׁאָר חֵילִין וּרְתִיכִין לְתַתָּא בִּזְמָנָא דִּמְחַלְּקֵי שָׁלָל וְטַרְפֵּי טַרְפָּא בְּרֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא.

פרק ל

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ. עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ מַהוּ. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל עֵת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרֵי עֵת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא ט״ז:ב׳) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. מַאי וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ז׳:ה׳) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה. וְדָא הוּא (ויקרא י׳:א׳) וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ אֵשׁ זָרָה וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא עֵת. בְּגִין דְּאִית לָהּ עֵת וּזְמַן לְכֹלָּא לְקָרְבָא לְאִתְנַהֲרָא לְאִתְחַבְּרָא כְּדְקָא יְאוּת. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ס״ט:י״ד) וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לַיְיָ כְּמָה דִכְתִיב, (שמואל ב ח׳:י״ג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כְּאִילּוּ עָבִיד וְתַקֵּן הַאי עֵת לְחַבְּרָא לָהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָל כָּךְ לָמָּה בְּגִין דְּהֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ, דְּאִילּוּ לֹא הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ לָא אִשְׁתַּכַּח פִּירוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל לְעָלְמִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כְּנַוְונָא דָא כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״ב) אֲנִי יְיָ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. מַהוּ בְּעִתָּהּ. בְּעֵת ה'. דְּתָקוּם מֵעַפְרָא כְּדֵין אֲחִישֶׁנָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי וְעִם כָּל דָּא יוֹמָא חַד נֶאֱלַמְתִּי דּוּמִיָּ"ה, בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק וא"ו מִן ה"א, וְקוֹל לָא אִשְׁתַּכַּח, כְּדֵין דִּבּוּר אִתְאַלַּם.

וּבְגִין כָּךְ הִיא שְׁכִיבַת בְּעַפְרָא כָּל הַהוּא יוֹמָא (דנא) דְּה"א. וּמַאן אִיהוּ אֶלֶף חֲמַשָּׁאָה, וְאַף עַל גַּב דְּאַקְדִּימַת בְּגָלוּתָא עַד לָא יֵיעוּל הַהוּא אֶלֶף חֲמַשָּׁאָה רָזָא דְּה"א,

וְכַד יֵיתֵי אֶלֶף שְׁתִיתָאָה דְּאִיהוּ רָזָא דְּוא"ו, כְּדֵין וא"ו יוֹקִים לְהּ"א. בְּזִמְנָא (שמות ט ב) שִׁית זִמְנִין עֶשֶׂר שִׁתִּין נָפֵשׁ, כְּדֵין שְׁלִימוּ וא"ו עֶשֶׂר זִמְנִין, וא"ו שִׁית זִמְנִין עֶשֶׂר, (דוא"ו) וא"ו סָלְקָא (בעשר) בְּי', וא"ו נָחֲתָא בְּה"א.

אִשְׁתְּלִים וא"ו גּוֹ עֶשֶׂר שִׁית זִמְנִין, כְּדֵין הֲוֹו שִׁתִּין לְאָקְמָא מֵעַפְרָא, וּבְכָל שִׁתִּין וְשִׁתִּין מֵהַהוּא אֶלֶף שְׁתִיתָאָה אִתְתַּקַּף ה"א וְסַלְקָא בְּדַרְגּוֹי לְאִתְתַּקְפָּא. וּבְשִׁית מְאָה שְׁנִין לְשְׁתִיתָאָה יִתְפַּתְּחוּן תַּרְעֵי דְּחָכְמְתָא לְעֵילָּא וּמַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא לְתַתָּא, וְיִתְתַּקַּן עַלְמָא לְאֶעֱלָא בְּשִׁבְיעָאָה. כְּבַר נָשׁ דְּמִתְתַּקַּן בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה מֵכִי עָרֵב שִׁמְשָׁא לְאֶעֱלָא בְּשַׁבַּתָּא. אוּף הָכִי נָמֵי. וְסִימָנִיךְ (בראשית ז׳:י״א) בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ וְגוֹ' נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְינוֹת תְּהוֹם רַבָּה.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי כָּל דָּא אֲרִיכוּ זְמָנָא יַתִּיר מִכְּמָה דְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא דְּאִיהוּ יוֹמָא חַד גָּלוּתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלָא יַתִּיר דִּכְתִיב, (איכה א׳:י״ג) נְתָנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה. אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא בְּרָזִין דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא וּבְיוֹמֵי דִּשְׁנֵי עַלְמָא וּבְיוֹמֵי דִּבְרֵאשִׁית וְכֹלָּא רָזָא חָדָא אִיהוּ.

וּכְדֵין יִתְחֲזֵי קַשְׁתָּא בַּעֲנָנָא בִּגְוָונֵי (עב ב) נְהִירִין כְּאִתְתָּא דְּמִתְקַשְׁטָא לְבַעֲלָהּ דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:ט״ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם וְהָא אוּקְמוּהָ וְשַׁפִּיר הוּא. וּרְאִיתִיהָ, בִּגְוָונִין נְהִירִין כְּדְקָא יָאוּת.

וּכְדֵין לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. מַאן בְּרִית עוֹלָם. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבַּר וא״ו בָּה״א, וְיֵיקִים לָהּ מֵעַפְרָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית וְגו׳.

כַּד יִתְעַר וא״ו לְגַבֵּי ה״א, כְּדֵין אָתֵין עִלָּאִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא (רלו א) וּבְנוֹי דְּרָאוּבֵן זְמִינִין דְּיִתְעָרוּן, קְרֵבִין בְּכָל עָלְמָא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא וְיִדְכַּר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיִשְׁתַּכַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּהּ גּוֹ גְּלוּתָא כְּחוּשְׁבַּן וא״ו שִׁית זְמָנִין י׳ (עשר). עֶשֶׂר זְמָנִין שִׁית שְׁנִין, וּכְדֵין תֵּיקוּם וְיִתְפַּקַּד עָלְמָא לְמֶעְבַּד נוּקְמִין, וּמַאן דְּאִיהוּ מָאִיךְ יִתְרְמֵי.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ בְּגִין דְּאִיהוּ גּוֹ רָזָא דְּאַתְוָון. וְלֵית לָן לְאִתְעָרָא חוּשְׁבַּן וְקִצִּין אֲחֲרָנִין, דְּהָא בְּסִפְרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא אַשְׁכְּחָן חוּשְׁבַּן דָּא דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ו:ל״ד) אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ. וְהוּא רָזָא דְּוא״ו דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ו:מ״ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְדָא הוּא וא״ו כֻּלָּא כְּחָדָא, וְעַל דָּא אֶזְכּוֹר, וּלְבָתַר וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. תִּרְצֶה. תִּתְרְעֵי אַרְעָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲבָל יוֹמָא חַד דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא וַדַּאי כֻּלָּא הוּא גָּנִיז קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בְּרָזָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּהָא גָּלוּתָא בְּאִנּוּן אַתְוָון גָּלֵי לוֹן רַבִּי יֵיסָא הָכָא, וְהַשְׁתָּא בְּאִנּוּן אַתְוָון אִתְגַּלְיָין וְגָלֵי לוֹן.

אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, דְּאָפִילּוּ כַּד אִתְפַּקְּדָא שָׂרָה, מֵהַאי דַּרְגָּא לָא פַּקִּיד לָהּ, אֶלָּא בְּרָזָא דְּוא״ו, דִּכְתִיב וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה וְגו׳. בְּגִין דְּכֻלָּא בְּרָזָא דְּוא״ו אִיהוּ, וּבְהָא כָּלִיל כֻּלָּא, וּבֵיהּ אִתְגַּלְיָא כֻּלָּא, בְּגִין דְּכָל מִלָּה דְּאִיהִי סְתִימָא אִיהִי גַּלֵּי כָּל סָתִים. וְלָא אָתֵי מַאן דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא וְיִגַלֵּי מַה דְּאִיהוּ סָתִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כַּמָּה אִית לָן לְאִתְמַשְׁכָא גּוֹ גָּלוּתָא עַד הַהוּא זִמְנָא, וְכֻלָּא תָּלֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד יְתוּבוּן בִּתְיוּבְתָּא. אִי יִזְכּוּ וְאִי לָא יִזְכּוּ, כְּמָה דְּאִתְמַר בָּהַאי קְרָא דִּכְתִיב אֲנִי יְיָ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. זְכוּ אֲחִישֶׁנָּה לֹא זָכוּ בְּעִתָּהּ.

אֲזִלוּ, עַד דְּהָווּ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אַדְכַּרְנָא הַשְׁתָּא דְּהָא בְּאֲתַר דָּא יָתִיבְנָא יוֹמָא חַד עִם אַבָּא, וְאָמַר לִי בְּרִי זַמִּין אֲנָתְּ כַּד מָטוּן יוֹמָךְ לְשִׁיתִּין שְׁנִין לְאַשְׁכָּחָא בְּהַאי אֲתַר סִימָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְהָא זְכִינָא לְאִנּוּן יוֹמִין וְלָא אַשְׁכַּחְנָא, וְלָא יָדַעְנָא אִי הַנֵּי מִלִּין דְּקָאָמְרָן אוֹ הַהִיא חָכְמְתָא דְּאִיהוּ אָמַר.

וְאָמַר לִי כַּד יִמְטוּן קוֹלְפִין דְּנוּרָא גּוֹ טְהִירֵי יְדָךְ אִתְאֲבִיד מִינָךְ. אֲמִינָא לֵיהּ אַבָּא בַּמֶּה יְדַעְתְּ. אָמַר לִי בְּהַנֵּי תְּרֵין צִפּוֹרִין דְּאַעֲבָרוּ עַל רֵישָׁךְ יְדַעְנָא.

אַדְּהָכִי אִתְפְּרַשׁ רַבִּי יוֹסֵי וְעָאל גּוֹ מְעַרְתָּא חָדָא וְאַשְׁכַּח סִפְרָא חַד דְּהֲוָה נָעִיץ גּוֹ נוּקְבָא דְּטַנָּרָא בִּסְיָיפֵי מְעַרְתָּא, נָפַק בֵּיהּ.

כֵּיוָן דְּפָתַח לֵיהּ חָמָא שִׁבְעִין וּתְרֵין גְּלִיפִין דְּאַתְוָון דְּאִתְמְסָרוּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן וּבְהוּ הֲוָה יָדַע כָּל חָכְמְתָא דְּעִלָּאִין קַדִּישִׁין וְכָל אִנּוּן דְּבָתַר רֵיחַיָּא דְּמִתְגַּלְגְּלָן בָּתַר פָּרוּכְתָּא גּוֹ טְהִירִין עִלָּאִין וְכָל אִנּוּן מִלִּין דְּזַמִּינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא, עַד יוֹמָא דְּיֵיקוּם עֲנָנָא דְּבִסְטַר מַעֲרַב וְיִחְשִׁיךְ עָלְמָא.

קְרָא לְרַבִּי יְהוּדָה וְשָׁרוּ לְמִלְעֵי בְּהַהוּא סִפְרָא, לָא סְפִיקוּ לְמִלְעֵי תְּרֵי אוֹ תְּלָתָא סְטָרִין דְּאִנּוּן אַתָּוון עַד דְּהֲווּ מִסְתַּכְּלִין בְּהַהִיא חָכְמָה עִלָּאָה, כֵּיוָן דְּמָטוּ לְמִלְעֵי בִּסְתִירוּ דְּסִפְרָא וּמִשְׁתָּעוּ דָּא עִם דָּא, נָפַק שְׁבִיבָא דְּאֶשָׁא וְעִלְעִוּלָא דְּרוּחָא וּבָטַשׁ בֵּידֵיהוֹן וְאִתְאֲבִיד מִנַּייהוּ.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר דֵּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם חוֹבָה אִיהוּ גַּבָּן אוֹ דְּלָאו אֲנַן זַכִּין לְמִנְדַּע לֵיהּ.

כַּד אָתוּן לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אִשְׁתָּעוּ לֵיהּ עוֹבָדָא דָּא, אָמַר לוֹן דֵּילְמָא בְּקַל מְשִׁיחָא דְּאִנּוּן אַתָּוון הֲוַיתוּן מִשְׁתַּדְּלֵי, אָמְרוּ לֵיהּ דָּא לָא יְדַעְנָן דְּהָא כֻּלָּא אִתְנְשֵׁי מִינָן. אָמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדָא דְּיִתְגַּלֵּי כָּל כָּךְ לְעָלְמָא, וְכַד יֵהֵא קָרִיב לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא אֲפִילּוּ רַבְּיֵי דְעָלְמָא זְמִינִין לְאִשְׁכָּחָא טְמִירִין דְּחָכְמְתָא וּלְמִנְדַּע בֵּיהּ קִצִּין וְחוּשְׁבָּנִין, וּבְהַהוּא זְמָנָא אִתְגַּלְיָא לְכֹלָּא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (צפניה ג׳:ט׳) כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים וגו׳. מַהוּ אָז. בְּזִמְנָא דְּתִיקוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא וְיוֹקִים לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם יְיָ וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד.

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. וְכָל מַטְלָנוֹי הֲווּ לָדְרוֹמָא וְאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ, לָא סָלִיק לְדוּכְתֵּיהּ כְּדָקָא יְאוּת עַד דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק, כֵּיוָן דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק אִסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאִיהוּ אִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ וְאִתְקַשַּׁרוּ דָּא בְּדָא.

בְּגִין כָּךְ אִיהוּ קָרֵי לֵיהּ יִצְחָק וְלָא אֶחָרָא, בְּגִין לְשַׁתְּפָא מַיָּא בְּאֶשָׁא, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שֵׁם בְּנוֹ הַנּוֹלַד לוֹ אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק. מַאן הַנּוֹלַד לוֹ, אֵשׁ מִמַּיִם:

פרק לא

וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק וְהָוָה יִשְׁמָעֵאל בְּבֵיתָא דְּאַבְרָהָם, לָא אִסְתַּלַּק יִשְׁמָעֵאל בִּשְׁמָא, בְּאֲתַר דְּדַהֲבָא שַׁרְיָא סוֹסְפִיתָא לָא אִדְכַּר קַמֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית, גְּבַר דְּלָא יִתְחֲזֵי לְאַדְכָּרָא קַמֵּיהּ דְּיִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וַתֵּרֶא שָׂרָה, בְּעֵינָא דְקָלָנָא חָמַאת לֵיהּ שָׂרָה, דְּלָא חָמַאת לֵיהּ בְּעֵינָא דְּאִיהוּ בְּרָא דְאַבְרָהָם, אֶלָּא דְּאִיהוּ בְּרָא דְהָגָר הַמִּצְרִית, וּבְגִין כָּךְ וַתֵּרֶא שָׂרָה. דְּשָׂרָה חָמַאת לֵיהּ בְּעֵינָא דָא וְלֹא אַבְרָהָם, דְּאִילּוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֶת בֶּן הָגָר אֶלָּא אֶת בְּנוֹ.

תָּא חֲזֵי, לְבָתַר מַה כְּתִיב וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדוֹת בְּנוֹ. וְלָא כְּתִיב עַל אוֹדוֹת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית. בְּגִין כָּךְ וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית. וְלָא חָמַאת דְּאִיהוּ בְּרֵיהּ דְּאַבְרָהָם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַאי קְרָא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְשָׂרָה אִיהוּ, בְּגִין דְּחָמַאת לֵיהּ דְּקָא מְצַחֵק לְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אָמְרָה, וַדַּאי לַאו בְּרָא דָא בְּרָא דְאַבְרָהָם לְמֶעֱבַד עוֹבָדוֹי דְאַבְרָהָם, אֶלָּא בְּרָא דְהָגָר הַמִּצְרִית אִיהוּ אֲהַדַּר לְחוּלְקָא דְאִמַּיהּ, בְּגִין כָּךְ וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ, כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת עִם בְּנִי עִם יִצְחָק.

וְכִי סַלְקָא דַעְתָּךְ דְּקַנֵּי לֵהּ שָׂרָה אוֹ לִבְרֵהּ, אִי הָכִי לֹא אוֹדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמָּהּ, דְּכְתִיב כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ. אֶלָּא בְּגִין דְּחָמַאת לֵיהּ בְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְאָמַיהּ אוּלְפָא לֵיהּ נְמוּסֵי דְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין כָּךְ אֲמָרַת שָׂרָה כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת, אֲנָא יָדַעְנָא דְּלָא יָרִית לְעָלְמִין חוּלְקָא דְמְהֵימְנוּתָא, וְלָא יֵהֵא לֵיהּ עִם בְּרִי חוּלָקָא לָא בְּעַלְמָא דֵּין וְלָא בְּעַלְמָא דְאָתֵי, וּבְגִין כָּךְ אוֹדֵי עִמָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאַפְרָשָׁא בִּלְחוֹדוֹי זַרְעָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת, דְּבְגִין כָּךְ בָּרָא עַלְמָא דְּהָא יִשְׂרָאֵל סָלִיק בִּרְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא יִבְרֵי עַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ נָפַק אַבְרָהָם לְעַלְמָא וְעַלְמָא מִתְקַיְּים בְּגִינֵיהּ, וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק (לא) קַיְימוּ וְלָא אִתְיַישְׁבוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ עַד דְּנָפַק יַעֲקֹב לְעָלְמָא.

כֵּיוָן דְּנָפַק יַעֲקֹב לְעָלְמָא אִתְקַיְּימוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְאִתְקַיְּים כָּל עָלְמָא, וּמִתַּמָּן נָפַק עַמָּא קַדִּישָׁא לְעָלְמָא, וְאִתְקַיְּים כֹּלָּא כְּגַוְונָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת, וּבְגִין כָּךְ אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע, וְלֹא בְּיִשְׁמָעֵאל. מַה כְּתִיב לְבָתַר וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

כְּתִיב הָכָא וַתֵּתַע וּכְתִיב הָתָם (ירמיהו י׳:ט״ו) הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתּוּעִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם לָא שָׁבִיק. לָהּ וְלִבְרֵהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אָזְלַת מִקַּמָּהּ דְּשָׂרָה מַה כְּתִיב כִּי שָׁמַע יְיָ אֶל עָנְיֵיךְ. וְהַשְׁתָּא דְּטָעַאת בָּתַר כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אַף עַל גַּב דְּכְתִיב וַתִּשָּׂא אֶת קוֹלָהּ וַתֵּבְךְ. מַה כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר. וְלָא כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלֵךְ.

בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. הָא אוּקְמוּהָ דִּלְאו בַּר עוֹנְשָׁא הוּא לְגַבֵּי בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָא, דְּהָא בֵּי דִינָא דִּלְתַתָּא עָנְשִׁין מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא, וּבֵי דִינָא דִּלְעֵילָא מֵעֶשְׂרִים שְׁנִין וּלְהָלְאָה. וְאַף עַל גַּב דְּחַיָּיבָא הֲוָה, לְאו בַּר עוֹנְשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דִכְתִיב בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי מַאן דְּאִסְתַּלַק מֵעַלְמָא עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שְׁנִין, מַאן אֲתַר אִתְעַנָּשׁ, בְּגִין דְּהָא מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְתַתָּא לָאו בַּר עוֹנְשָׁא אִיהוּ אֶלָּא בְּחֶטְאוֹי דְּאָבוֹי. אֲבָל מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא מַהוּ, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עֲלֵיהּ דִּלֵימוּת זַכַּאי (ולא לימות חייב) וְיָהִיב לֵיהּ אֲגַר טַב בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא לֵימוּת חַיָּיב דְּיִתְעַנַּשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא וְאוּקְמוּהָ.

אָמַר לֵיהּ אִי חַיָּיבָא הוּא וְלָא מָטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שְׁנִין מַהוּ כְּיוָן דְּאִסְתַּלַק מֵעַלְמָא בְּמַאי הוּא עוֹנְשֵׁיהּ. אָמַר לֵיהּ בְּדָא אִתְקְיַים (משלי י״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. דְּכַד עוֹנְשָׁא נָחִית לְעַלְמָא אִיהוּ (דינא) אַעֲרַע בְּלָא כַּוָּנָה לְעֵילָא וְתַתָּא בְּהַהוּא מְחַבְּלָא וְיִתְעַנַּשׁ כַּד לָא אַשְׁגְּחוּ עֲלֵיהּ מִלְעֵילָא.

וְעֲלֵיהּ כְּתִיב, (משלי ה׳:כ״ב) עֲוונוֹתָיו יִלְכְּדֶנּוּ אֶת הָרָשָׁע. א"ת לְאַסְגָּאָה מַאן דְּלָא מָטוּן יוֹמוֹי לְאִתְעָנָשָׁא. עֲוונוֹתָיו יִלְכְּדֶנּוּ (את הרשע) וְלָא בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָא, וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ וְלָא בֵּי דִינָא דִּלְתַתָּא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

פרק לב

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כ״ו:מ״ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב מָלֵא בְּוא"ו אַמַּאי. אֶלָּא בִּתְרֵין סִטְרִין אִיהוּ (אנון). רָזָא דְחָכְמְתָא חָדָא. דְּאִיהוּ רָזָא דַּרְגָּא דְּחָכְמְתָא. אֲתַר דְּשָׁרֵי בֵּיהּ יַעֲקֹב. אֲבָל הַאי קְרָא עַל גָּלוּתָא דְיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, דְּכַד אִנּוּן גּוֹ גָּלוּתָא, הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְפַּקְדוּן (ביה יעקב) יִתְפַּקְדוּן בָּרָזָא דְּוא"ו. וְאִיהוּ בְּאֶלֶף שְׁתֵּיתָאָה.

(ואתחנן ער א) וּפְקִידָה בָּרָזָא דְּוא"ו שֵׁית רִבְעֵי וּפְלַג עִידָן. וּבְזִמְנָא דְּשִׁתִּין שְׁנִין לְעִבּוּרָא דְּדַשָּׁא בְּאֶלֶף שְׁתֵּיתָאָה יָקִים אֱלָהּ שְׁמַיָּא פְּקִידוּ לִבְרַתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב. וּמֵהַהוּא זִמְנָא עַד דְּיֵהֵא לָהּ זְכִירָה שֵׁית שְׁנִין וּפַלְגָא. וּמֵהַהוּא זִמְנָא שֵׁית שְׁנִין אֲחָרָנִין וְאִנּוּן שִׁבְעִין (ותלת) וּתְרֵין וּפַלְגָא.

בְּשִׁיתִּין וְשֵׁית יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא (שמות ז ב, ט ב) דְּגָלִיל, וְכַד כַּכָּבָא דְּבִסְטַר מִזְרָח יִבְלַע שָׁבַע כַּכְבַיָּא מִסְטַר צָפוֹן, וְשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא אוּכְמָא תְּהֵא תַּלְיָא בִּרְקִיעָא שִׁיתִּין יוֹמִין, וּקְרָבִין יִתְעָרוּן בְּעַלְמָא לְסִטַר צָפוֹן, וּתְרִין מַלְכִין יִפְּלוּן בְּאִנּוּן קְרָבִין.

וְיִזְדַּוְּוגוּן כָּלְהוֹן עַמְמַיָּא עַל בְּרַתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב לְאַדְחָיָיא לָהּ (לון) מֵעָלְמָא. וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב (והיתה) (ירמיהו ל׳:ז׳) וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ וּכְדֵין יִסְתַּיְימוּן נַפְשִׁין

מִגּוֹפָא וּבָעְיִין לְאִתְחַדְּשָׁא, וְסִימָנִיךְ (כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים וכתיב) (בראשית מ"ו:כ"ז) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וְגו' כָּל נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ.

בְּשִׁבְעִין וּתְלַת כָּל מַלְכֵי עַלְמָא יִתְכַּנְּשׁוּן לְגוֹ קַרְתָּא רַבְתָּא דְּרוֹמִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתַעַר עֲלַיְיהוּ אֶשָׁא וּבַרְדָא וְאַבְנֵי אַלְגָבִישׁ וְיִתְאַבְּדוּן מֵעַלְמָא, בַּר אִנּוּן מָלְכִין דְּלָא יְמוּטוּן לְתַמָּן וִיהַדְּרוּן לְאַגָּחָא קְרָבִין אָחֳרָנִין. וּמַהֲהוּא זִמְנָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא יְתַעַר בְּכָל עַלְמָא, וְיִתְכַּנְּשׁוּן עִמֵּיהּ כַּמָּה עַמִּין וְכַמָּה חַיָּילִין מִכָּל סְיָיפֵי עַלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְכַּנְּשׁוּן בְּכָל אִנּוּן אַתְרֵי. עַד דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אִנּוּן שְׁנִין לְמֵאָה, כְּדֵין וא"ו יִתְחַבַּר בָּה"א, וּכְדֵין (ישעיהו ס"ו:כ') וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיְיָ וְגו'. וּבְנֵי יִשְׂמָעֵאל (ישראל) זְמִינִין בְּהַהוּא זִמְנָא לְאִתְעָרָא (עליהון) עִם כָּל עַמִּין דְּעַלְמָא לְמֵיתֵי עַל יְרוּשְׁלֵם דִּכְתִיב, (זכריה י"ד:ב') וְאָסַפְתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַ ם לַמִּלְחָמָה וְגו'. וּכְתִיב, (תהילים ב':ב') יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ.

לְבָתַר וא"ו זְעִירָא יִתְעָר לְאִתְחַבָּרָא וּלְחַדְּשָׁא נִשְׁמָתִין דְּהָווּ עַתִּיקִין בְּגִין לְחַדְּתָא עַלְמָא כְּמָה דִכְתִיב, (שם קד) יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם לְאִתְחַבָּרָא כְּדָקָא יָאוּת. יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו לְנַחֲתָא לוֹן לְעָלְמָא וּלְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוֹן בְּרִיָּין חַדְתִּין לְחַבָּרָא עַלְמִין כֻּלְּהוּ כְּחַד.

זַכָּאִין אִנּוּן כָּל אִנּוּן דְּיִשְׁתָּאֲרוּן בְּעַלְמָא בִּסְיָיפֵי אֶלֶף שְׁתִיתָאָה לְמֵיעַל בְּשַׁבַּתָּא, דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי לְאִזְדַּוְּוגָא כְּדָקָא יָאוּת וּלְמִלְקַט נִשְׁמָתִין חַדְתִּין לְמֶהֱוֵי בְּעַלְמָא עִם אִנּוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ בְּקַדְמֵיתָא דִּכְתִיב, (ישעיהו ד':ג') וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַ ם:

פרק לג

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר (תהלים מה) אַתָּה הוּא מַלְכִּי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוּ דְּכָל דַּרְגִּין כְּחָדָא דָּא בְּדָא.

צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אִנּוּן שְׁלִיחָן דְּעַבְדֵּי שְׁלִיחוּתָא בְּעַלְמָא דְּלֵיהוֵי כֻּלְּהוּ מִסְטְרָא דְּרַחֲמֵי וְלָא לֶהוֵוֹ מִסְטְרָא דְּדִינָא, בְּגִין דְּאִית מָארֵי שְׁלִיחָן מִסְטְרָא דְּרַחֲמֵי וּמִסְטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. אִנּוּן שְׁלִיחָן דְּאַתְיִין מִסְטְרָא דְּרַחֲמֵי לָא עַבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְּדִינָא בְּעַלְמָא כְּלָל.

וְאִי תֵּימָא הָא מַלְאָכָא דְּאִתְגְּלֵי לֵיהּ לְבִלְעָם הָא תְּנִינָן שְׁלִיחָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה וְאִתְהַפַּךְ לְדִינָא. לָא. לְעוֹלָם לָא אִשְׁתַּנֵּי, אֶלָּא שְׁלִיחָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה לַאֲגָנָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וּלְמֶהֱוֵי סַנֵּיגוֹרְיָא עֲלַיְיהוּ, וּלְקָבְלֵיהּ הוּא דִּינָא, וְכָךְ אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אוֹטִיב לְדָא הַהוּא טִיבוּ

דִּינָא לְדָא. כָּךְ הָא שְׁלִיחָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וּלְבִלְעָם אִתְהַפַּךְ לְדִינָא. בְּגִין כָּךְ צַוָּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, אָמַר דָּוִד, פַּקִּיד עַל עַלְמָא כַּד יִשְׁתַּלְחוּן שְׁלִיחָאָה דִּי לֶהֱוֶין מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי. רַבִּי אַבָּא אָמַר צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב דְּאִנּוּן גּוֹ גַּלְוָותָא וְיִשְׁתַּכַּח פּוּרְקָנָא לְהוֹן גּוֹ גָּלוּתְהוֹן. תָּא חֲזֵי, תּוּשְׁבְּחָן דְּאָבְהָן יַעֲקֹב הֲוָה, וְאִלְמָלֵא יִצְחָק לָא אֶתָא יַעֲקֹב לְעַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב דָּא יִצְחָק, דְּכֵיוָן דְּאִשְׁתְּזִיב יִצְחָק יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב הֲווּ.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הָא תְּנִינָן וַיְהִי בִּימֵי עַל צַעֲרָא אִתְּמַר, וַיְהִי אַף עַל גַּב דְּלָא כְּתִיב בִּימֵי טַפְסֵי דְצַעֲרָא אִית בֵּיהּ. וַיְהִי אַחַר, בָּתַר דַּרְגָּא תַּתָּאָה דְּכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין, וּמַאן אִיהוּ דְּבָרִים, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (שמות ד׳:י׳) לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי.

וּמַאן הֲוָה בָּתַר דַּרְגָּא דָּא, וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם דְּאַתְיָא יֵצֶר הָרַע לְקַטְרְגָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. אֶת יִצְחָק מִבָּעֵי לֵיהּ. דְּהָא יִצְחָק בַּר תְּלָתִין וְשֶׁבַע שְׁנִין הֲוָה וְהָא אֲבוֹי לָאו בַּר עוֹנְשָׁא דִילֵיהּ הֲוָה, דְּאִלְמָלֵא אָמַר יִצְחָק לָא בָּעֵינָא לָא אִתְעָנַשׁ אֲבוֹי עֲלֵיהּ. מַאי טַעְמָא וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְלָא כְּתִיב נִסָּה אֶת יִצְחָק.

אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם וַדַּאי דְּבָעֵי לְאִתְכְּלָלָא בְּדִינָא, דְּהָא אַבְרָהָם לָא הֲוָה בֵּיהּ דִּינָא כְּלַל מִקַּדְמַת דְּנָא, וְהַשְׁתָּא אִתְכְּלִיל מַיָ"א בְּאֶשָׁ"א. וְאַבְרָהָם לָא הֲוָה שְׁלִים עַד הַשְׁתָּא דְּאִתְעַטַּר לְמֶעְבַּד דִּינָא וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ.

וְכָל יוֹמוֹי לָא הֲוָה שְׁלִים עַד הַשְׁתָּא דְּאִתְכְּלִיל מַיָ"א בְּאֶשָׁ"א וְאֶשָׁ"א בְּמַיָ"א, וּבְגִין כָּךְ וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, דְּאִזְמִין אַבְרָהָם לְאִתְכְּלָלָא בְּדִינָא, וְכַד עָבִיד דָּא, עָאל (קלג ב) אֶשָׁ"א בְּמַיָ"א וְאִשְׁתְּלִים דָּא עִם דָּא. וְדָא עָבִיד דִּינָא לְאִתְכְּלָלָא דָּא בְּדָא. וּכְדֵין יֵצֶר הָרַע אָתָא לְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ דְּאַבְרָהָם דְּלָא אִשְׁתְּלִים כְּדְקָא יְאוּת עַד דְּיַעֲבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק. דְּיֵצֶר הָרַע אַחַר הַדְּבָרִים אִיהוּ וְאָתָא לְקַטְרְגָא.

וְתָא חֲזֵי רָזָא דְמִלָּה, אַף עַל גַּב דְּקָאֲמַרְן דְּאַבְרָהָם כְּתִיב וְלָא יִצְחָק, יִצְחָק נָמֵי אִתְכְּלִיל בֵּיהּ בְּהַאי קְרָא, רָזָא דִכְתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. נִסָּה לְאַבְרָהָם לָא כְּתִיב אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם אֶת דַּיְיקָא וְדָא יִצְחָק. דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא בִּגְבוּר"ה תַּתָּאָה שַׁרְיָא, כֵּיוָן דְּאִתְעַקַּד וְאִזְדַּמַּן בְּדִינָא עַל יְדָא דְּאַבְרָהָם כְּדְקָא יְאוּת, כְּדֵין אִתְעַטַּר בְּאַתְרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ דְּאַבְרָהָם וְאִתְכְּלִילוּ אֶשָׁ"א בְּמַיָ"א וּסְלִיקוּ לְעֵילָא, וּכְדֵין אִשְׁתַּכַּח מַחְלוֹקֶת כְּדְקָא יְאוּת מַיָ"א בְּאֶשָׁ"א. מַאן (עבד) חָמָא אַבָּא רַחֲמָנָא דְּאִתְעֲבִיד אַכְזָר. אֶלָּא בְּגִין לְאִשְׁתַּכָּחָא מַחְלוֹקֶת מַיָ"א בְּאֶשָׁ"א וּלְאִתְעַטְּרָא בְּאַתְרַייהוּ (ד"א ל"ג כדקא יאות), עַד דְּאָתָא יַעֲקֹב וְאִתְתַּקַּן כֻּלָּא כְּדְקָא יְאוּת וְאִתְעֲבִידוּ תְּלָתָא אַבָּהָן שְׁלֵמִין וְאִתְתַּקָּנוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ. וְכִי הֵיאַךְ יָכִיל אַבְרָהָם דְּאִיהוּ סָבָא. אִי תֵּימָא בְּגִין דְּיִצְחָק לָא נָפִיק מֵרְשׁוּתֵיהּ כְּלַל, יָאוֹת, אֲבָל כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (במדבר כ׳:כ״ה) קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לוֹן בְּמִלִּין וּלְאַדְבָּרָא לוֹן לְרָעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹף הָכָא קַח בְּמִלִּין. אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ הָא אוּקְמוּהָ. וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמּוֹרִיָּה כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד׳:ו׳) אֵלֵךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר. לְאַתְקָנָא בַּאֲתְרָא דְיִתְחֲזֵי:

פרק לד

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂ"א אַבְרָהָ"ם אֶ"ת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָא אוּקְמוּהָ, אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִתְּמַר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים מַאי טַעְמָא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק. אֶלָּא בְּגִין דִּכְתִיב כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זֶרַע וְדָא הוּא יַעֲקֹב דְּנָפַק מִנֵּיהּ וְהַאי הוּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי.

וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם. דָּא הוּא יַעֲקֹב דִּכְתִיב, (בראשית כ״ח:י״א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. אִסְתַּכַּל אַבְרָהָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְּאִיהוּ דַרְגָּא תְּלִיתָאָה וְחָמָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב דְּזַמִּין לְמֵיפַק מִנֵּיהּ. מֵרָחוֹק כְּמָה דְּאָמַרְן מֵרָחוֹק וְלָא לִזְמַן קָרִיב.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר מַאי שְׁבָחָא אִיהוּ לְאַבְרָהָם כַּד אִסְתַּכַּל וְחָמָא דְּזַמִּין לְמֵיפַק מִנֵּיהּ יַעֲקֹב. דְּהָא כַּד אָזִיל לְמֶיעֱקַד לֵיהּ לְיִצְחָק, לָאו שְׁבָחָא כָּל כָּךְ אִיהוּ דִּילֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ וַדַּאי (והא) חָמָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב דְּהָא מִקַּדְמַת דִּנָא יָדַע אַבְרָהָם חָכְמְתָא, וְאִסְתַּכַּל הַשְּׁתָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְּאִיהוּ דַרְגָּא תְּלִיתָאָה לְמֶעְבַּד שְׁלִימוּ וּכְדֵין חָמָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב דִּכְתִיב וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם. אֲבָל הַשְּׁתָּא קַיְימָא לֵיהּ מִלָּה מֵרָחוֹק בְּגִין דְּאָזִיל לְמֶיעֱקַד לֵיהּ לְיִצְחָק וְלָא בָּעָא לְהַרְהֵר אֲבַתְרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מֵרָחוֹק חָמָא לֵיהּ גּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּלָא נָהֲרָא בִּלְחוֹדוֹי, וּבְגִין כָּךְ חָמָא לֵיהּ וְלָא אִתְגְּלִי כֻּלָּא, דְּאִלּוּ אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנַהֲרָא הֲוָה שְׁכִיחַ עַל הַאי אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּלָא נַהֲרָא אִתְקְיַים עָלֵיהּ אַבְרָהָם כְּדְקָא יָאוֹת, אֲבָל מֵרָחוֹק, בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה, מֵרָחוֹק.

מַאי טַעְמָא אִסְתַּלַּק מֵהַאי מִלָּה אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנַהֲרָא בְּגִין דְּהַאי דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב הֲוָה. וּבְגִין דְּיַעֲקֹב עַד לָא אִתְיְלִיד לָא אִשְׁתַּכַּח הַשְּׁתָּא עַל הַאי דַּרְגָּא. וְתוּ בְּגִין דִּיהַךְ וְיִקַּבֵּל אַגְרָא.

וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק דָּא יַעֲקֹב כְּמָה דְאִתְּמַר מֵרָחוֹק דְּלָא זָכָה בֵּיהּ.

(ראייה בעינוי בהאי עלמא אלא מרחוק מגו האי דרגא דהא כד אתא יעקב הכא דאף על גב דאתו להההוא ראייה וחמא ליעקב, אמר אברהם ודאי קודשא בריך הוא ידע בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו׳.

מה כתיב לעילא ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, הא אוקמוה. אבל מאי טעמא לא אתיב ליה (מדי) מִיָּד. אֶלָּא בְּגִין דְּהָא אִסְתַּלַּק מֵרַחֲמֵי דְאַבָּא עַל בְּרָא וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הִנְנִי בְנִי, הִנְנִי דְאִסְתַּלָּקוּ רַחֲמֵי וְאִתְהַפַּךְ לְדִינָא:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאמֶר אָבִיו, דְּהָא לָא קָאִים עֲלֵיהּ כְּאַבָּא אֶלָּא בַּעַל מַחְלוֹקֶת הֲוָה בֵּיהּ. אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ הַשֶּׂה. יִרְאֶה לָנוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי יִרְאֶה לוֹ. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ לְגַרְמֵיהּ, כַּד אִיהוּ יְצָטְרִיךְ. אֲבָל הַשְׁתָּא בְּנִי וְלָא אִמְרָא. מִיָּד וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר (ישעיהו ל"ג:ז') הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכְּיוּן. הֵן אֶרְאֶלָּם אִלֵּין מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. צָעֲקוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא וּבָעוּ לְקַיְימָא עַל הַהִיא מִלָּה דִּכְתִיב, (בראשית ט"ו:ה') וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה. בְּגִין כָּךְ צָעֲקוּ חוּצָה.

מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם. אִלֵּין אִנּוּן מַלְאָכִין אֲחֶרָנִין דְּהֲווּ זְמִינִין לְמֵיהַךְ קַמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב וּבְגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב אַבְטַח לוֹן שְׁלִימוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, (בראשית ל"ב:ב') וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. וְאִלֵּין אִקְרוּן מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם, כֻּלְּהוּ בָּכוּ כַּד חָמוּ לֵיהּ לְאַבְרָהָם דְּעָקִיד לֵיהּ לְיִצְחָק, וְאִזְדָּעְזָעוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי וְכֻלְּהוּ עֲלֵיהּ דְּיִצְחָק:

פרק לה

וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְיָ וגו', פְּסִיק טַעְמָא בְּגַוָּויְהוּ, דְּלָאו אַבְרָהָם בַּתְרָאָה כְּקַדְמָאָה. בַּתְרָאָה שְׁלִים (נשא קלח א) קַדְמָאָה לָא שְׁלִים. כְּגַוְונָא דְא שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, בַּתְרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים. בַּתְרָאָה נָבִיא, קַדְמָאָה לָא נָבִיא. אֲבָל מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לָא פְּסִיק, בְּגִין דְּמֵיּוֹמָא דְאִתְיְלִיד לָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא. אַבְרָהָם אַבְרָהָם. רַבִּי חִיָּיא אָמַר בְּגִין לְאַתְעָרָא לֵיהּ בְּרוּחָא אָחֳרָא בְּעוֹבָדָא אָחֳרָא בְּלִבָּא אָחֳרָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אִתְבְּרִיר יִצְחָק וְאִסְתַּלִּיק בִּרְעוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּרֵיחָא דִקְטוֹרֶת בּוֹסְמִין דְּקָרְבִין כָּהֲנַיָּיא קַמֵּיהּ, תְּרֵין זִמְנִין בְּיוֹמָא וְאִשְׁתְּלִים קָרְבָּנָא. דְּהָא צַעֲרָא דְאַבְרָהָם הֲוָה בְּשַׁעֲתָא דְאִתְמָר לֵיהּ אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה. חָשִׁיב דְּקָרְבָּנֵיהּ לָא אִשְׁתְּלִים וּלְמַגְנָא עָבַד וְסִדַּר כֹּלָּא וּבְנָה מִזְבֵּחַ. מִיָּד. וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר וְגו'

הָא תְּנִינָן הוּא אַיִל דְּאִתְבְּרֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הֲוָה, וּבֵן שְׁנָתוֹ הָיָה כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (במדבר ז':ט"ו) כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ וְהָכִי אִצְטְרִיךְ (נ"א ואת אמרת בין השמשות. ותו והא יצחק לא הוה בעלמא, אלא אתפקיד וכו') (והא יצחק לא הוה בעלמא) וְאַתְּ אָמַרְתְּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אֶלָּא אִתְפַּקַּד חֵילָא לְאִזְדַּמְּנָא הַהוּא אִימְרָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאַבְרָהָם. כְּמָה דְּכָל אִנּוּן מִלִּין דְּהֲווּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אִתְמַנָּא חֵילָא לְאִזְדַּמְּנָא הַהוּא מִלָּה (לההוא זמנא) בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ. הָכִי נָמֵי הַאי אַיִל דְּאִתְקְרִיב תְּחוֹתֵיהּ דְּיִצְחָק.

פרק לו

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ס״ג:ט׳) בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם וְגו׳. תָּא חֲזֵי, בְּכָל צָרָתָם דְּיִשְׂרָאֵל כַּד אִזְדַּמַּן לוֹן עָאקָן, כְּתִיב לֹא בְּאל״ף וּקְרֵי בְּוֹא״ו, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּעָקוּ. לֹא בְּאל״ף, אֲתַר עִלָּאָה יַתִּיר, אַף עַל גַּב דְּלָאו בְּהַהוּא אֲתַר רוּגְזָא וְעָקוּ, לְהָתָם לְעֵילָּא מָטָא עַקְתָא דְּיִשְׂרָאֵל. לֹא בְּאל״ף כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. כְּתִיב בְּאל״ף וּקְרֵי בְּוֹא״ו.

וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם. וְהָא אִיהוּ עִמְּהוֹן בְּהַהוּא עָקוּ, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ הוֹשִׁיעָם. אֶלָּא מוֹשִׁיעָם לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הוֹשִׁיעָם מִקַּדְמַת דְּנָא דְּאִיהוּ זַמִּין בְּהַהוּא עָקוּ לְמִסְבַּל עִמְּהוֹן. תָּא חֲזֵי, בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִנּוּן בְּגָלוּתָא, שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב (דברים ל׳:ג׳) וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחַמְךָ וְגו׳.

דָּבָר אַחֵר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם, דָּא שְׁכִינְתָּא. דְּאִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּאִיהוּ הוֹשִׁיעָם. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּאִלֵּין אִנּוּן מִשְׁכְּנוֹתָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגָלוּתָא, וּבְגִין דִּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַדְכַּר לוֹן לְאוֹטָבָא לוֹן וְלַאֲפָקָא לוֹן מִן גָּלוּתָא, דִּכְתִיב, (שמות ו׳:ה׳) וְאַזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי. וְגַם רָאִיתִי. לְאַסְגָּאָה רְאִיָּה אָחֳרָא דְּאִיהוּ קַדְמָאָה דִּכְלָּא, וּכְתִיב, (שמות ב׳:כ״ד) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ דָּא שְׁכִינְתָּא. אֶת אַבְרָהָם לְאַבְרָהָם מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא חַבְרוּתָא וְזִוּוּגָא דִּילָהּ בַּאֲבָהָן. אֶת אַבְרָהָם (במדבר קכ א) דָּא הוּא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אֶת יִצְחָק דָּא הוּא צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. וְאֶת יַעֲקֹב דָּא הוּא זִוּוּגָא חָדָא, כְּלָלָא חָדָא, זִוּוּגָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת.

כְּגַוְונָא דָּא אֶת הַשָּׁמַיִם דָּא הוּא כְּלָלָא מִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם. וְאֶת הָאָרֶץ דָּא מִדַּת יוֹם בְּלַיְלָה כְּחָדָא. אוּף הָכָא בְּכֻלְּהוּ אֶת, וּבְיַעֲקֹב וְאֶת, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא זִוּוּגָא חָדָא דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין דְּכַר וְנוּקְבָא לְעָלְמִין. וְזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרָזָא בְּכָל עַלְמָא וּלְאַשְׁמָעָא קָל דְּיֵימָא (ישעיהו ס״ג:ח׳-ט׳) וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (עד כאן פרשת וירא)

חיי שרה

פרק א

וַיְהִיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים, רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (יונה א׳:ט״ו) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, מַאי טַעְמָא

אַרְעִישַׁת יַמָּא עֲלֵיהּ דְּיוֹנָה, וְלָא אַרְעִישַׁת עֲלֵיהּ אַרְעָא, כֵּיוָן דְּהֲוָה אָזִיל בְּגִין דְּלָא תִשְׁרֵי עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא, יַמָּא (עלאה) אַמַּאי אָחִיד בֵּיהּ כַּד הֲוָה אָזִיל.

אֶלָּא וַדַּאי מִלָּה בְּאַתְרֵיהּ הֲוָה. יַם, תְּנַן יַם דַּמְיָא לְרָקִיעַ וְרָקִיעַ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבְגִין כָּךְ יַמָּא אָחִיד בֵּיהּ וְנָטַל לֵיהּ (בגין דהוה עריק) מִקַּמֵּי יַמָּא עָרַק (נ"א ומקמי ימא ביה שרא יראה בדוכתיה), שַׁדַּי יַמָּא יְדָא בֵּיהּ בְּדוּכְתָּהָא (נ"א תשרי ידא בדוכתהא).

וַיִּשְׁאוּ אֶת יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל הַיָּם. אוֹלִיפְנָא כַּד הֲווּ נָטְלֵי לֵיהּ וְטָבְעֵי יַרְכוֹי בְּיַמָּא, הֲוָה יַמָּא שְׁכִיךְ, זְקִפִין לֵיהּ, אִתְרְעִישׁ יַמָּא, כָּל מַה דְּטָבְעֵי לֵיהּ הָכִי אִשְׁתְּכִיךְ יַמָּא, עַד דְּאִיהוּ אָמַר שָׂאוּנִי וַהֲטִילוּנִי אֶל הַיָּם, מִיָּד וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיְטִלוּהוּ אֶל הַיָּם.

כֵּיוָן דְּאִתְרַמֵּי בַּיָּם פָּרְחָה מִנֵּיהּ נִשְׁמָתֵיהּ, וְסָלְקָא עַד כָּרְסְיָיא דְמַלְכָּא, וְאִתְדַּנַת קַמֵּיהּ, וְאַהֲדְרַת לֵיהּ נִשְׁמָתֵיהּ, וְעָאל בְּפוּמָא דְהַהוּא נוּנָא, וּמִית נוּנָא, לְבָתַר אִתְקְיַים הַהוּא נוּנָא, וְאוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ סָלִיק בְּעַרְסֵיהּ כָּל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, נִשְׁמָתֵיהּ נָפְקַת מִנֵּיהּ וְאִתְדַּנַת קַמֵּי בֵּי דִינָא דְמַלְכָּא, אִי זַכָּאָה לְאִתְקָיְימָא, אִתְהַדְּרַת לְהַאי עַלְמָא.

וְדִינָא הוּא בִּתְרֵין גַּוְונִין, דְּהָא לָא דָיְינִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ עַל בִּישִׁין דְּאִיהוּ עָתִיד וְזִמִּין לְמֶעְבַּד דִּכְתִיב (בראשית כ״א:י״ז) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים וְגו' בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. וְלָא תֵּימָא דְּדָנִין לֵיהּ עַל טָבִין דְּעָבִיד לְחוּד, אֶלָּא לְאוֹטָבָא לֵיהּ עַל אִינּוּן טָבִין דְּהַשְׁתָּא כְּמָה דְּאִתְּמָר, וְדָנִין לֵיהּ עַל זָכְיָין דְּאִיהוּ זַמִּין לְמֶעְבַּד, וּבְגִינַיְיהוּ אִשְׁתְּזִיב אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ הַשְׁתָּא חַיָּיבָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד טִיבוּ עִם כָּל בְּרְיָין וְכָל אָרְחוֹי דְּאִיהוּ עָבִיד לְאוֹטָבָא לְכֹלָּא, וְלָא דָאִין לְבַר נָשׁ עַל בִּישִׁין דְּאִיהוּ זַמִּין לְמֶעְבַּד, וּבְגִין כָּךְ אִתְדַּן בַּר נָשׁ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאַטְּילוּ לֵיהּ לְיוֹנָה בְּיַמָּא, מַה כְּתִיב, וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ. הַיָּם עַלָּאָה, מַאי וַיַּעֲמֹד, דְּקָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת, בַּעֲמִידָה אִיהוּ כַּד רוּגְזָא שְׁכִיךְ, בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּעַלְמָא, הַהוּא בֵּי דִינָא אִיהוּ כְּאִתְתָּא דְּמִתְעַבְּרָא, וְקַשְׁיָא לְאוֹלְדָא, וְכַד אוֹלִידַת שְׁכִיךְ רוּגְזָא. הָכִי נָמֵי כַּד דִּינָא שַׁרְיָא בְּעַלְמָא, לָא שָׁכִיךְ וְלָא נָח עַד דְּאִתְעֲבִיד דִּינָא בְּחַיָּיבַיָּא, כְּדֵין הוּא נַיְיחָא דִילֵיהּ, לְמֵיקַם בְּדוּכְתָּא שְׁלִים, וּלְמֵיקַם בְּקִיּוּמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י״א:י') וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. וְהָא אוֹקִימְנָא.

בַּאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. וְהָכְתִיב (יחזקאל י״ח:כ״ג) הֲחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע וְהָא לֵית נַיְיחָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִתְעֲבִיד דִּינָא בְּרַשִּׁיעַיָּיא. אֶלָּא כָּאן קוֹדֶם דְּאִשְׁתְּלִים קִיסְטָא, כָּאן לְבָתַר דְּאִשְׁתְּלִים קִיסְטָא (אית ליה נייחא):

פרק ב

תוספתא וְיִהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה, גּוּפָא דְּמַתְנִיתִין אֲנַן קְרֵיבִין הֲווֹינָא שְׁמַעְנָא קַלָּא מִתְהַפֵּךְ מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא אֶתְפַּשְׁטַת בְּעָלְמָא קַל מִתְבַר טוּרִין וּמְתַבַּר טַנָּרִין תַּקִּיפִין עִלְּעוּלִין רַבְרְבִין סָלְקִין אוּדְנָנָא פְּתִיחָן

הֲוָה אָמַר בְּמַטַלְנוֹי קוֹץ קוֹצִיתָא דְּמִימִין שִׁינְתָּא בְּחוּרֵיהוֹן קַיְימִין בִּקְיוֹמֵיהוּן מַלְכָּא דְּמַמְלָל (וְלָא אִעַבַּרוּ אִשְׁתְּכַחוּ) נָטְרֵי תַּרְעִין שֶׁלִּיטָא דְּחִילִין סַגִּיאִין קָם בְּקִיוּמֵיהּ כֻּלְּהוּ לָא מַרְגְּשָׁן וְלָא יְדְעִי דְּסָפְרָא פְּתִיחַ וּבִשְׁמָא אֲכְתּוֹב וְדוֹמֶה קָאֵים וְנָטֵיל בְּחוּשְׁבָּנָא וְדַיְירִי עַפְרָא תַּייְבִין לְבַר וְקָרִיב טָב לְאִתְמְנָאָה בְּהוּ לָא תְּאֵיבִין גְּלְגּוֹלָא וַהֲפוֹךְ נָפְלִין וְלָא קַיְימִין אִתְמְחוּן חַייְבִין מִסְפָּרָא דְּדוֹמֶה מַאן יִתְבַּע לוֹן וּמַאן יָתֵיב בְּחוּשְׁבָּנְהוֹן וָוֵי לוֹן וָוֵי לְחַיֵּיהוֹן וַוי לרגשיהון (ס"א לְנַפְשֵׁיהוֹן) בְּגִינְהוּן אִתַּקָּרִי (תהילים ס"ט:כ"ט) יִמְחוּ מִסְפַּר חַיִּים וְגוֹ':

פרק ג

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה. מַאי שְׁנָא הָכָא שָׂרָה דִּכְתִיב מִיתָתָהּ בְּאוֹרַיְיתָא מִכָּל נְשֵׁי דְעָלְמָא דְּלָא כְּתִיב הָכִי מִיתָתְהוֹן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רַבִּי חִיָּיא וְלָאו, וְהָכְתִיב (בראשית ל"ה:י"ט) וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה. וּכְתִיב, (במדבר כ':א') וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וְגוֹ'. וּכְתִיב, (בראשית ל"ה:י"ט) וַתָּמָת דְּבוֹרָה מֵינָקֶת רִבְקָה. וּכְתִיב, (בראשית ל"ח:י"ב) וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אֵשֶׁת יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּכֻלְּהוּ לָא כְּתִיב כְּמָה דִכְתִיב בְּשָׂרָה דְּאִתְּמַר וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. דְּהָא בְּכֻלְּהוּ לָא אִתְמְנוּן יוֹמִין וּשְׁנִין כְּמוֹ לְשָׂרָה. בְּכֻלְּהוּ לָא כְּתִיב פָּרְשָׁתָא חָדָא בִּלְחוּדָהָא כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ בְּגִין הַהוּא דַּרְגָּא דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּבַר נָשׁ בֵּיהּ תַּלְיָין (דדא היא ה"א בתראה).

פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ה':ח') וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד. וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא וַדַּאי דְּהָא מִתַּמָּן נָפְקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין וְתוֹעֲלְתָּא לְעָלְמָא. מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד, מַאן מֶלֶךְ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְשָׂדֶה נֶעֱבָד כַּד אִיהוּ (עז ב אתתקן כדקא יאות. ומלך, דא, מלך עלאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד. מאן שדה, דא שדה אשר ברכו יי. דכתיב, (בראשית כ"ז:כ"ז)) כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. דְּכַד אִיהוּ (אתעבד) נֶעֱבָד וְאִתְתַּקַּן בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, כְּדֵין מֶלֶךְ עִלָּאָה אִתְחַבַּר עִמֵּיהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד. כַּמָּה גַּוְונֵי רָזִין עִלָּאִין הָכָא. מֶלֶךְ. דָּא (עזב) שְׁכִינְתָּא דְּלָא שַׁרְיָא בְּבֵיתָא לְאִתְתַּקָּנָא בֵּהּ אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִתְנַסִּיב בַּר נָשׁ וְאִזְדַּוּוג בְּאִנְתְּתֵיהּ לְאוֹלָדָא וּלְמֶעְבַּד אִיבִּין, וְאִיהִי אֲפִיקַת נִשְׁמָתִין לְאַשְׁרָאָה בָּהּ, וּבְגִין כָּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד וְלָא לְאָחֳרָא.

דְּבָר אַחֵר מָלֵךְ דָּא אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (משלי ל״א:ל׳) אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ הִיא תִתְהַלָּל. לְשָׁדֶה נָעֲבָד דָּא אִשָּׁה זָרָה כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (משלי ז׳:ה׳) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה. בְּגִין דְּאִית שָׂדֶה וְאִית שָׂדֶה. אִית שָׂדֶה דְּכָל בִּרְכָאן וְקִדּוּשִׁין בֵּיהּ שַׁרְיָין כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כְּרֶיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרכוֹ יְיָ. וְאִית שָׂדֶה דְּכָל חִירוּב וּמְסָאֲבוּ וְשֵׁיצָאָה וְקָטוֹלִין וּקְרָבִין בֵּיהּ שַׁרְיָין. וְהַאי מָלֵךְ זְמִנִין דְּאִיהוּ נָעֲבָד לְהַאי שָׂדֶה דְּכְתִיב, (משלי ל׳:כ״ב) תַּחַת שִׁלֹּשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגו', תַּחַת עָבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְגו' וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. וְהַאי מָלֵךְ אִתְכַּסְיָא נְהוֹרֵיהּ וְאִתְחַשָּׁךְ עַד דְּאִתְדַּכֵּי וְאִתְחַבַּר לְעֵילָּא.

וּבְגִין כָּךְ שָׂעִיר דְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, בְּגִין דְּאִתְפְּרַשׁ הַהוּא שָׂדֶה מִמַּלְכָּא קַדִּישָׁא וְלָא שַׁרְיָין בְּהַאי שָׂדֶה בִּרְכָאן מֵהַאי מָלֵךְ. וְכַד אִיהוּ נָעֲבָד לְהַאי שָׂדֶה כְּדֵין כְּתִיב, (דברים כ״ב:כ״ז) כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ וְגו'. כִּי בַשָּׂדֶה כְּמָה דְאִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, אָתַת חַוָּה לְעַלְמָא אִתְדַּבְּקַת בְּהַאי חִוְיָא וְאַטְיֵל בָּהּ זוּהֲמָא. וְגָרְמָא מוֹתָא לְעַלְמָא וּלְבַעֲלָהּ. אָתַת שָׂרָה וְנָחֲתַת וְסָלְקַת וְלָא אִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית י״ג:א׳) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. אֲתָא נַחַ לְעַלְמָא מַה כְּתִיב (בראשית ט׳:כ״א) וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל וְגו'.

וּבְגִין דְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה לָא אִתְדַּבְּקוּ בֵּיהּ, בְּגִין כָּךְ שָׂרָה זָכְתָה לְחַיִּין עִלָּאִין לָהּ וּלְבַעֲלָהּ וּלְבַנָהָא בַּתְרָאָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו נ״א:א׳) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם וְאֶל מַקֶּבֶת בּוֹר נוּקַרְתֶּם. וְעַל דָּא וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה דְּזָכְתָה בְּהוּ בְּכֻלְּהוּ, וְלָא כְּתִיב בְּכָלְהוּ נַשֵּׁי וַיִּהְיוּ חַיֵּי חַוָּה, וְכֵן בְּכֹלָּא, הֵיא אִתְדַּבְּקַת בַּחַיִּין, וְעַל דָּא דִּילָהּ הֲווּ חַיִּין:

פרק ד

תּוֹסָפְתָּא זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַזְעִיר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא. כַּמָּה אִיהוּ רַב וְעִלָּאָה בְּהַהוּא עַלְמָא. וְהָכִי פָּתַח רַב מְתִיבְתָּא מַאן דְּאִיהוּ זְעֵיר אִיהוּ רַב. מַאן דְּאִיהוּ רַב אִיהוּ זְעֵיר. דִּכְתִיב וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה וְגו' מֵאָה דְּאִיהוּ חוּשְׁבַּן רַב כְּתִיב בֵּיהּ שָׁנָה, זְעִירוּ דְּשְׁנִין חַד אַזְעִיר לֵיהּ. שֶׁבַע דְּאִיהוּ חוּשְׁבַּן זְעִיר אַסְגֵּי לֵיהּ וְרַבֵּי לֵיהּ דִּכְתִיב שָׁנִים. תָּא חֲזֵי, דְּלָא רַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא לְדַאֲזְעִיר, וּלָא אַזְעִיר אֶלָּא לְדְרַבֵּי. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַזְעִיר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִיהוּ רַב בְּעִלּוּיָא לְהַהוּא עָלְמָא. עַד כָּאן.

מַאן דְּפָסַק יִתְפַּסַּק. מַאן דְּקַצַּר יִתְקַצַּר. מַאן דְּקַצַּר יִתְאָרַךְ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַאן דְּפָסַק מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא עַל מִלִּין בְּטֵלִין יִתְפַּסְקוּן חַיָּוהִי מֵהַאי עָלְמָא וְדִינֵיהּ קָיְימָא בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאן דְּקַצַּר אָמֵן וּלָא מַאֲרִיךְ גּוֹ נַיְיחָא יִתְקַצַּר מֵחַיִּין דְּהַאי עָלְמָא. מַאן דְּאָמַר אֶחָד אִצְטְרִיךְ לְחַטְפָּא אֶל"ף וּלְקַצַּר קַרְנָא דִילֵיהּ וּלָא יְעַכֵּב בְּהַאי אוֹת כְּלָל, וּמַאן דְּיַעֲבִיד דָּא יִתְאָרְכוּן

חַיָּיו. (אלו הם חדושים שהגידו לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), (עד כאן התוספתא השייך לדף קכב ע"ב)

פרק ה

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה. אינון חַיִּין כֻּלְּהוּ לְעֵילָא, מֵאָה שָׁנָה לְעֵילָא. וְעֶשְׂרִים שָׁנָה לְעֵילָא, וְשֶׁבַע שָׁנִים לְעֵילָא, כֻּלְּהוּ הֲווּ כְּדְקָא יְאוּת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי רָזָא דְמִלָּה, מַאי שְׁנָא בְּכֻלְּהוּ דְּאָמַר שָׁנָה שָׁנָה, וּבְאִינוּן שֶׁבַע דְּאָמַר שָׁנִים. דִּכְתִיב מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, וּלְבָתַר שֶׁבַע שָׁנִים.

אֶלָּא כֹּלָּא חָד. מֵאָה שָׁנָה כְּלָלָא דְכֹלָּא (נ"א כלא כחדא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא. וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא). קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְכְּלִיל מֵאֲתַר עִלָּאָה סְתִימָא דְכָל סְתִימִין בְּמֵאָה בָּרָזָא דְמֵאָה בִּרְכָאן דְּכָל יוֹמָא, וְכֵן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב שָׁנָה רָזָא דְיִחוּדָא דְלָא אִתְפְּרַשׁ (צא ב) מַחֲשָׁבָה וְיוֹבָלָא לְעָלְמִין.

שֶׁבַע שָׁנִים אִלֵּין אִתְפָּרְשָׁן וְנָפְקָאן מִכְּלָלָא סְתִימָאָה דִלְעֵילָא. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא יְחוּדָא חָדָא, אֲבָל מִתְפָּרְשָׁן בְּדִינָא וְרַחֲמֵי בְּכַמָּה סִטְרִין וְאוֹרְחִין מַה דְּלָא הֲווֹ הָכִי לְעֵילָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב שָׁנָה רָזָא דְיִחוּדָא דְלָא אִתְפָּרַשׁ לְעָלְמִין. שֶׁבַע שָׁנִים אִלֵּין אִתְפָּרְשָׁאן בְּדִינָא וְרַחֲמֵי בְּכַמָּה סִטְרִין וְאוֹרְחִין מַה דְּלָא הֲווֹ הָכִי לְעֵילָא. וּבְגִין כָּךְ בְּאִלֵּין שֶׁבַע שָׁנִים כְּתִיב בְּהוּ שָׁנִים וְלָא שָׁנָה, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן חַיִּים. וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה, דְּהֲווּ מַמָּשׁ דְּאִתְבְּרִיאוּ וְאִתְקַיְּימוּ לְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא הָא אוּקְמוּהָ דְּהָא כַּד אִתְעֲקַד יִצְחָק בַּר תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִים הֲווֹ, וְכֵיוָן דְּאִתְעֲקַד יִצְחָק מִיתַת שָׂרָה, דִּכְתִיב וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ. מֵאַיִן בָּא, מֵהַר הַמּוֹרִיָּה בָּא מִלְּמֶעְלָה לֵיהּ לְיִצְחָק, וְאִינוּן תְּלָתִין וְשֶׁבַע שְׁנִין מִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק עַד שַׁעֲתָא דְּאִתְעֲקַד אִינוּן הֲווּ חַיֵּי שָׂרָה וַדַּאי כְּחוּשְׁבַּן וַיִּהְיוּ בְּגִימַטְרִיָּא תְּלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין הֲווּ כְּמָה דְּאִתְמַר מִדְּאִתְיְלִיד יִצְחָק עַד דְּאִתְעֲקַד.

פרק ו

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (תהילים צ"ח:א') מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא, דְּפָרוֹת אֲמְרוּהָ. כְּמָה דִכְתִיב, (שמואל א ו':י"ב) וַיְשַׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ. מַאי וַיְשַׁרְנָה, דְּהֲווּ אָמְרֵי שִׁירָתָא חַדְתָּא. וּמַאי שִׁירָה אָמְרוּ. מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, דְּכָל מַה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַלְמָא כֻּלְּהוּ אָמְרֵי תּוּשְׁבְּחָן וְשִׁירָתָא קַמֵּיהּ בֵּין לְעֵילָא בֵּין לְתַתָּא, וְאִי תֵּימָא דְּאִינְהוּ מְגַרְמַיְיהוּ (ד"א ל"ג הוו) אָמְרֵי שִׁירָתָא דָא, הָכִי הוּא וַדַּאי דְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, אֲבָל הַנֵּי, אָרוֹנָא הֲוָה עַל גַּבַּיְיהוּ, וְכֵיוָן

דַּאֲרוֹנָא אִשְׁתְּקִיל עֲלַיְיהוּ וְשַׁוְיוּהָ לְעֵילָּא אִינוּן שְׁרִירוּ (נ"א לא שכיבו מ) שִׁירְתָּא, דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְנְטִיל מִנַּיְיהוּ אֲרוֹנָא הֲווּ גָּעָאן כְּאוֹרַח שְׁאָר פָּרוֹת דְּעַלְמָא וְלָא אָמְרוּ שִׁירְתָּא. וַדַּאי אֲרוֹנָא דְּעַל גַּבַּיְיהוּ עָבִיד לוֹן לְזַמְּרָא.

מִזְמוֹר. הָא אוֹקִימְנָא, וְאִתְּמָר בְּכֹלָּא כְּתִיב מִזְמוֹר לְדָוִד אוֹ לְדָוִד מִזְמוֹר. וְהָכָא לָא אָמַר דָּוִד כְּלָל. אֶלָּא מִזְמוֹר דְּרוּחַ קוּדְשָׁא זַמִּין לְזַמְּרָא לֵיהּ לְזִמְנָא דְּיוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא. וּכְדֵין שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ, כְּדֵין אִיהוּ חָדָשׁ, דְּהָא שִׁירְתָּא כְּהַאי לָא אִתְּמַר מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא כְּתִיב, (קהלת א׳:ט׳) אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְהָכָא שִׁירְתָּא דָּא אִיהִי חָדָשׁ וְאִיהִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, דְּהָא תְּחוֹת שִׁמְשָׁא לֶהֱוֵי. וּמַאי אִיהוּ דָּא סִיהֲרָא, וּכְדֵין הֲוֵי חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מַאי טַעְמָא בְּגִין כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה. וּמַאן אִינוּן נִפְלָאוֹת, הַאי דִּכְתִיב הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לוֹ. לְמַאן לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּאָמַר שִׁירְתָּא דָּא, בְּגִין דְּבָּהוּ אִסְתַּמִּיךְ בִּימִינָא וּבִשְׂמָאלָא. הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ, וַדַּאי לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּהַאי מִזְמוֹר, אֵימָתַי בְּזִמְנָא דְּיִקּוּמוּן מֵתֵי עַלְמָא וְיִתְעָרוּן מֵעַפְרָא, כְּדֵין יְהֵא חָדָשׁ מַה דְּלָא אִתְעֲבִיד בְּהַאי עָלְמָא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר בְּזִמְנָא דְּיַעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמִין בְּעָלְמָא בְּגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין יִתְאֲמַר שִׁירְתָּא, דְּהָא לְבָתַר יִתְעָרוּן מֵעַפְרָא מֵתֵי עַלְמָא וְיִתְחַדַּשׁ עַלְמָא בְּקִיּוּם שְׁלִים דְּלָא לֶיהֱוֵי (כקדמיתא דשליט מותא בעלמא בגין דחויא) (נ"א כרת ומיתה בעלמא ויתעבר חויא מעלמא דגרים) גָּרִים מוֹתָא בְּעַלְמָא לְכֹלָּא וְאִסְתַּאַב עַלְמָא וְאִתְחֲשִׁיךְ אַנְפּוֹי.

פרק ז

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית ג׳:ט״ו) וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה. מַאי וְאֵיבָה כְּדְכְתִיב (איוב ט׳:כ״ו) חָלְפוּ עִם אֳנִיּוֹת אֵבֶה. דְּהָא כַּמָּה אַרְבִּין שָׂטָאן גּוֹ יַמָּא רַבָּא, וְאִית אַרְבִּין וּסְפִינָן מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא. וְאִינוּן אַרְבִּין דְּהַאי נָחָשׁ שָׁאט בְּגַוַּוְיהוּ אִקְרוּן אֳנִיּוֹת אֵבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה. דָּא אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ. וּבֵין זַרְעֲךָ, אִלֵּין שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּבֵין זַרְעָהּ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּזִמִּין לְבַעֲרָא לֵיהּ מֵעַלְמָא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. וּכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

רֹאשׁ, דָּא לְזִמְנָא דְּאִתֵּי דְּיִתְעָרוּן מֵתַיָּא. דְּהָא כְּדֵין לֶהֱוֵי עָלְמָא רֹא"שׁ, דְּיִתְקַיֵּים בָּרֹא"שׁ דְּאִיהוּ עַלְמָא עִלָּאָה. וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. דָּא בְּהַאי עַלְמָא הַשְׁתָּא דְּאִיהוּ עָקֵב וְלָאו אִיהוּ בְּקִיּוּמָא וְהַהוּא חִוְיָא נָשִׁיךְ לְעַלְמָא וְאַחְשִׁיךְ אַנְפּוֹי בְּרַיָּין.

תָּא חֲזֵי, יוֹמִין דִּבַר נָשׁ אִתְבְּרִיאוּ וְקָיְימוּ בְּאִינוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין, כְּיָוֹן דִּמְסַיְימוּ לְאִתְקַיְימָא בְּאִינוּן דַּרְגִּין דִּכְתִיב, (תהילים צ׳:י׳) יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְגוּ', מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵית דַּרְגָּא לְאִתְקַיְימָא. וּבְגִין כָּךְ וְרָהְבָּ"ם עָמָל וָאָוֶן. וְאִינוּן כְּלָא הֲווּ.

אֲבָל אִינוּן יוֹמִין דְּצַדִּיקַיָּא הֲווּ וְאִתְקָיְימוּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה. וְכֵן וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם. וְאִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי כְּתִיב בְּיִשְׁמָעֵאל דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:ז׳) שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל. אֶלָּא בְּתִשׁוּבָה אַהֲדַר, וְעַל דָּא קָרֵי (ביומוי) וַיִּהְיוּ:

פרק ח

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם וַיִּהְיוּ. רַבָּנָן פָּתְחֵי בְּהַאי קְרָא, (שיר השירים ז׳:י״ב) לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים. תָּנוּ רַבָּנָן הַיּוֹצֵא לָדֶרֶךְ יִתְפַּלֵּל שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם. וּתְפִלַּת הַדֶּרֶךְ עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וּתְפִלָּה שֶׁיַּחֲזוֹר לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם. וְלֵימָא לְהוּ דְּלַהֲנֵי שְׁלֹשָׁה, אֲפִילּוּ בְּאֶחָד יָכִיל לְמֶעְבְּדֵיהּ, דְּתָנְינָן כָּל שְׁאֵלוֹתָיו שֶׁל אָדָם יָכִיל לְמִכְלְלִינְהוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ כְּתִיבִין בְּסִפְרָא, הֵן טַב הֵן בִּישׁ, וְעַל כֻּלְּהוֹן עָתִיד לְמִיתַן דִּינָא, דְּתָנְינָן אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב, (תהילים קל״ט:ט״ז) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ, אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁעָשָׂה הַגּוֹלֶם שֶׁאֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּעוֹלָם הַבָּא, כּוּלָּם רָאוּ עֵינֶיךָ שֶׁעַיְינָתָ בָּהֶם. וְעַל סִפְרְךָ כּוּלָּם יִכָּתֵבוּ, לִיתֵּן עֲלֵיהֶם דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לָעוֹלָם הַבָּא, הִלְכָךְ יַקִּדִּים אָדָם תְּפִלָּתוֹ תָּמִיד וְיוֹעִיל לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵין אָדָם עוֹשֶׂה עֲבֵירוֹת אֶלָּא מִי שֶׁהוּא גּוֹלֶם וְלֹא אָדָם, וְהַיְינוּ הַהוּא דְּלָא מִסְתַּכַּל בְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא כָּל עוֹבָדוֹי כְּהַאי בְּעִירָא דְּלָא מַשְׁגַּחַת וְלָא יָדְעַת. אָמַר רַבִּי בּוֹ, וְכִי גּוֹלֶם מִתְקָרֵי דָּוִד דְּאָמַר הַאי פְּסוּקָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק אָדָם הָרִאשׁוֹן אֲמָרוֹ, גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ, קוֹדֶם שֶׁזָּרַקְתָּ בִּי נְשָׁמָה, רָאוּ עֵינֶיךָ לְמֶעְבַּד בְּדִיוּקְנִי בְּנֵי נָשָׁא דְּדָמוּ לִי. וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ, מַאן אינון. יָמִים יוּצָרוּ, כְּהַאי צוּרָה דִּידִי. וְלֹא אֶחָד בָּהֶם דְּלָא אִשְׁתַּאַר חַד מִנְּהוֹן.

אָמַר רַבִּי בּוֹ, לָמָּה. אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, כֻּלְּהוּ דָּדְמוּ לֵיהּ אוֹ בְּרַמְיָזָא דִּילֵיהּ, לָא מֵתוּ בְּמִיתַת נַפְשְׁהוֹן, וְכֻלְּהוּ לָקוּ בְּהַהוּא עִנְיָינָא מַמָּשׁ. תָּא חֲזֵי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה דִּיוּקְנֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן וְשַׁפִּירוּתֵיהּ הֲוָה כְּזָהֳרָא דִּרְקִיעָא עִלָּאָה דְּעַל גַּבֵּי שְׁאָר רְקִיעֵי, וּכְהַהוּא נְהוֹרָא דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא לְעַלְמָא דְּאָתֵי, וְכָל אִינוּן דְּהֲווּ רְמִיזָא בֵּיהּ מִדִּיוּקְנֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן בֵּיהּ לָקוּ וּמִיתוּ.

דְּכָךְ אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יָהִיב עוּתָרָא לְבַר אִינִישׁ, לָמָּה, לְמֵיזַן עָנְיִין וּלְמֶעְבַּד פְּקוּדוֹי. לָא עָבִיד הַאי וְאִתְגָּאֵי (ואי אתגליא ביה) בְּהַהוּא עוּתְרָא, בֵּיהּ יִלְקֵי דִּכְתִיב,

(קהלת ה׳:י״ב) עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ. יָהִיב לֵיהּ בְּנִין, לְמָה, לְמֵילַף לֵהוּ אוֹרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמִיטַר פִּקּוּדוֹי כִּדְאָמוּר בְּאַבְרָהָם (בראשית י״ח:י״ט) כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. לָא עָבִיד הַאי וּמִתְגָּאֶה בְּהוּ, בְּהוּ לָקֵי דִּכְתִיב, (איוב י״ח:י״ט) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכֶד בְּעַמּוֹ וְגו'. וְכֵן כְּהַאי גַּוונָא כַּד יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשַּׁפִּירוּתָא טָבָא עִלָּאָה דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן לְהוּ, לָמָה, בְּגִין לְמִיטַר פִּקּוּדוֹי וּלְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, לָא עָבְדוּ כְּדַיִן אֶלָּא אִתְגָּאוּ בֵּיהּ. בֵּיהּ לָקוּ בְּהַאי שַׁפִּירוּתָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָדָם הָרִאשׁוֹן, הֲוָה גּוֹלֶם עַד לָא זָרִיק בֵּיהּ נִשְׁמָתָא, וְקָרָא לְהַהוּא מַלְאָכָא דְּהוּא מְמוּנֶּה עַל דִּיוּקְנָא דִּבְנֵי נָשָׁא, וְאָמַר לוֹ עַיֵּין וְצוֹר בְּדִיוּקְנָא דֵּדִין שִׁיתָא בְּנֵי נָשָׁא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ה׳:ג׳) וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שִׁיתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהַהוּא עַפְרָא מַמָּשׁ דְּאִתְבְּרֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן נָסִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְבְּרָאָה אִלֵּין שִׁיתָּא, וְקָרָא לֵיהּ שֵׁת, שִׁיתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ מֵאוֹתָהּ הֶעִיסָּה שֶׁנִּבְרָא הַגּוֹלֶם שֶׁלּוֹ, וְעַל כָּךְ נֶאֱמַר גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַיֶּינֶת בּוֹ לַעֲשׂוֹת (ד״א ל״ג בו) דְּדָאמוּ לֵיהּ. וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ, מַאן אִינּוּן, כֻּלְּהוּ דְּלָא נָטְרוּ מַאי דְּיַהֲב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לוֹן וְאִתְטָרְדוּ מִן עָלְמָא (ואתדנו בההוא דינא).

תָּנָן הָתָם אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַשְׁכַּחְנָא דְּתִלַּת מַטָּרָן הֲווֹ לֵילְיָא, וְכָל חַד וְחַד אִית עָנְיָינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּבֵר נָשׁ. כַּד נָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ מִינֵּיהּ וְאִשְׁתָּאַר הַהוּא גּוֹלְמָא נָאִים עַל עַרְסֵיהּ, וְנִשְׁמָתֵיהּ סָלְקָא בְּכָל לֵילְיָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִי זַכָּאָה הִיא חָדָאן עִמַּהּ, וְאִי לָא דַּחְיָין לָהּ לְבַר. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב מַאי דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:ח׳) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי מַה תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, הַנִּשְׁמָה אוֹמֶרֶת לְאוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת הַזּוֹכוֹת לִיכָּנֵס לִירוּשָׁלַם שֶׁל מַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם עַל שֶׁזּוֹכוֹת לִיכָּנֵס שָׁם, וּלְפִיכָךְ הַנִּשְׁמָה אוֹמֶרֶת לָהֶם הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רַב אָמַר זֶה זֵיו אִסְפַּקְלַרְיָאה שֶׁל מַעְלָה. מַה תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי. אַהֲבָה אָנִי, לֵיהָנוֹת מִזִּיו שֶׁלּוֹ וּלְהִסְתּוֹפֵף בְּצִלּוֹ. רַב הוּנָא אָמַר שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי, אוֹתָהּ הַתְּשׁוּקָה וְהַכִּסּוּף שֶׁכָּסַפְתִּי בָּעוֹלָם עַל הַכֹּל לְפִיכָךְ אֲנִי חוֹלָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר זוֹ אַהֲבָה שֶׁאוֹהֶבֶת הַנִּשְׁמָה לַגּוּף, דְּכֵיוָן שֶׁנִּשְׁלַם קִצּוֹ שֶׁל גּוּף אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁנִּגְזְרוּ עָלָיו כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה, מַה כְּתִיב וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְגו'.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב מַה כְּתִיב בַּפָּסוּק קוֹדֶם זֶה דִּכְתִיב וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנַעַן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאָדָם וְהִכְנִיס בּוֹ אַרְבָּעָה דְבָרִים הַנֶּחֱלָקִים בַּגּוּף. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַמְחוּבָּרִים בַּגּוּף. רַבִּי יִצְחָק אָמַר הַנֶּחֱלָקִים בַּגּוּף שֶׁהֵם חוֹלְקִים לְהִתְפָּרֵשׁ כָּל אֶחָד לִיסוֹדוֹ כְּשֶׁיּוֹצֵא הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר הַמְחוּבָּרִים בַּגּוּף בְּחַיָּיו, מַשְׁמַע מִקְרָא דִכְתִיב וַתָּמָת שָׂרָה, זֶה הַגּוּף. בְּקִרְיַת אַרְבַּע, אֵלּוּ הָאַרְבַּע יְסוֹדוֹת. הִיא חֶבְרוֹן, שֶׁהָיוּ מְחוּבָּרִים בְּגוּפוֹ בְּחַיָּיו. בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בָּעוֹלָם הַזֶּה הַבּוֹחֵר אָדָם בְּזֶמֶן מוּעָט:

פרק ט

וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ. הַיְינוּ (דכתיב) דִּתְנַן כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם פּוֹקֶדֶת לְגוּפוֹ וּמִתְאַבֶּלֶת עָלָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב י״ד:כ״ב) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. כְּהַאי גַּוְונָא וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ. וַיָּבֹא אַבְרָהָם, זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה. לִסְפֹּד לְשָׂרָה, זֶה הַגּוּף.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה זוֹכָה וְעוֹלָה לִמְקוֹם מַעֲלָתָהּ, הַגּוּף שׂוֹכֵב בְּשָׁלוֹם וְיָנוּחַ עַל מִשְׁכָּבוֹ הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב נז) יָבֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם, הֹלֵךְ נְכֹחֹה. מַאי הוֹלֵךְ נְכֹחֹה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק הַנְּשָׁמָה הוֹלֶכֶת נְכֹחֹה לִמְקוֹם הָעֵדֶן הַגָּנוּז לָהּ. מַאי מַשְׁמַע. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מֵהַאי מַשְׁמַע, נְכֹחֹה כְּתִיב, (לפנינו כ' בואו ועי' לעיל פג ב בדרך אמת אות ג) בְּה"א. וּבְשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ זוֹכָה וְהִיא רְאוּיָה לְקַבֵּל עוֹנְשָׁהּ הוֹלֶכֶת מְשׁוֹמֶמֶת וּמְבַקֶּרֶת בְּכָל יוֹם לַגּוּף וְלַקֶּבֶר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי קוּלְיָתָא דְקַרְדִינוּתָא, כַּד אָזִיל בִּסְרִיחוּתָא לְכָאן וּלְכָאן אָזַל וּמְבַקֵּר לָהּ לְאַתָּרָהּ תְּרֵיסַר יַרְחֵי. כָּךְ נִשְׁמָתָא הַהִיא דְּאִתְחֲזָיָא לְקַבְּלָא עָנְשָׁא, אָזְלָה לְבַר בְּעַלְמָא וּמַפְקֶדֶת לָהּ לְאַתָּרָהּ תְּרֵיסַר יַרְחֵי בְּבָתֵּי קִבְרֵי וּבְעַלְמָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וגו', אָמַר רַבִּי אַבָּא וְהָא תָּנַן דְּכַד נְשָׁמְתָא הִיא בְּתַשְׁלוּמָא עִלָּאָה, נִיתּוֹסַף בָּהּ ה' וְנִקְרֵאת אַבְרָהָם בְּתַשְׁלוּמָא עִלָּאָה. וְהָכָא אַתְּ אָמַר דְּכַד לֵיתָא זַכָּאָה כָּל כָּךְ דִּכְתִיב וַיָּקָם אַבְרָהָם. עֲבָדַת מַאן דְּיָתִיב בְּכַרְסְיָיא נָחִית בְּגוֹ זוּטָר תַּתָּאָה.

אֶלָּא הָכִי גְּזַרְנָא וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה רְאוּיָה לַעֲלוֹת לִמְקוֹם עִדְנָהּ, קוֹדֶם מְגִינָה עַל הַגּוּף הַקָּדוֹשׁ שֶׁיּוֹצֵאת מִשָּׁם וְאַחַר כָּךְ עוֹלָה לִמְקוֹם מַעֲלָתָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ זֶהוּ הַגּוּף.

וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת אֵלּוּ שְׁאָר גּוּפוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם (ד"א ל"ג בני) חַתְחַתִּים וְנֶהֱלָמִים בָּעוֹלָם לְמַעַן יִרְאַת קוֹנָם, חָתִים עַל שֶׁהֵם שׁוֹכְנֵי עָפָר, וְאַמַּאי צְרִיכָה לְהוּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֹּלָּא בְּמְנָיְינָא כְּתִיבִין, וְעַל (דהוי ד"א דא הוי ההוא) גּוּפָא בְּמְנָיְינָא עִמְּהוֹן.

וּמַה אָמַר לְהוּ בְּדֶרֶךְ פִּיּוּס וּבְדֶרֶךְ כָּבוֹד. גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם וְגוֹ' דְּהַאי גּוּפָא יְהֵוִי בְּמְנָיְינָא חַד עִמְּכוֹן בְּחִבּוּרָא דָּא. אָמַר רַבִּי רְאֵה מַה כְּתִיב וַיַּעֲנוּ בְּנֵי חֵת אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'. כְּמוֹ כֵן בְּדֶרֶךְ כָּבוֹד בְּדֶרֶךְ פִּיּוּס, הָדָא הוּא דִכְתִיב שְׁמָעֵנוּ אֲדוֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ.

פרק י

מַאי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס קוֹדֶם שֶׁיֵּצֵא הַצַּדִּיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן הָכִינוּ מָקוֹם לְפְלוֹנִי שֶׁיָּבֹא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים מֵאֵת אֱלֹהִים מִלְמַעְלָה אַתָּה נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכֵנוּ, בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ בְּמִבְחַר הַצַּדִּיקִים הַצַּדִּיקִים בַּחֲבוּרַת הַמּוּבְחָרִים מְנֵה אוֹתוֹ הַכְנִיסֵהוּ בְּחֶשְׁבּוֹן עִמָּנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנָיָן כִּי כוּלָּנוּ שְׁמֵחִים בּוֹ וּמַקְדִּימִים לוֹ שָׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן שֶׁהַנִּשְׁמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם (ותדון), לְאַחַר כָּךְ פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ הַמְמוּנֶּה עֲלֵיהֶם דִּתְנַן מַלְאָךְ מְמוּנֶּה עַל בָּתֵּי קִבְרֵי וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מַכְרִיז בֵּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצַּדִּיקִים הָעֲתִידִים לִיכָּנֵס בֵּינֵיהֶם, וּמֵיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוּף בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה וּבְמְנוּחָה וּבַהֲנָאָה, (עלאה) הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא זֶה הַמַּלְאָךְ הַנִּקְרָא דּוּמָה, וְלָמָּה נִתְכַּנָּה שְׁמוֹ עֶפְרוֹן, עַל שֶׁהוּא מְמוּנֶּה עַל שׁוֹכְנֵי עָפָר. וְהוּפְקְדוּ בְּיָדוֹ כָּל פִּנְקְסֵי הַצַּדִּיקִים וַחֲבוּרוֹת הַחֲסִידִים הַשּׁוֹכְנִים בֶּעָפָר, וְהוּא עָתִיד לְהוֹצִיאָם בְּחֶשְׁבּוֹן.

וְתָאנָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֶעָתִיד לָבֹא כְּשֶׁיִּפְקוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים, יִקְרָא לַמַּלְאָךְ הַמְמוּנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת, וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְיִתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנְיַן כָּל הַמֵּתִים הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְאוֹתָם גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְשֶׁנֶּהֱרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאָם בְּחֶשְׁבּוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּטְלָם (שמות צז ב) בְּחֶשְׁבּוֹן, הָדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְמִסְפַּר צְבָאָם וְגוֹ' אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְתָאנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נְפָשׁוֹת הָרִשְׁעִים נְתוּנוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מַלְאָךְ זֶה שֶׁשְּׁמוֹ דוּמָה, לְהַכְנִיסָם בַּגֵּיהִנֹּם וְלָדוּן שָׁם, וְכֵיוָן שֶׁנִּמְסָרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוּב אֵינָן חוֹזְרוֹת עַד שֶׁיְּכַנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם, וְזֶה יִרְאַת דָּוִד שֶׁנִּתְיָרֵא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ עָוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים צ״ד:י״ז) לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יִיסָא הַנִּשְׁמָה פּוֹגַעַת לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ גּוּף עִם שְׁאָר גּוּפוֹת הַצַּדִּיקִים בְּחֶשְׁבּוֹנָם הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם הַמַּלְאָךְ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ. רְאֵה מַה כְּתִיב לְמַעְלָה וְעָפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, שִׂחֲתוֹ לִשְׁכּוֹן בֶּעָפָר. וְהוּא מַקְדִּים וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ הַגּוּף בְּחֶשְׁבּוֹן הַצַּדִּיקִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ לֵאמֹר. מַאי לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ. רַב נַחְמָן אָמַר אִינּוּן דְּעָאלוּ בִּכְתַב חוּשְׁבַּן פִּנְקְסֵיהּ, דְּאָמַר רַב נַחְמָן וְהָכִי אִתְּגְזַר (על) חֶשְׁבּוֹן, עַל יְדוֹי דְּדוּמָה עָאלִין בְּבָתֵּי קִבְרֵי וּבְחוּשְׁבַּן פִּתְקָא זַמִּין לְאַפָּקָא לוֹן וְהוּא מְמוּנֶּה עַל דַּיְירֵי עַפְרָא.

מַהוּ הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לְךָ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַפְּקֻדָּא דְּשַׁלְוָה וּמְנוּחָה רַבָּה. אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם בַּר מְנְיוּמֵי אֵין לְךָ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מֵאוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין לוֹ מָאתַיִם עוֹלָמוֹת וְכִסּוּפִין בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ב) וּמָאתַיִם לַנּוֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, וּמָאתַיִם עַל שֻׁמּוֹסְרִים עַצְמָם בְּכָל יוֹם כְּאִילּוּ נֶהֱרְגוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ, נִצְחוֹ כְּהַאי פְּסוּקָא (נ"א וכך אמרו בהאי פסוקא) דִכְתִיב וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ וְגו'. וְתָאנָא כָּל הַמְכַוְּין לִבּוֹ בְּהַאי פְּסוּקָא כְּדֵי לִמְסוֹר נַפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נֶהֱרַג בְּכָל יוֹם עָלָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים מה) כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם. אָמַר רַב נַחְמָן כָּל הַמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּהַאי פְּסוּקָא נוֹחֵל אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב יוֹסֵף וְהָא תְּנַן מָאתַיִם. אָמַר רַב נַחְמָן מָאתַיִם עַל הַתּוֹרָה, וּמָאתַיִם עַל שֶׁמְּסַר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ,

פרק יא

וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע. רַבִּי אַבָּא אָמַר כְּגַוְונָא דָא לָא הֲווּ בְּכָל נְשֵׁי עַלְמָא דְּהָא אִתְּמַר חוּשְׁבַּן יוֹמָהָא וּשְׁנָהָא וְקִיּוּמָהָא בְּעָלְמָא וְהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקְבָרַת בֵּיהּ. אֶלָּא לְאַחֲזָאָה דְּלָא הֲוָה כְּשָׂרָה בְּכָל נְשֵׁי עָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא הָא מִרְיָם דִּכְתִיב (במדבר כ׳:א׳) וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם. בְּגִין לְאַחֲזָאָה סָרְחָנָא דְּיִשְׂרָאֵל קָא אֲתָא, דְּהָא מַיָּא לָא אָזְלֵי לְהוּ בְּיִשְׂרָאֵל אֶלָּא בִּזְכוּתָא דְּמִרְיָם. אֲבָל לָא אִתְּמַר בְּמִיתָתָהּ כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּשָׂרָה.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (קהלת י״:י״ז) אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין וְשָׂרֶיךָ בָּעֵת יֹאכֵלוּ. הַאי קְרָא (צה ב) אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֲבָל אִית לָן לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּזַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא לְמִנְדַּע כָּל אוֹרְחִין סְתִימִין וּלְאִתְגַּלְיָיא לוֹן רָזִין עִלָּאִין וְהָא אִתְּמַר. אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים, בְּגִין דְּמַלְכָּא דִילָהּ אַזְמִין לָהּ כָּל בִּרְכָאן דְּאִתְבָּרְכָא מֵאֲבָהָן עִלָּאִין, רָזָא דְּוָא"ו דְּאִיהוּ קַיְימָא לְאַרְקָא עָלָהּ בִּרְכָאן תְּדִיר, וְאִיהוּ בֶּן חוֹרִין בֶּן יוֹבֵלָא דְּאַפִּיק עַבְדִּין לְחֵירוּ, בְּרָא דְּעַלְמָא עִלָּאָה דְּאַפִּיק תְּדִיר כָּל חַיִּין וְכָל נְהִירוּ וְכָל מְשַׁח רְבוּת, וְכוּלָּא

אָעִיד (נ"א אנגיד) הַאי בָּרָא בּוּכְרָא לְהַאי אֶרֶץ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שמות ד) בְּנִי בְּכֹרִי יִשְׂרָאֵל, וּבְגִין כָּךְ אַשְׁ"רֵיךְ אֶרֶץ.

וּמַה דְּאִתְמַר אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דְּהַאי אֶרֶץ תַּתָּאָה וְעַלְמָא תַּתָּאָה לָא יָנְקָא אֶלָּא מִגּוֹ שָׁלְטָנוּתָא (דעילא) דְּעָרְלָה. וְכֹלָּא מֵהַהוּא מַלְכָּא דְּאִקְרֵי נַעַר כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. וַוי לְאַרְעָא דְּאִצְטְרִיךְ לְיָנְקָא הָכִי.

תָּא חֲזֵי, הַאי נַעַר לֵית לֵיהּ מִגָּרְמֵיהּ כְּלוּם בַּר כַּד נָטִיל בְּרָכָאן לְזִמְנִין יְדִיעָן, וְכָל זִמְנִין דְּאִתְמְנָעוּ מִנֵּיהּ וְאִתְפְּגִים סִיהֲרָא וְאִתְחֲשַׁךְ וּבְרָכָאן אִתְמְנָעוּ מִנֵּיהּ, וַוי לְעַלְמָא דְּאִצְטְרִיךְ לְיָנְקָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא. וְעוֹד בְּכַמָּה דִינִין אִתְדָּן הַאי עַלְמָא עַד לָא יָנְקָא מִנֵּיהּ, דְּכוֹלָּא בְּדִינָא אִתְקַיָּים וְאִתְעֲבַד וְאוּקְמוּהָ (הכי).

תָּא חֲזֵי, וַתָּמֹת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע. רָזָא אִיהוּ, בְּגִין דְּלָא הֲוָה מִיתָתָהּ עַל יְדָא דְּהַהוּא נָחָשׁ עֲקֵימָאָה, וְלָא שָׁלַט בָּהּ כִּשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא דְּאִיהוּ שַׁלִּיט בְּהוּ. וְעַל יְדֵיהּ מֵתוּ בְּנֵי עָלְמָא מִיּוֹמָא דְּגָרִים לוֹן אָדָם בַּר משֶׁ"ה וְאַהֲר"ן וּמִרְיָ"ם דִּכְתִיב בְּהוּ עַל פִּי יְיָ. וּבְגִין יְקָרָא דִּשְׁכִינְתָּא לָא כְּתִיב בְּמֵרָיִם עַל פִּי יְיָ.

אֲבָל בְּשָׂרָה כְּתִיב בְּקִרְיַת אַרְבַּע, רָזָא דְּקִרְיַת אַרְבַּע בְּרָזָא עִלָּאָה, וְלָא עַל יְדָא אָחֳרָא. בְּקִרְיַת אַרְבַּע, וְלֹא בְּנָחָשׁ. בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן, דְּאִתְחַבַּר דָּוִד מַלְכָּא בַּאֲבָהָן, וְעַל דָּא לָא הֲוָה מִיתָתָהּ בִּידָא אָחֳרָא אֶלָּא בְּקִרְיַת אַרְבַּע.

תָּא חֲזֵי, כַּד יוֹמִין דִּבַר נָשׁ אִתְקַיְּימוּ בְּדָרְגִין עִלָּאִין, אִתְקָיַּים בַּר נָשׁ בְּעַלְמָא. כֵּיוָן דְּלָא אִתְקַיָּים בְּדַרְגִין עִלָּאִין, נָפְקֵי וְנָחֲתֵי לְתַתָּא עַד דִּקְרִיבוּ לְהַאי דַּרְגָּא דְּמוֹתָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, וּכְדֵין נָטִיל רְשׁוּ לְאַפֵּיק נִשְׁמָתָא וְטָאס עַלְמָא בְּזִמְנָא חָדָא וְנָטִיל נִשְׁמָתָא וְסָאִיב לֵיהּ לְגוּפָא וְאִשְׁתְּאַר מְסָאֲבָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּלָא אִסְתָּאֲבוּ וְלָא אִשְׁתְּאַר בְּהוּ מְסָאֲבוּתָא.

פרק יב

וְתָא חֲזֵי בְּאֲמָצָעוּת דְּרְקִיעָא אִתְקַטַּר חַד אוֹרְחָא קַסְטְרִירָא וְאִיהוּ חִוְיָא דְּרְקִיעָא דְּכָל כֹּכָבִין דַּקִּיקִין כֻּלְּהוּ קְטִירִין בֵּיהּ וְקָיְימֵי בֵּיהּ תִּלֵּי תִּלֵּין, וְאִינּוּן מְמַנָּן בִּסְתִירוּ (ס"א בסטירו) עוֹבָדֵי בְּנֵי עָלְמָא.

כְּגַוְונָא דָּא כַּמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין נָפְקֵי לְעַלְמָא מֵהַאי חִוְיָא עִלָּאָה קַדְמָאָה דְּאִתְפַּתָּא בֵּיהּ אָדָם, וְכֻלְּהוּ מְמַנָּן בִּסְתִירוּ עוֹבָדֵי עַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, מְסַיְּיעִין לֵיהּ מִלְּעֵילָּא, וְסִיּוּעָא דְּמַאריהּ סַחֲרָא לֵיהּ וְאִסְתַּמַּר וְאִקְרֵי קָדוֹשׁ.

אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתָּאֲבָא, כַּמָּה חֲבִילִין טְהִירִין אִזְדַּמְּנוּ לֵיהּ. וְכֻלְּהוּ (סחרן) שַׁרְיָין בֵּיהּ וּמְסַחֲרִין לֵיהּ וּמְסָאֲבִין לֵיהּ וְאִקְרֵי טָמֵא, וְכֻלְּהוּ אָזְלֵי וּמַכְרְזֵי קַמֵּי, טָמֵא טָמֵא כְּמָה דְּאַתְּ

אָמַר, (ויקרא י״ג:מ״ה-מ״ו) וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. וְכֻלְּהוּ קְטִירִין בְּהַהוּא חִיוְיָא קַדְמָאָה וּסְתִירִין בְּכַמָּה עוֹבָדֵי עָלְמָא.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי מִטְּבָרְיָא לְלוּד. אָמַר רַבִּי יִצְחָק תְּווֹהֲנָא עַל הַהוּא רָשָׁע דְּבַלְעָם דְּכָל עוֹבָדוֹי דְּהַהוּא רָשָׁע הֲווּ מִסְטָרָא דִּמְסָאֲבָא. וְהָכָא אוֹלִיפְנָא רָזָא חָדָא, דְּכָל זִינֵי נְחָשַׁיָּא דְּעַלְמָא כֻּלְּהוֹן מִתְקַטְרָן וְנָפְקִין מֵהַהוּא נָחָשׁ קַדְמוֹנִי דְּאִיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא מִזּוֹהֲמָא, וּבְגִין כָּךְ כָּל חָרְשִׁין דְּעַלְמָא אִקְרוּן עַל שְׁמָא דָּא נְחָשִׁים (ועקרבים) וְכֻלְּהוּ מֵהַאי סִטְרָא נָפְקִי. וּמַאן דְּאִתְמְשַׁךְ בְּהַאי, הָא אִסְתָּאַב.

וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּבָעֵי לְאִסְתָּאֲבָא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ הַהוּא סִטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא. דְּהָא תָּנִינָן כְּגַוְונָא דְּאִתְעַר בַּר נָשׁ הָכִי נָמֵי אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ מִלְּעֵילָּא, אִי אִיהוּ אִתְעַר בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה מִלְּעֵילָּא וְאִתְקַדַּשׁ. וְאִי אִיהוּ אִתְעַר בְּסִטְרָא דִּמְסָאֲבָא הָכִי אַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא וְאִסְתָּאַב. דְּהָא אִתְּמַר עַל מַה דְּתָנִינָן אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתָּאֲבָא מְסָאֲבִין לֵיהּ.

בְּגִין כָּךְ הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא מֵהַהוּא נָחָשׁ עִלָּאָה, הֲוָה אִסְתָּאַב בְּכָל לֵילְיָא בַּאֲתָנֵיהּ, וְהֲוָה עָבִיד עִמֵּהּ עוֹבָדֵי אִישׁוּת בְּגִין לְאִסְתָּאֲבָא וּלְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא, וּכְדֵין עָבִיד חֲרָשׁוֹי וְעוֹבָדוֹי.

וְשֵׁירוּתָא דְּעוֹבָדוֹי הֲווֹ נָטִיל נָחָשׁ מֵאִינּוּן חִוְיָין וְקָטִיר לֵיהּ קַמֵּיהּ וּבָזַע רֵישֵׁיהּ וְאַפִּיק לִישָׁנֵיהּ וְנָטִיל עִשְׂבִּין יְדִיעָן וְאוֹקִיד כֻּלָּא וְעָבִיד מִנֵּיהּ קְטָרְתָּא חָדָא, לְבָתַר נָטִיל רֵישָׁא דְּהַהוּא חִוְיָא וּבָזַע לֵיהּ לְאַרְבַּע סִטְרִין וְעָבִיד מִנֵּיהּ קְטָרְתָּא אָחֳרָא.

וְעָבִיד עִגּוּלָא חַד, וְהֲוָה אָמַר מִלִּין וְעָבִיד עוֹבָדִין אָחֳרָנִין, עַד דְּאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחִין מְסָאֲבִין, וְאוֹדִיעִין לֵיהּ מַה דְּאִצְטְרִיךְ, וְעָבִיד בְּהוּ עוֹבָדוֹי כְּפוּם מַה דְּאִינּוּן יְדָעֵי מִסְטָרָא דְּהַהוּא חִוְיָא דִּרְקִיעָא. מִתַּמָּן אִתְמַשַּׁךְ בְּעוֹבָדוֹי וְחָרְשׁוֹי עַד דְּאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מֵהַהוּא נָחָשׁ קַדְמָאָה.

וּמֵהָכָא הֲוָה יָדַע יְדִיעָן וְחָרְשִׁין וְקוֹסְמִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים, נְחָשִׁים וַדַּאי, וְעִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא בְּמָסְאֲבוּתָא אִיהוּ כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּלְבָתַר שֵׁירוּתָא דִּכֹלָּא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בָּנָחָשׁ.

פרק יג

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אַמַּאי כָּל זִינֵי חֶרְשִׁין וְקוֹסְמִין לָא אִשְׁתַּכָּחוּ אֶלָּא בִּנְשַׁיָּא. אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹלִיפְנָא מִדַּאֲתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה הִטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא, בָּהּ אַטִּיל וְלָא בְּבַעֲלָהּ. אָמַר הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲתָא רַבִּי יוֹסֵי וּנְשַׁקֵּיהּ לְרַבִּי יִצְחָק, אָמַר כַּמָּה זִמְנִין שָׁאֵילְנָא הַאי מִלָּה וְלָא זָכֵינָא בָּהּ אֶלָּא הַשְׁתָּא.

אָמַר לֵיהּ כָּל הַנֵּי עוֹבָדִין וְכָל מַה דְּיִדַּע בִּלְעָם מֵאָן אֲתַר אוֹלִיף לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ מֵאָבוֹי. אֲבָל בְּאִינּוּן הַרְרֵי קֶדֶם דְּאִיהוּ אֶרֶץ קֶדֶם אוֹלִיף כָּל חָרְשִׁין וְכָל זִינֵי קוֹסְמִין. (שמות קיב) בְּגִין דְּבָאִינּוּן טוּרֵי אִינּוּן מַלְאֲכֵי עֻזָּ"א וַעֲזָאֵ"ל, דְּאַפִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִן שְׁמַיָּא וְאִינּוּן קְטִירִין בְּשַׁלְשְׁלָאֵי דְּפַרְזְלָא וְאוֹדִיעִין חָרְשִׁין לִבְנֵי נָשָׁא, וּמִתַּמָּן הֲוָה יָדַע בִּלְעָם כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קֶדֶם.

אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרַאת נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו. אָמַר לֵיהּ, סִטְרָא תַּתָּאָה דְּאַתְיָא מֵרוּחַ מְסָאֲבָא דִּלְעֵילָא, הוּא רוּחַ מְסָאֲבָא דְּשַׁלִּיט בְּמַדְבְּרָא כַּד עָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת עֶגְלָא בְּגִין לְאִסְתָּאֲבָא בַּהֲדֵיהּ דְּאִיהוּ תַּתָּאָה, וּבְכֹלָּא עֲבַד חָרְשׁוּי בְּגִין דְּיֵכוּל לְאַעָקָרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל וְלָא יָכִיל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הַאי דְּאָמַרְתְּ בְּקַדְמֵיתָא דְּכַד נָחֲשׁ אֲתָא עַל חַוָּה אַטִיל בָּהּ זוּהֲמָא שַׁפִּיר, אֲבָל הָא תְּנִינָן דְּכַד קָאִימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְסִינַי פָּסַק מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא. יִשְׂרָאֵל דְּקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא פָּסַק מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא, אֲבָל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּלָא קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא לָא פָּסְקָא זוּהֲמָא מִנַּיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, אֲבָל תְּא חֲזֵי, אוֹרַיְיתָא לָא אִתְיְיהִיבַת אֶלָּא לְדָכוּרֵי דְּכְתִיב, (דברים ד׳:מ״ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּהָא נַשֵּׁי פְּטִירִין מִפִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

וְעוֹד דְּאַהֲדְרוּ כֻּלְּהוּ לְזוּהֲמָתָן כְּקַדְמֵיתָא בְּתַר דְּחָטוּ, וְאִתְּתָא קַשְׁיָא לְאִתְפָּרְשָׁא זוּהֲמָא מִנַּהּ יַתִּיר מִגַּבְרָא. וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתַּכָּחוּ נָשִׁין בַּחֲרַשַׁיָּא וּבְזוּהֲמָא דָּא יַתִּיר מִגּוּבְרִין. דְּהָא נְשַׁיָּא מִסִּטְרָא דִשְׂמָאלָא קָא אַתְיָין וְאִתְדַּבָּקוּ בְּדִינָא קַשְׁיָא, וְסִטְרָא דָּא אִתְדַּבַּק בְּהוּ יַתִּיר מִגּוּבְרִין כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּגִין דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וְכֹלָּא אִתְדַּבַּק וְאָזִיל בָּתַר זִינֵיהּ.

תְּא חֲזֵי, דְּהָכִי הוּא כְּמָה דַּאֲמִינָא, דִּבְלָעָם הֲוָה אִסְתָּאַב בְּקַדְמֵיתָא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסָאֲבָא. כְּגַוְונָא דָּא אִתְּתָא בְּיוֹמֵי דְּמָסָאֲבוּ דִילָהּ אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמָּרָא מִנַּהּ, בְּגִין דְּבָרוּחַ מְסָאֲבָא אִתְדַּבְּקַת וּבְהַהוּא זִמְנָא אִי אִיהִי תַּעֲבִיד חָרְשִׁין אַצְלָחוּ בִּידָהָא יַתִּיר מִזִּמְנָא אָחֳרָא, דְּהָא רוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עִמַּהּ, וְעַל דָּא בְּכָל מַה דְּקָרֵיבַת אִסְתָּאַב, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּקָרִיב בַּהֲדָהּ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא וְאָמַר לוֹן (ויקרא י״ח:י״ט) וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ אֲנִי יְיָ.

אָמַר לֵיהּ הַאי מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּצִפְצוּפוֹי דְּעוֹפֵי אַמַּאי אִקְרֵי נָחָשׁ. אָמַר לוֹ דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא קָאתֵי דְּרוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עַל הַהוּא עוֹפָא וְאוֹדַע מִלִּין בְּעַלְמָא. וְכָל רוּחַ מְסָאֲבָא בְּנָחָשׁ אִתְדַּבְּקוּ וְאִתְיְיִן לְעַלְמָא וְלֵית מַאן דְּיִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ בְּעַלְמָא, דְּהָא אִיהוּ אִשְׁתַּכַּח עִם כֹּלָּא, עַד זִמְנָא דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מֵעַלְמָא כְּמָה דְּאִתְּמַר כְּתִיב,

(ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגו׳. וּכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ וְגו׳.

פרק יד

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אַבְרָהָם יָדַע בְּהַהִיא מְעָרְתָּא סִימָנָא, וְלִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ תַּמָּן הֲוָה, בְּגִין דְּמַקְדְּמַת דְּנָא עָאל לְתַמָּן וְחָמָא לְאָדָם וְחַוָּה טְמִירִין תַּמָּן. וּמְנָא הֲוָה יָדַע דְּאִינּוּן הָווּ. אֶלָּא חָמָא דִּיוּקְנֵיהּ, וְאִסְתַּכַּל וְאִתְפַּתַּח לֵיהּ חַד פִּתְחָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן תַּמָּן וְהַהוּא דִּיוּקְנָא דְּאָדָם הֲוָה קָאִים לְגַבֵּיהּ.

וְתָא חֲזֵי כָּל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם לָא אִשְׁתְּזִיב לְעָלְמִין מִמִּיתָה, בְּגִין דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא חָמֵי לֵיהּ לְאָדָם וּבְהַהוּא זִמְנָא מִית. אֲבָל אַבְרָהָם אִסְתַּכַּל בֵּיהּ וְחָמָא דִּיוּקְנֵיהּ וְאִתְקַיֵּים, וְחָמָא נְהוֹרָא דְּנָהִיר בְּמְעָרְתָּא וְחַד שְׁרָגָא דָּלִיק, כְּדֵין תָּאִיב אַבְרָהָם דִּיוּרֵיהּ בְּהַהוּא אֲתַר, וְלִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ הֲוָה תָּדִיר בְּמְעָרְתָּא.

תָּא חֲזֵי, הַשְׁתָּא אַבְרָהָם בְּחָכְמְתָא עֲבַד בְּזִמְנָא דְּתָבַע קִבְרָא לְשָׂרָה, דְּהָא כַּד תָּבַע לָא תָּבַע לְמְעָרְתָּא בְּהַהוּא זִמְנָא, וְלָא אָמַר דְּבָעֵי לְאִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ. אֶלָּא אָמַר, תְּנוּ לִי אֲחוּזַת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנַי. וְאִי תֵּימָא דְּלָא הֲוָה עֶפְרוֹן תַּמָּן. תַּמָּן הֲוָה, דִּכְתִיב וְעֶפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, וְאַבְרָהָם לָא אָמַר לֵיהּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא כְּלוּם.

אֶלָּא מַה דְּאָמַר לוֹן, אָמַר כְּמָה דִכְתִיב וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת וְגו׳. וְכִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאַבְרָהָם בָּעָא לְאִתְקְבְּרָא בֵּינַיְיהוּ בֵּין מְסָאֲבִין אוֹ דְּתִאוּבְתֵּיהּ הֲוָה עִמְּהוֹן, אֶלָּא בְּחָכְמָה עֲבַד.

וַיַּלְפִּינָן אוֹרַח אַרְעָא הָכָא בְּמָה דְּעֲבַד אַבְרָהָם, דְּהָא בְּגִין דְּתִאוּבְתֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ הֲוָה בְּהַהִיא מְעָרְתָּא, אַף עַל גַּב דַּהֲוָה תַּמָּן, לָא בָּעָא לְמִשְׁאַל לֵיהּ מִיָּד הַהוּא רְעוּתָא דַּהֲוָה לֵיהּ בְּמְעָרְתָּא, וְשָׁאִיל בְּקַדְמֵיתָא מַה דְּלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאִינּוּן אֲחֲרָנִין וְלָא לְעֶפְרוֹן.

כֵּיוָן דְּאָמְרוּ לֵיהּ קַמֵּי עֶפְרוֹן שְׁמָעֵנוּ אֲדֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ וְגו׳. מַה כְּתִיב וְעֶפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. יָשַׁב כְּתִיב, מִשֵּׁירוּתָא דְּמִלִּין דְּאָמַר אַבְרָהָם תַּמָּן הֲוָה. כְּדֵין אָמַר שְׁמָעוּנִי וּפְגְעוּ לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן צֹחַר וְיִתֶּן לִי אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגו׳. וְאִי תֵּימָא בְּגִין יְקָרָא דִּילֵי יַתִּיר מִנַּיְיכוּ אֲנָא עָבִיד דְּלָא רָעֵינָא בְּכוּ. בְּתוֹכְכֶם, בְּגִין לְאִתְקְבָרָא בֵּינַיְיכוּ דְּרָעֵינָא בְּכוּ בְּגִין דְּלָא אִתְפָּרֵשׁ מִנַּיְיכוּ.

פרק טו

תּוֹסָפְתָּא רִבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אָזִיל לְמֵיחֲמֵי לְרִבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ לֵימָא מַר אִי שָׁמַע הַאי פַּרְשָׁתָא הֵיךְ אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתָא דְּפִרְשׁוּהָ בְּעַנְיָינָא דְּנִשְׁמָתָא. אָמַר זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי, דְּכָךְ הִיא אוֹרַיְיתָא בְּלִבְּהוֹן כְּמַבּוּעָא רַבָּא דְּמַיָּא, דְּאַף עַל גַּב דְּמַסְתִּימִין לֵיהּ, מִסְגִּיאוּת מַיָּא פָּתְחִי מַבּוּעִין דְּנָבְעִין לְכָל עֵיבַר.

תָּא שְׁמַע רַבִּי יוֹסֵי רְחִימָא אַתְּ, אֲנָא אֵימָא לָךְ בְּהַאי פָּרְשָׁתָא, לְעוֹלָם אֵין גּוּף הָאָדָם נִכְנָס בְּחֶשְׁבּוֹן הַצַּדִּיקִים עַל יַד דּוּמָה, עַד שֶׁתַּרְאֶה הַנְּשָׁמָה פְּנֵקֶס סִימָנָא שֶׁנּוֹתְנִין לָהּ הַכְּרוּבִים בַּגַּן עֵדֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אֱנָא שְׁמַעְנָא דְּהָא נִשְׁמָתָא בָּתַר דְּעַיְילַת תַּמָּן הִיא אִזְלַת לְסָלְקָא לְאַתְרָהּ לְעֵילָּא וּלָא לְמֵיחַת לְתַתָּא, אֲבָל קוּדָם שֶׁתַּעֲלֶה וּתְכָנֵס נַעֲשֵׂת אַפַּטְרוֹפּוֹס הַגּוּף עַל יַד דּוּמָה וּמַרְאֶה לוֹ שֶׁרָאוּי הוּא לְקַבֵּל שָׂכָר אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא הָא רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, דְּהָא דּוּמָה יָדַע קוֹדֶם מִשּׁוּם דְּמַכְרְזֵי עֲלֵהּ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. אֲבָל אֲנָא כָּךְ שְׁמַעְנָא, דִּי בְּעִדָּנָא דְּיֵהֲבִין (ליה פנקסא חזר על גופא לאעיל ליה בפתקא דצדיקיא על ידוי דדומה. הדא הוא דכתיב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה לאחסנא).

רַב יוֹסֵף כַּד הֲוָה שָׁמַע פָּרְשָׁתָא דָּא מִפָּאֲרֵיהוֹן דִּמְתִיבְתָּא, הֲוָה אָמַר, מַאן דְּאִיהוּ עַפְרָא מַאי קָא (ריקנא) זָכֵי לְהַאי. מַאן יְזַכֶּה וּמַאן יָקוּם הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים כ״ד:ג׳) מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְיָ וגו׳.

אָמַר רַבִּי אַבָּא תָּא חֲזֵי מַאי דִכְתִיב וּיִשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֶפְרוֹן וּיִשְׁקֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף, דָּא הוּא כְּסוּפָּא רַבְּתָא דְּאִינּוּן עָלְמִין וְכִסּוּפִין. אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף, אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת וְהָנָאוֹת וְכִסּוּפִין. עוֹבֵר לַסּוֹחֵר. רַב נַחְמָן אָמַר שֶׁיַּעֲבוֹר כָּל שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם וּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה וְאֵין מוֹחֶה בְּיָדוֹ.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, וְנִמְנֶה עִם שְׁאָר הַצַּדִּיקִים בַּחֲבוּרָתָם מִפִּתְקָא דְּמַמָּנָא עַל יְדוֹי דְּדוּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָכִי גְּמִירְנָא כָּל אִינּוּן דִּכְתִיבִין בִּידוֹי דְּדוּמָה וּמְמַנָּן עַל יְדוֹי יְקוּמוּן לְזִמְנָא דְּזִמִּין לְאַחֲיָא דָּיְירֵי עַפְרָא. וַוי לְהוֹן לְרִשִׁיעַיָּא דְּלָא כְתִיבִין עַל יְדוֹי בְּפִתְקָא, שֶׁיֹּאבְדוּ בַּגֵּיהִנֹּם לְעָלְמִין, וְעַל דָּא נֶאֱמַר (דניאל י״ב:א׳) וּבָעֵת הַהִיא יִמָּלֵט עַמֶּךָ כָּל הַנִּמְצָא כָּתוּב בַּסֵּפֶר, (עד כאן תוספתא)

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל אַבְרָהָם בִּמְעַרְתָּא הֵיךְ עָאל. בְּגִין דְּהַוָה רָהִיט אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא עָגְלָא דְּכְתִיב וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וגו׳. וְהַהוּא בֶּן בָּקָר עָרַק עַד הַהוּא מְעַרְתָּא וְעָאל אֲבַתְרֵיהּ וְחָמָא מַה דְּחָמָא.

תּוּ בְּגִין דְּאִיהוּ צַלֵּי כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְהַוָה נָפִיק עַד הַהוּא חַקַל דְּהַוָה סָלִיק רֵיחִין עִלָּאִין, וְחָמָא נְהוֹרָא דְּנָפִיק מִגּוֹ מְעַרְתָּא וְצַלֵּי תַּמָּן, וְתַמָּן מַלִּיל עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ בָּעָא לֵיהּ, דְּתֵאוּבְתֵּיהּ הֲוָה בְּהַהוּא אֲתַר תְּדִיר.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי אַמַּאי לָא בָּעָא לָהּ עַד הַשְׁתָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁגְּחוּן עֲלֵיהּ הוֹאִיל וְלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ. הַשְׁתָּא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, אָמַר, הָא שַׁעְתָּא לְמִתְבַּע לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, אִי עֶפְרוֹן הֲוָה חָמֵי בְּמַעֲרְתָּא מַה דְּהֲוָה חָמֵי אַבְרָהָם בָּהּ, לָא יְזַבִּין לָהּ לְעָלְמִין. אֶלָּא וַדַּאי לָא חָמָא בָהּ וְלֹא כְלוּם, דְּהָא לֵית מִלָּה אִתְגַּלְיָא אֶלָּא לְמָארֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ לְאַבְרָהָם אִתְגַּלְיָיא וְלָא לְעֶפְרוֹן. לְאַבְרָהָם אִתְגַּלְיָיא דִּילֵיהּ הֲוָה, לְעֶפְרוֹן לָא הֲוַת אִתְגַּלְיָא לֵיהּ דְּלָא הֲוָה לֵיהּ חוּלָקָא בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְגְּלִי לְעֶפְרוֹן כְּלוּם, וְלָא הֲוָה חָמֵי אֶלָּא חֲשׁוֹכָא, וְעַל דָּא זַבִּין לָהּ.

וּמַה דְּלָא תָּבַע אַבְרָהָם בְּקַדְמִיתָא דְּיִזְבִּין לֵיהּ זָבִין, דְּהָא אַבְרָהָם לֹא קָאֲמַר אֶלָּא וְיִתֶּן לִי אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגוֹ'. בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי וְגוֹ', וְאֵיהוּ אָמַר הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ וְגוֹ'. בְּגִין דְּכֹלָּא הֲוָה מָאִיס עֲלֵיהּ דְּעֶפְרוֹן דְּלָא יָדַע מַה הִיא.

וְתָא חֲזֵי, כַּד עָאל אַבְרָהָם בְּמַעֲרְתָּא בְּקַדְמִיתָא, חָמָא תַּמָּן נְהוֹרָא, וְאִתְרְמֵי עַפְרָא קַמֵּיהּ, וְאִתְגְּלִי לֵיהּ תְּרִין קִבְרִין אַדְהָכִי אִסְתַּלַּק אָדָם בִּדְיוּקְנֵיהּ וְחָמָא לֵיהּ לְאַבְרָהָם וְחַיֵּיךְ, וּבֵיהּ (הוה) יָדַע אַבְרָהָם דְּתַמָּן (הוה) הוּא זַמִּין לְאִתְקַבְּרָא.

אָמַר לֵיהּ, אַבְרָהָם, בְּמָטוּ מִינָּךְ, קוּסְטָרָא קְטִיר אִית הָכָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טָמְרַנִּי הָכָא וּמֵהַהוּא זִמְנָא עַד הַשְׁתָּא אִתְטַמַּרְנָא כְּגִילְדָא דְּקִירְטָא עַד דַּאֲתִית אַנְתְּ בְּעַלְמָא, הַשְׁתָּא מִכָּאן וָאֵילָךְ הָא קִיּוּמָא לִי וּלְעַלְמָא הֲוָה בְּגִינָּךְ.

חָמֵי מַה כְּתִיב וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ, קִיָּמָה מַמָּשׁ הֲוָה לֵיהּ מַה דְּלָא הֲוָה לֵיהּ עַד הַשְׁתָּא. רַבִּי אַבָּא אָמַר וַיָּקָם הַשָּׂדֶה, וַדַּאי קִיָּמָה מַמָּשׁ דְּקִם וְאִסְתַּלַּק קַמֵּיהּ דְּאַבְרָהָם בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְחֲזֵי תַּמָּן כְּלוּם, וְהַשְׁתָּא מַה דְּהֲוָה טָמִיר קָם וְאִסְתַּלִּיק וּכְדֵין קָם כֹּלָּא בְּנִמּוּסוֹי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל אַבְרָהָם בְּמַעֲרְתָּא וְאָעִיל שָׂרָה תַּמָּן, קָמוּ אָדָם וְחַוָּה וְלָא קַבִּילוּ לְאִתְקַבְּרָא תַּמָּן, אָמְרוּ וּמַה אֲנַן בְּכִסּוּפָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא עָלְמָא בְּגִין הַהוּא חוֹבָא דְּגָרִימְנָא וְהַשְׁתָּא יִתּוֹסַף לָן כִּסּוּפָא אָחֳרָא מִקַּמֵּי עוֹבָדִין טָבִין דִּבְכוּ.

אָמַר אַבְרָהָם הָא אֲנָא זַמִּין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינָּךְ דְּלָא תִכְסִיף קַמֵּיהּ לְעָלְמִין. מִיָּד וְאַחֲרֵי כֵּן קָבַר אַבְרָהָם אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, מַאי וְאַחֲרֵי כֵּן. בָּתַר דְּקַבִּיל אַבְרָהָם עֲלֵיהּ מִלָּה דָא. אָדָם עָאל בְּדוּכְתֵּיהּ חַוָּה לָא עָאלַת, עַד דְּקָרִיב אַבְרָהָם וְאָעִיל לָהּ לְגַבֵּי אָדָם וְקַבִּיל לָהּ בְּגִינֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאַחֲרֵי כֵּן קָבַר אַבְרָהָם אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, לְשָׂרָה לָא כְּתִיב אֶלָּא אֶת שָׂרָה לְאַסְגָּאָה חַוָּה, וּכְדֵין אִתְיַישְׁבוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ כְּדָקָא יָאוּת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְתָנֵינָן בְּאַבְרָהָם. תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ דָּא אָדָם וְחַוָּה. אֵלֶּה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ לֹא כְּתִיב, אֶלָּא תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְלֹא תּוֹלְדוֹת בַּר נָשׁ. וְאִינּוּן אִתְקְיְימוּ בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם. וּמְנָא לָן דְּאִתְקְיְימוּ בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם. דִּכְתִיב וַיָּקָם

הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לְאַבְרָהָם. וְעַד דְּאָתָא אַבְרָהָם לָא אִתְקָיְימוּ אָדָם וְחַוָּה בְּדוּכְתַּיְיהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אָמַר הַאי מְעָרְתָּא לָאו אִיהוּ כָּפֵילְתָּא, דְּהָא כְּתִיב מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, וּקְרָא קָרֵי לָהּ לְבָתַר מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה, מַכְפֵּלָה קָא קָרֵי לֵיהּ לַשָּׂדֶה. אָמַר לֵיהּ הָכִי קָאֲרֵי לֵיהּ מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְיִתֶּן לִי אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, אֲבָל וַדַּאי חַיֶּיךָ לָאו מְעַרְתָּא אִיהוּ מַכְפֵּלָה. וְלָאו שָׂדֶה אִקְרֵי מַכְפֵּלָה, אֶלָּא הַאי שָׂדֶה וּמְעַרְתָּא עַל שׁוּם מַכְפֵּלָה אִקְרוּן שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה וַדַּאי וְלָא מְעַרְתָּא, דְּהָא מְעַרְתָּא בַּשָּׂדֶה אִיהִי, וְהַהוּא שָׂדֶה קָאִים בְּמִלָּה אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, יְרוּשְׁלֵ ם כָּל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אִתְכַּפַּל תְּחוֹתָהּ. וְאִיהִי קָיְימָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּגַוְונָא דָּא יְרוּשָׁלַם לְעֵילָּא יְרוּשְׁלֵ ם לְתַתָּא, אָחִידָא לְעֵילָּא וְאַחִידָא לְתַתָּא, יְרוּשְׁלֵ ם לְעֵילָּא אָחִידַת בִּתְרֵין סִטְרִין לְעֵילָּא וְתַתָּא (ירושלם לתתא אחידתבתרין סטרין לעילא ותתא) וּבְגִין כָּךְ כְּפֵילְתָּא הִיא.

וְעַל דָּא הַאי שָׂדֶה מֵהַהִיא כְּפֵילְתָּא אִיהוּ דְּבֵיהּ שַׁרְיָא. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה וַדַּאי וְלָא שָׂדֶה כָּפוּל.

תּוּ רָזָא דְמִלָּה שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה וַדַּאי, מַאן מַכְפֵּלָה, ה' דִּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִיהִי מַכְפֵּלָה. וְכֹלָּא קָיְימָא כְּחַד, וּבְגִינֵיהּ קָאָמַר בְּאוֹרַח סָתִים ה' מַכְפֵּלָה דְּלָא הֲוֵי בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אָת אָחֳרָא מַכְפֵּלָה בַּר אִיהִי.

וְאַף עַל גַּב דִּמְעַרְתָּא כָּפֵלְתָּא הֲוָה וַדַּאי דְּאִיהִי מְעַרְתָּא גּוֹ מְעַרְתָּא, אֲבָל עַל שׁוּם אָחֳרָא אִקְרֵי מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה כְּמָה דְאוּקְמָר. וְאַבְרָהָם יָדַע, וְכַד אָמַר לִבְנֵי חֵת כַּסֵּי מִלָּה וְאָמַר וְיִתֶּן לִי אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, עַל שׁוּם דְּאִיהִי מְעַרְתָּא כְּפֵלְתָּא, וְאוֹרַיְיתָא לָא קָרֵי לָהּ אֶלָּא מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה כְּדְקָא יָאוּת.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד כֹּלָּא לְאִשְׁתַּכָּחָא הַאי עַלְמָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאִתְדַּבָּקָא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי יְקָרֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדַּיקַיָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי:

פרק טז

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים ס"ה:ה') אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ, הַאי קְרָא (צד ע"ב) אִתְּמַר, אֲבָל זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּאוֹרְחוֹי אִתְכַּשָּׁרָן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אִתְרְעֵי בֵּיהּ לְקָרְבָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם אִתְקְרִיב לְגַבֵּיהּ וְתַאוּבְתֵּיהּ דִּילֵיהּ הֲוָה כָּל יוֹמוֹי בְּהַאי, וְלָא אִתְקְרִיב אַבְרָהָם בְּיוֹמָא חָדָא אוֹ בְּזִמְנָא חָדָא, אֶלָּא עוֹבָדוֹי קְרִיבוּ לֵיהּ בְּכָל יוֹמוֹי מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, עַד דְּאִסְתַּלַק בְּדַרְגּוֹי.

כַּד הֲוָה סִיב וְעָאל בְּדַרְגִּין עִלָּאִין כְּדְקָא חֲזֵי דִּכְתִיב וְאַבְרָהָם זָקֵן, וּכְדֵין בָּא בַּיָּמִים בְּאינוּן יוֹמִין עִלָּאִין בְּאינוּן יוֹמִין יְדִיעָאן בְּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא. וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. דְּמִתַּמָּן נָפְקִין כָּל בִּרְכָאן וְכָל טִיבוּ.

זַכָּאִין אינוּן מָארֵיהוֹן דִּתְשׁוּבָה דְּהָא בְּשַׁעְתָּא חָדָא בְּיוֹמָא חָדָא בִּרְגָעָא חָדָא קְרִיבִין לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה דְּלָא הֲוָה הָכִי אֲפִילּוּ לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים דְּאִתְקְרִיבוּ גַּבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכַמָּה שְׁנִין. אַבְרָהָם לָא עָאל בְּאינוּן יוֹמִין עִלָּאִין עַד דְּהֲוָה סִיב כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכֵן דָּוִד דִּכְתִיב (מלכים א א׳:א׳) וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים. אֲבָל מָארֵיהּ דִּתְשׁוּבָה מִיָּד עָאל וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר תָּנִינָן אֲתַר דְּמָארֵיהוֹן דִּתְשׁוּבָה קָיְימֵי בֵּיהּ, בְּהַהוּא עַלְמָא, צַדִּיקִים גְּמוּרִים לֵית לוֹן רְשׁוּ לְקָיְימָא בֵּיהּ, בְּגִין דְּאינוּן קְרִיבִין לְמַלְכָּא יַתִּיר מִכֻּלְהוּ, וְאינוּן מָשְׁכֵי עֲלַיְיהוּ בִּרְעוּתָא דִלְבָּא יַתִּיר וּבְחֵילָא סַגְיָא לְאִתְקָרְבָא לְמַלְכָּא.

פרק יז

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אַתְרִין מְתוּקָנִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא עַלְמָא, וּבְכֻלְּהוּ בֵּי מוֹתְבֵי לוֹן לְצַדִּיקִים. כָּל חַד וְחַד לְפוּם דַּרְגֵּיהּ כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ.

כְּתִיב, (תהילים ס״ה:ה׳) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ דְּסָלְקִין אינוּן נְשָׁמָתִין מִבַּתְּתָא לְעֵילָּא וּלְאִתְאַחָדָא בְּאַסְתַּכְּלוּתֵיהוֹן דְּאִתְתַּקְּנָן לְהוּ. יִשְׂכֹּן חֲצֵרֶיךָ, אִלֵּין אַתְרִין וְדַרְגִּין לְבַר, וּמַאן אינוּן, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (זכריה ג׳:ז׳) וְנָתַתִּי לְךָ מַהֲלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה. וְהַאי הוּא דַּרְגָּא בֵּין קַדִּישִׁין עִלָּאִין.

וּמַאן דְּזַכְּאִין לְדַרְגָּא דָא, אינוּן שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עַלְמָא כְּאינוּן מַלְאָכִין וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא תָּדִיר בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, בְּגִין דְּאִלֵּין (אתקדשו) תָּדִיר בְּקִדּוּשָׁה וְלָא אִסְתָּאֲבוּ.

כְּגַוְונָא דָא, מַאן דְּאִסְתָּאַב בְּהַאי עַלְמָא אִיהוּ מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲב, וְכַד נָפַק נְשָׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ מְסָאֲבִין לֵיהּ וּמְדוֹרֵיהּ בֵּין אינוּן מְסָאֲבִין וְאִלֵּין אינוּן מַזִּיקִין דְּעַלְמָא. כְּמָה דְּאִתְמְשַׁךְ בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא הָכִי הוּא מְדוֹרֵיהּ וְאִתְמְשַׁךְ בְּהַהוּא עַלְמָא (נט ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה ואעלין ליה לגיהנם.)

תָּא חֲזֵי מַאן דְּאִתְקַדַּשׁ וְנָטִיר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא דְּלָא אִסְתָּאַב. מְדוֹרֵיהּ בְּהַהוּא עַלְמָא בֵּין אינוּן קַדִּישִׁין עִלָּאִין וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא תָּדִיר, וְאִלֵּין קָיְימֵי בַּחֲצַר כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ״ז:ט׳) אֵת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן.

וְאִית אָחֳרָנִין דְּאִינּוּן לְגוֹ יַתִּיר, דְּלָאו אִינּוּן בַּחֲצַר אֶלָּא בְּבֵיתָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ס״ה:ה׳) נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ. אָמַר דָּוִד נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ, כֵּיוָן דְּאָמַר יִשְׂכֹּן חֲצֵרֶיךָ, אַמַּאי כְּתִיב נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ, יִשְׂבַּע בְּטוּב בֵּיתֶךָ מִיבָּעֵי לֵיהּ כְּמָה דִּכְתִיב יִשְׂכֹּן. אֶלָּא הָא תָּנִינָן לֵית יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְחוֹדֵיהוּ.

וְאִית אָתַר לַחֲסִידֵי עֶלְיוֹנִין דְּעַיְילֵי לְגוֹ, וּמַאי אִינּוּן, כְּדְכְתִיב, (במדבר ג׳:ל״ח) וְהַחוֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו וְגו׳. וְכַמָּה מָדוֹרִין עַל מָדוֹרִין וּנְהוֹרִין עַל נְהוֹרִין מִתְפָּרְשָׁן בְּהַהוּא עָלְמָא, וְכָל חַד אִכְסִיף מִנְּהוֹרָא דְּחַבְרֵיהּ, כַּמָּה דְּעוֹבָדִין אִתְפָּרְשָׁן בְּהַאי עָלְמָא הָכִי נָמֵי דּוּכְתִּין וּנְהוֹרִין מִתְפָּרְשָׁן בְּהַהוּא עָלְמָא.

וְתָא חֲזֵי הָא אִתְּמַר דְּאָפִילּוּ בְּהַאי עָלְמָא כַּד בַּר נָשׁ נָאִים עַל עַרְסֵיהּ, וְנִשְׁמְתִין אִצְטְרִיכוּ לְאִתְשׁוֹטָטָא בְּעָלְמָא וְנָפְקוּ מִגּוֹ גּוּפָא, לָאו כָּל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא וְשַׁטְיָא לְמֶחֱזֵי בִּיקָר סַבָּר אַפֵּי דְּעַתִּיק יוֹמִין, אֶלָּא כְּמָא דְּאִתְמְשִׁיךְ תְּדִיר וּכְפוּם עוֹבָדֵי הָכִי נִשְׁמָתֵיהּ סָלְקָא.

אִי אִסְתָּאַב אִיהוּ נָאִים וְנִשְׁמָתָא נָפְקָא וְכָל אִינּוּן רוּחִין מְסָאֲבִין נָקְטִין לָהּ וְאִתְדַּבְּקַת בְּהוּ בְּאִינּוּן דַּרְגִּין תַּתָּאִין דְּשָׁטְיָין בְּעָלְמָא וְאִינּוּן מוֹדְעִין לָהּ מִלִּין דְּאִינּוּן קָרֵיבִין לְמֵיתֵי בְּעָלְמָא, וּלְזִמְנִין דְּמוֹדְעִין לָהּ מִלִּין כְּדִיבָן וְחָיְיכָן בָּהּ וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְאִי זָכֵי בַּר נָשׁ כַּד אִיהוּ נָאִים, וְנִשְׁמָתֵיהּ סָלְקָא אָזְלָא וְשָׁטְיָא וּבָקְעָא בֵּין אִלֵּין רוּחִין מְסָאֲבִין, וְכֻלְּהוּ מַכְרִיזִין וְאָמְרִין, פַּנּוּ אֲתַר פַּנּוּ, לָאו דָּא מִסְטָרָנָא, וְאִיהִי סָלְקָא בֵּין אִינּוּן קַדִּישִׁין וּמוֹדְעֵי לָהּ מִלָּה חָדָא דְקִשׁוֹט.

וְכַד נָחֲתָא כָּל אִינּוּן חֲבִילִין טְרִיקִין בָּעָאן לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדָהּ לְמִנְדַּע הַהִיא מִלָּה, וְאִינּוּן מוֹדְעִין לָהּ מִלִּין אָחֳרָנִין, וְהַהִיא מִלָּה דְּנָטְלָא גּוֹ אִינּוּן קַדִּישִׁין בֵּין אִינּוּן אָחֳרָנִין אִיהוּ כְּעִבּוּרָא גּוֹ תִּיבְנָא. וְהַאי (מאן איהו דזכי יתיר בעוד דאיהו קאים ונשמתא קיימא בהאי עלמא.)

כְּגַוְונָא דָּא כַּד נָפְקִין נִשְׁמָתִין מִגּוּפָא מֵהַאי עָלְמָא, בָּעָאן לְסַלְקָא, וְכַמָּה תַּרְעִין חֲבִילֵי טָהִירִין קָיְימֵי, (ו) אִי אִינּוּן מִסְטָרַיְיהוּ כֻּלְּהוּ אָחֲדִין בְּהוּ בְּאִינּוּן נַפְשָׁאן וּמָסְרֵי לוֹן בִּידָא דְּדוּמָה לְאָעֳלָא לוֹן בַּגַּיְיהִנָּם.

וּלְבָתַר סָלְקָן וְאָחֲדָן בְּהוּ וְאִינּוּן נָטְלֵי לְהוֹן וּמַכְרְזֵי בְּהוּ אִלֵּין אִינּוּן דְּעָבְרוּ עַל פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהוֹן, וְכֵן שָׁטְיָין בְּכָל עָלְמָא. וּלְבָתַר מְהַדְּרֵי לְהוּ לַגַּיְיהִנֹּם, וְכֵן עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי. לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי מִשְׁתַּכְּכֵי בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְחֲזֵי לוֹן. אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּזָכוּ סָלְקֵי לְעֵילָא כְּמָה דְּאִתְּמַר וְזָכָאן בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּאִתְגְּנִיז לְהוּ כַּמָּה טָבִין לְהַהוּא עָלְמָא, וְלֵית אֲתַר פְּנִימָאָה בְּכָל אִינּוּן כְּאִינּוּן דְּיָדְעֵי רָזָא דְמָארֵיהוֹן וְיָדְעֵי לְאִתְדַּבְּקָא בֵּהּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אִלֵּין כְּתִיב, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

מַאי לִמְחַכֵּה לוֹ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (איוב ל"ב:ד') חָכָה אֶת אִיּוֹב בִּדְבָרִים. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּדָחֲקִין לְמִלָּה דְחָכְמְתָא, וְדָיְיקִין לָהּ, וּמְחַכָּאן לָהּ לְמִנְדַּע בְּרִירָא דְמִלָּה, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְמָארֵיהוֹן, אִלֵּין אִינּוּן דְּמָארֵיהוֹן מִשְׁתַּבַּח בֵּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אִלֵּין אִינּוּן דְּעָאלִין בֵּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וְאִלֵּין עָאלִין כָּל תַּרְעֵי דְלֵעֵילָּא וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵהוֹן, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם עָאל לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת לְבָתַר דְּאַקְדִּים עוֹבָדוֹי בְּקַדְמֵיתָא, וְזָכָה בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, וְאִתְבָּרַךְ מֵאֲתַר דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקֵי מִתַּמָּן, דִּכְתִיב וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. מַאי בַּכֹּל. אֲתַר דְּנַהֲרָא דְלָא פַּסְקֵי מֵימוֹי לְעָלְמִין.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא תָּא חֲזֵי, דְּאַבְרָהָם לָא בָּעָא לְאִתְעָרְבָא בִּנְשֵׁי עָלְמָא וּלְאִתְדַּבְּקָא בִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין דִּנְשַׁיָּיא דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִינּוּן סָאֲבִין לְגוּבְרַיְיהוּ וּלְאִינּוּן דְּמִתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְּכַד אַבְרָהָם יָדַע חָכְמְתָא, יָדַע עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא וּמֵאָן אֲתַר נָפְקֵי וְשַׁטְיָין רוּחֵי מְסָאֲבִין בָּעָלְמָא, וְעַל דָּא אוֹמֵי לְעַבְדֵיהּ דְּלָא יִסַּב אִתְּתָא לִבְרֵיהּ מִשְּׁאָר עַמִּין.

פרק יח

מדרש הנעלם וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וגו'. מַתְנִיתִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר עַל כָּל פָּנִים כָּךְ הוּא דְּהַאי מַתְנִיתִין שַׁפִּיר, דְּאִתְעֲבִיד נִשְׁמָתָא הַהוּא דְכְתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א':ט"ו) וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו. כְּדְאָמוּר בְּהַהִיא מַתְנִיתָא קַמַּיְיתָא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא לֵימָא לָן מַר מֵהַהִיא מַתְנִיתִין אָמַר לֵיהּ הָכִי אִתְפָּרֵשׁ בִּתְלַת עֶשֶׂר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי בְּפָרְשָׁתָא דִילֵיהּ, אֲבָל הָכָא אִית לָן לְמֵימַר. פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ו':ט') אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ וגו'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר מַאי הִיא דְּאָנַן קָרִינָן הָכָא בְּשִׁיר הַשִּׁירִים לִישָׁנָא דְּנוּקְבָתָא, וְהָתָם בְּאוֹרַיְיתָא לִישָׁנָא דִּדְכוּרָא.

אֶלָּא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר הָכָא בַּתּוֹרָה נִקְרָא בְּלָשׁוֹן זָכָר אֵצֶל הַגּוּף מִפְּנֵי שֶׁהַגּוּף אֵצֶל הַנְּשָׁמָה כְּאִשָּׁה אֵצֶל הַזָּכָר, וְהַנְּשָׁמָה לְגַבֵּי מַעְלָה, כִּנְקֵבָה בִּפְנֵי הַזָּכָר וְכָל אֶחָד מַעֲלָתוֹ יוֹרֵשׁ.

תְּנַן הָתָם בְּאַרְבָּעָה פְּעָמִים (נ"א בשנה) בְּשָׁעָה בְּכָל יוֹם, עֵדֶן מְנַטֵּף עַל הַגָּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטִּפּוֹת נָהָר גָּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים, וּשְׁמֹנָה וְאַרְבָּעִים טִפּוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם וּמִשָּׁם שְׁבֵעִים אִילְנֵי הַגָּן הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:ט"ז) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ. רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר מֵהָכָא (תהלים קו) מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו, אֵיזוֹ הִיא עֲלִיָּה זֶהוּ עֵדֶן. וְעֵדֶן בְּאֵיזֶה

מָקוֹם הוּא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לְמַעְלָה מֵעֲרְבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר בַּעֲרְבוֹת הוּא, דְּהָא תְּנַן שָׁם גְּנָזֵי חַיִּים טוֹבִים, בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים וְהַגְּנוּז הָעֶלְיוֹן הוּא עֵדֶן, לְמַטָּה מְכוּוָן כְּנֶגְדּוֹ גַּן בָּאָרֶץ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שֶׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ שְׁמֹנָה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֶלְקוֹ תַּמְצִית טִפָּה אַחַת מֵאוֹתָם טִפּוֹת שֶׁל עֵדֶן שֶׁהֵם שְׁמֹנָה וְאַרְבָּעִים טִפּוֹת. וּמַה אִם כָּל נָבִיא שֶׁנָּטַל טִפָּה אַחַת מֵהֶן הָיְתָה מַעֲלָתוֹ בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ עַל כָּל הַשְּׁאָר. אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה מְקַבֵּל מִשְּׁמֹנָה וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁכֵּן, מִכָּאן אַתָּה לָמֵד כַּמָּה הָיְתָה חָכְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כַּהֲנָא וְכִי מֵאַיִן הָיָה לָהֶם לַנְּבִיאִים מֵאוֹתָם הַטִּפּוֹת, אֶלָּא הָכִי תְּנַן, בְּכָל טִפָּה וְטִפָּה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדֶן רוּחַ חָכְמָה יוֹצֵא עִמּוֹ, וְעַל כֵּן אִתְּגְּזַר בְּמַתְנִיתִין, אֵית מַיָּא מְגַדְּלָן חַכִּימִין, וְאֵית מַיָּא מְגַדְּלָן טִפְּשִׁין, וְאִינּוּן מַיָּא דִּמְגַדְּלָן חַכִּימִין אִינּוּן מַיָּא הֲווּ מִטִּפִּין דְּעֵדֶן. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַיָּא דְּבֵיהּ טִפִּין יָתְבִין (נ"א יתירין) מִכָּל אִינּוּן אַרְבַּע נַהֲרֵי קַדְמָאָה הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י״א) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מַאי שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. הַמְיוּחָד מִכּוּלָּם פִּישׁוֹן והוּא הַנּוֹפֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּלְפִיכָךְ הָיְתָה חָכְמַת (לישראל) מִצְּרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

וּמִשֶּׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה שְׁאָבְדָה חָכְמַת מִצְרַיִם, נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹתָם טִפִּין וְזָרַק לוֹן בְּהַהוּא גִּנָּא, בְּהַהוּא נַהֲרָא דְּגִנְתָא דְעֵדֶן דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אֲחֵרִים וְהָאֶחָד הַמְיוּחָד הַנּוֹלָד מִמֶּנּוּ פִּישׁוֹן הָיָה. מִשֶּׁנִּטְלוּ אֵלּוּ הַטִּפּוֹת שֶׁלֹּא יָצְאוּ מֵהַגָּן אָבְדָה הַחָכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדֶן, תִּמְצוּ' (נ"ל ימצו) כָּל נָבִיא ונָבִיא, והַיינוּ דִּכְתִיב מִתְהַלֵּךְ בַּגַּן לְרוּחַ הַיּוֹם. וּנְנוּז זֶה בְּגַן עֵדֶן לֶעָתִיד לָבוֹא, וְזֶה הוּא הַנָּהָר שֶׁרָאָה יְחֶזְקֵאל בְּנִבּוּאָתוֹ. וְעַל כֵּן אָמַר הַכָּתוּב (ישעיהו י״א:ט׳) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ וְגו'. שֶׁאוֹתָם מַיִם תָּמִיד מְגַדְּלִים הַיְדִיעָה בָּעוֹלָם.

פרק יט

תָּנוּ רַבָּנָן כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לְמַעְלָה בְּעֵדֶן הֵן. וּמַה מִּמַּה שֶׁיּוֹרֵד מֵעֵדֶן יִשְׁגֶּא הַחָכְמָה בָּעוֹלָם, לְעוֹמְדִים בּוֹ וְנֶהֱנִין מֵהֶנָּאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה זוֹכָה לִיכָּנֵס בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. מִיכָּאֵ"ל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הוֹלֵךְ עִמָּהּ וּמַקְדִּים לָהּ שָׁלוֹם. מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת תְּמֵהִים בּוֹ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר השירים ג׳:ו׳) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֶלְיוֹנִים מֵהַגּוּף הֶחָרֵב שֶׁדּוֹמֶה לְהֶבֶל דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ד:ד׳) אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה. הוּא מֵשִׁיב וְאוֹמֵר (שיר השירים ו׳:ט׳)

אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי, אַחַת הִיא מִיּוּחֶדֶת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּהּ, לְאִמָּהּ זוֹ הִיא כְּסֵא הַכָּבוֹד שֶׁהִיא אֵם לַנְּשָׁמָה וְיוֹלֶדֶת לָהּ שֶׁנִּגְזְרָה מִמֶּנָּה.

רָאוּהָ בָּנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ. אֵלּוּ שְׁאָר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעֲלָתָן לְמַעְלָה וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בָּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הָא חָזְרָנָא עַל מַה דְּאֲמָרָן אֵלּוּ נִקְרָאוֹת בָּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בָּנוֹת לוֹט. רָאוּהָ בָּנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ. שְׁאָר הַנְּשָׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ, וְאוֹמְרוֹת שָׁלוֹם בּוֹאֵךְ. מְלָכוֹת וּפִלַּגְשִׁים, מְלָכוֹת אֵלּוּ הָאָבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת. וּפִלַּגְשִׁים, הֵן גֵּירֵי הַצֶּדֶק. כּוּלָּם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְּסוֹת אוֹתָהּ עַד שֶׁנִּכְנֶסֶת לְמַעְלָה, וְאָז הַנְּשָׁמָה בְּמַעֲלָתָהּ וּמִתְקַיֶּימָא אֲרִיכוּת הַיָּמִים הָדָא הוּא דִכְתִיב וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים. נִכְנַס בַּאֲרִיכוּת הַיָּמִים לָעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אַבָּא סָבָא קָם עַל רַגְלוֹי וְאָמַר, מְנוּחָה וְשָׁלוֹם גְּרְמִין יְהֵא לָךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי דְּחָזֵרת עֲטָרָה לְיוֹשְׁנָהּ. דְּתָנִינָן בְּמַתְנִיתָא קַדְמָאָה דְּכֵיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה הִיא בְּתַשְׁלוּמָהּ בְּאֲתַר עִלָּאָה (לזמנא בתרא עאלין) לָא תַבְאַת לְגוּפָא, אֶלָּא אִתְבְּרִיאָן מִנָּהּ נְשְׁמֵי אָחֳרָנִין דְּנָפְקֵי מִנָּהּ וְאִיהִי אִשְׁתְּאַרַת בְּקִיּוּמָא, עַד דְּאָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְדָרַשׁ וּמַה אִם בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא הֶבֶל וְהַגּוּף שֶׁהוּא טִפָּה סְרוּחָה נִכְנֶסֶת בּוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה. לֶעָתִיד לָבֹא שֶׁיְּצָרְפוּ כּוּלָּם וְיִהְיֶה הַגּוּף מוּבְחָר בְּקִיּוּם וְתַשְׁלוּם יוֹתֵר, אֵינוֹ דִין לְהַכְנֵס אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה בּוֹ בְּכָל הַתַּשְׁלוּמִין וְהָעִלּוּיִין שֶׁבָּהּ.

אָמַר רַבִּי אַחָא אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה (בו בכל התשלומין והעליין שבה) מַמָּשׁ וְאוֹתוֹ הַגּוּף מַמָּשׁ עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַעֲמִידָן בְּקִיּוּמָן לֶעָתִיד לָבֹא, אֲבָל שְׁנֵיהֶם יִהְיוּ שְׁלֵמִים בְּתַשְׁלוּם הַדַּעַת לְהַשִּׂיג מַה שֶּׁלֹּא הִשִּׂיגוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה:

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וגו'. רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (באותם הימים) בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם שֶׁהוּא יָמִים, וְלֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא לַיְלָה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁהֵם יָמִים בְּאוֹתָם הַהֲנָאוֹת וְהַכְּסוּפִין שֶׁהוּא נוֹחֵל: וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁרָה (נ"א המעשר) שֶׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְּׁמוֹ, שֶׁהִיא אוֹת ה"א, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם.

וְתַנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מטטרון שַׂר הַפָּנִים שֶׁהוּא נַעַר עֶבֶד מֵרַבּוֹ הָאָדוֹן הַמּוֹשֵׁל עָלָיו, מְמוּנֶּה עַל הַנְּשָׁמָה בְּכָל יוֹם לְהַסְפִּיק לָהּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁנִּצְטַוָּה, והוּא עָתִיד לְמֵיסַב חוּשְׁבַּן פִּתְקָא בְּבָתֵּי קִבְרֵי מִן דּוּמָה וּלְאַחֲזָאָה לֵיהּ קַמֵּי מָאֲרֵיהּ, והוּא זַמִּין לְמֶעְבַּד חֲמִיר הַהוּא גַּרְמָא תְּחוֹת אַרְעָא לְתַקָּנָא לְגוּפַיְיא וּלְקַיְימָא לוֹן בִּשְׁלֵימוּתָא דְּגוּפָא בְּלָא נְשְׁמָתָא (בזמנא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְשַׁדַּר לָהּ לְאַתְרָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמּוֹשֵׁל וגו'. מַהוּ אֶל עַבְדּוֹ, אִי בְּחָכְמְתָא דָּא נִסְתַּכֵּל מַהוּ אֶל עַבְדּוֹ. אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי לֹא נִסְתַּכֵּל אֶלָּא

בַּמֶּה שֶׁאָמַר עַבְדּוֹ, עַבְדּוֹ שֶׁל מָקוֹם. (זקן ביתו) הַקָּרוֹב לַעֲבוֹדָתוֹ, וּמַאן אִיהוּ, זֶה מטטרו"ן כִּדְקָאֲמָרָן, דְּאִיהוּ עָתִיד לְיַפּוֹת לַגּוּף בְּבָתֵּי קִבְרֵי.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עַבְדּוֹ, זֶה מטטרון עַבְדּוֹ שֶׁל מָקוֹם. (קפא א) זְקַן בֵּיתוֹ, שֶׁהוּא תְּחִלַּת בְּרִיּוֹתָיו שֶׁל מָקוֹם. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, שֶׁנָּתַן לוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶמְשָׁלָה עַל כָּל צְבָאוֹתָיו.

וְתָאנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַב, כָּל צְבָאוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ עֶבֶד נוֹטְלִים אוֹר וְנֶהֱנִין מִזִּיו הַנְּשָׁמָה, דְּתָאנָא אוֹר הַנְּשָׁמָה לָעוֹלָם הַבָּא גָּדוֹל מֵאוֹר הַכִּסֵּא. וְהָא מֵהַכִּסֵּא נִטְלָה הַנְּשָׁמָה. אֶלָּא זֶה לְפִי הָרְאוּי לוֹ וְזֶה לְפִי הָרְאוּי לוֹ. רַב נַחְמָן אָמַר גָּדוֹל מֵאוֹר הַכִּסֵּא מַמָּשׁ דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ"ו) דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה, מַאי עָלָיו עַל זֶהָרוֹ.

וּכְשֶׁהוּא הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ כָּל צְבָאוֹתָיו וְהַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ נִזּוֹנִין מֵאוֹתוֹ הַזִּוּהַר. הֲדָא הוּא שֶׁהַנְּשָׁמָה אוֹמֶרֶת לוֹ (דכתיב) שִׂים נָא יָדְךָ, כְּלוֹמַר סִיעָתְךָ, תַּחַת יֶרְכִי, זֶהוּ אוֹר הַנִּשְׁפָּע מִן הַנְּשָׁמָה עֲלֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שָׁלוֹם כָּךְ קִבַּלְנוּ בְּשָׁעָה שֶׁזֶּה הוֹלֵךְ בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל מָקוֹם, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵנִיעַ כָּל צְבָאוֹתָיו שֶׁל מַעְלָה בְּאוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ. אָמַר רַב הוּנָא כָּךְ יֶרְכ"י בְּגִימַטְרִיָּא ר"ם. כְּלוֹמַר הַנְּשָׁמָה אוֹמֶרֶת שִׂים נָא יָדְךָ סִיעָתְךָ תַּחַת מַעֲלָתוֹ שֶׁל רָם וְנִשָּׂא הַמּוֹשֵׁל עַל הַכֹּל וּלְאַחַר שֶׁצִּוָּה סִיעַת עֶלְיוֹנִים תַּחַת יָדוֹ אֲנִי מַשְׁבִּיעֲךָ שְׁבוּעָה גְּדוֹלָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאלֹהֵי הָאָרֶץ. הוֹאִיל וְאָמַר בְּיֵי שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא אָדוֹן עַל הַכֹּל, בְּבַת אַחַת וּבְרֵגַע אֶחָד הוּא מֵנִיעַ לַכֹּל וְכֻלָּם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר עַל שְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת מַשְׁמוֹ לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא הַכֹּל וְאֵין אַחֵר בִּלְתּוֹ:

וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר רַב הוּנָא וְאִי הֲוִינָא עִמְּהוֹן דְּמָארֵי מַתְנִיתָא כַּד גְּלוּ רָזָא דְּנָא לָא אִיפְּרְשָׁנָא מִנְּהוֹן הָכִי, דְּהָא אֲנָא חָזֵי עֲמִיקִין סַגִּיאִין בְּפוּמַיְיהוּ דְּגָלוּ וְלָא אִתְחָזְיָין לְכָל אֵינִישׁ. תָּא חֲזֵי, שְׁבוּעַת קַיְימָא דְּא אוֹמֵי לָהּ נִשְׁמָתָא דִּכְתִיב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהָכָא מַשְׁמַע שֶׁהוּאִיל וְאַתָּה הוֹלֵךְ בִּשְׁלִיחוּת זֶה לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא תִקַּח גּוּף לִבְנִי (ד"א לבניני) לִיכָּנֵס בְּגוּף אַחֵר בְּגוּף זָר בְּגוּף שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹ, אֶלָּא בְּהַהוּא מַמָּשׁ שֶׁהוּא שֶׁלִּי, בְּהַהוּא מַמָּשׁ שֶׁיָּצָאתִי מִמֶּנּוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי אִם אֶל אַרְצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מַהוּ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁנִּצְטַעֵר עִמִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְלֹא הָיָה לוֹ הֲנָאָה וְכִסּוּף בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ, אוֹתוֹ הַגּוּף מַמָּשׁ תִּקַּח לְיִצְחָק

עִמּוֹ בְּהַאי שִׂמְחַת הַצַּדִּיקִים. לִיצַחֵק עִמּוֹ בְּשִׂמְחַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לִיצַחֵק עִמּוֹ דְּעַכְשָׁיו עֵת שְׂחוֹק בָּעוֹלָם הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קכ"ו:ב') אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יְצִחָק תָּא שְׁמַע אֵין מַלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה אֶלָּא שְׁלִיחוּת אֶחָד, וְלֹא ב' שְׁלִיחוּת בְּבַת אַחַת. וְתַנְיָא אָמַר רַבִּי אַבָּא מַלְאָךְ אֶחָד אֲשֶׁר קֶסֶת הַסּוֹפֵר בְּמָתְנָיו עָתִיד לְהַרְשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מִצְחוֹ, וּלְאַחַר כֵּן הַשַּׂר הַגָּדוֹל הוֹלֵךְ לְתַקֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּלְהַעֲמִידוֹ לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה, מַאי לְפָנֶיךָ לְפָנַי שְׁלִיחוּתְךָ.

רַבִּי (אלעזר) אֱלִיעֶזֶר אֲזַל לְמֶחֱמֵי לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי רַבֵּיהּ, וַהֲהוּא יוֹמָא רֵישׁ יַרְחָא הֲוָה, כַּד מְטָא גַּבֵּיהּ

אָמַר לֵיהּ חַיָּיב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ. אָמַר לֵיהּ לְאו עַל כָּךְ אֲמָרִית. אֶלָּא אֲנָא חָמֵי בְּאַנְפָּךְ דְּמִלָּה חַדְתָּא אִית גַּבָּךְ מֵאִינוּן עֲמִיקִים דְּאִתְּ עָתִיד לְמִתְבַּע.

אָמַר לֵיהּ, חָמֵינָא הַאי אוֹר הָרִאשׁוֹן דְּמַטְלָנוֹי עֲשָׂרָה וּבַעֲשָׂרָה נָטִיל, וּבְרָזָא דַּעֲשָׂרָה נָהִיג לְכֹלָּא, וּבְאַתְוָותָא דַּעֲשָׂרָה עָבִיד עוֹבָדוֹי. וְתָאנָא עֲשָׂרָה פִּתְקִין עֲשָׂרָה מַפְתְּחָן דְּבֵי קַצְרֵי בִּידוֹי, וּפִתְקִין עֲשָׂרָה נָטִיל בְּגִינְתָא דְעֵדֶן לְאַתְקָנָא אַרְעָא עַל גּוּפֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא.

אָמַר לֵיהּ אֱלִיעֶזֶר בְּרִי חָמִית הֲוִית יַתִּיר מִמַּלָּאכָא קַדִּישָׁא דְּעַלְמָא, בַּעֲשָׂרָה אִתְבְּרֵי, בַּעֲשָׂרָה אִתְנְהִיג. בַּעֲשָׂרָה כֻּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, בַּעֲשָׂרָה אוֹרַיְיתָא, הוּא בַּעֲשָׂרָה מַטְלָנוֹי, בַּעֲשָׂרָה עַלְמִין עִלָּאִין (בעשרה) וְחַד עִלָּאָה עַל כֹּלָּא בָּרִיךְ הוּא.

וְאֵימָא לָךְ מִלָּה דַּעְתֵּיהּ דְּמָארֵי דְּמַתְנִיתָא הֲוָה בְּהַאי מַה כְּתִיב וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְּמַלִּים מִגְּמַלֵּי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זְכִינָא לְפִסּוּקָא דָּא, אֲבָל וְכָל טוּב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ מַהוּ. אָמַר לֵיהּ הוּא שְׁמֵיהּ דְּמָארֵיהּ דְּאָזִיל גַּבֵּי לְאֲעָלָא לֵיהּ וּלְאַנְהָגָא (ולאגנא) לֵיהּ, אָמַר דָּא וַדַּאי הוּא כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

תְּנַן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ תָּא חֲזֵי, מַאן דְּיָדַע שְׁמֵיהּ עַל בּוּרְיֵיהּ, יָדַע דְּהוּא וּשְׁמֵיהּ חַד הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁמֵיהּ חַד דִּכְתִיב, (זכריה יד) יְיָ אֶחָד וְגו' (כלהו) כְּלוֹמַר הַשֵּׁם וְהוּא אֶחָד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בְּפָרְשָׁתָא דָּא: וַיַּבְרֵךְ הַגְּמַלִּים מִחוּץ לָעִיר אֶל בְּאֵר הַמָּיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא מִחוּץ לָעִיר, דָּא הוּא בֵּי קִבְרֵי. אֶל בְּאֵר הַמָּיִם, דְּתַנְיָא הַנִּקְדָּמִים בְּבָתֵּי קִבְרֵי אוֹתָם שֶׁנָּשְׂאוּ וְנָתְנוּ בַּתּוֹרָה, דְּהָא תְּנַן כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לַקֶּבֶר מַה דְּשָׁאֲלוּ לֵיהּ תְּחִילָּה אִם קָבַע עִתִּים לַתּוֹרָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ג:ו') וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּךָ וְגו'. וּכְשֶׁיֵּצֵא אֵינוֹ דִּין (לקיימם) לַהֲקִימָם בַּתְּחִלָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא לְעֵת עֶרֶב זֶהוּ יוֹם שִׁשִּׁי שֶׁהוּא עֶרֶב הַשַּׁבָּת שֶׁאָז הַזְּמַן לְקַיְּמָא מַתַּיָּא, מַאי מַשְׁמַע דְּתָנַן שִׁיתָּא אַלְפֵי שְׁנִין הֲוֵי עַלְמָא, וְהוּא אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא סִיּוּם הַכֹּל, וְהַיְינוּ לְעֵת עֶרֶב, זְמַן סִיּוּם הַכֹּל. לְעֵת צֵאת הַשּׁוֹאֲבוֹת, אֵלּוּ הֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַשּׁוֹאֲבִים מֵימֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה שֶׁהוּא עֵת לָצֵאת וּלְהִתְנַעֵר מִן הֶעָפָר.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא עוֹד יֵשׁ לְדַעַת דְּתָנַן אוֹתָם הַמִּתְעַסְּקִים לָדַעַת אֶת בּוֹרְאָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִשְׁמָתָם בְּתַשְׁלוּמָהּ לָעוֹלָם הַבָּא זָכוּ לָצֵאת מִשְּׁבוּעוֹת הַנִּשְׁמָה הוֹלֵךְ לָדַעַת מִי הוּא גּוּפָהּ מַמָּשׁ וּמַאי הוּא. הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל עֵין הַמַּיִם אַף עַל גַּב שֶׁתַּלְמִיד חָכָם הוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּשְׁלוּם, דִּכְתִיב וְהָיָה הָעַלְמָה הַיּוֹצֵאת לִשְׁאוֹב וְאָמַרְתִּי אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ אֲמוֹר לִי רֶמֶז יְדִיעָתוֹ מִמַּה שֶּׁהִשַּׁגְתָּ.

וְאָמְרָה אֲלֵי גַּם אַתָּה שְׁתֵה, אַף אַתָּה עֲבֵד (כמוך) כְּמוֹנִי וְלֹא נִתְחַלֵּף לִי (על) יְדִיעָתְךָ בִּידִיעָתוֹ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא, וְצָרִיךְ אַתָּה לְהַשִּׂיג שֶׁאַתָּה נִבְרָא כָּמוֹנִי.

וְגַם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב, כְּלוֹמַר יְדִיעַת הַשָּׂגָתִי שֶׁלֹּא הִשַּׂגְתָּ סִיָּעְתָּךְ, וְיָדַעְתִּי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עָלֶיךָ וְהֵיאַךְ נִבְרָא אַתָּה מִזִּיו הַנְּתוּן אֶצְלְךָ. אִם הוּא אוֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מָסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאֵדַע שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוּף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבִּיעַנִי:

וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְגו'. רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּעוֹד שֶׁכָּל הָעִנְיָינִים הוּא רוֹצֶה לְנַסּוֹת עַל הַגּוּף, מַאי כְּתִיב וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, זֶהוּ הַגּוּף קָדוֹשׁ שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּדִבְרֵי תוֹרָה וְכֹתֶת גּוּפוֹ לְהַשִּׂיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנוֹ. אֲשֶׁר יָלְדָה לִבְתוּאֵל, אָמַר רַב יְהוּדָה בִּתּוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מִלְכָּה, בֶּן מַלְכָּהּ שֶׁל עוֹלָם. אֶשֶׁת נָחוֹר אָחִי אַבְרָהָם. חֶבְרַת הַשֵּׂכֶל גּוּף שֶׁנִּדְבַּק בַּשֵּׂכֶל וְהִיא אָח הַנְּשָׁמָה. וְכַדָּהּ עַל שִׁכְמָהּ, מַשָּׂא הַחָכְמָה עָלֶיהָ.

וּיְרָץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ. זֶה מטטרו"ן. וַיֹּאמֶר הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ, אֲמוֹר לִי רֶמֶז חָכְמָתָא בִּידִיעַת בּוֹרְאֵךְ מִמַּה שֶּׁעְסַקְתְּ בָּעוֹלָם שֶׁיְּצָאת מִמֶּנּוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא כִּדְפָרְשִׁינָן, אַחַר כָּל זֶה מַה כְּתִיב וְאִשִּׁים הַנֶּזֶם עַל אַפָּהּ וְהַצְּמִידִים עַל יָדֶיהָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא אוֹתָם הָעֲצָמוֹת שֶׁנִּפְזְרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צִוָּה אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאָתְּ אָמַר, (ישעיהו נ"ח:י"א) וְעַצְמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ. אָמַר רִבִּי אַבָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוּף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁם נִכְנַס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מִי מוֹלִיךְ הַגּוּף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר רִבִּי זֵירָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹשֶׂה מְחִילוֹת תַּחַת הָאָרֶץ וְהֵם מִתְגַּלְגְּלִים וְהוֹלְכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ"ו:י"ט) וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק גַּבְרִיאֵ"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְנָא לָן דִּכְתִיב, (בראשית כ"ד:נ"ח) הֲתֵלְכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, וּכְתִיב הָתָם (דניאל ט':כ"א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מַאי

דְכְתִיב וּלְרִבְקָה אָח וּשְׁמוֹ לָבָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵין יְצֶר הָרַע בָּטֵל מִן הָעוֹלָם, אַף עַל פִּי שֶׁכֻּלּוֹ לֹא נִמְצָא קְצָתוֹ נִמְצָא.

תָּא חֲזֵי, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה מוּטָל בָּעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא לוֹט, לָעוֹלָם הַבָּא (יבדל) יְבָטֵל מִן הָעוֹלָם, אֲבָל (לעתיד לבא) לא כּוּלּוֹ, ונִקְרָא לָבָן לֹא מְנוּוָל כְּבָרִאשׁוֹנָה אֶלָּא כְּמַאן דְּסָחֵי מְנוּוּלוֹ. לָבָן לְמַאי אִצְטְרִיךְ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמֶעְבַּד פְּרִיָה וּרְבִיָה אִצְטְרִיךְ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אִם אֵין יֵצֶר הָרַע נִמְצָא, פְּרִיָה וּרְבִיָה אֵינוֹ מָצוּי.

תָּא שְׁמַע כֵּיוָן שֶׁהַגּוּף נִבְנָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, מַאי כְּתִיב וַיְשַׁלְּחוּ אֶת רִבְקָה אֲחוֹתָם וְגו'. מַאי (הוי) וְאֶת מֵנִיקָתָהּ, זֶה כֹּחַ הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר זֶה כֹּחַ הַגּוּף.

רַבִּי אַבָּהוּ פָּתַח בְּהַאי קְרָא (שיר השירים ד׳:ח׳) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי וגו', אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ כֵּיוָן שֶׁהַגּוּף נִבְנָה עַל קִיּוּמוֹ וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַנִּשְׁמָה מַמְתֶּנֶת אֵלָיו וְיוֹצֵאת לִקְרָאתוֹ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה. זוֹ הִיא הַנִּשְׁמָה. תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה, הַיְינוּ דִכְתִיב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִם הִיא הַנִּשְׁמָה, תֵּינַח אַבְרָהָם כִּדְקָאָמָרַן, אֲבָל יִצְחָק מַהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ הָא חַבְרַיָיא אָמְרוּ דְּעַכְשָׁיו אִתְקְרֵי יִצְחָק עַל שׁוּם חֶדְוָותָא סַגִּיאָה דִּבְעָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בַּתְּחִלָּה נִקְרֵאת הַנִּשְׁמָה אַבְרָהָם וְהַגּוּף שָׂרָה, עַכְשָׁיו נִקְרֵאת הַנִּשְׁמָה יִצְחָק וְהַגּוּף רִבְקָה. תְּנַן בְּמַתְנִיתִין, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֶם קִיּוּם הַגּוּף מַמְתֶּנֶת הַנִּשְׁמָה לַגּוּף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאֵיזֶה מָקוֹם בְּמָקוֹם הַמִּקְדָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ תָּא חֲזֵי, וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ. אוֹהֵב לְאוֹתוֹ הַגּוּף וּמִתְנַחֵם עִמּוֹ, והוּא עֵת לִשְׂחוֹק וְהַחֶדְוָה בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָא כָּל פָּרְשָׁתָא דָּא אִתְבְּרַר לָן, אֲבָל לָא יָכִילְנָא לְמִנְדַּע מַהוּ: וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה. וּלְשִׁקּוּלָא דְּדַעְתָּא כָּל פָּרְשָׁתָא דָּא לִיסְתּוֹרֵי.

כַּד אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר, הַאי פָּרְשָׁתָא דָּא שָׁמַעְנָא וְלָא אִדְכַּרְנָא, אָמְרוּ דְּעַלְּאִין תַּקִּיפִין לָא זְמִנּוּהָ לְגַלְּאָה וְאֲנַן מַאי נֵימָא. קָם רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר מְמִתִיבְתָּא דְּחַבְרַנָּא מָאנֵי מַתְנִיתָא גַּלְיָא.

קָמוּ וְאָזְלוּ הוּא וּרְבִי יִיסָא וְרַבִּי חִיָיא, אַשְׁכְּחוּהָ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְהָווּ מְגַלֶּה רָזִין דְּתִפְלִּין. עָאלוּ קַמֵּיהּ וְאָמְרוּ בְּמַאי אִתְעַסַק מַר. אָמַר לוֹן טַעֲמָא דִּתְפִלִּין אֲמִינָא, דְּהָא זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּמָנַח תְּפִלִּין וְיָדַע טַעֲמָא דִּידְהוּ.

אָמְרוּ אִי נִיחָא קַמֵּיהּ דְּמַר לֵימָא לָן מִלָּה. אָמְרוּ שְׁמַעְנָא מֵאֲבוּךְ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְחִימוּ סַגִּיאָה דְּהָווֹ לֵיהּ עִם יִשְׂרָאֵל אָמַר לוֹן לְמֶעְבַּד לֵיהּ בֵּי מַשְׁכְּנָא כְּנַוונָא דִּרְתִיכָא עִלָּאָה

דִלְעֵילָא וְיֵתֵי דִיּוּרֵיהּ עִמְּהוֹן הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ"ה:ח') וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וְשָׁמַעְנָא מֵאֲבוּךְ דְּהָכָא סָתִים טַעֲמָא דִּתְפִילִּין בְּהַאי פְּסוּקָא.

אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא עִלָּאָה אִתְעֲבַד מִקְדָּשׁ בִּרְתֵיכוֹי קַדִּישִׁין, וּבָתַר כֵּן אַשְׁרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיּוּרֵיהּ עִמְּהוֹן, כְּעַנְיָינָא דָא, וּכְגַוונָא דָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא מָארֵי מַתְנִיתָא בְּטַעֲמָא דִּתְפִלִּין, לְמֶהֱוֵי הַהוּא גַבְרָא דּוּגְמָא דִּרְתֵיכֵי עִלָּאִין, דְּתֵיכָא תַּתָּאָה דְּתֵיכָא עִלָּאָה, לְמֵיתֵי מַלְכוּתָא דִילֵיהּ וְיַשְׁרֵי דִּיּוּרֵיהּ עִלָּוִיה.

וְתָנִינָן אִית בֵּיהּ רָזִין עִלָּאִין וּדוּגְמֵיהוֹן, וְאִית בֵּיהּ תִּלַת דְּתֵיכִין, דּוּגְמַת עִלָּאִין קַדִּישִׁין רָזִין דִּתְלַת אַתְוָותָא דִּשְׁמָהָן קַדִּישֵׁי, עִלְמִין תְּלַת, דְּתֵיכִין תְּלָתָא אַתְוָותָא, אַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת שַׁלִּיט עַל אַרְבַּע, וְעַל כָּךְ רָזָא דְשי"ן דְּתַלַת כְּתָרִין, ושי"ן דְּאַרְבַּע כְּתָרִין, תְּלָתָא מְלָכִין שַׁלִּיטִין בְּגוּפָא תְּפִילִּין עֲלוֹי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, אִלֵּין תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא, תְּפִילִּין דִּדְרוֹעָא אַרְבַּע פָּרְשִׁיָּין.

לְבָא רָכִיב דּוּגְמָא דִּדְתֵיכָא תַּתָּאָה וְתַתָּאָה רָכִיב. עוֹד תָּנִינָן דָּא רָכִיבָא דִּדְרוֹעָא לְתַתָּא. וְלִבָּא רָכִיב, דּוּגְמָא דְּאִיהוּ לְתַתָּא וְאִתְמַסְרוּן בִּידֵיהּ לְאַעֲלָאָה לוֹן כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, כָּךְ לִבָּא הוּא רָכִיב לְתַתָּא וְאִתְמַסְרוּ בִּידוֹי כָּל אֵבְרֵי גוּפָא.

וְעֵילָא מִנֵּיהּ אַרְבַּע פָּרָשִׁיָּין עַל מוֹחָא דְרֵישָׁא אִיהוּ, אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיטָא עִלָּאָה מַלְכָּא מִכֹּלָּא. (ורוח) וּרְזָא דְחָכְמְתָא דָּא, הוּא כְּגַוונָא דְמַקְדָּשָׁא דִּכְתִיב וַעֲשֵׂה כְּרוּב אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה וּכְרוּב אֶחָד מִקְצָה. וְעַלַּייהוּ דִּיּוּרֵיהּ דְּמַלְכָּא בְּאַרְבַּע אַתְוָון תְּרִין רְתִיכִין.

וּכְהַאי גַוונָא לִבָּא וּמוֹחָא, לִבָּא מִכָּאן וּמוֹחָא מִכָּאן וְעָלַייהוּ מְדוֹרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְבַּע (ד"א ארבע) פָּרָשִׁיָּין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִכָּאן וּלְהָלְאָה רָזֵי דְּכְתָרֵי אַתְוָותָא וּפָרָשִׁיָּין בְּגוּפַייהוּ וּרְצוּעוֹתֵיהוֹן. הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וּרְמִיזָא דִלְהוֹן אִתְגְּלִי וְטַעֲמָא דְּכֹלָּא בִּתְלַת עֶשֶׂר מְכִילָן (דרחמי).

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא אֶלָּא בְּדִיל רָזָא דָּא דַּיַּי. אָמְרוּ לֵיהּ זַכָּאָה חוּלָקָךְ לְעַלְמָא דְּאָתֵי דְּכָל רָז לָא אָנִיס לָךְ. אָמְרוּ לֵיהּ אֲתֵינָא קַמֵּיהּ דְּמַר לְמִנְדַע רָזָא דְהַאי פְּסוּקָא וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה.

אָמַר פֵּירוּשָׁא דְהַאי פְּסוּקָא כְּמָה דְּגָלוּ חַבָּרָנָא מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּכַד נְשְׁמָתָא יְתֵי בְּהַהוּא גוּפָא קַדִּישָׁא דִילָהּ, הָא מִילַּייָא הֲווּ עַל חַיָּיבַיָּא דִּיקוּמוּן וּיִכְשְׁרוּן עוֹבָדִין וְיִתֵּן לֶהוּ מִזְיוָא יְקָרָא דִילֵיהּ דִּינְדָעוּן וְיִתּוּבוּן וְיִזְכּוּן זְכוּתָא שְׁלֵימָתָא.

וְכַד חָמָא שְׁלֹמֹה דָּא הֲוָה סַגֵּי (ד"א תוה סגי) וְאָמַר (קהלת ח':י') וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וּבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ, שֶׁיִּבָּאוּ וְיִחְיוּ מִמְּקוֹם קָדוֹשׁ. וְתָנִינָן אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּתִיב, (ירמיה ג) הֵיַהֵפֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ וְנָמֵר חֲבַרְבֻּרֹתָיו, כָּךְ הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא

זָכוּ לְשׁוּב בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהַקְטִיר מַעֲשִׂים טוֹבִים לָעוֹלָם, לֹא יְקַטְּרוּ בָּעוֹלָם הַבָּא. רְאֵה מַה כְּתִיב וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה, וְשֶׁרוֹצָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם נְשָׁמָה לְגוּפָם וּלְקָרְבָּם בִּתְשׁוּבָה, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וּתֶלֶד לוֹ אֶת זִמְרָן וְאֶת יָקְשָׁן, הַרְבֵּה מַעֲשִׂים רָעִים עַד שֶׁנִּגְרְשִׁים מִן הָעוֹלָם דִּכְתִיב וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִישֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ וְגו', וְעַל הָאֲחֵרִים נֶאֱמַר וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וגו'.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה הַאי מַשְׁמַע עַל פָּרְשָׁתָא, וּמַשְׁמַע דְּאוֹתוֹ זְמַן (נקרא) (ס"א אבד) עֶבֶד שֵׁם (הנשמה) אַבְרָהָם, וּבְמָקוֹמוֹ נִקְרֵאת יִצְחָק כִּדְקָאֲמָרַן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וִיהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי. עִם יְדִיעַת הַחַי שֶׁהוּא חַי הָעוֹלָמִים לָדַעַת וּלְהַשְׂיג מַה שֶּׁלֹּא הִשִּׂיג בָּעוֹלָם הַזֶּה הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו י״א:ט׳) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ, (עד כאן מדרש הנעלם)

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (קהלת י״ב:ז׳) וְיָשָׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאָדָם, נָטַל עֶפְרֵיהּ מֵאֲתַר דְּמַקְדְּשָׁא, וּבָנָה גּוּפֵיהּ מֵאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא, דְּכֻלְּהוּ יָהֲבוּ לֵיהּ חֵילָא, לְבָתַר אִתְרַע עֲלֵיהּ רוּחָא דְחַיֵּי כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וְגו' לְבָתַר קָם וְיָדַע דְּאִיהוּ מֵעֵילָא וְתַתָּא, וּכְדֵין אִתְדַּבַּק וְיָדַע חָכְמָה עִלָּאָה.

כְּגַוְונָא דָא כָּל בַּר נָשׁ דְּעַלְמָא אִיהוּ כָּלִיל מֵעֵילָא וְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן דְּיָדְעִין לְאִתְקַדְּשָׁא בְּהַאי עַלְמָא כְּדְקָא יָאוּת, כַּד אוֹלִידוּ בַּר, מְשָׁכְיָן עֲלֵיהּ רוּחַ קַדִּישָׁא מֵאֲתַר דְּכָל קַדִּישֵׁי נְפִקִין מִנֵּיהּ, וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּגוּפָא אִתְעֲבִיד בִּקְדוּשָׁה כְּדְקָא יָאוֹת, הָכִי נָמֵי יָהֲבִין לֵיהּ רוּחָא מֵאֲתַר עִלָּאָה קַדִּישָׁא כְּדְקָא חָזֵי וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּזִמִּין בַּר נָשׁ לְמֵיהַב חוּשְׁבַּן עוֹבָדוֹי עַד לָא יִפּוֹק מֵעַלְמָא, הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּחוּשְׁבַּן אִיהוּ, דְּגוּפָא וְנִשְׁמָתָא יָהֲבֵי חוּשְׁבְּנָא. לְבָתַר נִשְׁמָתָא אִתְפְּרְשָׁא מִינֵּיהּ, וְגוּפָא תָּב לְאַרְעָא, וְכֹלָּא תָּב לְאַתְרֵיהּ דְּאִתְנְסִיב מִתַּמָּן וְהָא אוּקְמוּהָ, עַד זְמָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא כֹּלָּא גָּנִיז קַמֵּיהּ.

וְהַהוּא גּוּפָא מַמָּשׁ וְהַהִיא נִשְׁמָתָא מַמָּשׁ זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָתָבָא לְעַלְמָא כְּמִלְקַדְמִין וּלְחַדְּתָא אַנְפֵּי עַלְמָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן. וְהַהִיא נִשְׁמָתָא מַמָּשׁ גְּנִיזָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתֵבֵת לְאַתְרֵהּ כְּפוּם אַרְחֵהּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. וּלְזִמְנָא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא, זַמִּין אִיהוּ לְאָרָקָא טַלָּא מֵרִישֵׁיהּ עֲלַיְיהוּ, וּבְהַהוּא טַלָּא יְקוּמוּן כֹּלָּא מֵעַפְרָא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ. מַאי טַל אוֹרוֹת, אוֹרוֹת מַמָּשׁ מֵאִינּוּן נְהוֹרִין דִּלְעֵילָּא דִּבְהוֹן זַמִּין לַאֲרָקָא חַיִּין לְעַלְמָא, בְּגִין דְּאִילָנָא דְחַיֵּי יָרִיק חַיִּין דִּלָּא פָּסְקִין לְעָלְמִין, דְּהָא הַשְׁתָּא פָּסְקִין בְּגִין דְּהָא חִוְיָא בִּישָׁא שָׁלְטָא וְאִתְכַּסֵּי סִיהֲרָא. וּבְגִין כָּךְ כִּבְ"יָכוֹל פָּסְקִין מֵימוֹי וְחַיִּין לָא שָׁלְטִין בְּעַלְמָא כְּדָקָא יָאוּת.

וּבְהַהוּא זִמְנָא הַהוּא יַצָּר הָרָע דְּאִיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא יִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא וְיַעֲבַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמָר (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וּלְבָתַר דְּאִיהוּ יִתְעָבַר מֵעַלְמָא, סִיהֲרָא לָא אִתְכַּסְיָא, וְנַהֲרָא דְנָגִיד וְנָפִיק לָא יִפְסְקוּן מַבּוּעוֹי, וּכְדֵין כְּתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אִי תֵּימָא דְּכָל גּוּפִין דְּעַלְמָא יְקוּמוּן וְיִתְעָרוּן מֵעַפְרָא, אִינּוּן גּוּפֵי דְּאִתְנְטִיעוּ בְּנִשְׁמָתָא חָדָא מַה תְּהֵא מִנַּיְיהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִינּוּן גּוּפִין דְּלָא זָכוּ וְלָא אַצְלָחוּ הֲרֵי אִינּוּן כְּלָא הֲווּ, כְּמָה דְּהֲווּ עֵץ יָבֵשׁ בְּהַהִיא עַלְמָא הָכִי נָמֵי בְּהַהוּא זִמְנָא, וְגוּפָא בַּתְרָאָה דְּאִתְנְטַע וְאַצְלַח וְנָטַל שָׁרְשׁוֹי כְּדָקָא יָאוּת יָקוּם.

וְעָלֶיהָ כְּתִיב, (ירמיהו י״ז:ח׳) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְגוֹ' וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וְגוֹ'. דְּעָבַד אִיבִּין וְנָטַע שָׁרְשִׁין וְאַצְלַח כְּדָקָא יָאוּת. וְעַל הַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה דְּלָא עָבַד אִיבִּין וְלָא נָטַע שָׁרְשִׁין (ולא זכה ולא אצלח) כְּתִיב, (ירמיהו י״ז:ו׳) וְהָיָה כַּעֲרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגוֹ'. כִּי יָבֹא טוֹב דָּא תְּחִיַּית הַמֵּתִים.

וְיִתְנְהִיר הַהוּא נְהוֹרָא דְּזַמִּין לְאַנְהָרָא לְהוּ לְצַדִּיקַיָּא דְּהַהֲוָה גָּנִיז קַמֵּיהּ מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עַלְמָא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּכְדֵין זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָחָיָיא מֵתַיָּיא, וּכְתִיב, (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וְגוֹ', וּכְדֵין יִתְגַּבַּר טוֹב בְּעַלְמָא, וְהַהוּא דְּאִתְקְרֵי רַע יִתְעָבַר מֵעַלְמָא כְּדַאֲמָרַן. וּכְדֵין אִינּוּן גּוּפִין קַדְמָאֵי לֶהֱווֹ כְּלָא הֲווּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲרָקָא עֲלַיְיהוּ עַל אִינּוּן גּוּפִין רוּחִין אָחֳרָנִין, וְאִי זָכָאן בְּהוֹן יְקוּמוּן בְּעַלְמָא כְּדָקָא יָאוּת, וְאִי לָאו יְהוֹן קַטְמָא תְּחוֹת רַגְלֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דִּכְתִיב (מלאכי ג), וּכְתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ וְגוֹ'. וְכֹלָּא אִתְּקַם וְאִתְעֲתַד קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ בְּמִנְיָינָא הֲווּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְמִסְפַּר צְבָאָם וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְּמַר כָּל אִינּוּן מֵתִין דְּבַאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל יְקוּמוּן בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלַיְיהוּ וְיוֹקִים לוֹן, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב יִחְיוּ מֵתֶיךָ, אֵלֵּין אִינּוּן דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. נְבֵלָתִי יְקוּמוּן, אֵלֵּין אִינּוּן דִּבְגוֹ אַרְעָאן אָחֳרָנִין, דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ תְּחַיֶּיה אֶלָּא קִיָּמָה. דְּהָא

רוּחָא דְחַיֵּי לָא תִשְׁרֵי אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּהוּ יִחְיוּ מֵתֶיךָ, וְאִינּוּן דִּלְבַר, יִתְבְּרֵי גּוּפָא דִלְהוֹן וְיקוּמוּן גּוּפָא בְּלָא רוּחָא. וּלְבָתַר יִתְגַּלְגְּלוּן תְּחוֹת עַפְרָא עַד דְּיִמְטוּן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתַמָּן יְקַבְּלוּן נִשְׁמָתָא, וְלָא בִּרְשׁוּ אָחֳרָא, בְּגִין דְּיִתְקַיְּימוּן בְּעַלְמָא כְּדְקָא חָזֵי.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יֵיסָא הֲווּ יַתְבֵי לֵילְיָא חַד וְעָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּיִתְעָרוּן קַמֵּיהּ כֻּלְּהוּ קָיְימִין דְּיוּקְנִין דְּיוּקְנִין קַמֵּיהּ בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא מַמָּשׁ דְּהֲווּ בְּהַאי עַלְמָא, וְנַחֲית לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִקָּרֵי לוֹן בִּשְׁמָהָן כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה נח) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְכָל נִשְׁמָתָא תֵּיעוֹל לְדוּכְתָּהָ, וְיקוּמוּן בְּקִיּוּמָא בְּעַלְמָא כְּדְקָא חָזֵי, וּכְדֵין יְהֵא עַלְמָא שְׁלִים, וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר וְגוֹ', מַאי וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר. דָּא יֵצֶר הָרָע דְּאַחְשִׁיךְ אַנְפֵּי בְּרִיָּין וְשַׁלִּיט בְּהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָא חָמִינָן כָּל זִמְנָא דְּבַר נָשׁ קָאִים בְּרוּחָא דָא. לָאו אִיהוּ מְסָאֵב, נָפְקָא נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ אִיהוּ מְסָאֵב. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָכִי אִתְּמַר דְּהָא הַהוּא יֵצֶר הָרָע כַּד נָטִיל רוּחָא דְּבַר נָשׁ סָאִיב לֵיהּ וְאִשְׁתָּאַר גּוּפָא מְסָאֵב, וּשְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כַּד אִינּוּן בְּחַיֵּיהוֹן אִינּוּן מְסָאֲבִין דְּהָא מִסְטָרָא מְסָאֲבָא אִית לוֹן נִשְׁמָתִין, וְכַד אִתְרִיק מִנֵּיהּ הַהוּא מְסָאֲבוּ אִשְׁתָּאַר גּוּפָא בְּלָא מְסָאֲבוּ כְּלָל.

בְּגִין כָּךְ מַאן דְּאִתְדַּבַּק בְּאִתְּתָא דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִסְתָּאַב אִיהוּ. וְהַהוּא בְּרָא דְּאִתְיְלִיד לֵיהּ יְקַבֵּל עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וְאִי תֵּימָא הָא בְּסִטְרָא דְּאֱבוֹי מִיְּשְׂרָאֵל קָא אַתְיָא, אַמַּאי יְקַבֵּל עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. תָּא חֲזֵי, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אִסְתָּאַב אֲבוֹי בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְדַּבַּק בְּהַהִיא אִתְּתָא דְּאִיהִי מְסָאֲבָא, וְכֵיוָן דְּאִתְיְלִיד מִינָּהּ יְקַבֵּל עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּעָבַר עַל אוֹרַיְיתָא דִּכְתִיב, (שמות לה) כִּי לֹא תְשַׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי יְיָ קַנָּא שְׁמוֹ בְּגִין דְּקַנֵּי עַל הַאי בְּרִית קַדִּישָׁא.

פרק כ

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי דְּהָא אִתְּמַר דְּכֵיוָן דְּיָדַע אַבְרָהָם אֲבִינוּ חָכְמְתָא בָּעָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִכָּל שְׁאָר עַמִּין וְלָא לְאִתְדַּבָּקָא בֵּהוּ, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיְיָ אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְאלֹקֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגוֹ', מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וַדַּאי, (מאי) רָזָא אִיהוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ב׳:י״א) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אָנֹכִי דַּיְיקָא כְּתִיב הָכָא אֲשֶׁר אָנֹכִי, וּכְתִיב הָתֻם (ישעיה מד אנכי עשיתי ארץ. וכל דא בגין דלא לאסתאבא בהו.)

תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּאָעִיל הַאי בְּרִית קַדִּישָׁא בְּהַהִיא אִתְתָּא דְּשָׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, גָּרִים לְאִסְתָּאֲבָא אֲתַר אָחֳרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי ל׳:כ״א) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגו׳. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹמֵי לֵיהּ בְּהַאי בְּרִית, לָא אַבְטַח בֵּיהּ אַבְרָהָם עַד דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר יְיָ אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְגו׳, הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ, וַדַּאי דָּא מַלְאָךְ הַבְּרִית, בְּגִין דְּיִתְנַטְיר הַאי בְּרִית וְלָא יִסְתָּאַב בֵּין אינון עַמִּין:

רַק אֶת בְּנִי לֹא תֵשֵׁב שָׁמָּה. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיִדַּע אַבְרָהָם דְּהָא בְּכָלְהוּ לָא הֲוָה מַאן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא בָּעָא דְּלֵהֲווּ מְדוֹרֵיהּ דְּיִצְחָק בֵּינַיְיהוּ, אֶלָּא דְּיֵהֵא מְדוֹרֵיהּ עִמֵּיהּ, וְיִצְחָק יוֹלִיף מִנֵּיהּ תִּדִּיר אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לָא בָּעָא אַבְרָהָם דְּלֵהֲווּ מְדוֹרֵיהּ דְּיִצְחָק תַּמָּן.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא וַדַּאי זְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אַעֲרַע קַמֵּיהּ דְּהַהוּא עַבְדָּא, דְּהַהוּא יוֹמָא נָפַק, וַהֲהוּא יוֹמָא מָטָא לְעֵינָא דְמַיָּא, דִּכְתִיב וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל הָעַיִן. וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק כא

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ט:י״ח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. כַּמָּה אינון בְּנֵי נָשָׁא טִפְּשִׁין דְּלָא יָדְעִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא כָּל חַיִּין וְכָל חֵירוּ וְכָל טוּב בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. (ההוא חירו דעלמא דין ודעלמא דאתי איהו) (נ״א ההוא חירו דעלמא דאתי איהו חיין בעלמא דין). חַיִּין אינון בְּעַלְמָא דֵּין דְּיִזְכּוּן לְיוֹמִין שְׁלֵמִין בְּהַאי עַלְמָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ״ג:כ״ו) אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא. וּלְיוֹמִין אֲרִיכִין בְּעַלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּאינון חַיִּין שְׁלֵימִין, אינון חַיִּין דְּחֵידוּ, חַיֵּי בְּלָא עֲצִיבוּ, חַיִּין דְּאינון חַיִּין. חֵירוּ בְּעַלְמָא דֵּין חֵירוּ דְּכֹלָּא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי כָּל עַמִּין דְּעַלְמָא.

וְאִי תֵּימָא אינון בְּנֵי שְׁמַד. גְּוָרָה הִיא מִלְּעֵילָּא כְּגוֹן רַבִּי עֲקִיבָא וְחַבְרוֹי, וְכָךְ סָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה. חֵירוּ דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי, וְהָכִי הוּא וַדַּאי דְּאִי אָדָם הֲוָה אִתְדַּבַּק בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא, לָא גָּרִים מוֹתָא לֵיהּ וּלְכָל עַלְמָא. וּבְגִין כָּךְ כַּד יָהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל מָה כְּתִיב בָּהּ חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִלְמָלֵא אינון לָא חָטוּ וְשָׁבְקוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, לָא גָּרְמוּ מוֹתָא לְעַלְמָא כְּמִלְקַדְּמִין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (תהילים פ״ב:ו׳) אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. חֲבַלְתּוּן גַּרְמֵיכוֹן אֲכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וְגו׳. וְעַל דָּא כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאַחְשִׁיךְ עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא אִי הָכִי מֹשֶׁה אַמַּאי מִית, דְּאִי הָכִי כִּינּוּן דְּלָא חָב לָא יְמוּת (ואמאי ימות). אָמַר לֵיהּ וַדַּאי מִית, אֲבָל לָא שָׁלְטָא בֵּיהּ קַאֲמָרִינַן, אֶלָּא לָא מִית עַל יְדוֹי וְלָא אִסְתַּאַב בֵּיהּ, וְלָא מִית וַדַּאי אֶלָּא אִתְדַּבַּק בִּשְׁכִינְתָּא וְאָזִיל לְחַיֵּי עָלְמָא.

וְהַאי חַי אִקְרֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב (שמואל ב:כג) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגו'. וְעַל דָּא כָּל מַאן דְּאִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא חֵירוּ אִית לֵיהּ מִכֹּלָּא בְּעַלְמָא דֵּין מִשּׁעְבּוּדָא דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. חֵירוּ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי בְּגִין דְּלָא יִתְבָּעוּן מִנֵּיהּ דִּינָא בְּהַהוּא עַלְמָא כְּלָל.

תָּא חֲזֵי, בְּאוֹרַיְיתָא כַּמָּה רָזִין עִלָּאִין סְתִימִין אִית בָּהּ, בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים. כַּמָּה גְּנִיזִין טְמִירִין אִית בָּהּ, וְעַל דָּא כַּד אִסְתַּכַּל דָּוִד בִּרוּחָא דְּחָכְמְתָא וְיָדַע כַּמָּה פְּלִיאָן נָפְקִין מֵאוֹרַיְיתָא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ט:י״ח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ.

פרק כב

תָּא חֲזֵי, וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת. יוֹצֵאת, בָּאָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי יוֹצֵאת. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לָהּ מִכָּל אִינּוּן בְּנֵי מָתָא דְּכֻלְּהוּ חַיְּיבִין, וְהִיא יוֹצֵאת מִכֻּלָּא דִּלְהוֹן. וַתֵּרֶד הָעַיְנָה כְּתִיב בְּה"א, רָזָא אִיהוּ דְּאַעְרַעַת תַּמָּן בֵּירָא דְּמַרְיָם, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָעַיְנָה בְּה"א וּסְלִיקוּ לָהּ מַיָּא.

דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת כַּמָּה דִּכְתִיב יוֹצְאוֹת לִשְׁאוֹב מַיִם, אַמַּאי יוֹצְאוֹת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת. אֶלָּא בְּגִין דִּטְמִירִין הֲווּ כָּל יוֹמָא וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא נָפְקִין לְשָׁאֲבָא מַיָּא, וְסִימָנָא נָקִיט בִּידֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד מָטָא עַבְדָּא לְחָרָן וְאַשְׁכַּח לָהּ לְרִבְקָה לְעֵת עֶרֶב הֲוָה עִידָּן צְלוֹתָא דְּמִנְחָה. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּמָטָא יִצְחָק לְצַלָּאָה צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא מָטָא עַבְדָּא לְגַבָּהּ דְּרִבְקָה. וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא דְּמָטָא יִצְחָק לְצְלוֹתָא דְּמִנְחָה כְּמִלְקַדְמִין מָטַאת רִבְקָה לְגַבֵּיהּ. לְאִשְׁתַּכָּחָא כֹּלָּא בְּאַתְרֵיהּ דְּאִצְטְרִיךְ כְּדְקָא יָאוּת, וְכֹלָּא מָטָא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, וְעַל דָּא אָתָא הַהוּא עַבְדָּא לְבָאֵר הַמַּיִם רָזָא דְּכְתִיב (שיר השירים ד׳:ט״ו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, וְאוֹקִימְנָא, וְכֹלָּא רָזָא אִיהוּ.

פרק כג

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָתֵי לְטִבֶּרְיָה וְהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אַבָּא נְזִיל, דְּהָא אֲנַן חָמֵינָן דְּבַר נָשׁ חַד יְמָטֵי הַשְׁתָּא לְגַבָּן וּמִלִּין חַדְתִּין בְּפוּמֵיהּ וְאִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא הָא יְדַעְנָא דְּבְכָל אֲתַר דְּמַר אָזִיל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁדַּר לֵיהּ מַלְאָכִין טָסִין בְּנַדְפִין לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בֵּיהּ.

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, סָלִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן עֵינוֹי, וְחָמָא בַּר נָשׁ דְּהֲוָה רָהִיט וְאָזִיל. יָתְבוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא. כַּד מָטָא גַּבַּיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן מַאן אַנְתְּ. אָמַר לֵיהּ יוּדָאי אֲנָא וּמִקְפּוֹטְקָיָא קָאֲתֵינָא וַאֲנָא אָזִילְנָא אַטִיטָרֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי דְּאִתְמַנּוּן חַבְרַיָּא בְּמִלִּין יְדִיעָן וְשַׁדְּרוּנִי גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אֵימָא בְּרִי. אָמַר לֵיהּ אַנְתְּ בַּר יוֹחָאי. אָמַר לֵיהּ אֲנָא בַּר יוֹחָאי. אָמַר לֵיהּ הָא אוֹקִימְנָא דְּלָא יַפְסִיק בַּר נָשׁ בְּצְלוֹתֵיהּ בֵּינֵיהּ לְבֵין כּוֹתְלָא כְּמָה דְכְתִיב, (ישעיהו ל"ח:ב') וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וְגו'. וּמַאן דְּצַלֵּי אָסִיר לְמֶעֱבַר אַרְבַּע אַמּוֹת סָמִיךְ לֵיהּ, וְאוּקְמוּהָ לְהַנֵּי אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל סְטַר בַּר לְקַמֵּיהּ. וְאוּקְמוּהָ דְּלָא יְצַלֵּי בַּר נָשׁ אֲחוֹרֵי רַבֵּיהּ וְכוּ' וְאִתְמַנּוּן בְּכָל הַנֵּי מִילֵי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים ל"ט:י"ג) שְׁמְעָה תְפִלָּתִי יְיָ וְשַׁוְּעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ. מַאי טַעְמָא שְׁמְעָה וְלָא שְׁמַע, בְּאַתַר חַד כְּתִיב שְׁמַע יְיָ וְחָנֵנִי וְגו', וּבְאַתַר אָחֳרָא שְׁמְעָה. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר לְזִמְנִין שְׁמַע לְדִכּוּרָא וּלְזִמְנִין שְׁמְעָה לְנוּקְבָא. שְׁמְעָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים י"ז:א') שְׁמְעָה יְיָ צֶדֶק וְגו'. שְׁמַע כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ל':י"א) שְׁמַע יְיָ וְחָנֵנִי. (משלי א) שְׁמַע בְּנִי. (דברים כ"ז:ט') הַסְכֵּת וּשְׁמַע.

וְהָכָא שְׁמְעָה תְפִלָּתִי יְיָ, בְּגִין דְּהַאי (דאיהו) דַּרְגָּא דְּמִקַּבְלָא כָּל צְלוֹתִין דְּעַלְמָא. וְהָא תָּנִינָן דְּעַבְדָּא מִנַּיְיהוּ עֲטָרָה וְשַׁוֵּי לָהּ בְּרֵישָׁא דְּצַדִּיק חַי עוֹלָמִים דִּכְתִיב, (משלי י':ו') בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. וְעַל דָּא שְׁמְעָה תְפִלָּתִי יְיָ.

שְׁמְעָה תְפִלָּתִי יְיָ דָּא צְלוֹתָא דִּי בְלַחַשׁ. וְשַׁוְּעָתִי הַאֲזִינָה דָּא צְלוֹתָא דְּאָרִים בַּר נָשׁ קָלֵיהּ בְּעַקְתֵיהּ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב':כ"ג) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים. וּמַהוּ שַׁוְעָתָם, אֶלָּא דְּבִצְלוֹתֵיהּ אָרִים קָלֵיהּ וְזָקִיף עֵינוֹי לְעֵילָּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ב:ה') וְשׁוֹעַ אֶל הָהָר. וּצְלוֹתָא דָּא מְתַבַּר תַּרְעִין וְדַפִּיק (ס"אודחיק) לוֹן לְאֲעָלָא צְלוֹתֵיהּ. אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ דָּא, אָעִיל קַמֵּי מַלְכָּא וְלֵית תַּרְעָא דְּקָאִים קַמֵּיהּ, וּלְעוֹלָם לָא אַהֲדְרוּ דִּמְעִין בְּרֵיקָנָיָא. תוּ הָא כְּתִיב הָכָא תְּפִלָּה תְּפִלָּה. שַׁוְעָה. דִּמְעָה. לְקַבֵּיל אִלֵּין תְּלַת אָחֳרָנִין. כִּי גֵּר אָנֹכִי עִמָּךְ. לְבָתַר תּוֹשָׁב. לְבָתַר כְּכָל אֲבוֹתָי עִקָּרָא דְעַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ מְעוֹמָד, בְּגִין דְּתְרֵי צְלוֹתָא נִינְהוּ חַד מִיּוֹשָׁב וְחַד מְעוֹמָד, וְאִינּוּן חַד לְקַבֵּיל תְּרֵין דַּרְגִּין תְּפִלָּה שֶׁל יַד וּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. לְגַבֵּי יוֹם וְלַיְלָה וְכֹלָּא חַד. אוּף הָכָא תְּפִלָּה מִיּוֹשָׁב לְגַבֵּי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, לְאַתְקִין לָהּ כְּמָה (ד"א כמאן) דְּאַתְקִין לְכַלָּה וְקָשִׁיט לָהּ לְאֲעָלָא לְחוּפָּה, הָכִי נָמֵי מְקַשְּׁטִין לָהּ בְּרָזָא דִּרְתִיכָאָה וּמַשְׁרְיָיהָא, יוֹצֵר מִשְׁרְתִים וַאֲשֶׁר מִשָּׁרְתָיו וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וְכוּ'.

וְעַל דָּא צְלוֹתָא מְיוּשָׁב, כְּיָון דְּעָאֲלַת לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה וְאִיהוּ אָתֵי לְקַבְּלָא לָהּ, כְּדֵין אֲנַן קָיְימִין קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, דְּהָא כְּדֵין (דרגא) דְּכוּרָא אִתְחַבַּר בְּנוּקְבָא, וּבְגִין כָּךְ לָא יַפְסִיק

בֵּין גְּאוּלָה לִתְפִלָּה (וגאולה (שמות קנז א), ותפלה תרין דרגין אינון, רזא דצדיק וצדק יוס"ף ורח"ל).

וּבְגִין דְּבַר נָשׁ קָאִים קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה נָטַל אַרְבַּע אַמּוֹת לְצְלוֹתֵיהּ וְאוּקְמוּהָ דְּבְשִׁיעוּרָא (ד"א בשיעורא) דְסוּרְטָא דְּיוֹצֵר כֹּלָּא. וְכָל מַה דְּאָתֵי בְּסִטְרָא דְדִכּוּרָא בָּעֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמֵיקַם בְּקִיּוּמֵיהּ וְאִזְדַּקְף (ס"א ויזדקף). כְּגַוְונָא דָּא כַּד אִיהוּ כּוֹרֵעַ, כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְכַד אִיהוּ זָקִיף, זָקִיף בַּשֵּׁם, בְּגִין לְאַחֲזָאָה שְׁבָחָא דְדִכּוּרָא עַל נוּקְבָא.

וְתָא חֲזֵי דְּהָא אוּקְמוּהָ לָא יִצְלֵי בַּר נָשׁ אֶחוֹרֵי רַבֵּיהּ וְאִתְמַר כְּמָה דִכְתִיב, (דברים י׳:כ׳) אֶת יְיָ אֱלֹקֶיךָ תִּירָא. אֶת לְאַכְלְלָא דְּכָעֵי לְמִדְחַל מֵרַבֵּיהּ כְּמוֹרָא דִשְׁכִינְתָּא, וּדְחִילוּ דְתַלְמִיד, רַבֵּיהּ אִיהוּ. בְּגִין כָּךְ בְּשַׁעְתָּא דְצְלוֹתָא לָא יַשְׁוֵי הַהוּא מוֹרָא לְקַמֵּיהּ, (ד"א ל"ג לצלותא) אֶלָּא מוֹרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי וְלָא מוֹרָא אָחֳרָא.

וְתָא חֲזֵי צְלוֹתָא דְמִנְחָה אַתְקִין לֵיהּ יִצְחָק. וַדַּאי כְּמָה דְאַתְקִין אַבְרָהָם צְלוֹתָא דְצַפְרָא לְקָבֵל הַהוּא דַּרְגָּא דְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וְכֵן (ד"א כך) יִצְחָק אַתְקִין צְלוֹתָא דְמִנְחָה לְקָבֵל הַהוּא דַּרְגָּא דְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וְעַל דָּא צְלוֹתָא דְמִנְחָה מְכִי נָטֵי שִׁמְשָׁא לְנַחֲתָא בְּדַרְגּוֹי לְסִטַר מַעֲרַב. דְּהָא עַד לָא נָטָה שִׁמְשָׁא לְצַד מַעֲרַב אִקְרֵי יוֹם מִצַּפְרָא עַד הַהוּא זִמְנָא דִכְתִיב, (תהלים כב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִי תֵּימָא עַד חֲשֵׁכָה, תָּא חֲזֵי, דִכְתִיב (ירמיהו ו׳:ד׳) אוֹי נָא לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. כִּי פָנָה הַיּוֹם לְקָבֵל צְלוֹתָא דְצַפְרָא דִכְתִיב חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם, דְּהָא כְּדֵין שִׁמְשָׁא אִיהוּ לְסִטַר מִזְרָח, כֵּיוָן דְּנָטָה שִׁמְשָׁא וְנָחֲתָא לְסִטַר מַעֲרַב, הָא כְּדֵין אִיהוּ זִמְנָן צְלוֹתָא דְמִנְחָה וּכְבָר פָּנָה הַיּוֹם וְאִתּוּ צִלְלֵי עֶרֶב וְאִתְעַר דִּינָא קַשְׁיָא בְּעָלְמָא. וּפָנָה הַיּוֹם דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְחֶסֶ"ד, וְנָטוּ צִלְלֵי עֶרֶב דְּאִינּוּן דַּרְגָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וּכְדֵין אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא וְאִתּוֹקַד הֵיכְלָא. וְעַל דָּא תָּנִינָן דְּיהֵא בַר נָשׁ זָהִיר בְּצְלוֹתָא דְמִנְחָה דְּאִיהוּ זִמְנָא דְדִינָא קַשְׁיָא שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא.

יַעֲקֹב אַתְקִין צְלוֹתָא דְעַרְבִית דְּהָא אִיהוּ אַתְקִין לֵהּ וְזָן לֵהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, וַדַּאי וא"ו אַתְקִין לֵהּ"א, וְה"א אִתְּנַת מִן וא"ו דְּלֵית לֵהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמֵהּ כְּלָל.

וּבְגִין כָּךְ תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת דְּהָא אִתְכְּלִילַת בִּצְלוֹתָא דְיוֹמָא בְּגִין לְאִתְנַהֲרָא, וְהַשְׁתָּא לָאו זִמְנָא אִיהוּ. וְאוֹקִימְנָא לֵהּ דְּהָא לָא אִתְגַּלְיָא נְהוֹרָא דִימָמָא דְיַנְהִיר לֵהּ, וְאִיהִי שָׁלְטָא בַּחֲשׁוֹכָא עַד זִמְנָא דְפַלְגוּת לֵילְיָא דְאִשְׁתַּעְשַׁע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, וּכְדֵין אִיהוּ זִמְנָא לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בַּר נָשׁ (ס"א ולמלעי) בְּאוֹרַיְיתָא כְּמָה דְאִתְמָר.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד אֲתָא וְאָמַר אִלֵּין תְּלַת זִמְנִין דִּצְלוֹתֵי דִכְתִיב, (תהילים נ"ה:י"ח) עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם הָא תְּלָתָא, וְאִיהוּ לָא צַלֵּי אֶלָּא תְּרֵי מִנַּיְיהוּ, דִּכְתִיב אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה, וְלָא יַתִּיר. דָּא לְצְלוֹתָא דְצַפְרָא וְדָא לְצְלוֹתָא דְמִנְחָה, בְּגִין כָּךְ אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה דַיְיקָא. בְּצַפְרָא דְאִיהוּ

שַׁעְתָּא דְּחֶסֶד סַגֵּי לֵיהּ בְּחֶסֶד בְּאַשְׁיָחָה, וּבְמִנְחָה דְּהוּא שַׁעְתָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא בָּעֵי הַמָּיֵיה וּבְגִין כָּךְ וְאֶהֱמָה. וּלְבָתַר כַּד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא הֲוָה קָם בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן כְּדְקָא יָאוֹת דְּכְתִיב, (תהלים ס"ב) וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי וְהָא אִתְּמָר.

קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָזְלוּ. אֲזַל הַהוּא בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ עַד טְבֶרְיָה. עַד דְּהֲווּ אָזְלוּ, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, תִּפְלּוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם רַבָּנָן דְּאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, בְּגִין דְּאַשְׁכְּחָן תְּרֵי דְּכְתִיב, (במדבר כ"ח:ד') אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. וְאִינּוּן מִתְקָרְבִין בְּהַנֵּי תְּרֵי זִמְנֵי דְּיוֹמָא דְּאִינּוּן זִמְנִין לְצָלוֹתָא.

אָמַר הַהוּא גַּבְרָא הָא בְּקַדְמֵיתָא אָבוֹת תִּקְנוּם לְהַנֵּי צְלוֹתֵי, וּמַה דְּאַתְקִינוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק הוּא עִקָּרָא, וּמַה דְּאַתְקִין יַעֲקֹב דְּאִיהוּ שִׁבְחָא דְּאָבָהָן אַמַּאי אִיהוּ רְשׁוּת וְלָא עִקָּרָא כְּהַנֵּי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן הָא (רכט ב) אִתְּמָר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, הַנֵּי תְּרֵי זִמְנֵי דִּתְרֵי צְלוֹתֵי לָאו אִינּוּן אֶלָּא לְחַבְּרָא לְיַעֲקֹב בְּעִדְבֵיהּ, כְּיוָן דְּאִתְחַבָּרוּ דָּא בְּדָא אֲנַן לָא צְרִיכִין יַתִּיר, דְּכֵיוָן דְּאִתְיְהִיבַת אִתְּתָא בֵּין תְּרִין דְּרוֹעִין וְאִתְחַבָּרַת בְּגוּפָא לָא אִצְטְרִיךְ יַתִּיר, וְעַל דָּא אֲנַן בָּעִינָן לְאִתְעָרָא תְּרֵין דְּרוֹעִין בְּגִין דְּאִתְיְהִיבַת בֵּינַיְיהוּ, כֵּיוָן דְּאִיהִי בֵּינַיְיהוּ, גּוּפָא וְאִתְּתָא מִלַּיְיהוּ בְּלְחִישׁוּ דְּלָא לְאַדְכָּרָא.

וּבְגִין כָּךְ יַעֲקֹב מְשַׁמֵּשׁ בַּמָּרוֹם תָּנִינָן. מַאי בַּמָּרוֹם כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים צ"ב:ט') וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם יְיָ. וְכֹלָּא אִיהוּ רָזָא לְיָדְעֵי מִדִּין. אָתוּ רִבִּי אַבָּא וְהַהוּא יוּדָאי וּנְשָׁקוּ יְדוֹי. אָמַר רִבִּי אַבָּא עַד יוֹמָא דֵּין לָא קָאִימְנָא בְּמִלָּה דָּא בַּר הַשְׁתָּא. זַכָּאָה חוּלְקִי דְּזָכִינָא לְמִשְׁמַע לֵיהּ:

פרק כד

וַיִּבְיאֵהוּ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי קְרָא קַשְׁיָא. הָאֹהֱלָה. לְאֹהֶל שָׂרָה אִמּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי הָאֹהֱלָה. דַּאֲהַדְּרַת תַּמָּן שְׁכִינְתָּא, בְּגִין דְּכָל זִמְנָא דְּשָׂרָה קַיְימָא בְּעָלְמָא שְׁכִינְתָּא לָא אַעֲדֵי מִינָהּ, וּשְׁרָגָא הֲוָה דְּלִיקַת מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת וְהֲוָה נָהִיר כָּל אִינּוּן יוֹמֵי דְּשַׁבַּתָּא, בָּתַר דְּמִיתַת, כָּבְתָה הַהִיא שְׁרָגָא. כֵּיוָן דְּאָתַת רִבְקָה אֲהַדְּרַת שְׁכִינְתָּא וּשְׁרָגָא אַדְלִיקַת. שָׂרָה אִמּוֹ, דְּדַמְיָא לְשָׂרָה בְּכָל עוֹבָדָהָא.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר כְּמָה דְּדִיוּקְנֵיהּ דְּיִצְחָק הֲוָה כְּדִיוּקְנֵיהּ דְּאַבְרָהָם, וְכָל מַאן דְּחָמֵי לְיִצְחָק אָמַר דָּא אַבְרָהָם, וְוַדַּאי אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, הָכִי נָמֵי רִבְקָה דְּיוּקְנָהּ מַמָּשׁ הֲוָת דְּיוּקְנָא דְּשָׂרָה, וּבְגִין כָּךְ שָׂרָה אִמּוֹ וַדַּאי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בְּכֹלָּא הָכִי הוּא, אֲבָל תָּא חֲזֵי, רָזָא אִיהוּ דְּאַף עַל גַּב דְּשָׂרָה מִיתַת, דְּיוּקְנָהּ לָא אַעֲדֵי מִן בֵּיתָא, וְלָא אִתְחֲזֵי תַּמָּן מִיּוֹמָא דְּמִיתַת עַד דְּאָתַת רִבְקָה, כֵּיוָן דְּעָאֲלַת רִבְקָה אִתְחֲזִיאַת דְּיוּקְנָא דְּשָׂרָה, דִּכְתִיב וַיְבִיאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה וְגוֹ' מִיָּד שָׂרָה אִמּוֹ אִתְחֲזִיאַת תַּמָּן, וְלָא הֲוָה חָמֵי לָהּ בַּר יִצְחָק בִּלְחוֹדוֹי כַּד אָעִיל תַּמָּן, וְעַל דָּא וַיְנַחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ

(ס"א מאי אחרי אמו, אחרי) דְּאִמּוֹ אִתְחֲזִיאַת וְאִזְדַּמְּנָא בְּבֵיתָא, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב אַחֲרֵי מִיתַת אִמּוֹ, אֶלָּא אַחֲרֵי אִמּוֹ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מַאי שְׁנָא דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּיִצְחָק וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ. כֵּיוָן דְּאָמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה לָא יָדַעְנָא דְּהוּא רָחִים לָהּ, דְּהָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא רַחֲמֵי לְנָשַׁיְיהוּ. מַאי שְׁנָא בְּיִצְחָק דִּכְתִיב בֵּיהּ וַיֶּאֱהָבֶהָ.

אֶלָּא וַדַּאי אִתְעָרוּתָא דִּרְחִימוּ דְּדָכוּרָא לְגַבֵּי אִתְּתָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא שְׁמָאלָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וְחִשָּׁךְ וְלֵילָה כְּחַד אִינּוּן, וּשְׂמָאלָא אִתְעַר רְחִימוּ תְּדִיר לְגַבֵּי נוּקְבָא וְאַחִיד בָּהּ, וְעַל דָּא אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם (ס"א הוה) רָחִים לָהּ לְשָׂרָה לָא כְּתִיב בֵּיהּ וַיֶּאֱהָבֶהָ אֶלָּא בְּיִצְחָק. וְאִי תֵּימָא וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל, סִטְרָא דְּיִצְחָק דְּהַוָה בֵּיהּ קָעֲבִיד לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם כַּד חָמָא לְשָׂרָה (ס"א לרבקה) הַוָה מְחַבֵּק לָהּ וְלָא יָתִיר, אֲבָל יִצְחָק דְּאִיהוּ בַּעֲלָה אָחִיד בָּהּ וְשַׁוֵּי דְּרוֹעֵיהּ תְּחוֹת רֵישָׁהּ דִּכְתִיב שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. לְבָתַר אֲתָא יַעֲקֹב וְשַׁמֵּשׁ עַרְסָא וְאוֹלִיד תְּרֵיסַר שְׁבָטִין כֻּלָּא כְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזֵי אֲבָהָן כֻּלְּהוּ בְּרָזָא חָדָא אֲזִלוּ. וְכֻלְּהוּ שִׁמְשׁוּ בְּאַרְבַּע נָשִׁין כָּל חַד מִנַּיְיהוּ, אַבְרָהָם בְּאַרְבַּע שָׂרָה וְהָגָר וּתְרֵי פִּלַּגְשִׁים. דִּכְתִיב וְלִבְנֵי הַפִּלַּגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם, פִּלַּגְשִׁים תְּרֵי הָא אַרְבַּע.

יִצְחָק בְּרָזָא דְּאַרְבַּע דִּסְטִירוּ דְּרִבְקָה, דִּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה חַד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה תְּרֵי. וַיֶּאֱהָבֶהָ תְּלַת. וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ הָא אַרְבַּע. לְקֵבֵל דָּא הֲווּ לְיַעֲקֹב אַרְבַּע נָשִׁין. וְכֻלָּא בְּרָזָא חָדָא.

רִבִּי חִייָא אָמַר אַבְרָהָם וְיִצְחָק שִׁמְשׁוּ כָּל חַד בְּאִתְתָא חָדָא בְּרָזָא דְּקוּדְשָׁא. אַבְרָהָם בְּשָׂרָה, יִצְחָק בְּרִבְקָה, וְלְקֵבֵל תַּרְוַויְיהוּ הֲווּ אַרְבַּע נָשִׁין לְיַעֲקֹב בִּתְרִין חוּלְקִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר סְלִיקוּ מִלִּין לְאַתְרַייְהוּ. דְּהָא כֹּלָּא בְּרָזָא קַדִּישָׁא אִתְעֲבַד וְכֹלָּא בְּרָזָא חָדָא:

פרק כה

וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה. קְטוּרָה דָּא הִיא הָגָר. דְּהָא תָּנִינָן בָּתַר דְּאִתְפְּרָשָׁא הָגָר מִנַּיְיהּ דְּאַבְרָהָם וְטָעֲתַ בָּתַר גִּלּוּלֵי דְּאֵבוּהָ, לְבָתַר אִתְקְשָׁרָא בְּעוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתַּנֵּי שְׁמָהּ וְאִקְרֵי קְטוּרָה בְּעוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, וְשַׁדַּר אַבְרָהָם וּנְסָבָהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ. מִכָּאן דְּשַׁנּוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוֹבִין, וְעַל דָּא אִשְׁתַּנֵּי שְׁמָהּ.

וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם, מַאי וַיּוֹסֶף, אִי תֵּימָא דְּעַל שָׂרָה אִיהוּ דְּאוֹסִיף, לָאו הָכִי. אֶלָּא בְּיוֹמָהָא דְּשָׂרָה אִזְדַּוּוג בַּהֲדָהּ זִמְנָא חָדָא, וּלְבָתַר תְּרִיךְ לָהּ עַל עִסְקֵי דְּיִשְׁמָעֵאל, וּלְבָתַר וַיּוֹסֶף

כְּמִלְקַדְמִין זִמְנָא אָחֳרָא עַל מַה דְּנָסִיב לָהּ בְּקַדְמִיתָא. וּכְפוּם דְּשָׁנֵי עוֹבָדָהָא הָכִי נָמֵי שָׁנֵי שְׁמָהּ.

תָּא חֲזֵי, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיְבִיאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ. דְּאִתְגַּלְיָא דִּיוּקְנָא דְּשָׂרָה וְיִצְחָק אִתְנְחָם אַחֲרֵי דְּאִתְגַּלְיָא אִמּוֹ, וְדִיוּקְנָהָא הֲוָה חָמֵי כָּל יוֹמָא. וְאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְּאִינְסִיב לָא עָאל בְּהַהוּא בֵּיתָא וְלָא אָעִיל לָהּ לְהַאי אִתְּתָא תַּמָּן, בְּגִין דְּשִׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירְתָּה. וּבְאֹהֶל דְּשָׂרָה לָא אִתְחֲזֵי אִתְּתָא אָחֳרָא אֶלָּא רִבְקָה.

וְאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְּהֲוָה יָדַע דְּדִיוּקְנָא דְּשָׂרָה אִתְגַּלְיָיא תַּמָּן, שַׁבְקֵיהּ לְיִצְחָק הַהוּא אֹהֶל לְמֶחְמֵי דִּיוּקְנָא דְּאִמֵּיהּ כָּל יוֹמָא. יִצְחָק וְלָא אַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דַּיְיקָא, דָּא הַהוּא דִּיוּקְנָא דְּשָׂרָה בְּהַהוּא מַשְׁכְּנָא.

דָּבָר אַחֵר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, רָזָא דְמִלָּה דְּהֵימְנוּתָא עִלָּאָה לְאִתְדַּבְּקָא יִצְחָק בְּדַרְגָּא דְחוּלָקֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת. תָּא חֲזֵי, הָכָא אִתְכְּלִיל (ס"אמיא באשא) אֶשָּׁא בְּמַיָּא, וַדַּאי אֶשָּׁא נָטִיל מַיָּא, מַשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק דָּא מַיָּא דְּאִתְכְּלִיל בְּאֶשָּׁא. וּבְקַדְמִיתָא אִתְכְּלִיל כְּחָדָא אֶשָּׁא בְּמַיָּא. אֵימָתַי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָקַד לֵיהּ לְיִצְחָק לְמֶעְבַּד בֵּיהּ דִּינָא כְּדִין אִתְכְּלִיל אֶשָּׁא בְּמַיָּא. וְהַשְׁתָּא אִתְכְּלִילוּ מַיָּא בְּאֶשָּׁא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא רָזָא דְּהֵימְנוּתָא עִלָּאָה:

פרק כו

וְלִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנוֹת. מַאי מַתָּנוֹת. אִלֵּין סִטְרֵי דַּרְגִּין תַּתָּאִין דְּאִינּוּן שְׁמָהָן דְּסִטְרֵי רוּחַ מְסָאֲבָא בְּגִין לְאַשְׁלָמָא דַּרְגִּין, וְאִסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כֻּלָּא בְּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה כְּדְקָא חָזֵי.

בְּנֵי הַפִּילַגְשִׁים, אִלֵּין הֲווּ בְּנֵי קְטוּרָה פִּלֶגֶשׁ בְּקַדְמִיתָא וּפִלֶגֶשׁ הַשְׁתָּא. רַבִּי חִיָּיא אָמַר פִּלַגְשִׁים מַמָּשׁ. וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, דְּלָא לְשַׁלְטָאָה לְגַבֵּיהּ דְּיִצְחָק. בְּעוֹדֶנּוּ חַי, בְּעוֹד דְּהֲוָה אַבְרָהָם חַי וְקַיָּים בְּעַלְמָא דְּלָא יְקַטְרְגוּן לֵיהּ לְבָתַר, וּבְגִין דְּיִתְתַּקֵּן יִצְחָק בִּסְטַר דִּינָא קַשְׁיָא עִלָּאָה לְאִתְתַּקְפָּא עַל כֻּלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ אִתְכַּפְיָין קַמֵּיהּ. קֶדְמָה אֶל אֶרֶץ קֶדֶם, בְּגִין דְּתַמָּן אִינּוּן סִטְרֵי חֶרְשֵׁי מְסָאֲבֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (מלכים א ה׳:י׳) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם. אִלֵּין אִינּוּן דְּהֲווּ מִבְּנֵי (אינון) בְּנֵי פִּילַגְשִׁים דְּאַבְרָהָם, וְהָא אוּקִימְנָא דְּהָא בְּאִינּוּן הַרְרֵי קֶדֶם אִינּוּן דְּאוֹלְפִין חֶרְשִׁין לִבְנֵי נָשָׁא, וּמֵהַהִיא אֶרֶץ קֶדֶם נָפְקוּ לָבָן וּבְעוֹר וּבִלְעָם בְּנוֹ וְכֻלְּהוּ חֶרְשֵׁי וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק כז

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ב:כ״ד) מִי נָתַן לִמְשִׁיסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים הֲלֹא יְיָ וגו'. תָּא חֲזֵי, מִזְמְנָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא בִּרְכָאן לָא שַׁרְיָין בְּעָלְמָא וְאִתְמְנָעוּ, כְּבֵיכוֹל אִתְמְנָעוּ מֵעֵילָא וְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן שְׁאָר דַּרְגִּין תַּתָּאִין מִתְתַּקְפֵי וְאָזְלֵי וְשָׁלְטֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ בְּחוֹבַיְיהוּ.

הַאי קְרָא לָא אִתַּיְישְׁבָן מִלֵּיהּ דִּכְתִיב מִי נָתַן לִמְשִׁיסָה יַעֲקֹב, כֵּיוָן דְּאָמַר מִי נָתַן לִמְשִׁיסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, מַהוּ חָטָאוּ לוֹ, חָטְאוּ לוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ, וְאִי אָמַר חָטָאנוּ לוֹ, מַאי וְלֹא אָבוּ, וְלֹא אָבִינוּ מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחָרַב מַקְדְּשָׁא וְאִתּוֹקַד הֵיכָלָא וְעַמָּא אִתְגְּלִי, בָּעְיָא שְׁכִינְתָּא לְאִתְעַקְּרָא מִדּוּכְתָּהּ וּלְמֵיהַךְ עִמְּהוֹן בָּגְלוּתָא, אָמְרָה אֵיהַךְ בְּקַדְמִיתָא לְמֶחֱמֵי בֵּיתַאי וְהֵיכָלַאי וְאֶפְקוֹד עַל דּוּכְתֵּי דְּכַהֲנֵי וְלֵיוָאֵי דְּהֲווּ פָּלְחִין בְּבֵיתַאי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אִסְתַּכְּלַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא וְחָמַאת דְּבַעֲלָהּ אִסְתַּלַּק מִנָּהּ לְעֵילָא לְעֵילָא, נָחֲתַת לְתַתָּא עָאלַת בְּבֵיתָא וְאִסְתַּכְּלַת בְּכָל אִינּוּן דּוּכְתֵּי, וְאִשְׁתְּמַע קָלָא לְעֵילָא לְעֵילָא וְאִשְׁתְּמַע קָלָא לְתַתָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ירמיהו ל״א:ט״ו) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ וגו' וְאוּקְמוּהָ.

כֵּיוָן דְּעָאלַת בְּגָלוּתָא אִסְתַּכְּלַת בְּעַמָּא וְחָמַאת דְּדָחֲקֵי לוֹן וְרָמְסֵי לוֹן בְּגָלוּתָא בֵּין רַגְלַיְיהוּ דִּשְׁאָר עַמִּין, כְּדֵין אָמְרַת (ישעיהו מ״ב:כ״ד) מִי נָתַן לִמְשִׁיסָה יַעֲקֹב וגו'. וְאִינּוּן אָמְרִין הֲלֹא יְיָ זוּ חָטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת וְלֹא אָבוּ בִּדְרָכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

וּבְשַׁעְתָּא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִפְקַד עַל עַמֵּיהּ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תֵּיתוּב מִן גָּלוּתָא בְּקַדְמִיתָא (אמר ליה קודשא בריך הוא) תֵּיהַךְ לְבֵיתָא, בְּגִין דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ יִתְבְּנֵי בְּקַדְמִיתָא, וְיֵימָא לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קוּמִי מֵעַפְרָא. הֵיא תָּבַת וְאָמְרָה לְאָן אָתַר אֵיהַךְ, בֵּיתַאי חָרַב הֵיכְלִי אִתּוֹקַד בְּנוּרָא. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִבְנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא בְּקַדְמִיתָא וְיַתְקִין הֵיכָלָא וְיִבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַ ם, וּלְבָתַר יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים קמ״ז:ב׳) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְיָ וגו'. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס, וְיֵימָא לָהּ (ישעיהו נ״ב:ב׳) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם וגו'. וְיִתְכַּנֵּישׁ גָּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְיָ, בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס. וּכְדֵין הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם דָּא תְּחִיַּית הַמֵּתִים. וּכְתִיב, (יחזקאל ל״ו:כ״ז) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וגו'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע״כ פרשת חיי שרה)

תולדות

פרק א

וְאֵלֶּה (בראשית כח) תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וגו'. פְּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר (תהילים ק״ו:ב׳) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלִיק בִּרְעוּתָא קַמַּיְיהּ לְמִבְרֵי עָלְמָא, הֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְרָא לֵיהּ, וּבְכָל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא הֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְרָא לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ח׳:ל׳) וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֱהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אוּמָן.

כַּד בָּעָא לְמִבְרֵי אָדָם אָמְרָה תּוֹרָה קַמֵּיהּ, אִי בַּר נָשׁ יִתְבְּרֵי, וּלְבָתַר יֶחֱטֵי וְאַנְתְּ תִּידּוֹן לַיְיהּ, אַמַּאי יְהוֹן עוֹבָדֵי יָדָךְ לְמַגָּנָא, דְּהָא לָא יֵיכוֹל לְמִסְבַּל דִּינָךְ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אַתְקִינַת תְּשׁוּבָה עַד לָא בָּרָאתִי עָלְמָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא בְּשַׁעֲתָא דְּעָבַד לַיְיהּ וּבָרָא לְאָדָם, אָמַר לֵיהּ, עָלְמָא עָלְמָא, אַנְתְּ וְנִימּוֹסָךְ לָא קַיְימִין אֶלָּא עַל אוֹרַיְיתָא. וּבְגִין כְּךָ בָּרָאתִי לַיְיהּ לְאָדָם בְּךָ, בְּגִין דְּיִתְעַסַּק בָּהּ. וְאִי לָאו, הָא אֲנָא אַהֲדַר לָךְ לְתֹהוּ וָבֹהוּ וְכֹלָּא בְּגִינֵיהּ דְּאָדָם קַיְימָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ה:י״ב) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָּרָאתִי. וְאוֹרַיְיתָא קַיְימָא וּמַכְרְזָא קַמַּיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּיִתְעַסְּקוּ וְיִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ וְלֵית מַאן דְּיַרְכִין אוּדְנֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא אִיהוּ קַיֵּים עָלְמָא, וְקַיֵּים כָּל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא עַל תִּקּוּנֵיהּ כְּדָקָא יְאוּת, וְלֵית לָךְ כָּל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא דְּקַיְימָא בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, דְּלָא הֲווֹ לֶקֱבֵלֵיהּ בְּרִיָה בְּעָלְמָא. דְּהָא כְּמָה דְּבַר נָשׁ אִיהוּ מִתְפַּלִּיג שַׁיְיפִין, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין מִתְתַּקְנִין אִלֵּין עַל אִלֵּין וְכֻלְּהוּ חַד גּוּפָא, הָכִי נָמֵי עָלְמָא, כָּל אִינּוּן בְּרִיָּין כֻּלְּהוּ שַׁיְיפִין שַׁיְיפִין, וְקַיְימִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְכַד מִתְתַּקְנָן כֻּלְּהוּ, הָא גּוּפָא מַמָּשׁ. וּכְלָא כְּגַוְונָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא כֹּלָּא שַׁיְיפִין וּפִרְקִין, וְקַיְימִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְכַד מִתְתַּקְנָן כֻּלְּהוּ, אִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל דָּוִד בְּעוֹבָדָא דָּא, פְּתַח וְאָמַר, (תהילים ק״ד:כ״ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ.

בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן כָּל רָזִין עִלָּאִין חֲתִימִין דְּלָא יְכִלִּין לְאִתְדַּבְּקָא, בְּאוֹרַיְיתָא כָּל אִינּוּן מִלִּין עִלָּאִין, דְּאִתְגַּלְיָין וְלָא אִתְגַּלְיָין, בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן כָּל מִלִּין דְּלֶעֱילָא וּלְתַתָּא, כָּל מִלִּין דְּעָלְמָא דֵּין, וְכָל מִלִּין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח וְיָדַע לוֹן, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים ק״ו:ב׳) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

תָּא חֲזֵי אֲתָא שְׁלֹמֹה וּבָעָא לְמֵיקַם עַל מִלּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַל דְּקִדּוּקֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא יָכִיל, אָמַר (קהלת ז׳:כ״ג) אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי. דָּוִד אָמַר, (תהילים קי״ט:י״ח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה (מלכים א ה׳:י״ב) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת

אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאֶלֶף. וְהָא אוּקְמוּהָ. דְּחֲמִשָּׁה וְאֶלֶף טָעֲמִים הֲווּ בְּכָל מָשָׁל וּמָשָׁל דְּהַוָה אָמַר. וּמַה שְׁלֹמֹה דְּאִיהוּ בָּשָׂר וָדָם כָּךְ הֲווּ בְּמִלּוֹי, מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּקָאֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, דְּבָכָל מִלָּה וּמִלָּה אִית בָּהּ כַּמָּה מְשָׁלִים, כַּמָּה שִׁירִין, כַּמָּה תּוּשְׁבְּחָן, כַּמָּה רָזִין עִלָּאִין, כַּמָּה חָכְמָאן וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב לְעֵילָא, (בראשית כ״ה:י״ב) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִשְׁמָעֵאל, דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר נְשִׂיאִין, לְבָתַר אָמַר וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּכֵיוָן דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּיִשְׁמָעֵאל דְּאוֹלִיד תְּרֵיסַר נְשִׂיאִין, וְיִצְחָק אוֹלִיד תְּרֵין בְּנִין, דְּדָא אִסְתַּלַּק וְדָא לָא אִסְתַּלַּק. עַל דָּא כְּתִיב מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ, דָּא יִצְחָק, וְיִצְחָק אַפִּיק לֵיהּ לְיַעֲקֹב דְּהַוָה אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי יַתִּיר מִכֻּלְהוּ, דְּאוֹלִיד תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, קִיּוּמָא דִּלְעֵילָא וְתַתָּא. אֲבָל יִצְחָק לְעֵילָא בִּקְדוּשָׁה עִלָּאָה (ס״א וישמעאל) וְעֵשָׂו לְתַתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ, דָּא יַעֲקֹב כַּד אִתְדַּבַּק שְׁמָשָׁא בְּסִיהֲרָא כַּמָּה כּוֹכְבַיָּא נְהִירִין מִנַּיְיהוּ.

(בראשית כ״ה:י״ט) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי שְׁנָא דְּעַד הָכָא לָא כְּתִיב בֶּן אַבְרָהָם וְהַשְׁתָּא אָמַר, אֶלָּא אַף עַל גַּב דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, הַשְׁתָּא דְּמִית אַבְרָהָם דִּיוּקְנֵיהּ הֲוָה בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ בְּיִצְחָק, דְּכָל מַאן דְּחָמֵי לְיִצְחָק הֲוָה אָמַר דָּא אַבְרָהָם וַדַּאי, וְהֲוָה סָהִיד וְאָמַר (בראשית כ״ה:י״ט) אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק.

רַבִּי יִצְחָק קָם לֵילְיָא חַד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקֶסָרוֹי, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיקוּם וְאֵיזִיל לְגַבֵּי רַבִּי יִצְחָק, וְאֶלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְנִתְחַבַּר כְּחָדָא. אֲזַל עִמֵּיהּ חִזְקִיָּה בְּרִיהּ דְּהַוָה רַבְיָא. כַּד קָרִיב אַבָּבָא, שְׁמַע לֵיהּ לְרִבִּי יִצְחָק דְּהַוָה אָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רוֹאִי, הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵּיהּ וְלָאו סֵיפֵּיהּ רֵישֵׁיהּ, מַאי שְׁנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא לֵיהּ לְיִצְחָק, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לָא בָּרְכֵיהּ. מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּלָא יִתְבָּרֵךְ עֵשָׂו, וְעַל דָּא סְלִיקוּ אִינּוּן בִּרְכָאן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוּקְמוּהָ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי, מַאי לַחַי רֹאִי, אֶלָּא דְּאִתְחַבַּר בָּהּ בִּשְׁכִינְתָּא, בֵּירָא דְּמַלְאֵךְ קַיְימָא אִתְחָזֵי עֲלָהּ, כְּתַרְגּוּמוֹ, וּבְגִין כָּךְ בֵּרֵכֵיהּ. אַדְהָכִי, בָּטַשׁ רַבִּי יְהוּדָה אַבָּבָא וְעָאל, וְאִתְחַבָּרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַשְׁתָּא זוּגָא דִּשְׁכִינְתָּא בַּהֲדָן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי בְּאֵר לַחַי רוֹאִי דְּקָאֲמַרְתְּ שַׁפִּיר, אֲבָל בְּמִלָּה אִשְׁתְּמַע. פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד׳:ט״ו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, הַאי קְרָא אִתְּמַר אֲבָל הָא אוּקְמוּהָ, מַעְיַן גַּנִּים דָּא אַבְרָהָם בְּאֵר מַיִם חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן דָּא יַעֲקֹב. בְּאֵר מַיִם חַיִּים דָּא יִצְחָק, הַיְינוּ דִּכְתִיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי. וּמַאי בְּאֵר דָּא שְׁכִינְתָּא. לַחַי, דָּא חַי הָעוֹלָמִים, צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים וְלֵית לְאַפְרָשָׁא לוֹן, חַי הוּא בְּתְרֵי

עָלְמִין, חַי לְעֵילָא, דְּאִיהוּ עַלְמָא עִלָּאָה, חַי לְגַבֵּי עַלְמָא תַּתָּאָה, וְעַלְמָא תַּתָּאָה בְּגִינֵיהּ קָיְימָא וְנָהֲרָא.

תָּא חֲזֵי, סִיהֲרָא לָא אִתְנְהִירַת, אֶלָּא כַּד חַזְיָא לֵיהּ לְשִׁמְשָׁא, וְכֵיוָן דְּחַזְיָא לֵיהּ, אִתְנְהִיר. וְעַל דָּא הַאי בְּאֵר לַחַי רוֹאִי וַדַּאי, וּכְדֵין אִתְנְהָרָא, וְקָיְימָא בְּמַיִין חַיִין, לַחַי רֹאִי, בְּגִין לְאִתְמַלְיָא וּלְאִתְנְהָרָא מֵהַאי חַי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמואל ב כ״ג:כ׳) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי דְּהֲוָה צַדִּיק וְנָהִיר לְדָרֵיהּ, כְּמָה דְּחַי דְּלְעֵילָא נָהִיר לְעַלְמָא. וּבְכָל זִמְנָא הַאי בְּאֵר לַחַי אִסְתַּכַּל וְחָמֵי, בְּגִין לְאִתְנְהָרָא כִּדְקָאָמְרָן. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי. הֵיינוּ דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:י״א) בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה, וְיָתִיב בַּהֲדָהּ, וְאִתְאַחִיד עִמָּהּ, חִשְׁקָא בַּלֵּילָה, דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וְתָא חֲזֵי, יִצְחָק בְּקַרְיַת אַרְבַּע הֲוָה בָּתַר דְּמִית אַבְרָהָם, מַהוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי, דְּאִזְדַּוּוג בֵּיהּ, וְאִחִיד בֵּיהּ בְּהַהוּא בֵּירָא, לְאִתְעָרָא רְחִימוּתָא כִּדְקָאָמְרָן.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א׳:ה׳) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שִׁמְשָׁא דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, דְּכַד אִתְחָזֵי בַּהֲדָהּ כְּדֵין נָהֲרָא, וְאִתְנְהִיר וְזָרַח מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּקָיְימָא עֲלֵיהּ, מִתַּמָּן זָרַח תָּדִיר. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, לְאִזְדַּוְּוגָא בַּהֲדָהּ דְּסִיהֲרָא. (קהלת א׳:ו׳) הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם, דְּאִיהוּ יְמִינָא וְשַׂוִּי תּוּקְפֵּיהּ בֵּיהּ, וּבְגִין דְּתוּקְפֵּיהּ בֵּיהּ, כָּל חֵילָא דְּגוּפָא בִּימִינָא הוּא וּבֵיהּ תַּלְיָא. וּלְבָתַר סוֹבֵב אֶל צָפוֹן, נָהִיר לְסִטְרָא דָּא וְנָהִיר לְסִטְרָא דָּא. סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב שֶׁמֶשׁ, וְהַשְׁתָּא רוּחַ. אֶלָּא כֹּלָּא חַד וְרָזָא חָדָא, וְכָל דָּא בְּגִין דְּסִיהֲרָא אִתְנְהָרָא מִנֵּיהּ וְיִתְחַבְּרוּן תַּרְוַויְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד אָתָא אַבְרָהָם לְעַלְמָא חֲבִיק לֵהּ לְסִיהֲרָא וְקָרִיב לֵהּ, כֵּיוָן דְּאָתָא יִצְחָק אָחִיד בֵּהּ וְאִתְקְיַיף בֵּהּ כְּדְקָא יְאוּת, וּמָשִׁיךְ לֵהּ בִּרְחִימוּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב, כְּדֵין אִתְחַבַּר שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא וְאִתְנְהִיר, וְאִשְׁתַּכַּח יַעֲקֹב שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין, וְסִיהֲרָא אִתְנְהִירַת וְאִתְתַּקְנַת בִּתְרֵיסַר שִׁבְטִין.

פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר (תהילים קל״ד:א׳) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ וְגו'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ, וּמַאן אִינּוּן דְּיִתְחַזּוּן לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל עַבְדֵי יְיָ, בְּגִין דְּכָל בַּר נָשׁ בְּעַלְמָא מִיְּשְׂרָאֵל אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא יִתְחַזּוּן לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּרְכָתָא דִּבְגִינַיְיהוּ יִתְבָּרְכוּן עִלָּאִין וְתַתָּאִין מַאן הִיא, הַהִיא דְּבָרְכִין לֵיהּ עַבְדֵי יְיָ וְלָא כֻּלְּהוּ. וּמַאן אִינּוּן דְּבִרְכָתְהוֹן בִּרְכָתָא, הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת, אִלֵּין אִינּוּן דְּקָיְימוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְאִתְעָרֵי לְמִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אִלֵּין קָיְימֵי בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת, דְּהָא כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן. וְאֲנַן קָיְימֵי הָכָא לְאִתְעָרָא בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, נַיְמָא בְּמִלֵּי דְיִצְחָק, דְּאֲנַן בֵּיהּ.

פרק ב

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר. (בראשית כ"ה:י"ט-כ') וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה וְגוֹ'. בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, אַמַּאי אֲתָא לְמֵמְנֵי הָכָא דְּהַוָּה בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה כַּד נָסִיב לָהּ לְרִבְקָה, אֶלָּא וַדַּאי הָא אִתְכְּלִיל יִצְחָק בְּצָפוֹן וְדָרוֹם, בְּאֶשָּׁא וּמַיָּא, וּכְדֵין הֲוָה יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה. כְּמַרְאֶה הַקֶּשֶׁת, יָרוֹק חִוָּור סוּמָק. בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֶחִיד בָּהּ, כַּד אֲחִיד בָּהּ בְּרִבְקָה. וְכַד אוֹלִיד, אוֹלִיד בֶּן שִׁשִּׁים, לְאוֹלָדָא כְּדְקָא יָאוּת בְּגִין דְּיִפּוּק יַעֲקֹב שָׁלֵם, מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה כְּדְקָא יָאוּת, וְכֻלְּהוּ אֲחִיד לְהוּ יַעֲקֹב לְבָתַר, וְאִתְעֲבִיד גְּבַר שְׁלִים.

בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי, מַאי אִכְפַּת לָן כּוּלֵי הַאי, דְּהָא כְּבָר אִתְּמַר (בראשית כ"ד:כ"ד) וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רִבְקָה וְגוֹ', וְהַשְׁתָּא אָמַר בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי וּלְבָתַר מִפַּדַּן אֲרָם, וּלְבָתַר אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי. אֶלָּא אוּקְמוּהָ, דְּהַוּת בֵּין רְשָׁעִים וְאִיהִי לָא עָבְדַת כְּעוֹבָדַיְיהוּ, דְּהַוּת בַּת בְּתוּאֵל וּמִפַּדַּן אֲרָם, וַאֲחוֹת לָבָן, וְכֻלְּהוּ חַיְיבִין לְאַבָאֶשָׁא, וְהִיא סָלְקָא עוֹבָדִין דְּכָשְׁרָן וְלָא עָבְדַת כְּעוֹבָדַיְיהוּ.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, אִי רִבְקָה הֲוַת בַּת עֶשְׂרִין שְׁנִין אוֹ יַתִּיר, אוֹ בַּת שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, כְּדֵין הוּא שְׁבָחָא דִּילָהּ דְּלָא עָבְדַת כְּעוֹבָדַיְיהוּ, אֲבָל עַד כְּעַן בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים הֲוַת, מַאי שְׁבָחָא דִּילָהּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים הֲוַת, וְעָבִידַת לְעַבְדָא כָּל הַהוּא עוֹבָדָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַף עַל גַּב דְּכוּלֵי הַאי עָבְדַת, לָא יְדַעְנָא עוֹבָדָהָא אִי אִינּוּן כְּשֵׁרָאן אוֹ לָאו. אֶלָּא, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (שיר השירים ב':ב') כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת. כְּשׁוֹשַׁנָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בֵּין אוּכְלוֹסָהָא כְּוָרְדָּא בֵּין כּוּבִין. וְרָזָא דְמִלָּה, יִצְחָק אָתֵי מִסִּטְרָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד עִלָּאָה וְעָבִיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרָיִין, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דִּינָא קַשְׁיָא. וְרִבְקָה אָתַת מִסִּטְרָא דְדִינָא קַשְׁיָא וְאִסְתַּלְקַת מִבֵּינַיְיהוּ וְאִתְחַבְּרַת בְּיִצְחָק, דְּהָא רִבְקָה מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא אַתְיָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי מִסִּטְרָא דְדִינָא רַפְיָא הֲוַת, וְחוּטָא דְחֶסֶד תְּלֵי בָּהּ וְיִצְחָק דִּינָא קַשְׁיָא וְאִיהִי רַפְיָא, כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים הֲוּו. וְאִי לָאו דְּאִיהִי רַפְיָא, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל דִּינָא קַשְׁיָא דְיִצְחָק. כְּגַוְונָא דָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוֵּוג זִוּוּגִין בְּעָלְמָא, חַד תַּקִּיף וְחַד רַפְיָא בְּגִין לְאִתְתַּקָּנָא כֹּלָּא וְיִתְבַּסֵּם עָלְמָא.

פרק ג

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (בראשית כ"ה:כ"א) וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיְיָ לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ. מַהוּ וַיֶּעְתַּר, דְּקָרִיב לֵיהּ קָרְבָּנָא, וְצַלֵּי עֲלָהּ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ה:כ"א) וַיֶּעְתַּר לוֹ יְיָ, כְּתִיב הָכָא וַיֶּעְתַּר לוֹ יְיָ, וּכְתִיב הָתָם (שמואל ב כד) וַיֶּעְתַּר אֱלֹהִים

לָאָרֶץ וְגוֹ', מַה לְהַלָּן קָרְבָּן אַף כָּאן קָרְבָּן. כְּתִיב וַיֶּעְתַּר יִצְחָק, וּכְתִיב וַיֶּעְתַּר לוֹ, דְּנָפַק אֶשָּׁא מִלְעֵילָא לְקָרְבָּנָא אֶשָּׁא דִלְתַתָּא.

דָּבָר אַחֵר, וַיֶּעְתַּר יִצְחָק. דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, וְחָתַר חֲתִירָה לְעֵילָא לְגַבֵּי מַזָּלָא עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהַהוּא אֲתַר תַּלְיָין בְּנִין, דִּכְתִיב, (שמואל א א׳:י׳) וַתִּתְפַּלֵּל עַל ה', וּכְדֵין וַיֶּעְתַּר לוֹ יְיָ, אַל תִּקְרֵי וַיֶּעְתַּר לוֹ אֶלָּא וַיֶּחְתַּר לוֹ, חֲתִירָה חֲתַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל לֵיהּ, וּכְדֵין וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

תָּא חֲזֵי, עֶשְׂרִין שְׁנִין אִשְׁתָּהֵי יִצְחָק עִם אִתְּתֵיהּ וְלָא אוֹלִידַת, עַד דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בִּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּבָעָאן קַמֵּיהּ צְלוֹתְהוֹן עַל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיִתְרַבֵּי וְיִתּוֹסַף רְבוּת קוּדְשָׁא לְכָל מַאן דְּאִצְטְרִיךְ בִּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם לָא צַלֵּי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתֵּן לֵיהּ בְּנִין, אַף עַל גַּב דְּשָׂרָה עֲקָרָה הֲוַת, וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (בראשית ט״ו:ג׳) הֵן לִי לֹא נָתַתָּ זָרַע, הַהוּא לָאו בְּגִין צְלוֹתָא הֲוָה (נ"א ההוא לא בעי בנין) אֶלָּא כְּמַאן דְּמִשְׁתָּעֵי קַמֵּי מָרֵיהּ. אֲבָל יִצְחָק צַלֵּי עַל אִתְּתֵיהּ, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ הֲוָה יָדַע דְּלָאו אִיהוּ עָקָר אֶלָּא אִתְּתֵיהּ, דְּיִצְחָק הֲוָה יָדַע בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, דְּיַעֲקֹב זַמִּין לְמֵיפַק מִנֵּיהּ בְּתָרֵיסַר שִׁבְטִין, אֲבָל לָא יָדַע אִי בְּהַאי אִתְּתָא אִי בְּאָחֳרָא, וְעַל דָּא לְנֻכְסַי אִשְׁתּוֹ וְלָא לְנֻכְסַי רִבְקָה.

אָמַר הַהוּא רַבָּיָא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי אַמַּאי לָא רָחִים לֵיהּ יִצְחָק לְיַעֲקֹב כָּל כָּךְ כְּמוֹ לְעֵשָׂו, הוֹאִיל וְהֲוָה יָדַע דְּזַמִּין אִיהוּ לְקַיְּימָא מִנֵּיהּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין. אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קַאֲמַרְתְּ, אֶלָּא כָּל זִינָא רָחִים לֵיהּ לְזִינֵיהּ וְאִתְמְשִׁיךְ וְאָזִיל זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, עֵשָׂו נָפַק סוּמָק כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ וְגוֹ', וְאִיהוּ זִינָא דְיִצְחָק דְּאִיהוּ דִינָא קַשְׁיָא דִלְעֵילָא, וְנָפַק מִנֵּיהּ עֵשָׂו, דִּינָא קַשְׁיָא לְתַתָּא דְּדָמְיָא לְזִינֵיהּ, וְכָל זִינָא אָזִיל לְזִינֵיהּ, וְעַל דָּא רָחִים לֵיהּ לְעֵשָׂו יַתִּיר מִיַּעֲקֹב כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ח) וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו. כְּתִיב הָכָא כִּי צַיִד בְּפִיו, וּכְתִיב הָתָם (בראשית י״:ט׳) עַל כֵּן יֵאָמַר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְיָ.

פרק ד

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ב) וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת יְיָ, לְאָן אֲתַר אָזְלַת. לְבֵי מִדְרְשָׁא דְּשֵׁם וְעֵבֶר. וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ, דְּתַמָּן הֲוָה הַהוּא רְשָׁע דְּעֵשָׂו אֲגַח קְרָבָא בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב. וַיִּתְרֹצֲצוּ, אִתְבָּרוּ כְּמָה דְאָמְרִינָן, רָצַץ אֶת מוֹחוֹ. אִתְבָּרוּ דָּא עִם דָּא וְאִתְפְּלָגוּ. תָּא חֲזֵי, דָּא סִטְרָא דְּרוֹכֵב נָחָשׁ, וְדָא סִטְרָא דְּרוֹכֵב עַל כָּרְסְיָא שְׁלֵימְתָא קַדִּישָׁא בְּסִטְרָא דְּשַׁמְשָׁא, לְשַׁמָּשָׁא בְּסִיהֲרָא.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין דְּאִתְמְשַׁךְ עֵשָׂו אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא נָחָשׁ, אָזִיל עִמֵּיהּ יַעֲקֹב בְּעֶקִימָא, כְּנָחָשׁ דְּאִיהוּ חַכִּים, וְאִיהוּ אָזִיל בְּעֶקִימוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ג׳:א׳) וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוֹם וְגוֹ', חַכִּים. וְעוֹבָדוֹי דְיַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ הֲווּ לֵיהּ כְּנָחָשׁ, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ לְעֵשָׂו בַּתְרֵיהּ דְּהַהוּא נָחָשׁ, וְיִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא עִמֵּיהּ בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. וְתָנִינָן, בָּא לְהָרְגְּךָ, אַקְדֵּים אַנְתְּ וְקַטְלֵיהּ. כְּתִיב, בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו דְּאַשְׁרֵי לֵיהּ לְתַתָּא, בְּהַהוּא עָקֵב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כח) וְיָדוֹ אוֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו, דְּשַׁוִּי יְדוֹי עַל הַהוּא עָקֵב לְאַכַּפְיָא לֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר וְיָדוֹ אוֹחֶזֶת, דְּלָא יָכִיל לְמֵיפַּק מִנֵּיהּ מִכֹּל וָכֹל, אֶלָּא וְיָדוֹ אוֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו דָּא סִיהֲרָא, דְּאִתְכַּסְיָא נְהוֹרָא בְּגִין עֵקֶב דְּעֵשָׂו, וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵיהַךְ עִמֵּיהּ בְּחָכְמְתָא, בְּגִין לְדַחֲיָיא לֵיהּ לְתַתָּא וְיִתְדַּבַּק בְּאַתְרֵיהּ.

(בראשית כ״ה:כ״ו) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ יַעֲקֹב וַדַּאי. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית כ״ז:ל״ו) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, נִקְרָא שְׁמוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא קָרָא שְׁמוֹ. וַיַּעֲקְבֵנִי, וַדַּאי חָמָא לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהָא הַהוּא חִוְיָא קַדְמָאָה אִיהוּ חַכִּים לְאַבְאָשָׁא, כֵּיוָן דְּאֲתָא יַעֲקֹב, אָמַר הָא וַדַּאי חַכִּים לְקֶבְלֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ קָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב.

הָא (ק״ב ע״א) אוֹקִימְנָא בְּכָל אֲתַר, וַיִּקְרָא סְתָם הַאי הוּא דְּרָגָא בַּתְרָאָה, כְּמָה דִכְתִיב, (ויקרא א׳:א׳) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וגו'. וְהָכָא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל אֲתַר שְׁמֵיהּ לָא אִקְרֵי (ד״א ל״ג אלא) עַל יְדָא דְּבַר נָשׁ. בְּאָתַר אָחֳרָא מַה כְּתִיב, (בראשית ל״ג:כ׳) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב אֵל. אָמַר לֵיהּ, אֲנָא אֱלָהָא בְּעָלְמָאי וְאַנְתְּ אֱלָהָא בְּתַתָּאי.

וְתָא חֲזֵי, יַעֲקֹב הֲוָה יָדַע דְּעֵשָׂו הֲוָה לֵיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַהוּא חִוְיָא עֲקִימָא, וְעַל דָּא בְּכָל עוֹבָדוֹי אִתְמַשִּׁיךְ עֲלֵיהּ כְּחִוְיָא עֲקִימָא אָחֳרָא, בְּחָכְמְתָא בְּעֶקִימוּ, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. וְאַתְיָיא דָּא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִכְתִיב, (בראשית א׳:כ״א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, דָּא יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. (בראשית א׳:כ״א) וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת, אִלֵּין שְׁאָר דַּרְגִּין דְּבֵינֵיהוּ, וַדַּאי אִתְעֲבִיד יַעֲקֹב חַכִּים לְקֶבְלֵיהּ דְּהַהוּא חִוְיָא אָחֳרָא וְהָכִי אִצְטְרִיךְ.

וּבְגִין כָּךְ בְּכָל יְרֵחָא וְיֶרַח חַד שָׂעִיר, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ לַאֲתְרֵיהּ וְיִתְפְּרַשׁ מִן סִיהֲרָא. וְכֵן בְּיוֹמֵי דְכִפּוּרֵי לְאַקְרְבָא הַהוּא שָׂעִיר, וְדָא בְּחָכְמָה לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ וְלָא יָכִיל לְאַבְאָשָׁא, דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:כ״ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה, וְאוּקְמוּהָ דְּדָא עֵשָׂו דְּאִיהוּ שָׂעִיר, וְכוּלָּא בְּחָכְמָה וּבְרַמָּאוּת לְגַבֵּיהּ. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (תהילים י״ח:כ״ז) וְעִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל, בְּגִין דְּאִיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא, עָקִים רוּחָא, חַכִּים לְאַבְאָשָׁא, אַסְטֵי לְעֵילָּא וְאַסְטֵי לְתַתָּא.

וּבְגִין כָּךְ, יִשְׂרָאֵל מְקַדְּמִין וְחַכְמִין לֵיהּ בְּחָכְמָה, בְּעָקִימוּ, בְּגִין דְּלָא יָכִיל לְאַבָאָשָׁא וּלְשַׁלְטָאָה. וְעַל דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּרָזָא דְמֵהֵימְנוּתָא, כָּל עוֹבָדוֹי לְגַבֵּי דְּעֵשָׂו בְּגִין דְּלָא יָהַב דּוּכְתָּא לֵיהּ לְהַהוּא חִוְיָא, לְסָאֲבָא מַקְדְּשָׁא. וְלָא יַקְרִיב לְגַבֵּיהּ, וְלָא יִשְׁלוֹט בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא לָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאַבְרָהָם לְאִתְנַהֲגָא בְּעוּקְמָא, וְלָא לְיִצְחָק, בְּגִין דְּעֵשָׂו דְּאִיהוּ סִטְרָא דְּהַהוּא חִוְיָא, עַד לָא אֲתָא לְעַלְמָא. אֲבָל יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ מָארֵיהּ (כ"א ע"ב) דְּבֵיתָא, אִיבָּעֵי לֵיהּ לְקַיְימָא לְקֻבְלֵיהּ דְּהַהוּא חִוְיָא, דְּלָא יָהִיב לֵיהּ שָׁלְטָנוּתָא כְּלָל לְסָאֲבָא בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּיַעֲקֹב. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְיַעֲקֹב יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עַלְמָא. וּבְגִין כָּךְ יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין אִתְבְּרִירוּ חוּלַק עַדְבֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

פרק ה

מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם (בראשית כ"ה:י"ט-כ') וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ז':י"ד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וגו'. תָּנוּ רַבָּנָן, לֶעָתִיד לָבֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים וְינַעֵר אוֹתָם מֵעֲפָרָם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ בִּנְיַן עָפָר כְּמוֹת שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעָפָר מַמָּשׁ, דְּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ב':ז') וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְנַעֲרוּ מֵעָפָר מֵאוֹתוֹ הַבִּנְיָן, וַיַּעֲמְדוּ בִּבְנְיָן מְקוּיָים לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוּמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:ב') הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם, יִתְקַיְימוּ בְּקִיּוּמָא. וְיַעֲלוּ מִתַּחַת לָאָרֶץ וְיִקָּבְלוּ נִשְׁמָתָם בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יַצִּיף (נ"א ישיב) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מִינֵי רֵיחִין שֶׁבַּגַּן עֵדֶן עֲלֵיהֶם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שיר השירים ז':י"ד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַל תִּקְרֵי הַדּוּדָאִים אֶלָּא הַדּוֹדִים, זֶהוּ הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים וְרֵעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחְמָן אָמַר, דּוּדָאִים מַמָּשׁ. מַה הַדּוּדָאִים מוֹלִידִים אַהֲבָה בָּעוֹלָם, אַף הֵם מוֹלִידִים אַהֲבָה בָּעוֹלָם. וּמַאי נָתְנוּ רֵיחַ, כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְדַעַת וּלְהַכִּיר לְבוֹרְאָם.

(שיר השירים ז) וְעַל פְּתָחֵינוּ, אֵלּוּ פִּתְחֵי שָׁמַיִם שֶׁהֵם פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נְשָׁמוֹת לְפָנָרִים. כָּל מָגָדִים, אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת. (שיר השירים ז':י"ד) חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, אוֹתָם שֶׁיִּצְאוּ נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם כַּמָּה שָׁנִים, וְאוֹתָם שֶׁיִּצְאוּ נִשְׁמָתָם מִיָּמִים מוּעָטִים, וְזָכוּ בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהִכָּנֵס בָּעוֹלָם הַבָּא, כֻּלָּם עֲתִידִים לֵירֵד בְּבֵת אַחַת לְהִכָּנֵס בַּגּוּפוֹת הַמּוּכָנִים לָהֶם.

אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב, בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת, חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ. צָפַנְתִּי אוֹתָם בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת. לָךְ, בִּשְׁבִילְךָ, בִּשְׁבִיל שֶׁאַתָּה גּוּף קָדוֹשׁ וְנָקִי. דָּבָר אַחֵר הַדּוּדָאִים

(נתנו ריח) אֵלּוּ מַלְאָכֵי שָׁלוֹם. נָתְנוּ רֵיחַ, אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם רֵיחַ הָעוֹלָם. נָתְנוּ, שֶׁבָּקְעוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (במדבר כ״א:כ״ג) וְלֹא נָתַן סִיחוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל.

דְּתָאנָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת הוֹלְכִים בְּכָל חֹדֶשׁ וּבְכָל שַׁבָּת לְלַוּוֹת לַנְּשָׁמָה עַד מְקוֹם מַעֲלָתָהּ. וּבְמַאן נוֹקִים עַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵלּוּ הֵן הַגּוּפוֹת שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּפִתְחֵי קְבָרוֹת לְקַבֵּל נִשְׁמָתָן. וְדוּמָ״ה נוֹתֵן פִּתְקָא דְּחֵשְׁבָּנָא וְהוּא מַכְרִיז וְאוֹמֵר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, אוֹתָם שֶׁנִּקְבְּרוּ מִכַּמָּה יָמִים וְאוֹתָם שֶׁנִּקְבְּרוּ מִזְּמַן מוּעָט, כֻּלָּם צְפוּיִים לְךָ לְמֵיפַּק לְהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׂמֵּחַ בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם הַצַּדִּיקִים, לְהַשְׁרוֹת שְׁכִינָתוֹ עִמָּהֶם וְהַכֹּל יִשְׂמְחוּ בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ד:ל״א) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, עֲתִידִים הַצַּדִּיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן, לִבְרֹא עוֹלָמוֹת וּלְהַחֲיוֹת מֵתִים. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, וְהָתְנַן (קהלת א׳:ט׳) אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, תָּא שְׁמַע, בְּעוֹד שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם וְיִרְבּוּ, כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ בְּקִיּוּם, וּכְשֶׁהַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם אֲזַי הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים. וְעֲתִידִים לְהַחֲיוֹת מֵתִים כְּדָקָאָמְרָן, (זכריה ח׳:ד׳) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרוֹב יָמִים, כְּדִכְתִיב לְעֵיל. (קי״ד ע״ב)

בְּאוֹתוֹ זְמַן, יַשְׁגִּיחַ הַצַּדִּיקִים דַּעַת שְׁלֵמָה, דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּיוֹמָא דְּיִחֲדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדוֹי, זְמִינִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא לְמִנְדַּע לֵיהּ בְּלִבְּהוֹן, וּכְדֵין יִסְגֵּי סָכְלְתָנוּ בְּלִבְּהוֹן כְּאִילּוּ חָזוּ לֵיהּ בְּעֵינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ט׳) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה וְגוֹ'. וּשְׂמְחַת הַנְּשָׁמָה בַּגּוּף יְתֵר מִכּוּלָּם, עַל שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם קַיָּימִים וְיִדְּעוּ וְיַשְׁגִּיחוּ אֶת בּוֹרְאָם וְיֶהֱנוּ מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, וְזֶהוּ הַטּוֹב הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ״ה:י״ט) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, אֵלּוּ הֵם תּוֹלְדוֹת הַשִּׂמְחָה וְהַשְּׂחוֹק שֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן. בֶּן אַבְרָהָם, הֵיא הַנְּשָׁמָה הַזּוֹכָה לְכָךְ וְלִהְיוֹת שְׁלֵימָה בְּמַעֲלָתָהּ. (בראשית כ״ה:י״ט) אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, הַנְּשָׁמָה מוֹלִידָה הַשִּׂמְחָה וְהַשְּׂחוֹק הַזֶּה בָּעוֹלָם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי חִיָּיא, הָא דְתָנֵינָן דְּעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, מַאי הִיא. אָמַר לֵיהּ, עַד לָא אָזְלִית קַמֵּי אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין מָארֵי מַתְנִיתִין הָכִי שְׁמִיעַ לִי, כֵּיוָן דְּשָׁמְעִית הָא דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִתְיְשְׁבָא בְּלִבָּאי, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, כְּהַאי דִכְתִיב (שמות כ״ד:י״א) וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וְדָא הוּא דִתְנַן נִיזּוֹנִין. וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בְּאֲתַר חַד תָּנֵינָן נֶהֱנִין, וּבְאֲתַר אָחֳרָא תָּנֵינָן נִיזּוֹנִין, מַאי בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא הָכִי אָמַר אֲבוּי, הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא זָכוּ כָּל כָּךְ נֶהֱנִין מֵאוֹתוֹ

זִיו שֶׁלֹּא יַשִּׁיגוּ כָּל כָּךְ, אֲבָל הַצַּדִּיקִים שֶׁזָּכוּ נִזּוֹנִין עַד שֶׁיַּשִּׁיגוּ הַשָּׂגָה שְׁלֵמָה. וְאֵין אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אֶלָּא זוֹ וְזוֹ הִיא הַסְּעוּדָה וְהָאֲכִילָה. וּמָנָא לָן הָא, מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:י״ח) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מַאי טַעֲמָא לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מִפְּנֵי שֶׁהָיָה נִזּוֹן מִסְּעוּדָה אַחֶרֶת מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעְלָה, וּכְהַאי גַּוְונָא סְעוּדָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים לה) יִשְׂמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ. רַב הוּנָא אָמַר מֵהָכָא, (תהלים ח) וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי וְהַאי אִיתָא לֶעָתִיד לָבֹא. וְתָאנָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, יַיִן הַמְשׁוּמָר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְּבָרִים עַתִּיקִים שֶׁלֹּא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וַעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וַאֲכִילָה, וַדַּאי דָּא הִיא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּרִבִּי שָׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לִוְיָתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, דִּכְתִיב, כִּי בוּל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא כְּתִיב, (ישעיהו כ״ז:א׳) בָּעֵת הַהִיא יִפְקֹוד ה' בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה עַל לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִיחַ וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם, הָא הָכָא תְּלָתָא. אֶלָּא רֶמֶז הוּא דְּקָא רָמַז עַל מַלְכְּוָותָא. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם לֵית לְמֵימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וַדַּאי כָּךְ הִיא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֲנָא הֲוִינָא קַמֵּיהּ דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁאִילְנָא הַאי מִלָּה, אָמַרְנָא, הַאי סְעוּדָתָא דְּצַדִּיקַיָּא לֶעָתִיד לָבֹא אִי כָּךְ הוּא, לָא אִתַּיְישְׁבָא בְּלִבָּאי, דְּהָא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא כְּהַאי גַּוְונָא דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:י״א) וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ שַׁפִּיר קָאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְכָךְ הוּא.

עוֹד אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַאי מְהֵימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּבָּא דְעָלְמָא, דְּזַמִּינִין אִינּוּן בְּהַאי סְעוּדְתָא דִּלְוִיָתָן וְהַהוּא תּוֹרָא וּלְמִשְׁתֵּי חַמְרָא טַב דְּאִתְנְטַר מִכַּד אִתְבְּרֵי עָלְמָא, קְרָא אַשְׁכָּחוּ וְדָרְשׁוּ, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ו:ה׳) וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשׂוֹבַע. דְּאָמַר רִבִּי זֵירָא, כָּל מִינֵי פֵּירוּי פִּתָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב, וְדָא הוּא יַתִּיר מִכֻּלְּהוֹן, דְּאָמַר לְהוּ וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשׂוֹבַע. וּבַקְלָלוֹת, (ויקרא כ״ו:כ״ו) וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׂבָּעוּ, וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ מִכֻּלְּהוּ. מַאי טַעֲמָא, דִּכְתִיב, (שמותט״ז) מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וגו'. אָמַר רִבִּי זֵירָא, מְלַמֵּד דְּמִשּׁוּם הָאֲכִילָה מָסְרוּ נַפְשָׁם לָמוּת בְּיָדָם. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּאֲוָתָם, אָמַר לָהֶם, (ויקרא כ״ו:ה׳) אִם תִּשְׁמְעוּ לְקוֹל הַמִּצְוֹת, וַאֲכַלְתֶּם לְשׂוֹבַע כְּדֵי לְהָנִיחַ דַּעְתָּם. כְּהַאי גַּוְונָא חָמוּ רַבָּנָן דְּגָלוּתָא אִתְמַשַּׁךְ, אִסְתַּכְּמוּ עַל קְרָאֵי דְּאוֹרַיְיתָא וְאָמְרוּ דִּזְמִינִין לְמֵיכַל וּלְמֶחֱדֵי בְּסְעוּדְתָא רַבָּה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְהוּ, וְעַל דָּא רוּבָּא דְעָלְמָא סָבְלוּ גָלוּתָא בְּגִין הַהִיא סְעוּדְתָא.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, לֵית לָן לִסְתּוֹר מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא אֶלָּא לְקַיְימָא לֵיהּ, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אַסְהִידַת עָלּוֹי, דְּהָא אֲנָן יָדְעִין מְהֵימְנוּתָא דְּצַדִּיקַיָּא וְכִסּוּפָא דִּלְהוֹן מַאי הִיא, דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ד׳) נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, וְלֹא בַּאֲכִילָה. (שיר השירים א׳:ד׳) נַזְכִּירָה דּוֹדֶיךָ מִיַּיִן. וְהַהִיא סְעוּדְתָא דִּזְמִינִין בָּהּ, יְהֵא לָן חוּלַק לְמֶהֱוֵי מִנָּהּ וּזוֹ הִיא הַשִּׂמְחָה וְהַשְּׂחוֹק. וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, שֶׁיִּצְחֲקוּ הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא. אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, זַכּוּת הַנְּשָׁמָה מוֹלִיד הַשְּׂחוֹק הַזֶּה וְהַשִּׂמְחָה בָּעוֹלָם.

פרק ו

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. רִבִּי בּוֹ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א׳:ב׳) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וגו', בְּכַמָּה מַעֲלוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, דְּתָנִינָן אָמַר רִבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב, כָּל מַה שֶּׁבָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעוֹלָמוֹת שֶׁלּוֹ חוּץ מִמֶּנּוּ הָיוּ בְּשִׁתּוּף. וּמִי אָמַר רִבִּי אַחָא הָכִי, חַס וְשָׁלוֹם, דְּהָא בְּמִלָּה דָּא יִסְגֵּי פְּלוּגְתָּא בְּעַלְמָא, דְּאִי תֵּימָא הָכִי, הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם נִבְרָאִים רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מַמָּשׁ, יֹאמַר שֶׁיֵּשׁ שִׁתּוּף בָּהֶם, הָא כָּל אַפַּיָּיא דְּדָהוֹן וּדִידָן שָׁוְיָין.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּמִלָּה דָּא יִסְגֵּי פְּלוּגְתָּא בְּעַלְמָא, דְּהָא תְּנַן בְּמַתְנִיתִין דִּידָן, דְּכָל דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבַד כְּגוֹן גּוּפָא וּנְשָׁמָתָא, וְאִי תֵּימָא דְּהָא לֵית גּוּפָא לַמַּלְאָכִים, כָּךְ הוּא. אֲבָל לֵית אִינּוּן יָכְלִין לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא, עַד שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ בְּהוּ הַהִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּהִיא סִיּוּעָא דִּלְעֵילָּא, וּבְהַאי גַּוְונֵי כָּל מַאי דְּעָבִיד אִצְטְרִיךְ לְהַהִיא סִיּוּעָא דִּלְעֵילָּא מִנַּיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחָיָא מֵתַיָּא, וְהָא סוֹפָא כָּל (ס"א עקתין), עַמִּיקִין (ס"א עתיקין) בְּאַרְבָּעִים לֶהֱוֵי. וּגְזַר קָיֵים, (דברים כ״ה:ג׳) אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יוֹסִיף. סוֹף הֲלִיכָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים. אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֶם תְּחִיַּית הַגּוּף, מַמְתֶּנֶת לוֹ הַנְּשָׁמָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים יְקוּמוּן הַגּוּפוֹת מֵעַפְרָא. בְּאַרְבָּעִים נִכְלָא הַגֶּשֶׁם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ז׳:י״ב) וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם, וּכְתִיב (בראשית ח ו) וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ. זְמַן גְּאוּלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים הוּא. וּבַחֲמִשִּׁים אָתָא יְשׁוּב עַלְמָא, דְּהִיא הַיּוֹבֵל. הַחְזָרַת הַנְּשָׁמָה לַגּוּף, בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים, שֶׁהִמְתִּינָה לוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁהִמְתִּין לַגּוּף. בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה, בְּהַכְנָסָתָהּ בַּגּוּף הַמְּזוּמָן לוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּהַכְנָסָתָהּ בּוֹ, אֵין תַּאֲוָתָם וְכִסּוּפָם אֶלָּא לֵיהָנוֹת מִזִּיו הַשְּׁכִינָה וְלִיזּוֹן מִזִּיוָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים א׳:ב׳) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יִשָּׁקֵנִי יְפָרְנְסֵנִי, שֶׁאֵין פַּרְנָסָתָן אֶלָּא לֵיהָנוֹת וְלִיזּוֹן מִזִּיוָהּ שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי סוֹפֵיהּ דִּקְרָא מוֹכַח דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ב׳) כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן.

בַּת בְּתוּאֵל בַּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל. רַב הוּנָא אָמַר, לֹא כָּךְ הוּא, וְאָנָא הֲוִית בְּכַרְכֵי הַיָּם וְשָׁמַעְנָא דְּהֲווּ קָרָאן לְהַהוּא גַּרְמָא דְּשַׁדְּרָה, הַהוּא דְּאִשְׁתְּאַר בְּקִבְרָא מִכָּל גּוּפָא, בְּתוּאֵל רַמָּאָה. שְׁאֵלִית עֲלֵיהּ, אָמְרוּ דְּהוּא כְּרֵישָׁא (דמיא) דְּחִוְיָא, דְּאִיהוּ רַמָּאָה, וְהַהוּא גַּרְמָא הוּא רַמָּאָה מִכָּל שְׁאָר גַּרְמֵי.

דְּתָאנָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַהוּא גַּרְמָא לְמָה אִשְׁתְּאַר בְּקִיּוּמָא יִתִּיר מִכָּל שְׁאָר גַּרְמֵי. מִשּׁוּם דְּאִיהוּ רַמָּאָה. וְלֵית סָבִיל טַעֲמָא דְּמִזּוֹנָא דִּבְנֵי נָשָׁא כִּשְׁאָר גַּרְמֵי, וּבְגִינֵי כָּךְ הוּא תַּקִּיף מִכָּל גַּרְמֵי והוּא לֵיהֱוֵי עִקָּרָא דְּגוּפָא אִתְבְּנֵי מִנֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי.

וְתָאנָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הוּא רַמַּאי וּמֵעוֹלָם רַמַּאי, וְשָׁכֵן יְצֶר הָרַע דְּאִיהוּ רַמַּאי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי גַּרְמָא רַמָּאָה. מִפַּדַּן אֲרָם, מִצַּמָּד רַמָּאִין, כְּדִתְנַן פַּדָּנָא דְּאוֹרָא שֶׁהוּא צֶמֶד. אֲחוֹת לָבָן, אֲחוֹת יֵצֶר הָרַע הָאֲרַמִּי, כְּדִתְנַן, בַּתְּחִלָּה שֶׁהָיָה מְנוּוָל בְּחַטָּאוֹת בָּזֶה הָעוֹלָם נִקְרָא לוֹט. לֶעָתִיד לָבֹא שֶׁלֹּא יְהֵא מְנוּוָל כִּדְבָקְדְמִיתָא, כְּמַאן דְּסָחֵי וּמַטְבִּיל מְסָאֲבוּתֵיהּ, קָרָאן לֵיהּ לָבָן. עַל כָּל פָּנִים אֵין יֵצֶר הָרַע בָּטֵל מִן הָעוֹלָם.

תָּא שְׁמַע, דְּהָכִי אֲנַן אוֹקִימְנָא בְּמַתְנִיתָא. שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט שֶׁהֵן שְׁתֵּי כֹּחוֹת הַגּוּף הַמְעוֹרְרוֹת לַיֵּצֶר הָרָע, עַכְשָׁיו שֶׁאֵינוֹ מְנוּוָל כָּל כָּךְ וְנִטְבַּל מִלְּכְלוּכוֹ נִקְרָא לָבָן, וְאוֹתָן שְׁתֵּי בָּנוֹת אֵינָן בְּטֵלוֹת מַמָּשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ״ט:ט״ז) וּלְלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי כָּךְ הוּא, תַּמָּן כְּתִיב בְּכִירָה וּצְעִירָה וְהָכָא כְּתִיב גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אֶבָל אֵינָן בְּכֹחַ לַעֲשׂוֹת רָע וּלְהִתְעוֹרֵר לַיֵּצֶר הָרַע כְּמִתְּחִלָּה. מַשְׁמַע דִּכְתִיב שֵׁם הַגְּדוֹלָה לֵאָה, שֶׁלֵּאָה מִכֹּחָהּ וּמֵרִשְׁעָתָהּ. וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל, שֶׁאֵין בָּהּ כֹּחַ הַמִּתְעוֹרֵר, כַּמָּה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ״ג:ז׳) וּכְרָחֵל לִפְנֵי גוֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה. אָמַר רַב הוּנָא, זֶה יֵצֶר הָרַע וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו, מִתְחַלְּפוֹת מִכְּמוֹת שֶׁהָיוּ בָּרִאשׁוֹנָה. בַּתְּחִלָּה לוֹט, מְקוּלָּל מְנוּוָל. עַכְשָׁיו לָבָן, מְלוּבָּן, שֶׁאֵינוֹ מְקוּלָּל וּמְנוּוָל בְּנִיווּלוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה. בַּתְּחִלָּה שְׁתֵּי בְּנוֹתָיו חֲזָקוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת בְּכֹחָהּ, וְעַכְשָׁיו שֵׁם הַגְּדוֹלָה לֵאָה, לֵאָה בְּלֹא כֹּחַ, לֵאָה בְּלֹא חִזּוּק, לֵאָה מְמַעֲשֶׂיהָ הָרִאשׁוֹנִים. וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל, כִּדְקָאָמְרָן, וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהָיוּ בָּרִאשׁוֹנָה.

אָמַר רִבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב, תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיִּעְתַּר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִיא. אָמַר רִבִּי אַחָא מִפְּנֵי מָה הִיא עֲקָרָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּצֶר הָרַע אֵינוֹ נִמְצָא בְּכֹחוֹ בָּעוֹלָם, וְעַל כָּךְ אֵין נִמְצָא פְּרִיָּה וּרְבִיָּה זוֹלְתִי בַּתְּפִלָּה, מַה כְּתִיב, וַיֵּעָתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ. כֵּיוָן שֶׁמִּתְעוֹרֵר יֵצֶר הָרַע, נִמְצָא פְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מַה הֶּפְרֵשׁ בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְעוֹד דְּהָא קְרָא קָאָמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד. אָמַר רִבִּי אַחָא, כָּךְ הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר לֵיהּ לְהַהוּא עִנְיְינָא דְּצָרִיךְ לְזַוּוּגָא, וְלָא לְכָל שַׁעְתָּא דְּיֵהֵא תָּדִיר עִם בַּר נָשׁ כְּמוֹ כְּעָן, דְּאִיהוּ אִשְׁתַּכַּח

תְּדִיר וְחָטָאן בֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא, אֶלָּא לְהַהוּא זִוּוּגָא בִּלְחוֹדוֹי, הַהִיא, וְאִתְעָרוּתָא אִתְעָרוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהֱוֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. מַהוּ לֵב בָּשָׂר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לֵב לְהוֹצִיא בָּשָׂר וְלֹא לְדָבָר אַחֵר.

רִבִּי יִצְחָק בְּרִבִּי יוֹסֵי הֲוָה אָתֵי מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוּד, פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי יְהוּדָה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, תֵּאמַר דַּחֲבֵירָנָא חַכִּימֵי מַתְנִיתָא אִתְעָרוּ לְהַאי עִנְיְינָא, דְּיִצֶּר הָרָע יִתְנַשֵּׁי מִן עַלְמָא בַּר הַהִיא שַׁעְתָּא לְזִיווּגָא. אָמַר לֵיהּ, חַייָךְ הָכִי אִצְטְרִיךְ יִצֶּר הָרָע לָעוֹלָם כְּמִטְרָא לָעוֹלָם, דְּאִלְמָלֵא יִצֶּר הָרָע, חֶדְוָותָא דִשְׁמַעְתָּא לָא לֵיהֱוֵי, אֲבָל לָא מְנַוְולָה כְּקַדְמֵיתָא לְמֶחֱטֵי בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו י"א:ט') לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הוּא לִבָּא דִמְדוֹרֵיהּ דְּיִצֶּר הָרָע בֵּיהּ. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לִבָּא טָבָא, בְּנַיְינָא דְגוּפָּא וְנִשְׁמְתָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (דברים ז':א') וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ דְּהוּא עִקָּרָא דְּכֹלָּא.

כַּד אֲתָא רַב כַּהֲנָא אָמַר, הָכִי אָמְרִין מִשְׁמֵיהוֹן דְּמָארֵי מַתְנִיתָא, תְּרֵי בְּנַיְינִין דְּגוּפָּא אִינּוּן, כַּבְדָּא וְלִבָּא. דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּבְדָּא וְלִבָּא אִינּוּן מְנַהֲגֵי גוּפָּא בְּכָל סִטְרֵי אֵברוֹי, מְנַהֲגָא דְרֵישָׁא מוֹחָא. אֲבָל דְּגוּפָּא אִינּוּן תְּרֵין וְקַדְמָאָה הוּא כַּבְדָּא, תִּנְיְינָא לִבָּא. וְהַיְינוּ דִכְתִיב בְּפָרְשָׁתָא, (בראשית כח) וַיִּתְרוֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ, אִלֵּין תְּרֵין בְּנַיְינֵי דְגוּפָּא.

פרק ז

מַאי טַעְמָא וַיִּתְרוֹצְצוּ. מִשּׁוּם דְּלִבָּא (אתערו) אִתְנְשֵׁי מִנֵּיהּ יִצֶּר הָרָע. וַיִּתְרוֹצְצוּ, (שאלו) וַיִּשְׁלְיוּ מִבַּעֲי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא, וַיִּתְרוֹצְצוּ וַיִּשְׁבְּרוּ, כְּלוֹמַר נִשְׁבַּר כֹּחָם וְחֵילָם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַגּוּף מַהוּ אוֹמֵר, אִם כֵּן לָמָּה זֶה אָנֹכִי וְלָמָּה נִבְרֵאתִי. מִיָּד (בראשית כח) וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה'.

(בראשית כח) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגוֹ'. אֵלּוּ הַשְּׁנֵי גֵּאִים הַכָּבֵד וְהַלֵּב. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַמּוֹחַ וְהַלֵּב. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמּוֹחַ אֵין בְּכְלַל זֶה, מַשְׁמַע דִּכְתִיב בְּבִטְנֵךְ, וְהַמּוֹחַ אֵין בַּבֶּטֶן אֶלָּא בָּרֹאשׁ. וּשְׁנֵי לְאוּמִּים מִמֵּעַיִךְ וְגוֹ', וְרַב יַעֲבוֹד צָעִיר זֶהוּ הַכָּבֵד שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל, וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַלֵּב. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַכָּבֵד קוֹלֵט הַדָּם וּמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ לִפְנֵי הַלֵּב.

(בראשית כ"ה:כ"ה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי. אָמַר רַב כַּהֲנָא, הַכָּבֵד הוּא הָרִאשׁוֹן וְהוּא אַדְמוֹנִי. לָמָּה הוּא אַדְמוֹנִי, עַל שֶׁבּוֹלֵעַ אֶת הַדָּם תְּחִלָּה. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רִאשׁוֹן, עַל שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לִבְלוֹעַ הַדָּם מִכָּל הַמַּאֲכָל, וְהוּא רִאשׁוֹן לַדָּם אֲבָל לֹא לַיְצִירָה. וּבְמַאן נוֹקִים וְרַב יַעֲבוֹד צָעִיר, עַל שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשִׁעוּרוֹ מִן הַלֵּב וְהוּא עוֹבֵד לַלֵּב. אָמַר

רִבִּי אַבָּא, לָמָּה אָתָא פָּרְשָׁתָא דָּא, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה לִבְנֵי עָלְמָא דְּאַף עַל גַּב דְּהַהִיא שְׁלֵימוּתָא לֶיהֱוֵי בְּאַרְעָא, אָרְחֵיהּ וְטִבְעֵיהּ דְּעָלְמָא לָא אִשְׁתַּנֵּי. רִבִּי יִיסָא אָמַר בֹּא וּרְאֵה הַכָּבֵד הוּא הַצָּד צַיִד וְהוּא צַיִד בְּפִיו, וְהַלֵּב הוּא הַחוֹשֵׁב והוא (בראשית כ״ה:כ״ח) יוֹשֵׁב אֹהָלִים הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית כח) וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד. חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת, נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּתּוֹרָה.

וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד. רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רִבִּי אַחָא אָמַר, לְעוֹלָם טִבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה, בֹּא וּרְאֵה, מַה כְּתִיב, וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם וְתַרְגּוּמוֹ דְּחֵשִׁיבוּ. כְּלוֹמַר הַלֵּב חוֹשֵׁב וּמְהַרְהֵר בַּתּוֹרָה בְּיִדִיעַת בּוֹרְאוֹ. מָה כְּתִיב, וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה. וְהוּא עָיֵף. הַכָּבֵד שְׁדָרֵךְ טִבְעוּ לַצַּאת וְלָצוּד צַיִד בְּפִיו לְבָלּוֹעַ וְאֵינוֹ מוֹצֵא, נִקְרָא עָיֵף. וְהוּא אוֹמֵר לַלֵּב, עַד שְׁאַתָּה מְהַרְהֵר בְּדִבָּרִים אֵלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, הַרְהֵר בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה לְקַיֵּים גּוּפְךָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה, כִּי כֵן דַּרְכִּי לִבְלּוֹעַ הַדָּם וּלְשָׁגֵּר לִשְׁאָר הָאֵבָרִים. כִּי עָיֵף אָנֹכִי, בְּלָא אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. וְהַלֵּב אוֹמֵר, תֵּן לִי הָרִאשׁוֹן וְהַמּוּבְחָר מִכֹּל מָה שְׁתִּבְלַע, תֵּן לִי בְּכוֹרָתְךָ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ״ה:ל״א) מִכְרָה כַיּוֹם אֶת בְּכוֹרָתְךָ לִי, קוֹנְמִיתָא דְּתִתְאִיבָא. עַד שֶׁהַלֵּב מְהַרְהֵר וְחוֹשֵׁב בַּמַּאֲכָל, בּוֹלֵעַ הַכָּבֵד. דְּאִלְמְלֵי הַהוּא כִּסּוּפָא וְהִרְהוּרָא דְּלִבָּא בַּמַּאֲכָל, לֹא יוּכְלוּ הַכָּבֵד וְהָאֲבָרִים לִבְלּוֹעַ דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כֵּן דֶּרֶךְ הָעֲבָדִים, שֶׁאֵינָם אוֹכְלִים עַד שֶׁהָאָדוֹן אוֹכֵל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב לְאַחַר כֵּן, (בראשית כ״ה:ל״ד) וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים. מַהוּ עֲדָשִׁים, סְגַלְגַּלִּין כְּגַלְגַּלְתָּא, וְגַלְגַּלְתָּא סָבִיב בְּעָלְמָא. כְּלוֹמַר, דְּלָא אִתְנְשֵׁי מֵאַרְחֵיהּ. כָּךְ הוּא בַּר נָשׁ, בְּהַהוּא זִמְנָא אַף עַל גַּב דְּכָל הַהוּא טִיבוּ וִיקָר וּשְׁלֵימוּתָא לֶיהֱוֵי, אָרְחֵיהּ דְּעָלְמָא לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי לָא יִתְנְשֵׁי.

פרק ח

מַתְנִיתִין, תְּנַן אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְּׁבָן, וְעָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּים הַגּוּף, שֶׁיִּהֵא כְּלוּל מִד' רוּחוֹת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (יחזקאל ל״ז:ט׳) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לָא כְתִיב אֶלָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שֶׁיִּהֵא כְּלוּל מֵאַרְבָּעְתָּם. וְתָאנָא, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה. וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת בִּלְבָד. וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה, לִתְחִיַּית הַמֵּתִים אֶלָּא נְקִיּוּת וְהַשָּׂגַת יְדִיעָה. רַב נַחְמָן אָמַר וְאֲרִיכוּת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּתְחִיַּית הַמֵּתִים לַאו חַד הוּא. אָמַר לֵיהּ, לֹא. דִּתְנַן, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֶם לְקִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, קוֹדֶם לִתְחִיַּית הַמֵּתִים, וּתְחִיַּית הַמֵּתִים הוּא אַחֲרוֹן שֶׁבְּכֻלָּם. מְנָא לָן, דִּכְתִיב (תהילים קמ״ז:ב׳-ג׳) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם. זוֹ הִיא תְּחִיַּית הַמֵּתִים, שֶׁהִיא הָרְפוּאָה לִשְׁבוּרֵי לֵב

עַל מֵתֵיהֶם. בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַם תְּחִלָּה, וְאַחֲרָיו נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס, וְהָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב אַחֲרוֹן עַל הַכֹּל.

תְּנַן, מ' שָׁנָה קוֹדֶם הַקִּבּוּץ גָּלֻיּוֹת לְתְחִיַּית הַמֵּתִים, כְּדְאַמְרִינָן וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. הַאי מ' שָׁנָה, מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ. אָמַר רַב כַּהֲנָא אָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, מִקִּבּוּץ גָּלֻיּוֹת עַד תְּחִיַּית הַמֵּתִים, כַּמָּה צָרוֹת, כַּמָּה מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי הַנִּמְלָט מֵהֶם, דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:א׳) בָּעֵת הַהִיא יִמָּלֵט עַמֶּךָ כָּל הַנִּמְצָא כָּתוּב בַּסֵּפֶר. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר מֵהָכָא, (דניאל י״ב:א׳) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים. רִבִּי יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא, (זכריה י״ג:ט׳) וּצְרַפְתִּים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחוֹן אֶת הַזָּהָב. וּבְאוֹתָם הַיָּמִים, יִהְיוּ יָמִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ (קהלת י״ב:א׳) אֵין לִי בָּהֶם חֵפֶץ, וּמִשָּׁעָה שֶׁיַּעַבְרוּ הַצָּרוֹת עַד תְּחִיַּית הַמֵּתִים מ' שָׁנָה.

רַב הוּנָא אָמַר, תָּא חֲזֵי (יהושע ה׳:ו׳) כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְגוֹ' אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה', כְּהַאי גַּוונָא (גופא) הָכָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵף, כָּל אִלֵּין חַד מִלָּה אָמְרוּ, וּלְסוֹף מ' שָׁנָה שֶׁהַצָּרוֹת יַעַבְרוּ וְהָרְשָׁעִים יִכְלוּ, יִחְיוּ הַמֵּתִים שׁוֹכְנֵי עָפָר. מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (נחום א׳:ט׳) לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה, וְדֵי לָהֶם בַּמָּה שֶׁעָבְרוּ. וּמִזְּמַן תְּחִיַּית הַמֵּתִים, יִתְיַישֵּׁב עַלְמָא בְּיִשּׁוּבוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרַךְ, הָוָה יָתִיב, וְהָוָה קָא מְצַטְעֵר בְּנַפְשׁוֹי טָפֵי עָאל לְקָמֵיה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לֵיהּ חֵיזוּ נְהִירוּ בּוּצִינָא דְעָלְמָא לְמָה חֲשׁוֹכָן. אָמַר לֵיהּ, חֵיזוּ וּדְחִילוּ סָגֵי עָאל בֵּי, דְּהָא אֲנָא חַמֵי מָה דְאִתְעֲרוּ חַבְרָנָא מָאנֵי מַתְנִיתָא, דְּשָׁאֲרַת עֲלַיְיהוּ רוּחַ קַדִּישִׁין. וַהֲהוּא דְאִתְעָרוּ, דְּבְשִׁתִיתָאֵי יְהֵא פּוּרְקָנָא, שָׁפִיר. אֲבָל אֲנָא חַמֵי אוֹרְכָא יְתֵירָא עַל אִינּוּן דְּיֵירָא עַפְרָא, דִּבְאֶלֶף שְׁתִיתָאֵי לְזַמַּן (שמות י' ע"א) אַרְבַּע מֵאוֹת וּתְמַנְיָא שְׁנִין מִנַּיהּ, יְהֵיוּ קַיְימִין כָּל דָּיְירֵי עַפְרָא בְּקִיּוּמֵיהוֹן. וּבְגִינֵי כָּךְ אִתְעָרוּ חֲבֵירָנָא, עַל פְּסוּקָא דְּקָרָא לוֹן בְּנֵי חֵת, ח"ת, דְּיִתְעָרוּן לְח"ת שָׁנָה, וְהַיְינוּ דִכְתִיב, (ויקרא כ״ה:י״ג) בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אֲחוּזָתוֹ. כְּשֶׁיִּשְׁתַּלֵּם הַזֹּא"ת, שֶׁהוּא חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וּתְמַנְיָא, תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אֲחוּזָתוֹ, אֶל נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא אֲחוּזָתוֹ וְנַחֲלָתוֹ.

עוד אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא תִקְשֵׁי לָךְ הַאי, דְּהָא תְּנִינָן ג' כִּתּוֹת הֵן, שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים וְשֶׁל רְשָׁעִים גְּמוּרִים וְשֶׁל בֵּינוֹנִים. צַדִּיקִים גְּמוּרִים יְקוּמוּן בְּקִימָה שֶׁל מֵתֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵהַיּוֹם כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁהֵם קוֹדְמִים בַּתְּחִלָּה, בְּשִׁנַּת הָאַרְבָּעִים שֶׁל קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת. וְהָאַחֲרוֹנִים כֻּלָּם, לְזַמַּן אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמֹנָה שָׁנָה לְאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, כִּדְקָאָמְרַן. מַאן יְזַכֶּה לְהַאי אַרְכָּא, מַאן יִתְקַיֵּים בְּקִיּוּם דְּתֵיהּ בֵּין הַאי זִמְנָא, וְעַל דָּא אִצְטַעֲירְנָא בְּנַפְשָׁאי.

אָמַר לֵיהּ, רִבְּי, הָא תְּנִינָן, (בראשית א׳:ג׳) יְהִי אוֹר, יְהִי רָ"ז. חָזַר וְאָמַר, בְּתִשׁוּבָה יִתְקַדֵּם כֹּלָּא. אָמַר רִבְּי יְהוֹשֻׁעַ, אִי לָאו דְּאֲמַרְתְּ הָכִי, אַחְסִימְנָא פּוּמִין לְמַצְפֵּי פּוּרְקָנָא כָּל יוֹמָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:ו׳) חֹסֶן יְשׁוּעוֹת. מַהוּ יְשׁוּעוֹת, אֵלּוּ הַמַּצְפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.

מָה הוּא דַּעְתּוֹ דְּרִבְּי אֶלְעָזָר. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִישֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. מַשְׁמַע דִּכְתִיב מִישֵׁנֵי אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים הַנִּקְדָּמִים בְּחַיֵּיהֶם קוֹדֶם זֶה. וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים, רִבְּי יְהוּדָה אוֹמֵר מָאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים. רִבְּי יִצְחָק אוֹמֵר, רד"י שָׁנָה, דִּכְתִיב, (במדבר כ״ד:י״ט) וְיָרַ"ד מִיַּעֲקֹב וְגו'. יר"ד שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצַּדִּיקִים לִשְׁאָר כָּל אָדָם. רַב נַחְמָן אָמַר, לְפִי הַשִּׁיעוּר שֶׁנִּבְלָה בָּעָפָר. אָמַר לֵיהּ רִבְּי יוֹסֵי, אִם כֵּן הַרְבֵּה תְּחִיּוֹת הָווּ, אֶלָּא כָּל הַתְּחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהַאי דְּאִתְּמַר בְּחָזוֹן (דניאל י׳:א׳) וְאֱמֶת הַדָּבָר וְצָבָא גָּדוֹל. (בראשית כ״ו:א׳) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם. רִבְּי אַבָּהוּ פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א׳:י״ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. דְּתָנְינָן, אַרְבַּע תְּקוּפוֹת וְאַרְבַּע זְמַנִּים מְשׁוּנִים זוֹ מִזּוֹ יַעַבְרוּ הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. הָאֶחָד, אוֹתוֹ זְמַן יִשְׂגֶּא הַחָכְמָה בָּעוֹלָם וְיַשִּׂיגוּ הַשָּׂגָה מַה שֶּׁלֹּא הִשִּׂיגוּ בָּזֶה הָעוֹלָם. דְּתָנְינָן, אָמַר רִבְּי פִּנְחָס, הַשָּׂגַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, יוֹתֵר מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת דִּכְתִיב, (ישעיהו י״א:ט׳) כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים. הַשֵּׁנִי תִּתְעַסְּקוּן (חסר) (עד כאן מדרש הנעלם)

פרק ט

(בראשית כ״ה:כ״ז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים. סְטָרָא דְּאַבְרָהָם גָּרִים לוֹן לְאִתְגַּדְּלָא וּזְכוּתֵיהּ סַיֵּיע לוֹן, הוּא הֲוָה מְחַנֵּךְ לוֹן בְּמִצְוֹת, דִּכְתִיב, (בראשית י״ח:י״ט) כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְגו', לְאַסְגָּאָה יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. (בראשית כ״ה:כ״ז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד וְגו'. אָמַר רִבְּי אֶלְעָזָר, כָּל חַד וְחַד אִתְפְּרַשׁ לְאָרְחֵיהּ, דָּא לְסִטְרָא דִּמְהֵימְנוּתָא וְדָא לְסִטְרָא דְּעָבוֹדָה זָרָה.

וְכֵן הֲוָה בְּמֵעוֹי דְּרִבְקָה, דְּתַמָּן כָּל חַד אָזִיל לְסִטְרֵיהּ. דְּכַד אִיהִי אִשְׁתַּדְּלַת בְּעוֹבָדִין דְּכָשְׁרָן אוֹ עֲבָרַת סְמִיךְ לְאָתָר טַב לְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, הֲוָה יַעֲקֹב חֲדֵי וְדָחִיק לְנָפְקָא, וְכַד הֲוָות אָזְלָא סְמִיךְ לְאָתָר עֲבוֹדָה זָרָה, הַהוּא רָשָׁע בָּטַשׁ לְנָפְקָא, וְאוּקְמוּהָ. וּבְגִין כָּךְ, כַּד אִתְבְּרִיאוּ וּנְפָקוּ לְעָלְמָא, כָּל חַד אִתְפְּרַשׁ וְאָזִיל וְאִתְמְשַׁךְ בְּדוּכְתֵּיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְעַל דָּא, (בראשית כ״ה:כ״ז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד וְגו'.

(בראשית כ״ה:כ״ח) וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו, הָא אוּקְמוּהָ, (כמה) דִּכְתִיב, אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה. וּכְתִיב הָתָם, (בראשית י׳:ט׳) הוּא הָיָה גִּבּוֹר צַיִד (ד"א ל"ג מאי) אִישׁ שָׂדֶה, לְקַפְּחָא לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא וּלְקָטְלָא לוֹן, וְאִיהוּ אָמַר דְּעָבִיד צְלוֹתָא וְצַיִיד לֵיהּ בְּפוּמֵיהּ.

אִישׁ שָׂדֶה, בְּגִין דְּחוּלַק עַדְבֵיהּ לַאו אִיהִי בְּיִשּׁוּבָא, אֶלָּא בְּאֲתַר חָרוּב. בְּמַדְבְּרָא, בְּחַקְלָא, וְעַל דָּא אִישׁ שָׂדֶה.

וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ לָא יָדַע יִצְחָק כָּל עוֹבָדוֹי בִּישִׁין דְּעֵשָׂו, וְהָא שְׁכִינְתָּא הֲוַת עִמֵּיהּ, דְּאִי לָא שַׁרְיָא עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, הֵיךְ יָכִיל לְבָרְכָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב בְּשַׁעְתָּא דְּבָרְכֵיהּ. אֶלָּא וַדַּאי שְׁכִינְתָּא הֲוַת דָּיְירָא עִמֵּיהּ בְּבֵיתָא וְדָיְירָא עִמֵּיהּ תָּדִיר, אֲבָל לָא אוֹדְעָא לֵיהּ, בְּגִין דְּיִתְבָּרֵךְ יַעֲקֹב בְּלָא דַּעְתֵּיהּ אֶלָּא בְּדַעְתֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ, דִּבְהַהִיא שַׁעְתָּא דְּעָאל יַעֲקֹב קַמֵּי אֲבוּהִי עָאלַת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא. וּכְדֵין חָמָא בְּדַעְתּוֹי יִצְחָק דְּאִתְחָזֵי לְבָרְכָא, וְיִתְבָּרִיךְ מִדַּעְתָּא דִּשְׁכִינְתָּא.

פרק י

תָּא חֲזֵי, (ס"א זמנא חדא, הוה יתיב רבי שמעון ושאר חברייא, עאל קמיה רבי אלעזר בריה. אמהו ליה לרבי שמעון, מלתא רבתא בעינן למבעי קמך בעניינא דיעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיהב לעשו תבשיל דטלופחין עד דזבין ליה בכירותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהי, ויעקבני זה פעמים.

אמר לון, בהדין שעתא, אתון חייבים לקבלא מלקות. דהאמנתון לפתגמי דעשו ושקרתון לפתגמי דיעקב, דהא קרא אסהיד עליה, (בראשית כ"ה:כ"ז) ויעקב איש תם. ותו כתיב, (מיכה ז':כ') תתן אמת ליעקב. אלא, כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו, בגין דעשו הוה סני לבכירותא בקדמיתא, והוה בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף. הדא הוא דכתיב, (בראשית כ"ה:ל"ד) ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה).

(בראשית כ"ה:כ"ט) וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַיָּזֶד יַעֲקֹב, הָא אוּקְמוּהָ דְּהָא בְּגִין אֲבֵלוּתָא דְּאַבְרָהָם הֲוָה, אֲבָל וַיָּזֶד יִצְחָק נָזִיד מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד, דְּאִיהוּ הֲוָה יָדַע עִקָּרָא דִּילֵיהּ, בְּהַהוּא סִטְרָא דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ עֲבַד תַּבְשִׁילִין סוּמְקִין. עֲדָשִׁים, תַּבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא דָא מִתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּדָמָא סוּמְקָא בְּגִין לְתַבָּרָא תּוּקְפֵּיהּ וְחֵילֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ, עֲבַד לֵיהּ בְּחָכְמְתָא, כְּהַהוּא גַּוְונָא סוּמְקָא. וְעַל הַהוּא תַּבְשִׁילָא אִזְדַּבַּן לֵיהּ לְעַבְדָא וְזַבִּין בְּכֵירוּתֵיהּ לְיַעֲקֹב. וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא יָדַע יַעֲקֹב דִּבְגִין שֶׁעִיר חַד דְּיִקְרְבוּן יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, יִתְהַפַּךְ לְעַבְדָא לְבָנוֹי וְלָא יְקַטְרֵג לוֹן. וּבְכֹלָּא אָזַל יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו בְּחָכְמָה, בְּגִין הַהוּא דַּרְגָּא חַכִּים דְּעֵשָׂו, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה וְאִתְכַּפְיָא וְלָא אִסְתַּאַב (ביה) בֵּיתֵיהּ וְאִיהוּ יָגִין עֲלֵיהּ.

(חסר, ומצאנו בספרא אחרינא וז"ל ויאמר עשו אל יעקב (בראשית כח) הלעיטני נא מן האדם האדם הזה. אמאי כתיב תרי זמני האדום, אלא, בגין דכל מה דאית ביה אדום, כמה דאת אמר (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדום דכתיב מן האדום

האדום הזה, וארעא דיליה אדומה דכתיב (בראשית לב) ארצה שעיר שדה אדום, וגוברין דיליה אדומין דכתיב, (בראשית לו) הוא עשו אבי אדום. ומאן דזמין לאתפרעא מניה אדום דכתיב (שיר השירים ה) דודי צח ואדום, ולבושיה אדום דכתיב, (ישעיה סג) מדוע אדום ללבושך, וכתיב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום).

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָבָן אִתְחֲזֵי הָכִי, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ חֲרָשָׁא הֲוָה, כְּמָה דְכְתִיב (בראשית ל׳:כ״ז) נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בִּגְלָלֶךָ, וְאַף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אִקְרֵי גְּבַר שְׁלִים, בְּגִין כָּךְ הֲוָה שְׁלִים עִם מַאן דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵיהַךְ עִמֵּיהּ בְּרַחֲמֵי הֲוָה אָזִיל, וְעִם מַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְמֵיהַךְ עִמֵּיהּ בְּדִינָא קַשְׁיָא וּבַעֲקִימוּ הֲוָה אָזִיל, בְּגִין דְּתְרֵי (קמ״ו ע״א) חוּלָקֵי הֲווּ בֵּיהּ, וְעֲלֵיהּ כְּתִיב, (תהילים י״ח:כ״ז) עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד וְעִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל. עִם חָסִיד בְּסִטְרָא דְחֶסֶ"ד, וְעִם עִקֵּשׁ בְּסִטְרָא דְדִינָא קַשְׁיָא, כֹּלָּא כְּדְקָא יְאוּת.

פרק יא

(בראשית כ״ו:א׳) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן וְגו׳. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים י״א:ה׳) יְיָ צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאוֹהֵב (ר"ת נחש) חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ. כַּמָּה עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְתַּקְנָן, וְכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד כֻּלָּא עַל דִּינָא וּקְשׁוֹט, כְּמָה דְכְתִיב, (דברים לכ) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. תָּא חֲזֵי, לָא דָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם קַדְמָאָה עַד דְּפָקִיד לֵיהּ לְתוֹעַלְתֵּיהּ, דְּלָא יִסְטֵי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְאַרַח אָחֳרָא בְּגִין דְּלָא יִסְתָּאַב. וְאִיהוּ לָא אִסְתַּמַּר, וְעָבַר עַל פִּקּוּדֵי דְמָארֵיהּ וּלְבָתַר כֵּן דָּן לֵיהּ דִּינָא.

וְעִם כָּל דָּא, לָא דָן לֵיהּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְאוֹרִיךְ עִמֵּיהּ רוּגְזֵיהּ וְאִתְקְיֵים יוֹמָא חַד דְּאִיהוּ אֶלֶף שְׁנִין, בַּר אִינּוּן שִׁבְעִים שָׁנִים דְּמָסַר לֵיהּ לְדָוִד מַלְכָּא דְּלָא הֲוָה לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ כְּלוּם. כְּגַוְונָא דָא, לָא דָן לֵיהּ לְבַר נָשׁ כְּעוֹבָדוֹי בִּישִׁין דְּאִיהוּ עָבִיד תָּדִיר, דְּאִי הָכִי לָא יָכִיל עַלְמָא לְאִתְקַיְימָא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִיךְ רוּגְזֵיהּ עִם צַדִּיקַיָּא, וְעִם רַשִּׁיעַיָּא יַתִּיר מִצַּדִּיקַיָּא. עִם רַשִּׁיעַיָּא בְּגִין דִּיתוּבוּן בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא, דְּיִתְקַיְימוּן בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְאָתֵי. כְּמָה דְכְתִיב, (יחזקאל ל״ג:י״א) חַי אֲנִי נְאֻם יְיָ וְגו׳ אִם אֶחְפֹּץ וְגו׳ כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה. וְחָיָה בְּעַלְמָא דֵין, וְחָיָה בְּעַלְמָא דְאָתֵי, וְעַל דָּא אוֹרִיךְ רוּגְזֵיהּ לוֹן תָּדִיר. אוֹ בְּגִין דְּיִפּוֹק מִנְּהוֹן גְּזָעָא טָבָא בְּעַלְמָא כְּמָה דְאַפִּיק אַבְרָהָם מִתֶּרַח דְּאִיהוּ גְּזָעָא טָבָא, וְשָׁרְשָׁא וְחוּלְקָא טָבָא לְעַלְמָא.

אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם צַדִּיקַיָּא תָּדִיר, בְּכָל עוֹבָדִין דְּאִינּוּן עָבְדִין. בְּגִין דְּיֵדַע דְּלָא יִסְטוּן לְיָמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּבְגִין כָּךְ אַבְחִין לוֹן. לָאו בְּגִינֵיהּ, דְּהָא אִיהוּ יָדַע יְצָרָא וְתוּקְפָּא דְמֵהֵימְנוּתָא דִלְהוֹן, אֶלָּא בְּגִין לַאֲרָמָא רִישֵׁיהוֹן בְּגִינֵיהוּ.

כְּגַוְונָא דָא, עֲבַד לֵיהּ לְאַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ב:א') וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. מַאי נִסָּה, הֲרָמַת נֵס. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו ס"ב:י') הָרִימוּ נֵס, (ירמיהו ד':ו') שְׂאוּ נֵס, אָרִים דִּגְלָא דִילֵיהּ בְּכָל עַלְמָא, וְאַף עַל גַּב דְּהָא אִתְּמַר, בְּגִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים דִּגְלָא דְאַבְרָהָם בְּעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, אוּף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לַאֲרָמָא דִגְלָא דְצַדִּיקַיָּא אִיהוּ בָּחִין לוֹן, לַאֲרָמָא רִישַׁיְיהוּ בְּכָל עַלְמָא.

(תהילים י"א:ה') צַדִּיק יְבָחָן, מַאי טַעְמָא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִתְרְעֵי בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּא, מַה כְּתִיב, (ישעיהו נ"ג:י') וַיְיָ חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי. וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּגִין דִּרְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִתְרְעֵי אֶלָּא בְּנִשְׁמָתָא, אֲבָל בְּגוּפָא לָא, דְּהָא נִשְׁמָתָא אִיהִי דַּמְיָא לְנִשְׁמָתָא דִלְעֵילָא, וְגוּפָא לָאו אִיהוּ חָזֵי לְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָא, וְאַף עַל גַּב דְּדִיוּקְנָא דְגוּפָא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּנִשְׁמָתֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְאִתְהַנָּאָה (נ"א לאתנהרא) בָּהּ, מָחֵי לְגוּפָא בְּגִין דְּתִשְׁלוֹט נִשְׁמָתָא. דְּהָא בְּעוֹד דְּנִשְׁמָתָא עִם גּוּפָא, נִשְׁמָתָא לָא יָכְלָא לְשַׁלְטָאָה. דְּכַד אִתְרַע (נ"א אתבר) גּוּפָא, נִשְׁמָתָא שָׁלְטָא. צַדִּיק יְבָחָן, מַאי צַדִּיק יְבָחָן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ח:ט"ז) אֶבֶן בֹּחַן, הָכִי נָמֵי צַדִּיק יְבָחָן, אַתְקִיף לֵיהּ. כְּהַאי אֶבֶן בֹּחַן, דְּהִיא (ישעיהו כ"ח:ט"ז) פִּנַּת יִקָּרַת, הָכִי נָמֵי צַדִּיק יְבָחָן.

וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ. מַאי שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ, סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי דְּנַפְשׁוֹ שָׂנְאָה לְהַהוּא רָשָׁע. אֶלָּא הַהוּא דַּרְגָּא דְּכָל נִשְׁמָתִין תַּלְיִין בֵּיהּ, שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ דְּהַהוּא רָשָׁע, דְּלָא בָּעְיָא לֵהּ כְּלָל. לָא בָּעְיָא לֵהּ לָא בְּעַלְמָא דֵין וְלָא בְּעַלְמָא דְאָתֵי. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים י"א:ה') וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ, וַדַּאי. דָּבָר אַחֵר שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (עמוס ו':ח') נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִֹה בְּנַפְשׁוֹ, וּבְגִין כָּךְ צַדִּיק יְבָחָן.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, פַּקִּיד לֵיהּ לְאוֹטָבָא לֵיהּ, יָהַב לֵיהּ חָכְמְתָא, אִסְתַּלַּק בְּדַרְגּוֹי לְעֵילָא. כַּד נָחַת לְתַתָּא, חָמָא תִּיאוּבְתָּא דְּיֵצֶר הָרָע וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, וְאִנְשֵׁי כָּל מַה דְּאִסְתַּלַּק (ס"א דאסתכל), בִּיקָרָא עִלָּאָה דְמָרֵיהּ.

אֲתָא נֹחַ, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, (בראשית ו':ט') נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וּלְבָתַר נָחַת לְתַתָּא, וְחָמָא חַמְרָא תַּקִּיף, דְּלָא צָלֵיל, מֵחַד יוֹמָא, וְאִשְׁתֵּי מִנֵּיהּ, וְאִשְׁתַּכַּר וְאִתְגְּלִי, כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית ט':כ"א) וַיִּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה.

אֲתָא אַבְרָהָם, אִסְתַּלַּק בְּחָכְמְתָא, וְאִסְתַּכַּל בִּיקָרָא דְמָארֵיהּ, לְבָתַר (בראשית י"ב:י') וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ וגו'. לְבָתַר מַה כְּתִיב, (בראשית י"ג:א') וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנֶּגְבָּה, וְאִסְתַּלַּק לְדַרְגֵּיהּ קַדְמָאָה דְּהֲוָה בֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וְעָאל בִּשְׁלֵם וְנָפַק בִּשְׁלֵם.

אֲתָא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, (בראשית כ״ו:א׳) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן וְגו׳. וְאָזַל יִצְחָק וְאִסְתַּלַק מִתַּמָּן לְבָתַר בִּשְׁלָם. וְכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא, כֻּלְּהוּ בָּחִין לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לַאֲרָמָא רֵישַׁיְיהוּ בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

פרק יב

(בראשית כ״ו:ז׳) וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחוֹתִי הִיא, כְּמָה דְּאָמַר אַבְרָהָם בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא הֲוָה עִמֵּיהּ וְעִם אִתְּתֵיהּ, וּבְגִין שְׁכִינְתָּא קָאֲמַר, דִּכְתִיב, (משלי ז׳:ד׳) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וְעַל דָּא אִתְתַּקַּף וְאָמַר אֲחוֹתִי הִיא. תּוּ, אַבְרָהָם וְיִצְחָק, הָכִי אִתְחֲזֵי, דְּוַדַּאי בְּגִין קְרָא דִּכְתִיב (שיר השירים ה׳:ב׳) אֲחוֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי, וּבְגִין כָּךְ וַדַּאי אִתְחֲזֵי לוֹן לוֹמַר, אֲחוֹתִי הִיא, וְעַל דָּא אִתְתַּקַּפוּ צַדִּיקַיָּיא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

(בראשית כ״ו:ח׳) וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְגו׳. אֶת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ דַּיְיקָא, (ודא שכינתא, כמה דעבודה זרה כתיב בה (שמות ל״ב:ו׳) ויקומו לצחק הכי נמי מצחק את) דָּא שְׁכִינְתָּא דְּהַוַת עִמֵּהּ דִּרְבְקָה. דָּבָר אַחֵר, וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּיִצְחָק הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ עַרְסֵיהּ בִּימָמָא, דְּהָא תְּנִינָן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין אינון וְלָא מְשַׁמְּשֵׁי עַרְסַיְיהוּ בִּימָמָא, וְיִצְחָק דְּהֲוָה קַדִּישׁ, הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ עַרְסֵיהּ בִּימָמָא.

אֶלָּא, וַדַּאי אֲבִימֶלֶךְ חַכִּים הֲוָה, וְאִיהוּ אִסְתַּכַּל בְּאַצְטַגְנִינוּתָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ חַלּוֹן. כְּתִיב הָכָא (בראשית כ״ו:ח׳) בְּעַד הַחַלּוֹן, וּכְתִיב הָתָם (שופטים ה׳:כ״ח) בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא, מַה לְּהַלָּן בְּאִצְטַגְנִינוּתָא, אוּף הָכִי נָמֵי בְּאִצְטַגְנִינוּתָא, וְחָמָא דְּלָא הֲוָה כְּמָה דְּהֲוָה אָמַר יִצְחָק. אֶלָּא וַדַּאי אִיהוּ מְצַחֵק עִמָּהּ, וְאִיהִי אִתְּתֵיהּ. וּכְדֵין (בראשית כ״ו:ט׳) וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו׳. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, יָאוֹת הֲוָה אֲבִימֶלֶךְ לְמֶעְבַּד לְיִצְחָק כְּמָה דְּעָבַד לְאַבְרָהָם, בַּר דְּהָא אוֹכַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּגִין כָּךְ אָמַר אֲחוֹתִי הִיא, בְּגִין לְאִתְדַּבָּקָא בִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב, (משלי ז׳:ד׳) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּבְהוּ לָא הֲוָה מְהֵימְנוּתָא, דְּאִי מְהֵימְנוּתָא אִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ, לָא הֲוָה אִצְטְרִיךְ. אֲבָל מִגּוֹ דְּלָא הֲוָה בֵּינַיְיהוּ מְהֵימְנוּתָא, אָמַר הָכִי. וּבְגִין כָּךְ אָמַר (בראשית כ׳:י״א) כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים, דָּא מְהֵימְנוּתָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה, דְּלֵאו אַתְרֵיהּ הוּא, וְלָא שַׁרְיָא הָכָא. וְיִצְחָק אִתְתַּקַּף בֵּיהּ בִּמְהֵימְנוּתָא, דְּחָמָא דְּהָא שְׁכִינְתָּא גּוֹ אִתְּתֵיהּ שַׁרְיָא.

פרק יג

(בראשית כ"ו:י"א) וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנּוֹגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אוֹרִיךְ לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַשְׁיעַיָּיא, בְּגִין הַהוּא טִיבוּ דְּעָבַד עִם אֲבָהָן קַמָּאי. דְּהָא בְּגִין דָּא לָא שַׁלִּיטוּ בְּהוּ יִשְׂרָאֵל עַד לְבָתַר דָּרִין בַּתְרָאִין. יָאוֹת עָבַד אֲבִימֶלֶךְ, דְּעָבַד טִיבוּ עִם יִצְחָק, דְּאָמַר לֵיהּ (בראשית כ:ט"ו) הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עָלַיְיהוּ דְּרַשְׁיעַיָּיא, דְּטִיבוּתָא דִּלְהוֹן לָאו אִיהוּ שְׁלִים, תָּא חֲזֵי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (בראשית כ"ג:י"א) אֲדוֹנִי שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ וְגו'. וּלְבָתַר אָמַר, (בראשית כ"ג:י"א) אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף וְגו', וּכְתִיב (בראשית כ"ג:ט"ז) וַיִּשְׁקוֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עוֹבֵר לַסּוֹחֵר. אוּף הָכָא, כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ וְגו'. וּלְבָתַר אָמַר לוֹ, (בראשית כ"ו:ט"ז) לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, דָּא הוּא טִיבוּ דְּעָבַד עִמֵּיהּ, דְּלָא נְסִיב מִדִּילֵיהּ אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם, וְשַׁדְּרֵיהּ בְּכָל מָמוֹנֵיהּ, וּלְבָתַר אָזַל בַּתְרֵיהּ, לְמִגְזַר עִמֵּיהּ קְיָים.

וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יָאוֹת עָבַד יִצְחָק, דְּהָא בְּגִין דְּיָדַע רָזָא דְּחָכְמְתָא, אִשְׁתַּדַּל וְחָפַר בֵּירָא דְּמַיִין, בְּגִין לְאִתְתַּקְפָּא בִּמְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא יָאוּת. וְכֵן אַבְרָהָם אִשְׁתַּדַּל וְחָפַר בֵּירָא דְּמַיָּא (וכן יצחק), יַעֲקֹב אַשְׁכַּח לֵיהּ מִתְתַּקֵּן, וְיָתִיב עֲלֵיהּ וְכֻלְּהוּ אָזְלוּ בַּתְרֵיהּ, וְאִשְׁתַּדַּלוּ בְּגִין לְאִתְתַּקְפָּא בִּמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא כְּדְקָא יָאוּת.

וְהַשְׁתָּא יִשְׂרָאֵל אִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ בְּרָזֵי דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כְּגוֹן דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִתְתַּקְף בַּר נָשׁ בְּצִיצִית דְּאִיהוּ מִצְוָה, וּבַר נָשׁ אִתְעַטַּף בֵּיהּ. הָכִי נָמֵי בִּתְפִלִּי דְּמַנַּח אֲרֵישֵׁיהּ וּבְדְרוֹעֵיהּ, דְּאִינוּן רָזָא עִלָּאָה כְּדְקָא חָזֵי. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ דְּאִתְעַטַּר בֵּיהּ בְּתִפִלּוֹי וְאִתְעַטַּף בַּצִּיצִית, וְכֹלָּא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה.

וְעַל דָּא, מַאן דְּלָא אִתְעַטַּף בְּהַאי, וְלָא אִתְעַטַּר לְאִתְתַּקְפָּא בִּתְפִלִּי בְּכָל יוֹמָא. דְּמֵי לֵיהּ דְּלָא שַׁרְיָא עִמֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא, וְאִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ דְּחִילוּ דְּמָארֵיהּ, וּצְלוֹתֵיהּ לָאו צְלוֹתָא כְּדְקָא יָאוּת. וּבְגִין כָּךְ אֲבָהָן הֲווּ מִתְתַּקְפֵּי גּוֹ מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, בְּגִין דְּבֵירָא עִלָּאָה דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא שַׁרְיָא בֵּיהּ.

פרק יד

(בראשית כ"ו:כ"ב) וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגו', רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו נ"ח:י"א) וְנָחֲךָ יְיָ תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ וְגו'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְמָר. אֲבָל בְּהַאי קְרָא, בֵּיהּ אִתְתַּקְפוּ מָארֵי מְהֵימְנוּתָא דְּאַבְטַח לוֹן לְעַלְמָא דְּאָתֵי. וְנָחֲךָ יְיָ תָּמִיד בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. וְנָחֲךָ יְיָ, כֵּיוָן דְּאָמַר וְנָחֲךָ יְיָ, אַמַּאי תָּמִיד. אֶלָּא דָּא

תָּמִיד דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, דְּאִיהוּ אִתְתַּקַּף תְּחוֹת דְּרוֹעֵיהּ דְּיִצְחָק, וְדָא הוּא חוּלָקָא לְעַלְמָא דְּאָתֵי, מָנָלָן מִדָּוִד דִּכְתִיב, (תהילים כ"ג:ג') יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.

(ישעיהו נ"ח:י"א) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, דְּכָל נִשְׁמָתִין אִתְהַנָּן לְאִסְתַּכָּלָא וּלְאִתְעַנָּגָא בְּגַוְונָהּ. וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ, הַאי קְרָא לָאו רִישֵׁיהּ סוֹפֵיהּ. אִי נִשְׁמָתֵיהּ דְּצַדִּיקָא, (סלקא לעילא, נ"א אתהני בעדונא דא דלעילא) מַאי וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ. דָּא תְּחִיַּית הַמֵּתִים, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲיָיא מֵתַיָּא וּלְאַתְקָנָא לוֹן לְגַרְמוֹי דְּבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי כְּקַדְמֵיתָא בְּגוּפָא שְׁלִים. וְנִשְׁמָתָא אִתּוֹסָפַת נְהוֹרָא גּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא, לְאִתְנַהֲרָא עִם גּוּפָא לְקַיְימָא שְׁלִים כְּדְקָא חָזֵי.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה. מַאי כְּגַן רָוֶה, דְּלָא פָּסְקוּ מֵימוֹי עִלָּאִין, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, וְהַאי גִּינְתָא אִתְשַׁקֵּי מִגֵּיהּ, וְאִתְרַוֵּי מִגֵּיהּ תְּדִיר. וּכְמוֹצָא מַיִם, דָּא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן וְלָא פָּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין.

תָּא חֲזֵי, בֵּירָא דְּמַיִין נָבְעִין, הַאי אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה בְּגוֹ רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא. בֵּירָא דְּאִית בֵּיהּ מוֹצָא מַיִם, וְאִיהוּ בֵּירָא דְּאִתְמַלְיָא מֵהַהוּא מוֹצָא מַיִם, וְאִינּוּן תְּרֵין דַּרְגִּין דְּאִינּוּן חַד, דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא כְּדְקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזֵי, הַהוּא מוֹצָא מַיִם וְהַהוּא בֵּירָא אִינּוּן חַד, וְאִקְרֵי כֹּלָּא בְּאֵר. דְּהָא הַהוּא מְקוֹרָא דְּעַיְיל, וְלָא פָּסִיק לְעָלְמִין, וּבֵירָא אִתְמְלֵי. וּמַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּבֵירָא דָא, אִסְתַּכַּל בְּרָזָא עִלָּאָה דְּמְהֵימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימָנָא דְּאָבָהָן, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי לַחְפּוֹר בֵּירָא דְּמַיָּא גּוֹ רָזָא עִלָּאָה, וְלֵית לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְקוֹרָא וּבֵירָא וְכֹלָּא חַד.

(בראשית כ"ו:כ"ב) וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת. רָמִיז דְּזִמִּינִין בְּנוֹי לְמִפְלַח וּלְאַתְקָנָא הַאי בֵּירָא כְּדְקָא חָזֵי, בְּרָזָא דְּקָרְבָּנִין וְעִלָּוּון. כְּגַוְונָא דָא, (בראשית ב':ט"ו) וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ, אִלֵּין קָרְבָּנִין וְעִלָּוּון וּבְגִין דָּא, יִתְפַּשְּׁטוּן מַבּוּעוֹי לְכָל סִטְרִין כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ה':ט"ז) וְיָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה בָּרְחֹבֹת פַּלְגֵי מַיִם, וּבְגִין כָּךְ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי א':כ') חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרוֹנָה בָּרְחוֹבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ. הַאי קְרָא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה. מַאי חָכְמוֹת, אִלֵּין חָכְמָה עִלָּאָה וְחָכְמָתָא זְעֵירָא דְּאִתְכְּלִילַת בָּהּ בְּעִלָּאָה וְשַׁרְיָא בָהּ.

בַּחוּץ תָּרוֹנָה. תָּא חֲזֵי, חָכְמָה עִלָּאָה אִיהִי סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, וְלָא אִתְיְדַע וְלָא אִיהִי בְּאִתְגַּלְיָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב כ"ח:י"ג) לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ וְגוֹ', כַּד אִתְפַּשְׁטַת לְאִתְנַהֲרָא, אִתְנַהֲרָא בְּרָזָא דְּעַלְמָא דְּאָתֵי, וְעַלְמָא דְּאָתֵי אִתְבְּרֵי מִנֵּיהּ. כְּדְתָנַן עַלְמָא דְּאָתֵי אִתְבְּרֵי בְּיוֹ"ד, וְאִתְכְּסְיָא הַאי חָכְמָה תַּמָּן וְאִינּוּן חַד. בְּזִמְנָא דְּאִתְעַתַּד (נ"א דאתעטר נ"א

דאתעבד) כׇּלָא בְּרָזָא דְעַלְמָא דְאָתֵי כִּדְקָאֲמָרַן, כְּדֵין הוּא חֶדְוָה לְאִתְנַהֲרָא, וְכׇלָּא בַּחֲשַׁאי דִּלָא אִשְׁתְּמַע לְבַר לְעָלְמִין.

תוּ בָּעְיָא לְאִתְפַּשְׁטָא, וְנָפִיק מֵהַאי אֲתַר אֶשָּׁא וּמַיָּא וְרוּחָא, כְּמָה דְאִתְּמָר (ע"ד ע"א). וְאִתְעֲבִיד חַד קָלָא דְנַפְקָא לְבַר וְאִשְׁתְּמַע, כְּמָה דְאִתְּמָר. כְּדֵין מִתַּמָּן וּלְהַלָּן אִיהוּ חוּץ, דְּהָא לְגוֹ בַּחֲשַׁאי אִיהוּ דִּלָא אִשְׁתְּמַע לְעָלְמִין, הַשְׁתָּא דְאִשְׁתְּמַע רָזָא, אִקְרֵי חוּץ, מִכָּאן בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַתְקָנָא בַּעֲבִידְתֵּיהּ (פקודי רכ"ו ע"א) וּלְשָׁאֲלָא.

בָּרְחוֹבוֹת, מַאן רְחוֹבוֹת, דָּא הַהוּא רְקִיעָא דְּבֵיהּ כָּל כׇּכְבַיָּא דְּנָהֲרִין, וְאִיהוּ מַבּוּעָא דְּמֵימוֹי לָא פָּסְקִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, וְאִיהוּ רְחוֹבוֹת. וְתַמָּן תִּתֵּן קוֹלָהּ, עִלָּאָה וְתַתָּאָה וְכׇלָּא חַד.

וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כ״ד:כ״ז) הָכֵן בַּחוּץ מְלַאכְתֶּךָ וְעַתְּדָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ וְגו'. הָכֵן בַּחוּץ, כְּמָה דְאִתְּמָר. דְּכְתִיב בַּחוּץ תָּרוֹנָה, דְּהָא מִכָּאן קַיְימָא עָבִידָא לְאִתְתַּקָּנָא וּמְלָּה לְשָׁאֲלָה, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ב) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים וְגו', וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם.

וְעַתְּדָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ, דָּא (בראשית כ״ז:כ״ז) שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ. וּבָתַר דְּיִנְדַּע בַּר נָשׁ רָזָא דְחָכְמָתָא וְיַתְקִין גַּרְמֵיהּ בָּהּ, מַה כְּתִיב אַחַר, וּבָנִיתָ בֵּיתֶךָ. דָּא נִשְׁמָתָא דְּבַר נָשׁ בְּגוּפֵיהּ, דְּיִתְתַּקַּן וְיִתְעֲבִיד גְּבַר שְׁלִים. וְעַל דָּא כַּד חָפַר יִצְחָק וְעָבַד בֵּירָא בִּשְׁלָם, לְהַהוּא שְׁלָם (נ"א למהוי שלים) קָרֵי לֵיהּ רְחוֹבוֹת, וְכׇלָּא כְּדָקָא יָאוּת. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּעוֹבָדֵיהוֹן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַיְימָא עַלְמָא. דִּכְתִיב, (משלי ב׳:כ״א) כִּי יְשָׁרִים יִשְׁכְּנוּ אָרֶץ, יַשְׁכִּינוּ אָרֶץ. וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק טו

(בראשית כ״ז:א׳) וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן כְּתִיב, (בראשית א׳:ה׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמָר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כָּל עוֹבָדוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ אִינּוּן מִלִּין דִּקְשׁוֹט וְכׇלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה. וְכָל מִלּוֹי דְאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ מִלֵּי מְהֵימְנוּתָא וְרָזִין עִלָּאִין כְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזֵי, לָא זָכָה יִצְחָק כְּאַבְרָהָם, דְּלָא סָמוּ עֵינוֹי וְלָא כָּהוּ. אֲבָל רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ הָכָא, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. כְּמָה דְאִתְּמָר, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, דָּא אַבְרָהָם, דְּאִיהוּ נְהוֹרָא דִּימָמָא. וּנְהוֹרָא דִּילֵיהּ אָזִיל וְנָהִיר וְאִתְתַּקַּף בְּתִקּוּנָא דְיוֹמָא.

וּבְגִין כָּךְ, מַה כְּתִיב, (בראשית כ״ד:א׳) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים, בְּאֵינּוּן נְהוֹרִין דְּנָהֲרִין. וְאִיהוּ סִיב, (ד"א ל"ג ונהיר כדין אזיל ונהיר) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ד׳:י״ח) הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם, וּבְגִין כָּךְ, (בראשית א׳:ה׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה,

דְּא יִצְחָק דְּאִיהוּ חֹשֶׁךְ, וְאִיהוּ אָזִיל לְקַבְּלָא לֵילְיָא בְּגַוֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ, אִיהוּ כַּד סָיִב, מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ז:א') וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאוֹת. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּבָעָא לְאִתְחַשְׁכָא וּלְאִתְדַּבְּקָא (בחשך) בְּדַרְגֵּיהּ כְּדְקָא יָאוּת.

אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וְנָשִׁיק יְדוֹי. אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר, אַבְרָהָם נָהִיר מִסְטָרָא דְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ, יִצְחָק אִתְחֲשָׁךְ מִסְטָרָא דְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ, יַעֲקֹב אַמַּאי, דְּכְתִיב, (בראשית מ"ח:י') וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, כָּבְדוּ כְּתִיב, וְלֹא כָהוּ. מִזֹּקֶן כְּתִיב, וְלָא מִזִּקְנוֹ. אֶלָּא מִזֹּקֶן, מִזֹּקֶן דְּיִצְחָק, מֵהַהוּא סִטְרָא כָּבְדוּ. לֹא יוּכַל לִרְאוֹת, לְאִסְתַּכְּלָא כְּדְקָא חָזֵי, אֲבָל לֹא כָהוּ. אֲבָל יִצְחָק כָּהוּ וַדַּאי מִכֹּל וְכֹל, וְאִתְעֲבִיד חֹשֶׁךְ, דְּהָא כְּדֵין אִתְאַחִיד בֵּיהּ לֵילְיָא, וְאִתְקַיָּים וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה.

פרק טז

(בראשית כ"ז:א') וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, דְּאִתְכְּלַל מִסְטָרֵיהּ דְּדִינָא קַשְׁיָא (שם) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים פ"ד:ו') אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ וגו', זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיַשְׁוֵי תוֹקְפֵיהּ בֵּיהּ.

יָכוֹל כַּחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה דְּאִתְתַּקְּפוּ וְאָמְרוּ, (דניאל ג':י"ז) הֵן אִיתַי אֱלָהֲנָא דִּי אֲנַחְנָא פָּלְחִין יָכוֹל לְשֵׁיזְבוּתַנָא מִגּוֹ אַתּוּן נוּרָא יָקִידְתָּא וּמִן יְדָךְ מַלְכָּא יְשֵׁזִיב. תָּא חֲזֵי, דְּאִי לָא יְשֵׁזִיב וְלָא אִתְקַיָּים עֲלַיְיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִשְׁתַּכַּח שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יִתְקַדַּשׁ בְּעֵינַיְיהוּ דְּכֹלָּא כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֶלָּא, כֵּיוָן דְּיָדְעוּ דְּלָא אָמְרוּ כְּדְקָא יָאוּת, אַהֲדָרוּ וְאָמְרוּ, (דניאל ג':י"ח) וְהֵן לָא יְדִיעַ לֶהֱוֵי לָךְ מַלְכָּא וגו'. בֵּין יְשֵׁזִיב, בֵּין לָא יְשֵׁזִיב, יְדִיעַ לֶהֱוֵי לָךְ מַלְכָּא וגו'. וְתָנֵינָן דְּמַלָּה אוֹדַע לְהוּ יְחֶזְקֵאל, וְשָׁמְעוּ וְקַבִּילוּ מִנֵּיהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְקַיַּים עֲלַיְיהוּ, בְּגִין דְּיִקְבְּלוּן אַגְרָא. וּכְדֵין אַהֲדָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יְדִיעַ לֶהֱוֵי לָךְ מַלְכָּא וגו'.

אֶלָּא לָא יִתְתַּקַּף בַּר נָשׁ דְּיֵימָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְשֵׁזְבִינַנִי, אוֹ אִיהוּ עָבִיד לִי כָּךְ וְכָךְ, אֲבָל יְשַׁוֵּי תּוֹקְפֵיהּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִסַּיְיעַ לֵיהּ, כַּד אִיהוּ אִשְׁתַּדַּל בְּאִינּוּן פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט. דְּכֵיוָן דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, מְסַיְיעִין לֵיהּ וַדַּאי, וּבְדָא יִתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ יְסַיְיעַ לֵיהּ, וְיִתְתַּקַּף בֵּיהּ, דְּלָא יַשְׁוֵי תּוֹקְפֵיהּ בְּאָחֳרָא, וּבְגִין כָּךְ עוֹז לוֹ בָךְ. מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם, דְּיַעֲבִיד לִבֵּיהּ כְּדְקָא יָאוּת בְּלָא הִרְהוּרָא אָחֳרָא, אֶלָּא כְּהַאי מְסִלָּה דְּאִיהִי מִתְיַשְׁבָא לְאַעָבְרָא בְּכָל אֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ, הָכִי נָמֵי.

דָּבָר אַחֵר אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ, עֹז, כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר, (תהילים כ"ט:י"א) יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּיִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא לְשְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּאִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא אִשְׁתַּדַּל לְשְׁמָהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִתְבְּרֵי. מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם, מַאי

מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ס״ח:ה׳) סוֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ. דָּא הַהִיא אוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ אִשְׁתַּדַּל בָּהּ לְאַרְמָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ חֲטִיבָא בְּעַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבָדוֹי הֲווּ לִשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה עִמֵּיהּ תָּדִיר, דְּלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּקָרָא לֵיהּ יִצְחָק לְעֵשָׂו בְּרֵיהּ, יַעֲקֹב לָא הֲוָה תַּמָּן, וּשְׁכִינְתָּא אוֹדְעַת לָהּ לְרִבְקָה, וְרִבְקָה אוֹדְעַת לֵיהּ לְיַעֲקֹב.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, תָּא חֲזֵי, אִי חַס וְשָׁלוֹם בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְבָּרַךְ עֵשָׂו, לָא שְׁלוֹט יַעֲקֹב לְעָלְמִין. אֶלָּא מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה, וְכֹלָּא בְּאַתְרֵיהּ אָתָא כְּדְקָא חָזֵי. תָּא חֲזֵי, (בראשית כ״ה:כ״ח) וְרִבְקָה אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב כְּתִיב, וְהָא אִתְּמַר. וּבְגִין כָּךְ שַׁדְרַת בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב, (בראשית כ״ז:ו׳) הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֵשָׂו אָחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'. בְּהַהוּא זִמְנָא, עֶרֶב פֶּסַח הֲוָה, וּבְעֵי יֵצֶר הָרָע לְאִתְבָּעָרָא, וּלְשַׁלְטָאָה סִיהֲרָא, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְעַל דָּא עָבְדַת תִּרֵי תַּבְשִׁילִין.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, רָמַז הָכָא דְּזַמִּינִין בְּנוֹי דְיַעֲקֹב לְקָרְבָא שְׁנֵי שְׂעִירִים, חַד לַיְיָ, וְחַד לַעֲזָאזֵל בְּיוֹמָא דְכִפּוּרֵי. וּבְגִין כָּךְ, קָרִיבַת שְׁנֵי גְּדָיֵי עִזִּים, (קמ"ה ע"ב) חַד בְּגִין דַּרְגָּא דְּלֵעֵילָּא, וְחַד בְּגִין לְכַפָּיָיא דַּרְגֵּיהּ דְּעֵשָׂו דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, וְעַל דָּא שְׁנֵי גְּדָיֵי עִזִּים, וּמִתְרַוְיִיהוּ טָעִים יִצְחָק וְאָכִיל.

(בראשית כ״ז:כ״ה) וַיֹּאמֶר לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ, וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, רֶמֶז רָמִיז, מֵאַתַר רָחִיק קָרִיב לֵיהּ מֵהַהוּא אֲתַר (דעשו). רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רֶמֶז מֵהַהוּא יַיִן דְּכָל חֲדוּ אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, בְּגִין לְחַדְּתָא לֵיהּ לְיִצְחָק, דְּבָעֵי חֶדְוָה, כְּדְקָא בָּעְיִין חֶדְוָה לְחַדְּתָא סִטְרָא (דליואי) דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ.

פרק יז

(בראשית כ״ז:ט״ו) וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו וְגוֹ', אִלֵּין אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּרָווֹח עֵשָׂו מִנִּמְרוֹד, וְאִלֵּין לְבוּשֵׁי יְקָר דְּהֲווּ מִן אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְאָתוּ לְיָדָא דְּנִמְרוֹד, וּבְהוּ הֲוָה צָד צֵידָה נִמְרוֹד, דִּכְתִיב, (בראשית י׳:ט׳) הוּא הָיָה גִּבּוֹר צַיִד (קל"ז ע"ב, ויקרא ס"ד ע"א) לִפְנֵי יְיָ וְגוֹ', וְעֵשָׂו נָפַק לְחַקְלָא, וְאַגַּח בֵּיהּ קְרָבָא בְּנִמְרוֹד וְקָטַל לֵיהּ, וְנָסַב אִלֵּין לְבוּשִׁין מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ט) וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף, וְאוּקְמוּהָ. כְּתִיב הָכָא וְהוּא עָיֵף, וּכְתִיב הָתָם (ירמיהו ד׳:ל״א) כִּי עָיְפָה נַפְשִׁי לְהוֹרְגִים.

וְעֵשָׂו הֲוָה סָלִיק לוֹן לְאִינּוּן לְבוּשִׁין לְגַבֵּהּ דְּרִבְקָה, וּבְהוּ הֲוָה נָפִיק וְצָד צֵידָה, וְהַהוּא יוֹמָא לָא נָטַל לוֹן, וְנָפַק לְחַקְלָא וְאִתְעַכַּב תַּמָּן. וְכַד הֲוָה לָבִישׁ לוֹן עֵשָׂו, לָא הֲווּ סָלְקִין רֵיחִין כְּלָל.

כֵּיוָן דְּלָבִישׁ לוֹן יַעֲקֹב, כְּדֵין תָּבַת אֲבֵדָה לְאַתְרָהּ, וּסְלִיקוּ רֵיחִין. בְּגִין דְּשׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב, שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הֲוָה. וּבְגִין כָּךְ אַהֲדָרוּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא לְאַתְרַיְיהוּ, וּסְלִיקוּ רֵיחִין.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב (הוה) דְּאִיהוּ שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם אֵיךְ אֶפְשָׁר, וְהָא תְּנִינָן, תַּפּוּחַ עֲקֵבוֹ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, מַכְּהֶה גַּלְגַּל חַמָּה. וְאִי תֵּימָא דְּכָךְ הֲוָה יַעֲקֹב. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הֲוָה, בְּקַדְמֵיתָא עַד לָא חָב אָדָם הָרִאשׁוֹן, לָא הֲווּ יָכְלִין כָּל בְּרִיָּין לְאִסְתַּכָּלָא בְּשׁוּפְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָטָא, אִשְׁתַּנֵּי שׁוּפְרֵיהּ וְנִתְמָאֲךְ רוּמֵיהּ וְאִתְעֲבִיד בַּר מְאָה אַמִּין. וְתָא חֲזֵי, שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, רָזָא אִיהוּ, דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה תַּלְיָא בְּהַהוּא שׁוּפְרָא, וּבְגִין כָּךְ, (תהילים צ׳:י״ז) וִיהִי נֹעַם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וּכְתִיב, (תהילים כ״ז:ד׳) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ, וְדָא הוּא שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב וַדַּאי, וְכֹלָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חֲזֵי, וַיָּרַח אֶת רֵיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְּתִיב, אֶלָּא רֵיחַ בְּגָדָיו. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק״ד:ב׳) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה. דָּבָר אַחֵר (נ"א דא הוא) וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכֵיוָן דְּאַלְבִּישׁ לוֹן יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רֵיחִין בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, וְעַד דְּלָא אָרַח (דארח) רֵיחִין דִּלְבוּשֵׁיהּ, לָא בָּרְכֵיהּ, דְּהָא כְּדֵין (לא) יָדַע דְּאִתְחֲזֵי הוּא לְאִתְבָּרְכָא, דְּאִי לָא אִתְחֲזֵי לְאִתְבָּרְכָא, לָא סְלִיקוּ כָּל הַנֵּי רֵיחִין קַדִּישִׁין בַּהֲדֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

(בראשית כ״ז:כ״ז) וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. (ק"ב ע"ב) וַיֹּאמֶר, מִלָּה סְתִים הוּא. אִית דְּאָמְרֵי שְׁכִינְתָּא הֲוַת, וְאִית דְּאָמְרֵי יִצְחָק הֲוָה. כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ, מַאן שָׂדֶה, דָּא שָׂדֶה (רמ"ט ע"ב) דְּתַפּוּחִים. שָׂדֶה דְּאָבָהָן עִלָּאִין (חמידי) סְמִיכוּ לֵיהּ וּמְתַקְּנִין לֵיהּ.

פרק יח

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל (פתח רבי אבא ואמר) תָּא חֲזֵי, (תהילים ק״כ:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יְיָ בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן אָמַר דָּוִד מַלְכָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלָּא בְּגִין לְאַתְקָנָא דַּרְגֵּיהּ וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ שְׁמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל ב ח׳:י״ג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירְתָא דָּא אָמַר (ס"א ל"ג ליה) כַּד חָמָא עוֹבָדָא דָּא לְיַעֲקֹב (ס"א דיעקב).

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָא דָּא (דהא), בְּשַׁעְתָּא דְּאָמַר לֵיהּ אֲבוּי, (בראשית כ״ז:כ״א) גְּשָׁה נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם לֹא, כְּדֵין (ד"א בגין) דְּהֲוָה (הוה) יַעֲקֹב בְּעָאקוּ סַגִּי, דְּדָחִיל דְּאֲבוּי יְדַע לֵיהּ וְאִשְׁתְּמוֹדַע קַמֵּיהּ. מַה כְּתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ג) וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו שְׂעִירוֹת וַיְבָרְכֵהוּ. כְּדֵין אָמַר, (תהילים ק״כ:א׳) אֶל יְיָ בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

שם יְיָ הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׁפַת שֶׁקֶר מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה, דָּא הוּא דַּרְגָּא דְּעֵשָׂו שַׂרְיָא בֵּיהּ, דְּאִיהוּ שְׂפַת שֶׁקֶר (ס"א מה הוא). שְׂפַת שֶׁקֶר, בְּשַׁעְתָּא דְּאַיְיתֵי הַהוּא חִוְיָא לְוָוטִין עַל עַלְמָא, וּבְחַכִּימוּ וּבַעֲקִימוּ אַיְיתֵי לְוָוטִין, דְּאִתְלַטְיָא עָלְמָא.

פרק יט

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּאָמַר יִצְחָק לְעֵשָׂו, (בראשית כ"ז:ג') וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צָיִד, בְּה"א, וְאוּקְמוּהָ. וְנָפַק עֵשָׂו בְּגִין דְּיִתְבָּרֵךְ מִיִּצְחָק, דְּקָאָמַר לֵיהּ, (בראשית כ"ז:ז') וַאֲבָרֲכָכָה לִפְנֵי יְיָ, דְּאִלּוּ אָמַר וַאֲבָרְכָכָה וְלָא יַתִּיר, יָאוֹת. כֵּיוָן דְּאָמַר לִפְנֵי יְיָ, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אִזְדְּעָזַע כָּרְסֵי יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמְרָה, וּמַה דְּיִפּוּק חִוְיָא מֵאִינּוּן לְוָוטִין, וְיִשְׁתְּאַר יַעֲקֹב בְּהוּ. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, אִזְדַּמַּן מִיכָאֵל וְאָתָא קַמֵּיהּ דְּיִצְחָק, וּשְׁכִינְתָּא בַּהֲדֵיהּ, וְיָדַע יִצְחָק, וְחָמָא לְגַן עֵדֶן בַּהֲדֵיהּ דְּיַעֲקֹב, וּבָרְכֵיהּ קַמֵּיהּ. וְכַד עָאל עֵשָׂו, עָאל בַּהֲדֵיהּ גֵּיהִנֹּם. וְעַל דָּא (בראשית כ"ז:ל"ג) וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, דְּחָשַׁב דְּלָא הֲוָה עֵשָׂו בְּהַהוּא סִטְרָא, פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כ"ז:ל"ג) וְאֲבָרֲכֵהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה.

בְּגִין כָּךְ, אִזְדַּמַּן יַעֲקֹב בְּחָכְמְתָא וּבַעֲקִימוּ דְּאַיְיתֵי בִּרְכָאן עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, וְאִתְנְטָלוּ מֵהַהוּא חִוְיָא דְּאִיהוּ שְׂפַת שֶׁקֶר. דְּכַמָּה שִׁקְרָא אָמַר, וְכַמָּה מִלֵּי דְּשִׁקְרָא עֲבַד, בְּגִין לְאַטְעָאָה וּלְאַיְיתָאָה לְוָוטִין עַל עַלְמָא. בְּגִין כָּךְ, אָתָא יַעֲקֹב בְּחָכְמָה וְאַטְעֵי לְאֲבוּי, בְּגִין לְאַיְיתָאָה בִּרְכָאן עַל עַלְמָא, וּלְנָטְלָא מִנַּיְיהוּ מַה דְּמָנַע מֵעַלְמָא, וּמִדָּה לְקָבֵל מִדָּה הֲוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ט:י"ז) וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (בראשית ג':י"ד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ לְדָרֵי דָרִין, וְאָתָא יַעֲקֹב וְנָטִיל מִנַּיְיהוּ בִּרְכָאן.

וּמִן יוֹמוֹי דְּאָדָם, אִזְדַּמַּן יַעֲקֹב לְנַטְלָא מֵהַהוּא חִיוְיָא, כָּל הַנֵּי בִּרְכָאן, וְאִשְׁתְּאַר אִיהוּ בְּלָוְוטִין וְלָא נָפַק מִנַּיְיהוּ. וְדָוִד אָמַר בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, (תהילים ק"כ:ג'-ד') מַה יִּתֵּן לְךָ וּמַה יּוֹסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מַה אִיכְפַּת לֵיהּ לְהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, דְּאַיְיתֵי לְוָוטִין עַל עַלְמָא. כְּמָה דְּאָמְרוּ, נָחָשׁ נוֹשֵׁךְ וּמֵמִית, וְלֵית לֵיהּ הֲנָאָה מִנַּיְיהוּ.

לָשׁוֹן רְמִיָּה, דְּרָמֵי לֵיהּ לְאָדָם וּלְאִתְּתֵיהּ, וְאַיְיתֵי בִּישָׁא עֲלֵיהּ וְעַל עַלְמָא. לְבָתַר אָתָא יַעֲקֹב, וְנָטִיל מִדֵּילֵיהּ כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן. חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים, דָּא עֵשָׂו דְּנָטַר דְּבָבוּ (נ"א דאנזים) לְיַעֲקֹב עַל אִינּוּן בִּרְכָאן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כ"ז:מ"א) וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה וְגוֹ'. (ד"א ל"ג תא חזי)

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, הָא מִלְּעֵילָּא וּמִתַּתָּא בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְרוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל כְּדְכְתִיב, (תהילים ל"ז:כ"ה) וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ

מְבַקֵּשׁ לָחֶם. תָּא חֲזֵי, (שם) נַעַר הָיִיתִי וְגוֹ' וְאוּקְמוּהָ, הַאי קְרָא שָׁרוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲמָרוֹ וְכוּ'. וּבְגִין כָּךְ אָמַר וְרוֹב דָּגָן וְתִרוֹשׁ.

יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאוּמִּים, בְּזִמְנָא דְשַׁלִּיט שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בִּירוּשָׁלַם, דִּכְתִיב, (דברי הימים ב ט׳:כ״ד) וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגוֹ' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגוֹ'. (בראשית כז) וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאוּמִּים, בְּזִמְנָא דְיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, (תהילים ע״ב:י״א) וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֹּלָּא בְּזִמְנָא דְיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, כְּדִכְתִיב וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעַבְדוּהוּ.

הֱוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ, הֱוֵה, וְלָא אָמַר הֱיֵה, אוֹ תִהְיֶה. אֶלָּא דָּא רָזָא עִלָּאָה דִּמְהֵימְנוּתָא, דְּאִלֵּין אַתְוָון אִנּוּן רָזֵי דִּמְהֵימְנוּתָא. ה' לְעֵילָּא, וא"ו בְּאֶמְצָעִיתָא, ה' לְבָתַר. וּבְגִין כָּךְ אָמַר, הֱוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ, לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ וּלְרַדָּאָה לוֹן, בְּזִמְנָא דְּאָתָא דָּוִד מַלְכָּא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כֹּלָּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דְיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, כְּדֵין (בראשית כ״ז:מ׳) וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ.

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל הַנֵּי בִּרְכָאן מִסִּטְרָא דְּחוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב הֲווּ וּמִדִּילֵיהּ נָטַל, וְאִלֵּין בִּרְכָאן הֲווֹ קָא בָּעֵי יִצְחָק לְבָרְכָא לֵיהּ לְעֵשָׂו, וּבְגִין כָּךְ עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגָרַם לֵיהּ לְיַעֲקֹב לְנַטְלָא מִדִּילֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּהַהוּא נָחָשׁ אַיְיתֵי לְוָוטִין עַל עַלְמָא וְאִתְלַטְיָא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית ג׳:י״ז) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וְגוֹ', אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ וְגוֹ', דְּלָא תִּהֵא עָבְדָא פֵּירִין וְאִיבִּין כְּדְקָא יְאוּת. לְקֶבֶל דָּא, וּמִשְּׁמַנֵּי הָאָרֶץ. (שם) בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, לְקֶבֶל דָּא מִטַּל הַשָּׁמַיִם. (שם) וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לְךָ, לְקֶבֶל דָּא, וְרוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. (שם) בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם, לְקֶבֶל דָּא, (בראשית כ״ז:כ״ח) יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאוּמִּים, דְּאִינּוּן יַעַבְדוּן אַרְעָא וְיִפְלְחוּן בְּחַקְלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס״א:ה׳) וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכוֹרְמֵיכֶם. וְכֹלָּא נָטַל יַעֲקֹב, דָּא לָקֶבֶל דָּא, וּמִדִּילֵיהּ נָטַל. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּרִים לֵיהּ לְיַעֲקֹב דְּיִטּוֹל הַנֵּי בִּרְכָאן, לְאִתְדַּבְּקָא בְּאַתְרֵיהּ וְחוּלָקֵיהּ, וְעֵשָׂו לְאִתְדַּבְּקָא בְּאַתְרֵיהּ וְחוּלָקֵיהּ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, וְהָא חָמִינָן דְּמִשְּׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, אִינּוּן בִּרְכָאן נָטַל עֵשָׂו לְבָתַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, הִנֵּה מִשְּׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לָאו הַאי כְּהַאי וְלָא דָּא כְּדָא, כַּמָּה אִתְפָּרְשָׁאן דַּרְגִּין. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים, וּבְדָא כְּתִיב יִהְיֶה. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְּׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּעֵשָׂו כְּתִיב מִשְּׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְטַל הַשָּׁמַיִם, דְּהָא לָאו דָּא אִיהוּ כְּדָא.

וְדַרְגִּין אִתְפָּרְשָׁן כַּמָּה וְכַמָּה. בְּגִין דִּבְדָא דְיַעֲקֹב כְּתִיב בֵּיהּ, וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם, דָּא טַל עִלָּאָה דְּנָגִיד מֵעַתִּיק יוֹמִין דְּאִקְרֵי טַל הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם דִּלְעֵילָּא, טַל דְּנָגִיד בְּדַרְגָּא דְשָׁמַיִם, וּמִתַּמָּן לַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין. וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, הָאָרֶץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים) בְּעֵשָׂו כְּתִיב וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּיַעֲקֹב מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים דִּלְעֵילָּא, וְיִרְית לָהּ בְּאַרְעָא דִּלְעֵילָּא וּבַשָּׁמַיִם דִּלְעֵילָּא. וּלְעֵשָׂו בְּאַרְעָא דְהָכָא לְתַתָּא, וּבַשָּׁמַיִם דְּהָכָא לְתַתָּא. יַעֲקֹב לְעֵילָּא לְעֵילָּא. עֵשָׂו לְתַתָּא לְתַתָּא.

תּוּ, יַעֲקֹב לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעֵשָׂו לְתַתָּא. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב (בראשית כ״ז:מ׳) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ. מַהַאי דְהָכָא לְתַתָּא, אֲבָל לְעֵילָּא לָא כְלוּם, דִּכְתִיב, (תהלים לכ) כִּי חֶלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּשָׁרוּ לְנָטְלָא בִּרְכָאן דִּלְהוֹן, יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. יַעֲקֹב נָטַל חוּלָקֵיהּ דִּלְעֵילָּא, וְעֵשָׂו נָטִיל חוּלָקֵיהּ לְתַתָּא.

רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בָּן לָקוּנְיָא אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר, כְּלוּם שָׁמַעְתָּ מֵאָבִיךָ, אַמַּאי לָא אִתְקָיְימוּ בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ יִצְחָק לְיַעֲקֹב, וְאִינּוּן בִּרְכָאן דִּבְרִיךְ יִצְחָק לְעֵשָׂו אִתְקָיְימוּ כֻּלְּהוּ. אָמַר לֵיהּ, כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן מִתְקָיְימֵי, וּבִרְכָאן אָחֳרָנִין דְּבָרְכֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב. אֲבָל מִיָּד, יַעֲקֹב נָטַל לְעֵילָּא, וְעֵשָׂו נָטִיל לְתַתָּא. לְבָתַר כַּד יָקוּם מַלְכָּא מְשִׁיחָא, יִטּוֹל יַעֲקֹב לְעֵילָּא וְתַתָּא וְיִתְאַבִּיד עֵשָׂו מִכֹּלָּא, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא וְאַחְסָנָא וְדוּכְרָנָא בְּעַלְמָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (עובדיה א׳:י״ח) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְגו'. בְּגִין דְּיִתְאַבִּיד עֵשָׂו מִכֹּלָּא, וְיָרִית יַעֲקֹב תְּרֵין עָלְמִין, עָלְמָא דֵין וְעָלְמָא דְאָתֵי.

וּבְהַאי זִמְנָא כְּתִיב, (עובדיה א׳:כ״א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְלוּכָה. הַהוּא מַלְכוּ דְעֵשָׂו, דְּנָטַל בְּהַאי עָלְמָא, יָהֵב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס״א יהא ליה לקודשא בריך הוא) בְּלָחוֹדוֹי. וְכִי הַשְׁתָּא לְאו אִיהִי מַלְכוּ מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּשַׁלִּיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, הָא יָהֵב לוֹן לְשָׁאַר עַמִּין, לְכָל חַד וְחַד חוּלַק וְאַחְסָנְתָּא בְּהַאי עָלְמָא, לְאִשְׁתַּמָּשָׁא בֵּיהּ. וּבְהַהִיא זִמְנָא, יִטּוֹל מִכֻּלְּהוּ מַלְכוּתָא, וּתְהֵא דִּילֵיהּ כֻּלָּא, דִּכְתִיב וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְלוּכָה, לֵיהּ בְּלָחוֹדוֹי, דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

(בראשית כ״ז:ל׳) וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב וְגו'. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אַךְ יָצֹא יָצָא, תְּרֵי יְצִיאוֹת הַלָּלוּ לָמָּה. אֶלָּא חַד דְּשַׁכְינְתָּא וְחַד דְּיַעֲקֹב, דְּהָא כַּד עָאל יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא עָאלַת עִמֵּיהּ, וְקַמֵּי שְׁכִינְתָּא אִתְבָּרַךְ. דְּיִצְחָק הֲוָה אָמַר בִּרְכָאן, וּשְׁכִינְתָּא אוֹדֵי לְהוּ עֲלַיְיהוּ. וְכַד נָפַק יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא נָפְקַת עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב, תְּרֵי יְצִיאוֹת כְּחַד.

(בראשית כ"ז:ל') וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ. מִן הַצַּיִד לָא כְּתִיב, אֶלָּא מִצֵּידוֹ, דְּאִיהוּ צֵידָה דִּילֵיהּ, דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ בְּרָכָה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צָווּחָה וְאָמְרָה, (משלי כ"ג:ו') אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מַטְעַמִּים וְגוֹ'. (בראשית כ"ז:ל"א) יָקוּם אָבִי, דְּבוּרֵיהּ הֲוָה בְּעַזּוּת, בִּתְקִיפוּ רוּחָא, מִלָּה דְּלֵית בָּהּ טַעֲמָא, יָקוּם אָבִי. תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין יַעֲקֹב לְעֵשָׂו, יַעֲקֹב אָמַר בִּכְסִיפוּ דְּאָבוֹי, בַּעֲנָוָה, מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ז:י"ח) וַיָּבֹא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אֶלָּא, דְּלָא בָּעָא לְאִזְדַּעְזָעָא לֵיהּ, מַלִּיל בְּלָשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, (בראשית כ"ז:י"ט) קוּם נָא שְׁבָה וְאָכְלָה מִצֵּידִי. וְעֵשָׂו אָמַר, יָקוּם אָבִי, כְּמַאן דְּלָא מַלִּיל עִמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל עֵשָׂו, עָאל עִמֵּיהּ גֵּיהִנֹּם, אִזְדַּעְזַע יִצְחָק, וְדָחִיל. דִּכְתִיב, (בראשית כ"ז:ל"ג) וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד. כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, דַּי. מַהוּ (גדולה) עַד מְאֹד. אֶלָּא, דְּלָא הֲוָה דְּחִילוּ וְאֵימָתָא. דְּנָפַל עֲלֵיהּ דִּיצְחָק, רַבָּתָא, מִיּוֹמֵי דְאִתְבְּרֵי. וְאֲפִילּוּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, דְּאִתְעָקַד יִצְחָק עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וְחָמָא (שכינתא) סַכִּינָא עֲלֵיהּ, לָא אִזְדַּעְזַע. כְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּעָאל עֵשָׂו, וְחָמָא גֵּיהִנֹּם דְּעָאל עִמֵּיהּ, כְּדֵין אָמַר, בְּטֶרֶם תָּבֹא (שם) וַאֲבָרֲכֵהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה, בְּגִין (דחמאת) דְּחָמִית שְׁכִינְתָּא דְאוֹדֵי עַל אִינּוּן בִּרְכָאן.

דָּבָר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וַאֲבָרֲכֵהוּ, נָפַק קָלָא וְאָמַר, גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה, בָּעָא יִצְחָק לְמֵילַט לֵיהּ לְיַעֲקֹב, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִצְחָק, גַּרְמָךְ אֲנָא (אנת) לַייט, דְּהָא כְּבָר אֲמַרְתְּ לֵיהּ, (שם) אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרַכֶיךָ בָּרוּךְ.

תָּא חֲזֵי כֹּלָּא אוֹדוּ עַל אִינּוּן בִּרְכָאן, עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְאֲפִילּוּ אִיהוּ חוּלַק עָדְבֵיהּ דְּעֵשָׂו, אוֹדֵי עֲלַיְיהוּ וּבָרְכֵיהּ אִיהוּ, וְאוֹדֵי עַל אִינּוּן בִּרְכָאן וְסַלְקֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ לְעֵילָּא.

מָנָלָן, דִּכְתִיב, (בראשית לכ) וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי, בְּגִין דְּאַתְקִיף בֵּיהּ יַעֲקֹב. וְכִי הֵיךְ יָכִיל בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ גּוּפָא וּבִשְׂרָא, לְאִתְתַּקְפָא בֵּיהּ בְּמַלְאָכָא דְּאִיהוּ רוּחַ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:ד') עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט.

אֶלָּא, מִכָּאן דְּמַלְאָכֵי שְׁלִיחֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אִינּוּן נָחֲתִין לְהַאי עָלְמָא גְּלִימִין, וְאִתְגְּלִימוּ וּמִתְלַבְּשִׁין (ק"א ע"א) בְּגוּפָא כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין דְּהָכִי אִתְחֲזֵי, דְּלָא לְהַשְׁנָאָה מִמְּנָהָגָא דְּהַהוּא אֲתַר דְּאָזִיל תַּמָּן.

וְהָא אִתְּמַר, דְּמשֶׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָּא, מַה כְּתִיב, (שמות לה) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, בְּגִין מְנָהָגָא, דְּלָא לְהַשְׁנָאָה מֵהַהוּא אֲתַר דְּאָזִיל לְתַמָּן, וְאִינּוּן מַלְאָכִין כַּד נָחֲתוּ לְתַתָּא כְּתִיב, (בראשית י"ח:ח') וְהוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם

תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכֵלוּ. וְכֵן הָכָא, הַאי מַלְאָכָא כַּד נָחַת לְתַתָּא, לָא אִתְאֲבַק עִמֵּיהּ דְיַעֲקֹב, אֶלָּא מִגּוֹ דְּהֲוָה אִתְלַבַּשׁ בְּגוּפָא כְּנָוונָא דְהַאי עַלְמָא. וְעַל דָּא אִתְאֲבַק יַעֲקֹב בַּהֲדֵיהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּשָׁלְטָנוּתָא דְהַנֵּי, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּלֵילְיָא וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ, שָׁלְטָנוּתָא דְעֵשָׂו לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּגָלוּתָא, דְּאִיהוּ לֵילָה. וְעַל דָּא בְּלֵילְיָא אִתְתַּקַּף עִמֵּיהּ דְיַעֲקֹב, וְאִתְאֲבַק עִמֵּיהּ. וְכַד אָתָא צַפְרָא, אִתְחֲלַשׁ חֵילֵיהּ, וְלָא יָכִיל, וּכְדֵין אִתְתַּקַּף יַעֲקֹב, בְּגִין דְּיַעֲקֹב, שָׁלְטָנוּתֵיהּ בִּימָמָא.

וּבְגִין כָּךְ, כְּתִיב, (ישעיהו כ״א:י״א) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִּלֵּילָה שֹׁמֵר מַה מִּלֵּיל. דְּהָא כְּדֵין שׁוּלְטָנוּתֵיהּ דִּידֵיהּ דְּעֵשָׂו, דְּאִיהִי שֵׂעִיר בַּלֵּילָה אִיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אִתְחֲלַשׁ כַּד אָתָא צַפְרָא, וּכְדֵין (בראשית ל״ב:כ״ז) וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי. כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי, כִּי אִם תְּבָרְכֵנִי מִבָּעְיָ לֵיהּ, מַאי כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי. אִם אוֹדִית עַל אִינּוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכַנִי אַבָּא וְלָא תְּהֵא מְקַטְרְגָא לִי בְּגִינַיְיהוּ, מַה כְּתִיב, (בראשית לכ) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', אַמַּאי יִשְׂרָאֵל, אָמַר לֵיהּ, בַּעַל כָּרְחִין אִית לָךְ לְשַׁמָּשָׁא לָךְ, דְּהָא אַנְתְּ אִתְעַטָּרַת בְּחֵילָךְ לְעֵילָּא בְּדַרְגָּא עִלָּאָה, יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַדַּאי.

כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים, מַאי עִם אֱלֹהִים, סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּעֲלֵיהּ הֲוָה אָמַר. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, שָׂרִיתָ לְאִתְחַבְּרָא וּלְאִזְדַּוְּוגָא עִם אֱלֹהִים בְּחִבּוּרָא, בְּזִוּוגָא דְּשִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב עַל (ס״א את) אֱלֹהִים, אֶלָּא עִם אֱלֹהִים, בְּחִבּוּרָא וְזִוּוגָא חָדָא.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ט״ו:כ״ו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ, אוּף הָכָא, (בראשית ל״ב:כ״ט) וַיֹּאמֶר לֹא יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדֵין אִתְעַטַּר יַעֲקֹב בְּדַרְגֵּיהּ, לְמֶהֱוֵי כְּלָלָא דְּאָבָהָן. מַה כְּתִיב, (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם. מַאי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם, דְּאוֹדֵי לֵיהּ עַל כֻּלְּהוּ בִּרְכָאן, דְּבָרְכֵיהּ אֲבוֹי.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי ט״ז:ז׳) בִּרְצוֹת יְיָ דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִתְתַּקְּנָא שְׁבִילוֹי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּוַדַּאי (שמות ק"ו ע"ב, קס"ב ע"ב) תְּרִין מַלְאָכִין שְׁלִיחָן אִית לְבַר נָשׁ מִלְּעֵילָּא לְאִזְדַּוְּוגָא בַּהֲדֵיהּ, חַד לִימִינָא וְחַד לִשְׂמָאלָא, וְאִינּוּן סָהֲדִין בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד, אִינּוּן מִשְׂתַּכְּחֵי תַּמָּן וְקָרִינָן לוֹן יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע.

אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּפִקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, הַהוּא יֵצֶר טוֹב דְּאִזְדַּוַּוג בֵּיהּ, כְּבַר אִיהוּ אִתְתַּקַּף עַל הַהוּא יֵצֶר הָרָע וְאִשְׁתְּלִים בַּהֲדֵיהּ וְאִתְהַפִּיךְ לֵיהּ לְעַבְדָּא. וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל לְאִסְתַּאֲבָא, הַהוּא יֵצֶר הָרָע אִתְתַּקַּף וְאִתְגַּבַּר עַל הַהוּא יֵצֶר טוֹב, וְהָא אוֹקִימְנָא. וַדַּאי

כַּד הַהוּא בַּר נָשׁ אִתֵּי לְאִתְדַּכָּאָה, כַּמָּה תְּקִיפוּ אִתְתַּקָּף בַּר נָשׁ, כַּד אִתְגַּבְּרָא הַהוּא יֵצֶר טוֹב כְּדֵין (משלי ט"ז:ז') אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ, דְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע אִתְכַּפְיָא קַמֵּיהּ דְּיֵצֶר טוֹב. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי י"ב:ט') טוֹב נִקְלֶה וְעֶבֶד לוֹ, מַאי וְעֶבֶד לוֹ, דָּא יֵצֶר הָרָע. וּכְדֵין כַּד אָזִיל בַּר נָשׁ בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כְּדֵין גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ, דָּא יֵצֶר הָרָע, וְדָאֲתָא מְסַטְרוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּיַעֲקֹב, אַבְטַח בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל אָרְחוֹי הֲווּ לִשְׁמֵיהּ, עַל דָּא אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ. וְדָא (ד"א דא) סמאל, חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּעֵשָׂו דְּאַשְׁלִים עִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, וּבְגִין דְּאַשְׁלִים עִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, וְאוֹדֵי לֵיהּ עַל אינוּן בִּרְכָאן, כְּדֵין אַשְׁלִים עִמֵּיהּ עֵשָׂו, (נ"א כדין אודי ליה עשו דכתיב יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, דהא אודי ליה על אינון ברכאן דיליה בחרבא) וְעַד דְּלָא אִשְׁתְּלִים עִמֵּיהּ יַעֲקֹב לְגַבֵּי הַהוּא מְמַנָּא דְּאִתְפַּקַּד עֲלֵיהּ, לָא אַשְׁלִים עִמֵּיהּ עֵשָׂו, בְּגִין כָּךְ, בְּכָל אֲתַר תּוּקְפָּא דִּלְתַתָּא תַּלְיָא בְּתוּקְפָּא דִּלְעֵילָּא.

וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי אֵיפֹה. מִי אֵיפֹה, מַאי מִי אֵיפֹה, מִי הוּא זֶה מְבָעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מִי אֵיפֹה, דְּקַיְימָא שְׁכִינְתָּא תַּמָּן, כַּד בָּרִיךְ לֵיהּ יִצְחָק לְיַעֲקֹב, וְעַל דָּא אָמַר, מִי אֵיפֹה. מַאן הוּא דְּקָאִים הָכָא, וְאוֹדֵי עַל אינוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכִית לֵיהּ, וַדַּאי (בראשית כ"ז:ל"ג) גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכַּם בְּאִינוּן בִּרְכָאן.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין הַהִיא חֲרָדָה דְּאַחֲרִיד יַעֲקֹב לְיִצְחָק אֲבוֹי, אִתְעֲנַשׁ יַעֲקֹב בְּעוֹנָשָׁא דְּיוֹסֵף, דְּחָרַד חֲרָדָה כְּהַאי, בְּשַׁעְתָּא דְּאָמְרוּ לֵיהּ, (בראשית ל"ז:ל"ב) זֹאת מָצָאנוּ. יִצְחָק אָמַר מִי אֵיפֹה. בְּאֵיפֹה אִתְעֲנַשׁ יַעֲקֹב, דִּכְתִיב, (בראשית ל"ז:ל"ב) אֵיפֹה הֵם רוֹעִים, וְתַמָּן יוֹסֵף אִתְאֲבִיד וְאִתְעֲנִישׁ יַעֲקֹב. וְאַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכַּם עַל יְדוֹי בְּאִינוּן בִּרְכָאן, אִיהוּ אִתְעֲנַשׁ בְּאֵיפֹה, דִּכְתִיב אֵיפֹה הֵם רוֹעִים. וּמִתַּמָּן אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ וְאִתְעֲנַשׁ כָּל הַהוּא עוֹנָשָׁא.

(בראשית כ"ז:ל"ג) וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, מַאי גְּדוֹלָה, כְּתִיב הָכָא גְּדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים י"ח:ט"ז) וְאֶת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגוֹ', דְּעָאל עִמֵּיהּ גֵּיהִנֹּם. עַד מְאֹד. מַאי עַד מְאֹד. כְּתִיב הָכָא מְאֹד, וּכְתִיב הָתָם (בראשית א':ל"א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, כְּדֵין אָמַר מִי אֵיפֹה.

(בראשית כ"ז:ל"ד) כִּשְׁמוֹעַ עֵשָׂו אֶת דִּבְרֵי אָבִיו וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כַּמָּה בִּישִׁין עָבְדוּ אינוּן דִּמְעִין דְּבָכָה וְאַפִּיק עֵשָׂו קַמֵּי אֲבוֹי, בְּגִין דְּיִתְבָּרֵךְ מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּהֲוָה חָשִׁיב מִלָּה דְּאָבוֹי יַתִּיר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. (ד"א ל"ג ואוקמוה) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ, קָרָא שְׁמוֹ הַהוּא דְּקָרָא לֵיהּ, אַפִּיק צִיצָא דְּרוֹקָא בְּגִין קִלְנָא. הֲכִי נְקָרָא שְׁמוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא קָרָא שְׁמוֹ.

(בראשית כ"ז:ל"ו) וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם. זֶה. מַהוּ זֶה, (אלא) וַיַּעְקְבֵנִי פַּעֲמַיִם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, מִלָּה חַד הֲוֵי תְּרֵי זִמְנֵי, בְּכוֹרָתִי, (ק"ס ע"א, שמות קי"א ע"א) אַהֲדַר לֵיהּ זִמְנָא אָחֳרָא

בְּרָכָתִי, זֶה הוּא תְּרֵי זְמָנִין. כְּגַוְונָא דָּא, (בראשיתמג) כִּי עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה פַּעֲמַיִם, מִלָּה חַד, תְּרֵין זְמָנִין. חַד דְּהָא אַהֲדְרָנָא לֵיהּ וְלָא נָהֲוֵי בְּכַסּוּפָא קַמֵּיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. שַׁבְנוּ, בִּשְׁנוּ. אֲנַן בְּכַסּוּפָא מִנֵּיהּ, וּכְבָר אַהֲדְרָנָא.

כְּגַוְונָא דָּא, אָמַר אִיּוֹב, (איוב י״ג:כ״ד) וְתַחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לָךְ, אַהֲדַר אִיּוֹב, אוֹיֵב. וְאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (איוב ט) אֲשֶׁר בִּסְעָרָה יְשׁוּפֵנִי וְגו'. אָמַר לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁמָּא רוּחַ סְעָרָה עָבְרָה לְפָנֶיךָ. וְהָכָא בְּכוֹרָתִי לָקַח וְהִנֵּה עַתָּה אַהֲדַר מִלָּה וְנָטִיל בִּרְכָתִי.

(בראשית כ״ז:ל״ז) הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֵיפֹה מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. וּלְךָ אֵיפֹה, לֵית קַיְימָא הָכָא מַאן דְּמִסְתַּכֵּם עָלָךְ. מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. כְּדֵין, בָּרְכֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא וְאִסְתַּכַּל בְּדָרְגֵּיהּ, וְאָמַר (בראשית כ״ז:מ') וְעַל חַרְבְּךָ תִחְיֶה, דְּהָא הָכִי אִתְחֲזֵי לָךְ לְאוֹשָׁדָא דְּמִין וּלְמֶעְבַּד קְרָבִין, וְעַל דָּא אָמַר מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֵיפֹה מָה אֶעֱשֶׂה, כֵּיוָן דְּאָמַר הַאי, אַמַּאי בְּנִי. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, וּלְךָ אֵיפֹה מָה אֶעֱשֶׂה, דְּאַנְתְּ בְּדִינָא וּבְרַחֲמָא וּבְדָמָא חָזִינָא לָךְ, וּלְאָחִיךָ בְּאַרַח שְׁלִים. אֶלָּא בְּנִי, בְּנִי וַדַּאי, אֲנָא גָּרִימְנָא לָךְ, בְּגִין דְּאַנְתְּ בְּנִי. וְעַל דָּא עַל חַרְבְּךָ תִחְיֶה וְאֶת אָחִיךָ תַּעֲבֹד. וְעָדַיִין לָא אִתְקַיָּים, דְּהָא לָא פָּלַח לֵיהּ עֵשָׂו לְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּיַעֲקֹב לָא בָּעָא לֵיהּ הַשְׁתָּא, וְאִיהוּ אַהֲדַר וְקָרָא לֵיהּ אֲדֹנִי כַּמָּה זְמָנֵי, בְּגִין דְּאִסְתַּכַּל לְמַרְחוֹק, וְסָלִיק לֵיהּ לְסוֹף יוֹמַיָּא, כְּדְקָאָמְרָן.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, חָמוּ לֵיהּ לְרִבִּי יוֹסֵי סָבָא דְּהַוָּה אָזִיל בַּתְרַיְיהוּ. יָתְבוּ עַד דְּמָטָא לְגַבַּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּמָטָא לְגַבַּיְיהוּ, אָמְרוּ הַשְׁתָּא אַרְחָא מִתְתַּקְנָא קַמָּן, אָזְלוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ. פְּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (משלי ל״א:כ״ו) פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ אֵלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן לִישָׁנָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּמִשְׁתַּעֵי בָּהּ יוֹמֵי וְלֵילֵי.

(משלי ל״א:כ״ו) פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה דָּא ב' דִּבְרֵאשִׁית, וְאוּקְמוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ דָּא אַבְרָהָם, דְּבֵיהּ בָּרָא עַלְמָא, וּבֵיהּ מִשְׁתַּעֵי תְּדִיר. ב' סָתִים מֵהַאי גִּיסָא, וּפְתִיחָא מֵהַאי גִּיסָא. סְתִימָא מֵהַאי גִּיסָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ל״ג:כ״ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי. פְּתִיחָא מֵהַאי גִּיסָא, בְּגִין לְאַנְהָרָא (נ"א להדרא) אַנְפָּהָא לְגַבֵּי עֵילָא, וּפְתִיחָא מֵהַאי גִּיסָא, בְּגִין לְקַבְּלָא מִלְּעֵילָא, וְאִיהִי אַכְסַדְרָה לְקַבְּלָא. וּבְגִין כָּךְ קַיְימָא בְּרֵישָׁא דְּאוֹרַיְיתָא וְאִתְמַלְיָיא לְבָתַר, פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, בְּחָכְמָה וַדַּאי, דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּתַרְגּוּמוֹ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ, דְּהָא לְבָתַר מִשְׁתַּעֵי וְאָמַר (בראשית א׳:ג') וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, דָּא ה' (קדמאה) דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא בָּהּ, וְאִיהִי סָתִים וְגַלְיָא, כְּלִילָא דְּעֵילָא וְתַתָּא, רָזָא דְּעֵילָא וְתַתָּא.

(משלי ל"א:כ"ו) פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, בְּגִין דְּאִיהִי סְתִימָא דְּלָא אִתְיְדַע כְּלַל, דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:כ"א) וְנֶעֱלָמָה מֵעֵינֵי כָל חָי וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכַד שָׁארֵי לְאִתְפַּשְׁטָא בְּחָכְמָה דְּאִתְדַּבַּק בָּהּ, וְאִיהִי בְּגַוְונָהּ, (ואיהי) אֲפֵיקַת קָלָא, דְּאִיהִי תּוֹרַת חֶסֶד.

פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, דָּא ה"א בַּתְרָאָה דְּאִיהוּ (דאיהי) דִּבּוּר, וּמִלָּה תַלְיָא בְּחָכְמָה. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. דָּא קוֹל דְּקַיְימָא עַל דִּבּוּר לְאַנְהָגָא לֵיהּ. וְתוֹרַת חֶסֶד, דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ עַל לְשׁוֹנָהּ, לְאַנְהָגָא מִלָּה וּלְאַחָדָא לָהּ, דְּהָא לֵית דִּבּוּר בְּלָא קוֹל, וְאוּקְמוּהָ.

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (משלי ח':י"ב) אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא. אֲנִי חָכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שָׁכַנְתִּי עָרְמָה, דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ חַכִּים, וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא דָּא יִצְחָק, דְּהָוֶה לֵיהּ דַּעַת מְזִמּוֹת לְבָרְכָא לֵיהּ לְעֵשָׂו. וּבְגִין דְּחָכְמָה אִשְׁתְּתַף בַּהֲדֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ עָרְמָה, וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא, דְּאִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוֹי, וְשָׁרוּ עֲלֵיהּ כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן, וְאִתְקְיְימוּ בֵּיהּ וּבִבְנוֹי לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

מֵאִינּוּן אִתְקְיְימוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְכֻלְּהוּ יִתְקְיְימוּן לְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְדֵין יְהוֹן יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ וְעַם אֶחָד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ל"ז:כ"ב) וְעָשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. וְיִשְׁלְטוּן לְעֵילָא וְתַתָּא, דִּכְתִיב, (דניאל ז':י"ג) וַאֲרוּ עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, (דניאל יב) וּבְיוֹמֵיהוֹן דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן יְקִים אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּ וְגוֹ'. וְעַל דָּא בָּעָא יַעֲקֹב, דְּיִסְתַּלְקוּן בִּרְכוֹי לְהַהוּא זִמְנָא דְּאָתֵי, וְלָא נָטַל לוֹן לְאַלְתָּר.

פָּתַח רִבִּי יֵיסָא אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּנָפַק יַעֲקֹב מִקַּמֵּי אֲבוֹי, בְּאִינּוּן בִּרְכָאן, אִסְתַּכַּל בְּנַפְשֵׁיהּ. אָמַר, הָא אִלֵּין בִּרְכָאן, בָּעֵינָא לְסַלְקָא לוֹן לְבָתַר לְאֲרִיכוּ יוֹמִין, וְהָוֶה דָּחִיל וּמִסְתַּפֵּי, נָפַק קָלָא וְאָמַר, (ירמיהו מ"ו:כ"ח) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ כִּי אִתְּךָ אָנִי, לָא אֶשְׁבּוֹק לָךְ בְּהַאי עָלְמָא. (ירמיהו מ"ו:כ"ח) כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק, לְהַהוּא זִמְנָא דְּאַנְתְּ סָלִיק לוֹן לְאִינּוּן בִּרְכָאן.

(ירמיהו מ"ו:כ"ז) וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם, דְּאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא נָטִיל בִּרְכוֹי עֵשָׂו וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בִּבְנָךְ, אֲנָא אַפִּיק לוֹן מִידוֹי, וּכְדֵין יִשְׁתַּעְבְּדוּן בָּנָיךְ בֵּיהּ. וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאִינּוּן בִּרְכָאן, וְשָׁב יַעֲקֹב, דָּא שְׁכִינְתָּא (נ"א דהיא עמיה דיעקב). וְשָׁב יַעֲקֹב וַדַּאי. וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. מֵאִינּוּן מַלְכְוָון, מִבָּבֶל מִמָּדַי וּמִיָּוָן, וּמֵאֱדוֹם. דְּאִינְהוּ הֲווּ דְּאִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. (שם) וְאֵין מַחֲרִיד, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

אָזְלוּ, עַד דְּהָווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי כָּל מַה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, כֹּלָּא הֲוָה בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, וְכֹלָּא בְּגִין לְאַחֲזָאָה חָכְמְתָא עִלָּאָה לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּיִלְפּוּן

מֵהַהוּא עוֹבָדָא רָזִין דְּחָכְמְתָא, וְכֹלָּא אִינּוּן כְּדְקָא יָאוּת, וְעוֹבָדוֹי כֻּלְּהוּ אוֹרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאוֹרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן אָרְחֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֵית מִלָּה זְעֵירָא דְּלֵית בָּהּ כַּמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְרָזִין דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הֲוָה אָמַר תְּלַת מְאָה הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרָזָא דְחָכְמְתָא עִלָּאָה, בַּפָּסוּק (בראשית ל"ו:ל"ט) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב, וְלָא גָּלֵי לוֹן, אֶלָּא לְרִבִּי אֶלְיעֶזֶר דְּהֲוָה עִמֵּיהּ, בְּגִין לְמִנְדַּע דְּכַמָּה רָזִין עִלָּאִין אִינּוּן בְּכָל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא דְּאִיהִי בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְכָל מִלָּה וּמִלָּה חָכְמְתָא אִיהִי, וְאוֹרַיְיתָא דְּקִשׁוֹט, בְּגִין כָּךְ אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִלִּין קַדִּישִׁין אִינּוּן, לְאַחֲזָאָה מִינָהּ נִפְלָאוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קי"ט:י"ח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָקִים הַהוּא חִוְיָא לְאָדָם וּלְאִתְּתֵיהּ, דְּאַקְרִיב לְאִתְּתָא וְאַטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא, וְאִתְפַּתְּיָא בֵּיהּ אָדָם כְּדֵין אִסְתַּאַב עַלְמָא וְאִתְלַטְיָא אַרְעָא בְּגִינֵיהּ, וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עַלְמָא, וְקַיְימָא עַלְמָא לְאִתְפָּרְעָא מִנֵּיהּ. עַד דְּאָתָא אֵילָנָא דְחַיֵּי, וְכָפֵי (וכפר) עַל אָדָם, וְכַפְּיָא לֵיהּ לְהַהוּא נָחָשׁ דְּלָא יִשְׁלוֹט לְעָלְמִין עַל זַרְעָא דְיַעֲקֹב.

דְּהָא בְּזִמְנָא דְאַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שָׂעִיר, הֲוָה אִתְכַּפְיָא הַהוּא נָחָשׁ וְאִתְהַפַּךְ לְעַבְדָא, (קמ"ד ע"ב) כְּמָה דְאִתְּמַר. וְעַל דָּא אַקְרִיב יַעֲקֹב לְאֲבוֹי תְּרִין שְׂעִירִין. חַד, לְאַכְפְיָא לְעֵשָׂו דְּאִיהוּ שָׂעִיר. וְחַד, בְּגִין דְּרִגְּא דְּהֲוָה תָּלֵי בֵּיהּ עֵשָׂו וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ (קמ"ב ע"ב) וְאִתְּמַר.

וּבְגִין כָּךְ קַיְימָא עַלְמָא, עַד דְּתֵיתֵי אִתְּתָא כְּנַוְונָא דְחַוָּה, וּבַר נָשׁ כְּנַוְונָא דְאָדָם, וְיַעֲקִימוּ וְיַחְכִּימוּ לֵיהּ לְהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא וְהַהוּא דְּרָכִיב עֲלֵיהּ וְכֹלָּא אִתְּמַר.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית כ"ה:כ"ז) וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה, וְהָא אִתְּמַר וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים, כְּתַרְגּוּמוֹ. יֹשֵׁב אֹהָלִים, אַמַּאי אִיהוּ תָּם, בְּגִין דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֹהָלִים, דְּאָחִיד (קל"ט ע"ב) לִתְרִין סִטְרִין, לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא דְיִצְחָק אֲתָא לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו, כְּמָה דְּאִתְּמַר. דִּכְתִיב, (שמואל ב כה) עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד וְעִם עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל. וְכַד אֲתָא עִם בִּרְכָאן, בְּסִיּוּעָא דִלְעֵילָּא קָא אֲתָא, בְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וְיִצְחָק, וּבְגִין כָּךְ בְּחָכְמְתָא הֲוָה, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, כַּד יַעֲקֹב אִתְעָר לְגַבֵּי סמאל, דְּרִגָּא דְעֵשָׂו, וְקַבִּיל עֲלֵיהּ לְיַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב נָצַח לֵיהּ בְּכַמָּה סִטְרִין, נָצַח לְחִוְיָא בְּחָכְמְתָא וּבַעֲקִימוּ, וְלָא אִתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעְיר. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, נָצַח כְּמוֹ כֵן לְסמאל בְּנִצְחוֹנָא אָחֳרָא, וְנִצְחֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית לכ) וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

תָּא חֲזֵי, זְכוּתֵיהּ דְיַעֲקֹב כַּמָּה הֲוָה, דְּאִיהוּ אָתָא וּבָעָא לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מֵעַלְמָא. וְהַהוּא לֵילְיָא, הֲוֹת לֵילְיָא דְאִתְבְּרֵי בֵּיהּ סִיהֲרָא, וְיַעֲקֹב אִשְׁתְּאַר בִּלְחוֹדוֹי. דְּלָא הֲוָה עִמֵּיהּ אָחֳרָא, דְּתָנֵן לָא

יִפּוּק בַּר נָשׁ יְחִידָאי בְּלֵילְיָא, וְכָל שֶׁכֵּן (קס"ט ע"ב) בְּלֵילְיָא דְאִתְבְּרִיאוּ בֵּיהּ נְהוֹרִין, דְּהָא סִיהֲרָא אִיהִי חַסְרָא, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ד) יְהִי מְאֹר״ת חָסֵר. וְהַהוּא לֵילְיָא, אִשְׁתַּאַר בְּלָחוֹדוֹי, בְּגִין דְּכַד סִיהֲרָא (קי"ד ע"ב) חַסְרָא, חְוָיָא בִּישָׁא אִתְתַּקַּף וְשָׁלְטָא, וּכְדֵין אָתָא סמאל, וְקַטְרִיג לֵיהּ, וּבָעָא לְאוֹבָדָא לֵיהּ מֵעָלְמָא.

וְיַעֲקֹב הֲוָה תַּקִּיף בְּכָל סִטְרִין, בְּסִטְרָא דְיִצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינּוּן הֲווּ תַּקִּיפוּ דְיַעֲקֹב. אֲתָא לִימִינָא חָמָא לְאַבְרָהָם תַּקִּיף בְּתַקִּיפוּ דְיוֹמָא, בְּסִטְרָא דִימִינָא דְחֶסֶד. אֲתָא לִשְׂמָאלָא, חָמָא לְיִצְחָק תַּקִּיף בְּדִינָא קַשְׁיָא. אֲתָא לְגוּפָּא, חָמָא לְיַעֲקֹב, תַּקִּיף מִתְרִין סִטְרִין אִלֵּין דְּסַחֲרָן לֵיהּ, חַד מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן. כְּדֵין, (בראשית ל״ב:כ״ו) וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יֶרְכּוֹ, דְּאִיהוּ אֲתַר לְבַר מִגּוּפָּא, וְאִיהוּ חַד עַמּוּדָא דְגוּפָּא, כְּדֵין וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ וְגו'.

כֵּיוָן דְּאִתְעַר צַפְרָא וְעָבַר לֵילְיָא, אִתְתַּקַּף יַעֲקֹב, וְאִתְחַלַּשׁ חֵילֵיהּ דִּסמאל, כְּדֵין אָמַר שַׁלְּחֵנִי, דְּמָטָא זִמְנָא לוֹמַר שִׁירְתָא דְצַפְרָא. וּבָעֵי לְמֵיזַל, וְאוֹדֵי לֵיהּ עַל אִינּוּן בִּרְכָאן, וְאוֹסִיף לֵיהּ בִּרְכָתָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב (בראשית ל״ב:ל׳) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה בִּרְכָאן אִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב, חַד דְּאֲבוֹי, בְּהַהוּא עֲקִימוּ, וְרָווּח כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן. וְחַד דִּשְׁכִינְתָּא דְּבָרִיךְ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד הֲוָה אָתֵי מִלָּבָן, דִּכְתִיב, (בראשית לה) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב. וְחַד, דְּבָרְכֵיהּ לֵיהּ הַהוּא מַלְאָכָא מִמָּנָא דְעֵשָׂו. וְחַד, בִּרְכָה אָחֳרָא, דְּבָרְכֵיהּ לֵיהּ אֲבוּהִ, כַּד הֲוָה אָזִיל לְפַדָּן אֲרָם, דִּכְתִיב (בראשית כ״ח:ג׳) וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְגו'.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּחָמָא יַעֲקֹב גַּרְמֵיהּ בְּכָל הַנֵּי בִּרְכָאן, אָמַר, בְּמַאן בִּרְכָתָא דְּמַנְיֵיהוּ אֶשְׁתַּמַּשׁ הַשְׁתָּא. אָמַר, בַּחֲלָשָׁא מַנְיֵיהוּ אֶשְׁתַּמַּשׁ הַשְׁתָּא, וּמַאן אִיהוּ, דָּא בַּתְרַיְיתָא, דְּבָרְכֵיהּ אֲבוּהִ, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי תַּקִּיפָא, אָמַר, לָאו אִיהִי תַּקִּיפָא בְּשָׁלְטָנוּתָא דְּהַאי עַלְמָא כְּקַדְמָאָה.

אָמַר יַעֲקֹב, אֲטוֹל הַשְׁתָּא דָּא וְאֶשְׁתַּמַּשׁ בָּהּ, (קס"ו ע"ב, קע"ב ע"ב) וַאֲסַלֵּק כָּל אִינּוּן אֲחֳרָנִין לְזִמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ לִי וְלִבְנָאי בַּתְרָאי. אֵימָתַי, בְּזִמְנָא דְּיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל עַמְמַיָּא לְאוֹבָדָא בָּנַי מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב, (תהילים קי״ח:י׳-י״א) כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם. סַבּוּנִי גַּם סְבָבוּנִי וְגו'. סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים וְגו'. הָא הָכָא תְּלָתָא, לְגַבֵּי תְּלָתָא דְּאִשְׁתָּאֲרוּ. חַד, אִינּוּן בִּרְכָאן קַדְמָאֵי דְּאֲבוּהִ. תְּרִין, אִינּוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תְּלַת, אִינּוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ הַהוּא מַלְאָכָא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְהָתָם אִצְטְרִיכוּ, לְגַבֵּי מְלָכִין וְכָל עַמִּין דְּכָל עָלְמָא, וְאָסְלִיק לוֹן לְהָתָם. וְהַשְׁתָּא לְגַבֵּי דְּעֵשָׂו, דַּי לִי בְּהַאי. לְמַלְכָּא, דְּהַוּוּ לֵיהּ כַּמָּה לְגִיוֹנִין תַּקִּיפִין, כַּמָּה מְאֹרֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא לַאֲגָחָא קְרָבִין, דִּזְמִינִין לְגַבֵּי מְלָכִין תַּקִּיפִין לַאֲגָחָא בְּהוּ קְרָבָא. אַדְהָכִי שָׁמַע

עַל לִסְטִים חַד קַפָּחָא, אָמַר, הַנֵּי בְּנֵי תַּרְעֵי יְהֲכוּן תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ, מִכָּל לְגָיוֹנִין דִּילָךְ, לֵית אַנְתְּ מְשַׁדַּר הָתָם אֶלָּא אִלֵּין. אָמַר, לְגַבֵּי הַהוּא לִסְטִים, דַּי בְּאִלֵּין. דְּהָא כָּל לְגָיוֹנוֹתַי וּמָארֵי קְרָבָא, אֶסְתַּלַּק לְגַבֵּי אִינּוּן מִלְּכִין תַּקִּיפִין, בְּיוֹמָא דְקָרָבָא, דְּאִצְטְרִיכוּ לֵי, לֵיהוּוּ.

אוּף הָכִי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבֵּי עֵשָׂו, דַּי לִי הַשְׁתָּא בְּאִלֵּין בִּרְכָאן. אֲבָל לְהַהוּא זִמְנָא, דְּאִצְטְרִיכוּ לְבָנַי לְגַבֵּי כָּל מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין דְּכָל עַלְמָא, אֲסַלֵּק לוֹן.

כַּד יִמְטֵי הַהוּא זִמְנָא, יִתְעָרוּן אִינּוּן בִּרְכָאן מִכָּל סִטְרִין, וְיִתְקַיְּים עָלְמָא עַל קְיוּמֵיהּ כְּדְקָא יְאוּת, וּמַהַהוּא יוֹמָא וּלְהַלְאָה, יְקוּם מַלְכוּתָא דָא עַל כָּל שְׁאָר מַלְכוּ אֲחֳרָא, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (דניאל ב׳:מ״ד) תַּדִּק וְתָסֵף כָּל אִלֵּין מַלְכְוָתָא וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמַיָּא. וְהַיְינוּ הַהִיא אַבְנָא, דְּאִתְגְּזָרַת מִן טוּרָא דִּי לָא בִידַיִן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית מ״ט:כ״ד) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, מַאן אֶבֶן דָּא. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית כ״ח:כ״ב) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה וְגו'.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, מֵהָכָא (ישעיהו י׳:כ״א) שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יַעֲקֹב, אִלֵּין בִּרְכָאן אָחֳרָנִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ, וּכְתִיב, (מיכה ה׳:ז׳) וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים (אלין ברכאן אחרנין כתיב, (מיכה ה׳:ז׳) והיה שארית יעקב) בַּגּוֹיִם כֶּלְהוּ, וְלֹא בְעֵשָׂו בִּלְחוֹדֵיהּ, וּכְתִיב וְהָיָה שְׁאֵרִית וְגו', כַּטַּל מֵאֵת יְיָ.

פְּתַח רַבִּי יֵיסָא וְאָמַר (מלאכי א׳:ו׳) בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו, בֵּן, דָּא עֵשָׂו. דְּלָא הֲוָה בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא דְּיוֹקִיר לְאָבוֹי, כְּמָה דְּאוֹקִיר עֵשָׂו לְאָבוֹי. וְהַהוּא יַקִּירוּ דְּאוֹקִיר לֵיהּ אַשְׁלִיט לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

שם וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו, דָּא אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם (פ״ז ע״א) וְאוּקְמוּהָ, דְּהָא בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אִתֵּי לְחָרָן, בְּכַמָּה עוּתְרָא, וְכַמָּה מַתְּנָן וּנְבָזְבָזִין, וּגְמַלִּין טְעִינָן. דְּלָא אָמַר לְבָתוּאֵל וְלָבָן, דְּאִיהוּ רְחִימוּ דְּאַבְרָהָם, אוֹ בַּר נָשׁ אָחֳרָא דְּאָתֵי בְּפִיּוּסָא דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא עַד לָא יְמַלֵּל מִלּוֹי, מַה כְּתִיב, (בראשית כ״ד:ל״ד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, וּלְבָתַר אֲדֹנִי אֲדֹנִי, בְּגִין דְּיוֹקִיר לֵיהּ לְאַבְרָהָם הַהוּא יְקָרָא וְהַהוּא טִיבוּ, אוֹרִיךְ לֵיהּ לְכַמָּה זִמְנִין.

כָּךְ עֵשָׂו, הַהוּא יְקָרָא דְּאוֹקִיר לֵיהּ לְאָבוֹי, אוֹרִיךְ לֵיהּ כָּל הַנֵּי זִמְנִין דְּיִשְׁלוֹט בְּעָלְמָא דָּא. וְאִינּוּן דִּמְעִין, אוֹרִידוּ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעְבּוּדָא דִילֵיהּ, עַד דְּיִתּוּבוּן יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּבְכְיָה וּבְדִמְעִין. דִּכְתִיב בִּבְכִי יָבֹאוּ וְגו', וּכְדֵין כְּתִיב, וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

ויצא

פרק א

(בראשית כ"ח:י') וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א':ה') וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב, כַּד הֲוָה בִּבְאֵר שָׁבַע. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, כַּד אָזַל לְחָרָן, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ, דִּכְתִיב וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא.

וְתָא חֲזֵי, שִׁמְשָׁא אַף עַל גַּב דְּנָהִיר לְכָל עַלְמָא, מַטְלָנוֹי בִּתְרִין סִטְרִין אִינוּן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (קהלת א':ו') הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן, בְּגִין דְּדָא יָמִינָא וְדָא שְׂמָאלָא. (ובגין) וְנָגִיד וְנָפִיק כָּל יוֹמָא מִסִּטְרָא דְּמִזְרָח, וְאָזִיל לְסִטְרָא דְּדָרוֹם, (נ"א דמערב) וּלְבָתַר לְסִטְרָא דְּצָפוֹן, וּמִסִּטְרָא דְּצָפוֹן לְסִטְרָא דְּמַעֲרָב, וּכְדֵין שִׁמְשָׁא אִתְכְּנִישׁ, וְאָזִיל לְגַבֵּי מַעֲרָב. נָפִיק מִמִּזְרָח דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:י') וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע. וְאָזִיל לְמַעֲרָב דִּכְתִיב וַיֵּלֶךְ חָרָנָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, נָפִיק מִכְּלָלָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע. וְאָזִיל לְרָשׁוּ אָחֳרָא, דִּכְתִיב וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. (ס"א נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע, דא שמטה. דנטיל מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אתר דדינא ורוגזא תמן.

רבי יוסי מוקי האי קרא בגלותא, בקדמיתא הוה נחית נהירו מעומקא עלאה ויעקב הוה נטיל ליה, ואזיל לגבי באר שבע, (במדבר כ"א:י"ח) באר דחפרוה שרים, דהוה נהיר מתמן, ואשלים להההוא באר בכל שלימו. וביומי דגלותא, נטיל מהאי באר שבע, ואזיל לגבי חרנה, דכתיב וילך חרנה, כלומר חרון אף, ומאי היא חרון אפו דקודשא בריך הוא, דרגא בישא), אַרְעָא דְּרָשׁוּ אָחֳרָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כַּד אָזִיל שִׁמְשָׁא לְמַעֲרָב, הַאי מַעֲרָב אִקְרֵי מְקוֹמוֹ דְּשִׁמְשָׁא, כְּרָסְיָיא דִּילֵיהּ, אֲתַר דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת א':ה') וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם, דְּאָזִיל לְגַבֵּיהּ לְאַנְהָרָא עֲלֵיהּ, וְנָטִיל כָּל נְהוֹרִין וְכָנִישׁ לוֹן לְגַבֵּיהּ.

וְהַיְינוּ כְּמָה דְתָנִינָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲנַח תְּפִלֵּי, (ס"א ותנינן, קודשא בריך הוא אנח תפילין, דכתיב, (ישעיהו ס"ב:ח') נשבע יי בימינו ובזרוע עוזו. ותנינן ימינו דא תורה, דכתיב מימינו אש דת למו. ובזרוע עוזו אלין תפילין. וכלהו נטיל יעקב, ומכניש לגבי מערב, וסיהרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינין דנטיל יעקב, דאיהו יהיב לה ואנהר לה, והיינו דתנינן קודשא בריך הוא אנח תפילין) בְּגִין דְּנָטִיל כָּל כִּתְרִין עִלָּאִין, וּמַאן נִינְהוּ, רָזָא דְאַבָּא עִלָּאָה, וְרָזָא דְאִמָּא עִלָּאָה. וְאִינוּן תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ, כְּמָה דְתָנִינָן כֹּהֵן גָּדוֹל

נוֹטֵל בָּרֹאשׁ. וּלְבָתַר דְּנָטִיל אַבָּא וְאִמָּא, נָטִיל יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִשְׁתַּכַּח (דקודשא בריך הוא) דְּנָטִיל כֹּלָּא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל נָטִיל כֹּלָּא, וְכַד אִתְמַשְּׁכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, נָטְלָא אוּף הָכִי כֹּלָּא, עַלְמָא דְּדִכוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֵן עַלְמָא דְּנוּקְבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּנָפְקֵי כָּל נְהוֹרִין מֵהַאי עַלְמָא, הָכִי נָמֵי נָטִיל כֹּלָּא הַאי עַלְמָא. דְּהָא דָּא כְּגַוְונָא דָּא, וּבְגִין כָּךְ בְּאֵר שֶׁבַע דָּא יוֹבְלָא, בְּאֵר (שבע) דָּא אִיהִי שְׁמִטָּה. (דהא דא כגוונא דא) (כלא לקודשא בריך הוא) וְשִׁמְשָׁא (דא) לָא נָהִיר אֶלָּא מִיּוֹבְלָא, (ס"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לגו שמטה) וּבְגִין כָּךְ (בראשת כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, דָּא מַעֲרַב דְּאִיהִי שְׁמִטָּה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, דָּא מַעֲרַב, שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה. וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, דָּא שְׁנַת עָרְלָה. בְּגִין דְּנָפַק מֶרְשׁוּ קַדִּישָׁא לְרְשׁוּ אָחֳרָא, דְּהֲוָה עָרִיק מֵאָחוּי, כְּמָה דְּאִתְּמָר. וְכַד מָטָא לְבֵית אֵל, דְּאִיהוּ בְּרְשׁוּ קַדִּישָׁא, מַה כְּתִיב, (בראשת כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם.

מַאן מָקוֹם. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, דָּא הוּא מְקוֹמוֹ דְּקָאָמָרָן, דִּכְתִיב (קהלת א׳:ה׳) וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף (זורח הוא שם). (בראשית כ"ח:י"א) וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם, דְּהָא בְּגִין לְאַנְהָרָא לֵיהּ קָאָתְיָא.

(בראשית כ"ח:י"א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. אַבְנֵי הַמָּקוֹם לָא כְּתִיב, אֶלָּא מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, אִלֵּין אִינּוּן אַבְנֵי יְקָר, מַרְגְּלָאן טָבָאן, דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר אַבְנִין עִלָּאִין, כְּמָה דִּכְתִיב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים, וּתְחוֹת אִלֵּין תְּרֵיסַר אֶלֶף (קנ"א ע"א), וְרִבְבָוון, אַבְנֵי פְּסִילָן, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן אַבְנִין, בְּגִין כְּךָ מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, וְלֹא אַבְנֵי (ס"א המקום) דָּא הוּא מָקוֹם דְּקָאָמַר. (בראשית כ"ח:י"א) וַיָּשֶׂם מֵרַאֲשׁוֹתָיו, מֵרַאֲשׁוֹתָיו דְּמַאן. אֶלָּא מֵרַאֲשׁוֹתָיו דְּהַהוּא מָקוֹם. מַאי מֵרַאֲשׁוֹתָיו. אִי תֵּימָא כְּמַאן דְּשַׁוִּי תְּחוֹת רֵישֵׁיהּ, לָא. אֶלָּא מֵרַאֲשׁוֹתָיו, לְאַרְבַּע (ס"א רישין) סִטְרִין דְּעָלְמָא, תְּלַת אַבְנִין לְסִטְרָא צָפוֹן, וּתְלַת לְסִטְרָא מַעֲרָב, וּתְלַת לְסִטְרָא דָּרוֹם, וּתְלַת לְסִטְרָא מִזְרָח, וְהַהוּא מָקוֹם עֲלַיְיהוּ, לְאִתְתַּקְּנָא בָּהּ.

וּכְדֵין (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. (ס"א וישכב, י"ב מרגלאן לתתא, וכל אינון דרגין דאינון על האי מקום הא אינון כ"ב), כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּן עַרְסָא, שָׁכִיב בֵּיהּ. מַאן שָׁכִיב בֵּיהּ, שִׁמְשָׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, (בראשית מ"ח:ב׳) וַיֶּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, דְּהָא לֵיהּ אִתְחֲזֵי וְלָא לְאָחֳרָא, וְעַל דָּא וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (קהלת א׳:ה׳) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ.

פרק ב

סְתָרֵי תּוֹרָה (קהלת א׳:ה׳) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ. מַאי קָא חָמָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּשִׁירוּתָא דְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ מֵהָכָא אִיהוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא הַאי סִפְרָא, אוֹקִים לֵיהּ עַל שֶׁבַע הֲבָלִים, וְעַלְמָא קָאִים עֲלַיְיהוּ. וְאִינּוּן עַמּוּדִין וְסָמְכִין, קַיּוּמָא דְּעַלְמָא. דְּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן הֲבָלִים, (ס"א בהאי הבל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקיים ביה ואתערו חברייא אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה דא יעקב העבודה דא יצחק גמילות חסדים דא אברהם. שלשה דברים אלין אינון סמכין עלאין תלתא מן שבעה הבלים) מַה גּוּפָא, לָא אִתְקַיַּים בְּלָא הֶבֶל, אוּף הָכִי עַלְמָא, לָא אִתְקַיַּים אֶלָּא עַל הֲבָלִים דְּאָמַר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא. וְאִינּוּן שֶׁבַע, דִּכְתִיב, (קהלת א׳:ב׳) הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל, הָא שֶׁבַע.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי דְּאִינּוּן מַרְגְּלָאן טָבָאן דְּעַלְמָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, הָא בְּאַתַּר אָחֳרָא כְּתִיב הֲבָלִים בִּישִׁין, וְאִינּוּן סִתְרוּ דְּעַלְמָא, כְּגוֹן (קהלת ו׳:ב׳) זֶה הֶבֶל וְחֳלִי רָע הוּא. (קהלתד) זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. אֶלָּא וּדַאי (אלין) אַף עַל גַּב דְּהַנֵּי שֶׁבַע הֲבָלִים, דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין קַיּוּמָא דְּעַלְמָא, אִית לָקֳבֵל הַנֵּי ז' הֲבָלִים דְּכָל דִּינִין דְּעַלְמָא (מנייהו) נָפְקִין, וּמַנַּיְיהוּ מִתְפַּשְׁטִין. (הבלים אחרנין וכלא קיומא דגלותא (ס"א דעלמא) בגין דאית בהני שבע הבלים דכל דינין דעלמא נפקי ומתפשטי מיניה) וְאִקְרוּן הֲבָלִים אָחֳרָנִין, לְאַלְקָאָה בְּנֵי נָשָׁא, וּלְאַתְקָנָא לוֹן דְּיַהֲכוּן בְּאַרַח מֵישָׁר, וְאִקְרוּן הֶבֶל דְּשַׁרְיָא בְּהוּ חֳלִי רָע, הֶבֶל דְּאִיהוּ רְעוּת רוּחַ. וְאִינּוּן קַיּוּמָא (דעלמא). דְּבְגִינַיְיהוֹן בְּנֵי נָשָׁא אָזְלִין בְּאַרַח מֵישָׁר וּדְחִילוּ מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא סַגִּיאִין אִינּוּן הֲבָלִים דְּמִתְפַּשְׁטֵי מֵהַנֵּי שֶׁבַע.

וְשִׁירוּתָא דְּאִיהוּ אָמַר, רָזָא דְּשִׁמְשָׁא, דְּאִיהוּ הֶבֶל, דְּקַיֵּים עַלְמָא, וְאִיהוּ רָזָא לְאָעֳלָא בַּר נָשׁ לְגוֹ מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ, כָּל מַה דְּתְחוֹת הַאי דַּרְגָּא, לָאו אִיהוּ רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת ב׳:י״א) וְאֵין יִתְרוֹן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ (קהלת ט׳:ג׳) בְּכָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא תְּחוֹת הַאי לָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבָּקָא.

שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, חַדָּא אִינּוּן בְּלָא פִּירוּדָא, וְסִיהֲרָא אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ תְּחוֹת שִׁמְשָׁא, כֹּלָּא אִיהוּ שִׁמְשָׁא, בְּלָא פִּירוּדָא. וּתְחוֹת הַאי, כֹּלָּא אִיהוּ רְעוּת רוּחַ, וְאָסִיר לְאִתְדַּבָּקָא בֵּיהּ.

פרק ג

(בראשית כ״ח:י׳) וַיִּצֵּא יַעֲקֹב, בְּקִטְרָא דְּסִתִּימוּ, מִגּוֹ סִתְרָא סְתִימָא נָפְקָא, זֹהַר אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא, כְּלִילָא מִתְּרִין גְּוונִין דְּמִתְחַבְּרָן כְּחֲדָא, כֵּיוָן דְּאִלֵּין אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא,

אִתְחֲזוּן בֵּיהּ כָּל גְּוונִין. אַרְגְּמָן. אִיהוּ כָּל חֵיזוּ דְּנָהוֹרִין בֵּיהּ כְּלִילָן. רָצוֹא וְשׁוֹב, אִינוּן נְהוֹרִין לָא מִתְעַכְּבָן לְמֶחֱמֵי, חִבּוּרָא חָדָא אִתְחַבָּרָן בְּהַהוּא זֹהַר.

בְּהַאי זֹהַ"ר שָׁאנֵי מַאן דְּשָׁאנֵי. שְׁמָא אִיהוּ לְהַהוּא דְּסָתִים דְּלָא יְדִיעַ כְּלָל. קוֹל יַעֲקֹב אִקְּרֵי, בְּהַאי אִתְחֲזֵי מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא. הַהוּא דְּסָתִים וְלָא יְדִיעַ כְּלָל, בְּהַאי שַׁרְיָא ידו"ד. שְׁלִימוּ דְּכָל סִטְרִין אִיהוּ, עִלָּאָה וְתַתָּאָה. הָכָא אִשְׁתַּכַּח יַעֲקֹב שְׁלִימוּ דְּאָבָהָן דְּאִחִיד מִכָּל סִטְרִין. זה"ר דָּא, עַל בְּרִירוּ דִּשְׁמָא דָּא אִקְּרֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"א:ח') יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךְ. תְּרִין שְׁמָהָן אִקְּרֵי, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמֵיתָא יַעֲקֹב, וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל.

סִתְרָא דְּסִתְרָא דָּא, כַּד הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא בְּהַאי סוֹפָא דְּמַחְשָׁבָה, דְּאִיהוּ פֵּרוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב, וְאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְעַל דָּא אִקְּרֵי בְּאֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים א׳:ה׳) הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֵר אֶת הַתּוֹרָה, בְּאֵ"ר אִיהוּ לְהַהוּא דְּאִקְּרֵי שָׁבַע, דִּכְתִיב, (מלכים א ו׳:ל"ח) וַיִּבָּנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים. וְהַיְינוּ קוֹל גָּדוֹל.

וְדָא סוֹפָא דְּמַחְשָׁבָה, בְּאֵ"ר שָׁבַע אִיהוּ. וְיַעֲקֹב עָאל בְּהַאי רֵישָׁא לְמְהֵימְנוּתָא, כֵּיוָן דְּאִתְדַּבַּק בְּמְהֵימְנוּתָא דָּא, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאִתְבָּחָנָא, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְבְּחִינוּ אֲבָהָן דִּילֵיהּ דְּעָאלוּ בִּשְׁלָם וּנְפָקוּ בִּשְׁלָם.

אָדָם עָאל וְלָא אִסְתַּמַּר, וְאִתְפַּתָּא אֲבַתְרָהּ, וְחָטָא בְּהַהִיא (הושע א׳:ב׳) אֵשֶׁת זְנוּנִים, נָחָשׁ קַדְמָאָה. נֹחַ עָאל, ולא אִסְתַּמַּר, וְאִתְפַּתָּא אֲבַתְרָהּ, וְחָטָא. דִּכְתִיב (בראשית ט׳:כ"א) וַיִּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה. אַבְרָהָם עָאל וְנָפַק דִּכְתִיב, (בראשית י"ב:י') וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וּכְתִיב, (בראשית י"ג:א') וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק עָאל וְנָפַק, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ו:א') וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וּכְתִיב, (שם) וַיַּעַל משם בְּאֵר שָׁבַע.

יַעֲקֹב כֵּיוָן דְּעָאל בְּמְהֵימְנוּתָא, אִצְטְרִיךְ לְמֵיעַל מְנָחָתָא לְהַהִיא סִטְרָא, בְּגִין דְּמַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִתַּמָּן, אִיהוּ רְחִימָא וּבְרִירָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאי (מה) כְּתִיב, (בראשית כ"ח:י') וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, דְּמֵהֵימְנוּתָא. וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, סִטְרָא (הושע א) דְּאֵשֶׁת זְנוּנִים, אִשָּׁה מְנָאֲפֶת.

פרק ד

סִתְרָא דְּסִתְרִין, מִגּוֹ דְּתוּקְפָּא דְּטִיהֲרָא דְּיִצְחָק (נפק), מִגּוֹ דּוּרְדַּיָּא דְּחַמְרָא, נָפַק חַד נְעִיצוּ קְטִירָא, כְּלִיל חַד דְּכַר וְנוּקְבָא, סוּמְקָא כְּוַורְדָא, מִתְפָּרְשָׁן לְכַמָּה סִטְרִין וּשְׁבִילִין. דְּכוּרָא אִקְּרֵי סמאל, נוּקְבֵיהּ כְּלִילָא בְּגַוּיהּ תְּדִיר. כְּמָה דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא קְדוּשָׁה, הָכִי נָמֵי בְּסִטְרָא אָחֳרָא, דְּכַר וְנוּקְבָא כְּלִילָן דָּא בְּדָא. נוּקְבָא דְּסמאל, נָחָשׁ, אִקְּרֵי אשת זְנוּנִים, (בראשית י׳) קֵץ כָּל בָּשָׂר, קֵץ הַיָּמִים.

תְּרִין רוּחִין בִּישִׁין מִתְדַּבְּקָן כְּחָדָא, רוּחָא דְּדִכּוּרָא דַּקִּיק. רוּחָא דְּנוּקְבָא, בְּכַמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין מִתְפַּרְשָׁא, וּמִתְדַּבְּקָא בְּהַהוּא רוּחָא דְּדִכּוּרָא. קַשְׁיטַת גַּרְמָהּ בְּכַמָּה תַּכְשִׁיטִין סְתָרָא (ס"א סטרא) דְּרָזָא כְּזוֹנָה, מְרַחֲקָא קָיְימַת בְּרֵישׁ אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, לְפַתְאָה בְּנֵי נָשָׁא. שַׁטְיָא דְּקָרִיב בַּהֲדָהּ, אַתְקִיפַּת בֵּיהּ וְנַשְׁקַת לֵיהּ, מָסְכַת לֵיהּ חַמְרָא דְּדוּרְדָיָא, דְּמְרוֹרַת פְּתָנִים. כֵּיוָן דְּשָׁתֵי, אַסְטֵי אֲבַתְרָהּ, לְבָתַר דְּחָמַאת לֵיהּ סָטֵי אֲבַתְרָהּ מֵאוֹרְחָא דְּקִשׁוֹט, אַפְּשִׁיטַת גַּרְמָהּ מִכָּל אִינּוּן תִּקּוּנִין דְּהֲוַת מִתְתַּקְנָא לְגַבֵּי דְּהַהוּא שַׁטְיָא.

תִּקּוּנִין דִּילָהּ, לְפַתְאָה לִבְנֵי נָשָׁא. שַׂעֲרָהּ מִתְקָנִין סוּמְקָן כְּוַורְדָא, אַנְפָּהָא חִוָּורִין וְסוּמְקִין. בְּאוּדְנָהָא תַּלְיָין שִׁיתָּא תִּקּוּנִין אַטוּנָא דְּמַצְרִים, תַּלְיָין עַל קִדְלָהָא כָּל חֵילֵי דְּאַרְעָא דְּקָדָם. פִּיהָ מִתְתַּקְנָא בִּפְתִיחוּ דַּקִּיק יָאֶה בְּתִקּוּנָהָא, לִישָׁנָא חָדִידָא כְּחַרְבָּא, שְׁעִיעָן מִלָּהָא כְּמִשְׁחָא. שִׁפְוָותָהָא יָאָן סוּמְקִין כְּוַורְדָא, מְתִיקוּ בְּכָל מְתִיקוּ דְּעַלְמָא, אַרְגְּוונָא לְבָשַׁת, אִתְתַּקְנַת בְּאַרְבָּעִין תִּקּוּנִין, חָסֵר (ויקרא קי"ד ע"ב) חַד.

שַׁטְיָא (דא) סָטֵי אֲבַתְרָהָא, וְשָׁתֵי מִכַּסָּא דְּחַמְרָא וְעָבִיד בָּהּ נִיאוּפִין וַאֲסָטֵי אֲבַתְרָהּ. מָה עָבְדַת, שַׁבְקַת לֵיהּ נָאִים בְּעַרְסָא, וְסָלְקַת לְעֵילָּא וְאַלְשִׁינַת עֲלֵיהּ, וְנָטְלָא רשוּ וְנַחֲתָא. אִתְעַר הַהוּא שַׁטְיָא וְחָשַׁב לְחַיְיכָא בַּהֲדָהּ כְּקַדְמֵיתָא, וְהִיא אַעֲדַיאַת תִּקּוּנָהָא מִינָהּ, וְאִתְהַדְּרַת גִּיבַּר תַּקִּיף קָאִים לְקֳבְלֵיהּ, לְבִישׁ לְבוּשָׁא דְּנוּרָא מְלַהֲטָא, בְּדְחִילוּ תַּקִּיף מְרַתְּתָא גַּרְמָא וְנַפְשָׁא (ערומה). מַלְיָיא דְּעַיְינִין דַּחֲלָן, חַרְבָּא שְׁנָנָא בִּידֵיהּ (בידה), טִיפִּין מְרִירָן תַּלְיָין מֵהַהוּא חַרְבָּא, קָטִיל לֵיהּ לְהַהוּא שַׁטְיָא, וְאַרְמֵי לֵיהּ לְגוֹ גֵּיהִנֹּם.

יַעֲקֹב נָחַת לְגַבָּהּ, וְאָזַל לְאַתְרֵהּ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, וְחָמָא כָּל תִּקּוּן בֵּיתָא, וְאִשְׁתְּזִיב מִינָהּ. דְּכוּרָא דִּילָהּ סמאל, אַבָּאִישׁ קַמֵּיהּ, וְנָחַת לְאֲנָחָא בֵּיהּ קְרָבָא ולא יָכִיל לֵיהּ, דְּכְתִיב, (בראשית ל"ב:כ"ה) וַיַּאֲבֶק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. כְּדֵין אִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא, וְאִשְׁתְּלִים בִּשְׁלִימוּ וְאִסְתַּלַּק בְּדַרְגָּא שְׁלִים וְאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל. כְּדֵין סָלִיק בְּדַרְגָּא עִלָּאָה וְאִשְׁתְּלִים בְּכֹלָּא, וְהָוָה עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (שמות כו) והַבְּרִיחַ הַתִּכוֹן וְגו'.

מַהוּ (בראשית לכ) וּיְגַע בְּכַף יֶרֶכוֹ, לֵיהּ לָא יָכִיל, אֲבָל נָגַע בְּכַף יֶרֶכוֹ, דְּאִינְהוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא, דְּנָפְקוּ מִן יֶרֶכוֹ דְּאַהֲרֹן, (ס"א בסיבת אש זרה. והא אתערו לשמרך מאשה זרה וגו', ותפסה לון ברשותהא, תא חזי, מה כתיב ביעקב שלימא) (ועל יעקב כתיב) והַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

פרק ה

תּוֹסֶפְתָּא בְּנֵי עַלְמָא, רְחִימֵי עִלָּאָה, הוּרְמָנָא דְּבוּרַיְירֵי, קְרִיבוּ שְׁמָעוּ. מַאן חַכִּימָא בְּכוּ, מָארֵי דְּעַיְינִין בְּסוּכְלְתָנוּ, לֵיתֵי וְלִינְדַע. בְּשַׁעְתָּא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא נָטִיל תְּלַת אַתְוָון וְגָלִיף לוֹן בְּגִלּוּפָּא בְּגִלּוּפִין, חַד א', חַד י' וְחַד ן', וְאִתְגְּלִיף אי"ן, א' רֵישָׁא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, טְמִירָא

דְּכָל טְמִירִין. י' סְלִיקוּ דִּרְעוּתָא חֲוִי, אִשְׁתַּכְלַל מֵרִישָׁא לְעֵילָא וּנְחֵת לְתַתָּא, נָפַק וְאַפִּיק תְּלָתִין וּתְרִין שְׁבִילִין, עַד דְּאִתְגְּלִיפוּ בֵּין אַבְנֵי יְקָר דְּמַתְלַהֲטָן. וְאִתְקַשָּׁרוּ בְּאוֹת נו"ן דְּאִיהוּ דְּכַר וּנוּקְבָא, תְּרִין רְחִימִין. קְשׁוּרָא תַּקִּיפָא, בְּהוּ אִשְׁתַּכְלָלוּ, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּהוּ אִתְקַשַּׁר, מְנַיְיהוּ אִשְׁתַּכַּח מְזוֹנָא לְכֹלָּא (בהו), אִשְׁתַּכְלָלוּ עַלְמִין.

וְעַל דָּא אִתְגְּלִיף ו' פְּשׁוּטָה, כְּלָלָא דִּתְרִין, נ' כְּפוּפָה נוּקְבָא חָדָא, י' דְּאִיהִי רְעוּתָא דְּאַפִּיק שְׁבִילִין, בָּטַשׁ בֵּין אַתְוָון, וְעָבַד רְקִיעָא דְּיַעֲקֹב בֵּין תְּרֵין רוּחִין, וְאַטִיל בֵּינֵי שַׁיְיפֵי מִלּוֹלֵי, עַד דְּנָחַת לְהַאי נ' דְּאִיהִי כְּפוּפָה, וְחִבְּרוּ לָהּ כְּחָדָא, צָפוֹן וְדָרוֹם, לְבַתַּר אִתְקַשָּׁרוּ כְּחָדָא. הַאי נ' כְּפוּפָה, בְּאֹר שָׁבַע אִקְרֵי. וְאִתְמַלֵּי מִיַּעֲקֹב, לְאַשְׁקָאָה כָּל עָדְרֵי עָנָא. וְעַל דָּא וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה. תּוּ, מִבְּאֵר שָׁבַע לְעֵילָא, דְּהָא מִינָהּ נָפִיק, לְבַתַּר אָזִיל לְאַשְׁקָאָה לְחָרָנָה, דְּאִיהוּ בֵּירָא דִּלְתַתָּא, חָרוֹן אַף ה', חֲרֵב ה', דִּינָא, בֵּי דִינָא, אֱלֹהִים. וְעַל דָּא (תהילים ע"ט:א') אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ. (עד כאן תוספתא)

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חַד קַמֵּי מְעַרְתָּא דְּאֶפִּיקוּתָא, אַעֲבַר חַד בַּר נָשׁ וּתְרֵין בְּנִין עִמֵּיהּ. וְהֲוָה אָמַר חַד לְחַד, דָּא תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא, מִסְטָרָא דְּדָרוֹם אִיהוּ. וְעַלְמָא לָא אִתְקַיַּים אֶלָּא עַל רוּחַ, בְּגִין דְּרוּחַ אִיהוּ קַיּוּמָא שְׁלִימוּ דְּכָל סִטְרִין, וְאִלְמָלֵא דְּאִיהוּ קַיְימָא בִּשְׁלִימוּ, לָא יָכִיל עַלְמָא לְאִתְקַיְימָא.

אָמַר לֵיהּ אָחוּהָ זְעִירָא, אִלְמָלֵא יַעֲקֹב, לָא אִתְקַיַּים עַלְמָא. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּיִיחֲדוּ בְּנוֹי יְחוּדָא דִּלְעֵילָא, וְאָמְרוּ (דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוּ עִלָּאָה, לְאִתְיַחֲדָא בְּיִחוּדָא חַד. כְּדֵין אִתְחַבַּר יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְנָטִיל בֵּיתֵיהּ, וְיָתִיב בֵּיהּ בְּחִבּוּרָא חָדָא עִם אֲבָהָן, לְאִתְחַבְּרָא דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא.

פרק ו

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֶשְׁתַּתַּף בַּהֲדַיְיהוּ, וְאֶשְׁמַע מַאי קָאָמְרֵי. אֲזַל בַּהֲדַיְיהוּ. פָּתַח הַהוּא בַּר נַשׁ וְאָמַר, (תהילים קל"ב:ח') קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ, כְּמַאן דְּאָמַר, יְקוּם מַלְכָּא, לְבֵי נִיְיחָא דְּמַשְׁכְּנֵיהּ.

תְּרֵין אינוּן הֲוּוּ דְּאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מֹשֶׁה וְדָוִד. מֹשֶׁה אָמַר, (במדבר י':ל"ה) קוּמָה יְיָ וְיָפוּצוּ אוֹיְבֶיךָ. וְדָוִד אָמַר, קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ. מַאי אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. אֶלָּא מֹשֶׁה כְּמַאן דְּפָקִיד לְבֵיתֵיהּ קָאָמַר, מֹשֶׁה פָּקִיד לָהּ, לְאָגָחָא קְרָבָא לְקֶבֶל שַׂנְאוֹי. דָּוִד זָמִין לֵיהּ לְנַיְיחָא, כְּמָה דְּמַזְמִין (ליה) לְמָרֵיהּ, זַמִּין לְמַלְכָּא וּלְמַטְרוֹנִיתָא עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ, בְּגִין דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן.

(תהילים קל"ב:ט') כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּמַאן דְּמְזַמֵּן לְמַלְכָּא, יְשַׁנֵּי עוֹבָדוֹי בְּגִין לְמֵיהַב חֶדְוָה לְמַלְכָּא. אִי אָרְחֵיהּ דְּמַלְכָּא דְּחָדָאן לֵיהּ בְּדִיחֵי

הֲדָיוֹטֵי, יְסַדַּר קַמֵּיהּ בְּדִיחֵי רוֹפִינוּס וּפַרְדַּשְׁכֵי, וְאִי לָאו, לָאו אִיהוּ (בגין) בְּדִיחוּתָא דְמַלְכָּא.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד זַמִּין לֵיהּ לְמַלְכָּא וּלְמַטְרוֹנִיתָא לְנַיְיחָא, מָה עָבַד, שָׁנֵי בְּדִיחֵי דְמַלְכָּא, בְּגִין רוֹפִינוּס. וּמַאן נִינְהוּ, דִּכְתִיב, (תהילים קל"ב:ט') כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ. (ר"ל ע"ב, רל"ד ע"א) וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ, לְוָיֶיךָ יְרַנֵּנוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא לֵיְוָאֵי אינוּן בְּדִיחֵי מַלְכָּא. וְהַשְׁתָּא דָּוִד דְּזַמִּין לֵיהּ לְנַיְיחָא, עָבַד כֹּהֲנֵי וַחֲסִידֵי דְּלֵיהוּוּ אינוּן בְּדִיחֵי מַלְכָּא.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד, לָא בָּעֵינָא לְאַטְרָחָא עָלָךְ. (אלין) (נ"א אמר ליה קודשא בריך הוא, דוד, לאו הכי) אָמַר לֵיהּ דָּוִד, מָארִי (לאו הכי אלא), כַּד אַנְתְּ בְּהֵיכָלָךְ, אַתְּ עָבִיד רְעוּתָךְ. הַשְׁתָּא דְּזַמִּינְנָא לָךְ, בִּרְעוּתִי קַיְימָא מִלָּה לְאַקְרָבָא אִלֵּין, דְּאִינוּן חֲשִׁיבֵי יַתִּיר, אַף עַל גַּב דְּלָאו אָרְחַיְיהוּ בְּהַאי.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּמַאן דְּאִיהוּ בְּבֵיתֵיהּ, יְסַדַּר אוֹרְחֵיהּ וְעוֹבָדַיהּ כִּרְעוּתֵיהּ. אִי מְזַמְּנִין לֵיהּ, יַעֲבִיד רְעוּתֵיהּ דְּאוּשְׁפִּיזֵיהּ, כְּמָה דְּמַסַּדַּר עֲלוֹי. דְּהָא דָּוִד אַחְלַף לֵיְוָאֵי וְסַדַּר כַּהֲנֵי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹקִים מִלָּה כִּרְעוּתֵיהּ.

אָמַר דָּוִד, בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ סְדוּרָא דְּקָא סַדַּרְנָא, לָא יְתוּב לַאֲחוֹרָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד, חַיֶּיךָ, אֲפִילּוּ בְּמָאנִין דִּילִי לָא אֶשְׁתַּמֵּשׁ, אֶלָּא בְּמָאנִין דִּילָךְ. וְלָא זָז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּמָּן, עַד דְּיָהִיב לֵיהּ נְבַזְבָּזָן וּמַתְּנָן, דִּכְתִיב, (תהילים קל"ב:י"א) נִשְׁבַּע יְיָ לְדָוִד אֱמֶת לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּהּ מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא לָךְ. אָתָא רִבִּי יִצְחָק וּנְשַׁקֵּיהּ, אָמַר אִי לָא אָתֵינָא לְהַאי אָרְחָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיַּי.

פרק ז

פָּתַח חַד בְּרֵיהּ וְאָמַר, (בראשית כ"ח:י') וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ב':כ"ד) עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. דָּבָר אַחֵר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, רָמַז כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִבֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְגָּלוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איכה א':ו') וַיֵּצֵא מִן בַּת צִיּוֹן כָּל הֲדָרָהּ, וּכְתִיב גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעוֹנִי וְגוֹ'.

פָּתַח אָחֳרָא וְעַיְירָא וְאָמַר, (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ', מַאי (מ"ט ע"ב) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, לְמַלְכָּא דְּאָזִיל לְבֵי מַטְרוֹנִיתָא, בָּעֵי לְמִפְגַּע לָהּ וּלְבַסְּמָא לָהּ בְּמִלִּין, בְּגִין דְּלָא תִשְׁתַּכַּח גַּבֵּיהּ כְּהֶפְקֵירָא. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּאִפִּילּוּ אִית לֵיהּ עַרְסָא דְּדַהֲבָא, וּכְסוּתוֹתֵי מַרְקָמָאן בְּאַפְלַטְיָיא, לְמֵיבַת בֵּהּ. וְאִיהִי מְתַקְּנָא עַרְסֵיהּ בְּאַבְנִין (פנחס רכ"ג ע"א, רמ"ג ע"ב) בְּאַרְעָא, וּבְקִיסְטְרָא דְּתֵיבְנָא. יִשְׁבּוֹק דִּידֵיהּ, וְיֵבִית בֵּהּ לְמֵיהַב לָהּ נַיְיחָא, וּבְגִין דִּיהֵא רְעוּתָא דִלְהוֹן כְּחָדָא, בִּדְלָא אֲנִיסוּ. כְּמָה דְּאוֹלִיפְנָא הָכָא, דְּכֵיוָן דְּאָזַל לְגַבֵּהּ מַה כְּתִיב, (וילן שם כי בא השמש לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביומא)

(בראשית כ"ח:י"א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מֵרַאֲשׁוֹתָיו (שם) וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, בְּגִין לְמֵיהַב לָהּ נַיְיחָא, דְּאָפִילוּ אַבְנֵי בֵיתָא, רְחִימִין קַמֵּיהּ, לְמֵיבַת בְּהוּ. (ס"א דכתיב וישכב במקום ההוא)

בָּכָה רִבִּי יִצְחָק, (ד"א ל"ג וחייך) וְחָדֵי, אָמַר מַרְגְּלָאן אִלֵּין תְּחוֹת יְדֵיכוּ, וְלָא אֲזִיל בַּתְרַיְיכוּ. אָמְרוּ לֵיהּ אַתְּ תֵּזִיל לְאוֹרְחָךְ, וְאָנַן נֵיעוּל לְמָתָא לְהִלּוּלָא דְּהַאי בְּרִי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַשְׁתָּא אִית לִי לְמֵהַךְ לְאָרְחִי. אָזִיל לֵיהּ, וְסַדֵּר מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי שַׁפִּיר קָאָמְרוּ, וְכֹלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמָר. אָמַר, מִלִּין אִלֵּין, מִבְּנֵי בְּנוֹי דְּרִבִּי צָדוֹק חֶלְשָׁא נִינְהוּ. מַאי טַעְמָא אִקְּרֵי חֶלְשָׁא, בְּגִין דְּאַרְבָּעִין שְׁנִין אִתְעַנֵּי עַל יְרוּשְׁלֵם, דְּלָא יִתְחָרֵב בְּיוֹמוֹי, וְהָוָה פָּרִישׁ עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, רָזִין עִלָּאִין, וְיָהִיב בְּהוּ אָרְחָא לִבְנֵי עָלְמָא, לְאִתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא הֲווּ (אלא) יוֹמִין זְעִירִין, עַד דְּאַעֲרָעָנָא בְּהַהוּא בַּר נָשׁ וּבָרִיהּ זְעֵירָא עִמֵּיהּ. אֲמִינָא לֵיהּ, אָן הוּא בָּרְךְ אָחֳרָא. אָמַר לִי, עֲבִידְנָא לֵיהּ הִלּוּלָא וְאִשְׁתַּאַר בְּדָבְיתְהוּ. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בִּי, אָמַר לֵיהּ חַיֶּיךָ, דְּלָא זְמִינְנָא לָךְ לְהִלּוּלָא דְּבָרִי, בְּגִין תְּלַת מִלִּין. חַד, דְּלָא יְדַעְנָא בָּךְ וְלָא אִשְׁתְּמוֹדָעְנָא לָךְ, דְּהָכִי מְזַמְּנִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ כְּפוּם יְקָרֵיהּ, וְדִילְמָא אִנְתְּ גַּבְרָא רַבָּא, וְאַפְּגִים יְקָרָךְ. וְחַד, דִּילְמָא אִנְתְּ אָזִיל בְּאָרְחָךְ בִּבְהִילוּ, וְלָא אַטְרַח עָלָךְ. וְחַד, דְּלָא תַכְסִיף קַמֵּי אֱנָשֵׁי דְּחֵבּוּרָא. דְּאוֹרְחָא דִילָן, דְּכָל אִינּוּן דְּאָכְלֵי לְפִתּוֹרָא דְּחַתָּן וְכַלָּה, כֻּלְּהוּ יַהֲבֵי נְבַזְבְּזָן וּמַתְּנָן לוֹן. אֲמִינָא לֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְדִין לָךְ לְטַב. אֲמִינָא לֵיהּ, מַה שְׁמָךְ, אָמַר לֵיהּ צָדוֹק זוּטָא. בְּהַהוּא שַׁעְתָּא, אוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ, תְּלֵיסַר (נ"א תריסר) רָזִין עִלָּאִין בְּאוֹרַיְיתָא, וּמִן בְּרֵיהּ תְּלַת, חַד בְּנְבוּאָה, וְחַד (נ"א ותרין) בְּחָכְמָא.

פרק ח

וְאָמַר מַה בֵּין נְבוּאָה לְחָכְמָא. נְבוּאָה בְּעַלְמָא דְּדִכְוּרָא אִיהוּ, וְחָכְמָא בְּעַלְמָא דְּנוּקְבָא, וּמֵהַאי לְהַאי, (עיין לקמן בסתרי תורה ומעבר לדף) כְּשִׁיתָא דַּרְגִּין נַחֲתָא. נְבוּאָה בִּימִינָא וּבְשִׂמְאלָא, וְחָכְמָא בְּשִׂמְאלָא. וְחָכְמָא מִתְפַּרְשָׁא לְכַמָּה דַּרְגִּין לְתַתָּא, בְּגִין כָּךְ חָכְמָא אִיהוּ בְּכָל עַלְמָא. אֲבָל כְּפוּם דַּרְגֵּיהּ, הָכִי חָמֵי, כְּפוּם בַּר נָשׁ, הָכִי דַּרְגֵּיהּ, דִּנְבוּאָה לָא אִתְפַּשְׁטָא אֶלָּא בְּאַתְרֵיהּ.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ח:י"ב) וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מוּצָב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א׳:ג׳) הָיֹה הָיָה דְּבַר ה' אֶל יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד ה'. הָיֹה הָיָה, נְבוּאָה לְשַׁעֲתָא הָיְתָה (ס"א הוות), דְּאִצְטְרִיךְ עַל גָּלוּתָא בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא נָחֲתַת בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְחָמָא יְחֶזְקֵאל מַה דְּחָמָא לְפוּם שַׁעְתָּא. וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְחֲזֵי הַהוּא

אֲתַר לְהַאי, בְּגִינֵי כָךְ הָיָה הָיָה הָיָה. מַאי הָיָה הָיָה. אֶלָּא הָיוֹ לְעֵילָּא, הָיָה לְתַתָּא. דְּכְתִיב סֶלָה מוּצָב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, נָטִיל (ליה) לְעֵילָּא וְנָטִיל (ליה) לְתַתָּא. הָיוֹ הָיָה, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. (עיין בסוף הספר מה שחסר כאן סימן נ', (והוא ג"כלקמודף ק"וע"א קחחו משם))

תָּא חֲזֵי, הַאי סֶלָה בִּתְרֵי עַלְמִין אִתְתַּקַּף, בְּעֵילָּא וְתַתָּא. בְּאֲרָץ כַּשְׁדִּים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאֲרָץ כַּשְׁדִּים, בְּאָתַר דְּגָלוּתָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, וְעִם כָּל דָּא עַל נְהַר כְּבָר. מַאי נְהַר כְּבָר. אֶלָּא דְּהַוָה כְּבָר, מִקַּדְמַת דְּנָא, דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עֲלוֹי, דִּכְתִיב (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגו'. וְדָא הוּא נַהֲרָא חַד מֵאִינּוּן אַרְבַּע נַהֲרִין, וּבְגִין דְּשַׁרְיָא עֲלוֹי מִקַּדְמַת דְּנָא, וְהַוָה עֲלוֹי כְּבָר, שַׁרְיָא בֵּיהּ הַשְׁתָּא, וְאִתְגְּלִי לֵיהּ לִיחֶזְקֵאל.

תָּא חֲזֵי וַיַּחֲלוֹם, וְכִי יַעֲקֹב קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ שְׁלֵימָא דְּאֲבָהָן, בְּחֶלְמָא אִתְגְּלִי עֲלוֹי, וּבַאֲתַר דָּא קַדִּישָׁא לָא חָמָא (ליה) אֶלָּא (קס"ה) בְּחֶלְמָא. אֶלָּא יַעֲקֹב בְּהַהוּא זִמְנָא לָא הֲוָה נָסִיב, וְיִצְחָק הֲוָה קַיָּים. וְאִי תֵּימָא וְהָא לְבָתַר דְּאִתְנְסִיב כְּתִיב וַאֲרֵא בַּחֲלוֹם. תַּמָּן אֲתַר גָּרִים, וְיִצְחָק הֲוָה קַיָּים, וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ חֲלוֹם.

וּלְבָתַר דְּאָתָא לְאַרְעָא קַדִּישָׁא עִם שִׁבְטִין, וְאִשְׁתְּלִים (בהון) לְהוֹן עֲקָרַת הַבַּיִת, וְאֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה, כְּתִיב, (בראשית ל"ה:ט') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וּכְתִיב, (בראשית מ"ו:ב') וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאוֹת הַלָּיְלָה, הָכָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ חֲלוֹם דְּהָא מִדַּרְגָּא אָחֳרָא עִלָּאָה הֲוָה.

תָּא חֲזֵי, (קצ"ו ע"א) חֶלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְּנַבְרִיאֵל דְּאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדַרְגָּא שְׁתִיתָאָה מִנְּבוּאָה. מַרְאֶה, עַל יְדָא דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּהַהִיא חַיָּה דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (דניאלח) גַּבְרִיאֵל הָבֵן לְהַלָּז אֶת הַמַּרְאֶה. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּמַרְאֶה מִלּוֹי סְתִימִין יַתִּיר, וּבְחֶלְמָא פָּרִישׁ יַתִּיר, וּפָרִישׁ סְתִימִין דְּמַרְאֶה, וְעַל דָּא אִתְפַּקַּד גַּבְרִיאֵל, דְּיִפְרֵשׁ מִלּוֹי דְּמַרְאֶה דְּאִיהוּ סָתִים יַתִּיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמַרְאֶה, וַיֵּרָא, וְאֵרָא, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּמַרְאֶה אִיהוּ, כְּהַאי מַרְאֶה דְּאִתְחֲזֵי כָּל דִּיוּקְנִין בְּגַוֵּיהּ, בְּגִינֵי כָךְ וָאֵרָא, אַחְמִית דִּיוּקְנֵיהּ, בְּאֵל שַׁדַּי, דְּאִיהוּ מַרְאֶה, (צ"א ע"א) דְּאִתְחֲמֵי דִּיוּקְנָא אָחֳרָא בְּגַוֵּיהּ, וְכָל דִּיוּקְנִין עִלָּאִין בֵּיהּ אִתְחֲזוּן.

בְּגִינֵי כָךְ, יַעֲקֹב בְּהַהוּא זִמְנָא, כְּתִיב, (בראשית כ"ח:י"ב) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה (וראשו), מַהוּ סֻלָּם, דַּרְגָּא דִּשְׁאָר דַּרְגִּין בֵּיהּ תַּלְיָין וְהוּא יְסוֹד דְּעָלְמָא. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, הָכִי הוּא לְאִתְקַשְׁרָא בַּהֲדֵיהּ. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, מַאן רֹאשׁוֹ. רֹאשׁוֹ דְּהַהוּא סֻלָּם. וּמַאן אִיהוּ, דָּא דְּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית מ"ז:ל"א) רֹאשׁ הַמִּטָּה, בְּגִין דְּאִיהוּ רֹאשׁ לְהַאי

מִטָּה וּמְנָהּ נָהִיר. מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, בְּגִין דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְגוּפָא, וְקָאִים בֵּין עִלָּאָה וְתַתָּאָה, כְּמָה דִּבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְגוּפָא, וְקָאִים בֵּין יְרִיכִין וְגוּפָא, וְעַל דָּא מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה.

(בראשית כ״ח:י״ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, אִלֵּין מְמַנָּן דְּכָל עַמִּין, דְּאִינּוּן סָלְקִין וְנָחֲתִין בְּהַאי סֻלָּם. כַּד יִשְׂרָאֵל חָטָאן, מָאִיךְ הַאי סֻלָּם וְסָלְקִין אִינְהוּ מְמַנָּן, וְכַד יִשְׂרָאֵל מִתְכַּשְּׁרָן עוֹבָדַיְיהוּ, אִסְתַּלַּק הַאי סֻלָּם וְכֻלְּהוּ מְמַנֵּי נָחֲתֵי לְתַתָּא, וְאִתְעֲבַר שׁוּלְטָנוּתָא דִלְהוֹן, כֻּלָּא בְּהַאי סֻלָּם קָיְימָא. הָכָא חָמָא יַעֲקֹב בְּחֶלְמֵיהּ, שְׁלְטָנוּתָא דְעֵשָׂו וְשָׁלְטָנוּתָא דְּשָׂאר עַמִּין.

דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. בְּמַאן, בְּהַהוּא רֵאשׁוֹ, דְּהַהוּא סֻלָּם. דְּכַד אִסְתַּלַּק רֵאשׁוֹ מִנַּיְהּ, סֻלָּם אִתְכַּפְיָא וְסָלְקִין כֻּלְּהוּ מְמַנָּן. וְכַד אִתְחַבַּר רֵאשׁוֹ בְּהַהוּא סֻלָּם, אִסְתַּלַּק, וְכֻלְּהוּ מְמַנָּן נָחֲתִין. וְכוּלָּא חַד מִלָּה.

כְּתִיב, (מלכים א ג׳:ה׳) נִרְאָה ה' אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֵּן לָךְ. וְאִי תֵּימָא הָכָא בַּחֲלוֹם, וְכִי מָה רְשׁוּ אִית לֵיהּ לַחֲלוֹם בְּהַאי. אֶלָּא הָכָא אִתְכְּלִיל דַּרְגָּא בְּדַרְגָּא, דַּרְגָּא עִלָּאָה בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה. בְּגִין דְּעַד כְּעָן, שְׁלֹמֹה לָא הֲוָה שְׁלִים, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים, כְּתִיב, (מלכים א ה׳:כ״ו) וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. וּכְתִיב, (מלכים א ה׳:כ״ו) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה. דְּקָיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וּבֵי מַקְדְּשָׁא אִתְבְּנֵי. וּכְדֵין, הֲוָה חָמֵי שְׁלֹמֹה, עֵינָא בְּעֵינָא חָכְמָתָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְחֶלְמָא.

לְבָתַר דְּחָטָא, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְחֶלְמָא כְּקַדְמֵיתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים א י״א:ט׳) הַנִּרְאָה אֵלָיו פַּעֲמַיִם, וְכִי פַּעֲמַיִם הֲוָה וְלֹא יַתִּיר. אֶלָּא סִטְרָא דְּחֶלְמָא הֲוָה לֵיהּ פַּעֲמַיִם, סִטְרָא דְּחָכְמָתָא כָּל יוֹמָא הֲוָה.

וְעִם כָּל דָּא, סִטְרָא דְּחֶלְמָא הֲוָה יַתִּיר עַל כָּל שְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּאִתְכְּלִיל דַּרְגָּא בְּדַרְגָּא, מַרְאֶ"ה בְּמַרְאֶ"ה. וְהָא הַשְׁתָּא בְּסוֹף יוֹמוֹי חָשִׁיךְ יַתִּיר, וְדָא בְּגִין דְּחָטָא, וְסִיהֲרָא קָיְימָא לְאִתְפַּגְמָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא נָטִיר בְּרִית קַדִּישָׁא, בְּאִשְׁתַּדְלוּתֵיהּ בְּנָשִׁים נָכְרִיּוֹת. וְדָא הוּא תְּנַאי דְּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּוִד, דִּכְתִיב, (תהילים קל״ב:י״ב) אִם יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי וְגוֹ'. גַּם בְּנֵיהֶם עֲדֵי עַד יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ.

מַאי עֲדֵי עַד. הַיְינוּ דִּכְתִיב (דברים י״א:כ״א) כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וּבְגִין דִּשְׁלֹמֹה לָא נָטַר הַאי בְּרִית כְּדְקָא יְאוּת, שַׁרְיָא סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא. וְעַל דָּא, בְּסוֹפָא אִצְטְרִיךְ חֶלְמָא, וְכֵן יַעֲקֹב אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְחֶלְמָא כִּדְאָמְרָן.

פרק ט

(בראשית כ״ח:י״ג) וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו וגו'. הכא חמא יעקב קשורא דִּמְהֵימְנוּתָא כְּחַד. נִצָּב עליו, וכתיב (מלכים א כ״ב:מ״ח) וּמֶלֶךְ אֵין בְּאֱדוֹם. נצב מלך. (נצב מלח) חמא,

דכל דרגין קיימין כלהו כחד על ההוא סולם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תרין סתרין, הדא הוא דכתיב אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק וגו'. אִלֵּין אִנּוּן תְּרֵין סִטְרִין בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא.

דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה דיעקב, למהוי כלא רתיכא קדישא, ימינא ושמאלא, ויעקב בגוויהו, וכנסת ישראל לאתקשרא בנייהו, הדא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב אלהי אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (הארץ), וְלָא כְּתִיב יִצְחָק אָבִיךָ. דְּכְיוָן דְּאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם, אִשְׁתַּכַּח דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. וּלְבָתַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ, הָא כֹּלָּא רְתִיכָא חָדָא קַדִּישָׁא. וְהָכָא חָמָא דְּיֶהֱוֵי שְׁלִימוּ דְּאָבָהָן.

תָּא חֲזֵי, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ, דְּכְיוָן דְּאָמַר אַבְרָהָם אָבִיךָ, וַדַּאי אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, וֵאלֹהֵי יִצְחָק, הָכָא אִתְרְמִיז דְּקָשִׁיר לְתֵרִין סִטְרִין וְאָחִיד לוֹן. קָשִׁיר לְסִטְרָא חָד, דִּכְתִיב אַבְרָהָם אָבִיךָ. וְקָשִׁיר לְסִטְרָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב וֵאלֹהֵי יִצְחָק, תּוֹסֶפֶת וא"ו לְגַבֵּי יִצְחָק, לְאַחָזָאָה דְּיַעֲקֹב אָחִיד לְתֵרִין סִטְרִין.

וְעַד דְּיַעֲקֹב לָא אִתְמַר בְּאִתְגַּלְיָא יַתִּיר, וְאִתְמַר בְּאִתְגַּלְיָא, לְמַאן דְּיָדַע אוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא. לְבָתַר דְּאִתְנְסִיב וְאוֹלִיד, אִתְמַר לֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל"ג:כ') וַיִּצֶּב שָׁם מִזְבֵּחַ (בראשית יט) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּלָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, לָא אִשְׁתְּלִים לְעֵילָא. שָׁאנֵי יַעֲקֹב, דְּאִשְׁתְּלִים לְעֵילָא וְתַתָּא, אֲבָל לָא בְּאִתְגַּלְיָא.

וְאִי תֵּימָא דְּאִשְׁתְּלִים בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, לָא. אֶלָּא חָמָא דְּיִשְׁתְּלִים לְבָתַר זִמְנָא. וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב, (בראשית כ"ח:ט"ו) וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ. אֶלָּא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּנְטִירוּ דִילֵיהּ, לָא אִשְׁתְּבִיק מִנֵּיהּ דְּיַעֲקֹב לְעָלְמִין, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, אֲבָל בְּעָלְמָא עִלָּאָה עַד דְּאִשְׁתְּלִים.

פרק י

שם וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי. וְכִי תְּוֹוהָא הוּא דְּלָא יָדַע. אֶלָּא מַאי וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי, כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר, (שמואל א י"ג:י"ב) וּפְנֵי ה' לֹא חִלִּיתִי. אָמַר, וְכִי כָּל הַאי אִתְגְּלִי לִי וְלָא אִסְתַּכָּלְנָא לְמִנְדַּע אָנֹכִי, וּלְמֵיעַל תְּחוֹת גַּדְפֵּי דִשְׁכִינְתָּא לְמֶהֱוֵי שְׁלִים.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית כ"ה:כ"ב) וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא חָמַאת רִבְקָה נְהוֹרָא דִשְׁכִינְתָּא, דְּהַוְיָא שְׁכִינְתָּא בְּמִשְׁכְּנָהָא וְצַלְיָאת תַּמָּן. כֵּיוָן דְּחָמַאת עָאקוּ דִילָהּ בְּמֵעָהָא, מַה כְּתִיב וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה', נָפְקַת מִדַּרְגָּא דָא לְדַרְגָּא אָחֳרָא דְּאִיהוּ הוי"ה.

בְּגִינֵי כָךְ אָמַר יַעֲקֹב, וְכִי כָּל כָּךְ חָמֵינָא, וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי, בְּגִין דְּהַוָה בִּלְחוֹדוֹי וְלָא עָאל תְּחוֹת גַּדְפֵּי דִשְׁכִינְתָּא.

מַיָּד (בראשית כ״ח:י״ז) וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. מִלָּה דָא לְתָרִין סִטְרִין אִיהוּ. מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה, חַד עַל הַהוּא מָקוֹם דְּקָאָמַר בְּקַדְמִיתָא. וְחַד עַל אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא דְּלָא בַּעְיָא לְאִתְבַּטָּלָא.

וְאַף עַל גַּב דְּאִינְהוּ תְּרֵי סִטְרֵי, חַד הוּא. אָמַר (בראשית כח) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים, אֵין זֶה, לְמֶהֱוֵי בָּטִיל. אֵין זֶה, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּלְחוֹדוֹי, קַיְימָא דִילֵיהּ לָאו אִיהוּ אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים, לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בֵּיהּ וּלְמֶעְבַּד בֵּיהּ פֵּירִין, וְלַאֲרָקָא בֵּיהּ בִּרְכָאן מִכָּל שָׂיְיפֵי גוּפָא. דְּהַאי הוּא תַּרְעָא דְּכָל גּוּפָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ״ח:י״ז) וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם, דָּא תַּרְעָא דְּגוּפָא וַדַּאי, תַּרְעָא אִיהוּ לַאֲרָקָא בִּרְכָאן לְתַתָּא, אְחִיד לְעֵילָא וְאָחִיד לְתַתָּא. אְחִיד לְעֵילָא, דִּכְתִיב וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם. (אחיד) לְתַתָּא, דִּכְתִיב אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. וְעַל דָּא וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה, וּבְנֵי נָשָׁא לָא מַשְׁגְּחָן בֵּיקָרָא דְּבֵיהּ לְמֶהֱוֵי בֵּיהּ שְׁלִים, לְעֵילָא וְתַתָּא. אֲתָא אֲבוֹ וּנְשָׁקֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּד מִלִּין אִינּוּן שְׁמַעְנָא מִפּוּמֵיהּ בָּכֵינָא, וְאָמֵינָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּלָא בָּטִיל מֵעַלְמָא חָכְמְתָא עִלָּאָה. אָזִלִינָא עִמְּהוֹן עַד תְּלַת פַּרְסֵי, עַד דְּעָאלָנָא עִמְּהוֹן לְמָתָא. לָא סְפִיקוּ לְמֵיעַל, עַד דְּשַׁדַּךְ הַהוּא בַּר נַשׁ לִבְרֵיהּ, וְאָמְרֵי לֵיהּ, מִלָּיךְ לָא יְהוֹן לְבַטָּלָה.

אָמִינָא, הָא דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּמִלִּין אִלֵּין כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא נִינְהוּ, וּלְאַחֲזָאָה מִלִּין אָחֳרָנִין. כַּד סַדְּרָנָא מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לִי, לָא תֵּימָא דְּמִלִּין אִלֵּין דִּינוּקָא נִינְהוּ, אֶלָּא מִלִּין דְּרָזִין עִלָּאִין נִינְהוּ, וְכוּלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא רְשִׁימִין.

פרק יא

סתרי תורה (בראשית כ״ח:י״ב) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה. חֶלְמָא, מַדְרֵגָא שְׁתִיתָאָה מֵאִינּוּן דַּרְגִּין תְּרֵין דִּנְבוּאָה, עַד הַהוּא דַּרְגָּא, שִׁית דַּרְגִּין אִינּוּן, וְעַל דָּא, חֶלְמָא חַד מִשְּׁתִין דַּרְגִּין דִּנְבוּאָה. סֻלָּם, חָמָא בְּנוֹי דְּזַמִּינִין לְקַבָּלָא אוֹרַיְיתָא, בְּטוּרָא דְסִינַי. סֻלָּם דָּא סִינַי. (ס"א בגימטריא) בְּגִין דְּאִיהוּ נָעִיץ בְּאַרְעָא, וְחָשִׁיב בִּסְלִיקוּ לִשְׁמַיָּא. וְכָל רְתִיכִין (קדישין) וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ נָחֲתֵי (נחתו) תַּמָּן בַּהֲדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד יְהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא.

וְכוּלָּא חָמָא. חָמָא מַטטרון, סָבָא דְּבֵיתָא, דְּשַׁלִּיט בְּכָל דִּילֵיהּ. דְּאִיהוּ קָאֵי בְּשָׁלְטָנוּ עַל (האי) עַלְמָא. בְּשָׁלְטָנוּ בְּשֵׁם שד"י. וְסָלִיק לְעֵילָא, בִּסְלִיקוּ דשמָא דְּמָרֵיהּ הוי"ה, אֲתַר דְּיַעֲקֹב אִשְׁתַּלִּים בֵּיהּ לְבָתַר. וְרֹאשׁוֹ, דשם שַׁדַּי, אִיהוּ י', וְדָא מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה. כְּיוָן דְּמָטֵי וְסָלִיק אָת דָּא, לְהַהוּא אֲתַר, אִשְׁתְּלִים וְאִתְקְרֵי בְּהַהוּא שְׁמָא דְּמָארֵיהּ הוי"ה.

(בראשית כ"ח:י"ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, אֵינוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דִּקְרֵבִין לְמַלְכוּתָא סָלְקִין, וְאֵינוּן אָחֳרָנִין דְּלָא קְרֵבִין הֵם נָחֲתֵי.

וְתוּ, בּוֹ סָלְקֵי וְנָחֲתֵי, כַּד אִיהוּ סָלִיק, סָלְקִין בַּהֲדֵיהּ, כַּד נָחִית, נָחֲתִין בַּהֲדֵיהּ. מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, תְּרֵיסַר מַרְגְּלִיטָאן טָבָאן, וְאֵינוּן, מִיכָאֵל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיאל, חסדיאל, רפאל, רזיאל, סטורי"ה, נוריאל. יפיאל, ענאל, אַלְפֵּי שִׁנְאָן, שְׁנַאן"ן, שׁוֹ"ר, נְשֶׁ"ר, אַרְיֵ"ה, ן' אָדָם כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. וְאֵינוּן סָלְקֵי, כַּד אִיהוּ סָלִיק, וְאִלֵּין נַחֲתֵי, כַּד אִיהוּ נָחִית.

וְתוּ, כָּל אִינוּן דְּשָׁלְטֵי בְּשָׁלְטָנוּ דְּהַאי עַלְמָא, עַל יְדֵיהּ סָלְקִין, וְכָל אִינוּן דְּנָחֲתֵי עַל יְדֵיהּ נָחֲתֵי, כֻּלְּהוּ בְּהַאי סֻלָּם. הוי"ה שָׁלְטָא עַל כֹּלָּא, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:י"ג) וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו. כַּד אִתְעַר, כְּתִיב, (בראשית כ"ח:י"ז) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם. בֵּית אֱלֹהִים וַדַּאי. וְאִיהוּ תַּרְעָא לְאָעֳלָא לְגוֹ, דִּכְתִיב, (תהילים קי"ח:י"ט-כ') פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. זֶה הַשַּׁעַר לַה'. זֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם כֹּלָּא חַד.

פרק יב

(בראשית כ"ח:כ') וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגוֹ', אָמַר רִבִּי יְהוּדָה כֵּיוָן דְּכָל הַאי אַבְטַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַמַּאי לָא הֶאֱמִין, דְּאָמַר (בראשית כ"ח:כ') אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגוֹ'. אֶלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, חֶלְמָא חַלְמָנָא, וְחֶלְמִין מִנַּיְיהוּ קְשׁוֹט וּמִנַּיְיהוּ לָא קְשׁוֹט, וְאִם יִתְקַיֵּים הָא יְדַעְנָא דְּחֶלְמָא קְשׁוֹט הוּא, וְעַל דָּא אָמַר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים וְגוֹ', כְּמָה דְּחַלְמָנָא, וְהָיָה יְיָ לִי לֵאלֹהִים, אֲנָא אֱהֵא מָשִׁיךְ בִּרְכָאן מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא דְּכֹלָּא, לְאֲתַר דָּא דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים.

תָּא חֲזֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, כֹּלָּא נָטִיל הוּא בְּקַדְמִיתָא מִמְּקוֹרָא דְּכֹלָּא, וּלְבָתַר דְּיִמְטֵי לֵיהּ, מְגִיהּ, נָגִיד וְאַמְשִׁיךְ לְהַאי אֲתַר, מַשְׁמַע דִּכְתִיב, וְהָיָה יְיָ לִי בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר כֹּלָּא לֵאלֹהִים. כְּמָה דְּאֱלֹהִים, יְהֵא נָטִיר וְעָבִיד לִי, כָּל אִלֵּין טָבָאן, אוּף אֲנָא אֱהֵא מָשִׁיךְ לֵיהּ מֵאֲתַר דִּילִי כָּל אִינוּן בִּרְכָאן, וְיִתְחַבַּר קִשְׁרָא דְּכֹלָּא בֵּיהּ. אֵימָתַי, (בראשית כ"ח:כ"א) וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כַּד אֱהֵא יָתִיב בְּדַרְגָּא דִילִי, וְאֱהֵא יָתִיב בְּדַרְגָּא דְּשָׁלוֹם לְתַקָּנָא בֵּית אָבִי, וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם דַּיְיקָא, כְּדֵין וְהָיָה יְיָ לִי לֵאלֹהִים.

דָּבָר אַחֵר וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, דְּתַמָּן הוּא אַרְעָא קַדִּישָׁא, תַּמָּן אִשְׁתְּלִים. וְהָיָה יְיָ לִי לֵאלֹהִים. בְּאֲתַר דָּא, אֲסַלֵּק (אסתלק) מִדַּרְגָּא דָּא לְדַרְגָּא אָחֳרָא כְּדְקָא יָאוּת, וְתַמָּן אֶפְלַח פּוּלְחָנֵיהּ.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ס"ה:ד') דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מֶנִּי פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם. הַא קְרָא קַשְׁיָא, דְּלָאו סוֹפֵיהּ רֵישֵׁיהּ, וְלָאו רֵישֵׁיהּ סוֹפֵיהּ. אֶלָּא דָּוִד בָּעָא עַל גַּרְמֵיהּ, וּלְבָתַר בַּעְיָא עַל כֹּלָּא. דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מֶנִּי. אָמַר דָּוִד, אֲנָא יַדְעְנָא בְּגַרְמֵי דְּחַבְנָא, אֲבָל כַּמָּה

חַיָּיבִין אִינּוּן בְּעַלְמָא, דְּאִתְגַּבְּרוּ חוֹבַיְיהוּ עֲלַיְיהוּ יַתִּיר מִנַּי. הוֹאִיל וְכֵן, לִי וּלְהוֹן, פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפֵּרם.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּחַיָּיבִין סַגִּיאִין בְּעַלְמָא, אִינּוּן סָלְקִין, עַד הַהוּא אֲתַר דְּסִפְרֵי דְּחַיָּיבַיָּא אִתְפַּתְּחוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דניאל ז׳:י׳) דִּינָא יָתִיב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ, וְהַהוּא סֵפֶר (דינא עלה קיימא), (נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו) בְּגִינֵי כָּךְ, דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מֶנִּי, וְעַל דָּא פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפֵּרם.

יַעֲקֹב, כְּגַוְונָא דָּא בְּגִין כָּךְ לָא הֵימִין, אִי תֵּימָא דְּלָא הֵימִין בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא. אֶלָּא, דְּלָא הֵימִין בֵּיהּ בְּגַרְמֵיהּ, דִּילְמָא יֵחוּב, וְהַהוּא חוֹבָא, יִמְנַע לֵיהּ, דְּלָא יְתוּב בִּשְׁלָם וְיִסְתַּלַּק נְטִירוּ מִנֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ, לָא הֵימִין בְּגַרְמֵיהּ. וְהָיָה יְיָ לִי לֵאלֹהִים, אֲפִילּוּ רַחֲמֵי, כַּד אִיתּוּב בִּשְׁלָם, אֲשַׁוֵּי לְקֻבְלִי לְדִינָא, בְּגִין (ס"א דהא) דְּאֲנָא פָּלַח קַמֵּיהּ תְּדִיר.

אָמַר רִבִּי אַחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְׁתָּא לָא אִצְטְרִיכְנָא לְדִינָא, כַּד אִיתּוּב לְבֵית אַבָּא, אִתְכְּלִילְנָא בְּדִינָא וְאֶתְקַשַּׁר בֵּיהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָאו הָכִי, אֶלָּא אָמַר, הַשְׁתָּא אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דִּינָא אִצְטְרִיכְנָא לְנַטְרָא לִי, עַד דְּאִיתּוּב בִּשְׁלָם לְבֵית אַבָּא, אֲבָל כֵּיוָן דְּאִיתּוּב בִּשְׁלָם, אִתְכְּלִילְנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְאֶתְקַשַּׁר בְּקִשּׁוּרָא מְהֵימְנָא, לְאַכְלָלָא כֹּלָּא כְּחַד.

(בראשית כ״ח:כ״ב) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דְּהָא כְּדֵין יְהֵא כֹּלָּא קִשּׁוּרָא חָדָא, וְהַאי אֶבֶן אִתְבָּרְכָא מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, אִתְבָּרְכָא מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא, בְּגִין (דא) דְּאֶתֵּן מַעֲשְׂרָא מִכֹּלָּא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא כְּתִיב, (בראשית כ״ח:י״א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תֵּימָא דְּאַבְנָא דָּא, עִלָּאָה (על) כַּמָּה (קמ"ז ע"ב) אַבְנִין לְאֲתַר מוֹתְבֵיהּ, לְמִשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ, (נ"א האי דכתיב) וְהָא כְּתִיב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה, (נ"א עליונה מבעי ליה). בְּגִין (נ"א כיון) דְּאָמַר (בראשית כ״ח:כ״ב) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים, הָכָא אָרִים לֵהּ קַמָּא עִלָּאָה, בְּגִין דְּתָלָא כָּל שְׁבָחָא דְּזֶה בָּהּ, דְּאֵין זֶה לְקַיְּימָא (לתתא) כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. וְשַׁפִּיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה כְּתִיב.

יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים לְעָלְמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית יְיָ מִיבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (עזרא א) לְכוֹנֵן אֶת בֵּית יְיָ. וְכֵן (תהילים קכ״ב:א׳) בֵּית יְיָ נֵלֵךְ. אֶלָּא, אֲתַר דְּבֵי דִינָא אִיהוּ מִתְּרִין סִטְרִין עִלָּאִין, מִסִּטְרָא דְּיוֹבְלָא, דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים. וּמִסִּטְרָא דְּיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יוֹבְלָא, אַף עַל גַּב דְּדִינִין (נפקין) מִתְעָרִין מִינֵּהּ, וְכֻלְּהוּ רַחֲמֵי (ודינין), כָּל חֵידוּ מִינֵּהּ נָפְקִין, וְהוּא חֶדְוָותָא (ס"א והוא חירותא) דְּכֹלָּא. אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים, סִטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, אִי לְטָב, בְּסִטְרָא (דיובלא) דְּשְׂמָאלָא, אִתְעַר בֵּיהּ רְחִימוּתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. אִי לְבִישׁ, בְּסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא, אִתְעַר בֵּיהּ דִּינָא

קַשְׁיָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ירמיהו א׳:י״ד) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וַדַּאי בֵּית אֱלֹהִים. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים הַיְינוּ דִכְתִיב, (תהילים מ״ח:ג׳) קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. אִית מֶלֶךְ סְתָם, וְאִית מֶלֶךְ רָב, וַדַּאי עַלְמָא עִלָּאָה, מֶלֶךְ רָב אִיהוּ, וְדָא הוּא (שם) קִרְיַת מֶלֶךְ רָב.

פרק יג

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי חִזְקִיָּה, הֲווּ יַתְבֵי תְּחוֹת אִילָנֵי דַּחֲקַל אוֹנוֹ, אַדְמוּהּ רִבִּי חִיָּיא, חָמָא לֵיהּ לְאֵלִיָּהוּ, אָמַר מַקְסְטִיטוּרָא דְמַר, חַקְלָא נָהִיר. אָמַר, הַשְׁתָּא אָתֵינָא לְאוֹדָעָא, דִּירוּשַׁלַ ם קָרִיב אִיהוּ לְאִתְחָרְבָא, וְכָל אִינּוּן קַרְתִּין דַּחֲכִימַיָּא. בְּגִין דִּירוּשַׁלַ ם דִּינָא אִיהוּ, וְעַל דִּינָא קָיְימָא, וְעַל דִּינָא אִתְחָרַב, וְהָא אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְסמא"ל עֲלָהּ, וְעַל תַּקִּיפֵי עַלְמָא, וְאָתֵינָא לְאוֹדָעָא לַחֲכִימַיָּא דִּילְמָא יוֹרְכוּן שְׁנֵי דִּירוּשַׁלַ ם, דְּהָא כָּל זִמְנָא דְאוֹרַיְיתָא אִשְׁתַּכַּח בָּהּ, הִיא קָיְימָא. בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא אִילָנָא דְחַיֵּי דְּקָיְימֵי עֲלָהּ, (תרי נוסחי אינון) כָּל זִמְנָא דְּאוֹרַיְיתָא אִתְעַר לְתַתָּא אִילָנָא דְחַיֵּי לָא אַעֲדֵי לְעֵילָא, פָּסַק אוֹרַיְיתָא לְתַתָּא אִילָנָא דְחַיֵּי אִסְתַּלַק (מינה) מַעֲלָמָא.

וְעַל דָּא, כָּל זִמְנָא דְּחֲכִימַיָּא יֶחְדּוּן בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, לָא יָכִיל סמא"ל בְּהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ב) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו, דָּא הוּא אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי קוֹל יַעֲקֹב, בְּעוֹד דְּהַהוּא קוֹל לָא פָּסַק, דִּבּוּר שָׁלְטָא וְיָכְלָא, וְעַל דָּא לָא אִצְטְרִיךְ אוֹרַיְיתָא לְמִפְסַק. (ל"ג ע"א) וְאִתְעַר רִבִּי חִיָּיא, וְאָזְלוּ וְאָמְרוּ מִלָּה דָא לַחֲכִימַיָּא.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא, כֹּלָּא יָדְעִין דָּא, וְהָכִי הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ז:א׳) אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר, אִלֵּין אִנּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, קָרְתָּא קַדִּישָׁא קָיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְלָא עַל גַּבְרִין תַּקִּיפִין דְּעָלְמָא, הַיְינוּ דִכְתִיב אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר וְגוֹ'.

פרק יד

(בראשית כ״ט:ב׳) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ג׳:א׳) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. הַאי קְרָא אִתְעֲרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּא. אֲבָל מִזְמוֹר לְדָוִד, אַמַּאי קָאָמַר שִׁירָה, אִי בְּגִין דִּבְרִיהּ אִיהוּ דְקָם עֲלֵיהּ, קִינָה יַתִּיר מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא אַבְאִישׁ עָלּוֹי דְּבַר נַשׁ זְעֵיר מִקְּרִיבוֹי, מִדְּאֲחָרָא סַגִּי. אֶלָּא, מִזְמוֹר לְדָוִד, אָמַר שִׁירָה, וְהָכִי בָּעֵי דָּוִד, דְּחֲשִׁיב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לֵיהּ חוֹבוֹי לְהַהוּא עַלְמָא. כֵּיוָן דְּחָמָא, דְּהָכָא בְּהַאי עַלְמָא בָּעֵי לְמִגְבֵּיהּ מִנֵּיהּ, חָדֵי.

תו, דְּחָמָא דְּעִלָּאֵי מִנֵּיהּ הֲווּ בְּעַלְמָא, דְּקָא בָּרְחוּ, וְכֻלְּהוּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ. יַעֲקֹב עָרַק, דִּכְתִיב, (הושע י״ב:י״ג) וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שְׂדֵה אָרָם, וְעָרַק בִּלְחוֹדוֹי. מֹשֶׁה עָרַק, דִּכְתִיב, (שמות ב׳:ט״ו) וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַּרְעֹה, וְעָרַק בִּלְחוֹדוֹי. וְדָוִד בָּרַח, כָּל אִינּוּן שׁוּלְטָנֵי אַרְעָא,

וְכָל אִינּוּן גִּיבָּרֵי אַרְעָא, וְרִישֵׁי הוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ עָרְקִין עִמֵּיהּ וְסָחֲרִין לֵיהּ, מִימִינֵיהּ וּמִשְּׂמָאלֵיהּ, לְנַטָּרָא לֵיהּ מִכָּל סִטְרִין, כֵּיוָן דְּחָמָא שְׁבָחָא דָא, אָמַר שִׁירָתָא.

וְאָמַר רִבּי יְהוּדָה, כֻּלְּהוּ אִתְעָרוּ בְּהַאי בְּאֵר. וְדָוִד אַמַּאי לָא אַתְעַר בֵּיהּ. אֶלָּא, דָּוִד מָארֵי דְּבָבוּ, הֲוָה לְקֻבְלֵיהּ, (דבירא) בְּהַהוּא זִמְנָא, וּבְגִין כָּךְ, לָא אַתְעַר בֵּיהּ. לְיַעֲקֹב וּמֹשֶׁה, בְּחֶדְוָה קַבִּיל לוֹן הַאי בְּאֵר, וּבָעָא לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְעַל דָּא כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן הַאי בְּאֵר סְלִיקוּ מַיָּא לְגַבַּיְיהוּ, כְּאִתְתָּא דְּחַדְיָאת עִם בַּעְלָהּ.

וְאִי תֵּימָא הָא אֱלָיְהוּ בָּרַח וְלָא אַתְעַר בֵּיהּ, אַמַּאי. אֶלָּא, אֱלִיָּהוּ לְתַתָּא מִן בְּאֵר הוּא, וְלָא לְעֵילָא, כְּמָה דְּהֲווּ מֹשֶׁה וְיַעֲקֹב, וּבְגִין כָּךְ (מ"ז ע"ב), מַלְאָךְ אִיהוּ, וְעָבִיד שְׁלִיחוּתָא, וּבְגִין דְּיַעֲקֹב וּמֹשֶׁה, לְעֵילָא אִינּוּן מִן הַבְּאֵר, בְּאֵר חֲדֵי לְגַבַּיְיהוּ, וְסָלִיק לְקַבְלָא לוֹן, כְּאִתְתָּא דְּחַדָּאת לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, וּמְקַבְלָא לֵיהּ.

וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה, רָזָא אִיהוּ, דְּחָמָא הַאי בְּאֵר לְעֵילָא, דָּא כְּגַוְונָא דָא, כְּתִיב, (בראשית כ"ט:ב') שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ, אִי אִינּוּן שְׁלֹשָׁה, אַמַּאי כְּתִיב, (בראשית כ"ט:ב') וְנֶאֱסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים. אֶלָּא, אִינּוּן שְׁלֹשָׁה, דָּרוֹם, מִזְרָח, צָפוֹן. דָּרוֹם מֵהַאי סִטְרָא, וְצָפוֹן מֵהַאי סִטְרָא, וּמִזְרָח בֵּינַיְיהוּ, וְאִלֵּין קָיְימִין עַל הַאי בְּאֵר וְאָחִידָן לֵיהּ, וּמַלְיָין לֵיהּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין, (בראשית כ"ט:ב') כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:י"א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי.

וְנֶאֱסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (קהלת א':ז') כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. (בראשית כ"ט:ג') וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן, מַעֲבִירִין מִינָהּ תְּקִיפוּ דְּדִינָא קַשְׁיָא, הַהוּא דְּגָלִיד וְקָרִישׁ, (ס"א מיין דיכרין) דִּכְדֵין אִקְרֵי אֶבֶן, וְלָא נָפְקֵי מִינָהּ מַיָּא לְבַר. וְכַד אִינּוּן נַחֲלִין אַתְיָין, אִתְתַּקַּף דָּרוֹם דְּאִיהוּ יְמִינָא, וְלָא יָכְלָא צָפוֹן לְמִקְרַשׁ מַיִין, כְּהַאי נַהֲרָא, כַּד מֵימוֹי סַגִּיאִין, לָא גְלִידִין וְקָרְשֵׁי מַיָּא, כְּנַהֲרָא דְּמֵימוֹי זְעִירִין.

וְעַל דָּא, כַּד אִינּוּן נַחֲלִין אַתְיָין, אִתְתַּקַּף (כ"ט ע"ב) דָּרוֹם דְּאִיהוּ יְמִינָא, וּמַיִין אִשְׁתַּרְיָין, וְנָגְדִין וְאִשְׁקְיָין עֲדָרַיָּא, כְּמָה דְּאָמְרָן דִּכְתִיב יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי. (בראשית כ"ט:ג') וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר, לְמִקּוֹמָהּ, בְּגִין דְּעַלְמָא אִצְטְרִיךְ דִּינָא דִילָהּ, דְּתֶהֱוֵי בְּדִינָא לְאוֹכָחָא בֵּיהּ חַיָּיבַיָּא.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב כַּד הֲוָה יָתִיב עַל בֵּירָא, וְחָמָא מַיָּא דְּסָלְקִין לְגַבֵּיהּ, יָדַע דְּתַמָּן תִּזְדַּמֵּן לֵיהּ אִתְּתֵיהּ. וְכֵן בְּמֹשֶׁה, כַּד יָתִיב עַל בֵּירָא, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּמַיָּא סַלְקִין לְגַבֵּיהּ, יָדַע דְּאִתְּתֵיהּ אִזְדַּמְּנַת לֵיהּ תַּמָּן, וְהָכִי הֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב, דְּתַמָּן אִזְדַּמֵּינַת לֵיהּ אִתְּתֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:ט') עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאן, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת

רָחֵל וְגו'. מֹשֶׁה, דִּכְתִיב, (שמות ו) וַיָּבֹאוּ הָרוֹעִים וַיְגָרְשׁוּם וְגו', וְתָמָן אִזְדַּמְּנַת לֵיהּ צִפּוֹרָה, בְּגִין דְּהַהוּא בְּאֵר גָּרְמָא לוֹן.

תָּא חֲזֵי הַאי בְּאֵר, שֶׁבַע זִמְנִין כְּתִיב בְּפָרְשָׁתָא דָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ רֶמֶז לְשֶׁבַע. וְהָכִי אִקְרֵי בְּאֵר שֶׁבַע, (ובגין) בְּאֵר דָּא, אִדְכַּר שֶׁבַע זִמְנִין בְּפָרְשָׁתָא דָּא. דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:ב') וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה. כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא. וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר. וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וְגו' מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר. וְגָלֲלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. הָא שִׁבְעָה. וּבְוַדַּאי דְּהָכִי הוּא.

בְּמֹשֶׁה לָא כְּתִיב אֶלָּא זִמְנָא חָדָא, דִּכְתִיב, (שמות ב':ט"ו) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּגִין דְּמֹשֶׁה, (כ"ד ע"א) אִתְפָּרַשׁ מִכֹּל וְכֹל מִבֵּיתָא דְּלָתַתָּא, וְיַעֲקֹב לָא אִתְפָּרַשׁ כְּלָל.

בְּמֹשֶׁה חַד, כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ו':ט') אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי. אַחַת הִיא לְאִמָּהּ. וּבְגִין כָּךְ מֹשֶׁה מָארֵיהּ דְּבֵיתָא הֲוָה, וְאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא, בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, (שמות ב':ט"ו) וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר, בְּיַעֲקֹב וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה, וְלָא כְּתִיב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר.

סתרי תורה וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. (בראשית כ"ט:ב') באר, דרגא דאדון כל הארץ. בשדה, חקל תפוחין קדישין. שלשה עדרי צאן, תלת דרגין עלאין קדישין, מתתקנן על ההוא בירא, ואינון, נצ"ח והו"ד ויסודא דעלמא. ואלין משכין מיא מלעילא, ומליין להאי בירא.

בגין דההוא מקורא, יסודא דעלמא, כד שארי בגו ההוא בירא, עביד פירי ונביע תדיר, ואתמליא ההוא בירא מניה. כיון דאתמליא, ודאי (בראשית כ"ט:ב') כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלין אינון כל אוכלוסין ומשריין קדישין, דכלהו שקיין ושתאן מההוא בירא, וכל חד וחד כמה דאתחזי ליה.

והאבן גדולה על פי הבאר. דא אבן, דמינה כשלי בני עלמא, אבן נגף וצור מכשול, דקיימא תדיר על פי האי באר, על מימריה, למתבע דינא דכל עלמא, דלא יחות מזונא וטב לעלמא.

וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים, וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה הָעֲדָרִים, לָא כְּתִיב, אֶלָּא כָּל הָעֲדָרִים, מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, וּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין לְתַתָּא, אִלֵּין בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן לְעֵילָּא, וְאִלֵּין בְּצַלּוֹתִין וּבָעוּתִין לְתַתָּא, אִלֵּין וְאִלֵּין מִיָּד (בראשית כ"ט:ג') וְגָלֲלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, מְנַנְדְּרִין לָהּ, וּמַעֲבְרִין לָהּ מִן קוּדְשָׁא וְאִסְתַּלִּיק מִן דִּינָא. מִיָּד וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, נָטְלוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָּא, וְנָטְלֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

לְבָתַר וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל מֵימָרָא, דְּהַאי בְּאֵר, לְאִתְעַטָּרָא (ס"א לאתעתדא) קַמֵּיהּ, וּלְמִתְבַּע דִּינָא דְעַלְמָא, לְאִתְנַהֲגָא עַלְמָא בְּדִינָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ דְּהָא לָא יָכִיל עַלְמָא לְמֵיקַם אֶלָּא עַל דִּינָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּקִשׁוֹט וּזְכוּ.

כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים יַעֲקֹב, לָא אִצְטְרִיךְ לְהַאי אֶבֶן סִיּוּעָא אָחֳרָא, מַה כְּתִיב (בראשית כ"ט:י') וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיְגַל אֶת הָאֶבֶן. וַיְגַל וְגָלֲלוּ, ולא כְּתִיב וַיָּסַר וְהֵסִירוּ. אלא וְגָלֲלוּ, הַיְינוּ עָרְבוּבָא דְשָׁטָן, דְּמְעָרְבְּבִין לֵיהּ, דְּלָא יָכִיל לְקַטְרְגָא.

וְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדֵיהּ, לָא אִצְטְרִיךְ לְסִיּוּעָא אָחֳרָא, אלא אִיהוּ בִּלְחוֹדֵיהּ, דְּהָא שְׁלִימוּ דְּאָבָהָתָא הֲוָה יַעֲקֹב, דְּכֵיוָן דְּיָכִיל בֵּיהּ בְּעֵשָׂו בְּהַאי עַלְמָא יָכִיל לְעֵילָא. וּבְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ עוֹבָדָא.

תְּרֵין עַלְמִין אַחְסִין יַעֲקֹב, חַד עַלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא, וְחַד עַלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא כְּגַוְונָא דִלְהוֹן מַמָּשׁ, מֵחַד נָפְקוּ שִׁית שִׁבְטִין, וּמֵחַד נָפְקוּ תְּרֵין שִׁבְטִין. עַלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא אַפִּיק שִׁית סִטְרִין, עַלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא אַפִּיק תְּרֵין, וְאִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין דִּתְחוֹתָהּ, וְיַעֲקֹב בֵּין תְּרֵין עָלְמִין אִשְׁתַּכַּח, בְּדִיוּקְנָא דִלְהוֹן מַמָּשׁ, וּבְגִין כָּךְ כָּל מִלּוֹי דְּלֵאָה הֲווּ בְּאִתְכַּסְיָא, וּדְרָחֵל בְּאִתְגַּלְיָא.

תוספתא (בראשית כ"ט:ב') וַיַּרְא והִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כְּתִיב (ישעיהו נ"א:א') שִׁמְעוּ אֵלַי רוֹדְפֵי צֶדֶק, אִינּוּן דְּתָבְעֵי רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אִינּוּן דְּאִתְדַּבְּקוּ בְּקִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אִינּוּן דְּיָדְעִין אָרְחוֹי דְמַלְכָּא עִלָּאָה.

כַּד סְלִיקוּ תְּרֵין, וּנְפָקוּ לָקֳדָמוּת חַד, מְקַבְּלִין לֵיהּ בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין. תְּרֵי נָחֲתֵי לְתַתָּא, תְּרֵין אִינּוּן, חַד בֵּינַיְיהוּ. תְּרֵין אִלֵּין מוֹתָבָא דְנְבִיאֵי, אֲתַר דְּיַנְקֵי בֵּיהּ, חַד בֵּינַיְיהוּ, דְּאִיהוּ אִתְחַבַּר בְּכֹלָּא, הוּא נָטִיל כֹּלָּא.

הַהוּא בֵּירָא קַדִּישָׁא קָאִים תְּחוֹתַיְיהוּ, חַקְלָא דְתַפּוּחִין קַדִּישִׁין אִיהוּ. מֵהַאי בֵּירָא מִתְשַׁקְיָין עָדָרַיָּא, כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, כָּל אִינּוּן מָארֵי גַּדְפִּין. ג' קָיְימִין רְבִיעִין (קיימין) עַל הַאי בֵּירָא, הַאי בֵּירָא מְנַיְיהוּ אִתְמְלֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ"ט:ב') כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְגו'. דָּא אדנ"י אִתְקְרֵי, עַל דָּא כְּתִיב, (דברים ג':כ"ד) אֲדֹנָי אֱלֹהִים אַתָּה הַחִילוֹתָ, וּכְתִיב, (דניאל ז) וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי. אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יהושע ג':י"א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. (ע"כ תוספתא)

פרק טו

דָּבָר אַחֵר (בראשית כ"ח:י') וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק"ו:ג') אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט (שם) עֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. אַשְׁרֵי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט, זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא דְקִשׁוֹט לְאִשְׁתַּדְּלָא בָהּ יְמָמָא וְלֵילְיָא. דְּהָא כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִית לֵיהּ חֵירוּ מִכֹּלָּא, חֵירוּ מִן מוֹתָא דְּלָא יָכְלָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. בְּגִין דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וְאִתְאַחִיד בָּהּ, אִתְאַחִיד

בְּאֵילָנָא דְחַיֵּי. וְאִי אַרְפֵּי גַּרְמֵיהּ מֵאֵילָנָא דְחַיֵּי, הָא אִילָנָא דְמוֹתָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, וְאִתְאֲחִיד בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ"ד:י') הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה. הִתְרַפִּיתָ, אִי אַרְפֵּי יְדוֹי מֵאוֹרַיְיתָא.

בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה, מַאי צַר כֹּחֶכָה. צַר כֹּחַ כֹּה, דְּהָא אִיהִי תָּדִיר לִימִינָא. וּנְטִירוּ דִילָהּ תָּדִיר עַל בַּר נָשׁ כַּד אָזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין דָּחֵי לֵיהּ לָרַע לְבַר דְּלָא יִקְרַב לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וְלָא יָכִיל לְקַטְרָגָא לֵיהּ. וְכַד בַּר נָשׁ אַסְטֵי מֵאָרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא וְאִתְרַפֵּי מִנָּהּ, כְּדֵין צַר כֹּחַ כֹּה, בְּגִין דְּהַהוּא רַע, דְּאִיהוּ שִׂטְאלָא שַׁלִּיט עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְדָחֵי לֵיהּ לְהַאי כֹּה לְבַר, עַד דְּדָחִיק לֵיהּ אֲתַר בְּעָקוּ.

דָּבָר אַחֵר צַר כֹּחֶכָה, דְּכַד בַּר נָשׁ אָחִיד בְּאָרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא, אִתְרְחִים לְעֵילָא וְאִתְרְחִים לְתַתָּא, וּרְחִימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב י"ב:כ"ד) וַיְיָ אֲהֵבוֹ, דְּהֲוָה רְחִימוֹ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָחִים לֵיהּ. וְכַד בַּר נָשׁ אַסְטֵי מֵאָרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין צַר כֹּחַ כֹּה, צַר דִּילֵיהּ, וּמָארֵי דָּבָבוּ אִיהוּ לְגַבֵּיהּ, וְשַׁלִּיט עֲלוֹי הַהוּא דְאִקְרֵי רַע. עַד דִּמְקַטְרֵג בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, הַאי רַע דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, שַׁלִּיט עַל עָלְמָא בְּכַמָּה סִטְרִין. וְכַמָּה שָׁלְטָנוּ אִית לֵיהּ בְּעָלְמָא, וְאִיהוּ חִוְיָא תַּקִּיפָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם, וְכָשְׁלִין בֵּיהּ בְּנֵי עָלְמָא, וּמָשְׁכֵי לֵיהּ עֲלַיְיהוּ, עַד דְּאַפִּיק לוֹן נִשְׁמָתַיְיהוּ.

וְתָא חֲזֵי, כַּד אִיהוּ שַׁלִּיט, שַׁלִּיט עַל גּוּפָא. (שלח לך קע"ב ע"ב) וְכֵיוָן דְּעַל גּוּפָא שַׁלִּיט, נִשְׁמָתָא נָפְקָא מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּגוּפָא אִסְתָּאַב, וְנִשְׁמָתָא סָלְקָא. וְלָא שַׁלִּיט עֲלֵיהּ עַד דְּנָטִיל רְשׁוּ. וְכַמָּה אִינּוּן דְּאִתְיַיִן מִסִּטְרֵיהּ, וְשָׁלְטִין עַל עָלְמָא. וְהָא תְּנִינָן דְּכָל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא דְּאִתְעֲבִידוּ, וְשָׁלְטֵי בְּהוּ, וְאִית לֵיהּ מְמַנָּן וְשַׁמָּשִׁין, כֻּלְּהוּ שַׁמָּשִׁין בְּעוֹבָדִין דְּעָלְמָא.

וְעַל דָּא אִיהוּ קֶרֶן דִּשְׂמָאלָא, וְהָא (ס"ב ע"ב) אוּקְמוּהָ, דְּאִית קֶרֶן לִימִינָא, וְאִית קֶרֶן לִשְׂמָאלָא, וְהַאי קֶרֶן דִּשְׂמָאלָא, אִיהוּ קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. קֶרֶן כָּל בָּשָׂר אִקְרֵי, קֶרֶן כָּל רוּחָא לָא אִקְרֵי, וְרָזָא דְמִלָּה, דָּא אִיהוּ קֶרֶן (כל בשר) וְדָא אִיהוּ קֶרֶן, דָּא קֶרֶן עַל (ס"ב ע"ב) בְּשָׂרָא וְדָא עַל רוּחָא. בְּגִין כָּךְ, דָּא פְּנִימִי וְדָא חִיצוֹן. דָּא יְמִינָא, וְדָא שְׂמָאלָא. דָּא קַדִּישָׁא, וְדָא מְסָאֲבָא. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְתָא חֲזֵי, רָזָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דִּמְהֵימְנוּתָא, רָזָא דְעָלְמָא דְּדִכְוּרָא וְעָלְמָא דְנוּקְבָא, וְכָל קִדּוּשָׁא דְקַדִּישִׁין בֵּיהּ, וְכָל רָזֵי דִמְהֵימְנוּתָא מֵהָכָא נָפְקוּ. וְכָל חַיִּין וְכָל חֵירוּ וְכָל טָבִין וְכָל נְהוֹרִין מֵהָכָא אִינּוּן, וְכָל בִּרְכָאן וְטַלֵּי נְדָבָאן וְכָל רְחִימוּ דְרַחִימוּתָא כֻּלָּא מִסִּטְרָא דָא, רָזָא דְּדְרוֹם.

מִסְטָרָא דְצָפוֹן מִתְפַּשְׁטֵי דַרְגִין, עַד דְמָטָא לְתַתָּא קַסְטוּפָא דְדַהֲבָא, בְּסִטְרָא מְסָאֲבָא, לְכְלוּכָא דְמָסָאב, וְאָחִיד לְהַאי לְעֵילָּא וְאָחִיד לְהַאי לְתַתָּא, וְהָכָא מִזְדַּוְוגֵי דְכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא, וְאִינּוּן רוֹכֵב נָחָשׁ, רָזָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא, וְרָזָא דָא עֲזָאזֵ"ל.

וּמֵהָכָא מִתְפָּרְשִׁין דַּרְגִין, וְנָפְקִין כַּמָּה סִטְרִין לְעַלְמָא, דְּמִתְפַּשְׁטִין מֵהָכָא, וְשָׁלְטִין עַל עַלְמָא, וְכֻלְּהוּ סִטְרֵי מְסָאֲבָא, וְרַבְרְבִין מִמַּנָּן גּוֹ עַלְמָא. תָּא חֲזֵי, עֵשָׂו כַּד נָפַק לְעַלְמָא, כּוּלֵיהּ סוּמְקָא כְּוָרְדָא, בְּשַׂעֲרָא כְּגַוְונָא דְשַׂעִיר, וּמִתַּמָּן אַלּוּפִין מְמַנָּן תְּרֵיסָר (ס"א תריסר) דְּשָׁלְטִין בְּעַלְמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, (תהילים ק"ו:ג') אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט, דְּנָטְרֵי מְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ מִשְׁפָּט. וּבָעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְנָטְרָא דְּלָא יִסְטֵי לְאוֹרְחָא אָחֳרָא, אֶלָּא דִּיהֵא נָטִיר מִשְׁפָּט, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ מִשְׁפָּט, דְּכָל אָרְחוֹי מִשְׁפָּט.

(תהילים ק"ו:ג') עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת, וְכִי בְּכָל עֵת יְכִיל בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד צְדָקָה. אֶלָּא, מַאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא, וְעָבִיד צְדָקָה עִם אִינּוּן דְּאִצְטְרִיכוּ לָהּ, דְּכָל מַאן דְּעָבִיד צְדָקָה עִם מִסְכֵּנָא, אַסְגֵי הַהִיא צְדָקָה לְעֵילָּא וְתַתָּא.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בִּצְדָקָה, הַהִיא צְדָקָה דְּעָבִיד, סָלִיק לְעֵילָּא, וּמָטָא לְעֵילָּא לְהַהוּא אַתְרָא דְיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ רְתִיכָא עִלָּאָה. וְאַמְשִׁיךְ בִּרְכָאן לְהַהוּא אֲתַר, מִמַּבּוּעָא דְכָל מַבּוּעִין. וּמֵהַהִיא צְדָקָה, אַמְשִׁיךְ וְאַרְבֵּי בִּרְכָאן לְכָל אינּוּן תַּתָּאֵי, וּלְכָל רְתִיכִין וּלְכָל חֵילִין, וְכֻלְּהוּ אִתְבָּרְכָאן וְאִתּוֹסָפָן נְהוֹרִין, כְּדְקָא יָאוּת. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אִקְרוּ עֵת, וְדָא הוּא דִכְתִיב, עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת.

תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אִינּוּן הֲווּ מַשְׁכֵּי בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא, וְכַד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, עָאלוּ תְּחוֹת רְשׁוּ אָחֳרָא, וּבִרְכָאן אִתְמְנָעוּ מֵעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב הֲוָה תְּחוֹת רְשׁוּ קַדִּישָׁא, כֵּיוָן דְּנָפַק מֵאַרְעָא, עָאל בִּרְשׁוּ אָחֳרָא, וְעַד לָא עָאל תְּחוֹת רְשׁוּ אָחֳרָא, אִתְגְּלִי עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחֶלְמָא, וְחָמָא כָּל מַה דְּחָמָא, וְאָזְלוּ עִמֵּיהּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, עַד דְּיָתִיב עַל בֵּירָא. וְכֵיוָן דְּיָתִיב עַל בֵּירָא, סְלִיקוּ מַיָּא לְגַבֵּיהּ, וְכֵן הֲוָה מִשֶּׁה, דְּמִתַּמָּן אִזְדַּמְנַת לֵיהּ אִתְּתֵיהּ. רָזָא דְמִלָּה, בֵּירָא לָא סָלְקָא, אֶלָּא כַּד חָמָא קִשְׁרָא דִילֵּיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּל הָנֵי קְרָאֵי קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, (בראשית כ"ח:י') וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה, וּלְבָן בְּחָרָן הֲוָה יָתִיב, אַמַּאי נָטִיל מִתַּמָּן, דִּכְתִיב (בראשית כ"ט:א') וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְּנֵי קֶדֶם. וּמִנָּלָן דִּבְחָרָן הֲוָה דִיּוּרֵיהּ דְּלָבָן, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:ד'-ה') וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי מֵאַיִן אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן אֲנָחְנוּ. וַיֹּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֶת לָבָן בֶּן נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ. מַשְׁמַע דְּדִיּוּרֵיהּ דְּלָבָן, בְּחָרָן הֲוָה.

אֶלָּא, יַעֲקֹב אָמַר, אֲנָא בָּעִינָא לְמֵיעַל בִּשְׁכִינְתָּא, בְּגִין דִּבְעִינָא לְאִזְדַּוְּוגָא. אַבָּא כַּד אִתְנְסִיב וְשָׁדַר לְעַבְדָּא, אַשְׁכַּח עֵינָא דְמַיָּא, וּכְדֵין אִזְדְּמְנַת לֵיהּ לְאַבָּא אִתְּתָא. וְהָא בְּאֲתַר דָּא, לָא אַשְׁכַּחְנָא לָא עֵינָא וְלָא בֵּירָא וְלָא מַיָּא, וּמֵיָּד וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְּנֵי קֶדֶם, וְתַמָּן אִזְדְּמְנַת לֵיהּ בֵּירָא, כִּדְקָאֲמָרָן, וְאִזְדְּמְנַת לֵיהּ אִתְּתֵיהּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, חָרָן תַּמָּן הֲוָה וַדַּאי, וְהַאי בֵּירָא בְּחַקְלָא הֲוָה. דְּאִי לָאו הָכִי, אַמַּאי כְּתִיב, (בראשית כ"ט:י"ב) וַתָּרָץ וַתַּגֶּד לְאָבִיהָ, אֶלָּא בְּגִין דְּהֲוָה סָמִיךְ לְמָתָא.

וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב דְּאִזְדַּמְּנַת לֵיהּ עַל בֵּירָא אִתְּתָא, אַמַּאי לָא אִזְדַּמְּנַת לֵיהּ לֵאָה, דְּהָא קַיְימָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב כָּל אִינּוּן שִׁבְטִין. אֶלָּא לֵאָה, לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַוְּוגָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב בְּאִתְגַּלְיָא, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:כ"ה) וַיְהִי בַבֹּקֶר וְהִנֵּה הִיא לֵאָה, (מכלל) דְּהָא קוֹדֶם לָכֵן לֹא אִתְגַּלְיָא מִלָּה.

וְתוּ, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֵינָא וְלִבָּא דְיַעֲקֹב בְּשַׁפִּירוּ דְּרָחֵל, לְמֶעְבַּד דִּיּוּרֵיהּ תַּמָּן, וּבְגִינָהּ אִזְדַּוְּוגַת לֵיהּ לֵאָה, וְאוֹקִימַת כָּל אִינּוּן שִׁבְטִין. בַּמֶּה יָדַע יַעֲקֹב מַאן הִיא רָחֵל. אֶלָּא דְּאִינּוּן רַעְיָין אָמְרוּ לֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:ו') וְהִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן.

פרק טז

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית כ"ט:י"ח) אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְּךָ הַקְּטַנָּה, וְכִי מַה דַּעְתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב דְּלָא קָאָמַר עָשֵׂר יַרְחִין אוֹ שַׁתָּא חָדָא, אֶלָּא שֶׁבַע שָׁנִים אַמַּאי. אֶלָּא יַעֲקֹב בְּחָכְמָתָא עָבַד. בְּגִין דְּלָא יֵימְרוּן, דִּבְגִין תִּיאוּבְתָּא דְּשַׁפִּירוּ דְּרָחֵל עָבַד, אֶלָּא בְּגִין חָכְמָתָא, דְּסִיהֲרָא בַּת שֶׁבַע שָׁנִין הִיא. וְכֻלְּהוּ שֶׁבַע שְׁנִין עִלָּאִין, שְׁרוּ עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב עַד לָא נָסִיב לָהּ לְרָחֵל לְמֵיתַב גַּבָּהּ כְּדְקָא יְאוּת. דְּהָא יַעֲקֹב נָטַל כֻּלְּהוּ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר אֲתָא לְגַבָּהּ, בְּגִין לְאִשְׁתַּכָּחָא אִיהוּ שָׁמַיִם, וְאִיהִי אֶרֶץ.

וְרָזָא דְמִלָּה, וַיִּהְיוּ בְּעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים, מַאי כְּיָמִים אֲחָדִים, אֶלָּא, כֻּלְּהוּ שֶׁבַע שְׁנִין שָׁקִיל לוֹן בְּעֵינוֹי, כְּאִינּוּן עִלָּאִין. דְּאִינּוּן אֲחָדִין דְּלָא מִתְפָּרְשָׁאן, (צ"ה ע"ב) וְכֻלְּהוּ חַד, דְּמִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא. בְּאַהֲבָתוֹ אוֹתָהּ, לְאִשְׁתַּכָּחָא כְּגַוְונָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, דְּאָפִילוּ לָבָן רָמַז לֵיהּ בְּאִינּוּן שֶׁבַע, וְלָא יָדַע מַאי קָאָמַר, דְּפָתַח וְאָמַר טוֹב, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:י"ט) טוֹב תִּתִּי וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי, פְּלַח שֶׁבַע שְׁנִין, לְאִזְדַּוְּוגָא בִּשְׁמַטָּה. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר יוֹבְלָא סָתִים דְּלָא אִתְגַּלְיָא וּשְׁמַטָּה אִתְגַּלְיָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּיַעֲקֹב פְּלַח שֶׁבַע שְׁנִין קַדְמָאִין, נָפְקָא קָלָא וְאָמַר, יַעֲקֹב, (תהילים ק"ו:מ"ח) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם כְּתִיב, עוֹלָם סָתִים דְּלְעֵילָּא יוֹבְלָא מִתַּמָּן שֵׁירוּתָא. דְּאִלֵּין דְּאִינּוּן סָתִימִין, דְּלָא אִתְגַּלְיָא לוֹן מִן יוֹבְלָא אִינּוּן. בְּגִין כָּךְ אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלָא יָדַע,

דְּחָשַׁב דְּהָא מִן שְׁמַטָּה אִינוּן. וּבְגִין דְּיַעֲבִיד שֵׁירוּתָא מֵעוֹלָם דִּלְעֵילָא, אִתְכַּסְיָין מִנַּיהּ, בְּגִין דְּיוֹבְלָא אִיהוּ סָתִים, וּלְבָתַר דַּעֲבָרוּ שְׁנֵי יוֹבְלָא דְּאִתְכַּסְיָיא, עֲבַד שְׁנֵי שְׁמַטָּה דְּאִתְגַּלְיָין, (פקודי רנ"ו ע"ב) וְאִתְעַטַּר בִּתְרִין עָלְמִין וְאָחִיד לוֹן.

פרק יז

תָּא חֲזֵי, לֵאָה אוֹלִידַת שִׁית בְּנִין וּבְרַתָּא חָדָא. וְהָכִי אִתְחָזֵי, דְּהָא שִׁית סִטְרִין קַיְימִין עֲלָהּ וְאִלֵּין שִׁית, וּבְרַתָּא חָדָא, בְּרָזָא עִלָּאָה נָפְקָא.

רָחֵל אוֹלִידַת תְּרֵין צַדִּיקִים. וְהָכִי אִתְחָזֵי, הָא שְׁמַטָּה, דְּבֵין תְּרֵי צַדִּיקֵי יָתְבָא לְעָלְמִין, דִּכְתִיב, (תהילים ל"ז:כ"ט) צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ, צַדִּיק לְעֵילָא וְצַדִּיק לְתַתָּא. צַדִּיק לְעֵילָא, מִנַּיהּ נָגְדָן מַיִין עִלָּאִין. צַדִּיק לְתַתָּא, מִנַּיהּ נָבְעָא נוּקְבָא מַיָּא לְגַבֵּי דְּכוּרָא, בְּתִיאוּבְתָּא שְׁלִים. צַדִּיק מִסִּטְרָא דָּא, וְצַדִּיק מִסִּטְרָא דָּא, כְּמָא דִּדְכוּרָא לְעֵילָא יָתִיב בֵּין תְּרֵי נוּקְבֵי, הָכִי נָמֵי נוּקְבָא לְתַתָּא יָתְבָא בֵּין תְּרֵי צַדִּיקֵי.

וְעַל דָּא, יוֹסֵף וּבִנְיָמִין תְּרֵין צַדִּיקִין נִינְהוּ. יוֹסֵף זָכָה לְמֶהֱוֵי צַדִּיק לְעֵילָא, בְּגִין דְּנָטַר אָת קַיְימָא. בִּנְיָמִין אִיהוּ צַדִּיק לְתַתָּא, לְאִתְעַטְּרָא שְׁמַטָּה בֵּין תְּרֵי צַדִּיקֵי, יוֹסֵף הַצַּדִּיק, וּבִנְיָמִין הַצַּדִּיק.

וְכִי בִּנְיָמִין צַדִּיק הֲוָה, אִין. דְּכָל יוֹמוֹי לָא חָטָא בְּהַאי אָת קַיְימָא, וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִזְדַּמַּן לֵיהּ עוֹבָדָא כְּיוֹסֵף. אִי הָכִי, אַמַּאי אִקְרֵי צַדִּיק. אֶלָּא כָּל יוֹמוֹי דְּיַעֲקֹב הֲוָה בְּאֶבְלָא דְּיוֹסֵף, לָא שַׁמֵּשׁ עַרְסֵיהּ. וְאִי תֵּימָא דְּכַד אִתְנְטִיל יוֹסֵף מִיַּעֲקֹב, רַבְיָא הֲוָה וְלָא נְסִיב. וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּלָא שַׁמֵּשׁ עַרְסֵיהּ, אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּאִזְדַּוּוג לְבָתַר לָא בָּעָא לְשַׁמְּשָׁא עַרְסֵיהּ.

וְאֲנַן הָכִי תְּנַן, בְּשָׁעָה דְּשָׁאִיל יוֹסֵף לְבִנְיָמִין, אֲמַר לֵיהּ אִית לָךְ אִינְתּוּ. אֲמַר לֵיהּ, אִין. אֲמַר לֵיהּ אִית לָךְ בְּנִין, אֲמַר לֵיהּ אִין. וְהֵיךְ אִקְרוּן, אֲמַר לֵיהּ עַל שׁוּם אָחִי וְכוּ' (נ"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה זמינין לי. ואיך יתקרון לך, אמר ליה על שום אחי וגו') גֵּרָא וְנַעֲמָן וְגוּ' דִּכְתִיב (בראשית מ"ו:כ"א) וּבְנֵי בִנְיָמִין בֶּלַע וָבֶכֶר וְגוּ', וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּלָא שַׁמֵּשׁ. (ס"א אלא בההיא שעתא).

אֲמַר לֵיהּ אִין, דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא לָא הֲוּוּ לֵיהּ. (ס"א לבתר דיצא מבית האסורין הוו ליה) וְאִי תֵּימָא וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר. כַּד עָאלוּ לְמִצְרַיִם, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל זִמְנָא דְּאִתְאַבַּל יַעֲקֹב עַל יוֹסֵף לָא שַׁמֵּשׁ עַרְסֵיהּ וְאוֹלִיד בְּנִין. וְאָמַר בִּנְיָמִן, הָא יוֹסֵף אָחִי, אַתְּ קַיְימָא דְּאַבָּא הֲוָה. דְּהָא בְּרִית סִיּוּמָא דְּגוּפָא אִיהוּ, כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִתְאֲבִיד, אֲנָא אֲהֵא נָטִיר אַתְרֵיהּ דְּאָחִי. וְאִי תֵּימָא, הָא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְאֲבִיד, לָא הֲוָה צַדִּיק. דְּצַדִּיק לָא הֲוָה עַד דְּאַעֲרַע עוֹבָדָא בֵּיהּ. אֶלָּא, כֻּלְּהוּ הֲווּ יָדְעֵי מִיַּעֲקֹב. דְּיַעֲקֹב הֲוָה יָדַע דְּאֲתַר דָּא יָרִית יוֹסֵף, וּבְגִינֵי כָךְ אוֹרִיךְ בְּלָבָן כָּל כָּךְ עַד דְּיִסְתַּיֵּים גּוּפָא, וּמַאן הוּא סִיּוּמָא דְּגוּפָא, בְּרִית. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית

ל׳:כ״ה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו׳, דְּהָא וַדַּאי הַשְׁתָּא אִשְׁתְּלִים גּוּפָא, כֵּיוָן דְּגוּפָא אִשְׁתְּלִים, בְּעִינָא לְמֵיזַל. וּבְגִינֵי כָךְ בִּנְיָמִן יָדַע וְנָטַר אוֹרְחֵיהּ דַּאֲחוּי.

כֵּיוָן דְּאָתָא לְיוֹסֵף, וְאִשְׁתַּכַּח. בִּנְיָמִין הָדַר לְבֵיתֵיהּ, וְשִׁמֹּשׁ עַרְסֵיהּ (אזלי ועאלו) וְאוֹלִיד בְּנִין. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵיהּ צַדִּיק לְתַתָּא, וְיוֹסֵף צַדִּיק לְעֵילָא. וּבְגִינֵי כָךְ, רָחֵל תְּרֵין בְּנִין אוֹלִידַת, וְלֵאָה שִׁית בְּנִין וּבְרַתָּא.

וְעַל דָּא, אינוּן שֵׁבַע שְׁנִין קַדְמָאֵי אִתְכַּסְיָין, דְּלָא יָדַע בֵּהּ יַעֲקֹב בְּגִין דְּהַווּ דִּיוֹבְלָא, וְאִינוּן דְּשִׁמְטָה אִתְגַּלְיָין, וּבְשִׁמְטָה דְּאִתְגַּלְיָא פָּלַח לְיוֹבְלָא דְּאִתְכַּסְיָא, דִּכְתִיב (בראשית כ״ט:כ׳) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שֶׁבַע שָׁנִים סְתָם. בְּרָחֵל פָּלַח שֶׁבַע שְׁנִין עִלָּאִין, וְאִתְאַחִיד בֵּהּ בִּתְרֵי עִלְּמִין. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מַגּוֹ דְּאִתְגַּלְיָא, אָתֵי בַּר נָשׁ לְסִתִימָאָה.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי דְּשִׁנִין קַדְמָאֵי מִיּוֹבְלָא אינוּן, הָא בְּיוֹבְלָא כְּתִיב (ויקרא כ״ה:ח׳) שֶׁבַע שָׁנִים, שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים שְׁכִיחֵי, שֶׁבַע פְּעָמִים (לא שכיחי) אֵן אינוּן. אֶלָּא, אינוּן שְׁבִעָה יוֹמִין דְּנָטַר בְּהִלּוּלָא דְּלֵאָה אַשְׁלִימוּ חוּשְׁבָּנָא, דְּהָא כָּל יוֹמָא (ס״א פעם אחת ושבע אחת) (שבע) אַחַת אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (תהילים קי״ט:קס״ד) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ. וְכָל שִׁבְעָה אִשְׁתְּלִים בְּשִׁבְעָה יוֹמִין, ז׳ בְּכָל יוֹמָא, דְּאִקְרֵי פַּעַם אַחַת.

וּבְרָחֵל לָא הֲוָה כֵּן, דְּלָא נָטַר ז׳ יוֹמִין, אֶלָּא שֶׁבַע שְׁנִין דְּפָלַח לְבָתַר. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, שְׁנִין דְּשִׁמְטָה הֲוָה לֵיהּ לְמִפְלַח קוֹדֶם, וּלְבָתַר לְאִזְדַּוּוגָא בִּשְׁמִטָּה. אֶלָּא כֵּיוָן דְּקַבִּיל עֲלֵיהּ לְמִפְלַח, כְּאִילּוּ פָּלַח לוֹן. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּזַכִּינָא לְהַאי קְרָא, עַל הַהוּא אֲתַר כְּתִיב (ישעיהו מ״ב:כ״א) ה׳ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר.

פרק יח

תּוּ אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָא דְּאִתְּמַר לֵאָה אוֹלִידַת שִׁית בְּנִין וּבְרַתָּא חָדָא, הָכִי הוּא וַדַּאי, רָחֵל תְּרֵי בְּנִין וַדַּאי, בְּנֵי שְׁפָחוֹת אַרְבָּעָה, תִּקּוּנָא דִּלְהוֹן הֵיךְ קָיְימֵי. אֶלָּא אִינוּן אַרְבַּע (קנ״ח ע״א) קְשָׁרִים דְּאִקְרוּן אֲחוֹרַיִם, דִּכְתִיב (מלכים א ז׳:כ״ה) וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה.

דְּהָא בְּדַרוֹעָא יְמִינָא תְּלַת (רמ״א ע״א) קִשְׁרִין. אֲבָל קִשְׁרָא חַד בְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ רַב וְאִיהוּ אָחוֹר, דְּאִשְׁתְּאַר לְבַר. וְכֵן חַד בִּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא, וְכֵן חַד בְּיַרְכָּא יְמִינָא, וְכֵן חַד בְּיַרְכָּא שְׂמָאלָא. וְכַד אִתְתַּקַּן כֹּלָּא, אִשְׁתַּכַּח כֻּלְּהוּ בָּיְתָה, לְקַיְימָא קְרָא דִּכְתִיב וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה.

כָּל שְׁאָר קִשּׁוּרִין, כֻּלְּהוּ אִתְחֲזָיִין בְּמֵישַׁר וְאִלֵּין נִפְקִין, לְבַר מִדְּרוֹעִין וּלְבַר מִיַּרְכִין, לְאִתְחֲזָאָה בִּבְנֵי הַשְׁפָחוֹת, דְּאַף עַל גַּב דְּאִינוּן בְּמִנְיָינָא, לָא חֲשִׁיבִי כִּבְנֵי רָחֵל וְלֵאָה. וּבְגִינֵי כָךְ נִפְקֵי לְבַר.

דָּבָר אַחֵר אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע, דְּכָל שְׁאָר קִשְׁרִין נָטְלֵי בְּגִינַיְיהוּ, וְאִלֵּין נָטְלֵי לוֹן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי, (נ"א אמר רבי אבא דא לאו דא) וְעַל דָּא כֹּלָּא מִתְתַּקֵּן כְּחָדָא.

פרק יט

(בראשית כ"ט:ל"א) וַיַּרְא ה' כִּי שְׂנוּאָה לֵאָה וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, מוֹשִׁיבִי עֲקָרֶת הַבַּיִת (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבִי עֲקָרֶת הַבַּיִת, דָּא רָחֵל דְּאִיהִי עֲקָרָא דְּבֵיתָא. אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה, דָּא לֵאָה.

דָּבָר אַחֵר, מוֹשִׁיבִי עֲקָרֶת הַבַּיִת דָּא שְׁמִטָּה, דְּאִיהִי עֲקָרָא, דְּהַאי עָלְמָא, עֲלֵיהּ אִתְּדַבַּר. אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה, דָּא יוֹבְלָא. דְּכָל חֵידּוּ וְכָל חֶדְוָה דְּכֻלְּהוּ עָלְמִין בֵּיהּ תַּלְיָין. וְהַאי קָרָא, כְּלָלָא דְּכֹלָּא הוּא. בְּגִין דְּהַאי כְּלִיל כֹּלָּא, בָּרְזָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא סִיּוּמָא דִּקְרָא, הַלְלוּיָהּ.

וַיַּרְא ה' כִּי שְׂנוּאָה לֵאָה, וְכִי אַמַּאי הִיא שְׂנוּאָה, וְהָא בְּנֵי שְׂנוּאָה לָאו בְּנֵי מַעֲלָיָא נִינְהוּ. וַחֲזִינָן דְּכָל אִינּוּן בְּנֵי מַעֲלֵי מִלֵּאָה נָפְקוּ, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ כִּי שְׂנוּאָה לֵאָה. אֶלָּא, וַדַּאי יוֹבְלָא אִיהוּ תְּדִיר עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, וְכָל מִילּוֹי לָאו (בני) בְּאִתְגַּלְיָא נִינְהוּ, וּבְגִין כָּךְ, יַעֲקֹב אִתְכַּסְיִין מִנֵּיהּ כָּל עוֹבָדוֹי.

תָּא חֲזֵי, עָלְמָא תַּתָּאָה בְּאִתְגַּלְיָא אִיהוּ, וְהוּא שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, לְסַלְקָא בְּדַרְגּוֹי. כְּמָה דְּחָכְמָה עִלָּאָה הוּא שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, הָכִי נָמֵי עָלְמָא תַּתָּאָה, חָכְמָה אִיהוּ, וְהִיא שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא. וּבְגִין כָּךְ, קָרִינָן אַתָּה, (שמות קל"ח ע"ב) בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁמַטָּה, וְאִתְגַּלְיָא.

וְעָלְמָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ יוֹבְלָא, קָרִינָא הוּא, דְּכָל מִלּוֹי בְּאִתְכַּסְיָא אִינּוּן. וְרָזָא דְּמִלָּה דְּלֵאָה, דִּכְתִיב, (בראשית ל':ט"ז) וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר י"ח:כ"ג) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא מִנֵּיהּ בִּרְכָאן לְכֹלָּא. הוּא, עָלְמָא עִלָּאָה דְּאִתְכַּסְיָא תְּדִיר, וְיַעֲקֹב בְּמָה דְּאִתְכַּסְיָא לָא אִתְדַּבַּק בִּרְעוּתֵיהּ, אֶלָּא בְּמָה דְּאִתְגַּלְיָא, וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, (בראשית ב':כ"ד) וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ.

(בראשית כ"ט:ל"א) וַיַּרְא ה' כִּי שְׂנוּאָה לֵאָה. מֵהָכָא, דְּסָאנֵי בַּר נָשׁ עֶרְיָין דְּאִמֵּיהּ, (ואחותיה) וְיִתְיַחֵד בַּר נָשׁ עִם אִמֵּיהּ בְּכָל אֲתַר וְלָא יִתְחַשָּׁשׁ. וְהָא אִתְעָרוּ, בֵּן מִתְיַחֵד עִם אִמּוֹ. וְכֹלָּא אִתְכַּסֵּי מִיַּעֲקֹב, דְּעָלְמָא עִלָּאָה לָא אִתְגַּלְיָא כְּלָל.

פרק כ

תָּא חֲזֵי, בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב אִתְקְיֵים עָלְמָא, וְאִי תֵּימָא הָא בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ב) בְּהִבָּרְאָם, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם אֶלָּא בְּאַבְרָהָם. אֶלָּא בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב אִתְקְיֵים אַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ט:כ"ב) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. וּמִקַּדְמַת דְּנָא הֲוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּנֵי עָלְמִין וְחָרִיב לוֹן, כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב מִנֵּיהּ

אִשְׁתַּכְלָלוּ עָלְמִין, וְלָא אִתְחָרְבוּ כְּקַדְמֵיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ג:א׳) כֹּה אָמַר ה׳ בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ יִשְׂרָאֵל וְגו׳.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (שמות ד׳:כ״ג) בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב (שם) שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי, יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ל׳:ד׳) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע.

לֵאָה, כַּד אוֹלִידַת לְרָאוּבֵן מַה כְּתִיב, (בראשית כ״ט:ל״ב) וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ רְאוּבֵן. רְאוּבֵן סָתָם, בְּגִין דְּאִתְכְּלִיל בְּתַלַת סִטְרִין מִתְחַבְּרָן כְּחֲדָא, שִׁמְעוֹן וְלֵוִי. מַאי טַעְמָא לֵוִי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (מלכים א ז) לִיּוֹת, חִבּוּרָא דְכָל סִטְרִין.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵהָכָא, דִכְתִיב, (בראשית מ״ט:ג׳) יֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עָז, כְּתַרְגּוּמוֹ בְּכֵירוּתָא, כְּהוּנְּתָא, וּמַלְכוּתָא. וּמַלְכוּ בְּסִטְרָא דִגְבוּרָה אִיהוּ, וְעַל דָּא רְאוּבֵן סָתָם.

אָמַר רִבִּי אַבָּא רְאוּ בֶּן סָתָם, דְּאִתְכְּלִיל בְּשִׁמְעוֹן וְלֵוִי. לֵאָה הָכִי הֲוָה דַּעְתָּהּ. (ס״א רעותא) דִכְתִיב, (בראשית כ״ט:ל״ד) הַפַּעַם יִלָּוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי יָלַדְתִּי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים. בְּגִין דְּהֲוָה תְּלָתָא דְּמִתְחַבְּרָן כְּחֲדָא.

וְתָא חֲזֵי, דְּהָכָא הוּא. דְּהָא רְתִיכָא עִלָּאָה, אֲבָהָן וְדָוִד מַלְכָּא דְּאִתְחַבַּר בְּהוּ, וְכֻלְּהוּ אַרְבַּע אִינּוּן רְתִיכִין עִלָּאִין, רָזָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי, לְבָתַר יְהוּדָה דְּיָרִית מַלְכוּ, וְעַל דָּא, כֻּלְּהוּ בְּאַתַר דָּא.

וּכְתִיב (ס״א דא בתר דא דכתיב) (בראשית כ״ט:ל״ה) הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה׳ וְגו׳ (בראשית כ״ט:ל״ה) וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת, בְּגִין דְּהָכָא אִשְׁתַּכְלָלוּ אַרְבַּע סָמְכִין. הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה׳, מַאי טַעֲמָא אָמְרָה אוֹדֶה אֶת ה׳ בְּהַאי, וְלָאו בְּכֻלְּהוּ. אֶלָּא מֵהָכָא, כָּל זִמְנָא דְּכַנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא לָאו שְׁלִים הוּא. תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּתַלַת בְּנִין הֲווּ עַד דְּאוֹלִידַת לִיהוּדָה, לָא שְׁלִים כַּרְסְיָיא. וּבְגִינֵי כָךְ הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה׳, וְלָא בְּכֻלְּהוּ, וְעַל דָּא וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת. מַאי (קפ״ו ע״א) וַתַּעֲמֹד, דְּקָיְימָא כַּרְסְיָיא עַל סָמְכוֹהִי.

(ותעמד עד הכא) וַתַּעֲמֹד, דְּהָא עַד הָכָא, וַתַּעֲמֹד בְּיִחוּדָא חַד, מִכָּאן וּלְתַתָּא עַלְמָא דְּפִירוּדָא אִיהוּ. וְאִי תֵּימָא אִינּוּן תְּרֵין בְּנִין דְּאוֹלִידַת לְבָתַר, כְּגַוְונָא דָּא. לָא, דְּהָא אִינּוּן תְּרֵין בְּאִלֵּין אִתְחַבְּרוּ, בְּגִין דְּשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא כְּחֲדָא אִינּוּן.

וְתָא חֲזֵי, כֻּלְּהוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, תִּקּוּנֵי דְכַנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עַלְמָא נִינְהוּ, לְאִתְתַּקְּנָא נְהוֹרָא עִלָּאָה (ע״ז ע״א) אוּכְמָא כְּמָה דְאִתְחֲזֵי, וְלֶאֱתָבָא עִקְּרָא דְכוֹלָּא לְאַתְרֵיהּ. כֻּלְּהוּ עָלְמִין כְּגַוְונָא חַד קָיְימִי, וּבְהַאי אִשְׁתַּכְלַל עַלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְעַלְמָא דִלְעֵילָּא.

יִשְׁשׂכָר זְבוּלוּן, הָכָא אִשְׁתַּכְלָלוּ שִׁית בְּנִין, שִׁית סִטְרִין דְּעַלְמָא. כְּגַוְונָא דָא, בְּנֵי הַשִּׁפָּחוֹת אינון אַרְבַּע, וְאִתְחַבְּרוּ בְּאִלֵּין. וְאִלֵּין אַרְבַּע קִשְׁרִין דְּמִתְחַבְּרָן בְּהוּ, וְאוּקְמוּהָ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים א ז':כ"ה) וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה, אַף עַל גַּב דִּבְנֵי שִׁפָּחוֹת נִינְהוּ, בָּיְתָה.

רִבִּי חִזְקִיָה אָמַר, אִי הָכִי, הָא אִתְּמַר כָּל מַה דְּאוֹלִיד עַלְמָא תַּתָּאָה, פִּירוּדָא אִיהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית ב':י') וּמִשָּׁם יִפָּרֵד, מַה תֵּימָא בְּיוֹסֵף וּבְנָיָמִין, אִי תֵּימָא דְּעַלְמָא חַד בְּהַנֵּי, לָאו אִיהוּ. דְּהָא לָא נָפְקוּ מֵעַלְמָא עִלָּאָה, וְעַלְמָא תַּתָּאָה מַה דְּאוֹלִידַת אוֹלִידַת לְתַתָּא וְלָא לְעֵילָא, וְאִי הָכִי פִּירוּדָא אִיהוּ.

אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשַׁקֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ מִלָּה דָא סָתִים אִיהוּ, דְּהָא עַלְמָא עִלָּאָה אִתְתַּקַּן בִּתְרֵיסַר דְּאִינּוּן מִדִּילֵיהּ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלָּה, בְּכָל זִמְנָא צַדִּיק מֵעַלְמָא תַּתָּאָה נָפִיק וְעָיֵיל, בֵּיהּ עָיֵיל וּמֵנֵּיהּ נָפִיק. וּבְגִין כָּךְ, אִתְבְּנֵי בְּאֲתַר דָּא, וְעִקָּרָא הוּא לְעֵילָא וְעִקָּרָא הוּא לְתַתָּא, (ס"א צדיק ביה עייל ביה נפיק) וּבְעַלְמָא תַּתָּאָה אִיהוּ תָּדִיר לְעוֹלָם, כְּתִיב, (בראשית ל"ה:י"ח) וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה.

תָּא חֲזֵי בְּהַאי עַלְמָא תַּתָּאָה, צַדִּיק (שמות רנ"ט ע"א) בֵּיהּ עָיֵיל וּמֵנֵּיהּ נָפִיק, כַּד עָיֵיל, אִיהוּ בְּרָזָא דְיוֹסֵף הַצַּדִּיק, כַּד נָפִיק בְּרָזָא דְּבִנְיָמִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל"ה:י"ח) וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה, מַאן נַפְשָׁהּ, דָּא צַדִּיק דְּנָפִיק מִנָּהּ.

וְדָא בִּנְיָמִין, נִקְרָא בֶּן אוֹנִי, דְּחֶשְׁבַּת דְּאוֹלִידַת לְתַתָּא בְּעַלְמָא דְּפִירוּדָא, וְאִשְׁתָּאֲרוּ חַד סָרֵי בְּאִינּוּן לְעֵילָא. מַה כְּתִיב וְאָבִיו קָרָא לוֹ בִּנְיָמִין בֶּן יָמִין, דְּהָא אִסְתַּלַּק לְעֵילָא בְּעַלְמָא עִלָּאָה. דְּכַד אִתְאֲבִיד יוֹסֵף, בִּנְיָמִין (קנ"ג ע"ב) אַשְׁלִים אַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא צַדִּיק בְּעַלְמָא תַּתָּאָה עָיֵיל וְנָפַק, בְּגִין כָּךְ יוֹסֵף וּבִנְיָמִין וְכֻלְּהוּ תְּרֵיסַר, כְּגַוְונָא דִלְעֵילָא בְּיִחוּדָא חַד.

פרק כא

(בראשית כ"ט:ל"ה) הַפַּעַם (קע"ח ע"ב) אוֹדֶה אֶת ה', רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי"א:א') אוֹדֶה ה' בְּכָל לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה, בְּכָל לֵבָב, בְּכָל לֵב מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, דָּוִד בְּרָזָא עִלָּאָה דִשְׁמָא קַדִּישָׁא, קָא בָּעֵי לֵיהּ לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹדֶה ה' בְּכָל לֵבָב בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר רָע, וְאִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין, חַד יְמִינָא וְחַד שְׂמָאלָא.

בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה, אִלֵּין אִינּוּן שְׁאָר סִטְרִין דְּהַאי עַלְמָא, דְּהָא לֵבָב, כְּגַוְונָא דְדָרוֹם וְצָפוֹן. בְּסוֹד יְשָׁרִים, אִלֵּין אִינּוּן שְׁאָר סִטְרֵי עַלְמָא, דְּאִינּוּן שִׁית כְּגַוְונָא דִלְעֵילָא. וְעֵדָה, דָּא הוּא אֲתַר דִּיהוּדָה, וּכְתִיב, (תהילים קל"ב:י"ב) וְעֵדוֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם.

וּכְתִיב, (הושע י"ב:א') וִיהוּדָה עוֹד רָד עִם אֵל וְגו'. כְּתִיב (תהילים קל"ח:א') אוֹדְךָ בְּכָל לִבִּי נֶגֶד אֱלֹהִים אֲזַמְּרֶךָּ, הָכָא בְּאֲתַר חַד קָאָמַר, דִּכְתִיב נֶגֶד אֱלֹהִים אֲזַמְּרֶךָּ. דְּהָא לְגַבֵּי הַאי דַּרְגָּא קָאָמַר שִׁירָתָא, לְחַבְּרָא לֵיהּ בִּימִינָא.

תָּא חֲזֵי, יְהוּדָה אָחִיד בְּכָל סִטְרִין, אָחִיד בְּדָרוֹם וְאָחִיד בְּמִזְרָח. דְּהָא אִיהוּ מִסְטַר שְׂמָאלָא קָא אַתְיָא, (שמות רכ"ג ע"א) וְשֵׁירוּתֵיהּ בַּצָּפוֹן וְאָחִיד בְּדָרוֹם, בְּגִין דְּאִיהוּ אָזִיל לִימִינָא וְאִתְאֲחִיד בְּגוּפָא, בְּגִין כָּךְ (בראשית כ"ט:ל"ה) הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה'. וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת, וַתַּעֲמֹד, דְּקַיְימָא בְּקִיּוּמָא דְּקַיְימָא כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהָא אִתְתַּקַּן כֻּלָּא רְתִיכָא קַדִּישָׁא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן נָפַק לְקַרְיֵיתָא, אִזְדַּמַּן לֵיהּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי, כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, אָמַר חַדְתּוּתֵי דְּאוֹרַיְיתָא אִצְטְרִיךְ הָכָא, יָתְבוּ תְּלָתָא אִלֵּין, (ס"א יומין) כַּד בָּעָא לְמֵיזַל, פָּתַח כָּל חַד וְחַד קְרָא.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית יג) וַה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ וְגו', שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה וְגו'. וְכִי לְפוּם חֵיזוּ דְּאַבְרָהָם יָרִית אַרְעָא וְלָא יַתִּיר. עַד כַּמָּה חָמֵי בַּר נָשׁ, תְּלַת פַּרְסֵי אוֹ אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ פַּרְסֵי, וְאִיהוּ אָמַר (בראשית י"ג:ט"ו) כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגו'.

אֶלָּא, כֵּיוָן דְּאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא חָמֵי, כָּל אַרְעָא חָמֵי. דְּהָא אַרְבַּע סִטְרֵי דְּעָלְמָא, כְּלָלָא דְּכָל עָלְמָא. תוּ, זַקֵף לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַחְמֵי לֵיהּ דְּאִיהִי קְשִׁירָא בְּסִטְרֵי דְּעָלְמָא, וְהָוָה חָמֵי כֻּלָּא. כְּגַוְונָא דָּא, מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל עָלְמָא חָמֵי, חֶדְוָותָא דְּעֵילָא וְתַתָּא.

פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר (בראשית כ"ח:י"ג-י"ד) הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ, וְכִי הַהוּא אֲתַר בִּלְחוֹדוֹי אַבְטַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אַרְבַּע אַמִּין אוֹ חֲמִשָּׁה הֲווֹ וְלָא יַתִּיר. אֶלָּא, בְּזִמְנָא הַהוּא, בְּאִינּוּן אַרְבַּע אַמִּין, כְּפִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. אִשְׁתַּכַּח הַהוּא אֲתַר כְּלָלָא דְּכָל אַרְעָא, וּמַה הַהוּא אֲתַר אִיהוּ כְּלָלָא דְּכָל אַרְעָא, רִבּוֹי שִׁמְעוֹן דְּאִיהוּ בּוּצִינָא דְּכָל אַרְעָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּשָׁקִיל כְּכָל עָלְמָא.

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה', וְכִי בְּכֻלְּהוּ דְּאוֹלִידַת, לָא אִתְחֲזֵי לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא בְּהַאי. אֶלָּא יְהוּדָה אִיהוּ בְּרָא רְבִיעָאָה לְכָרְסְיָיא, וְאִיהוּ אַשְׁלִים לְכָרְסְיָיא. וּבְגִין כָּךְ, יְהוּדָה בִּלְחוֹדוֹי, תִּקּוּנָא דְּכָרְסְיָיא וּסְמָכָא דְּכֻלְּהוּ סְמָכִין. (נ"א דהוו תלת, אברהם ויצחק ויעקב וכדין אתא דוד מיהודה ואשלים לכרסייא, ועל כך אקרי יהודה דאיהו שמא קדישא והדל"ת (ס"א ד' רגלוהי) מרגלוהי דכורסייא) רִבּוֹי שִׁמְעוֹן דְּנָהִיר כָּל עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא וְכַמָּה בּוּצִינִין נְהָרִין בְּגִינֵיהּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פרק כב

מַתְנִיתִין. בְּנֵי עֶלְיוֹן, קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, בְּרִיכָן (ס"א ברירן) דְּעָלְמָא, מוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא. כְּנִשּׁוּ לְמִנְדַּע, הָא צַפֶּרָא נָחִית בְּכָל יוֹמָא, אִתְּעַר בְּגִנְתָּא. שַׁלְהוֹבָא דְּנוּרָא בְּגַוַּדְפָּהָא. בִּידָהָא תְּלָתָא מַגְרוֹפְיָין שְׁנִינָן כְּחַרְבָּא. מַפְּתְחָן גְּנִיזִין בִּידָא יְמִינָא.

קָרֵי בְחֵיל וְאָמַר, מַאן מִנְּכוֹן דִּי נְהִירוּ אַנְפּוֹי, דִּי עָאל וְנָפַק וְאִתְתַּקִּיף בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, מָטָא בְּעַנְפּוֹי, אָחִיד בְּשָׁרְשׁוֹי, אָכִיל מֵאִיבֵּיהּ מָתִיק מִדּוּבְשָׁא, יָהִיב חַיִּין לְנַפְשָׁא, אַסְוָותָא לְגַרְמֵיהּ.

אִסְתַּמַּר מֵהַרְהוּרָא בִּישָׁא, מֵהַרְהוּרָא דְּמִשַּׁקַּר בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, מַסְאִיב נַהֲרָא וְנַחֲלָא מְקוֹרָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיָהֵיב מוֹתָא לְנַפְשָׁא, וּתְבִירוּ לְגַרְמֵיהּ לֵית לֵיהּ קִיּוּמָא כְּלָל.

הַרְהוּרָא דְּמַסְאִיב הַהוּא מְקוֹרָא דִּילֵיהּ, עָבִיד אִילָנָא דְּשִׁקְרָא, בְּגִין דְּהַהוּא הַרְהוּרָא סָלְקָא, וְאַחְלַף נַפְשָׁא תְּחוֹת נַפְשָׁא. אִילָנָא דְּחַיֵּי אִסְתַּלַּק, וְאִילָנָא דְּמוֹתָא אִתְתַּקִּיף בֵּיהּ, נַפְשָׁא מִתַּמָּן מָשִׁיךְ.

וַוי לֵיהּ, דְּאִתְעַקַּר בְּהַהוּא הַרְהוּרָא, מִגּוֹ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְאִתְדַּבַּק בְּאִילָנָא דְּמוֹתָא. עַנְפִּין לֵית בֵּיהּ, לָא חָמָא טָבָא לְעָלְמִין, יְבֵשָׁא אִיהוּ בְּלָא לַחוּתָא כְּלָל. אַנְבֵּיהּ מָרִיר כְּלַעֲנָה, עֲלֵיהּ אִתְּמָר (ירמיהו י״ז:ו׳) וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה ולא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגוֹ׳.

בְּגִין דְּהַרְהוּרָא טָבָא סָלִיק לְעֵילָּא, אָחִיד בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, אַתְקִיף בְּעַנְפּוֹי, אָכִיל מֵאַנְבֵּיהּ, כֹּל קְדוּשִׁין וְכָל בְּרָכָאן נָפְקִין מִנֵּיהּ. אַחְסִין חַיִּין לְנַפְשֵׁיהּ וְאַסְוָותָא לְגַרְמֵיהּ, עֲלֵיהּ אִתְּמָר (ירמיהו י״ז:ח׳) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חוֹם וגו׳.

כָּל מִלִּין דְּעַלְמָא, אָזְלִין בָּתַר מַחְשָׁבָה וְהַרְהוּרָא, וְעַל דָּא (ויקרא י״א:מ״ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, בְּגִין דְּכָל קְדוּשִׁין דְּעַלְמָא אַפִּיק וּמָשִׁיךְ בְּהַרְהוּרָא טָבָא.

מַאן דְּאִסְתָּאַב בְּהַרְהוּרָא (ויקרא פ"ד ע"א, שם נ"ו ע"א) בִּישָׁא, כַּד אָתֵי לְאִזְדַּוְוגָא בְּאִתְּתֵיהּ ושׁוֹי רְעוּתֵיהּ וְהַרְהוּרֵיהּ בְּאִתְּתָא אָחֳרָא, וְזָרַע זַרְעָא בְּהַרְהוּרָא אָחֳרָא, דָּא הוּא דְּאַחְלַף דַּרְגִּין עִלָּאִין דִּלְעֵילָּא, דַּרְגָּא דְּקוּדְשָׁא בְּגִין דַּרְגָּא דְּמִסְאֲבָא. כְּמָה דְּהַרְהוּרָא דִילֵיהּ עָבִיד חִלּוּפִין לְתַתָּא, אוּף הָכִי עָבַד חִלּוּפִין לְעֵילָּא.

כְּמָה דְּגוּפָא דְּהַהוּא בְּרָא דִּילִיד, אִקְרֵי בֶּן תְּמוּרָה. אוּף הָכִי בְּנַפְשָׁא בֶּן תְּמוּרָה אִקְרֵי. דְּהָא לָא מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ קַדִּישָׁא בְּהַהוּא הַרְהוּרָא, וְנַפְשָׁא דִילֵיהּ אִתְחַלַּף בְּדַרְגָּא אָחֳרָא.

יַעֲקֹב שְׁלֵימָא דְּכֹלָּא, גַּלֵּי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכָל אַרְחוֹי בִּקְשׁוֹט הֲוו, וְהַרְהוּרָא דְּקִשׁוֹט הַרְהֵר תְּדִיר בְּכֹלָּא. בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּמִשְׁמַשׁ בְּאִתְּתֵיהּ בְּלֵאָה, הַרְהוּרָא (קע"ו ע"ב, ויקרא רצ"ב ע"א) דִּילֵיהּ בְּרַחֵל הֲוַת. משמש בְּלֵאָה וְחָשִׁיב בְּרָחֵל, וּמְקוֹרָא דִילֵיהּ בְּהַהוּא הַרְהוּרָא דִילֵיהּ אָזְלָא.

וְלָאו לְדַעְתָּא, דְּהָא לָא הֲוָה יָדַע. בְּגִין כָּךְ, לָא סָלִיק רְאוּבֵן בִּשְׁמָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהֲוָה יָדַע, אַחְמֵי לֵיהּ וְאָמַר, רְאוּ בַּן דְּאִתְיְלִיד בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו כ״ג:כ״ד) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ, אַל תִּקְרֵי אֶרְאֶנּוּ אֶלָּא אַרְאֶנּוּ, דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ. וּבְגִין דְּאִתְגְּלֵי קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא לָאו לְדַעְתָּא הֲוָה וּבְאַרַח קְשׁוֹט הִרְהֵר בִּרְעוּתֵיהּ יַעֲקֹב, לָא אִיפְּסַל מִגּוֹ שִׁבְטִין קַדִּישִׁין, דְּאִי לָאו הָכִי הֲוה אִיפְּסַל.

וּבְגִין דְּהִרְהוּרָא עִקָּרָא אִיהוּ וְעָבִיד עוֹבָדָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהֲוָה יָדַע הַהוּא הִרְהוּרָא, בְּאָתַר דְּאִתְדַּבָּקָא. בְּהַהִיא טִפָּה קַדְמָאָה, אִסְתַּמַּר לֵיהּ בְּכִירוּתָא, דִּכְתִיב, (דברי הימים א ה׳:א׳) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגוֹ', נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף. בְּהַהוּא אָתָר דְּהִרְהוּרָא אָזְלָא וְאִתְדַּבַּק בְּהַהִיא טִפָּה, תַּמָּן אִתְדַּבַּק וְאִתְמְסַר הַהוּא בְּכוֹרָה. וְאִתְנְטִילַת בְּכוֹרָה מֵרְאוּבֵן, וְאִתְמְסַר בְּאָתַר דְּהִרְהוּרָא אִתְדַּבַּק בָּהּ. בָּרְחֵל הִרְהֵר וְאִתְדַּבַּק רְעוּתָא, בָּרְחֵל אִתְדַּבַּק בְּכִירוּתָא, וְכֹלָּא אִתְהַדַּר בָּתַר הִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה.

כְּגַוְונָא דָּא, הִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה, עָבִיד עוֹבָדָא וְאִתְמְשַׁךְ מְשִׁיכוּ, בְּכָל מַה דְּאִתְדַּבַּק בַּר נָשׁ בְּסִתְרָא, דִּכְתִיב, (דברים כ״ה:ה׳) לֹא תִהְיֶה אשת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ, וְהָכָא אִצְטְרִיךְ הִרְהוּרָא וּרְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא. וּבְהַהוּא רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ וְעָבִיד עוֹבָדָא דְּאִצְטְרִיךְ, וְלָא יִשְׁתְּצֵי שְׁמָא דְּמֵיתָא מֵעָלְמָא.

וְסִתְרָא דָּא (איוב לה) אִם יָשִׁים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף, דְּהָא וַדַּאי רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ, וְעָבִיד עוֹבָדָא בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וְעַל דָּא, בְּצִלּוֹתָא אִצְטְרִיךְ רְעוּתָא וְהִרְהוּרָא לְכַוְונָא, וְכֵן בְּכָל אִינּוּן פּוּלְחָנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה עָבִיד עוֹבָדָא, וּמָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

פרק כג

(בראשית ל׳:י״ד) וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חִטִּים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק״ד:כ״ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, בְּכַמָּה אֲתַר. אֶלָּא, מַאן יָכִיל לְמִמְנֵי עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין, מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכֻלְּהוּ בִּזְמָנָא חָדָא, כְּמַרְזָפָא דְּאַפִּיק זִיקִין לְכָל סְטָרִין בִּזְמָנָא חָדָא. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַפִּיק כַּמָּה זִינִין וּמַשְׁרְיָין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא וְכֻלְּהוּ בִּזְמָנָא חָדָא.

תָּא חֲזֵי, בְּדִבּוּרָא וּבְרוּחָא כְּחָדָא, אִתְעֲבִיד עַלְמָא, דִּכְתִיב (תהילים ל״ג:ו׳) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. בִּדְבַר ה', דָּא דִּבּוּרָא. וּבְרוּחַ פִּיו, דָּא רוּחָא. דָּא בְּלָא דָּא לָא אָזִיל, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְנָפִיק מִנַּיְיהוּ כַּמָּה חֵילִין לְחֵילִין, וּמַשְׁרְיָין לְמַשְׁרְיָין, וְכֹלָּא בִּזְמָנָא חָדָא.

תָּא חֲזֵי כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמִין, אַפִּיק חַד נְהוֹרָא סְתִימָאָה. דְּמִן הַהוּא נְהוֹרָא, נָפְקִין וְנָהֲרִין כָּל אינון נְהוֹרִין דְּאִתְגַּלְיָין. וּמֵהַהוּא נְהוֹרָא, נָפְקִין וְאִתְפַּשְׁטוּ וְאִתְעֲבִידוּ שְׁאָר נְהוֹרִין וְאִיהוּ עַלְמָא עִלָּאָה.

תו, אִתְפַּשַּׁט הַאי נְהוֹרָא עִלָּאָה, וְעָבִיד אוּמָנָא, נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, וְעָבִיד עַלְמָא תַּתָּאָה. וּבְגִין דְּאִיהוּ נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, בָּעֵי לְאִתְקַשָּׁרָא לְעֵילָּא, בָּעֵי לְאִתְקַשָּׁרָא לְתַתָּא, וּבְקִשּׁוּרָא דִּלְתַתָּא, אִתְקַשַּׁר לְאִתְנַהֲרָא בְּקִשּׁוּרָא דִּלְעֵילָּא.

וְהַאי נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, בְּקִשּׁוּרָא דִּלְעֵילָּא, אַפִּיק כָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין לְזִינִין סַגִּיאִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ וגו'.

וְכָל מַה דִּי בְאַרְעָא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא. וְלֵית לָךְ מִלָּה זְעֵירָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּלָא תַלְיָיא בְּמִלָּה אָחֳרָא עִלָּאָה דְּאִתְפַּקְּדָא עֲלֵיהּ לְעֵילָּא, בְּגִין דְּכַד אִתְעַר הַאי לְתַתָּא, אִתְעַר הַהוּא דְּאִתְפַּקְּדָא עֲלֵיהּ לְעֵילָּא, דְּכֹלָּא אִתְאֲחַד דָּא בְּדָא.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (בראשית ל׳:י״ד) תְּנִי נָא לִי מִדּוּדָאֵי בְּנֵךְ. לָאו דּוּדָאִים אוֹלִידוּ לָהּ לְרָחֵל, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָא גָלְגֵּל מִלָּה עַל יְדֵי דְּאִינּוּן דּוּדָאִים. בְּגִין דְּיִפּוּק יִשְׁשָׂכָר, דְּאָחִיד בְּאוֹרַיְיתָא מִכֻּלְּהוּ שִׁבְטִין. בְּגִין דְּהָא רָחֵל אֲחִידָא בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, לָא שַׁבְקַת לֵיהּ לְגַבֵּי לֵאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ל׳:ט״ו) הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, וּכְתִיב לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דּוּדָאֵי בְּנֵךְ.

אִינּוּן גָּרְמוּ דְּיִפּוּק יִשָּׂשכָר לְעַלְמָא, בְּגִין דְּסָלִיק רֵיחָא דְּאוֹרַיְיתָא, קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שיר השירים ז׳:י״ד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וגו'. וּכְתִיב, (בראשית ל׳:ט״ז) וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא. הוּא (קכ"ד ע"ב) וַדַּאי, וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּעַלְמָא עִלָּאָה. הוּא, דְּסָתִים וְלָא גַלְיָא, בְּגִין דְּהָא אוֹרַיְיתָא מֵעַלְמָא (פ"ו ע"ב) עִלָּאָה נָפְקַת.

וּבְכָל אֲתַר, עַלְמָא עִלָּאָה. הוּא, דְּלָא אִתְגַּלְיָא, וְהָא אִתְּמַר, (במדבר י״ח:כ״ג) וְעֲבַד הַלֵּוִי הוּא, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא מַנְיֵהּ בִּרְכָאן לְכֹלָּא, וְיִשָּׂשכָר בֵּיהּ אִתְאֲחִיד, וְעַל דָּא קָרִינָן עֵץ הַחַיִּים, אִילָנָא דְּאִינּוּן חַיִּין עִלָּאִין, דְּאִקָּרֵי הוּא וְלֹא אַתָּה.

וְאִי תֵּימָא דְּאִלֵּין דּוּדָאִים פָּתְחוּ מְעָהָא דְּרָחֵל. לָאו, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית ל׳:כ״ב) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא מִלָּה אָחֳרָא. בְּגִין דְּאִינּוּן דּוּדָאִים, אַף עַל גַּב דְּחֵילָא דִלְהוֹן לְעֵילָּא. בְּהַהוּא חֵילָא דִלְהוֹן, לָא אִתְמַנֵּי פְּקִידָא דִבְנִין, דְּהָא בְּנִין בְּמַזָּלָא תַּלְיָין, וְלָאו בְּמִלָּה אָחֳרָא.

וְאִי תֵּימָא דְּהָא אִינּוּן לְמַגָּנָא אִתְבְּרִיאוּ, לָאו, דְּהָא אֲפִילּוּ לְמִלָּה דָּא, סִיּוּעָא אִינּוּן לְאִינּוּן דְּמִתְעַכְּבֵי, וְלָאו אִינּוּן עָקָרָאן, וְלָא אִתְגְּזַר עֲלַיְיהוּ אֶלָּא בְּמַזָּלָא.

סתרי תורה וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חִטִּים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וְגו'. תְּנַן, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לָא אִתְבָּרְכָא, אֶלָּא בְּסָטָר יְמִינָא. וּבְגִין כָּךְ, בְּעוֹד דְּאִתְעַר יְמִינָא לְגַבֵּי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שְׂמָאלָא לָא תְּסַיֵּיעַ תַּמָּן. דְּהָא יְמִינָא אַשְׁכַּח עִילָּה בְּהַהוּא כּוֹס, לְאִתְעָרָא לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה.

וְסִתְרָא דָּא, וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן, דָּא סִטְרָא דְּדָרוֹם. בְּגִין כָּךְ דִּנְלִיהּ בַּדָּרוֹם, דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְתֵרֵיסַר תְּחוּמִין, וְתִיאוּבְתֵּיהּ דְּסָטַר דָּרוֹם, לְאַשְׁכָּחָא עִילָּה וְתִקְרוֹבָא לְמַטְרוֹנִיתָא לְבָרְכָא לָהּ.

מַה כְּתִיב, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, אֲזַל לְחַפְּשָׂא בְּכָל אִינּוּן גְּנִיזִין דִּילָהּ, וְאַשְׁכַּח בְּהַאי שָׂדֶה אִינּוּן דּוּדָאִים, וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר (שיר השירים ז׳:י״ד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ, וְאִינּוּן תְּרֵין (קנ"ב ע"א) כְּרוּבִים, דְּאִינּוּן תִּקּוּנִין דִּילָהּ, לְאִתְעָרָא אִתְעָרוּ לְעֵילָּא, דְּהָא בְּכָל אִינּוּן תִּקּוּנִין דְּהַאי שָׂדֶה, לֵית תִּקּוּנָא דְּיִתְעַר לְגַבֵּי עֵילָּא, בַּר כְּרוּבִים.

סְטַר דָּרוֹם אֵימָתַי אִתְעַר לְגַבָּהּ, לְאַשְׁכָּחָא עִילָּה לְבָרְכָה לָהּ. בִּימֵי קְצִיר חִטִּים, בְּזִמְנָא דְּפִלְיָגַת חוּלַק שְׁלָלָא לְאוּכְלוּסָהָא, וְכֻלְּהוּ חֲצָדֵי חַקְלָא. מִיָּד וַיָּבֵא אוֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ, סָלִיק רֵיחָא, וְאִתְעָרוּ דִּלְהוֹן לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, עַלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, בְּגִין דְּאִתְעַר (נ"א דיתער) בִּרְכָאן לְעַלְמָא תַּתָּאָה.

וְכַד אִתְבָּרְכָא, אִינּוּן דּוּדָאִים נָקְטִין וְיָהֲבִין לְכָל עַלְמִין, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:י״ד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים. כַּד אִינּוּן נָתְנוּ רֵיחַ, הַהוּא רֵיחָא נָקִיט לֵיהּ סְטַר דָּרוֹם לְאִתְעָרָא לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, מִיָּד עַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוּבָא לָא חָסִיר (ס"א מכלא) מֵעַלְמָא.

עַלְמָא תַּתָּאָה לָא אִתְעַר לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, אֶלָּא כַּד אִינּוּן דּוּדָאִים יַהֲבִין רֵיחָא לִימִינָא, כֵּיוָן דְּאִינּוּן יָהֲבִין רֵיחָא לִימִינָא, וִימִינָא אִתְעַר לְגַבֵּי עַלְמָא עִלָּאָה, מִיָּד עַלְמָא תַּתָּאָה אִתְעַר לְשָׁאֲלָא מַה דְּאִצְטְרִיךְ. מַה כְּתִיב, (בראשית ל׳:י״ד) וַתֹּאמֶר רָחֵל אל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדּוּדָאֵי בְּנֵךְ, הַב לִי בִּרְכָאן מֵהַהוּא אִתְעָרוּ, דְּאִינּוּן דּוּדָאִים דְּאִתְעַר לְגַבֵּי סְטַר יְמִינָא.

כְּדֵין עַלְמָא עִלָּאָה בְּחֶדְוָה, בְּשַׁעֲשׁוּעַ, אַתִּיב לְגַבָּהּ, וְאָמְרַת הַמְעַט קָחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, כְּאִמָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא. וְאִי הָכִי בַּעֲלָה דְּעַלְמָא עִלָּאָה יַעֲקֹב אִיהוּ. לָאו הָכִי, אֶלָּא תִּיאוּבְתָּא דְּאַבָּא תָּדִיר, לָאו אִיהוּ, אֶלָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא דְּנָא, (דאיהי) דְּהַאי בַּת, רְחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבָּהּ תָּדִיר, בְּגִין דְּאִיהִי בַּת יְחִידָאָה בֵּין שִׁית בְּנִין, וּלְכָל אִינּוּן שִׁית בְּנִין, פָּלִיג לוֹן חוּלְקִין וּנְבַזְבָּזָן וּמַתְּנָן, וְלָהּ לָא פָּלִיג, וְלֵית לָהּ יְרוּתָא כְּלוּם, וְעַל כָּל דָּא, אִיהוּ אַשְׁגַּח בָּהּ בְּתִיאוּבְתָּא וּרְחִימוּ יַתִּיר מִכֹּלָּא.

בְּרַחְמוּ דִּילֵיהּ קְרָא לָהּ בַּת, לָא סָפִיק לֵיהּ דָּא, וְקָרָא לָהּ אֲחוֹת, לָא סָפִיק לֵיהּ דָּא, קְרָא לָהּ אֵם בְּשׂוּם אִמַּיהּ, לָא סָפִיק לֵיהּ דָּא, קְרָא לָהּ בִּשְׁמַיהּ, דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:י״ב) וְהַחָכְמָה

מַאִין תִּמְצָא, חָכְמָה וּדַאי. וְעַל דָּא, עַלְמָא עִלָּאָה אֲמְרַת לְגַבָּה, הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל רְחִימוּ דִילֵיהּ אִתְמְשַׁךְ לָךְ לְגַבָּךְ ועל דָּא. בְּשַׁעֲשׁוּעִא וּרְחִימוּ אִימָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא.

מָה אֲתִיבַת אִיהִי, (בראשית ל׳:ט״ו) לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה. בְּכָל אֲתַר, לָכֵן, שְׁבוּעָה אִיהִי. יִשְׁכַּב, מַהוּ יִשְׁכַּב. אֶלָּא שְׁכִיבָה בְּכָל אֲתַר תִּקּוּנָא דְנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, לְאַעֲלָא בָּהּ צִיּוּרָא דְאַתְוָון כֻּלְּהוּ, וְדָא אִיהוּ יִשְׁכַּב, י״ש כַּ״ב. י״ש דָּא אִיהוּ עַלְמָא עִלָּאָה, (ס״א כ״ב רזא) רָזָא דְאוֹרַיְיתָא נְקוּדָה טְמִירָא, דְּאִתְעַר לְגַבָּהּ כ״ב אַתְוָון, וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, י״ש עַלְמָא דְאָתֵי, דִּכְתִיב, (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵ״שׁ. כ״ב נְקוּדָה עִלָּאָה דְאָעִיל כָּל כ״ב אַתְוון. רָזָא דְכָל אוֹרַיְיתָא.

וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב לָא כְּתִיב, אֶלָּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ. הַהוּא טְמִירָא דְאִתְחֲזֵי לְאִתְעָרָא לְגַבָּךְ, וְכֹלָּא בְּאִתְעָרוּ דְאִינּוּן (דכולהו) דּוּדָאִים, וכֹלָּא כְּתִיב בְּרַחֲימוּ.

(בראשית ל׳:ט״ז) וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב. וַיָּבֹא יַעֲקֹב, דָּא תִּפְאֶרֶת קַדִּישָׁא, מֵהַהוּא שָׂדֶה דְּנָקִיט כָּל בִּרְכָאן, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית כ״ז:כ״ז) אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. בָּעֶרֶב, אַמַּאי בָּעֶרֶב, אֶלָּא בָּעֶרֶב, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:ס״ג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב. בְּזִמְנָא דְאִתְעַר יִצְחָק אֲבוֹי לְגַבֵּי הַאי שָׂדֶה, וְנָקִיט לֵיהּ, דְּהָא יִצְחָק לָא אִתְעַר לְגַבֵּי הַאי שָׂדֶה, כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִתַּמָּן בָּעֶרֶב, שְׁבִיק הַאי שָׂדֶה לְיִצְחָק אֲבוֹי, וְאִיהוּ סָלִיק בְּהַהוּא זִמְנָא לְגַבֵּי עֵילָּא.

מַה כְּתִיב, (בראשית ל׳:ט״ז) וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ. אִמָּא עִלָּאָה לְגַבֵּי בְּרָא יְחִידָא. וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא, תְּחוֹת גַּדְפָּאי לְבָרְכָא לָךְ, וּלְרַוָואָה לָךְ בְּתַפְּנוּקִין וְעִדּוּנִין עִלָּאִין. הָא עִידָן רַעֲוָא וְעִנּוּגָא לְמֵיהַב לָךְ נַיְיחָא דְרוּחָא עִלָּאָה, לְגַבֵּי הַהוּא שָׂדֶה, עַד לָא יִתּוֹקַד בְּתוּקְפָּא דְיִצְחָק. כֵּיוָן דְּנָקְטָה לְיַעֲקֹב תְּחוֹת גַּדְפָּאָה, כְּדֵין (שם) וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא. הוּא. דְּסָתִים מִכֹּלָּא. הוּא. דְּכָל בִּרְכָאן וְכָל קִדּוּשִׁין נָפְקֵי מִתַּמָּן. יַעֲקֹב לָא כְּתִיב אֶלָּא הוּא. מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְעָרָא לְגַבָּהּ.

וְעַד דְּלָא זַמִּין לְגַבָּהּ תְּחוֹת גַּדְפָּהָא, מַאן דְּנָקִיט אִינּוּן קַדִּישָׁאן (קדושאן) וּבִרְכָאן לָא אִתְמְלֵי מִנְּקוּדָה טְמִירָא, הַהוּא עַלְמָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא דּוּדָאִים מִתְעָרֵי כֹּלָּא, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דְּרָזָא עִלָּאָה. רָאוּבֵן מַאי רְאוּבֵן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוִּי שְׁמָהָן בְּאַרְעָא, דִּכְתִיב (תהילים מ״ו:ט׳) לְכוּ חֲזוּ מִפְעָלוֹת יְיָ אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. (עד כאן סתרי תורה).

(בראשית ל׳:ט״ז) וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא וגו׳. הַאי מִלָּה חֲצִיפוּתָא אִיהוּ. לָאו אִיהוּ הָכִי, אֶלָּא מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, עַנְוְותָנוּתָא דְלֵאָה, דְּלָא אָמְרָה קַמֵּי אֲחָתָהּ מִידִּי, וְאִיהִי אַקְדִּימַת לְאוֹרְחָא, וְאָמְרָה לֵיהּ בַּחֲשַׁאי, וְאוֹדְעָא לֵיהּ. דְּהָא בִּרְשׁוּתָא דְרָחֵל הֲוָה,

דִּכְתִיב, (שם) כִּי שָׂכוֹר שְׂכַרְתִּיךָ, מֵרָחֵל נְטִילַת רְשׁוּ, וּבְגִין דְּלָא יַבְאִישׁ בְּעֵינָאָה דְרָחֵל, אָמְרָה לֵיהּ לְבַר וְלָא בְּבֵיתָא.

וְלָא עוֹד אֶלָּא פִּתְחָא מִשְׁכְּנָא דְלֵאָה (לבר), נָפְקַת לְבַר, וְעַיְילַת לֵיהּ לְיַעֲקֹב בְּפִתְחָא דִלְבַר, עַד לָא ייעוּל לְמִשְׁכְּנָא דְרָחֵל. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא תֵימָא מִלָּה קַמֵּי דְרָחֵל, וְלָא תַחְצִיף קַמֵּי אֲחָתָהָא. וְלָא עוֹד, אֶלָּא אָמְרָה לֵאָה, אִי ייעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכְּנָא דְרָחֵל, לָאו דִּין הוּא לְאַפְקֵיהּ מִתַּמָּן, בְּגִין כָּךְ אַקְדִּימַת לֵיהּ לְבַר.

וְכָל הַאי לָמָּה, אֶלָּא לֵאָה רוּחָא דְקוּדְשָׁא אִתְעָרַת בָּהּ, וְיָדְעַת דְּכָל הַנֵּי שִׁבְטִין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ קַדִּישִׁין, יִפְקוּן מִנָּהּ, וְדָחְקַת שַׁעְתָּא, בַּחֲבִיבוּתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ הִיא קָרֵאת לוֹן שְׁמָהָן, בְּרָזָא דְחָכְמְתָא.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי, הֲווּ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא, בְּכָל זִמְנָא (דאנן) דְּאָזְלִינָן בְּאוֹרְחָא, וְלָעֵינָן בְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַרְחִישׁ לָן נִסִּין, וְהַשְׁתָּא אוֹרְחָא דָא אָרִיךְ לָן, נִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְזַדַּוּוג בַּהֲדָן.

פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (שמות י״ב:י״ח) בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת, וּכְתִיב, (דבהם טז) שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי, לֶחֶם עֳנִי כְּתִיב, הַאי מִלָּה אִתְעָרוּ בָּהּ חַבְרַיָּיא. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כַּד הֲווּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הֲווּ בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא. כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקָרְבָא לוֹן לְגַבֵּיהּ, יָהַב לוֹן אֲתַר דְּלֶחֶם עֹנִי. לֶחֶם עָנִי, מַאן עָנִי. דָּא דָּוִד מַלְכָּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים מו) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי.

וְהַאי לֶחֶם עֹנִי אִקְרֵי מַצָּה, נוּקְבָא בְּלָא דְכוּרָא, מִסְכְּנוּתָא הֲוֵי, אִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי מַצָּה בְּקַדְמִיתָא, כֵּיוָן דְּקָרִיבוּ לוֹן יַתִּיר, עָיֵיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדַרְגִּין אָחֳרָנִין, וְאִתְחַבַּר דְּכוּרָא בְּנוּקְבָא. וּכְדֵין, מַצָּה כַּד אִתְחַבְּרַת בְּדְכוּרָא אִקְרֵי מִצְוָה בְּתוֹסֶפֶת וא"ו, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל׳:י״א) כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת. בְּגִינֵי כָּךְ, מַצָּה בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר מִצְוָה.

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, שְׁמָעוּ חַד קָלָא דְּאָמַר, טוּפְסָרָא דְּקַטְנוּן, עֲקִימָן בְּאוֹרְחָא, סְטוּ לְעֵילָא, לָא תֶּחְתּוּן בְּקוּסְטָרָא דְּקִטְרָא דִלְתַתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁמַע מִינָּה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְנַטְרָא אוֹרְחִין. סְלִיקוּ לְעֵילָא, וְעָאלוּ בְּחַד טוּרָא, בֵּין טַנָּרִין תַּקִּיפִין, אָמְרוּ, הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא בְּאוֹרְחָא דָא, מִלָּה נְחמֵי אוֹ נִיסָּא (תרחיש) אִתְרְחִישׁ לָן.

אָזְלֵי, יָתְבֵי גַּבֵּי בְּקִיעֵי דְּטַנָּרָא. סָלִיק לוֹן חַד בַּר נָשׁ, תְּוָוהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מַאן אַנְתְּ. אָמַר מֵאַנְשֵׁי אַרְקָא אֲנָא, אָמַר לֵיהּ, וְתַמָּן אִית בְּנֵי נָשָׁא, אָמַר אִין, וְזַרְעִין וְחַצְדִין, מַנַּיְיהוּ בְּחֵיזוּ אָחֳרָא מְשַׁנְיָין מִנָּאי, וְסָלִיקְנָא גַּבַּיְיכוּ, לְמִנְדַּע מִנַּיְיכוּ, מַה שְׁמֵיהּ דְּאַרְעָא דְּאַתּוּן בָּהּ.

אָמַר לֵיהּ, אֶרֶץ, בְּגִין דְּהָכָא אֶרֶץ הַחַיִּים שַׁרְיָא, דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:ה') אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לָחֶם, מֵהַאי יֵצֵא לֶחֶם, בִּשְׁאָר אַרְעָא לָא יֵצֵא לָחֶם, וְאִי נָפִיק, לָאו מִשְּׁבְעַת הַמִּינִין. אַדְּהָכִי עָאל לְאַתְרֵיהּ. תְּוָוהוּ, אָמְרוּ וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאִתְעָרָא לָן בְּמִלָּה.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי עַל הַאי קְרָא דְּאָמַרְתָּ, דְּכִירְנָא דְּאוֹלִיפְנָא מִסָּבָאי, חַד מִלָּה עִלָּאָה. בְּפֶסַח, דְּיַהֲב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לֶחֶם דָּא, מֵאַרְעָא דְּחַיֵּי, וּלְבָתַר לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, לֶחֶם דָּא, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה.

תּוּ הֲוָה אָמַר, דְּבַר נָשׁ, כַּד נָפִיק לְהַאי עָלְמָא, לָא יָדַע מִידִּי, עַד דְּאַטְעֵים נַהֲמָא. כֵּיוָן דְּאָכִיל נַהֲמָא, אִתְעַר לְמִנְדַּע וּלְאִשְׁתְּמוֹדְעָא. כָּךְ כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא הֲווּ יָדְעֵי מִדֵּי, עַד דְּאַטְעִים לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֶחֶם מֵהַאי אֶרֶץ, דִּכְתִיב מֵאֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וּכְדֵין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמִנְדַּע וּלְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְינוּקָא לָא יָדַע, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא, עַד דְּטָעֵים נַהֲמָא דְּהַאי עָלְמָא.

יִשְׂרָאֵל לָא יָדְעוּ, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ בְּמִלִּין דִּלְעֵילָּא, עַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם עִלָּאָה, וּכְדֵין יָדְעוּ וְאִשְׁתְּמוֹדְעוּ בְּהַהוּא אֲתַר וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִנְדְּעוּן יִשְׂרָאֵל יַתִּיר, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְחֲזֵי לְהַאי אֶרֶץ. וְלָא יָכִילוּ, עַד דְּטָעֲמוּ לֶחֶם, מֵהַהוּא אֲתַר, וּמַאן אִיהוּ, שָׁמַיִם. דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:ד') הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְדֵין יָדְעוּ וְאִסְתַּכָּלוּ בְּהַהוּא אֲתַר, וְעַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם מֵהַהוּא אָתַר, (ס"א ועד דלא אכלו לחם מאלין אתרי) לָא יָדְעוּ מִידִּי וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ.

אָתָא רַבִּי יוֹסֵי וּנְשַׁקֵּיהּ. אָמַר, וַדַּאי עַל דָּא אִתְעַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי, וְעַל דָּא שֵׁירוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְמִנְדַּע, לֶחֶם הֲוָה. קָמוּ וְאָזְלוּ, עַד דְּהָווּ אָזְלוּ, חָמוּ תְּרֵי דַּרְמוּסְקִין, חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לֵית לָן מִלָּה בְּעָלְמָא, דְּלָא הֲוֵי דְּכַר וְנוּקְבָא, וְכָל מַה דִּי בְּאַרְעָא, הָכִי נָמֵי בְּיַמָּא.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (בראשית ל':ט"ז) וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וְגוֹ', וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ, מְנָא יָדְעַת. הָא אָמְרוּ דְּגָעָא חֲמָרָא, וְלֵאָה יָדְעַת, וְנָפְקַת לֵיהּ, וְגָרִים לֵיהּ דְּנָפַק מִנָּהּ יִשָּׂשכָר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יִשָּׂשכָר חֲמוֹר גָּרֶם, אַל תִּקְרֵי גָּרֶם, אֶלָּא גָּרַם דְּחֲמָרָא גָּרְמָא לֵיהּ. אָמְרַת לֵאָה, וַדַּאי יַדְעָנָא דְּאִי יֵיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכְּנָא דְּרָחֵל, לֵית לִי לְאֶפָקָא לֵיהּ, אֶלָּא אוֹרִיךְ לֵיהּ הָכָא, וְיֵיעוּל בְּמִשְׁכָּנִי.

(בראשית ל':ט"ז) כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ בְּדוּדָאֵי בְּנִי, מַאי בְּדוּדָאֵי בְּנִי, בְּגִין דְּנִיחָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב עַל דָּא, דְּאִלֵּין מְסַיְּיעִין לְאוֹלָדָא. וְיַעֲקֹב הֲוָה יָדַע, דְּמִלָּה לָא קָיְימָא בַּדּוּדָאִים, אֶלָּא לְעֵילָּא. פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי"ג:ט') מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא קָאָמַר, מוֹשִׁיבִי (קנ"ד ע"א) עֲקֶרֶת הַבַּיִת, דָּא רָחֵל. אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה,

דָּא לֵאָה. מוֹשִׁיבִי עֲקָרֶת הַבַּיִת, דָּא עַלְמָא תַּתָּאָה. אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה (הללויה), דָּא עַלְמָא עִלָּאָה, בְּגִינֵי (קנ"ד ע"א) כָּךְ הַלְלוּיָהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל אִלֵּין שִׁבְטִין, תִּקוּנִין דִּלְתַתָּא אִינוּן, וְכֻלְּהוּ כְּגַוְונָא דִלְעֵילָא. תָּא חֲזֵי, כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ, לְנַסְבָא מִנֵּיהּ גּוּפָא וּמַאן אִיהוּ תּוֹרָה. שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ, לְךָ, לְגוּפָךְ מַמָּשׁ. שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ, לְאוֹלָדָא דְּיוּקְנָךְ.

מֵהָכָא, מַאן דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אַחְסִין עַלְמָא דְאָתֵי וְאַחְסִין אַחְסַנְתָּא דְיַעֲקֹב. אַחְסִין עַלְמָא דְאָתֵי, דִּכְתִיב יִשָּׂשכָר יֵשׁ שָׂכָר, (ירמיהו ל"א:ט"ז) כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ. וּכְתִיב, (משלי ח':כ"א) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.

(בראשית ל':כ') כִּי יָלַדְתִּי לוֹ שִׁשָּׁה בָנִים. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, אִלֵּין עֵילָא וְתַתָּא וְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא. וּמַאן דְּאָרִיךְ בְּאֶחָד, בְּעֵי לֵיהּ לְאַמְלָכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא וְתַתָּא, וּלְאַרְבַּע סִטְרֵי דְעַלְמָא, וְהַיְינוּ אֶחָד.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, כְּתִיב, (שיר השירים ב) עַל הָרֵי בָתֶר, וּכְתִיב, (שיר השירים ח) עַל הָרֵי בְשָׂמִים, מַאן אינוּן הָרֵי בְשָׂמִים. אִלֵּין שִׁית בְּנִין דְּלֵאָה, דְּאַכְלָלָן שִׁית אֶחָרְנִין, וְאִינוּן תְּרֵיסַר, וְאִינוּן שִׁית. בְּגִין (רמ"א ע"א) דְּכָל חַד כָּלִיל בְּחַבְרֵיהּ, וְלֵאָה עֲלַיְיהוּ, לְקַיְימָא (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כ"ב:ו') לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים, בְּגִין דְּאִיהוּ עַלְמָא דְאִתְכַּסְיָא, וְלָא אִתְגַּלְיָא, וְעַל דָּא (שם) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. בְּגִין דְּאִיהוּ עַלְמָא דְאִתְכַּסְיָא, וְלָא אִתְגַּלְיָא כְּלָל.

וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, הַיְינוּ דִכְתִיב, (דברים ד':ל"ב) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים וְגוֹ' (שם) וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם. וְכָל הַנֵּי, אִקְרוּן הָרֵי בְשָׂמִים, מִכָּאן וּלְתַתָּא אִקְרוּן הָרֵי בָתֶר, (כ"ט ע"ב) דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וּמִשָּׁם יִפָּרֵד, וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים, טוּרֵי דְּפִירוּדָא.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא, בְּנֵי הַשִּׁפְחוֹת קְשִׁירוּ קִשְׁרִין, (קנ"ד ע"א) אַרְבַּע קִשְׁרִין דְּאִצְטְרִיכוּ לְתִקּוּנָא. וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, דִּבְגִין כָּךְ נִפְקֵי לְבַר אִינוּן קִשְׁרִין, וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ חַד, וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה כֻּלְּהוּ חַד, בְּאוֹרַח מֵישָׁר. וְעַל דָּא, כֻּלְּהוּ שִׁבְטִין סָלְקִין בְּסַהֲדוּתָא דִלְעֵילָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קכ"ב:ד') שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

פרק כד

וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב, (בראשית ל':כ"ה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וְגוֹ', מַה חָמָא יַעֲקֹב לְמֵיהַדְּ לְאוֹרְחֵיהּ, כָּד אִתְיְלִיד יוֹסֵף, וְעַד לָא אִתְיְלִיד יוֹסֵף לָא בָּעָא לְמֵיהַדְּ לְאוֹרְחֵיהּ. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ, דְּחָמָא דְאִתְיְלִיד שִׂטְנָא דְעֵשָׂו.

וְתָא חֲזֵי, יוֹסֵף אַשְׁלִים דּוּכְתֵּיהּ בַּתְרֵיהּ וְיוֹסֵף זַכֵּי לֵיהּ, דְּאִקְרֵי צַדִּיק, וְהָכָא סִיּוּמָא דְּגוּפָּא. כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב, דְּאִשְׁתְּלִים גּוּפָּא, בָּעָא גּוּפָּא לְמַהַךְ לְאוֹרְחֵיהּ, וְסִיּוּמָא דְּגוּפָּא הוּא בְּרִית. וְעִם כָּל דָּא בִּנְיָמִן אַשְׁלִים חוּשְׁבָּנָא, דְּבֵיהּ אִשְׁתְּלִימוּ תְּרֵיסַר.

וְאִי תֵּימָא, וְכִי לָא הֲוָה יָדַע יַעֲקֹב, דְּעַד כְּעָן לָא אִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְטִין, אַף עַל גַּב דְּאִתְיְלִיד יוֹסֵף, מַאי טַעְמָא לָא אוֹרִיךְ עַד דְּיִתְיְלִיד בִּנְיָמִין וְיִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְטִין. אֶלָּא, יַעֲקֹב בְּחָכְמְתָא עָבַד, וּמְלָה יָדַע. אָמַר, וַדַּאי אִי אִשְׁתַּלִּימוּ הָכָא כֻּלְּהוּ שִׁבְטִין, הָא יְדַעְנָא דְּתִתְקוֹנָא דִּלְעֵילָּא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ כְּדְקָא יְאוּת. וּבְאַרְעָא דָּא, לָא לִיבְעֵי דְּיִשְׁתְּלִימוּ, אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דְּכֻלְּהוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, תִּקּוּנָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה נִינְהוּ, וְכֵיוָן דְּאִתְיְלִיד בִּנְיָמִין, מִיתַּת רָחֵל, וְנָטְלָא דּוּכְתָּא הַאי עַלְמָא תַּתָּאָה, לְאִתְתַּקָּנָא בְּהוּ. וְעַל דָּא לָא אִתְיְלִיד בִּנְיָמִין, אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מ״ח:ז׳) וַאֲנִי בְּבוֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ, וְתַמָּן מִיתַּת רָחֵל וְנָטְלָא דּוּכְתָּא, הַאי עַלְמָא תַּתָּאָה, לְאִתְיַשָּׁבָא בְּבֵיתָא שְׁלִימָתָא, וְכָל זִמְנָא דְּרָחֵל קַיְימָא, עַלְמָא תַּתָּאָה לָא אִתְתַּקָּנָא בְּהוּ, מִיתַּת רָחֵל, נָטְלָא (ד״א ל״ג לעילא) בֵּיתָא בִּשְׁלִימוּ.

וְאִי תֵּימָא, לֵאָה אַמַּאי לָא מִיתַּת בְּהַהוּא זִמְנָא. אֶלָּא בְּגִין דְּבֵיתָא בְּעַלְמָא תַּתָּאָה (נ״א עלאה) אִיהוּ, וְכֹלָּא מִנַּיהּ הֲווּ לְאִתְתַּקָּנָא, וְלָאו מֵעָלְמָא עִלָּאָה (נ״א תתאה), וּבְגִין כָּךְ לָא מִיתַּת בְּהַהִיא שַׁעְתָּא. וְכָל עוֹבָדוֹי דְּלֵאָה בְּאִתְכַּסְיָא אינוּן, בְּגִין דְּעַלְמָא עִלָּאָה אִיהוּ בְּאִתְכַּסְיָא, וְלָאו בְּאִתְגַּלְיָא, וּבְגִין כָּךְ לָא אִדְכַּר מִיתָתָהּ דְּלֵאָה, כְּמִיתָתָהּ דְּרָחֵל.

וְתָא חֲזֵי, דְּהָכִי הוּא וַדַּאי. בְּגִין דְּעַלְמָא עִלָּאָה, כָּל מִלּוֹי בְּאִתְכַּסְיָא, וְעַלְמָא תַּתָּאָה כָּל מִלּוֹי בְּאִתְגַּלְיָא. בְּגִין כָּךְ, אִתְכַּסְיָא לֵאָה בְּמַעֲרָתָא דְּכַפְלְתָּא, וְרָחֵל בְּגִלּוּיָיא דְּאוֹרְחָא, דָּא בְּסִתְרָא, וְדָא בְּאִתְגַּלְיָא. וּבְאִתְכַּסְיָא עַלְמָא עִלָּאָה אִתְרְשִׁים, דִּכְתִיב, (בראשית ל׳:י״ג) וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּאָשְׁרִי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָנוֹת, וּבְגִין כָּךְ קָרְאָה שְׁמֵיהּ אָשֵׁר.

(בגין כך כל ברכאן דתרין עלמין באתגליא ובאתכסיא ועם כל דא). וּבְגִין דָּא, כֹּלָּא חַד, דְּהָא כֹּלָּא הֲוֵי מֵעַלְמָא עִלָּאָה. הָכִי נָמֵי וּבְכָל אֲתַר, תְּרֵין עָלְמִין, דָּא בְּאִתְגַּלְיָא וְדָא בְּאִתְכַּסְיָא. וְאֲנַן לָא מְבָרְכִינָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בִּתְרֵין עָלְמִין, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:מ״ח) בָּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל (קנ״ג ע״ב) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. בְּגִינֵי כָךְ, עַלְמָא עִלָּאָה קָרֵינָן הו״א, וְקָרֵינָן לְעַלְמָא (שמות קל״ח ע״ב) תַּתָּאָה אַתְ״ה, בְּגִין דְּאִיהוּ בָּרוּךְ מֵעַלְמָא עִלָּאָה, עַל יְדָא דְצַדִּיק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים קל״ה:כ״א) בָּרוּךְ ה' מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלָם וְגו'. וַדַּאי מִצִּיּוֹן אִיהוּ בָּרוּךְ.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָּא (שמות לה) ה' ה' תְּרֵין עָלְמִין (נשא קל״ח ע״א) נִינְהוּ, דָּא בְּאִתְגַּלְיָא וְדָא בְּאִתְכַּסְיָא, וְעַל דָּא פָּסִיק טַעְמָא בְּגַוְוּיְיהוּ, וּמֵעַלְמָא דָּא עַד עַלְמָא דָּא, כֹּלָּא חַד.

(בראשית לא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו', אָמַר (נדפס דף קס"ה ע"א בסתרי תורה) רִבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי, שְׁלֵימוּתָא דְיַעֲקֹב דְּלָא בָעָא לְמֵיזַל אֶלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּלָבָן. וְאִי תֵּימָא, זִמְנָא אַחֲרִינָא אַמַּאי לָא אָזִיל בִּרְשׁוּתֵיהּ. אֶלָּא בְּגִין דְּדָחִיל יַעֲקֹב, דְּלָא יִשְׁבּוֹק לֵיהּ, וְיִשְׁתְּלִימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין בְּאַרְעָא אָחֳרָא. וְעַל דָּא כֵּיוָן דְּחָמָא דְּמָטָא שַׁעְתָּא דְּבַנְיָמִין, בָּרַח. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ.

דְּכֵיוָן דְּאִתְיְלִיד בִּנְיָמִין, אִתְקַשְׁרַת שְׁכִינְתָּא בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, וְנָטְלָא בֵּיתָא בְּכֻלְּהוּ. וְיַעֲקֹב הֲוָה יָדַע בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, דְּכַד יִשְׁתַּלִּימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, דִּשְׁכִינְתָּא תִּתְקַשֵּׁט וְתִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרָחֵל תָּמוּת, וְאִיהִי נָטְלָא בֵּיתָא.

תָּא חֲזֵי, הָכִי אוֹלִיפְנָא, עַלְמָא תַּתָּאָה אִתְחֲזֵי לֵיהּ לְיַעֲקֹב כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לְמשֶׁה, אֶלָּא דְּלָא יְכִילַת, עַד דַּהֲווּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין בְּבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ, וּכְדֵין אִתְדַּכְּיָאת (נ"א אתדחיית) רָחֵל, וְנָטְלָא אִיהִי בֵּיתָא בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, וַהֲוָת עִקָּרָא דְּבֵיתָא, וּכְדֵין (תהילים קי"ג:ט') מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת וַדַּאי.

אָמַר יַעֲקֹב, הָא מָטָא זִמְנָא, דְּאִשְׁתְּלִימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, וַדַּאי עַלְמָא דִּלְעֵילָּא יֵחוֹת הוּא לְבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ, וּמִסְכְּנוּתָא דָּא אִתְדַּחְיָיא קַמֵּיהּ. אִי תֵּמוּת הָכָא, לָא אִפּוּק מֵהָכָא לְעָלְמִין. וְלָא עוֹד, אֶלָּא בְּאַרְעָא דָּא, לָא אִתְחֲזֵי לְאִשְׁלָמָא בֵּיתָא. בְּגִין כָּךְ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה וְגו', עַד לָא אִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְטִין.

שְׁמַע רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, וַדַּאי כָּל מִלּוֹי דְּרִבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר, וְדָא סָלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תֵּימָא אַמַּאי לָא אָזַל לֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ מִיָּד. אֶלָּא, כָּל זִמְנָן דְּרָחֵל לָא מִתְעַבְּרָא מִבִּנְיָמִין, אִתְעַכַּב תַּמָּן. כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא דְּבִנְיָמִין, עָרַק וְלָא בָעָא רְשׁוּתָא, בְּגִין דְּלָא יִתְעַכֵּב תַּמָּן וְיִתְחַבַּר יַעֲקֹב בְּכוּלְּהוּ שִׁבְטִין, בְּאַתָּרָא (דלא) דְּאִצְטְרִיךְ.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (שמות ד':י"ח) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יֶתֶר חוֹתְנוֹ וְגו'. תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה רַעֲיָא עָנָא דְּיִתְרוֹ חָמוּי הֲוָה, וְדִיּוּרֵיהּ הֲוָה בֵּיהּ. וְכַד בָּעֵי לְמֵיזַל, לָא אָזַל אֶלָּא בִּרְשׁוּתָא דִּידֵיהּ. וְיַעֲקֹב דְּהֲוָה שְׁלִים וְדִיּוּרֵיהּ הֲוָה תְּדִיר עִמֵּיהּ דְּלָבָן, אַמַּאי לָא בָעָא רְשׁוּתָא מִנֵּיהּ. אֶלָּא הָא אִתְּמַר דְּלָא יְגַלְגֵּל לָבָן עִמֵּיהּ גִּלְגּוּלִין וְיִשְׁתָּאַר תַּמָּן. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אָמַר לֵיהּ, וּמִיָּד גִּלְגֵּל עֲלֵיהּ גִּלְגּוּלִין וְאִשְׁתָּאַר תַּמָּן, וְהַשְׁתָּא דְּחִיל מִנֵּיהּ.

אֲבָל יִתְרוֹ, לָא הֲוָה הָכִי לְגַבֵּי משֶׁה. בְּגִין דְּלָבָן חָרְשָׁא הֲוָה, וּבְחָרְשָׁא הֲוָה כָּל עוֹבָדּוֹי לְגַבֵּי דְּיַעֲקֹב, וְהַשְׁתָּא לָא בָעָא יַעֲקֹב לְאִתְעַכְּבָא תַּמָּן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ (בראשית ל"א:ג') שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְגו'. וְעַל דָּא לָא בָעָא לְאִתְעַכְּבָא וּלְמִישְׁבַּק פִּקּוּדָא דְּמָרֵיהּ.

פרק כה

תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (בראשית ל׳:כ״ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל וגו׳, פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ״ו:א׳) לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח עַל עֲלָמוֹת שִׁיר. הַאי קְרָא, אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, דְּרָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ. וְכָל הַנֵּי שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, דְּהָווּ אָמְרֵי בְּנֵי קֹרַח, כֻּלְּהוּ מַחֲדְתִּין אִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּהָווּ מִלְּקַדְמִין, וְכֵן כָּל אִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאָמַר דָּוִד וְכָל אִינּוּן דְּהָווּ עִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ הָווּ בְּרָזָא עִלָּאָה, בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

תָּא חֲזֵי, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעַלְמָא עִלָּאָה, וְכָל אִינּוּן סִדְּרִין דְּסִדְּרוּ דָּוִד וּשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ, וְכָל אִינּוּן נְבִיאֵי קְשׁוֹט כֻּלְּהוּ סִדְּרוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דְּאִיכָּא מִשְׁמָרוֹת בְּאַרְעָא, הָכִי נָמֵי בִּרְקִיעָא. דְּמִזַּמְּרֵי לְמָרֵיהוּ, וְאָמְרֵי שִׁירָתָא תְּדִיר. וְכֻלְּהוּ קָיְימִין אִלֵּין לְקֶבֶל אִלֵּין, וְכוּלָּא בְּסִדְרָן דְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

עֲלָמוֹת שִׁיר, מַאי עֲלָמוֹת שִׁיר. אֶלָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ו׳:ח׳) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמוֹנִים פִּלַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. מַאי וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ״ה:ג׳) הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו. וּבְגִין דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא, כְּתִיב וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. וְכֻלְּהוּ שׁוּרִין שׁוּרִין, מְסֻדָּרִין סְדָרִין, אִלֵּין לְקֶבֶיל אִלֵּין, לְזַמְּרָא וּלְשַׁבָּחָא לְמָרֵיהוֹן, וְאִלֵּין אִינּוּן עֲלָמוֹת שִׁיר. וּבְגִין דְּאִית עֲלָמוֹת דְּלָא מְזַמְּרִין כְּאִלֵּין, אִלֵּין אִקְרוּן עֲלָמוֹת שִׁיר.

פרק כו

תְּלַת (נדפס פקודי רכ״ח ע״א) סִדְּרִין מִתְפָּרְשָׁן לְכָל סְטַר לְד׳ סִטְרֵי עַלְמָא, וּבְכָל סִדְּרָא וְסִדְּרָא דְּאִיהִי לְכָל סְטַר, תְּלַת סִדְּרִין אָחֳרָנִין. סִדְּרָא קַדְמָאָה דִּלְסִטַר מִזְרָח, תְּלַת סִדְּרִין אִינּוּן. וְאִינּוּן תִּשְׁעָה סִדְּרִין, בְּגִין דְּכָל סִדְּרָא מֵאִינּוּן תְּלַת, אִית לֵיהּ תְּלַת סִדְּרִין, וְאִשְׁתַּכָּחוּ דְּאִינּוּן תִּשְׁעָה, וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן תְּחוֹתַיְיהוּ.

הַנֵּי סִדְּרִין תִּשְׁעָה, כּוּלְּהוּ מִתְנַהֲגֵי בְּאַתְוָון רְשִׁימָן, וְכָל סִדְּרָא אִסְתְּכֵי לְאִינּוּן אַתְוָון רְשִׁימָן, (ס״א והא אוקמוה וכן לכל סדרא וסדרא, וכלהו נטלי באתוון רשימין ואלין עלאי מאלין וקיימאן אלין על אלין) וּמִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ, וְאָמְרֵי שִׁירָתָא. וְכַד אִינּוּן אַתְוָון פָּרְחֵי גּוֹ אֲוִירָא דְּרוּחָא (ההוא) דְּמַנָּא עַל כֹּלָּא, כְּדֵין אִינּוּן נָטְלֵי, וְשִׁירָתָא אִתְבַּסַּם, וְחַד אֶת אִתְבַּטַּשׁ מִתַּתָּא. וְהַהוּא אֶת סָלְקָא וְנָחֲתָא וּתְרֵין אַתְוָון פָּרְחֵי עֲלַיְיהוּ, וְהַאי אֶת מִתַּתָּא, סָלְקָא סִדְּרָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא וְאִתְחַבַּר בָּהוּ, וְאִתְעֲבִידוּ תְּלַת אַתְוָון, כֻּלְּהוּ לְפוּם אַתְוָון יה״ו, דְּאִינּוּן תְּלַת גּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא הַמְאִירָה. מֵאִילֵּין אִתְפָּרְשׁוּ תְּלַת סִדְּרִין וְאִינּוּן תְּרֵין אָתְוָון, וְהַהוּא אֶת דְּסָלְקָא, מִתְחַבְּרָא עִמְּהוֹן וְאִינּוּן תְּלַת.

תָּא חֲזֵי, אִינּוּן תְּרֵין אָתְוָון עִלָּאִין, דְּסָלְקִין בַּאֲוִירָא, אִינּוּן כְּלִילָן דָּא בְּדָא, רַחֲמֵי בְּדִינָא. וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן תְּרֵין, וְאִינּוּן מֵעַלְמָא עִלָּאָה בְּרָזָא דְּדִכּוּרָא, וְהַאי דְּסַלְקָא וְאִתְחַבְּרָא עִמְּהוֹן אִיהִי נוּקְבָא, וְאִתְכְּלִילַת בְּתַרְוַויְיהוּ. כְּגַוְונָא דְּנוּקְבָא אִתְכְּלִילַת בִּתְרֵי סִטְרֵי, בִּימִינָא וּבִשְׂמָאלָא, וְאִתְחַבְּרַת בְּהוּ, הָכִי נָמֵי הַאי אָת נוּקְבָא, דְּאִתְחַבְּרַת בִּתְרֵי אַתְוָון אָחֳרָנִין, וְאִינּוּן בִּתְרֵין סִטְרִין, אִלֵּין עִלָּאִין, וְדָא לְתַתָּא, וְכֹלָּא אִיהוּ חַד, דְּכַר וְנוּקְבָא. (בר) דְּכַד אִתְבְּרֵי עַלְמָא, דְּאִינּוּן אַתְוָון מֵעַלְמָא עִלָּאָה נִינְהוּ, דְּאִינּוּן אוֹלִידוּ כָּל עוֹבָדִין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן מַמָּשׁ, וּבְגִין כָּךְ מַאן דְּיָדַע לוֹן וְאִזְדְּהַר בְּהוּ, רְחִים לְעֵילָא וּרְחִים לְתַתָּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִלֵּין אַתְוָון כֻּלְּהוּ, דְּכַר וְנוּקְבָא, לְאִתְכְּלָלָא כְּחָדָא בְּרָזָא דְּמַיִין עִלָּאִין וּמַיִין תַּתָּאִין, וְכֹלָּא חַד, וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא שְׁלִים. וּבְגִין כָּךְ, מַאן דְּיָדַע לְהוּ, וְאִזְדְּהַר בְּהוּ, זַכָּאָה אִיהוּ חוּלָקֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ עַקָּרָא דְּיִחוּדָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת. תְּלַת תְּלַת מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא, בְּיִחוּדָא חָדָא בִּשְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. וְכֻלְּהוּ רָזָא דְּסִדְרָא עִלָּאָה כְּדְקָא חָזֵי, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דְּהַהוּא סִדְרָא תְּלַת תְּלַת בְּרָזָא חָדָא.

סִדְרָא תְּנַיְינָא דִּלְסַטַר דָּרוֹם, תְּלַת סִדְרִין אִינּוּן לְהַהוּא סִטְרָא. וְכָל סִדְרָא וְסִדְרָא תְּלַת תְּלַת, וְאִינּוּן תִּשְׁעָה, כְּמָה דְאִתְּמַר. וְאַתְוָון אִתְפְּלָגוּ הָכִי. לְכָל סִטְרֵי, לְאִתְחַבְּרָא כֹּלָּא כְּחַד, בְּגִין דְּאִית אַתְוָון בְּרָזָא דְּנוּקְבָא, וְאַתְוָון בְּרָזָא דִּדְכוּרָא, וְאִתְחַבְּרוּ כֻּלְּהוּ כְּחָדָא, וְהָווּ חַד בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים. וּלְגַבֵּייהוּ סִדְרִין מְמַנָּן תְּלַת תְּלַת, כְּמָה דְאִתְּמַר. וְכֹלָּא נַפְקָא מִסִּדְרָא דְּאָבְהָן דִּלְעֵילָּא, כְּסִדְרָא דְּאִתְתַּקְנָא אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יה"ו, כְּמָה דְאִתְּמַר. הַנֵּי סִדְרִין כֻּלְּהוּ, מִתְנַהֲגֵי בְּאִלֵּין אַתְוָון יְדִיעָן, וְנַטְלֵי בְּהוּ, וְכַמָּה חֵילִין וְרִבְוָון כֻּלְּהוּ לְתַתָּא, דְּנָטְלֵי וְאִתְנַהֲגֵי בְּסִדְרָא דָּא.

סִדְרָא תְּלִיתָאָה דִּלְסַטַר צָפוֹן, בְּתְלַת סִדְרִין אִינּוּן לְהַהוּא סִטְרָא, וְאִינּוּן תִּשְׁעָה. וּבְתְלַת סִטְרִין תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטַר אִינּוּן תִּשְׁעָה, וְאִינּוּן סִדְרִין מִתְּלַת סִטְרִין כְּמָה דְאִתְּמַר. שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים, בְּרָזָא דְּאַתְוָון דְּאִינּוּן שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן תְּרֵין וְעֶשְׂרִין, שְׁלִימוּ דְּאַתְוָון אִינּוּן שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין. וְהָכִי סִדּוּרָא דְּסִדְרִין אִלֵּין. שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין לְתְלַת תְּלַת סִדְרִין לְכָל סְטַר. וְאִשְׁתַּכָּחוּ אִלֵּין ג' מֵהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן ט', וְאִלֵּין תְּלַת מֵהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן תִּשְׁעָה, וְאִלֵּין תְּלַת דְּהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן תִּשְׁעָה. אִשְׁתַּכָּחוּ כֻּלְּהוּ שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין.

וְרָזָא דְּאִלֵּין שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין, אִינּוּן תִּשְׁעָה אַתְוָון (אינון) דְּאִינּוּן בְּרָזָא דְּנוּקְבֵי, לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ נוּקְבָא, עִם אִינּוּן תְּמַנֵּי סָרֵי סִטְרֵי אָחֳרָנִין, בְּרָזָא דְּאִתְּמַר (נ"א דדכר), וְכֹלָּא אִיהוּ כְּדְקָא חָזֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן עִלָּאִין דְּעַלְמָא עִלָּאָה, הָכִי נָמֵי אַתְוָון אָחֳרָנִין לְתַתָּא. אַתְוָון עִלָּאִין רַבְרְבִין, וְאַתְוָון תַּתָּאִין זְעִירִין, וְכֹלָּא דָּא כְּגַוְונָא דָּא, וְכָל הַנֵּי רָזִין, בְּרָזָא דְּדַכַר וְנוּקְבָא, כֹּלָּא חַד בְּשָׁלִימוּ.

פרק כז

(בראשית ל׳:כ״ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל, דְּהָא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בָּהּ זְכִירָה. (בראשית כ״א:א׳) וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה, לְאוּ מִמַּזָּלָא הֲוָה. וְאִי תֵּימָא דְּהָא בְּנִין בְּמַזָּלָא תַּלְיָין וְלָא לְתַתָּא, הָכָא בְּשָׂרָה לָאוּ בְּמַזָּלָא הֲוָה. אֶלָּא וַה' כְּתִיב, כֹּלָּא כְּחָדָא.

אִי הָכִי אַמַּאי כְּתִיב פְּקִידָה, אֶלָּא וַדַּאי זְכִירָה, (דא) הֲוַת מִקַּדְמַת דְּנָא, וְאִתְמְסַר מַפְתְּחָא דָּא לְתַתָּא, כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית י״ז:כ״א) וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לַמּוֹעֵד הַזֶּה וְגו'. וּלְבָתַר כְּגַוְונָא דָּא, וְכֵיוָן דְּאִדְכַּר, בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא, לְבָתַר אִתְמָר בְּרָזָא דְנוּקְבָא פְּקִידָה, לְמֶהֱוֵי כְּלָלָא דְּכֹלָּא כְּחָדָא.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שמות ו׳:ה׳) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מַעֲבִידִים אֹתָם וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי. וָאֶזְכֹּר הָא זְכִירָה, בְּגִין דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. דְּהַאי מַזָּלָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא בְּדָכוּרָא, אֲתָא עַל פְּקִידָה דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא לְתַתָּא בְּנוּקְבָא. כְּגַוְונָא דָּא וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (שמות ג׳:ט״ז) פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם, וְכִי פְּקֹד פְּקַדְתִּי, וְהָא פְּקִידָה בְּנוּקְבָא קַיְימָא וּבְהַהוּא זִמְנָא בְּגָלוּתָא הֲוַת, וְאִיהִי אֲמָרַת פְּקֹד פָּקַדְתִּי. אֶלָּא הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, וְרָזָא דְּחָכְמְתָא הָכָא וְאִיהִי בְּגָלוּתָא הֵיךְ אִתְחָזִי לְמֹשֶׁה הָכָא, וְהֵיךְ אֲמָרַת פְּקֹד פָּקַדְתִּי.

אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא שִׁמְשָׁא כַּד נָהִיר, אִיהוּ בִּשְׁמַיָּא, וְתוּקְפֵּיהּ וְחֵילֵיהּ שָׁלְטָא עַל אַרְעָא בְּכָל אֲתַר. כְּגַוְונָא דָּא (ישעיהו ו׳:ג׳) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּזִמְנָא דְּמַקְדְּשָׁא קָאִים, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא. וְהַשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהִי לְעֵילָּא, וְתוּקְפָּא סַחֲרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בְּאַרְעָא אָחֳרָא.

וְתָא חֲזֵי, שְׁכִינְתָּא לְתַתָּא וּשְׁכִינְתָּא לְעֵילָּא. שְׁכִינְתָּא לְעֵילָּא בְּתֵרֵיסַר תְּחוּמֵי רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וּתְרֵיסַר חֵיוָון עִלָּאִין. שְׁכִינְתָּא לְתַתָּא בִּתְרֵיסַר שִׁבְטִין קַדִּישִׁין, וּכְדֵין אִתְכְּלִילַת שְׁכִינְתָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכֹלָּא בְּחַד זִמְנָא כְּחָדָא. וְאַף עַל גַּב דְּבִזְמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא לְתַתָּא, לָא אִתְתַּקְנַת לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי לָא אִתְתַּקְנַת, בְּגִין דְּלְתַתָּא לָא אִתְתַּקְנַת, וְדָא הוּא בְּגָלוּתָא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִמְּהוֹן.

בְּמָה אִתְתַּקְנַת, לְמִלְכָּא דְּמִית בְּרִיהּ, מָה עָבַד כַּפָּא לֵיהּ לְעַרְסֵיהּ עַל אֲבֵלָא דִּבְרֵיהּ, וְלָא אִתְקִין לֵיהּ לְעַרְסֵיהּ, אֶלָּא נָטַל כּוּבִין וְדַרְדְּרִין, וְאַטִּיל תְּחוֹת עַרְסֵיהּ, וְשָׁכִיב עֲלֵיהּ, כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֵּיוָן דְּאִתְגְּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְחָרֵב מַקְדְּשָׁא, נָטַל כּוּבִין וְדַרְדְּרִין וְשַׁוִּי

תְּחוֹתֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ג׳:ב׳) וַיֵּרָא מַלְאַךְ ה׳ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל הֲווּ בְּגָלוּתָא.

פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם, מַאן דְּלָא קָיְימָא בִּרְשׁוּתֵיהּ, מַה כַּקִּיד, וּמַה עֲבִיד. אֶלָּא פָּקֹד מִלְּעֵילָא, פָּקַדְתִּי מִלְּתַתָּא, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַאי זְכִירָה הֲוַת עֲלָהּ מִקַּדְמַת דְּנָא, דִּכְתִיב וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי. כֵּיוָן דִּכְתִיב וָאֶזְכֹּר, הָא זְכִירָה אִתְמְנָא עֲלָהּ, וּבְגִין כָּךְ אֲמַרַת לְבָתַר פָּקֹד פָּקַדְתִּי. דְּהָא סִימָנָא נָקְטַת מִקַּדְמַת דְּנָא. כְּגַוְונָא דָא שָׂרָה דִכְתִיב, (בראשית כ״א:א׳) וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה. אֲבָל הָכָא רָחֵל דְּלָא אִדְכָּרַת מִקַּדְמַת דְּנָא, לָא אִתְּמַר בָּהּ פְּקִידָה אֶלָּא זְכִירָה, וְכֹלָּא בִּזְכִירָה אִיהוּ, בְּרָזָא דְּמַזָּלָא.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי חִזְקִיָּה, הֲווּ אָזְלֵי מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוּד, וְהָוָה רִבִּי יְהוּדָה רָכִיב, וְרִבִּי חִזְקִיָּה עַל רַגְלוֹי, אֲדְהָכִי נָחַת רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר מִכָּאן וּלְהַלְאָה נִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא, כְּמָה דִכְתִיב, (דברים ל״ב:ג׳) הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ.

אָמַר לֵיהּ אִלּוּ הֲוֵינָא תְּלָתָא, יָאוֹת הוּא דְּחַד יֵימָא, וּתְרֵין יָתִיבוּ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, הַנֵּי מִלֵּי בְּבִרְכָאן. בְּגִין דְּאִדְכַּר חַד שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּתְרֵין יָתִיבוּ לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל״ב:ג׳) כִּי שֵׁם ה׳ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ. כִּי שֵׁם ה׳ אֶקְרָא, דָּא חַד דִּמְבָרֵךְ, הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ, אִלֵּין תְּרֵין אָחֳרָנִין. אֲבָל בְּאוֹרַיְיתָא אֲפִילּוּ תְּרֵי יַתְבֵי וְיַהֲבֵי רְבוּ וְתוּקְפָּא דְּשִׁבְחָא דְּאוֹרַיְיתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִזְקִיָּה, לְגַבֵּי בִּרְכָאן אַמַּאי תְּלַת. אָמַר לֵיהּ, הָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, דִּכְתִיב הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה הָכָא, דְּהָא כָּל רָזִין דִּבִרְכָאן הָכִי אִיהוּ, חַד לְבָרְכָא וּתְרֵין לְאַתְבָא, בְּגִין דִּיסַלֵּק (דיסתלק) שְׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָזָא דִּתְלָתָא. חַד מְבָרֵךְ וּתְרֵין (אמרי אמן) דְּאוֹדוּ, וְדָא הוּא קַיּוּמָא דִּבִרְכָאן, וּבְרָזָא עִלָּאָה כְּדְקָא יְאוּת, וּבְרָזָא דִּתְלַת כְּמָה דְאוּקְמוּהָ.

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, תָּנִינָן, אִית זְכִירָה לְטַב, וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ, אִית פְּקִידָה לְטַב, וְאִית פְּקִידָה לְבִישׁ. אִית זְכִירָה לְטַב, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב (ויקרא כ״ו:מ״ה) וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים וְגו׳. (בראשית ח׳:א׳) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. (שמות ב׳:כ״ד) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ, דִּכְתִיב, (תהילים ע״ח:ל״ט) וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטַב, דִּכְתִיב, (שמות ג׳:ט״ז) פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם. פְּקִידָה לְבִישׁ, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ל״ג) וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם. וְכֻלְּהוּ רָזִין עִלָּאִין.

כָּל הַנֵּי זְכִירָה וּפְקִידָה לְטַב, אִלֵּין אִינּוּן דַּרְגִּין יְדִיעָן. רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּכַר וְנוּקְבָא רָזָא חָדָא, זְכִירָה וּפְקִידָה, וְאִלֵּין אִינּוּן לְטַב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, אִלֵּין אִינּוּן רָזָא דְּסִטְרָא

אָחֳרָא, דְּקַיְימָא בְּרָזָא דְּאֱלֹהִים אֲחֵרִים, דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא, זְכִירָה בְּהַאי, וּפְקִידָה בְּהַאי, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקַיְימִין תְּדִיר לְבִישׁ. וְאִלֵּין לָקֳבֵיל אִלֵּין. מֵהָכָא נָפְקֵי כָּל רָזֵי דִּמְהֵימְנוּתָא וְכָל קִדּוּשִׁין עִלָּאִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וּמֵהָכָא נָפְקֵי כָּל זִינִין בִּישִׁין וְכָל מוֹתָא, וְכָל סִטְרִין וְזִינִין בִּישִׁין בְּעָלְמָא וְאוּקְמוּהָ. וְדָא בְּהִפּוּכָא מִן דָּא.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, הָכִי הוּא וַדַּאי, זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּחוֹלֵקִיהּ אִתְקַיַּים בְּסִטְרָא טָבָא, וְלָא יַרְכִּין גַּרְמֵיהּ לְסִטְרָא אָחֳרָא, וְיִשְׁתְּזִיב מִנְּהוֹן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְזַכָּאָה מַאן דְּיָכִיל לְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ מֵהַהוּא סִטְרָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיָכְלֵי לְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ, וְלַאֲגָחָא קְרָבָא בְּהַהוּא סִטְרָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה בְּמָה. פְּתַח וְאָמַר, (משלי כ״ד:ו׳) כִּי בְּתַחְבּוּלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מִלְחָמָה וְגו׳. מַאן מִלְחָמָה, דָּא מִלְחָמָה דְּהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לַאֲגָחָא בֵּיהּ קְרָבָא, וּלְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי וּלְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, דְּיַעֲקֹב הָכִי אִשְׁתַּדַּל לְגַבֵּי עֵשָׂו, בְּגִין הַהוּא סִטְרָא דִּילֵיהּ. לְאִתְחַכְּמָא עֲלוֹי וּלְמֵיזַל עִמֵּיהּ בְּעָקִימוּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, בְּגִין לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי בְּרֵישָׁא וְסוֹפָא, וְכֹלָּא כְּדְקָא יָאוּת. וְרֵישָׁא וְסוֹפָא כְּחָדָא דָּא כְּגַוְונָא דָא, כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית כה) בְּכֹרָתִי, וּלְבָתַר בִּרְכָתִי, שֵׁירוּתָא וְסוֹפָא כְּחָדָא, דָּא כְּגַוְונָא דָא. בְּגִין לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי בְּאוֹרַח מֵישַׁר כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ, וְיָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, זְכִירָה וּפְקִידָה לְטַב אִינּוּן כְּחָדָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְזַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּתַר מְהֵימְנוּתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (הושע י״א:י׳) אַחֲרֵי ה׳ יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג וְגו׳. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה הָכִי הוּא וַדַּאי.

וְתָא חֲזֵי, בַּר נָשׁ כַּד צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, לָא יֵימָא עֲלֵיהּ זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי. בְּגִין דְּאִיכָּא זְכִירָה וּפְקִידָה לְטַב, וּזְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, וְזַמִּינִין לְנַטְלָא מִלָּה מִן פּוּמָא, וְאַתְיָין לְאַדְכָּרָא חוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ וְלַעֲנָשָׁא לֵיהּ. בַּר אִי אִיהוּ זַכָּאָה שְׁלִים, דְּכַד בַּדְקֵי חוֹבוֹי, הַהִיא זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ לָא יִשְׁכְּחוּן לוֹן, כְּגוֹן עֶזְרָא דְּאָמַר (נחמיה י״ג:ל״א) זָכְרָה לִי אֱלֹהַי לְטוֹבָה.

דְּהָא בְּכָל אֲתַר, דְּבַר נָשׁ צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, יַכְלִיל גַּרְמֵיהּ בֵּין סַגִּיאִין בִּכְלָלָא דְּסַגִּיאִין. וְתָא חֲזֵי שׁוּנַמִּית, כַּד אָמַר לָהּ אֱלִישָׁע, (מלכים ב ד׳:י״ג) הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל שַׂר הַצָּבָא. הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ, הַהוּא יוֹמָא, יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה, וְהַהוּא יוֹמָא דְּמַלְכוּתָא דְּרָקִיעָא שַׁלְטָא לְמֵידַן עַלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט בְּהַהוּא זִמְנָא. וּבְגִין כָּךְ אָמַר לָהּ, הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ.

מַה כְּתִיב, (מלכים ב ד׳:י״ג) וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשֶׁבֶת. מַאי קָאָמְרָה. לָא בָּעֵינָא, לְמֶהֱוֵי רִשְׁימָאָה לְעֵילָּא, אֶלָּא לְאַעֲלָאָה רֵישָׁאי בֵּין סַגִּיאִין, וְלָא לְאַפָּקָא מִכְּלָלָא דִּלְהוֹן. וְכָךְ

בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִתְכְּלָלָא בִּכְלָלָא דְסַגִּיאִין וְלָא לְאִתְיַחֲדָא בִּלְחוֹדוֹי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁגְּחוּן עָלֵיהּ, לְאַדְכָּרָא חוֹבוֹי כִּדְקָאָמָרָן.

פרק כח

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר (איוב ל"ח:י"ז) הֲנִגְלוּ לְךָ שַׁעֲרֵי מָוֶת וְשַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת תִּרְאֶה. הַאי קְרָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ לְאִיּוֹב, כַּד חָמָא דְּאִיּוֹב דְּחִיק גַּרְמֵיהּ עַל דִּינוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי, אִיּוֹב אָמַר (איוב י"ג:ט"ו) הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַחֵל, כְּתִיב לֹא בְּאל"ף וְקָרֵי לוֹ בְּוא"ו, וְכֹלָּא אִיהוּ.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי אֲנָא קָטִיל בְּנֵי נָשָׁא, הֲנִגְלוּ לְךָ שַׁעֲרֵי מָוֶת וְשַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת תִּרְאֶה, כַּמָּה תַּרְעִין אִינּוּן פְּתִיחָן בְּהַהוּא סִטְרָא. וּמוֹתָא שָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ סְתִימִין מִבְּנֵי נָשָׁא, (ס"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא) וְלָא יָדְעִין אִינּוּן שְׁעָרִים.

וְשַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת תִּרְאֶה. מַאן אִינּוּן שַׁעֲרֵי מָוֶת וּמַאן אִינּוּן שַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת. אֶלָּא מָוֶת וְצַלְמָוֶת כְּחָדָא אִינּוּן, וְזִוּוּגָא חָדָא אִינּוּן. מָוֶת הָא אִתְּמַר, דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְהָא אוּקְמוּהָ. צַלְמָוֶת, צֵל מָוֶת. הַאי אִיהוּ מַאן דְּרָכִיב עֲלֵיהּ, וְאִיהוּ צִלָּא דִילֵיהּ, וְתוּקְפָּא דִילֵיהּ, לְאִזְדַּוְּוגָא כְּחָדָא, בְּקִשּׁוּרָא חַד וְאִינּוּן חַד.

וְכָל אִינּוּן דַּרְגִּין דְּנָפְקֵי מִנַּיְיהוּ וּמִתְקַשְּׁרָן בֵּהּ אִינּוּן שְׁעָרִים דִּלְהוֹן כְּמָה דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ"ד:ז') שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגו'. וְאִלֵּין (אינון שערים) אִיקְרוּ נַהֲרִין וְנַחֲלִין, שִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא. אוּף הָכִי אִינּוּן שַׁעֲרֵי מָוֶת, וְשַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת מִסִּטְרָא אָחֳרָא, דַּרְגִּין יְדִיעָן דְּשָׁלְטִין בְּעָלְמָא. שַׁעֲרֵי מָוֶת וְשַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת, דָּא נוּקְבָא וְדָא דְכוּרָא, וְתַרְוַוְיְיהוּ כְּחָדָא.

וְעַל דָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ לְאִיּוֹב, בְּגִין כָּל אִינּוּן מִלִּין, דְּאִיהוּ אָמַר (איוב ז':ט') כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל אִינּוּן שְׁאָר מִלִּין. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲנִגְלוּ לְךָ שַׁעֲרֵי מָוֶת, לְמִנְדַּע דְּהָא כֻּלְּהוּ בְּרִשׁוּתִי, וְכֻלְּהוּ זְמִינִין לְאִתְבַּעָרָא מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ה:ח') בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגו'.

פרק כט

תָּא חֲזֵי, (בראשית ל':כ"ב-כ"ג) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ. תְּרֵי זִמְנִין, אֱלֹהִים אֱלֹהִים, אַמַּאי. אֶלָּא, חַד מֵעָלְמָא דִּדְכוּרָא, וְחַד מֵעָלְמָא דְנוּקְבָא, בְּגִין דִּבְמַזָּלָא תַּלְיָיא מִלְּתָא.

וְכַד אִתְעָרַת רָחֵל בִּשְׁמָא דָּא, דִּכְתִיב, (בראשית ל':כ"ד) יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע יַעֲקֹב דְּאִיהִי אִתְחֲזְיָיא לְאַשְׁלָמָא כֻּלְּהוּ שִׁבְטִין וְלָא תִּתְקַיֵּים בְּעָלְמָא, בְּגִין כָּךְ בָּעָא לְמֵיזַל וְלָא

יָכִיל. וְכַד מָטָא זִמְנָא דְּבְנֵימִין, עָרַק וְאָזַל לֵיהּ, בְּגִין דְּבְאַרְעָא אָחֳרָא לָא יִשְׁתְּלַם בֵּיתָא, לְאִתְקַשְּׁרָא עַלְמָא קַדִּישָׁא בֵּיהּ.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ל"א:ג') וַיֹּאמֶר ה' אֶל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מַאי וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, עַד הָכָא, רָחֵל הָוַת עִמָּךְ עִקָּרָא דְּבֵיתָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אֲנָא אֶהֱא עִמָּךְ וֶאֱטוֹל בֵּיתָא בַּהֲדָךְ בִּתְרֵיסַר שִׁבְטִין. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל. עָלַי הַוָה, וּבְגִינִי הֲוָה מִלָּה דְּאִתְדַּחְיָא אִיהִי וְאַתְיָא דִּיוּרָא אָחֳרָא, וְנָטְלָא בֵּיתָא בְּגִינִי לְדָיְירָא עִמִּי.

פרק ל

(בראשית ל':כ"ח) וַיֹּאמֶר נָקְבָה שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתֵּנָה, מַאי נָקְבָה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַהוּא רָשָׁע אָמַר, אֲנָא חָמֵי, דְּיַעֲקֹב לָא אִסְתַּכַּל אֶלָּא בְּנוּקְבֵי, וּבְגִין כָּךְ יִפְלַח לִי. אָמַר נָקְבָה שְׂכָרְךָ, הָא נְקֵבָה דְּאִיהוּ שְׂכָרְךָ כַּד בְּקַדְמֵיתָא. וְאֶתֵּנָה, אֵימָא מַאן נְקֵבָה אִסְתַּכַּלְתְּ בָּהּ, וְאֶתֵּנָה, וּפְלַח לִי בְּגִינָהּ.

שם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה, אָמַר יַעֲקֹב חֲלִילָה, דְּהָא אֲנָא כָּל מַה דְּעָבִידְנָא, לְשֵׁם יְקָרָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עָבִידְנָא, (ס"א ולאו לכסופא דגרמאי) וְעַל דָּא לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה, דְּהָא לַאו דַּעְתָּאי בְּהַאי, אֶלָּא אִם תַּעֲשֶׂה לִי (את) הַדָּבָר הַזֶּה וְגו'.

שם וַיָּסַר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ט"ו:א') יְיָ מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ וְגו', הָא אוֹקִימְנָא, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, (שם) הוֹלֵךְ תְּמִים, דָּא אַבְרָהָם, דְּכַד אִתְגְּזַר תְּמִים אִקְרֵי. וּפוֹעֵל צֶדֶק, דָּא יִצְחָק. וְדוֹבֵר אֱמֶת, דָּא יַעֲקֹב. וְדַאי יַעֲקֹב בֶּאֱמֶת אִתְדַּבַּק, אִי הוּא בֶּאֱמֶת אִתְדַּבַּק, מַאי טַעֲמָא עֲבַד עִם לָבָן כְּגַוְונָא דָא.

אֶלָּא, יַעֲקֹב בָּחִין שַׁעְתָּא דְמַזְלֵיהּ הֲוָה. דְּשָׁרֵי לֵיהּ לְאֵינַשׁ, לְמִבְחַן שַׁעְתֵּיהּ, עַד לָא יָתוּב לְאַרְעֵיהּ, וְאִי מַזָּלֵיהּ קָאִים בְּמָה דְּעָבִיד שַׁפִּיר, וְאִי לָאו לָא יוֹשִׁיט רַגְלוֹי עַד דְּיִסְלַק (ס"א דקאים במה דעביד) לְגַבֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית ל':ל"ג) וְעָנְתָה בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר וְגו', דְּהָא אִיהוּ לָא עָבַד בְּגִין דְּיִטּוֹל מִדֵּילֵיהּ לְמַגְנָא, אֶלָּא כֻּלָּא בְּקוּשְׁטָא וּשְׁלִימוּ דִּרְעוּתָא, וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאִיהוּ נָטִיל רְשׁוּ מִלָּבָן, וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ל':כ"ז) נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בִּגְלָלֶךָ. כַּמָּה חֲרָשִׁין וְזִינִין עָבַד לָבָן, וּבְחִין מַזָּלֵיהּ בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב, וְהָוָה אַשְׁכַּח בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב, מְאָה עָאנָא כָּל יַרְחָא, וּמְאָה אִמְרִין וּמְאָה עִזִּין יַתִּיר עַל עָאנֵיהּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֶלֶף עָאנִין, וְאֶלֶף אִמְרִין, וְאֶלֶף עִזִּין, הָוָה מַיְיתֵי לֵיהּ יַעֲקֹב יַתִּיר בְּכָל יַרְחָא וְיַרְחָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל':ל') כִּי מְעַט אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לְרֹב וַיְבָרֶךְ יְיָ אוֹתְךָ לְרַגְלִי, וּבְרִכְתָא דִלְעֵילָּא לָאו אִיהוּ פְּחוֹת מֵאֶלֶף מִכָּל זִינָא וְזִינָא, מֵעָאנִין אֶלֶף

אִשְׁתַּכַּח, מֵאִמְרִין אֶלֶף אִשְׁתַּכַּח, מֵעִזִּין אֶלֶף אִשְׁתַּכַּח. עַל כָּל מַה דְּשַׁרְיָא בִּרְכְתָא דִּלְעֵילָא, לָא פָּחוֹת מֵאֶלֶף. עַד דִּבְגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב אִסְתַּלַּק לָבָן לְכַמָּה עוּתְרָא.

וְכַד בָּעָא יַעֲקֹב לְנַטְלֵיהּ אַגְרֵיהּ, לָא אַשְׁכַּח אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל זִינָא וְזִינָא, וְיַעֲקֹב חָשִׁיב לֵיהּ לְעוּתְרָא סַגִּי. חָמֵי כַּמָּה נָטִיל מִדִּילֵיהּ, מִמַּה דְּהַוָה יָהִיב אִיהוּ בִּזְכוּתֵיהּ לְלָבָן. וְכָל דָּא דְּסָלִיק בֵּיהּ יַעֲקֹב, לָא הֲוָה אֶלָּא בִּזְרוֹעַ דְּאִינּוּן מַקְלוֹת, דְּשַׁוִּי לְגַבֵּי עָנָא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה טָרַח הַהוּא שְׁלֵימָא דְּיַעֲקֹב, אֲבָתְרֵיהּ דְּלָבָן. כְּתִיב, (בראשית ל) וַיָּשֶׂם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגוֹ', וְהָוָה אַיְיתֵי לֵיהּ כָּל הַאי עוּתְרָא. וְעִם כָּל דָּא, לָא בָּעָא לָבָן דְּיֵהֵא אַגְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב הָכִי, אֶלָּא נְטַל עֲשָׂרָה מִן דָּא וַעֲשָׂרָה מִן דָּא וְיָהַב (בידא דבני) לֵיהּ. וְאָמַר לֵיהּ טוֹל הַנֵּי יוֹלִידוּ כְּמָה דַּאֲמַרְתְּ, בְּהַאי גַּוְונָא יְהֵא אַגְרָךְ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ל) וַתַּחְלֵף אֶת מַשְׂכֻּורְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, (ובהני) עֲשָׂרָה מִן דָּא וַעֲשָׂרָה מִן דָּא, וּכְתִיב, (בראשית ל) וַאֲבִיכֶן הֵתֶל בִּי וְהֶחֱלִיף אֶת מַשְׂכֻּורְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים. (ובהני עשרה) אִשְׁתַּדַּל בָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָרְכֵיהּ. וּמִכָּל מַה דְּשַׁוִּי לָבָן עִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, אַהֲדַר בְּמִלּוֹלֵיהּ, וְנָטִיל מִיַּעֲקֹב כֻּלָּא, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיהּ, וְנָטַל מִדִּילֵיהּ בִּזְרוֹעַ.

פרק לא

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר כָּל הַנֵּי קְרָאֵי, לְאַחֲזָאָה חָכְמָתָא קָא אַתְיָין. דְּתָנִינָן מִלִּין דְּלְעֵילָּא, מִנְּהוֹן תַּלְיָין בְּעוֹבָדָא, וּמִנְּהוֹן בְּמִלּוֹלָא וּמִנְּהוֹן בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא. וּמֵאן דְּבָעֵי לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן, בְּצִלּוֹתָא, בְּמִלּוֹלָא, וּרְעוּתָא. וּמִנְּהוֹן דְּלָא בְּצִלּוֹתָא, אֶלָּא בְּעוֹבָדָא תַּלְיָין.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב שְׁלִים, כָּל מַה דְּעָבַד, בְּחָכְמְתָא עָבִיד, כְּתִיב (בראשית) וַיְצַו אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרָהָטִים בְּשִׁקַּתּוֹת הַמַּיִם, כֻּלָּא בְּחָכְמְתָא, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מִמַּבּוּעָא דְכֻלָּא, לְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאִינּוּן חוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ.

אֶת הַמַּקְלוֹת. מַאן מַקְלוֹת, אִלֵּין דַּרְגִּין דְּאִינּוּן בֵּי דִינָא. אֲשֶׁר פִּצֵּל, דְּאַעֲבַר מִנְּהוֹן דִּינָא. בָּרָהָטִים, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ו׳) מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים, דְּהָא מֵהַהוּא מֶלֶךְ, אַתְיָין בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין.

דָּבָר אַחֵר מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים, מֶלֶךְ דָּא, אָסוּר וְקָשׁוּר בְּאִינּוּן רְהָטִין עִלָּאִין, דְּמִנַּיְיהוּ אִשְׁתַּקְיָין כֹּלָּא, (נ"א אתמשכן ברכאן לכולא) מִמֶּלֶךְ עִלָּאָה. בְּשִׁקַּתּוֹת הַמַּיִם, (ס"א ומתמן אשתקיין כלא שקתות המים), אִלֵּין אִינּוּן נַחֲלִין דְּנָפְקִין וְאַתְיָין, עַד דְּמָטוּ לְאַתַר דְּמִתְכַּנְּשֵׁי תַּמָּן. אֲשֶׁר תִּבֹאנָה הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק״ד:י״א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם. וּבְהַהוּא אַתַר, דְּמִתְכַּנְּשֵׁי תַּמָּן מַיָּא, כֻּלְּהוּ אִתְיָין לְאִשְׁקָאָה מִנַּיהּ.

(בראשית ל) וַיֶּחֱמְנָה, מַאי וַיֶּחֱמְנָה. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּרוּחַ צָפוֹן נָשִׁיב, מַיִין גְּלִידִין וְלָא נָגְדִין לְבַר וְלָא אִשְׁתַּקְיָין, בְּגִין דְּדִינָא תַּלְיָא, וּקְרִירוּ דְּצָפוֹן גְּלִיד מַיָּא. וְכַד אִתְעַר רוּחַ דָּרוֹם,

מִתְחַמְּמֵי מַיָּא, וְאִתְעֲבַר גְּלִידוּ דִּלְהוֹן וְנָגְדִין, כְּדֵין אִתְשַׁקְיָין כֻּלָּא. בְּגִין דְּחֲמִימוּ דְּדָרוֹם שָׁרָאן מַיָּא, וְכֻלְּהוּ מִתְחַמְּמֵי וְחָדָאן לְמִשְׁתֵּי מֵהַהוּא קְרִירוּ דְּצָפוֹן, דְּהָוָה לוֹן בְּקַדְמֵיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיֵּחַמְנָה. וַיֵּחַמְנָה, וְהָא (ולא) כְּתִיב וַיֶּחֱמוּ. אֶלָּא דְּאִינּוּן כֻּלְּהוּ נוּקְבֵי.

פרק לב

וְעַל דָּא אִתְכַּוִּון יַעֲקֹב, לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא בְּחָכְמְתָא, וְדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ל׳:ל״ז) וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקַּל לִבְנֶה לַח וְגוֹ׳. פְּתַח (נ"א רבי אלעזר) וְאָמַר (תהילים קל״ה:ד׳) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהֹ יִשְׂרָאֵל לְסְגֻלָּתוֹ, תָּא חֲזֵי כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהֹ, עַד כָּאן לָא יָדַעְנָא מַאן בָּרִיר לְמַאן, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיר לֵיהּ לְיַעֲקֹב, אִי יַעֲקֹב בָּרִיר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא מִמַּה דְּגָלֵי קְרָא, יָדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לֵיהּ לְיַעֲקֹב לְעַדְבֵיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

תָּא חֲזֵי, הָכִי נָמֵי יַעֲקֹב, בִּירֵר אַחְסָנָתֵיהּ וְעַדְבֵיהּ לְחוּלָקֵיהּ, וְסָלִיק לְעֵילָא מִכָּל דַּרְגִּין, וְנָטִיל לֵיהּ לְעַדְבֵיהּ. מַקַּל לִבְנֶה לַח, הַיְינוּ דַּרְגָּא חִוָּורָא דְּסָטַר יְמִינָא. וְלוּז וְעַרְמוֹן, הַיְינוּ דַּרְגָּא סוּמְקָא דְּסָטַר שְׂמָאלָא.

וַיְפַצֵּל בָּהֶן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת, דְּאַעֲבַר דִּינָא מִן דָּא, וְאִתְחַבַּר לֵיהּ בִּימִינָא, וְהוּא עָאל בֵּינַיְיהוּ וְנָטִיל לוֹן כְּחָדָא וְאִתְעֲבִיד כֹּלָּא חַד בִּתְרֵי גַוְונֵי. וְעִם כָּל דָּא, מַחְשַׁף הַלָּבָן, דְּיִתְגַּלֵּי חִוָּורָא עַל סוּמְקָא. וְכָל דָּא לְמַאי, לְאַמְשָׁכָא לְדַרְגָּא דָּא דְּעַדְבֵיהּ בִּרְכָאן מִמַּבּוּעָא דְכֻלָּא (נ"א דנחלא), וּלְשַׁוָּאָה לְדַרְגָּא דָּא דְּאִיהוּ תְּלָתָא כְּחָדָא.

בָּרְהָטִים בְּשִׁקַּתּוֹת הַמַּיִם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּכְדֵין בְּעוֹבָדָא דָּא דְּחָכְמְתָא נָגְדִין בִּרְכָאן לְתַתָּא, וּמִתְשַׁקְיָין (נ"א ומתברכאן) כֻּלְּהוּ עָלְמִין וְשַׁרְיָין עֲלֵיהּ בִּרְכָאן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ז) בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְגוֹ', וּלְבָתַר מִכָּאן, (שם) וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל, לְאִתְבָּרְכָא כֻּלְּהוּ עָלְמִין לְתַתָּא. וְיַעֲקֹב נָטַל חוּלָקֵיהּ, מֵאִינּוּן בִּרְכָאן, דְּשַׁרְיָין עֲלֵיהּ לְתַתָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּלָקֵיהּ וְעַדְבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

סתרי תורה (בראשית ל׳:ל״ז) וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקַּל לִבְנֶה וְגוֹ', מַתְנִיתִין, רְעוּתָא דְעוֹבָדָא, קִטְרֵי דִמְהֵימְנוּתָא, קַל קַלָּא דְּקָלָיָא אִתְעַר מֵעֵילָא לְתַתָּא, אָנָן פְּתִיחִין עֵינִין הֲוֵינָן. גַּלְגַּלָּא אַסְחַר מֵעֵילָא לְכַמָּה סִטְרִין, קַל נְעִימוּתָא אִתְעַר. אִתְעָרוּ נַיְימִין דְּמֵיכִין דְּשִׁינְתָּא בְּחוֹרֵיהוֹן, וְלָא יָדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלָן, וְלָא חָמָאן. אֲטִימִין אוּדְנִין, כְּבֵדִין דִּלְבָּא, נַיְימִין וְלָא יָדְעִין. אוֹרַיְיתָא קַיְימָא קַמַּיְיהוּ, וְלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יָדְעֵי בְּמָה מִסְתַּכְּלָן, חָמָאן וְלָא חָמָאן. אוֹרַיְיתָא רַמָאת קַלִּין אִסְתְּכָלוּ טִפְּשִׁין, פְּתִחוּ עַיְינִין, וּתְנָדְעוּן. לֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח, וְלֵית מַאן דְּיִרְכִין אוּדְנֵיהּ, עַד מָה תֶּהֱווּן בְּגוֹ חשוֹכָא דִּרְעוּתַיְיכוּ. אִסְתַּכָּלוּ לְמַנְדָּע, וְאִתְגְּלִי לְכוֹן נְהוֹרָא דְנְהִיר.

בְּזִמְנָא דְיַעֲקֹב שְׁלִימָא, מִגּוֹ עָאקוּ דְאַרְעָא וּרְשׁוּ אָחֳרָא, בְּגוֹ דַּרְגִּין נוּכְרָאִין דָּחָה לְכֻלְּהוּ, וּבָרִיר חוּלַק עַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ. נָהוֹרָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא, חָכְמְתָא מִגּוֹ טִפְּשׁוּתָא, וְאוֹקִיר לֵיהּ לְמָארֵיהּ כַּד הֲוָה קָאִים בְּגוֹ רְשׁוּתָא דְאל זָר. עַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו כ"ט:כ"ב) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב ולא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱווֹרוּ.

תוספתא קוּטְרָא דְקוּטְרָא דַכְיָא, הֲוָה סָלִיק לְגוֹ לְגוֹ, עַד לָא אַשְׁכַּח אֲתַר בֵּיתׇ מוֹתָבָא. הַהוּא אֲתַר לָאו אֲתַר, לָאו אִשְׁתַּכַּח לְעֵילָא וְתַתָּא. מִכֹּלָּא אִתְאֲבִיד, אֲבַדּוֹן הֲוֵי מִכֹּלָּא, אֲבַדּוֹן דְּכוּרָא, סמא"ל דְּנָפַק מֵהַהוּכָא דְּתוּקְפָּא דְיִצְחָק. אֲבַדּוֹן וּמָוֶת נוּקְבָא דִילֵיהּ, נָחָשׁ קַדְמָאָה, אֵשֶׁת זְנוּנִים, דִּכְתִיב (משלי ה':ה') רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת. וְאִלֵּין תְּרֵין, אֲבַדּוֹן וּמָוֶת, שְׁמָעוּ תּוּקְפָּא דְהוּרְמָנוּ דְמַלְכָּא.

רָזָא וְסִתְרָא סְתִימָא (נ"א טמירא) עִלָּאָה אִתְאֲבִיד (נ"א טמיר) מִכֹּלָּא, אִתְאֲבִיד (נ"א טמיר) מֵרַעֲיוֹנִין (נ"א מעיינין) וְהִרְהוּרִין. (ס"א מאן דאתמשך בתר אילין אתאביד מכלא. כולא בהפוכא דא מן דא טבוהי דגבר שלים כיעקב דסליק ולא אתחשכו עיינין בהאי תננא וזכה לאתקרבא באמת חותמא דמלכא קדישא. תא חזי, טמירא עלאה מכלא) מְנֵיהּ נָפַק אָת י', נְקוּדָה עִלָּאָה. מֵהַאי נְקוּדָה עִלָּאָה נָפַק כֹּלָּא. אַמְשִׁיךְ וְאַפִּיק ה', אִמָּא עִלָּאָה דְּאַשְׁקֵי לְכֹלָּא. מֵהַאי נְפִיק ו', רָזָא דְּשִׁיתּ דְּאָחִיד לְכָל סִטְרִין, דְּאִיהוּ, מַקַּל לְבָנָה לַח, וְלוּת, וְעַרְמוֹן. תְּרֵין דְּרוֹעִין דְּאָחִידָן בֵּיהּ, אִלֵּין נָפְקֵי וְאָחִידוּ בְּה"א תַּתָּאָה, לְחַבְּרָא מַשְׁכְּנָא כְּחַד וּלְמֶהֱוֵי חַד. כְּדֵין, תְּלֵיסַר מְכִילָן הֲווּ חַד. וְחִוָּורָא אִתְגְּלִיף עַל גַּוְונִין וְסָלִיק עַל גַּוּון כֻּלְּהוּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ל':ל"ז) מַחְשׂף הַלָּבָן, וּכְדֵין אִקְרֵי (זכריה י"ד:ט') יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וּכְדֵין (תהילים כ"ג:ב') יְיָ רוֹעִי לֹא אֶחְסָר. וּכְתִיב בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב וגו'. (ע"כ תוספתא)

ויקח לו יעקב, (בראשית ל':ל"ז) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימינא, גוון חוור. לח, סטרא איהו דמים. ולוז, דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון, כליל דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חוורא בגווניה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטרין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, כדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

מה כתיב בתריה, (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סתרא דסתרין, לחכימי לבא אתמסר. בגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבר. אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא, ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקדשא בריך הוא, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותתא.

בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אתר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומהכא נטלי נהורא וזיווא, כל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתתא. כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, כדין, אינון הוו מקורין ומבועין לנחתא לתתא ולמיהב לכלא.

ובגין כך, אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל׳:מ׳) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. (אינון) עדרים אפריש ליה לגרמיה, דלא יהא ליה חולק בשאר עממין, כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה, הכי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא, לקשרא לון בהדיה, באינון היכלין דמטרוניתא.

וכלהו רשימין, ברשימו דמלכא עלאה. כמה דישראל, רשימין לתתא, בין כל שאר עממין, אוף דרגין דמשריין עלאין, רשימין אינון לחולקיה (דקודשא) לקודשא בריך הוא, בין כל שאר חילין, ומשריין עלאין. ועל דא בריר יעקב אינון לחולקיה ועדביה, רשימין לחולקא (ברזא) דמהימנותא, (ס"א ובגין כך כתיב כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו יה עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה רזא דמהימנותא) אוף הכי קדשא בריך הוא, בריר ליה, מכל שאר חילין ומשריין דעלמא.

ומשריין עלאין, מתפרשאן אלין מאלין. בשעתא דזהרא דנורא בנהירו דשכינתא אתגליא, כל אינון דרגין אחרנין, אתכספן, ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלו לקרבא לגביה. וכל אינון תקונין (ס"א דרגין) קדישין, דאינון תקונא דיליה. בשעתא דאתגליא ההוא זהרא, מיד חדאן וסלקן לאתקרבא בהדיה, ולאתקשרא לגביה, ואיהו בהו אתתקנת, (אתתקן) וסתרא דא (בראשית ל׳:מ״ב) והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב.

ואצטריך לבררא (ס"א לברכא) ולאתפרשא דרגין קדישין (ס"א לחולקיה) דחולקיה. מאינון דרגין דשאר עמין, ובכלא אצטריך יעקב קדישא (ס"א בוכרא דקדשא בריך הוא לאתקרבא) ועל דא קדשא בריך הוא כתיב באורייתא, מהימנותא דיליה, בגו סטרי (ס"א סתרי) מלין אלין. זכאה חולקיה.

פרק לג

רִבִּי יֵיסָא זוּטָא הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ. הַאי דִּכְתִיב (משלי י׳:ו׳) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, לַצַּדִּיק מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי לְרֹאשׁ צַדִּיק. אָמַר לֵיהּ, רֹאשׁ צַדִּיק דָּא הִיא עֲטָרָה קַדִּישָׁא, וְאוּקְמוּהָ. תוּ, רֹאשׁ צַדִּיק, דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ נָטִיל בִּרְכָאן, וְנָגִיד לוֹן לַצַּדִּיק, וּמִתַּמָּן אִזְדְּרִיקוּ לְכָל עֵיבָר, וּמִתְבָּרְכָן כֻּלְּהוּ עַלְמִין.

אֲבָל הָא אוֹקִימְנָא, בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, (ראש) צַדִּיק אִקְרֵי, הַהוּא אֲתַר (ס"א ל"ג רישא) דִּבְרִית, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין מַבּוּעִין לְבַר, נוּקְבָא דְּקִיסְטָא דְּחַמְרָא נָפִיק מִנֵּיהּ, אִיהוּ רֵישָׁא. כָּךְ רֹאשׁ צַדִּיק, הַהוּא אֲתַר, כַּד זָרִיק מַבּוּעִין לְנוּקְבָא, אִקְרֵי רֹאשׁ צַדִּיק. צַדִּיק אִיהוּ רֹאשׁ (נ"א רישא לכל ברכאן) בְּגִין דְּכָל בִּרְכָאן בֵּיהּ שָׁרְיָין.

תּוּ, הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּזָכֵי לְמִנְטַר אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְעָבִיד פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, צַדִּיק אִקְרֵי, וּמֵרִישֵׁיהּ וְעַד רַגְלוֹי הָכִי אִקְרֵי. וְכַד בִּרְכָאן נָגְדִין לְעָלְמָא, שַׁרְיָין עַל רֵישֵׁיהּ, וּמִנֵּיהּ קָיְימֵי בִּרְכָאן לְעַלְמָא, בִּבְנִין קַדִּישִׁין זַכָּאִין דְּאוֹקִים.

רִבִּי יֵיסָא תּוּ שְׁאִיל וְאָמַר, (תהילים ל"ז:כ"ה) כְּתִיב נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהּ דְּשַׁרוֹ דְעַלְמָא אֲמָרוֹ, אִיהוּ אֲמַרוֹ בְּחָכְמְתָא, יַתִּיר מִמַּה דְּחָשְׁבִין בְּנֵי נָשָׁא. אָמַר לֵיהּ, בְּרִי יָאוֹת הוּא, דְּהָא בְּיִחוּדָא קַדִּישָׁא אִתְמָר נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי וְהָכִי הוּא.

פרק לד

(תהילים ל"ז:כ"ה) וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב, דָּא הוּא שְׁבָחָא דְּיִחוּדָא, דְּלָא אִשְׁתַּכַּח יוֹם בְּלָא לַיְלָה. דְּהָא לַיְלָה בֵּיהּ אִשְׁתַּכַּח תְּדִירָא, וְצַדִּיק אָחִיד לְעֵילָּא וְאָחִיד לְתַתָּא.

וְזַרְעוֹ מְבַקֵּשׁ לָחֶם, מַאי הוּא. אֶלָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּזָרִיק וְאִתְנְגִיד זַרְעָא, לָא תְּבַע לְנוּקְבָא. דְּהָא בַּהֲדֵיהּ שַׁרְיָא, דְּלָא אִתְפְּרְשָׁא מִנֵּיהּ לְעָלְמִין, וְזִמְנָא הִיא לְגַבֵּיהּ. דְּהָא זַרְעָא לָא נָגִיד, אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּנוּקְבָא זְמִינָא, וְתִיאוּבְתָּא דְּתַרְוַוייְהוּ כְּחָדָא בְּדִבּוּקָא חַד דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן, וְעַל דָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְמִתְבַּע עֲלֵהּ.

אָמַר לֵיהּ, וּבְזִמְנָא דְּגָלוּתָא לְאוֹ הָכִי. אָמַר לֵיהּ זַרְעוֹ כְּתִיב, וְלָאו אִיהוּ. אִיתְמַתַּי נָפִיק, כַּד נוּקְבָא בְּדִבּוּקָא חַד עִם דְּכוּרָא. וְאִי תֵּימָא לֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב, בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא מַאי הִיא. אֶלָּא, הָא אָחִיד לְעֵילָּא. וְלָא נֶעֱזָב לְעָלְמִין, בְּזִמְנָא אָחֳרָא, לֹא נֶעֱזָב מִנּוּקְבָא, אָחִיד לְעֵילָּא, וְאָחִיד לְתַתָּא. אָחִיד לְעֵילָּא, בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא. בְּזִמְנָא אָחֳרָא, אָחִיד לְתַרִין סִטְרִין, לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּלְעוֹלָם אֵינוֹ נֶעֱזָב.

פרק לה

כְּתִיב, (בראשית א':י"ז) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, דָּא צַדִּיק. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְמַר בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, אֶלָּא בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וַדַּאי, דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגוּפָא.

פרק לו

תָּא חֲזֵי, תְּרִין רְקִיעִין אִינּוּן, וְאִינּוּן שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא, דָּא כְּגַוְונָא דָּא. שֵׁירוּתָא רְקִיעָא תְּמִינָאָה, בֵּיהּ שְׁקִיעָן כָּל כּוֹכְבַיָּא, זְעִירִין וְרַבְרְבִין. וְדָא הוּא רְקִיעָא עִלָּאָה סְתִימָאָה, דְּקָאִים כֹּלָּא וּמִנֵּיהּ נָפִיק כֹּלָּא. וְאִיהוּ תְּמִינָאָה, מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְהוּא שֵׁירוּתָא לְאַפָּקָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא.

כָּךְ אִיהוּ רְקִיעָא תְּמִינָאָה מֵעֵילָא לְתַתָּא, דְּבֵיהּ שְׁקִיעִין כָּל כּוֹכְבַיָּא, כָּל נְהוֹרִין וּבוֹצִינִין. וְהוּא נָטִיל כּוֹלָּא וְדָא סִיּוּמָא דְכוֹלָּא. כְּמָה דְהַהוּא רְקִיעָא תְּמִינָאָה, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְכוֹלָּא. תַּלְיָין בֵּיהּ כָּל נְהוֹרִין וְנָטִיל לוֹן, וּמְנֵיהּ נָפְקֵי. הָכִי נָמֵי הַאי, אִיהוּ רְקִיעָא תְּמִינָאָה, תַּלְיָין בֵּיהּ כָּל נְהוֹרִין וְנָטִיל לוֹן, וּמְנֵיהּ נָפְקוּ לְכֻלְּהוּ עָלְמִין.

שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא כְּגַוְונָא חַד קָיְימֵי, וְעַל דָּא אִיהוּ נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְלָא פָּסְקֵי מֵימוֹי לְעָלְמִין. כּוֹלָּא לְמֶהֱוֵי סִיּוּמָא כְּשֵׁירוּתָא, וּבְגִין כָּךְ וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וְאַף עַל גַּב דְּאִתְּמַר כּוֹלָּא כְּגַוְונָא חָדָא קָיְימֵי, וְדָא הוּא בְּרִירָא דְמִלָּה, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, דָּא אוֹקִים וְזָן לְעָלְמָא עִלָּאָה דְּאִיהוּ בֵּיהּ וּלְכָל אִינּוּן סִטְרִין עִלָּאִין, וְדָא אוֹקִים וְזָן לְעָלְמָא תַּתָּאָה וּלְכָל אִינּוּן סִטְרִין תַּתָּאִין.

וְאִי תֵּימָא, עִלָּמָא דְלְעֵילָּא מַאן אִיהוּ, וְהָא (איהו) הַהוּא רְקִיעָא תְּמִינָאָה עִלָּאָה סְתִימָאָה, עִלָּמָא דְלְעֵילָּא אִיהוּ וְהָכִי אִקְרֵי, דְּהָא תְּרֵין עָלְמִין נִינְהוּ כְּמָה דְאִתְּמַר. אֶלָּא, אִיהוּ עִלָּמָא עִלָּאָה, וְכָל אִינּוּן דְּנָפְקֵי מִנֵּיהּ, עַל שְׁמֵיהּ אִקְרוּן. וְאִינּוּן דְּנָפְקֵי מֵעִלָּמָא תַּתָּאָה, עַל שְׁמֵיהּ אִקְרוּן. וְכָל הַאי וְהַאי כּוֹלָּא חַד, בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

פרק לז

תָּא חֲזֵי (תהילים ק״ד:ט״ז) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע. מַאן לְבָנוֹן. הָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, הַאי קְרָא (תהילים ק״ד:ט״ז) אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ. אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ, בְּאַן אֲתַר, בַּלְבָנוֹן. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּרֵין צִפֳּרִים דְּקָאֲמָרַן בְּכַמָּה אֲתַר, וּמֵאִלֵּין אִתְפָּרְשָׁן כַּמָּה צִפֳּרִין אָחֳרָנִין, אֲבָל אִלֵּין עִלָּאִין וְנָפְקִין מִלְּבָנוֹן דְּאִיהוּ (ס"א סתימאה) לְעֵילָּא, וְרָזָא דְמִלָּה, (בראשית כ״ט:ט״ז) וּלְלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת וְגו'.

חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ, (ס"א דא לאה) בְּאִינּוּן שִׁית בְּנִין עִלָּאִין, שִׁית סִטְרִין דְּעִלָּמָא, כְּמָה דְאִתְּמַר. אַמַּאי אִקְרֵי חֲסִידָה. אֶלָּא, הַאי עִלָּמָא עִלָּאָה אַף עַל גַּב דְּנוּקְבָא אִיהִי, קָרִינָן לָהּ דָּכָר, דְּכַד אִתְפַּשַּׁט, כָּל טִיבוּ וְכָל נְהִירוּ מִנֵּיהּ נָפִיק.

וּבְגִין כָּךְ דְּאִיהִי חֲסִידָה, נָפִיק (מתמן) מִינָהּ חֶסֶ"ד, דְּאִיהוּ נְהוֹרָא קַדְמָאָה, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ג׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וְעַל דָּא בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ. בְּרוֹשִׁים, אַל תִּקְרֵי בְּרוֹשִׁים, אֶלָּא בְּרָאשִׁים. דְּהָא עִלָּמָא אָחֳרָא, בְּתַתָּאִין בֵּיתָהּ, וְאִיהִי בֵּי דִינָא דְעִלָּמָא. וּלְזִמְנִין אִקְרֵי כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא, בְּכָל אִינּוּן שְׁמָהָן.

וְעַל אֲתַר דָּא כְּתִיב, (בראשית ו׳:ו׳) וַיִּנָּחֶם יְיָ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. חֲרוֹן אַף יְיָ. דְּהָא בְּאֲתַר דָּא תַּלְיָא. דְּהָא כָּל מַה דְּלְעֵילָּא, כּוֹלָּא אִיהוּ בְּנְהִירוּ, חַיִּין לְכָל סִטְרִין. וְעַל דָּא תָּנִינָן, אֵין עַצְבוּת לְפָנֵי הַמָּקוֹם, לְפָנֵי דַיְיקָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ

לְפָנָיו בְּרִנָּנָה. עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה, לְקֶבֶל עַלְמָא עִלָּאָה, בֹּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּנָה לְקֶבֶל עַלְמָא תַּתָּאָה. זַכָּאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, (דברים ל״ג:כ״ט) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיְיָ מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ וְגוֹ'.

פרק לח

(בראשית ל׳:ל״ח) וַיַּצֵּג אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרָהָטִים וְגוֹ'. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ט׳:י״ב) אִם חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ לָךְ וְלַצְתָּ לְבַדְּךָ תִּשָּׂא. אִם חָכַמְתָּ חָכְמָתְךָ לָךְ, תָּא חֲזֵי, וַוי לְאִינוּן חַיָּיבֵי עַלְמָא, דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. וְכַד אִינוּן מַשְׁגִּיחִין בָּהּ, בְּגִין דְּלֵית לוֹן סָכְלְתָנוּ, מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דַּמְיָין בְּעֵינַיְיהוּ כְּאִילּוּ כֻּלְּהוּ מָלֵי רֵיקָנְיָא, וְלֵית בָּהּ תּוֹעַלְתָּא. וְכֹלָּא בְּגִין דְּאִינוּן רֵקָנִין מִדַּעְתָּא וְסָכְלְתָנוּ. דְּהָא כָּל מִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ מִלִּין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה כְּתִיב בָּהּ (משלי ג׳:ט״ז) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ (באורייתא).

וְכָל אִינוּן טִפְּשִׁין, אֲטִימִין דְּלִבָּא, כַּד חָמָאן מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, לָא דַּי לוֹן דְּלָא יָדְעֵי, אֶלָּא דְּאִינוּן אָמְרֵי, דְּאִינְהוּ מִלִּין פְּגִימִין, מִלֵּי דְּלֵית בָּהּ תּוֹעַלְתָּא. וַוי לוֹן, כַּד יִתְבַּע לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֶלְבּוֹנָא דְאוֹרַיְיתָא, וְיִתְעַנְּשׁוּן עוֹנָשָׁא דְּמַרְדֵי בְּמָארֵיהוֹן.

מַה כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, (דברים לב) כִּי לֹא דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם, וְאִי אִיהוּ רֵק מִכֶּם אִיהוּ, דְּהָא אוֹרַיְיתָא כֹּלָּא, מַלְיָיא מִכָּל אֲבָנִין טָבִין וּמַרְגְּלָאן יַקִּירִין, מִכָּל טָבִין דְּעַלְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ, וְהֵיךְ יֵימְרוּן דְּאִיהִי רֵיקָנְיָא.

וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר, אִם חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ לָךְ, דְּכַד יִתְחַכַּם בַּר נָשׁ בְּאוֹרַיְיתָא, תּוֹעַלְתָּא דִּילֵיהּ אִיהוּ. דְּהָא בְּאוֹרַיְיתָא לָא יָכִיל לְאוֹסָפָא אֲפִילּוּ אָת אַחַת. וְלַצְתָּ לְבַדְּךָ תִּשָּׂא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא, לָא יִגְרַע מִשִּׁבְחָהָא כְּלוּם, וְלֵיצָנוּתָא, דִּילֵיהּ אִיהוּ, וְאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ לְאוֹבָדָא לֵיהּ מֵהַאי עַלְמָא וּמֵעַלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כַּד אַתְוָון עִלָּאִין, מִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ בְּהַאי דַּרְגָּא, סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, וְאִתְמַלְיָא מִנַּיְיהוּ, וְאִתְבָּרְכָא מֵעַלְמָא עִלָּאָה. כְּדֵין, הַאי דַּרְגָּא קַיְימָא לְאַשְׁקָאָה לְכֻלְּהוּ עָדְרִין, כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְכָל חַד וְחַד אִתְשְׁקֵי מִן דִּינָא וְרַחֲמֵי.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיַּצֵּג אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרָהָטִים וְגוֹ', דְּיַעֲקֹב בָּעָא לְאַתְקָנָא תְּפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, וּלְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, וּלְאַשְׁקָאָה וּלְבָרְכָא לָהּ מִכָּל סִטְרִין, דִּכְתִיב וַיַּצֵּג אֶת הַמַּקְלוֹת. אִלֵּין דִּינִין וּגְבוּרָן דְּנָפְקֵי מִגְּבוּרָה דִּלְעֵילָּא.

וְיַעֲקֹב כַּד בָּעָא לְאַתְקָנָא לְהַאי דַּרְגָּא, סְלִיק לְכָל אִינוּן דִּינִין וּגְבוּרָן מִינָהּ, וְאוֹקִים לוֹן בָּרָהָטִים, בְּאִינוּן רְהָטִים אַרְבַּע, דְּקַיְימֵי תְּחוֹת הַאי (במדבר כ״א:י״ח) בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים, דְּאִתְמַלְיָיא מֵאִינוּן נַחֲלִין וּמַבּוּעִין עִלָּאִין. בְּגִין דְּכַד נָפְקִין מַיִין מֵהַאי בְּאֵר קַדִּישָׁא, אִלֵּין

אַרְבַּע נָטְלֵי כֹּלָּא. וְעַל דָּא אִקְרוּן רְהָטִים, וּמִתַּמָּן אַתְיָין כֹּלָּא לְמִשְׁתֵּי. וְאִינוּן דִּינִין וּגְבוּרָן, כֻּלְּהוּ קָיְימֵי תַּמָּן, לְנַטְלָא לְכָל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

אֲשֶׁר תָּבֹאנָה הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן, אִלֵּין לָקֳבֵיל אִלֵּין. וַיֵּחַמְנָה, מַאי וַיֵּחַמְנָה. דְּכַד מִתְעַטָּרָן בְּדִינָא, מִתְחַמְּמִין בְּהַהוּא דִינָא, וְאָזְלִין וְשָׁאטִין בְּעַלְמָא, וּמְעַיְינֵי בְּאָרְחֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, הֵן לְטַב הֵן לְבִישׁ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, (בראשית ל׳:ל״ט) וַיֵּחַמוּ הַצֹּאן אֶל הַמַּקְלוֹת, בְּגִין דְּאִינוּן מַקְלוֹת הֲווּ מִתְחַמְּמָן, וּמַשְׁגִּיחִין בְּדִינֵי עַלְמָא, וְאִתְפַּקְּדָן עֲלֵיהּ, וְאִתְּדָנוּ בְּנֵי נָשָׁא עֲלַיְיהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל ד׳:י״ד) בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא וְגוֹ'.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ס״ג:ט׳) דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ בִּי תָּמְכָה יְמִינֶךָ, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ, בְּגִין דְּדָוִד מַלְכָּא, הֲוָה מִתְדַּבַּק נַפְשֵׁיהּ תְּדִיר, אֲבָתְרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָא חַיִּישׁ לְמִלִּין אָחֳרָנִין דְּעַלְמָא, אֶלָּא לְאִתְדַּבְּקָא נַפְשֵׁיהּ וּרְעוּתֵיהּ בֵּיהּ, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ הֲוָה מִתְדַּבַּק בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (קודשא בריך הוא) הֲוָה תָּמִיךְ בֵּיהּ וְלָא שַׁבְקֵיהּ. מִכָּאן, לְבַר נָשׁ כַּד אֲתָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָחִיד בֵּיהּ, וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ, לְאִתְעַטָּרָא דַּרְגֵּיהּ לְעֵילָּא, דְּהָא כַּד אִתְדַּבַּק הַהוּא דַּרְגָּא (ס"א דיליה אתברכא וכד אתגלייא) בְּדַרְגִּין עִלָּאִין לְסַלְקָא בַּתְרֵיהוּ, כְּדֵין יְמִינָא אָחִיד בֵּיהּ לְסַלְקָא לֵיהּ, וּלְחַבְּרָא לֵיהּ, בְּחִבּוּרָא חַד כְּדְקָא יָאוּת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל״ט:י׳) וְתֹאחֲזֵנִי יְמִינֶךָ, וּכְתִיב (שיר השירים ב׳:ו׳) וּימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי, וְעַל דָּא בִּי תָּמְכָה יְמִינֶךָ.

וְכַד אָחִיד בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין כְּתִיב, (שם) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וימינו תְּחַבְּקֵנִי. וְאִיהוּ יְחוּדָא חַד וְחִבּוּרָא חַד, וְכַד אִיהוּ חִבּוּרָא חַד, כְּדֵין אִתְמַלְיָא הַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ וְאִתְבָּרְכָא.

וְכַד אִתְמַלְיָין כָּל אִינוּן רְהָטִין, אִתְמַלְיָין לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא, וְכֻלְּהוּ עָדְרַיָּיא אִשְׁתַּקְיָין, כָּל חַד וְחַד לְסִטְרֵיהּ. וְכַד אָתָא יַעֲקֹב לְאִתְקָנָא הַאי דַּרְגָּא, בָּרִיר לֵיהּ סִטְרָא דִּימִינָא, דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְסִטְרָא אָחֳרָא דְּלָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ אִתְפְּרַשַׁת מִינֵיהּ. כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית ל׳:מ׳-מ״א) וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל צֹאן לָבָן. לְבַדּוֹ, הֲוָה בִּלְחוֹדוֹי, דְּלָא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטַעֲוֹון אָחֳרָנִין דִּבְסִטְרִין אָחֳרָנִין. זַכָּאָה חוּלַקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּעֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (דברים י״ד:ב׳) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְיָ וְגוֹ'.

וְתָא חֲזֵי, יַעֲקֹב אִיהוּ תּוּשְׁבְּחָא דְּאָבָהָן, וְאִיהוּ כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ, וּבְגִין דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכֹלָּא, בְּגִין כָּךְ אִיהוּ קָאִים לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, דְּיַעֲקֹב אִיהוּ קָאִים לְאַתְקָנָא לִתְפִלַּת עַרְבִית.

וְכָל הַהוּא תִּקוּנָא, אִיהוּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, (כדין) כָּל אִינּוּן סִטְרִין קַדִּישִׁין כֻּלְּהוּ בְּתִקוּנָא אַתְקִין בְּסִטְרוֹי, וְאַפְרִישׁ חוּלָקֵיהּ, מֵחוּלָקָא דִּשְׁאָר עַמִּין. אִלֵּין סִטְרִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין בִּקְדוּשָׁה עִלָּאָה. וְאִלֵּין סִטְרִין מְסָאֲבִין, בִּמְסָאֲבָן דִּמְסָאֲבוּתָא.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב וַיָּשֶׂת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ. וַיָּשֶׂת לוֹ, דְּאַתְקִין (ליה) תִּקוּנִין לְמֶהֱימְנוּתָא. לְבַדּוֹ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שם) וּבְךָ בָּחַר יְיָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים. וְלֹא שָׁתַם עַל צֹאן לָבָן, דְּלָא שַׁוֵּי חוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ עִמְּהוֹן.

וְעַל דָּא יַעֲקֹב שְׁלִימוּ דְּאָבָהָן, אַתְקִין רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאַפְרִישׁ חוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ, מֵחוּלָקָא וְעַדְבָא דִּשְׁאָר עַמִּין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן עִלָּאִין עַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין דְּדַרְגָּא דִּלְהוֹן לְעֵילָּא, וְדַרְגִּין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לְתַתָּא, אִלֵּין בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, וְאִלֵּין בְּסִטְרָא דִּמְסָאֲבָא, אִלֵּין לִימִינָא, וְאִלֵּין לִשְׂמָאלָא.

כֵּיוָן דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, מַה כְּתִיב, (איכהב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים ס׳:ז׳) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. וּשְׂמָאלָא אִתְגַּבַּר וּמְסָאֲבָא אִתְתַּקַּף, עַד דְּיִבְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְיַתְקִין עַלְמָא עַל תִּקוּנוֹי, וִיהַדְּרוּן מַלֵּיהּ כְּדְקָא יְאוּת וְיִתְעֲבַר סִטְרָא מְסָאֲבָא מִן עָלְמָא. וְהָא אִתְּמַר, דִּכְתִיב (זכריה ג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ וְגוֹ', וּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ'.

וְיִשְׁתָּאַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ב׳:י״א) וְהָאֱלִילִים כָּלִיל יַחֲלֹף, וּכְתִיב, (שם) וְנִשְׂגָּב יְיָ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. הוּא בִּלְחוֹדוֹי, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים לכ) וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, בְּגִין דְּיִשְׁתְּצֵי חֵילָא מְסָאֲבָא מֵעַלְמָא, וְלָא יִשְׁתָּאַר לְעֵילָּא וְתַתָּא. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְיִשְׂרָאֵל לְפוּלְחָנֵיהּ, עַם קַדִּישׁ, וְיִתְקָרֵי קַדִּישׁ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ג׳) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָם. וּכְדֵין יְהֵא מַלְכָּא יְחִידָאי, לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעַמָּא יְחִידָאָה לְפוּלְחָנֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברי הימים א י״ז:כ״א) וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ.

פרק לט

רִבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יֵיסָא, הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יֵיסָא, הָא שְׁכִינְתָּא לְגַבָּן נְתַעֲסַק בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּעָסִיק בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא וְיִשְׁתַּדֵּל בָּהּ, זָכֵי לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תהילים י״ח:מ״ז) חַי יְיָ וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי, הַאי קְרָא אִיהוּ רָזָא. חַי יְיָ, וְכִי לָא יְדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי חַי, אֶלָּא אֲפִילּוּ צַדִּיק, אִיהוּ אִקְרֵי חַי, דְּהָא חַי, צַדִּיק אִיהוּ לְעֵילָּא וְצַדִּיק אִיהוּ לְתַתָּא. לְעֵילָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי

חַי. לְתַתָּא צַדִּיק אִקְרֵי חַי, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ג:כ') וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי, אַמַּאי אִקְרֵי חַי בְּגִין דְּאִיהוּ צַדִּיק, דְּהָא צַדִּיק חַי אִקְרֵי, חַי הָעוֹלָמִים. וּבָרוּךְ צוּרִי, כֹּלָּא חַד, חַי וּבָרוּךְ, דְּלָא מִתְפָּרְשֵׁי מֵהַדָּדֵי, דְּכַד מִתְחַבְּרִין כְּחָדָא. אִקְרֵי (שיר השירים ד':ט"ו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. דָּא נְבִיעַ לְגוֹ, וְדָא אִתְמַלְיָיא מִנֵּיהּ.

וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי, דָּא עַלְמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ רָם וְנִשָּׂא, רָם עַל כֹּלָּא. דְּהָא מִינֵּיהּ נָפִיק כֹּלָּא, (מקורא דלא פסיק) וְכָל נְבִיעוּ דִּנְבִיעַ, לְאִתְמַלְיָיא בֵּירָא כְּדְקָא יָאוּת. וּמִתַּמָּן אִתְבָּרְכָא, לְאַנְהָרָא לְכָל אינוּן דִּלְתַתָּא, וְכַד (האי) אִתְמַלְיָיא, כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת, כְּדֵין וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי.

פרק מ

פָּתַח רִבִּי יֵיסָא וְאָמַר, (איוב ל"ו:ז') לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו וְאֶת מְלָכִים לַכִּסֵּא וַיֹּשִׁיבֵם לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ, תָּא חֲזֵי, כַּד חַיָּיבַיָּא לָא שָׁלְטִין בְּעַלְמָא וְאִתְאֲבִידוּ מִינֵּיהּ, (בעלמא) (מעלמא) כְּדֵין צַדִּיק אִיהוּ שַׁלִּיט בְּעַלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם) לֹא יִחַיֶּה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו, מַהוּ עֵינָיו, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים לה) עֵינֵי יְיָ אֶל צַדִּיקִים.

וְאֶת מְלָכִים לַכִּסֵּא, אִלֵּין אינוּן מְלָכִין שַׁלִּיטִין, דְּאִתְאַחֲדָן לַכִּסֵּא. וַיֹּשִׁיבֵם לָנֶצַח, דְּאִתְקַיְּימוּ בְּכֻרְסְיָיא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. וַיִּגְבָּהוּ, אַמַּאי וַיִּגְבָּהוּ, לְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא, וְיִתְקַיְּים כֻּרְסְיָיא עַל סַמְכוֹהִי. דְּבָר אַחֵר וַיִּגְבָּהוּ, דְּנָטְלֵי כֻּרְסְיָיא, וְזַקְפִין לָהּ לְעֵילָא, לְאִתְאַחֲדָא בְּאַתְרֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת, וּכְדֵין כֹּלָּא יְחוּדָא חָדָא.

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהֲוָה אָתֵי וְחַד יְנוּקָא עִמֵּיהּ, רָכִיב עַל כְּתֵפֵיהּ. אָמַר רִבִּי יְצָחָק, וַדַּאי הַאי בַּר נָשׁ יוּדָאי אִיהוּ, וּבְגִין לְזַכָּאָה לִבְנֵי נָשָׁא קָא אָתֵי. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, נִזְכֶּה אֲנַן בְּקַדְמֵיתָא בֵּיהּ.

כַּד מָטָא לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר רִבִּי יֵיסָא אָן קַיְסָתָא דְּטָרִימָא (ס"א קיסטא דעמירא) בְּקִירְטוֹ דְּאוֹרְחָא, אָמַר בְּגִין דְּיִזְכּוּן (ד"א ל"ג בי) בְּנֵי נָשָׁא, דְּהָא תְּרֵין בְּנִין אִית לִי, וְאָתָא טוּרְנָא לְמָתָא, וְאִשְׁתַּבּוּ. וְהַאִידְנָא אָזִילְנָא, בְּגִין דְּיִזְכּוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. זְכוּ בַּהֲדֵיהּ, וְיַהֲבוּ לֵיהּ לְמֵיכַל.

פרק מא

אַדְהָכִי פָּתַח הַהוּא יוּדָאי וְאָמַר, (במדבר כ"ח:ב') אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי וְגוֹ'. קָרְבָּנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין לְמֵיזַן עַלְמָא וּלְמֵיהַב סִפּוּקָא לְעֵילָא וְתַתָּא. דְּהָא בְּאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא, אִתְעַר לְעֵילָא. וּבְדָא מִסְתַּפְּקִין כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא יָאוּת.

אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:א׳) אָכַלְתִּי יַעָרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חָלָבִי. לְאִשַּׁי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:א׳) אִכְלוּ רֵעִים וְגו׳, וּמַה קּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פַּקִיד לְאִתְעָרָא מְזוֹנָא לְעֵילָא (לתתא) בְּגִין לְאִתְעָרָא מְזוֹנָא (לעילא) לְתַתָּא מֵהַהוּא מְזוֹנָא. מַאן דְיָהִיב מְזוֹנָא לְקַיְימָא נַפְשָׁא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ לֵיהּ, וְיִתְעַר לֵיהּ מְזוֹנָא דִלְעֵילָא, וְיִתְבָּרַךְ עַלְמָא בְּגִינֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי רָזָא דָא כְּדְקָא חָזֵי, וְשַׁפִּיר קָאָמַר. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, וַדַּאי עַל דָּא אֲמְרוּ, דְּלָא יְזַלְזֵל בַּר נָשׁ, לְשׁוּם בַּר נָשׁ אָחֳרָא בְּעַלְמָא, בְּתַרֵי גַוְונֵי זְכִינָא לְהַאי בַּר נָשׁ.

פָּתַח וְאָמַר, הַאי קְרָא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (במדבר כ״ח:ב׳) אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי, אֶת קָרְבָּנִי, רָזָא דְכִנְסָת יִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב אֶת, אֶת דַּיְיקָא. קָרְבָּנִי, דָּא אִיהוּ קָרְבָּנָא, וְקִשּׁוּרָא לְאִתְקַשָּׁרָא. לַחְמִי, דָּא מְזוֹנָא דְאָתֵי מִלְעֵילָא, בְּאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא. לְאִשַּׁי, לְאִתְכְּלָלָא שְׁאָר חֵילִין אָחֳרָנִין דְאִצְטְרִיכוּ לְאִתְזָנָא, כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. רֵיחַ נִיחוֹחִי, דָּא רְעוּתָא וְקִשּׁוּרָא, דְאִתְאַחֲדָא כֹּלָּא בְּרָזָא דְעַלְמָא עִלָּאָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ, מַאן מוֹעֲדוֹ, בְּזִמְנָן דְאִתְעַר אַבְרָהָם לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:ג׳) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. וּבְזִמְנָא דְאִתְעָקַד יִצְחָק עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, דְהַהִיא שַׁעְתָּא, בֵּין הָעַרְבַּיִם הֲוָה. וְאָמַר רִבִּי (חייא) יֵיסָא, אִי הָכִי, הַאי דִכְתִיב בְּמוֹעֲדוֹ, בְּמוֹעֲדִים מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, הַהִיא שַׁעְתָּא, אִתְכְּלִיל אֶשָּׁא בְּמַיָּא וּמַיָּא בְּאֶשָּׁא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּמוֹעֲדוֹ.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל קָרְבָּנִין לָא כְּתִיב כְּמָה דִכְתִיב הָכָא, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי. תִּשְׁמְרוּ, רָזָא דְשָׁמוֹר, דְּאִיהוּ צְרִיכָא לְקָרְבָא לְגַבֵּי עֵילָא, דִּכְתִיב תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ. בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, כְּמָה דְאִתְּמַר בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק, וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא הָכָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, דַּיַּי. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְאָתֵי. עַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר.

פרק מב

(בראשית ל״א:י״ט) וְלָבָן הָלַךְ לִגְזֹז אֶת צֹאנוֹ וְגו׳. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מַאן תְּרָפִים, אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה הֲווּ, וְאַמַּאי אִקְרֵי תְּרָפִים, לְגָנַאי הֲוָה, כְּמָה דְתָנִינָן בְּמָקוֹם הַתּוֹרָף. וּמִנַּלָן דְּעֲבוֹדָה זָרָה הֲווּ, דִּכְתִיב, (שם) לָמָּה גָנַבְתָּ אֶת אֱלֹהָי. וּכְתִיב, (שם) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ וְגו׳. וְלָבָן חָרְשָׁא דְכָל חֶרְשִׁין דְעַלְמָא הֲוָה, וּבְהַאי הֲוָה יָדַע בְּכָל מַאן דְבָעֵי לְמִנְדַע.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּקֶסֶם אִתְעֲבִיד. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּנַחַשׁ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָא אִתְעֲבִידוּ אֶלָּא בְּשַׁעְתֵּי יְדִיעָן. וְאַמַּאי אִקְרֵי תְּרָפִים. בְּגִין דְּבַטְּשֵׁי הַאי שַׁעְתָּא, וְהַאי שַׁעְתָּא אַרְפֵּי יָדָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל ב כ"ד:ט"ז) רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ.

אוּמָנָא כַּד עָבִיד לֵיהּ, הַהוּא דְיָדַע רְגָעֵי וְשַׁעְתֵּי קָאִים עֲלֵיהּ, וְאָמַר, הַשְׁתָּא אַרְפֵּי, וְהַשְׁתָּא עָבִיד. וְלָא תִשְׁכַּח עֲבִידְתָּא דְאִצְטָרִיךְ דְּיִרְפּוּן מִינָהּ אֶלָּא הַאי. וְאִיהוּ מַלִּיל תְּדִיר, וְיָהִיב עֵיטִין בִּישִׁין לְאַבָּאשָׁא לְנַפְשֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ.

וְרָחֵל דְּחִילַת, בְּגִין דְּיִהַב עֵיטָא לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ לְיַעֲקֹב, וּבְגִין בְּזִיוֹנָא דְּעָבוֹדָה זָרָה, שַׁוִּי לוֹן תְּחוֹתָהּ, עַד דְּלָא יָכִיל לְמַלְּלָא. דְּהָא כַּד אִיהוּ מִתְתַּקֵּן לְמַלְּלָא, מְכַבְּדִין וּמַרְבִּיצִין קַמֵּיהּ, וְהַשְׁתָּא מַה כְּתִיב, (בראשית ל"א:ל"ד) וַתָּשֶׂם עֲלֵיהֶם. דְּכַר וְנוּקְבָא הֲווּ, וּפוּלְחָנִין סַגִּיאִין קָא עָבְדִין עַד לָא מְמַלְּלָן. וּבְגִינֵי כָּךְ אִתְעַכַּב לָבָן תְּלַת יוֹמִין, דְּלָא יָדַע דְּעָרַק יַעֲקֹב, דִּכְתִיב, (שם) וַיֻּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַמִּין גַּרְמֵיהּ בִּתְרִין מִלִּין, אִוְדְּרַז בְּכָל חֲרִשִׁין דְּהַוָה לֵיהּ וְאִזְדְּרַז בְּזִיְינִין, בְּגִין לְאוֹבָדָא לֵיהּ מִן עָלְמָא, דִּכְתִיב (דברים כ"ו:ה') אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבָעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב. מַה כְּתִיב, (בראשית ל"א:כ"ד) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שם) יֵשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע. בַּמֶּה אִתְרְחִישׁ, בְּחֲרָשִׁין דְּהֲווּ בִּידֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, לָבָן אֲזַל בְּיוֹמָא חַד, אֹרַח שִׁבְעָה יָמִים דְּאָזַל יַעֲקֹב, בְּגִין לְאַעֲקָרָא לֵיהּ מִן עָלְמָא. חַד, עַל דְּאָזַל. וְחַד, עַל אֵינוּן תְּרָפִים. וְאַף עַל גַּב דְּרָחֵל אִיהִי עָבְדַת לְאַעֲקָרָא לֵיהּ לַאֲבוּהָ מִבְּתַר עֲבוֹדָה זָרָה, אִתְעַנְשַׁת. דְּלָא רְבִיאַת לֵיהּ לְבִנְיָמִן, וְלָא קַיְימָא בַּהֲדֵיהּ שַׁעְתָּא חָדָא, בְּגִין צַעֲרָא דְּאֲבוּהָ, אַף עַל גַּב דְּאִתְכַּוְונַת לְטָב.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל הַהִיא תּוֹכַחְתָּא דְּהֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב בְּלָבָן. אַהֲדַר לֵיהּ לְלָבָן, לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב (בראשית ל"א:נ') רְאֵה אֱלֹהִים עֵד בֵּינִי וּבֵינֶיךָ. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית ל"א:נ"ג) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ, אַהֲדַר הַהוּא רָשָׁע לְתַקָּלֵיהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אַהֲדַר וְאָמַר וֵאלֹהֵי נָחוֹר.

(בראשית ל"א:נ"ג) וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק, מַאי טַעְמָא בְּפַחַד יִצְחָק, וְלָא בֵּאלֹהֵי אַבְרָהָם. אֶלָּא, דְּלָא בָּעָא לְאַטְרָחָא לִימִינָא בְּגִינֵיהּ דְּלָבָן. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּלָא לִבָּעֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ, אַף עַל גַּב דְּאוֹמֵי בְּקוּשְׁטָא, לְאוֹמָאָה בָּאֲתַר עִלָּאָה דְּכוֹלָּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי לְקִיּוּמָא (ס"א לאומאה) כְּדְקָא יָאוּת, אוֹמֵי יַעֲקֹב כָּךְ, וְהָכִי אִתְחֲזֵי, וְיַעֲקֹב אַשְׁגַּח בְּמִלָּה, אָמַר, הָא אִיהוּ אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְשָׁבַק לְאַבָּא, אֲנָא אַשְׁלִים כּוֹלָּא, מִיָּד וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבָר אַחֵר, לְאִתְכְּלָלָא בְּדִינָא, לְמֵיקַם עֲלֵיהּ דְּלָבָן.

פרק מג

(בראשית ל"ב:ב') וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ה':ב') זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וְגוֹ', כַּמָּה אִית לָן לְאִסְתַּכָּלָא בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. וַוי לוֹן לְאִינּוּן אֲטִימֵי לִבָּא וּסְתִימִין עַיְינִין, הָא אוֹרַיְיתָא קַאֲרֵי קַמַּייְהוּ, (משלי ט':ה'-ו') לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וּשְׁתוּ בְּיַיִן מָסָכְתִּי. (שם) מִי פֶּתִי יָסוּר הֵנָּה חֲסַר לֵב אָמְרָה לּוֹ, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח. תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא, אִית בֵּיהּ רָזִין עִלָּאִין, אִיהוּ לְגַו, וְאִיהוּ לְבַר. זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, אִשְׁתְּמַע לְהַאי גַּוונָא, וְאִשְׁתְּמַע לְהַאי גַּוונָא. וְאִשְׁתְּמַע דְּשַׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא בְּחַבּוּרָא חָדָא אִינּוּן, דִּכְתִיב בְּרָאָם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (חבקוק ג':י"א) שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבוּלָה. וְאִשְׁתְּמַע, דְּאָדָם וְחַוָּה כְּחָדָא אִתְבְּרִיאוּ, בְּגִוּונָא חַד. וְכֵיוָן דְּאִשְׁתַּכָּחוּ בְּגִוּונָא חַד, מִיָּד וַיְבָרֶךְ אֹתָם. דְּלֵית בִּרְכָתָא שַׁרְיָא, אֶלָּא בְּאֲתַר דְּאִשְׁתַּכָּחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד נָפַק יַעֲקֹב לְמֵיהַךְ לְחָרָן, בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה, דְּלָא אִינְסִיב. מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וְגוֹ', וְלָא אָתִיבוּ לֵיהּ אֶלָּא בְּחֶלְמָא, הַשְׁתָּא דְּאִנְסִיב וְהָוָה אֶתֵי בְּכֻלְּהוּ שְׁבָטִין. כְּבָיְכוֹל מַשְׁרְיִין עִלָּאִין, פָּגְעִין בֵּיהּ, וְאִתְחַנְּנוּ לֵיהּ. דִּכְתִיב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ, אִינּוּן אַהֲדְרוּ לְמִפְגַּע בֵּיהּ. בְּקַדְמֵיתָא אִיהוּ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, הַשְׁתָּא אִינּוּן וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ.

בְּגִין דִּבְגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב וּבְאִינּוּן שִׁבְטִין, אִתְשַׁקְיָין אִינּוּן מַמָּיָא דְּיַמָּא רַבָּא. וְלָא עוֹד, אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא בַּלַּיְלָה בְּחֶלְמָא. הַשְׁתָּא בְּחֵיזוּ דְּעֵינָא, וּבִימָמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל"ב:ג') וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וְגוֹ'.

בְּמָה אִשְׁתְּמוֹדַע לוֹן, אֶלָּא חָמָא, דְּאִינּוּן הֲווּ, אִינּוּן דְּחָמָא בְּחֶלְמָא, בְּגִינֵי כָּךְ קָרָא לוֹן מַחֲנַיִם, מַשְׁרְיָין דְּאִתְחֲזוּ לְעֵילָא, וּמַשְׁרְיָין דְּאִתְחֲזוּ לְתַתָּא.

אַמַּאי אִתְגַּלְיאוּ לְמִפְגַּע לֵיהּ. אֶלָּא שְׁכִינְתָּא אָזְלָא לְגַבֵּיהּ, לְנַטְלָא לְבֵיתֵיהּ. וּמְחַכָּא לֵיהּ לְבַנְיָמִן, לְנַטְלָא בֵּיתָא עִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב כְּדְקָא יָאוּת. וּכְדֵין כְּתִיב, (ירמיהו מ"ו:כ"ז) וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאֵין מַחֲרִיד. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (ע"כ פרשת ויצא)

סתרי תורה (בראשית ל"ב:ב') וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. מַתְנִיתִין, תּוֹקְפֵי דְהוּרְמָנֵי, זְקִיפִין מִלְעֵילָא, וְשִׁנְּנָא דְחַרְבָּא דְמַלְהֲטָא מְמַנָּא עַל כָּל (ס"א כמה) חֵילִין וּמַשְׁרְיָין.

הַהוּא חַרְבָּא מְלַהֲטָא, הִיא חַרְבָּא סוּמְקָא. דִּכְתִיב, (ישעיה לה) חֶרֶב לַייָ מָלְאָה דָם. הַהוּא חַרְבָּא דְּתַלְיָא בֵּיהּ הִפּוּכָא, אִינּוּן דְּמַהֲפְכֵי לְכַמָּה גְוונִין. הוּא נַשְׁיָין, הוּא גוּבְרִין, בְּסִטְרִין סַגִּיאִין, מִתְפָּרְשִׁין גְּוונִין אֲחָרָנִין לְכַמָּה דַרְגִּין.

מִסְטָרָא דְאִילָנָא דְחַיֵּי, נָפְקֵי אִינּוּן. דְּמִתְיַחֲדֵי בְּיִחוּדָא בְּקִשׁוּרָא. קַדִּישִׁין אִלֵּין, אִשְׁתְּאֲבָן תְּדִיר מִטַּל הַשָּׁמַיִם, שְׁמֵיהּ דְּאֵלקִים, אִתְתַּקְּנִין בְּהוּ. (ס"א ועל דא אמר משמני הארץ

ואתתקן) בְּאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, אִתְעֲבִידוּ סַמְכִין דְּכָרְסְיָיא. כֻּלְּהוּ מַרְגְּלִיטִין, שַׁיְיפִין וְסַמְכִין, לָא מִתְפָּרְשִׁין לְעָלְמָא. מִגּוֹ דָא שְׁמָא, אִינּוּן קְשׁוּרִין דְּיַעֲקֹב, דְּבָרִיר לְחוּלָקֵיהּ. וּמִתְקַשְׁרָן בִּשְׁמָא דָא, כֻּלְּהוּ נָפְקוּ (בערב) (ביעקב).

וְיַעֲקֹב כַּד נָפַק לְמֵיזַל לְאָרְחֵיהּ, לְאַרְבַּע סִטְרִין אֲקִיפּוּ לֵיהּ, לְאַרְבַּע זָוְויִן דְּעָלְמָא נָטְרוּ לֵיהּ, בְּשַׁעְתָּא קָלָּה אִתְרְגִישׁ מֵאִילָנָא (ס"א מאתר) לְעֵילָּא, לְמֵימַר אִילָנָא דִּלְתַתָּא, וּכְדֵין (בראשית ל׳:כ״ה) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. כְּדֵין (בראשית ל׳:כ״ה) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. (נדפס דף קנ"ח ע"ב ושם מפורש)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי, שְׁלֵמוּתֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּלָא בָּעֵי (בעא) לְמֵיזַל אֶלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּלָבָן, וְאִי תֵּימָא, זְמָנָא אָחֳרָא אַמַּאי לָא. אֶלָּא בְּגִין דְּדָחִיל יַעֲקֹב דְּלָא יִשְׁבּוֹק לֵיהּ, וְיִשְׁתְּלִימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין בְּאַרְעָא אָחֳרָא. וְעַל דָּא כֵּיוָן דְּחָמָא דְּמָטָא שַׁעְתָּא דְּבָנְיָמִן, בָּרַח. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית לא) וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. דְּכֵיוָן דְּאִתְּיָלִיד בִּנְיָמִן, אִתְקַשַּׁר שְׁכִינְתָּא בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, וְנָטַל בֵּיתָא בְּהוּ. וְיַעֲקֹב הֲוָה יָדַע בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָּא, דְּכַד יִשְׁתַּלִּימוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, דִּשְׁכִינְתָּא תִּתְקַשַּׁר בְּהוּ, וְרָחֵל תָּמוּת, וְאִיהִי נָטְלָא בֵּיתָא.

וְתָא חֲזֵי, הָכִי אוֹלִיפְנָא, עָלְמָא תַּתָּאָה, אִתְחֲזֵי לֵיהּ לְיַעֲקֹב, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ לְמֹשֶׁה, אֶלָּא דְּלָא יְכִילַת, עַד דְּהַווּ י"ב שִׁבְטִין בְּבֵיתָא, לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ. וּכְדֵין, אִתְדַּחְיַית רָחֵל, וּנְטָלַת אִיהִי בֵּיתָא בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, וְהַוַת עִקְרָא דְּבֵיתָא. וּכְדֵין (תהילים קי״ג:ט׳) מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הָא מָטָא זְמָנָא דְּיִשְׁתַּלִּימוּ י"ב שִׁבְטִין, וּוַדַּאי עָלְמָא דִּלְעֵילָּא יֵיחוּת לֵיהּ לְבֵיתָא, וְאִתְקַשְׁרָא (נ"א עלמא דלעילא ייחות ליה בביתיה, ואתקשרא) בְּהוּ, וּמִסְכְּנָתָא דָא אִתְדַּחְיָיא קַמֵּיהּ. אִי תִּימוּת הָכָא, לָא אֶפּוֹק מִכָּאן לְעָלְמִין. ולא עוֹד, אֶלָּא בְּאַרְעָא דָא, לָא אִתְחֲזֵי לְאִשְׁלָמָא בֵּיתָא. בְּגִין כָּךְ, (בראשית ל׳:כ״ה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף, עַד לָא יִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְטִין.

שָׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, וַדַּאי כָּל מִלּוֹי דְּרַבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר, ודא סָלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תֵּימָא, אַמַּאי לָא אָזַל לֵיהּ לְאָרְחֵיהּ מִיָּד. אֶלָּא, כָּל זְמָנָא דְּרָחֵל לָא מִתְעַבְּרָא מִבִּנְיָמִן, אִתְעַכַּב תַּמָּן. כֵּיוָן דְּמָטָא זְמָנָא דִּבְנְיָמִן, עָרַק, ולא בָּעָא רְשׁוּתָא. בְּגִין דְּלָא יִתְעַכַּב תַּמָּן, וְאִתְחַבַּר יַעֲקֹב בְּכֻלְּהוּ שִׁבְטִין, בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ. (ע" פרשת ויצא)

וישלח

פרק א

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהילים צ״א:י״א) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהּ חַבְרַיָּיא, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אָתֵי לְעָלְמָא, מִיָּד

אִזְדַּמַּן בַּהֲדֵיהּ יֵצֶר הָרָע דְּאִיהוּ מְקַטְרֵג לֵיהּ לְבַר נָשׁ תָּדִיר כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ד׳:ז׳) לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ. מַאי חַטָּאת רוֹבֵץ, דָּא יֵצֶר הָרָע.

וְדָוִד הָכִי נָמֵי קָרֵייהּ חַטָּאת דִּכְתִיב, (תהילים נ״א:ה׳) וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד, בְּגִין דְּאִיהוּ עָבִיד לֵיהּ לְבַר נָשׁ כָּל יוֹמָא לְמֶחטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ, וְיֵצֶר הָרָע דָּא לָא אִתְעֲדֵי מִבַּר נָשׁ מִיּוֹמָא דְאִתְיְלִיד בַּר נָשׁ לְעָלְמִין. וְיֵצֶר הַטּוֹב אָתֵי לְבַר נָשׁ מִיּוֹמָא דְאָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה.

וְאֵימָתַי אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה כַּד אִיהוּ בַּר תְּלֵיסַר שְׁנִין, כְּדֵין אִזְדַּוַּוג בַּר נָשׁ בְּתַרְוַויְיהוּ חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא, יֵצֶר טוֹב לִימִינָא וְיֵצֶר רַע לִשְׂמָאלָא. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּרִין מַלְאָכִין מַמָּשׁ מְמַנָּן, וְאִינּוּן מִשְׁתַּכְחִין תָּדִיר בַּהֲדֵיהּ דְּבַר נָשׁ.

אִתֵּי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, הַהוּא יֵצֶר הָרָע אִתְכַּפְיָא קַמֵּיהּ וְשַׁלִּיט יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וְתַרְוַויְיהוּ מְזַדְּווּגִין לְנַטְרָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּכָל אָרְחוֹי דְּהוּא עָבִיד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לְךָ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

רִבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לֵיהּ לְהַאי קְרָא בְּיַעֲקֹב, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין בַּהֲדֵיהּ מַלְאָכִין מַשְׁרְיָין מְמַנָּן. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אָתֵי שְׁלִים בְּשִׁבְטִין עִלָּאִין כֻּלְּהוּ שְׁלֵמִין כְּדְקָא יָאוּת, כְּמָה דְאִתְּמַר (דכתיב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים וְאִתְּמַר. וְהָכָא כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ דְּלָבָן וְהָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ כְּדֵין אִזְדַּוְּוגַת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא וְאָתוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין לְסַחֲרָא לֵיהּ, וּכְדֵין וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם וְגוֹ'. וּמֵאִינּוּן מַלְאָכִין שַׁדַּר לֵיהּ לְעֵשָׂו הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, מַלְאָכִים מַמָּשׁ הֲווּ וַדַּאי.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר כְּתִיב, (תהילים ל״ה:ה׳) חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּאָתַר חַד כְּתִיב כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ, מַלְאָכָיו סַגִּיאִין, וְהָכָא חַד דִּכְתִיב חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. אֶלָּא כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ, אִלֵּין שְׁאָר מַלְאָכִין. מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות ג׳:ב׳) וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. וּבְגִין כָּךְ חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו, לַאֲקָפָא לֵיהּ בְּכָל סִטְרִין בְּגִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ.

וְכַד שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בְּגַוֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, כַּמָּה מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין כֻּלְּהוּ אִזְדַּמְּנוּ לְתַמָּן.

תָּא חֲזֵי, כַּד דָּוִד מַלְכָּא אִשְׁתְּזִיב מֵאָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת כְּדֵין אָמַר הַאי, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא סַחֲרָא לֵיהּ וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ מֵאָכִישׁ וּמֵעַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן דְּאִתְקִיפוּ (נ״א דאקיפו) בֵּיהּ, מַה כְּתִיב, (שמואל א כ״א:י״ד) וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, אַמַּאי וַיִּתְהוֹלֵל, וַיִּשְׁתַּגַּע מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שם) כִּי הֵבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלַי.

אֶלָּא אַהֲדַר עַל הַהוּא מִלָּה דְאָמַר דָּוִד בְּקַדְמֵיתָא דִּכְתִיב, (תהילים ע״ג:ג׳) כִּי קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיֶּיךָ עֲדַיִין אַנְתְּ אִצְטְרִיךְ לְהַאי, כֵּיוָן דְּעָאל

לְבֵי אֲכִישׁ וְאַתְקִיפוּ בֵּיהּ, מַה כְּתִיב וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, כְּאִינּוּן הוֹלְלִים דְּקַנְּיִ בְּקַדְמִיתָא, וּכְדֵין אַתְיָא שְׁכִינְתָּא וְשַׁרְיָא סַהֲרֵיהּ דְּדָוִד.

וְאִי תֵּימָא שְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא אֶלָּא (באחסנתה) בְּאַחְסָנָתֵיהּ, דְּאִיהִי אַרְעָא קַדִּישָׁא. וַדַּאי לָא שַׁרְיָא בְּגִין (דינקין) לְינָקָא מִנָּהּ, אֲבָל לַאֲגָנָא שַׁרְיָא. וְהָכָא כַּד אֲתָא יַעֲקֹב מִבֵּי לָבָן כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין סַהֲרָן לֵיהּ וְלָא אִשְׁתְּאַר בַּלְחוֹדוֹי.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה אִי הָכִי (ס"א דכלהו משריין קדישין אתו בההה ושכינתא בהדיה), אַמַּאי כְּתִיב וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּגִין דְּאָעִיל גַּרְמֵיהּ לְסַכָּנָה, וְהָוָה חָמֵי לְהַהִיא סַכָּנָה בְּעֵינוֹי, אִינּוּן אִתְפָּרְשׁוּ מִנֵּיהּ, וּכְדֵין אָמַר קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת, אִלֵּין אִינּוּן מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין דְּאִתְפָּרְשׁוּ מִנֵּיהּ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר בְּגִין לְשַׁבָּקָא לֵיהּ עִם הַהוּא מְמַנָּא דְּעֵשָׂו דְּבַרְשׁוּתָא עִלָּאָה הָוָה אָתֵי. וְאִלֵּין אִזְלֵי לְמֵימַר שִׁירָתָא דְּמָטָא זִמְנַיְיהוּ לְשַׁבָּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, וּלְבָתַר אַהֲדָרוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ וְגו', וַעֲתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. מַחֲנֶה שְׁכִינְתָּא, וְכָל בֵּיתֵיהּ, (ס"א מחנה חד הוה דכתיב מחנה אלהים זה), לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת, דְּהָווֹ שְׁלִים מִכָּל סִטְרִין מִתְּרִין חוּלָקִין חִוּוֹר וְסוּמָק.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אִתְּמַר, הַהוּא לֵילְיָא שׁוּלְטָנוּתָא דְּסִטְרָא דְּעֵשָׂו הֲוָה. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּהָא כְּתִיב (בראשית א':י"ד) יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר, וּבְגִין כָּךְ וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, דְּאִשְׁתְּאַר יַעֲקֹב דְּאִיהוּ שִׁמְשָׁא בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִתְכַּסְיָא סִיהֲרָא מִן שִׁמְשָׁא. וְאַף עַל גַּב דִּנְטִירוּ (ס"א ועם כל דא נטירו) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ מִכֹּל וְכֹל, וְעַל דָּא לֹא יָכוֹל לוֹ, דִּכְתִיב וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

אִסְתַּכַּל לִימִינָא וְחָמָא לְאַבְרָהָם. אִסְתַּכַּל לִשְׂמָאלָא וְחָמָא לְיִצְחָק. אִסְתַּכַּל בְּגוּפָא וְחָמָא דְּאִתְכְּלִיל מִסִּטְרָא דָּא וְאִתְכְּלִיל מִסִּטְרָא דָּא, כְּדֵין וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ. בְּחַד עַמּוּדָא דְּסָמִיךְ לְגוּפָא דְּאִיהוּ לְבַר מִן גּוּפָא.

וּבְגִין כָּךְ חוֹנָה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם, אַקִּיף לֵיהּ בְּכָל סִטְרוֹי בְּגִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ, וְכַד שָׂרָא שְׁכִינְתָּא בְּגַוֵּיהּ (ס"א לגביה) כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין אָתוּ בַּהֲדֵיהּ, וּמֵאִינּוּן מַלְאָכִין שַׁדַּר לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, אָמַר רִבִּי אַבָּא וְכִי אַמַּאי אִתְעַר אִיהוּ לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו, וְטַב הֲוָה לֵיהּ לְאִשְׁתּוּקֵי מִנֵּיהּ. אֶלָּא אָמַר יַעֲקֹב יְדַעְנָא דְּעֵשָׂו חַייִשׁ לֵיהּ לִיקָרָא דְּאַבָּא וּלְעָלַם לָא אַרְגִּיז קַמֵּיהּ, וְהָא יְדַעְנָא הוֹאִיל וְאַבָּא קַיָּים לָא מִסְתַּפִּינָא מִנֵּיהּ, אֲבָל הַשְׁתָּא (הואיל דאבא קאים בעינא לאתפייס (לאתפייסא)) עִמֵּיהּ, מֵיָד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי י״ב:ט׳) טוֹב נִקְלֶה וְעֶבֶד לוֹ מִמִּתְכַּבֵּד וַחֲסַר לָחֶם, הַאי קְרָא עַל יֵצֶר הָרָע אִתְּמָר, בְּגִין דְּאִיהוּ מְקַטְרְגָא תָּדִיר לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְיֵצֶר הָרָע אִיהוּ אָרִים לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּגַוָּאתָא וְאָזִיל אֲבַתְרֵיהּ מְסַלְסֵל שַׂעֲרֵיהּ וּבְרִישֵׁיהּ עַד דְּאִיהוּ אִתְגַּאֵי עֲלֵיהּ וּמָשִׁיךְ לֵיהּ לַגֵּיהִנֹּם.

אֲבָל טוֹב נִקְלֶה, הַהוּא דְּלָא אָזִיל אֲבַתְרֵיהּ דְּיֵצֶר הָרָע וְלָא אִתְגַּאֵי כְּלָל וּמָאִיךְ רוּחֵיהּ וְלִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדֵין הַהוּא יֵצֶר הָרָע מִתְהַפֵּךְ לְעֶבֶד לוֹ, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלוֹי, וְהַהוּא בַּר נָשׁ שַׁלִּיט עָלוֹי כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ד׳:ז׳) וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ.

מִמִּתְכַּבֵּד, כְּמָה דְּאָמַרְן דְּאִיהוּ אוֹקִיר גַּרְמֵיהּ מְסַלְסֵל בְּשַׂעֲרֵיהּ אִתְגַּאֵי בְּרוּחֵיהּ, וְאִיהוּ חָסֵר לֶחֶם, חָסֵר מְהֵימְנוּתָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״א:י״ז) לֶחֶם אֱלֹהָיו וְגו' (ויקרא כ״א:ו׳) לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִים וְגו'.

דָּבָר אַחֵר טוֹב נִקְלֶה (ועבד לו), דָּא יַעֲקֹב דְּמָאִיךְ רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו. בְּגִין דִּלְבָתַר לֵיהֱוֵי עֶבֶד לוֹ וְיִשְׁלוֹט עָלוֹי וְיִתְקַיֵּים בֵּיהּ (בראשית כ״ז:כ״ט) יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאוּמִּים וְגו', וַעֲדַיִן לָא הֲוָה זִמְנֵיהּ כְּלָל. אֶלָּא בְּגִין דְּסָלִיק לֵיהּ יַעֲקֹב לְבָתַר יוֹמָיָא, וְעַל דָּא הֲוָה מִיָּד נִקְלֶה. וּלְבָתַר הַהוּא דְּאִיהוּ מִתְכַּבֵּד יֵהֵא עֶבֶד לוֹ, הַהוּא דְּאִיהוּ חָסֵר לֶחֶם יֵהֵא עַבְדָּא לְהַהוּא דְּיַהֲבוּ לֵיהּ רוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

תָּא חֲזֵי, עַל דָּא בְּגִין דְּיָדַע יַעֲקֹב דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, הַשְׁתָּא אִתְהַפַּךְ לֵיהּ נִקְלֶה. וְיוֹתֵר חָכְמָה וַעֲקִימוּ עֲבַד בְּדָא, מִכָּל מַה דְּעֲבַד לְגַבֵּי דְּעֵשָׂו. דְּאִילּוּ הֲוָה יָדַע עֵשָׂו חָכְמָה דָּא יְקַטִּיל לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ וְלָא ייתי לְדָא, אֲבָל כֹּלָּא עֲבַד בְּחָכְמְתָא, וְעָלֵיהּ אָמְרָה חַנָּה (שמואל א ב׳:י׳) יְיָ יֵחַתּוּ מְרִיבָיו וְגו' וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְגו':

פרק ב

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה. מִיָּד פָּתַח יַעֲקֹב לְאִתְהַפָּכָא לֵיהּ לְעַבְדָּא, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל עֵשָׂו בְּאֵינוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ אָבוֹי, דְּהָא יַעֲקֹב סָלִיק לוֹן לְבָתַר כְּדְקָא אֲמָרָן.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה מַאי חָמָא יַעֲקֹב דְּשַׁדַּר לֵיהּ לְעֵשָׂו וְאָמַר עִם לָבָן גַּרְתִּי, וְכִי מַה עָבִיד בְּשִׁלֵּיחוּתֵיהּ דְּעֵשָׂו (דאמר) מִלָּה דָּא. אֶלָּא לָבָן הָאֲרַמִּי קָלֵיהּ אָזִיל בְּעַלְמָא דְּלָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ, דְּהוּא הֲוָה חָרֹשׁ בֶּחָרְשִׁין וְרַב בְּקוֹסְמִין, וַאֲבוֹי דִּבְעוֹר הֲוָה, וּבְעוֹר אֲבוֹי דְּבִלְעָם, דִּכְתִיב (יהושע י״ג:כ״ב) בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם, וְלָבָן חָכָם בֶּחָרְשִׁין וְקוֹסְמִין יַתִּיר מִכֻּלְהוּ, וְעִם כָּל דָּא לָא יָכִיל בְּיַעֲקֹב. וּבָעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב בְּכַמָּה זִיְינִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ״ו:ה׳) אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי.

אָמַר רִבִּי אַבָּא כּוּלֵי עַלְמָא הֲוֵי יָדְעֵי דְּלָבָן הֲוָה רַב חַכִּימִין וְחָרְשִׁין וְקוֹסְמִין, וּמֵאן דְּבָעֵי לְאוֹבָדָא בֶּחָרְשׁוֹי לָא אִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהּ, וְכָל מַה דְּיָדַע בִּלְעָם מִנַּיְיהּ הֲוָה. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּבִלְעָם (במדבר כ״ב:ו׳) כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר. וְכוּלֵי עַלְמָא הֲווּ מִסְתַּפֵּי מִלָּבָן וּמֵחָרְשׁוֹי, וּמִלָּה קַדְמָאָה דְּשַׁדַּר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו אָמַר עִם לָבָן גַּרְתִּי. וְאִי תֵּימָא דְּזִעֵיר הֲוָה יֶרַח אוֹ שַׁתָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא וְאֵחַר עַד עַתָּה, עֶשְׂרִין שְׁנִין אִתְאֲחָרִית עִמַּיְיהּ.

וְאִי תֵּימָא דְּלָא סָלִיק בְּיָדֵי כְּלוּם. וְיִהְיוּ לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר, אִינּוּן תְּרֵין גִּוְרֵי דִּינִין, דְּכַד מִתְחַבְּרָן תַּרְוַוְיְיהוּ כְּחָדָא, לָא מִתְחַבְּרָן אֶלָּא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דברים כ״ב:י׳) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו.

צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, אִלֵּין אִינּוּן כְּתָרֵי תַּתָּאֵי דְּקַטָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם (שמות י״ב:כ״ט) בְּכוֹר בְּהֵמָה (שמות י״ב:כ״ט) בְּכוֹר הַשֹּׁבִי (שמות י״א:ה׳) בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיָּד מִסְתַּפֵּי הֲוָה עֵשָׂו וְנָפַק לָקֳדָמוֹתֵיהּ, וּדְחִילוּ הֲוָה לֵיהּ מִיַּעֲקֹב כְּמָה דְּהֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב מֵעֵשָׂו.

לְבַר נָשׁ דְּהֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, עַד דְּהֲוָה אָזִיל שָׁמַע עַל חַד לִסְטִים דְּהֲוָה כָּמַן בְּאָרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ בַּר נָשׁ אָחֳרָא. אָמַר לֵיהּ מִמָּאן אַנְתְּ, אָמַר לֵיהּ מִפְּלוֹנִי לְגִיּוֹן אֲנָא, אָמַר לֵיהּ סְטֵי לָךְ מִגַּבָּאי דְּכָל מַאן דְּקָרִיב בַּהֲדָאי חַד חִוְיָא אֲנָא מַיְיתֵי וְקָטִיל לֵיהּ. אֲזַל הַהוּא בַּר נָשׁ לְהַהוּא לְגִיּוֹן, אָמַר לֵיהּ חַד בַּר נָשׁ אִתֵּי וְכָל מַאן דִּי קָרִיב בַּהֲדֵיהּ נָשְׁכֵיהּ חַד חִוְיָא דְּהוּא מַיְיתֵי וּמַיֵּית.

שְׁמַע הַהוּא לְגִיּוֹן וְדָחִיל, אָמַר יָאוֹת דְּאָזִיל לְקֳבְלֵיהּ וְאִתְפַּיֵּיס בַּהֲדֵיהּ. עַד דְּחָמָא לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, אָמַר, וַוי דְּהַשְׁתָּא יְקָטְלֵינֵיהּ הַהוּא לְגִיּוֹן. שָׁאֲרֵי סָגִיד וְכָרַע לְקֳבְלֵיהּ. אָמַר הַהוּא לְגִיּוֹן, אִלְמָלֵא הֲוָה לֵיהּ בִּידֵיהּ חִוְיָא לְקָטְלָא, לָא סְגִיד כּוּלַי הַאי לְקֳבְלִי. שָׁאֲרֵי לְגִיּוֹנָאָה לְאִתְגָּאָה, אָמַר, הוֹאִיל וְכָל כָּךְ כָּרַע לְקֳבְלִי לָא אֶקְטְלִינֵיהּ.

כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וְאֵחַר עַד עַתָּה, עֶשְׂרִין שְׁנִין אִתְאֲחָרִית עִמַּיְיהּ וְאֲנָא מַיְיתֵי חִוְיָא לְקָטְלָא בְּנֵי נָשָׁא. שְׁמַע עֵשָׂו, אָמַר, וַוי מַאן יָקוּם קֳמַיְיהּ. דְּהַשְׁתָּא יְקָטְלִינֵיהּ יַעֲקֹב בְּפוּמֵיהּ, שָׁאֲרֵי נָפִיק לָקֳדָמוֹתֵיהּ לְאִתְפַּיְיסָא עִמֵּיהּ.

כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ מָה כְּתִיב וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ, כֵּיוָן דְּקָרִיב בַּהֲדֵיהּ שָׁאֲרֵי כָּרַע וְסָגִיד לְקֳבְלֵיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֵשָׂו אִלְמָלֵא כָּל כָּךְ הֲוָה עִמֵּיהּ, לָא סְגִיד לְקֳבְלִי, שָׁאֲרֵי לְאִתְגָּאָה.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בְּבִלְעָם (במדבר כ״ב:כ׳) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. בִּלְעָם כְּתִיב (בראשית ל״א:כ״ד) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב וְגוֹ׳. פֶּן תְּדַבֵּר, פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לָבָן לָא רָדַף

אֲבָתְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב בְּחֵילָא דְגוּבְרִין לַאֲגָחָא בֵּיהּ קְרָבָא. דְּהָא חֵילָא דְּיַעֲקֹב וּבְנוֹי רַב מִנַּיהּ, אֶלָּא לְמִקְטְלֵיהּ בְּפוּמֵיהּ וּלְשֵׁיצָאָה כֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי. וּבְגִין כָּךְ פֶּן תְּדַבֵּר, וְלָא כְּתִיב פֶּן תַּעֲשֶׂה. וּכְתִיב יֵשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת. מִנַּיִן הֲוָה יָדַע דְּיִכְלְתָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אֶלָּא כְּמָה דְאִתְּמַר אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אֱמֶשׁ אָמַר אֵלַי וְגו'.

וְדָא הוּא סַהֲדוּתָא, דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַסְהָדָא. דִּכְתִיב (דברים כ"ו:ה') וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי וְגו'. וְעָנִיתָ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות כ':י"ג) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ. (דברים י"ט:י"ח) עָנָה בְאָחִיו.

כְּתִיב בֵּיהּ בְּבִלְעָם (במדבר כ"ד:א') וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים, דְּהָכִי הוּא אִרְחֵיהּ דְּאִיהוּ הֲוָה מְנַחֵשׁ. בִּלְבָן כְּתִיב, (בראשית ל) נִחַשְׁתִּי, דְּאַשְׁגַּח בַּהֲרָשׁוֹי וּבְקָסְמוֹי בְּעִסְקָא דְּיַעֲקֹב, וְכַד בָּעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב בִּנְחָשָׁא וּבַהֲרָשָׁא דִּילֵיהּ בָּעָא לְאוֹבָדֵיהּ, וְלָא שַׁבְקֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר בִּלְעָם בַּר בְּרֵיהּ (במדבר כ"ג:כ"ג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל, מַאן יָכִיל לְהוֹן, דְּהָא סָבָאי בָּעָא לְאוֹבָדָא לַאֲבוּהוֹן בִּנְחָשִׁים וּבְקָסְמִים דִּילֵיהּ וְלָא סְלִיקָא בִּידוֹי. דְּלָא שַׁבְקֵיהּ לְלַטָיָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְכֻלְּהוּ עֲשָׂרָה זִינֵי חֶרְשִׁין וְקוֹסְמִין דְּקוּזְטָפֵי דִּכְתִּרִין תַּתָּאִין עָבַד לָבָן לְקֻבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב וְלָא יָכִיל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ל"א:מ"א) וַתַּחְלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים. דְּכֻלְּהוּ עָבַד לָבָן לְקֻבְלֵיהּ וְלָא סְלִיקוּ בִּידוֹי לְאַבָאשָׁא לֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית ל"א:ז') וְהֶחֱלִיף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מוֹנִים וְלֹא נְתָנוֹ אֱלֹהִים לְהָרַע עִמָּדִי. מַאי מוֹנִים, כְּתַרְגּוּם זִינִין, וּכְתִיב (ויקרא י"ז:ז') לִשְׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זוֹנִים אַחֲרֵיהֶם. מוֹנִים, מִינִים כְּמַשְׁמָעוֹ. וַעֲשָׂרָה זִינִין אִינּוּן דְּחֶרְשִׁין וְקוֹסְמִין בְּכִתְרִין תַּתָּאִין וְכֻלְּהוּ עָבַד לְקֻבְלֵיהּ.

עֲשָׂרָה זִינִין אִינּוּן, דִּכְתִיב, (דברים י"ח:י'-י"א) קוֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וְחוֹבֵר חָבֶר וְשׁוֹאֵל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, הָא עֲשָׂרָה אִינּוּן.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי נַחַשׁ וְקֶסֶם, תְּרֵי זִינֵי אִינּוּן, וּבְדַרְגָּא חַד סָלְקִין. וְכַד אָתָא בִּלְעָם בְּקֶסֶם עָבַד לְקֻבְלֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר כ"ב:ז') וּקְסָמִים בְּיָדָם. וּלְקֻבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב אָתָא לָבָן בְּנַחַשׁ, הַאי וְהַאי לָא סְלִיקוּ בִּידַיְיהוּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם כג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב בְּקַדְמִיתָא בְּיוֹמוֹי דְלָבָן. וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְבָתַר בְּיוֹמוֹי דְבִלְעָם.

אָמַר בִּלְעָם לְבָלָק, תָּא חֲזֵי, מַאן יָכִיל לְהוֹן. דְּכָל קְסָמִין וַחֲרָשִׁין דִּבְכִתְרִין דִּילָן, מִקִּיזְפָא דְמַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא (ותתא) מִתְעַטְּרָן (דהא), וְהוּא אִתְקַשַּׁר בְּהוּ, דִּכְתִיב יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה חַס וְשָׁלוֹם דְּהַוָּה יָדַע בִּלְעָם בְּקִדּוּשָׁה דִּלְעֵילָא כְּלָל. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְרָעֵי בְּעַם וְלִישָׁן אָחֳרָא דְּיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּיקָרֵיהּ, אֶלָּא בְּנוֹי קַדִּישִׁין. וְאָמַר (ויקרא י״א:מ״ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, מַאן דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין יִשְׁתַּמְּשׁוּן בְּקֻדְשָׁה, יִשְׂרָאֵל אִינּוּן קַדִּישִׁין דְּכְתִיב, (דברים י״ד:ב׳) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה. אַתָּה קָדוֹשׁ וְלָא עַם אָחֳרָא. מַאן דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין, מְסָאֲבוּ אִזְדַּמַּן לוֹן לְאִסְתָּאֲבָא עֲלֵיהּ. כְּתִיב, (ויקרא י״ג:מ״ו) טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ. וּמְסָאֲבָא לְמְסָאֲבָא קָרֵי דְּכְתִיב, (שם) וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא, מַאן דְּאִיהוּ טָמֵא, לְטָמֵא יִקְרָא, כֹּלָּא אִזְיל בָּתַר זִינֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, יָאוֹת הוּא לְיַעֲקֹב דְּהַוָּה קַדִּישָׁא לוֹמַר דְּאִסְתָּאַב בְּלָבָן וּבַחֲרָשׁוֹ, אוֹ שְׁבָחָא הוּא דִּילֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אַף עַל גַּב דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲנָא מְסַיְּיעַ לֵךְ. דְּהָא כְּתִיב, (בראשית כ״ז:י״ט) אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכוֹרֶךָ. וְכִי יָאוֹת הוּא לְצַדִּיקָא כְּיַעֲקֹב לְמִחְלַף שְׁמֵיהּ בִּשְׁמָא דְּמָסָאֲבָא, אֶלָּא אָנֹכִי, פָּסְקָא טַעְמָא. וְאָמַר אָנֹכִי מַאן דְּאֲנָא, אֲבָל עֵשָׂו בְּכוֹרֶךָ וְהָא אוּקְמוּהָ. אוּף הָכָא, וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר, לוֹמַר לָא תְּשַׁוֵּי לִבָּךְ וּרְעוּתָךְ לְהַהִיא בִּרְכָתָא דְּבָרְיךְ לִי אַבָּא דְּאִתְקְרַיִּים בִּי. הוּא בָּרִיךְ לִי הֲוָה גְּבִיר לְאַחֲיךְ וְיִשְׁתַּחֲווּ לָךְ בְּנֵי אִמָּךְ, בְּגִין כָּךְ עַבְדְּךָ יַעֲקֹב. לַאדֹנִי לְעֵשָׂו. הוּא בָּרִיךְ לִי בְּרוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. הָא לָא אִתְקְרַיִּים בִּי, דְּלָא אוֹצַרְנָא לוֹן. אֶלָּא, וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד, רָעֵי עָנָא בְּחַקְלָא. הוּא בָּרִיךְ לִי, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. הָא לָא אִתְקְרַיִּים בִּי, בְּגִין דְּהָא עִם לָבָן גַּרְתִּי, כְּגִיוֹרָא. דְּלָא הֲוָה לִי בֵּיתָא חָדָא כָּל שֶׁכֵּן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב עַל אִינּוּן בִּרְכָאן וִיקַטְרֵג עִמֵּיהּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר כְּתִיב בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב (בראשית כ״ה:כ״ז) אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים, גְּבַר שְׁלִים. בְּגִין דְּאִיהוּ יְתִיב בְּתָרִין מִשְׁכָּנִין עִלָּאִין. וְאִשְׁלִים לְהַאי גִּיסָא וּלְהַאי גִּיסָא, וְאִיהוּ לָא אָמַר דְּאִסְתָּאַב בַּחֲרָשׁוֹ. אֲבָל עַל מַה דְּקָאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּגִין דְּלִבּוֹי שְׁלִים עַל טִיבוּ וּקְשׁוֹט דְּעָבִיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל עַלְמָא יָדְעֵי עוֹבָדוֹי דְּלָבָן מַאן אִינּוּן, וּמַאן יָכִיל לְאִשְׁתְּזָבָא (ס"א מניה, כל עשרין שנין דהויתי עמיה) מְקַטְרוּגָא דִּילֵיהּ דְּבָעֵי לְאוֹבָדָא לִי. (ס"א ואנא יתיבנא ועבדנא עמיה עשרין שנין) וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁזְבַנִי מִנֵּיהּ. וְכֹלָּא הֲוָה בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בֵּיהּ עֵשָׂו דְּאִתְקְרֵימוּ בֵּיהּ אִינּוּן בִּרְכָאן, וְלָא יִנְטַר לֵיהּ דְּבָבוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְגו', וּכְתִיב, (דברים י״ח:י״ג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

פרק ג

וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הוֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כֵּיוָן דְּאָמַר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ, לָא יְדָעְנָא דְּאִיהוּ עֵשָׂו, וְכִי אַחִין אֲחָרָנִין הֲווּ לְיַעֲקֹב. אֶלָּא בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ, וְאִי תֵּימָא דְּהַדַּר בִּתְשׁוּבָה וְאָזִיל בְּאֹרַח מְתַקָּנָא, לָאו הָכִי,

אֶלָּא עֵשָׂו הָרָשָׁע כִּדְמְעַיְּקְרָא. וְגַם הוֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ, וְאִי תֵּימָא דְּאִיהוּ בְּלְחוֹדוֹי אָזִיל. לָאו, אֶלָּא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכָל כָּךְ לָמָּה, (אלא אינון) אָמְרוּ לֵיהּ, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי תָּדִיר בְּצַלּוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא וּמִתְעַטַּר בְּצַלּוֹתְהוֹן. כְּדַאֲמְרִינָן, דְּהַהוּא מַלְאָכָא דְּמַנָּא עַל צָלּוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, סַנְדַּ"לְפוֹן שְׁמֵיהּ, נָטִיל כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין וְעָבִיד מִנַּיְיהוּ עֲטָרָה לְחֵיֵּי הָעוֹלָמִים וְאוּקְמוּהָ. וְכָל שֶׁכֵּן צְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ וְאִתְעַבְדָן עֲטָרָה לְאִתְעַטָּרָא בְּאִינּוּן צְלוֹתִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי תֵּימָא מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין הֲווּ אַתְיָין עִמֵּיהּ, אַמַּאי דְּחִיל. אֶלָּא צַדִּיקַיָּיא לָא סָמְכִין עַל זְכוּתַיְיהוּ, אֶלָּא עַל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן לְגַבֵּי מָארַיְיהוֹן. וְתָא חֲזֵי, דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, צְלוֹתָא דְּסַגִּיאִין סְלִיק קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמִתְעַטַּר בְּהַהוּא צְלוֹתָא. בְּגִין דְּסַלְקָא בְּגָוְונִין סַגִּיאִין וְאִתְכְּלִילַת מִכַּמָּה סִטְרִין. וּבְגִין דְּאִתְכְּלִילַת מִכַּמָּה גָּוְונִין אִתְעֲבִידַת עֲטָרָה וּמַנְחָא עַל רֵישָׁא דְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וּצְלוֹתָא דְּיָחִיד לָאו אִיהִי כְּלִילָא, וְלָאו אִיהִי אֶלָּא בְּגָוְונָא חַד. וְעַל דָּא צְלוֹתָא דְּיָחִיד לָאו אִיהוּ מִתְתַּקְנָא לְאִתְקַבְּלָא (אלא בצלותא) כְּצְלוֹתָא דְּסַגִּיאִין. וְתָא חֲזֵי, יַעֲקֹב כָּלִיל הֲוָה, וְעַל דָּא צְלוֹתֵיהּ תָּאִיב לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר (משלי כ"ח:י"ד) אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה. זַכָּאִין אינון יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ, וְיָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא דְּקְשׁוֹט בְּגִין לְמִזְכֵּי בָּהּ לְחַיֵּי עָלְמָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָשִׁיךְ עָלֵיהּ חַיִּין עִלָּאִין, וְאָעִיל לֵיהּ לְחַיֵּי עָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (דברים ל':כ') כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ. וּכְתִיב, (שם לב) וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים. חַיִּין בְּהַאי עָלְמָא וְחַיִּין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, לָאו מִיתְחֲזֵיהּ עַל יְדָא דְּיֵצֶר הָרָע, בְּגִין (גליון דהוא נחש והוא מלאכא דמותא. אלא מיתתהון בנשיקה דכתיב (שיר השירים א':ב') ישקני מנשיקות פיהו, כלומר על פי יי, והיא הנשיקה דהיא דביקותא דנפשא בעיקרא, וההיא דאשתדל באורייתא) דְּאִתְתַּקִּיף בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי וְלָא אַרְפֵּי מִנַּיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ צַדִּיקַיָּא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא לָא מִסְתָּאֲבֵי גּוּפָא דִּלְהוֹן (גליון אלא הוא דכי, כגון אליהו בבי קברי דאשכחוהו רבנן, ושאילו ליה ולאו כהן הוא מר, אמר לון צדיקיא לא מסאבי במיתתהון, כמה דתנינן ביום שמת רבי בטלה כהונה, כלומר דאתעסקו ביה) דְּלָא שָׂרָא עֲלַיְיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא.

יַעֲקֹב אִילָנָא דְּחַיֵּי הֲוָה, אַמַּאי דְּחִיל, דְּהָא לָא יָכוֹל לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי. וְעוֹד דְּהָא כְּתִיב וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וְגו', אַמַּאי הֲוָה דָּחִיל. וְתוּ דְּהָא כְּתִיב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. אִי מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין הֲווּ עִמֵּיהּ אַמַּאי הֲוָה דָּחִיל.

אֶלָּא כֹּלָּא יָאוֹת הֲוָה, וְיַעֲקֹב לָא הֲוָה בָּעֵי לְמִסְמַךְ עַל נִיסָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּחָשִׁיב דִּלָּאו אִיהוּ כְּדַאי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבִיד לֵיהּ נִיסָּא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא פָּלַח לְאֵבוֹי וּלְאִמֵּיהּ כְּדְקָא יָאוּת, וְלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וְנָטַל תְּרֵי אֲחָיוֹת. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא אִתְמָר, וְעִם כָּל דָּא בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִדְחַל תְּדִיר וּלְצַלָּאָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצָלוֹתָא. דְּכְתִיב אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד (ולמדחל תדיר קמי קודשא בריך הוא) וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, צְלוֹתָא דְּאֲבָהָן קַיְימוּ עָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא עַלַיְיהוּ קַיְימֵי וְסָמְכִין. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, לָא אִתְנְשֵׁי זְכוּתָא דְּאֲבָהָן, בְּגִין דְּזְכוּתָא דְּאֲבָהָן אִיהוּ קַיּוּמָא דְּעָלְמָא וְתַתָּא, וְקַיּוּמָא דְּיַעֲקֹב אִיהוּ קַיּוּמָא שְׁלִים יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ בְּשַׁעְתָּא דְּעָאקוּ לְבָנוֹי דְּיַעֲקֹב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי קַמֵּיהּ דִּיוּקְנָא דְּיַעֲקֹב וְחַייֵס עַל עַלְמָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ו:מ״ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב. יַעֲקוֹ"ב בְּוא"ו, אַמַּאי בְּוא"ו, בְּגִין דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּיַעֲקֹב מַמָּשׁ.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ לְיַעֲקֹב כְּמַאן דְּאִסְתַּכֵּל בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, וְהָא אִתְּמַר דְּשׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב כְּשׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, אֲנָא שְׁמַעְנָא דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּחֶלְמֵיהּ וְחָמָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב מְקֻסְטָר בְּקוּסְפּוֹי, חַיִּין אִתּוֹסָפָן לֵיהּ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הָא אִתְּמַר דְּדָוִד מַלְכָּא עַד לָא הֲוָה, לָא הֲווּ לֵיהּ חַיִּים כְּלַל. בַּר דְּאָדָם קַדְמָאָה יָהַב לֵיהּ שִׁבְעִין שְׁנִין מִדִּילֵיהּ, וְכָךְ הֲוָה קַיּוּמֵיהּ דְּדָוִד מַלְכָּא שִׁבְעִין שְׁנִין הֲווּ. וְקַיּוּמָא דְּאָדָם קַדְמָאָה אֶלֶף שְׁנִין חֶסֶר שִׁבְעִין. אִשְׁתַּכָּחוּ בְּהַנֵּי אֶלֶף שְׁנִין קַדְמָאֵי, אָדָם הָרִאשׁוֹן וְדָוִד מַלְכָּא.

פְּתַח וְאָמַר (תהילים כ״א:ה׳) חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד. חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ, דָּא דָּוִד מַלְכָּא. דְּהָא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גִּנְתָא דְּעֵדֶן אַטִּיל בֵּיהּ נִשְׁמָתָא דְּדָוִד מַלְכָּא, וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ וְחָמֵי דְּלֵית לֵיהּ חַיִּים מִדִּילֵיהּ כְּלוּם. וְקַיְימָא קַמֵּיהּ כָּל יוֹמָא. כֵּיוָן דְּבָרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן אָמַר הָא וַדַּאי קַיּוּמֵיהּ, וּמֵאָדָם קַדְמָאָה הֲווּ שִׁבְעִין שְׁנִין דְּאִתְקַיַּים דָּוִד מַלְכָּא בְּעַלְמָא.

תּוּ אֲבָהָן שָׁבְקוּ לֵיהּ מֵחַייֵהוֹן כָּל חַד וְחַד, אַבְרָהָם שָׁבַק לֵיהּ, וְכֵן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. יִצְחָק לָא שָׁבַק לֵיהּ כְּלוּם, בְּגִין דְּדָוִד מַלְכָּא מִסִּטְרֵיהּ קָא אָתָא.

וַדַּאי אַבְרָהָם שָׁבַק לֵיהּ חֲמֵשׁ שְׁנִין, דְּהֲוָה לֵיהּ לְאִתְקַיְימָא מְאָה וּתְמָנִין שְׁנִין, וְאִתְקַיַּים מְאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ שְׁנִין, חֲסֵרִין חֲמֵשׁ. יַעֲקֹב הֲוָה לֵיהּ לְאִתְקַיְימָא בְּעַלְמָא כְּיוֹמֵי דְּאַבְרָהָם, וְלָא אִתְקַיַּים אֶלָּא מְאָה וְאַרְבָּעִין וְשֶׁבַע שְׁנִין, חֲסֵרִים תְּמָנְיָא וְעֶשְׂרִין. אִשְׁתַּכְּחוּ דְּאַבְרָהָם וְיַעֲקֹב שָׁבְקוּ לֵיהּ מֵחַייֵהוֹן תְּלָתִין וּתְלַת שְׁנִין. יוֹסֵף דְּאִתְקַיַּים מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין, הֲוָה לֵיהּ לְאִתְקַיְימָא מְאָה וְאַרְבָּעִין וְשֶׁבַע שְׁנִין כְּיוֹמֵי דְּיַעֲקֹב, וְחַסַר מִנְּהוֹן תְּלָתִין וְשֶׁבַע

שְׁנִין. הָא שִׁבְעִין שְׁנִין דְּשָׁבָקוּ לֵיהּ לְדָוִד מַלְכָּא לְאִתְקַיְּימָא בְּהוֹן, וּבְהוּ אִתְקַיִּים דָּוִד בְּכָל אִינּוּן שְׁנִין דְּשָׁבָקוּ לֵיהּ אֲבָהָן.

וְאִי תֵּימָא יִצְחָק אַמַּאי לָא שָׁבַק לֵיהּ כְּלוּם כְּהַנֵּי, בְּגִין דְּאִיהוּ חשֵׁךְ וְדָוִד מִסְטָרָא דְחשֵׁךְ קָא אָתָא, וּמַאן דְּאִיהוּ בַּחשֵׁךְ לֵית לֵיהּ נְהוֹרָא כְּלַל וְלֵית לֵיהּ חַיִּים. וּבְגִין כָּךְ לָא הֲווּ לְדָוִד חַיִּים כְּלַל. אֲבָל אִלֵּין דְּהֲווּ לְהוֹן נְהוֹרָא, נְהִירוּ לֵיהּ לְדָוִד מַלְכָּא, וּמְנַיְּיהוּ אִצְטְרִיךְ לְאַנְהָרָא וּלְמֶהֱוֵי לֵיהּ חַיִּים, דְּהָא מִסִּטְרָא דְחשֵׁךְ לֵית לֵיהּ חַיִּים כְּלַל, וְעַל דָּא לָא אָתָא יִצְחָק בְּחוּשְׁבָּנָא.

וְאִי תֵּימָא יוֹסֵף אַמַּאי יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. אֶלָּא וַדַּאי יוֹסֵף בִּלְחוֹדוֹי, כְּכֻלְּהוּ בְּגִין דְּאִקְרֵי צַדִּיק, וְדָא הוּא דְאַנְהִיר לְסִיהֲרָא יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. וּבְגִין כָּךְ הַאי שָׁבַק לֵיהּ לְדָוִד מַלְכָּא יַתִּיר מִכֻּלְהוּ חַיִּין, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ז) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

תָּא חֲזֵי יַעֲקֹב צְלוֹתֵיהּ אָגִין לֵיהּ מֵעֵשָׂו, בְּגִין דְּבָעָא לְסַלְקָא זְכוּתֵיהּ לִבְנוֹי אֲבָתְרֵיהּ וְלָא לְאַפָּקָא לֵיהּ הַשְׁתָּא לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו. וְעַל דָּא צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִסְתְּמִיךְ עַל זְכוּתֵיהּ, לְשֵׁיזָבָא לֵיהּ בְּגִינֵיהּ:

וַיֹּאמֶר אִם יָבֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיַּחַץ אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. אַמַּאי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. בְּגִין דְּאָמַר אִם יָבֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה. תָּא חֲזֵי, שְׁכִינְתָּא לָא עָדִיאַת מֵאֱלָהּ לֵאָה וּמֵאֱלָהּ רָחֵל. אָמַר יַעֲקֹב יַדַּעְנָא דְּהָא נְטִירוּ לוֹן לְאִלֵּין מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מָה עָבַד וַיָּשֶׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רִאשׁוֹנָה, אָמַר אִם יַקְטִיל עֵשָׂו, לְאִלֵּין יַקְטֵיל. אֲבָל אִלֵּין לָא מִסְתַּפִּינָא מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן. וְעַל דָּא וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה. כְּיָון דְּעָבִיד הַאי אַתְקִין צְלוֹתֵיהּ עֲלַיְיהוּ, מָה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְיָ הָאוֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵטִיבָה עִמָּךְ.

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר (תהילים ק״ב:א׳) תְּפִלָּה לֶעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהּ בְּכַמָּה אֲתַר. אֶלָּא דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא כַּד אִסְתַּכַּל וְחָמָא בְּמִלֵּי דְּמִסְכְּנָא, וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ כַּד הֲוָה אָזִיל וְעָרָק מִקַּמֵּי חָמוֹי אָמַר דָּא. תְּפִלָּה לֶעָנִי, דָּא הוּא צְלוֹתָא דְּבָעֵי מִסְכְּנָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא צְלוֹתָא דְּאַקְדִּימַת לְכָל צְלוֹתְהוֹן דְּעַלְמָא.

כְּתִיב הָכָא תְּפִלָּה לֶעָנִי וּכְתִיב הָתָם (תהילים צ׳:א׳) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא דָּא תְּפִלָּה שֶׁל יַד וְדָא תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, וְלֵית לְאַפְרָשָׁא בֵּין הַאי תְּפִלָּה לֶעָנִי וּבֵין תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, וְתַרְוַוְיְיהוּ שְׁקִילִין כְּחַד.

וְעַל דָּא צְלוֹתָא דְעָנִי אַקְדִימַת קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכָּל צְלוֹתִין דְעַלְמָא, בְּגִין דִכְתִיב, (תהילים כ״ב:כ״ה) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְגו'. תָּא חֲזֵי, תְּפִלָּה לְעָנִי, דָּא תְּפִלָּה שֶׁל יַד. דְעָנִי אִתְדַּבַּק בְּמִסְכְּנוּתֵיהּ, כְּמַאן דְּלֵית לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ כְּלוּם.

דָּבָר אַחֵר תְּפִלָּה דָּא מִשֶּׁה. לְעָנִי דָּא דָוִד. כִּי יַעֲטֹף, כַּד אִתְכַּפְיָא סִיהֲרָא וְאִתְכַּסֵּי שִׁמְשָׁא מִינָהּ. וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ, בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵי שִׁמְשָׁא.

תָּא חֲזֵי, צְלוֹתָא דְכָל בְּנֵי נָשָׁא צְלוֹתָא. וּצְלוֹתָא דְמִסְכְּנָא אִיהִי צְלוֹתָא דְקָיְימָא קַמֵּיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתָבַר תַּרְעִין וּפְתְחִין וְעָאלַת לְאִתְקַבְּלָא קַמֵּיהּ הַהֲוָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ״ב:כ״ו) וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי, וּכְתִיב שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ. וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ, כְּמַאן דְּמִתְרַעֵם עַל דִּינוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר צְלוֹתְהוֹן דְצַדִּיקַיָּיא חֲדָוָותָא לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאִתְעַטָּרָא קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כָּךְ חֲבִיבָא הוּא יַתִּיר קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּאִיב לְצְלוֹתְהוֹן דְצַדִּיקַיָּיא בְּשַׁעְתָּא דְאִצְטְרִיךְ לוֹן, בְּגִין דְיָדְעֵי לְרַצוּיֵי לְמָארֵיהוֹן.

מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְיָ הָאוֹמֵר אֵלַי שׁוּב וְגו', אִעָטַר וְאִקְשַׁר קִשּׁוּרָא בְּקִשּׁוּרָא חַד כְּדְקָא חָזֵי. אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם לִימִינָא, וְאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק לִשְׂמָאלָא. הָאוֹמֵר אֵלַי, הָכָא תְּלֵי מִלָּה לְאִתְעַטָּרָא לְאַתְרֵיהּ בֵּינַיְיהוּ. שׁוּב לְאַרְצֵךְ וּלְמוֹלַדְתֵּךְ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ:

קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים, אַמַּאי הֲוָה אִצְטְרִיךְ הַאי עִם הַאי. אֶלָּא אָמַר יַעֲקֹב אַתְּ אַבְטַחְתְּ לִי לְאוֹטָבָא עִמִּי, וְאָנָא יָדַעְנָא דְּכָל עוֹבָדָךְ כֻּלְּהוּ עַל תְּנַאי. הָא אָנָא לֵית בִּי זְכוּתָא דְּהָא קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ, וְכָל מַה דַּעֲבַדְתְּ לִי עַד יוֹמָא לָאו בְּגִין זְכוּתָאי הֲוָה אֶלָּא בְּגִינָךְ הוּא דַּעֲבַדְתְּ לִי, וַהֲוּא טִיבוּ וּקְשׁוֹט בְּגִינָךְ הֲוָה. דְּהָא כַּד עָבַרְנָא בְּקַדְמֵיתָא דְהַוֵינָא אָזִיל מִקַּמֵּי דְעֵשָׂו, יְחִידָאי עָבַרְנָא לֵיהּ לְהַהוּא נַהֲרָא, וְאַנְתְּ עָבְדִית עִמִּי טִיבוּ וּקְשׁוֹט. וְהָא אֲנָא הַשְׁתָּא מַעֲבַר לֵיהּ בְּתָרֵי מַשִׁירְיָין, אִינּוּן תְּרֵין מַשִׁירְיָין דְּפָלִיג.

עַד הָכָא סִדּוּרָא דִשְׁבָחָא דְמָארֵיהּ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה בָּעָא מַה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ. לְאַחֲזָאָה לְכָל בְּנֵי עַלְמָא, דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְמָארֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר יִבָּעֵי בָּעוּתֵיהּ. דְּהָכִי עָבַד יַעֲקֹב, בְּקַדְמֵיתָא סִדֵּר שְׁבָחָא דְמָרֵיהּ, וּלְבָתַר דְּסִדֵּר שְׁבָחָא אָמַר בָּעוּתֵיהּ דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן יָבֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים. מִכָּאן, מַאן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ דְּבָעֵי לְפָרְשָׁא מִלּוֹי כְּדְקָא יָאוּת. הַצִּילֵנִי נָא, וְאי תֵּימָא דְהָא שֵׁזַבְתְּ לִי מִלָּבָן. מִיַּד אָחִי. וְאי תֵּימָא קְרִיבִין אוֹחָרָנִין סְתָם, אַחִין אִקְרוּן. מִיַּד עֵשָׂו. מַאי

טַעֲמָא, בְּגִין לְפָרְשָׁא מִלָּה כְּדְקָא יְאוּת. וְאִי תֵּימָא אֲנָא אַמַּאי אִצְטְרִיךְ, כִּי יֵרָא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן יָבֹא וְהִכַּנִי. בְּגִין לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא מִלָּה לְעֵילָּא וּלְפָרְשָׁא לָהּ כְּדְקָא יְאוּת, וְלָא יַסְתִּים מִלָּה: וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְגו'. וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב, מַאי וְאַתָּה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (נחמיה ט':ו') וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם, אוֹף הָכָא וְאַתָּה אָמַרְתָּ.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא אָמַר (תהילים י"ט:ט"ו) יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי, אִלֵּין מִלִּין דְּאִתְפָּרְשָׁן. וְהֶגְיוֹן לִבִּי, אִלֵּין מִלִּין דְּסִתְימָן דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְפָרְשָׁא לוֹן בְּפוּמֵיהּ, דָּא הוּא הֶגְיוֹן דְּאִיהוּ בְּלִבָּא דְּלָא יָכִיל לְאִתְפָּרְשָׁא.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ מִלָּה לְאִתְפָּרְשָׁא בְּפוּמָא, וּמִלָּה דְּתַלְיָא בְּלִבָּא, וְכֹלָּא רָזָא אִיהוּ. חַד לָקֳבֵל דַּרְגָּא תַּתָּאָה, וְחַד לָקֳבֵל דַּרְגָּא עִלָּאָה. מִלָּה דְּאִתְפָּרְשָׁא לָקֳבֵל דַּרְגָּא תַּתָּאָה דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְפָּרְשָׁא. הַהוּא דְּתַלְיָא בְּלִבָּא אִיהוּ לָקֳבֵל דַּרְגָּא פְּנִימָאָה יַתִּיר, וְכֹלָּא כְּחָדָא אִיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ וְגו'.

כְּגַוְונָא דָּא אָמַר יַעֲקֹב, בְּקַדְמֵיתָא פָּרִישׁ מִלָּה כְּדְקָא יְאוּת, וּלְבָתַר סָתִים מִלָּה דְּאִיהִי תַּלְיָא בְּהֶגְיוֹנָא דְּלִבָּא דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְפָרְשָׁא. דִּכְתִיב, (בראשית ל"ב:י"ג) וְשַׁמְתִּי אֶת זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסָּפֵר מֵרֹב. הָכָא אִיהוּ מִלָּה דְּתַלְיָא בְּלִבָּא דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְפָרְשָׁא. וְכֵן אִצְטְרִיךְ כִּדְקָאָמְרָן, בְּגִין לְיַחֲדָא יְחוּדָא שְׁלִים כְּדְקָא יְאוּת. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּיָדְעֵי לְסַדָּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהוֹן כְּדְקָא יְאוּת וּלְמִבְעֵי בָּעוּתְהוֹן, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. (ס"א כתיב גם את השני גם את השלישי וגו', השלש פעמים גם, רמז (גליון, ג"ם ראשי תיבות גואל משרז גואל מרדכי גואל משיח) לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לגאלנו בקרוב):

פרק ד

וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים צ"א:י') לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא עֲבַד בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עֲבִידְתֵּיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִתְּמַר, (ד"א ל"ג ואי תימא) בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה עֲבַד נְהוֹרִין. וּכְדֵין אִתְבְּרֵי סִיהֲרָא חָסֵר, נְהוֹרָא דְּאַזְעִירַת גַּרְמָהּ, וּבְגִין דְּאִיהִי מְאוֹרֹת חָסֵר וא"ו, אִתְיְהִיב דּוּכְתָּא לְשַׁלְטָאָה כָּל רוּחִין וְשֵׁדִין וְעִלְעוּלִין וּמַזִּיקִין וְכָל רוּחֵי מְסָאֲבִי.

כֻּלְּהוּ סָלְקִין וְשָׁאטִין בְּעַלְמָא לְאַסְטָאָה, וְאִתְמַנּוּן בְּדוּכְתֵּי דְּאִתְחֲרִיבוּ, וּבְחַקְלִין תַּקִּיפִין וּבְמַדְבְּרִין חֲרִיבִין. וְכֻלְּהוּ מִסְטָרֵי רוּחַ מְסָאֲבָא. וְהָא אִתְּמַר דְּהָא רוּחַ מְסָאֲבָא דְּאִתְיָא מִנָּחָשׁ עֲקִימָאָה אִיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא מַמָּשׁ. וְאִיהוּ אִתְמַנָּא בְּעַלְמָא לְאַסְטָאָה בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ, וְעַל דָּא יֵצֶר הָרָע שַׁלִּיט בְּעַלְמָא.

וְאִיהוּ אִתְמַנֵּי לְגַבַּייְהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא וְאִשְׁתַּכַּח עִמְּהוֹן. וּבְעָקִימוּ וּבְתַסְקוּפִין אָתֵי לְגַבַּייְהוּ לְאַסְטָאָה לוֹן מֵאָרְחוֹי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאַסְטֵי לְאָדָם קַדְמָאָה וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא, הָכִי נָמֵי אַסְטֵי לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא וְגָרִים לוֹן לְאִסְתָּאֲבָא.

וּמַאן דְּאָתֵי לְאִסְתָּאֲבָא אִיהוּ מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ הַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא וְאִתְדַּבֵּיק בַּהֲדֵיהּ, וְכַמָּה אִינּוּן דִּזְמִינִין לְסָאֲבָא לֵיהּ וּמְסָאֲבִין לֵיהּ, וְאִיהוּ מְסָאֵב, וְסָאֲבִין לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְהַהוּא עָלְמָא וְהָא אִתְּמַר.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתֵּי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, הַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא אִתְכַּפְיָיא קַמֵּיהּ וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלּוֹי, וּכְדֵין כְּתִיב, (תהילים צ״א:י׳) לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. אָמַר (ס"א כדאמר) רַבִּי יוֹסֵי לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה, דָּא לִילִית, וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ, אִלֵּין שְׁאָר מַזִּיקִין, וְהָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָא אָמְרָן דְּלָא יִפּוֹק בַּר נָשׁ יְחִידָאָה בְּלֵילְיָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּזִמְנָא דְּסִיהֲרָא אִתְבְּרִיאַת וְהָוָה (והיא) חֲסֵרָה, וְאוּקְמוּהָ. דְּהָא כְּדֵין רוּחָא מְסָאֲבָא שָׁלְטָא, וְדָא הוּא רוּחַ רָעָה, מַאן רָעָה, דָּא חִוְיָא בִּישָׁא. וְנֶגַע, דָּא הוּא מַאן דְּרָכִיב עַל חִוְיָא. רָעָה וְנֶגַע כְּחָדָא אינון. וְאַף עַל גַּב דְּתָנִינָן, דְּנֶגַע, אִלֵּין נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם דְּנַפְקוּ מֵאָדָם. דְּהָא כָּל אִינּוּן שְׁנִין דְּלָא קָרִיב אָדָם עִם אִתְּתֵיהּ, רוּחֵי מְסָאֲבֵי הֲווּ קָא אַתְיָין וּמִתְחַמְּמָן מִנַּיהּ וְאוֹלִידָן מִנַּיהּ וְהַנֵּי אִקְרוּן נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

וְהָא אִתְּמַר, דְּכַד בַּר נָשׁ בָּחֲלֶמֵיהּ וְלָא שַׁלִּיט בְּגוּפֵיהּ וְגוּפָא אִשְׁתַּכַּח, רוּחַ מְסָאֲבָא אַתְיָיא וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ. וְאִית זִמְנִין דְּרוּחֵי נוּקְבִין מְסָאֲבִין אַתְיָין וְקָרְבָן בַּהֲדֵיהּ, וּמְשַׁכְּחִין לֵיהּ בַּהֲדֵיהוּ וּמִתְחַמְּמָן מִנַּיהּ, וְאוֹלִידוּ לְבָתַר רוּחִין וּמַזִּיקִין (נגעי בני אדם נ"א כגוונא בני נשא). וּלְזִמְנִין אִתְחַזְיָין כְּחֵיזוּ בְּנֵי נָשָׁא בַּר דְּלֵית לוֹן שַׁעֲרֵי בְּרֵישָׁא.

וּבְכֹלָּא אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא מִקַּמַּיְיהוּ, בְּגִין דְּיהַךְ בְּאָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא וְלָא יִסְתָּאַב בַּהֲדַיְיהוּ. דְּהָא לֵית לָךְ מֵאן דְּנָאֵים בְּלֵילְיָא בְּעַרְסֵיהּ, דְּלָא טָעִים טַעְמָא דְּמוֹתָא וְנַפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ מִנַּיהּ. וְכֵיוָן דְּאִשְׁתָּאַר גּוּפָא בְּלָא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, רוּחַ מְסָאֲבָא זַמִּין וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ וְאִסְתָּאַב. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה, דְּלֵית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַעֲבָרָא יְדוֹי עַל עֵינוֹי בְּצַפְרָא. בְּגִין דְּהָא רוּחָא מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ וְכוּ' וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא יַעֲקֹב אַף עַל גַּב דְּאִתְרָחִים קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאִשְׁתָּאַר בִּלְחוֹדוֹי, רוּחָא אָחֳרָא הֲוָה זַמִּין לְאִזְדַּוְּוגָא בַּהֲדֵיהּ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּהַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי, מַהוּ שֶׁפִי, יְחִידָאי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר שְׁפִיפוֹן עָלֵי אֹרַח, כְּהַאי חִוְיָא דְּאָזִיל יְחִידָאי וְכָמִין עָלֵי אָרְחִין וּשְׁבִילִין. הָכִי נָמֵי בִּלְעָם הֲוָה אָזִיל יְחִידָאי. מַאי טַעְמָא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחָא

מְסָאֲבָא. דְּכָל מַאן דְּאָזִיל יְחִידָאי בִּזְמַנִּין יְדִיעָן, אֲפִילּוּ בְּמָתָא, בְּאַתְרִין יְדִיעָן. מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחָא מְסָאֲבָא.

בְּגִין כָּךְ, בְּכָל זִמְנָא לָא יְהַךְ בַּר נָשׁ יְחִידָאי בְּאָרְחָא בְּמָתָא אֶלָּא בְּאֲתַר דִּבְנֵי נָשָׁא אָזְלִין וְתָבִין וּמִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן, וְעַל דָּא לָא יְהַךְ בַּר נָשׁ יְחִידָאי בְּלֵילְיָא הוֹאִיל וּבְנֵי נָשָׁא לָא מִשְׁתַּכְּחִי, וְהַיְינוּ טַעֲמָא דְּלָא תֵּלִין נִבְלָתוֹ. דִּלְמָא לְקַיְימָא גּוּפָא מִיתָא בְּלָא רוּחָא עַל אַרְעָא בְּלֵילְיָא. בְּגִין כָּךְ הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם הֲוָה אָזִיל יְחִידָאי כְּהַאי נָחָשׁ כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

פרק ה

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, מַאי וַיֵּאָבֵק. (גליון דאמר רבי יהושע בן לוי, מלמד דסליקו אבק ברגליהון עד כורסי יקרא. כתיב הכא בהאבקו עמו, וכתיב (נחום א׳:ג׳) אבק רגליו, וההוא מלאך שרו של עשו היה, ואיהו סמאל. בגין כך, דינו הוא שיעלה אבק דרגליו עד כסא הכבוד, שהוא מקום המשפט). רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מִן אָבָק. אָבָק טָפֵל לֶעָפָר, מַה בֵּין עָפָר לְאָבָק. דָּא אָבָק דְּאִשְׁתְּאַר מִן נוּרָא וְלָא עָבַד אִיבִּין (בעלמא) לְעָלְמִין. עָפָר דְּכָל אִיבִּין נָפְקֵי מִנֵּיהּ וְאִיהוּ כְּלָלָא בְּעֵילָא וְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אִי הָכִי מַאי (שמואל א ב׳:ח׳) מֵקִים מֵעָפָר דָּל. אָמַר לֵיהּ כְּמַשְׁמָעוֹ, אֲבָל בְּהַאי גַּוְונָא מֵקִים מֵעָפָר דָּל, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ כְּלוּם, וּמֵהַהוּא עַפְרָא נָפַק דַּל דְּלֵית לֵיהּ כְּלוּם, וּמֵהַהוּא עָפָר כָּל אִיבִּין וְכָל טִיבוּ דְעָלְמָא נָפְקֵי מִנֵּיהּ. וּבֵיהּ אִתְעֲבִידוּ כָּל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא כְּמָה דְכְתִיב, (קהלת ג׳:כ׳) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר. וְתָנֵינָן הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְאֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה. אֲבָל אָבָק לָא עָבִיד פֵּירִין וְאִיבִּין (לעלמא) לְעָלְמִין, וּבְגִין כָּךְ וַיֵּאָבֵק אִישׁ, דְּאַתְיָא בְּהַהוּא אָבָק וּרְכִיב עֲלֵיהּ, בְּגִין לְקַטְרְגָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב.

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, דְּאִתְעֲבַר שׁוּלְטָנוּתֵיהּ וְאִתְחַלַּף. וְכָךְ הוּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּגָלוּתָא הַשְׁתָּא כְּלֵילְיָא דַּמְיָא, וְאִיהוּ לֵילְיָא. וְשָׁלְטָא הַהוּא אָבָק עַל יִשְׂרָאֵל וְאִינּוּן שְׁכִיבֵי לְעַפְרָא (אוחרא), עַד דְּיִסְתַּלַּק נְהוֹרָא וְיִתְנְהַר יְמָמָא. וּכְדֵין יִשְׁלְטוּן יִשְׂרָאֵל וּלְהוֹן יִתְיַהִיב מַלְכוּתָא דְּאִינּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דניאל ז׳:כ״ז) וּמַלְכוּתָא וְשָׁלְטָנָא וּרְבוּתָא דִּי מַלְכָוָת תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא יְהִיבַת לְעַם קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכֹל שָׁלְטָנַיָּא לֵהּ יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְּעוּן:

פרק ו

וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ו׳:י׳) מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, אֲבָל מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה, אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לוֹן וְיַפִּיק לוֹן מִן גָּלוּתָא. כְּדֵין יִפְתַּח לוֹן פִּתְחָא דִּנְהוֹרָא (דהיא) דַּקִּיק

זְעֵיר. וּלְבָתַר פְּתָחָא אַחֲרִינָא דְּאִיהוּ רַב מִינֵּיהּ, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לוֹן תַּרְעִין עִלָּאִין פְּתִיחִין לְאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא.

וְכֵן כָּל מַה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וּלְצַדִּיקַיָּיא דִּי בְּהוּ, הָכִי כֻּלְּהוּ וְלָאו בְּזִמְנָא חָדָא. לְבַר נָשׁ דְּאִתְיְהִיב בַּחֲשׁוֹכָא וְדִיוּרֵיהּ הֲוָה בַּחֲשׁוֹכָא תְּדִיר, כַּד יִבְעוּן לְאַנְהָרָא לֵיהּ, בַּעְיָין לְאִפְתְּחָא לֵיהּ נְהוֹרָא זְעֵירְתָּא כְּעֵינָא דְּמַחֲטָא, וּלְבָתַר רַב מִנֵּיהּ, וּכְדֵין בְּכָל זִמְנָא עַד דְּיִנְהֲרוּן לֵיהּ כָּל נְהוֹרָא כְּדָקָא יְאוּת.

כָּךְ אִינּוּן יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ״ג:ל׳) מְעַט מְעַט אֲ גָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וגו׳. וְכֵן לְמַאן דְּאָתֵי אַסְוָותָא לָאו אִיהוּ בְּשַׁעְתָּא חָדָא, אֶלָּא זְעֵיר זְעֵיר עַד דְּיִתְתַּקַּף. אֲבָל לְעֶשְׂו לָאו הָכִי, אֶלָּא בְּזִמְנָא חָדָא נָהִיר לֵיהּ וְאִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ זְעֵיר זְעֵיר. (ולזמנא דאתי לאומות עובדי עבודת כוכבים ומזלות (ישעיהו מ״ב:י״ג) יי כגבור יצא) עַד דְּיִתְתַּקְּפוּן יִשְׂרָאֵל וְיִשֵּׁיצוּן (וישבון) לֵיהּ מִכֹּלָּא, מֵעַלְמָא דֵּין וּמֵעַלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִין דְּנָהִיר בְּשַׁעְתָּא חָדָא, הֲוָה לֵיהּ שֵׁצִיאוּ מִכֹּלָּא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נְהוֹרָא דִלְהוֹן זְעֵיר זְעֵיר, עַד דְּיִתְתַּקְּפוּן וְיַנְהִיר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין.

וְכֹלָּא שָׁאֲלֵי לוֹן וְאָמְרֵי מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר, אִיהוּ קַדְרוּתָא דְצַפְרָא, וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דְּקִיק. וּלְבָתַר יָפָה כַּלְּבָנָה, בְּגִין דְּסִיהֲרָא נְהוֹרָא דִילָהּ נָהִיר יַתִּיר מִשַּׁחַר. וּלְבָתַר בָּרָה כַּחַמָּה, בְּגִין דְּנָהוֹרֵיהּ תַּקִּיף וְנָהִיר יַתִּיר מִסִּיהֲרָא. וּלְבָתַר אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת, תַּקִּיפָא בְּנְהוֹרָא תַּקִּיף כְּדָקָא יְאוּת.

תְּא חֲזֵי, בְּעוֹד דְּאִתְחֲשַׁךְ יְמָמָא וְאִתְכַּסְיָא נְהוֹרָא וְאָתֵי צַפְרָא, יִתְנְהִיר בְּקַדְמִיתָא זְעֵיר זְעֵיר עַד דְּיִתְרַבֵּי נְהוֹרָא כְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא כֵּיוָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר לְאַנְהָרָא לְהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יִתְנְהִיר בְּקַדְמִיתָא כְּמוֹ שָׁחַר דְּאִיהִי אוּכְמָא. וּלְבָתַר יָפָה כַּלְּבָנָה, וּלְבָתַר בָּרָה כַּחַמָּה. וּלְבָתַר אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת כְּמָה דְּאוּקְמָה.

וְתָא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאִסְתַּלִּיק צַפְרָא, דְּהָא לָא כְּתִיב כִּי בָא הַשָּׁחַר אֶלָּא כִּי עָלָה, דְּהָא בְּזִמְנָא כִּי בָא הַשָּׁחַר, כְּדֵין אִתְתַּקַּף הַהוּא מְמַנָּא וְאַכִּישׁ לֵיהּ לְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּהַהוּא מְמַנָּא אַכִּישׁ לְיַעֲקֹב לְמֵיהַב תַּקִּיפוּ לְאִתַּתָּקְפָא לְעֵשָׂו.

וְכַד סָלִיק הַהוּא אוּכְמָא דְּשָׁחַר וְאִתְחֲזֵי אֶתָא נְהוֹרָא וְאִתְתַּקַּף יַעֲקֹב, דְּהָא כְּדֵין מָטָא זִמְנֵיהּ לְאִתְנְהָרָא, מַה כְּתִיב וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא כְּדֵין זִמְנָא לְאִתְנְהָרָא.

וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. כְּדֵין אִיהוּ רֶמֶז דְּהָא בְּעוֹד דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא וְסָבְלִין כְּאֵבִין וְצַעֲרִין וְכַמָּה בִּישִׁין, כַּד אִתְנְהִיר לוֹן יְמָמָא וְיֵיתֵי לוֹן נַיְיחָא, כְּדֵין יִסְתַּכְּלוּן וְיִכְאֲבוּן בְּגַרְמַיְיהוּ

מִכַּמָּה בִּישִׁין וְצַעֲרִין דְּסָבְלוּ וְיִתְמְהוּ עֲלַיְיהוּ. בְּגִין כָּךְ וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. דְּהַהוּא זִמְנָא דְּנַיְיחָא, וּכְדֵין וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יֶרְכּוֹ אִתְכָּאַב וְצָעֵיר גַּרְמֵיהּ עַל מַה דְּעָבַר.

וְאִיהוּ כַּד אִסְתַּלַק קַדְרוּתָא דְּשַׂחֲרָא כְּדֵין אִתְתַּקַּף וְאִתָּאֲחִיד בֵּיהּ דְּכַד אִתְחַלַּשׁ חֵילֵיהּ, דְּלֵית לֵיהּ שׁוּלְטָנוּתָא אֶלָּא בְּלֵילְיָא, וְיַעֲקֹב שָׁלְטָנוּתֵיהּ בִּימָמָא. וְעַל דָּא אָמַר וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּהָא אֲנָא בִּרְשׁוּתָךְ קָאֵימְנָא, וְהָא אִתְמָר וְאוּקְמוּהָ:

פרק ז

(על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי נגע בכף ירך יעקב, בגיד הנשה, דאפילו בהנאה אסיר ואפילו ליהביה לכלבא. ואמאי אקרי גיד הנשה. כלומר גיד דאיהו מנשה לבני נשא לפולחנא דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביע.

כיון דאתדבק עם יעקב לא אשכח אתר דיכיל לאתגברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוו תקיפין ולא הוו בהון חולשא, מה עבד, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, בזיניה ביצר הרע דאיהו זיניה ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרו חברייא, בשייפין דבר נש דרמיז לעילא אי טב, טב. ואי ביש, ביש. ובגין כך כל שייפא מתקיף שייפא. ודאי גיד הנשה מתקיף ליצר הרע דהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינון מסטריה ומזיניה. אבל עמין עובדי עבודה זרה, יאכלו ליה, דאיהו מסטרא ומזינא דמלאכא דלהון דאיהו סמא"ל בגין לתקפא לבהון.

בגין דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתיהבו, ולקבל רמ"ח מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושמא דלהון כשמא דמאריהון.

ואית בבר נש שס"ה גידין ולקבלהון שס"ה פקודין דלאו אינון אתיהבו למעבד ולקבל שס"ה יומי שתא, והא תשעה באב חד מנהון דאיהו לקבל סמא"ל דאיהו חד מאינון שס"ה מלאכין (נ"א יומין), ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ת, לאסגאה תשעה באב דלא אכלין ביה ולא שתין.

ובגין כך חזא קודשא בריך הוא כלא ונרמז בהון רמז ליעקב, ויאבק איש עמו, בכל יומי שתא ובכל שייפין דיעקב ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה, מיד תשש חיליה דיעקב, וביומי שתא אשכח יום תשעה באב דביה אתתקף ואתגזר דינא עלנא ואתחרב בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאילו אכיל גיד הנשה). רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אִלְמָלֵא לְא אִתְחַלַּשׁ חֵילָא (נ"א דאתר) דָּא דְּיַעֲקֹב, אִתְקְיֵים יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ וְאִתְבַּר חֵילָא דְּעֵשָׂו לְעֵילָא וְתַתָּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א׳:כ״ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד יְיָ וָאֶרְאֶה וָאֶפֹּל עַל פָּנַי וְגו׳. הַאי קְרָא אִתְּמָר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, דְּהָא כְּתִיב, (דברים לה) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשְׁאָר נְבִיאֵי עָלְמָא. מֹשֶׁה אִסְתַּכַּל בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְנָהֲרָא, שְׁאָר נְבִיאֵי לָא הֲווּ מִסְתַּכְּלֵי אֶלָּא בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא. מֹשֶׁה הֲוָה שָׁמַע וְקָאִים עַל רַגְלוֹי, וְחֵילֵיהּ אִתְתַּקַּף, וְהֲוָה יָדַע מִלָּה עַל בּוֹרְיֵיהּ, כְּמָה דְכְתִיב, (במדבר י״ב:ח׳) וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת. שְׁאָר נְבִיאֵי הֲווּ נָפְלֵי עַל אַנְפֵּיהוּ וְאִתְחַלַּשׁ חֵילָא דִלְהוֹן וְלָא יָכְלֵי לְקַיְימָא עַל בּוֹרְיֵיהּ דְּמִלָּה. מַאן גָּרִם לוֹן דָּא בְּגִין דִּכְתִיב כִּי נֶגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ.

וְכָל אִינּוּן נְבִיאִין לָא יָכִילוּ לְקַיְימָא עַל מַה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לֵיהּ לְעֵשָׂו, בַּר עוֹבַדְיָה נְבִיאָה דְּהֲוָה גִּיּוֹרָא דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְעֵשָׂו, דָּא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ עֲלֵיהּ דְּעֵשָׂו וְלָא אִתְחַלַּשׁ חֵילֵיהּ. וְעַל דָּא כָּל שְׁאָר נְבִיאֵי אִתְחַלַּשׁ תּוּקְפַּיְיהוּ וְלָא הֲווּ יָכְלִין לְאִתְקָיְימָא לְקַבְלָא מִלָּה עַל בּוֹרְיֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת, מַאי טַעְמָא, בְּגִין כִּי נֶגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִין הַנַּשָּׂה, דְּנָסִיב וְשָׁאִיב כָּל חֵילָא דְּיַרְכָא, וְעַל דָּא אִתְבַּר חֵילָא דְּיַרְכָא וְאִשְׁתְּאַר צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. דְּהָא כָּל נְבִיאִין דְּעָלְמָא לָא יָכִילוּ לְאַדְבְּקָא וּלְקַיְימָא בֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, נְבִיאִין כֻּלְּהוּ בַּר מֹשֶׁה לָא קַיְימוּ בְּתוּקְפַּיְיהוּ כְּדְקָא חָזֵי. וּמַאן דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְלֵית מַאן דְּסָמִיךְ לֵיהּ וְלָא אִשְׁתְּכַח מַאן דְּאַטִּיל מִלַּאי לְכִיסֵיהּ לְאִתְתַּקְפָּא. עַל דָּא אוֹרַיְיתָא קָא מִשְׁתַּכְּחָא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא וְאִתְחַלַּשׁ תּוּקְפָּא דְאוֹרַיְיתָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, בְּגִין דְּלֵית לוֹן לְאִינּוּן דְּלָעֲאן בָּהּ עַל מָה דְּסָמְכִין, וּמַלְכוּ חַיְיבָא אִתְתַּקַּף בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. תָּא חֲזֵי,

כַּמָּה גְּרִים חוֹבָא דָּא, וּבְגִין דְּלֵית (לוֹן) מַאן דְּאַסְמִיךְ לְאוֹרַיְיתָא כְּדְקָא יָאוּת אִינּוּן סָמְכִין חַלָּשִׁין, וְגָרְמִין לְאִתְתַּקְפָּא לְהַהוּא דְּלֵית לֵיהּ שׁוֹקִין וְרַגְלִין לְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ג׳:י״ד) וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶל הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו׳ עַל גְּחוֹנְךָ תֵּלֵךְ. מַאי עַל גְּחוֹנְךָ תֵּלֵךְ. דְּאִתְבְּרוּ סָמְכִין דִּילֵיהּ וּקְצִיצוּ רַגְלוֹי וְלֵית לֵיהּ עַל מָה דְּקָאִים. כַּד יִשְׂרָאֵל לָא בָּעָאן לְסָמְכָא לֵיהּ לְאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן יָהֲבִין לֵיהּ סָמְכִין וְשׁוֹקִין לְקַיְימָא וּלְאִתְתַּקְפָּא בֵּהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה עֲקִימוּ וְחַכִּימוּ אִתְחַכַּם בְּהַהוּא לֵילְיָא הַהוּא דְּרָכִיב נָחָשׁ לְקֳבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּהָא אִיהוּ הֲוָה יָדַע דִּכְתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ב) הַקוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו. וְאִי פְּסִיק קָלָא דְיַעֲקֹב כְּדֵין וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו. בְּגִין כָּךְ אִסְתַּכַּל לְכָל סִטְרִין לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ לְיַעֲקֹב וּלְאַפְסָקָא קָלֵיהּ.

וְחָמָא לֵיהּ תַּקִּיף בְּכֹלָּא. דְּרוֹעִין מִסִּטְרָא דָּא וּמִסִּטְרָא דָּא דְּאִינּוּן תְּקִפִּין גּוּפָא דְּאִתְתַּקַּף בֵּינַיְיהוּ, וְחָמָא תּוּקְפָּא דְאוֹרַיְיתָא וְאִתְתַּקַּף בְּכֹלָּא, כְּדֵי וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מָה עָבַד, מִיָּד

וַיִּגַּע בְּכַף יֶרְכּוֹ, דְּאִתְחַכַּם לְקֳבָלֵיהּ. אָמַר כֵּיוָן דְּאִתְבָּרוּ סָמְכִין דְּאוֹרַיְיתָא, מִיָּד אוֹרַיְיתָא לָא אִתְתַּקַּף. וּכְדֵין יִתְקַיֵּים מַה דְּאָמַר אֲבוּהוֹן, הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו. (בראשית כ"ז:מ') וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ.

וּבְדָא אִתְחַכַּם לְקֳבָלֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּהָא בְּגִין דְּיִתְבַּר חֵילָא דְּאוֹרַיְיתָא אָזִיל וְאִתְתַּקַּף עֵשָׂו. וְכַד חָמָא דְּלָא יָכִיל לֵהּ לְאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין חָלִישׁ תּוּקְפָּא דְּאִינּוּן דְּסָמְכִין לָהּ, וְכַד לָא יִשְׁתַּכַּח מַאן דְּסָמִיךְ לְאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין לָא יְהֵא קוֹל קוֹל יַעֲקֹב וִיהוֹן יָדַיִם יְדֵי עֵשָׂו.

וְכַד חָמָא יַעֲקֹב הָכִי כַּד סָלִיק צַפְרָא, אִתְקְרִיף (יעקב) בֵּיהּ וְאִתְגַּבַּר עֲלֵיהּ עַד דְּאִיהוּ בָּרִיךְ לֵיהּ וְאוֹדֵי לֵיהּ עַל אִינּוּן בִּרְכָאן, וְאָמַר לֵיהּ לא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, לָאו יַעֲקֹב בְּעָקִימוּ אֶלָּא בְּגַוְונָא וְתוּקְפָּא דְּלֵית מַאן דְּיָכִיל לָךְ.

וְתָא חֲזֵי, מֵהַאי נָחֵשׁ כַּמָּה חֵילִין מִתְפָּרְשָׁן לְכָל סְטַר וְאִשְׁתַּכָּחוּ בְּעַלְמָא לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא. וּבְעִינָן לְקַיְימָא לְהַהוּא גִּיד הַנָּשֶׁה, דְּאַף עַל גַּב דְּקָרִיב בֵּיהּ הַהוּא דְּרָכִיב עַל חִוְיָא קַיָּים אִיהוּ, וְאִתְקַיָּים בְּגַוְונָן וְלָא אִתְבַּר.

וְחֵילָא בְּעִינָן לְאִתְתַּקְפָּא בְּעַלְמָא וּלְאַחָזָאָה כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל. וְכַד חָמֵי דְּהָא לָא אִתְבַּר וְלָא אִתְאֲכִיל הַהוּא אֲתָר, כְּדֵין אִתְבַּר חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ וְלָא יָכִיל לְאַבָאָשָׁא לִבְנוֹי דְּיַעֲקֹב. וְעַל דָּא לָא בְּעִינָן לְמֵיהַב דּוּכְתָּא לִבְרַיְיתָא דְּעַלְמָא לְמֵיכַל לֵיהּ וְלָא לְאִתְאֲכָלָא כְּלָל.

רַבִּי יֵיסָא סָבָא דָּרֵשׁ, כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב. כְּתִיב הָכָא כִּי נָגַע בְּכַף, וּכְתִיב הָתָם (במדבר י"ט:י"ג) כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם (יטמא) וגו'. מַה לְּהַלָּן מְסָאֲבָא אוּף הָכָא נָמֵי מְסָאֲבָא, דְּסָאִיב הַהוּא אֲתָר, וּמֵאֲתַר מְסָאֲבָא לֵית לָן (לאתתקנא) לְאִתְהָנָאָה מִנֵּיהּ כְּלָל, כָּל שֶׁכֵּן בְּאֲתַר דְּקָרִיב הַהוּא סְטַר מְסָאֲבָא, וְאוֹרַיְיתָא לָא קָאֲמַר אֶלָּא כִּי נָגַע, וּכְתִיב וַיִּגַּע בְּכַף יֶרֶכוֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר י"ט:כ"ב) וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּיָהִיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל לְמִזְכֵּי בָּהּ בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי ג':ט"ז) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד:

פרק ח

וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (שמות לה) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְיָ קַנָּא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב דְּאִיהוּ שְׁלֵימָא דְּאַבְהָן דְּאִתְבְּרִיר חוּלְקָא שְׁלֵימְתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אִתְקְרִיב לְגַבֵּיהּ יַתִּיר, (ס"א ואשתלים לעילא ולתתא) הֵיךְ סָגִיד לֵיהּ לְהַהוּא רָשָׁע דְּעֵשָׂו דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא דְּאֵל אַחֵר, וּמַאן דְּסָגִיד לֵיהּ סָגִיד לְאֵל אַחֵר. אִי תֵּימָא בְּגִין דְּאָמְרוּ תַּעֲלָא בְּעַדְנֵיהּ סָגִיד לֵיהּ, לָאו הָכִי. דְּהָא עֵשָׂו כְּאֵל אַחֵר הֲוָה, וְיַעֲקֹב לֹא יִסְגּוֹד לְהַהוּא סִטְרָא וּלְהַהוּא חוּלָקָא כְּלָל.

(פתח רבי אבא ואמר) אֶלָּא כְּתִיב, (שמואל א כ"ה:ו') וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לְחַי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שָׁלוֹם. וְהָא אִתְּמַר דְּאָסִיר (ד"א ל"ג ליה) לְאַקְדּוּמֵי לְהוּ שְׁלָם לְרַשִּׁיעַיָּא, וְכֵיוָן דְּאָסִיר הֵיכִי אַשְׁכַּחְנָא דְּדָוִד אָמַר הַאי קְרָא לְנָבָל, אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ (שמות כג ב) דִּלְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, בְּגִין לְקָשְׁרָא לֵיהּ לְחַי. וְחָשִׁיב נָבָל דְּעָלֵיהּ קָאָמַר.

כְּגַוְונָא דָּא (בראשית יב) וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, וְכִי לְגַבֵּי דִּבְרֵיהּ סָגִיד. אֶלָּא לְאַתְרֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא קָא כָּרַע וְסָגִיד, אוּף הָכָא, וְהוּא עָבַר לְפָנֵיהֶם. מַאי וְהוּא, דָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה דְּהַוָּה אָזְלָא קַמֵּיהּ (כרע), וְדָא הוּא נְטִירוּ עִלָּאָה. כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב, אָמַר, הָא עִידָן לְסָגְדָא לְגַבֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהַוָּה אָזִיל קַמֵּיהּ.

כָּרַע וְסָגִיד שְׁבַע זִמְנִין עַד גְּשְׁתוֹ עַד אָחִיו, וְלָא כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחוּ לְעֵשָׂו. אֶלָּא כֵּיוָן דְּחָמָא דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזַל קַמֵּיהּ, כְּדֵין סָגִיד לְקֻבְלֵיהּ. בְּגִין דְּלָא לְמֵיהַב יְקָר לְמִסְגַּד לְאָחֳרָא בַּר מִנֵּיהּ, וְכֹלָּא אִיהוּ כְּדְקָא יָאוּת. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּכָל עוֹבָדֵיהוֹן דְּקָא עָבְדֵי בְּגִין יְקָרָא דְּמָארֵיהוֹן אִיהוּ, וּבְגִין דְּלָא יִסְטוּן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא:

פרק ט

וַיָּרָץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צַוָּארָו. צַוָּארוֹ כְּתִיב חָסֵר. וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר (ישעיהו נ"ז:כ') וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֵשׁ כִּי הַשָּׁקֵט לֹא יוּכַל וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט, הַאי קְרָא אִתְּמַר. וּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה רָזִין עִלָּאִין אִית בְּהוּ מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְכֹלָּא חַד. וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֵשׁ כִּי הַשָּׁקֵט לֹא יוּכַל, דָּא עֵשָׂו דְּכָל עוֹבָדוֹי בִּרְשִׁיעוּ וּבְחִיוּבָא, דְּהָא כַּד אָתָא לְגַבֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, עוֹבָדוֹי לָא הֲווּ בִּשְׁלָם, וַיִּפֹּל עַל צַוָּארָו, חַד. צַוָּארוֹ דָּא יְרוּשָׁלַ ם דְּאִיהוּ צַוָּארוֹ דְּכָל עָלְמָא. וַיִּפֹּל עַל צַוָּארוֹ, וְלֹא עַל צַוָּארָיו. בְּגִין דִּתְרֵין זִמְנִין אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. חַד מִבָּבֶל, וְחַד מִזַּרְעֵיהּ דְּעֵשָׂו, דְּאַפִּיל גַּרְמֵיהּ עֲלֵיהּ זִמְנָא חָדָא וְחָרִיב לֵיהּ. וְעַל דָּא וַיִּפֹּל עַל צַוָּארוֹ חַד.

וַיִּשָּׁ"קֵהוּ, נָקוּד לְעֵיל, דְּלָא נָשְׁקֵיהּ בִּרְעוּתֵיהּ. וּתְנַן מַאי דִּכְתִיב, (משלי כ"ז:ו') וְנֶעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא, דָּא בִּלְעָם כַּד בָּרִיךְ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. דְּהָא לָא בָּרִיךְ לוֹן בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא. אוּף הָכָא נֶעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא, דָּא עֵשָׂו.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (תהילים ג':ח') קוּמָה יְיָ הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל אוֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ. וּתְנַן אַל תִּקְרֵי שִׁבַּרְתָּ אֶלָּא שִׁרְבַּבְתָּ. דְּהָא אַסְגִּיאוּ שִׁינּוֹי וְחָשִׁיב לְנָשְׁכָא לֵיהּ וְכוּ'. וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ, דָּא בְּכִי וְדָא בְּכִי, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הֲוָה לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ דְּעֵשָׂו לְגַבֵּי דְּיַעֲקֹב, דְּהָא אֲפִילּוּ בְּהַהוּא שַׁעְתָּא חָשִׁיב לְאַרָּךְ זִמְנִין (ס"א לאורכא דיומין) לְמֶעְבַּד לֵיהּ בִּישִׁין וּלְקַטְרָגָא לֵיהּ, וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ. דָּא

הֲוָה בָּכֵי, דְּלָא הֲוָה חָשִׁיב לְאִשְׁתְּזָבָא מִן יְדוֹי. וְדָא הֲוָה בָּכֵי, בְּגִין דְּאֲבוֹי הֲוָה קַיָּים וְלָא יָכִיל לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא וַדַּאי אִתְחַלַּשׁ רוּגְזֵיהּ דְּעֵשָׂו בְּשַׁעְתָּא דְּחָמָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָא אִסְתַּכַּם בַּהֲדֵיהּ הַהוּא מְמַנָּא דְּעֵשָׂו. וְעַל דָּא לָא יָכִיל עֵשָׂו לְשַׁלְטָאָה בְּרוּגְזֵיהּ, דְּהָכִי כָּל מִלִּין דְּהַאי עַלְמָא תַּלְיָין לְעֵילָּא. וְכַד אִסְתַּכְּמוּ לְעֵילָּא בְּקַדְמִיתָא אִסְתַּכְּמוּ לְתַתָּא. שַׁלְטָנוּתָא לָאו אִיהוּ לְתַתָּא עַד דְּאִיתְיְהִיב שַׁלְטָנוּתָא לְעֵילָּא, וּכְלָּא דָּא בְּדָא תַּלְיָא:

פרק י

יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי וְגו'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַיְינוּ דְּקַאֲמְרִינָן בְּקַדְמִיתָא דְּיַעֲקֹב לָא בָּעָא הַשְׁתָּא אִינּוּן בִּרְכָאן קַדְמָאי דְּבָרְכֵיהּ אֲבוֹי. (ס"א בגין דכתיב, (איכה ג':כ"ז) טוב לגבר כי ישא על בנעוריו. וכתיב (משלי ל"א:כ"ה) ותשחק ליום אחרון) וַעֲדַיִין לָא אִתְקַיְימוּ בֵּיהּ אֲפִילּוּ חַד מִנַּיְיהוּ. בְּגִין דְּסָלִיק לוֹן לְסוֹף יוֹמַיָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאִצְטְרִיכוּ לְבָנוֹי לְגַבֵּי כָּל עַמִּין דְּעַלְמָא.

וּבְגִין כָּךְ בְּשַׁעְתָּא דְּאָמַר עֵשָׂו נִסְעָה וְנֵלֵכָה, וְנִפָּלוּג הַאי עַלְמָא כְּחָדָא וְנִשְׁלוֹט כְּחָדָא. מַה אָמַר, יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ. יַקִּדִּים עֵשָׂו שַׁלְטָנֵיהּ הַשְׁתָּא בְּהַאי עַלְמָא. יַעֲבָר נָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מיכה ב':י"ג) וַיַּעֲבוֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַיְיָ בְּרֹאשָׁם, אַקְדִּים אֲנִי שׁוּלְטָנוּתִךְ בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי עַלְמָא, וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי. אֲנָא אֲסַלֵּק גַּרְמִי לְהַהוּא עַלְמָא דְּאָתֵי וּלְסוֹף יוֹמַיָּא לְאֵינּוּן יוֹמַיָּא דְּאָזְלִין לְאַט.

לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה, מַאן מְלָאכָה. דָּא אַסְפַּקְלָרְיָא דְּלָא נָהֲרָא דְּבָהּ אִתְעֲבִיד עֲבִידְתָּא דְּעַלְמָא. אֲשֶׁר לִפְנֵי, דָּא הִיא מִן קֶדֶם יְיָ בְּכָל אֲתַר. וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים, דָּא הוּא רָזָא דְּכָרוּבִים, לְאַחֲזָאָה רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא דְּאִיהוּ אִתְדַּבַּק בָּהּ.

עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה, אֲנָא אֶסְבּוֹל גָּלוּתָא דִּילָךְ עַד דְּיֵיתֵי וְיִמְטֵי זִמְנָא דִּילִי לְשַׁלְטָאָה עַל הַר עֵשָׂו, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (עובדיה א':כ"א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, וּכְדֵין וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה:

פרק יא

וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֻכּוֹת. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ"ז:א') שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם יְיָ לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגו', אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר וְגו'. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עַלְמָא, אַפִּיק (טו א) מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא חַד קְטוּרָא, וְאִתְלְהִיט מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא, וְאִשְׁתְּאַר בִּסְלִיקוּ. וְנָחֲתָא לְתַתָּא, הַהִיא חֲשֵׁכָה לָהִיט (ואתלהיט) בְּמַאָה שְׁבִילִין אוֹרְחִין דְּקִיקִין רַבְרְבָן, וְאִתְעֲבִיד בֵּיתָא דְּעַלְמָא.

הַאי בֵּיתָא אִיהוּ גּוֹ אֶמְצָעִיתָא דְכוֹלָּא, כַּמָּה פִּתְחִין וְאִדְרִין לֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר, דּוּכְתִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, תַּמָּן מְקַנְּנֵי צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא, כָּל חַד וְחַד לְזִינֵיהּ. בְּגַוָּויהּ נָפִיק חַד אִילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיף עָפְיֵיהּ וְאִנְבֵּיהּ סַגֵּי, מְזוֹנָא לְכוֹלָּא בֵּיהּ. הַהוּא אִילָנָא סָלִיק לַעֲנָנֵי שְׁמַיָּא וְאִתְטַמַּר בֵּין תִּלַּת טוּרִין, מִתְּחוֹת אִילֵּין תִּלַּת טוּרִין נָפִיק, סָלִיק לְעֵילָּא נָחִית לְתַתָּא.

הַאי בֵּיתָא אִתְשַׁקְיָיא מִנֵּיהּ, וְנָגִיז בְּגַוָּויהּ כַּמָּה גִּנְזִין עִלָּאִין דְּלָא אִתְיְדָעוּ, בְּדָא אִתְבְּנֵי הַאי בֵּיתָא וְאִשְׁתַּכְלַל הַהוּא אִילָנָא אִתְגַּלְיָיא בִּימָמָא, וְאִתְכַּסְיָא בְּלֵילְיָא, וְהַאי בֵּיתָא שַׁלְטָא בְּלֵילְיָא וְאִתְכַּסְיָא בִּימָמָא.

בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל חֶשׁוֹכָא וְאִתְקַטְיר בֵּיהּ שַׁלְטָא, וְכָל פִּתְחִין סְתִימִין מִכָּל סִטְרִין, כְּדֵין כַּמָּה רוּחִין פָּרְחִין בַּאֲוִירָא, תְּאִבְיִן לְמִנְדַּע וּלְמֵיעַל בֵּיהּ, וְעָאלִין בֵּין אינוּן צִפּוֹרִין, וְנָטְלִין סָהֲדוּתָא, וְשָׁטְיָין וְחָמָאן מַה דְּחָמָאן.

עַד דְּאִתְעַר הַהוּא חֶשׁוֹכָא דְּאִתְקַטְיר בֵּיהּ, וְאַפִּיק חַד שַׁלְהוֹבָא וּבָטַשׁ בְּכָל פַּטִּישִׁין תַּקִּיפִין, וּפָתַח פִּתְחִין, וּבָקַע טִנְרִין. סַלְקָא וְנָחֲתָא הַהוּא שַׁלְהוֹבָא, וּבָטַשׁ בְּעַלְמָא, וְאִתְעַר קָלִין לְעֵילָּא וְתַתָּא.

כְּדֵין חַד כָּרוֹזָא סָלִיק, וְאִתְקַטִּיר בַּאֲוִירָא, וְקָרֵי, הַהוּא אֲוִירָא נָפְקָא מִגּוֹ עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא דְּמַדְבְּחָא פְּנִימָאָה, וְכַד נָפְקָא אִתְפַּשַּׁט בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. אֶלֶף אַלְפִּין קָיְימִין מִסִּטְרָא דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא, וְרִבּוֹא רִבְוָון קָיְימִין מִסִּטְרָא דְּאִיהוּ יְמִינָא, וְכָרוֹזָא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ. קָרֵא בְּחֵיל וְאַכְרִיז, כְּדֵין כַּמָּה אִינּוּן דְּמִתַּקְנִי שִׁירָתָא וּפָלְחִין פּוּלְחָנָא, וּתְרֵין פִּתְחִין פְּתִיחוּ. חַד לְסִטְרָא דְּרוֹמָא, וְחַד לִסְטַר צָפוֹן.

סָלְקָא הַאי בֵּיתָא וְאִתְיְהִיבַת וְאִתְקַטְּרַת בֵּין תְּרֵין סִטְרִין, וְשִׁירִין מְזַמְּרָן וְתוּשְׁבְּחָן סָלְקִין. כְּדֵין עָאל מַאן דְּעָאל בִּלְחִישָׁא, וּבֵיתָא מִתְלַהֲטָא בְּשִׁית נְהוֹרִין, נָהֲרִין זִיוָא לְכָל סִטְרָא, וְנַהֲרִין דְּבוּסְמָא נָפְקִין. וְאִתְשַׁקְיָין כָּל חֵיוַת בָּרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ק״ד:י״א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צמָאָם וְגו'. וְזָמְרִין עַד דְּסָלְקָא צַפְרָא. וְכַד סָלְקָא צַפְרָא כְּדֵין כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי שְׁמַיָּא וְחֵילֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן מְשַׁבְּחָן וְאָמְרֵי שִׁירָתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל״ח:ז׳) בָּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹּקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

תָּא חֲזֵי (תהילים קכ״ז:א׳) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. אִם יְיָ וְגו' דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ בּוֹנֶה לְהַאי בֵּיתָא תְּדִיר וְאִתְקִין לֵיהּ, אִימָתַי, כַּד סָלְקִין רְעוּתִין פּוּלְחָנִין מִתַּתָּא כְּדָקָא יָאוּת.

אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר, אִימָתַי, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַשְׁכָא לֵילְיָא, וְסִטְרִין מְזַיְינִין שָׂרָאן וְשָׁטָאן בְּעַלְמָא, וּפִתְחִין סְתִימִין, וְאִתְנְטִיר מִכָּל סִטְרִין דְּלָא יִקְרַב בֵּיהּ עָרֵל וּמְסָאֲבָא, כְּמָה דְּאַתְּ

אָמַר (ישעיהו נ"ב:א') לֹא יוֹסִיף יָבֹא בָךְ עוֹד עָרֵל וְטָמֵא, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעָבָרָא לוֹן מֵעַלְמָא.

מַאן עָרֵל וּמַאן טָמֵא. אֶלָּא כֹּלָּא חַד, עָרֵל וְטָמֵא. דָּא הוּא דְּאִתְפַּתְיָא בֵּיהּ וְאָזִיל אֲבַתְרֵיהּ אָדָם וְאִנְתְּתֵיהּ, וְגָרִימוּ מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְאִיהוּ דְּמַסְאִיב הַאי בֵּיתָא, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּיַעֲבַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵעַלְמָא. בְּגִין כָּךְ אִם יֵשׁ לֹא יִשְׁמָר עִיר, שָׁוְא וַדַּאי.

תָּא חֲזֵי, וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה, אִתְנְטִיל לְקֶבְלָא חוּלָקֵיהּ דְּמֵהֵימְנוּתָא. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה, וּכְתִיב וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה. אֶלָּא כָּל חַד אִתְפְּרַשׁ לְסִטְרָא דִּילֵיהּ, עֵשָׂו לְסִטְרָא דְּשֵׂעִיר. מַאן שֵׂעִיר, דָּא הִיא אִשָּׁה זָרָה אֵל נֵכָר. וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה, דָּא מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה.

וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה ב) בֵּית יַעֲקֹב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, דְּאִתְקִין תְּפִלַּת עַרְבִית כְּדְקָא יָאוּת. וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת, שְׁאַר סֻכֹּת לְנַטְרָא לוֹן וְדָא הוּא חוּלָקֵיהּ.

וּכְדֵין וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם. שָׁלֵם מִכֹּלָּא וְאוּקְמוּהָ. וּכְתִיב, (תהילים ע"ו:ג') וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וְגוֹ' וְאוּקְמוּהָ, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא. כְּדֵין אִתְחַבַּר עִמֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא כַּד הֲוָה שְׁלִים כַּד אִתְעַטַּר בְּדוּכְתֵּיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וּכְדֵין הַאי סֻכָּה אִתְעַטְּרַת בַּהֲדֵיהּ, דְּהֲוָה שְׁלִים מֵאֲבָהָן, דְּהֲוָה שְׁלִים מִבְּנוֹי, וְדָא הוּא שָׁלֵם. שָׁלֵם לְעֵילָּא שָׁלֵם לְתַתָּא, שָׁלֵם בִּשְׁמַיָּא שָׁלֵם בְּאַרְעָא. שָׁלֵם לְעֵילָּא דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּאָבָהָן, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. שָׁלֵם לְתַתָּא בִּבְנוֹי קַדִּישִׁין. שְׁלִים בִּשְׁמַיָּא, שְׁלִים בְּאַרְעָא, וּכְדֵין וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וְאוּקְמוּהָ. מֵיָּד מַה כְּתִיב וַתֵּצֵא דִינָה בַּת לֵאָה, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

פרק יב

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה דַּרְגִּין וְסִטְרִין מִתְפָּרְשָׁן לְעֵילָּא וְכֻלְּהוּ מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא. חֵיוָון מְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין, אִלֵּין מְקַטְרְגִין לְשַׁלְטָאָה עַל אִלֵּין וּלְמִטְרַח טַרְפִּין כָּל חַד וְחַד לְזִינֵיהּ.

מִסִּטְרָא דְּרוּחָא מְסָאֲבָא כַּמָּה דַּרְגִּין מִתְפָּרְשִׁין, וְכֻלְּהוּ כָּמַן לְקַטְרְגָא אִלֵּין לָקֳבֵיל אִלֵּין, דְּהָא כְּתִיב (דברים כ"ב:י') לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו, דְּכַד קָא מִתְחַבְּרָן מְקַטְרְגֵי עַלְמָא.

וְתָא חֲזֵי, תִּיאוּבְתָּא דְּדַרְגִּין מְסָאֲבִין לָאו אִיהוּ אֶלָּא לְקַטְרְגָא בְּסִטְרִין קַדִּישִׁין. יַעֲקֹב דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא, כֻּלְּהוּ כָּמַן לֵיהּ וְקַטְרְגוּ בַּהֲדֵיהּ. בְּקַדְמֵיתָא נָשְׁכֵיהּ חִוְיָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּגַּע בְּכַף יֶרֶכוֹ, הַשְׁתָּא נָשְׁכֵיהּ חֲמוֹר.

תַּמָּן אִיהוּ קָאִים לְגַבֵּי חִוְיָא, הַשְׁתָּא שְׁמָעוֹן וְלֵוִי דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא קָיְימוּ לְגַבֵּיהּ דְּחֲמוֹר וְשַׁלִּיטוּ עֲלוֹי בְּכָל סִטְרִין וְאִתְכַּפְיָא קַמַּיְיהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְאֶת חֲמוֹר וְאֶת שְׂכָם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חָרֶב. וְשִׁמְעוֹן דְּהֲוָה (שור) מַזָּלֵיהּ (איהו) שׁוֹר, אָתָא עַל חֲמוֹר וְקַטְרֵג בֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא יִתְחַבְּרוּן כְּחָדָא, וְאִשְׁתַּכַּח אִיהוּ מְקַטְרְגָא דִילֵיהּ.

וְכֻלְּהוּ אִתֵּי לְקַטְרְגָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב וְאִשְׁתְּזִיב, וּלְבָתַר אִיהוּ שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ. לְבָתַר אֲתָא שׁוֹר וְאִשְׁתַּלִּים בַּחֲמוֹרִים דְּכֻלְּהוּ מִסְטְרָא דְּחֲמוֹר. יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוֹר, וּמִצְרַיִם דְּאִינּוּן חֲמוֹרִים דִּכְתִיב בָּהּ (יחזקאל כ"ג:כ') אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל דָּא לְבָתַר בְּנֵי יַעֲקֹב נָפְלוּ בֵּין אִינּוּן חֲמוֹרִים, בְּגִין דְּאִזְדַּוּוג שׁוֹר בַּהֲדַיְיהוּ, וְנָשְׁכוּ לוֹן גַּרְמַיְיא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאִתְעַר לֵוִי כְּמִלְקַדְּמִין וּבַדַּר לְאִינּוּן חֲמוֹרִים (ס"א דאזדווגו) לְכַפָּיָא לוֹן וְתָבַר תּוּקְפֵּהוֹן מֵעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוֹר מִתַּמָּן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות י"ג:י"ט) וַיִּקַּח משֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

תָּא חֲזֵי, כַּד אֲתָא שִׁמְעוֹן בְּקִדְמֵיתָא עַל הַהוּא חֲמוֹר, אִתְעַר עֲלֵיהוֹן דַּם דְּאִתְגַּזְרוּ, וּלְבָתַר וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר. כְּגַוְונָא דָא עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְדָא דְּלֵוִי, דָּא משֶׁה. בְּאִינּוּן חֲמוֹרִים בְּמִצְרַיִם. בְּקַדְמֵיתָא דַּם, וּלְבָתַר (שמות י"ג:ט"ו) וַיַּהֲרֹג יְיָ כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'. הָכָא בְּהַאי חֲמוֹר כְּתִיב, וְאֶת כָּל חֵילָם וְאֶת כָּל טַפָּם וְאֶת כָּל בְּהֶמְתָּם וְגו'. הָתָם בְּאִינּוּן חֲמוֹרִים כְּתִיב, (שמות י"ב:ל"ה) כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלוֹת, וּכְתִיב, (שמות י"ב:ל"ח) וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר וְגו'.

וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי, דָּא קָאִים לְגַבֵּי הַאי חֲמוֹר, וְדָא קָאִים לְגַבֵּי כָּל אִינּוּן חֲמוֹרִים, כֻּלְּהוּ בָּעוּ לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדַיְיהוּ דְּיַעֲקֹב קַדִּישָׁא וְאִתְתַּקְּנוּ לְנַשְׁכָא לֵיהּ, וְאִיהוּ בִּבְנוֹי קָאִים לְגַבַּיְיהוּ וְכַיְיפִי לוֹן תְּחוֹתֵיהּ.

הַשְׁתָּא דְּעֵשָׂו נָשִׁיךְ לֵיהּ וְלִבְנוֹי, מַאן יָקוּם לְגַבֵּיהּ, יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. דָּא מִסְטְרָא דָא וְדָא מִסְטְרָא דָא. דִּכְתִיב, (עובדיה א':י"ח) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְגו':

וַיִּסָּעוּ וַיְהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי כֻּלְּהוּ הָווּ מִתְכַּנְּשֵׁי, וְכַד הֲווּ חַגְרֵי זַיְינֵי קְרָבָא הֲווּ מְרַתְּתֵי וְשַׁבְקִין לוֹן, וּבְגִין כָּךְ וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב:

פרק יג

הָסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר וְגו'. הָסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר, אִלֵּין אִינּוּן דְּנָטְלוּ מִשְׁכָּם מָאנֵי כַּסְפָּא וְדַהֲבָא דְּהֲוָה חָקִיק עֲלַיְיהוּ טַעֲוָא דִלְהוֹן. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, טַעֲוָון הֲווּ מִכַּסְפָּא וְדַהֲבָא. וְיַעֲקֹב אַטְמִין לוֹן תַּמָּן, בְּגִין דְּלָא יִתְהַנּוּן מִסְטְרָא דְּעֵבוֹדָה זָרָה, דְּאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִתְהַנָּיָ מִנַּיְיהּ לְעָלְמִין.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי חִזְקִיָּה הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה לְרִבִּי יְהוּדָה, מַאי דִכְתִיב, (שמואל ב י"ב:ל') וַיִּקַּח אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד. וְתָנִינָן, שִׁקּוּץ בְּנֵי עַמּוֹן מִלְכֹּם שְׁמֵיהּ. וְדָא הוּא עֲטֶרֶת מַלְכָּם. מַאי טַעֲמָא

וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד. וּמַאי טַעְמָא כְּתִיב שִׁקּוּץ. דְּהָא בִּשְׁאָר טַעֲוָון עַמְּמַיָּא עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה כְּתִיב אֱלֹהֵי הָעַמִּים, אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֵל נֵכָר, אֵל אַחֵר, וּבְהַאי אָמַר שִׁקּוּץ חַד.

אָמַר לֵיהּ, וּבְכָל טַעֲוָון עַמְּמַיָּא עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָכִי קָרָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דברים כג) וַתִּרְאוּ אֶת שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֶת גִּלּוּלֵיהֶם. וּמַה דְּאָמַר וַיַּקְח אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם, דְּאִיהוּ מִלְכּוֹם, הָכִי הוּא וַדַּאי. אֶלָּא אִיתֵּי הַגִּתִּי עַד דְּלָא אִתְגַּיִּיר, כְּדֵין אִיהוּ תָּבַר לָהּ לְהַהוּא עֲטֶרֶת דְּאִיהוּ מִלְכּוֹם, הַהוּא דְּיוּקְנָא דְּחֶקְיק עֲלָהּ וּפָגִים לָהּ. כְּדֵין אִיהוּ עָבַד לָהּ הֵיתֵּר לְאִתְהַנֵּי מִנָּהּ וְהָוַת עַל רֵישֵׁיהּ. וְתָא חֲזֵי, שִׁקּוּץ בְּנֵי עַמּוֹן, חַד חִוְיָא בְּסוּרְטָא הֲוָה חָקִיק עַל הַהוּא כִּתְרָא, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי שִׁקּוּץ זוּהֲמָא.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הָסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר, אִלֵּין שְׁאָר נְשִׁין דְּהֲווּ מַיְיתֵי בְּגַוְויְיהוּ כָּל נְבָזְבָזָן דִּלְהוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹהֵי הַנֵּכָר. אִלֵּין נָשִׁין, כָּל נְבָזְבָזָן וְכָל טַעֲוָון דְּדַהֲבָא וְכַסְפָּא. וַיִּטְמוֹן אוֹתָם יַעֲקֹב, בְּגִין דְּלָא יִתְהַנּוּן מִסִּטְרָא דְּעֲבוֹדָה זָרָה כְּלָל.

תָּא חֲזֵי, דְּיַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים בְּכֹלָּא הֲוָה, וְהֲוָה מִתְדַּבֵּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב, וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעוֹנֶה אוֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי, מִיָּד וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב. מִכָּאן דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁבָּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּלְאוֹרָאָה לֵיהּ עַל נִסִּין וְעַל טָבָאן דְּעָבַד עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית אֵל וְגוֹ', אַכְלִיל בְּנוֹי בַּהֲדֵיהּ. וּלְבָתַר כְּתִיב וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ וְלָא כְּתִיב וְנַעֲשֶׂה. דְּאַפִּיק לוֹן מִכְּלָלָא דָא, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּעֲלֵיהּ הֲוָה מִלָּה. יַעֲקֹב אַתְקִין תְּפִלַּת עַרְבִית, וַדַּאי. וְאִיהוּ עָבַד מַדְבְּחָא וְעֲלֵיהּ הֲוָה מִלָּה, וּבְגִין דְּאִיהוּ עָבַר כָּל אִינּוּן עָקְתִין מִן יוֹמָא דְּעָרַק קַמֵּיהּ דְּאָחוּהָ. דִּכְתִיב וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי, וְאִינּוּן אִתּוּ לְבָתַר לְעַלְמָא. וְעַל דָּא לָא אִעֵיל לוֹן בַּהֲדֵיהּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִכָּאן מַאן דְּיִתְעֲבִיד לֵיהּ נִסָּא, אִיהוּ בָּעֵי לְאוֹדָאָה. מַאן דְּאָכִיל נַהֲמָא בְּפָתוֹרָא, אִיהוּ בָּעֵי לְבָרְכָא, וְלָא אָחֳרָא דְּלָא אָכִיל מִידִי:

פרק יד

וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וְגוֹ', תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ, וְלָא כְּתִיב (בהני מדבחן) דְּאַסִּיק עֲלֵיהּ נִסְכִּין וַעֲלָוִון, אֶלָּא בְּגִין דְּאַתְקִין הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְתַּקְנָא. מִזְבֵּחַ לַיְיָ, לְאִתְקָנָא דַּרְגָּא תַּתְאָה לְחַבְּרָא לֵיהּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה, וְעַל דָּא וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ דָּא דַּרְגָּא תַּתְאָה. לַיְיָ דָּא דַּרְגָּא עִלָּאָה. וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית אֵל, שְׁמָא דָּא כִּשְׁמָא עִלָּאָה. בְּגִין דְּכַד אִתְנַהֲרָא כְּדֵין כְּאַמָּה בְּתָהּ וְכֹלָּא חַד.

כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים, בְּגִין דְּאִינּוּן לָא אִשְׁתַּכָּחוּ אֶלָּא בִּשְׁכִינְתָּא, דְּהָא שִׁבְעִין הֲווּ דְּאִינּוּן מִשְׁתַּכְּחֵי תְּדִיר בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא, וְשִׁבְעִין קַתְּדְּרָאֵי סַהֲרָנִיהּ דִּשְׁכִינְתָּא. וְעַל דָּא כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּאַתְרָא דָּא דְּאִתְגַּלְיָא, דְּהָא כְּתִיב וְהִנֵּה יְיָ נִצָּב עָלָיו:

פרק טו

וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ, רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מִכָּאן דְּאִתְעֲבִיד רְתִיכָא קַדִּישָׁא בַּהֲדֵי אֲבָהָן. וְתָא חֲזֵי, יַעֲקֹב אִיהוּ רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּקַיְימָא לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, וְאִיהוּ רְתִיכָא בִּלְחוֹדוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים.

פְּתַח וְאָמַר, (דברים ד׳:ז׳) כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִינּוּן חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֵית לָךְ עַם וְלִישָׁן בְּכָל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה דְּעַלְמָא דְּאִית לֵיהּ אֱלָהָא דְּיִשְׁמַע לוֹן, כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְקַבְּלָא צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּכָל שַׁעְתָּא דְּאִצְטְרִיךְ לוֹן לְמִשְׁמַע צְלוֹתָא דְּאִינּוּן בָּעָאן, בְּגִין הַהוּא דַּרְגָּא דִּלְהוֹן.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב, קָרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, מַאן וַיִּקְרָא, דָּא שְׁכִינְתָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים.

לְעֵיל אוֹקִימְנָא יִשְׂרָאֵל דְּהָא אִשְׁתְּלִים בְּכֹלָּא כְּדְקָא יָאוּת, וּכְדֵין אִסְתַּלַּק בְּדַרְגֵּיהּ וְאִשְׁתְּלִים בִּשְׁמָא דָּא, וְעַל דָּא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וְהָא אִתְּמַר.

פרק טז

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָא דְּאָמַרְתְּ דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא דְּאָבָהָן אִיהוּ, וְאִיהוּ אָחִיד לְכָל סִטְרִין, וְקָרָא שְׁמֵיהּ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. וּכְתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. אַמַּאי אַהֲדַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב בְּכַמָּה זִמְנִין, וְכֹלָּא קָרוּן לֵיהּ יַעֲקֹב כְּמִלְקַדְמִין. אִי הָכִי, מַהוּ וְלֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב.

אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ב:י״ג) יְיָ כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כַּגִּבּוֹר יֵצֵא, גִּבּוֹר מִבָּעֵי לֵיהּ. כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת, אִישׁ מִלְחָמוֹת מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא הָא אִתְּמַר יְיָ בְּכָל אֲתַר רַחֲמֵי אִיהוּ, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְיָ שְׁמֵיהּ אִיהוּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ב:ח׳) אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי, וְחָמִינָן דִּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי שְׁמֵיהּ אֱלֹהִים וְהוּא דַּיָּנָא בְּכָל אֲתַר. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאַסְגִּיאוּ זַכָּאִין בְּעַלְמָא, יְיָ שְׁמֵיהּ וְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דְּרַחֲמֵי. וּבְזִמְנָא דְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבִין בְּעַלְמָא, אֱלֹהִים שְׁמֵיהּ וְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דֵּאֱלֹהִים. כָּךְ בְּזִמְנָא דְּיַעֲקֹב לָא

הֲוָה בֵּין שְׁנָאִין וְלָא הֲוָה בְּאַרְעָא אָחֳרָא, קָרֵי לֵיהּ יִשְׂרָאֵל. וְכַד הֲוָה בֵּין שְׁנָאִין, אוֹ בְּאַרְעָא אָחֳרָא קָרֵי לֵיהּ יַעֲקֹב.

אָמַר לֵיהּ, עֲדַיִין לָא אִתְיַישְׁבָא מִלָּה. דִּכְתִיב לֹא יִקָּרֵא, וְהָא אֲנַן קָרִינָן לֵיהּ. וּמַאי דַּאֲמַרְתְּ דְּכַד הֲוָה בֵּין שְׁנָאִין אוֹ בְּאַרְעָא אָחֳרָא קָרֵי לֵיהּ יַעֲקֹב. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית ל״ז:א׳) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וְהָא לָא הֲוָה בְּאַרְעָא אָחֳרָא.

אָמַר לֵיהּ, הָא בְּקַדְמִיתָא אִתְּמַר, כְּמָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזִמְנִין אִתְקְרֵי יְיָ, וּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי אֱלֹהִים. הָכִי נָמֵי לְזִמְנִין אִקְרֵי יִשְׂרָאֵל וּלְזִמְנִין אִקְרֵי יַעֲקֹב וְכוּלָּא בְּדַרְגִּין יְדִיעָן. וּמַה דְּאִתְּמַר לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב, לְאִתְיַשָּׁבָא בִּשְׁמָא דָּא.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, (בראשית י״ז:ה׳) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם. אָמַר לֵיהּ, הָתָם כְּתִיב וְהָיָה. וְעַל דָּא קַיְימָא בְּהַהוּא שְׁמָא. אֲבָל הָכָא לָא כְּתִיב וְהָיָה, אֶלָּא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. וְלָא כְּתִיב וְהָיָה שִׁמְךָ יִשְׂרָאֵל, וְאֶפִילּוּ בְּזִמְנָא חָדָא סַגֵּי לֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן דִּלְזִמְנִין כָּךְ וּלְזִמְנִין כָּךְ. וְכַד אִתְעַטָּרוּ בְּנוֹי בְּכֹהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְאִסְתַּלְקוּ בְּדַרְגִּין עִלָּאִין, כְּדֵין אִתְעַטַּר בִּשְׁמָא דָּא תְּדִיר.

פרק יז

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר, הָא אִתְּמַר דְּכַד מִיתַת רָחֵל נָטְלָא בֵּיתָא מַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְתַּקָּנָא בִּתְרֵיסַר שִׁבְטִין כְּדְקָא יְאוּת. אַמַּאי מִיתַת רָחֵל מִיָּד, אָמַר לֵיהּ, הָא לְמֶהֱוֵי שְׁכִינְתָּא מִתְעַטְּרָא כְּדְקָא יְאוּת וּלְמֶהֱוֵי אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה וּבֵיהּ שַׁרְיָא (לעילא) לְנָטְלָא בֵּיתָא וּלְאִתְתַּקָּנָא. וְעַל דָּא בִּנְיָמִין הוּא תְּדִיר בְּמַעֲרָב וְלָא בְּסִטְרָא אָחֳרָא.

וּבֵיהּ שַׁרְיָא לְאִתְתַּקָּנָא בִּתְרֵיסַר שִׁבְטִין, וּבֵיהּ שַׁרְיָא מַלְכוּתָא דְּרָקִיעָא לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בְּאַרְעָא. וְרָזָא דָּא, בְּכָל שֵׁירוּתָא דְּאַתְיָא לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בְּקַשְׁיוּ אִיהוּ, וְעַל דָּא אִית בָּהּ דִּינָא דְּמוֹתָא וּמִתַּמָּן אִתְיַשְּׁבַת.

הָכָא כַּד בָּעָא לְאִתְתַּקָּנָא וּלְנַטְלָא בֵּיתָא אִתְעֲבִיד דִּינָא בְּרָחֵל וּבָתַר כֵּן אִתְתַּקָּנַת לְאִתְיַשְּׁבָא. כַּד בָּעָא לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא מַלְכוּתָא בְּאַרְעָא שַׁרְיָא בְּדִינָא. וְלָא אִתְיַשְּׁבַת מַלְכוּתָא בְּדוּכְתָּא כְּדְקָא יְאוּת עַד דְּאִתְעַר דִּינָא בִּשְׁאוּל לְפוּם עוֹבָדוֹי, וּלְבָתַר אִתְיַשְּׁבַת מַלְכוּתָא וְאִתְתַּקָּנַת. תָּא חֲזֵי, כָּל שֵׁירוּתָא תַּקִּיף וּלְבָתַר נָיְיחָא. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שֵׁירוּתָא תַּקִּיף. דְּכָל עַלְמָא אִתְדָּן כָּל חַד וְחַד לְפוּם עוֹבָדוֹי, וּלְבָתַר נָיְיחָא סְלִיחָה וְכִפּוּרֵי. בְּגִין דְּשֵׁירוּתָא אִיהוּ מִשְׁמָאלָא וְעַל דָּא דִּינוֹי תַּקִּיפִין, וּלְבָתַר אִתְעַר יְמִינָא וְעַל דָּא הֲוֵי נָיְיחָא.

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְעָרָא בְּנַיְיחָא עַל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּלְבָתַר יִתְתַּקַּף עֲלַיְיהוּ בְּדִינָא קַשְׁיָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ב:י״ג) יְיָ כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבָּר. יְיָ בְּקַדְמִיתָא

דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, וּלְבָתַר כַּגִּבּוֹר וְלָא גִבּוֹר. וּלְבָתַר כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת. לְבָתַר אִתְגְּלִי תּוּקְפָּא עֲלַיְיהוּ וְיִתְתַּקַּף לְשֵׁיצָאָה לוֹן, דִּכְתִיב יָרִיעַ אַף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבָּר. וּכְתִיב, (זכריה י״ד:ג׳) וְיָצָא יְיָ וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב. וּכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:א׳) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה וְגוֹ׳:

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בִּנְיָמִן. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (נחום א׳:ז׳) טוֹב יְיָ לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה וְיֹדֵעַ חֹסֵי בוֹ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּתוּקְפָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ תּוּקְפָּא, וְאוּקְמוּהָ טוֹב יְיָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קמ״ה:ט׳) טוֹב יְיָ לַכֹּל. לְמָעוֹז, דָּא הוּא תּוּקְפָּא דְּאִית בֵּיהּ יְשׁוּעוֹת. דִּכְתִיב, (תהילים כ״ח:ח׳) וּמָעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה, בְּיוֹמָא דְּעָקוּ דְּעָקִין שְׁאָר עַמִּין לְיִשְׂרָאֵל.

פרק יח

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב (משלי כ״ד:י׳) הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה. מַאי הִתְרַפִּיתָ. מַאן דְּאִתְרַפֵּי יְדוֹי מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא לְאִתְתַּקְּפָא בֵּיהּ. וְהֵיךְ יִתְקַף בַּר נָשׁ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַתְקִיף בְּאוֹרַיְיתָא. דְּכָל מַאן דְּאִתְתַּקַּף בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְתַּקַּף בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. כְּבֵיכוֹל יָהֵב תּוּקְפָּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאִתְתַּקְּפָא.

וְאִי הוּא יִתְרַפֵּי מֵאוֹרַיְיתָא, מַה כְּתִיב הִתְרַפִּיתָ. אִי אִיהוּ אִתְרַפֵּי מִן אוֹרַיְיתָא בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה, בְּיוֹמָא דְּיֵיתֵי לֵיהּ עָקוּ, כְּבֵיכוֹל דָּחִיק לָהּ לִשְׁכִינְתָּא דְּאִיהוּ חֵילָא דְּעַלְמָא.

דָּבָר אַחֵר צַר כֹּחֶכָה, תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אִתְרַפֵּי מֵאוֹרַיְיתָא וְאָזִיל בְּאָרְחָא דְּלָא כַּשְׁרָא, כַּמָּה בַּעֲלֵי דְּבָבוּ זְמִינִין לֵיהּ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ קַטֵּיגּוֹרִין בְּיוֹמָא דְּעָקוּ. וְאֶפִילּוּ נִשְׁמָתֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ חֵילָא וְתוּקְפָּא דִּילֵיהּ אִיהוּ מָארֵי דְּבָבוּ לְקָבְלֵיהּ, דִּכְתִיב צַר כֹּחֶכָה, בְּגִין דְּאִיהוּ צַר לְגַבֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אָזִיל בְּאָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא וְכָל אָרְחוֹי מִתְתַּקְּנָן כְּדְקָא יָאוּת, כַּמָּה סָנֵיגוֹרִין קָיְימִין עֲלֵיהּ לְאַדְכָּרָא לֵיהּ לְטָב.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ל״ג:כ״ג-כ״ד) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ וְיָחֳנֵנוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹפֶר. הַנֵּי קְרָאֵי אִית לְאִסְתַּכָּלָא בְּהוּ, וְכִי לָא אִתְגְּלִי כֹּלָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ צָרִיךְ לְמַלְאָכָא דְּיֵימָא קַמֵּיהּ טַב אוֹ בִּישׁ. אֶלָּא וַדַּאי אִצְטְרִיךְ. דְּכַד אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ סַנֵּיגוֹרִין לְאַדְכָּרָא זְכוּ דִּידֵיהּ קַמֵּיהּ, וְלָא אִית לֵיהּ (לבר נש) קַטֵּיגוֹרִין, כְּדֵין וְיִתְחַנְּנוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹפֶר.

תָּא חֲזֵי, בְּהַאי קְרָא תִּשְׁכַּח בְּרִירָא דְּמִלָּה, כְּתִיב אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ, אִי לָא כְּתִיב יַתִּיר יָאוֹת הוּא. אֲבָל מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף כְּתִיב, וּמַאן אִיהוּ. דָּא הוּא מַלְאָךְ דְּמַמָּנָא

עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ בְּסָטָר שְׁמָאלָא, דִּכְתִיב, (תהילים צ״א:ז׳) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף, וְדָא הוּא סִטְרָא דְּשְׁמָאלָא, דִּכְתִיב בַּתְרֵיהּ וּרְבָבָה מִימִינֶךָ.

אֲבָל אֶחָד מִנִּי אֶלֶף, דָּא הוּא יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ אֶחָד מֵאִנּוּן (דאיהו) אֶלֶף דְּהֲווּ לְסָטָר שְׁמָאלָא. בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעֵילָא וְנָטִיל רְשׁוּ. וְעַל דָּא אִי בַר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, הַהוּא יֵצֶר הָרָע אִיהוּ עֶבֶד לוֹ. כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב, (משלי י״ב:ט׳) טוֹב נִקְלֶה וְעֶבֶד לוֹ. כְּדֵין אִיהוּ סָלִיק וְאִתְעֲבִיד סַנֵּיגוֹרָא, וְאָמַר קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זְכוּ עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, פְּדַעֲהוּ מֵרֶדֶת שָׁחַת.

וְעִם כָּל דָּא לָא אַהֲדַר בְּרֵיקָנְיָא, בְּגִין דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ אֲחֲרָא לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי וְלִיטוֹל נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּאַקְדִּים חוֹבוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ וְאִיהוּ כֹּפֶר עַל הַאי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מָצָאתִי כֹּפֶר, לְמִפְדֵּי לֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר מָצָאתִי כֹּפֶר. הַהוּא זְכוּ דְּאֲמַרְתְּ אִיהוּ עֲלֵיהּ כֹּפֶר לְמִפְדֵּי לֵיהּ דְּלָא יֵחוֹת לַגֵּיהִנֹּם וְלָא יְמוּת. וְעַל דָּא מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט וּבְגִין דְּיֵהֵא לֵיהּ הַהוּא קַטֵּיגוֹרָא, סַנֵּיגוֹרָא.

כְּגַוְונָא דָּא יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דְּיַהֲבֵי לֵיהּ שָׂעִיר וְאִתְעַסְּקוּ בַּהֲדֵיהּ. עַד דְּאִתְּהַדַּר עֻבָּד לְהוּ וְסָלִיק וְסָהִיד סַהֲדוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעֲבִיד לְהוּ סַנֵּיגוֹרָא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כ״ה:כ״א) אִם רָעֵב שׂנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. וְעַל הַאי יֵצֶר הָרָע אִתְּמַר.

וּבְגִין דָּא בְּיוֹם צָרָה, כַּד בַּר נָשׁ אִתְרַפֵּי מֵאוֹרַיְיתָא, כִּבְיָכוֹל דָּחִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵיהּ דְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע דְּאִיהוּ אִתְעֲבִיד קַטֵּיגוֹרָא. צַר כּוֹחֲכָה. צַר כּוֹחַ כ״ה, בְּגִין דְּאִתְקָרֵב קַמֵּיהּ לְקַטְרְגָא וְאִתְחַלַּשׁ חֵילֵא.

תָּא חֲזֵי, טוֹב יַיִן לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מַאי בְּיוֹם צָרָה. דָּא יַעֲקֹב כַּד אָתָא עֲלֵיהּ עֲשָׂו לְקַטְרְגָא לֵיהּ. וְיוֹדַע חוֹסֵי בּוֹ, כַּד אָתָא עֲלֵיהּ עָקוּ דְּדִינָא. וְתָא חֲזֵי, לֵית מְקַטְרְגָא אִשְׁתַּכַּח עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּסַכָּנָה.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין דְּיַעֲקֹב אַחַר נְדָרֵיהּ דְּנָדִיר קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְתַּקַּף דִּינָא עַל יְדָא דְּמַקְטְרְגָא דְּקַטְרִיג עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, וּבָעָא דִּינָא בְּשַׁעְתָּא דְּסַכָּנָה דְּהַוָּת רָחֵל בָּהּ. אָמַר קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא יַעֲקֹב נָדַר נְדָרֵיהּ וְלָא שָׁלִים, וְהָא אִיהוּ תַּקִּיף מִכֹּלָּא בְּעוּתְרָא וּבִבְנִין בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וְלָא שָׁלִים נְדָרֵיהּ דְּנָדַר קָמָךְ וְלָא נָסַבְתְּ עוֹנָשָׁא מִנֵּיהּ. מִיָּד וַתֵּלֶד רָחֵל וַתָּקָשׁ בְּלִדְתָּהּ. מַאי וַתָּקָשׁ. דְּאִתְקַשֵּׁי דִּינָא לְעֵילָא גַּבֵּי מַלְאַךְ הַמָּוֶת.

וְאִתְעַנַּשׁ יַעֲקֹב בְּהַאי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכְתִיב (משלי כ״ב:כ״ז) וְאִם אֵין לְךָ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ. וְעַל דָּא מִיתַת רָחֵל וְאִתְמְסַר דִּינָא עַל יְדָא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּאָתָא עֵשָׂו, מָה עָבַד. וַיָּשֶׂם אֶת הַשִּׁפָּחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רִאשׁוֹנָה וְאֶת לֵאָה וְיַלְדֶיהָ אַחֲרוֹנִים וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּדָחִיל עֲלָה דְּרָחֵל, דְּלָא יִסְתַּכַּל הַהוּא רָשָׁע בְּשַׁפִּירוּ דִּילָהּ וְלָא יְקַטְרֵג לֵיהּ עֲלָהּ.

תּוּ מַה כְּתִיב, וַתִּגַּשְׁנָה הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאָה וְיַלְדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ, נָשִׁין מִקַּמֵּי גוּבְרִין. אֲבָל בְּרָחֵל מַה כְּתִיב וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל, וְיוֹסֵף מִקַּמֵּי אִמֵּיהּ וְאִיהוּ חָפֵּא עֲלָהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ב) בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרָת עֲלֵי עָיִן. דְּאַסְגֵּי גוּפֵּיהּ וְחָפֵּא עַל אִמֵּיהּ. עֲלֵי עָיִן, עֲלֵי עֵינָא דְּהַהוּא רָשָׁע.

וְהָכָא אִתְעֲנַשַׁת עַל יְדָא דְּיֵצֶר הָרָע דְּקַטְרֵג בְּשַׁעְתָּא דְּסַכָּנָה, וְאִתְעַנַּשׁ יַעֲקֹב עַל נְדָרָא דְּלָא שָׁלִים, וְדָא קַשְׁיָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב מִכָּל עִקְּוֹ דַּעֲבַרוּ עֲלֵיהּ. וּמְנָלָן דְּבְגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב הֲוָה, דִּכְתִיב, (בראשית מ״ח:ז׳) מֵתָה עָלַי רָחֵל. עָלַי וַדַּאי, עַל דְּאָחֳרִית נְדָרִי.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כְּתִיב, (משלי כז) קְלָלַת חִנָּם לֹא תָבֹא. וְאוּקְמוּהָ לוֹ בְּוֹי"ו, דְּאִי קְלָלַת צַדִּיקָא הִיא, אֲפִילּוּ דְּלָא אִתְכַּוַּן בָּהּ, כֵּיוָן דְּנָפְקָא מִפּוּמֵיהּ נָטַל לָהּ הַהוּא יֵצֶר הָרָע וְקַטְרֵג בָּהּ בְּשַׁעְתָּא דְּסַכָּנָה.

יַעֲקֹב אָמַר, (בראשית ל״א:ל״ב) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא הֲוָה יָדַע, נָטִיל לָהּ לְהַהִיא מִלָּה הַהוּא שָׁטָן דְּאִשְׁתַּכַּח גַּבַּיְיהוּ תָּדִיר בִּבְנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא תָּנִינָן, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח בַּר נָשׁ פּוּמֵיהּ לְשַׂטְנָא, בְּגִין דְּנָטִיל הַהִיא מִלָּה וְקַטְרֵג בָּהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. כָּל שֶׁכֵּן מִלָּה דְּחָכָם אוֹ מִלָּה דְּצַדִּיקָא, וְעַל תְּרֵין אִלֵּין אִתְעֲנַשַׁת רָחֵל:

פרק יט

וַיְהִי (קנהב) בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא וְכִי כֵּיוָן דְּאָמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לָא יְדָעְנָא כִּי מֵתָה. אֶלָּא אִצְטְרִיךְ בְּגִין דְּלָא אַהֲדְרַת לְגוּפָא יַתִּיר, וּמִיתַת רָחֵל מִיתַת גּוּפָא, בְּגִין דְּאִית בְּנֵי נָשָׁא דְּנָפְקֵי נִשְׁמָתַיְיהוּ וַאֲהַדְרָן לְאַתְרַיְיהוּ וּכְמָה דְּאָתְּ אָמַר, (שמואל א ל) וַתָּשָׁב נַפְשׁוֹ (לפנינו בקרא רוחו. ובדפוס ירושלים איתא גם בזוה"ק ותשב רוחו אליו) אֵלָיו, (בראשית מ״ב:כ״ח) וַיֵּצֵא לִבָּם, (שיר השירים ה׳:ו׳) נַפְשִׁי יָצְאָה בְּדַבְּרוֹ. (מלכים א י״ז:י״ז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ נְשָׁמָה. אֲבָל הַאי נָפְקַת נִשְׁמָתְהּ וְלָא אִתְהַדְּרַת לְאַתְרָהּ וּמִיתַת רָחֵל. וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי. דְּקַשְׁיוּ דְּדִינָא דְּאִתְגְּזַר עָלָהּ. וְיַעֲקֹב אַהֲדַר לֵיהּ וְקַשְׁיר לֵיהּ לְיְמִינָא, בְּגִין דְּמַעֲרַב אִצְטְרִיךְ לְקַשְׁרָא לֵיהּ לִימִינָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בֶּן אוֹנִי סְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, בֶּן יְמִין אִיהוּ, דְּהָא בִּימִינָא אִתְקַשְּׁרַת.

וְאִתְקְבָרַת בְּאַרְחָא כְּמָה דְּאִתְמָר. הַאי אִתְגַּלְיָא מִיתָתָהּ וּקְבוּרָתָהּ, אֲבָל לֵאָה לָא אִתְגַּלְיָא מִיתָתָהּ וּקְבוּרָתָהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהַנֵּי אַרְבַּע אִמָּהָן רָזָא אִית לוֹן וְהָא אוּקְמוּהָ:

פרק כ

וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל קְבוּרָתָהּ, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא אִתְכַּסְיָא אַתְרָהּ עַד יוֹמָא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָיא מֵתַיָּיא. כְּמָה דְּאִתְּמַר עַד הַיּוֹם, עַד הַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, עַד יוֹמָא דְּתֵהְדַר שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא אֲתַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ל״א:י״ז) וְיֵשׁ תִּקְ2וה לְאַחֲרִיתֵךְ נְאֻם יְיָ וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם. וְדָא אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל כַּד יְתוּבוּן מִן גָּלוּתָא, לְקָיְימָא עַל הַהִיא קְבוּרָה דְּרָחֵל וּלְמִבְכֵּי תַּמָּן. כְּמָה דְּאִיהִי בָּכַאת עַל גָּלוּתָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו ל״א:ט׳) בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם וְגו'. וּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ט׳) כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעוּלָתֵךְ. וּבַהַהִיא שַׁעְתָּא זְמִינַת רָחֵל דְּאִיהִי בְּאָרְחָא לְמֶחֱדֵי בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל וְעִם שְׁכִינְתָּא וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא:

פרק כא

וַיְהִי בְּשָׁכְנֹן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִיא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּלֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיְהִי בְּשָׁכְנֹן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִיא, דְּהָא לֵאָה וְרָחֵל מִיתוּ, וְנָטְלָא בִּיתָא מַאן דְּנָטִיל.

וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דִּרְאוּבֵן אָזִיל וְשָׁכִיב בַּהֲדָהּ דִּבְלְהָה. אֶלָּא, כָּל יוֹמָא דְּלֵאָה וְרָחֵל שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ. וְהַשְׁתָּא דְּמִיתוּ, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְפָּרְשַׁת מִן בֵּיתָא, וְשַׁרְיָא בְּבֵיתָא בְּמִשְׁכָּנָא דְּבִלְהָה. וְאַף עַל גַּב דִּשְׁכִינְתָּא בַּעְיָא לְנָטְלָא בֵּיתָא כְּדְקָא יָאוֹת, אִלְמָלֵא יַעֲקֹב לָא אִשְׁתַּכַּח בְּזוּוְגָא דְּכַר וְנוּקְבָא, לָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא בְּאִתְגַּלְיָא בְּבֵיתָא. וְעַל דָּא קַיְימָא שְׁכִינְתָּא בְּמַשְׁכְּנָא דְּבִלְהָה. וְאִתָּא רְאוּבֵן וּבְגִין דְּחָמָא דְּבִלְהָה יְרָתָא אַתְרָא דְּאִמֵּיהּ, אָזַל וּבִלְבֵּל עַרְסָא. וְעַל דְּקַיְימָא שְׁכִינְתָּא עֲלָהּ, כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, דְּנָאִים עַל הַהוּא עַרְסָא וְלָא חַיִּישׁ לִיקָרָא דִּשְׁכִינְתָּא. וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְפְּגִים מֵחוּשְׁבָּנָא דְּשִׁבְטִין וְאִתָּא קְרָא וְעָבִיד חוּשְׁבָּנָא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן. וְאִיהוּ עָבִיד קְרָא רִישָׁא דְּכָל שִׁבְטִין.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְגו', כָּל אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּהוּ יְשָׁרִים וְאָרְחוֹי קְשׁוֹט, וּבְנֵי עַלְמָא לָא יָדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין עַל מַה אִינּוּן קָיְימִין. וְעַל דָּא וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם, בְּגִין דְּאִינּוּן יָדְעִין אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ יָדַע וְאָזִיל בֵּהּ דְּלָא סָטֵי לִימִינָא וּלְשְׂמָאלָא.

וּפוֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם, אֵלֵּין אִינוּן חַיָּיבִין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא מִסְתַּכְּלָן בְּאָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא יָדְעִין לְאָן אוֹרְחֵי אָזְלִין. וּבְגִין דְּלָא יָדְעֵי לְאִסְתַּכְּלָא וְלֹא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אִינוּן כָּשְׁלֵי בֵּהּ בְּאִינוּן אָרְחוֹי בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא נְשָׁמָתֵיהּ סָלְקָא בְּאִינוּן אָרְחִין וּשְׁבִילִין (דאינון באורייתא) דְּאוֹרַיְיתָא. וְאִינוּן אָרְחִין וּשְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא יְדִיעָן אִינוּן, וְאִינוּן דְּיָדְעֵי אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא יַהֲכוּן בֵּהּ בְּהַהוּא עָלְמָא כַּד יִפְקוּן מֵהַאי עָלְמָא.

וְאִי לָא אִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא וְלָא יָדְעִין אָרְחִין וּשְׁבִילִין, כַּד יִפְקוּן מֵהַאי עָלְמָא לָא יִנְדְּעוּן לְמֵיהַךְ בְּאִינוּן אָרְחִין וּשְׁבִילִין וְכָשְׁלִין בְּהוֹן. כְּדֵין יְהַךְ בְּאָרְחִין אָחֳרָנִין דְּלָאו אִינוּן אָרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְיִתְעָרוּן לֵיהּ בְּכַמָּה דִינִין וְאִתְעַנַּשׁ בֵּהּ.

וּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא מַה כְּתִיב, (משלי ו׳:כ״ב) בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ. בְּשָׁכְבְּךָ בְּקִבְרָא, אוֹרַיְיתָא תִּצּוֹר עָלֶיךָ מִדִּינָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וְהֲקִיצוֹתָ, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְאַחַיָּיא מֵתַיָּיא כְּדֵין הִיא תְּשִׂיחֶךָ, הִיא תְּהֵא סַנֵּיגוֹרָיָא עַל גּוּפָא, בְּגִין דִּיקוּמוּן אִינוּן גּוּפִין דְּאִשְׁתַּדְּלוּ בְאוֹרַיְיתָא כִּדְקָא יָאוֹת. וְאֵלֵּין אִינוּן דִּיקוּמוּן בְּקַדְמֵיתָא לְחַיֵּי עָלְמָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְגו'. וְאֵלֵּין אִינוּן לְחַיֵּי עוֹלָם, בְּגִין דְּאִתְעַסְּקוּ בְּחַיֵּי עוֹלָם דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא.

וְתָא חֲזֵי, כָּל אִינוּן דְּאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא, הַהוּא גּוּפָא יִתְקַיֵּים וְאוֹרַיְיתָא תָּגִין עָלֵיהּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּבֵהַהִיא שַׁעְתָּא יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד רוּחָא דְּכָלִיל מֵאַרְבַּע רוּחִין, וְהַהוּא רוּחָא דְּכָלִיל מֵאַרְבַּע רוּחִין, אִזְדַּמַּן לְכָל אִינוּן דְּאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא לַאֲחַיָּיא לוֹן בְּהַאי רוּחָא בְּגִין דְּיִתְקַיֵּים לְעָלְמִין.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (יחזקאל ל״ז:ט׳) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, אַמַּאי לָא אִתְקַיֵּימוּ, דְּהָא כֻּלְּהוּ מִיתוּ כְּמִלְקַדְמִין. תָּא חֲזֵי, הַהוּא זִמְנָא דְּאוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יָדָא דְּיֶחֱזְקֵאל אִינוּן מֵתַיָּיא, הַהוּא (זמני דאתא) רוּחָא אַף עַל גַּב דְּהָוָה מֵאַרְבַּע רוּחַיָּיא, לָא נָחִית לְקַיָּימָא לוֹן בְּקִיּוּמָא, אֶלָּא לְאַחָזָאָה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחַיָּיא מֵתַיָּיא בְּהַהוּא גַּוְונָא וּלְקַיָּימָא לוֹן בְּרוּחָא דְּאִתְכְּלִיל בְּהַאי גַּוְונָא. וְאַף עַל גַּב דְּאַהֲדָרוּ גַּרְמִין בְּהַהִיא שַׁעְתָּא כְּמָה דְהָוָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאַחָזָאָה לְכָל עָלְמָא דְּאִיהוּ זַמִּין לַאֲחַיָּיא מֵתַיָּיא (מה כתיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) יחיו מתיך נבלתי יקומון. על דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקיא) (נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקיא. מה כתיב מארבע רוחות באי הרוח, רוחא דאתכלילת בארבע), בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְקַיָּימָא לְהוּ קִיּוּמָא

שְׁלִים בְּעַלְמָא כְּדְקָא יָאוּת. וְאִינּוּן דְּאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עַלְמָא, הִיא קָיְימָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ וְאִתְעֲבִידַת סַנִּיגּוֹרְיָא קַמֵּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא וְכָל הַהִיא אוֹרַיְיתָא דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, אִינּוּן מִלִּין וְהַהִיא אוֹרַיְיתָא קָיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲמָרַת קַמֵּיהּ וְהִיא אֲרִימַת קָלִין וְלָא אִשְׁתַּכָּחַת. וּלְהַהוּא זִמְנָא אִיהִי תָּשִׁיחַ וְתֵימָא כְּפוּם דְּאִתְדַּבַּק בַּר נָשׁ וְאִשְׁתְּדַּל בְּהַאי עַלְמָא, וְעַל דָּא אִינּוּן יְקוּמוּן בְּקִיּוּמָא שְׁלִים לְחַיֵּי עַלְמָא כְּדְקָאָמְרָן. וּבְגִין כָּךְ (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפוֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א ב׳:כ״ב) וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֵת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בָּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֶן אֶת הַנָּשִׁים הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּכֹהֲנֵי יְיָ דְּיַעֲבְדוּן עֲבִידְתָּא דָּא. וְהָא מִקַּדְמַת דְּנָא אִתְּמָר וּפְרִישַׁת אוֹרַיְיתָא הַהוּא חוֹבָא דִּלְהוֹן דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:י״ז) כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת יְיָ. וּכְתִיב וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם כָּל אִישׁ זוֹבֵחַ זֶבַח וְגוֹ'. וּכְתִיב גַּם בְּטֶרֶם יַקְטִירוּן אֶת הַחֵלֶב וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לָאִישׁ הַזּוֹבֵחַ תְּנָה לִצְלוֹת לַכֹּהֵן וְגוֹ'. וּכְתִיב וְאָמַר לוֹ כִּי עַתָּה תִּתֵּן וְאִם לֹא לָקַחְתִּי בְּחָזְקָה. וְעַל דָּא וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד וְגוֹ'. וְכָל דָּא לָא הֲווּ נָטְלִין אֶלָּא מֵאִינּוּן חוּלְקִין דְּהֲווּ לְהוּ לְכֹהֲנֵי לְמֵיכַל מִנַּיְיהוּ, וְעַל דְּהַוָה קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעֵינַיְיהוּ אִתְעַנָּשׁוּ. וְהָכָא אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנָּשִׁים הַצּוֹבְאוֹת.

אלא חַס וְשָׁלוֹם דְּהֲווּ עָבְדוּ עֲבֵירָה דָּא, כָּל שֶׁכֵּן בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא הַהוּא, דְּלָא יְקוּמוּן כָּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוֹן. אֶלָּא בְּגִין דְּהֲווּ מְעַכְּבֵי לוֹן לְאֲעָלָא לְמַקְדְּשָׁא, וּמָחָאן בִּידֵהוֹן דְּלָא לְאֲעָלָא לְמִצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנַיָּא אִתְעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינּוּן לָא מַיְיתִין קָרְבָּנִין לְמֵיטַל חוּלְקָא מִנַּיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ מְעַכְּבִין לוֹן. וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן נָשִׁים הֲווּ בָּעָאן מִנַּיְיהוּ לְאַעֲלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנָּשִׁים, דְּמְעַכְּבֵי לוֹן כִּדְקָאָמְרָן.

כְּגַוְונָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה. חַס וְשָׁלוֹם דְּאִיהוּ שָׁכַב עִמָּהּ, אֶלָּא בְּגִין דְּעָכַב לָהּ לְשַׁמָּשָׁא בַּאֲבוּי שִׁמּוּשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בִּלְבּוּלָא דְּעַרְסָא. וְעָבַד לָקֵבִיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבָכָל אֲתַר דְּשִׁמּוּשָׁא דְּמִצְוָה אִשְׁתַּכַּח, שְׁכִינְתָּא שָׁרְיָא עַל הַהוּא אֲתַר וְאִשְׁתַּכַּח תַּמָּן. וּמַאן דְּגָרִים לְעַכָּבָא שִׁמּוּשָׁא דְּמִצְוָה גָּרִים דְּיִסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מֵעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מ״ט:ד׳) כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּלֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר. כֻּלְּהוּ הֲווּ בְּמִנַּיְינָא וְלָא גָּרַע מִזְּכוּתָא דִּלְהוֹן כְּלוּם.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מַאי טַעֲמָא בְּקַדְמֵיתָא יִשְׂרָאֵל וּלְבָתַר יַעֲקֹב. דִּכְתִיב, וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר. אֶלָּא כַּד אָתָא רְאוּבֵן וּבִלְבֵּל הַהוּא עָרְסָא אָמַר וּמַה תְּרֵיסַר שִׁבְטִין

הֲוּוּ לֵיהּ לְאַבָּא לְקַיְּימָא בְּעַלְמָא וְלָא יַתִּיר, וְהַשְׁתָּא בָּעֵי לְאוֹלָדָא בְּנִין דִּילְמָא אֲנַן פְּגִימִין דְּאִיהוּ בָּעֵי לְאוֹלָדָא אָחֳרָנִין כְּמִלְקַדְמִין. מַיָּד בִּלְבֵּל הַהוּא עַרְסָא, וְאִתְעַכַּב הַהוּא שִׁמּוּשָׁא. כְּאִילּוּ עֲבַד קִלָּנָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא דְּשַׁרְיָא עַל הַהוּא עַרְסָא. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּהָא בִּשְׁמָא דָּא אִסְתַּלַּק גּוֹ תְּרֵיסַר דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא.

וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר, אִלֵּין תְּרֵיסַר שִׁבְטִין דִּשְׁכִינְתָּא אִתְתַּקָּנַת בְּהוּ. וּמַאן אִינּוּן, אִלֵּין דְּאוֹרַיְיתָא אַהֲדְרַת וְעָבִיד לוֹן חוּשְׁבָּנָא כְּמִלְקַדְמִין. כֻּלְּהוּ קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ אִתְחַזְיָין לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא לְאַסְתַּכְּלָא בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהוֹן. דְּאִילּוּ עֲבַד הַהוּא עוֹבָדָא לָא יְיתֵי רְאוּבֵן בְּמִנְיָינָא. וְעִם כָּל דָּא אִתְעָנַשׁ דְּאִתְנְטִיל בְּכוֹרָתֵיהּ מִנַּיְיהּ וְאִתְיְהִיב לְיוֹסֵף כְּמָה דְּאוּקְמֵר, (דברי הימים א ה׳:א׳) וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחַלְלוֹ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לִיוֹסֵף. תָּא חֲזֵי, (דניאל ב׳:כ׳) לֶהֱוֹא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי כָל מַעְבְּדוֹהִי קְשׁוֹט וְאָרְחָתֵיהּ דִּין, וְכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד כֹּלָּא אִיהוּ בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה גָּרִים עוֹבָדָא דְּבַר נָשׁ, דְּהָא כָּל מַאי (מאן) דְּאִיהוּ עָבִיד, כֹּלָּא אִתְרְשִׁים וְקַיְּימָא קַמֵּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא יַעֲקֹב בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל לְגַבָּהּ דְּלֵאָה, כָּל הַהוּא לֵילְיָא רְעוּתֵיהּ וְלִבֵּיהּ הֲוָה בָּרָחֵל, דְּחָשִׁיב דְּרָחֵל אִיהִי. וּמַהַהוּא שִׁמּוּשָׁא וְטִפָּה קַדְמָאָה וּמֵהַהוּא רְעוּתֵיהּ אִתְעָבַּרַת לֵאָה וְאוּקְמוּהָ. דְּהָא אִלְמְלֵא דְּיַעֲקֹב לָא יָדַע לָא יִסְתַּלִּיק רְאוּבֵן בְּחוּשְׁבָּנָא. וְעַל דָּא לָא אִסְתַּלַּק בִּשְׁמָא יְדִיעָא אֶלָּא שְׁמֵיהּ סְתָם רְאוּבֵן.

וְעִם כָּל דָּא אַהֲדַר עוֹבָדָא לְאַתְרֵיהּ, כְּמָה דַּהֲוּוּ רְעוּתָא קַדְמָאָה אִתְעָבִידַת בְּרָחֵל, הַהוּא רְעוּתָא אִתְהַדְּרַת בָּהּ. דְּהָא בְּכוֹרָתֵיהּ אַהֲדְרַת לְיוֹסֵף בּוּכְרָא דְּרָחֵל, אֲתַר דִּרְעוּתָא הֲוַת בְּרָחֵל וְכֹלָּא סָלִיק בְּאַתְרֵיהּ. בְּגִין דְּכָל עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּהוּ קְשׁוֹט וּזְכוּ.

פרק כב

רִבִּי חִזְקִיָּה אַשְׁכְּחֵיהּ יוֹמָא חַד לְרִבִּי יוֹסֵי דְּהֲוָה מִסְטַּמִּיט סַפְסִינָא גּוֹ קִטְרֵי דְּנוּרָא וְהֲוָה סָלִיק קִטּוֹרָא דְּתִנָּנָא לְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ, אִלּוּ קִטּוֹרָא דְּתִנָּנָא דְּקָרְבָּנָא דְּהֲוָה סָלִיק עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא הֲוָה סָלִיק תָּדִיר כִּי הַאי גַּוְונָא, לָא שַׁרְיָא רוּגְזָא בְּעַלְמָא וְיִשְׂרָאֵל לָא אִתְגְּלִי מֵעַל אַרְעָא.

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שיר השירים ג׳:ו׳) מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל. מִי זֹאת עוֹלָה. תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּהַוּוּ יִשְׂרָאֵל אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, שְׁכִינְתָּא אָזְלָא קַמַּיְיהוּ וְאִינְהוּ הֲווּ אָזְלֵי אֲבַתְרָהּ. דִּכְתִיב, (שמות י״ג:כ״א) וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם וְגוֹ'. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (ירמיה ב) כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר וְגוֹ'.

וּשְׁכִינְתָּא הֲוַת אָזְלָא וְכֻלְּהוּ עֲנָנֵי יְקָר בַּהֲדָהּ. וְכַד הֲוָה שְׁכִינְתָּא נָטְלָא, הֲווּ נָטְלִין. כְּמָה דִכְתִיב, (שמות מ׳:ל״ו) וּבְהֵעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו׳. וְכַד אִיהִי סָלְקָא הַהוּא עֲנָנָא סָלְקָא עַד לְעֵילָא, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא חָמָאן וְשָׁאֲלֵי וְאָמְרֵי, מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן.

הַהוּא עֲנָנָא דִּשְׁכִינְתָּא אִתְחַזְיָא עָשָׁן, מַאי טַעֲמָא אִיהִי עָשָׁן. בְּגִין דְּנוּרָא דְּאַדְלִיק אַבְרָהָם וְיִצְחָק בְּרֵיהּ הֲוָה אָחִיד בָּהּ וְלָא אַעֲדֵי מִינָהּ. וְכַד אִתְאַחְדַת הַהוּא נוּרָא בְּגַוָּוהּ הֲוָה סָלִיק עֲנָנָא (נ"א תננא).

וְעִם כָּל דָּא, מְקַטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה. מַאי מְקַטֶּרֶת, מִתְקַטְרָא בִּתְרִין סִטְרִין אֲחֳרָנִין, עֲנָנָא דְּאַבְרָהָם לִימִינָא, עֲנָנָא דְּיִצְחָק לִשְׂמָאלָא. מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל, דָּא יַעֲקֹב.

דָּבָר אַחֵר דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק, בְּגִין דַּאֲרוֹנָא דְּיוֹסֵף הֲוָה אָזִיל לְגַבֵּיהּ, אֲמַאי רוֹכֵל, בְּגִין דְּהֲוָה רָכִיל לַאֲחוֹי לְגַבֵּיהּ דְּאָבוֹי. דָּבָר אַחֵר אֲמַאי רוֹכֵל, אֶלָּא מַה חֲנָנֵי דָא קְטִירֵי דְּקוּסְטְרֵי וַאֲבָקֵי דְּפוּלְמֵי כֻּלְּהוּ בֵּידֵיהּ. הָכִי נָמֵי יוֹסֵף, אִיהוּ קְיוּמָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּגִין דְּאִיהוּ קַיֵּים לָהּ, בְּגִין דְּכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא מִתְקַשְּׁרָן בִּנְטִירוּ דִּבְרִית קַדִּישָׁא.

וְעַל דָּא שְׁכִינְתָּא מִתְקַטְּרָא בַּאֲבָרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף, כְּחָדָא אִינּוּן וְדִיוּקְנָא חָדָא לְהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ל״ז:ב׳) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּבְגִין כָּךְ מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל, בְּגִין דְּמֵאתַר דְּנַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק אִשְׁתַּקְיָיא כֹּלָּא וּנְהִירוּ כָּל אַנְפִּין.

וְתָא חֲזֵי, כַּד הֲווּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא וְהֲווּ מַקְרִיבִין קָרְבָּנִין, כַּלְּהוּ הֲווּ מִתְקָרְבִין לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְקָא יָאוֹת, וְכַד קָרְבָּנָא אִתְעֲבִיד וּתְנָנָא סָלִיק בְּאֲוִיר מֵישַׁר, כְּדֵין הֲווּ יָדְעֵי דְּתְנָנָא דְּמַדְבְּחָא אַדְלִיק בּוֹצִינָא דְּאִתְחַזְיָא לְאַדְלָקָא, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין וּבוֹצִינִין דָּלְקִין.

וּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא לֵית לָךְ יוֹמָא וְיוֹמָא דְּלֵית בֵּיהּ זְעִימוּ וְרוּגְזָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, וְאִתְפָּרַשׁ חֶדְוָה מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא. וְיִשְׂרָאֵל אָזְלִין בְּגָלוּתָא וְאִינּוּן בִּרְשׁוּ דְּטַעֲוֹון אֲחֳרָנִין. וּכְדֵין אִתְקְיַים קְרָא דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:ל״ו) וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכָל דָּא לְמָה, בְּגִין דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:מ״ז) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרוֹב כֹּל. מַאי מֵרוֹב כֹּל. הָכָא מֵרוֹב כֹּל, וְהָתָם בְּחֹסֶר כֹּל.

עַד דְּיִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִפְרוֹק לוֹן מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל׳:ג׳) וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחַמְךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה. וּכְתִיב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ וְגו׳:

פרק כג

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם. תָּא חֲזֵי, בְּחַיֵּי יִצְחָק לָא אִתְמַנּוּן בְּנוֹי דְּעֵשָׂו כְּמָה דְּאִתְמַנּוּן בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, דְּהָא עַד לָא מִית יִצְחָק אִתְמַנּוּן. אֲבָל בְּעֵשָׂו מַה כְּתִיב וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו. בַּתְרֵיהּ מַה כְּתִיב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָא בְּחוּלָקֵיהּ וּבְאַחְסָנָתֵיהּ וְעַדְבֵיהּ לָאו אִיהוּ, אֶלָּא יַעֲקֹב וּבְנוֹי. וּבְגִין כָּךְ יַעֲקֹב וּבְנוֹי אִינּוּן חוּלָקֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְעָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא. אֲבָל עֵשָׂו דְּלָאו אִיהוּ בְּחוּלָקָא דְּבִסְטַר דִּמְהֵימְנוּתָא, עָבִיד חוּשְׁבְּנַיהּ לְבָתַר דְּמִית יִצְחָק, וְאִתְפְּרַשׁ חוּלָקֵיהּ לְאַתַר אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, לְבָתַר דְּמִית יִצְחָק, וְעֵשָׂו אִתְפְּרַשׁ לְסִטְרֵיהּ, מַה כְּתִיב וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת נָשָׁיו וְגוֹ' מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. דְּשָׁבַק לֵיהּ לְיַעֲקֹב קֶרֶן וֶרְיוַח שִׁעְבּוּדָא דְּמִצְרַיִם, וְאַרְעָא. וְזַבִּין לֵיהּ חוּלָקֵיהּ מִן מְעָרְתָּא דְּכָפְלְתָּא, וְאָזַל לֵיהּ מִן אַרְעָא וּמִן מְהֵימְנוּתָא וּמֵחוּלָקֵיהּ, דְּאָזַל לֵיהּ מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הֲוָה חוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב טָבָא בְּכֹלָּא. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּאַר עֵשָׂו בַּהֲדֵיהּ וְאִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ וְאָזַל לֵיהּ לְחוּלָקֵיהּ וּלְעַדְבֵיהּ, וְאִשְׁתְּאַר יַעֲקֹב אְחִיד בְּאַחְסָנַת אֲבוֹי וּבְאַחְסָנַת אַבְהָתּוֹי. וְעַל דָּא וַיֵּלֶךְ אֶל אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. מַאי מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. דְּלָא בָּעָא חוּלָקֵיהּ וְאַחְסָנָתֵיהּ וְעַדְבָא דְּמְהֵימְנוּתָא דִּילֵיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב עֲלֵיהּ כְּתִיב, (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:

פרק כד

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יֵיסָא פָּתַח וְאָמַר, (עובדיה א':ב') הִנֵּה קָטָן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד. תָּא חֲזֵי, כַּד עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, וּפָלַג אַרְעָא לְשִׁבְעָה תְּחוּמֵי פְּלִיגִין לָקֳבֵיל שִׁבְעִין רַבְרְבִין מְמַנָּן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּלִיג לוֹן לְשִׁבְעִין עַמִּין כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (דברים לכ) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבוּלוֹת עַמִּים.

וּמִכֻּלְּהוּ רַבְרְבָן מְמַנָּן דְּאִתְמַסְרוּ לִשְׁאָר עַמִּין לָא אִית בְּהוּ בָּזוּי קַמֵּיהּ כְּמְמַנָּא דְּעֵשָׂו. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּסִטְרָא דְּעֵשָׂו סִטְרָא מְסָאֲבָא אִיהוּ, וְסִטְרָא דְּמְסָאֲבָא אִיהוּ קְלָנָא קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֵאִינּוּן דַּרְגִּין זְעִירִין דְּבָתַר רֵיחָיָא סְרִיקְתָּא דְּקוֹסְטְרֵי סוּמְקֵי קָא אַתְיָא, וְעַל דָּא הִנֵּה קָטָן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם, בָּזוּי אַתָּה מְאֹד. דִּכְתִיב, (בראשית ג':י"ד) עַל גְּחוֹנְךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מְאֹד, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

תָּא חֲזֵי, בְּדַרְגִּין תַּתָּאִין אִית דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, כֻּלְּהוּ מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין קַפְּטִירִין אִלֵּין, וּקְשִׁירִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וּמַלְכוּ אִתְפָּרַשׁ דָּא מִן דָּא, וּמַלְכוּ אִתְקַשַּׁר בְּמַלְכוּ. דָּא עֲיֵיל, וְדָא סָלִיק, אֲחִידָן בְּקִשְׁרָא חָדָא.

הַהוּא קִשְׁרָא מִשְׁחָתָא חָדָא לֵיהּ, וּתְלַת קִשְׁרִין לְהַהִיא מִשְׁחָתָא. בְּכָל קִשְׁרָא וְקִשְׁרָא חַד עִטְרָא, וּבְכָל עִטְרָא וְעִטְרָא חַד קַפְסוֹרָא

וְאִתְמַנָּא בְּעִטּוּרָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְמַנָּא וְנָחִית לְתַתָּא, עַד דְּאִתְקַשְּׁרוּ בֵּיהּ כֹּכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. כָּל חַד וְחַד אִתְפְּרַשׁ בֵּיהּ חַד כֹּכָבָא וְחַד מַזָּלָא, וְכָל כֹּכְבַיָּא זְמִינִין אִינּוּן בְּאִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא.

וְעַל דָּא כָּל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא אִתְעַטַּר בְּאַתְרִין יְדִיעָן כְּדְקָא חָזֵי.

וְכַד מִתְפָּרְשָׁן דַּרְגִּין אִשְׁתַּכַּח קְטוֹרָא דְּפוּסְתְּקָא, עַד דְּאִתְקַשְּׁרָא בְּסִטְרָא דְּאִתְחָזֵי לוֹן, וְסִטְרֵי דַּרְגֵי מְסָאֲבֵי דְּאִינּוּן בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא כֻּלְּהוּ מִתְפָּרְשָׁן לְכַמָּה אָרְחִין וּשְׁבִילִין מִסִּטְרֵי גְּבוּרָן סוּמְקָן. וּבְגִין כָּךְ תַּלְיִין גְּבוּרָן לְתַתָּא לְאֶלֶף אַלְפִּין וְרִבּוֹ רִבְבָן, וְעַל דָּא הִנֵּה קָטָן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד כִּדְקָאֲמָרָן.

תָּא חֲזֵי, וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. בְּאֶרֶץ, בְּסִטְרָא דְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּעֵשָׂו. דִּכְתִיב עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם, וְכֻלְּהוּ קָאָתוּ מִסִּטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא. לִפְנֵי מְלָךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דְּקַיְימִין בֵּי תַּרְעֵי לְתַתָּא קַדְמָאי. וּבְגִין כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב, יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ. בְּגִין דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דִּילֵיהּ קַדְמָאִין אִינּוּן לְאָעָלָא. וּבְגִין כָּךְ לִפְנֵי מְלָךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּעַד כְּעָן לָא מָטָא זִמְנָא דְּמַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשַׁלְטָאָה וּלְאִתְאַחֲדָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ אָמַר יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ.

וְכַד שְׁלִימוּ אִלֵּין דְּרַגִּין בְּקַדְמֵיתָא, לְבָתַר אִתְעַר מַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשַׁלְטָאָה עַל תַּתָּאֵי. וְכַד שָׂרָא, שָׂרָא בִּזְעִירָא דְּכָל שִׁבְטַיָּא דְּאִיהוּ בִּנְיָמִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ס״ח:כ״ח) שָׁם בִּנְיָמִין צָעִיר רוֹדֵם וְגוֹ'. וּבֵיהּ שְׁאָרֵי לְאִתְעָרָא מַלְכוּתָא, לְבָתַר אַתָּא מַלְכוּתָא בְּאַתְרֵיהּ וְאִתְקַיַּים בַּהֲדֵיהּ דְּלָא תַעֲדֵי לְעָלְמִין.

פרק כה

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ה:א׳) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בוֹ. כֹּה אָמַר יְיָ עֹשֶׂךָ וְיֹצֶרְךָ מִבֶּטֶן יַעְזְרֶךָּ אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וִישֻׁרוּן בָּחַרְתִּי בוֹ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אַבְטַח לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה אֲתַר (ד"א ל"ג בגין) לְמִזְכֵּי לְהוּ לְעַלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא לָא אִתְרְעֵי לְחוֹלְקֵיהּ לְכָל עַם וְלִישָׁן בַּר לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי. וּבְגִין כָּךְ יָהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא דְּקוּשׁוֹט. לְמִזְכֵּי בָּהּ וּלְמִנְדַּע אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דִּיְרְתוּן אַרְעָא קַדִּישָׁא. דְּכָל מַאן דְּזָכֵי בְּהַאי אַרְעָא קַדִּישָׁא, אִית לֵיהּ חוּלָקָא לְעַלְמָא דְּאָתֵי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ. וְהָא אִתְּמַר.

תְּלַת דַּרְגִּין הָכָא, בְּקַדְמֵיתָא יַעֲקֹב, וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל, וּלְבָתַר יְשׁוּרוּן. תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב הָא אוּקְמוּהָ. יִשְׂרָאֵל אוּף הָכִי נָמֵי. וְאַף עַל גַּב דְּדַרְגִּין אִינּוּן חַד.

יְשׁוּרוּן, אַמַּאי אִקְרוּן יִשְׂרָאֵל בִּשְׁמָא דָּא. אֶלָּא יִשְׂרָאֵל וְיִשּׁוּרוּן כֹּלָּא חַד. יְשׁוּרוּן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל"ג:כ"ז) יָשֹׁר עַל אֲנָשִׁים, בְּגִין דְּנָטִיל שׁוּרָה לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, וּבְגִין אִינּוּן תְּרִין שׁוּרִין אִקְרֵי יְשׁוּרוּן, וְדָא הוּא יִשְׂרָאֵל.

יִשְׂרָאֵל עַל דְּנָטִיל רְבוּ וְתוּקְפָּא מִכֹּלָּא. יִשְׂרָאֵל (ס"א ישורון) עַל אִינּוּן חוּלָקֵי תְּרִין סִטְרִין תְּרִין שׁוּרִין כְּדְקָא אֲמָרָן, וְכֹלָּא חַד.

וְאִינּוּן שְׁמָהָן כֻּלְּהוּ סָלְקֵי לְחַד. יַעֲקֹב עַבְדִּי, זִמְנִין דְּאִיהוּ עֶבֶד כְּעַבְדָּא דְּאִית לֵיהּ פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ וּלְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בּוֹ, לְאַשְׁרָאָה עָלֵיהּ, וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

כְּתִיב, (ישעיהו מ"ג:א') בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ עֹשֶׂךָ, כָּל אִלֵּין דַּרְגִּין סָלְקִין לְחַד וְהָא אִתְּמַר, בּוֹרֵ"א, יוֹצֵ"ר. עוֹשֶׂ"ה. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין אִלֵּין עַל אִלֵּין וְכֻלְּהוּ חַד.

זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ כְּתִיב, (ירמיהו י':ט"ו) הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ, בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְבַעֲרָא לוֹן מִן עַלְמָא, וְיִשְׁתָּאַר הוּא בִּלְחוֹדוֹי כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ב':י"א) וְנִשְׂגָּב יְיָ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

פרק כו

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ"א:י"ד) אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךְ נְאֻם יְיָ וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעַלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לוֹן לְמִמַּנָּן שָׁלְטָנִין יְדִיעִין כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכֻלְּהוּ אָזְלֵי בָּתַר אֱלָהֵהוֹן, כְּמָה דִּכְתִיב, (מיכה ד':ה') כִּי כָל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו. וְכֻלְּהוּ אוֹשְׁדִין דָּמִין וּמַגִּיחִין קָרְבָּא גְּזֵלִין קַפְּחִין וּמְנָאֲפִין, וְאִתְעָרְבֵי בְּכַמָּה עוֹבָדִין לְבִישׁ, וְאִתְתַּקָּפוּ בְּחֵילְהוֹן לְאַבָאָשָׁא.

וְיִשְׂרָאֵל לֵית לוֹן תּוּקְפָּא וְחֵילָא לְנַצָּחָאָה לוֹן בַּר בְּפוּמְהוֹן, כְּתוֹלַעְתָּא דָּא דְּלֵית לָהּ תּוּקְפָּא וְחֵילָא אֶלָּא בְּפוּמָא, וּבְפוּמָא מִתְבַּר כֹּלָּא, וְעַל דָּא אִקְרוּן יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.

תּוּ אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב, מַה תּוֹלַעַת לֵית לְבָרְיָה דְּעַלְמָא כְּהַאי תּוֹלַעַת דְּמֻשִׁי דְּסִיסְטְרָא, דְּמִנָּהּ נָפְקֵי כָּל לְבוּשֵׁי יְקָר טִיסְטְרֵי דְּמַלְכִין, לְבָתַר זָרַע זַרְעִין וּמִית, וּלְבָתַר מֵהַהוּא זַרְעָא דְּאִשְׁתָּאַר מְנַיְּהּ אִתְקַיָּים כְּמִלְקַדְּמִין וְהָא אִיהוּ בְּקִיּוּמָא. כָּךְ יִשְׂרָאֵל אִינּוּן כְּהַאי תּוֹלַעַת. דְּאַף עַל גַּב דְּמֵתִין, יִתְהַדְּרוּן וְיִתְקַיְּימוּן בְּעַלְמָא כְּמִלְקַדְּמִין.

וְהָא אוּקְמָה (ד"א ל"ג דכתיב) (ירמיהו י"ח:ו') כִּי כַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיָדִי בֵּית יִשְׂרָאֵל. מַאי כַּחֹמֶר. אֶלָּא דָּא הוּא חֹמֶר דְּהַהוּא זְכוּכִית, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְּבַר אִתְּתַקַּן וְאִית לֵיהּ תַּקָּנָה כְּמִלְקַדְמִין.

מְתֵי יִשְׂרָאֵל, דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי, דִּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן אִתְדַּבָּקוּ בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, בְּגִין כָּךְ יְהֵא חַיִּין לְהוֹן וִיקוּמוּן מֵעַפְרָא וְיִתְקַיְּימוּן בְּעַלְמָא, וְיהוֹן לְעַם חַד לְמִפְלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (צפניה ג':ט') לְקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם יְיָ לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד.

פרק כז

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יִצְחָק הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, וּמָטָא זִמְנָא דִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְקָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. לְבָתַר אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, וְהָא תְּנִינָן דְּעַד לָא יִפּוּק בַּר נַשׁ לְאָרְחָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְנַטְלָא רְשׁוּ מִמָּארֵיהּ וּלְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּכַד נָפְקִנָא לָא הֲוָה זְמַן צְלוֹתָא וְלָא מָטָא זִמְנָא דִּקְרִיאַת שְׁמַע, הַשְׁתָּא דְּשִׁמְשָׁא נָהִיר צַלֵּינָא. אֲבָל עַד לָא נַפְקִנָא לְאָרְחָא בָּעִינָא בָּעוּתָא מִנַּיהּ וְאִתְמַלְכָנָא בֵּיהּ, אֲבָל צְלוֹתָא דָּא לָא צַלֵּינָא.

דְּהָא אֲנָא אִשְׁתַּדַּלְנָא בְּאוֹרַיְיתָא מִפַּלְגוּת לֵילְיָא, וְכַד אֲתָא צַפְרָא עַד כְּעַן לָא הֲוָה עִדָּנָא לְצַלֵּי צְלוֹתָא. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּקַדְרוּתָא דְצַפְרָא אִשְׁתַּכַּח, אִתְּתָא מִשְׁתָּעְיָא בְּבַעֲלָהּ, וְאִינּוּן בָּרְזָא כְּחָדָא, דְּבָעְיָא אִיהִי לְמֵיהַךְ לְמִשְׁכְּנָא בְּעוּלְמָתָהּ דְּיַתְבֵי בַּהֲדָהּ. וּבְגִין כָּךְ לָא בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִפְסַק מִלַּיְיהוּ דְּמִתְחַבְּרָן כְּחָדָא וּלְאַעֲלָא מִלָּה אַחֲרָא בֵּינַיְיהוּ.

וְהַשְׁתָּא דְּנָהִיר שִׁמְשָׁא הוּא עִדָּן צְלוֹתָא לְצַלָּאָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (תהילים ע"ב:ה') יִירָאוּךָ עִם שִׁמְשׁ. מַהוּ עִם שִׁמְשׁ, לְנַטְרָא נְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא בַּהֲדָן לְאַנְהָרָא לָהּ, דְּהָא יֵרָאֶה בַּהֲדֵי שִׁמְשָׁא אִצְטְרִיךְ וְלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן. וְכַד לָא נָהִיר יָמָא לָאו הוּא יֵרָאֶה בַּהֲדֵי שִׁמְשָׁא, וּצְרִיכָא לְחַבְּרָא לוֹן כְּחָדָא. וְדָא הוּא עִם שִׁמְשׁ.

אָזְלֵי, כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֻקָל, יָתְבוּ. זָקְפוּ עֵינַיְיהוּ וְחָמָא לֵיהּ לְטוּרָא דְּהֲווּ סָלְקוּ בְּרוּמֵיהּ בְּרַיְיִן מְשַׁנְּיָין, דְּחִיל רִבִּי יִצְחָק, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר אַמַּאי דְּחִילַת. אָמַר לֵיהּ חָמֵינָא דְּהַאי טוּרָא אִיהוּ תַּקִּיף, וְחָמֵינָא אִלֵּין בְּרַיְיִן דְּאִינּוּן מְשַׁנְּיָין וְדָחִילְנָא דְּלָא יְקַטְרְגוּ לוֹן, אָמַר לֵיהּ מַאן דְּדָחִיל מֵחֶטְאוֹי דְּבִידֵיהּ אִית לֵיהּ לְמִדְחַל. תָּא חֲזֵי, לָאו אִלֵּין מֵאִינּוּן בְּרַיְיִן תַּקִּיפִין דְּהֲווּ מִשְׁתַּכְּחִין בְּטוּרַיָּא.

פרק כח

פָּתַח וְאָמַר. וְאֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה וְגוֹ' הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיֵּמִים וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, לָאו אִלֵּין אִינּוּן דִּכְתִיב בְּהוּ (דברים ב':י"ב) הָאֵימִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ וְגוֹ' וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וְגוֹ'.

אֲבָל אִלֵּין דְּקָאֲמַר קְרָא אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיֵּמִים בַּמִּדְבָּר, יֵמִם כְּתִיב. אִלֵּין הֲווּ בְּרַיְיִן מְשַׁנְיָין. דְּכַד הֲוָה אִתָּרַךְ קַיִן מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא כְּדְכְתִיב, (בראשית ד׳:י״ד) הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר, וּכְתִיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד וְאוּקְמוּהָ.

מִבְּנֵי בְּנוֹי בְּסִטְרָא (ויקרא עו ע״ב) דְּרוּחִין וְעִלְעוּלִין וּמַזִּיקִין וְאִלֵּין קָיְימוּ, דְּהָא כַּד בָּעָא לְאִתְקַדְּשָׁא יוֹמָא דְשַׁבַּתָּא, אִתְּבְרוּן מֵהַהוּא סִטְרָא רוּחִין קָיְימִין טְסִירִין (נ״א טהירין) בְּלָא גוּפָא. וְאִלֵּין לָאו אִינּוּן מִיּוֹמָא דְשַׁבַּתָּא וְלָא מִיּוֹמָא שְׁתִיתָאָה, וְאִשְׁתְּאָרוּ אִלֵּין תְּרֵין יוֹמִין בְּהוּ בִּסְפֵקָא, וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְקְיְימוּ לָא מֵהַאי וְלָא מֵהַאי.

וְאָזְלוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ בְּהַהוּא סִטְרָא דְקַיִן וְאִגְלִימוּ בְּהַהוּא סִטְרָא וְלָא אִתְגְּלִימוּ לְאִתְקְיְימָא וְאִקְרוּן יְמ״ם חָסֵר, דְּלָא אִתְקְיְימוּ לָא בְּיוֹמָא דָא וְלָא בְּיוֹמָא דָא, וְאִתְחָזוּן לִבְנֵי נָשָׁא. וְאִיהוּ אַשְׁכַּח לוֹן וְאוֹלְפֵי לֵיהּ לְאַיְיתָאָה מַמְזֵרִין לְעַלְמָא. וְאִינּוּן אָזְלֵי בֵּינֵי טוּרַיָּא וְקָיְימִין בְּגוּפָא זְמָנָא חָדָא בְּיוֹמָא, וּלְבָתַר מִתְפַּשְׁטֵי מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, עָנָה דָא אִיהוּ מַמְזֵרָא הֲוָה, דְּאָתָא צְבָעוֹן עַל אִמֵּיהּ וְאוֹלִיד מַמְזֵרָא, וְדָא אָתָא מִסִּטְרָא דְרוּחַ מְסָאֲבָא דְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ אַשְׁכַּח לוֹן וְהֲווּ אוֹלְפֵי לֵיהּ כָּל זִינִין דְּסִטְרָא מְסָאֲבָא בְּגִין דָּא.

וְתָא חֲזֵי, אִלֵּין אִינּוּן וְכַמָּה אָחֳרָנִין מִתְפָּרְשָׁן אִלֵּין מֵאִלֵּין, כֻּלְּהוּ אַתְיָין מֵהַהוּא סִטְרָא וְאָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא וְאִתְחָזוּן תַּמָּן. בְּגִין דְּמַדְבְּרָא אֲתַר חָרוּב וְאִיהוּ בֵּי מוֹתָבָא דִלְהוֹן. וְעִם כָּל דָּא, כָּל בַּר נָשׁ דְּאָזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְדָחִיל לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מִסְתַּפֵּי מִנַּיְיהוּ. אָזְלוּ וְאָעֲלוּ בְּטוּרָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּגַוְונָא דָא כָּל אִינּוּן טוּרִין חֲרוּבִין אֲתַר בֵּי מוֹתָבָא דִלְהוֹן. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא, וְכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים קכ״א:ז׳-ח׳) יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

פרק כט

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שם קיא) הַלְלוּיָהּ אוֹדֶה יְיָ בְּכָל לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא כָּל יוֹמוֹי הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַהֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וּמְשַׁבַּח וּמוֹדֶה בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, בְּגִין לְאִתְתַּקָּנָא דּוּכְתֵּיהּ בְּמַלְכוּ דִּלְעֵילָא.

דְּכַד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, הֲוָה יָדַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא יִתְעַר בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשַׁעַ עִם צַדִּיקַיָּיא, וְאִיהוּ הֲוָה קָם בְּהַהִיא שַׁעְתָּא וְאִתְגַּבַּר בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן עַד דְּסָלִיק צַפְרָא.

בְּגִין דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִיהוּ וְכָל צַדִּיקַיָּיא דִּבְגַנְתָּא כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְקָלֵיהּ. כְּדִכְתִיב, (שיר השירים ח':י"ג) חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּחוּטָא דְּחֶסֶד מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ בִּימָמָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. דִּכְתִיב, (תהילים מ"ב:ט') יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִיהוּ אָמַר, כֻּלְּהוּ סָלְקִין וּמִתְעַטְּרִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל בְּלֵילְיָא בְּפוּלְחָנָא דְמָארֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, הַלְלוּיָהּ, בְּכָל אִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּקָאֲמַר דָּוִד, הָא תְּנִינָן דִּלְעֵילָּא מִכֻּלְּהוֹן הוּא הַלְלוּיָהּ וְאוּקְמוּהָ. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּכֻלִּיל שְׁמָא וּשְׁבָחָא כַּחֲדָא. מַאי שְׁמָא וּשְׁבָחָא. שְׁמָא דָּא (א) י"ה. שְׁבָחָא מַאן אִיהוּ, אֶלָּא דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ (הלל בגימ' ה"ס שהוא אדני) מְתַקְּנָא שְׁבָחָא תְּדִיר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִשְׁתַּכְּכַת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים פ"ג:ב') אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל. בְּגִין דְּסִדּוּרָא דִּשְׁבָחָא אִיהִי מְסַדְּרַת וּמְשַׁבַּחַת תְּדִיר לְגַבֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ שְׁמָא וּשְׁבָחָא כַּחֲדָא.

אוֹדֶה יְיָ בְּכָל לֵבָב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בְּיֵצֶר הַטּוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע, בְּגִין דְּאִינּוּן מִשְׁתַּכְּחֵי תְּדִיר לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ו) בְּכָל לְבָבְךָ וְאוּקְמוּהָ.

בְּסוֹד יְשָׁרִים (ועדה), אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּכָל דַּרְגִּין בְּהוּ מִתְעַטְּרָן כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי, צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי, יְשָׁרִים. וְעֵדָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים פ"ב:א') נִצָּב בַּעֲדַת אֵל. וְאִינּוּן רָזָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַטַּר בְּהוּ.

וּבְגִין כָּךְ בְּעֵי בַר נָשׁ לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיהוּ אִתְרְעֵי בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, וּמַאן דְּיָדַע לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְקָא יָאוּת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל צְלוֹתֵיהּ וְשֵׁזִיב לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים צ"א:י"ד) אֲשַׁגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי וְגו' אֹרֶךְ יָמִים וְגו'.

פרק ל

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (תהילים ל"ב:ז') אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצָּרֵנִי רָנֵי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה. אַתָּה סֵתֶר לִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ סִתְרָא וּמְגֵן לְבַר נָשׁ דְּאָזִיל בְּאָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִיהוּ אִסְתַּתַּר בְּצִלָּא דְּגַדְפּוֹי דְּלָא יְכִלִּין לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ. מִצַּר תִּצָּרֵנִי, מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, לְעֵילָּא אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ מָארֵי דְּבָבוּ, לְתַתָּא אוּף הָכִי נָמֵי. וּמַאן אִיהוּ, דָּא יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ צַר לְעֵילָּא וְצַר לְתַתָּא. וְאִלְמָלֵא יֵצֶר הָרָע, לָא אִשְׁתַּכַּח מָארֵי דְּבָבוּ לְבַר נָשׁ בְּעָלְמָא. בְּגִין כָּךְ מִצַּר תִּצָּרֵנִי.

רָנִי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה, יְסוֹבְבֵנִי סֶלָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי תְּסוֹבְבֵנִי. אֶלָּא אִינּוּן שִׁירִין דְּאִית בְּהוּ דַּרְגִּין לְהַצָּלָה, תְּסוֹבְבֵנִי בְּהוּ לְשֵׁזָבָא לִי בָּאָרְחָא. וְהַאי קְרָא אִיהוּ כְּסִדְרָא וְאִיהוּ לְמַפְרֵעַ, מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא.

תָּא חֲזֵי, בְּאִלֵּין שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּקָאֲמַר דָּוִד אִית בְּהוֹן רָזִין וּמִלִּין עִלָּאִין בְּרָזֵי דְחָכְמְתָא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ בְּרוּחַ קוּדְשָׁא אִתְאֲמָרוּ. דְּהָוָה שָׁרֵא רוּחַ קוּדְשָׁא עֲלֵיהּ דְּדָוִד, וְהָוָה אָמַר שִׁירָתָא. וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ בְּרָזֵי דְחָכְמְתָא אִתְאֲמָרוּ.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהילים קי״ח:י״ג) דָּחֹה דְּחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיְיָ עֲזָרָנִי, דָּחֹה דְּחִיתַנִי, דָּחֹה דָּחוּנִי מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי דָּחֹה דְּחִיתַנִי. אֶלָּא דָּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּדַחְיָיא לֵיהּ לְבַר נָשׁ תְּדִיר, וּבָעֵי לְדַחְיָיא לֵיהּ וּלְאַסְטָאָה לֵיהּ מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא הוּא יֵצֶר הָרָע דְּאִשְׁתַּכַּח לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ תְּדִיר. וּלְקֳבֵלֵיהּ אֲהֲדַר דָּוִד וְאָמַר דָּחֹה דְּחִיתַנִי לִנְפֹּל. בְּגִין דְּאִיהוּ הֲוָה אִשְׁתַּדַּל לְגַבֵּיהּ בְּכָל אִינּוּן עַקְתִין לְאַסְטָאָה לֵיהּ מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעָלֵיהּ אָמַר דָּוִד דָּחֹה דְּחִיתַנִי לִנְפֹּל בַּגֵּיהִנָּם. וַיְיָ עֲזָרָנִי דְּלָא אִתְמַסַּרְנָא בִּידָךְ. וְעַל דָּא אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט עָלֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין נָטִיר לֵיהּ בְּכָל אָרְחוֹי. דִּכְתִיב, (משלי ג׳:כ״ג) אָז תֵּלֵךְ לָבֶטַח דַּרְכֶּךָ וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף (משלי ד׳:י״ב) בְּלֶכְתֵּךְ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל. וּכְתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (ע"כ פרשת וישלח)

וישב

פרק א

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לה) רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְיָ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה מְקַטְרְגִין אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ מִיּוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב בֵּיהּ נִשְׁמְתָא (ד"א ל"ג לבר נש) (לאתקיימא) בְּהַאי עָלְמָא. דְּכֵיוָן דְּנָפִיק בַּר נָשׁ לְאָוִירָא דְּעָלְמָא, מִיָּד אִזְדַּמַּן לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדֵיהּ יֵצֶר הָרָע כְּמָה דְּאִתְּמַר. דִּכְתִיב, (בראשית ד׳:ז׳) לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְגוֹ'. וּכְדֵין אִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ יֵצֶר הָרָע.

וְתָא חֲזֵי, דְּהָכִי הוּא, דְּהָא בְּעִירֵי מִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִידוּ, כֻּלְּהוּ נָטְרֵי גַּרְמֵיהוּ, וְעָרְקִין מִן גּוֹ נוּרָא, וּמִן כָּל אַתְרִין בִּישִׁין. וּבַר נָשׁ, מִיָּד אֲתֵי לַאֲרָמָא גַּרְמֵיהּ גּוֹ נוּרָא, בְּגִין דְּיֵצֶר הָרָע שָׁארֵי בְּגַוֵּיהּ, וּמִיָּד אַסְטֵי לֵיהּ לְאָרְחָא בִּישָׁא.

וְאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (קהלת ד׳:י״ג) טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד. טוֹב יֶלֶד, דָּא הוּא יֵצֶר טוֹב דְּהוּא יֶלֶד מִיּוֹמִין זְעִירִין עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּהָא מִתְּלִיסַר שְׁנִין וְאֵילָךְ (עמיה) כְּמָה דְּאִתְּמָר.

מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. מִמֶּלֶךְ, דָּא הוּא יֵצֶר הָרָע דְּאִיהוּ אִקָּרֵי מֶלֶךְ וְשַׁלִּיט בְּעַלְמָא עַל בְּנֵי נָשָׁא. זָקֵן וּכְסִיל, דְּאִיהוּ זָקֵן וַדַּאי, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכַד אִתְיְלִיד בַּר נָשׁ וְנָפִיק לַאֲוִירָא דְּעַלְמָא אִיהוּ אִזְדַּמַּן עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ. וְעַל דָּא אִיהוּ מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל.

אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד, לְהַזְהִיר לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְהִזָּהֵר, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיל. וְעָלַיְיהוּ אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם (קהלת ב׳:י״ד) וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ. דְּהָא מַסּוּסִיתָא דְּחִשָּׁךְ קָא אַתְיָא וְלֵית לֵיהּ נְהוֹרָא לְעָלְמִין.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם. מַאן יֶלֶד מִסְכֵּן, הָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמָר דְּאִיהוּ יֵצֶר טוֹב. אֲבָל טוֹב יֶלֶד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל״ז:כ״ה) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. וְדָא הוּא נַעַר דְּאִיהוּ יֶלֶד מִסְכֵּן דְּלֵית לֵיהּ מַגַּרְמֵיהּ כְּלוּם. וְאַמַּאי אִקָּרֵי נַעַר, בְּגִין דְּאִית לֵיהּ חַדְתּוּ דְּסִיהֲרָא דְּמִתְחַדְּשָׁא תְּדִיר, וְתָדִיר אִיהוּ יֶלֶד מִסְכֵּן כְּמָה דְּאָמְרָן. וְחָכָם, בְּגִין דְּחָכְמָה שַׁרְיָא בֵּיהּ.

מִמֶּלֶךְ זָקֵן, דָּא הוּא יֵצֶר הָרָע כְּמָה דְּאִתְּמָר. דְּהָא מִן יוֹמָא דְּהַוָה לָא נָפַק מִמְּסָאֲבוּתֵיהּ לְעָלְמִין, וְאִיהוּ כְּסִיל. דְּכָל אָרְחוֹי אִינּוּן לְאַרָח בִּישָׁא, וְאָזִיל וְסָטֵי לִבְנֵי נָשָׁא וְלָא יָדַע לְאָזְדַּהֲרָא. וְאִיהוּ אָתֵי עִם בַּר נָשׁ בְּתִסְקוּפִין בְּגִין לְאַסְטָאָה לוֹן מֵאַרַח טָבָא לְאַרַח בִּישָׁא. תָּא חֲזֵי, עַל דָּא אִקְרֵים עִם בַּר נָשׁ בְּיוֹמָא דְּאִתְיְלִיד בְּגִין דְּיֵהֵימִין לֵיהּ. דְּהָא כַּד אָתֵי יֵצֶר טוֹב לָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֶהֱימְנָא לֵיהּ וְדָמֵי עָלֵיהּ כְּמָטוּלָא. כְּגַוְונָא דָּא תָּנִינָן, מַאן הוּא רָשָׁע עָרוּם, דָּא הוּא מַאן דְּאַקְדִּים לְאַטְעָנָא מִלּוֹי לְקַמֵּי דַיְינָא עַד לָא יֵיתֵי חַבְרֵיהּ מָארֵי דְּדִינָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי י״ח:י״ז) צַדִּיק הָרִאשׁוֹן בְּרִיבוֹ וְגוֹ'.

כְּגַוְונָא דָּא (הוא נ"א האי) רָשָׁע עָרוּם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ג׳:א׳) וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם. וְהוּא אַקְדִּים וְשָׁרֵי עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ עַד לָא יֵיתֵי חַבְרֵיהּ לְאַשְׁרָאָה עָלֵיהּ. וּבְגִין דְּאִיהוּ אַקְדִּים וְהָא אַטְעִין טַעֲנָתֵיהּ עִמֵּיהּ, כַּד אָתֵי חַבְרֵיהּ דְּאִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב, אֲבָאִישׁ לֵיהּ לְבַר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ וְלָא יָכִיל לְזַקְפָא רֵישֵׁיהּ, כְּאִילּוּ אַטְעִין עַל כְּתֵפֵיהּ כָּל מָטוּלִין דְּעַלְמָא. בְּגִין הַהוּא רָשָׁע עָרוּם דְּאַקְדִּים עִמֵּיהּ. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט׳:ט״ז) וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, בְּגִין דְּהָא אַקְדִּים אָחֳרָא.

וְעַל דָּא כָּל דַּיְינֵי דְּקַבְּיל מִבַּר נָשׁ מִלָּה עַד לָא יֵיתֵי חַבְרֵיהּ, כְּאִילּוּ מְקַבֵּל עֲלֵיהּ טַעֲוָוא אָחֳרָא לְמֶהֱימְנוּתָא. אֶלָּא (משלי י״ח:י״ז) וּבָא רֵעֵהוּ וַחֲקָרוֹ, וְדָא הוּא אֹרַח דְּבַר נָשׁ זַכָּאָה,

דְּהָא בַר נָשׁ זַכָּאָה דְּא הוּא, דְּלָא הֵימִין לְהַהוּא רְשָׁע עָרוּם דְּיֵצֶר הָרָע, עַד דְּיֵיתֵי חַבְרֵיהּ דְּאִיהוּ יֵצֶר טוֹב. וּבְגִין דָּא בְּנֵי נָשָׁא אִינּוּן כָּשְׁלִין לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

אֲבָל הַהוּא זַכָּאָה דְּאִיהוּ דָּחִיל לְמָארֵיהּ, כַּמָּה בִּישִׁין סָבִיל בְּהַאי עַלְמָא בְּגִין דְּלָא יְהֵימִין וְלָא יִשְׁתַּתַּף בְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁזִיב לֵיהּ מִכֻּלְּהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים לה) רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְיָ. רַבּוֹת רָעוֹת לַצַּדִּיק לָא כְּתִיב, אֶלָּא צַדִּיק. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהַהוּא בַר נָשׁ וְשֵׁזִיב לֵיהּ מִכֹּלָּא בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה בִּישִׁין עָבְרוּ עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, בְּגִין דְּלָא יִתְדַּבַּק בְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע וְיִתְרַחֵק מֵחוּלְקֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ סָבִיל כַּמָּה עוֹנְשִׁין כַּמָּה בִּישִׁין וְלָא שְׁקִיט. פְּתַח וְאָמַר, (איוב ג׳:כ״ו) לֹא שָׁלַוְתִּי וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא נָחְתִי וַיַּבֹא רֹגֶז. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה בִּישִׁין סָבְלִין צַדִּיקַיָּא בְּהַאי עַלְמָא. בִּישִׁין עַל בִּישִׁין, כְּאִבִין עַל כְּאִבִין. בְּגִין לְמִזְכֵּי לוֹן לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

יַעֲקֹב כַּמָּה סָבִיל בִּישִׁין עַל בִּישִׁין תְּדִיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר לֹא שָׁלַוְתִּי, בְּבֵיתָא דְּלָבָן, וְלָא יָכִילְנָא לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ. וְלֹא שָׁקַטְתִּי, מֵעֵשָׂו. מֵהַהוּא צַעֲרָא דְּצַעֵר לִי הַהוּא מְמַנָּא דְּיֵלֵיהּ, וּלְבָתַר דְּחִילוּ דְּעֵשָׂו. וְלֹא נָחְתִי, מִן דִּינָה וּמִן שְׁכֶם.

וַיָּבֹא רֹגֶז, דָּא רוּגְזָא וְעַרְבּוּבְיָא דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ קַשְׁיָא מִכֻּלְּהוּ, מִגּוֹ רְחִימוּתָא דְּיַעֲקֹב לְגַבֵּי דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ רָזָא דִּבְרִית, עָאל בְּמִצְרַיִם. בְּגִין דִּלְבָתַר כְּתִיב, (שמות ו׳:ה׳) וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, לְאִשְׁתַּכְּחָא שְׁכִינְתָּא (נ״א שמש) תַּמָּן בַּהֲדֵיהּ.

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיהו נ״ז:א׳) הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וְאַנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. הַצַּדִּיק אָבַד, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח בְּעַלְמָא וְלָא הֲוֵי עַלְמָא כְּדְקָא יָאוּת, וְאִזְדַּמַּן דִּינָא לְשַׁרְיָיא עַל עַלְמָא. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל זַכָּאָה דְּאִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ, בְּגִין דְּיִשְׁרֵי דִּינָא עַל כֻּלְּהוּ אֲחֲרָנִין, וְלָא יִשְׁתַּכַּח מַאן דְּיִגַּע עֲלַיְיהוּ.

דְּהָא כָּל זִמְנָא דְּזַכָּאָה שָׁארֵי בְּעַלְמָא, דִּינָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עַל עַלְמָא. מִנַּיְן מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:כ״ג) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו וְגו'. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לְזַכָּאָה מִבֵּינַיְיהוּ וְסַלִּיק לֵיהּ מֵעַלְמָא, וּכְדֵין אִתְפְּרַע וְגָבֵי דִּילֵיהּ. סוֹפֵיהּ דִּקְרָא, כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. עַד דְּלָא יֵיתֵי רָעָה לְשַׁלְטָאָה עַל עַלְמָא נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. (ד״א כי מפני הרעה נאסף עד לא ישלוט הרעה בעלמא) דָּבָר אַחֵר כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה, דְּא יֵצֶר הָרָע.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב שְׁלִימוּ דַּאֲבָהָן הֲוָה וְאִיהוּ קָאִים לְקַיְימָא בְּגָלוּתָא. אֲבָל מִגּוֹ דְּאִיהוּ צַדִּיק אִתְעַכַּב דִּינָא דְּלָא שָׁלְטָא בְּעַלְמָא. דְּהָא כָּל יוֹמֵי דְיַעֲקֹב לָא שָׁרָא דִּינָא עַל עַלְמָא, וְכַפְנָא אִתְבַּטְלַת.

וְאוּף הָכִי בְּיוֹמוֹי דְיוֹסֵף דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּאָבוֹי (כיון דאיהו מת מיד). לָא שָׁרָא גָּלוּתָא (דינא על עלמא). בְּגִין דְּאִיהוּ אָגִין עֲלַיְיהוּ כָּל יוֹמוֹי, כֵּיוָן דְּאִיהוּ מֵת, מִיָּד שָׁרָא עֲלַיְיהוּ גָּלוּתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות א׳:י״ד) וַיָּמָת יוֹסֵף וְגוֹ', וְסָמִיךְ לֵיהּ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ. וּכְתִיב וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וְגוֹ'.

כְּגַוונָא דָּא בְּכָל אֲתַר דְּשַׁרְיָא זַכְאָה (על) בְּעַלְמָא בְּגִינֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָגִין עַל עַלְמָא, וְכָל זְמָנָא דְּאִיהוּ קַיְימִים, דִּינָא לָא שַׁרְיָא עַל עַלְמָא וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו, מַאי מְגוּרֵי אָבִיו, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ו׳:כ״ה) מָגוֹר מִסָּבִיב, דְּכָל יוֹמוֹי הֲוָה דָּחִיל וְהֲוָה בְּדָחִילוּ: וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, דְּאִתְקַשַּׁר וְיָתִיב בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְאֲחִיד בַּחֹשֶׁךְ. אֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו דַּיְיקָא, בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, אִתְקַשַּׁר אַתְרָא בְּאַתְרֵיהּ. מְגוּרֵי אָבִיו, דָּא דִינָא קַשְׁיָא. בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו, כְּמָה דְּאִתְּמַר הַהוּא דִינָא רַפְיָא דְּאִיהִי אֶרֶץ, דְּאִתְאַחִיד מִן דִּינָא קַשְׁיָא וּבֵיהּ אִתְיַשֵּׁב יַעֲקֹב וְאִתְאַחִיד בֵּיהּ, (וההיא ארץ איהי אספקלריא דלא נהרא):

פרק ב

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגוֹ', בְּתַר דְּאִתְיַשֵּׁב יוֹסֵף בְּיַעֲקֹב וְאִזְדַּוּוג שְׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, כְּדֵין שָׁרָא לְמֶעְבַּד תּוֹלְדוֹת, וּמַאן אִיהוּ דְּעָבִיד תּוֹלְדוֹת, אַהֲדַר וְאָמַר יוֹסֵף, דְּהָא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק אִיהוּ עָבִיד תּוֹלְדוֹת בְּגִין דְּלָא פָּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין, וְאִיהוּ עָבִיד תּוֹלְדוֹת בְּהַאי אֶרֶץ וּמַנֵּיהּ נָפְקִין תּוֹלְדוֹת לְעַלְמָא.

דְּהָא שִׁמְשָׁא אַף עַל גַּב דְּאִתְקְרַב בְּסִיהֲרָא לָא עָבִיד אִיבִּין בַּר הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְּרֵי צַדִּי"ק, וְיוֹסֵף אִיהוּ דַּרְגָּא דְיַעֲקֹב לְמֶעְבַּד אִיבִּין וְלְאַפְקָא תּוֹלָדִין לְעַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף.

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כָּל מַאן דְּהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּדִיוּקְנָא דְיוֹסֵף הֲוָה אָמַר דְּדָא הוּא דִיוּקְנָא דְיַעֲקֹב. תָּא חֲזֵי, דִּבְרֵכְהוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב לָא כְּתִיב אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב רְאוּבֵן, בַּר יוֹסֵף, דְּדִיוּקְנֵיהּ דָּמֵי לְדִיוּקְנָא דְּאָבוֹי.

בֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, רָמַז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא כַּד אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ יוֹסֵף בֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין הֲוָה. וְכָל אִינּוּן יוֹמִין דְּאִשְׁתְּאֲרוּ דְּלָא חָמָא לֵיהּ לְיוֹסֵף הֲוָה בָּכֵי עַל אִינּוּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין. וּכְמָה דְּהֲוָה בָּכֵי עֲלֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לֵיהּ שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין אָחֳרָנִין דְּאִתְקַיְּימִים בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּחֵדּוּ בִּיקָרָא וּבְשָׁלִימוּ דְּכֹלָּא. בְּרִיהּ יוֹסֵף

הֲוָה מַלְכָּא, וְכָל בְּנוֹי קַמֵּיהּ הֲווֹ, אינון שִׁבְעָ עֶשְׂרֵה שְׁנִין הֲווֹ חַיִּין לְגַבֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ בֶּן שִׁבְעָ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הֲוָה אִיהוּ, כַּד אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ.

פרק ג

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (איוב לה) לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי חָלִלָה לָאֵל מֵרִשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל. כִּי פֹּעַל אָדָם יְשַׁלֶּם לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִאֶנּוּ. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, עֲבַד לֵיהּ עַל דִּינָא, וְעַל דִּינָא אִתְקַיַּים. וְכָל עוֹבָדִין דְּעַלְמָא אינון קָיְימִין בְּדִינָא. בַּר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְקַיְימָא עַלְמָא וְלָא יִתְאֲבִיד, פָּרִישׁ עֲלֵיהּ רַחֲמֵי, וְאינון רַחֲמֵי מְעַכְּבֵי לְדִינָא דְּלָא יִשְׁתְּצֵי עַלְמָא, וְעַל רַחֲמֵי אִתְנַהִיג עַלְמָא וְאִתְקַיַּים בְּגִינֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד דִּינָא בְּבַר נָשׁ בְּלָא דִינָא. הָא אִתְּמַר, דְּכַד דִּינָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ זַכָּאָה. בְּגִין רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ אִיהִי, כְּמָה דְאִתְּמַר. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים עֲלֵיהּ בִּרְחִימוּ לְקָרְבָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, מְתַבַּר גּוּפָא בְּגִין לְשַׁלְטָאָה נִשְׁמָתָא, וּכְדֵין אִתְקְרִיב בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ בִּרְחִימוּ כְּדְקָא יָאוּת. וְנִשְׁמָתָא שָׁלְטָא וְגוּפָא אִתְחַלָּשׁ.

וּבַעְיָא גּוּפָא חוּלְשָׁא וְנַפְשָׁא תַּקִּיפָא דְּאִתְתַּקַּף בְּתַקִּיפוּ, וּכְדֵין אִיהוּ רְחִימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דַאֲמְרוּ חַבְרַיָּיא, יָהֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַצַּדִּיק צַעֲרָא בְּעַלְמָא דֵּין, בְּגִין לְמִזְכֵּי לֵיהּ לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

וְכַד נִשְׁמָתָא חָלְשָׁא וְגוּפָא תַּקִּיפָא, אִיהוּ שְׁנָאֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא אִתְרָעֵי בֵּיהּ, לָא יָהִיב לֵיהּ צַעֲרָא בְּהַאי עַלְמָא אֶלָּא עַל אוֹרְחוֹי מִתְתַּקְנָן וְהוּא בִּשְׁלִימוּ יַתִּיר. בְּגִין דְּאִי עָבַד צַדָּקָה אוֹ טִיבוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁלֵּם לֵיהּ אַגְרֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא וְלָא יֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלָק בְּהַהוּא עַלְמָא. וְדָא הוּא דִּתְרֵגֵּם אוּנְקְלוֹס (דברים ז׳:י׳) וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו וְגו', וּמְשַׁלֵּם לְשַׂנְאוֹהִי דְּאִינּוּן וְגו' (איהו). וּבְגִין כָּךְ הַהוּא זַכָּאָה דְּאִתְבַּר תָּדִיר אִיהוּ רְחִימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהַנֵּי מִילֵּי כַּד בָּדַק וְלָא אַשְׁכַּח חוֹבָא בִּידֵיהּ דְּאִתְעַנַּשׁ עֲלֵיהּ.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בְּכַמָּה סִטְרִין. חַד, דְּהָא חָמִינָן דִּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא בְּאֲתַר עֲצִיבוּ אֶלָּא בְּאֲתַר דְּאִית בֵּיהּ חֶדְוָה. אִי חֶדְוָה לֵית בֵּיהּ, לָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא בְּהַהוּא אֲתַר. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (מלכים ב ג׳:ט״ו) וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו (יד יי) רוּחַ אֱלֹהִים, דְּהָא שְׁכִינְתָּא וַדַּאי לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר עֲצִיבוּ. מְנָלַן מִיַּעֲקֹב. דִּבְגִין דְּהָוָה עָצִיב עֲלֵיהּ דְּיוֹסֵף אִסְתַּלְקַת שְׁכִינְתָּא מִנֵּיהּ, כֵּיוָן דְּאָתָא לֵיהּ חֶדְוָה דִּבְשׂוֹרָה דְּיוֹסֵף מִיָּד וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. הָכָא בְּהַאי זַכָּאָה דְּאִתְּבַר כֵּיוָן דְּאִיהוּ חֶלְשָׁא וְאִתְּבַר בְּמַכְאוֹבִין, אֵן הוּא חֶדְוָה דְּהָא אִיהוּ בַּעֲצִיבוּ וְלֵית עִמֵּיהּ חֶדְוָה כְּלָל.

וְחַד דְּהָא חָמִינָן כַּמָּה רְחִימִין הֲווּ צַדִּיקַיָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא אִתְּבְרוּ בְּמַרְעִין וְלָא בְּמַכְאוֹבִין וְלָא אִתְחַלַּשׁ גּוּפָא דִּלְהוֹן לְעָלְמִין. אַמַּאי לָאו אִלֵּין כְּאִלֵּין, דְּאִלֵּין אִתְּבְרוּ וְאִלֵּין קָיְימֵי בְּגוּפַיְיהוּ כְּדְקָא יְאוּת.

וְאִם תֹּאמַר דְּהָא אִלֵּין דְּקָיְימוּ בְּקִיּוּמָא כְּדְקָא יְאוּת, בְּגִין דְּאִינּוּן צַדִּיקֵי בְּנֵי צַדִּיקֵי אִינְהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְאִלֵּין אֲחֲרָנִין צַדִּיקֵי וְלָאו בְּנֵי צַדִּיקֵי, הָא קָא חָמֵינָן צַדִּיקֵי בְּנֵי צַדִּיקֵי, דְּהָא אֲבוֹי דְּדִין זַכָּאָה בַּר זַכָּאָה, וְאִיהוּ זַכָּאָה. אַמַּאי אִתְּבַר גּוּפֵּיהּ בְּמַכְאוֹבִין וְכָל יוֹמוֹי בְּצַעֲרָא. אֶלָּא הָכָא רָזָא אִיהוּ, דְּהָא כָּל עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִשׁוֹט וּזְכוּ (איוב לה) כִּי פֹעַל אָדָם יְשַׁלֶּם לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִיאֶנּוּ. אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי רָזָא חָדָא, וּלְגַבֵּיהּ רָזָא אָחֳרָא חַד דְּאִיהוּ תְּרֵין, דְּהָא אִית זִמְנִין דְּסִיהֲרָא אִיהִי בְּפִגִּימוּ וְשַׁרְיָא בְּדִינָא וְשִׁמְשָׁא לָא אִשְׁתַּכַּח גַּבָּהּ. וּבְכָל זִמְנָא וּבְכָל שַׁעְתָּא אִית לָהּ לְאַפָּקָא נְשָׁמָתִין בִּבְנֵי נָשָׁא כְּמָה דְּלָקְטָא בְּקַדְמֵיתָא, וַאֲפִילַת לוֹן הַשְׁתָּא בְּזִמְנָא דְּאִיהִי קָיְימָא בְּדִינָא. הַאי מַאן דְּנָקִיט לָהּ בְּהַהוּא זִמְנָא לֵיהֱוֵי תָּדִיר בִּגְרִיעוּתָא, וּמִסְכֵּנוּתָא אָזְלָא לְגַבֵּיהּ, וְאִתְּבַר תָּדִיר בְּדִינָא כָּל יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ בֵּין חַיָּיבָא בֵּין זַכָּאָה. בַּר דְּצָלוֹתָא בָּטִיל כָּל גְּזֵרֵי דִינִין וְיָכִיל לְסַלָּקָא בְּצָלוֹתָא.

וְהַהוּא זִמְנָא דְּקָיְימָא הַהוּא דְּרָגָא בִּשְׁלִימוּ, וְהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק אִשְׁתַּמַּשׁ בָּהּ, כְּדֵין הַהוּא נִשְׁמָתָא דְּנָפְקַת וְאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ, הַהוּא בַּר נָשׁ אִשְׁתַּלִּים בְּכֹלָּא בְּעוּתְרָא בִּבְנִין בִּשְׁלִימוּ דְּגוּפָא.

וְכֹלָּא בְּגִין הַהוּא מַזָּלָא דְּנָגִיד וְנָפִיק וְאִתְחַבַּר בְּהַהוּא דַּרְגָּא לְאִשְׁתַּלְּמָא בֵּיהּ וּלְאִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא כֹּלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא מִלְּתָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא אֶלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא מִלְּתָא. דְּהָא בִּזְכוּתָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא עַד דְּאִתְמַלְיָא וְאִתְנְהִיר מִן מַזָּלָא.

וּבְגִין כָּךְ כָּל אִינּוּן דְּאִתְּבְרוּ בְּהַאי עַלְמָא וְאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, כֻּלְּהוּ אִתְּבְרוּ בְּהַאי עַלְמָא וְאִתְדָּנוּ בְּדִינָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהִיא נַפְשָׁא גַּרְמָא לְהוּ, וְעַל דָּא חָייִס עֲלַיְיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מַה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא אִיהוּ, בְּגִין לְדַכָּאָה לְהַהִיא נַפְשָׁא לְאַיְיתָאָה לָהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. (ובגין כך קודשא בריך הוא כל עובדוי) (נ"א בגין דכל עובדוי דקודשא בריך הוא) אִינּוּן בְּדִינָא וּקְשׁוֹט. וּבְגִין לְאַעֲבָרָא מִנֵּיהּ הַהוּא זוּהֲמָא דְּקַבִּילַת בְּהַאי עַלְמָא וְעַל דָּא אִתְּבַר הַהוּא גּוּפָא וְאִתְדְּכִיאַת נַפְשָׁא. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְהַהוּא זַכָּאָה דְּיִסְבּוֹל יִסּוּרִין וּמַכְאוֹבִין בְּהַאי עַלְמָא וְיִתְנַקֵּי מִכֹּלָּא וְיִזְכֶּה לְחַיֵּי עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים י״א:ה׳) יְיָ צַדִּיק יִבְחָן. וַדַּאי, וְהָא אִתְּמַר.

פרק ד

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ויקרא כ״א:כ״ג) אַךְ אֶל הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשַׁי כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁו. אַךְ אֶל הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא. תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק אַפִּיק כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְאִתְעֲבָרַת נוּקְבָא, כֻּלְּהוּ קָיְימִין לְגוֹ בְּקוּרְטָא דִלְגוֹ בְּסִיטוֹ קוּרְטָא.

וְכַד סִיהֲרָא אִתְפְּגִים בְּהַהוּא סִטְרָא דְּחִוְיָא בִּישָׁא, כְּדֵין כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּנָפְקִין, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ דַּכְיָין וְכֻלְּהוּ קַדִּישִׁין, הוֹאִיל וְנָפְלוּ בִּפְגִימוּ. בְּכָל אִינּוּן אַתָּרֵי דְּמָטוּ אִינּוּן נִשְׁמָתִין כֻּלְּהוּ אִתְּבָרוּ וְאִתְפְּגִימוּ בְּכַמָּה צַעֲרִין בְּכַמָּה כְּאֵבִין, וְאִילֵּין אִינּוּן (נשמתין ואתרין) (נ"א נשמתין דאתרין דפגימו) דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָתַר דְּאִתְּבָרוּ, וְאַף עַל גַּב דְּנִשְׁמָתִין בַּעֲצִיבוּ וְלָא בְּחֶדְוָון.

רָזָא דְּמִלָּה שַׁרְיָין כְּנַוּונָא דִלְעֵילָא גּוּפָא אִתְפְּגִים, וְנִשְׁמָתָא לְגוֹ כְּנַוּונָא דִלְעֵילָא, וַדַּאי כְּנַוּונָא דְּדָא, וּבְגִין כָּךְ אִלֵּין אִינּוּן דְּבַעְיָין לְחַדְּתוּתֵי בְּחַדְתוּתָא דְּסִיהֲרָא, וְעַל אִלֵּין כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְיָ. כָּל בָּשָׂר וַדַּאי, דְּאִלֵּין יִתְחַדְּתוּן בְּכֹלָּא. וּבָעְיָין לְחַדְּתוּתֵי בְּחַדְתוּתָא דְּסִיהֲרָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן בְּשׁוּתָּפוּתָא חָדָא בְּסִיהֲרָא פְּגִימִין בְּהַהוּא פְּגִימוּ דִילָהּ, וּבְגִין כָּךְ אִיהִי שַׁרְיָא בְּגַוַּוייהוּ תְּדִיר דְּלָא שָׁבְקָא לוֹן כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ״ז:ט״ו) וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. וּכְתִיב, (תהלים לה) קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב, לְאִינּוּן דְּסָבְלֵי עִם סִיהֲרָא הַהוּא פְּגִימוּ, אִינּוּן קְרֵיבִין לָהּ תָּדִיר. וְעַל דָּא לְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים, בְּאִינּוּן חַיִּים דְּאִתְיָין לָהּ לְאִתְחַדְּתָא יְהֵא לוֹן חוּלְקֵהוֹן, אִינּוּן דְּסָבְלֵי עִמָּהּ יִתְחַדְּתוּן עִמָּהּ.

וְאִלֵּין אִקְרוּן יְסוּרִין שֶׁל אַהֲבָה, שֶׁל אַהֲבָה אִינּוּן וְלָא מִנַּיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. שֶׁל אַהֲבָה, אִינּוּן דְּאִתְפְּגִים נְהוֹרָא שֶׁל אַהֲבָה זוּטָא דְּאִתְדַּחְיָיא מֵאַהֲבָה רַבָּה. בְּגִין כָּךְ אִלֵּין אִינּוּן חֲבֵרִים מְשׁוּתָּפִים בַּהֲדָהּ. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִינּוּן זָכוּ לְהַאי לְמֶהֱוֵי חֲבֵרִים בַּהֲדָהּ, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים קכ״ב:ח׳) לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי וְגו׳.

פרק ה

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו נ״ב:י״ג) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי לוֹן אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא לְמֵהַךְ בָּהּ. תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, עָבַד לָהּ לְסִיהֲרָא וְאַזְעַר לָהּ נְהוֹרָהָא דְּהָא לֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם. וּבְגִין דְּאַזְעִירַת גַּרְמָהּ, אִתְנַהֲרָא בְּגִין שִׁמְשָׁא, וּבְתוּקְפָּא דְּנְהוֹרִין עִלָּאִין.

וּבְזִמְנָא דְּהֲווֹ בֵּי מַקְדְּשָׁא קַיָּים, יִשְׂרָאֵל הֲווֹ מִשְׁתַּדְּלִין בְּקוּרְבָּנִין וְעִלָּוון וּפוּלְחָנִין, דְּהֲווֹ עָבְדִין כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵלֵי בְּגִין לְקַשְּׁרָא קִשְׁרִין וּלְאַנְהָרָא נְהוֹרִין.
וּלְבָתַר דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא אִתְחַשַּׁךְ נְהוֹרָא, וְסִיהֲרָא לָא אִתְנְהִירַת מִן שְׁמְשָׁא, וְשִׁמְשָׁא אִסְתַּלַּק מִנָּהּ וְלָא אִתְנְהָרָא, וְלֵית לָךְ יוֹמָא דְּלָא שָׁלְטָא בֵּיהּ לְוָוטִין וְצַעֲרִין וּכְאֵבִין כְּמָה דְּאִתְּמַר.
וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּמָטֵי זִמְנָא דְּסִיהֲרָא לְאִתְנַהֲרָא, מַה כְּתִיב הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, עֲלֵיהּ דְּסִיהֲרָא אִתְּמַר הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי דָּא הוּא רָזָא דְּמַהֵימְנוּתָא. הִנֵּה יַשְׂכִּיל, דְּאִתְעַר אִתְעָרוּתָא לְעֵילָּא כְּמַאן דְּאָרַח רֵיחָא וְאָתֵי לְאִתְעָרָא וּלְאִסְתַּכָּלָא. יָרוּם, מִסְטְרָא דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה דְּכָל נְהוֹרִין. יָרוּם, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (ישעיהו ל׳:י״ח) וְלָכֵן יָרוּם לְרַחֲמָכֶם. וְנִשָּׂא, מִסְטְרָא דְּאַבְרָהָם. וְגָבַהּ, מִסְטְרָא דְּיִצְחָק. מְאֹד, מִסְטְרָא דְּיַעֲקֹב. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ, וְכוֹלָּא חַד בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.
וּבְהַהוּא זִמְנָא יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעָרוּתָא עִלָּאָה לְאַנְהָרָא לָהּ לְסִיהֲרָא כְּדְקָא יְאוּת כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים. וּבְגִין כָּךְ יִתּוֹסַף בָּהּ רוּחַ עִלָּאָה, וּבְגִין כָּךְ יִתְעָרוּן כְּדִין כָּל אִינּוּן מֵיתָיָא דְּאִינּוּן גּוֹ עַפְרָא.
וְדָא הוּא עַבְדִּי, רָזָא דְּמַפְתְּחָן דְּמָארֵיהּ בִּידֵיהּ. כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (אל עבדו זקן ביתו וכמה דאת אמר), (בראשית כ״ד:ב׳) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עַבְדּוֹ, דָּא סִיהֲרָא כְּמָה דְּאִתְּמַר, מטטרו"ן דְּאִיהוּ עֶבֶד שְׁלִיחָא דְּמָארֵיהּ.
זְקַן בֵּיתוֹ כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (תהילים ל״ז:כ״ה) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, בְּגִין דְּכָל גְּוונִין אִתְחָזוּן בֵּיהּ יְרו"ק וְחוָו"ר וְסוּמ"ק.
שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, דָּא הוּא צַדִּיק רָזָא דְּמִלָּה, קְיוּמָא דְּעָלְמָא. דְּהָא כְּדֵין הַאי עֶבֶד מְמַנָּא בְּרָזָא עִלָּאָה לַאֲחָיֵיא לוֹן לְדַיְירֵי עַפְרָא וְיִתְעֲבִיד שְׁלִיחָא בְּרוּחָא דִּלְעֵילָּא וְלַאֲתָבָא רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְאַתְרַיְיהוּ לְאִינּוּן גּוּפֵי (ס"א דאתאכלו) דְּאִתְבְּלוּ וְאִתְרְקָבוּ תְּחוֹת עַפְרָא.
וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאַשְׁבִּיעֲךָ, מַאי וְאַשְׁבִּיעֲךָ. לְאִתְלַבְּשָׁא בְּרָזָא דִּשְׁבַע נְהוֹרִין עִלָּאִין דְּאִינּוּן רָזָא דְּשָׁלִימוּ עִלָּאָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא הוּא גּוּפָא דְּתְחוֹת עַפְרָא דְּאִית לֵיהּ קְיוּמָא לַאֲקָמָא מֵעַפְרָא. דְּכָל אִינּוּן דְּאִתְקְבָרוּ בָּהּ וְזָכוּ לְאִתְקְבָרָא בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן יִתְעָרוּן בְּקִדְמֵיתָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ, בְּקַדְמֵיתָא אִלֵּין מֵתִין דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. נְבֵלָתִי יְקוּמוּן, אִינּוּן מֵתִין דִּשְׁאָר אַרְעָאן. וְעַל דָּא לְאִינּוּן גּוּפַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְקְבָרוּ תַּמָּן, וְלָא לְגוּפֵי דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה דְּאִסְתָּאֲבָא אַרְעָא מִינַּיְיהוּ.

וְעַל דָּא אֱשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי. מַאי לִבְנִי. דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּעַלְמָא דְּנָפְקֵי מֵהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, אִינּוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אֱשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא גּוּפָא. לִבְנִי, דָּא נִשְׁמָתָא. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי, אִלֵּין גּוּפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַעֲרָא לוֹן מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב ל"ח:י"ג) וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. כְּמַאן דְּמְנַעֲר טַלִּיתָא מִזּוּהֲמָא דִילָהּ.

כִּי אֶל אַרְצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ. אַרְצִי, דָּא הִיא אַרְעָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ קַדְמָאָה לְכָל שְׁאַר אַרְעִין כְּמָה דְאִתְּמָר. (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו דיליה בין כל שאר ארעין דפליג לון לממנן אחרנין) וְעַל דָּא כִּי אֶל אַרְצִי, וְאֶל מוֹלַדְתִּי. כְּיוֹן דְּאָמַר אֶל אַרְצִי מַהוּ וְאֶל מוֹלַדְתִּי. אֶלָּא אֶל אַרְצִי כְּמָה דְאִתְּמָר, (מהו) וְאֶל מוֹלַדְתִּי אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד כְּמָה דְאִתְּמָר. עֲשָׂרָה גְּמַלִּים, אִלֵּין אִינּוּן עֲשָׂרָה דַּרְגִּין דְּהַאי עֶבֶד שָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. מִגְּמַלֵּי אֲדֹנָיו, דְּאִינּוּן כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ כְּמָה דְאִתְּמָר, וְהַאי עֶבֶד שָׁלְטָא וְאִתְתַּקַּן בָּהּ.

וְכָל טוּב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ, כָּל הַהוּא טִיבוּ רֵיחִין עִלָּאִין דְּנָפְקֵי מִגּוֹ אִינּוּן נְהוֹרִין וּבוֹצִינִין עִלָּאִין. וְכָל טוּב אֲדוֹנָיו, הַהוּא שְׁמוּשָׁא דְּשַׁמְשָׁא דְּאִתְמַשְׁכָא בָּהּ בְּסִיהֲרָא.

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל אֲרַם נַהֲרַיִם, דָּא אֲתַר דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּבָכַת תַּמָּן רָחֵל כַּד חָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. וַיַּבְרֵךְ הַגְּמַלִּים מִחוּץ לָעִיר אֶל בְּאֵר הַמָּיִם, לְאִתְתַּקָּפָא חֵילָהָא בְּתוּקְפָּהָא כְּדְקָא יָאוּת עַד לָא תִיעוּל לַאֲקָמָא לוֹן לְאִינּוּן גּוּפִין.

לְעֵת עֶרֶב, מַאי לְעֵת עֶרֶב. דָּא עֶרֶב שַׁבָּת דְּאִיהוּ זִמְנָא דְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה. לְעֵת עֶרֶב כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהילים ק"ד:כ"ג) וְלָעֲבוֹדָתוֹ עֲדֵי עֶרֶב וּכְתִיב, (ירמיהו ו':ד') כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב.

לְעֵת צֵאת הַשּׁוֹאֲבוֹת, דְּהַהוּא זִמְנָא זִמִּינִין לְמֵיקַם וְלַאֲחָיְיא בְּקַדְמִיתָא מִכָּל שְׁאַר בְּנֵי עַלְמָא, אִינּוּן דְּשָׁאֲבֵי מֵימוֹי דְאוֹרַיְיתָא (ושאבין), בְּגִין דְּאִתְעַסְקוּ לְשָׁאֲבָא מִמֵּימֵי דְאוֹרַיְיתָא, וְאִתְתַּקְפוּ בְּאִילָנָא דְחַיֵּי, וְאִינּוּן יִפְקוּן בְּקַדְמִיתָא, דְּאִילָנָא דְחַיֵּי גָּרְמָא לוֹן דִּיקוּמוּן בְּקַדְמִיתָא כְּמָא דְאִתְּמָר.

וּבְנוֹת אַנְשֵׁי הָעִיר יוֹצְאוֹת. מַאי יוֹצְאוֹת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ו:י"ט) וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל, דְּזִמִּינָא אַרְעָא לְמִפְלַט מִנָּהּ כָּל רוּחִין דְּאִינּוּן בְּגַוָּהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב יוֹצְאוֹת. לִשְׁאוֹב מַיִם, לְנַטְלָא נִשְׁמָתָא וּלְקַבְּלָא לָהּ כְּדְקָא יָאוּת מְתַקְנָא מֵאַתְרָהּ כְּדְקָא חֲזֵי.

וְהָיָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר אמַר אֵלֶיהָ הַטִּי נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה, בְּגִין דְּהָא אִתְּמָר, דְּכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּעַלְמָא דְּאִתְקְיִימוּ בְּהַאי עַלְמָא וְאִשְׁתַּדְּלוּ לְמִנְדַּע לְמָארֵיהוֹן בְּרָזָא דְחָכְמְתָא עִלָּאָה. אִיהִי סָלְקַת וְאִתְקְיִימַת בְּדַרְגָּא עִלָּאָה עַל כָּל אִינּוּן דְּלָא אִתְדַּבְּקוּ וְלָא יָדְעוּ, וְאִינּוּן אִתְקְיִימוּן

בְּקַדְמִיתָא. וְדָא הוּא שְׁאֵלְתָּא דְּקָאִים הַהוּא עֶבֶד לְמִנְדַּע וּלְמִשְׁאַל, בְּמָה אִתְעַסְקַת הַהִיא נִשְׁמָתָא בְּהַאי עָלְמָא.

וְאָמְרָה אֲלַי גַּם אַתָּה שְׁתֵה, אַנְתְּ בָּעֵי לְמִשְׁתֵּי וּלְאִתְשַׁקְיָא בְּקַדְמִיתָא, וּבַתְרָךְ וְגַם לִגְמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן שְׁאָר רְתִיכִין אַף עַל גַּב דְּאִתְשַׁקְיָין מֵהַאי דַּרְגָּא, כֻּלְּהוּ אִתְשַׁקְיָין מִפּוּלְחָנָא דְצַדִּיקַיָּיא דְּיָדְעֵי פּוּלְחָנָא דְמָארֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוּת. דְּצַדִּיקַיָּיא יָדְעֵי לְסַפָּקָא לְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא כְּדְקָא יָאוּת. וְעַל דָּא וְגַם לִגְמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה. וַדַּאי הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֹכִיחַ יְיָ לְבֶן אֲדֹנִי. וַדַּאי הַהִיא (ס"א באתערותא דצלותא דילי) אִיהוּ גּוּפָא דְּאִזְדַּמַּן לְהַהִיא נִשְׁמָתָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא אִתְּמַר דְּתִיאוּבְתָּא דְּדִכּוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא עָבִיד נִשְׁמָתָא. וְתִיאוּבְתָּא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא סָלְקָא וְאִתְעָרַב בַּהֲדָהּ דִּלְעֵילָּא וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא וְעָבִיד נִשְׁמָתָא. וּבְגִין כָּךְ הִיא הָאִשָּׁה. דָּא הוּא גּוּפָא וַדַּאי דְּאִיהוּ זְמִינָא לְהַהוּא רְעוּתָא דְּנִשְׁמָתָא דְּנָפְקָא מִן דְּכוּרָא. וְאִינּוּן גּוּפִין זְמִינִין לְאִתְעָרָא בְּקַדְמִיתָא כְּדְאָמְרָן. וּלְבָתַר דְּאִלֵּין יְקוּמוּן, יְקוּמוּן כָּל אָחֳרָנִין דְּבִשְׁאָר אַרְעָאן, וְיִתְקַיְּימוּן בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, וְיִתְחַדְּתוּן בְּחַדְתוּתָא דְּסִיהֲרָא, וְיִתְחַדַּשׁ עַלְמָא כְּמִלְקַדְּמִין. וּכְדֵין כְּתִיב בַּהֲהוּא זִמְנָא (תהילים ק"ד:ל"א) יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו.

וּבְגִין כָּךְ (ישעיהו נ"ב:י"ג) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, לְאַהֲדָרָא נִשְׁמָתִין כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ. יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד, מִסְטָרָא דְּכָל אִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין כִּדְקָאֲמָרָן.

(ישעיהו נ"ב:י"ד) כַּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עָלֶיךָ רַבִּים כֵּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ וְתֹאָרוֹ מִבְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזֵי, דְּהָא אִתְּמַר דְּכַד אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּשְׁכִינְתָּא (אתגלי) בְּגוֹ אַרְעָא נוּכְרָאִין בֵּינַיְיהוּ. מַה כְּתִיב, (ישעיהו ל"ג:ז') הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חָצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכְּיוּן. כֻּלְּהוּ בְּכוּ עַל דָּא, וּקְשִׁירוּ בְּכְיָה וְאֲבֵלָא. וְכָל דָּא עֵלָּה דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְגַּלְיָיא מֵאַתְרָהּ, וְכַמָּה דְּאִיהִי מִשְׁתַּנְּיָת מִכְּמָה דְּהֲוַת. אוּף הָכִי בַּעֲלָהּ לָא נָהִיר נְהוֹרֵיהּ וְאִשְׁתַּנֵּי מִכְּמָה דְּהֲוָה, דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ג:י') חֶשְׁכָּךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב כֵּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ, מַהַאי עֶבֶד דְּאִשְׁתַּנֵּי דִּיוּקְנֵיהּ וּגְוֹונֵיהּ מִכְּמָה דְּהֲוָה. דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ':ג') אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. דְּהָא מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא לָא קַיְימוּ שָׁמַיִם בְּנַהוֹרָא דִלְהוֹן, וְרָזָא דְמִלָּה בִּרְכָאן לָא שָׁרְיָין אֶלָּא בְּאַתַר דְּאִשְׁתַּכָּחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאוּקְמוּהָ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ב) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם. וּבְגִין כָּךְ מִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ.

וְדָא הוּא כְּמָה דִכְתִיב, (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבַד, אָבוּד אוֹ נֶאֱבַד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָבַד, דְּלָא שַׁרְיָין בִּרְכָאן אֶלָּא בְּאֵתַר דְּאִשְׁתַּכָּחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא כְּמָה דְּאִתְּמַר.

בְּגִין דָּא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּלָא אִשְׁתַּכַּח דְּכוּרָא בַּהֲדָהּ, וּכְדֵין כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּנָפְקֵי כֻּלְּהוּ הֲווֹ לְהוּ שִׁנּוּיָא מִכְּמָה דְּהֲווּ בְּזִמְנָא דְּשִׁמְשָׁא אִתְחַבַּר בְּסִיהֲרָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְעַל דָּא אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגוֹ' וְאִתְּמַר.

וְהוּא נַעַר, בְּגִין דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין לְעָלְמִין, צַדִּי"ק וְצַדֶּי"ק כְּחָדָא אִינּוּן, כְּמָה דְּאִיהִי אִתְקְרִיאַת בִּשְׁמָא דִּדְכוּרָא, הָכִי נָמֵי אִתְקְרֵי אִיהוּ בִּשְׁמָא דִּילָהּ דִּכְתִיב וְהוּא נַעַר.

אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה, בְּכֻלְּהוּ קָיְימָא לְחַדְתָּא לוֹן כְּדְקָא יָאוּת וּלְאִשְׁתַּעְשָׁעָא לוֹן בְּחֶדְוָה דִּילֵיהּ. דְּכֻלְּהוּ עַנְפִין וְכֻלְּהוּ עָלִין, כֻּלְּהוּ אִתְבָּרְכִין בְּחֶדְוָה דִּילֵיהּ.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּכָל דִּיוּקְנָא דְּיַעֲקֹב הֲוָה בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, וְכָל מַה דְּאִירַע לְהַאי אִירַע לְהַאי, וְתַרְוַויְיהוּ כְּחָדָא אָזְלֵי. וְדָא הוּא רָזָא דְּאָת ו"ו דְּאָזְלֵי תַּרְוַויְיהוּ כְּחָדָא, בְּגִין דְּאִינּוּן רָזָא חָדָא וְדִיוּקְנָא חָדָא:

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה, הָא אוּקְמוּהָ דְּהֲוָה אָמַר לְאֲבוֹי עֲלַיְיהוּ דְּהֲווֹ אָכְלֵי שִׁיְיפָא מְבַּעֲלֵי חַיִּין כַּד אִינּוּן חַיִּין. וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה, וְכִי הָא בְּמִנַּיְינָא הֲווּ אִינּוּן בְּנֵי שְׁפָחוֹת, הֵיךְ הֲווּ מְזַלְזְלִין בְּהוֹן בְּנֵי לֵאָה, וְהֵיךְ הֲווּ אָכְלִין אֵבֶר מִן הַחַי וְהֲווּ עָבְרִין עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהוֹן. דְּהָא פַּקִּיד עַל בְּנֵי נֹחַ פִּקּוּדָא דָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ט׳:ד׳) אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ, וְאִינּוּן הֲווּ אָכְלֵי לֵיהּ וְעָבְרִין עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהוֹן. אֶלָּא יוֹסֵף הֲוָה קָאָמַר, וְעַל דָּא אִתְעַנַּשׁ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֶת דִּבָּתָם רָעָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דְּיַהֲבֵי עֵינַיְיהוּ בִּבְנוֹת אַרְעָא, וְדָא הוּא דִּבָּתָם רָעָה. לְיַנְקָא לְכָל אִינּוּן דַּרְגִּין דְּלָא קַדִּישִׁין (ד"א ל"ג אף על גב) דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא מְסָאֲבָא:

פרק ו

וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זְקֻנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת פַּסִּים. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ״ו:כ׳) לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דִּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם. לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וּבְגִין רְחִימוּתָא דִּלְהוֹן דְּרָחִים לוֹן עַל כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אַזְהַר לוֹן, וּבְעֵי לְנַטָּרָא לוֹן בְּכָל מַה דְּאִינּוּן עָבְדִין.

תָּא חֲזֵי, תְּלַת זִמְנִין אִית בְּיוֹמָא דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּעַלְמָא, וְכַד אָתֵי הַהוּא זִמְנָא, מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא וּלְאִסְתַּמְרָא דְּלָא יִפְגַּע בֵּיהּ הַהוּא דִּינָא, וְאִינּוּן זִמְנִין יְדִיעָן וְהָא אוּקְמוּהָ.

בְּגִין דְּהָא כַּד סָלִיק צַפְרָא, אַבְרָהָם אִתְעַר בְּעַלְמָא, וְאָחִיד לֵיהּ לְדִינָא לְקַשְׁרָא לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ. וּבְשֵׁירוּתָא דִּתְלַת שָׁעֵי קַמַּייְתָא נָטִיל דִּינָא מֵאַתְרֵיהּ לְאִתְעָרָא בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, עַד דְּאִתְעַר

צְלוֹתָא דְמַנְחָה דְאַהֲדַר דִינָא לְאַתְרֵיהּ, וְאִתְעַר דִינָא דִלְתַתָּא לְאִתְקַשְׁרָא בְּדִינָא דִלְעֵילָא. דְּהָא כְּדֵין אִתְקַשַּׁר דִינָא בְּדִינָא וּבְעֵי לְאִזְדַּהֲרָא.

(לעיל סח ב) תוּ כַּד דִינָא אִתְעַר בְּעַלְמָא וּמוֹתָא אִשְׁתַּכַּח בְּמָתָא, לָא לִיבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיהַךְ יְחִידָאי בְּשׁוּקָא וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. אֶלָּא בָּעֵי לְאַסְגָּרָא גַּרְמֵיהּ דְּלָא יִפּוֹק לְבַר, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ בְּנֹחַ דְּאַסְגַּר גַּרְמֵיהּ בְּתֵיבוּתָא דְּלָא יִשְׁתַּכַּח קַמֵּי מְחַבְּלָא.

וְעַל דָּא לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ, אַסְגַּר גַּרְמָךְ. וּסְגוֹר דְּלָתְךָ בַּעֲדֶךָ, דְּלָא יִתְחֲזֵי קַמֵּיהּ דְּמְחַבְּלָא.

חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבוֹר זַעַם, דְּבָתַר דְּאַעֲבַר דִינָא לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמְחַבְּלָא לְחַבָּלָא.

תָּא חֲזֵי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּאִיהוּ רָחִים לוֹן לְיִשְׂרָאֵל וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, כָּל שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שָׁנְאִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאִינּוּן מִתְרַחֲקִין וְיִשְׂרָאֵל קָרִיבִין.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּרָחִים יַעֲקֹב לְיוֹסֵף יַתִּיר מֵאֲחוֹי, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ הֲווּ לֵיהּ אַחִין, מַה כְּתִיב וַיִּתְנַכְּלוּ אוֹתוֹ לַהֲמִיתוֹ, כָּל שֶׁכֵּן עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה גָּרִים לֵיהּ הַהוּא רְחִימוּתָא דְּרָחִים לֵיהּ יַתִּיר, דְּגָרַם לֵיהּ דְּאִתְגְּלֵי מֵאֲבוֹי, וְאִתְגְּלִי אֲבוֹי בַּהֲדֵיהּ, וְגָרַם לְהוּ גָּלוּתָא וְלִשְׁכִינְתָּא דְּאִתְגַּלְיָא בֵּינַיְיהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְגְּזִירַת גְּזֵרָה, וְאוּקְמוּהָ דִּבְגִין כְּתֹנֶת פַּסִּים דְּעָבַד לֵיהּ יַתִּיר, מַה כְּתִיב וַיִּרְאוּ אֶחָיו:

פרק ז

וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וְגוֹ', רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (במדבר י״ב:ו׳) וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ נָא דְּבָרָי אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְיָ בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה דַרְגִּין לְדַרְגִּין עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי דָא עַל דָּא. דִּרְגָּא עַל דַּרְגָּא, דָּא לְעֵיל מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ יְנָקִין אִלֵּין מִן אִלֵּין כְּדְקָא חֲזֵי לוֹן, אִלֵּין מִימִינָא וְאִלֵּין מִשְּׂמָאלָא, וְכֻלְּהוּ אִתְמַנָּן אִלֵּין עַל אִלֵּין, כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוּת.

תָּא חֲזֵי, כָּל נְבִיאֵי דְעַלְמָא כֻּלְּהוּ יְנָקֵי מִסִּטְרָא חָדָא, מִגּוֹ תְּרִין דַּרְגִּין יְדִיעָן, וְאִינּוּן דַּרְגִּין הֲווּ אִתְחַזְיָין בְּגוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּלָא נָהֲרָא, דִּכְתִיב בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, מַאי הוּא מַרְאָה, כְּמָה דְאִתְּמָר (ד"א ל"ג דמראה) חֵיזוּ דְּכָל גְּוונִין אִתְחַזְיָין בְּגַוָּוהּ, וְדָא הִיא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא. בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ, דָּא הוּא חַד מִשִּׁתִּין בִּנְבוּאָה כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. וְאִיהוּ דַּרְגָּא שְׁתִיתָאָה מֵהַהוּא דַּרְגָּא דִּנְבוּאָה וְאִיהוּ (קצו א) דַּרְגָּא דְּגַבְרִיאֵל דְּמַמָּנָא עַל חֶלְמָא וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, כָּל חֶלְמָא דְּאִיהוּ כְּדְקָא יְאוּת מֵהַאי דַּרְגָּא קָא אַתְיָא, וְעַל דָּא לֵית לֵךְ חֶלְמָא דְּלָא יִתְעָרְבוּן עִמֵּיהּ מִלִּין כְּדִיבִין, כְּמָה דְאוּקְמָנָא, וּבְגִין כָּךְ מַנְּיֵיהוּ קְשׁוֹט וּמַנְּיֵיהוּ כְּדִיבָן, וְלֵית לָךְ חֶלְמָא דְּלָא אִית בֵּיהּ מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא.

וּבְגִין דְּאִית בֵּיהּ בְּחֶלְמָא כֹּלָּא כִּדְאָמְרָן, כָּל חֶלְמִין דְּעַלְמָא אָזְלִין בָּתַר פִּשְׁרָא דְּפוּמָא, וְאוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (בראשית מ״א:י״ג) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ בְּחֶלְמָא כְּדִיבוּ וּקְשׁוֹט, וּמִלָּה שָׁלְטָא עַל כֹּלָּא, וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי חֶלְמָא פִּשְׁרָא טָבָא. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין דְּכָל חֶלְמָא מִדַּרְגָּא דִּלְתַתָּא אִיהוּ, וְדִבּוּר שָׁלְטָא עֲלֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ כָּל חֶלְמָא אָזְלָא בָּתַר פִּשְׁרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ל״ג:ט״ו-ט״ז) בַּחֲלוֹם חֶזְיוֹן לַיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה עַל אֲנָשִׁים בִּתְנוּמוֹת עֲלֵי מִשְׁכָּב אָז יְגַלֶּה אׇזֶן אֲנָשִׁים וּבְמוֹסָרָם יַחְתֹּם. תָּא חֲזֵי, כַּד סָלִיק בַּר נָשׁ לְעַרְסֵיהּ, מִבָּעֵי לֵיהּ לְאַמְלָכָא עֲלֵיהּ מַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר יֵימָא חַד פְּסוּקָא דְּרַחֲמֵי וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. בְּגִין דְּהָא כַּד בַּר נָשׁ נָאִים עַל עַרְסֵיהּ, הָא נִשְׁמָתֵיהּ נַפְקָא מִנֵּיהּ וְאָזְלָא וְשָׁטְיָא לְעֵילָּא, כָּל חַד וְחַד כְּפוּם אַרְחֵיהּ וְהָכִי סְלִיקַת כְּמָה דְּאוּתְמַר.

מַה כְּתִיב, בַּחֲלוֹם חֶזְיוֹן לַיְלָה. כַּד בְּנֵי נָשָׁא שָׁכְבֵי בְּעַרְסֵיְיהוּ נַיְימִין וְנִשְׁמָתָא נָפְקַת מִנַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, בִּתְנוּמוֹת עֲלֵי מִשְׁכָּב אָז יְגַלֶּה אׇזֶן אֲנָשִׁים. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לָהּ לְנִשְׁמָתָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּקַיְימָא עַל חֶלְמָא, אִינּוּן מִלִּין דְּזִמְינִין לְמֵיתֵי עַל עַלְמָא אוֹ אִינּוּן מִלִּין כְּפוּם אִינּוּן הִרְהוּרִין דְּלִבֵּיהּ. בְּגִין דְּבַר נָשׁ נָטִיל אָרְחָא דְּתוֹכָחֵי דְּעָלְמָא.

בְּגִין דְּהָא לָא מוֹדָעִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים בְּתוּקְפָּא דְגוּפָּא (נ״א דרוחא) כְּדְקָאָמְרָן, אֶלָּא מַלְאָכָא אוֹדַע לִנְשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא לְבַר נָשׁ. וְהַהוּא חֶלְמָא אִיהוּ מִלְּעֵילָּא, כַּד נְשְׁמָתִין נָפְקִין מִגּוּפֵי וְסָלְקִין כָּל חַד וְחַד כְּפוּם אַרְחֵיהּ.

וְכַמָּה דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, בְּרָזָא דְּחֶלְמָא כְּלִילוּ בִּרְזָא דְּחָכְמְתָא. וְתָא חֲזֵי, חֲלוֹם דַּרְגָּא חָדָא, מַרְאָה דַּרְגָּא חָדָא, נְבוּאָה דַּרְגָּא חָדָא, וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין לְדַרְגִּין אִלֵּין עַל אִלֵּין.

וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֶּד לְאֶחָיו וַיֹּסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מַהָכָא דִּלְּא מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵימַר חֶלְמֵיהּ בַּר נָשׁ דְּרָחִים לֵיהּ, וְאִי לָאו, אִיהוּ גָּרִים לֵיהּ. דְּאִי הַהוּא חֶלְמָא מִתְהַפֵּךְ לְגַוְונָא אָחֳרָא, אִיהוּ גָּרִים לְסַלְקָא.

תָּא חֲזֵי, דְּיוֹסֵף אִיהוּ אָמַר חֶלְמָא לַאֲחוּהִי, וְעַל דָּא גָּרְמוּ לֵיהּ לְסַלְקָא חֶלְמֵיהּ תְּרֵין וְעֶשְׂרִין שְׁנִין דְּאִתְעַכַּב. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מְנָלָן, דִּכְתִיב וַיֹּסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אוֹתוֹ. מַאי שְׂנֹא אוֹתוֹ, דְּגָרְמוּ לֵיהּ קִטְרוּגִין בָּדָא.

מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתִּי, דְּבָעָא מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׁמְעוּן לֵיהּ. וְאִיהוּ אוֹדַע לְהוּ הַהוּא חֶלְמָא, דְּאִלְמָלֵא אִינּוּן דְּאַהֲפָכוּ לֵיהּ לְגַוְונָא אָחֳרָא, הָכִי אִתְקַיַּים. וְאִינּוּן אֲתִיבוּ וְאָמְרוּ הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ. מִיָּד אָמְרוּ לֵיהּ פִּשְׁרָא דְּחֶלְמָא וְנָזְרוּ גְּזֵרָה, וּבְגִין כָּךְ וַיֹּסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אוֹתוֹ.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ שְׁכִיחֵי קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא תָּנִינָן חֶלְמָא דְּלָא אִתְפַּשַׁר, כְּאִגַּרְתָּא דְּלָא מִתְקָרְיָא. אִי בְּגִין דְּאִתְקְיַים וְאִיהוּ לָא יָדַע, אוֹ דְּלָא אִתְקְיַים כְּלָל. אָמַר לֵיהּ, אִתְקְיַים וְלָא אִתְיְדַע, דְּהָא הַהוּא חֶלְמָא חֵילָא תַּלְיָא עֲלֵיהּ, וְאִיהוּ לָא אִתְיְדַע וְלָא יְדִיעַ, אִי אִתְקְיַים אִי לָא אִתְקְיַים.

וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּעַלְמָא דְּעַד לָא יֵיתֵי לְעַלְמָא, דְּלָאו אִיהִי תַּלְיָיא בְּחֶלְמָא אוֹ עַל יְדָא דְּכָרוֹזָא. דְּהָא אִתְמַר דְּכָל מִלָּה וּמִלָּה עַד לָא יֵיתֵי לְעַלְמָא, מַכְרְזֵי עֲלֵיהּ בָּרָקִיעַ. וּמִתַּמָּן אִתְפַּשַׁט בְּעַלְמָא וְאִתְיְהִיב עַל יְדָא דְּכָרוֹזָא. וְכֹלָּא בְּגִין דִּכְתִיב, (עמוס ג׳:ז׳) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דִּנְבִיאִים אִשְׁתַּכָּחוּ בְּעַלְמָא. וְאִי לָאו, אַף עַל גַּב דִּנְבוּאָה לָא שָׁרְיָא, חַכִּימֵי עָדִיפֵי מִנְּבִיאִים. וְאִי לָא, אִתְיְהִיב בְּחֶלְמָא. וְאִי לָאו, בְּצִפֶּרֵי שְׁמַיָּא מִשְׁתַּכְחֵי מִלָּה וְהָא אוּקְמוּהָ:

פרק ח

וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לִרְעוֹת אֶת צֹאן אֲבִיהֶם בִּשְׁכֶם. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, לִרְעוֹת צֹאן אֲבִיהֶם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אֶ"ת נָקוּד מִלְּעֵילָא, לְאַסְגָּאָה עִמְהוֹן שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי עִמְּהוֹן שַׁרְיָיא. בְּגִין דְּאִינּוּן הֲווּ עֲשָׂרָה, דְּהָא יוֹסֵף לָא הֲוָה עִמְּהוֹן, וּבְנֵימִין אִיהוּ זְעִיר בְּבֵיתָא. וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן הֲווּ עֲשָׂרָה. וְכַד אָזְלוּ הֲווֹת שְׁכִינְתָּא בֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא נָקוּד מִלְּעֵילָא.

וּבְגִין כָּךְ בְּזִמְנָא דְּזַבִּינוּ לֵיהּ לְיוֹסֵף אִשְׁתַּתְּפוּ כֻּלְּהוּ בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא וְאַשְׁתִּיפוּ לֵהּ בַּהֲדַיְיהוּ כַּד עֲבִידוּ אוֹמָאָה. וְעַד דְּאִתְגַּלְיָיא מִלָּה דְּיוֹסֵף, לָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב.

וְאִי תֵּימָא דִּשְׁכִינְתָּא לָא אִשְׁתַּכְּחַת עִמְּהוֹן. תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב (תהילים קכ״ב:ד׳) שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ. כֻּלְּהוּ צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי קִיּוּמָא דְּכָל עַלְמָא, קִיּוּמָא אִינּוּן לְעֵילָא וְתַתָּא.

פרק ט

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ״ב:א׳) שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּדָוִד הֲוָה עִם לְבֵיהּ לְמִבְנֵי בֵּיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים א ח׳:י״ז) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְיָ וְגוֹ'. וּלְבָתַר מַה כְּתִיב רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בִּנְךָ הַיּוֹצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי. וְכָל יִשְׂרָאֵל הֲווּ יָדְעֵי דָּא, וְהֲווּ אָמְרוּ אֵימָתַי יָמוּת דָּוִד וְיָקוּם שְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ וְיִבְנֶה בֵּיתָא. וּכְדֵין עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָיִם, כְּדֵין נִיסַק וְנַקְרִיב תַּמָּן קָרְבָּנִין.

וְעִם כָּל דָּא, אַף עַל גַּב דְּהֲווּ אָמְרוּ אֵימָתַי יָמוּת סָבָא דָּא, כְּדֵין שָׂמַחְתִּי. וְחָדְוָה הֲוָה לִי בְּגִין בְּרִי, דְּהֲווּ אָמְרֵי דִּבְרִי יָקוּם תְּחוֹתֵי לְמִגְמַר פִּקּוּדָא לְמִבְנֵי בֵיתָא. כְּדֵין שָׁרֵי וְשַׁבַּח לֵהּ וְאָמַר, יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֻׁחֻבְּרָה לָהּ יַחְדָּו.

תְּנַן עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשְׁלַיִם לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְדָא מִתְתַּקְנָא (דא) לָקֳבֵל דָּא דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:י"ז) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ. הַבְּנוּיָה, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַחֲתָא לָהּ יְרוּשְׁלַיִם דִּלְעֵילָּא כְּדָקָא יָאוֹת, וּבְגִין כָּךְ הַבְּנוּיָה. שֻׁחֲבָּרָה לָהּ יַחְדָּו, וְהָא אוּקְמוּהָ שֻׁחֲבָּרָה שֻׁחִבְּרוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא דְּאִתְחַבָּרַת אִמָּא בִּבְרָתָא וְהֲווּ כְּחֲדָא וְאוּקְמוּהָ.
וְאִתְּמַר. שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים אִלֵּין אִינוּן קְיוּמָא דְּעַלְמָא וְתִקּוּנָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה, וְלָא תֵּימָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא אֲפִילּוּ דְּעַלְמָא עִלָּאָה. דִּכְתִיב שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, לְיִשְׂרָאֵל דַּיְיקָא. בְּגִין דְּאִינוּן קְיוּמָא לְתַתָּא, סַהֲדוּתָא אִינוּן לְעֵילָּא. וְכֹלָּא לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ, לְאוֹדָאָה שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל סִטְרִין, דִּכְתִיב לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ:

פרק י

וַיְמַצְּאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹּעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הֲלוֹא אַחֶיךָ רֹעִים בִּשְׁכֶם לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֲלֵיהֶם. וְכִי יַעֲקֹב שְׁלֵימָא דְּהַוָּה רָחִים לֵיהּ לְיוֹסֵף מִכָּל בָּנוֹי, וְהַוָּה יָדַע דְּכָל אֲחוּי הֲווּ סָנְאִין לֵיהּ, אַמַּאי שַׁדַּר לֵיהּ לְגַבַּייְהוּ. אֶלָּא אִיהוּ לָא חָשִׁיד עֲלַייְהוּ, דְּהַוָּה יָדַע דְּכֻלְּהוּ הֲווּ זַכָּאִין, וְלָא חָשִׁיד לוֹן. אֶלָּא גָּרִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל דָּא, בְּגִין לְקַיְימָא גְּזֵרָה דְּגָזַר בֵּין הַבְּתָרִים.
אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דְּבָעְיִין אִלֵּין בְּנֵי יַעֲקֹב לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי עַד לָא יֵחוֹת לְמִצְרַיִם. דְּאִילּוּ הוּא יֵחוֹת לְמִצְרַיִם, וְאִינוּן לָא שַׁלְטוּ בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. יָכְלֵי מִצְרָאֵי לְשַׁלְטָאָה לְעָלְמִין עֲלַייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִתְקַיְימָא בֵּיהּ בְּיוֹסֵף דְּאִזְדַּבַּן לְעַבְדָּא וְאִינוּן שָׁלְטוּ עֲלוֹי. וְאַף עַל גַּב דְּיוֹסֵף הֲוָה מַלְכָּא לְבָתַר, וּמִצְרָאֵי הֲווּ עָבְדִין לֵיהּ, אִשְׁתַּכָּחוּ יִשְׂרָאֵל דְּשָׁלְטוּ עַל כֻּלְּהוּ.
תָּא חֲזֵי, דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּרִית עִלָּאָה, כָּל זִמְנָא דְּאִתְקַיַּים בְּרִית, שְׁכִינְתָּא אִתְקַיַּים בַּהֲדַייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בִּשְׁלָם כְּדָקָא יָאוּת, כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַּק יוֹסֵף בְּרִית עִלָּאָה מֵעַלְמָא, כְּדֵין בְּרִית שְׁכִינְתָּא וְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ בְּגָלוּתָא נָפְקוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא דִּכְתִיב (שמות א':ח') וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. וְכֹלָּא הֲוָה מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יָאוּת.
תָּא חֲזֵי, וַיְמַצְּאֵהוּ אִישׁ דָּא גַּבְרִיֵּיאל, וְאוּקְמוּהָ. כְּתִיב הָכָא וַיְמַצְּאֵהוּ אִישׁ, וּכְתִיב הָתָם (דניאל ט':כ"א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בֶּחָזוֹן בַּתְּחִלָּה. וְהִנֵּה תֹּעֶה, בְּכֹלָּא תֹּעֶה, דְּאַבְטַח עַל אֲחוּי דְּהַוָּה מִתְבַּע אַחְוָה דִּלְהוֹן וְלָא אַשְׁכַּח, וְתָבַע לְהוּ וְלָא אַשְׁכַּח. וְעַל דָּא תֹּעֶה בְּכֹלָּא, וְעַל דָּא וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ:

פרק יא

וַיֹּאמֶר אֶת אַחַי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ וְגוֹ'. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה וְגוֹ', רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ח':א') מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקְךָ גַּם לֹא יָבוּזוּ לִי. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֲבָל הַאי קְרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ לְמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ. מִי

יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי, כְּיוֹסֵף עַל אֲחוּי, דְּאָמַר, (בראשית נ׳:כ״א) וְעַתָּה אַל תִּירָאוּ אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם. יָהַב לוֹן מְזוֹנָא וְזַן לְהוּ בְּכַפְנָא. בְּגִין כָּךְ מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי.

דָּבָר אַחֵר מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי, דָּא יוֹסֵף, לְגַבֵּהּ דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְאַחַד עִמֵּהּ וְאִתְדַּבַּק בַּהֲדֵהּ. יוֹנֵק שְׁדֵי אִמֵּי, דְּהָא כְּדֵין אַחְוָה וּשְׁלִימוּ בַּהֲדַיְיהוּ. אֶמְצָאֲךָ בַּחוּץ, גּוֹ גָּלוּתָא, דְּאִיהוּ בְּאַרְעָא אָחֳרָא. אֶשָּׁקְךָ, בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא. גַּם לֹא יָבוּזוּ לִי, אַף עַל גַּב דְּאֲנָא בְּאַרְעָא אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, דְּיוֹסֵף אַף עַל גַּב דְּאֲחוֹי לָא הֲווּ לֵיהּ כְּאַחִין כַּד נָפַל בִּידַיְיהוּ. אִיהוּ הֲוָה לוֹן כְּאַחָא כַּד נָפְלוּ בִּידֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (בראשית נ׳:כ״א) וַיְנַחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, בְּכֹלָּא דְּבָּר עַל לִבַּיְיהוּ.

פרק יב

וְתָא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, דָּא שִׁמְעוֹן וְלֵוִי דְּאִינּוּן הֲווּ אַחִין וַדַּאי בְּכֹלָּא, בְּגִין דְּקָא אָתוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. וּבְגִין כָּךְ רוּגְזָא דִלְהוֹן, אִיהוּ רוּגְזָא דְּקָטְלָא בְּעַלְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ״ט:ז׳) אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה.

תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלָּה, אִית רוּגְזָא וְאִית רוּגְזָא. אִית רוּגְזָא דְּאִיהוּ מְבָרְכָא מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, וְאִקְרֵי בָּרוּךְ, כְּמָה דְּאִתְּמָר דִּכְתִיב (בראשית י״ד:י״ט) בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִית רוּגְזָא דְּאִיהִי אִתְלַטְיָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּמָה דְּאִתְּמָר דְּאִקְרֵי אָרוּר. דִּכְתִיב, (בראשית ג׳:י״ד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. אָרוּר אַפָּם כִּי עָז.

וְעַל רָזָא דָּא אִית תְּרִין טוּרִין דִּכְתִיב, (דברים י״א:כ״ט) וְנָתַתָּ אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִיזִים וְאֶת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל, לְקֶבֵיל אִלֵּין תְּרֵין דַּרְגִּין. וְעַל דָּא, דָּא אִקְרֵי אָרוּר, וְדָא אִקְרֵי בָּרוּךְ. וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי אִינּוּן מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וּמִן סִטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא, נָפְקַת רוּגְזָא דְּאִתְלַטְיָא.

וְתָא חֲזֵי, מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא נָפְקֵי רוּגְזָא לְתֵרֵי סִטְרִין, חַד דְּאִתְבָּרַךְ, וְחַד דְּאִתְלַטְיָא. חַד בָּרוּךְ וְחַד אָרוּר. כְּגַוְונָא דָּא מִסִּטְרָא דְּיִצְחָק נָפְקוּ תְּרֵין בְּנִין, חַד מְבוֹרָךְ, וְחַד דְּאִתְלַטְיָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. דָּא אִתְפָּרַשׁ לְסִטְרֵיהּ, וְדָא אִתְפָּרַשׁ לְסִטְרֵיהּ. דָּא דְּיִיחֵי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְדָא דְּיִיחֵי בְּטוּרָא דְשֵׂעִיר. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ז) אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה. דָּא אִתְרַיהּ בְּאַתַר דְּמִדְבָּרָא וְחָרְבָא וּשְׁמָמָה, וְדָא יוֹשֵׁב אֹהָלִים. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דְּאִצְטְרִיךְ.

וּבְגִין כְּךָ תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, בָּרוּךְ וְאָרוּר, דָּא לְסִטְרֵיהּ וְדָא לְסִטְרֵיהּ. מֵהַאי נָפְקִין כָּל בִּרְכָאן דְּעָלְמִין לְעֵילָּא וְתַתָּא וְכָל טִיבוּ וְכָל נְהִירוּ וְכָל פּוּרְקָן וְכָל שֵׁזְבוּתָא. וּמֵהַאי נָפְקִין כָּל לְוָוטִין וְכָל חַרְבָּא וְכָל דְּמָא וְכָל שְׁמָמָא וְכָל בִּישִׁין וְכָל מְסָאֲבוּ דְּעָלְמָא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ו:ו׳) אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי וַאֲסוֹבְבָה אֶת מִזְבַּחֲךָ יְיָ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלָּה הָכָא, דְּהָא לֵית לָךְ בַּר נָשׁ בְּעַלְמָא דְּלָא טָעֵים טַעֲמָא דְמוֹתָא בְּלֵילְיָא, וְרוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עַל הַהוּא גּוּפָא. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אִסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וְנָפְקַת מִנֵּיהּ. וְעַל דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא נָפְקַת וְאִסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ, שַׁרְיָא רוּחָא מְסָאֲבָא עַל הַהוּא גּוּפָא וְאִסְתָּאַב.

וְכַד נִשְׁמָתָא אִתְהַדְּרַת לְגוּפָא, אִתְעֲבַר הַהוּא זוּהֲמָא. וְהָא אִתְּמַר דִּידוֹי דְּבַר נָשׁ זוּהֲמָא דְמִסָּאֲבוּ אִשְׁתְּאַר בֵּהּ. וְעַל דָּא לָא יַעֲבַר יְדוֹי עַל עֵינוֹי, בְּגִין דְּהַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, עַד דְּנָטִיל לוֹן. וְכַד נָטִיל יְדוֹי כְּדְקָא חָזֵי, כְּדֵין אִתְקַדַּשׁ וְאִקְרֵי קָדוֹשׁ.

וְהֵיךְ בָּעֵי לְאִתְקַדְּשָׁא. בָּעֵי חַד כְּלִי לְתַתָּא וְחַד כְּלִי מִלְּעֵילָּא, בְּגִין דְּיִתְקַדַּשׁ מֵהַהוּא דִלְעֵילָּא. וְהַהוּא דִלְתַתָּא דְּיָתִיב בְּגוּוְהָמָא דְמָסָאֲבוּ בֵּיהּ. וְדָא כְּלִי לְקַבְּלָא מָסָאֲבוּ, וְדָא לְאִתְקַדְּשָׁא מִנֵּיהּ, דָּא בָּרוּךְ וְדָא אָרוּר. וְלָא בָּעְיַין אִינּוּן מַיִין דְּזוּהֲמָא לְאוֹשְׁדָא לוֹן בְּבֵיתָא, דְּלָא יִקְרַב בֵּהּ בַּר נָשׁ. דְּהָא בֵּהּ מִתְכַּנְּשֵׁי סִטְרָא דִלְהוֹן, יָכִיל לְקַבְּלָא נִזְקָא מֵאִינּוּן מַיִין מְסָאֲבִין.

וְעַד דְּיִתְעֲבַר זוּהֲמָא מִן יְדוֹי לָא יְבָרֵךְ, וְאוֹקִימְנָא. וּבְגִין כָּךְ, בַּר נָשׁ עַד לָא יְקַדֵּשׁ יְדוֹי בְּצַפְרָא, אִקְרֵי טָמֵא. כֵּיוָן דְּאִתְקַדַּשׁ אִקְרֵי טָהוֹר. וּבְגִין כָּךְ לָא יִטּוֹל אֶלָּא מִן יָדָא דְּאַדְכֵּי בְּקַדְמֵיתָא. דִּכְתִיב, (במדבר י״ט:י״ט) וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. דָּא אִקְרֵי טָהוֹר, וְדָא אִקְרֵי טָמֵא.

בְּגִין כָּךְ חַד כְּלִי לְעֵילָּא וְחַד כְּלִי לְתַתָּא, דָּא קַדִּישָׁא וְדָא מְסָאֲבָא. וּמֵאִינּוּן מַיִין אָסִיר לְמֶעְבַּד בֵּהּ מִידִי, אֶלָּא בָּעֵי לְאוֹשְׁדָא לוֹן בַּאֲתַר דִּבְנֵי נָשָׁא לָא עָבְרִין עֲלַיְיהוּ, וְלָא יָבִית לוֹן בְּבֵיתָא. דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתּוֹשְׁדָן בְּאַרְעָא, רוּחָא מְסָאֲבָא אִשְׁתַּכַּח תַּמָּן וְיָכִיל לְנַזְקָא. וְאִי חָפַר לוֹן מִדְּרוֹן תְּחוֹת אַרְעָא דְּלָא יִתְחָזוּן שַׁפִּיר.

וְלָא יְהִיב לוֹן לִנְשֵׁי חֲרַשֵּׁיא דְּיִכְלוֹן לְאַבְאָשָׁא בֵּהּ לִבְנֵי נָשָׁא. בְּגִין דְּאִינּוּן מַיִין דְּאִתְלַטְיָין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְדַכָּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל וּלְמֶהֱוֵי קַדִּישִׁין. דִּכְתִיב, (יחזקאל ל״ו:כ״ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם׃

פרק יג

וַיְקַחֵהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים י״ט:ח׳) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ (מאן דבטיל מילי דאורייתא כאילו חריב עלמא שלים). כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לָהֱוֵי לֵיהּ חַיִּים בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי, וְזַכֵּי בִּתְרִין עָלְמִין. וְאַפִּילּוּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא יִשְׁתַּדַּל בָּהּ לִשְׁמָהּ כְּדְקָא יָאוֹת, זַכֵּי לְאַגָּר טַב בְּעַלְמָא דֵין, וְלָא דַיְינִין לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב, (משלי ג׳:ט״ז) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. אֹרֶךְ יָמִים בְּהַהוּא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, דְּאִית לֵיהּ אֹרֶךְ יָמִים בְּהַהוּא עָלְמָא דְּבֵיהּ אוֹרְכָא דְּיוֹמִין. וְאִינּוּן יוֹמִין אִינּוּן יוֹמִין וַדַּאי, תַּמָּן אִיהוּ רָחֲצָנוּ דְקִדּוּשָׁא דִּלְעֵילָּא דְּאִתְרְחִישׁ בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא לְאִשְׁתַּדָּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, לְאִתְתַּקְפָּא בְּהַהוּא עָלְמָא בִּשְׂמֹאלָהּ עוֹשֶׁר וְכָבוֹד, אֲנַר טַב וְשַׁלְוָה אִית לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

וְכָל מַאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, אוֹרַיְיתָא אָזְלָא קַמֵּיהּ וְאַכְרָזַת קַמֵּיהּ וְאָגִינַת עָלֵיהּ, דְּלָא יִקְרְבוּן בַּהֲדֵיהּ מָארֵיהוֹן דְּדִינָא. כַּד שְׁכִיב גּוּפָּא בְּקִבְרָא, הֵיא נָטְרַת לֵיהּ. כַּד נְשָׁמְתָא אָזְלָא לְאִסְתַּלְּקָא לְמֵיתַב לְאַתְרָהּ, אֵיהִי אָזְלָא קַמָּהּ דְּהַהִיא נְשָׁמְתָא. וְכַמָּה תַּרְעִין אִתְּבְרוּ מִקַּמָּהּ דְּאוֹרַיְיתָא עַד דְּעָאלַת לְדוּכְתָּהּ. וְקַיְימָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ עַד דְּיִתְעַר בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן מֵתַיָּיא דְעָלְמָא, וְאִיהִי מַלְכָּא סַנֵּיגוֹרָא עֲלֵיהּ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ו׳:כ״ב) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ. בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, כְּמָה דְאִתְּמַר. בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, בְּשַׁעְתָּא דְּשָׁכִיב גּוּפָּא בְּקִבְרָא, דְּהָא כְּדֵין בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְּדָן גּוּפָּא בְּקִבְרָא וּכְדֵין אוֹרַיְיתָא אָגִינַת עָלֵיהּ. וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ כְּמָא דְאִתְּמַר בְּזִמְנָא דְּיִתְעָרוּן מֵתֵי עָלְמָא מִן עַפְרָא. הִיא תְּשִׂיחֶךָ לְמֶהֱוֵי סַנֵּיגוֹרַיָּא עָלָךְ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִיא תְּשִׂיחֶךָ. מַאי הִיא תְּשִׂיחֶךָ. בְּגִין דְּאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא יְקוּמוּן מֵעַפְרָא, אוֹרַיְיתָא לָא יִתְנְשֵׁי מִנְּהוֹן. דְּהָא כְּדֵין יִנְדְּעוּן כָּל הַהִיא אוֹרַיְיתָא דְּשָׁבְקוּ כַּד אִסְתַּלְּקוּ מֵהַאי עָלְמָא, הַהִיא אוֹרַיְיתָא נְטִירָא מֵהַהוּא זִמְנָא וְתִיעוּל בְּמַעְיֵיהוּ כְּמִלְּקַדְּמִין וְאִיהִי תְּמַלֵּל בְּמַעְיֵיהוּ.

וְכָל מִלִּין מִתְתַּקְנָן יַתִּיר מִכְּמָה דְּהֲווּ בְּקַדְמֵיתָא, דְּהָא כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּאִיהוּ לָא יָכִיל לְאַדְבָּקָא לוֹ כְּדָקָא יָאוֹת וְאִיהוּ אִשְׁתַּדַּל בְּהוּ וְלָא אִתְדַּבַּק בְּהוּ. כֻּלְּהוּ עָאלִין בְּמַעְוֵי מִתְתַּקְנָן, וְאוֹרַיְיתָא תְּמַלֵּל בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּגַוְונָא דָּא כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, זָכֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בָּהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא זָכֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַאי עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִיהוּ אָזִיל בְּחֶשׁוֹכָא, כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, נָטְלִין לֵיהּ וְעָאלִין לֵיהּ לַגֵּיהִנֹּם, אֲתַר תַּתָּאָה דְּלָא יְהֵא מְרַחֵם עָלֵיהּ, דְּאִקְרֵי בּוֹר שָׁאוֹן טִיט הַיָּוֵן. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים מ׳:ג׳) וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם עַל סֶלַע רַגְלַי כּוֹנֵן אֲשֻׁרָי.

וּבְגִין כָּךְ הַהוּא דְּלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא וְאִתְטַנַּף בְּטִנּוּפֵי עָלְמָא, מַה כְּתִיב וַיִּקְחֻהוּ וַיַּשְׁלִיכוּ אֹתוֹ הַבּוֹרָה. דָּא הוּא גֵּיהִנֹּם, אֲתַר דְּדַיְינִין לְהוּ לְאִינּוּן דְּלָא אִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא. וְהַבּוֹר רֵק, כְּמָה דְאִיהוּ הֲוָה רֵק. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ מַיִם.

וְתָא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא עוֹנְשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא לָא אִתְגְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא בְּגִין דְּאִסְתַּלָּקוּ מֵאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתְּבָקוּ מִינָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיהו ט׳:י״א) מִי הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֶן אֶת זֹאת וגו' עַל מַה אָבְדָה הָאָרֶץ וגו'. וַיֹּאמֶר יְיָ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי וגו'. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מֵהָכָא, (ישעיהו ה׳:י״ג) לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת.

בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא קַיְימָא עַל קְיוּמָא דְאוֹרַיְיתָא, וְעַלְמָא לָא אִתְקַיַּים בְּקִיּוּמֵיהּ אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ קְיוּמָא דְעָלְמִין עֵילָא וְתַתָּא דִכְתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי:

וַיְקַחֲהוּ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַבּוֹרָה, רָמַז עַל דְּאַרְמִיאוּ לֵיהּ לְגוֹ מִצְרָאֵי אֲתַר דְּלָא אִשְׁתַּכַּח רָזָא דִמְהֵימְנוּתָא כְּלָל. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אִי נְחָשִׁין וְעַקְרַבִּין הֲווּ בֵּיהּ, אַמַּאי כְּתִיב בְּרֵאוּבֵן לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם לַהֲשִׁיבוֹ אֶל אָבִיו. וְכִי לָא חַיִּישׁ רְאוּבֵן לְהַאי. דְּהָא אִינּוּן נְחָשִׁין וְעַקְרַבִּין יְנַזְקוּן לֵיהּ, וְאֵיךְ אָמַר לַהֲשִׁיבוֹ אֶל אָבִיו, וּכְתִיב לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ.

אֶלָּא חָמָא רְאוּבֵן דְּנָזְקָא אִשְׁתַּכַּח בִּידַיְיהוּ דְּאֲחוֹי, בְּגִין דְּיָדַע כַּמָּה שָׂנְאִין לֵיהּ וּרְעוּתָא דִלְהוֹן לְקָטְלָא לֵיהּ. אָמַר רְאוּבֵן, טַב לְמִנְפַּל לֵיהּ לְגוֹ גוֹבָא דִּנְחָשִׁין וְעַקְרַבִּין, וְלָא יִתְמְסַר בִּידָא דְשַׂנְאוֹי דְּלָא מְרַחֲמֵי עֲלֵיהּ. מִכָּאן אָמְרוּ יַפֵּיל בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ לְאֶשָׁא אוֹ לְגוּבָא דִּנְחָשִׁין וְעַקְרַבִּין, וְלָא יִתְמַסַּר בִּידָא דְשַׂנְאוֹי (דזעירין אינון דיכלי לאשתזבא. ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם).

בְּגִין דְּהָכָא אֲתַר דִּנְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים. אִי אִיהוּ צַדִּיקָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָא. וּלְזִמְנִין דִּזְכוּ דְּאָבָהָן מְסַיְיעִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ וְיִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ. אֲבָל כֵּיוָן דְּיִתְמַסַּר בִּידָא דְשַׂנְאוֹי, זְעִירִין אִינּוּן דְּיָכְלִין לְאִשְׁתְּזָבָא.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר, לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם. מִיָּדָם דַּיְיקָא, וְלָא כְּתִיב לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ וְתוּ לָא. אֶלָּא אָמַר רְאוּבֵן, יִשְׁתְּזִיב מִן יְדַיְיהוּ, וְאִי יְמוּת בְּגוּבָא יְמוּת. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּילֵהוּ מִיָּדָם.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֲסִידוּתֵיהּ דִּרְאוּבֵן, דִּבְגִין דְּיָדַע דְּשִׁמְעוֹן וְלֵוִי שׁוּתְפוּתָא וַחֲכִימוּתָא וַחֲבִרוּתָא דִלְהוֹן, קַשְׁיָא אִינּוּן. דְּכַד אִתְחַבְּרוּ בְּשָׁכֶם, קָטְלוּ כָּל דְּכוּרָא (ס"א ל"ג והא דקטלו כל דכורא) לָא דַי לוֹן. אֶלָּא דְּנָטְלִין נָשִׁין וְטַף וְכִסְפָּא וְדַהֲבָא וְכָל בְּעִירֵי וְכָל מָאנֵי דִיקָר וְכָל מַאן דְּאִשְׁתַּכַּח בְּקַרְתָּא. וְלָא דַי כָּל דָּא, אֶלָּא דְּאָפִילוּ כָּל מַה דִּבְחַקְלָא נָטְלוּ. דִּכְתִיב, (בראשית לה) וְאֵת אֲשֶׁר בָּעִיר וְאֵת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקָחוּ.

אָמַר, וּמַה קַרְתָּא רַבְּתָא כִּי הַאי לָא אִשְׁתְּזִיב מִנְּהוֹן, אִלְמָלֵא רַבְיָא דָא יִפּוֹל בִּידַיְיהוּ, לָא יַשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ אוּמְצָא בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא אָמַר, טַב לְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ דְּלָא יַשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ אִשְׁתָּאֲרוּתָא בְּעַלְמָא, וְלָא יֶחְמֵי אַבָּא מִנֵּיהּ כְּלוּם לְעָלְמִין.

וְהָכָא אִי יְמוּת, לָא יְכָלִין לֵיהּ וְיִשְׁתָּאַר כָּל גּוּפֵיהּ שְׁלִים, וַאֲתִיב לֵיהּ לְאַבָּא שְׁלִים. וְעַל דָּא לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם לַהֲשִׁיבוֹ אֶל אָבִיו, אַף עַל גַּב דִּימוּת הָתָם. וּבְגִין כָּךְ אָמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ. וְלָא אָמַר אֵינֶנּוּ חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינֶנּוּ, אֲפִילּוּ מֵת.

תָּא חֲזֵי, מַאי דְּעָבַד, דְּאִיהוּ בְּחָכְמְתָא הֲוָה שַׁתִּיף גַּרְמֵיהּ בַּהֲדַיְיהוּ, דִּכְתִיב לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ, וְלָא כְּתִיב לָא תַכּוּהוּ. וְאִיהוּ לָא הֲוָה תַּמָּן כַּד אִזְדַּבַּן יוֹסֵף, דְּהָא כֻּלְּהוּ מְשַׁמְּשֵׁי לַאֲבוּהוֹן כָּל חַד וְחַד יוֹמָא חַד. וְהַהוּא יוֹמָא דְרָאוּבֵן הֲוָה. וְעַל דָּא בָּעָא דִּבְהַהוּא יוֹמָא דְּהֲוָה שְׁמוּשָׁא דִּילֵיהּ לָא יִתְאֲבִיד יוֹסֵף. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף דַּיְיקָא. אֲפִילּוּ (חי או) מֵית, מִיָּד וַיָּשָׁב אֶל אֶחָיו וַיֹּאמֶר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ.

וְאֲפִילּוּ רְאוּבֵן לָא יָדַע מֵהַהוּא זְבִינָא דְּיוֹסֵף, וְהָא אוּקְמוּהָ דְּאִשְׁתַּתִּיף בְּהוּ שְׁכִינְתָּא, וְעַל דָּא לָא יָדַע רְאוּבֵן מֵהַהוּא זְבִינָא דְּיוֹסֵף וְלָא אִתְגַּלְיָיא לֵיהּ עַד הַהוּא זִמְנָא דְּאִתְגְּלֵי יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה גָּרִים לֵיהּ לְרְאוּבֵן בְּגִין דְּאִיהוּ אִשְׁתַּדַּל לְאַחָיָיא לֵיהּ לְיוֹסֵף, מַה כְּתִיב, (דברים ל״ג:ו׳) יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמוּת וְגוֹ'. דְּהָא בְּגִין דָּא, אַף עַל גַּב דְּיָדַע דְּאִשְׁתְּקִיל בְּכֵירוּתֵיהּ מִנֵּיהּ וְאִתְיְהִיב לְיוֹסֵף, אִשְׁתַּדַּל לְאַחָיָיא לֵיהּ, וְצַלֵּי מֹשֶׁה וְאָמַר יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמוּת, וְאִתְקַיַּים בְּעַלְמָא דֵּין וְאִתְקַיַּים בְּעַלְמָא דְאָתֵי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דָּא, וּבְגִין דְּעָבַד תְּשׁוּבָה מֵהַהוּא עוֹבָדָא. דְּכָל מַאן דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַיָּים לֵיהּ בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְאָתֵי. תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, וַיִּקְחוּ אֶת כְּתֹנֶת יוֹסֵף וְגוֹ', הָא אוּקְמוּהָ דִּבְגִין דְּדָמָא דְּשָׂעִיר דַּמְיָא לְדָמָא דְּבַר נָשׁ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּמִלָּה אַתְיָא כְּדְקָא חָזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּיא אֲפִילּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה.

יַעֲקֹב עָבַד עוֹבָדָא כְּדְקָא יָאוֹת. בְּמַאי, בְּגִין דְּאַקְרִיב לְגַבּוֹי אֲבוֹי שְׂעִיר, דְּאִיהוּ סִטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. וְעִם כָּל דָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ אַקְרִיב שָׂעִיר וְאַכְחִישׁ לֵיהּ לְאֲבוֹי דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּילֵיהּ, אִתְעָנַשׁ בְּהַאי שְׂעִיר אָחֳרָא, דְּאַקְרִיבוּ לֵיהּ בְּנוֹי דָּמָא דִילֵיהּ.

בְּאִיהוּ כְּתִיב, (בראשית כ״ז:ט״ז) וְאֵת עוֹרוֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו, בְּגִין כָּךְ וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם, אַקְרִיבוּ לֵיהּ כֻּתּוֹנְתָא לְאַכְחָשָׁא לֵיהּ, וְכֹלָּא דָּא לָקֳבֵל דָּא, אִיהוּ גָּרִים דִּכְתִיב וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, בְּגִין כָּךְ גָּרְמוּ לֵיהּ דְּחָרַד חֲרָדָה בְּהַהוּא זִמְנָא דִּכְתִיב הַכֵּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, בֵּיהּ כְּתִיב, (בראשית כ״ז:כ״א) הַאַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם לֹא. לֵיהּ כְּתִיב, הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּא בְּכָל מַה דְּאִינּוּן עָבְדִין.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, (נ"א אמרז רבי אבא) כֵּיוָן דְּחָמוּ כֻּלְּהוּ שִׁבְטִין הַהוּא צַעֲרָא דְּאֲבוּהוֹן, אִתְנָחֲמוּ וַודַּאי, וְיהִיבוּ גַּרְמַיְיהוּ עֲלֵיהּ דְּיוֹסֵף, דְּיִפְדּוּן לֵיהּ אִלְמָלֵא יִשְׁכְּחוּן לֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ דְּלָא יָכִילוּ, אַהֲדְרוּ לְגַבֵּיהּ דִּיהוּדָה וְאַעָבְרוּ לֵיהּ מֵעֲלַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ הֲוָה מַלְכָּא עֲלַיְיהוּ. (וכדין ס"א וכיון ד) אַעָבְרוּהוּ מֵעֲלַיְיהוּ, מַה כְּתִיב, וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֵּרֶד יְהוּדָה וְגוֹ'.

פרק יד

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים י"ח:י"ד) וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם יְיָ וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בָּרָד וְגַחֲלֵי אֵשׁ. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, אַתְקִין לֵיהּ שִׁבְעָה סְמָכִין עַל מַה דְּקַיְימָא, וְכֻלְּהוּ סְמָכִין קַיְימֵי בְּחַד סְמָכָא יְחִידָאי, וְהָא אוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (משלי ט':א') חָכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. וְאִלֵּין כֻּלְּהוּ אִינוּן קַיְימֵי בְּחַד דַּרְגָּא מִנַּיְיהוּ דְּאִקְרֵי (משלי י':כ"ה) צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

וְעַלְמָא כַּד אִתְבְּרֵי, מֵהַהוּא אֲתַר אִתְבְּרֵי. דְּאִיהוּ שִׁכְלוּלָא דְּעַלְמָא, וְתִקּוּנוֹי. דְּאִיהוּ חַד נְקוּדָה דְּעַלְמָא, וְאֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא. וּמַאן אִיהוּ, צִיּוֹן. דִּכְתִיב, (תהילים נ':א') מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים יְיָ דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. וּמַאן אֲתַר, מִצִּיּוֹן, דִּכְתִיב מִצִּיּוֹן מִכְלַל יוֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִיהוּ סְטָרָא דְּשִׁכְלוּלָא דְּמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא כְּדְקָא יָאוּת (והשתא (עי' קמא א כי שם מקומו) ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי דאורייתא בגין דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאתעטף ביה). וְצִיּוֹן תַּקִּיפוּ וּנְקוּדָה דְּכָל עַלְמָא, וּמֵהַהוּא אֲתַר אִשְׁתַּכְלַל כָּל עַלְמָא וְאִתְעֲבִיד, וּמְגַוֵּיהּ כָּל עַלְמָא אִתְּזַן. וְתָא חֲזֵי, וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם יְיָ וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ' וגו', כֵּיוָן דְּאָמַר וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם יְיָ, אֲמַאי כְּתִיב וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ. הָא (ס"א אלא) הָכָא רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, (ועל מה ס"א עלמא) דְּאָמְרִינָא דְּצִיּוֹן אִיהוּ שִׁכְלוּלָא וְשַׁפִּירוּ דְּעַלְמָא, וְעַלְמָא מְנַיֵּיהּ אִתְּזַן. בְּגִין דְּתְרֵין דַּרְגִּין אִינוּן וְאִינוּן חַד, אִינוּן צִיּוֹן וְיְרוּשָׁלַם. דָּא דִּינָא וְדָא רַחֲמֵי, וְתַרְוַיְיהוּ חַד, מֵהָכָא דִּינָא וּמֵהָכָא רַחֲמֵי. מֵעֵילָא לְעֵילָא נָפְקָא קוֹל דְּאִשְׁתְּמַע, לְבָתַר דְּהַהוּא קוֹל נָפְקָא וְאִשְׁתְּמַע נָפְקֵי דִּינִין וְאָרְחֵי דְּדִינָא, וְרַחֲמֵי נָפְקִין וּמִתְפָּרְשָׁן מִתַּמָּן. וַיַּרְעֵם בַּשָּׁמַיִם יְיָ, דָּא בֵּי דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְעֶלְיוֹן, אַף עַל גַּב דְּלָא אִשְׁתַּכַּח וְלָא אִתְיְידַע, כֵּיוָן דְּהַהוּא קוֹל נָפִיק כְּדֵין אִשְׁתַּכַּח כֹּלָּא, דִּינָא וְרַחֲמֵי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ, כֵּיוָן דְּיִתֵּן קוֹלוֹ, כְּדֵין בָּרָד וְגַחֲלֵי אֵשׁ, מַיָּא וְאֶשָׁא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְיְלִיד יְהוּדָה מַה כְּתִיב, (בראשית כט) וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת, בְּגִין דְּדָא הוּא יְסוֹדָא רְבִיעָאָה מֵאִינוּן אַרְבַּע דְּאִינוּן רְתִיכָא עִלָּאָה, סַמְכָא חַד מֵאִינוּן אַרְבַּע סַמְכִין. מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו, דְּהֲוָה מַלְכָּא עֲלַיְיהוּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיוֹסֵף נָחֲתוּ לֵיהּ לְמִצְרַיִם כִּדְקָאֲמָרַן:

פרק טו

וַיַּרְא שָׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְּנַעֲנִי הָוָה, אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, תְּלַת בְּנִין הֲווּ לֵיהּ לִיהוּדָה, וְלָא אִשְׁתָּאֲרוּ מִנַּיְיהוּ בַּר חַד, וְדָא הוּא שֵׁלָה.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא הֲווּ אָזְלִי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אַמַּאי כְּתִיב בִּבְנוֹי דִּיהוּדָה, בְּקַדְמָאָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְתְרִין אֲחֲרָנִין כְּתִיב וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁלָה.

אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, הַאי פָּרְשָׁתָא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְכֹלָּא אִיהוּ כְּדְקָא חָזֵי. וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו, דְּהָא אִתְכַּסְיָא סִיהֲרָא, וְנָחֲתַת מִדַּרְגָּא דְּתַקֵּנָא לְגוֹ דַּרְגָּא אוֹחֳרָא, דְּאִתְחַבַּר בֵּיהּ חִוְיָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עֲדֻלָּמִי וּשְׁמוֹ חִירָה.

וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְאִיהוּ רַע, וְכֹלָּא חַד, דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, וְלָא כְּתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב. וְהָכָא אֶת לְאַסְגָּאָה דַּרְגָּא אָחֳרָא דְּזוּהֲמָא דְּמָסָאֲבָא אִתְיְלִיד, וְדָא הוּא עֵר רַע, וְכֹלָּא חַד.

לְבָתַר לָא אִתְבַּסַּם אַתְרָא, עַד דְּאָתָא שֵׁלָה דְּהָווּ עִקָּרָא דְּכֻלְּהוּ. מַה כְּתִיב וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְיָ, כְּתִיב הָכָא רַע, וּכְתִיב הָתָם (בראשית ח) כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו, רַע דְּאוֹשִׁיד דָּמִין, אוֹשִׁיד זַרְעָא עַל אַרְעָא. וּבְגִין כָּךְ וַיְמִיתֵהוּ יְיָ. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיךָ וְגוֹ':

פרק טז

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיךָ וְגוֹ'. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ"א:כ"ה) הַעִירוֹתִי מִצָּפוֹן וַיֵּאֶת מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ יִקְרָא בִשְׁמִי וְיָבֹא סְגָנִים כְּמוֹ חֹמֶר וּכְמוֹ יוֹצֵר יִרְמָס טִיט. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא טִפְּשִׁין דְּלָא יָדְעִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין לְמַנְדַּע אֳרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כֻּלְּהוּ נַיְימִין, דְּלָא מִתְעָרֵי שֵׁינְתָא בְּחוֹרֵיהוֹן.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד לֵיהּ לְבַר נָשׁ, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. כֹּלָּא אִיהוּ בְּחָכְמְתָא. דְּלֵית לָךְ שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא בְּבַר נָשׁ דְּלָא קָיְימָא בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּן כָּל גּוּפָא בְּשַׁיְיפוּי כְּדְקָא יָאוּת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּדַּף (נ"א אתתקף) בַּהֲדֵיהּ, וְאָעִיל בֵּיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא. בְּגִין לְאוֹלָפָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵהַךְ בְּאָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא וּלְמִיטַר פִּקּוּדוֹי, בְּגִין דְּיִתְתַּקַּן בַּר נָשׁ כְּדְקָא יָאוּת.

(ס"א ובגין דא בעוד) (ובגין ס"א ובעוד) דְּאִית בֵּיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַסְגָּאָה דִּיוּקְנָא דְמַלְכָּא עִלָּאָה בְּעַלְמָא. וְרָזָא דָא, דְּהָא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק לָא פָּסְקָן

מֵימוֹי לְעָלְמִין. וְעַל דָּא מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּלָא יַפְסִיק נַהֲרָא וּמְקוֹרָא דִּילֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא (גליון נה"ר רמז לקיימא קדישא דחתים בבשריה, דאיהו דוגמא דההוא נה"ר רזא דצדיק דאתחבר בצד"ק כחדא לעילא, בגין כך בעי בר נש לתתא לאתחברא באתתיה בקדושה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא). וְכָל זְמָנָא דְּבַר נָשׁ לָא יַצְלַח בְּהַאי עָלְמָא (ס"א ועל דא מבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא, ואי לא) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָקַר לֵיהּ וְנָטַע לֵיהּ בְּכַמָּה זְמָנִין כְּמִלְקַדְמִין.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, הַעִירוֹתִי מִצָּפוֹן וַיֵּאת. הַעִירוֹתִי, דָּא אִתְעָרוּתָא דְּזִוּוּגָא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, דְּאִיהוּ אִתְעָרוּתָא מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן. וַיֵּאת, דָּא הִיא נְשָׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּאַתְיָא מִלְּעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁדַּר לָהּ מִלְּעֵילָּא. אַתְיָא בְּהַאי עָלְמָא וְעָאלַת בְּגוֹ בְּנֵי נָשָׁא כְּדְקָאָמְרָן. מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ, דָּא אֲתַר דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק דְּמַתָּמָן נָפְקַת נְשָׁמָתָא וְאִתְנְהִירַת. וְיָבֹא סְנָנִים (כמו חמר) אִלֵּין אִינּוּן חֵילִין דְּעָלְמָא דְּאַתְיָין בְּגִין (ס"א בגו) הַהוּא אִתְעָרוּתָא דְּנִשְׁמָתִין. כְּמוֹ חוֹמֶר, כְּגַוְונָא דְּאִתְעַר בַּר נָשׁ בְּגוּפָא.

דְּהָא בְּגִין דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד זִוּוּגִין וְאַטִּיל נְשָׁמָתִין בָּעָלְמָא, וְחַבְרוּתָא אִשְׁתַּכַּח לְעֵילָּא וְתַתָּא וּמְקוֹרָא דְּכֹלָּא הוּא (ס"א יהא) בָּרוּךְ. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּגִין לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאָרְחוֹי, וְלָא יַפְסִיק מְקוֹרֵיהּ וּמַבּוּעָא דִּילֵיהּ לְעָלְמִין.

וְכָל מַאן דְּפָסִיק מְקוֹרֵיהּ, (מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא, כדין (איוב י״ד:י״א) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש, הואיל ובר נש אתקם לתתא כדוגמא דלעילא, מאן דמקוריה ימיש מלמעבד פירין, כגון דין דלא בעא למיתב איתתא, או נסיב לה דאשתדל ולא יכיל, אלו דתרין הפכין אינון דא מדא, (או ס"א ההוא) דימיש מלמעבד פירין, לית ליה תקנה לעולם. (קהלת א׳:ט״ו) מעוות לא יכול לתקון, בגין דלא בעא למיסב איתתא ולאשתדלא בפריה ורביה, וההוא דאשתדל ונסב איתתא ולא יכיל, דא מתתקן בפריקיה דקריב ליה דהוא אחוי, וההוא דמית בלא בנין) כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא הַהוּא בַּר נָשׁ לָא עָאל בְּפַרְגּוֹדָא וְלָא נָטִיל חוּלָק בְּהַהוּא עָלְמָא (ונשמתיה לא אתכלילת באתר דכל נשמתין אתכלילו, ואתגזר דיוקניה מתמן. הדא הוא דכתיב, (ויקרא כ״ב:ג׳) ונכרתה הנפש ההיא מלפני, הואיל וכדין הוא, ברא ליה קודשא בריך הוא פריק דיפרוק ליה מידא דמחבלין, ודא אחוי דקריב ליה שנאמר (דברים כ״ה:ה׳) כי ישבו אחים יחדיו וגו'. וכתיב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו'. בגין דנשמתיה לא עאלת קמיה קודשא בריך הוא, אלא היא קימא לבר. בגין דלא זכה לאנהרא בהאי עלמא בההוא גופא. מאן דלא זכה בהאי אתר, יהך לאתר אחרא ויזכי ביה. כגוונא דא אעא דדליק ונהורא לא סליק יבטשון ליה ויסלק נהורא ביה וינהיר. אעא הוא אדם דכתיב (שם

כ) כי האדם עץ השדה. רצונו לומר בר נש כד איהו בהאי עלמא ואזל ותאיב ואכיל ושתי ואזדווג באיתתא ולא זכי לבנין. דא הוא אע"ג דדליק ונהורא לא סליק, כלומר נשמתיה לא זכאת בההוא גופא לאתנהרא אלא איהי בחשוכא). תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (ישעיהו מ"ה:י"ח) לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דָּא עֲבַד לֵיהּ לְבַר נָשׁ כְּדְקָא יְאוּת כְּדָאֲמָרָן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד טִיבוּ עִם עַלְמָא. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ה:א') וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה, רָזָא דְּנִשְׁמָתָא אִתַּת לְאִתְתַּקָּנָא כְּמִלְקַדְמִין.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא גּוּפָא מַה כְּתִיב, (ישעיהו נ"ג:י') וַיְיָ חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי אִם תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וְחֵפֶץ יְיָ בְּיָדוֹ יִצְלָח. וַיְיָ חָפֵץ דַּכְּאוֹ, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, אַמַּאי חָפֵץ בְּגִין דְּיִתְדַּכֵּי. אִם תָּשִׂים אָשָׁם, אִם יָשִׂים אָשָׁם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אִם תָּשִׂים. אֶלָּא לְנִשְׁמָתָא אַהֲדַר מִלָּה. אִי הַהִיא נִשְׁמָתָא בַּעְיָא לְאִתְתַּקָּנָא כְּדְקָא יָאוֹת, יִרְאֶה זֶרַע. בְּגִין דְּהַהִיא נִשְׁמָתָא אָזְלַת וְשָׁאטַת וְאִיהִי זְמִינָא לְאָעֳלָא בְּהַהוּא זֶרַע דְּאִתְעַסַּק בָּהּ בַּר נָשׁ בְּפָרְיָה וּרְבְיָה, וּכְדֵין יַאֲרִיךְ יָמִים. וְחֵפֶץ יְיָ דָּא אוֹרַיְיתָא בִּידֵיהּ אַצְלַח.

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּבַר נָשׁ אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, וּמְקוֹרֵיהּ וּמַבּוּעֵיהּ קָיְימָא בֵּיהּ לְמַגָּנָא, לֵית לֵיהּ אֲתַר לְאָעֳלָא לְפַרְגּוֹדָא. וְהָא אִתְּמַר דְּבֵירָא דְּמַיָּא אִי הַהוּא מְקוֹרָא וּמַבּוּעָא לָא עָאל בֵּיהּ, לָאו אִיהוּ בְּאֵר, דְּבֵירָא וּמְקוֹרָא, כְּחֲדָא אינוּן, וְרָזָא חָדָא אִיהוּ, וְאוֹקִימְנָא.

כְּתִיב, (תהילים קכ"ז:ב') שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת אוֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָה. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֲבִיבִין אִינוּן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. דְּכָל מִלָּה וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא אִית בֵּיהּ רָזִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין. וְהָא אִתְּמַר דְּכַד יְהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, כָּל גְּנִיזִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין כֻּלְּהוּ יָהַב לְהוּ (וכלהו) בְּאוֹרַיְיתָא, וְכֻלְּהוּ אִתְיְהִיבוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעְתָּא דְּקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא בְּסִינַי.

תָּא חֲזֵי, שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם, אִלֵּין אִינוּן יְחִידִים דְּאִשְׁתַּכָּחוּ, דְּלָאו אִינוּן דְּכַר וְנוּקְבָא כְּדְקָא יְאוּת, וְאַקְדְּמָן בְּצַפְרָא לַעֲבִידְתֵּיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ד':ח') יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי וְגו' וְאֵין קֵץ לְכָל עֲמָלוֹ. מֵאַחֲרֵי שֶׁבֶת. מְאַחֲרִין נַיְיחָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, כִּי בוֹ שָׁבַת. בְּגִין דְּאִתְתָּא לְגַבֵּי בַּר נָשׁ אִיהִי נַיְיחָא לְגַבֵּיהּ וַדַּאי.

אוֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים, מַאי לֶחֶם הָעֲצָבִים. דְּכַד בַּר נָשׁ אִית לֵיהּ בְּנִין, הַהוּא נַהֲמָא דְּאָכִיל, אָכִיל לֵיהּ בְּחֶדְוָה וּבְרַעוּתָא דִלְבָּא. וְהַהוּא דְּלֵית לֵיהּ בְּנִין, הַהוּא נַהֲמָא דְּאָכִיל אִיהוּ נַהֲמָא דַּעֲצִיבוּ. וְאִלֵּין אִינוּן אוֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים וַדַּאי.

כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָה, מַאי יִתֵּן לִידִידוֹ, דָּא הוּא דִּמְקוֹרֵיהּ מְבָרַךְ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לֵיהּ שֵׁינָה בְּהַהוּא עַלְמָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ג׳:כ״ד) וְשָׁכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ. בְּגִין דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעַלְמָא דְאָתֵי. בְּגִין דְּהַהוּא בַּר נָשׁ שָׁכִיב בְּהַהוּא עַלְמָא דְאָתֵי כְּדְקָא יְאוּת. יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי וְגו'. יֵשׁ אֶחָד, דָּא הוּא בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ יְחִידָאי בְּעַלְמָא, לָא יְחִידָאי כְּדְקָא יְאוּת, אֶלָּא דְּאִיהוּ בְּלָא זוּוּגָא. וְאֵין שֵׁנִי, דְּלֵית עִמֵּיהּ סָמֶךְ. גַּם בֵּן, דְּיוֹקִים שְׁמֵיהּ בְּיִשְׂרָאֵל לָא שָׁבַק. וְאָח (אין לו) לְאַיְיתָאָה לֵיהּ לְתַקּוּנָא.

וְאֵין קֵץ לְכָל עָמָלוֹ, דְּאִיהוּ עָמֵל תָּדִיר דְּאַקְדִּים יְמָמָא וְלֵילְיָא. גַּם עֵינוֹ לֹא תִשְׂבַּע עֹשֶׁר, וְלֵית לֵיהּ לִבָּא לְאַשְׁגְּחָא וּלְמֵימַר לְמִי אֲנִי עָמֵל וּמְחַסֵּר אֶת נַפְשִׁי מִטּוֹבָה. וְאִי תֵּימָא דְּבְגִין דְּייכוּל וְיִשְׁתֵּי יַתִּיר וְיֵיעֲבֵד מִשְׁתַּיָּא בְּכָל יוֹמָא תַּדִּיר, לָאו הָכִי. דְּהָא נַפְשָׁא לָא אִתְהַנְּיָא מִנַּיְיהוּ, אֶלָּא וַדַּאי אִיהוּ מְחַסֵּר לְנַפְשַׁיְיהוּ מִטִּיבוּ דִּנְהוֹרָא דְעַלְמָא דְאָתֵי. בְּגִין דְּדָא הִיא נַפְשָׁא חַסְרָא, דְּלָא אִשְׁתַּלִּימַת כְּדְקָא יְאוּת. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עוֹבָדוֹי, בְּגִין דְּקָא בָּעֵי דְּיִתְתַּקַּן, וְלָא יִתְאֲבִיד מֵהַהוּא עַלְמָא דְאָתֵי כְּדְקָאָמָרְנָן.

רִבִּי חִיָּיא בָּעָא, הַאי דְּאִיהוּ זַכָּאָה שְׁלֵימָא וְאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמֵי וְלֵילֵי וְכָל עוֹבָדוֹי לִשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא זָכָה לִבְנִין בְּהַאי עַלְמָא כְּגוֹן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּהוּ וְלָא זָכָה, אוֹ דְּהָווּ לֵיהּ וּמִיתוּ. מַה אִינּוּן לְעַלְמָא דְאָתֵי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, עוֹבָדוֹי וְהַהִיא אוֹרַיְיתָא, קָא מָגִינָן עֲלֵיהּ לְהַהוּא עַלְמָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עֲלַיְיהוּ וְעַל אִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, (כגון רבי יוחנן דהוו ליה בנין ומיתו, וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר) עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו נ״ו:ד׳) כֹּה אָמַר יְיָ לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת. בְּגִין דְּאִלֵּין אִית לוֹן חוּלָקָא לְעַלְמָא דְאָתֵי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, יְאוֹת הוּא וְשַׁפִּיר.

תָּא חֲזֵי, זַכָּאָה שְׁלִים דְּהָווּ כָּל אִלֵּין בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּלִים כְּדְקָא יְאוּת, וּמִית בְּלָא בְּנִין, וְהָא קָא יָרִית דּוּכְתֵּיהּ בְּהַהוּא עַלְמָא, אִתְּתֵיהּ בָּעְיָא לִיבּוּמֵי אוֹ לָא. אִי תֵּימָא דְּלְבָעֵי לִיבּוּמֵי, הָא בְּרֵיקָנְיָא אִיהוּ, דְּהָא אַתְרֵיהּ קָא יָרִית בְּהַהוּא עַלְמָא.

אֶלָּא וַדַּאי בָּעְיָא לִיבּוּמֵי, בְּגִין דְּלָא יַדְעִינָן אִי הֲווֹ שְׁלִים בְּעוֹבָדוֹי אִי לָאו. וְהֵיא אִי אִתְיַיבְּמַת לָא הֲווֹ בְּרֵיקָנְיָא. בְּגִין דְּאֲתַר אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהָא (ל) בַּר נָשׁ (ד) הֲווֹ בְּעַלְמָא וּמִית בְּלָא בְּנִין וּפוּרְקָא לָא הֲווֹ לֵיהּ בְּעַלְמָא, כֵּיוָן דְּמִית הַאי זַכָּאָה שְׁלִים וְאִתְּתֵיהּ אִתְיַיבְּמַת, וְאִיהוּ אַתְרֵיהּ יָרִית. אֲתָא הַהוּא בַּר נָשׁ וְאִשְׁתְּלִים הָכָא, וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַר זַמִּין לֵיהּ (לעלמא) (בעלמא) עַד דְּיֵימוּת הַאי זַכָּאָה שְׁלִים,

וְיִשְׁתְּלִים אִיהוּ בְּעַלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (במדבר ל"ה:כ"ח) כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְגו'.

וְדָא הוּא דְתָנְינָן, בְּנִין זְמִינִין אִינוּן לְצַדִּיקַיָּא בְּמִיתַתְהוֹן, בְּחַיֵּיהוֹן לָא זָכוּ וּבְמִיתַתְהוֹן זָכוּ. וּבְגִין כָּךְ כָּל עוֹבָדוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּהוּ קְשׁוֹט וּזְכוּ, (ס"א וחייס) וְחַיִּים עַל כֻּלָּא. (קהלת ד':ט') טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם, אִלֵּין אִינוּן דְּמִתְעַסְּקִין בְּהַאי עַלְמָא לְאוֹלָדָא בְּנִין. דְּאִינוּן בְּנִין דְּשָׁבְקוּ, בְּגִינֵיהוֹן אִית לוֹן אֲגַר טַב בְּהַהוּא עַלְמָא, וּבְגִינֵיהוּ יַרְתִין אֲבָהָן דִּלְהוֹן חוּלְקָא בְּהַהוּא עַלְמָא וְאוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַע אִילָנִין בְּהַאי עַלְמָא אִי אַצְלְחוּ יָאוֹת, לָא אַצְלְחוּ אַעֲקַר לוֹן וְשָׁתַל לוֹן אֲפִילּוּ כַּמָּה זִמְנִין. וּבְגִין כָּךְ כָּל אָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּהוּ לְטַב וּלְאַתְקָנָא עָלְמָא:

בֹּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם אוֹתָהּ, דְּהָא יְהוּדָה וְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין הֲווּ יָדְעֵי דָּא. וְעִקָּרָא דְמִלְּתָא, וְהָקֵם זֶרַע. בְּגִין דְּהַהוּא זֶרַע אִצְטְרִיךְ לְאִתְתַּקָּנָא מִלָּה וּלְמִגְלַם גּוֹלָמָא לְתִקּוּנָא דְּלָא יִתְפְּרַשׁ גִּזְעָא מִשָּׁרְשֵׁיהּ כְּדְקָא יָאוּת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איוב ל"ה) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב.

וְכַד מִתְתַּקַּן לְבָתַר כְּדְקָא יָאוֹת, אִלֵּין מִשְׁתַּבְּחִין בְּהַהוּא עַלְמָא בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (קהלת ד':ב') וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, דַּיְיקָא. מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה. מַאי עֲדֶנָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית י"ח:י"ב) אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה. וּכְתִיב (איוב ל"ג:כ"ה) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו.

וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה (דלא שב לימי עלומיו) אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרַע אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה, דְּלָא שָׁב לִימֵי עֲלוּמָיו וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְתַּקָּנָא, וְלָא סָבִיל חוֹבִין קַדְמָאֵי, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לֵיהּ אֲתַר מְתַקָּנָא בְּהַהוּא עַלְמָא כְּדְקָא יָאוֹת.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (קהלת ח':י') וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וְגו', כְּמָה דְּאִתְּמַר. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד טִיבוּ וְלָא בָּעָא לְשַׁצָּאָה עָלְמָא אֶלָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְכָל אָרְחוֹי כֻּלְּהוּ קְשׁוֹט וּזְכוּ לְאוֹטָבָא לְהוּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְּאִינוּן אָזְלֵי בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ל"ז:כ"ט) צַדִּיקִים יִרְשׁוּ אָרֶץ:

פרק יז

וַיַּרְא בְּעֵינֵי יְיָ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמָת גַּם אֹתוֹ. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (קהלת י"א:ו') בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ וְגו'. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִתְחֲזֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבוֹי, וּלְאִזְדַּהֲרָא בְּעוֹבָדוֹי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דְּכַמָּה שְׁלִיחָן וְכַמָּה מְמַנָּן אִינוּן בְּעַלְמָא,

דְּאִינּוּן אָזְלִין וְשָׁיְיטָן, וְחָמָאן עוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, וְסָהֲדִין עֲלוֹי (ז"ח עלייהו) וְכֹלָּא בְּסִפְרָא כְּתִיבִין.

וְתָא חֲזֵי, בְּכָל אִינּוּן חוֹבִין דְּאִסְתָּאַב בְּהוּ בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, דָּא אִיהוּ חוֹבָא דְּאִסְתָּאַב בֵּיהּ בַּר נָשׁ יַתִּיר בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. מַאן דְּאוֹשִׁיד זַרְעֵיהּ בְּרֵיקַנְיָא, וְאַפִּיק זַרְעָא לְמַגָּנָא בִּידָא אוֹ בְּרַגְלָא וְאִסְתָּאַב בֵּיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ה':ה') כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע.

בְּגִין דָּא לָא עָאל לְפַרְגּוֹדָא, וְלָא חָמֵי סִבָּר אַפֵּי עַתִּיק יוֹמִין, כְּמָה דְּתָנִינָן כְּתִיב הָכָא לֹא יְגוּרְךָ רָע, וּכְתִיב וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְיָ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (ישעיהו א':ט"ו-ט"ז) יְדֵיכֶם דָּמִים מָלְאוּ. זַכְאָה חוּלְקֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּדָחִיל לְמָארֵיהּ וְיהֵא נְטִיר מֵאוֹרַח בִּישָׁא, וְיַדְכֵּי גַּרְמֵיהּ לְאִשְׁתַּדָּלָא בִּדְחִילוּ דְּמָארֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. בַּבֹּקֶר, דָּא הוּא בְּזִמְנָא דְּבַר נָשׁ אִתְקַיֵּים בְּחֵילֵיהּ וְיהֵא בְּעוּלֵימוּ, כְּדֵין אִשְׁתַּדַּל לְאוֹלָדָא בְּנִין בְּאִיתְתָּא דְּחַזְיָא לֵיהּ, דִּכְתִיב בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ.

דְּהָא כְּדֵין זִמְנָא אִיהוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קכ"ז:ד') כְּחִצִּים בְּיַד גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים. בְּגִין דְּיָכִיל לְמֵילַף לֵהּ אָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיהֵא לֵיהּ אַגְרָא טָבָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דִּכְתִיב אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר. לֹא יֵבוֹשׁוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, בְּזִמְנָא דְּמָארֵיהוֹן דִּדִינָא יֵיתוּן לְקַטְרָגָא עֲלוֹי. דְּלֵית לֵךְ אַגְרָא טָבָא בְּהַהוּא עָלְמָא, כְּהַהוּא דְּאוֹלִיף לֵיהּ לִבְרֵיהּ דְּחִילוּ דְּמָרֵיהּ בְּאָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית י"ח:י"ט) כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא הַהוּא זְכוּ קַיְימָא לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא לְגַבֵּי כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינָא.

וּבְגִין כָּךְ בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ, וְלֶעֱרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ, אֲפִילּוּ בְּיוֹמֵי דְּזִקְנָה, דְּאִיהוּ זִמְנָא דְּסִיב בַּר נָשׁ (לא יימא כבר אשתדלית ודי לי או כבר אשתדלית ולא יכילנא והשתא דאנא סיב לית אנא בעי ועם כל דא) מַה כְּתִיב אַל תַּנַּח יָדֶךָ לָא יִשְׁבּוֹק מִלְּאוֹלָדָא בְּהַאי עָלְמָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא תֵּדַע אֵיזֶה יִכְשַׁר הַזֶּה אוֹ זֶה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. בְּגִין דִּיקוּמוּן בְּגִינֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים קכ"ז:ג') הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים, דָּא צְרוֹרָא דְּנִשְׁמָתָא סְטָרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וּלְהַאי נַחֲלָה מַאן זָכֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַעָלָא בְּהַהוּא נַחֲלַת יְיָ, בָּנִים. אִינּוּן בְּנִין זָכָאן לֵיהּ לְנַחֲלַת יְיָ, וְעַל דָּא זַכְאָה הַהוּא בַּר נָשׁ דְּזָכֵי לוֹן דְּיוֹלִיף לוֹן אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא כְּמָה דְּאִתְּמַר:

פרק יח

וַתָּסַר בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וגו', תָּא חֲזֵי, תָּמָר בַּת כֹּהֵן הֲוָת, וְכִי סַלְקָא דַעְתָּךְ דְּאִיהִי אָזְלָא בְּגִין לְאַזְנָאָה עִם חָמוּהָ, דְּהָא אִיהִי צְנִיעוּתָא אִשְׁתַּכְּחַת בָּהּ תְּדִיר. אֶלָּא אִיהִי צַדָּקֶת הֲוָת וּבְחָכְמָה עָבְדַת הַאי, דְּהָא אִיהִי לָא אַפְקָרַת גַּרְמָהּ לְגַבֵּיהּ, אֶלָּא בְּגִין דִּידִיעָה יָדְעַת וְחָכְמְתָא אִסְתַּכָּלַת. וְעַל דָּא אִיהִי אָתַת לְגַבֵּיהּ לְמֶעְבַּד (עמיה) טִיבוּ וּקְשׁוֹט, וְעַל דָּא אָתַת (להדיה) וְאִשְׁתַּדְּלַת בְּעִסְקָא דָא.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּאִיהִי יָדְעַת יְדִיעָה וְאִשְׁתַּדְּלַת בְּעִסְקָא דָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד סִיּוּעָא תַּמָּן בְּהַהוּא עוֹבָדָא וְאִתְעֲבָּרַת מִיָּד. וְכֹלָּא הֲוָה מִנַּיְיהוּ. וְאִי תֵּימָא אַמַּאי לָא אַיְיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אינוּן בְּנִין מֵאִתְּתָא אוֹחָרָא, אַמַּאי מִן דָּא. אֶלָּא וַדַּאי אִיהִי אִצְטְרִיכָא לְעוֹבָדָא דָא וְלָא אִתְּתָא אָחֳרָא.

תְּרֵין נְשִׁין הֲווּ דְּמִנַּיְיהוּ אִתְבְּנֵי זַרְעָא דִיהוּדָה, וְאָתוּ מִנַּיְיהוּ דָּוִד מַלְכָּא וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. וְאִלֵּין תְּרֵין נְשִׁין דָּא כְּנֶגְוֹנָא דְּדָא, תָּמָר וְרוּת דְּמִיתוּ בַּעֲלַיְיהוּ בְּקַדְמֵיתָא, וְאינוּן אִשְׁתַּדְּלוּ לְעוֹבָדָא דָא.

תָּמָר אִשְׁתַּדְּלַת לְגַבֵּי חָמוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יַתִּיר לְבָנוֹי דְּמִיתוּ. מַאי טַעְמָא אִיהִי אִשְׁתַּדְּלַת לְגַבֵּיהּ, דְּכְתִיב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שֵׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא אִשְׁתַּדְּלַת בְּעוֹבָדָא דָא לְגַבֵּי חָמוּהָ.

רוּת מִית בַּעֲלָהּ וּלְבָתַר אִשְׁתַּדְּלַת בְּעוֹבָדָא דָא לְגַבֵּיהּ דְּבֹעַז דְּכְתִיב, (רות ג׳:ז׳) וַתָּגַל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכָּב. וְאִשְׁתַּדְּלַת בַּהֲדֵיהּ וּלְבָתַר אוֹלִידַת לֵיהּ לְעוֹבֵד. וְאִי תֵּימָא אַמַּאי לָא נָפִיק עוֹבֵד מֵאִתְּתָא אָחֳרָא, אֶלָּא וַדַּאי הִיא אִצְטְרִיכַת וְלָא אִתְּתָא אָחֳרָא. וּמִתְּרִין אִלֵּין אִתְבְּנֵי וְאִשְׁתַּכְלִיל זַרְעָא דִיהוּדָה, וְתַרְוַוְיְיהוּ בְּכַשְׁרוּת עָבְדוּ לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם אינוּן מֵיתַיָּיא לְאִתְתַּקָּנָא עַלְמָא לְבָתַר.

וְדָא הוּא כְּמָה דְאִתְּמַר (קהלת ד׳:ב׳) וְשַׁבַּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, דְּהָא כַּד הֲווּ חַיִּין בְּקַדְמֵיתָא לָא הֲוָה בְּהוּ שְׁבָחָא (ז"ח ולבתר הוה בהו שבחא), וְתַרְוַוְיְיהוּ אִשְׁתַּדְּלוּ לְמֶעְבַּד טִיבוּ וּקְשׁוֹט עִם אינוּן מֵיתַיָּיא, וּקְוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַיֵּיעַ בְּהַהוּא עוֹבָדָא וְכֹלָּא הֲוָה כְּדְקָא יָאוֹת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְגו'׃

פרק יט

וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרַיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר וְגו'. (מה כתיב לעיל ויכר יהודה ויאמר, איהו אמר לגבי אבוי הכר נא וגו', ועל דא ויכר יהודה. וכתיב והנה תאומים בבטנה. תאומין הוו מקדמת דנא אחין הוו. רבי חזקיה אמר, לא אשתמע הכי. אלא בנין אחרנין אתילידו.

אמר רבי אבא, בגין כך אשתדלת לאשכחא אובדא דאתאביד. תא חזי מה כתיב, ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ. רמז הכא פריצותא קדמאה דפריץ ההוא דמית עליה משמע דכתיב פרצת עליך פריצותא בגין דאצטריכת לאטרחא למרך ובגין כך פריצותא תעביד בשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות. ועל דא ויקרא את שמו פרץ. ולבתר דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה זבין ליה ליוסף. ואיהו גרים ליה לכל האי. דאי יהודה הוה אמר נהדר ליה לאבונא הוו עבדין ליה אחוי הס ועל דא נחתו ליה אחוי משלטנותא דעליהו. לבתר דאתגלי מאחוי ואתא עליה כל דא אהדר ואמר ויוסף הורד מצרימה) מַאי הוּדַּד. דְּאִסְתַּכַּם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא עוֹבָדָא לְקַיְימָא גְּזֵרָה דִּילֵיהּ דְּגָזַר בֵּין הַבְּתָרִים דִּכְתִיב, (בראשית ט"ו:י"ג) יָדוֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ וְגו'. וַיְקַנֵהוּ פּוֹטִיפַר לְסָטַר חֲטָאָה קָנָה לֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ט':ז') הָאֹמֵר לַחֶרֶס וְלֹא יִזְרָח וּבְעַד כּוֹכָבִים יַחְתֹּם. תָּא חֲזֵי, שִׁבְעָה כּוֹכְבַיָא עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְקִיעָא, וְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא אית בֵּיהּ כַּמָה שַׁמָשִׁין מְמַנְין לְשַׁמָשָׁא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּגִין דְּלֵית לָךְ שַׁמָשָׁא אוֹ מְמַנָא דְּלֵית לֵיהּ פּוּלְחָנָא וְשִׁמּוּשָׁא לְמָארֵיהּ, וְקַיְימֵי כָּל חַד וְחַד עַל הַהוּא שִׁמּוּשָׁא דְּאִתְפַּקְדָא בֵּיהּ, וְכָל חַד יָדַע עֲבִידְתֵּיהּ לְשַׁמָשָׁא.

מְנָהוֹן מְשַׁמְשֵׁי בִּשְׁלִיחוּתָא דְמָרֵיהוֹן וְאִתְפַּקְדָן בְּעַלְמָא עַל כָּל עוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, וּמְנָהוֹן דְּקָא מְשַׁבְּחִין לֵיהּ וְאִינּוּן (הא) אִתְפַּקְדָן עַל שִׁירְתָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן אִתְפַּקְדָן בְּהַאי, לֵית לָךְ כָּל חֵילָא בִּשְׁמַיָא וְכוֹכְבִין וּמַזָלֵי דְּכֻלְּהוּ לָא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל לֵילְיָא כְּדֵין אִתְפַּרְשָׁן תְּלַת סִטְרִין מַשְׁרְיָין לְתְלַת סִטְרֵי עַלְמָא, וּבְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא אֶלֶף אַלְפִין וְרִבּוֹא רִבְבָן וְכֻלְּהוּ מְמַנָן עַל שִׁירְתָא.

תְּלַת מַשְׁרְיָין אִינּוּן, וְחַד חֵיוָתָא קַדִּישָׁא מְמַנָא עֲלַיְיהוּ וְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ קָא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּאָתֵי צַפְרָא, כַּד אָתֵי צַפְרָא, כָּל אִינּוּן דְּבִסְטַר דְּרוֹם וְכָל כּוֹכְבַיָא דְּנָהֲרֵי, כֻּלְּהוּ מְשַׁבְּחָן וְאָמְרֵי שִׁירְתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל"ח:ז') בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר, אִלֵּין כּוֹכְבַיָא דְּבִסְטַר דְּרוֹם כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית י"ט:כ"ז) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, אִלֵּין אִינּוּן דְּבִסְטַר שְׂמָאלָא דְּאִתְכְּלִילוּ בִּימִינָא.

וּכְדֵין צַפְרָא נָהִיר, וְיִשְׁרָאֵל נְטָלֵי שִׁירְתָא וּמְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימָמָא, תְּלַת זִמְנִין בִּימָמָא, לְקֶבֶל תְּלַת זִמְנִין דְּלֵילְיָא. וְקַיְימִין אִלֵּין לְקֶבֶיל אִלֵּין, עַד דְּיִסְתַּלַק יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא כְּדְקָא יָאוּת, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַק בְּהוּ בְּשֵׁית אִלֵּין.

הַהוּא חֵיוָתָא קַדִּישָׁא דְּקָיְימָא עֲלַיְיהוּ לְעֵילָא קָיְימָא עַל יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּגִין לְאַתְקָנָא כֹּלָּא כְּדְקָא יְאוּת. מַה כְּתִיב בָּהּ (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ אִלֵּין אִינוּן מַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָא, וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ אִלֵּין מַשְׁרְיָין דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק מִכָּל סִטְרִין מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא. וְעַל דָּא כֹּלָּא הֲוָה (ס"א הוא) בִּרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא, וְכֹלָּא אִיהוּ בִּרְעוּתֵיהּ.

(איוב ט׳:ז׳) הָאוֹמֵר לַחֶרֶס וְלֹא יִזְרָח. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, דָּא יוֹסֵף. וּבְעַד כּוֹכָבִים יַחְתּוֹם, אִלֵּין אִינוּן אָחוֹי דְּכְתִיב בְּהוּ וַאֲחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי. דְּבָר אַחֵר הָאוֹמֵר לַחֶרֶס, דָּא יַעֲקֹב, בְּשַׁעְתָּא דְּאָמְרוּ לוֹ הַכֶּר נָא. וְלֹא יִזְרַח, בְּשַׁעְתָּא דְּאִסְתַּלְקַת שְׁכִינְתָּא מִנֵּיהּ. וּבְעַד כּוֹכָבִים יַחְתּוֹם, בְּגִין בְּנוֹי אִתְחַתַּם וְאִסְתִּים נְהוֹרָא דִּילֵיהּ, שִׁמְשָׁא אִתְחַשַּׁךְ וְכוֹכְבַיָּא לָא נְהִירוּ בְּגִין דְּיוֹסֵף אִתְפְּרַשׁ מֵאֲבוֹי. וְתָא חֲזֵי, מֵהַהוּא יוֹמָא דְּהַהוּא עוֹבָדָא דְּיוֹסֵף, אִתְפְּרַשׁ יַעֲקֹב מִשִּׁמּוּשָׁא דְּעַרְסָא וְאִשְׁתַּאַר אֲבֵלָא עַד הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְבַּשַּׁר בְּשׂוֹרָה דְּיוֹסֵף:

פרק כ

וַיְהִי יְיָ אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדוֹנָיו וגו'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים ל״ז:כ״ח) כִּי ה' אוֹהֵב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמָרוּ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ כְּתִיב, וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקַיָּא אָזְלֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן וְלָא שָׁבִיק לוֹן. דָּוִד אָמַר, (תהילים כ״ג:ד׳) גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ וגו'. בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקַיָּא אָזְלֵי, שְׁכִינְתָּא אָזְלָא עִמְּהוֹן וְלָא שָׁבִיק לוֹן.

יוֹסֵף אָזַל בְּגֵיא צַלְמָוֶת וְנָחֲתוּ לֵיהּ לְמִצְרַיִם, שְׁכִינְתָּא הֲוָת עִמֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיְהִי יְיָ אֶת יוֹסֵף. וּבְגִין דְּהֲוָת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא בְּכָל מַה דְּהֲוָה עָבִיד הֲוָה מַצְלַח בִּידֵיהּ. דְּאָפִילּוּ מַאי דְּהֲוָה בִּידֵיהּ וְהֲוָה תָּבַע לֵיהּ מָארֵיהּ בַּגַּוְונָא אָחֳרָא, הֲוָה מִתְהַפֵּךְ בִּידֵיהּ לְהַהוּא גַּוְונָא דִּרְעוּתָא דְמָארֵיהּ הֲוָה רָעֵי בֵּיהּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, וַיַּרְא אֲדוֹנָיו כִּי יְיָ אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה יְיָ מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ, מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ וַדַּאי, כִּי יְיָ אִתּוֹ.

תָּא חֲזֵי, וַיֵּדַע אֲדֹנָיו כִּי יְיָ אִתּוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיַּרְא אֲדֹנָיו, דְּהָא בְּעֵינוֹי הֲוָה חָמֵי עוֹבָדָא דְּנַסִּין בְּכָל יוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בִּידֵיהּ, וְעַל דָּא וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן לְצַדִּיקַיָּא וּבְגִינַיְהוֹן נָטַר לוֹן לְרַשִּׁיעַיָּא, דְּהָא רַשִּׁיעַיָּא מִתְבָּרְכִין בְּגִינֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (שמואל ב ו׳:י״ב) וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בֵּית עוֹבֵד אֱדוֹם הַגִּתִּי בַּעֲבוּר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים.

צַדִּיקַיָּא, אָחֳרָנִין מִתְבָּרְכִין בְּגִינַיְיהוּ, וְאִינּוּן לָא יָכְלוּ לְאִתְזָנָא (ס"א לאשתזבא) בְּזְכוּתַיְיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. יוֹסֵף אִתְבָּרַךְ מָארֵיהּ בְּגִינֵיהּ, וְאִיהוּ לָא יָכִיל לְאִשְׁתְּזָבָא בְּזְכוּתֵיהּ מִגֵּיהּ וּלְנָפְקָא לְחֵירוּ.

וּלְבָתַר אָעִיל לֵיהּ בְּבֵית הַסֹּהַר כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהילים ק"ה:י"ח-י"ט) עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ, עַד דִּלְבָתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לֵיהּ לְחֵירוּ וְשַׁלְטֵיהּ עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמָרוּ, חֲסִידוֹ כְּתִיב וְאִתְמַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגִין עֲלַיְיהוּ דְּצַדִּיקַיָּא, בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְאָתֵי. דִּכְתִיב, (תהילים ה':י"ב) וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְזוּ בְךָ אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ:

פרק כא

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק"ג:כ') בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמָּרָא מֵחוֹבוֹי, וּלְמֵיהַךְ בְּאֹרַח מִתְתַּקְנָא. בְּגִין דְּלָא יִסְטֵי לֵיהּ הַהוּא יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ מְקַטְרְגָא לֵיהּ כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, כְּמָה דְאִתְמַר.

וּבְגִין דְּאִיהוּ מְקַטְרְגָא לֵיהּ תְּדִיר, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְתַּקְפָּא עֲלֵיהּ, וּלְאִסְתַּלְקָא עֲלֵיהּ בְּאֻתָּר תְּקִיפוּ. דְּבָעֵי לְמֶהֱוֵי גָּבַר עֲלֵיהּ, וּלְאִשְׁתַּתְּפָא בְּאֻתָּר דִּגְבוּרָה. בְּגִין דְּכַד בַּר נָשׁ אִתְקַף עֲלֵיהּ, כְּדֵין אִיהוּ בְּסִטְרָא גְּבוּרָה, וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ לְאִתְתַּקְפָּא. וּבְגִין דְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע תַּקִּיף, בָּעֵי בַּר נָשׁ דְּיֵהֵא תַּקִּיף מִנֵּיהּ.

וְאִלֵּין בְּנֵי נָשָׁא דְּאִתְתַּקְפוּ עֲלֵיהּ, אִקְרוֹן גִּבּוֹרֵי כֹחַ, לְאִשְׁתַּכְּחָא זִינָא עִם זִינֵיהּ. וְאִלֵּין אִינּוּן מַלְאָכָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְיַיִן מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה קַשְׁיָא, לְאִתְתַּקְפָּא עֲלֵיהּ, גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ. בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו, כְּיוֹסֵף, דְּאִקְרֵי צַדִּיק וְגִבּוֹר וְנָטַר בְּרִית קַדִּישָׁא דְּאִתְרְשִׁים בְּגַוֵּיהּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, מַאי הִיא, הָא אוּקְמוּהָ אֲתַר דָּא דְּיֵצֶר הָרָע מְקַטְרֵג, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא אַחַר הַדְּבָרִים. בְּגִין דְּיוֹסֵף יָהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא לְקַטְרָגָא, דְּהֲוָה יוֹסֵף מְסַלְסֵל בְּשַׂעֲרֵיהּ וְאִתְקִין גַּרְמֵיהּ וְקַשִּׁיט לֵיהּ, כְּדֵין אִתְיְהִיב דּוּכְתָּא לַיֵּצֶר הָרָע לְקַטְרָגָא. דְּאָמַר, וּמַה אֲבוֹי דְּאִיהוּ מִתְאַבֵּל עֲלֵיהּ, וְיוֹסֵף מְקַשֵּׁיט גַּרְמֵיהּ, וּמְסַלְסֵל בְּשַׂעֲרֵיהּ, כְּדֵין אִתְגַּרֵי בֵּיהּ דּוּבָּא וְקַטְרִיג לֵיהּ:

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח בֵּיהּ בְּעַלְמָא, לְמֵידַן יָתֵיהּ, וְאַשְׁכַּח חַיָּיבִין בְּעַלְמָא, מַה כְּתִיב, (דברים י"א:י"ז) וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וּכְדֵין וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה. דְּהָא בְּגִין חוֹבִין דִּבְנֵי נָשָׁא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא אִתְעֲצָרוּ, וְלָא נָהֲגֵי נְמוּסֵיהוֹן כְּדְקָא יְאוּת.

וְתָא חֲזֵי, אִינּוּן דְּלָא נָטְרוּ לְהַאי קְיָימָא דְקוּדְשָׁא, גָּרְמֵי פְּרִישׁוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא, בְּגִין דִּכְתִיב וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם, וּכְתִיב וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. דְּהַאי אִיהוּ כְּמַאן דְּסָגִיד לֵאלָהָא אָחֳרָא, דִּמְשַׁקֵּר בְּהַאי אָת קְיָימָא קַדִּישָׁא.

וְכַד קְיָימָא קַדִּישָׁא אִתְנְטִיר בְּעַלְמָא כְּדָקָא יָאוֹת, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב בִּרְכָאן לְעֵילָא לְאַתְרָקָא בְּעַלְמָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ס״ח:י׳) גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ. גֶּשֶׁם נְדָבוֹת, דָּא גֶּשֶׁם דִּרְעוּתָא. כַּד אִתְרַעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְעֵי לַאֲרָקָא לָהּ בִּרְכָאן, כְּדֵין נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ.

נַחֲלָתְךָ, אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן אַחְסָנָתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (דברים ל״ב:ט׳) יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי נִלְאָה בְּאַרְעָא אָחֳרָא, דְּאִיהִי צַחְיָא לְמִשְׁתֵּי, וּכְדֵין אִיהִי נִלְאָה. וְכַד הַהוּא גֶּשֶׁם דִּרְעוּתָא אִתְיְהִיב, כְּדֵין אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ.

וְעַל דָּא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְכָל חֵילֵיהוֹן, כֻּלְּהוּ קָיְימָא עַל קְיוּמָא דָּא. דִּכְתִיב (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לְאִזְדַּהֲרָא בְּדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה, וּבַתְרֵיהּ כְּתִיב וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

פרק כב

וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֵלָיו יוֹם יוֹם. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי ו׳:כ״ד) לִשְׁמָרְךָ מֵאֵשֶׁת רָע וְגו', זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיָדְעֵי אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיזַל בְּהוּ. בְּגִין דְּאִינּוּן מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמֵי וְלֵילֵי, אַחְסִין תְּרֵין עָלְמִין, עַלְמָא עִלָּאָה, וְעַלְמָא תַּתָּאָה. אַחְסִין הַאי עַלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְעַסַּק בָּהּ בַּר נָשׁ לִשְׁמָהּ, וְאַחְסִין הַהוּא עַלְמָא עִלָּאָה, כַּד אִתְעַסַּק בָּהּ בַּר נָשׁ לִשְׁמָהּ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (משלי ג׳:ט״ז) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, מַאן דְּאָזִיל לִימִינָא דְאוֹרַיְיתָא, אָרְכָא דְחַיִּין אִיהוּ לְעָלְמָא דְאָתֵי. דְּזַכֵּי תַּמָּן לְיקָרָא דְאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ יְקָרָא וְכִתְרָא, לְאִתְעַטָּרָא עַל כֻּלָּא. דִּכְתִיב דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַהוּא עַלְמָא אִיהוּ. בְּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד, בְּהַאי עַלְמָא, דְּאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְעַסַּק בָּהּ לִשְׁמָהּ, זַכֵּי בְּהַאי עָלְמָא בְּעוּתְרָא וִיקָרָא.

דְּהָא רִבִּי חִיָּיא כַּד אָתָא מֵהָתָם לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, קָרָא בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּהָווּ אַנְפּוֹי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא. וְכַד הֲווּ קָיְימִין קַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. הֲוָה אָמַר, דָּא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, וְדָא לָא אִשְׁתַּדַּל לִשְׁמָהּ, וַהֲוָה צַלֵּי עַל הַהוּא דְּאִתְעַסַּק לִשְׁמָהּ, דְּלֵיהוֵי

הָכִי תָּדִיר, וְיִזְכֵּי לְעַלְמָא דְאָתֵי. וְצַלֵּי עַל הַהוּא דְּלָא אִתְעַסַק בָּהּ לִשְׁמָהּ, דְּיֵיתֵי לְאִתְעַסְקָא בָּהּ לִשְׁמָהּ, וְיִזְכֵּי לְחַיֵּי עָלְמָא.

יוֹמָא חַד, חָמָא חַד תַּלְמִיד דְּהֲוָה לֵעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאַנְפּוֹי מוֹרִיקָן. אָמַר, וַדַּאי מְהַרְהֵר בְּחֶטְאָה אִיהוּ דְּנָא. אָחִיד לֵיהּ לְקַמֵּיהּ, וְאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּאִתְיַישַׁב רוּחֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. מִן הַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה, שַׁוֵּי עַל רוּחֵיהּ, דְּלָא יִרְדֵּף בָּתַר אִינּוּן הִרְהוּרִין בִּישִׁין, וְיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּד חֲמֵי בַר נָשׁ דְּהִרְהוּרִין בִּישִׁין אַתְיָין לְגַבֵּיהּ, יִתְעַסַק בְּאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין יִתְעַבְרוּן מִנֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כַּד הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא אָתֵי לְמִפְתֵּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, יְהֵא מָשִׁיךְ לֵיהּ לְגַבֵּי אוֹרַיְיתָא, וְיִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא תְּנִינָן, דְּכַד הַאי סִטְרָא בִּישָׁא קַיְימָא קַמֵּיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַסְטָאָה עַל עַלְמָא בְּגִין עוֹבָדִין בִּישִׁין. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל עַלְמָא, וְיָהִיב עֵיטָא לִבְנֵי נָשָׁא, לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ. וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוֹן וְלָא עַל עוֹבָדֵיהוֹן, וּמַאי אִיהוּ עֵיטָא, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתְּזָבוּ מִנֵּיהּ. מָנָלָן, דִּכְתִיב, (משלי ו׳:כ״ג) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ לִשְׁמָרְךָ מֵאֵשֶׁת רָע מֵחֶלְקַת לָשׁוֹן נָכְרִיָּה. וְדָא הוּא סִטְרָא מְסָאֲבָא, סִטְרָא אָחֳרָא. דְּאִיהִי קַיְימָא תָּדִיר קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַסְטָאָה עַל חוֹבֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא. וְקַיְימָא תָּדִיר לְאַסְטָאָה לְתַתָּא לִבְנֵי נָשָׁא. קַיְימָא תָּדִיר לְעֵילָּא, בְּגִין לְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, וּלְאַסְטָאָה לוֹן עַל עוֹבָדֵיהוֹן. וּבְגִין דְּאִתְיְהִיבוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ, כְּמָה דְּעָבַד לֵיהּ לְאִיּוֹב.

וְכֵן קַיְימָא עֲלַיְיהוּ לְאַסְטָאָה וּלְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן בְּכָל מַה דְּעָבְדוּ, בְּאִינּוּן זִמְנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ בְּדִינָא. כְּדֵין קָאִים לְאַסְטָאָה לוֹן וּלְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְיָהֵב לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ. וּבְמָה, בַּשּׁוֹפָר בְּיוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּבְיוֹמָא דְכִפּוּרֵי בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ דְּיָהֲבִין לֵיהּ, בְּגִין לְאִתְפְּרָשָׁא מִנַּיְיהוּ, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַהוּא חוּלָקֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (משלי ה׳:ה׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ. וּבְרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא מַה כְּתִיב, (משלי ג׳:י״ז) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נוֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. וְאִלֵּין אִינּוּן אָרְחִין וּשְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְכוּלָּא חַד. הַאי שָׁלוֹם וְהַאי מָוֶת, וְכוּלָּא הִפּוּכָן דָּא מִן דָּא.

זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְקָא חָזֵי, וְיָהִיב לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזָבָא מִכָּל סִטְרִין אָחֳרָנִין דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּאִינּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא לְאַחְסָנָתֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ, וְעַל דָּא יָהִיב לוֹן עֵיטָא בְּכוּלָּא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעַלְמָא דֵּין, וּבְעַלְמָא דְאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַאי סִטְרָא בִּישָׁא נָחֵת וְשָׁאט בְּעַלְמָא, וְחָמֵי עוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן כֻּלְּהוּ סָטְאִין אָרְחַיְיהוּ בְּעַלְמָא. סָלִיק לְעֵילָא וְאַסְטִין לוֹן, וְאִלְמָלֵא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָיִיס עַל עוֹבָדֵי יְדוֹי, לָא יִשְׁתָּאֲרוּן בְּעַלְמָא.

מַה כְּתִיב וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. כְּדַבְּרָהּ, דְּסָלְקָא וְסָאטֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאָמַר קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּמָּה בִּישִׁין כַּמָּה דְּלִטּוֹרִין, בְּגִין לְשֵׁיצָאָה בְּנֵי עַלְמָא.

מַה כְּתִיב, וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ. וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ, בְּגִין דְּאִיהוּ חָיִיס עַל עַלְמָא. לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ, מַהוּ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ. בְּגִין לְנָסְבָא שָׁלְטָנוּ, לְשַׁלְטָאָה עַל עַלְמָא, וְשָׁלְטָנוּ לָא שָׁלְטָא, עַד דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ.

דָּבָר אַחֵר לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא ט״ו:ל״ג) וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה. לִהְיוֹת עִמָּהּ לְמֵיהַב לָהּ רְבוּ וּבִרְכָאן וְסִיְיעְתָּא. דְּאִלְמָלֵא סִיּוּעָא הֲוָה לָהּ מִלְּעֵילָא, לָא אִשְׁתְּאַר בְּעַלְמָא אֲפִילּוּ חַד. אֲבָל בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָיִיס עַל עַלְמָא, אִשְׁתְּאַר עַלְמָא בְּקִיּוּמֵיהּ.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כֹּלָּא אִיהוּ אָרְחָא חָדָא, אֲבָל יֵצֶר הָרָע הוּא דְּקָא אָזִיל וּמְפַתֵּי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין לְאַסְטָאָה אָרְחַיְיהוּ וּלְאִתְדַּבָּקָא בְּהוּ, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וּבְכָל עִדָּן וְעִדָּן. סָטֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ מֵאָרְחָא דְּקִשׁוֹט, בְּגִין לְדַחְיָיא לֵיהּ מֵאָרְחָא דְּחַיֵּי, לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ לַגֵּיהִנֹּם.

זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּעָבִיד וְנָטִיר (נ"א זכאה מאי עביד, נטיר) אָרְחוֹי וּשְׁבִילוֹי, בְּגִין דְּלָא יִתְדַּבַּק בֵּיהּ. תַּיְינוּ דִּכְתִיב וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ, כְּמָה (נ"א במה) דְּאִיהִי אָמְרַת לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא. דְּהָא רוּחַ מְסָאֲבָא, יֵצֶר הָרָע, אִיהוּ מְפַתֵּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, בְּכָל יוֹמָא, לְשַׁכָּבָא אֶצְלָהּ, גּוֹ גֵּיהִנֹּם, וּלְאִתְדְּנָא תַּמָּן, לְהְיוֹת עִמָּהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אִתְדַּבַּק בַּהֲהוּא סִטְרָא, אִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרָהּ, וְאִסְתָּאַב עִמָּהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְאִסְתָּאַב עִמָּהּ בְּעָלְמָא אָחֳרָא. תָּא חֲזֵי, הַאי סִטְרָא מְסָאֲבָא, מְנוּוָלָא אִיהוּ, לְכָלּוּכָא אִיהוּ. כְּדִכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ב) צֵא תֹּאמַר לוֹ, צוֹאָה מַמָּשׁ. וּבֵיהּ אִתְּדַן מַאן דְּאַסְטֵי אָרְחוֹי מִן אוֹרַיְיתָא, וּבֵיהּ אִתְּדָנוּ אִינּוּן חַיָּיבִין דְּעָלְמָא, דְּלֵית לוֹן מְהֵימְנוּתָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מַה כְּתִיב, וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת. וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה, יוֹמָא דְּיֵצֶר הָרָע שָׁלְטָא בְּעָלְמָא, וְנָחֲתָא לְאַסְטָאָה לִבְנֵי נָשָׁא. אֵימָתַי, יוֹמָא דְּאַתֵּי בַּר נָשׁ לְאֶתָבָא בִּתְיוּבְתָּא עַל חוֹבוֹי, אוֹ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא. וּכְדֵין בְּהַהוּא זִמְנָא נָחֲתָא, בְּגִין לְאַסְטָאָה לִבְנֵי עָלְמָא.

וַיָּבֵא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ, בְּגִין לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא וּלְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ מְלַאכְתּוֹ דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא. וְכֵיוָן דְּעָבִידְתָּא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, הוּא עָבִידְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפָא כְּאַרְיֵא בְּכָל סִטְרוֹי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט

עֲלוֹי סִטְרָא אָחֳרָא, וְלָא יָכִיל לְמִפְתֵּי לֵיהּ. מַה כְּתִיב וְאֵין אִישׁ, לֵית גְּבַר דְּיֵקוּם לְקֳבֵלֵיהּ דְּיֵצֵר הָרָע, וְיִגַּח בֵּיהּ קְרָבָא כְּדְקָא יָאוֹת.

מַאי אוֹרְחֵיהּ דְּיֵצֵר הָרָע, כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלֵית בַּר נָשׁ קָאִים לְקֳבֵלֵיהּ וּלְאַגָּחָא בֵּיהּ קְרָבָא, מִיָּד: וַתִּתְפַּשֵּׁהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי. וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ, בְּגִין דְּכַד שַׁלִּיט יֵצֶר הָרָע עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, אַתְקִין לֵיהּ, וְקַשִּׁיט לֵיהּ לְבוּשׁוֹי, מְסַלְסֵל בְּשַׂעֲרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי, אִתְדַּבַּק עִמִּי.

מַאן דְּאִיהוּ זַכָּאָה, אִתְתַּקַּף לְקֳבֵלֵיהּ, וְאַגַּח בֵּיהּ קְרָבָא. מַה כְּתִיב, וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה, יִשְׁבּוֹק לֵיהּ, וְיִתְתַּקַּף לְקֳבֵלֵיהּ. (ס"א ואגח ביה קרבא) וְיֵעָרוֹק מִנֵּיהּ, בְּגִין לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ, וְלָא יִשְׁלוֹט עָלוֹי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, זְמִינִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא לְמֶחמֵי לְיֵצֶר הָרָע, כְּחַד טוּרָא רַבְרְבָא, וְיִתְמְהוּן וְיֵימְרוּן. אֵיךְ יָכִילְנָא לְאַכְפְיָא לֵיהּ לְטוּרָא רַבְרְבָא הֲדֵין עִלָּאָה. וּזְמִינִין רַשִׁיעַיָּא לְמֶחֱמֵי לֵיהּ לְיֵצֶר הָרָע, דַּקִּיק כְּחוּטָא דְשַׂעֲרָא, וְיִתְמְהוּן וְיֵימְרוּן. הֵיךְ לָא יָכִילְנָא לְאַכְפְיָא לְחוּטָא דְשַׂעֲרָא כְּדָא דַּקִּיק. אִלֵּין יִבְכּוּן וְאִלֵּין יִבְכּוּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְבַעֵר לֵיהּ מֵעַלְמָא, וְיִכּוֹס לֵיהּ לְעֵינַיְיהוּ, וְלָא יִשְׁלוֹט עוֹד בָּעַלְמָא, וְיֶחְמוּן צַדִּיקַיָּא וְיֶחֱדוּן. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"מ:י"ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

פרק כג

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מַשְׁקֵה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (עמוס ג':ד') הֲיִשְׁאַג אַרְיֵה בַּיַּעַר וְטֶרֶף אֵין לוֹ הֲיִתֵּן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְּעוֹנָתוֹ בִּלְתִּי אִם לָכָד. הֲיִשְׁאַג אַרְיֵה בַּיַּעַר. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִשְׁגָּחָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּחֲלְתֵּיהּ וְאֵימָתֵיהּ הוּא עַל כֻּלָּא. דְּהָא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, עָבַד כָּל בְּרָיִין דְּעַלְמָא, כָּל חַד וְחַד בְּדִיוּקְנֵיהּ כְּדָקָא חָזֵי לֵיהּ. וּלְבָתַר בָּרָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, וְשַׁלְטֵיהּ עַל כֻּלְּהוּ, בְּדִיוּקְנָא דָא.

דְּכָל זִמְנָא דְּבַר נָשׁ קָאִים בָּעַלְמָא, כָּל אִינּוּן בְּרָיִין דְּעַלְמָא זָקְפִין רֵישָׁא, וּמִסְתַּכְּלָן בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה דְּבַר נָשׁ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ דַּחֲלִין וְזָעִין מִקַּמֵּיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ט':ב') וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', וְהַנֵּי מִילֵי, כַּד מִסְתַּכְּלָן וְחָמָאן בֵּיהּ, הַאי דְיוּקְנָא, וְנִשְׁמָתָא בֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דְּנִשְׁמָתָא לָאו בֵּיהּ, צַדִּיקַיָּא לָא מִשְׁתַּנְיִין מִכְּמָה דְּהַוָה דְיוּקְנָהוֹן בְּקַדְמִיתָא. וְכַד בַּר נָשׁ לָא אָזִיל בְּאָרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא, הַאי דְיוּקְנָא קַדִּישָׁא אִתְחַלַּף לֵיהּ. וּכְדֵין חֵיוַת בָּרָא וְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא יְכִלִּין לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּאִתְחַלַּף לֵיהּ הַאי דְיוּקְנָא קַדִּישָׁא, אִתְחַלַּף לֵיהּ הַאי דְיוּקְנָא דְּבַר נָשׁ.

וְתָא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְלַף עוֹבָדִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין לְאַהֲדָרָא מִלִּין לְאַתְרַיְיהוּ, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא רְעוּתֵיהּ בְּכָל עוֹבָדֵי דְעַלְמָא. דְּנִיֵּאל לָא אִשְׁתַּנֵּי דִּיוּקְנֵיהּ כַּד אַפֵּילוּ לֵיהּ בְּגוּבָא דְאַרְיָוָתָא, וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּזִיב. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, (דניאל ו׳:כ״ג) אֱלָהִי שְׁלַח מַלְאֲכֵיהּ וּסְגַר פּוּם אַרְיָוָתָא וְלָא חַבְּלוּנִי. מַשְׁמַע דִּבְגִין מַלְאָכָא דְּאַסְגַּר לְפוּמַיְיהוּ, לָא אִתְחַבַּל.

אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דָּא לָא אִתְחַבַּל, דְּהָא הַהוּא דִּיוּקְנֵיהּ דְּבַר נָשׁ זַכָּאָה, אִיהוּ מַלְאָכָא מַמָּשׁ, דְּסָגִיר פּוּמָא, וְקָשִׁיר לוֹן, לְנַטָּרָא לֵיהּ, דְּלָא יְחַבְּלוּן לֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ אֱלָהִי שְׁלַח מַלְאֲכֵיהּ, הַהוּא דְּכָל דִּיוּקְנִין דְּעַלְמָא מִתְחַזְּקָן בֵּיהּ, וְאִיהוּ אַתְקִיף דִּיוּקְנִי בִּי, וְלָא יְכִילוּ לְשַׁלְטָאָה בִּי, וְסָגַר פּוּמַיְיהוּ, וְעַל דָּא שְׁלַח מַלְאֲכֵיהּ וַדַּאי.

וְהַאי מַלְאָכָא, הַהוּא דְּכָל דִּיוּקְנִין מִתְחַזְּקָן בֵּיהּ. דִּכְתִיב, (תהילים ק״י:ו׳) יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת, אִיהוּ דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי קַמֵּיהּ כָּל דִּיוּקְנִין דְּעַלְמָא. וְעַל דָּא מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִסְתַּמְּרָא אָרְחוֹי וּשְׁבִילוֹי, בְּגִין דְּלָא יֶחֱטָא קַמֵּיהּ דְּמָארֵיהּ, וְיִתְקַיֵּים בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם.

תָּא חֲזֵי, יְחֶזְקֵאל נָטַר פּוּמֵיהּ מִמַּאֲכָלֵי דְּאִיסּוּרֵי, דִּכְתִיב, (יחזקאלד) וְלָא בָּא בְּפִי בָּשָׂר פִּגּוּל, זָכָה וְאִקְרֵי בֶּן אָדָם. דְּנִיֵּאל מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דניאל א׳:ח׳) וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל לִבּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאַל בְּפַת בַּג הַמֶּלֶךְ וּבְיֵין מִשְׁתָּיו, זָכָה הוּא, וְאִתְקְיַים בֵּדִיוּקְנֵיהּ דְּאָדָם. בְּגִין דְּכָל מִלִּין דְּעַלְמָא, כֻּלְּהוּ דַּחֲלִין מִקַּמֵּי דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, דְּאִיהוּ שַׁלִּיטָא עַל כֻּלְּהוּ, וְאִיהוּ מַלְכָּא עַל כֹּלָּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּגִין דָּא אִצְטָרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבוֹי, וְלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעִם כָּל דָּא, בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִבְדַּק בְּחוֹבוֹי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. דְּהָא כַּד בַּר נָשׁ קָאִים מֵעָרְסֵיהּ, תְּרִין סַהֲדִין קָיְימִין קַמֵּיהּ, וְאָזְלֵי בַּהֲדֵיהּ כָּל יוֹמָא.

בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֵיקַם, אִינּוּן סַהֲדֵי אָמְרִין לֵיהּ בְּשַׁעְתָּא דְּאַפְתַּח עֵינוֹי, (משלי ד׳:כ״ה) עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ יְיַשִּׁירוּ נֶגְדֶּךָ. קָם וְאַתְקִין רַגְלוֹי לְמֵהַךְ, אִינּוּן סַהֲדִין אָמְרִין לֵיהּ, (שם) פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְגו׳. וְעַל דָּא כַּד אָזִיל בַּר נָשׁ, בְּכָל יוֹמָא, בָּעֵי לֵיהּ לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבוֹי.

בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, כַּד אָתֵי לֵילְיָא, בָּעֵי לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִבְדַּק, בְּכָל מַה דְּעָבַד כָּל הַהוּא יוֹמָא. בְּגִין דְּיֵיתוּב מְנַיְיהוּ, וְיִסְתַּכֵּל בָּהוּ תָּדִיר, בְּגִין דְּיֵיתוּב קַמֵּי מָארֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים נ״א:ה׳) וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד, בְּגִין דְּיֵיתוּב מְנַיְיהוּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, לָא אִשְׁתַּכַּח בִּידַיְיהוּ חוֹבָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. בְּגִין דְּאִינּוּן קָרְבָּנִין, דְּהֲווּ מַקְרְבִין בְּכָל יוֹמָא, הֲווּ מְכַפְּרֵי עֲלַיְיהוּ. הַשְׁתָּא דְּאִתְגְּלוֹן יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא, וְלֵית מַאן דְּמְכַפֵּר עֲלַיְיהוּ, אוֹרַיְיתָא הִיא מְכַפְּרָא עֲלַיְיהוּ, וְעוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, בְּגִין

דִּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. וּמַאן דְּאִיהוּ לָא מִסְתַּכַּל בְּאָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גָּרִים לִשְׁכִינְתָּא לְאִתְכַּפְיָא בְּגוֹ עַפְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ״ו:ה׳) יַשְׁפִּילֶנָּה יַשְׁפִּילָהּ עַד אָרֶץ וְגו׳.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכֵן מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וּבְעוֹבָדִין דְּכַשָּׁרָן, גָּרִים לָהּ לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לַאֲרָמָא רֵישָׁא בְּגוֹ גָּלוּתָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא.

תָּא חֲזֵי, גִּלְגַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גִּלְגּוּלִין בְּעַלְמָא, בְּגִין לַאֲרָמָא רֵישָׁא דְצַדִּיקַיָּיא, דְּהָא בְּגִין דְּיָרִים יוֹסֵף רֵישֵׁיהּ בְּעַלְמָא, עַל דְּאִשְׁתַּכַּח זַכָּאָה קַמֵּיהּ, אַרְגִּיז רִבּוֹנָא עַל עַבְדּוֹי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר חָטְאוּ מַשְׁקֵה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהָאוֹפֶה לַאֲדוֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם. וְכֹלָּא בְּגִין לַאֲרָמָא רֵישָׁא דְּיוֹסֵף זַכָּאָה. וְתָא חֲזֵי, עַל יְדָא דְּחֶלְמָא, אִתְכַּפְיָיא מֵעִם אָחוֹי, וְעַל יְדָא דְּחֶלְמָא אִתְרַבֵּי עַל אָחוֹי, וְאִתְרַבֵּי עַל כָּל עַלְמָא:

וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלוֹמוֹ בְּלַיְלָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן וְגו׳, תָּא חֲזֵי, דְּהָא אִתְּמַר דְּכָל חֶלְמִין אָזְלִין בָּתַר פּוּמָא, יוֹסֵף כַּד פָּשַׁר לְהוּ חֶלְמָא, אַמַּאי פָּשַׁר לְהַאי פִּשְׁרָא טָבָא, וּלְהַאי פִּשְׁרָא בִּישָׁא. אֶלָּא, אִינּוּן חֶלְמִין עֲלֵיהּ דְּיוֹסֵף הֲוָה, וּבְגִין דְּיָדַע מִלָּה עַל עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דִּילָהּ, בְּגִין כָּךְ פָּשַׁר חֶלְמָא לְהוּ כְּמָה דְּאַצְטְרִיךְ. לְכָל חַד וְחַד פָּשַׁר לְהוֹן פִּשְׁרָא, לְאַהֲדָרָא מִלָּה עַל אַתְרֵיהּ.

מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֵיהֶם יוֹסֵף הֲלֹא לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים סַפְּרוּ נָא לִי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָכִי מְבָעֵי לֵיהּ לְמַפְשַׁר חֶלְמָא, לְפָקְדָא פִּישְׁרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּתַמָּן אִיהוּ קִיּוּמָא דְּכֹלָּא, וּבֵיהּ קַיְימָא פִּישְׁרָא.

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְּמַר דְּדַרְגָּא דְּחֶלְמָא לְתַתָּא אִיהוּ, וְאִיהוּ דַּרְגָּא שְׁתִיתָאָה. בְּגִין דְּהָא מֵאֲתַר דִּנְבוּאָה שַׁרְיָא עַד הַאי דַּרְגָּא דְּחֶלְמָא, שִׁיתָּא דַּרְגִּין אִינּוּן. וְסָלְקָא פִּישְׁרָא מִדַּרְגָּא דְּחֶלְמָא, לְדַרְגָּא אָחֳרָא. חֶלְמָא אִיהוּ דַּרְגָּא דִּלְתַתָּא, וּפִישְׁרָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ. וּפִישְׁרָא קַיְימָא בְּדִבּוּר, וְעַל דָּא בְּדִבּוּר קַיְימָא מִלָּה. דִּכְתִיב הֲלֹא לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים, הֲלֹא לֵאלֹהִים וַדַּאי.

פרק כד

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיְסַפֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת חֲלוֹמוֹ לְיוֹסֵף וְגו׳. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (מלכים ב ב׳:ט׳) וַיְהִי בְּעָבְרָם וְאֵלִיָּהוּ אָמַר אֶל אֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ בְּטֶרֶם אֶלָּקַח מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע וִיהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, וְהַאי קְרָא תְּוּוהָא אִיהוּ. וְאֵלִיָּהוּ אָמַר אֶל אֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ, וְכִי בִּרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא, וְהָא בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ. וְתוּ, דֶּאֱלִישָׁע הָכִי נָמֵי אִיהוּ הֲוָה יָדַע, מַאי טַעְמָא אָמַר, וִיהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי.

אֶלָּא וַדַּאי, מַאן דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכָל עָלְמִין, הֵיךְ לָא יְהֵא בִּרְשׁוּתֵיהּ דָּא. וַדַּאי אֱלִיָּהוּ, וּשְׁאָר צַדִּיקִים, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד רְעוּתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא תָּדִיר. דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ה:י"ט) רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה, וְכָל שֶׁכֵּן דְּהַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא, דִּי עֲלֵיהּ, יָרִית לֵיהּ לְצַדִּיקָא דֶּאֱלִישָׁע, דְּהֲוָה שַׁמָּשָׁא דִּילֵיהּ. וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ (מלכים א י"ט:ט"ז) וְאֶת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ, וְעַל דָּא הֲוָה לֵיהּ לֶאֱלִישָׁע לְיָרְתָא לֵיהּ.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ, מַאי פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלַי, וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּעַל חַד תְּרִין שָׁאִיל, וּמַה דְּלָא הֲוָה בִּרְשׁוּתֵיהּ, הֵיךְ שָׁאַל מִינֵיהּ. אֶלָּא, אֵיהוּ לָא שָׁאִיל רוּחַ עַל חַד תְּרִין, אֶלָּא (איהו) הָכִי שָׁאַל מִינֵיהּ, בְּהַהוּא רוּחָא דְּהֲוָה לֵיהּ, דְּיַעֲבִיד (ד"א ל"ג חד) תְּרִין נְמוּסִין בְּעַלְמָא, בְּהַהוּא רוּחָא.

מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר הִקְשֵׁיתָ לִשְׁאוֹל אִם תִּרְאֶה אוֹתִי לָקַח מֵאִתָּךְ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אַיִן לֹא יִהְיֶה. מַאי טַעְמָא אִם תִּרְאֶה אוֹתִי. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, אִם תֵּיכוֹל לְמֵיקַם עַל עִקָּרָא דְּרוּחָא דְּשַׁבָּקְנָא לָךְ, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְנְסִיבְנָא מִינָּךְ, יְהֵא לְךָ כְּדֵין. דְּהָא כָּל הַהוּא עִקָּרָא דְּרוּחָא בְּשַׁעְתָּא דְּיִסְתַּכֵּל בֵּיהּ, כַּד חָמֵי לֵיהּ לְאֵלִיָּהוּ, יֶהֱוֵי דְּבֵיקוּתָא בֵּיהּ, כְּדְקָא יָאוּת.

תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּמָה דְּאוֹלִיף מֵרַבֵּיהּ, וְחָמֵי לֵיהּ בְּהַהוּא חָכְמְתָא, יָכִיל לְאִתּוֹסָפָא בְּהַהוּא רוּחָא יַתִּיר. תָּא חֲזֵי, דְּהָא יוֹסֵף בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד, הֲוֵי חָמֵי בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא לְהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּאָבוֹי, הֲוָה מִסְתַּכֵּל. וּבְגִין כָּךְ הֲוָה מִסְתַּיְיעָא לֵיהּ מִלְּתָא, וְאִתּוֹסָפָא לֵיהּ רוּחָא אָחֳרָא, בְּנְהִירוּ עִלָּאָה יַתִּיר.

בְּשַׁעְתָּא דְּאָמַר לֵיהּ הַהוּא רַשָּׁע, וְהִנֵּה גֶּפֶן לְפָנָי, אִזְדָּעְזַע יוֹסֵף. דְּלָא הֲוָה יָדַע עַל מַה תֵּיתֵי מִלָּה, כֵּיוָן דְּאָמַר וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים, מִיָּד אִתְעַר רוּחֵיהּ, וְאִתּוֹסַף בְּנְהִירוּ, וְאִסְתַּכַּל בְּדִיוּקְנָא דְּאָבוֹי, כְּדֵין אִתְנְהִיר רוּחֵיהּ, וְיָדַע מִלָּה.

מַה כְּתִיב, וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים. אָמַר יוֹסֵף, הָא וַדַּאי בְּשׁוֹרָה דְּחֶדְוָה בְּשִׁלִּימוּ אִיהוּ, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַאי גֶּפֶן עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְאִתְבַּשַּׂר יוֹסֵף בְּהַאי. וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים, אִלֵּין אִינּוּן תְּלָתָא דַּרְגִּין עִלָּאִין, דְּנָפְקֵי מֵהַאי גֶּפֶן, כַּהֲנֵי לֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵלֵי.

וְהֵיא כְּפוֹרַחַת עָלְתָה נִצָּהּ, דְּהָא בְּגִינֵיהוֹן סָלְקָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבָּרְכַת מֵעִם מַלְכָּא עִלָּאָה. הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים, אִלֵּין אִינּוּן כַּדְּקָא דְּעַלְמָא, דְּאִינּוּן כַּעֲנָבִים מְבוּשָׁלִים כְּדְקָא חֲזֵי. דְּבָר אַחֵר הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים, דָּא הוּא יַיִן דְּאִתְנְטִיר בְּעִנְבַיְיהוּ מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.

עַד הָכָא אִתְבַּשַּׂר יוֹסֵף בְּחֶלְמֵיהּ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה חֶלְמָא אִיהוּ דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּאִית חֶלְמִין לֵיהּ, וּלְאַחֲרָנִין. וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים, דְּאִיהוּ לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ.

תָּנִינָן, (שמות קמד א) הַאי מַאן דְּחָמֵי עִנְבִין חִוָּורִין בְּחֶלְמָא, סִימָן יָפֶה לוֹ, אוּכְמֵי לָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא דְתֹרִין דַּרְגִּין יְדִיעָן, אינון אוּכְמֵי וְחִוָּורֵי. הַאי אִיהוּ טַב, וְהַאי אִיהוּ דִּלָּא טַב, וְכֻלְּהוּ עִנְבִין בָּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא תַּלְיָין. וְעַל דָּא מִתְפָּרְשָׁן בְּחָכְמְתָא, הֵן לְטַב, הֵן לְבִישׁ. אִלֵּין צָרִיכִין רַחֲמֵי, וְאִלֵּין אַשְׁגָּחוּתָא דְרַחֲמֵי.

תָּא חֲזֵי, אָדָם הָרִאשׁוֹן, אִנְתְּתֵיהּ סָחֲטָא לֵיהּ עִנְבִין, וְגָרִימַת לֵיהּ מוֹתָא, וּלְכָל יִשְׂרָאֵל, וּלְכָל עָלְמָא. נֹחַ אָתָא לְהַנֵּי עִנְבִין, וְלָא אִתְנְטַר כְּדְקָא יְאוּת, מַה כְּתִיב, (בראשית ט) וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה, בְּהֵ"א. בְּנֵי אַהֲרֹן, שְׁתוּ חַמְרָא מְנַיְּיהוּ, וְקָרִיבוּ קָרְבָּנָא בְּהַהוּא חַמְרָא, וּמִיתוּ, וְהָא אִתְּמַר. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דברים ל"ב:ל"ב) עֲנָבֵימוֹ עִנְבֵי רֹאשׁ אַשְׁכְּלוֹת מְרוֹרוֹת לָמוֹ, בְּגִין דְּאִינּוּן עִנְבִין גַּרְמֵי הַאי.

חָמָא עִנְבִין דְּאִינּוּן טָבִין, בְּהַהוּא כֶּרֶם, דְּקָא סָלְקִין נַיְּיחָא וְרֵיחָא בְּדַרְגִּין שְׁלֵימִין, כְּדְקָא יְאוּת. וְעַל דָּא יוֹסֵף יָדַע מִלָּה, וְאִסְתַּכַּל בְּעִקָּרָא, וּפָשַׁר חֶלְמָא עַל בּוּרְיֵיהּ. בְּגִין דְּאִתְבַּשַּׁר בְּהַהוּא חֶלְמָא, כְּדְקָא יְאוּת. וּבְגִין כָּךְ פָּשַׁר פִּשְׁרָא לְטַב, וְאִתְקַיַּים הָכִי.

מַה כְּתִיב. וַיַּרְא שַׂר הָאוֹפִים כִּי טוֹב פָּתָר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי עַל רֹאשִׁי. תָּא חֲזֵי, אֲרוּרִין אינון רַשִׁיעַיָּא, דְּכָל עוֹבָדֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן לְבִישׁ. וְכָל אִינּוּן מִלִּין דְּאִינּוּן אָמְרִין, כֻּלְּהוּ לְבִישׁ, וּלְאַבְאָשָׁא.

כֵּיוָן דְּפָתַח פּוּמֵיהּ בְּאַף, מִיָּד דְּחִיל יוֹסֵף, וְיָדַע דְּכָל מִלּוֹי אִינּוּן לְאַבְאָשָׁא, וּבְשׂוֹרָה דְּבִישׁ בְּפוּמֵיהּ. וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי עַל רֹאשִׁי, כְּדֵין יָדַע יוֹסֵף דְּאִתְבַּשַּׁר עַל חֲרִיבוּ דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, וְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, דְּיִתְגַּלּוּן מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא.

חֲמֵי מַה כְּתִיב, וּבַסַּל הָעֶלְיוֹן מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אוֹפֶה וְהָעוֹף אוֹכֵל אוֹתָם מִן הַסַּל מֵעַל רֹאשִׁי. אִלֵּין אינון שְׁאָר עַמִּין, דְּמִתְכַּנְּשֵׁי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְקָטְלֵי לוֹן, וְחָרְבֵי בֵּיתַיְיהוּ, וּמְפַזְּרֵי לוֹן לְאַרְבַּע סִטְרֵי דְעָלְמָא. וְכֹלָּא אִסְתַּכַּל יוֹסֵף, וְיָדַע דְּהַהוּא חֶלְמָא עַל יִשְׂרָאֵל, כַּד יְהוֹן בְּחִיוּבָא קַמֵּי מַלְכָּא, מִיָּד פָּשַׁר לֵיהּ פִּשְׁרָא לְבִישׁ, וְאִתְקַיַּים בֵּיהּ.

וְתָא חֲזֵי, תְּרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין, דְּקָא חָמָא הַאי, וְחָמָא הַאי. דָּא חָמָא (דהא) כַּד סָלִיק, וְקָא שַׁלִּיט דַּרְגָּא עִלָּאָה, וְאִתְנְהִיר סַהֲרָא. וְדָא חָמָא, דְּאִתְחַשַּׁךְ וְשַׁלִּיט עֶלָּה חִיוָּא בִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ אִסְתַּכַּל יוֹסֵף בְּהַהוּא חֶלְמָא, וּפָשַׁר לֵיהּ פִּשְׁרָא לְבִישׁ. וְעַל דָּא, כֹּלָּא בְּפִישְׁרָא קָיְימָא, וְדָא וְדָא חָמוּ, בְּאִלֵּין תְּרֵין דַּרְגִּין, דְּשַׁלִּיט דָּא, וְשַׁלִּיט דָּא.

פרק כה

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים נ"א:י"ב) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל לֵב טָהוֹר, כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר, (מלכים א ג':ט') וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שומֵעַ וְגו', וּכְתִיב (משלי ט"ו:ט"ו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד, וּבְגִין כָּךְ לֵב טָהוֹר וַדַּאי.

וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי, דָּא הוּא רוּחַ נָכוֹן וַדַּאי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית א׳:ב׳) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. וְאִתְעָרוּ, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. וְאִתְעָרוּ, (יחזקאל י״א:י״ט) וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם. וְצַלֵּי דָּוִד, הַהוּא רוּחַ נָכוֹן, חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי.

בְּגִין דְּאִית מִסְטְרָא אָחֳרָא, לֵב טָמֵא וְרוּחַ עִוְעִים, דְּאַסְטֵי לִבְנֵי עַלְמָא, וְדָא הוּא רוּחַ טוּמְאָה, דְּאִקְרֵי רוּחַ עִוְעִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו י״ט:י״ד) יְיָ מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ רוּחַ עִוְעִים. וְעַל דָּא וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי. מַאי חַדֵּשׁ. דָּא חִדּוּשָׁא דְּסִיהֲרָא. בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַדַּשׁ סִיהֲרָא, דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּים וּבְגִין כָּךְ חָדַשׁ.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי דִּכְתִיב, (מלכים א כ״ב:כ״א-כ״ב) וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלָיו בַּמָּה וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי כָּל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם תּוּכָל צֵא וַעֲשֵׂה כֵּן. וְתָנִינָן דְּהַהוּא רוּחַ נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי. וְכִי נִשְׁמָתִין, כֵּיוָן דְּסָלְקִין וְקַיְימִין לְעֵילָּא, אִינּוּן יָכְלִין לְאֶתְבָּא בְּהַאי עַלְמָא, וּמִלָּה תְּמִיהָה, דְּאָמַר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי וְגו׳.

וְתוּ, מַאי טַעְמָא אִתְעָנַשׁ עֲלֵיהּ אַחְאָב, דְּהָא דִינָא דְאוֹרַיְיתָא, דְּשַׁוֵּי שְׁמוּאֵל קַמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הָכִי הוּא. דִּכְתִיב, (שמואל א ח׳:י״ד) אֶת שְׂדוֹתֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקָּח. וְאִי אַחְאָב נָטַל הַהוּא כֶּרֶם בְּנָבוֹת, דִּינָא הֲוָה. וְתוּ, דְּהַוָה יָהִיב לֵיהּ כַּרְמָא אָחֳרָא, אוֹ דַּהֲבָא, וְלָא בָּעָא.

אָמַר לֵיהּ, יָאוֹת שְׁאַלְתְּ. תָּא חֲזֵי, הַאי רוּחַ דְּקָאֲמְרוּ דְּאִיהוּ רוּחַ דְּנָבוֹת, הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא. וְכִי רוּחָא דְּנָבוֹת יָכִיל לְסַלְקָא וּלְקַיְימָא קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִתְבַּע שִׁקְרָא. דִּכְתִיב וַיֵּצֵא הָרוּחַ. וְאִי צַדִּיקָא הוּא, אֵיךְ יִבְעֵי שִׁקְרָא בְּהַהוּא עַלְמָא, דְּאִיהוּ עַלְמָא דְּקוּשׁוֹט. וּמַה בְּהַאי עַלְמָא, לָא בָּעֵי זַכָּאָה שִׁקְרָא, בְּהַהוּא עַלְמָא, לָא כָּל שֶׁכֵּן. וְאִי לָאו זַכָּאָה אִיהוּ, הֵיךְ יָכִיל לְקַיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלָּא וַדַּאי נְבוֹת לָאו זַכָּאָה הֲוָה כָּל כָּךְ לְקַיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא רוּחָא אָחֳרָא הֲוָה, דְּשַׁלְטָא בְּעַלְמָא. דְּדָא הוּא רוּחָא דְּקַיְימָא תָּדִיר וְסָלְקָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא הוּא דְּאַסְטֵי לִבְנֵי עַלְמָא בְּשִׁקְרָא. וּמַאן דְּאִיהוּ רָגִיל בְּשִׁקְרָא, אִשְׁתַּדַּל תָּדִיר בְּשִׁקְרָא. וְעַל דָּא אָמַר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר וְגו׳. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ, צֵא וַעֲשֵׂה כֵּן. פּוּק מֵהָכָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (תהילים ק״א:ז׳) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. וּבְגִין דָּא אִיהוּ רוּחַ שֶׁקֶר וַדַּאי.

וְתוּ, עַל מַה דְּקָטַל לֵיהּ לְנָבוֹת וְנָטַל כַּרְמָא דִּילֵיהּ, קָטוּלָא אַמַּאי קָטִיל לֵיהּ. אֶלָּא עַל דְּקָטִיל לֵיהּ בְּלָא דִינָא, אִתְעָנַשׁ. קָטַל לֵיהּ בְּלָא דִינָא, וְנָסִיב כַּרְמָא דִּילֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (מלכים א כ״א:י״ט) הֲרָצַחְתָּ וְגַם יָרַשְׁתָּ, וְעַל דָּא אִתְעָנַשׁ. וְתָא חֲזֵי, כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּעַלְמָא,

דְאַסְטֵי לוֹן הַאי רוּחַ שִׁקְרָא בְּשִׁקְרָא. וְשַׁלִּיט אִיהוּ בְּעַלְמָא בְּכַמָּה סִטְרִין וּבְכַמָּה עוֹבָדִין, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

וְעַל דָּא דָּוִד בָּעָא לְאִסְתַּמָּרָא מִנֵּיהּ, וּבָעָא לְאַפָּקָא מִגּוֹ מְסָאֲבוּ. דִּכְתִיב, (תהילים נ"א:י"ב) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי. דָּא הוּא רוּחַ נָכוֹן, וְאָחֳרָא אִיהוּ רוּחַ שֶׁקֶר. וְעַל דָּא תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, חַד קַדִּישָׁא, וְחַד מְסָאֲבָא.

פָּתַח וְאָמַר, (יואל ב':י"א) וַיְיָ נָתַן קוֹלוֹ לִפְנֵי חֵילוֹ כִּי רַב מְאֹד מַחֲנֵהוּ וְכִי עָצוּם עוֹשֵׂה דְּבָרוֹ וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל וַיְיָ, בְּכָל אֲתַר הוּא וּבֵי דִינֵיהּ. נָתַן קוֹלוֹ, דָּא הוּא קָלָא דִּכְתִיב, (דברים ד':י"ב) קוֹל דְּבָרִים. וּכְתִיב הָתָם, (שמות ד':י') לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מַאן אִישׁ דְּבָרִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל"ג:א') אִישׁ הָאֱלֹהִים. לִפְנֵי חֵילוֹ, אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מַחֲנֵהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ"ה:ג') הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו. דְּכַמָּה מְמַנָּן וּשְׁלִיחָן אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי לְאַסְטָאָה עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל (זהר חדש ל"ג בגין לאסתאבא להו). וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִזְדַּמַּן לְמַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל בְּגִין לְנַטְרָא לְהוּ, וְלָא יְכִילוּ לְקַטְרָגָא לְהוּ.

כִּי עָצוּם עוֹשֵׂה דְּבָרוֹ. מַאן עָצוּם, דָּא הוּא זַכָּאָה הַהוּא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא יָמָּא וְלֵילֵי. דְּבָר אַחֵר כִּי עָצוּם, דָּא הוּא מְקַטְרְגָא דְּאִשְׁתַּכַּח קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ תַּקִּיפָא כְּפַרְזְלָא תַּקִּיפָא כְּטִינָרָא. עוֹשֵׂה דְּבָרוֹ, דְּנָטִיל רְשׁוּת מִלְּעֵילָא וְנָטִיל נִשְׁמָתָא מִתַּתָּא.

כִּי גָדוֹל יוֹם יְיָ וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילֶנּוּ. דְּאִיהוּ שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא, וְעִלָּאָה וְתַקִּיפָא עַל כֻּלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ תְּחוֹת שָׁלְטָנֵיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ תְּדִיר, לְזַכָּאָה לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי וּלְמֶחֱדֵי לְהוּ בְּחֵידוּ דְצַדִּיקַיָּיא דִּזְמִינִין לְמֶחֱדֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, (תהילים ה':י"ב) וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בָךְ אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

מקץ

פרק א

וַיְהִי מִקֵּץ, רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (איוב כ"ח:ג') קֵץ שָׂם לַחשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת, הַאי קְרָא אִתְּמַר. קֵץ שָׂם לַחשֶׁךְ, דָּא אִיהוּ קֵץ דִּשְׁמָאלָא, דְּאִיהוּ שָׁאט בְּעַלְמָא, וְשָׁאט לְעֵילָא, וְקַיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַסְטֵי, וְקַטְרִיג עַל עַלְמָא, וְהָא אִתְּמַר. וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, דְּהָא כָּל עוֹבָדוֹי לָאו אִינּוּן לְטַב, אֶלָּא לְשֵׁיצָאָה תְּדִיר וּלְמֶעְבַּד כְּלָיָה בְּעַלְמָא.

אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת, דָּא אֶבֶן נֶגֶף, דְּבָהּ כָּשְׁלִין חַיָּיבִין, וְקַיְימָא בְּהַאי דְּאִקְרֵי, (איוב י״:כ״ב) אֶרֶץ עֵפָתָהּ כְּמוֹ אֹפֶל. תָּא חֲזֵי, אִית אֶרֶץ חַיִּים לְעֵילָּא, וְהַאי אִיהוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (ד"א ואית ארץ לתתא ונקרא) אֹפֶל וְצַלְמָוֶת, אֹפֶל דְּנַפְקָא מֵאֶרֶץ עֵפָתָה. מַאי (ס"א ארץ) אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת, דָּא הוּא קֶרֶן דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּחשֶׁךְ, זוּהֲמָא דְּדַהֲבָא, וְהָא אִתְּמַר.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכָּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. בְּגִין דְּיִנְדְּעוּן וְיִסְתַּכְּלוּן בְּפוּלְחָנֵיהּ. דְּהָא אוֹרַיְיתָא אִיהִי מַכְרְזָא בְּכָל יוֹמָא קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ וְאָמְרָה, (משלי ט׳:ט״ז) מִי פֶתִי יָסוּר הֵנָּה חֲסַר לֵב וְאָמְרָה לוֹ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

וְכַד בַּר נָשׁ אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְדַּבַּק בָּהּ, זָכֵי לְאִתְתַּקְפָּא בְּאִילָנָא דְחַיֵּי, דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים וְגוֹ'. וְתָא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אִתְתַּקַּף בְּאִילָנָא דְחַיֵּי בְּהַאי עַלְמָא, אִתְתַּקַּף בֵּיהּ לְעַלְמָא דְאָתֵי. דְּהָא כַּד נְשְׁמָתִין נָפְקִין מֵהַאי עַלְמָא, הָכִי אִתְתַּקְּנָן לְהוּ דַּרְגִּין לְעַלְמָא דְאָתֵי. תָּא חֲזֵי, אִילָנָא דְחַיֵּי, אִיהוּ בְּכַמָּה דַּרְגִּין מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ חַד. דְּהָא בְּאִילָנָא דְחַיֵּי אִית דַּרְגִּין אִלֵּין עַל אִלֵּין. עַנְפִין, וְעָלִין, קְלִיפִין, (ס"א נופא) גּוּפָא דְאִילָנָא, שָׁרְשִׁין. וְכֹלָּא הוּא אִילָנָא. כְּגַוְונָא דָּא, כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ אִתְתַּקַּן וְאִתְתַּקַּף בְּאִילָנָא דְחַיֵּי.

וְכָל בְּנֵי דִּמְהֵימְנוּתָא יִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוֹן מִתְתַּקְּפִין בְּאִילָנָא דְחַיֵּי, כֻּלְּהוּ אֲחִידִין בְּאִילָנָא מַמָּשׁ. מִנְּהוֹן בְּהַהוּא (ס"א נופא) גּוּפָא דְּבֵיהּ, מִנְּהוֹן אֲחִידָן בְּעַנְפִין, מִנְּהוֹן בְּעָלִין, מִנְּהוֹן בְּשָׁרְשִׁין. אִשְׁתַּכְּחוּ דְּכֻלְּהוּ אֲחִידָן בְּאִילָנָא דְחַיֵּי. וְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא כֻּלְּהוּ אֲחִידָן בְּגוּפָא דְאִילָנָא. וּבְגִין כָּךְ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ אֲחִיד בְּכֹלָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר.

וַיְהִי מִקֵּץ, מַאי מִקֵּץ. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אֲתַר דְּלֵית בָּהּ זְכִירָה, וְדָא הוּא קֶרֶן דְּשִׁמְאלָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּכְתִיב, (בראשית מ׳:י״ד) כִּי אִם זְכַרְתַּנִי אִתְּךָ כַּאֲשֶׁר יִיטַב לָךְ. וְכִי הָכִי אִתְחֲזֵי לֵיהּ לְיוֹסֵף צַדִּיקָא, דְּאִיהוּ אָמַר כִּי אִם זְכַרְתַּנִי אִתְּךָ. אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל יוֹסֵף בְּחֶלְמֵיהּ. אָמַר, וַדַּאי חֶלְמָא דְזִכְירָה אִיהוּ. וְאִיהוּ טָעָה בְּהַאי, דְּהָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי כֹּלָּא. וְעַל דָּא אֲתַר דְּהֲוָה בֵּיהּ נַשְׁיוּ קָם קַמֵּיהּ, מַה כְּתִיב וְלֹא זָכַר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ. כֵּיוָן דְּאָמַר וְלֹא זָכַר שַׂר הַמַּשְׁקִים, מַהוּ וַיִּשְׁכָּחֵהוּ. אֶלָּא וַיִּשְׁכָּחֵהוּ אֲתַר דְּאִית בֵּיהּ שִׁכְחָה, וְדָא הוּא קֶרֶן דְּסִטְרָא דְּחשֶׁךְ. שְׁנָתַיִם יָמִים, מַאי שְׁנָתַיִם. דְּתָב דַּרְגָּא, לְדַרְגָּא דְּאִית בֵּיהּ זְכִירָה.

וּפַרְעֹה חוֹלֵם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיְאֹר, דָּא חֶלְמָא דְיוֹסֵף הֲוָה. בְּגִין דְּכָל נָהָר, דְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק אִיהוּ. וְרָזָא דָּא הֲוֵי, הַאי מַאן דְּחָמֵי נָהָר בַּחֲלוֹם, חָמֵי שָׁלוֹם. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:י״ב) הִנְנִי נוֹטֶה אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם:

פרק ב

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ"ט:ד') מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֶרְסֶנָּה, תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא עִלָּאָה, אַתְקִין כֹּלָּא בְּדִקָא יְאוּת, וְאַפִּיק נְהוֹרִין עִלָּאִין מְנַהֲרִין לְכָל סִטְרִין, וְכוֹלָּא אִיהוּ חַד. וּבָרָא שָׁמַיִם דִּלְעֵילָּא וְאֶרֶץ דִּלְעֵילָּא, לְאִתְתַּקָּנָא כֻּלְּהוּ כְּחָדָא, לְתוֹעַלְתָּא דְתַתָּאֵי.

תָּא חֲזֵי, מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ. מַאן מֶלֶךְ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בַּמִּשְׁפָּט, דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קְיוּמָא דְאַרְעָא. וְעַל דָּא, ו' אִתְּזַן מִן ה' עִלָּאָה, ה' תַּתָּאָה אִתְּזָנַת מִן ו', דְּקְיוּמָא דְאַרְעָא אִיהוּ בְּמִשְׁפָּט. דְּהָא מִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ בְּכָל תִּקּוּנוֹי, וְזַן לָהּ.

דָּבָר אַחֵר, מֶלֶךְ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בַּמִּשְׁפָּט, דָּא יוֹסֵף. יַעֲמִיד אֶרֶץ, דִּכְתִיב (בראשית מ"א:נ"ז) וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבּוֹר אֶל יוֹסֵף. וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעֲבִי בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, עֲבַד לֵיהּ לְיוֹסֵף שַׁלִּיטָא עַל אַרְעָא.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מֶלֶךְ, דָּא יוֹסֵף. בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ, דָּא יַעֲקֹב. דְּהָא עַד לָא אֲתָא יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, לָא הֲוָה קִיּוּמָא בְּאַרְעָא, מִגּוֹ כַּפְנָא. כֵּיוָן דַּאֲתָא יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, בִּזְכוּתֵיהּ אִסְתַּלַּק כַּפְנָא, וְאִתְקַיַּים אַרְעָא.

דָּבָר אַחֵר, מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ, דָּא דָּוִד מַלְכָּא, דִּכְתִיב, (שמואל ב ח':ט"ו) וַיְהִי דָּוִד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ, וְאִיהוּ קַיֵּים אַרְעָא, וּבִזְכוּתֵיהּ קָיְימָא לְבָתַר דְּנָא. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֶרְסֶנָּה, דָּא רְחַבְעָם.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, אַף עַל גַּב דְּפוּרְעָנוּתָא אִתְגְּזַר עַל עַלְמָא, מִתְעַכְּבָא בְּגִינֵיהוֹן וְלָא שָׁלְטָא עַל עַלְמָא. כָּל יוֹמוֹי דְּדָוִד מַלְכָּא אִתְקָיְימָא אַרְעָא בְּגִינֵיהּ, לְבָתַר דְּמִית אִתְקָיְימָא בִּזְכוּתֵיהּ. דִּכְתִיב, (מלכים ב כ':ו') וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי. כְּגַוְונָא דָּא, כָּל יוֹמוֹי דְיַעֲקֹב וְכָל יוֹמוֹי דְיוֹסֵף, לָא שָׁלְטָא פּוּרְעָנוּתָא בְּעַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ, דָּא יוֹסֵף. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֶרְסֶנָּה, דָּא פַּרְעֹה. דְּהָא בְּגִין דְּאַקְשֵׁי לְבֵּיהּ לְגַבֵּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חָרִיב אַרְעָא דְמִצְרַיִם. וּבְקַדְמִיתָא עַל יְדָא דְיוֹסֵף אִתְקַיַּים אַרְעָא בְּהַהוּא חֻלְמָא דְּחַלַם. דִּכְתִיב, וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וְגוֹ'.

וַיְהִי מִקֵּץ וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים י"ח:מ"ז) חַי יְיָ וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי. אֱלוֹהֵי כְּתִיב, בְּוי"ו. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. חַי יְיָ, דָּא חַי צַדִּיקָא יְסוֹדָא דְעָלְמָא, דְּאִקְרֵי חַי דְּעָלְמִין. וּבָרוּךְ צוּרִי, דָּא (ס"א הוד) הוּא דִּכְתִיב (תהילים קמ"ד:א') בָּרוּךְ יְיָ צוּרִי, וְדָא עַלְמָא דְּאִתְקְרֵיַים עֲלֵיהּ צַדִּיקָא דָּא. וְיָרוּם אֱלֹהֵי יִשְׁעִי. וְיָרוּם דָּא עַלְמָא עִלָּאָה. אֱלוֹהֵי בְּוא"ו, דָּא שָׁמַיִם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים קטז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ.

תָּא חֲזֵי, (כמה דאת אמר) (תהילים ס"ח:כ') בָּרוּךְ אֲדֹנָ"י יוֹם יוֹם יַעֲמָס לָנוּ. בָּרוּךְ אֲדֹנָ"י, בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד, וְהַאי קְרָא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ. יוֹם יוֹם, אִלּוּ שְׁנָתַיִם יָמִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חוֹלֵם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיְאוֹר, רָזָא אִיהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמָר דָּא יוֹסֵף. דְּנָהָר (ס"א דכל נהר) דָּא, יוֹסֵף הַצַּדִּיק הוּא.

וְהִנֵּה מִן הַיְאוֹר עוֹלוֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאוֹת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיְאוֹר, דְּהָא מִנָּהָר דָּא אִתְבָּרְכָאן כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא. בְּגִין דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, אִיהוּ אַשְׁקֵי וְזָן לְכֹלָּא. וְיוֹסֵף אִיהוּ נָהָר, לְאִתְבָּרְכָא כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּגִינֵיהּ.

וְתָא חֲזֵי, הַהוּא נָהָר, שֶׁבַע דַּרְגִּין אִתְשַׁקְיָין וְאִתְבָּרְכָן מִנֵּיהּ, וְאִלֵּין אִינּוּן יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאוֹת בָּשָׂר. וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ, בְּחִבּוּרָא בְּאַחְוָותָא דְּלָא אִשְׁתַּכַּח בְּהוּ פִּירוּדָא. וְכֻלְּהוּ לְשַׁבָּחָא קָיְימִין, דְּהָא כָּל הַנֵּי דַּרְגִּין שֶׁבַע דְּקָאֲמָרָן, רָזָא אִיהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (אסתר ב':ט') וְאֶת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'. וְעַל דָּא שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה, וְלָקֳבֵל דָּא כְּתִיב שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים הַמְשָׁרְתִים אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁבַע פָּרוֹת הַטּוֹבוֹת, דַּרְגִּין אִינּוּן עִלָּאִין עַל אָחֳרָנִין. וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרָעוֹת, דַּרְגִּין אָחֳרָנִין דִּלְתַתָּא. אִלֵּין מִסְטָרָא דִּקְדוּשָׁה, וְאִלֵּין מִסְטָרָא דִּמְסָאֲבָא.

שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים, רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִלֵּין קֶדָמָאי אִינּוּן טָבִין, בְּגִין דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דִּימִינָא דִּכְתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב. וְאִלֵּין בִּישִׁין אִינּוּן לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ. שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים אִינּוּן מִסְטָרָא דְּדַכְיוּ, וְאִלֵּין מִסְטָרָא דִּמְסָאֲבוּ, וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין קָיְימִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְאִלֵּין לְקֳבֵל אִלֵּין, וְכֻלְּהוּ קָא חָמָא פַּרְעֹה בְּחֶלְמֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא, וְכִי לְהַהוּא חַיְיבָא דְּפַרְעֹה אַחְזְיֵין לֵיהּ כָּל הַנֵּי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן חָמָא. דְּכַמָּה דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, אִלֵּין לְקֳבֵל אִלֵּין, וְאִלֵּין עַל אִלֵּין, וְאִיהוּ חָמָא בְּאִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא.

וְהָא תָּנִינָן, דְּהָא כְּמָה דְּאִיהוּ בַּר נָשׁ, הָכִי אַחְזִיוּ לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ, וְהָכִי חֲמֵי. וְנִשְׁמָתָא הָכִי סָלְקַת לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא. כָּל חַד וְחַד כְּפוּם דַּרְגֵּיהּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ פַּרְעֹה חָמָא כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְלָא יַתִּיר:

וַיְהִי מִקֵּץ וְגוֹ', רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ג':א') לַכֹּל זְמַן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם. תָּא חֲזֵי, כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא, לְכֹלָּא שַׁוֵּי זִמְנָא וּזְמַן קָצוּב. זְמַן שַׁוֵּי לְנְהוֹרָא וְלַחֲשׁוֹכָא, זִמְנָא שַׁוֵּי לְנְהוֹרָא דִּשְׁאָר עַמִּין, דְּאִינּוּן שָׁלְטִין הַשְׁתָּא עַל עָלְמָא. וְזִמְנָא שַׁוֵּי לַחֲשׁוֹכָא, דְּאִיהוּ גָלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל תְּחוֹת שָׁלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן. זִמְנָא וְעִדָּן הוּא לְכֹלָּא, לְכָל הַהוּא רְעוּתָא דְּאִשְׁתַּכַּח לְתַתָּא.

דְּבָר אַחֵר וְעֵת לְכָל חֵפֶץ, מַאי עֵת. כְּדְכְתִיב, (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ. וּכְתִיב, (ויקרא יז) וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְאִיהוּ דַּרְגָּא מְמַנָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין כָּךְ עֵת אִיהוּ מְמַנָּא, לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם. וְיָהִיר מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים, מִסְטָרָא דְהַהוּא קֵץ דְּחִשֵּׁךְ חָמָא פַּרְעֹה בְּחֶלְמֵיהּ, וּמִתַּמָּן יָדַע וְאִתְגְּלִי לֵיהּ הַהוּא חֶלְמָא.

פרק ג

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת כָּל חֲכָמֶיהָ וְגו'. וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ. מַאי וַתִּפָּעֶם. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ בְּפַרְעֹה כְּתִיב וַתִּפָּעֶם, וּבִנְבוּכַדְנֶצַּר כְּתִיב, (דניאל ב׳:ד׳) וַתִּתְפָּעֶם, וְאוּקְמוּהָ דְּהָא בְּפַרְעֹה כְּתִיב וַתִּפָּעֶם, בְּגִין דְּהֲוָה יָדַע חֶלְמָא, וּפִשְׁרָא לָא הֲוָה יָדַע, אֲבָל נְבוּכַדְנֶצַּר, חָמָא חֶלְמָא, וְחָמָא פִּשְׁרָא, וְאִתְנְשֵׁי כֹּלָּא מִנֵּיהּ.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שופטים יג) לְפַעֲמוֹ, דְּהֲוָה אָתֵי רוּחָא וְאָזִיל, וְאָתֵי וְאָזִיל. וְלָא הֲוָה מִתְיַישְׁבָא עִמֵּיהּ עֲדַיִין כְּדְקָא יָאוּת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שופטים י״ג:כ״ה) וַתָּחֶל רוּחַ יְיָ לְפַעֲמוֹ, דְּכְדֵין הֲוָה שַׁיְירוּתָא. אוּף הָכָא רוּחֵיהּ אִתְעַר בֵּיהּ, וְאָזִיל וְאִתְעַר, וְלָא הֲוָה מִתְיַשְׁבָא עִמֵּיהּ לְמִנְדַע. נְבוּכַדְנֶצַּר וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ, בְּאִתְעָרוּתָא הֲוָה אִתְעַר עַל חַד תְּרִין, (תייבין) וְאָזְלִין וְתָיְיבִין, וְדָא הוּא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (במדבר כ״ד:א׳) כְּפַעַם בְּפַעַם. פַּעַם בְּהַאי, וּפַעַם בְּהַאי, וְלָא מִתְיַשְׁבָא דַּעְתֵּיהּ וְרוּחֵיהּ.

וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חַרְטוּמֵי מִצְרַיִם, אִלֵּין חָרְשִׁין. וְאֶת כָּל חֲכָמֶיהָ, אִלֵּין חַכִּימִין בְּטַיְירָא, וְכֻלְּהוּ הֲווּ מִסְתַּכְּלָן לְמִנְדַע וְלֹא יָכִילוּ לְאַדְבָּקָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַף עַל גַּב דְּאִתְּמַר דְּלָא אַחְזָיִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ אֶלָּא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, שָׁאנִי לְמַלְכִים, דְּאַחְזָיִין לוֹן מִלִּין עִלָּאִין, וּמְשַׁנְיָין מִבְּנֵי נָשָׁא אֲחָרְנִין. כְּמָה דְמַלְכָּא דַּרְגֵּיהּ עִלָּאָה עַל כָּל שְׁאָר אֲחָרְנִין, הָכִי נָמֵי אַחֲזִיאוּ לֵיהּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה עַל כָּל שְׁאָר אֲחָרְנִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר אֶת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עוֹשֶׂה הֶרְאָה אֶת פַּרְעֹה. (רלח א) אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, לָא גָלֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּאִיהוּ עָבֵד, בַּר לְנְבִיאֵי אוֹ לַחֲסִידֵי אוֹ לְחַכִּימֵי דָרָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, אוֹתִי הֵשִׁיב עַל כַּנִּי וְאוֹתוֹ תְּלָה, מִכָּאן דְּחֶלְמָא אָזִיל בָּתַר פִּישְׁרָא. הֵשִׁיב עַל כַּנִּי מַאן, אֶלָּא דָּא יוֹסֵף. וְאוֹתוֹ תָּלָה, בְּהַהוּא פִּישְׁרָא דְקָא פָּשַׁר לֵיהּ, וּכְתִיב וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה:

פרק ד

וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִיצֻהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קמ״ז:י״א) רוֹצֶה יְיָ אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ. כַּמָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעֲרֵי בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּא, בְּגִין דְּצַדִּיקַיָּא אִינּוּן עַבְדִּין (שלמא ועבדי) שְׁלָמָא לְעֵילָּא, וְעַבְדֵי שְׁלָמָה לְתַתָּא,

וְאָעֲלִין כֻּלָּה בְּבַעֲלָהּ. וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בָּהוּ, בְּאַנּוּן דְּדַחֲלִין לֵיהּ וְעָבְדִין רְעוּתֵיהּ.

לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ, מַאן אִינּוּן מְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ. הַוֵי אֵימָא אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, וְאִשְׁתַּתְּפוּ בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא. וְכָד אָתֵי צַפְרָא, אִינּוּן מְחַכָּאן לְחַסְדּוֹ. וְהָא אוּקְמוּהָ, בְּזִמְנָא דְּבַר נָשׁ אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, חוּטָא דְּחֶסֶד אִתְמְשַׁךְ עֲלֵיהּ בְּיוֹמָא. כְּדְכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. מַאי טַעְמָא יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ, מִשּׁוּם דְּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. וּבְגִין כָּךְ רוֹצֶה יְיָ אֶת יְרֵאָיו בְּתִיב, וְלֹא בִּירֵאָיו. כְּמַאן דְּרָעֵי בְּרְעוּתֵיהּ לְאַחֲרָא, וְאִתְרָעֵי לֵיהּ לְאִתְפַּיְיסָא בַּהֲדֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ רוֹצֶה יְיָ אֶת יְרֵאָיו, וְלֹא בִּירֵאָיו.

כְּגַוְונָא דָּא, יוֹסֵף הֲוָה עָצִיב בַּעֲצִיבוּ דְרוּחָא, בַּעֲצִיבוּ דְלִבָּא, דְּהַוָה אָסִיר תַּמָּן. כְּיוָן דְּשַׁדַּר פַּרְעֹה בְּגִינֵיהּ, מַה כְּתִיב. וַיְרִיצוּהוּ, אִתְפַּיְיסוּ לֵיהּ וְאַהֲדְרוּ לֵיהּ מִלִּין דְּחֶדְוָה, מִלִּין לְמֶחֱדֵי לִבָּא, בְּגִין דְּהַוָה עָצִיב מִן בֵּירָא. תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא נָפַל בְּבֵירָא, בְּבֵירָא אִסְתַּלַּק לְבָתַר.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, עַד לָא אֵירַע לְיוֹסֵף הַהוּא עוֹבָדָא, לָא אִקָּרֵי צַדִּיק. כֵּיוָן דְּנָטַר הַהוּא בְּרִית קַיָּמָא, אִקָּרֵי צַדִּיק. וְהַהוּא דְּרָגָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא אִתְעַטַּר בַּהֲדֵיהּ, וּמַאי דְּהַוָה (עביד) בַּבּוֹר בְּקַדְמִיתָא, אִסְתַּלַּק בַּהֲדֵיהּ, וּכְתִיב וַיְרִיצֻהוּ מִן הַבּוֹר. אִסְתַּלַּק מִן דָּא, וְאִתְעַטַּר בְּבֵאֵר מַיִם חַיִּים.

וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, לְקִרְאֹ לְיוֹסֵף מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ה:י״ט) עַד עֵת בֹּא דְבָרוֹ אִמְרַת יְיָ צְרָפָתְהוּ. עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, כְּתִיב הָכָא וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, וּכְתִיב הָתָם וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה: וַיְגַלַּח וַיְחַלֵּף שִׂמְלוֹתָיו, בְּגִין יְקָרָא דְמַלְכָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהילים ק״ה:כ״ג) וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ חָם. תָּא חֲזֵי, דִּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְגַלְגֵּל גִּלְגּוּלִין בְּעַלְמָא, וּמְקַיֵּים אֲסָרִין וְקִיּוּמִין, בְּגִין לְקַיְימָא קִיּוּמָא וּגְזֵרָה דְּאִיהוּ גָּזִיר.

דְּהָא תְּנַן, אִלְמְלֵא חֲבִיבוּ וּרְחִימוּ דְּרָחִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲבָהָן, הֲוָה אִתְחֲזֵי לְנָחָתָא יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם בְּשַׁלְשְׁלֵי דְּפַרְזְלָא. וּבִרְחִימוּ דִלְהוֹן, שַׁלְטֵיהּ לְיוֹסֵף בְּרֵיהּ, וְעָבַד לֵיהּ מַלְכָּא דְּשַׁלִּיטָא עַל כָּל אַרְעָא, וְנָחֲתוּ כֻּלְּהוּ שִׁבְטִין בִּיקָרָא, וְיַעֲקֹב כְּמַלְכָּא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ חָם, כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, לָא יָדַעְנָא דְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ חָם, אַמַּאי אִצְטְרִיךְ הָא. אֶלָּא וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ חָם, דָּא יַעֲקֹב, דְּהָא בְּגִינֵיהּ דְיַעֲקֹב וּבְנוֹי, אֲתָא שְׁכִינְתָּא

לְמִצְרַיִם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּלְגֵּל גְּלְגּוּלִין, וְאָחִית לֵיהּ לְיוֹסֵף בְּקַדְמֵיתָא. דְּבִזְכוּתֵיהּ אִתְקַיַּים בְּרִית בַּהֲדֵיהּ, וְשַׁלְטֵיהּ עַל כָּל אַרְעָא.

מַה כְּתִיב, שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כְּתִיב, (תהילים קמ"ו:ז') יְיָ מַתִּיר אֲסוּרִים וְגו', (והא) וְהָכָא כְּתִיב, שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ, אַמַּאי מוֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ. אֶלָּא, שָׁלַח מֶלֶךְ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מוֹשֵׁל עַמִּים, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שָׁלַח מֶלֶךְ, מֶלֶךְ עִלָּאָה שָׁלַח וַיַּתִּירֵהוּ, וּמַאן אִיהוּ דְּשָׁלַח (ליה), דָּא מַלְאָךְ הַגּוֹאֵל, דְּאִיהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים, דְּאִיהוּ מוֹשֵׁל עַל תַּתָּאֵי. וְכֹלָּא מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ.

וַיְרִיצֵהוּ חָסֵר וא"ו, וּמַאן אִיהוּ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דְּהָא לֵית מַאן דְּאָסִיר וּפַתַּח, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (איוב י״ב:י״ד) יִסְגֹּר עַל אִישׁ וְלֹא יִפָּתֵחַ. וּכְתִיב, (איוב לה) וְהוּא יַשְׁקִיט וּמִי יַרְשִׁיעַ וַיַּסְתֵּר פָּנִים וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יָחַד, דְּהָא כֹּלָּא בֵּיהּ. וּכְתִיב, (דניאל ד׳:ל״ב) וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדַיְירֵי אַרְעָא וְלָא אִיתַי דִּי יְמַחֵי בִּידֵיהּ וְיֵאמַר לֵיהּ מָה עֲבַדְתְּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַאי וַיְרִיצֵהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל״ג:כ״ו) יֶעְתַּר אֶל אֱלוֹהַּ וַיִּרְצֵהוּ. כְּגַוְונָא דָּא וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר, וּלְבָתַר וַיָּבֵא אֶל פַּרְעֹה. דְּבָר אַחֵר וַיְרִיצֵהוּ, דְּאַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ חוּטָא דְּחֶסֶד, לְמֵיהַב לֵיהּ חִנָּא קַמֵּיהּ דְּפַרְעֹה. (מה כתיב), אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פַּרְעֹה, בְּגִין לְאַקְדָּמָא לֵיהּ שְׁלוֹם וּלְמִפְתַּח בְּשָׁלוֹם.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא רָשָׁע דְּפַרְעֹה. דְּאִיהוּ אָמַר, (שמות ה׳:ב׳) לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ, וּפַרְעֹה חַכִּים הֲוָה מִכָּל חָרְטוּמֵי. אֶלָּא וַדַּאי שְׁמָא דְּאֱלֹהִים הֲוָה יָדַע, דְּהָא כְּתִיב, הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ. וּבְגִין דְּמשֶׁה לָא אָתָא לְגַבֵּיהּ אֶלָּא בִּשְׁמָא דַּיְיָ וְלֹא בִּשְׁמָא דְּאֱלֹהִים. וְדָא הֲוָה קַשְׁיָא קַמֵּיהּ מִכֹּלָּא, דְּאִיהוּ הֲוָה יָדַע דְּהָא שְׁמָא דָּא אִיהוּ שַׁלִּיט בְּאַרְעָא. וּבִשְׁמָא דַּיְיָ לָא הֲוָה יָדַע, וְעַל דָּא קַשְׁיָא קַמֵּיהּ שְׁמָא דָּא.

וְדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ט׳:י״ב) וַיְחַזֵּק יְיָ אֶת לֵב פַּרְעֹה, דְּמִלָּה דָּא הֲוָה אַתְקִיף לְבֵיהּ, וְאַקְשֵׁי לֵיהּ. וְעַל דָּא מֹשֶׁה לֹא אוֹדַע לֵיהּ מִלָּה דִּשְׁמָא אָחֳרָא, אֶלָּא שְׁמָא דַּיְיָ בִּלְחוֹדוֹי, וְאוּקְמוּהָ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ג:ה׳) מִי כַּיְיָ אֱלֹקֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת וְגו'. מִי כַּיְיָ אֱלֹקֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת, דְּאִסְתַּלַּק מֵעַל כָּרְסֵי יְקָרֵיהּ, (ס"א על כרסי יקריה לעילא) וְלָא אִתְגְּלֵי לְתַתָּא. בְּשַׁעְתָּא דְּלָא אִשְׁתַּכָּחוּ זַכָּאִין בְּעַלְמָא, הָא אִיהוּ אִסְתַּלַּק מִנַּיְיהוּ, וְלָא אִתְגְּלֵי לְהוּ. הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת, בְּשַׁעְתָּא דְּזַכָּאִין אִינּוּן דְּאִשְׁתַּכָּחוּ בְּעַלְמָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית בְּדַרְגּוֹי לְקַבְלֵהוֹן דְּתַתָּאֵי, לְאַשְׁגָּחָא עַל עַלְמָא, לְאוֹטָבָא לְהוּ.

דְּהָא כַּד זַכָּאִין לָא אִשְׁתַּכָּחוּ בְּעַלְמָא, אִיהוּ אִסְתַּלַּק, וְאַסְתִּיר אַנְפִּין מִנַּיְיהוּ, וְלֹא אַשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ. בְּגִין דְּצַדִּיקַיָּיא אִינּוּן יְסוֹדָא וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא, דִּכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גַּלֵּי שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, בַּר לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִינּוּן חוּלַק עַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ. וְעַלְמָא פָּלִיג לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַמָּנָן תְּרֵיסִין, וְהָא אִתְּמַר. דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ט׳) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם וְגו׳. וּכְתִיב, כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, תְּוַוהְנָא עַל הַאי דְּקָאָמַר שְׁלֹמֹה, כָּל מִלּוֹי (מילין) סְתִימִין וְלָא אִתְיְידְעוּן, דְּהָא קֹהֶלֶת סָתִים (מילין) סְתִימִין.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א׳:ח׳) כָּל הַדְּבָרִים יְגֵעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת וְלֹא תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמוֹעַ. כָּל הַדְּבָרִים יְגֵעִים, וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יְגֵעִים אִינּוּן לְמַלָּלָא, דְּקָאָמַר לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר. וְלֹא תִשְׂבַּע עַיִן לִרְאוֹת וְלֹא תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמוֹעַ, מַאי טַעְמָא אִלֵּין. אֶלָּא בְּגִין דְּתָרֵין מִנְהוֹן, וְאִינּוּן עַיְינִין וְאוּדְנִין, לָא קַיָּימִין בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וּפוּמָא אִיהוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ. וְכָל (מה) אִלֵּין תְּלַת לָא יָכְלִין לְאַשְׁלָמָא כֹּלָּא, וּלְאַדְבָּקָא כֹּלָּא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָכִי הוּא, דְּדִבּוּרָא דְּבַר נָשׁ לָא יָכִיל לְמַלָּלָא, וְעַיְינִין לְמֶחֱמֵי, וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע, וְאֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. וְתָא חֲזֵי, אֲפִילּוּ בְּרָיָין וְקַסְטוֹרִין, דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, לָא יָכְלִין לְמַלָּלָא כָּל מִלִּין דְּעַלְמָא, וְעֵינָא לָא יָכִיל לְמִשְׁלַט וּלְמֶחמֵי, וְאוּדְנָא לְמִשְׁמַע. וּבְגִין כָּךְ שְׁלֹמֹה דְּהַוָה יָדַע כָּל מִלָּה, הֲוָה אָמַר דָּא.

וְתָא חֲזֵי, כָּל עוֹבָדִין דְּעַלְמָא, בְּכַמָּה קַסְטְרִין תַּלְיָין, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא לָא יָדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין עַל מָה קַיְימֵי בְּעַלְמָא, וְאֲפִילּוּ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּהַוָה חָכִים מִכָּל בְּנֵי עַלְמָא, לָא יָכִיל לְקַיְימָא בְּהוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ג׳:י״א) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגו׳. תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְיָדְעֵי לְאִסְתַּכָּלָא בְּרוּחָא (ס״א ברזא) דְּחָכְמָתָא. אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ, כָּל עוֹבָדִין דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַלְמָא, בְּכָל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא, אִית דַּרְגָּא מְמַנָּא עַל הַהוּא עוֹבָדָא בְּעַלְמָא, הֵן לְטַב הֵן לְבִישׁ. מִנְהוֹן דַּרְגִּין לִימִינָא, וּמִנְהוֹן דַּרְגִּין לִשְׂמָאלָא. אָזִיל בַּר נָשׁ לִימִינָא, הַהוּא עוֹבָדָא דְּעָבִיד, הַהוּא דַּרְגָּא מְמַנָּא (ס״א דימינא) לְהַהוּא סִטְרָא, (עבידי) וְעָבִיד לֵיהּ סִיּוּעָא, וְכַמָּה אִינּוּן דְּמְסַיְיעֵי לֵיהּ. אָזַל בַּר נָשׁ לְשִׂמָאלָא, וְעָבִיד עוֹבָדוֹי, הַהוּא עוֹבָדָא דְּעָבִיד, מְמַנָּא (ס״א דרגא דשמאלא) אִיהוּ לְהַהוּא סִטְרָא, וְקָא מְקַטְרֵג לֵיהּ, וְאוֹבִיל לֵיהּ לְהַהוּא סִטְרָא, וְאַסְטֵי לֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ הַהוּא עוֹבָדָא דְּעָבִיד בַּר נָשׁ כְּדְקָא חֲזֵי, הַהוּא

מְמַנָּא דְסָטָר יְמִינָא קָא מְסַיֵּיעַ לֵיהּ. וְדָא הוּא בְּעִתּוֹ, יָפֶה בְּעִתּוֹ, דְּהַהוּא עוֹבָדָא מִתְקַשְּׁרָא בְּעִתּוֹ, כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם. כָּל עַלְמָא, וְכָל עוֹבָדוֹי דְעַלְמָא, לָאו אינוּן אֶלָּא בִּרְעוּתָא דְלִבָּא, כַּד סָלִיק בִּרְעוּתָא (דלבא, וכד סליק ברעותא) דְבַר נָשׁ. זַכָּאִין אִנּוּן צַדִּיקַיָּא דְאַמְשִׁיכוּ עוֹבָדִין טָבִין, לְאוֹטָבָא לוֹן וּלְכָל עַלְמָא, וְאִינוּן יָדְעִין לְאִתְדַּבְּקָא בְּעֵת שָׁלוֹם. וּבְחֵילָא דְצָדָקָה דְעָבְדִין לְתַתָּא, אִינוּן מָשְׁכִין לְהַהוּא דַרְגָּא דְאִקָּרֵי כָּל, לְאַנְהָרָא בְּעִתּוֹ.

וַוי לוֹן לְחַיָּיבַיָּא דְּלָא יָדְעִין עֵת דְּהַהוּא עוֹבָדָא, וְלָא מַשְׁגִּיחִין לְמֶעְבַּד עוֹבָדֵיהוֹן בְּעַלְמָא עַל תִּקוּנָא דְאִצְטָרִיךְ לֵיהּ לְעַלְמָא. וּלְאַתְקָנָא עוֹבָדָא בְּהַהוּא דַרְגָּא דְאִתְחֲזֵי לֵיהּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא יְדָעִין.

וְעַל דָּא אִתְיְיהִיב כֹּלָּא בִּרְעוּתְהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא. דִּכְתִיב, מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף. וּבְגִין כְּךָ דְּאִינוּן עוֹבָדִין לָא אִתְעֲבִידוּ לְאַתְקָנָא בְּדַרְגַּיְיהוּ כְּדְקָחֲזֵי, דְּיִתְכְּלִיל עוֹבָדָא דָא בְּדַרְגָּא דָא, כֹּלָּא כְּתִקוּנָא אֶלָּא כְּפוּם רְעוּתָא דְּבַר נָשׁ. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי אִם לִשְׂמוֹחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם, בְּאִינוּן עוֹבָדִין, דְּלָא אִתְעֲבִידוּ כְּדְקָא יְאוּת. כִּי אִם לִשְׂמוֹחַ, בְּכָל מַה דְּיֵיתֵי עֲלוֹי, וּלְמֵיהַב הוֹדָאָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו, דְּהָא אִי הַהוּא עוֹבָדָא גָּרִים לֵיהּ בִּישָׁא, בְּגִין הַהוּא דַרְגָּא דְקָא מְמַנָּא עֲלוֹי, אִית לֵיהּ לְמֶחְדֵּי בֵּיהּ, וּלְאוֹדָאָה עֲלֵיהּ. דְּאִיהוּ גָּרִים לֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ, וְאִיהוּ אָזִיל בְּלָא יְדִיעָא, כְּצִיפֳּרָא דָא בְּגוֹ קוּסְטִירָא.

וְכָל דָּא מְנָלָן, דִּכְתִיב, (קהלתט) כִּי גַּם לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ, כַּדְּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה רָעָה וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאוֹם. כִּי גַּם לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ. מַאי עִתּוֹ, עִתּוֹ דְּהַהוּא עוֹבָדָא דְקָא עָבִיד. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ, וּבְגִין כָּךְ אִינוּן כַּצִּפֳּרִים הָאֲחוּזוֹת בַּפָּח. וּבְגִין כָּךְ זַכָּאִין אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיָדְעֵי אוֹרְחוֹי וּשְׁבִילוֹי דְּאוֹרַיְיתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, לְמֵיהַךְ בָּהּ בְּאֹרַח קְשׁוֹט.

וְתָא חֲזֵי, לְעוֹלָם אַל יִפְתַּח בַּר נָשׁ פּוּמֵיהּ לְבִישׁ, דְּאִיהוּ לָא יָדַע מַאן נָטִיל הַהִיא מִלָּה. וְכַד לָא יָדַע בַּר נָשׁ אִתְכְּשַׁל בָּהּ. וְצַדִּיקַיָּא כַּד פָּתְחֵי פּוּמַיְיהוּ כֻּלְּהוּ שְׁלָם. תָּא חֲזֵי, יוֹסֵף כַּד שָׂרָא לְמַלָּלָא לְפַרְעֹה. מַה כְּתִיב, אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פַּרְעֹה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא אִתְּמַר. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל שְׁלָמָא דְמַלְכוּתָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות ו׳:י״ג) וַיְצַוּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאוּקְמוּהָ.

פרק ה

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, פַּרְעֹה בָּעָא לְנַסָּאָה לֵיהּ לְיוֹסֵף, וְאַחְלְפֵ֥ה לֵיהּ חֶלְמָא. וְיוֹסֵף בְּגִין דְּהֲוָה יָדַע דַּרְגִּין, אִסְתַּכַּל בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה. וְאָמַר, כְּךָ חֲמִיתָא, כָּל מִלָּה וּמִלָּה כְּדְקָא חָזֵי.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת אֵין נָבוֹן וְחָכָם כָּמוֹךָ. אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים, אַחֲרֵי הֲוֵית בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דַּחֲלְמִית חֶלְמָא, תַּמָּן הֲוֵית שְׁכִיחַ. וּבְגִין כָּךְ אָמַר (ס"א אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פשריה) אֶת כָּל זֹאת יָדַעְתָּ חֶלְמָא הֵיךְ הֲוָה, וְיָדַעְתָּ פִּשְׁרֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי יוֹסֵף אָמַר כֹּלָּא, חֶלְמָא וּפִשְׁרָא. כְּדַנְיֵּאל דְּאָמַר חֶלְמָא וּפִשְׁרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, לָאו הַאי כְּהַאי (ז"ח ל"ג דהא). יוֹסֵף אִסְתַּכַּל מִגּוֹ מִלּוֹלָא דְּפַרְעֹה דְּהֲוָה אָמַר בְּדַרְגִּין יְדִיעָן, וְחָמָא לֵיהּ דְּקָא טָעֲה, וְאָמַר לֵיהּ לָאו הָכִי, אֶלָּא הָכִי הוּא. בְּגִין דְּדַרְגִּין כְּסִדְרָן אַתְיָין. אֲבָל דְּנִיֵּאל לָא אִסְתַּכַּל מִגּוֹ מִלּוֹלָא דִּנְבוּכַדְנֶצַּר כְּלוּם. (דלא) וְכֹלָּא קָאָמַר לֵיהּ חֶלְמָא וּפִשְׁרֵיהּ.

מַה כְּתִיב בְּדָנִיֵּאל, (דניאל ב׳:י״ט) אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִּי לֵילְיָא רָזָא גְלִי בְּחֶזְוָא דִּי לֵילְיָא. מַאן חֶזְוָא דִּי לֵילְיָא, דָּא גַּבְרִיאֵל, דְּאִיהוּ חֶזְוָא חִיזוּ מִן חִיזוּ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (יחזקאל מ״ג:ב׳) וְהִנֵּה כְּבוֹד אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל בָּא מִדֶּרֶךְ הַקָּדִים וְקוֹלוֹ כְּקוֹל מַיִם רַבִּים וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבוֹדוֹ. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וּכְמַרְאֶה הַמַּרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּבֹאִי לְשַׁחֵת אֶת הָעִיר וּמַרְאוֹת כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל נְהַר כְּבָר וָאֶפֹּל אֶל פָּנָי. כָּל אִלֵּין מַרְאוֹת, אִינּוּן שִׁית, דְּאִינּוּן מַרְאוֹת וְחִיזוּ דְּחֶזְוָא. חִיזוּ אִית לֵיהּ, לְאִתְחָזָאָה בֵּיהּ גְּוֹונִין דִּלְעֵילָּא, וְאִתְחָזוּן בְּהַהוּא חִיזוּ. וְאִית חִיזוּ לְחִיזוּ, וְחִיזוּ לְחִיזוּ, דָּא עַל דָּא. וְכֻלְּהוּ קָיְימִין בְּדַרְגִּין יְדִיעָן וְשַׁלְטֵי, וְאִקְרוּן חִיזוּ דְּלֵילְיָא, וּבְהוּ מִתְפָּרְשִׁין כָּל חֶלְמִין דְּעַלְמָא, וְאִלֵּין אִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא עֲלַיְיהוּ.

וּבְגִין כָּךְ דָּנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דְּלֵילְיָא רָזָא גְלִי. אִתְגְּלִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא רָזָא גְלִי, חַד מֵאִלֵּין דַּרְגִּין, גְּלִי לֵיהּ הַהוּא חֶלְמָא וּפִשְׁרֵיהּ. אֲבָל יוֹסֵף, מִגּוֹ מִלּוֹי דְּפַרְעֹה, אִסְתַּכַּל בְּדַרְגִּין עִלָּאִין וְקָאָמַר. וּבְגִין כָּךְ פַּקְדֵיהּ עַל כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִדִּילֵיהּ דְּיוֹסֵף קָא יָהִיב לֵיהּ. פּוּמָא דְּלָא נָשַׁק לַעֲבִירָה, כְּתִיב וְעַל פִּיךָ יִשַּׁק כָּל עַמִּי. יָדָא דְּלָא קָרִיב לַעֲבִירָה, כְּתִיב וַיִּתֵּן אוֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף. צַוָּאר דְּלָא קָרִיב לַעֲבִירָה, כְּתִיב וַיָּשֶׂם רְבִיד הַזָּהָב עַל צַוָּארוֹ. גּוּפָא דְּלָא קָרִיב לַעֲבִירָה, וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי שֵׁשׁ. רֶגֶל דְּלָא רָכִיב לַעֲבִירָה, כְּתִיב וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ. הַמַּחֲשָׁבָה דְּלָא חָשַׁב, נִקְרָא נָבוֹן וְחָכָם. לֵב שֶׁלֹּא הִרְהֵר, וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ. וְכֹלָּא מִדִּילֵיהּ נָטַל.

מַה כְּתִיב. וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַּרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, מַאי טַעְמָא וַיַּעֲבוֹר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. בְּגִין לְשַׁלְטָאָה, דְּמַכְרְזֵי קַמֵּיהּ הָכִי. וּבְגִין לְמִכְנַשׁ עִבּוּרָא בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כְּנַשׁ יוֹסֵף עִיבּוּר בְּכָל אֲתַר, בְּגִין דְּלָא יִתְרַקַּב.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלָּא אִיהוּ לְגַלְגְּלָא גִּלְגּוּלִין, בְּגִין דְּבָעֵי לְקַיְּמָא קְיוּמָא. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, אַיְיתֵי כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ עַלְמָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר אַיְיתֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְעַלְמָא, וְאַשְׁכַּח מְזוֹנָא.

(ז"ח ל"ג תא חזי) כְּגַוְונָא דָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְאַבְרָהָם, (בראשית ט"ו:י"ג) יָדוֹעַ תֵּדַע כִּי גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְגוֹ', וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל. כַּד אָתָא יוֹסֵף לְאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, לָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ רְכוּשׁ גָּדוֹל. גִּלְגֵּל גִּלְגּוּלִין, וְאַיְיתֵי כַּפְנָא עַל עַלְמָא. וְכָל עַלְמָא הֲווּ מַיְיתִין כַּסְפָּא וְדַהֲבָא לְמִצְרַיִם, וְאִתְמְלֵי כָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם כַּסְפָּא וְדַהֲבָא. לְבָתַר דְּאִתְתַּקַּן כֻּלָּא רְכוּשׁ גָּדוֹל, אַיְיתֵי יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם.

דְּהָכִי אָרְחֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמִיתָא בָּאֲרֵי (ס"א אק1דים) אַסְוָותָא, וּלְבָתַר מָחֵי. כָּךְ בְּקַדְמִיתָא אַתְקִין רְכוּשׁ גָּדוֹל, וּלְבָתַר אַיְיתֵי לוֹן לְגַלּוּתָא. וְעַל דָּא גִּלְגֵּל גִּלְגּוּלִין וְאַיְיתֵי כַּפְנָא עַל כָּל עַלְמָא, בְּגִין דְּלֵיהוּוּ מַיְיתִין כַּסְפָּא וְדַהֲבָא כָּל עַלְמָא לְמִצְרַיִם.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין (כך) יוֹסֵף דְּאִיהוּ צַדִּיק, אִיהִי גָּרִים עוּתָרָא כַּסְפָּא וְדַהֲבָא, לְנַטְלָא יִשְׂרָאֵל. כְּדְכְתִיב, (תהילים ק"ה:ל"ז) וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל. וּמִן יָדָא דְּצַדִּיק, אֲתָא דָא לְיִשְׂרָאֵל. וּכְלָא לְמִזְכֵּי לוֹן לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ט':ט') רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְאוּקְמוּהָ. רְאֵה חַיִּים, אִלֵּין חַיִּין דְּעַלְמָא דְּאָתֵי, דְּזַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּזָכֵי בֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת.

עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּבָהּ כְּתִיב אַהֲבָה. דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ג') וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ, אֵימָתַי. בְּשַׁעְתָּא דְּסִטְרָא דִּימִינָא אָחִיד בָּהּ. דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ג') עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד.

(קהלת ט':ט') כָּל יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ, בְּגִין דְּאִיהִי אִתְקְשָׁרַת בַּחַיִּים, וְאִיהִי עוֹלָם דְּחַיִּין שָׁרְיָין בֵּיהּ. דְּהָא עַלְמָא דָּא, לָא שַׁרְיָין בֵּיהּ חַיִּים. בְּגִין דְּאִינּוּן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְלָא מָטָאן הָכָא אִינּוּן נְהוֹרִין דְּהַהוּא שִׁמְשָׁא, וְאִסְתַּלָּקוּ מֵעַלְמָא מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ג:י') חֻשַּׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וְגוֹ'. מַאי חֻשַּׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, דְּסָלִיק נְהוֹרֵיהּ וְלָא נָהִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבַד וְגוֹ'.

כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים, דָּא הוּא שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, וּבְעִינָן לְמֵיעַל סִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא וְשִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן. וְדָא הוּא חוּלְקָא דְּבַר נָשׁ, לְמֵיעַל בְּהוּ לְעַלְמָא דְּאָתֵי.

מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, (קהלת ט׳:י׳) כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בַּשְּׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת, וְכִי הוּתְרָה רְצוּעָה לְמֶעְבַּד בַּר נָשׁ כָּל מַה דְּיָכִיל. אֶלָּא, לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ כְּתִיב, מַאי בְּכֹחֲךָ. דָּא נִשְׁמָתֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּאִיהִי חַיָּלָא דְּבַר נָשׁ, לְמִזְכֵּי בָּהּ לְעַלְמָא דֵּין וּלְעַלְמָא דְּאָתֵי.

דָּבָר אַחֵר בְּכֹחֲךָ, דָּא הִיא אִשָּׁה דְּקָאֲמָרַן, דְּאִיהִי חַיָּלָא לְאִתְתַּקְפָּא בָּהּ, בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִזְכֵּי בָּהּ בְּהַאי עַלְמָא בְּהַאי חַיָּלָא, בְּגִין דְּיִתְתַּקַּף בָּהּ בְּהַהוּא עַלְמָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּלְבָתַר דְּיִפּוֹק בַּר נָשׁ מֵהַאי עַלְמָא, לֵית בֵּיהּ חַיָּלָא לְמֶעְבַּד מִידִּי וְלוֹמַר, הַשְׁתָּא, מִכָּאן וּלְהַלְאָה אַעֲבִיד עוֹבָדִין טָבִין. דְּוַדַּאי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בַּשְּׁאוֹל אֲשֶׁר וגו׳. אִי לָא זָכֵי בַּר נָשׁ בְּהַאי עַלְמָא, לָא יְזָכֵי בֵּיהּ לְבָתַר בְּהַהוּא עַלְמָא. וְאוּקְמוּהָ, מַאן דְּלָא אַתְקִין זָוִודִין לְמֵיהַךְ מֵהַאי עַלְמָא, לָא יֵיכוֹל בְּהַהוּא עַלְמָא. וְאִית עוֹבָדִין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּהַאי עַלְמָא, דְּיֵיכוֹל מַנַּיְיהוּ הָכָא. וְכֹלָּא אִשְׁתָּאַר לְעַלְמָא דְּאָתֵי וּלְאִתְזָנָא מִנַּיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, יוֹסֵף זָכָה בְּהַאי עַלְמָא וְזָכָה בְּעַלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּבָעָא לְאִתְאַחֲדָא בְּאִשָּׁה יְרֵאַת יְיָ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ל״ט:ט׳) וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים. וּבְגִין כָּךְ זָכָה לְמִשְׁלַט בְּהַאי עַלְמָא, וְזָכָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

מַה כְּתִיב, (בראשית מ״ז:י״ד) וַיְלַקֵּט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף. וְהָכִי אִתְחֲזֵי, דְּהָא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, אִיהוּ לָקִיט כֹּלָּא, וְכָל עוּתְרָא בֵּיהּ קָיְימָא. וְדָא הִיא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ז) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, וְכֹלָּא אִיהוּ כְּדְקָא יָאוּת, וַדַּאי יוֹסֵף בָּעֵי לְמִשְׁלַט עַל מַלְכוּתָא.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב, וַיַּרְכֵּב אוֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה. מַאן מִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵיהּ לַצַּדִּיק שַׁלִּיטָא, בְּגִין דְּהָא מְנַיְיהּ אִתְּזַן עַלְמָא, וְאִצְטְרִיךְ לְאִתְזָנָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִית לֵיהּ רְתִיכָא עִלָּאָה, וְאִית לֵיהּ רְתִיכָא תַּתָּאָה. רְתִיכָא תַּתָּאָה אִיהִי מִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה, וְיוֹסֵף צַדִּיק אִקָּרֵי, וְלֵיהּ אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי רָכִיב עַל מִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ, לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה, לְמֶהֱוֵי כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ, מַאי אַבְרֵךְ. קְשִׁירוּ דְּאִתְקַשַּׁר שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, וְכֹלָּא כָּרְעִין לְקֶבֶל אֲתַר דָּא. וְנָתוֹן אוֹתוֹ עַל כָּל עַלְמָא, וְכֻלְּהוּ אוֹדָן לְגַבֵּיהּ, וּבְגִין דָּא כֹּלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד מַלְכוּתָא דְּאַרְעָא, כְּעֵין מַלְכוּתָא דִּרְקִיעָא, וְכֹלָּא דָּא כְּגַוונָא דָּא. וְכָל מַה דְּאִתְעֲבִיד בְּאַרְעָא קָיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא. תָּא חֲזֵי, מַלְכוּתָא

קַדִּישָׁא, לָא קַבִּיל מַלְכוּתָא שְׁלֵימָתָא, עַד דְּאִתְחַבַּר בַּאֲבָהָן. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד לָהּ לְמַלְכוּ עִלָּאָה, לְאִתְנַהֲרָא מֵרָזָא דְּאֲבָהָן.

וְכַד יוֹסֵף הַצַּדִּיק נָחֵת לְמִצְרַיִם בְּקַדְמֵיתָא, אִיהוּ מָשִׁיךְ לָהּ לִשְׁכִינְתָּא לְבָתַר עִמֵּיהּ, דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא אָזְלָא אֶלָּא בַּתְרָא דְצַדִּיק. וּבְגִין כָּךְ אִתְמְשַׁךְ יוֹסֵף לְמִצְרַיִם בְּקַדְמֵיתָא, וְנָטִיל כָּל עוּתְרָא דְעַלְמָא כְּדְקָא יָאוּת, וּלְבָתַר נָחֵת שְׁכִינְתָּא לְמִצְרַיִם, וְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין בַּהֲדָהּ.

וּבְגִינֵי כָּךְ, יוֹסֵף דְּנָטַר לֵיהּ לַבְּרִית, זָכָה לְאִתְעַטְּרָא בְּאַתְרֵיהּ, וְזָכָה לְמַלְכוּתָא דְלֶעֱלָא, וּלְמַלְכוּתָא דְלַתַּתָּא. וְעַל דָּא כָּל מַאן דְּנָטַר בְּרִית קַדִּישָׁא, כְּאִילּוּ קַיֵּים אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא כּוּלָּה, דְּהָא בְּרִית שְׁקִיל כְּכָל אוֹרַיְיתָא:

פרק ו

וַיִּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (זכריה י״ב:א׳) מַשָּׂא דְבַר יְיָ עַל יִשְׂרָאֵל נְאֻם יְיָ נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אֶרֶץ וְיוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ. מַשָּׂא דְּבַר יְיָ, בְּכָל הַנֵּי אֲתַר דְּקָאָמַר מַשָּׂא, מַשָּׂא אַמַּאי. אֶלָּא, בְּכָל אֲתַר דְּאִיהוּ עַל דִּינָא דִּשְׁאַר עַמִּין וְאָמַר מַשָּׂא, לְטַב. בְּכָל אֲתַר דְּאִיהוּ עַל יִשְׂרָאֵל וְאָמַר מַשָּׂא, לְבִישׁ.

בְּכָל אֲתַר דְּאִיהוּ עַל דִּינָא דִּשְׁאַר עַמִּין, לְטַב. בְּגִין דְּמַשָּׂא מָטוּלָא אִיהוּ. כִּבְיָכוֹל מָטוּלָא אִיהוּ עֲלֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁלוֹם דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְכַד אִתְגְּזַר דִּינָא עֲלַיְיהוּ מַעֲבַר מִנַּיהּ הַהוּא מָטוּלָא דְּאִיהוּ סָבִיל עֲלַיְיהוּ. בְּכָל אֲתַר דְּדִינָא אִתְגְּזַר עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר מַשָּׂא, כִּבְיָכוֹל מָטוּלָא אִיהוּ עֲלֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ מַשָּׂא מֵהַאי גִּיסָא, וּמֵהַאי גִּיסָא, מָטוּלָא אִיהוּ.

כֵּיוָן דְּאָמַר נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, אַמַּאי אִצְטְרִיךְ וְיוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ. וְכִי לָא הֲוִינָא יָדְעֵי דְּאִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם. אֶלָּא לְאַחֲזָאָה דַּרְגָּא יְדִיעָא, דְּכָל רוּחִין וְנִשְׁמָתִין דְּעַלְמָא, בְּהַהוּא דַּרְגָּא קָיְימִין.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, אִי אָמַר וְיוֹצֵר רוּחַ אָדָם וְלָא יַתִּיר יָאוֹת, אֲבָל בְּקִרְבּוֹ מַהוּ. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ בִּתְרִין סִטְרִין, דְּהָא מֵהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, מִתַּמָּן נָפְקֵי וּפָרְחֵי נִשְׁמָתִין כֻּלְּהוּ, וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּאֲתַר חָד. וְהַהוּא דַּרְגָּא אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ. וְהַאי כְּאִתְּתָא דְאִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא, וְהַהוּא וְלָדָא צָרַת לָהּ בְּמֵעָהָא. עַד דְּאִצְטַיֵּיר כֻּלָּא בְּצִיּוּרָא שְׁלִימוּ בְּמֵעָהָא. כָּךְ וְיוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ, בְּקִרְבּוֹ קָיְימָא. עַד דְּאִתְבְּרֵי בַּר נָשׁ בְּעַלְמָא וְיָהִיב לֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר, וְיוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ, בְּקִרְבּוֹ דְּאָדָם מַמָּשׁ. בְּגִין דְּכַד אִתְבְּרִי בַּר נָשׁ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לֵיהּ נִשְׁמָתֵיהּ, וְנָפִיק לַאֲוִירָא דְּעָלְמָא. הַהוּא רוּחָא דִּבְגַוֵּיהּ, לָא אַשְׁכַּח גּוּפָא לְאִתְפַּשְׁטָא בְּגַוֵּיהּ, וְקַיְימָא בְּסִטְרָא חַד בְּגַוֵּיהּ.

וְכַד בַּר נָשׁ אִתְפַּשַׁט גּוּפֵיהּ, הַהוּא רוּחָא אִתְפַּשַׁט, וְיָהִיב בֵּיהּ חֵילָא, וְכֵן כְּגַוְונָא דְּגוּפָא אִתְרַבֵּי, הָכִי רוּחָא יָהִיב חֵילָא בֵּיהּ, לְאִתְתַּקְפָּא בַּר נַשׁ בַּהֲדֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ מַמָּשׁ.

וְאִי תֵּימָא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם מַהוּ, בְּגִין דְּהַהוּא רוּחָא, אִצְטְרִיךְ חֵילָא דְּלְעֵילָא יַתִּיר לְאִסְתַּיְיעָא בַּהֲדֵיהּ. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ, וְיָהִיב לֵיהּ סִיּוּעָא בְּבַר נָשׁ. תָּא חֲזֵי, כַּד הַהוּא רוּחָא אִצְטְרִיךְ סִיּוּעָא, כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ הַהוּא בַּר נָשׁ, וּכְגַוְונָא דְּהַהוּא גּוּפָא אִתְתַּקַּן, הָכִי נָמֵי הַהוּא רוּחָא מְתַקְנִין לֵיהּ, וְאוֹסְפִין לֵיהּ רוּחָא לְאִתְתַּקְנָא. וְדָא הוּא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ.

וְתָא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאִתְאֲבִיד יוֹסֵף מֵאֲבוֹי, יַעֲקֹב אֲבִיד הַהוּא תּוֹסֶפֶת רוּחָא דְּהַוָה לֵיהּ, וְאִסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא. לְבָתַר מַה כְּתִיב, (בראשית מ״ה:כ״ז) וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכִי עַד הַשְׁתָּא מִית הֲוָה. אֶלָּא הַהוּא תּוֹסֶפֶת רוּחָא אִסְתַּלַק מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְלָא הֲוָה בְּגַוֵּיהּ. בְּגִין דְּעִצְבּוֹנָא דְּהֲוָה בֵּיהּ גָּרְמָא לֵיהּ, (ואי גרמא ליה הא) (ס"א דלא) לָא הֲוָה רוּחֵיהּ בְּקִיּוּמֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.

וְהָכָא (כתיב וירא יעקב), דְּעַד כְּעָן לָא אִתְבַּשַּׂר, מְנָא הֲוָה יָדַע. אֶלָּא וַיַּרְא יַעֲקֹב, דְּחָמָא לְכָל דָּיְירֵי אַרְעָא דְּאָזְלֵי לְמִצְרַיִם, וּמַיְיתָן עִבּוּרָא (הדא הוא דכתיב וירא יעקב).

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא זָכָה לְאִתְחַבְּרָא בַּאֲבָהָן, וְיָרִית דּוּכְתֵּיהּ בְּגַוְונַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

(נדפס וארא לא א) רִבִּי יֵיסָא וְרִבִּי חִזְקִיָּה הֲווּ אָזְלֵי מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוּד, וְהֲוָה עִמְּהוֹן חַד יוּדְאִי בְּמָטוּל דְּקַפְטִירָא דְּחַמְרָא, עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי יֵיסָא לְרִבִּי חִזְקִיָּה, אַפְּתַח פּוּמָךְ וְאֵימָא חַד מִלָּה מֵאִינּוּן מִילֵי מַעֲלְיָיתָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַתְּ אָמַר בְּכָל יוֹמָא קַמֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ג׳:י״ז) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נוֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, אִלֵּין אַרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא. דְּמַאן דְּאָזִיל בְּאָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁרֵי עָלֵיהּ נְעִימוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, דִּי לָא תַעֲדֵי מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם, דְּכֻלְּהוּ נְתִיבִין דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלְּהוּ שְׁלָם, שְׁלָם לֵיהּ לְעֵילָא, שְׁלָם לֵיהּ לְתַתָּא. שְׁלָם לֵיהּ בְּעַלְמָא דֵּין, שְׁלָם לֵיהּ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר הַהוּא יוּדָאי, אִיסְתְּרָא (אסתרא) בְּקִיסְטְרָא בְּהַאי קְרָא אִשְׁתַּכַּח, אָמְרוּ לֵיהּ, מִנַּיִן לָךְ. אָמַר לוֹן, מֵאַבָּא שְׁמַעְנָא, וְאוֹלִיפְנָא הָכָא בְּהַאי קְרָא מִלָּה (טבא). פָּתַח וְאָמַר, הַאי קְרָא בִּתְרֵין גְּוָונִין אִיהוּ, וּבִתְרֵין סִטְרִין. קְרֵי בֵּיהּ דְּרָכִים, וְקְרֵי בֵּיהּ נְתִיבוֹת. קְרֵי בֵּיהּ נֹעַם, וְקְרֵי בֵּיהּ שָׁלוֹם. מַאן דְּרָכִים, וּמַאן נְתִיבוֹת. מַאן נֹעַם, וּמַאן שָׁלוֹם.

אֶלָּא דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם. הַיְינוּ דִכְתִיב, (ישעיהו מ"ג:ט"ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ, דְּהָא בְּכָל אֲתַר דְּאִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא דֶּרֶךְ, הוּא אוֹרַח פְּתִיחָא לְכֹלָּא. כְּהַאי אָרְחָא, דְּאִיהוּ פְּתִיחַ לְכָל בַּר נָשׁ. כָּךְ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, אֵילֵין דְּרָכִים דְּאִינּוּן פְּתִיחָן מֵאֲבָהָן, דְּכָרָאן בְּיַמָּא רַבָּא, וְעָאלִין בְּגַוֵּיהּ, וּמַאִינּוּן אוֹרְחִין מִתְפַּתְּחִין לְכָל עֵיבַר וּלְכָל סִטְרֵי עָלְמָא.

וְהַאי נֹעַם, הוּא נְעִימוּ דְּנָפַק מֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וּמֵעָלְמָא דְּאָתֵי נָהֲרִין כָּל בּוּצִינִין, וּמִתְפַּרְשָׁן לְכָל עֵיבַר. וְהַהוּא טִיבוּ וְהַהוּא נְהוֹרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּיָנְקִין (נ"א דירתין) אֲבָהָן, אִקְרֵי נֹעַם. דָּבָר אַחֵר, עָלְמָא דְּאָתֵי אִקְרֵי נֹעַם, וְכַד אִתְעַר עָלְמָא דְּאָתֵי, כָּל חֲדוּ וְכָל טִיבוּ וְכָל נְהוֹרִין וְכָל חֵירוּ דְּעָלְמָא אִתְעַר, וּבְגִינֵי כָּךְ אִקְרֵי נֹעַם.

וְעַל דָּא תָּנִינָן, חַיָּיבִין דְּגֵיהִנֹּם, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל שַׁבַּתָּא, נָיְיחִין כֻּלְּהוּ, וְאִית לְהוּ חֵירוּת וְנַיְיחָא. בְּשַׁעְתָּא דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא, אִית לָן לְאִתְעָרָא חֵידוּ עִלָּאָה עָלָנָא, דְּנִשְׁתֵּזִיב מֵהַהוּא עוֹנָשָׁא דְּחַיָּיבַיָּא דְּאִתְדָּנוּ (ס"א דאהדרו) מֵהַהִיא שַׁעְתָּא וּלְהָלְאָה. וְאִית לָן לְאִתְעָרָא וְלֵימָא, (תהילים צ':י"ז) וִיהִי נֹעַם יְיָ אֱלֹקֵינוּ עָלֵינוּ. דָּא הוּא נֹעַם עִלָּאָה, חֵידוּ (ס"א חירו) דְּכֹלָּא, וְעַל דָּא דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם.

וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם, מַאן נְתִיבוֹתֶיהָ. אִלֵּין אִינּוּן שְׁבִילִין דְּנָפְקִין מִלְּעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ נָקִיט לוֹן בְּרִית יְחִידָאי, דְּאִיהוּ אִקְרֵי שָׁלוֹם, שְׁלָמָא דְּבֵיתָא. וְאַעִיל לוֹן לְיַמָּא רַבָּא, כַּד אִיהוּ בְּתוּקְפֵּיהּ, וּכְדֵין יָהֵיב לֵיהּ שְׁלָמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם (ע"כ). תָּא חֲזֵי, יוֹסֵף בְּרִית שָׁלוֹם הֲוָה, וְהָוָה בְּמִצְרַיִם מַלְכָּא, וְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא. וְיַעֲקֹב בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, לָא הֲוָה יָדַע.

וְעִם כָּל דָּא, יַעֲקֹב הֲוָה לֵיהּ תַּבְרָא, בְּגִין לְמִזְבַּן עִבּוּרָא בְּמִצְרַיִם. וְחָמָא דְּאִיהוּ תְּבִירָא עַל תְּבִירָא, דְּיֵחֲתוּן בְּנוֹי לְמִצְרַיִם. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ, בְּגִין דְּלָא תַּחֲמוּן גּוּפַיְיכוּ, אֶלָּא כִּרְעֵבִין, כְּגוּבְרִין דְּלֵית לוֹן שָׂבְעָא.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, וַדַּאי רָזָא הָכָא. דְּהָא בְּכָל זִמְנָא דְּצַעֲרָא אִיהוּ בְּעָלְמָא, לָא בָּעֵי בַּר נָשׁ, לְאַחֲזָאה גַּרְמֵיהּ בְּשׁוּקָא, בְּגִין דְּלָא יִתְפֹּס בְּחוֹבוֹי. וְעַל דָּא אָמַר לָמָּה תִּתְרָאוּ, וְהָא אִתְּמַר. דָּבָר אַחֵר וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם, עִבּוּר מַמָּשׁ. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דָּא שַׁדַּר כַּפְנָא בְּעָלְמָא, בְּגִין לְנַחֲתָא לְיַעֲקֹב וּבְנוֹי לְתַמָּן, וְעַל דָּא חָמָא בְּנֵי אַרְעָא, דְּהָווּ מַיְיתִין מִתַּמָּן עִבּוּר.

וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם, בְּשַׁעְתָּא דְמִית יִצְחָק, אָתוּ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו לְמִפְלַג. וְעֵשָׂו נָפַק מֵחוּלָקֵיהּ דְאַרְעָא וּמִכֹּלָּא, וְיַעֲקֹב דְיסְבוֹל גָּלוּתָא יְטוֹל כֹּלָּא. וְעַל דָּא חָמָא הַהוּא תְּבִירָא דְהֲוָה לֵיהּ בְּמִצְרַיִם, הוּא וּבְנוֹי לְמִסְבַּל גָּלוּתָא. וְעַל דָּא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ. מִקַּמֵי דִינָא דִלְעֵילָּא, דְּלָא יִשְׁתַּכַּח עֲלַיְיכוּ מְקַטְרְגָא. וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם רְדוּ שָׁמָּה. הָא אוּקְמוּהָ רד"ו, חוּשְׁבַּן דָּא הֲווּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם:

פרק ז

וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הָאָרֶץ וְגוֹ', רִבִּי יֵיסָא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ז:ו׳) וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי עַל אוֹיְבַי סְבִיבוֹתַי וְאֶזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לַיְיָ. תָּא חֲזֵי, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, זָקִיף לֵיהּ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. וְעָבִיד לֵיהּ רֵישָׁא דְכֹלָּא, וְכֻלְּהוּ שָׁנְאוֹ אִתְכַּפְיָין תְּחוֹתוֹי.

דָּוִד מַלְכָּא, שָׂנְאוּ לֵיהּ אֲחוֹי, דָּחוּ לֵיהּ מִנַּיְיהוּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים לֵיהּ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. אֶתָא חֲמוֹי, עָרַק מִקַּמֵיהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים לֵיהּ עַל כָּל מַלְכוּתֵיהּ, וְכֻלְּהוּ הֲווּ כָּרְעִין וְסָגְדִין קַמֵיהּ. וְיוֹסֵף דָּחוּ לֵיהּ אֲחוּי, לְבָתַר כֻּלְּהוּ כָּרְעוּ וּסְגִידוּ קַמֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה.

דָּבָר אַחֵר, וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי, מַאי וְעַתָּה, כְּמוֹ וְאַתָּה. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָא אִתְּמַר, עֵת דְּאִיהוּ דָרְגָא עִלָּאָה, וּמַאן אִיהוּ הַהוּא עֵת. דָּא ה"א, וְאִקְרֵי עַתָּה. וְעַתָּה, דָּא אִיהוּ וּבֵי דִינֵיהּ. יָרוּם רֹאשִׁי, לַאֲרָמָא לֵהּ בִּיקָרָא וּמַלְכוּתָא. עַל אוֹיְבַי סְבִיבוֹתַי, אִלֵּין שְׁאָר מַלְכֵי אַרְעָא. וְאֶזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ, דָּא יְרוּשָׁלַ ם. בְּאָהֳלוֹ, דָּא אֹהֶל מוֹעֵד. זִבְחֵי תְרוּעָה, לְמִשְׁמַע כָּל עַלְמָא. אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה, מֵהַהוּא סִטְרָא דִתְרוּעָה הִיא. דְּהָא מִתַּמָּן, מֵהַהוּא סִטְרָא דִתְרוּעָה, הִיא אַתְיָא שִׁירָה וְתוּשְׁבַּחְתָּא.

דָּבָר אַחֵר, וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. עַל אוֹיְבַי סְבִיבוֹתַי, דָּא עֻשָּׁו וְכָל אֲפַרְכִין דִילֵיהּ. וְאֶזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. זִבְחֵי תְרוּעָה, דִּכְתִיב, (תהילים נ״א:י״ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה, בְּגִין לְאַעֲבָרָא דִינָא מֵעַלְמָא. אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה, לְאוֹדָאָה וּלְשַׁבְּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּלָא פְּסִיקוּ לְעוֹלָם.

דָּבָר אַחֵר, וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי, בְּכֹלָּא, יֵצֶר טוֹב עַל יֵצֶר רָע. דִּכְתִיב, עַל אוֹיְבַי סְבִיבוֹתַי, דָּא יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ סַהֲרֵנֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאִיהוּ שָׂנְאִיהּ בְּכֹלָּא. וְאֶזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה, דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְהִיבַת מִסִּטְרָא דְאֶשָּׁא, כְּדִכְתִיב (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. דְּהָא בְּגִין אוֹרַיְיתָא, יָרוּם רֵישֵׁיהּ, וְאִתְּבְרוּ כָּל שָׂנְאוֹי קֳדָמוֹי. כְּדִכְתִיב, (תהילים י״ח:מ׳) תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּי.

דְּבָר אַחֵר וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי, לְאִתְכְּלָלָא בַּאֲבָהָן, דְּהָא דָּוִד מַלְכָּא, אִית לֵיהּ לְאִתְדַּבָּקָא בַּאֲבָהָן, וּכְדֵין יִתְרוֹמֵם וְסָלִיק לְעֵילָא, וְאִיהוּ בְּחַד קִשׁוּרָא בְּהוּ. עַל אוֹבֵי סְבִיבוֹתַי, אִלֵּין אִינּוּן דִּבְסָטַר שְׂמָאלָא, כֻּלְּהוּ מָארֵי דִּינִין, דְּמִתְכַּוְּנִין לְחַבָּלָא. וּכְדֵין שִׁמְשָׁא אִתְחַבַּר בְּסִיהֲרָא, וְהֲווֹ כֹּלָּא חָד.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב, וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הָאָרֶץ, דָּא שִׁמְשָׁא דְּשַׁלִּיט בְּסִיהֲרָא, וְנָהִיר לָהּ וְזָן לָהּ. הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ, דְּהָא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, מִנֵּיהּ אִתְזָנוּ כֻּלְּהוּ, וּמִתַּמָּן פָּרְחִין נִשְׁמָתִין לְכֹלָּא. וּבְגִין דָּא, כֻּלְּהוּ סָנְדִין לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא אֲתַר, דְּהָא לֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא, דְּלָא תְּלֵי בְּמַזָּלָא וְאוֹקְמוּהָ׃

פרק ח

וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּירוּהוּ. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ"ט:ו') לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסֹבֵנִי. תָּא חֲזֵי, תְּלַת אִינּוּן דְּדָחֲלִין וְלָא יָדְעִין מִמַּה דָּחֲלִין, וְאוֹקְמוּהָ. אֲבָל אִית מַאן דְּדָחִיל, וְלָא יָדַע מִמַּה אִיהוּ דָּחִיל, בְּגִין אִינּוּן חֲטָאֵי. דְּלָא יָדַע דְּאִינּוּן חֲטָאִין, וְלָא אַשְׁגַּח בְּהוּ, וְאִיהוּ דָּחִיל מִימֵי רָע.

מַאן אִינּוּן יְמֵי רָע, אִלֵּין אִינּוּן יוֹמִין דְּאִינּוּן אִזְדַּמְּנָן בְּהַהוּא רָע. וּמַאן אִינּוּן, (ד"א איהו) דָּא יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ אִקְרֵי רָע. וְאִית לֵיהּ יוֹמִין יְדִיעָן, דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ בְּעָלְמָא, לְאַסְטָאָה לְכָל אִינּוּן דִּמְסָאֲבֵי אָרְחַיְיהוּ. דְּמַאן דְּאָתֵי לְאִסְתָּאֲבָא, מְסָאֲבֵי לֵיהּ. וְאִלֵּין אִינּוּן אִקְרוּן יְמֵי רָע, וְאִלֵּין מְמַנָּן עַל אִינּוּן חוֹבִין דְּדָשִׁין בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא בַּעֲקֵבַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן דִּמְסָאֲבֵי אָרְחַיְיהוּ, כַּמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין אִזְדַּמְּנָן לְגַבַּיְיהוּ, וּמְסָאֲבֵי לְהוּ. בְּאָרְחָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֵיהַךְ, בְּהַהוּא אָרְחָא מְדַבְּרִין לֵיהּ מַמָּשׁ. אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה, כַּמָּה אִינּוּן דִּמְסַיְיעִין לֵיהּ.

הָא תְּנִינָן, דְּכַד בַּר נָשׁ קָם בְּצַפְרָא, בָּעֵי לְאַסְחָאָה יְדוֹי, מִגּוֹ (לעיל נג א) נַטְלָא דְּמַיָּא, דְּאִיהוּ מָאנָא לִיטוֹל מִנֵּיהּ מַיָּא. מִגּוֹ מַאן דְּאַסְחֵי יְדוֹי בְּקַדְמִיתָא, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ. וְתָא חֲזֵי, בְּגִין נַטְלָא דָּא, אוֹקִימְנָא מִלָּה.

וְתוּ, דְּבָעְיָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְנַטְלָא יָדָא יְמִינָא בִּשְׂמָאלָא. בְּגִין לְשַׁלְטָאָה יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא, וְיִסְתְּחֵי יְמִינָא מִן שְׂמָאלָא, וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ נְטִילָא. וְעַל דָּא, מַאן דְּנָטִיל יְדוֹי, יְטוֹל יְמִינָא בִּשְׂמָאלָא, לְאַשְׁלְטָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. בְּגִין דְּלָא יְהֵיב דּוּכְתָּא לְיֵצֶר הָרָע לְשַׁלְטָאָה כְּלָל, וְהָא אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא בִּישָׁא שַׁלְטָא, לָא אִתְיִב יְדֵיהּ מִלְּאַבְאָשָׁא. וּבְשַׁעְתָּא דִּימִינָא שַׁלְטָא עַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לְתַבְרָא לוֹן, חָיִס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, וְלָא שָׁצֵי לוֹן.

וּבְגִין כָּךְ, כָּל מַאן דְּאִיהוּ חָטֵי, בְּאִינּוּן חֶטְאִין דְּדָשׁ בְּהוּ בְּרַגְלּוֹי, לָא יַדַּע בְּהוּ, וְדָחִיל תְּדִירָא. דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה אִסְתַּמַּר תְּדִיר מֵחוֹבִין אִלֵּין, וְכַד הֲוָה נָפִיק לְקָרָבָא, הֲוָה מְפַשְׁפֵּשׁ לוֹן. וְעַל דָּא לָא דָחִיל לַאֲגָחָא עִמְּהוֹן קְרָבָא.

וְתָא חֲזֵי, אַרְבַּע מַלְכִין הֲווּ, מַאן דְּשָׁאִיל דָּא לָא שָׁאִיל דָּא. דָּוִד אָמַר, (תהילים י״ח:ל״ח) אֶרְדּוֹף אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד כַּלּוֹתָם. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַוָה אִסְתַּמַּר מֵאִלֵּין חוֹבִין, וְלָא יְהִיב דּוּכְתָּא לְשַׂלְטָאָה. וְעַל דָּא בָּעֵי לְמִרְדַּף אֲבַתְרַיְיהוּ תְּדִיר, וְלָא יְרַדְּפוּן אִינּוּן אֲבַתְרַיְיהוּ לְמִתְבַּע חוֹבּוֹי, וְיִפּוֹל בִּידַיְיהוּ.

אֲסָא הֲוָה דָּחִיל יַתִּיר, אַף עַל גַּב דְּהַוָה מְפַשְׁפֵּשׁ בְּחֶטְאוֹי, וְלָא כְּדָוִד מַלְכָּא. אִיהוּ בָּעֵי לְמִרְדַּף אֲבַתְרַיְיהוּ, וְלָא יַגִּיחַ לוֹן, וְיִקְטוֹל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָךְ הֲוָה. דִּכְתִיב, (דברי הימים ב י״ד:י״ב) וַיִּרְדְּפֵם אָסָא וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ וְגוֹ', וּכְתִיב וַיִּגּוֹף יְיָ אֶת הַכּוּשִׁים לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי יְהוּדָה וַיָּנוּסוּ הַכּוּשִׁים. (וכן) דָּוִד מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (שמואל א ל׳:י״ז) וַיַּכֵּם דָּוִד מֵהַנֶּשֶׁף וְעַד הָעֶרֶב לְמָחֳרָתָם. אֲבָל אָסָא אִיהוּ רָדִיף וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחֵי.

יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה, אוּף הָכִי נָמֵי הֲוָה שָׁאִיל. וְאָמַר, לָא יָכִילְנָא לְמִרְדַּף וְלָא לְקָטָלָא. אֶלָּא אֲנָא אֲזַמֵּר, וְאַתְּ קְטֵיל לוֹן. בְּגִין דְּלָא הֲוָה מְפַשְׁפֵּשׁ כָּל כָּךְ כְּאָסָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד לֵיהּ הָכִי. דִּכְתִיב, (דברי הימים ב כ׳:כ״ב) וּבְעֵת הֵחֵלּוּ בְרִנָּה וּתְהִלָּה נָתַן יְיָ מְאָרְבִים עַל בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר שֵׂעִיר הַבָּאִים לִיהוּדָה וַיִּנָּגְפוּ.

חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה, אוּף הָכִי נָמֵי אָמַר. אֲנָא לָא יָכִילְנָא, לָא לְזַמָּרָא, וְלָא לְמִרְדַּף, וְלָא לַאֲגָחָא קְרָבָא. בְּגִין דְּדָחִיל מֵאִלֵּין חוֹבִין דְּקָאֲמָרַן. מַה כְּתִיב, (מלכים ב י״ט:ל״ה) וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יְיָ וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פְּגָרִים מֵתִים. וְחִזְקִיָּה הֲוָה יָתִיב בְּבֵיתֵיהּ וְשָׁכִיב בְּעַרְסֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְטֵיל לוֹן.

וּמַה צַּדִּיקִים אִלֵּין הֲווּ דְּחָלִין מֵאִלֵּין חוֹבִין, שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. בְּגִין כָּךְ אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא מֵאִלֵּין חוֹבִין, וּלְפַשְׁפְּשָׁא בְּהוֹן כִּדְקָאֲמָרַן. בְּגִין דְּלָא יִשְׁלְטוּן עָלּוֹי אִינּוּן יְמֵי רָע, דְּלָא מְרַחֲמֵי עֲלֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, וַיַּכֶּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו. בְּשַׁעְתָּא דְּנָפְלוּ בִּידֵיהּ, אִיהוּ רָחִים עֲלַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁלִים. וְהֵם לֹא הִכִּירוּהוּ, דְּאִינּוּן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, אָתוּ מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וְעַל דָּא לָא רְחִימוּ עֲלֵיהּ. דְּהָא כָּל אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּדִינָא קַשְׁיָא, לָא מְרַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא בְּשַׁעְתָּא דְּנָפְלֵי בִּידַיְיהוּ.

וּבְגִין כְּךָ אָמַר דָּוִד, (תהילים מ״ט:ו׳) לָמָּה אִירָא. יֵרָאתִי לֹא כְתִיב, אֶלָּא אִירָא, (אלא) דְּאִית (נ"א דלית) לִי לְמִדְחַל מֵאִינּוּן יְמֵי רָע, כִּדְקָאֲמָרַן. עָוֹן עֲקֵבַי יְסֹבְבֵנִי, מַאן עֲקֵבַי. אִלֵּין אִינּוּן

בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ו) וְיָדוֹ אוֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו, דָּא הוּא עֻקְיבָא. וְאִינּוּן עֲקִיבִין דְּמִסְתַּכְּלִין בְּהוּ תְּדִיר בְּהַהוּא חוֹבָא דְּדָשׁ בֵּיהּ בַּר נָשׁ תָּדִיר בַּעֲקִבּוֹי.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (ישעיהו ה׳:י״ח) הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה. בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא, דְּדָשׁ בֵּיהּ בַּעֲקֵבָא וְלָא חַיִּישׁ עֲלֵיהּ. וּלְבָתַר אִתְתַּקַּף וְאִתְעֲבִיד (בחבלי השוא) כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה, וְאִתְתַּקַּף הַהוּא חֲטָאָה. וְאַסְטֵי לֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיָדְעִין לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבֵיהוֹן, וְאִינּוּן מְפַשְׁפְּשִׁין תָּדִיר בְּעוֹבָדַיְיהוּ. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכַּח עֲלַיְיהוּ מְקַטְרְגָא בְּהַאי עַלְמָא, וְלָא יִסְטוֹן עֲלַיְיהוּ לְעַלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָא אוֹרַיְיתָא מְתַקְּנָא לְהוּ אָרְחִין וּשְׁבִילִין לְמֵיהַךְ בְּהוּ, דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ז) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם:

פרק ט

וַיִּזְכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וְגו'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ״ד:י״ז) בְּנָפוֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמַח וּבְכָשְׁלוֹ אַל יָגֵל לִבֶּךָ. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּיִזְכֵּי לְיקָרָא דִּילֵיהּ, וּלְשַׁמְשָׁא קַמֵּיהּ תְּדִירָא, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרַעֵי בֵּהּ בְּאוֹרַיְיתָא תָּדִיר.

וְכֵיוָן דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, יָהֵב קַמֵּיהּ אוֹרַיְיתָא, וְאוֹלִיף לֵיהּ בֵּהּ לְמַנְדָּע אָרְחָהָא. מָנָלָן, דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:כ״ז-כ״ח) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֵכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ. וּלְבָתַר, וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת יְיָ הִיא חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל בֵּהּ וְלָא נָטִיר לָהּ, עֲבַר עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ וְאִתְפַּס בְּחוֹבֵיהּ.

וְכָל אִינּוּן דְּעָבְרוּ עַל מִלָּה חָדָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִתְפָּסוּ בָהּ. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא דְּאִתְחַכַּם עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא, עָבַר עַל מִלָּה חָדָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְגָרִים לֵיהּ לְאִתְעָבָרָא מַלְכוּתֵיהּ מִנַּיְיהּ, וּלְאִתְפַּלְגָא מַלְכוּתָא מִן בְּנוֹי. מַאן דְּאַעֲבַר עַל אוֹרַיְיתָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וְיוֹסֵף דְּהֲוָה יָדַע אוֹרַיְיתָא, וַאֲחוֹי נָפְלוּ בִּידֵיהּ, אַמַּאי גִּלְגֵּל עֲלַיְיהוּ כָּל גִּלְגּוּלָא דָּא. וְהָא אִיהוּ יָדַע אוֹרַיְיתָא דְּאוֹלִיף לֵיהּ אֲבוֹי. אֶלָּא, חַס וְשָׁלוֹם דְּיוֹסֵף גִּלְגֵּל עֲלַיְיהוּ גִּלְגּוּלִין לְנַקְמָא מִנַּיְיהוּ. אֶלָּא כָּל דָּא לָא עָבַד, אֶלָּא לְאַיְיתָאָה לַאֲחוֹהִ בְּנָיְמִן לְגַבֵּיהּ, דְּתִאוּבְתֵּיהּ הֲוָה לְגַבֵּיהּ. וְאִיהוּ לָא שָׁבַק לַאֲחוֹי לְמִנְפַּל, דְּהָא כְּתִיב, וַיְצַו יוֹסֵף וַיְמַלְּאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וְגו', וְכָל דָּא בְּגִין דְּלָא יִנְפְּלוּן.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסִיהֲרָא, הֲוָה אִסְתַּכַּל בָּהּ תָּדִיר, כְּדִכְתִיב, (דברים י״א:י״ב) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, אַשְׁגְּחוּתָא דִּילֵיהּ בָּהּ תָּדִיר, וּכְתִיב אָז רָאָהּ,

דְּהָא שִׁמְשָׁא בְּאַשְׁגָּחוּתָא דִּילֵיהּ בָּהּ, אִתְנְהִיר. וְיִסְפְּרָה, מַאי וַיִּסַּפְּרָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב כ"ח:ו') מְקוֹם סַפִּיר אַבְנֶיהָ.

הֲכִינָהּ, דְּאִיהִי יְתֵבָא בְּתִקוּנָא, בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין, מִתְפַּלְּגָא (שמות נח ב) בְּשִׁבְעִין קְסִירִין. אַתְקִין לָהּ בְּשִׁבְעָה סַמְכִין עִלָּאִין, לְאִתְנַהֲרָא וּלְיַתְבָא עַל שְׁלִימוּ. וְגַם חֲקָרָהּ, לְאַשְׁגָּחָא עֲלָהּ תְּדִיר, זְמָנָא בָּתַר זְמָנָא, דְּלָא פָּסִיק לְעָלְמִין.

וּלְבָתַר אַזְהַר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וְאָמַר וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת יְיָ הִיא חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה. דְּהַאי מִתְעַטְּרָא עַל תַּתָּאי, לְדַחֲלָא וּלְמִנְדַּע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינָהּ. וְסוּר מֵרָע בִּינָה, בְּרִירוּ מִפְּסָלוּתָא, דְּלָא לְמִקְרַב בַּהֲדֵיהּ. וּכְדֵין אַשְׁגָּחוּתָא (נ"א אשכחותא) דְּבִינָה, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בִּיקָרָא דְמַלְכָּא עִלָּאָה.

רִבִּי יוֹסֵי קָם בְּלֵילְיָא חַד לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְהָוָה תַּמָּן עִמֵּיהּ חַד יוּדָאי, דְּאָעֲרַע בֵּיהּ בְּהַהוּא בֵּיתָא. פְּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (משלי י':ב'-ג') לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֶשַׁע וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֶשַׁע, אִלֵּין אִינּוּן דְּלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָזְלֵי בָּתַר מִלֵּי דְעָלְמָא, וּלְמִכְנַשׁ אוֹצָרִין דְּחִיוּבָא. מַה כְּתִיב, וְאָבַד הָעשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע. בְּגִין דְּאִינּוּן אוֹצָרוֹת רֶשַׁע.

וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת, אִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיָדְעִין אוֹרְחָהָא לְאִשְׁתַּדְּלָא (לאסתכלא) בָּהּ. דְּהָא אוֹרַיְיתָא עֵץ חַיִּים אִקְרֵי, וְאִתְקְרִיאַת צְדָקָה. דִּכְתִיב, וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָנוּ. דָּבָר אַחֵר, וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת, דָּא צְדָקָה מַמָּשׁ, וּבְתַרִין גְּוונִין אִיהוּ, וּבְתַרִין סִטְרִין. קָרֵי בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא, וְקָרֵי בֵּיהּ צְדָקָה, וְכוּלָּא חַד.

אָמַר הַהוּא יוּדָאי, וְקָרֵי בֵּיהּ שָׁלוֹם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָכִי הוּא וַדַּאי דְּאִקְרֵי שָׁלוֹם. קָם הַהוּא יוּדָאי, וְאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ, פָּתַח הַהוּא יוּדָאי וְאָמַר, (משלי כ"ח:י"ט) עוֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע לָחֶם וּמְרַדֵּף רֵקִים יִשְׂבַּע רֵישׁ. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, וְכִי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא דְּאִיהוּ חַכִּים מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, הֵיךְ אָמַר דְּיִשְׂתַּדֵּל בַּר נָשׁ לְמִפְלַח אַרְעָא וּלְאִשְׁתַּדְּלָא אֲבַתְרֵיהּ, וְיִשְׂבּוֹק חַיֵּי עָלְמָא. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ. פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ב':ט"ו) וַיִּקַּח יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ, וְאוּקְמוּהָ בְּרָזָא דְקָרְבָּנִין אִיהוּ. תָּא חֲזֵי, לְעָבְדָהּ, דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה. וּלְשָׁמְרָהּ, דָּא מַלְכָּא תַּתָּאָה. עַלְמָא עִלָּאָה, וְעַלְמָא תַּתָּאָה. לְעָבְדָהּ (דדכורא) בְּרָזָא דְזָכוֹר, וּלְשָׁמְרָהּ בְּרָזָא דְשָׁמוֹר.

וּבְגִין כָּךְ, עוֹבֵד אַדְמָתוֹ, דָּא גַן עֵדֶן. דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד וּלְמִפְלַח, וּלְאַמְשָׁכָא לָהּ בִּרְכָאן מִלְּעֵילָא. וְכַד אִתְבָּרְכָא וְאִתְמַשְׁכָא לָהּ בִּרְכָאן מִלְּעֵילָא, אִיהוּ נָמֵי אִתְבָּרֵךְ בַּהֲדָהּ. תָּא חֲזֵי, דִּכְהָנָא דְּמִתְבָּרֵךְ, מִתְבָּרֵךְ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר ו':כ"ז) וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם. וּבְגִין כָּךְ, עוֹבֵד

אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע לֶחֶם, דָּא הוּא מְזוֹנָא דִּלְעֵילָא. וּמְרַדֵּף רֵקִים, מַאן דְּיִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא אָחֳרָא, דְּאִיהוּ מְרַדֵּף רֵקִים. יִשְׂבַּע רֵישׁ וּדַאי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַכָּאָה אַנְתְּ, דְּזָכִית לְהַאי מִלָּה.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר קְרָא אֲבַתְּרֵיהּ, (משלי כ"ח:כ') אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת, דָּא הוּא בַּר נָשׁ דִּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ, כְּגוֹן רִבִּי יֵיסָא סָבָא. דְּאַף עַל גַּב דְּהַוָה לֵיהּ מֵיכְלָא דְּהַהוּא יוֹמָא לְמֵיכַל, לָא הֲוָה מַתְקִין לֵיהּ עַד דְּשָׁאִיל מְזוֹנֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. לְבָתַר דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ וְשָׁאִיל מְזוֹנֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא, כְּדֵין הֲוָה מְתַקִּין. וְהָוָה אָמַר תְּדִיר, לָא נְתַקִּין, עַד דְּיִנָּתְנוּן מִבֵּי מַלְכָּא.

וְאַף לְהַעֲשִׁיר לֹא יִנָּקֶה, בְּגִין דְּלָא בָּעָא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי חַיִּין דְּעַלְמָא דֵּין, וְחַיִּין דְּעַלְמָא דְּאָתֵי. הַשְׁתָּא דְּאִיהִי שַׁעְתָּא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, נִשְׁתַּדֵּל.

פָּתַח הַהוּא גַּבְרָא בְּרָזָא דְּחָכְמָא וְאָמַר, וַיְזַכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וְגוֹ'. וַיְזַכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת, וְכִי יוֹסֵף אֲמַאי (נ"א אמר או) אַדְכַּר לוֹן אִינּוּן חֲלוֹמוֹת דְּחָלַם לְהוּ. וּמַה סַגְיָא לֵיהּ אִלּוּ לָא אַדְכַּר לְהוּ, דְּהָא יוֹסֵף חַכִּים הֲוָה, וּכְתִיב, כָּל עָרוּם יַעֲשֶׂה בְדָעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת.

אֲבָל, כֵּיוָן דְּחָכְמָא דְּאִינּוּן אִתּוּ, וְסָגְדֵי לֵיהּ אַפִּין עַל אַרְעָא. כְּדֵין אִדְכַּר מִמַּה דְּחָלַם לְהוּ, כַּד הֲוָה עִמְּהוֹן. דִּכְתִיב, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלֻמָּתִי. אֲמַר יוֹסֵף בְּשַׁעְתָּא דְּחָכְמָא דְּכָרְעִין אֲחוֹי קַמֵּיהּ. דִּכְתִיב, וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפַּיִם אַרְצָה, כְּדֵין וַיְזַכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם. דְּהָא חָכְמָא דְּהַוּוּ קָיְימֵי (מתקיימי).

תּוּ, וַיְזַכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, אַדְכַּר לוֹן. בְּגִין דְּלֵית נַשְׁיוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא חָכְמָא דְּאִיהוּ טָבָא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַדְכָּרָא לֵיהּ דְּלָא יִתְנַשֵּׁי, וּכְדֵין אִתְקַיֵּים. דְּהָא כְּמָה דְּאִתְנַשֵּׁי קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, הָכִי אִתְנַשֵּׁי עֲלֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, חָכְמָא דְּלָא אִתְפַּשַּׁר, כְּאִגַּרְתָּא דְּלָא מִתְקָרְיָא, וְתָא חֲזֵי, בְּגִין דְּלָא אִדְכַּר, כְּמַאן דְּלָא יָדַע לֵיהּ. וְעַל דָּא, מַאן דְּאִתְנַשֵּׁי מִנֵּיהּ חָכְמָא וְלָא יָדַע לֵיהּ, לָא קָיְימָא עֲלֵיהּ לְאִתְקָיְימָא. וּבְגִין דָּא יוֹסֵף הֲוָה דָּכִיר חָלְמֵיהּ, בְּגִין לְאִתְקָיְימָא. בְּגִין דְּלָא יִתְנַשֵּׁי חָלְמָא מִנֵּיהּ לְעָלַם, וְהָוָה מְחַכֶּה לֵיהּ תְּדִיר. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מְרַגְּלִים אַתֶּם, אִיהוּ דָּכִיר חָלְמָא. אֲבָל מִלָּה לָא אָמַר לוֹן, אֶלָּא מְרַגְּלִים אַתֶּם.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (קהלת ה':ב') כִּי בָא הַחֲלוֹם בְּרוֹב עִנְיָן וְקוֹל כְּסִיל בְּרוֹב דְּבָרִים. כִּי בָא הַחֲלוֹם בְּרוֹב עִנְיָן, הָא אוּקְמוּהָ. דְּכַמָּה אִינּוּן סְמִיכִין בְּחָלְמָא, וּמְמַנָּן דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין. עַד דְּחָלְמִין מִנְּהוֹן קְשׁוֹט כֻּלְּהוּ, וּמִנְּהוֹן דְּאִית בְּהוֹן קְשׁוֹט וּכְדִיבוּ. אֲבָל לְאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, לָא אִתְגְּלִי לוֹן מִלִּין כְּדִיבָן כְּלוּם, אֶלָּא כֻּלְּהוּ קְשׁוֹט.

תָּא חֲזֵי, דָּנִיֵּאל מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דניאל ב׳:י״ט) אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִּי לֵילְיָא רָזָא גְלֵי. וּכְתִיב, (דניאל ז׳:א׳) דָּנִיֵּאל חֵלֶם חָזָה וְחֶזְוֵי רֵאשֵׁהּ עַל מִשְׁכְּבֵיהּ בֵּאדַיִן חֶלְמָא כְּתַב. וְאִי אִית בֵּיהּ מִלִּין כְּדֵיבָן, אַמַּאי אִיכְתִּיב בֵּין כְּתוּבִים. אֶלָּא אִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, בְּשַׁעְתָּא דְּנִשְׁמַתְהוֹן סָלְקִין. לָא מִתְחַבְּרָן בֵּהּ, אֶלָּא מִלִּין קַדִּישִׁין. דְּאוֹדְעִין לֵיהּ מִלֵּי דְקָ שׁוֹט, מִלִּין קַיְימָן דְּלָא מְשַׁקְּרָן לְעָלְמִין.

וְאִי תֵּימָא, הָא תְּנַן דְּדָוִד מַלְכָּא לָא חָמָא חֶלְמָא טָבָא. הָא אִשְׁתְּמַע דְּהַוָה חָמֵי דָּוִד מִלִּין דְּלָא קְשׁוֹט. אֶלָּא וַדַּאי, כָּל יוֹמוֹי הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל לְאוֹשְׁדָא דְּמִין, וַאֲגַח קְרָבִין, וְכָל חֶלְמוֹי לָא הֲווּ אֶלָּא חֶלְמִין בִּישִׁין. חוּרְבָא וְשׁוֹמְמוּתָא וְדָמָא וְאוֹשִׁידוּ דְּדָמִין, וְלָא חֶלְמָא דְּשָׁלֵם.

וְאִי תֵּימָא, לְבַר נָשׁ טַב אַחֲזִיאוּ לֵיהּ חֶלְמָא בִּישָׁא, הָכִי הוּא וַדַּאי. כָּל אִינּוּן בִּישִׁין דְּזַמִּינִין לְאִתְדַּבְּקָא עַל אִינּוּן דְּעָבְרֵי עַל פִּתְגָמֵי דְאוֹרַיְיתָא, וְאִינּוּן עוֹנָשִׁין דְּזַמִּינִין לְאִתְעַנָּשָׁא בְּהַהוּא עָלְמָא, כֻּלְּהוּ חָמֵי. בְּגִין דְּכָל שַׁעְתָּא יְהֵא דְּחִילוּ דְּמָרֵיהּ עֲלֵיהּ, וְהָא אִתְעָרוּ. דִּכְתִיב, (קהלת ג׳:י״ד) וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו, וֶה חֲלוֹם רָע. וְעַל דָּא, לְהַהוּא זַכָּאָה, אַחֲזִיוּ לֵיהּ חֶלְמָא בִּישָׁא, כְּמָה דְאִתְּמָר.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא תְּנִינָן, דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּחָמֵי חֶלְמָא, בָּעֵי לֵיהּ לְמִפְתַּח פּוּמֵיהּ בֵּיהּ קַמֵּי בְּנֵי נָשָׁא דְּרַחֲמֵי לֵיהּ. בְּגִין דְּיִסְתַּלַּק רְעוּתָא דִּלְהוֹן לְגַבֵּיהּ לְטַב, וְיִפְתְּחוּן פּוּמַיְיהוּ לְטַב, וְיִשְׁתַּכַּח רְעוּתָא וּמִלָּה כֹּלָּא לְטַב. רְעוּתָא דְּאִיהִי מַחֲשָׁבָה, שֵׁרוּתָא דְּכֹלָּא, וּמִלָּה דְּאִיהִי סִיּוּמָא דְּכֹלָּא. וְעַל דָּא אִשְׁתַּכַּח דְּהָא שְׁלִימוּ אִיהוּ בָּרָזָא עִלָּאָה. וּבְגִין כָּךְ אִתְקְיַים כֹּלָּא, וּבְעִינָן רְחִימִין דְּבַר נָשׁ (נ"א רחימין עליה דבר נש בגין) לְאִתְקַיְימָא בְּהַהוּא פִּשְׁרָא טָבָא, וְכֹלָּא אִיהוּ כְּדְקָא יָאוּת.

וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לֵיהּ לְבַר נָשׁ, כָּל חַד וְחַד, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְאִיהוּ. וּבְהַהוּא גַּוְונָא דְּכָל חַד וְחַד, אָמַר דִּיהֵא חֶלְמָא. אָמַר הַהוּא יוּדָאי, וַדַּאי דְּחֶלְמָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא לְבַר נָשׁ זַכָּאָה, דְּאִיהוּ חָמָא חֶלְמָא כְּדְקָא חָזֵי.

וְתָא חֲזֵי, דְּכַד בַּר נָשׁ נָאִים עַל עַרְסֵיהּ, נִשְׁמַתֵּיהּ נָפְקָא וְשַׁטְיָא בְּעָלְמָא לְעֵילָּא, וְעָאלַת בְּאַתְרָא דְּעָאלַת. וְכַמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין, קָיְימִין וְאָזְלִין בְּעָלְמָא, וּפָגְעִין בָּהּ בְּהַהִיא נִשְׁמָתָא. אִי זַכָּאָה הִיא, סַלְקָא לְעֵילָּא וְחָמַאת מַה דְּחָמַאת. וְאִי לָאו, אִתְאֲחָדַת בְּהַהוּא סִטְרָא, וּמוֹדִיעִין לָהּ מִלִּין כְּדִיבָן, אוֹ מִלִּין דְּזַמִּינִין לְמֵיתֵי לְזִמַן קָרִיב. וְכַד אִתְעַר הַהִיא נִשְׁמָתָא דְּבֵיהּ, אִיהִי מוֹדְעָא לֵיהּ מַה דְּחָמַאת.

וְעַל דָּא, לְבַר נָשׁ דְּלָאו אִיהוּ זַכָּאָה, מוֹדִיעִין לֵיהּ חֶלְמָא טָבָא דְּלָאו אִיהוּ קְשׁוֹט. כֹּלָּא בְּגִין לְאַסְטָאָה לֵיהּ מֵהַהוּא אַרַח קְשׁוֹט. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אַסְטֵי אוֹרְחֵיהּ מֵאַרַח קְשׁוֹט, מְסָאֲבִין לֵיהּ.

דְּכָל מַאן דְּאָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה, מְדַכְּאִין לֵיהּ. וּמַאן דְּאָתֵי לְאִסְתַּאֲבָא, מְסָאֲבִין לֵיהּ. הָא וַדַּאי אִתְּמַר הָכִי.

יָתְבוּ עַד דְּסָלְיק צַפְרָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי לָא זָכַר שְׁמֵיהּ דְּיוֹסֵף בְּאִינּוּן דְּגָלִים. דִּכְתִיב, (במדבר ב׳:י״ח) דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם, וְלָא כְּתִיב דֶּגֶל מַחֲנֵה יוֹסֵף. בְּגִין דְּאִתְנַאי עַל אֲחוֹי, וְהָא אִתְּמַר.

אָמַר הַהוּא יוּדָאי, וַדַּאי שְׁמַעְנָא דְּיוֹסֵף אִיהוּ בְּעַלְמָא דְּדִכּוּרָא, וְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין בְּעַלְמָא דְּנוּקְבָא אִינּוּן. וְעַל דָּא לָא אִתְכְּלִיל יוֹסֵף עִמְּהוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּעַלְמָא דְּדִכּוּרָא עִמְּהוֹן (נ"א ל"ג עמהון).

מַה כְּתִיב, כֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחְנוּ. נָחְנוּ, אֲנַחְנוּ מְבָעֵי לֵיהּ. אַמַּאי חָסֵר א'. אֶלָּא, בְּגִין דְּרָזָא דִּבְרִית לָא אִשְׁתַּכַּח עִמְּהוֹן, אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן א'. דְּהָא א' דְּכוּרָא אִיהוּ. וְעַל דָּא ב' אִיהִי נוּקְבָא, א' דְּכוּרָא. וּבְגִין דָּא אִסְתַּלַּק א' מִתַּמָּן, וְאִשְׁתְּאַרוּ אִינּוּן נוּקְבֵי לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא.

וּלְבָתַר אָמְרוּ, כֵּנִים אֲנַחְנוּ, אִתּוֹסָף א'. אָמְרוּ וְלָא יָדְעֵי מַה קָאָמְרוּ. בְּגִין דְּיוֹסֵף אִשְׁתַּכַּח תַּמָּן, וְאַשְׁלִימוּ מִלָּה, וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מְנָלָן, דִּכְתִיב וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים אֲנָחְנוּ, וְיוֹסֵף אִיהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא, כַּד עָאל בְּחוּשְׁבָּנָא, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ. וְכַד לָא עָאל בְּחוּשְׁבָּנָא, אָמְרוּ נָחְנוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל הָנֵי מִלִּין דְּקָאָמְרָן הָכָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בְּהוּ, דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא אַעְדֵּי מֵהָכָא. כְּדִכְתִיב, (מלאכי ג׳:ט״ז) אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

פרק י

וַיֶּאֱסוֹף אוֹתָם אֶל מִשְׁמָר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָנֵי תְּלַת יוֹמִין אַמַּאי. אֶלָּא הָנֵי תְּלַת יוֹמִין, לְקֶבֶל תְּלַת יוֹמִין דִּשְׁכָם. דִּכְתִיב, (בראשית לה) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כּוֹאֲבִים.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עֲשׂוּ וִחְיוּ. לְאַחֲזָאָה דְּלָא עָבַד אִיהוּ, כְּמָה דְּאִינּוּן עָבְדוּ בִשְׁכֶם. דְּגָרְמוּ לְאַנְשֵׁי שְׁכֶם לְקַבְּלָא עֲלַיְיהוּ הַאי זֹאת, רָזָא דִּבְרִית. וּלְבָתַר דְּעָבְדוּ קְיוּמָא דָא, קָטִילוּ לוֹן, וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן חַד. וְאִיהוּ מַה כְּתִיב, זֹאת עֲשׂוּ וִחְיוּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאֶת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא, נָטִיר קְיָימָא. וְכָל גְּלְגּוּלָא דָא לָא הֲוָה אֶלָּא בְּגִינֵיהּ דְּבִנְיָמִין:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגוֹ'. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, דָּא שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, כְּמָה דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא. דִּכְתִיב, (בראשית ל״ז:י״ט) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַּעַל הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא. מַה לְהַלָּן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, אוּף הָכָא שִׁמְעוֹן וְלֵוִי.

תָּא חֲזֵי, מַאן אִישׁ וּמַאן אָחִיו. אֶלָּא אִישׁ, דָּא שִׁמְעוֹן, כְּתִיב הָכָא אִישׁ, וּכְתִיב הָתָם (במדבר כ״ה:ו׳) וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מַה לְּהַלָּן מִשִּׁמְעוֹן, אוּף הָכָא נָמֵי שִׁמְעוֹן. וּבְגִין דְּאַהֲדַר בִּתְשׁוּבָה, בָּכָה וְאִתְנָחֵם עַל דָּא. וְאָמַר לְלֵוִי, אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל דָּא אִתְבְּנֵי מַזָּלֵיהּ שׁוֹר, כְּגַוְונָא דְּמַזְלֵיהּ דְּיוֹסֵף שׁוֹר. דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:י״ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וּמַזָּלֵיהּ דְּשִׁמְעוֹן שׁוֹר אֵיהוּ.

פרק יא

וְעַל דָּא, וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שִׁמְעוֹן, בְּגִין דְּלָא יְקַטְרֵג בַּהֲדֵיהּ דְּלֵוִי. בְּגִין דְּשִׁמְעוֹן וְלֵוִי, כַּד מִתְחַבְּרָן תַּרְוַיְיהוּ יָכְלֵי לְקַטְרְנָא: וַיַּאֲסֹר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם, הָא אוּקְמוּהָ, לְעֵינֵיהֶם אֲסָרוֹ. וּלְבָתַר דְּנָפְקוּ הֲווֹ מַאֲכִיל לֵיהּ, וּמַשְׁקֵי לֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא דִּרְעוּתָא דְּיוֹסֵף אִיהוּ, בְּגִין דִּכְתִיב, (משלי כ״ה:כ״א) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. אִי הָכִי, יוֹסֵף דְּאִיהוּ זַכָּאָה, הֵיכִי עָבִיד הָכִי. דְּהָא כְּתִיב, (משלי כ״ה:כ״ב) כִּי גֶחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ וַיְיָ יְשַׁלֶּם לָךְ.

אֶלָּא, חַס וְשָׁלוֹם דְּיוֹסֵף לְהָכִי הוּא דְּחַיִּישׁ. אֶלָּא כְּבַר נָשׁ לְאָחוֹ, הָכִי נָמֵי הֲוָה עָבִיד. אִתְנְהִיג עִמֵּיהּ בְּאַחְוָה, וְלָא בְּגַוְונָא אָחֳרָא. וְלָא עִמֵּיהּ בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא עִם כָּל אֲחוֹי. כְּמָה דִכְתִיב, וַיִּצּוּ יוֹסֵף וַיְמַלְּאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהָשִׁיב כַּסְפֵּיהֶם אִישׁ אֶל שַׂקּוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, בְּגִין לְאַנְהָגָא עִמְּהוֹן בְּאַחְוָה.

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (נחום א׳:י״ב) אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נָגֹזוּ וְעָבַר וְעִנִּיתִיךְ לֹא אֲעַנֶּךָּ עוֹד, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. דְּכַד עַמָּא כֻּלְּהוּ אִית בְּהוּ שְׁלָם, וְלָא אִית בְּהוּ מָארֵי דְּבָבוּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייֵס עֲלַיְיהוּ, וְדִינָא לָא שָׁלְטָא בְּהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ פָּלְחֵי לְכוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִינוּן בִּשְׁלָם, דִּינָא לָא שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, וְאוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (הושע ד׳:י״ז) חֲבוּר עֲצַבִּים אֶפְרַיִם הַנַּח לוֹ.

וְכֵן נָגֹזוּ וְעָבָר, מַאי וְכֵן נָגֹזוּ, וְנָגֹזוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, דָּא הוּא רֵישָׁא דִּקְרָא דְּאִיהוּ שְׁלָם, אוּף הָכָא שְׁלָם. וּמַאי אִיהוּ, דָּא צַדָּקָה. בְּגִין דִּצְדָקָה דָּא הוּא שָׁלוֹם, וּמַאן דְּאַסְגֵּי בִּצְדָקָה, אַסְגֵּי שְׁלָם לְעֵילָא, וְאַסְגֵּי שְׁלָם לְתַתָּא. וּבְגִין כָּךְ וְכֵן נָגֹזוּ וְעָבָר, דְּנָזְזֵי מְמוֹנְהוֹן בִּצְדָקָה. וְעָבָר, וְעָבְרוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי וְעָבָר. אֶלָּא דָּא הוּא דִּינָא דְּרוּגְזָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה כו) עַד יַעֲבָר זַעַם, עָבַר דִּינָא מֵעָלַיְיהוּ.

דָּבָר אַחֵר, כֹּה אָמַר יְיָ אִם שְׁלֵמִים, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן בְּרִית קַיְימָא לְנַטָּרָא לֵיהּ תְּדִיר, וּלְמֶהֱוֵי בֵּיהּ בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לֵיהּ בַּר נָשׁ תְּדִיר, הָא אִיהוּ פָּגִים, פָּגוּם בְּכֹלָּא. מְנָלָן, דִּכְתִיב, (בראשית י״ז:א׳) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. מַאי תָּמִים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אִתְקַיַּים בֵּיהּ בְּרִית, אִיהוּ פָּגִים.

וּבְגִין כָּךְ, אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלֵמִים דְּנָטְרֵי פִּקּוּדָא דָּא, לְמֶהֱוֵי שְׁלֵימִין, דְּלָא יְהוֹן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּ וְיִסְגּוּן בֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמָתִין לָא נָפְקֵי לְעַלְמָא, אֶלָּא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נָגֹזוּ, הַאי אִם שְׁלֵמִים דְּנָטְרֵי לֵיהּ תָּדִיר, נָגֹזוּ מַאן דְּאִתְגְּזַר וְקַבֵּל עֲלֵיהּ קְיָימָא דָּא. וְעָבָר, מַאי וְעָבָר. הַהוּא זוּהֲמָא דְעָרְלָה, דְּהֲוָה בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא.

דָּבָר אַחֵר, כֹּה אָמַר יְיָ אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים, אִלֵּין בְּנֵי יַעֲקֹב. דְּהָא כָּל זִמְנָא דְּהֲווּ לְגַבֵּיהּ דְּיוֹסֵף, אִינּוּן שְׁלֵמִים, דְּקָיְימֵי בַּהֲדֵיהּ דִּבְרִית. וְכֵן נָגֹזוּ, דְּאָזְלוּ וְשָׁבְקוּ לֵיהּ לְיוֹסֵף וּלְשִׁמְעוֹן. וְעָבָר, כְּדֵין דִּינָא שַׁרְיָא בְּגִינַיְיהוּ (נ"א שכינתא שרייא ביניהו), כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ב:כ״ג) וְעָבַר יְיָ לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם.

תָּא חֲזֵי, אִית דִּינָא קַשְׁיָא, וְאִית דִּינָא רַפְיָא. דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיף, דִּינָא רַפְיָא חֲלָשׁ, וְכַד יְנָקָא הַאי דִּינָא רַפְיָא, מִדִּינָא קַשְׁיָא, כְּדֵין אִתְתַּקַּף, וְאִיהוּ תַּקִּיף.

בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְעֲבִיד דִּינָא עַל יִשְׂרָאֵל, אִתְעֲבִיד בְּהַאי דִּינָא רַפְיָא, וְלָא אִתְתַּקַּף בְּהַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא. וְכַד דִּינָא אִתְעֲבִיד עֲלַיְיהוּ דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִתְתַּקַּף הַאי דִּינָא רַפְיָא, בְּדִינָא קַשְׁיָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין לְאִתְתַּקְפָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְעָבַר יְיָ לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם. וְעָבַר, דְּאִתְמְלֵי עֶבְרָה וְזַעֲמָא, וְאִתְתַּקַּף בְּדִינָא קַשְׁיָא, אוּף הָכָא וְעָבַר. וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּמִתְכַּנְּשֵׁי עֲשָׂרָה בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, וְחַד מִנַּיְיהוּ אִשְׁתְּמִיט, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְגִּיז עֲלֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר וְכֵן נָגֹזוּ, כַּד מִתְעַבְּרֵי מִנַּיְיהוּ אִינּוּן עוֹבָדִין בִּישִׁין, כְּדֵין וְעָבָר. מַאי וְעָבָר, רִבּוֹי שְׁמָעוֹן אָמַר, בְּזִמְנָא דְּנִשְׁמָתָא נָפְקַת מֵהַאי עַלְמָא, בְּכַמָּה דִּינִין אִתְדָּנַת עַד לָא תִּיעוּל לְאַתְרָהּ. לְבָתַר, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין אִית לוֹן לְמֶעֱבַר, בְּהַהִּ נְהַר דִּינּוּר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וּלְאִסְתַּחָאָה תַּמָּן. וּמַאן אִיהוּ דְּיָקוּם תַּמָּן, וְיַעֲבַר בְּלָא דְּחִילוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ״ד:ג׳) מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְיָ וְגו'. וְנִשְׁמָתָא דְּזַכָּאָה אַעֲבַר בְּלָא דְּחִילוּ וְיָקוּם בְּמְקוֹם קָדְשׁוֹ.

וּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בִּצְדָקָה בְּהַאי עַלְמָא, וְיִתֵּן מִמָּמוֹנֵיהּ בִּצְדָקָה. כְּדֵין, וְעָבַר בְּהַהוּא אֲתַר, וְלָא דָּחִיל, וְכָרוֹזָא קָרֵי לֵהּ לְהַהִיא נִשְׁמָתָא, (נחום א׳:י״ב) וְעִנִּיתִיךְ לֹא אֲעַנֶּךָּ עוֹד. מַאן דְּזָכָה לְמֶעֱבַר בְּהַאי, לֵית לֵיהּ דִּינָא יַתִּיר כְּלָל.

תָּא חֲזֵי, כָּל דָּא דְּיוֹסֵף עִם אֲחוֹי, וְכָל הַנֵּי מִילֵי, אַמַּאי אִצְטְרִיךְ. אֶלָּא אוֹרַיְיתָא דְּקִשׁוֹט אִיהִי אוֹרַיְיתָא, וְכָל אָרְחָהָא אָרְחִין קַדִּישִׁין. וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא דְּלָאו אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְקַדִּישִׁין, וְאָרְחִין לִבְנֵי נָשָׁא לְאִתְתַּקְפָא בְּהוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ׳:כ״ב) אַל תֹּאמַר אֶשַׁלְּמָה רָע וְגו'. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִתְתַּקְפָא בֵּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, וּלְסָטַר יְמִינָא, וְלָא יְהַךְ לְסָטַר שְׂמָאלָא. וּבְגִין דְּבָעֵי לֵהּ (דישראל) לְמֵיהַךְ לְסָטַר יְמִינָא, אִית לוֹן לְאַסְגָּאָה רְחִימוּ

דָּא עִם דָּא, וְלָא יְהֵא דְּבָבוּ דָּא עִם דָּא. בְּגִין דְּלָא לְאַכְחָשָׁא יְמִינָא, דְּאִיהוּ אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין כָּךְ אִיהוּ יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע, וְיִשְׂרָאֵל בָּעְיִין לְאִתְתַּקְפָּא לְיֵצֶר טוֹב עַל יֵצֶר רָע, בְּאִינּוּן עוֹבָדִין דְּכָשְׁרָן, וְאִי סָטֵי בַּר נָשׁ לִשְׂמָאלָא, כְּדֵין אִתְתַּקַּף יֵצֶר רָע עַל יֵצֶר טוֹב. וּמַאן דְּהַוָה פָּגִים, אַשְׁלִים לֵיהּ בְּחֶטְאוֹי, דְּהָא לָא אִשְׁתַּלִּים דָּא מְנוּוָלָא, אֶלָּא בְּחֶטְאִין דִּבְנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא, דְּלָא יִשְׁתַּלִּים הַהוּא יֵצֶר רַע בְּחֶטְאוֹי, וְיִסְתַּמַּר תְּדִיר. דְּהָא יֵצֶר טוֹב בָּעֵי לְאַשְׁלָמָא לֵיהּ בִּשְׁלֵימוּת תְּדִיר, וְלֹא יֵצֶר הָרַע. וּבְגִין כָּךְ, אַל תֹּאמַר אֲשַׁלְּמָה רַע קַוֵּה אֶל יְיָ וְיוֹשַׁע לָךְ.

דָּבָר אַחֵר אַל תֹּאמַר אֲשַׁלְּמָה רַע, כְּדְכְתִיב, (תהילים ל״ח:כ״א) וּמְשַׁלְּמֵי רָעָה תַּחַת טוֹבָה, לְמַאן דְּשַׁלִּים לֵיהּ טוֹבָה, דְּלֹא יַשְׁלִים לֵיהּ רָע, בְּגִין (דחילו דקודשא בריך הוא. כמה דאת אמר, זאת עשו וחיו. ואוף איהו הוי תדיר עביד) דִּכְתִיב, (משלי י״ז:י״ג) מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא תָמוּשׁ רָעָה מְבֵיתוֹ. אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאַשְׁלִימוּ לֵיהּ בִּישִׁין, לָא אִית לֵיהּ לְאַשְׁלָמָא בִּישָׁא, חֲלַף הַהוּא בִּישָׁא דְּשַׁלִּימוּ לֵיהּ. אֶלָּא, קַוֵּה לַיְיָ וְיוֹשַׁע לָךְ.

וְהַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, בְּיוֹסֵף זַכָּאָה, דְּלָא בָּעָא לְאַשְׁלָמָא בִּישָׁא לַאֲחוֹי, בְּשַׁעְתָּא דְּנָפְלוּ בְּיָדוֹי. קַוֵּה לַיְיָ וְיוֹשַׁע לָךְ, בְּגִין דְּהוּא הֲוָה דָּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, זֹאת עֲשׂוּ וִחְיוּ וְגוֹ'. (ואוף) וְאִיהוּ תְּדִיר הֲוָה מְחַכֶּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (ס"א כמה דאת אמר, קוה ליי ויושע לך).

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ׳:ה׳) מַיִם עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יְדַלֶּנָּה. מַיִם עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דְּאִיהוּ עָבִיד עֲצוֹת, דְּאַיְיתֵי טַעֲמִין לְגַלְגְּלָא גִּלְגּוּלִין עַל עַלְמָא עַל יְדָא דְּיוֹסֵף, לְקַיְּימָא הַהוּא גְּזֵרָה, דְּגָזַר כַּפְנָא עַל אַרְעָא (נ"א עלמא). וְאִישׁ תְּבוּנָה יְדַלֶּנָּה, דָּא יוֹסֵף. דְּגָלֵי אִינּוּן עֲמִיקִין, דְּגָזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, יוֹסֵף לֹא דַּי לֵיהּ דְּאִיהוּ לָא שַׁלִּים בִּישָׁא לַאֲחוֹי, אֶלָּא דְּעָבַד עִמְּהוֹן טִיבוּ וּקְשׁוֹט. וְכָךְ אָרְחֵיהוֹן דְּזַכָּאֵי תְּדִיר. בְּגִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָיֵיס עֲלַיְיהוּ תְּדִיר, בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

מַיִם עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ, דָּא יְהוּדָה. וְהָא אוּקְמוּהָ, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְקָרִיב לְגַבֵּיהּ דְּיוֹסֵף, עַל עִסְקָא דְּבִנְיָמִין. וְאִישׁ תְּבוּנָה יְדַלֶּנָּה, דָּא יוֹסֵף.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב אֲתַרְעָא דְּאַבָּבָא דְּלוֹד, חָמָא חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי, וְיָתִיב בְּחַד קוּלְטָא דְּתָלָא דְּאַרְעָא, וְהֲוָה לָאֵי מֵאַרְחָא, וְיָתִיב וְנָאֵים תַּמָּן. אַדְּהָכִי חָמֵי חַד חִוְיָא, דְּהֲוָה אָתֵי לְגַבֵּיהּ, נָפַק קוֹסְטָפָא דְּגוּרְדָּנָא, וְקָטִיל לֵיהּ לְחִוְיָא. כַּד אִתְעַר הַהוּא בַּר נָשׁ, חָמָא הַהוּא

חִוְיָא לְקֳבְלֵיהּ, דְּהָוָה מִית. אִזְדַּקַּף הַהוּא בַּר נָשׁ, וְנָפַל הַהוּא קוּלְטָא לְעוּמְקָא דְּתְחוֹתוֹי וְאִשְׁתְּזִיב.

אֲתָא רִבִּי אַבָּא לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ, אֵימָא לִי מָאן עוֹבָדָךְ. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִישׁ לָךְ אִלֵּין תְּרֵין נְסִין, לָאו אִינּוּן לְמַגָּנָא.

אֲמַר לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, כָּל יוֹמָאי לָא אַשְׁלִים לִי בַּר נָשׁ בִּישָׁא בְּעַלְמָא, דְּלָא אִתְפַּיַּיסְנָא בַּהֲדֵיהּ, וּמָחִילְנָא לֵיהּ. וְתוּ, אִי לָא יָכִילְנָא לְאִתְפַּיְּסָא בַּהֲדֵיהּ, לָא סָלִיקְנָא לְעַרְסִי, עַד דְּמָחִילְנָא לֵיהּ, וּלְכָל אִינּוּן דְּמְצַעֲרוּ לִי, וְלָא חַיִּישְׁנָא כָּל יוֹמָא לְהַהוּא בִּישָׁא דְּאַשְׁלִים לִי. וְלָאו דִּי לִי דָא, אֶלָּא דְּמָהַהוּא יוֹמָא וּלְהַלְאָה, אִשְׁתַּדְּלְנָא לְמֶעְבַּד עִמֵּהוֹן טָבָא.

בְּכָה רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, יַתִּיר עוֹבָדוֹי דְּדֵין מִיּוֹסֵף, דְּיוֹסֵף הֲווּ אָחוֹי וַדַּאי, וְהָוָה לֵיהּ לְרַחֲמָא עֲלוֹי. אֲבָל מַה דְּעָבִיד דָּא, יַתִּיר הוּא מִיּוֹסֵף. יָאוֹת הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרַחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא עַל נִיסָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (משלי י׳:ט׳) הוֹלֵךְ בַּתֹּם יֵלֵךְ בָּטֵחַ וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ. הוֹלֵךְ בַּתּוֹם יֵלֵךְ בָּטֵחַ, דָּא הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּאָזִיל בְּאָרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא. יֵלֵךְ בָּטֵחַ, דְּלָא יָכִילוּ נְזָקֵי דְּעַלְמָא לְאַבָאָשָׁא לֵיהּ. וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ, מַאן יִוָּדֵעַ. דָּא הוּא מַאן דְּאַסְטֵי מֵאָרְחָא דְּקוּשׁוֹט, וּבָעֵי גַּבֵּי דְּחַבְרֵיהּ. יִוָּדֵעַ, מַהוּ יִוָּדֵעַ, יִשְׁתְּמוֹדַע אִיהוּ בְּעֵינֵיהוֹן דְּכָל מָארֵי דְּדִינָא, דְּלָא יִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ דִּיוּקְנָא דַהַהוּא בַּר נָשׁ. בְּגִין לְאַיְיתָאָה לֵיהּ לְאַתְרָא דִּינְקָמוּן מִנֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ יִוָּדֵעַ. וְתָא חֲזֵי, הַהוּא דְּאָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָפֵי עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע, לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן דְּדִינָא. אֲבָל מְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ, וְיִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבַּיְיהוּ. זַכָּאִין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּאָזְלֵי בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, וְאָזְלֵי לְרוֹחָצָן עַל עַלְמָא. דְּלָא דְּחָלֵי אִינּוּן בְּעַלְמָא דֵּין, וְלָא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי:

פרק יב

וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּלָא יָדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא. וַוי לוֹן בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵיתֵי לְמִתְבַּע לוֹן דִּינָא עַל עוֹבָדַיְיהוֹן, וְיִקּוּם גּוּפָא וְנַפְשָׁא לְמֵיהַב חוּשְׁבָּנָא מִכָּל עוֹבָדַיְיהוֹן, עַד לָא יִתְפָּרְשׁוּן נַפְשָׁא מִן גּוּפָא.

וְהַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּדִינָא אִיהוּ, יוֹמָא דְּסִפְרִין פְּתִיחָן, וּמָארֵיהוֹן דְּדִינָא קָיְימִין. בְּגִין דְּהַהוּא זִמְנָא, קָיְימָא נָחֵשׁ בְּקִיּוּמֵיהּ, לְנַשְׁכָא לֵיהּ. וְכָל שַׁיְיפֵי מִתְרַגְּשִׁין לְגַבֵּיהּ, וְנִשְׁמָתָא אִתְפָּרְשָׁא מִן גּוּפָא, וְאָזְלָא וְשַׁטְיָא. וְלָא יָדְעַת לְאָן אָרְחָא תְּהַךְ, וּלְאָן אֲתַר סָלְקִין לָהּ.

וַוי לְהַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְרוּגְזָא וּנְאִיצוּ הַהוּא יוֹמָא, בְּגִין כָּךְ אִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאַרְגָּזָא יְצִרֵיהּ כָּל יוֹמָא, לְאַדְכָּרָא קַמֵּיהּ הַהוּא יוֹמָא, דְּיֵיקוּם בְּדִינָא דְמַלְכָּא, דְּקָא עָאלִין לֵיהּ תְּחוֹת אַרְעָא לְאִתְרַקְבָא, וְנִשְׁמָתָא אִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ.

וּתְנַן, לְעוֹלָם יַרְגִּיז אָדָם יִצְרוֹ טוֹב עַל יֵצֶר הָרָע, וְיִשְׁתַּדֵּל אֲבַתְרֵיהּ. אִי אָזִיל מִנֵּיהּ, יָאוֹת. וְאִי לָאו, יִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָא לֵית לָךְ מִלָּה לְתַבְרָא יֵצֶר הָרָע אֶלָּא אוֹרַיְיתָא. אִי אָזִיל, מוּטָב. וְאִי לָאו, יַדְכַּר לֵיהּ יוֹמָא דְמוֹתָא, בְּגִין לְתַבְרָא לֵיהּ.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, דְּהָא דָא הוּא (קסא ב) יֵצֶר הָרָע, וְדָא הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְכִי מַלְאַךְ הַמָּוֶת מִתְבַּר מִקַּמֵּי יוֹמָא דְמוֹתָא. וְהָא אִיהוּ קְטוֹלָא דִּבְנֵי נָשָׁא הֲוֵי, וְאִשְׁתְּמַע דְּחֶדְוָה הוּא דִילֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ אַסְטֵי לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא תְּדִיר, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לוֹן לְדָא.

אֶלָּא וַדַּאי מַה דְּאִתְּמַר, דְּיִדְכּוֹר לֵיהּ בַּר נָשׁ הַהוּא יוֹמָא דְמוֹתָא. וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּגִין דְּמִתְבַּר לְבָא דְבַר נָשׁ. דְּהָא יֵצֶר הָרָע לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בְּאֲתַר דְּאִשְׁתַּכַּח חֶדְוָה דְחַמְרָא, וְגַסּוּתָא דְרוּחָא. וְכַד אִשְׁתַּכַּח רוּחָא תְּבִירָא, כְּדֵין אִתְפָּרַשׁ מִנֵּיהּ, וְלָא שַׁרְיָא בַּהֲדֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לְאַדְכָּרָא לֵיהּ יוֹמָא דְמוֹתָא, וְיִתְבַּר גּוּפֵיהּ, וְאִיהוּ אָזִיל לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, יֵצֶר טוֹב בָּעֵי חֶדְוָה דְאוֹרַיְיתָא, וְיֵצֶר רָע חֶדְוָה דְחַמְרָא, וְנִיאוּפִין וְגַסּוּתָא דְרוּחָא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַרְגָּזָא (ליה) תָּדִיר, מֵהַהוּא יוֹמָא רַבָּא, יוֹמָא דְדִינָא, יוֹמָא דְחוּשְׁבָּנָא. דְּלֵית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לַאֲגָנָא עֲלֵיהּ, אֶלָּא עוֹבָדוֹי דְּכַשְׁרָן, דְּאִיהוּ עָבִיד בְּהַאי עַלְמָא. בְּגִין דְּיָגִינוּ עֲלֵיהּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא.

תָּא חֲזֵי, וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף. וּמַה כֻּלְּהוּ הֲווּ גִּיבָּרִין, כֻּלְּהוּ תַּקִּיפִין, וְחַד עוּלֵימָא דְּאַיְיתֵי לוֹן לְבֵיתָא דְיוֹסֵף, דַּחֲלוּ. כַּד יֵיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִתְבַּע לֵיהּ לְדִינָא לְבַר נָשׁ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

בְּגִין כָּךְ בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִזְדַּהֲרָא בְּהַאי עַלְמָא. לְאִתְתַּקְפָּא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְשַׁוֵּי בֵּיהּ רוֹחָנֵי רוֹחָנֵיהּ. דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ חָטֵי, אִי יֵהדַר מִנֵּיהּ בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא, הָא תַּקִּיף אִיהוּ, וְיִתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּאִילּוּ לָא חָטָא.

דְּהָא שִׁבְטִין, בְּגִין דְּחָטוּ עַל גְּנֵיבַת יוֹסֵף, הֲווּ דַּחֲלִין. דְּאִלְמְלֵא לָא חָטוּ, לָא הֲווּ דָּחֲלִין כְּלָל. בְּגִין דְּחוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ מְתַבְּרִין לְבֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ חֵילָא כְּלָל. מַאי טַעְמָא, דְּהָא הַהוּא יֵצֶר הַטּוֹב אִתְבַּר עִמֵּיהּ, וְלֵית לֵיהּ חֵילָא לְאִתְתַּקְפָּא עַל הַהוּא יֵצֶר הָרָע. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כ׳:ח׳) מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב, הַיָּרֵא (דיראה דא) מֵחוֹבִין דְּבִידּוֹי, דְּאִינּוּן תְּבִירָא דְּלִבָּא דְּבַר נָשׁ.

וְתָא חֲזֵי, לְכַמָּה דָרִין אִתְפְּרַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאִינּוּן חוֹבִין דְּשַׁבְטִין, דְּהָא לָא אִתְאֲבִיד מִקַּמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם. וְאִתְפְּרַע מִדָּרָא לְדָרָא, וְדִינָא קָיְימָא קַמֵּיהּ תְּדִיר, עַד דְּאִתְפְּרַע, וְשָׁרֵי דִינָא בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ.

מְנָלָן, מֵחִזְקִיָּהוּ. חִזְקִיָּהוּ חָב הַהוּא חוֹבָא, דְּגָלֵי סְתִירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְשָׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּלָא הֲוָה אִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדַּר לֵיהּ לִישַׁעְיָהוּ, וְאָמַר לֵיהּ, (ישעיהו ל״ט:ו׳) הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא כָל אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ וַאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבוֹתֶיךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְגו׳.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה גָּרִים הַהוּא חוֹבָא, בְּגִין דְּגָלֵי מַה דְּהֲוָה סָתִים. דְּכֵיוָן דְּאִתְגְּלֵי, אִתְיְיהִיב דּוּכְתָּא לְאֲתַר אָחֳרָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ, לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. בְּגִין כָּךְ לָאו בְּרָכָה שַׁרְיָא, אֶלָּא בְּאֲתַר סְתִים. וְאוּקְמוּהָ, מַה דְּאִיהוּ (הוה) סָתִים, בְּרָכָה (דהוה) שַׁרְיָא עָלוֹי, כֵּיוָן דְּאִתְגְּלֵי אִתְיְיהִיב דּוּכְתָּא, לְאֲתַר אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה עָלוֹי.

כְּתִיב, (איכה א׳:ח׳) כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ כִּי רָאוּ עֶרְוָתָהּ, וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ, דָּא הוּא מַלְכוּת בָּבֶל, דְּהָא מִתַּמָּן אִשְׁתַּדַּר דּוֹרוֹן לִירוּשְׁלֵם. דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ט:א׳) בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח מְרוֹדָךְ בַּלְאֲדָן בֶּן בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל חִזְקִיָּהוּ. וּמַה כְּתִיב בְּהוּ, שְׁלָם לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וּשְׁלָם לֵאלֹהָא רַבָּא וּשְׁלָם לִירוּשְׁלֵם. כֵּיוָן דְּנָפַק פִּתְקֵיהּ מִנֵּיהּ, אַהֲדַר לְלֵבֵיהּ וְאָמַר, לָא יָאוֹת עֲבִדִית לְאַקְדָּמָא שְׁלָמָא דְּעַבְדָא, לְשַׁלְמָא דְּמָארֵיהּ. קָם מִכּוּרְסְיֵהּ וּפָסַע ג' פְּסִיעָן וְאַהֲדַר פִּתְקֵיהּ, וְכָתַב אָחֳרָנִין תְּחוֹתַיְיהוּ, וְכָתַב הָכִי. שְׁלָם לֵאלֹהָא רַבָּא, שְׁלָם לִירוּשְׁלַ ם, וּשְׁלָם לְחִזְקִיָּה, וְדָא הוּא מְכַבְּדֶיהָ.

וּלְבָתַר הִזִּילוּהָ, מַאי טַעְמָא הִזִּילוּהָ. בְּגִין כִּי רָאוּ עֶרְוָתָהּ, דְּאַחְזֵי לוֹן חִזְקִיָּה. דְּאִלְמָלֵא כָּךְ, לֹא הִזִּילוּהָ לְבָתַר. מִגּוֹ דְּהֲוָה זַכְאָה חִזְקִיָּהוּ יַתִּיר, אִתְעַבַּד מִלָּה מִלְּאַיְיתָאָה, וְלָא אָתָא בְּיוֹמוֹי. דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ט:ח׳) כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּיָמָי. וּלְבָתַר פַּקִּיד הַהוּא חוֹבָא לְבָנוֹי אַבַּתֲרֵיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, הַהוּא חוֹבָא דְּשַׁבְטִין, קָאִים עַד לְבָתַר. בְּגִין דְּדִינָא דִלְעֵילָּא, לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ, עַד דְּאִשְׁתַּכַּח שַׁעְתָּא לְאִתְפְּרָעָא, וְאִתְפְּרַע מִינַּיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ כָּל מַאן דְּאִית חוֹבִין בִּידּוֹי, דָּחִיל תָּדִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כ״ח:ס״ו) וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְגו׳. וְעַל דָּא וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ וְגו׳:

פרק יג

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ וְגו׳. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (משלי י״ג:י״ב) תּוֹחֶלֶת מְמוּשָׁכָה מַחֲלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָּאָה. דָּא הוּא דִּתְנַן, דְּלֵית לֵיהּ לְבַר נָשׁ

לְאִסְתַּכָּלָא בְּבָעוּתֵיהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אָתֵי, אִי לָא אָתֵי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִי אִיהוּ אִסְתַּכֵּל בֵּיהּ, כַּמָּה מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, אָתוּ לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ בְּעוֹבָדוֹי.

וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא הַהוּא אִסְתַּכְּלוּתָא, דְּאִיהוּ מִסְתַּכֵּל בְּהַהוּא בָּעוּתָא, גָּרִים לֵיהּ לְמַחֲלַת לֵב.

מַאי מַחֲלָה לֵב, דָּא אִיהוּ מַאן דְּקָאִים תְּדִיר עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְאַסְטָאָה לְעֵילָא וְתַתָּא.

וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה. תָּנִינָן, מַאן דְּבָעֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְקַבֵּל צְלוֹתֵיהּ, יִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי עֵץ חַיִּים. וּכְדֵין תַּאֲוָה בָאָה. מַאן תַּאֲוָה, דָּא הוּא דַּרְגָּא דְּכָל צְלוֹתִין דְּעַלְמָא בִּידֵיהּ, וְעָאיל לוֹן קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. כְּתִיב הָכָא בָּאָה, וּכְתִיב הָתָם, (אסתר ב׳:י״ד) בָּעֶרֶב הִיא בָאָה. וְדָא הוּא תַּאֲוָה בָאָה, בָּאָה קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, לְאַשְׁלָמָא רְעוּתָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ.

דָּבָר אַחֵר, תּוֹחֶלֶת מְמוּשָׁכָה מַחֲלָה לֵב, דָּא הוּא אָתָר, דְּאִתְיְיהִיב הַהִיא מִלָּה, בְּאָתָר אָחֳרָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ. וְאִתְמַשְׁכָא עַד דְּאִתְיְיהִיב מְיַדָּא לְיַדָּא, וּלְזִמְנִין דְּלָא יְיתֵי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִתְפַּשְׁטָא וְאִתְמַשְׁכָא בְּכָל אִינּוּן מְמַנָּן, לְנַחֲתָא לֵיהּ לְעַלְמָא.

וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה, דָּא הוּא תּוֹחֶלֶת, דְּלָא אִתְמַשְׁכָא, בְּגִין אִינּוּן מְמַנָּן רְתִיכִין, אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב (לון) לֵיהּ לְאַלְתָּר. בְּגִין דְּכַד אִתְמַשְׁכָא בֵּין אִינּוּן מְמַנָּן רְתִיכִין, כַּמָּה אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּדִינָא דְּאִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּתָא. לְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּדִינֵיהּ, עַד לָא יִנָּתְנוּן לֵיהּ. וּמַה דְּנָפִיק מִבֵּי מַלְכָּא וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ לְבַר נָשׁ, בֵּין דְּזַכֵּי, בֵּין דְּלָא זַכֵּי, אִתְיְיהִיב מִיָּד. וְדָא הוּא עֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה.

דָּבָר אַחֵר, תּוֹחֶלֶת מְמוּשָׁכָה, דָּא יַעֲקֹב. דְּאִתְמַשְׁכָא לֵיהּ תּוֹחַלְתָּא דְּיוֹסֵף עַד זְמַן אֲרִיךְ. וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה, דָּא הוּא בִּנְיָמִן. דְּהָא מִזְּמָנָא דְּתָבַע לֵיהּ יוֹסֵף, עַד הַהוּא זְמָנָא דְּאָתָא לְגַבֵּיהּ, לָא הֲוָה אֶלָּא זְמָנָא וְעִיר. דְּלָא אִתְמַשְׁכָא הַהוּא זְמָנָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ. מַאי בֶּן אִמּוֹ. דְּדִיוּקְנֵיהּ דְּאִמֵּיהּ הֲוָה בֵּיהּ, וְהֲוָה דָּמֵי דִּיוּקְנֵיהּ לְדִיוּקְנָא דְּרָחֵל. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִן אָחִיו בֶּן אִמּוֹ.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, וְהָא כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם אֶת בִּנְיָמִן. וְהַשְׁתָּא כְּתִיב, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו. מַאי רְאִיָּה הָכָא. אֶלָּא חָמָא בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא לְבִנְיָמִן, דְּחוּלָקֵיהּ הֲוָה עִמְּהוֹן בְּאַרְעָא. וּבְחוּלָקֵיהּ דִּבִנְיָמִן וִיהוּדָה תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא. דְּהָא חָמָא לֵיהּ לִיהוּדָה וּבִנְיָמִן, דְּבְחוּלְקֵהוֹן הֲוָה מַקְדְּשָׁא. וְדָא הוּא וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם אֶת בִּנְיָמִן. לֵיהּ חָמָא עִמְּהוֹן, וְיוֹסֵף דְּהֲוָה אֲחוּהָ לָא חָמָא עִמְּהוֹן בְּהַהוּא חוּלָקָא.

אוּף הָכָא, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה.

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ"ב:א') מַשָּׂא גֵּיא חִזָּיוֹן מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת. תָּא חֲזֵי, הָא אוּקְמוּהָ בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְהָיוּ מוֹקְדִין לֵיהּ בְּנוּרָא, סְלִיקוּ כָּל אִינּוּן כַּהֲנֵי עַל כּוֹתְלֵיהוֹן (נ"א גגיהון) דְּמַקְדְּשָׁא, וְכָל מַפְתֵּחִין בִּידַיְיהוּ, וְאָמְרוּ. עַד הָכָא הֲוֵינָא גְּזְבָּרִין דִּילָךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ טוֹל דִּילָךְ.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, גֵּיא חִזָּיוֹן, דָּא שְׁכִינְתָּא דְּהֲוַת בְּמַקְדְּשָׁא. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא, מִינָהּ הֲווּ יָנְקִין יְנִיקוּ דִּבְוּאָה. דְּאַף עַל גַּב דְּכָל נְבִיאִין, קָא הֲווּ מִתְנַבְּאִין מֵאֲתַר אָחֳרָא, מִגַּוָּהּ הֲווּ יָנְקִין נְבוּאַתְהוֹן. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי אִיהִי גֵּיא חִזָּיוֹן. חִזָּיוֹן, הָא אוּקְמוּהָ, דְּאִיהוּ חֵיזוּ דְּכָל גְּוָונִין עִלָּאִין.

מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת, דְּהָא כַּד אִתְחָרַב מַקְדְּשָׁא, שְׁכִינְתָּא אָתַאת, וּסְלִיקַת בְּכָל אִינּוּן אַתְרִין, דְּהֲווֹ מְדוֹרָהּ בְּהוּ בְּקַדְמֵיתָא. וַהֲוַת בָּכַת עַל בֵּית מְדוֹרָהּ, וְעַל יִשְׂרָאֵל דְּאָזְלוּ בְּגָלוּתָא, וְעַל כָּל אִינּוּן צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי דְּהֲווּ תַּמָּן וְאִתְאֲבִידוּ. וּמְנָלָן, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ט"ו) כֹּה אָמַר יְיָ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, וְהָא אִתְּמַר. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל לָהּ לִשְׁכִינְתָּא, וְאָמַר לָהּ. מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת.

מַהוּ כֻּלָּךְ, דְּהָא כִּי עָלִית סַגְיָא, מַהוּ כֻּלָּךְ. לְאַכְלָלָא בַּהֲדָהּ כָּל חֵילִין וְכָל רְתִיכִין אָחֳרָנִין, דְּכֻלְּהוּ בְּכוּ עִמָּהּ עַל חָרְבַּן בֵּי מַקְדְּשָׁא.

וּבְגִין כָּךְ, מַה לָּךְ אֵיפֹה. אָמְרָה קַמֵּיהּ, וְכִי בָּנַי בְּגָלוּתָא, וּמַקְדְּשָׁא אִתּוֹקָדָא, וְאֲנָא מַה לִּי הָכָא. שְׁרִיאַת וְאָמְרַת, (ישעיהו כ"ב:ב') תְּשׁוּאוֹת מְלֵאָה עִיר הוֹמִיָּה קִרְיָה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא חַלְלֵי חֶרֶב וְלֹא מֵתֵי מִלְחָמָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבְּכִי וְגוֹ'. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, (ירמיהו ל"א:ט"ז) כֹּה אָמַר יְיָ מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְגוֹ'.

וְתָא חֲזֵי, מֵיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא הֲוָה יוֹמָא דְּלָא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ לְוָוטִין. בְּגִין דְּכַד בֵּי מַקְדְּשָׁא הֲוָה קַיָּים, הֲווּ יִשְׂרָאֵל פָּלְחִין פּוּלְחָנִין וְקָרְבִין עִלָּוִון וְקָרְבָּנִין, וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בְּבֵי מַקְדְּשָׁא עֲלַיְיהוּ, כְּאִמָּא דְּרָבְיָא עַל בְּנַיָּא. וַהֲווּ כָּל אַנְפִּין נְהִירִין, עַד דְּאִשְׁתַּכָּחוּ בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְלָא הֲוָה יוֹמָא, דְּלָא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ בִּרְכָאן וְחֶדְוָון. וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל שָׁרָאן לְרַחֲצָן בְּאַרְעָא, וְכָל עַלְמָא הֲוָה אִתְּזָן בְּגִינַיְיהוּ.

הַשְׁתָּא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן בָּגְלוּתָא, לֵית לָךְ יוֹמָא דְּלָא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ לְוָוטִין, וְעַלְמָא אִתְלַטְיָא. וְחֶדְוָון לָא אִשְׁתַּכָּחוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַקְמָא לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲפָרָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּלְמֶחֱדֵי עַלְמָא בְּכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ"ו:ז') וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי וְגוֹ'. וּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ט') בִּבְכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם. כְּמָה דְּבְקַדְמֵיתָא, דִּכְתִיב,

(איכה א׳:ב׳) בָּכֹה תִבְכֶּה בַּלָּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחְיָהּ. הָכִי נָמֵי לְבָתַר, בִּבְכִי יִתְהַדְּרוּן. דִּכְתִיב, בִּבְכִי יָבֹאוּ וְגוֹ׳:

פרק יד

הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ הֵמָּה וַחֲמוֹרֵיהֶם, רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, אִי אִינּוּן הֲווּ אָזְלֵי וְאִשְׁתַּדָּרוּ, מַה לָּן לְמִכְתַּב בְּאוֹרַיְיתָא, הֵמָּה וַחֲמוֹרֵיהֶם. אֶלָּא בְּגִין דִּכְתִיב וְלָקַחַת אוֹתָנוּ לַעֲבָדִים וְאֶת חֲמוֹרֵינוּ, בְּגִין כָּךְ וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ הֵמָּה וַחֲמוֹרֵיהֶם. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתָּאֲרוּן אִינּוּן וַחֲמוֹרֵיהוֹן, כִּדְקָאָמְרוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית כ״ב:ג׳) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וְגוֹ׳, הַהוּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם הֲוָה נָהִיר, לְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ בִּזְכוּתֵיהּ. כְּדֵין זְכוּתָא דְאַבְרָהָם קָיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְאָזְלוּ בְּשָׁלֵם, וְאִשְׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעְתָּא, קָיְימָא עֲלַיְיהוּ דִּינָא, לְאִתְפָּרְעָא מִנַּיְיהוּ. בַּר דִּזְכוּתָא דְהַהוּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, אָגִין עֲלַיְיהוּ. וְאִשְׁתַּלְחוּ מִן דִּינָא, דְּלָא שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ בְּהַהוּא זִמְנָא.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שמואל ב כ״ג:ד׳) וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ. דָּא הוּא נְהוֹרָא, דְּהַהוּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. יִזְרַח שֶׁמֶשׁ, דָּא הוּא שִׁמְשָׁא דְיַעֲקֹב. דִּכְתִיב, (בראשית לכ) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. בֹּקֶר לֹא עָבוֹת, דְּהַהוּא בֹּקֶר לָא אִיהוּ עָבוֹת כָּל כָּךְ, אֶלָּא מְנַּגַּהּ מְמָטָר. נֹגַהּ מְמָטָר, אִיהוּ מִטָּרָא דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דְיִצְחָק, דְּהַהוּא מִטָּרָא אַפִּיק דֶּשֶׁא מֵאֶרֶץ.

דָּבָר אַחֵר, וּכְאוֹר בֹּקֶר, בְּהַהוּא נְהִירוּ דְּבֹקֶר דְּאַבְרָהָם. יִזְרַח שֶׁמֶשׁ, דָּא הוּא יַעֲקֹב. דְּנְהִירוּ דִּילֵיהּ, כְּנְהִירוּ דְּהַהוּא בֹּקֶר. בֹּקֶר לֹא עָבוֹת, בְּגִין דְּהַהוּא בֹּקֶר, לָאו אִיהוּ חְשׁוּכָּא, אֶלָּא נָהִיר. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתֵּי בֹּקֶר, לָא שָׁלְטָא דִינָא כְּלַל. אֶלָּא כֹּלָּא נָהִיר, בְּסִטְרָא דְאַבְרָהָם. מִנֹּגַהּ מְמָטָר, דָּא הוּא סִטְרָא דְיוֹסֵף הַצַּדִּיק, דְּאִיהוּ אַמְטִיר עַל אַרְעָא, לְאֲפָקָא דְשָׁאָה, וְכָל טִיבוּ דְעָלְמָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּלֵילְיָא עָאל, וּפָרִישׁ גַּדְפּוֹי עַל עָלְמָא, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין, זְמִינִין לְנַפָּקָא, וּלְשַׁלְטָאָה בְּעָלְמָא. וְכַמָּה מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, מִתְעָרִין בְּכַמָּה סִטְרִין לְזַנְיֵיהוּ, וְשַׁלְטֵי עַל עָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִתֵּי צַפְרָא וְנָהִיר, כֻּלְּהוּ מִסְתַּלְקֵי, וְלָא שַׁלְטֵי, וְכָל חַד וְחַד עָאל לְדוּכְתֵּיהּ, וְתַב לְאַתְרֵיהּ.

כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, הַבֹּקֶר אוֹר, דָּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ, אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, דְּהֲווּ שַׁלְטִין בְּלֵילְיָא. הֵמָּה וַחֲמוֹרֵיהֶם (ס״א המה אינון מאריהון דדינא דקאמרן, וחמוריהם) אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין, דְּאִתְיְיִן מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא. דְּלָאו אִינּוּן קַדִּישִׁין, וְלָא שָׁלְטִין, וְלָא אִתְחֲזוּן מַכִּי אָתֵי צַפְרָא. וְאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּאִינּוּן חֲמָרֵי, גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין דְּקָאָמְרוּ.

דְּהָא לֵית לָךְ דַּרְגִּין עִלָּאִין. דְּלָא אִיתָאי (אית) בְּהוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא. דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, מִסְטָרָא דִּקְדוּשָׁה. וּמָסָאֲבִין, מִסְטָרָא דְּמָסָאֲבָא. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, אִלֵּין עַל אִלֵּין.

וּבְכָל אֲתַר דְּבֹקֶר דְּאַבְרָהָם אִתְעַר בְּעַלְמָא, כֻּלְּהוּ מִתְעַבְּרֵי, וְלָא שָׁלְטֵי. בְּגִין דְּלֵית לוֹן (ז"ח קיומא) לְקַיְּמָא בִּסְטַר יְמִינָא, אֶלָּא בִּסְטַר שְׂמָאלָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד יָמָּא וְלֵילְיָא, לְאַנְהָגָא כָּל חַד וְחַד לְסִטְרֵיהּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בְּעַלְמָא דֵּין, וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ. תָּא חֲזֵי, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הַהוּא שִׁמְשָׁא, דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עַלְמָא. (דגניז קודשא בריך הוא) מִקַּמֵּי רַשִׁיעֵי דְּעַלְמָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (איוב ל״ח:ט״ו) וַיִּמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם.

וְהַהוּא נְהוֹרָא גָּנִיז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַד נָפֵק בְּקַדְמִיתָא, הֲוָה נָהִיר מִסְּיָפֵי עַלְמָא, וְעַד סְיָפֵי עַלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל בְּדָרֵיהּ דֶּאֱנוֹשׁ וּבְדָרֵיהּ דְּמַבּוּל. וּבְדָרֵיהּ דְּהַפְלָגָה, וּבְכָל אינון חַיָּיבַיָּא. גָּנִיז לֵיהּ לְהַהוּא נְהוֹרָא.

כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב, וְאִתְדַּבַּק בְּהַהוּא מְמַנָּא רַבְרְבָא דְּעֵשָׂו, וְאַכִּישׁ לֵיהּ בְּיַרְכָא דִּילֵיהּ, וְהֲוָה נָכֵי. כְּדֵין מַה כְּתִיב, וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, מַאן שֶׁמֶשׁ, הַהוּא שִׁמְשָׁא דְּגָנִיז. בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ אֲסוּתָא, לְאִתְסָאָה לֵיהּ מֵאַרְכּוּבְתֵּיהּ, וּלְבָתַר אִתְסִי בְּהַהוּא שִׁמְשָׁא. דִּכְתִיב, (בראשית ל״ג:י״ח) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם, שָׁלֵם בְּגוּפֵיהּ דְּאִתְסִי.

וְעַל דָּא, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלָּאָה הַהוּא שִׁמְשָׁא, וּלְאַנְהָרָא לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה, מַאי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה. דָּא שִׁמְשָׁא דְּיַעֲקֹב, דְּאִתְסִי בֵּיהּ. וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ, דְּהַהוּא שִׁמְשָׁא, יִתְסוּן כֻּלְּהוּ. בְּגִין דְּהָא בִּזְמַנָּא דְּיִקּוּמוּן יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, כַּמָּה חִגְרִין וְכַמָּה סוּמִין יְהוֹן בְּהוֹן. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַנְהִיר לוֹן הַהוּא שִׁמְשָׁא לְאִתְסָאָה בָּהּ. דִּכְתִיב וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

וּכְדֵין, יִתְנְהִיר הַהוּא שִׁמְשָׁא, מִסְּיָפֵי עַלְמָא, עַד סְיָפֵי עַלְמָא. וְיִשְׂרָאֵל יֶהֱא אַסְוָותָא, וְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בֵּיהּ יִתּוֹקְדוּן. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב, (ישעיהו נ״ח:ח׳) אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ.

פרק טו

אַהֲדְרָנָא לְמִילֵּי קַדְמָאֵי: וְלִיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב וְגו'. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (מיכה ה׳:ו׳) וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְיָ כִּרְבִיבִים עֲלֵי עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא יְקַוֶּה לְאִישׁ וְלֹא יְיַחֵל לִבְנֵי אָדָם. תָּא חֲזֵי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, כַּד נְהוֹרָא

סָלְקָא. אִתְעַר חַד צִיפֶּרָא בְּאֵילָנָא דְּגִנְתָא דְעֵדֶן, וְקָרֵי תְּלַת זִמְנִין. וְשַׁרְבִיטָא יְזְדַּקַף, וְכָרוֹזָא קָרֵי בְּחֵיל, לְכוֹן אָמְרִין, הוּרְמָנִי דְּבוֹרְיָירֵי. מַאן מִנְּכוֹן דְּחָמֵי וְלָא חָמֵי. דְּקָיְימָא בְּעַלְמָא, וְלָא יָדְעֵי עַל מָה קָיְימֵי, לָא מַשְׁגִּיחִין בִּיקָרָא דְמָארֵיהוֹן. אוֹרַיְיתָא קָיְימָא קַמַּיְיהוּ, וְלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בָהּ. טַב לוֹן דְּלָא יְבָרוּן, עַל מָה יְקוּמוּן בְּלָא סָכְלְתָנוּ. וַוי לוֹן כַּד יִתְעָרוּן יוֹמֵי דְרַע עֲלַיְיהוּ, וְיִטְרְדוּן לְהוֹן מֵעָלְמָא.

מַאן אינוּן יוֹמִין דְּרַע, אִי סַלְקָא דַעְתָּךְ דְּאִינוּן יוֹמֵי דְּסִיבוּ, לָאו הָכִי. דְּהָא יוֹמֵי דְּסִיבוּ, אִי זָכָה בִּבְנִין וּבְנֵי בְנִין, יוֹמֵי דְטַב אִינוּן. מַאן אִינוּן יוֹמִין דְּרַע,

אֶלָּא אִינוּן כְּמָה דְּאִתְּמַר. דִּכְתִיב, (קהלת י״ב:א׳) וּזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה, לָאו אִינוּן יוֹמִין דְּסִיבוּ. אֶלָּא רָזָא דְמִלָּה, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, בָּרָא לֵיהּ בְּאַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. וְכָל אָת וְאָת עָאֲלַת קַמַּיְיהּ, עַד דְּאִתְקָיְימוּ כֻּלְּהוּ אַתְוָון בְּאָת בֵּי״ת. וְכָל אִינוּן אַלְפָּא בֵּיתוֹת דְּאִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון, כֻּלְּהוּ קָיְימֵי (כלהו) לְמִבְרֵי עָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִתְגַּלְגְּלוּ וְאִתְחַבָּרוּ תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין ט"ר כְּחָדָא, סַלְקָא טי"ת וְלָא אִתְיַישְׁבַת, עַד דְּגָעַר בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאָמַר לָהּ, טי"ת טי"ת, עַל מָה אַתְּ סָלְקָא וְלָא אִתְיַישְׁבַת בְּדוּכְתִיךְ. אָמְרָה קַמַּיְיהּ. וְכִי עָבְדַת לִי לְמֶהֱוֵי אָת בְּרֵישָׁא דְטוֹב, דְּהָא אוֹרַיְיתָא פָּתַח בִּי כִּי טוֹב. הֵיךְ אֲנָא מִתְחַבְּרָא לְאִתְיַישְׁבָא בְּאָת רַע.

אָמַר לָהּ, תּוּב לְאַתְרִיךְ, דְּהָא אַתְּ צָרִיךְ לָהּ. דְּהָא בַר נָשׁ דְּאָתֵי בָּעֵי לְמִבְרֵי בְּכוֹן, תַּרְוַוייכוּ אִתְכְּלִיל כְּחָדָא, וְיִתְבְּרֵי. אֲבָל אַתְּ לִימִינָא, וְאִיהִי לִשְׂמָאלָא. וּכְדֵין תְּבוּ וְאִתְיַישְׁבוּ דָּא בְּדָא כְּחָדָא.

בְּהַהִיא שַׁעְתָּא פָּרִישׁ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָרָא לוֹן לְכָל חַד וְחַד, יוֹמִין וּשְׁנִין יְדִיעָן. אִלֵּין לִימִינָא וְאִלֵּין לִשְׂמָאלָא. אִלֵּין דִּימִינָא, אִתְקְרוּן יְמֵי הַטּוֹב, וְאִלֵּין דִּשְׂמָאלָא אִתְקְרוּן יְמֵי הָרָעָה. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה. דְּאִלֵּין מְסַחֲרִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּחוֹבוֹי דְּאִיהוּ עָבִיד. כֵּיוָן דְּאִתְבְּרוּן יוֹמִין דְּטוֹב, וְיוֹמִין דְּרַע, כְּדֵין תְּבוּ וְאִתְיַישְׁבוּ, לְאִתְכְּלָלָא בְּהוּ בְּבַר נָשׁ.

וּבְגִינֵי כָךְ אָמַר דָּוִד, (תהילים מ״ט:ו׳) לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסֹבֵנִי. יְמֵי רָע וַדַּאי. וְרָזָא דָא, אִלֵּין אִקְרוּן יְמֵי רָעָב, שְׁנִין דְּרָעָב, וְאִלֵּין אִקְרוּן יְמֵי שָׂבָע, שְׁנֵי שָׂבָע.

וְרָזָא דְמִלָּה, דְּלָא לְאֶפָּקָא מַבּוּעָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, בְּיוֹמֵי רָעָב, בִּשְׁנַת הָרָעָב. וּבְגִין כָּךְ יוֹסֵף דְּאִיהוּ רָזָא דִבְרִית, סָתִים מַבּוּעֵיהּ בִּשְׁנַת הָרָעָב. וְלָא יָהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא לְאַסְגָּאָה בְּעַלְמָא. וְדָא בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּכַד שָׁלְטָא שְׁנַת הָרָעָב, דְּיַסְתִּים מַבּוּעָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא דִּילֵיהּ. בְּגִין דְּלָא יָהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא לְאַסְגָּאָה בְּעַלְמָא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, רָזָא דָּא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה. בְּהַהִיא שְׁנַת הָרָעָב, כֵּיוָן דְּאִיהִי שָׁלְטָא, בָּעֵי לְאַסְתָּמָא מַבּוּעֵיהּ. בְּגִין דְּאִי לָא סָתִים לֵיהּ, גָּרִים לְאַמְשָׁכָא רוּחָא לְהַהוּא וַלְדָּא מֵהַהוּא סִטְרָא. וְיָהִיב דּוּכְתָּא לְהַהוּא סִטְרָא לְמִפְּשֵׁי בְּעַלְמָא, סִטְרָא דְּמָסָאבָא בְּסִטְרָא דְּקוּדְשָׁא. וְתוּ רָזָא, דִּכְתִיב, (משלי ל׳:כ״א) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

וּבְגִין כָּךְ יוֹסֵף צַדִּיקָא, רָזָא דִּבְרִית, סָלִיק וְסָתִים מַבּוּעֵיהּ, בִּשְׁנַת הָרָעָב. דְּלָא לְאִתְעָרְבָא בַּהֲדֵהּ כְּלָל, וּלְמֵיהַב לֵהּ דּוּכְתָּא. וּמַאן דְּאַפְתַּח מַבּוּעֵיהּ בְּהַהוּא זִמְנָא, עָלֵיהּ כְּתִיב, (הושע ה׳:ז׳) בַּיְיָ בָּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם וְגו'. דְּהָא אִלֵּין אִקָּרוּן בָּנִים זָרִים וַדַּאי. בַּיְיָ בָּגָדוּ וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, דְּלָא אִתְחַלְּפוּ דּוּכְתָּא קַדִּישָׁא, בְּדוּכְתָּא מְסָאֲבָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וּלְיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב. דְּהָא מֵהַהוּא זִמְנָא דְּשָׁלְטָא שְׁנַת הָרָעָב, אַסְתִּים מַבּוּעֵיהּ וְסָלִיק מְקוֹרֵיהּ, דְּלָא לְמֵיהַב בְּנִין לְסִטְרָא מְסָאֲבָא, וְלָא לְאַחְלָפָא דּוּכְתָּא דְּקוּדְשָׁא, בְּדוּכְתָּא דִּמְסָאֲבָא. וּבָעֵי בַר נָשׁ לְחַכָּאָה לְמָארֵיהּ דְּקוּדְשָׁא, כַּד יֵיתֵי וְיִשְׁלוֹט, כְּדִכְתִיב, (ישעיהו ח׳:י״ז) וְחִכֵּיתִי לַיְיָ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי לוֹ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיָדְעִין אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָטְרֵי פִּקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא לְמֵיהַךְ בֵּהּ. דִּכְתִיב, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם. וּכְתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. (ד"א ל"ג דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (יי). דהא, קודשא בריך הוא בעא לקדשא להו לישראל בכלא ולא יהא לון בסטרא דמסאבא כלום) (תא חזי כד סטרא דא שלטא בעלמא לא אצטריך ליה לבר נש לאתחזאה בשוקא קמיה בגין דיכיל לנזקא ואתייהיב ליה רשותא לחבלא. ותא חזי ביעקב מה כתיב ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, דלא בעי לאתחזאה קמיה).

וּבְגִין דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְהַר לֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאִתְקַדָּשָׁא. (כמה דאת אמר) (ד"א דכתיב), וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי. מַאן אָנִי. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַלְכוּת שָׁמַיִם קַדִּישָׁא. מַלְכוּתָא אַחֲרָא דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִקְרֵי אַחֵר. דִּכְתִיב, (שמות לה) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְיָ קַנָּא שְׁמוֹ.

וְתָא חֲזֵי, אֲנִי, שָׁלְטָנוּ דְּעַלְמָא דֵּין, וְעַלְמָא דְּאָתֵי, וְכֹלָּא בֵּיהּ תַּלְיָא. אַחֵר, סִטְרָא מְסָאֲבָא. אַחֵר, סִטְרָא אָחֳרָא בְּסִטְרָא מְסָאֲבָא, וְשׁוּלְטָנוּ דִּילֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא, וְלֵית לֵיהּ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי כְּלוּם. וּבְגִין דָּא מַאן דְּאִתְדַּבַּק בְּהַאי אֲנִי, אִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

וּמַאן דְּאִתְדַּבַּק בְּהַאי אַחַר, אִתְאֲבִיד מֵהַהוּא עָלְמָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַאי עָלְמָא, בִּמְסָאֲבוּ. בְּגִין דְּהַהוּא מַלְכוּ אַחֲרָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כַּמָּה אִינוּן תְּרֵיסַר גַּרְדִינִין מְמַנָּן בֵּיהּ, לְשַׁלְטָאָה בְּהַאי עָלְמָא.

וּבְגִינֵי כָךְ, אֱלִישָׁע אַחֵר, דְּנָחַת וְאִתְדַּבַּק בְּהַאי דַּרְגָּא, אִתְטְרִיד מֵהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְמֶהְדַר בְּתִיּוּבְתָּא, וְאִתְטְרִיד מֵהַהוּא עָלְמָא, וְעַל דָּא אִקְרֵי אַחֵר.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי בַר נָשׁ לְאִתְפָּרְשָׁא מִכָּל סִטְרִין, דְּלָא לְאִסְתָּאֲבָא בְּהַהוּא סִטְרָא, לְמִזְכֵּי בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא, דָּא בְּרָכָה, וְדָא קְלָלָה. דָּא שָׁבָע, וְדָא רָעָב. כֹּלָּא בְּהִפּוּכָא דָּא מִן דָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא.

וּבְגִין כָּךְ, בְּהַהוּא זִמְנָא דִּשְׁנַת הָרָעָב, לֵית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִתְחַזָּאָה בְּשׁוּקָא, וְלָא לְאִפְּתְחָא מַבּוּעֵיהּ לְאוֹלָדָא, לְמֵיהַב בְּנִין לְאַל אַחֵר, וְהָא אִתְּמַר.

זַכָּאָה אִיהוּ בַר נָשׁ דְּאִסְתַּמַּר לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמָאנֵיהּ תְּדִיר. דִּכְתִיב, (דברים י׳:כ׳) וּבוֹ תִדְבָּק. (וכתיב, את יי אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק) וּבְשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ, וּבוֹ תִשָּׁבֵעַ. לָא כְּתִיב, אֵלָּא וּבְשְׁמוֹ. מַאי תִּשָּׁבֵעַ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, לְמֶהֱוֵי מִתְדַּבַּק בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

שִׂבְעָה דִּרְגִּין לְעֵילָּא עִלָּאִין עַל כֹּלָּא, רָזָא דִּשְׁלִימוּ דִּמְהֵימְנוּתָא. וְרָזָא דְּשִׂבְעָה דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא מְנַיְיהוּ, דְּאִינוּן חִבּוּרָא חַד, וְקִשּׁוּרָא חַד, אִלֵּין בְּאִלֵּין, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ חַד. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (מלכים א ח׳:ס״ה) שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים י״ד יוֹם. וְכֹלָּא חַד, וְקִשּׁוּרָא חַד, וְעַל דָּא כְּתִיב וּבְשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ, מִלְּעֵילָּא וּמִתַּתָּא.

זַכָּאָה אִיהוּ (נ"א מאן דזכי לאתדבקא ביה בקודשא בריך הוא כדקא יאות. זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. דקודשא בריך הוא פתח ליה אוצרין טבין קדישין בשעתא דאצטריך לקבלא צלותא כמה דאת אמר). (נ"א ומאן דמייחד אלין באלין, עליה כתיב), (דברים כ״ח:י״ב) יִפְתַּח יְיָ לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם, אִלֵּין אוֹצָרִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים כֻּלְּהוּ חַד. דִּכְתִיב, אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם. אוֹצָרוֹ חַד, וְאִיהוּ אֶת הַשָּׁמַיִם. (זכריה ד׳:ב׳) שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת, וְאִינוּן חַד.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אַדְּהָכֵי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי, מִתְעַטֵּף בְּעַטּוּפָא דְּמָצָוָה וּכְלֵי זַיְינִין קְטוּרִין תְּחוֹתוֹי. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בַּר נָשׁ דֵּין, חַד מִתְּרִין אִית בֵּיהּ. אוֹ זַכָּאָה שְׁלִים אִיהוּ, אוֹ לְרַמָּאָה (את) בְּנֵי עָלְמָא אִיהוּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, הָא חֲסִידֵי עֶלְיוֹנִין אָמְרוּ, הֲווֹי דָן לְכָל בַּר נָשׁ לִזְכוּ. הָא תָּנִינָן, בַּר נָשׁ דְּנָפִיק לְאָרְחָא, יִתְכַּוֵּין לְתִלַּת מִלִּין. לְדוּרוֹן, לְקָרְבָּא, לְצָלוֹתָא. מִנָּלָן מִיַּעֲקֹב, דְּהָא לְתִלַּת אִלֵּין אִתְכַּוַּון, וְזַרִיז גַּרְמֵיהּ לְדוּרוֹן, לְקָרְבָּא, לְצָלוֹתָא. וְהַאי בַּר נָשׁ, אָזִיל בְּאָרְחָא אִיהוּ. הָא

בֵּיהּ עִטּוּפָא דְּמִצְוָה, לְצָלוֹתָא. וְהָא בֵּיהּ כְּלֵי זַיְינִין, לְקָרְבָא. כֵּינָן דְּתָרֵין אִלֵּין אִית בֵּיהּ, תְּלִיתָאי לָא לְמִרְדַּף אֲבַתָרֵהּ.

כַּד קָרִיב לְגַבַּייהוּ, יַהֲבוּ לֵיהּ שְׁלָם וְלָא אָתִיב לוֹן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא חַד מֵאִינּוּן תְּרֵין, דְּאִתְחַזְיָין לְמֶהֱוֵי בֵּיהּ לֵית בֵּיהּ, דְּהָא לָא אַתְקִין גַּרְמֵיהּ לְדוֹרוֹן, וּבְדוֹרוֹן שְׁלָמָא כָּלִיל בֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דֵּילְמָא אִיהוּ מִשְׁתַּדֵּל בִּצְלוֹתֵיהּ, אוֹ מַרְחִישׁ תַּלְמוּדֵיהּ בְּגִין דְּלָא יְעָקַר לֵיהּ.

אַזְלֵי כְּחֲדָא, וְלָא מַלִּיל הַהוּא בַּר נָשׁ בַּהֲדַייהוּ. לְבָתַר אִשְׁתְּמִיטוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי וְאִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַייְתָא. כֵּיוָן דְּחָמָא הַהוּא בַּר נָשׁ דְּהָווּ מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַייְתָא, קָרִיב לְגַבַּייהוּ וְיָהִיב לוֹן שְׁלָם.

אָמַר לוֹן, רַבּוֹתַי, בְּמָה חֲשַׁדְתּוּן לִי, כַּד יַהֲבִיתּוּ לִי שְׁלָם, וְלָא אֲתִיבְנָא לְכוּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, דֵּילְמָא צְלוֹתָא הֲוֵית אָמַר, אוֹ מַרְחִישׁ בְּתַלְמוּדָךְ. אָמַר לוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָדִין לְכוּ לְכַף זְכוּ.

אֲבָל אֵימָא לְכוּ. יוֹמָא חַד הֲוֵינָא אָזִיל בְּאָרְחָא, אַשְׁכַּחְנָא חַד בַּר נָשׁ, וְאַקְדִּימְנָא לֵיהּ שְׁלָם. וְהַהוּא גַּבְרָא הֲוָה לִסְטִים, וְקָם עָלַי, וְצַעַר לִי. וְאִלְמָלֵא דְּאִתְתַּקַּפְנָא בֵּיהּ אִצְטָעַרְנָא. מֵהַהוּא יוֹמָא נָדְרְנָא, דְּלָא לְאַקְדָּמָא שְׁלָם, בַּר לְבַר נָשׁ זַכָּאָה. אֶלָּא אִי יְדָעְנָא בֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין דְּיָכִיל לְצַעֲרָא לִי, וְיִתַּתַּקַּף בִּי בְּחֵילָא. בְּגִין דְּאָסִיר לְאַקְדָּמָא שְׁלָם לְבַר נָשׁ חַיָּיבָא. דִּכְתִיב, (ישעיה מט) אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְיָ לָרְשָׁעִים.

וְהַהִיא שַׁעְתָּא דְּחָמֵינָא לְכוּ, וַיַּהֲבִיתּוּ לִי שְׁלָם וְלָא אֲתִיבְנָא לְכוּ. חֲשִׁידְנָא לְכוּ. בְּגִין דְּלָא חָמֵינָא בְּכוּ מִצְוָה דְּאִתְחֲזֵי לְבַר. וַהֲוֵינָא כְּמוֹ כֵן מְהַדַּר תַּלְמוּדְאִי. אֲבָל הַשְׁתָּא דְּחָמֵינָא בְּכוֹ דְּאִתּוּן זַכָּאִין, הָא אָרְחָא מִתְתַּקְּנָא קֳדָמַי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים ע״ג:א׳) מִזְמוֹר לְאָסָף אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרֵי לֵבָב. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד יְמִינָא וְעָבֵד שְׂמָאלָא, לְאַנְהָגָא עָלְמָא. חַד אִקְרֵי טוֹב וְחַד אִקְרֵי רָע. וּבְתָרִין אִלֵּין אִתְכְּלִיל בַּר נָשׁ, וְאִתְקְרִיב בְּכֻלָּא.

וְהַהוּא רַע דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא, אִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִתְיְהִיב בְּסִטְרָא דִּלְהוֹן. בְּגִין דְּאִינּוּן עַרְלֵי לִבָּא, וְעַרְלֵי בְּשָׂרָא, וּלְאִסְתָּאֲבָא בֵּיהּ. אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב, אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל (כתיב).

וְאִי תֵּימָא לְכֻלְּהוּ, לָאו. אֶלָּא לְאִינּוּן דְּלָא אִסְתָּאֲבֵי בַּהֲדֵי הַהוּא רָע. דִּכְתִיב, לְבָרֵי לֵבָב. בְּגִין דְּדָא טוֹב וְדָא רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְרַע לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין לְאִדְבָּקָא בֵּיהּ. וּבְהַאי אִתְדַּבָּקוּ יִשְׂרָאֵל, בְּרָזָא עִלָּאָה, בְּרָזָא דְמֵהֵימְנוּתָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַכָּאִין אֲנַן, דְּלָא שַׁבַּשְׁנָא בָּךְ. וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדְּרָךְ לְגַבָּן.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּגִין דְּטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל אִית לוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. לְמֶחֱמֵי עֵינָא בְּעֵינָא חֵיזוּ יְקָרָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:ח') כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע"כ פרשת מקץ)

ויגש

פרק א

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וְגו', רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיהו ס"ג:ט"ז) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אַבְרָהָם לֹא יָדָעֲנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירֵנוּ אַתָּה ה' אָבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, עָבִיד עֲבִידְתָּא כְּדְקָא חָזֵי. בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. כֵּיוָן דְּאָתָא יוֹמָא שְׁתִיתָאָה וְאִצְטְרִיךְ לְמִבְרֵי אָדָם, אָתַת אוֹרַיְיתָא קַמֵּיהּ. אָמְרָה (קמי קודשא בריך הוא). הַאי אָדָם דְּאַתְּ בָּעֵי לְמִבְרֵי, זַמִּין הוּא לְאַרְגָּזָא קָמָךְ. אִלְמָלֵא לָא תַּאֲרִיךְ רוּגְזָא, טַב לֵיהּ דְּלָא יִתְבְּרֵי. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי לְמַגָּנָא אִתְקְרֵינָא אֶרֶךְ אַפַּיִם.

אֶלָּא, כֹּלָּא בְּאוֹרַיְיתָא אִתְבְּרֵי, וְכֹלָּא בְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתַּכְלַל. בְּגִין דְּעַד לָא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, אַתְיָין כָּל אַתְוָון קַמֵּיהּ, וְעָאלוּ כָּל חַד וְחַד לְמַפְרַע.

עָאלַת תי"ו. אָמְרָה קַמֵּיהּ, רְעוּתָךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא, אָמַר לַהּ לָאו, דְּבָךְ זְמִינִין כַּמָּה צַדִּיקַיָּא לְמֵימַת, דִּכְתִיב, (יחזקאל ט':ד') וְהִתְוִיתָ תָּיו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וְתָנִינָן, דִּכְתִיב וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלוּ. אַל תִּקְרֵי מִמִּקְדָּשִׁי, אֶלָּא מִמְּקוּדָּשַׁי. וּבְגִין כָּךְ עָלְמָא לָא יִתְבְּרֵי בָּךְ.

עָאלוּ תְּלַת אַתְוָון, שִׁי"ן, קוּ"ף, רֵי"שׁ, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי. אָמַר לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָאו אַתּוּן כְּדַאי לְמִבְרֵי בְּכוּ עָלְמָא, דְּהָא אַתּוּן אַתְוָון דְּאִתְקְרֵי בְּכוּ שֶׁקֶר, וְשֶׁקֶר לָאו אִיהוּ כְּדַאי לְמֵיקַם קַמַּאי, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְעָלוּ פ"א צד"י, וְכֵן כֻּלְּהוּ, עַד דְּמָטוּ אַתְוָון לְאֵת כ"ף. כֵּיוָן דְּנָחַת כ"ף מֵעַל כִּתְרָא, אִזְדַּעְזָעוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי כו', עַד דְּאִתְקְיֵים כְּלָא בְּאֵת בֵּי"ת, דְּאִיהוּ סִימָן בְּרָכָה, וּבֵיהּ אִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא וְאִתְבְּרֵי.

וְאִי תֵּימָא, דְּאַל"ף אִיהוּ רֵישָׁא דְּכָל (אינון) אַתְוָון, (לאו) יָאוֹת אִיהוּ. אֶלָּא בְּגִין דְּאִתְקְרֵי בֵּיהּ אָרוּר (ובגין דאתקרי בה ארור). וּבְגִין דָּא לָא אִתְבְּרֵי בֵּיהּ עָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּאַל"ף אִיהוּ אָת דְּרָזָא עִלָּאָה. בְּגִין דְּלָא לְמֵיהַב דּוּכְתָּא לְסִטְרָא אָחֳרָא דְּאִקְרֵי אָרוּר, לָא אִתְבְּרֵי בֵּיהּ עָלְמָא. וְאִשְׁתַּכְלַל בְּבֵי"ת עָלְמָא, וּבֵיהּ אִתְבְּרֵי.

תָּא חֲזֵי, כִּי אַתָּה אָבִינוּ, בְּגִין דְּהַאי עָלְמָא, בְּהַאי דַּרְגָּא אִשְׁתַּכְלַל וְאִתְבְּרֵי. וּבַר נַשׁ בֵּיהּ אִתְבְּרֵי, וְנָפַק לְעָלְמָא.

כִּי אַבְרָהָם לֹא יְדָעָנוּ, דְּהָא אַף עַל גַּב דְּבֵיהּ קִיּוּמָא דְּעַלְמָא. לָא אִשְׁתַּדַּל עָלָן, כְּמָה דְּאִשְׁתַּדַּל עַל יִשְׁמָעֵאל. דְּאָמַר, (בראשית י״ז:י״ח) לוּ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ. וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירֵנוּ, בְּגִין דְּכָל בִּרְכָאן דְּאִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא לִבְנוֹי, שָׁבַק לְהַאי דַּרְגָּא לְבָרְכָא כַּלְּהוּ.

אַתָּה ה' אָבִינוּ, דְּהָא אַנְתְּ קַיְימַת עָלָן תְּדִיר לְבָרְכָא, וּלְאִשְׁגָּחָא עָלָן, כְּאַבָּא דְּאַשְׁגַּח עַל בְּנִין בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ לוֹן. גּוֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ, דְּהָא אַנְתְּ הוּא גּוֹאֵל, דְּהָכִי אִתְקְרֵי הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל. וְדָא גּוֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ, שְׁמֶךָ וַדַּאי. תָּנִינָן, אֵין מַפְסִיקִין בֵּין גְּאוּלָה לִתְפִלָּה, כְּמָה דְּלָא מַפְסִיקִין בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יַד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. דְּבָעֵי לְמֶחֱזֵי דְּכֹלָּא חַד, וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק ב

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווּ יַתְבֵי לֵילְיָא חַד וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק לְרִבִּי יְהוּדָה, הָא תָּנִינָן דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, עָבַד עַלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעַלְמָא עִלָּאָה. וְכֹלָּא דָּא לָקֳבֵל דָּא. (ד"א ציין זה למהוי דא לקבל דא) וְאִיהוּ יְקָרֵיהּ לְעֵילָא וְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וַדַּאי. וּבָרָא אָדָם עַל כֹּלָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מ) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָּרָאתִי. אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וַדַּאי. מַאי טַעְמָא עָשִׂיתִי אֶרֶץ, בְּגִין דְּאָדָם עָלֶיהָ בָּרָאתִי, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא דְּעַלְמָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בִּשְׁלִימוּ חַד.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ב:ה') כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם רוֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל, כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא לְעֵילָא. דְּאִיהוּ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, וְאַתְקִין לֵיהּ תְּדִיר בְּכָל זִמְנָא. רוֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ, דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא, צְרוֹרָא דְּחַיֵּי. נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ. (הארץ) דָּא הִיא דְּיַהֲבָה נְשָׁמָה וְגו'.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כֹּלָּא אִיהוּ לְעֵילָא, דְּהָא מִתַּמָּן נָפְקָא נִשְׁמָתָא דְּחַיֵּי, לְהַאי אֶרֶץ. וְהַאי אֶרֶץ, נָקְטָא נִשְׁמָתָא לְמֵיהַב לְכֹלָּא. בְּגִין דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, אִיהוּ יָהִיב וְעָיֵיל נִשְׁמָתִין לְהַאי אֶרֶץ, וְאִיהוּ נָקְטָא לוֹן וְיָהֲבָא לְכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ לְאָדָם, אַכְנִישׁ עַפְרֵיהּ מֵאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא. וְעָבַד גַּרְמֵיהּ בְּאֶתֶר דְּמַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, וְאַמְשִׁיךְ עָלֵיהּ נִשְׁמָתָא דְּחַיֵּי מִבֵּי מַקְדְּשָׁא לְעֵילָא. וְנִשְׁמָתָא אִיהִי כְּלִילָא בִּתְלַת דַּרְגִּין, וְעַל דָּא תִּלַת שְׁמָהָן אִינּוּן לְנִשְׁמָתָא, כְּגַוְונָא דְּרָזָא עִלָּאָה. נֶפֶ"שׁ, רוּ"חַ, נְשָׁמ"ה. נֶפֶשׁ, הָא אוּקְמוּהָ דְּאִיהִי תַּתָּאָה מִכֹּלָּא. רוּחַ, אִיהוּ קִיּוּמָא דְּשַׁלְטָא עַל נֶפֶשׁ, וְאִיהוּ דַּרְגָּא עִלָּאָה עֲלָהּ, לְקַיְימָא עֲלָהּ בְּכֹלָּא כְּדְקָא חֲזֵי. נְשָׁמָה, אִיהִי קִיּוּמָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, וְשַׁלְטָא עַל כֹּלָּא, דַּרְגָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה עַל כֻּלְּהוּ.

וְאִלֵּין תְּלַת דַּרְגִּין, כְּלִילָן בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, לְאִינּוּן דְּזָכָאן לְפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אִית בֵּיהּ נֶפֶשׁ, וְאִיהוּ תִּקּוּנָא קַדִּישָׁא לְאִתְתַּקָּנָא בָּהּ בַּר נָשׁ. כֵּיוָן דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּכָּאָה

בְּהַאי דַּרְגָּא, אִתְתַּקַּן לְאִתְעַטָּרָא בְּרוּחַ. דְּאִיהוּ דַּרְגָּא קַדִּישָׁא דְּשַׁרְיָא עַל נֶפֶשׁ לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ בַּר נָשׁ, הַהוּא דְּזָכֵי.

כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַק בְּהוּ, בְּנֶפֶשׁ וְרוּחַ, וְעָאל וְאִתְתַּקַּן בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת. כְּדֵין שַׁרְיָא עֲלֵיהּ נְשָׁמָה. דַּרְגָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּשַׁלְטָא עַל כֹּלָּא. בְּגִין לְאִתְעַטָּרָא בְּדַרְגָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וּכְדֵין אִיהוּ שְׁלִימָא דְּכֹלָּא, שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין, לְמִזְכֵּי בְּעַלְמָא דְּאָתֵי. וְאִיהוּ רְחִימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. מַאן אִינּוּן אוֹהֲבַי, אִלֵּין אִינּוּן דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא בְּהוּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי הָא כְּתִיב, (בראשית ז׳:כ״ב) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי. דְּהָא לָא אִשְׁתְּאַר בְּהוּ. מִכָּל אִינּוּן דְּהֲווּ בְּהוּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא. כְּגוֹן חֲנוֹךְ, יֶרֶד וְכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּא, בְּגִין לַאֲגָנָא עַל אַרְעָא, דְּלָא יִשְׁתֵּצֵי בְּגִינַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ. כְּבָר מֵתוּ וְאִסְתַּלָּקוּ מֵעַלְמָא, וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן מַאן דְּיָגִין עַל עַלְמָא בְּהַהוּא זִמְנָא.

תָּא חֲזֵי, כֹּלָּא אִינּוּן דַּרְגִּין, אִלֵּין עַל אִלֵּין. נֶפ"שׁ, רוּ"חַ, נְשָׁמ"ה. דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא. נֶפֶשׁ בְּקַדְמֵיתָא, וְאִיהִי דַּרְגָּא תַּתָּאָה כְּדְקָאֲמָרָן. רוּחַ לְבָתַר, דְּשַׁרְיָא עַל נֶפֶשׁ וְקַיְימָא עֲלָהּ. נְשָׁמָה, דַּרְגָּא דְּסָלְקָא עַל כֹּלָּא, וְאוּקְמוּהָ.

נֶפֶשׁ, דָּא נֶפֶשׁ דָּוִד, וְאִיהִי דְּקַיְימָא לְקִבְלָא נֶפֶשׁ מֵהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק. רוּחַ, דָּא רוּחַ דְּקַיְימָא עֲלֵיהּ דְּנַפְשָׁא, וְלֵית קַיּוּמָא לְנֶפֶשׁ אֶלָּא בְּרוּחַ. וְדָא אִיהוּ רוּחַ דְּשַׁרְיָא בֵּין אֶשָׁא וּמַיָּא, וּמֵהָכָא אִתְּזַן הַאי נֶפֶשׁ.

רוּחַ, קַיְימָא בְּקַיּוּמָא דְּדַרְגָּא אוֹחֳרָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי נְשָׁמָה, דְּהָא מִתַּמָּן נָפְקֵי נֶפֶשׁ וְרוּחַ. מִתַּמָּן אִתְּזַן רוּחַ. וְכַד נָטִיל רוּחַ, כְּדֵין נָטְלָא נֶפֶשׁ, וְכֹלָּא חַד. וְאִתְקְרִיבוּ דָּא בְּדָא. נֶפֶשׁ אִתְקְרִיב בְּרוּחַ, וְרוּחַ אִתְקְרִיב בִּנְשָׁמָה, וְכֹלָּא חַד.

תָּא חֲזֵי, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו, תִּקְרוּבְתָּא דְּעַלְמָא בְּעַלְמָא, לְאִתְאַחָדָא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. בְּגִין דִּיְהוּדָה אִיהוּ מֶלֶךְ וְיוֹסֵף מֶלֶךְ. אִתְקְרִיבוּ דָּא בְּדָא, וְאִתְאֲחִידוּ דָּא בְּדָא.

פרק ג

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ״ח:ה׳) כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ, דָּא יְהוּדָה וְיוֹסֵף. בְּגִין דְּתַרְוַוייְהוּ מְלָכִים, וְאִתְקְרִיבוּ דָּא בְּדָא לְאִתְוַוכְּחָא תַּרְוַוייְהוּ כַּחֲדָא. בְּגִין דִּיְהוּדָה אִתְעָרֵב בֵּיהּ בְּבִנְיָמִן, וְהֲוָה עָרֵב לְגַבֵּיהּ דְּאָבוֹי בֵּיהּ, בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא אִתְקְרִיב קַמֵּיהּ דְּיוֹסֵף, לְאִתְוַוכְּחָא עִמֵּיהּ עַל עִסְקָא דְּבִנְיָמִן, דְּלָא לְמֶהֱוֵי בְּנִדּוּי. בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית מ״ג:ט׳) אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְּשֶׁנּוּ אִם לֹא הֲבִיאוֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים. בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

וְעַל דָּא, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּיו, אִתְרְגִיזוּ כְּחֲדָא, וְאִתְרְגִיזוּ דָּא בְּדָא בְּגִינֵיהּ דְּבִנְיָמִן. מַה כְּתִיב, הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם, לְכָל אינון דְּהֲווּ תַּמָּן. (לכלהו שאר שבטין דהוו תמן).

חִיל כַּיּוֹלֵדָה, בְּגִין דְּהֲווּ דַּחֲלִין, לְקָטְלָא וּלְאִתְקָטָלָא, וְכֹלָּא בְּגִינֵיהּ דְּבִנְיָמִן. (ד"א ציין זה מה כתיב כן תמהו נבהלו נחפזו וכלא בגיניה) דְּהָא יוֹסֵף אִזְדַּבַּן בְּגִינֵיהּ דִּיהוּדָה, וְאִתְאֲבִיד מֵאֲבוֹי. וְהַשְׁתָּא אִתְעָרַב בֵּיהּ בְּבִנְיָמִין, וְדָחִיל דְּלָא יִתְאֲבִיד. וּבְגִין כָּךְ וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

דָּבָר אַחֵר, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ, דָּא יְהוּדָה וְיוֹסֵף, דְּאִזְדַּמְּנוּ לְאִתְוַכְּחָא דָּא עִם דָּא, לְאִתְוַכְּחָא תַּרְוַויְיהוּ כְּחֲדָא. בְּגִין דִּיהוּדָה הֲוָה מָלֵךְ, וְיוֹסֵף הֲוָה מָלֵךְ, וְתַרְוַויְיהוּ אָתוּ כְּחֲדָא לְאִתְוַכְּחָא דָּא עִם דָּא. דָּא עַל בִּנְיָמִן, וְדָא עַל בִּנְיָמִן.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָזָא דְמֵהֵימְנוּתָא הָכָא, דְּהָא כַּד רְעוּתָא אִשְׁתַּכַּח, וְקִשׁוּרָא אִתְעַשַּׁר כְּחֲדָא, כְּדֵין תְּרֵין עָלְמִין מִתְקַשְּׁרָן כְּחֲדָא וְאִזְדַּמְּנָן כְּחֲדָא. דָּא לְאַפְתָּחָא אוֹצָרָא, וְדָא לְלַקְטָא וּלְמִכְנַשׁ בְּגַוֵּיהּ. וּכְדֵין כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ, תְּרֵין עָלְמִין קַדִּישִׁין, עַלְמָא עִלָּאָה וְעַלְמָא תַּתָּאָה.

עָבְרוּ יַחְדָּיו, רָזָא דְמִלָּה, דְּכַד מִתְחַבְּרָן כְּחֲדָא, כְּדֵין עָבְרוּ יַחְדָּיו. בְּגִין דְּכָל חִיּוּבִין דְּעַלְמָא לָא אִתְעַבְּרָן לְאִתְכַּפְיָא, עַד דְּמִתְחַבְּרָן כְּחֲדָא. כְּדִכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ח) וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וְעַל דָּא עָבְרוּ יַחְדָּיו. עָבְרוּ, אינון חוֹבִין אִתְכַּפְּרוּ. בְּגִין דְּהָא כְּדֵין כָּל אַנְפִּין נְהִירִין, וְכָל חוֹבִין אִתְעֲבָרוּ.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, רָזָא דָּא בְּתִקּוּנָא דְּקָרְבָּנָא אִיהוּ. דְּהָא כַּד קָרְבָּנָא אִתְקָרִיב וְכֹלָּא מִסְתַּפְּקִין, וְכָל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, כְּדֵין אִתְקַשַּׁר כֹּלָּא כְּחֲדָא. וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, וְקִשׁוּרָא חַד אִשְׁתַּכַּח. וּכְדֵין הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ וְאִזְדַּמְּנוּ כְּחֲדָא, לְכַפָּרָא עַל חוֹבִין, לְאַעֲבָרָא עֲלַיְיהוּ. וּכְדֵין הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ, וְאִתְקַשָּׁרָן כְּחֲדָא. עָבְרוּ יַחְדָּיו, לְאַנְהָרָא כָּל אַנְפִּין, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא רְעוּתָא חָדָא.

הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ, סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאינון מְלָכִים. אֶלָּא אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, דְּחֲדָוָה דִּלְהוֹן לְמֶעְבַּד הַהוּא דִּינָא דְּאִתְפַּקְּדוּ עֲלֵיהּ. וּכְדֵין, כַּד מְלָכִים אִזְדַּמְּנוּ תַּרְוַויְיהוּ בְּרְעוּתָא חָדָא, כְּדֵין הֵמָּה רָאוּ הַהוּא רְעוּתָא דִּתְרֵין עָלְמִין. כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ מָארֵי דְּדִינָא אִתְכַּפְיָין וּמִתְעַבָּרָן מֵעַלְמָא, וְלָא יָכְלֵי לְשַׁלְטָאָה. וּכְדֵין מִתְעַבְּרִין קִיּוּמֵיהוֹן, מֵעַבְּרִין שָׁלְטָנֵהוֹן.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה. מַאי טַעְמָא יְהוּדָה, בְּגִין דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ, דְּאִיהוּ עָרֵב. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר. וְרָזָא דְמִלָּה, יְהוּדָה וְיוֹסֵף הָכִי אִצְטְרִיכוּ לְאִתְקָרְבָא כְּחֲדָא. בְּגִין דְּיוֹסֵף אִיהוּ צַדִּיק, יְהוּדָה אִיהוּ מָלֵךְ. וְעַל דָּא וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

בְּגִין דְּקוּרְבָּא דִלְהוֹן דְּאִתְקְרִיבוּ כְּחֲדָא, גָּרֵם כַּמָּה טָבִין לְעַלְמָא. גָּרֵם שְׁלָמָא לְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין. גָּרֵם שְׁלָמָא בֵּינַייהוּ. גָּרֵם לְיַעֲקֹב דְּאִתְקְרַיִים רוּחָא דִילֵיהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מ״ה:כ״ז) וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְעַל דָּא קְרִיבוּ דְּדָא עִם דָּא אִצְטְרִיךְ, בְּכֻלְּהוּ סִטְרִין לְעֵילָא וְתַתָּא.

פרק ד

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ״ח:ג׳) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. הַאי קְרָא רָזָא דִמְהֵימְנוּתָא אִיהוּ. יְפֵה נוֹף, דָּא אִיהוּ יוֹסֵף הַצַּדִּיק, דִּכְתִיב בֵּיהּ, וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה. מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ, אִיהוּ חֶדְוָה וְחֵדוּ לְעֵילָא וְתַתָּא. הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן, בְּגִין דִּבְחוּלָקֵיהּ קָאִים מַשְׁכְּנָא דְשִׁילֹה, הַר צִיּוֹן דָּא יְרוּשָׁלַ ם. יַרְכְּתֵי צָפוֹן, הָכִי הוּא וַדַּאי לְעֵילָא וְתַתָּא.

קִרְיַת מֶלֶךְ רָב, אֲתַר אִיהוּ מְתַקָּנָא, לְקֶבֵיל מֶלֶךְ רָב, דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. דְּהָא מִתַּמָּן אַתְיָא כָּל נְהִירוּ וְכָל בִּרְכָאן וְכָל חֵידוּ דְּכֹלָּא. דְּהָא מִתַּמָּן נָהֲרִין כָּל אַנְפִּין, וּבֵי מַקְדְּשָׁא אִתְבָּרְכָא מִתַּמָּן. וְכַד אִיהִי מִתְבָּרְכָא, מִתַּמָּן נָפְקֵי בִּרְכָאן לְכָל עַלְמָא, דְּהָא כָּל עַלְמָא מִתַּמָּן אִתְבָּרְכָא.

פרק ה

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי אִעָרְעוּ בְּכְפַר חָנָן. עַד דְּהָווּ יָתְבֵי בֵּי אוּשְׁפִּיזַיְיהוּ, אֲתָא חַד בַּר נָשׁ וְחַד מָטוּלָא דְחַמְרָא קַמֵּיהּ וְעָאל בְּבֵיתָא. אֲמַר לְהָכִי, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יוֹסֵי, הָא תְּנִינָן, דְּדָוִד מַלְכָּא הֲוָה מִתְנַמְנֵם כְּסוּס, וְשֵׁינְתֵיהּ זְעֵיר, הֵיךְ הֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. הַאי שְׁעוּרָא זְעֵיר אִיהוּ וְלָא הֲוָה אִתְעַר אֶפִילּוּ בְּתֶלְתוּת לֵילְיָא.

אָמַר לֵיהּ, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל לֵילְיָא, הֲוָה יָתִיב עִם כָּל רַבְרְבֵי בֵיתֵיהּ וְדָאִין דִּינָא, וְעָסִיק בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. וּלְבָתַר הֲוָה נָאִים שֵׁינְתֵיהּ עַד פַּלְגוּת לֵילְיָא, וְקָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְאִתְעַר, וְאִשְׁתְּדַל בְּפוּלְחָנָא דְמָארֵיהּ, בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן.

אַדְהָכִי אָמַר הַהוּא בַּר נָשׁ, וְכִי הַאי מִלָּה דְקָאֲמַרִיתוּ, הָכִי הוּא. רָזָא דְמִלָּה הָכָא, דְּהָא דָוִד מַלְכָּא חַי וְקַיָּים לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. וְדָוִד מַלְכָּא הֲוָה נָטִיר כָּל יוֹמוֹי דְּלָא יִטְעַם טַעַם מִיתָה. בְּגִין דְּשֵׁינְתָא חַד מִשְּׁתִּין בְּמִיתָה אִיהוּ. וְדָוִד בְּגִין דּוּכְתֵּיהּ דְּאִיהוּ חַי, לָא הֲוָה נָאִים אֶלָּא שִׁיתִּין נִשְׁמֵי. דְּעַד שִׁתִּין נִשְׁמֵי חָסֵר חַד, אִיהוּ חַי. מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, טָעִים בַּר נָשׁ טַעְמָא דְמוֹתָא, וְשַׁלִּיט בֵּיהּ סִטְרָא דְרוּחַ מְסָאֲבָא.

וְדָא הֲוָה נָטִיר דָּוִד מַלְכָּא, דְּלָא יִטְעַם טַעְמָא דְמוֹתָא, וְשַׁלִּיט (ס"א דלא ישליט) בֵּיהּ סִטְרָא דְרוּחָא אָחֳרָא, בְּגִין דְּשִׁתִּין נִשְׁמֵי חָסֵר חַד, אִיהוּ רָזָא דְחַיִּים דִּלְעֵילָא. עַד שִׁתִּין נִשְׁמֵי,

דְּאִינּוּן שְׁתִּין (ד"א ל"ג חסר חד נשמי) נְשָׁמֵי עִלָּאִין, וְאִילֵּין רָזָא דִּלְהוֹן, דְּתַלְיָין בְּהוֹן חַיֵּי. וּמִכָּאן וּלְתַתָּא, רָזָא דְמוֹתָא הוּא.

וְעַל דָּא, דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה מְשַׁעֵר שְׁעוּרָא דְּלֵילְיָא, בְּגִין דְּיִתְקַיְּים בַּחַיִּים, דְּלָא יִשְׁלוֹט בֵּיהּ טַעֲמָא דְמוֹתָא. וְכַד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא, הֲוָה דָּוִד מִתְקַיֵּים בְּאַתְרֵיהּ. בְּגִין דְּכַד אִתְעַר פַּלְגוּ לֵילְיָא וְכִתְרָא קַדִּישָׁא אִתְעַר, בָּעָא דְלָא לְאַשְׁכָּחָא לֵיהּ לְדָוִד מִתְקַשַּׁר בְּאָתָר אָחֳרָא, בְּאֲתַר דְּמוֹתָא.

בְּגִין דְּכַד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא וּקְדוּשָׁה עִלָּאָה אִתְעַר, וּבַר נָשׁ דְּנָאִים בְּעַרְסֵיהּ וְלָא אִתְעַר לְאַשְׁגָּחָא בִּיקָרָא דְמָארֵיהּ. הָא אִיהוּ אִתְקַשַּׁר בְּרָזָא דְמוֹתָא וּמִתְדַּבַּק בְּאָתָר אָחֳרָא, וְעַל דָּא דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה קָאִים לְאַשְׁגָּחָא בִּיקָרָא דְמָארֵיהּ תְּדִיר. חַי לְגַבֵּי חַי, וְלָא נָאִים בְּשֵׁינְתָא לְטָעֲמָא טַעֲמָא דְמוֹתָא. וּבְגִין כָּךְ, הֲוָה מִתְנַמְנֵם כְּסוּס שְׁתִּין נְשָׁמֵי, וְלָא בִּשְׁלִימוּ.

אָתוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקוּהָ, אָמְרוּ לֵיהּ, מַה שְׁמָךְ. אָמַר לְהוֹן, חִזְקִיָּה. אָמְרוּ לֵיהּ, יִתְיַישֵׁר חֵילָךְ וְיִתְתַּקַּף אוֹרַיְיתָךְ. יְתִיבוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הוֹאִיל וְשָׁרִית, אֵימָא לָן מֵהַנֵּי רָזִין עִלָּאִין דְּקָאֲמַרְתְּ.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ג׳:י״ט) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, חָמָא דְלָא יָכִיל לְאִתְקַיְּימָא, עַד דְּבָרָא אוֹרַיְיתָא. בְּגִין דְּמִנָּהּ נָפְקִין כָּל נְמוּסִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּבָהּ קַיְּימֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, ה' בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה. דְּהָא בְּחָכְמָה קַיְּימִין כָּל קִיּוּמִין דְּעִלְמָא, וְכֻלְּהוּ נָפְקֵי מִגַּוָּהּ.

דָּבָר אַחֵר ה' בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ, עִלְמָא עִלָּאָה לָא אִתְבְּרֵי אֶלָּא מִגּוֹ חָכְמָה. וְעִלְמָא תַּתָּאָה לָא אִתְבְּרֵי אֶלָּא מִגּוֹ חָכְמָה תַּתְּאָה. וְכֻלְּהוּ נָפְקֵן מִגּוֹ חָכְמָה עִלָּאָה וּמִגּוֹ חָכְמָה תַּתְּאָה. כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה. כּוֹנֵן, מַאי כּוֹנֵן. אֶלָּא, כּוֹנֵן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְלָא פָּסִיק, וְלָא אִתְתַּקַּן בְּזִמְנָא חָדָא, אֶלָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אַתְקִין לֵיהּ.

וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (איוב ט״ו:ט״ו) וְשָׁמַיִם לֹא זַכּוּ בְעֵינָיו. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּגְרִיעוּתָא אִיהוּ מִשָּׁמַיִם, אֶלָּא חֲשִׁיבוּ מִשָּׁמַיִם אִיהוּ, בְּגִין חֲבִיבוּ וּרְעוּ סַגְיָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָעֵי בְּהוּ, וַחֲבִיבוּתַיְיהוּ לְגַבֵּיהּ. דְּהָא אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ מַתְקִין לוֹן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, לָא דָמֵי בְּעֵינוֹי דְּאִינּוּן מִתְתַּקְנָן כְּדָקָא יָאוּת. בְּגִין דִּרְחִימוּתָא דִלְהוֹן לְגַבֵּיהּ, וּרְעוּתַיְיהוּ לְאַנְהָרָא לוֹן תְּדִיר בְּלָא פְּסִיקוּ. דְּהָא עִלְמָא דְאָתֵי אַפִּיק נְהוֹרִין זְהִירִין כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא תָּדִיר בְּלָא פְּסִיקוּ, בְּגִין לְאַנְהָרָא לוֹן תְּדִיר. וְעַל דָּא לֹא זַכּוּ בְּעֵינָיו. לֹא זַכּוּ בִּלְחוֹדוֹי לָא כְּתִיב, אֶלָּא לֹא זַכּוּ בְּעֵינָיו. וּבְגִין כָּךְ, כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה.

מַאן שָׁמַיִם. דָּא הוּא רָזָא דְּאָבָהָן, וְרָזָא דְּאָבָהָן דָּא הוּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ כְּלָלָא דִלְהוֹן. בְּגִין דְּיַעֲקֹב תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּאָבָהָן אִיהוּ, וְאִיהוּ קַיְּימָא לְאַנְהָרָא עַל עִלְמָא.

וּבְגִין דְּאִיהוּ אִסְתַּלַּק גּוֹ עַלְמָא דְּאָתֵי, נָפַק מִנֵּיהּ עֻנְפָּא חָדָא שַׁפִּירָא בְּחֵיזוּ, וְכָל נְהוֹרִין מִינֵּיהּ נָפְקִין. וְכָל שָׁבְעָא וּמְשַׁח רְבוּ לְאַנְהָרָא לְאַרְעָא, וּמַאן אִיהוּ. דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק, דְּאִיהוּ יְהִיב שָׂבְעָא לְכָל עַלְמָא, וְעַלְמָא מִנֵּיהּ אִתְּזָן. וּבְגִין כָּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מַה דְּעָבַד בְּעַלְמָא, כֻּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה, וְכֻלָּא כְּדְקָא חָזֵי.

אַדְהָכִי אֲתָא רִבִּי אֶלְעָזָר, כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן אָמַר, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא הָכָא. בְּמַאי עַסְקִיתוּ. אָמְרוּ לֵיהּ כָּל עוֹבָדָא. אָמַר, וַדַּאי שַׁפִּיר קָאָמַר. אֲבָל אִינּוּן שִׁתִּין נִשְׁמִי, וַדַּאי שִׁתִּין נִשְׁמִי אִינּוּן דְּחַיִּין, בֵּין לְעֵילָא בֵּין לְתַתָּא. מִכָּאן וּלְהַלְאָה, אִיכָּא שִׁתִּין נִשְׁמִין אֲחֶרָנִין, דְּאִינּוּן כֻּלְּהוּ מִסִּטְרָא דְמוֹתָא, וְדַרְגָּא דְמוֹתָא עֲלַיְיהוּ, וְאִקָּרוּן דּוּרְמִיטָא, וְכֻלְּהוּ טַעֲמָא דְמוֹתָא.

וּבְגִין כָּךְ דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה אִיהוּ מִתְדַּבֵּק בְּאִינּוּן שִׁתִּין נִשְׁמִין דְּחַיִּין, וּמִתַּמָּן וּלְהַלְאָה לָא נָאִים כְּלָל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ב:ד') אִם אֶתֵּן שְׁנָת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה. וְעַל דָּא שַׁפִּיר קָאָמַר, בְּגִין דְּיָקוּם דָּוִד חַי, בְּסִטְרָא דְחַי וְלָא בְּסִטְרָא דְמוֹתָא. יָתְבוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא וְאִתְחַבָּרוּ כְּחָדָא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהילים פ"ח:ב') ה' אֱלֹקֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ. תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא הֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, לְחֶדְוָה דְמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְדָא הֲוָה חֶדְוָה דִמְהֵימְנוּתָא בְּאַרְעָא. בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ שְׁבָחָא דִמְהֵימְנוּתָא דְאִתְחֲזֵי בְּאַרְעָא.

דְּהָא לְעֵילָא פָּתְחֵי בְּחֶדְוָה שִׁירָתָא כַּמָּה מַלְאָכִין עִלָּאִין, בְּכַמָּה זִינִין דְּקָא מְשַׁבְּחָן בְּלֵילְיָא בְּכָל סִטְרִין. כְּהַאי גַּוְונָא לְתַתָּא בְּאַרְעָא, מַאן דְּמְשַׁבַּח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא בְּלֵילְיָא, רָעֵי בֵּיהּ (בעי) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָל אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּקָא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְהַהוּא דְּקָא מְשַׁבַּח לֵיהּ בְּלֵילְיָא בְּאַרְעָא. דְּהַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ, לְסַלָּקָא יְקָרֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּתָּא, וּלְזַמְּרָא בְּחֶדְוָה דִּיחוּדָא.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא כָּתַב, ה' אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי וְגו', ה' אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי, אֵימָתַי אִיהוּ יְשׁוּעָתִי. בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאַקְדֵּמִית תּוּשְׁבַּחְתָּא בְּלֵילְיָא לְגַבָּךְ, כְּדֵין אִיהוּ יְשׁוּעָתִי בִּיְמָמָא.

וְתָא חֲזֵי, דְּהָא בְּלֵילְיָא, מַאן דְּמְשַׁבַּח לְמָארֵיהּ בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין אַתְקַף בִּתְקִיפוּ בִּיְמָמָא בְּסִטְרָא דִימִינָא. דְּהָא חוּטָא חַד נַפְקָא מִסִּטְרָא דִימִינָא, וּכְדֵין אִתְמְשַׁךְ עֲלֵיהּ וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ. וְעַל דָּא אָמַר, ה' אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם צָעַקְתִּי וְגו'.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר, (תהילים קט"ו:י"ז) לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ. לֹא הַמֵּתִים, בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לְשַׁבְּחָא חַי לְחַי. וּמֵת לְחַי לָאו הָכִי, דִּכְתִיב לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ. וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ, דְּהָא אֲנַן חַיִּין וְלֵית לָן חוּלְקָא בְּסִטְרָא דְמוֹתָא כְּלַל. חִזְקִיָּהוּ אָמַר, (ישעיהו ל"ח:י"ט) חַי חַי

הוּא יוֹדֶךָ כָּמוֹנִי, בְּגִין דְּחַי אִתְקְרַב לְחַי. דָּוִד מַלְכָּא אִיהוּ חַי, וְקוּרְבָא דִילֵיהּ לְחַי הָעוֹלָמִים. וּמַאן דְּאִתְקְרִיב לְגַבֵּיהּ, אִיהוּ חַי. דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. וּכְתִיב, (שמואל ב כ״ג:כ׳) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי רַב פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל.

פרק ו

פְּתַח הַהוּא יוּדַאי אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (דברים ח׳:י׳) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ. וְכִי לָא מְבָרְכִינָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא נִיכוֹל, וְהָא אִית לָן לְאַקְדּוּמֵי בְּצַפְרָא וּלְסִדּוּרֵי שְׁבָחָא דִילֵיהּ (דמאריה) כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְבָרְכָא בִּשְׁמֵיהּ עַד לָא יְבָרֵךְ לְאַחֲרָא בְּעַלְמָא. וּכְתִיב (ויקרא כט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם, אָסוּר לֵיהּ לְמֵיכַל עַד לָא יְבָרֵךְ לְמָארֵיהּ. וְהַשְׁתָּא כְּתִיב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ.

אֶלָּא, דָּא בִּרְכָתָא דְצָלוֹתָא דְיִחוּדָא, וְדָא בִּרְכָתָא דְמָזוֹנָא. לְאַחֲזָאָה לְגַבֵּי דַרְגָּא דְמָהֵימְנוּתָא, שָׂבָע כְּדְקָא יָאוֹת. וּכְדֵין בְּעֵי לְבָרְכָא לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהַהוּא דַרְגָּא דְמָהֵימְנוּתָא יִתְרַוֵּי וְיִבָרֵךְ, וְיִתְמַלֵּא חֵידוּ מֵחַיִּין דִּלְעֵילָא כְּמָה דְאִצְטְרִיךְ, בְּגִין לְמֵיהַב לָן מְזוֹנֵי.

דְּהָא קְשִׁין מְזוֹנָא דְּבַר נָשׁ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּקְרִיעַת יַם סוּף. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּמְזוֹנָא דְעַלְמָא דִלְעֵילָא הוּא, דִּתְנַן בָּנַי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי וְכוּ', וּבְגִין כָּךְ קְשִׁיִן קַמֵּיהּ מְזוֹנֵי דְעַלְמָא. דְּהָא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא מִילְתָא. דְּמַנַּיהּ נָפְקֵי מְזוֹנֵי וְחַיֵּי וּבָנַי. וּבְגִין כָּךְ קְשִׁין קַמֵּיהּ מְזוֹנֵי דְעַלְמָא, דְּהָא לְאוֹ בִּרְשׁוּתֵיהּ קָיְימָא, עַד דְּיִתְבָּרֵךְ אִיהוּ.

כְּגַוְונָא דָא זִיוְגִין דְּעַלְמָא קְשִׁין קַמֵּיהּ, וְכוֹלָּא בְּגִין דְּרָקִיעַ וִילוֹן לָא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם. וְכָל שֶׁכֵּן אִלֵּין מִלִּין דְּקָיְימִין לְעֵילָא בְּאָתָר אָחֳרָא, וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְאִתְבָּרְכָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל זִוּוגִין דְּעַלְמָא קְשִׁין קַמֵּיהּ הַאי דַּרְגָּא, בְּגִין דְּכַד הַאי זִוּוגָא קַדִּישָׁא אִשְׁתַּכַּח, כָּל נִשְׁמָתִין נָפְקִין מִגּוֹ הַאי מַזָּלָא לְעֵילָא, דְּאִיהוּ הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק. וְכַד תִּיאוּבְתָּא אִשְׁתַּכַּח מִלְּרַע לְעֵילָא, כְּדֵין פָּרְחִין נִשְׁמָתִין, וְאִתְיְהִיבוּ כֻּלְּהוּ כְּלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא בְּהַאי דַּרְגָּא. וּלְבָתַר אִיהוּ פָּרִישׁ לוֹן כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וּלְבָתַר קְשִׁין קַמֵּי הַאי דַּרְגָּא לְחַבְּרָא לוֹן כְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּלָא מִתְחַבְּרָן, בַּר כְּאינּוּן אָרְחֵי דְּבַר נָשׁ, וְכוֹלָּא לְעֵילָא תַּלְיָין.

וְעַל דָּא קְשִׁין קַמֵּיהּ כִּקְרִיעַת יַם סוּף. דְּהָא קְרִיעַת יַמָּא לְאִתְפַּתְּחָא בֵּיהּ שְׁבִילִין, לְעֵילָא אִיהוּ. וּכְמָה דְּמִתְפַּתְּחִין שְׁבִילִין וְאוֹרְחִין בֵּיהּ, הָכִי אִתְבַּקַּע וְאִתְפַּתַּח.

וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא תַּלְיָא לְעֵילָא, וּבְעִינָן לְבָרְכָא לֵיהּ, וּלְמֵיהַב לֵיהּ תּוּקְפָּא מִתַּתָּא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכָא מִלְּעֵילָא, וְיִתְתַּקַּף כְּדְקָא חָזֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, וּבֵרַכְתָּ אֶת ה', אֶת דַּיְיקָא.

וּלְגַבֵּי הַאי אָתָר, אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה קַמֵּיהּ שָׂבָעָא וּנְהִירוּ דַאֲנִפִּין. וּלְגַבֵּי סִטְרָא אָחֳרָא, בִּזְמָנָא דְּאִיהִי שָׁלְטָא בְּעַלְמָא, בְּעֵי לְאַחֲזָאָה קַמֵּיהּ כַּפְנָא. דְּהַהוּא דַרְגָּא רָעֵב אִיהוּ, וְאִתְחֲזֵי

לְאַחֲזָאָה קַמֵּיהּ כַּפְנָא וְלָא שׂוֹבְעָא, הוֹאִיל וְשָׂבַע לָא שָׁלְטָא בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּקוּרְבָא דִּלְהוֹן אִיהוּ שְׁלָמָא בְּעַלְמָא. בְּגִין דְּיָדְעֵי לְיַחֲדָא יְחוּדָא, וּמְקָרְבֵי קוּרְבָא לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעַלְמָא. דְּהָא יוֹסֵף וִיהוּדָה עַד לָא אִתְקָרִיבוּ דָּא עִם דָּא, לָא הֲוָה שְׁלָמָא. כֵּיוָן דְּאִתְקָרִיבוּ יוֹסֵף וִיהוּדָה כְּחָדָא, כְּדֵין אַסְגִּיאוּ שְׁלָמָא בְּעַלְמָא. וְחֵידוּ אִתּוֹסַף לְעֵילָא וְתַתָּא, כְּמָה דְּקוּרְבָא דִּיהוּדָה וְיוֹסֵף וְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין אִשְׁתַּכְּחוּ כְּחָדָא בֵּיהּ בְּיוֹסֵף. וְהַהוּא קוּרְבָא אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעַלְמָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. דִּכְתִיב, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה:

פרק ז

וְלֹא יָכוֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנִּצָּבִים עָלָיו וְגו', רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ב:ט׳) פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא עַלְמָא, וְאַשְׁלִיט עֲלֵיהּ לְאָדָם, דִּיהֵא מַלְכָּא עַל כֹּלָּא.

וְהַאי בַּר נָשׁ, מִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ בְּעַלְמָא כַּמָּה זִינִין. מִנְּהוֹן צַדִּיקַיָּא וּמִנְּהוֹן רַשִּׁיעַיָּא. מִנְּהוֹן טִפְּשִׁין וּמִנְּהוֹן חַכִּימִין. וְכֻלְּהוּ אִתְקַיְּימוּ בְּעַלְמָא, עֲתִירִין וּמִסְכֵּנִין. וְכֻלְּהוּ בְּגִין לְמִזְכֵּי אִלֵּין בְּאִלֵּין, לְמִזְכֵּי צַדִּיקַיָּא עִם רַשִּׁיעַיָּא, לְמִזְכֵּי חַכִּימִין עִם טִפְּשִׁין, לְמִזְכֵּי עֲתִירִין עִם מִסְכֵּנִין. דְּהָא בְּגִין כָּךְ, זְכֵי בַּר נָשׁ לְחַיֵּי עָלְמָא, וְאִתְקַשַּׁר בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּהָא צְדָקָה דְּאִיהוּ עֲבִיד, קָאִים לְעָלְמִין. דִּכְתִיב וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד.

פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, קָאִים לֵיהּ עַל סַמְכָא חַד, וְצַדִּיק שְׁמֵיהּ, וְהַאי צַדִּיק אִיהוּ קְיוּמָא דְּעַלְמָא, וְדָא אִיהוּ דְּאִשְׁקֵי, וְזָן לְכֹלָּא. דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. וּמִשָּׁם יִפָּרֵד, מַהוּ יִפָּרֵד. אֶלָּא, הַהוּא מְזוֹנָא וּמַשְׁקָיָא דְּהַהוּא נָהָר, נָטִיל גִּנְתָא כֻּלָּא, וּלְבָתַר אִתְבַּדַּר הַהוּא מַשְׁקָיָא לְד' סִטְרִין דְּעַלְמָא. וְכַמָּה אִינּוּן דִּמְצַפָּאן לְאִתְשַׁקָיָיא וּלְאִתְזָנָא מִתַּמָּן. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קמ״ה:ט״ו) עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ. וּבְגִין כָּךְ פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים, דָּא צַדִּיק. צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דִּבְגִין כָּךְ, אִיהִי קַיְימָא בְּרָזָא דִּשְׁלָם, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעַס, דָּא מַלְכוּת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

תָּא חֲזֵי, מַלְכוּת שָׁמַיִם, אִיהִי בֵּי מַקְדְּשָׁא. לְקַיְימָא כָּל מִסְכְּנֵי בְּגוֹ צְלָא דִּשְׁרוּתָא דִּשְׁכִינְתָא. וְצַדִּיק דָּא אִיהוּ אִקְרֵי גַּבָּאי צְדָקָה, לְמֵיחַן וּלְמֵיזַן לְכֹלָּא. דִּכְתִיב פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים. בְּגִין כָּךְ, גַּבָּאֵי צְדָקָה נְטֻלֵי אַגְרָא לְקָבֵיל כֻּלְּהוּ דְּיַהֲבֵי צְדָקָה.

תָּא חֲזֵי, וְלָא יָכוֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנִּצָּבִים, אֶלָּא אִינּוּן כָּל דְּקַיְימֵי לְאִתְנָא וּלְאִתְשַׁקְיָיא מִנֵּיהּ. וְלָא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל אֶחָיו. אִתּוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֶחָיו, אֶלָּין שְׁאָר רְתִיכִין חֲיָילִין, דְּכְתִיב בְּהוּ (תהילים קכ"ב:ח') לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי. דָּבָר אַחֵר, וְלָא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ. בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִזְדַּוְוגָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל אֶחָיו, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה מִתְחַבֵּר בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאִינּוּן נָטְלֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא חִבּוּרָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בַּהֲדַיְיהוּ. בְּגִין כָּךְ (במדבר כ"ט:ל"ה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. דְּהָא בְּזִמְנָא דָּא, אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, בְּחִבּוּרָא חָדָא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב בְּהוּ אֲחַי וְרֵעָי כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

רִבִּי יֵיסָא פָּתַח קְרָא, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לֵהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וְיִבְעֵי לְאַנְקָמָא נְקָמָתָא מֵעַמְמַיָּא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כְּדֵין כְּתִיב, (ישעיהו ס"ג:ג') וּמֵעַמִּים אֵין אִישׁ אִתִּי. וּכְתִיב הָכָא, וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל אֶחָיו. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס"ג:ט') וַיְנַשְּׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם.

וְלָא יָכוֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק, רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ"ג:א') שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי, וּכְתִיב, (תהילים קכ"א:א') אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים. אֶלָּא, דָּא לְעֵילָּא וְדָא לְתַתָּא. אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים, דָּא לְעֵילָּא. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, מֵאִלֵּין הָרִים עִלָּאִין, לְאַמְשָׁכָא מִנַּיְיהוּ בִּרְכָאן לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ. אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי, לְמִצְפֵּי וּלְחַכָּאָה לְאִנּוּן בִּרְכָאן דְּנָחֲתוּ מִתַּמָּן לְתַתָּא.

הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, דְּכָל תּוּקְפָּהָא וְקִיּוּמָהָא, אִיהוּ בַּשָּׁמַיִם. בְּגִין דְּכַד יוֹבֵלָא אַפְתַּח מַבּוּעֵי דְּכָל אִינּוּן תַּרְעִין, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי בַּשָּׁמַיִם. וְכֵיוָן דְּשָׁמַיִם נָטִיל כָּל אִינּוּן נְהוֹרִין דְּנָפְקֵי מִיּוֹבֵלָא, כְּדֵין אִיהוּ זָן וְאַשְׁקֵי לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַל יְדָא דְצַדִּיק חַד.

וְכֵיוָן דְּדָא אִתְעַר לְגַבָּהּ, כַּמָּה אִינּוּן דְּקַיְימָן בְּכָל סִטְרִין לְאִתְשַׁקָּאָה וּלְאִתְבָּרְכָא מִתַּמָּן. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ד:כ"א) הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם. וּכְדֵין, אִיהִי סָלְקָא בְּרָזָא דְרָזִין כְּדְקָא חָזֵי (ד"א ל"ג ליה), וּמְקַבְּלָא עִדּוּנִין מִבַּעֲלָהּ כְּדְקָא יְאוּת, וְכֻלְּהוּ דְּקַיְימִין בְּכָל סִטְרִין עָמְדֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ. דְּכְתִיב, וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעָלַי, וּלְבַתַּר דְּאִיהִי מְקַבְּלָא עִדּוּנִין מִבַּעֲלָהּ, כֻּלְּהוּ אִתְשַׁקְיָין לְבַתַּר וְאִתְזָנוּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ד:י"א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם.

פרק ח

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח קְרָא בְּאֵלְיָהוּ, דְּכְתִיב, (מלכים א י"ז:כ') וַיִּקְרָא אֶל ה' וַיֹּאמַר ה' אֱלֹהַי הֲגַם עַל הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר אֲנִי מִתְגּוֹרֵר עִמָּהּ הֲרֵעוֹתָ לְהָמִית אֶת בְּנָהּ. תָּא חֲזֵי, תְּרֵי הֲווּ דְּקָאָמְרִין

מִלִּין לָקֳבֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ. מֹשֶׁה אָמַר, (שמות ה׳:כ״ב) לָמָּה הֲרֵעוֹתָ לָעָם הַזֶּה. וְאֵלִיָּהוּ אָמַר, הֲרֵעוֹתָ לְהָמִית אֶת בְּנָהּ, וְתַרְוַיְיהוּ מִלָּה חָדָא קָאָמְרוּ.

מַאי טַעְמָא. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ. מֹשֶׁה אָמַר, לָמָּה הֲרֵעוֹתָ, מַאי טַעְמָא. אֶלָּא, בְּגִין דְּאִתְיְהִיב רְשׁוּ לְסִטְרָא אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, הֲרֵעוֹתָ, יְהַבְתְּ רְשׁוּ לְסִטְרָא אָחֳרָא דְרַע, לְמִשְׁלַט עֲלַיְיהוּ. אֵלִיָּהוּ אָמַר, הֲרֵעוֹתָ יְהַבְתְּ רְשׁוּ לְסִטְרָא דְרַע, לְיטוֹל נִשְׁמָתָא דְּדָא. וְדָא הוּא הֲרֵעוֹתָ, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא.

תָּא חֲזֵי, אֵלִיָּהוּ אָמַר, הֲגַם עַל הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר אֲנִי מִתְגּוֹרֵר עִמָּהּ. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ לְאֵלִיָּהוּ, הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָּ. וְכָל מַאן דְּזָן וּמְפַרְנֵס לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹמָא דְכַפְּנָא. הָא אִתְאַחִיד בְּאֵילָנָא דְחַיֵּי, וְגָרִים לֵיהּ חַיִּים וְלִבְנוֹי, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְהַשְׁתָּא אֵלִיָּהוּ אָמַר, כָּל מַאן דְּקַיֵּים נַפְשָׁא בְּעַלְמָא, זָכֵי לֵיהּ חַיִּים וְזָכֵי לְאִתְאַחָדָא בְּאֵילָנָא דְחַיֵּי. וְהַשְׁתָּא שָׁלְטָא אֵילָנָא דְמוֹתָא סִטְרָא דְרַע עַל הָאַלְמָנָה דְּאַנְתְּ פָּקֵדְתְּ לְמֵיזַן לֵי. בְּגִין כָּךְ הֲרֵעוֹתָ (למה הרעות).

וְאִי תֵּימָא דְּרַע לָא אִתְעֲבִיד לְבַר נָשׁ מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּבַר נָשׁ אָזִיל לִימִינָא, נְטִירוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּדִיר לְגַבֵּיהּ, וְלָא יָכִיל סִטְרָא אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. וְהַאי רָע אִתְכַּפְיָא קַמֵּיהּ, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה. וְכֵיוָן דְּנָטִירָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַבָּרָא מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אִתְדַּבַּק בְּרַע, כְּדֵין הַהוּא רָע, כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלָאו עִמֵּיהּ נְטִירוּ, כְּדֵין שַׁלִּיט עָלֵיהּ, וְאָתֵי לְשֵׁיצָאָה לֵיהּ, וּכְדֵין אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, וְנָטִיל נִשְׁמָתֵיהּ.

מֹשֶׁה אָמַר לָמָּה הֲרֵעוֹתָ, דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְסִטְרָא דְרַע, לְמִשְׁלַט עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי בְּשִׁעְבּוּדָא דִילֵיהּ. דְּבַר אַחֵר לָמָּה הֲרֵעוֹתָ, דְּחָמָא כַּמָּה מְנָהוֹן דְּהֲווּ מֵתִין, וְאִתְמְסָרוּ בְּסִטְרָא דְרַע.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּטוֹב אִתְעַר, דְּאִיהוּ יְמִינָא, כָּל חֵידוּ, וְכָל טִיבוּ, וְכָל בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְחָן, וְכֹלָּא בַּחֲשַׁאי אִיהוּ, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דְּאָמְרֵי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד בַּחֲשַׁאי, וְרָזָא דָא בְּגִין (ס"א דהאי איהו יחודא) דְּאִיהוּ כְּדֵין יְחוּדָא כְּדָקָא חָזֵי.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וְכִי אֵלִיָּהוּ, כֵּיוָן דְּאִיהוּ גָּזַר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַיֵּים. וְאִיהוּ גָּזִיר עַל שְׁמַיָּא, דְּלָא לַאֲחָתָא מִטְרָא וְטַלָּא, הֵיךְ דָּחִיל אִיהוּ מֵאִיזֶבֶל, דְּשַׁדְּרַת לֵיהּ. דִּכְתִיב, (מלכים א י״ט:ב׳) כִּי כָעֵת מָחָר אָשִׂים אֶת נַפְשְׁךָ כְּנֶפֶשׁ אַחַד מֵהֶם, וּמִיָּד דָּחִיל וְעָרַק עַל נַפְשֵׁיהּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, הָא אוּקְמוּהָ, דְּצַדִּיקַיָּא לָא בָּעָאן לְאַטְרָחָא לְמָארֵיהוֹן, בְּאָתַר דְּנָזְקָא אִשְׁתַּכְחַת (ליה) לְעֵינָא. כְּגַוְונָא דִשְׁמוּאֵל, דִּכְתִיב, (שמואל א ט״ז:ב׳) אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי, אָמַר לֵיהּ, עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ. בְּגִין דְּצַדִּיקַיָּא לָא בָּעָאן לְאַטְרָחָא

לְמָארֵיהוֹן בְּאָתַר דְּנָזְקָא אִשְׁתַּכַּח. אוּף הָכִי אֱלִיָּהוּ, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּנָזְקָא אִשְׁתַּכַּח, לָא בָּעֵי לְאַטְרָחָא לְמָארֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ, אֲנָא מִלָּה שְׁמַעְנָא, דְּהָא בְּאֱלִיָּהוּ לָא כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּירָא וַיֵּלֶךְ אֶל נַפְשׁוֹ, אֶלָּא (מלכים א י״ט:ג׳) וַיַּרְא. רְאִיָּה חָמָא, וּמַה חָמָא, אֶלָּא חָמָא דְּהָא מִכַּמָּה שְׁנִין אֲזַל בַּתָּרֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְלָא אִתְמְסַר בִּידֵיהּ. וְהַשְׁתָּא וַיֵּלֶךְ אֶל נַפְשׁוֹ, מַאי וַיֵּלֶךְ אֶל נַפְשׁוֹ, אֲזַל לְקַיּוּמָא דְּנַפְשָׁא, וּמַאן אִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי לְאִתְדַּבְּקָא תַּמָּן.

תָּא חֲזֵי, כֻּלְּהוּ כְּתִיב אֶת נַפְשׁוֹ, וְהָכָא כְּתִיב אֶל נַפְשׁוֹ, וְרָזָא דָא שְׁמַעְנָא, דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא, כֻּלְּהוּ נָפְקֵי מֵהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְכֻלְּהוּ נָקִיט לוֹן הַהוּא צְרוֹרָא דְּחַיֵּיא (דחיי), וְכַד נוּקְבָא אִתְעַבְּרַת מִן דְּכוּרָא, כֻּלְּהוּ בְּתִיאוּבְתָּא דִּתְרֵין סִטְרִין, בְּתִיאוּבְתָּא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא. וְכַד תִּיאוּבְתָּא דְּדְכוּרָא נָפְקָא בִּרְעוּתָא, כְּדֵין אִינּוּן נִשְׁמָתִין בְּקַיּוּמָא יַתִּיר, בְּגִין דְּכֹלָּא בְּתִיאוּבְתָּא וּרְעוּ דְּאִילָנָא דְּחַיֵּיא. וְאֱלִיָּהוּ, בְּגִין דְּהֲוָה מֵהַהוּא רְעוּתָא יַתִּיר מִבַּר נָשׁ אָחֳרָא, אִתְקַיַּים.

וּבְגִין כָּךְ אֶל נַפְשׁוֹ כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב אֶת נַפְשׁוֹ. דְּהָא אֶת נַפְשׁוֹ דָּא הִיא נוּקְבָא. וְאִי תֵּימָא וְאֶל הָאִשָּׁה אָמַר, כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא. כַּד הִיא בְּגוֹ דְּכוּרָא, כְּדֵין וְאֶל הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה, נוּקְבָא בִּלְחוּדָהָא, וְלָא דִּדְכוּרָא. כְּגַוְונָא דָא אֶל נַפְשׁוֹ, דָּכָר בִּלְחוֹדוֹי, אֶת נַפְשׁוֹ נוּקְבָא בִּלְחוּדָהָא וְלָא כְּלִילוּ דִּדְכוּרָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דִּדְכוּרָא יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, אִתְקַיַּים בְּקַיּוּמֵיהּ יַתִּיר, וְלָא מִית כִּשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא. בְּגִין דְּכֹלָּא אִיהוּ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְלָא מִגּוֹ עַפְרָא. וּבְגִין דָּא אִסְתַּלַּק לְעֵילָּא, וְלָא מִית כְּאֹרַח כָּל בְּנֵי עָלְמָא. דִּכְתִיב, (מלכים ב ב׳:י״א) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ וְגוֹ', (שמות קצו ע"א) דְּהָא כְּדֵין אִתְפַּשַּׁט גּוּפָא מִן רוּחָא, וְאִסְתַּלַּק דְּלָא כִּשְׁאָר אֹרַח בְּנֵי עָלְמָא. וְאִשְׁתְּאַר מַלְאָכָא קַדִּישָׁא, כִּשְׁאָר קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, וְעָבִיד שְׁלִיחוּתָא בְּעָלְמָא. וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּנְסִין דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא, עַל יְדֵיהּ אִתְעֲבִידָן.

וְתָא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (מלכים א י״ט:ג׳) וַיִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ. בְּקַדְמֵיתָא, וַיֵּלֶךְ אֶל נַפְשׁוֹ, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּקַיּוּמָא. וְהָכָא אֶת נַפְשׁוֹ לְמוּת, אִילָנָא דְּחַיֵּיהּ שַׁרְיָא מוֹתָא. וְתַמָּן אִתְגְּלִי עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (מלכים א י״ט:י״ב) צֵא וְעָמַדְתָּ בָּהָר. מַה כְּתִיב בַּתָּרֵיהּ, וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ ה' וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, דָּא הוּא אָתַר פְּנִימָאָה דְּכֹלָּא, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין כָּל נְהוֹרִין.

מַה כְּתִיב, (מלכים א י״ט:י״ג) וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ וַיַּלֶּט פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר (תשא ק"ץ ע"א) מַה לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר קַנֵּא קִנֵּאתִי, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

עַד מָתַי אַתָּה מְקַנֵּא לִי, טָרַקַת גַּלָּא דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בָּךְ מוֹתָא לְעָלְמָא, וְעַלְמָא לָא יָכִיל לְמִסְבְּלָךְ עִם בָּנַי (נשא). אָמַר לֵיהּ, כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. אָמַר לֵיהּ, חַיֶּיךָ, דְּבָכָל אֲתַר דְּבָנַי (נשא) יְקַיְּמוּ קָיֵים קַדִּישָׁא, אַנְתְּ תְּהֵא זַמִּין תַּמָּן. (ד"א והא אתמר בגין כך מתקנין כורסיא לאליהו דאיהו זמין תמן)

תָּא חֲזֵי, מַה גָּרַם הַהִיא מִלָּה דְּאֵלִיָּהוּ, דִּכְתִיב, (מלכים א י״ט:י״ח) וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל הַבִּרְכַּיִם אֲשֶׁר לא כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, דְּלָא יָכִיל עַלְמָא לְמִסְבְּלָךְ עִם בָּנַי (נשא). וְאֶת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ. יְהֵא נְבִיאָה אָחֳרָא לְגַבֵּי בָּנַי (נשא), וְאַתְּ תִּסְתַּלַּק לְאַתְרָךְ.

וְתָא חֲזֵי, כָּל הַהוּא בַּר נָשׁ דְּמְקַנֵּי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא יָכִיל מַלְאָכָא דְמוֹתָא לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ, כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. וְיִתְקַיֵּים בֵּיהּ שְׁלָם, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּפִנְחָס, (במדבר כ״ה:י״ב) לָכֵן אֱמוֹר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם:

פרק ט

וַיִּפּוֹל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִן אָחִיו וַיֵּבְךְּ וּבִנְיָמִן בָּכָה עַל צַוָּארָיו. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ, דְּבָכָה עַל מִקְדַּשׁ רִאשׁוֹן וְעַל מִקְדַּשׁ שֵׁנִי.

פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד׳:ד׳) כְּמִגְדַּל דָּוִד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים. כְּמִגְדַּל דָּוִד, מַאן מִגְדַּל דָּוִד. דָּא מִגְדַּל דָּוִד וַדַּאי, דְּבָנָה לֵיהּ דָּוִד, וְסָלִיק לֵיהּ גּוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֶלָּא כְּמִגְדַּל דָּוִד, דָּא יְרוּשָׁלֵם דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (משלי י״ח:י׳) מִגְדַּל עֹז שֵׁם ה' בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. מַאן נִשְׂגָּב, אֶלָּא הַהוּא מִגְדַּל נִשְׂגָּב, בְּגִין דְּבֵיהּ יָרוּץ צַדִּיק. צַוָּארֵךְ, דָּא בֵּית מַקְדְּשָׁא דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ קָאִים בְּתִקוּנָא דְּשַׁפִּירוּ, כְּקַדְלָא לְגוּפָא. מַה צַוָּאר, אִיהוּ שַׁפִּירוּ דְּכָל גּוּפָא, הָכִי נָמֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, אִיהוּ שַׁפִּירוּ דְּכָל עַלְמָא.

בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת, תִּלָּא דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא הֲווּ מִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ, וְהָכִי אוּקְמוּהָ, תַּלְפִּיּוֹת, תֵּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעַלְמָא מְשַׁבְּחָן וּמְצַלָּאן לְגַבֵּיהּ.

אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו, אִלֵּין אֶלֶף תִּקוּנִין, דִּמְתַקְּנִין בֵּיהּ כְּדָקָא יְאוּת. כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים, דְּכֻלְּהוּ קָא אַתְיָין מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא.

מַה צַוָּאר, כָּל תִּקוּנִין דְּאִתְּתָא בֵּיהּ תַּלְיָין. כָּךְ בְּמַקְדְּשָׁא, כָּל תִּקוּנִין דְּעַלְמָא בֵּיהּ תַּלְיָין וְשָׁרְיָין. וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (איכה ה׳:ה׳) עַל צַוָּארֵינוּ נִרְדָּפְנוּ, עַל בֵּי מַקְדְּשָׁא, דְּאִיהוּ צַוָּאר וְשַׁפִּירוּ דְּכָל עַלְמָא. נִרְדָּפְנוּ, יָגַעְנוּ לְמַבְנֵי לֵיהּ תְּרִין זִמְנִין, וְלֹא הוּנַח לָנוּ. דְּהָא לָא שָׁבְקוּהָ לָן, וְאִתְחָרַב וְלָא אִתְבְּנֵי לְבָתַר.

מַה צַּוָּאר, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּצֵי, כָּל גּוּפָא אִשְׁתְּצֵי עִמֵּיהּ. הָכִי נָמֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִשְׁתְּצֵי וְאִתְחַשַּׁךְ, כָּל עַלְמָא הָכִי נָמֵי אִתְחַשַּׁךְ, וְלָא נָהִיר שִׁמְשָׁא, וְלָא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכֹכְבַיָּא.
בְּגִין כָּךְ בָּכָה יוֹסֵף עַל דָּא. וּלְבָתַר דְּבָכָה עַל דָּא, בָּכָה עַל שִׁבְטִין דְּאִתְגָּלוּ. כַּד אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, כֻּלְּהוּ שִׁבְטִין אִתְגָּלוּ מִיָּד, וְאִתְבַּדְּרוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְנַשֵּׁק לְכָל אֶחָיו וַיֵּבְךְּ עֲלֵיהֶם, עֲלֵיהֶם וַדַּאי.
עַל כֻּלָּם בָּכָה, עַל בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּאִתְחָרִיב תְּרֵין זִמְנִין, וְעַל אֲחוֹי עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים, דְּאִתְגָּלוּ בְּגָלוּתָא וְאִתְבַּדְּרוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא. וְאַחֲרֵי כֵּן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ, וְלָא כְּתִיב וַיִּבְכּוּ, דְּהָא אִיהוּ בָּכָה, דְּנִצְנְצָה בֵּיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן לָא בָּכוּ, דְּלָא שָׁרָא עֲלַיְיהוּ רוּחַ קוּדְשָׁא:

פרק י

וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה. רִבִּי (אלעזר) אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים פ״ד:ג׳) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה' לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל חָי. תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ (וקם) קַמֵּי מָארֵיהּ, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאַקְדָּמָא לֵיהּ בִּרְכָאן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וּלְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ קַמֵּי מָארֵיהּ בְּזִמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ.
בְּצַפְרָא, לְאַחֲדָא בִּימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמִנְחָה, לְאַחֲדָא בְּשִׂמְאלָא. וּצְלוֹתָא וּבָעוּתָא, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּגִין לְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ. וְאוֹקִימְנָא, מַאן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, (וקם) קַמֵּי מָארֵיהּ, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ דְּלָא לְמִשְׁמַע קָלֵיהּ בְּצְלוֹתֵיהּ. וּמַאן דְּאַשְׁמַע קָלֵיהּ בְּצְלוֹתֵיהּ, צְלוֹתֵיהּ לָא אִשְׁתְּמַע.
מַאי טַעֲמָא. בְּגִין (שמות ר"ב ע"ב) דְּצְלוֹתָא, לָאו אִיהִי הַהִיא קָלָא דְּאִשְׁתְּמַע. דְּהַהוּא קוֹל דְּאִשְׁתַּמַּע לָאו הִיא צְלוֹתָא. וּמַאן אִיהִי צְלוֹתָא. דָּא קָלָא אָחֳרָא, דְּתַלְיָא בְּקָלָא דְּאִשְׁתְּמַע, וּמַאן הוּא קָלָא דְּאִשְׁתְּמַע. דָּא הַהוּא קוֹל דְּהוּא בְּוא"ו, קָלָא דְּתַלְיָא בֵּיהּ, דָּא הַהוּא קֹל בְּלָא וא"ו.
וּבְגִין כָּךְ, לָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִשְׁמַע קָלֵיהּ בִּצְלוֹתֵיהּ, אֶלָּא לְצַלָּאָה בְּלַחַשׁ, בְּהַהוּא קָלָא דְּלָא אִשְׁתְּמַע. וְדָא הִיא צְלוֹתָא דְּאִתְקַבָּלַת תָּדִיר. וְסִימָנִיךְ, וְהַקֹּל נִשְׁמַע, קֹל בְּלָא וא"ו, נִשְׁמַע. דָּא הִיא צְלוֹתָא דְּהִיא בַּחֲשַׁאי. דִּכְתִיב בְּחַנָּה, (שמואל א א׳:י״ג) וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע. דָּא הִיא צְלוֹתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל, כַּד אִתְעֲבִיד גּוֹ רְעוּתָא וְכַוָּונָה וְתִקּוּנָא כְּדְקָא יָאוּת, וּלְיַחֲדָא יִחוּדָא דְמָרֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת בְּכָל יוֹמָא. (והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע חסר וא"ו, מאי טעמא, אמר רבי אלעזר, דא היא שכינתא דבכאת על חרוב בי מקדשא ועל גלותהון דישראל. כתיב הכא, והקל נשמע, וכתיב התם, (ירמיהו ל״א:ט״ו) קול ברמה נשמע. מה להלן שכינתא, אף כאן נמי שכינתא).

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, קָלָא בַּחֲשַׁאי, דָּא הִיא קָלָא עִלָּאָה, דְּכָל קָלִין נָפְקִין מִתַּמָּן. אֲבָל קֹל בְּלָא ו', דָּא הִיא צְלוֹתָא דִלְתַתָּא, דְּאִיהִי אָזְלָא לְאִסְתַּלְקָא בְּוא"ו וּלְאִתְחַבָּרָא בֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, וְהַקֹּל נִשְׁמַע, דָּא הוּא קֹל בְּלָא וא"ו. דָּא הִיא קָלָא דְּבָכַאת עַל מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי. נִשְׁמַע, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע. בְּרָמָה, מַאי בְּרָמָה. דָּא הוּא עַלְמָא עִלָּאָה, עַלְמָא דְאָתֵי. וְסִימָנִיךְ, מִן הָרָמָה וְעַד בֵּית אֵל, (תהילים ק"ו:מ"ח) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הָכָא בְּרָמָה, דָּא עַלְמָא עִלָּאָה. דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דִּי בְּרָמָה נִשְׁמַע. כְּדֵין מַה כְּתִיב, (ישעיהו כ"ב:י"ב) וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וְגוֹ'.

וְהַקֹּל נִשְׁמַע, לְעֵילָא לְעֵילָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּוא"ו אִתְרַחַק וְאִסְתַּלַק מִנַּיְהּ, וּכְדֵין רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ. כִּי אֵינֶנּוּ, כִּי אֵינָם מִבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כִּי אֵינֶנּוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא, כִּי אֵינֶנּוּ, דְּבַעֲלָהּ לָא אִשְׁתַּכַּח עִמָּהּ. דְּאִלְמָלֵא בַּעֲלָהּ יִשְׁתַּכַּח עִמָּהּ, תִּתְנַחֵם עֲלַיְיהוּ. דְּהָא כְּדֵין בְּנָהָא, לָא יְהוֹן בְּגָלוּתָא. וּבְגִין דְּאֵינֶנּוּ, לָאו אִיהִי מִתְנַחֲמָא עַל בְּנָהָא, בְּגִין דִּבְנָהָא אִתְרַחָקוּ מִנָּהּ, עַל דְּאֵינֶנּוּ עִמָּהּ.

תָּא חֲזֵי, בֵּית פַּרְעֹה, דָּא הוּא סִימָנִיךְ לְעֵילָא, בֵּיתָא דְּאִתְפָּרְעוּ וְאִתְגְּלְיָין מִנַּיְהּ כָּל נְהוֹרִין וְכָל בּוּצִינִין, כָּל מַה דְּהָווֹ סָתִים, מִתַּמָּן אִתְגְּלִי. וּבְגִין כָּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק כָּל נְהוֹרִין וְכָל בּוּצִינִין, בְּגִין לְאַנְהָרָא לְהַהוּא קוֹל, דְּאִקְרֵי קֹל בְּלָא וא"ו.

תָּא חֲזֵי, כַּד יָקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי קֹל מֵעַפְרָא, וְיִתְחַבַּר בְּוא"ו, כְּדֵין כָּל מַה דְּאִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ בְּזִמְנָא דְגָלוּתָא, יִתְהַדַּר וְיִתְעַדְּנוּן בִּנְהוֹרִין עִלָּאִין דְּאִתּוֹסָפָן מִגּוֹ עַלְמָא עִלָּאָה. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ז:י"ג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָם:

פרק יא

וַאֲתָה צַוֵּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיהו ס"ו:י') שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא וְגָרְמוּ חוֹבִין, וְאִתְגְּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא, (ויקרא ע"ה ע"א) אִסְתַּלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא לְעֵילָא, וְלָא אַשְׁגַּח עַל חָרוּב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְעַל עַמֵּיהּ דְּאִתְגְּלוּ, וּכְדֵין שְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָיא עִמְּהוֹן.

כַּד נָחַת, אַשְׁגַּח עַל בֵּיתֵיהּ דְּאִתּוֹקַד, אִסְתַּכַּל עַל עַמֵּיהּ וְהָא אִתְגְּלִי. שָׁאַל עַל מַטְרוֹנִיתָא וְאִתְתָּרְכַת. כְּדֵין וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק. וְהִיא גַּם הִיא מַה כְּתִיב בָּהּ, (יואל א':ח') אֵלִי כִּבְתוּלָה חֲגֹרַת שַׂק עַל בַּעַל נְעוּרֶיהָ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר כִּי אֵינֶנּוּ, בְּגִין דְּאִסְתַּלַק מִינָהּ, וְאִשְׁתַּכַּח פִּירוּדָא.

וְאֲפִילוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, כֻּלְּהוּ אִתְאַבָּדוּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ׳:ג׳) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי כֻּלְּהוּ אִתְאַבָּדוּ עֲלֵיהּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:ז׳) הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן. שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא אִתְאַבָּדוּ וְחָשְׁכוּ נְהוֹרֵיהוֹן. דִּכְתִיב, (ישעיהו י״ג:י׳) חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וגו', וְכֹלָּא עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, בָּכוּ עֲלָהּ וְאִתְאַבָּדוּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּשָׁלְטָא עָלָהּ סִטְרָא אָחֳרָא, דְּשָׁלְטָא עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא.

פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל ז׳:ב׳) וְאַתָּה בֶּן אָדָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. הַאי קְרָא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ. לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ, מַאי אִיהוּ. וְכִי אַדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ הִיא. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי וְאִתְּמַר, קֵץ אִיהוּ לִימִינָא, קֵץ אִיהוּ לִשְׂמָאלָא. קֵץ לִימִינָא, דִּכְתִיב, (דניאל יב) לְקֵץ הַיָּמִין. קֵץ לִשְׂמָאלָא, דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:ג׳) קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, וְדָא הוּא (בראשית ו׳:י״ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר, כְּמָה דְאִתְּמַר.

קֵץ דִּימִינָא, הַיְינוּ דִּכְתִיב לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ. בָּא הַקֵּץ, דָּא קֵץ דִּשְׂמָאלָא. קֵץ דִּימִינָא, דָּא קֵץ דְּיֵצֶר הַטּוֹב. קֵץ דִּשְׂמָאלָא, דָּא קֵץ דְּיֵצֶר הָרָע, וְדָא אִיהוּ דְּכַד חוֹבִין גָּרְמוּ וְאִתְגַּבְּרוּ, אִתְגְּזַר וְאִתְיְיהִיב שָׁלְטָנָא לְמַלְכוּת הָרְשָׁעָה לְשַׁלְטָאָה, וּלְחָרְבָא בֵּיתֵיהּ וּמִקְדְּשֵׁיהּ. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל ז׳:ה׳) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רָעָה אַחַר רָעָה הִנֵּה בָאָה, וְכֹלָּא חַד.

וּבְגִין כָּךְ, אִתְאַבָּדוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי עַל דְּאִתְיְיהִיב שָׁלְטָנוֹ לְהַאי קֵץ דִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין כָּךְ, כֵּיוָן דְּמַלְכוּ קַדִּישָׁא, מַלְכוּת שָׁמַיִם אִתְכַּפְיָא, וּמַלְכוּת חַיְיבָא (אחרא) אִתְגַּבַּר. (כדין) אִית לֵיהּ לְכָל בַּר נָשׁ, לְאִתְאַבְּלָא עִמֵּהּ, וּלְאִתְכַּפְיָא עִמֵּהּ. וּבְגִין דְּכַד אִיהִי יְזַדְּקְפָא, וְעַלְמָא יִתְחַדֵּי, יִתְחַדֵּי אִיהוּ בַּהֲדֵהּ. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:י׳) שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בְּהוּ בְּמִצְרַיִם, (ירמיה מו) עֶגְלָה יְפֵיפִיָּה מִצְרַיִם. וְרָזָא דְּעֶגְלָה דָּא, הֲווּ יִשְׂרָאֵל תְּחוֹת שָׁלְטָנֵיהּ כַּמָּה זִמְנִין וְכַמָּה שְׁנִין. וּבְגִין דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁלְטָאָה לְבָתַר עָלָהּ, אִתְרְמִיז לוֹן הַשְׁתָּא עֶגְלוֹת.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רֶמֶז רָמַז לֵיהּ יוֹסֵף לְיַעֲקֹב עַל עֶגְלָה עֲרוּפָה. דְּהָא בְּהַהוּא פִּרְקָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ. וְאוּקְמוּהָ, עֶגְלָה עֲרוּפָה, דְּאִיהִי אַתְיָא עַל דְּאִשְׁתַּכַּח קְטוֹלָא, וְלָא אִתְיְידַע מַאן קְטִיל לֵיהּ. וּבְגִין דְּלָא יִשְׁלְטוּן עַל אַרְעָא רוּחִין בִּישִׁין דְּלָא אִצְטְרִיכוּ, יַהֲבִין הַאי עֶגְלָה לְתִקּוּנָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּן לְגַבֵּיהּ, וְלָא יִשְׁלְטוּ עֲלַיְיהוּ. (לעיל קיד ע"א)

תָּא חֲזֵי, כָּל בְּנֵי נָשָׁא כֵּיוָן עָבְרִין עַל יְדֵי דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, בַּר מֵהַאי דְּאַקְדִּימוּ לֵיהּ בְּנֵי נָשָׁא, עַד לָא יְמָטֵי זִמְנָא לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ וְלִיטוֹל רְשׁוּ. דְּהָא לָא שַׁלִּיט בְּבַר נָשׁ, עַד דְּנָטִיל רְשׁוּ. וּבְגִין כָּךְ, אִית לֵיהּ דִּינָא לְשַׁלְטָאָה עַל הַהוּא אֲתַר. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (דברים כ״א:א׳) לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ. הָכִי נָמֵי אִית לֵיהּ דִּינָא דְּלָא אִתְיְידַע, בְּגִין לְקַטְרְגָא עַל הַהוּא אֲתַר. וְעַל

דְּא, (דברים כ״א:ג׳) וְלָקְחוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהִיא עֶגְלַת בָּקָר וְגו׳. בְּגִין לְאַעָבָרָא דִּינֵיהּ דְּהַהוּא אֲתַר, וּלְאִתְתַּקָּנָא דְּלָא יִשְׁלוֹט בֵּיהּ מְקַטְרְגָא, וּלְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, יוֹסֵף כַּד אִתְפָּרַשׁ מֵאֲבוֹי, בְּלָא לְוָיָה, וּבְלָא אֲכִילָה אִשְׁתַּדַּר, וְהָוָה מַה דְּהָוָה. וְכַד אָמַר יַעֲקֹב, (בראשית ל״ז:ל״ה) טָרוֹף טוֹרַף יוֹסֵף, אָמַר, כִּי אֵרֵד אֶל בְּנִי אָבֵל שְׁאוֹלָה, דְּאָנָא גָּרִימְנָא לֵיהּ. וְתוּ, דַּהֲוֵינָא יָדַע דַּאֲחוֹי סַנְיָין לֵיהּ, וְשַׁדַּרְנָא לֵיהּ. וְרָמָז קָא רָמִיז לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, אִינּוּן עֶגְלוֹת עַל פִּי פָּרְעֹה שַׁדַּר לוֹן, דִּכְתִיב וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל פִּי פַּרְעֹה. אָמַר לֵיהּ, דִּיוּקָא דְּמִלָּה, דִּכְתִיב וְאַתָּה צֻוֵּיתָה זֹאת עֲשׂוּ. וְאַתָּה צֻוֵּיתָה דַּיְיקָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בָּהּ״א, מַשְׁמַע דְּיוֹסֵף תְּבַע לוֹן, וּבְגִין כָּךְ וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל פִּי פַּרְעֹה. וְיַעֲקֹב לָא אִתְקַיֵּים בְּמִלָּה, עַד דְּחָמָא לוֹן. דִּכְתִיב, וַיַּרְא אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אוֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּקַדְמִיתָא וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב, וּלְבָתַר וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חָי. אֶלָּא, בְּקַדְמִיתָא קָרֵי לֵיהּ אוֹרַיְיתָא יַעֲקֹב, בְּגִין שׁוּתָּפוּתָא, דְּאִשְׁתַּתְּפוּ שְׁכִינְתָּא בְּהַהוּא חֵרֶם, כַּד אִזְדַּבַּן יוֹסֵף. וְהַשְׁתָּא דִּשְׁכִינְתָּא סָלְקָא, כְּדֵין אִיהוּ, וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, וְדָא הוּא רָזָא דִּשְׁכִינְתָּא. וּבָתַר דְּאִיהִי קָיְימָא בְּקִיּוּמָא, (בגין) כְּדֵין דַּרְגָּא דִּלְעֵילָא, אִתְעֲבַר לְגַבָּהּ, דַּרְגָּא דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל. (נ"א כדין דרגא דלעילא, אתער לגבה, ואיהו דרגא דישראל) מִכָּאן, דְּדַרְגָּא דִּלְעֵילָא לָא אִתְעַר לְעֵילָא, עַד דְּאִתְעַר בְּקַדְמִיתָא לְתַתָּא, דְּהָא הָכָא וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאֹת הַלַּיְלָה, בְּמַרְאַת כְּתִיב. תָּא חֲזֵי, וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק, בְּקַדְמִיתָא. בְּגִין לְאִתְעָרָא שְׂמָאלָא בְּרָזָא דְּרַחֲימוּ. וּכְדֵין וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאוֹת הַלַּיְלָה, בְּהַאי דַּרְגָּא דְּקָאֲמָרָן דְּאִיהִי מַרְאוֹת הַלַּיְלָה.

וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּסִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה דִּלְעֵילָא, הָכִי הוּא. דְּהָא סִטְרָא דְּמָסָאבָא, לָא אַדְכַּר שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה אִדְכַּר בִּשְׁמֵיהּ. אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְגו', מִכָּאן, דִּשְׁכִינְתָּא נָחֲתַת עִמֵּיהּ בְּגָלוּתָא, וּבְכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל אִתְגְּלוּ, שְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָא עִמְּהוֹן, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה עֲגָלוֹת הֲווּ. שִׁית. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר ו) שֵׁשׁ עֲגָלוֹת צָב. דָּבָר אַחֵר, שִׁיתִּין הֲווּ, וְכוֹלָּא רָזָא חָדָא. בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב בָּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוֹף אֲשֶׁר שָׁלַח פַּרְעֹה. אֶלָּא, כֵּלְהוּ דְּשַׁדַּר יוֹסֵף, הֲווּ בְּחוּשְׁבָּנָא כְּדְקָא חָזֵי. וְאִינּוּן דְּשַׁדַּר פַּרְעֹה יַתִּיר מִנַּיְיהוּ, לָא הֲווּ בְּרָזָא דָּא, וְלָא הֲווּ בְּחוּשְׁבָּנָא.

וְאִלֵּין וְאִלֵּין קָאתוּ. בְּגִין כָּךְ, אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פַּרְעֹה. וְכַד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא מַה כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ׳) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה' וְגו':

פרק יב

וַיֶּאֱסוֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ, רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א׳:כ״ב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נָטוּי עַל רָאשֵׁיהֶם מִלְמַעְלָה, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, אִית חַיָּה לְעֵילָּא מִן חַיָּה, וְאִית חַיָּה קַדִּישָׁא דְּקָיְימָא עַל רֵישׁ חַיָּתָא.

וְאִית חַיָּה עִלָּאָה, לְעֵילָּא עַל כָּל שְׁאָר חֵיוָתָא, וְהַאי (נ״א ואית) חַיָּה שָׁלְטָא עַל כֻּלְּהוּ. בְּגִין דְּכַד הַאי חֵיוָתָא יָהֲבָא וְנָהֲרָא לְכֻלְּהוּ, כְּדֵין כֻּלְּהוּ נָטְלִין לְמַטְלָנוֹי, וִיהִיבַת דָּא לְדָא, וְשָׁלְטָא דָּא עַל דָּא.

וְאִית חֵיוָתָא לְעֵילָּא עַל תַּתָּאֵי, עַל שְׁאָר חֵיוָתָא לְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ אִתְּזָנוּ מִינָּהּ, וְד' סְטָרֵי דְעַלְמָא רְשִׁימִין בָּהּ. אַנְפִּין נְהִירִין יְדִיעָן (דינין) לְכָל סְטַר, וְאִיהִי שָׁלְטָא עַל ד' סְטָרֵי. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּאִינּוּן ג' לְסָטַר דָּא, וְג' לְסָטַר דָּא, וְכֵן לְד' סְטָרִין דְּעַלְמָא.

(שמות ריב ע״א) וְאִית רָקִיעַ לְעֵיל מִן רָקִיעַ, וְהַאי דְּשָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּלָן לְגַבֵּיהּ. מַה כְּתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ג) וְתַחַת הָרָקִיעַ כַּנְפֵיהֶם יְשָׁרוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ וְגוֹ'.

בְּגִין דְּכֻלְּהוּ שָׁלְטִין עַל מַה דְּאִתְפָּקְדוּ, וּשְׁלִיחוּ דְּקוּסְטָא דְּקוּפְטָרָא בְּהוּ.

וְאִינּוּן לְכָל סְטַר תִּשְׁעָה, (ט') לְד' סְטָרִין דְּעַלְמָא, וְאִינּוּן ל״ו בְּחוּשְׁבָּנָא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ, אִתְעֲבִידוּ רְשִׁימָא חָדָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא חָדָא, בְּיִחוּדָא שְׁלִים כְּדָקָחֲזֵי.

וְכַד מִתְתַּקְנֵי לְגַבֵּי כָּרְסְיָא, מַה כְּתִיב. וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֶה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה, וְהָא אוֹקִימְנָא (נ״א דיוקנא) דְּהַאי אֶבֶן טָבָא בְּכָרְסְיָא דְּקָיְימָא עַל ד' קָיְימִין, וְעַל הַהוּא כָּרְסְיָא דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ כְּחָדָא, וּלְאִתְבָּרְכָא כְּדָקָא יָאוּת.

וְכַד אִיהִי מִתְתַּקְנָא לְגַבֵּיהּ דְּאָדָם, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא רְתִיכָא (נ״א קדישא, וכהן כלא רתיכא) חָדָא, לְהַאי אָדָם. כְּדֵין כְּתִיב, וַיֶּאֱסוֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ דָּא צַדִּיק. וַיַּעַל לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גֹּשְׁנָה. לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל, דָּא רָזָא דְּאָדָם. גֹּשְׁנָה, תִּקְרוּבְתָּא חָדָא, לְאִתְקָרְבָא כְּחָדָא, בְּקָרְבָּנָא חָדָא וְיִחוּדָא חָדָא.

וַיֵּרָא אֵלָיו, דְּכַד אִתְחֲזֵי שְׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, כְּדֵין נָהִיר סִיהֲרָא וְאַנְהִיר לְכֻלְּהוּ דִּלְתַתָּא. וְכֵן כְּגַוְונָא דָּא, כָּל זִמְנָא דְּקִדּוּשָׁה דִּלְעֵילָּא שָׁרָא עַל מַקְדְּשָׁא דִּלְתַתָּא, אִתְנְהִיר בֵּי מַקְדְּשָׁא וְקָיְימָא בִּשְׁלִימוּתֵיהּ. וְכַד אִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ וְאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, כְּדֵין, וַיִּבְךְּ עַל צַוָּארָיו עוֹד. דְּבָכוּן כֻּלָּא עַל מַקְדְּשָׁא דְּאִתְחָרִיב. עוֹד, מַאי עוֹד. דָּא גָּלוּתָא בַּתְרָאָה.

כְּדֵין כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב וְאִסְתַּכַּל דְּהָא תִּקוּנָא דִּלְתַתָּא אִשְׁתְּכַלַּל כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּדֵין אָמַר אָמוּתָה הַפָּעַם וְגוֹ'. כִּי עוֹדְךָ חַי, דְּאִתְקְיַימַת בְּרָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי חַי הָעוֹלָמִים,

וּבְגִין כָּךְ כִּי עוֹדֶךָּ חָי. וְעַל דָּא בְּקַדְמִיתָא אָמַר, רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חָי, דְּאִצְטְרִיךְ לְמֵיקַם בְּרָזָא דְחַי, וְהָא אִתְּמָר.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פַּרְעֹה, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, פַּרְעֹה אַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ בְּרָזָא אוֹחֳרָא, סָמֶךְ דְּקָא סַמְכִינָן בְּעַלְמָא.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, (שיר השירים א׳:ט׳) לְסוּסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דְּמִיתִיךְ רַעְיָתִי, תָּא חֲזֵי, אִית רְתִיכִין לְשָׁמְאלָא בְּרָזָא דְסִטְרָא אָחֳרָא, וְאִית רְתִיכִין לִימִינָא בְּרָזָא דִלְעֵילָּא דְקִדּוּשָׁה, וְאִלֵּין לָקֳבֵל אִלֵּין. אִלֵּין דְּרַחֲמֵי וְאִלֵּין דְּדִינָא.

וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד דִּינָא בְּמִצְרָאֵי, כָּל דִּינָא דְעָבִיד, כְּהַהוּא גַּוְונָא דְּאִינּוּן רְתִיכִין מַמָּשׁ, וּכְגַוְונָא דִילֵּיהּ דְּהַהוּא סִטְרָא מַמָּשׁ. מַה הַהוּא סִטְרָא (ממש) קָטִיל וְאַפִּיק נְשָׁמָתִין, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ. דִּכְתִיב, (שמות י״ג:ט״ו) וַיַּהֲרֹג ה' כָּל בְּכוֹר, וְכֵן כֻּלָּא בְּמִצְרַיִם, בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ. וּבְגִין כָּךְ דְּמִיתִיךְ רַעְיָתִי, כְּגַוְונָא דִילֵּיהּ מַמָּשׁ לְקָטְלָא. דִּכְתִיב, כִּי אֲנִי ה' אֱנִי הוּא וְלֹא אַחֵר. וּלְזִמְנָא דְאָתֵי מַה כְּתִיב, (ישעיהו ס״ג:א׳) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה וְגו'.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ, אַחְסָנַת עָלְמִין. וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ, דְּהָא לְהוֹן אִתְחָזֵי, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. (ד"א ל"ג אמר רבי יוסי) וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד, וּדְאי, דְּהָא צַעֲרָא לָא שָׁרַאת בְּהוּ, וְקַיְימֵי בְּתַפְנוּקֵי עַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

ויחי

פרק א

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וגו'. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לִבָּא חָמָא בִּנְבוּאָה, בְּמִצְרַיִם, דִּיהוֹן בְּנוֹהִי בְּכַמָּה גָּלְוון, עַד הָכָא וְעַד עִדָּנָא דְקֵץ מְשִׁיחָא.

וְלָא מָטָא לִנְבוּאָה דְּוִיחִי אֶלָּא בְּמִצְרַיִם. וְהֵיא מַעֲלָיְיתָא, נְבוּאָתָא מִדְּאִתְנַבִּיאוּ (ד"א לא אתנביאו) אִתְנַבִּיאוּ דְּכַוְותָהּ, וְלָא מָטָא לְהוּ שׁוּם אֱינִישׁ מִן בְּנֵי נְבִיאָה, אֶלָּא הוּא וּמשֶׁה. בְּמשֶׁה כְּתִיב, (שמות ל״ג:כ׳) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, וַיְחִי יַעֲקֹב. וַיְחִי, נְבוּאָתָה דְּנַחֲתָא מֵאַסְפַּקְלַרְיָאה (מאירתא) דְּנַהֲרָא.

בָּעֵי לְמֵימַר (חפץ ההוא הוה בעינוהי) נְבוּאָן דְּגָלוּתָא דְּעַרְעָן לִבְנוֹהִי בְּאַרְעָא דְּכְנָעַן וּבְכָל אַרְעָא דְּאִתּוֹתַב בָּהּ. מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה תְּבִיר לְבֵיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית מ״ב:א׳) כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם.

וְעַל דָּא מָטָא, וַיְחִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, וְלָא הֲוָה חָדֵי. (סי א') כִּי בְּאַרְעָא הַהִיא סְפֵיקָן דְּעַמִּין, סַפְּרִין דְּכוּרְסֵי יְקָרָא. וְלָא מָטָא לְהוֹן שׁוּם אֵינִישׁ, לָא מִן עִלָּאָה וְלָא מִן תַּתָּאָה, אֶלָּא ח"י. וְרָזָא דָא, כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי.

כַּמָּה הוּא רָזָא עִלָּאָה בְּדָא קְרָא, וְאַנָן חַבְרַיָּיא תְּמֵיהִין עָלַיְיהוּ, עַל וַיְחִי דְּדָכִיר עִמֵּיהּ יַעֲקֹב. הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר קַמֵּי יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל מַנַּיִן, דִּכְתִיב, (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית וְגו'. (שמות ד) בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וְכִי לָא אָמַר קְרָא, (בראשית כ"ה:ל"ג) וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהָ, בְּעִידָנָא דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל קְשִׁיטִין וְזַכָּאִין וְעָבְדִין זְכוּ, וְלָא הֲווּ רְתִיתִין יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא יַעֲקֹב לְחוּדֵיהּ. בְּדֵין טָבָאן דְּעָבְדִין, הֲוָה לְמֶעְבַּד לְהוּ טָבָאן סַגִּיאִין דָּא בְּדָא. מִדְּחָבוּ, וְאִתְגְּלִיאוּ עַל חוֹבֵיהוֹן, וְעַל עוֹבָדֵיהוֹן בִּישִׁין, לָא הֲווּ סָבְלִין יָתֵיהּ, דִּלָּא יֶהֱוְיִין לְעַלְמָא, בְּקוּשְׁטָא עַל חוֹבֵיהוֹן. וְעַל דָּא אִתֵּי מְכִילְתָּא דְּרַחֲמֵי וְדִינָא לְחוּד, יִשְׂרָאֵל, וְיַהֲבִית (וישראל יהבית) יַתְהוֹן בְּאַרְעָא גָּלוּתְהוֹן.

יָאוֹת בָּעֵי בְּרִי, אֲבָל אִינִישׁ מִסְתַּכֵּל וְיִנְדַּע יָתֵיהּ, יַעֲקֹב דְּמִתְלַף עִם וַיְחִי, קֹדֶשׁ. וְעַל דְּנָא רָזָא אָמְרִין, יַעֲקֹב בָּחַר יָתֵיהּ סַפִּירָא בְּכוּרְסֵי יְקָרָא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו נ"ז:ט"ו) וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים. לֵב נִדְכָּאִים, דָּא יַעֲקֹב. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, תְּחוֹת מִן דַּרְגָּא נָחִיתַת עֲלוֹהִי נְבִיאִין בִּרְכָאן בְּמִצְרַיִם.

תָּנָא אָמַר רִבִּי אַבָּא, לְבָא חָמָא, דְּיַעֲקֹב דְּהֲוָה בְּמִצְרַיִם לֵית נְבוּאָתֵיהּ מַעַלְיוּתָא. (ס"א דארעא סניאה) אַרְעָא סַגִּיאָה.

תָּא חֲזֵי, לָא זָכֵי לְבָרְכָא לְחַד מִבְּנוֹהִי, וְלָא הֲוָה בִּידֵיהּ רוּחָא לְבָרְכָא אֶלָּא בְּמִצְרַיִם, כַּד בָּרִיךְ יַתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בִּרְזָא. וְרָזָא (בראשית מ"ב:א') וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ. תָּא חֲזֵי, דְּלָא אִיתְיְהִיבַת נְבוּאָתָא, אֶלָּא לִתְבִירֵי לִבָּא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מ"ב:ב') רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תְּחוֹת כָּרְסֵי יְקָרָא קַדִּישָׁא, יַעֲקֹב סַפִּיר, דְּאִיהִי מְכִילְתָּא דְּדִינָא לְסִטְרֵיהּ, אֲתָא אָמַר, (בראשית ל"ב:כ"ט) לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל. אַתְּ מַשְׁכַּח דְּיַעֲקֹב חָזָא לְסִטְרֵיהּ מְכִילְתָּא דְּדִינָא, וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְרָזָא דְמִלָּה (ירמיהו ו':ד') אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כַּד אִתְגְּלִיאוּ מִן יְרוּשְׁלֵם, וְאַעֲדִיאוּ תְּדִירָא, וְסָאִיב מְסַנְאָה יַת הֵיכְלָא. בְּעִדָּנָא הַהִיא לָא סוֹבְלַת מַלְכוּתָא לְיִשְׂרָאֵל עַל חוֹבֵיהוֹן, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּהִיא מִתְּרֵי גִּיסָא, רַחֲמֵי וְדִינָא.

וּמִלָּה דְּלָא יַעֲקֹב יֵאמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּד אִתְפְּרִישׁ בִּסְבִירֵיהּ. יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב עִלָּאָה דָּא מִן דָּא, וּבְגִינֵהוֹן הֲוָה חוּטְרָא דְמשֶׁה גְּלִיפָא מִתְּרֵין סִטְרוֹי מִשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, חַד רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְחַד דִּינָא בְּדִינָא.

וְרָזָא (במדבר כ״ג:כ״א) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל, מַדְאָנַן בְּגָלוּתָא, דְּחִיקָן בֵּין שָׁנְאֵי, וְאִסְתַּלִּיקַת מַטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא, וְאִתְרְחִיקַת מִנֵּיהּ, הוּא יַשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא בֵּינָנָא וְיִפְרְקִינָנָא. וְרָזָא (ישעיהו מ״ה:י״ג) כֹּה אָמַר ה' מָלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חַי, (ישעיהו ס״ו:א׳) כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי.

בְּנִין עִלָּאָה, שְׁתֵּי״ י רַגְלַי חַי, לי׳ רַבָּתָא, י׳ לְח' זְעֵירְתָּא, ח' לְתִיו, וי׳ לְו', ו' לְד', הֲדָא הוּא דְּנָפִיק מֵעִלָּאָה.

תְּחוֹת כָּרְסֵיהּ יְקָרָא, מֵאֶבֶן טָבָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (ישעיהו י״ט:כ״ב) וְנָגַף ה' אֶת מִצְרַיִם וְגוֹ', י״ב פְּרִישָׁא. (ישעיהו כ״ו:י״ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ א' בְּגִין פְּרִישָׁא.

וּבְגִין דָּא מִתְחַלֵּף כְּחָדָא, ב' פְּרִישָׁא גָּלוּתָא, א' פְּרִישָׁא קַדְמַיְיתָא. תָּא חֲזֵי, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיהו ב׳:ה׳) בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר ה', בְּגָלוּתָא, אַתְוָון דְּאִתְגְּזַר עֲלֵיהוֹן, עַל חוֹבֵיהוֹן, בְּקוּשְׁטָא בְּדִינָא הֲווּ, בְּאוֹרַיְיתָא תַּקַּנְתָּא, וְתִפְקוּן מִן חַמְרָא טִינָא, דְּהִיא גָּלוּתָא, וְתַהֲכוּ לְנַהֲרָא דַּיְיָ.

א' רְצוֹנוֹ לוֹמַר בָּאָרֶץ, אִתְצַפֵּי אָתָא בְּתִיגְנָא דְּסִיפְרָא דְאוֹרַיְיתָא. וְאֲנָא אִתְפַּלִּיג בָּאָרֶץ, בָּאָרֶץ אַתְּ מַשְׁכַּח בְּתִיגְנָא דְּסִפְרָא דְאוֹרַיְיתָא, ר״ץ מִתְלַפְּיִן כְּחָדָא גָּלוּתָא. מַאי גָּלוּתָא דְּמִצְרָאֵי. אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין הֲוָה אָמַר לְאַבְרָהָם, דִּיהֵא גָּלוּתָא לִבְנוֹהִי בְּמִצְרָאֵי, וְכִי הֲוֵית מָנֵיתָא יַתְהוֹן, מָאתַן וְתִשְׁעִין שְׁנִין הֲווּ.

תָּא חֲזֵי, וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ו) הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה וְיוֹלֶדֶת בֵּן וְקָרְאת שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל, עִדּוּי וְלֵידָה, דְּאִתְמְלֵי לְגַלּוּיָאן וְעָקְתָן סַגִּיאִין וְעִידָּן בִּישִׁין. וְאַף עַל גַּב דְּיהוּ בְּאַלֵּין, מַטְרוּנִיתָא אִזְדַּעְזְעַת וְאִתְרַחֲקַת מִן בַּעֲלָהּ, תְּהֵא עִמָּנָא בְּגָלוּתָא, בֶּן מֵאָה וְעֶשֶׂר הֲוָה גְּלוּפָא דְּאִתּוֹסַף, יִתְרֵעֵי לְמֵימַר וְהָוָה עָבַר מִן גָּלוּתָא מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִין, וּמָאתַן וְתִשְׁעִין, הֲוֵי אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין, וְלָא אִתְמְנֵי גָּלוּתָא דְיַעֲקֹב, אֶלָּא מִדְּמִית יוֹסֵף, (והיינו דא על גבי דא דאמר ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וגו׳.)

וַיְהִי יְמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּיו שֶׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמְאַת שָׁנָה, הָכָא רָזָא בְּגָלוּתָא בְּמִנְיָינָא, תִּקּוּנְתָא יְהוֹן בְּנַיָּיא דְּאִתְגַּלְיָין בְּמִכְילְתָא דְּדִינָא תִּלְתָא גַּלְוָון. קַדְמָאָה דְּמִצְרָאֵי, דְּאִתְמְתַל

בְּשִׁבַּע שְׁנִין. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:ז׳) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת וְגוֹ'.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מֵהָכָא, (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ וְגוֹ'. הָכָא רָזָא בְּגָלוּתָא תַּקַּנְתָּא יְהוֹן בְּנוֹהִי דְיִשְׂרָאֵל. מִשְׁתְּרֵי גַּלְיָיא וְיִתְרְעֵי לְמֵימַר, יְהוֹן בְּנַיָּא קַדִּישָׁא דְּאִתְגַּלְוָון עַל חוֹבֵיהוֹן בְּדִינָא, שְׁנִין סַגִּיאִין יְהֵא. (ויקרא כ״ו:כ״א) שֶׁבַע כְּחַטֹּאתֵיכֶם, (בראשית ד׳:כ״ד) כִּי שִׁבְעָתַיִם יוּקַם קָיִן, בְּגָלוּתָא קַדְמָאָה דְמִצְרָאֵי, דְּהִיא זְעֵירָא.

תְּנֵיינָא, גָּלוּתָא דְשׁוּפְטִים, דְּאִתְמְתַל לְאַרְבָּעִים שְׁנִין, בִּשְׁבַע דְּאִינְהוּ סַגִּיאֵי מִנַּיהּ.

תְּלִיתָאֵי, גָּלוּתָא דַּאֲנָן בֵּיהּ אֲרִיכָא, דְּאִתְמְתַל לְמָאָה שְׁנִין, לְאַרְבְּעִין וְהַיְינוּ דְּא עַל גַּבֵּי עִלָּאָה דְּאָמַר (דניאל י״ב:י״א) וּמֵעֵת הוּסַר הַתָּמִיד וְלֻתֶת שִׁקּוּץ שֹׁמֵם וְגוֹ':

פרק ב

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, חֲמָא דָּא עַקְתָא דְגָלוּתָא דְּהֲוָה עָרְעָן לְבָנוֹהִי, קְרִיבָא אֲנַפְשֵׁיהּ וּדְחִיקַת לְמָמָת, לָא אִשְׁתָּאַר חַי, כַּד הֲוָה נָחִית מִדַּרְגִּין, בְּדִיל חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לָא נָחִית עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא, זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן, דְּאִי לָא נָחִית עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא, אִשְׁתָּאֲרָן בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וְאַתְּ אָמַרְתְּ (ישעיהו נ׳:ב׳) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה. וְאֵין עוֹנֶה, דָּא יִשְׂרָאֵל, בָּאתִי וְאֵין אִישׁ, דָּא שְׁכִינְתָּא. הַקְּצוֹר קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת וְאִם אֵין בִּי כֹּחַ לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם אָשִׂים נְהָרוֹת מִדְבָּר. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב חוּלָקָא לְיִשְׂרָאֵל דְּלָא יִשְׁלוֹט רַבְרְבָנָא אָחֳרָא בְּהוֹן. נָחֲתוּ לְגָלוּתָא, שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן וְהוּא רָחִיק מִמַּטְרוֹנִיתָא:

פרק ג

וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, חָקַר יַת בְּנוֹהִי כֻּלְּהוֹן, וְאָמַר לְהוֹן, עַקְתָן סַגִּיאִין, בִּישִׁין רַבְרְבִין, חֲמִית לְמֵיעַל לְבֵּרִיכוֹן אַשְׁכְּחָן רַחֲמֵי עִלָּאֵי.

וְאִי אַתּוּן בָּעָאן לְמֵיפַק מִכָּל עָקְתָא, קַיְימוּ לִי, וְהָבוּ בֵּינָא רִבּוֹן עָלְמָא וְתַעַבְדוּן קְשׁוֹט וְדִינָא, וְתֶהֱוֵי כַּאֲבָהַתְכוֹן, וּפַקְדֵי בְּכָל דָּר וְדָר דְּיֵיתֵי בַּתְרֵיכוֹן, וְאִי אַתּוּן בָּעָאן לְמֶעְבַּד הָכִי, תִּפְקוּן מִכָּל עָקְתָא דְּיֵיתֵי עֲלֵיכוֹן.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, (עמוס ה׳:ט״ו) וְהַצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפָּט אוּלַי יֶחְנַן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף. (דאתקריאו בנוהי ישראל כלהון יוסף)

וְאִי תַּעַבְדוּן הָכִי, לָא תִּקְבְּרוּן חַד מִן בְּרִי, אֶלָּא אִתִּי תְּתוּבוּן לְאַרְעָכוֹן בִּשְׁלָמָא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ״ד:ב׳) שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִּי, מַהוּ יָדְךָ. פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ״ה:ד׳) חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ וַהֲדָרֶךָ, סַיְיפָא דְקַאי בָּהּ חֶסֶד וְאֱמֶת, תְּרֵין סְפִירָן סְפִירָן, וְלָא שָׁבְקִין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא אָמַר, (תהילים פ״ט:ט״ו) חֶסֶד וֶאֱמֶת

יְקַדְּמוּ פָּנֶיךָ, (איכה ד׳:ט״ז) פְּנֵי ה׳ חִלְּקָם. וְאִי הֲווּ טָבָאן בְּנוֹהִי, וְעֲבִידוּ מַה דְּקָיְימוּ, לָא מִית חַד מִבְּנַיְיהוּ בְּמִצְרָאֵי, דְּכָל טַב וְטַב דְּגָזִיר שְׁמָא דֵאלָהָא עַל אֵינָשָׁא, לָא הֲווֹי אֶלָּא עַל דִּיהוֹן טָבִין. וְאִי לָא, לָא. כְּמָה דְּאָמַר דָּוִד, (מלכים א ב׳:ד׳) לְמַעַן יָקִים ה׳ אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי בֶּאֱמֶת. וְאִי לָא, לָא (מייתי ברכאן דאמר עליהון).

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא עָדִיף רוּחָא דְּאַבָּא מֵרוּחָא דְּבָרָא. דְּרוּחָא דְּאַבָּא הוּא רוּחָא דְּבָרָא, רוּחָא מֵרוּחָא סָלְקָא. וְאִי סַיְיעַת אֲוִירָא אֲחֶרָא בְּרוּחָא, לָא נָפִיק שְׁלִים. דְּהָא חָסִיר הוּא בְּהַאי אֲוִירָא. וְהַיְינוּ (ירמיהו ב׳:כ״ד) פֶּרֶה לִמֵּד מִדְבָּר בְּאַוַּת נַפְשָׁהּ שָׁאֲפָה רוּחַ.

תָּנָא, (ויקרא ע״ה ע״ב, ע״ש כי שם בא כל הענין בשלמותו) רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָזַל לְקַפּוֹטְקִיָּיא, עָאל לְקַמַּייהוּ רַב יִיסָא סָבָא. אָמַר לֵיהּ, בְּמַאי עַסְקִיתוּ. וַוי לֵיהּ, וַוי לְנַפְשַׁיהּ. אִי אִשְׁתְּלַף רוּחָא דִּמְסָאֲבָא דְּאִשְׁתַּכַּח עִמֵּיהּ וְאוֹרִית לֵיהּ לִבְרֵיהּ. וְהַאי אִיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵית לֵיהּ חוּלָקָא. שַׁבִּיק לֵיהּ חוּלָקָא שַׁבִּיק לֵיהּ לְשֵׁיצָאָה לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָמַר לֵיהּ, מְנָא לָךְ הָא. אָמַר לֵיהּ, הָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּהַאי יְרוּתָא בִּישְׁתָּא, אַחְסְנִין (אחרי מות עו ע״א) כֻּלְּהוּ בְּנוֹי אִי לָא יְתוּבוּן, דְּהָא לֵית מִלָּה קָיְימָא קַמֵּי תְּשׁוּבָה. וְאָנָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּהָא אַסְוָותָא דָּא יַהֲבוּ לִי זִמְנָא חָדָא, דְּהֲווֹינָא רְשִׁים בְּאַנְפַּי, וְיוֹמָא חַד הֲווֹינָא אָזִיל בְּאָרְחָא וְעַרְעָנָא בְּחַד זַכָּאָה, וְעַל יְדוֹי אִתְעֲבַר מִנַּאי הַהוּא רְשִׁימָא. אָמַר לֵיהּ מַה שְׁמָךְ, אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, וְקָרִינָא לֵיהּ אֶלְעָזָר אֲחָרָא, אָמַר לֵיהּ בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּחַמֵּינָא לָךְ, זַכָּאָה חוּלְקָךְ בְּעַלְמָא דֵּין, וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי:

וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִּי וְגו׳. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ס״ב:ח׳) נִשְׁבַּע ה׳ בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ, קַיֶּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִפּוּק לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא דִּלְהוֹן, וְדָא קַיֶּים לְהוֹן, קַיָּים, דְּלָא יִשְׁבּוֹק לוֹן בְּאַרַע שַׂנְאֵיהוֹן.

(בראשית ל״ב:כ״ז) וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי. מַאן בֵּרַכְתָּנִי. יָהַב לוֹן גָּלוּתָא, וְקַיֶּים לוֹן דְּיִפְקוּן מִנַּיהּ.

תָּנָא, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּיהוֹן כָּל חַד וְחַד תְּחוֹת כָּרְסֵיהּ, וִיהוֹן מַעֲלַיְיהוּ מִכָּל עִלָּאֵי, בְּגִין דָּא תִּשְׁכַּח וא״ו אֲרִיכָא. קַיֶּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִשְׁלֵמוּתָא דְּוֹ דְּדִר״א וּבְגִין שִׁתָּא וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. סְגִיד יִשְׂרָאֵל דְּלֵיתֵי מְשִׁיחָא בְּסוֹף מַנְיָינָא דָּא, וְתִשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן.

פרק ד

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֶה וְגו׳: מַתְנִיתִין, אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, לָא אֶתָא קְרָא לְאַשְׁמוּעִינָן דְּעָבַד, אֶלָּא אֶתָא קְרָא לְאַתְיָא מַה דְּיֶהֱוֵי בְּסוֹף גָּלוּתָא, כָּל אִלֵּין

לְסוֹף מִנְיָינָא דְּאִתְמְנֵי. צָבֵי לְמֵימַר דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא, וְיֵימָא לֵיהּ אָבוּךְ דְּבִשְׁמַיָּיא בָּהִיל לְסַבָּר אַפָּךְ, סָפִין לְקַצָּא דְמְשִׁיחָא. יְהֵא רַעֲוָא מִן אֱלָהָא דִשְׁמַיָּא, דְּיִסַּב בְּרֵיהּ דְּאַסְגִּיאוּ בְּגָלוּתָא, וּמִדְּאִתְנְשִׁיאוּ בְּהוּ, דְּנָשֵׁי יַתְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחוֹבֵיהוֹן בְּקוּשְׁטָא.

כַּד אֲתָא רִבִּי אַבָּא אָמַר, לָאו לְזַרְשָׁא קָא אֲתֵינָא, חֲשׁוֹב רָזָא דְמִלְּתָא (בראשית ל׳:כ״ד) יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר, כִּדְפָרִישְׁנָא לְעֵיל, הַאי שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא בְּיוֹסֵף, יה"ו יֹאמַר, הָא אֲבוּךְ מָארֵי עַלְמָא, דְּאָתֵי לְמֶעְבַּד טָבָא לִבְרֵיהּ, דְּיִפְקוּן מִן גָּלוּתָא דִלְהוֹן. וְאִי אַתְּ לָא רָעֵי בְּקוּשְׁטָךְ, רִבּוּעָא ידו"ד אֶחָד יַעֲבֵד יָתָךְ, וְיָדְעֵי דְּתֵיתוּב מַטְרוֹנִיתָא לַאֲתָרָא.

דַּאֲבָהָתָנָא אִינּוּן רְתִיכִין דִּלְעֵילָּא, (בראשית י״ז:כ״ב) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם, אֲבָהָן שׁוֹקֵי עַלְמָא, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם, תָּנָא דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא.

פרק ה

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (זכריה ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר. רוֹצֶה לְמֵימַר, תְּרֵין מְעַרְעִין בִּישִׁין דְּאָתָן לְבָנוֹהִי לְמֶהֱוֵי בְּגָלוּתָא בְּאַרַע שַׁנְאֵיהוֹן, וְלָא יִסְתְּכֵי בְּהוֹן, כַּמָּה שְׁנִין סַגִּיאִין, עַל חוֹבֵיהוֹן בְּקוּשְׁטָא, הָכִי יְזַנַּח יַתְהוֹן בְּאַרַע שַׁנְאֵיהוֹן. וְיִסַּב בְּנַיְיהוּ דְּאַרַע לְהוֹן בִּישִׁין אִלֵּין, וְיִדַּבַּר לְהוֹן לַאֲרַע טַב כְּפִירוּשָׁא דִקְרָא.

וְהָוָה תְּרֵי רַבְרְבָן סַגִּיאִין מַעַלְיָיאן הֲוָה מְטַרְקָן תְּחוֹת כָּרְסֵי יְקָרָא, דְּאַפַּטְרוֹפָּא דְיִשְׂרָאֵל מְכִילְתָא חֲמִישָׁאָה, בְּדִיל דְּיִהוֹן בְּגָלוּתָא כָּל עִדָּנָא הֲדֵין, וְאַרַע דְּנָשֵׁי יַתְהוֹן בְּאַרַע שַׁנְאֵיהוֹן. וְהוּא תְּרֵין מְכִילָתָן, בִּתְרֵין סְפִין, נָפַק חָדָא וּמַלִּיל לָקֳבֵל רִבּוֹן עָלְמָא, וְיָהִיב לֵיהּ רְשׁוּ דְּיִמְלֵל כָּל מַאן דְּבָעֵי, וְחָזֵי בְּיִשְׂרָאֵל מִן גִּיסָא חָדָא לְמִגְזַר בְּהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, דְּיִפְקוּן מִן גָּלוּתָא, בְּדִין אֲבָהַתָנָהוֹן. וּמִן גִּיסָא אַחֲרִינָא, רָעָא לְמִגְזַר עֲלֵיהוֹן, בְּדִיל חוֹבֵיהוֹן, דְּאָמְרוּ עֲלֵיהוּ בִּישָׁא סַגִּיאָה. הָא ד' מְכִילָתָן, וְלָא הֲוָה בְּהוֹן מְכִילְתָא חֲמִישָׁאָה אַפַּטְרוֹפָּא דְיִשְׂרָאֵל, וּמַלִּילוּ כָּל דְּרָעוּ.

עַד דְּמָטָא לְוָותְהוֹן מְכִילְתָא חֲמִישָׁאָה, וְהָוָה בְּכָרְסֵי יְקָרָא מִן שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר עַל בְּנוֹהִי דְיִשְׂרָאֵל טַב, וְלָא הֲווּ רַתְיָין תְּרֵין מְכִילָתָן קַמַּיְיתָא לְמַלָּלָא קַמֵּיהּ, בְּדִין מְכִילָתָא חֲמִישָׁאָה דְּאִתְמְתַל לְלֵילְיָא, וְנָפַק לְנְהוֹרָא דִלְהוֹן. וְעַל דָּא פָּתַח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר.

תָּנְיָא (בראשית א׳:ה׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה, וְהָתָם אָמַר וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְקַשְׁיָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, וְאָמַר לֵיהּ אַבָּא מָארִי, מַאי דָּא. אָמַר לֵיהּ, מִבְּרֵאשִׁית עַד ו' דוֹרוֹת בָּרָא ידו"ד אֶחָד, צָבֵי לְמֵימַר, ו' דְּשִׁמֵּיהּ, יָהֵב בֵּיהּ רוּחַ חָכְמָה, עַד הָכָא לָא הֲוָה מְנַדַּע מַהוּ חֹשֶׁךְ. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוֹי דְּאֲבוֹי.

קָם רִבִּי אַבָּא וְשָׁאַל, מַאי חֹשֶׁךְ. אִסְתַּחָרוּ חַבְרַיָּא וְלָא מָטוּ מַאי דְּשָׁאֲלוּ, עָבְדוּ עוֹבָדָא, וּמָטָא קַלָּא מִן קֶדֶם רִבּוֹן עַלְמָא, בְּהָאי קְרָא, (איוב י׳:כ״ב) אֶרֶץ עֵיפָתָה וְגוֹ' צַלְמָוֶת וְלֹא סְדָרִים, וַתּוֹפַע כְּמוֹ אוֹפֶל, גֵּיהִנֹּם מְקַמֵּי דְּאִתְבְּרֵי עַלְמָא, הֲוָה גָּנִיז לְרַשִּׁיעַיָּא, וַוי לְהוֹן לְחַיָּיבַיָּא, דִּיהוֹן כַּד יַעֲבִיד אֱלָהָא יַת אִלֵּין, (ישעיהו ס׳:ב׳) כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְיָ וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּרָא לְהוֹן דָּא, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

פרק ו

וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מַלְאָכָא הוּא, דְּהָוָה עָתִיד לְמֵימַר טַב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כַּד יְתִיבוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל עָקְתָהוֹן, כַּד יֵיתֵי קִצָּא דְמִשְׁיחָא, בְּכָל עָקְתָא דְּתֵיתֵי עֲלֵיהוֹן, יֵימְרוּן לְמִכְיְלְתָא בְּרִיךְ אָתֵי לְוָתָךְ, וְיִתְפָּרְקוּן טָבָאי. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרִיאוּ בְּנוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִינּוּן כְּמַלְאָכַיָּיא, (איוב ל״ח:ז׳) וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, הוי״ה מַאי.

תָּא חֲזֵי, מִנַּיִן שֶׁקָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב אֵ״ל, אַתְּ בְּעַלְמָא, וְאָנָא אֶהֱא בְּתַתְּאָה, (נ"א את תהא בתתאה, ואנא אהא אלהא בעלאה), מַאי קָא מַיְירֵי. (בראשית י״ז:כ״ב) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם, אֲבָהָתָן אִינּוּן דְּתִיכָּאן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּנָא, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם, הָא תְּרֵין סְפִירָן, בְּתְרֵין דְּתִיכָן, רַבְרְבָן עִלָּאִין.

תְּלִיתָאָה יִצְחָק, מַאי (בראשית ל״א:נ״ג) וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. וּבְגִין פַּחַד יִצְחָק דְּהָוָה סְפִירָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהוּא כְּרְסֵי יְקָרָא דְּתִיכָא עִלָּאָה, וּסְפִירָה דְּיִצְחָק הִיא מֵעִלָּאָה, מְפָרְשָׁא יַתִּיר מִכָּל סְפִירָן דַּאֲבָהָתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל״א:נ״ג) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם, וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק, מֵהַאי קְרָא אַתְּ יָכִיל לְמִנְדַּע דָּא.

פרק ז

וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, וְרָזָא דִּקְרָא, (דניאל י״ב:א׳) בָּעֵת הַהִיא יַעֲמוֹד מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הָעוֹמֵד עַל בְּנֵי עַמֶּךָ וְהָיְתָה עֵת צָרָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, דָּא גְּבוּרַת יָדָא דְמִיכָאֵל רַבְרְבָא. וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, כְּמָה לֵיהּ הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא סְגִיד. לְמַאן הֲוָה סָגִיד, סָגִיד לְעַרְסָא, הֲוָה עַרְסָא פְּתִיחָא מִנֵּיהּ. לְמָהוּלְתָא הֲוָה סָגִיד, דְּהָא הֲוָת חֲבִיבָא מִינֵּיהּ.

(מלאכי ב׳:י״א) כִּי חִלֵּל יְהוּדָה קֹדֶשׁ ה' אֲשֶׁר אָהֵב וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר, כַּד אִסְתַּלַּק זִיוֵיהּ מִנֵּיהּ עַל חוֹבֵיהוֹן, לָא הֲוָה לֵיהּ לְמֵיקַם קַמֵּיהּ, וְאִתְרְכַת מַטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא, בְּדֵיל דְּלָא יָכְלָא לְשָׁבְקָא לֵהּ לְבָרְהָא בֵּין עַמִּין לְמִקְטַלְהוֹן, וְהֲוָה בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא הוּא, בְּהָא דִּיהוֹן עַמִּין

נוּכְרָאִין מִן עַמֵּיהּ. צַבֵּי לְמֵימַר, עָאל שְׁכִינְתָּא בֵּינֵיהוֹן בְּגָלוּתָא, וְעִדָּנָא דְלָא הֲוָה בְּאַרְעָא, וְהִיא בַּאֲרַע עַמְמִין, בְּזִיוָא דְיִשְׂרָאֵל, אִסְתַּמָּרוּ עַמְמַיָּא דִי בְסַחְרָנֵיהוֹן.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תְּרֵין רַבְרְבִין הֲווּ תְּחוֹת כָּרְסֵי יְקָרָא קַדִּישָׁא, וְהָא בִּשְׁמֵיהּ חַד מָאנֵי בְּעַרְסָא, דְּהֲוָה שָׁדֵי אֲגוֹזֵיהּ דְּהֵיכָלָא. וְהָא אֲנַן בְּגָלוּתָא, לָא אִשְׁתְּאַר בֵּינָנָא אֶלָּא דָּא דְּבֵינֵי דְּזִינֵיהּ, וְהוּא חָתוּךְ מִן שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמותכג) הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ וְגו', לָא לְמַלְלָא הָכִי, אֶלָּא בְּעַלְמָא דְאָתֵי, כַּד פָּרִישְׁנָא בְּסִטְרִין וְהוּא צוּרִין בְּאָרְחָא, אֲנָא שְׁרֵינָא שְׁכִינְתָּא בֵּינֵיכוֹן לְמָארֵיהוֹן בְּגָלוּתָא וְהִיא נָטְרַת יַתְכוֹן, עַד דְּתֵיתֵי יַתְכוֹן לְאַרְעָכוֹן, כְּמָה דְּהֲוֵיתוּן מִקַּדְמַת דְּנָא. אֲשֶׁר הֶכִינוֹתִי, מוֹתָבָן מִקַּדְמַת דְּנָא.

דָּא שְׁכִינְתָּא מִן מטטרו"ן. וְאִתְרְכַת מַטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא, עַד דְּתֵיתִיב לְאַתְרָהָא, וְרָזָא (דברים ג׳:י״א) כִּי רַק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹא הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן, כִּדְפָרִישְׁנָא בְּאַתְרֵיהּ.

וְאָרְחָא, דְּאִתְמְתַל לְגָלוּתָא, נָטַר יַתְהוֹן בְּגָלוּתָא, עַל עַקְתָא דְתַתֵּי עֲלֵיכוֹן, עַד דְּיֵיתֵי וְיֵיעוּל יַתְכוֹן לְאַרְעָא, דְּקַיָּים לַאֲבָהַתְכוֹן דְּאִתְנַטְרַת.

רַבְרָבָא תִּנְיָנָא הוּא, דְּהוּא תְּחוֹת כָּרְסֵי קַדִּישָׁא, דְּשָׁרֵי בְּגַוֵּיהּ דְּהֵיכָלָא הוּא נוּרְיאֵל. דְּהָא רַבְרָבָא דְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַנֵּי עֲלֵיהוֹן, בְּכָל עִידָּן דַּהֲוַת מַטְרוֹנִיתָא עִם מַלְכָּא, הֲוָה נָפֵיק וְעָאל קֳדָמֵיהוֹן, מטטרו"ן. וְהוּא, קָבֵיל פּוּלְחָנֵהוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנוּרָא. כַּד אִתְבַּטֵיל נוּרָא וְאִתְגְּלִיאוּ, אִסְתַּלַק זִיוָהּ, וְאִסְתַּלְקָא מַטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר (רות ג׳:י״ג) לִינִי הַלַּיְלָה וְהָיָה בַּבֹּקֶר אִם יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שַׁלִּיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, טוֹב וְאוֹר שָׁוִין, דְּהוּא מַבּוּעוֹי דְנַהֲלִין, דְּנָפֵק מִנְּהוֹן יַמָּא וְנַחֲלָא דִבְעָלְמָא.

תָּנָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, זִמְנָא חָדָא סְלִיקְנָא וְנְחֵיתְנָא לְאַנְהָרָא בְּמַבּוּעֵי דְנַהֲלִין, וְסָלִיק בַּתְרַאי רִבִּי אַבָּא. אָמַר לִי, בְּמַאי עַסְקִיתוּ. אָמְרִית לֵיהּ, בְּהַאי קְרָא (קהלת א׳:ז׳) דְּכָל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא. מִזִּיוֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ כָּל רַבְרְבַיָּיא דְּמִן עַלְמָא, וּמִן זִיוֵיהּ אִתְנְבִיעוּ כָּל נַחֲלַיָּיא, נַחֲלַיָּיא הֲווּ אִינּוּן לְהַאי קְרָא, דְּמַאֲכִיל בְּהַאי גְּלוּתָא, דְּהָא חֶשׁוֹכָא כָּמוּפְלָא, חִבָּתָא דְּאִמָּא עָבִיד לְהוּ, וְאִי לָאו, נַחֲלָא עָבִיד בְּרַתֵּיהּ. רַבְרְבָא תִּנְינָתָא הוּא, הוּא תְּחוֹת קַדִּישָׁא, דְּגָנֵי אֲגָנִים דְּהֵיכָלָא. דְּהָא רַבְרְבָא דְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַנֵּי עֲלֵיהוֹן, בְּכָל עִידָּן דַּהֲוַת מַטְרוֹנִיתָא עִם מַלְכָּא, הֲוָה נָפֵיק וְעָאל קֳדָמֵיהוֹן מטטרו"ן. וְהוּא קָבֵיל פּוּלְחָנֵהוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּנוּרָא. כַּד אִתְבַּטֵיל נוּרָא וְאִתְגְּלִיאוּ, אִסְתַּלַק זִיוָהּ, וְאִסְתַּלְקָא מַטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא. הָא לָא הֲוָה שְׁלִים עַד דְּיֵיתֵי גִּיסָא אָחֳרָא, דְּלָא הֲוָה בְּגָלוּתָא מָנִיתָא.

פרק ח

וּשְׁמָהָן דְּאִתְקְרִיאַת יַד, הֵיא מַבּוּעָא לְכֹלָּא, וְתִשְׁכַּח יַד הוי"ה, (ישעיהו נ"ט:א') הֵן לֹא קְצָרַת יַד הוי"ה, דְּלָא אִדְכַּר יָדָא אֶלָּא בִּשְׁמָא דְּחַד.

אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר, וְשָׁאַל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, וּבָכָה וְאָמַר לֵיהּ, גַּלֵּי לִי הַאי רָזָא אַבָּא מָארֵי. אָמַר לֵיהּ בְּהַאי קְרָא אִתְגְּלִי לָךְ, (שמות י"ז:ט"ז) כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיְיָ, כֵּס בְּגִין הוי"ה, שַׁלִּיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. צָבֵי לְמֵימַר, יְהֵא רַעֲוָא דְּיֵהֵא לְעַלְמָא בְּאֲתַר גְּבוּרָת, יַד יְיָ רַבָּתָא קְרָבָא דְּהָוֹת בְּמִצְרַיִם, וְאִי לָאו הָווּ בְּדִינֵי.

וְיֵיתֵי מְשִׁיחָא, יֵיתֵי בְּחַדְתּוּ בִּידָא רַבָּתָא, וְיִגַּח קְרָבָא בַּעֲמָלֵק. (שמות י"ג:ט') בְּחוֹזֶק יָד הוֹצִיאֲךָ ה' מִמִּצְרַיִם, וְכַד יֵיתֵי שְׁמָא דְּיַד בְּתוּקְפָּא יָדָא לְחוּדֵיהּ, הוּא בְּעִידָנָא, דְּיַגִּיחַ קְרָבָא בַּעֲמָלֵק, לֵיתֵי מְשִׁיחָא. רִבִּי אֶלְעָזָר מְסַיֵּיעַ, (זכריה י"ד:ג') וְיָצָא יְיָ וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב. כ"ס בְּגִין ידו"ד.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הִיא יָדָא רַבָּתָא דְּלָא מָטָא לְהַאי יָדָא עִלָּאָה, לַאֲבָהָן רַבְרְבָא לָא אֲגָנִים. וּבְדָא יָדָא נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם, בְּגִין דְּמִשְׁוְיִין שָׁוִין, מַנִּי ד' לְד', שָׁוִין דָּא דְּרָע, שְׁמָא דְּיָדָא רַבָּתָא, דְּיִפּוּק מִן אִינּוּן שָׁוִין בְּאַתְוָותְהוֹן דְּמַנְיְינֵיהוֹן כְּמִנְיְינֵיהוֹן, דְּקִבְּלָא תְּרִין יַד, תְּרִין.

כֵּיצַד לָא אִתְמְנָעוּ דָּא מִן דָּא, וְלָא שָׁוִין. אִתְפְּרַשׁ תְּרִין אִלֵּין בְּרִיךְ הוּא דְּבְאַתְוָותְהוֹן סַיְיעָאן יַד בַּעֲלָהּ ה', תְּרִין לְאָב מִנְיְינֵיהוֹן מִתְפָּרַשׁ. מֵאִלֵּין אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּדְעִמֵּיהּ. וְאִינּוּן סְפִירָא קַדְמָאָה, דְּהִיא כְּתָרָא עִלָּאָה. תִּנְיָנָא, (משלי ט"ו:ג') בְּכָל מָקוֹם עֵינֵי ה' צוֹפוֹת רָעִים וְטוֹבִים. תְּלִיתָאָה, הֵם מְסַיְּיעְתָּן לִשְׁמָא חַד ו' דְּעָבַד כַּמָּה אַתְוָון בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

פרק ט

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל יוֹסֵף אֵל שַׁדַּי נִרְאָה אֵלַי בְּלוּז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רִבִּי אַבָּא אָמַר, לוּז דָּא יְרוּשְׁלַם עִלָּאָה, דְּאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתָּא בֵּינָהָא. אָמַר יַעֲקֹב עִלָּאָה לְתַתָּא, הַב לִי בִּרְכָתָא דְּהוּא בָּעֵי, לְאַנְפָּישׁ יַתְכוֹן אֲנָא, וּלְמִיתֵן יַת אַרְעָא לְבָנֵיכוֹן. לוּז זוֹ יְרוּשָׁלַ ם עִלָּאָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַב רַבְרְבָא דְּהַווּן בְּרָכָה דָּא עַל יְדֵיהּ, בְּאַרְעָא רַבְיָיא, אֲבָל בְּרָא, לְאַרְעָא אָחֳרָא, לָא יְהֵא בִּרְכָתָא.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ"ז:י"ד) מְבָרֵךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם קְלָלָה תֵּחָשֵׁב לוֹ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל אַחִים וְרֵעִים. מַאי בִּרְכָתָא יָהַב לוֹן, דִּיהוֹן הַאי עַמָּא דַּכְיָא תְּחוֹת יְדֵיהּ, וְלִמֶהֱוֵי עֲלֵיהוֹן נָטִיר.

זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּהַאי עַמָּא דַּכְיָא, דְּהוּא עֲלֵיהוֹן, דְּאִקְרֵי בָּנִים חֲבִיבִים יַתִּיר מֵעִלָּאָה, כְּתִיב, (דברים ד) בָּנִים אַתֶּם לַה', כֹּלָּא בְּדִיל דָּא. מַאי הוּא, בְּדִיל דְּאִשְׁתְּכִלִים שְׁמָא בְּחוֹתָמָא דִּלְהוֹן, דְּאִינּוּן גְּזִירִין.

תָּא חֲזֵי, בְּאַנְפּוֹי דְּאֵינָשָׁא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחַסְרָא יו"ד מִנַּיְהּ, וְלָא אִשְׁתְּלִים. אֲתָא אַבְרָהָם וְחַבֵּב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר לֵיהּ בָּךְ אִשְׁתְּלִים שְׁמָא, וְאִתְגְּזַר, וְאִשְׁתְּלִים שְׁמָא בְּיו"ד דְּמִילָה. בְּאַנְפּוֹי דְּאֱנָשָׁא שי"ן דְּשד"י, וְד', חָסֵר יו"ד, אִשְׁתְּלִים בְּיו"ד דְּמִילָה, וּכְדֵין אִקְרוּן בָּנִים לַה', בְּנִין קַדִּישִׁין.

וְכַד מְסָאֲבִין לֵיהּ לְהַאי אֶת קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְעָאיל לֵיהּ לְרִשׁוּ אָחֳרָא, סָלִיק מִנַּיְהּ הַאי קַדּוּשָׁא דְּחוֹתָמָא, וְהוּא כְּמָה דְּחָרִיב עַלְמָא, וְסָאִיב חוֹתָמָא, דְּאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא הוּא חָרִיב עַלְמָא.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָזִיל מִקַּפּוֹטְקִיָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי יוֹסֵי. עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, חָמוּ חַד בַּר נָשׁ דַּהֲוָה אָתֵי, וּרְשִׁימָא חַד בְּאַנְפּוֹי, אֲבָל וַוי לוֹן לְחַיָּיבַיָּא, דִּימוּתוּן בְּלָא תְּשׁוּבָה, דְּלָא יַעֲדֵי מִנַּיְהּ רְשִׁימָא, לָא בְּעַלְמָא דֵּין, וְלָא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי:

פרק י

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מַפְרְךָ וְהַרְבִּיתִיךָ. רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, הַאי קְרָא (ישעיהו כ"ט:כ"ב) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחְוָרוּ. וְכִי אֱינִישׁ דְּאָמַר טַב לְבַר נָשׁ כַּוָּותֵיהּ. אִי לָא יַשְׁלִים מַה דְּאָמַר, אַפּוֹהִי מִתְבַּיְישָׁן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה מִן עִלָּאֵי לְבַר נָשׁ, דְּאִי לָא מַיְיתֵי כָּל טַב דְּאָמַר עַל בְּנוֹהִי, אַנְפּוֹהִי מִתְבַּיְישָׁן.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ, אֲנָא יִשְׂרָאֵל עִלָּאָה, דְּאֲנָא מַפְּשִׁינָךְ וְאַסְגִּינָךְ. הַאי בִּרְכָתָא דְּיָהִיב לִי, וְאֶתֵּן יַת אַרְעָא הָדָא לִבְרִיכוֹן, לָא הֲוָה בְּאַרְעָא, לָא הֲוָה עִמְּהוֹן. כַּד יֵיתֵי קִיצָא דְּמִשְׁיְחָא וְיִשְׂתְּלִים, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב, כְּעַן (לא) אַנְפּוֹי דְּיַעֲקֹב דִּלְעֵילָא, לָא מִתְבַּיְישָׁן מִדַּאֲמַר לְהוֹן אֶתֵּן, אֲרֵי עַד כְּעַן לָא הֲווּ בִּידֵיהּ, וַהֲווּ אַנְפּוֹהִי מִתְבַּיְישָׁן, כְּעַן דִּילֵיהּ מְסִתַּיֵּיעַ מִן קֶדֶם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

כְּמָה דַּאֲמַרְינָן, אֲנָחְנָא דַּעֲמַלֵּק, כַּד יִשְׂתְּלִים קִיצָא, לָא יְהֵא אֶלָּא בִּתְקוֹף יְדָא, כְּמָה דְּהַוְית בְּיוֹם קְרָב, וְיָצָא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם, דִּידֵיהּ וְלָא אָחֳרָא:

פרק יא

וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, דְּאִתְרַיְיהוֹן בְּגָלוּתָא, בְּנוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְיְילִידוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא. תָּנָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, יִשְׂרָאֵל כַּד יְהוֹן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, דָּר בְּאַרְעָא, כַּד יֵיתֵי מְשִׁיחָא, יְהוֹן עִם אָחוּהוֹן דִּילְווּן בָּתְרַיְיהוֹן. דְּלָא אִתְקְרֵי גָּלוּת, אֶלָּא לְמַאן דְּאִיהוּ דָּר בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה, אִינּוּן אִתְקָרְיָין גָּלְיָין. (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב, וא"ו יְתֵירָה, תֵּיתֵי וא"ו דְּאִסְתַּלְקַת כַּד אִתְחָרִיב בֵּיתָא, וּתְהֵא סִיוּעָא לְיַעֲקֹב, כַּד יְהֵא דָא, וְיהֵא לִבְרָא קַדִּישָׁא אַרְעָא אַחְסָנַת עָלַם, וִיהוֹן בְּנוֹהִי בְּאַרְעָהוֹן, דְּדָארוּ מִקַּדְמַת דְּנָא בְּאַרְעָהוֹן, זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן.

כְּעַן בָּרְיָא, דְּהַוָה עַרְעָן לְהוֹן, תְּהוֹן אָזְלִין רַבְרְבִין דְּאִתְגְּלִיאוּ מִן לְבַר לְאַרְעָא וְאִתְנְשִׁיאוּ, וְאַנְפִּישׁוּ. וְיֵימָא יַעֲקֹב עִלָּאָה לְתַתָּא, בָּרֵי דִּילָךְ דְּאִינּוּן לְבַר לְאַרְעָא דְּאִתְיְלִידוּ בְּגָלוּתָא, בְּכָל אַרְעָא וְאַרְעָא, עַד דְּאֲנָא אִיעוֹל לְמַצְרָאֵי, וְאַעֲבִיד לְהוֹן דִּינָא עַל חוֹבֵיהוֹן, לָאו אֲנָא מַסְקִית בָּרָךְ, דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּגָלוּתָא, לְבַר לְאַרְעָא בְּאַרְעָא רְחִיקָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן סַגִּיאִין, וְאִתְנְשִׁיאוּ, דִּילִי אִינּוּן. כַּד חֲזֵיתִי דָּא גָּלוּתָא דִּלְהוֹן, וְאַסֵּיתִי לְכֵיבֵיהוֹן, וְשָׁמְעִית קָלֵיהוֹן. רְאוּבֵן, (בראשית כ"ט:ל"ג) כִּי רָאָה ה' אֶת עָנְיִי. שִׁמְעוֹן, כִּי שָׁמַע ה' כִּי שְׂנוּאָה אָנֹכִי, וְחָשִׁיב בְּלִבָּךְ, כְּאִילּוּ יֶהֱוְיִין קֳדָמַי אִינּוּן, וּמִדְּנְתוּב מִמְּצָרָאֵי, מִלָּמֶעְבַּד דִּינָא, נָסִיק יַתְהוֹן מֵאֲרַע גָּלוּתָא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, מֵהָכָא (ישעיהו ס"ו:כ') וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'. צַבֵּי לְמֵימַר, כַּד יְהֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא בְּמִצְרָאֵי, בְּעִדָּנָא הַהִיא יֵיתוּן כָּל עַמְמַיָּא מִנְחָה, כַּד שְׁמָעוּ שְׁמוּעָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַיְינוּ (ישעיהו ב':ב') וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. תָּנָא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶיעְבַּד לְכָל זַכָּאָה וְזַכָּאָה, חוּפָּה בִּירוּשָׁלַ ם, (ירמיהו ט"ז:ט') קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, כַּד תִּיתוּב מַטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא, וְעָבִיד לָהּ אֵרוּסִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה וְגוֹ' בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ זֶה מַתַּן תּוֹרָה, וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ זֶה בְּנָיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לַאֲבָהָן דְּאִינּוּן רְתִיכִין, תְּהֵא שְׁמָהַתְהוֹן בְּרָזָא דְּאִתְיַילִידוּ לְבָתַר דְּנָן, עַל שְׁמָא דַּאֲחֵיהוֹן יְהוֹן מַקְרִיבִין בְּאַחְסָנָא דִּלְהוֹן. תָּאנָא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וּמוֹלַדְתְּךָ, דָּא יְרוּשְׁלַם דִּלְתַתָּא, (ויקרא יח) מוֹלֶדֶת בַּיִת בְּפָרְשַׁת עֲרָיוֹת, יְרוּשָׁלַ ם לְתַתָּא, גּוּבְרִין דְּאִתְיַילִידוּ דָּא יְרוּשָׁלַ ם, בָּתַר דְּנָא, דִּיתוּבוּן עִלָּמָא לְמָארֵי שְׁמַיָּא בִּירוּשָׁלַם, כַּד גִּיּוֹרִין לָא אִתְקְרוּן אֶלָּא עַל שְׁמָהָן, דְּהוּא בַּר יִשְׂרָאֵל, וְלָא יִתְקְרוּן כַּד אֲבָהַתְהוֹן, גִּיּוֹרָא מִקַּפּוֹטְקִיָּא, אֶלָּא בְּהָא יִשְׂרָאֵל.

לְךָ יִהְיוּ, צַבֵּי לְמֵימַר, עַל שְׁמֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יִתְקְרוּן, עַל שֵׁם אֲחֵיהוֹן יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם, וְכַד תָּבוּ לָא יִתְחַסְנוּן אִלֵּין עִם יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא, וְיַסֵּב כָּל שִׁבְטָא וְשִׁבְטָא, דִּידֵיהּ וְגוּבְרִין מִנְּהוֹן, כָּל חָדָא לְפוּם מְנְיָינֵיהּ.

פרק יב

וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בַּדֶּרֶךְ וְגוֹ', רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ירמיהו ל"א:ט"ו) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגוֹ', מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, כֹּה אָמַר ה' מְנָעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעוּלָתֵךְ וְגוֹ' וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם, לֹא אָמַר וְיָשׁוּבוּ, אֶלָּא וְשָׁבוּ, כְּבָר שָׁבוּ.

תָּא חֲזֵי, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּשַׁעְתָּא דְּיהֵא דִּינָא עַל טוּרָא, תִּתְעַטַּר מַטְרוֹנִיתָא עַל טוּרָא, וְהֵיא סָבְרַת דִּבְנֵיהוֹן אָבְדִין בְּדִינָא, וְרָזָא (ישעיהו נ"ד:א') רָנִי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה פִּצְחִי רִנָּה וְצַהֲלִי וְגוֹ'. תָּנָא, סַגְיָין יְהוֹן בְּנֵי כַּרְסְיָיא מִן דִּידָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי רַבִּים בְּנֵי שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה, תִּיתוּב מַטְרוֹנִיתָא לְבַעֲלָהּ, (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

מִן קַדְמַת דְּנָא, תֵּימָא מַטְרוֹנִיתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּנַיָּיא דִילִי אֵן. יֵימָא לָהּ, בְּדִינָא. הֵיא תִּסְבַּר דְּאָבְדִין בְּדִינָא, וּבְכָה עַל דִּינָא לִבְנַיָּא דִידָהּ, כִּי אֲרֵי סַגִּי אִית לָךְ לְמֵיסַב מִנֵּי בְּדִלְהוֹן, דְּהֲוַת עִמְּהוֹן, וְהָא תָּבוּ מֵאַרְעָא דְשַׁנְאָה.

וְכִי לָא הֲוָה יָדַע יוֹסֵף דְּמָתָה אִמֵּיהּ, תַּמָּן הֲוָה עִמֵּהּ כַּד מָתָה. אֶלָּא יֹאמַר יִשְׂרָאֵל עִלָּאָה, כַּד נַיְתֵי מִפָּרְקָנֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, תִּתְעַר מַטְרוֹנִיתָא, וְתִתְעַר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְתִנַּח קָרְבָּא עִם עַמְּמִין, וִימוּתוּן מִנְהוֹן, וְיִתְקָרְבוּן בִּזְעִיר לְמֵיתֵי אַרְעָא. יֵימַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד הֵיא בָּכָה. לָא תִדְחֲלִי, אַגְרָא לְהוֹן בְּנַיָּיא דְּמִיתָן עַל שְׁמִי, אֲחֲרָנִין הָא תָּבוּ, אִינוּן יְתוּבוּן לְחַיֵּי מֵיתַיָּיא.

מֵתָה עָלַי רָחֵל, מֵתָה עַל ייחוּד שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אִתְּמָר בְּעוֹד כִּבְרַת אֶרֶץ לָבֹא, דְּמִיתוּ עַל ייחוּד שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבַר לְאַרְעָא, בְּאַרְעָא דְּא, לָא יָמוּת חַד מִנְּהוֹן.

תָּנָא, אָמַר רִבִּי אַבָּא, עָתִידִין יִשְׂרָאֵל לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּאָרְחָא דְּאֶפְרָת, וִימוּתוּן עַמָּא סַגְיָא מִנְּהוֹן, וּבְתַר כֵּן לְחַיֵּי מֵיתַיָּא יְקוּמוּן. וַיְתִּיר שְׁלָטָנָא יְהֵא לְכוֹן דְּמִיתִין בְּאָרְחָא הֲדֵין, מִכָּל דְּיהֵא קָדְמֵיהוֹן בִּירוּשָׁלַ ם.

וְלָמָּה אִתְקְרֵי שְׁמָא דְּאַתְרָא קַדִּישָׁא, דְּאַתְרָא הֲדֵין לְחֶם. בְּדֵיל דְּהוּא מִן שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ, דִּימוּתוּן תַּמָּן עַל שְׁמֵיהּ, י"ד, דִּימוּתוּן תַּמָּן עַל שְׁמֵיהּ י"ה, לֶחֶם בְּגִלּוּתָא, בְּדֵיל דְּהוּא מִן שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

פרק יג

וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיהו מ"ט:כ"א) וְאָמַרְתְּ בִּלְבָבֵךְ מִי יָלַד לִי אֶת אֵלֶּה, מַאי קָא מַיְירֵי, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, חֲזֵי דְּיִיתוּן בְּנוֹהִי דְיִשְׂרָאֵל קַדְמֵיהּ, כַּד יֵיתוּן (ישעיהו י"א:י"א) מֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם וְאַכְנָשׁוּ כָּלְהוּ וִיהוֹן סַגִּיאִין. תֵּימָא שְׁכִינְתָּא מַאן אִינוּן כֻּלְּהוֹן, וְלָא בְּהוֹן פְּסוֹל מִבְּנֵי נוּכְרָאָה. יֵימְרוּן לֵיהּ, אֲנַחְנָא כֻּלָּנָא מִבֵּרַךְ, וְלֵית בְּנָא נוּכְרָאָה בַּהֲדָן, דְּיִתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא וְכָרַת לְהוֹן כְּחֲדָא, וְיִתְגַּיְירוּן, יְתוּבוּן גַּיּוּרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וִיהוֹן כְּחֲדָא.

תָּנָא, קְשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפַּחַת בְּעוֹר הַחַי, לְאַרְעָהוֹן. כְּתִיב (ישעיה יא) כִּי יְרַחֵם ה' אֶת יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִרוּשָׁלַ ם וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב, כַּד יְתוּבוּן לְאַרְעָהוֹן בְּרָיָא, וְיִהְוֵיין רְחִימוּ בְהוֹן, (זכריה י״ד:ט׳) יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, יִתְלַוּוּן גִּיּוֹרִין עִם יִשְׂרָאֵל וְיֶהֱוְויֵין לְהוֹן כְּעוּמְקָא בְּבִשְׂרֵיהוֹן.

וְכָל כָּךְ לָמָּה. תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עַל תְּחוּמִין דְּאַרְעָא, דְּכָל חַד יְהֵא רַעֲוָא לְמֵידַר בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְתִסְתָּעַר דִּיּוּרִין. כְּתִיב, (ישעיהו נ״ד:ב׳) וּיתֵדוֹתַיִךְ חֲזַקִי, צָבֵי לְמֵימַר, סִיכְיָא דְּהַוְיִין עִמָּךְ מַעֲקְרָא, אַתְקִיף יַתְהוֹן, וְסַיַּיע יַתְהוֹן יַתִּיר מִשְׁאָר עַמְּמִין. כִּבְיָכוֹל דְּאַתְּ סָכֵי לְאִתְתַּקְפָּא יַתְהוֹן בְּכָל עַמְּמַיָּא אָחֳרָא, וְיהוֹן סַגִּיאִין:

פרק יד

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶבְיו בָּנַי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בָּזֶה, רִבִּי שִׁמְעוֹן תָּאנִי מֵהָכָא, (דברים ד׳:מ״ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יֹאמַר יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כַּד יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהוֹן לְעֵילָא, בָּנַי אִינוּן, דְּיָהֵב לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה יַתְהוֹן וְנִימוּסֵיהוֹן קְשִׁיטִין, בְּנִימוּסֵי אוֹרַיְיתָא (דאתיהיבת להון. תא חזי, כד יהון ישראל תחות גדפי שכינתא, אורייתא) דִּלְהוֹן אִתְקְרִיאַת זָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט״ו:ב׳) זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, וּבְכָל עִדָּן דְּלָא הֲוָה דָּוִד מְמַלֵּל תְּחוֹת גַּדְפֵי שְׁכִינְתָּא דָּא מִלְּתָא, אֶלָּא אִתְנַבֵּי מַה דְּלֵיהוֵי, אִתְקְרֵינָא זֹאת.

רַב נַחְמָן אָמַר מֵהָכָא, (תהילים כ״ז:ג׳) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי וְגוֹ' בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ, זֹאת דָּא אוֹרַיְיתָא תְּהֵא לַייתֵי מְשִׁיחָא, וּבְגִין דָּא, (שיר השירים ב׳:י״ב) וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. עַל מָה אִתְמַתְלַת אוֹרַיְיתָא, לְגוֹזָלָא. מַה גּוֹזָלָא קָלֵיהּ עָרֵב, אַף פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא קָלֵיהּ עָרֵב, וְדָא קָלָא יְהֵא לַייתֵי מְשִׁיחָא, לְיוֹמָא דְּדִינָא.

תָּנָא, הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנִּצָּנִים, דָּא אֲבָהָתָן דְּמֶרְכָּבָה, דְּמִן עַלְמָא יְקוּמוּן וְיִתְחֲזוּ.

עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דִּישַׁבְּחוּן לֵיוָאֵי, כַּד יְתוּבוּן לְפוּלְחָנֵיהוֹן כִּדְבָקְדְמִיתָא. וְקוֹל הַתּוֹר, אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בָּזֶה, פִּתְגָמֵי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינוּן עֲרֵבִין כְּקָלָא דְּתוֹרָא, דָּא ז״ה זֹא״ת תּוֹר שָׁוִין.

מַאי קָא מַיְירֵי. וְרָזָא דְמִלְּתָא, בְּעִדָּנָא דְּלָא תֶּהֱוְיִין תְּחוֹת גַּדְפֵי שְׁכִינְתָּא, א' דְּלָזֹאת נָחִית, וְהוּא מִתְּחוֹת לְכֹלָּא, וּסְלִיקַת ה', דְּזֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, מִדְּחָרֵב בֵּיתָא, דְּה״א, לֹא יָכְלָא לְדוּר וּלְמֶהֱוֵי בֵּין עַמְּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת, דְּה״א קַדִּישָׁא חֲתוּכָא מִן שְׁמָא. ה״א אֶלֶף, ה״א עֲדִיפַת בִּקְדוּשָׁה, א' עֲדִיפַת לְאַתְוָון. כַּד יְתוּבוּן יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָהוֹן, ה״א קַדִּישָׁא דְּהוּא

חֲתוּכָא מִן שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תֵּיתוּב בָּזֶה וְיִפּוּק (מיומא דדינא, והא' תקבל) מִנַּיְינָא תַּקַּנְתָּא.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ':י"ב) מִי מָדַד בְּשָׁעָלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן, זֶה תּוֹר, שָׁוִין כִּבְיָכוֹל, ז' לְר', ר' לְת', ו' לְה', זַרְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין שְׁנִין, מֵהָכָא מִן שְׁמַיָּא, וְעַד אַרְעָא, כֵּיצַד (ז"ה) תּוֹ"ר, זֶרֶת ו"ה ה"ו תר"ז, אִתְקַדְּמַת ה' לְו'. וְאִתְקַדְּמַת ו' לְת', ת' לְר', ר' לְז', (שמות כ"ח:ט"ז) רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ כָּפוּל.

וַיֹּאמֶר קַחֶם נָא אֵלַי וַאֲבָרֲכֵם, יֹאמַר מְדַּהֲווֹ בְּפִתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא מִתְעַסְקִין, (והוה) וְהוּא דָּא מְכִילְתָא בֵּין חַכִּימַיְהוּ, אֲבָרֲכִינוּן, וְרָזָא (בראשית ל"ב:כ"ח-כ"ט) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנַּיְינָא דָּא, לְמִנַּיְינָא קַדְמִיתָא דְּקַמַּיְיהּ, כְּדְפָרִישְׁנָא בְּאַתְרַיְיהּ.

וְרָזָא אָחֳרָא, וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגוֹ' וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שָׁם, הָא לָא עָתִיד, אֶלָּא בִּזְכוּתָא דְּזֶה, לְבָרְכֵהוֹן.

וְרָזָא סַגִּיאָה תְּנִינָא, בְּאַתָּרָה דְּהַאי קְרָא, אֲבָל לָא אָתֵינָא לְקַמָּן דְּלָא לְאַשְׁמוּעִינָן הַאי קְרָא דְּאָמַרְנָא, מִקַּמַּיְיהּ דְּאָמִינָא לָךְ דְּאִתְקְרִיאַת אוֹרַיְיתָא זֶה. כְּתִיב, (שופטים ה':ה') זֶה סִינַי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כַּד אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא עַל יָדָא דְמֹשֶׁה, (שמות ל"ב:כ"ז) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ (שמות ט"ו:ב') זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, אוֹרַיְיתָא הֲוָה נָחֲתַת מִן קַמֵּי אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל.

פרק טו

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן וְגוֹ', וּבְגִין דָּא, לָא אַתְּ מַשְׁכַּח דְּכַוָּותַיְיהּ, וְכַד יְהוֹן בְּגָלוּתָא כָּל זִמְנָא חֲרוּבָא הָדִין, סִיבוּ. לָא יָכְלִין לְמֶחזֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, עַד דְּתֵיתֵי רוּחָא אָחֳרָא בְּהוֹן.

מִקַּדְמַת דְּנָא אִסְתָּאִבוּ בַּאֲרַע עַמְמַיָּא, וְלָא הֲווּ בְּנִימוּסֵי אוֹרַיְיתָא. כְּמָה דְיִהוֹן כָּהִיל לְמֵיהַךְ, וְתָבוּ עִדָּנָא סַגֵּי בֵּינֵי נְכָרָאִין, דָּרָא בָּתַר דָּרָא, וְאוֹלִיפוּ מִן אָרְחַיְיהוֹן, כַּד יְתוּבוּן אַפֵּי שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָהוֹן, בְּקַדְמִיתָא לָא יָכְלִין לְמֶחמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, עַד דְּיֵהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא דִילֵיהּ לְהוֹן.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (יחזקאל ל"ו:כ"ז) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, לְבָתַר וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחוּקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם, מִן בָּתַר דְּיֵהַב רוּחִין בְּכוֹן וּקְדוּשָׁה, בְּנִימוּסֵי תֵּהֲכוּן וְתִתְהֲכוּן.

לֹא יוּכַל לְרָאוֹת, רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (משלי ט"ז:ט"ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעָב מַלְקוֹשׁ, כַּד יִסְתַּכְּלוּן אַפֵּי שְׁכִינְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִתְעַסְקוּן בְּאִינּוּן רְתִיכִין דְּמִנְּהוֹן חֵיוָון דְּעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, לָא תִשְׁכַּח בְּהַנֵּי קְרָאֵי כֻּלְּהוֹן לִישָׁנָא, אֶלָּא לְאִינִישׁ, (תהילים ע"א:כ"ד) גַּם לְשׁוֹנִי כָּל הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ. וְלָא אַתְּ מַשְׁכַּח בְּהַנֵּי קְרָאֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כַּךְ יְתוּבוּן לְאַרְעָהוֹן, וְיָהֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חָכְמְתָא בְּהוֹן, לִישָׁנָא דִּלְהוֹן תֶּהֱוֵיין תָּדִיר בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (עד כאן אינו מן הזהר):

פרק טז

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו', רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ וְגו', זַכָּאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל, יַתִּיר מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לוֹן צַדִּיקִים. לְאַחְסָנִין לוֹן יְרוּתַת עַלְמִין בָּעַלְמָא דְאָתֵי, לְאִתְעָנָגָא בְּהַהוּא עַלְמָא, כְּמָה דִכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל ה'. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְדַּבְּקִין בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, הַאי קְרָא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ בֵּין מְחַצְדֵי חַקְלָא, דְּהָא בְּרָזָא דְאַגַּדְתָּא תָּנֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן. דְּאַחְסָנַת יְרוּתָא עִלָּאָה דְּהַהִיא אֶרֶץ, לֵית מַאן דְּיָרִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאִקְרֵי צַדִּיק. (ס"א דהאי ארץ, ולית מאן דירית לה, בר ההוא דאקרי צדיק, דהא צדיק ירית למטרוניתא ודאי) דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא בֵּיהּ אִתְדַּבְּקַת לְאִתְבַּסְּמָא, וְצַדִּיק יָרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וַדַּאי.

אוֹף הָכָא, בַּחֲבִיבוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, וּבְגִין כָּךְ לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, אִתְחֲזוּן לְיָרִית לְמַטְרוֹנִיתָא. מַאי טַעְמָא אִקְרוּן צַדִּיקִים, וּמַאי טַעְמָא יָרְתִין לְמַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּאִתְגַּזְרוּ. כְּמָה דְתָנֵינָן, כָּל מַאן דְּאִתְגְּזַר, וְעָיֵיל בְּהַאי (ס"א ברית קדישא ועייל בהאי) אַחְסָנָא, וְנָטִיר לְהַאי בְּרִית, עָאל וְאִתְדַּבַּק בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, וְעָאל בְּהַאי צַדִּיק. וּבְגִינֵי כָּךְ אִקְרוּן צַדִּיקִים, וְעַל דָּא לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. מַאי אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים.

אַהֲדַר וְאָמַר, נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. נְצֶר מַטָּעַי, עֲנָפָא מֵאִינוּן עֲנָפִין, דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עַלְמָא. דִּכְתִיב, (בראשית ב':ח') וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם, וְהַאי אֶרֶץ חַד מִנַּיְיהוּ. בְּגִינֵי כָּךְ, נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר.

דָּבָר אַחֵר, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, דָּא יַעֲקֹב וּבָנוֹי דְּנָחֲתוּ לְמִצְרַיִם בֵּין עַם קְשֵׁי קָדָל, וְאִשְׁתַּכְּחוּ כֻּלְּהוּ זַכָּאִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ דְּמַתְּמָן סְלִיקוּ לִירַית אַרְעָא קַדִּישָׁא.

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אַמַּאי פַּרְשָׁתָא דָּא סְתִימָא. רִבִּי יַעֲקֹב אָמַר, בְּשַׁעְתָּא דְּמִית יַעֲקֹב, אִסְתִּימוּ עֵינַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, דִּכְדֵין נָחֲתוּ לְגָלוּתָא, וְאִשְׁתַּעְבִּידוּ בְּהוֹן.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מַה כְּתִיב לְעֵילָא, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד. וּכְתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב, דְּלָא אִתְחֲזֵי לְאַפְרָשָׁא בֵּין דָּא לְדָא. מָה אִינוּן קַיְימֵי

בְּתַפְנוּקִין דְּמַלְכִין, וְקַבִּילוּ עִנּוּגָא וְכִסּוּפִין לְגַרְמַיְיהוּ. אוּף יַעֲקֹב נָמֵי, קַיְּים בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין, בְּעִנּוּגָא וְכִסּוּפָא לְגַרְמֵיהּ, לָא אִתְפְּרַשׁ דָּא מִן דָּא.

וְהָכָא אִקְרֵי וַיְחִי. דְּהָא כָּל יוֹמוֹי לָא אִקְרֵי וַיְחִי, בְּגִין דְּכָל יוֹמוֹי בְּצַעֲרָא הֲווּ, בְּצַעֲרָא אִשְׁתַּכְחָן, עֲלֵיהּ כְּתִיב, (איוב ג׳:כ״ו) לֹא שָׁלַוְתִּי וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא נָחְתִּי וַיָּבֹא רֹגֶז. בָּתַר דְּנָחַת לְמִצְרַיִם, אִקְרֵי וַיְחִי. חָמָא לִבְרֵיהּ מַלְכָּא, חָמָא לְכָל בְּנוֹי זַכָּאִין צַדִּיקִין, וְכֻלְּהוּ בְּתַעֲנוּגֵי וְתַפְנוּקֵי עַלְמָא, וְהוּא יָתִיב בֵּינֵיהוֹן כַּחֲמַר טַב דְּיָתִיב עַל דּוּרְדַּיְיהּ, כְּדֵין אִקְרֵי וַיְחִי יַעֲקֹב. וְלָא פָּרִישׁ בֵּין וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד לְוַיְחִי יַעֲקֹב, וְהָכִי אִתְחֲזֵי.

שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה, מַאי טַעְמָא שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל יוֹמוֹי דְּיַעֲקֹב בְּצַעֲרָא הֲווּ, בְּצַעֲרָא אַעְבַר לוֹן בְּקַדְמִיתָא, כֵּיוָן דְּחָמָא לְיוֹסֵף, וְהָוָה קָאִים קַמֵּיהּ, כַּד יַעֲקֹב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הֲוָה אִשְׁתְּלִים בְּנַפְשֵׁיהּ, כְּאִילּוּ חָמָא לְאִמֵּיהּ דְּיוֹסֵף. דְּשַׁפִּירוּ דְּיוֹסֵף דָּמֵי לְשַׁפִּירוּ דְּרָחֵל. וְהָוָה דָּמֵי בְּגַרְמֵיהּ כְּמָה דְּלָא אַעְבַר עֲלֵיהּ צַעֲרָא בְּיוֹמוֹי.

וְכַד יוֹסֵף אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ, כְּדֵין אִתְקַיְּים, לֹא שָׁלַוְתִּי וְלֹא שָׁקַטְתִּי וְלֹא נָחְתִּי וַיָּבֹא רֹגֶז. דְּדָא קַשְׁיָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב מִכָּל מַה דְּעָבַר, וּבְזִמְנָא דְּאִתְפְּרַשׁ יוֹסֵף מִנֵּיהּ, מַה כְּתִיב, (בראשית ל״ז:ב׳) יוֹסֵף בֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רוֹעֶה וגו׳. וְכָל יוֹמֵי דְּיַעֲקֹב, לָא הֲוָה לֵיהּ צַעֲרָא כְּהַאי, וְהָוָה בָּכֵי כָּל יוֹמָא לְאִינּוּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה דְּיוֹסֵף.

מַאי קָאָתֵיבוּ לֵיהּ, (בראשית מ״ו:ד׳) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ, הָא לְךָ שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֲחֳרָנִין, בְּעִנּוּגִין וְתַפְנוּקִין וַהֲנָאוֹת וְכִסּוּפִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו׳. תָּנָא, כָּל אִינּוּן שְׁנִין, שְׁכִינְתָּא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עִמֵּיהּ אִשְׁתַּכְחָא, וּבְגִין כָּךְ חַיִּים אִקְרוּן.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, אִתְחֲזֵי דְּהָא בְּקַדְמִיתָא מִית הֲוָה הַהוּא רוּחָא דְּיֵלֵיהּ, וְלָא הֲוָה מִתְכַּוְּוִין לְקַבְּלָא רוּחָא אָחֳרָא. דְּהָא רוּחָא דְּלְעֵילָּא, לָא שַׁרְיָא בְּרֵיקָנְיָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא, אֶלָּא בְּאָתָר שְׁלִים, וְלָא בְּאָתָר חָסֵר, וְלָא בְּאָתָר פָּגִים, וְלָא בְּאָתָר עָצִיב, אֶלָּא בְּאָתָר דְּאִתְכַּוְּוִין, בְּאָתָר חָדוּ. וּבְגִין כָּךְ, כָּל אִינּוּן שְׁנִין דְּיוֹסֵף אִתְפְּרַשׁ מֵאֲבוֹי, וְיַעֲקֹב הֲוָה עָצִיב, לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּנָה. לְאַפָּקָא, דְּלֵית פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא מִגּוֹ חֶדְוָה. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֵית שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא מִגּוֹ עַצְבוּת, דִּכְתִיב (מלכים ב ג׳:ט״ו) וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן. מְנַגֵּן תְּלַת זִימְנֵי אַמַּאי. בְּגִין לְאַתְעָרָא רוּחָא מִשְׁלֵימוּתָא דְּכוֹלָּא, דְּהוּא רוּחַ שְׁלֵימָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תַּמָּן תָּנִינָן, מֵאַרְבַּע סְטָרִין כֹּלָּא אִשְׁתַּכַּח, וְכָל שָׁרְשִׁין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּהוּ אֶחִידָן. וְתָנָא דָּא עָיֵיל וְדָא נָפִיק דָּא סָתִים וְדָא פָּרִישׁ, אִתְאַחַד חַד בַּחֲבָרְתָּהּ, וְאִינּוּן אֲבָהָן דְּכֹלָּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, (דברים י׳:ט״ו) רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ חָשַׁק ה׳, כְּתִיב בַּאֲבוֹתֶיךָ, מַמָּשׁ תְּלָתָא, וּמַשְׁמַע דִּכְתִיב רַק, רַק מַמָּשׁ, וּמֵאִלֵּין מִתְפָּרְשָׁן וּמִתְאַחֲדָן כָּל שְׁאָר אֲחֲרָנִין, וְסָלְקִין שְׁמָא לְאִתְעַטָּרָא.

פרק יז

תָּנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מִן יוֹמָא דְּאִסְתַּלִּיק רִבִּי שִׁמְעוֹן מִן מְעָרְתָּא, מִלִּין (אלין) לָא אִתְכַּסְיָין מִן חַבְרַיָּיא, וְרָזִין עִלָּאִין הֲווּ מִסְתַּכְּלָן וְאִתְגַּלְיָין מִבֵּינַיְיהוּ, כְּאִלּוּ אִתְיְיהִיבוּ הַהִיא שַׁעְתָּא בְּטוּרָא דְסִינַי. בְּתַר דְּשָׁכִיב כְּתִיב, (בראשית ח׳:ב׳) וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְינוֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהֲווּ חַבְרַיָּיא מְרַחֲשָׁן מִלֵּי, וְלָא מִתְקַיְימֵי בְּהוּ.

דְּיוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב רִבִּי יְהוּדָה, אֶפְתְּחָא דְּטֶבֶרְיָה, וְחָמָא תְּרֵי גְּמַלֵּי, דְּסָלְקֵי קַטְפִּירָא מֵעֲלוֹי דְּכְתְפִין, נָפַל מָטוּלָא דְּקַטְפִּירָא, וְאֲתוּ צַפָּרֵי. וְעַד לָא מָטוּ עֲלַיְיהוּ, אִתְבַּקָּעוּ. לְבָתַר אִתּוּ כַּמָּה צַפָּרִין, וַהֲווּ אָזְלֵי עֲלַיְיהוּ, וְשָׁרוּ (נ"א ושדיאו) לוֹן בְּטַרְטִישָׁא, וְלָא מִתְבַּקָּעִין. וַהֲווּ צָוְוחִין לוֹן, וְלָא הֲווּ מִתְפָּרְשָׁן. שְׁמָעוּ חַד קָלָא, עִטְרָא דְּעִטְרִין בְּקִדְרִין שַׁרְיָא, וּמְרִיהּ לְבַר.

עַד דְּהֲוָה יָתִיב, עָבַר חַד גַּבְרָא, אַשְׁגַּח בְּהוּ. אָמַר, לָא קַיֵּים דָּא, הָא דְּכְתִיב, (בראשית ט״ו:י״א) וַיֵּרֶד הָעַיִט עַל הַפְּגָרִים וַיַּשֵּׁב אוֹתָם אַבְרָם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא עֲבִידְנָא וְלָא אִתְפָּרְשָׁן. אַהֲדַר רֵישֵׁיהּ הַהוּא גַּבְרָא וְאָמַר, עַד לָא מָרִיט דָּא רֵישֵׁיהּ דְּמָרֵיהּ, וְעַד לָא גָּלִישׁ לְמַטְרוֹנִיתָא. רָהַט אֲבַתְרֵיהּ תְּלַת מִלִּין, וְלָא אָמַר לֵיהּ. חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה.

יוֹמָא חַד, אִדְמוּךְ תְּחוֹת אִילָנָא, וְחָמָא בְּחֶלְמֵיהּ, ד' גַּדְפִין מִתַּתְקָנָן, וְסָלִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן עֲלַיְיהוּ, וְסֵפֶר תּוֹרָה עִמֵּיהּ. וְלָא שָׁבִיק כָּל סִפְרֵי רָזִין עִלָּאִין וַאֲגַדְתָּא, דְּלָא סָלִיק לוֹן בַּהֲדֵיהּ. וְסָלִיק לְהוֹן (ס"א וסליקן ליה) לְרָקִיעָא, וְחָמָא דְּמִתְכַּסְיָא מֵעֵינָא, וְלָא אִתְגַּלְיָא.

כַּד אִתְעַר, אָמַר, וַדַּאי מִדְּשָׁכִיב רִבִּי שִׁמְעוֹן, חָכְמְתָא אִסְתַּלְּקַת מֵאַרְעָא. וַוי לְדָרָא דְּהַאי אַבְנָא טָבָא, דְּהֲווּ מִתְחָזָן (ס"א דמתאחדן) מִנֵּיהּ, וְסָמְכִין עֲלֵיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ.

אָתָא לְגַבֵּיהּ דְּרִבִּי אַבָּא, סָח לֵיהּ. סָלִיק רִבִּי אַבָּא יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ, וּבָכָה וְאָמַר, רִבִּי שִׁמְעוֹן רֵיחַיְיא דְּטַחֲנִין מִנֵּיהּ מַנָּא טָבָא כָּל יוֹמָא, וְלָקְטִין לֵיהּ. כַּמָּה דִּכְתִיב, (במדבר י״א:ל״ב) הַמַּמְעִיט אָסַף עֲשָׂרָה חֳמָרִים, וְהַשְׁתָּא רֵיחַיְיא וּמַנָּא אִסְתַּלְּקוּ וְלָא אִשְׁתְּאַר בְּעַלְמָא מִינֵיהּ, בַּר כַּמָּה דִּכְתִיב, (שמות ט״ז:ל״ג) קַח צִנְצֶנֶת אַחַת וְתֶן שָׁמָּה מְלֹא הָעֹמֶר מָן וְהַנַּח אוֹתוֹ

לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת. וְאִלּוּ בְּאִתְגַּלְיָיא לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְמִשְׁמֶרֶת, לְאַצְנָעוּתָא. הַשְׁתָּא מַאן יָכִיל לְגַלָּאָה רָזִין, וּמַאן יְנַדַּע לוֹן.

לָחִישׁ לֵיהּ לְרִבִּי יְהוּדָה בִּלְחִישׁוּ, (אמר ליה רבי אבא) וַדַּאי הַהוּא גַּבְרָא דְּחָמִית, אֱלֵיָּהוּ הֲוָה. וְלָא בָּעָא לְגַלָּאָה רָזִין, בְּגִין דְּתִנְדַּע שְׁבָחָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהַוָה בְּיוֹמוֹי, וְיִבְכּוֹן דָּרָא עֲלוֹי. אָמַר לֵיהּ, דַּי לְמִבְכֵּי בְּכָיָה עֲלֵיהּ.

רִבִּי יְהוּדָה הֲוָה בָּכֵי כָּל יוֹמָא עֲלוֹי, דְּהָא אַעֲרָא עִמֵּיהּ בְּאִדְרָא קַדִּישָׁא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא. אָמַר לֵיהּ, וַוי דְּלָא אִסְתַּלַּקְנָא הַהוּא יוֹמָא עִם אִינּוּן תְּלָתָא דְּאִסְתַּלָּקוּ, וְלָא לֶחֱמֵי דָּרָא דָּא, דְּהָא אִתְהַפַּךְ.

אָמַר לֵיהּ, רִבִּי אֵימָא לִי, כְּתִיב, (שמות כ״ט:מ״ד) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאִילּוּ כֶּסֶף לָא כְּתִיב. וְהָא כְּתִיב זָהָב וָכֶסֶף. אָמַר לֵיהּ וְהָא נָמֵי נְחֹשֶׁת, דְּכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת בְּחֶשְׁבְּנָא הֲוֹו, וְהָכָא לָא. אֶלָּא, אִי לָא דְּגַלֵּי בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בְּאַתְרֵיהּ, לָא אִצְטָרִיכְנָא לְגַלָּאָה.

פרק יח

פְּתַח וְאָמַר, (חגי ב׳:ח׳) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה', הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים קט״ו:ט״ז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה'.

בְּכַמָּה אָתַר אִסְתַּכְּלְנָא בְּאִלֵּין מָאנֵי דְּקוּדְשָׁא, דִּכְתִיב, (ויקרא טו) בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם, וּכְתִיב, (שמות כ״ח:ד׳) וְעָשׂוּ בִּגְדֵי קֹדֶשׁ. מַאי קְדוּשָׁה הָכָא. אֶלָּא הָכִי תְּנִינָן, קְדוּשָׁה אִינּוּן בְּכָל אָתַר. וּכְתִיב בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וְעָשִׂיתָ בִּגְדֵי קֹדֶשׁ, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא.

דְּתִנְיָא כֹּהֵן גָּדוֹל לְעֵילָא, כֹּהֵן גָּדוֹל לְתַתָּא, לְבוּשִׁין דִּיקָר לְעֵילָא, לְבוּשִׁין דִּיקָר לְתַתָּא. וּמַה דְּלָא אָמַר כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת, לְאָתַר אָחֳרָא אִסְתַּלִּיקוּ. דִּכְתִיב (שמות כ״ז:י״ח) כָּל עַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב מְחוּשָׁקִים כֶּסֶף וְגו', וּכְתִיב וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת. דְּאִינּוּן מָאנֵי שְׁמוּשָׁא, לְאִשְׁתַּמָּשָׁא מַשְׁכְּנָא בְּהוּ.

אֲבָל הָכָא בְּאִלֵּין לְבוּשִׁין דִּיקָר, לָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּמָּשָׁא בְּהוּ בַּר נָשׁ אָחֳרָא, בַּר מִכַּהֲנָא רַבָּא, דְּרִבּוּ מְשַׁח קוּדְשָׁא עַל רֵישֵׁיהּ. דִּכְתִיב (שמות כ״ח:ב׳) וְעָשִׂיתָ בִּגְדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. דְּבְאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּמֵי לְגַוְונָא דִּלְעֵילָא.

פרק יט

תַּנְיָא. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַוי לְעַלְמָא, דְּהָא בְּנֵי נָשָׁא לָא חָמָאן וְלָא שְׁמָעָן, וְלָא יָדְעִין דְּהָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קָלָא דְּכָרוֹזָא אִשְׁתְּמַע, בְּמָאתָן וְחַמְשִׁין עָלְמִין.

תָּנָא עַלְמָא חָדָא, אִשְׁתְּמוֹדַע לְעֵילָא. וְכַד כָּרוֹזָא נָפִיק, הַהוּא עַלְמָא מִזְדַּעְזָעָא וּמִתְחַלְחָלָא. נָפְקֵי (קסב ע"ב) תְּרֵין צִפֳּרִין, דְּאִסְתַּלָּקוּ מֵהַהוּא עַלְמָא, דִּמְדוֹרֵיהוֹן תְּחוֹת אִילָנָא דְּחַיֵּי וּמוֹתָא בֵּיהּ.

נָפְקָא חַד צִפּוֹרָא לִסְטַר דָּרוֹמָא וְחַד צִפּוֹרָא לִסְטַר צָפוֹנָא, וְחַד צִפּוֹרָא כַּד נָהִיר יַמָּא, וְחַד כַּד אִתְחֲשַׁךְ יַמָּא. כָּל חַד וְחַד קָרֵי וּמַכְרְזָא, מַה דְּשָׁמְעִין מֵהַהוּא כָּרוֹזָא.

לְבָתַר בָּעוּ לְאִסְתַּלָּקָא לְאַתְרַיְיהוּ, וּמִשְׁתַּמְטֵי רַגְלַיְיהוּ בְּנוּקְבָא דִתְהוֹמָא רַבָּא, וּמִתְלַכְּדָן בְּגַוֵּיהּ, עַד דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא. כַּד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא, כָּרוֹזָא קָרֵי, (קהלת ט':י"ב) וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֲזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעְתָּא דְּמִתְלַכְּדָן רַגְלוֹי דִּבְנֵי נָשָׁא, וְיוֹמוֹי אִתְקְרִיבוּ, הַהוּא יוֹמָא, אִתְקְרֵי יוֹם ה', לְאָתְבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ. תָּנָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, פַּקְדָא הַהוּא כִּתְרָא קַדִּישָׁא, עַל רוּחֵיהּ. וּמַאן אִיהוּ, דִּכְתִיב, (תהילים צ':י') יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה. וְהִיא כִּתְרָא שְׁבִיעָאָה דִּכְלָּא.

וְאִם מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קָאֲתֵי, כְּתִיב, וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמֹנִים שָׁנָה דִּכְתָרָא דִּגְבוּרָה תְּמִינָאָה הֲוֵי, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, לֵית אֲתַר לְאִתְמְשַׁךְ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן. בְּאֲתַר דְּלָא הֲוֵי יְסוֹדָא, בְּנָיְינָא לָא אִתְקַיַּים.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאָתְבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ, וּלְשָׁאֲבָא הַהוּא רוּחָא בְּגַוֵּיהּ. דְּתַנְיָא, בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאָתְבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ, אִי זַכָּאָה הוּא הַהוּא רוּחָא, מַה כְּתִיב, (קהלת י"ב:ז') וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ.

וְאִי לָא אִשְׁתַּכַּח זַכָּאָה, וַוי לְהַהוּא רוּחָא, דְּבָעֵי לְאִסְתַּאֲבָה בְּנוּרָא דְּדָלִיק, וּלְאִתְתַּקָּנָא בְּגִין לְאִשְׁתָּאֲבָא בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא וְאִי לָא אִתְתַּקָּנַת, וַוי לְהַהוּא רוּחָא, דְּמִתְגַּלְגְּלָא כְּאַבְנָא בְּקוֹסְפִיתָא, דִּכְתִיב, (שמואל א כ"ה:כ"ט) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע. תַּנְיָא, אִי הַהוּא רוּחָא זָכֵי, כַּמָּה טָבִין גְּנִיזִין לֵיהּ בְּהַהוּא עַלְמָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּד הַהוּא בַּר נָשׁ אִתְקְרִיבוּ יוֹמוֹי, תְּלָתִין יוֹמִין מַכְרִיזֵי עֲלוֹי בְּעַלְמָא וְאֲפִילּוּ צַפֳּרֵי שְׁמַיָּא מַכְרִיזִין עֲלוֹי. וְאִי זַכָּאָה הוּא, תְּלָתִין יוֹמִין מַכְרִיזִין עֲלוֹי בֵּין צַדִּיקַיָּא, בְּגִינְתָּא דְעֵדֶן.

תָּנָא, כָּל אִינּוּן תְּלָתִין יוֹמִין, נִשְׁמָתֵיהּ נָפְקַת מִנֵּיהּ בְּכָל לֵילְיָא, וְסָלְקַת וְחָמַאת דּוּכְתָּהּ בְּהַהוּא עַלְמָא, וְהַהוּא בַּר נָשׁ לָא יָדַע, וְלָא אַשְׁגַּח, וְלָא שַׁלִּיט בְּנִשְׁמָתֵיהּ, כָּל אִינּוּן תְּלָתִין יוֹמִין כְּמָה דְּהָוָה בְּקַדְמִיתָא. דִּכְתִיב, (קהלת ח':ח') אֵין אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ לִכְלֹא אֶת הָרוּחַ

וגו'. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מִכַּד שָׁרָאן אינון תְּלָתִין יוֹמִין, צַלְמָא דְּבַר נָשׁ אִתְחָשַׁךְ, וְדִיוּקְנָא דְּאִתְחֲזֵי בְּאַרְעָא אִתְמְנַעַת.

פרק כ

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חַד אֶפְתְּחָא דְּרִבִּי יְהוּדָה, וַהֲוָה עָצִיב. נָפִיק רִבִּי יְהוּדָה, אַשְׁכְּחֵיהּ לְתַרְעֵיהּ, דְּהֲוָה יָתִיב וְעָצִיב. אָמַר לֵיהּ (צ"ל מה) מַאן יוֹמָא דֵּין מִשְׁאָר יוֹמִין. אָמַר לֵיהּ, אֲתֵינָא לְגַבָּךְ, לְמִבְעֵי מִינָךְ תְּלַת מִלִּין, חַד, דְּכַד תֵּימָא מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וְתַדְכַּר מֵאינון מִלִּין דְּאֲנָא אֲמִינָא, דְּתֵימָא לוֹן מִשְּׁמִי, בְּגִין לְאַדְכָּרָא שְׁמִי. וְחַד דְּתִזְכֵּי לְיוֹסֵף בְּרִי בְּאוֹרַיְיתָא. וְחַד, דְּתֵיזִיל לְקִבְרֵי כָּל ז' יוֹמִין, וְתִבְעֵי בָּעוּתֵיךְ עָלַי.

אָמַר לֵיהּ מְנַיִן לָךְ. אָמַר לֵיהּ, הָא נְשָׁמָתִי אִסְתַּלְּקַת מִינִי בְּכָל לֵילְיָא, וְלָא אַנְהִיר לִי בְּחֶלְמָא כְּמָה דְּהֲוָה בְּקַדְמֵיתָא. וְעוֹד דְּכַד אֲנָא מַצְלֵינָא וּמְטִינָא לְשׁוֹמַע תְּפִלָּה, אַשְׁגַּחְנָא בְּצוּלְמֵי דִילִי בְּכוֹתָלָא, וְלָא חָמֵינָא לֵיהּ. וַאֲמִינָא דְּהוֹאִיל וְצַלְמָא אִתְעֲבַר וְלָא אִתְחֲזֵי, דְּהָא כָּרוֹזָא נָפִיק וְכָרִיז. דִּכְתִיב, (תהילים ל"ט:ז') אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ, כָּל זִמְנָא דְּצוּלְמָא דְּבַר נָשׁ וְלָא אִתְחֲזֵי, יִתְעֲבַר מִנֵּיהּ, יִתְהַלֵּךְ אִישׁ, וְרוּחֵיהּ אִתְקַיְּימָא בְּגַוֵּיהּ. אִתְעֲבַר צוּלְמָא דְּבַר נָשׁ וְלָא אִתְחֲזֵי, אִתְעֲבַר מֵהַאי עָלְמָא.

אָמַר לֵיהּ, וּמֵהָכָא, דִּכְתִיב, (איוב ח':ט') כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. אָמַר לֵיהּ, כָּל אִלֵּין מִלִּין דְּאַתְּ בָּעֵי עֲבִידְנָא. אֲבָל בָּעֵינָא מִינָךְ דִּבְהַהוּא עָלְמָא, תְּבָרִיר דּוּכְתָאי גַּבָּךְ, כְּמָה דַהֲוֵינָא בְּהַאי עָלְמָא. בָּכָה רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, בְּמָטוּ מִינָךְ, דְּלָא תִּתְפָּרַשׁ מִנָּאי כָּל אִלֵּין יוֹמִין.

אָזְלוּ לְגַבֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אַשְׁכְּחוּהוּ דַּהֲוָה לְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, זְקִיף עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְחָמָא לְרִבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת דְּרָהִיט קַמֵּיהּ, וְרָקִיד קַמֵּיהּ. קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן, אַחִיד בִּידֵיהּ דְּרִבִּי יִצְחָק. אָמַר, גּוֹזָרְנָא, מַאן דְּרָגִיל לְמֵיעַל, יֵעוּל. וּמַאן דְּלָא רָגִיל לְמֵיעָאל, לָא יֵיעוּל. עָאלוּ רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה, קָטִיר מַלְאַךְ הַמָּוֶת לְבַר.

אַשְׁגַּח רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְחָמָא דְּעַד כְּעַן לָא מָטָא עִדָּנָא, דְּהָא עַד תְּמַנְיָא שַׁעְתֵּי דְּיוֹמָא הֲוָה זִמְנָא. אוֹתְבֵיהּ קַמֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה לָעֵי לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, תֵּיב אֶפְתְּחָא וּמַה (צ"ל ומאן) דְּתֶחמֵי, לָא תִשְׁתָּעֵי בַּהֲדֵיהּ. וְאִי יִבְעֵי לְמֵיעָאל הָכָא, אוֹמֵי אוֹמָאָה דְּלָא לֵיעוֹל.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי יִצְחָק, חָמִית דִּיוּקְנָא דְּאָבוּךְ יוֹמָא דָא, אוֹ לָא. דְּהָא תָּנִינָן, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, אֲבוּי וְקָרִיבוֹי מִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן עִמֵּיהּ, וְחָמָא לוֹן וְאִשְׁתְּמוֹדַע לוֹן, וְכָל אינון דְּהֲוָה מְדוֹרֵיהּ גַּבַּיְיהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא בְּדַרְגָּא חַד, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשֵׁי וּמִשְׁתַּכְּחֵי עִמֵּיהּ, וְאָזְלִין עִם נְשָׁמָתֵיהּ, עַד אֲתַר דְּתִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ. אָמַר, עַד כְּעַן לָא חָמֵינָא.

אַדְּהָכִי קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, אִשְׁתְּמוֹדַע רִבִּי יִצְחָק לְגַבָּן, וּמֵאנּוּן שִׁבְעָה עַיְינִין דְּהָכָא הוּא. הָא אֲחִידְנָא בֵּיהּ, וְהַב לִי. נָפַק קָלָא וְאָמַר, כּוּרְסָיָא (ס"א טסיסה) דְּמָארֵיהּ קְרִיבָא בְּגַוְונָא דִּרְבִּי שִׁמְעוֹן, הָא דִּידָךְ הוּא, וְעִמָּךְ תַּיְיתֵיהּ בְּזִימְנָא דְּתִיעוֹל לְמִשְׁרֵי בְּכוּרְסְיָךְ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי.

אַדְּהָכִי, חָמָא רִבִּי אֶלְעָזָר דְּהַוָה אִסְתַּלִּיק מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְאָמַר, לֵית קוּפְטָרָא דְּטִיפְסָא, בָּאֲתַר דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׁכִיחַ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, עוּל הָכָא, וְאַחִיד בֵּיהּ בְּרִבִּי יִצְחָק, דְּהָא חָמֵינָא בֵּיהּ דְּמִסְתַּפֵּי. עָאל רִבִּי אֶלְעָזָר, וְאָחִיד בֵּיהּ. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אַהֲדַר אַנְפִּיהּ וְלֶעֱי בְּאוֹרַיְיתָא.

נַיְים רִבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְאֲבוֹי. אָמַר לֵיהּ, בְּרִי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָא בֵּין טַרְפֵּי אִילָנָא דְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, אִתְיְהִיב (את יתיב) אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף בְּתָרִין עָלְמִין, רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי הוּא. דְּהָא הוּא אֶחִיד לָךְ בְּעַנְפּוֹי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּרִי.

אָמַר לֵיהּ אַבָּא, וּמָה אֲנָא הָתָם. אָמַר לֵיהּ, תְּלַת יוֹמִין הֲווּ דְּחָפוּ אִדְרָא דְּמִשְׁכָּבָךְ. וְתַקִּינוּ לָךְ כֵּיוָן פְּתִיחָן, לְאַנְהָרָא לָךְ מֵאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא. וְאֲנָא חָמֵינָא דּוּכְתֵּיךְ וְחָדֵינָא, דְּאָמֵינָא זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּרִי. בַּר דְּעַד כְּעָן, בָּרָךְ לָא זָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

וְהָא הַשְׁתָּא הֲוֵי זְמִינִין לְמֵיתֵי גַּבָּךְ, תְּרֵיסַר צַדִּיקַיָּא דְּחַבְרַיָּיא, וְעַד דַּהֲווֹינָא נָפְקֵי, אִתְעַר קָלָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, מַאן חַבְרִין (ס"א שבילין) דְּקָיְימִין הָכָא, אִתְעֲטָרוּ, בְּגִינֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. שְׁאֶלְתָּא שָׁאִיל, וְאִתְיְהִיב לֵיהּ.

וְלָא דָא בִּלְחוֹדוֹי, דְּהָא שִׁבְעִין דּוּכְתֵּי מִתְעַטְּרָן הָכָא דִּילֵיהּ. וְכָל דּוּכְתָּא וְדוּכְתָּא, פָּתְחִין פְּתִיחָן לְשִׁבְעִין עָלְמִין. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא אִתְפַּתַּח לְע' רְהִיטִין. וְכָל רְהִיטָא וּרְהִיטָא, אִתְפַּתַּח לְשִׁבְעִין כְּתָרִין עִלָּאִין. וּמִתַּמָּן אִתְפַּתְּחוּ אַרְחִין לְעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, לְמֶהֱמֵי בְּהַהוּא נְעִימוּתָא עִלָּאָה דְּנָהֲרָא, וּמְהַנְיָא לְכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. מַהוּ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר י"ב:ז') בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.

פרק כא

אָמַר לֵיהּ, אַבָּא, כַּמָּה זְמָנָא יְהִיבוּ לִי בְּהַאי עָלְמָא, אָמַר לֵיהּ, לֵית לִי רְשׁוּתָא וְלָא מוֹדְעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ. אֲבָל בְּהִלּוּלָא רַבָּא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, תֵּהֵא מְתַקֵּן פָּתוֹרֵיהּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ.

אַדְּהָכִי אִתְעַר רִבִּי יִצְחָק, וְהַוָה חָיֵיךְ, וְאַנְפּוֹי נְהִירִין. חָמָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְאִסְתַּכַּל בְּאַנְפּוֹי. אָמַר לֵיהּ, מִלָּה חַדְתָּא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי. סָח לֵיהּ, אִשְׁתַּטַּח קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן.

תָּאנָא, מֵהַהוּא יוֹמָא, הֲוָה רִבִּי יִצְחָק אָחִיד לְבֶרֵיהּ בִּידֵיהּ, וְלָעֵי לֵיהּ רִבִּי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא הֲוָה שַׁבְקֵיהּ. כַּד הֲוָה עָאל קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹתְבֵיהּ לְבֶרֵיהּ לְבַר, וְיָתִיב קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה קָרֵי קַמֵּיהּ (ישעיהו ל״ח:י״ד) ה' עָשְׁקָה לִי עָרְבֵנִי.

תָּנָא, בְּהַהוּא יוֹמָא תַּקִּיפָא וּדְחִילוּ דְּבַר נָשׁ, כַּד מָטֵי זִמְנֵיהּ לְאִסְתַּלָּקָא מֵעָלְמָא, אַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא קָיְימִין בְּדִינָא תַּקִּיפָא, וּמִתְעָרִין דִּינִין מֵאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. וְאַרְבַּע קִשׁוּרִין נָצָאן, וּקְטָטוּתָא אִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ, וּבָעְיִין לְאִתְפְּרָשָׁא כָּל חַד לְסִטְרוֹי.

כָּרוֹזָא נָפִיק וּמַכְרְזָא בְּהַהוּא עָלְמָא, וְאִשְׁתְּמַע בְּמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין. אִי זַכָּאָה הוּא, כֻּלְּהוּ עָלְמִין חָדָאן לְקָדְמוּתֵיהּ. וְאִי לָאו, וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ וּלְחוּלְקֵיהּ.

תָּנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּכָרוֹזָא כָּרִיז, כְּדֵין נָפַק חַד שַׁלְהוֹבָא מִסִּטְרָא צָפוֹן, וְאָזְלָא וְאִתּוֹקַד בְּנָהַר דִּינוּר, וּמִתְפְּרְשָׁא לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, וְאוֹקִיד נִשְׁמָתְהוֹן דְּחַיָּיבַיָּא.

וְנָפַק הַהוּא שַׁלְהוֹבָא, וְסָלְקָא וְנָחֲתָא בְּעָלְמָא. וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא מָטָא בְּגַדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא אוּכְמָא, וּבָטַשׁ בְּגַדְפּוֹי, וְקָרֵי בְּפִתְחָא בֵּין תַּרְעֵי.

זִמְנָא קַדְמָאָה קָרֵי וְאָמַר, (מלאכי ג׳:י״ט) הִנֵּה יוֹם ה' בָּא בּוֹעֵר כַּתַּנּוּר וְגו'. זִמְנָא תִּנְיָינָא קָרֵי וְאָמַר, (עמוס ד׳:י״ג) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שֵּׂחוֹ. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, יָתִיב בַּר נָשׁ בְּעוֹבָדוֹי, דְּסָהֲדִין קַמֵּיהּ, וְהוּא אוֹדֵי עֲלֵיהוּ. זִמְנָא תְּלִיתָאָה, כַּד בָּעְיִין לְאָפָקָא נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ, קָרֵי תַּרְנְגוֹלָא וְאָמַר, (ירמיהו י׳:ז׳) מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה וְגו'.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תַּרְנְגוֹלָא אוּכְמָא לְמַאי נַפְקָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, כֻּלְּהוּ רְמִיז בְּחָכְמָה, בַּר דִּבְנֵי נָשָׁא לָא יָדְעֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶיךָ, וּמִשּׁוּם דְּאִתְעֲבִידוּ בְּחָכְמָה, כֻּלְּהוּ רְמִיזִין בְּחָכְמָה.

וְתַרְנְגוֹלָא אוּכְמָא, תְּנִינָן, לֵית דִּינָא שַׁרְיָא אֶלָּא בְּאַתַר דְּהוּא זִינֵיהּ. וְאוּכְמָא מִסִּטְרָא דְּדִינָא קָאתֵי. וּבְגִין כָּךְ, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, כַּד רוּחָא דְּסִטְרָא דְּצָפוֹן אִתְעַר, חַד שַׁלְהוֹבָא נָפִיק, וּבָטַשׁ תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא, וְקָרֵי. וְכָל שֶׁכֵּן בְּתַרְנְגוֹלָא אוּכְמָא, דְּאִתְכַּוִּון יַתִּיר מֵאַחֲרָא. אוּף הָכָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא דְּבַר נָשׁ יִתְעַר, שָׁאֲרֵי וְקָרֵי לֵיהּ, וְלֵית דְּיָדַע לֵיהּ, בַּר הַהוּא בַּר נָשׁ דְּשָׁכִיב. דְּתָנִינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ שָׁכִיב, וְדִינָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ לְנַפָּקָא מֵהַאי עָלְמָא, אִתּוֹסַף רוּחָא עִלָּאָה בֵּיהּ, מַה דְּלָא הֲוָה בְּיוֹמוֹי. וְכֵיוָן דְּשַׁרְיָא עֲלוֹי וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, חָמֵי מַה דְּלָא זָכָה בְּיוֹמוֹי, מִשּׁוּם דְּאִתּוֹסַף בֵּיהּ הַהוּא רוּחָא. וְכַד אִתּוֹסַף בֵּיהּ וְחָמָא, כְּדֵין נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ט) תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן. כְּדֵין כְּתִיב, (שמות ל״ג:כ׳) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, בְּחַיֵּיהוֹן לָא זָכָאן, בְּמִיתַתְהוֹן זָכָאן.

תָּאנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ מִית, אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמֶחֱמֵי, וְחָמֵי גַּבֵּיהּ קְרִיבוֹי וְחַבְרוֹי מֵהַהוּא עָלְמָא, וְאִשְׁתְּמוֹדַע לְהוּ. וְכֻלְּהוּ גְּלִיפִין בְּדִיוּקְנֵיהוֹן כְּמָה דְּהֲווּ בְּהַאי עָלְמָא. אִי זַכָּאָה הַהוּא בַּר נָשׁ, כֻּלְּהוּ חָדָאן קַמֵּיהּ, וּמַקְדְּמֵי לֵיהּ שְׁלָם.

וְאִי זַכָּאָה לָא הֲוֵי, לָא אִשְׁתְּמוֹדָעָן גַּבֵּיהּ, בַּר מֵאִינּוּן חַיָּיבַיָּא, דְּטָרְדִין לוֹן בְּכָל יוֹמָא בַּגֵּיהִנָּם. וְכֻלְּהוּ עֲצִיבִין, וּפָתְחִין בְּווֹי וּמְסַיְּימִין בָּווֹי. וְסָלִיק עֵינוֹי, וְחָמָא לוֹן כְּטִיסָא דְּמִסְתַּלְּקָא מִן נוּרָא, אוּף הָכִי, הוּא פָּתַח, וַוי.

תַּנְיָא, בְּשַׁעְתָּא דְּנָפַק נִשְׁמָתֵיהּ דְּבַר נָשׁ, אֲזִלִין כֻּלְּהוּ קְרִיבוֹי וְחַבְרוֹי דְּהַהוּא עָלְמָא עִם נִשְׁמָתֵיהּ, וּמַחְזְיִין לֵיהּ אַתְרָא דְּעִדּוּנָא, וְאַתְרָא דְּעוֹנְשָׁא. אִי זַכָּאָה הֲוֵי, חָמֵי דּוּכְתֵּיהּ, וְסָלִיק וְיָתִיב, וְאִתְעֲדַן בְּעִדּוּנָא עִלָּאָה דְּהַהוּא עָלְמָא. וְאִי לָא הֲוֵי זַכָּאָה, אִשְׁתְּאַרַת הַהִיא נִשְׁמָתָא בְּהַאי עָלְמָא, עַד דְּאִטְמִיר גּוּפָא בְּאַרְעָא. כֵּיוָן דְּאִטְמַר, כַּמָּה גַּרְדִּינִין דְּנְמוּסִין אַחֲדָן בֵּיהּ, עַד דְּמָטָא לְדוּמָ"ה, וְעָאלִין לֵיהּ בְּמָדוֹרוֹי דְּגֵיהִנֹּם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל ז' יוֹמִין, נִשְׁמָתָא אָזְלָא מִבֵּיתֵיהּ לְקִבְרֵיהּ, וּמִקִּבְרֵיהּ לְבֵיתֵיהּ, וְאִתְאַבָּלַת עֲלוֹי דְּגוּפָא. דִּכְתִיב, (איוב י"ד:כ"ב) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. אָזְלָא וְיָתְבָא בְּבֵיתֵיהּ, חָמֵי לְכֻלְּהוּ עָצִיבִין וּמִתְאַבְּלָא.

תָּנָא, בָּתַר ז' יוֹמִין, גּוּפָא הֲוֵי כְּמָה דְּהֲוָה, וְנִשְׁמָתֵיהּ עָאלַת לְדוּכְתָּא, עָאלַת לְמַעַרְתָּא דְּכַפֵּלְתָּא, חֲמַאת מַה דְּחַמַּאת, וְעָאלַת לְאַתַר דְּעָאלַת, עַד דְּמָטַת לְגַן עֵדֶן, וַעֲרָעַת לִכְרוּבִים, וְשָׁנַן דְּחַרְבָּא דִּי בְּגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא. אִי זַכָּאָה הוּא דְּתִיעוּל, עָאלַת.

תָּאנָא, אַרְבַּע סַמְכִין זְמִינִין, וְחַד דְּיוּקְנָא דְּגוּפָא בִּידֵיהוֹן, (שמות ר"י ע"א) מִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ בְּחֶדְוָותָא וְיָתְבַת בְּהַהוּא מָדוֹרָא דְּגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, עַד זִמְנָא דְּאִתְגְּזַר עָלָהּ. לְבָתַר כְּרוֹזָא קָרֵי.

וְעַמּוּדָא דְּתַלְתָּא גְּוונֵי אִזְדַּמַּן, וְהַהוּא עַמּוּדָא אִתְקְרֵי, מְכוֹן הַר צִיּוֹן דִּכְתִיב, (ישעיהו ד':ה') וּבָרָא ה' עַל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְגוֹ'. סָלְקָא בְּהַהוּא עַמּוּדָא לְפִתְחָא דְּצָדָק, דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַם בֵּיהּ.

אִי זְכֵי לְסַלְּקָא יַתִּיר, טַב חוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ, לְאִתְדַּבְּקָא בְּגוֹ גוּפָא דְּמַלְכָּא. וְאִי לָא זְכֵי לְסַלְּקָא יַתִּיר, כְּתִיב, (ישעיהו ד':ג') וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. וְאִי זְכֵי לְסַלְּקָא יַתִּיר, זַכָּאָה הוּא. דְּזָכֵי לִיקָרָא דְּמַלְכָּא, וּלְאִתְעַדְּנָא בְּעִדּוּנָא עִלָּאָה, דְּלְעֵילָּא מֵאַתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל ה', עַל ה' דַּיְיקָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמַאן דְּזָכֵי לְחֶסֶד דָּא, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ח:ה') כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ.

וְכִי עַל הַשָּׁמַיִם הוּא, וְהָא כְּתִיב, (תהילים נ"ז:י"א) כִּי גָדוֹל עַד שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִית חֶסֶד, וְאִית חֶסֶד. חֶסֶד עִלָּאָה, וְחֶסֶד תַּתָּאָה. חֶסֶד עִלָּאָה מֵעַל שָׁמַיִם הוּא. חֶסֶד תַּתָּאָה, הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ה:ג') חַסְדֵּי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים, וּבְהַנֵּי כְּתִיב עַד שָׁמַיִם.

פרק כב

תָּנְיָא, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב, (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ, אִמָּא יְדִיעָא, הַבָּנִים מַאן אינוּן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא תָּנִינָן, תְּרִין בְּנִין אִית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא. דְּכַר, יַהֲבִיהּ לְיַעֲקֹב, דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. בַּת, יַהֲבָהּ לְאַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ד:א') וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, בַּת הֲיָתָה לוֹ לְאַבְרָהָם, וּבַכֹּל שְׁמָהּ.

וְאִמָּא רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ, דְּיָנְקָא לְהוּ, וְעַל הַאי כְּתִיב, (דברים קד) לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וְתָנִינָן, לָא יַסְגֵּי בַּר נָשׁ חוֹבוֹי לְתַתָּא, בְּגִין דְּיִסְתַּלַּק אִמָּא מֵעַל בְּנִין. וּכְתִיב, (ויקרא י"ח:ז') אִמְּךָ הִיא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ, וַוי לְמַאן דְּגָלֵי עֶרְיְיתָא.

וְכַד תָּיְיבִין בְּנֵי עַלְמָא, וְאַסְגִּין בִּזְכוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִמָּא תָּבַת וְכַסְיָא עַל בְּנִין, כְּדֵין אִתְקְרֵי תְּשׁוּבָה. מַאי תְּשׁוּבָה. דָּא תְּשׁוּבָה דְּאִמָּא, דְּתָבַת בְּקִיּוּמָהָא, וּכְדֵין (שמות פ"ג ע"א) כְּתִיב, (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה, אֵם הַבָּנִים וַדַּאי. וְעַל דָּא, לָא לְפָטָר אִינִישׁ מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, עַד דְּאוֹלִיד בֵּן וּבַת.

תָּנְיָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב, (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, תִּיאוּבְתָּא דְצַדִּיקַיָּא לְמֶחֱמֵי דָּא, (ז"ח ל"ג נעם ה') וְאַתְּ אֲמַרְתְּ עַל ה'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא חַד. מַשְׁמַע דִּכְתִיב נֹעַם ה', דְּאַתְיָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא לְהַאי שְׁמַיִם. וְתִיאוּבְתָּא דְצַדִּיקַיָּא כָּךְ הוּא וַדַּאי, וְעַל הַשָּׁמַיִם כְּתִיב, אָז תִּתְעַנַּג עַל ה'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּזָכֵי. וַדַּאי זְעִירִין אִינוּן.

פרק כג

תָּנְיָן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב, (שיר השירים א':ו') בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי שָׂמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, בְּנֵי אִמִּי, כְּמָה דְכְתִיב, (איכה ב':א') הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ, דְּכַד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶחְרְבָא בֵּיתֵיהּ דְּלְתַתָּא, וּלְאַגְלָאָה יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּא. אַעֲבַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִקַּמַּיְיהוּ לְהַאי אֶרֶץ, וְאִתְרַחֲקָא מִנַּיְיהוּ. כְּדִכְתִיב, (שמות ב':ד') וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. וְכַד הַאי אֶרֶץ אִתְרַחֲקָא מִשָּׁמַיִם דְּלְעֵילָא, הַאי אֶרֶץ דְּלְתַתָּא אִתְחָרְבָא, וְיִשְׂרָאֵל אִתְפַּזְרוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מַאן גָּרִים לִי הַאי וּמַאן עָבִיד לִי הַאי, בְּנֵי אִמִּי דְּנְחָרוּ בִי, וְאִתְרַחֲקוּ מִנִּי, בְּנֵי אִמִּי וַדַּאי.

רִבִּי יוֹסֵי הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא בַּר רַב. עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, חֲמֵיתָא מַה דְּאָנָא חָמִית. אָמַר לֵיהּ, חָמֵינָא גַּבְרָא חַד בְּנַהֲרָא, וְצַפָּרָא חַד עַל

רֵישֵׁיהּ, וְעִלָּעָא בְּפוּמֵיהּ דְּצִפּוֹרָא, וְאָכְלָא וְרָפְסָא בְּרַגְלוֹי, וְהַהוּא גְּבַר רַמֵּי קָלִין וְצַוּוח, וְלָא יְדַעְנָא מַאי קָאֲמַר.

אָמַר, נְקָרֵב גַּבֵּיהּ וְנִשְׁמַע. אָמַר, מִסְתָּפִינָא לְמִקְרַב. אָמַר לֵיהּ, וְכִי בַּר נָשׁ הוּא בְּאַתַר דָּא, אֶלָּא רְמִיזָא דְחָכְמְתָא דְּרָמִיז לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. קָרִיבוּ גַּבֵּיהּ, שְׁמְעוּ דְּהַוָה אָמַר, עוֹטָרָא עוֹטָרָא, תְּרֵין בְּנִין שַׁרְיָין לְבַר, (ס"א שריאו לברא) לָא נָח וְלָא נַיְיחָא, עַד דְּצַפְרָא בְּקִיסְרָא רְמִיו.

בָּכָה רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הַיְינוּ דְתָנִינָן, בְּנֵי אִמִּי נֶחֱרוּ בִי וְגו', מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכַרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי.

אָמַר, וַדַּאי גְּלוּתָא אִתְמְשַׁךְ, וְעַל דָּא (ס"א די) צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא לָא אַעֲדִיו, עַד דִּי שְׁלְטָנוּתָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אַעֲדִיאוּ מִן עָלְמָא. וְאֵימָתַי, עַד דְּיִמְטֵי יוֹמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר דִּינוֹי בְּעָלְמָא. דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:ז׳) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדֵעַ לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה.

עַד דְּהַוּוּ אָזְלִין, שָׁמְעוּ חַד קָלָא דְּהַוָה אָמַר, אוֹקִידָא דְּקוּפְּטִירָא מָטָא בְּדִינוֹי, נָפַק חַד שַׁלְהוֹבָא, וְאוֹקִיד לְהַהוּא צִפּוֹרָא. אָמַר, וַדַּאי, כְּמָה דִכְתִיב, (דניאל ז׳:י״א) וְיהִיבַת לִיקֵדַת אֶשָּׁא.

פרק כד

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָא אַגְלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּלָא אִשְׁתַּכַּח מְהֵימְנוּתָא בֵּינַיְיהוּ. כַּד אִתְמְנַע מְהֵימְנוּתָא בֵּינַיְיהוּ, כְּבָיְכוֹל, הָכִי אִשְׁתַּכַּח בְּכֹלָּא. דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ח:י״ח) וְכֹפֶר בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאי דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. אָמַר לֵיהּ, כַּד יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינָא דִילֵיהּ, אִתְמְנַע מוֹתָא מִן עָלְמָא. וְלָא יִתְעַר הַאי יְמִינָא, אֶלָּא כַּד יִתְעָרוּן יִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַאי נִיהוּ תּוֹרָה, דִּכְתִיב בָּהּ, (דברים ל״ג:כ״א) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. בְּהַהוּא זִמְנָא, (תהילים קי״ח:י״ז) יְמִין ה' עוֹשָׂה חָיִל וְגו', לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ.

פרק כה

תָּנָא, הַהוּא זַכָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, וְכָרוֹזָא קָרֵי עֲלֵיהּ, ל' יוֹמִין, בֵּינֵי צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָא דְעֵדֶן. כֻּלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא חָדָאן, כֻּלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא אַתְיָין, וּמְעַטָּרָן דּוּכְתֵּיהּ דְּהַהוּא צַדִּיקָא, עַד דְּיֵיתֵי לְמֵידַר דִּיוּרֵיהּ בֵּינַיְיהוּ.

וְאִי חַיָּיבָא הוּא, כָּרוֹזָא קָרֵי עֲלֵיהּ בַּגֵּיהִנָּם תְּלָתִין יוֹמִין (עליה), וְכֻלְּהוּ חַיָּיבַיָּא, כֻּלְּהוּ עֲצִיבִין.

כֻּלְּהוּ פָּתְחִין וַוי, דְּהָא דִינָא חַדְתָּא אִתְעַר הַשְׁתָּא, בְּגִינֵיהּ דִּפְלַנְיָא. כַּמָּה גַּרְדִינִין דְּנַמּוּסִין מְזַדְּמְנִין לְקֳבֵלֵיהּ, וּלְאַקְדָּמָא לֵיהּ וַוי. אוֹי לָרָשָׁע אוֹי לִשְׁכֵנוֹ. וְכֻלְּהוּ פָּתְחִין וְאָמְרִין, (ישעיהו ג׳:י״א) אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ. מַאי (טעמא) גְּמוּל יָדָיו. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. לְאַכְלָלָא (לאפקא) מַאן דְּזָנֵי בִּידוֹי, לְאָפָקָא וּלְחַבְּלָא זַרְעֵיהּ בְּרֵיקַנְיָא (ס"ט ע"א). דְּהָא תָּנִינָן, כָּל מַאן דְּאַפִּיק זַרְעֵיהּ בְּרֵיקַנְיָא, אִקְרֵי רָע, וְלָא חָמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא. דִּכְתִיב, (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אַתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע. וּכְתִיב, (בראשית ל״ח:ז׳) וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע. אוּף הָכָא, אוֹי לָרָשָׁע רָע. וַוי לְהַהוּא חַיָּיבָא דְּאִיהוּ רַע, דְּעָבַד גַּרְמֵיהּ רַע. כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ, לְאַכְלָלָא מַאן דְּזָנֵי בִּידוֹי, לְאָפָקָא וּלְחַבְּלָא זַרְעֵיהּ בְּרֵיקַנְיָא, וּלְמַאי טָרְדִין בְּהַהוּא עָלְמָא יַתִּיר מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא כְּתִיב אוֹי לָרָשָׁע (רע), כֵּיוָן דִּכְתִיב אוֹי לָרָשָׁע, אַמַּאי רָע. אֶלָּא כְּמָה דְּאָמְרִינָא, דְּעָבַד גַּרְמֵיהּ רָע. וּכְתִיב לֹא יְגוּרְךָ רָע. וְכֻלְּהוּ סָלְקִין, וְהַאי לָא סָלִיק. וְאִי תֵּימָא, שְׁאַר חַיָּיבִין דְּקָטְלוּ בְּנֵי נָשָׁא. תָּא חֲזֵי, כֻּלְּהוּ סָלְקִין וְהוּא לָא סָלִיק. מַאי טַעְמָא, אִינּוּן קְטִילוּ בְּנֵי נָשָׁא אָחֳרָא, וְהַאי קָטִיל בְּנוֹי מַמָּשׁ, אוֹשִׁיד דָּמִין סַגִּיאִין. תָּא חֲזֵי, בִּשְׁאָר חַיָּיבֵי עָלְמָא, לָא כְּתִיב וַיֵּרַע בְּעֵינֵי ה', וְכָאן כְּתִיב, וַיֵּרַע בְּעֵינֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב וְשִׁחֵת אַרְצָה.

תָּנָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לֵית לָךְ חוֹבָא בְּעָלְמָא דְּלָא אִית לֵיהּ תְּשׁוּבָה, בַּר מֵהַאי. וְלֵית לָךְ חַיָּיבָא דְּלָא חָמָאן אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, בַּר מֵהַאי. דִּכְתִיב לֹא יְגוּרְךָ רָע, כְּלַל. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. מַאי לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים קטו) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:

פרק כו

וַיְחִי יַעֲקֹב (שייך ויקרא ק"ד ע"ב) בְּגַוְיֵיהוּ. (בד"ק נמצא בח"ג בדף נ' עמוד קצ"ט) עַל דָּא לְבָעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּלָא לְאִתְעָרְבָא צוּלְמָא דִילֵיהּ בְּצוּלְמָא דְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין דְּהַאי קַדִּישָׁא וְהַאי מְסָאֲבָא.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. דְּיִשְׂרָאֵל כַּד אִשְׁתַּכַּח בַּר נָשׁ מִית הוּא מְסָאֵב לְכָל גּוּפָא, וּבֵיתָא מְסָאֲבָא. וְגוּפָא דְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לָא מַסְאִיב לְאָחֳרָא, וְגוּפֵיהּ (נ"א ובית) לָא מְסָאֲבָא כַּד אִיהוּ מִית. מַאי טַעְמָא.

יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעְתָּא דְּאִיהוּ מִית כָּל קַדּוּשֵׁי דְּמָארֵיהּ מִתְעַבְּרָן מִנֵּיהּ, אִתְעָבַר מִנֵּיהּ הַאי צוּלְמָא קַדִּישָׁא, וְאִתְעָבַר מִנֵּיהּ הַאי רוּחַ קוּדְשָׁא, אִשְׁתְּאַר גּוּפָא מְסָאֲבָא.

אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, לֵית הָכִי. דִּבְחַיֵּי מְסָאֲב בְּכָל סִטְרִין, צוּלְמָא דִּילֵיהּ מְסָאֲבָא, וְרוּחָא דִּילֵיהּ מְסָאֲבָא. וּבְגִין דְּסוֹאֲבוּתֵי אִלֵּין שַׁרְיָין בְּגַוֵּיהּ, אָסִיר לְמִקְרַב לְגַבֵּיהּ. כֵּיוָן דְּמִית, נָפְקֵי כָּל אִלֵּין מְסָאֲבוּתָא וְאִשְׁתָּאַר גּוּפָא בְּלָא מְסָאֲבוּתָא לְסוֹאֲבָא.
וְאַף עַל גַּב דְּגוּפָא דִּלְהוֹן מְסָאַב, בֵּין בְּחַיֵּיהוֹן וּבֵין בְּמִיתָתְהוֹן. אֲבָל בְּחַיֵּיהוֹן דְּכָל אִינּוּן מְסָאֲבִין אִשְׁתַּכְּחֵי לְגַבַּיְיהוּ, אִית לוֹן חֵילָא לְסוֹאֲבָא לְאַחֲרִינִי, בְּמִיתָתְהוֹן דְּנָפְקֵי כָּל אִינּוּן מְסָאֲבִין מִנַּיְיהוּ, לָא יָכְלִין לְסָאֲבָא. וּדְיִשְׂרָאֵל, יָכִיל לְסָאֲבָא לְאַחֲרִינִי. בְּגִין דְּכָל קַדִּישִׁין נָפְקִין מִנַּיְיהוּ וְשָׁרָא עֲלַיְיהוּ סִטְרָא אָחֳרָא.
תָּא חֲזֵי, הַאי צֶלֶם קַדִּישָׁא, כַּד אָזִיל בַּר נָשׁ וְאִתְרַבֵּי, וְאִתְעֲבִיד מֵהַאי פָּרְצוּפָא דִּיוּקְנָא דִּילֵיהּ. אִתְעֲבִיד צוּלְמָא אָחֳרָא, וּמִתְחַבְּרָן כְּחָדָא. וְדָא נָטִיל לְדָא, בְּשַׁעְתָּא דְּאִשְׁתַּכְּחוּ תְּרִין צוּלְמִין, נָטִיר הוּא בַּר נָשׁ, וְגוּפָא דִּילֵיהּ בְּקִיּוּמָא, וְרוּחֵיהּ שַׁרְיָא בְּגַוֵּיהּ.
בְּשַׁעְתָּא דְּקָרִיבוּ יוֹמוֹי, מִתְעַבְרָן מִנַּיְיהוּ, וְדָא סָלִיק לְדָא, וְאִשְׁתָּאַר בַּר נָשׁ בְּלָא נָטִירוּ. כְּדֵין, (שיר השירים ב׳:י״ז) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, תְּרֵי.
תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְעַר דִּינָא בְּעַלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כָּרְסֵי דְּדִינָא לְמֵידַן עַלְמָא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְעָרָא (בדינא) תְּשׁוּבָה, דְּייתוּב מֵחִיּוּבָא (נ"א מחובוי). דְּהָא הַהוּא יוֹמָא, פִּתְקִין כְּתִיבוּ, וּמִשְׁתַּכְּחֵי כֻּלְּהוּ בְּאַחְמָתָא הָא כְתִיבִין. אִי זָכֵי בַּר נָשׁ דְּייתוּב קַמֵּי מָארֵיהּ, קָרְעִין פִּתְקִין דְּעָלֵיהּ.
לְבָתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי יוֹמָא דִּתְשׁוּבָה. אִי תָּב מֵחָטָאוֹי טַב. וְאִי לָא, פַּקִּיד מַלְכָּא לְמִחְתַּם פִּתְקִין. וַוי, דְּהָא תְּשׁוּבָה בַּעְיָא לְאִסְתַּלָּקָא מִנַּיְיהוּ.
אִי זָכֵי בִּתְשׁוּבָה, וְלָא שְׁלִימָתָא כְּדְקָא יָאוּת, תַּלְיָין לֵיהּ עַד הַהוּא יוֹמָא בַּתְרָאָה דְּעָצֶרֶת, דְּהוּא תְּמִינָאָה לְחָג. וְאִי עָבַד תְּשׁוּבָה שְׁלִימָתָא לְקַמֵּי מָארֵיהּ, אִתְקָרְעוּ. וְאִי לָא זָכֵי, אִינּוּן פִּתְקִין נָפְקִין מִבֵּי מַלְכָּא, וְאִתְמַסְּרָן בִּידּוֹי דְּסַנְטִירָא, וְדִינָא מִתְעֲבִיד, וּפִתְקִין לָא מְהַדְּרָן תּוּ לְבֵי מַלְכָּא.
כְּדֵין צוּלְמִין אִתְעֲבָרוּ מִנַּיְיהוּ, וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין עִמַּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּמִתְעַבְרָן מִנַּיְיהוּ, הָא וַדַּאי טוּפְסָקָא דְּמַלְכָּא יַעֲבֹר עֲלֵיהּ, וְיִטְעוֹם כַּסָּא דְּמוֹתָא. וּבְהַהוּא לֵילְיָא דְּחַגָּא בַּתְרָאָה, סַנְטִירִין זְמִינִין, וּפִתְקִין נָטְלִין, בָּתַר דְּנַטְלֵי לוֹן, צוּלְמִין מִתְעַבְרָן, וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין (נ"א ואי משתכחין גריעין יעבר עלוי מרעין וכו') בְּהוּ יָדֵי. וְאִי מִשְׁתַּכְּחִין בְּהוּ יָדֵי (יעדי), דִּינָא גְּרִיעָא, אוֹ יַעֲבֹר עֲלוֹי דִּינָא מַרְעִין בִּישִׁין, בִּגְרִיעוּתָא דִּלְהוֹן, וְהָא אוּקִימְנָא לְהָא.
וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי אַמְרֵי יַתִּיר, כַּד רֵישָׁא אִגְרַע, וְיִשְׁתַּכַּח גּוּפָא. בְּרֵיהּ, אוֹ אִנְתְּתֵיהּ יִשְׁתַּכְּחוּ וְהוּא יִסְתַּלֵּק. וְהָנֵי מִילֵי, כַּד לָא אַהֲדַר כָּל הַהוּא זִמְנָא בִּתְיוּבְתָּא. אֲבָל אִי אַהֲדַר, טַעֲמָא דְּמוֹתָא יִטְעַם, וְיִתְסֵי.

וְאִי גּוּפָא לָא אִתְחֲזֵי, וְיִשְׁתַּכַּח רֵישָׁא. אִינּוּן סָלְקִין, וְהוּא אִתְקַיֵּים. וְהָנֵי מִילֵי, כַּד בָּרִיהּ זְעֵירָא בְּרֵישׁוּתֵיהּ.

וְאִי יְדוֹי פְּגִימוּ, עֲבִידְתָּא דִּידוֹי פְּגִימִין. רַגְלוֹי, מַרְעִין רָדְפִין עֲלֵיהּ. עָרַק צוּלְמָא וְאַהֲדַר, עָרַק וְאַהֲדַר. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (דברים כ״ח:ס״ז) בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב, וְהַאי כַּד נָהֲרָא סִיהֲרָא, וְלֵילְיָא אִתְתַּקַּן בִּנְהוֹרָא.

אֲבָל זַכָּאֵי חֲסִידֵי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מִסְתַּכְּלֵי בְּלִבַּיְיהוּ, כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא מִסְתַּלְּקֵי מֵעַלְמָא, וְעָבְדִין תְּיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא קַמֵּי מָארֵיהוֹן, וְלָא יִצְטָרְכוּן לְמִלָּה אָחֳרָא. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

פרק כז

תָּא חֲזֵי, (ישעיהו מ״ג:ז׳) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי, כַּמָּה עִלָּאִין עוֹבָדֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא בְּאִינּוּן עוֹבָדֵי (נ"א בריין) דְּאִיהוּ עָבִיד לְתַתָּא קָטִיר לוֹן בְּמִלִּין עִלָּאִין דִּלְעֵילָּא, וְכַד נָטְלִין לוֹן לְתַתָּא וְעָבְדֵי בְּהוּ עוֹבָדָא, אִתְעַר הַהוּא עוֹבָדָא דִלְעֵילָּא דְּקָטִיר בָּהּ. כְּגוֹן אֱזוֹבָא, עֵץ אֶרֶז, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

וְאִית מִנַּיְיהוּ דְּאָחִידָן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּגוֹן (ויקרא כד ע"א) לוּלָב, וְאֶתְרוֹג, הֲדַס, וַעֲרָבָה, דְּכֻלְּהוּ אֲחִידָן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, לְאַחָדָא לוֹן, וּלְמֶעְבַּד בְּהוּ עוֹבָדָא, בְּגִין לְאִתְעָרָא חֶדְוָה הַהוּא דְּאִתְחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּמִלִּין וְעוֹבָדָא בָּעְיִין לְאַחֲזָאָה מִלָּה, בְּגִין לְאִתְעָרָא מִלָּה אָחֳרָא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי (בראתיו), לְאִתְעָרָא יְקָרִי. בְּרָאתִיו, לְיַיחֲדָא לִי. יְצַרְתִּיו, לְמֶעְבַּד בֵּיהּ עוֹבָדָא (נ"א חילא). אַף עָשִׂיתִיו, לְאַתְעָרָא בֵּיהּ חַיְלָא דִּלְעֵילָּא.

דָּבָר אַחֵר, כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי, הַיְינוּ דִּכְתִיב (ויקרא כ״ג:מ׳) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, הַיְינוּ כַּפּוֹת תְּמָרִים. יְצַרְתִּיו, הַיְינוּ וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת. אַף עָשִׂיתִיו, הַיְינוּ וְעַרְבֵי נָחַל.

וְתִקּוּנָא דְּהַאי דְּאָמַר קְרָא, (ויקרא כ״ג:מ׳) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דַּיְיקָא. דְּהוּא חֲמִישָׁאָה עַל עָשׂוֹר.

אֲבָל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, הַהוּא יוֹם רִאשׁוֹן מַאן הוּא. אֶלָּא יוֹם דְּנָפִיק רִאשׁוֹן, לְנַטְלָא (ד"א לכלא) בְּמַבּוּעוֹי דְּמַיִין נְבִיעִין, וְאֲנַן בָּעְיִין לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ לְעָלְמָא.

מְתַל לְמַלְכָּא דְּקָטַר בְּנֵי נָשָׁא בְּקִטְרוֹי, אֲמַיהּ מַטְרוֹנִיתָא אָתַת, וַאֲפִיקַת לוֹן לְחֵירוּת, וּמַלְכָּא אַשְׁגַּח לְיַקְּרָא דִילָהּ, וְיָהַב לוֹן בִּידָהָא. אַשְׁכָּחַת לוֹן כַּיְיפִין וְצַחִין, אֲמַרַת, הָא אֲפִיקַת לוֹן לְחֵירוּ, אַיְיתֵי לוֹן מֵיכְלָא וּמִשְׁתַּיְיא.

כָּךְ, הָא יוֹם הַכִּפּוּרִים אַפִּיק לְכֹלָּא לְחֵירוּ, וְאָנָן כַּפְנִי מְזוֹנָא קָאִימְנָא, וְצַחִינָן לְמִשְׁתַּיָּא, הִיא אַעֲטָרַת לְמַלְכָּא בְּעִטְרוֹי. בְּהַאי יוֹמָא יְדַעְנָא, דְּהָא מַיִין נְבִיעִין עִמֵּהּ שַׁרְיָין, שְׁאִילְנָא לְמִשְׁתַּיָּא, לְמַאן דְּאַפִּיק לוֹן לְחֵירוּ. וְעַל דָּא קָרִינָן לֵיהּ יוֹם רִאשׁוֹן.

דָּא בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא וְשַׁפִּיר הוּא. אֲבָל בְּהַאי יוֹמָא, לְאַבְרָהָם שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, אִי בַּעֲנָנֵי יְקָר הוּא שֵׁירוּתָא, אִי בְּמַיָּא הוּא שֵׁירוּתָא. דְּאַבְרָהָם שָׁארֵי לְמֶחְפַּרְ בֵּירֵי דְמַיָּא.

פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא בֵּירָא דְיִצְחָק, דְּיִצְחָק אַהֲדַר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקָרָא לֵיהּ עֵץ הָדָר. פְּרִי דְּהַאי עֵץ הָדָר יְדִיעָא. כַּפּוֹת תְּמָרִים, דִּכְתִיב, (תהילים צ״ב:י״ג) צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, וְלָא אִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ פִּירוּדָא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב וְכַפּוֹת, אֶלָּא כַּפּוֹת. בְּגִין דְּלָא סָלִיק דָּא בְּלָא דָא, וּבְהַאי אִתְמַלְיָיא הַאי בְּאֵר, מִבְּאֵר מַיִם עִלָּאִין נְבִיעִין, הַהוּא אִתְמַלֵּי בְּקַדְמִיתָא, וּמִנֵּיהּ אִתְמַלְיָיא בֵּירָא, עַד דְּאִיהוּ נְבִיעוּ לְכֹלָּא.

וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת, דָּא עָנָפָא דְאִילָנָא רַבְרָבָא, דְּאִתְקְרִיף וְאִשְׁתַּרְשָׁא בְּשָׁרְשׁוֹי, אִתְעֲבִיד אִילָנָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, דְּאָחִיד בְּכָל סִטְרֵיהּ, עָנָף דְּאִיהוּ עֵץ עָבוֹת, עֵץ דְּאָחִיד לֶעָבוֹת, דְּהָא מֵהַאי נָטַל יְסוֹדָא דְעַלְמָא, וְאִתְמַלְיָא לַאֲרָקָא בְּבֵירָא, הַאי הוּא עַלְמָא אֲרָקָא דְּשַׁקְיוּתָא.

וְעַרְבֵי נַחַל, תְּרֵי אִינּוּן, תְּרִין נַחֲלִין דְּמַיָּא אִתְכְּנִישׁ בְּהוּ, לַאֲרָקָא לַצַּדִּיק. דָּבָר אַחֵר, וְעַרְבֵי נַחַל, אִלֵּין אִינּוּן גְּבוּרָן, דְּאָחִידָן בֵּיהּ בְּיִצְחָק, דְּאִתְיַין מִסִּטְרָא דְהַהוּא נַחַל עִלָּאָה, וְלָא מִסִּטְרָא דְאַבָּא. בְּגִין כָּךְ, כֹּלָּא יָאֵי, וְלָא בְּסִימָא לְפֵירִין, וְלָא עָבִיד פֵּירִין.

וְעַרְבֵי נַחַל, תְּרֵין קַיְימִין, דְּגוּפָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, אֲבָל וְעַרְבֵי נַחַל וַדַּאי, כְּמָה דְאִתְּמָר, וְאִלֵּין אִינּוּן כֻּלְּהוּ לַאֲרָקָא מַיָּא לְבֵירָא.

דָּבָר אַחֵר, וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא אַבְרָהָם. כַּפּוֹת תְּמָרִים, דָּא יִצְחָק. וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת, דָּא יַעֲקֹב. וְעַרְבֵי נָחַל, אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵין דַּרְגִּין דְּאָמְרָן.

וּמַאן דְּמַתְנֵי הַאי, בְּגִין דְּעֵץ עָבוֹת דָּא יַעֲקֹב, דְּאָחִיד לְכֻלְּהוּ חֲלָקִין, וַדַּאי דָּא יַעֲקֹב. אֲבָל הָא אוֹקִימְנָא, פְּרִי עֵץ הָדָר דָּא בֵּירָא דְיִצְחָק, דָּא גְּבוּרָה תַּתָּאָה. כַּפּוֹת תְּמָרִים. כַּפּוֹת חָסֶר, קְשׁוּרָא דְאִתְקַשַּׁר בְּבֵירָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דניאל ג׳:כ״א) כְּפִיתוּ בְסַרְבָּלֵיהוֹן, בְּגִין דְּאִלֵּין לָא סָלְקִין דָּא בְּלָא דָא. וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת, עָנָפָא הוּא עִלָּאָה, דְּאִתְעֲבִיד עֵץ עָבוֹת, וְאָחִיד לְכָל סִטְרָא, כְּמָה דְּאִתְּמָר. עַרְבֵי נַחַל דָּא יִצְחָק, בְּכָל סִטְרֵי, דְּאָחִידָן בְּסִטְרָא דְנַחֲלָא, וְלָא בְּסִטְרָא דְאַבָּא. דְּתָנְיָנָן, אַף עַל גַּב דְּבָהַאי נַחַל דִּינָא לָא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ, דִּינִין מִתְעָרִין מִנֵּיהּ. וְרַב הַמְנוּנָא סָבָא פָּרִישׁ, וְעַרְבֵי נַחַל, אִינּוּן תְּרֵין קַיְימִין דְּקָאָמָרָן, דְּמַיָּא נָפְקֵי מִנַּיְיהוּ, וְשַׁפִּיר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, הָא חָזִינָן דִּתְרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין דְּקַיְימֵי עַל דַּרְגָּא דְצַדִּיק, אִיבָּא וּכְנִישׁוּ רַבְרְבָא (ס"א דברכאן) נָפְקֵי מִנַּיְיהוּ, וְעַרְבֵי נַחַל לָא נָפְקֵי מִנַּיְיהוּ, אִיבָּא, וְלָא טַעְמָא, וְלָא רֵיחָא. וְהָא אוֹקִימְנָא וְכֹלָּא שַׁפִּיר.

וְעַל דָּא אֶתְרוֹג בְּשְׂמָאלָא, לָקֳבֵיל לִבָּא. לוּלָב בִּימִינָא, כַּפֹּת בְּכֹלָּא, וְקִטֵּיר בְּכֹלָּא. דְּהָא צַדִּיק כַּפּוֹת הוּא בְּכָל סִטְרִין, וְקִטֵּיר בְּכֹלָּא, וְדָא הוּא קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא שַׁפִּיר קָאֲמַר, דְּכָל אִלֵּין אִינּוּן אוּשְׁפִּיזִין, דְּזַמִּינִין עַמָּא קַדִּישָׁא בְּהַאי יוֹמָא, דְּבַעְיָין לְאַשְׁכָּחָא לְהוּ, כֵּיוָן דְּזַמִּין לוֹן. וּבְהוּ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמַלְכָּא בָּעוּתֵיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּיָדְעִין אָרְחוֹי דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְיָדְעִין אָרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא, לְמֵהַךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, לְמִזְכֵּי בֵּהּ בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי.

בְּיוֹמָא דָּא נָפְקֵי יִשְׂרָאֵל, בְּסִימָנִין רְשִׁימִין מִגּוֹ מַלְכָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן נָצְחִין דִּינָא. וּמַאי סִימָנִין אִינּוּן, סִימָנֵי מְהֵימְנוּתָא, חוֹתָמָא דְמַלְכָּא עִלָּאָה. לְתֵרֵי בְּנֵי נָשָׁא, דְּעָאלוּ קֳדָם מַלְכָּא לְדִינָא, וְלָא יָדְעֵי עַלְמָא מַאן מַנַּיְיהוּ נָצַח. נָפַק חַד לְגִיוֹן מִבֵּי מַלְכָּא, שְׁאִילוּ לוֹ. אֲמַר לוֹן, מַאן דְּיִפּוּק וּבִידוֹי סִימָנִין דְּמַלְכָּא, הוּא נָצַח.

כָּךְ, כּוּלֵי עַלְמָא עָאלִין לְדִינָא, קֳדָם מַלְכָּא עִלָּאָה, וְדָאִין לוֹן מִיּוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, עַד חֲמֵשׁ סָרֵי יוֹמִין לְיַרְחָא. וּבֵין כָּךְ אִשְׁתַּכְחוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין כֻּלְּהוּ בְּתִיּוּבְתָּא. טָרְחִין בְּסֵכָּה וְלוּלָב וְאֶתְרוֹג, וְלָא יָדְעֵי מַאן נָצַח דִּינָא. מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי שָׁאֲלוּ מַאן נָצַח דִּינָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְהוּ, אִינּוּן דְּמַפְקֵי בִּידַיְיהוּ סִימָנִין דִּילִי, אִינּוּן נָצְחִין דִּינָא.

בְּהַאי יוֹמָא, נָפְקֵי יִשְׂרָאֵל בִּרְשִׁימוּ דְמַלְכָּא, בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַלֵּילָא. עָאלִין בַּסֵּכָּה, אֶתְרוֹג בְּשְׂמָאלָא, לוּלָב בִּימִינָא. חָמָאן כֻּלְּהוּ, דְּיִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין בִּרְשִׁימִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. פְּתַחֵי וְאָמְרֵי, (תהילים קמ"ד:ט"ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו.

עַד כָּאן חֶדְוָותָא דְכֹלָּא, חֶדְוָותָא דְאוּשְׁפִּיזִין, וְאֶפִילּוּ אוּמּוֹת הָעוֹלָם חָדָאן בְּחֶדְוָותָא, וּמִתְבָּרְכִין מִנָּהּ. וְעַל דָּא (מקריבין) קָרְבָּנִין בְּכָל יוֹמָא עֲלַיְיהוּ, לַאֲטָלָא עֲלַיְיהוּ שְׁלָם, וְיִתְבָּרְכוּן מִינָן. מִכָּאן וּלְהַלְאָה, יוֹמָא חַד, דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, דְּחָדֵי בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (במדבר כ"ט:ל"ה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. דְּהָא יוֹמָא דָּא מִן מַלְכָּא בִּלְחוֹדוֹי, חֶדְוָותָא דִילֵּיהּ בְּיִשְׂרָאֵל. לְמַלְכָּא דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזִין וְכוּ'.

פרק כח

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב':א') אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים, כַּמָּה חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת לֵיהּ תְּדִיר, וְכַמָּה מְשַׁבְּחִין וּמְזַמְּרִין אַזְמִינַת לֵיהּ תְּדִיר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאָחִידָן בֵּיהּ בְּעִדְבָא דְחוּלְקָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דִכְתִיב, (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ וְגו'.

אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּקַיְימָא בְּשַׁפִּירוּ דְנוּי בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. הַשָּׁרוֹן, דְּהִיא שָׂרָה וּמְשַׁבַּחַת לְמַלְכָּא עִלָּאָה.

דְּבָר אַחֵר אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן, דְּבָעְיָא לְאַשְׁקָאָה מִשַּׁקְיוּ דְנַחֲלָא עֲמִיקָא, מַבּוּעָא דְנַחֲלִין. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ל"ה:ז') וְהָיָה הַשָּׁרָב לְאַגַּם. (נ"א (ישעיהו ל"ג:ט') והיה השרון כערבה) שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים, דְּקָיְימָא בַּעֲמִיקְתָא דְּכֹלָּא. מַאן אִינּוּן עֲמָקִים. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים קי"ל:א') מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'. חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן. חֲבַצֶּלֶת, מֵהַהוּא אֲתַר, דְּשַׁקְיוּ דְנַחֲלִין נָפְקִין וְלָא פָּסְקִין לְעָלְמִין. שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים, שׁוֹשַׁנָּה מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי עֲמִיקָא דְכֹלָּא, סָתִים מִכָּל סְטָרִין.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא יְרוּקָא כַּחֲבַצֶּלֶת, דְּטַרְפִּין דִּילָהּ יְרוּקִין. לְבָתַר שׁוֹשַׁנַּת, סוּמְקָא בְּגָוונִין חִוּורִין. שִׁשָּׁנָה בְּשֵׁית טַרְפִּין, שִׁשַּׁנַּת, דְּאִשְׁתְּנִיאַת מִגַּוונָא לְגַוונָא, וְשַׁנְיָאַת גַּוונָהָא.

שִׁשַּׁנַּת, בְּקַדְמִיתָא חֲבַצֶּלֶת, בְּעִדְנָא דְּבָעְיָא לְאִזְדַּוּוגָא בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, אִקְרֵי חֲבַצֶּלֶת. בָּתַר דְּאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּמַלְכָּא בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין, אִקְרֵי שִׁשַּׁנַּת. בְּגִין דִּכְתִיב, (שיר השירים ה':י"ג) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. שִׁשַּׁנַּת הָעֲמָקִים דְּהִיא מְשַׁנְיָיא גַּוונָהָא, זִמְנִין לְטַב, וְזִמְנִין לְבִישׁ, זִמְנִין לְרַחֲמֵי, זִמְנָא לְדִינָא.

(בראשית ג':ו') וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם. תָּא חֲזֵי, דְּהָא בְּנֵי נָשָׁא לָא מִסְתַּכְּלִין, וְלָא יָדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין. בְּשַׁעְתָּא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְאוֹקִיר לֵיהּ בִּיקִירוּ עִלָּאָה, בָּעָא מִנֵּיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּגִין דְּיִשְׁתַּכַּח יְחִידָאי, וּבְלָבָא יְחִידָאי, וּבַאֲתַר דְּדִבֵּקוּתָא יְחִידָאי, דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי, וְלָא מִתְהַפֵּךְ לְעָלְמִין. בְּהַהוּא קִשׁוּרָא יְחִידָא, דְּכֹלָּא בֵּיהּ אִתְקַשַּׁר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב':ט') וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן.

לְבָתַר סָטוּ מֵאָרְחָא דְמְהֵימְנוּתָא, וְשָׁבְקוּ אִילָנָא יְחִידָאי, עִלָּאָה מִכָּל אִילָנִין. וְאָתוּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּאֲתַר דְּמִשְׁתַּנֵּי, וּמִתְהַפֵּךְ מִגַּוונָא לְגַוונָא וּמִטַּב לְבִישׁ וּמִבִּישׁ לְטַב. וְנַחֲתֵי מֵעֵילָא לְתַתָּא, וְאִתְדַּבָּקוּ לְתַתָּא בְּשִׁנּוּיִין סַגִּיאִין. וְשָׁבְקוּ אִילָנָא יְחִידָאָה, עִלָּאָה מִכָּל אִילָנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ז':כ"ט) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יָשָׁר וְגוֹ'.

וַדַּאי כְּדֵין אִתְהַפַּךְ לְבַיְיהוּ, בָּהַהוּא סִטְרָא מַמָּשׁ, זִמְנִין לְטַב, זִמְנִין לְבִישׁ, זִמְנִין לְרַחֲמֵי, זִמְנִין לְדִינָא. בְּהַאי מִלָּה דְּאִתְדַּבָּקוּ בָּהּ וַדַּאי, (קהלת ז':כ"ט) בְּקֻשׁוּ חִשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים, וְאִתְדַּבָּקוּ בָּהוּ.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָדָם, שְׁבַקְתְּ חַיֵּי וְאִתְדַּבַּקְתְּ בְּמוֹתָא. חַיֵּי, דִּכְתִיב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן, דְּאִקְרֵי חַיִּים. דְּמַאן דְּאָחִיד בֵּיהּ, לָא טָעִים מוֹתָא לְעָלְמִין. אִתְדַּבַּקְתְּ בְּאִילָנָא אָחֳרָא, הָא וַדַּאי מוֹתָא הוּא לְקִבְלָךְ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ה':ה') רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת, וּכְתִיב, (קהלת ז':כ"ו) וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה. וַדַּאי בְּאֲתַר דְּמוֹתָא אִתְדַּבַּק, וְשָׁבַק אֲתַר דְּחַיֵּי. בְּגִין כָּךְ אִתְגְּזַר עֲלֵיהּ וְעַל כָּל עַלְמָא מוֹתָא.

אִי הוּא חָטָא, כָּל עַלְמָא מַה חָטוּ. אִי תֵּימָא, דְּכָל עַלְמָא אָכְלֵי מֵאִילָנָא דָּא, וְאִתְרַמֵּי לְכֹלָּא. לָאו הָכִי. אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאָדָם קָאִים עַל רַגְלוֹי, חָמֵי לֵיהּ בְּרֵיֵּין כֻּלְּהוּ, וּדְחִילוּ מִקַּמֵּיהּ, וְהֲווּ נָטְלִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּעַבְדִין בָּתַר מַלְכָּא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אֲנָא וְאַתּוּן, (תהילים צ״ה:ו׳) בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה וְגו׳. וְאֶזְלוּ כֻּלְּהוּ אֲבַתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּאָדָם סָגִיד לְהַאי אֲתַר, וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, כֻּלְּהוּ אִתְמַשְּׁכוּ אֲבַתְרֵיהּ וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא.

וּכְדֵין אִשְׁתַּנֵּי אָדָם לְכַמָּה גְּוונִין, זְמְנִין דִּינָא, זְמְנִין רַחֲמֵי זְמְנִין מוֹתָא, זְמְנִין חַיֵּי. וְלָא קָאִים בְּקִיּוּמָא תָּדִיר בְּחַד מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דְּהַהוּא אֲתַר גָּרִים לֵיהּ. וְעַל דָּא אִקָּרֵי, חֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, הַמִּתְהַפֶּכֶת מִסְטָרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, מִטַּב לְבִישׁ, מֵרַחֲמֵי לְדִינָא, מִשְּׁלֵם לְקָרְבָּא, מִתְהַפֶּכֶת הִיא בְּכֹלָּא. טַב וְרַע דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ט׳) וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

וּמַלְכָּא עִלָּאָה, לְרַחֲמָא עַל עוֹבָדוֹי, אוֹכַח לֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ, וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ וְגו׳, וְהוּא לָא קַבִּיל מִנֵּיהּ, וְאִתְמְשַׁךְ בָּתַר אִתְּתֵיהּ, וְאִתְתָּרַךְ לְעָלְמִין. דְּהָא אִתְּתָא לְאַתְרָא (ס״א לאתר דא) סַלְקָא וְלָא יַתִּיר, וְאִתְּתָא גָּרִים מוֹתָא לְכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי, לְעַלְמָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו ס״ה:כ״ב) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי, כִּימֵי הָעֵץ, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא, בֵּיהּ זִמְנָא, כְּתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ וגו' (עד כאן נדפס בויקרא):

פרק כט

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. תָּאנָא, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה, הֲתָם בְּקִיּוּמֵיהּ יַעֲקֹב, וְהָכָא בְּמִיתָתֵיהּ יִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא לָא כְּתִיב וַיִּקְרַב יוֹם יִשְׂרָאֵל לָמוּת, אֶלָּא יְמֵי, וְכִי בְּכַמָּה יוֹמֵי מִית בַּר נָשׁ, וְהָא בְּשַׁעְתָּא חָדָא, בְּרִגְעָא חָדָא, מִית וְנָפִיק מֵעַלְמָא.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאֲתָבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ, כָּל אִינּוּן יוֹמִין דְּקָאִים בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, אִתְפַּקְּדָן קַמֵּיהּ, וְעָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא. וְכַד אִתְקָרִיבוּ קַמֵּיהּ לְמֵיעַל בְּחוּשְׁבָּנָא, מִית בַּר נָשׁ. וְאָתִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחֵיהּ לֵיהּ, הַהוּא הֶבֶל דְּאַפִּיק וְנָפַח בֵּיהּ, אוֹתְבֵיהּ לְגַבֵּיהּ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּיוֹמוֹי אִתְקְרִיבוּ גַּבֵּי מַלְכָּא בְּלָא כְּסוּפָּא, וְלָא דָּחֵי יוֹמָא מִנַּיְיהוּ לְבַר, דְּיִשְׁכַּח בְּהַהוּא יוֹמָא, דְּאִתְעֲבִיד בֵּיהּ חוֹבָא. בְּגִין כָּךְ, כְּתִיב בְּצַדִּיקַיָּא, קְרִיבָה. (והיך יקרבון) מִשּׁוּם דְּקָרִיבוּ יוֹמוֹי קַמֵּי מַלְכָּא, בְּלָא כְּסוּפָּא.

וַוי לְרַשִּׁיעַיָּא, דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ קְרִיבָה, וְהֵיךְ יִקָּרְבוּן יוֹמֵי קַמֵּי מַלְכָּא, דְּהָא כָּל יוֹמוֹי בְּחוֹבֵי עָלְמָא אִשְׁתַּכָּחוּ. וּבְגִינֵי כָךְ לָא יִקָּרְבוּן קַמֵּי מַלְכָּא, וְלָא יִתְמַנּוּן קַמֵּיהּ, וְלָא יִדְכְּרוּ לְעֵילָּא,

אֶלָּא אִינּוּן שְׁצִיאָן מִגַּוַּוְיִיהוּ. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי ד׳:י״ט) דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ.

וְהָכָא וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת, בְּלָא כִסּוּפָא, בִּשְׁלֵימוּתָא, בְּחֶדְוָותָא שְׁלִים. וּבְגִינֵי כָךְ, יְמֵי יִשְׂרָאֵל, דְּהַוָה שְׁלִים יַתִּיר יִשְׂרָאֵל מִיַּעֲקֹב. וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ז) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, שְׁלִים. שְׁלִים הֲוָה, וְלָא שְׁלִים בְּדַרְגָּא עִלָּאָה כְּיִשְׂרָאֵל.

תַּנְיָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּיוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ אִתְפַּקְּדָן קַמֵּי מַלְכָּא, אִית זַכָּאָה דְּאִתְפַּקְּדָן יוֹמוֹי וּרְחִיקִין מִקַּמֵּי מַלְכָּא. וְאִית זַכָּאָה, דְּכַד מִתְפַּקְּדָן יוֹמוֹי, קְרִיבִין וּסְמִיכִין לְמַלְכָּא, וְלָא מִתְרַחֲקִין. בְּלָא כִסּוּפָא עִלָּאִין, וְקְרִיבִין לְמַלְכָּא. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת.

פרק ל

וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי שְׁאָר שִׁבְטִין לָאו בְּנוֹי אִינוּן. אֶלָּא אָמַר רִבִּי אַבָּא, יוֹסֵף בְּנוֹ הֲוָה יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. דְּתָנְיָנן, בְּשַׁעְתָּא דְּאִנְתְּתֵיהּ דְּפוֹטִיפַר דְּחָקַת לֵיהּ לְיוֹסֵף, מַה כְּתִיב, (בראשית ל״ט:י״א) וַיְהִי הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת. הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, וְאֵין אִישׁ בַּבַּיִת. מַהוּ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת. אֶלָּא לְאַכְלְלָא דִּיוּקָנָא דְיַעֲקֹב, דְּהַוָה תַּמָּן וְאִשְׁתַּכַּח תַּמָּן. וּבְגִינֵי כְּךְ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת, אֲבָל אִישׁ אָחֵרָא הֲוָה תַּמָּן. כֵּיוָן דְּסָלִיק יוֹסֵף עֵינוֹי, וְחָמָא דִּיוּקָנָא דַּאֲבוֹי, יְתִיב בְּקִיּוּמֵיהּ, וְתָב לַאֲחוֹרָא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית ל״ט:ח׳) וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְּ אֲמַרְתְּ וַיְמָאֵן, וַיֹּאמֶר. חַיֶּיךְ, וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אָחֵרָא, יֵיתֵי לְבָרְכָא לִבְנָךְ, וְיִתְבָּרְכוּן בֵּיהּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיְמָאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי בְנִי יָדַעְתִּי.

כֵּיוָן דְּאָמַר יָדַעְתִּי בְנִי, אֲמַאי אָמַר, יָדַעְתִּי אָחֵרָא. אֶלָּא אָמַר, יָדַעְתִּי בְנִי, בְּזִמְנָא דְּקָיְימַת בְּגוּפָךְ דְּאַתְּ בָּרִי, כַּד חָמִית דִּיוּקָנָא דִילִי, וְתָבַת בְּקִיּוּמָךְ. וּבְגִינֵי כָךְ כְּתִיב, יָדַעְתִּי בְנִי, יָדַעְתִּי. עַל מַה דְּאֲמַרְתְּ דְּדָא הוּא בּוּכְרָא, גַּם הוּא יִהְיֶה לְעָם וְגַם הוּא יִגְדָּל, וְהָכָא בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף, לִבְנוֹ לְיוֹסֵף מַמָּשׁ.

דָּבָר אַחֵר, וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף, דְּבְדִיוּקָנָא חַד הֲווּ מִתְחַזְיִין. דְּכָל מַאן דְּחָמֵי לְיוֹסֵף, הֲוָה אַסְהִיד דְּבְרִיהּ דְּיַעֲקֹב הֲוָה. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כֹּלָּא הָכִי הוּא. וְעוֹד דְּיוֹסֵף זָן לֵיהּ וְלִבְנוֹי בְּסִבּוּתֵיהּ, וּבְגִינֵי כָךְ בְּנוֹ מַמָּשׁ, יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף, אֲמַאי לְיוֹסֵף וְלָא לְאָחֵרָא. מִשּׁוּם דְּרִשׁוּתָא הֲוָה בִּידֵיהּ לְסַלְקֵיהּ מִתַּמָּן.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כֵּיוָן דְּיַעֲקֹב הֲוָה יָדַע דִּבְנוֹי יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּגָלוּתָא תַּמָּן בְּמִצְרַיִם, אֲמַאי לָא אִתְקַבַּר תַּמָּן בְּגִין דְּיָגִין זְכוּתֵיהּ עַל בְּנוֹי. אֲמַאי בָּעָא לְאִסְתַּלְּקָא מִתַּמָּן. וְהָא כְּתִיב, (תהילים ק״ג:י״ג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, אֵן הוּא רַחְמָנוּתָא.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּהַוָה נָחִית יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, הֲוָה דָחִיל. הֲוָה אָמַר, דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם יִשְׁתֵּצוּן בָּנַי בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וְדִילְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְסַלֵּק שְׁכִינְתֵּיהּ מִינַי כְּקַדְמֵיתָא. מַה כְּתִיב, (בראשית ל״ה:ט׳) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וגו׳. (בראשית מ״ו:ג׳) (ויאמר אלהים לישראל) אַל תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם. וּמַה דְּאָמַרְתְּ דִּילְמָא אֶסַלֵּק שְׁכִינְתִּי מִבֵּינָךְ, אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה.

אָמַר עוֹד, דְּחִילְנָא דִּילְמָא אִתְקַבַּר תַּמָּן, וְלָא אֶזְכֶּה עִם אֲבָהָתַי. אָמַר לֵיהּ וְאָנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָל�ֹה. אֲעַלְךָ, מִמִּצְרַיִם. גַּם עָל�ֹה, לְאִתְקַבְּרָאָה בְּקִבְרָא דַּאֲבָהָתְךָ.

בְּגִינֵי כָּךְ, בָּעָא לְסַלְקָא גַּרְמֵיהּ מִמִּצְרַיִם. חַד, דְּלָא יַעַבְדוּן מִנֵּיהּ דַּחֲלָא, דְּהָא חָמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִדַּחֲלֵיהוֹן. וְחַד, דְּחָמָא דִּשְׁכִינְתָּא יְשַׁוֵּי מְדוֹרֵיהּ בֵּין בְּנוֹי בְּגָלוּתָא. וְחַד, בְּגִין דְּיֵהֵא גּוּפֵיהּ דַּיֵּיר בֵּין גּוּפַיְיהוּ דַּאֲבָהָתוֹי לְאִתְכְּלָלָא בֵּינַיְיהוּ, וְלָא יִתְמַנֵּי עִם חַיְיבַיָּא דְּמִצְרָאֵי.

וְתָנֵינָן, גּוּפָא דְּיַעֲקֹב, אִתְמְשִׁיךְ מִשּׁוּפְרוֹי דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, וְהָוָה דְּיוּקְנֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּיוּקְנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. דְּיוּקְנָא דְּכוּרְסְיָא קַדִּישָׁא, וְלָא בָּעָא לְאִתְקָבְרָא בֵּינֵי חַיְיבַיָּא. וְרָזָא דְּמִלָּה, דְּבַאֲבָהָן לֵית פִּירוּדָא כְּלַל. וְעַל דָּא כְּתִיב וְ שָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתָי.

וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ, בְּחַד דְּיוּקְנָא דְּאַנְפִּין, בְּגִין דְּבַרְעוּתָא דְּרוּחָא וְלִבָּא, אוֹלִיד לֵיהּ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית ל׳:ט״ו) הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל רְעוּתָא דְּיַעֲקֹב בְּרָחֵל הֲוָה, וּבְגִין כָּךְ וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף.

תָּאנָא, רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (דברים כ״ט:כ״ח) הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ וגו׳. הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹקֵינוּ, תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבוֹי, וּלְאִסְתַּכָּלָא דְּלָא יַעֲבַר עַל רְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ. דְּתָנֵינָן, כָּל מַה דְּבַר נָשׁ עָבִיד בְּהַאי עָלְמָא, בְּסִפְרָא כְּתִיבוּ אִינּוּן עוֹבָדִין, וְעָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכוּלָּא אִתְגַּלְיָיא קַמֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו כ״ג:כ״ד) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'. אִי הָכִי, אֵיךְ לָא יִסְתַּמַּר בַּר נָשׁ מִלְּמֵיחַב קַמֵּיהּ דְּמָארֵיהּ. וְתָנֵינָן, אֲפִילּוּ הַהוּא (מאן) מַה דְּחָשִׁיב בַּר נָשׁ וְאִסְתַּלַּק בִּרְעוּתֵיהּ, כֻּלָּא אִשְׁתַּכַּח קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּעָאלַת לֵאָה לְגַבֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, וַיְהָבַת לֵיהּ אינון סִימָנִין דְּיָהַב יַעֲקֹב לְרָחֵל, סָלִיק בִּרְעוּתֵיהּ דְּאִיהִי רָחֵל, וְשַׁמַּשׁ שִׁמּוּשָׁא בָּהּ. וְהַהִיא טִפָּה קַדְמֵיתָא דְּיַעֲקֹב הֲוָת. דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:ג׳) כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, וְסָבַר דְּאִיהִי רָחֵל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ גָּלֵי עֲמִיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא, וְיָדַע מַה בַּחֲשׁוֹכָא, סָלִיק הַהוּא רְעוּתָא לְאַתְרֵיהּ, וּבְכֵירוּתָא דְּרָאוּבֵן אִסְתַּלַּק לְיוֹסֵף. מָאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּהָא דְּרָחֵל הֲוָת, הַהִיא טִפָּה קַדְמֵיתָא דְּנָפְקַת

מִיַּעֲקֹב. וּבְגִין דְּהַוָּת דִּילֵהּ, הַהוּא בְּכֵירוּתָא מַמָּשׁ דִּרְאוּבֵן, יָרִית יוֹסֵף. וְרָחֵל יָרְתָה לְהַהוּא דִּילֵהּ.

וּבְגִין כָּךְ, רָזָא דְמִלָּה, לָא אִסְתַּלַּק רְאוּבֵן בִּשְׁמָא כִּשְׁאָר שִׁבְטִין. אֶלָּא רְאוּבֵן. כְּלוֹמַר חֲמוּ בַּר, רְאוּ בֵּן סְתָם. וְהַאי בֵּן לָא אִתְיְדַע שְׁמֵיהּ, וְעַל דָּא לָא קָרְיָא לֵאָה בְּנֵי בְּהַאי שְׁמָא, וְלָא אִקְרֵי רְאוּ בְּנִי, דְּהָא לֵאָה יָדְעַת עוֹבָדָא.

וְתָנִינָן, גָּלֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיַעֲקֹב לָאו רְעוּתֵיהּ לְמֵיחַב קַמֵּיהּ בְּהַאי, וְלָא אִסְתַּכַּל בְּרַעוּתָא בְּאִתְּתָא אָחֳרָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, כִּשְׁאָר חַיָּיבֵי עַלְמָא. וְעַל כָּךְ כְּתִיב, (בראשית ל״ה:כ״ב-כ״ג) וַיְהִיו בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר. דְּהָא בְּנַיְיהוּ דִּשְׁאָר חַיָּיבֵי עַלְמָא דְּעָבְדִין הַהוּא עוֹבָדָא, בִּשְׁמָא אָחֳרָא אִקְרוּן. וְהָא יְדִיעָא מִלָּה דָּא לְגַבֵּי חַבְרַיָּא, וּבְגִינֵי כָּךְ וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ מַמָּשׁ, מְשֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא (ד"א ל"ג בריה) בְּנוֹ הֲוָה.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה אוֹמֵי לֵיהּ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, דִּכְתִיב שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יֶרְכִּי. אֶלָּא בְּהַהוּא אָת קַיְימָא, דְּהָוָה רָשִׁים בְּבִשְׂרֵיהּ, דְּדָא חֶשְׁבּוּתָא דְּאָבָהָן יַתִּיר מִכֹּלָּא. וְהַאי בְּרִית, רָזָא דְיוֹסֵף אִיהוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאַבְרָהָם וּבְיַעֲקֹב כְּתִיב, שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יֶרְכִּי, תְּחוֹת יֶרְכִּי, כְּלוֹמַר, בְּהַהוּא אָתַר דִּרְמִיזָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאַפִּיק זַרְעָא קַדִּישָׁא מְהֵימְנָא לְעַלְמָא. בְּיִצְחָק לֹא כְּתִיב, בְּגִין דְּנָפִיק מִנֵּיהּ עֵשָׂו.

תּוּ, מַאי טַעְמָא הָכָא, שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יֶרְכִּי אַל נָא תַּקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, בְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא אוֹמֵי לִי, דְּאַפִּיק זַרְעָא קַדִּישָׁא מְהֵימְנָא לְעַלְמָא, וְאִתְנְטִיר, וְלָא אִסְתָּאַב לְעָלְמִין. דְּלָא יִתְקַבַּר בֵּין אִינּוּן מְסָאֲבִין, דְּלָא נָטְרוּ לֵיהּ לְעָלְמִין. דִּכְתִיב בְּהוּ, (יחזקאל כ״ג:כ׳) אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם.

וְאִי תֵּימָא, הָא יוֹסֵף דְּנָטִיר לֵיהּ עַל כֹּלָּא, אַמַּאי אִתְקַבַּר בֵּינַיְיהוּ. אֶלָּא תְּנִינָן, כְּתִיב, (יחזקאל א׳:ג׳) הָיֹה הָיָה דְּבַר ה' אֶל יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר, וְהָא תְּנִינָן, דִּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אַמַּאי הָכָא שְׁכִינְתָּא. אֶלָּא עַל נְהַר כְּבָר כְּתִיב, וּכְתִיב וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד ה'. אוּף הָכָא, יוֹסֵף בְּמַיָּא אִתְרַמֵּי אֲרוֹנָא דְיֵלֵיהּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי יוֹסֵף אִסְתַּלַּק מֵהָכָא, גָּלוּתָא לָא אִתְקַיְּים. אֶלָּא תְּהֵא קְבוּרְתֵּיהּ בְּאָתָר דְּלָא יִסְתָּאַב, וְיִסְבְּלוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גָּלוּתָא.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חָמָא יַעֲקֹב דְּהָא בְּכֹלָּא אִתְתַּקַּן לְכָרְסְיָא קַדִּישָׁא בַּאֲבָהָן (כאבהן). אָמַר, אִי הָכִי יִתְקַבַּר, הֵיךְ גּוּפָא דָּא אֶחִידָא בַּאֲבָהָתָא, וְאֶפִילּוּ מְעַרְתָּא דְּאִתְקַבַּר תַּמָּן אִקְרֵי כְּפֵילְתָּא. בְּגִין דְּכָל מִלָּה דְּכֵפִילְתָּא הוּא תְּרֵין וְחַד, אוּף מְעַרְתָּא תְּרֵין וְחַד.

וְתָא חֲזֵי, אַבְהָתָא זְכוּ לְאִתְקַבְּרָא תַּמָּן, אִינּוּן וְזִוּוּגַיְיהוּ. יַעֲקֹב הוּא וְלֵאָה, מַאי טַעְמָא רָחֵל לָא, וְהָא כְּתִיב, (בראשית כ״ט:ל״א) וְרָחֵל עֲקָרָה, דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּבֵיתָא. אֶלָּא, לֵאָה זָכְתָה בֵּיהּ, לְאֶפְקָא שִׁית שִׁבְטִין מִגַּוָּהָא קַדִּישָׁא בְּעַלְמָא יַתִּיר. וּבְגִינֵי כָךְ, אִתְיַיהֲבַת עִמֵּיהּ לְזִוּוּגָא בְּמְעָרְתָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לֵאָה כָּל יוֹמָהָא, הֲוַת בְּפָרְשַׁת אוֹרְחִין קַיְימָא, וּבָכַת בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב, כַּד שְׁמְעַת דְּאִיהוּ צַדִּיקָא. וּצְלוֹתָא אַקְדְּמַת לֵיהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית כ״ט:י״ז) וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא, דְּמַקְדְּמַת בְּפָרְשַׁת אוֹרְחִין לְמִשְׁאַל.

רָחֵל לָא נָפְקַת לְאוֹרְחִין לְעַלְמָא. בְּגִינֵי כָךְ זָכְתָה לֵאָה לְאִתְקַבְּרָא עִמֵּיהּ. וְרָחֵל קַיֶּמֶת קְבוּרְתָהּ בְּפָרְשַׁת אוֹרְחִין וְאִתְקְבָרַת תַּמָּן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל. מַהוּ עָלַי. עָלַי וַדַּאי, כְּלוֹמַר בְּגִינִי. בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדַרְכְּךָ, בְּגִינִי מִיתַת בַּדַּרְכְּךָ, דְּלָא נָפְקַת בְּגִינִי לְעָלְמִין כַּאֲחָתָהּ.

בְּגִין כָּךְ, לֵאָה דְּנָפְקַת וּבָכַת בְּפָרְשַׁת אוֹרְחִין בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב, זָכְתָה לְאִתְקַבְּרָא עִמֵּיהּ. רָחֵל דְּלָא בָּעֲאת לְמֵיפַק וּלְמִשְׁאַל בַּהֲדֵיהּ, בְּגִין כָּךְ קְבוּרְתָהּ בְּפָרְשַׁת אוֹרְחִין. וְרָזָא דְמִלָּה, הָא אוֹקִימְנָא וְאִתְּמָר, דָּא בְּאִתְגַּלְיָא, וְדָא בְּאִתְכַּסְיָא.

וְתָא חֲזֵי, דְּתַנְיָא, דִּמְעִין סַגִּיאִין שְׁדִיאַת הַהִיא צַדֶּקֶת לֵאָה, בְּגִין לְמֶהֱוֵי חוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב, וְלָא בְּהַהוּא רָשָׁע דְּעֵשָׂו. וְהַיְינוּ דְּתַנְינָן, כָּל בַּר נָשׁ דְּאוֹשִׁיד דִּמְעִין קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַף עַל גַּב דְּאִתְגְּזַר עֲלֵיהּ עוֹנָשָׁא, יִתְקָרַע, וְלָא יָכִיל הַהוּא עוֹנָשָׁא לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. מְנָלָן, מִלֵּאָה, דְּהָא לֵאָה אִתְגְּזַר לְמֶהֱוֵי חוּלָקָא דְּעֵשָׂו, וְהִיא בְּבָעוּתָא אַקְדִּימַת לֵיהּ לְיַעֲקֹב, וְלָא אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ לְעֵשָׂו.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וְגו'. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א׳:ג׳) מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. בְּכַמָּה אֲתַר אִתְּמַר דְּאִסְתַּכְּלָנָא בְּמִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה וְאִתְחֲזֵי מִלּוֹי סְתִימִין, אֲבָל כֻּלְּהוּ מִלֵּי דִּשְׁלֹמֹה, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן בְּחָכְמָתָא.

פרק לא

דְּתַנְיָא כְּתִיב, (מלכים א ה׳:י׳) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם. תַּמָּן תְּנִינָן, מַאן אִינּוּן בְּנֵי קֶדֶם, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל חָכְמַת בְּנֵי קֶדֶם, הִיא חָכְמְתָא דְּיָרְתוּ מֵאַבְרָהָם.

דְּתַנְיָא כְּתִיב, (בראשית כ״ה:ה׳) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. מַאי אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ. דָּא חָכְמְתָא עִלָּאָה דְּהֲוָה יָדַע בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַשְׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, דְּהֲוָה דִּילֵיהּ. כְּדְתָנְינָן בְּהַהִיא בַּת דְּהֲוַת לֵיהּ לְאַבְרָהָם, וּבַכֹּל שְׁמָהּ.

וְלִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנוֹת וְגו'. דְּיַהֲב לְהוּ מִילִּין יְדִיעָאן, בְּכְתָרִין תַּתָּאִין, וּבְאָן אֲתַר אַשְׁרֵי לוֹן, אֶל אֶרֶץ קֶדֶם. וּמִתַּמָּן יָרִיתוּ בְּנֵי קֶדֶם חָכְמָתָא, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם.

תָּאנָא, יוֹמָא חַד הֲוָה אָתֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן מִקַּפּוֹטְקִיָא לְלוֹד, וְהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי אַבָּא הֲוָה לָאֵי, וְהֲוָה רָהִיט אֲבַתְרֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן דְּהֲוָה רָכִיב. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי (הושע י״א:י׳) אַחֲרֵי ה' יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג.

נָחַת רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי כְּתִיב, (דברים ט׳:ט׳) וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וַדַּאי חָכְמָתָא לָא מִתְיַישְׁבָא, אֶלָּא כַּד בַּר נָשׁ יָתִיב וְלָא אָזִיל, אֶלָּא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי עַל מָה כְּתִיב וָאֵשֵׁב. הַשְׁתָּא בְּנְיָיחָא תַּלְיָיא מִילְּתָא. יָתְבוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב וַתֶּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרַיִם. מַאי הִיא חָכְמַת שְׁלֹמֹה וּמַאי הִיא חָכְמַת מִצְרַיִם וּמַאי הִיא חָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, בְּכַמָּה אֲתַר אוּקְמוּהָ בְּהַהוּא שְׁמָא, דְּסִיהֲרָא כַּד אִתְבָּרְכָא מִכֹּלָּא, כְּתִיב וַתֶּרֶב. בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה, דְּאִתְרְבִיאַת וְאִתְבָּרְכַת וְקַיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא.

וְתָנְינָן, אֶלֶף טוּרִין מִתְרַבְרְבִין קָמֵיהּ, וְכֻלְּהוּ נְשִׁיבָא חַד הֲוּוּ לְקָמֵיהּ. אֶלֶף נַהֲרִין סַגִּיאִין לָהּ, וּבְגְמִיעָא חָדָא גָּמְעָא לוֹן.

טוּפְרָהָא מֵאַחֲדָא לְאֶלֶף וְשִׁבְעִין עֵיבַר. יָדָהָא אֲחִידָן לְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין (וחמש) אֶלֶף עֵיבַר, לֵית דְּנָפִיק מִנֵּיהּ לְסָטַר הַאי, וְלֵית דְּנָפִיק מִנֵּיהּ לְסָטַר אָחֳרָא. כַּמָּה וְכַמָּה אֶלֶף תְּרֵיסִין, מִתְאַחֲדִין בְּשַׂעֲרָהָא.

חַד עוּלֵימָא, דְּאוֹרְכֵיהּ מֵרֵישָׁא דְּעַלְמָא לְסֵיפֵי דְּעַלְמָא, נָפִיק בֵּין רַגְלָהָא. בְּשִׁתִּין פּוּלְסֵי דְּנוּרָא מִתְלַבְּשׁ, בְּגַוּונֵי דָּא אִתְמַנָּא עַל תַּתָּאֵי (מתחות) מֵאַרְבַּע סְטָרָהָא. דָּא אִיהוּ נַעַר, דְּאִחִיד שִׁית מְאָה וּתְלַת עֲשַׂר מַפְתְּחָן עִלָּאִין מִסִּטְרָא דְּאִמָּא. וְכֻלְּהוּ מַפְתְּחָן עִלָּאִין, בְּשִׁנְּנָא דְּחַרְבָּא דַּחֲגִיר בְּחַרְצֵיהּ תַּלְיָין.

הַהוּא נַעַר, קְרוֹן לֵיהּ חָנוֹךְ בֶּן יֶרֶד, בְּאִינּוּן בְּרְיָיתֵי, דִּכְתִיב, (משלי כ״ב:ו׳) חֲנוֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ. וְאִי תֵּימָא מַתְנִיתִין הִיא, וְלָא בְּרְיָיתָא. בְּמַתְנִיתָא דִילָן אוֹקִימְנָא מִילֵּי, וְהָא אִתְּמָר, וְכֹלָּא מִלְּתָא חָדָא אִסְתַּכְלוּ (נ"א אשתכללו). תְּחוֹתֵיהּ תִּטְלַל חֵיוֹת בָּרָא. דְּתַנְיָא (נ"א דתא חזי), כְּמָה דְּיִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִקְרֵי בֵּן לְאִמֵּיהּ, דִּכְתִיב, (משלי ד׳:ג׳) כִּי בֵן הָיִיתִי לְאָבִי רַךְ וְיָחִיד לִפְנֵי אִמִּי, וּכְתִיב, (שמותד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל, הָכִי נָמֵי לְתַתָּא, דָּא אִקְרֵי נַעַר לְאִמֵּיהּ. דִּכְתִיב, (הושע י״א:א׳) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאוֹהֲבֵהוּ, וּבְכַמָּה גְוונִין אִקְרֵי בֶּן יֶרֶד, וְהָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל תָּא חֲזֵי, בֶּן יֶרֶד מַמָּשׁ. דְּתַנְינָן, עֶשֶׂר יְרִידוֹת יָרְדָה שְׁכִינָה

לְאַרְעָא, וְכֻלְּהוּ אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא וְאִתְּמַר. וּתְחוֹת הַאי, כַּמָּה חֵיוָתָא קַיְימִין, דְּאִקְרוּן חֵיוַת בָּרָא מַמָּשׁ.

תְּחוֹת אִינּוּן חֵיוָותָא, מִתְאַחֲדָן שַׁעֲרָהָא דְּסִיהֲרָא, דְּאִקְרוּן כּוֹכְבַיָּא דְּשַׁרְבִיטָא, דְּשַׁרְבִיט מַמָּשׁ, מָארֵי דְּמָארִין, מָארֵי דְּמַתְקְלָא, מָארֵי דְּקִשְׁיוּ, מָארֵי דְּחוּצְפָּא. וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן מָארֵי (נ"א שערי) דְּאַרְגְּוָונָא, יְדָהָא וְרַגְלָהָא אֲחִידָן בְּהַאי, כְּאַרְיֵה (קדישא) תַּקִּיפָא דְּאָחִיד עַל טַרְפֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (מיכה ה':ז') וְטָרַף וְאֵין מַצִּיל.

טוּפְרָהָא, כָּל אִינּוּן דְּאַדְכְּרִין חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא, וְכָתְבִין וְרָשְׁמִין חוֹבַיְיהוּ בִּתְקִיפוּ דְּדִינָא קַשְׁיָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו י"ז:א') חַטַּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפּוֹרֶן שָׁמִיר. מַהוּ שָׁמִיר. הַהוּא דְּרָשִׁים וְנָקִיב אַבְנָא, וּפְסִיק לָהּ לְכָל סְטָרָא.

זוּהֲמָא דְּטוֹפְרָהָא, כָּל אִינּוּן דִּלָּא מִתְדַּבְּקִין בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, וְיָנְקִין מִסִּטְרָא דְּמָסָאֲבוּתָא, כַּד שָׁאֲרֵי סִיהֲרָא בְּפָגִימוּ.

וּבְגִין דְּשָׁלְמֹה מַלְכָּא יָרְתָא לְסִיהֲרָא בְּשָׁלֵימוּתָא, בָּעֵי לְיָרְתָא לָהּ בְּפָגִימוּתָא, וְעַל דָּא אִשְׁתַּדַּל לְמֵידַע, בְּדַעְתָּא (ברעותא) דְּרוּחִין וְשֵׁדִין, לְמֵירַת סִיהֲרָא בְּכָל סִטְרָא.

וּבְיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בְּכֹלָּא אִתְּנְהִיר סִיהֲרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א ה':י') וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, וַתֵּרֶב דַּיְיקָא. מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם, רָזָא עִלָּאָה הוּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ל"ו:ל"א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם וגו'. וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנֵי קֶדֶם, דְּכֻלְּהוּ לָא אִתְקָיְימוּ, בַּר מֵהַאי דִּכְלִילָא דְּכַר וְנוּקְבָא דְּאִקְרֵי הֲדַר. דִּכְתִיב, (בראשית ל"ו:ל"ט) וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר וגו'.

וְתָאנָא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְקְיְימַת (נ"א דאתנהירת סיהרא), לָא אִתְּנְהִירַת בְּאַשְׁלָמוּתָא. עַד דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, דְּאִתְחֲזֵי לְקַבְלָהָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. דִּבְגִין כָּךְ אִמֵּיהּ בַּת שֶׁבַע הֲוַת.

וּמִכָּל חָכְמַת מִצְרַיִם, דָּא חָכְמָה תַּתָּאָה, דְּאִקְרֵי שִׁפְחָה דְּבַתַּר רֵיחַיָּא, וְכֹלָּא אִתְכְּלִילַת הַאי חָכְמָה דִּשְׁלֹמֹה, חָכְמַת בְּנֵי קֶדֶם, וְחָכְמַת מִצְרַיִם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּשַׁאֵילְנָא קַמֵּהּ מִלָּה דָּא, דְּהָא בְּכָל הַנֵּי מִילֵּי (מלה דא) זָכִינָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִלִּין אִלֵּין, הָא אוֹקִימְנָא לוֹן, וְהָא אִתְּמְרוּ.

תָּאנָא, (קהלת א':ג') מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, יָכוֹל אַף עֲמָלָה דְּאוֹרַיְיתָא, תַּלְמוּד לוֹמַר שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ (כתיב). שְׁאנֵי עֲמָלָה דְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵעֵילָּא מִן שִׁמְשָׁא הוּא. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, אַף עֲמָלָה דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ עָמָל בְּגִינֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, אוֹ בְּגִין יְקָרָא דִּילֵּיהּ. הַאי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּתִיב. דְּהָא לָא סָלִיק לְעֵילָּא. תָּנְיָא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲפִילּוּ אִי בַּר נָשׁ קַיָּים אֶלֶף שְׁנִין, הַהוּא יוֹמָא דְּאִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, דָּמֵי לֵיהּ כְּאִילּוּ לָא אִתְקַיָּים בַּר יוֹמָא חַד:

פרק לב

וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי, זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דַּאֲבָהָתָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לוֹן רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָא, וְאִתְרְעֵי בְּהוּ, לְאִתְעַטָּרָא עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים י׳:ט״ו) רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ חָשַׁק ה' וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב הֲוָה יָדַע, דְּהָא עִטּוּרָא דִילֵיהּ בַּאֲבָהָתֵיהּ הוּא, דְּהָא עִטּוּרָא דַאֲבָהָן עִמֵּיהּ הוּא, וְהוּא עִמְּהוֹן. וְעַל דָּא בְּאַתְוָון גְּלִיפִין תְּנִינָן, ש תְּלַת קְשָׁרִין, תְּרִין קְשָׁרִין, חַד מֵהַאי סְטָרָא, וְחַד מֵהַאי סְטָרָא, וְחַד דְּכָלִיל לוֹן. וְדָא הוּא דְתָנִינָן, (שמות כ״ו:כ״ח-כ״ט) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבָּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, וְהַהוּא קְשָׁרָא דִּבְאֶמְצָעִיתָא, אָחִיד לְהַאי סְטָרָא, וּלְהַאי סְטָרָא. וְעַל הַאי כְּתִיב, וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וַדַּאי. וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ב:י״ח) הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ וְהָעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת. הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ, אִלֵּין בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא צַיְיתִין לְמִלּוֹלֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא פָּקְחִין אוּדְנַיְיהוּ, לְמִשְׁמַע לְפִקּוּדֵי דְמָארֵיהוֹן. וְהָעִוְרִים, דְּלָא מִסְתַּכְּלִין לְמִנְדַּע עַל מָה אִינּוּן קַיְימִין. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כָּרוֹזָא נָפִיק וְקָרֵי, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח.

דְּתָנְיָא, אִינּוּן יוֹמִין דְּבַר נָשׁ כַּד אִתְבְּרֵי, בְּהַהוּא יוֹמָא דְּנָפַק לְעָלְמָא, כְּלְהוּ קַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְאָזְלִין וְטָאסִין בְּעָלְמָא, נָחֲתִין וְאָזְדָּרָן לְבַר נָשׁ, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא בִּלְחוֹדוֹי. וְכַד הַהוּא יוֹמָא אָתֵי וְאָזְדַּר לֵיהּ, וּבַר נָשׁ עָבִיד בְּהַהוּא יוֹמָא חוֹבָא קַמֵּי מָארֵיהּ. הַהוּא יוֹמָא סָלִיק בְּכִסּוּפָא, וְאָסְהִיד סָהֲדוּתָא, וְקָאִים בִּלְחוֹדוֹי לְבַר.

וְתָאנָא, בָּתַר דְּקָאִים בִּלְחוֹדוֹי, יָתִיב, עַד דְּבַר נָשׁ עָבִיד מִנֵּיהּ תְּשׁוּבָה. זָכָה, תָּב הַהוּא יוֹמָא לְאַתְרֵיהּ. לָא זָכָה, הַהוּא יוֹמָא נָחִית, וְאִשְׁתַּתַּף בְּהַהוּא רוּחָא דִּלְבַר, וְתָב לְבֵיתֵיהּ. וְאִתְתַּקַּן בְּדִיוּקְנֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ מַמָּשׁ, בְּגִין לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ, וְדַיָּיר עִמֵּיהּ בְּבֵיתָא. וְאִית דְּדִיוּרָא לְטַב אִי הוּא זָכֵי. וְאִי לָאו, דִּיוּרֵיהּ עִמֵּיהּ לְבִישׁ.

בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אִתְפַּקְּדָן אִינּוּן יוֹמִין וְחֻסְרִים, וְלָא עָאלִין בְּמִנְיָינָא דְּאִינּוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ. וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּגָרַע יוֹמוֹי קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְלָא שָׁבִיק לְעֵילָא יוֹמִין, לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, וּלְאִתְקָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, כַּד קָרִיבוּ אִינּוּן יוֹמִין קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. אִי הוּא זַכָּאָה, הַאי בַּר נָשׁ דְּנָפִיק מֵעָלְמָא, סָלִיק וְעָאל בְּאִינּוּן יוֹמִין. וְאִינּוּן לְבוּשֵׁי יְקָר, דְּמִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ נִשְׁמָתֵיהּ. וְאִינּוּן יוֹמִין הֲווּ, דְּזָכָה בְּהוּ, וְלָא חָב בְּהוּ.

וַוי לְהַהוּא דְּגָרַע יוֹמוֹי לְעֵילָא. דְּכַד בָּעָאן לְאַלְבָּשָׁא לֵיהּ בְּיוֹמוֹי, אִינּוּן יוֹמִין דְּפָגִים אִיהוּ בְּחוֹבוֹי, חָסְרִין מֵהַהוּא לְבוּשָׁא, וְאִתְלַבַּשׁ בְּמָנָא חֲסַרָא. כָּל שְׁכֵן אִי סַגִּיאִין אִינּוּן, וְלָא לֶהֱוֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ בַּמֶּה דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא. כְּדֵין וַוי לֵיהּ, וַוי לְנַפְשֵׁיהּ, דְּדָיְינִין לֵיהּ בַּגֵּיהִנָּם עַל אִינּוּן יוֹמִין. יוֹמִין עַל יוֹמִין, יוֹמִין עַל חַד תְּרִין. דְּכַד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, לָא אַשְׁכַּח

יוֹמִין דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְלָא הֲוֵי לֵיהּ לְבוּשָׁא בַּמָּה דְּאִתְכַּסֵּי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיוֹמֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן טְמִירִין אִינּוּן לְגַבֵּיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ לְבוּשֵׁי יְקָר, לְאִתְלַבָּשָׁא בְּהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּנִינָן בָּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית ג':ז') וַיֵּדְעוּ כִּי עֵרֻמִּים הֵם, יְדִיעָה יָדְעֵי מַמָּשׁ. דְּהַהוּא לְבוּשָׁא דִּיקָר, דְּאִתְעֲבִיד מֵאִינּוּן יוֹמִין, גָּרַע מִנַּיְיהוּ, וְלָא אִשְׁתְּאַר יוֹמָא מֵאִינּוּן יוֹמִין לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ט:ט"ז) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ. יָמִים יוּצָרוּ. יָמִים יוּצְרוּ דַּאי, וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דְּהָא לָא אִשְׁתְּאַר חַד מִנַּיְיהוּ לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהוּ. עַד דְּאִשְׁתַּדַּל אָדָם, וְעָבַד תְּשׁוּבָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל לֵיהּ, וְעָבִיד לֵיהּ מָאנָא (מאני) לְבוּשָׁא אָחֳרָנִין, וְלָא מִן יוֹמוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ג':כ"א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם.

תָּא חֲזֵי, בְּאַבְרָהָם דְּזָכָה, מַה כְּתִיב, (בראשית כד) בָּא בַּיָּמִים, מִשּׁוּם דְּזָכָה. כַּד אִסְתַּלַּק מֵהַאי עָלְמָא, בְּאִינּוּן יוֹמִין מַמָּשׁ דִּילֵיהּ, עָאל וְאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְלָא גָּרַע מֵהַהוּא לְבוּשׁ יְקָר כְּלוּם, דִּכְתִיב בָּא בַּיָּמִים. בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א':כ"א) וַיֹּאמֶר עָרֹום יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹום אָשׁוּב שָׁמָּה. דְּהָא לָא אִשְׁתְּאַר לְבוּשָׁא לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ.

תָּנָא, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיוֹמֵיהוֹן זַכָּאִין, וְאִשְׁתָּאֲרוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי (זכאין), וְכַד נָפְקִין, מִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ, וְאִתְעֲבִידוּ לְבוּשֵׁי יְקָר, לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ. וּבַהַהוּא לְבוּשָׁא, זָכָאן לְאִתְעַנְּגָא מֵעִנּוּגָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וּבַהַהוּא לְבוּשָׁא, זְמִינִין לַאֲחָיָיא וּלְמֵיקַם. וְכָל אִינּוּן דְּאִית לְהוּ לְבוּשָׁא יְקוּמוּן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ל"ח:י"ד) וַיִּתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ. וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּיוֹמֵיהוֹן בְּחוֹבֵיהוֹן (עלמין) חַסְרִין, וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנַּיְיהוּ, בַּמָּה דְּאִתְכַּסְיָין, כַּד יִפְקוּן מֵעָלְמָא.

תָּאנָא, כָּל אִינּוּן זַכָּאִין, דְּזָכוּ לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשׁ יְקָר בְּיוֹמֵיהוֹן, מִתְעַטְּרָן בְּהַהוּא עָלְמָא (ס"א גולמא), מֵעִטּוּרֵי דְּמִתְעַטְּרֵי בְּהוּ אֲבָהָן, מֵהַהוּא נַחַל דְּנָגִיד וְנָפִיק לְגִנְתָא דְּעֵדֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מח) וְנָחֲךָ ה' תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְגו'. וְאִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּלָא זָכוּ לְאִתְלַבָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא דְּיוֹמֵיהוֹן, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ירמיהו י"ז:ו') וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּרָחֲצָנוּ יַתִּיר הֲוָה לֵיהּ, דִּכְתִיב וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי. דְּאָזְכֵּי בְּהוּ וְלָא בְּאָחֳרָא. דְּאָזְכֵּי בְּהוּ, לְאִתְלַבְּשָׁא בְּיוֹמִין דִּילֵיהּ, וּבְיוֹמִין דְּיוֹהִוֹן.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתִיב, (בראשית כ"ז:כ"ז) וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. בְּגָדֵי עֲשָׂו מִבְּעֵי לֵיהּ. דְּהָא לָאו דִּידֵיהּ הֲווּ, אֶלָּא דְּעֵשָׂו הֲווּ הַנָהוּ בְּגָדִים. דִּכְתִיב, (בראשית

כ"ז:ט"ו) וַתִּקַח רִבְקָה אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדוֹל הַחֲמוּדוֹת, בִּגְדֵי עֵשָׂו כְּתִיב (הכא), וְהָכָא רֵיחַ בְּגָדָיו, דְּיַעֲקֹב מַשְׁמַע.

אֶלָּא, הָכִי אוֹקִימְנָא, וַיָּרַח, כְּלוֹמַר, אִסְתַּכַּל לְהָלְאָה, וְאָרַח רֵיחָא דִלְבוּשׁוֹי דְהַהוּא עַלְמָא, כְּדֵין בָּרְכֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה, דָּא הוּא חָקַל דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. אָמַר, הוֹאִיל וְזָכִיתָ בְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי יְקָר, וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מַאי מַשְׁמַע, בְּגִין דְּבַהַהוּא חָקַל דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין, נָטִיל (ס"א נטיף) טַלָּא כָּל יוֹמָא, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, דִּכְתִיב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּכֹלָּא בָּרְכֵיהּ, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּוַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו. בְּגָדָיו מַמָּשׁ, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא. תָּנָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה רֵיחִין, סָלְקִין בְּכָל יוֹמָא מִגַּן עֵדֶן, דְּמִתְבַּסְּמֵי בְּהוּ אינון לְבוּשִׁין דִּיקָר דְּהַהוּא עַלְמָא, דְּמִתְעַטָּרָן מִן יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה לְבוּשִׁין אינון. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, טוּרֵי (ויקרא ע"א ע"ב) דְּעַלְמָא, עַל דָּא פְּלִיגוּ. אֲבָל תְּלָתָא אינון. חַד דְּמִתְלַבְּשֵׁי בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, רוּחָא דִּבְגִנְתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא. וְחַד יְקָרָא מִכֹּלָּא, דְּמִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ נִשְׁמָתָא בְּגוֹ צְרוֹרָא דְחַיֵּי, בֵּין פּוּרְפֵּירָא דְמַלְכָּא. וְחַד לְבוּשָׁא דִּלְבַר, דְּקָאִים וְלָא קָאִים, אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי. בְּהַאי מִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ נַפְשָׁא, וְאָזְלָא וְשָׁטָא בְּעַלְמָא.

וּבְכָל רֵישׁ יַרְחֵי (שתא) וְשַׁבַּתָּא, אָזְלַת וְאִתְקַשְּׁרַת בְּרוּחָא דִּבְגִנְתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּקָיְימָא בֵּין פַּרְגּוֹדָא יַקִּירָא, וּמְנִיהּ אוֹלִיף וְיָדַע מַה דְּיָדַע, וְשָׁט וְאוֹדַע לֵיהּ בְּעַלְמָא.

תָּנָא, בְּתַרֵּין קִשׁוּרִין אִתְקַשַּׁר נַפְשָׁא, בְּכָל רֵישׁ יַרְחָא וְשַׁבַּתָּא, בְּקִשׁוּרָא דְרוּחָא, דְּי בֵּין רֵיחֵי בּוֹסְמִין דִּבְגִנְתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא, וּמִתַּמָּן אָזִיל וְשָׁאט, וְאִתְקַשַּׁר עִם רוּחָא בְּנִשְׁמָתָא דְּצְרִירָא בִּצְרוֹרָא דְחַיֵּי, וּמִתְרַוְיָא וּמִתְזַנַּת מֵאִינּוּן זִיוִין יְקָרִין, דְּהַאי סִטְרָא, וּדְהַאי סִטְרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְנָחֲךָ ה' תָּמִיד, תָּמִיד דַּיְיקָא.

וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. מַהוּ בְּצַחְצָחוֹת. אֶלָּא צַחוּתָא חַד, כַּד אִתְקַשַּׁר בְּרוּחָא דִּבְגִנְתָא דִלְתַתָּא, צַחוּתָא דִלְגוֹ מִן צַחוּתָא, כַּד מִתְקַשְּׁרָן בְּנִשְׁמָתָא דִלְעֵילָּא, בִּצְרוֹרָא דְחַיֵּי, וְהַיְינוּ בְּצַח חַד, צַחוֹת תְּרֵין, דְּאִינּוּן לְעֵילָּא לְעֵילָּא, בְּיַקִּירוּ דְנִשְׁמָתָא וַדַּאי, כְּלוֹמַר צַחְצָחוֹת, מַאן יָרִית דָּא, נַפְשֶׁךָ. נַפְשֶׁךָ מַמָּשׁ. זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּד אֲנָא בֵּין אִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּבָבֶל, מִתְכַּנְּשֵׁי גַּבָּאי, וְאוֹלְפֵי מִלֵּי בְּאִתְגַּלְיָיא, וְאִינּוּן עַיְילֵי לוֹן בְּגוֹשְׁפַּנְקָא דְּפַרְזְלָא תַּקִּיפָא, סְתִימָא מִכָּל סִטְרִין. כַּמָּה זִמְנִין אוֹלִיפְנָא לוֹן אָרְחוֹי דְּגִנְתָא דְמַלְכָּא, אוֹרְחוֹי דְמַלְכָּא. (נ"א כמה זמנין אמינא לון ארחוי דאורייתא דמלכא קדישא ואורחין עלאין).

כַּמָּה זְמָנִין אוֹלִיפָנָא לוֹן כָּל אִנּוּן דַּרְגִּין דְּצַדִּיקַיָּא דִּבְהַהוּא עָלְמָא, וְכֻלְּהוּ מִסְתָּפֵי לְמֵימַר מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא לָעָאן (מעלעלין) בְּגַוְונָא. בְּגִינֵי כָךְ פְּסִילוּסִין אִקְרוּן, כְּהַהוּא פְּסִילוּתָא דְמַגְמְגֵם בְּפוּמֵיהּ.

אֲבָל לְזִכּוּתָא דְּאִינְנָא לְהוּ, הוֹאִיל וּמִסְתָּפֵי. דְּהָא אֲוִירָא קַדִּישָׁא וְרוּחָא קַדִּישָׁא אִתְעֲדֵי מִנַּיְיהוּ, וְיָנְקֵי מֵאֲוִירָא וְרוּחָא דְרִשׁוּתָא אָחֳרָא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְקֻשְׁיָא אִתְחֲזֵי עֲלַיְיהוּ, וְלָאו אינון כְּדַאי לְמֶחְמֵי סֵבָּר אַנְפּוֹי (ס"א דאליהו), כָּל שֶׁכֵּן סֵבָּר אַנְפִּין אָחֳרָנִין.

אֲבָל דָּא מְהַנְיָא לְהוּ, דְּאָנָא שְׁכִיחַ בְּעַלְמָא וְאָנָא סִימָנָא (נ"א סמכא) בְּעַלְמָא, דְּהָא בְּחַיַּי לָא יָתִיב עַלְמָא בְּצַעֲרָא, וְלָא אִתְדַּן בְּדִינָא דִלְעֵילָּא, בַּתְרַאי לָא יָקוּם דָּרָא כְּדָרָא דָּא. וְזִמִּין עָלְמָא דְּלָא יִשְׁתַּכַּח מַאן דְּיִגִּין עֲלַיְיהוּ, וְכָל אַנְפִּין חֲצִיפִין יִשְׁתַּכְּחוּן בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. לְעֵילָּא, בְּחוֹבַיְיהוּ דִלְתַתָּא, וַחֲצִיפוּתָא דִלְהוֹן.

וּזְמִינִין בְּנֵי עַלְמָא דְּצַוָּוחִין, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ. יְהַדְּרוּן רֵישָׁא לְכָל סִטְרֵי עַלְמָא, וְלָא יְתוּבוּן בְּאַסְוָותָא. אֲבָל חַד אָסוּתָא אַשְׁכַּחְנָא לְהוּ בְּעַלְמָא וְלָא יַתִּיר, בְּהַהוּא אֲתַר דְּיִשְׁתַּכְּחוּן אִינּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ (ויקרא ע"א ע"א) סֵפֶר תּוֹרָה דְּלָא מִשְׁתַּקַּר בֵּיהּ. כַּד מַפְקֵי הַאי, בְּגִינֵיהּ מִתְעָרֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְכָל שֶׁכֵּן אִי אַכְתִּיב בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא חָזֵי, וְהָא אוֹלִיפָנָא מִלָּה.

וַוי לְדָרָא דְּאִתְגַּלְיָיא בֵּינַיְיהוּ סֵפֶר תּוֹרָה, וְלָא מִתְעָרֵי עֲלֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. מַאן אִתְעַר עֲלֵיהּ בְּשַׁעְתָּא דְעַלְמָא בְּצַעֲרָא טְפֵי, וְאִצְטְרִיךְ עַלְמָא לְמִטְרָא, וְאִצְטְרִיךְ לְאַגְלָאָה סֵפֶר תּוֹרָה יַתִּיר בְּדוּחֲקָא דְעַלְמָא.

דְּכַד עַלְמָא בְּצַעֲרָא, וּבָעָאן בְּנֵי נָשָׁא רַחֲמִין עֲלֵי קִבְרֵי, כֻּלְּהוּ מֵתִין מִתְעָרִין עֲלֵיהּ, דְּהָא נַפְשָׁא אַקְדִּימַת וּמוֹדָעָא לְרוּחָא, דְּהָא סֵפֶר תּוֹרָה אִשְׁתַּכַּח בְּגָלוּתָא, דְּאִינְגֵלִי בְּדוּחֲקָא דְעַלְמָא, וְחַיָּיא אָתָאן וּבָעָאן רַחֲמֵי.

כְּדֵין רוּחָא מוֹדָעָא לִנְשָׁמָה, וּנְשָׁמָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר, וְחָס עַל עַלְמָא, וְדָא עַל גָּלוּתָא דְסֵפֶר תּוֹרָה מַאתְרֵיהּ, וְחַיָּיא אָתֵין לְמִבְעֵי רַחֲמֵי עַל קִבְרֵי מֵתַיָּי. וַוי לְדָרָא אִי אִצְטְרִיךְ סֵפֶר תּוֹרָה לְאַגְלָאָה לֵיהּ מֵאֲתַר לְאֲתַר, אֲפִילּוּ מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, דְּהָא לָא אִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ עַל מַה יִשְׁגְּחוּן עֲלַיְיהוּ.

וְדָא לָא יָדְעִין כֻּלְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא, דְּהָא שְׁכִינְתָּא כַּד אִתְגַּלְיָיא גָּלוּתָא בַּתְרָאָה. עַד לָא תִסְתַּלַּק לְעֵילָּא, מַה כְּתִיב, (ירמיהו ט':א') מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. לְבָתַר בְּזִמְנָא דְּדָחֲקָא אִשְׁתַּכַּח טְפֵי בְּעַלְמָא, תַּמָּן אִשְׁתַּכְּחַת, וּבְגָלוּתָא דְסֵפֶר תּוֹרָה, תַּמָּן הִיא, וְכֹלָּא מִתְעָרִין עֲלֵיהּ, עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִי הַנֵּי בַּבְלָאֵי טִפְּשָׁאֵי, יִנְדְּעוּן מִלִּין דְּרָזֵי דְּחָכְמְתָא, עַל מַה קָאִים עַלְמָא, וְסָמְכוֹי עַל מַה קָא מִתְרַגְּשָׁן. כַּד יִשְׁתַּכַּח בְּדוֹחָקָא, יִנְדְּעוּן שְׁבָחָא דְּרַב (המנונא) יֵיבָא סָבָא. כַּד אִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ, וְלָא הֲווּ יָדְעֵי שִׁבְחֵיהּ. וְהָא אַשְׁכַּחְנָא מִלּוֹי מִתְקַשְּׁרָן בְּמִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בָּרָזָא עִלָּאָה דְּחָכְמְתָא, וְאִינּוּן לָא הֲווּ יָדְעֵי שִׁבְחֵיהּ.

וְהַשְׁתָּא אָזְלִין בָּתַר מִלֵּי דְּחָכְמְתָא, וְלֵית מַאן דְּקָאִים עֲלָהּ, וְלֵית מַאן דְּקָרֵי. וְעִם כָּל דָּא, אִית בֵּינַיְיהוּ פִּקְחִין בְּעִבּוּרָא דְּשַׁתָּא וּבְקִבְיעוּתָא דְּיַרְחֵי, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְיְיהִיב לְהוּ, וְלָא אִתְמְסַר בִּידַיְיהוּ.

תָּנִינָן, תְּרֵיסַר יַרְחֵי, הַאי נֶפֶשׁ אִיהִי מִתְקַשְּׁרָא בְּגוּפָא בְּקִבְרָא, וְאִתְדְּנוּ בְּדִינָא כְּחָדָא, בַּר הַהִיא נֶפֶשׁ דְּצַדִּיקַיָּיא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, וּזְמִינָא בְּקִבְרָא, וְיָדַע בְּצַעֲרָא דִּילֵּיהּ, וּבְצַעֲרָא דְּחַיֵּי יָדַע (ס"א לא ידע), וְלָא אִשְׁתַּדְּלַת עֲלַיְיהוּ.

וּלְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי, אִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא חַד, וְאָזִיל וְשָׁאט בְּעַלְמָא, וְיָדַע מִן רוּחָא מַה דְּיָדַע, וְאִשְׁתְּדַל צַעֲרָא לְעַלְמָא, וּלְמִבְעֵי רַחֲמֵי. וּלְמִנְדַּע (להו) צַעֲרָא דְּחַיֵּי.

וּמַאן אִתְעַר לְכָל הַאי, בְּזִמְנָא דְּאִית זַכָּאָה, דְּאוֹדַע לְהוּ כְּדְקָא יָאוּת, וְהַהוּא זַכָּאָה אִשְׁתְּמוֹדַע בֵּינַיְיהוּ. דְּתַנְיָא, זַכָּאָה כַּד אִשְׁתָּאַר בְּעַלְמָא, בֵּין חַיָּיא, וּבֵין מֵיתַיָּא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּהָא כָּל יוֹמָא מַכְרְזֵי עֲלֵיהּ בֵּינַיְיהוּ, וְכַד צַעֲרָא טָפֵי בְּעַלְמָא, וְהוּא לָא יָכִיל לַאֲגָנָא עַל דָּרָא, הוּא אוֹדַע לְהוּ צַעֲרָא דְּעַלְמָא.

וְכַד לָא אִשְׁתַּכַּח זַכָּאָה דְּמַכְרְזֵי עֲלֵיהּ בֵּינַיְיהוּ, וְלָא אִשְׁתַּכַּח (ד"א ל"ג ביניהו) מַאן דְּאִתְעַר לְהוּ בְּצַעֲרָא דְּעַלְמָא, אֶלָּא סֵפֶר תּוֹרָה. כְּדֵין עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי מִתְעָרִין עֲלֵיהּ, וּצְרִיכִין כֻּלָּא דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בְּהַהִיא זִמְנָא בִּתְשׁוּבָה. וְאִי לָא מִשְׁתַּכְּחֵי, הָא מָארֵי דְּדִינָא אִתְעָרוּן עֲלַיְיהוּ, וְאָפֵילוּ רוּחַ דְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, מִתְעָרִין עֲלַיְיהוּ, בְּגִינֵיהּ דְּסֵפֶר תּוֹרָה, כְּדְאִתְּמַר.

תְּאַנָא, וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי, בְּגוּפָא, בְּנַפְשָׁא, בְּרוּחָא, בְּנִשְׁמָתָא, בִּרְתֵיכָא חָדָא, בְּדַרְגָּא עִלָּאָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה אֲטִימִין מִכּלָּא בְּנֵי עַלְמָא, דְּלָא יָדְעֵי, וְלָא מַשְׁגִּיחֵי, וְלָא שָׁמְעֵי, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּמִלֵּי דְּעַלְמָא. וְהֵיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּכַּח עֲלַיְיהוּ בְּרַחֲמִין, בְּכָל זִמְנָא וְעִדָּן, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח.

תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא, עָאל רוּחָא חָדָא בִּמְעַרְתָּא דְּכָפֶלְתָּא, וְנָשִׁיב בְּקִבְרֵי אֲבָהָתָא, וְאִתְסְיָין כָּל גַּרְמִין, וְקָיְימֵי בְּקִיּוּמָא, וְהַהוּא רוּחָא נָגִיד טַלָּא מִלְּעֵילָּא, מֵרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, אֲתַר דְּמִשְׁתַּכְּחֵי אֲבָהָן עִלָּאֵי. וְכַד מָטֵי (ס"א מתער) הַהוּא טַלָּא מִנַּיְיהוּ, מִתְעָרִין אֲבָהָן דִּלְתַתָּא.

וְתָאנָא, נָחִית הַהוּא טַלָּא בְּדַרְגִּין יְדִיעָן, דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, וּמָטֵי לְגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא. וּמֵהַהוּא טַלָּא, אִתְסְחֵי בְּבוּסְמִין דְּגִנְתָא דְּעֵדֶן. וְאִתְעַר רוּחָא חָדָא, דְּכָלִיל בְּתַרִין אֲחֲרָנִין וְסָלִיק

וְשָׁאט בֵּינֵי בוּסְמִין, וְעַיֵּיל בְּפִתְחָא דִּמְעָרְתָּא, כְּדֵין מִתְעָרִין אֲבָהָן, אִינּוּן וְזִיווּגָן, וּבְעָאן רַחֲמֵי עַל בָּנוֹי.

וְכַד אִשְׁתַּכַּח עַלְמָא בְּצַעֲרָא, בְּגִין דְּאִינּוּן דְּמִיכִין עַל חוֹבֵי עַלְמָא, וְהַהוּא טַלָּא לָא אִתְנְגִיד וְלָא אִשְׁתַּכַּח, עַד דְּאִתְעַר סֵפֶר תּוֹרָה, כְּדְקָא חָזֵי בְּעַלְמָא. וְנַפְשָׁא אוֹדְעָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לְנִשְׁמָתָא, וְנִשְׁמָתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדֵין יָתִיב מַלְכָּא בְּכֻרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי, וְנָגִיד מַעַתִּיקָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, נְגִידוּ דְּטַלָּא דְּבְדוֹלְחָא. וּמָטֵי לְרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, וּמִתְבָּרְכִין אֲבָהָן. וְנָגִיד הַהוּא טַלָּא, לְאִינּוּן דְּמִיכִין, וּכְדֵין מִתְחַבְּרָן (נ"א מתברכן) כֻּלְּהוּ, וְחַיִּיס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא. וְתָאנָא, לָא חַיִּיס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא, עַד דְּאוֹדַע לַאֲבָהָן וּבְגִינַיְיהוּ עַלְמָא אִתְבָּרְכָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא אַשְׁכַּחְנָא מִלֵּי בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, הַהוּא עִלָּאָה, דְּקָרָא לֵיהּ עִיטָּא דְּחָכְמְתָא דְּכֹלָּא.

וְרַב הַמְנוּנָא, הָכִי גַּלֵּי וְאָמַר, דְּהָא אַחְזִיוּ לֵיהּ, דְּיַתִּיר עָבְדַת רָחֵל, דְּקָיְימָא בְּפָרַשַׁת אוֹרְחִין, בְּכָל זִמְנָא דְּאִצְטָרִיךְ עַלְמָא, מִכֻּלְּהוּ. וְרָזָא דְמִלָּה, אָרוֹן וְכַפּוֹרֶת וּכְרוּבִים בְּחוּלְקָא דְּבִנְיָמִן, דְּאִתְיְלִיד בְּאוֹרְחָא, וּשְׁכִינְתָּא עַל כֹּלָּא:

פרק לג

וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, מַאן רֹאשׁ הַמִּטָּה. דָּא שְׁכִינְתָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא לְדִיּוּקֵיהּ כָּרַע וְסָגִיד. (אלא) תָּא חֲזֵי, מִטָּה, דָּא שְׁכִינְתָּא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':ז') הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. רֹאשׁ הַמִּטָּה מַאן הוּא. דָּא יְסוֹדָא דְעַלְמָא, דְּהוּא רִישָׁא דְעַרְסָא קַדִּישָׁא. עַל רֹאשׁ, דָּא יִשְׂרָאֵל, דְּקָאִים עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. בְּגִינֵי כָךְ, יִשְׂרָאֵל לְדִיּוּקֵיהּ קָא סָגִיד. וְאִי תֵּימָא, הָא בְּהַהוּא זִמְנָא לָא הֲוָה מָרַע, דְּהָא לְבָתַר כְּתִיב, וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֶה. וּבְשַׁעְתָּא דְּסָגִיד, לָא הֲוָה חוֹלֶה, וְעַל דְּיָדַע דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא, סָלִיק בְּדַרְגָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא כֻּרְסְיָיא שְׁלֵימָתָא, בְּגִינֵי כָךְ סָגִיד לְהַהוּא רְתִיכָא, כֻּרְסְיָיא עִלָּאָה, שְׁלִימוּ דְאִילָנָא רַבְרְבָא וְתַקִּיף, דְּאִקְרֵי עַל שְׁמֵיהּ. וְעַל דָּא, וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה וַדַּאי, דְּהָא אִסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאִתְעַטַּר בְּעִטְרוֹי דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא:

וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ז':כ"ג) כָּל זֶה נִסִּיתִי בַחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי. הָא תְּנִינָן, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, יָרִית סִיהֲרָא מִכָּל סִטְרוֹי, וּבְיוֹמוֹי קָיְימָא בִּשְׁלֵימוּתָא, הַהִיא סִיהֲרָא דְּאִתְבָּרְכָא מִכֹּלָּא, וְכַד בָּעָא לְמֵיקַם עַל נִימוּסֵי אוֹרַיְיתָא. אָמַר, אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר, וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתַּנִי בְּקִבּוּרָתָם, תַּמָּן תְּנִינָן, מַאן דְּנָפַק נִשְׁמָתֵיהּ בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא, וְגוּפָא דִּילֵיהּ אִתְקַבַּר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא,

עֲלֵיהּ כְּתִיב, (ירמיהו ב׳:ז׳) וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה, וְיַעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתַּנִי בִּקְבוּרָתָם, וְנִשְׁמָתֵיהּ נָפְקָא בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, שָׁאנֵי יַעֲקֹב, דִּשְׁכִינְתָּא הֲוַת אֲחִידַת בֵּיהּ, וְאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מ״ו:ד׳) אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה, לְדָיְירָא עִמָּךְ בְּגָלוּתָא. וְאָנֹכִי אֵעֲלְךָ גַּם עָלֹה, לְאִזְדַּוְּוגָא בֵּי נִשְׁמָתָךְ, וּלְאִתְקְבָרָא גּוּפָךְ בְּקִבְרֵי אֲבָהָתָךְ. מַאי קָא מַיְירֵי, (אף על גב דקא) (נ״א דהא לא) נָפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא. (נ״א ועל דא ואנכי אעלך גם עלה כתיב).

וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ, יוֹסֵף וַדַּאי, דְּהָא הוּא בּוּכְרָא דְהַהְוּרָא דְּלִבָּא, בּוּכְרָא דְּטִפָּה קַדְמָאָה הֲוַת, כְּדְאִתְּמַר. וּבְגִין דְּיָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טְמִירָא דָּא, אִתְבַּשַּׁר לֵיהּ בְּיוֹסֵף, דְּהָא כָּל רְחִימוּתָא בֵּיהּ תַּלְיָא.

יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ. מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר רִבִּי יִיסָא, בְּגִין יְקָרָא דְיַעֲקֹב, וּלְאִתְבַּשְּׁרָא דְּהָא יוֹסֵף קַיָּים, וְיִשְׁתַּכַּח עֲלֵיהּ בְּמִיתָתֵיהּ. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, מִלָּה אוֹלִיפְנָא, וְדָחִילְנָא לְגַלָּאָה, וּבְעוֹבְדֵי עַלְמָא חָכְמָתָא אִשְׁתַּכַּח. אָתָא רִבִּי אַבָּא, (ד״א ל״ג ונשקיה) בָּטַשׁ בֵּיהּ. אָמַר, אֵימָא מִילָּךְ, וְזֵיין זֵינָךְ. בְּיוֹמוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן מְלִין אִתְגַּלְיָין.

אָמַר, אוֹלִיפְנָא מִפְּרָקִין דְּרַב יִיסָא סָבָא, בְּנִמּוּסֵי עַלְמָא. בַּר נָשׁ דְּזָכֵי לְבַר בְּהַאי עַלְמָא, לִיבָּעֵי לֵיהּ לְנַגְּדָא עַפְרָא עַל עֵינוֹי כַּד אִתְקַבַּר, וְדָא הוּא יְקָרָא דִילֵיהּ, לְאַחֲזָאָה דְּעַלְמָא אַסְתִּים מִנֵּיהּ, וְהוּא יָרִית לֵיהּ לְעַלְמָא תְּחוֹתוֹי.

בְּגִין דְּעֵינוֹי דְּבַר נָשׁ, חֵיזוּ דְּעַלְמָא בֵּיהּ אִתְחֲזֵי, וְכָל גְּוונִין הָכִי אינוּן דְּאַסְחָרוּ. חִוּוּרָא דְּבֵיהּ, הוּא יַמָּא רַבָּא אוֹקְיָנוֹס, דְּאַסְחַר כָּל עַלְמָא בְּכָל סִטְרֵי. גּוֹוְנָא אָחֳרָא הוּא יַבֶּשְׁתָּא (דאקיפו), דְּאָפִיקוּ מַיָּא, וְיַבֶּשְׁתָּא קָאִים בֵּין מַיָּא, הָכִי הוּא גּוֹוְנָא בֵּין מַיָּא.

גּוֹוְנָא אָחֳרָא תְּלִיתָאָה, הִיא בְּמִצְיעוּתָא דְּבֵיהּ, דְּא יְרוּשְׁלֵ ם, דְּהִיא אֶמְצָעוּתָא דְעַלְמָא. גּוֹוְנָא רְבִיעָאָה, הִיא חֵיזוּ דְּכָל עֵינָא, וְאִקְרֵי בַּת עַיִן, דִּבְהַהוּא בַּת עַיִן, אִתְחֲזֵי פַּרְצוּפָא. וְחֵיזוּ יְקָרָא מִכֻּלָּא, דָּא צִיּוֹן, דְּאִיהִי נְקוּדָה אֶמְצָעוּתָא מִכֻּלָּא, דְּחֵיזוּ דְּכָל עַלְמָא תַּמָּן אִתְחֲזֵי. וְתַמָּן שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא, דְּהִיא שַׁפִּירוּ דְּכֻלָּא, וְחֵיזוּ דְּכֻלָּא, וְעֵינָא דָּא הוּא יְרוּתַת עַלְמָא. וּבְגִינֵי כָךְ, הַאי שָׁבִיק לֵיהּ, וְהַאי נָטִיל לֵיהּ, וְיָרִית לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, אֲבָל מִלָּה סְתִימָא אִיהוּ יַתִּיר, וּבְנֵי עַלְמָא לָא יָדְעִין, וְלָא מִסְתַּכְּלָן, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ נָפִיק מֵעַלְמָא. נַפְשָׁא דִילֵיהּ טְמִירָא עִמֵּיהּ, וְעַד לָא נָפְקַת, עֵינוֹי דְּבַר נָשׁ חָמוּ מַה דְּחָמוּ, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (שמות ל״ג:כ׳) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. בְּחַיֵּיהוֹן לָא חָמָאן, אֲבָל בְּמִיתָתְהוֹן חָמָאן.

וְעֵינוֹי פְּקִיחָן מֵהַהוּא חֵיזוּ דְּחָמָא, וְאִינוּן דְּקָיְימִין עֲלֵיהּ, בָּעָא לְשַׁוָּאָה יָדָא עַל עֵינוֹי, וּלְאַסְתָּמָא עֵינוֹי, בְּגִין הַהוּא דְּאוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דְנִמּוּסֵי עַלְמָא. דִּבְשַׁעְתָּא דְּאִשְׁתָּאֲרוּ עֵינוֹי פְּקִיחָן, מֵהַהוּא חֵיזוּ יַקִּירָא דְּחָמָא. אִי זָכֵי לְבַר, בְּרָא קָדִים לְשַׁוָּאָה יָדֵיהּ עַל עֵינוֹי וּלְאַסְתָּמָא לוֹן, כְּמָה דִכְתִיב וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ. בְּגִין דְּהָא חֵיזוּ אָחֳרָא דְּלָא קַדִּישָׁא אִזְדַּמְנַת לְקָבְלֵיהּ, וְעֵינָא דְּחָמָא הַשְׁתָּא חֵיזוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, לָא יִסְתַּכַּל בְּחֵיזוּ אָחֳרָא.

וְעוֹד, דְּהַהוּא נָפֶשׁ סְמִיכַת לְקָבְלֵיהּ בְּבֵיתָא, וְאִי אִשְׁתָּאַר עֵינָא פְּקִיחָא, וְהַהוּא חֵיזוּ אָחֳרָא יִשְׁרֵי עַל עֵינוֹי, בְּכָל מָה דְּאִסְתַּכַּל אִתְלַטְיָא, וְלָאו יְקָרָא דְעֵינָא הוּא, וְכָל שֶׁכֵּן מַקְרִיבוֹי, וְכָל שֶׁכֵּן מִן מִיתָא, דְּלָאו יְקָרָא דִילֵיהּ לְאִסְתַּכְּלָא בַּמָּה דְּלָא אִצְטְרִיךְ, וּלְאַשְׁרָיָא עַל עֵינוֹי מִלָּה אָחֳרָא. לְבָתַר אִתְכַּסְיָא בְּעַפְרָא, וְהָא אִתְעֲרוּ חַבְרַיָּא עַל דִּינָא דְקִבְרָא מַהוּ. וְיֵקָרָא הוּא, דְּיִסְתִּים עֵינָא מִן כֹּלָּא, עַל יְדָא דִבְרֵיהּ דְּשָׁבַק בְּעַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל שִׁבְעָה יוֹמִין, נַפְשָׁא אָזְלָא מִבֵּיתָא לְקִבְרָא, וּמִקִּבְרָא לְבֵיתָא, וְאִתְאַבְּלַת עֲלֵיהּ, וּתְלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא, אִתְדַּנוּ כְּחָדָא נַפְשָׁא וְגוּפָא, וְלֵית מַאן דְּיָדַע בְּעַלְמָא, וַיִּשְׁגַּח לְאַתְעָרָא לְבָּא.

לְבָתַר, גּוּפָא אִתְטְרִיד, וְנַפְשָׁא אָזְלָא וְאִסְתַּחְיָא בַּגֵּיהִנָּם, וְנָפְקָא וְשָׁטָא בְּעַלְמָא, וּמְבַקְרָא לְקִבְרֵיהּ, עַד דְּמִתְלַבְּשָׁא בְּמָה דְּאִתְלַבְּשָׁא.

לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי, נְיְחִין כֹּלָּא. גּוּפָא שָׁבִיק (שכיך) בְּעַפְרָא. נַפְשָׁא אִתְצְרִיר וְאִתְנְהִיר בְּרוּחָא, בְּמָאנָא דְּאִתְלְבַּשׁ. רוּחָא אִתְעַנַּג בְּגִנְתָא דְעֵדֶן. נִשְׁמָתָא סָלְקָא לְצָרוֹרָא דְעִנּוּגָא דְּכָל עִנּוּגִין. וְכֹלָּא אִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא לְזִמְנִין יְדִיעָן.

תָּא חֲזֵי, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּלָא מִסְתַּכְּלִין וְלָא יָדְעִין וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן, עַל מַה קָיְימֵי, וְיִתְנְשֵׁי מִנַּיְיהוּ לְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. דְּאִית פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּעָבְדֵי לְבוּשׁ יְקָר לְעֵילָּא. וְאִית פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּעָבְדֵי לְבוּשׁ יְקָר לְתַתָּא. וְאִית פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּעָבְדֵי לְבוּשֵׁי יְקָר לְהַאי עָלְמָא. וְכֹלָּא אִצְטְרִיכָן לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וּמִן יוֹמוֹי מַמָּשׁ, כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְנָן, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא.

רַבִּי יְהוּדָה סָבָא, אִתְרַגִּישׁ בְּדַעְתֵּיהּ יוֹמָא חַד, וַאֲחָזוּ לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ, חַד דְּיוּקְנָא מִנְּהוֹרָא דִילֵיהּ, תַּקִּיף, דְּאִזְדַּהַר לְאַרְבַּע סִטְרִין, אָמַר לֵיהּ, מַאי הַאי. אָמַר לֵיהּ, לְבוּשָׁא דִילָךְ הוּא, לְדִיוּרָא דְהָכָא, וּמֵהַהוּא יוֹמָא הֲוָה חָדֵי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, רוּחִין דְּצַדִּיקַיָּיא יָתְבִין בִּלְבוּשֵׁיהוֹן, שׁוּרִין שׁוּרִין בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּיקָרָא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּקַדְמִיתָא מַה כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', כְּמָה דְאוֹקִימְנָא, מַאן מַטֶּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ הַמַּטֶּה, דָּא צַדִּיק. עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּשְׁלְמָא כֹּלָּה דִילֵיהּ, כְּמָה דִכְתִיב (שיר השירים ג׳:ז׳)

הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. דְּיַעֲקֹב לְדִידֵיהּ קָא סָגִיד, לְהַהוּא דְקָאִים עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, יִשְׂרָאֵל שְׁמֵיהּ, בְּגִינֵי כָּךְ, וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה.

לְבָתַר, כֵּיוָן דְּיַדַּע יַעֲקֹב, דְּהָא בְּדַרְגָּא עִלָּאָה אִשְׁתְּלִים, וְדַרְגָּא דִילֵיהּ הוּא לְעֵילָּא עִם אֲבָהָתָא, וְהוּא בִּלְחוֹדוֹי תִּקּוּנָא שְׁלֵימָתָא, אַחְסִין לְבֵיהּ, וְחָדֵי וְאִתְתַּקַּף בִּרְעוּתָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ. מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, עַל הַמִּטָּה מַמָּשׁ, דְּהָא בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר אִשְׁתְּלַם, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

פרק לד

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּמַתְנִיתָא דִילָן אוֹקִימְנָא, הָא דְתָנִינָן בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הָעוֹלָם נִדּוֹן, בַּפֶּסַח עַל הַתְּבוּאָה, בַּעֲצֶרֶת עַל פֵּירוֹת הָאִילָן, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בָּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו כִּבְנֵי מָרוֹן, וּבַחַג נִדּוֹנִין עַל הַמַּיִם, הָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. וְרָזָא דְמַתְנִיתָא אוֹקִימְנָא, בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה וְכוּ', לְקֻבֵּיל רְתִיכָא עִלָּאָה, רָזָא דְּאָבָהָן, וְדָוִד מַלְכָּא. בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה, דְּהָכִי הוּא מַמָּשׁ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָא, עַל מָה אַתְיָיא מַצָּה בְּפֶסַח, וְהָא דִינָא הוּא, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִינָא, וְדָא שֵׁירוּתָא דְּשָׁרִיאוּ יִשְׂרָאֵל לְמֵיעַל בְּחוּלָקָא קַדִּישָׁא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבָעָרָא מִנַּיְיהוּ חָמֵץ, דְּאִיהוּ טַעֲוָון אָחֳרָנִין דִּי מְמַנָּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּאִקְרוּן אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֱלֹהֵי נֵכָר. וְאִקְרוּן חָמֵץ, יֵצֶר הָרָע, וּלְמֵיעַל בְּמַצָּה, חוּלָקָא קַדִּישָׁא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַמַּאי תְּבוּאָה. (ס"א ל"ג כמה דאת אמר, (ירמיה ב) תבואתה בה"א, רמיז לה"א קדמאה דשמא קדישא) בְּגִין כָּךְ, בְּפֶסַח נִדּוֹנִין עַל הַתְּבוּאָה, וְאוֹקִימְנָא דְּעַלְמָא אִתְדָּן עַל דִּינָא דְה"א.

בַּעֲצֶרֶת עַל פֵּירוֹת הָאִילָן. פֵּירוֹת הָאִילָן, פֵּירוֹת הָאֵילָנוֹת מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאן פֵּירוֹת הָאִילָן. אֶלָּא, דָּא הוּא אִילָנָא רַבְרְבָא וְתַקִּיף לְעֵילָּא. פֵּירוֹת הָאִילָן, כְּמָה דִכְתִיב, (הושע י״ד:ט׳) אֲנִי כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא.

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עוֹבְרִין לְפָנָיו כִּבְנֵי מָרוֹן. תָּנָא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דָּא הוּא רֵישָׁא דְשַׁתָּא דְמַלְכָּא, וּמַאן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דָּא יִצְחָק, דְּאִקְרֵי רֹאשׁ, דְּאִיהוּ חַד רֵישָׁא דְמַלְכָּא (נ"א לעילא), אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁנָה. בְּגִינֵי כְּךָ כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כִּבְנֵי מָרוֹן. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּהָא בְּרֵישָׁא דְשַׁתָּא שָׁאנֵי יִצְחָק.

וּבַחַג נִדּוֹנִין עַל הַמַּיִם, דָּא הוּא שֵׁירוּתָא (דרישא) דִּימִינָא דְמַלְכָּא, וְעַל דָּא חֶדְוָותָא דְמַיָּא אִשְׁתַּכַּח בְּכֹלָּא, בְּשַׁעְתָּא דְנָסְכֵי מַיָּא, וְשָׁאֲבֵי לוֹן, בְּגִין דְּמַיִם דָּא יְדִיעָא. וְעַל דָּא בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אִלֵּין, כֹּלָּא מִשְׁתַּכְּחִין.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי, כֹּלָּא אִשְׁתַּכַּח בְּהַנֵּי פִּרְקִין, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, דָּוִד מַלְכָּא. וּבְהַנֵּי עַלְמָא אִתְדָּן, וּבְאַרְבַּע פְּרָקִין בְּנֵי נָשָׁא אִתְדָּנוּ, בְּיוֹמִין דְּאִשְׁתַּכְּחוּ בְּעַלְמָא.

וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, סִפְרִין פְּתִיחָן וְעוֹבָדִין כְּתִיבִין, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח, וְלֵית מַאן דְּיַרְכִין אוּדְנֵיהּ, וְאוֹרַיְיתָא אַסְהִידַת בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא, וְקָלָא קָרֵי בְּחֵילָא, (משלי ט׳:ד׳) מִי פֶּתִי יָסוּר הֵנָּה חָסַר לֵב אָמְרָה לוֹ, וְלֵית מַאן דְּיָצִית לְקָלֵיהּ.

תָּאנָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ קָאִים בְּצַפְרָא, סָהֲדִין קָיְימִין לְקָבְלֵיהּ, וְסָהֲדִין בֵּיהּ, וְהוּא לָא אַשְׁגַּח. נִשְׁמָתָא אַסְהִידַת עֲלֵיהּ, בְּכָל עִדָּן וּבְכָל שַׁעְתָּא, אִי אָצִית יָאוֹת. וְאִי לָאו, הָא סִפְרִין פְּתִיחִין וְעוֹבָדִין כְּתִיבִין. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, זַכָּאִין אינוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּלָא מִסְתַּפּוּ מִן דִּינָא, לָא בְּעַלְמָא דֵּין, וְלָא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ״ח:א׳) וְצַדִּיקִים כְּכְפִיר יִבְטָח. וּכְתִיב, (תהילים ל״ז:כ״ט) צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

פרק לה

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ט״ו:י״ב) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל אַבְרָם וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל דָּא יוֹמָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, דְּאַפְקֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ מֵהַאי עַלְמָא. דְּתַנְיָא, (ההוא יומא) זִמְנָא דְמָטָא דְּבַר נָשׁ נָפִיק מֵהַאי עַלְמָא, הַהוּא (יומא) זִמְנָא יוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא, דְּאִתְחַשַּׁךְ שִׁמְשָׁא מִן סִיהֲרָא, כְּמָה דִכְתִיב, (קהלת י״ב:ב׳) עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמְנַעַת מִבַּר נָשׁ, תְּלָתִין יוֹמִין, עַד לָא יִפּוּק מֵעַלְמָא (והא חזי), וְחָמָא דְּצוּלְמָא דְּאִתְמְנַעַת מִנֵּיהּ וְלָא אִתְחֲזֵי.

מַאי טַעְמָא אִתְמְנַעַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא סָלְקַת, וְאִתְעֲבָרַת מִנֵּיהּ, וְלָא אִתְחֲזֵי. דְּלָא תֵּימָא, דְּכַד מִית בַּר נָשׁ וְאִתְחַלְּשׁ, הַאי נִשְׁמָתָא אִתְעֲבָרַת מִנֵּיהּ, אֶלָּא כַּד אִיהוּ בְּחַיָּיו, בְּתוּקְפֵּיהּ, אִתְעֲבָרַת מִנֵּיהּ (ואתחלש) הַאי נִשְׁמְתָא, וְלָא נָהֲרָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לָא נָהִיר לְנַפְשָׁא, כְּדֵין צוּלְמָא אִתְעֲבָרַת מִנֵּיהּ, וְלָא נָהִיר לֵיהּ. (אלא) מֵהַהוּא יוֹמָא, כֹּלָּא מַכְרְזֵי עֲלֵיהּ, וְאָפִילּוּ צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמְתָא הָא סָלְקָא מִנֵּיהּ, וְרוּחָא לָא נָהִיר לְנַפְשָׁא, כְּדֵין נַפְשָׁא אִתְחַלְּשַׁת, וּמֵיכְלָא וְכָל תִּיאוּבְתָּא דְגוּפָא, סָלְקָא מִנֵּיהּ וְאִתְעֲבַר.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְאָפִילּוּ כָּל זִמְנָא דְּנָפִיל אִינִישׁ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְצַלָּאָה, נִשְׁמָתָא אִתְעֲבָרַת וְסָלְקָא מִנֵּיהּ, וּכְדֵין לָא נָהִיר רוּחָא לְנַפְשָׁא, עַד דַּדַּיְינִין דִּינֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וְאִי דַּיְינִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְטַב, כְּדֵין נִשְׁמָתָא אִתְהַדְּרַת לְאַתְרַהּ, וּנְהִירָא לְכֹלָּא. הָא בְּזִמְנָא דְּקַיְימָא מִלָּה בְּדִינָא. וּבְזִמְנָא דְּלָא קַיְימָא מִלָּה בְּדִינָא, תְּלָתִין יוֹמִין אַקְדִּימַת נִשְׁמָתָא לְכֹלָּא, וְצוּלְמָא אִתְעֲבַר מִנֵּיהּ.

תָּאנָא, בְּזִמְנָא דְּדַיְינִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְעֵילָּא, סָלְקִין לְנִשְׁמָתֵיהּ לְבֵי דִינָא, וְדַיְינִין עַל מֵימְרָהָא, וְהִיא אַסְהִידַת בְּכֹלָּא, וְאַסְהִידַת בְּכָל רַעֲיוֹנֵי דְּבַר נָשׁ, וּבְעוֹבָדִין לָא אַסְהִידַת, דְּהָא כֻּלְּהוּ בְּסִפְרָא כְּתִיבִין. וְכֻלְּהוּ דַּיְינִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּדַיְינִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְעֵילָּא, כְּדֵין דְּחָקָא דְגוּפָא אִשְׁתַּכַּח, יַתִּיר מִשְּׁאָר זִמְנַיָּיא.

אִי דְיִינִין לֵיהּ לְטַב, כְּדֵין אַרְפִּין מִנֵּיהּ. וְזַיְּעָא אִתְבַּקַּע עַל גּוּפָא, וְנִשְׁמָתָא אֲהַדְּרַת לְבָתַר, וְנָהֲרָא לְכוֹלָּא. וְלָא סָלִיק בַּר נָשׁ מִבֵּי מַרְעֵיהּ לְעָלְמִין, עַד דְּדָיְינִין דִּינֵיהּ לְעֵילָּא. וְאִי תֵּימָא, הָא כַּמָּה חַיָּיבֵי עָלְמָא, כַּמָּה רַשִּׁיעֵי עָלְמָא, קָיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ. אֶלָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח בְּדִינֵיהּ דְּבַר נָשׁ, אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לָא זָכֵי, וְהוּא חָמֵי דְּהָא לְבָתַר זָכֵי, דְּאֵין לֵיהּ לְטַב. אוֹ לְזִמְנִין דְּאוֹלִיד בַּר, דְּיֶהֱוֵי זַכָּאָה בָּעָלְמָא, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאֵין לֵיהּ לְטַב. וְכָל עוֹבָדוֹי וְדִינוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְטַב, וּבְכוֹלָּא אַשְׁגַּח. כְּמָה דִכְתִיב, (יחזקאל ל״ג:י״א) חַי אֲנִי נְאֻם ה' וְגו' אִם אֶחְפּוֹץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ. וּבְגִין דָּא, כָּל אִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּקָיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין לוֹן לְטַב.

וּלְזִמְנִין, דְּאִינּוּן מַרְעִין אִשְׁתַּלִּימוּ זְמָנַיְיהוּ, מִלְּמִשְׁרֵי תַּמָּן. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כ״ח:נ״ט) וְהִפְלָאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, דְּעָבְדוּ מְהֵימְנוּתָא. דְּכַד שָׁרְיָין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, מִסְתַּלְּקֵי מִנֵּיהּ לְבָתַר דְּאִשְׁלִימוּ זְמָנַיְיהוּ, בֵּין לְצַדִּיקַיָּיא, בֵּין לְחַיָּיבַיָּא, וְכוֹלָּא אִתְעֲבַד בְּדִינָא כִּדְקָאֲמָרָן:

וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, דִּכְתִיב וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזּוֹקֶן לֹא יוּכַל לִרְאוֹת, אִי לֹא יוּכַל לִרְאוֹת, מַהוּ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְּחָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, אִינּוּן בְּנֵי יוֹסֵף, דְּאִינּוּן יָרְבְעָם וַחֲבִירָיו. דְּיָרְבְעָם עֲבַד תְּרֵין עֶגְלֵי זָהָב, וְאָמַר (מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ, מִי אֵלֶּה, מַאן הוּא דְּזִמִּין לְמֵימַר אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ לְטַעֲוֹון אַחֲרָן, וּבְגִין כָּךְ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאן, דְּצַדִּיקַיָּיא חָמְאן עוֹבָדָא לְמֵרַחוֹק, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְעַטֵּר לוֹן בְּעִטָּרָא דִילֵיהּ, מַה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי לְמֵרַחוֹק, כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית א׳:ל״א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמָא כָּל עוֹבָדִין, עַד לָא יַעֲבֵד לוֹן, וְכֻלְּהוּ אַעֲבָרוּ קַמֵּיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, כָּל דָּרִין דְּעָלְמָא, מִסְיְיפֵי עָלְמָא, עַד סָיְיפֵי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ אִתְעַתְּדוּ וְקָיְימוּ קַמֵּיהּ עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״א:ד׳) קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא. בְּגִין דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּנָחֲתִין לְעָלְמָא, עַד לָא יֵיחֲתוּן, כֻּלְּהוּ קָיְימֵי קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִיוּקְנָא דְּקָיְימֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְאִקְרוּן בִּשְׁמָהָן, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) לְכֶלֶם בְּשֵׁם יִקְרָא.

אוּף הָכִי צַדִּיקַיָּיא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לוֹן כָּל דָּרִין דְּעָלְמָא, עַד לָא יֵיתוּן וְיִשְׁתַּכְּחוּן בָּעָלְמָא. מְנָא לָן מֵאָדָם (דא אדם) דְּהָוָה קַדְמָאָה. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ כָּל אִינּוּן דָּרִין עַד לָא יֵיתוּן, כְּדִכְתִיב, (בראשית ה׳:א׳) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת (אדם). דְּתָנְינָן, אַחְמֵי לֵיהּ, כָּל אִינּוּן דָּרִין דְּזַמִּינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא. וְכֵן לְמֹשֶׁה, דִּכְתִיב, (דברים לה) וַיַּרְאֵהוּ ה' אֶת כָּל

הָאָרֶץ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ כָּל דָּרִין דְּעַלְמָא, וְכָל אִינּוּן מַנְהִיגֵי עַלְמָא, וְכָל שְׁאָר נְבִיאֵי, עַד לָא יֵיתוּן לְעַלְמָא.

אוּף הָכָא, וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, חָמָא לְמַרְחוֹק, וְאִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה. וְהַאי קְרָא אַשְׁלִים לִתְרִין סִטְרִין, לְהַאי סִטְרָא, וּלְהַאי סִטְרָא. וְעַל דָּא אָתִיב יוֹסֵף וְאָמַר, בָּנַי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בָּזֶה. וּמְנָא לָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא. דִּכְתִיב וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זַרְעֶךָ. גַּם, לְאַסְגָּאָה אִינּוּן דְּנָפְקִין מִנֵּיהּ כִּדְקָאָמְרָן:

פרק לו

וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגוֹ', בְּהַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף, דְּלָא אַשְׁכְּחָן הָכָא בְּרָכָה דִּבְרִיךְ לֵיהּ לְיוֹסֵף אֶלָּא לִבְנוֹי. אִי לִבְנוֹי, וַיְבָרֵכֵם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף, וְלָא אַשְׁכְּחָן הָכָא דְּאִתְבָּרִיךְ יוֹסֵף.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אֶת דַּיְיקָא, כְּתִיב אֶת יוֹסֵף, בְּרָכָתָא דִּבְנוֹי הֲוָה, וְכַד אִתְבָּרְכָאן בְּנוֹי, אִיהוּ מִתְבָּרֵךְ. דִּבְרָכָתָא דִּבְנוֹי דְּבַר נָשׁ בִּרְכָתֵיהּ אִיהִי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף, אֶת דַּיְיקָא, דְּבָרִיךְ לְאָת קַיָּימָא, רָזָא (נ"א דברית בגין דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, כדין בריך להההוא אתר רזא) דִּבְרִית דְּנָטַר יוֹסֵף, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי צַדִּיק, אֶת דְּיוֹסֵף, רָזָא דִּבְרִית דְּקַיְימָא בַּהֲדֵיהּ דְּיוֹסֵף:

הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ אֲבוֹתַי לְפָנָיו. הָאֱלֹהִים, דָּא רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, קַיְימָא קַדִּישָׁא. אֲבוֹתַי לְפָנָיו, דַּיְיקָא לְפָנָיו, דְּאִינּוּן קַדְמָאֵי עִלָּאֵי, מִקַּמֵּי רָזָא דְּנָא, אַבְרָהָם וְיִצְחָק, דְּהָא מִנְּהוֹן אִתְּזַן וְיָנְקָא הַהוּא (נ"א מההוא) אֲתַר.

הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי, מַאי טַעְמָא זְמָנָא אָחֳרָא הָאֱלֹהִים. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְהָכָא בָּרִיךְ לְהַהוּא אֲתַר, בְּרָזָא דְּאֱלֹהִים חַיִּים, מְקוֹרָא דְּחַיֵּי, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין בִּרְכָאן. וּבְגִין דָּא אַדְכַּר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי אֲתַר, וְאָמַר, הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי, בְּגִין דְּכָל בִּרְכָאן דְּנָגְדֵי מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, יַעֲקֹב נָטִיל לוֹן. וְכֵיוָן דְּנָטִיל לוֹן אִיהוּ, הַאי אֲתַר נָטַל בִּרְכָאן, וְכֹלָּא אִיהוּ תַּלְיָיא (נ"א בדכורא) בְּדִבּוּרָא. וְעַל דָּא וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף כְּתִיב.

בְּגִין כָּךְ, בְּכָל אֲתַר דְּבִרְכָאן אִצְטְרִיכוּ לְבָרְכָא, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְבָּרְכָא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר אִתְבָּרְכוּ אָחֳרָנִין, וְאִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְבָּרִיךְ בְּקַדְמֵיתָא, אִינּוּן בִּרְכָאן לָא מִתְקַיְּימִין.

וְאִי תֵּימָא, הָא יַעֲקֹב דְּבָרְכֵיהּ אֲבוּהָ, וְלָא בָּרְכֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּבָרִיךְ יִצְחָק לְיַעֲקֹב, לָא בָּרְכֵיהּ, עַד דְּבָרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא. כֵּיוָן דְּבָרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא, בָּרְכֵיהּ לְיַעֲקֹב. מְנָא לָן, דִּכְתִיב (בראשית כ"ו:י"ב) וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה'. הָכָא קַיְּים בְּרָכָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דִּכְתִיב, אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ ה', אִתְבָּרַךְ בְּקַיּוּמָא דִּבְרָכָאן, וּלְבָתַר כְּתִיב בַּתְּרִיהּ, וְיִתֶּן לְךָ וְגו'. כֵּיוָן דְּהַהוּא שָׁדֶה אִתְקְיַים בְּקַיְימָא דִּבְרָכָאן, (ס"א בברכוי, מיד ברכיה, ויתן לך האלהים, דההוא שדה רזא) דְּנָפְקֵי מִינֵּיהּ בִּרְכָאן, לְבָתַר דְּאִיהוּ אִתְקַיַּים בְּבִרְכוֹ. כְּגַוְונָא דָא בָּרִיךְ יַעֲקֹב בְּקַדְמֵיתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבָתַר בָּרִיךְ לִבְנוֹי. תָּא חֲזֵי, בְּצַפְרָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַקְדָּמָא בִּרְכָאן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבָתַר לִשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא, וְהָא אוֹקִימְנָא דִּכְתִיב בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְגו'.

וְתָא חֲזֵי, כַּד בָּעָא יַעֲקֹב לְבָרְכָא לְאִינּוּן בְּנֵי יוֹסֵף, חָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְּזַמִּין לְנָפְקָא מֵאֶפְרַיִם יָרְבְעָם בֶּן נְבָט. פְּתַח וְאָמַר, מִי אֵלֶּה. מַשְׁמַע (ס"א מאי שנא) דְּאָמַר בַּעֲבוֹדָה דָא דְּסִטְרָא דְּעֲבוֹדָה זָרָה (שמות לכ) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ, כָּל אִינּוּן סִטְרִין דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, וּמִסִּטְרָא דְּהַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא הַהוּא חִוְיָא. (שמות רל"ו ע"ב) וְאִית מַאן דְּרָכִיב עֲלַיְיהוּ, וְכַד מִזְדַּוְונָן, אִקְרוּן אֱלֹה. וְאִינּוּן מִזְדַּמְּנִין בְּעַלְמָא, בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין דִּלְהוֹן.

וְרוּחַ דְּקוּדְשָׁא אִקְרֵי זֹאת, דְּאִיהוּ רָזָא דִּבְרִית, רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּאִשְׁתַּכַּח תָּדִיר בְּבַר נָשׁ, וְכֵן (שמות ט"ו:ב') זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, (ישעיה כה) זֶה ה'. (ס"א הוא יי) אֲבָל אֵלִּין, אִקְרוּן אֱלֹ"ה, וְעַל דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (ישעיהו מ"ט:ט"ו) גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה, וְאָנֹכִי רָזָא דְּזֹאת, לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ. וּכְתִיב, (איכה א':ט"ז) עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָה, דְּהַהוּא חוֹבָא גָּרְמָא לוֹן לְמִבְכֵּי כַּמָּה בְּכְיָין. דָּבָר אַחֵר עַל אֵלֶּה אֲנִי, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְאַתַּר דָּא לְשַׁלְטָאָה עַל יִשְׂרָאֵל, וּלְחָרְבָא בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבְגִין דְּאִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה, (ס"א כתיב, (איכה א':ט"ז) על אלה אני בוכיה, רזא דמלה דא סטרא דמסאבא דאתייהיב לון רשו לשלטאה) אֲנִי בוֹכְיָה, דָּא רוּחַ קוּדְשָׁא דְּאִקְרֵי אֲנִי.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (דברים כ"ח:ס"ט) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל אִלֵּין לָא מִתְקַיְימֵי, אֶלָּא מִגּוֹ אֱלֹה, דְּתַמָּן כָּל לָוּוטִין שָׁרְיָין, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דְּאִיהוּ אָרוּר. וּבְגִין דָּא אַקְדִּים וְאָמַר אֱלֹה, דְּקַיְימָא לְמַאן דְּעָבַר דִּבְרֵי הַבְּרִית.

(ויקרא כ"ז:ל"ד) אֵלֶּה הַמִּצוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה', בְּגִין דְּכָל פִּקּוּדָא דְּאוֹרַיְיתָא לְאִתְדַּכָּאָה בַּר נָשׁ, וְלָא יִסְטֵי מֵאוֹרְחָא דָּא, וְיִסְתַּמַּר מִתַּמָּן, וְיִתְפָּרֵשׁ מִנַּיְיהוּ. וְאִי תֵּימָא (בראשית ו':ט') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא נָפַק חָם, דְּאִיהוּ אֲבִי כְּנַעַן, וּכְתִיב, (בראשית מט) אָרוּר כְּנַעַן וְאִיהוּ רָזָא דָּא דְּאֵלֶּה.

וְעַל דָּא (ס"א כל הני התוכא סוספיתא דדהבא, ועל דא כתיב מי אלה, ישראל כד עבדון עגלא) כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַנֵּי הִתּוּכָא סוֹסְפִיתָא דְּדַהֲבָא. אַהֲרֹן קָרִיב דַּהֲבָא, דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּילֵיהּ, דְּכָלִיל אִיהוּ בְּתוּקְפָּא דְּאֵשָׁא, וּכְלָא חַד, וְסִטְרָא דָּא דַּהֲבָא

וְאָשָׁא. (ד"א ל"ג לאתתקפא) רוּחַ מְסָאֲבָא, דְּאִשְׁתַּכַּח תְּדִיר בְּמַדְבְּרָא, אַשְׁכַּח אֲתַר בְּהַהוּא זִמְנָא, לְאַתְקָפָא בֵּיהּ.

וּמַה דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל דְּכְיָין מֵהַהוּא זוּהֲמָא קַדְמָאָה דְּאַטִּיל בְּעַלְמָא, דְּגָרִים מוֹתָא לְעַלְמָא, כַּד קָמוּ עַל טוּרָא דְסִינַי, לְבָתַר אַהֲדָרוּ, וְגָרִים לוֹ כְּמִלְקַדְּמִין, לְסָאֲבָא לוֹן, וּלְאִתְתַּקְפָא עֲלַיְיהוּ. וְגָרִים לוֹן מוֹתָא, וּלְכָל עַלְמָא, לְדֵרַיְיהוֹן בַּתְרַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ"ב:ו') אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וְגו' אָכֵן כְּאָדָם וְגו'.

וְעַל דָּא כַּד חָמָא יַעֲקֹב לְיָרְבְעָם בֶּן נְבָט דְּעָבַד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאָמַר אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ, אִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֱלֹהַ. כַּד בָּעָא לְבָתַר לְבָרְכָא לוֹן, בָּרִיךְ לֵיהּ (ס"א לשכינתא בקדמיתא, ולבתר) בָּרִיךְ (לון) לְבָנוֹי. כֵּיוָן דְּבָרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא, לְבָתַר מֵהַהוּא אֲתַר דְּבָרִיךְ בְּקַדְמֵיתָא, בָּרִיךְ לוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע וְגו'.

פרק לז

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ל"ח:ב') וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. הָא אוּקְמוּהָ, דְּלָא לְצָלֵי בַּר נָשׁ אֶלָּא סָמוּךְ לְכוֹתָלָא, וְלָא יְהֵא מִלָּה חָצִיץ בֵּינֵיהּ לְבֵין כּוֹתָלָא. דִּכְתִיב וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. מַאי שְׁנָא בְּכֻלְּהוּ דְּצַלֵּי צְלוֹתָא, דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ וַיַּסֵּב פָּנָיו אֶל הַקִּיר, דְּהָא דַּי לֵיהּ דְּיֵימָא וְיִתְפַּלֵּל אֶל ה', דְּהָא מַאן דְּמַצְלֵי צְלוֹתָא, אִיהוּ כְּוִון דַּעְתֵּיהּ כְּדְקָא יְאוּת, דְּהָא כְּתִיב בְּמשֶׁה, (במדבר י"א:ב') וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל ה'. (שמות י"א:ט') וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' וְלָא כְּתִיב וַיַּסֵּב פָּנָיו. הָכָא בְּחִזְקִיָּהוּ, מַאי טַעְמָא וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, וּלְבָתַר וַיִּתְפַּלֵּל.

אֶלָּא רָזָא דְמִלָּה אִיהוּ, דְּתָנִינָן, חִזְקִיָּה בְּהַהוּא זִמְנָא לָא הֲוָה נָסִיב, וְלָא הֲוָה לֵיהּ אִנְתּוּ, וְלָא אוֹלִיד בְּנִין, מַה כְּתִיב, (ישעיהו ל"ח:א') וַיָּבֹא אֵלָיו וְגו' כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה, וְתָנִינָן כִּי מֵת אַתָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלָא תִחְיֶה בָּעוֹלָם הַבָּא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא אוֹלִיד בְּנִין.

דְּכָל מַאן דְּלָא אִשְׁתַּדַּל לְאוֹלָדָא בְּנִין בְּהַאי עַלְמָא, לָא מִתְקַיֵּים בְּעַלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בַּהֲהוּא עַלְמָא. וְאִתְתָּרְכַת נִשְׁמָתֵיהּ בְּעַלְמָא (דאתי), וְלָא אִשְׁכַּחַת נַיְיחָא בְּאֲתַר דְּעַלְמָא. וְדָא הוּא עוֹנְשָׁא דִכְתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, (ויקרא כ':כ') עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמְתַרְגְּמִינָן בְּלָא וְלָד. בְּגִין דְּמַאן דְּאִיהוּ בְּלָא וְלָד, כַּד אָזִיל בַּהֲהוּא עַלְמָא, מִית הוּא תַּמָּן. מִית בְּעַלְמָא דֵּין, וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דִּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא עֲלוֹי כְּלָל, כְּדֵין כְּתִיב וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. אוֹלִיפְנָא דְּשַׁוִּי רַעְיוֹנוֹי, וְכַוִּון אַנְפּוֹהִי לְמֵיסַב אִתְּתָא, בְּגִין דְּתִשְׁרֵי עֲלוֹי שְׁכִינְתָּא, רָזָא דְקִיר. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לְבָתַר, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה', מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּמַאן דְּאִית בֵּיהּ חוֹבָא, וּבָעֵי לְמִבְעֵי רַחֲמֵי עֲלוֹי, יְכַוִּין אַנְפּוֹי וְרַעְיוֹנוֹי, לְאַתְקָנָא גַּרְמֵיהּ מֵהַהוּא חוֹבָא, וּלְבָתַר יִבְעֵי צְלוֹתָא.

כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (איכה ג׳:מ׳) נַחְפְּשָׂה דְרָכֵינוּ וְנַחְקוֹרָה בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וְנָשׁוּבָה. אוֹף הָכָא, כֵּיוָן דְּיָדַע חִזְקִיָּהוּ חוֹבֵיהּ, מַה כְּתִיב וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שַׁוֵּי אַנְפּוֹי לְאַתְקָנָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא, דְּהָא לְגַבֵּי אֲתַר דָּא חָב.

בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא כָּל נוּקְבֵי דְעַלְמָא קַיְימִין בְּסִתְרָהָא. מַאן דְּאִית לֵיהּ נוּקְבָא, שַׁרְיָא אִיהִי לְגַבֵּיהּ, וּמַאן דְּלֵית לֵיהּ, לָא שַׁרְיָא לְגַבֵּיהּ. וְעַל דָּא אַתְקִין גַּרְמֵיהּ לְגַבָּהּ לְאַתְקָנָא, וְשַׁוֵּי עֲלֵיהּ לְאִתְנַסְּבָא, וּלְבָתַר וְיִתְפַּלֵּל אֶל יְיָ.

קִיר, דָּא הוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְדָא שְׁכִינְתָּא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (יהושע ג׳:י״א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. קִיר, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ״ב:ה׳) מְקַרְקַר קִיר וְשׁוֹעַ. קְרְקוֹרָא וּנְהִימָא דְּקִיר, דְּאִיהוּ אֲדוֹן, כַּד אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ל״א:ט״ו) רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּבְגִין כָּךְ וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

תָּא חֲזֵי, בְּצִלּוֹתָא מַה כְּתִיב, (ישעיהו ל״ח:ג׳) אָנָּא יְיָ זְכָר נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, רָמַז הָכָא, דְּנָטַר בְּרִית קַדִּישָׁא, וְלָא סָאִיב לֵיהּ, וְנָטַר לֵיהּ כְּדָקָא יְאוּת. כְּתִיב הָכָא הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, וּכְתִיב הָתָם (בראשית י״ז:א׳-ב׳) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים וְאֶתְּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, דְּנָטַר בְּרִית קַדִּישָׁא כְּדָקָא יְאוּת. בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, דְּאִתְכַּוִּון בְּכָל אִינּוּן רָזֵי מְהֵימְנוּתָא דִּכְלִילָן בֶּאֱמֶת.

וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי, דְּסָמַךְ גְּאוּלָה לִתְפִלָּה, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּאִתְכַּוִּון לְיַחֲדָא יְחוּדָא כְּדָקָא יְאוּת. וּבְגִין כָּךְ, וַיִּבְךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל, דְּלֵית תַּרְעָא דְּקַיְימָא קַמֵּי דִּמְעִין. גְּאוּלָה, דָּא הוּא מַלְאָךְ הַגּוֹאֵל, דְּדָא אִיהוּ דְּאִשְׁתַּכַּח בְּכָל פֵּרוֹקָא דְעַלְמָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

פרק לח

הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כֵּיוָן דְּבָרִיךְ יַעֲקֹב וְאִתְכַּוִּון מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כְּדֵין אַמְשִׁיךְ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, דִּכְתִיב הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי, כֵּיוָן דְּאִיהוּ אוֹתִי, יָהִיב בִּרְכָאן לְהַאי אֲתַר, כֵּיוָן דְּאַמְשִׁי מֵעֵילָּא לְהַאי אֲתַר, כְּדֵין פָּתַח וְאָמַר הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל וְגו׳.

פָּתַח וְאָמַר, (מלכים א ח׳:ז׳) כִּי הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם אֶל מְקוֹם הָאָרוֹן וְגו׳. תָּא חֲזֵי, כְּרוּבִים בְּאַת וּבְנִיסָא הֲווּ קַיְימֵי, תִּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא הֲווּ פָּרְשֵׂי גַּדְפֵּיהוֹן, וְסָכְכֵי עַל אֲרוֹנָא לְתַתָּא, דִּכְתִיב פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם, פְּרוּשֵׂי לָא כְתִיב, אֶלָּא פּוֹרְשֵׂי.

וְתָא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּרוּבִים, דִּיוּקְנָא דִּלְהוֹן כְּחֵיזוּ רַבְיָין, וְקַיְימִין תְּחוֹת הַאי אֲתַר, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, וְאִלֵּין אִתְבָּרְכָן בְּקַדְמִיתָא מֵהַנָּהוּ בִּרְכָאן דְּנָגְדִּין מֵעֵילָּא, וּמֵהָכָא נַגְדֵי בִּרְכָאן לְתַתָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע. אוֹתִי, דְּנָטִיל בִּרְכָאן מִגְּוָונִין דִּלְעֵילָא, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ נָטִיל, יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, דָּא רָזָא דִכְרוּבִים, דְּמַנְיֵיהוּ נָגְדֵי בִּרְכָאן מֵעֵילָאֵי לְתַתָּאֵי (ותתאי):

הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְגו'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (משלי י״ט:י״ד) בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת, וְכִי נַחֲלַת אָבוֹת אֵינָהוּ, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב כֹּלָּא לְבַר נָשׁ. אֶלָּא, דְּכֵיוָן דְּאַחְסִין בֵּיתָא לְבַר נָשׁ וּמָמוֹנָא, לְזִמְנִין דְּיַחֲסִין כֹּלָּא לִבְרֵיהּ, וְיֵהֵא אַחְסָנָא דְּאָבוֹת. אֲבָל וּמֵיֵי אִשָּׁה מַשְׁכָּלֶת, בְּגִין דְּאִתְתָּא, כַּד אַחְסִין לֵהּ בַּר נָשׁ, מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְסִין לָהּ, דְּהָא לָא יַחְסִין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, אֶלָּא כַּד מַכְרִיזִין עֲלֵיהּ בִּרְקִיעָא.

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוֵּוג זִוּוּגִין, עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא. וְכַד זָכוּ בְּנֵי נָשָׁא לְפוּם עוֹבָדֵיהוֹן, הָכִי יַהֲבֵי לוֹן אִתְּתָא, וְכֹלָּא אִתְגַּלְיָין קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְפוּם עוֹבָדִין דַּזַּכְאִין, הָכִי מְזַוֵּוג זִוּוּגִין.

וּלְזִמְנִין דְּקָא סְלִיקוּ בְּקִלִּיטִין, וְאַסְטֵי הַהוּא בַּר נָשׁ אָרְחֵיהּ, סָלִיק זִוּוּגֵיהּ לְאָחֳרָא, עַד דְּיִכְשַׁר עוֹבָדוֹי, וְכַד יִכְשַׁר עוֹבָדוֹי, אוֹ דְּמָטֵי זִמְנֵיהּ, אִתְדָּחֵי גְּבַר מִקַּמֵּי גְּבַר, וְאָתֵי הַאי וְנָטִיל דִּילֵיהּ. וְדָא קָשֵׁי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכֹּלָּא לְדַחְיָא בַּר נָשׁ מִקַּמֵּי גַּבְרָא אָחֳרָא, וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ יָהִיב אִתְּתָא לְבַר נָשׁ, וּמִנַּיהּ אַתְיָין זִוּוּגִין. וְעַל דָּא וּמֵיֵי אִשָּׁה מַשְׁכָּלֶת.

בְּגִין כָּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב כֹּלָּא לְבַר נָשׁ. וְאִי תֵּימָא אִשָּׁה מַשְׁכָּלֶת וְלָא אָחֳרָא. תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין טָבָאן לְבַר נָשׁ לְמֵיהַב לֵיהּ, וְהוּא אַסְטֵי אָרְחוֹי מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי סִטְרָא אָחֳרָא, מַהֲהוּא סִטְרָא אָחֳרָא דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, יֵיתֵי לֵיהּ מַאן דְּיֵיתֵי, בְּכָל (נ"א כל) קִטְרוּגִין, וְכָל בִּישִׁין, וְלָא אַתְיָין לֵיהּ מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא מֵהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, בְּאִינּוּן עוֹבָדִין דְּעָבַד.

וְעַל דָּא, אִתְּתָא דְּלָאו אִיהִי מַשְׁכָּלֶת, קָרֵא עַל דָּא שְׁלֹמֹה, (קהלת ז׳:כ״ו) וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה. בְּגִין דְּחוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ, הוּא מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ, בְּאִינּוּן עוֹבָדִין דְּעָבַד. וְעַל דָּא כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרָעֵי בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, בְּגִין עוֹבָדוֹי דְּכָשְׁרָן, אִיהוּ אַזְמִין לֵיהּ אִנְתּוּ דְּאִיהִי מַשְׁכָּלֶת, וּפָרִיק לֵיהּ בְּפוּרְקָן, מִגּוֹ סִטְרָא אָחֳרָא.

וְעַל דָּא אָמַר יַעֲקֹב, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע. מַאי מִכָּל רָע, דְּלָא אִזְדַּמְנַת לֵי אִתְּתָא, דְּאִיהִי מִגּוֹ סִטְרָא אָחֳרָא, וְלָא אִעְרַע פְּסוּל בְּזַרְעִי (ס"א בערסי), דְּכֻלְּהוּ צַדִּיקֵי וּשְׁלֵימֵי בִּשְׁלִימוּ, בְּגִין דְּאִתְפָּרַק מִכָּל רָע, וְיַעֲקֹב לָא אִתְדַּבַּק בְּהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא כְּלָל.

וְעַל דָּא, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים. מַאי טַעְמָא אִתְחֲזוּ לְאִתְבָּרְכָא, בְּגִין דְּנָטִיר יוֹסֵף אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא אָמַר יוֹסֵף בָּנַי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בָּזֶה, אַחְמֵי לֵיהּ רָזָא דִּבְרִית דְּנָטַר לֵיהּ, אִתְחֲזוּ לְאִתְבָּרְכָא וְאִתְחֲזֵי אִיהוּ לְבָרְכָאן סַגִּיאִין. בְּגִין דָּא לְכֻלְּהוּ יָהַב בִּרְכָא חַד, וּלְיוֹסֵף בִּרְכָאן סַגִּיאִין, מַשְׁמַע דִּכְתִיב בִּרְכוֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בִּרְכוֹת הוֹרַי וְגוֹ', בִּרְכוֹת שָׁדַיִם וָרָחַם תִּהְיֶיךָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ר"ח ע"ב) (תהילים קכ"ג:א') אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ דְּאִתְכַּוַּון בָּהּ, אִיהוּ לְעֵילָּא לְעוּמְקָא עִלָּאָה, דְּמִתַּמָּן נָגְדֵי כָּל בִּרְכָאן וְכָל חֵירוּ, וּמִתַּמָּן נָפְקֵי לְקַיְימָא כֻּלָּא.

וְעַל דָּא יַתִּיר יו"ד, בְּגִין דְּלָא פְּסִיק יו"ד, מֵאַתַר דָּא לְעָלְמִין. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, אָחִיד לְעֵילָּא, בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְאָחִיד לְתַתָּא, דְּיָתִיב עַל כָּרְסְיָא דְּאֲבָהָן, יָתִיב עַל כָּרְסְיָא דְּאִקָּרֵי שָׁמַיִם, וּבְגִין כָּךְ הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם כְּתִיב.

וּמֵהָכָא, כַּד בִּרְכָאן נָגְדֵי מֵעֵילָּא מֵעוּמְקָא דָּא, כֻּלְּהוּ נָטִיל לוֹן הַאי אֲתַר דְּאִקָּרֵי שָׁמַיִם, וּמֵהַאי נָגְדֵי לְתַתָּא, עַד דְּמָטוּ לְצַדִּיקַיָּיא קַיְימָא דְּעַלְמָא, וּמֵהָכָא מִתְבָּרְכִין כָּל אִינּוּן חַיָּילִין, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין לְזַנְיֵיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין נְהוֹרִין, אִסְתַּלַּק עָטָרָא דְּכָל מַשְׁרְיָין, עִגּוּלָא דְּעַלְמָא, בְּשִׁבְעִין דּוּכְתֵי, חַד עִגּוּלָא לְכֻלְּהוּ (לעיל נ"ג ע"ב) בְּגוֹ הַהוּא עִגּוּלָא נְקוּדָה חָדָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, מֵהַאי נְקוּדָה, אִתְּזַנַת כָּל הַהוּא עִגּוּלָא, בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, אִיהוּ אֲתַר לְהַהוּא רוּחָא דְּכָל רוּחִין (ס"א הכא רזא דכל רזין) אִתְטַמַּר בְּגַוֵּיהּ. הַאי טְמִירוּ אִיהוּ בְּגוֹ חֵילָהָא, טְמִירָא אִיהוּ בְּגוֹ לְגוֹ, כַּד סָלְקָא דָּא, כֹּלָּא סָלְקִין אֲבַתְרָהּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים א':ד') מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה.

פרק לט

רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווּ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל חַד וְחַד מִינָּן לֵימָא מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהילים ע"ט:ח') אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרַחִימוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, רָחִים לוֹן, דְּאִינּוּן עַבְדֵיהּ וְאַחְסָנָתֵיהּ, לָא מִסְתַּכַּל אֲחָרָא בְּדִינַיְיהוּ, בַּר אִיהוּ בִּלְחוֹדֵיהּ. וְכֵיוָן דְּאִיהוּ מִסְתַּכַּל בְּדִינַיְיהוּ, אִתְמְלֵי עֲלַיְיהוּ רַחֲמִין, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּאָב דְּרָחִים עַל בָּנִים, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ג:י"ג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים רִחַם ה' וְגוֹ'. וְכֵיוָן דְּאִשְׁתַּכַּח לוֹן חוֹבִין, מַעֲבַר לוֹן רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן, עַד דְּאַעֲבַר לוֹן לְכֻלְּהוּ מִקַּמַּיהּ. וְכֵיוָן דְּאַעֲבַר לוֹן מִקַּמַּיהּ, לָא אִשְׁתְּאַר עֲלַיְיהוּ חוֹבִין לְמֵיהַב שְׁלְטָנוּ לְסִטְרָא אָחֳרָא דְּדִינָא עֲלַיְיהוּ.

אָתֵי לְמֵיחַב קַמֵּיהּ כְּדְבָקְדְמִיתָא, אִינּוּן חוֹבִין קַדְמָאֵי דְּאַעֲבַר מִקַּמֵּיהּ חָשִׁיב עֲלַיְיהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְגו'. דְּאִי רַחֲמֶיךָ לֹא יַקְדִּימוּ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לָא יָכְלִין לְקָיְמָא בְּעַלְמָא. בְּגִין דְּכַמָּה אינון מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא, מָארֵי תְּרִיסִין, וְכַמָּה דְּלָטוֹרִין דְּקַיְימֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְעֵילָא, וְאִלְמָלֵא דְּאַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמִים עֲלַייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, עַד לָא יַשְׁגַּח בְּדִינֵיהוֹן, לָא יָכְלִין לְקָיְמָא בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא, מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד. דַּלּוּתָא דְעוֹבָדִין טָבִין, דַּלּוּתָא דְעוֹבָדִין דְּכָשְׁרָן. (קמי קודשא בריך הוא).

תָּא חֲזֵי, אִלְמָלֵי יִסָּגְלוֹן יִשְׂרָאֵל עוֹבָדִין דְּכָשְׁרָן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲווּ קָאֵימוּ עֲלַיְיהוּ עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בְּעַלְמָא, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן גַּרְמִין לִשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לְזַקְפָּא רֵישַׁייהוּ בְּעַלְמָא. דְּאִלְמָלֵי יִשְׂרָאֵל לָא יְהוֹן חָטָאן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִתְכַּפְיָין קַמַּיְיהוּ.

וְתָא חֲזֵי, אִלְמָלֵא דְּאַמְשִׁיכוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין לְסִטְרָא אָחֳרָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, הָא אִתְּמַר, דְּלָא שָׁלְטוּ שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְגָּלוּ מֵעַל אַרְעָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד. דְּלֵית לָן עוֹבָדִין דְּכָשְׁרָן כְּדְקָא חֲזֵי. וּבְגִין כָּךְ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ.

פרק מ

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ב׳:י״א) עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה, וּכְתִיב, (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה. תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּאָתֵי לְמִפְלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּצַפְרָא וּבְפַנְיָא בָּעֵי לְמִפְלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּצַפְרָא כַּד סָלִיק נְהוֹרָא, וְאִתְעָרוּתָא דִסְטַר יְמִינָא אִתְעַר בְּעַלְמָא, כְּדֵין בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְקַשְּׁרָא בִּימִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמִפְלַח קַמֵּיהּ בְּפוּלְחָנָא דְצָלוֹתָא. בְּגִין דְּצָלוֹתָא אַחְסִין תּוּקְפָּא לְעֵילָא, וְאַמְשִׁיךְ בִּרְכָאן מֵעוּמְקָא עִלָּאָה לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּמִתַּמָּן אַמְשִׁיךְ בִּרְכָאן לְתַתָּאֵי. וְאִשְׁתַּכְּחוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין מִתְבָּרְכָאן, בְּהַהוּא פּוּלְחָנָא דְצָלוֹתָא.

פּוּלְחָנָא דְצָלוֹתָא, דְּקָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (שמות כ"ט ע"א) בְּשִׂמְחָה וּבְרִנָּנָה לְאַכְלָלָא לְכֻנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּינַיְיהוּ, וּלְבָתַר לְיַיחָדָא יְחוּדָא כְּדְקָא חֲזֵי. דִּכְתִיב, (תהילים ק׳:ג׳) דְּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים, דָּא רָזָא דְּיִחוּדָא בְּרָזָא דְּפוּלְחָנָא.

וְעִם כָּל דָּא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחֶדְוָה, וּלְאַחֲזָאָה חֶדְוָה בְּפוּלְחָנֵיהּ, וְאִלֵּין תְּרֵין שִׂמְחָה וּרְנָנָה, לְקֻבֵּל תְּרֵין אִלֵּין, תְּרֵין צְלוֹתִין, תְּרֵין קוּרְבָּנִין לְיוֹמָא לְקֻבֵּל תְּרֵין אִלֵּין, דְּאִינּוּן שִׂמְחָה וּרְנָנָה. שִׂמְחָה בְּצַפְרָא, וּרְנָנָה בְּרַמְשָׁא. וְעַל דָּא, (במדבר כ״ח:ד׳) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

וְעַל דָּא, צְלוֹתָא דְעַרְבִית רְשׁוּת אִיהִי, בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעְתָּא מְחַלֵּק טַרְפָּא לְכָל חֵילָהָא, וְלָאו שַׁעְתָּא לְאַדְכָּרָא (נ"א לאתברכא) אֶלָּא לְמֵיהַב מְזוֹנָא. בֵּימָמָא הִיא מִתְבָּרֶכֶת מִתְּרִין סִטְרִין אִלֵּין, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׁא מִגּוֹ שִׂמְחָה וּרְנָנָה, וּבְלֵילְיָא פָּלִיג בִּרְכָאן לְכֹלָּא כְּדְקָא חָזֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל"א:ט"ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פרק מא

פְּתַח רִבִּי חִזְקִיָּה וְאָמַר, (תהילים קמ"א:ב') תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת עֶרֶב. אַמַּאי מִנְחַת עֶרֶב וְלָא צְלוֹתָא דְצַפְרָא, דְּלָא כְּתִיב תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי בַּבֹּקֶר. אֶלָּא הָכִי אִתְּמָר, תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ, קְטֹרֶת לָא אַתְיָא אֶלָּא עַל חֶדְוָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ"ז:ט') שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְעַל דָּא כַּהֲנָא כַּד אַדְלִיק בּוֹצִינִין, הֲוָה מַקְרִיב קְטֹרֶת, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ל':ז'-ח') בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת יַקְטִירֶנָּה וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה. בְּצַפְרָא, עַל חֶדְוָה, דְּשַׁעְתָּא גָרִים. בְּרַמְשָׁא, לְמֶחְדֵּי סִטְרָא שְׂמָאלָא, וְהָכִי אִתְחֲזֵי. וּלְעָלַם לָא אִתֵּי אֶלָּא עַל חֶדְוָה.

וְתָא חֲזֵי קְטֹרֶת מְקַשֵּׁר קִשְׁרִין, וְאִחִיד לְעֵילָא וְתַתָּא, וְדָא אַעֲבַר מוֹתָא וְקִטְרוּגָא וְרוּגְזָא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא. כְּמָה דְכְתִיב, (במדבר י"ז:י"א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה וְגו'. לְבָתַר דָּא כְּתִיב, וַיֵּרֶץ (אהרן) וְגו', וַיְכַפֵּר עַל הָעָם, וּכְתִיב, וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה. בְּגִין דְּלָא יָכְלִין כָּל סִטְרִין בִּישִׁין וְכָל מְקַטְרְגִין לְמֵיקַם קַמֵּי קְטֹרֶת. וְעַל דָּא אִיהוּ רָזָא (ס"א חדוה) דְכֹלָּא וְקִשּׁוּרָא דְכֹלָּא.

וּבְשַׁעְתָּא דְמִנְחָה, דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּעַלְמָא, אִתְכַּוִּון דָּוִד בְּהַהוּא צְלוֹתָא. דִכְתִיב, תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ וְגו'. וְהַאי צְלוֹתָא דְסָלִיק, יַעֲבֵר רוּגְזָא דְדִינָא קַשְׁיָא, דְּשַׁלִּיט הַשְׁתָּא בְּהַאי זִמְנָא, בְּהַהוּא קְטֹרֶת. דְּדָחֵי וְאַעֲבַר קַמֵּיהּ כָּל רוּגְזָא, (דסליק השתא בהאי שעתא בההוא קטרת דאעדי כל רוגזא) וְכָל קִטְרוּגָא דְעַלְמָא, (ס"א ל"ג היינו דכתיב) (ס"א מאי טעמא בגין דאיהי) מִנְחַת עֶרֶב, דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, בְּשַׁעְתָּא דְאִתּוֹקַד, זְמַן מִנְחָה הֲוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו ו':ד') אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. מַאן צִלְלֵי עֶרֶב. אינוּן מְקַטְרְגִין דְּעַלְמָא, וְרוּגְזֵי דְּדִינִין, דִּזְמִינִין בְּהַהִיא שַׁעְתָּא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, דְּבָעֵי (שמות ל"ו ע"ב) בַּר נָשׁ לְכַוְונָא דַּעְתֵּיהּ, בִּצְלוֹתָא דְמִנְחָה. בְּכֻלְּהוּ צְלוֹתָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְכַוְונָא דַעְתֵּיהּ, וּבְהַאי צְלוֹתָא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, בְּגִין דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא זְמַן צְלוֹתָא דְמִנְחָה, יִצְחָק תַּקִּין לֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק מב

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אֲעֲלוּ בְּחַד טוּרָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי טוּרָא דַּחֲלָא, נָהֲדְ וְלָא נִתְעַכֵּב הָכָא, בְּגִין דְּטוּרָא דְּחִילָא הוּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הֲוָה חַד, הֲוָה אָמִינָא הָכִי. דְּהָא תְּנִינָן, דְּמַאן דְּאָזִיל יְחִידָאי בְּאוֹרְחָא, אִתְחַיַּיב בְּנַפְשֵׁיהּ. אֶבָל תְּלָתָא לָא. וְכָל חַד וְחַד מִינָן, אִתְחֲזֵי דְּלָא תַּעֲדֵי מִינָן שְׁכִינְתָּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא תְּנִינָן דְּלָא יִסְמוֹךְ בַּר נָשׁ עַל נְפָא. מְנָלָן, מִשְׁמוּאֵל. דִּכְתִיב, (שמואל א ט"ז:ב') אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי, וְהָא אִתְחֲזֵי שְׁמוּאֵל יַתִּיר מִינָן. אָמַר לֵיהּ, אֶפִילּוּ הָכִי, אִיהוּ הֲוָה חַד, וְהֲזֵיקָא אִשְׁתַּכַּח לְעֵינָא. אֲבָל אֲנַן תְּלָתָא, וְהֲזֵיקָא לָא אִשְׁתַּכַּח לְעֵינָא. דְּאִי מִשּׁוּם מַזִּיקִין. הָא תְּנִינָן, דְּלִתְלָתָא לָא מִתְחֲזֵי וְלָא מַזְקֵי. וְאִי מִשּׁוּם לִסְטִים, לָא מִשְׁתַּכְּחֵי הָכָא, דְּהָא רָחִיק מֵיִשּׁוּבָא הַאי טוּרָא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא מִשְׁתַּכְּחֵי הָכָא. בְּרַם דְּחִילוּ הוּא, דְּחִיוָון בָּרָא דְּמִשְׁתַּכְּחִין הָכָא.

פָּתַח וְאָמַר. הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, (ס"א ל"ג דהא כתיב) הַגּוֹאֵל, אֲשֶׁר גָּאַל מִבָּעֲי לֵיהּ, מַאי הַגּוֹאֵל. בְּגִין דְּהוּא מִשְׁתַּכַּח תְּדִיר לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא אַעֲדֵי מִבַּר נָשׁ זַכָּאָה לְעָלְמִין. תָּא חֲזֵי, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאָזִיל עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ תְּדִיר, וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ, כַּד בַּר נָשׁ נָטִיר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא יְזַדְּהֵר בַּר נָשׁ, דְּלָא יִפּוֹק יְחִידָאי בְּאוֹרְחָא. מַאי יְחִידָאי, דְּיִזְדַּהֵר בַּר נָשׁ לְמִטַּר פִּקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּלָא תַּעֲדֵי מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְיִצְטָרֵךְ לְמֵיזַל יְחִידָאי, בְּלָא זוּוּגָא דִּשְׁכִינְתָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד נָפִיק בַּר נָשׁ לְאוֹרְחָא, יְסַדַּר צְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהּ, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא, וּלְבָתַר יִפּוֹק לְאוֹרְחָא, וְיִשְׁכַּח זוּוּגָא דִּשְׁכִינְתָּא, לְמִפְרַק לֵיהּ בְּאוֹרְחָא, וּלְשֵׁזָבָא לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

מַה כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, (בראשית כ"ח:כ') אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דָּא זוּוּגָא דִּשְׁכִינְתָּא. וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, לְמִפְרַק לִי מִכֹּלָּא, וְיַעֲקֹב יְחִידָאי הֲוָה בְּהַהוּא זִמְנָא, וּשְׁכִינְתָּא אָזְלַת קַמֵּיהּ. כָּל שֶׁכֵּן חַבְרַיָּיא דְּאִית בֵּינַיְיהוּ מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא, אדהכי מאיך שמשא לערבא.)

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי נַעֲבִיד, אִי נִתְעַכֵּב הָכָא, הָא יוֹמָא מָאִיךְ לְמֵיעַל. אִי נָהֲדְ לְעֵילָּא, טוּרָא רַב אִיהוּ, וּדְחִילוּ דְּחִיוָון חַקְלָא דָּחִילָנָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, תַּוּוהְנָא עָלָךְ רִבִּי יוֹסֵי. אָמַר לֵיהּ הָא תְּנִינָן דְּלָא יִסְמוֹךְ בַּר נָשׁ עַל נִיסָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יַרְחִישׁ נִיסָא בְּכָל שַׁעְתָּא. אָמַר לֵיהּ, הָנֵי מִילֵי יְחִידָאי, אֲבָל אֲנַחְנָא תְּלָתָא, וּמִלֵּי אוֹרַיְיתָא בֵּינָנָא, וּשְׁכִינְתָּא עִמָּנָא, לָא דָּחִילְנָא.

פרק מג

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, חָמוּ לְעֵילָא בְּטוּרָא, טִנָּרָא חַד, וְחַד מְעָרְתָּא בְּגַוָּוהִי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נִיהַךְ וְנֵיסַק לְהַהוּא טִינָרָא, דְּאֲנָא חָמֵי חָדָא מְעָרְתָּא תַּמָּן. סְלִיקוּ לְתַמָּן, וְחָמוּ הַהִיא מְעָרְתָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דְּחִילְנָא, דִּילְמָא הַהִיא מְעָרְתָּא אֲתַר דִּלְחֵיוָון אִיהוּ, וְלָא יִפְּגְּעוּ לוֹן הָכָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי חִזְקִיָּה, הָא חָמֵינָא דְּרִבִּי יוֹסֵי דָּחִיל אִיהוּ, אִי תֵּימָא בְּגִין דְּאִיהוּ חַטָּאָה. דְּכָל מַאן דְּדָחִיל, חַטָּאָה אִיהוּ. דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ג:י"ד) פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים, הָא לָאו אִיהוּ חַטָּאָה, (והא) וּכְתִיב, (משלי כ"ח:א') וְצַדִּיקִים כְּכְפִיר יִבְטָח. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּגִין דְּנִזְקָא שְׁכִיחַ.

אָמַר לֵיהּ, אִי נִזְקָא שְׁכִיחַ, הָכִי הוּא. אֲבָל הָכָא לָא אִשְׁתַּכַּח נִזְקָא. וּלְבָתַר דְּאָנַן נִיעוֹל לְמְעַרְתָּא, לָא לֵיעוּל נִזְקָא לְצַעֲרָא לָן. עָאלוּ לְמְעַרְתָּא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נְפָלוֹג לֵילְיָא לְתְלַת מִשְׁמָרוֹת דְּהֲווֹ לֵילְיָא, כָּל חַד וְחַד מִנָּן, לֵיקוּם עַל קְיוּמֵיהּ, בְּהַנֵּי תְּלַת סְטָרֵי לֵילְיָא וְלָא נְדָמוּךְ.

פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהילים פ"ט:א') מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי, הַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא, אַבְרָהָם אֲבִינוּ אֲמָרָהּ, בְּשַׁעְתָּא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עַלְמָא, דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן כֻּלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיט עַל אַרְעָא וְאִקָּרֵי אֵיתָן. בְּגִין דְּאַתְקִיף בְּתַקִּיפוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

חַסְדֵּי ה' עוֹלָם אָשִׁירָה, וְכִי מִסְטָרָא דַּחֲסִידִים אַתְיָין לְזַמְּרָא, אֶלָּא הָכָא אִתְכְּלִיל סִטְרָא דִּשְׁמָאלָא בִּימִינָא, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נַסֵּי לְאַבְרָהָם, וּבָחֵין לֵיהּ. וְהָא אִתְּמַר דְּיִצְחָק בַּר תְּלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין הֲוָה בְּהַהוּא זִמְנָא. מַאי נְסָּה אֶת אַבְרָהָם, נְסָּה אֶת יִצְחָק מַבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא נְסָּה אֶת אַבְרָהָם, דְּיִשְׁתַּכַּח בְּדִינָא, וּלְאִתְכְּלָלָא בְּדִינָא, דְּיִשְׁתַּכַּח שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת. וְעַל דָּא חַסְדֵּי ה' עוֹלָם אָשִׁירָה.

דָּבָר אַחֵר חַסְדֵּי ה' עוֹלָם אָשִׁירָה, אינוּן חֲסָדִים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִם עַלְמָא. (תהילים פ"ט:ב') לְדוֹר וָדוֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי, טִיבוּ וּקְשׁוֹט דְּעָבִיד עִם כֻּלָּא. לְדוֹר וָדוֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ, דָּא מְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאוֹדַע אַבְרָהָם בְּעַלְמָא, וְאַדְכַּר לֵיהּ בְּפוּמָא דְּכָל בְּרְיִין. וְעַל דָּא אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לֵיהּ לְאַבְרָהָם רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְכַד יָדַע רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, יָדַע דְּאִיהוּ עִיקָּרָא וְקִיּוּמָא דְּעַלְמָא, דִּבְגִינֵיהּ אִתְבְּרֵי עַלְמָא, וְאִתְקַיַּים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ"ט:ג') כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה וגו'. דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, חָמָא דְּלָא יָכִיל לְמֵיקַם, עַד דְּאוֹשִׁיט יְמִינָא עֲלֵיהּ וְאִתְקַיַּים. וְאִי לָאו דְּאוֹשִׁיט יְמִינָא עֲלֵיהּ, לָא אִתְקַיַּים. בְּגִין דְּעַלְמָא דָּא בְּדִינָא אִתְבְּרִי, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְאִתְּמַר בְּרֵאשִׁית, וְרָזָא כְּלָלָא חָדָא, תְּרִין גְּוונִין הָכָא, בְּרֵאשִׁית, אַף עַל גַּב דְּאֲמָרָן שֵׁירוּתָא מִתַּתָּא לְעֵילָא, רֵאשִׁית הָכִי נָמֵי מֵעֵילָא לְתַתָּא, וְקַאַמְרִינָן ב' רֵאשִׁית, כִּדְקָאַמְרִינָן בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּהַאי אִתְיְהִיבַת לְהַהוּא רֵאשִׁית, וּמִלָּה כְּלִילָא אִיהִי כְּחָדָא.

וּבְהַאי בי"ת אִתְבְּרֵי עַלְמָא דָּא, וְלָא אִתְקַיַּים אֶלָּא בִּימִינָא. וְהָא אוּקְמוּהָ. בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם כְּתִיב. וּבְגִין כָּךְ, אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. וּבִנְיָנָא קַדְמָאָה דְּעַלְמָא (ההוא עולם), הַהוּא נְהוֹרָא דְּיוֹמָא קַדְמָאָה, הֲוָה בֵּיהּ לְקַיְּימָא. וּלְבָתַר בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא, בִּשְׁמָאלָא. וּבְהַנָּהוּ אִתְקַיַּם שָׁמַיִם. וּכְתִיב, שָׁמַיִם תָּכִין אֱמוּנָתֶךָ בָּהֶם.

דָּבָר אַחֵר, שָׁמַיִם תָּכִין אֱמוּנָתֶךָ בָּהֶם, שָׁמַיִם בְּאֵינוּן חֲסָדִים אִתַּקְנוּ, וְרָזָא דֵּאֱמוּנָה אַתְקַנַת בְּהוּ, דְּלֵית תִּקוּנָהָא אֶלָּא מִגּוֹ שָׁמַיִם. (תהילים פ"ט:ד') כָּרַתִּי בְּרִית לִבְחִירִי, דָּא הוּא רָזָא דְמְהֵימְנוּתָא.

דָּבָר אַחֵר, דָּא אִיהוּ צַדִּיק דְּמִינֵּיהּ נָפְקִין בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי, וְכָל (אינון) חֵיוָון קַדִּישָׁן, כֻּלְּהוּ אִתְבָּרְכָאן, מִן הַהוּא נְגִידוּ דְּנָגִיד לְתַתָּאי, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, כָּרַתִּי בְּרִית לִבְחִירִי.

(תהילים פ"ט:ד') נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי, דָּא רָזָא דְמְהֵימְנוּתָא, דְּאִיהוּ קָיְימָא תָּדִיר בְּצַדִּיק דָּא. קְיוּמָא דְעַלְמָא, דְּלָא יִתְבַּדְּרוּן לְעָלְמִין, בַּר בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא, דִּנְגִידוּ דְּבִרְכָאן אִתְמְנָעוּ. וְרָזָא דְמְהֵימְנוּתָא לָא אִשְׁתַּלִּים, וְכָל חֶדְוָון אִתְמְנָעוּ. וְכַד עָיֵיל לֵילְיָא, מֵהַהוּא זִמְנָא, חֶדְוָון לָא עָאלוּ קַמֵּי מַלְכָּא.

וְאַף עַל גַּב דְּחֶדְוָון לָא אִתְעָרוּ, אֲבָל לְבַר קָיְימֵי וּמְזַמְּרֵי שִׁירָתָא. וְכַד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא, וְאִתְעָרוּתָא סָלְקָא מִתַּתָּא לְעֵילָא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא לְבָכְיָה, וּבָעַט בְּרַקִּיעָא, וְאִזְדְּעְזָעָן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

וְלֵית נַיְיחָא קַמֵּיהּ, בַּר בְּזִמְנָא דְּמִתְעָרֵי לְתַתָּא בְּאוֹרַיְיתָא. כְּדֵין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל אינון נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא (דעמיה), כֻּלְּהוּ צַיְיתִין וְחָדְיָין לְהַהוּא קָלָא וּכְדֵין נַיְיחָא. (ס"א קמיה ואתי נייחא לכלהו נשמתין דצדיקיא עמיה) (קמיה אשתכח). בְּגִין דְּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, אוֹמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יֵיעוּל בְּגוֹ יְרוּשְׁלֵם דִּלְעֵילָא, עַד דְּיַעֲלוּן יִשְׂרָאֵל לְיְרוּשְׁלַם דִּלְתַתָּא. דִּכְתִיב, (הושע י"א:ט') בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

וְכָל אינון מְזַמְּרֵי, קָיְימֵי לְבַר, וְאָמְרֵי שִׁירָתָא, בְּתַלַת פַּלְגֵי לֵילְיָא וְכֻלְּהוּ מְשַׁבְּחָן בְּתוּשְׁבָּחָתַן יְדִיעָאן, וְכֻלְּהוּ חֵילֵי שְׁמַיָּא, כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי בְּלֵילְיָא, וְיִשְׂרָאֵל בִּימָמָא. וּקְדוּשָׁה לָא מְקַדְּשֵׁי לְעֵילָא, עַד דִּמְקַדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּכְדֵין כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא מְקַדְּשֵׁי שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּחָדָא. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, מִתְקַדְּשִׁין מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי (ס"א בגין דקדושא דשמא

דקודשא בריך הוא לא סליק אלא מעילא ומתתא) כְּחֲדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא י״ט:ב׳) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (איוב ל״ח:ו׳) עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ, הַאי קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּכַד בָּרָא עַלְמָא, לָא בָרָא לֵיהּ אֶלָּא עַל סָמְכִין, דְּאִינּוּן ז' סָמְכִין דְּעַלְמָא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (משלי ט׳:א׳) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה, וְאִינּוּן סָמְכִין לָא אִתְיְדַע עַל מָה קָיְימִין. בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא עֲמִיקָא סְתִימָא דְכָל סְתִימָן. וְעַלְמָא לָא אִתְבְּרֵי, עַד דְּנָטַל אַבְנָא חָדָא, וְאִיהוּ אַבְנָא דְאִתְקְרֵי אֶבֶן שְׁתִיָּה, וְנָטַל לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְזָרַק לָהּ לְגוֹ תְּהוֹמָא, וְאִתְנְעִיץ מֵעֵילָא לְתַתָּא, וּמִנַּיהּ אִשְׁתְּיל עַלְמָא. וְאִיהִי נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא דְעַלְמָא, וּבְהַאי נְקוּדָה קָיְימָא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ל״ח:ו׳) אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ״ח:ט״ז) אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יִקְרַת. וּכְתִיב, (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

תָּא חֲזֵי, הַאי אֶבֶן אִתְכְּרֵי מֵאֶשָּׁא וּמֵרוּחָא וּמִמַּיָּא, וְאִתְגְּלִיד מִכֻּלְּהוּ, וְאִתְעֲבִיד אַבְנָא חָדָא, וְקָיְימָא עַל תְּהוֹמֵי, וּלְזִמְנִין נָבְעִין מִנַּיהּ מַיָּא, וְאִתְמַלְיָין תְּהוֹמֵי. וְהַאי אַבְנָא קָיְימָא לְאֶת בְּאֶמְצָעִיתָא דְעַלְמָא, וְהַאי אִיהוּ אֶבֶן דְּקִיְּימִים וְאַשְׁתִּיל יַעֲקֹב, שְׁתִילוֹ וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל״א:מ״ה) וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֶהָ מַצֵּבָה.

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה וְגו', (בראשית כח כב) וְכִי הַאי אֶבֶן שַׁוִּי לֵיהּ יַעֲקֹב. וְהָא הַאי אֶבֶן אִתְבְּרֵי בְּקַדְמֵיתָא, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא. אֶלָּא דְּשַׁוִּי לָהּ (נ"א וכי השתא שוי ליה יעקב. והא עד לא אתברי עלמא הוות, אלא דיעקב שוי לה) קִיּוּמָא דִלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעַל דָּא אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה כְּתִיב. מַאי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי, דִּכְתִיב, יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, דְּשַׁוִּי מְדוֹרָא דִלְעֵילָּא הָכָא.

תָּא חֲזֵי, הַאי אֶבֶן אִית עָלָהּ שִׁבְעָה עֵינַיִם. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (זכריה ג׳:ט׳) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם, עַל מָה אִתְקְרִיאַת שְׁתִיָּיה. חַד דְּמִנָּהּ אִשְׁתְּיל עָלְמָא. וְחַד, שְׁתִיָּיה. שָׁת יָהּ, דְּשַׁוִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָהּ, לְאִתְבָּרְכָא מִנָּהּ עַלְמָא, בְּגִין דְּעַלְמָא מִנָּהּ מִתְבָּרְכָא.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל שִׁמְשָׁא, הַנֵּי כְּרוּבִים דְּקָיְימִין בְּהַאי דּוּכְתָּא, וְהָווּ יָתְבֵי בְּאֶת, הָווּ אַקְשָׁן גַּדְפַּיְיהוּ לְעֵיל, וּפָרְשֵׂי לוֹן, וְאִשְׁתְּמַע קוֹל נְגוּנָא דְגַדְפַּיְיהוּ לְעֵילָּא, וּכְדֵין שָׁרָאן לְנַגְנָא אינוּן מַלְאָכִין, דְּאָמְרֵי שִׁירָתָא בְּשֵׁירוּתָא דְלֵילְיָא, בְּגִין דִּיסַלַּק יְקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְּתָא לְעֵילָּא. וּמַאי שִׁירָתָא הָווּ אָמְרוּ, הַהוּא נְגוּנָא דְגַדְפַּיְיהוּ דִּכְרוּבִים, (תהילים קל״ד:ב׳) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו', שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וְגו', וּכְדֵין (אינון) אֵיהוּ שִׁירָתָא לְאִינּוּן מַלְאָכֵי עִלָּאֵי לְזַמָּרָא.

בְּמִשְׁמַרְתָּא תִּנְיָינָא, הַנֵּי כְּרוּבִים אַקְשֵׁי גַּדְפַּיְיהוּ לְעֵילָא, וְאִשְׁתְּמַע קוֹל נְגוּנָא דִּלְהוֹן, וּכְדֵין שָׁרָאן לְנַגְּנָא אִינּוּן מַלְאָכִין דְּקָיְימִין בְּמִשְׁמַרְתָּא תִּנְיָינָא. וּמַאי שִׁירָתָא הֲווּ אָמְרֵי בְּהַאי שַׁעְתָּא, נְגוּנָא דְּגַדְפַּיְיהוּ דִּכְרוּבִים, (תהילים קכ"ה:א') הַבּוֹטְחִים בַּה' כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמּוֹט וְגו'. וּכְדֵין (ההוא) אִיהוּ (שירתא) שֶׁשִּׁירוּתָא לְאִינּוּן דְּקָיְימֵי בְּהַאי מִשְׁמָרָה תִּנְיָינָא לְנַגְּנָא. בְּמִשְׁמָרָה תְּלִיתָאָה, הַנֵּי כְּרוּבִים אַקְשׁוּ גַּדְפַּיְיהוּ וְאָמְרֵי שִׁירָתָא, וּמַאי הִיא. (תהילים קי"ג:א'-ב') הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' וְגו', יְהִי שֵׁם ה' מְבוֹרָךְ וְגו', מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְגו'. כְּדֵין אִינּוּן מַלְאָכִין דְּקָיְימֵי בְּמִשְׁמָרָה תְּלִיתָאָה, כֻּלְּהוּ אָמְרֵי שִׁירָתָא.

וְכֻלְּהוּ כּוֹכְבֵי וּמַזָּלֵי דְּבַרְקִיעָא פָּתְחֵי שִׁירָתָא. כְּמָה דִכְתִיב, (איוב ל"ח:ז') בָּרֳן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. וּכְתִיב, (תהילים קמ"ח:ג') הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר, דְּהָא אִינּוּן כּוֹכְבֵי דְּנְהוֹרָא, מְנַגְּנָן עַל נְהוֹרָא. (ס"א דממנן על שירתא).

כַּד אָתֵי צַפְרָא, וּכְדֵין נָטְלֵי שִׁירָתָא אֲבַתְרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל (ס"א ישראל) לְתַתָּא, וְסָלְקָא יְקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִתַּתָּא וּמִלְעֵילָא. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בִּימָמָא, וּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָא בְּלֵילְיָא, וּכְדֵין אִשְׁתְּלִים שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָל סִטְרִין.

וְהַאי אֶבֶן דְּקָאֲמַר, כֻּלְּהוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ אִתְקָפוּ בְּהַאי אֶבֶן, וְאִיהִי סָלְקָא לְעֵילָא, לְאִתְעַטָּרָא גּוֹ אֲבָהָן בִּימָמָא. וּבְלֵילְיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן.

זַכָּאִין אִינּוּן כָּל דְּקָיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דִּבְגִנְתָא דְעֵדֶן, שָׁמְעוּ קָלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. כְּמָה דִכְתִיב, (שיר השירים ח':י"ג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים וְגו'.

תָּא חֲזֵי, הַאי אֶבֶן, אִיהוּ אֶבֶן טָבָא. וְדָא הוּא רָזָא דִכְתִיב, (שמות כ"ח:י"ז) וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלּוּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרֵי אֶבֶן. וְאִלֵּין אִינּוּן סִדְרִין (דאשלמותא) דְּאֶבֶן טָבָא, אַשְׁלְמוּתָא דְּאֶבֶן יְקָרָה. בְּגִין דְּאִית (אשלמותא) אֶבֶן אָחֳרָא. דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְגו'. וּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ז) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם. וְהַאי אִיהוּ (ישעיהו כ"ח:ט"ז) אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יְקָרַת וְאוּקְמוּהָ.

וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (שמות לא) לִוחוֹת הָאֶבֶן, דְּאִינּוּן לוּחוֹת אִתְגְּזָרוּ מֵהָכָא, וְעַל דָּא אִקְרוּן עַל שְׁמֵיהּ דְּהַאי אֶבֶן. וְהַאי הוּא רָזָא דִכְתִיב, (בראשית מ"ט:כ"ד) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל (ס"א הא ודאי אבן ישראל אקה) כְּמָה דְאִתְּמַר.

פָּתַח רִבִּי חִזְקִיָּה וְאָמַר, (שמות כ"ח:כ"א) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, אִלֵּין אַבְנֵי יְקָרִין עִלָּאִין, דְּאִתְקְרוּן אַבְנֵי הַמָּקוֹם, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. וְהָא אוּקְמוּהָ. (שמות ל"ט:י"ד ועי"ש) וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִית (י"ב אבנים) י"ב שְׁבָטִים לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, וְאִינּוּן תְּרֵיסַר אֲבָנִין יַקִּירִין, וּכְתִיב, (תהילים קכ"ב:ד') שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ (דא רזא) עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, דָּא יִשְׂרָאֵל, רָזָא דִּלְעֵילָּא. וְכֻלְּהוּ לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל דָּא וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיךָ עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וּכְמָה דְּאִית י"ב שָׁעֵי בִּימָמָא, הָכִי אִית י"ב שָׁעֵי בְּלֵילְיָא, בְּיוֹמָא לְעֵילָּא, בְּלֵילְיָא לְתַתָּא, כֹּלָּא דָּא לָקֵבֵל דָּא, הַנֵּי י"ב שָׁעֵי דִּבְלֵילְיָא מִתְפַּלְגֵי לִתְלַת פְּלָגָאן, וְכַמָּה מְמַנֵּי תְּרֵיסִין קָיְימֵי תְּחוֹתַיְיהוּ, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, כֻּלְּהוּ מְמַנָּן בְּלֵילְיָא, וְנָטְלֵי טַרְפָּא בְּקַדְמֵיתָא.

וּכְדֵין כַּד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא, קָיְימִין תְּרֵין (סתרין) סַדְרִין מַסְטָרָא דָּא, וּתְרֵין סַדְרִין מִסְטָרָא אָחֳרָא, (ס"א ודא) וְרוּחָא עִלָּאָה נָפֵק (ס"א נשיב) בֵּינַיְיהוּ, וּכְדֵין כָּל אִינּוּן אִלָּנִין דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כֻּלְּהוּ פָּתְחֵי שִׁירָתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברי הימים א י"ז:ט"ז) אָז יָרְנּוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ, כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ. כְּמָה דִכְתִיב, (ישעיהו י"א:ד') וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים. בְּגִין דְּמִשְׁפָּט עָאל בֵּינַיְיהוּ וְאִתְמַלְיָיא מִנָּהּ (ס"א מניה) גַּן עֵדֶן.

וְרוּחָא דְצָפוֹן אִתְעַר בְּעַלְמָא, וְחֶדְוָה אִשְׁתַּכַּח וְנָשִׁיב הַהוּא רוּחָא בְּאִינּוּן בּוּסְמִין, וְסָלְקִין רֵיחִין לְעֵילָּא, וּמִתְעַטְּרִין (ס"א ומתערין) צַדִּיקַיָּא בְּעִטָּרַיְיהוּ, וּמִתְהַנָּן מִגּוֹ זִיוָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּזָכָאן לְהַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה, וְהַהוּא נְהוֹרָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא, נָהִיר לְכָל סִטְרִין, וְכָל חַד וְחַד מֵאִלֵּין צַדִּיקַיָּא, נָטִיל לְחוּלְקֵיהּ כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְהָוֶה נָטִיל (ס"א והכי נהיר) כָּל חַד וְחַד כְּפוּם עוֹבָדּוֹי דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא, (מאינון) אִית מִנְּהוֹן דְּמִתְכַּסְפֵּי, מַהַהוּא נְהִירוּ דְּנָטִיל חַבְרֵיהּ יַתִּיר וְנָהִיר, וְהָא אוּקְמוּהָ.

חוּלָקֵיהּ דְּלֵילְיָא, מִכַּד שָׁארֵי לֵילְיָא לְמֵיעַל. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין מִתְעָרִין, וְשָׁטָאן בְּעַלְמָא, וּפָתְחִין (קע"ב ע"ב) סְתִימִין, וּלְבָתַר כַּמָּה זִינִין לְזַנְיְיהוּ, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא. וּכְדֵין כַּד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא, סִטְרָא דְצָפוֹן נָחִית (נהיר נהירו) מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וְאָחִיד בֵּיהּ בְּלֵילְיָא, עַד תְּרֵין חוּלָקִין דְּלֵילְיָא.

וּלְבָתַר סִטְרָא דְּדָרוֹם אִתְעַר, עַד דְּאָתֵי צַפְרָא. וְכַד אָתֵי צַפְרָא, כְּדֵין דָּרוֹם וְצָפוֹן אֲחִידוּ בֵּיהּ, וּכְדֵין אָתָאן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, סָלְקִין לָהּ בִּצְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן לְעֵילָּא, עַד דְּסָלְקָא וְאִתְגְּנִיזַת בֵּינַיְיהוּ. וְנָטְלָא בִּרְכָאן מֵרֵישָׁא (דמלכא) דְּכָל רֵישִׁין.

וְאִתְבָּרְכָא מֵהַהוּא טַלָּא דְּאִתְמַשְׁכָא מִלְּעֵילָּא. וּמֵהַהוּא טַלָּא פָּרִישׁ לְכַמָּה סִטְרִין, וְכַמָּה רַבְוָון אִתְזָנוּ מִנֵּיהּ מֵהַהוּא טַלָּא, וּמִנֵּיהּ עָתִידִין לַאֲחָיָיא מֵיתַיָּיא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב,

(ישעיהו כ"ו:י"ט) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ. טַלָּא מַאִינוּן נְהוֹרִין עִלָּאִין דְּנָהֲרִין לְעֵילָא.

פרק מד

עַד דְּהֲווּ יָתְבֵי אִתְפָּלִיג לֵילְיָא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יוֹסֵי, הַשְׁתָּא רוּחָא דְצָפוֹן אִתְעַר, וְלֵילְיָא אִתְפְּלַג, וְהַשְׁתָּא עִדָּנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּאִיב לְקַלְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּהַאי עַלְמָא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. הַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַיֵּית (לקול מלייהו) לָן בְּהַאי אֲתַר, לָא נִפְסוֹק מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא.

פְּתַח וְאָמַר, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, הָא אִתְּמַר וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (שמות כ"ג:כ') הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁולֵחַ מַלְאָךְ וְגוֹ', דָּא הוּא מַלְאָךְ דְּאִיהוּ פָּרוֹקָא דְעַלְמָא, נְטִירוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, וְהַאי אִיהוּ דְּאַזְמִין בִּרְכָאן לְכָל עַלְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ נָטִיל לוֹן בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר אִיהוּ אַזְמִין לוֹן בְּעַלְמָא. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁולֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ. (שמות ל"ג:ב') וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ.

וְהַאי אִיהוּ מַלְאָךְ דִּלְזַמְנִין דָּכָר וּלְזַמְנִין נוּקְבָא, וְהָכִי אִיהוּ. דְּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ אַזְמִין בִּרְכָאן לְעַלְמָא (לעילא), כְּדֵין אִיהוּ דָּכָר, וְאִקְרֵי דָּכָר. כְּדִכְוָתָא דְּאַזְמִין בִּרְכָאן (לתתא) לְנוּקְבָא, הָכִי אִיהוּ אַזְמִין בִּרְכָאן לְעַלְמָא. וּבְזִמְנָא דְּקַיְימָא בְּדִינָא עַל עַלְמָא, כְּדֵין אִקְרֵי נוּקְבָא. כְּנוּקְבָא דְּאִיהִי עוּבָּרָא, הָכִי אִיהוּ אִתְמְלֵי מִן דִּינָא, וּכְדֵין אִקְרֵי נוּקְבָא. וְעַל דָּא לְזַמְנִין אִקְרֵי דְכוּרָא, וּלְזַמְנִין אִקְרֵי נוּקְבָא, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא.

פרק מה

כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (בראשית ג':כ"ד) וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, מַלְאָכִין אִית שְׁלוּחַן בְּעַלְמָא, דְּמִתְהַפְּכִין לְכַמָּה גְוָונִין, לְזַמְנִין נוּקְבֵי, לְזַמְנִין דְּכוּרֵי, לְזַמְנִין דִּינָא, לְזַמְנִין רַחֲמֵי, וְכֹלָּא בְּחַד גַּוְונָא. כְּגַוְונָא דָּא הַאי מַלְאָךְ, בְּגַוְונִין סַגִּיאִין אִיהוּ, וְכָל גְּוונִין דְּעַלְמָא, כֻּלְּהוּ אִיתְנְהוּ בְּהַאי אֲתַר. וְרָזָא דָּא, (יחזקאל א':כ"ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד ה'. וּכְמָה דְּאִית בֵּיהּ כָּל אִינּוּן גְּוָונִין, הָכִי נָמֵי אַנְהִיג לְכָל עָלְמָא:

תוספתא רְחִימֵי עִלָּאֵי, מָארֵי דְּסָכְלְתָנוּ אִסְתַּכָּלוּ, הוּרְמָנִי יְדִיעָן בְּקוּלְפֵּי דְּסִיכְתָּא, קָרִיבוּ לְמִנְדַּע, מַאן מִנְּכוֹן מָארֵי דְּעַיְינִין בְּסָכְלְתָנוּ, וְיַדַּע בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא דְּרָזָא דְּרָזִין, לְאָפָקָא תְּלַת גְּוונִין כְּחֲדָא כְּלִילָן, וְאִינּוּן, חִוִּור וְסוּמָק וְיָרוֹק, תְּלַת גּוֹוְנִין כְּחֲדָא אִשְׁתְּלִיבָאן דָּא עִם דָּא, מִזְדַּוְוגָן (ס"א מזדלגן) דָּא עִם דָּא, מַגְרוֹפַיָּא תַּתָּאָה אִצְטַבַּע, וּנְפִקָא מִגּוֹ גוֹוְנִין אִלֵּין.

וְכָל גּוֹנָנִין אִלֵּין, אִתְחֲזוּן בְּהַאי. חֵיזוּ אִיהוּ לְאִסְתַּכָּלָא, כְּעֵינָא דִּבְדוֹלְחָא אִתְחֲזֵי בְּשַׁעְתָּא. כְּגַוונָא דְּבָטַשׁ בְּגַוָּוהּ, הָכִי אִתְחֲזֵי לְבַר. אִלֵּין תְּלַת גּוֹנָנִין סַחֲרָן לְהַאי, וְגוֹנָנָא אָזְלָא סָלְקָא וְנָחֲתָא קִסְטוֹרִין דְּקִטְרָא קְבִיעֵי בְּגוֹן (ס"א בגווה).

גּוֹנָנִין סָחֲרִין (ס"א גוונין) כְּלִילָן כְּחֲדָא, סָלְקִין לָהּ לְעֵילָא בִּימָמָא, וְנָחֲתָא בְּלֵילְיָא. שְׁרָגָא דְּדָלִיק אִתְחֲזֵי בְּלֵילְיָא, בִּימָמָא אִסְתַּתַּרְתּ נְהוֹרָא, טְמִירָא בְּמָאתָן וְאַרְבָּעִין וּתְמַנְיָא עָלְמִין, כֻּלְּהוּ אָזְלִין לְגַוָּוהּ (ס"א בגינה) מִלְּעֵילָא לְתַתָּא, גּוֹ תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ שַׁיְיפִּין גְּנִיזָא וְאִתְכַּסְיָא לְתַתָּא.

מַאן דִּמְפַשְׁפֵּשׁ לְאַשְׁכָּחָא לֵהּ, יִתְבַּר גַּדְפִּין קַלִּיפִּין טְמִירִין, וְיִפְתַּח תַּרְעִין. מַאן דְּזָכֵי לְמֶיחֱמֵי, יֶחֱמֵי גּוֹ יְדִיעָה וְסָכְלְתָנוּ, כְּמַאן דְּחָמֵי בְּתַר כּוֹתְלָא. בַּר מִן מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימְנָא עִלָּאָה, דְּהָוָה חָמֵי לֵיהּ עַיְנָא בְּעֵינָא, לְעֵילָא בְּאַתַּר דְּלָא אִתְיְדַע.

מַאן דְּלָא זָכֵי, דְּחוּ לֵיהּ לְבַר, כַּמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין אִזְדַּמְנוּ לְגַבֵּיהּ, אִזְדַּמְנָן נָפְקֵי עֲלֵיהּ, וְאָפְקוּ לֵיהּ דְּלָא יִסְתַּכַּל בְּעִנּוּגָא דְמַלְכָּא. וַוי לוֹן לְאִינּוּן חַיָּיבִין דְּעַלְמָא, דְּלָא זָכָאן לְאִסְתַּכָּלָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר ד׳:כ׳) וְלֹא יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבַלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ וְגו'.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מִסְתַּכֵּל הֲוֵינָא, וְהָא מִגּוֹ זְהִירִין אִלֵּין, מִסְתַּכְּלָן נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, כַּד אִתְדַּבָּקוּ בְּהַאי אֲתַר, מִגּוֹ זְהִירִין אִלֵּין מִסְתַּכְּלִין נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. אִינּוּן גּוֹנָנִין, סָלְקִין וְאִתְכְּלִילָן כְּחֲדָא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיָדַע לְאַכְלָלָא וּלְיַחֲדָא כֻּלְּהוּ כְּחֲדָא, לְאַתְקָנָא כֹּלָּא בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ לְעֵילָא לְעֵילָא, וּכְדֵין אִתְנְטִיר בַּר נָשׁ בְּהַאי עַלְמָא, וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. (ע"כ תוספתא):

פרק מו

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (תהילים צ״ט:ד׳) וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים וְגו'.

וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפַּט אָהֵב, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעֹז מֶלֶךְ, תּוּקְפָּא דְּאַתְקִיף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, דְּהָא בְּמִשְׁפָּט אִתְקַיַּים אַרְעָא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (משלי כ״ט:ד׳) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּבְגִין כָּךְ, וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב, וְלָא (אתקף) אִתְתַּקַּנַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, בְּגִין דְּמִתַּמָּן אִתְזַנַּת, וְכָל בִּרְכָאן דְּנָטְלָא, מִתַּמָּן נָטְלָא. וּבְגִין כָּךְ וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב, כָּל תְּאִיבוּ, וְכָל רְחִימוּ דִּילֵהּ לָקֵבִיל מִשְׁפָּט. אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים, רָזָא (קצ"ב ע"א בסתרי תורה) דְּתַרִּין כְּרוּבִים לְתַתָּא, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא וְיִישׁוּבָא דְּעַלְמָא, וְהָא אִתְּמָר.

פרק מז

רִבִּי (יצחק) חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל״ה:א׳) הַלְלוּ יָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה', הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר הַלְלוּיָהּ, אַמַּאי הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וּלְבָתַר הַלְלוּ

אֶת שֵׁם ה'. אֶלָּא הָכִי תָּנִינָן, מַאן דִּמְשַׁבַּח (לחדא) לְאַחֲרָא, אִצְטְרִיךְ לְשַׁבָּחָא לֵיהּ כְּפוּם יְקָרֵיהּ, וּכְפוּם יְקָרֵיהּ הָכִי אִצְטְרִיךְ שִׁבְחֵיהּ, וְתָנִינָן מַאן דִּמְשַׁבַּח לְאַחֲרָא, בְּשִׁבְחָא דִּלֵּית בֵּיהּ, הוּא גָּלֵי (גלותא וסבב) גְּנוּתֵיהּ, וְצָבֵי לְגַלָּאָה לֵיהּ. וְעַל דָּא, מַאן דְּעָבִיד הֶסְפֵּדָא עַל בַּר נָשׁ, אִצְטְרִיךְ כְּפוּם יְקָרֵיהּ, וְלָא יַתִּיר. דְּמִגּוֹ שִׁבְחֵיהּ אָתֵי לְגְנוּתֵיהּ, וּבְכֹלָּא שְׁבָחָא אִצְטְרִיךְ כְּפוּם יְקָרֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, הַלְלוּיָהּ, הָכָא אִית שְׁבָחָא דְּמָארֵי דְּכֹלָּא. אֲתַר דְּלָא שְׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא (ס"א אתר), דְּאִיהוּ טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין. וּמַאן אִיהוּ, י"ה. שְׁמָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ הַלְלוּיָהּ, שְׁבָחָא וּשְׁמָא כְּחֲדָא, כְּלִילָן כְּחֲדָא. וְהָכָא סָתִים מִלָּה דְּאָמַר הַלְלוּיָהּ, וְלָא אָמַר מַאן הַלְלוּיָהּ, לְמַאן אָמְרוּ הַלְלוּ, אֶלָּא כְּמָה דְּי"ה סָתִים, הָכִי שְׁבָחָא דְּשַׁבּוּחֵי סָתִים אִינּוּן, דִּמְשַׁבְּחֵי לָא יְדַעְנָא מַאן אִינּוּן, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא סָתִים, בְּרָזָא עִלָּאָה. וּלְבָתַר דְּסָתִים בְּרָזָא עִלָּאָה, גַּלֵּי וְאָמַר, הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'. בְּגִין דְּדָא אִיהוּ אֲתַר דְּלָא סָתִים כְּהַהוּא עִלָּאָה טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין. דָּא הוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שֵׁם, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל ב ו׳:ב׳) אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שֵׁם ה'.

קַדְמָאָה סָתִים דְּלָא (ס"א דא) גַּלְיָא, (תניינא) סָתִים וְגַלְיָא, וּבְגִין דְּקַיְימָא בְּאִתְגַּלְיָיא, אָמַר אִינּוּן דְּקָא מְשַׁבְּחֵי לְהַהוּא אֲתַר, מַאן אִינּוּן. וְקָאָמַר דְּאִינּוּן עַבְדֵי ה', דְּאִתְחַזּוּ לְשַׁבָּחָא לְאֲתַר דָּא.

יְהִי שֵׁם ה' מְבוֹרָךְ, מַאי שְׁנָא דְּקָאָמַר יְהִי. אֶלָּא יְהִי, רָזָא דְּאַמְשְׁכוּתָא מֵהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה, דְּאִיהוּ סָתִים דְּקָאָמָרָן, דְּאִיהוּ י"ה, עַד רָזָא דִּבְרִית, דְּאִיהוּ יו"ד תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דְּיו"ד עִלָּאָה, שֵׁירוּתָא כְּסוֹפָא.

וּבְגִין כָּךְ יְהִי, רָזָא דְּאַמְשְׁכוּתָא מִטְּמִירָא דְּכָל טְמִירִין, עַד דַּרְגָּא תַּתָּאָה. וּבְמִלָּה דָּא אִתְקָיְימוּ כָּל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (י"ו ע"ב) יְהִ"י רָקִיעַ, יְהִ"י מְאוֹרוֹת, יְהִ"י אוֹר. בְּכָל אִינּוּן עוֹבָדִין דִּלְעֵילָּא כְּתִיב יְהִי.

בְּכָל אִינּוּן עוֹבָדִין דִּלְתַתָּא, לָא כְּתִיב יְהִ"י. בְּגִין דְּרָזָא דָּא דְּאִיהוּ (ס"א אמשכותא) מֵרָזָא עִלָּאָה, סְתִימִין דְּכָל סְתִימִין, לָא אִתְקָיְימוּ אֶלָּא בְּמִלִּין עִלָּאֵי דִּלְעֵילָּא, וְלָא אִתְמַר בְּאִינּוּן מִלִּין תַּתָּאִין דִּלְתַתָּא.

וּבְדָא מִתְבָּרֵךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכֹלָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ וְגו', מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ, דָּא אֲתַר עִלָּאָה, דְּקָא נָהִיר מִנֵּיהּ שִׁמְשָׁא, וְנָהִיר לְכֹלָּא. וְדָא הוּא אֲתַר דְּרִישָׁא עִלָּאָה סְתִימָאָה.

וְעַד מְבוֹאוֹ, דָּא הוּא אֲתַר קְשָׁרָא, דְּאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא חֲזֵי, וּמִתַּמָּן נָפְקָן בִּרְכָאן לְכֹלָּא, וְעַלְמָא מֵהָכָא אִתְּזָן, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבְגִין כָּךְ קַיְימָא הַאי אֲתַר לְאִתְּזָנָא מֵעֵילָּא,

וּלְאִתְבָּרְכָא מִתַּמָּן. וְכֹלָּא קָיְימָא בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, דְּמִתְעָרֵי אִינּוּן עַבְדֵּי יְיָ, כַּד מְבָרְכֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא, כִּדְקָאֲמָרָן. וּבְגִין כָּךְ דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא, כְּתִיב הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ. אַדְהָכִי הֲוָה נָהִיר צַפְרָא, נָפְקוּ מִן מְעָרְתָּא, וּבְהַהוּא לֵילְיָא לָא דְמִיכוּ. אָזְלוּ בְּאָרְחָא, כַּד נָפְקוּ מֵאִינּוּן טוּרִין, יָתְבוּ וְצַלּוּ צְלוֹתָא. מָטוּ לְחַד כְּפַר, וְיָתְבוּ תַּמָּן כָּל הַהוּא יוֹמָא, בְּהַהוּא לֵילְיָא נָמוּ, עַד דְּהֲוָה פַּלְגוּת לֵילְיָא, קָמוּ לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא.

פרק מח

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמוֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל וְגו', וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא, מַאי בַּיּוֹם הַהוּא, דְּהָא סַגֵּי דְּקָאֲמַר וַיְבָרֲכֵם. וְתוּ, כָּל לֵאמֹר כְּתִיב חָסֵר, וְהָכָא לֵאמֹר בְּוי"ו כְּתִיב, (כללא כתיב לאמר, אלא בוי"ו לאמור כתיב הכא) מַאי שְׁנָא.

אֶלָּא רָזָא אִיהוּ, וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא, מַאי בַּיּוֹם הַהוּא, רָזָא דְּדַרְגָּא דְּאִתְמַנָּא עַל בִּרְכָאן לְעֵילָּא. יוֹם הַהוּא, יוֹם מֵהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי הוּא. וְהַאי יוֹם הַהוּא, דְּלֵית פֵּירוּדָא בֵּין יוֹם וּבֵין הוּא, וּבְכָל אֲתַר הַיּוֹם הַהוּא, דָּא (הוא) תְּרִין דַּרְגִּין (עלאין), דַּרְגָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה דְּאִינּוּן כְּחֲדָא.

וּבְגִין כָּךְ, כַּד בָּעָא יַעֲקֹב לְבָרְכָא לִבְנוֹי דְּיוֹסֵף, בָּרִיךְ לוֹן בְּיִחוּדָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא כַּלְּהוּ כְּחֲדָא, (ס"א לאמור בוא"ו דאתכליל וא"ו ביניהו, על דא ייחד לון ביחודא דלעילא כלהו כחדא) בְּגִין דְּיִתְקַיֵּים בִּרְכָתְהוֹן, וּלְבָתַר כָּלִיל כֹּלָּא כְּחֲדָא. וְאָמַר, בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל (לאמר). מַאי בְּךָ. וַדַּאי דָּא רָזָא דְּיִחוּדָא, בְּקַדְמִיתָא מְתַתָּא לְעֵילָּא (ס"א יום ההוא מתתא לעילא), וּלְבָתַר נָחִית לְאֶמְצָעִיתָא וּלְתַתָּא. לֵאמוֹר בּוא"ו הָא אֶמְצָעִיתָא. וּלְבָתַר נָחִית לְתַתָּא בְּךָ. וְהָכִי הוּא יָאוֹת כְּדְקָא חָזֵי, מִתַּתָּא לְעֵילָּא וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא.

בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, מַאי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. יְבוֹרֵךְ יִשְׂרָאֵל לָא כְּתִיב, אֶלָּא יְבָרֵךְ, דְּהָא יִשְׂרָאֵל נָטִיל בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא, וּלְבָתַר אִיהוּ מְבָרֵךְ לְכֹלָּא, בְּהַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה דַּיְיקָא, דְּקָאֲמַר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר.

יְשִׂימְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה, אַקְדִּים לֵיהּ לְאֶפְרַיִם בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּאֶפְרַיִם עַל שְׁמָא (דיוסף) דְּיִשְׂרָאֵל אִקְרֵי. מְנָא לָן. מֵהָא, דְּכַד שִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם נָפַק, עַד לָא אִשְׁתְּלִים זִמְנָא דְּשִׁעְבּוּדָא דְּמִצְרַיִם, דָּחֲקוּ שַׁעְתָּא וְנָפְקוּ מִן גָּלוּתָא, קָמוּ עֲלֵיהוֹן שַׂנְאֵיהוֹן וּקְטָלוּ לוֹן. וּכְתִיב, (יחזקאל לו) בֶּן אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, (יחזקאל לו) כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה, וְעַל דָּא אַקְדִּים לְאֶפְרַיִם קֶדֶם מְנַשֶּׁה. בְּגִין כָּךְ אֶפְרַיִם מָטוּלֵיהּ לִסְטַר מַעֲרָב, וּמַטְלָנוֹי הֲוָה.

תָּא חֲזֵי, בִּרְכָתָא דְּבָרִיךְ לִבְנֵי יוֹסֵף, אַמַּאי אַקְדִּים לוֹן בִּרְכָאן, עַד לָא יְבָרֵךְ לִבְנוֹי. אֶלָּא מִכָּאן, דְּחָבִיבוּתָא דִּבְנֵי בְּנוֹי, חָבִיב עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ יַתִּיר מִבְּנוֹי. וּבְגִין כָּךְ, אַקְדִּים חֲבִיבוּתָא דִּבְנֵי בְּנוֹי קוֹדֶם לִבְנוֹי, לְבָרְכָא לוֹן בְּקַדְמֵיתָא.

וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קט"ו:י"ב) יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְגו'. יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ, אֵלֵּין גּוּבְרִין. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, אִלֵּין נָשִׁין. בְּגִין דִּדְכוּרִין בָּעְיָין לְאִתְבָּרְכָא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר נָשִׁין, וְנָשִׁין לָא מִתְבָּרְכָן אֶלָּא מִבִּרְכָתְהוֹן דִּדְכוּרִין, דְּכַד דְּכוּרִין מִתְבָּרְכָן כְּדֵין נָשִׁין מִתְבָּרְכָן. וְאִי תֵּימָא מַהָא, דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ו') וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ, דְּבָעֵי לְכַפָּרָא עֲלֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר עַל בֵּיתֵיהּ, בְּגִין דְּמִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, דְּנָשִׁין לָא מִתְבָּרְכָן אֶלָּא מִגּוּבְרִין, כַּד אִתְבָּרְכָן אִינּוּן בְּקַדְמֵיתָא, וּמֵהַאי בִּרְכָתָא מִתְבָּרְכָן. אֶלָּא בְּמַאי אוֹקִימְנָא יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב תּוֹסֶפֶת בִּרְכָאן לִדְכוּרָא דְּנָסִיב, בְּגִין דְּמִתְבָּרְכָא מִינֵּיהּ אִתְּתָא. וְכֵן בְּכָל אֲתַר יָהֵיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹסֶפֶת בִּרְכָאן לִדְכוּרָא דְּנָסִיב, בְּגִין דְּמִתְבָּרְכָא (מניה אתתא וכן בכל אתר יהיב קודשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דתתברך מניה נוקבא) מֵהַהוּא תּוֹסֶפֶת דְּבִרְכָאן. כֵּיוָן דְּאִנְסִיב בַּר נָשׁ יָהִיב לֵיהּ תְּרִין חוּלְקִין, חַד לֵיהּ וְחַד לְנוּקְבֵיהּ, וְאִיהוּ נָטִיל כֻּלָּא, חוּלְקֵיהּ וְחוּלַק נוּקְבֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא, (ס"א לאמור בריך ברכאן לון ולכל דיפקון מנייהו) לְבָתַר לֵאמוֹר בְּוֹא"ו, הָכָא אִתְרְמִיזָא בְּרָא בּוּכְרָא, (שמות ד) בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ט') וְאֶפְרַיִם בְּכוֹרִי הוּא, וְעַל דָּא תּוֹסֶפֶת וא"ו.

פרק מט

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהילים קל"ט:ט"ז) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ וְגו', הַאי קְרָא אוּקְמוּהּ בְּכַמָּה אֲתַר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּהֲווּ מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא נָחֲתוּ לְעָלְמָא, בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא מַמָּשׁ דְּאִתְחֲזוּן לְבָתַר בְּעָלְמָא. וְהַהוּא חֵיזוּ דְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ דְּקָאִים בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי קָאִים לְעֵילָּא.

וּבְשַׁעְתָּא דִּנְשְׁמָתָא דָּא זְמִינָא לַאֲחָתָא בְּעָלְמָא, הַהִיא נִשְׁמָתָא בְּהַהִיא דִּיוּקְנָא מַמָּשׁ דְּקַיְימָא בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי קָאִים (לעילא) קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹמֵי לֵהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִטּוֹר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא יַעֲבַר עַל קְיָימִין.

וּמְנָא לָן דְּקָיְימִין קַמֵּיהּ, דִּכְתִיב, (מלכים א י"ז:א') חַי יְיָ אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו. עָמַדְתִּי וַדַּאי, וְהָא אוּקְמוּהּ. וּבְגִין כָּךְ גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ, עַד לָא יִתְחֲזֵי (צולמא) בְּעָלְמָא. וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם

יִכָּתֵבוּ, דְּהָא כָּל נִשְׁמָתִין, בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא דִּלְהוֹן, כֻּלְּהוּ בְּסִפְרָא כְּתִיבִין. יָמִים יֻצָּרוּ, הָא אוּקְמוּהָ יֻצָּרוּ וַדַּאי, וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, בְּהַאי עַלְמָא לְמֵיקַם בְּקִיּוּמָא דְמָארֵיהוֹן, כְּדְקָא חָזֵי.

פרק נ

תָּא חֲזֵי, יוֹמִין דְּבַר נָשׁ, כַּד זָכֵי בְּהַאי עַלְמָא בְּעוֹבָדִין טָבָאן, יוֹמִין דִּילֵיהּ אִתְבָּרְכָאן לְעֵילָּא, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִיהוּ מִדַּת יוֹמוֹ. פְּתַח וְאָמַר, (תהילים ל״ט:ה׳) הוֹדִיעֵנִי יְיָ קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה הִיא וְגו', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, קִצִּי, דָּא קֵץ הַיָּמִין, דְּאִיהוּ מִתְקַשַּׁר בֵּיהּ בְּדָנֵן ד. וּמִדַּת יָמַי מַה הִיא, דָּא אִיהוּ דְּאִתְמַנֵּי (נ"א דאית ממנא) מַמָּשׁ עַל יוֹמוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא שָׁמַעְנָא מֵרִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהַאי קְרָא אִתְּמַר, עַל אֵינוּן יוֹמִין דְּאִתְגְּזָרוּ עֲלוֹי מֵאָדָם קַדְמָאָה, דְּאִינוּן ע'. דְּהָא אִתְּמַר, דְּחַיִּין כְּלַל לָא הֲווּ לֵיהּ, אֶלָּא דְּיַהֲיב לֵיהּ אָדָם מֵאִינוּן יוֹמִין דִּילֵיהּ, שִׁבְעִין שְׁנִין.

וְרָזָא דָּא, וִילוֹן לָא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם, וְסִיהֲרָא לָא נָהֲרַת מִגַּרְמָהּ כְּלָל, וְשִׁבְעִין שְׁנִין נָהֲרִין לָהּ בְּכָל סִטְרָהָא, וְאִינוּן חַיֵּי דָּוִד סְתָם. וְעַל דָּא בָּעָא דָּוִד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִנְדַּע רָזָא דָּא, עַל מָה לֵית לָהּ חַיִּין לְסִיהֲרָא מִגַּרְמָהּ, וּלְמִנְדַּע עִקָּרָא דִּילָהּ.

וּמִדַּת יָמַי מַה הִיא, דָּא הוּא דַּרְגָּא (ס"א דעלמא) עִלָּאָה סְתִימָא, דְּאִיהוּ קַיְימָא עַל כָּל אִינוּן יוֹמִין, דְּאִינוּן חַיִּין דִּילָהּ, אֲתַר דְּנָהִיר לְכֹלָּא. אֵדְעָה מָה חָדַל אָנִי. אָמַר דָּוִד, אִנְדַּע עַל מַה חָדַל אֲנָא נְהוֹרָא מִגַּרְמַי, וְאִתְמְנַע מִנִּי, כְּשְׁאָר כָּל אִינוּן נְהוֹרָאִין עִלָּאִין דְּאִית לוֹן חַיִּין לְכֻלְּהוּ, וְאֲנָא עַל מַה אֲנָא חָדַל, וְעַל מַה אִתְמְנַע מִנִּי. וְדָא הוּא דְּבָעָא דָּוִד לְמִנְדַּע, וְלָא אִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמִנְדַּע.

פרק נא

תָּא חֲזֵי, כָּל בִּרְכָאן עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ אִתְמְסָרוּ לְהַאי דַּרְגָּא, לְבָרְכָא לְכֹלָּא. וְאַף עַל גַּב דְּלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ, כָּל בִּרְכָאן, וְכָל חֵידוּ, וְכָל טִיבוּ, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בָּהּ, וּמִנָּהּ (קיימי) נָפְקֵי, וְעַל דָּא אִתְקְרִיאַת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. וְאִקְרֵי בְּרָכָה מַמָּשׁ, כְּמָה דִכְתִיב, (משלי י׳:כ״ב) בִּרְכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׁיר, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ל״ג:כ״ג) וּמָלֵא בִּרְכַּת ה' יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה.

וּבְגִין כָּךְ אֵית לָהּ בְּכֻלְּהוּ שִׁיּוּר, וּמְכֻלְּהוּ אִתְמַלְיָיא, וּמִכֻּלְּהוּ אֵית בָּהּ, וְאִתְבָּרְכָא מִכָּל אִינוּן בִּרְכָאן עִלָּאִין, וְאִתְמְסָרוּ לָהּ בִּרְכָאן לְבָרְכָא, מְנָלָן. דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק, יַעֲקֹב בָּרִיךְ לְבָנוֹי דְּיוֹסֵף, מֵאֲתַר דָּא דְּכָל בִּרְכָאן אִתְמְסָרוּ בִּידֵיהּ לְבָרְכָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית יב) וְהְיֵה בְּרָכָה. מִכָּאן וּלְהַלְאָה בְּרָכָאן אִתְמְסָרוּ בְּיָדֶךָ.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָּא אֲנַן מְבָרְכָן וּמְשַׁבְּחִין לִשְׁמָא דָּא, וְעַל דָּא הַלֵּילָא, דְּאִינוּן יוֹמִין דְּקַאֲמְרֵי הַלֵּילָא. דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא בְּהַלֵּילָא צְרִיכִין ג' דַּרְגִּין, חֲסִידִים, צַדִּיקִים, וְיִשְׂרְאֵלִים. (ס"א בגין דיסתלק יקרא דקודשא בריך הוא על כלא באלין דרגין) חֲסִידִים, מִסִּטְרָא דִּימִינָא, צַדִּיקִים

מִסְטָרָא דְשָׁמָאלָא, וְיִשְׂרָאֵל מִכָּל אִינּוּן סִטְרִין, בְּגִין (דישרים) דְּיִשְׂרָאֵל כְּלִילָן מִכֻּלְּהוּ, וְעַל דָּא אִסְתַּלַּק תּוּשְׁבַּחְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכֹּלָּא, וְכֵן בְּכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּתָּא, אִסְתַּלַּק יְקָרֵיהּ בְּכֹלָּא:

פרק נב

תּוֹסָפְתָּא קל גלגלא מתגלגלא מתתא לעילא, רתיכהא טורקהא אזלין ומתגלגלי. קל נעימותא סלקא ונחתא, אזלא ושטיא בעלמא. קל שופרא נגיד בעומקי דדרגי אסחר דרגא (ס"א גלגלא) סחרנהא.

יתבין תרין מגרופין, מימינא ומשמאלא, בתרין גוונין משתאבין דא בדא, דא חוור ודא סומק, ותרווייהו סחרין גלגלא לעילא, אסחר לימינא חוורא סלקא, ואסחר לשמאלא סומקא נחתא. וגַלְגַּלָּא אַסְחַר תְּדִיר וְלָא שָׁכִיךְ.

תְּרִין (קס"ב ע"ב) צַפָּרִין סָלְקִין, דְּקָא מְצַפְּצְפָן, חַד לִסְטַר דָּרוֹם, וחַד לִסְטַר צָפוֹן. פָּרְחִין בַּאֲוִירָא צַפְצוּפָּא, וְקָל נְעִימוּ דְגַלְגַּלָּא מִתְחַבְּרָן כְּחָדָא, כְּדֵין (תהילים צ"ב:א') מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. וְכָל בִּרְכָאן נָגְדִין בִּלְחִישׁוּ בְּדָא נְעִימוּ (מקול), מִגּוֹ רְחִימוּ דְקוּל שׁוֹפָרָא.

לְקַבְּלָא אינוּן בִּרְכָאן, נָחֲתִין מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא, וְאִתְגְּנִיזוּ כְּחָדָא בְּגוֹ (שמות ס"ג ע"ב) עוּמְקָא דְבֵירָא, נְבִיעוּ דְבֵירָא דְלָא פָּסְקָא בִּלְחִישׁוּ, עַד דְּאִתְמַלְיָיא הַהוּא גַּלְגַּלָּא סַחֲרָא.

אינוּן תְּרִין מַגְרוֹפִין סָחֲרָן, חַד דִּימִינָא, קָרֵא בְחֵילְ וְאָמַר, זְהִירוּ דְּזַהֲרִין דְּסָלְקָא וְנָחֲתָא, תְּרֵי אַלְפֵּי עָלְמִי"ן אִזְדַּהֲרוּ. עַלְמָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּגַוַויְיהוּ, אִזְדַּהַר בְּזוֹהֲרָא דְמָארֵךְ. כָּל אינוּן מָארֵי דְעַיְינִין, אִסְתַּכְּלוּ וּפְקָחוּ עֵינֵיכוֹן, וּתְזַכּוּן לְהַאי נְהִירוּ, לְהַאי עִדּוּנָא, אִלֵּין אינוּן בִּרְכָאן דְּנָגְדִי מִלְּעֵילָּא, מַאן דְּזָכֵי, גַּלְגַּלָּא סָלְקָא אַסְחַר לִימִינָא, וַאֲנָגִיד וּאַמְשִׁיךְ לְהַהוּא דְּזָכֵי, וּאִתְעַדַּר מֵאִלֵּין בִּרְכָאן עִלָּאִין דְּזַהֲרָן, זַכָּאִין אינוּן דְּזָכָאן בָּהּ.

וְכַד לָא זָכֵי, גַּלְגַּלָּא אַסְחַר, וְהַהוּא מַגְרוֹפָּא דְּלִסְטַר שְׂמָאלָא, אַסְחַר וְנָחֵת לְתַתָּא, וּאַמְשִׁיךְ דִּינָא עַל הַאי דלא זָכֵי, וְקָלָא נָפְקַת, ווי לְאִינּוּן חַיָּיבִין דְּלָא זָכוּ. מֵהַהוּא סִטְרָא, נָפִיק אֶשָּׁא דְשַׁלְהוֹבָא דְּדָלִיק, דְּשָׁארֵי עַל רֵישֵׁי הוֹן דְּחַיָּיבַיָּא. זַכָּאִין אינוּן, כל אינוּן דַּאֲזָלוּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט בְּהַאי עָלְמָא, לְמִזְכֵּי לְהַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה, בִּרְכָאן דְּצַחְצָחוּת, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, (ישעיהו נ"ח:י"א) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ (עד כאן תוספתא):

פרק נג

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ וְגו', רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק"ב:י"ח) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, וְאַקְשׁוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא. (אלא תו אית ביה סטר קורדיטא) פָּנָה, הִקְשִׁיב מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ שָׁמַע, מַאי פָּנָה.

אֶלָּא כָּל צְלוֹתִין דְּעַלְמָא צְלוֹתִין. וּצְלוֹתָא דְיָחִיד, לָא עָאל קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, אֶלָּא בְּחֵילָא תַּקִּיפָא. דְּעַד לָא עָאֲלַת הַהִיא צְלוֹתָא לְאִתְעַטָּרָא בְּדוּכְתָּהּ, אַשְׁגַּח בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִסְתְּכֵי בָּהּ, וְאִסְתְּכֵי בְּחוֹבוֹי וּבְזָכוּתֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, מַה דְּלָא עָבִיד כֵּן בִּצְלוֹתָא דְסַגִּיאִין. דִּצְלוֹתָא דְסַגִּיאִין כַּמָּה אינוּן צְלוֹתִין דְּלָא (מבני) מִן זַכָּאִין אינוּן, וְעָאלִין כַּהֲוֹ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אַשְׁגַּח בְּחוֹבַיְיהוּ.

בְּגִין כָּךְ, פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר, מְהַפֵּךְ (בזכותיה) וְאִסְתְּכֵי בָּהּ, וְאִסְתְּכֵי בָּהּ בְּמָה רְעוּתָא אִתְעֲבִיד, וּמַאן הַהוּא בַּר נָשׁ דְּצַלֵּי צְלוֹתָא דָא, וּמַאן אינוּן עוֹבָדוֹי. בְּגִין כָּךְ, לִיבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דִּלְצַלֵּי צְלוֹתָא בְּצִבּוּרָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלָא בָזֶה אֶת תְּפִלָּתָם, אַף עַל גַּב דְּלָאו כֻּלְּהוּ בְּכַוָּונָה וּרְעוּתָא דִּלְבָּא.

דְּבָר אַחֵר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר, דָּא יְחִידָאי דְּאִתְכְּלִיל בְּסַגִּיאִין. וּמַאן הוּא יְחִידָאי דְּאִתְכְּלִיל בְּסַגִּיאִין, הֲוֵי אֵימָא דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ כָּלִיל בִּתְרִין סִטְרִין, וּקְרָא לִבְנוֹי, וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ עֲלַיְיהוּ. מַאן צְלוֹתָא דְּיִתְקַבְּלוּן בִּשְׁלִימוּ לְעֵילָא, צְלוֹתָא דְּלָא יִשְׁתֵּצוּן בְּגָלוּתָא.

בְּהַאי שַׁעְתָּא דְּיַעֲקֹב קָרָא לוֹן, אִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּיַעֲקֹב הֲוָה קָאֲרֵי לְבָנוֹי, אִזְדַּמְּנוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק תַּמָּן, וּשְׁכִינְתָּא עַל גַּבַּיְיהוּ. וּשְׁכִינְתָּא הֲוָה חָדֵי בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, לְאִתְחַבְּרָא בַּאֲבָהָן, לְאִתְקַשָּׁרָא עִם נַפְשַׁיְיהוּ כְּחַד, לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא.

בְּשַׁעְתָּא דְּפָתַח יַעֲקֹב, וְאָמַר הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית, דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּבָיְכוֹל יָהֵב עֲצִיבוּ בֵּיהּ, וְאִסְתַּלַּק. וּלְבָתַר אַהֲדָרוּ לָהּ בְּנוֹי, בְּיִחוּדֵי דְּמֵילֵיְיהוּ, וּפְתָחוּ וְאָמְרוּ, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וגו'. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא קָאִים לֵהּ יַעֲקֹב, וְאָמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וְאִתְיַישְׁבַת שְׁכִינְתָּא בְּדוּכְתָּהּ. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב, מַאי קְרִיאָה הָכָא. אֶלָּא קְרִיאָה, לְקַיְימָא דּוּכְתַּיְיהוּ, לְקַיְימָא לוֹן לְעֵילָא וְתַתָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר קְרִיאָה בְּהַאי גַּוְונָא, דִּכְתִיב, (במדבר י״ג:ט״ז) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיְימָא דּוּכְתֵּיהּ, בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְקַשְׁרָא לֵיהּ. וְכֵן (בראשית כ״ה:כ״ו) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. וּכְתִיב, (בראשית ל״ג:כ׳) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַיֵּים לֵיהּ לְאֲתַר דָּא בִּשְׁמָא דָּא. קְרִיאָה לְקַיּוּמָא קָא אַתְיָא.

אִי תֵּימָא (יונה ג׳:ח׳) וְיִקְרְאוּ אֶל אֱלֹהִים, (יונה ב׳:ג׳) קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל ה', הָכִי הוּא וַדַּאי, לְקַשְׁרָא וּלְקַיְימָא קַיּוּמָא לְעֵילָא. וּמַאן אִיהוּ, סִדּוּרָא דְשִׁבְחָא דְמָארֵיהּ. וְכָל אִינוּן מִלִּין דְּבָעָאן קַמֵּי מָארֵיהּ, קַיּוּמָא יָהִיב לֵיהּ לְמָארֵיהּ, דְּאַחֲזֵי דְּבֵיהּ תַּלְיָא כֹּלָּא, וְלָא בְּאֲתַר אָחֳרָא, הָא כֹּלָּא קַיֵּים קַיּוּמָא. כְּהַאי גַּוְונָא וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו, קַיֵּים לוֹן בְּקַיּוּמָא שְׁלִים. כְּגַוְונָא דָּא וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, אִתְקַיַּים בְּקַיּוּמֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, א' דְּוַיְקָרָא, אַמַּאי הִיא זְעֵירָא. אָמַר לֵיהּ, אִתְקְיַים מִשֶּׁה בִּשְׁלִימוּ, וְלָא בְּכֹלָּא, דְּהָא אִסְתַּלַּק מֵאִתְּתֵיהּ. בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי אָמְרֵי לְשַׁבְחָא, וְאֲנַן הָכִי תָּנֵינָן, מַאי דְּאִסְתַּלַּק לְעֵילָא, יִתְקַשַּׁר לְעֵילָא וּלְתַתָּא, וּכְדֵין, אִיהוּ שְׁלִים. תּוּ, אָלֶ"ף זְעֵירָא מֵאָתַר זְעֵירָא הֲוָה, זְעֵירָא דְּאִיהוּ רַב בְּאִתְחַבְּרוּתֵיהּ לְעֵילָא. (נ"א לעילא ותתא וכדין שלים).

וַיֹּאמֶר, מַאי וַיֹּאמֶר. הָא אוּקְמוּהָ, (כמא דאת אמר, ויאמר בלבו) (ישעיהו מ"ט:כ"א) וְאָמַרְתְּ בִּלְבָבֵךְ, אֱמִירָה בַּחֻשַּׁאי. הֵאָסְפוּ, אִסְפוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים נ':ה') אִסְפוּ לִי חֲסִידָי. אֶלָּא (ס"א קיים לון) קִים לָן הֵאָסְפוּ מֵאָתַר דְּלְעֵילָא הוּא. הֵאָסְפוּ בְּקִשׁוּרָא שְׁלִים בְּיִחוּדָא חַד. וְאַגִּידָה לָכֶם, מַאי וְאַגִּידָה, רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ.

רִבִּי יוֹסֵי שָׁאֵיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, וְאַגִּידָה, אוֹ וַיַּגֵּד, אוֹ וַיַּגִּידוּ, וְכֵן כֻּלְּהוּ, דְּתָנֵינָן דְּרָזָא דְּחָכְמָתָא אִיהִי, אַמַּאי בְּמִלָּה דָּא (בכלהו) אִיהוּ רָזָא דְּחָכְמְתָא. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ מִלָּה דְּאַתְיָא בְּגִימַ"ל דָּל"ת בְּלָא פִּירוּדָא, וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּחָכְמָתָא. מִלָּה דְּאַתְיָא בִּשְׁלִימוּ בְּרָזָא דְּאַתְוָון, הָכִי הוּא, כַּד אִינּוּן בְּחָכְמְתָא. אֲבָל דָּל"ת בְּלָא גִימַ"ל, לָאו הוּא שְׁלִימוּ, וְכֵן גִימַ"ל בְּלָא דָּל"ת. דְּהָא דָּא בְּדָא אִתְקַשְּׁרוּ בְּלָא פִּירוּדָא, וּמַאן דְּאַפְרִישׁ לוֹן, גָּרִים לְגַרְמֵיהּ מוֹתָא, וְרָזָא דָּא חוֹבָא דְּאָדָם.

בְּגִין כָּךְ, הוּא מִלָּה דְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִית יו"ד לְזִמְנִין בֵּין גִימַ"ל לְדָל"ת, לָאו הֲוֵי פִּירוּדָא, וְכֹלָּא קִשׁוּרָא חָדָא, וְעַל דָּא מִלָּה דָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי. וְאַגִּידָה לָכֶם, רָזָא דְּחָכְמְתָא, בָּעָא לְגַלָּאָה סוֹפָא דְּכָל עוֹבָדַיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

וְאִי תֵּימָא, דְּלָא גָלֵי מַאי דְּבָעָא לְגַלָּאָה, אִי הָכִי, אַמַּאי כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא מִלָּה דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא, וְאִתְפְּגִים לְבָתַר, וְלָא אִשְׁתְּלִים מִלָּה. אֶלָּא וַדַּאי אִשְׁתְּלִים, כָּל מַה דְּאַצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה גָּלֵי וְסָתִים, אָמַר מִלָּה וְגָלֵי לְבַר וְסָתִים לְגוֹ. וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא לָא אִתְפְּגִים לְעָלְמִין. וְכֹלָּא הוּא סָתִים בֵּיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא הוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, שְׁלִימוּ דִּלְעֵילָא וְתַתָּא, וְלָא אִית מִלָּה אוֹ אָת בְּאוֹרַיְיתָא פְּגִימוּ. וְיַעֲקֹב כָּל מַה דְּאַצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵימַר אָמַר, אֲבָל גָּלֵי וְסָתִים, וְלָא פָּגִים מִכָּל מַה דְּבָעָא אֲפִילּוּ אוֹת אַחַת.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווּ יָתְבֵי יוֹמָא חַד אֶפְתָּחָא דְּלוֹד. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יְהוּדָה, הָא דְּחָמֵינָן דְּיַעֲקֹב בָּרִיךְ לִבְנוֹי, חָמֵינָן מִמַּה דִּכְתִיב, וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, אֲבָל אֵן בִּרְכָתָא דִּלְהוֹן. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא בִּרְכָאן אִינּוּן דְּבָרִיךְ לְהוּ. כְּגוֹן, יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ. דָּן יָדִין עַמּוֹ. מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ. וְכֵן כֻּלְּהוּ.

אֲבָל מַה דְּבָעֵי לְגַלֵּי לוֹן לָא גָּלֵי, דְּבָעָא לְגַלָּאָה לְהוּ אֶת הַקֵּץ. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּאִית קֵץ לִימִינָא, וְאִית קֵץ לִשְׂמָאלָא, וּבָעָא לְגַלָּאָה לוֹן אֶת הַקֵּץ, בְּגִין לְאִסְתַּמְּרָא וּלְאִתְדַּכְּאָה

מֵעָרְלָה. וּמַאן דְּגַלֵּי לוֹן אִתְיְדַע וְאִתְגַּלֵּי, עַד דְּעָאלוּ לְאַרְעָא קַדִּישָׁא. אֲבָל מִלִּין אָחֳרָנִין לָאו אִינּוּן בְּאִתְגַּלְיָיא, וּסְתִימִין אִינּוּן בְּאוֹרַיְיתָא, בְּהַאי פָּרְשָׁתָא דְיַעֲקֹב, וּבְאִינּוּן בִּרְכָאן.

פרק נד

פְּתַח וְאָמַר. רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי. מַאי קָא חָמָא יַעֲקֹב לְמִפְתַּח בִּרְאוּבֵן, לְיִפְתַּח בִּיהוּדָה, דְּאִיהוּ קַדְמָאָה לְכָל מַשְׁרְיָין, וְאִיהוּ מַלְכָּא, וְחַמִּינָן דְּלָא בָּרְכֵיהּ וְסָלִיק בִּרְכָאן מִנֵּיהּ, עַד דְּאָתָא מֹשֶׁה וְצַלֵּי צְלוֹתָא עֲלֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל״ג:ו׳) יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמוּת.

אֲבָל וַדַּאי בָּרְכֵיהּ, וְסָלְקָא הַהוּא בִּרְכְתָא לְאַתְרֵיהּ. לְבַר נָשׁ דְּהַוָה לֵיהּ בַּר, כַּד מָטָא זִמְנֵיהּ לְאִסְתַּלְקָא מֵעַלְמָא, אֲתָא מַלְכָּא עֲלֵיהּ, אָמַר, הָא כָּל מָמוֹנָא דִילִי, לֵיהֱוֵי בִּידָא דְמַלְכָּא נָטִיר לִבְרָאי. כַּד חָמֵי מַלְכָּא דִּבְרֵי אִתְחֲזֵי, יָהִיב לֵיהּ. כָּךְ יַעֲקֹב אָמַר. רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה, רְחִימָא דְּמֵעַיי אַנְתְּ, אֲבָל בִּרְכָאן דִּילָךְ יִסְתַּלְקוּן בִּידָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַד דְּיֵחֲמֵי בָךְ, בְּגִין דְּאָזְלַתְּ לָקֶבֶל אַפָּךְ וְגוֹ', כְּתַרְגּוּמוֹ:

רְאוּבֵן בְּכוֹרִי אַתָּה וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל ל״ז:ט׳) וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ וְגוֹ'. כַּמָּה אֲטִימִין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין בִּיקָרָא דְמַלְכָּא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אַכְרִיז עֲלַיְיהוּ בְּכָל יוֹמָא, וְלֵית מַאן דְּצַיְיתִ אוּדְנֵיהּ לְקַבְלֵיהּ. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, כְּיָון דִּכְתִיב הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ, אַמַּאי זִמְנָא אָחֳרָא הִנָּבֵא בֶּן אָדָם וְאֱמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ.

אֶלָּא מִכָּאן אוֹלִיפְנָא רָזָא דְחָכְמְתָא, תְּרֵין קָיְימִין הָכָא, חַד לְאִתְעָרָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא. דְּאִי לָא מִתְעָרִין לְתַתָּא, לָא מִתְעָרִין לְעֵילָּא, וּבְאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא אִתְעַר לְעֵילָּא. הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ מִתַּתָּא לְעֵילָּא. הִנָּבֵא בֶּן אָדָם וְאֱמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ, מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

דְּהָא אֲפִילּוּ לְעֵילָּא, בְּאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא, נָקִיט הַהוּא עִלָּאָה מֵעִלָּאָה מִנֵּיהּ. כְּגוֹן הַאי קְרָא, (יחזקאל ל״ז:ט׳) כֹּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, דָּא דָרוֹם וּמִזְרָח וְצָפוֹן וּמַעֲרָב, וְרוּחַ אַתְיָא מִמַּעֲרָב, בְּאִתְחַבְּרוּתָא דְאִלֵּין אָחֳרָנִין. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (במדבר כ״א:י״ח) כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם וְגוֹ'.

וּמֵהָכָא נָפְקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לִבְנֵי עַלְמָא לְאִצְטַיְירָא בְּהוּ. וּפַחֵי, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. תָּא חֲזֵי, נָקִיט מֵהַאי גִּיסָא, וְיָהִיב בְּגִיסָא אָחֳרָא, וְעַל דָּא (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא. אַמַּאי אֵינֶנּוּ מָלֵא, בְּגִין דְּנָקִיט וְיָהִיב, אָעִיל וְאַפִּיק.

רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאֵיל שְׁאֵלְתָּא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי קַמֵּיהּ דִּבְנֵי נָשָׁא יְמוּתוּן, אַמַּאי נָחִית נִשְׁמָתִין לְעַלְמָא, וְאַמַּאי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, שְׁאֵילְתָּא דָא

קַמַּיְיהוּ דְּרַבָּנָן שְׁאִילוּ כַּמָּה וְכַמָּה, וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב נִשְׁמָתִין דְּנָחֲתִין לְהַאי עַלְמָא, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא יְקָרֵיהּ, וְנָקִיט לוֹן לְבָתַר, אִי הָכִי אַמַּאי נָחֲתוּ.

אֶלָּא, רָזָא דָּא, הָכִי הוּא. פָּתַח וְאָמַר, (משלי ה':ט"ו) שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ, הָא (ס' ע"א) אוּקִימְנָא. בּוֹר, אֲתַר דְּלָא נְבִיעַ מִגַּרְמֵיהּ, וְאֵימָתַי נָבְעִין הַנֵּי מַיָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּאִשְׁתְּלִים נִשְׁמָתָא בְּהַאי עַלְמָא, כַּד סָלְקָא לְהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ, כְּדֵין הוּא שְׁלִים, מִכָּל סִטְרִין מִתַּתָּא וּמֵעֵילָא. (ס"א ומכל סטרין).

וְכַד נְשָׁמָתָא סָלְקָא, כְּדֵין אִתְעַר תִּיאוּבְתָּא דְנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא, וּכְדֵין נָבְעִין מַיָּא מִתַּתָּא לְעֵילָא. וּבוֹר, אִתְעֲבִיד בְּאֵר, מַיִין נְבִיעָאן. וּכְדֵין אִתְחַבְּרוּתָא וְיִחוּדָא (נ"א ויסודא) וְתִיאוּבְתָּא וְרַעֲוָא אִשְׁתְּכַח. (להא) דְּהָא בְּנִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקָא אִשְׁתְּלִים הַהוּא אֲתַר, וְאִתְעַר חֲבִיבוּתָא וּרְעוּתָא לְעֵילָא, וְאִתְחַבַּר כְּחַד.

רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה, הָכִי הוּא וַדַּאי, טִפָּה קַדְמָאָה דְיַעֲקֹב הֲוָה, וּרְעוּתֵיהּ בְּאֲתַר אָחֳרָא הֲוָה כְּמָה דְאִתְּמַר. תָּא חֲזֵי, רְאוּבֵן וְכֻלְּהוּ שִׁבְטִין תְּרֵיסַר, כֻּלְּהוּ אִתְאַחֲדָן בִּשְׁכִינְתָּא, וְכַד חָמָא יַעֲקֹב לִשְׁכִינְתָּא עַל גַּבֵּיהּ, קָרָא לִבְנוֹי תְּרֵיסַר לְאִתְחַבְּרָא בָּהּ.

וְתָא חֲזֵי, עַרְסָא שְׁלֵימְתָא לָא אִשְׁתַּכַּח מִן יוֹמָא דְּאִתְּבְּרִי עָלְמָא, כְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּבָעָא יַעֲקֹב לְאִסְתַּלְּקָא מֵעָלְמָא, אַבְרָהָם מִימִינֵיהּ, יִצְחָק מִשְּׂמָאלֵיהּ, יַעֲקֹב הֲוָה שָׁכִיב בֵּינַיְיהוּ, שְׁכִינְתָּא קַמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב כָּךְ, קָרָא לִבְנוֹי, וְאַחִיד לוֹן סַהֲרֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא, וְסַדַּר לוֹן בְּסִדּוּרָא שְׁלִים.

מִנָּא לָן דְּסַדַּר לוֹן סַהֲרֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב הֵאָסְפוּ, וּכְדֵין אִשְׁתַּכַּח תַּמָּן שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וְכַמָּה רְתִיכִין עִלָּאִין סַהֲרַנַיְיהוּ. פְּתִחֵי וְאָמְרֵי, (דברי הימים א כ"ט:י"א) לְךָ ה' הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וגו', כְּדֵין אִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא לְגַבֵּיהּ דְּסִיהֲרָא, וְאִתְקָרִיב מִזָּרָח בְּמַעֲרָב. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֶּאֱסוֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, וְאִתְנְהִיר סִיהֲרָא, וְאִשְׁתַּכַּח בִּשְׁלִימוּ. וּכְדֵין וַדַּאי תְּנִינָן, יַעֲקֹב אָבִינוּ לָא מִית. כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב (ס"א סדורא) סִטְרָא שְׁלִים, מַה דְּלָא אִשְׁתַּכַּח הָכִי לְבַר נָשׁ אָחֳרָא, חֲדֵי, וְשַׁבַּח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּפָתַח וּבָרִיךְ לִבְנוֹי, כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא יָאוּת לֵיהּ.

פרק נה

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יִיסָא הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יִיסָא הָא וַדַּאי תְּנִינָן, כָּל בְּנוֹי דְיַעֲקֹב אִתַּקְּנוּ בְּסִדּוּרָא שְׁלִים, וְאִתְבָּרְכוּ כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא יָאוּת לֵיהּ, מַאי קָא נַיְמָא בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב, מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְגו'. אָמַר לֵיהּ, לָא יְדַעְנָא, בְּגִין דְּלָא שָׁמַעְנָא בֵּיהּ מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא אַנְתְּ וְאָנָא נֵיזִיל לְגַבֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא. אָזְלֵי, כַּד מָטוּ לְגַבֵּי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמְרוּ מִלָּה וְשָׁאֲילוּ שְׁאֵילְתָּא. אָמַר לוֹן, וַדַּאי רָזָא דְּחָכְמְתָא הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (שופטים ה׳:י״ז) אָשֵׁר יָשַׁב לְחוֹף יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכּוֹן, אַמַּאי יָתִיב תַּמָּן. אֶלָּא מַאן דְּיָתִיב בְּשִׁפְתָא דְיַמָּא, אִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַפְנוּקֵי עַלְמָא. (והכא אשר דא פתחא עלאה דצדיק (ס"א דצדק) כד אתברכא לארקא ברכאן בעלמא. ס"א והכא סמך לההאי קרא, מאשר, שמנה לפתחא עלאה דמתמן אתרקו ברכאן לעלמא) וְהַאי פִּתְחָא אִשְׁתְּמוֹדַע תְּדִיר בִּרְכָאן דְּעַלְמָא וְאִקְרֵי אָשֵׁר, וְדָא הוּא עַמּוּדָא מֵאינוּן דְּקָאִים עַלְמָא עֲלַיְיהוּ.

וְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי לֶחֶם עוֹנִי, מֵהַהוּא אֲתַר אַתְקִין (ההוא). הֲדָא הוּא דִכְתִיב מֵאָשֵׁר שְׁמֶנָה לַחְמוֹ, מַה דְּהֲוָה לַחְמָא דְמִסְכְּנָא, אִתְהַדַּר לֶחֶם (עוני) פַּנָּג (שמנה). בְּגִין דְּאַרִיק וְאַרְמֵי בֵּיהּ בִּרְכָאן וְתַפְנוּקִין, וְסוֹפָא דְקָרָא אוֹכַח, וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ. מַאן מֶלֶךְ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּמִנָּהּ אִתְּזַן בְּתַפְנוּקֵי עַלְמָא. וְדָא יָהִיב לְהַאי מֶלֶךְ כָּל בִּרְכָאן, כָּל חֵידוּ וְכָל טִיבוּ. הוּא יָהִיב וּמִנָּהּ נַפְקֵי. אָמְרוּ, אִי לָא אֲתֵינָא לְעַלְמָא, אֶלָּא לְמִנְדַּע דָּא, טַב לָן.

פרק נו

רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְיַעֲקֹב הֲוָה, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, לֵיהּ הֲוָה אִתְחֲזֵי כֹּלָּא, וְאִתְעֲבַר מִינָּהּ כֹּלָּא, וְאִתְיְהִיב מַלְכוּ לִיהוּדָה, בְּכֵירוּתָא לְיוֹסֵף, כְּהוּנָּתָא לְלֵוִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר, לָא תִשְׁתָּאַר בֵּהּ. וּמַה דְּאָמַר כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, הָכָא בָּרְכֵיהּ וּפַקְדֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

לְרַחֲמָא דְמַלְכָּא, (דבעא מן מלכא למעבד ביה טיבו) (נ"א דהוה ליה ברא והוה בעי דמלכא יעביד ליה טיבו) יוֹמָא חַד אַעֲבַר בְּרֵיהּ בְּשׁוּקָא, אָמַר לְמַלְכָּא, דָּא הוּא בְּרִי, וַדַּאי רַחֲמָא דַנַפְשָׁאי. שָׁמַע מַלְכָּא, וְיָדַע דְּהָא שָׁאִיל עַל בְּרֵיהּ. כָּךְ יַעֲקֹב אָמַר, רְאוּבֵן בְּכוֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְגו', הָכָא פַּקְדֵיהּ לְמַלְכָּא.

פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר, הָכָא אָמַר מַה דְּאִעֲרַע לֵיהּ, דְּלָא אִשְׁתָּאַר (ליה) בְּאַרְעָא, וְשָׁדֵי לֵיהּ לְבַר מֵאַרְעָא. לָקֵבֵל דָּא, חַד מָמָנָא (תחומא) מִסִּטְרָא דְמִשְׁכְּנָא לְעֵילָא, דִּי מְמַנָּא תְּחוֹת יָדָא דְמִיכָאֵל, וְאָמְרֵי לָהּ תְּחוֹת יָדָא דְגַבְרִ"יאֵל. וּמִיכָאֵל הוּא רֵישָׁא בְּכָל אֲתַר מִסִּטְרָא דְחֶסֶ"ד, וְגַבְרִיאֵל מִסִּטְרָא דִשְׂמָאלָא דִגְבוּרָ"ה. (הושע י״ב:א׳) וִיהוּדָה עֹד רָד עִם אֵל, סִטְרָא גְּבוּרָה, בֵּי דִינָא אִקְרֵי, וְסָמִיךְ לֵיהּ רְאוּבֵן, אַף עַל גַּב דְּמַלְכוּ הֲוָה דִיהוּדָה, רְאוּבֵן סָמוּךְ לְקֳבֵלֵיהּ הֲוָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זְמִינִין אִינוּן בְּנֵי רְאוּבֵן, לַאֲגָחָא תְּרִין קְרָבִין בְּגוֹ אַרְעָא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב כֹּחִי, בְּגָלוּתָא דְמִצְרַיִם. וְרֵאשִׁית אוֹנִי, דְּאִינוּן הֲווּ קַדְמָאִין לְגַבֵּי אֲחוּהוֹן לְקָרְבָא. יֶתֶר שְׂאֵת, לְגָלוּתָא דְאַשּׁוּר, דְּמִתַּמָּן גָּלוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן קַדְמָאי מִכֻּלְּהוּ, וְסָבְלֵי כַּמָּה בִּישִׁין, וְכַמָּה עִנּוּיִין סָבְלוּ, וְלָא תָבוּ עַד כְּעָן.

וְיֶתֶר עֹז, לְזִמְנָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר בְּעַלְמָא, אִינּוּן יִפְקוּן וְיִגְחוּן קְרָבִין בְּעַלְמָא, וְינַצְּחוּן, וְיִתַּקְפוּן עַל עַמְמַיָּא. וּבְנֵי עַלְמָא יִדְחֲלוּן מִנַּיְיהוּ וְיִרְתְּתוּן קַמַּיְיהוּ, וְיִחְשְׁבוּ לְאִתְגַּבְּרָא בְּמַלְכוּתָא, וְלָא יִשְׁתָּאֲרוּן בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר, מַאי טַעְמָא לָא יִשְׁתָּאֲרוּן בֵּיהּ, וְאֲפִילּוּ בְּסִטְרָא חַד דְּעַלְמָא, בְּגִין כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ. דִּזְמִינִין לְאֶעָלָא וּלְאַגְּחָא קְרָבִין בְּגוֹ אַרְעָא קַדִּישָׁא, מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ דַּיְיקָא, זוֹ יְרוּשָׁלֵם.

תָּא חֲזֵי, בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עַלְמָא, אִתְבַּדְּרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן בְּגָלוּתָא, לְקַבְלֵיהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְגְּלוּ בְּגָלוּתָא אַרְבַּע זִמְנִין בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עַלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כֹּחִי חַד, וְרֵאשִׁית אוֹנִי תְּרֵי, יֶתֶר שְׂאֵת תְּלַת, וְיֶתֶר עֹז אַרְבָּעָה. כְּגַוְונָא דָא זִמְינִין אִינּוּן לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, וּלְמִשְׁלַט בְּקִרְבַיְיהוּ עַל כֹּלָּא, וינַצְּחוּן עֲמָמִין סַגִּיאִין, וְיִשְׁלְטוּן עֲלַיְיהוּ:

פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ, הָכָא אִתְרְמִיז עַל הַרְהוּרָא קַדְמָאָה דְּהֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב. בְּהַאי טִפָּה קַדְמָאָה בָּרְחֵל, דְּאִלְמָלֵא הַרְהוּרָא דְהַהִיא טִפָּה הֲוָה בְּאַתָּרָהּ, אִשְׁתְּאַר רְאוּבֵן בְּכֹלָּא. אֲבָל פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ, עָלִיתָ, בְּהַרְהוּרָא אָחֳרָא, אָז חִלַּלְתָּ וְגו'.

דָּבָר אַחֵר, פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר, דְּהָא כַּד יִגְחוּן קְרָבָא בְּנֵי רְאוּבֵן בְּעַלְמָא, וינַצְּחוּן עֲמָמִין סַגִּיאִין, לָא יִשְׁתָּאֲרוּן בְּמַלְכוּתָא, מַאי טַעְמָא, כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי, דִּזְמִינִין לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דַּיְיקָא, דִּכְתִיב כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ (ס"א דא ירושלים. משכבי), מִשְׁכַּב מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, אָבִיךָ דָּא יִשְׂרָאֵל סָבָא, מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ וְלָא מִשְׁכַּב, בְּגִין דְּהָא בִּתְרֵי זִמְנֵי אִתְבְּנֵי יְרוּשָׁלֵ ם, וּתְלִיתָאָה לְזִמְנָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא. וְעַל דָּא מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ. וְהָכָא אִתְגַּלְיָיא בְּרָכָה, וּמַאי דְּהֲוָה בְּהַהוּא זִמְנָא, וּמַאי דְּהֲוָה כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וּמַה דְּיֵהֵא בְּזִמְנָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּעוֹבָדָא דְרָאוּבֵן:

פרק נז

שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הָכָא אָחִיד לוֹן בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא דִשְׁכִינְתָּא. דְּחָמָא עוֹבָדִין דְּדִינָא קַשְׁיָא, דְּלָא יָכִיל עַלְמָא לְמִסְבַּל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בִּרְכְתָא דִלְהוֹן אֶן הִיא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שִׁמְעוֹן לָא אִתְחֲזֵי לְהַאי, דְּחָמָא לֵיהּ כַּמָּה עוֹבָדִין בִּישִׁין. וְלֵוִי דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וּבִרְכְתָא לָא תַלְיָא בֵּיהּ. וְאֲפִילּוּ כַּד אֲתָא מֹשֶׁה, לָא תְּלֵי בִּרְכָתֵיהּ בֵּיהּ. דִּכְתִיב, (דברים ל"ג:י"א) בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ וּפוֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה, בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּלְיָיא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ה) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה הַיָּם גָּדוֹל, דָּא שְׁכִינְתָּא דְקַיְימָא עֲלֵיהּ דְיַעֲקֹב כַּד בָּעָא לְאִסְתַּלְקָא מֵעַלְמָא. וּרְחַב יָדַיִם, דְּהָא כָּל עַלְמָא אִמְלֵי וְאִשְׁתְּלִים וְאִתְצַמְצַם תַּמָּן. שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר, דְּכַמָּה מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי וְקַדִּישָׁאֵי אִשְׁתַּכְּחוּ תַּמָּן. חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת, אִלֵּין אִינּוּן י"ב

שְׁבָטִין, בְּנוֹי דְיַעֲקֹב, דְּאִשְׁתַּכָּחוּ בְּהוֹן בִּשְׁלִימוּ. חַד אַיָּלָה, וְחַד זְאֵב, וְחַד אֲרִי, וְחַד טָלֶה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה חַד, וְטָלֶה חַד, חַד זְאֵב, וְחַד גְּדִי, וְכֵן כֻּלְּהוּ, לְאִשְׁתַּכְּחָא חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֻּלְּהוּ שַׁפִּיר. אֲבָל יְהוּדָה אַרְיֵה, שִׁמְעוֹן שׁוֹר, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא דְּהֲווּ מַשְׁגִּיחִין דָּא לָקֳבֵל דָּא, דָּא מִימִינָא, וְדָא מִשְּׂמָאלָא. לְתוֹרָא דְּעוֹבָדוֹי בִּישִׁין, אָמְרוּ נְצַיֵּיר אִקּוּנִין דְּאַרְיֵה בְּקוֹפְּטֵיהּ, וְיִסְתַּכֵּל בְּדָא וְיִדְחַל מִנֵּיהּ, כָּךְ שִׁמְעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שִׁמְעוֹן לָא זָכָה לְבִרְכָאן, אֶלָּא טָפַל לֵיהּ מֹשֶׁה בִּיהוּדָה. כְּתִיב הָכָא (דברים ל"ג:ז') שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה, וּכְתִיב הָתָם (בראשית כ"ט:ל"ג) כִּי שָׁמַע ה' כִּי שְׂנוּאָה אָנֹכִי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, אֲבוּהוֹן סָלִיק לוֹן לְמֹשֶׁה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, מַאי טַעְמָא אֲבוּהוֹן סָלִיק לוֹן לְמֹשֶׁה. אָמַר לֵיהּ, אַף אֲנַן נַסְלִיק לֵיהּ לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

אִתּוּ שְׁאֲלוּ לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, כַּמָּה חֲבִיבִין מִלִּין. אַטְפַּח בִּידּוֹי וּבָכָה, אָמַר מַאן יְגַלֵּי לָךְ מְהֵימְנָא קַדִּישָׁא, אִסְתַּלָּקְתְּ בְּחַיָּיךְ עַל בְּנֵי נָשָׁא, אִסְתַּלָּקְתְּ בְּמוֹתָךְ, וְאַסְתִּים דְּיוּקְנָךְ. מַפְּתְּחָן דְּמָארַךְ אִתְמַסְרוּ בִּידָךְ תָּדִיר.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב הֲוָה לֵיהּ אַרְבַּע נָשִׁין, וְאוֹלִיד בְּנִין מִכֻּלְּהוּ, וְאִסְתַּלִּיק (נ"א ואשתלים) בִּנְשׁוֹ. כַּד בָּעָא יַעֲקֹב לְאִסְתַּלָּקָא, שְׁכִינְתָּא קָיְימֵי עֲלוֹי, בָּעָא לְבָרוּכֵי לְאִלֵּין, וְלָא יָכִיל, מִקַּמֵּי שְׁכִינְתָּא דְּדָחִיל. אָמַר, הֵיךְ אֵעֲבִיד, דְּהָא תַּרְוַוייהוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא קָא אַתְיָין. אִי אַתְקִיף בִּשְׁכִינְתָּא לָא יָכִילְנָא, דְּהָא אַרְבַּע נָשִׁין הֲווּ לִי, וְאִשְׁתַּלִּימְנָא בְּהוֹן. אֶלָּא אֲסַלֵּק לוֹן לְמָארֵי דְּבֵיתָא, דְּהָא (ביה) בֵּיתָא בִּרְעוּתֵיהּ קָיְימָא, וּמַה דְּבָעֵי יַעֲבִיד.

כְּךָ יַעֲקֹב אָמַר, חוּלְקִין דִּנְשִׁין וּבְנִין הָא נָסְבִית בְּהַאי עַלְמָא, וְאִשְׁתַּלְּמְנָא, הֵיךְ אַתְקִיף בְּמַטְרוֹנִיתָא יַתִּיר, אֶלָּא אֲסַלֵּק מִלִּין לְמָארֵי מַטְרוֹנִיתָא, וְהוּא יַעֲבִיד מַה דְּבָעֵי, וְלָא יְדָחַל.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (דברים ל"ג:א') וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, מָארֵיהּ דְּמַטְרוֹנִיתָא. כְּמָה דִכְתִיב, (במדבר ל':י"ד) אִישָׁה יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ. דְּהָא (במדבר ז':א') כַּלּוֹת מֹשֶׁה כְּתִיב. וְעַל דָּא, מֹשֶׁה בָּרִיךְ מַאן דְּבָעָא וְלָא דָחִיל, כִּדְאוֹקִימְנָא. וּבְגִין כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב, הָא חֲמֵינָן דְּבָנַי אִלֵּין בְּסִטְרָא דִּדִינָא קַשְׁיָא, (ליתיה) יֵיתֵי מָארֵיהּ דְּבֵיתָא וִיבָרֵךְ לוֹן.

מֹשֶׁה וַדַּאי אִישׁ הָאֱלֹהִים הֲיָה, וּרְעוּתֵיהּ עָבִיד בְּבֵיתֵיהּ, כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר אִישָׁה יְקִימֶנּוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר י':ל"ה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה'. וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר י':ל"ו) וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה ה'. וַדַּאי רְעוּתֵיהּ עָבַד מָארֵיהּ דְּבֵיתָא וְלֵית דִּימְחֵי בִּידֵיהּ. כְּבַר נָשׂ דְּנָזַר עַל אִנְתְּתֵיהּ, וְעָבְדָא רְעוּתֵיהּ. וְעַל דָּא יַעֲקֹב אַף עַל גַּב דְּהֲוָה אָחִיד

בְּאֵילָנָא דְחַיֵּי, לָא הֲוָה מָארֵי דְּבֵיתָא, אֶלָּא לְתַתָּא, מֹשֶׁה הוּא לְעֵילָּא, בְּגִין כָּךְ סָלִיק לוֹן לְמָארֵיהּ דְּבֵיתָא:

בְּסוֹדָם אַל תָּבֹא נַפְשִׁי וְגו', רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ"ה:י"ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וְגו'. סוֹד יְיָ לִירֵאָיו, רָזָא עִלָּאָה דְאוֹרַיְיתָא, לָא יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא לְאִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה. וּמַאן דְּאִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה, אִתְגְּלִי לוֹן רָזָא עִלָּאָה דְאוֹרַיְיתָא. וּמַאן אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה דְאוֹרַיְיתָא, הֲוֵי אֵימָא דָּא אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי סוֹד יְיָ בְּרִית קֹדֶשׁ.

שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, אַטְרְחוּ גַּרְמַיְיהוּ עַל הַאי סוֹד, בְּאַנְשֵׁי שְׁכֶם, דְּיִגְזְרוּן גַּרְמַיְיהוּ וְיִקְבְּלוּ עֲלוֹן הַאי סוֹד. וּקְרָא אַסְהִיד, בְּמִרְמָה. תוּ בְּעוֹבָדָא דְּזִמְרִי בֶּן סָלוּא, דְּפָסַל הַאי סוֹד. וְיַעֲקֹב אָמַר בְּסוֹדָם אַל תָּבֹא נַפְשִׁי. מַאי נַפְשִׁי. דָּא נַפְשָׁא דְּעָאֲלַת וְאִתְאַחֲדַת בִּבְרִית עִלָּאָה לְעֵילָּא, וְאִקְרֵי נֶפֶשׁ צְרוֹרָא דְחַיֵּי.

בִּקְהָלָם אַל תֵּחַד כְּבוֹדִי. הָא אוּקְמוּהָ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (במדבר ט"ז:י"ט) וַיַּקְהֵל עֲלֵיהֶם קֹרַח. אַל תֵּחַד כְּבוֹדִי, דָּא כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל סְתָם. וְעַל דָּא לָא בָּרִיךְ לוֹן אֲבוּהוֹן, בְּגִין דְּסָלִיק לוֹן לְמֹשֶׁה. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, מֵהַנֵּי קְרָאֵי (חסר) (ובגיני כך) (ס"א משמע) דְּלָא אִתְאַחִיד דָּא בְּדָא, וְאִצְטְרִיךְ הָכִי. וְעַל דָּא אִית בֵּיהּ כֹּלָּא, וְלֵית לָךְ דָּרָא בְּעַלְמָא, דְּלָא נָחֲתָא דִּינָא דִּלְהוֹן לְקַטְרָנָא בְּעַלְמָא וְאַסְגִּיאוּ מְהַדְּרֵי עַל פְּתָחַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, הֵא לָךְ כֹּלָּא. (ס"א הא לקבל הא):

פרק נח

יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אוֹיְבֶיךָ וְגו'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים ק"ד:י"ט) עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים וְגו'. עָשָׂה יָרֵחַ בְּגִין לְקַדְּשָׁא בֵּיהּ רֵישׁ יַרְחִין, וְרֵישׁ שַׁתִּין. וּלְעָלְמִין סִיהֲרָא לָא נָהִיר אֶלָּא מִשְּׁמְשָׁא, וְכַד שִׁמְשָׁא שַׁלִּיט, סִיהֲרָא לָא שָׁלְטָא. כַּד אִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא, כְּדֵין סִיהֲרָא שָׁלְטָא, וְלֵית חוּשְׁבַּן לְסִיהֲרָא אֶלָּא כַּד אִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא.

וְתַרְוַוייהוּ עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א':י"ז) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ וְגו'. וְהָיוּ לְאוֹתוֹת, אִלֵּין שַׁבָּתוֹת, דִּכְתִיב, (שמות ל"א:י"ג) כִּי אוֹת הִיא. וּלְמוֹעֲדִים, אִינּוּן יוֹמִין טָבִין. וּלְיָמִים, אִלֵּין רֵישֵׁי יַרְחִין. וּלְשָׁנִים, אִלֵּין רֵישֵׁי שְׁנִין. דְּלֵהוֹן אוּמּוֹת הָעוֹלָם עָבְדִין חֶשְׁבַּן לְשִׁמְשָׁא, וְיִשְׂרָאֵל לְסִיהֲרָא.

וְאָזְלָא הָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב, (ישעיהו ט':ב') הִרְבִּיתָ הַגּוֹי לוֹ הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה. הִרְבִּיתָ הַגּוֹי, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ (דברים ד':ז') כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל. וּכְתִיב, (דברי הימים א י"ז:כ"א) גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. לוֹ, בְּגִינֵיהּ. הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה (ממש), דָּא סִיהֲרָא, דְּאִתְרְבְיַאת בִּנְהוֹרָא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. אוּמּוֹת הָעוֹלָם לְשִׁמְשָׁא, וְיִשְׂרָאֵל לְסִיהֲרָא, הֵי מִנַּיְיהוּ עָדִיף. וַדַּאי סִיהֲרָא לְעֵילָּא, וְשִׁמְשָׁא דְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם, תְּחוֹת הַאי סִיהֲרָא הוּא,

וְהַהוּא שִׁמְשָׁא מֵהַאי (ס"א סטרא) סִיהֲרָא נָהִיר. חֲמֵי מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל, לְהוּ. יִשְׂרָאֵל אֲחִידוּ בְּסִיהֲרָא, וְאִשְׁתַּלְשְׁלוּ בְּשִׁמְשָׁא עִלָּאָה, וְאִתְאַחֲדוּ בְּאָתָר (ביה) (ס"א דנהיר לשמשא) דְּנָהִירָא מִשַּׁמְשָׁא עִלָּאָה, וּמִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פרק נט

יְהוּדָה אַתָּה וְגו'. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מַלְכוּ לִיהוּדָה אִתְקְיַים, וְהַיְינוּ דְּאָמְרִינָן, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:ל"ה) הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה', בְּגִין דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה, אוֹדֶה אֶת ה', בְּגִין דְּאִיהוּ רַגְלָא רְבִיעָאָה לְכָרְסְיָא. יה"ו, דְּא וְשִׁימָא דִּשְׁמָא עִלָּאָה, וּבְמָה אִשְׁתְּלִים, בְּה"א (ס"א בדל"ת), וְהַיְינוּ ה"א בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. שְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים בְּאַתְוָוי, וְקָשֵׁר דְּאָחִיד לוֹן, עַל דָּא יוֹדוּךְ אַחֶיךָ, דְּמַלְכוּ לָךְ אִתְחֲזָיָא לְאִתְקְיָימָא וַדַּאי. (הושע י"ב:א') וִיהוּדָה עֹד רָד עִם אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן, מַאן קְדוֹשִׁים, אִלֵּין קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִין, דְּכֻלְּהוּ אוֹדָן לְגַבֵּיהּ, וְשַׁוְיוּהָ נֶאֱמָן, בְּגִין כָּךְ הוּא קַדְמָאָה בְּכוֹלָא, הוּא מַלְכָּא עַל כֹּלָּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ"ה:י"ד) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה. כָּל כְּבוּדָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּבוּדָּה, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּבוֹד, דָּא עַל דָּא, דָּא עַל דָּא, דָּא דְּכַר, וְדָא נוּקְבָא (ס"א דא נוקבא), וְאִתְקְרֵי כְּבוּדָּה. בַּת מֶלֶךְ, הַיְינוּ בַּת שֶׁבַע, בַּת קוֹל דְּאִיהוּ קוֹל גָּדוֹל, וְהַאי מֶלֶךְ עִלָּאָה הוּא. פְּנִימָה, בְּגִין דְּאִית מֶלֶךְ דְּלָאו אִיהוּ לְגַו כַּוָּותֵיהּ, וְהַאי כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ.

מְמִשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ, בְּגִין דְּאִתְלַבְּשַׁת וְאִתְאַחֲדַת בְּגַבְורְתָא עִלָּאָה, וְהַאי, אוּף נָמֵי מֶלֶךְ אִקְרֵי, וּבְגִינָהּ קָיְימָא אַרְעָא. אֵימָתַי, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְאַחֲדַת בְּמִשְׁפָּט. כְּמָא דַּאֲתְּ אָמַר, (משלי כ"ט:ד') מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ. וְדָא קָרֵינָן מַלְכוּ דִּשְׁמַיָּא, וִיהוּדָה אִתְאַחִיד בָּהּ, וְיָרִית מַלְכוּתָא דְּבַאַרְעָא.

רִבִּי (אבא) יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק הֲווּ קָאָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, נִפְתַּח בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא וְנִיזִיל. פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (בראשית ג':כ"ד) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן וְגו'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל וַיְגָרֶשׁ, כְּבַר נָשׁ דְּגָרִישׁ לְאִנְתְּתֵיהּ, אֶת הָאָדָם דְּיָיקָא. תָּא חֲזֵי, רָזָא דְּמִלָּה, אָדָם בְּמָה דְּחָטָא אִתְפַּס, וְגָרִים מוֹתָא לֵיהּ וּלְכָל עָלְמָא, וְגָרִים לְהַהוּא אִילָנָא דְּחָטָא בֵּיהּ תֵּירוּכִין, לְאִתְּרָכָא בֵּיהּ, וּלְאִתְתָּרְכָא בִּבְנוֹי לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם, אֶת דַּיְיקָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה ז) וְאֶרְאֶה אֶת ה'. אוּף הָכִי אֶת הָאָדָם. וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן וְגו', הַאי לְתַתָּא. וּכְמָה דִּכְרוּבִים לְעֵילָּא, אִית כְּרוּבִים לְתַתָּא, וְהַאי אִילָנָא אֲשֶׁרֵי עֲלַיְיהוּ. וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, אִינּוּן טָפְסֵי דְּשַׁלְהוֹבֵי דְּאֶשָּׁא, מֵהַהוּא חַרְבָּא דְּמִתְלַהֲטָא. הַמִּתְהַפֶּכֶת, דָּא הַאי חַרְבָּא, דְּיָנְקָא בִּתְרֵין סִטְרִין, וְאִתְהַפְּכָא מִסִּטְרָא דָּא לְסִטְרָא אָחֳרָא. דָּבָר אַחֵר הַמִּתְהַפֶּכֶת, דָּא לַהַט אִינּוּן טָפְסֵי דְּשַׁלְהוֹבָא (ס"א דמלכותא)

דְּקָאֲמַרְן, דְּמִתְהַפְּכָן לְזִמְנִין גּוּבְרִין וּלְזִמְנִין נָשִׁין, וּמִתְהַפְּכָן מִדּוּכְתַּיְיהוּ לְכֹלָּא. וְכָל דָּא, לְשָׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. מַאן דֶּרֶךְ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ"ג:ט"ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר, וְהָכִי הוּא וַדַּאי, דְּגָרִים אָדָם לְהַהוּא אִילָנָא דְּחָטָא בֵּיהּ לְאִתְרָכָא, וְאֲפִילּוּ שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא נָמֵי, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה ב) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם, אֲבָל שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, דְּהָא מִדּוּכְתֵּיהּ מַשְׁמַע, דִּכְתִיב וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם, בְּגִין דְּדָא שְׁלִימוּ דְּאָדָם הוּא.

וּמַהַהוּא יוֹמָא אִתְפְּגִים סִיהֲרָא, עַד דְּאָתָא נֹחַ וְעָאל בְּתִיבְתָּא (נ"א בתיבותא). אָתוּ חַיָּיבַיָּא וְאִתְפְּגִים. עַד דְּאָתָא אַבְרָהָם (ואתקיימו), וְקַיְּימָא בִּשְׁלִימוּ דְּיַעֲקֹב וּבְנוֹי. וְאָתָא יְהוּדָה וְאָחִיד בֵּיהּ, וְאִתְתַּקַּף בְּמַלְכוּתָא, וְאַחְסִין לֵיהּ אַחְסָנַת עָלְמִין, הוּא וְכָל בְּנוֹי בַּתְרוֹי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ. (ס"א בגין דדיליה מלכותא עלייהו, כמא דאת אמרז, (דברי הימים א ה':ב') כי יהודה גבר באחיו, יודוך אחיך) וַדַּאי בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְּימוּ יִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, דְּכֻלְּהוּ אוֹדוּ לֵיהּ, וְנָחֲתוּ אֲבַתְרֵיהּ בְּיַמָּא.

יָדְךָ בְּעֹרֶף אוֹיְבֶיךָ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שופטים א':ב') יְהוּדָה יַעֲלֶה (בתחילה). יִשְׁתַּחֲוּ לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ, כְּלָלָא דְּכָל אינון שְׁאָר שִׁבְטִין, בְּגִין דָּא בְּנֵי אָבִיךָ, וְלָא בְּנֵי אִמָּךְ. בְּנֵי אָבִיךָ, הָא כֻּלְּהוּ שְׁאָר שִׁבְטִין, דְּאַף עַל גַּב (בספרים ישנים דאינון אתפליגו) דְּאִתְפְּלִיג לְתֵרִין מַלְכָוָון, כַּד הֲווּ סָלְקִין לְיִרוּשָׁלַ ם, הֲווּ סְגִידִין וְכָרְעָן לְמַלְכָּא דְּבִירוּשָׁלַ ם, בְּגִין דְּמַלְכוּתָא דִּירוּשָׁלַ ם, מְמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא (שלטא) מְנִיהּ הֲוָה.

יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ, וְלָא כְּתִיב וְיִשְׁתַּחֲווּ, דְּאִי כְּתִיב וְיִשְׁתַּחֲווּ, לְאוֹסָפָא לִשְׁאָר עַמִּין. וְיִשְׁתַּחֲווּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:ז') שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲווּ, הַשְׁתָּא דְּאָמַר יִשְׁתַּחֲווּ, לְאַחֲזָאָה דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ בַּלְחוֹדַיְיהוּ, כֻּלְּהוּ יִפְלְחוּן לֶרַיִּשָׁא דְּגוֹלָה, לְרֹאשׁ דְּבָבֶל, וְלָא שְׁאָר עַמִּין:

גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה, בְּקַדְמֵיתָא גּוּר, וּלְבָתַר אַרְיֵה, וְרָזָא דְּמִלָּה בְּקַדְמֵיתָא נַעַר, וּלְבָתַר אִישׁ, (שמות ט"ו:ג') יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ, מַאי מִטֶּרֶף. לְאַכְלָלָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאִיהוּ קָיְימָא עַל טֶרֶף, לְשֵׁיצָאָה בְּנֵי עָלְמָא, וְלָא מְשֵׁזִּיב. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (מיכה ה':ז') וְטָרָף וְאֵין מַצִּיל. (ומהו) וּמֵהַהוּא טֶרֶף אִסְתַּלְּקַת שְׁכִינְתָּא.

כָּרַע, בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל. רָבַץ, בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם. כְּאַרְיֵה, דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא. וּכְלָבִיא, דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא יַתִּיר. כָּךְ יִשְׂרָאֵל תַּקִּיפִין אינון. דִּבְנֵי עָלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מְפַתִּין וְדָחֲקִין לוֹן, וְאינון קַיְימֵי בְּדָתֵיהוֹן וּבְנִימוּסֵיהוֹן כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא.

כְּךָ שְׁכִינְתָּא, דְּאַף עַל גַּב דִּכְתִיב, (עמוס ה':ב') נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, הִיא תַּקִּיפָא כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא בְּהַאי נְפִילָה. מַה אַרְיֵה וְלָבִיא לָא נָפְלִין, אֶלָּא בְּגִין לְמִטְרַף טַרְפָּא

וּלְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מֵרָחִיק אַרַח טַרְפֵּיהּ, וּמִשַּׁעְתָּא דְּאַרַח נָפַל, וְלָא קָם עַד דְּדָלִיג עַל טַרְפֵּיהּ וְאָכִיל לָהּ. כָּךְ שְׁכִינְתָּא לָא נָפְלָה אֶלָּא כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא, בְּגִין לְנַקָּמָא מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּלְדַלְגָא עֲלַיְיהוּ. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה סג) צוֹעֶה בְּרוֹב כֹּחוֹ.

מִי יְקִימֶנּוּ, הוּא לָא יָקוּם לְנַקָּמָא מִנַּיְיהוּ נוּקְמָא זְעֵירָא, אֶלָּא מִי יְקִימֶנּוּ. מִי, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (מיכה ב) מִי יִרְפָּא לָךְ, וְהוּא אִיהוּ עַלְמָא עִלָּאָה, דְּבֵיהּ שָׁלְטָנוּתָא לְאִתַּקָּפָא לְכֹלָּא. וּכְתִיב, (איוב ל״ח:כ״ט) מִבֶּטֶן מִי יָצָא הַקֶּרַח וְאוּקְמוּהָ:

לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וְגוֹ', אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא, אֲבָל עַד כִּי יָבֹא שִׁיל״ה בְּה״א, בְּגִין דְּשֵׁאַר בָּנִין, לְאַחֲזָאָה הָכָא רָזָא (הכא) דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא י״ה, בְּאַתַר אָחֳרָא שִׁילוֹ בְּלָא ה', בְּאַתַר אָחֳרָא שִׁילֹה בְּלָא י', וְהָכָא שִׁיל״ה בְּיוּ״ד ה״א, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דִּשְׁכִינְתָּא תָּקוּם בְּשִׁמָּא (ס״א דא) דִּי״ה וְאִיהוּ רָזָא דִּי' (ס״א מ״י), כִּדְקַאֲמְרִינָן.

פרק ס

אִסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלַשֹּׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים קכ״א:ז') ה' יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע יִשְׁמוֹר אֶת נַפְשֶׁךָ, כֵּיוָן דְּאָמַר ה' יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, אַמַּאי יִשְׁמוֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. אֶלָּא ה' יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, בְּהַאי עַלְמָא. יִשְׁמוֹר אֶת נַפְשֶׁךָ בְּהַהוּא עַלְמָא.

שְׁמִירָה דְּהַאי עַלְמָא הוּא, לְמֶהֱוֵי נָטִיר בַּר נָשׁ מִכַּמָּה זִינִין בִּישִׁין מְקַטְרְגִין, דְּאָזְלִין לְקַטְרָגָא בְּנֵי נָשָׁא בְּעַלְמָא, וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ. בְּהַהוּא עַלְמָא מַאי הוּא, כְּמָה דְּאָמְרָן. כַּד נָפִיק בַּר נָשׁ מֵהַאי עַלְמָא, אִי אִיהוּ זָכֵי, נְשָׁמְתָא דִּילֵיהּ סָלְקָא וְאִתְעַטָּרַת בְּאַתְרֵיהּ. וְאִי לָא, כַּמָּה חֲבִילִין טָרִיקִין אִזְדַּמְּנָן, לְאִנְגְּדָא לֵיהּ לַגַּיְיהִנֹּם, וּלְאִמְסָרָא לֵיהּ בִּידָא דְּדוּמָה, דְּאִתְמַסְּרָא לְמַמָּנָא עַל גֵּיהִנֹּם, וּתְלֵיסַר אֶלֶף רִבּוֹא מְמַנָּן עִמֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ אִזְדַּמְּנָן עַל נַפְשַׁיְיהוּ דְּחַיָּיבַיָּא. תָּא חֲזֵי, שִׁבְעָה מָדוֹרִין אִית בֵּיהּ בְּגַיְיהִנֹּם, וְשִׁבְעָה פִּתְחִין. וְנִשְׁמָתָא דְּחַיָּיבַיָּא עָאלַת, וְכַמָּה טָרִיקִין, טְהִירִין, נְטוּרֵי תַּרְעֵי, וְעָלַיְיהוּ חַד מְמַנָּא בְּכָל תַּרְעָא וְתַרְעָא, וְנִשְׁמַתְהוֹן דְּחַיָּיבַיָּא אִתְמַסְרוּן לְאִינּוּן מְמַנָּן, עַל יְדָא דְּדוּמָה. כֵּיוָן דְּאִתְמַסְּרָן בִּידַיְיהוּ, סָתְמִין תַּרְעִין דְּאֶשָּׁא דְּמִלַּהֲטָא.

דְּהָא תַּרְעִין בָּתַר תַּרְעִין הֲווּ, תַּרְעִין כֻּלְּהוּ פִּתִיחִין וּסְתִימִין, אִינּוּן דִּלְבַר פְּתִיחִין, דִּלְגוֹ סְתִימִין. וּבְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת כֻּלְּהוּ פְּתִיחִין, וְנִפְקִין חַיָּיבַיָּא עַד אִינּוּן פִּתְחִין דִּלְבַר, וּפָגְעִין נִשְׁמָתִין אָחֳרָנִין, דְּמִתְעַכְּבִין בְּפִתְחִין דִּלְבַר. כַּד נָפַק שַׁבַּתָּא, כְּרוֹזָא קָאֵי בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא, וְאָמַר (תהילים ט׳:י״ח) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן, דְּלָא יִתְמַסְּרוּן בִּידָא דְּדוּמָה, דְּהוּא מְמַנָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ וּכְתִיב יִשְׁמוֹר אֶת נַפְשֶׁךָ.

אִסְרִי לַגָּפֶן עִירֹה. מַאי גָּפֶן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים פ׳:ט׳) גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ. וּכְתִיב, (תהילים קכ״ח:ג׳) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָה, אֶשְׁתְּךָ, כְּהַאי גָּפֶן קַדִּישָׁא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי גָּפֶן דִּמְבָרְכִינָן בֵּיהּ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. בּוֹרֵא, הַיְינוּ דִכְתִיב, עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי. פְּרִי הַגָּפֶן, דָּא עֵץ פְּרִי. עוֹשֶׂה פְּרִי, דְּכַר, עֵץ פְּרִי דָּא נוּקְבָא. בְּגִינֵי כָךְ, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן דָּא דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחָדָא. (ס"א נשמתיהון דצדיקייא אינון פרי הגפן כדאמר בורא פרי הגפן).

אִסְרִי לַגָּפֶן עִירֹה, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּזַמִּין לְשַׁלְטָאָה עַל כָּל חֵילֵי עַמְמַיָּא, חֵילִין דִּי מְמַנָּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִינּוּן תּוּקְפָּא דִלְהוֹן לְאִתְתַּקָּפָא, וְזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְאִתְגַּבְּרָא עֲלַיְיהוּ.

בְּגִין דְּהַאי גָּפֶן, שַׁלִּיט עַל כָּל אִלֵּין כִּתְרִין תַּתָּאִין, דְּשָׁלְטֵי בְּהוּ עַמְמַיָּא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, הַאי נָצַח לְעֵילָא. יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן שַׁרְקָה, יְשֵׁיצוּן וְינַצְחוּן חֵילִין אָחֳרָנִין לְתַתָּא, וְעַל כֻּלְּהוּ יִתְגַּבַּר מַלְכָּא מְשִׁיחָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה ט׳:ט׳) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר. עַיִר וַחֲמוֹר תְּרֵין כִּתְרִין אִינּוּן, דְּשָׁלְטֵי בְּהוּ עַמְמַיָּא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִינּוּן מִסְטַר שְׂמָאלָא סִטְרָא דְחוֹל.

וּמַה דְּאָמַר עָנִי, וְכִי מַלְכָּא מְשִׁיחָא עָנִי אִקְרֵי. אֶלָּא הָכִי אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ וְקָרִינָן לֵיהּ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. דָּא הוּא סִיהֲרָא קַדִּישָׁא לְעֵילָא, דְּלֵית לָהּ נְהוֹרָא אֶלָּא מִשִּׁמְשָׁא.

מַלְכָּא מְשִׁיחָא דָּא, יִשְׁלוֹט בְּשָׁלְטָנֵיהּ, יִתְיַיחֵד בְּדוּכְתֵּיהּ, וּכְדֵין (זכריה ט׳:ט׳) הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ, סְתָם. אִי לְתַתָּא עָנִי הוּא, דְּהָא בְּסִטְרָא דְסִיהֲרָא הוּא. אִי לְעֵילָא עָנִי, אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא. לֶחֶם עֹנִי. וְעִם כָּל דָּא, רוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר, תּוּקְפָּא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לְאַכַּפְיָיא תְּחוֹתֵיהּ, וְיִתְתַּקַּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדוּכְתֵּיהּ.

כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס״ג:א׳) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה, וּכְתִיב פּוּרָה דָרַכְתִּי לְבַדִּי וְגו'. כִּבֵּס בַּיַּיִן דָּא סְטַר גְּבוּרָה, דִּינָא קַשְׁיָא, לְמֶהֱוֵי עַל עַמְמַיָּא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּבְדַם עֲנָבִים סוּתֹה, דָּא אִילָנָא לְתַתָּא, בֵּי דִינָא דְאִקְרֵי עֲנָבִים, וְיֵינָא אִתְמְסַר (ס"א אסתמר) בְּדַם עֲנָבִים, בְּגִין לְאִתְלַבְּשָׁא בְּתַרְוַוֵיהוּ, לְתַבְרָא תְּחוֹתֵיהּ כָּל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וּמַלְכִין דְּעַלְמָא.

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר. אִסְרִי לַגָּפֶן עִירֹה. וּכְתִיב, (בראשית מ׳:י׳) וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים וְהִיא כְּפוֹרַחַת עָלְתָה נִצָּהּ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אֲטִימִין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא יָדְעִין וְלָא מַשְׂגִּיחִין בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וְלָא יָדְעֵי אָרְחַיְיהוּ בְּמָה יִתְפְּסוּן. דִּכְתִיב, (משלי ד׳:י״ט) דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כַּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ.

בְּזִמְנָא קַדְמָאָה הֲוַת נְבוּאָה שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, וְהֲווּ יָדְעִין וּמִסְתַּכְּלֵי לְמִנְדַּע בִּיקָרָא עִלָּאָה. כֵּיוָן דְּפָסְקָא נְבוּאָה מִנַּיְיהוּ, הֲווּ מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּבַת קוֹל. הַשְׁתָּא פָּסְקָא נְבוּאָה וּפָסְקָא בַּת קוֹל, וְלָא מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּנֵי נָשָׁא אֶלָּא בְּחֶלְמָא.

וְחֶלְמָא דַּרְגָּא תַּתָּאָה הוּא לְבַר, דְּהָא תָּנִינָן חֶלְמָא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים לִנְבוּאָה. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאַתְיָיא מִדַּרְגָּא שְׁתִיתָאָה לְתַתָּא, וְהָא אִתְּמַר. תָּא חֲזֵי, חֶלְמָא לְכׇלָּא אִתְחֲזֵי, בְּגִין דְּחֶלְמָא מִסְטָר שְׂמָאלָא אַתְיָיא, וְנָחִית בְּכַמָּה דַּרְגִּין, וְאִתְחֲזֵי (קצ"ב ע"ב) חֶלְמָא, אֲפִילּוּ לְחַיָּיבָיָא. וְאֲפִילּוּ לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

בְּגִין דְּזִמְנִין נָקְטִין חֶלְמָא וְשָׁמְעִין הַנֵּי זִינֵי בִּישִׁין, וּמוֹדְעִין לִבְנֵי נָשָׁא, מִנַּיְיהוּ דְּחַיָּיכָן (בהו) בִּבְנֵי נָשָׁא, וּמוֹדִיעִין לוֹן מִלִּין דְּדִיבִּין. וּלְזִמְנִין מִלִּין דְּקִשׁוֹט דְּשָׁמְעִין. וּלְזִמְנִין דְּאִינּוּן שְׁלוּחִין לְחַיָּיבָיָא, וּמוֹדְעֵי לוֹן מִלִּין עִלָּאִין.

הַאי רָשָׁע מַאי כְּתִיב בֵּיהּ, חָמָא חֶלְמָא דְּקִשׁוֹט, דְּכְתִיב וּבַגָּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים. (קצ"ב ע"א) מַאי גֶּפֶן. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב, (תהילים פ׳:ט"ו) הַגֶּפֶן מִשְּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקוֹד גֶּפֶן זֹאת. מִשְּׁמַיִם, דְּהָא מֵאֲתַר דָּא אִתְרַמֵּי, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. וּפְקוֹד גֶּפֶן זֹאת, גֶּפֶן דְּהִיא זֹאת, וַדַּאי.

שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כ"ט:ב׳) שְׁלֹשָׁה עֲדְרֵי צֹאן רוֹבְצִים עָלֶיהָ. וְהִיא כְּפוֹרַחַת, דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:י׳) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, דְּאִתְנְהִיר סִיהֲרָא. עָלְתָה נִצָּהּ, דָּא יְרוּשָׁלַ ם דִּלְתַתָּא. דָּבָר אַחֵר, עָלְתָה נִצָּהּ, לְעֵילָּא, הַהוּא דַּרְגָּא דְּקַיְימָא עֲלָה וְיָנִיק לָהּ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (בראשית א׳:י"א) אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ. הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים, לְנָטְרָא בְּהוּ יַיִן דְּמִנְטְרָא.

חֲמֵי כַּמָּה חָמָא הַהוּא רָשָׁע. מַה כְּתִיב, (בראשית מ׳:י"א) וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי וָאֶקַח אֶת הָעֲנָבִים וָאֶשְׂחַט אוֹתָם. הָכָא חָמָא הַהוּא כּוֹס תַּרְעֵלָה, יַנִּיקָא דְּבֵי דִּינָא, דְּנָפִיק מֵאִינּוּן עֲנָבִים דְּאִתְיְיהִיב לְפַרְעֹה וְשָׁתֵי לֵיהּ, כְּמָה דְּהֲוָה בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּשָׁמַע יוֹסֵף דָּא, חָדֵי, וְיָדַע מִלָּה דְּקִשׁוֹט בְּהַאי חֶלְמָא. בְּגִינֵי כָּךְ פָּשַׁר לֵיהּ חֶלְמָא לְטַב, עַל דְּבַשַּׂר לְיוֹסֵף בְּהַאי.

תָּא חֲזֵי, אִסְרֵי לַגֶּפֶן עִירֹה, דְּאִתְכַּפְיָין תְּחוֹת הַאי גֶּפֶן כָּל אִינּוּן חֵילִין תַּקִּיפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כִּדְאָמְרָן, בְּגִין הַאי גֶּפֶן, אִתְקַשַּׁר וְאִתְכַּפְיָיא הַהוּא חֵילָא דִּלְהוֹן. וְאִתְּמַר. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִית גֶּפֶן, וְאִית גֶּפֶן. אִית גֶּפֶן קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִית גֶּפֶן דְּאִקְרֵי, (דברים לכ) גֶּפֶן סְדוֹם, וְאִית (ירמיהו ב׳:כ"א) גֶּפֶן נָכְרִיָּה בַּת אֵל נֵכָר. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב גֶּפֶן זֹאת, הַהִיא דְּאִקְרֵי כֻּלָּה זֶרַע אֱמֶת. שׁוֹרֵק אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דְּנָפְקֵי מֵהַאי גֶּפֶן. כַּד חָבוּ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁבְקוּ לְהַאי גֶּפֶן, מַה כְּתִיב, כִּי מִגֶּפֶן סְדוֹם גַּפְנָם וְגו'. וּבְגִין כָּךְ אִית גֶּפֶן וְאִית גֶּפֶן.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק הֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יִצְחָק, נֵיזִיל בָּהַאי חֶקְלָ, דְּהוּא אַרְחָ מֵישַׁר יַתִּיר. אֲזְלוּ. עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, (משלי ל״א:כ״א) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. הַאי קְרָא, רִבִּי חִזְקִיָּה חַבְרָנָא אוֹקִים בֵּיהּ. דְּאָמַר, דִּינָא דְּחַיָּיבֵי דְּגֵיהִנֹּם תְּרֵיסַר יַרְחִין, פַּלְגָא מְנַיְיהוּ בְּחַמָּה וּפַלְגָא מְנַיְיהוּ בְּתַלְגָא. בְּשַׁעְתָּא דְּעָאלִין לְנוּרָא, אִינּוּן אָמְרֵי דָא הוּא וַדַּאי גֵּיהִנֹּם, עָאלִין לְתַלְגָא, אָמְרֵי דָּא חֲרִיפָא דְּסִיטָא (דסיתוא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שָׁרָאן וְאָמְרִין וַה, וּלְבָתַר אָמְרִין וַוי. וְדָוִד אָמַר (תהילים מ׳:ג׳) וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם וְגו'. מֵאָתַר (נ"ט ע"א) דְּאָמְרֵי וַה, וּלְבָתַר וַוי.

וְהֵיכָן מִשְׁתַּלְמֵי נַפְשַׁיְיהוּ, בַּשָּׁלֶג. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ס״ח:ט״ו) בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן. יָכוֹל אַף יִשְׂרָאֵל כֵּן, תַּלְמוּד לוֹמַר לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. אַל תִּקְרֵי שָׁנִים אֶלָּא שְׁנַיִם. כְּגוֹן מִילָה וּפְרִיעָה, צִיצִית וּתְפִילִין, מְזוּזָה וְנֵר חֲנוּכָּה כו'.

תָּא חֲזֵי, לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי כָּל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים, כְּמָה דְּאָמְרָן. דִּכְתִיב, חֲמוּץ בְּגָדִים וְגו', לְבוּשָׁא דִּדִינָא קַשְׁיָא, לְאִתְפָּרְעָא מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִלְבַּשׁ לְבוּשָׁא סוּמָקָא, וְחַרְבָּא סוּמָקָא, וּלְאִתְפָּרְעָא מִן סוּמָקָא. לְבוּשָׁא סוּמָקָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:א׳) חֲמוּץ בְּגָדִים, וּכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:א׳) מַדּוּעַ אָדֹום לִלְבוּשֶׁךָ. סְיָיפָא סוּמָקָא, דִּכְתִיב, (ישעיה לה) חֶרֶב לַה' מָלְאָה דָם. וּלְאִתְפָּרְעָא מִן סוּמָקָא, דִּכְתִיב, (ישעיה לה) כִּי זֶבַח לַה' בְּבָצְרָה וְגו'. תו, כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים דְּהָא מִסְטָרָא דִּדִינָא קַשְׁיָא קָא אַתְיָיא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי הָכִי הוּא, אֶלָּא כָּל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים, מַאי שָׁנִים, אִלֵּין שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, בְּגִין דְּאִיהִי אִתְכְּלִילַת מִכֻּלְּהוּ, וְיָנְקָא מִכָּל סִטְרִין, כְּדִכְתִיב, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם.

עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, פָּגְעוּ בֵּיהּ בְּהַהוּא יְנוּקָא, דְּהֲוָה אָזִיל לְקַפּוֹטְקִיָּא בְּקַסְטִירָא דְּחַמְרָא, וְחַד סָבָא רָכִיב. אָמַר הַהוּא סָבָא לְהַהוּא יְנוּקָא, בְּרִי, אֵימָא לִי קְרָאיךְ. אָמַר לֵיהּ, קְרָאי לָאו חַד הוּא, אֶלָּא חוּת לְתַתָּא, אוֹ אֶרְכַּב לְקַמָּךְ וְאֵימָא לָךְ. אָמַר לֵיהּ, לָא בָּעִינָא. אֲנָא סָבָא וְאַנְתְּ רַבְיָא, דְּאַתְקַל גַּרְמֵי בַּהֲדָךְ. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי אַמַּאי שְׁאַלְתְּ קְרָאי. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּנֵיזִיל בְּאוֹרְחָא. אָמַר, תִּיפַּח רוּחֵיהּ דְּהַהוּא סָבָא, דְּהוּא רָכִיב וְלָא יָדַע מִלָּה, וְאָמַר דְּלָא יִתְקַל בַּהֲדֵי. אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא סָבָא, וַאֲזִיל לֵיהּ בְּאוֹרְחָא.

כַּד מָטוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק, קָרִיב לְגַבַּייְהוּ. שְׁאֵילוּ לֵיהּ, וְסָח לוֹן עוֹבָדָא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, שַׁפִּיר קָא עָבַדְתְּ. זִיל בַּהֲדָן, וְנֵיתִיב הָכָא, וְנִשְׁמַע מִלָּה מִפּוּמָךְ. אָמַר לוֹן, לְאֵי

(ס"א רבא) אֲנָא, דְּלָא אָכִילְנָא יוֹמָא דֵּין. אֲפִיקוּ נַהֲמָא, וִיהִיבוּ לֵיהּ. אִתְרְחִישׁ לוֹן נִיסָּא, וְאַשְׁכָּחוּ חַד נְבִיעָא דְמַיָּא דַּקִּיק תְּחוֹת אִילָנָא, שָׁתֵי מִנַּיְיהוּ, וְאִינּוּן שָׁתוּ וִיתִיבוּ.
פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, (תהילים ל"ז:א') לְדָוִד אַל תִּתְחַר בַּמְרֵעִים אַל תְּקַנֵּא בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה. לְדָוִד, אִי שִׁירְתָא, לָא קָאֲמַר. אִי תְּפִלָּה, לָא קָאֲמַר. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר לְדָוִד סְתָם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמָרוֹ.

פרק סא

אַל תִּתְחַר בַּמְרֵעִים. מַאי אַל תִּתְחַר בַּמְרֵעִים, אַל תִּתְחַבֵּר מִבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אַל תַּעֲבִיד תַּחֲרוּת בַּמְרֵעִים, בְּגִין דְּלָא יַדַּעְתְּ יְסוֹדָא דְגַרְמָךְ, וְלָא תֵּיכוֹל לֵיהּ, דֵּילְמָא אִיהוּ אִילָנָא דְּלָא אִתְעַקַּר לְעָלְמִין, וְתִדְחֵי קַמֵּיהּ.
וְאַל תְּקַנֵּא בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה, דְּלָא תַּשְׁגַּח בְּעוֹבָדַיְיהוֹן, וְלָא תֵּיתֵי לְקַנָּאָה עֲלַיְיהוּ, דְּכָל מַאן דְּחָמֵי עוֹבָדַיְיהוֹן, וְלָא קַנֵּי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַעֲבַר עַל תְּלַת לָאוִין. דִּכְתִיב, (שמות כ':ד') לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא.

פרק סב

בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ, וּלְמִסְטֵי אוֹרְחֵיהּ מִנַּיְיהוּ, עַל דָּא אִתְפָּרְשָׁנָא וְסָטִינָא אָרְחַאי. מִכָּאן וּלְהַלְאָה דְּאַשְׁכַּחְנָא לְכוּ, אֵימָא הַנֵּי קְרָאֵי קַמֵּיכוֹן. פָּתַח וְאָמַר, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, הָכָא אָלֶ"ף זְעִירָא. אַמַּאי, בְּגִין דְּהַאי קְרִיאָה לָא הֲוָה בִּשְׁלִימוּ. מַאי טַעְמָא, דְּהָא לָא הֲוָה אֶלָּא בְּמִשְׁכְּנָא, וּבְאַרְעָא אָחֳרָא. בְּגִין דִּשְׁלִימוּ לָא אִשְׁתַּכַּח אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.
תּוּ, הָכָא שְׁכִינְתָּא, (ס"א ל"ג התם וגריס נוקבא) הָתָם שְׁלִימוּ דְּדִכַר וְנוּקְבָא, (דברי הימים א א':א') אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ. אָדָם, שְׁלִימוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, הָכָא נוּקְבָא. תּוּ סֵיפָא דִּקְרָא, וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, בְּגִין כָּךְ אָלֶ"ף זְעִירָא.
תּוּ אָלֶ"ף זְעִירָא, מִתַּל לְמַלְכָּא, דְּהַוָה יָתִיב בְּכָרְסְיֵהּ, וְכִתְרָא דְמַלְכוּתָא עֲלֵיהּ, אִקְרֵי מֶלֶךְ עִלָּאָה. כַּד נָחִית וְאָזַל לְבֵי עַבְדֵיהּ, מֶלֶךְ זוּטָא אִקְרֵי. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל זִמְנָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא עַל כֻּלָּא, מֶלֶךְ עִלָּאָה אִקְרֵי. כֵּיוָן דְּנָחִית מָדוֹרֵיהּ לְתַתָּא, מֶלֶךְ אִיהוּ, אֲבָל לָאו עִלָּאָה כְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין כָּךְ אָלֶ"ף זְעִירָא.
וַיִּקְרָא, הָכִי תְּנִינָן, זַמִּין לֵיהּ לְהֵיכָלֵיהּ. מֵאֹהֶל מוֹעֵד. מַאן אֹהֶל מוֹעֵד. אֹהֶל דְּבֵיהּ תַּלְיִין מוֹעֵד וְחַגָּא וְשַׁבַּתָּא לְמִמְנֵי, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית א':י"ד) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים, בֵּיהּ שַׁרְיָא חוּשְׁבָּנָא לְמִמְנֵי. וּמַאן אִיהוּ, סִיהֲרָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ל"ג:כ') אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתֵדוֹתָיו לָנֶצַח.

לֵאמֹר, מַאי לֵאמֹר. בְּגִין לְגַלָּאָה, (אבל כלא חד ושפיר הוא, בגין דשלימו ושפירו הוא אתר לגלאה) מַה דְּהַוָה סָתִים לְגוֹ. וּבְכָל אֲתַר לֵאמֹר, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דְּאִתְיְהִיב רְשׁוּ לְגַלָּאָה. אֲבָל כֹּלָּא חַד הוּא, וְשַׁפִּיר הוּא, בְּגִין דְּהָא אִתְמַנֵּי לְסִיהֲרָא הַהִיא מִלָּה, מֵאֲתַר דְּמֹשֶׁה קָיְימָא.

וַיְדַבֵּר, לְעֵילָא. אֶל מֹשֶׁה, בְּאֶמְצָעִיתָא. לֵאמֹר, בַּתְרַיְיתָא. אֲתַר, דְּאִית רְשׁוּ לְגַלָּאָה. תוּ, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה מַה כְּתִיב לְעֵילָא, (שמות ל״ט:ל״ג) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה וְגוֹ'. אַמַּאי אֶל מֹשֶׁה. הָכִי אָמְרוּ, בְּגִין דְּמֹשֶׁה חָמָא לֵיהּ בְּטוּרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ בְּחֵיזוּ דְעֵינָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות כ״ז:ח׳) כַּאֲשֶׁר הֻרְאָה אוֹתְךָ בָּהָר, וּכְתִיב, (במדבר ח׳:ד׳) כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמות כח) וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר, הַשְׁתָּא אַיְיתִיאוּ לֵיהּ, בְּגִין דְּיֶחֱמֵי, אִי אִיהוּ כְּהַהוּא מִשְׁכְּנָא דְּחָמָא. אֲבָל אַמַּאי וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה. אֶלָּא, לְמַלְכָּא דְּבָעָא לְמִבְנֵי פַּלְטְרִין לְמַטְרוֹנִיתָא, פַּקִּיד לְאוּמָנִין הֵיכָלָא דָּא בְּדוּךְ פְּלַן, וְהֵיכָלָא דָּא בְּדוּךְ פְּלַן, הָכָא אֲתַר לְעַרְסָא, וְהָכָא אֲתַר לְנַיְיחָא. כֵּיוָן דַּעֲבִידוּ לוֹן אוּמָנִין, אַחְמִיוּ לְמַלְכָּא. כָּךְ וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, מָארֵי דְּבֵיתָא, אִישׁ הָאֱלֹהִים, כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּכְלַל הֵיכָלָא, מַטְרוֹנִיתָא זְמִינַת לְמַלְכָּא לְהֵיכָלָא, זְמִינַת לְבַעֲלָהּ עִמָּהּ, בְּגִין כָּךְ וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה.

וּבְגִין דְּמֹשֶׁה מָארֵי דְּבֵיתָא אִיהוּ, מַה כְּתִיב, (שמות ל״ג:ז׳) וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, מֹשֶׁה דְּאִיהוּ מָארֵי דְּבֵיתָא, עָבִיד הָכִי, מַה דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ אָחֳרָא לְמֶעְבַּד הָכִי.

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, דַּרְגָּא אָחֳרָא עִלָּאָה, וּכְדֵין בְּשַׁעְתָּא דְּאִזְדַּמַּן מֹשֶׁה לְמֵיעַל, כְּדֵין פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם. מַאי אָדָם הָכָא. אֶלָּא כַּד אִתְחַבְּרוּ שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא כְּחָדָא, פָּתַח וְאָמַר אָדָם. כִּדְכְתִיב, (חבקוק ג׳:י״א) שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבוּלָה, עָמַד, וְלֹא עָמְדוּ. כִּי יַקְרִיב מִכֶּם, הָכָא אִתְרְמִיז, מַאן דְּיַעֲבִיד פּוּלְחָנָא דְקָרְבְּנָא שְׁלִים, דְּיִשְׁתַּכַּח דְּכַר וְנוּקְבָא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב מִכֶּם, דְּיִשְׁתַּכַּח בְּחֵיזוּ דִלְכוֹן. קָרְבָּן לַה' דְּאַקְרִיב כֹּלָּא, לְאִתְאַחָדָא כְּחָדָא, לְעֵילָא וְתַתָּא.

מִן הַבְּהֵמָה, לְאַחֲזָאָה אָדָם וּבְהֵמָה, כֹּלָּא כְּחָדָא. מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, אִלֵּין רְתִיכִין, דְּאִינּוּן דַּכְיָין. דְּכֵיוָן דְּאָמַר מִן הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִכֹּלָּא, בֵּין דַּכְיָין בֵּין מְסָאֲבָן. הֲדַר וְאָמַר, מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם. קָרְבָּנִי מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי קָרְבַּנְכֶם. אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא קָרְבָּן לַה', וְהַשְׁתָּא קָרְבַּנְכֶם. קָרְבָּן לַה' אָדָם. קָרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, לְאַחֲזָאָה יְחוּדָא מִתַּתָּא לְעֵילָא, וּמֵעֵילָא לְתַתָּא. מִתַּתָּא לְעֵילָא, הַיְינוּ קָרְבָּן לַה'. מֵעֵילָא לְתַתָּא, הַיְינוּ קָרְבַּנְכֶם.

לְמַלְכָּא, דְּאִיהוּ יָתִיב בְּטוּרְסְקָא עִלָּאָה, לְעֵילָא לְעֵילָא, וְכָרְסְיָא אִתְתַּקַּן עַל הַהוּא טוּרְסְקָא, וּמַלְכָּא עִלָּאָה עַל כֻּלָּא. בַּר נָשׁ דְּקָרִיב דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא, בָּעָא לְסַלָּקָא מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, עַד דְּסָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָא לְאֲתַר דְּמַלְכָּא יָתִיב, עִלָּאָה עַל כֻּלָּא. וּכְדֵין יָדְעִין דְּהָא סָלְקִין דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא, וְהַהוּא דּוֹרוֹנָא דְמַלְכָּא אִיהוּ. נָחִית דּוֹרוֹנָא מֵעֵילָא לְתַתָּא, הָא יָדְעִין דְּהַהוּא דּוֹרוֹנָא דְמַלְכָּא נָחִית מֵעֵילָא, לְרַחֵימָא דְמַלְכָּא דְּאִיהוּ לְתַתָּא.

כָּךְ בְּקַדְמִיתָא, אָדָם סָלִיק בְּדַרְגּוֹי מִתַּתָּא לְעֵילָא, וּכְדֵין קָרְבָּן לַה'. מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר, נָחִית בְּדַרְגּוֹי מֵעֵילָא לְתַתָּא, וּכְדֵין קָרְבַּנְכֶם. בְּגִינֵי כָּךְ כְּתִיב, (שיר השירים ה׳:א׳) אָכַלְתִּי יַעָרִי עִם דְּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי. הַיְינוּ אָדָם וְקָרְבָּן לַה'. אִכְלוּ רֵעִים, הַיְינוּ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, וּכְדֵין תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם.

אָתוּ רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקוּהוּ עַל רֵישֵׁיהּ. אָמְרוּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּזַכֵּינָא לְמִשְׁמַע דָּא, וּבְרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּלָא אִתְאֲבִידוּ מִלִּין אִלֵּין בְּהַהוּא סָבָא. קָמוּ וְאָזְלוּ. עַד דְּהָווּ אָזְלֵי, חָמוּ חַד גֶּפֶן נָטִיעַ בְּחַג גִּנָּא.

פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, אִסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלַשּׂוֹרֵקָה בְּנִי אֲתוֹנוֹ הַאי קְרָא רָזָא עִלָּאָה הוּא. אִסְרִי, אָסַר מִבָּעֵי לֵיהּ. עִירֹה, עַיִר מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא רָזָא הוּא, לְדַרְדְּקֵי דְּאִינּוּן בְּבֵי רַב, לְאִסְתַּמְּרָא מֵהַהוּא גִּירָא דְּעַיִר, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְכְּלִיל תַּמָּן י"ה.

וּכְמָה דְּהָכָא אִתְרְמִיז שְׁמָא קַדִּישָׁא, הָכִי נָמֵי וְלַשּׂוֹרֵקָה, שׂוֹרֵק מִבָּעֵי לֵיהּ. אִתְכְּלִיל תַּמָּן ו"ה. בְּנִי בֶּן מִבָּעֵי לֵיהּ. שׂוֹרֵק, כְּדִכְתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק. בֵּן, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (זכריה ט) בֶּן אֲתוֹנוֹת. אַמַּאי שׂוֹרֵקָה, וְאַמַּאי בְּנִי.

אֶלָּא, כְּמָה דְּאִית שְׁמָא קַדִּישָׁא לְאַכְפְּיָא לְעֵיר, הָכִי נָמֵי, אִית שְׁמָא קַדִּישָׁא, לְאַכְפְּיָא חֵילָא אָחֳרָא, דְּאִיהִי חַמְרָא, דְּאִלְמְלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְרְמִיז הָכָא, הֲווּ מְטַרְטְשֵׁי עָלְמָא, י"ה בְּחֵילָא דָּא, (ס"א וי"ה) ו"ה בְּחֵילָא דָּא, לְאִסְתַּמְּרָא עָלְמָא מִנַּיְיהוּ, וּלְאִסְתַּמְּרָא בַּר נָשׁ, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בֵּיהּ בְּעָלְמָא.

אִסְרִי לַגֶּפֶן, מַאי גֶּפֶן. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַמַּאי אִתְקְרִיאַת גֶּפֶן. אֶלָּא מַה גֶּפֶן, לָא מְקַבְּלָא עָלָהּ נְטִיעָא אָחֳרָא, הָכִי נָמֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לָא מְקַבְּלָא עָלָהּ אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִתְכַּפְיָין קַמָּהּ כָּל חֵילִין אָחֳרָנִין, וְלָא יָכְלִין לְאַבְאָשָׁא וּלְשַׁלְטָאָה בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא אַטִּיל קְרָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בֵּינַיְיהוּ, בְּהַאי גִּיסָא וּבְהַאי גִּיסָא. בְּנִי אֲתוֹנוֹ, דְּאִתְעַקַּר בְּגִין הַהוּא שׂוֹרֵק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק וְגוֹ'.

כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ וְגוֹ', כִּבֵּס, כּוֹבֵס מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כִּבֵּס, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, וּמַאן אִיהוּ, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא. בַּיַּיִן סְטַר שְׁמָאלָא. וּבְדַם עֲנָבִים סְטַר שְׂמָאלָא. לְתַתָּא. וְזִמִּין מַלְכָּא

מְשִׁיחָא לְשַׁלְטָאָה לְעֵילָא עַל כָּל חֵילִין אָחֳרָנִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּלְתַבְרָא תּוֹקְפֵיהוֹן מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא.

דָּבָר אַחֵר, כְּבֵס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ, כְּגַוְונָא דְהַאי חַמְרָא, אַחֲזֵי חֵידוּ, וְכוּלֵיהּ דִּינָא. (לעמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות). הָכִי נָמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, יֶחְזֵי חֵדוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְכוּלֵיהּ דִּינָא לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. כְּתִיב, (בראשית א׳:ב׳) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, דָּא רוּחָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, וּמִן יוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא, אַסְחֵי לְבוּשֵׁיהּ בְּחַמְרָא עִלָּאָה.

חֲמֵי מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, חַכְלִילִי עֵינַיִם מִיַּיִן וּלְבֶן שִׁנַּיִם מֵחָלָב, דָּא חַמְרָא עִלָּאָה, (ס"א דמרוי דאורייתא) דְּאוֹרַיְיתָא דְּמָרְוֵי, מִנֵּיהּ שָׁתֵי. וּלְבֶן שִׁנַּיִם מֵחָלָב, דְּהָא אוֹרַיְיתָא יַיִן וְחָלָב, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

כְּתִיב, (תהילים ק״ד:ט״ו) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ (ס"א אמאי, בגין דמאתר דחדוה קאתי, ומאן הוא סופיה דקרא) לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן, וַדַּאי מֵאֲתַר דְּאִתְקְרֵי שָׁמֶן. תָּא חֲזֵי, שֵׁירָתָא דְחַמְרָא חֶדְוָה, הוּא אֲתַר דְּכָל חֵידוּ מְנֵיהּ נָפְקָא. וְסוֹפֵיהּ דִּינָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּסוֹפָא דִילֵיהּ, אֲתַר כְּנִישׁוּ דְּכוֹלָּא, דִּינָא הוּא, וּבֵיהּ אִתְדָּן עָלְמָא. וְעַל דָּא שֵׁירוּתָא חֶדְוָה, וְסוֹפָא דִינָא. בְּגִינֵי כָךְ, לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן. מֵאֲתַר דְּכָל חֶדְוָה מְנֵיהּ נָפְקָא.

וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד, מַאן לֶחֶם. אֶלָּא לֶחֶם עִלָּאָה סָעִיד (סמיך), וְאִי תֵּימָא, דְּבֵיהּ תַּלְיָיא סְעִידוּ דְעָלְמָא בְּלָחוֹדוֹי, לָאו הָכִי, דְּהָא לֵילְיָא בְּלָא יוֹמָא, לָא אִשְׁתַּכַּח, וְלָא בָּעֵי לְאַפְרָשָׁא לוֹן. וּמַאן דְּאַפְרִישׁ לוֹן, יִתְפָּרֵשׁ מֵחַיִּין, וְהַיְינוּ דִכְתִיב, (דברים ח׳:ג׳) לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם. בְּגִין דְּלָא בָּעֵי לְאִתְפָּרְשָׁא.

וְאִי תֵּימָא, דָּוִד הֵיךְ קָאֲמַר וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד, הוֹאִיל וְלָא תַּלְיָיא בֵּיהּ בְּלָחוֹדוֹי סְעִידוּ דְעָלְמָא. אֶלָּא דִּיּוּקָא דְמִלָּה, וְלֶחֶם, וא"ו אִיתּוֹסְפָּ, כְּמוֹ וַיְיָ, וְעַל דָּא, כֹּלָּא אִשְׁתַּכַּח כְּחָדָא.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּמְבָרֵךְ עַל מְזוֹנָא, לָא יְבָרֵךְ עַל פִּתּוֹרָא רֵיקָנְיָא, וּבָעֵי נַהֲמָא לְאִשְׁתַּכְּחָא עַל פִּתּוֹרָא, וְכַסָּא דְחַמְרָא בִּימִינָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין לְקַשְׁרָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא, וְנַהֲמָא דְיִתְבָּרֵךְ מִנַּיְיהוּ, וּלְאִתְקַשְׁרָא בָּהוּ, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד קִשּׁוּרָא, לְבָרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יְאוּת. דְּהָא לֶחֶם אִתְקַשַּׁר בְּיַיִן, וְיַיִן בִּימִינָא, וּכְדֵין בִּרְכָאן שַׁרְיָין בְּעָלְמָא, וּפִתּוֹרָא אִשְׁתְּלִים כְּדְקָא יְאוּת.

פרק סג

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִלְמָלֵא לֹא אִזְדַּמַּן לָן אוֹרְחָא דָּא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, דַּי לָן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יָאוֹת הוּא לְהַאי יְנוּקָא דְּלָא יְנַדַּע כָּל הַאי, וְאַנָא מִסְתַּפִּינָא עֲלֵיהּ. אִי יִתְקַיֵּים בְּעָלְמָא בְּגִין הַאי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק וְלָמָּה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּהַאי רַבְיָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא

בְּאַתְרָא דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. וּמִסְתָּפִינָא עָלּוֹי, דְּעַד לָא יְמָטֵי לְפִרְקוֹי, יַשְׁגַּח וְיִסְתַּכַּל וְיַעַנְשׁוּן לֵיהּ.

שָׁמַע הַהוּא יְנוּקָא. אָמַר, לָא מִסְתָּפִינָא מֵעוֹנָשָׁא לְעָלְמִין, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאִסְתַּלִּיק אַבָּא מֵעָלְמָא, בָּרִיךְ לִי וְצַלֵּי עָלַי. וִידַעְנָא דִּזְכוּתָא דְּאַבָּא יָגֵין עָלַי. אָמְרוּ לֵיהּ, וּמַאן הוּא אֲבוּךְ. אָמַר, (נ"א ליתא רב יהודה) בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, נָטְלוּ לֵיהּ, וְאַרְכְּבוּהָ עַל כְּתַפַּיְיהוּ תְּלַת מִילִין.

קָרוּ עֲלֵיהּ, (שופטים י״ד:י״ד) מֵהָאוֹכֶל יָצָא מַאֲכָל וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק וְגו'. אָמַר לוֹן הַהוּא יְנוּקָא, מִלָּה אָמְתָא לִידַיְיכוּ, פְּרִישׁוּ לָהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לָן אָרְחָא דְּחַיֵּי, אֵימָא אַנְתְּ.

פְּתַח וְאָמַר, מֵהָאוֹכֶל יָצָא מַאֲכָל וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק. הַאי קְרָא, אִסְתַּכְּתָא אִית לָן בֵּיהּ, מֵהָאוֹכֶל, דָּא צַדִּיק, דִּכְתִיב, (משלי י״ג:כ״ה) צַדִּיק אוֹכֵל לְשׂוֹבַע נַפְשׁוֹ. צַדִּיק אוֹכֵל וַדַּאי, וְנָטִיל כֹּלָּא, אַמַּאי, לְשׂוֹבַע נַפְשׁוֹ. לְמֵיהַב שָׂבְעָא, לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי נַפְשׁוֹ דְּדָוִד. יָצָא מַאֲכָל, דְּאִלְמָלֵא הַהוּא צַדִּיק, לָא יִפּוֹק מְזוֹנָא לְעָלְמִין, וְלָא יָכִיל עַלְמָא לְקַיְימָא (ביה). וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק, דָּא יִצְחָק, דְּבָרִיךְ לְיַעֲקֹב בְּטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ.

תּוּ, אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, אִלְמָלֵא תּוּקְפָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא, לָא נָפְקָא דְּבַשׁ. מַאן דְּבַשׁ. דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דִּכְתִיב, (תהילים י״ט:י״א) וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים. מֵעַז, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דִּכְתִיב, (תהילים כ״ט:י״א) ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יָצָא מָתוֹק, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

אָזְלוּ כְּחָדָא תְּלַת יוֹמִין, עַד דְּמָטוּ לְטוּרְסָא דְּקִירָא דְּאִמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמַאת לוֹן אַתְקָנִית בֵּיתָא, וְיַתְבוּ תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין אָחֳרָנִין. בֵּרְכוּהוּ, וְאָזְלוּ, וְסִדְּרוּ מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, וַדַּאי יְרוּתַת אוֹרַיְיתָא אַחְסִין, וְאִלְמָלֵא זְכוּתָא דַּאֲבָהָן יִתְעַנַּשׁ מִלְּעֵילָּא, אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִינּוּן דְּאָזְלִין בָּתַר אוֹרַיְיתָא, אַחְסִינוּ לָהּ אִינּוּן וּבְנַיְיהוּ לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ט:כ״א) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וגו'.

פרק סד

זְבוּלוּן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיּוֹת וְיַרְכָתוֹ וְגו'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים מ״ה:ד') חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ וְהַדָרֶךָ. וְכִי דָּא הוֹד וְהָדָר, לְמֵיזַן זַיְינָא, וּלְאִזְדָּרְזָא בְּהַאי. מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְאַגַּח קְרָבָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְזָרִיז גַּרְמֵיהּ בָּהּ, דָּא הוּא שְׁבָחָא (דמאריה), דָּא הוּא הוֹד וְהָדָר, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ חֲגוֹר חַרְבְּךָ.

אֶלָּא, וַדַּאי עִקְּרָא דְּמִלָּה, אֶת קַיְימָא קַדִּישָׁא. יְהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָשִׁים לֵיהּ בִּבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּיִנְטְרוּן לֵיהּ, וְלָא יִפְגְּמוּן לֵיהּ בִּפְגִימוּ לְהַאי רְשִׁימָא דְּמַלְכָּא. וּמַאן דְּפָגִים לֵיהּ, הָא

קָאִים לְקָבְלֵיהּ (ויקרא כ"ו:כ"ה) חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, לְנַקָּמָא נוּקְמָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ, וְהוּא פָּגִים לֵיהּ.

וּמַאן דְּבָעֵי לְנַטָּרָא הַאי אָתַר, יְזַדְּרֵז וְיִתַּקַּן גַּרְמֵיהּ, וְיִשַּׁוֵּי לְקָבְלֵיהּ, בְּשַׁעְתָּא דְּיִצְרָא בִּישָׁא יִתְקַף עֲלוֹי, לְהַאי חֶרֶב דְּקָיְימָא עַל יֶרֶךְ, לְאִתְפָּרְעָא מִמַּאן דְּפָגִים הַאי אָתָר. וּכְדֵין, חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יֶרֶךְ גִּבּוֹר, גִּבּוֹר אִיהוּ, גִּבּוֹר אִתְקְרֵי. וְעַל דָּא הוֹדְךָ וַהֲדָרֶךָ.

דָּבָר אַחֵר, חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יֶרֶךְ גִּבּוֹר. מַאן דְּנָפִיק בְּאָרְחָא, יִתַּקַּן גַּרְמֵיהּ בְּצִלּוֹתָא דְּמָארֵיהּ, וְיִזְדְּרֵז בְּהַאי (מ"ט ע"ב) צֶדֶק, חֶרֶב עִלָּאָה, בְּצִלּוֹתָא וּבָעוּתִין עַד לָא יִפּוֹק לְאָרְחָא. כְּדִכְתִיב, (תהילים פ"ה:י"ד) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. תָּא חֲזֵי, זְבוּלוֹן נָפִיק תְּדִירָא לִשְׁבִילִין וְאָרְחִין, וְאַגַּח קְרָבִין, וְאִזְדְּרֵז בְּהַאי חֶרֶב עִלָּאָה, בְּצִלּוֹתָא וּבָעוּתִין, עַד לָא נָפִיק בְּאָרְחָא, וּכְדֵין נָצַח עַמִּין, וְאִתְתַּקַּף עֲלַיְיהוּ. וְאִי תֵּימָא יְהוּדָה, הָא אִתְתַּקַּן בְּהַאי, לַאֲגָחָא קְרָבִין, וְתַקּוּנִין, בְּהַאי חֶרֶב, אַמַּאי זְבוּלוֹן. אֶלָּא.

תָּא חֲזֵי, הַנֵּי תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, כֻּלְּהוּ תִּקּוּנָא דְמַטְרוֹנִיתָא הֲווּ. תְּרֵין תִּקּוּנִין דְּנוּקְבֵי אָמַר שְׁלֹמֹה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, חַד לְרַעֲיָא עִלָּאָה יוֹבֵלָא, וְחַד לְכַלָּה, שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה. חַד תִּקּוּנָא לְעֵילָּא, וְחַד תִּקּוּנָא לְתַתָּא. עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, הָכִי הוּא נָמֵי, בְּהַנֵּי תְּרֵי אַתָּרֵי, חַד עוֹבָדָא לְעֵילָּא, וְחַד עוֹבָדָא לְתַתָּא, וְעַל דָּא פִּתְיחָא דְאוֹרַיְיתָא בְּב'. עוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, כְּנַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דָּא עֲבַד עַלְמָא עִלָּאָה, וְדָא עֲבַד עַלְמָא תַּתָּאָה. כְּנַוְונָא דָּא.

תְּרֵין תִּקּוּנִין דְּנוּקְבֵי קָאָמַר שְׁלֹמֹה, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. חַד לְעֵילָּא, בְּתִקּוּנָא עִלָּאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. חַד לְתַתָּא, בְּתִקּוּנָא תַּתָּאָה כְּנַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב קַדִּישָׁא, דְּזָכָה לְהַאי. וְהָא אִתְּמַר, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, לָא אִשְׁתַּכַּח עַרְסָא שְׁלִימָתָא כְּעַרְסֵיהּ דְּיַעֲקֹב. וּבְשַׁעְתָּא דְּבָעָא לְאִסְתַּלְּקָא מֵעָלְמָא, כְּדֵין הֲוָה שְׁלִים, בְּכָל (רל"א ע"ב) סִטְרוֹי. אַבְרָהָם מִימִינֵיהּ, יִצְחָק מִשְּׂמָאלֵיהּ, הוּא בְּאֶמְצָעִיתָא, שְׁכִינְתָּא קַמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב הַאי, קָרָא לְבָנוֹי, וְאָמַר לוֹן הֵאָסְפוּ, בְּגִין דְּיִשְׁתַּכַּח תִּקּוּנָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

תָּא חֲזֵי, רָזָא דְמִלָּה, תְּרֵין תִּקּוּנִין אִשְׁתַּכָּחוּ תַּמָּן, חַד עִלָּאָה, וְחַד תַּתָּאָה, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוּת. תִּקּוּנָא עִלָּאָה, תִּקּוּנָא סָתִים וְגַלְיָא, דְּהָא תִּקּוּנָא דְיוֹבֵלָא אִיהוּ, הַהוּא דְּאָמַר שְׁלֹמֹה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים כִּדְקָאֲמָרָן, רֵישָׁא סָתִים הֲוָה דְּלָא אִתְגַּלְיָיא הָכָא, וְלָא יָאוֹת לְאִתְגַּלְיָיא. דְּרוֹעִין וְגוּפָא אִתְגַּלְיָין, וְהָא יְדִיעִין. שׁוֹקִין סְתִימוּ וְלָא אִתְגַּלְיָין. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּנְבוּאָה לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. וְתִקּוּנָא דָּא סָתִים וְגַלְיָיא.

תִּקּוּנָא אָחֳרָא תַּתָּאָה, תִּקּוּנָא דְּכַלָּה דְּקָאָמַר שְׁלֹמֹה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, הַאי תִּקּוּנָא דְּאִתְגַּלְיָיא יַתִּיר, וְתִקּוּנָא דָּא בְּתַרְיסַר שִׁבְטִין דְּאִינּוּן תְּחוֹתָהּ, וְתִקּוּנָא דְּגוּפָא דִּילָהּ.

פרק סה

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (מלכים א ז׳:כ״ג) וַיַּעַשׂ אֶת הַיָּם מוּצָק וְגו'. וּכְתִיב עוֹמֶד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פוֹנִים צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים נֶגְבָּה וְגו' (רמ״ו ע״א) וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה וְגו'. וּכְתִיב וְאֶת הַבָּקָר שְׁנֵים עָשָׂר תַּחַת הַיָּם (וגו'). עוֹמֵד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּדָא יָם מִתַּקְנָא בְּי״ב בִּתְרִין עָלְמִין, בִּתְרֵיסַר לְעֵילָא רְתִיכִין מְמַנָּן. לְעֵילָא בִּתְרֵיסַר, לְתַתָּא תְּרֵיסַר שִׁבְטִין. כֵּיוָן דְּחָמָא יַעֲקֹב תִּקוּנָא עִלָּאָה, וְחָמָא שְׁכִינְתָּא קָאִים לְקֻבְלֵיהּ, בָּעָא לְאַשְׁלָמָא תִּקוּנָהָא, קָרֵא לְבָנוֹהִי תְּרֵיסַר, וְאָמַר לוֹן הֵאָסְפוּ. אַתְקִינוּ גַּרְמַיְיכוּ לְאַשְׁלָמָא מְהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, בְּד' דִּגְלִין, בְּד' סִטְרִין, שְׁלֹשָׁה פוֹנִים צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פוֹנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם. וְהָכִי הוּא וַדַּאי, תְּלַת שִׁבְטִין לְכָל סְטַר לְד' רוּחֵי עָלְמָא, וּתְלַת שִׁבְטִין לְדָרוֹעָא דִּימִינָא, וּתְלַת שִׁבְטִין לְדָרוֹעָא דִּשְׂמָאלָא, וּתְלַת שִׁבְטִין, לְיַרְכָא יְמִינָא, וּתְלַת שִׁבְטִין לְיַרְכָא שְׂמָאלָא, וְגוּפָא דִּשְׁכִינְתָּא עֲלַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְהַיָּם עֲלֵיהֶם.

מַאי טַעְמָא תְּלַת שִׁבְטִין לְדָרוֹעָא, וּתְלַת שִׁבְטִין לְיַרְכָא, וְכֵן לְכוֹלָּא. אֶלָּא רָזָא דְמִלָּה, תְּלַת קִשְׁרִין אִינוּן בְּדָרוֹעָא יְמִינָא, וּתְלַת בְּשְׂמָאלָא, וּתְלַת בְּיַרְכָא יְמִינָא, וּתְלַת קִשְׁרִין בְּיַרְכָא שְׂמָאלָא, אִשְׁתַּכָּחוּ תְּרֵיסַר קִשְׁרִין לְאַרְבַּע סִטְרִין, וְגוּפָא עֲלַיְיהוּ. אִשְׁתַּכָּחוּ תְּרֵיסַר עִם גּוּפָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. מְנָא לָן, דִּכְתִיב, כָּל אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר. וְזֹאת, בְּגִין דְּבָהּ אִשְׁתְּלִים חוּשְׁבָּנָא, כְּמָה דְאִתְּמַר וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה.

(זכריה ד׳:י׳) שִׁבְעָה עֵינֵי ה', אינון שִׁבְעָה עֵינֵי הָעֲדָה. שִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין. שַׁעֲרָהָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר כ) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וְגו'. כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן, וְכֵן לְכֻלְּהוּ.

וְאִי תֵּימָא, בְּמִצְרַיִם בִּסְלִיקוּ דְיַעֲקֹב מֵעָלְמָא, דְּאִשְׁתַּכַּח שְׁלִימוּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, כּוּלֵי הַאי אַן הוּא. וַדַּאי שִׁבְעִין נַפְשִׁין הֲווּ, וְכָל אינון דְּאוֹלִידוּ בִּשְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. כְּמָה דִּכְתִיב (שמות א׳:ז׳) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד. וּכְתִיב, (תהילים מ׳:י״ג) עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב שְׁלִימָא, דְּהוּא אִשְׁתְּלִים לְעֵילָא וְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא, אֲבָל בְּתִקוּנָא עִלָּאָה דְּיוֹבֵלָא, הֵיךְ אִשְׁתַּכַּח כּוּלֵי הַאי. אָמַר לֵיהּ, אַרְיֵא, כֵּיוָן דְּסַדַּר רַגְלוֹי לְמִיעָאל בְּכַרְמָא, מַאן אִיהוּ דְּעָיֵיל בַּהֲדֵיהּ.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (איוב כ״ג:י״ג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ. הַאי תִּקוּנָא עִלָּאָה, הוּא כֹּלָּא חַד, לָא הֲווֹי בֵּיהּ פִּירוּדָא כְּהַאי תַּתָּאָה, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית

ב׳:י׳) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. וְאַף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ פִּירוּדָא, כַּד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי, כֻּלָּא סַלְקָא לְחַד.

אֲבָל הַאי תִּקוּנָא עִלָּאָה דְּיוֹבֵלָא, קָיְימָא עַל תְּרֵיסַר, כְּהַאי תַּתָּאָה. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ חַד, הַאי חַד אַשְׁלִים לְכָל סְטַר, בְּהַאי סְטַר, וּבְהַאי סְטַר. אינון שִׁית סִטְרִין עִלָּאִין תְּרֵיסַר הֲווּ. דְּכָל חַד אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ, (קנ"ח ע"א) וְאִתְכְּלִיל מִנֵּיהּ, וְאִשְׁתַּכָּחוּ תְּרֵיסַר, וְגוּפָא, וְכֹלָּא קָיְימָא עַל תְּרֵיסַר. מַאן גּוּפָא, דָּא יַעֲקֹב, וְהָא אִתְּמַר, אֶלָּא רֵישָׁא וְגוּפָא בְּחַד קָיְימֵי.

תּוּ תְּרֵיסַר, תְּלַת קִשְׁרִין דִּדְרוֹעָא יְמִינָא חֶסֶ"ד חֲסָדִים. תְּלַת קִשְׁרִין דִּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא גְּבוּרָ"ה גְּבוּרוֹת. תְּלַת קִשְׁרִין בְּיַרְכָּא יְמִינָא, נְצַ"ח נְצָחִים. תְּלַת קִשְׁרִין בְּיַרְכָּא שְׂמָאלָא, הוֹ"ד וְהוֹדוֹת. הָא תְּרֵיסַר. וְגוּפָא קָיְימָא עֲלַיְיהוּ הָא תְּלֵיסַר. תּוּ, בְּתְלֵיסַר מְכִילָן אוֹרַיְיתָא אִתְפְּרַשׁ, וְכֹלָּא חַד, מֵעֵילָא לְתַתָּא בְּיִחוּדָא, עַד הַהוּא אֲתַר דְּקָיְימָא עַל פִּירוּדָא.

שִׁבְעָה עֵינַיִן עִלָּאִין, אִלֵּין דִּכְתִיב, (זכריה ד׳:י׳) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים דִּכוּרִין, דְּהָא אֲתַר דִּדְכוּרָא אִיהוּ. הָכָא (דברי הימים ב טז) עֵינֵי ה' מְשׁוֹטְטוֹת, בְּתִקּוּנֵי שְׁכִינְתָּא לְתַתָּא, אֲתַר דְּנוּקְבָא (זהר חדש ל"ג קיימא). שִׁבְעָה עֵינַיִן עִלָּאִין, לָקֳבֵיל הָא דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:י״א) לְךָ ה' הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְגוֹ'. הַאי אֲתַר, אַשְׁלִים לְכָל סְטַר.

תּוּ שַׁעֲרָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:ב׳) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה'. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ׳:י״ג) עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי. וּכְתִיב, (איכה ג׳:כ״ב) חַסְדֵּי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְגוֹ'. וְתִקּוּנִין אִלֵּין אִסְתַּלְקוּ (מאתר) לְאָתַר אָחֳרָא. וְאַף עַל גַּב דְּהָכָא אִתְּמַר טְפֵי, וְאִסְתַּלִּיק בְּמַתְקְלָא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אֲמָרָן, וְאִצְטְרִיכְנָא לְפָרְשָׁא לוֹן. זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא יַתִּיר, דְּיָדְעִין אָרְחָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָכָא כֹּלָּא אִתְגַּלְיָיא לְיָדְעֵי מִדִּין.

פרק סו

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זְבוּלֻן וְיִשָּׂשכָר תְּנַאי עֲבָדוּ, חַד יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְחַד נָפִיק וְעָבִיד פְּרַקְמַטְיָא, וְתָמִיךְ לְיִשָּׂשכָר, דִּכְתִיב, (משלי ג) וְתוֹמְכֶיהָ מְאוּשָּׁר. וְהָוָה פָּרִישׁ בְּיַמֵּי לְמֶעְבַּד פְּרַקְמַטְיָא, וְחוּלָקֵיהּ הָכִי הֲוָה, דְּהָא יַמָּא הֲוָה אַחְסַנְתֵּיהּ.

וּבְגִינֵי כָךְ קָרֵי לֵיהּ יָרֵךְ. דַּרְכֵּיהּ דְּיָרֵךְ לְנַפָּקָא וּלְמֵיעַל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:י״ח) שְׂמַח זְבוּלוּן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶךָ. לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכּוֹן, בְּאֵינוּן פָּרִישֵׁי יַמִּים, לְמֶעְבַּד פְּרַקְמַטְיָא. לְחוֹף יַמִּים, אַף עַל גַּב דְּחַד יַמָּא הֲוָה לֵיהּ בְּאַחְסַנְתֵּיהּ, בְּתָרִין יַמִּין שָׁרְיָיא.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל שְׁאָר יַמִּין הֲווּ מְהַדְּרָן קַרְפּוֹלִין בְּיַמָּא דִּילֵיהּ. וְהוּא לְחוֹף אֳנִיּוֹת, אֲתַר דְּכָל אַרְבִּין מִשְׁתַּכְּחִין לְמֶעְבַּד סְחוֹרְתָּא. וְיַרְכָתוֹ, אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה יַרְכָתֵיהּ דִּילֵיהּ מָטֵי עַל סְפַר צִידוֹן, וּתְחוּמָא פָּרִישׁ לְהַהוּא אֲתַר, וּפַרְקְמַטְיָא דְּכָל מָאנֵי סְחוֹרְתָּא, סָחֲרִין וְתָיְיבִין בְּסְחוֹרְתַיְיהוּ לְהַהוּא אֲתַר.

רִבִּי אַחָא אָמַר, כְּתִיב, (ויקרא ב׳:י״ג) וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח, וְכִי אַמַּאי מֶלַח. אֶלָּא בְּגִין דְּאִיהוּ מְמָרֵק וּמְבַשֵּׁם מְרִירָא לְאַטְעָמָא, וְאִי לָאו הֲווֹ (בגין) מִלְחָא, לָא יָכִיל עַלְמָא לְמִסְבַּל מְרִירָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:ט׳) כִּי כַאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. וּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ.

וּמֶלַח אִיהוּ בְּרִית דְּעַלְמָא קַיְימָא בֵּיהּ. דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. בְּגִין כָּךְ, אִקְרֵי בְּרִית אֱלֹהֶיךָ, וְאִקְרֵי יַם הַמֶּלַח, וַיַּמָּא אִקְרֵי עַל שְׁמֵיהּ.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּתִיב, (תהילים י״א:ז׳) כִּי צַדִּיק ה' צְדָקוֹת אָהֵב, דָּא מִלְחָא בְּיַמָּא (במיא). וּמַאן דְּפָרִישׁ לוֹן, גָּרִים לְגַרְמֵיהּ מִיתָה. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, לֹא תַשְׁבִּית מֶלַח, דְּהָא דָא בְּלָא דָא לָא אָזְלָא.

אָמַר רִבִּי אַחָא, יַם חַד הוּא, וְאִקְרֵי (שמות מח) יַמִּים. אֶלָּא אֲתַר אִית בְּיַמָּא דְּאִיהוּ מַיִין צְלִילָן, וַאֲתַר דְּאִית בֵּיהּ מַיִין מְתִיקָן, וַאֲתַר דְּאִית בֵּיהּ מַיִין מְרִירָן, בְּגִין כָּךְ יַמִּים קָרִינָן, וְעַל דָּא לְחוֹף יַמִּים. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּל שִׁבְטָא וְשִׁבְטָא, וְכָל חַד וְחַד קִשְׁרָא חַד, מֵאִינּוּן קִשְׁרִין דְּמִתְחַבָּרָן בְּגוּפָא.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב לֵילְיָא חַד וְקָם לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. עַד דְּהֲוָה יָתִיב, אֲתָא רִבִּי יוֹסֵי, וּבָטַשׁ אֲפִתְחָא. אָמַר, סִיפְטָא בְּטוּפְסָרָא קַפְטָלַאי שְׁכִיחִי.

יָתְבוּ וְלָעוּ בְּאוֹרַיְיתָא. אַדַּהְכִי קָם בְּרֵיהּ דְּאוּשְׁפִּיזָא וְיָתִיב קַמַּיְיהוּ, אָמַר לוֹן מַאי דִכְתִיב, (יהושע ב׳:י״ב) וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְגו'. וּכְתִיב וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת. מַאי קָא בָּעֵאת מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא יָאוֹת שְׁאַלְתְּ, אֲבָל אִי שְׁמַעְתְּ מִידֵי אֵימָא בְּרִי. אָמַר, תּוּ שְׁאֵלְתָּא, דְּהָא אִינּוּן יַהֲבוּ לָהּ מַה דְּלָא בָּעֵאת מִנַּיְיהוּ, דִּכְתִיב, אֶת תִּק1ות חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחַלּוֹן וְגו'.

אֲלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, הֵיא בָּעֵאת סִימָנָא דְחַיֵּי, דִּכְתִיב וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְגו', וַאֲמָרָה, סִימָנָא דְחַיֵּי לָא שַׁרְיָיא, אֶלָּא בְּאוֹת אֱמֶת, וּמַאי אִיהוּ (ויקרא ב ע"א) אוֹת אֱמֶת, דָּא אָת ו', בְּגִין דְּבֵיהּ שַׁרְיָין חַיִּין. הָכִי אוֹלִיפְנָא, סִימָנָא דְמִשָּׁה קָא בָּעֵאת, וְאִינּוּן אַמַּאי יַהֲבוּ לָהּ תִּקְוָת חוּט הַשָּׁנִי.

אֲלָּא אִינּוּן אָמְרֵי, מִשָּׁה הָא אִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא, דְּהָא אִתְכְּנִישׁ שְׁמְשָׁא, וְהָא מָטָא זִמְנָא דְסִיהֲרָא לְמִשְׁלַט, סִימָנָא דְסִיהֲרָא אִית לָן לְמֵיהַב לָךְ, וּמַאי אִיהוּ, תִּק1ות חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד׳:ג׳) כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ. סִימָנָא דִיהוֹשֻׁעַ יְהֵא גַּבָּךְ,

בְּגִין דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּסִיהֲרָא הַשְׁתָּא. קָמוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וַדַּאי זַמִּין אַנְתְּ לְמֶהֱוֵי רֵישׁ מְתִיבְתָּא, אוֹ גַּבְרָא רַבָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמַנּוּ. רִבִּי בּוֹן.

תּוּ שָׁאִיל וְאָמַר, בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב כֻּלְּהוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, אִתְסַדְּרוּ לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אַמַּאי אַקְדִּים בְּבִרְכָאן זְבוּלוּן לְיִשָּׂשכָר תָּדִיר, וְהָא יִשָּׂשכָר אִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא אַקְדִּים בְּכָל אֲתַר, אַמַּאי אַקְדִּים לֵיהּ זְבוּלוּן בְּבִרְכָאן. אֱבוֹי אַקְדִּים לֵיהּ, מֹשֶׁה אַקְדִּים לֵיהּ. אֶלָּא זְבוּלוּן זָכָה עַל דְּאֱפִיק פִּתָּא מִפּוּמֵיהּ, וְיָהֵב לְפוּמֵיהּ דְּיִשָּׂשכָר, בְּגִינֵי כָּךְ אַקְדִּים לֵיהּ בְּבִרְכָאן. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּסָעִיד לְמָרֵיהּ דְּאוֹרַיְיתָא, נָטִיל בִּרְכָאן מֵעֵילָּא וְתַתָּא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּזָכֵי לִתְרֵי פָּתּוֹרֵי, מַה דְּלָא זָכֵי בַּר נָשׁ אַחֲרָא. זָכֵי לְעוּתְרָא דְּיִתְבָּרַךְ בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכֵי לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלְקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, זְבוּלוּן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכּוֹן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיּוֹת. כֵּיוָן דִּכְתִיב לְחוֹף יַמִּים, אַמַּאי וְהוּא לְחוֹף אֳנִיּוֹת. אֶלָּא, לְחוֹף יַמִּים, בְּעָלְמָא דֵּין. לְחוֹף אֳנִיּוֹת, בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּמָא דְּאָתְּ אָמַר, (תהילים ק״ד:כ״ו) שָׁם אֳנִיּוֹת יִתְהַלֵּכוּן וְגוֹ', דְּתַמָּן הוּא נְגִידוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק סז

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג׳:ה׳) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תְּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי מַה תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי. וְכִי מַאן קָרִיב לְמַלְכָּא כִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אָמְרַת אִם תְּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי מַה תַּגִּידוּ לוֹ. אֶלָּא בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אִלֵּין אִינּוּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּאִינּוּן קָרִיבִין לְמַלְכָּא תָּדִיר, וּמוֹדְעִין לְמַלְכָּא בְּכָל יוֹמָא עִסְקוֹי דְּמַטְרוֹנִיתָא.

דְּהָכִי אוֹלִיפְנָא, בְּשַׁעְתָּא דִּנְשָׁמְתָא נָחֲתַת לְעָלְמָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עָאלַת עֲלָהּ בְּקִיּוּמָא דְּאוֹמָאָה, דִּיחֲוֵי לְמַלְכָּא, וְיוֹדַע לֵיהּ רְחִימוּתָא דִּילָהּ לְגַבֵּיהּ, בְּגִין לְאִתְפַּיְיסָא בַּהֲדֵיהּ.

וּבְמָה, בְּגִין דְּחִיּוּבָא עַל בַּר נָשׁ לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּפוּמָא, בְּלִבָּא בְּנַפְשָׁא, וּלְאַקְשְׁרָא כֹּלָּא, כְּשַׁלְהוֹבָא דְּאִתְקַשְּׁרָא בְּטִיפְסָא, וּבַהֲהוּא יְחוּדָא דְּעָבִיד, גָּרִים לְאִתְפַּיְיסָא מַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאוֹדַע לֵיהּ לְמַלְכָּא רְחִימוּתָא דִּילָהּ לְגַבֵּיהּ.

דָּבָר אַחֵר, בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, אִלֵּין תְּרֵיסַר שִׁבְטִין. דְּתָנֵינָן, יְרוּשָׁלַ ם עַל תְּרֵיסַר טוּרִין קָיְימָא. וּמַאן דְּאָמַר עַל שִׁבְעָה, לָא קָאֲמַר לְאַשְׁלָמָא שְׁלִימוּ, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, דְּאִית שִׁבְעָה, וְאִית ד', וְאִית תְּרֵיסַר, וְכֹלָּא חַד.

וַדַּאי עַל תְּרֵיסַר טוּרִין קָיְימָא, תְּלַת טוּרִין לְסִטְרָא דָּא, וּתְלַת טוּרִין לְסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע זָוִיִין, וּכְדֵין אִתְקְרֵי חַיָּה. כְּמָא דְּאָתְּ אָמַר, (יחזקאל י״:כ׳) הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִין דְּקָיְימָא עֲלַיְיהוּ. וְאִינּוּן סָהֲדֵי סַהֲדוּתָא לְמַלְכָּא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ב:ד׳) שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל

לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיָדְעֵי אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (דברים י״ד:ב׳) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְיָ וְגוֹ׳:

פרק סח

יִשָּׂשכָר חֲמוֹר גָּרֶם רוֹבֵץ בֵּין הַמִּשְׁפְּתָיִם. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי יִשָּׂשכָר חֲמוֹר אִקְרֵי. אִי בְּגִין דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, נִקְרֵייהּ לֵיהּ סוּס אוֹ אַרְיֵהּ, אוֹ נָמֵר, אֲמַאי חֲמוֹר. אֶלָּא אָמְרוּ, בְּגִין דַּחֲמוֹר נָטִיל מָטוּלָא, וְלָא בָּעִיט בְּמָארֵיהּ כִּשְׁאָר בְּעִירֵי, וְלָא אִית בֵּיהּ גַּסּוּת הָרוּחַ, וְלָא חַיִּישׁ לְמִשְׁכַּב בְּאָתָר מִתְתַּקֵּן. אוּף הָכִי יִשָּׂשכָר, דְּאִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, נָטִיל מָטוּלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא בָּעִיט בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִית בֵּיהּ גַּסּוּת הָרוּחַ, כַּחֲמוֹר דְּלָא חַיִּישׁ לִיקָרָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא לִיקָרָא דְּמָרֵיהּ (ס״א דרביה). רוֹבֵץ בֵּין הַמִּשְׁפְּתָיִם, כִּדְאָמְרִינָן וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן, וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה, וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל.

דָּבָר אַחֵר יִשָּׂשכָר חֲמוֹר גָּרֶם רוֹבֵץ וְגוֹ׳. פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ז:א׳) לְדָוִד ה׳ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא יְיָ מָעוֹז חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד, כַּמָּה חֲבִיבִין אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה חֲבִיבִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, לָא דָחִיל מִפֻּגְעֵי עַלְמָא, נָטִיר הוּא לְעֵילָא, נָטִיר הוּא לְתַתָּא. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּכָפִית לְכָל פֻּגְעֵי דְּעַלְמָא, וְאַחִית לוֹן לְעוּמְקֵי דְּתְהוֹמָא רַבָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל לֵילְיָא, (לעיל קע״ב ע״א) פְּתְחִין סְתִימִין, וְכַלְבֵי וַחֲמָרֵי שַׁרְיִין וְשָׁטָאן בְּעַלְמָא, וְאִתְיְיהִיבַת רְשׁוּ לְחַבָּלָא, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא נַיְימֵי בְּעַרְסַיְיהוּ, וְנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא סָלְקִין לְאִתְעֲנָגָא לְעֵילָא. כַּד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן, וְאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, אִתְעֲרוּתָא קַדִּישָׁא אִתְעַר בְּעַלְמָא, וְאִתְמָר בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּאִיהוּ קָאִים בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, וְאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ פָּתַח בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל אִינּוּן זִינִין בִּישִׁין, אָעִיל לוֹן בְּנוּקְבֵי דִּתְהוֹמָא רַבָּה, וְכָפִית לֵיהּ לַחֲמוֹר, וְנָחִית לֵיהּ בְּטַפְסְרֵי דִּתְחוֹת עַפְרָא, דְּזוּהֲמֵי קִסְרָא.

בְּגִינֵי כָךְ, יִשָּׂשכָר, דְּאִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, כָּפִית לֵיהּ לַחֲמוֹר, וְנָחִית לֵיהּ. מֵהַהוּא גָּרֶם הַמַּעֲלוֹת, דְּאִיהוּ סָלִיק לְנִזְקָא עַלְמָא, וְשַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ בֵּין הַמִּשְׁפְּתָיִם, בֵּין זוּהֲמֵי דְּטַפְסְרֵי דְּעַפְרָא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב. וַיַּרְא מְנוּחָה כִּי טוֹב וְאֶת הָאָרֶץ כִּי נָעֲמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבוֹל וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד. וַיַּרְא מְנוּחָה כִּי טוֹב, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְאֶת הָאָרֶץ כִּי נָעֲמָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבוֹל, לְמִסְבַּל עוּלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְדָבְקָא בָּהּ יוֹמֵי וְלֵילֵי. וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד, לְמֶהֱוֵי פָּלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְדַּבְקָא בֵּיהּ, וּלְאַתְשָׁא גַּרְמֵיהּ בָּהּ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא הֲווּ קָא אָזְלֵי מִגָּלִילָא עִלָּאָה לְטִבֶרְיָה, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, נֵיהַךְ וְנִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּיָדַע לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִשְׁתַּדַּל, אִתְחַיֵּיב בְּנַפְשֵׁיהּ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּיַהֲבִין לֵיהּ עוּלָא דְאַרְעָא, וְשִׁעְבּוּדָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב בִּיְשָׁשכָר, וַיַּט שִׁכְמוֹ לִסְבוֹל, מַהוּ וַיַּט, סָטָא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמואל א ח׳:ג׳) וַיַּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע. מַאן דְּסָטָא אָרְחֵיהּ וְגַרְמֵיהּ, דְּלָא לְמִסְבַּל עוּלָא דְאוֹרַיְיתָא, מִיָּד וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְרַחֲיִים לְעֵילָא, וְאִתְרַחֲיִים לְתַתָּא, וְאַחְסִין בְּכָל יוֹמָא, יְרוּתָא דְעָלְמָא דְאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. מַאי יֵשׁ. דָּא עָלְמָא דְאָתֵי דְּלָא פָּסַק מֵימוֹי לְעָלְמִין, וְנָטַל אֲגַר טַב עֲלָאָה, דְּלָא זָכֵי בֵּיהּ בַּר נָשׁ אָחֳרָא, וּמַאי אִיהוּ. יֵ״שׁ. וּבְגִינֵי כָךְ, רָמִיז לָן שְׁמָא דְיִשָּׁשכָר דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, יֵשׁ שָׂכָר. דָּא הוּא אַגְרָא דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, י״ש.

כְּתִיב, (דניאל ז׳:ט׳) חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב וגו׳. חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו, כַּד אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, תְּרֵי כָּרְסָוָן נָפְלוּ, תְּרֵי לְעֵילָא, תְּרֵי לְתַתָּא. תְּרֵי לְעֵילָא, בְּגִין דְּאִתְרְחִיקַת תַּתָּאָה מֵעִלָּאָה, כָּרְסְיָיא דְיַעֲקֹב אִתְרְחִיקַת מִכָּרְסְיָיא דְּדָוִד. וְכָרְסְיָיא דְּדָוִד נָפְלַת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. תְּרֵי כָּרְסָוָן לְתַתָּא, יְרוּשָׁלַ ם, וְאִינּוּן מָארֵי דְאוֹרַיְיתָא. וְכָרְסָוָן דִּלְתַתָּא כְּגַוְונָא דְּכָרְסָוָן דִּלְעֵילָא, מָרֵיהוֹן דְּאוֹרַיְיתָא הַיְינוּ כָּרְסְיָיא דְיַעֲקֹב. יְרוּשָׁלַ ם הַיְינוּ כָּרְסְיָיא דְּדָוִד, וְעַל דָּא כְּתִיב, עַד דִּי כָרְסָוָן, וְלָא כָּרְסְיָא. כָּרְסָוָן סַגִּיאִין נָפְלוּ, וְכֻלְּהוּ לָא נָפְלוּ, אֶלָּא מֵעֻלְבּוֹנֵהּ דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל אִינּוּן תּוּקְפִין דִּשְׁאָר חֵילִין, וְכָל חֵילִין דִּלְהוֹן, אִתְכַּפְיָין וְלָא שָׁלְטֵי בְּעָלְמָא, וְיִשְׂרָאֵל (נ"א וי"ש) אִזְדַּמַּן עֲלַיְיהוּ לְסַלְקָא לוֹן עַל כֻּלָּא. וְאִי לָא, חֲמוֹר גָּרְמָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְמֵיהַךְ בְּגָלוּתָא, וּלְמִנְפַּל בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וּלְמִשְׁלַט עֲלַיְיהוּ. וְכָל דָּא אַמַּאי, בְּגִין, וַיַּרְא מְנוּחָה כִּי טוֹב, וּמִתַּקְנָא קַמַּיְיהּ, וְיָכִיל לְמַרְוָוח בְּגִינָהּ כַּמָּה טָבִין וְכַמָּה כִּסּוּפִין, וְסָטָא אוֹרְחֵיהּ דְּלָא לְמִסְבַּל עוּלָא דְאוֹרַיְיתָא. בְּגִין כָּךְ וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד.

כְּתִיב, (שיר השירים ו) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים וגו׳. הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ, (הדודאים) אִלֵּין אִינּוּן דְּאַשְׁכַּח רְאוּבֵן. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ל׳:י״ד) וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, וְלָא אִתְחַשְׁכָן מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא עַל יְדוֹי בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דברי הימים א י״ב:ל״ג) וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לְעִתִּים וגו׳.

וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים, אִינּוּן גָּרְמוּ לְמֶהֱוֵי עַל פְּתָחֵינוּ, עַל פִּתְחֵי בָּתֵּי כְנִסְיוֹת וּבְתֵּי מִדְרָשׁוֹת, כָּל מְגָדִים. חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, כַּמָּה מִלֵּי חַדְתָאן וְעַתִּיקִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְגַּלְיָין

עַל יָדַיְיהוּ, לְקָרְבָא לְיִשְׂרָאֵל לַאֲבוּהוֹן דִּלְעֵילָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברי הימים א י״ב:ל״ג) לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל.

(שיר השירים ז׳:י״ד) דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ. מֵהָכָא אוֹלִיפָנָא, כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כְּדְקָא יָאוּת, וְיָדַע לְמֶחֱדֵי מִלִּין, וּלְחַדְּתוּתֵי מִלִּין כְּדְקָא יָאוּת, אִינּוּן מִלִּין סָלְקִין עַד כַּרְסְיָיא דְמַלְכָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל פָּתַח לוֹן תַּרְעִין, וְנָנִיז לוֹן. וּבְשַׁעְתָּא דְּעָאל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, אָפִיקַת לוֹן קַמַּיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתַּכַּל בְּהוּ וְחָדֵי, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְתְעַטַּר בְּעִטְרִין עִלָּאִין, וְחָדֵי בְּמַטְרוֹנִיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ. וּמַהֵהִיא שַׁעְתָּא, מִלּוֹי כְּתִיבִין בְּסִפְרָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ג׳:ט״ז) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כְּדְקָא יָאוּת, זַכָּאָה הוּא בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאָה הוּא בְּעָלְמָא דְאָתֵי. עַד הָכָא שׁוּלְטָנוּתָא דִיהוּדָה, דְּרוֹעָא דְּאִתְכְּלִיל בְּכֹלָּא, בְּחֵילָא דְכָל סִטְרִין, תְּלַת קִשְׁרִין דִּדְרוֹעָא, לְאִתְגַּבְּרָא עַל כֹּלָּא:

פרק סט

דֶּן יַדִּין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הַאי קְרָא הָכִי אִית לֵיהּ לְמֵימַר, דֶּן יָדִין לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹ דֶּן יָדִין לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד, מַהוּ דֶּן יָדִין עַמּוֹ, וּלְבָתַר כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דֶּן, הוּא דִכְתִיב בֵּיהּ, (במדבר י׳:כ״ה) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת, דְּהוּא יַרְכָא שְׁמָאלָא, וְאָזִיל לְבָתְרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דִּיהוּדָה וּרְאוּבֵן נָטְלִין, לֵיוָאֵי וַאֲרוֹנָא פָּרְשִׁין דִּגְלִין, וְנָטִיל דִּגְלָא דְאֶפְרַיִם דְּאִיהוּ לְמַעֲרַב, יַרְכָא יְמִינָא נָטִיל, בְּקַקְפְּסֵירֵי קִסְטָא. וְאִי תֵּימָא זְבוּלֻן דְּאִיהוּ עָאל, וְנָפִיק, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (דברים ל״ג:י״ח) שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ, וּכְתִיב וְיַרְכָתוֹ וְגוֹ'. אֶלָּא וַדַּאי, יְהוּדָה אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, מַלְכוּ דִּלְעֵילָא אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא, וְיהוּדָה אִיהוּ מַלְכוּ תַּתָּאָה. כְּמָה דְמַלְכוּ עִלָּאָה אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא, הָכִי נָמֵי מַלְכוּ תַּתָּאָה, אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא מִגּוּפָא מִיַּרְכָא, בְּגִין לְאִתְגַּבְּרָא בְּתוּקְפֵיהּ.

כְּתִיב, (דברים לג) מִימִינ"וֹ אֵ"שׁ דָּ"ת לָמוֹ, (ע"ד ע"א) אוֹרַיְיתָא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה אִתְיְיהִיב (אתייהיבת), וּגְבוּרָה אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וּבְנוּפָא, וְיַרְכָא, וּבְכֹלָּא. הָכִי נָמֵי סִדְרָא קַדְמָאָה, יְהוּדָה אִיהוּ, מַלְכוּ דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא גְּבוּרָה, וְאִתְכְּלִיל בִּימִינָא בְּגוּפָא וּבְיַרְכָא, בְּכֹלָּא אִתְכְּלִיל. כְּמָה דְמַלְכוּ דִּלְעֵילָא, אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא.

סִדְרָא תִּנְיָינָא רְאוּבֵן, דְּאִיהוּ לְסִטְרָא דְרוֹם, וְדָרוֹם אִיהוּ יְמִינָא, וְכָל חֵילָא דִימִינָא, יְהוּדָה נָטִיל לֵיהּ, בְּגִין דִּרְאוּבֵן (ס"א אתעביד) אִתְעֲבִיר מִנַּיהּ מַלְכוּ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר פַּחַז כַּמַּיִם

אַל תּוֹתַר, וְנָטִיל לֵיהּ יְהוּדָה, וְאִתְגַּבַּר בְּתוּקְפָּא דִּימִינָא, דְּהַוָה מֵרָאוּבֵן, וְכֵן כְּתִיב בְּדָוִד, (תהילים ק״י:א׳) נְאֻם יְיָ לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי. בְּגִין דִּשְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וְאִתְתַּקַּף בְּחֵילֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קי״ח:ט״ו) יְמִין יְיָ עוֹשָׂה חָיִל וְגו'. יְהוּדָה וּרְאוּבֵן תְּרֵין דְּרוֹעִין הֲווֹ.

סִדְרָא תְּלִיתָאָה, אֶפְרַיִם, דְּאִיהוּ יַרְכָא יְמִינָא, וְנָטְלָא קַמֵּי שְׁמָאלָא תָּדִיר, וְדָן (דא) דְּאִיהוּ יַרְכָא שְׁמָאלָא, נָטִיל לְבַתְרַיְיתָא, וְעַל דָּא הוּא הַמְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת לְצִבְאוֹתָם, וְאָזִיל לְבַתְרַיְיתָא.

יְהוּדָה נָטִיל חֵילָא בִּתְרֵין דְּרוֹעִין, בְּגִין דְּרָאוּבֵן דְּאִיהוּ יְמִינָא, (ס"א אתעביר) אִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ בְּכֵירוּתָא כְּהוּנָּתָא וּמַלְכוּתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיהוּדָה, (דברים ל״ג:ז׳) יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (מלכים א י׳:ט״ז) וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כִּסֵּא שֵׁן גָּדוֹל. כֻּרְסְיָיא דִּשְׁלֹמֹה, עֲבַד לֵיהּ כְּנָוּונָא דִּלְעֵילָא, וְכָל דִּיוּקְנִין (דהכא) דִּלְעֵילָא עֲבַד הָכָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברי הימים א כ״ט:כ״ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ, מֶלֶךְ מִלָּה סְתִימָא הוּא. וְכֵן (מלכים א ב׳:י״ב) וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ מְאֹד, דְּקָיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. דֵּין יָדִין עַמּוֹ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמָה דְּהַוָה בְּשִׁמְשׁוֹן, דְּאִיהוּ יְחִידָאי עָבִיד דִּינָא בְּעַלְמָא, וְדָאִין וְקַטִיל כְּחֲדָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ סָמֶךְ.

דֵּין יָדִין עַמּוֹ. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, דֵּין, הַיְינוּ חִוְיָא, כָּמִין עַל אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תֵּימָא דְּעַל שִׁמְשׁוֹן בִּלְחוֹדוֹי הוּא. אוּף הָכִי נְמֵי לְעֵילָא, דְּא הוּא נָפֵשׁ אָחֳרָא (ס"א נחש זוטא) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת, וְכָמִין לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבָתַר, חֵילִין וּמַשְׁרְיָין מֵהָכָא נָפְקֵי, אינון דְּכָמָאן לִבְנֵי נָשָׁא, עַל חוֹבִין, דְּרָאמִין לְהוּ לַאֲחוֹרָא בָּתַר כִּתְפַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי לְעֵילָא, עַד דְּלָא יִתְבַּסֵּם בְּחַמְרָא דְחַיִדוּ.

נָחָשׁ עָלֵי דָּרֶךְ. תָּא חֲזֵי, כְּמָה דְּאִית דָּרֶךְ לְעֵילָא, הָכִי נָמֵי אִית דָּרֶךְ לְתַתָּא, וּמִתְפָּרְשָׁא יַמָּא, לְכַמָּה אוֹרְחִין בְּכָל סְטַר. וְאִית אוֹרְחָא חַד, דְּאָתֵי וְאַסְגֵּי יַמָּא, וְרַבֵּי נוּנִין בִּישִׁין לְזַנְיֵיהוּ, כְּמָה דַּאֲפִיקוּ מַיִין לְתַתָּא נוּנִין טָבִין, (שמות ל) נוּנִין בִּישִׁין, נוּנֵי עוּרְדְּעָנְיָא, כְּגַוְונָא דָּא, נוּנִין בִּישִׁין לְזַנְיֵיהוּ.

וְכַד מִשְׁתַּמְּשֵׁי מֵאָרְחָא דְיַמָּא, אִתְחֲזוּן רָכְבִין עַל סוּסַיְיהוּ. וְאִלְמָלֵא דְּהַאי חִוְיָא, דְּאִיהוּ כָּנִישׁ לְכָל מַשְׁרְיָין, כָּמִין לְסוֹף אָרְחִין, וּבַדַּר לוֹן לַאֲחוֹרָא, הֲווּ מְטַשְׁטְשֵׁי עַלְמָא. מִסְטָרָא דְּהַנֵּי נָפְקִין חֲרָשִׁין לְעָלְמָא. תָּא חֲזֵי, בִּבְלְעָם כְּתִיב, (במדבר כ״ד:א׳) וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים, בְּגִין דְּאִינּוּן קַיְימִין לְלַחֲשָׁא בַּחֲרָשֵׁי עַלְמָא.

חָמֵי מַה כְּתִיב, יְהִי דָן נָחָשׁ עָלֵי דָּרֶךְ. מַאי עָלֵי דָּרֶךְ. אֶלָּא נָחָשׁ, מַאן דְּאִשְׁתְּדַל אֲבַתְרֵיהּ, אַכְּחִישׁ כַּמַּלְיָא דִּלְעֵילָא, וּמַאי אִיהוּ, הַהוּא דָּרֶךְ עִלָּאָה דְּנָפַק מִלְּעֵילָא. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ"ב:ט"ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וְגו'. נָחָשׁ, מַאן דְּאִשְׁתְּדַל אֲבַתְרֵיהּ, כְּאִילּוּ אָזִיל עַל הַהוּא דָּרֶךְ עִלָּאָה לְאַכְחָשָׁא לֵיהּ, בְּגִין דְּמְהַהוּא דָּרֶךְ, אִתְזָנוּ עַלְמִין עִלָּאֵי.

וְאִי תֵּימָא, דָּן, אַמַּאי אִיהוּ בְּדַרְגָּא דָּא, אֶלָּא כְּדְכְתִיב, (בראשית ג':כ"ד) וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. הָכִי נָמֵי הַנּוֹשֵׁךְ עִקְבֵי סוּס וְגו', בְּגִין לְנַטָּרָא לֵיהּ לְכָל מַשִּׁירְיִין. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, תִּקּוּנָא דְּכוּרְסְיָיא אִיהוּ. תָּא חֲזֵי, כֻּרְסְיָיא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, חַד חִוְיָא מְרַפְרֵף בְּקַטּוּרֵי שַׁרְבִיטָא לְעֵילָא מֵאַרְיְוָתָא.

כְּתִיב, (שופטים י"ג:כ"ה) וַתָּחֶל רוּחַ ה' לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה דָן וְגו'. תָּא חֲזֵי, שִׁמְשׁוֹן נְזִיר עוֹלָם הֲוָה, וּפָרִישׁ עַלְמָא אִיהוּ, וְאִתְגַּבַּר בֵּיהּ חֵילָא תַּקִּיפָא, וְהוּא הֲוָה חִוְיָא בְּהַאי עַלְמָא, לְקָבֵל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּהָא אַחְסָנַת חוּלְקָא דְּבִרְכָתָא דָּדָן אֲבוּהִי יָרִית, דִּכְתִיב, יְהִי דָן נָחָשׁ עָלֵי דָּרֶךְ וְגו'.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, נָחָשׁ יְדִיעָא, שְׁפִיפוֹן מַאי נִיהוּ. אָמַר לֵיהּ, רָזָא דְּתִקּוּנָא דַּהֲרָשִׁין, דְּנָחָשׁ אִיהוּ שְׁפִיפוֹן, הָכִי נָמֵי הַהוּא רָשָׁע דִּבְלָעָם, בְּכֹלָּא הֲוָה יָדַע. תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (במדבר כ"ג:ג') וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי, לְזִמְנִין בְּהַאי, וּלְזִמְנִין בְּהַאי.

וְאִי תֵּימָא דָּן, לָאו דַּרְגֵּיהּ בְּהַאי. הָכִי הוּא וַדַּאי. אֶלָּא אִתְמַנָּא עַל דַּרְגָּא דָּא (להוא), לְמֶהֱוֵי סִטְרָא בַּתְרַיְיתָא, וּשְׁבָחָא אִיהוּ דִּילֵיהּ, מְמַנָּן דְּמַלְכָּא בְּהַאי, וּמְמַנָּא עַל הַאי, וְיִקָּרָא אִיהוּ לְכָל אִינּוּן מְמַנְיָן. וְכֻרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, בְּכָל אִינּוּן מְמַנָּן אִתְתַּקַּן, בְּכָל הַנֵּי מְמַנָּן תְּחוֹתַיְיהוּ מִתְפָּרְשָׁן אוֹרְחִין וְדַרְגִּין, הֵן לְטַב, הֵן לְבִישׁ, וְכֻלְּהוּ אִתְאַחֲדָן בְּהַנֵּי תִּקּוּנֵי דְּכֻרְסְיָיא. וּבְגִינֵי כָּךְ דָּן לִסְטַר צָפוֹן, בְּנוּקְבָא דְּתִהוֹמָא רַבָּא. דְּסִטַר צָפוֹן כַּמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין אִזְדַּמְּנָן תַּמָּן, וְכֻלְּהוּ טַפְסִירָא דְּקִסְטְרָא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא.

בְּגִינֵי כָּךְ צַלֵּי יַעֲקֹב וְאָמַר, לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'. בְּכָל שְׁבָטִים לָא קָאָמַר לִישׁוּעָתְךָ אֶלָּא בְּהַאי. בְּגִין דְּחָמָא לֵיהּ תּוּקְפָּא תַּקִּיפָא דְּחִוְיָא, מְרַחֲשָׁא דִּינָא לְאִתְגַּבְּרָא.

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה הֲווּ אָזְלֵי לְמֶחֱמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בְּקַפּוּטְקִיָּא, אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, הַאי דְּאָמְרִינָן לְעוֹלָם יְסַדֵּר בַּר נָשׁ שְׁבָחָא דְּמָרֵיהּ, וּלְבָתַר יְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, הַאי מַאן דְּלִבֵּיהּ טָרִיד, וּבָעֵי לְצַלָּאָה צְלוֹתֵיהּ, וְאִיהוּ בָּעָקוּ, וְלָא יָכִיל לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָרֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת, מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָא יָכִיל לְכַוּונָא לִבָּא וּרְעוּתָא, סִדּוּרָא וְשִׁבְחָא דְּמָרֵיהּ אַמַּאי גָּרַע, אֶלָּא יְסַדֵּר שִׁבְחֵיהּ דְּמָארֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָא יָכִיל לְכַוּונָא, וְיִצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים י"ז:א') תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה ה' צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי, שִׁמְעָה ה' צֶדֶק בַּקַּדְמִיתָא, בְּגִין דְּאִיהוּ סִדּוּרָא דְּשִׁבְחָא דְּמָרֵיהּ. וּלְבָתַר הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי. מַאן דְּיָכִיל

לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְמָרֵיהּ, וְלָא עָבִיד, עֲלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיה ס) גַּם כִּי תַרְבּוּ תְּפִלָּה אֵינֶנִּי שׁוֹמֵעַ יְדֵיכֶם וְגו'.

כְּתִיב, (שמות כ"ט:ל"ט) אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם. תָּא חֲזֵי, בְּאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא, אִתְעַר הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא. וּבְאִתְעָרוּתָא דִלְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא מִנֵּיהּ, עַד דְּמָטֵי אִתְעָרוּתָא לְאָתָר דְּבָעְיָא בּוּצִינָא לְאַדְלָקָא וְאַדְלִיק. וּבְאִתְעָרוּתָא דִתְנָנָא דִלְתַתָּא, אַדְלִיק בּוּצִינָא לְעֵילָּא, וְכַד הַאי אַדְלִיק (בוצינין), כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין אָחֲרָנִין דָּלְקִין, וּמִתְבָּרְכָאן מִנֵּיהּ כֻּלְּהוּ עָלְמִין. אִשְׁתַּכַּח, דְּאִתְעָרוּתָא דְקָרְבְּנָא תִּקּוּנָא דְעָלְמָא, וּבִרְכָאן דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ.

הָא כֵיצַד, שְׁאֵרֵי תְּנָנָא לְסִלְקָא, אִינּוּן דִּיוּקְנִין קַדִּישִׁין דְּמַמָּנָן עַל עָלְמָא אִתְהַנּוּן (ס"א אתתקנן) לְאִתְעָרָא, וּמִתְעָרִין לְדַרְגִּין בְּכִסּוּפָא דִלְעֵילָּא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ד:כ"א) הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וְגו'. אִלֵּין אִתְעָרִין לְדַרְגִּין עִלָּאִין דְּעָלַיְיהוּ, עַד דְּמָטֵי אִתְעָרוּתָא, עַד דְּבָעֵי מַלְכָּא לְאִתְחַבְּרָא בְּמַטְרוֹנִיתָא.

וּבְכִסּוּפָא דִלְתַתָּא, נָבְעִין מַיִין תַּתָּאִין, לְקַבְלָא מַיִין עִלָּאִין, דְּהָא לָא נָבְעִין מַיִין עִלָּאִין, אֶלָּא בְּאִתְעָרוּתָא דְכִסּוּפָא דִלְתַתָּא, וּכְדֵין תִּיאוּבְתָּא אִתְדַּבַּק, וְנָבְעִין מַיִין תַּתָּאִין לָקֶבֶל מַיִין עִלָּאִין, וְעָלְמִין מִתְבָּרְכָאן, וּבוּצִינִין כֻּלְּהוּ דָּלִיקִין, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין מִשְׁתַּכְּחֵי בְּבִרְכָאן.

תָּא חֲזֵי, כֹּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי. מִתְעָרֵי לְאִתְחַבְּרָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, כֹּלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל הָכִי שְׁמַעְנָא, כֹּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי, דָּא אִתְעַר שְׁמָאלָא, וְדָא אִתְעַר יְמִינָא, בְּגִין דְּאִתְחַבְּרוּתָא דִּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּשְׂמָאלָא וִימִינָא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. וּכְדֵין אִתְחַבַּר דְּכַר בְּנוּקְבָא, וְתִיאוּבְתָּא אִשְׁתַּכַּח, וְעָלְמִין מִתְבָּרְכִין, וְעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי בְּחֵידוּ.

וְעַל דָּא, כֹּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי, מִתְעָרֵי מִלָּה לְתַתָּא, לְאִתְעָרָא כִּסּוּפָא וַחֲבִיבוּתָא לְעֵילָּא, דְּכֹלָּא תַּלְיָא בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא. אִשְׁתַּכַּח דְּקָרְבְּנָא יְסוֹדָא דְעָלְמָא, תִּקּוּנָא דְעַלְמָא, חֵידוּ דְעִלָּאִין וְתַתָּאִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ, וְהָכִי הוּא, וְהָכִי שְׁמַעְנָא מִלָּה, וְאַנְשֵׁינָא לָהּ, וְאָנָא שְׁמַעְנָא הָא, וְכֹלָּא בְּחַד סַלְקָא.

הַשְׁתָּא צְלוֹתָא בְּאָתָר דְּקָרְבָּנָא, וּבְעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְמָרֵיהּ כְּדָקָא יָאוּת, וְאִי לָא יְסַדַּר, לָאו צְלוֹתֵיהּ צְלוֹתָא. תָּא חֲזֵי, סִדּוּרָא שְׁלִים דְּשַׁבְּחָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּיָדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יָאוּת, דְּהַאי מִתְעָרִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְנַגְדֵי בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, לָא אַשְׁרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא, אֶלָּא בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן שְׁאָר עַמִּין בְּגִינֵיהוֹן, דְּהָא אינוּן נָגְדִין בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא כָּל יוֹמָא.

אֲזִלוּ, עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, חָמוּ חַד חִוְיָא דְּהֲוָה קָמַסְחַר (ואסטר) בְּאָרְחָא. סָטוּ מֵאָרְחָא. אֲתָא בַּר נָשׁ אָחֳרָא לְגַבַּיְיהוּ, קָטִיל לֵיהּ חִוְיָא. אַהֲדְרוּ רֵישַׁיְיהוּ, וְחָמוּ לֵיהּ, לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּמִית. אָמְרוּ, וַדַּאי הַהוּא נָחָשׁ, שְׁלִיחוּתָא דְמָרֵיהּ קָא עָבִיד. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁזְבִינָנָא.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָּרֶךְ. אֵימָתַי הֲוָה דָן נָחָשׁ, בְּיוֹמוֹי דִּירָבְעָם, דִּכְתִיב, (מלכים א י"ב:כ"ט) וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן אַמַּאי אִתְיְיהִיב תַּמָּן עֲלֵי דָּרֶךְ. עַל הַהוּא אֹרַח, דְּיִתְמְנַע (ההוא דרך דסלקין) דְּלָא יִסְלְקוּן לִירוּשְׁלַם (ולא יסלקון תמן). וְדָא דָן, הֲוָה לוֹן נָחָשׁ לְיִשְׂרָאֵל עֲלֵי דָּרֶךְ, עֲלֵי דָּרֶךְ וַדַּאי, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (מלכים א י"ב:ו') וַיִּוָּעֵץ הַמֶּלֶךְ וְגו'. שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח. דְּעָקִיץ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא לָא הֲוָה אֶלָּא עֲלֵי דָּרֶךְ, וַעֲלֵי אוֹרְחָא, לְאִתְמְנָעָא מִיִּשְׂרָאֵל דְּלָא יִסְלְקוּן לִירוּשְׁלַם, לְמֵיחַג חַגַּיְיהוּ, וּלְקָרְבָּא קָרְבָּנִין וְעֻלְּוִון, לְמִפְלַח תַּמָּן.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּמָטוּ בְּרָכָאן לִידָא דְמשֶׁה, לְבָרְכָא לְכֻלְּהוּ שִׁבְטִים, חָמָא לְדָן דְּהֲוָה קָטִיר בְּחִוְיָא, אַהֲדַר קָטַר לֵיהּ בְּאַרְיָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל"ג:כ"ב) וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן הַבָּשָׁן. מַאי טַעְמָא, בְּגִין (דאיהו) דִּיהֵא שֵׁירוּתָא וְסוֹפָא דְּד' דִּגְלִין קָטִיר בִּיהוּדָה דְּאִיהוּ מַלְכָּא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה, וְהוּא שֵׁירוּתָא דְּדִגְלִין. וְסוֹפָא דְּדִגְלִין דָּן, דִּכְתִיב דָּן גּוּר אַרְיֵה וְגו', לְמֶהֱוֵי שֵׁירוּתָא וְסוֹפָא קָטִיר בְּחַד אֲתַר:

לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה', רִבִּי חִיָּיא אָמַר, (כדכתיב) כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שופטים י"ג:ה') וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. אָמַר (ס"א רבי אחא), וְכִי אַמַּאי קִוִּיתִי וְהָא סָלִיק הֲוָה יַעֲקֹב מֵעַלְמָא בְּהַהוּא זִמְנָא מִכַּמָּה שְׁנִין. אַמַּאי אָמַר דְּאִיהוּ מְחַכֶּה לְהַהוּא יְשׁוּעָה. (ס"א אלא ודאי) אָמַר לֵיהּ וַדַּאי רָזָא דְמִלָּה, כְּדִכְתִיב, (שמות י"ז:י"א) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְתָם. אוּף הָכָא וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְתָם. בְּגִינֵי כָּךְ אָמַר, לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא. וַדַּאי הָכִי הוּא, וְשַׁפִּיר. זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיָדְעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִזְכֵּי בָּהּ לְחַיִּין דִּלְעֵילָּא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (דברים ל':כ') כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה וְגו'.

פרק ע

גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגוּד עָקֵב. רִבִּי יֵיסָא אָמַר, מִגָּד אִשְׁתְּמַע, דְּהָא חֵילִין יִפְקוּן לַאֲגָחָא קְרָבָא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב גָּד, בְּכָל אֲתַר גִּימֶ"ל (רל"ד ע"ב) דָּלֶ"ת, חֵילִין וּמַשְׁרְיָין נָפְקֵי מִנַּיְיהוּ. דְּהָא גִּימֶ"ל יָהִיב, וְדָלֶ"ת לָקִיט. וּמֵהָכָא (נ"א משכא) כַּמָּה חֵילִין וְכַמָּה מַשִּׁירְיָין תַּלְיָין בְּהוּ. תָּא חֲזֵי, הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן, לָא פָּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין, וְהוּא אַשְׁלִים לְמִסְכְּנֵי, וְעַל דָּא קָיְימֵי כַּמָּה חֵילִין וְכַמָּה מַשִּׁירְיָין, וְאִתְזָנוּ מֵהָכָא. וְעַל דָּא גָּד, דָּא אַפִּיק וְיָהִיב, וְדָא לָקִיט וְנָקִיט, וְאִתְזָן בֵּיתָא וְכָל אַנְשֵׁי בֵּיתָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִלְמָלֵא דְּהַוֵי גָּד מִבְּנֵי שִׁפְחוֹת, שַׁעְתָּא קַיְימָא לֵיהּ לְאַשְׁלָמָא יַתִּיר מִכֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ל) בָּא גָּד קְרִי, וּכְתִיב בָּגָד חָסֵר אָלֶ"ף, דְּהָא שַׁעְתָּא קַיְימָא בִּשְׁלִימוּ, וְאִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ו׳:ט״ו) אַחַי בָּגְדוּ כְמוֹ נָחַל, בְּגִין דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד, אִסְתַּלַּק בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, וּכְתִיב בָּגָד חָסֵר אָלֶ"ף, וְעַל דָּא, לָא זָכָה בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא וְאִסְתַּלַּק מִינָהּ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִנַּיִן לְרָאוּבֵן דְּהֲוָה כְּהַאי גַּוְונָא, כְּדִכְתִיב, פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר דְּאִסְתַּלְקוּ מַיִין וְלָא נְגִידוּ, וְהָא אִתְמַר בְּמָה אַפְּגִים. וְתַרְוַוייְהוּ לָא זָכוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְחֵילִין וּמַשִּׁירַיִין אֲפִיקוּ לְאַחְסָנָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל אַרְעָא. תָּא חֲזֵי, מַה דְּאִתְפַּגִּים בְּגַד, אִשְׁתְּלִים בְּאָשֵׁר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, מֵאָשֵׁר שְׁמֶנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ. הַשְׁתָּא אַשְׁלִים גִּימֶ"ל לְדָלֶ"ת.

פרק עא

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא אִשְׁתְּמִיטוּ בְּמַעֲרָתָא דְּלוּד, דְּעָאלוּ קַמֵּי תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא, דְּהֲווּ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא נַסְחַר הַאי מְעַרְתָּא בְּמֵלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שמות קי"ד ע"א) (שיר השירים ח׳:ו׳) שִׂימֵנִי כַּחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ וְגוֹ', רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת יָהּ, הַאי קְרָא אִתְעָרְנָא בֵּיהּ. אֲבָל לֵילְיָא חַד הֲוָה כַּד הֲוֵינָא קָאִים קַמֵּי אַבָּא, וְשָׁמַעְנָא מִנֵּיהּ מִלָּה, דְּלֵית שְׁלִימוּ וּרְעוּתָא וְכִסּוּפָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא (ס"ח ע"ב) בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. דְּאִינּוּן מִתְעָרֵי נְבִיעוּ דְמַיָּא תַּתָּאֵי, לְקִבְלֵי עִלָּאֵי. וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא שְׁלִימוּ דִּרְעוּתָא וְכִסּוּפָא בִּדְבִיקוּ חָדָא לְמֶעְבַּד פֵּירִין. תָּא חֲזֵי, בָּתַר דְּאִתְדַּבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְהִיא קַבִּילַת רְעוּתָא, הִיא אֲמָרַת שִׂימֵנִי כַּחוֹתָם עַל לִבֶּךָ, אַמַּאי כַּחוֹתָם. אֶלָּא אָרְחֵיהּ דְּחוֹתָם, כֵּיוָן דְּאִתְדַּבַּק בְּאֲתַר חַד, אַף עַל גַּב דְּאִתְעֲדֵי מִינֵיהּ, הָא אִשְׁתְּאַר רְשִׁימוּ בַּהֲהוּא אֲתַר, וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ. דְּכָל רְשִׁימוּ, וְכָל דְּיוּקְנָא דִּילֵיהּ, בֵּיהּ אִשְׁתְּאַר. כָּךְ אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הָא אִתְדַּבַּקְנָא בָּךְ, אַף עַל גַּב דְּאִתְעֲדֵי מִינָךְ וְאָזִיל בְּגָלוּתָא. שִׂימֵנִי כַּחוֹתָם עַל לִבֶּךָ, בְּגִין דְּיִשְׁתְּאַר כָּל דְּיוּקְנִי בָּךְ, כְּהַאי חוֹתָם דְּיִשְׁתְּאַר כָּל דְּיוּקְנֵיהּ, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ.

כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה, תַּקִּיפָא הִיא, כִּפְרִישׁוּ דְּרוּחָא מִן גּוּפָא. דְּתָנִינָן, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ מָטֵי לְאִסְתַּלְּקָא מִן עָלְמָא וְחָמֵי מַה דְּחָמֵי, רוּחָא אָזְלָא בְּכָל (ויקרא קכ"ו ע"ב) שַׁיְיפֵי דְּגוּפָא וְסָלִיק גַּלְגַּלּוֹי, כְּמַאן דְּאָזִיל בְּיַמָּא בְּלָא שַׁיְיטִין, סָלִיק וְנָחִית וְלָא מְהַנְיָיא לֵיהּ, אָתָא וְאִשְׁתְּאִיל מִכָּל שַׁיְיפֵי גוּפָא, וְלֵית (לון) תַּקִּיפוּ כְּיוֹמָא דְּפָרִישׁ רוּחָא מִן גוּפָא. כָּךְ תַּקִּיפוּ דְּרָחֵימוּ דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּתַקִּיפוּ דְמוֹתָא, בְּשַׁעְתָּא דְּבַעֵי רוּחָא לְאִתְפְּרָשָׁא מִן גוּפָא.

קָשָׁה כִּשְׁאוֹל קִנְאָה, כָּל מַאן דְּרָחִים, וְלָא קָשִׁיר עִמֵּיהּ קִנְאָה, לָאו רְחִימוּתֵיהּ רְחִימוּתָא. כֵּיוָן דְּקַנְּיָ, הָא רְחִימוּתָא אִשְׁתְּלִים. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְקַנְּאָה לְאִנְתְּתֵיהּ, בְּגִין דְּיִתְקַשַּׁר עִמָּהּ רְחִימוּתָא שְׁלִים, דְּהָא מִגּוֹ כָּךְ לָא יָהִיב עֵינוֹי בְּאִינְתּוֹ אָחֳרָא. מַהוּ קָשָׁה כִּשְׁאוֹל. אֶלָּא, מַה שְׁאוֹל קַשְׁיָא בְּעֵינַיְיהוּ דְּחַיָּיבִין לְמֵיחַת בֵּיהּ, כָּךְ קִנְאָה קַשְׁיָא בְּעֵינַיְיהוּ דְּמַאן דְּרָחִים וְקַנֵּי, לְאִתְפָּרְשָׁא מֵרְחִימוּתָא.

דָּבָר אַחֵר, קָשָׁה כִּשְׁאוֹל קִנְאָה, מַה שְׁאוֹל, בְּשַׁעְתָּא דְּנָחֲתִין לוֹן לְחַיָּיבַיָּא בֵּיהּ, מוֹדִיעִין לוֹן חוֹבֵיְיהוּ עַל מָה נָחֲתִין לֵיהּ, וְקַשְׁיָא לְהוּ. כָּךְ, מַאן דְּקַנֵּי, הוּא תָּבַע עַל חוֹבֵיהּ, וְחָשִׁיב (נ"א וחשיד) כַּמָּה עוֹבָדִין, וּכְדֵין קִשּׁוּרָא דְּרְחִימוּתָא אִתְקַשַּׁר בֵּיהּ.

רִשְׁפֵּיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת יָהּ. מַאן שַׁלְהֶבֶת יָהּ, דָּא שַׁלְהוֹבָא דְּאִתּוֹקְדָא וְנָפְקָא מִגּוֹ שׁוֹפָר, דְּאִיהוּ אִתְעַר וְאוֹקִיד, וּמַאן אִיהוּ, שְׁמָאלָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. דָּא אוֹקִיד שַׁלְהוֹבָא דְּרְחִימוּ דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבְגִינֵי כָךְ, (שיר השירים ח':ז') מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. דְּהָא כַּד אָתֵי יְמִינָא דְּאִיהוּ מַיִם, אוֹסִיף יְקִידוּ דִּרְחִימוּתָא, וְלָא כָּבֵי שַׁלְהוֹבָא דִּשְׁמָאלָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי, הַאי אִיהוּ מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וְכֵן כֻּלָּא כְּהַאי גַּוְונָא. עַד דְּהֲווּ יַתְבֵי, שָׁמְעוּ קָלֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהֲוָה אָתֵי בְּאוֹרְחָא, הוּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק. קָרִיב לְמַעֲרְתָּא, נָפְקוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִכּוֹתְלֵי דְּמַעֲרְתָּא חָמֵינָא דְּשָׁכִינְתָּא הָכָא. יָתְבוּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּמַאי עַסְקִיתוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בִּרְחִימוּתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר פָּרִישׁ הַאי קְרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר בִּרְחִימוּ עִלָּאָה וּקְשִׁירוּ דַּחֲבִיבוּתָא אִסְתַּכְלְתְּ.

אִשְׁתִּיק רִבִּי שִׁמְעוֹן שַׁעְתָּא. אָמַר, בְּכָל אֲתַר בָּעְיָא שְׁתִיקוּ, בַּר שְׁתִיקוּ דְּאוֹרַיְיתָא. גִּינְזָא חָדָא אִית לִי גְנִיזָא, וְלָא בָּעֵינָא דְּיִתְאֲבִיד מִנַּיְיכוּ, וְהִיא מִלָּה עִלָּאָה, וְאַשְׁכַּחְנָא לָהּ בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר דְּכוּרָא רָדִיף בָּתַר נוּקְבָא, וְאִתְעַר לְגַבָּהּ רְחִימוּתָא, וְהָכָא אַשְׁכַּחְנָא, דְּהִיא אִתְעָרַת רְחִימוּתָא וְרָדְפָה אֲבַתְרֵיהּ, וְאוֹרְחֵיהּ דְּעַלְמָא, דְּלֵית שְׁבָחָא דְּנוּקְבָא, לְמִרְדַּף בַּתְרֵיהּ דְּדְכוּרָא. אֶלָּא, מִלָּה סְתִימָא הִיא, וּמִלָּה עִלָּאָה דְּבֵי גְנִזָיָיא דְּמַלְכָּא.

פרק עב

תָּא חֲזֵי, תִּלַת נִשְׁמָתִין אינוּן, וְאִינוּן סָלְקִין בְּדַרְגִּין עִלָּאִין יְדִיעָן, וְעַל דְּאִינוּן תִּלְתָא אַרְבַּע אִינוּן. חַד נִשְׁמָתָא עִלָּאָה דְּלָא אִתְפַּס, וְלָא אִתְעַר בֵּיהּ גִּוְבְּרָא (ס"א גוּפָא) דְּקַרְטִיטָאָה עִלָּאָה, כָּל שֶׁכֵּן תַּתָּאָה. וְהַאי נִשְׁמָתָא לְכָל נִשְׁמָתִין. וְהוּא סָתִים, וְלָא אִתְגַּלְיָא לְעָלְמִין, וְלָא אִתְיְידַע, וְכֻלְּהוּ בֵּיהּ תַּלְיָין.

וְהַאי אִתְעַטַּף בְּעַטּוּפָא דְּזַהֲרָא דְּכַרְמְלָא, (נ"א דבדולחא) בְּגוֹ זְהִירוּתָא וְנָטִיף טִפִּין טִפִּין מַרְגָּלָאן וְאִתְקַשְּׁרוּ כֻּלְּהוּ כְּחַד, כְּקִשְׁרִין דְּשַׁיְיפֵי דְּגוּפָא חַד. וְהוּא אָעִיל בְּגַוַּוֵ"יהוּ, וְאַחֲזֵי בְּהוּ עֲבִידְתֵּיהּ. הוּא וְאִינּוּן חַד הוּא, וְלֵית בְּהוּ פְּרִישׁוּ. הַאי נִשְׁמָתָא עִלָּאָה טְמִירוּ דְּכֹלָּא. נִשְׁמָתָא אָחֳרָא, נוּקְבָא דְּמַטַּמְרָא בְּגוֹ חֵילָהָא, וְהִיא נִשְׁמָתָא לְהוּ, וּמִנַּיְיהוּ אָחִידָא גּוּפָא, לְאַחֲזָאָה בְּהוּ עֲבִידְתָּא לְכָל עַלְמָא. כְּגוּפָא דְּאִיהוּ מָאנָא לְנִשְׁמָתָא, לְמֶעְבַּד בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. וְאִלֵּין כְּגַוָּונָא דְּאִינּוּן קְשִׁירִין טְמִירִין דִּלְעֵילָא.

נִשְׁמָתָא אָחֳרָא, הִיא נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא לְתַתָּא. נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא אַתְיָין מֵאִינּוּן נִשְׁמָתִין עִלָּאִין, מִנִּשְׁמָתָא דְּנוּקְבָא, וּמִנִּשְׁמָתָא דִּדְכוּרָא. וּבְגִין כָּךְ, נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא עִלָּאִין, עַל כָּל אִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָא.

וְאִי תֵּימָא, הָא עִלָּאִין אִינּוּן מִתָּרִין סְטָרִין, אַמַּאי נַחֲתִין לְהַאי עַלְמָא, וְאַמַּאי אִסְתַּלְקוּ מִנֵּיהּ. לְמַלְכָּא דְּאִתְיְילִיד לֵיהּ בַּר, שַׁדַּר לֵיהּ לְחַד כְּפַר, לְמַרְבָּה לֵיהּ וּלְגַדְּלָא לֵיהּ עַד דְּיִתְרַבֵּי (ליה), וְיוֹלְפּוּן לֵיהּ אָרְחֵי דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא. שְׁמַע מַלְכָּא דְּהָא רַב וְאִתְרַבֵּי. מַה עָבַד בְּרַחִימוּ דִּבְרִיהּ, מְשַׁדַּר לֵהּ לְמַטְרוֹנִיתָא אִמֵּיהּ בְּגִינֵיהּ, וְאָעִיל לְהֵיכְלֵיהּ, וְחָדֵי עִמֵּיהּ כָּל יוֹמָא.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹלִיד בַּר בְּמַטְרוֹנִיתָא, וּמַאי אִיהוּ, נִשְׁמָתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, שַׁדַּר לֵיהּ לְכָפַר, לְהַאי עַלְמָא, דְּיִתְרַבֵּי בֵּיהּ, וְיוֹלְפּוּן לֵיהּ אוֹרְחֵי דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא. כֵּיוָן דְּיָדַע מַלְכָּא דְּהָא בְּרֵיהּ אִתְרַבֵּי בְּהַאי כְּפַר, וְעִידָן הוּא לְמַיְיתֵי לֵיהּ לְהֵיכָלֵיהּ. מַה עָבַד בְּרַחִימוּ דִּבְרִיהּ, מְשַׁדַּר לְמַטְרוֹנִיתָא בְּגִינֵיהּ וְאָעִיל לֵיהּ לְהֵיכָלֵיהּ. נִשְׁמָתָא לָא סַלְקָא מֵהַאי עַלְמָא, עַד דְּאַתַת מַטְרוֹנִיתָא בְּגִינָהּ, וְאַעֲיִילַת לָהּ בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, וְיָתְבַת תַּמָּן לְעָלְמִין.

וְעִם כָּל דָּא, אוֹרְחָא דְּעַלְמָא, דְּאִינּוּן בְּנֵי כְּפַר בָּכָאן עַל פְּרִישׁוּ דִּבְרִיהּ דְּמַלְכָּא מִנַּיְיהוּ. חַד פִּקֵּחַ הֲוָה תַּמָּן, אָמַר לוֹן, עַל מָה אַתּוּן בָּכָאן, וְכִי לְאו בְּרֵיהּ דְּמַלְכָּא אִיהוּ, וְלָא אִתְחֲזֵי לְמֵידַר יַתִּיר בֵּינַיְיכוּ, אֶלָּא בְּהֵיכְלָא דְּאֲבוֹי. כָּךְ מֹשֶׁה, דְּהֲוָה פִּקֵּחַ, חָמָא בְּנֵי כְּפַר דְּהֲוָה בָּכָאן. עַל דָּא אָמַר, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגּוֹדְדוּ.

תָּא חֲזֵי, אִילּוּ הֲוּו יָדְעִין כֻּלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא הַאי, הֲוּו חָדָאן הַהוּא יוֹמָא דְּמָטֵי לוֹן לְאִסְתַּלְקָא מֵהַאי עַלְמָא. וְכִי לָאו יְקָרָא עִלָּאָה הוּא, דְּמַטְרוֹנִיתָא אָתַת בְּגִינַיְיהוּ, וּלְאוֹבָלָא לוֹן לְהֵיכָלָא לְמַלְכָּא, לְמֶחֱדֵי בְּהוּ מַלְכָּא כָּל יוֹמָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִשְׁתַּעְשַׁע אֶלָּא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא.

תָּא חֲזֵי, אִתְעָרוּתָא דִּרְחִימוּ דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא לְתַתָּא מִתְעָרִין לָהּ. בְּגִין דְּאִינּוּן אַתְיָין מִסִּטְרָא דְּמַלְכָּא, מִסִּטְרָא דִּדְכוּרָא, וְאִתְעָרוּתָא דָּא מָטֵי לְנוּקְבָא מִסִּטְרָא דִּדְכוּרָא, וְאִתְעַר רְחִימוּתָא. אִשְׁתַּכַּח דִּדְכוּרָא אִתְעַר חֲבִיבוּ וּרְחִימוּתָא לְנוּקְבָא, וּכְדֵין נוּקְבָא אִתְקַשְּׁרַת בִּרְחִימוּתָא, לְגַבֵּי דִּכוּרָא.

כְּהַאי גַּוְונָא, תִּיאוּבְתָּא דְנוּקְבָא לְמִשְׁדֵּי מַיִין תַּתָּאִין לְקֶבֶל מַיִין עִלָּאִין, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. זַכָּאִין אִינוּן צַדִּיקַיָּא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְאָתֵי, דְּעָלַיְיהוּ קָיְימִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְעַל דָּא (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם כְּתִיב, סְתָם.

וְרָזָא דְּכֹלָּא, צַדִּיק, אִיהוּ יְסוֹדָא דִלְעֵילָּא, וְאִיהוּ יְסוֹדָא לְתַתָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְכְּלִילַת מִצַּדִּיק, מִלְּעֵילָּא וּמִתַּתָּא. (קנ"ג ע"ב) צַדִּיק מֵהַאי סִטְרָא, וְצַדִּיק מֵהַאי סִטְרָא, יַרְתִּין לָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ל״ז:כ״ט) צַדִּיקִים יִרְשׁוּ אָרֶץ. יִרְשׁוּ אָרֶץ וַדַּאי. תָּא חֲזֵי, צַדִּיק אַחְסִין לָהּ לְהַאי אֶרֶץ, וְאָרִיךְ עָלָהּ בִּרְכָאן בְּכָל יוֹמָא, וְיָהִיב לָהּ תַּפְנוּקִין וְעִדּוּנִין, בְּנָגִידוּ עִלָּאָה דְּנָגִיד עָלָהּ, וְהָא (רל"ה ע"ב) אוֹקִימְנָא מִלָּה.

וְרָזָא דִכְתִיב (בראשית מ״ט:כ׳) מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ. וְעִם כָּל דָּא, מִלָּה אָחֳרָא, כְּמָה דִכְתִיב, (שיר השירים ו׳:ט׳) רָאוּהָ בָּנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ, וְעַל דָּא אָמְרָה לֵאָה, (בראשית ל׳:י״ג) בְּאָשְׁרִי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָנוֹת וְכֹלָּא שַׁפִּיר. וְתָא חֲזֵי מַעֲלָמָא דְאָתֵי, אִתְמְשִׁיךְ וְנָגִיד לְהַאי צַדִּיק, לְמֵיהַב תַּפְנוּקִין וְעִדּוּנִין לְהַאי אֶרֶץ, דְּאִיהוּ לֶחֶם עוֹנִי, וְאִתְעֲבִיד לֶחֶם פַּנַּג, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ וּדַאי, וְהָא (ע"ז ע"ב) אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ. דָּא הוּא אֲתַר דְּכֹלָּא מְאַשְּׁרִין לֵיהּ. וּמַאי אִיהוּ, עָלְמָא דְאָתֵי. דְּעָלְאֵי וְתַתָּאֵי מְאַשְּׁרִין לֵיהּ, וּמְכַסְּפִין לֵיהּ. שְׁמֵנָה לַחְמוֹ, מַאן, עַד כָּאן לָא פָּרִישׁ מַאן הוּא אֲתַר. אֶלָּא, אִית לֶחֶם, וְאִית לֶחֶם, כְּמָה דְאִית אִילָנָא, וְאִית אִילָנָא. אִית אִילָנָא דְחַיֵּי, וְאִית אִילָנָא דְתַלְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא. אִית לֶחֶם דְּאִקָּרֵי לֶחֶם עוֹנִי, וְאִית לֶחֶם דְּאִקָּרֵי לֶחֶם פַּנַּג. וּמַאן אִיהוּ (לחם). דָּא ו', וְדָא הוּא לַחְמ"וֹ, לֶחֶ"ם ו'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ט״ז:ד׳) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם וַדַּאי.

וְעַל דָּא, מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ, לֶחֶם ו', דְּהָא מִינֵּיהּ אִתְּזַן הַאי אִילָנָא, וְהוּא מְעַטָּרָא לֵיהּ, כְּדִכְתִיב, (שיר השירים ג׳:י״א) בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. וְכַד אִיהוּ נָקִיט, וַדַּאי הוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ. וּמַאן מֶלֶךְ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא מִנֵּיהּ אִתְּזַנַת, וְהוּא יָהִיב לָהּ עַל יְדָא דְּצַדִּיק, דַּרְגָּא קַדִּישָׁא אַת קַיְימָא. וּמֵהָכָא לִשְׁאָר דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא.

בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אָמַר הָכִי, מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ, (לעיל מז ע"ב) דָּא לֶחֶם שַׁבָּת, דְּאִיהוּ פַּנַּג, עַל חַד תְּרִין. כְּדִכְתִיב, (שמות ט״ז:כ״ב) לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה. מַאי לֶחֶם מִשְׁנֶה. אֶלָּא, תְּרֵי לֶחֶם, לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְלֶחֶם מִן הָאָרֶץ. דָּא הוּא לֶחֶם פַּנַּג, וְדָא הוּא לֶחֶם דְּמִסְכְּנָא, וּבְשַׁבָּת אִתְכְּלִיל לֶחֶם תַּתָּאָה בְּלֶחֶם עִלָּאָה, וְאִתְבָּרֵךְ הַאי בְּגִינֵי הַאי, וְאִיהוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה.

וְתוּ הָוָה אָמַר, לֶחֶם מִשְׁנָה דְּשַׁבָּת, נָקִיט מִשַּׁבָּת עִלָּאָה, דְּאִיהוּ נָגִיד וַאֲנָהִיר לְכֹלָּא, וְאִתְחַבַּר לֶחֶם בְּלֶחֶם, וְאִיהוּ מִשְׁנָה. וּבְכָל אֲתַר, רָזָא דְּלֶחֶם, נוּקְבָא הִיא. בְּגִין כָּךְ שְׁמֵנָה כְּתִיב וְלֹא שָׁמֵן. וּכְתִיב, (בראשית מט) כִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל, דָּא אִנְתְּתֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא (שמואל א ט׳:ז׳) וְהַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ, וְלָא כְּתִיב אָזְלַת. שְׁאָר מְזוֹנָא לֶחֶם קָרִינָן לֵיהּ, וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלִּין, מַאן הוּא שְׁאָר מְזוֹנָא, וּמַאן הוּא לֶחֶם מַמָּשׁ. לֶחֶם דִּלְעֵילָּא, בְּכָל אֲתַר דְּכַר, לֶחֶם תַּתָּאָה, בְּכָל אֲתַר נוּקְבָא וְאָנַן אַשְׁכְּחִינָא דִּזְמְנִין כְּתִיב דְּכַר, וּלְזִמְנִין נוּקְבָא, וְכֹלָּא חַד מִלָּה, הַאי כְּהַאי, וְשַׁפִּיר כֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, אֲשֶׁר, רָשִׁים לְעֵילָּא וְרָשִׁים לְתַתָּא, בְּתִקּוּנֵי כַּלָּה. וְכֻלְּהוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין יַמָּא קַאִים עֲלַיְיהוּ, וְאִתְתַּקַּן בְּהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א ז׳:כ״ה) וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה. וְרָזָא דְּמִלָּה, אִתְתַּקַּן לְעֵילָּא וְאִתְתַּקַּן לְתַתָּא בְּאַרְעָא. אִתְתַּקַּן לְעֵילָּא בְּתִקּוּנִין יְדִיעָן, כְּגַוְונָא דְּעַלְמָא עִלָּאָה. וְאִתְתַּקַּן לְתַתָּא בְּהַנֵי תְּרֵיסַר שִׁבְטִין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא שְׁכִינְתָּא לְעֵילָּא וּשְׁכִינְתָּא לְתַתָּא בְּגִינַיְיהוּ (בגווייהו) דְּיִשְׂרָאֵל, וּבְתְרֵיסַר שִׁבְטִין (נ"א ובתרין שבטין) (נ"א ובתרין סטרין) אִתְכְּלִילַת וְאִתְתַּקָּנַת. אֲשֶׁר בְּתִקּוּנָהָא קָיְימָא, כִּשְׁאָר שִׁבְטִין. וְאִי לָאו דְּגָלֵי מִשָּׁה, לָא אִתְיְדַע. דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:כ״ד) וְטוֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ. לְאַחֲזָאָה אָן הוּא קִשְׂרָא דִּילֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ נָגִיד הַהוּא מְשַׁח רְבוּת מִלְעֵילָּא. בְּגִינֵי כָּךְ כְּתִיב, בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר וְגו'.

פרק עג

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר. הָא אִתְּמַר, דְּעַלְמָא עִלָּאָה עַלְמָא דִּדְכוּרָא אִיהוּ, כֵּיוָן דְּסָלְקָא מִלָּה מִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּלְעֵילָּא, כֹּלָּא הוּא דְּכַר. מְנָלָן, מֵעוֹלָה, אַמַּאי אִתְקְרֵי עוֹלָה, בְּגִין דְּסָלְקָא לְעֵילָּא מִן נוּקְבָא. וּבְגִינֵי כָּךְ, (ויקרא א׳:ג׳) עוֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ וְגו'.

אַמַּאי תָּמִים, וְכִי פִּיסְקֵי פִּיסְקֵי בְּעִינָן לֵיהּ, דְּאָמַר תָּמִים, מַהוּ תָּמִים. אֶלָּא, כְּדִכְתִיב, (בראשית י״ז:א׳) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָּמִים. אֵימָתַי תָּמִים, בְּשַׁעְתָּא (ס"א באתר) דְּאִתְגְּזַר, דְּהָא דְּכוּרָא לָא הֲוֵי, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע, אֶלָּא בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי תָּמִים. וּמַאן אִיהוּ, דָּא אֶת קַיְימָא, דְּבֵיהּ אִשְׁתְּמוֹדַע דְּכוּרָא מִן נוּקְבָא. כְּדִכְתִיב, (בראשית ו׳:ט׳) אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה. בְּגִינֵי כָּךְ זָכָר תָּמִים, דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ הַאי שַׁיְיפָא, וְלָא יְסָרְסוּן לֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (ויקרא ד׳:ל״ב) נְקֵבָה תָּמִימָה. הָכִי הוּא וַדַּאי, כְּמָה דְּאִקְרֵי צַדִּיק תָּמִים, כָּךְ אִקְרֵי צֶדֶק תְּמִימָה. בְּגִין דְּכֹלָּא, נָטְלָא מִנֵּיהּ, בְּגִינֵי כָּךְ, עוֹלָה דְּסָלְקָא מִן נוּקְבָא לְדְכוּרָא, וּמֵהַאי אֲתַר וּלְעֵילָּא, כֹּלָּא הוּא דְּכוּרָא. וּמִן נוּקְבָא וּלְתַתָּא, כֹּלָּא הוּא נוּקְבָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְאִי תֵּימָא, הָכִי נָמֵי נוּקְבָא דִּלְעֵילָא. אֶלָּא, סִיּוּמָא דְּגוּפָא אַחֲזֵי עַל כָּל גּוּפָא דְּאִיהוּ דְכַר, רֵישָׁא דְּגוּפָא נוּקְבָא, עַד דְּנָחִית לְסִיּוּמָא, וְכַד סִיּוּמָא אִתְחֲזֵי, הָא עָבִיד כֹּלָּא דְכַר. אֲבָל הָכָא, רֵישָׁא וְסוֹפָא נוּקְבָא, דְּהָא כָּל תִּקּוּן גּוּפָא נוּקְבָא.

תָּא חֲזֵי, חַד רָזָא עִלָּאָה אִית בְּמִלָּה דָּא, דְּהָא חָמִינָן דְּיַעֲקֹב בָּרִיךְ לְיוֹסֵף בְּגִנּוֹ אֲחוֹהִי, כֵּיוָן דְּמַנֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְבַּע דְּגָלִים בִּשְׁכִינְתָּא, בְּתֵרֵיסַר שִׁבְטִין לְאִתְתַּקְנָא בְּהוּ, גָּרַע מִנַּיְיהוּ לְיוֹסֵף, וְשַׁוֵּי לְאֶפְרַיִם בְּאַתְרֵיהּ. מַאי טַעְמָא אִסְתַּלַּק יוֹסֵף מִנַּיְיהוּ. אִי תֵּימָא בְּגִין חוֹבוֹי, לָאו הָכִי, דְּהָא זַכָּאָה אִיהוּ.

אֶלָּא, רָזָא דְּמִלָּה, יוֹסֵף רְשִׁימָא דִּדְכוּרָא הֲוָה, דִּכְתִיב בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרָת עָלֵי עָיִן. וּכְתִיב מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, מִתַּמָּן אִתְּזַן הַאי אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. אֶבֶן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעָלָה אָמַר דָּוִד (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וּבְגִין דְּיוֹסֵף אִיהוּ רְשִׁימוּ דִּדְכוּרָא, אִקְרֵי יוֹסֵף הַצַּדִּיק, דְּהָא אִיהוּ צַדִּיק וַדַּאי, מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל.

וּבְגִין דְּכָל תִּקּוּנֵי שְׁכִינְתָּא אִינּוּן נוּקְבָן, אִסְתַּלַּק יוֹסֵף מִתַּמָּן, וְאִתְמַנֵּי תְּחוֹתֵיהּ אֶפְרַיִם, וְאִיהוּ נוּקְבָא לְתִקּוּנָהָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ הָכִי, אִתְמַנֵּי לְסָטַר מַעֲרָב, אֲתַר דְּנוּקְבָא שַׁרְיָא, וְהַהוּא רְשִׁימוּ דְּאִיהוּ דְכוּרָא, אִסְתַּלַּק מִתִּקּוּנָהָא, בְּגִין דְּאִיהוּ עַלְמָא דְנוּקְבָא, וְלָא עַלְמָא דִּדְכוּרָא, וְכָל תִּקּוּנָהָא בָּעְיָין נוּקְבֵי.

וּבְגִין כָּךְ, יוֹסֵף דְּאִיהוּ צַדִּיק, אִסְתַּלַּק מִתִּקּוּנָהָא, וְאִתְמַנֵּי אֶפְרַיִם תְּחוֹתֵיהּ. וְעַל דָּא, כֻּלְּהוּ תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, תִּקּוּנֵי שְׁכִינְתָּא אִינּוּן, וְכֻלְּהוּ בָּעְיָין כְּנָוּנָא דִּלְעֵילָא, בַּר דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ עָבִיד כָּל שַׁיְיפִין דְּכַר, וְלָא בָּעֵי לְאַכְחָשָׁא (נ"א ליה).

נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ד׳:ג׳) וּמִדְבָּרֵךְ נָאוָה, בְּגִין דְּקוֹל מְדַבֵּר לֵיהּ לְדִבּוּר, וְלֵית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר. וְהַהוּא קוֹל אִשְׁתַּלַּח מֵאֲתַר עֲמִיקָא דִּלְעֵילָא, וּשְׁלִיחַ מְקַמֵּיהּ, לְאַנְהָגָא לְדִבּוּר, דְּהָא לֵית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר, וְלָא דִּבּוּר בְּלָא קוֹל. וְדָא כְּלַל דְּצָרִיךְ לִפְרַט, וּפְרַט דְּצָרִיךְ לְכְלַל. וְדָא קוֹל נַפְקָא מִדְּרוֹם, וּמְדַבֵּר לְמַעֲרָב, יְרִית לְתֵרִין סְטָרִין. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:כ״ג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר וגו', יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה, לְעֵילָא דְכַר, לְתַתָּא נוּקְבָא, בְּגִין כָּךְ נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלוּחָה נוּקְבָא לְתַתָּא. כְּגַוְונָא דָּא דְכַר לְעֵילָא, דִּכְתִיב הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר, הַנּוֹתֵן כְּתִיב, וְלֹא הַנּוֹתֶנֶת.

פרק עד

תָּא חֲזֵי, מַחְשָׁבָה רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא, וּבְגִין דְּאִיהִי מַחְשָׁבָה, אִיהִי לְגַו סְתִימָא וְלָא אִתְיְידַע. כְּדֵין אִתְפַּשַּׁט הַאי מַחְשָׁבָה יַתִּיר, אַתְיָא לְאַתָּר דִּרוּחָא שַׁרְיָא, וְכַד מָטֵי לְהַהוּא אֲתַר אִקְרֵי בִּינָ"ה, וְהָא לָאו סָתִים כִּדְקַדְמִיתָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ סָתִים, הַאי רוּחָא אִתְפַּשַּׁט, וְאַפִּיק קָלָא, כָּלִיל מֵאֶשָׁא וּמַיָּא וְרוּחָא, דְּאִינּוּן צָפוֹן וְדָרוֹם וּמִזְרָח. וְהַאי קָלָא, כְּלָלָא דְּכָל שְׁאָר

חֵילִין, וְקַלָּא דְּא מַדְבַּר לְדִבּוּר, וְדָא יָהִיב מִלָּה בְּתִקוּנָא, בְּגִין דְּקוֹל אִשְׁתַּלַּח מֵאֲתַר דְּרוּחָא, וְאָתֵי לְדַבְּרָא מִלָּה, לְאֶפָּקָא מִלִּין תְּרֵיצִין.

וְכַד תִּסְתַּכֵּל בְּדַרְגִּין, הוּא מַחְשָׁבָה, הוּא בִּינָה, הוּא קוֹל, הוּא דִּבּוּר, וְכוֹלָּא חַד, וְהֵיא הִיא מַחְשָׁבָה, רֵאשִׁיתָא דְכוֹלָּא, וְלָא הֲוֵי פֵּרוּד, אֶלָּא כּוֹלָּא חַד, וְקִשּׁוּרָא חַד, דְּאִיהוּ מַחְשָׁבָה מַמָּשׁ אִתְקַשַּׁר בְּאַיִן, וְלָא אִתְפָּרַשׁ לְעָלְמִין, וְדָא הוּא (זכריה י״ד:ט׳) ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְעַל דָּא, הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שֶׁפֶר כְּתִיב, דָּא גּוּפָא.

פרק עה

סִיּוּמָא דְּגוּפָא דָּא, דִּכְתִיב בֶּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֶּן פּוֹרָת עֲלֵי עָיִן, אַמַּאי תְּרֵי זִמְנֵי. אֶלָּא בֶּן פּוֹרָת לְעֵילָּא. בֶּן פּוֹרָת לְתַתָּא. וְאַמַּאי לָאו אִיהוּ בֶּן פּוֹרָת לְתַתָּא, בְּתִקוּנֵי מַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּבָנוֹת צָעֲדָה, לְמֶהֱוֵי עֲלֵי שׁוּר, דְּבָעְיִין בָּנוֹת לְתִקוּנָהָא וְלָא בָנִים. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (משלי ל״א:כ״ט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְגוֹ׳. רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל, אִלֵּין תְּרֵיסַר שִׁבְטִין.

תָּא חֲזֵי, מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, לָא קַבִּיל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא שְׁלֵימָתָא, עַד דְּאִתְחַבַּר בַּאֲבָהָן, וְכַד אִתְחַבַּר בַּאֲבָהָן, אִתְבְּנֵי בִּנְיָינָא שְׁלֵימָא (בבניינא שלימא) מֵעַלְמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ עַלְמָא דְּדִכוּרָא, וְעַלְמָא עִלָּאָה אִקְרֵי ז׳ שִׁנְין, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ ז׳ שִׁנִין בֵּיהּ.

וְסִימָנֵיךְ (מלכים א ו׳:ל״ח) וַיִּבְנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים, דָּא עַלְמָא עִלָּאָה, וְלָא כְּתִיב בְּשֶׁבַע שָׁנִים, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה׳ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְלָא כְּתִיב בְּשֵׁשֶׁת וּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם. וְאַבְרָהָם, ז׳ יָמִים אִקְרֵי, וּבֵיהּ אִתְבְּנֵי עַלְמָא עִלָּאָה, (ס״א כגוונא דא ויבנהו שבע שנים) וְאִלֵּין אִקְרוּן עַלְמָא דְּדִכוּרָא (ס״א וביה אתבני עלמא לתתא).

כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא אִית שְׁנִין, רָזָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה, וְרָזָא דָּא, דִּכְתִיב, (מלכים א ה) ז׳ יָמִים וְז׳ יָמִים י״ד יוֹם. דְּכֵיוָן דְּאָמַר שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים, לָא יָדַעְנָא דְּאַרְבֵּיסַר אינון. אֶלָּא, לְאַחֲזָאָה עַלְמָא עִלָּאָה, וְעַלְמָא תַּתָּאָה. וְאִינוּן שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים. אִלֵּין דְּכוּרִין, וְאִלֵּין נוּקְבִין. אִלֵּין נוּקְבֵי הַאי עַלְמָא עַלַּיְיהוּ. דִּכְתִיב, (משלי ל״א:כ״ט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל, אִלֵּין תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, דְּאִינוּן עָשׂוּ חָיִל. כְּדִכְתִיב, (במדבר ב׳:ט׳) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה וְגוֹ׳, וְכֵן כֻּלְּהוּ.

וְאִי תֵּימָא רַבּוֹת, וְהָא תְּרֵיסַר אִינוּן, וְלָא יַתִּיר, בַּר הַהוּא חַיִל דְּעָבְדוּ, מַאי רַבּוֹת. אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית י״ח:כ׳) זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רַבָּה, כְּמוֹ גָּדְלָה. וְכֵן רַבּוֹת גְּדוֹלוֹת, עִלָּאִין, וְרַבְרְבִין עַל כֹּלָּא. וְאִלֵּין אִקְרוּן חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת. עָשׂוּ חָיִל, הַהוּא חַיִל דְּעָבְדוּ דִּסְמִיכִין עֲלַיְיהוּ, אִקְרוּן חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת, לְאִתְחַבְּרָא כְּחָדָא, לְאִתְתַּקְּנָא בְּהוּ מַטְרוֹנִיתָא, לְמֶהֱוֵי בְּהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק״ד:כ״ו) לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק

בּוֹ, בְּגִינֵי כָּךְ רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל. (ס"א ואת עלית על כלנה כמא דאת אמר, (מלכים א ז׳:כ"ה) עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה וגו' וכתיב והים עליהם מלמעלה היינו ואת עלית על כלנה).

וְעַל דָּא בָּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי שׁוּר. בָּנוֹת צָעֲדוֹת מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא הַהוּא עַיִן דִּכְתִיב לְעֵילָא, וּמאן אִיהוּ, עֵין מִשְׁפָּט, וְאִיהוּ קָאִים עֲלֵי עַיִן, וְאִיהוּ עַיִן, צָעֲדָה, וּפָסְעַת לְמֵיטַל בָּנוֹת לְתַקּוּנָהָא, וְהַיְינוּ בָּנוֹת צָעֲדָה, וְלָא בָנִים, בָּנוֹת צָעֲדָה, אִסְתַּכְלַת לְתַקּוּנָהָא, וְלָא בָנִים. וַיְמָרְרוּהוּ וְרֹבּוּ, בְּאִסְתַּכְלוּתָא דִּרְחִימוּ לְגַבֵּיהּ. כְּדִכְתִיב, (שיר השירים ו׳:ה׳) הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבוּנִי. וְעַל דָּא וַיִּשְׁטְמוּהוּ בַּעֲלֵי חִצִּים.

וַתַּשֵּׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ דָּא קֶשֶׁת. מַה קֶּשֶׁת דָּא בַּת זוּגוֹ. בְּאֵיתָן, תּוּקְפָּא אַלְבִּישַׁת עֲלוֹי, דְּלָא אִחְלְשַׁת חֵילָא, דְּהָא יְדַעַת דְּיוֹסֵף לָא יִסְטֵי בְּהַהוּא דַּרְגָּא, דְּאַת קַיְימָא דִּילֵיהּ, לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

וַיָּפֹזּוּ. מַאי וַיָּפֹזּוּ. אֶלָּא כְּדִכְתִיב, (תהילים י״ט:י״א) הַנֶּחְמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב. וּכְתִיב, (איוב כ״ח:י״ז) וּתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָז. אִתְיַיקְרוּ דְּרוֹעוֹי בְּמַרְגָּלִיתָא עִלָּאָה. מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב, מֵאינּוּן תְּרִין סִטְרִין, דְּאִתְקְרִיאוּ בְּהוּ יַעֲקֹב. מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, מִתַּמָּן אִתְּזָן הַהוּא אֶבֶן יְקָרָא, כִּדְקָאָמְרָן. תּוּ, מֵאינּוּן תְּרֵיסַר סִטְרִין, אִתְּזָן הַהוּא אֶבֶן יְקָרָא, דְּאִינּוּן צָפוֹן וְדָרוֹם, וְהִיא אִתְיַיהֲבַת בֵּינַיְיהוּ, וְאִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, וְאִתְּזָנָא מִנְהוֹן עַל (דרגא) יְדָא דְצַדִּיק.

תָּא חֲזֵי, לְיוֹסֵף אִתּוֹסַף לֵיהּ בְּרָכָה אָחֳרָא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְגו'. הַאי קְרָא קַשְׁיָא. מֵאֵל אָבִיךָ, אֵל אָבִיךָ יַעְזְרֶךָּ מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי מֵאֵל אָבִיךָ וּלְבָתַר יַעְזְרֶךָּ. וְאֵת שַׁדַּי, וְאֵל שַׁדַּי מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָה דִכְתִיב, (בראשית מ״ג:י״ד) וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ. וִיבָרֲכֶךָּ, יְבָרֶכְךָ מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא אַחְסִין לֵיהּ לְעֵילָא וְתַתָּא. אַחְסִין לֵיהּ לְעֵילָא, מֵאֵל אָבִיךָ, דְּאִיהוּ אַחְסָנָא עִלָּאָה, אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם. וְיַעַז רָךְ, בְּגִין דְּלָא יַחֲלִיף הַאי אֲתַר לְאֲתַר אָחֳרָא, וְסִיּוּעָא דִילֵיהּ לֶיהֱוֵי מֵאֲתַר דָּא, וְלָא מֵאַחֲרָא.

וְאֵת שַׁדַּי, מַהוּ וְאֵת שַׁדַּי, אֶלָּא, אִיהוּ דַּרְגָּא אָחֳרָא תַּתָּאָה, דְּהָא תָּנִינָן, בְּכָל אֲתַר אֵת ה', דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמוֹ (ישעיה ו) וָאֵרֶא אֶת ה', אֶת לְרַבּוֹת. וְאֶת לְאַכְלָלָא יוֹם בְּלַיְלָה, וְלַיְלָה בְּיוֹם, כְּדִכְתִיב וְאֵת שַׁדַּי״י, דְּהָא מִתַּמָּן נָפְקִין בִּרְכָאן לְבָרְכָא עָלְמִין.

תּוּ, אַמַּאי לָא קָאָמַר וְאֵל שַׁדַּי, דְּהָא הָכָא נָמֵי מַשְׁמַע כִּדְקָאמְרִינָן. דִּכְתִיב, וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, כֹּלָּא אֲתַר חַד הוּא, אַמַּאי שְׁבַק ל' וְכָתַב ת'. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ, דְּכַד אִינּוּן שְׁבִילִין נָפְקִין מֵעֵילָא, כְּלָלָא דְאוֹרַיְיתָא, אַחְסִין שָׁמַיִם. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר אֵת הַשָּׁמַיִם, כְּלָלָא דְכ"ב אַתְוָון. וּמֵהָכָא נָפְקֵי לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה דְּאִקְרֵי אֶרֶץ, כִּדְקָאמְרִינָן וְאֵת הָאָרֶץ, כְּלָלָא

דְּכ"ב אַתְוָון. וְשָׁמַיִם כָּלִיל כֹּלָּא כְּחָדָא, וּכְדֵין מִתְעַטְרָא סִיהֲרָא בְּכֹלָּא, וְיַתְבָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וּבְרָכָאן נָגְדִין כְּדֵין מִתַּמָּן, וְעַל דָּא וְאֵת שַׁדַּי.

וִיבָרְכֶךָּ, בְּגִין דְּיהֵא לֵיהּ קְיוּם תָּדִיר וְיַתִּיר, דְּהָא בְּכָל אֲתַר דְּאִית בֵּיהּ וא"ו, תּוֹסֶפֶת אִית לֵיהּ, וְקִיּוּמָא. עַד כָּאן כְּלַל, וּלְבָתַר עָבִיד פְּרַט, דִּכְתִיב בְּרָכוֹת שָׁמַיִם וְגו':

בְּרָכוֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בִּרְכוֹת הוֹרַי. בִּרְכוֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ וַדַּאי, דְּהָא יַעֲקֹב אַחְסִין שְׁבָחָא דִּכֹלָּא, יַתִּיר מֵאֲבָהָן, דְּהָא הוּא שְׁלִים הֲוָה בְּכֹלָּא. וְכֹלָּא יָהַב לֵיהּ לְיוֹסֵף, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָכִי אִתְחֲזֵי, דְּהָא צַדִּיק כֹּלָּא נָטִיל, וְאַחְסִין כֹּלָּא כְּחָדָא, וְכָל בִּרְכָאן בֵּיהּ שַׁרְיָין. הוּא אַרִיךְ בִּרְכָאן מֵרִישָׁא לְעֵילָּא, וְכָל שַׁיְיפֵי גוּפָא כֻּלְּהוּ אִתְתַּקָּנָן, לַאֲרָקָא בֵּיהּ בִּרְכָאן, וּכְדֵין אִתְעֲבִיד נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן.

מַאי מֵעֵדֶן, אֶלָּא, בְּכָל שַׁעְתָּא דְּכָל שַׁיְיפִין יָתְבִין בְּקִשׁוּרָא חָדָא, וְאִינּוּן בְּעִדּוּנָא דְּתִיאוּבְתָּא מֵרִישָׁא לְעֵילָּא וּלְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ מֵעִדּוּנָא וְתִיאוּבְתָּא דִּלְהוֹן, מְרִיקִין בֵּיהּ, וְאִתְעֲבִיד נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן וַדַּאי. תּוּ מֵעֵדֶן מֵחָכְמָה עִלָּאָה, נָגִיד כֹּלָּא לְאִתְמַשְׁכָא, וְעָבִיד נַהֲרָא, וְאִתְמַשְׁכָא עַד דְּמָטֵי לְהַאי דַּרְגָּא, וּכְדֵין כֹּלָּא בְּבִרְכָאן, וְכֹלָּא חַד.

עַד תַּאֲוַת גִּבְעוֹת עוֹלָם, (ס"א האי עד) תִּיאוּבְתָּא דְּאִינּוּן גִּבְעוֹת עוֹלָם. וּמַאי נִינְהוּ, תְּרֵי נוּקְבֵי. חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא, דְּכָל חַד אִקְרֵי עוֹלָם. וְתִיאוּבְתָּא דְּכָל שַׁיְיפֵי גוּפָא, בְּאִינּוּן תְּרֵין אִמַּהָן. תִּיאוּבְתָּא לְיָנְקָא מֵאִמָּא עִלָּאָה. תִּיאוּבְתָּא לְאִתְקַשָּׁרָא בְּאִמָּא תַּתָּאָה. וְתִיאוּבְתָּא דְּכֹלָּא חַד, בְּגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ, (כדקא חזי). תִּהְיֶינָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְגו', לְאִתְבָּרְכָא הַהוּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, וּלְנַטְלָא כֹּלָּא. כְּדְקָא חָזֵי.

זַכָּאִין אִינּוּן דְּאִקְרוּן צַדִּיקִים, דְּהָא צַדִּיק לָא אִקְרֵי, אֶלָּא מַאן דְּנָטִיר הַאי דַּרְגָּא, הַאי אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעַלְמָא דֵּין, וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. נָפְקוּ מִן מְעָרְתָּא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל חַד וְחַד לֵימָא מִלָּה, וְנֵיהַדּוּ בְּאָרְחָא.

פרק עו

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר קְרָא אֲבִתְרֵיהּ, בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף וְגו'. בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף, זְאֵב אַמַּאי. אֶלָּא בְּגִין דְּהָכִי אִתְרְשִׁים בְּכַרְסְיָיא, דְּהָא כָּל חֵיוָון רַבְרְבִין זְעִירִין רְשִׁימִין תַּמָּן. כְּמָה דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ה) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. וְכַרְסְיָיא דְּעָבַד שְׁלֹמֹה, הָכִי אִתְרְשִׁים, כְּגַוְונָא דִלְעֵילָּא.

תּוּ זְאֵב יִטְרָף, דְּהָא מִזְבֵּחַ בְּחוּלְקֵיהּ הֲוָה. וּמִזְבֵּחַ אִיהוּ זְאֵב. דְּאִי תֵּימָא בִּנְיָמִין אִיהוּ זְאֵב, לָאו הָכִי. אֶלָּא מִזְבֵּחַ דְּהֲוָה בְּחוּלְקֵיהּ, הוּא זְאֵב, דְּהֲוָה אָכִיל בִּשְׂרָא כָּל יוֹמָא וּבִנְיָמִין הֲוָה זַן לֵיהּ, בְּגִין דְּהָא בְּחוּלְקֵיהּ הֲוָה, כְּבֵיכוֹל אִיהוּ מְפַרְנֵס וְזַן לְהַאי זְאֵב. תּוּ זְאֵב יִטְרָף, זְאֵב

יָזוּן. וּמַאן אִיהוּ, אִילֵּין מָארֵי דְּבָבוּ, דְּאִינּוּן קָיְימֵי לְעֵילָא לְקַטְרָגָא, וְכֻלְּהוּ אִתְהֲנוּ וְאִתְתַּקָּנוּ מִקָּרְבָּנָא, וּמִתְעָרֵי אִתְעָרוּתָא לְעֵילָא.

בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל. מַאי בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד. אֶלָּא בְּצַפְרָא, דְּאַבְרָהָם אִתְעַר בְּעַלְמָא, וְשַׁעְתָּא דְּרַעֲוָא אִשְׁתַּכַּח, קָרְבָּנָא עָבִיד אִתְעָרוּתָא וְנַיְיחָא וְסַלְקָא עַד ע"ד. הַהוּא אָתָר, דִּכְתִיב, (דברים ל׳:ב׳) וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ.

תּוּ בַּבֹּקֶר, מַאי בַּבֹּקֶר, דָּא אַבְרָהָם כִּדְקָאֲמָרָן, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:ג׳) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר, בְּזִמְנָא דְרַעֲוָא אִשְׁתַּכַּח, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא לָא הֲוָה אָכִיל קָרְבָּנָא אָחֳרָא, וּמַאן הֲוָה אָכִיל, הַהוּא אָתָר דְּאִקְרֵי ע"ד, וְאִיהוּ כַּרְסְיָיא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ עֲדֵי עַד, כְּדִכְתִיב עֲדֵי עַד וְגו'.

וּזְמַן אָכִילָה, בְּצַפְרָא דְּעַ"ד הוּא, וְהַאי עַד, (הכי נמי) לְעֵילָא (הכי אתקרי), דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:ד׳) בִּטְחוּ בַיְיָ עֲדֵי עַד. וּבַבֹּקֶר, הַיְינוּ קָרְבַּן לַהּ', וַדַּאי. יֹאכַל עַד, וְלָא אָחֳרָא.

תְּנָנָא סָלִיק, וְאִתְעָרוּתָא דְּרַחֲימוּ קַשִׁיר, וְאִתְעַר לְעֵילָא וְקָיְימָא דָּא לְקֶבֶל דָּא, וְנוּרָא (נ"א ושרגא) דָּלִיק, וְאַנְהִיר בְּהַאי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא. וְכַהֲנָא אִתְעַר, וְלֵיוָאֵי מְשַׁבְּחָן, וְאַחְזָיִין חֵידוּ, וּכְדֵין חַמְרָא אִתְנְסַךְ, לְאִתְקַשְׁרָא בְּמַיָּא, וְחַמְרָא נָהִיר וְאַחְזֵי חֵידוּ, בְּגִינֵי כָּךְ, חַמְרָא טַב לְתַתָּא, לְאַחְזָאָה חֵידוּ, לְחַמְרָא אָחֳרָא דִּלְעֵילָא, וְכֹלָּא אִתְעַר, לְאִתְקַשְׁרָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא.

וְלֶחֶם דְּאִיהוּ (ויקרא רמ"ז ע"א) סֹלֶת, מַלְכוּתָא דְּאִתְעַר אִתְעָרוּתָא, נַקְטִין לָהּ שְׂמָאלָא בִּימִינָא, וּמְקַשְׁרֵי לָהּ בְּגוּפָא, וּכְדֵין נָגִיד מִשְׁחָא עִלָּאָה, וְלָקְטָא לֵיהּ עַל יְדָא דְצַדִּי"ק. וְעַל דָּא בָּעֵי לְמֶעְבַּד אִתְעָרוּתָא דְסֹלֶת בְּמִשְׁחָא, וְאִתְקַשַּׁר כֹּלָּא כְּחָדָא, וּכְדֵין עִדּוּנָא וְנַיְיחִין דִּיחוּדָא חַד, וְלָקְטִין עִדּוּנָא וְנַיְיחָא דְיִחוּדָא, כָּל אִינּוּן כִּתְרִין, וְאִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא, וְאִתְנְהִיר סִיהֲרָא, וְאִתְקַשְׁרָא בְּשִׁמְשָׁא, וְיָתִיב כֹּלָּא בְּעִדּוּנָא.

וּכְדֵין קָרְבַּן לַיְיָ, וְלָא לְאָחֳרָא. וְעַל דָּא, בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד, וְלָא לְאָחֳרָא (עד), יֹאכַל עַד, וְיִתְעָדַן וְיִתְקַשַּׁר בְּקִשּׁוּרֵיהּ בְּקַדְמִיתָא. אֵימָתַי, בַּבֹּקֶר. דְּבָעֵי לְאִתְבָּרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר יִתְבָּרְכוּן אָחֳרִנִין.

וְעַל דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְבָרְכָא לְחַבְרֵיהּ בְּצַפְרָא, עַד דִּיבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ בָּעֵי לְאִתְבָּרְכָא בְּרִישָׁא, וְהַיְינוּ בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד. וּלְבָתַר יִתְבָּרְכוּן אָחֳרִנִין, וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל.

דְּהָא קָרְבָּנוֹת דְּהֲוָה בְּרֵישָׁא, כֹּלָּא אִתְקְרַב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעָרוּתָא סַלְקָא תַּמָּן. וּבְגִין דְּהָא הוּא אִתְבָּרַךְ, הֲוָה מְקַשֵּׁר קִשְׁרִין לְכָל שְׁאָר חֵילִין עִלָּאִין, וּמַפְלִיג לוֹן בִּרְכָאן, לְכָל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי וְיָאוֹת לֵיהּ, וּמִתְבַּסְּמָן עָלְמִין, וְאִתְבָּרְכָאן עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וְהַיְינוּ רָזָא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:א׳) אָכַלְתִּי יַעָרִי עִם דִּבְשִׁי וְגו', בְּקַדְמִיתָא, לְבָתַר פְּלִיג לְכֻלְּהוּ, וְאָמַר, אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אָרִיךְ בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ, וּמַפְלִיג לוֹן, לְכָל

חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְעַל דָּא וְלָעֲרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל. דְּהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא יִתְבָּרַךְ בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא פָּלִיג בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין. דְּלָא תֵימָא דְקָרְבָּנָא מִתְקָרֵב לוֹן, וְלָא לְשׁוּם חֵילָא אָחֳרָא, אֶלָּא כֹּלָּא מִתְקָרֵב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אָרִיק בִּרְכָאן, וּמַפְלִיג בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּבְגִין כָּךְ קָרְבַּן לַיְיָ, וְלָא לְאָחֳרָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִי, שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ. תּוּ אִתְעָרוּתָא אָחֳרָא דְקָרְבָּנָא, כֹּלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן, וּלְאַתְעָרָא בִּרְכָאן, דְּיִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוּ עָלְמִין. בְּקַדְמִיתָא קָרְבַּן לַיְיָ, וְלָא לְאָחֳרָא, הַשְׁתָּא תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם, דְּיִתְקַשְּׁרוּן כֻּלְּהוּ עָלְמִין כְּחֲדָא, וְיִתְחַבְּרָן וְיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

פרק עז

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר קְרָא אֲבַתְּרֵיהּ, כָּל אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר וְגוֹ', כָּל אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי כָּל אֵלֶּה. אֶלָּא, לְאַחְבָּרָא (ס"א למחתם) לוֹן, בְּאָתַר דְּכָל בִּרְכָאן מְרִיקִין תַּמָּן. שְׁנֵים עָשָׂר. שְׁנֵים עָשָׂר וַדַּאי, קִשְׁרִין דְּתִקּוּנֵי מַטְרוֹנִיתָא, וְאִיהִי אִתְחַבְּרַת בַּהֲדַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב שְׁנֵים עָשָׂר. וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, דְּהָא בְּאָתָר דָּא, דִּבּוּר שַׁרְיָא.

אֲשֶׁר דִּבֶּר, הָכָא קִשְׁרָא חַד, לְאִתְחַבְּרָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. מִתַּתָּא, בְּאִלֵּין תְּרֵיסַר שִׁבְטִין, וְזֹאת, אִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ. אֲשֶׁר דִּבֶּר, הָא חִבּוּרָא דְכַר וְנוּקְבָא, קִשּׁוּרָא לְתְרֵין סִטְרִין, מִתַּתָּא וּמִלְּעֵילָּא, לְסוֹף קִשָּׁר לוֹן בְּאָתָר דִּלְעֵילָּא, דְּכַר וְנוּקְבָא כְּחֲדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ וְגוֹ'. מַאי כְּבִרְכָתוֹ. אֶלָּא כְּבִרְכָתוֹ בַּת זוּגוֹ. אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ תַּרְוַוְיִיהוּ כְּחֲדָא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לה) יְבָרֵכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָם וְגוֹ', יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין בִּרְכָאן, לְאַשְׁקָאָה לְגִינָתָא. וְהוּא כָּלִיל כָּל בִּרְכָאן, וְיָהִיב לָהּ, וּלְבָתַר וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָם. לְאַחֲזָאָה דְּכָל בִּרְכָאן אַתְיָין מִדְּכַר וְנוּקְבָא. כְּגַוְונָא דָּא (במדבר ז) יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ. יְבָרֶכְךָ יְיָ מִדְּכוּרָא. וְיִשְׁמְרֶךָ מִנּוּקְבָא. יְבָרֶכְךָ יְיָ מִזָּכוֹר. וְיִשְׁמְרֶךָ מִשְּׁמוֹר. וְכֹלָּא חַד מִלָּה, בְּגִין דְּמִתַּרְוַוְיִיהוּ נָפְקִין בִּרְכָאן לְעָלְמִין. וְעַל דָּא, אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ אוֹתָם.

פרק עח

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח קְרָא וְאָמַר, וַיִּכַּל יַעֲקֹב לְצַוּוֹת אֶת בָּנָיו וְגוֹ'. וַיִּכַּל יַעֲקֹב לְצַוּוֹת אֶת בָּנָיו, לְצַוּוֹת, לְבָרֵךְ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא דְּפָקִיד לוֹן לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא, לְאִתְקַשְּׁרָא בַּהֲדָהּ. תּוּ, דְּפָקִיד לוֹן עַל עִסְקֵי מְעָרְתָּא, דְּהִיא קְרִיבָא לְגַן עֵדֶן, דְּתַמָּן הוּא אָדָם הָרִאשׁוֹן קָבוּר.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא אֲתַר אִקְרֵי קִרְיַת אַרְבַּע. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּתַמָּן אִתְקְבָרוּ אַרְבַּע זוּגוֹת, אָדָם וְחַוָּה. אַבְרָהָם וְשָׂרָה. יִצְחָק וְרִבְקָה. יַעֲקֹב וְלֵאָה. הָא קוּשְׁיָא הָכָא, דְּתַנִּינָן, אֲבָהָן

אינון רְתִיכָא קַדִּישָׁא, וּרְתִיכָא לָאו פָּחוֹת מַאַרְבַּע, וְתָנְינָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְחַבַּר לְמַלְכָּא דָּוִד בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִתְעֲבִידוּ רְתִיכָא שְׁלֵימָתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים וגו'. דָּוִד מַלְכָּא אִתְחַבַּר לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא שְׁלֵימָתָא בַּהֲדַיְיהוּ. אִי הָכִי דָּוִד בָּעְיָא (נ"א לאתקשרא) לְאִתְקְבָרָא בְּגוֹ אֲבָהָן, וְיֶהֱוֵי קְרֵית אַרְבַּע בַּהֲדַיְיהוּ, מַאי טַעְמָא לָא אִתְקַבַּר בַּהֲדַיְיהוּ.

אֶלָּא, דָּוִד מַלְכָּא אָתַר מִתְתַּקֵּן הֲוָה לֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת, וּמַאן הוּא צִיּוֹן, לְאִתְחַבְּרָא לֵיהּ כְּחֶדָא. וְאָדָם דְּאִתְקַבַּר בְּגוֹ אֲבָהָן, הָא אִינּוּן אִתְקְבָרוּ בַּהֲדֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ מֶלֶךְ קַדְמָאָה הֲוָה, וְאִתְעֲבַר מִנֵּיהּ מַלְכוּ, וְאִתְיְהַב לְדָוִד מַלְכָּא. וּמִיּוֹמוֹי דְּאָדָם, אִתְקַיָּים דָּוִד מַלְכָּא. דְּאָדָם אֶלֶף שְׁנִין אִתְגְּזַר עָלוֹי, וְאִתְעֲבָרוּ מִנֵּיהּ שִׁבְעִין שְׁנִין, יוֹמוֹי דְּדָוִד מַלְכָּא, וְהוּא יְהִיב לוֹן. וְאֲבָהָן הֵיךְ יְקוּמוּן עַד דְּיֵיתֵי דָּוִד מַלְכָּא, אֶלָּא זָכָה לְאַתְרֵיהּ, כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, בְּגִינֵי כָךְ לָא אִתְקְבַר לְגַבֵּי אֲבָהָן.

תו, אֲבָהָן בְּאֲתַר דְּדְכוּרָא שַׁרְיָין, וְדָוִד בְּאֲתַר דְּנוּקְבָא, וַאֲבָהָן נוּקְבָן אִתְקְבָרוּ בַּהֲדַיְיהוּ. וְדָוִד אִתְקְבַר וְאִתְחַבַּר בְּאֲתַר דְּדְכוּרָא, מִלָּה כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

פרק עט

וַיֶּאֱסוֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ בְּאֲתַר דְּחַיִּין יָתִיב. כַּד בָּעָא לְאִסְתַּלְּקָא מֵעָלְמָא, נָחִית רַגְלוֹי לְגַבֵּי מִטָּה, וְאִתְכְּנִישׁ וְאִסְתַּלַק מֵעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו.

פִּתַּח וְאָמַר, (תהילים פ״ד:ג׳) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה', מִלָּה דָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָלְתָּא חֲזֵי, אִית מָדוֹרִין תַּתָּאִין, וְאִית מָדוֹרִין עִלָּאִין. בְּעִלָּאִין לָאו (מדורין) שָׁרְיָין תַּמָּן, וּמַאן אִינּוּן, אִינּוּן בָּתֵּי גַוָּאֵי, וּבָתֵּי בְּרָאֵי. אִינּוּן אִקְרוּן חַצְרוֹת ה', בְּגִין דְּאִינּוּן קָיְימֵי בִּרְחִימוּ וְתִיאוּבְתָּא לְגַבֵּי נוּקְבָא. תָּא חֲזֵי, כַּד נְשָׁמָתָא סַ לְקָא אִתְעַר כֹּלָּא לְגַבֵּי נוּקְבָא, דְּהָא אִיהִי אִתְאַחֲדַת בְּתִיאוּבְתָּא שְׁלֵימָתָא וְאִתְקַשְׁרַת בֵּיהּ.

יַעֲקֹב לָא מִית, בְּגִין כָּךְ לָא אִתְמַר בֵּיהּ מוֹתָא, אֶלָּא וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו. חֲמֵי מַה כְּתִיב, וַיֶּאֱסוֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, דְּאִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא לְגַבֵּי סִיהֲרָא, שִׁמְשָׁא לָא מִית, אֶלָּא אִתְכְּנִישׁ מֵעָלְמָא, וְאָזִיל לְגַבֵּי סִיהֲרָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְכְּנִישׁ יַעֲקֹב, אִתְנְהִיר סִיהֲרָא, וְתִיאוּבְתָּא דְּשִׁמְשָׁא עִלָּאָה אִתְעַר לְגַבֵּהּ, בְּגִין דְּשִׁמְשָׁא כַּד סָלִיק, אִתְעַר שִׁמְשָׁא אָחֳרָא, וְאִתְדְּבַק דָּא בְּדָא, וְאִתְנְהִיר סִיהֲרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ, אֲבָל הָא אִתְּמַר, דְּעִלָּאָה עָלְמָא דְּדְכוּרָא, אִתְקַשַּׁר בְּתַתָּאָה דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּנוּקְבָא, וְתַתָּאָה אִתְקַשַּׁר בְּעִלָּאָה, וְכֹלָּא דָּא כְּגַוְונָא דָּא.

וְהָא אִתְּמַר תְּרִין עָלְמִין נִינְהוּ, כְּדְכְתִיב, (דברי הימים א ט״ז:ל״ו) מִן הָעוֹלָם (קנ"ג ע"ב) וְעַד הָעוֹלָם. וְאַף עַל גַּב דְּתַרְוַיְיהוּ נוּקְבֵי נִינְהוּ, חַד מִתְתַּקֵּן בִּדְכוּרָא, וְחַד בְּנוּקְבָא. דָּא שַׁבַּע (שבת), וְדָא בַּת שֶׁבַע. דָּא אֵם, וְדָא אֵם, דָּא אִקָּרֵי אֵם הַבָּנִים, וְדָא אִקָּרֵי אֵם שְׁלֹמֹה. כְּדְכְתִיב, (שיר השירים ג׳:י״א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגו'. בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, בַּמֶּלֶךְ דְּכָל שְׁלָמָא דִּילֵיהּ. דָּא אֵם שְׁלֹמֹה. כְּדְכְתִיב, (מלכים א א׳:י״א) בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה. וּכְתִיב, (מלכים א ה׳:י׳) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה. חָכְמַת שְׁלֹמֹה, דָּא אֵם שְׁלֹמֹה. דִּכְתִיב, (משלי ל״א:א׳) דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ. דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ, הַאי קְרָא לָאו אִתְיְדַּע מַהוּ סְתִימָא דִּילֵיהּ. אֶלָּא, דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ, דְּבָרִים דְּאִתְּמַר בְּגִין אֵל דְּאִיהוּ מֶלֶךְ, וּמַאן אִיהוּ. דָּא (תהלים ז) אֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. וְאֵל שַׁדַּי. כְּמָה דְאִתְּמַר.

לְמוּאֵל כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (איוב מ׳:ד׳) לְמוֹ פִּי. לְמוּאֵל מֶלֶךְ, דְּאִיהוּ בַּת שֶׁבַע. מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ, כַּד אִתְגְּלִי עֲלוֹי בְּגִבְעוֹן, בְּחֶלְמָא דְּלֵילְיָא.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב אִתְכְּנִישׁ לְגַבֵּי סִיהֲרָא, וְעָבִיד בָּהּ פֵּירִין לְעֵלְמָא. וְלֵית לָךְ דָּרָא בְּעֵלְמָא, דְּלָא אִית בֵּיהּ אִיבָּא דְיַעֲקֹב, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אִתְעָר אִתְעָרוּתָא לְעֵילָּא, בְּגִין דִּכְתִיב, וַיֶּאסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, דְּאִיהוּ מִטָּתֵיהּ דְּיַעֲקֹב וַדַּאי.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּהָא אִשְׁתְּלִים לְעֵילָּא וְתַתָּא, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל׳:י׳) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְגו' כִּי אִתְּךָ אָנִי. כִּי אִתִּי אַתָּה לָא אִתְּמַר, אֶלָּא כִּי אִתְּךָ אָנִי, וְהָא אִתְּמַר.

פרק פ

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד וְגו', וּכְתִיב, וַיַּרְא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֵבֶל בְּגֹרֶן הָאָטָד וְגו'. הַנִּי קְרָאֵי אִית לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ, מַאי אִיכְפַּת לָן דְּאִינּוּן אָתוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד. וּמַאי טַעְמָא אִתְכָּנַת אֲבֵלוּתָא דָּא לְמִצְרַיִם, דְּהָא אֵבֶל יִשְׂרָאֵל מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי טַעְמָא לְמִצְרַיִם.

אֶלָּא הָכִי אָמְרוּ, כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּהֲוָה יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, אִתְבָּרַךְ אַרְעָא בְּגִינֵיהּ, וְנִילּוֹס הֲוָה נָפִיק וְאַשְׁקֵי אַרְעָא, וְעוֹד דְּפָסַק כַּפְנָא בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב. וְעַל דָּא, מִצְרָאֵי עֲבָדוּ אֲבֵלוּתָא, וְאִתְכַּנֵּי עֲלַיְיהוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק״ו:ב׳) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל מַהוּ יְמַלֵּל, יְדַבֵּר מִבָּעֵי לֵיהּ. וְאִי תֵּימָא דְּאָרְחֵיהּ דִּקְרָא הָכִי הוּא, דְּהָא קְרָאֵי אִינּוּן הָכִי. לָא. דְּכֻלְּהוּ לְאַחֲזָאָה מִלָּה קָא אַתְיָין. אוּף הָכָא, לְאַחֲזָאָה מִלָּה קָא אַתְיָא, מִי יְמַלֵּל (גבורות י״), כְּדְכְתִיב, (דברים כ״ג:כ״ו) וְקָטַפְתָּ מְלִילוֹת. גְּבוּרוֹת ה', בְּגִין דְּסַגִּיאִין אִינּוּן, דְּהָא כָּל גְּזֵרָא דְּדִינָא, מִתַּמָּן קָא אַתְיָא, וְעַל דָּא, מַאן אִיהוּ דִּיסַלֵּק וְיַעֲבֵר גְּזֵרָה חָדָא, מֵאִינּוּן גְּבוּרָאן דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תו, מִי יְמַלֵּל, וִידַבֵּר, כֹּלָּא חַד. יְדַבֵּר, דְּהָא כַּמָּה וְכַמָּה גְּבוּרָאן אִינוּן, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא, כַּמָּה מָארֵי דְּדִינִין, כַּמָּה מָארֵי תְּרֵיסִין, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין, וּמִלּוּלָא לָא יָכִיל לְמַלָּלָא לוֹן. וּבְמָה יְדַיְּעָן, כֻּלְּהוּ בְּהַגָּדָה, דְּאִית בֵּיהּ רָזָא דְחָכְמְתָא, דְּהָא בְּמִלּוּלָא וּבַאֲמִירָה לָא יָכִיל לְמַלָּלָא לוֹן. לְמִנְדַּע לוֹן, אֲבָל בְּהַגָּדָה יְדַיְּעָן, כְּמָה דִכְתִיב, (תהילים קמ״ה:ד׳) דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ, בְּרָזָא דָא יָדְעִין, אֲבָל גְּבוּרָתֶךָ דְּהִיא גְּבוּרָה תַּתָּאָה, יְדַבְּרוּ, דִּכְתִיב וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ.

יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ, דְּסַגִּיאִין אִינוּן (נ"א דרגין) דִּינִין, דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָן וּמִתְחַבְּרָן בְּתְהִלָּה, וְכַמָּה חֵילִין, וְכַמָּה מַשִּׁירְיָין דְּמִתְחַבְּרָן בָּהּ, כְּדִכְתִיב, (איוב כ״ה:ג׳) הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו, וְעַל דָּא, מַאן יָכִיל לְאַשְׁתְּמַע כָּל תְּהִלָּתוֹ.

תָּא חֲזֵי, מִצְרָאֵי כֻּלְּהוּ חַכִּימִין הֲווּ, וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קָא נָפְקֵי, כַּמָּה חֵילִין וְכַמָּה מַשִּׁירְיָין, וְכַמָּה דַרְגִּין עַל דַּרְגִּין, עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּי דַרְגִּין תַּתָּאִין, וּמִצְרָאֵי הֲווּ חָרְשִׁין וְחַכִּימִין בְּהוּ, וְיָדְעִין סְתִימִין דְּעַלְמָא, וְאִסְתַּכָּלוּ הָא, דְּבִזְמָנָא דְיַעֲקֹב קַיְּים בְּעַלְמָא, לָא אִית עַמָּא דְּשָׁלְטָא עַל בְּנוֹי, וְיָדְעוּ דְּהָא יִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל זִמְנִין סַגִּיאִין.

כֵּיוָן דְּמִית יַעֲקֹב חָדוּ, אִסְתַּכָּלוּ מַה יְהֵא בְּסוֹפָא, עַד דְּמָטוּ לְגוֹרָן הָאָטָד, דְּאִיהוּ גְּזֵרָא דְּדִינָא שַׁלִּיטָא, אָטָ"ד בְּגִימַטְרִיָּא יַד, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות י״ד:ל״א) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וגו', כֵּיוָן דְּמָטוּ לְאֶתַר דָּא, חָמוּ גְּבוּרָאן דְּנָפְקֵי מֵהַאי אָטָד. אַמַּאי אִקְרֵי אָטָד. אֶלָּא, מַה אָטָד נָפְקֵי כּוּבִין לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, הָכִי נָמֵי י"ד, נָפְקֵי מִינָהּ אֶצְבָּעָאן, לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, וְכָל אֶצְבָּעָא וְאֶצְבָּעָא סָלִיק בְּכַמָּה גְּבוּרָאן, בְּכַמָּה דִינִין, וּבְכַמָּה נְמוּסִין, כְּדֵין וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אָבֵל מִצְרַיִם, וַדַּאי אֵבֶל כָּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם, וְלָא לְאָחֳרָא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּרִישׁ פָּרְשָׁתָא. נָפְקֵי יָתְבוּ לְגוֹ מְעַרְתָּא. אָמַר חַמַּיְנָא דִּיוֹמָא דֵּין יִנְפּוֹל בֵּיתָא בְּמָתָא, וְיִעְדְּרוּן תְּרֵי רוֹמָאֵי מְקַטְרְגִין. אִי אֲנָא בְּמָתָא לָא יִנְפּוֹל בֵּיתָא. אַהֲדְרוּ לְגוֹ מְעַרְתָּא יָתְבוּ.

פרק פא

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (ישעיהו י׳:ל׳) צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים וגו'. צַהֲלִי קוֹלֵךְ, הַאי קְרָא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, בְּגִין דְּאִיהִי מְשַׁבַּחַת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקָלָא מְשַׁבָּחָא, וְעַל דָּא צַהֲלִי קוֹלֵךְ. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְשַׁבָּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקָלָא, בָּעְיָא לֵיהּ קָלָא נְעִימוּתָא, דְּיֶעֱרַב לְאָחֳרָנִין דְּשָׁמְעִין לֵיהּ, וְאִי לָאו, לָא יְקוּם לַאֲרָמָא קָלָא.

תָּא חֲזֵי, לֵיוָאֵי דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דָּא, דִּכְתִיב, (במדבר ח׳:כ״ה) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבוֹדָה וגו'. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּקָלֵיהּ (דרגיה, ואי) נָמִיךְ, וְלָא יֶעֱרַב לְאוּדְנִין, כִּשְׁאָר

חַבְרוֹ, כְּדֵין מְעַבְּרִין לֵיהּ מֵהַאי צִבְתָּא הָעֲבוֹדָה (מחיילין) דִּלְעֵילָּא, דְּקַיְימִין לְנַגְּנָא לְגַבֵּי הַאי עֲבוֹדָה, וּלְיַקְּרָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא חָזֵי.

חֵילִין לְעֵילָּא, חֵילִין וּמַשְׁרְיָין לְגַבֵּי תַּתָּאֵי, לְשַׁבְּחָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְזַמְּרָא לוֹן. וּבְגִינֵי כָּךְ יָשׁוּב מִצְבָא הָעֲבוֹדָה. וּבְגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָא מְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר קְרָא, צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים, בַּת אֲבָהָן.

תו, בַּת גַּלִּים, עַלְמָא דְאָתֵי אִקְרֵי גַּלִּים, בְּגִין דְּכֹלָּא קַיְימָא בֵּיהּ, וְאִתְכְּלִיל בֵּיהּ תְּלֵי תְּלִים, וְנַפְקָא מִנֵּיהּ לְכֹלָּא. תו בַּת גַּלִּים, כְּדִכְתִיב, (שיר השירים ד׳:י״ב) גַּל נָעוּל, וְכָל אינון גַּלִּים וּמַבּוּעִין, כֻּלְּהוּ נָפְקֵי מֵעַלְמָא דְאָתֵי, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִיהִי בַּת גַּלִּים.

תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא קִשְׁיָא, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב צַהֲלִי קוֹלֵךְ, דְּהוּא בְּגִין לְזַמְּרָא וְלַאֲרָמָא קָלָא, וּלְבָתַר כְּתִיב הַקְשִׁיבִי. אִי הָכִי אַמַּאי צַהֲלִי קוֹלֵךְ, כֵּיוָן דִּכְתִיב הַקְשִׁיבִי. אֶלָּא, צַהֲלִי, בְּגִין לְשַׁבְּחָא וּלְזַמְּרָא. תָּא חֲזֵי, אִי יִשְׂרָאֵל שָׁרָאן לְשַׁבְּחָא וּלְזַמְּרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין כְּתִיב הַקְשִׁיבִי, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן מְשַׁבְּחָן וּמְזַמְּרָן בְּגִינָהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב צַהֲלִי קוֹלֵךְ, וּכְתִיב הַקְשִׁיבִי.

לְיִשָּׁה, בְּגִין דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (משלי ל׳:ל׳) לַיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה. וְהַאי לַיְשָׁה, גְּבוּרָה, לְתַבָּרָא חֵילִין וְתוּקְפִין. עֲנִיָּה עֲנָתוֹת, בְּגִין דְּאִיהִי אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא (עלה), עֲנִיָּה וַדַּאי, לֵית לָהּ נְהוֹרָא לְסִיהֲרָא מִגַּרְמָהּ, אֶלָּא מַה דְּיָהֲיב לָהּ שִׁמְשָׁא.

עֲנָתוֹת אִיהוּ חֲקַל, כְּפַר חַד, וְשַׁרְיָין בֵּיהּ כֹּהֲנֵי מִסְכְּנֵי דְּאַהֲדָרָן עַל פִּתְחִין (דלואי), וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח בְּהוּ, בְּגִין דְּכָל אינון בְּנֵי הַהוּא כְּפַרָא (ס״א קלישין), קְלִיסִין הֲווּ בְּעֵינֵיהוּ דְּעַמָּא, וּבֵיתֵיהוּ רִיקָנַיִין יַתִּיר מִכָּל עַמָּא, בַּר מַה דְּיָהֲבִין לוֹן, כְּמִסְכְּנֵי (ס״א קלישין) קְלִיסִין דְּעַמָּא. בְּגִין כָּךְ, סִיהֲרָא לֵית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ, אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַבַּר עִמָּהּ שִׁמְשָׁא אִתְנְהִיר.

תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב, (מלכים א ב׳:כ״ו) וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתוֹת לֵךְ עַל שָׂדֶךָ כִּי אִישׁ מָוֶת אָתָּה. וְכִי עַל דְּזִמִּין לֵיהּ אֲדוֹנָיְהוּ, אִישׁ מָוֶת אִקְרֵי. אֶלָּא, בְּגִין דְּהֲוָה מֵאֲתַר מִסְכְּנָא, דְּאִידְבַּק בֵּיהּ סִיהֲרָא, דְּאִיהִי עֲנִיָּה עֲנָתוֹת.

וְאִי תֵּימָא, (מלכים א ב׳:כ״ו) וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אָבִי, בְּגִינֵי כָּךְ זַכָּאָה דְּלָא קָטִיל לֵיהּ. אֶלָּא אֶבְיָתָר, בְּגִין דְּהֲוָה מֵאֲתַר מִסְכְּנָא, זָכָה בֵּיהּ דָּוִד, עַד לָא סָלִיק לְמַלְכוּ, כַּד הֲוָה מְכַמָּאן לֵיהּ שָׁאוּל, וְהֲוֵי אָרְחוֹי כְּמִסְכְּנָא, (לבתר) אֶבְיָתָר כְּגַוְונָא דָא, וּלְזִמְנָא דְּשַׁלַּט שְׁלֹמֹה, סִיהֲרָא קַיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וְהֲוָה בְּחֶדְוָותָא דַּעֲתִירוּ, דְּכֹלָּא הֲוָה לֵיהּ, לָא זָכָה בֵּיהּ אֶבְיָתָר.

וַדַּאי שְׁדֵה עֲנָתוֹת, רָזָא דְמִלָּה הֲוָה, וְיִרְמְיָה דְּקָנֵי לֵיהּ, כֹּלָּא הֲוָה, בְּגִין לְאַחְסָנָא רָזָא עִלָּאָה. תָּא חֲזֵי, כָּד שָׁלְטָא סִיהֲרָא, שְׁדֵה תַּפּוּחִים אִקְרֵי, כָּד אִיהוּ בְּמִסְכֵּנוּ, שְׁדֵה עֲנָתוֹת. בְּגִינֵי כָּךְ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דִּלְתַתָּא, עָבִיד לֵיהּ עֲתִירוּ, וּשְׁלִימוּתָא.

כְּמָה דְּדָוִד, כָּל יוֹמוֹי אִשְׁתַּדַּל לְמֶעְבַּד שְׁלִימוּ לָהּ, וּלְנַגָּנָא זַמָּרֵי, לְזַמְּרָא וּלְשַׁבְּחָא לְתַתָּא. וְכַד דָּוִד אִסְתַּלִּיק מֵעָלְמָא, שָׁבִיק לָהּ בִּשְׁלִימוּ, וּשְׁלֹמֹה נָטַל לָהּ בְּעוּתְרָא, בִּשְׁלִימוּתָא, דְּהָא סִיהֲרָא נָפְקָא מִמִּסְכֵּנוּ, וְעָאלַת לְעוּתְרָא, דִּבְהַהּ עוּתְרָא, שָׁלַט עַל כָּל מַלְכֵי אַרְעָא.

פרק פב

וְעַל דָּא (מלכים א ו) אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה. אֶלָּא כֹּלָּא דְּהַב, דְּאִתְרַבֵּי דְּהַב, וּבְהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (איוב כ"ח:ו') וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ, דְּהָא עָפָר דִּלְעֵילָּא, הֲוָה מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ שִׁמְשָׁא, וּבְאִסְתַּכְּלוּתָא דִּשְׁמְשָׁא וְתוּקְפֵּיהּ, עַפְרָא עָבִיד וְאַסְגֵּי דְּהַב.

תָּא חֲזֵי, מִטּוּרֵי דִּנְהִירוּ, דְּתוּקְפָּא דִּשְׁמְשָׁא תַּמָּן, עַפְרָא דְּאַרְעָא בֵּינֵי טוּרֵי, כֻּלְּהוּ עָבְדֵי דְּהַב, וְאִלְמָלֵא חֵיוָון בִּישִׁין דִּרְבִיאוּ תַּמָּן, בְּנֵי נָשָׁא לָא הֲווּ מִסְכְּנֵי, בְּגִין דְּתוּקְפָּא דִּשְׁמְשָׁא אַסְגֵּי דְּהַב.

בְּגִין כָּךְ, בְּיוֹמוֹי דִשְׁלֹמֹה, אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב לִמְאוּמָה, דְּהָא תַּקִּיפָא דִּשְׁמְשָׁא אִסְתַּכַּל בְּעַפְרָא, וְאַסְגֵּי לֵיהּ דְּהַב. וְעוֹד דְּהַהוּא עַפְרָא, סִטְרָא דְּדִינָא אִיהוּ. כַּד אִסְתַּכַּל בֵּיהּ שִׁמְשָׁא, נָטַל תּוּקְפָּא וְאִתְרַבֵּי דַּהֲבָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל שְׁלֹמֹה בָּהּ, שַׁבַּח וְאַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת ג':כ') הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְגו'.

וְעַל דָּא שְׁלֹמֹה לָא אִצְטְרִיךְ לְנַגָּנָא כְּדָוִד, אֶלָּא שִׁירָתָא דְּאִיהוּ רְחִימֵי דְעוּתְרָא, דְּהוּא נְהִירוּ וּרְחִימוּ דְּכָל תּוּשְׁבְּחָן דְּעַלְמָא בֵּיהּ הֲווּ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַטְרוֹנִיתָא כַּד יָתְבָא בְּכֻרְסְיֵיא לְקֳבְלֵיהּ דְּמַלְכָּא קָאָמַר.

כְּתִיב, (מלכים א י':כ"ז) וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כָּאֲבָנִים, בְּגִין דְּכֹלָּא הֲוָה דְּהַב, וְעַפְרָא אִתְקַשַּׁר בִּשְׁמָאלָא, בְּסִטְרָא דְּרַחֲימוּ. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, וְשִׁמְשָׁא אִתְדַּבַּק בַּהֲדֵיהּ, וְלָא אִתְעֲדֵי מִינֵּיהּ.

שְׁלֹמֹה טָעָה בְּהַאי, דְּהָא חָמָא דְּאִתְקְרִיב סִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא, וִימִינָא מְחַבְּקָא, וּשְׂמָאלָא תְּחוֹת רֵישָׁא, כֵּיוָן דְּאִתְקְרִיבוּ דָּא בְּדָא, אָמַר, הָא אִתְקְרִיבוּ כְּחֲדָא, יְמִינָא מַה הָכָא. דְּהָא יְמִינָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּגִין לְקָרְבָא, כֵּיוָן דְּאִתְקְרִיבוּ דָּא בְּדָא לְמַאי אִצְטְרִיךְ, מִיָּד אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַנְתְּ דְּחִית יְמִינָא, חַיָּיךְ, אַנְתְּ תִּצְטָרֵךְ לְחֶסֶד בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא תִּשְׁכַּח. מִיָּד סָטָא שְׂמָאלָא מִלְקַבֵּל סִיהֲרָא, וְסִיהֲרָא שַׁרְיָא לְאִתְחַשְׁכָא, וְהֲוָה שְׁלֹמֹה מְהַדַּר עַל פִּתְחִין, וְאָמַר, (קהלת א':י"ב) אֲנִי קֹהֶלֶת, וְלָא הֲוָה מַאן דְּיַעֲבִיד עִמֵּיהּ חֶסֶד, מַאי

טַעְמָא, בְּגִין דְּדָחָה יְמִינָא, וְלָא חָשִׁיב לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א י׳:כ״א) אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה.

וְעַל דָּא, כָּל דְּאַסְגֵּי תּוּשְׁבְּחָן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַסְגֵּי שְׁלָמָא לְעֵילָא, בְּגִינֵי כָּךְ הַקְשִׁיבִי לְיָשָׁה. כְּתִיב, (איוב ו) לַיִּשׁ אוֹבֵד מִבְּלִי טֶרֶף וְגו', לַיִּשׁ הַיְינוּ לַיְשָׁה, כְּדִכְתִיב, חָק חֲקָה. אוֹבֵד, כְּדִכְתִיב, (ישעיהו כ״ז:י״ג) וּבָאוּ הָאוֹבְדִים. מִבְּלִי טֶרֶף, בְּגִין, דְּאִיהִי תְּבִעָה (ס"א עילה) עֲלֵיהּ לְמֵיהַב, כְּדִכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ.

וּבְנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ חַיָילִין, כַּד אִיהִי יְהִיבַת לְהוֹן טֶרֶף, כֻּלְּהוּ מִתְחַבְּרָן כְּחַד, וְיָנְקִין כְּחַד. וְכַד אִיהִי יָתְבָא מִבְּלִי טֶרֶף, דְּגָרַם גָּלוּתָא, וַדַּאי בְּנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ, מִתְפָּרְשָׁן כֻּלְּהוּ לְכַמָּה סִטְרִין וְאָרְחִין, בְּגִין לְאַשְׁכָּחָא לְמֶעְבַּד דִּינָא. וְעַל דָּא, בְּזִמְנָא דְקָרְבָּנָא אִתְעֲבִיד, כֻּלָּא מִתְתַּקְנָן, וּמִתְקָרְבִין כְּחָדָא כִּדְקָאֲמָרָן. הַשְׁתָּא דְקָרְבָּנָא לֹא אִתְעֲבִיד, וַדַּאי בְּנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ, וּבְגִינֵי כָּךְ, לֵית לָן יוֹם דְּלָא אִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ דִּינָא, דְּהָא לָא מִתְעָרִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּשְׁלִימוּ עִלָּאָה כִּדְקָאֲמָרָן.

תָּא חֲזֵי, הַשְׁתָּא צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ, אִתְעַר שְׁלִימוּ לְעֵילָא וְתַתָּא, וּבְבִרְכָתָא דְּבָרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִתְבָּרְכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְעַל דָּא בְּצְלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָאן עָלְמִין. מַאן דְּמְבָרֵךְ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְבָּרַךְ. מַאן דְּלָא בָּרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא יִתְבָּרַךְ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל א ב׳:ל׳) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבוֹזַי יֵקָלוּ.

פרק פג

רַב הַמְנוּנָא סָבָא, כַּסָּא דִבְרָכָתָא לָא יָהִיב לֵיהּ לְבַר נָשׁ אֲחָרָא לְבָרְכָא, (דברי לאתנטלא) אֶלָּא אִיהוּ אַקְדִּים וְנָטִיל לֵיהּ (בימינא ובשמאלא) בִּתְרֵי יְדוֹי וּמְבָרֵךְ. וְהָא אֲמָרַן, דְּבָעֵי לְנַטְלָא לֵיהּ בִּימִינָא (ס"א ולא בשמאלא) וּבְשְׂמָאלָא, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא אִתְעָרוּ בֵּיהּ, שַׁפִּיר הוּא. אֲבָל כַּסָּא דִבְרָכָה הָכִי אִצְטְרִיךְ כּוֹס, דִּכְתִיב, (תהילים קט״ז:י״ג) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, דְּהָא בְּהַאי כּוֹס, אִתְנַגִידוּ בִּרְכָאן מֵאינוּן יְשׁוּעוֹת דִּלְעֵילָא, וְהוּא נָטִיל לוֹן, וְכָנִישׁ לוֹן לְגַבֵּיהּ, וְתַמָּן אִתְנְטִיר (לון) חַמְרָא עִלָּאָה וְאִתְכְּנִישׁ בְּהַהוּא כּוֹס. וּבְעִינָן לְבָרְכָא לֵיהּ בִּימִינָא, (ס"א ובשמאלא) וְלֹא בִּשְׂמָאלָא, וְחַמְרָא דְּאִיהוּ בְּהַאי כּוֹס כָּנִישׁ, דְּיִתְבָּרְכוּן כְּחָדָא, וּבְעִינָן לְבָרְכָא פָּתוֹרָא, דְּלָא תֵּהֵא רֵיקָנְיָא מִנַּהֲמָא וְחַמְרָא, כֹּלָּא (חד) כְּחָדָא.

תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אִקָּרֵי, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, בְּעִינָן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא (ובעי) לְנַטְלָא לֵיהּ, וְהַהוּא כּוֹס אִתְיְיהִיב בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּבְעֵי דְּאִתְמַלְיָיא חַמְרָא, בְּגִין חַמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ נָפִיק מַעַלְמָא דְּאָתֵי.

וְתָא חֲזֵי, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, (הכא) בְּהַאי אִתְגַּלְיָין מִלִּין עִלָּאִין, הָכָא דְּאָנַן בְּמַעֲרְתָּא, אֵימָא הָכָא אִתְגַּלְיָיא רָזָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא. כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה בָּעֵי לְקַבְּלָא לֵיהּ בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא,

דָּא צָפוֹן וְדָרוֹם, וְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה דִּיהֵא נָטִיל בְּרָכָה מִנַּיְיהוּ. מַאן כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, דָּא מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, דִּבְעִינָן דְּאִתְיְיהִיב בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּבָעֵי לַאֲנָחָא לָהּ בִּימִינָא, וְגוּפָא דְּיִתְתַּקֵּן בַּהֲדֵיהוּ, וַיִּשְׁגַּח בֵּיהּ בְּהַהוּא כּוֹס, לְבָרְכָא לֵיהּ בְּאַרְבַּע בִּרְכָאן, בְּגִין דִּכְתִיב, (דברים י״א:י״ב) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ וְגו'. אִשְׁתַּכַּח בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, צָפוֹן וְדָרוֹם וּמִזְרָח וּמַעֲרָב, הָא רְתִיכָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

וּפְתוֹרָא בְּנַהֲמָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכָא הַהוּא לֶחֶם דִּלְתַתָּא, וְיִתְבָּרֵךְ לֶחֶם עוֹנִי, וִיהֵא לֶחֶם פַּנָּג, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְיִשְׁתַּכַּח דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָא בְּד' סְטָרֵי עַלְמָא, לְעֵילָא וְתַתָּא לְעֵילָא (בההוא נהמא של ברכה). וְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, לְאִתְחַבְּרָא דָּוִד מַלְכָּא בַּאֲבָהָן, וְיִתְבָּרֵךְ לְתַתָּא, דְּיִתְבָּרֵךְ (נ"א ופתורא בנהמא בגין דיתברך מכל סטרין מעילא ומתתא לעילא ברזא דכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן ויתברך לתתא דיתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקמוה ויתברך) פָּתוֹרָא דְּבַר נָשׁ, לְאַשְׁתַּכְּחָא בֵּיהּ מְזוֹנָא תָּדִיר.

פרק פד

קָמוּ כֻּלְּהוּ וּנְשָׁקוּ יְדוֹי, אָמְרוּ בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַעֵילָנָא הָכָא, וּשְׁמַעְנָא מִלִּין אִלֵּין. נָפְקוּ מִן מְעָרְתָּא וְאָזְלוּ, כַּד עָאלוּ בְּמָתָא, חָמוּ עִיטְרָא דִּבְנֵי נָשָׁא דְּמִיתוּ, דְּנָפַל בֵּיתָא עֲלַיְיהוּ, יָתְבוּ וְחָמוּ דְּקָא סַפְדֵי לְאִינּוּן דְּמִיתוּ, עִם אִינּוּן רוֹמָאֵי.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד, מַאן גֹּרֶן הָאָטָד. אֶלָּא, הָכָא אִתְרְמִיז שְׁלְטָנוּתָא דְּמַצְרָאֵי דְּאִתְעֲדֵי. גֹּרֶן הָאָטָד, דָּא מְמַנָּא שׁוּלְטָנָא דְּמַצְרָאֵי, דְּאִתְעֲדֵי מִקַּמֵּי שׁוּלְטָנוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא חָמוּ (גורן). כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים א כ״ב:י׳) מְלוּבָּשִׁים בְּגָדִים בַּגֹּרֶן. וְעַל דָּא וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וְגו'.

עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אָבֵל מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה, דְּוַדַּאי מִמִּצְרַיִם הֲוָה, אוּף הָכָא לָאו דְּיוּדָאֵי נִינְהוּ אִלֵּין בָּכְיֵין, אַף עַל גַּב דְּמִיתוּ בֵּיהּ יוּדָאֵי, וְאִלֵּין יוּדָאֵי, אִלְמָלֵא הֲווּ יוּדָאֵי, לָא מִיתוּ, וְכֵיוָן דְּמִיתוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר חוֹבַיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, דְּיַעֲקֹב אַף עַל גַּב דְּנָפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ בְּמִצְרַיִם, לָאו בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא נָפְקַת. מַאי טַעְמָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּלָא הֲוָה מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא עַרְסָא שְׁלֵימָתָא כְּהַהוּא עַרְסָא דְּיַעֲקֹב. בְּשַׁעְתָּא דְּהַוָה סָלִיק מֵעָלְמָא נִשְׁמָתֵיהּ, מִיָּד אִתְקַשַּׁר בַּאֲתַרֵיהּ, וְהָא אוֹקִימְנָא.

פרק פה

תָּא חֲזֵי, כַּד הֲוָה עָאל יַעֲקֹב בְּמְעָרְתָּא, כָּל רֵיחִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן אִשְׁתַּכַּח בְּמְעָרְתָּא, וּמְעָרְתָּא סָלְקָא נְהוֹרָא, וּשְׁרָגָא חַד דָּלִיק. וְכַד עָאלוּ אֲבָהָן לְגַבֵּי דְּיַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, לְאִשְׁתַּכְּחָא עִמֵּיהּ,

אִסְתַּלַּק נְהוֹרָא דְּשַׁרְגָּא. כֵּיוָן דְּיַעֲקֹב בְּמַעֲרְתָּא, הַדְרָא שְׁרָגָא לְאַתְרֵיהּ, כְּדֵין אִשְׁתְּלִים מְעַרְתָּא מִכָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

וְעַד יוֹמֵי עַלְמָא, לָא קַבִּילַת מְעַרְתָּא בַּר נָשׁ אָחֳרָא, וְלָא תְקַבֵּל. וְנִשְׁמָתִין דְּזָכָאן אִעַבְרָן מִקַּמַּיְיהוּ בְּבֵי מְעַרְתָּא, בְּגִין דְּיִתְעָרוּן, וְחָמִין זַרְעָא דִּשְׁבָקוּ בְּעַלְמָא, וְיֶחְדוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, חֲנִיטָא דְיַעֲקֹב מַאי אִיהוּ, אָמַר לֵיהּ, זִיל שְׁאֵיל לְאַסְיָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיְצַו יוֹסֵף אֶת עֲבָדָיו אֶת הָרוֹפְאִים לַחֲנוֹט אֶת אָבִיו וַיַּחַנְטוּ הָרוֹפְאִים אֶת יִשְׂרָאֵל, סַלְקָא דַּעְתָּךְ כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא הֲוָה חֲנִיטָא דָא. אִי תֵּימָא בְּגִין אוֹרְחָא הוּא דְּעָבְדוּ, הָא כְּתִיב וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן וְגוֹ' וַיִּישָׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם, הָא לָא אָזְלוּ עִמֵּיהּ בְּאָרְחָא, דְּהָא תַּמָּן אִתְקַבַּר, וּכְתִיב וַיַּחַנְטוּ אוֹתוֹ.

אֶלָּא, אָרְחָא דְּמַלְכִין אינוּן, בְּגִין לְקַיְימָא גוּפַיְיהוּ, חֲנָטֵי לוֹן בְּמִשַּׁח רְבוּת, עִלָּאָה עַל כָּל מִשְׁחִין, מְעוֹרָב בְּבוּסְמִין, וְשָׁאִיב לֵיהּ בְּגוּפָא יוֹמָא בָּתַר יוֹמָא בְּהַהוּא מִשְׁחָא טָבָא, אַרְבְּעִין יוֹמִין. דִּכְתִיב, וַיְמַלְאוּ לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנוּטִים. בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִים דָּא, קַיְימָא גוּפָא שְׁלִים זְמָנִין סַגִּיאִין.

בְּגִין דְּכָל הַהוּא אַרְעָא דִּכְנַעַן, וְאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, מְכַלָּה גוּפָא וּמְרַקֵּב לֵיהּ לְזִמַּן זְעִיר מִכָּל שְׁאָר אַרְעָא, וּבְגִין לְקַיְימָא גוּפָא עָבְדֵי דָא, וְעָבְדֵי חֲנִיטָא דָא מִגּוֹ וּמִבָּרָא. מִגּוֹ דְּשַׁוְיָן הַהוּא מִשְׁחָא עַל טַבּוּרָא, וְהוּא עָאל בְּטַבּוּרָא לְגוֹ וְאִשְׁתְּאִיב בְּמֵעוֹי, וְקָאִים לֵיהּ לְגוּפָא מִגּוֹ וּמִבָּרָא לְזִמְנִין סַגִּיאִין.

פרק פו

וְיַעֲקֹב הָכִי הֲוָה בְּקִיּוּמָא דְּגוּפָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. דְּגוּפָא דְּאֲבָהָן אִיהוּ, וְהֲוָה בְּקִיּוּמָא בְּגוּפָא וְנַפְשָׁא. כְּגַוְונָא דָא לְיוֹסֵף, דְּאִיהוּ דּוּגְמָא דְּגוּפָא, וּבְקִיּוּמָא דְּגוּפָא וְנַפְשָׁא הוּא. בְּקִיּוּמָא דְּגוּפָא, דִּכְתִיב וַיַּחַנְטוּ אוֹתוֹ, בְּקִיּוּמָא דְּנַפְשָׁא, דִּכְתִיב וַיִּישָׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם.

וּתְנִינָן תְּרֵי יוּדִי"ן אַמַּאי. אֶלָּא, יוֹסֵף נָטַר לֵיהּ בְּרִית לְתַתָּא, וְנָטִיר לֵיהּ בְּרִית דִּלְעֵילָּא, אִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא, אִתְשַׁוִּי בִּתְרֵי אֲרוֹנֵי, (אתר) בְּאָרוֹן לְתַתָּא וּבְאָרוֹן לְעֵילָּא. אָרוֹן דִּלְעֵילָּא מַאן אִיהוּ. אֶלָּא, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (יהושע ו':ו') הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, דְּאָרוֹן דִּלְעֵילָּא אֲרוֹן הַבְּרִית אִקְרֵי, דְּהָא לָא יְרִית לֵיהּ אֶלָּא מַאן דְּנָטַר בְּרִית, וּבְגִין דְּיוֹסֵף נָטַר לֵיהּ לִבְרִית, אִתְשַׁוִּי בִּתְרֵי אֲרוֹנֵי.

וַיִּישָׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם, הָכִי הוּא וַדַּאי. וּקְרָא אוֹכַח רָזָא אָחֳרָא, דְּאַף עַל גַּב דְּנָפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ בִּרְשׁוּ אָחֳרָא, אִתְקְשַׁר בִּשְׁכִינְתָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּישָׂם בָּאָרוֹן, לְעֵילָּא וּלְתַתָּא, בְּגִין דְּהַוָה צַדִּיק. דְּכָל צַדִּיק יָרִית אַרְעָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ

כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:
סָלִיק סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

שמות

פרק א

(שמות א:א') וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ, (דניאל י"ב:ג') וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד והַמַּשְׂכִּילִים: אֵלֵּין אִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלֵי בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא. (נ"א יזהירו דנצצין ברזא דחכמתא) יַזְהִירוּ: נַהֲרִין, וְנִצְצִין בְּזִיוָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. כְּזֹהַר: נְהִירוּ וּנְצִיצוּ דְּנַהֲרָא דְּנָפִיק מֵעֲדֶן. וְדָא אִיהוּ רָזָא סְתִימָא, דְּאִקְרֵי (בראשית ח"ב ל"ד א') רָקִיעַ. בֵּיהּ קַיְימִין כּוֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא, וְכָל אִינּוּן בּוּצִינִין דִּנְהוֹרָא.
זֹהַר דְּהַאי רָקִיעַ נָהִיר בִּנְהִירוּ עַל גִּנְתָּא. וְאִילָנָא דְּחַיֵּי קַיְימִים בְּמְצִיעוּת גִּנְתָּא. דְּעַנְפּוֹי חַפָּיִין (ד"א עליה) (נ"א על) כָּל אִינּוּן דִּיוּקְנִין וְאִילָנִין וּבוּסְמִין דִּבְגִנְתָּא, בְּמָאנִין דְּכַשָּׁרָן. (ס"א ומטללין) וּתְטַלְלִין תְּחוֹתֵיהּ כָּל חֵיוָת בָּרָא. וְכֹל צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא יְדוּרוּן תְּחוֹת אִינּוּן עַנְפִין.
זֹהַר אִיבָּא דְּאִילָנָא, יָהִיב חַיִּין לְכֹלָּא. קִיּוּמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין סִטְרָא אַחֲרָא לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, אֶלָּא סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן אִינּוּן דְּטַעֲמִין מִנֵּיהּ, אִינּוּן קַיְימִין לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. אִלֵּין אִקְרוּן מַשְׂכִּילִים, וְזַכָּאן חַיִּין בְּהַאי עָלְמָא, וְחַיִּין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.
זֹהַר אִילָנָא דָּא, זַקְפָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא. חֲמֵשׁ מְאָה פַּרְסֵי הִלּוּכֵיהּ, שִׁתִּין רִבּוֹא אִיהוּ, בְּפִשִׁיטוּתֵיהּ. בְּהַאי אִילָנָא, קַיְימָא חַד זֹהֲרָא, (זהר) כָּל גַּוְונִין קַיְימִין בֵּיהּ אִינּוּן גַּוְונִין סָלְקִין וְנַחְתִּין, לָא מִתְיַשְׁבֵי בְּדוּכְתָּא אַחֲרָא בַּר בְּהַהוּא אִילָנָא.
כַּד נַפְקֵי מִנֵּיהּ לְאִתְחַזָּאָה בְּגוֹ זֹהַר דְּלָא נַהֲרָא, מִתְיַשְׁבָן וְלָא מִתְיַשְׁבָן, קַיְימָן וְלָא קַיְימָן, בְּגִין דְּלָא מִתְיַשְׁבָן בְּאָתָר אַחֲרָא. מֵאִילָנָא דָּא נַפְקֵי תְּרֵיסַר שְׁבָטִין. דְּמִתְחַמָּן בֵּיהּ, וְאִינּוּן נַחְתּוּ בְּהַאי זֹהַר דְּלָא נַהֲרָא, לְגוֹ גָּלוּתָא דְּמִצְרַיִם, בְּכַמָּה מַשִׁרְיָין עִלָּאִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

פרק ב

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (יחזקאל א') הָיֹה הָיָה דְּבַר ה', הָיֹה הָיָה תְּרֵי זִמְנֵי אֲמַאי. וְתוּ אִית לְשָׁאֲלָה, אִי יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה מְהֵימָנָא הֲוָה, (שמות פ"ב ב') אֲמַאי גַּלֵּי כָּל מַה דְּחָמָא, מַאן דְּמַלְכָּא אָעִיל לֵיהּ בְּהֵיכָלֵיהּ אִית לֵיהּ לְגַלָּאָה רָזִין דְּחָמֵי. אֶלָּא וַדַּאי יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה מְהֵימָנָא הֲוָה, וְכָל מַה דְּחָמָא בְּמְהֵימְנוּתָא אִיהוּ, וּבִרְשׁוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי כָּל מַה דְּגַלֵּי, וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאן דְּרָגִיל לְמִסְבַּל צַעֲרָא אַף עַל גַּב דְּאָתֵי לְפוּם שַׁעְתָּא צַעֲרָא, סָבִיל מַטְלָנוֹי, וְלָא חָיִישׁ, אֲבָל מַאן דְּלָא רָגִיל בְּצַעַר, וְהַוָה כָּל יוֹמוֹי בְּתַפְנוּקִין וְעִידּוּנִין, וְאָתֵי לֵיהּ צַעֲרָא, דָּא אִיהוּ צַעֲרָא שְׁלִים, וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמִבְכֵּי.

כַּךְ יִשְׂרָאֵל, כַּד נַחְתּוּ לְמִצְרַיִם, רְגִילִין בְּצַעֲרָא הֲווֹ, דְּהָא כָּל יוֹמוֹי דְּהַהוּא זַכָּאָה אֲבוּהוֹן בְּצַעֲרָא הֲוָה, וְעַל דָּא סָבְלוּ גָּלוּתָא כְּדָקָא יָאוּת. אֲבָל גָּלוּתָא דְּבָבֶל הַהוּא הֲוָה צַעֲרָא שְׁלִים, הַהוּא הֲוָה צַעֲרָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין בָּכָאן עֲלֵיהּ.

עִלָּאִין: דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ג:ז') הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה וְגוֹ'. תַּתָּאִין: דִּכְתִיב, (תהילים קל"ז:א') עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ וְגוֹ' כֻּלְּהוֹן בָּכוּ עַל גָּלוּתָא דְּבָבֶל. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּהֲווֹ בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין דְּכִתִּיב, (איכה ד':ב') בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים וְגוֹ'.

(אד"ג דתנן אמר רבי יצחק, מאי דכתיב, (ירמיהו ט':ט') על ההרים אשא בכי ונהי. אלא, אלין אינון טוריא רמיא דעלמין. ומאן אינון טוריא רמיא, אינון, בני ציון היקרים המסולאים בפז) וְהַשְׁתָּא הֲווֹ נַחְתִּין בְּגָלוּתָא, בְּרֵיחַיָּא עַל קַדְלֵיהוֹן וִידֵיהוֹן מְהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא. וְכַד עָאלוּ בְּגָלוּתָא בְּבָבֶל, חָשִׁיבוּ דְּהָא לֵית לְהוּ קִיּוּמָא לְעָלְמִין, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבִיק לוֹן, וְלָא יַשְׁגִּיחַ בְּהוֹן לְעָלְמִין.

וְתָנֵינָן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פָּמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְכָל רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וְכָל חֵילֵיהוֹן וּמַשְׁרְיָיתֵיהוֹן, וְרַבְרְבָנוֹי, וְכָל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא, וְאָמַר לוֹן, מָה אָתּוּן עֲבִדִין הָכָא, וּמַה בְּנֵי רְחִימָאי בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל, וְאָתּוּן הָכָא, קוּמוּ חוּתוּ כֻּלְכוֹן לְבָבֶל, וַאֲנָא עִמְּכוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ג:י"ד) כֹּה אָמַר ה' לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבֶלָה וְגוֹ'. לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבֶלָה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוֹרַדְתִּי בָרִיחִים כּוּלָּם, אֵלֵּין כָּל רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין.

כַּד נַחְתּוּ לְבָבֶל, אִתְפַּתָּחוּ שְׁמַיָּא, וְשָׁרַאת רוּחַ נְבוּאָה קַדִּישָׁא עַל יְחֶזְקֵאל, וְחָמָא כָּל מַה דְּחָמָא, וְאָמַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הָא מָאריכוֹן הָכָא, וְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא וּרְתִיכוּ, דְּאָתוּ לְמֵידַר בֵּינֵיכוֹן. לָא הֵימְנוּהוּ, עַד דְּאִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה כָּל מַה דְּחָמָא, וַאֲרָא כָּךְ, וַאֲרָא כָּךְ. וְאִי גַּלֵּי יַתִּיר, מַה דְּגַלֵּי כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ. כֵּיוָן דְּחָמוּ יִשְׂרָאֵל כָּךְ, חַדוּ. וְכַד שָׁמְעוּ מִלִּין מִפּוּמֵיהּ דְּיֶחֱזְקֵאל, לָא חַיְישׁוּ עַל גָּלוּתָהוֹן כְּלָל, דְּהָא יָדְעוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁבִיק לוֹן. וְכָל מַה דְּגַלֵּי בְּרָשׁוּתָא גַּלֵּי. (ל"א ואמר רבי שמעון ביה שעתא חדו ישראל חדוותא שלימתא בסיעתא דמאריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו עאל רעותא דלביה ברחימותא סגיא למיסר נפשיה על קדושתא דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי)

וְתָנֵינָן בְּכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל גָּלוּ, תַּמָּן שְׁכִינְתָּא גָּלְתָה עִמָּהוֹן, וְהָכָא בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם מַה כְּתִיב, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. כֵּיוָן דִּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַהוּ אֵת יַעֲקֹב, הַבָּאִים אִתּוֹ

אִצְטְרִיךְ לְמֵימַר. אֶלָּא, אֱלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינּוּן רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, דְּנַחְתּוּ עִם יַעֲקֹב, בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא, בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם

פרק ג

(שמות א׳:א׳) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח (ה' א' שיר השירים ד׳:ח׳) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעוֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהָרְרֵי נְמֵרִים. הַאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וּקְרִיבוּ לְטוּרָא דְּסִינַי לְקַבָּלָא אוֹרַיְיתָא, אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתִּי מִלְּבָנוֹן: מִן הַהוּא עִדּוּנָא עִלָּאָה קָא אָתֵית. כַּלָּה: שְׁלִימָתָא, כְּהַאי סִיהֲרָא דְּאִשְׁתְּלִימַת מִן שִׁמְשָׁא בְּכָל נְהוֹרָא וּנְצִיצוּ, אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי, בְּגִין לְקַבָּלָא בָּנַיִךְ אוֹרַיְיתָא.

תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה, תָּשׁוּרִי: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ט׳:ז׳) וּתְשׁוּרֶה אֵין לְהָבִיא. תְּקַבְּלִיל תַּקְרוּבְתָּא עַל בָּנַיִךְ. מֵרֹאשׁ אֲמָנָה: מֵרֵאשִׁיתָא דְּעָאלוּ בְּמֵהֵימָנוּתָא עִלָּאָה, וְאָמְרוּ (שמות כ״ד:ז׳) כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וַהֲווּ בְּמַתְקְלָא חָדָא כְּמַלְאָכִין עִלָּאִין, דְּהָכִי כְּתִיב בְּהוּ, (תהילים ק״ג:כ׳) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. כְּדֵין קַבִּילַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּרָה.

(ויקרא קצ"ב א') מֵרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן: דָּא טוּרָא דְּסִינַי, דְּקָרִיבוּ לְגַבֵּיהּ, וְאִתְעַתְּדוּ תְּחוֹתֵיהּ. דִּכְתִיב, (שמות י״ט:י״ז) וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. מִמְּעוֹנוֹת אֲרָיוֹת: אִלֵּין בְּנֵי שֵׂעִיר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא בָּעוּ לְקַבָּלָהּ, מֵהָרְרֵי נְמֵרִים: אִלֵּין בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל. דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:ב׳) ה' מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָא מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ.

מַאי וְאָתָא מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ. דְּתָנֵינָן, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אָתוּ מַשְׁרְיָין דְּמַלְאָכִין עִלָּאִין, פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, (תהילים ח׳:ב׳) ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם, בָּעָאן דְּיֵתְיְהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא.

אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי אִית בְּכוֹן מוֹתָא, דִּכְתִיב, (במדבר י״ט:י״ד) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. (דברים כ״א:כ״ב) וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט מָוֶת וְהוּמָת. חֵטְא אִית בֵּינַיְיכוּ, וְכִי אַתּוּן בָּעָאן לְדִינִין. אִית בֵּינַיְיכוּ גֵּזֶל. אוֹ גְּנֵבָה, דִּכְתִיב, (שמות כ׳) לֹא תִגְנֹבוּ. אִית בֵּינַיְיכוּ נְשִׁין דִּכְתִיב, (שמות כ׳) לֹא תִנְאָף. אִית בֵּינַיְיכוּ שִׁקְרָא, דִּכְתִיב, (שמות כ׳:י״ג) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. אִית בֵּינַיְיכוּ חֶמְדָּה, דִּכְתִיב, (שמות כ׳:י״ג) לֹא תַחְמֹד. מַה אִתּוּן בָּעָאן אוֹרַיְיתָא. מִיָּד פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. וְאִלּוּ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם לָא כְּתִיב. וְעַל דָּא וְאָתָא מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ, כְּדֵין מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

ר' יוֹסֵי אוֹקִים לְהַאי קְרָא, (ה' ב') כַּד נַחְתָּא שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי קְרָא, עַל רָזָא דְּיִחוּדָא דְּמֵהֵימָנוּתָא אִתְמַר, אִתֵּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה, קוֹל אֲמַר לְדִבּוּר אִתֵּי, בְּגִין דְּהָא (בראשית ל"ו א') קוֹל אָתֵי לְדִבּוּר, וּמְדַבֵּר לָהּ בַּהֲדֵיהּ, לְמֶהֱוֵי כַּחֲדָא בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל. בְּגִין דְּקוֹל אִיהוּ (בראשית רמ"ז ב' כ"ה א') כְּלָל, דִּבּוּר אִיהוּ פְּרָט. וְעַל דָּא כְּלָל אִצְטְרִיךְ לְפָרָט, וּפָרָט אִצְטְרִיךְ לְכְלָל. דְּהָא לֵית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר, וְלֵית דִּבּוּר בְּלָא קוֹל. וְעַל דָּא אִתֵּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה וְגוֹ', דְּעִקָּרָא דְּתַרְוַיְיהוּ מִלְּבָנוֹן קָא אַתְיָין.

תְּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אָמָנָה: דָּא אִיהוּ גָּרוֹן, דְּמַתַּמָּן נַפְקָא רוּחָא לְאַשְׁלְמָא כֹּלָּא, (נ"א כלה) מָרָזָא דִּלְבָנוֹן סָתִים וְגָנִיז. מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן: דָּא אִיהִי לִישָׁנָא רִישָׁא וְאֶמְצָעִיתָא, דְּמַחֲתְכָא לְדִבּוּר. מִמְּעוֹנוֹת אֲרָיוֹת: אִלֵּין אִינּוּן שִׁינַיִם. מֵהָרְרֵי נְמֵרִים: אִלֵּין אִינּוּן שִׂפְוָון, שְׁלִימוּ דְּאִשְׁתְּלִים בְּהוּ דִּבּוּר.

פרק ד

וְאִלֵּין שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (משלי כ"ג:ו') אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמֹּתָיו. אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן, בְּגִין דְּנַהֲמָא אוֹ הֲנָאָה דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּהַוְיָ רַע עַיִן, לָאו אִיהוּ כְּדַאי לְמֵיכַל וּלְאִתְהֲנֵי מִנֵּיהּ. דְּאִי כַּד נַחְתּוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם, לָא יִטְעֲמוּן נַהֲמָא דְּמִצְרָאֵי, לָא אִשְׁתְּבָקוּ בְּגָלוּתָא, וְלָא יְעִיקוּן לוֹן מִצְרָאֵי.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, וְהָא גְּזֵרָא אִתְגְּזַר. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא אִיהוּ כְּדְקָא יָאוּת, דְּהָא לָא אִתְגְּזַר בְּמִצְרַיִם דַּוְוקָא, דְּהָא לָא כְּתִיב (בראשית ט"ו:י"ג) כִּי גֵּר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֶלָּא בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וַאֲפִילּוּ בְּאַרְעָא אָחֳרָא.

אָמַר ר' יִצְחָק, מַאן דְּאִיהוּ בַּעַל נֶפֶשׁ, (ס"א לא ייכל עם בר נש) דְּמֵיכְלֵיהּ יַתִּיר מִשְּׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, אוֹ מַאן דְּהוּא אָזִיל בָּתַר מֵעוֹי, אִי אִעְרַע בְּהַהוּא רַע עַיִן, יְכוּס גַּרְמֵיהּ וְלָא יֵיכוּל מִנַּהֲמָא דִּילֵיהּ, דְּלֵית נַהֲמָא בִּישָׁא בְּעָלְמָא, בַּר מֵהַהוּא לֶחֶם רַע עַיִן, מַה כְּתִיב (בראשית מ"ג:ל"ב) כִּי לֹא יוּכְלוּן הַמִּצְרִים לֶאֱכֹל אֶת הָעִבְרִים לֶחֶם כִּי תוֹעֵבָה הִיא לְמִצְרָיִם, הָא לָךְ לֶחֶם רַע עַיִן,

פרק ה

תְּלָתָא אִינּוּן דְּדַחְיִין שְׁכִינְתָּא מֵעָלְמָא, וְגַרְמִין, דְּדִיוּרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא הֲוֵי בְּעָלְמָא, וּבְנֵי נָשָׁא צַוָּוחִין וְלָא אִשְׁתְּמַע קָלֵיהוֹן. וְאִלֵּין אִינּוּן: מַאן דְּשָׁכִיב בַּנְּדָה, בְּגִין דְּלֵית מִסְאֲבוּ תַּקִּיף בְּעָלְמָא בַּר מִסְאֲבוּ דְּנִדָּה. מִסְאֲבוּ דְּנִדָּה קַשְׁיָא מִכָּל מִסְאֲבוּ דְּעָלְמָא, אִסְתַּאַב אִיהוּ, וְכָל דְּמִתְקָרְבִין בַּהֲדֵיהּ יִסְתַּאֲבוּן עִמֵּיהּ, בְּכָל אֲתַר דְּאָזְלִין אִתְדַּחְיָיא שְׁכִינְתָּא מִן קַמַּיְיהוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּגָרִים מַרְעִין בִּישִׁין עַל גַּרְמֵיהּ, וְעַל הַהוּא זַרְעָא דְּיוֹלִיד, דְּכֵיוָן דְּיִקְרַב בַּר נָשׁ לְגַבֵּי נִדָּה, הַהוּא מִסְאֲבוּ דָּלִיג עֲלוֹי, וְיִשְׁתָּאַר בְּכָל שַׁיְיפִין דִּילֵיהּ, זַרְעָא דְּיוֹלִיד בְּהַהוּא

שַׁעֲתָא, (ס"א מסאבו) מַשְׁכִּין עֲלוֹי רוּחַ מְסָאֲבוּ. וְכָל יוֹמוֹי יְהֵא בְּמָסָאֲבוּ, דְּהָא בְּנָיָנָא וִיסוֹדָא דִּילֵיהּ אִיהוּ בְּמָסָאֲבוּ רַב וְתַקִּיף מִכָּל מְסַאֲבָא דְּעָלְמָא, דְּמֵיָד דְּקָרִיב בַּר נָשׁ לְגַבֵּי נִדָּה, הַהוּא מְסָאֲבוּ דְּלִיג עֲלוֹי, דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ו:כ"ד) וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו.

מַאן דְּשָׁכִיב בְּבַת אֵל נֵכָר, דְּאַעִיל בְּרִית קוֹדֶשׁ וְאָת קַיָּימָא בִּרְשׁוּ אַחֲרָא, דִּכְתִיב, (מלאכי ב':י"א) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. וְתָנֵינָן, לֵית קְנָאָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר קְנָאָה דִּבְרִית קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ קַיָּימָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְרָזָא דִּמְהֵימָנוּתָא. מָה כְּתִיב (במדבר כ"ה:א') וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב מִיַּד וַיִּחַר אַף ה' בְּיִשְׂרָאֵל.

רֵישֵׁי עַמָּא דְּיָדְעוּ וְלֹא מָחוּ בִּידַיְיהוּ, אִתְעַנְשׁוּ בְּקַדְמֵיתָא, דִּכְתִיב, (במדבר כ"ה:ד') קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לָהּ' נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ. רִבִּי אַבָּא אָמַר, מַאי נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ. נֶגֶד הַבְּרִית דְּאִקְרֵי שֶׁמֶשׁ, וַעֲלֵיהּ אִתְּמַר (תהלים פ"ד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ה' אֱלֹהִים. שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן (רכ"ד ב'): דָּא בְּרִית קַדִּישָׁא. מַה שֶּׁמֶשׁ זָרַח וְאַנְהִיר עַל עָלְמָא, אוּף הָכִי בְּרִית קַדִּישָׁא זָרַח וְאַנְהִיר גּוּפָא דְּבַר נָשׁ. מָגֵן: מַה מָגֵן אִיהוּ לְאַגָּנָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, אוּף הָכִי בְּרִית קַדִּישָׁא מָגֵן עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמַאן דְּנָטִיר לֵיהּ, לֵית נִזְקָא בְּעָלְמָא, דְּיָכִיל לְמִקְרַב בַּהֲדֵיהּ וְדָא הוּא נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ. רֵישֵׁי עַמָּא, יִתְפְּסוּן בְּכָל דָּרָא וְדָרָא בְּחוֹבָא דָּא, אִי יְדָעִין וְלָא מְקַנְאִין לֵיהּ. בְּגִין דְּחוֹבָא דָּא עֲלַיְיהוּ, לְקַנָּאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי בְּרִית, מַאן דְּאַעִיל קִדּוּשָׁה דָּא בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא, עֲלֵיהּ כְּתִיב (שמות כ':ה') לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא וְכֹלָּא קְנָאָה חָדָא. וְעַל דָּא אִתְדַּחְיָיא שְׁכִינְתָּא מִקַּמֵּיהּ. מַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּבְרִית קַדִּישָׁא דְּחָתִים בִּבְשַׂרֵיהּ דְּבַר נָשׁ, כְּאִילּוּ מְשַׁקֵּר בְּשִׁמְא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּמְשַׁקֵּר חוֹתְמָא דְּמַלְכָּא, מְשַׁקֵּר בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בֶּאֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל, אִי לָא בְּחֵילָא דְּתִיּוּבְתָּא תְּדִיר. (ס"א יתיר)

ר' יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א י"ב:ט') וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְגוֹ', וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'. מַאי וַיִּשְׁכְּחוּ וַיַּעֲזְבוּ. דְּדָחוּ מִנַּיְיהוּ בְּרִית קַיָּימָא קַדִּישָׁא, הֲווֹ גַּזְרִין וְלָא פַּרְעִין, עַד דְּאָתַת דְּבוֹרָה וּנְדִיבַת בְּהַאי לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּמָה דִּכְתִיב, (שופטים ה':ב') בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרֲכוּ ה'.

מַאן דְּקָטִיל בְּנוֹי, הַהוּא עוֹבָרָא דְּמִתְעַבְּרָא אִתְּתֵיהּ, וְגָרִים לְקַטְלָא לֵיהּ בְּמָעָהָא, דְּסָתִיר בְּנָיְינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ. אִית מַאן דְּקָטִיל בַּר נָשׁ. וְהַאי קַטִּיל בְּנוֹי. תְּלָתָא בִּישִׁין עֲבִיד דְּכָל עָלְמָא לָא יָכִיל לְמִסְבַּל, וְעַל דָּא עָלְמָא מִתְמוֹגְגָא זְעִיר זְעִיר, וְלֹא יְדִיעַ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, וְחַרְבָּא וְכַפְנָא וּמוֹתָנָא אַתְיָין עַל עָלְמָא. וְאִלֵּין אִינּוּן: קְטִיל בְּנוֹי, סָתִיר בְּנָיְינָא דְּמַלְכָּא. דְּחֵיא שְׁכִינְתָּא, דְּאַזְלָא וּמְשַׁטְטָא בְּעָלְמָא, וְלֹא

אַשְׁכַּחַת נַיְיחָא. וְעַל (דא) אִלֵּין, רוּחָא (ס"א רוחין) דְּקוּדְשָׁא (עביד) בָּכְיָה. וְעָלְמָא אִתְּדָן בְּכָל הָנֵי דִּינִין. וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וַוי לֵיהּ, טָב לֵיהּ דְּלָא יִתְבְּרֵי בְּעָלְמָא.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאַף עַל גַּב דַּהֲווּ בְּגָלוּתָא דְּמַצְרַיִם, אִסְתָּמָרוּ מִכָּל הָנֵי תִּלָתָא, מִנְּדָה, וּמִבַּת אֵל נֵכָר, וּמִקְטוֹל זַרְעָא, וְאִשְׁתַּדָּלוּ בְּפַרְהֶסְיָא בְּפִרְיָה וּרְבִיָה. דְּאַף עַל גַּב דְּגְזָרָה אִתְגְּזָרַת (שמות א׳:כ"ב) כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד הַיְאוֹרָה תַּשְׁלִיכוּהוּ, לָא אִשְׁתְּכַח בֵּינֵיהוֹן מַאן דְּקַטִיל עוּבָּרָא בְּמְעָהָא דְּאִתְּתָא, כָּל שֶׁכֵּן לְבָתַר. וּבְזִכוּתָא דְּא נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא.

מִנְּדָה: דְּתָנֵי רִבִּי חִיָּיא מַאי דִּכְתִיב, (שמות ל"ח:ח׳) וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחשֶׁת בְּמַרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת. מִפְּנֵי מַה זָכוּ נָשִׁין לְהַאי, בְּגִין דְּאִסְתָּמְרוּ גַּרְמַיְיהוּ בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, דִּלְבָתַר דְּאִתְדַּכְיִין הֲווֹ אַתְיִין מִתְקַשְׁטָן וּמִסְתַּכְּלָן בַּמַּרְאָה בִּבְעָלֵיהוֹן, וּמְעוֹרְרָן לוֹן בְּפִרְיָה וּרְבִיָה.

מִבַּת אֵל נֵכָר, דִּכְתִיב, (שמות י״ב:מ״א) יָצְאוּ כָּל צִבְאוֹת ה' וְגוֹ'. וּכְתִיב (תהילים קכ״ב:ד׳) שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל. עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל וַדַּאי. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שִׁבְטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב וְהוּא בֶּן אִישׁ מִצְרִי. הָא וַדַּאי חַד הֲוָה, וּפִרְסְמוֹ קְרָא, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ד:י״א) וְהוּא בֶּן אִישׁ מִצְרִי וְגוֹ' וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלוֹמִית בַּת דִּבְרִי לְמַטֵּה דָן. פְּרִיָה וְרִבְיָה דִּכְתִיב, (שמות א׳:ז׳) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגוֹ'. וּמִכָּל הָנֵי אִסְתָּמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ז' א') עָאלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָפְקוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

פרק ו

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אֲזֵלֵי בְּאוֹרְחָא, עַד דַּהֲווֹ אֲזֵלֵי, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי יוֹסֵי, אַפְתַּח פּוּמָךְ, וְינַהֲרוּן מִילָךְ אָמַר לֵיהּ נִיחָא קָמֵיהּ דְּמַר, דְּאֶשְׁאַל מִלָּה חֲדָא דְּקַשְׁיָא לִי, (אחורי דף זה) הָא שְׁמַעְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דַּהֲוָה אָמַר, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. כָּל אִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דַּהֲווֹ נַחְתִּין לְגָלוּתָא בַּהֲדֵי יַעֲקֹב, דִּכְתִיב, אֵת יַעֲקֹב. מַהוּ דִּכְתִיב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא. אֶלָּא הָא תָּנֵינָן, כָּל דְּמִקַּבֵּל מֵאָחֳרָא, אִיהוּ בֵּיתָא מֵהַהוּא דְּיָהִיב, וְעַל דָּא אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (מלכים א ט׳:א׳) וַיְהִי כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'. וְכִי כֵּיוָן דְּאָמַר אֶת בֵּית ה', מַהוּ וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ, אִי בְּגִין שְׁלֹמֹה אִתְּמַר, לָאו הָכִי, אֶלָּא אֶת בֵּית ה' דָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ דָּא קֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים.

בֵּית ה' דְּאִיהוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּגוֹן: עֲזָרוֹת וּלְשָׁכוֹת וּבֵית הָאוּלָם וְהַדְּבִיר, דָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וַדַּאי אִקְרֵי בֵּית ה'. בֵּית הַמֶּלֶךְ: דָּא קֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּאִיהוּ פְּנִימָאָה דְּכוּלָּא, הַמֶּלֶךְ סְתָם. מֶלֶךְ דָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ מֶלֶךְ עִלָּאָה, אִיהוּ נוּקְבָא לְגַבֵּי נְקוּדָה עִלָּאָה, סְתִימָא דְּכוּלָּא.

וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ נוּקְבָא, אִיהוּ דְּכוּרָא לְגַבֵּי מָלֶךְ דִּלְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא כְּגַוְונָא דָּא וְעַל דָּא, תַּתָּאֵי, בְּרָזָא דָּא כְּתִיב בָּהוּ, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת, רִבִּי (אלעזר) יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד':י"ב) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם. גַּן נָעוּל: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא גַּן נָעוּל. דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַה הַגַּן הַזֶּה צָרִיךְ לִשְׁמוֹר, לַעְדּוֹר, וּלְהַשְׁקוֹת, וּלְזָמוֹר. כַּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, צְרִיכָה לַעְדּוֹר, וְלִשְׁמוֹר, וּלְהַשְׁקוֹת, וּלְזָמוֹר, וְנִקְרֵאת גַּן, וְנִקְרֵאת כֶּרֶם, מַה הַכֶּרֶם הַזֶּה צָרִיךְ לַעְדּוֹר וּלְהַשְׁקוֹת וְלִזְמוֹר וְלַחְפּוֹר, כַּךְ יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ה':ז') כִּי כֶּרֶם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְכִתְיב, (ישעיהו ה':ז') וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וְגוֹ'.

פרק ז

תוספתא מַתְנִיתִין: אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנַן פַּתְחִין עֵינָא חָמָאן, גַּלְגַּלֵּי רְתִיכָתָא קַדִּישָׁתָא נַטְלִין בְּמַטְלָנוֹי, וְקַל שִׁירָתָא בְּסִימָא לְאוּדְנִין, יָאֶה לְלִבָּא, סַלְקָא וְנָחְתָא, אַזְלָא וְלָא נַטְלָא, מִזְדַּעְזְעִין אֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹא רִבְבָן וּפַתְחִין שִׁירָתָא מִלְרַע לְעֵילָּא.

לְקַל נְעִימוּתָא הַהוּא, קַיְימִין מַאן דְּקַיְימִין, וּמִתְכַּנְפִין בִּכְנוּפְיָא לְסִטְרָא דִּימִינָא, אַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין אַלְפִין מְארֵי דְּעַיְינִין. חַמָּאן וְלָא חַמָּאן, קַיְימִין בְּקִיּוּמֵיהוֹן. תְּרֵין סִטְרִין אֲחֶרְנִין אִתְחַזְּורוּ (ס"א אתחזרו) בְּגִינֵיהוֹן. וּלְסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא מָאתָן וְחַמְשִׁין אַלְפִין.

אִינּוּן מְארֵיהוֹן דִּיבָּבָא, מְיַבְּבִין וּמְיַלְּלִין מֵאֲתַר בֵּית מוֹתְבֵיהוֹן, פַּתְחִין בְּדִינָא וּמְסַיְּימִין בְּדִינָא. מְיַבְּבִין תְּנָיְינוּת, וְדִינָא יָתִיב, וְסַפְּרִין פְּתִיחוּ. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, סָלִיק מָארֵיהּ דְּדִינָא, דְּקָאִים עֲלֵיהוֹן, וְיָתִיב בְּכוּרְסַיְיא דְּדִינָא, וְשִׁירָתָא אִשְׁתְּכַּךְ, עַד לָא תִּסְתַּיְים דִּינָא

סָחֲרָן מָארֵי דְּעַיְינִין דִּלְסִטְרָא יְמִינָא, וְעִמְּהוֹן תַּמְנֵיסַר אַלְפִין אַחֲרָנִין תַּקְעִין, וְלָא מְיַבְּבִין וְלָא מְיַלְּלִין (ס"א לא מיללין ולא מיבבין) פַּתְחִין שִׁירָתָא, מִזְדַּעְזְעָן מָאתָן וְחַמְשִׁין אַלְפִין מָארֵי דִּיבָּבָא.

תַּקַע תְּנָיְינוּת וְלָא מְיַבְּבִין (ס"א ולא מיבבין ולא מיללין) נָטִיל פַּטְרוֹנָא, מֵהַהוּא כּוּרְסַיְיא וְיָתִיב בְּכוּרְסַיְיא דְּוַותְּרָנוּתָא. בֵּיהּ זִמְנָא הַוָה (נ"א הוא) מְדַכֵּר שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה רַבָּא, דְּבָהַהוּא שְׁמָא חַיִּים לְכֹלָּא.

פָּתַח וְאָמַר זִמְנָא חָדָא יו"ד ה"א וי"ו ה"א (ס"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות ל"ד:ה') וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה. פַּתְחִין כִּקַדְמֵיתָא מָארֵי גַּלְגַּלֵּי קַדִּישִׁין. וְאֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹא רִבְבָן, וְאָמְרֵי שִׁירָתָא, מִשַּׁבְּחִין וְאָמְרִין, בְּרִיךְ יְקָרָא דְה' מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ.

אַתְיָא הַהוּא גְּנָתָא, דְּהַוָות (נ"א דאיהי) טְמִירָא בְּמָאתָן וְחַמְשִׁין עָלְמִין, הוּא שְׁכִינְתָּא יְקָרָא בְּזִיוָהּ, דְּנָפִיק מִזִּיוָא לְזִיוָא, וְזִיוָהּ נָגִיד מִנֵּיהּ, לְד' סִטְרִין רֵישִׁין, לְקַדְמָאֵי (ס"א לקיימא), מֵהַהוּא זִיוָא נָפָק (ס"א אתמשך) לְכֻלְּהוּ דְּאִינּוּן לְתַתָּא, וְהַהִיא אִקְרֵי גְּנָתָא דְּעֵדֶן.

פָּתַח תְּנָיְינוּת הַהוּא סָבָא, פַּטְרוֹנָא דְּכוֹלָּא וּמְדַכַּר שְׁמַיּהּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, וְכֻלְּהוּ פַּתְחֵי בִּתְלֵיסָר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי. מַאן חָמֵי כָּל אִלֵּין תַּקִּיפִין, רָאמִין דְּרָאמִין, תַּקִּיפִין דְּתַקִּיפִין, רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וּשְׁמַיָּא, וְכָל חֵילֵהוֹן, מִזְדַּעְזְעִין וּמִתְחַלְחָלָן בְּאֵימָתָא סַגְיָא, מְשַׁבְּחָן שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאַמְרִין שִׁירָתָא. זַכָּאִין אִינּוּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן בְּהַהוּא עִדּוּנָא, וְיִדְּעִין דָּא, עַל הַאי אִיתְמַר (ירמיהו י׳:ז׳) מִי לֹא יִירָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה וְגוֹ'. (ע"כ תוספתא)

פרק ח

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּד נַחְתַּת שְׁכִינְתָּא לְמִצְרַיִם, נַחְתַּת חַיָּה חָדָא, דִּשְׁמָהּ יִשְׂרָאֵל, בְּדִיּוּקְנָא דְּהַהוּא סָבָא, וְאַרְבְּעִין וּתְרֵין שַׁמָּשִׁין קַדִּישִׁין עִמַּיהּ, וְכָל חַד וְחַד אָת קַדִּישָׁא עִמַּיהּ, מִשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ נַחְתָּן עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִמַּשְׁמַע דְּקָאמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ אֵת יַעֲקֹב, וְלֹא נֶאֱמַר אִתּוֹ.

שָׁאַל רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, (אמר ליה) כֵּיוָן דְּשַׁמְעַת מֵאֲבוּךָ, פָּרָשַׁת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּרָזָא עִלָּאָה, מַאי קָאָמַר אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לֵיהּ, הַהוּא מִלָּה דְּהַוָּה אָמַר אַבָּא, אִינּוּן הָווּ מַלְאָכִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן לְעֵילָּא עַל תַּתָּאֵי מְנָהוֹן, הַיְינוּ דִּכְתִיב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ, וְהָכִי אָמַר אַבָּא, כָּל אִינּוּן מַלְאָכִין דְּבַדְרָגָא עִלָּאָה, אִקְרוֹן גּוּבְרִין דִּוכְרִין, וְאִינּוּן דְּבַדְרָגָא תַּתָּאָה מְנָהוֹן, אִתְקְרוֹן (נוקבתא) בַּיִת, דְּאִתְּתָא נוּקְבָא דִּמְקַבְּלָא מִן דְּכוּרָא.

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה קָאִים קֳמֵיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר בַּר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ שְׁכִינְתָּא נַחְתַּת לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב. אֲמַר לֵיהּ וְלָא, וְהָא כְּתִיב (בראשית מ״ו:ד׳) אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ. אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, שְׁכִינְתָּא נַחְתַּת לְמִצְרַיִם אֵת יַעֲקֹב וְשִׁית מְאָה אַלְפִין רְתִיכִין קַדִּישִׁין (אחרנין) עִמַּהּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי, תְּנֵינָן שִׁית מֵאָה אַלְפִין רְתִיכִין קַדִּישִׁין נַחְתּוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, וְכֻלְּהוּ סְלִיקוּ מִתַּמָּן, כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י״ב:ל״ז) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס סֻכּוֹתָה כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי וְגוֹ'. שֵׁשׁ מֵאוֹת לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת, כְּגַוְונָא דִּנְפָקוּ אִלֵּין, כַּךְ נָפְקוּ אִלֵּין.

וְתָא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, בְּעִדָּנָא דְּנָפְקוּ אִלֵּין רְתִיכִין קַדִּישִׁין, מַשִּׁירְיָיתָא קַדִּישְׁתָּא, חָמוּ יִשְׂרָאֵל וְיָדְעוּ, דַּהֲווּ מִתְעַכְּבִין בְּגִינֵיהוֹן, וְכֻלְּהוּ בְּהֵילוּ דְּעָבְדוּ יִשְׂרָאֵל, בְּגִינֵיהוֹן הֲווּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות י״ב:ל״ט) וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ, הֲווּ לֵיהּ לְמֵימַר וְלָא רָצוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ אֲבָל לָא כְּתִיב אֶלָּא וְלֹא יָכְלוּ. וְאִתְיְידַעוּ (ס"י ואיתנדע) מַמָּשׁ, דִּכֻלְּהוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֲווּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּרְקִיעָא, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיְמָה אֵת יַעֲקֹב, וְעַל דָּא לָא נֶאֱמַר וְאֵלֶּה

שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אִתּוֹ, אֶלָּא וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב, הַבָּאִים מִצְרַיְמָה בְּקַדְמִיתָא וְעִם מִי, אֵת יַעֲקֹב.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, (נ"א רבי יצחק נ"א רבי יוסי) קַל וָחוֹמֶר, וּמַה כַּד אִשְׁתְּזִיב יַעֲקֹב מִלָּבָן, כְּתִיב, (בראשית ל"ב:ב') וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. כַּד נָחַת בְּגָלוּתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה, לָאו דִּינָא, הוֹאִיל וּפַטְרוֹנָא נַחְתָּא דְּיֵיחְתוּן שַׁמָּשׁוֹי עִמֵּיהּ, הַיְינוּ דִּכְתִיב הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב. רִבִּי יַעֲקֹב דִּכְפַר חָנָן אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּר' אַבָּא, מַאן אִינּוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּהָכָא. אִינּוּן דְּאִתְקְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ.

ר' אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית נ"ח ב') (תהילים מ"ו:ט') לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת יְיָ' אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אַל תִּקְרֵי שַׁמּוֹת. אֶלָּא שְׁמוֹת. וְאַזְלָא הָא כְּהָא דְּאָמַר ר' חִיָּיא, כְּגַוְונָא דְּרָקִיעָא, עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא בְּרָקִיעַ אִית שְׁמָהָן קַדִּישִׁין, בְּאַרְעָא אִית שְׁמָהָן קַדִּישִׁין.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה (נ"א רבי יוסי) בְּהַהוּא יוֹמָא דְּנָחַת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, נָחְתוּ עִמֵּיהּ שִׁתִּין רִבּוֹא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. ר' יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ג':ז') הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב וְגוֹ' קוּזְמִיטִין דְּגַלְיפִין בְּקַנְדִּיטָא (ס"א בקלדיטא), סָחֲרָן בְּדוּכְתֵּיהּ קוּזְמִיטִין בִּשְׁבִיעָאָה, גְּלִיפִין בִּשְׁתִיתָאָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ.

הִנֵּה מִטָּתוֹ: דָּא אִיהִי (בראשית רכ"ה) שְׁכִינְתָּא. שֶׁלִּשְׁלֹמֹה: מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ. שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ: אִלֵּין אִינּוּן שִׁתִּין רִבּוֹא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, דְּאִינּוּן מַחֵילָא דִּשְׁכִינְתָּא, דְּנַחְתַּת עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: אִינּוּן וְנִימוּסֵיהוֹן.

ר' חִיָּיא הֲוָה אָזִיל מֵאוּשָׁא לְלוּד, וַהֲוָה רָכִיב עַל חֲמָרָא, וַהֲוָה ר' יוֹסֵי עִמֵּיהּ, נָחִית ר' חִיָּיא, וְשַׁקְלֵיהּ בִּידוֹי לְר' יוֹסֵי, אֲמַר לֵיהּ, אִי בְּנֵי עָלְמָא יַדְעִין יְקָרָא סַגִּיאָה דְּיַעֲקֹב, בְּשַׁעְתָּא דְּאֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה, הֲווּ מְלַחֲכֵי עַפְרָא, תְּלַת פַּרְסֵי קָרִיב לְקִבְרֵיהּ, דְּהָכִי מְפָרְשֵׁי מָרָנָא רַבְרְבֵי עָלְמָא, מֵאֵרֵיהוֹן דְּמַתְנִיתָא, כְּתִיב (שמות י"ח:ז') וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת חוֹתְנוֹ, אַהֲרֹן חָמָא לְמֹשֶׁה דְּנָפַק, וְנָפַק עִמֵּיהּ, וְאֶלְעָזָר וּנְשֵׂיאֵי וְסָבֵי נָפְקוּ עִמֵּיהּ, רָאשֵׁי אֲבָהָן, וּמְעַרְעֵי כְּנִשְׁתָּא, וְכָל יִשְׂרָאֵל נָפְקוּ עִמְּהוֹן, אִשְׁתַּכְּחוּ דְּכָל יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, נָפְקוּ לְקַבְלֵיהּ דְּיִתְרוֹ, מַאן חָמָא לְמֹשֶׁה דְּנָפִיק וְלָא יְפוּק, לְאַהֲרֹן וּלְרַבְרְבֵי דְּנָפְקִי, וְלָא יְפוּק. אִשְׁתְּכַח, דִּבְנִין מֹשֶׁה נָפְקוּ כּוּלְּהוֹן. וּמָה, אִי בְּגִין מֹשֶׁה כַּךְ, בְּגִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אָמַר אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

עַד דַּהֲווּ אָזְלִי, פָּגַע בְּהוּ ר' אַבָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא שְׁכִינְתָּא הָכָא, דְּחַד מִמָּארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתִין עִמָּנָא. אָמַר ר' אַבָּא, בְּמַאי עַסְקִיתוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב אָנֹכִי

אֵרֵד עִמָּךְ מִצְרַיְמָה וְגוֹ'. כַּד נָחֵת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, דִּכְתִיב, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה, אַתְּ אוֹלִיף, דְּכֻלְּהוּ נָחֲתוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם.

אָמַר לֵיהּ ר' אַבָּא, וְדָא לְחוּד הֲוֹת. פָּתַח וְאָמַר (יחזקאל א':ג') הָיֹה הָיָה דְּבַר יְיָ' אֶל יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר. תְּלַת פְּלוּגְתָן הָכָא. חֲדָא, דְּתָנֵינָן, אֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וַחֲדָא, דְּלָא הֲוָה מְהֵימָן כְּמֹשֶׁה, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (במדבר י"ב:ז') בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, וְהוּא, גַּלֵּי וּפַרְסֵם כָּל גְּנָזַיָּיא דְּמַלְכָּא. וַחֲדָא, דְּאִתְחֲזֵי כְּמַאן דְּלָא שְׁלִים בְּדַעְתֵּיהּ.

אֶלָּא הָכִי אַסִּיקְנָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, חַס וְשָׁלוֹם דְּהָא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה שְׁלֵימָא הֲוָה, וּבְרִשׁוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי כָּל מַה דְּגַלֵּי. וְכֻלְּהוּ אִצְטְרִיךְ דִּיגַלֵּי וִיפַרְסֵם, עַל חַד תְּרֵין מִמַּה דְּגַלֵּי, דְּהָכִי תְּנַן, מַאן דְּרָגִיל לְמִסְבַּל צַעֲרָא וכו'. (עיין לעיל ד' א' ב' שורה ד' עד מה דגלי) וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ, וּמַעֲלִמִין לָא שָׁבִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, עַד דְּהֲוָה אָתֵי לְמֵידַר דִּיוֹרֵיהּ עִמְּהוֹן, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיעֲקֹב, דְּהֲוָה נָחִית בְּגָלוּתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְקַדִּישִׁין עִלָּאִין, (ותתאין) וּרְתִיכִין, דְּנָחְתוּ כֻּלְּהוּ עִם יַעֲקֹב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב.

דָּבָר אַחֵר ר' אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד':ח') אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי. תָּא חֲזֵי, וַוי לוֹן בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בַּת קוֹל נַפְקַת מִטּוּרָא דְּחוֹרֵב, וְאָמַר, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא מִפּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא מֵעֶלְבּוֹנֵהּ דְּאוֹרַיְיתָא. דְּאָמַר ר' יְהוּדָה, כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, וּמְסַגֵּל עוֹבָדִין טָבִין יָרִית עָלְמָא שְׁלֵימָא. וְכָל מַאן דְּלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא עָבִיד עוֹבָדִין טָבִין, לָא יָרִית לָא הַאי וְלָא הַאי. וְהָא תְּנַן, אִית מַאן דְּיָרִית עַלְמֵיהּ כְּפוּם אַתְרֵיהּ, וּכְפוּם מַה דְּחָזֵי לֵיהּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא תְּנַן, אֶלָּא מַאן דְּלֵית לֵיהּ עוֹבָדִין טָבִין כְּלָל.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵי הֲווֹ יַדְעִין בְּנֵי נָשָׁא, רְחִימוּתָא דְּרָחֲמִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הֲווֹ שָׁאֲגִין כְּכַפִּירַיָּא לְמִרְדַּף אֲבַתְרֵיהּ. דְּתַנְיָא, בְּשַׁעָתָא דְּנָחַת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפָמַלְיָא דִּילֵיהּ אָמַר לְהוֹן, כֻּלְכוֹן חוּתוּ לְמִצְרַיִם, וַאֲנָא אֵיחוּת עִמְּכוֹן. אָמְרָה שְׁכִינְתָּא רִבּוֹנָא דְּעָלְמָא, אִית צְבָאוֹת בְּלֹא מַלְכָּא, אָמַר לָהּ, אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה, מִלְּבָנוֹן: מֵאַתְרָא דְּעֵדֶן, דְּמִלּוּבָּן בְּכָל עוֹבָדוֹי. כַּלָּה: דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּהִיא כַּלָּה בְּחוּפָּה. וְאַזְלָא הָא כְּהָא דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב, (במדבר ז':א') וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלּוֹת כְּתִיב, בְּיוֹמָא דְּעָאלַת כַּלָּה לַחוּפָּה, וּשְׁכִינְתָּא דָּא הִיא כַּלָּה.

אִתַּי מִלְּבָנוֹן תְּבוֹאִי, מֵאֲתָר בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא. תְּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה, מֵרֵישָׁא דְּמַאן. מֵרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן, דְּאִינּוּן עֲתִידִין לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא דִּילִי, מִטּוּרָא דְּחֶרְמוֹן, וּלְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ בְּגָלוּתָהוֹן. מִמְּעוֹנוֹת אֲרָיוֹת: אִלֵּין אִינּוּן עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, (נ"א בני נשא דמהימנותא) דְּדַמְיָין לְאַרְיָוָותָא וּנְמֵרִין, דִּמְעַנְּיִן לְהוֹן בְּכָל פּוּלְחָנָא דְּקַשְׁיוּ.

ר' אַבָּא אָמַר, אִתַּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה וְגוֹ'. וְכִי מִלְּבָנוֹן אָתַת, וַהֲלֹא לַלְּבָנוֹן עוֹלֶה. אֶלָּא אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתַת שְׁכִינְתָּא לְמַצָּרִים, נַחְתּוּ בַּהֲדָהּ שִׁתִּין רִבּוֹא שֻׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ב':י"ג) וַיַּעֲבוֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וה' בְּרֹאשָׁם.

ר' יִצְחָק אָמַר, אִתַּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה, דָּא אִיהִי שְׁכִינְתָּא. אִתַּי מִלְּבָנוֹן תְּבוֹאִי, מֵאֲתָר בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא. תְּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה, מֵאֲתָר בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא, וּמֵאֲתָר בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּלְתַתָּא דְּאָמַר ר' יְהוּדָה, מֵעוֹלָם לֹא זָזָה שְׁכִינְתָּא מִכּוֹתְלֵי דְּמַעֲרָבָא, דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ב':ט') הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ. וְהוּא רֹאשׁ אֲמָנָה לְכָל עָלְמָא. מֵרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מֵאֲתָרָא דְּאוֹרַיְיתָא נַפְקַת לְעָלְמָא, וְלָמָּה. לְאַגָּנָא עַל יִשְׂרָאֵל, מִמְּעוֹנוֹת אֲרָיוֹת: אִלֵּין עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. ר' יוּדָן אוֹמֵר, מִמְּעוֹנוֹת אֲרָיוֹת: אִלֵּין אִינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא בִּמְעוֹנוֹת הַמִּדְרָשׁוֹת, וּבָבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת, דְּאִינּוּן אַרְיָוָן וּנְמֵרִים בְּאוֹרַיְיתָא.

פרק ט

ר' חִיָּיא הֲוָה יָתִיב קָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, מַה חָמָת אוֹרַיְיתָא לְמִמְנֵי בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר כֵּן שִׁבְעִים דִּכְתִיב, (בראשית מ"ו:כ"ז) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים. וּמַאי טַעְמָא שִׁבְעִים וְלֹא יְתֵירִי. אָמַר לֵיהּ, לְקַבֵּיל ע' אוּמִין, דְּאִינּוּן בְּעָלְמָא, וְאִינּוּן הַווּ אוּמָה יְחִידָאָה לְקַבֵּל כֻּלְּהוֹן.

וְתוּ אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, קַלְדִּיטִין דְּנַהֲרִין (גוברין) עֲנָפִין יָתְבִין בְּמַטְלֵנֵיהוֹן, (נ"א במטולהון) מְמַנָּן עַל שִׁבְעִין עַמְמִין, נָפְקִין מִתְּרֵיסָר גְּלִיפִין קְטוּרִין דְּאִסְתַּחֲרָן בְּמַטַּלְנֵיהוֹן, לְמִתְקְלָן לְאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:ח') יַצֵּב גְּבוּלוֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (זכריה ב':י') כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם, לְאַחֲזָאָה דְּאִינּוּן קַיְימִין בְּגִין יִשְׂרָאֵל. בְּאַרְבַּע לָא נֶאֱמַר, אֶלָּא כְּאַרְבַּע. כְּמָה דְּאִי אֶפְשָׁר לְעָלְמָא בְּלָא אַרְבַּע רוּחוֹת כַּךְ אִי אֶפְשָׁר לְעָלְמָא בְּלָא יִשְׂרָאֵל.

פרק י

(שמות א׳:ח׳) וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ. ר׳ אַבָּא פָּתַח (ישעיהו ל״ב:כ׳) אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, זַכָּאִין אינוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, דִּכְתִיב, (דברים י״ד:ב׳) וּבְךָ בָּחַר יְיָ׳ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגוּלָה וְגוֹ׳, וּכְתִיב (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ׳ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, יִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כּוּלְּכֶם הַיּוֹם.

וְעַל דָּא זַכָּאִין אינוּן קַמֵּיהּ, בְּגִין דְּאִינוּן זָרְעִין עַל כָּל מָיִם. מַאי עַל כָּל מָיִם. דְּזַרְעִין לְצַדָּקָה. וּמַאן דְּזָרַע לְצַדָּקָה, כְּתִיב בֵּיהּ (תהלים נ״ז) (הדא הוא דכתיב, (תהלים כ״ח) כי גדול עד שמים על כל מים) אִיהוּ הֲוֵי, וּמַאן אִיהוּ מֵעַל שָׁמַיִם. (ויקרא ט״ז ע״א ס״ד ב׳) דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי. וְיִשְׂרָאֵל זַרְעֵי זַרְעָא עַל כָּל מַיִם.

בְּסִפְרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא הָכִי אָמַר, כְּתִיב (דניאל ד׳:י״ד) בְּגִזְרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָּא, כָּל דִּינִין דְּהַאי עָלְמָא, וְכָל גְּזִרִין, וְכָל שְׁאֵלְתִּין, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי בְּחַד הֵיכְלָא, דְּתַמָּן ע״ב סַנְהֶדְרִין מְעַיְינִין בְּדִינִין דְּעָלְמָא. וְהַהוּא הֵיכְלָא אִקְרֵי הֵיכָל (פקודי רנ״א ע״א) זְכוּתָא, בְּגִין, דְּכַד דַּיְינִין דִּינָא, מְהַפְּכִין בִּזְכוּתָא דְּבַר נָשׁ בְּקַדְמֵיתָא.

מַה דְּלָאו הָכִי, בְּדַרְגָּא דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּתַמָּן אִיהוּ אֲתַר דְּאִקְרֵי (רס״ה א׳) חוֹבָ״ה, בְּגִין דְּכָל עוֹבָדוֹי דְּהַהוּא אֲתַר, דְּנָחֵשׁ אֵשֶׁת זְנוּנִים, לָא אִיהוּ אֶלָּא לְמְהַפְּכָא בְּחוֹבָה דְּבַר נָשׁ, וּלְמִלְּשָׁן עַבְדָּא לְמָארֵיהּ.

אִינוּן דְּהֵיכְלָא דְּזִכוּתָא, אִקְרוּן מַיִם מְתוּקִים, מַיִם צְלוּלִין. אִינוּן דְּהֵיכָלָא דְּחוֹבָה, אִקְרוּן מַיִין מְרִירִין, (במדבר ה׳:י״ח) מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים. בְּהַהוּא הֵיכָלָא דִּזְכוּתָא, לָא קַיְימֵי אִלֵּין תְּלַת (בראשית קפ״א א׳): בְּנֵי, חַיֵּי, וּמְזוֹנֵי. וְלָאו בְּהַהוּא אֲתַר (רס״ו א׳) דְּחוֹבָה, לָא בְּמַיִם מְתִיקָן וּצְלִילָן, וְלָאו בְּמַיִם מְרִירִין מְלַטְּטִין.

וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל זַרְעֵי עַל כָּל מַיִם, זַרְעָא קַדִּישָׁא דְּאוֹלִידוּ עַל כָּל מַיִם, אִיהוּ, דְּהָא לָאו נָכוֹן זַרְעָא דִּילְהוֹן אֶלָּא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא אוּקְמוּהָ מִכָּל מָקוֹם, בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי, לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא, אֶלָּא בְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא תַּלְיָא מִלְּתָא, וַאֲתַר דָּא עַל כָּל מַיָּא אִיהוּ.

מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, דְּלָא אִית לוֹן בְּהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא כְּלוּם, וּמְשַׁדְּרָן מִנַּיְיהוּ כָּל חוּלְקִין בִּישִׁין, וּמִתְדַּבְּקִין בְּהַהוּא סִטְרָא טָבָא, דְּכָל קְדוּשִׁין (בראשית קס״ו ב׳) עִלָּאִין, שׁוֹר וַחֲמוֹר כַּד מִזְדַּוְּוגָן כַּחֲדָא, תְּרִין פִּגְעִין בִּישִׁין אִינוּן לְעָלְמָא. שׁוֹר: סִטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא אִיהוּ, וְאִתְדַּבְּקוּתָא דְּסִטְרָא קַדִּישָׁא אִיהוּ. חֲמוֹר: כַּד אִזְדַּוְוג בַּהֲדֵיהּ, דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא, תְּרִין פִּגְעִין בִּישִׁין אִינוּן לְעָלְמָא.

וְעַל דָּא, שִׁמְעוֹן תּוֹקְפָא דִּדְינָא קַשְׁיָא הֲוָה בֵּיהּ, וְכַד מִזְדַּוְּוגָן כַּחֲדָא, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל, וּבְגִין כָּךְ, (דברים כ"ב:י') לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו. וְעַל דָּא, שָׁדַר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו מַלָּה דָּא, דִּכְתִיב, (בראשית ל"ב:ו') וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר. וְאִי לָאו דְּמָאיךְ יַעֲקֹב גַּרְמֵיהּ, דְּחִילוּ סַגְיָא נָפַל בֵּיהּ בְּעֵשָׂו.

פרק יא

וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם. בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא הָכִי אִתְמַר, מַאי דִּכְתִיב וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, תָּא חֲזֵי, כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא, וְכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא, לָא אִתְתָּקָפוּ בְּשׁוּלְטָנֵיהוֹן, אֶלָּא בְּגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מִצְרַיִם לָא הֲווֹ שַׁלְטִין עַל כָּל עָלְמָא, עַד דְּאָתוּ יִשְׂרָאֵל, וְעָאלוּ תַּמָּן בְּגָלוּתָא, כְּדֵין אִתְתָּקָפוּ עַל שְׁאַר (בשלח ע"ט א') עַמִּין דְּעָלְמָא. בָּבֶל לָא אִתְתָּקָפוּ עַל כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא, אֶלָּא בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל דִּלֶּהֱוְיִין בְּגָלוּתְהוֹן. אֱדוֹם לָא אִתְתָּקָפוּ עַל כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא אֶלָּא בְּגִינַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּלֶּהֱוְיִין בְּגָלוּתְהוֹן. דְּהָא עַמִּין אִלֵּין בְּשִׁפְלוּתָא הֲווֹ בִּשְׁאַר עַמִּין, וּמְאִיכִין הֲווֹ מִכֻּלְהוּ, וּבְגִין יִשְׂרָאֵל אִתְתָּקָפוּ.

מִצְרַיִם: דִּכְתִיב, (שמות כ':ב') מִבֵּית עֲבָדִים. עֲבָדִים אִקְרוּן מַמָּשׁ, דְּהָא (שמות י"ז ע"א) מִצְרַיִם בְּשִׁפְלוּתָא דִּשְׁאַר עַמִּין הֲווֹ. בָּבֶל: דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ג:י"ג) הֵן אֶרֶץ כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם לֹא הָיָה. אֱדוֹם: דִּכְתִיב, (עבדיה א') הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד.

וְכֻלְּהוּ לָא נַטְלוּ תּוֹקְפָא אֶלָּא בְּגִינַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. דְּכַד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתְהוֹן מִיַּד מִתְתַּקְפֵי עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בִּלְחוֹדַיְיהוּ, לְקַבֵּל כָּל (ט"ז א') עַמִּין דְּעָלְמָא. כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, מִיָּד הֲוָה קַיְמָה לְמִצְרַיִם, וְאִתְתַּקַּף שׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן לְעֵילָּא עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין, דִּכְתִיב וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם, וַיָּקָם: קַיְמָה הֲוָה לוֹן, דְּאִתְתַּקַּף וְקָם הַהוּא מָמָנָא שׁוּלְטָנָא דְּמִצְרַיִם, וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ תּוֹקְפָא וְשׁוֹלְטָנוּתָא, עַל כָּל מָמָנֵן דִּשְׁאַר עַמִּין דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אִית שׁוּלְטָנוּתָא לְהַהוּא מָמָנָא דִּלְעֵילָּא, וּלְבָתַר לְעַמָּא דִּילֵיהּ דִּלְתַתָּא. וּבְגִין כָּךְ, וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם. דָּא הוּא מָמָנָא דִּלְהוֹן, חָדָשׁ הֲוָה, דְּעַד יוֹמָא הָדֵין לָא הֲוָה לֵיהּ שׁוּלְטָנָא עַל שְׁאַר עַמִּין, וְהַשְׁתָּא אִתְקַם לְשַׁלְטָאָה עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא, וּכְדֵין אִתְקְיָים (משלי ל':כ"ב) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ תַּחַת עָבֶד כִּי יִמְלוֹךְ.

ר' חִיָּיא אָמַר, תְּלָתִין יוֹמִין עַד לָא יֵיתֵי תּוֹקְפָא לְעַמָּא בְּאַרְעָא, אוֹ עַד לָא תֵּיתֵי תְּבִירוּ לְעַמָּא בְּאַרְעָא, מַכְרְזֵי בְּעָלְמָא הַהוּא מִלָּה, וּלְזִמְנִין דְּאִתְמְסַר הַהוּא מִלָּה בְּפוּמָא דְּרַבְיֵיא, וּלְזִמְנִין לְאֵינּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּלֵית בְּהוּ דַּעְתָּא וּלְזִמְנִין מָסַר הַהוּא מִלָּה אִתְמְסַר בְּפוּמָא דְּעוֹפֵי וּמַכְרְזֵי בְּעָלְמָא, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח בְּהוּ. כַּד עַמָּא זַכָּאִין, אִתְמְסַר הַהוּא מִלָּה לְאֵינּוּן רֵישִׁין זַכָּאִין דְּעָלְמָא, בְּגִין דְּיוֹדִיעוּ לוֹן, וְיִתּוּבוּן לְמָארֵיהוֹן, וְכַד לָאו אִינּוּן זַכָּאִין, הֲוֵי כִּדְקָאמְרַן.

ר' אֶלְעָזָר, הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חַד אַתְרָעָא דְלוּד, וַהֲוָה יָתִיב עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא, וְרִבִּי יְהוּדָה, וְרִבִּי יוֹסֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֵימָא לְכוּ, מַה דְּחָמִית יוֹמָא דָּא. בְּצַפְרָא קָמֵית בְּנָהוֹרָא, חָמִית חַד עוֹפָא, דְּהֲוָה טָאִיס זָקֵף לְעֵילָּא תְּלַת זְמָנֵי, וּמְאִיךְ חַד, וַהֲוָה אָמַר, עִלָּאֵי עִלָּאֵי, בְּיוֹמָא דָּא טָסֵי (ס"א דקיקין) רְקִיעִין (לימינא) תְּלַת מְמָנָן זַקְפִין שָׁלְטָנִין עַל אַרְעָא, חָד יָתִיב דְּלָא יָתִיב, אַעְבְּרוּ לֵיהּ בְּנוּרָא דְּדָלִיק, מְעַבְּרִין קַיָּימֵיהּ, מְעַבְּרִין שֻׁלְטָנֵיהּ, תְּלַת סַמְכִין שַׁלִּיטִין עִלָּאִין, קַיָּימִין עַל עָלְמָא.

רָמֵינָא לְהַהוּא עוֹפָא קַלָּא, אֲמֵינָא לֵיהּ עוֹפָא עוֹפָא, אֵימָא לִי תְּלַת דְּקַיָּימִין מְמָנָן, וְחַד דְּמְעַבְּרִין שֻׁלְטָנֵיהּ, מַאן אינוּן. רָמָא לִי תְּלַת גִּירִין אֶלָּיִן מִגַּדְפָּא יְמִינָא, וְדֵין חַד מִשְׁמָאלָא, (ס"א ומגדפא שמאלא חד) וְלָא יָדַעְנָא מַאי רְמִיזָא.

נָסִיב לְהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר, נָחֵית לְהוֹ לִנְחִירוֹי, נָפַק דָּמָא מִנְּחִירוֹי. אָמַר, וַדַּאי תְּלַת שָׁלְטָנֵי עָמְמִין קַיָּימִין בְּרוֹמִי בְּאַרְעָא, וּזְמִינִין לְמֶעְבַּד גְּזֵרִין בִּישִׁין לְיִשְׂרָאֵל, מִסְטָרָא דְּרוֹמָאֵי. נָסִיב הַהוּא גִּירָא דְּמִגַּדְפָּא שְׂמָאלָא, אָרַח, וְנָפַק אֶשָּׁתָא אוּכְמָא מִנֵּיהּ, אָמַר שֻׁלְטָנָא דְּמִצְרָאֵי אַעְדִּיאוּ וְזִמִּין חַד מַלְכָּא דְּרוֹמָאֵי, לְאַעְבָּרָא בְּכָל אַרְעָא (ס"א דמצרים), (ס"א וזמין חד מלכא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בנינא ובני בה בנינא) וּלְמַנָּאה בְּמִצְרַיִם רַבְרְבֵי תְּרֵיסִין, וְסָתִיר בְּנָיַן, וּבָנֵי סְתִירִין. רָמָא לוֹן ר' אֶלְעָזָר לְאַרְעָא, נַפְּלוּ אִלֵּין תְּלַת עַל חַד דְּמִסְטָרָא שְׂמָאלָא.

עַד דְּהֲווּ יַתְבֵי, אַעְבַּר חַד יְנוֹקָא, וַהֲוָה קָארֵי (ישעיהו י״ט:א׳) מַשָּׂא מִצְרַיִם הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם. אַעְבַּר תְּנָיְינָא חַבְרֵיהּ, וְאָמַר, וְאֶרֶץ מִצְרַיִם תִּהְיֶה שְׁמָמָה. אַעְבַּר תְּלִיתָאָה חַבְרֵיהּ, וְאָמַר, וְאַבְדָה חָכְמַת מִצְרַיִם. חָמוּ הַהוּא גִּירָא דְּגַדְפָּא שְׂמָאלָא דְּאִתּוֹקַד, וּתְלַת אַחֲרָנִין דְּהֲווּ עֲלֵיהּ לָא אִתּוֹקְדָן.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי דְּעוֹפָא, וְהַאי דְּדַרְדְּקֵי כֻּלָּא הוּא חַד, וְכֻלָּא נְבוּאָה עִלָּאָה הוּא, (ס"א כלא איהו ברזא דחכמתא) וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲזָאָה לָן, סִתְרֵי עִלָּאֵי דְּהוּא עָבִיד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (עמוס ג׳:ז׳) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.

וְחַכִּימֵי עֲדִיפֵי מִנְּבִיאֵי בְּכָל זְמָן, דְּהָא לִנְבִיאֵי לְזִמְנִין שָׁרֵת עֲלַיְיהוּ רוּחַ קוּדְשָׁא, וּלְזִמְנִין לָא, וְחַכִּימִין לָא אַעְדֵּי מִנָּהוֹן רוּחַ קוּדְשָׁא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא, (זעיר) דְּיַדְעִין מַה דִּי לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְלָא בָּעוּ לְגַלָּאָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי (יהודה) כֹּלָּא חָכְמְתָא, וְחָכְמְתָא דר' אֶלְעָזָר יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר, אִלְמָלֵא לָא הֲווֹ חַכִּימִין, לָא הֲווֹ יַדְעִין בְּנֵי נָשָׁא, מַהוּ אוֹרַיְיתָא, וּמַה פִּקּוּדוֹי דְּמָארֵי עָלְמָא, וְלָא אִתְפָּרְשָׁא רוּחָא דִּבְנֵי נָשָׁא, מֵרוּחָא דִּבְעִירָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּד אַיְיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא עַל עַמָּא, בְּקַדְמִיתָא עָבִיד דִּינָא, בְּהַהוּא מָמָנָא דְּמָמָנָא עֲלַיְיהוּ לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ד:כ״א) יִפְקוֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

בְּמַאי דִּינָא אִתְדָּן הַהוּא מָמָנָא דִּלְעֵילָּא. אַעְבְּרוּ לֵיהּ בְּהַהוּא נְהַר דִּינוּר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וּכְדֵין אַעְדִּיוּ הַהוּא שׁוּלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ, וּמַיָּד מַכְרִיזֵי עֲלֵיהּ בְּרַקִּיעָא, שׁוּלְטָנוּתָא דְּמָמָנָא פְּלַנְיָא אַעְדִּיוּ מִנֵּיהּ עַד דְּמָטֵי הַהוּא קַלָּא בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין עַד דְּמָטֵי בְּאִינּוּן דְּשַׁלְטִין בְּהַאי עָלְמָא, וְנָפִיק קָלָא וְאַכְרִיז בְּכָל עָלְמָא, עַד דְּמָטֵי לְעוֹפֵי וְלִינוֹקֵי, וּלְאִינּוּן טִפְּשִׁין דִּבְנֵי נָשָׁא דְּלָא יַדְעִין.

וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, מֶלֶךְ חָדָשׁ, חָדָשׁ מַמָּשׁ הֲוָה. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר דְּהֲוָה מְחַדֵּשׁ גְּזֵירִין, דְּלָא חִידֵּשׁ מַלְכָּא אַחֲרָא מִקַּדְמַת דְּנָא. אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. כָּל הַהוּא טִיבוּ, דְּעָבַד יוֹסֵף בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, דִּכְתִיב, (בראשית מ״ז:י״ד) וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַּרְעֹה. וְקַיָּים לוֹן בִּשְׁנֵי כַּפְנָא, כָּל הַאי לָא דָּכִיר, וְעָבִיד גַּרְמֵיהּ דְּלָא יָדַע בֵּיהּ.

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה, הֲווֹ יַתְבֵי וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא קָמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי דִּכְתִיב וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם, וְתָנֵינָן, דְּאִיהוּ קָם מִגַּרְמֵיהּ, מַה דְּהֲוָה שָׁפַל, קָם, וְלָא אִתְחָזֵי לְמַלְכָּא, וּבְעוּתְרָא קָם. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא הָכִי הוּא, כְּגַוְונָא דְּאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ דְּלָא אִתְחָזֵי לְמַלְכָּא, וְקָם מִגַּרְמֵיהּ, וְקָם בְּעוּתְרָא, וּבָעָא לְאוֹבָדָא לְיִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא, אוּף הָכָא, הַאי לָא אִתְחָזֵי לְמַלְכָּא, וְקָם מִגַּרְמֵיהּ, וּבָעָא לְאוֹבָדָא לְיִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ וגו', הֲבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ וגו', וְכַד הֲוָה קָם מַלְכָּא לְעֵילָּא, קָם מַלְכָּא לְתַתָּא.

פרק יב

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יוֹסֵי, הֲווֹ אָזְלֵי מִטְבֶּרְיָא לְצִפּוֹרִי, עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, פָּגַע בְּהוּ חַד יוֹדְאִי, פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו י״ט:א׳) מַשָּׂא מִצְרָיִם הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו. תָּא חֲזֵי, כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, וְכָל עַמִּין דְּעָלְמָא, לָא חַשִׁיבֵי כְּלוּם קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דניאל ד׳:ל״ב) וְכָל דַּיְירֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא. וְהָכָא בְּמִצְרַיִם, אַף עַל גַּב דְּכָל אִינּוּן גְּבוּרָאן, וְדַרְעָא מְרֹמְמָא גַּלֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, מַה כְּתִיב הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם. מַאי שְׁנָא, בְּכָל עַמִּין דְּעָלְמָא, דְּלָא הֲוָה הָכִי, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר גְּזֵרָה וְאִתְעֲבִיד, וְהָכָא אִיהוּ אָתָא, דִּכְתִיב וּבָא מִצְרַיִם. וּכְתִיב, (שמות י״ב:י״ב) וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ' אֲנִי ה'.

אֶלָּא, בְּגִין דְּמַלְכָּא הֲוָה אָתֵי, לְאַפָּקָא לְמַטְרוֹנִיתָא דַּהֲווֹת תַּמָּן. וּבְגִין יְקָרָא דְּמַטְרוֹנִיתָא הֲוָה אָתֵי. וְעַל דָּא הֲוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵהּ, וְאָתֵי לְגַבֵּהּ לַאֲקָמָא לָהּ, וּלְמֵיהַב לָהּ יָדָא, וּלְזַקְפָא לָהּ, כְּמָה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד בְּסוֹף גָּלוּתָא דֶּאֱדוֹם.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא, אִי הָכִי, דִּבְגִין דְּמַטְרוֹנִיתָא הֲוָה, הָא בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל, מַטְרוֹנִיתָא תַּמָּן הֲוַת, אֲמַאי לָא הֲוָה כַּךְ. אָמַר לֵיהּ, הָא תָּנֵינָן, דְּחַטָּאָה גָּרַם, דְּנָטְלוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת, וְאַעִילוּ בְּרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא. וּבְגִין כַּךְ אִתְאֲבִידוּ מִנְּהוֹן נִסִּין, וְאַתְוָון, דְּאִתְחֲזֵי לְמֶעְבַּד לְהוּ, מַה דְּלָא הֲוָה הָכִי בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ שִׁבְטֵי יָהּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ד' א') עָאלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָפְקוּ.

בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְיַקָּרָא בְּעָלְמָא, וּלְמֵיתֵי אִיהוּ לְאַקָּמָא לְמַטְרוֹנִיתָא, וּלְנַעֲרָא לָהּ מֵעַפְרָא. וַוי לְמַאן דְּיֵעָרַע תַּמָּן קָמֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּיֵימָא (ישעיהו נ"ב:ב') הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם הִתְפַּתְּחִי מוֹסְרֵי צַוָּארֵךְ. מַאן הוּא מַלְכָּא וְעַמָּא דְּיֵיקוּם קָמֵיהּ.

(ישעיהו י"ט:א') וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו, אֱלִילֵי מִצְרַיִם, לָאו עַל אֲבָנִין וְאַעִין אִתְמַר, אֶלָּא עַל כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין מָמָנָן עִלָּאִין, וְעַל אִינּוּן פּוּלְחָנִין תַּתָּאִין דִּלְהוֹן. וּבְכָל אֲתָר דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי עָלַיְיהוּ, וְאִתְקְבִיל מֵאִינּוּן עַמִּין.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (ישעיה נ"ב) כֹּה אָמַר ה' מִצְרַיִם יָרַד עַמִּי בָרִאשׁוֹנָה לָגוּר שָׁם וְאַשּׁוּר בְּאֶפֶס עָשָׁקוֹ תּוּרְעָמָא דְּאִתְרְעַם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַשּׁוּר, וְאָמַר, חָמוּ מַה עָבֵד לִי אַשּׁוּר, דְּהָא מִצְרַיִם דַּאֲנָא עֲבָדִית בְּהוּ כָּל אִינּוּן דִּינִין, וְעַמִּי (אינון) נַחְתוּ תַּמָּן, לְדַיְּירָא בֵּיניֵיהוֹן, וְקִבְּלוּם מִצְרָאֵי בֵּינַיְיהוּ, וְיֵהֵבוּן לוֹן שִׂפַּר אַרְעָא אֶרֶץ גּוֹשֶׁן, וְאַף עַל גַּב דְּאָעִיקוּ לוֹן בְּגָלוּתָא, לָא אַעְדוּ אַרְעָא מִנְּהוֹן, דִּכְתִיב, (שמות ט') רַק בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וּמַיְטַב אַרְעָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה, דִּכְתִיב, (בראשית מ"ו) בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס. וְתוּ, דְּלָא אַעְדוּ מִדְּלְהוֹן כְּלוּם, דִּכְתִיב, (שמות ט') וּמִמִּקְנֵה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְעִם כָּל דָּא אִתְּדִנוּ בְּכַמָּה דִּינִין.

אֲבָל אַשּׁוּר בְּאֶפֶס עָשָׁקוֹ, אַטִּיל לוֹן בְּאַרְעָא דְּסַיְיפֵי עָלְמָא, וְנָטַל לוֹן אַרְעָא דִּלְהוֹן. וּמַה מִצְרָאֵי, דְּעָבְדֵי כָּל הָנֵי טָבָאן לְיִשְׂרָאֵל, אִתְּדִנוּ בְּכָל אִינּוּן דִּינִין. אַשּׁוּר וְאֱדוֹם וּשְׁאַר עַמִּין, דִּמְעִיקִין לוֹן, וְקַטְלִין לוֹן, וְנָטְלִין לוֹן מָמוֹנֵיהוֹן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְיַקָּרָא שְׁמֵיהּ עָלַיְיהוּ, דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ח:כ"ג) וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי. הָתָם בְּמִצְרַיִם בְּמַלְכָּא חַד, וְהָכָא בְּכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא.

פרק יג

רִבִּי שִׁמְעוֹן זַקַּף יָדוֹי וּבָכָה, וְאָמַר, וַוי מַאן דְּיִזְדַּמַּן בְּהַהוּא זִמְנָא, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיִזְדַּמַּן וְיִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא זִמְנָא, וַוי מַאן דְּיִזְדַּמַּן בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּגִין דְּכַד יֵיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַקְדָּא לְאַיְילְתָּא, יִסְתַּכַּל מַאן אִינּוּן דְּקַיְימִין בַּהֲדָהּ, בְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּכְּחֵי עִמָּהּ, בְּכָל

עוֹבָדוֹי דְּכָל חַד וְחַד, וְלָא יִשְׁתְּכַח זַכָּאי. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ג:ה') וְאַבִּיט וְאֵין עוֹזֵר. וְכַמָּה עַקְתִּין עַל עַקְתִּין לְיִשְׂרָאֵל.

זַכָּאָה מַאן דְּיִזְדַּמַּן וְיִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּגִין דְּהַהוּא דְּיִתְקָיֵּים בְּהַהוּא זִמְנָא בְּמָהֵימָנוּתָא, יְזַכֶּה לְהַהוּא נְהִירוּ דְּחֶדְוָה דְּמַלְכָּא. וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (זכריה י"ג:ט') וּצְרַפְתִּים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחוֹן אֶת הַזָּהָב וְגוֹ'.

לְבָתַר דְּאִינּוּן עַקְתִּין מִתְעָרֵי עַל יִשְׂרָאֵל, וְכָל עַמִּין וּמַלְכֵיהוֹן יִתְיַיעֲטוּן כַּחֲדָא עֲלַיְיהוּ, וּמִתְעָרֵי כַּמָּה גְּזִירִין בִּישִׁין, כֻּלְּהוּ סַלְקֵי בְּעֵיטָא חֲדָא עֲלַיְיהוּ, וְיֵיתוּן עַקְתָּא עַל עַקְתָּא, בַּתְרַיְיתָא מְשַׁכְחָן קָמַיְיתָא. כְּדֵין יִתְחֲזֵי חַד עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא, קָאֵים מֵעֵלָּא לְתַתָּא, אַרְבְּעִין יוֹמִין, וְכָל עַמִּין דְּעָלְמָא חָמָאן לֵיהּ.

בְּהַהוּא זִמְנָא, יִתְעַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לְנַפְקָא מִגּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, מֵהַהוּא אֲתַר (בלק ק"ד ע"ב) דְּאִתְקְרֵי קַ"ן צִפּוֹ"ר, וְיִתְעַר בְּאַרְעָא (ויקרא רי"ב ב') דְּגָלִיל, וְהַהוּא יוֹמָא דְּיִפּוּק לְתַמָּן, יִתְרַגַּז כָּל עָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא מִתְחַבְּאִין גּוֹ מְעָרָתֵי וְטַנָּרֵי, דְּלָא יַחְשְׁבוּן לְאִשְׁתְּזָבָא. וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (ישעיהו ב':י"ט) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צוּרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד ה' וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ הָאָרֶץ.

מִפְּנֵי פַּחַד ה', דָּא הַהוּא רְגִיזוּ דְּכָל עָלְמָא. וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ דָּא מָשִׁיחַ. בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ, כַּד יְקוּם וְיִתְגְּלֵי בְּאַרְעָא (וירא קי"ט ע"א, רכ"א) דְּגָלִיל, בְּגִין דְּאִיהוּ הוּא אֲתַר קַדְמָאָה דְּאִתְחָרְבָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וּבְגִין כָּךְ, יִתְגְּלֵי תַּמָּן קַדְמָאָה לְכָל אֲתַר, וּמִתַּמָּן יִתְעַר קָרְבִין לְכָל עָלְמָא.

לְבָתַר אַרְבְּעִין יוֹמִין, דְּעַמּוּדָא יְקוּם מֵאַרְעָא לִשְׁמַיָּא, לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא, וּמָשִׁיחַ יִתְגְּלֵי, יְקוּם מִסְּטָר מִזְרָח, חַד (ויקרא רי"ב ע"ב, בראשית קי"ט א') כּוֹכָבָא מִלְּהֵטָא בְּכָל גַּוְונִין, וְשִׁבְעָה כּוֹכְבִין אַחֲרָנִין דְּסַחֲרָן לְהַהוּא כּוֹכָבָא, וְיִגִּיחוּן בֵּיהּ קָרָבָא בְּכָל סִטְרִין, תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא, עַד שִׁבְעִין יוֹמִין, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא חָמָאן.

וְהַהוּא כּוֹכָבָא, יַגִּיחַ בָּהּ קָרָבָא, בְּטִיסִין דְּנוּרָא, מְלַהֲטִין מְנַצְּצִין לְכָל עֵבֶר, וּבָטַשׁ בָּהּ, עַד דְּבָלַע לוֹן, בְּכָל רַמְשָׁא וְרַמְשָׁא, וּבְיוֹמָא אַפֵּיק לוֹן. וְיַגִּיחוּן קְרָבָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא, וְכֵן בְּכָל יוֹמָא, עַד שִׁבְעִין יוֹמִין. לְבָתַר שִׁבְעִין יוֹמִין, יִתְגְּנִיז הַהוּא כּוֹכָבָא, וְיִתְגְּנִיז מָשִׁיחַ, עַד תְּרֵיסָר יַרְחִין, וְיִתְהַדַּר הַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא כְּמִלְקַדְמִין, וּבֵיהּ יִתְגְּנִיז מָשִׁיחַ, וְהַהוּא עַמּוּדָא לָא יִתְחֲזֵי.

לְבָתַר תְּרֵיסָר יַרְחִין, יִסְתַּלְקוּן לֵיהּ לְמָשִׁיחַ, בְּהַהוּא עַמּוּדָא, לְגוֹ רְקִיעָא, וְתַמָּן יְקַבֵּל תּוּקְפָּא וְעִטְרָא דְּמַלְכוּתָא. וְכַד נָחִית, יִתְחֲזֵי הַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא כְּמִלְקַדְמִין, לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא, וְיִתְגְּלֵי לְבָתַר מָשִׁיחַ, וְיִתְכַּנְּשׁוּן לְגַבֵּיהּ עַמִּין סַגִּיאִין, וְיִתְעַר קָרְבִין בְּכָל עָלְמָא. וּבְהַהוּא

זִמְנָא יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּבוּרְתֵּיהּ לְכָל עַמִּין דְּעָלְמָא, וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְיְדַע בְּכָל עָלְמָא, וְכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא יִתְעָרוּן לְאִתְחַבְּרָא לְאַגָּחָא קְרָבָא בֵּיהּ.

וְכַמָּה (עמין) מִפְּרִיצֵי יְהוּדָאִין יִתְהַפְּכוּ לְאָהַדְּרָא לְגַבַּיְיהוּ, וְייתוּן עִמְּהוֹן, לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא. כְּדֵין יִתְחַשַּׁךְ כָּל עָלְמָא חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יוֹמִין, וְסַגִּיאִין מֵעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל יְהוֹן מֵתִין בְּהַהוּא חֲשׁוֹכָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:ב׳) כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים.

פְּתַח וְאָמַר (דברים כ״ב:ו׳) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ אֶפְרוֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רוֹבֶצֶת וְגוֹ', שַׁלֵּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְגוֹ', הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ, וְאִיהוּ חַד מִפְּקוּדֵי אוֹרַיְיתָא גְּנִיזִין, וַאֲנָן אִית לָן בֵּיהּ רָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא גְּנִיזִין, שְׁבִילִין וְאָרְחִין יְדִיעָן לְחַבְרַיָּיא, בְּאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרִין שְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֶלְעָזָר, בְּזִמְנָא דְּיִתְעַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא, כַּמָּה אָתִין וְנִסִּין אֲחָרְנִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא. תָּא חֲזֵי, בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, אִית אָתָר חַד גָּנִיז וְטָמִיר דְּלָא אִתְיְדַע, וְאִיהוּ מְרֻקְמָא בְּכַמָּה גַּוְונִין, וּבֵיהּ גְּנִיזִין אֶלֶף הֵיכָלִין דְּכִסּוּפִין. וְלֵית מַאן דְּעָיֵיל בֵּהּ, בַּר מָשִׁיחַ, דְּאִיהוּ קָאִים תָּדִיר בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן.

וְכָל גִּנְתָא מְסַחֲרָא בְּרְתֵיכִין סַגִּיאִין דְּצַדִּיקַיָּא, וּמָשִׁיחַ קָאִים עֲלַיְיהוּ, וְעַל כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דְּנִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא תַּמָּן, וּבְרָאשֵׁי יַרְחֵי, וּבְזִמְנֵי, וּבְשַׁבָּתֵי, מָשִׁיחַ עָאל בְּהַהוּא אָתָר לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין.

לְגוֹ לְגוֹ מִכָּל אִינּוּן הֵיכָלִין, אִית אָתָר אַחֲרָא טְמִיר וְגָנִיז דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל, וְאִקְרֵי עֵדֶן. וְלֵית מַאן דְּיָכִיל לְמִנְדַּע בֵּיהּ. וּמָשִׁיחַ אַגְנִיז (ס״א יתגלי) לְבַר, סַחֲרַנֵּיהּ דְּהַהוּא אָתָר, עַד דְּאִתְגְּלֵי לֵיהּ חַד אָתָר. דְּאִקְרֵי קַן צִפּוֹר, וְאִיהוּ אָתָר דְּכָרִיז עֲלֵיהּ הַהוּא צִפּוֹר. דְּאִתְעַר בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן בְּכָל יוֹמָא.

וּבְהַהוּא אָתָר, מְרֻקְמָן דְּיוּקְנִין דְּכָל שְׁאַר עַמִּין, דְּאִתְכְּנָשׁוּ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְאַבָּאשָׁא לוֹן. עָאל בְּהַהוּא אָתָר, זְקִיף עֵינוֹי, וְחָזֵי אֲבָהָן, דְּעָאלִין בְּחָרְבַּן בֵּית אֱלָהָא, עַד דְּחָמֵי לְרָחֵל (שמות י״ב ע״א) דְּדִמְעָהָא בְּאַנְפָּהָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַחֵם לָהּ, וְלָא צְבִיאַת לְקַבְּלָא תַּנְחוּמִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ל״א:ט״ו) מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ. כְּדֵין. מָשִׁיחַ אָרִים קָלֵיהּ וּבָכֵי, וְאִזְדַּעְזַע כָּל גִּנְתָא דְּעֵדֶן, וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּתַמָּן גָּעוּ וּבָכוּ עִמֵּיהּ.

גָּעֵי וּבָכֵי זִמְנָא תְּנָיְינָא, וְאִזְדַּעְזַע הַהוּא רְקִיעַ דְּעַל גַּבֵּי גִּנְתָא, אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאָה רִבּוֹא מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, עַד דְּמָטֵי לְגוֹ כֻּרְסְיָיא עִלָּאָה. כְּדֵין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָמִיז לְהַהוּא צִפָּרָא, וְעָאל לְהַהוּא קַן דִּילֵהּ, וְיָתְבָא לְגַבֵּי מָשִׁיחַ, וְקָרֵי מַה דְּקָרֵי, וְאִתְעַר מַה דְּאִתְעַר.

עַד דְּמִגּוֹ כֻּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, אִתְקְרֵי תְּלַת זִמְנִין הַהוּא קַן צִפּוֹר, וּמַשְׁיחַ, וְכֹלָּא סַלְקִין לְעֵילָּא, וְאוּמֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַעְבָּרָא מָלְכוּ חַיָּיבָא מִן עָלְמָא, עַל יְדָא דְּמָשִׁיחַ, וּלְנָקְמָא נַקְמִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְכָל אִינּוּן טַבָּוון, דְּזִמְין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְעַמֵּיהּ. וְתָב הַהוּא קַן צִפּוֹר וּמָשִׁיחַ לְדוּכְתֵּיהּ. וְתָב מָשִׁיחַ וְאִתְגְּנִיז גּוֹ הַהוּא אֲתָר כְּמִלְקַדְמִין.

וּבְזִמְנָא דְּיִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְקָנָא עָלְמִין, וְאִתְנְהִירוּ אַתָוון דִּשְׁמֵיהּ בִּשְׁלִימוּ, יו"ד בְּהֵ"א, (לאתקנא) וָא"ו בְּהֵ"א, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בִּשְׁלִימוּ חַד. כְּדֵין יִתְעַר חַד כֹּכְבָא דְּחִילָא, בְּאֶמְצַע רְקִיעָא, כְּגַוָּן אַרְגְּוָונָא, לְהִיט וְנָצִיץ בִּימָמָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא.

וִיקוּם חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן, גּוֹ רְקִיעָא, וִיקוּם דָּא לְקֶבֶל דָּא אַרְבְּעִין (קע"ב ב') יוֹמִין וְיִתְבַּהֲלוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא. לְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין, יִגְּחוּן קְרָבָא, כֹּכְבָא וְשַׁלְהוֹבָא, לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, וְיִתְפַּשֵּׁט הַהוּא שַׁלְהוֹבָא בִּיקִידוּ דְּאֶשָּׁא, מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן, גּוֹ רְקִיעָא, וַיַּחֲשׁוֹב לְמִבְלַע הַהוּא כֹּכְבָא, וְכַמָּה שַׁלִּיטִין וּמַלְכִין וְאוּמַיָּא וְעַמְמַיָּא, יִתְבַּהֲלוּן מֵהַאי.

כְּדֵין יִסְתַּלֵּק הַהוּא כֹּכְבָא לְסִטַר דָּרוֹם, וְיִשְׁלוֹט עַל הַהוּא שַׁלְהוֹבָא, וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא יִתְבְּלַע וְעִיר וְעִיר בִּרְקִיעָא, מִקָּמֵי הַהוּא כֹּכְבָא, עַד דְּלָא יִתְחָזֵי כְּלָל. כְּדֵין, הַהוּא כֹּכְבָא יַעֲבִיד אוֹרְחִין בִּרְקִיעָא, בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין, וְקַיְימִין אִינּוּן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא תְּרֵיסַר יוֹמִין.

לְבָתַר תְּרֵיסַר יוֹמִין יְזַדַּעְזְעוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְיִתְחַשַּׁךְ שִׁמְשָׁא בְּפַלְגוּת יוֹמָא, כְּמָה דְּאִתְחַשַּׁךְ יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, עַד דְּלָא יִתְחָזוּן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְיִתְעַר חַד קָלָא בְּרַעַם וְזִיקִין, וְאִתְחַלְחַלָא אַרְעָא מֵהַהוּא קָלָא, וְכַמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין יְמוּתוּן מִנַּיְיהוּ.

וְהַהוּא יוֹמָא, יִתְעַר בְּקָרְתָּא דְּרוֹמִי רַבְּתָא, חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא, בְּהַהוּא קָלָא דְּיִתְעַר בְּכָל עָלְמָא. וְיוֹקִיד כַּמָּה מִגְדְּלִין, וְכַמָּה הֵיכָלִין, וְכַמָּה מִגְדְּלִין יִפָּלוּן, וְכַמָּה פַּרְדַּשְׁכֵי וְרִבְרְבֵי יִפָּלוּן בְּהַהוּא יוֹמָא וְכֻלְּהוּ, יִתְכַּנְּשׁוּן עָלָּה לְבִישׁ. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא לָא יַכְלִין (ס"א יחשבון) לְאִשְׁתְּזָבָא.

מֵהַהוּא יוֹמָא, עַד תְּרֵיסַר יַרְחִין, יִתְיַעֲטוּן כָּל מַלְכַיָּא, וְיִגְזְרוּן כַּמָּה גְּזֵרוֹת, וְכַמָּה שְׁמָדוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִצְלְחוּן בֵּיהּ (נ"א בהון), כְּמָה דְּאִתְמַר זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיִעְרַע תַּמָּן, וְזַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּלָא יִעְרַע תַּמָּן וְכָל עָלְמָא יְהֵא בְּעַרְבוּבְיָא סַגְיָא.

לְסוֹף תְּרֵיסַר יַרְחֵי, יָקוּם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּיִתְעַר גּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן. וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּא יַעְטְרוּן לֵיהּ תַּמָּן, וַיַּחְגְּרוּן לֵיהּ מָאנֵי זִיְינָא, בְּאַתָוון רְשִׁימָן דְּמָאנֵי דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְקָלָא יִתְפּוֹצֵץ בְּעַנְפֵי אִילָנִין דְּגִנְתָּא, קָרֵי בְּחַיִל, וְאָמַר, אִתְעָרוּ קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, קוּמוּ מִקָּמֵי מְשִׁיחָא, הָא עִדָּנָא לְאִתְחַבְּרָא אִיתְתָא בְּבַעְלָהּ, וּבַעְלָהּ בָּעֵי לְנָקְמָא לָהּ נוּקְמִין דְּעָלְמָא, וּלְאַקָמָא לָהּ, וּלְאַנְעָרָה לָהּ מֵעַפְרָא.

כְּדֵין יְקוּמוּן כֻּלְּהוּ, וְיַחְגְּרוּן לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין מָאנֵי זְיֵינֵיהּ, אַבְרָהָם מִימִינֵיהּ, יִצְחָק מִשְּׂמָאלֵיהּ, יַעֲקֹב קָמֵיהּ, מֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימְנָא, עַל כָּל אִלֵּין צַדִּיקַיָּא, אָזִיל וְרָקִיד גּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן.

כֵּיוָן דְּאִתְקַן מָשִׁיחַ, עַל יָדָא דְּצַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. יֵעוּל בְּהַהוּא דּוּכְתָּא דְּאִקְרֵי קַ"ן צִפּוֹ"ר כְּמִלְקַדְמִין, וְחָמֵי תַּמָּן הַהוּא דִּיּוּקְנָא דְּחָרְבַן בֵּית מַקְדְּשָׁא, וְכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּא דְּאִתְקְטָלוּ בֵּיהּ. כְּדֵין נָטִיל מִתַּמָּן (ס"א עשר) לְבוּשִׁין, וְאִינּוּן (נ"א ואקרון) עֶשֶׂר לְבוּשֵׁי קְנָאָה. וְיִתְגְּנִיז תַּמָּן אַרְבְּעִין יוֹמִין, דְּלָא אִתְגַּלְיָא כְּלָל.

לְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין, קָלָא חַד יִתְעַר, וְיִתְקָרֵי מִגּוֹ כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה, הַהוּא קַ"ן צִפּוֹ"ר בְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּאִתְגְּנִיז בֵּיהּ. וּכְדֵין סַלְקִין לֵיהּ לְעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי לֵיהּ לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, מִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא נוּקְמָא, וְחָגִיר מָאנֵי זַיְינֵי נָטִיל לֵיהּ, וְנָשִׁיק לֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ.

כְּדֵין, מִזְּדְּעְזָעָן ג' מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וְאַרְמִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד רְקִיעָא מֵאִינּוּן דְּהַוָּה גָּנִיז מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאַפִּיק מֵחַד הֵיכְלָא דִּבְהַהוּא רְקִיעָא (תרומה קל"ב א') חַד כִּתְרָא גְּלִיפָא, מְחַקְקָא בִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין. בְּהַהוּא עִטְרָא אִתְעַטַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא, לְמֵיטַל נוּקְמִין מִכָּל רְתִיכֵי פַּרְעֹה וּפָרָשׁוֹי, וְאַעְטַר לֵיהּ לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא.

כֵּיוָן דְּאִתְעַטָּר וְאִתְתַּקַּן בְּכָל הָנֵי תִּקּוּנִין, נָטִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְנָשִׁיק לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין. מַאן חָמֵי, רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, דְּסָחֲרִין לֵיהּ, וְיַהֲבִין לֵיהּ מַתְּנָן וּנְבִזְבָּזִן סַגִּיאִין, וְיִתְעַטַּר מִכֻּלְּהוּ.

עָאל תַּמָּן בְּחַד הֵיכְלָא, וְחָמֵי כָּל אִינּוּן מַלְאָכֵי עִלָּאֵי, דְּאִקְרוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן, אִינּוּן דְּבָכוּ עַל חָרְבַן בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבָכָאן תָּדִיר, וְאִינּוּן יַהֲבִין לֵיהּ חַד פּוּרְפִּירָא סוּמָקָא, לְמֶעְבַּד נוּקְמִין. כְּדֵין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּנִיז לֵיהּ בְּהַהוּא קַן צִפּוֹר, וְאִתְכַּסֵּי תַּמָּן תְּלָתִין יוֹמִין.

לְבָתַר תְּלָתִין יוֹמִין, בְּהַהוּא קַן צִפּוֹר, יֵחוּת מְעָטָר בְּכָל אִינּוּן תִּקּוּנִין מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, כַּמָּה מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין סַחֲרָנֵיהּ, וְיֵחָמוּן כָּל עָלְמָא, חַד נְהִירוּ, תְּלֵי מֵרְקִיעָא לְאַרְעָא, וְיֵקוּם שִׁבְעָה יוֹמִין, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא יִתְמְהוּן וְיִתְבַּהֲלוּן, וְלָא יִנְדְּעוּן כְּלָל, בַּר אִינּוּן חַכִּימִין, דְּיַדְעִין בְּרָזִין אִלֵּין, זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן.

וְכָל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין יִתְעַתַּד (ס"א יתעטר) בְּאַרְעָא, בְּהַהוּא קַ"ן צִפּוֹ"ר. בְּאָן אֲתָר. בַּדֶּרֶךְ, דָּא קִבּוּרַת רָחֵל, דְּאִיהִי קַיְימָא בְּפָרָשַׁת אוֹרְחִין. וִיבַשֵּׂר לָהּ, וַיְנַחֵם לָהּ, וּכְדֵין תְּקַבֵּל תַּנְחוּמִין, וְתָקוּם וְתִנַּשֵּׁק לֵיהּ.

לְבָתַר יֵקוּם הַהוּא נְהִירוּ מֵהַהוּא אֲתָר, וְשָׁרֵי בִּירִיחוֹ קַרְתָּא דְּאִילָנֵי. בְּכָל עֵץ דָּא יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם. וְיֵהָא גָּנִיז בְּהַהוּא נְהִירוּ דְּקַ"ן צִפּוֹ"ר תְּרֵיסַר יַרְחֵי.

בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי, יְזְדַּקַּף הַהוּא נְהִירוּ בֵּין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְיִשְׁרֵי (שמות ז' ע"ב) בְּאַרְעָא דְּגָלִיל, דְּתַמָּן הֲוָה שֵׁירוּתָא דְּגָלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל. וְתַמָּן יִתְגַּלֵּי מַהַהוּא נְהִירוּ דְּקַן צִפּוֹר, וְתָב לְאַתְרֵיהּ. וְהַהוּא יוֹמָא יְזַדְּעָזַע כָּל אַרְעָא כְּמִלְקַדְמִין, מִסַּיְיפֵי שְׁמַיָּא עַד סַיְיפֵי שְׁמַיָּא, וּכְדֵין יֶחזוּן (ינדעון) כָּל עָלְמָא, דְּהָא אִתְגַּלֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, בְּאַרְעָא דְּגָלִיל.

וְיִתְכַּנְּשׁוּן לֵיהּ כָּל אינּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְאינּוּן זְעִירִין בְּעָלְמָא. וּבְזִכּוּת יְנוּקֵי דְּבֵי רַב, יִתְתַּקַּף חֵילֵיהּ לְאִתְגַּבְּרָא, וְרָזָא דָּא אֶפְרוֹחִים. וְאִי לָא יִשְׁתְּכְחוּן אִלֵּין, הָא יְנוּקֵי דְּיַתְבִין בְּתוּקְפָּא דְּאִמְּהוֹן וְיַנְקֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ח:ט') גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם. וְהַיְינוּ אוֹ בֵּיצִים, דִּבְגִין אִלֵּין, שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא.

דְּהָא חַכִּימִין זְעִירִין אינּוּן דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בְּהַהוּא זִמְנָא, וְהַיְינוּ (דברים כ"ב:ו') וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים אוֹ עַל הַבֵּצִים, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים (דהא ביה לא קיימא מילא לאפקא מגלותא אלא במלכא עילאה, דכיון דאינון רביין וינוקין יהבין תוקפא למלכא משיחא כדין אימא עילאה דהיא רביעא עלייהו יתערת לגבי בעלה) וְיִתְעַכָּב (הכי) עַד תְּרֵיסַר יַרְחִין אַחֲרָנִין. לְבָתַר, יֵיתֵי בַּעְלָהּ, וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (עמוס ט':י"א) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפָלֶת.

בְּהַהוּא יוֹמָא, מַלְכָּא מְשִׁיחָא שָׁאֲרֵי וְיִכְנוֹשׁ גָּלוּתָא, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דבהם ל') אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם וְגוֹ'. מֵהַהוּא יוֹמָא, כָּל אָתְיָן וְנִסְיָן וּגְבוּרָאן דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, יַעֲבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מיכה ז':ט"ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, כָּל אִלֵּין מִלִּין תִּשְׁכַּח בְּרָזָא דִּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין דִּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַד דְּנָסִין אִלֵּין לָא יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא, לָא יִשְׁתְּלִים רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא תִּתְעַר לְאַהֲבָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב':ז') הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בִּצְבָאוֹת. בִּצְבָאוֹת: דָּא מַלְכָּא (נ"א משיחא) דְּאִקְרֵי צְבָאוֹת. אוֹ בְּאַיָּלוֹת הַשָּׂדֶה שְׁאָר חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְתַתָּא. אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה: דָּא יְמִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִקְרֵי אַהֲבָ"ה. עַד שֶׁתֶּחְפַּץ הַהִיא דִּשְׁכִינְתָּא לְעַפְרָא, וְיֵהֵא רְעוּתָא דְּמַלְכָּא בָּהּ. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיִזְכֵּי לְהַהוּא דָּרָא, זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, וְזַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

ר' שִׁמְעוֹן אָרִים יָדוֹי בִּצְלוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, לְבָתַר דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, אָתוּ ר' אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וְר' אַבָּא וְיָתְבוּ קָמֵיהּ. עַד דְּהֲווּ יַתְבֵי קָמֵיהּ, חָמוּ חַד נְהִירוּ דִּימָמָא דְּאִתְחֲשָׁךְ, וְאִשְׁתְּקַע חַד צִנּוֹרָא (צרורא) דְּשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא גּוֹ יַמָּא דִּטְבֶרְיָה, וְאִזְדַּעְזַע כָּל הַהוּא אֲתָר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי הַשְׁתָּא הוּא עִדָּנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִדְּכַר לְבָנוֹי, וְאַחִית תְּרִין דִּמְעִין לְגוֹ יַמָּא רַבָּא. וְכַד נַחְתִּין, פַּגְעִין בְּהַאי צִנּוֹרָא דְּשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא, וְיִשְׁתַּקְעוּ דָּא בְּדָא בְּיַמָּא. בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכוּ חַבְרַיָּיא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא אִתְעַרְנָא בְּרָזֵי דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּסִתְרָא דְּאִתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ, לְגַבֵּי בְּנוֹי, אֶבָל הַשְׁתָּא, אִית לִי לְגַלָּאָה, מַה דְּלָא אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְבַר נָשׁ אַחֲרָא לְגַלָּאָה. אֶלָּא זְכוּ דְּדָרָא דָּא, יְקַיֵּים עָלְמָא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְר' אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּלְרִבִּי אַבָּא, קוּמוּ בְּקִיּוּמַיְיכוּ. קָמוּ ר' אֶלְעָזָר ור' אַבָּא. בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן זִמְנָא אַחֲרָא, אָמַר וַוי מַאן יְקוּם בְּמַה דְּאָמִינָא (נ"א דחמינא) גְּלוּתָא יִתְמְשַׁךְ, מַאן יָכִיל לְמִסְבַּל.

אוֹף אֵיהוּ קָם וְאָמַר (ישעיהו כ"ו:י"ג) ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ לְבַד בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּהַאי קְרָא אִית רָזָא עִלָּאָה, גּוֹ מְהֵימָנוּתָא. ה' אֱלֹהֵינוּ: דָּא הוּא שֵׁירוּתָא דְּרָזִין עִלָּאִין, אֲתָר דְּמִתַּמָּן נָפְקִין כָּל נְהִירוּ דְּשָׁרְגִין כֻּלְּהוּ לְאַדְלָקָא. וְתַמָּן תַּלְיָא כָּל רָזָא דִּמְהֵימָנוּתָא, שְׁמָא דָּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא.

בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ. דְּהָא עַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל, לֵית מַאן דְּשַׁלִּיט עָלֵיהּ בַּר שְׁמָא עִלָּאָה דָּא. וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא שַׁלִּיט עָלֵיהּ סִטְרָא אַחֲרָא.

לְבַד בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ. רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּלָלָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא מִתְבָּרְכָא אֶלָּא מִגּוֹ שְׁמָא דָּא דְּאִקְרֵי בְּךָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ל"ב:י"ג) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ (בראשית מ"ח:כ') בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. (תהילים י"ח:ל') כִּי בְךָ אָרוּץ גְּדוּד. וּבְזִמְנָא דְּשַׁלִּימוּ אִשְׁתְּכַח, לָא הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא. וְאָסִיר לְאַפְרְשָׁא דָּא מִן דָּא, אִתְּתָא מְבַעְלָהּ, לָאו בְּרַעְיוֹנִי, וְלָאו בִּדְכִירוּ, בְּגִין דְּלָא לְאַחֲזָאָה פִּרוּדָא, וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא פִּרוּדָא אִשְׁתְּכַח, דְּמִגּוֹ עָאקוּ דְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, אֲנָן עַבְדִין פִּרוּדָא, לְאַדְכָּרָא הַהוּא שֵׁם, בַּר מְבַעְלָהּ, בְּגִין דְּאִיהִי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וְהַיְינוּ לְבַד בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ.

בַּר מְבַעְלָהּ, אֲנָן דַּכְרִין לְהַאי שֵׁם בְּפִרוּדָא, בְּגִין דַּאֲנַן רְחִיקִין מִינָךְ, וְשַׁלְטִין אַחֲרָנִין עָלָן, וּשְׁמֶךָ אִיהוּ בְּפִרוּדָא מִן שְׁמָא דְּאִקְרֵי בָּךְ, וְהַאי בְּיוֹמֵי דְּגָלוּתָא.

בְּגִין דְּגָלוּתָא קַדְמָאָה הֲוָה מִבֵּית רִאשׁוֹן, וּבֵית רִאשׁוֹן הוּא רָזָא דְּה' קַדְמָאָה, וְלָקֵבֵל ע' שְׁנִין דִּילֵהּ, גָּלוּתָא דְּבֵית רִאשׁוֹן הֲוָה ע' שְׁנִין, וְאִינּוּן ע' שְׁנִין לָא אִשְׁתְּכַחַת אִימָא רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ, וַהֲוָה פִּרוּדָא מִן שְׁמָא עִלָּאָה, רָזָא דְּה' עִלָּאָה. וּכְדֵין יו"ד, רָזָא עִלָּאָה, אִסְתַּלָּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא לְאֵין סוֹף, וּבֵית רִאשׁוֹן עִלָּאָה קַדִּישָׁא, לָא נְבִיעַ נְבִיעוּ דְּמַיִין חַיִּין, דְּהָא מְקוֹרָא דִּילֵהּ אִסְתַּלָּק.

וְאִיהִי ע' (בראשית רמ"ח א') שְׁנִין בְּגָלוּתָא, בְּגִין דְּאִיהִי ז' שְׁנִין אִקְרֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ו':ל"ח) וַיִּבָּנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים. וְאִי תֵּימָא, דְּשַׁלְטָא מַלְכוּת בְּבֶל לְעֵילָּא בְּרָזָא דְּע'

שְׁנִין, חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּהֲוָה בֵּי מַקְדְּשָׁא קַיָּים, נְהוֹרָא וּנְבִיעוּ דְּאִמָּא עִלָּאָה, הֲוָה נָהִיר וְנָחִית לְתַתָּא. כֵּיוָן דְּחָטוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְחָרַב מַקְדְּשָׁא, וְשָׁלְטָא מַלְכוּת בָּבֶל, הֲוָה חָפֵי, וְאַחְשֵׁיךְ הַהוּא נְהִירוּ, וְתַתָּאֵי קַדִּישִׁין לָא הֲווֹ נְהִירִין.

כֵּיוָן דְּתַתָּאֵי לָא הֲווֹ נְהִירִין, בְּגִין (מגו) שָׁלְטָנוּ דְּמַלְכוּתָא דְּבָבֶל. אִסְתַּלָּק הַהוּא נְהוֹרָא, וְהַהוּא מַבּוּעָא עִלָּאָה דְּהֲוָה נְבִיעַ רָזָא דִּ', אִסְתַּלָּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא בְּאֵין סוֹף, כְּדֵין אִינּוּן ע' שְׁנִין לָא הֲווֹ נְהִירִין, בְּגִין הַהוּא נְהִירוּ דְּאִתְמְנַע. וְדָא הוּא וּדַאי גְּלוּתָא דְּע' שְׁנִין.

כֵּיוָן דְּאַעְדִּיאוּ שֶׁלְטָנוּ דְּבָבֶל, וְשָׁרִיאַת ה"א תַּתָּאָה לְאַנְהָרָא. יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, לָא אִתְּדְּרוּ לְאַדְכָּאָה (נ"א לשלטאה) לְמֶהֱוֵי סְגוּלָה שְׁלֵימָתָא כְּמִלְקַדְּמִין, אֶלָּא זְעֵיר זְעֵיר, (בערבוביא) וְכֵיוָן דְּשָׁלִימוּ לָא אִשְׁתְּכַח, (ושריאת ה"א תתאה לשלטאה) כְּדֵין, י' נְבִיעוּ עִלָּאָה לָא נָחִית כָּל כַּךְ לְאַנְהָרָא, כְּמָה דְּהֲוָה כְּמִלְקַדְּמִין, אֶלָּא זְעֵיר זְעֵיר בְּעִרְבּוּבְיָא, דְּלָא הֲווֹ דַּכְיִין כְּמִלְקַדְּמִין כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי, וְעַל כָּךְ נְבִיעוּ עִלָּאָה, וְלָא נְבִיעַ, וְלָא נָהִיר, אֶלָּא דְּאַהֲדַר לְאַנְהָרָא זְעֵיר זְעֵיר, מִגּוֹ דְּחֶקָא (דשמאלא) דְּשִׁמָּא. (נ"א דגלותא ודינא)

וְעַל דָּא, אִתְגָּרוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל קָרְבִין סַגִּיאִין, עַד דְּהַחשֵׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ, וְה' תַּתָּאָה אִתְחֲשָׁךְ, וְנַפְלַת לְאַרְעָא, וּנְבִיעוּ עִלָּאָה אִסְתַּלָּק כְּמִלְקַדְּמִין, בְּגִין דְּמַלְכוּת אֱדוֹם אִתְתַּקַּף, וְיִשְׂרָאֵל אָהַדְּרוּ לְסַרְחָנַיְיהוּ.

וְעַל דָּא, ה' בַּיִת שֵׁנִי אִתְחָרַב, וְכָל אִינּוּן תְּרֵיסַר שְׁבָטִין דִּילְהּ, כְּחוּשְׁבָּן מַשְׁרְיָין דִּלְהוֹן, אִינּוּן בְּגָלוּתָא דְּמַלְכוּת אֱדוֹם. וּנְבִיעוּ עִלָּאָה, אִסְתַּלָּק מֵהַהוּא נְבִיעוּ, דְּקַיְימָא עִלָּהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבַד, אֲבַד הַהוּא נְבִיעוּ דְּמִקּוֹרָא עִלָּאָה, דְּהֲוָה נָגִיד וּמָשִׁיךְ מִלְּעֵילָּא. (נ"א ק1רבין סגיאין ומלכות יון שלטא עלייהו לבתר דהדרו בתיובתא אתתקפו עלייהו ואתקיפיאו לון ובגין דישראל הדרו לסרחנייהו מלכות אדום אתתקף ובית שני אתחרב וה"א תתאה אתחשכת ונפלת לארעא ונביעו עלאה אסתלק מההוא מבועא דקיימא עליה כמה דאת אמרז הצדיק אבד, אבד ההוא נביעו דמקורא עילאה דהוה נגידו משוך עליה, מאי טעמא, דין דהחשך יכסה ארץ)

וּכְדֵין הֲוָה פְּרוּדָא בְּהֵ"א, בַּיִת שֵׁנִי, וְאִיהִי בְּגָלוּתָא דְּאֱדוֹם, בְּכָל אִינּוּן תְּרֵיסַר שְׁבָטִין (נ"א דילה) וּמַשְׁרְיָין דִּילְהוֹן, תְּרֵיסַר שְׁבָטִין סַלְקִין (בראשית רמ"ז א') לְחוּשְׁבַּן סַגִּי, וְעַל דְּרָזָא (נ"א ועל דא) דִּ' הֲוָה בְּהוּ, (ועל דא וה') בְּכָל הַהוּא חוּשְׁבָּנָא, (נ"א חשוכא) גְּלוּתָא אִתְמְשַׁךְ.

רָזָא דְּרָזִין לְחַכִּימֵי לִבָּא אִתְמְסַר. י' שְׁבָטִין אֶלֶף שְׁנִין, תְּרֵין שְׁבָטִין מָאתַן שְׁנִין. שְׁארוּ דְּמִעִין לְמִנְפַּל, פְּתַח וְאָמַר, (איכה א׳:ב׳) בָּכוֹ תִבְכֶּה בַּלָּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחְיָהּ. לְסוֹף תְּרֵיסַר שְׁבָטִין דְּגָלוּתָא, לֵילְיָא יִתְחַשַּׁךְ לְיִשְׂרָאֵל, עַד דְּיִתְעַר וְא"ו, לְזִמַּן שִׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין.

לְבָתַר תְּרֵיסַר שְׁבָטִין, דְּאִינּוּן אֶלֶף וּמָאתָן שְׁנִין דְּגָלוּתָא, וּלְבָתַר (ע"ד) שִׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין בְּחָשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא, כְּדֵין, (ויקרא כ"ו:מ"ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. דָּא אִתְעָרוּתָא דְּאָת ו', דְּאִיהוּ נֶפֶשׁ דְּבֵית יַעֲקֹב. וְרָזָא דָּא, (בראשית מ"ו:כ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וְגוֹ' שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ, וְאִיהוּ ו', נֶפֶשׁ דְּבֵית שֵׁנִי, רָזָא דְּה' תַּתָּאָה, וְדָא ו' רָזָא דְּשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ, שִׁשִּׁים: לְאִתְעָרוּתָא דְּיַעֲקֹב. וְשֵׁשׁ: לְאִתְעָרוּתָא דְּיוֹסֵף. וְעַל דָּא אִיהוּ וָ"ו, דְּאִנּוּן תְּרֵין בְּחִבּוּרָא חָדָא, וְרָזָא חָדָא.

מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִינּוּן נִסִּין וְאָתִין דְּקָאמַרְן, וְיִתְעָרוּן עַל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן עַקְתִּין דְּקָאמַרְן, וּכְדֵין, (ס"א ורזא דא) וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק. וּלְבָתַר כַּד יַגִּיחַ מַלְכָּא מְשִׁיחָא קְרָבִין בְּכָל עָלְמָא בִּימִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. כְּדֵין, וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכּוֹר, וּלְבָתַר וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר, דָּא ה' בַּתְרָאָה, בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (זכריה י"ד:ט') וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

לְסוֹף שִׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן מֵאָה וּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁנִין, יִתְחַזּוּן אַתְוָון בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, גְּלִיפָן בִּשְׁלִימוּ, עֵילָא וְתַתָּא כְּדָקָא יָאוֹת. וְרָזָא דָּא ה"ה עִלָּאָה וְתַתָּאָה, וְכָל אִינּוּן שְׁבִילִין, דְּאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁנִין דִּכְלִילָן בְּרָזָא דְּאָת ו', הו"ה, (נ"א יוה"ה) רָזָא דִּשְׁלִימוּ דְּמֵאָה וּתְלָתִין וּתְרֵין.

לְסוֹף מֵאָה וּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁנִין אַחֲרָנִין, יִתְקַיְּימוּן, לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. וְיִתְדַּכֵּי אַרְעָא קַדִּישָׁא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר מַתַּיָּיא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וִיקוּמוּן חַיָּילִין בְּאַרְעָא דְּגָלִיל.

וּכְדֵין יִתְעַר סְתִימוּ דִּנְבִיעוּ עִלָּאָה אֶת י', וְיִתְקַיְּימוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין בִּשְׁלִימוּ, לְנַגְּדָא לְתַתָּא, וְיִתְקַיְּימוּן אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כֻּלְּהוּ בְּקִיּוּמַיְּיהוּ ידו"ד, דְּעַד כְּעַן לָא יְהוֹן בִּשְׁלִימוּ. עַד זְמָן דְּיַנְגִּיד וְיִתְמַשַּׁךְ הַהוּא נְבִיעוּ עִלָּאָה, בְּחִבּוּרָה דְּאַתְוָון, גּוֹ ה' (נ"א ו"ה) בַּתְרָאָה, וְדָא אִיהוּ לְסוֹף תַּשְׁלוּם מֵאָה וְאַרְבְּעִין וְאַרְבְּעָה שְׁנִין אַחֲרָנִין דְּיִשְׁתַּלְמוּן. וְיִתְעָרוּן שְׁאַר מְתֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִשְׁאַר אַרְעָאן.

דְּיִשְׁתְּכַח כָּל דָּא (תולדות קל"ט ע"ב במדרש הנעלם) בְּחֶשְׁבַּן חֵ"ת, דְּאִתְיְישִׁיב עָלְמָא וְיִתְבַּסַּם, וְיִתְעֲבַר סִטְרָא אָחֳרָא (חויא בישא) מֵעָלְמָא. וְהֵ"א תַּתָּאָה תִּתְמַלֵּי מִגּוֹ נְבִיעוּ עִלָּאָה, וְתִתְעֲטַר וְתִתְנַהִיר בִּשְׁלִימוּ. וּכְדֵין כְּתִיב, (ישעיהו ל':כ"ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם.

עַד דִּיהֵא שַׁבַּת לַהּ', לְאַלְקָטָא נַפְשִׁין בְּתַעֲנוּגֵי קְדוּשָׁא, (דא ה' בתראה) כָּל הַהוּא אֶלֶף שְׁבִיעָאָה, וְדָא אִיהוּ אִתְעָרוּתָא דְּרוּחִין קַדִּישִׁין, דְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל, לְאִתְלַבְּשָׁא לְבָתַר שַׁבָּת,

בְּגוּפִין אַחֲרָנִין קַדִּישִׁין, לְאִתְקְרֵי קַדִּישִׁין, דִּכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ג׳) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. עַד כָּאן מִלִּין דְּרָזִין סְתִימִין.

פרק יד

וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ. ר' יוֹסֵי אָמַר, בְּכָל יוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מַלְאָכִין שְׁלִיחָן עַל עָלְמָא, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת. עָשָׂה לֹא כְתִיב, אֶלָּא עוֹשֶׂה, בְּגִין דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עוֹשֶׂה. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְמְנָא מְמָנָא חַד עַל מִצְרַיִם, וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ, חָדָשׁ וַדַּאי.

אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: דְּהָא מַאֲתַר דְּפָרוּדָא הֲווֹ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ב׳:י׳) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְקַדְמָאָה מֵהַהוּא פְּרוּדָא, נַהֲרָא דְּמִצְרַיִם אִיהוּ. וּבְגִין כַּךְ אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, אֲתַר דְּכָל יִחוּדָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, דְּאִקְרֵי צַדִּיק.

פרק טו

ר' אֶלְעָזָר ור' יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, וּקְדִימוּ בְּנָהוֹרָא לְמֵיזַל. חָמוּ חַד כּוֹכָבָא דְּהֲוָה רָהִיט מִסִּטְרָא דָּא, וְכוֹכָבָא אַחֲרָא מִסִּטְרָא דָּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתָּא מָטָא זִמְנָא דְּכוֹכְבֵי בֹּקֶר לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן, וְרַהֲטֵי מִדְּחִילוּ וְאֵימָתָא דְּמָארֵיהוֹן, לְשַׁבְּחָא וּלְזַמְּרָא לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ל״ח:ז׳) בְּרֹן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹּקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ בְּיִחוּדָא חֲדָא קָא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ב:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד. אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר: דְּכַד נְהִירוּ אַנְפּוֹי דְּמִזְרָח, וְאִתְפַּרְשָׁא חֲשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא, חַד מְמָנָא אִית לְסָטַר מִזְרָח, וּמָשִׁיךְ חַד חוּטָא דִּנְהִירוּ דִּסְטַר דָּרוֹם, עַד דְּאָתֵי וְנָפִיק שִׁמְשָׁא, וּבָקַע בְּאִינּוּן כַּוִּין רְקִיעָא, וְאַנְהִיר עָלְמָא, וְהַהוּא חוּטָא אַפְרִישׁ חֲשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא.

כְּדֵין אַיְלְתָּא דְּשַׁחְרָא אָתֵי, וְאָתֵי נְהִירוּ אוֹכְמָא בְּקַדְרוּ, לְאִתְחַבְּרָא בִּימָמָא, וְנָהִיר יְמָמָא. וּנְהִירוּ דִּימָמָא, כָּלִיל וְשָׁאִיב בְּגַוֵּיהּ, לְהַהוּא אַיְלְתָּא וְעַל הַאי אַיְלְתָּא, כַּד אִתְפְּרַשׁ מִיּוֹמָא, לְבָתַר דְּכָלִיל לֵהּ, אָמַר דָּוִד שִׁירְתָא, דִּכְתִיב לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר.

וּמַאי קָא אָמַר אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי. דְּהָא אִתְפְּרַשׁ אַיְלְתָּא דְּשַׁחְרָא, מִנְּהִירוּ דִּימָמָא. עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, נָהִיר יְמָמָא, וּמַטָּא עִידָּן צְלוֹתָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, נְצַלֵּי צְלוֹתָא וְנִיזִיל, יָתְבוּ וְצַלּוּ. לְבָתַר קָמוּ וְאָזְלוּ.

פרק טז

פָּתַח ר' אֶלְעָזָר וְאָמַר (קהלת ח׳:י״ד) יֶשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֶשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְגוֹ' אָמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הֶבֶל. הַאי קְרָא (בראשית ט"ז

ע"ב) אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר, אֲבָל יֵשׁ הֶבֶל, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא עֲבַד סִפְרָא דָּא, וְאוֹקִים לֵיהּ עַל שִׁבְעָה הֲבָלִים, דְּעָלְמָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ.
וְאִינּוּן שִׁבְעָה עַמּוּדִין סַמְכִין דְּעָלְמָא, לָקֳבֵל שִׁבְעָה רְקִיעִים, וְאִלֵּין אִינּוּן: וִילוֹ"ן. רָקִי"ע, שְׁחָקִי"ם זְבוּ"ל. מָעוֹ"ן. מְכוֹ"ן. עֲרָבוֹ"ת. וּלֳקָבְלַיְיהוּ הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל.
כְּמָה דְּאִינּוּן שִׁבְעָה רְקִיעִין, וְאִית אַחֲרָנִין דְּדַבְקֵי בְּהוּ, וּמִתְפַּשְׁטֵי וְנַפְקֵי מִנַּיְיהוּ, הָכִי נָמֵי אִית הֲבָלִים אַחֲרָנִין, דְּמִתְפַּשְׁטֵי וְנַפְקֵי מֵאִלֵּין, וְכֻלְּהוּ אָמַר שְׁלֹמֹה.
וְהָכָא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ. יֵשׁ הֶבֶל, דְּנַפְקָא מֵאִינּוּן הֲבָלִים עִלָּאִין, דְּעָלְמָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְדָא נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְאִתְקַיְימוּ בְּקִיּוּמֵיהּ, וְאִתְתַּקַּף בְּתוּקְפֵּיהּ בְּעוֹבְדֵי אַרְעָא, וּבְסִלִּיקוּ דְּסִלְּקָא מֵאַרְעָא, וְדָא אִתְמָנָא עַל אַרְעָא, וְכָל תּוּקְפָּא וְקִיּוּמָא דִּילֵיהּ, בְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִתְלְקִיטוּ מֵאַרְעָא, כַּד אִינּוּן זַכָּאִין, עַד לָא סָרְחוּ, בְּעוֹד דְּיַהֲבֵי רֵיחָא טָב, כְּגוֹן חֲנוֹךְ, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית ה':כ"ד) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְנָטַל לֵיהּ עַד לָא מָטָא זִמְנֵיהּ, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּיהּ, וְכֵן שְׁאַר זַכָּאִין דְּעָלְמָא.
דְּתָנֵינָן, עַל תְּרֵין מִלִּין, צַדִּיקַיָּא מִסְתַּלְּקֵי מֵעָלְמָא עַד לָא יְמְטֵי זִמְנֵיהוּ, חַד, עַל חוֹבֵי דָּרָא, דְּכַד אַסְגִּיאוּ חַיָּיבַיָּא בְּעָלְמָא, אִינּוּן זַכָּאִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בֵּינַיְיהוּ, אִתָּפְסוּן בְּחוֹבֵיהוֹן, וְחַד כַּד אִתְגְּלֵי קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִסְרְחוּן לְבָתַר, סָלִיק לוֹן מֵעָלְמָא, עַד לָא מָטָא זִמְנֵיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ח':י"ד) אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים, מָטֵי עֲלַיְיהוּ דִּינָא דִּלְעֵילָּא, כְּאִילּוּ עָבְדוּ חוֹבִין וְעוֹבָדִין דְּרַשִׁיעַיָּיא.
דְּהָא זִמְנָא חָדָא, שְׁאִיל רִבִּי יוֹסֵי בֶּן רִבִּי יַעֲקֹב, אִישׁ כְּפַר אוֹנוֹ בְּזִמְנָא דְּרִבִּי עֲקִיבָא וְחַבְרוֹי אִסְתַּלְּקוּ מֵעָלְמָא, וּמִיתוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא, לְרִבִּי מֵאִיר, אָמַר לֵיהּ, וְכִי כְּתִיב דָּא בְּכָל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, אָמַר לֵיהּ וְלָא, וְהָא אָמַר שְׁלֹמֹה, אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים. מָטֵי עֲלַיְיהוּ דִּינָא מִלְּעֵילָּא, כְּאִילּוּ עָבְדוּ חוֹבִין וְעוֹבָדִין דְּרַשִׁיעַיָּיא. וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים, יַתְבֵי בְּשֶׁקֶט וּשְׁלָם בְּהַאי עָלְמָא, דִּינָא לָא מָטָא עֲלַיְיהוּ, כְּאִילּוּ עָבְדוּ עוֹבָדִין דְּצַדִּיקַיָּיא.
אֲמַאי, אִי בְּגִין דְּאִתְגְּלֵי קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיתוּבוּן בְּתִיּוּבְתָּא, אוֹ דְּיִפּוֹק מִנַּיְיהוּ זַרְעָא, דִּיהֵא קְשׁוֹט בְּעָלְמָא, כְּגוֹן תָּמָר דְּנָפַק מִנִּיהּ זַרְעָא דְּקְשׁוֹט, אַבְרָהָם. אָחָז, דְּנָפַק מִנֵּיהּ חִזְקִיָּהוּ. וּשְׁאַר חַיָּיבִין דְּעָלְמָא. וּבְגִין כַּךְ, בְּסִטְרָא דָּא, וּבְסִטְרָא דָּא, הֶבֶל דְּקָאמְרָן, נַעֲשָׂה וְאִתְתַּקַּף עַל הָאָרֶץ, כְּדְקָאמְרָן.
דָּבָר אַחֵר יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, כְּדְקָאמְרָן דְּאִתְתַּקַּף (ואתתקף) עַל עָלְמָא. בְּמַאי, בְּגִין דְּיֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים, מָטָאן לִידַיְיהוּ כְּאִינּוּן עוֹבָדִין

דְּחַיָּיבְיָא, כְּגוֹן בַּת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, אוֹ חַד מֵאִינּוּן עוֹבָדִין, דְּאִינּוּן מִמַּעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים, וְאִינּוּן קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, מִדְּחִילוּ דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא בָּעָאן לְאִסְתַּאֲבָא, כְּגוֹן כַּמָּה זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּמָטוּ לִידַיְיהוּ כְּעוֹבָדִין אִלֵּין, וְאִינּוּן גִּבּוֹרֵי כֹּחַ, דְּעַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא חָטְאוּ. וְעַל דָּא, הֶבֶל נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ וְאִתְתַּקַּף בְּתוּקְפֵּיהּ.

וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים, מָטֵי לִידַיְיהוּ חַד מִצְוָה, דְּאִיהוּ עוֹבָדָא דְּצַדִּיקַיָּא, וְזַכָּאן בֵּהּ, וְעַבְדִין יָתֵהּ. כְּגוֹן לְסָטִים מְקַפְּחָא הֲוָה מִשְׁתְּכַח בְּטוּרַיָּיא, בַּהֲדֵי אִינּוּן לְסָטִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְכַד הֲוָה יוּדְאֵי אַעְבַר תַּמָּן, הֲוָה מַשְׁזִיב לֵיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ מִנַּיְיהוּ, וַהֲוָה קָרֵי עָלֵיהּ רִבִּי עֲקִיבָא, יֵשׁ רְשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים.

וּכְגוֹן הַהוּא חַיָּיבָא, דַּהֲוָה בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרִבִּי חִיָּיא, דְּלֵילְיָא חַד פַּגַע בֵּהּ בְּהַהִיא אִתְתָּא דַּהֲוַת אַזְלַת לְבֵי בְּרְתָּהּ. בָּעָא לְמִתְקַף בָּהּ, אָמְרָה לֵיהּ, בְּמָטוּ מִינָךְ, אוֹקִיר לְמָרָךְ, וְלָא תֶּחֱטָא גַּבָּאי. שַׁבְקָהּ וְלָא חָב בָּהּ. הֲוֵי אוֹמֵר, וְיֵשׁ רְשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הָבֶל, כְּמָה דְּאִתְתַּקַּף הַהוּא הֶבֶל, בַּהֲדֵי אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּמָטוּ לִידַיְיהוּ עוֹבְדֵי דְּחַיָּיבְיָא, וְלָא חָטָאן. אוּף הָכִי, אִתְתַּקַּף בַּהֲדֵי אִינּוּן חַיָּיבְיָא, דְּמָטֵי לִידַיְיהוּ עוֹבָדֵי דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּא, וְעַבְדֵי לְהוּ.

דְּתָנֵינָן עֶבֶד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַדִּיקִים וּרְשָׁעִים בְּעָלְמָא. וְכַמָּה דְּאִתְיְיקַר אִיהוּ בְּעָלְמָא, בְּעוֹבְדֵי דְּצַדִּיקַיָּא, הָכִי נְמֵי אִתְיְיקַר אִיהוּ בְּרַשִׁיעַיָּיא, כַּד עַבְדֵי עוֹבָדָא טָבָא בְּעָלְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ג׳:י״א) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ. וַוי לַחַיָּיבָא, כַּד עָבִיד גְּרָמַיְיהוּ רַע, וְאִתְתַּקַּף בְּחוֹבַיְיהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ג׳:י״א) אוֹי לָרָשָׁע רָע וְגוֹ'.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּף הָכִי אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֲבָל כַּד אִתְיְיהִיב חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה, חָמָא כּוֹלָּא, בְּזִמְנָא דְּשַׁלְטָא סִיהֲרָא, יֵשׁ צַדִּיק דָּא עַמּוּדָא דְּעָלְמָא. אוֹבֵד: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה ג') הַצַּדִּיק אָבָד, בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא בְּצִדְקוֹ: בְּגִין דְּהִיא שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, צֶדֶק דָּא, כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא, וּבְגִין כַּךְ, (קהלת ז׳:ט״ו) צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ. דְּהָא לָא מָטָאן לְגַבֵּיהּ אִינּוּן בִּרְכָאן עִלָּאִין.

וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ, דָּא סמאל, דְּאוֹרִיךְ שֶׁקֶט וְשַׁלְוָה לְאֱדוֹם, בְּמַאי בְּרָעָתוֹ. בְּהַהִיא רָעָה אִתְתֵּיהּ, (נ"א אשה רעה אשת זנונים) (הושע א') נָחֹשׁ תַּקִּיפָא, דְּהָא לָא מָטָא עָלַיְיהוּ שֶׁקֶט וְשַׁלְוָה, אֶלָּא בְּגִין דְּאִתְדְּבָק בְּהַהִיא נוּקְבָא. כְּגַוְונָא דָּא לִשְׁאַר מַלְכָוון, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָקִים מֵעַפְרָא, לְהַהִיא סוּכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת, דִּכְתִיב, (עמוס ז') אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת.

פרק יז

(שמות ב׳:א׳) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח (שיר השירים ו׳:ב׳) דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבּוֹשֶׂם וְגוֹ׳. לְגַנּוֹ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּהִיא עֲרוּגַת הַבּוֹשֶׂם, דְּאִיהִי כְּלִילָא מִכָּל סִטְרִין (נ"א זיני) בּוֹסְמִין וְרֵיחִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית לְגַנְתָּא דָּא (נ"א דעדן) כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, מִתְעַטָּרָן תַּמָּן, כֻּלְּהוּ יַהֲבֵי רֵיחָא, כְּמָה דְּאַת אָמַר וְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ מִכָּל בְּשָׂמִים, (נ"א וריח אפך כתפוחים) אִלֵּין אִינּוּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, דְּהֲווּ בְּהַאי עָלְמָא, וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין, דִּזְמִינִין לְנַחְתָּא לְהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ בְּגַנְתָּא (דא קיימין בגנתא) דִּי בְאַרְעָא, (כלהו) קַיְימִין בְּדִיוּקְנָא וְצִיּוּרָא דְּהֲווּ קַיְימִין בְּהַאי עָלְמָא, וְסִתְרָא וְרָזָא דָּא אִתְמְסַר לְחַכִּימֵי. רוּחָא דְּנָחִית לְבְנֵי נָשָׁא, (תזריע מ"ה ע"ב) דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דְּנוּקְבָא, מִתְגַּלְּפָא תְּדִיר בְּגַוְונִין כְּהַאי חוֹתָם. צִיּוּרָא דְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, (ע"ג ע"ב) בְּלִיט לְבַר, וְרוּחָא אִתְגְּלִיף לְגוֹ. כַּד אִתְפְּשַׁט רוּחָא מִן גּוּפָא, הַהוּא רוּחַ בָּלִיט בְּגַוְונָא דְּאַרְעָא, בְּצִיּוּרָא וּדְיוּקְנָא דְּגוּפָא מַמָּשׁ דְּבְהַאי עָלְמָא, בְּגִין דְּהָווּ תְּדִיר כַּחוֹתָם.

וְעַל דָּא אָמְרָה אִיהִי, (שיר השירים ח׳:ו׳) שִׂימֵנִי כַּחוֹתָם, מַה חוֹתָם גָּלִיף בְּגַלּוּפָא לְגוֹ, וְאִתְצַיָּיר בְּצִיּוּרָא בְּלִיטָא לְבַר. אוּף הָכִי אִיהִי רוּחָא, דְּהָווּ מִסְטְרָא דִּילָהּ, כְּהַאי גַּוְונָא מַמָּשׁ בְּהַאי עָלְמָא, גָּלִיף בְּגַלּוּפָא לְגוֹ, וְכַד אִתְפְּשַׁט מִן גּוּפָא, וְעָאל בְּגַנְתָּא דְּאַרְעָא, אֲוִירָא דְּתַמָּן בָּלִיט הַהוּא גְּלוּפָא לְאִתְצַיְּירָא לְבַר, וְאִתְצַיָּיר בְּצִיּוּרָא בְּלִיטָא לְבַר, כְּגַוְונָא דְּצִיּוּרָא דְּגוּפָא בְּהַאי עָלְמָא (לעילא).

נִשְׁמָתָא, דְּאִיהִי מֵאִילָנָא דְּחַיֵּיא, אִתְצַיָּיר תַּמָּן לְעֵילָּא, בְּהַהוּא צְרוֹרָא דְּחַיֵּי, לְאִתְעַנָּגָא בְּנוֹעַם יְיָ', כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים כ״ז:ד׳) לַחֲזוֹת בְּנוֹעַם יְיָ' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי, (שמות י"ט ע"א, בראשית קע"ד ע"א, תזריע מ"ד) דָּא גַּבְרִיאֵל, כְּמָה דְּאַת אָמַר (דניאל ט׳:כ״א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בֶּחָזוֹן וְגוֹ'. מִבֵּית לֵוִי: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְיָא מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי דָּא נִשְׁמְתָא.

דְּתָנִינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְלִיד גּוּפָא דְּצַדִּיק, בְּהַאי עָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ לְגַבְרִיאֵל, וְנָטִיל הַהִיא נִשְׁמְתָא (דצדיק) דִּי בְגַנְתָּא, וַנַחְתָּא לָהּ לְהַאי גּוּפָא דְּצַדִּיקַיָּא, דְּאִתְיְלִיד בְּהַאי עָלְמָא, וְאִיהוּ אִתְפְּקַד עָלָהּ וְנָטִיר לָהּ.

וְאִי תֵּימָא, הַהוּא מַלְאָכָא דְּאִתְמְנָא עַל רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, לֵילָה שְׁמֵיהּ, וְאַתְּ אֲמָרְתְּ דְּאִיהוּ גַּבְרִיאֵל. הָכִי הוּא וַדַּאי, בְּגִין דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא, וְכָל מַאן דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא הָכִי אִקְרֵי.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ: דָּא עַמְרָם. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי: דָּא יוֹכֶבֶד. וּבַת קוֹל נַחְתַּת וְאָמְרַת לֵיהּ לְאָזְדָּווּגָא בָּהּ, דְּהָא קָרִיב זִמְנָא דְּפוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, עַל יְדָא דְּבָרָא דְּאִתְיְלִיד מִנַּיְיהוּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְיֵיעַ בֵּיהּ, דְּתָנֵינָן, שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל עַרְסַיְיהוּ וּרְעוּתָא דְּלֵהוֹן בְּדְבֵקוּתָא חֲדָא, הֲוָה בָּהּ בְּשָׁכִינְתָּא, וְעַל דָּא, לָא אִתְעָדֵי שְׁכִינְתָּא, מֵהַהוּא בְּרָא דְּאוֹלִידוּ לְקַיְימָא, דִּכְתִיב, (ויקרא י״א:מ״ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. בַּר נָשׁ דִּמְקַדֵּשׁ גַּרְמֵיהּ מִלְרַע, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַדֵּשׁ לֵיהּ לְעֵילָּא, כְּמָה דִּרְעוּתָא דְּלֵהוֹן הֲוָה בְּדְבֵקוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא. הָכִי אִתְדַּבְּקָא שְׁכִינְתָּא, בְּהַהוּא עוֹבָדָא מַמָּשׁ דְּעָבְדוּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, זַכַּאי אינוּן צַדַּיקַיָּא דִּרְעוּתָא דְּלֵהוֹן בְּדְבֵקוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר, וְכָמָה דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ תְּדִיר, הָכִי נָמֵי אִיהוּ אִתְדַּבָּק בְּהוּ, וְלָא שָׁבִיק לוֹן לְעָלְמִין.

וַוי לְרַשִׁיעַיָּיא, דִּרְעוּתָא דְּלֵהוֹן, וּדְבֵקוּתָא דְּלֵהוֹן, מִתְרַחֲקָא מִנַּיְיהוּ. וְלָא דַּי לְהוּ דְּמִתְרַחֲקָן מִנַּיְיהוּ, אֶלָּא דְּמִתְדַּבְּקָן בְּסִטְרָא אַחֲרָא. תָּא חֲזֵי, עַמְרָם דְּאִתְדַּבָּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. נָפַק מִנַּיְיהוּ מֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַעְדֵי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין, וּשְׁכִינְתָּא אִתְדַּבְּקַת בַּהֲדֵיהּ (בראשית כ"א ע"ב) תָּדִיר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

(שמות ב׳:ב׳) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. מַאי כִּי טוֹב הוּא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, דְּאִתְיְלִיד מָהוּל. בְּגִין, דְּרָזָא דִּבְרִית, טוֹב אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, נְהִירוּ דִּשְׁכִינְתָּא דְּנָהִיר בֵּיהּ חָמְאת, דִּבְשַׁעְתָּא דְּאִתְיְלִיד אִתְמַלְיָא כָּל בֵּיתָא נְהוֹרָא, דִּכְתִיב וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וּכְתִיב (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְעַל דָּא כִּי טוֹב הוּא כְּתִיב, וְכֹלָּא הֲוָה.

פרק יח

וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָרָחִים, ג' יָרָחִים מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר ר' יְהוּדָה, רֶמֶז הוּא דְּקָא רָמַז, דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדָע מֹשֶׁה בְּזֵהֲרָא עִלָּאָה, עַד ג' יָרָחִים. דִּכְתִיב, (שמות י״ט:א׳) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, דְּהָא כְּדֵין אִתְיְהִיבַת תּוֹרָה עַל יְדוֹי, וּשְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָא, וְשַׁרְיָא עֲלוֹי לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב, (שמות י״ט:ג׳) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְיָ׳. (שמות ב׳:ג׳) וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ, דְּעַד הַהוּא שַׁעְתָּא, לָא אִשְׁתְּמוֹדַע מִלּוֹלֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְתִיב מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

וַתִּקַּח לוֹ תֵּבַת גֹּמֶא, רֶמֶז עַל הָאָרוֹן, דְּלוּחוֹת קַיְימָא עָאלִין בְּגַוֵּיהּ, תֵּיבַת גֹּמֶא, אָרוֹן הַבְּרִית אִיהוּ. וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת (דההיא תיבה דאיהו) דְּהָא הָאָרוֹן הֲוָה מְחוּפֶּה מִלְּגָו וּמִלְּבַר. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, דָּא הִיא אוֹרַיְיתָא, דְּהֶחְמִירָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה.

וַתְּשֻׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד, אִלּוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע י״א:א׳) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ. וַתְּשֻׂם בַּסּוּף דְּלָא הֲווֹ פְּקוּדֵי אוֹרַיְיתָא חוּמְרָא לְמֶעְבַּד, (ויקרא רפ״ו ע״א) עַד סוֹף, דְּעָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, לְסוֹף אַרְבְּעִין שְׁנִין. עַל שְׂפַת הַיְאוֹר: עַל מֵימְרָא דְּאִינּוּן דְּמוֹרִים אוֹרַיְיתָא וְחוּקָה לְיִשְׂרָאֵל. (נ״א רבי חזקיה אמרז הכי אוליפנא)

דָּבָר אַחֵר וַיֵּלֶךְ אִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:ג׳) יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה. מִבֵּית לֵוִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַר דְּחָכְמָה עִלָּאָה, וְהַהוּא נָהָר, מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְלָא מִתְפָּרְשִׁין לְעָלְמִין. מִבֵּית לֵוִי דְּאַשְׁרֵי לְוָיָתָן (נ״א כל חידו) לְחִידוּ בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ו) לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַר דְּנָהִירוּ דְּסִיהֲרָא נָהִיר.

וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן. הָאִשָּׁה וַדַּאי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב׳:כ״ג) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה. בְּקַדְמִיתָא בַּת לֵוִי, וְהָכִי הוּא וַדַּאי, וְכִי בַּת לֵוִי בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא אִשָּׁה. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, אִתְּתָא עַד לָא אִזְדַּוְּוגַת, אִתְקְרִיאַת בַּת פְּלוֹנִי, בָּתַר דְּאִזְדַּוְּוגַת אִתְקְרִיאַת אִשָּׁה. וְהָכָא, בַּת, וְאִשָּׁה, וְכַלָּה, חַד דַּרְגָּא אִיהוּ.

(שמות ב׳:ב׳) וַתִּצְפְּנֵהוּ (בראשית ל״א ע״ב) שִׁלְשָׁה יְרָחִים. אִלֵּין תְּלַת יַרְחִין, דְּדִינָא קַשְׁיָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא וּמָאי נִינְהוּ. תַּמּוּז, אָב, טֵבֵת, (נ״א שבט) מַאי מַשְׁמַע. דְּעַד לָא נָחַת מַשֶּׁה לְעָלְמָא, שְׁכִיחַ הֲוָה אִיהוּ לְעֵילָּא, וְעַל דָּא אִזְדַּוְּוגַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, מִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד. מִכָּאן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רוּחֲיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, (ויחי ר״ב ע״ב) שְׁכִיחִין אִינּוּן לְעֵילָּא, עַד לָא יֶחתּוּן לְעָלְמָא.

(שמות ב׳:ג׳) וְלֹא (שלח ל״ח קע״ד ע״א) יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וְגוֹ׳. מַאי וַתִּקַּח לוֹ תֵּבַת גֹּמֶא. דְּחָפַת לֵיהּ בְּסִיְמָנָהָא, לְמֶהֱוֵי נָטִיר מֵאִינּוּן נוּנֵי יַמָּא, דְּשָׁאטִין בְּיַמָּא רַבָּא, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ה) שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר. וְהִיא חָפַת לֵיהּ, לְמֶהֱוֵי נָטִיר מִנַּיְיהוּ, בְּחָפּוּ (בסטרא דיובלא) (נ״א דטיסת רוכלא) (נ״א דטיס רובילא) יַקִּירָא, דְּתֵרִין גַּוְונִין חִוָּור וְאוּכָם, וְאָנַח לֵיהּ לְמֶשֶׁה בֵּינַיְיהוּ, דְּיִשְׁתְּמוֹדָע עִמְּהוֹן, בְּגִין דְּזָמִין לְסַלְּקָא (בינייהו) זִמְנָא אַחֲרָא, לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא.

(שמות ב׳:ה׳) וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחוֹץ עַל הַיְאוֹר. דָּא אִיהִי דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דְּשָׁמְאלָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, לִרְחוֹץ עַל הַיְאוֹר, עַל הַיְאוֹר דַּיְיקָא, וְלֹא עַל הַיָּם.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב, (שמות י״ז:ה׳) וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאוֹר, וּמֹשֶׁה לָא מָחָא אֶלָּא יַמָּא, וְקַרְיֵיהּ יְאוֹר. אֶלָּא יְאוֹר הֲוָה דְּמָחָא אַהֲרֹן עַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה, וְשַׁוְיֵיהּ קְרָא דְּאִיהוּ עָבִיד.

כְּהַאי גַּוְונָא, (שמות ז׳:כ״ה) וַיִּמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת ה׳ אֶת הַיְאוֹר. וְאַהֲרֹן הִכָּהוּ. אֶלָּא עַל דְּאָתָא מִסְטָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קַרְיֵיהּ קְרָא אַחֲרֵי הַכּוֹת ה׳, לְבָתַר קַרְיֵיהּ בִּשְׁמָא דְּמֹשֶׁה. וְנַעֲרוֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת עַל יַד הַיְאוֹר, אִלֵּין שְׁאַר מַשְׁרְיָין דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דָּא.

פרק יט

(שמות ב׳:ו׳) וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וַתִּרְאֵהוּ וַתֵּרָא מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי וַתִּרְאֵהוּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, רְשִׁימָא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וְאִיהוּ רְשִׁימָא דְּוָא"ו הֵ"א. וּמִיַּד וַתַּחְמוֹל עָלָיו וְגוֹ'. עַד כָּאן לְעֵילָּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה לְתַתָּא, בַּר מֵהַאי קְרָא.

(שמות ב׳:ד׳) וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק וְגוֹ'. וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ, אֲחוֹתוֹ דְּמַאן. אֲחוֹתֵיהּ, דְּהַהוּא דְּקָרָא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחוֹתִי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. מֵרָחוֹק: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק ה׳ נִרְאָה לִי.

מאי מַשְׁמַע, דְּאִינּוּן זַכָּאִין, עַד לָא נַחְתּוּ לְעָלְמָא, אִשְׁתְּמוֹדָעָן אִינּוּן לְעֵילָּא, לְגַבֵּי כֹּלָּא, וְכָל שֶׁכֵּן מֹשֶׁה. וּמַשְׁמַע נְמֵי, דְּנִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, אִתְמְשָׁכוּ מֵאֲתַר עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְרָזָא דְּמִלָּה אוֹלִיפְנָא, דְּמַשְׁמַע, דְּאָב וְאֵם אִית לְנִשְׁמְתָא, כְּמָה דְּאִית אָב וָאֵם לְגוּפָא בְּאַרְעָא, וּמַשְׁמַע, דְּבְכָל סִטְרִין, בֵּין לְעֵילָּא, בֵּין לְתַתָּא, מִדְכַּר וְנוּקְבָא אִתְיַין כֹּלָּא וּמִשְׁתַּכְחֵי. וְהָא אוּקְמוּהָ רָזָא, דִּכְתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאָרֶץ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. נֶפֶשׁ חַיָּה: (ויקרא ל"ט ע"ב) נַפְשָׁא דְּאָדָם קַדְמָאָה עִלָּאָה, כְּמָה דְּאִתְּמַר. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר וַדַּאי שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, וְהָכִי הוּא וַדַּאי זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי עָלְמָא. (ע"כ)

(סתרי תורה) דָּבָר אַחֵר וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ דָּא הִיא חָכְמָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ז׳:ד׳) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֵעוֹלָם לָא אִתְעֲדִיאַת (נ"א אתער) גְּוָרַת דִּינָא מֵעָלְמָא, דְּהָא בְּכָל שַׁעְתָּא דְּהֲווּ יִשְׂרָאֵל חָטָאן, הֲוָה דִּינָא מְקַטְרְגָא עִמְּהוֹן, וּכְדֵין, וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. (ד"א מרחוק) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר מֵרָחוֹק ה׳ נִרְאָה לִי. (ע"כ)

פרק כ

וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחוֹץ עַל הַיְאוֹר. בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווּ פַּסְקֵי יִשְׂרָאֵל מֵאוֹרַיְיתָא, מִיָּד וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה לִרְחוֹץ עַל הַיְאוֹר. הֲוָת נַחְתַּת מִדַּת הַדִּין, לְאִסְתַּחֲאָה מִדָּמָא דְּיִשְׂרָאֵל, עַל עֶלְבּוֹנָה דְּאוֹרַיְיתָא. וְנַעֲרוֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת עַל יַד הַיְאוֹר, אִלֵּין אוּמַיָּא, דְּאִינּוּן אַזְלִין וְרָדְפִין אֲבַתְרַיְיהוּ, עַל יַד הַיְאוֹר, עַל סִבַּת עֶלְבּוֹנָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִינּוּן דְּמוֹרִים (נ"א דמיכין) בָּהּ, דְּרָפוּ יְדֵיְיהוּ מִינָהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל מִלִּין דְּעָלְמָא, תַּלְיָין בִּתְשׁוּבָה, וּבִצְלוֹתָא דְּצַלֵּי בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל שֶׁכֵּן, מַאן דְּאוֹשִׁיד דִּמְעִין בִּצְלוֹתֵיהּ, דְּלֵית לָךְ תַּרְעָא, דְּלָא עָאלִין אינּוּן דִּמְעִין. מַה כְּתִיב וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וַתִּפְתַּח, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כְּאִימָּא עַל בְּנִין, וְהִיא פָּתְחָה תְּדִיר בִּזְכוּתֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

כֵּיוָן שֶׁפָּתְחָה, וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד, (ירמיהו ל"א:כ') יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים. דְּאינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּמִתְחַטָּאן קָמֵי מַלְכֵיהוֹן (נ"א מאביהון) בְּכֹלָּא, וּמִיָּד דְּמִתְחַנְּנָן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַדְרֵי בִּתְשׁוּבָה, וּבְכָאן קָמֵיהּ, כִּבְרָא דְּבָכֵי קָמֵי אֲבוּי, מַה כְּתִיב, וְהִנֵּה נַעַר בּוֹכֶה. כֵּיוָן דְּבָכֵי, אִתְעַדוּ (ס"א מתתברי) כָּל גְּזִרִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא, מַה כְּתִיב וַתַּחְמוֹל עָלָיו, אִתְעַר עָלוֹי בְּרַחֲמִים, וּמְרַחֵם לֵיהּ.

וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה, דְּאינּוּן רַכֵּי לִבָּא, וְלָא מִיַּלְדֵי הַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאינּוּן קָשֵׁי קְדָל, וּקְשֵׁי לִבָּא. מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים רַכֵּי לִבָּא מֵאֲבָהָן וּמֵאִמָּהָן לְאָתְבָא קָמֵי מָארֵיהוֹן. וַתִּקְרָא אֶת אֵם הַיֶּלֶד. שֶׁהָיְתָה בּוֹכָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ט"ו) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי (ח' ע"א) בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ וְגוֹ', הוּא בּוֹכָה וְאֵם הַיֶּלֶד הִיא בּוֹכָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לְזִמְנָא דְּאָתֵי מַה כְּתִיב, (ירמיהו ל"א:ט') בִּבְכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים וְגוֹ'. מַהוּ בִּבְכִי יָבוֹאוּ. בִּזְכוּת בְּכִי דְּאֵם הַיֶּלֶד, שֶׁהִיא רָחֵל, יָבוֹאוּ וְיִתְכַּנְּשׁוּן מִן גָּלוּתָא. וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, פּוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא תַלְיָא אֶלָּא בִּבְכִי, כַּד יִשְׁתַּלְמוּן וְיִכְלוֹן, בְּכִי דְּמָעוֹת דְּבָכָה עֵשָׂו קָמֵי אֲבִיו, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ז:ל"ח) וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ. (אמר רבי יוסי אותו בכי דבכה עשו) וְאינּוּן דִּמְעִין, אֲחִיתוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתֵיהּ. כֵּיוָן דְּיִכְלוֹן אינּוּן דִּמְעִין בִּבְכִיָּה דְּיִשְׂרָאֵל, יִפְקוּן מִגָּלוּתֵיהּ, הֲדָא הוּא (ירמיהו ל"א:ט') דִכְתִיב בִּבְכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.

פרק כא

(שמות ב':י"ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה. חָמָא בְּאִלֵּין נ' אַתְוָון, דְּמִתְחַדְּרִין לֵיהּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹמָא, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל פַּעֲמַיִם, דְּאִית בְּהוֹן כ"ה כ"ה תְּרֵי זִמְנֵי, וְלָא חָמָא בֵּיהּ. וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וְגוֹ'. כֹּה וְכֹה, אָמַר רִבִּי אַבָּא, כֹּה חָמָא, אִי הֲווֹ בֵּיהּ עוֹבְדִין דְּכִשְׁרָן. וְכֹה אִי זַמִּין לְנָפְקָא מִנֵּיהּ בְּרָא מַעַלְיָא, מִיָּד וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. חָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, דְּלָא זַמִּין לְנָפְקָא מִנֵּיהּ בְּרָא מְעַלְיָא. דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּמָּה חַיָּיבִין אִינּוּן בְּעָלְמָא, דְּמִפְקֵי בְּנֵי מְעַלְיָא, יַתִּיר מֵאִינּוּן זַכָּאִין. וְהַהוּא בְּרָא מְעַלְיָא דְּנָפַק מִן חַיָּיבָא, אִיהוּ מְעַלְיָא יַתִּיר, לְמֶהֱוֵי טָהוֹר מִטָּמֵא. נְהוֹרָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא. חָכְמְתָא מִגּוֹ טִפְּשׁוּתָא. וְדָא אִיהוּ מְעַלְיָא מִכֹּלָּא.

פרק כב

וַיַּרְא. וַיַּרְא דְּהָכָא, כֹּלָּא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא אִסְתְּכַל וְחָמָא, וּבְגִין כַּךְ אִסְתְּכַל בֵּיהּ וְקָטַל לֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְבַב כֹּלָּא, לְמֶהֱדַּ לְהַהוּא בִּירָא, כְּמָה דְּאָזַל יַעֲקֹב לְגַבֵּי הַהוּא בִּירָא, דִּכְתִיב, (שמות ב׳:ט״ו) וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, (בראשית כ״ט:ב׳) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר. בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּגִין דְּמֹשֶׁה וְיַעֲקֹב, אַף עַל גַּב דִּבְדַרְגָּא חֲדָא הֲווֹ, אִסְתָּלַק מֹשֶׁה בְּהַאי יַתִּיר מִנֵּיהּ.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יִצְחָק הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַהוּא בְּאֵר דְּחָמָא יַעֲקֹב, וְחָמָא מֹשֶׁה, אִי דָּא הֲוָה הַהוּא בֵּירָא, דְּחָפַר אַבְרָהָם וְיִצְחָק. אֲמַר לֵיהּ לָאו. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, אִתְבְּרֵי הַאי בֵּירָא. וּבְעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אִתְבְּרֵי פּוּמָא דִּילֵיהּ, וְהַאי אִיהוּ בְּאֵר דְּחָמוּ יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה.

מַתְנִיתִין. אִינּוּן דְּרָדְפֵי קְשׁוֹט, אִינּוּן דְּתַבְעֵי רָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא. אִינּוּן דְּאִתְדְּבָקוּ בְּקִשּׁוּרָא מֵהֵימָנָא. אִינּוּן דְּיָדְעִין אוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה. קָרִיבוּ שְׁמָעוּ.

כַּד סְלִיקוּ תְּרִין, וְנַפְקוּ לְקַדְמוּת חַד, מְקַבְּלִין לֵיהּ בֵּין תְּרִין דְּרוֹעִין. תְּרִין נַחְתֵּי לְתַלְתָּא (נ"א לתתא) תְּרִין אִינּוּן, חַד מִינַּיְיהוּ חַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין אִיהוּ מֵהַאי בֵּירָא יַתְבֵי (תרין יתבי) מוֹתָבָא דְּנְבִיאֵי (ס"א בנוי) יָנְקִין בֵּהּ. חַד בֵּינַיְיהוּ, חִבּוּרָא אִיהוּ דְּכֹלָּא, אִיהוּ נָטִיל מִכֹּלָּא

הַהוּא בֵּירָא קַדִּישָׁא, קָאִים תְּחוֹתַיְיהוּ, חַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין אִיהוּ מֵהַאי בֵּירָא אִתְשַׁקְיָין עָדָרַיָּיא, דְּרַעֲיֵי מֹשֶׁה בְּמָדְבְּרָא, מֵהָאי בֵּירָא אִתְשַׁקְיָין עָדָרַיָּיא דְּבָרִיר יַעֲקֹב כַּד בָּרִיר לוֹן לְגוֹ חוּלָקֵיהּ כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, כָּל אִינּוּן מָארֵי דְּגַדְפִּין. תְּלַת קַיְימִין רְבִיעִין עַל הַאי בֵּירָא. הַאי בֵּירָא מִנַּיְיהוּ אִתְמְלֵי. אֲדֹנָ"י אִתְקְרֵי, עַל דָּא כְּתִיב, (דברים ג׳:כ״ד) אֲדֹנָי יֱ' אַתָּה הַחִלּוֹתָ וְגוֹ'. וּכְתִיב (דניאל ט׳:י״ז) וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יהושע ג׳:י״א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּיהּ גְּנִיז חַד מְקוֹרָא קַדִּישָׁא, דְּנָבְיעַ בֵּיהּ תָּדִיר, וְאַמְלֵי לֵיהּ, יְ' צְבָאוֹת אִקְרֵי. בָּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. (ע"כ)

וּלְכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה וַתְּדַלֶּנָה וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי בֵּירָא דָּא, אִיהוּ בֵּירָא דְּיַעֲקֹב, הָא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ״ט:ג׳) וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגוֹ'. וְהָכָא בָּנוֹת יִתְרוֹ לָא אִצְטְרִיכוּ לְהַאי. אֶלָּא וַתָּבֹאנָה וַתְּדַלֶּנָה בְּלֹא טוֹרַח אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, יַעֲקֹב אַעְדֵי לָהּ מִן בֵּירָא, דְּהָא כְּתִיב, כַּד מִתְכַּנְּשֵׁי תַּמָּן כָּל עָדָרַיָּיא, וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן. וּבְיַעֲקֹב, לָא כְּתִיב וַיָּשֶׁב אֶת הָאֶבֶן, דְּהָא לָא אִצְטְרִיךְ לְבָתַר כֵּן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא

מַיָּא לָא הֲווֹ סַלְקִין, כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב, סְלִיקוּ מַיָּא לְגַבֵּיהּ, (ומשה אוף הכי סליקו מיא לגביה) וְהַהוּא אַבְנָא, לָא הֲוָה עַל פּוּם בֵּירָא, וּבְגִין כַּךְ וַתִּבֹּאנָה וַתִּדְלֶנָה.

ר' אֶלְעָזָר ור' אַבָּא הֲווֹ אָזְלֵי מִטְּבֶרְיָא לְצִפּוֹרִי. עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, פָּגַע בְּהוּ חַד יוּדָאי, אִתְחַבָּר בַּהֲדַיְיהוּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל חַד לֵימָא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק כג

פְּתַח אֵיהוּ וְאָמַר, (יחזקאל ל"ז:ד') וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא בֶּן אָדָם הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ וְגוֹ'. מַהַאי קְרָא יְדַעְנָא, אֲתַר דְּהַרוּחַ נַפְקָא מִנַּיְיהוּ, וְכִי יָכִיל הֲוָה יְחֶזְקֵאל לְנַבְּאָה עַל הָרוּחַ, וְהָא כְּתִיב (קהלת ח':ח') אֵין אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ לְכְלוֹא אֶת הָרוּחַ. אֶלָּא, בַּר נָשׁ לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בָּרוּחַ, אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ שַׁלִּיט בְּכֹלָּא, וְעַל מֵימְרֵיהּ הֲוָה מִתְנַבֵּי יְחֶזְקֵאל. וְתוּ דְּהָא רוּחַ הֲוָה בְּגוּפָא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְגִין כַּךְ אִתְנַבֵּי עָלֵיהּ, (בראשית ק"ל, ע"א במדרש הנעלם) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בּוֹאִי הָרוּחַ, מַהַהוּא אֲתַר דְּאִתְחָם בְּסַמְכוֹי בְּאַרְבַּע סְטָרִין דְּעָלְמָא.

דָּלִיג הַהוּא יוּדָאי קָמֵיהּ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי חָמִית. אָמַר מִלָּה חֲמִינָא. אָמַר לֵיהּ מַאי הֵיא. אָמַר לֵיהּ רוּחַ בְּנֵי אָדָם, אִי אִתְלַבַּשׁ בְּגַו עֻדָּן בִּלְבוּשָׁא דְּדִיוּקְנָא בְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא, הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, כֹּה אָמַר ה' מִגַּו עֻדָּן בּוֹאִי הָרוּחַ, מַהוּ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר לֵיהּ, רוּחָא לָא נַחְתָּא לְהַאי עָלְמָא, עַד דְּסַלְקָא מִגְּנָתָא דְּאַרְעָא, לְגוֹ כּוּרְסַיָּיא, דְּקַיְימָא (שמות ט"ו ע"ב) עַל אַרְבַּע סַמְכִין. כֵּיוָן דְּסַלְקָא תַּמָּן, אִסְתַּאֲבָא מִגּוֹ הַהוּא כּוּרְסַיָּיא דְּמַלְכָּא, וְנַחְתָּא לְהַאי עָלְמָא, גּוּפָא אִתְנְטִיל מֵאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, רוּחַ אוּף הָכִי אִתְנְטִיל מֵאַרְבַּע סִטְרֵי דְּכוּרְסַיָּיא, דְּמִתַּתְקָנָא עָלַיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּלֵיגָא דְּקָא דָלִיגְנָא קָמַיְיכוּ, מִלָּה חֲמֵינָא מֵהַאי סִטְרָא. בְּגִין דְּיוֹמָא חָדָא הֲוֵינָא אָזִיל בְּמַדְבְּרָא, וַחֲמֵינָא אִילָנָא חַד דְּמִרְגַּג לְמֵחֲזֵי, וְחַד מְעָרְתָּא תְּחוֹתֵיהּ, קָרֵיבְנָא גַּבֵּיהּ וַחֲמֵינָא הַהִיא מְעָרְתָּא, דְּסַלְקָא רֵיחִין מִכָּל זִינֵי רֵיחִין דְּעָלְמָא. אִתְתַּקְפְנָא בְּגַרְמַאי וְאָעֵילְנָא בְּהַהִיא מְעָרְתָּא, וְנָחִיתְנָא בְּדַרְגִּין יְדִיעָן בְּגוֹ דּוּכְתָּא חָדָא, דְּהֲווּ בֵּיהּ אִלָּנִין סַגִּיאִין וְרֵיחִין וּבוּסְמִין, דְּלָא יָכִילְנָא לְמִסְבַּל.

וְתַמָּן חֲמֵינָא חַד בַּר נָשׁ, וְשַׁרְבִיטָא חַד בִּידֵיהּ. וַהֲוָה קָאִים בְּחַד פִּתְחָא, כֵּיוָן דְּחָמָא לִי, תָּוָה וְקָם לְגַבַּאי. אָמַר לִי, מָה אַתְּ הָכָא, וּמַאן אַתְּ, אֲנָא דְּחִילְנָא סַגְיָא, אֲמֵינָא לֵיהּ, מָארִי, מִן חַבְרַיָּיא אֲנָא, כַּךְ וְכַךְ חֲמֵינָא בְּמַדְבְּרָא, וְעָאלְנָא בְּהַאי מְעָרְתָּא, וְנָחִיתְנָא הָכָא.

אָמַר לִי, הוֹאִיל וּמִן חַבְרַיָּיא אַנְתְּ, טוֹל הַאי קִיטְרָא דִּכְתָבָא, וְהָב לֵיהּ לְחַבְרַיָּיא, אִינּוּן דְּיִדְּעִין רָזִין דְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדַּיקַיָּא בָּטֵשׁ בִּי בְּהַהוּא שַׁרְבִיטָא, וְדָמִיכְנָא. אַדְּהָכִי, חֲמֵינָא כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין גּוֹ שֵׁינָתָא, דַּהֲווֹ אַתְיָין בְּאוֹרְחָא, לְהַהוּא דּוּכְתָּא. וְהַהוּא גַּבְרָא בָּטֵשׁ

בְּהַהוּא שַׁרְבִּיטָא, וְאָמַר בְּאוֹרְחָא דְּאִילָנֵי זֵילוּ. אַדְּהָכִי דַּהֲווֹ אָזְלִי, פַּרְחֵי בַּאֲווֹרָא וְסַלְקֵי, וְלָא יְדַעְנָא לְאָן אָתָר. וּשְׁמַעְנָא קָלִין דְּמַשְׁרְיָין סַגִּיאִין, וְלָא יְדַעְנָא מֵאָן (ס"א לאן אתר) אִיהוּ. אִתְעַרְנָא, וְלָא חֲמֵינָא מִידִי, וְדָחִילְנָא בְּהַהוּא אָתָר.

אַדְּהָכִי, חֲמֵינָא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, אָמַר לִי, חָמִית מִידִי, אֲמֵינָא לֵיהּ, חֲמֵינָא גּוֹ שֵׁינָתָא כַּךְ וְכָךְ. אָמַר, בְּהַהוּא אָרְחָא אַזְלֵי רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, גּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן לְאַעְלָא תַּמָּן. וּמַה דְּשַׁמְעַת מִנַּיְיהוּ, הוּא, דְּקַיְימֵי בְּגִנְתָּא בְּדִיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא וְחַדָּאן בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְּעָאלִין תַּמָּן. וּכְמָה דְּגוּפָא אִתְבְּנִי בְּהַאי עָלְמָא, מִקְטוֹרָא דְּאַרְבַּע יְסוֹדֵי, וְאִתְצַיַּיר בְּהַאי עָלְמָא. אוּף הָכִי רוּחָא, אִתְצַיַּיר בְּגִינְתָּא, מִקְטוֹרָא דְּאַרְבַּע רוּחִין דְּקַיְימָא בְּגִנְתָּא, וְהַהוּא רוּחָא, אִתְלַבְּשָׁא תַּמָּן, וּמִתְצַיְּרַת מִנַּיְיהוּ, בְּצִיּוּרָא דְּגוּפָא, דְּאִתְצַיַּיר בְּהַאי עָלְמָא. וְאִלְמָלֵא אִינּוּן אַרְבַּע רוּחִין, דְּאִינּוּן אֲוִירִין דְּגִנְתָּא, רוּחָא לָא מִתְצַיְּירָא בְּצִיּוּרָא כְּלָל, וְלָא אִתְלַבְּשָׁא בְּהוּ. אִינּוּן ד' רוּחִין, קְטִירִין אִלֵּין בְּאִלֵּין כַּחֲדָא, וְהַהוּא רוּחָ אִתְצַיַּיר וְאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, כְּגַוְונָא דְּגוּפָא אִתְצַיַּיר בְּקִטוֹרֵי, דְּד' יְסוֹדֵי עָלְמָא. וּבְגִין כַּךְ, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בּוֹאִי הָרוּחַ, מֵאִינּוּן אַרְבַּע רוּחִין דְּגַן עֵדֶן, דְּאִתְלַבְּשָׁא וְאִתְצַיַּירַת בְּהוּ, וְהַשְׁתָּא טוֹל הַאי קִיטְרָא דִּכְתָבָא וְזִיל לְאָרְחָךְ, וְהָב לֵיהּ לְחַבְרַיָּיא.

אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר, וְאִינּוּן חַבְרַיָּיא, וְנָשְׁקוּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בָּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּשַׁדְּרָךְ הָכָא, דְּוַדַּאי דָּא הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לְפוּמֵי הַאי קְרָא. יְהָב לוֹן הַהוּא קִיטְרָא דִּכְתָבָא, כֵּיוָן דְּנָטַל לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וּפָתַח לֵיהּ, נָפַק אֲפוּתָא דְּאֶשָּׁא, וְאַסְחַר לֵיהּ, חָמָא בֵּיהּ מַה דְּחָמָא, וּפָרַח מִן יְדוֹי.

בָּכָה ר' אֶלְעָזָר, וְאָמַר מַאן יָכִיל לְקַיְימָא בְּגִנְזַיְיא דְּמַלְכָּא, (תהילים ט"ו:א') ה' מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּון בְּהַר קָדְשֶׁךָ. זַכָּאָה הַאי אוֹרְחָא, וְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִעְרַעְנָא בָּךְ. וּמֵהַהוּא יוֹמָא הֲוָה חַדֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא אָמַר כְּלוּם לְחַבְרַיָּיא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, פָּגְעוּ בְּחַד בֵּירָא דְּמַיָּא, קַיְימוּ עֲלֵיהּ, וְשָׁתוּ מִן מַיָּא.

פרק כד

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, יַעֲקֹב עָרַק מִקֳּמֵי אֲחוּי, וְאִזְדַּמַּן לֵיהּ בֵּירָא, כֵּיוָן דְּבֵירָא חֲמָא לֵיהּ, מַיָּא אִשְׁתְּמוֹדָעוּ לְמָארֵיהוֹן, וְסַלְקִין לְגַבֵּיהּ, וְחַדּוּ בַּהֲדֵיהּ, וְתַמָּן אִזְדַּוְוגַת לֵיהּ בַּת זוּגֵיהּ. מֹשֶׁה עָרַק מִקֳּמֵי פַּרְעֹה, וְאִזְדַּמַּן לֵיהּ הַהוּא בֵּירָא, וּמַיִין חָמוּ לֵיהּ, וְאִשְׁתְּמוֹדָעוּ לְמָארֵיהוֹן, וְסַלְקוּ לְגַבֵּיהּ, וְתַמָּן אִזְדַּוְוגַת לֵיהּ בַּת זוּגֵיהּ.

מַה בֵּין מֹשֶׁה לְיַעֲקֹב, יַעֲקֹב כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ"ט:י') וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל וְגוֹ'. וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיָּגֶל אֶת הָאֶבֶן וְגוֹ'. מֹשֶׁה מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיָּבוֹאוּ הָרוֹעִים וַיְ גַרְּשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁיעָן וְגוֹ'. בְּוַדַּאי יָדַע הֲוָה מֹשֶׁה, כֵּיוָן דְּחָמָא מַיָּא דְּסַלְקִין לְגַבֵּיהּ, דְּתַמָּן תִּזְדַּמַּן

לֵיהּ בַּת זוּגֵיהּ. וְתוּ, דְּהָא רוּחַ קוּדְשָׁא, לָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ לְעָלְמִין וּבֵיהּ הֲוָה יָדַע, דְּצַפּוֹרָה תֶּהֱוֵי בַּת זוּגֵיהּ. אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי יַעֲקֹב אָתָא לְהָכָא, וּמַיָּא סְלִיקוּ לְגַבֵּיהּ, אִזְדַּמַּן לֵיהּ בַּר נָשׁ דְּאִכְנִישׁ לֵיהּ לְבֵיתֵיהּ, וְיָהֵב לֵיהּ כָּל מַה דְּאִצְטָרִיךְ. אָנָא אוֹף הָכִי.

אָמַר הַהוּא בַּר נָשׁ, הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּיִתְרוֹ כּוֹמֶר לְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הֲוָה. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לֵית בָּהּ מַמָּשׁוּ. אִתְפָּרַשׁ מִפּוּלְחָנָא דִּילֵהּ. קָמוּ עַמָּא וְנִדּוּהוּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ בָּנָתֵיהּ, הֲווֹ מְתָרְכָן לוֹן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אִינּוּן הֲווֹ רַעֲיָן עָאנַיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, דְּעַל מִלָּה דְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הֲווֹ עֲבָדֵי, מִיָּד וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁיעָן וַיַּשְׁק אֶת צֹאנָם. וְאִתְעֲבִיד קְנָאָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּכְלָּא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲנָתְּ לְגַבָּן, וְלָא יְדַעְנָא שְׁמָךְ. אָמַר, אֲנָא יוֹעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. אִתּוּ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ, אָמְרוּ, וּמָה אֲנָתְּ לְגַבָּן, וְלָא הֲוֵינָן יָדְעִין בָּךְ. אָזְלוּ כַּחֲדָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרָא אִזְפּוּהוּ תְּלַת מְיִלִין, וְאָזִיל לְאוֹרְחֵיהּ.

(שמות ב׳:י״ט) וַתֹּאמַרְן אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּנִצְנְצָא בְּהוּ רוּחַ קוּדְשָׁא, וְאָמְרוּ, וְלֹא יָדְעוּ מָה אָמְרוּ. לְבַר נָשׁ, דְּהֲוָה יָתִיב בְּמַדְבְּרָא, וַהֲווּ יוֹמִין דְּלָא אָכַל בִּשְׂרָא. יוֹמָא חַד אָתָא דּוֹבָא לְנַטְלָא חַד אִימְרָא, עָרַק אִימְרָא, וְדוֹבָא אֲבַתְרֵיהּ, עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּי הַהוּא בַּר נָשׁ לְמַדְבְּרָא, חָמָא אִימְרָא, וְאַתְקִיף בֵּיהּ וּשְׁחָטֵיהּ וְאָכַל בִּשְׂרָא. דָּבָר אַחֵר (שמות א׳:א׳) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א׳:ה׳) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה וגו׳, שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהִיא שְׁחוֹרָה מִן גָּלוּתָא, וְנָאוָה, דְּהִיא נָאוָה בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְפִקּוּדִין, וּבְעוֹבָדִין דְּכִשְׁרָן. בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ ם, דְּעַל דָּא, זַכָּאִין לְיַרְתָּאָה יְרוּשְׁלֵם דִּלְעֵילָּא. כְּאָהֳלֵי קֵדָר, אַף עַל גַּב דְּהִיא קוֹדֶרֶת בְּגָלוּתָא, בְּעוֹבָדִין הִיא כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, כִּירִיעוֹת, דְּמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כֻּלָּא דִּילֵיהּ.

פרק כה

רִבִּי חִיָּיא רַבָּא, הֲוָה אָזִיל לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתָא, לְמֵילַף מִנֵּיהוּ. אָזַל לְגַבֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, וְחָמָא פַּרְגּוֹד חַד, דְּהֲוָה פָּסִיק בְּבֵיתָא. תָּוָה רִבִּי חִיָּיא, אָמַר, אֶשְׁמַע מִלָּה מִפּוּמֵיהּ מֵהָכָא.

שְׁמַע דְּהֲוָה אָמַר, (שיר השירים ח׳:י״ד) בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. כָּל כִּסּוּפָא דִּכְסִיפוּ יִשְׂרָאֵל מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תַּאֲוָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא מִתְרַחֵק, אֶלָּא בּוֹרַח כַּצְּבִי אוֹ כְּעוֹפֶר הָאַיָּלִים.

מַאי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין חַיָּה בָּעוֹלָם עוֹשָׂה כְּמוֹ הַצְּבִי אוֹ כְּעוֹפֶר הָאַיָּלִים, בִּזְמַן שֶׁהוּא בּוֹרֵחַ הוֹלֵךְ מְעַט מְעַט, וּמַחֲזִיר אֶת רֹאשׁוֹ לְמָקוֹם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ, וּלְעוֹלָם תָּמִיד הוּא מַחֲזִיר אֶת רֹאשׁוֹ לְאֲחוֹרָיו. כַּךְ אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם אָנוּ גּוֹרְמִים שֶׁתִּסְתַּלֵּק

מְבֵינֵינוּ, יְהִי רָצוֹן, שֶׁתִּתְבָּרַח כְּמוֹ הַצְּבִי אוֹ כְּמוֹ עוֹפֶר הָאַיָּלִים, שֶׁהוּא בּוֹרֵחַ וּמַחֲזִיר אֶת רֹאשׁוֹ לְמָקוֹם שֶׁהִנִּיחַ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כ"ו:מ"ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם. דָּבָר אַחֵר, הַצְּבִי כְּשֶׁהוּא יָשֵׁן, הוּא יָשֵׁן בְּעַיִן אַחַת, וְהָאַחֶרֶת הוּא נָעוֹר, כַּךְ אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָשֹׂה כְּמוֹ הַצְּבִי, שֶׁהִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.

שְׁמַע רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, אִי עִלָּאִין (פסקין) עַסְקִין בְּבֵיתָא, וַאֲנָא יָתִיב אַבָּרַאי, בָּכָה. שְׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא לְבָרָא, מַאן יִפּוֹק. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אִי אֲנָא קָלֵינָא, (כחולא) לָא קָלֵינָא דְּהָא שְׁכִינְתָּא בָּרָא מְנָנָא, לֵיעוּל שְׁכִינְתָּא, וְתֵיהֵוֵי אֶשְׁתָּא שְׁלֵימָתָא. שְׁמַע קָלָא דְּאָמַר, עַד לָא סַמְכִין אִסְתְּמְכוּ, וְתַרְעִין לָא אִתְתָּקְנוּ, וּמְזוּטְרֵי (נ"א ומטוטרי) דְּבוּסְמַיָּא דְּעֵדֶן דִּכְעָן הוּא, לָא נָפַק ר' אֶלְעָזָר.

יָתִיב רַבִּי חִיָּיא, בָּכָה וְאִתְנַגַּח, פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב':י"ז) סוֹב דְּמֵה לְךָ דּוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. אִתְפְּתַח תַּרְעָא דְּפַרְגּוֹדָא, לָא עַיֵּיל רַבִּי חִיָּיא, זָקִיף רַבִּי שִׁמְעוֹן עֵינוֹי וְאָמַר, שְׁמַע מִינָּהּ אִתְיְהִיב רְשׁוּתָא לְמַאן דְּאִיהוּ אַבָּרַאי וַאֲנָן לְגוֹ. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָזַל אֶשָּׁא מִדּוּכְתֵּיהּ, עַד דּוּכְתָּא דְּרַבִּי חִיָּיא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, קוּזְטִיפָּא דִּנְהוֹרָא דְּקַלִּיטְרָא (ס"א דקלדיטא) לְבַר, וַאֲנָא הָכָא לְגוֹ, אִתְאַלַּם פּוּמֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא.

כֵּיוָן דְּעָאל לְגוֹ, מַאיךְ עֵינוֹי, וְלָא זָקִיף רֵישֵׁיהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, קוּם אַעְבַּר יָדָךְ אֲפוּמֵיהּ, דְּלָא יָדַע בְּהַאי, דְּלָא רָגִיל בֵּיהּ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר, אַעְבַּר יְדֵיהּ אֲפוּמֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, פָּתַח פּוּמֵיהּ רַבִּי חִיָּיא, וְאָמַר, חָמָא עֵינָא מַה דְּלָא חֲמֵינָא, אִזְדַּקַּף דְּלָא חֲשִׁיבְנָא, טָב לְמֵימַת בְּאֶשָּׁא דְּדַהֲבָא טָבָא דְּלֵיק.

בְּאָתָר דִּשְׁבִיבִין זַרְקִין לְכָל עִיבָר, וְכָל שְׁבִיבָא וּשְׁבִיבָא, סָלִיק לְתִלַּת מְאָה וְשִׁבְעִין רְתִיכִין. וְכָל רְתִיכָא, אִתְפְּרַשׁ לְאֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹא רִבָּוון, עַד דְּמָטוּ לְעַתִּיק יוֹמִין, דְּיָתִיב עַל כָּרְסְיָיא, וְכָרְסְיָיא מִזְדַּעְזְעָא מִנֵּיהּ, לְמֵאתָן וְשִׁתִּין עָלְמִין.

עַד דְּמָטָא לַאֲתַר עִדּוּנָא דְצַדִּיקַיָּיא, עַד דְּאִשְׁתְּמַע בְּכָל רְקִיעִין, וְכָל עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכֻלְּהוּ בְּזִמְנָא חָדָא, תָּווּהִין וְאָמְרִין, הֲדֵין הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּהָווֹה מַרְעִישׁ כֹּלָּא, מַאן יָכִיל לְמֵיקַם קָמֵיהּ. דֵּין הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דִּבְשַׁעֲתָא דְּפָתַח פּוּמֵיהּ לְמִשְׁרֵי לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, צַיְיתִין לְקָלֵיהּ, כָּל כָּרְסְוָון וְכָל רְקִיעִין וְכָל רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן דִּמְשַׁבְּחֵי לְמָרֵיהוֹן.

לֵית דְּפָתְחִין וְלֵית דִּמְסַיְּימִין, כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחִין, עַד לָא אִשְׁתְּמַע (נ"א דלשתמע) בְּכָל רְקִיעַיָּא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, פִּטְרָא. כַּד מְסַיֵּים רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, מַאן חָמֵי שִׁירִין, מַאן חָמֵי חֶדְוָתָא, דִּמְשַׁבְּחִין לְמָרֵיהוֹן, מַאן חָמֵי קָלִין דְּאַזְלִין בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין. אַתְיָין כֻּלְּהוּ

בְּגִינֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכַרְעִין וְסַגְדִין קַמֵּי דְמָרֵיהוֹן, סַלְקִין רֵיחִין דְּבוּסְמִין דְּעֵדֶן, עַד עַתִּיק יוֹמִין, וְכָל הַאי בְּגִינֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוּמֵיהּ וְאָמַר, שִׁית דַּרְגִּין נַחְתּוּ עִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב לְמִצְרַיִם וְכָל חַד וְחַד עֲשָׂרָה אֶלֶף רִבּוֹא. וְלָקֳבְלֵיהוֹן שִׁית דַּרְגִּין לְיִשְׂרָאֵל. וְלָקֳבְלֵיהוֹן (ר"ו ע"א) שִׁית דַּרְגִּין לְכַרְסְיָיא דִּלְעֵילָּא. וְלָקֳבְלֵיהוֹן שִׁית דַּרְגִּין לְכַרְסְיָיא דִּלְתַתָּא. דִּכְתִיב, (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ט״ז:ז׳) רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וְגוֹ', הֲרֵי שִׁית. וְלָקֳבְלֵיהוֹן כְּתִיב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, כָּל חַד וְחַד סָלִיק לַעֲשָׂרָה, וַהֲווּ שִׁתִּין, וְאִינּוּן שִׁתִּין גַּבְרִין דִּבְסַהֲרֵנִי שְׁכִינְתָּא, וְאִינּוּן שִׁתִּין רִבְבָן, דְּנַפְקוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָא, וּדְעָאלוּ עִם יַעֲקֹב בְּגָלוּתָא.

אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא, וְהָא הֲווֹ (ס"א חמינן) שִׁבְעָה, וְסַלְקִין לְשִׁבְעִין, אָמַר לֵיהּ ר' שִׁמְעוֹן, שִׁבְעִין לָאו מֵהָכָא, וְאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ שִׁבְעָה, הָא כְּתִיב (שמות כ״ה:ל״ב) וְשִׁשָּׁה קָנִים יוֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנוֹרָה וְגוֹ'. וְקָנֶה הָאֶחָד הָאֶמְצָעִי לָאו בְּחֲשִׁבָּנָא, דִּכְתִיב, (במדבר ח׳:ב׳) אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ וְגוֹ'.

פרק כו

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּי, מֶה חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְנַחְתָּא יִשְׂרָאֵל, לְמִצְרַיִם בְּגָלוּתָא. אָמַר לֵיהּ חָדָא שְׁאֵלְתָּא אַתְּ שָׁאֵיל, אוֹ תְּרֵין. אָמַר לֵיהּ תְּרֵין. גָּלוּתָא לָמָּה. וּלְמִצְרַיִם לָמָּה. אָמַר לֵיהּ תְּרֵין אִינּוּן וְאִתְחֲזִרוּ לְחַד. אָמַר לֵיהּ קוּם בְּקִיּוּמָךְ בְּגִינָךְ יִתְקְיִים לְעֵילָּא, מִשְּׁמָךְ הַאי מִלָּה, אִימָא בְּרִי אִימָא.

פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ו׳:ח׳) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמוֹנִים פִּילַגְשִׁים. שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, אִינּוּן גַּבְרַיָּא דִּלְעֵילָּא מֵחֵילָא דִּגְבוּרָא דְּאִתְאַחֲדָן בְּקַלִּיפִין (נ"א בגליפין), דְּחֵיוָתָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל. וּשְׁמוֹנִים פִּילַגְשִׁים, מְמַנָּן בִּגְלִיפוֹי דִּתְחוֹתּוֹי. וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ״ה:ג׳) הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגְדוּדָיו. וְעִם כָּל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ו׳:ט׳) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ, דָּא הִיא שְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא דְּנָפְקָא מַתְרִיסִין (נ"א מתריסר) זִיהֲרָא, דְּזִהֲרָא דְּנָהִיר לְכֹלָּא, וְאִיהִי אִתְקְרֵי אִמָּא.

כְּגַוְונָא דָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, זְרִיק לְכָל עַמִּין לְכָל עִיבָר, וּמַנֵּי עֲלֵיהֶן רַבְרְבֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דברים ד׳:י״ט) אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אוֹתָם לְכֹל הָעַמִּים, וְהוּא נָסִיב לְחוּלְקֵיהּ כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. וְקָרָא לֵהּ אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ, דָּא הִיא שְׁכִינַת יְקָרֵיהּ, דְּאַשְׁרֵי בֵּינֵיהוֹן, אַחַת הִיא וּמְיוּחֶדֶת לֵיהּ. רָאוּהָ בָּנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ל״א:כ״ט)

רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ, אִלֵּין רַבְרְבֵי עַמִּין דְּאִתְפָּקְדָן עֲלַיְיהוּ.

וְעוֹד רָזָא דְּמִלָּה הִיא דִּתְנַן בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכַד תִּסְתַּכַּל תְּלָתָא אִינּוּן, וְעָלְמָא בְּהוּ אִתְבְּרִי, (שמות ל״א:ג׳) בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת, וְעָלְמָא לָא אִתְבְּרֵי אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כַּד בָּעָא לְקַיְימָא עָלְמָא, עָבֵד לְאַבְרָהָם בְּרָזָא דְּחָכְמָה. לְיִצְחָק, בְּרָזָא דִּתְבוּנָה. לְיַעֲקֹב בְּרָזָא דְּדַעַת. וּבְהַאי אִתְקְרֵי, (משלי כ״ד:ד׳) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתַּכְלַל כָּל עָלְמָא. וּמִדְּאִתְיְלִידוּ לְיַעֲקֹב תְּרֵיסַר שִׁבָטִין, אִשְׁתְּכְלַל כֹּלָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

כַּד חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֶדְוָותָא סַגִּיאָה דְּהַאי עָלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִשְׁתַּכְלַל כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אָמַר, דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם יִתְעָרְבוּן בִּשְׁאַר עַמְמִין, וְיִשְׁתְּאַר פִּגִימוּתָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. מַה עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, טִלְטֵל לְכֻלְּהוּ מֵהָכָא לְהָכָא, עַד דְּנַחְתּוּ לְמִצְרַיִם, לְמֵידַר דִּיוּרֵיהוֹן בְּעָם קְשֵׁי קָדָל, דִּמְבַזִּין נִמּוּסֵיהוֹן, וּמְבַזִּין לְהוֹן לְאִתְחַנָּנָא בָּהוּ, וּלְאִתְעָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ, וַחֲשִׁיבוּ לְהוֹן עַבְדִין. גּוּבְרִין גְּעָלָן בְּהוֹן, נוּקְבָתָא גָּעֲלָן בְּהוֹן עַד דְּאִשְׁתַּכְלָל כֹּלָּא בְּזַרְעָא קַדִּישָׁא, וּבֵין כַּךְ וּבֵין כַּךְ שְׁלִים חוֹבָא דִּשְׁאַר עַמִּין, דִּכְתִיב, (בראשית ט״ו:ט״ז) כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמוֹרִי עַד הֵנָּה. וְכַד נָפְקוּ, נָפְקוּ זַכָּאִין קַדִּישִׁין, דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ב:ד׳) שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל. אָתָא ר' שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ בְּרִישֵׁיהּ, אָמַר לֵיהּ קָאִים בְּרִי בְּקִיּוּמָךְ, דְּשַׁעְתָּא קַיְימָא לָךְ.

פרק כז

יָתִיב ר' שִׁמְעוֹן, וְר' אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ קָאִים וּמְפָרֵשׁ מִלֵּי דְּרָזֵי דְּחָכְמְתָא, וַהֲווּ אַנְפּוֹי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא. וּמִלִּין מִתְבַּדְּרִין וְטָאסִין בְּרָקִיעָא. יָתְבוּ תְּרֵין יוֹמִין דְּלָא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלָא הֲווֹ יַדְעִין אִי הֲוָה יָמָמָא אוֹ לֵילְיָא. כַּד נָפְקוּ, יָדְעוּ דַּהֲווֹ תְּרֵין יוֹמִין דְּלָא טָעֲמוּ מִידֵי. קָרָא עַל דָּא רִבִּי שִׁמְעוֹן, (שמות ל״ד:כ״ח) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגוֹ'. וּמָה אִי אֲנָן בְּשַׁעֲתָא חֲדָא כַּךְ, מֹשֶׁה, דִּקְרָא אַסְהִיד בֵּיהּ, וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְגוֹ', עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

כַּד אָתָא רִבִּי חִיָּיא קְמֵיהּ דְּרִבִּי, וְסָח לֵיהּ עוֹבָדָא, תָּוֵה רִבִּי, וְאָמַר לֵיהּ ר' שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָבוֹי, בְּרִי, ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אַרְיָא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ אַרְיָא, וְלָאו ר' שִׁמְעוֹן כְּשְׁאַר אַרְיָוותָא, עֲלֵיהּ כְּתִיב (עמוס ג׳:ח׳) אַרְיֵה שָׂאָג מִי לֹא יִירָא וְגוֹ'. וּמָה עָלְמִין דִּלְעֵילָּא מִזְדָּעְזְעִין מִינֵּיהּ, אֲנָן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. גַּבְרָא דְּלָא גָּזַר תַּעֲנִיתָא לְעָלְמִין עַל מַה דְּשָׁאִיל וּבָעֵי, אֶלָּא הוּא גּוֹזֵר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַיֵּים. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר, וְאִיהוּ מְבַטֵּל. וְהַיְינוּ דִּתְנַן, מַאי דִּכְתִיב, (שמואל ב כ״ג:ג׳) מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים,

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁל בָּאָדָם, וּמִי מוֹשֵׁל בהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, צַדִּיק. דְּאִיהוּ גּוֹזֵר גְּזֵרָה, וְהַצַּדִּיק מְבַטְּלָהּ.

פרק כח

תָּנָן, אָמַר ר' יְהוּדָה, אֵין לְךָ דָּבָר בַּחֲבִיבוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמוֹ תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים, וְאַף עַל גַּב דְּנִיחָא לֵיהּ, זִמְנִין דְּעָבִיד בָּעוּתְהוֹן, זִמְנִין דְּלָא עָבִיד.

תָּנוּ רַבָּנָן, זִמְנָא חָדָא הֲוָה עָלְמָא צְרִיכָא לְמִטְרָא, אָתָא רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְגָזַר אַרְבָּעִין תַּעֲנִיתָא, וְלָא אָתָא מִטְרָא, צַלֵּי צְלוֹתָא, וְלָא אָתָא מִטְרָא. אָתָא רִבִּי עֲקִיבָא, וְקָם וְצַלֵּי, אָמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ, וְנָשַׁב זִיקָא, אָמַר וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, וְאָתָא מִטְרָא. חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִסְתָּכַל רִבִּי עֲקִיבָא בְּאַנְפּוֹי.

קָם רִבִּי עֲקִיבָא קַמֵּי עַמָּא וְאָמַר, אֶמְשׁוֹל לָכֶם מָשָׁל, לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה, רִבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּמֵי לְרָחְמָא דְּמַלְכָּא, דְּרָחִים לֵיהּ יַתִּיר, וְכַד עָאל קָמֵי מַלְכָּא, נִיחָא לֵיהּ, וְלָא בָּעֵי לְמֵיתָן לֵיהּ בָּעוּתֵיהּ בְּבֵהֵילוּ, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ, דְּנִיחָא לֵיהּ דְּלִישְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ. וַאֲנָא דָּמֵי לְעַבְדָּא דְּמַלְכָּא, דְּבָעָא בָּעוּתֵיהּ קָמֵיהּ, וְלָא בָּעֵי מַלְכָּא דְּלֵיעוּל לְתַרְעֵי פַּלְטֵרִין, וְכָל שֶׁכֵּן דְּלִישְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ, אָמַר מַלְכָּא, הָבוּ לֵיהּ בָּעוּתֵיהּ בְּבֵהֵילוּ, וְלָא לֵיעוּל הָכָא. כַּךְ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אִיהוּ רְחִימָא דְּמַלְכָּא, וַאֲנָא עַבְדָּא, וּבָעֵי מַלְכָּא לְאִשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ כָּל יוֹמָא, וְלָא יִתְפְּרִישׁ מִנַּיהּ. וַאֲנָא, לָא בָּעֵי מַלְכָּא דְּאֵיעוּל תַּרְעֵי דְּפַלְטֵרִין. נָח דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, תָּא וְאֵימָא לָךְ מִלְּתָא, דְּאִתְחֲזֵיָא לִי בְּחָלְמָא הַאי פְּסוּקָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו ז׳:ט״ז) וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בַּעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל תִּפְגַּע בִּי. תָּא חֲזֵי, תְּרֵיסַר טוּרֵי אֶפַּרְסְמוֹנָא (דכיא) עָאל הַהוּא דְּלָבֵישׁ חוֹשְׁנָא וְאֶפּוֹדָא, וּבָעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיחָס עַל עָלְמָא וְעַד הַאִידָּנָא תָּלֵי אִיהוּ. אִי הָכִי אֲמַאי חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר. מִשּׁוּם בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא יַדְעִין בְּהַאי.

אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּמְנֵי סָרֵי טוּרֵי אֶפַּרְסְמוֹנָא (דכיא) עִלָּאִין, עָאלִין נִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, וְאַרְבָּעִין וְתִשְׁעָה רֵיחִין, סַלְקִין בְּכָל יוֹמָא, עַד הַהוּא אֲתָר דְּאִתְקְרֵי עֵדֶן, דִּי לְקַבֵּל דָּא, אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא, בְּמ"ט פָּנִים טָמֵא, וּבְמ"ט פָּנִים טָהוֹר. מ"ט אַתְוָון בִּשְׁמָהן דִּשְׁבָטֵי. מ"ט יוֹמִין לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא. מ"ט יוֹמִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין קַיְימִין, לְמִיטַל רְשׁוּתָא בְּכָל יוֹמָא מֵאֲבָנִין זְהִירִין, דְּגְלֵיפָאן בְּהַהוּא חוֹשְׁנָא.

פרק כט

וְהַהוּא דְּלָבֵישׁ חוֹשְׁנָא, יָתִיב בְּכֻרְסְיֵיא קַדִּישָׁא יַקִּירָא, (שמות י"ג ע"א) דְּאַרְבַּע סַמְכִין קַיְימִין מִסְתַּכְּלִין בְּחוֹשְׁנָא, עַל מֵימְרֵיהּ עָאלִין, וְעַל מֵימְרֵיהּ נָפְקִין, זַקְפָן עַיְנִין וּמִסְתַּכְּלִין לְעֵילָּא, חָמָאן צִיצָא, דְּלָהִיט בְּשִׁית מְאָה וְעֶשְׂרִין עִיבָר, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, גָּלִיף עֲלוֹי,

מִזְדַּעְזָעָן וּמִתְחַלְחָלָן. קְטִירֵי בְּסִטְרוֹי דִּימִינָא קַדִּישָׁא, דִּשְׁמָאלָא נָטִיל בִּידוֹי סַמְכֵי שְׁמַיָּא, עָלִיל לוֹן, וְגַלֵּי לוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ד:ד') וְנָגוֹלּוּ כַּסֵּפֶר הַשָּׁמָיִם.

פרק ל

אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא מָהוּ דִּכְתִיב (שיר השירים ו':י"א) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי. אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, הַהוּא גִּנְתָא נַפְקָא מֵעֵדֶן, וְדָא הִיא שְׁכִינְתָּא. אֱגוֹז: דָּא הִיא רְתִיכָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּאִינּוּן אַרְבַּע רֵישִׁין דְּנַהֲרִין, דְּמִתְפָּרְשָׁן מִן גִּנְתָא, כְּהָאי אֱגוֹזָא, דְּאִינּוּן אַרְבַּע רֵישִׁין קַדִּישִׁין לְגוֹ. וּמַאי דְּאָמַר יָרַדְתִּי, כְּמָה דִּתְנַן, יָרַד פְּלוֹנִי לַמֶּרְכָּבָה.

אָמַר לֵיהּ ר' עֲקִיבָא, אִי הָכִי, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, לֶאֱגוֹז יָרַדְתִּי, מַהוּ אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי. אָמַר לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּהִיא שְׁבָחָא דֶּאֱגוֹזָא. מָה אֱגוֹזָא, טְמִירָא וּסְתִימָא מִכָּל סִטְרוֹי, כַּךְ רְתִיכָא דְּנָפְקָא מִגִּנְתָא, סְתִימָא מִכָּל סִטְרוֹי. מַה אִינּוּן אַרְבַּע קְרִישִׁין דִּי בֶּאֱגוֹזָא, מִתְחַבְּרָן בְּהַאי גִּיסָא, וּמִתְפָּרְשָׁן מֵהַאי גִּיסָא. כַּךְ רְתִיכָא, מִתְחַבְּרָן בְּאַחֲדוּתָא בְּחֶדְוָותָא בִּשְׁלֵימוּתָא, וּמִתְפָּרַשׁ כָּל חַד בְּעִבְרוֹי, עַל מַה דְּאִתְמָנֵי הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב':י"ג) הוּא הַסּוֹבֵב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה הוּא הַהוֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר, וְכֵן כּוּלָּם.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַאי לְכְלוּכָא דְּהִיא בְּקִלִּיפּוֹי דֶּאֱגוֹזָא, לְמָאי רְמִיזָא. אָמַר לֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּאוֹרַיְיתָא לָא גַּלֵּי לֵיהּ, בְּהַאי גַּלֵּי.

תָּא חֲזֵי, (ס"א שקדים), מִנְּהוֹן מְרִירָן, וּמִנְּהוֹן מְתִיקָן, וּרְמִיזָא אִית לוֹן, אִית מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא, וְאִית מָארֵי דְּשִׁירוּתָא, אֲבָל כָּל רְמִיזָא דְּגַלֵּי בְּאוֹרַיְיתָא חָזִינָן דְּדִינָא הֲוֵי, וְהָכִי הוּא לְיִרְמְיָהוּ, אַחֲזוּ לֵיהּ בְּדִינָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו א':י"א) מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רוֹאֶה. מַאי שָׁקֵד. שְׁקֵדִים מַמָּשׁ. וְכֵן בְּמַטֵּה אַהֲרֹן, (במדבר י"ז:כ"ג) וַיּוֹצֵא שְׁקֵדִים. וּמִן תֵּיבוּתָא מַמָּשׁ, אִשְׁתְּמַע, דְּהוּא דִּינָא קַשְׁיָא. דִּכְתִיב, (דניאל ט':י"ד) וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרָעָה. וְכֵן (ירמיהו א':י"ב) שֹׁקֵד אֲנִי עַל דְּבָרִי, וְכֵן כּוּלָּם. אָמַר לֵיהּ ר' עֲקִיבָא, מַשְׁמַע כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵילַף מִנֵּיהּ חָכְמְתָא סַגִּיאָה, דִּכְתִיב, (משלי ט"ז:ד') כֹּל פָּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ. ר' אֶלְעָזָר אָמַר מֵהָכָא, דִּכְתִיב, (בראשית א':ל"א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַהוּ מְאֹד. לְמֵילַף מִנֵּיהּ חָכְמְתָא עִלָּאָה.

פרק לא

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב, (קהלת ז':י"ד) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. כְּגַוְונָא דִּרְקִיעָא, עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, וְכֻלְּהוּ רְמִיזָא לְמַה דִּלְעֵילָּא. דְּכַד הֲוָה חָמֵי ר' אַבָּא, חַד אִילָנָא, דְּאִבְּיהּ אִתְעָבִיד עוֹפָא דְּפָרַח מִנֵּיהּ, הֲוָה בָּכֵי וְאָמַר, אִי הֲוֹ בְּנֵי נָשָׁא יַדְעֵי לְמַאי רְמִיזָאן, הֲווֹ מְבַזְעָן מַלְבּוּשֵׁיהוֹן עַד טַבּוּרֵיהֶן, לְמַאי דְּאִתְנְשֵׁי חָכְמָה מִנְּהוֹן. כָּל שֶׁכֵּן בִּשְׁאַר מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא.

כְּדְאָמַר ר' יוֹסֵי, אִלְנִין, אִינּוּן דְּאִתְחָזֵי מִנְּהוֹן חָכְמְתָא, כְּגוֹן חֲרוּבָא, דְּקַל, פִּסְתּוּקָא, וְכַדּוֹמֶה לוֹן, כֻּלְּהוּ בְּחַד רְכִיבָא (רתיבא) אִתְרָכְבוּ. כָּל אִינּוּן דְּעַבְדִין פֵּירִין, בַּר מִתַּפּוּחִין, רָזָא חָדָא אִינּוּן, בַּר שְׁבִילִין דְּאִתְפָּרְשָׁן.

כָּל אִינּוּן דְּלָא עַבְדִין פֵּירִין, וְאִינּוּן רַבְרְבִין, בַּר מֵעַרְבִין דְּנַחֲלָא, דְּאִית לְהוּ רָזָא בִּלְחוֹדּוֹי כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, מֵחַד יְנִיקָא יְנִיקוּ, וְכָל חַד מֵאִינּוּן דְּאִינְהוּ זוּטְרֵי, בַּר מֵאֵזוֹבָא, מֵאִימָא חֲדָא אִתְיְלִידוּ.

כָּל עֲשָׂבִין דְּאַרְעָא, דְּאִתְמְנֵי עֲלֵיהוֹן רַבְרְבִין תַּקִּיפִין בִּשְׁמַיָּא. כָּל חַד וְחַד רָזָא בִּלְחוֹדּוֹי, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (ויקרא י״ט:י״ט) שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם. דְּכָל חַד וְחַד עָאל בִּלְחוֹדּוֹי, וְנָפִיק בִּלְחוֹדּוֹי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ל״ח:ל״ג) הֲיָדַעְתָּ חֻקּוֹת שָׁמַיִם אִם תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ. וּכְתִיב (ישעיהו מ׳:כ״ו) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּמַה בְּכָל מַה דִּבְעָלְמָא רָזָא בִּלְחוֹדּוֹי וְלָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלָּאָה לוֹן, וּלְעַרְבָבָא לוֹן, וּקְרָאן בִּשְׁמָהָן. בְּנֵי יַעֲקֹב דְּאִינּוּן שְׁבָטִין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן קִיּוּמָא דְּעָלְמָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

פרק לב

ר' יוֹסֵי בַּר' יְהוּדָה אָמַר, אִילּוּ נֶאֱמַר אֵלֶּה שְׁמוֹת, מַשְׁמַע דְּהָכִי הוּא. הַשְׁתָּא דִּכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת, מַשְׁמַע דְּעַל הָרִאשׁוֹנִים מוֹסִיף, מַה הָרִאשׁוֹנִים בְּנֵי יַעֲקֹב, אַף כָּאן בְּנֵי יַעֲקֹב.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (בראשית מ״ו:ד׳) אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה, סַלְּקָא דַּעְתָּךְ דִּשְׁכִינְתָּא תִּיחוֹת עִמֵּיהּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא (אמר ליה והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה, עמך) מַמָּשׁ, אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲוֹת יְרִידָה לְבָנוֹהִי, נַחְתַּת שְׁכִינְתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה, וְאָנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָלֹה, כָּל זִמְנָא דִּיהֲוֵי לָךְ עֲלָיֶיהָ, כְּבָיְכוֹל עָלָיֶיהָ אִית לִי, וּבְשַׁעֲתָא דִּיהֲוֵי לָךְ יְרִידָה, כְּבָיְכוֹל אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ. וְעַד דְּמִית יוֹסֵף וְכָל אָחוּי, וַהֲוֹת לוֹן יְרִידָה, קָמַת שְׁכִינְתָּא וְנַחְתַּת עִמְּהוֹן, כְּמָה דְּנַחְתּוּ אִלֵּין, כַּךְ נַחְתּוּ אִלֵּין.

אָמַר (ס"א ר' יוסי בר' יהודה') ר' יְהוּדָה מַה כְּתִיב לְעֵיל מִנֵּיהּ, (בראשית נ׳:כ״ו) וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים וְגוֹ', בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמִית יוֹסֵף, וְכֻלְּהוּ שְׁבָטִין, וַהֲוָה לוֹן יְרִידָה, נַחְתּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וּשְׁכִינְתָּא וּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי נַחְתּוּ עִמְּהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן אִתּוֹסְפוּ עַל קַדְמָאֵי לְמֵיחַת בְּגָלוּתָא.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, יַעֲקֹב הֲוָה מִית אוֹ לָא. אָמַר לֵיהּ מִית. אָמַר לֵיהּ, וּמַהוּ דִּכְתִיב הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב, אִי בְּחַיֵּי, אֵימָא אֵת יַעֲקֹב, וְאִי בָּתַר דְּמִית, אַפִּיק מִתַּמָּן אֵת יַעֲקֹב. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, לָא אָמַר קְרָא הַיּוֹרְדִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב, דְּעַד כְּעַן לָא הֲוֹת יְרִידָה לְיַעֲקֹב, אֶלָּא

הַבָּאִים, אוֹלִיפָנָא דְּאָתוּ עִמֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, וְאָזְלוּ לְהוֹן, עַד דְּנַחְתוּ אִלֵּין בְּגָלוּתָא, נַחְתוּ אִלֵּין עִמְּהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת וְגוֹ'.

ר' דּוֹסְתָּאי אָמַר, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא הֲווֹ אַתְיָין, וְאָזְלִין לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב הַבָּאִים מִצְרַיְמָה, וְלָא כְּתִיב אֲשֶׁר בָּאוּ, וְהַיְינוּ דִכְתִיב הַבָּאִים מִצְרַיְמָה בְּקַדְמִיתָא אֵת יַעֲקֹב. וּלְבָתַר כַּד הֲוַת לוֹן יְרִידָה אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. וְתָא חֲזֵי, בְּנֵי יַעֲקֹב כֻּלְּהוּ הֲווֹ מֵתִין בְּהַהוּא זִמְנָא וְנַחְתוּ אִלֵּין וְאִלֵּין.

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי אֶלְעָזָר אָמְרוּ, הַאי פַּרְשְׁתָּא מִלִּין עִלָּאִין אִית בָּהּ, דְּתָנָן, בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתוּ אִלֵּין רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, דְּיוֹקְנֵיהוֹן דִּשְׁבָטִין, דִּגְלִיפִין לְעֵילָּא, כֻּלְּהוּ עָאלָן לְמֵידָר עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ, וּכְתִיב רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי.

דָּבָר אַחֵר וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב וְגוֹ'. אִתְחֲזַר פַּרְשְׁתָּא דָּא, לְמָה דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי יְהוּדָה, וְכוֹלָּא חֲווֹה.

וְתָא חֲזֵי, רִבִּי אֶלְעָזָר בַּן עָרָךְ, כַּד הֲווֹה מָטֵי לְהַאי פָּסוּק, הֲווֹה בָּכֵי, דְּתַנְיָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בַּן עָרָךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּאָזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִתְכְּנָשׁוּ כֻּלְּהוּ נִשְׁמָתֵהוֹן דִּשְׁבָטִין, לְמֵעַרְתָּא דְּכַפֶּלְתָּא, צָווּחוּ וְאָמְרוּ: סָבָא סָבָא, כְּאֲבָא דְּבָנִין לָאו בַּלָּאוּתָא (בגלותא) דְּעָלְמָא דֵּין, בָּנִיךְ כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּעְבְּדִין בְּקַשְׁיוּ, עַם אַחֲרָן עַבְדִין בְּהוּ נוּקְמִין דְּעָלְמָא.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְעַר רוּחֵיהּ דְּהַהוּא סָבָא, רְשׁוּתָא שָׁאִיל, וְנָחִית, קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל רְתִיכוֹי וּמַשְׁרְיָיתֵיהּ, וּמַלְכֵיהוֹן בָּרְאשֵׁיהוֹן. וְנַחְתוּ כֻּלְּהוּ עִם יַעֲקֹב וְעִם שִׁבְטוֹהִי. שִׁבְטִין נַחְתוּ חַיִין עִם אֲבוּהוֹן, וּשְׁבָטִין נַחְתוּ מֵתִים עִם אֲבוּהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה וְגוֹ' וּכְתִיב רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וְגוֹ'. וְתָא חֲזֵי, מֵתִים הֲווֹ, וְנַחְתוּ, וּכְתִיב וְיוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּהַאי אִתְקְרֵי (תהילים ק״ג:י״ג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים.

פרק לג

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹ ם הַוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא וְרַבִּי אַבָּא הַוָה עִמֵּיהּ עָאלוּ לְחַד אֲתָרָא וּבַתוּ תָּמָן. אָכְלוּ כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכָּב שָׁווּ רֵישֵׁיהוֹן בְּהַהוּא תִּלָּא דְּאַרְעָא דְּהַוָה חַד קִבְרָא תָּמָן עַד לָא דְּמִיכוּ קָרָא חַד קַלָּא מִן קִבְרָא אָמַר זְרַעַ לְאַרְעָא אַזְלָא. תְּרֵיסַר שְׁנִין הַוָה דְּלָא אִתְעָרִית בַּר הַאִידָנָא דְּפַרְצוּפָא דְּבְרִי חֲמִינָא הָכָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאן אַתְּ. אֲמַר לֵיהּ יוּדְאִי אֲנָא, וַאֲנָא יָתִיב נְזִיפָא, דַּאֲנָא לָא יָכִילְנָא לְמֵיעַל, בְּגִין הַהוּא צַעֲרָא דִּבְרִי, דְּגַנְבֵיהּ הַהוּא עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כַּד אִיהוּ הֲוָה זְעֵירָא, וְאַלְקֵי לֵיהּ כָּל יוֹמָא, וְצַעֲרָא דִּילֵיהּ דָּחֵי לִי לְמֵיעַל בְּדוּכְתָּאי, וּבְהַאי אִתְרָא לָא אִתְעָרִית, בַּר הַאִידָנָא.

אָמַר לֵיהּ וְאִתּוּן יַדְעִין בְּצַעֲרָא דְּחַיֵּי. אֲמַר לֵיהּ, שָׁרֵי קַבְרִי, אִי לָאו בָּעוּתָא דִּילָךְ עַל חַיֵּי, לָא יִתְקַיְּימוּן פַּלְגוּת יוֹמָא (נ"א בעלמא), וְהַאִידָּנָא אִתְעָרִית הָכָא, דַּהֲווֹ אַמְרִין לִי כָּל יוֹמָא, דִּלַעֲנָלָא יֵיתֵי בְּרִי הָכָא, וְלָא יָדַעְנָא אִי בְּחַיֵּי אִי בְּמוֹתָא.

אֲמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, מַאי עֲבִידְתַּיְיכוּ בְּהַהוּא עָלְמָא. אִתְרְגִישׁ קַבְרָא, וְאָמַר, אַזִילוּ קוּמוּ, דְּהַאִידָּנָא יִלְקוֹן לִבְרִי, תַּוּוהוּ, וְעָרְקוּ מִתַּמָּן כְּפַלְגוּת מִיל, יָתְבוּ עַד דְּנָהִיר צַפְרָא. קָמוּ לְמֵיזַל, חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהַוָה רָהִיט וְעָרַק, וַהֲוָה שָׁתִית דָּמָא אֲבַתְפּוֹי, אַחְדוּ בֵּיהּ, וְסָח לְהוֹ עוֹבָדָא, אָמְרוּ לֵיהּ מַה שְׁמָךְ. אֲמַר לְהוּ, לַחְמָא בַּר לֵיוָאֵי. אָמְרוּ, וּמַה (בר) לֵיוָאֵי בַּר לַחְמָא הֲוָה הַהוּא מֵיתָא, וּמִסְתַּפֵּינָא לְאִשְׁתַּעוּיֵי יַתִּיר בַּהֲדֵיהּ. לָא אֲהַדְּרוּ. אֲמַר רִבִּי אַבָּא, הַאי דְּאָמְרוּ, דְּצִלּוֹתְהוֹן דְּמַתַּיָּיא, מְגִינָן עַל חַיֵּי. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (במדבר י״ג:כ״ב) וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן.

אֲמַר רִבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי, תְּרֵין נְדָרִין נָדַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב. חַד, דְּיֵיחוּת עִמֵּיהּ לְמֵידָר עִמֵּיהּ בְּגָלוּתָא, וְחַד דְּיֵיסְקִינֵיהּ מִקִּבְרֵיהּ, לְמֵחֱמֵי חֶדְוָותָא דְּסַיְיעְתָּא קַדִּישָׁא דְּדַיְירֵי עִם בְּנוֹהִי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ בְּגָלוּתָא. וְאָנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָלֹה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (יחזקאל ל״ז:י״ב) וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי. וּכְתִיב (תהילים קכ״ב:ד׳) שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר (שמות א׳:ח׳) וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם וְגוֹ', אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהַהוּא יוֹמָא, אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְשָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם, עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין, דְּתָנָא, עַד דְּלָא מִית יוֹסֵף, לָא אִתְיְהִיב שֻׁלְטָנוּ לְשֻׁלְטָנָא דְּמִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּמִית יוֹסֵף, כְּדֵין וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם, וַיָּקָם: כְּמַאן דְּהַוָה מָאִיךְ וְקָם.

פרק לד

(ויקם מלך חדש וכו') רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים א׳:י״ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ד:ו׳) כֹּה אָמַר יְיָ' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב (דברים ל״ג:ה׳) וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ. בִּמְסִבּוֹ: בֵּין כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ, דְּגָרְמוּ לְאִסְתַּלְקָא מִבֵּינֵיהוֹן.

דָּבָר אַחֵר, עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ, בְּעוֹד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה יָהִיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (שמות ל״ד:כ״ח) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגוֹ'. בְּעוֹד דְּהַוָה כְּתִיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, שָׁבְקוּ רֵיחֵיהוֹן טָב, וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ, בְּעוֹד דְּהַוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עַל טוּרָא דְּסִינַי, לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ, דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:ז׳) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

פרק לה

רִבִּי תַּנְחוּם אָמַר, כָּל אוּמָה וְאוּמָה אִית לְהוּ שַׁר לְעֵילָּא, וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב שֻׁלְטָנוּתָא לְדֵין, אַנְחִית לְדֵין, וְכַד יָהִיב שֻׁלְטָנוּתָא לְהַהוּא שַׁר, לֵית לֵיהּ שֻׁלְטָנוּתָא, אֶלָּא בְּגִין יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה א׳:ה׳) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אִינּוּן לְקֳבֵיל כָּל שְׁאַר אוּמִין דְּעָלְמָא, מַה שְׁאַר עַמִּין אִינּוּן שִׁבְעִים, אוּף יִשְׂרָאֵל אִינּוּן שִׁבְעִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית מ״ו:כ״ז) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים. וּמַאן דְּשָׁלִיט עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילּוּ שָׁלִיט עַל כָּל עָלְמָא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר מֵהָכָא, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וְגוֹ', הָא שִׁבְעָה. וְכָל דַּרְגָּא (נ״א סלקא) לַעֲשָׂרָה, הָא שִׁבְעִים. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם.

אָמַר רַב הוּנָא, אֲמַאי אִשְׁתַּעֲבִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאוּמִין, בְּגִין דְּיִשְׁתְּאַר בְּהוֹן עָלְמָא, דְּאִינּוּן לְקֳבֵיל כָּל עָלְמָא, וּכְתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וּמַה הוּא חַד, אוּף יִשְׂרָאֵל חַד, דִּכְתִיב, (שמואל ב ז׳:כ״ג) גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. מַה שְׁמֵיהּ חַד, וּנְתְפַּרַשׁ בְּע', אוּף יִשְׂרָאֵל חַד, וּנְתְפַּרַשׁ בְּשִׁבְעִין.

פרק לו

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי ל׳:כ״ב) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגוֹ', תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, דְּתַנְיָא לֵית לָךְ אוּמָה מְכֵיכָא וּקְלִילָא וְנִבְזֵית קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּוָותַיְיהוּ דְּמַצְרָאֵי, וְיָהִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֻׁלְטָנוּתָא בְּגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ, דָּא הָגָר, דְּאוֹלִידַת לְיִשְׁמָעֵאל, שֶׁעָשָׂה כַּמָּה רָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁלַט בָּהֶם, וְעִינָּהּ אוֹתָם בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִין, וְגָזַר עֲלֵיהֶם כַּמָּה שְׁמָדוֹת, וְעַד הַיּוֹם הֵם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְאֵינָם מַנִּיחִים לָהֶם לַעֲמוֹד בְּדָתָם. וְאֵין לָךְ גָּלוּת קָשָׁה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ גָּלוּת יִשְׁמָעֵאל.

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֲוָה סָלִיק לִירוּשְׁלַם, וַהֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, חָמָא חַד עַרְבָאָה, דְּהֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וּבְרֵיהּ עִמֵּיהּ. פָּגְעוּ בְּיוּדְאֵי חַד. אָמַר לְבְרֵיהּ, הַאי יוּדְאֵי גַּעֲלָא, דְּמָאִיס בֵּיהּ מָרֵיהּ. נְוֹול לֵיהּ, וְרָקִיק לֵיהּ בְּדֵיקְנֵיהּ ז' זִמְנִין, דְּאִיהוּ מִזַּרְעָא דְּרָאמִין, דַּאֲנָא יָדַעְנָא דְּמִשַּׁעְבְּדָן בֵּהּ שִׁבְעִין עַמְמִין, אָזִיל בְּרֵיהּ וְאַחִיד בְּדֵיקְנֵיהּ. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ רָאמִין רָאמִין, גּוֹזְרָנָא עַל עִלָּאִין, דְּיֶחְתּוּן לְתַתָּא. עַד לָא סַיֵּים אִתְבְּלָעוּ בַּאֲתַרֵיהוֹן.

פרק לז

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב׳:י״ז) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים וְגוֹ', עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, הַאי קְרָא עַל גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, דְּאִינּוּן יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּגָלוּתָא, עַד דְּיִסְתַּיֵּים הַהוּא יוֹמָא דְּשֻׁלְטָנוּתָא דְּאוּמִין. דְּתָנָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֶלֶף שְׁנִין הוּא שֻׁלְטָנוּתָא דְּכָל אוּמִין כַּחֲדָא,

עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל. וְלֵית לָךְ אוּמָה דְלָא יִשְׁתַּעְבֵּד בְּהוֹן. וְיוֹמָא חֲדָא, הוּא לְקֳבְלֵיה דִכְתִיב, (זכריה י"ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יְוֻדַע לַיְיָ' וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר, עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם קֹדֶם דְיָפוּחַ הַהוּא יוֹמָא דְאוּמִין. וְנָסוּ הַצְּלָלִים, אִינּוּן שׁוּלְטָנִין דְשַׁלְטוּ עֲלַיְיהוּ. אֵלֶךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵלֶךְ לִי, לְנַעֲרָא הָאוּמּוֹת מִירוּשָׁלַ ם דְּהוּא הַר הַמּוֹר, כְּמָה דִכְתִיב, בְּהַר הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר בֵּירוּשָׁלַ ם. וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, דָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא דִי בְּצִיּוֹן, דִכְתִיב בֵּיהּ (תהילים מ"ח:ג') יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגוֹ', (אמר רבי יהודה) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב ל"ח:י"ג) לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. כְּהַאי דְאַחִיד בְּטַלִּית, לְנַעֲרָא טְנוּפָא מִנָּהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, עְתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְגַּלְיָיא בִּירוּשָׁלַ ם דְּלְתַתָּא, וּלְדַכְּאָה יָתָהּ מִטְּנוּפֵי עֲמָמַיָּא, עַד דְּלָא אִשְׁתְּלִים הַהוּא יוֹמָא דְאוּמִין. דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא, לֵית שׁוּלְטָנוּ לְאוּמִין עֲלַיְיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא יוֹמָא חֲדָא לְחוֹד, דְּהוּא יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא אֶלֶף שָׁנִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה א':י"ג) נָתְנַי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה. יוֹמָא חַד לְחוּד, וְלָא יַתִּיר.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי יַתִּיר יִשְׁתַּעְבְּדוּן, לֹא עַל פּוּם גְּזֵרַת מַלְכָּא הוּא, אֶלָּא עַל דְּלָא בַּעְיִין לְמֵיהַדַּר לָקֳבְלֵיהּ, וּכְתִיב (דברים ל':א') וְהָיָה כִּי יָבוֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', וּכְתִיב, (דברים ל':ד') אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ וְגוֹ'.

פרק לח

(שמות א':ט') וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן תָּא חֲזֵי, דְּהָא עַל כָּל פָּנִים מַלְאָכָא שׁלְטוֹנָא דְמָמָנָא עַל מִצְרָאֵי הֲוָה, וְהָכִי הוּא, דְּרוּבָא דְפַרְשְׁתָּא לָא אִתְמַר, אֶלָּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם (י' ע"א) סְתָם, וְהַיְינוּ מְמָנָא רַבְרְבָא עַל מִצְרָאֵי. פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם, פַּרְעֹה מַמָּשׁ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לְפִיכָךְ כְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית רל"ד ע"ב) כְּלוֹמַר אַכְנִיס בְּלִבְּהוֹן מִלְּתָא דָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב ט"ז:י') כִּי יְיָ' אָמַר לוֹ (לך) קַלֵּל אֶת דָּוִד. מַחֲשֶׁבֶת הַלֵּב בְּלֵבַד. וְכֵן (אסתר ו':ו') וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ, וְכֵן (בראשית י"ז:י"ז) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלְּבֶן מֵאָה שָׁנָה. אוּף הָכָא נָמֵי, אַכְנִיס מַחֲשַׁבְתָּא בְּלִבְּהוֹן, דְּאָמְרוּ רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. מַאי מִמֶּנּוּ. רְצוֹנוֹ לאמַר מִמֶּנָּא דִּילְהוֹן, אִינּוּן אָמְרוּ בְּלִבַּיְיהוּ, דְּחֵילָא וְתוּקְפָּא דִּילְהוֹן, רַבְרְבָא וְתַקִּיפָא מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן.

ר' יִצְחָק אָמַר, כָּל אוּמִין דְּעָלְמָא, (בר ישראל) מַשְׁכִּין תּוּקְפָּא מִשָּׁרֵיהוֹן, וְיִשְׂרָאֵל נַגְדִּין חֵילֵיהוֹן מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִינּוּן אִתְקְרוּן עַמָּא דַיְיָ', וְלָא עַמָּא דְּשׁוּלְטָנַיָּא. ר' יְהוּדָה אָמַר, הָכָא אִתְקְרוּן עַמּוֹ, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ, וְהָתָם כְּתִיב, (שמות ג':ז') רָאֹה רָאִיתִי

אֶת עֲנִי עַמִּי, עַמִּי מַמָּשׁ, יִשְׂרָאֵל אִקְרוֹן עַם יְיָ', וּשְׁאַר אוּמִין אִקְרוֹן, עַמּוֹ דְּשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן דְּכְתִיב, (מיכה ד׳:ה׳) כִּי כָל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם יְיָ' אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַאי פְּסוּקָא, הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר (הנה עם ישראל או) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ, (אלא) מַהוּ עַם בְּנֵי. אֶלָּא עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ, מֵהַהוּא יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא, דַּחֲשִׁיבוּ דְּעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲווֹ, וְלָא עַם יְיָ', וּכְתִיב (שמות א') וַיָּקוּצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָא כְּתִיב מִפְּנֵי עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ.

רִבִּי יוֹחָנָן הֲוָה קָאִים קָמֵיהּ דְּר' יִצְחָק, אָמַר, מָה חָמָא בָּלָק לְמֵימַר (במדבר כ״ב:ה׳) הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם, וְלָא אָמַר הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (אלא) אָמַר לֵיהּ ר' יִצְחָק, בָּלָק מְכַשֵּׁף גָּדוֹל הֲוָה, וְכֵן דָּרְךְּ הַמְכַשְּׁפִים לְקַחַת הַדָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ חֶשְׁדָּא, וְכֵן אֵין מַזְּכִּירִין לְעוֹלָם שֵׁם אֲבִיו שֶׁל אָדָם, אֶלָּא שֵׁם אִמּוֹ, דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ חֶשְׁדָּא.

דְּכֵן דָּרְךְּ הַשֵּׁדִים, דִּמְעַיְּינִים בְּהַהוּא מִלָּה דְּקַאמְרֵי לְהוּ, אִי אִיהוּ כְּדִיבָא, מוֹדִיעִין לֵיהּ מִלִּין כְּדִיבִין, וְאִי הוּא קְשׁוֹט, כָּל מַה דְּאַמְרִין לְזִמְנָא זְעִירָא קוּשְׁטָא הוּא, כָּל שֶׁכֵּן לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא. רִבִּי אָחָא אָמַר, בָּלָק אוֹרְחָא דְּקָלָנָא נָקֵט, הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם, כְּלוֹמַר, דְּלֵית אֲנָן יַדְעִין מִמָּאן אִינּוּן.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, מִפְּנֵי מַה עַמָּא דְּרַבְרְבִין נְטִירִין, וְעַמָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא נְטִירִין. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא דָּמֵי מִסְכְּנָא לַעֲתִירָא. מִסְכְּנָא בָּעֵי לְנַטְרָא דִּילֵיהּ, עֲתִירָא לָא נָטִיר דִּילֵיהּ, וְכָל שֶׁכֵּן דְּיִשְׂרָאֵל, אִינּוּן מַמְלְכָא דְּרָחִים קְשׁוֹט וְדִינָא. וְדִינָא קַדְמָאָה עֲבִיד בְּגוּבְרִין דְּבֵיתֵיהּ, דְּבָעֵי דְּאִינּוּן לֶהֱוֹון נְטִירִין מֵחַטָּאָה יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (עמוס ג׳:ב׳) רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה וְגוֹ'.

רִבִּי יוֹסֵי נָפַק לְאוֹרְחָא, וַהֲוָה רִבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָזִיל עִמֵּיהּ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי שָׁתִיק רִבִּי יוֹסֵי, וְהִרְהֵר בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא. וְרִבִּי אַחָא הִרְהֵר בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. (עד דהוו אזלי) חָמָא רִבִּי יוֹסֵי חַד חִוְיָא, דְּהֲוָה רָהִיט אֲבַתְרֵיהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי אַחָא, חָזֵית הַאי חִוְיָא דְּרָהִיט אֲבַתְרַאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַחָא, אֲנָא לָא חֲמֵינָא לֵיהּ. רָהַט רִבִּי יוֹסֵי וְחִוְיָא אֲבַתְרוֹי. נָפַל רִבִּי יוֹסֵי, וְדָמָא שָׁתַת וְנָחַת מֵחוֹטָמוֹי, שָׁמַע דַּהֲווֹ אָמְרִין, רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה וְגוֹ', אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וּמָה עַל שַׁעֲתָא חָדָא כַּךְ, מַאן דְּמִתְיַיאֵשׁ מִנָּהּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פְּתַח וְאָמַר, (דברים ב׳:ז׳) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ וְגוֹ' הַמּוֹלִיכְךָ וְגוֹ', נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגוֹ', נָחָשׁ שָׂרָף לָמָּה הָכָא. אֶלָּא, לְקַחַת עוֹנְשָׁן מִיִּשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁמִּתְפָּרְשִׁין מִן עֵץ הַחַיִּים. דִּכְתִיב, (דברים ל׳:כ׳) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ.

תָּא חֲזֵי, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב (משלי י״ג:כ״ד) חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ וְגוֹ'. וּכְתִיב (מלאכי א׳:ב׳) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה'. וּכְתִיב, (מלאכי א׳:ב׳) וְאֶת עֵשָׂו שָׂנֵאתִי. מַהוּ שָׂנֵאתִי, דִּכְתִיב חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ. כְּלוֹמַר שָׂנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חָשַׂכְתִּי שִׁבְטִי מֵהֶם, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּלָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְפָּרְשׁוּן מֵעֵץ הַחַיִּים אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ. יָהַב לְהוֹן עֵיטָא, לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן בִּישָׁא. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, יַדְעִין הֲווֹ מִצְרָאֵי בְּאִצְטַגְנִינוּת דִּלְהוֹן, שֶׁסּוֹפָן לְמִלְקֵי בְּנֵין יִשְׂרָאֵל, וּלְכָךְ אַקְדִּים שׁוּלְטָנָא דִּלְהוֹן, לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן בִּישׁ.

רִבִּי יִצְחָק פָּגַע בְּהַהוּא טוּרָא, וְחָמָא חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה נָאֵים תְּחוֹת חַד אִילָן. יָתִיב תַּמָּן, אַדְהֲוָה יָתִיב, חָמָא אַרְעָא דְּמִתְחַלְחֲלָא, וְאִתְבַּר הַהוּא אִילָנָא, וְנָפַל, וְחָמָא בְּקִיעִין גּוּמִּין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא סַלְקָא וְנַחְתָּא.

אִתְעַר הַהוּא גַּבְרָא, צָווח לָקֳבְלֵיהּ דְּרִבִּי יִצְחָק, וְאָמַר לֵיהּ יוּדְאִי יוּדְאִי, בְּכִי וְנָהִים, דְּהַאִידָּנָא מְקִימִין בִּרְקִיעָא חַד רַבְרְבָא מְמָנָא שֶׁלְטָנָא עִלָּאָה, וְהוּא זַמִּין לְמֶעְבַּד עִמְּכוֹן בִּישׁ סַגִּי, וְהַאי רִגְשָׁא דְּאַרְעָא בְּגִינֵיכוֹן הֲוָה. דְּכָל זִמְנָא דְּרָגְשָׁא אַרְעָא, כַּד קָם מְמָנָא, דְּיַעֲבֵיד עִמְּכוֹן בִּישָׁא.

פרק לט

תָּווּ רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַדַּאי כְּתִיב, (משלי ל׳:כ״ב) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ, וּכְתִיב תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ. מְמָנָא דְּהֲוָה (ממנא) תְּחוֹת שֶׁלְטָנָא אַחֲרָא, וּמָלִיךְ, וְיַהֲבִין לֵיהּ שֶׁלְטָנָא, וְכָל שֶׁכֵּן כַּד שָׁלִיט בְּיִשְׂרָאֵל.

אָמַר רִבִּי חָמָא בַּר גּוּרְיָא, כַּד אֲנָח לְיִשְׂרָאֵל תְּחוֹת שֶׁלְטָנוּתָא דְּאוּמִּין, יָתִיב וְנָעֵי וּבָכֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו י״ג:י״ז) בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּמִסְתָּרִים דַּוְוקָא.

רִבִּי יְהוּדָה עָאל לְגַבֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהֲוָה יָתִיב, וִידֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, וַהֲוָה עָצִיב. אָמַר לֵיהּ, בְּמַאי קָא עָסִיק מֹר. אָמַר לֵיהּ דִּכְתִיב, (משלי ט״ז:ט״ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. אִי טַרְנָא עָצִיב, וְכָל שֶׁכֵּן דְּגָעֵי וּבָכֵי, שַׁמָּשׁוֹי מַאי עַבְדֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:ז׳) הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה. מַאי חוּצָה. מָרֵיהוֹן בָּגוֹ, וְאִינּוּן לְבַר. מָרֵיהוֹן בְּבָתֵּי גָוֵאי, וְאִינּוּן בְּבָתֵּי בָּרֵאי. בָּתֵּי גָוֵאי מַאי אִינּוּן. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִינּוּן מַעֲשָׂרָה כִּתְרֵי מַלְכָּא.

מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יְבָכְיוּן, וְכִי יֵשׁ מַלְאָכִים שֶׁאֵינָם שֶׁל שָׁלוֹם. אָמַר לֵיהּ אִין. תָּא חֲזֵי, אִית מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא, וְאִית מָארֵי דְּדִינָא דְּלָא קַשְׁיָא, וְאִית מָארֵי דִּינָא וְרַחֲמָנוּתָא. וְאִית מָארֵי דְּרַחֲמָנוּתָא דְּלֵית בְּהוּ דִּינָא כְּלָל. וְאִלֵּין אִתְקְרוּן מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם. וְעַל אִינּוּן דְּלְתַתָּא,

כְּתִיב, (ישעיהו נ׳:ג׳) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. וּכְתִיב (ישעיהו ל״ד:ד׳) וְנָמַקּוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמָיִם.

אִי הָכִי, כָּל אִינּוּן שׁוּלְטָנִין דִּמְמָנָן עַל שְׁאַר עַמִּין, כַּד חָמָאן לְמָרֵיהוֹן עָצִיב, לְמָאי עַבְדִין פָּרוֹכָא לִבְנוֹהִי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָא עַבְדִי אֶלָּא מַאי דְּאִתְפְּקָדוּ, וּרְעוּתָא דְמָרֵיהוֹן עַבְדִין.

פרק מ

ר' דּוֹסְתָּאי אָמַר בְּעִדָּנָא דְּאִתְמַסְּרָן בְּנוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְשׁוּלְטָנֵי עַמְמִין, מִתְכַּנְּפִין תְּרֵיסַר בָּתֵּי דִּינִין, וּמִשְׁתַּקְּעָן גּוֹ תְּהוֹמָא רַבָּה, גֵּעֵי טַרְנָא, גָּעִין, וּרְהִיטָן (נ"א תריסין) וְנַחְתִּין תְּרֵין דִּמְעִין לִשְׁקִיעָא דְּיַמָּא רַבָּה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים ל״ו:ז׳) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. וּמִתְגַּלְגְּלָן עִלָּאִין לְתַתָּא, אִתְבַּקְּעָן תַּתָּאִין, וְנַחְתִּין מָאתַן וְאַרְבְּעִין דַּרְגִּין הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (עמוס ג׳:ח׳) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא.

תָּנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּמָסַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְשָׁרָא דְּמִצְרָאֵי, גָּזַר עֲלַיְיהוּ ז' גְּזֵרוֹת, שֶׁיְּשַׁעְבְּדוּ בָּהוֹן מִצְרָאֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות א׳:י״ד) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחוֹמֶר וּבִלְבֵנִים וְגוֹ'. וְלִקֳבֵלֵיהוֹן שִׁבְעָה לְטָב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ, וַיִּשְׁרְצוּ, וַיִּרְבּוּ, וַיַּעַצְמוּ, בִּמְאֹד, מְאֹד, וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

פרק מא

(שמות א׳:י׳) הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, אֵין הָבָה אֶלָּא לְשׁוֹן הַזְמָנָה, לְמֶעְבַּד דִּינָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית י״א:ז׳) הָבָה נֵרְדָה. (שמואל א י״ד:מ״א) הָבָה תָמִים. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, הָבָה כּוּלָּם, לְשׁוֹן הַסְכָּמָה וְהַזְמָנָה. כְּמוֹ (בראשית י״א:ד׳) הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר. (שופטים כ׳:ז׳) הָבוּ לָכֶם עֵצָה. (תהילים כ״ט:א׳) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ נְהִירִי בְּהַסְכָּמַת דִּינָא לְגַבֵּיהּ. פֶּן יִרְבֶּה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת כֵּן יִרְבֶּה, וְכֵן יִפְרוֹץ. וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הֲווֹ לְהוּ לְשַׁכְּכִים וְלִצְנִינִים הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיָּקוּצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דַּהֲווֹ מִתְעַקְּצֵי מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, כְּהֲנֵי קוֹצֵי דְּמִתְעַקְּצֵי בְּהוּ אִינְשֵׁי.

פרק מב

אָמַר רִבִּי יוּדָאי אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מַה הֲוָה מַחֲשַׁבְתְּהוֹן דְּמִצְרָאֵי, דְּמִמְנַע מִיִּשְׂרָאֵל פְּרִיָה וּרְבִיָה, וְשֶׁלְטָנָא דְּמִמְנָא עֲלַיְיהוֹן דְּאָעִיל בְּלִבְּהוֹן כַּךְ. אֶלָּא, אָמַר לְהוֹן, הֲווֹ יַדְעִין, דְּזַמִּין בְּרָא חָדָא לְמֵיפַק מִיִּשְׂרָאֵל, דְּיִתְעֲבִיד דִּינָא בֶּאֱלֹהֵיהוֹן עַל יְדֵיהּ.

דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה, (שמות י״ב:י״ב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים הָלַךְ דּוּמָה שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם, ד' מֵאוֹת פַּרְסָה. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גְּזֵרָה נִגְזְרָה לְפָנַי, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ד:כ״א) יִפְקֹד יְיָ' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְגוֹ'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִטְלָה

הַשְׁרָרָה מִמֶּנּוּ, וְנִתְמַנָּה דּוּמָה שַׂר שֶׁל גֵּיהִנֹּם, לִידוֹן שָׁם נַפְשׁוֹת הָרְשָׁעִים. וְרִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַל הַמֵּתִים נִתְמַנָּה.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא, כְּתִיב (במדבר ל"ג:ד') וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְיָ' שְׁפָטִים. וְכִי בֶּאֱלֹהַּ שֶׁל כֶּסֶף, וְשֶׁל זָהָב, וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל אֶבֶן, יֵשׁ שְׁפָטִים. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב הָיוּ נִתְכִּים מֵאֲלֵיהֶם, וְשֶׁל עֵץ מִתְרַקְּבִין.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹהַּ שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁה הָיָה, וְצִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁפָטִים, לִשְׂרוֹף אוֹתוֹ בָּאֵשׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ז':כ"ה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחוֹ נוֹדֵף. וְעוֹד, (שמות י"ב:ט') רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ. וְעוֹד, שֶׁעַצְמוֹתָיו מוּשְׁלָכִים בַּשּׁוּק. וְזֹאת הָיְתָה לְמִצְרַיִם קְשָׁה מִכּוּלָּן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, שְׁפָטִים.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּאלֹהֵיהֶם מַמָּשׁ וְזֶהוּ שֹׁר שֶׁלָּהֶם, לְקַיֵּים, יִפְקוֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה. וְכָל זֶה הָיוּ יוֹדְעִים הַחֲכָמִים שֶׁבָּהֶם, וְכָל שֶׁכֵּן שַׂר שֶׁלָּהֶם. עַל כֵּן כְּתִיב, הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ.

רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר, הַרְבֵּה עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ בְּמִצְרַיִם, וְנִילוּס אֱלוֹהַּ שֶׁלָּהֶם הָיָה, וּבְכֻלָּל אֱלֹהֵיהֶם הָיָה הוּא, וּבְכוּלָּם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא דְּר' יוֹחָנָן דַּיְיקָא, וּפִשִׁיטָא, מִשּׁוּם דֵּאֱלֹהֵיהֶם נִלְקִים בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ הָאוּמָה, וְכֵן נִילוּס נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְהָעֵצִים וְהָאֲבָנִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ז':כ"א) וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֵצִים וּבָאֲבָנִים, שֶׁהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוּת מַמָּשׁ. וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם כְּתִיב, וְנִילוּס לֹא הָיָה בַּמָּרוֹם. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, רוֹב מֵימָיו כְּדוּגְמָתָן בַּמָּרוֹם. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שַׂר שֶׁלָּהֶם נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ שְׁאַר אֱלֹהֵיהֶם.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּרִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְקוּת אוּמָה שֶׁל מִצְרַיִם מַמָּשׁ, לֹא הָיָה אֶלָּא בַּיָּם, דִּכְתִיב, (שמות י"ד:כ"ח) לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד. וְקוֹדֶם זֶה, נַעֲשָׂה שְׁפָטִים בֵּאלֹהֵיהֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב, הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה. וְנִתְנַבְּאוּ עַל הֶעָתִיד, כְּפִי מַה שֶׁאֵירַע לָהֶם. וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שׂוֹנְאֵינוּ, נִבְּאוּ עַל מַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים, שֶׁיִּהְיוּ שְׁרוּיִים בְּתוֹכָם. וְנִלְחַם בָּנוּ, נִבְּאוּ עַל מַה דִּכְתִיב, (שמות י"ד:ח') וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיַד רָמָה.

פרק מג

(שמות ב':א') וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (שיר השירים א':א') שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה. תָּנָא, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלְמוֹ, עָלָה בְּחֵפֶץ לְפָנָיו, וּבָרָא אֶת הַשָּׁמַיִם בִּימִינוֹ וְהָאָרֶץ בִּשְׂמֹאלוֹ, וְעָלָה בְּחֵפֶץ לְפָנָיו, לִנְהוֹג הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה. וּבָרָא הַמַּלְאָכִים הַמְמוּנִים בְּחַסְדּוֹ, בַּיּוֹם. (נ"א לומר שירה ביום זמן החסד) וּבָרָא הַמַּלְאָכִים

הַמְמוּנִים לוֹמַר שִׁירָה בַּלַּיְלָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ׳ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. אֵלּוּ מִיָּמִין, וְאֵלּוּ מִשְּׂמֹאל, אֵלּוּ מַקְשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, שִׁירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁ. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתָם שֶׁאוֹמְרִים שִׁירָה בַּלַּיְלָה, מַקְשִׁיבִים שִׁירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ג) חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּת אַחַת, כְּלוּלָה מִשָּׁלֹשׁ כִּתּוֹת, אוֹמֶרֶת שִׁירָה בַּלַּיְלָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עֶשְׂרָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, מֵהֶם מִדַּת לַיְלָה, וּמֵהֶם מִדַּת יוֹם, וְעַל מִדַּת לַיְלָה כְּתִיב, וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב ט״ז:ט׳) אַפּוֹ טָרַף. וּכְתִיב, (מיכה ה׳:ז׳) וְטָרַף וְאֵין מַצִּיל. וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ט״ו:כ״ה) חֹק וּמִשְׁפָּט. (תהילים קמ״ז:י״ט) חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו. (תהלים פ״א) כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפַּט וְגוֹ'. מִכָּאן שְׁמִדַּת הַדִּין שׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה.

וְתָנָא, אֵלּוּ הָאוֹמְרִים שִׁירָה בַּלַּיְלָה, אֵלּוּ הֵם שָׁרִים עַל כָּל בַּעֲלֵי שִׁיר. וּכְשֶׁפּוֹתְחִין הַחַיִּים שִׁירָה, מוֹסִיפִים הָעֶלְיוֹנִים כֹּחַ, לָדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַשְׂגִּיג מַה שֶּׁלֹּא הִשִּׂיגוּ. שָׁמַיִם וָאָרֶץ, מוֹסִיפִין כֹּחַ בְּהַאי שִׁירָה.

אָמַר רִבִּי נְחֶמְיָה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לָדַעַת בְּאוֹתוֹ שִׁיר, דְּתַנְיָא הַזּוֹכֶה בְּאוֹתוֹ שִׁיר, יָדַע בְּעִנְיְנֵי הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה, וְיַאֲזִין וְיַחֲקוֹר וְיוֹסִיף כֹּחַ וּגְבוּרָה בַּמֶּה שֶׁהָיָה, וּבַמֶּה שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת, וּבָזֶה זָכָה שְׁלֹמֹה לָדַעַת.

דְּתָנֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן, דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם, יָדַע בָּזֶה, וְתִקֵּן שִׁירִים וְתוּשְׁבָּחוֹת הַרְבֵּה, וְרָמַז בָּהֶם הָעֲתִידוֹת לָבוֹא, וְהוֹסִיף כֹּחַ וּגְבוּרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. יָדַע בְּעִנְיְנֵי הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה, וְאָזַן וְחִקֵּר וְהוֹסִיף כֹּחַ וּגְבוּרָה בְּלִשּׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ.

וּשְׁלֹמֹה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחָכְמָה, וְאָזַן וְחִקֵּר וְתִקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מַמָּשׁ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (קהלת ב׳:ח׳) עָשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת. כְּלוֹמַר, קָנִיתִי לִי לָדַעַת שִׁיר, מֵאוֹתָן הַשִּׁירִים הָעֶלְיוֹנִים, וַאֲשֶׁר תַּחְתָּם. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוֹמַר, שִׁיר, שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר, שֶׁכּוֹלֵל כָּל עִנְיְנֵי הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה, וְכֹחַ וּגְבוּרָה, בְּמַה שֶּׁהָיָה, וְעָתִיד לִהְיוֹת, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֵלּוּ הַשָּׁרִים, עָמְדוּ, עַד שֶׁנּוֹלַד לֵוִי, אֲבָל מִשֶּׁנּוֹלַד לֵוִי וְאֵילָךְ אָמְרוּ שִׁיר. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה וְנִמְשַׁח אַהֲרֹן, וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלָם הַשִּׁיר, וְעָמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם.

וְאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָה שָׁעָה שֶׁנּוֹלַד לֵוִי, פָּתְחוּ לְמַעְלָה וְאָמְרוּ, (שיר השירים ה׳) מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקֵךְ גַּם לֹא יָבוּזוּ לִי. כֵּיוָן שֶׁיָּצְאוּ מִשֶּׁבֶט לֵוִי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מַטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כּוּלָּם, וְעָמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֵלֶּה לְנוֹכַח אֵלֶּה,

חֲבֵרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלְמוֹת אֶחָד, וּמֶלֶךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בָּא שְׁלֹמֹה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים, וְנִסְתַּם הַחָכְמָה בּוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׂרִים שֶׁל מַטָּה לְוִיִּים, עַל שֶׁנִּלְוִים וְנֶחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד. וְהָשׁוֹמֵעַ, נִלְוָה וְנִדְבָּק נַפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אָמְרָה לֵאָה, (בראשית כ״ט:ל״ד) יִלָּוֶה אִישִׁי אֵלַי. רִבִּי תַּנְחוּם אָמַר, שֶׁבַּכֹּל נִלְוָה זֶרַע לְוִי עִם הַשְּׁכִינָה, בְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם, וּבְכָל זַרְעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנִּלְוִים אֶל ה' לְשָׁרְתוֹ.

תָּא חֲזֵי, בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ הַמְּשׁוֹרְרִים לְמַעְלָה, לֹא עָמְדוּ עַל מִשְׁמַרְתָּם, עַד שֶׁנּוֹלְדוּ שְׁלֹשָׁה הָאַחִים: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. תֵּינַח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, מִרְיָם לָמָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ב') וְשִׁרוֹת. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות ט״ו:כ״א) וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם.

תָּאנָא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנּוֹלַד לֵוִי, נָטְלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבָחֲרוֹ מִכָּל אֶחָיו וְהוֹשִׁיבוֹ בָּאָרֶץ, וְהוֹלִיד לְקֹהָת, וּקְהָת הוֹלִיד לְעַמְרָם, וְהוּא הוֹלִיד לְאַהֲרֹן וּמִרְיָם. פֵּירַשׁ מֵאִשְׁתּוֹ, וְהֶחְזִירָהּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ הַמְּשׁוֹרְרִים שֶׁל מַעְלָה עוֹמְדִים וּמְשׁוֹרְרִים, נָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִשְׁתַּכַּח הַשִּׁיר, עַד שֶׁנָּטָה קָו יְמִינוֹ, וְהוֹשִׁיט לְעַמְרָם.

מַאי טַעְמָא נִקְרָא עַמְרָם. שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עַם רָם עַל כָּל רָמִים, וְלֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ. מַאי טַעְמָא לֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּשֵׁם רִבִּי אֲבָהוּ, מִפְּנֵי שֶׁבִּצְנָעָא הָלַךְ, וּבִצְנָעָא חָזַר לְאִשְׁתּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בּוֹ, הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיֵּלֶךְ אִישׁ, וְלָא נֶאֱמַר וַיֵּלֶךְ עַמְרָם בְּפַרְהֶסְיָא. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי, אַף הִיא בִּצְנָעָא חָזְרָה, וְלֹא נִזְכְּרָה שְׁמָהּ.

פרק מד

וַיֵּלֶךְ אִישׁ. רִבִּי אֲבָהוּ אָמַר, וַיֵּלֶךְ אִישׁ, זֶה גַּבְרִיאֵל. דִּכְתִיב, (דניאל ט׳:כ״א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל. שֶׁהָלַךְ הוּא וְהֶחְזִירָהּ לְעַמְרָם. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, עַמְרָם מַמָּשׁ הָיָה, וְלֹא נִזְכַּר שְׁמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֶלִיכָה זוֹ לֹא הָיְתָה מִמֶּנּוּ לְהִזְדַּוֵּוג לְאִשְׁתּוֹ, אֶלָּא מִלְמַעְלָה.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאַהֲרֹן וּמִרְיָם לֹא נֶאֱמַר זִיווּג אֲבוֹתָם בַּתּוֹרָה, וּבְמֹשֶׁה כְּתִיב וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי, לְהוֹרוֹת, שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת עַל שֵׁם לֵוִי. וְלֹא הָיָה עַמְרָם רָאוּי לְהוֹלִיד לְמֹשֶׁה, עַד שֶׁנָּטַל חֵלֶק בַּשְּׁכִינָה, וְהוֹלִיד לְמֹשֶׁה. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. וּלְפִיכָךְ כְּתִיב, (שמות ב׳:א׳) וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, זָכָה עַמְרָם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ בֵּן, שֶׁזָּכָה לְקוֹל גָּדוֹל, דִּכְתִיב, (שמות י״ט:י״ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. וְעַמְרָם זָכָה לְבַת קוֹל, דִּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. כְּלוֹמַר, בַּת קוֹל. וּלְפִיכָךְ כְּתִיב וַיֵּלֶךְ. כְּלוֹמַר, שֶׁהָלַךְ לְמַדְרֵגָה זוֹ. תָּאנָא, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, דִּכְתִיב וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:ט׳) טוֹב ה' לַכֹּל. וּכְתִיב, (תהילים ל״ד:ט׳) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

פרק מה

(שמות ב׳:כ״ג) וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין אָמַר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, סוֹף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעְבָּדִים בְּכָל עֲבוֹדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁתַּלֵּם קֵץ גְּלוּתָם, מַה כְּתִיב, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מַאי טַעְמָא. שֶׁהוּרַד שַׂר מִצְרַיִם מִמַּעֲלָתוֹ, וְנָפַל מִגַּאֲוָתוֹ. וְכֵיוָן שֶׁנָּפַל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שַׂר שֶׁלָּהֶן, זָכַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

פרק מו

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה שֶׁכַּךְ הוּא, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַשַּׂר שֶׁלָּהֶם נִתְנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁנָּפַל הַשַּׂר שֶׁלָּהֶם, כְּתִיב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמִדַּת הַדִּין, וּמוֹרִידָהּ, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהַיְינוּ דִּתְנַן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְּמָעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל. מַאן אִינּוּן שְׁתֵּי דְּמָעוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָאו מִלְּא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אֲמַר לֵיהּ לְאוֹבָא טַמְיָא, דְּהוּא כָּדִיב, וּמְלֵיה כְּדִיבָן.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָאו בָּתַר אוֹבָא טַמְיָא אַזְלִינָן, דִּבְרִירָא דְּמִלָּה הוּא, דִּתְנַן, בַּעֲשָׂרָה כִּתְרֵי מַלְכָּא, אִית תְּרֵין דִּמְעִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין, שֶׁהַדִּין בָּא מִשְּׁתֵּיהֶן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ״א:י״ט) שְׁתַּיִם הִנָּה קוֹרְאוֹתַיִךְ. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בָּנָיו, הוּא מוֹרִיד אוֹתָם לַיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא (ויקרא קל״ז ע״ב) יָם הַחָכְמָה לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת רַחֲמִים, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דְּמָעוֹת, שֶׁמֵּהֶם בָּאִים הַדְּמָעוֹת, מֵהֶם בָּא הַדִּין.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה כְּתִיב, (שמות י״ד:י׳) וְהִנֵּה מִצְרַיִם נוֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם. וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי זֶה שַׂר שֶׁל מִצְרַיִם הוּא, וְאַתְּ אָמַרְתְּ וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, זֶה שַׂר שֶׁל מִצְרַיִם. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי מִלָּה קָא מְסַיֵּיעַ לְהַהוּא דְּלְעֵילָּא, כְּתִיב הָכָא וְהִנֵּה מִצְרַיִם, וּכְתִיב הָתָם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מְלַמֵּד דְּעַכְשָׁיו לֹא הָיָה מֶלֶךְ, דְּהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלָתוֹ. וּלְפִיכָךְ כְּתִיב, וְהִנֵּה מִצְרַיִם, וְלָא כְּתִיב מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וּמַה דְּאָמַר וַיָּמָת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ד׳:י״ט) כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשֶׁךָ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַלְכֵי מִצְרַיִם פַּרְעֹה שְׁמָם. וּבְכָאן לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סְתָם. וּבְמְקוֹמוֹ פַּרְעֹה, וְהוּא פַּרְעֹה מַמָּשׁ. תָּא חֲזֵי, בְּעוֹד דְּאִית

שׁוּלְטָנוּתָא דִּלְעֵילָּא, אִית שׁוּלְטָנוּתָא בְּעַמָּא דִּלְתַתָּא, אִתְעֲדֵי שׁוּלְטָנוּתָא דִּלְעֵילָּא, אִתְעֲדֵי שׁוּלְטָנוּתָא דִּלְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (זכריה י"ד) הִנֵּה יוֹם בָּא לַיְיָ' וְגוֹ' וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ' וְגוֹ'. וְכִי שְׁאַר יוֹמִין לָאו אִינּוּן דִּילֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִלַּמֵּד, שֶׁשְּׁאָר הַיָּמִים, נִתָּנִים לְשָׂרִים, וְאוֹתוֹ יוֹם, אֵינוֹ שֶׁל הַשָּׂרִים, אֶלָּא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת דִּין בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. מִפְּנֵי שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם, יִפָּלוּ כָּל הַשָּׂרִים מִמַּעֲלָתָם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ב':י"א) וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. שֶׁאוֹתוֹ יוֹם לֹא יִהְיֶה מַעֲלָה לְשָׂרִים.

פרק מז

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בַּשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה, מַה כְּתִיב, (ישעיהו ל"ד:ה') כִּי רָוְתָה בַּשָּׁמַיִם חַרְבִּי. וְכִי חֶרֶב אִית לַיְיָ'. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, חֶרֶב אִית לֵיהּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ד:ה') חֶרֶב לַיְיָ' מָלְאָה דָם. וּכְתִיב (ישעיהו ס"ו:ט"ז) וּבְחַרְבּוֹ אֶת כָּל בָּשָׂר.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַחֶרֶב הַזֶּה הוּא הַדִּין שֶׁעוֹשֶׂה, דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ"א:ט"ז) וַיֵּרָא (דוד) אֶת מַלְאַךְ ה' עוֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ. וְכִי חֶרֶב שְׁלוּפָה הָיְתָה בְּיַד הַמַּלְאָךְ, אֶלָּא, שֶׁהָיְתָה הָרְשׁוּת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין.

וְהָא אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמַר לִי מַלְאָךְ הַמָּוֶת, אִי לָאו דְּחֵייְסְנָא לִיקָרָא דִּבְרַיְיתָא, פָּרַעְנָא לְהוּ בֵּית הַשְּׁחִיטָה, כַּבְּהֵמָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כֹּלָּא מִשּׁוּם דְּאִתְיְיהִיב רְשׁוּתָא בִּידֵיהּ, לְמֶעְבַּד גְּמַר דִּינָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (יהושע ה':י"ג) וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ, הָרְשׁוּת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין. אִי הָכִי מַאי (דברי הימים א כ"א:כ"ז) וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ אֶל נִדְנָהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, שֶׁנֶּחֱזַר הַדִּין לְבַעַל הַדִּין, וְהָרְשׁוּת לְמִי שֶׁהָרְשׁוּת שֶׁלּוֹ.

פרק מח

וַיֶּאֱנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְאַנְּחוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיֶּאֱנְחוּ, כְּלוֹמַר, נִתְאַנְּחוּ (ס"א האניחו) לוֹ לְמַעְלָה (ס"א כלומר נאנחו למטה) שֶׁהָאֲנָחָה הָיְתָה בִּשְׁבִילָם לְמַעְלָה.

ר' בְּרֶכְיָה אָמַר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא הֲווֹ, וּמַאן אִינּוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אִינּוּן דְּאִתְקְרוּן בְּנֵי פּוּלְחָנָא. כְּלוֹמַר, אוֹתָם שֶׁהֵם מִן הָעֲבוֹדָה שֶׁל מַעְלָה. וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים, שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא עָלְתָה שַׁוְעָתָם לְפָנָיו.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק כַּד עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּפָמַלְיָיא שֶׁל מַעְלָה, הַהוּא דִּינָא מַאי הֲוֵי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַעְבַּר לְהוּ בְּהַהוּא נְהַר דִּינוּר, וְאַעְבַּר לוֹן מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן, וּמָנֵי שׁוּלְטָנִין אַחֲרָנִין דִּשְׁאַר עַמִּין. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב (תהילים ק"ד:ד') מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. אָמַר לֵיהּ, אִית אֶשָּׁא קַשְׁיָא מֵאֶשָּׁא, וְאִית אֶשָּׁא דְּדַחְיָא אֶשָּׁא.

פרק מט

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תְּלַת עִנְיָנֵי הָכָא: אֲנָחָה, שְׁוָעָה, צְעָקָה. וְכָל חַד מִתְפָּרְשָׁא מֵאַחֲרָא. אֲנָחָה: כְּתִיב, וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. צְעָקָה: דִּכְתִיב, וַיִּצְעָקוּ. שַׁוְעָה: דִּכְתִיב, וַתַּעַל שַׁוְעָתָם. וְכָל חַד בִּלְחוֹדוֹי מִתְפָּרְשָׁא, וְכֻלְּהוּ עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, צְעָקָה וְשַׁוְעָה עָבְדוּ, אֲנָחָה לָא עָבְדוּ, מַשְׁמַע מִדִּכְתִיב וַיֵּאָנְחוּ וּלְמַעְלָה הֲיָתָה הָאֲנָחָה בְּשִׁבְילָם.

צְעָקָה וְשַׁוְעָה בְּמַאי אִתְפָּרְשָׁן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֵין לְךָ שַׁוְעָה, אֶלָּא בַּתְּפִלָּה. שֶׁנֶּאֱמַר, (תהילים ל"ט:י"ג) שְׁמָעָה תְפִלָּתִי יְיָ' וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה. (תהלים פ"ח) אֵלֶיךָ יְיָ' שִׁוַּעְתִּי. (תהילים ל':ג') שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי. צְעָקָה שֶׁצּוֹעֵק וְאֵינוֹ אוֹמֵר כְּלוּם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הִלְכָךְ גְּדוֹלָה צְעָקָה מִכּוּלָּן, שֶׁצְּעָקָה הִיא בַּלֵּב. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ב':י"ח) צָעַק לִבָּם אֶל יְיָ'. צְעָקָה וּזְעָקָה דָּבָר אֶחָד הוּא, וְזֶה קָרוֹבָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יוֹתֵר מִתְּפִלָּה וַאֲנָחָה, דִּכְתִיב, (שמות כ"ב:כ"ב) כִּי אִם צָעוֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ.

אָמַר רִבִּי בֶּרֶכְיָה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁמוּאֵל, (שמואל א ט"ו:י"א) נִחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שָׁאוּל לְמֶלֶךְ. מַה כְּתִיב, וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל, וַיִּצְעַק אֶל יְיָ' כָּל הַלָּיְלָה. הִנִּיחַ הַכֹּל, וְלָקַח צְעָקָה, מִשּׁוּם דְּהִיא קָרוֹבָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי.

תָּנוּ רַבָּנָן, הַאי מַאן דְּצַלֵּי וּבָכֵי וְצָעִיק, עַד לָא יָכִיל לְמִרְחַשׁ בְּשִׁפְוָותֵיהּ, הַאי צְלוֹתָא שְׁלֵימָתָא דְּהִיא בְּלִבָּא, וּלְעוֹלָם לָא הַדְרָא רֵיקָנְיָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, גְּדוֹלָה צְעָקָה, שְׁקוֹרֵעַ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל אָדָם מִכָּל יָמָיו.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, גְּדוֹלָה צְעָקָה, שֶׁמּוֹשֶׁלֶת עַל מִדַּת הַדִּין שֶׁל מַעְלָה. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, גְּדוֹלָה צְעָקָה, שֶׁמּוֹשֶׁלֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. בִּשְׁבִיל צְעָקָה נוֹחֵל הָאָדָם הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ז:ו') וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם.

פרק נ

(שמות ג':א') וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (שיר השירים ב':ט"ז) דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת, שֶׁאֵינָם מַשְׁגִּיחִים וְאֵינָם יוֹדְעִים, בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרִיךְ הוּא, לִבְרוֹא עוֹלָמוֹ, כָּל הָעוֹלָמוֹת עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה אַחַת, וּבְמַחֲשָׁבָה זוֹ נִבְרָאוּ כּוּלָּם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. וּבְמַחֲשָׁבָה זוֹ, שֶׁהִיא הַחָכְמָה, נִבְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה.

נָטָה יְמִינוֹ, וּבָרָא הָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. נָטָה שְׂמֹאלוֹ, וּבָרָא הָעוֹלָם הַזֶּה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ"ח:י"ג) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם. קוֹרֵא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו.

וְכֻלָּם בְּרֵעַ אַחַת (ובשעה אחת) נִבְרְאוּ, וְעָשָׂה הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּנֶגֶד הָעוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. וְכָל מַה שֶׁיֵּשׁ לְמַעְלָה, כְּדוּגְמָתוֹ לְמַטָּה. וְכָל מַה שֶׁיֵּשׁ לְמַטָּה, כְּדוּגְמָתוֹ בַּיָּם. וְהַכֹּל אֶחָד. בָּרָא בָּעֶלְיוֹנִים הַמַּלְאָכִים, בָּרָא בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּנֵי אָדָם, בָּרָא בַּיָּם לִוְיָתָן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמותל"ו) לְחַבֵּר אֶת הָאֹהֶל לִהְיוֹת אֶחָד.

כְּתִיב בָּאָדָם, (בראשית ט׳:ו׳) כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וּכְתִיב, (תהילים ח׳:ו׳) וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. אִי בְּנֵי נָשָׁא יַקִּירִין בְּעוֹבָדַיְיהוּ (נ"א בעובדוי) כָּל הַאי, וְאִינּוּן מִתְאַבְּדִין (מטפה) מַעְפָּר דְּבֵירָא, בְּמָה אַתְיִין לְשַׁאֲבָא מִנֵּיהּ. וּבְחַר בָּעֶלְיוֹנִים, וּבְחַר בְּיִשְׂרָאֵל, לְעֶלְיוֹנִים לֹא קָרָא בָּנִים, לַתַּחְתּוֹנִים קָרָא בָּנִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. הוּא קָרָא לָהֶם בָּנִים, וְהֵם קָרְאוּ לוֹ אָב, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:ט״ז) כִּי אַתָּה אָבִינוּ. וּכְתִיב דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ. הוּא בָּחַר בִּי, וַאֲנִי בָּחַרְתִּי בּוֹ.

הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, הוּא רוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, אַף עַל פִּי שֶׁהַקּוֹצִים סָבִיב לָהֶם, וְאֵין אַחֵר יָכוֹל לִרְעוֹת בַּשּׁוֹשַׁנִּים כְּמוֹתוֹ. דָּבָר אַחֵר הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, מַה שּׁוּשָׁן זֶה הוּא אָדוֹם, וּמֵימָיו לְבָנִים, כַּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַנְהִיג עוֹלָמוֹ, מִמִּדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים. וּכְתִיב (ישעיהו א׳:י״ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי יִצְחָק. אַדְהָווֹ אַזְלֵי, פָּגַע בְּאִינּוּן וְרִדִים, נָטַל חַד רִבִּי אַבָּא בִּידּוֹי וַהֲוָה אָזִיל. פָּגַע בֵּהּ רִבִּי יוֹסֵי, אָמַר וַדַּאי שְׁכִינְתָּא הָכָא, וַאֲנָא חֲמֵינָא בִּידּוֹי דְּרִבִּי אַבָּא, לְמֵילַף חָכְמְתָא סַגִּיאָה, דְּהָא יַדְעָנָא, דְּרִבִּי אַבָּא לָא נָטַל הַאי, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה חָכְמְתָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תִּיב בְּרִי תִּיב. יְתִבוּ. אָרַח רִבִּי אַבָּא בְּהַהוּא וַרְדָא, אָמַר, וַדַּאי אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים אֶלָּא עַל הָרֵיחַ. דְּהָא חָזֵינָא דְּלֵית נַפְשָׁא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא עַל רֵיחָא. וְעַל דָּא, הֲדַס בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

פָּתַח וְאָמַר דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. מִי גָּרַם לִי, שֶׁאֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בַּשּׁוֹשַׁנִּים. מַה שּׁוּשָׁן יֵשׁ בּוֹ רֵיחַ, וְהוּא אָדוֹם, מוֹצְקִין אוֹתוֹ, וְהוּא מִתְחַפֵּךְ לַלָּבָן, וּלְעוֹלָם רֵיחוֹ לֹא זָז. כַּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּדֶרֶךְ זֶה, שֶׁאִלְמָלֵא כֵּן לֹא יִתְקַיְּים הָעוֹלָם בִּשְׁבִיל הָאָדָם הַחוֹטֵא. וְהַחוֹטֵא נִקְרָא אָדוֹם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ, מַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לָאֵשׁ שֶׁהוּא אָדוֹם. זוֹרֵק הַדָּם, סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ שֶׁהוּא אָדוֹם. מִדַּת הַדִּין אָדוֹם, מוֹצְקִין אוֹתוֹ, (הריח) וְעוֹלֶה הֶעָשָׁן כֻּלּוֹ לָבָן, וְאָז הָאָדוֹם נֶהְפָּךְ לְלָבָן, נֶהְפָּךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים.

וְתָא חֲזֵי, כָּל מִדַּת הַדִּין, אֵין צָרִיךְ הָרֵיחַ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא מִצַּד אוֹדֶם. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַה דִּכְתִיב, (מלכים א י״ח:כ״ח) וַיִּתְגוֹדְדוּ כְּמִשְׁפָּטָם וְגוֹ' עַד שְׁפַךְ דָּם עֲלֵיהֶם. אֶלָּא הָיוּ יוֹדְעִים, שֶׁלֹּא יַשִּׂיגוּ מִמִּדַּת הַדִּין כִּרְצוֹנָם, זוּלָתִי בָּאוֹדֶם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְעוֹד, אוֹדֶם וְלָבָן נִקְרָב לְעוֹלָם, וְהָרֵיחַ עוֹלֶה מִשְּׁתֵּיהֶן. מַה הַשּׁוֹשָׁן אָדוֹם וְלָבָן, כַּךְ רֵיחַ הַקְּרְבָּן. וְהַקְּרְבָּן, מֵאָדוֹם וְלָבָן. בֹּא וּרְאֵה מֵרֵיחַ הַקְּטוֹרֶת, שֶׁהַשָּׁמַיִם, מֵהֶם אֲדוּמִים, וּמֵהֶם לְבָנִים, כְּגוֹן הַלְּבוֹנָה, שֶׁהוּא לָבָן, מָר דְּרוֹר אָדוֹם, וְהָרֵיחַ עוֹלֶה מֵאָדוֹם וְלָבָן. וְעַל כֵּן מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בַּשּׁוֹשַׁנִּים, שֶׁהוּא אָדוֹם וְלָבָן. וּכְתִיב (יחזקאל מ״ד:ט״ו) לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם.

כְּנֶגֶד זֶה, אָדָם מַקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ, זֶה אָדוֹם, וְזֶה לָבָן. מַה הַשּׁוֹשָׁן שֶׁהוּא אָדוֹם וְהוּא לָבָן, אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחֲזוֹר כֻּלּוֹ לָבָן, אֶלָּא בָּאֵשׁ. כַּךְ הַקְּרְבָּן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחֲזוֹר כֻּלּוֹ לָבָן, אֶלָּא בָּאֵשׁ. עַכְשָׁיו, מִי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמַקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ, אֵינוֹ נִצְמָק לַחֲזוֹר כֻּלּוֹ לָבָן, אֶלָּא בָּאֵשׁ. דאר"י, מִתּוֹךְ תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם, מַחֲלִישִׁין אֵבָרָיו, וְגוֹבֵר עָלָיו הָאֵשׁ, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה, צָרִיךְ לְהַקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא מִזְבַּח כַּפָּרָה.

וְהַיְינוּ דִּרְבִּי אֶלְעָזָר, כַּד הֲוָה יָתִיב בְּתַעֲנִיתָא, הֲוָה מְצַלֵּי וְאָמַר, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁהִקְרַבְתִּי לְפָנֶיךָ חֶלְבִּי וְדָמִי, וְהִרְתַּחְתִּי אוֹתָם בַּחֲמִימוּת חוּלְשַׁת גּוּפִי, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁיְּהֵא הָרֵיחַ הָעוֹלֶה מִפִּי בְּשִׁעָה זוֹ, כְּרֵיחַ הָעוֹלֶה מֵהַקְּרְבָּן בָּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְתִרְצֵנִי.

נִמְצָא, שֶׁאָדָם הוּא מַקְרִיב בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֵלֶב וְהַדָּם, וְהָרֵיחַ שֶׁעוֹלֶה מִפִּיו, הוּא מִזְבַּח כַּפָּרָה, וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ הַתְּפִלָּה בַּמָּקוֹם הַקְּרְבָּן, וּבִלְבַד שֶׁיִּתְכַּוֵּין לָמָּה דְּאָמָרָן. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִכָּאן וּלְהָלְאָה כְּתִיב, (במדבר ל״א:כ״ג) כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבוֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָּאֵשׁ וְטָהֵר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, אָדָם מַקְרִיב קָרְבָּנוֹ בְּעִנְיָן זֶה, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. עַכְשָׁיו, תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקָּרְבָּן, כִּי הַאי גַּוְונָא.

דָּבָר אַחֵר, דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. מַה הַשּׁוֹשַׁנִּים קוֹצִין מְצוּיִין בְּתוֹכָם, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּצַדִּיקִים וּרְשָׁעִים. מַה הַשּׁוֹשַׁנִּים, אִלְמָלֵא הַקּוֹצִים, אֵין הַשּׁוֹשַׁנִּים מִתְקַיְּימִין. כַּךְ אִלְמָלֵא הָרְשָׁעִים, אֵין הַצַּדִּיקִים נִיכָּרִים. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּמָה הַצַּדִּיקִים נִיכָּרִים, מִתּוֹךְ שֵׁשׁ רְשָׁעִים, דְּאִלְמָלֵא רְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִיכָּרִים. דָּבָר אַחֵר הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, הַמַּנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּשֵׁשׁ שָׁנִים, וְהַשְּׁבִיעִית שַׁבָּת לַה'. דָּבָר אַחֵר בַּשּׁוֹשַׁנִּים, בְּאוֹתָם שֶׁשּׁוֹנִים בַּתּוֹרָה.

פרק נא

וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ג:א׳) מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ׳ רוֹעִי לֹא אֶחְסָר. כְּלוֹמַר, יְיָ׳ רוֹעִי: יְיָ׳ הָרוֹעֶה שֶׁלִּי. מַה הָרוֹעֶה מַנְהִיג אֶת הַצֹּאן, וּמוֹלִיכָם לְמִרְעֶה טוֹב, לְמִרְעֶה שָׁמֶן, בִּמְקוֹם נַחֲלֵי מָיִם, מְיֻשָּׁר הֲלִיכָתָן בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט. אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּתִיב בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דֶּרֶךְ הָרוֹעֶה, לְנַהֵג בְּצֶדֶק אֶת צֹאנוֹ, לְהַרְחִיקָם מִן הַגָּזֵל, לְהַנְהִיגָם בְּמִישׁוֹר, וְהַשֵּׁבֶט בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יַטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל. כַּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא רוֹעֶה אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַנְהִיגָם בְּמִישׁוֹר, וּבְכָל עֵת הַשֵּׁבֶט בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יַטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל.

דָּבָר אַחֵר וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֶה, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תֵּדַע לְךָ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָרוֹעֶה חָכָם לְנַהֵל אֶת צֹאנוֹ, הוּא מוּכָן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. אִם הָרוֹעֶה שׁוֹטֶה, עָלָיו נִקְרָא (משלי כ״ו:י״ב) תִּקְוָה לְכְסִיל מִמֶּנּוּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֹשֶׁה חָכָם הָיָה, וּבָקִי לְנַהֵג אֶת צֹאנוֹ. בֹּא וּרְאֵה, מִדָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ט״ז:י״א) וְהִנֵּה רוֹעֶה בַּצֹּאן. לְלַמֶּדְךָ שֶׁדָּוִד חָכָם גָּדוֹל הָיָה, וְהָיָה רוֹעֶה צֹאנוֹ כַּדִּין וְכַשּׁוּרָה. לְפִיכָךְ, עָשָׂהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה צֹאן וְלֹא בָּקָר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צֹאן. שֶׁנֶּאֱמַר, (יחזקאל ל״ד:ל״א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וּכְתִיב, (יחזקאל ל״ו:ל״ח) כְּצֹאן קָדָשִׁים כְּצֹאן יְרוּשָׁלַיִם.

מַה הַצֹּאן, כְּשֶׁיִּקָּרְבוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ, בִּשְׁבִילָם זוֹכֶה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. כַּךְ הַמַּנְהִיג לְיִשְׂרָאֵל כַּדִּין וְכַשּׁוּרָה, בִּשְׁבִילָם זוֹכֶה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד, הָרוֹעֶה אֶת הַצֹּאן, כְּשֶׁהַצֹּאן יוֹלְדֹת, הָרוֹעֶה נוֹטֵל אוֹתָם טְלָאִים בְּחֵיקוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִלְאוּ וְיִנָּעוּ, וּמוֹלִיכָם אַחֲרֵי אִמּוֹתָם, וּמְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם. כַּךְ הַמַּנְהִיג לְיִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לְהַנְהִילָם בְּרַחֲמִים, וְלֹא בְּאַכְזָרִיּוּת. וְכֵן אָמַר מֹשֶׁה, (במדבר י״א:י״ב) כִּי תֹאמַר אֵלַי, שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ וְגוֹ׳.

מַה הָרוֹעֶה אֶת הַצֹּאן, כְּשֶׁהוּא רוֹעֶה טוֹב, מַצִּיל אֶת הַצֹּאן מִן הַזְּאֵבִים, וּמִן הָאֲרָיוֹת. כַּךְ הַמַּנְהִיג לְיִשְׂרָאֵל, אִם הוּא טוֹב, מַצִּילָן מִן הָעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּמִדִּין שֶׁל מַטָּה, וּמִדִּין שֶׁל מַעְלָה, וּמַדְרִיכָן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. כַּךְ מֹשֶׁה, רוֹעֶה נֶאֱמָן הָיָה, וְרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּדַאי הוּא לִרְעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ הַדִּין מַמָּשׁ, שֶׁהָיָה רוֹעֶה אֶת הַצֹּאן, לַכְּשָׂבִים, כְּפִי הָרָאוּי לָהֶן. וְהַנְּקֵבוֹת כְּפִי הָרָאוּי לָהֶן

וּלְפִיכָךְ כְּתִיב, וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ, וְלֹא שֶׁלּוֹ, דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְכִי מַה שֶׁנָּתַן אֶת צִפּוֹרָה בִּתּוֹ לְמֹשֶׁה, לֹא נָתַן לוֹ צֹאן וּבָקָר, וַהֲלֹא יִתְרוֹ עָשִׁיר הָיָה. אֶלָּא מֹשֶׁה לֹא הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאנוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה צֹאנוֹ עִמּוֹ, הָיָה רוֹעֶה אוֹתָן בְּטוֹב.

וְלָכֵן כְּתִיב אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ, וְלֹא אֶת שֶׁלּוֹ. כֹּהֵן מִדְיָן, רִבִּי תַּנְחוּם אָמַר, אַף עַל גַּב שֶׁהָיָה עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בִּשְׁבִיל שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ חֶסֶד, הָיָה רוֹעֶה צֹאנוֹ כַּדִּין וְכַשּׁוּרָה, בְּמִרְעֶה טוֹב שָׁמֵן וְדָשֵׁן.

(שמות ג׳:א׳) וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִשֶּׁה, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד, לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, שֶׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הָיָה קָדוֹשׁ, וּמוּכָן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מַה עָשָׂה, הִנְהִיג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פָּנִים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שֶׁלֹּא רָצָה שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלָּא הִרְחִיקָם אַחַר הַמִּדְבָּר.

(שמות ג׳:א׳) וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה, הוּא לְבַדּוֹ בְּלֹא צֹאן. אר"י, הַאי אַבְנָא, דְּמִקַּבְּלָא פַּרְזְלָא, כַּד חָמֵי לֵיהּ, (מחטא) מְדַלְגָא עִילּוֹי. כַּךְ מֹשֶׁה וְהַר סִינַי, כְּשֶׁנִּרְאוּ זֶה עִם זֶה, דִּלֵּג עָלָיו. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מוּכָנִים הָיוּ מְשֻׁשֶּׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם, נִתְרַגֵּשׁ הָהָר לְמוּל מֹשֶׁה. וְכֵיוָן שֶׁרָאָהוּ שֶׁנִּכְנָס לְתוֹכוֹ, וְדִלֵּג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד, שֶׁשְּׁמֵחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה.

אָמַר רִבִּי יַנַּאי, (נ"א רבי יוסי) יוֹדֵעַ הָיָה מֹשֶׁה, שֶׁאוֹתוֹ הַר, הַר הָאֱלֹהִים הוּא. דִּכְתִיב וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. דְּתָנָן, מָה רָאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתוֹ הַר, רָאָה עוֹפוֹת שֶׁהָיוּ פּוֹרְחִים, וּפוֹרְשִׂים כַּנְפֵיהֶם וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִים בּוֹ.

רִבִּי יִצְחָק (נ"א אמר ר' יצחק) אוֹמֵר, רָאָה הָעוֹפוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרַגְלָיו שֶׁל מֹשֶׁה, מִיָּד הִרְגִּישׁ בָּעִנְיָן, וְהֶעֱמִיד אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבַדּוֹ.

(שמות ג׳:ב׳) וַיֵּרָא (קנ"ט ע"ב, קס"ז ע"א) מַלְאַךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. רִבִּי תַּנְחוּם אוֹמֵר, שְׁעַת הַמְּנָחָה הָיְתָה, שֶׁמִּדַּת הַדִּין שׁוֹלֶטֶת בּוֹ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְהָא כְּתִיב, (תהילים מ"ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ' חַסְדּוֹ. מִדַּת חֶסֶד קָאָמַר, וְלֹא מִדַּת הַדִּין. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִשֶּׁיּוֹצֵא הָאוֹר, עַד שֶׁנּוֹטָה לָרֶדֶת, נִקְרָא יוֹם, וְהוּא מִדַּת חֶסֶד. מִשֶּׁנּוֹטָה לָרֶדֶת, נִקְרָא עֶרֶב, וְהוּא מִדַּת הַדִּין. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ה׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, שְׁעַת הַמְּנָחָה הוּא, מו' שָׁעוֹת וּלְמַטָּה. דְּתַנְיָא ר' יִצְחָק אוֹמֵר, מַהוּ דִכְתִיב, (שמות ט"ז:י"ב) בֵּין הָעַרְבַּיִם תֹּאכְלוּ בָּשָׂר וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ לָחֶם. בֵּין הָעַרְבַּיִם, דְּהוּא שַׁעֲתָא דְּדִינָא תֹּאכְלוּ בָּשָׂר. וּכְתִיב, (במדבר י"א:ל"ג) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם וְאַף יְיָ' חָרָה בָּעָם. מִשּׁוּם, דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא שָׁלִיט. וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ לָחֶם, מִשּׁוּם דְּאִקְרֵי חֶסֶד הַהוּא שַׁעֲתָא, וּכְתִיב, (תהילים נ"ב:ג׳) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וּכְתִיב, (בראשית א׳:ה׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. דְּאִיהוּ מְצַפְּרָא.

רִבִּי תַּנְחוּם אוֹמֵר, דָּא סוּמָק, וְדָא חִוָּור. סוּמָק: בֵּין הָעַרְבַּיִם. דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:י"ב) בֵּין הָעַרְבַּיִם תֹּאכְלוּ בָּשָׂר. וְחִוָּורָא: בְּצַפְרָא. דִּכְתִיב, וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ לָחֶם. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתִיב, (שמות י"ב:ו') וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבַּיִם וְגוֹ'. דְּהוּא שַׁעֲתָא לְמֶעְבַּד דִּינָא. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, יַלְפִינָן מִשְּׁנֵי כְּבָשִׂים שֶׁבְּכָל יוֹם, הָאֶחָד מִתְקָרֵב כְּנֶגֶד מִדַּת הַחֶסֶד, וְהב' כְּנֶגֶד מִדַּת הַדִּין.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַהוּ דִּכְתִיב, (במדבר כ"ח:ד') אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר, וְלֹא כְּתִיב אֶת הַכֶּבֶשׂ הָרִאשׁוֹן, אֶלָּא אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד, מְיוּחָד, כְּנֶגֶד מִדַּת הַחֶסֶד. דִּבְכָל מָקוֹם, שֵׁנִי, לֹא נֶאֱמַר בּוֹ כִּי טוֹב.

רִבִּי תַּנְחוּם אָמַר, לְפִיכָךְ, יִצְחָק תִּקֵּן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד מִדַּת הַדִּין. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִכָּאן, (ירמיהו ו':ד') אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם: זֶה מִדַּת הַחֶסֶד. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב: שֶׁכְּבָר גָּבַר מִדַּת הַדִּין. אַבְרָהָם תִּקֵּן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, כְּנֶגֶד מִדַּת הַחֶסֶד.

תָּנוּ רַבָּנָן, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּעָאל מֹשֶׁה לְטוּרָא דְּסִינַי, מַאי טַעְמָא אִתְגְּלֵי לֵיהּ בְּשַׁלְהוֹבֵי אֶשָּׁתָא, דְּהוּא דִּינָא. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב (נ"א כעין) כְּעֵן שַׁעֲתָא הֲוָה (שעתא) גָּרִים. ר' יוֹסֵי אָמַר, כֹּלָּא לְחַד גִּוְעָא אִשְׁתָּרְשָׁא. כְּתִיב, וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה. וּכְתִיב, (דברים ט':ח') וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתֶּם אֶת יְיָ'. וּכְתִיב, וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. מִתּוֹךְ שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִיוֹת כַּסְּנֶה, כְּהַאי דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ג:י"ב) קוֹצִים כְּסוּחִים בָּאֵשׁ יִצַּתּוּ.

פרק נב

אָמַר ר' יְהוּדָה, מִכָּאן לָמַדְנוּ, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל מָקוֹם עַל הָרְשָׁעִים, דִּכְתִיב, וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין בָּרְשָׁעִים, וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אוֹכֵל, (לעשות) אֵין בָּהֶם כְּלָיָה. בּוֹעֵר בָּאֵשׁ, עַל כָּל פָּנִים רֶמֶז, לָאֵשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. אֲבָל הַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אוֹכֵל, לִהְיוֹת בָּהֶם כְּלָיָה.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. מַאי טַעְמָא לְמֹשֶׁה בְּלַבַּת אֵשׁ, וְלִשְׁאַר נְבִיאִים לָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָאו מֹשֶׁה כִּשְׁאַר נְבִיאִים. דִּתְנַן, מַאן דְּקָרִיב לְאֶשָּׁא בֵּיהּ אִתּוֹקַד, וּמֹשֶׁה קָרִיב לְאֶשָּׁא וְלָא אִתּוֹקַד. דִּכְתִיב, (שמות כ':י"ח) וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים. וּכְתִיב, וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, הַאי דְּמֹשֶׁה, אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, עַל מַה כְּתִיב, כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתִיהוּ. מַאן דְּאִתְמְשֵׁךְ מִן מַיָּא, (דינא עילאה) לָא דָּחִיל מִנּוּרָא. דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵאָתָר דְּאִתְגְּזַר מֹשֶׁה, לָא אִתְגְּזַר בַּר נָשׁ אָחֳרָא. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, בַּעֲשָׂרָה דַּרְגִּין (ויקרא רפ"ב) אִשְׁתְּכְלִל. דִּכְתִיב, (במדבר י"ב:ז') בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. וְלֹא נֶאֱמָן בֵּיתִי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּמָרֵיהּ אַסְהִיד כְּדֵין עֲלוֹי.

אָמַר רַב דִּימִי, וְהָא כְּתִיב (דברים ל"ד:י') וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. וְאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם, אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם, וּמַנּוֹ בִּלְעָם. אֲמַר לֵיהּ, וַדַּאי שַׁפִּיר קָאָמְרַת, אִשְׁתִּיק. כַּד אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, אָתוּ, שָׁאֲילוּ קָמֵיהּ הַאי מִלָּה.

פָּתַח וְאָמַר, קוּטְיָפָא דְּקַרְנָטֵי, אִתְעָרְבָא בַּאֲפַרְסְמוֹנָא טָבָא חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא, וַדַּאי כַּךְ הוּא, בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם, וּמַנּוֹ בִּלְעָם. מֹשֶׁה עוֹבְדוֹי לְעֵילָּא, וּבִלְעָם לְתַתָּא. מֹשֶׁה, אִשְׁתַּמַּשׁ בְּכִתְרָא קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה לְעֵילָּא. וּבִלְעָם, אִשְׁתַּמַּשׁ בְּכִתְרִין תַּתָּאִין דְּלָא קַדִּישִׁין לְתַתָּא. וּבְהַהוּא גַּוונָא מַמָּשׁ כְּתִיב, (יהושע י"ג:כ"ב) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּהֳרֶב. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יַתִּיר, זִיל שָׁאֵיל לְאַתְנֵיהּ. אָתָא רִבִּי יוֹסֵי, וְנָשַׁק יְדוֹי, אָמַר, הָא חֲמִידָא (נ"א חמרא) דְּלִבָּאי נָפַק לְבַר.

דְּהָכָא מַשְׁמַע, דְּאִית עִלָּאִין וְתַתָּאִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא, יִשְׂרָאֵל וְעַבּוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. יִשְׂרָאֵל, מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּכִתְרִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין. עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּכִתְרִין תַּתָּאִין דְּלָא קַדִּישִׁין. אִלֵּין דִּימִינָא, וְאִלֵּין דְּשְׂמָאלָא, וְעַל כָּל פָּנִים, מִתְפָּרְשִׁין נְבִיאֵי עִלָּאֵי מִנְּבִיאֵי תַּתָּאֵי. נְבִיאֵי דְּקוּדְשָׁא, מִנְּבִיאֵי דְּלָאו דְּקוּדְשָׁא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּגַוונָא דְּהֲוָה מֹשֶׁה, פָּרִישׁ מִכָּל נְבִיאֵי, בִּנְבוּאָה קַדִּישָׁא עִלָּאָה. כַּךְ הֲוָה בִּלְעָם, פָּרִישׁ מִשְּׁאָר נְבִיאֵי וְחָרְשֵׁי, בִּנְבוּאָה דְּלָאו קַדִּישָׁא לְתַתָּא. וְעַל כָּל פָּנִים מֹשֶׁה הֲוָה לְעֵילָּא, וּבִלְעָם לְתַתָּא, וְכַמָּה דַּרְגִּין וְדַרְגִּין מִתְפָּרְשִׁין בֵּינֵיהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה הֲוָה מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר, שְׁמָא חַס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל יִכְלוּ בְּהַאי עֲבוֹדָה קַשָּׁה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיַּרְא בְּסִבְלוֹתָם. לְפִיכָךְ, וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ וְגוֹ', וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְגוֹ'. כְּלוֹמַר, מְשׁוּעְבָּדִים הֵם בַּעֲבוֹדָה קַשָּׁה, אֲבָל וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אוֹכֵל. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּרִישׁ לוֹן מִכָּל עַמִּין, וְקָרָא לוֹן בְּנִין, דִּכְתִיב (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

וארא

פרק א

(שמות ו':ב'-ג') וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ' וֵאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיהו כ"ו:ד') בִּטְחוּ בַיְיָ' עֲדֵי עַד כִּי בְיָהּ יְיָ' צוּר עוֹלָמִים. בִּטְחוּ בַיְיָ', כָּל בְּנֵי עָלְמָא בַּעְיָין לְאִתְתַּקְפָּא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמֶהֱוֵי רָחֲצָנוּ דִּלְהוֹן בֵּיהּ.

אִי הָכִי מַהוּ עֲדֵי עַד. אֶלָּא, בְּגִין דְּיֵהֵא תֻּקְפָּא דְּבַר נָשׁ, בַּאֲתַר דְּאִיהוּ קַיּוּמָא וְקִשׁוּרָא דְּכֹלָּא, וְאִקְרֵי עַד, וְהָא אוּקְמוּהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית מ"ט:כ"ז) בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד. וְהַאי עַד,

אֲתַר דְּאִתְיִד לְכָל סִטְרִין, לְסִטְרָא דָּא, וּלְסִטְרָא דָּא, לְאִתְקַיְּימָא, וּלְאִתְקַשְּׁרָא קִשְׁרָא, דִּי לָא תַּעְדֵי.

וְהַאי עַד, תִּיאוּבְתָּא דְּכֹלָּא בֵּיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית מ"ט, בראשית נ' ע"א רמ"ז ע"ב) עַד תַּאֲוַת גִּבְעוֹת עוֹלָם. מַאן אִינּוּן גִּבְעוֹת עוֹלָם. אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵין אִמְּהָן נוּקְבֵי, יוֹבֵל, וּשְׁמִטָּה, דְּאִקְרוּן גִּבְעוֹת עוֹלָם. עוֹלָם: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ו:מ"ח) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. (יובל ושמיטה כל חד מנהון אקרי עולם ואלין אקרון גבעות עולם)

וְתִיאוּבְתָּא דִּילְהוֹן בְּהַאי עַד, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא דְּכָל סִטְרִין. (מאי טעמא) תִּיאוּבְתָּא דְּיוֹבְלָא לְגַבֵּי דְּעַד, לְאַעְטָרָא לֵיהּ, וּלְנַגְדָּא עָלֵיהּ בִּרְכָאן, וּלְאַרְקָא עָלֵיהּ מַבּוּעִין מְתִיקִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. תִּיאוּבְתָּא דִּשְׁמִטָּה, לְאִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ, וּלְאַתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ. וַדַּאי הַאי עַד תַּאֲוַת גִּבְעוֹת עוֹלָם אִיהוּ.

בְּגִין כַּךְ, בְּטָחוּ בַיְיָ' עֲדֵי עַד, דְּהָא מִתַּמָּן וּלְעֵילָּא, אֲתַר טָמִיר (הוא) וְגָנִיז אִיהוּ, דְּלָא יָכִיל לְאִתְדַּבְּקָא. אֲתַר הוּא, דְּמִנֵּיהּ נָפְקוּ וְאִצְטָיְירוּ עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כִּי בְיָהּ יְיָ' צוּר עוֹלָמִים וְהוּא אֲתַר גָּנִיז וְסָתִים, וְעַל דָּא בִּטְחוּ בַיְיָ' עֲדֵי עַד, עַד הָכָא אִית רְשׁוּ לְכָל בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּהָא אִיהוּ גָּנִיז מִכֹּלָּא, וּמַאן אִיהוּ יָהּ יְדוֹד. דְּמִתַּמָּן אִצְטָיְירוּ עָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְלֵית מַאן דְּקָאִים עַל הַהוּא אֲתַר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, קְרָא אוֹכַח עָלֵיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ד':ל"ב) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים וְגוֹ'. עַד הָכָא אִית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵית מַאן דְּיָכִיל לְמֵיקָם עָלֵיהּ. דָּבָר אַחֵר בִּטְחוּ בַיְיָ' עֲדֵי עַד, כָּל יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ, בָּעֵי לְאִתְתַּקְּפָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (דהכי אמר דוד (תהילים כ"ה:ב') אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) וּמַאן דְּשַׁוֵּי בֵּיהּ, בִּטְחוֹנֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, לָא יַכְלִין לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ, כָּל בְּנֵי עָלְמָא. (דהכי אמר דוד (תהילים כ"ה:ב') אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) דְּכָל מַאן דְּשַׁוֵּי תּוּקְפֵּיהּ בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אִתְקַיַּים בְּעָלְמָא.

מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּעָלְמָא, בִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא אִתְקַיַּים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ו:ד') כִּי בְיָהּ יְיָ' צוּר עוֹלָמִים: צַיָּיר עָלְמִין. דְּהָא בִּתְרִין אַתְוָון, אִתְבְּרוֹן עָלְמִין, עָלְמָא דִּין, וְעָלְמָא דְּאָתֵי. עָלְמָא דָּא, בְּדִינָא אִתְבְּרִי, וְעַל דִּינָא קַיְימָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א':א') בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיִתְנַהֲגוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּדִינָא, וְלָא יִפְקוּן מֵאוֹרְחָא לְבַר.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, גְּזִירַת דִּינָא דְּקַיְימָא עָלֵיהּ, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, (שמות ה':כ"ב) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל ה', וַיֹּאמַר אֲדֹנָ"י, בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד. חָמֵי תּוּקְפָּא דְּמֹשֶׁה,

בְּשֵׁירוּתָא דְּנְבִיאוּתֵיהּ, לָא נָח רוּחֵיהּ בְּהַאי אֲתָר, אָמַר, אֲדֹנָי לָמָּה הֲרֵעוֹתָה לָעָם הַזֶּה וְגוֹ', וּמֵאָז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמֶּךָ. מַאן הוּא דְּיֵימָא כְּדֵין, אֶלָּא מֹשֶׁה, דְּיָדַע, דְּהָא דַּרְגָּא אָחֳרָא עִלָּאָה זַמִּין לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּשֵׁירוּתָא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ בֵּיתָא, פָּקִיד לֵהּ, כְּבַר נָשׁ דְּפָקִיד לְבֵיתֵיהּ, וְאָמַר כָּל מַאן דְּבָעֵי בָּלָא דְּחִילוּ. אוּף הָכִי מֹשֶׁה, לְבֵיתֵיהּ קָאָמַר, וְלָא דְּחִיל.

דָּבָר אַחֵר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, גְּזָרַת דִּינָא, (בגין כך) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ', דַּרְגָּא אָחֳרָא דְּרַחֲמֵי. וְהָכָא אִתְקְשַׁר כּוּלָּא כַּחֲדָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן (נ"א רבייוסי) אִי כְּתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֲנִי ה', הֲוֵינָא אָמַר הָכִי. אֶלָּא לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', דְּמַשְׁמַע דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא.

וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מֹשֶׁה, אִלְמָלֵא דְּהַוָה מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אִתְעַנַּשׁ עַל מַה דְּאָמַר, אֲבָל בְּגִינֵי הַאי, לָא אִתְעַנַּשׁ. לְבַר נָשׁ דְּנָפַל לֵיהּ קְטָטָה בְּדְבֵיתְהוּ, וְאָמַר לָהּ מְלִין, שָׂרַאת הִיא לְאִתְרָעָמָא, כֵּיוָן דְּשָׁארִית מִלָּה, הֲוָה תַּמָּן מַלְכָּא, נָטַל מַלְכָּא מִלָּה, וְהִיא שַׁתְקַת וּפַסְקַת לְמַלְּלָא. אָמַר לֵיהּ מַלְכָּא, וְכִי לָא יָדַעְתְּ דַּאֲנָא הוּא מַלְכָּא, וּמִקָּמָאי מַלִּילַת מִלִּין אִלֵּין, כְּבֵיכוֹל אוּף הָכִי מֹשֶׁה, וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ' וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָּה הֲרֵעוֹתָה וְגוֹ'. מִיָּד, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, שָׁארֵי לְאִתְרָעָמָא, מִיָּד נָטַל מַלְכָּא מִלָּה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ' וְלָא יָדַעְתְּ דַּאֲנָא הוּא מַלְכָּא, וּמִקָּמָאי מַלִּילַת מִלִּין אִלֵּין.

וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי. אֲמַאי שְׁנֵי שְׁמָא הָכָא מֵאִלֵּין דִּלְעֵילָּא. אֶלָּא לְמַלְכָּא, דְּהַוָה לֵיהּ בְּרִתָּא, דְּלָא אִתְנְסִיבַת, וַהֲוָה לֵיהּ רְחִימָא. כַּד בָּעֵי מַלְכָּא לְמַלְּלָא בְּהַהוּא רְחִימָא, מְשַׁדַּר לְבָרְתֵּיהּ לְמַלְּלָא עִמֵּיהּ, וַהֲוָה מַלְכָּא עַל יְדָא דִּבְרַתֵּיהּ, מְמַלֵּיל עִמֵּיהּ. אָתָא זִמְנָא דִּבְרַתֵּיהּ לְאִתְנַסְּבָא, הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְנְסִיבַת, אָמַר מַלְכָּא, קָרוֹן לֵהּ לְבָרְתָּא, קְרוֹסְפוֹנְיָא מַטְרוֹנִיתָא. וְאָמַר לֵהּ, עַד הָכָא, מַלִּילְנָא עַל יָדָךְ, לְמַאן דְּמַלִּילְנָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֲנָא אֵימָא לְבַעְלִיךְ, וְהוּא יֵימָא לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ. לְיוֹמִין, אָמַר לָהּ בַּעְלָהּ מִלִּין קָמֵי מַלְכָּא, עַד דְּהִיא שָׂרַאת לְמַלְּלָא, נָטַל מַלְכָּא מִלָּה, אָמַר לֵיהּ, וְלָאו אֲנָא מַלְכָּא, דְּעַד יוֹמָא דֵּא לָא מַלֵּיל אֵינָשׁ עִמִּי, אֶלָּא עַל יְדָא דִּבְרַתִּי, (עד לא נסיבת) וַאֲנָא יָהִיבְנָא לָךְ בְּרַתִּי, וּמַלִּילְנָא עִמָּךְ בְּאִתְגַּלְיָא, מַה דְּלָא עָבִידְנָא לְאָחֳרָא.

כַּךְ, וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי, כַּד אִיהִי בְּבֵיתִי וְלָא אִתְנְסִיבַת, וְלָא מַלִּילוּ עִמִּי אֲנָפִין בְּאֲנָפִין, כְּמָה דְּעָבִידְנָא לָךְ. וְאַתְּ, בְּשֵׁירוּתָא דְּמַלּוּלָךְ, מַלִּילַת לְבָרְתִּי קָמַאי מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא בְּגִינֵי כַּךְ, וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וּשְׁמִי יְיָ' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לְמַלְּלָא עִמְּהוֹן בְּדַרְגָּא דֵּא דְּעִמָּךְ מַלִּילְנָא.

רִבִּי יוֹסֵי (נ"א רבי ייסא) פָּתַח, (תהילים כ"ד:א') לְדָוִד (נ' ע"א) מִזְמוֹר לַיְיָ' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָּהּ. הָאָרֶץ: דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי קַיְימָא לְאִתְתַּשְׁקָיָא מִנַּיהּ, וּלְאִתְבָּרְכָא מִנַּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר מִנָּהּ אִתְתַּשְׁקָיָא עָלְמָא כֻּלָּא. תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָּהּ: דָּא שְׁאַר אַרְעָאן, דְּשַׁתְאָן מִינָהּ, מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (תהילים ט':ט') וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ, אִלֵּין שִׁבְעָה עַמּוּדִים, דְּאַרְעָא סְמִיכָא עֲלַיְיהוּ. וְאִינּוּן שִׁבְעָה יַמִּים. וְיַם כִּנֶּרֶת שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָא תֵּימָא דְּשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, אֶלָּא דְּאִתְמַלְיָיא מִנַּיְיהוּ. וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָ, מַאן אִינּוּן נְהָרוֹת. אֶלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים צ"ג:ג') נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם, אִינּוּן נְהָרוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, וּבְגִין כַּךְ, וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָ.

תָּא חֲזֵי, הַאי אֶרֶץ, אִקְרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל, אֲמַאי לָא שְׁלִיט עַל דָּא כְּמִשֶּׁה, דְּהָא כְּתִיב וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וְלָא יַתִּיר.

אֶלָּא, יַעֲקֹב הָא אוֹקִימְנָא, נָטַל בֵּיתָא דִּלְתַתָּא, וְאִשְׁתְּבִיק מִנַּיהּ בֵּיתָא דִּלְעֵילָּא. וְעִם בֵּיתָא דִּלְתַתָּא, אַתְקִין בֵּיתָא דִּלְעֵילָּא, בִּתְרֵיסָר שְׁבָטִין, בְּשִׁבְעִין עֲנָפִין, וְהָא אוּקְמוּהָ. מֹשֶׁה, נָטַל בֵּיתָא דִּלְעֵילָּא, וְשָׁבִיק בֵּיתָא דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא, כְּתִיב בְּיַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי. בְּאֵל שַׁדָּי מַלִּיל עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יַתִּיר. וּשְׁמִי יְיָ' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לְמַלְּלָא עִמְּהוֹן בְּדַרְגָּא דָּא דְּאִיהוּ עִלָּאָה.

וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, תּוּשְׁבְּחָן דַּאֲבָהָן יַעֲקֹב הֲוָה, דְּהוּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא. בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב, אֶל אַבְרָהָם, אֶל יִצְחָק, וּבֵיהּ אִתּוֹסָף אֶת חַד, דִּכְתִיב, וְאֶל יַעֲקֹב. אִתּוֹסָף בֵּיהּ ו', לְאַחֲזָאָה דְּאִיהוּ שְׁלֵימָא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. וְעִם כָּל דָּא, לָא זָכָה לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בֵּיהּ כְּמשֶׁה.

(שמות ו':ד') וְגַם הֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן, בְּגִין דְּאִתְגְּזַרוּ. דְּכָל מַאן דְּאִתְגְּזַר, יָרִית אַרְעָא, דְּהָא לָא יָרִית אַרְעָא, אֶלָּא צַדִּיק, וְכָל מַאן דְּאִתְגְּזַר, אִקְרֵי צַדִּיק. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, כָּל מַאן דְּאִתְגְּזַר, וְנָטִיר הַאי אָת קַיְימָא, אִקְרֵי צַדִּיק, תָּא חֲזֵי מִן יוֹסֵף, דְּכָל יוֹמוֹי לָא אִקְרֵי צַדִּיק, עַד דְּנָטִיר הַהוּא בְּרִית, אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא. כֵּיוָן דְּנָטַר לֵיהּ, אִקְרֵי צַדִּיק, יוֹסֵף הַצַּדִּיק.

פרק ב

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חַד, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, (עמיה) וְרִבִּי אַבָּא עִמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגוֹ'. מַהוּ וָאֵרָא, וַאֲדַבֵּר מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר בְּרִי, רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, אִית גַּוְונִין דְּמִתְחַזְיִין, וְאִית גַּוְונִין דְּלָא מִתְחַזְיִין. וְאִלֵּין וְאִלֵּין, אִינּוּן רָזָא עִלָּאָה דִּמְהֵימְנוּתָא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין לֵיהּ, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ וְאִלֵּין דְּמִתְחַזְיִין, לָא זָכָה בָּהוּ בַּר נָשׁ, עַד דְּאָתוּ אֲבָהָן, וְקַיְימוּ עָלַיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב וָאֵרָא, דְּחָמוּ, אִינּוּן גַּוְונִין דְּאִתְגַּלְיָין. וּמַאן גַּוְונִין דְּאִתְגַּלְיָין. אִינּוּן דְּאֵל שַׁדָּי, דְּאִינּוּן גּוֹנָנִין דְּחֵיזוּ עִילָּאָה (נ"א חיזו דגוונין עלאין') וְאִלֵּין אִתְחַזְיָין. וּגְוָונִין דִּלְעֵילָּא, סְתִימִין דְּלָא אִתְחַזְיָין, לָא קָאִים אִינִישׁ עֲלַיְיהוּ, בַּר מְמַשָּׁה. וְעַל דָּא כְּתִיב, וּשְׁמִי יְיָ' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לָא אִתְגַּלֵּיתִי לוֹן בְּגַוְונִין עִלָּאִין. וְאִי תֵּימָא, דַּאֲבָהָן לָא הֲווֹ יַדְעֵי בֵּהּ. אֶלָּא הֲווֹ יַדְעֵי, מִגּוֹ אִינּוּן דְּאִתְגַּלְיָין.

כְּתִיב (דניאל י"ב:ג') וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ, מַאן אִינּוּן מַשְׂכִּילִים. אֶלָּא דָּא הוּא, הַהוּא חָכָם דְּיִסְתַּכַּל מַגְרְמַיּהּ מִלִּין, דְּלָא יְכִילִין בְּנֵי נָשָׁא לְמַלְּלָא בְּפוּמָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן מַשְׂכִּילִים. יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, מַאן (זהר) הוּא הָרָקִיעַ. דָּא הוּא רָקִיעַ דְּמשֶׁה, דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְהַאי זֹהַר דִּילֵיהּ, אִיהוּ סָתִים, וְלָא אִתְגַּלְיָיא מְגָּוֵן דִּילֵיהּ קַיְימָא עַל הַהִיא רְקִיעָא דְּלָא נָהִיר, דְּאִתְחַזְיָין בֵּיהּ גַּוְונִין, וְאִינּוּן גַּוְונִין אַף עַל גַּב דְּאִתְחַזְיָין בֵּיהּ, לָא זַהֲרֵי כְּזֹהֲרָא בְּגִין דְּאִינּוּן גַּוְונִין סְתִימִין.

תָּא חֲזֵי, אַרְבַּע נְהוֹרִין אִינּוּן. תְּלַת מִנַּיְיהוּ סְתִימִין, וְחַד דְּאִתְגַּלְיָיא: נְהוֹרָא דְּנָהִיר. נְהוֹרָא דְּזֹהֲרָא. (ואינון) וְאִיהוּ נָהִיר כְּזֹהֲרוּ דִּשְׁמַיָּא בְּדַרְכְּיוּ. נְהוֹרָא דְּאַרְגְּוָונָא, דְּנָטִיל כָּל נְהוֹרִין. נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר אִסְתַּכַּל לְגַבֵּי אִלֵּין, וְנָטִיל לוֹן. וְאִתְחַזְיָין אִינּוּן נְהוֹרִין בֵּיהּ, כַּעֲשָׁשִׁיתָא, לְקֶבֶל שִׁמְשָׁא.

וְאִלֵּין תְּלַת דְּקַאמְרָן, סְתִימִין וְקַיְימִין עַל הַאי דְּאִתְגַּלְיָיא. וְרָזָא דָּא (ויחי רכ"ו ע"א) עֵינָא תָּא חֲזֵי, בְּעֵינָא אִית תְּלַת גַּוְונִין, דְּאִתְגַּלְיָין רְשִׁימִין בֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ לָא מִזְדַּהֲרֵי, בְּגִין דְּקַיְימֵי בְּנְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר. וְאִלֵּין אִינּוּן כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן סְתִימִין דְּקַיְימֵי עֲלַיְיהוּ וְאִלֵּין אִינּוּן דְּאִתְחַזְיָין לְאָבָהָן, לְמִנְדַּע אִינּוּן סְתִימִין דְּמִזְדַּהֲרִין, מִגּוֹ אִלֵּין דְּלָא מִזְדַּהֲרֵי. וְאִינּוּן דְּמִזְדַּהֲרֵי וְאִינּוּן סְתִימִין, אִתְגַּלְיָין לְמשֶׁה, בְּהַהוּא רְקִיעָא דִּילֵיהּ. וְאִלֵּין קַיְימֵי, עַל אִינּוּן גַּוְונִין דְּאִתְחַזְיָין בֵּיהּ בְּעֵינָא.

וְרָזָא דָּא סָתִים עֵינָךְ, וַאֲסָחַר גַּלְגַּלָּךְ, וְיִתְגַּלְיָין אִינּוּן גַּוְונִין דְּנַהֲרִין, דְּמִזְדַּהֲרֵי, וְלָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְמֵיחֲמֵי, אֶלָּא בְּעַיְינִין סְתִימִין, בְּגִין דְּאִינּוּן סְתִימִין עִלָּאִין, קַיְימֵי עַל אִינּוּן גַּוְונִין דְּאִתְחַזְיָין, דְּלָא מִזְדַּהֲרֵי.

וְעַל דָּא קְרִינָן, מֹשֶׁה זָכָה בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא דְּקַיְימָא עַל הַהוּא דְּלָא נָהֲרָא. שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, בְּהַהוּא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא. וַאֲבָהָן הֲווֹ חָמָאן מִגּוֹ אִלֵּין גַּוְונִין דְּאִתְגַּלְיָין, אִינּוּן סְתִימִין, דְּקַיְימֵי עֲלַיְיהוּ דְּאִינּוּן דְּלָא נָהֲרִין, וְעַל דָּא כְּתִיב, וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי, בְּאִינּוּן גַּוְונִין דְּאִתְחַזְיָין.

וּשְׁמִי יְיָ׳ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, אִלֵּין גַּוונִין עִלָּאִין סְתִימִין דְּזַהֲרִין, דְּזָכָה בְּהוּ מֹשֶׁה לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוֹן. וְרָזָא דָּא, דְּעֵינָא סָתִים וְגַלְיָא. סָתִים, חָמֵי אַסְפָּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, אִתְגַּלְיָיא, חָמֵי אַסְפָּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא. וְעַל דָּא, וְאֵרָא, בְּאַסְפָּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא, דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא, בֵּיהּ כְּתִיב רְאִיָּה. בְּאַסְפָּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא דְּאִיהוּ בִּסְתִימוּ, כְּתִיב בֵּיהּ יְדִיעָה, דִּכְתִיב לֹא נוֹדַעְתִּי. אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְנָשְׁקוּ יְדוֹי. בָּכָה רִבִּי אַבָּא, וְאָמַר, וַוי כַּד תִּסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, וְיִשְׁתְּאַר עָלְמָא יָתוֹם מִינָךְ, מַאן יָכִיל לְאַנְהָרָא מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שמואל א כ״ה:ו׳) וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לְךָ שָׁלוֹם. וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי, וְכִי דָּוִד לָא הֲוָה יָדַע בֵּיהּ בְּנָבָל, דְּאִיהוּ אָמַר בְּגִינֵיהּ, וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי, אֶלָּא, הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא טָבָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב בְּדִינָא עַל עָלְמָא, וּבְגִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, וַאֲמַרְתֶּם כֹּה, לֶחָי, לְקַשְׁרָא כֹּה, לֶחָי, דְּכָל חַיִּין בֵּיהּ תַּלְיָין. וְאַתָּה שָׁלוֹם, מַאי וְאַתָּה אַתָּה מְבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, וְאַתָּה כֹּלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, בְּגִין לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימָנוּתָא וְכַדְקָא יָאוֹת.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּהָא לְבַר נָשׁ (בראשית קע״א ע״ב) חַיָּיבָא, אָסוּר לְאַקְדָּמָא לֵיהּ שְׁלָם, וְאִי אִצְטְרִיךְ, יְקַדִּים לֵיהּ כְּדָוִד, דְּבְרִיךְ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְחֲזֵי דִּבְגִינֵיהּ קָאָמַר. וְאִי תֵּימָא דְּרַמָּאוּת הֲוָה. לָאו. דְּהָא כָּל מַאן דְּסָלִיק לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְחֲזֵי דִּבְגִינֵיהּ קָאָמַר, לָאו רַמָּאוּת הוּא. וּמַאן דְּאַקְדִּים שְׁלָם לְזַכָּאָה, כְּאִילּוּ אַקְדִּים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל שֶׁכֵּן מַר, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק ג

וַאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וּשְׁמִי יְיָ׳ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהילים ל״ב:ב׳) אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב ה׳ לוֹ עָוֹן וְגוֹ׳. כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא אֲטִימִין, דְּלָא יָדְעִין, וְלָא מִסְתַּכְּלָן, עַל מַה קַיְימִין בְּעָלְמָא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, עָבֵד לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּדִיוּקְנָא דִּילֵיהּ, וְאַתְקִין לֵיהּ בְּתִקּוּנוֹי, בְּגִין דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְיֵהַךְ בְּאוֹרְחוֹי.

דְּהָא כַּד אִתְבְּרֵי אָדָם, מֵעַפְרָא דְּמַקְדְּשָׁא דִּלְתַתָּא אִתְתַּקַּן וְאַרְבַּע סִטְרֵי דְּעָלְמָא, אִתְחַבְּרוּ בֵּהֲהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא. וְאִינּוּן אַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, אִתְחַבְּרוּ בְּאַרְבַּע סִטְרִין, דְּאִינּוּן יְסוֹדִין דְּעָלְמָא, אֵ״ש רוּ״חַ וְמַיִ״ם וְעָפָ״ר, וְאִתְחַבְּרוּ אַרְבַּע סִטְרִין (נ״א יסודין) אִלֵּין, בְּד׳ יְסוֹדִין דְּעָלְמָא, וְאִתְקִין מְנַיְיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד גּוּפָא בְּתִקּוּנָא עִלָּאָה. וְהַאי גּוּפָא, אִתְחַבַּר מִתְּרִין עָלְמִין, מֵעָלְמָא דָּא תַּתָּאָה, וּמֵעָלְמָא דִּלְעֵילָּא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, ד׳ קַדְמָאֵי אִינּוּן רָזָא דִּמְהֵימָנוּתָא. וְאִינּוּן אֲבָהָן דְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וְרָזָא דִּרְתֵיכָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְאִינּוּן ד׳ יְסוֹדִין: אֵ״ש רוּ״חַ וְמַיִ״ם וְעָפָ״ר. אִלֵּין אִינּוּן רָזָא

עִלָּאָה. (ואילין אינון אבהן דכולהו עלמין אבהן דכלא) וּמֵאִינּוּן נְפָקִין, זָהֲ"ב וְכֶסֶ"ף וּנְחֹשֶׁ"ת וּבַרְזֶ"ל. וּתְחוֹת אִלֵּין מַתְכָּאן אַחֲרָנִין, דְּמָיִין לוֹן.

(כגונא דאלין) תָּא חֲזֵי. אֵ"ש רוּ"ח וּמַיִ"ם וְעָפָ"ר, אִלֵּין אִינּוּן קַדְמָאֵי וְשָׁרְשִׁין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְתַתָּאִין וְעִלָּאִין עָלַיְיהוּ קַיְימִין. וְאִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע, לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, וְקַיְימִין בְּאַרְבַּע אִלֵּין: צָפוֹ"ן, וְדָרוֹ"ם, וּמִזְרָ"ח, וּמַעֲרָ"ב. אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְקַיְימִין בְּאַרְבַּע אִלֵּין. אֵ"ש לְסִטַר צָפוֹ"ן. רוּ"חַ לְסִטַר מִזְרָ"ח. מַיִ"ם לְסִטַר דָּרוֹ"ם. בְּגִין דְּדָרוֹם חָם וְיָבֵשׁ מַיִם קָרִים וְלַחִים עָפָ"ר לְסִטַר מַעֲרָ"ב. וְאַרְבַּע אִלֵּין, בְּאַרְבַּע אִלֵּין קְטִירִין, וְכֻלְּהוּ חַד, וְאִלֵּין עַבְדֵי אַרְבַּע מַתְכָּאן, דְּאִינּוּן זָהֲ"ב וְכֶסֶ"ף וּנְחֹשֶׁ"ת וּבַרְזֶ"ל הָא אִינּוּן תְּרֵיסָר, וְכֻלְּהוּ חַד.

תָּא חֲזֵי, אֵשׁ הוּא בְּשְׁמָאלָא, לְסִטַר צָפוֹן, דְּהָא אֵשׁ, תּוֹקְפָּא דַּחֲמִימוּתָא בֵּיהּ, וְיָבִישׁוּ דִּילֵיהּ (עיין בתיקונים ס"א ע"א) תַּקִּיף. וְצָפוֹן בְּהִפּוּכָא דִּילֵיהּ הוּא, וְאִתְמְזִיג חַד בְּחַד וְאִיהוּ חַד. מַיִם לִימִינָא, וְהוּא לְסִטַר דָּרוֹם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְחַבְּרָא (לאחזרא) לוֹן כַּחֲדָא, עָבִיד מִזְגָּא דָּא כְּמִזְגָּא דָּא.

צָפוֹן אִיהוּ קַר וְלַח, אֶשָּׁא חַם וְיָבֵשׁ. אַחְלַף לוֹן לְסִטַר דָּרוֹם. דָּרוֹם, אִיהוּ חַם וְיָבֵשׁ. מַיִם קָרִים וְלַחִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָזִיג לוֹן כְּחַד דְּנַפְקֵי מַיָּא מִדָּרוֹם, וְעָאלִין בְּגוֹ צָפוֹן. וּמִצָּפוֹן נָגְדֵי מַיָּא. נָפִיק אֶשָּׁא מִצָּפוֹן, וְעָאל בְּתוֹקְפָּא דְּדָרוֹם, וּמִדָּרוֹם נָפִיק תּוֹקְפָּא דַּחֲמִימוּתָא לְעָלְמָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹזִיף דָּא בְּדָא, וְכָל חַד וְחַד אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ מִדִּילֵיהּ כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ. כְּגַוְונָא דְּא רוּחַ וּמִזְרָח, בְּגִין דְּיוֹזִיף כָּל חַד לְחַבְרֵיהּ, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, לְאִתְחַבְּרָא כְּחַד.

תָּא חֲזֵי, אֶשָּׁא מִסְטָרָא דָּא, מַיִם מִסְטָרָא דָּא. וְאִינּוּן מַחֲלוֹקֶת. עָאל רוּחַ בֵּינַיְיהוּ, וְאַחִיד לְתַרִין סִטְרִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ב׳) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. דְּהָא אֶשָּׁא קָאִים לְעֵילָּא בְּסִטְרָא דָּא. וּמַיִם קַיְימֵי עַל אַפֵּי אָרְעָא. רוּחָא אָעִיל בֵּינַיְיהוּ, וְאַחִיד לְתַרִין סִטְרִין, וְאַפְרִישׁ מַחֲלוֹקֶת. עָפָר, מַיָּא קַיְימֵי עֲלֵיהּ וְרוּחָא וְאֶשָּׁא וּמְקַבְּלָא מִכֻּלְּהוּ, בְּחֵילָא דִּתְלָתָא אִלֵּין דְּקַיְימֵי עָלָהּ.

תָּא חֲזֵי, רוּחַ וּמִזְרָח. מִזְרָח, חַם וְלַח, רוּחַ, (קר ויבש סטרא דאיהו יבישא) חַם וְלַח אִיהוּ, וּבְגִינֵי כַּךְ, אָחִיד לְתַרִין סִטְרִין, דְּהָא אֵשׁ חַם וְיָבֵשׁ, וּמַיִם קָרִים וְלַחִים, רוּחַ אִיהוּ חַם וְלַח, סִטְרָא דְּאִיהוּ חַם, אָחִיד בְּאֶשָּׁא. סִטְרָא דְּאִיהוּ לַח, אָחִיד בְּמַיָּא. וְעַל דָּא אַסְכִּים בֵּינַיְיהוּ, וְאַפְרִישׁ מַחֲלוֹקֶת דְּאֶשָּׁא וּמַיָּא.

עָפָר אִיהוּ קַר וְיָבֵשׁ, וְעַל דָּא מְקַבֵּל עָלֵיהּ כֻּלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ עַבְדֵי בֵּיהּ עֲבִידְתַּיְיהוּ, וּמְקַבְּלָא מִכֻּלְּהוּ, לְאַפָּקָא בְּחֵילֵיהוֹן מְזוֹנָא לְעָלְמָא. בְּגִין דְּבְמַעֲרַב אִתְאַחִיד עַפְרָא, דְּאִיהוּ קַר וְיָבֵשׁ. וְסִטְרָא דְּאִיהוּ קַר, אָחִיד בַּצָּפוֹן דְּאִיהוּ קַר וְלַח, דְּהָא קְרִירָא אִתְאַחִיד בִּקְרִירָא. בְּגִין כָּךְ

צָפוֹן אִתְאֲחִיד בַּמַּעֲרָב בְּסִטְרָא דָּא. דָּרוֹם דְּאִיהוּ חַם וְיָבֵשׁ, בְּהַהוּא יְבִישׁוּתָא דִּילֵיהּ, אָחִיד לִיבֵשׁוּתָא דְּמַעֲרָב בְּסִטְרָא אָחֳרָא, וְאִתְאֲחִיד מַעֲרָב בִּתְרֵין סִטְרִין.

וְכֵן אִתְאֲחִיד דָּרוֹם בְּמִזְרָח, דְּהָא חֲמִימוּתָא דְּדָרוֹם, אִתְאֲחִיד בֵּיהּ בַּחֲמִימוּתָא דְּמִזְרָח. וּמִזְרָח אִתְאֲחִיד בַּצָּפוֹן דְּהָא לָחוּתָא דִּילֵיהּ אִתְאֲחִיד בְּלָחוּתָא דְּצָפוֹן. הַשְׁתָּא אִשְׁתְּכַח דְּרוֹמִי"ת מִזְרָחִי"ת. מִזְרָחִי"ת צְפוֹנִי"ת. צְפוֹנִי"ת מַעֲרָבִי"ת. מַעֲרָבִי"ת דְּרוֹמִי"ת וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא, לְאִשְׁתַּלְשָׁלָא חַד בְּחַד.

כְּגַוְונָא דָּא, צָפוֹן עָבִיד דַּהֲבָא. דְּמִסְטָרָא דְּתוּקְפָּא דְּאֶשָּׁא, אִתְעֲבִיד דַּהֲבָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (איוב ל"ז:כ"ב) מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה. דְּאֵשׁ אִתְאֲחִיד בֶּעָפָר, וְאִתְעֲבִיד דַּהֲבָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:ו') וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ. וְרָזָא דָּא, שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב.

מַיִם אִתְאֲחִיד בֶּעָפָר, וּקְרִירוּתָא בְּלָחוּתָא עָבִיד כֶּסֶף, הַשְׁתָּא הָא עָפָר אִתְאֲחִיד בְּתְרֵין סִטְרִין, בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף, וְאִתְיְהִיב בֵּינַיְיהוּ. רוּחָא אָחִיד לְמַיִם, וְאָחִיד (הגהה תמיהה במה דאמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל יש אומרים כי רוח חם ולח (עמ"ש בתיקונים ל"ה ב') ואם כן נוכל לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא דקר אשתכח דעפר מקבל עליה כלהו בגין כך אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ) לְאֵשׁ, וְאַפִּיק תְּרֵין כְּחַד, דְּאִיהוּ (יחזקאל א':ז') עֵין נְחֹשֶׁת קָלָל. וְעָפָר דְּקַאמְרָן, כַּד אִיהוּ בְּלָחוֹדוֹי, בִּיבִישׁוּ וּקְרִירוּ דִּילֵיהּ, נָפִיק בַּרְזֶל, וְסִימָנֵיךְ, (קהלת י':י') אִם קֵהָה הַבַּרְזֶל וְגוֹ'

וְהַאי עָפָר, אִתְאֲחִיד בְּכֻלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ עַבְדִין בֵּיהּ כְּגַוְונָא דִּלְהַוֹן. תָּא חֲזֵי, בְּלָא עָפָר, לֵית זָהָב וְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת, דְּהָא כָּל חַד וְחַד אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ מִדִּילֵיהּ, לְאִתְקַשְׁרָא דָּא בְּדָא. וְאִתְאֲחִיד עָפָר בְּכֻלְּהוּ, בְּגִין דִּתְרֵין סִטְרִין אֲחִידָן לֵיהּ, אֶשָּׁא וּמַיָּא. וְרוּחָא אִתְקְרִיב בֵּיהּ, בְּגִין אִלֵּין תְּרֵין וְעָבִיד בֵּיהּ עֲבִידְתָּא.

אִשְׁתְּכַח, דְּכַד אִתְחַבַּר עַפְרָא בַּהֲדַיְיהוּ, עָבִיד וְאוֹלִיד עַפְרָא אַחֲרָנִין, כְּגַוְונָא דִּלְהַוֹן. כְּגַוְונָא דְּזָהָב, אוֹלִיד עַפְרָא (רל"ו ע"ב) סוּסְפִּיתָא יְרוֹקָא, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּדַהֲבָא מַמָּשׁ. כְּגַוְונָא דְּכֶסֶף, אוֹלִיד עוֹפֶרֶת. כְּגַוְונָא דִּנְחֹשֶׁת עִילָּאָה, אוֹלִיד קְסִיטְרָא דְּאִיהוּ נְחֹשֶׁת זוּטָא. כְּגַוְונָא דְּבַרְזֶל, אוֹלִיד בַּרְזֶל, וְסִימָנֵךְ (משלי כ"ז:י"ז) בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד.

תָּא חֲזֵי, אֵשׁ רוּחַ מַיִם וְעָפָר, כֻּלְּהוּ אֲחִידָן דָּא בְּדָא, וְאִתְקַשְׁרָן דָּא בְּדָא. וְלָא הֲוֵי בְּהוּ פְּרוּדָא. וְעָפָר דָּא, כַּד אִיהוּ אוֹלִיד לְבָתַר, לָא מִתְקַשְׁרָן דָּא בְּדָא בְּאִינּוּן עִלָּאֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ב':י') וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים, בְּאִלֵּין הֲוֵי פְּרוּדָא.

בְּגִין דְּהָא עָפָר, כַּד אִיהוּ אוֹלִיד בְּחֵילָא דְּתַלַּת עִלָּאֵי, אַפִּיק אַרְבְּעָה נַהֲרִין, דְּתַמָּן מִשְׁתַּכְחֵי אַבְנֵי יְקָר, וּבַאֲתַר חַד אִינּוּן, דְּכְתִיב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם. וְאִלֵּין אַבְנֵי יָקָר אִינּוּן תְּרֵיסַר, וְאִינּוּן לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, לָקֳבֵיל תְּרֵיסַר שְׁבָטִין, דִּכְתִיב, (שמות כ״ח:כ״א) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁמוֹתָם. וְאִלֵּין תְּרֵיסַר בָּקָר, דְּאִינּוּן תְּחוֹת יַמָּא.

תָּא חֲזֵי, כָּל אַרְבְּעָה סִטְרִין עִלָּאִין דְּקַאמְרָן, אַף עַל גַּב דְּמִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא, וְאִינּוּן קְיוּמָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, קְיוּמָא דְּעָלְמָא יַתִּיר רוּחַ, בְּגִין דִּכְלָּא קַיְימָא בְּגִינֵיהּ, וְנַפְשָׁא לָא קַיְימָא אֶלָּא בְּרוּחָא, דְּאִי גָּרַע רוּחָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא, נַפְשָׁא לָא יָכִילַת לְאִתְקַיְימָא, וְרָזָא דָּא כְּתִיב, (משלי י״ט:ב׳) גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. נַפְשָׁא בְּלֹא רוּחָא לָאו אִיהוּ טוֹב, וְלָא יָכְלָא לְאִתְקַיְימָא.

וְתָא חֲזֵי, אִינּוּן תְּרֵיסָר דְּקַאמְרָן, דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר אַבְנִין, אִינּוּן תְּרֵיסַר בָּקָר, דְּתְחוֹת יַמָּא. בְּגִין כַּךְ, נָטְלוּ אִינּוּן תְּרֵיסָר נְשִׂיאִים, (במדבר ז׳:פ״ז) כָּל הַבָּקָר לָעֹלָה שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים וְגוֹ׳. וְכֹלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, וּמַאן דְּיַשְׁגַּח בְּמִלִּין אִלֵּין, יַשְׁגַּח בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּעִקָּר דְּכֹלָּא בֵּיהּ.

אָמַר ר׳ שִׁמְעוֹן, הָא דְּאָמַר ר׳ חִזְקִיָּה, דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, מֵעַפְרָא דְּמַקְדְּשָׁא דִּלְתַתָּא אִתְבְּרֵי, מֵעַפְרָא דְּמַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא אִתְיְיהִיב בֵּיהּ נִשְׁמְתָא. כְּמָה דְּכַד אִתְבְּרֵי מֵעַפְרָא דִּלְתַתָּא, אִתְחַבְּרוּ בֵּיהּ תְּלַת סִטְרָא יְסוֹדֵי עָלְמָא. הָכִי נָמֵי כַּד אִתְבְּרֵי מֵעַפְרָא דִּלְעֵילָּא, אִתְחַבְּרוּ בֵּיהּ תְּלַת סִטְרֵי יְסוֹדֵי עָלְמָא, וְאִשְׁתְּלִים אָדָם. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים ל״ב:ב׳) אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְיָ׳ לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. אֵימָתַי לֹא יַחְשֹׁב יְיָ׳ לוֹ עָוֹן, בְּזִמְנָא דְּאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה אִשְׁתְּלִים יַתִּיר מֵאֲבָהָן, בְּגִין דְּמַלִּיל עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִדְּרָגָא עִלָּאָה יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, וּמֹשֶׁה פְּנִימָאָה דְּבֵי מַלְכָּא עִלָּאָה הֲוָה, וְעַל דָּא כְּתִיב, וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגוֹ׳, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

פרק ד

(שמות ו׳:ו׳) לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ׳ וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַאי קְרָא אִפְּכָא הוּא, דִּכְתִיב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבוֹדָתָם, וּלְבָתַר וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר מֵעִיקָּרָא וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם, וּלְבָתַר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. אֶלָּא, עִקָּרָא דְּכֹלָּא בְּקַדְמֵיתָא, דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַשְּׁרָא לוֹן בְּשָׁבָחָא דְּכֹלָּא בְּקַדְמֵיתָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא שְׁבָחָא דְּכוּלָּא, וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים, וְאָמַר לֵיהּ לְבָתַר. אֲמַר לֵיהּ, בְּהַהוּא זִמְנָא, לֵית לְהוּ שְׁבָחָא אֶלָּא יְצִיאָה. דְּחָשִׁיבִי דְּלָא יִפְקוּן מֵעַבְדוּתְהוֹן לְעָלְמִין, בְּגִין דַּהֲווֹ חָמָאן תַּמָּן דְּכָל אֲסִירֵי דַּהֲווֹ בֵּינַיְיהוּ מְקַשְׁרוּ לוֹן בְּקִשְׁרָא דְּחַרְשֵׁי, וְלָא יָכְלִין לְנָפְקָא מִבֵּינַיְיהוּ לְעָלְמִין. וּבְגִין כַּךְ, מַה דְּחָבִיב עָלַיְיהוּ מִכֹּלָּא, אִתְבַּשָּׂרוּ בֵּיהּ.

וְאִי תֵּימָא אַף עַל גַּב דְּנָפְקוּ, הָא דִּילְמָא יְזָלוּן (חיליהו) בַּתְרַיְיהוּ לְאַבָאשָׁא לוֹן, כְּתִיב וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבוֹדָתָם. וְאִי תֵּימָא הָא יִפְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן, וְלָא יְהֵא לוֹן פְּרִיקָא, תַּלְמוּד לוֹמַר וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה. וְאִי תֵּימָא לֹא יְקַבְּלֵם, הָא כְּתִיב וְלָקַחְתִּי. וְאִי תֵּימָא כְּשֶׁיְּקַבְּלֵם לֹא יְבִיאֵם לָאָרֶץ, הָא כְּתִיב וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם וְגוֹ'.

פרק ה

רעיא מהימנא (שמות ו׳:ז׳) וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ' פִּקּוּדָא דָּא קַדְמָאָה דְּכָל פִּקּוּדִין. רֵאשִׁיתָא קַדְמָאָה דְּכָל פִּקּוּדִין, לְמִנְדַּע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָלָּא. מַאי בְּכָלָּא. לְמִנְדַּע דְּאִית שַׁלִּיטָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ רִבּוֹן עָלְמָא, וּבָרָא עָלְמִין כֻּלְּהוּ, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכָל חֵילֵיהוֹן. וְדָא אִיהוּ בְּכָלָּא. וְסוֹפָא דְּכוֹלָּא בְּפָרָט, לְמִנְדַּע לֵיהּ בְּפָרָט.

וּכְלָל וּפָרָט אִיהוּ רֵישָׁא וְסוֹפָא רָזָא דְּכָר וְנוּקְבָּא כְּחַדָּא, וְאִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, דְּאִתְעַסָּק בְּכָלָּל וּפָרָט, בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא אִיהוּ כְּלָל וּפָרָט. תִּקּוּנָא דְּהַאי עָלְמָא, אִיהוּ כְּלָל וּפָרָט. בְּגִין כָּךְ, רְאִשִׁיתָא דְּכוֹלָּא, לְמִנְדַּע דְּאִית שַׁלִּיט וְדַיָּין עַל עָלְמָא, וְאִיהוּ רִבּוֹן כָּל עָלְמִין. וּבָרָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ מֵעַפְרָא, וְנָפַח בְּאַפּוֹי נִשְׁמְתָא דְּחַיֵּי, וְדָא אִיהוּ בְּאוֹרַח כְּלָל.

כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא הֲווֹ יַדְעֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֵּיוָן דְּאָתָא מֹשֶׁה לְגַבַּייְהוּ, פִּקּוּדָא קַדְמָאָה דָּא אוֹלִיף לוֹן, דִּכְתִיב, וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם וְגוֹ'. וְאִלְמָלֵא פִּקּוּדָא דָּא, לָא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל מֵהֵימְנִין, בְּכָל אִינּוּן נִיסִּין וּגְבוּרָן דְּעָבַד לוֹן בְּמִצְרַיִם. כֵּיוָן דְּיָדְעוּ פִּקּוּדָא דָּא בְּאוֹרַח כְּלָל, אִתְעָבִידוּ לְהוֹן נִסִּין וּגְבוּרָן.

וּלְסוֹף מ' שְׁנִין, דְּקָא אִשְׁתְּדָלוּ בְּכָל אִינּוּן פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹלִיף לוֹן מֹשֶׁה, בֵּין אִינּוּן דְּמִתְנַהֲגֵי בְּאַרְעָא בֵּין אִינּוּן דְּמִתְנַהֲגֵי לְבַר מֵאַרְעָא כְּדֵין, אוֹלִיף לוֹן בְּאוֹרַח פְּרָט, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, הַיּוֹם דַּיְיקָא, מַה דְּלָא הֲוָה רְשׁוּ מִקַּדְמַת דְּנָא. כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא בְּאוֹרַח פְּרָט, בְּמִלָּה דָּא, כַּמָּה רָזִין וְסִתְרִין אִית בָּהּ. וְדָא, וְהַהוּא דְּקַדְמֵיתָא, כֹּלָּא מִלָּה חֲדָא, דָּא בְּכָלָּל, וְדָא בְּפָרָט.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (משלי א׳:ז׳) יִרְאַת יְיָ׳ רֵאשִׁית דֵּעַת. תִּירוּצָא, דָּא בְּאוֹרַח פְּרָט, לְמִנְדַּע מַאן אִיהוּ יִרְאַת יְיָ׳. וְאַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְדַחֲלָא מִנֵּיהּ, עַד לָא יִנְדַּע, אֲבָל הָכָא כְּתִיב רֵאשִׁית דַּעַת, לְמִנְדַּע לֵיהּ דְּהָא אִיהוּ רֵאשִׁיתָא, לְמִנְדַּע לֵיהּ בְּאוֹרַח פְּרָט.

בְּגִין כַּךְ, פִּקּוּדָא קַדְמָאָה לְמִנְדַּע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּכְלָל וּפְרָט, בְּרֵישָׁא וּבְסוֹפָא. וְרָזָא דָּא (ישעיהו מ״ד:ו׳) אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן. אֲנִי רִאשׁוֹן בִּכְלָל, וַאֲנִי אַחֲרוֹן בִּפְרָט. וְכֹלָּא בִּכְלָלָא חֲדָא, וְרָזָא חֲדָא. כֵּיוָן דְּיִנְדַּע דָּא בִּכְלָל, יַשְׁלִים כָּל שַׁיְיפּוֹי. וּמַאן אִינּוּן. רמ״ח פִּקּוּדִין, דְּאִינּוּן רמ״ח שַׁיְיפִין דְּבַר נָשׁ. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים בֵּהּ עַל הַאי בִּכְלָל, כְּדֵין יִנְדַּע בְּאוֹרַח פְּרָט, דְּדָא אִיהוּ אַסְוָותָא לְכֻלְּהוּ, וְיִנְדַּע כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, דְּמִתְחַבְּרָן לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפִין.

וְאִי תֵּימָא, כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, הֵיךְ יַהֲבִין אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפִין. וַדַּאי הָכִי הוּא עֵילָּא וְתַתָּא, שַׁתָּא וְיוֹמֵי דִּילֵיהּ, יַהֲבִין אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפִין עֵילָּא וְתַתָּא, (בזמנא) דְּשַׁיְיפִין אֲרִיקוּ בְּרָכָאן לְיוֹמֵי שַׁתָּא כְּדֵין אַסְוָותָא וְחַיִין תַּלְיָין עֲלָן מִלְּעֵילָּא, וְאִתְמַלְיָין מִכֹּלָּא. מַאן גָּרִים לוֹן. יוֹמֵי שַׁתָּא.

אוּף הָכִי נָמֵי לְתַתָּא, כַּד בַּר נָשׁ יַשְׁלִים גּוּפֵיהּ בְּאִינּוּן פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא לֵית לָךְ כָּל יוֹמָא דְּלָא אַתְיָיא לְאִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ, וְכַד אִינּוּן אִתְבָּרְכָאן מִנֵּיהּ, כְּדֵין חַיִין וְאַסְוָותָא תַּלְיָין עֲלֵיהּ מִלְּעֵילָּא. מַאן גָּרִים לֵיהּ. אִינּוּן יוֹמֵי שַׁתָּא. יוֹמֵי שַׁתָּא, כְּמָה דְּאִתְבָּרְכָאן מִלְּעֵילָּא מֵרָזָא דְּאָדָם. הָכִי נָמֵי אִתְבָּרְכָאן מִתַּתָּא מֵרָזָא דְּאָדָם.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עָלְמָא, בְּאִלֵּין פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִקְרוּן אָדָם, דִּכְתִיב. (יחזקאל ל״ד) אָדָם אַתֶּם. אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם, וְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לָא אִקְרוּן אָדָם. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִקְרֵי אָדָם, אִית לוֹן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאִינּוּן פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, בְּרָזָא דְּאָדָם.

כַּד יָהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי, מִלָּה קַדְמָאָה אִיהוּ אָנֹכִי, אָנֹכִי סַלְקָא לָרָזִין (עלמין) סַגִּיאִין. וְהָכָא אִיהוּ רָזָא דְּפִקּוּדָא קַדְמָאָה, לְמִנְדַּע לֵיהּ בְּכָלָּא. בְּגִין דִּכְתִיב אָנֹכִי, הָא קָא רָמִיז, דְּאִית אֱלָהָא שַׁלִּיטָא עִלָּאָה (דאיהו) עַל עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, פִּקּוּדָא קַדְמָאָה בְּכָלָּל. בִּפְרָט: בְּגִין דִּכְתִיב, ה׳ אֱלֹהֶיךָ דָּא פְּרָט, וְדָא כְּלָל וּפְרָט, פִּקּוּדָא קַדְמָאָה, דְּאִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע בְּרֵישָׁא וּבְסוֹפָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. (ע״כ רעיא מהימנא).

פרק ו

(שמות ו׳:ט׳) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּוצֶר רוּחַ. מַאי מִקֹּוצֶר רוּחַ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּלָא הֲווֹ נְפִישֵׁי, וְלָא הֲווֹ לְקִיטֵי רוּחָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִקֹּוצֶר רוּחַ: דְּעַד לָא נָפַק יוֹבְלָא, לְמֵיהַב לוֹן נְפִישׁוּ. וְרוּחַ בַּתְרָאָה, עַד לָא שַׁלְטָא לְמֶעְבַּד נִימוּסֵי, וּכְדֵין

הֲוָה עָאקוּ דְּרוּחָא. מַאן אִיהוּ. רוּחַ בַּתְרָאָה דְּקַאמְרָן. (נ"א דעד לא יהב ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקיימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדין יהא רוחא ומאן איהו רוח)

פרק ז

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות ו׳:י״ב) הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַּרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם, מַאי וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם. וְהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב (שמות ד׳:י׳) לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי וְגוֹ' כִּי כְבֵד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה אוֹתִיב לֵיהּ, (שמותד') מִי שָׂם פֶּה לָאָדָם וְגוֹ', וְהוּא אָמַר (שמות ד׳:י״ב) וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ, סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּלָא הֲוָה כֵּן, וְהַשְׁתָּא אָמַר וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם, אִי הָכִי, אָן הוּא מִלָּה דְּאַבְטַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא.

אֶלָּא רָזָא אִיהוּ, מֹשֶׁה קָלָא, וְדִבּוּר דְּאִיהוּ מִלָּה דִּילֵיהּ, הֲוָה בְּגָלוּתָא, וַהֲוָה אִיהוּ אָטִים לְפָרְשָׁא מִלִּין, וּבְגִין דָּא אָמַר, וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַּרְעֹה, בְּעוֹד דְּמִלָּה דִּילִי אִיהִי בְּגָלוּתָא דִּילֵיהּ, דְּהָא לֵית לִי מִלָּה. הָא אָנָא קָלָא מִלָּה גָּרַע, דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא, וְעַל דָּא, שְׂתַּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲרֹן בַּהֲדֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּדִבּוּר הֲוָה בְּגָלוּתָא, קָלָא אִסְתְּלַק מִנֵּיהּ, וּמִלָּה הֲוָה אָטִים בְּלָא קוֹל, כַּד אָתָא מֹשֶׁה, אָתָא קוֹל. וּמֹשֶׁה הֲוָה קוֹל בְּלָא מִלָּה, בְּגִין דְּהֲוָה בְּגָלוּתָא, וְכָל זִמְנָא דְּדִבּוּר הֲוָה בְּגָלוּתָא, מֹשֶׁה אָזִיל קָלָא בְּלָא דִּבּוּר, וְהָכִי אָזִיל עַד דְּקָרִיבוּ לְטוּרָא דְּסִינַי, וְאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא, וּבְהַהוּא זִמְנָא, אִתְחַבָּר קָלָא בְּדִבּוּר, וּכְדֵין מִלָּה מַלִּיל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ׳:א׳) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וּכְדֵין, מֹשֶׁה אִשְׁתְּכַח שְׁלִים בְּמִלָּה כְּדָקָא יֵאוֹת, קוֹל וְדִבּוּר כַּחֲדָא בִּשְׁלִימוּ.

וְעַל דָּא מֹשֶׁה אִתְרְעִים, דְּמִלָּה גָּרַע מִנֵּיהּ, בַּר הַהוּא זִמְנָא דְּמַלִּילַת לְאִתְרַעֲמָא עָלוֹי, בְּזִמְנָא דִּכְתִיב, (שמות ו׳) וּמֹאזְנָיִם בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ, מִיָּד (שמות ו׳:ב׳) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה. תָּא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא דְּשָׁרָא מִלָּה לְמַלְּלָא וּפְסַק לָהּ, בְּגִין דְּעַד לָא מָטָא זִמְנָא דִּכְתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים וְגוֹ'. וּפְסַק וְאִשְׁתְּלִים קָלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. בְּגִין דְּדִבּוּר הֲוָה בְּגָלוּתָא, וְלָא מָטָא זִמְנָא לְמַלְּלָא. (ותא חזי)

בְּגִינֵי כַּךְ, מֹשֶׁה לָא הֲוָה שְׁלִים מִלָּה בְּקַדְמִיתָא, (דהכי אתחזי) דְּאִיהוּ קוֹל, וְאִתֵּי בְּגִין דִּבּוּר, לְאַפָּקָא לֵיהּ מִן גָּלוּתָא. כֵּיוָן דְּנָפַק מִן גָּלוּתָא, וְאִתְחַבָּרוּ קוֹל וְדִבּוּר כַּחֲדָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, אִשְׁתְּלִים מֹשֶׁה וְאִתְסִי, וְאִשְׁתְּכַח כְּדֵין קוֹל וְדִבּוּר כַּחֲדָא בִּשְׁלִימוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל יוֹמִין דְּהֲוָה מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, דְּבָעָא לְאַפָּקָא מִלָּה מִן גָּלוּתָא, לָא מַלִּיל מִלָּה, דְּאִיהוּ דִּבּוּר. כֵּיוָן דְּנָפַק מִן גָּלוּתָא, וְאִתְחַבָּר קוֹל בְּדִבּוּר, הַהוּא מִלָּה דְּאִיהוּ דִּבּוּר, אַנְהִיג

וְדָבַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לָא מַלִּיל, עַד דְּקָרִיבוּ לְטוּרָא דְסִינַי, וּפָתַח בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָכִי אִתְחָזֵי. וְאִי תֵּימָא, (שמות י״ג:י״ז) כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחֵם הָעָם, לָא כְּתִיב כִּי דִּבֵּר, אֶלָּא כִּי אָמַר, דְּאִיהוּ רְעוּתָא דְּלִבָּא בַּחֲשָׁאי, וְהָא (ויחי רל״ד ע״ב) אוֹקִימְנָא.

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. ר' יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ה׳:ו׳) קַמְתִּי אֲנִי לְפָתוֹחַ לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר וְגוֹ'. קַמְתִּי אֲנִי לְפָתוֹחַ לְדוֹדִי, דָּא קֻדְשָׁא. תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כַּד אִיהִי בְּגָלוּתָא, קֻדְשָׁא אִסְתַּלַּק מִינַהּ, וּמִלָּה אִשְׁתְּכַחַ מִינַהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ל״ט:ג׳) נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה. וְאִי אִתְּעַר מִלָּתָא, מַה כְּתִיב, וְדוֹדִי חָמַק עָבָר, דְּהָא קֻדְשָׁא אִסְתַּלַּק מִינַהּ, וּפְסָקָא מִלָּה. (כמה דאת אמר) וְעַל דָּא וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, שָׁרִיאַת לְמַלָּלָא, וּפְסַק וְשָׁתִיק. לְבָתַר אַשְׁלִים קֻדְשָׁא וְאָמַר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'.

וְאַרְא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב, בְּיַעֲקֹב תּוֹסֶפֶת וא״ו, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דַּאֲבָהָן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב, בְּיַעֲקֹב תּוֹסֶפֶת וא״ו. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (בראשית כ״ח:י״ג) אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק, הָא בְּיִצְחָק תּוֹסֶפֶת וָא״ו.

אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר הֲוָה, בְּגִין דְּיַעֲקֹב הֲוָה קַיָּים, וְאַכְלִיל לֵיהּ לְיַעֲקֹב בְּיִצְחָק, (דהוה מית) דְּאִתְחַשְׁכוּ עֵינוֹי, וַהֲוָה כַּמֵּת, דְּהָא בְּעוֹד דְּבַר נָשׁ אִיהוּ קַיָּים בְּהַאי עָלְמָא, לָא אִדְכַּר עָלוֹי שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא אַכְלִיל לֵיהּ בְּיִצְחָק. הַשְׁתָּא דְּמִית יַעֲקֹב, אָתָא מִלָּה בְּאַתְרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב, בְּתוֹסֶפֶת ו'.

בְּאֵל שַׁדָּי (בראשית קפ״ג ע״א): אִתְחֲזֵינָא לְהוּ, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא. וְלָא אִתְחֲזֵינָא מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא. וְאִי תֵּימָא דְּהָא אִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּנוּקְבָא בִּלְחוֹד וְלָא יַתִּיר. תָּא חֲזֵי, דְּלָא אִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְגַם הֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם, דְּהָא בְּרִית אִתְחַבַּר עִמָּהּ.

מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵילַף, דְּהָא אִיהוּ קָאֲמַר דְּלָא פָּרִישׁ לוֹן, דִּכְתִיב בְּאֵל שַׁדָּי, וּכְתִיב וְגַם הֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם, בְּגִין לְקַיְּימָא קְיוּמָא בְּיִחוּדָא חַד, וְגַם הֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם וְגוֹ'. הָא אִתְּמַר, מַאן דְּזַבֵּי לִבְרִית, יָרִית לְאַרְעָא.

פרק ח

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, הֲווֹ שְׁכִיחֵי יוֹמָא חַד קֳמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (איוב י״ט:כ״ט) גּוּרוּ (ויקרא נ״ב ע״ב) לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תֵּדְעוּן שַׁדִּין. שַׁדִּין כְּתִיב. גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, מַאן חֶרֶב. דָּא (ויקרא כ״ו:כ״ה) חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, דְּהָא הַאי חֶרֶב קָאֵים לְאִסְתַּכְּלָא מַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּבְרִית, דְּכָל מַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּבְרִית, נוּקְמָא (ויחי ר״ג ע״ב) דְּנָקְמִין מִנֵּיהּ, הַאי חֶרֶב הוּא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב י״ט:כ״ט) כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חָרֶב. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּבְרִית, פָּרִישׁ תִּיאוּבְתָּא, וְלָא נָטִיל מַאן דְּנָטִיל, וְלָא יָהִיב לְאַתְרֵיהּ, דְּהָא לָא אִתְעַר לְגַבֵּי אַתְרֵיהּ. וְכָל מַאן דְּנָטִיר לֵיהּ לְהַאי בְּרִית, אִיהוּ גָּרִים לְאִתְעָרָא לְהַאי בְּרִית לְאַתְרֵיהּ. וְאִתְבָּרְכָאן עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

מַאן אִתְעַר הַאי בְּרִית לְאַתְרֵיהּ. כַּד אִשְׁתְּכָחוּ זַכָּאִין בְּעָלְמָא. מְנָא לָן, מֵהָכָא, דִּכְתִיב, (שמות ו׳:ד׳) וְגַם הֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם. מַאי מְגוּרֵיהֶם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר, דְּאַשְׁדֵּי מָגוֹר בְּעָלְמָא, וְעַל דָּא גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב.

אֲשֶׁר גָּרוּ בָהּ, מְיוֹמָא דְּאִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּחִילוּ בָּהּ דְּחִילוּ, וּדְחִילוּ (נ"א ודחילו דחילו) עִלָּאָה בָּהּ לְמִיטַר פִּקּוּדוֹי. דְּאִי בְּהַאי לָא יִשְׁדֵּי (נ"א דהא לא אשדי) דְּחִילוּ עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, לָא דָּחִיל לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין בִּשְׁאַר פִּקּוּדוֹי.

תָּא חֲזֵי, בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, כַּד אִתְעָרוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְצָווּחוּ לָקָבְלֵיהּ, מַה כְּתִיב, וָאֶזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, דְּהָא בִּבְרִית הֲוֵי זָכוֹר. וּכְדֵין אִתְעַר תִּיאוּבְתָּא, לְאִתְקַשְּׁרָא כֻּלָּא בְּקִשּׁוּרָא חַד. כֵּיוָן דְּהַאי בְּרִית אִתְעַר, הָא קִשּׁוּרָא דְּכֻלָּא אִתְעַר. וָאֶזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, לְאִזְדַּוְּוגָא לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא, לָכֵן אֱמוֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה׳.

פרק ט

(שמות ו׳:י״ג) וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם. ר׳ יוֹסֵי אָמַר, אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַבְּרָא לוֹן בְּנַחַת כַּדְקָא חָזֵי, וְאֶל פַּרְעֹה: לְאַנְהָגָא בֵּיהּ יְקָר, וְאוּקְמוּהָ.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא, אֲמַאי סָמִיךְ הָכָא (שמות ו׳:י״ד) אֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית אֲבוֹתָם. אֶלָּא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּבְּרוּ לוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנַחַת, דְּאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן יַתְבֵי בְּפוּלְחָנָא קַשְׁיָא, מַלְכִין בְּנֵי מַלְכִין אִינּוּן. וּבְגִין כָּךְ, כְּתִיב, אֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית אֲבוֹתָם אִלֵּין דְּאַתְּ חָמֵי, רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהָן אִינּוּן.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, דְּכֻלְּהוּ לָא שַׁקְרוּ נִימוּסֵיהוֹן, וְלָא אִתְעָרְבוּ בְּעַמָּא אַחֲרָא אִלֵּין אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ קַדִּישָׁא, וְלָא שָׁקְרוּ לְאִתְעָרְבָא בְּהוּ בְּמִצְרָאֵי. אָמַר רִבִּי אֶחָא, בְּגִין לְאַיְיתָאָה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן, דְּאִינּוּן אִתְחָזוּן לְאַפָּקָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּלְמַלְלָא לְפַרְעֹה, וּלְרַדָּאָה לֵיהּ בְּחוּטְרָא, בְּגִין דִּבְכָל רֵישֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לָא אִשְׁתְּכַח כְּוָותַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, (שמות ו׳:כ״ה) וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּינְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם. וְכִי אֵלֶּה רָאשֵׁי, וְהָא הוּא בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה. אֶלָּא, בְּגִין

דְּפִינְחָס קַיֵּים כַּמָּה אַלְפִּין וְרִבְוָון מִישְׁרָאֵל, וְהוּא קַיֵּים לְרָאשֵׁי אֲבָהָן, (ליואי) כְּתִיב בֵּיהּ אֵלֶּה.

תּוּ, וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּינְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי, אוֹבְדָא דְּרֵישֵׁי דְּלֵיוָאֵי אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וּמַה דְּאִינּוּן (ויקרא נ"ו ע"ב) גָּרְעוּ וְאִתּוּקְדוּ, הוּא אַשְׁלִים, וְרָווּח כְּהוּנָתָא דִּילְהוֹן, וְשַׁרְיָא בֵּיהּ טַסְטוּקָא דְּתַרְוַוּיְיהוּ. אוֹבְדָא דְּרֵישֵׁי דְּלֵיוָאֵי אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וּמַאן נִינְהוּ. נָדָב וַאֲבִיהוּא. אִינּוּן פְּרִישׁוּ אֶת קַיְימָא מֵאַתְרֵיהּ, וְהוּא אָתָא וְחָבַר לוֹן. בְּגִין כַּךְ, אִתְיְיהִיב לֵיהּ יְרוּתָא, וְרוּחָא דְּתַרְוַוּיְיהוּ. וְאַדְכַּר הָכָא עַל מַה דְּלֶהוֵי לְבָתַר.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי אַדְכַּר הָכָא פִּינְחָס. אֶלָּא חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲרֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּאֲמַר וַאֲזַכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, דְּזִמְינִין תְּרִין בְּנוֹהִי דְּאַהֲרֹן לְאַפְּנָמָא לֵיהּ לְהַאי בְּרִית, וְהַשְׁתָּא דְּקָא מְשַׁדַּר לֵיהּ לְמִצְרַיִם, בָּעָא לְאַעְבְּרָא לֵיהּ לְאַהֲרֹן, דְּלָא לְמֵיהַךְ בִּשְׁלִיחוּתָא דָּא. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקָאִים פִּינְחָס וְקַיֵּים לֵיהּ לְהַאי בְּרִית בְּאַתְרֵיהּ, וְאַתְקִין עָקִימָא דִּילְהוֹן, מִיָּד הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַשְׁתָּא הוּא אַהֲרֹן, אִיהוּ אַהֲרֹן דְּקַדְמֵיתָא. (שמות ו׳:כ״ו) הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר ה' לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ'. הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה. הֵם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, לְאַכְלָלָא דָּא בְּדָא, רוּחָא בְּמַיָּא. הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: לְאַכְלָלָא מַיָּא בְּרוּחָא, וְעַל דָּא כְּתִיב הוּא, וְלֹא הֵם.

פרק י

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, הֲווֹ שְׁכִיחֵי לֵילְיָא חַד בְּבֵי אוֹשְׁפִּיזַיְיהוּ בְּלוּד, קָמוּ לְאִשְׁתַּדְלָא בְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (דברים ד׳:ל״ט) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ. (אלא זכאה הוא מאן דאשתדל באורייתא) תּוּ, (תא חזי) וְהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא, אָמַר מֹשֶׁה, אִי אַתְּ בָּעֵי לְמֵיקָם עַל דָּא, וּלְמִנְדַּע כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וְהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ וּכְדֵין תִּנְדַּע לֵיהּ. לְבָבֶךָ: יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע, דְּאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְאִיהוּ חַד, כְּדֵין תִּשְׁכַּח כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, דְּהָא אִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְאִיהוּ חַד. וְעַל דָּא וְהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, לְמִנְדַּע מִלָּה.

תּוּ אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, חַיְיבִין, עַבְדִּין פִּגִּימוּתָא לְעֵילָּא, מַאי פִּגִּימוּתָא. דִּשְׁמָאלָא לָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא. דְּיֵצֶר רָע לָא אִתְכְּלִיל בְּיֵצֶר טוֹב, בְּגִין חוֹבֵיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. וּפִגִּימוּ לָא עַבְדֵי, אֶלָּא לוֹן מַמָּשׁ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ה׳) שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. כִּבְיָכוֹל עַבְדֵי וְלָא עַבְדֵי. עַבְדֵי: דְּלָא יִתְמַשֵּׁךְ עֲלַיְיהוּ בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים י״א:י״ז)

וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. וְלָא עַבְדֵי: דְּהָא שְׁמַיָּא נַטְלֵי לוֹן לְגַרְמַיְיהוּ בִּרְכָּאן מַאי דְּאִצְטְרִיךְ. וְלָא נַטְלֵי לְאַמְשָׁכָא לְתַתָּא וַדַּאי מוּמָם דְּאִינּוּן חַיָּיבִין אִיהוּ.

תּוּ, לוֹ בְּוֹ', דְּלָא אִתְכְּלִיל יְמִינָא בִּשְׁמָאלָא, בְּגִין דְּלָא יִתְמַשְׁכוּן בִּרְכָּאן לְתַתָּא. לֹא בְּאָלֶ"ף, דְּהָא לָא נַטְלֵי לְאִתְמַשְׁכָא לְתַתָּאֵי. מַאן גָּרִים דָּא. בְּגִין דְּחַיָּיבִין מַפְרִישִׁין יֵצֶר רָע מִיֵּצֶר טוֹב, וּמִתְדַּבְּקִין בְּיֵצֶר רָע.

תָּא חֲזֵי יְהוּדָה אָתֵי מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא, וְאִתְדְּבַק בִּימִינָא, בְּגִין לְנַצָּחָא עַמִּין, (ויחי רמ"ג ע"א) וּלְתַבְּרָא חֵילֵיהוֹן. דְּאִי לָא אִתְדְּבָק בִּימִינָא, לָא יִתְבַּר חֵילֵיהוֹן. וְאִי תֵּימָא אַמַּאי בִּימִינָא. וְהָא שְׁמָאלָא אִתְעַר דִּינִין בְּעָלְמָא.

אֶלָּא רָזָא דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּן לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, לָא דָּן לְהוּ אֶלָּא מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא, בְּגִין דְּיֵהֵא דְּחֵי לוֹן בִּשְׁמָאלָא, וּמְקָרֵב בִּימִינָא. אֲבָל לִשְׁאַר עַמִּין, דְּחֵי לוֹן בִּימִינָא, וּמְקָרֵב לוֹן בִּשְׁמָאלָא. וְסִימָנִיךְ (שלח לך קפ"ח ע"א) גֵּר צֶדֶק, דְּחֵי לוֹן בִּימִינָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב. מְקָרֵב לוֹן בִּשְׁמָאלָא כְּמָה דְּאָמָרַן.

בְּגִינֵי כַּךְ, יְהוּדָה דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא שְׁמָאלָא, אִתְדַּבַּק בִּימִינָא, וּמְטַלְטְנוֹי לִימִינָא. וְאִינּוּן דְּעַמֵּיהּ אִתְחַבְּרוּ כֻּלְּהוּ לִימִינָא. יִשָּׂשכָר דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי יְמִינָא, דִּכְתִיב, (דברים ל"ג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. זְבוּלוּן דְּאִיהוּ תָּמִיךְ אוֹרַיְיתָא יְמִינָא, (קע"ד ע"ב וישלח קע"ב) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שׁוֹק הַיָּמִין. וְעַל דָּא יְהוּדָה אִתְקְשַׁר מִסִּטְרָא דָּא וְדָא. צָפוֹן בַּמִּים, שְׁמָאלָא בִּימִינָא.

רְאוּבֵן דְּחָטָא לְגַבֵּי אֲבוֹי, (פקודי רכ"ג ע"א) שְׁרָא בִּימִינָא, וְאִתְקַשַּׁר בִּשְׁמָאלָא, וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וְעַל דָּא, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ עִמֵּיהּ, אִינּוּן שְׁמָאלָא. שִׁמְעוֹן דְּאִיהוּ שְׁמָאלָא מִסִּטְרָא דְּשׁוֹר, דִּכְתִיב, (יחזקאל א':י') וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. גָּד שׁוֹקָא שְׁמָאלָא, כְּתִיב (בראשית מ"ט:י"ט) גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגוּד עָקֵב. הָכָא, אִתְדַּבַּק דָּרוֹם בְּאֶשָּׁא, יְמִינָא בִּשְׁמָאלָא.

פרק יא

וְעַל דָּא הָא דְּאָמָרַן וְהָשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, (תרומה קס"ב ע"ב) לְאַכְלְלָא לוֹן כַּחֲדָא, שְׁמָאלָא בִּימִינָא. כְּדֵין תֵּדַע (דברים ד':ל"ה) כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. אָמַר רִבִּי אַבָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהַשְׁתָּא יְדִיעָא, הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה, הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, רוּחָא בְּמַיָּא, וּמַיָּא בְּרוּחָא, לְמֶהֱוֵי חַד. וְעַל דָּא כְּתִיב הוּא.

ר' אַבָּא פְּתַח וְאָמַר, (דברים ו') וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ. כְּהַאי גַּוְונָא הָכָא אִתְרְמִיז יְחוּדָא קַדִּישָׁא, וְאִזְהָרָה הוּא לְבַר נָשׁ, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת, בְּרַחִימוּ עִלָּאָה. בְּכָל לְבָבְךָ: דָּא יְמִינָא וּשְׁמָאלָא (נ"א קדישא) דְּאִקְרֵי יֵצֶר

טוֹב וְיֵצֶר רָע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ: דָּא נֶפֶשׁ דָּוִד, דְּאִתְיְהִיבַת בֵּינַיְיהוּ. וּבְכָל מְאֹדֶךָ לְאַכְלָלָא לוֹן לְעֵילָּא בַּאֲתָר דְּלֵית בֵּיהּ שִׁעוּרָא. הָכָא הוּא יְחוּדָא שְׁלִים לְמַרְחַם לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדְקָא יָאוֹת.

תּוּ, וּבְכָל מְאֹדֶךָ: דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ אָחִיד לְכָל סִטְרִין, וְכֹלָּא הוּא יְחוּדָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִינֵי כַּךְ, הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, כֹּלָּא הוּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא.

פרק יב

(שמות ז׳:ט׳) כִּי יְדַבֵּר אֲלֵיכֶם פַּרְעֹה לֵאמֹר. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ט:צ״ז) מָה אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי. וּכְתִיב, (תהילים קי״ט:ס״ב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ. תָּא חֲזֵי, דָּוִד אִיהוּ מַלְכָּא דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִצְטְרִיךְ לְמֵידָן עַמָּא, לְדַבָּרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כְּרַעְיָא דְּמַדְבַּר עָאנֵיהּ דְּלָא יִסְטוֹן מֵאוֹרְחָא דְּקוּשׁוֹט. הָא בַּלַּיְלָה כְּתִיב, חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ. וְאִיהוּ אִתְעַסַק בְּאוֹרַיְיתָא וּבְתוּשְׁבְּחָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּאָתֵי צַפְרָא.

וְאִיהוּ אִתְעַר צַפְרָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים נ״ז:ט׳) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר. כַּד אָתֵי יְמָמָא, אָמַר הַאי קְרָא, מָה אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי. מַאי כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי. אֶלָּא, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּכָל מַאן דְּיִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא, לְאַשְׁלְמָא דִּינָא עַל בּוּרְיֵיהּ, כְּאִילּוּ קַיֵּים אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא. בְּגִין כָּךְ, כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי.

תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, לְאַשְׁלְמָא דִּינִין. בְּלֵילְיָא, אִשְׁתַּדַּל בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, עַד דְּאָתֵי יְמָמָא. מַאי טַעְמָא. כָּל יוֹמָא אִתְעָסַק לְאַשְׁלָמָא דִּינִין, בְּגִין לְאַכְלָלָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא. בְּלֵילְיָא, בְּגִין לְאַכְלָלָא דַּרְגָּא דְּלֵילְיָא בִּיְמָמָא.

וְתָא חֲזֵי, (תרומה קמ"ה ע"א) בְּיוֹמֵי דְּדָוִד מַלְכָּא, הֲוָה מְקָרֵב כָּל אִינּוּן (תהילים ק״ד:י״א) חַיְתוֹ שָׂדָי, לְגַבֵּי יַמָּא. כֵּיוָן דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, נָפַק יַמָּא וְאִתְמְלֵי, וְאַשְׁקֵי לְהוּ. הֵי מַנַּיְיהוּ אִתְשַׁקְיָין בְּקַדְמִיתָא. הָא אוּקְמוּהָ. אִלֵּין תַּנִּינַיָּיא רַבְרְבִין עִלָּאִין, דִּכְתִיב בְּהוּ, (בראשית א׳:כ״ב) וּמִלְאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים

פרק יג

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּסִטְרָא יְמִינָא עִלָּאָה, נָפְקִין תְּלֵיסַר מַבּוּעִין עִלָּאִין, נְהָרִין עֲמִיקִין, אִלֵּין סַלְקִין, וְאִלֵּין נַחְתִּין, עָיֵיל כָּל חַד בְּחַבְרֵיהּ. חַד אַפִּיק רֵישֵׁיהּ, וְאָעִיל לֵיהּ בְּתָרֵין גּוּפִין, חַד גּוּפָא דְּנָהֲרָא נָטִיל מִימִּין לְעֵילָּא, אַפְרִישׁ לְתַתָּא אֶלֶף יְאוֹרִין, נָפְקִין לְאַרְבַּע סִטְרִין.

מֵאִינּוּן נַהֲרִין מַבּוּעִין תְּלֵיסַר, מִתְפָּרְשָׁן תְּלֵיסַר יְאוֹרִין, עֲאלִין וְנָטְלֵי מַיָּא, אַרְבַּע מֵאָה וְתִשְׁעִין וְתִשְׁעָה יְאוֹרִין וּפַלְגָּא, מִסִּטְרָא דָּא. וְאַרְבַּע מְאָה וְתִשְׁעִין וְתִשְׁעָה יְאוֹרִין וּפַלְגָּא,

מִסְטָרָא דָּא בִּשְׁמָאלָא. אִשְׁתְּאַר פַּלְגָּא מִכָּאן, וּפַלְגָּא מִכָּאן, וְאִתְעָבִיד חַד. דָּא אָעִיל בֵּין יְאוֹרִין, וְאִתְעָבִיד חִוְיָא.

רֵישָׁא: סוּמָקָא כְּוָרְדָּא. קַשְׁקַשׁוֹי: תַּקִּיפִין כְּפַרְזְלָא. גַּדְפּוֹי: גַּדְפִּין שַׁטָּאן וְאִתְפָּרְשָׁן לְכָל אינוּן יְאוֹרִין. כַּד סָלִיק זַנְבֵּיהּ, (נ"א לגביה) מָחֵי וּבָטֵשׁ לִשְׁאַר נוּנִין, לֵית מַאן דְּיֵקוּם קָמֵיהּ.

פּוּמֵיהּ: מְלַהֲטָא אֶשָּׁא. כַּד נָטִיל בְּכָל אינוּן יְאוֹרִין, מִזְּדַעְזָעָן שְׁאַר תַּנִּינַיָּא, וְעַרְקִין וְעָאלִין בְּיַמָּא. חַד לְשִׁבְעִין שְׁנִין רָבִיץ לְסִטְרָא דָּא. וְחַד לְשִׁבְעִין שְׁנִין רָבִיץ לְסִטְרָא דָּא. אֶלֶף יְאוֹרִין חָסֵר חַד אִתְמַלְיָין מִנֵּיהּ. דָּא תַּנִּינָא, רָבִיץ בֵּין אינוּן יְאוֹרִין.

כַּד נָטִיל נָפֵק חַד פָּסוּתָא דְּאֶשָּׁא בְּקַלִּיפִין, כֻּלְּהוּ קַיְימִין וְזָעְפִּין בְּזַעְפּוֹי, (נ"א וזקפין בענפוי) מִתְעָרְבִין אינוּן יְאוֹרִין לְעֵין (נ"א העין) תִּכְלָא אוּכְמָא. וְגַלְגַּלִּין נַטְלִין לְאַרְבַּע סִטְרֵי דְּעָלְמָא. זָקִיף זַנְבֵּיהּ, מָחֵי לְעֵילָּא, מָחֵי לְתַתָּא, כֹּלָּא עַרְקִין קָמֵיהּ.

עַד דְּלִסְטַר צָפוֹן, קָם חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא, וְכָרוֹזָא קָרֵי, אִזְדַּקְפוּ סַבְתִּין אִתְבְּדְרוּ לְד' זָוְיִין, הָא אִתְעַר מַאן דְּשַׁוֵּי קֶדְלָא, עַל אַנְפּוֹי דְּתַנִּינָא, כְּמָה דְּאִתְמַר, (יחזקאל כ"ט:ד') וְנָתַתִּי חַחִים בִּלְחָיֶיךָ וְגוֹ'. כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִתְבַּדְּרוּן. וְנַקְטִין לֵיהּ לְתַנִּינָא, וְנָקְבֵי אַנְפּוֹי בִּסְטַר עִלְּעוֹי, וְעָאלִין לֵיהּ לְנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, עַד דְּאִתְבַּר חֵילֵיהּ, כְּדֵין אֲהַדְּרוּ לֵיהּ לְנַהֲרוֹי. (נ"א לנחרוי)

חַד לְשִׁבְעִין שְׁנִין עַבְדִין לֵיהּ כְּדֵין, בְּגִין דְּלָא יְטַשְׁטֵשׁ אַתְרִין דִּרְקִיעִין וּסְמָכַיְיהוּ. וְעָלַיְיהוּ כֹּלָּא אוֹדָן, וּמְבָרְכָן וְאָמְרִין, (תהילים צ"ה:ו') בּוֹאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי ה' עוֹשֵׂנוּ.

תַּנִּינַיָּא עִלָּאִין אִילֵּין (ס"א לעילא) קַיְימִין אינוּן דְּמִתְבָּרְכָאן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית א':כ"ב) וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים. אִלֵּין שַׁלְטִין עַל כָּל שְׁאַר נוּנִין, דְּכְתִיב וּמִלְאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.

פרק יד

תוספתא (שיר השירים א':י"ד) אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר דּוֹדִי לִי. אֶשְׁכּוֹל: דָּא אִימָּא עִלָּאָה. מַה אֶשְׁכּוֹל מִתְקַשֵּׁט בְּכַמָּה עָלִין בְּכַמָּה זְמוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל דְּאַכְלִין לֵיהּ, הָכִי שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, מִתְקַשֶּׁטֶת בְּכַמָּה קִשּׁוּטִין דִּשְׁמָנָה כֵּלִים, מִכַּמָּה קָרְבָּנִין, מִכַּמָּה מִינֵי תַּכְשִׁיטִין דְּכַפָּרָה לְבָנָהָא, וְאִיהִי קָמַת בְּהוֹן קָמֵי מַלְכָּא, וּמִיַּד (בראשית ט':ט"ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וִיהִיבַת (ס"א לון שאלתין דלהון) לָן שְׁאֵילְתִּין דִּילָהּ, בְּאִלֵּין בִּרְכָאן דְּתָקִינוּ רַבָּנָן בְּצָלוֹתָא, לְמִשְׁאַל קַמֵּי מַלְכָּא.

בְּהַהוּא זִמְנָא, כָּל דִּינִין דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, דְּאִיהִי הוה"י אֲדנ"י, מִתְהַפְּכָן לְרַחֲמֵי, כְּגַוְונָא דָּא ידו"ד, לְקַיֵּים (ישעיהו א':י"ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ, ידו"ד. אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע. דוד"י. כַּצֶּמֶר יִהְיוּ, ידו"ד. כָּל דִּינִין (נ"א כל דינין דדא') מִתְלַבְּנִין מִשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה. וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא דוד"י, (בראשית ג':כ"ד) לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּמַהֲפְכָא זִמְנִין רַחֲמֵי, זִמְנִין דִּינָא פְּעָמִים אֲנָשִׁים, פְּעָמִים נָשִׁים. זִמְנִין דִּינָא, כְּגַוְונָא דָּא דוד"י. זִמְנִין רַחֲמֵי, כְּגַוְונָא דָּא ידו"ד. דְּהָא אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, כָּל דִּינִין מִתְהַפְּכִין לְרַחֲמֵי. וּמִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, כָּל רַחֲמֵי מִתְהַפְּכָן לְדִינָא, לְמֵידָן בְּהוּ לְאֵינוּן דְּעַבְרֵי עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא.

וְעֵץ דָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ בִּינָה, כָּל שְׁמָהָן דְּדִינָא מִתְהַפְּכִין בָּהּ (לדינא) רַחֲמֵי, בְּגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, לֹא כְּהָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא. וּבְגִין דָּא, בִּינָה, אִיהִי לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, דְּמִתְהַפֶּכֶת מִדִּינָא לְרַחֲמֵי לַצַּדִּיקִים, לְמֵיהַב לוֹן אַגְרָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. מַלְכוּת, לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, מֵרַחֲמֵי לְדִינָא, לְמֵידָן בָּהּ לְרַשִּׁיעַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין.

אֲבָל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּמַטָּה, זִמְנִין דְּמִתְהַפְּכִין הַנָּשִׁים לְשֵׁדוֹת, אֲנָשִׁים לְשֵׁדִים. וּבְגִין דָּא, (בראשית כ"ט:י"ב) וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל. וּבְגִין דָּא, אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּלֵית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְשַׁמְּשָׁא עִם אִתְּתֵיהּ, עַד דְּמְסַפֵּר עִמָּהּ, שֶׁמָּא נִתְחַלְּפָה לוֹ בְּשֵׁידָה. בְּגִין דְּלַהַט בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מִתְהַפֶּכֶת מִטּוֹב לָרָע, וְאִי תֵּימָא דְּמִכַּשְׁפֵי פַּרְעֹה, דְּכְתִיב וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחַרְטֻמִּים בְּלָטֵיהֶם. הֲווֹ מְהַפְּכִין אִינּוּן מַטּוֹת דִּלְהוֹן לְנָחָשִׁין. וּמִסְטָרָא דְּאִלֵּין הִפּוּכָן יַכְלִין לְאִתְהַפְּכָא. (ע"כ תוספתא).

פרק טו

(שמות ז':ט') וְאָמַרְתָּ אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת מַטְּךָ. מַאי טַעֲמָא מַטֵּה אַהֲרֹן, וְלֹא מַטֵּה מֹשֶׁה. אֶלָּא, הַהוּא דְּמֹשֶׁה אִיהוּ קַדִּישָׁא יַתִּיר, דְּאִתְגְּלִיף בְּגִנְתָּא עִלָּאָה בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסָאֲבָא לֵיהּ בְּאִינּוּן חוּטְרִין דְּחַרְשַׁיָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא לְאַכְפְּיָיא לוֹן לְכָל אִינּוּן דְּאִתְיַיִן מִסְטָרָא דְּשִׁמְאלָא, בְּגִין דְּאַהֲרֹן אִתָּא מִימִינָא, וּשְׁמָאלָא אִתְכַּפְיָיא בִּימִינָא. רִבִּי חִיָּיא שָׁאִיל לְרִבִּי יוֹסֵי, הָא גַּלֵּי קְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִינּוּן חַרְשִׁין יַעַבְדוּן תַּנִּינַיָּיא, מַאי גְּבוּרְתָּא אִיהוּ לְמֶעְבַּד קְמֵי פַּרְעֹה תַּנִּינַיָּיא. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּמִתַּמָּן הוּא שֵׁירוּתָא לְאַלְקָאָה, וּמְשֵׁירוּתָא דְּתַנִּינָא שָׁאֲרֵי שׁוּלְטָנֵיהּ, (נ"א לשולניה ומשירותא דשולטניה שרי לאלקאה) כְּדֵין, חֲדוּ כּוּלְהוּ חַרְשֵׁי, דְּהָא רֵישׁ חָכְמְתָא דְּנָחָשׁ דִּילְהוֹן הָכִי הֲוָה. מִיָּד אִתְהַדַּר הַהוּא תַּנִּינָא דְּאַהֲרֹן לְאָעָא יְבִישָׁא, וּבְלַע לוֹן.

וְעַל דָּא תַּוּוהוּ, וְיָדְעוּ דְּשׁוּלְטָנָא עִלָּאָה אִית בְּאַרְעָא, דְּאִינּוּן חֲשִׁיבוּ, דְּהָא לְתַתָּא, (נ"א לעילא) בַּר מִנַּיְיהוּ לָא אִית שֵׁלְטָנָא לְמֶעְבַּד מִידִי, כְּדֵין, וַיִּבְלַע מַטֵּה אַהֲרֹן, מַטֵּה אַהֲרֹן דַּיְיקָא, דְּאִתְהַדַּר לְאָעָא וּבָלַע לוֹן.

וְעַל דָּא עָבֵד אַהֲרֹן תְּרִין אָתִין, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. חַד לְעֵילָּא, תַּנִּינָא עִלָּאָה דְּשַׁלְטָא עַל אִינּוּן דִּלְהוֹן. חַד לְתַתָּא, דְּשָׁלִיט אָעָא עַל תַּנִּינָא דִּילְהוֹן. וּפַרְעֹה חַכִּים הֲוָה מִכָּל חַרְשׁוֹ, וְאִסְתַּכַּל דְּשֵׁלְטָנָא עִלָּאָה שָׁלִיט עַל אַרְעָא, שָׁלִיט לְעֵילָּא שָׁלִיט לְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי תֵּימָא, חַרְשַׁיָּא כָּל מַה דְּעַבְדִין לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּחֵיזוּ דְּעֵינָא, דְּהָכִי אִתְחֲזֵי, וְלָא יַתִּיר, קָא מַשְׁמַע לָן וַיִּהְיוּ דַּיְיקָא, דִּכְתִיב וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִים. וְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אֲפִילּוּ אִינּוּן תַּנִּינַיָּא דִּילְהוֹן אֲהַדְּרוּ לְמָהֵוֵי אָעִין, וְאָעָא דְּאַהֲרֹן בְּלַע לוֹן.

כְּתִיב, (יחזקאל כ"ט:ג') הִנְנִי עָלֶיךָ פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאוֹרָיו. מִתַּמָּן שֵׁרוּתָא לְתַתָּא בְּשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן. אֲבָל חָכְמְתָא דִּילְהוֹן, לְתַתָּא מִכֻּלְּהוּ דַּרְגִּין אִיהוּ. (אינון)

תָּא חֲזֵי, חָכְמְתָא דִּילְהוֹן בְּדַרְגִּין תַּתָּאִין, לְאַכְפְּיָין לוֹן לְאִלֵּין דַּרְגִּין בְּדַרְגִּין עִלָּאִין, רֵישֵׁי שׁוּלְטָנוּתְהוֹן וְעִקָּרָא דִּילְהוֹן, לְתַתָּא מֵהַהוּא תַּנִּינָא, וּמִשְׁתַּלְשְׁלָן בְּתַנִּינָא, דְּהָא מִתַּמָּן נָטִיל חֵילָא דַּרְגָּא עִלָּאָה דִּילְהוֹן. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, (שמות י"א) אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם.

רִבִּי חִיָּיא, הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חָדָא, אֲבָבָא דְּתַרְעָא דְּאוּשְׁא. חָמָא לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר חַד קַטְפִּירָא טָאסָא גַּבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר, מַשְׁמַע, דְּאֶפִּילּוּ בְּאוֹרְחָךְ כֹּלָּא תְּאִיבִין לְמֵהַךְ אֲבַתְרָךְ. אַהְדַּר רֵישָׁא וְחָמָא לֵיהּ. אָמַר, וַדַּאי שְׁלִיחוּתָא אִית גַּבֵּיהּ. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכֹלָּא עָבִיד שְׁלִיחוּתֵיהּ, וְכַמָּה שְׁלִיחִין אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא תֵּימָא מִלִּין דְּאִית בְּהוּ רוּחָא בְּלָחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא אֲפִילּוּ אִינּוּן מִלִּין דְּלֵית בְּהוּ רוּחָא.

פְּתַח וְאָמַר, (חבקוק ב':י"א) כִּי אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעָק וְכָפִיס מֵעֵץ יַעֲנֶנָּה. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבוֹי, דְּלָא יֵחְטָא קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי יֵימָא מַאן יַסְהִיד בֵּיהּ. הָא אַבְנֵי בֵּיתֵיהּ וְאָעֵי בֵּיתֵיהּ יַסְהִידוּ בֵּיהּ. וּלְזִמְנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בְּהוּ שְׁלִיחוּתָא. תָּא חֲזֵי חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן, דְּאִיהוּ אָעָא יְבֵישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁירוּתָא דְּנִסִּין עָבֵד בֵּיהּ, וּתְרֵי שְׁלִיחוּתֵי בֵּיהּ אִתְעָבִידוּ. חַד דְּאִיהוּ אָעָא יְבֵישָׁא וּבָלַע לְאִינּוּן תַּנִּינַיָּא דִּילְהוֹן. וְחַד דְּהָא לְשַׁעֲתָא אִתְהַדַּר בְּרוּחָא וְאִתְעָבִיד בְּרִיָּה.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, תִּפַּח רוּחֵיהוֹן, דְּאִינּוּן דַּאֲמְרִין, דְּלָא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲיָיא מֵתַיָּיא, וְהֵיךְ יִתְעָבִיד מִנַּיְיהוּ בְּרִיָּה חַדְתָּא. יֵיתוּן וְיֶחְמוּן אִינּוּן טִפְּשָׁאִין חַיָּיבַיָּא, רְחִיקִין מֵאוֹרַיְיתָא, רְחִיקִין מִנַּיהּ, בִּידֵיהּ דְּאַהֲרֹן הֲוָה חוּטְרָא, אָעָא יְבֵישָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפוּם שַׁעֲתָא אַהְדַּר לֵיהּ בְּרִיָּה, מְשַׁנְיָא בְּרוּחָא וְגוּפָא. אִינּוּן גּוּפִין, דַּהֲווֹ בְּהוּ רוּחִין וְנִשְׁמָתִין

קַדִּישִׁין, וְנָטְרוּ פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טָמִיר לוֹן בָּעַפְרָא. לְבָתַר, בְּזִמְנָא דִּיחֲדֵי עָלְמָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּיֵעָבֵד לְהוּ בְּרִיָה חַדְתָּא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּהַהוּא גּוּפָא דְּהָוָה, יָקוּם. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ, וְלָא כְּתִיב יִבְרָא, מַשְׁמַע דִּבְרַיְין אִינּוּן אֲבָל יִחְיוּ. דְּהָא (בראשית קל״ז ע״ב) גַּרְמָא חַד, יִשְׁתְּאַר מִן גּוּפָא תְּחוֹת אַרְעָא, וְהַהוּא לָא אִתְרַקַּב וְלָא אִתְבְּלֵי בְּעַפְרָא לְעָלְמִין, וּבְהַהוּא זִמְנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַרַכֵּךְ לֵיהּ, וְיַעֲבִיד לֵיהּ כַּחֲמִירָא בְּעִיסָה, וְיִסְתְּלַק וְיִתְפַּשַּׁט לְאַרְבַּע זָוְיִין וּמְנַיֵּהּ יִשְׁתַּכְלַל גּוּפָא וְכָל שַׁיְיפּוֹי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב בֵּיהּ רוּחָא לְבָתַר. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר הָכִי הוּא. וְתָא חֲזֵי, הַהוּא גַּרְמָא בְּמָה אִתְרַכַּךְ. בַּטָּל. דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ וְגוֹ'.

פרק טז

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֱמוֹר אֶל אַהֲרֹן קַח מַטֶּךָ וּנְטֵה יָדְךָ עַל מֵימֵי מִצְרַיִם עַל נַהֲרוֹתָם עַל יְאוֹרֵיהֶם וְעַל אֲגַמֵּיהֶם וְעַל כָּל מִקְוֵה מֵימֵיהֶם וְיִהְיוּ דָם וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְהֵיךְ יָכִיל לְמֵהַךְ לְכָל הָנֵי אַתְרֵי. (ולא עוד אלא) וְתוּ, דְּהָא כְּתִיב וְיִמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת ה' אֶת הַיְאוֹר. אֶת הַיְאוֹר כְּתִיב, וְאַתְּ אָמַרְתְּ עַל מֵימֵי מִצְרַיִם עַל נַהֲרוֹתָם עַל יְאוֹרֵיהֶם וְעַל אֲגַמֵּיהֶם.

אֶלָּא, מֵימֵי מִצְרַיִם נִילוּס הֲוָה. וּמִתַּמָּן אִתְמַלְיָין כָּל אִינּוּן שְׁאַר אֲגַמִּין וְיאוֹרִין וּמַבּוּעִין וְכָל מֵימִין דִּילְהוֹן. וְעַל דָּא, אַהֲרֹן לֹא נָטָה לְמַחָאָה אֶלָּא לְנִילוּס בִּלְחוֹדוֹי. וְתָא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דִּכְתִיב וְלֹא יָכְלוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן הַיְאוֹר.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תָּא חֲזֵי, מַיִין תַּתְּאִין מִתְפָּרְשָׁאן לְכַמָּה סִטְרִין, (נ״א ומיין עלאי ע״כ וגו') (עלאין דהא) וּמַיִין עִלָּאִין מִתְכַּנְּשֵׁי בְּבֵי כְּנִישׁוּ מַיָּא, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ט׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. וּכְתִיב וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. וְתָא חֲזֵי, הַהוּא רְקִיעָא דְּאִית בֵּיהּ שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא כּוֹכָבַיָּיא וּמַזָּלֵי, דָּא אִיהוּ בֵּי כְּנִישׁוּת מַיָּא רַבָּא, דְּהוּא נָטִיל כָּל מַיִין, וְאַשְׁקֵי לְאַרְעָא, דְּהִיא עָלְמָא תַּתָּאָה, כֵּיוָן, דְּנָטַל מַיָּא בְּדַר לוֹן, וּפְלִיג לוֹן לְכָל עִיבָר, וּמִתַּמָּן אִתְשַׁקְיָין כּוּלָּא.

וּבְזִמְנָא דְּדִינָא שַׁרְיָא, עָלְמָא תַּתָּאָה לָא יַנְקָא מִן הַהוּא רְקִיעָא, וְיַנְקָא מִסִּטְרָא שְׂמָאלָא, וּכְדֵין אִקְרֵי (ישעיהו ל״ד:ו׳) חֶרֶב לַה' מָלְאָה דָם. וַוי לְאִינּוּן דְּיַנְקִין כְּדֵין מִינָהּ, וְאִתְשַׁקְיָין מִינָהּ, דִּבְהַהוּא זִמְנָא יַמָּא יַנְקָא מִתְּרִין סִטְרִין, הֲוָה אִתְפְּלַג לְתְרִין חוּלְקִין, חִוָּור וְסוּמָק. וּכְדֵין שָׁדֵי לֵיאוֹרָא חוּלְקָא דְּמִצְרַיִם, וְאַלְקֵי לְעֵילָּא וְאַלְקֵי לְתַתָּא. וְעַל דָּא שָׁתָאן יִשְׂרָאֵל מַיָּא. וּמִצְרָאֵי דָּמָא.

אִי תֵּימָא בְּגִין גִּיעוּלָא הֲוָה וְלָא יַתִּיר. תָּא חֲזֵי, שַׁתָּאן דָּמָא וְעָאל לְמַעְיֵיהוּ, וְאִסְתַּלָּק וּבָקַע, עַד דַּהֲווֹ מְזַבְּנִין לוֹן יִשְׂרָאֵל מַיָּא בְּמָמוֹנָא, וּכְדֵין שָׁתָאן מַיָּא בְּגִינֵי כַּךְ שֵׁירוּתָא לְאַלְקָאָה לוֹן הֲוָה דָּמָא.

רִבּוֹי יִצְחָק פָּתַח הַאי קְרָא, (תהילים קמ"ה:א׳) אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד. תָּא חֲזֵי, דָּוִד לָקֵבִיל דַּרְגָּא דִּילֵיהּ קָאֲמַר, דִּכְתִיב אֱלֹהַי דִּידִי. בְּגִין דְּבָעָא לְסַלְקָא שְׁבָחֵיהּ, וּלְאַעְלָא לֵיהּ לִנְהוֹרָא עִלָּאָה, לְאִתְעָרְבָא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד. בְּגִינֵי כַּךְ, אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'.

דְּתָנֵינָן, כָּל יוֹמוֹי דְּדָוִד, אִשְׁתַּדַּל לְאַתְקָנָא כּוּרְסְיָה, וּלְאַנְהָרָא אַנְפָּהָא, בְּגִין דְּיָגִין עֲלֵיהּ וְאִיתְנְהִיר תְּדִיר נְהוֹרָא תַּתָּאָה בִּנְהוֹרָא עִלָּאָה, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד. וְכַד אָתָא שְׁלֹמֹה, אַשְׁכַּח עָלְמָא שְׁלִים, וְסִיהֲרָא דְּאִתְמַלְיָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאַטְרְחָא עֲלָהּ לְאַנְהָרָא. (ע"כ)

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיסָב נוּקְמִין מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, אִתְּעַר שְׁמָאלָא, וְאִתְמַלְיָא סִיהֲרָא מֵהַהוּא סִטְרָא דָּמָא. וּכְדֵין, נַבְעִין מַבּוּעִין וּנְחָלִין דְּלַתַּתָּא, כָּל אִינּוּן דְּלִסְטַר שְׁמָאלָא דָּמָא. וְעַל דָּא, דִּינָא דִּילְהוֹן דָּמָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַאי דָּמָא אִתְּעַר (נ"א כד דינא אתער על עלמא בגין ההוא דמא דקטולין קודשא בריך הוא אתער) עַל עַמָּא, הַהוּא דָּמָא דְּקָטוּלִין אִיהוּ דְּיִתְעַר עֲלַיְיהוּ עַמָּא אַחֲרָא וְקָטִיל לוֹן. אֲבָל (השתא) בְּמִצְרַיִם, לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְיתָאָה עֲלַיְיהוּ עַמָּא אַחֲרָא לְאַתְעָרָא עֲלַיְיהוּ דָּמָא בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ בֵּינַיְיהוּ, וְלָא יִצְטַעֲרוּן בְּגִין דְּדַיְירִין בְּאַרְעָא דִּילְהוֹן, אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחָא לוֹן בְּדָמָא, בְּנַהֲרִין דִּלְהוֹן, דְּלָא הֲווֹ יַכְלִין לְמִשְׁתֵּי.

וּבְגִין דְּשׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן, שַׁלְטָא בֵּהַהוּא נַהֲרָא, פְּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין דְּיַלְקֵי דַּחֲלָא דִּלְהוֹן בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין דְּנִילוּס חַד דַּחֲלָא דִּלְהוֹן הֲוָה, וְכֵן שְׁאַר דַּחֲלִין דִּלְהוֹן נַבְעִין דָּמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֲצִים וּבָאֲבָנִים.

ר' חִיָּיא קַם לֵילְיָא חַד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ ר' יוֹסֵי זוּטָא, דְּהֲוָה רַבְיָא. פָּתַח ר' חִיָּיא וְאָמַר, (קהלת ט':ז׳) לֵךְ אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ. מַאי קָא חָמָא שְׁלֹמֹה דְּאָמַר הַאי קְרָא.

אֶלָּא שְׁלֹמֹה כָּל מִלּוֹי בְּחָכְמָה הֲווֹ, וְהַאי דְּאָמַר לֵךְ אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקָרֵב לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וְיָהִיב לֵיהּ שַׁלְוָה וְנַיְיחָא, כְּדֵין נַהֲמָא וְחַמְרָא דְּאָכִיל וְשָׁתֵי, בְּחֶדְוָה דְּלִבָּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּעוֹבָדוֹי.

אֲמַר לֵיהּ הַהוּא רַבְיָא, אִי הָכִי, הָא אָמַרְתְּ דְּכָל מִלּוֹי דִּשְׁלְמֹה בֶּחָכְמְתָא הֲווֹ, אֶן הוּא חָכְמְתָא הָכָא. אֲמַר לֵיהּ בְּרִי תְּבַשֵּׁל בִּשּׁוּלָךְ, וְתֶחֱמֵי הַאי קְרָא. אֲמַר לֵיהּ עַד לָא בָּשִׁילְנָא יָדַעְנָא. אֲמַר לֵיהּ מְנָא לָן.

אֲמַר לֵיהּ קָלָא חַד שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּהֲוָה אָמַר בְּהַאי קְרָא, דִּשְׁלֹמֹה קָא אַזְהַר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאַעְטָרָא לֵהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּשְׂמְחָה, דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּימִינָא, וְאִיהוּ נָהֳמָא, דְּיִתְעָטַר בְּחֶדְוָה. וּלְבָתַר, יִתְעָטַר בְּחַמְרָא, דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא, בְּגִין דְּתִשְׁתְּכַח בִּמְהֵימָנוּתָא דִּכְלָּא, חֶדְוָותָא שְׁלֵימָתָא, בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, וְכַד תֶּהֱוֵי בֵּין תַּרְוַויְיהוּ כְּדֵין כָּל בִּרְכָאן שָׁרָאן בְּעָלְמָא. וְכָל דָּא, כַּד אִתְרְעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ. אָתָא ר' חִיָּיא וּנְשַׁקֵּיהּ, אָמַר, חַיֶּיךָ בְּרִי הַאי מִלָּה שָׁבַקְנָא בְּגִינָךְ, וְהַשְׁתָּא יָדַעְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאַעְטָרָא לָךְ בְּאוֹרַיְיתָא.

תּוּ פָּתַח ר' חִיָּיא וְאָמַר, אֱמוֹר אֶל אַהֲרֹן קַח מַטְּךָ וּנְטֵה יָדְךָ עַל מֵימֵי מִצְרַיִם. מַאי טַעְמָא אַהֲרֹן וְלֹא מֹשֶׁה. אֶלָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַהֲרֹן מַיִין קַיְימִין בְּדוּכְתֵּיהּ, וּשְׂמָאלָא בָּעֵי לְנַגָּדָא מַיִין מִתַּמָּן, אַהֲרֹן דְּאָתֵי מֵהַהוּא סִטְרָא יִתְעַר לֵיהּ, וְכַד שְׂמָאלָא נָקִיט לוֹן, אִינּוּן יִתְהַדְּרוּן דָּמָא.

תָּא חֲזֵי תַּתָּאָה דְּכָל דַּרְגִּין מָחָא בְּקַדְמִיתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִתַּתָּאָה שָׁרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיָדָא דִּילֵיהּ, מָחָא בְּכָל אֶצְבְּעָא וְאֶצְבְּעָא. וְכַד מָטָא לְדַרְגָּא עִלָּאָה דְּכָל דַּרְגִּין, עָבַד אִיהוּ דִּילֵיהּ, וְעָבַר בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְקָטַל כֹּלָּא. וּבְגִינֵי כַּךְ קָטַל כָּל בּוּכְרִין בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, בְּגִין דְּאִיהוּ דַּרְגָּא עִלָּאָה וּבוּכְרָא דְּכֹלָּא.

וְתָא חֲזֵי, פַּרְעֹה הֲוָה שׁוּלְטָנֵיהּ בְּמַיָּא, (נ"א בקדמיתא ומתתאה שרא קודשא בריך הוא וכד מטא לדרגא עילאה דילהון דאיהו בוכרא דכל דרגין דילהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין ההוא דרגא עילאה ובוכרא דכולא ותא חזי פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא) דִּכְתִיב, (יחזקאל כ"ט:ג') הַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאוֹרָיו, בְּגִין כָּךְ אִתְהַפַּךְ נַהֲרֵיהּ בְּדָמָא בְּקַדְמֵיתָא. לְבָתַר צְפַרְדְּעִים דְּמִשְׁמְטֵי לוֹן בְּקִלִּין טְסִירִין מְקַרְקְרִין בְּגוֹ מֵעַיְיהוּ, (נ"א מקרקרין בגו יאורא) וְנָפְקֵי מִגּוֹ יְאוֹרָא, וְסַלְקֵי בִּיבֶּשְׁתָּא וְרָאמִין קָלִין בְּכָל סִטְרִין, עַד דְּאִינּוּן נַפְלִין כְּמֵתִין בְּגוֹ בֵּיתָא.

וְרָזָא דְּמִלָּה, כָּל אִינּוּן עֶשֶׂר אָתִין דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ הֲווֹ מִגּוֹ יָדָא תַּקִּיפָא, וְהַהוּא יָדָא אִתְתְּקַף עַל אִינּוּן דַּרְגִּין כּוּלְּהוּ שֶׁלְּטָנוּתָא דִּלְהוֹן, בְּגִין לְבַלְבְּלָא דַּעְתַּיְיהוּ, וְלָא הֲווֹ יַדְעֵי לְמֶעְבַּד מִידִי. תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְהוֹן, כֵּיוָן דְּנַפְקֵי לְמֶעְבַּד מִידִי, דְּאִתְחֲזֵי לְכֹלָּא לָא יַכְלִין (לבתר) לְמֶעְבַּד מִידִי. (אימת כד) (נ"א בגין ההוא) יָדָא תַּקִּיפָא (ס"א שריא) דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ.

פרק יז

דכתיב (שמות ז׳:כ״ח) וְשָׁרַץ הַיְאוֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ. ר׳ שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ירמיהו ל״א:ט״ו) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ וגו׳. תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אַתְרֵי. וְהַאי קְרָא קַשְׁיָא, רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, בְּנָהָא דְּרָחֵל יוֹסֵף וּבִנְיָמִין הֲווֹ וְלָא יַתִּיר, וְלֵאָה (כולהו) שִׁית שְׁבָטִין הֲווֹ דִּילָהּ, אֲמַאי בָּכַת רָחֵל וְלֹא לֵאָה. אֶלָּא הָכִי אָמְרוּ כְּתִיב, (בראשית כ״ט:י״ז) וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת. אֲמַאי רַכּוֹת. בְּגִין דְּכָל יוֹמָא נַפְקַת לְפָרְשַׁת אֹרְחִין, וְשָׁאֲלַת עַל עֵשָׂו, וַהֲווּ אַמְרִין לָהּ עוֹבָדוֹי דְּהַהוּא רָשָׁע, וְדָחִילַת לְמִנְפַּל בִּגּוֹ עַדְבֵיהּ, וַהֲוַת בָּכַת כָּל יוֹמָא, עַד דְּאִתְרְכָכוּ עֵינָהָא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אַנְתְּ בָּכַת בְּגִין הַהוּא צַדִּיקָא, דְּלָא תֶּהֱוֵי בְּעַדְבֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע. חַיָּיךְ, אַחֲתָךְ תָּקוּם בְּפָרְשַׁת אֹרְחִין, וְתִבְכֵּי עַל גָּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַתְּ תָּקוּם לְגוֹ וְלָא תִּבְכֵּי עֲלַיְיהוּ וְרָחֵל אִיהִי בָּכַת עַל גָּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

אֲבָל הַאי קְרָא, אִיהוּ עַל מַה דְּאַמְרָן. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, דְּרָחֵל וְלֵאָה תְּרֵי עָלְמִין נִינְהוּ. חַד עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, וְחַד עָלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא. וְעַל דָּא, דָּא אִתְקַבְּרַת וְאִתְחֲפְיַאת לְגוֹ בְּמַעֲרְתָּא וְאִתְכְּסְיַאת. וְדָא קַיְימָא בְּפָרְשַׁת אֹרְחִין בְּאִתְגַּלְיָא. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא עִלָּאָה. וּבְגִין כַּךְ לָא אִעֵיל לָהּ יַעֲקֹב בְּמְעָרְתָּא, וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא, דְּהָא כְּתִיב (בראשית מ״ח:ז׳) בְּעוֹד כִּבְרַת אֶרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה, וְלָא אִעֵיל לָהּ לְמָתָא. בְּגִין דְּהֲוָה יָדַע דְּאַתְרָהּ הֲוָה בְּאַתְרָא דְּאִתְגַּלְיָא.

תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הָכִי אִקְרֵי, רָחֵל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה נ״ב) וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה. אֲמַאי נֶאֱלָמָה. דְּכַד שַׁלְטִין שְׂאַר עַמִּין, קָלָא אִתְפְּסָק מִינָהּ, וְהִיא אִתְאַלְּמַת. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע דָּא יְרוּשָׁלַיִם לְעֵילָּא. רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בָּגָלוּתָא, אִיהִי מְבַכָּה עֲלַיְיהוּ דְּאִיהִי אִימָּא דִּלְהוֹן. מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ. מַאי טַעְמָא. כִּי אֵינֶנּוּ. כִּי אֵינָם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, בְּגִין דְּבַעְלָהּ דְּאִיהוּ קוֹל, אִסְתַּלָּק מִינָהּ, וְלָא אִתְחַבַּר בַּהֲדָהּ.

וְתָא חֲזֵי, לָאו שַׁעֲתָא חֲדָא, אִיהִי דְּבָכַת עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא דְּאִינּוּן בָּגָלוּתָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּרַם לוֹן קָלָא לְמִצְרָאֵי, דִּכְתִיב, (שמות י״א:ו׳) וְהָיְתָה צְעָקָה גְּדוֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ לֹא נִהְיְתָה וְגוֹ׳. וְזִמִּין לוֹן קָלִין אַחֲרָנִין, בְּאִינּוּן עוּרְדְּעָנִין, דְּרָמָאן קָלִין בְּמַעַיְיהוּ, וַהֲווּ נָפְלֵי בַּשְׁוָקֵי כַּמִּתִים.

וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ, חֲדָא הֲוָת, וְאוֹלִידַת, וְאִתְמַלְיַית אַרְעָא מִינַיְיהוּ. וַהֲווּ כֻּלְּהוּ מַסְרִין גַּרְמַיְיהוּ לְאֶשָּׁא, דִּכְתִיב וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ, וּמַאי הֲווֹ אָמְרוּ. (תהילים ס״ו:י״ב) בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמָּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי מַאי אִיכְפַּת לְהוּ לְמִצְרָאֵי דְּעָאלִין לְאֶשָּׁא כָּל אִינּוּן עוּרְדַּעָנִין אֶלָּא כֻּלְּהוּ עָאלִין לְאֶשָּׁא וְאָזְלִין בְּתַנּוּרָא וְלָא מֵתִין. וְאִינּוּן דְּמֵתִין מַאי קָא

עַבְדֵי. נַהֲמָא הַוָה בְּתַנּוּרָא וְעָאלִין בְּגוֹ נַהֲמָא וּמִתְבַּקְעִין וְנַפְקֵי מְנַיְיהוּ אַחֲרָנִין וְאִשְׁתַאֲרִין בְּנַהֲמָא. אָתוּ לְמֵיכַל מִינֵה הַהוּא פִּתָּא אִתְהַדְּרוּ עוֹרְדַעֲנָיָא בֵּמֶעַיְיהוּ וְרַקְדָן וְרַמָּאן קַלִּין עַד דְּהַווּ מֵתִים. וְדָא קְשָׁיָא לוֹן מִכֹּלָא. תָּא חָזֵי כְּתִיב וְשָׁרָץ הַיְאוֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל מִטָּתֶךָ. פַּרְעֹה אִיהוּ אַלְקֵי קַדְמָאָה מִכֻּלְהוּ וְיָתִיר מִכֻּלְהוּ. לֵיהֲוֵי שְׁמֵיהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרְךָ מִן עַלְמָא וְעַד עַלְמָא דְּהַוָה פָּקִיד עוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא בְּכָל מָה דְּעָבְדִי.

כְּתִיב (בראשית י״ב:ט״ו) וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה וַיְהַלְלוּ אוֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה. הַאי קְרָא לְדָרְשָׁא הוּא דְּאָתְא. תְּלַת פַּרְעֹה הָכָא. חַד, בְּהַהוּא זִמְנָא. וְחַד, בְּיוֹמוֹי דְּיוֹסֵף. וְחַד, בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה דְּאַלְקֵי בְּקוֹלְפוֹי. (ס"א האי קרא כלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא וכו' והאי קרא אתקיים)

פַּרְעֹה קַדְמָאָה, בְּשַׁעֲתָה דְּאִתְנְסִיבַת שָׂרָה לְגַבֵּיהּ, רָמַז לְאוּמָנִין, וְצִיְּירוּ הַהוּא דְּיוּקְנָא בְּאִדְרֵיהּ, עַל עַרְסֵיהּ בְּכוֹתָלָא, לָא נָח דַּעְתֵּיהּ, עַד דְּעָבְדוּ דְּיוּקְנָא דְּשָׂרָה בִּנְסִירוּ, וְכַד סָלִיק לְעַרְסֵיהּ, סָלִיק לָהּ עִמֵּיהּ. כָּל מַלְכָּא דְּאָתָא אֲבַתְרֵיהּ, הֲוָה חָמֵי הַהוּא דְּיוּקְנָא מְצַיְּירָא צִיּוּרָא, וַהֲווּ עָאלִין קָמֵיהּ בְּדִיחִין, כַּד סָלִיק לְעַרְסֵיהּ הֲוָה אִתְהֲנֵי בְּהַהוּא צִיּוּר. בְּגִין כַּךְ, מַלְכָּא אַלְקֵי הָכָא יַתִּיר מִכֹּלָא. (תא חזי) הַיְינוּ דִּכְתִיב, וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל מִטָּתֶךָ. וּלְבָתַר, וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ. וּבְכֻלְּהוּ לָא כְּתִיב עַל מִטָּתָם, אֶלָּא לֵיהּ בִּלְחוֹדֵיהּ.

ר' אַבָּא פָּתַח, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל מָקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלֶכֶת. הַאי קְרָא אִתְמַר, וְאַמְרֵי לֵיהּ חַבְרַיָּיא. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כַּד אִינּוּן נָחֲלִין עָאלִין לְגוֹ יַמָּא, וַיַּמָּא נָקִיט לוֹן, וְשָׁאִיב לוֹן בְּגַוֵּיהּ, בְּגִין דְּקַקְפָּאן מַיָּא בְּגוֹ יַמָּא, וְהַהוּא גְּלִידֵי שָׁאִיב כָּל מַיָּא דְּעָאלִין בֵּיהּ, וּלְבָתַר נָפְקִין מַיָּא בְּתוּקְפָּא דְּדָרוֹם, וְאַשְׁקֵי יַת כָּל חֵיוַת בָּרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ק״ד:י״א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי.

(זהו הנזכר הכא) וְתָא חֲזֵי, יַמָּא דְּקַקְפָּא שָׁאִיב כָּל מַיָּא, וְאִשְׁתְּרֵי בְּתוּקְפָּא דְּדָרוֹם, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּבְגִין כַּךְ אֵינֶנּוּ מָלֵא, וְאִתְּמַר.

וְהָא אִתְּעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא. אֶל מָקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלֶכֶת. מַאי טַעֲמָא הֵם שָׁבִים. בְּגִין דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן לָא פָּסִיק לְעָלְמִין, וְהוּא אַפִּיק תָּדִיר מַיָּא לְיַמָּא, וְעַל דָּא, מַיִין שָׁבִין לָלֶכֶת, וְתָבִין, וְאָזְלִין וְתָבִין, וְלָא פָּסְקִין לְעָלְמִין. וְכַד אִיהוּ תָּב לָלֶכֶת, בְּגִין לְמֵהַךְ לְאַשְׁקָאָה לְכֹלָּא, וְאָתֵי רוּחַ (וארא כ"ד ע"א) צָפוֹן וְקַפֵּי מַיָּא, וְרוּחָא דְּדָרוֹם דְּאִיהוּ חֲמִימָא, (ס"א שרי) שְׁדֵי לוֹן לְמֵהַךְ לְכָל סְטָר. וְעַל דָּא, הַאי יַמָּא יָתִיב בֵּין תְּרֵי סְטָרֵי אִלֵּין, וּבְגִינַיְיהוּ קַיְימָא, וְאַרְבִּין אָזְלִין וְנָטְלִין לְכָל סְטָר.

תָּא חֲזֵי, כַּד מַלְכָּא, אָתֵי לְעַרְסֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, רוּחָא דְּצָפוֹן אִתְּעַר, דְּאִיהוּ אִתְּעַר חֲבִיבוּתָא לְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא, דְּאִלְמָלֵא אִתְּעָרוּתָא דְּצָפוֹן, לָא אִתְחֲבָּר מַלְכָּא בַּהֲדָהּ,

בְּגִין דְּצָפוֹן שְׁארֵי חֲבִיבוּתָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וְדָרוֹם חָבִיק בִּרְחִימוּ דִּכְתִּיב וימינו תְּחַבְּקֵנִי, כְּדֵין כַּמָּה בְּדִיחִין מִתְעָרִין שִׁירָתָא, עַד דְּאָתֵי צַפְרָא, דִּכְתִּיב, (איוב ל״ח:ז׳) בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

וְכַד אָתֵי צַפְרָא, כֻּלְּהוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי אַמְרֵי שִׁירָתָא, וְיִשְׂרָאֵל כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, דִּכְתִּיב, (ישעיהו ס״ב:ו׳-ז׳) הַמַּזְכִּירִים אֶת יְיָ' אַל דֳּמִי לָכֶם. אַל דֳּמִי לָכֶם לְתַתָּא דִּיְיקָא. (בלילה) כַּד אִתְפְּלִיג לֵילְיָא, אִינּוּן דְּתִיאוּבְתָּא דִּילְהוֹן לְאַדְכָּרָא תָּדִיר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא יָהֲבֵי שְׁכִיבוּ לְלֵבָּא, וְקַיְימִין לְאַדְכָּרָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כַּד סָלִיק צַפְרָא מַקְדִּימִין לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וּמְשַׁבְּחָאן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵן בָּתַר פַּלְגוּת יוֹמָא. וְכֵן בְּלֵילְיָא, כַּד אִתְחֲשָׁךְ וְאִתְדַּבַק לֵילְיָא בְּחִשׁוֹכָא, וּבַת שְׁמְשָׁא. עַל אִלֵּין כְּתִיב הַמַּזְכִּירִים אֶת יְיָ' אַל דֳּמִי לָכֶם. וְדָא עַמָּא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל דָּא, אַדְכַּר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, וְסָלִיק עַל פַּרְעֹה, אִלֵּין דְּלָא מִשְׁתַּכְּחֵי יְמָמָא וְלֵילְיָא, וּמַאן אִינּוּן. אוּרְדְּעַנְיָא, דְּקַלֵּהוֹן לָא מִשְׁתְּכַּךְ תְּדִיר, בְּגִין דְּאִתְקְיִף בְּעַמָּא קַדִּישָׁא, דְּלָא מִשְׁתַּכְּחֵי יְמָמָא וְלֵילֵי, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ בְּמִצְרַיִם, דְּיָכִיל לְמִשְׁתָּעֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. וּמִנַּיְיהוּ אִתְחַבְּלָת אַרְעָא. וּמִקַּלֵּהוֹן הֲווֹ יְנוֹקִין וְרַבָּיָין מֵתִין.

וְאִי תֵּימָא הֵיךְ לָא יַכְלִין לְקָטְלָא לוֹן. אֶלָּא, אִי אֲרִים בַּר נָשׁ חוּטְרָא, אוֹ אֲבָנָא, לְקָטְלָא חָדָא, אִתְבַּקְעַת, וְנָפְקִין שִׁית מִינָהּ, מִגּוֹ מְעָהָא, וְאַזְלֵי וְטַרְטָשֵׁי בְּאַרְעָא, עַד דְּהַוִי, מִתְמַנָּע לְמִקְרַב בְּהוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה נָהֲרִין, כַּמָּה יְאוֹרִין, נַפְקָא מִגּוֹ יַמָּא עִלָּאָה, כַּד אִתְמַשְׁכָן וּמִשְׁתְּרָן מַיָּא, (ויחי רמ״ב) וּמִתְפַּלְגִין כַּמָּה נְחָלִין, לְכַמָּה סְטָרִין, לְכַמָּה יְאוֹרִין, לְכַמָּה נָהֲרִין. וְחוּלְקָא דְּמָמָנָא דְּסִטְרָא דְּמִצְרַיִם אִינּוּן מַיִין (בראשית קכ״ט) מְרַחֲשָׁן אִלֵּין, דְּלֵית לָךְ מַיִין דְּנָפְקִין מִגּוֹ יַמָּא, דְּלָא מַפְקֵי נוּנִין לְזִינִין.

מַאן אִינּוּן נוּנִין. אִינּוּן שְׁלִיחָן בְּעָלְמָא, מְמָנָן לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, מְמָנָן בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, אֵית מַיִין מְגַדְּלִין חַכִּימִין. וְאֵית מַיִין מְגַדְּלִין טִפְּשִׁין. לְפוּם אִינּוּן נָהֲרִין דְּמִתְחַלְּקִין לְכָל סִטְרִין.

וְהָכָא נַהֲרֵי דְּמִצְרַאֵי, מְגַדְּלִין מָארֵי דְּחָרְשִׁין, נוּנִין בְּסִיטִין, קְפִיטִין בְּעֶשֶׂר דַּרְגִּין דְּחָרְשִׁין, דִּכְתִּיב, (דברים י״ח:י׳-י״א) קוֹסֵם, קְסָמִים, מְעוֹנֵן, וּמְנַחֵשׁ, וּמְכַשֵּׁף, וְחוֹבֵר חָבֶר, וְשׁוֹאֵל אוֹב, וְיִדְּעוֹנִי, וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים. הָא עֶשֶׂר זִינִין דְּחָכְמְתָא דְּחָרָשַׁיָּא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, אוֹשִׁיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶצְבְּעָא דִּידֵיהּ, וּבַלְבֵּל אִינּוּן נְחָלִין נַהֲרִין דְּמִצְרַאֵי, וְאִתְמְנָעוּ אִינּוּן נוּנֵי דְּחָכְמְתָא דִּילְהוֹן. חַד אִתְהַפַּךְ לְדָמָא, וְחַד דְּסָלִיקוּ נוּנֵי קָלִין, (דכולהו נונין תליין) בְּלֹא תּוֹעַלְתָּא, וְלָא אָתֵי עֲלַיְיהוּ רוּחָא דְּאִינּוּן חָכְמְתָן.

עָרוֹב: כִּי הַאי גַּוְונָא, דְּעִרְבֵּב לוֹן זִינֵי דְּחָכְמְתָא דִּילְהוֹן, וְלָא יַכְלִין לְאִתְדַּבְּקָא, וְלא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ דְּהָנֵי דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּאַרְעָא, מְחַבְּלָן לוֹן בְּאַרְעָא, וּמְחַבְּלָן אוֹרְחַיְיהוּ. עָרוֹב, מַאי עָרוֹב. עִרְבּוּבְיָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא י״ט:י״ט) וּבֶגֶד כִּלְאַיִם. עִרוּבִין: (ויקרא י״ט:י״ט) שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם: זִינִין סַגִּיאִין בְּאַרְמוּת יְדָא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֵילִין אִתְעָרוּ לְעֵילָּא כְּחַד, וּבַלְבֵּל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא, בְּגִין לְבַלְבָּלָא חֵיילֵיְיהוּ תַּקִּיפָא לְעֵילָּא. וְכָל אִינּוּן גְּבוּרָן דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, בִּידָא חֲדָא הֲוָה, דְּאָרִים יְדֵיהּ עֲלַיְיהוּ, לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּמִתַּמָּן אִתְאֲבִידַת חָכְמְתָא דְּמִצְרַיִם, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ט:י״ד) וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבוֹנָיו תִּסְתַּתָּר.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב, (ישעיהו י״ט:ב׳) וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם. מִצְרַיִם לְעֵילָּא, בְּמִצְרַיִם לְתַתָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן חֵילִין לְעֵילָּא, מְמַנָּן עַל חֵילִין דִּלְתַתָּא, וְאִתְעָרְבוּ כֻּלְּהוּ. אִתְעָרְבוּ לְעֵילָּא, דְּלָא הֲווֹ מִצְרָאֵי יַכְלֵי לְאִתְקַשְּׁרָא בְּחָרְטֻמֵּיהוּ, בְּאִינּוּן דּוּכְתֵּי דַּהֲווֹ מִתְקַשְּׁרֵי בְּקַדְמֵיתָא, דְּהָא אִתְבַּלְבָּלוּ. וְעַל דָּא אַיְיתֵי עֲלַיְיהוּ עָרוֹב, חִיוָון דַּהֲווֹ מִתְעָרְבֵי דָּא בְּדָא. כִּנִּים, דְּסַלְקָא עַפְרָא דְּאַרְעָא. וְתָא חֲזֵי, כָּל אִיבָּא דְּאִתְיְלִידַת בְּאַרְעָא, מֵחֵילָּא דִּלְעֵילָּא מְמָנָא דְּאִזְדָּרַע עָלָּה אִיהוּ, וְכֹלָּא הֲוָה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

וְתָא חֲזֵי, שִׁבְעָה רְקִיעִין עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּגַוְונָא דָּא שִׁבְעָה אַרְעָאן. וְאִינּוּן תְּחוּמִין דִּמְתְפָּרְשָׁן בְּדוּכְתַּיְיהוּ. ז׳ רְקִיעִין לְעֵילָּא, שִׁבְעָה תְּחוּמֵי אַרְעָא לְעֵילָּא, כְּהַאי גַּוְונָא לְתַתָּא מִתְפָּרְשָׁן דַּרְגִּין, ז׳ רְקִיעִין, וְז׳ תְּחוּמֵי אַרְעָא. וְהָא אוּקְמוּהוּ חַבְרַיָּיא, בְּז׳ אַרְעִין כְּסוּפְטָא דָּא עַל דָּא.

וְאִינּוּן ז׳ תְּחוּמֵי אַרְעָא לְעֵילָּא, כָּל חַד וְחַד (מתפרשאן לשבעין ממנן) מִתְפָּרְשָׁן לְעֻשֶּׁר, וְאִינּוּן מִתְפָּלְגָאן לְע׳ מְמָנָן, דְּמְמָנָן עַל שִׁבְעִין עַמִּין. (בלק ר״ט ע״ב) וְהַהוּא אַרְעָא, תְּחוּמָא דְּכָל עַמָּא וְעַמָּא, סַחֲרָא לְאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ג׳:ז׳) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲשָׂרָה בְּגַוַוייהוּ טְמִירִין, וְאִינּוּן ע׳ דְּסַחֲרָן אַרְעָא קַדִּישָׁא. וְדָא הוּא לְעֵילָּא, כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא.

וְתָא חֲזֵי, הַהוּא אַרְעָא, תְּחוּמָא דְּחוּלָקָא דְּמִצְרָאֵי, בְּהַהוּא זִמְנָא, אוֹשִׁיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶצְבְּעָא דִּילֵיהּ, וְאִתְיְלִידוּ טַפְסִירִין בְּהַהוּא תְּחוּמָא, וְאִתְיְבָשׁוּ כָּל אִינּוּן תְּחוּמִין דְּרַכִּיכוּ מַיָּא. וְכָל יְרוֹקָא דְּמַיִין דְּנַבְעִין, כְּדֵין לְתַתָּא, אִתְחֲזִיאוּ קִלְמִין מֵעַפְרָא דְּאַרְעָא.

וְהָא אִתְמַר דְּאַהֲרֹן הֲוָה מָחֵי. אֶבָל בְּגִין דָּא אַהֲרֹן הֲוָה מָחֵי, לְאַחֲזָאָה דִּימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּבַר לְשַׂנְאִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ט״ו:ו׳) יְמִינְךָ יְיָ׳ תִּרְעַץ אוֹיֵב. כְּגַוְונָא דָּא, זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְיתָאָה עַל קַרְתָּא דִּרוֹמֵי רַבְתָּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ד:ט׳) וְנֶהֶפְכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִית. וְעַל דָּא, כָּל עֲפַר הָאָרֶץ הָיָה כִנִּים בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם.

פרק יח

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי חִיָּיא, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, חַבְרַיָּיא כַּד אִינּוּן בְּאוֹרְחָא, בַּעְיִין לְמֵהַךְ בְּלָבָא חַד. וְאִי אִיעָרְעוּ, אוֹ אָזְלֵי בְּגַוְוּיְיהוּ חַיָּיבֵי עָלְמָא, אוֹ בְּנֵי נָשָׁא דְּלָאו אִינּוּן מֵהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, בָּעוּ לְאִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ. מְנָא לָן. מִכָּלֵב, דִּכְתִיב, (במדבר י״ד:כ״ד) וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ וַיְמַלֵּא אַחֲרָי. מַאי רוּחַ אַחֶרֶת. דְּאִתְפָּרֵשׁ מֵאִינּוּן מְאַלְלִין, דִּכְתִיב, (במדבר י״ד:כ״ד) וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. דְּאִתְפָּרֵשׁ מֵאִינּוּן מְאַלְלִין וְאָתָא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי לְחֶבְרוֹן, לְאִשְׁתַּטְחָא עַל קִבְרֵי אֲבָהָן.

וְחֶבְרוֹן, אִתְיְהִיב לֵיהּ חוּלָק אַחֲסָנָא לְאִתַּתְקְפָא בֵּיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים א׳:ל״ו) וְלוֹ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. אֲמַאי יָהִיבוּ לֵיהּ חֶבְרוֹן. אִי בְּגִין דְּאִשְׁתַּטַח בְּקִבְרֵי אֲבָהָן לְאִשְׁתְּזָבָא מֵהַהוּא עֵיטָא דִּילְהוֹן דְּאִשְׁתְּזִיב. לָא.

אֶלָּא, רָזָא דְּמִלָּה שְׁמַעְנָא. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (שמואל ב ב׳:א׳) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיְיָ' לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְיָ' אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָה אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֶבְרוֹנָה. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, כֵּיוָן דְּהָא מִית שָׁאוּל, וְדָוִד בְּיוֹמֵי דִּשְׁאוּל אִתְמְשַׁח לְקַבְּלָא מַלְכוּ. כֵּיוָן דְּמִית שָׁאוּל אֲמַאי לָא אַמְלִיכוּ לֵיהּ לְדָוִד, וְלָא קַבִּיל מַלְכוּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָתָא לְחֶבְרוֹן, וּמַלְכוּ קַבִּיל עַל יְהוּדָה בִּלְחוֹדוֹי שֶׁבַע שָׁנִים, וְאִתְעַכָּב תַּמָּן כָּל הָנֵי שֶׁבַע שָׁנִים. וּלְבָתַר דְּמִית אִישׁ בּוֹשֶׁת, קַבִּיל מָלְכוּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם.

אֶלָּא, כֹּלָּא הוּא רָזָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי, מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא לָא קַבִּיל מַלְכוּ שְׁלֵימָתָא, עַד דְּאִתְחַבָּר (בראשית ע"ט ע"ב) בַּאֲבָהָן. וְכַד אִתְחֲבָּר בְּהוּ, אִתְבְּנִי בְּבִנְיָינָא שְׁלִימוּ, מֵעָלְמָא עִלָּאָה, וְעָלְמָא (בראשית רמ"ז ע"א) עִלָּאָה אִקְרֵי שֶׁבַע שָׁנִים, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ בֵּיהּ.

וְסִימָנִיךְ (מלכים א ו׳:ל״ח) וַיִּבְנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים, דָּא עָלְמָא עִלָּאָה. וְלָא כְּתִיב וַיִּבְנֵהוּ בְּשֶׁבַע שָׁנִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מַאן שֵׁשֶׁת יָמִים, דָּא אַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם. וְאַבְרָהָם שֵׁשֶׁת יָמִים אִקְרֵי. וּבְגִין (נ"א וביה) דְּאִיהוּ שֵׁשֶׁת יָמִים, אִתְבְּנֵי עָלְמָא. בְּהַהוּא (נ"א בהאי) גַּוְונָא וַיִּבְנֵהוּ שֶׁבַע שָׁנִים.

וְתָא חֲזֵי, דָּוִד בָּעָא לְאִתְבְּנָאָה בְּמַלְכוּ שְׁלֵימְתָא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְלָא אִתְבְּנֵי, עַד דְּאָתָא וְאִתְחַבָּר בַּאֲבָהָן. וְקָאִים שֶׁבַע שָׁנִים לְאִתְבְּנָאָה בְּגַוְוּיְיהוּ. לְבָתַר שֶׁבַע שָׁנִים, אִתְבְּנֵי בְּכֹלָּא, אִתְמַשְּׁכָא מַלְכוּתֵיהּ דִּי לָא תַּעְדֵּי לְעָלְמִין. וְאִי לָאו דְּאִתְעָבַד בְּחֶבְרוֹן לְאִתְחַבָּרָא בְּדוּכְתֵּיהּ, לָא אִתְבְּנֵי מַלְכוּתֵיהּ לְאִתְמַשְּׁכָא כְּדְקָא יָאוֹת. כְּהַאי גַּוְונָא כָּלֵב, אִתְנְהִיר בֵּיהּ

רוּחָא דְּחָכְמְתָא, וְאָתָא לְחֶבְרוֹן, לְאִתְחַבְּרָא בַּאֲבָהָן, וּלְדוּכְתֵּיהּ אָזַל, וּלְבָתַר, דּוּכְתֵּיהּ הֲוָה, וְיָרִית לֵיהּ.

פרק יט

רִבִּי יֵיסָא (נדפס מקץ קצ"ו ע"ב) וְרִבִּי חִזְקִיָּה, הֲווֹ אָזְלֵי מִקַּפּוּטְקִיָּא לְלוּד, וַהֲוָה עִמְּהוֹן חַד יוּדְאי בְּמָטוּל דְּקַטְפִּירָא דַּהֲמָרָא. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אֲמַר רִבִּי יֵיסָא לְרִבִּי חִזְקִיָּה, אַפְתַּח פּוּמָךְ, וְאֵימָא חַד מִלָּה, מֵאִינּוּן מִלֵּי מְעַלְּיִיתָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַתְּ אֲמַרְתְּ בְּכָל יוֹמָא, קָמֵי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא.

פְּתַח וְאָמַר, (משלי ג׳:י״ז) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, אִלֵּין אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּמַאן דְּאָזִיל בְּאוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַשְׁרֵי עֲלֵיהּ נְעִימוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, דְּלָא תַּעְדֵּי מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם, דְּכָל שְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, כּוּלְהוֹן שְׁלָם. שְׁלָם לֵיהּ לְעֵילָּא, שְׁלָם לֵיהּ לְתַתָּא. שְׁלָם לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין, שְׁלָם לֵיהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר הַהוּא יוּדְאי, אִיסּוּרָא בְּקִיסְטָרָא, בְּהַאי קְרָא אִשְׁתְּכַח. אֲמַר לֵיהּ מְנַיִּין לָךְ. אָמַר לֵיהּ, מֵאַבָּא שְׁמַעְנָא, וְאוֹלִיפְנָא הָכָא בְּהַאי קְרָא מִלָּה טָבָא.

פְּתַח וְאָמַר, הַאי קְרָא בְּתֶרֶין גַּוְונִין אִיהִי, וּבְתֶרֶין סִטְרִין. קְרֵי בֵּיהּ דְּרָכִים, וְקְרֵי בֵּיהּ נְתִיבוֹת. קְרֵי בֵּיהּ נוֹעַם, וְקְרֵי בֵּיהּ שָׁלוֹם. מַאן דְּרָכִים. וּמַאן נְתִיבוֹת. מַאן נֹעַם. וּמַאן שָׁלוֹם. אֶלָּא, דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ג:ט״ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ. דְּהָא כָּל אֲתָר דְּאִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא דֶּרֶךְ, הוּא אוֹרְחָא פְּתִיחָא לְכֹלָּא. כְּהַאי אוֹרְחָא דְּהוּא פְּתִיחַ לְכָל בַּר נָשׁ. כַּךְ דְּרָכֶיהָ, אִלֵּין דְּרָכִים דְּאִינּוּן פְּתִיחָן מֵאֲבָהָן, דְּכָרָאן בְּיַמָּא רַבָּא, וְעָאלִין בְּגַוֵּיהּ. וְאִינּוּן אוֹרְחִין מִתְפַּתְּחִין לְכָל עִיבָר, וּלְכָל סִטְרֵי עָלְמָא.

וְהַאי נֹעַם, הוּא נְעִימוּ דְּנָפִיק מֵעָלְמָא דְּאָתֵי, (נ"א ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין) וְנָהִיר לְכָל בּוּצִינִין, וּמִתְפָּרְשִׁין (נ"א נהורין) לְכָל עִיבָר, וְהַהוּא טִיבוּ, וּנְהוֹרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּיַנְקִין אֲבָהָן, אִקְרֵי נֹעַם. דָּבָר אַחֵר, עָלְמָא דְּאָתֵי, אִקְרֵי נֹעַם. וְכַד אִתְעַר עָלְמָא דְּאָתֵי, כָּל טִיבוּ, וְכָל חֵידוּ, וְכָל נְהוֹרִין, וְכָל חֵירוּ דְּעָלְמָא אִתְעַר. וּבְגִינֵי כַּךְ, אִקְרֵי נֹעַם.

וְעַל דָּא תְּנֵינָן, חַיְּיבִין דְּגֵיהִנָּם, בְּשַׁעָתָא דְּעָאל שַׁבְּתָא, כֻּלְּהוּ נַיְּיחִין, וְאִית לְהוּ (ס"א חירו) חֵידוּ, וְנַיְּיחָא בְּשַׁבְּתָא. כֵּיוָן דְּנָפִיק שַׁבְּתָא, אִית לָן לְאַתְעָרָא חֵידוּ עִלָּאָה עָלָנָא, דְּנִשְׁתֵּזִיב מֵהַהוּא עוֹנְשָׁא דְּחַיָּבְיָא, דְּאִתְדָּנוּ מֵהַהִיא שַׁעָתָא וּלְהַלְאָה. וְאִית לָן לְאִתְעָרָא וְלֵימָא, (תהילים צ׳:י״ז) וִיהִי נֹעַם יְיָ' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. דָּא הוּא נֹעַם עִלָּאָה, (חירו) חֵידוּ דְּכֹלָּא. וְעַל דָּא, דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם.

מַאן נְתִיבוֹתֶיהָ. אִלֵּין אִינּוּן נְתִיבוֹת וּשְׁבִילִין, דְּנַפְקֵי מִלְּעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ נָקִיט לוֹן בְּרִית יְחִידָאי, דְּאִיהוּ אִקָּרֵי שָׁלוֹם, שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, וְעָאיל לוֹן לְיַמָּא רַבָּא, כַּד אִיהוּ בְּתוּקְפֵּיהּ. וּכְדֵין יָהִיב לֵיהּ שְׁלָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. (ע"כ) אָתוּ רִבֵּי יֵיסָא וור' חִזְקִיָּה, וְנָשְׁקוּ לֵיהּ, אָמְרוּ וּמַה כָּל הָנֵי מִלִּין עִלָּאִין טְמִירִין נַבָּךְ, וְלָא יַדָּעְנָא. אֲזָלוּ. כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֻקָּל, חָמוּ בְּעִירֵי דְּבֵי חֻקָּל מֵתִין, אָמְרוּ וַדַּאי דֶּבֶר דִּבְעִירֵי אִית בַּאֲתַר דָּא.

פרק כ

אָמַר הַהוּא יוּדָאי, הָא דְּאַמְרִיתוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטַל בְּמִצְרַיִם, כָּל אִינּוּן עָאנֵי, כָּל אִינּוּן בְּעִירֵי. תְּלַת מוֹתָנֵי הֲווֹ בִּבְעִירֵי. חַד, דֶּבֶר. וְחַד, אִינּוּן דְּקָטִיל בָּרָד. וְחַד, אִינּוּן בּוּכְרֵי דִּבְעִירֵי.

וּמַה הֲוָה מוֹתָנָא דִּילְהוֹן. אֶלָּא, הָא, כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, (שמות ט':ג') הִנֵּה יַד יְיָ' הוֹיָה בְּמִקְנְךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה, אֲמַאי בְּכֻלְּהוּ לָא כְּתִיב יַד יְיָ'. אֶלָּא, הָכָא (נ"א לא כתיב יד אלהים אלא יד יי) (ס"א אל יד ה') אִיהוּ יָדָא בַּחֲמִשָּׁה אֶצְבְּעָאן. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא. וְהָכָא כֻּלְּהוּ חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָאן, וְכָל אֶצְבְּעָא וְאֶצְבְּעָא, קָטַל זִינָא חֲדָא. וַחֲמִשָּׁה זִינִין הֲווֹ, דִּכְתִיב, בַּסּוּסִים, בַּחֲמוֹרִים, בַּגְּמַלִּים, בַּבָּקָר, וּבַצֹּאן. הָא חֲמִשָּׁה זִינִין, לַחֲמִשָּׁה אֶצְבְּעָאן, דְּאִקְרוּן יַד. בְּגִינֵי כַּךְ, הִנֵּה יַד יְיָ' הוֹיָה וְגוֹ' דֶּבֶר כְּבֵד מְאֹד. דַּהֲווֹ מֵתִים מִגַּרְמַיְיהוּ, וְאִשְׁתְּכָחוּ מֵתִים.

בָּתַר דְּלָא אֲהַדְּרוּ מִצְרָאֵי, אִינּוּן אַתְוָון מַמָּשׁ, אֲהַדְּרוּ וְקָטְלוּ כָּל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּאַרוּ. וְדֶבֶר, אַהְדַּר בָּרָד. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא דָּא בְּנַיְיחוּתָא, וְדָא בִּתְקִיפוּ דְּרוּגְזָא. וּתְרֵין אִלֵּין, הֲווֹ בַּאֲתַר חַד, בְּחֲמֵשׁ אֶצְבְּעָאן.

פרק כא

תָּא חֲזֵי, דֶּבֶר אַתְוָון דַּהֲווֹ בְּנַיְיחוּתָא, מוֹתָנָא בְּנַיְיחָא, דַּהֲווֹ מֵתִין מִגַּרְמַיְיהוּ. בָּרָד, דְּאִתְהַדְּרוּ אַתְוָון בִּתְקוֹף רוּגְזָא, וְקָטַל כֹּלָּא. יָתְבוּ בְּהַהוּא חֻקָּל, חָמוּ עָאנֵי דְּאִתְיְין לַאֲתַר חַד, וּמֵתִין תַּמָּן, קָם הַהוּא יוּדָאי לְגַבֵּי הַהוּא אֲתַר, וְחָמָא תְּרֵין קַטְפֵּירֵי, דְּמַלְיָין אַקּוּסְטְרָא.

פָּתַח וְאָמַר, כְּתִיב (בראשית י"ב:ב') וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וְהְיֵה בְּרָכָה, הַאי מִלָּה דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר, וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל, לְקֶבֶל לָךְ לְךָ. וַאֲבָרֶכְךָ, לְקֶבֶל מֵאַרְצְךָ. וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ, לְקֶבֶל וּמִמּוֹלַדְתְּךָ. וֶהְיֵה בְּרָכָה, לְקֶבֶל וּמִבֵּית אָבִיךָ. וְדָא לְקֶבֶל דָּא.

ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, רָזָא דְּחָכְמְתָא הָכָא. וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל, לְקֶבֶל סְטָר יְמִינָא. וַאֲבָרֶכְךָ, לְקֶבֶל סְטָר שְׂמָאלָא. וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ, לְקֶבֶל סְטָר אֶמְצָעִיתָא. וֶהְיֵה בְּרָכָה, לְקֶבֶל סְטָר אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא רָזָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, אִתְּעַר לְעֵילָּא. וְעַד לָא יִתְּעַר לְתַתָּא, לָא יִתְּעַר לְעֵילָּא, לְאַשְׁרָאָה עָלֵיהּ. מַה כְּתִיב בְּאַבְרָהָם, (בראשית י״א:ל״א) וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אִתָּם, וַיֵּצְאוּ אִתּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. דְּהָא כְּתִיב וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ (ואת לוט בן הרן) וְגוֹ'. מַהוּ וַיֵּצְאוּ אִתָּם. אֶלָּא, תֶּרַח וְלוֹט נָפְקוּ עִם אַבְרָהָם וְשָׂרָה, דְּכֵיוָן דְּאִשְׁתְּזִיב אַבְרָהָם מִן נוּרָא, אִתְהַדַּר תֶּרַח לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ, וַיֵּצְאוּ אִתָּם. כֵּיוָן דְּאִינּוּן אִתְּעָרוּ בְּקַדְמִיתָא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֶךְ לְךָ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, לֶךְ לְךָ. לְתִקּוּנָךְ לַגַּרְמָךְ. מֵאַרְצְךָ, מֵהַהוּא סִטְרָא דְּיִשּׁוּבָא דְּאַתְּ תָּקִיל, דְּאִתְיְלִידַת בֵּיהּ. וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, מֵהַהוּא תּוֹלְדָה דִּילָךְ. וּמִבֵּית אָבִיךָ, דְּאַתְּ אַשְׁגַּח בְּשָׂרָשָׁא דִּלְהוֹן. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, תַּמָּן אִתְגְּלֵי לָךְ, מַה דְּאַתְּ בָּעֵי, הַהוּא חֵילָא דְּמִמָּנָא עָלָּה, דְּאִיהוּ עָמִיק וְסָתִים. מִיָּד, וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְיָ'. וַאֲנָן קָא בָּעֵינָן לְמֵהַךְ מֵהָכָא לְמַנְדַּע רָזָא דְּחָכְמְתָא (חסר).

פרק כב

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא הֲווֹ אַזְלֵי בְּאוֹרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, אֲמַאי אַתְּ שָׁתִיק, הָא אוֹרְחָא לָא אִתְתָּקַן, אֶלָּא בְּמִלֵּי דְּאוֹרָיְיתָא. אִתְנַגִּיד רִבִּי חִיָּיא, וּבָכָה, פָּתַח וְאָמַר, (בראשית י״א:ל') וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד וַוי עַל דָּא, וַוי עַל הַהוּא זִמְנָא דְּאוֹלִידַת הָגָר לְיִשְׁמָעֵאל.

(פתח רבי אבא ואמר (צפניה ג':ט') כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי' לעבדו שכם אחד. וכתיב (זכריה י״ד:ט') והיה יי' למלך וגו' ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד) אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אֲמַאי. וְהָא אוֹלִידַת לְבָתַר, וַהֲוָה לָהּ בְּרָא גִּזְעָא קַדִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ, אַתְּ חָמֵי, וַאֲנָא חֲמֵינָא, וְהָכִי שְׁמַעְנָא מִפּוּמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וּבָכֵינָא (ס"א אמרז ליה מאי היא אמר ליה ווי וכו') וַוי עַל הַהוּא זִמְנָא, דִּבְגִין דְּשָׂרָה אִתְעַכְּבַת, כְּתִיב, (בראשית ט״ז:ה') וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל אַבְרָם וְגוֹ' בֹּא נָא אֶל שִׁפְחָתִי וְגוֹ'. וְעַל דָּא, קַיְימָא שַׁעֲתָא לְהָגָר, לְמֵירַת לְשָׂרָה גְּבִירְתָּהּ, וַהֲוָה לָהּ בְּרָא מֵאַבְרָהָם.

וְאַבְרָהָם אָמַר, (בראשית י״ז:י״ח) לוּ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ, וְאַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה מְבַשֵּׂר לֵיהּ עַל יִצְחָק, אִתְדְּבַק אַבְרָהָם בִּישְׁמָעֵאל, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִיב לֵיהּ, (בראשית י״ז:כ') וּלְיִשְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיךָ וְגוֹ'. לְבָתַר אִתְגְּזַר, וְעָאל בְּקַיְימָא קַדִּישָׁא, עַד לָא יִפּוֹק יִצְחָק לְעָלְמָא.

וְתָא חֲזֵי, אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין, קַיְימָא הַהוּא מְמָנָא דִּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל, וּבָעָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֱמַר לֵיהּ, מַאן דְּאִתְגְּזַר אִית לֵיהּ חוּלָקָא בִּשְׁמָךְ. אֱמַר לֵיהּ אִין. אָמַר לֵיהּ וְהָא יִשְׁמָעֵאל דְּאִתְגְּזַר, (ולא עוד אלא דאתגזר בר תליסר שנין) אֲמַאי לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בָּךְ כְּמוֹ

יִצְחָק. אֲמַר לֵיהּ, דָּא אִתְגְּזַר כְּדְקָא יָאוֹת וּכְתִיקוּנוֹי, וְדָא לָאו הָכֵי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִלֵּין מִתְדַּבְּקִין בִּי כְּדְקָא יָאוֹת, לְתַמָּנְיָא יוֹמִין וְאִלֵּין רְחִיקִין מִנַּי עַד כַּמָּה יָמִים. אֲמַר לֵיהּ, וְעִם כָּל דָּא, כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר לָא יְהֵא לֵיהּ אֲנַר טָב בְּגִינֵיהּ.

וַוי עַל הַהוּא זִמְנָא, דְּאִתְיְלִיד יִשְׁמָעֵאל בְּעָלְמָא, וְאִתְגְּזַר. מַה עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַרְחִיק לְהוּ לִבְנֵי יִשְׁמָעֵאל, מִדְּבֵקוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְיָהַב לְהוּ חוּלָקָא לְתַתָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּגִין הַהוּא גְּזִירוּ דְּבָהוֹן.

וּזְמִינִין בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל, לְמִשְׁלַט בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, כַּד אִיהִי רֵיקָנְיָא מִכֹּלָּא, זִמְנָא סַגִּי, כְּמָה דְּגְזִירוּ דִּלְהוֹן בְּרֵיקָנְיָא בְּלָא שְׁלִימוּ. וְאִינּוּן יְעַכְּבוּן לְהוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָתְבָא לְדוּכְתַּיְיהוּ, עַד דְּאִשְׁתְּלִים הַהוּא זִכּוּתָא דִּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל.

וּזְמִינִין בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל, לְאַתְעָרָא קְרָבִין תַּקִּיפִין בְּעָלְמָא, וּלְאִתְכַּנְּשָׁא בְּנֵי אֱדוֹם עֲלַיְיהוּ, וְיִתְעָרוּן קְרָבָא בְּהוּ, חַד עַל יַמָּא, וְחַד עַל יַבָּשְׁתָּא וְחַד סָמוּךְ לִירוּשְׁלֵים, וְיִשְׁלְטוּן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְאַרְעָא קַדִּישָׁא לָא יִתְמְסַר לִבְנֵי אֱדוֹם.

בְּהַהוּא זִמְנָא, יִתְעַר עַמָּא חַד מִסַּיְיפֵי עָלְמָא, עַל רוֹמִי חַיְיבָא, וְיִגַּח בָּהּ קְרָבָא תְּלַת יַרְחִין, וְיִתְכַּנְּשׁוּן תַּמָּן עַמְמַיָּא, וְיִפְּלוּן בִּידַיְיהוּ, עַד דְּיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל בְּנֵי אֱדוֹם עֲלָהּ, מִכָּל סַיְיפֵי עָלְמָא. וּכְדֵין יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ד:ו') כִּי זָבַח לַיְיָ' בְּבָצְרָה וְגוֹ'. וּלְבָתַר דָּא מַה כְּתִיב, לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְגוֹ' וִישֵׁיצֵי לִבְנֵי יִשְׁמָעֵאל מִינַּהּ, וְיִתְבַּר כָּל חֵילִין דִּלְעֵילָּא וְלָא יִשְׁתְּאַר חֵילָא לְעֵילָּא עַל עַמָּא דְּעָלְמָא, אֶלָּא חֵילָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קכ"א:ה') יְיָ' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ.

בְּגִין דְּשִׂמְאָל קַדִּישָׁא בִּימִינָא, וְאוֹרַיְיתָא בִּימִינָא, וְעַל דָּא בִּימִינָא תַּלְיָא כֹּלָּא וְתַנְיָנָן, דְּבָעֵי לְזַקְפָּא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. דִּכְתִיב, (דברים ל"ג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וּבְזִמְנָא דְּאָתֵי, (תהילים ס':ז') הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. וּבַהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (צפניה ג':ט') כִּי אָז אֶהְפּוֹךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְיָ' לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד. וּכְתִיב, (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

בא

פרק א

(שמות י':א') וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פַּרְעֹה כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לִבּוֹ וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פ"ט) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ' בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן. כַּמָּה אִצְטְרִיכוּ בְּנֵי נָשָׁא, לְמֵהַךְ בְּאָרְחֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמִטַּר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּיִזְכּוּן בָּהּ לְעָלְמָא

דְּאָתֵי, וּלְשֵׁזָבָא לוֹן מִכָּל קְטָרוּגִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. בְּגִין, דְּהָא כְּמָה דְּאִשְׁתְּכָחוּ מְקַטְרְגִין בְּעָלְמָא לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי אִשְׁתְּכָחוּ מְקַטְרְגִין לְעֵילָּא דְּקַיְימֵי עֲלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא.

אִינּוּן דְּעַבְדִין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְאַזְלֵי בְּאוֹרַח מֵישָׁר, בְּדָחֲלָא דְּמָארֵיהוֹן, כַּמָּה אִינּוּן סַנֵּיגוֹרִין דְּקַיְימִין עֲלַיְיהוּ לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ל״ג:כ״ג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף וְגוֹ'. וּכְתִיב וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹּפֶר. בְּגִין כַּךְ, זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּנָטִיר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא, אִי הָכִי, אֲמַאי אִצְטְרִיךְ הָכָא מַלְאָךְ דְּלֵיהֱוֵי סַנֵּיגוֹרָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ וְהָא כְּתִיב (משלי ג׳:כ״ו) כִּי יְיָ' יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלָּכֶד, וּכְתִיב (תהילים קכ״א:ז') יְיָ' יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע. דְּהָא חֲמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מַה דְּבַר נָשׁ עָבִיד בְּעָלְמָא, הֵן טָב הֵן בִּישׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיהו כ״ג:כ״ד) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ'. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, כֹּלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי. אֲבָל הָא כְּתִיב, (איוב ב׳:ה') וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וּכְתִיב, (איוב ב׳:ה') וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם. לְאַחֲזָאָה דְּהָא רְשׁוּ אִתְמְסָר לְסִטְרָא אַחֲרָא לְקַטְרָנָא, (ורשו אתמסר) עַל מִלִּין דְּעָלְמָא, (למאן דלא אצטריך) וּלְאִתְמַסְּרָא בִּידוֹי. וְכָל אִלֵּין אִרְחִין טְמִירִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְמֵהַךְ אֲבַתְרַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִינּוּן נְמוּסִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְנֵי נָשָׁא לָאו אִינּוּן רַשָּׁאִין לְדַקְדְּקָא אֲבַתְרַיְיהוּ, בַּר אִינּוּן זַכָּאֵי קִשׁוֹט דְּיַדְעִין רָזֵי אוֹרַיְיתָא, וְאָזְלִין בְּאָרְחָא דְּחָכְמְתָא לְמִנְדַּע אִינּוּן מִלִּין סְתִימִין דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק ב

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (איוב א׳:ו') וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ' וַיָּבוֹא גַּם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם: דָּא (מ״ד א') רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמֵידָן עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא, (מלכים ב ד׳:י״א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה. הַהוּא יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה.

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אִלֵּין רַבָּרְבִין מִמָּנָן שְׁלִיחָן בְּעָלְמָא, לְאַשְׁגְּחָא בְּעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא. לְהִתְיַצֵּב עַל ה': כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים א כ״ב:י״ט) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה' בְּהַאי קְרָא אַשְׁכַּחְנָא רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין, דְּהָנֵי שְׁלִיחָן, דְּאִינּוּן מְמָנָן לְאַשְׁגְּחָא עַל עוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא, אָזְלִין וְשָׁאטִין וְנָטְלִין אִינּוּן עוֹבָדִין כֻּלְּהוּ, וּבְיוֹמָא דְּקָאֵי דִּינָא לְמֵיקַם, לְמֵידָן עָלְמָא, אִתְעֲבִידוּ קַטֵּיגוֹרִין לְמֵיקַם עֲלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. וְתָא חֲזֵי, מִכָּל עַמִּין דְּעָלְמָא, לָא קַיְימִין לְאַשְׁגָּחָא בְּעוֹבָדֵיהוֹן, בַּר בְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִלֵּין בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכַד לָא אִשְׁתְּכַחוּ עוֹבָדִין דְּיִשְׂרָאֵל כְּדְקָא יָאוֹת, כִּבְיָכוֹל אִינּוּן מְמָנָן שְׁלִיחָן, כַּד בָּעָאן לְקַיְימָא עַל אִינּוּן עוֹבָדִין דְּיִשְׂרָאֵל, עַל ה' וַדַּאי קַיְימִין, דְּהָא כַּד יִשְׂרָאֵל עַבְדִין עוֹבָדִין דְּלָא כַּשְׁרָן, כִּבְיָכוֹל מַתִּישִׁין חֵילָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכַד עַבְדִין עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, יָהֲבִין תּוּקְפָּא וְחֵילָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ס״ח:ל״ה) תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים. בְּמָה. בְּעוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן. וְעַל דָּא, בַּהֲהוּא יוֹמָא, כֻּלְּהוּ רַבְרְבָן מְמָנָן אִתְכָּנָשׁוּ עַל ה'. עַל ה' וַדַּאי, דְּהָא כְּיָון דְּעַל יִשְׂרָאֵל אִתְכָּנָשׁוּ, עָלַיְיהוּ אִתְכָּנָשׁוּ.

וַיָּבֹא גַּם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם, גַּם, לְאַסְגָּאָה עָלַיְיהוּ, דְּכֻלְּהוּ אַתְיָין לְמֶהֱוֵי קַטֵיגּוֹרִין עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְדָא אִתּוֹסָף עָלַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ דַּיְילְטוֹרָא רַבְרְבָא מִכֻּלְּהוּ, קַטֵיגּוֹרָא מִכֻּלְּהוּ, כְּיָון דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכֻלְּהוּ אַתְיָין לְקַטְרְגָא. מִיָּד וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא. וְכִי לֹא הֲוָה יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאַן הֲוָה אָתֵי. אֶלָּא לְאַיְיתָאָה עוֹבָדָא לְרָעוּתֵיהּ.

וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל הַשָּׂטָן וְגוֹ' וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ' וַיֹּאמַר מִשּׁוּט בָּאָרֶץ. מִכָּאן אוֹלִיפָנָא, דְּיִשּׁוּבָא דְּאַרְעָא אִתְמְסָר לְסִטְרִין אַחֳרָנִין, בַּר אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדָהָא. כֵּיוָן דְּאָמַר מִשּׁוּט בָּאָרֶץ, אַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָעֵי לְמֶהֱוֵי דַּיְילְטוֹרָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מִיָּד, (איוב א׳:ח׳) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בָּאָרֶץ.

חָמָא שַׁעֲתָא לְמֵיהַב לֵיהּ חוּלָקָא, בְּמָה (נח ס"ד ע"א) דְּיִתְעָסַק, וְיִתְפָּרַשׁ מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְהָא אוּקְמוּהָ, לְרַעְיָא דְּבָעָא לְמֶעְבַּר עָאנֵיהּ בְּחַד נַהֲרָא וְכוּ', מִיָּד אִתְעַסַּק בֵּיהּ הַהוּא שָׂטָן, וְלָא קְטָרֵג עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ' וַיֹּאמַר הֲחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים. לָאו תְּוֹוהָא לְעַבְדָּא דְּמָארֵיהּ עָבִיד לֵיהּ כָּל רְעוּתֵיהּ, דְּיֵהֵא דָּחִיל לֵיהּ, אַעְדֵּי אַשְׁגְּחוּתָךְ מִנֵּיהּ, וְתֶחְמֵי אִי דָּחִיל לָךְ וְאִם לָאו. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאקוּ, כַּד אִתְיְיהֵב חוּלָקָא לְהַאי סְטָר לְאִתְעַסְקָא בֵּיהּ, אִתְפְּרִישׁ לְבָתַר מִכֹּלָּא. כְּגַוְונָא דְּא שָׂעִיר בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ. שָׂעִיר בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי. בְּגִין דְּאִתְעַסַּק בֵּיהּ, וְשָׁבִיק לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַלְכֵיהוֹן, וְהָכָא, מָטָא זִמְנָא לְמֵיטָל חוּלָקָא דָּא, מִכָּל זַרְעָא דְּאַבְרָהָם, בְּסִטְרָא אַחֲרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כ״ב:כ׳) הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַּם הִיא וְגוֹ' אֶת עוּץ בְּכוֹרוֹ וְגוֹ'.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר מִשּׁוּט בָּאָרֶץ, בָּעָא מִינֵּיהּ, לְמֶעְבַּד דִּינָא בְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא דִּינָא הֲוָה לֵיהּ עַל אַבְרָהָם, לְמִתְבַּע מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין, דְּלָא אִתְעֲבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק, כַּד אִתְקְרִיב עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, דְּהָא לָא הֲוָה לֵיהּ לְאַחְלְפָא קָרְבָּנָא דְּאַזְמִין עַל מַדְבְּחָא, בָּאֱחָרָא, (וכן בכל סטרא דליה) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ"ז) לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ. וְהָכָא קָאִים יִצְחָק עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, וְלָא אִשְׁתְּלִים מִנֵּיהּ קָרְבָּנָא, וְלָא אִתְעֲבִיד בֵּיהּ דִּינָא, וּבָעָא דָּא מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּבָעָא דִּיניהּ דְּיוֹסֵף לְכַמָּה דָּרִין. וְכָל מַה דְּבָעָא, בְּאוֹרַח דִּינָא בָּעָא.

וּמֵהַהוּא זִמְנָא דְּאִשְׁתְּזִיב יִצְחָק, וְאִתְחַלַּף קָרְבָּנֵיהּ, זַמִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהַהוּא מְקַטְרְגָא, הַאי לְחוּלָקֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַּם הִיא וְגוֹ' אֶת עוּץ בְּכוֹרוֹ. וְהָכָא, מָטָא לְמֵיטָל חוּלָקֵיהּ עָלַיְיהוּ דְּאַבְרָהָם, וְלָא יִקְרַב בְּסִטְרָא אַחֲרָא.

וְכֹלָּא בְּדִינָא אָתָא. (ס"א לגביה) כְּמָה דְּאִיהוּ דָּן, הָכִי אִתְּדָן. בְּגִין דְּאִיּוֹב מִקְּרִיבֵי עִיטָא דְּפַרְעֹה הֲוָה, וְכַד קָם פַּרְעֹה עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בָּעָא לְקָטְלָא לוֹן. אָמַר לֵיהּ לָא, אֶלָּא טוֹל מָמוֹנֵהוֹן וּשְׁלוֹט עַל גּוּפַיְיהוֹן, בְּפוּלְחָנָא קַשְׁיָא, וְלָא תִּקְטוֹל לוֹן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַיֶּיךָ, בְּהַהוּא דִּינָא מַמָּשׁ, תִּהֵא דָּאִין, מַה כְּתִיב, (איוב ב׳:ה׳) אוּלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ וְנַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ וְגוֹ'. בְּמָה דְּאִיהוּ דָּן, הָכִי אִתְּדָן. וְאַף עַל גַּב דִּבְכָל שְׁאַר הֲוָה דָּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר. וְאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, לְמִשְׁלַט עַל בִּשְׂרָא, בְּגִין רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית ו׳:י״ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְאוּקְמוּהָ, בָּא לְפָנַי וַדַּאי, וְדָא אִיהוּ (שלח ק"ט ע"א) קֵץ כָּל בָּשָׂר, וְלֹא רוּחָא. וְאִיתְּמַר, דְּאִיהוּ קֵץ דְּאַתֵּי מִסִּטְרָא דְּחֹשֶׁךְ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב כ״ח:ג׳) קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר. וּלְכָל בִּשְׂרָא, בְּגִין דְּאִית קֵץ אַחֲרָא, וְאִקְרֵי (דניאל י"ב) קֵץ הַיָּמִין, וְדָא אִיהוּ קֵץ אַחֲרָא, מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ חֹשֶׁךְ. וְעַל דָּא אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ בְּעַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ.

וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ. אִי הָכִי, לָאו בְּדִינָא הֲוָה, אֶלָּא בְּמֵימַר הַהוּא מְקַטְרְגָא, דְּאָסִית לֵיהּ, וְאַסְטֵי לֵיהּ. אֶלָּא, כֹּלָּא בְּדִינָא הֲוָה, וְהָכִי אָמַר לוֹ אֱלִיהוּא, (איוב ל״ד:י״א) כִּי פֹעַל אָדָם יְשַׁלֶּם לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִיאֶנּוּ. וְהָכִי הֲוָה כְּמָה דְּאִתְּמַר, כְּמָה דְּאִיהוּ גָּזַר, הָכִי אִתְגְּזַר עָלַיְיהוּ. וְהַאי דְּאָמַר וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם, וַתְּסִיתֵנִי לְבַלְּעוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ, בֵּיהּ קַיְימָא בְּדַעְתַּיְיהוּ, דְּאִיהוּ חָשִׁיב דְּהָא תְּסִיתֵנִי, כְּמָה דְּאָמַר (איוב י׳:ג׳) וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפָעְתָּ. (אמר איוב אתפתית על מימר דההוא מקטרגא) כְּנָוָונָא דָּא, (תהלים ע"ה) וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ. וַיְפַתּוּהוּ וַיְכַזְּבוּ לוֹ. לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם. בְּפִיהֶם קַיְימָא מִלָּה דָּא דְּהָא אִתְפַּתָּה.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כֹּלָּא הוּא שַׁפִּיר, אֲבָל הָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּתְנָן, סָלִיק וְאַסְטִין. וְכִי אִיהוּ יָכִיל לְאַסְטָנָא, אִין. דְּהָא אִיהוּ (ריש וישב תיקון קמ"א) מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, דִּכְתִיב, (קהלת ד׳:י״ג) טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. וְעַל דָּא, יָכִיל לְאַסְטָנָא לְבַר נָשׁ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ מְהֵימָן עַל עוֹבָדוֹי דִּבְנֵי נָשָׁא.

תָּא חֲזֵי, הַאי בְּדִינָא דְּיָחִיד, אֲבָל בְּדִינָא דְּעָלְמָא, כְּתִיב, (בראשית י"א) וַיֵּרֶד יְיָ' לִרְאוֹת. (בראשית י״ח:כ״א) אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה. דִּלְא אִתְיְהִיב מְהֵימָנוּתָא אֶלָּא בִּידֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי, דְּהָא לָא בָּעָא לְאוֹבָדָא עָלְמָא, עַל מֵימָר דְּהַהוּא מְקַטְרְגָא, דְּתִיאוּבְתֵּיהּ אִיהוּ תְּדִיר

לְשֵׁיצָאָה. מְנָלָן דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:ג') קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר. לְשֵׁיצָאָה כֹּלָא, הוּא חוֹקֵר. וְדָא אִיהוּ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי, וַדַּאי בְּגִין לְשֵׁיצָאָה.

וְתָא חֲזֵי, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבוֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ'. כְּמָה דְּאִתְמַר. וְהַהוּא יוֹמָא, קַיְימִין תְּרֵין סִטְרִין, לְקַבְלָא בְּנֵי עָלְמָא. כָּל אִינּוּן דְּאַתְיָין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתִיּוּבְתָּא וּבְעוֹבָדִין טָבִין, אִינּוּן זַכְיָן לְמֶהֱוֵי כְּתִיבִין לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא סִטְרָא דְּאִיהוּ חַיִּים, וְאִפֵּיק תּוֹצָאוֹת חַיִּים. וּמַאן דְּאִיהוּ מִסִּטְרֵיהּ, אַכְתִּיב לְחַיִּים. וְכָל אִינּוּן דְּאַתְיָין בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין, אִינּוּן כְּתִיבִין לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא דְּאִיהוּ מוֹתָא, וְאִקְרֵי (רס"ה א') מָוֶת, וּבֵיהּ שַׁרְיָא מוֹתָא. וּבְהַהוּא יוֹמָא, קַיְימִין אִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין: חַיִּים, וּמָוֶת. אִית מַאן דְּאַכְתִּיב לְסִטְרָא דְּחַיִּים. וְאִית מַאן דְּאַכְתִּיב לְסִטְרָא דְּמָוֶת. וּלְזִמְנִין דְּעָלְמָא שַׁרְיָא בְּאֶמְצָעִיתָא, אִי קַיְימָא חַד זַכָּאָה בְּעָלְמָא, דְּאַכְרַע עָלַיְיהוּ, כֻּלְהוּ קַיְימִין וְאַכְתִּיבוּ לְחַיִּים. וְאִי חַד חַיְיבָא אַכְרַע עָלְמָא, כֻּלְהוּ אַכְתִּיבוּ לְמִיתָה.

וְהַהוּא זִמְנָא, עָלְמָא הֲוָה קַיְימִים בְּאֶמְצָעִיתָא, וְהַהוּא מְקַטְרְגָא בָּעָא לְאַסְטָאָה. מִיָּד מַה כְּתִיב, הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בָּאָרֶץ וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּמוֹדָע אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, מִיָּד אַתְקִיף בֵּיהּ מְקַטְרְגָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, דְּלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִתְפָּרְשָׁא מִכָּלָּא דְּסַגְיִאִין, בְּגִין דְּלָא יִתְרְשִׁים אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא יְקַטְרְגוּן עָלֵיהּ לְעֵילָּא.

דִּכְתִיב, בַּשּׁוּנַמִּית, (מלכים ב ד':י"ג) וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשֶׁבֶת. לָא בְּעֵינָא לְאַפָּקָא גַּרְמֵי מִכָּלָּא דְּסַגְיִאִין, בְּתוֹךְ עַמִּי יְתִיבְנָא, עַד יוֹמָא דָּא, וּבְתוֹךְ עַמִּי, בְּכָלָּא חֲדָא אִשְׁתְּמוֹדָע לְעֵילָּא. וְהָכָא אִיּוֹב, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּמוֹדָע לְעֵילָּא וְאִתְרְשִׁים, מִיָּד אַתְקִיף בֵּיהּ מְקַטְרְגָא, וְאָמַר הֲחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים, כָּל מַה דְּדָחִיל לָךְ וְאִתְתַּקַּף, לָאו לְמַגָּנָא עָבִיד, הֲלֹא אַתָּה שַׂכְתָּ בַּעֲדוֹ וּבְעַד וְגוֹ'. אֲבָל טוֹל כָּל הַאי טָבָא דְּאַנְתְּ עָבֵד לֵיהּ, וּמִיָּד אִם לֹא עַל פָּנֶיךָ יְבָרֶכְךָ. יִשְׁבּוֹק לָךְ, וְיִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא הַשְׁתָּא בְּפָתּוֹרָךְ אִיהוּ אָכִיל, סָלִיק פָּתּוֹרָךְ מִנֵּיהּ, וְנָחֵת מִמַּאן אִיהוּ, וּבְאַן סִטְרָא יִתְדַּבַּק.

מִיָּד, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדֶךָ. לְאַחָזָאָה, דִּדְחִילוּ דְּאִיּוֹב לְגַבֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא לְנַטְרָא עוּתְרֵיהּ. וּמֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכָל אִינּוּן דְּדָחֲלִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל עוּתְרֵיְיהוּ, אוֹ עַל בְּנַיְיהוּ, לָאו אִיהוּ דְּחִילוּ כְּדָקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא קְטָרֵג הַהוּא מְקַטְרְגָא וְאָמַר, הֲחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שַׂכְתָּ בַּעֲדוֹ וְגוֹ' מַעֲשֵׂה יָדָיו בֵּרַכְתָּ. וְעַל דָּא אִיהוּ דָּחִיל לָךְ וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְקַטְרְגָא בֵּיהּ, וּלְאַחָזָאָה, דְּלָא פָּלַח אִיּוֹב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲימוּ.

דְּכֵיוָן דְּאִתְנַסֵּי, נָפַק מֵאוֹרְחָא, וְלָא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, מַה כְּתִיב, בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו. לֹא חָטָא בִּשְׂפָתָיו אֲבָל בִּרְעוּתֵיהּ חָטָא, וּלְבָתַר חָטָא בְּכֹלָּא.

וְאִי תֵּימָא דְּלָא אִתְנַסֵּי בַּר נָשׁ, הָא כְּתִיב (תהילים י״א:ה׳) ה׳ צַדִּיק יִבְחָן וְגוֹ׳. וּבְגִין כַּךְ אִתְנַסֵּי אִיּוֹב. וְאַף עַל גַּב דְּלָא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ כְּדָקָא יָאוֹת, לָא נָפַק מִתְּחוֹת רְשׁוּתָא דְּמָרֵיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא אַחֲרָא.

וְכַמָּה הֲוָה הַהוּא נִסּוּתָא דִּילֵיהּ. תְּרֵיסַר יַרְחֵי, שׁוּלְטָנוּתָא דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא. כְּמָה דְּתָנֵינָן, דִּינָא דְּחַיָּבַיָּא בַּגֵּיהִנָּם י״ב יַרְחֵי, וּבְגִין דְּלָא אִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא אַחֲרָא כְּתִיב, (איוב מ״ב:י״ב) וַיְיָ' בֵּרַךְ אֶת אַחֲרִית (נדפס קפ״א ע״ב) אִיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי דְּאִיּוֹב, לָאו נִסּוּתָא אִיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנִסּוּתָא דִּשְׁאַר צַדִּיקַיָּא, דְּהָא לָא כְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אִיּוֹב, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:א׳) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. דְּאַבְרָהָם, אִיהוּ בִּידֵיהּ אַקְרִיב לְבָרֵיהּ יְחִידָאי דִּילֵיהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיּוֹב לָא יָהִיב כְּלוּם, וְלָא מָסַר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם.

וְלָא אִתְמַר לֵיהּ, דְּהָא גַּלֵּי קָמֵיהּ, דְּלָא יָכִיל לְקַיְּימָא בֵּיהּ, אֲבָל אִתְמְסָר בִּידָא דְּמְקַטְרְגָא. וּבְדִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעָבִיד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר דִּינָא (בדינא) דָּא, לְהַהוּא מְקַטְרְגָא לְגַבֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב א׳:ח׳) הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב וְגוֹ׳.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ד׳:ג׳) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. אִיהוּ דָּחֶה לְקֵץ יָמִין, וְאִתְקָרִיב לְקֵץ יָמִים. וְהָא אוֹקִימְנָא, (דניאל י״ב:י״ג) וְאַתָּה לֵךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיאֵל, לְאָן קֵץ, לְקֵץ הַיָּמִין, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים. עַד דְּאֲמַר לֵיהּ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל דָּא דָּוִד דְּחִיל וְאָמַר, (תהילים ל״ט:ה׳) הוֹדִיעֵנִי יְיָ' קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְהָכָא מַה כְּתִיב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְקַבַּל קָרְבָּנֵיהּ, דְּהָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא הֲוָה. (כלא)

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וְהֶבֶל הֵביא גַּם הוּא. מַאי גַּם הוּא. לְאַסְגָּאָה דָּא בְּדָא, קָרְבָּנֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה כֹּלָּא, וְעִקָּרָא דְּקָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיָהַב חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּמֵחֶלְבֵיהֶן. וְקַיִן, עִקָּרָא עֲבַד מִקֵּץ יָמִים, רָזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְיָהִיב חוּלָקָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא לָא אִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א׳:ד׳) וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה וְגוֹ׳, וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת אַחְיוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וְגוֹ׳, וּבְמִשְׁתְּיָא בְּכָל יוֹמָא מְקַטְרְגָא שְׁכִיחַ, וְלָא יָכִיל לֵיהּ. מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (איוב א׳:י׳) הֲלֹא אַתָּה שַׂכְתָּ בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסָּבִיב וּלְעוֹלָם לָא יָהִיב חוּלָקָא כְּלָל לְגַבֵּיהּ, דְּהָא (נ״א מה) כְּתִיב (איוב א׳:ה׳) וְהָעֲלָה עוֹלוֹת מִסְפַּר כּוּלָּם. עוֹלָה סַלְקָא לְעֵילָּא, וְלָא יָהִיב חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. דְּאִלְמָלֵא יָהַב לֵיהּ חוּלָקָא, לָא יָכִיל לֵיהּ לְבָתַר, וְכָל מַה דְּנָטַל מִדִּילֵיהּ נָטַל.

וְאִי תֵּימָא אֲמַאי אַבְאִישׁ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא. דְּאִלְמָלֵא יָהַב לֵיהּ חוּלָקָא, יִפְנִי אָרְחָא וְיִסְתַּלַק מֵעַל מַקְדּוּשָׁא, וְסִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה אִסְתַּלִּיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְאִיהוּ לָא עָבֵד כֵּן, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּבַע בְּדִינָא.

תָּא חֲזֵי, כְּמָה דְּאִיהוּ אִתְפָּרַשׁ, וְלָא אַכְלִיל טוֹב וָרָע, אִיהוּ דָּן לֵיהּ בְּהַהוּא גַּוְונָא, יָהִיב לֵיהּ טוֹב, וּלְבָתַר רָע, וּלְבָתַר אֲהַדְרֵיהּ לְטוֹב. דְּהָכִי אִתְחֲזֵי לְבַר נָשׁ, לְמִנְדַּע טוֹב, וּלְמִנְדַּע רַע, וּלְאַהְדָּרָא גַּרְמֵיהּ לְטוֹב, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּמְהֵימָנוּתָא. תָּא חֲזֵי, אִיּוֹב מֵעַבְדֵי פַּרְעֹה הֲוָה, וְדָא הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (שמות ט׳:כ׳) הַיָּרֵא אֶת דְּבַר יְיָ' מֵעַבְדֵי פַּרְעֹה. תָּא חֲזֵי, דְּלָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲקָרָא אִיּוֹב מֵאַתְרֵיהּ דְּאִיהוּ הֲוָה מִכְּסֵי (נ"א כולא בעא קודשא בהך הוא לאעקרא מאתרייהו איוב הוה מכסי) (נ"א איוב חכים הוה) עַל פַּרְעֹה כֵּיוָן דְּאִתְחַלָּשׁ עָבֵד נוּקְמִין לְפַרְעֹה

פרק ג

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַשְׁתָּא אִית לְגַלָּאָה רָזִין, דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין לְעֵילָּא וְתַתָּא, מַה כְּתִיב בֹּא אֶל פַּרְעֹה, לֵךְ אֶל פַּרְעֹה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בֹּא. אֶלָּא, דְּעָיֵיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִדְּרִין בָּתַר אִדְּרִין, לְגַבֵּי תַּנִּינָא חָדָא עִלָּאָה תַּקִּיפָא, דְּכַמָּה דַּרְגִּין מִשְׁתַּלְשְׁלִין מִנַּיהּ. וּמַאן אִיהוּ. רָזָא דְּהַתַּנִּין הַגָּדוֹל.

וּמִשֶּׁה דְּחִיל מִנַּיהּ, וְלָא קָרִיב אֶלָּא לְגַבֵּי אִינּוּן יְאוֹרִין, וְאִינּוּן דַּרְגִּין דִּילֵיהּ, אֲבָל לְגַבֵּיהּ דְּחִיל וְלָא קָרִיב, בְּגִין דְּחָמָא לֵיהּ מִשְׁתְּרֵשׁ בְּשָׁרְשִׁין עִלָּאִין.

כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּדָחִיל מֹשֶׁה, וּשְׁלִיחָן מְמָנָן אַחֲרָנִין לְעֵילָּא, לָא יַכְלִין לְקָרְבָא לְגַבֵּיהּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (יחזקאל כ״ט:ג׳) הִנְנִי עָלֶיךָ פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאוֹרָיו. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִצְטְרִיךְ לְאַגָּחָא בֵּיהּ קְרָבָא, וְלֹא אַחֲרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אֲנִי ה', וְאוּקְמוּהָ רָזָא דְּחָכְמְתָא דְּהַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאוֹרָיו לְאִינּוּן מָארֵי מִדִּין, דְּיַדְּעִין בְּרָזִין דְּמָארֵיהוֹן.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית א׳:כ״א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדוֹלִים וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ לֵיהּ. אֲבָל וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הוּא רָזָא דָּא לְוִיָתָן וּבַת זוּגוֹ. (קע"ו ע"ב) תַּנִּינִם חָסֵר כְּתִיב, בְּגִין דְּקָטַל לְנוּקְבָא, וְסַלְקָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּא. וְאוּקְמוּהָ.

הַתַּנִּים הַגָּדוֹל, תִּשַּׁע יְאוֹרִין אִינּוּן, דְּאִיהוּ רָבִיץ בֵּינַיְיהוּ, וְחַד יְאוֹרָא אִיהוּ, דְּמֵימָיו שְׁכִיכִין, וּבְרַכָאן דְּמֵימִין דְּגִנְתָּא, נַפְלִין בֵּיהּ תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא. וְכַד תְּרִין זִמְנִין, מִתְבָּרֵךְ הַהוּא יְאוֹרָא וְלֹא כָּל כַּךְ, וְכַד חַד לָאו הָכִי.

וְהַאי תַּנְיָנָא, עָאל בְּהַהוּא יְאוֹרָא, אִתְתַּקִּיף וְאָזִיל וְשָׁאט עָאל גּוֹ יַמָּא, וּבָלַע נוּנִין לְכַמָּה זִינִין, וְשָׁלִיט, וְתָב לְהַהוּא יְאוֹרָא. אִלֵּין תִּשְׁעָה יְאוֹרִין אַזְלִין וְסַלְקִין וְסַחֲרַנֵיהּ כַּמָּה אִילָנִין. וַעֲשָׂבִין לְזַנַּיְיהוּ.

יְאוֹרָא קַדְמָאָה, נָפְקָא מִסִּטְרָא שְׂמָאלָא, בְּחַד צִנּוֹרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, תְּלַת טִפִּין, וְכָל טִפָּה וְטִפָּה אִתְפְּרַשׁ לִתְלַת טִפִּין, וְכָל טִפָּה וְטִפָּה אִתְעֲבִיד מִנַּיְהוּ יְאוֹרָא חַד, וְאִלֵּין אִינּוּן תִּשְׁעָה יְאוֹרִין, דְּמִתְתַּקְפִין וְאָזְלִין וְשָׁטָאן וְסָחֲרָן בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין.

מַמָּה דְּאִשְׁתְּאַר מֵאִינּוּן טִפִּין כַּד סַיְימִין לְמֵיפַק, אִשְׁתְּאַר טִפָּה חָדָא, דְּנָפְקָא בִּשְׂכִיכוּ, נָפַל בֵּינַיְיהוּ, וְאִתְעֲבִיד מִנַּיְהוּ יְאוֹרָא חָדָא. הַאי יְאוֹרָא אִיהוּ, הַהוּא דְּאַמְרָן דְּאָזְלָא בִּשְׂכִיכוּ.

הַאי יְאוֹרָא, כַּד הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, אַפִּיק טִפִּין אַחֲרָנִין רַבְרְבָא (ס"א דברכאן) מִסִּטְרָא דִּימִינָא, מַה דְּאִשְׁתְּאַר מֵאִינּוּן טִפִּין, אִשְׁתְּאַר טִפָּה חָדָא בִּשְׂכִיכוּ מֵאִינּוּן בִּרְכָאן, וְנָפַל בְּהַהוּא יְאוֹרָא דְּאִיהוּ שָׂכִיךְ. וְהַאי אִיהוּ יְאוֹרָא דְּעָדִיף מִכֻּלְהוּ.

כַּד נָפְקִין וּמִתְפָּרְשָׁן אִינּוּן אַרְבַּע נַהֲרִין דְּנָפְקִין מִגַּנְתָּא דְּעֵדֶן, הַהוּא דְּאִקְרֵי פִּישׁוֹן, נָפִיל בְּהַהוּא יְאוֹרָא וְאִתְכְּלִיל בֵּיהּ. וְעַל דָּא מַלְכוּת בָּבֶל, אִתְכְּלִיל בָּהַאי. וּפִישׁוֹן אִיהוּ מַלְכוּת בָּבֶל. מֵיְאוֹרָא דָּא אִתְּזָנוּ וְאִתְמַלְיָין כָּל אִינּוּן יְאוֹרִין אַחֲרָנִין.

בְּכָל יְאוֹרָא וְיאוֹרָא, אַזְלָא וְשָׁאט חַד תַּנְיָנָא, וְאִינּוּן תֵּשַׁע. וְכָל חַד וְחַד נָקִיב נוּקְבָא בְּרֵישֵׁיהּ, כְּמָה דְּאָמַר, (תהילים ע"ד:י"ג) שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים וְגוֹ'. וַאֲפִילּוּ הַאי הַתַּנִּין הַגָּדוֹל הָכִי הוּא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ נַפְחִין רוּחִין לְגַבֵּי עֵילָּא וְלֹא לְתַתָּא.

כְּתִיב (בראשית א׳:א׳) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. וּכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הַתַּנִּינִם הַגְּדוֹלִים, בְּכָל עוֹבָדָא דְּאִינּוּן עֶשֶׂר אֲמִירָן, קַיְימִין לְקַבְלַיְיהוּ אִינּוּן עֶשֶׂר יְאוֹרִין. וְחַד תַּנְיָנָא מִתְפָּרְפָּרָא (ס"א מתפרשא) (ס"א מתרפרפא) בְּרוּחָא, לְקַבֵּל כָּל חַד וְחַד.

וְעַל דָּא, חַד לְשִׁבְעִין שְׁנִין מִזְּדַעְזְעָ עָלְמָא, בְּגִין דְּהַאי הַתַּנִּין הַגָּדוֹל כַּד הוּא סָלִיק סְנַפִּירוֹי וְאִזְדַּעְזָע, כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִזְּדַעְזְעָן בְּאִינּוּן יְאוֹרִין, וְכָל עָלְמָא מִזְּדַעְזָעָא, וְאַרְעָא מִתְחַלְחֶלֶת, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי תַּנִּין הַגָּדוֹל.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תוֹהוּ וְגוֹ', אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, חַבְרַיָּא לָעָאן בֵּיהּ, וְיִדְּעִין בֵּיהּ, אֲבָל זְעִירִין אִינּוּן, דְּיִדְּעִין לְרַמְזָא עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, בְּרָזָא דְּתַנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, דְּכָל עָלְמָא לָא מִשְׁתַּלְשְׁלָא אֶלָּא עַל סְנַפִּירוֹי דְּדָא.

תָּא חֲזֵי וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ וָבֹהוּ וְגוֹ', תָּנֵינָן הָיְתָה, וְאוֹקִימְנָא. בְּגִין דִּבְּהַאי יְאוֹרָא קַדְמָאָה דְּקַאמְרָן, כַּד הַאי הַתַּנִּין הַגָּדוֹל עָאל בֵּיהּ, כְּדֵין אִתְמַלְיָיא, וְשָׁאטִי וְדָעִיךְ נִיצוֹצִין דְּאִתְלָקָטוּ בְּאִינּוּן עָלְמִין דְּאִתְחָרְבוּ בְּקַדְמִיתָא.

אִינּוּן תִּנְיָנִין דְּקַאמְרָן, הֲווֹ וְלָא הֲווֹ, אֲמַאי. בְּגִין דְּאִתְחֲלָשׁ חֵילַיְיהוּ דְּלָא יְטַשְׁטְשׁוּן עָלְמָא, בַּר לְשִׁבְעִין שְׁנִין, חַד זִמְנָא, וְאִינּוּן אִתְתְּקָפוּ בְּחֵילָא דְּהַהוּא תִּנְיָן הַגָּדוֹל, וְהַאי אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי לְאִתַּתְקְפָא. וְאִלְמָלֵא נוּקְבֵיהּ קַיֶּימֶת לְגַבֵּיהּ, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל לוֹן. (ובגין כך)

עַד לָא קָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנוּקְבָּא, הָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ. (ובהו) תֹּהוּ הָיְתָה. וּלְבָתַר דְּקָטַל לָהּ, הֲוָה (בראשית ע' ע"א) בֹּהוּ, שְׁרָאת לְאִתְקַיְימָא. וְחֹשֶׁךְ עַל. עַד לָא הֲוַת נְהִירָא עוֹבָדָא דְּעָבַד.

מֶה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָחַץ רֵישֵׁיהּ דִּדְכוּרָא לְעֵילָּא, וְאִתְכַּפְיָא, בְּגִין דְּהָא תְּהוֹמָא לְתַתָּא, לָא הֲוָה נָהִיר. מַאי טַעְמָא לָא הֲוָה נָהִיר, בְּגִין דְּהַאי הַתַּנְיָן הַגָּדוֹל, הֲוָה נָשִׁיב רוּחָא עַל תְּהוֹמָא, וְאַחְשִׁיךְ לֵיהּ, וְלָא מְרַפְרְפָא לְתַתָּא.

וְעָבַר (נ"א ועם כל דא) רוּחָא אַחֲרָא דִּלְעֵילָּא, וְנָשַׁב (נ"א דנשב) וּבָטַשׁ בְּהַהוּא רוּחָא, וְשָׁכִיךְ לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. וְהַיְינוּ דְּתָנֵינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּטַשׁ רוּחָא בְּרוּחָא, וּבָרָא עָלְמָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, נָהִיר נְהִירוּ דִּלְעֵילָּא, וּבָטַשׁ עַל גַּבֵּי רוּחָא דְּנָשִׁיב, וְאִסְתַּלָּק מֵעַל תְּהוֹמָא, וְלָא חָפָא לֵיהּ. כֵּיוָן דִּתְהוֹמָא אִתְנְהִיר, וְאִיהוּ אִסְתַּלָּק, כְּדֵין הֲוָה נְהִירוּ.

דָּא נָהִיר עַל רֵישֵׁיהּ, וּמַיָּא הֲווֹ נַפְקֵי מִגּוֹ אֲפוּתֵיהּ, וְרוּחָא נָשִׁיב לְעֵילָּא. וְנָהִיר מִנְּהִירוּ דָּא, עַד דַּהֲוָה נָחִית נְהוֹרֵיהּ, מְנַצְנְצָא לְשִׁבְעִין וּתְרֵין נְהוֹרִין דְּשִׁמְשָׁא, כֵּיוָן דְּאִינּוּן נְהוֹרִין אִתְרְשִׁימוּ בְּגוֹ שִׁמְשָׁא לְתַתָּא, הֲווֹ (קפ"ח ע"א) חַיְיבַיָּא דְּעָלְמָא יַדְעִין בְּהוּ, וַהֲווֹ פַּלְחִין לְשִׁמְשָׁא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִינּוּן חַיְיבַיָּא, סָלִיק נְהוֹרֵיהּ וְנָנִיז לֵיהּ אֲמַאי גָּנִיז לֵיהּ. בְּגִין דְּהַהוּא תַּנִּין, הֲוָה סָלִיק וְנָחִית, וּבָטַשׁ בְּאִינּוּן יְאוֹרִין, עַד דְּגָנַז לֵיהּ וְלָא אִתְגַּלְיָא.

וְזָרַע לֵיהּ זְרוּעָא בְּחַד צַדִּיק, דְּאִיהוּ גָּנְנָא דְּגִנְתָּא, וּזְרוּעָא דְּזָרַע בְּגִנְתָּא, בִּגְנִיזוּ בִּטְמִירוּ (ס"א האי) דְּהַאי אוֹר אִיהוּ.

כַּד הַאי תַּנִּין הַגָּדוֹל, חָמֵי דְּצַמַּח בְּגִנְתָּא זְרוּעָא דְּאוֹר דָּא, כְּדֵין אִתְעַר לְסִטְרָא אָחֳרָא, לְהַהוּא נָהָר דְּאִקְרֵי גִּיחוֹן. וְאִתְפְּלָגוּ מֵימוֹי דְּהַאי גִּיחוֹן, חַד שְׁבִילָא דִּילֵיהּ, אִיהוּ אָזִיל גּוֹ הַהוּא זְרוּעָא דְּאַצְמָחָא גּוֹ גִּנְתָּא, וְאַנְהִיר בֵּיהּ בִּרְבוּ דִּזְרוּעָא דָּא, וְאִקְרֵי גִּיחוֹן.

וּמִגּוֹ הַהוּא רְבוּ דִּזְרוּעָא דָּא, אִסְתְּלַק לְרְבוּ דְּשִׁלְמֹה מַלְכָּא, כַּד אִסְתְּלַק לְמַלְכוּ, דִּכְתִיב, (מלכים א א׳:ל״ג-ל״ד) וְהוֹרַדְתֶּם אוֹתוֹ אֶל גִּיחוֹן, וּכְתִיב וּמָשַׁח אוֹתוֹ שָׁם. שָׁם, וְלֹא בַּאֲתַר אַחֲרָא, בְּגִין דְּהַוָה יָדַע דָּוִד מַלְכָּא דָּא, וּמֵימוֹי אַחֲרָנִין אִסְתְּלָקוּ לְמַלְכוּ אַחֲרָא, וְדָא אִיהוּ מַלְכָּא דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא.

וְהַאי הַתַּנְיָן הַגָּדוֹל, אִתְעַר לֵיהּ, וְאִסְתַּלָּק סְנַפִּירוֹי דְּהַאי תַּנְיָן, בְּהַהוּא נָהָר, לְאִתַּתְקָפָא בֵּיהּ. וְכָל אִינּוּן שְׁאַר יְאוֹרִין כֻּלְּהוּ, סַלְקִין וְנַחְתִּין בְּתַקְפָּא דְּהַאי הַתַּנְיָן הַגָּדוֹל, וְתָאַב וְעָאל לְהַהוּא יְאוֹרָא שְׁכִיכָא, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ.

וּכְדֵין, כַּד הַהוּא אוֹר אִתְגְּנִיז (ס"א לנטלא) לְעֵילָּא לֵיהּ הַהוּא גְּנָנָא דְּקַאמְרָן, כְּדֵין נָפַק חשֻׁךְ קַדְמָאָה, וּבָטַשׁ עַל רֵישֵׁיהּ, בְּהַהוּא נוּקְבָא דְּאִתְמַתְחָא בֵּיהּ, וְאִתְפְּרַשׁ חַד חוּטָא, בֵּין הַהוּא נְהִירוּ דְּאוֹר דָּא דְּאִתְגְּנִיז, וּבֵין הַהוּא חֲשׁוֹכָא דְּחשֻׁךְ דָּא, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחשֶׁךְ.

הַאי תַּנְיָן, תָּב בְּהַהוּא פְּרִישׁוּ דְּהַאי חוּטָא דְּאַפְרִישׁ, וְאַפְרִישׁ לְאִינּוּן (נ"א בין אינון) יְאוֹרִין, גּוֹ חֲשׁוֹכָא, וְאִתְפְּרָשׁוּ נוּנִין לְזַנְיֵיהוּ אִלֵּין מֵאִלֵּין, בְּהַהוּא פְּרִישׁוּ.

וְכַד אִתְפְּרָשׁוּ מַיִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין. כָּל אִינּוּן יְאוֹרִין אִתְפְּרָשׁוּ, וְעָאלוּ לְגוֹ הַהוּא יְאוֹרָא שְׁכִיכָא דְּאִתְבְּרִיר מִכֻּלְּהוּ, וְנָפִיק וְעָאלִין בֵּיהּ תְּלַת (בלק קצ"ו) זַמְנִין בְּיוֹמָא.

וְכָל אִינּוּן נוּנִין דְּמַגְדְּלָן גּוֹ אִינּוּן יְאוֹרִין, פְּרִישָׁן אִלֵּין מֵאִלֵּין, וְאִקְרוּן לֵילוֹת, וְאִלֵּין אִינּוּן רָאשִׁין לְכָל אִינּוּן נוּנִין דְּנָפְקִין לְבַר, וְאִלֵּין שַׁלְטִין עַל כֻּלְּהוּ. וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וּמֵהָכָא אִתְבַּדָּר לְבַר בּוּכְרִין, וְכֻלְּהוּ אִתְזָנוּ מִשִּׁקּוּי דְּאִינּוּן יְאוֹרִין. וְהַאי הַתַּנְיָן הַגָּדוֹל, שַׁלְטָא עַל כֻּלְּהוּ.

וְכֹלָּא בִּפְרִישׁוּ דְּמַיִין עִלָּאִין, דִּכְתִיב וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם, וְאִתְרְשִׁימוּ מַיִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, וְאִתְפְּרָשׁוּ לְעֵילָּא, וּמַיִין תַּתָּאִין, אִתְפְּרָשׁוּ כֻּלְּהוּ אִלֵּין מֵאִלֵּין, קַדִּישִׁין וּדְלָא קַדִּישִׁין, וְעַל דָּא אִקְרוּן מַלְאָכִין עִלָּאִין פְּרִישָׁן, בְּגִין דְּאִתְפְּרָשׁוּ אִלֵּין מֵאִלֵּין לְזַנְיֵיהוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע, רָזָא דָּא, כַּד הַאי הַתַּנְיָן הַגָּדוֹל, הָוֶה נָשִׁיב רוּחָא בְּהַהוּא נוּקְבָא, וּמְרַפְרְפָא לְגַבֵּי עֵילָּא, כָּל אִינּוּן עֲשָׂבִין הָוֶה מְהַפֵּךְ לוֹן לִיבִישׁוּ, עַד דְּרוּחָא אַחֲרָא נָשִׁיב בְּהַהוּא רוּחָא, וְשָׁכִיךְ לֵיהּ לְתַתָּא, וַעֲשָׂבִין צָמְחוּ כְּמִלְקַדְמִין. וְשַׁלְטִין וּמְשַׁבְּחָן וְאוֹדָן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מִסְּטַר שְׂמָאלָא, וּלְגוֹ יְאוֹרָא שְׁכִיכָא, נָפְקִין בְּעִירִין לְזַנְיֵיהוּ, וְאַזְלִין לְמִקְרַב לְגַבֵּי דְּאִינּוּן עֲשָׂבִין וְלָא יַכְלִין, וְתָבִין לְאַתְרַייְהוּ. כָּל אִלֵּין יְאוֹרִין אַזְלִין וְשָׁאטִין, עִם הַהוּא תַּנִּינָא דְּשַׁלִּיט בְּהוּ, וְסַחֲרִין לְאִינּוּן עֲשָׂבִין, וְלָא יַכְלִין. בַּר לְזִמְנִין, דְּרוּחָא עִלָּאָה לָא נָשִׁיב, וְאִיהוּ מְרַפְרְפָא רוּחָא בְּהַהוּא נוּקְבָא דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, כְּדֵין שָׁלִיט הַהוּא רוּחָא עַל אִינּוּן עֲשָׂבִין. וְיאוֹרָא שְׁכִיכָא תָּב לְאַתְרֵיהּ, וְסַלְקָא וְנַחְתָּא. וּבְגִין דְּמֵימוֹי שְׁכִיכִין, אָזִיל בִּשְׁכִיכוּ, וְהַאי הַתַּנִּים הַגָּדוֹל סַלְקָא לְגַבֵּי אִינּוּן יְאוֹרִין, וַעֲשָׂבִין כֻּלְּהוּ מְגַדְּלָן סַחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא יְאוֹרָא שְׁכִיכָא וְאִלֵּין (נ"א ואינון) מְגַדְּלִין בְּכָל עִיבָּר, כְּדֵין סַלְקָא הַהוּא תַּנִּינָא וְאִתְרַבֵּי בֵּינַיְיהוּ, וְתָב לְכָל אִינּוּן יְאוֹרִין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא אִיהוּ נָחָשׁ בָּרִיחַ. אֲמַאי בָּרִיחַ. בְּגִין דְּסָגִיר לְתָרִין סִטְרִין, וְלָא נָפִיק לְעָלְמִין אֶלָּא חַד זִמְנָא לְיוֹבָלָא.

וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דָּא נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן, דְּאִיהוּ בְּעַקִּימוּ תְּדִיר, וְאַיְיתֵי לְוָוטִין עַל עָלְמָא, כַּד הַאי קָם, אִתְבַּר תּוּקְפֵּיהּ דְּהַהוּא תַּנִּינָא, וְלָא יָכִיל לְמֵיקָם, עַד דְּאָבִיד גִּשְׁמֵיהּ. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּפִיף לֵיהּ גּוֹ יַמָּא, כַּד עָאל לְגַבֵּיהּ. וְאִיהוּ דָּרַךְ עַל תַּקְפֵּיהּ דְּיַמָּא. וְתַקְפֵּיהּ דְּיַמָּא דָּא, אִיהוּ תַּנִּינָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (איוב ט':ח') וְדוֹרֵךְ עַל בָּמֳתֵי יָם.

וְכַד הַאי נָחָשׁ קָם, כְּדֵין מַה כְּתִיב, (ישעיהו כ"ז:א') וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם, דָּא אִיהוּ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל כ"ט:ג') הַנְנִי עָלֶיךָ. וְדָא נָחָשׁ, אִיהוּ מְאוֹרֹת, בִּלְוָוטִין לְכֹלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא עֲלֵיהּ, בְּתַקְפֵּיהּ דְּהַהוּא נָהָר רַבְרְבָא, דְּאִקְרֵי חִדֶּקֶל, וְהָא אוֹקִימְנָא.

הַהוּא נָחָשׁ אִיהִי בְּיַבֶּשְׁתָּא כַּד נָפְקִין דָּא בְּדָא, דָּא דְּבַיַּבֶּשְׁתָּא אִתְתְּקַף תְּדִיר, בְּגִין דְּכָל אוֹרְחוֹי וְתוּקְפּוֹי בְּיַבֶּשְׁתָּא אִיהוּ, וְאָכִיל אַרְעָא וְעַפְרָא תְּדִיר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית ג':י"ד) וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. דָּא גַּדְיֵל בְּעַפְרָא, וְדָא גַּדְיֵל בְּמַיָּא. נָחָשׁ דְּאִתְגַּדְיֵל בְּמַיָּא, לָאו תַּקִּיפָא כְּהַאי דְּאִתְגַּדְיֵל בְּיַבֶּשְׁתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית א') מְאוֹרֹת חָסֵר.

וְדָא אִזְדַּמַּן לְגַבֵּי הַהוּא דְּמַיָּא. וְאַף עַל גַּב (ודא לא) דְּאִזְדַּמַּן לְגַבֵּיהּ, לָא אֲנַח לְגַבֵּיהּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דְּקָטִיל לֵיהּ מִגּוֹ יַמָּא, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא בְּגִין גַּסּוּת רוּחָא דְּבֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (יחזקאל כ"ט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגוֹ'.

פרק ד

וְעָבַר יְיָ' לִנְגּוֹף אֶת מִצְרַיִם וְגוֹ'. תָּנָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, וְכִי וְרָאָה אֶת הַדָּם וְאַחַר כַּךְ וּפָסַח, דְּמַשְׁמַע דְּסִימָנָא הוּא דְּעָבִיד. וְאִי תֵּימָא בְּגִין דָּמָא דְּאִיהוּ מִצְוָה, אֲמַאי לְבַר. וַאֲמַאי בְּתִלַּת דּוּכְתֵּי דִּפְתָחָא. וְהָא כְּתִיב (דניאל ב':כ"ב) הוּא גַּלֵּי עֲמִיקָתָא וְגוֹ'. וּמַאי טַעְמָא בָּעָא דְּאִתְגַּלְיָא דָּמָא עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.

אֶלָּא תָּנָא, כְּתִיב, (דברים ל"ב) וַיַּרְא יְיָ' וַיִּנָּאַץ, וּכְתִיב, (בראשית ו':ה') וַיַּרְא יְיָ' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ. וְתָנֵינָן לָא אִתְחֲזֵי אַשְׁגָּחוּתָא דִּלְעֵילָּא, אֶלָּא כַּד אִתְחֲזֵי לְתַתָּא עוֹבָדָא דְּאִתְעֲבִידוּ עוֹבָדָא מִנֵּיהּ וְעַל דָּא (נ"א ועד דעבדין עובדא לתתא) לָא מַשְׁגִּיחִין (נ"א לאבאשא), בַּר הֲרָהוּרָא דְּעָבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב, (דברים י"א:ט"ז) הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם. וּמִדְּאִתְעֲבִיד עוֹבָדָא, אַשְׁגָּחוּתָא דִּלְעֵילָּא אִתְעַר, וּבְגִין כַּךְ, כֹּלָּא, בֵּין לְטָב וּבֵין לְבִישׁ, בְּעוֹבָדָא תַּלְיָא מִלְּתָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל שְׁוָקֵי מִצְרַיִם, מַלְיִין טַעֲוָון הֲווֹ, וְעוֹד דִּבְכָל בֵּיתָא וּבֵיתָא, הֲווֹ שְׁכִיחֵי זִינִין, דְּמִתְקַטְרֵי בְּחַרְשַׁיְיהוּ, בְּאִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין דִּלְתַתָּא, וּמִתְעָרִין רוּחַ מְסָאֲבָא בְּגַוְוייהוּ.

וְרָזָא דְּמִלָּה תְּנָא, כְּתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אֲגוּדַּת אֵזוֹב לָמָּה. בְּגִין לְבַעֲרָא רוּחַ מְסָאֲבָא מִבֵּינַיְיהוּ, (נ"א האי קרא קשיא וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גלייא קמיה קודשא בריך הוא וכתיב הוא גלי עמיקתא ומסתרתא אלא תנא כתיב וירא יי' וינאץ וגו' וכתיב וירא יי' כי רבה רעת וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחותא לעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא ומדאתעבד עובדא אשגחותא לעילא אתער ובגין כך כולא בין לטב בין לביש בעובדא תלייא מלתא. ולקחתם אגודת אזוב וגו' אגודת אזוב למה ומאי טעמא בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות. אמר רבי יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינין דמקטרין בחרשייהו באינון בתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו ועל דא אגודת אזוב בגין לבערא רוחי מביניייהו) וּלְאַחֲזָאָה בְּפִתְחֵיהוּ, בְּהָנֵי תְּלַת דּוּכְתֵּי, מְהֵימָנוּתָא שְׁלֵימָתָא. חַד הָכָא, וְחַד הָכָא, וְחַד בְּגַוויְיהוּ בְּגִין כַּךְ, וּפָסַח יְיָ' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף, מִשּׁוּם דְּחָמֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא רָשִׁים עַל פִּתְחָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי אֲמַאי דָּמָא, דְּהָא תָּנִינָן, חִוָּור וְסוּמָק וְחַד דְּכָלִיל בֵּינֵי גַּוְונֵי. אֲמַר לֵיהּ, תְּרֵי דָּמֵי הֲווֹ, חַד דְּמִילָה, וְחַד דְּפִסְחָא. דְּמִילָה רַחֲמֵי. דְּפִסְחָא דִּינָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָאו הָכִי, אֶלָּא כְּמָה דְּאוֹלִיפְנָא, דְּאַחְזָר הַהוּא דָּמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַחֲמֵי, כְּאֵילּוּ הֲווֹ חִוָּור בְּגוֹ גַּוְונֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ט"ז:ו') וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ וְאוֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וְגוֹ'. וְאַף עַל גַּב דְּהַוָה סוּמָקָא, אִתְחֲזָר לְרַחֲמֵי, דִּכְתִיב בְּדָמַיִךְ חֲיִי. וּבְגִין כָּךְ, רָשִׁים פִּתְחָא בִּתְלַת סְטָרִין, חַד הָכָא, וְחַד הָכָא, וְחַד בֵּינַיְיהוּ. תָּאנֵי ר' חִזְקִיָּה, תְּרֵין דָּמֵי אִתְחָזוּ, לָקֳבֵל תְּרֵי כִּתְרִין, דְּאִתְחָזוּ (נ"א דאתערו) לְעֵילָּא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, חַד כִּתְרָא דִּכְלִילָא בִּתְרִין סְטָרִין טְמִירִין, בְּרַחֲמֵי וְדִינָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּכַמָּה אַתְרִין חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל בְּנוֹי: עֶבֶד בַּר נָשׁ בֵּיתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ, כְּתוֹב שְׁמִי, וְשַׁוֵּי לְפִתְחָךְ, וְאִתְּ שָׁרֵי לְגוֹ בֵּיתָא, וַאֲנָא אוֹתִיב לְבַר בְּפִתְחָךְ לְנַטְרָא לָךְ. וְהָכָא אָמַר, רָשִׁים עַל פִּתְחָא רָזָא דִּמְהֵימָנוּתָא דִּילִי, וְאִתְּ שָׁרֵי לְגוֹ בֵּיתָךְ, וַאֲנָא נָטִיר לָךְ לְבַר, דִּכְתִיב וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר, וּכְתִיב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח ד' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף.

תּוּ אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּגַוְונָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עֲבָדוּ בְּהַהוּא שַׁעֲתָא. מַה שְׁמָא קַדִּישָׁא ה אִתְחָזַר בְּהַאי שַׁעֲתָא דִּינָא, אוּף הָכִי אִתְחָזַר הַאי דָּמָא בְּהַאי שַׁעֲתָא דִּינָא, דִּכְתִיב וְרָאָה אֶת הַדָּם

עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, רְשִׁימָא דְּכֻלְּהוּ סוּמָקָא, לְאִתְחָזָאָה, דְּהָא אִתְחָזַר בְּדִינָא, לְמֶעְבַּד נוּקְמִין.

וְרָזָא דְּמִלָּה, כְּגַוְונָא דְּהַוֵי לְעֵילָּא בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, כַּד בָּעֵי לְאִתְחָזָאָה לְתַתָּא, אִי רַחֲמֵי רַחֲמֵי, וְאִי דִּינָא דִּינָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִנַּעְתֶּם וְגוֹ'. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו ס"ג:א') מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה. דְּזִמִּין לְאַחֲזָאָה (נ"א לאתחזרא) כֻּלְּהוּ דִּינָא לְמֶעְבַּד נוּקְמִין.

וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר. מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּתַנְיָנָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, (אמר רבי ירמיה) לָא לִיבָעֵי לֵיהּ לְאֵינָשׁ לְמֵיזַל בְּשׁוּקָא, וּלְאִשְׁתַּכְחָא בְּשׁוּקָא, בְּזִמְנָא דְּדִינָא תְּלֵיָא בְּמָתָא, דְּכְיוָן דְּרְשׁוּתָא אִתְיְיהִיב לְמְחַבְּלָא, מַאן דְּפָגַע בֵּיהּ אִתְזַק. וְהָכָא מִשּׁוּם דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, לָא בָּעְיָא לְנָפְקָא לְבַר.

תַּנְיָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּהַהוּא מַמָּשׁ דְּאִשְׁתְּכַח דִּינָא לְמִצְרָאֵי, בְּהַהוּא מַמָּשׁ אִשְׁתְּכַח רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵיכֶם. וְכֵן תָּנָא, בְּכָל אִינּוּן כִּתְרִין קַדִּישִׁין דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאִשְׁתְּכַח דִּינָא, אִשְׁתְּכַח רַחֲמֵי, וְכֹלָּא בְּשַׁעֲתָא חָדָא. תָּנָא רִבִּי חִזְקִיָּה, כְּתִיב, (ישעיהו י"ט:כ"ב) וְנָגַף יְיָ' אֶת מִצְרַיִם נָגוֹף וְרָפֹא. נָגוֹף לְמִצְרַיִם, וְרָפֹא לְיִשְׂרָאֵל. מַאי וְרָפֹא. מִמַּאי שֶׁנִּימּוֹלוּ צָרִיכִים רְפוּאָה.

וְתָנָא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּגְּפוּ מִצְרָאֵי, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְרַפְּאוּ יִשְׂרָאֵל. דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, (אמר רבי חזקיה) מַהוּ דִּכְתִיב, וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח, מַאי עַל הַפֶּתַח. וּפָסַח יְיָ' עֲלֵיכֶם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מַמָּשׁ וֶהוּ פֶּתַח הַגּוּף. וְאֵי וֶהוּ פֶּתַח הַגּוּף. הֵוֵי אוֹמֵר זוֹ מִילָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלַג לֵילְיָא, וְכִתְרָא קַדִּישָׁא אִתְעַר לְנַבָּהּ (נ"א אתערב ביה) דְּכוּרָא. וּמַאן דְּכוּרָא. חֶסֶד עִלָּאָה, דְּמַשְׁמַע, דְּדָא בְּלָא דָּא לָא סַלְקָא, וּבְגִין דָּא, דָּא מָחֵי, וְדָא מַסֵּי, וְכֹלָּא בְּשַׁעֲתָא חָדָא.

וּכְתִיב, וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיָּדוּעַ. מַאי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פִּתְחָא וּמְשִׁיכָא דְּרוּחָא וְגוּפָא, וְתָא חֲזֵי, עַד לָא אִתְגְּזַר אַבְרָהָם, הֲוָה אָטִים וְסָתִים מִכָּל סִטְרוֹי. מִדְּאִתְגְּזַר אִתְפְּתַח מִכֹּלָּא, וְלָא הֲוֵי אָטִים וְסָתִים כְּקַדְמֵיתָא.

וְהַיְינוּ רָזָא דְּתַנְיָנָן, (בראשית י"ח:א') וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. מִשּׁוּם דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק דְּהוּא אַשְׁרֵי בְּגִלּוּיָא דָּא, חֶסֶד בְּצֶדֶק. וְדָא הוּא פִּתְחָא, דְּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב הָאֹהֶל, הָאֹהֶל הַיָּדוּעַ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כַּד אִתְגַּלְיָיא הַאי יו"ד, אִתְבָּשַׂר, (נ"א אתבשם) וְאִתְבָּרַךְ בְּפֶתַח הָאֹהֶל, דְּהִיא צֶדֶק, לְאִתְבַּסְּמָא בְּחֶסֶ"ד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כְּחוֹם הַיּוֹם, דְּהוּא שַׁעֲתָא דְּשַׁלְטָא

חֶסֶד, חוּלָקָא דְּאַבְרָהָם. וּמְנָא לָן דְּהַאי פֶּתַח הָאוֹהֶל, אִתְבַּסַּם לְקַבְלֵיהּ דְּאַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (בראשית כ"ד:א') וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, דְּאִתְבָּסָם בְּחֶסֶ"ד, מִדְּאִתְגַּלְיָיא יוֹ"ד.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאוֹהֶל, כְּמָה דִּכְתִיב וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. דְּדָא הוּא פִּתְחָא קַדִּישָׁא, כִּתְרָא עֲשִׂירָאָה. כְּחוֹם הַיּוֹם, כְּמָה דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ כִּתְרָא דְּחֶסֶד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כְּחוֹם הַיּוֹם. כְּמָה דְּיָתִיב בְּהַאי, כַּךְ יָתִיב בְּהַאי, דְּלָא סָלִיק הַאי בְּלָא הַאי.

דָּבָר אַחֵר וְעָבַר יְיָ לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם. מַאי וְעָבַר. דְּעָבַר עַל שׁוּרֵי דִּינָא דְּכִתְרִין, (נ"א דקטרין) דַּהֲווֹ מִתְקַשְּׁרֵי בְּכִתְרִין אַחֲרָנִין דִּלְעֵילָּא, וְשָׁרָא לְהוּ מִקִּיּוֹמֵיהוֹן, וְעָבַר עַל אוֹרְחוֹי, בְּגִין לְמֶעְבַּד בְּהוּ דִּינָא, וּלְנַטְרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין הוּא, כָּל וְעָבַר, וְעָבַרְתִּי, וַיַּעֲבֹר, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְבַר עַל כָּל אוֹרְחוֹי, אוֹ לְדִינָא, אוֹ לְרַחֲמֵי. הָכָא וְעָבַר, בְּגִין לְמֶעְבַּד דִּינָא, הָתָם וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

פרק ה

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיְיָ' הִכָּה כָּל בְּכוֹר וְגוֹ'. (כתיב (תהילים ס"ט:י"ד) ואני תפלתי לך יי עת רצון וגו') ר' חִיָּיא ור' יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, וַהֲוָה רִבִּי חִיָּיא רָכִיב בְּחַמְרָא. אָמַר ר' יוֹסֵי, נֵיתִיב הָכָא וְנִצְלֵי, דְּהָא מָטָא זִמְנָא דְּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה, וְתָנֵינָן, לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בְּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה. אֲמַאי זָהִיר. מִשּׁוּם דְּהִיא שַׁעֲתָא דְּתַלְיָא דִּינָא וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְכַוְונָא דַּעְתֵּיהּ, נָחֵת ר' חִיָּיא וְצַלֵּי.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, נָטָה שִׁמְשָׁא לְמַיעַל. אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְר' יוֹסֵי אֲמַאי אַתְּ שָׁתִיק. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מִסְתַּכֵּל הֲוֵינָא בְּדַעְתָּאי, דְּלֵית עָלְמָא מִתְקַיְּימָא, אֶלָּא עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּעַמָּא. אִי רֵישֵׁי עַמָּא זַכָּאִין, טַב לְעָלְמָא, טַב לְעַמָּא. וְאִי לָא זַכָּאִין, וַוי לְעָלְמָא, וַוי לְעַמָּא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי כַּךְ הוּא, מְנָלָן. דִּכְתִיב, (דברי הימים ב י"ח:ט"ז) רָאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל הֶהָרִים כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוֹעֶה וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא אֲדֹנִים לָאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יָשׁוּבוּ, יֵשְׁבוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. דְּהָא בְּאַתְרַיְיהוּ קַיְימִי. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, אִי רֵישָׁא דְּעַמָּא לָא זָכֵי, עַמָּא מִתְפָּסָן בְּחוֹבֵיהּ. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ד:י"ז) וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגוֹ' הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוֵיתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ, (ס"א וכתיב (דברי הימים א כ"א:י"ז) ואני הוא אשר חטאתי וגו') דָּוִד חָב, וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִי רֵישָׁא דְּעַמָּא מִתְפַּס בְּחוֹבֵיהּ, עַמָּא מִשְׁתֵּזְבָן. דְּהָא דִּינָא לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא אֲדֹנִים לָאֵלֶּה, כְּלוֹמַר, (ס"א אם אלו) אִלּוּ לָא הֲווֹ רֵישִׁין לְעַמָּא, מַהַאי אוֹרְחָא יָשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כֻּלְּהוּ מִשְׁתֵּזְבָן, אִי רֵישֵׁיהוֹן מִתְפָּסָן. וַאֲפִילּוּ יְהוֹשָׁפָט אִתְגְּזַר עֲלֵיהּ לְאִתְעַנְּשָׁא, מִשּׁוּם דְּאִתְחַבַּר בְּאַחְאָב. אִי לָאו הַהוּא צָוּוחָא, דִּכְתִיב, (מלכים א כ"ב:ל"ב) וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט.

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי רַמַּשׁ לֵילְיָא, אָמְרוּ, מַה נַּעֲבִיד, אִי נֵיזִיל חָשֵׁךְ לֵילְיָא, אִי נֵיתִיב דַּחֲלָא הוּא. סָטוּ מֵאוֹרְחָא, יָתְבוּ תְּחוֹת אִילָנָא חַד. וְיָתְבוּ וַהֲווּ אָמְרֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא דְּמִיכוּ. בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, חָמוּ חַד אַיְלְתָּא דְּעָבְרָא קַמַּיְיהוּ, וַהֲוַת צַוְחַת וּרְמִיאַת קָלִין שָׁמְעוּ, קָמוּ ר' חִיָּיא ור' יוֹסֵי וְאִזְדָּעָזְעוּ. שָׁמְעוּ חַד קָלָא דְּמַכְרְזָא וְאָמַר, מִתְעָרִין קוּמוּ. נַיְימִין אִתְּעָרוּ. עָלְמִין, אִזְדְּמָנוּ לְקֻדְמַת מָרֵיכוֹן. (דהא קלא נפק דכאיב אילתא דלעילא ותתא. דכתיב (תהילים כ"ט:ט') קול יי' יחולל אילות ויחשוף יערות) דְּהָא מָרֵיכוֹן מַפֵּיק לְגַּן עֵדֶן, דְּאִיהוּ הֵיכְלֵיהּ, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא, דְּכְתִיב וּבְהֵיכְלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַשְׁתָּא פָּלְגוּ דְּלֵילְיָא מַמָּשׁ. וְקָלָא דָּא, הוּא קָלָא דְּנָפַק, וְכָאִיב אַיְלְתָּא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, דִּכְתִיב קוֹל יְיָ' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת. זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּזַכֵּינָא לְמִשְׁמַע דָּא.

וְתָא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְחָזֵי עַל (ויצא קע"ו) גִּנְתָּא, כָּל גִּנְתָּא אִתְכְּנַשׁ, וְלָא מִתְפָּרֵשׁ מֵעֵדֶן. וּמֵהַאי עֵדֶן מַבּוּעֵי נָפְקִין, לְכַמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְהַאי גִּנְתָּא, אִתְקְרֵי צְרוֹרָא (קע"ג) דְּחַיֵּי, דְּתַמָּן מִתְעַדְּנִין צַדִּיקַיָּא, מִנְּהִירוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְהַאי שַׁעֲתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי עָלַיְיהוּ. וְתָנֵינָן בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעֲשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא כָּרוֹזָא נָפִיק וְקָרֵי עוּרִי צָפוֹן וּבֹאִי תֵּימָן הָפִיחִי גָּנִי יִזְּלוּ בְּשָׂמָיו יָבוֹא דּוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּיו מַאי וְיֹאכַל פְּרִי מְגַדָּיו אִלֵּין קִרְבָּנִין דְּאִתְקְרַבוּ קַמֵּיהּ מִנְּשָׁמְתִּיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא הָאי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא בְּשַׁעֲתָא אַחֲרָא שְׁאַר קִרְבָּנִין מַמָּשׁ.

יָתְבוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּכַמָּה זִמְנִין שָׁאֵילְנָא, הַאי דִּכְתִיב, וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיְיָ' הִכָּה כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲמַאי לָא הֲוָה בֵּימָמָא, דִּיתְגְּלֵי לְכָל פִּרְסוּמֵי נִיסָא, וַאֲמַאי מִיתוּ כָּל אִינּוּן חַלְּשֵׁי דְּבָתַר רַחֲיָיא, וְאִינּוּן טַלְיָיא דִּבְנֵי עָאנָא, וְלָא מִיתוּ מַלְכֵי וּפַרְדַּשְׁכֵי, וְגוּבְרֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא, כְּמָה דְּהֲוָה בְּסַנְחֵרִיב, דִּכְתִיב, (מלכים ב י"ט:ל"ה) וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יְיָ' וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר וְגוֹ'. וְתָנֵינָן, כֻּלְּהוּ מַלְכִין בְּנֵי מַלְכִין רוּפִינוּס וּפַרְדַּשְׁכֵי, הָתָם אִתְחֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּחַד שְׁלִיחָא דִּילֵיהּ, יַתִּיר מֵהַאי, דְּהֲוָה יֵאוֹת לְמֶהֱוֵי דִּילֵיהּ יַתִּיר.

אָמַר לֵיהּ יֵאוֹת שָׁאַלְתְּ, וַאֲנָא לָא שְׁמַעְנָא מִידִּי בְּהַאי, וְלָא אֵימָא, אֲבָל הָא זַכֵּינָא לְכָל הַאי, וְאָרְחָא אִתְתְּקַן קָמָן. אֲנָא שְׁמַעְנָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי מַדְכֵי שְׁוָקִין דְּטִבֶּרְיָה, נֵיזִיל גַּבֵּיהּ. יָתְבוּ, עַד דְּהֲוָה נָהִיר יְמָמָא. כַּד סָלִיק נְהוֹרָא, קָמוּ וְאַזְלֵי. כַּד מָטוּ גַּבֵּיהּ. אַשְׁכְּחוּהוּ, דְּהֲוָה יָתִיב, וְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא בִּידֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ':י"ז) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וְתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ. כֵּיוָן דְּאָמַר, כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ, לָמָּה כְּתִיב מֵאֶפֶס וְתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ. אֶלָּא אוֹלִיפְנָא, דַּעְתַּיְיהוּ דְּכָל עַמִּין דְּעָלְמָא, דְּמֵהֵימָנוּתָא דִּלְהוֹן הוּא כְּאַיִן, דְּלָא אִדְבָּקוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, (בתתאין) וְשַׁוְיִין לְקָבְלַיְיהוּ מְהֵימָנוּתָא דִּשְׁטוּתָא, אֲבָל מֵאֶפֶס וְתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ, כְּהַאי עִלְּעוֹלָא, דְּסַחֲרָא (ס"א

דפרחא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגְּלָא בְּקֶרְיְטָא בְּרִיקָנְיָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל ד׳:ל״ב) וְכָל דַּיְירֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, אֵת דָּא יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵת דָּא שְׂמָאלָא. אוֹלִיפְנָא, דְּסָטָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינֵיהּ, וּבָרָא יַת שְׁמַיָּא, וְסָטָא שְׂמָאלָא, וּבָרָא יַת אַרְעָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ח:י״ג) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וימיני טִפְּחָה שָׁמָיִם קוֹרֵא אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו.

מַהוּ יַעַמְדוּ יַחְדָּו. סַלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא לָאו הָכִי, (נ"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי) אֶלָּא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא דְּאִינּוּן אי"ת וְאֵ"ת, וְהֵיאַךְ יַעַמְדוּ יַחְדָּו. בְּזֹאת הַהִיא, דְּשַׁלְטָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, דִּכְלִילָא אֵ"ת בְּזֹאת.

וְתָנִינָן, כְּתִיב (קהלת ג׳:י״א) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ. אֶ"ת, הָא דְּאַמָרָן. הַכֹּל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית כ״ד:א׳) וַיְיָ' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. וְתָאנָא, דְּהִיא כְּתָרָא דְּאִתְקְרֵי זֹא"ת, דִּכְלִילָא מֵאֶ"ת וְאֵ"ת. וְשָׁלְטָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, בִּתְרִין סִטְרוֹי, בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל, וְדִינָא לְעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

פָּתַח ר' חִיָּיא וְאָמַר, אִי נִיחָא קָמֵיהּ דְּמָר, דְּנִימָא חַד מִלָּה, עַל מַה דְּאָתֵינָא כְּתִיב, וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיְיָ' הִכָּה כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּמַהַאי דְּאָמַר מָר, אִשְׁתְּמַע דְּהַאי פְּסוּקָא בְּהַהוּא מִלָּה אָתָא וַאֲנָן אוֹרְחָא אִתְתַּקְנָא קָמָן, לְמֵיתֵי לְמִשְׁאַל קַמָּךְ.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים קי״ג:ה׳) מִי כַּיְיָ' אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת וגו'. מִי כַּיְיָ' אֱלֹהֵינוּ, דְּסִלְיק וְאִתְעַטָּר לְאִתְיַשְׁבָא בְּכִתְרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, נְהִירוּ עַל כָּל בּוּצִינֵי דְנָהֲרוּ כִּתְרִין וְעִטָּרִין. הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת, דְּנָחִית בְּכִתְרוֹי, מִכִּתְרָא לְכִתְרָא, מִנְּזָרָא לְנְזָרָא, מְנְהִירוּ לְנְהִירוּ, מִבּוּצִינָא לְבוּצִינָא. לְאַשְׁגָּחָא בְּעָלְאִין וְתַתָּאִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים י״ד:ב׳) יְיָ' מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. כַּחֲצִי מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ כַּחֲצוֹת, כְּגַוְונָא דְּאָמַר מֹשֶׁה. וְאִי כְּמָה דְּאַמְרֵי חַבְרָנָא, דְּלָא יִימְרוּן אִצְטְגְנִינֵי פַּרְעֹה, מֹשֶׁה בַּדַּאי הוּא. הָא קוּשְׁיָא בְּאַתְרֵיהּ קָיְימָא, בג' גַּוְונֵי, דְּאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל יֵימְרוּן הָכִי. חַד, דְּאִי הָכִי הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. אֲמַאי קָאָמַר, כֹּה אָמַר יְיָ' וגו'. כְּמָה דְּלָא אִתְכָּוון שַׁעֲתָא, דְּהָא לָא יִתָּפְסוּן בְּמֹשֶׁה, אֶלָּא בְּפַטְרוֹנָא, בְּגִין דְּאָמַר כֹּה אָמַר יְיָ' וגו'. תְּרֵי, דְּהָא מֹשֶׁה אָמַר, עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם, וְלָא הָוָה הָכִי, אֶלָּא עַד בְּכוֹר הַשֹּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר. עַל כָּל פָּנִים אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל נַמֵי יֵימְרוּן הָכִי, דְּהָא לָא אִתְבַּרְרוּן מִלֵּי. תְּלַת דְּאִיהוּ אָמַר מִשְׁמָא דְּפַטְרוֹנָא כַּחֲצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד, שְׁאֵלְתָּא דִּילְכוֹן, יַתִּיר עַל מָטוּל דְּלָא יָכִיל בְּעִירָא לְמִסְבַּל. אֲמַאי הֲוָה בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְלָא בִּימָמָא. וַאֲמַאי מִיתוּ כָּל אִינּוּן חַלָּשִׁין דְּבָתַר רַחֲיָא. אֶלָּא כֹּלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא, וְכֹלָּא אִתְכְּשַׁר (נ"א אתבשר) בִּנְבִיאָה מְהֵימָנָא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּעָלֵיהּ כְּתִיב (תהלים נה) יָפְיָפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל כֵּן מָשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן מֵחֲבֵרֶיךָ. יָפְיָפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם: מֹשֶׁת וַחֲנוּךְ. הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ: מִנּוֹחַ וּבָנָיו. עַל כֵּן מָשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ: מֵאַבְרָהָם וְיִצְחָק. שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן: מִיַּעֲקֹב. מֵחֲבֵרֶיךָ: מִשְּׁאָר נְבִיאֵי. וְכִי גֶּבֶר דְּסָלִיק בְּדַרְגִּין עִלָּאִין דְּלָא סָלִיק בַּר נָשׁ אַחֲרָא, לָא יָדַע מַה דְּאָמַר.

אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, הַאי כִּתְרָא דְּאִקָּרֵי זֹאת"ת, אִתְקְרֵי אֹשׁ"ה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ב׳:כ״ג) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה. אֲמַאי. מִשּׁוּם כִּי מֵאִישׁ לֻקְּחָה זֹאת. מַאן הוּא אִישׁ. הַהוּא דְּאִקְרֵי זֶה. וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ל״ב:א׳) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאִקְרֵי אִישׁ זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אִתְנְסִיבַת מִזֶּה דְּאִקְרֵי זָכָר.

וּבְגִין דָּא, אִיהִי תָּמָר דְּכָר וְנוּקְבָא, דְּלָא סָלִיק דָּא בְּלֹא דָּא. תָּמָר: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג׳:ו׳) כְּתִמְרוֹת עָשָׁן. מַה עָשָׁן, סָלִיק חִוָּור וְאוּכָם, אוּף הָכָא, כֹּלָּא כָּלִיל בָּהּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, לְמֶעְבַּד נִימוּסוֹי בְּחַד שַׁעֲתָא, חִוָּור לְיִשְׂרָאֵל, וְאוּכָם לְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

וְעוֹד דְּהַאי לֵילְיָא לָא אִתְפְּלַג, לָא עָבִיד נִימוּסוֹי. מְנָא לָן. מֵאַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (בראשית י״ד:ט״ו) וַיֶּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, דְּאִתְפְּלַג לְמֶעְבַּד נִימוּסוֹי. (מהו כחצות כמה דאת אמר (מלכים א' י"ח) כעלות המנחה (איוב ה׳:כ״ו) כעלות גדיש אוף הכא כחצות) כְּמִפְּלַג. דְּמֹשֶׁה יָדַע דְּלָא יַעֲבִיד נִימוּסוֹי, עַד דְּאִתְפְּלַג.

וְהָכִי הֲוָה, דְּלָא עָבִיד לֵילְיָא נִימוּסוֹי, עַד דְּאִתְפְּלַג, בְּפַלְגוּת בַּתְרָאָה, עָבֵד נִימוּסוֹי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. מַאי בַּחֲצִי. בְּפַלְגוּת בַּתְרָאָה, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי שַׁלְטָא, וְאִשְׁתְּכַח הַאי זֹאת, לְמֶעְבַּד נִמוּסִין תַּדִּירָא, וְכָל נִימוּסָא דְּאִתְעֲבִיד בְּלֵילְיָא, בְּפַלְגוּתָא בַּתְרָאָה אִתְעֲבִיד.

וַיְיָ' הִכָּה כָּל בְּכוֹר, וַיְיָ': הוּא וּבֵית דִּינוֹ, וַיְיָ': הוּא וְנִימוּסוֹי. הִכָּה כָּל בְּכוֹר הִכָּה, מֹשֶׁה לֹא אָמַר אֶלָּא וּמֵת וְגוֹ', מַהוּ הִכָּה. אֶלָּא, דְּאִתְעַר כֹּה, כְּמָה דְּאַגְזִים מֹשֶׁה, דִּכְתִיב וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כֹּה.

וְתָאנָא, פַּרְעֹה חַכִּים הֲוָה מִכָּל חַרְשׁוֹי, וְאִסְתַּכַּל בְּהַאי זֹאת, דְּיַעֲבִיד בֵּיהּ דִּינָא, וְזִמִּין לְחָרְבָא אַרְעֵיהּ, כְּמָה דְּאָמַר מֹשֶׁה, בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְיָ'. וּבְאֵיהוּ מַה כְּתִיב, וַיִּפֶן פַּרְעֹה. מַהוּ וַיִּפֶן. דְּאַפְנֵי לְבֵיהּ מֵהַרְהוּרָא דָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר י״ב:י׳) וַיִּפֶן אַהֲרֹן. וַיָּבוֹא

אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לִבּוֹ גַּם לְזֹאת. גַּם לְרִבּוֹת הַאי דִּזְמִינָא לְחָרְבָא אַרְעֵיהּ, וְלָא שָׁוֵי לִבֵּיהּ לְקָבְלֵיהּ דְּזֹא"ת.

כָּל בְּכוֹר, אֲפִילּוּ דַּרְגִּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִתְּבָרוּ מִשּׁוּלְטָנֵהוֹן, (ס"א משלשוליהון) כָּל אִינּוּן דְּשַׁלְטִין בְּחָכְמְתָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין, עִלָּאִין וְתַתָּאִין, דְּאִתְּבָרוּ מִשּׁוּלְטָנֵהוֹן, (ס"א משלשוליהון) כֻּלְּהוּ בִּפְסוּקָא אִתְחָזוּן, (ס"א אתרמיזו) דִּכְתִיב מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחַיִם וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה, הָא כֻּלְּהוּ אִתְחָזוּן בִּפְסוּקָא.

סְתָמָא דְּמִלָּה, מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ, כְּתִיב תַּתְּאָה דְּקוּזְמִיטָא דְּמַלְכוּתָא (נ"א ממלכותא) דִּלְעֵילָּא. עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה, כְּתִיב שְׁמָאלָא, תַּתְּאָה מִינָּה, דְּקוּזְמִיטָא מִבָּתַר אַרְבַּע (נ"א מכתרה אחר) רְחַיַּין, אַרְבַּע מַשְׁרְיָין. (משמע') מִשּׁוּם דִּכְתִיב אַחַר הָרֵחַיִם, (ולא מן הרחים.) וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה, תַּתְּאִין מִתַּתְּאִין, נוּקְבָא מִנּוּקְבָא, דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּאָתָנֵי בִּבְעִירֵי וַחֲמָרֵי, בְּרַבְרְבֵי בְּזוּטְרֵי, וּמְקַבְּלִין מִנְּהוֹן גּוּבְרִין וְנוּקְבִין. עַד בְּכוֹר הַשֶּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר, אִינּוּן דְּנָפְקִין מִשִּׁפְחָה. דִּי בְּהוֹן עַבְדִּין לַאֲסִירֵי, דְּיִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּהוֹן לְעָלְמִין, וְלָא יִפְקוּן לְחֵירוּ.

וּבְרוּחָצָנוּתָא דְּאִלֵּין דַּרְגִּין, סָרִיבוּ מִצְרָאֵי, דִּי בְּהוֹן עֲבָדוּ קְשָׁרָא לְיִשְׂרָאֵל, דְּלָא יִפְקוּן מִן עַבְדוּתְהוֹן לְעָלְמִין. וּבְהַאי אִתְחֲזֵי גְּבוּרְתָּא וְשַׁלְטָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָכְרָנָא דָּא לָא יִשְׁתֵּצֵי מִיִּשְׂרָאֵל לְדָרֵי דָרִין, דְּאִי לָא הֲוָה חֵילָא וּגְבוּרְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מַלְכֵי עַמִּין, וְכָל חָרְשֵׁי עָלְמִין, וְחַכִּימֵי עָלְמִין, לָא יִפְקוּן לְיִשְׂרָאֵל מִן עַבְדוּתָא, דְּשָׁרָא קְטִרִין דִּלְהוֹן, וְתָבַר כָּל אִינּוּן כְּתִרִין, בְּגִין לְאַפָּקָא לוֹן. עַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו י':ז') מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאַיִן כָּמוֹךָ.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָרִים קָלֵיהּ וְאַתְנַח, אָמַר קַנְטוּרָא דְּקִיטְפָּא אִשְׁתְּכַח, חֲשַׁבְתּוּן דְּשָׁבַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּמָּה זִמְנִין, (דברים ה':ו') אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (דברים ט"ז:ג') הוֹצִיאֲךָ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, (דברים ה':ט"ו) וַיּוֹצִיאֲךָ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שמות י"ב:י"ז) הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם, (שמות י"ג:ג') זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם, (דברים י"ד) וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שמות י"ג:ג') הוֹצִיא יְיָ' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֶלָּא תָּאנָא, י' כְּתִרִין, אִינּוּן לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ סְתִימִין, בְּתִלְתָּא אִלֵּין דְּאָמְרָן. וּתְלַת קְשָׁרִין קְשִׁירוּ בְּהוּ, עַל ג' דַּרְגִּין אִלֵּין דִּבְהוּ עַבְדוּ, דְּיִשְׂרָאֵל לָא יִפְקוּן מִשִּׁעְבּוּדְהוֹן לְעָלְמִין.

זַכָּאִין אַתּוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, דְּבִזְכוּתְכוֹן שְׁרִיאוּ קְטִרִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכַר תְּלַת קְטִרֵי מְהֵימְנוּתָא דִּלְכוֹן הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ב':כ"ד) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת

אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אַבְרָהָם, הָא קְשָׁרָא חֲדָא, דְּאַבְרָהָם. אֶת יִצְחָק, הָא קְשָׁרָא תִּנְיָינָא, דְּיִצְחָק. וְאֶת יַעֲקֹב, הָא קְשָׁרָא תְּלִיתָאָה, שְׁלֵימָתָא דְּיַעֲקֹב.

תָּנָא, כָּל זִמְנִין וְחַגִּין וְשַׁבָּתִין, כֻּלְּהוּ דּוּכְרָנָא לְהַאי, וְעַל הַאי אִתְקַיְּימוּ כֻּלְּהוּ, דְּאִלְמָלֵא הַאי, לָא הֲוָה נְטוּרָא דְּזִמְנִין וְחַגִּין וְשַׁבָּתִין. וּבְגִינֵי כַּךְ, לָא אִשְׁתְּצֵי דֵּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם מִכָּל זִמְנִין וְחַגִּין וְשַׁבָּתִין. תָּא חֲזֵי דְּינָא (ס"א דא') הוּא יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל פִּקּוּדוֹי, וְכָל מְהֵימָנוּתָא שְׁלֵימָתָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד אֲמַאי לָא הֲוָה בִּימָמָא דְּשָׁאֵילְתּוּ. תָּנֵינָן, כְּתִיב הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים, וּכְתִיב הוֹצִיאֵךְ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה. אֶלָּא תְּאנָא, עִקָּרָא דְּפוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, לָא הֲוָה אֶלָּא בְּלֵילְיָא דְּלֵילְיָא שָׁרָא קְטִרִין, וְעָבִיד נוּקְמִין, וְיוֹמָא אַפִּיק לוֹן בְּרֵישׁ גַּלֵּי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר ל"ג:ג') יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרָיִם. (נ"א ועוד לילה שארי קטרין ועבד נוקמין ודינין ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו'.) וּכְתִיב וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְיָ' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר, דָּא הוּא פִּרְסוּמֵי נִיסָא. אָתוּ ר' חִיָּיא ור' יוֹסֵי, אִשְׁתְּטָחוּ קָמֵיהּ, וְנָשְׁקוּ יְדוֹי. וּבָכוּ וְאָמְרוּ, גְּלִיפִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, זַקְפָן רֵישָׁא בְּגִינָךְ, עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשְׁלַיִם לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. עָבֵד (רשב"י) שׁוּרֵי קַרְתָּא קַדִּישָׁא וְתַרְעוֹי. מַאן דְּעָיֵיל, לָא עָיֵיל, עַד דְּיִפְתְּחוּן תַּרְעִין. מַאן דְּסָלִיק, לָא סָלִיק, עַד דְּיִתְתַּקְנוּן דַּרְגִין דְּשׁוּרֵי מַאן יָכִיל לְמִפְתַּח תַּרְעִין דְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא, וּמַאן יָכִיל לְאַתְקָנָא דַּרְגִין דְּשׁוּרֵי, דָּא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאִיהוּ פָּתַח תַּרְעִין דְּרָזֵי דְּחָכְמְתָא, וְאִיהוּ אִתְקִין דַּרְגִין עִלָּאִין, וּכְתִיב (שמות לה) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ'. מַאן פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ', דָּא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּמַאן דְּאִיהוּ דְּכוּרָא מִן דְּכָרְנָיָא, בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה קָמֵיהּ.

אָמַר לוֹן, עַד הַשְׁתָּא, לָא סְיֵימְנָא מִלָּה דְּשָׁאֲלְתּוּ דְּהָא תְּנֵינָן, וַיְיָ' הִכָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סְתָם, כְּדְקָאמְרַן. וְכֹלָּא הֲוָה כְּמָה דְּאִינּוּן דְּמִיתוּ, אִינּוּן קְטוֹרֵי קְטָרִין, דַּהֲווֹ מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּחָרְשַׁיְיהוּ בְּאִינּוּן כִּתְרִין. מִנְהוֹן מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּעִלָּאֵי, וּמִנְהוֹן בְּתַתָּאֵי, וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ תַּתָּאֵין אִינּוּן. וְכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מַלְיָא חֲרָשִׁין הֲוָה. וּכְתִיב כִּי אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת. וְאִתְעָבִיד דִּינָא בְּכֹלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְכְּנָשׁוּ כֻּלְּהוּ בְּבָתֵּיהוֹן, וְלָא הֲווֹ מִתְפַּזְּרֵי בְּמַדְבְּרָא וּבְחַקְלָא, אֶלָּא כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ בְּבָתֵּיהוֹן, (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ) וְעָבִיד לֵילְיָא דִּינוֹי בְּכֹלָּא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. וְתָנָא הֲוָה נָהִיר לֵילְיָא כְּיוֹמָא דְּתִקּוּפָה דְּתַמּוּז, וְחַמָּא כָּל עַמָּא דִּינוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים קל"ט:י"ב) וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁכָה כָּאוֹרָה.

וּבְשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ אִשְׁתְּכָחוּ כֻּלְּהוֹן מַתִּין בַּשְׁוָקִין לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, בַּעְיָין לְאַקְבָּרָא לְהוּ וְלָא אַשְׁכָּחוּ, וְדָא אַקְשֵׁי לְהוּ מִכֹּלָּא. חָמוּ לְיִשְׂרָאֵל נָפְקִין לְעֵינֵיהוֹן בְּחַד גִּיסָא, וְחָמוּ לְמֵיתֵיהוֹן בְּאִידָךְ גִּיסָא. וּבְכֹלָּא הֲוָה פִּרְסוּמֵי נִיסָא, דְּלָא הֲוָה כְּהַאי מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַיְיָ' לְהוֹצִיאָם וְגוֹ', הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיְיָ' שִׁמּוּרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', הַאי פְּסוּקָא קַשְׁיָא כְּיוֹן דְּאָמַר לֵיל, מַהוּ שִׁמּוּרִים, וְלָא שִׁמּוּר, שִׁמּוּר מִבָּעֵי לֵיהּ. וּכְתִיב הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה, לֵיל קָאָמַר בְּקַדְמִיתָא, וּבָתַר לַיְלָה.

אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, כְּתִיב, (דברים כ"ב:כ"ג) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה. נַעַר כְּתִיב, מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּכָל זְמַן דְּלָא קַבִּילַת דְּכַר, אִתְקְרֵי נַעַר, מִדְּקַבִּילַת דְּכַר, אִתְקְרֵי נַעֲרָה. אוּף הָכָא, לֵיל עַד לָא קַבִּילַת דְּכַר. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב בֵּיהּ שִׁמּוּרִים דְּכַר הֲוָה זַמִּין לְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְחֲבָר עִמָּהּ דְּכַר, כְּתִיב, הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיְיָ' שִׁמּוּרִים. שִׁמּוּרִים: דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב הַלַּיְלָה הַזֶּה.

וּבַאֲתַר דְּאִשְׁתְּכָחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, לֵית שְׁבָחָא אֶלָּא לִדְכוּרָא. וְהָכִי שַׁבָּחוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ. לִדְכוּרָא וְלָא לְנוּקְבָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט"ו:ב') זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ. דְּלֵית שְׁבָחָא בְּאֲתַר דִּדְכוּרָא וְנוּקְבָא אִשְׁתְּכָחוּ, אֶלָּא לִדְכוּרָא. וְעַל דָּא (נ"א ולדא) מְחַכָּאן יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (ישעיה יב) זֶה יְיָ' קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. מִשּׁוּם דְּהָכִי זַמִּין לְמֶעְבַּד לְהוּ, דִּכְתִיב, (מיכה ו':ד') כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

וְרָזָא דָּא הָכִי הוּא, כְּגַוְונָא דְּהָכָא לֵיל וְלַיְלָה, כַּךְ זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְהוּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"א:י"א) שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה. מַה לְהַלָּן שְׁמִירָה וְלַיְלָה, אוּף כָּאן שְׁמִירָה וְלַיְלָה. מַה לְהַלָּן שְׁמִירָה וְלַיְלָה, אוּף כָּאן שְׁמִירָה וְלַיְלָה.

וְלַיְלָה אִתְקְרֵי אֲנַב דְּכוּרָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ"א:י"ב) אָתָא בֹּקֶר וְגַם לַיְלָה. בֹּקֶר: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית י"ט:כ"ז) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. דְּהוּא מְדָּתוֹ מַמָּשׁ. וּכְתִיב (תהילים ה':ד') יְיָ' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בֹּקֶר מַמָּשׁ.

יָתְבוּ ר' חִיָּיא ור' יוֹסֵי, וְאוֹלִיף לְהוּ רָזָא דְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וַהֲווּ מְהַדְּרֵי בְּכָל יוֹמָא וְיַתְבֵי קָמֵיהּ. חַד יוֹמָא נָפַק רַבִּי שִׁמְעוֹן לְבַר, אָזְלוּ בַּהֲדֵיהּ, מָטוּ לְחַד חַקְלָא יָתְבוּ.

פרק ו

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (קהלת ז':ט"ו) אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ, שְׁלֹמֹה דַּהֲוֹת חָכְמְתָא יְתֵירָא (נ"א יקירא) עַל כֹּלָּא, מַאי קָאָמַר בְּהַאי קְרָא. אֶלָּא, שְׁלֹמֹה רֶמֶז דְּחָכְמְתָא קָא רָמַז. דְּהָא חֲזִינָן אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָאו הָכֵי, דְּהָא כְּתִיב, (ירמיהו י"ז:י') וְלֹתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו. אֶלָּא תְּרֵי עִנְיָינֵי נִינְהוּ, דְּקָא רָמַז הָכָא.

דְּתָנֵינָן, כַּד עֵינוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָאן לְאַשְׁגָּחָא בְּעָלְמָא, וּלְעַיְינָא בֵּיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב (ס"א עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ (זכריה ד':י') וכתיב כי וגו') (דברי הימים ב ט"ז:ט') כִּי יְיָ עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְאַשְׁכְּחָן חַיָּיבִין בְּעָלְמָא, הַהוּא צַדִּיקָא דְּאִשְׁתְּכַח בְּדָרָא, אִתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ. וְחַיָּיבָיָא מַאֲרִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּגְזֵיהּ עִמְּהוֹן עַד דְּיִתּוּבוּן. וְאִי לָאו, לָא יִשְׁתְּכַח מַאן דְּיִתְבַּע רַחֲמֵי עֲלֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, מְשׁוּם דְּהַהוּא זַכָּאָה, אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא.

בְּגִינֵי כַּךְ תָּנֵינָן, לְעוֹלָם אַל יָדוּר אָדָם אֶלָּא בִּמְקוֹם שֶׁאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה דָּרִים בְּתוֹכוֹ. מַאי טַעֲמָא. מְשׁוּם דְּוַוי לְהַאי דְּמָדוֹרֵיהּ בֵּין חַיָּיבַיָּא, דְּהוּא אִתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ, וְאִי דְיוֹרֵיהּ בֵּין זַכָּאִין, אוֹטִיבִין לֵיהּ בְּגִינֵיהוֹן.

דְּהָא רַב חַסְדָּא, הֲוָה דְיוֹרֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא בֵּינֵי קַפּוּטְקָאֵי, וַהֲוָה דְּחִיקָא לֵיהּ שַׁעֲתָא, וּמַרְעִין רַדְפִין אֲבַתְרוֹי. נָטַל וְשַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ בֵּין מָאנֵי תְּרִיסִין דְּצִפּוֹרִי, וְסָלִיק, וְזָכָה לְכַמָּה טָבִין, לְכַמָּה עוּתָרָא, לְכַמָּה אוֹרַיְיתָא, וְאָמַר, כָּל הַאי זָכֵינָא, עַל דְּעָאלִית בֵּין אִינּוּן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח לְאוֹטָבָא לְהוּ.

דָּבָר אַחֵר, אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי. וְכִי שְׁלֹמֹה, דְּדַרְגִּין עִלָּאִין דְּחָכְמְתָא הֲווֹ בֵּיהּ, עַל כָּל בְּנֵי דָּרָא דִּכְתִיב (מלכים א ה':י"א) וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם, (ואשתדלותיה באורייתא למעבד טיבו וקשוט) דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ"ט:כ"ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְיָ' לְמֶלֶךְ, אֲמַר בִּימֵי הֶבְלִי. וּכְתִיב, (קהלת א':ב') הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת.

וְתָנָא, ז' שֵׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמֹה. יְדִידְיָ"ה, אָגוּר. בֶּן יָקֶ"א, אִיתִיאֵ"ל, לְמוֹאֵל. קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת כְּנֶגֶד כֻּלָּם. וְכֻלָּם נִקְרָא כְּעֵין שֶׁל מַעְלָה, קֹהֶלֶת כְּנוּפְיָא קַדִּישָׁא דְּבֵי עֲשָׂרָה, בְּגִין כַּךְ קָהָל אֵין פָּחוּת מֵעֲשָׂרָה. וְקָהָל אֲפִילּוּ מֵאָה, וְקֹהֶלֶת כְּלָלָא דִּכְלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ל"ג:ד') קְהִלַּת יַעֲקֹב.

וְתָאנָא, שְׁמוֹתָיו עַל שֵׁם הַחָכְמָה אִתְקְרוֹן, וּבְגִין כַּךְ ג' סְפָרִין עָבֵד, שִׁיר הַשִּׁירִים. קֹהֶלֶת. מִשְׁלֵי. וְכֻלְּהוּ לְאַשְׁלְמָא חָכְמְתָא. שִׁיר הַשִּׁירִים לָקֶבֶל דְּחֶסֶד. קֹהֶלֶת לָקֶבֶל דְּדִינָא. מִשְׁלֵי לָקֶבֶל דְּרַחֲמֵי. בְּגִין לְאַשְׁלְמָא חָכְמְתָא, וְהוּא עָבֵד כָּל מַה דְּעָבַד בְּגִין לְאַחֲזָאָה חָכְמְתָא, וְלָקֶבֶל דְּרָגָא (נ"א ולקבל דרזא) עִלָּאָה, וְהוּא אָמַר בִּימֵי הֶבְלִי הֶבֶל הֲבָלִים.

אֶלָּא, רָזָא דְּהֶבֶל יַקִּירָא הוּא. וְהוּא הֶבֶל דְּנָפִיק מִפּוּמָא, וְרָזָא דְּהֶבֶל דְּנָפִיק מִפּוּמָא, קָלָא אִתְעָבִיד מִנֵּיהּ. וְתָאנָא, אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים אֶלָּא בְּהֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלֹּא חָטְאוּ. שֶׁלֹּא חָטְאוּ מַמָּשׁ. וְהֶבֶל אִתְעָבִיד בְּרוּחָא וּמַיָּא, וְכָל מַה דְּאִתְעָבִיד בְּעָלְמָא בְּהֶבֶל אִתְעָבִיד. וְרָזָא דְּהַאי הֶבֶל שֶׁל תִּינוֹקוֹת אִתְעָבִיד קָלָא, וְאִתְפַּשַּׁט בְּעָלְמָא, וְאִינּוּן נְטוּרֵי עָלְמָא, וּנְטוּרֵי קַרְתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קכ"ז:א') אִם יְיָ' לֹא יִשְׁמָר עִיר וְגוֹ'.

וְתָא חֲזֵי, הוּא הֶבֶל, הוּא קָלָא. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. הֶבֶל (הוא קלא) קָאִים בְּחֵילָא, לְמֵיפַק קָלָא. קָלָא מַמָּשׁ קָאִים בְּקִיּוֹמֵהּ (דלא) לְאַפָּקָא (אחרא) מִלָּה. וְהַהוּא הֶבֶל דְּהָוָה אַחֲסַנְתֵּיהּ דַּאֲבוֹי קַרְיֵיהּ הֶבֶל, וּמִנֵּיהּ חָזָא כָּל מַה דְּחָזָא. וְאַף עַל גַּב דְּסִיּוּעִין סַגִּיאִין מֵעֵילָא אַחֲרָנִין הָווֹ לֵיהּ, וּלְאִשְׁתְּמוֹדָעָא מִלָּה, אָמַר בִּימֵי הֶבְלִי. דְּמִלָּה דָּא מִתַּמָּן אָתָא.

וְרָזָא דְּמִלָּה הַכֹּל, הֶבֶל אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי, יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, דָּא הוּא רָזָא דְּמִלָּה, דְּגַלֵּי וּפָרֵסַם, דְּכֹלָּא תַּלְיָא בִּימֵי הֶבְלִי, כְּלוֹמַר בְּזִמְנָא דְּהַאי הֶבֶל יַנְקָא מִן דִּינָא, בְּגִין לְמֶעְבַּד דִּינָא, צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, וּבְזִמְנָא דְּהַאי הֶבֶל יַנְקָא מֵרַחֲמֵי. רִשָּׁע מַאֲרִיךְ בְּרִשְׁעָתוֹ. וְתַרְוַויְיהוּ תַּלְיָין בְּהַאי הֶבֶל, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בִּימֵי, וְלָא כְּתִיב בְּיוֹם. וְכֹלָּא תַּלְיָין בִּימֵי הֶבֶל דָּא. מַאן דְּאַעְרַע בְּדִינָא, בְּדִינָא. מַאן דְּאַעְרָא בְּרַחֲמֵי, בְּרַחֲמֵי.

וְאִי תֵּימָא יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד וְלָא קָאָמַר אָבוּד. הָכִי הוּא אוֹבֵד מַמָּשׁ. דְּהַהוּא דִּינָא אוֹבֵד לַצַּדִּיק מֵעָלְמָא וּמִדָּרָא. וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרִשְׁעָתוֹ, מַאֲרִיךְ מַמָּשׁ, דְּהַהוּא דִּינָא (ס"א הבל) כַּד יַנְקָא מֵרַחֲמֵי, עָבִיד רַחֲמֵי לְהַהוּא רָשָׁע, וּמַאֲרִיךְ לֵיהּ.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי חָמוּ קִטוֹרָא דְּהָוָה סָלִיק לְעֵילָּא וְנָחִית לְתַתָּא. אָמַר אִתְעַטָּרוּתָא אִתְעַטָּר בְּטִינָתָא (נ"א בעניותא) דְּאַרְעָא, מִגּוֹ לְעֵילָּא. אַדְּהָכִי, סָלִיק הַהוּא חַקְלָא רֵיחָא, מִכָּל בּוּסְמִין, אָמַר נֵיתִיב הָכָא, דִּשְׁכִינְתָּא גַּבָּן אִתְקָיְים. בְּגִין כַּךְ, כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ'.

פרק ז

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כ"ז:כ"ז) וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי וְגוֹ', וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, מַשְׁמַע דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין הֲווֹ סַלְקִין רֵיחָא טָבָא, (ס"א דלא אתעדי) וּלְבָתַר אִתְעֲדֵי מִנְּהוֹן הַהוּא רֵיחָא. הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְלָא, כְּתִיב, רֵיחַ בְּגָדָיו, וּכְתִיב רֵיחַ בְּנִי, וְלָא אָמַר רֵיחַ הַבְּגָדִים, אֶלָּא רֵיחַ בְּנִי. אֶלָּא תָּאנָא, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס יַעֲקֹב, נִכְנַס עִמּוֹ גַּן עֵדֶן. וְתָאנָא, אוֹתָן הַבְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, דִּכְתִיב, (בראשית ג':כ"א) וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם, וְהוֹצִיאָם מִגַּן עֵדֶן.

וְאִי תֵּימָא, דִּכְתִיב וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה דְּאִינּוּן הֲווֹ, אִי הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. וּכְתִיב כָּתְנוֹת עוֹר, הָא לָא הֲווֹ אֶלָּא עֲלֵה תְאֵנָה אֶלָּא כְּתַרְגּוּמוֹ, לְבוּשִׁין דִּיקָר וַהֲווֹ סַלְקִין רֵיחִין מִבּוּסְמָא דְּעֵדֶן.

וְתַנְיָא, בְּשֵׁם מָלֵא אִתְעַבִידוּ, דִּכְתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. מַה דְּלָא אִתְעַבִידוּ בֵּיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְלָא. וְהָא כְּתִיב, (בראשית ב':ד') בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. לָא קַשְׁיָא הַאי כַּד אִתְעַבִידוּ, לָא אִתְעַבִידוּ בְּשֵׁם מָלֵא, בַּר כַּד אִתְקַיְימוּ, בְּשֵׁם מָלֵא אִתְקַיְימוּ.

וּמַה דְּאָמְרוּ דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין אָתוּ לְהַהוּא רָשָׁע דְּעֲשָׂו, דְּנָסִיב לוֹ מִן נִמְרוֹד הָכִי אוֹקִימְנָא, וְקַשְׁיָא מִלָּה, דְּאִי הָכִי הָא כְּתִיב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, לְבוּשִׁין לְאָדָם, וּלְבוּשִׁין לְחַוָּה. לְבוּשִׁין

דְּחַוָּה מַה אִתְעֲבִידוּ. וְתוּ, דְּאִי הָכִי בְּמַאי אִתְקְבָרוּ, סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאִינּוּן שָׁבְקוּ וְרָאמוּ מִנְּהוֹן זַהֲרָא עִלָּאָה, דְּיָהִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלָּא אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּאִתְלְבָּשׁוּ בֵּהּ אָדָם וְאִתְּתֵיהּ, לָא אִתְלַבַּשׁ בֵּהּ בַּר נָשׁ אַחֲרָא, דִּבְאִינּוּן לְבוּשִׁין דָּמוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא וְאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּאִינּוּן אִתְלַבָּשׁוּ מִגַּרְמֵיהוֹן בֵּהּ. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיַּלְבִּישֵׁם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַלְבִּישׁ לוֹן, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

כְּתִיב. (תהילים ק״ד:א׳) ה׳ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ. וּכְתִיב (תהילים צ״ו:ו׳) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. וּכְתִיב (תהילים ק״ד:ב׳) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְגוֹ׳. כֵּיוָן דְּאִתְלַבַּשׁ (מה דאתלבש) עָבֵד מַה דְּעָבַד. מְלַמֵּד, שֶׁנִּתְעַטֵּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹר, וּבָרָא יַת שְׁמַיָּא. אֶלָּא בְּמַאי אוֹקִימְנָא הַחֲמֶדֹת אֲשֶׁר אִתָּה בַּבַּיִת. הַחֲמוּדוֹת: בִּגְדֵי מַלְכוּת (נ"ח ע"ג) בְּמֶשִׁי וְזָהָב, וְאָרְחָא דְּעָלְמָא דְּגַנְזֵי לוֹן בְּבוּסְמִין וְרִיחִין, לְיקָרָא דִּלְבוּשֵׁיהוֹן.

תָּא חֲזֵי וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, בַּתְּחִלָּה. וְכַד אַרְגִּישׁ, אָמַר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי, דְּיִדַּע דְּבֵיהּ הֲוָה תַּלְיָא מִלְּתָא, דִּבְגִינֵיהּ סָלִיק רֵיחָא. כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ׳, וְכִי מְנַיִּין הָוָה יָדַע יִצְחָק רֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ׳.

אֶלָּא, תְּרֵין מִלִּין אִינּוּן, וְכוּלָּא הוּא חַד. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:ס״ג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב. וְכִי לָא הֲוָה לֵיהּ בֵּיתָא, אוֹ מָקוֹם אַחֵר לְהִתְפַּלֵּל. אֶלָּא אוֹתָהּ הַשָּׂדֶה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סָמוּךְ לַמְּעָרָה, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ג:כ׳) הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשַׂעֲתָא דְּהֲוָה יִצְחָק עָאל גַּבֵּיהּ, חָמָא שְׁכִינְתָּא עִלֵּיהּ, וְסָלִיק רֵיחִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וּבְגִינֵי כַּךְ הֲוָה מְצַלֵּי תַּמָּן, וּקְבָעֵיהּ לְצְלוֹתֵיהּ.

וְאַבְרָהָם אֲמַאי לָא הֲוָה מְצַלֵּי תַּמָּן, מִשּׁוּם דְּקָבִיעוּתָא דְּאַתְרָא אַחֲרָא הֲוָה לֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּמִלָּה אַחֲרָא רֵיחָא דְּחָמָא בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה. עַל שֵׁם הַמּוֹר הַטּוֹב דְּהֲוָה תַּמָּן. וְכוּלָּא הֲוָה, וְגַן עֵדֶן דְּעָאל עִמֵּיהּ וּבָרְכֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ לָא תְּלָה מִלָּה בִּלְבוּשִׁין, אֶלָּא בְּיִעֲקֹב מַמָּשׁ, דְּחָמָא דְּבֵיהּ הֲוָה תַּלְיָא מִלָּה (ס"א ו' אות הוה לאתברכה) וְאִתְחֲזֵי, וּזְכוּתֵיהּ סָלִיק לְאִתְבָּרְכָא, וְעָאל עִמֵּיהּ גַּן עֵדֶן. וּבְגִין כָּךְ כַּד אִתְרָעֵם עֵשָׂו, אָמַר גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה. (מלה) אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא אִצְטָרִיךְ אוֹרַיְיתָא לְמִכְתַּב אֶלָּא מֵהַחוֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּשֵׁירוּתָא דְּסִיהֲרָא הֲוֵי, וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא הֲוָה אִצְטָרִיךְ לְמִכְתַּב מֵהָכָא, דְּהָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְקַשַּׁר מִלָּה.

וְלָא קַשְׁיָא, דְּלָא כְּתִיב זֹאת, הַחוֹדֶשׁ הַזֹּאת, דְּהָא זֶה וְזֹאת כְּחַד מִתְקַשְּׁרִין וּבַאֲתַר דְּאִית בֵּיהּ דְּכָר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, לֵית שְׁבָחָא אֶלָּא לִדְכוּרָא, וְעַל דָּא רֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה וַדַּאי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָכֶם תִּרֵי זִמְנֵי לָמָּה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִנַּיְיהוּ,

אִשְׁתְּמַע יַתִּיר, כְּמָה דִּכְתִּיב, (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק ה׳ עַמּוֹ. אִתְקְשָׁרוּתָא דָּא לָכֶם, וְלָא לְשָׁאַר עַמִּין.

פרק ח

(שמות י״ב:ג׳) דַּבְּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה וְגוֹ׳, בֶּעָשׂוֹר, אֲמַאי בֶּעָשׂוֹר. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּזִמְנָא דְּאַנְהִיר יוֹבְלָא לְסִיהֲרָא, דִּכְתִּיב בְּיוֹבֵלְא, בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא.

וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת, אֲמַאי, בְּגִין דִּבְזִמְנָא דָּא אִצְטְרִיךְ לְמֵינַד לֵיהּ. דְּהָא תָּנֵינָן, בְּמִלְּתָא דְּאִתְבַּר כְּתָרָא (חדא) תַּתָּאָה, (ע׳ ע״ב) דְּמִתְאַחֲדִין בֵּיהּ כָּל שְׁאַר כְּתָרִין תַּתָּאִין, וְעַל דָּא פָּרִישׁ מֹשֶׁה וְאָמַר, מְשָׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן, כְּמָה דִּכְתִּיב, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבִידוּ אַתּוּן עוֹבָדָא לְתַתָּא, וַאֲנָא אִתְּבַר תַּקְפֵּיהוֹן לְעֵילָּא, וּכְמָה דְּתַעְבְּדוּן בְּנוּרָא אַתּוּן, דִּכְתִּיב כִּי אֵם צְלִי אֵשׁ, אֲנָא אוּף הָכִי אַעְבִּיר אוֹתוֹ בָּאֵשׁ בִּנְהַר דִּינוּר.

אֲמַאי אִתְנְגִיד בַּעֲשָׂרָה, וְאִתְנְכִיס בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. אָמַר רִבִּי אַבָּא בְּדָא אִתְקְשָׁרוּ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין. וְאַף עַל גַּב דְּאַרְבַּע מְאָה שְׁנִין לָא אִשְׁתַּעֲבִידוּ בֵּהוּ, מִכָּל מָקוֹם, הוֹאִיל וַהֲוָה זִמְּין לְאִתְקַשָּׁרָא בֵּהוּ, אִתְחַשִּׁיב עָלַיְיהוּ כְּאִילּוּ אִשְׁתַּעֲבִידוּ בֵּהוּ כָּל ת׳ שְׁנִין. בְּגִין כָּךְ, מְעַכְּבִין לֵיהּ אַרְבַּע יוֹמִין, קְטִירָא בִּרְשׁוּתַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְבָתַר וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם.

אֲמַאי בֵּין הָעַרְבַּיִם. בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תַּלְיָא, וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְמְסַר מִלָּה דָּא לֵיהּ, עַל יְדוֹי דְּאַבְרָהָם, דִּכְתִּיב (בראשית ט״ו:י״ב) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדוֹלָה נוֹפֶלֶת עָלָיו. אֵימָה: כִּתְרָא חֲדָא. חֲשֵׁכָה: כִּתְרָא אַחֲרָא. גְּדוֹלָה: הַאי דְּהִיא רַבְרְבָא מִכֹּלָּא. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא קְרָא דָּא עַל שְׁאַר שִׁעְבּוּדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְכוּלָּא הָוָה. כְּגַוְונָא דָּא, (שמות י״ז:י״ד) כִּי מָחֹה אֶמְחֶה, אַתּוּן מִתַּתָּא, וַאֲנָא מֵעֵילָּא.

תָּנָא, לָא נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, עַד דְּאִתְּבָרוּ כֻּלְּהוּ שִׁלְטוֹנִין דִּלְעֵילָּא (משלשוליהון) מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן, וְנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מֵרְשׁוּתְהוֹן, וְאָעֵלוּ לְרִשׁוּתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְקְטִירוּ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (ויקרא כ״ה:נ״ה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם. מַאי טַעֲמָא עֲבָדַי הֵם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, דְּאַפְּקִית לְהוּ מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְעָאלַית לוֹן בִּרְשׁוּתִי.

פרק ט

וַהֲיֵינוּ דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִּיב, אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אוֹכֵל מַחְמֶצֶת. אֲנָא הָכִי אוֹקִימְנָא, הַאי שְׂאוֹר, וְהַאי מַחְמֶצֶת, דַּרְגָּא חַד אִינּוּן, וְכֻלְּהוּ חַד. רְשׁוּ אוֹחֲרִי, אִינּוּן שָׁלְטָנִין, דִּמְמָנָן עַל שְׁאַר עַמִּין, וְקָרֵינָן לְהוּ יֵצֶר הָרָע, רְשׁוּתָא אַחֲרָא, אֵל

נָכָר, אֱלֹהִים אֲחֵרִים. אוּף הָכִי, שְׁאוֹר, וּמַחְמֶצֶת, וְחָמֵץ, וְכֹלָּא חַד. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל הָנֵי שָׁנֵי, קַיְימִתוּ בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא, עַבְדִין לְעַם אַחֲרָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה דְּאַתּוּן בְּנֵי חוֹרִין, אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׁאוֹר מִבָּתֵּיכֶם. כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ. וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ.
אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי כָּל יְמֵי שַׁתָּא נָמֵי, אֲמַאי שִׁבְעַת יוֹמִין, דִּכְתִיב שִׁבְעַת יָמִים שְׁאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם, שִׁבְעַת יָמִים, וְלָא יַתִּיר. אֲמַר לֵיהּ, כָּל זִמְנָא דְּאִתְחַיָּיב בַּר נָשׁ לְאִתְחַזָּאָה גַּרְמֵיהּ בֶּן חוֹרִין, הָכִי אִצְטְרִיךְ, כָּל זִמְנָא דְּלָא אִתְחַיָּיב לָא אִצְטְרִיךְ.
לְמַלְכָּא דְּעָבַד לְחַד בַּר נָשׁ רוּפִּינוּס, כָּל אִינּוּן יוֹמִין דְּסָלִיק לְהַאי דַּרְגָּא, חַדֵּי, וְלָבִישׁ לְבוּשֵׁי יְקָר, לְבָתַר לָא אִצְטְרִיךְ. לְשַׁתָּא אַחֲרָא נָטִיר אִינּוּן יוֹמִין דְּסָלִיק לְיָקִירוּ דָּא, וְלָבַשׁ אִינּוּן לְבוּשִׁין, וְכֵן כָּל שַׁתָּא וְשַׁתָּא כְּהַאי גַּוְונָא יִשְׂרָאֵל, כְּתִיב, שִׁבְעַת יָמִים שְׁאוֹר לֹא יִמָּצֵא, דְּאִינּוּן יוֹמֵי חֶדְוָותָא, יוֹמִין דְּסָלְיקוּ לִיקָרָא דָּא, וְנַפְקוּ מִשִּׁעְבּוּדָא אַחֲרָא. וּבְגִין כַּךְ, נָטְרִין בְּכָל שַׁתָּא וְשַׁתָּא, יוֹמִין דְּסָלְיקוּ לְהַאי יְקָר, וְנַפְקוּ מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְעָאלוּ בִּרְשׁוּתָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא כְּתִיב, שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ.

פרק י

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מַצַּת כְּתִיב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (יחזקאל א׳:א׳) מַרְאֹת אֱלֹהִים. וְלָמָּה אִתְקְרֵי מַצַּת. דִּינָא. (רכ"ג ב') דִּינָא קַדִּישָׁא. דִּינָא דְּאִתְאַחֲדָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּינָא דְּלָא הָוָה תַּקִּיפָא כָּל הַהוּא זִמְנָא בְּגַוָויְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא קַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא. וְעַל דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא, (דברים ט״ז:ג׳) לֶחֶם עֹנִי כְּתִיב.
מַאי טַעְמָא קַיְימָא בִּפְגִימוּתָא. בְּגִין דְּלָא אִתְפָּרְעוּ, וְלָא אִתְגַּלְיָא הַאי אָת קַדִּישָׁא. גְּזִירִין הֲווֹ וְלָא אִתְפָּרְעוּ, אֵימָתַי אִתְפָּרְעוּ, בְּשַׁעֲתָא דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:כ״ה) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא הַאי קְרָא בְּמִלָּה אַחֲרָא, כֹּלָּא הָוָה וְיָאוֹת.
וְאִי תֵּימָא דְּבֵימֵי יְהוֹשֻׁעַ אִתְפָּרְעוּ. לָאו הָכִי, אֶלָּא אִינּוּן דִּכְתִיב, (יהושע ה׳:ה׳) וְכָל הָעָם הַיְלוֹדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ וְגוֹ'. בָּתַר דְּאִתְפָּרְעוּ, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא אֲכַלְתּוּן מַצּוֹת, דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא, וְאִקְרֵי לֶחֶם עֹנִי, מִכָּאן וּלְהָלְאָה הַאי לֶחֶם מַאֲתַר אַחֲרָא לֶהֱוֵי. מַאי הוּא. דִּכְתִיב, (שמות ט״ז:ד׳) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. לָא מִן סִיהֲרָא כְּהַהוּא זִמְנָא, אֶלָּא מִן הַשָּׁמַיִם מַמָּשׁ, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ח) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמָיִם.
וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, נָטְרִין אִינּוּן יוֹמִין דְּעָאלוּ תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, וְנָטְרִין הַהוּא נַהֲמָא דְּאַתְיָא מִסִּטְרָהָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות כ״ג:ט״ו) אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר וְגוֹ', וּכְתִיב וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת. מַהוּ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ט:ה׳) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי. וְכֹלָּא בְּחַד דַּרְגָּא סַלְקָא וְאִתְאַחַד.

וְאִי תֵּימָא מֹשֶׁה הֵיךְ לָא פָּרַע לְהוּ. אֶלָּא, בְּגִין דְּלָא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דְּיִתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ט״ז:ג׳) שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי. מַאי טַעְמָא לֶחֶם עֹנִי, מִשּׁוּם כִּי בְּחִפָּזוֹן יָצָאתָ וְגוֹ' וּכְתִיב וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עָאלוּ גְּזִירִין וְאִתְפְּרָעוּ. וּמַה כְּתִיב, (דברים ח׳:ט׳) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מַאי בְּמִסְכֵּנוּת. לֶחֶם עֹנִי. אֲמַאי אִקְרֵי לֶחֶם עֹנִי. מִשּׁוּם דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא, וְלָא מִתְבָּרְכָא מִשְׁמְשָׁא, וְלָא מִתְנַהֲרָא מִן שִׁמְשָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברי הימים א כ״ט:י״א) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְלָא אִתְנַהֲרָא (מכל) מִיּוֹבְלָא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלָא אִתְפְּרָעוּ. אֲבָל הָכָא, דְּאִתְגְּזִרוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְפְּרָעוּ, לֹא תֶּחְסַר כֹּל בָּהּ כְּתִיב, וְעַל דָּא לֹא בְמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלָא תֶּחְסַר כ״ל בָּהּ, כְּמָה דְּחָסְרוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שַׁתָּא וְשַׁתָּא דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם קָא עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, וַאֲכָלֵי וְלָא אִשְׁתְּצֵי מִדֶּרֵי דָּרִין. וּבְגִין דְּלָא אִתְפְּרָעוּ הָכָא בְּמִצְרַיִם, חָסְרוּ לֵיהּ לְהַאי כָּל, וְקַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא, וְאִקְרֵי לֶחֶם עֹנִי, עֹנִי: כְּתַרְגּוּמוֹ מִסְכֵּנוּת. וּמַאי דַּאֲכָלוּ לֵיהּ תַּמָּן בְּאַרְעָא, בְּגִין דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה, וְהַאי לְדָרֵי דָּרִין, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו ס׳:כ׳) לֹא יָבֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ וְגוֹ'.

תַּנָּא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן כְּתִיב בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם וְגוֹ', וּכְתִיב (ויקרא כ״ג:כ״ז) אַךְ בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא, אִשְׁתְּמַע כְּמָה דְּאִתְּמַר, דִּכְתִיב בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה. מַאי קָא מַיירֵי. אֶלָּא בָּעֲשׂוֹר, מִלָּה דְּא בָּעֲשׂוֹר תַּלְיָא. לַחֹדֶשׁ הַזֶּה בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, כַּד אָתָא נִימוּסָא לְהַאי דָּרְגָּא, כְּתִיב לַחֹדֶשׁ הַזֶּה דַּיְקָא.

(שמות י״ב:ג׳) וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת שֶׂה לַבָּיִת. תָּנָא תִּלַּת קִשְׁרִין אִינּוּן, בְּכוֹר בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשָּׁבְי, בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה. (דתלת קשרין) דְּכָל שְׁאַר מִתְקַשְּׁרֵי בְּהוּ בְּאִלֵּין תִּלַּת גַּוְונֵי דִּלְעֵילָּא. וּבְהַאי דְּאִתְקְרֵי צֹאן, אִתְקְשַׁר כֹּלָּא, וְכֹלָּא כְּלִיל בַּצֹּאן, אִתְקְשַׁר צֹאן בַּצֹּאן, וְלָא יָכִיל לְאִתְפְּרָשָׁא מִקִּטְרוֹי, וּבְהַאי כֻּלְּהוּ אִתְקְשָׁרוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, קְטִירוּ לֵיהּ בְּקִטְרוּתָא, וְיֵהֵא אִתְמְסָר בִּידֵיכוֹן בִּרְשׁוּתְכוֹן, עַד דְּתַנְכְּסוּ לֵיהּ, וְתַעְבְּדוּן בֵּיהּ דִּינָא, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם. וּכְתִיב, (ישעיה לה) כִּי זֶבַח לַיְיָ' בְּבָצְרָה. וּכְתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

פרק יא

רעיא מהימנא (שמות י״ב:ל״ד) וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ וְגוֹ'. כ"ה פִּקּוּדָא דָּא, לְבָעֵר חָמֵץ. דְּהָא פִּקּוּדָא דָּא, אִתְמְסַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וְיִשָּׂא הָעָם אֶת בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ.

וּכְתִיב שְׁאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא, וְרָזָא אוֹקִימְנָא, בֵּין חָמֵץ וּמַצָּה דְּכַמָּה דּוּכְתֵי, דָּא יֵצֶר רַע, וְדָא יֵצֶר טוֹב.

כ"ו פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְסַפֵּר בִּשְׁבָחָא דִּיצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חִיּוּבָא עַל בַּר נָשׁ, לְאִשְׁתָּעֵי בְּהַאי שְׁבָחָא לְעָלְמִין. הָכִי אוֹקִימְנָא, כָּל בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתָּעֵי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהַהוּא סִפּוּר חַדֵּי בְּחֶדְוָה, זַמִּין אִיהוּ לְמֶחדֵי בִּשְׁכִינְתָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי דְּהוּא חֵדוּ מִכֹּלָּא, דְּהַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּחַדֵּי בְּמָרֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי בְּהַהוּא סִפּוּר.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא, כָּנִישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פָּמַלְיָיא דִּילֵיהּ, וְאָמַר לוֹן, זִילוּ וּשְׁמָעוּ סִפּוּרָא דִּשְׁבָחָא דִּילִי, דְּקָא מְשַׁתְּעוּ בָּנַי, וְחַדָּאן בְּפוּרְקָנִי. כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשִׁין, וְאַתְיָין וּמִתְחַבְּרִין בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּשְׁמָעוּ סִפּוּרָא דִּשְׁבָחָא, דְּקָא חַדָּאן בְּחֶדְוָא דְּפוּרְקָנָא דְּמָרַיְהוֹן, כְּדֵין אַתְיָין וְאוֹדָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אִינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָן וְאוֹדָאן לֵיהּ עַל עַמָּא קַדִּישָׁא דְּאִית לֵיהּ בְּאַרְעָא, דְּחַדָּאן בְּחֶדְוָה דְּפוּרְקָנָא דְּמָארֵיהוֹן.

כְּדֵין אִתּוֹסָף לֵיהּ חֵילָא וּגְבוּרְתָּא לְעֵילָּא, וְיִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא סִפּוּרָא יַהֲבֵי חֵילָא לְמָארֵיהוֹן, כְּמַלְכָּא, דְּאִתּוֹסָף חֵילָא וּגְבוּרְתָּא, כַּד מְשַׁבְּחִין גְּבוּרְתֵּיהּ, וְאוֹדָן לֵיהּ, וְכֻלְּהוּ דַּחֲלִין מִקָּמֵיהּ, וְאִסְתַּלָּק יְקָרֵיהּ עַל כֻּלְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ, אִית לְשַׁבְּחָא וּלְאִשְׁתָּעֵי בְּסִפּוּר דָּא כְּמָה דְּאִתְמַר. כְּגַוְונָא דָּא, חוֹבָה אִיהוּ עַל בַּר נָשׁ, לְאִשְׁתָּעֵי תְּדִיר קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְפַרְסוּמֵי נִיסָא בְּכָל אִינּוּן נִיסִּין דְּעָבַד.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי אִיהוּ חוֹבָתָא, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָדַע כֹּלָּא, כָּל מַה דְּהָוָה, וְיֶהֱוֵי לְבָתַר דְּנָא, אֲמַאי פַּרְסוּמָא דָּא קָמֵיהּ, עַל מַה דְּאִיהוּ עָבַד, וְאִיהוּ יָדַע. אֶלָּא וַדַּאי אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְפַרְסוּמֵי נִיסָא, וּלְאִשְׁתָּעֵי קָמֵיהּ בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבַד, בְּגִין דְּאִינּוּן מִלִּין סָלְקִין, וְכָל פָּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא מִתְכַּנְּשִׁין, וְחָמָאן לוֹן, וְאוֹדָאן כֻּלְּהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִסְתַּלָּק יְקָרֵיהּ עֲלַיְיהוּ עֵילָּא וְתַתָּא.

כְּגַוְונָא דָּא, מַאן דְּאִשְׁתָּעֵי וּמְפָרֵט חֻטָאוֹי עַל כָּל מַה דְּעָבַד, אִי תֵּימָא לְמָאי אִצְטְרִיךְ. אֶלָּא מִקַּטְרְנָא קָאִים תְּדִיר קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְאִשְׁתְּעֵי וּלְמִתְבַּע חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא, וּלְמִתְבַּע עֲלַיְיהוֹן דִּינָא. כֵּיוָן דְּאַקְדִּים בַּר נָשׁ, וּמְפָרֵיט חֻטָאוֹי, כָּל חַד וְחַד, לָא אַשְׁאִיר פִּטְרָא דְּפוּמָא לְהַהוּא מְקַטְרְגָא, וְלָא יָכִיל לְמִתְבַּע עֲלַיְיהוּ דִּינָא. דְּהָא תְּדִיר תָּבַע דִּינָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר מִשְׁתָּעֵי וּמְקַטְרֵג פְּלוֹנִי עָבַד כַּךְ. וְעַל דָּא, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַקְדָּמָא, וּלְפָרֵט חֻטָאוֹי.

כֵּיוָן דְּמִקַּטְרְנָא חָמֵי דָּא, לֵית לֵיהּ פִּטְרָא דְּפוּמָא עֲלַיְיהוּ, וּכְדֵין אִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ מִכֹּל וְכֹל. אִי תֵּב בְּתִיּוּבְתָּא יֵאוֹת, וְאִי לָאו, הָא מִקַּטְרְנָא אִשְׁתְּכַח עֲלַיְיהוּ, וְאָמַר פְּלוֹנִי דְּאִתָּא לְקָמָךְ

בְּתוּקְפָּא דְּאַפִּין, בָּעֵיט בְּמָרֵיהּ, חוֹבוֹי כַּךְ וְכָךְ. עַל דָּא יֵאוֹת לְאִזְדַּהֲרָא בַּר נָשׁ בְּכָל הָנֵי, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח עַבְדָּא מְהֵימָנָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כ"ז פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לֶאֱכוֹל מַצָּה בְּפָסַח, בְּגִין דְּאִיהוּ דּוּכְרָנָא לְדָרֵי דָּרִין, עַל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּיִשְׂרָאֵל נָפְקוּ בְּהַהוּא זִמְנָא מֵרָזָא דְּטַעֲוון אַחֲרָן, וְעָאלוּ בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ רָזָא דְּנָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי.

פרק יב

(שמות י״ב:מ״ג) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפָּסַח וְגוֹ'. כ"ח פִּקּוּדָא דָּא, לְמִשְׁחַט פֶּסַח בֵּין הָעַרְבַּיִם, בְּי"ד בְּנִיסָן, דּוּכְרָנָא דְּהַהוּא פֶּסַח דְּמִצְרַיִם. וְדָא אִיהוּ חוֹבָתָא עַל כֹּלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

פֶּסַח דָּא, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי נָטִיר, מֵעֲשָׂרָה יוֹמִין וּלְהָלְאָה, דִּכְתִיב בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּהָא כְּדֵין שָׁרִיאַת סִיהֲרָא לְאַנְהָרָא, מֵעֲשָׂרָה יוֹמִין וּלְהָלְאָה, עַד דְּאִשְׁתְּלִים בַּחֲמִישָׂר. וְאַרְבִּיסָר דְּלֵיהֱוֵי נָכִיס, בְּשַׁעֲתָא דִּדִינָא תַּלְיָא עַל עָלְמָא.

רָזָא דָּא, לְאַעְבָּרָא זוּהֲמָא, מִקַּמֵי בְּרִית קַדִּישָׁא, וּלְאִתְהַנָּאָה בְּהַהוּא רֵיחָא דְּנָדִיף טָוִי נוּר. וְעַל דָּא לָא אַתְיָא אֶלָּא עַל שָׂבְעָא. וְעַל דָּא, וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ. מַאן דְּאִית בֵּיהּ בְּרִית קַדִּישָׁא, יֵיכוֹל בֵּיהּ. מַאן דְּלָא אִית בֵּיהּ בְּרִית קַדִּישָׁא, לָא יֵיכוֹל בֵּיהּ. דְּהַאי מִבְּנֵי בְּרִית אִיהוּ לְתַבְרָא תּוּקְפָּא דְּחֵילָא אַחֲרָא, לְאַעְבָּרָא עָרְלָה מִקְּמֵי בְּרִית. בְּגִין כַּךְ, הַאי בִּבְנֵי בְּרִית אִיהוּ לְמֶעְבַּד, וְלָא בִּבְנֵי עָרְלָה.

כַּד אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִצְרַיִם, חָמָא דְּהַהוּא פֶּסַח, דְּהֲוָה רָשִׁים עַל פִּתְחָא, וְדָמָא דִּבְרִית, הֵיךְ הֲווֹ קַיְימִין עַל פִּתְחָא, דִּכְתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהַגַּעְתֶּם וְגוֹ'. אֵזוֹבָא, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִיהוּ מַעְבַּר רוּחִין (כ"ב ע"ב) בִּישִׁין, וְכָל סְטָר רוּחַ בִּישָׁא, מַעְבַּר בְּאִתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ, בְּפוּרְקָנָא עִלָּאָה דְּיִשְׂרָאֵל.

לְזִמְנָא דְּאָתֵי, יֵיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיֵצֶר הָרָע וְיִכּוֹס לֵיהּ. וְהַשְׁתָּא בְּפוּרְקָנָא דָּא, כְּתִיב וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. דּוּכְרָנָא דִּזְמָנָא דְּאָתֵי, בְּהַהוּא פּוּרְקָנָא עִלָּאָה.

עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוֹף בְּהַאי רְשִׁימוּ דָּאַת יו"ד, וּבְהַאי רְשִׁימוּ דְּאַת יו"ד, לְאַחָזָאָה רְשִׁימוּ דִּבְרִית קַדִּישָׁא, וְאִתְּבַר עָרְלָה מִקַּמֵי דָּמָא דִּבְרִית, רָשִׁים עַל כֹּלָּא, וְאָתָא דָּמָא עַל דָּמָא. כַּד עָבַר הַהוּא מַשְׁחִית, הֲוָה חָמֵי דָּמָא, וְאִזְדְּקִיף מִבֵּיתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית וְגוֹ'.

אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי קָטִיל, אֲמַאי כְּתִיב וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית, דְּמַשְׁמַע דְּמַשְׁחִית הֲוָה אָזִיל וְלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה קָטִיל, וּמַשְׁחִית הֲוָה

אָזִיל לְאַשְׁכְּחָא עִילָּה לְיִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּהָווֹ חָמֵי הַהוּא תְּבִירוּ דְּעָרְלָה, בִּתְרֵין סִטְרִין, הֲווֹ עָרַק וְאִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ.

וְעַל דְּקָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אִינּוּן בּוּכְרִין דְּהַהוּא סִטְרָא, יָהִיב בּוּכְרִין דְּיִשְׂרָאֵל לְפוּרְקָנָא, דְּלָא יִשְׁכַּח עָלַיְיהוּ סִטְרָא אַחֲרָא עִילָּה כְּלָל, וּבְכֹלָּא נָטִיר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּאַבָּא עַל בְּנִין.

(שמות י״ב:מ״ו) בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת וְגוֹ', (עיין לקמן סוף פרשת פנחס) פְּקוּדָא כ"ט דְּא, לְמֵיכַל הַאי פִּסְחָא. עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִין, מַצּוֹת מַצַּת כְּתִיב. מַאי הַאי לָקֵבֵל הַאי, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה גָּלוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בְּהַהוּא מְרִירוּ דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה וְגוֹ'. וְכַד אַכְלִין לְהַאי פִּסְחָא, לְאַחֲזָאָה כָּל הַאי דְּעָבְדוּ לוֹן בְּמִצְרַיִם, בְּהַהוּא גָּלוּתָא וּבְהַהוּא שִׁעְבּוּדָא.

מַה כְּתִיב וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, לְאַחֲזָאָה בֵּיהּ קְלָנָא, וּבְכָל אִינּוּן טַעֲוָון דְּמִצְרָאֵי. דְּהָא גַּרְמִין הֲווֹ רָמָאן בְּשׁוּקָא, וְאִתּוּ כַּלְבֵי וַהֲווּ גָּרְרֵי לוֹן מֵאָתָר לַאָתָר, וְדָא קָשְׁיָא לוֹן מִכֹּלָּא, דְּהָא גַּרְמֵי אִינּוּן תְּקוּנָא דְּגוּפָא, וְדָמֵי לְגַוְונָא אַחֲרָא, וְיִשְׂרָאֵל רָמָאן לוֹן בְּשׁוּקָא אוֹרַח קְלָנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, אַתּוּן לָא תִשְׁבְּרוּן, אֲבָל כַּלְבֵי הֲווֹ אַתְיָין וּמְתַבְּרִין לֵיהּ.

תּוּ, מִצְרָאֵי הֲווֹ אַתְיָין לְבָתַר, וְהֲווּ חָמָאן אִינּוּן גַּרְמֵי דַּהֲווֹ נָטְלֵי כַּלְבֵי מֵאָתָר לַאָתָר, וּמַדְקָן לוֹן, וַהֲווּ מִצְרָאֵי טָמְנֵי לוֹן גּוֹ עַפְרָא, בְּגִין כַּלְבֵי דְּלָא יִשְׁכְּחוּן לוֹן, וְדָא אִיהוּ בִּטּוּלָה דְּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, יַתִּיר, מִסִּטְרָא דִּלְהוֹן. וּבְדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַק בִּיקָרֵיהּ, וְאִתְכַּפְיָין כָּל חֵילִין אַחֲרָנִין, דְּהָא כְּדֵין אִתְכַּפְיָין יַתִּיר, כַּד בָּטִילוּ אִשְׁתְּכַח מִסִּטְרָא דִּלְהוֹן, וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לָא מְבַטְּלֵי לוֹן, דִּכְתִיב וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ.

פרק יג

(שמות י״ג:ט״ו) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְעַם הָאָרֶץ צָרִיךְ תְּרֵין מִילִּין, חַד דִּיהֵא פָּדוּי מִתְּחוֹת שֶׁלְּטָנוּתָא דְּיֵצֶר הָרָע, דְּאִיהִי אֲדוֹן דִּילֵיהּ, כְּגַוְונָא דְּאָמַר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו, (בראשית ל״ג:י״ד) יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ. בְּהַאי עָלְמָא. אֲדוֹן מִצַּד חוֹבִין דְּנָפְישִׁין עַל גּוּפָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, חַיָּיבָא, יֵצֶר הָרָע שׁוֹפְטוֹ. זַכָּאָה, יֵצֶר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. בֵּינוֹנִי זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בֵּינוֹנִי, הַיְינוּ אָח דְּיֵצֶר הָרָע, וְאָח דְּיֵצֶר הַטּוֹב, אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ.

וְכַד זַכָּוון נְפִישִׁין, רוּחָא תָּבַר תְּרֵין מִשְׁמָרוֹת, דַּחֲמוֹר נוֹעֵר, כְּלָבִים צוֹעֲקִים, וְסָלִיק לְמִשְׁמֶרֶת דְּשַׁחַר, דְּבֵיהּ אָדָם וְאִתְהַדַּר בַּר נָשׁ אֲדוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ל״ב:ו') וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְסָלִיק לְדַרְגָּא דְּאָדָם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית א׳:כ״ח) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (בראשית ט׳:ב') וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם וְגוֹ'.

וְכַד זַכָּוון בֵּינוֹנִים, (בראשית ל"ב:כ"ה) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, זַכָּוון וְחוֹבִין מִתְחַבְּקָן לְאַגָּחָא קְרָבָא. מִסְטָרָא דְּזַכָּוון, (בראשית ל"ב:כ"ו) וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מִסְטָרָא דְּחוֹבִין, וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ בְּגִיד הַנָּשֶׁה. נָשֶׁה: לָשׁוֹן (בראשית מ"א:נ"א) כִּי נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עָמָלִי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִי. וְאִיהוּ לְשׁוֹן נְשִׁיָּה. חַד מָדוֹרָא מֵאִינּוּן שִׁבְעָה אַרְעָאן, מַאן דְּנָחִית תַּמָּן אִתְנְשֵׁי מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא.

פרק יד

וְקֻדָּם דְּיֵיתֵי בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא וְיִפּוּק מֵרֶחֶם אִמֵּיהּ, וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, דָּא גַּבְרִיאֵל, בְּהַהוּא אֲבָק דְּעָפָר, דְּאִתְמַר (בראשית ב':ז') וַיִּיצֶר יְיָ' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה, וְאוֹלִיף לֵיהּ שִׁבְעִים לָשׁוֹן. וּבְגִין דָּא, וַיִּיצֶר: חַד יֵצֶר הַטּוֹב, דְּאוֹלִיף לֵיהּ שִׁבְעִים לָשׁוֹן. וְחַד, יֵצֶר הָרָע דְּאָבִיק עִמֵּיהּ. דְּאִתְמַר, כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה, וְאַשְׁכַּח מִנַּיְיהוּ שִׁבְעִין לָשׁוֹן, דְּאוֹלִיף לֵיהּ יֵצֶר הַטּוֹב.

וְקֻדָּם כָּל דָּא, נַחְתִּין עִמֵּיהּ אַרְבָּעָה מַלְאָכִין, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (תהילים צ"א:י"א) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ. אִי אִית לֵיהּ זְכוּת אָבוֹת, חַד מִיכָאֵל, בִּזְכוּת אַבְרָהָם. וְתַנְיְינָא גַּבְרִיאֵל, בִּזְכוּת יִצְחָק. וּתְלִיתָאָה דְּנָחִית עִמֵּיהּ נוּרִיאֵל, בִּזְכוּתָא דְּיַעֲקֹב. וּרְבִיעָאָה רְפָאֵל, בִּזְכוּתָא דְּאָדָם קַדְמָאָה. וְיֵצֶר הַטּוֹב לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ.

וְאִי לֵית לֵיהּ זְכוּת, אֲזַלֵי עִמֵּיהּ ד', עָוֹן, מַשְׁחִית, אַף, וְחֵימָה, וְיֵצֶר הָרָע לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ, לְמֵידַן לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִין דְּא אוּקְמוּהָ, רִשְׁעָ, יֵצֶר הָרָע שׁוֹפְטוֹ. צַדִּיק, יֵצֶר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. בֵּינוֹנִי, זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. וּבְגִין דָּא, אִי אִיהוּ בֵּינוֹנִי, גַּבְרִיאֵל דְּאִיהוּ יֵצֶר הַטּוֹב, וְסַמָאֵ"ל דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ.

דְּלָכָל בַּר נָשׁ דְּאִית בֵּיהּ אַרְבַּע יְסוֹדִין, אַרְבַּע מַלְאָכִים נַחְתִּין עִמֵּיהּ מִימִינָא, וְאַרְבַּע מִשְּׂמָאלָא. אַרְבַּע מִימִינָא: מִיכָאֵ"ל, גַּבְרִיאֵ"ל, רְפָאֵ"ל, נוּרִיאֵ"ל. וְאַרְבַּע מִשְּׂמָאלָא: עָוֹ"ן, מַשְׁחִי"ת, אַ"ף, וְחֵמָ"ה. מִסְטָרָא דְּגוּפָא, מְטַטְרוֹ"ן נָחִית עֲלֵיהּ מִימִינָא, וְסָמָאֵ"ל מִשְּׂמָאלָא. וְלֵית בַּר נָשׁ דְּלֵית בֵּיהּ אַרְבַּע יְסוֹדִין, אֲבָל כְּפוּם יְסוֹדָא דְּאַקְדִּים בֵּיהּ, הָכִי מַתְחִילִין אִלֵּין אַרְבַּע. אִי מַזָּל דִּילֵיהּ אַרְיֵ"ה, אַקְדִּים מִיכָאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ גַּבְרִיאֵ"ל וַאֲבַתְרֵיהּ נוּרִיאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵהּ רְפָאֵ"ל. וְאִי מַזָּלֵיהּ שׁוֹר, אַקְדִּים גַּבְרִיאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ מִיכָאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ נוּרִיאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ רְפָאֵ"ל. וְאִי מַזָּלֵיהּ נָשֶׁר, אַקְדִּים נוּרִיאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ מִיכָאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ גַּבְרִיאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ רְפָאֵ"ל. וְאִי מַזָּלֵיהּ אָדָ"ם. אַקְדִּים רְפָאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ מִיכָאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ גַּבְרִיאֵ"ל, וַאֲבַתְרֵיהּ נוּרִיאֵ"ל.

וְאִינּוּן מִסְטָרָא דִּימִינָא, מִסְטָרָא דְּמִיכָאֵל, כֻּלְּהוּ אַנְפִּין דִּילֵיהּ, אִינּוּן רַחֲמֵי, בַּעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים, אַנְפּוֹי חִוְּורִין, וְהַאי בַּר נָשׁ גְּמִיל חֶסֶד. חָסִיד, וְחָכָם, אִי אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי לָאו, בְּהֶפֶךְ. מִסְטָרָא דְּיֵצֶר הָרָע, גַּזְלָן, טַפֵּשׁ, לֵית בֵּיהּ חֶסֶד. דְּלָא עַם הָאָרֶץ חָסִיד.

מִסְטָרָא דְּגַבְרֵיאֵל, אַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ דִּינָא, מִדַּת הַדִּין עַל רַשִׁיעַיָּא, וּמִתְגָּרֶה בְּהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, מוּתָּר לְהִתְגָּרוֹת בָּרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. גְּבוֹר בְּיִצְרֵיהּ, יֵרָא חֵטְא, דַּיָּין יְהֵא, אִי יִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא, וְגִבּוֹר בְּתַלְמוּדֵיהּ. בְּהַפּוּכָא מִסִּטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע, מִתְגָּרֶה בְּצַדִּיקַיָּא, דִּינָא קָשֶׁה לוֹן, גְּבוֹר בַּעֲבֵירָה, לְמֶעְבַּד לֵיהּ, לָאו דָּחִיל חַטָּאָה הוּא, וּגְוונִין דְּאַנְפּוֹי סוּמָקִין, עֲשָׂו שׁוֹפֵךְ דָּמִים.

מַאן דְּמַזְּלֵיהּ נְשֶׁ"ר, לָאו רַחֲמָן סַגֵּי, וְלָאו מִדַּת הַדִּין סַגֵּי, אֶלָּא בֵּינוֹנִי, בְּיֵצֶר טוֹב בְּמִדַּת טָבִין דִּילֵיהּ, וּבֵינוֹנִי בְּיֵצֶר רָע בְּמִדּוֹת בִּישִׁין, וְלֵיהּ אַנְפִּין חִוָּורִין וְסוּמָקִין.

מַאן דְּמַזְּלֵיהּ אָדָם, מִסִּטְרָא דְּטוֹב, כְּלִיל מִכָּל מִדּוֹת טוֹבוֹת, חָסִיד, וְחָכָם, וְגִבּוֹר בַּתּוֹרָה, יְרֵא חֵטְא, מְמוּלָּא בְּכָל מִדּוֹת טָבִין, וּגְוָון אַנְפּוֹי אוּכְמִין. וּמִסִּטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע, מְמוּלָּא מִכָּל מִדּוֹת בִּישִׁין.

וְאִי חוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ, נְפִישִׁין שַׁלְטִין עֲלֵיהּ כָּל מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הָרָע, עַד דְּיִסְתְּלָקוּ מִנֵּיהּ כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר טוֹב, וְאִתְמְלִיךְ עַל אֲבָרִין דִּילֵיהּ, סָמָאֵ"ל וְכָל מַשְׁרְיָיתֵיהּ.

וְאִי נְפִישִׁין זַכְווֹי, שַׁלְטִין מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הַטּוֹב, עַד דְּיִסְתְּלָקוּ מִנֵּיהּ כָּל מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הָרָע. וְאִתְמְלִיךְ עַל כָּל אֲבָרִין דִּילֵיהּ, מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הַטּוֹב, בְּהַהוּא זִמְנָא, שָׁלִיט עָלֵיהּ שֵׁם יְדֹוָ"ד. וְאִם הוּא בֵּינוֹנִי, צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, אֵלֵּין מַיְימִינִים לִזְכוּת, וְאִלֵּין מַשְׂמְאִילִים לְחוֹבָה, וּמַאן דְּאָלִים גָּבַר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עַצְמוֹ כְּאִילּוּ כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ תָּלוּי בּוֹ.

וּמִסִּטְרָא דְּמִיכָאֵל, אִתְקְרֵי בְּכוֹר, דְּדַרְגֵּיהּ כֶּסֶף חִוָּורוּ, וּבְגִין דָּא, פִּדְיוֹן הַבְּכוֹר כֶּסֶף, ה' סְלָעִים, כְּחוּשְׁבָּן ה' דְּאַבְרָהָם, דְּאִי יַחְכִּים בַּתּוֹרָה יִתּוֹסַף עָלֵיהּ י', דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ, דְּבֵיהּ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, דְּהַיְינוּ (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ'. וּבֵיהּ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר וְלָדוֹת, דְּכָל וָלָד אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּבֶן י"ה, וְאִיהוּ ו'.

דְּכָל חֵיוָן דְּאִינּוּן חֵיוֹת הַקּוֹדֶשׁ, בְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְקְרִיאוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ג:ז') כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. אֲפִילּוּ כָּל בְּרְיִין דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּהוֹן, וְלֵית בְּרִיאָה דְּלָא אִתְרְשִׁים בְּהַאי שְׁמָא, בְּגִין לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְמַאן דִּבְרָא לֵיהּ, וְהַאי יו"ד, אִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּרֵישָׁא דְּכָל בְּרְיִין. ה' ה': דִּיוּקְנָא דְּה' אֶצְבְּעָאן דִּימִינָא, וְה' דִּשְׂמָאלָא. ו' דִּיוּקְנָא דְּגוּפָא.

פרק טו

וּבְגִין דָּא אָמַר, (ישעיהו מ':כ"ה) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ. לֵית בְּכָל בְּרְיָה דְּאֶשְׁוֶה כְּוָותִי, וְאַף עַל גַּב דְּבָרָאתִי לָהּ כִּדְמוּת אַתְוָון דִּילִי, דַּאֲנָא יָכִיל לְמַחֲוֵה הַהִיא צוּרָה,

וּלְמֶעְבַּד לֵהּ כַּמָּה זִמְנִין, וְלֵית אֱלוֹהַ אַחֲרָא עֲלַי דְּיָכִיל לְמִמְחֵי דִּיוּקְנִי וּבְגִין דָּא (דברים ל״ב:ל״א) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְאִי יְקַשֶּׁה בַּר נָשׁ, דְּהָא כְּתִיב (דברים ד׳:ט״ו) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אִיהוּ יְתָרֵץ לֵיהּ, הַאי תְּמוּנָה חָזֵינָא, דְּהָא כְּתִיב (במדבר י״ב:ח׳) וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט. וְלֹא בְּכָל תְּמוּנָה אַחֲרָא (ס"א דברא ויצר באתווי), דְּבַר נַשׁ דְּיָצַר בַּאֲתְווֹי וּבְגִין דָּא אָמַר, (ישעיהו מ׳:י״ח) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמַה דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ.

וַאֲפִילּוּ הַאי תְּמוּנָה, לֵית לֵיהּ בַּאֲתָרֵיהּ, אֶלָּא כַּד נָחִית לְאַמְלְכָא עַל בְּרְיִין, וְיִתְפַּשַּׁט עָלַיְיהוּ, יִתְחֲזֵי לוֹן לְכָל חַד, כְּפוּם מַרְאֶה וְחֶזְיוֹן וְדִמְיוֹן דִּלְהוֹן, וְהַאי אִיהוּ (הושע י״ב:י״א) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה.

וּבְגִין דָּא יֵימָא אִיהוּ, אַף עַל גַּב דַּאֲנָא אֲדַמֶּה לְכוּ בְּדִיוּקְנֵיכוּ, אֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה, דְּהָא קֻדָּם דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיוּקְנָא בְּעָלְמָא, וְצַיֵּיר צוּרָה, הֲוָה הוּא יְחִידָאי בְּלָא צוּרָה וְדִמְיוֹן, וּמַאן (נ"א ואית) דְּאִשְׁתְּמוֹדָע לֵיהּ, קֻדָּם בְּרִיאָה, דְּאִיהוּ לְבַר מִדִּיוּקְנָא, אָסוּר לְמֶעְבַּד לֵיהּ צוּרָה וּדְיוּקְנָא בְּעָלְמָא, לֹא בְּאוֹת ה', וְלֹא בְּאוֹת י' וַאֲפִילּוּ בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלֹא בְּשׁוּם אוֹת וּנְקוּדָה בְּעָלְמָא, וְהַאי אִיהוּ כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, מִכָּל דָּבָר דְּאִית בֵּיהּ תְּמוּנָה וְדִמְיוֹן לֹא רְאִיתֶם.

אֲבָל בָּתַר דְּעָבַד הַאי דִּיוּקְנָא דְּמֶרְכָּבָה דְּאָדָם עִלָּאָה, נָחִית תַּמָן, וְאִתְקְרֵי בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא יְדוֹ"ד, בְּגִין דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ בְּמִדּוֹת דִּילֵיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שַׁדַּי, צְבָאוֹת, אדי"ד. בְּגִין דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, אֵיךְ יִתְנַהֵג עָלְמָא, בְּחֶסֶ"ד וּבְדִינָא, כְּפוּם עוֹבָדַיְיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאִי לָא יִתְפַּשַּׁט נְהוֹרֵיהּ עַל כָּל בְּרְיִין, אֵיךְ יִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, וְאֵיךְ יִתְקַיְּים, (ישעיהו ו׳:ג׳) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וַוי לֵיהּ, מַאן דְּיִשְׁוֶה לֵיהּ, לְשׁוּם מִדָּה, וַאֲפִילּוּ מֵאִלֵּין מִדּוֹת דִּילֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן לִבְנֵי הָאָדָם, (איוב ד׳:י״ט) אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם, דְּכָלִים וְנִפְסָדִים. אֶלָּא דְּמְיוֹנָא דִּילֵיהּ, כְּפוּם שְׁלְטָנוּתֵיהּ עַל הַהִיא מִדָּה, וַאֲפִילּוּ עַל כָּל בְּרְיִין. וּלְעֵילָּא מֵהַהִיא מִדָּה. וְכַד אִסְתְּלִיק מִינָהּ, לֵית לֵיהּ מִדָּה, וְלֹא דְּמְיוֹן, וְלֹא צוּרָה.

כְּגַוְונָא דְּיַמָּא, דְּלֵית בְּמַיָּא דְּיַמָּא דְּנַפְקֵי מִינֵּיהּ, תְּפִיסוּ כְּלָל וְלֹא צוּרָה, אֶלָּא דְּאִתְפַּשָּׁטוּתָא דְּמַיָּא דְּיַמָּא עַל מָאנָא, דְּאִיהוּ אַרְעָא, אִתְעֲבִיד דְּמְיוֹן, וְיָכִילְנָא לְמֶעְבַּד חוּשְׁבַּן תַּמָּן, כְּגוֹן הַמָּקוֹר דְּיַמָּא הָא חַד. נָפִיק מִינֵּיהּ מַעְיָן, כְּפוּם אִתְפַּשָּׁטוּתָא דִּילֵיהּ מֵהַהוּא מָאנָא, כְּעֵגוּלָא דְּאִיהִי י', הָא מָקוֹר חַד, וּמַעְיָן דְּנָפִיק מִנֵּיהּ הָא תְּרֵין.

לְבָתַר עָבֵד מָאנָא רַבְרְבָא כְּגוֹן מַאן דְּעָבַד (נ"א דחפר) חֻפִּירָא רַבְרְבָא וְאִתְמְלֵי מִן מַיָּא, דְּנָפִיק מִן מַעְיָין. הַהִיא מָאנָא אִתְקְרֵי יָם, וְהוּא מָאנָא תְּלִיתָאָה, וְהַהוּא מָאנָא רַבְרְבָא,

וְאִתְפְּלִיג לְז' נְחָלִין, (נ"א מאנין) כְּפוּם מָאנִין אֲרִיכִין, הָכִי אִתְפָּשַׁט מַיָּא מִן יַמָּא, לְשִׁבְעָה נְחָלִין וְהָא מָקוֹר, וּמַעְיָין, וְיַמָּא, וְז' נְחָלִין, אִינּוּן י' וְאִי יְתַבַּר אוּמָנָא אִלֵּין מָאנִין דְּתַקִּין, יְהַדְּרוּן מַיָּא לְמָקוֹר, וְיִשְׁתָּאֲרוּ מָאנִין תְּבִירִין יְבֵשִׁין בְּלָא מַיָּא.

הָכִי עִלַּת הָעִלּוֹת, עָבִיד עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְקָרָא לְכֶתֶר מָקוֹר, וּבֵיהּ לֵית סוֹף לְנִבְיעוּ דְּנְהוֹרֵיהּ. וּבְגִין דָּא קָרָא לְגַרְמֵיהּ אֵין סוֹף, וְלֵית לֵיהּ דְּמוּת וְצוּרָה, וְתַמָּן לֵית מָאנָא לְמִתְפַּס לֵיהּ, לְמִנְדַּע בֵּיהּ יְדִיעָא כְּלָל. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ בֵּיהּ, בַּמּוּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרוֹשׁ, וּבַמְכוּסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקוֹר.

לְבָתַר עָבֵד מָאנָא זְעֵירָא, וְדָא י', וְאִתְמַלְיָא מִנֵּיהּ, וְקָרָא לֵיהּ מַעְיָן נוֹבַעַ חָכְמָה, וְקָרָא גַּרְמֵיהּ בֵּיהּ חָכָם, וּלְהַהוּא מָאנָא קָרָא לֵיהּ חָכְמָ"ה. וּלְבָתַר עָבֵד מָאנָא רַבְרְבָא, וְקָרָא לֵיהּ יָם, וְקָרָא לֵיהּ בִּינָה, וְהוּא קָרָא לְגַרְמֵיהּ מֵבִין בֵּיהּ.

חָכָם מֵעַצְמוֹ, וּמֵבִין מֵעַצְמוֹ, כִּי חָכְמָה אִיהִי לָא אִתְקְרִיאַת חָכְמָה מִגַּרְמָהּ, אֶלָּא בְּגִין הַהוּא חָכָם דְּאַמְלֵי לָהּ מִנְּבִיעוּ דִּילֵיהּ. וְאִיהִי לָא אִתְקְרִיאַת בִּינָה מִגַּרְמָהּ, אֶלָּא עַל שֵׁם (נ"א בגין) הַהוּא מֵבִין דְּאַמְלֵי לָהּ מִנֵּיהּ. דְּאִי הֲוָה מִסְתַּלֵּק מִנָּהּ, אִשְׁתַּאֲרַת יְבֵשָׁה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב י"ד:י"א) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ.

לְבָתַר וְהַכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים. וְעָבִיד לֵיהּ לְז' מָאנִין יַקִּירִין, וְקָרָא לוֹן: גְּדוֹלָ"ה. גְּבוּרָ"ה. תִּפְאֶרֶת. נֶצַ"ח. הוֹ"ד. יְסוֹ"ד. מַלְכוּ"ת. וְקָרָא גַּרְמֵיהּ גָּדוֹל בַּגְּדוֹלָ"ה וְחָסִי"ד. גִּבּוֹר, בַּגְּבוּרָ"ה. תִּפְאֶרֶת. נֶצַ"ח. הוֹ"ד. יְסוֹ"ד. מַלְכוּ"ת. וְקָרָא גַּרְמֵיהּ גָּדוֹל בַּגְּדוֹלָ"ה וְחָסִי"ד. גִּבּוֹר, בַּגְּבוּרָ"ה. מְפוֹאָר, בַּתִּפְאֶרֶ"ת. מָארֵי נַצָּחָן קָרְבִין, בְּנֶצַ"ח נְצָחִים. וּבְהוֹ"ד קָרָא שְׁמֵיהּ, הוֹד יוֹצְרֵנוּ. וּבְיָסוֹ"ד קָרָא שְׁמֵיהּ צַדִּיק. וְיסוֹ"ד, כֹּלָּא סְמִיךְ בֵּיהּ, כָּל מָאנִין וְכָל עָלְמִין. וּבְמַלְכוּת, קָרָא שְׁמֵיהּ מָלֵךְ. וְלוֹ הַגְּדוּלָ"ה וְהַגְּבוּרָ"ה וְהַתִּפְאֶרֶ"ת וְהַנֶּצַ"ח וְהַהוֹ"ד כִּי כ"ל בַּשָּׁמַיִם, דְּאִיהוּ צַדִּי"ק. וְלוֹ הַמַּמְלָכָה: דְּאִיהוּ מַלְכוּ"ת.

כֹּלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ, לְמֶחסַר בְּמָאנִין, וּלְאוֹסָפָא בְּהוֹן נְבִיעוּ, וּלְמֶחֱסַר כְּפוּם רְעוּתֵיהּ (ס"א בהון) וְלֵית עָלֵיהּ אֱלָהָא, דְּיוֹסִיף בֵּיהּ, אוֹ יִגְרַע בֵּיהּ.

לְבָתַר עָבֵד מְשַׁמְּשִׁין, לְאִלֵּין מָאנִין, כְּרָסְיָיא בְּאַרְבַּע סַמְכִין. וְשִׁית דַּרְגִּין לְכָרְסְיָיא. הָא עֶשֶׂר. וְכֹלָּא אִיהוּ כְּרָסְיָיא. כְּגוֹן כּוֹס דִּבְרָכָה, דְּתָקְינוּ בּוֹ עֲשָׂרָה דְּבָרִים, בְּגִין תּוֹרָה דְּאִתְיְהִיבַת בַּעֲשָׂרָה דִּבְּרָן. בְּגִין עָלְמָא דְּאִיהוּ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, דְּאִתְבְּרֵי בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת. וְתָקִין לְכָרְסְיָיא כִּתּוֹת לְשַׁמְּשָׁא לֵיהּ, דְּאִינּוּן מַלְאָכִים. אֲרָאֵלִים שְׂרָפִים. חַיּוֹת. אוֹפַנִּים. חַשְׁמַלִּים. אֱלִים. אֱלֹהִים. בְּנֵי אֱלֹהִי"ם. אִישִׁי"ם. וּלְאִלֵּין עָבִיד שַׁמָּשִׁין, סָמְאֵ"ל, וְכָל כִּתּוֹת דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן כַּעֲנָנִים לְמֶרְכַּב בְּהוֹן לְנַחְתָּא בְּאַרְעָא, וְאִינּוּן כְּסוּסִין לוֹן.

וּמְנָלָן דַּעֲנָנִים אִקְרוּן מֶרְכָּב. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ט:א') הִנֵּה יְיָ' רוֹכֵב עַל עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְדָא מְמָנָא דְּמִצְרַיִם, וּמִיָּד דְּחָזוּ (ממנא) דֶּאֱלָהָא דִּי הוּא אֱלָהָא מְמָנָא דִּלְהוֹן,

חֲזוּ לֵיהּ כְּסוּסְיָא, תְּחוֹת מֶרְכַּבְתֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְיַד וְנָעוּ אֲלֵילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו, וּלְבַב מִצְרַיִם יַמַּס, נָעוּ מֵאֱמוּנָה דִּלְהוֹן, וְלֵב דִּלְהוֹן נָמַס כַּדּוֹנַג, מֵהַהִיא אֱמוּנָה, וְאַמְרִי, וְכִי עַד כְּעַן אֱמוּנָה מְמָנָא דִּילָן כְּסוּסְיָא, הֲוָה נָע לִבְּהוֹן מֵאֱמוּנָה דִּלְהוֹן, וְנָמַס כַּדּוֹנַג. וּמְנָלָן דְּיַמַּס לְשׁוֹן נָמַס כַּדּוֹנַג אִיהוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ״ב:ט״ו) הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנַג נָמַס בְּתוֹךְ מֵעָי.

פרק טז

(ויקרא כ' ע"א) (שמות י״ג:י״ג) וְכָל פֶּטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְגוֹ'. (פקודא להביא קרב וכו') פִּקּוּדָא דָּא לְפִדְיוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר חֲמוֹר, אִם לֹא יִפְדֶּה לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ. וְרָזָא דָּא יֵצֶר הָרָע, יָכוֹל לְאַחְזָרָא בְּתִיּוּבְתָּא, (ס"א ולבתר יצר הטוב וכו') וּלְבָתַר לְאַחְזָרָא יֵצֶר הַטּוֹב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, אִם זָכָה עֵזֶר, אִם לֹא זָכָה כְּנֶגְדּוֹ. בְּגִין דְּאִינּוּן דִּיוּקְנָא, חַד דְּשֶׂה, וְחַד דַּחֲמוֹר, וְאִי זָכָה לְאַחְזָרָא בְּתִיּוּבְתָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ חֲמוֹר עַם הָאָרֶץ, תִּפְדֶּה מִן גָּלוּתָא בְּשֶׂה, דְּאִיהוּ (ירמיהו נ׳:י״ז) שֶׂה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִי לָא הֲדַר בְּתִיּוּבְתָּא, וַעֲרַפְתּוֹ, שָׁוֵי לֵיהּ עִם קִשֶּׁה קָדָל, דַּעֲתִידִין לְאִתְמַחָאָה מִן סֵפֶר חַיִּים, דְּעָלְיְיהוּ אִתְמַר, (שמות ל״ב:ל״ג) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי.

פרק יז

(שמות י״ג:ט״ז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְטוֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ וְגוֹ' (בהר ק"ח ע"ב ובמשנה) (ח) פִּקּוּדָא דָּא, פִּקּוּדָא דְּאִקְרֵי בְּגַוְונָא אַחֲרָא, דְּלָא אִקְרֵי מִצְוָה, אֶלָּא קְדוּשָׁה, וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִילִין. תְּפִלָּה שֶׁל יַד, וּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. תִּקּוּנָא פְּאֵרָא שַׁפִּירוּ דְּגָוונִין עִלָּאִין. וְעַל דָּא אִקְרוּן טוֹטָפוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וּכְתִיב (הושע י״א:א׳) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ, יִשְׂרָאֵל זוּטָא. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא, שַׁפִּירוּ דְּגָוונִין, עֵילָּא וְתַתָּא. יוֹסֵף סָלִיק וְאִתְעַטָּר בְּתָרִין גַּוונִין (נ"א דרגין) בְּקַדְמִיתָא נַעַ"ר, וּבְסוֹפָא צַדִּי"ק. כַּמָּה יָאֵן בֵּיהּ גַּוונִין לְמֶחֱזֵי, וְרָזָא דָּא (בראשית ל״ט:ו׳) וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה. שַׁפִּירָא בִּתְרִין סְטָרִין, בְּתָרִין דַּרְגִין, בְּתָרִין גַּוונִין, עֵילָּא וְתַתָּא.

כְּתִיב (דברים ו׳:י״ח) וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב. הַיָּשָׁר: דָּא תְּפִלָּה שֶׁל יַד, לְאַמְשָׁכָא (ס"א לאסמכא) לֵיהּ בְּתְפִילִין שֶׁל רֹאשׁ, לְאִתְיַחֲדָא כַּחֲדָא. וּתְפִלָּה שֶׁל יַד, אַקְדִּים לְשֶׁל רֹאשׁ. וְאִצְטְרִיךְ דְּלָא הֲוֵי פְּרוּדָא בֵּינַיְיהוּ כְּלָל.

מַאן דְּמִתְעַטְּרָא בִּתְפִלִּין, קָאִים בְּרָזָא דְּגַוונָא עִלָּאָה וְקָאִים בְּאִינּוּן תְּרֵין רָזִין דְּקַאמְרָן כְּיוֹסֵף, דְּאִקְרֵי נַעַר, וְאִקְרֵי צַדִּיק, בְּרָזָא דְּעֶבֶד נֶאֱמָן, בְּרָזָא דְּבֶן יְחִידָאי. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִלָּה שֶׁל יַד, וּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, וְאִינּוּן כְּלָלָא חֲדָא בְּלָא פְּרוּדָא.

אַרְבַּע פָּרְשַׁיָּין דִּתְפִלִּין בְּד' בָּתִּים, בְּאִינּוּן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וּכְמָה דְּאִינּוּן ד' פָּרְשַׁיָּין בְּאִינּוּן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, אוּף הָכִי כֻּלְּהוּ בִּתְפִלִּין שֶׁל יַד בְּבַיִת א'. דְּהָא בַּתְּפִלָּה שֶׁל יַד, לֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, אֶלָּא מַה דְּנַקְטָא מִלְּעֵילָּא. וְרָזָא דָּא, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמִגּוֹ דְּנַקְטָא לוֹן מִלְּעֵילָּא, אִקְרֵי תְּפִלָּה, וְאִתְקַדְּשַׁת בִּקְדוּשַׁתְהוֹן (וכלא) אִקְרֵי קְדוּשָׁה. וְאִקְרֵי תְּפִלָּה וּכְדֵין אִקְרֵי מַלְכוּת, מִלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵימָה.

ד' פָּרְשַׁיָּין, הָא אוֹקִימְנָא רָזָא דִּלְהוֹן, בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי. אֲבָל פָּרָשָׁה קַדְמָאָה, קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, דָּא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה, דְּכָלִיל כָּל ד' בָּתִּים, בְּרָזָא דִּנְהִירוּ עִלָּאָה, דְּנָפְקָא מֵאַיִן.

וְכָל אִינּוּן ד' אִתְרְמִיזוּ הָכָא, קַדֵּשׁ: דָּא קְדוּשָׁה עִלָּאָה. רָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּמִתַּמָּן כֹּלָּא אִתְקַדַּשׁ, בְּרָזָא דְּגָנְיזוּ עִלָּאָה, דְּאִתְקְרֵי קֹדֶשׁ. לִי: דָּא בִּינָה, רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, הֵיכְלָא פְּנִימָאָה. (ורזא דא (ויקרא כ"ה) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג') כי לי כל בכור (שמות י״ט:ה׳) והייתם לי סגלה) כ"ל: רָזָא דְּחֶסֶד, בְּכָל דּוּכְתָּא, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. בְּכוֹ"ר: דָּא בֶּן בְּכוֹר, דִּכְתִּיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, וְהַאי בֶּן בְּכוֹר, כָּלִיל כָּל סִטְרִין, וְכָל גַּוְונִין. וּבְגִין כַּךְ, קְרָא כָּלִיל כֻּלְּהוּ אַרְבַּע, בָּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. אֲבָל דָּא בְּאוֹרַח כְּלָל, לְמִנְדַּע דְּכֹלָּא כָּלִיל בְּהַאי, אֲבָל בְּאוֹרַח פְּרָט, כָּל חַד בִּלְחוֹדוֹי, דָּא אִיהוּ פָּרָשְׁתָּא קַדְמָאָה, דְּכָלִיל כָּל שְׁאַר פָּרְשַׁיָּין.

פָּרָשָׁה תִּנְיָינָא, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ וְגוֹ', דָּא בִּינָה, דְּהָא בְּפָרָשְׁתָּא דָּא, אִיהִי יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּהַוָה מִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא. וְעַל דָּא שֵׁירוּתָא דִּילָהּ וְהָיָ"ה, דְּהָא מִלָּה דָּא אִיהִי בְּיוֹבְלָא. וּבְגִין כַּךְ שְׁמָא דִּילָהּ וְהָיָ"ה, דְּלֵית וְהָיָה (נ"א הויה) אֶלָּא בַּאֲתַר דָּא, דְּאִיהוּ זַמִּין לְאִתְמַשְׁכָא לְתַתָּא, וּלְאַנְהָרָא בּוּצִינִין, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה, (נ"א והיה כמאן דאמר על מלכא דאיהי הוי) (נ"א דיהוי זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין) וְכֹלָּא בְּרָזָא חָדָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ בְּאוֹרַח טָמִיר, לָא אִקְרֵי בְּאִתְגַּלְיָיא בִּשְׁמָא דָּא, אֶלָּא אִתְמְסַר לְחַכִּימִין לְמִנְדַּע. וְעַל דָּא אִתְרְשִׁים בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּמִלָּה דָּא.

פָּרָשָׁה תְּלִיתָאָה, שְׁמַע, דָּא אִיהוּ רָזָא דִּימִינָא, דְּאִקְרֵי חֶסֶד עִלָּאָה. דְּאִיהוּ קָא מְיַיחֵד יְחוּדָא דְּכֹלָּא לְד' סִטְרִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַדֵּר בֵּיהּ, סִדּוּרָא דְּכָל עָלְמָא, וְדָא אִיהוּ דְּקָא מִתְפַּשַּׁט בְּכָל סִטְרִין, אֲפִילּוּ גּוֹ תְּהוֹמֵי תַּתָּאֵי. בְּדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא עָלְמָא, כַּד אִתְעַטָּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַטּוּפָא דְּזַהֲרָא, וְדָא דְּקָא מְיַיחֵד יְחוּדָא, וּבְגִין כַּךְ, שְׁמַע סָמִיךְ לַוְיָ"ה.

יְחוּדָא דְּכָל יוֹמָא, אִיהוּ, יְחוּדָא לְמִנְדַּע וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתָא. יְחוּדָא דָּא הָא אֲמָרַן בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי, יְחוּדָא דְּכָל יוֹמָא, אִיהוּ יְחוּדָא דְּקָרָא, (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' הָא כֻּלְּהוּ

חַד, וְעַל דָּא אִקְרֵי אֶחָד. הָא תְּלַת שְׁמָהָן אינוּן, הֵיךְ אינוּן חַד, וְאַף עַל גַּב דְּקָרֵינָן אֶחָד, הֵיךְ אינוּן חַד.

אֶלָּא, בְּחֶזְיוֹנָא דְּרוּחַ קֻדְשָׁא אִתְיְדַע, וְאינוּן בְּחֵיזוּ דְּעֵינָא סְתִימָא, לְמִנְדַּע דְּתָלְתָּא אִלֵּין אֶחָד. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּקוֹל דְּאִשְׁתְּמַע, קוֹל אִיהוּ חַד, וְאִיהוּ תְּלָתָא גַּוְונִין, אֶשָּׁא וְרוּחָא וּמַיָּא, וְכֻלְּהוּ חַד, בְּרָזָא דְּקוֹל. (ולאו אינון אלא חד) אוּף הָכָא: יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אינוּן חַד. תְּלָתָא גַּוְונִין, וְאינוּן חַד.

וְדָא אִיהוּ קוֹל דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּיִחוּדָא, וּלְשַׁוָּואָה רְעוּתֵיהּ בְּיִחוּדָא דְּכֹלָּא, מֵאֵין סוֹף עַד סוֹפָא דְּכֹלָּא, בְּהַאי קוֹל דְּקָא עָבִיד בְּהָנֵי תְּלָתָא דְּאינוּן חַד. וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא דְּכָל יוֹמָא, דְּאִתְגְּלֵי בְּרָזָא דְּרוּחַ קוּדְשָׁא.

וְכַמָּה גַּוְונִין דְּיִחוּדָא אִתְעָרוּ, וְכֻלְּהוּ קְשׁוֹט. מַאן דְּעָבִיד הַאי עָבִיד. וּמַאן דְּעָבִיד הַאי עָבִיד. אֲבָל הַאי יִחוּדָא דְּקָא אָנָן מִתְעָרֵי מִתַּתָּא, בְּרָזָא דְּקוֹל דְּאִיהוּ חַד, דָּא הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, הַאי בְּכְלָלָא, לְבָתַר פָּרֵט, כִּדְקָאַמְרָן.

פָּרָשָׁה רְבִיעָאָה, הוּא רָזָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, (דברים י״א:ט״ז) הִשָּׁמְרוּ לָכֶם. אִלֵּין אינוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא. וּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא, כְּגַוְונָא דָּא בְּחַד בֵּיתָא, וְהָא אִתְעַרְנָא בְּהוּ, וְכֻלְּהוּ רָזָא חָדָא.

קִשְׁרָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, אִיהוּ דָּל״ת, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ל״ג:כ״ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי. וְעַל דָּא אִיהוּ לַאֲחוֹרָא, וְתַמָּן אִתְקַשַּׁר כֹּלָּא בְּקִשְׁרָא חָדָא.

וְאִיהִי, כַּד מַנְחַת אִלֵּין תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא לְאִתְקַשְּׁרָא, (ס"א אית קשרא) אַחֲרָא, רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, רָזָא דָּא, כְּמָה דְּאִתְעַר בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא. זַכָּאִין אינוּן יִשְׂרָאֵל דְּיַדְעִין רָזָא דָּא, וְאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לַאֲנָחָא לוֹן כָּל יוֹמָא, לְמֶהֱוֵי בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, וְעָלַיְהּ כְּתִיב, (דברים כ״ח:י׳) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ. (ע"כ רעיא מהימנא) בילאו"א.

בשלח

פרק א

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגוֹ'. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (חבקוק ג׳:א׳) תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שְׁגִיוֹנוֹת. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, מַאי שְׁנָא תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר נְבִיאֵי עָלְמָא, דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה לִישַׁעְיָה הַנָּבִיא, אוֹ לְיִרְמְיָה, אוֹ לִיחֶזְקֵאל, אוֹ לְהוֹשֵׁעַ, אוֹ לִשְׁאַר נְבִיאֵי עָלְמָא.

אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, אֱלִישָׁע זָכָה בְּהַאי עָלְמָא מַה דְּלָא זָכָה נְבִיאָה אָחֳרָא, בַּר מִמֹּשֶׁה. (ועם כל דא לא בעא לאטרחא למריה) תָּא חֲזִי, מַאי כְּתִיב, (מלכים ב ד׳:ח׳) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר

אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֵם וְשָׁם אִשָּׁה גְּדוֹלָה. מַאי אִשָּׁה גְּדוֹלָה. אֶלָּא גְּדוֹלָה בְּעוֹבָדָהָא, דְּכָל בְּנֵי (ס"א דרא) בֵּיתָא, מִשְׁתַּבְּחִין בָּהּ, וְהִיא עִקָּרָא דְּבֵיתָא, וּבְגִין דְּבַעֲלָהּ לָא הֲוָה שְׁכִיחַ בְּבֵיתָא, לְמֶהֱוֵי עִקָּרָא, לָא הֲוָה אִדְכַּר הוּא, אֶלָּא הִיא.

וְתוּ, וְשָׁם אִשָּׁה גְּדוֹלָה: גְּדוֹלָה עַל כָּל שְׁאַר נְשֵׁי עָלְמָא, דְּהָא שְׁאַר נְשֵׁי עָלְמָא, כַּד חָמָאן אוּשְׁפִּיזָא בְּבֵיתָא, מִצְטַעֲרָן בֵּיהּ, וְדָחֲקָן בֵּיהּ כָּל שֻׁכֵּן לְאַפָּקָא עָלֵיהּ מָמוֹנָא, וְהִיא חָדַת בֵּיהּ בְּאוּשְׁפִּיזָא, וּלְאַפָּקָא עָלֵיהּ מָמוֹנָא, כָּל שֻׁכֵּן כֵּיוָן דְּחָמַת לֵיהּ לֶאֱלִישָׁע חָדַת בֵּיהּ לַחֲדָא. וְעַל דָּא, שְׁבָחָא דְּכוֹלָּא דְּאִתְּתָא הִיא, דְּהָא אוּשְׁפִּיזָא דְּבֵיתָא דְּאִתְּתָא הִיא. וּבְגִין כַּךְ וְשָׁם אִשָּׁה גְּדוֹלָה, גְּדוֹלָה עַל שְׁאַר נָשִׁין.

וַתֹּאמֶר אֶל אִישָׁהּ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, בְּמָה יָדְעָה. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא, דְּשׁוּשִׁיפָא חִוָּורָא זְרִיקַת לֵיהּ בְּעַרְסֵיהּ. וְלָא חָמַת בֵּיהּ קֶרִי מֵעוֹלָם, וְלָא אַעְבָּר זְבוּבָא בְּפָתוֹרֵיהּ.

הָנֵי מִילֵּי קַשָּׁיִן, אִי תֵּימָא דְּלָא חָמַת בֵּיהּ קֶרִי, הָא סַגִּיאִין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא הָכִי בְּעָלְמָא, מַה שְׁנִוְיָא הָכָא. וְאִי תֵּימָא דְּלָא עָבַר זְבוּבָא בְּפָתוֹרֵיהּ. אֲמַאי כְּתִיב, הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, וְכִי הִיא יְדִעַת, וְלָא אָחֳרָא, וְהָא כָּל אִינּוּן דְּחָמוּ לֵיהּ אָכִיל בְּפָתוֹרֵיהּ הֲווֹ יַדְעֵי.

אֶלָּא שַׁפִּיר קָאֲמַרַת, אֲבָל הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, הִיא יְדָעָה, וְלָא אָחֳרָא, בְּגִין דְּהִיא מְתַקְּנַת עַרְסֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁכִיב בְּלֵילְיָא, וּבְשַׁעֲתָא דְּקָאִים בְּצַפְרָא. וְהַאי דְּקַאמְרֵי דְּשׁוּשִׁיפָא חִוָּורָא זְרִיקַת לֵיהּ בְּעַרְסֵיהּ, הָכִי הֲוָה, וּבָהּ יָדְעָה, דְּאָרְחָא דְּעָלְמָא, כֵּיוָן דְּקָאִים בַּר נָשׁ מֵעַרְסֵיהּ, סָלִיק שׁוּשִׁיפָא דְּנָאִים בָּהּ, רֵיחָא מְנוּוָלָא. וְהַאי, בְּשַׁעֲתָא דְּסַלְקַת הַהוּא שׁוּשִׁיפָא מֵעַרְסֵיהּ, הֲוָה סָלִיק רֵיחִין, (קכ"ז) כְּרֵיחִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. אָמְרָה אִי לָאו דְּקַדִּישָׁא הוּא, וּקְדוּשָׁה דְּמָרֵיהּ עָלֵיהּ, לָא סָלִיק רֵיחָא קַדִּישָׁא הָכִי.

בְּגִינֵי כַּךְ, בָּעֵי לְאִתְפָּרְשָׁא מִן בֵּיתָא, דְּלָא אִזְדַּהַר בַּר נָשׁ כָּל כַּךְ בְּבֵיתָא. אֲבָל אָמְרַת, (מלכים ב ד׳:י׳) נַעֲשֶׂה נָא עֲלִיַּית קִיר קְטַנָּה וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, אַרְבַּע אִלֵּין לָמָּה. אֶלָּא בְּגִין דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרִיאַת עֲלִיַּית קִיר, וְהָכִי אִתְקְרִיאַ, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ח:ב׳) וַיָּסֵב חִזְקִיָּה פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, לָאו אִינּוּן כְּתִיקּוּן דְּשִׁמּוּשָׁא, דְּהָא כִּסֵּא קָא בָּעֵי בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר שֻׁלְחָן, לְבָתַר מְנוֹרָה, לְבָתַר מִטָּה, אֲמַאי אַקְדִּימַת מִטָּה. בְּגִין דְּהִיא חֲבִיבָה עָלֵיהּ יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְאַקְדִּים בַּר נָשׁ מַה דְּחָבִיב עָלֵיהּ.

(מלכים ב ד׳:י׳-י״א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבוֹא שָׁמָּה. וַיְהִי הַיּוֹם, מַאן הוּא יוֹמָא דָּא. אֶלָּא כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְתָא חֲזֵי. הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא טָבָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה, דְּאִתְפְּקִדוּ בֵּיהּ עֲקָרוֹת דְּעָלְמָא, וְאִתְפַּקְּדָן בֵּיהּ בְּנֵי עָלְמָא. קְרָא לַשׁוּנַמִּית וְאָמַר, (מלכים ב ד׳:י״ג) הִנֵּה חָרַדְתְּ

אֱלֵינוּ אֶת כָּל הַחֲרָדָה הַזֹּאת. בְּגִינֵי כַּךְ, אִצְטְרִיכְנָא לְעַיְינָא יוֹמָא דָּא בְּדִינֵי דְּעָלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין בְּיוֹמָא דָּא לְעָלְמָא, וּבְגִין דְּאִתְפָּרַשְׁנָא בִּלְחוֹד בַּאֲתָר דָּא, אִצְטְרִיכְנָא לְאִסְתַּכְּלָא בִּרְגִיזוּ דְּעָלְמָא.

(מלכים ב ד׳:י״ג) וּמַה לַּעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל שַׂר הַצָּבָא. וְכִי מִלָּה דָּא לְמָה אִצְטְרִיכָא לְגַבֵּי אִתְּתָא, דְּלָא נַפְקַת וְלָא עָאלַת וְלָא אָזְלַת בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא. אֶלָּא, יוֹמָא דָּא הֲוָה גָּרִים, דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא יַתְבִין (נ"א קיימין) בְּדִינָא, וּבְהַהוּא יוֹמָא אִקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ. הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. אָמַר לָהּ, אִי אַתְּ אִצְטְרִיךְ לְךְ לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, עַל עוֹבָדִין דִּי בִּידָךְ.

וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יֹשָׁבֶת. מַאי קַאֲמַרַת. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא (נ"א בזמנא) דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעָלְמָא, לָא יִתְפָּרֵשׁ בַּר נָשׁ בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא יִתְרַשֵּׁים לְעֵילָּא, וְלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּן בֵּיהּ בִּלְחוֹדוֹי, דְּהָא בְּזִמְנָא (אחרא) דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעָלְמָא, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעוּן וּרְשִׁימִין בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אַף עַל גַּב דְּזַכָּאִין אִינּוּן, אִינּוּן אִתְּפְּסָן בְּקַדְמֵיתָא. וְעַל דָּא, לָא לְבַעֲי לֵיהּ לְאִינִישׁ, לְאִתְפָּרְשָׁא מִבֵּין עַמָּא לְעָלַם, דִּבְכָל זִמְנָא רַחֲמֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַמָּא כֻּלְּהוּ כְּחַד. (ולא לבעי ליה לאיניש לאתפרש מן עמא לעלם) וּבְגִינֵי כַּךְ אָמְרָה, בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יֹשָׁבֶת, וְלָא בְּעֵינָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ, כְּמָה דְּעָבֵדְנָא עַד יוֹמָא דֵּין.

וַיֹּאמֶר גֶּחֲזִי אֲבָל בֵּן אֵין לָהּ וְגוֹ'. אָמַר לָהּ אֱלִישָׁע. הָא וַדַּאי שַׁעֲתָא קַיְימָא, דְּהָא יוֹמָא גָּרִים. וַיֹּאמֶר לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חוֹבֶקֶת בֵּן. וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע. לַמּוֹעֵד וַדַּאי. לְבָתַר מִית. מַאי טַעֲמָא מִית. אֶלָּא בְּגִין דְּאִתְיְיהֵב לָהּ, וְלָא לְבַעְלָהּ. וּמֵאֲתַר דְּנוּקְבָא אִתְקְשָׁר, וּמַאן דְּאִתְקְשָׁר בְּנוּקְבָא, מוֹתָא אִזְדַּמְנַת קָמֵיהּ. מְנָא לָן דְּלָהּ אִתְיְיהֵיב, דִּכְתִיב אַתְּ חוֹבֶקֶת בֵּן.

תָּא חֲזֵי, בְּאַבְרָהָם כְּתִיב (בראשית י״ח:י׳) שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ, וְלֹא אֵלֶיהָ, אֵלֶיךָ וַדַּאי, בָּךְ אִתְקְשָׁר, וְלָא בְּנוּקְבָא. מַאן דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּנוּקְבָא, מוֹתָא אַקְדִּים לְרַגְלוֹי. וַתַּעַל וַתַּשְׁכִּיבֵהוּ עַל מִטַּת אִישׁ הָאֱלֹהִים, בְּגִין דְּתַמָּן חָמַת קְדוּשָׁה עִלָּאָה מִכֹּלָּא.

וַיֹּאמֶר לָהּ הֲשָׁלוֹם לָךְ הֲשָׁלוֹם לְאִישֵׁךְ הֲשָׁלוֹם לַיָּלֶד. מִכָּאן, דְּהִיא עִקָּרָא דְּבֵיתָא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאִיהִי אָזְלַת אֲבַתְרֵיהּ, וְלֹא בַּעְלָהּ. וַיִּגַּשׁ גֶּחֲזִי לְהָדְפָהּ הָא אוּקְמוּהָ.

וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הַרְפֶּה לָהּ. מַאי שְׁנָא הָכָא דְּאָמַר אִישׁ הָאֱלֹהִים, וְכַד הֲוָה בְּמָתָא אֱלִישָׁע. אֶלָּא הָכָא וַדַּאי אִישׁ הָאֱלֹהִים, דְּהָכָא (ס"א הוא) חַזָא דּוּכְתֵּיהּ, וְלָא בְּמָתָא, וְלָא בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ בְּנֵי נְבִיאֵי קָמֵיהּ.

וַיְיָ' הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְגוֹ', כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ' הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה, דָּא בֵּי דִינָא דִּלְתַתָּא. וְלֹא הִגִּיד לִי, מַאי טַעֲמָא לֹא יָדַע אֱלִישָׁע. אֶלָּא אָמַר קוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא, וּמָה אֲנָא קָטִיל לְהַאי, אִי אֵימָא לֵיהּ, לֹא יָמוּת, דְּהָא נְבִזְבְּזָא דִּילֵיהּ הוּא. וַדַּאי אִית לֵיהּ לְמֵימָת, דְּהָא אִתְמַר, דְּכְתִיב אַתְּ חוֹבָקֶת בֵּן, וּמַאֲתָר דְּנוּקְבָּא גָּרִים מוֹתָא, וּבְגִינֵי כַּךְ לָא אָמַר לֵיהּ.

וַיֹּאמֶר לְגַחֲזִי חֲגוֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ. וְהָא אוּקְמוּהָ וְאִסְתְּלַק נִיסָא מִנֵּיהּ. חַי יְיָ' וְחֵי נַפְשְׁךָ אִם אֶעֱזָבֶךָ, אֲמַאי כֵּיוָן דְּגַיחֲזִי הֲוָה אָזִיל. אֶלָּא הִיא יַדְעַת אָרְחוֹי דְּהַהוּא רָשָׁע דְּגַיחֲזִי, דְּלָאו אִיהוּ כְּדַאי דְּיִשְׁתְּכַח נִיסָא עַל יְדוֹי.

וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגוֹ'. אֲמַאי, אֶלָּא דְּאַשְׁגַּח אֱלִישָׁע וְיָדַע דְּאַתְרָא (דאתתא הוא) דָּא הוּא דְּגָרִים, דְּאִתְקְשָׁר בֵּיהּ הַשְׁתָּא. וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקַשְׁרָא לֵיהּ בְּאַתְרָא אָחֳרָא עִלָּאָה, אֲתַר דְּחַיִּין אִשְׁתְּכָחוּ בֵּיהּ.

וְלָא יָכִיל לְאַעְקְרָא לֵיהּ מֵאֲתַר דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, אֶלָּא אִתְעַר רוּחָא חָדָא מִלְּעֵילָּא, וְאִתְקְשַׁר בְּהַאי אֲתַר, וְאִתְיב לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ. דְּאִי לָאו הָכִי לָא הֲוָה קָאִים לְעָלְמִין. וַיְזוֹרֶר הַנַּעַר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים, וְלָא סָלִיק יַתִּיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ':י') יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה.

וְדָא הוּא חֲבַקּוּק נְבִיאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אַתְּ חוֹבָקֶת בֵּן. אִי הָכִי חֲבוּק מִבָּעֵי לֵיהּ, אֲמַאי חֲבַקּוּק תְּרֵי. אֶלָּא, חַד דְּאִמֵּיהּ, וְחַד דְּאֱלִישָׁע, דְּאִתְחַבָּק עִמֵּיהּ. דָּבָר אַחֵר תְּרֵי חִבּוּקִין הֲווֹ בֵּיהּ, בֵּין לְהַאי סִטְרָא בֵּין לְהַאי סִטְרָא. חִבּוּקָא חָדָא, הַהוּא אֲתַר דְּהֲוָה תָּלֵי בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. חִבּוּקָא אַחֲרִינָא דְּסָלִיק לֵיהּ לְדַרְגִּין עִלָּאִין יַתִּיר, וּבְגִין כָּךְ חֲבַקּוּק תְּרֵי.

(חבקוק ג':א') תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא, מַאי תְּפִלָּה. אֶלָּא דָּא הוּא אֲתַר, דְּהֲוָה קָשִׁיר בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְדָא הוּא תְּפִלָּה שֶׁל יָד. עַל שְׁגִיוֹנוֹת. דְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְקְשָׁר בֵּיהּ, שְׁגִיוֹנוֹת דְּעָלְמָא הֲווֹ תַּלְיִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּגְבוּרָה הֲוָה שָׁלִיט, וְעַל דָּא אִתְקְשַׁר בֵּיהּ הַאי תְּפִלָּה. (נ"א בהאי תפלה)

דָּבָר אַחֵר תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא, תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק: בְּגִין חֲבַקּוּק, דְּאִיהוּ עָבִיד בְּגִינֵיהּ. יְיָ' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי וְגוֹ', תָּא חֲזֵי, כַּד הֲוָה אִתְעַר עָלֵיהּ רוּחָא דִּנְבוּאָה עַל אֲתַר דָּא דְּהוּא תְּפִלָּה, הֲוָה אָתֵי וַהֲוָה דָּחִיל וּמִזְדָּעְזַע. מַתְנָא אָמְרִי, מַאן דְּנָשִׁיךְ מִכַּלְבָּא, מִקְּלֵיהּ אִזְדָּעְזַע. יְיָ' פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ, מַאן פָּעָלְךָ. אֶלָּא, עָלֵיהּ קָאָמַר, דְּאִיהוּ פּוֹעֵל דִּילֵיהּ. בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ. הָב לֵיהּ חַיִּין לְהַאי פָּעָלְךָ, בְּקֶרֶב שְׁנִין עִלָּאִין. דְּבָר אַחֵר, חַיֵּיהוּ דְּלָא יָמוּת כַּד בְּקַדְמִיתָא.

עַל שְׁגִיוֹנוֹת, מַאי עַל שְׁגִיוֹנוֹת, עַל שְׁגִיאוֹת מִבָּעֵי לֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים י"ט:י"ג) שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין. אֶלָּא (כלא הוא אבל) שְׁגִיוֹנוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ז':א') שִׁגָּיוֹן לְדָוִד. זִינִי תּוּשְׁבְּחָן הֲווֹ קָמַיְיהוּ דִּנְבִיאֵי, לְמִשְׁרֵי עָלַיְיהוּ רוּחַ נְבוּאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר

(שמואל א י׳:ה׳) וּפָגַעְתְּ חֶבֶל נְבִיאִים יוֹרְדִים מֵהַבָּמָה וְלִפְנֵיהֶם נֵבֶל וְתוֹף וְגוֹ', וּכְתִיב (מלכים ב ג׳:ט״ו) וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְגוֹ'. וְכָל שֶׁכֵּן חֲבַקּוּק, דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ יַתִּיר מִכֻּלְהוֹן, לְנַיְּחָא דְּרוּחָא, וּלְבַסְּמָא לְהַהוּא אֲתָר, לְאַמְשָׁכָא עָלֵיהּ רוּחַ נְבוּאָה. וְכֵן כֻּלְּהוּ נְבִיאֵי כְּהַאי גַּוְונָא, בַּר מִמֹּשֶׁה דְּסָלִיק עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי דְּעָלְמָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, רוּחֵיהוֹן הֲוָה תָּבִיר בְּגַוַּוֹיְיהוּ, וַהֲווּ שַׁמְעִין אִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן, וְלָא יַכְלִין לְמֶחְדֵּי, וּבְשַׁעֲתָא דְּכֻלְּהוּ אוֹכְלְסִין וּרְתִיכִין נַפְקוּ בִּשְׁכִינְתָּא, כֻּלְּהוּ אַרְימוּ תּוּשְׁבְּחָן וְשִׁירִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וַהֲווּ שַׁמְעִין אִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן, וְקָאִים רוּחֵיהוֹן בְּגַוַּוֹיְיהוּ דְּלָא פַּרְחָן.

בַּר נָשׁ כַּד אִיהוּ שָׁבִיק פּוּלְחָנָא, כְּדֵין יָדַע תְּבִירוּ דְּגַרְמוֹי, תְּבִירוּ דְּרוּחֵיהּ. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, כַּד נַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, כְּדֵין טָעִימוּ טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסֵּי לוֹן, דִּכְתִיב, (שמות י״ג:כ״א) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגוֹ'. וְכָל אוֹרְחִין, הֲווֹ סַלְקִין רֵיחִין דְּאַסְוָתָא, וְעָאלִין לְגוּפַיְיהוּ וְאִתְסְיָין, וְקַל תּוּשְׁבְּחָן דַּהֲווֹ שַׁמְעִין, הֲווֹ חַדָּאן וְנַיְּחִין בְּרוּחֵיהוֹן.

וּפַרְעֹה וְכָל אִינּוּן אוּכְלוֹסִין דִּילֵיהּ, הֲווֹ אָזְלֵי בַּתְרַיְיהוּ, לְאוֹזְפָא לוֹן, עַד דְּנַפְקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וְכֵן כָּל אִינּוּן רַבְרְבִין דְּמָמָנָן עֲלַיְיהוֹן, וְעַל שְׁאַר עַמִּין, אוֹזִיפוּ לָהּ לִשְׁכִינְתָּא וּלְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, עַד דְּשָׁארוּ בְּאֵיתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְגוֹ'. כִּי קָרוֹב הוּא, כִּי קָרוֹב הוּא. הַהוּא אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי אֲבִימֶלֶךְ לַאֲבָהָן, עַל הַהוּא טִיבוּ דְּעָבְדוּ פְּלִשְׁתִּים לַאֲבָהָן, דִּכְתִיב (בראשית כ״א:כ״ג) כַּחֶסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמְּךָ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעִם הָאָרֶץ אֲשֶׁר גַּרְתָּה בָּהּ.

פרק ב

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה הוּא וְכָל עֲבָדָיו. תָּא חֲזֵי, נוּקְמָא עִלָּאָה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. תְּלַת מוֹתָנֵי הֲווֹ. חַד, דְּעָבְדוּ בּוּכְרִין בְּמִצְרַיִם, דִּקְטִילוּ כָּל אִינּוּן דְּאִשְׁכָּחוּ. וְחַד, דְּקָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וְחַד, כַּד חָמָא פַּרְעֹה מוֹתָנָא בְּבֵיתֵיהּ בִּבְנוֹי וּבְעַבְדּוֹי, קָם וְזָרִיז גַּרְמֵיהּ, וְקָטִיל אֶפַּרְכִין וְסַרְכִין, וְכָל דְּאַמְלִיכוּ לֵיהּ לְסָרְבָא בְּעַמָּא עַד דְּאוֹרַיְיתָא אַסְהִידַת עֲלֵיהּ דְּאִיהוּ קָם בְּלֵילְיָא מַמָּשׁ. כְּמָה (דקודשא בריך הוא בפלגות) דְּלֵילְיָא קָטַל בּוּכְרִין וְעָבִיד נוּקְמִין, הָכִי קָם פַּרְעֹה בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְקָטַל וְעָבִיד נוּקְמִין בְּסַרְכּוֹי, וְאֶפַּרְכּוֹי, וַאֲמַרְכְּלוֹי, וּבְכָל אִינּוּן רַבְרְבִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות י״ב:ל׳) וַיָּקָם פַּרְעֹה (לילה ממש), דְּקָם לְקַטָּלָא וּלְשֵׁיצָאָה.

אוֹרְחוֹי דְּכַלְבָּא, כַּד מַחְיֵין לֵיהּ בָּאַבְנָא, אִיהוּ אָתֵי וְנָשִׁיךְ לְחַבְרֵיהּ, כַּךְ פַּרְעֹה, לְבָתַר אִיהוּ הֲוָה אָזִיל בַּשָּׁוְקִי, וַהֲוָה מַכְרִיז וְאָמַר, קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתּוּן קָטַלְתּוּן לְכָל בְּנֵי מָתָא, אַתּוּן קָטַלְתּוּן סַרְכֵי וְאֶפַּרְכֵי וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה.

כְּיָון דְּבִידְכוֹן הֲוָה כֹּלָּא, וּבָרַכְתָּם גַּם אוֹתִי, דְּלָא תִּקְטְלוּן לִי. לְבָתַר אִיהוּ בְּגַרְמֵיהּ אוֹזִיף לוֹן, וְאַפֵּיק לוֹן מֵאַרְעָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְגוֹ'.

פרק ג

(שמות י"ג:י"ח) וַיַּסֵּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם סוּף לְתַקְנָא אַרְחָא לְאַתְרֵיהּ. ר' יְהוּדָה אָמַר, מַאי שְׁנָא כַּד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, דִּכְתִיב, (שמות ה':א') שַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שמות ט':ב') כִּי אִם מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ אֶת עַמִּי, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, וּבְהַהוּא זִמְנָא לָא הֲווֹ גְּזִירִין, וְלָא אִתְקַשָּׁרוּ בֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. וְהָכָא דַּהֲווֹ גְּזִירִין, וְעָבְדוּ פִּסְחָא, וְאִתְקַשָּׁרוּ בֵּיהּ, קָרֵי לוֹן אֶת הָעָם.

אֶלָּא בְּגִין הַהוּא עֵרֶב רַב, דְּאִתְדָּבָקוּ בָּהוּ, וְאִתְעָרְבוּ בַּהֲדַיְיהוּ, קָרֵי לוֹן אֶת הָעָם סְתָם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות לכ) וַיִּגּוֹף יְיָ' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. וַיִּקְהֵל הָעָם עַל אַהֲרֹן. וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה. וְכֵן כֻּלְּהוּ.

ר' יִצְחָק ור' יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, וַהֲוָה עִמְּהוֹן יוֹסֵי טַיְיעָא, בַּקְטִירָא דְּגַמָּלֵי עָטוּפֵירָא בְּכַתְפַּיְיהוּ. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אַשְׁכַּח הַהוּא יוֹסֵי טַיְיעָא אִנְתּוּ חָדָא דְּשָׁאַר עַמִּין, דְּקָטִיר בֵּירוֹקֵי חַקְלָא, אִשְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ וְאִתְקִיף בָּהּ, וְאִתָּא עֲלָהּ. תַּוּוהוּ ר' יִצְחָק ור' יְהוּדָה, אָמְרוּ נֵיתוּב מֵאַרְחָא דְּא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאַחְזָאָה לָן, דְּלָא נִתְחַבַּר בַּהֲדַיְיהוּ. תָּבוּ מֵאָרְחָא, בָּדְקוּ בַּתְרֵיהּ, וְאַשְׁכָּחוּ דְּבְרִיהּ דְּבַת אֵל נְכָר הֲוָה, וַאֲבוּהָ פָּסִיל זַרְעָא הֲוָה. אָמְרוּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁזִיב לָן.

פָּתַח ר' יִצְחָק וְאָמַר (תהילים ל"ז:א') אַל תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים. מַאן אינוּן מְרֵעִים, דְּלָא כְּתִיב חַטָּאִים, אוֹ רְשָׁעִים. אֶלָּא מְרֵעִים, דְּאַבְאִישִׁין לְגַרְמַיְיהוּ, וּלְהָנֵי דְּמִתְחַבְּרָן בַּהֲדַיְיהוּ. ר' יְהוּדָה אָמַר, מְרֵעִים: אַרְחֵיק גַּרְמָךְ מִמְּרֵעִים דְּלָא תֶּהוֹוֹן רַעִים וַחֲבֵרִים כַּחֲדָא, דְּלָא יַבְאִישׁוּ לָךְ עוֹבָדוֹי, וְתִתְפַּס בְּחֶטְאוֹי.

תָּא חֲזֵי, אִי לָא הֲווֹ אינוּן עֵרֶב רַב דְּאִתְחַבְּרוּ בְּהוֹן יִשְׂרָאֵל, לָא אִתְעֲבִיד הַהוּא עוֹבָדָא, וְלָא מִיתוּ מִיִּשְׂרָאֵל, כָּל אינוּן דְּמִיתוּ, וְלָא גָּרִים לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כָּל מַה דְּגָרִים. וְתָא חֲזֵי, הַהוּא עוֹבָדָא, וְהַהוּא חוֹבָה מַמָּשׁ, גָּרִים גָּלוּתָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

דְּתָנֵינָן, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִשְׁתַּכְּחוּן יִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא שַׁעֲתָא כְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וּלְמֶעְבַּד לוֹן חֵירִין מִכֹּלָּא, חֵירִין מִמּוֹתָא, וּלְמֶהֱוֵי חֵירִין מִן שִׁעְבּוּדָא דְּשָׁאַר עַמִּין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ל"ב:ט"ז) חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת, אֶלָּא חֵירוּת.

כְּיָון דְּאִתְעֲבִיד הַהוּא עוֹבָדָא, גָּרִימוּ כֹּלָּא. גָּרִימוּ מוֹתָא, גָּרִימוּ שִׁעְבּוּד מַלְכְּוָון, גָּרִימוּ דְּאִתְבָּרוּ אינוּן לוּחֵי קַדְמָאֵי, גָּרִימוּ דְּמִיתוּ מִיִּשְׂרָאֵל, כַּמָּה אַלְפִין מִנַּיְיהוּ. וְכָל דָּא, בְּגִין אִתְחַבְּרוּתָא דְּאינוּן עֵרֶב רַב, דְּאִתְחַבְּרוּ בָּהוּ.

אוֹף הָכָא, בְּגִינֵיהוֹן, לָא אִתְקְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָא יִשְׂרָאֵל, וְלָא עַמִּי, אֶלָּא הָעָם סְתָם. וְאִי תֵּימָא וַחֲמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כַּד הֲווֹ סַלְקִין מִמִּצְרַיִם, וְלָא אִתְחַבְּרוּ בַּהֲדַיְיהוּ אִינּוּן עֵרֶב רַב, קְרֵי לוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּאִתְחַבְּרוּ בַּהֲדַיְיהוּ, דְּכְתִיב וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם, קָרֵי לוֹן הָעָם.

רִבִּי יוֹסֵי אַקְשֵׁי וְאָמַר, כְּתִיב כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם. אִי הָכִי, כָּל יוֹמָא הֲווֹ חָמָאן לְהַהוּא עֵרֶב רַב. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, עֵרֶב רַב כְּתִיב, וְלֹא מִצְרַיִם, דְּהָא כַּמָּה שִׁאַר עַמִּין הֲווֹ דַּיְירֵי בְּמִצְרַיִם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּכֻלְּהוּ אִתְגַּזְרוּ, וְכֵיוָן דְּאִתְגַּזְרוּ, לָא אִקְרוּן מִצְרָאֵי.

וְעַל פּוּמָא דְּמִשָּׁה קַבִּילוּ לוֹן. וְהַיְינוּ מַה דְּאָמַר הַכָּתוּב, (שמות ל"ב:ח') לָךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם. צִוִּיתִם כְּתִיב. וַחֲמֵשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, חַד מֵחֲמִשָּׁה הֲווֹ. וְרִ' יוֹסֵי אוֹמֵר חֲמִשָּׁה מִיִּשְׂרָאֵל, וְחַד מִנַּיְיהוּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וַחֲמֵשִׁים: אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִין (בראשית נ"א ע"ב) דְּהַהוּא יוֹבְלָא סָלִיק לוֹן מִמִּצְרַיִם, בְּגִין כָּךְ וַחֲמֵשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וְאִי לָאו, לָא סָלִיקוּ, וְעַל דָּא אִתְעַכְּבוּ חַמְשִׁין יוֹמִין לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא. וּמֵהַהוּא אֲתַר נַפְקַת אוֹרַיְיתָא, וְאִתְיְהִיבַת, וְעַל דָּא וַחֲמֵשִׁים חָסֵר. דִּבְגִין דָּא עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(שמות י"ג:י"ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף וְגוֹ'. אֲמַאי סָלִיק גַּרְמוֹי. אֶלָּא, בְּגִין דְּהָוָה רֵישָׁא לְנַחְתָּא לְגָלוּתָא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִיהוּ סִימָנָא דִּנְאוּלָה הֲוָה לֵיהּ וְאוּמֵי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל עַל דָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָא אִתְּמַר.

זַכָּאָה חוּלְקָא דְּמֹשֶׁה, דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ עִסְקֵי לְמִשְׁאַל מָמוֹנָא מִמִּצְרָאֵי, וּמֹשֶׁה הֲוָה עָסִיק בְּאוּמָאָה דְּיוֹסֵף. וְאִית דְּאָמְרֵי אֲרוֹנָא בְּנִילוּס הֲוָה, וּבְשַׁמָּא קַדִּישָׁא סָלִיק לֵיהּ, וְעוֹד אָמַר מֹשֶׁה, יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן פּוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר עֲלֵה שׁוֹר. וְסָלִיק. וְאִית דְּאָמְרֵי, בֵּין מַלְכֵי מִצְרָאֵי הֲוָה, וּמִתַּמָּן סָלִיק (ס"א ליה). וְאִית דְּאָמְרֵי, בְּגִין דְּלָא יַעַבְדוּן לֵיהּ עֲבוֹדָה זָרָה, שָׁוּו בְּנִילוּס וְסָרַח בַּת אֲשֶׁר חַוּיאַת לֵיהּ לְמֹשֶׁה.

פרק ד

(שמות י"ג:כ"א) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים כ"ב:א') לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד. כַּמָּה חֲבִיבָא אוֹרַיְיתָא קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּאוֹרַיְיתָא, רַחִים הוּא לְעֵילָּא, רַחִים הוּא לְתַתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית לֵיהּ לְמִלּוּלוֹי, לָא שָׁבִיק לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְאוֹרַיְיתָא בָּעֵי לְמִלְעֵי בָּהּ בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא, דִּכְתִיב, (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וּכְתִיב (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה וְגוֹ׳. תִּינַח בִּימָמָא, בְּלֵילְיָא אֲמַאי. בְּגִין דִּיהֵא שְׁכִיחַ לְגַבֵּי שְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים. כְּמָה דְּלֵית יוֹמָם בְּלָא לֵילְיָא, וְלָאו אִיהוּ שְׁלִים, אֶלָּא דָּא עִם דָּא, כַּךְ בָּעֵי אוֹרַיְיתָא, לְאִשְׁתַּכְחָא עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ יוֹמָא וְלֵילְיָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלֵימוּתָא לְגַבֵּי דְּבַר נָשׁ יוֹמָם וָלָיְלָה.

וְהָא אִתְּמַר, דְּעִקָּרָא דְּלֵילְיָא, מִפַּלְגוּתָא וְאֵילָךְ. וְאַף עַל גַּב דְּפָלְגוּ קַדְמִיתָא בִּכְלָלָא דְּלֵילְיָא הוּא, אֲבָל בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא, וּכְדֵין, בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיקָם, וּלְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

וְהָא אִתְּמַר, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקַיָּא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְקָלֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי, וְהָא אוּקְמוּהָ, הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי מְשַׁבָּחַת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּשְׁבָחָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּלֵילְיָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדָהּ, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּשְׁבָחָא דְּאוֹרַיְיתָא.

וְכַד אָתֵי צַפְרָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְיָא וּמִשְׁתַּעְשָׁעָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹשִׁיט לָהּ לְגַבָּהּ שַׁרְבִיטָא דְּחֶסֶד, וְלָא עַלָּה בִּלְחוֹדָהָא, אֶלָּא עַלָּה, וְעַל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּתְּפִין בַּהֲדָהּ, וְהָא אִתְּמַר דִּכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ׳ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה וְגוֹ׳. וְעַל דָּא אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר אִקְרֵי.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי לְאִתְנַהֲרָא צַפְרָא, אִתְחֲשָׁךְ וְאִתְקַדַּר נְהוֹרָא, וְקַדְרוּתָא אִשְׁתְּכַח. כְּדֵין אִתְחַבְּרַת אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, דְּתָנֵינָן, אִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעְלָהּ, לְמִשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ, וְעָאלַת לְהֵיכְלֵיהּ.

לְבָתַר כַּד בָּעֵי שִׁמְשָׁא לְמֵיעַל, אִתְנְהִיר וְאַתַּת לֵילְיָא, וְנָטִיל לֵיהּ. כְּדֵין כָּל תַּרְעִין סְתִימִין, וְחַמְרִין נַעֲרִין, וְכָלְבִין נַבְחִין, כַּד אִתְפְּלַג לֵילְיָא, שָׁאֲרֵי מַלְכָּא (למקרי) לְמֵיקָם, וּמַטְרוֹנִיתָא לְזִמְרָא, וְאָתֵי מַלְכָּא וְאָקִישׁ לְתַרְעָא דְּהֵיכְלָא, וְאָמַר (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי וְגוֹ׳. וּכְדֵין מִשְׁתַּעֲשָׁע בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא, דְּאִתְעַר הַהוּא זִמְנָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דָּא, כָּל אִינּוּן דִּבְנֵי הֵיכָלָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, כֻּלְּהוּ בַּעְיָין לְמֵיקָם בְּהַהוּא זִמְנָא, לְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא וְכֻלְּהוּ מְשַׁבְּחָן קַמֵּיהּ, וּשְׁבָחָא דְּסָלִיק מֵהַאי עָלְמָא, דָּא דְּאִיהוּ רָחִיק, (יתיר) דָּא נַיְחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכֹּלָּא.

כַּד אִסְתְּלִיק לֵילְיָא, וְאָתֵי צַפְרָא, (נ"א ואיתחשיך) וְאִתְקַדַּר, כְּדֵין מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא בְּרָזָא בְּחֶדְוָה, וְיָהִיב לָהּ מַתְּנָן, וּלְכָל בְּנֵי הֵיכְלָהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִיהוּ בְּמִנְיָינָא.

וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵית דִּינֵיהּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַיְינוּ דְּתָנֵינָן, שְׁכִינְתָּא בַּאֲבָהָתָא נַטְלָא. הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם: דָּא אַבְרָהָם. בְּעַמּוּד עָנָן: דָּא יִצְחָק. לַנְחוֹתָם הַדָּרֶךְ: דָּא יַעֲקֹב. דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ל"ב:ב') וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ. וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם: דָּא דָּוִד מַלְכָּא.

וְכֻלְּהוּ רְתִיכָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, לְמֵהַךְ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּתָא דִּכְלָּא, בְּגִין דְּיֵחְזוּן אֲבָהָן פּוּרְקָנָא (ס"א דביניהו) דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (בראשית מ"ו:ד') וְאָנֹכִי אֶעֱלְךָ גַּם עָל�ֹה, עִם הַמֻּרְכָּבָה. וּכְתִיב וַיְיָ' הוֹלֵךְ וְגוֹ', לְלֶכֶת יוֹמָם וְלָיְלָה. וְכִי אֲמַאי הֲווֹ אַזְלֵי יוֹמָם וְלַיְלָה, יַהֲכוּן בִּימָמָא, וְלָא יַהֲכוּן בְּלֵילְיָא, כְּבְנֵי אֱנָשָׁא דְּעָרְקִין, כֵּיוָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן, אֲמַאי אַזְלִין בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא. אֶלָּא, לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּהוּ שְׁלִימוּתָא דִּכְלָּא, דְּלֵית שְׁלִימוּ אֶלָּא יוֹם וְלַיְלָה.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי אוֹקִימְנָא, וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן: דָּא אַבְרָהָם. וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ: דָּא יִצְחָק. וְאִי הָכִי יַעֲקֹב אָן הוּא. אֶלָּא בְּמִלָּה קַדְמָאָה אִתְּמַר, וְתַמָּן שָׁאֲרִי, כְּמָה דִּכְתִיב וַיְיָ'.

וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ, הֲוָה נָהִיר, בְּסִטְרָא דָּא וּבְדָא. בְּגִין דְּיִרְדְּפוּן מִצְרָאֵי בַּתְרֵיהוֹן, לְאִתְיַיקָרָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּרְתִיכוֹי וּפָרָשׁוֹי. בְּגִין לְמֵיזַל יְמָמָא וְלֵילְיָא, אַסְפָּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, וּדְלָא נָהֲרָא. וְתוּ, בְּגִין לְאַטְעָאָה לְמִצְרָאֵי דְּיֵמְרוּן מִקֳּרֶה הוּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ט:י"ג) נוֹאֲלוּ שָׂרֵי צוֹעַן, וּכְתִיב (ישעיה מה) מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר, וְעַל דָּא אַזְלֵי בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לוֹן מִמִּצְרַיִם, לְמֶהֱוֵי חוּלְקֵיהּ וְאַחֲסָנְתֵּיהּ. וְתָא חֲזֵי, בְּסִטְרָא דְּיוֹבְלָא, אִשְׁתְּכַח חֵירוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן לְזִמְנָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ז:י"ג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְגוֹ'.

וּבְגִין הַהוּא יוֹבְלָא עִלָּאָה, אִתְעַכְּבוּ חַמְשִׁין יוֹמִין, לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא, וּלְמִקְרַב לְטוּרָא דְּסִינַי. וְכֵיוָן דְּאָזְלֵי בִּימָמָא, אָזְלֵי בְּלֵילְיָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד יוֹמָא, בֵּין יְמָמָא וְלֵילְיָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח פְּרִישׁוּ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּכֻלְּהוּ בְּנַיְיחָא אָזְלִין, לְרַעוּתָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ, בְּיוֹמָא דְּקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, הֲווֹ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלֵמִין, יוֹמֵי וְלֵילֵי כְּדְקָא יָאוֹת, דִּלֵית יוֹם בְּלֹא לַיְלָה, וְלֵית לַיְלָה בְּלֹא יוֹם, וְלַיְלָה וְיוֹם אִקָּרֵי יוֹם אֶחָד. וְכֵיוָן דְּאָזְלוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלֵימִין, כְּדֵין (לקבל נ' דיובלא וכמה) שָׁארוּ עָלַיְיהוּ אִינּוּן נ' יוֹמִין דְּיוֹבְלָא, וּמִסְטְרָא דְּיוֹבְלָא אִתְיְיהִיב לְהוּ אוֹרַיְיתָא, וּבְגִין כָּךְ אָזְלִין יוֹמָא וְלֵילְיָא.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב (בראשית כ"ז:א') וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶין עֵינָיו, אֲמַאי. הָא אוֹקִימְנָא, מַאן דְּרָחִים לַחֲיָיבָא, הָכִי הוּא. וְתָא חֲזֵי, בְּיִצְחָק אִתְכְּלִיל לֵילְיָא, וְלֵילְיָא לֹא בָּהִיר, וְעַל דָּא וַתִּכְהֶין עֵינָיו, וְכֹלָּא חַד.

ר' יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (שמות י"ד:ה') וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָּרַח הָעָם, וַיֻּגַּד, מַאן קָאָמַר לֵיהּ. אֶלָּא, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל חַכְמוֹי וְחַרְשׁוֹי אִתְכְּנָשׁוּ לְגַבֵּיהּ, וְאוֹדְעוּהוּ כִּי בָּרַח הָעָם. וַאֲמַאי קָאָמְרוּ דָּא. אֶלָּא חָמוּ בְּחָכְמְתָא דִּלְהוֹן, דַּהֲווֹ אַזְלֵי יְמָמָא וְלֵילְיָא, אָמְרוּ וַדַּאי עַרְקִין אִינּוּן. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּחָמוּ דְּלָא הֲווֹ אַזְלֵי בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּמָה דְּכְתִיב וְיָשׁוּבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירוֹת.

פרק ה

(שמות י"ד:ז') וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת וְגוֹ'. שֵׁשׁ מֵאוֹת אֲמַאי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לְקֶבֶל מִנְיָינָא דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי. בָּחוּר: לְקֶבֶל הַגְּבָרִים דְּאִינּוּן עִקָּרָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְכָל רֶכֶב מִצְרָיִם: שְׁאַר רְתִיכִין, דְּאִינּוּן טָפְלִין לַאֲחוֹרֵי, (נ"א לאחרנין) לְקֶבֶל הַטַּף דְּכְתִיב לְבַד מִטָּף. וְכֹלָּא עָבִיד בְּעֵיטָא דְּחַרְשׁוֹי וְחַכְמוֹי. וְשָׁלִישִׁים עַל כֻּלּוֹ, כֹּלָּא בְּחָכְמְתָא, לְקֶבֶל דַּרְגִּין עִלָּאִין, תְּרִין וְחַד. ר' יִצְחָק אָמַר, כְּתַרְגּוּמוֹ, וּמְזָרְזִין. זְרִיזִין הֲווֹ בְּכֹלָּא.

וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר. ר' חִיָּיא אָמַר, כְּתִיב (ישעיהו כ"ד:כ"א) יִפְקֹוד יְיָ' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה. בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב שֵׁלְטָנוּתָא לְרַבְרְבֵי עַמִּין לְעֵילָּא, יָהִיב לְהוּ לְעַמָּא דִּלְהוֹן לְתַתָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּנַחִית לוֹן מִדְּרֵגֵיהוֹן דִּלְעֵילָּא, נָחִית לוֹן לְעַמָּא לְתַתָּא, וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר, הָא מְמָנָא דִּלְהוֹן, וְאוּקְמוּהָ, דְּדָבַר רְתִיכִין דִּשְׁאַר עַמִּין, וְכֻלְּהוּ נָפְלוּ בְּמַשְׁרִיתָא דְּסִיסְרָא לְבָתַר וְהַיְינוּ בָּחוּר (נ"א ולבתר) וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם.

כְּתִיב (שיר השירים א':ט') לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמְיתִיךְ רַעְיָתִי. תָּא חֲזֵי, כְּדוּגְמַת סוּסְיָא נוּקְבָא, אִתְחֲזֵי לְהוֹן לְסוּסֵיהוֹן דְּפַרְעֹה, וְאוּקְמוּהָ. אֶלָּא לְסוּסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה, תָּא חֲזֵי, פַּרְעֹה בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה רָדִיף אֲבָתָרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מַה עָבֵד, נָטַל סוּסְוָון נוּקְבָן, וְכָפַת לוֹן בִּרְתִיכוֹי בְּקַדְמֵיתָא, וְסוּסִין דּוּכְרָאֵי כָּפַת לוֹן לַאֲחוֹרֵיהוֹן, וַהֲווּ מְזַיְינִין דּוּכְרֵי לָקֶבֶל נוּקְבֵי, וְנוּקְבֵי לָא בָּעָאן, וְאוֹחֲן לְמֵיזָל. כֵּיוָן דְּקָרִיב (נ"א וכד אדביק) לְגַבַּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, נָטַל נוּקְבֵי וְשַׁוֵּי לוֹן לַאֲחוֹרֵי, וְסוּסָוון דּוּכְרִין לְקַדְמִין, לְאַבָאְשָׁא לְיִשְׂרָאֵל, וּלְאַנָּחָא בְּהוּ קְרָבָא.

כְּגַוְונָא דָּא, וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, וּבְתַר חָזְרָה שְׁכִינְתָּא לַאֲחוֹרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. בְּגִינֵי כַּךְ דְּמַיְתִיךְ רַעְיָתִי.

פרק ו

(שמות י"ד:י') וּפַרְעֹה הִקְרִיב, וְהַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ. דְּאַקְרִיב לְכָל חֵילוֹי וּרְתִיכוֹי, לְאַנָּחָא קְרָבָא. וְתוּ וּפַרְעֹה הִקְרִיב. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, הָא אִתְּמַר דְּקָרִיב לוֹן לְתִשְׁוּבָה. וּפַרְעֹה הִקְרִיב.

כְּתִיב (ישעיהו כ״ו:ט״ז) יְיָ׳ בַּצַּר פָּקְדוּךָ צָקוּן לַחַשׁ וְגוֹ׳. בַּצַּר פָּקְדוּךָ: לָא פַּקְדִין יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשַׁעֲתָא דְּנַיְיחָא, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּעָקִין לְהוּ, וּכְדֵין כֻּלְּהוּ פַּקְדִין לֵיהּ. צָקוּן לַחַשׁ: וְכֻלְּהוּ צַלָּאן בִּצְלוֹתִין וּבְעוּתִין, וְאָרִיקוּ קָמֵיהּ צְלוֹתִין. אֵימָתַי. (ישעיהו כ״ו:ט״ז) מוּסָרְךָ לָמוֹ, בְּשַׁעֲתָא דְּפָקִיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְצוּעוֹי. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים עֲלַיְיהוּ בְּרַחֲמֵי, וְנִיחָא קָמֵיהּ הַהוּא קָלָא דִּלְהוֹן, בְּגִין לְאִתְפָּרְעָא מִן שַׂנְאֵיהוֹן, וְאִתְמְלֵי עֲלַיְיהוּ בְּרַחֲמֵי.

כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, מְתַל לְיוֹנָה עִם הַנֵּץ וְכוּ׳, כַּךְ יִשְׂרָאֵל הֲווֹ קְרִיבִין לְיַמָּא, וַהֲווּ חָמָאן לְיַמָּא קַמַּיְיהוּ, אָזִיל וְסָעִיר וְגַלְגַּלּוֹהִי זַקְפִין לְעֵילָּא, הֲווֹ דְּחִילִין. זָקְפוּ עֵינַיְיהוּ וְחָמוּ לְפַרְעֹה וּלְמַשְׁרְיָיתֵיהּ, וְאַבְנֵי גִּירִין וּבַלְסְטְרָאִין, כְּדֵין וַיִּירְאוּ מְאֹד. מַה עָבְדוּ, וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַאן גָּרִים הַאי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דִּלְעֵילָּא, פַּרְעֹה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וּפַרְעֹה הִקְרִיב וְהָא אִתְּמַר.

(שמות י״ד:י״ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת יְיָ׳. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא רַעְיָא כְּמֹשֶׁה אָזִיל בְּגַוַּוֹיְיהוּ. כְּתִיב (ישעיהו ס״ג:י״א) וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עַמּוֹ. וַיִּזְכּוֹר יְמֵי עוֹלָם: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֹשֶׁה עַמּוֹ (מכאן שלי הוא) שְׁקִיל הֲוָה מֹשֶׁה כְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְאוֹלִיפְנָא מֵהָא, כִּי רַעְיָא דְּעַמָּא הוּא מַמָּשׁ עַמָּא כֻּלְּהוּ, אִי אִיהוּ זָכֵי, עַמָּא כֻּלְּהוּ זָכָאן. וְאִי אִיהוּ לָא זָכֵי, עַמָּא כֻּלְּהוּ לָא זָכָאן וְאִתְעָנְשׁוּ בְּגִינֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ, לֵית לְכוּ לְאַגָּחָא קְרָבָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַגִּיחַ קְרָבָא בְּגִינֵיכוֹן, כְּמָה דְּאָמַר אָמַר, יְיָ׳ יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. תָּא חֲזֵי, הַהוּא לֵילְיָא, כָּנַשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְדָאִין דִּינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִלְמָלֵא דְּאַקְדִּימוּ אֲבָהָן עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לָא אִשְׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, זְכוּתָא דְּיַעֲקֹב אַגִּין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ד:א׳) לוּלֵי יְיָ׳ שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא.

פרק ז

(שמות י״ד:י״ד) יְיָ׳ יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. רִבִּי אַבָּא פָּתַח (ישעיהו נ״ח:י״ג) אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶיךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי. זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרַעֵי בְּהוֹן, לְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ, מִכָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא, וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא דִּלְהוֹן, קָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, וְיָהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא, וְיָהַב לוֹן שַׁבָּת, דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא מִכָּל שְׁאַר יוֹמִין, וַנַיְיחָא מִכֹּלָּא, וְחֶדְוָה דְּכֹלָּא, וְשָׁקִיל שַׁבָּת, לָקֳבֵל אוֹרַיְיתָא כְּלָּא, וּמַאן דְּנָטִיר שַׁבָּת, כְּאִילּוּ נָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא. וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֶג, עִנּוּגָא דְּכֹלָּא, עִנּוּגָא דְּנַפְשָׁא וְגוּפָא עִנּוּגָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת, מַאי וְקָרָאתָ. דְּיַזְמִין לֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ג:ב׳) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוֹמַר,

זְמִינִין, כְּמָה דִּמְזַמִּין אוּשְׁפִּיזָא לְבֵיתֵיהּ. וְעַל דָּא וְקָרֵאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג, דְּיַזְמִין לֵיהּ, כְּמָה דִּמְזַמְנִין אוּשְׁפִּיזָא, בְּפָתּוֹרָא מְתַקְּנָא, בְּבֵיתָא מְתַקְּנָא כְּדְקָא יֵאוֹת, בְּמֵיכְלָא וּבְמִשְׁתְּיָא כְּדְקָא יֵאוֹת, יַתִּיר עַל שְׁאַר יוֹמִין. וְקָרֵאתָ לַשַּׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם. (אמור כ"ב ע"א) לְקַדּוֹשׁ יְיָ' מְכוּבָּד: דָּא יוֹם כִּפּוּרִים. תְּרֵי דְּאִינּוּן חַד. וְכַבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר, וְהָא אִתְּמַר, בְּגִין דְּהַהִיא מִלָּה סָלְקָא, וְאִתְעַר מִלָּה דְּחוֹל לְעֵילָּא.

מַאן דְּמְזַמִּין אוּשְׁפִּיזָא, בֵּיהּ בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא, וְלָא בְּאָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי הַהוּא מִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, סָלְקָא וְאִתְעַר אִתְעָרוּתָא לְעֵילָּא, אִי לְטָב, אִי לְבִישׁ. וּמַאן דְּיָתִיב בְּעִנּוּגָא דְּשַׁבָּתָא, אָסִיר לֵיהּ לְאִתְעָרָא מִלָּה (מ"ג ב') דְּחוֹל, דְּהָא פְּגִים פְּגִימוּ בְּיוֹמָא קַדִּישָׁא. מַאן דְּיָתִיב בְּהִילּוּלָא דְּמַלְכָּא, לָא יִתְחֲזֵי לְמִשְׁבַּק לְמַלְכָּא, וְיִתְעַסַּק בְּאָחֳרָא.

וּבְכָל יוֹמָא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, וּלְאִתְעָרָא אַתְעָרוּתָא מִמָּה דְּאִצְטְרִיךְ. וּבְשַׁבָּת, בְּמִלֵּי דִּשְׁמַיָּא, וּבְקִדּוּשָׁה דְּיוֹמָא בָּעֵי לְאִתְעָרָא, וְלָא בְּמִלָּה אַחֲרָא.

תָּא חֲזֵי, הָכָא כַּד אִתְקְרִיב פַּרְעֹה לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּהַהִיא זִמְנָא, לָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִתְּעָרוּן יִשְׂרָאֵל אִתְעָרוּתָא לְתַתָּא כְּלָל, דְּהָא אִתְעָרוּתָא לְעֵילָּא הוּא, דְּהָא אֲבָהָן אַקְדִּימוּ וְאַתְּעָרוּ אִתְעָרוּתָא דָּא לְעֵילָּא, וּזְכוּתָא דִּלְהוֹן קָאִים קֳמֵיהּ, (ואתערו אתערותא דא) וְלָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִשְׂרָאֵל יִתְּעָרוּן לְתַתָּא כְּלָל. (דהא באתרה לעילא הוה) הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְיָ' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. תַּחֲרִישׁוּן וַדַּאי, וְלָא תִּתְעָרוּן מִלָּה, דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְכוּ, וְהָכָא אִתְכְּלִיל שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאַתְוָון רְשִׁימָן, וְהָא אִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא.

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי תְּנִינָא, יְיָ', בְּכָל אֲתַר רַחֲמֵי, וְאַף עַל גַּב דְּאַגַּח קְרָבָא, וְעָבִיד דִּינָא, הַהוּא דִּינָא בְּרַחֲמוּתָא הוּא. וְהָכָא חֲמֵינָא, דִּכְתִיב יְיָ' יִלָּחֵם לָכֶם, וְלָא אִתְחֲזֵי בְּהַהוּא דִּינָא רַחֲמֵי כְּלָל, דְּהָא כְּתִיב לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד.

אָמַר לֵיהּ, מִלָּה דָּא שְׁמַעְנָא מֵרִבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר, דְּאֶפִילּוּ הָכָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי הֲוָה, דְּחָפָא עֲלֵיהוֹן יַמָּא וּמִיתוּ, וּלְבָתַר אַפִּיק לוֹן יַמָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא בִּיקָרֵיהוֹן, וְאִתְקְבָרוּ בְּאַרְעָא, וְלָא בָּעָאת אַרְעָא לְקַבְּלָא לוֹן, עַד דְּאוֹשִׁיט לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינֵיהּ, וְקַבִּילַת לוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:י"ב) נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ. וּבְגִין דָּא, (הוה) הַאי דִּינָא בְּרַחֲמֵי הֲוָה.

וְעַל דָּא, לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְּעָרוּן יִשְׂרָאֵל מִלָּה בְּעָלְמָא, דְּאִי יִתְעָרוּן יִשְׂרָאֵל מִלָּה, לָא יִתְעָרוּן שְׁמָא דְּרַחֲמֵי, וְלָא יִתְעַבִּיד דִּינָא בְּרַחֲמֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְיָ' יִלָּחֵם לָכֶם

וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן, דְּלָא תִּתְעָרוּן מִידִי. דְּהָא שְׁמָא דְּרַחֲמֵי בָּעֵי לְאִתְעָרָא עָלַיְיהוּ, לְמֶעְבַּד דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְעַל דָּא בָּעֵי, דְּלָא תַּעַבְדוּן פְּגִימוּ, וְתִתְעָרוּן מִלָּה אַחֲרָא.

אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְּתִיב, (זכריה י״ד:ג׳) וְיָצָא יְיָ׳ וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִי הָכִי דָּא דִּינָא בְּרַחֲמֵי הֲוָה. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הֲוָה וַדַּאי, דִּינָא הוּא בְּרַחֲמֵי, דְּמוֹתָא דִּלְהוֹן לָא אִשְׁתְּכַח כְּמוֹתָנָא דְּשָׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, אֶלָּא חַס עָלַיְיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יְהוֹן כְּמוֹתָנָא דְּשָׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, דְּקַטִילוּ לוֹן, אֶלָּא בְּנַחַת בְּלֹא צַעֲרָא, הָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

וּבְכָל אָתָר, שְׁמָא דָּא, דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ, בַּר אָתָר חַד, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ב:י״ג) יְיָ׳ כַּגִּבּוֹר יֵצֵא וְגוֹ׳. וְכִי כַּגִּבּוֹר וְלֹא גִּבּוֹר. אֶלָּא יְשַׁנֵּי לְבוּשׁוֹי, וְיִלְבַּשׁ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין. כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת, יְשַׁנֵּי זִינֵיהּ.

וְעִם כָּל דָּא, דִּינָא הוּא יַתִּיר, אֲבָל רַחֲמֵי בֵּיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, כַּגִּבּוֹר, וְלֹא גִּבּוֹר. כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת, וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת. דְּוַדַּאי אַף עַל גַּב דְּעָבִיד דִּינָא, חָס עַל עוֹבָדוֹי, וְעַל דָּא, יְיָ׳ יִלָּחֵם לָכֶם וַדַּאי וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיר לוֹן לְחוּלָקֵיהּ וְאַחֲסָנְתֵּיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ׳ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

פרק ח

(שמות י״ד:ט״ו) וַיֹּאמֶר (קע״ח ע״ב) יְיָ׳ אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי. מִלָּה דָּא הָא אוּקְמוּהָ בְּסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא, וְתַמָּן הוּא רָזָא דִּילֵיהּ, וַיֹּאמֶר יְיָ׳ אֶל מֹשֶׁה. ר׳ יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (יונה ב׳:ב׳) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ׳ אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיְמַן יְיָ׳ דָּג גָּדוֹל. וַיְמַן: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל א׳:ה׳) וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דִּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מְנָּה אֶת מַאֲכַלְכֶם. אֲבָל הַאי קְרָא הָכִי מְבָעֵי לֵיהּ, וְיַמַּן יְיָ׳ אֶת יוֹנָה לַדָּג, דְּהוּא מָנָה הוּא דְּמִשַּׁדֵּר לֵיהּ. אֶלָּא וַדַּאי, הַהוּא דָּג הוּא הֲוָה מָנָה לְיוֹנָה, לְנַטָּרָא לֵיהּ מִן שְׁאַר נוּנֵי יַמָּא, וְיֶהֱוֵי גָּנִיז בְּגַוֵּיהּ. וְכֵיוָן דְּאַעֲלֵיהּ בְּגַוֵּיהּ, חָמָא יוֹנָה בְּמֵעוֹי, פּוּתְיָא דַּאֲתָר יַמָּא (נ״א פותיא דאתר דמעוי) כְּמוֹ הֵיכְלָא רַבְרְבָא, וּתְרֵין עֵינוֹי דְּהַהוּא נוּנָא, דְּנָהֲרִין כְּשִׁמְשָׁא, וְאֲבֶן טָבָא הֲוָה בְּמֵעוֹי, דְּנָהִיר לֵיהּ, וַהֲוָה חָמֵי כָּל מַה דִּי בְּיַמָּא וּבְתְהוֹמוֹי.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, מַאי דִּכְתִיב, (יונה ב׳:ג׳) קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, הָא לָא אִתְחֲזֵי, דְּכָל הַאי רְוָוחָא הֲוָה לֵיהּ. אֶלָּא וַדַּאי, כֵּיוָן דְּאַחְמֵי לֵיהּ הַהוּא נוּנָא, כָּל מַה דִּי בְּיַמָּא וּבְתְהוֹמוֹי, מִית, דְּלָא יָכִיל תְּלַת יוֹמִין לְמִסְבַּל. כְּדֵין עָקַת לֵיהּ לְיוֹנָה.

דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כֵּיוָן דְּחָמָא יוֹנָה כָּל הַהוּא רְוָוחָא, הֲוָה חָדֵי. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַה תִּבְעֵי יַתִּיר, לְהָא אֲעֵילְנָא לָךְ הָכָא. מָה עֲבַד, קָטַל לְהַהוּא נוּנָא וּמִית, וְכָל שְׁאַר נוּנֵי יַמָּא, הֲווֹ סָחֲרֵי סַחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא נוּנָא, דָּא נָשִׁיךְ לֵיהּ מֵהַאי גִּיסָא, וְדָא נָשִׁיךְ לֵיהּ מֵהַאי גִּיסָא. כְּדֵין חָמָא יוֹנָה גַּרְמוֹי בְּעָקוּ, מִיַּד וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ׳.

בְּקַדְמִיתָא דָּג, וְהַשְׁתָּא דָּגָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ז':כ"א) וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאוֹר מֵתָה. וּכְדֵין כְּתִיב, קָרָאתִי מִצָּרָה לִי. וְלָא כְּתִיב הָיִיתִי בַּצָּרָה, אוֹ יָשַׁבְתִּי בַּצָּרָה, אֶלָּא קָרָאתִי, מֵהַהוּא עָקוּ דְּעָאקִין לִי נוּנִי יַמָּא. מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי, דְּהָא מִית. וְלָא כְּתִיב מִבֶּטֶן חַי, אוֹ מִבֶּטֶן דָּג, אֶלָּא דְּוַדַּאי הֲוָה מִית.

כֵּיוָן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, קַבִּיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַחֲיֵיהּ לֵיהּ לְהַאי נוּנָא, וְאַפִּיק לֵיהּ לְיַבָּשְׁתָּא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא. דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ' לַדָּג וַיָּקֵא אֶת יוֹנָה. וְחָמוּ כֻּלְהוּ, עֲבִידְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מַה כְּתִיב, וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ' אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, לַאֲתָר דְּהֲוָה קְשִׁיר בֵּיהּ, מַשְׁמַע דִּכְתִיב יְיָ' אֱלֹהָיו, וְלָא כְּתִיב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ' וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא יְיָ' אֱלֹהָיו. אוּף הָכָא, וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי. אֵלַי דַּיְיקָא.

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ. וְיִסָּעוּ מִלְּאַסְגָּאָה מִלִּין, לְאוּ עִידָנָא דְּצְלוֹתָא הַשְׁתָּא. וְיִסָּעוּ, וְכִי לְאָן אֲתָר פָּקֵד לוֹן דְּיִנְטָלוּן, דְּהָא עַל יַמָּא הֲווֹ שָׁרָאן. אֶלָּא אַהֲדָר לְעֵילָּא, דִּכְתִיב מַה תִּצְעַק אֵלָי, דְּהָא כֻּלְהוּ בַּאֲתָר דָּא קַיְימֵי. וְעַל דָּא וְיִסָּעוּ, יִנְטָלוּן מִן דָּא, דְּלָאו עִדָּנָא הוּא.

פרק ט

(ס"א אלא בעתיקא תלייא מלתא) (שמות י"ד:ט"ז) וְאַתָּה הָרֵם אֶת מַטְּךָ וּנְטֵה. הָרֵם אֶת מַטְּךָ, דִּי בֵּיהּ רְשִׁים שְׁמָא קַדִּישָׁא, אַרְכִּין יְדָךְ בְּסִטְרָא דִּשְׂמָא קַדִּישָׁא, וְכֵיוָן דְּיֵחְמוּן מַיָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, יָעַרְקוּן מִנֵּיהּ. וּמִקַּמֵּיהּ (נ"א קמיה) וְעַל דָּא, וּנְטֵה אֶת יָדְךָ, לְסִטְרָא חָדָא, דְּסִטְרִין אֲחָרְנִין דְּהַהוּא מַטֶּה, אִצְטְרִיךְ לְךָ לְמַיִּין (נ"א ליה למלין) אַחֲרָנִין.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, חֲמֵינָא, דְּזִמְנִין אִתְקְרֵי הַאי מַטֶּה, מַטֵּה הָאֱלֹהִים, וּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי מַטֵּה דְּמֹשֶׁה. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן (תרי הוו והכי אוקימנא) בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, שַׁפִּיר קָאָמַר, דְּכֻלְּהוּ חַד, בֵּין תֵּימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵין תֵּימָא דְּמֹשֶׁה, וְהַאי מַטֶּה, לְאַתְעָרָא סִטְרָא דִּגְבוּרָה. וְעַל דָּא, וּנְטֵה אֶת יָדְךָ, יָדָא דְּשַׁמָּאלָא, דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא דִּגְבוּרָה.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַוי לְאִינּוּן דְּלָא חָמָאן, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא קָארֵי קָמַיְיהוּ בְּכָל יוֹמָא, (ס"א ולא ידעין) וְלָא מַשְׁגִּיחִין. תָּא חֲזֵי, בְּסִטְרָא דִּגְבוּרָה מִתְעָרֵי מַיָּא בְּעָלְמָא, וְנַפְקֵי מַיָּא, וְהַשְׁתָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַגְבָּא מַיָּא, אֲמַאי וּנְטֵה אֶת יָדְךָ, דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא.

אֶלָּא הָרֵם אֶת מַטְּךָ, לְנַגְבָּא מַיָּא. וּנְטֵה אֶת יָדְךָ, לְאַתְבָּא מַיָּא, לְאַתְעָרָא סִטְרָא דִּגְבוּרָה, וּלְאַתְבָּא מַיָּא עַל מְצָרִים. וּבְגִין כַּךְ, תְּרֵין מִלִּין הָכָא, דִּכְתִיב הָרֵם אֶת מַטְּךָ, וּנְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבְקָעֵהוּ.

וְהָא תְּהוֹמֵי הֲווֹ. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבַד נִיסָא גּוֹ נִיסָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ט״ו:ח׳) קָפְאוּ תְהֹמוֹת בְּלֶב יָם. וַהֲוָה אַזְלִין בְּיַבָּשְׁתָּא בְּגוֹ יַמָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה.

פרק י

(שמות י״ד:כ״ה) וַיָּסַר אֶת אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (יחזקאל א׳:ט״ו) וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפָן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר, אֲבָל תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכוֹלָּא אִתְחֲזֵי שֶׁלְטָנוּתָא דִילֵיהּ, וְשֶׁלְטָנֵיהּ דִּי לָא תַּעְדֵּי לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

וְעָבִיד שׁוּלְטָנוּתָא בַּאֲבָהָן, נָטַל לְאַבְרָהָם, וְקָיֵּים בֵּיהּ עָלְמָא, דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְאוּקְמוּהָ. נָטַל יִצְחָק, וְשָׁתִיל בֵּיהּ עָלְמָא, דְּאִיהוּ קַיָּים לְעָלְמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית י״ז:כ״א) וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק. נָטַל יַעֲקֹב, וְאוֹתְבֵיהּ קֳמֵיהּ, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בַּהֲדֵיהּ, וְאִתְפַּאַר בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וְתָא חֲזֵי, יַעֲקֹב אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלֵית בֵּיהּ מוֹתָא לְעָלְמִין, דְּכָל חַיִּין בְּהַהוּא אִילָנָא אִשְׁתְּכְלִלוּ, וְיָהֵב חַיִּין לְכָל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, יַעֲקֹב לָא מִית. וְאִימָתַי מִית, בְּשַׁעֲתָא דִכְתִיב, (בראשית מ״ט:ל״ג) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה. הַמִּטָּה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ג׳:ז׳) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, בְּגִין דִּבְהַאי מִטָּה כְּתִיב, (משלי ה׳:ה׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת, וּבְגִין כָּךְ וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה כְּתִיב, כְּדֵין וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו. וְעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב שְׁלִימוּ דַּאֲבָהָן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״א:ח׳) יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךְ.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין, כֻּלְּהוּ אֲחִידָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, דַּרְגִּין בְּדַרְגִּין, אִלֵּין עִלָּאִין וְאִלֵּין תַּתָּאִין. וְחֵיוָותָא קַדִּישָׁא עֲלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ אוֹכְלוֹסִין וּמַשְׁרְיָין, כֻּלְּהוּ נַטְלִין תְּחוֹת יְדָהָא, עַל מֵימְרָהָא נַטְלִין, וְעַל מֵימְרָהָא שָׁרָאן.

וְדָא הוּא חֵיוָותָא, (ס״א עילא קדישא) דְּכָל שְׁאַר חֵיוָותָא, אֲחִידָן בָּהּ וְאִשְׁתַּלְשָׁלוּ (ס״א ואשתכללו) בְּגִינָהּ כַּמָּה חֵיוִן לְחֵיוִן (ס״א אלין סלקין ואלין נחתין) וְאִתְאַחֲדָן דַּרְגִּין בְּדַרְגִּין, וְכֻלְּהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין אַזְלִין וְשָׁאטִין בְּיַמָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ה) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר וְגוֹ׳.

וְכַד סָלִיק יַמָּא גַּלְגַּלּוֹי, כֻּלְּהוּ אַרְבְּעִין סַלְקִין נַחְתִּין, וְזַעְפָּא אִשְׁתְּכַח, וְרוּחָא תַּקִּיפָא אַזְלָא עֲלַיְיהוּ בְּתַקִּיפוּ. וְנוּנֵי יַמָּא מִתְבַּדְּרִין לְכָל סְטַר, אִלֵּין לְמִזְרָח, וְאִלֵּין לְמַעֲרָב, אִלֵּין לַצָּפוֹן,

וְאִלֵּין לַדָּרוֹם. וְכָל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, דְּחָמָאן רְשִׁימָא עֲלַיְיהוּ, נַטְלִין לוֹן, וּבַלְעִין לוֹן בְּקַקְפְּטִירִי עַפְרָא.

וְכָל אַרְבִּין לָא נַטְלִין מֵאַתְרַיְיהוּ, וְלָא סַלְקִין וְנַחְתִּין, בַּר מֵהַהוּא שַׁעֲתָא, דְּאָתֵי חַד דַּבָּרָא בְּיַמָּא, וְיָדַע לְאַשְׁלָמָא רוּחָא דְּזַעְפָּא דְּיַמָּא, כֵּיוָן דְּסָלִיק דָּא עֲלֵיהּ דְּיַמָּא, שָׁכִיךְ מֵרוּגְזָא, וְנַיְיחָא אִשְׁתְּכַח, וּכְדֵין כֻּלְּהוּ אַרְבִּין אַזְלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְלָא סָטָאן לִימִינָא וּשְׂמָאלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ו) שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ. זֶה דַּיְיקָא. וְכָל נוּנֵי יַמָּא מִתְכַּנְּשִׁין לְאַתְרַיְיהוּ. וְכָל אִינּוּן חֵיוָון חַדָּאן עִלָּה, וְחֵיוָון חַקְלָא עִלָּאָה חַדָּאן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב מ':כ') וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יְשַׂחֲקוּ שָׁם.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אִית לְתַתָּא. כְּגַוְונָא דִּלְתַתָּא, אִית בְּיַמָּא. כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אִית לְעֵילָּא בְּיַמָּא עִלָּאָה. כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא אִית לְתַתָּא. כְּגַוְונָא דִּלְתַתָּא, אִית בְּיַמָּא תַּתָּאָה.

גּוּפָא דְּהַהוּא יַמָּא, הָא אִתְעֲרָנָא לְחַבְרָנָא, אוֹרְכָא וּפוּתְיָא, רֵישָׁא וּדְרֹעִין וְשַׁעֲרֵי גוּפָא, כֹּלָּא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וְכֹלָּא בִּשְׁמֵיהּ (ויחי רמ"ה) אִתְקְרֵי. וּכְגַוְונָא דָּא לְתַתָּא לְיַמָּא דִּלְתַתָּא, הָכִי נָמֵי רֵישָׁא דְּיַמָּא, וּדְרוֹעִין דְּיַמָּא, וְגוּפָא דְּיַמָּא.

כְּתִיב (בראשית מ"ט:י"ג) זְבוּלוּן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכּוֹן. וְהָא יַמָּא חַד הֲוָה בְּעַדְבֵיהּ אֶלָּא מַאי לְחוֹף יַמִּים, וַדַּאי אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּרָזָא עִלָּאָה. וַיְרָכָתוֹ עַל צִידוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות א':ה') יוֹצְאֵי יֶרֶךְ יַעֲקֹב. זְבוּלוּן שׁוֹקָא דִּימִינָא דְּגוּפָא הֲוָה, וְיַם כִּנֶּרֶת הֲוָה בְּעַדְבֵיהּ, וּמֵהָכָא אִשְׁתְּכַח חִלָּזוֹן לְתָכֶלְתָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה רְתִיכִין עַל רְתִיכִין אִשְׁתְּכַחוּ, וְנַלְגַּלּוֹי דִּרְתִיכָא רָהֲטִין בִּבְהִילוּ, וְלָא מִתְעַכְּבֵי אִינּוּן סַמְכֵי רְתִיכָא, לְנַטְלָא עֲלֵיהוֹן. וְכֵן כְּתִיב. (נ"א והכא שנהגו בכבדות בבהילו) תָּא חֲזֵי, רְתִיכָא דִּי מְמָנָא עַל מִצְרָאֵי, (אי תימא) אוּקְמוּהָ, רְתִיכָא שְׁלֵימְתָא לָא אִשְׁתְּכַח, דְּהָא כְּתִיב וַיַּסֵּר אֵת אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו, כַּמָּה רְתִיכִין הֲווֹ, דַּהֲווֹ נַטְלִין עַל חַד סְמִיךְ גַּלְגַּלָּא, דְּאִתְפָּקְדוּ עֲלַיְיהוּ, כֵּיוָן דְּאִתְעֲבַר הַאי מִשּׁוּלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ רְתִיכִין אִתְעֲבָרוּ מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן, וְלָא נַטְלוּ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ לְתַתָּא אִתְעֲבָרוּ מְשׁוּלְטָנוּתָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו מ"ו:כ"ה) עַל מִצְרַיִם וְעַל פַּרְעֹה וְעַל הַבּוֹטְחִים בּוֹ.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, שֶׁלְטָנוּתָא דְּמִצְרַיִם שְׁלִיט עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין, כֵּיוָן דְּאִתְבַּר חֵילָא דְּמִצְרַיִם, אִתְבַּר חֵילָא דִּשְׁאַר עַמִּין. מְנָלָן, דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:ט"ו) אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמות ט"ו:י"ד) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן וְגוֹ'. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ אֲחִידָן בְּפוּלְחָנָא דְּמִצְרַיִם, וַאֲחִידָן בְּמִצְרַיִם לְסִיּוּעָא דִּלְהוֹן. וּבְהַהוּא זִמְנָא, כֻּלְּהוּ בָּעָאן לְסִיּוּעָא דְּמִצְרַיִם, לְאִתְתַּקְפָּא. וְעַל דָּא, כֵּיוָן דִּשְׁמְעוּ גְּבוּרָן דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, רָפוּ יְדֵיהוֹן, וְלָא יָכִילוּ לְמֵיקַם, וְאִזְדַּעֲזָעוּ כֻּלְּהוּ, וְאִתְבָּרוּ (משולשליהון) מִשּׁוּלְטָנַתְהוֹן.

וַדַּאי כַּד אִתְּבַר חֵילָא דְּלְהוֹן לְעֵילָא, אִתְּבַר חֵילָא דְּכָל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בֵּיהּ, כְּיוֹן דְּאִתְּבַר חֵילָא דְּכֻלְּהוּ לְעֵילָא, כָּל הָנֵי דִּלְתַתָּא אִתְּבָרוּ, בְּגִין (ההוא) הַאי חֵילָא דְּאִתְּבַר בְּקַדְמֵיתָא. וּבְגִין כָּךְ וַיָּסַר אֵת אֹפֶן מַרְכְּבוֹתָיו כְּתִיב. וַיְנַהֲגֵהוּ בִּכְבֵדוּת, דְּהָא כַּד דָּא אִתְּבַר, לָא הֲווֹ אַזְלִין. תָּא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דִּלָּא כְּתִיב וַיָּסַר אֵת אוֹפַנֵּי מַרְכְּבוֹתָיו, אוֹ אוֹפַן מֶרְכַּבְתּוֹ, אֶלָּא וַיָּסַר אֵת אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו. בְּגִין הַאי חֵילָא, דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ. (הכי אקרון)

וְתוּ, וַיָּסַר אֵת אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו, תָּא חֲזֵי, (ויסר את אופן מרכבותיו) זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, לְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ, וּלְמֶהֱוֵי לְהוּ חוּלָק, וּלְמֶהֱוֵי אִינּוּן חוּלָקֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים יג) וּבוֹ תִּדְבָּקוּן. וּכְתִיב (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם, בַּיְיָ' מַמָּשׁ. וּכְתִיב (תהילים קל״ה:ד׳) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. וּכְתִיב (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. דְּאַפִּיק לוֹן מִזַּרְעָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי חוּלָקֵיהּ, וְעַל דָּא יָהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, גְּנִיזָא תְּרֵי אַלְפִּין שְׁנִין, עַד לָא יִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְהָא אִתְּמַר. וּבְגִין רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ יָהֲבָא לְיִשְׂרָאֵל, לְמֵהַךְ אֲבַתְרֵהּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא בָּהּ. תָּא חֲזֵי, כָּל מַשִּׁרְיָין דִּלְעֵילָּא, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין, כֻּלְּהוּ אֲחִידָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, דַּרְגִּין בְּדַרְגִּין, אִלֵּין עִלָּאִין, וְאִלֵּין תַּתָּאִין, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ה) זֶה הַיָּם גָּדוֹל. וְחֵיוָתָא קַדִּישָׁא עִלֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ אוּכְלוֹסִין וּמַשְׁרְיָין, כֻּלְּהוּ נַטְלִין תְּחוֹת יָדֵהּ, עַל מֵימָרֵהּ נַטְלִין, וְעַל מֵימְרֵהּ שָׁרָאן. בְּעִדָּנָא דְּהִיא נַטְלָא, כֻּלְּהוּ נַטְלִין, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אֲחִידָן בָּהּ. (אמר ר' יצחק) וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַעְבָּרָא לְאוּכְלוֹסִין דְּפַרְעֹה לְתַתָּא, אַעְבַּר בְּקַדְמֵיתָא לְהַהוּא חֵילָא דִּלְהוֹן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. מַה עָבֵד. אַעְבַּר וְסָלִיק הַהוּא אֱתָר קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּהָוָה מַדְבָּר (פי' מנהיג) לְכָל אִינּוּן רְתִיכִין, כְּיוֹן דְּהַאי אִסְתְּלִיק, הַנָּהוּ כֻּלְּהוּ מַשִּׁרְיָין לָא יָכְלִילוּ לְדַבְּרָא, כְּיוֹן דְּאִינּוּן לָא יָכְלִילוּ, הַהוּא מְמָנָא דְּמִצְרָאֵי אַעְבַּרוּ לֵיהּ מִשּׁוּלְטָנֵיהּ, וְאַעְבַּר (י' ע"ב) בְּנוּרָא דְּדַלִּיק, וּכְדֵין שֵׁלְטָנוּתָא דְּמִצְרָאֵי אִתְעֲדֵי. וְעַל דָּא, אָנוֹסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּחָמוּ מְמָנָא דְּמִצְרַיִם אִתּוֹקַד בְּנוּרָא.

ר' יִצְחָק אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְיַמָּא, קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַמְמָנָא רַבְרְבָא דְּעַל יַמָּא, אָמַר לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דַּעֲבָדִית אֲנָא עָלְמָא, מָנִיתִי לָךְ עַל יַמָּא, וּתְנַאי אִית לִי עַל יַמָּא, דִּי יִבְזַע מֵימוֹי מִקְמֵי בָּנַי. הַשְׁתָּא מָטָא עִדָּנָא, דְּיֵיעַבְרוּן בָּנַי בְּגוֹ יַמָּא. לְבָתַר מַה כְּתִיב, וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ. מַאי לְאֵיתָנוֹ, לִתְנָאוֹ דְּהָוָה לֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בְּרָא עָלְמָא.

וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל שָׁרָאן עַל יַמָּא, וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל חָמָאן, גַּלְגַּלֵּי יַמָּא סַלְקִין וְנַחְתִּין, זְקִפּוּ עֵינַיְיהוּ, וְחָמוּ לְפַרְעֹה וּלְאוּכְלוֹסִין דִּילֵיהּ, דְּחִילוּ וְצָעֲקוּ. וְהָא אִתְּמַר. הַיָּם רָאָה, מָה חָמָא יַמָּא. אֲרוֹנָא דְּיוֹסֵף קָא חָמָא, וְעָרַק מִקְּמֵיהּ. מַאי טַעְמָא, (בגין) דִּכְתִיב, (בראשית ל״ט:י״ב)

וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה. וְעַל דָּא הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס, וּכְתִיב וַיָּסַר אֶת אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו וְגוֹ' אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּחָמוּ אַרְעָא דְּמִצְרַיִם, כְּאִלּוּ אִתּוֹקַד בְּנוּרָא, כְּדֵין אָמְרוּ אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, הֲווֹ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי, תָּא וְאֵימָא לָךְ, דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאַעְבְּרָא שׁוּלְטָנוּתָא דְּאַרְעָא, לָא עָבִיד, עַד דְּאַעְבַּר שֻׁלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן בְּרָקִיעָא, וְלָא אַעְבַּר שֻׁלְטָנָא דִּלְהוֹן, עַד דְּמָנֵי אַחֲרָא בְּאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִגְרַע (שולטנותא) שְׁמוּשָׁא דִּלְהוֹן בְּרָקִיעָא, בְּגִין לְקַיְּימָא מַה דִּכְתִיב, (דניאלד) וּלְמַן דִּי יְצִבֵּא יְתְנִינַהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי הָכִי הוּא.

פְּתַח ר' יוֹסֵי וְאָמַר, (תהילים ח׳:ב׳) יְיָ' אֲדוֹנֵינוּ מַה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. יְיָ' אֲדוֹנֵינוּ: כַּד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְּרָא חֵילָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אַתְקִיף דִּינֵיהּ עָלַיְיהוּ, וְתָבַר לוֹן, וְאַעְבַּר מִקָּמֵיהּ שׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן.

אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר נָתַתָּ מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ תְּנָה הוֹדְךָ, מַהוּ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ. אֶלָּא דָּא הוּא רָזָא דְּנָהֳרָא עֲמִיקָא דְּכֹלָּא, וְדָוִד בָּעָא בָּעוּתֵיהּ, לְמִנְגַּד מִנֵּיהּ עַל הַשָּׁמַיִם, וְדָא הוּא (ויקרא ס"ה ע"ב) אֲשֶׁר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ג׳:י״ד) אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה.

בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי נָהֳרָא (ס"ג ע"ב, בראשית רכ"א ע"א) עֲמִיקְתָא דְּכֹלָּא, נָגִיד וְנָפִיק עַל הַשָּׁמַיִם, כְּדֵין כֹּלָּא בְּחִידוּ, וּמַטְרוֹנִיתָא אִתְעַטָּרַת בְּמַלְכָּא, וְכָל עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחִידוּ, וְשֻׁלְטָנוּתָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִתְעֲבָר מִקָּמֵי מַטְרוֹנִיתָא, וּכְדֵין זַקְפִין רֵישָׁא כָּל מַאן דַּאֲחִידוּ בָּהּ.

אַדְּהָכִי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהַוָה אָתֵי, וְחַד מָטוּלָא קָמֵיהּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, נֵזִיל, דִּלְמָא הַאי בַּר נָשׁ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הוּא, אוֹ עִם הָאָרֶץ הוּא, וְאָסִיר לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדֵיהּ בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, נֵיתִיב הָכָא, וְנֶחְמֵי, דִּלְמָא גַּבְרָא רַבָּא הוּא.

אַדְּהָכִי, אַעְבַּר קָמַיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ, בְּדוּקָּא דְּמַעְבְּרָא דְּקוֹטִיפָא דְּהַאי, חַבְרוּתָא אִבְּעֵי, וַאֲנָא יְדַעְנָא אָרְחָא אַחֲרָא, וְנִסְטֵי מֵהַאי, וַאֲנָא בָּעִינָא דְּאֵימָא לְכוּ, וְלָא אִתְחַיַּיבְנָא בְּכוּ, וְלָא אַעְבַּר עַל מַה דִּכְתִיב, (ויקרא י״ט:י״ד) וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, וְאַתּוּן כְּסוּמִין בְּאָרְחָא דָּא, וְלָא תִסְתַּכְּלוּ בְּנַפְשַׁיְיכוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאוֹרַיְיכְנָא הָכָא, אִתְחַבְּרוּ בַּהֲדֵיהּ. אָמַר לוֹן, לָא תִשְׁתָּעוּ מִידֵי הָכָא, עַד דְּנַעֲבֹר בְּהַאי. סָטוּ בְּאָרְחָא אַחֲרָא.

בָּתַר דְּנָפְקוּ מֵהַהוּא אֲתָר, אָמַר לוֹן, בְּהַהוּא אָרְחָא אַחֲרָא, הֲווֹ אָזְלֵי זִמְנָא חָדָא, חַד כֹּהֵן חָכָם, וְחַד כֹּהֵן עִם הָאָרֶץ בַּהֲדֵיהּ, קָם הַהוּא עִם הָאָרֶץ בְּהַהוּא אֲתָר עָלֵיהּ וְקַטְלֵיהּ. מֵהַהוּא יוֹמָא כָּל מַאן דְּאַעְבַּר בְּהַהוּא אֲתָר, מִסְתַּכֵּן בְּנַפְשֵׁיהּ. וְהָא מִתְחַבְּרִין תַּמָּן מְשַׁדְּדֵי טוּרַיָּא,

וְקַטְלִין וְקַפְחִין לְבָנֵי נָשָׁא, וְאִינּוּן דְּיַדְעֵי לָא עַבְרֵי תַּמָּן, וּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּמָא דְּהַהוּא כַּהֲנָא כָּל יוֹמָא.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו י״:ל״ב) עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לַעֲמוֹד וְגוֹ' הָא אוּקְמוּהָ אִינּוּן מָארֵי מְתִיבְתָּא. אֲבָל אֲנָא לָא אֲמֵינָא לְכוּ הָכִי, אֶלָּא דְּרָזָא דְּמִלָּה אוֹלִיפְנָא. עוֹד הַיּוֹם, מַאן יוֹמָא דֵּין. אֶלָּא, הָכִי כְּתִיב, (שמות ו׳:כ״ג) וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב. וְרָזָא הוּא, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאַהֲרֹן הוּא שׁוֹשְׁבִינָא דִּילָהּ, לְתַקָּנָא בֵּיתָהּ וּלְשַׁמְּשָׁא לָהּ, וּלְמֵיעַל לָהּ לְמַלְכָּא לְאִזְדַּוְּגָא כַּדְּקָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כָּל כֹּהֵן דְּמְשַׁמֵּשׁ בְּמַקְדְּשָׁא, כְּגַוְונָא דְּאַהֲרֹן.

אָחִימֶלֶךְ כַּהֲנָא רַבָּא עִלָּאָה הֲוָה, וְכָל אִינּוּן כַּהֲנֵי בַּהֲדֵיהּ, כֻּלְּהוּ הֲווֹ שׁוֹשְׁבִינִין דְּמַטְרוֹנִיתָא, כְּיָון דְּאִתְקְטִילוּ, אִשְׁתְּאַרַת מַטְרוֹנִיתָא בִּלְחוֹדָהָא, וְאִתְאֲבִיד שׁוֹשְׁבִינָא דִּילָהּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח מַאן דְּמְשַׁמֵּשׁ קָמָהּ, וְיִתַּקֵּן בֵּיתָהּ, וְיִתְחַדֵּי לָהּ לְאִזְדַּוְּגָא עִם מַלְכָּא. כְּדֵין מַהַהוּא יוֹמָא, אִתְעַבְּרָא לִשְׁמָאלָא, וְקַיְימָא עַל עָלְמָא, כְּמִין עַל כֹּלָּא, קְטִיל לְשָׂאוּל וְלִבְנוֹי, אִתְאֲבִיד מִינַיְיהוּ מַלְכוּ, מִיתוּ מִיְּשְׂרָאֵל כַּמָּה אַלְפִין וְכַמָּה רִבְוָון. וְעַד כְּעַן, הַהוּא חוֹבָה הֲוָה תְּלֵי, עַד דְּאָתָא סַנְחֵרִיב וְאַרְגִּיז כֹּלָּא.

וְדָא הוּא עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב, דָּא הוּא יוֹמָא עִלָּאָה, וּמַאן אִיהוּ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאַבְדַת שׁוּשְׁבִינִין דִּילָהּ, הַהִיא דְּאִשְׁתְּאַרַת בְּלָא יְמִינָא, (דהוי ליה) לְאִתְדַּבְּקָא בִּשְׂמָאלָא. דְּכַהֲנָא יְמִינָא הוּא. (אמר ליה לאתדבקא בשמאלא) וּבְגִין כַּךְ, עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לַעֲמוֹד.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב גִּבְעַת שָׁאוּל נָסָה, שָׁאוּל אֲמַאי הָכָא. אֶלָּא בְּגִין דְּהוּא קָטִיל לְכַהֲנֵי, וְגָרִים דְּרוֹעָא יְמִינָא, לְאִתְעַקָּרָא מֵעָלְמָא. אוּף הָכָא, מֵהַהוּא יוֹמָא, לָא אַעְבַּר בַּר נָשׁ בְּהַהוּא דּוּכְתָּא, בְּגִין דְּלָא אִסְתַּכַּן בְּנַפְשֵׁיהּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, וְלָא אֲמָרִית לָךְ דְּלָמָא גַּבְרָא רַבָּא הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ג׳:י״ג) אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה. אַשְׁרֵי אָדָם, כְּגוֹן אֲנָן, דְּאַשְׁכַּחְנָא לָךְ, וְיָדַעְנָא מִינָּךְ מִלָּה דְּחָכְמְתָא. וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה, כְּגוֹן אֲנָן, דְּאוֹרִיכְנָא לָךְ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדָךְ. וְדָא הוּא בַּר נָשׁ דְּזַמִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְבִזְבְּזָא בְּאָרְחָא, אַנְפּוֹי דְּשָׁכִינְתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ. אָזְלוּ.

פָּתַח הַהוּא גַּבְרָא וְאָמַר (תהילים כ״ד:א׳) לְדָוִד מִזְמוֹר לַיְיָ' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ וְגוֹ'. לְדָוִד מִזְמוֹר בַּאֲתָר חַד, וּבַאֲתַר אַחֲרָא מִזְמוֹר לְדָוִד, מַה בֵּין הַאי (ק״ע ע״א) לְהַאי. אֶלָּא לְדָוִד מִזְמוֹר, שִׁירְתָא דְּקָאֲמַר דָּוִד, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מִזְמוֹר לְדָוִד, שִׁירְתָא דְּקָאֲמַר דָּוִד, עַל גַּרְמֵיהּ.

לַיְיָ' (כ״ב ע״ב) הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. לַיְיָ': דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכָל אוּכְלוֹסִין דִּילָהּ, דְּמִתְחַבְּרָן בַּהֲדָהּ, וְאִקְרוּן מְלוֹאָהּ וַדַּאי הוּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ו׳:ג׳) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: דָּא הוּא אַרְעָא דִּלְתַתָּא, דְּאִקְרֵי תֵּבֵל,

וַאֲחִידַת בְּדִינָא (דעלמא) דִּלְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ט׳:ט׳) וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק, בֵּין לְחָד, בֵּין לְעַמָּא חַד, בֵּין לְכָל עָלְמָא, מֵהַאי דִּינָא הוּא אִתְּדָן.

תָּא חֲזֵי, פַּרְעֹה מֵהַאי דִּינָא יָנִיק, עַד דְּאִתְאֲבִידוּ הוּא וְכָל עַמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּהַאי דִּינָא אִתְּעַר עָלֵיהּ, הַהוּא מְמָנָא דְּאִתְמְנָא עֲלַיְיהוּ בְּשֶׁלְטָנוּתָא, אִתְּעֲדֵי וְאִתְּעֲבָר, כְּדֵין כֻּלְּהוּ דִּלְתַתָּא, אִתְאֲבִידוּ, דִּכְתִיב וַיָּסַר אֶת אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו. מַאי אוֹפַן מַרְכְּבוֹתָיו. מַרְכְּבוֹתָיו דְּפַרְעֹה. וּמַאן אִיהוּ הַהוּא אוֹפַן דִּלְהוֹן, הַהוּא מְמָנָא דְּשָׁלִיט עֲלַיְיהוּ. וְעַל דָּא מִיתוּ כֻּלְּהוּ בְּיַמָּא. אֲמַאי בְּיַמָּא, אֶלָּא יַמָּא עִלָּאָה אִתְּעַר עֲלַיְיהוּ, וְאִתְמְחוּ (נ"א ואתמסרו) בִּידָהָא. וּבְגִין כַּךְ טָבְעוּ בְּיַם סוּף כְּתִיב. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי הָכִי הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, טָבְעוּ בְּיַם סוּף. סוֹפָא דְּדַרְגִּין. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, וַיְנַהֲגֵהוּ בִּכְבֵדוּת. בִּכְבֵדוּת מַהוּ. אֶלָּא מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דִּבְהַהוּא דַּבְּרוּתָא דְּאִתְדַּבַּר בֵּיהּ בַּר נָשׁ, מְדַבְּרִין לֵיהּ. בְּפַרְעֹה כְּתִיב (שמות ט׳:ז׳) וַיִּכְבַּד לֵב פַּרְעֹה. בְּהַהוּא מִלָּה, דְּבַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּכְבֵדוּת מַמָּשׁ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַתְּ אוֹקִיר לְבָּךְ. אֲנָא אַדַּבַּר לָךְ בְּהַאי, עַל דָּא וַיְנַהֲגֵהוּ בִּכְבֵדוּת.

וַיֹּאמֶר מְצָרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וַיֹּאמֶר מְצָרַיִם, דָּא מְמָנָא דְּאִתְמְנֵי עַל מִצְרָאֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי מִלָּה קַשְׁיָא, כֵּיוָן דְּאַעְבְּרוּ לֵיהּ מִשּׁוּלְטָנוּתֵיהּ, הֵיךְ יָכִיל הוּא לְמִרְדַּף אֲבַתְרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא. אֲבָל דָּא וַיֹּאמֶר מְצָרַיִם, מִצְרַיִם דִּלְתַתָּא. כִּי יֵשׁ נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרַיִם, מִצְרַיִם דִּלְעֵילָּא, דְּכֵיוָן דְּאִתְבַּר חֵילֵהוֹן מִלְּעֵילָּא, כְּדֵין אִתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָּא דִּלְהוֹן לְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי יֵשׁ נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרַיִם. בְּמִצְרַיִם דַּיְקָא. דָּא הוּא תּוּקְפָּא דִּלְהוֹן דִּלְעֵילָּא. וְדָא הוּא דְּאוּקְמוּהָ מָלֵךְ מִצְרַיִם סְתָם. הָכָא, וַיֹּאמֶר מְצָרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּחָמוּ דְּהָא אִתְּבַר חֵילֵיהוֹן, וְתוּקְפָּא דִּלְהוֹן, דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְּעָרַת הַאי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִתְּעָרוּ כָּל אינון דאחידן בה, וכלהו אחרנין דלתתא, וישראל לעילא מכלהו, דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא, והא אוקמוה. ובגיני כך ישראל אחידן בה, יתיר מכל עובדי כוכבים ומזלות. וכד אינון מתערין, (כל עמים עכו"ם) אתבר תוקפהון מאינון דשלטי עלייהו.

תָּא חֲזֵי, הַאי מְמָנָא שֶׁלְּטָנָא דְּמִצְרָאֵי, דָּחִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, בְּכַמָּה שִׁעְבּוּדִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. לְבָתַר דְּאִתְבַּר הוּא בְּקַדְמִיתָא, אִתְּבָרוּ אִינּוּן מַלְכְוָותָא (ס"א מלתתא), הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי יֵשׁ נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרַיִם. נִלְחָם לָהֶם וּדַאי.

פרק יא

ס"א תוספתא (שמות י״ד:י״ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וגוֹ'. (מתניתין) עַד לָא (ס"א אשתקע) אִשְׁתְּכַח אֲוִירָא דַּכְיָא, וְלָא נְהִירִין, אֲבָנִין נְקִיבָן הֲווֹ סְתִימָאן. תְּלַת רוּחִין דִּכְלִילָן בְּתַלַת,

הֲווֹ שְׁקִיעָן. וּמַיִין סְתִימָן תְּחוֹת נוּקְבֵי. בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין אַתְוָון אִתְהַדְּרוּ לְאַתְרַיְיהוּ אִינּוּן אֲבָנִין (ס"א דרין).

בָּתַר שִׁבְעִין וּתְרֵין דַּרְגִּין, וְכֵן תְּלַת זִמְנִין, אִתְבָּקָעוּ וְאִתְנָקִיבוּ אֲבָנֵי, תְּחוֹת צָרוֹרָא דְּהַוָה חָקִיק, וְאִתְכְּנָפוּ דַּרְגִּין, וְאִתְעֲבִידוּ כְּנוּפְיָא חֲדָא. (ס"א אתפלג ואתעבידו כנופיא חד)

לְבָתַר אִתְפְּלָגוּ, וְאִתְעֲבִידוּ תְּרֵין דַּרְגִּין, פַּלְגוּתָא מַיָּא אַגְלִידוּ, וּפַלְגוּתָא אִשְׁתְּקָעוּ. אִלֵּין סְלִיקוּ, וְאִלֵּין נַחְתוּ, מַהָכָא שָׁרָא עָלְמָא לְאִתְפַּלְגָא.

צָרוֹרָא אַחֲרָא (נ"א חדא) אית לְעֵילָּא, (לעילא) וְהוּא גְּלִיפָּא בע"ב חֲתִימָן דְּגוּשְׁפַּנְקָא תַּקִּיפָא, וּבְהוּ שְׁקִיעָן גַּלְגַּלּוֹי דְּיַמָּא. כַּד נַטְלִין, אִתְפְּלָגוּ לְאַרְבַּע זִוְיִין. פַּלְגוּ חֲדָא סָלִיק, וּפַלְגוּ חֲדָא נָחִית, פַּלְגוּ חֲדָא לִסְטַר צָפוֹן, וּפַלְגוּ חֲדָא לִסְטַר דָּרוֹם. כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, גּוּמְרִין דְּלַהֲטִין קַיְימִין, בְּלַהַט שִׁנְּנָא דְּחַרְבָּא דְּמִתְהַפְּכָא.

חַד קַיְימָא נָעִיץ בְּגוֹ יַמָּא, דַּרְגָּא שְׁלִיחָא דְּאַפְּרָכָא עִלָּאָה, סָלִיק בְּהַהוּא קַיְימָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, אִשְׁתָּכְלָל (נ"א אסתכל) לְמַרְחִיק, קְטוֹרָא דְּאַרְבִּין דְּשָׁאטִין בְּיַמָּא. מַאן חֲמֵי גַּלְגַּלִּין דְּסַלְקִין וְנַחְתִּין וְרוּחָא דְּנָשִׁיב בָּהוּ, וְנוּנֵי יַמָּא נָגְדִין כָּל אִינּוּן אַרְבִּין לְכָל סִטְרֵי עָלְמָא.

הַהוּא דַּרְגָּא, כַּד נָחִית מֵהַהוּא, קַיְימֵי אֶלֶף מִימִינֵיהּ, וְאֶלֶף מִשְּׂמָאלֵיהּ, הֲוָה תָּב וְיָתִיב בְּאַתְרֵיהּ, כְּמַלְכָּא בְּכוּרְסְיֵהּ. הַהוּא דַּרְגָּא דְּכַד שָׁאטֵי יַמָּא לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, עִמֵּיהּ נָפְקַת, בֵּיהּ תֵּבַת, הוּא תָּב בְּקִיּוּמָא דְּמַלְכָּא.

כְּדֵין כָּרוֹזִין נָפְקִין, מַאן מָארֵי דְּעַיְינִין, יְזַדְקְפָן לוֹן לְעֵילָּא לְעֵילָּא. מָארֵי דְּנַטְלִנְוֹ. כְּדֵין וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. (עד כאן).

פרק יב

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (משלי ל"א:י"ד) הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ל':כ"ז) הִנֵּה שֵׁם יְיָ' בָּא מִמֶּרְחָק. תָּבִיא לַחְמָהּ, בְּחַד דַּרְגָּא דְּשָׁאטֵי עָלָהּ, וּבֵיהּ אִתְמְשָׁכוּ כָּל אִלֵּין נָחְלִין וּמַבּוּעִין דְּאָזְלִין בְּיַמָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת א':ז') כָּל (ויקרא נ"ח ע"א) הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹ'.

אֶל מָקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ נָחְלִין אִתְמַשְׁכָן בְּהַהוּא דַּרְגָּא, וְהַהוּא דַּרְגָּא נָחִית (נ"א נגיד) לוֹן לְהַהוּא יַמָּא, לָא תֵּימָא. דְּהָא אָרִיךְ לוֹן, וְהָא לָא שַׁרְיָין בֵּיהּ אַחֲרָנִין, וְלָא נָגְדִין בֵּיהּ כְּמִלְקַדְמִין, אַהְדָּר וְאָמַר אֶל מָקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים, אֶל מָקוֹם דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּנַחֲלִין אַזְלִין זִמְנָא חֲדָא, שָׁם הֵם שָׁבִים לְלֶכֶת, תַּמָּן אִינּוּן תַּיְיבִין

מֵהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה, וְלָא פַּסְקִין לְעָלְמִין, וּמִתְכַּנְּשֵׁי כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא אֲתָר. וְלָמָּה. לְמֵהַךְ לְהַהוּא אֲתַר דְּיַמָּא, כְּמָה דְּאִתְמַר, מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא דַּרְגָּא. צַדִּיק אִקְרֵי.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתִיב (תהילים ק"ד:כ"ו) שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ. שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן, בְּהַהוּא יַמָּא דְּאִזְלִין וְשָׁאטִין, עַד דְּאַתְיָין לְאִתְחַבְּרָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא, כְּדֵין כְּתִיב לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, לְעֵילָּא לְעֵילָּא יַתִּיר, אִית זִוּוּגָא אַחֲרָא, דְּשָׁארִי בַּהֲבִיבוּתָא, וְלָא (ויקרא ס"א ע"ב, ע"ז ע"ב, נ"ה ע"א, כ"ו ע"א) מִתְפָּרֵשׁ לְעָלְמִין. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאן זַכֵּי לְהַהוּא זִוּוּגָא. אָמַר לֵיהּ, מַאן דְּאִית לֵיהּ חוּלְקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּעָלְמָא דְּאָתֵי דַּיְקָא.

אָמַר לֵיהּ, וְהָא מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ו) לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ, מַשְׁמַע דְּקָאָמַר זֶה, וְזֶה וְזֹאת יְדִיעָן אינּוּן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, תַּרְוַוּיְיכוּ שַׁפִּיר קָאָמְרִיתּוּ, וְהָא דְּרִבִּי יְהוּדָה שַׁפִּיר דַּיְקָא, וְכֹלָּא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְעַנְּגָא בְּהוּ לְצַדִּיקַיָּיא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּמָּה אַלְפִין, כַּמָּה רִבְבָן דְּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאֲרֵי דְּאַנְפִּין עִלָּאִין, מֵאֲרֵי דְּעַיְינִין, מֵאֲרֵי דְּזַיְינִין, מֵאֲרֵי דִּילָלֵה, מֵאֲרֵי דִּיבָבָא, מֵאֲרֵי דְּרַחֲמֵי, מֵאֲרֵי דְּדִינָא, וְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ אַפְקֵד לְמַטְרוֹנִיתָא לְשַׁמְּשָׁא בְּהֵיכְלָא קַמֵּיהּ.

לָקֶבֵיל אִלֵּין, אִית לָהּ לְמַטְרוֹנִיתָא, מַשְׁרְיָין מְזַיְינִין. בְּשִׁתִּין (בשתא) אַנְפִּין מִשְׁתַּכְחוּ מַשְׁרְיָין מְזוּיְינִין. וְכֻלְּהוּ חֲגִירָן חַרְבָּא, קַיְימָאן בְּסַחֲרָנָהָא, כַּמָּה נָפְקִין, כַּמָּה עַיְילִין. בְּשִׁית גַּדְפִּין טָאסִין כָּל עָלְמָא. קַמֵּי כָּל חַד וְחַד גּוּמְרִין דְּנוּר דְּלִיק. לְבוּשׁוֹי, מִתְלַהֲטָא אֶשָּׁא. בְּגַבּוֹי, שְׁנָנָא דְּחַרְבָּא מִתְלַהֲטָא בְּכָל עָלְמָא, לְנַטְרָא קַמֵּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ג':כ"ד) וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

מַאן דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. דָּא הִיא מַטְרוֹנִיתָא רַבְּתָא, דְּהִיא אַרְחָא, לְהַהוּא אִילָנָא רַבְרְבָא תַּקִּיף, אִילָנָא דְּחַיֵּי. דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':ז') הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּורֵי יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא, כֻּלָּם אֲחוּזֵי חַרֶב.

כַּד נַטְלָא מַטְרוֹנִיתָא, כֻּלְּהוּ נַטְלִין בַּהֲדָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. וְכִי מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים אִתְקְרֵי. אָמַר רִבִּי אַבָּא אִין. תָּא חֲזֵי, הָכִי אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אַתְקִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְמֵיהּ, הֵיכָלָא קַדִּישָׁא, הֵיכָלָא עִלָּאָה, (קדישא) קָרְתָּא קַדִּישָׁא, קָרְתָּא עִלָּאָה. יְרוּשְׁלֵים עִיר הַקֹּדֶשׁ אִקְרֵי, מַאן דְּעָאל לְמַלְכָּא, לָא עָאל אֶלָּא מֵהַהוּא קָרְתָּא קַדִּישָׁא, נָטִיל אָרְחָא לְמַלְכָּא, דְּאָרְחָא מֵהָכָא אִתְתְקַן.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קי"ח:כ') זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ' צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ. כָּל שְׁלִיחוּתָא דְּבַעֵי מַלְכָּא מִבֵּי מַטְרוֹנִיתָא נָפְקָא, וְכָל שְׁלִיחוּתָא מִתַּתָּא לְמַלְכָּא, (נ"א דבעי מלכא) לְבֵי

מַטְרוֹנִיתָא עָיֵיל בְּקַדְמֵיתָא, וּמִתַּמָּן לְמַלְכָּא. אִשְׁתְּכַח דְּמַטְרוֹנִיתָא אִיהִי שְׁלִיחָא דְּכֹלָּא, מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא, אִיהִי שְׁלִיחָא דְּכֹלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא. מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְגוֹ', וְהַאי לֶלֶכֶת יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְכִי יִקְרָא הוּא דְּמַלְכָּא, דְּמַטְרוֹנִיתָא תַּזִּיל, וְהִיא תִּגַּח קָרָבָא, וְהִיא אַזְלַת שְׁלִיחָא. אֶלָּא, לְמַלְכָּא דְּאִזְדַּוּוג בְּמַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה, חָמָא מַלְכָּא יְקִירוּ דִּילֵהּ, עַל כָּל שְׁאַר מַטְרוֹנִיתָא דְּעָלְמָא, אָמַר כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחִין לְחֵינָתָא (נ"א לחופתא), לְקֳבֵל הַאי מַטְרוֹנִיתָא דִּילִי. הִיא סַלְּקָא עַל כֹּלָּא, מַה אַעְבִּיד לָהּ. אֶלָּא כָּל בֵּיתָא דִּילִי יְהֵא בִּידָהָא, אַפִּיק מַלְכָּא כָּרוֹזָא, מַהָכָא כָּל מִלִּין דְּמַלְכָּא בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא יִתְמַסְּרוּן. מַה עָבִיד. אַפְּקִיד מַלְכָּא בִּידָהָא כָּל זַיְינִין דִּילֵיהּ, כָּל אִינּוּן מָארֵי מַגִּיחִין קְרָבָא, כָּל אִינּוּן אֲבָנִין יְקִרִין דְּמַלְכָּא, כָּל גְּנָזַיָּיא דְּמַלְכָּא. אָמַר, מֵהָכָא, כָּל מַאן דְּיִצְטְרִיךְ לְמַלְכָּא עִמִּי, לָא יָכִיל לְמַלְכָּא עִמִּי, עַד דְּאוֹדַע לָהּ מַטְרוֹנִיתָא.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִסְגְּיאוּת חֲבִיבוּתָא וּרְחִימוּתָא דִּילֵיהּ בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַפְקִיד כֹּלָּא בִּרְשׁוּתָהּ, אָמַר, הָא כָּל שְׁאָרִי, לָא מִשְׁתַּכְּחֵי כְּלוּם לְגַבָּהָא. אָמַר, (שיר השירים ו׳:ט׳) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְגוֹ', אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי. מַה אַעְבִּיד לָהּ, אֶלָּא, הָא כָּל בֵּיתָא דִּילִי בִּידָהָא. אַפִּיק מַלְכָּא כָּרוֹזָא, מַהָכָא כָּל מִלִּין דְּמַלְכָּא, בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא יִתְמַסְּרוּן. אַפְקִיד בִּידָהָא כָּל זַיְינִין דִּילֵיהּ, רוֹמְחִין, וְסַיְיפִין, קַשְׁתִּין, חִצִּין, וַחֲרָבִין, בַּלִּסְטְרִין. קַסְטִירָאִין, אֲעִין, אֲבָנִין, כָּל אִינּוּן מָארֵי (נ"א מאני) מַגִּיחֵי קְרָבָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים וְגוֹ' כֻּלָּם אֲחוּזֵי חֶרֶב מִלּוּמְּדֵי וְגוֹ'.

אָמַר מַלְכָּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, קְרָבָא דִּילִי אִתְמְסַר בִּידָךְ, זַיְינִין דִּילִי, מָארֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא בִּידָךְ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַתְּ הֲוֵי נַטְרָא לִי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קכא) שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מַאן דְּאִצְטְרִיךְ לִי, לָא יָכִיל לְמַלְכָּא עִמִּי, עַד דְּאוֹדַע לְמַטְרוֹנִיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:ג׳) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. שְׁלִיחָא דְּמַלְכָּא בְּכֹלָּא, כְּמָה דְּאוּקְימְנָא. אִשְׁתְּכַח דְּכֹלָּא בִּידָהָא, וְדָא הוּא יְקָרָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וְגוֹ', כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם, מַאי טַעְמָא מֵאַחֲרֵיהֶם. בְּגִין דְּיִשְׁתְּכְחוּ לְקַמָּהָא (נ"א לגבהא) מָארֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא, מָארֵי בַּלִּסְטְרָאוֹת, מָארֵי רוֹמְחִין וְסַיְיפִין, וְאִתְגְּלוֹן קַמָּהָא, דְּהָא הֲווֹ אַתְיָין מַשִּׁירְיָין אַחֲרָנִין, לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל מִלְּעֵילָּא, וְעַל דָּא וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם.

וְתָאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אָתָא רַבְרָבָא שֻׁלְטָנָא דְּמָמָנָא עַל מִצְרָאֵי, וְכַנַּשׁ שִׁית מְאָה (רבוון) רְתִיכִין מְקַטְרְגִין, וְעַל כָּל רְתִיכָא וּרְתִיכָא, שִׁית מְאָה שֻׁלְטָנִין מְמָנָן קַטֵּיגּוֹרִין, הֲדָא הוּא

דְכְתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְגוֹ'. וְכִי שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר, לָא הֲווֹ רְכִבֵי מִצְרַיִם, מַאי טַעְמָא וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, הֲוָה סָמָאֵ"ל אוֹזִיף לֵיהּ, שִׁית מֵאָה רְתִיכִין מְקַטְרְגִין לְסַיְיעָא לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר.

אֵימָתַי אַשְׁלִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסָמָאֵ"ל. בְּקָרָבָא דְסִיסְרָא, דְּעִקֵּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל אִינּוּן רְתִיכִין, וְאִתְמְסָרוּ בִּידָא דְמַטְרוֹנִיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שופטים ה׳:כ״א) נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם נַחַל קְדוּמִים וְגוֹ'. וּלְזִמְנָא דְאָתֵי, יִתְמְסָרוּ כֻּלְּהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:א׳) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה וְגוֹ'. וְעַל דָּא וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם, דְּזִמְנָא שְׁכִינְתָּא בְּסוֹף יוֹמַיָּא לְאַעְקְרָא לוֹן מִן עָלְמָא.

וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם, מַאן עַמּוּד הֶעָנָן דָּא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, דָּא הוּא עֲנָנָא דְאִתְחֲזֵי תְּדִיר עִם שְׁכִינְתָּא. וְדָא הוּא עֲנָנָא דְעָאל מֹשֶׁה בְּגַוֵּיהּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתִיב וַיְיְ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, אֶלָּא סִיּוּעָא דְצַדִּיק הוּא, וּפְרִישׁוּ דְּרִשִׁימוּ דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא אָזִיל הַאי עָנָן יוֹמָם, וּכְתִיב (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ. וּמִסְטָרָא דְחֶסֶ"ד אָתָא עֲנָנָא דָּא, וְדָא חֶסֶד אִתְקְרֵי, וַעֲנָנָא אַחֲרָא אָזִיל בְּלֵילְיָא, וְאִתְקְרֵי עַמּוּד אֵשׁ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם: דָּא אַבְרָהָם. וְעַמּוּד הָאֵשׁ לַיְלָה: דָּא יִצְחָק. וְתַרְוַוּיְיהוּ אִשְׁתְּכָחוּ בִּשְׁכִינְתָּא, וּמַה דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּעַל דָּא יָדָא דְהַאי (נ"א דבהאי) דַּרְגָּא, אִשְׁתְּכָחוּ.

וְהַאי וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע: דְּנָטִיל מִסְטָרָא דְחֶסֶ"ד, וְאִתְדְּבַק בְּסִטְרָא דִּגְבוּרָה, בְּגִין דְּהָא מָטָא שַׁעֲתָא לְאִתְלַבְּשָׁא בְּדִינָא.

פרק יג

תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּלִים סִיהֲרָא מִכֹּלָּא, וְיָרְתָא שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן קַדִּישִׁין, בִּתְלַת סִטְרִין. סִטְרָא חֲדָא אִתְלַבְּשָׁא בְּעִטְרוֹי דְּחֶסֶד עִלָּאָה, בְּשִׁבְעִין גְּלִיפִין דְּנָהִירוּ דְּאַבָּא עִלָּאָה, דְּאַנְהִיר לָהּ.

סִטְרָא תִּנְיָינָא, אִתְלַבְּשַׁת בְּרוֹמְחֵי דִּגְבוּרָ"ה, בְּשִׁתִּין פּוּלְסֵי דְּנוּרָא, וַעֲשָׂרָה דִּילָהּ דְּנָחֲתוּ מִסִּטְרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה בְּנִימוּסֵי גְּלִיפִין.

סִטְרָא תְּלָתָאֵי, אִתְלַבְּשַׁת בִּלְבוּשֵׁי אַרְגְּוָנָא, דְּלָבִישׁ מַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּאִקְרוּן תִּפְאֶ"ת, דְּיָרִית בְּרָא קַדִּישָׁא, בְּשִׁבְעִין עִטְרִין עִלָּאִין, מִסִּטְרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא, וְהוּא כְּלִיל לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא.

(ס"א ותרין עטרין מסטרא דאבא ואימא, ואינון שבעין ותרין שמהן.) וְתָנֵינָן מִסִּטְרָא דְּחֶסֶ"ד שִׁבְעִין וּתְרֵין סָהֲדִין. מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָא שִׁבְעִין וּתְרֵין סוֹפְרִין. מִסִּטְרָא דְּת"ת שִׁבְעִין וּתְרֵין גַּוְונִין לְאִתְפָּאֲרָא.

וּבְהַאי אֲתָר, אִתְגְּלִיף חַד בְּחַד, וְאִסְתְּלִיק שְׁמָא קַדִּישָׁא, רָזָא דִּרְתִיכָא, וְהָכָא אִתְגְּלִיפוּ אֲבָהָתָא, לְאִתְחַבְּרָא בְּחַד, וְהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּאַתְוָוֹ.

צְרוּפָא דְּאַתְוָון אִלֵּין, אַתְוָון קַדְמָאֵי, רְשִׁימִין כְּסִדְרָן בְּאַרַח מֵישָׁר, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אַתְוָון קַדְמָאֵי אִשְׁתְּכָחוּ בְּחֶסֶ"ד, לְמֵהַךְ בְּאַרַח מֵישָׁר, בְּסִדּוּרָא מִתְתַּקֵּן.

אַתְוָון תִּנְיָינֵי, רְשִׁימִין בְּגַלְגּוֹלָא לְמַפְרַע, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אַתְוָון תִּנְיָינֵי, מִשְׁתַּכְחוּ בִּגְבוּרָה, (ס"א מגבורה) לְגַלָּאָה דִּינִין וְזִינִין דְּאִתְיָין מִסִּטְרָא דְּשָׂמָאלָא.

אַתְוָון תְּלִיתָאֵי, אִינּוּן אַתְוָון רְשִׁימָן, לְאַחֲזָאָה גַּוונִין, לְאִתְעַטָּרָא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְכֹלָּא בֵּיהּ מִתְחַבְּרָן וּמִתְקַשְּׁרָן, וְהוּא אִתְעַטָּר בְּעִטָּרוֹי בְּאַרַח מֵישָׁר, וְרָשִׁים לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, כְּמַלְכָּא דְּאִתְעַטָּר בְּכֹלָּא.

הָכָא אִתְרְשִׁים שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּע"ב תֵּיבִין, דְּמִתְעַטְּרֵי בַּאֲבָהָתָא, רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא, הָנֵי אַתְוָון תְּלִיתָאֵי, מַאי טַעְמָא לָאו אינּוּן כְּתִיבִין, מִנְּהוֹן בְּאַרַח מֵישָׁר כְּסִדּוּרָן, וּמִנְּהוֹן לְמַפְרַע, לְיַשְּׁרָא לְהַאי סִטְרָא, וּלְהַאי סִטְרָא, דְּהָא תָּנֵינָן, (תהילים צ"ט:ד') אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מֵישָׁרִים לְתֻרֵי סִטְרֵי, וּכְתִיב (שמותכו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים וְגוֹ', דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, דָּא יַעֲקֹב, וְכֹלָּא חַד.

אֶלָּא לְמַלְכָּא דְּאִיהוּ שְׁלִים מִכֹּלָּא, דַּעְתֵּיהּ שְׁלִים מִכֹּלָּא, מָה אָרְחֵיהּ דְּהַהוּא מַלְכָּא. אַנְפּוֹי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא תַּדִּיר, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁלִים. וְכַד דָּאִין, דָּאִין לְטָב וְדָאִין לְבִישׁ. וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִסְתַּמָּרָא מִינֵּיהּ. מַאן דְּאִיהוּ טִפְּשָׁא, חֲמֵי אַנְפּוֹי דְּמַלְכָּא נְהִירִין וְחַיְּיכָן, וְלָא אִסְתַּמַּר מִינֵּיהּ. וּמַאן דְּאִיהוּ חַכִּימָא, אַף עַל גַּב דְּחָמֵי אַנְפּוֹי דְּמַלְכָּא נְהִירִין, אָמַר מַלְכָּא וַדַּאי שְׁלִים הוּא, שְׁלִים הוּא מִכֹּלָּא, דַּעְתֵּיהּ שְׁלִים, אֲנָא חָמֵי דִּבְהַהוּא נְהִירוּ, דִּינָא יָתִיב וְאִתְכַּסְיָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְחֲזְיָא, דְּאִי לָאו הָכִי, לָא יֵהֵא מַלְכָּא שְׁלִים, וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִסְתַּמָּרָא.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁלִים תַּדִּיר בְּהַאי גַּוונָא וּבְהַאי גַּוונָא, אֲבָל לָא אִתְחֲזְיָא, אֶלָּא בְּנְהִירוּ דְּאִפֵּין. וּבְגִין כַּךְ, אינּוּן טִפְּשִׁין חַיְּיבִין לָא אִסְתַּמָּרָן מִנֵּיהּ. אינּוּן חַכִּימִין זַכָּאִין, אַמְרִין, מַלְכָּא שְׁלִים הוּא, אַף עַל גַּב [אָמְרוּ הַמַּגִּיהִים כָּאן מָצָאנוּ כָּתוּב פָּסוּק וַיִּסַּע כָּסֶדֶר כָּל אוֹת וְאוֹת בְּבֵית אֶחָד בְּמִרוּבָּע עִם זה בָּעֵי לְאִסְתַּמָּרָא מִנֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵהָכָא, (מלאכי ג':ו') אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי. לָא דָּלִיגְנָא לַאֲתָר אַחֲרָא, בִּי אִתְכְּלִיל כֹּלָּא. הָנֵי תְּרֵי גַּוונֵי בִּי אִתְכְּלִילָן, בְּגִין כַּךְ כֹּלָּא בְּאַרַח מֵישָׁר אִתְחֲזְיָא, וְאַף עַל גַּב דְּאַתְוָון אֲחִידָן לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, כְּסִדְרָן כְּתִיבִין.

(שמות י"ד:י"ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵיהֶם. עַד כָּאן סִטְרָא חַד, חֶסֶד לְאַבְרָהָם. אָמַר רִבִּי

שְׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, תָּא חֲזֵי רָזָא דָּא. כַּד עַתִּיקָא קַדִּישָׁא אַנְהִיר לְמַלְכָּא, אַנְהִיר לֵיהּ, (ס"א עטר ליה ואחסין ליה, בכתרין וכו') וְעִטְרִין לֵיהּ, בְּכִתְרִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, כַּד מָטָאן לְגַבֵּיהּ מִתְעַטְּרֵי אֲבָהָתָא, בְּשַׁעֲתָה דְּמִתְעַטְּרֵי אֲבָהָתָא, כְּדֵין הוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. כְּדֵין מַטְרוֹנִיתָא, נַטְלָא בְּמַטְלָנָהָא, (בההוא) (נ"א בשולטנא בההיא) שְׁלִימוּ דַּאֲבָהָתָא. וְכַד מִתְעַטְּרָא מִכֻּלְּהוֹן, כְּדֵין אִתְבָּרְכָא, וּרְשׁוּתָא דְּכֹלָּא בִּידָהָא.

כְּגַוונָא דָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּאַתווֹי רְשִׁימִין בִּרְתִיכָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא עִטּוּרָא דַּאֲבָהָן. אָמְרוּ הַמַּגִיהִים כָּאן מָצָאנוּ כָּתוּב פָּסוּק וַיִּסַּע כְּסֵדֶר כָּל אוֹת וְאוֹת בְּבֵית אֶחָד בְּמִרוּבָּע עִם זה הַלָּשׁוֹן עַד כָּאן אִתְתָּקְנוּ טוּרִין כְּסִדְרָן בָּרָזָא דְחֻסֶּד לָא סַטָּאן לִימִינָא וּשְׂמָאלָא. אַחַר כֵּן מָצָאנוּ פָּסוּק וַיָּבֹא לְמַפְרַע כְּמוֹ כֵן כָּל אוֹת וְאוֹת בְּבֵית אֶחָד בְּמִרוּבָּע עִם זֶה הַלָּשׁוֹן עַד כָּאן אִתְתָּקְנוּ טוּרִין לְמִפְרַע בָּרָזָא דִּגְבוּרָה כֻּלְּהוּ שְׂמָאלָא כְּלִילָן בִּימִינָא. אַחַר כָּךְ מָצָאנוּ פָּסוּק וַיֵּט כַּסֵּדֶר כְּמוֹ כֵן כָּל אוֹת וְאוֹת בְּבֵית אֶחָד בְּמִרוּבָּע עִם זה הַלָּשׁוֹן עַד כָּאן כְּלִילָן טוּרִין דִּשְׂמָא קַדִּישָׁא בְּתִפְאֶרֶת לְבַתַּר מִתְחַבְּרָן אֲבָהָן וְאִתְעַבִּידוּ שְׂמָא קַדִּישָׁא. וְאַחַר כָּךְ מָצָאנוּ הע"ב שְׁמוֹת הַיּוֹצְאִים מִשלשָׁה פְּסוּקִים אֵלּוּ בְּמִרוּבָּע כָּל שֵׁם וְשֵׁם מִשלשָׁה אוֹתִיּוֹת הַיּוֹצְאִים מִשְּׁלשָׁה פְּסוּקִים אֵלּוּ יָשָׁר הָפוּךְ יָשָׁר וְהַסִּימָן יה"י אוֹר עִם זֶה הַלָּשׁוֹן הָא כְּגַוְונָא דָּא שְׂמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא בְּאַתְווֹי רְשִׁימִין בִּרְתִיכָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא עִטּוּרָא דְּאֲבָהָן. ולא הדפסנו אותו כאן מפני יקר תפארת גדולתו. (והודפס בסוף הספר)

(אמר רבי ייסא, אשכחנא ברזא דא בתקיעותא (ס"א דרב בבבל) דרב המנונא סבא, תלת ובכן ובכן ובכן, לקבלי הני תלת. וכך הוא סדורא. אמר רבי יוסי, כלא אתכליל בהאי שמא (נ"א שליחא) קדישא, ואסתיים ביה, אשתכח דשלימו דרתיכא קדישא אית ביה.)

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי הוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, עִטּוּרָא דַּאֲבָהָן, דְּמִתְעַטְּרָא בְּגַלּוּפַיְיהוּ, בְּחִבּוּרָא כַּחֲדָא. שְׁלִימוּ דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא. וְאִתְכְּלִיל בְּאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא תֵּיבוּתָא, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וְעִקָּרָא דְּשָׁרָשִׁין.

תָּא חֲזֵי, גּוּפָא דְּאִילָנָא, אָנ"י אָלֶ"ף (ויקרא קנ"א) נו"ן יו"ד. רֵישָׁא דְּכָל עַנְפֵי אִילָנָא, וָה"ו. (וה"ו) וְהָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּא, כְּלָלָא דַּעֲנָפִין וְנוֹפָא וְשָׁרְשָׁא, בְּאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא תֵּיבִין. וְהָא אִתְרְשִׁים בְּתָלַת עָלְמִין עִלָּאִין, ובג' עָלְמִין תַּתָּאִין.

לָקֳבֵלֵיהּ, קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת. קָדוֹשׁ לְעֵילָּא. קָדוֹשׁ בְּאֶמְצָעִיתָא. קָדוֹשׁ לְתַתָּא. קָדוֹשׁ חֶסֶד. קָדוֹשׁ גְּבוּרָה. קָדוֹשׁ תִּפְאֶרֶת. וְכֻלְּהוּ בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין אִתְגְּלִיפוּ, כְּמָה דְּאִתְמַר. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרוּ יִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, חָמוּ לְכַמָּה אִכְלוֹסִין, לְכַמָּה חַיָּילִין, לְכַמָּה מַשִּׁירְיָין, מַעֲיֵלָא וְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ בִּכְנוּפְיָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, שְׂרִיאוּ בִּצְלוֹ מִגּוֹ עָאקוּ דִּלְהוֹן.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא, חָמוּ יִשְׂרָאֵל עָאקוּ מִכָּל סִטְרִין, יַמָּא בְּגַלּוֹהֲי דְּזַקְפָן קַמַּיְיהוּ. בַּתְרַיְיהוּ, כָּל אִינּוּן אכְלוֹסִין, כָּל אִינּוּן מַשִּׁירְיָין דְּמִצְרַיִם, לְעֵילָּא עֲלַיְיהוּ כַּמָּה קַטֵּיגּוֹרִין. שָׁרִיאוּ צַוָּוחִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כְּדֵין כְּתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי. וְתָאנָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, אֵלַי, (כ"א ע"א) דַּיְיקָא, בְּעַתִּיקָא תַּלְיָא כֹּלָּא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִתְגְּלֵי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּכַח רַעֲוָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין עִלָּאִין, כְּדֵין נְהִירוּ דְּכֹלָּא, אִתְנְהִיר.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּדֵין, כַּד אִתְנְהִיר כֹּלָּא כַּחֲדָא, וְעָבִיד יַמָּא נִימוּסִין עִלָּאִין, וְאִתְמְסָרוּ בִּידוֹי עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּבְגִינֵי כַּךְ, קַשְׁיָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֹּלָּא, כִּקְרִיעַת יָם סוּף, וְכֹלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דִּקְרִיעַת יָם (בראשית ר"ס ע"א) סוּף בְּעַתִּיקָא תַּלְיָיא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חַד אַיְילְתָּא אִית בְּאַרְעָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד סַגְיָא בְּגִינָהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהִיא צוֹוַחַת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע עָאקוּ דִּילָהּ, וְקָבִיל קָלָהּ. וְכַד אִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְרַחֲמֵי לְמַיָּא, הִיא יָהֲבַת קָלִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע קָלָהּ, וּכְדֵין חַיִּיס עַל עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ"ב:ב') כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם.

וְכַד בַּעְיָא לְאוֹלָדָא, הִיא סְתִימָא מִכָּל סִטְרִין, כְּדֵין אַתְיָיא וְשַׁוְיאַת רֵישָׁא בֵּין בִּרְכָּהָא, וְצוֹוַחַת וְרָמַת קָלִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיִּיס עָלָהּ, (רי"ט ע"ב) וְזַמִּין לְקַבְּלָהּ חַד נָחָשׁ, וְנָשִׁיךְ בְּעַרְיָיתָא דִּילָהּ, וּפָתַח לָהּ, וְקָרַע לָהּ הַהוּא אֲתָר, וְאוֹלִידַת מִיָּד. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּהַאי מִלָּה, לָא תִּשְׁאַל וְלָא תְּנַסֶּה אֶת יְיָ', וְהָכִי דַּיְיקָא.

(שמות י"ד:ל') וַיּוֹשַׁע יְיָ' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת, הַהוּא שֶׁלְּטָנָא מְמָנָא דְּמִצְרָאֵי, אַחְמֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַעְבַּר לֵיהּ, בְּנָהַר (ז' ע"א, רכ"ב ע"ב) דִּינוּר, דְּהַוָה בִּשְׁפָתָא דְּיַמָּא רַבָּא. מֵת, מַאי טַעֲמָא מֵת. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּאַעְבְּרוּ לֵיהּ, מֵהַהוּא שֶׁלְּטָנוּתָא דִּילֵיהּ.

פרק יד

(שמות י"ד:ל"א) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הָכָא אִשְׁתְּלִים יָדָא, וְכֻלְּהוּ אֲצְבְּעָן, וְאִשְׁתְּלִים יָדָא, דְּאִתְכְּלִיל בֵּיהּ בִּימִינָא, דְּהָכִי תָּנִינָן, כֹּלָּא בִּימִינָא אִתְכְּלִיל, וּבִימִינָא תַּלְיָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְמִינְךָ יְיָ' נֶאְדָּרִי בַכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ' תִּרְעַץ אוֹיֵב.

וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא אַשְׁכַּחְנָא, מַאן דְּאִתְקְרִיף לְבֵיהּ, לְגַבֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּפַרְעֹה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, סִיחוֹן וְעוֹג הָכִי נַמֵּי. אָמַר לֵיהּ, לָאו הָכִי. אִינּוּן לְגַבֵּיהּ דְּיִשְׂרָאֵל אִתְתְּקִפוּ, אֲבָל לְגַבֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא, כְּמָה דְּאִתְּקַף פַּרְעֹה רוּחֵיהּ לְקֳבְלֵיהּ, וַהֲוָה חָמֵי כָּל יוֹמָא גְּבוּרָאן דִּילֵיהּ, וְלָא הֲוָה תָּב.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רִבִּי יִצְחָק, פַּרְעֹה חַכִּים מִכָּל חָרְשׁוֹי הֲוָה, וּבְכָל אִינּוּן כִּתְרִין, וּבְכָל אִינּוּן יְדִיעָן, אִסְתַּכַּל. וּבְכָל סִטְרָא דִּלְהוֹן, לָא חָמָא פּוּרְקָנָא דִּלְהוֹן יִשְׂרָאֵל, וְלָא הֲוָה תָּלֵי בְּחַד מִנַּיְיהוּ. וְעוֹד, דְּהָא בְּכֻלְּהוּ קְשִׁירוּ קְשָׁרָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּפַרְעֹה לָא סָבַר דְּאִית קְשָׁרָא אַחֲרָא דִּמְהֵימָנוּתָא, דְּאִיהוּ שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. וְעַל דָּא הֲוָה אַתְקִיף לִבֵּיהּ.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, לָא אַתְקִיף לִבָּא דְּפַרְעֹה, אֶלָּא שְׁמָא דָּא. דְּכַד הֲוָה אָמַר מֹשֶׁה, כֹּה אָמַר יְיָ', דָּא מִלָּה מַמָּשׁ, אַתְקִיף לִבֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט':י"ב) וַיְחַזֵּק יְיָ' אֶת לֵב פַּרְעֹה. דְּהָא בְּכָל חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, לָא אִשְׁתְּכַח, דִּשְׁמָא דָּא שַׁלִּיט בְּאַרְעָא. וְעַל דָּא אָמַר, מִי יְיָ'. וּלְבָתַר אָמַר, יְיָ' הַצַּדִּיק. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לְבָתַר אָמַר, (שמות י) חָטָאתִי לַיְיָ' הַהוּא פּוּמָא דְּאָמַר דָּא, אָמַר דָּא.

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (איוב ט':כ"ב) אַחַת הִיא עַל כֵּן אָמַרְתִּי תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה. הַאי קְרָא, אוּקְמוּהָ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא. אַחַת הִיא, מַאי אַחַת הִיא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ו':ט') אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ. וּבְהַאי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין דִּינוֹי לְתַתָּא, וְדָאִין דִּינוֹי לְעֵילָּא בְּכֹלָּא.

וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר דִּינוֹי, דָּאִין דִּינוֹי בְּהַאי כִּתְרָא, כְּדֵין כְּתִיב, תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה. בְּגִין דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, מִתְפְּסָאן בְּחוֹבֵיהוֹן דְּרַשִׁיעַיָּא, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ד:ט"ז) וַיֹּאמֶר יְיָ' לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית בָּעָם רַב וְגוֹ', וְעַל דָּא אָמַר (ר' יוסי) אִיּוֹב מִלָּה דָּא, (אמר) וְלֹא אַגְמַר מִלָּה, וְאוֹקְמוּהָ טוֹל הַרֵב, רִבִּי יֵיסָא אָמַר, אַחַת הִיא: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, דִּבְגִינָהּ קָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרָאֵי, וְעָבִיד בְּהוּ נוּקְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה.

ר' חִיָּיא אָמַר, אִיּוֹב לָא אַלְקֵי, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. אָמַר אִיּוֹב, אִי הָכִי, כָּל אַפַּיָּיא שָׁוִין, תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה, פַּרְעֹה אַתְקִיף בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר (שמות ה':ב') מִי יְיָ' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ. וְאֲנָא לָא אַתְקִיפְנָא בְּהוּ, וְלָא עֲבִידְנָא מִידִי, תָּם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט':כ') הַיֵּרֵא אֶת דְּבַר יְיָ' מֵעַבְדֵי פַּרְעֹה, זֶה אִיּוֹב.

ר' יְהוּדָה אָמַר, אִינּוּן אַבְנֵי בַּרְזָא, דַּהֲווֹ נַחְתִּין, אִתְעַכְּבוּ עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה, לְבָתַר עָבְדוּ נוּקְמִין, בְּיוֹמֵי דִּיהוֹשֻׁעַ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זְמִינִין לְאַחֲתָא אִינּוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ, עַל אֱדוֹם וּבְנוֹתֶיהָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז':ט"ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. דָּבָר אַחֵר וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְגוֹ', הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. בְּקַדְמִיתָא וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל, וּבְתַר וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת יְיָ'. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַהוּא סָבָא דְּנָחַת עִם בְּנוֹי בְּגָלוּתָא, וְסָבִיל עֲלֵיהּ גָּלוּתָא, וְאַעְיל לְבָנוֹי בְּגָלוּתָא, הוּא מַמָּשׁ חָמָא,

כָּל אִינּוּן נוּקְמִין, וְכָל גְּבוּרָאן, דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, סָלִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי סָבָא, וְאָמַר לֵיהּ, קוּם חָמֵי בְּנָיךְ דְּנָפְקִין מִגּוֹ עַמָּא תַּקִיפָא. קוּם חָמֵי גְּבוּרָן דַּעֲבָדִית, בְּגִין בְּנָיךְ בְּמִצְרַיִם.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי יֵיסָא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָטְלֵי יִשְׂרָאֵל לְנַחְתָּא בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, דְּחִילוּ וְאֵימָתָא תַּקִיפָא נָפַל עֲלוֹי. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב, אֲמַאי אַתְּ דָּחִיל, (בראשית מ״ו:ג׳) אַל תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה. מַמָּה דִכְתִיב אַל תִּירָא, מַשְׁמַע דְּחִילוּ הֲוָה דָּחִיל.

אָמַר לֵיהּ כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם. אָמַר לֵיהּ, דָּחִילְנָא דִּי יִשִׁיצוּן בָּנַי. אָמַר לֵיהּ, אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה. אָמַר לֵיהּ תּוּ דָּחִילְנָא, דְּלָא אַזְכֵּי לְאִתְקַבְּרָא בֵּינֵי אֲבָהָתַי, וְלָא אַחֲמֵי פּוּרְקָנָא דִּבְנַי, וּגְבוּרָאן דְּתַעֲבִיד לְהוּ. אָמַר לֵיהּ, וְאָנֹכִי אֶעֱלְךָ גַּם עָלֹה, אַעֲלָךְ לְאִתְקַבְּרָא בְּקִבְרֵי אֲבָהָתְךָ. גַּם עָל�ֹה, לְמֵחֱמֵי פּוּרְקָנָא דִּבְרָךְ, וּגְבוּרָאן דְּאַעֲבִיד לְהוּ.

וְהַהוּא יוֹמָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, סָלִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב, וְאָמַר לֵיהּ, קוּם, חָמֵי בְּפוּרְקָנָא דִּבְרָךְ, דְּכַמָּה חֵילִין וּגְבוּרָאן עֲבָדִית לְהוּ, וְיַעֲקֹב הֲוָה תַּמָּן, וְחָמָא כֹּלָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

ר' יִצְחָק אָמַר, מֵהָכָא, (דברים ד׳:ל״ז) וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם. מַאי בְּפָנָיו. בְּפָנָיו דָּא יַעֲקֹב, דְּאִעִיל לְכֻלְּהוּ תַּמָּן. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו, בְּפָנָיו: דָּא אַבְרָהָם. דִכְתִיב, (בראשית י״ז:י״ז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם אָמַר, הַלְבֶן מֵאָה שָׁנָה יִוָּלֵד וגו', אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַיֶּיךָ, אַתְּ תֶּחֱמֵי כַּמָּה אִכְלוֹסִין, וְכַמָּה חַיָּילִין דְּיִפְקוּן מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, כָּל אִינּוּן שְׁבָטִין, כָּל אִינּוּן רִבְוָון, סָלִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וְחָמָא לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו. רִבִּי אַבָּא אָמַר כֻּלְּהוּ אָבְהָתָא אִזְדַּמְנוּ תַּמָּן בְּכָל הַהוּא פּוּרְקָנָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו. מַאי בְּפָנָיו אִלֵּין אָבְהָתָא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו: דָּא יַעֲקֹב. בְּכֹחוֹ: דָּא יִצְחָק. הַגָּדוֹל: דָּא אַבְרָהָם. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְכֵן בְּגִינֵיהוֹן דַּאֲבָהָתָא, אִזְדַּמַּן פּוּרְקָנָא תְּדִיר לְיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב (ויקרא כ״ו:מ״ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכּוֹר וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר. אֲבָהָתָא תִּינַח, מַהוּ וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר. אֶלָּא, לְאַכְלְלָא עִמְּהוֹן דָּוִד מַלְכָּא, דְּאִיהוּ רְתִיכָא בַּאֲבָהָתָא וְאִינּוּן מִתְעָרִין פּוּרְקָנָא תְּדִיר לְיִשְׂרָאֵל.

וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ' בְּמִצְרַיִם. וְכִי הַשְׁתָּא עָשָׂה, וְהָא מִקַּדְמַת דְּנָא אִתְעֲבִיד, מַאי אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ'. אֶלָּא, יַד לָא אִקְרֵי פָּחוּת מֵחָמֵשׁ אֶצְבְּעָאן. הַגְּדוֹלָה: דְּכְלִילָן בָּהּ חָמֵשׁ אֶצְבְּעָאן אַחֲרָנִין, וְאִתְקְרוּן כְּדֵין גְּדוֹלָה. וְכָל אֶצְבְּעָא וְאֶצְבְּעָא,

סָלִיק לְחוּשְׁבָּנָא רַבָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בְּהוּ (ס"א השתא ניסין) נִיסִּין וּגְבוּרָן, וּבְהַאי אִתְעַקְרוּ כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין מִשִּׁלְשׁוּלֵיהוֹן.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דָּא, דִּבְחָמֵשׁ אֶצְבְּעָאן קָמָאי, כְּתִיב, וַיְחַזֵּק לֵב פַּרְעֹה, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלָמוּ אִינּוּן חָמֵשׁ, תּוּ לָא הֲוָה מִלָּה בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּפַרְעֹה, כְּדֵין כְּתִיב וַיְחַזֵּק יְיָ' אֶת לֵב פַּרְעֹה.

וְעַל דָּא וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה וְגוֹ', וַיַּאֲמִינוּ בַּיְיָ'. וְכִי עַד הַשְׁתָּא לָא הֶאֱמִינוּ בַּיְיָ', וְהָא כְּתִיב (שמות ד':ל"א) וַיַּאֲמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ וְגוֹ'. וְהָא חָמוּ כָּל אִינּוּן גְּבוּרָאן דְּעָבַד לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. אֶלָּא מַאי וַיַּאֲמִינוּ, הַהוּא מִלָּה דְּאָמַר וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ וְגוֹ'.

ר' ייסָא שְׁאִיל וְאָמַר, כְּתִיב וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת, וּכְתִיב לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מֵתִין חָמוּ לְהוּ. אָמַר לֵיהּ, אִי כְּתִיב לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם חַיִּים, הֲוָה אֲמֵינָא הָכִי. אָמַר לֵיהּ ר' אַבָּא יֵאוֹת שְׁאֵילְתָּא.

אֶלָּא תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברי הימים א ט"ז:ל"ו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, וְתָנֵינָן, עוֹלָם לְעֵילָּא, וְעוֹלָם לְתַתָּא. עוֹלָם דִּלְעֵילָּא, מִתַּמָּן הוּא שֵׁירוּתָא לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין. עוֹלָם דִּלְתַתָּא, תַּמָּן הוּא סִיּוּמָא, וְאִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא, וּמַהַאי עוֹלָם דִּלְתַתָּא, מִתְעָרָן גְּבוּרָן לְתַתָּאֵי.

וּבְהַאי עוֹלָם, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִין לְיִשְׂרָאֵל, וְרָחִישׁ לוֹן נִיסָא. וְכַד אִתְעַר הַאי עוֹלָם לְמֶעְבַּד נִסִּין, כֻּלְּהוּ מִצְרָאֵי אִשְׁתְּקָעוּ בְּיַמָּא, עַל יָדָא דְּהַאי עוֹלָם, וְאִתְרְחִישׁ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל נִיסָא בְּהַאי עוֹלָם. וְעַל דָּא כְּתִיב, לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם, עַד דְּיִתְעַר הַהוּא עוֹלָם, וְיִתְמַסְּרוּן בְּדִינוֹי, וְכֵיוָן דְּאִתְמְסָרוּ בְּיֵהּ לְמִתְדָּן, כְּדֵין כְּתִיב וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם, הָדָא הוּא דִכְתִיב מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, עַד הָעוֹלָם דַּיְקָא. כְּדֵין כְּתִיב, וַיַּאֲמִינוּ בַּיְיָ' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ.

פרק טו

(שמות ט"ו:א') אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה. ר' יְהוּדָה פָּתַח, (ירמיהו א':ה') בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין. וּמִסְּגִיאוּת רְחִימוּתָא דְּרָחִים לְהוּ, אוֹקִים עֲלַיְיהוּ נְבִיאָה דְּקִשׁוֹט, וְרַעְיָא מְהֵימָנָא. וְאִתְּעַר עֲלֵיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, וְאַפִּיק לֵיהּ מֵחוּלָקֵיהּ מַמָּשׁ, מִמַּה דְּאַפְרִישׁ יַעֲקֹב מִבְּנוֹי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שִׁבְטָא דְּלֵוִי, וְכֵיוָן דְּהֲוָה לֵוִי דִּילֵיהּ, נָטַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַעְטַר לֵיהּ בְּכַמָּה עִטְרִין, וּמְשַׁח לֵיהּ בְּמִשְׁח רְבוּת קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא, וּכְדֵין אַפִּיק מִבְּנוֹי, רוּחָא קַדִּישָׁא לְעָלְמָא, וְזָרִיז לֵיהּ בְּהֵימְנוּתֵי קַדִּישִׁי, מְהֵימָנוּתָא רַבָּא.

תָּנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמָטָא זְמַנֵּיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא לְאַחֲתָא לְעָלְמָא, אַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא קַדִּישָׁא מִגַּוָּאֵי דְּסַפִּירוּ דְּאֶבֶן טָבָא, דְּהֲוָה גָּנִיז בְּמַאתַן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא

(נהורין, ואתנהיר עליה. ואעטריה בשס"ה) עִטְרִין, קַיְימֵי קָמֵיהּ, וְאַפְקִיד לֵיהּ בְּכָל דִּילֵיהּ. (נ"א ביתיה) וְיָהַב לֵיהּ מֵאָה וְשִׁבְעִין וּתְלַת מַפְתְּחִין. (נ"א גניז תמן ואעטריה בתלת מאה ושתין וחמש עטרי ואנהיר עליה מאתן וארבעין ותמניא נהורין וקאים קמיה ואפקיד ליה בכל ביתא דיליה ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחן. (נ"א מאתן ושבעין וחמש)) וְאַעְטַר לֵיהּ בְּחָמֵשׁ עִטְרִין, וְכָל עִטְרָא וְעִטְרָא סָלִיק וְאַנְהִיר בְּאֶלֶף עָלְמִין דְּנַהֲרִין, וּבוּצִינִין דִּנְהִירִין בְּגַוַּיְיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

כְּדֵין אַעְבְּרֵיהּ בְּכָל בּוּצִינִין (נ"א בוסמין) דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאַעֲלֵיהּ בְּהֵיכָלֵיהּ, וְאַעְבְּרֵיהּ בְּכָל חַיָּילִין וְגַיְיסִין דִּילֵיהּ. כְּדֵין אִזְדָּעְזְעוּ כֻּלְּהוּ, פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, אִסְתָּלְקוּ מִסַּחֲרָנֵיהּ, (סטרא דסטרין) דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר רוּחָא לְשַׁלְטָאָה לְמַרְגֵּז עָלְמִין. קָלָא נָפַק וְאָמַר, מַאן הוּא דֵּין, דְּכָל מַפְתְּחָן אִלֵּין בִּידּוֹי. פָּתַח קָלָא אַחֲרָא וְאָמַר, קַבִּילוּ לֵיהּ בְּגַוַּוייכוּ, דָּא הוּא דְּזִמִּין לְנַחְתָּא בֵּין בְּנֵי נָשָׁא, וּזְמִינָא אוֹרַיְיתָא, גְּנִיזָא דְּגִנְזַיָּיא, לְאִתְמְסָרָא בִּידּוֹי, וּלְאַרְעָשָׁא עָלְמִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא עַל יָדָא דְּדֵין. בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִתְרְגִישׁוּ כֻּלְּהוּ, וְנַטְלִין אֲבַתְרֵיהּ, פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, (תהילים ס"ו:י"ב) הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמָּיִם.

כְּדֵין סַלְקָא הַהוּא רוּחָא, וְקַיְימָא קָמֵי מַלְכָּא. מ פְּתִיחָא, סָלִיק וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי, וְאַעְטָרֵיהּ בְּתַלַת מְאָה וְעֶשְׂרִין וְחָמֵשׁ עִטְרִין, וְאַפְקִיד מַפְתְּחוֹי בִּידּוֹי. ש דַּאֲבָהָתָא, אַעְטְרוּ לֵיהּ בִּתְלַת עִטְרִין קַדִּישִׁין, וְאַפְקִידוּ כָּל מַפְתְּחָן דְּמַלְכָּא בִּידֵיהּ, וְאַפְקִידוּ לֵיהּ בְּהֵימְנוּתָא, מְהֵימָנָא דְּבֵיתָא. ה סַלְקָא וְאִתְעַטָּרָא בְּעִטְרוֹי, וְקַבִּילַת לֵיהּ מִן מַלְכָּא.

כְּדֵין, נָחַת הַהוּא רוּחָא בְּאַרְבִּין דְּשָׁאטָן, בְּהַהוּא יַמָּא רַבָּא, וְקַבִּילַת לֵיהּ לְגַדְּלָא לֵיהּ לְמַלְכָּא, וְהִיא יָהֲבַת לֵיהּ מִתַּמָּן זִיוִין, לְאַלְקָאָה לְפַרְעֹה וּלְכָל אַרְעֵיהּ. וּבְשַׁבְתָּא וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵי, סַלְקַת לֵיהּ לְמַלְכָּא, כְּדֵין אִקְרֵי שְׁמֵיהּ, בְּאִלֵּין אַתְוָון רְשִׁימִין.

וּבָהֵהִיא שַׁעֲתָא, דְּנָפַק לְנַחְתָּא לְאַרְעָא, בְּזַרְעָא דְּלֵוִי, אִתְתָּקָנוּ אַרְבַּע מְאָה וְעֶשְׂרִין וְחָמֵשׁ בּוּצִינִין לְמַלְכָּא, וְאַרְבַּע מְאָה וְעֶשְׂרִין וְחָמֵשׁ גְּלִיפִין מְמָנָן, אוֹזְפוּהָ לְהַהוּא רוּחָא לְאַתְרֵיהּ, כַּד נָפַק לְעָלְמָא, אִתְנַהֲרָא בַּאֲנַפּוֹי, וּבֵיתָא אִתְמַלְיָיא מִזִּיוָותֵיהּ. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, קָרָא עָלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, בֵּיהּ שַׁעֲתָא קָטַל (נ"א אפיל) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַבְרְבָא מְמָנָא דְּמִצְרָאֵי, וְחָמוּ לֵיהּ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדֵין אָמְרוּ שִׁירָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת, אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

(שמות ט״ו:א׳) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳. רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, אִסְתַּכַּלְנָא בְּכָל תּוּשְׁבְּחָן דְּשַׁבְּחוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכוּלָּם פָּתְחוּ בְּאָז. (מלכים א ח׳:י״ב) אָז אָמַר שְׁלֹמֹה. (יהושע י׳:י״ב) אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ, (במדבר כ״א:י״ז) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כָּל נִסִּין וְכָל גְּבוּרָן דְּאִתְעֲבִידוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, כַּד אִתְנְהִיר נְהִירוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא בְּעִטְרוֹי, גְּלִיפִין רְשִׁימִין בְּאָז, בא', וא', בד, אַנְקִיב בַּחֲשׁוֹכֵי, וְנָהִיר לְכָל עִיבָר. וְכַד אִתְחַבָּר נְהִירוּ דְּאֶלֶ״ף וּמָטֵי לְזַיִי״ן, מַאן זַיִי״ן, דָּא (ישעיה לה) חֶרֶב לַיְיָ׳ מָלְאָה דָם. כְּדֵין עָבִיד נִסִּין וּגְבוּרָאן, בְּגִין דְּאִתְחֲבָּר א' עִם ז'. וְדָא הוּא שִׁירָתָא. שִׁירָתָא הִיא דְּכָל סִטְרִין, וְדָא הוּא אָז יָשִׁיר.

יָשִׁיר, שַׁר מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מִלָּה דָּא תַּלְיָא, וְאַשְׁלִים לְהַהוּא זִמְנָא, וְאַשְׁלִים לְזִמְנָא דְּאָתֵי, דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁבְּחָא שִׁירָתָא דָּא מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּצַדִּיקַיָּיא קַדְמָאֵי, אַף עַל גַּב דְּאִסְתְּלָקוּ בְּדַרְגִּין עִלָּאִין דְּלְעֵילָּא, וְאִתְקַשָּׁרוּ בְּקִשּׁוּרָא דִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, זְמִינִין כֻּלְּהוּ לְאַחֲיָיא בְּגוּפָא, וּלְמֶחֱמֵי אַתְיָין וּגְבוּרָן דְּקָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. וּלְמֵימַר שִׁירָתָא דָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

ר' שִׁמְעוֹן אָמַר מֵהָכָא, (ישעיהו י״א:י״א) יוֹסִיף יְיָ׳ שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת שְׁאַר עַמּוֹ. לִקְנוֹת: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ח׳:כ״ב) יְיָ׳ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ. אֶת שְׁאַר עַמּוֹ: אִלֵּין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְהוֹן, דְּאִקְרוֹן שְׁאַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר י״א:כ״ו) וַיִּשְׁאֲרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה. וְתָנֵינָן, לֵית עָלְמָא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא עַל אִינּוּן דְּעַבְדֵי גַּרְמַיְיהוּ שִׁירַיִים.

וְאִי תֵּימָא, הוֹאִיל וְאִתְקַשָּׁרוּ בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וּמִתְעַנְּגֵי בְּעִנּוּגָא עִלָּאָה, אֲמַאי יָחִית לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַרְעָא. פּוּק וְאוֹלִיף מִזִּמְנָא קַדְמָאָה, דְּכָל אִינּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, דַּהֲווֹ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָחִית לְהוּ לְאַרְעָא לְתַתָּא. כָּל שֶׁכֵּן הַשְׁתָּא, דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַשְׂרָא לַעֲקִימָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת ז׳:כ׳) כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יֶחֱטָא. וְאִי תֵּימָא, אִינּוּן דְּמִיתוּ בְּעֶטְיוֹ דְּנָחָשׁ. אֲפִילּוּ אִינּוּן יְקוּמוּן, וִיהוֹן מָארֵי דְּעֵיטָא, לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מֹשֶׁה זַמִּין לְמֵימַר שִׁירָתָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:ט״ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. אַרְאֶנּוּ, אַרְאֵךְ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אַרְאֶנּוּ מַמָּשׁ, לְמַאן דְּחָמָא בְּקַדְמֵיתָא, יֶחֱמֵי לֵיהּ תִּנְיָינוּת, וְדָא הוּא אַרְאֶנּוּ, וּכְתִיב (תהילים נ׳:כ״ג) אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹהִים, וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי. וּכְדֵין אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְיָ׳.

שִׁירָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּנֵינָן, כָּל בַּר נָשׁ דְּאָמַר שִׁירָתָא דָּא בְּכָל יוֹמָא, וּמְכַוֵּון בָּהּ, זָכֵי לְמֵימְרָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. דְּהָא אִית בָּהּ עָלְמָא דְּעָבַר, וְאִית בָּהּ עָלְמָא דְּאָתֵי,

וְאִית בָּהּ קִשְׁרֵי מְהֵימָנוּתָא, וְאִית בָּהּ יוֹמֵי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. (נ"א את לעילא כל אינון וכו') וְתָלֵי עָלָהּ, כָּל אִינּוּן תּוּשְׁבְּחָאן אַחֲרָנִין, דְּקַאמְרֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

הַשִּׁירָה שִׁיר זֶה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא שִׁירָתָא, דְּקָא מְשַׁבָּחַת מַטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא. ומשֶׁה מִתַּתָּא לְעֵילָּא קָאָמַר, וְהָא אוּקְמוּהָ. לַיְיָ: בְּגִין דְּאַנְהִיר לָהּ מַלְכָּא אַנְפָּהָא, (נ"א דנהיר אנפוי מלכא לקבלה) ר' יוֹסֵי אָמַר, דְּכָל אִינּוּן מְשָׁחִין, דַּהֲווֹ נַגְדִּין, מָשִׁיךְ מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְקַבָּלָהּ, בְּגִינֵי כַּךְ מְשַׁבְּחָא לֵיהּ מַטְרוֹנִיתָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָא מַטְרוֹנִיתָא בַּעְיָא לְשַׁבְּחָא. אֶלָּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּמֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן הֲווֹ יַדְעִין לְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא, בְּגִין מַטְרוֹנִיתָא כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּכָל הַהוּא חֵילָא וּגְבוּרָה דִּילָהּ, יָרְתָא מִן מַלְכָּא.

ר' חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (איכה ב':י"ט) קוּמִי רוֹנִּי בַּלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת. קוּמִי רוֹנִּי: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בַּלַּיְלָה: בְּגָלוּתָא. ר' יוֹסֵי אָמַר, בַּלַּיְלָה: בְּזִמְנָא דְּהִיא שַׁלְטָא וּמִתְעָרָא, לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת, בְּרֹאשׁ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לְרֹאשׁ, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית מ"ז:ל"א) עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. וְאוֹקִימְנָא, רֹאשׁ הַמִּטָּה, דָּא יְסוֹד. אוֹף הָכָא לְרֹאשׁ, דָּא יְסוֹד, דְּמַטְרוֹנִיתָא מִתְבָּרְכָא בֵּיהּ. רֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת: דָּא הוּא רֵישָׁא, דְּנָצַח וְהוֹד.

ר' יוֹסֵי אָמַר, דָּא הוּא רֵישָׁא דְּכִתְרֵי מַלְכָּא וְסִיוּמָא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, לְרֹאשׁ אַשְׁמְרוֹת כְּתִיב חָסֵר, וְדָא הוּא רֵישָׁא, רֹאשׁ הַמִּטָּה. וְכֹלָּא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה אִתְּמַר, וְדָא הוּא לַיְיָ.

רִבִּי יִיסָא אָמַר, הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְיָ, דָּא הוּא נַהֲרָא דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, דְּכָל מִשְׁחָא וּרְבוּ נָפִיק מִנֵּיהּ, לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין. וּמַשְׁמַע לְבָתַר דִּכְתִיב אָשִׁירָה לַיְיָ, דָּא הוּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב אָשִׁירָה לוֹ.

וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר, לְדָרֵי דָּרִין, בְּגִין דְּלָא יִתְנַשֵּׁי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין. דְּכָל מַאן דְּזָכֵי לְהַאי שִׁירָתָא בְּהַאי עָלְמָא, זָכֵי לֵהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכֵי לְשַׁבְּחָא בְּהּ בְּיוֹמוֹי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, בְּחֶדְוָותָא דְּכֻנְסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב לֵאמֹר, לֵאמֹר בְּהַהוּא זִמְנָא. לֵאמֹר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּזִמְנָא דְּשָׁרוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא. לֵאמֹר בְּגָלוּתָא. לֵאמֹר בְּפוּרְקָנָא דִּילְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. לֵאמֹר לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָשִׁירָה לַיְיָ נָשִׁיר מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אָשִׁירָה. אֶלָּא בְּגִין דַּהֲווֹ מְשַׁבְּחָן תּוּשַׁבְּחָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. (בעו לשבחא) לַיְיָ: דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא. כִּי גָאֹה גָּאָה (קמה): דְּסָלִיק וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי, לְאַפָּקָא בִּרְכָאן וְחֵילִין וּגְבוּרָאן, לְאַסָּקָא בְּכֹלָּא. כִּי גָאֹה גָּאָה: נָאֹה בְּהַאי עָלְמָא, גָּאָה בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. כִּי נָאֹה בְּהַהוּא זִמְנָא, גָּאָה, בְּגִין דְּיִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי בְּחֶדְוָותָא שְׁלֵימוּתָא. סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַּיָּם, שׁוּלְטָנוּתָא דִּלְתַתָּא, וְשׁוּלְטָנוּתָא דִּלְעֵילָּא דַּאֲחִידָן בְּהוּ, אִתְמְסָרוּ בְּהַהוּא יַמָּא רַבָּא, וְשֶׁלְטָנוּתָא רַבָּא לְמֶעְבַּד בְּהוּ נוּקְמִין. וְתָנֵינָן, לָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא דִּינָא לְתַתָּא, עַד דְּיַעֲבִיד בְּשׁוּלְטָנֵיהוֹן לְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ד:כ״א) יִפְקוֹד יְיָ׳ עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

רָמָה בַּיָּם, אָמַר ר׳ יְהוּדָה, בֵּיהּ בְּלֵילְיָא, אִתְעַר גְּבוּרָא תַּקִּיפָא, דִּכְתִיב בֵּיהּ וַיּוֹלֶךְ יְיָ׳ אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל הַלַּיְלָה. (ס״א דאתער ביה גבורה תקיפא) בְּהַהוּא זִמְנָא, בָּעָאת מַטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא, כָּל אִינּוּן אִכְלוֹסִין דִּלְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן שׁוּלְטָנִין דִּלְעֵילָּא, דְּיִתְמַסְּרוּן בִּידָהָא. וְכֻלְּהוּ אִתְמְסָרוּ בִּידָהָא, לְמֶעְבַּד בְּהוּ נוּקְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סְתָם, לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק טז

(שמות ט״ו:ב׳) עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל״ט:ה׳) אָחוֹר וְקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה. כַּמָּה אִצְטְרִיכוּ בְּנֵי נָשָׁא לְיַקָּרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, אִסְתָּכַל בֵּיהּ בָּאָדָם לְמֶהֱוֵי שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. (נ״א למהוי שלים בכלא ואתברי דו פרצופין) וַהֲוָה דָּאֵמֵי לְעִלָּאִין וְתַתָּאִין. נָחַת לֵיהּ בִּדְמוּת יַקִּירָא, וְחָמוּ לֵיהּ בְּרֵיָּין, כְּדֵין אִתְכְּנָשׁוּ לְגַבֵּיהּ, וְסָגִידוּ לָקֳבֵלֵיהּ, וְאֵימָתָא וְדַחֲלָא נָפְלַת עֲלַיְיהוּ מִדַּחֲלָתֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:ב׳) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמָיִם. עַיְילֵיהּ לְגִנְתֵּיהּ דְּנָטַע, לְנַטְרֵיהּ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חֻדּוּ עַל חֻדּוּ, וּלְאִשְׁתַּעְשָׁעָ בֵּיהּ. עֲבֵד לֵיהּ טְרוֹצְטְבוּלִין מְחַפְּיִין בְּאַבְנֵי יְקָר, וּמַלְאָכִין עִלָּאִין חַדָּאן קָמֵיהּ. לְבָתַר פָּקִיד לֵיהּ עַל אִילָנָא חַד וְלָא קָאִים בְּפִקּוּדָא דְּמָארֵיהּ.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, דְּלְבָתַר דְּסָלִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַחְמֵי לֵיהּ כָּל גְּנָזַיָּיא דְּמַלְכָּא, עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, אַחְמֵי לֵיהּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְאִילָנָא דְּאִתְפְּקַד עֲלֵיהּ אָדָם, וְאַחְמֵי לֵיהּ דּוּכְתֵּיהּ דְּאָדָם בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְחָמָא, דְּאִלְמָלֵי נָטַר אָדָם פִּקּוּדָא דָּא, יָכִיל לְקַיְּימָא תְּדִירָא, וּלְמֶהֱוֵי תְּדִירָא תַּמָּן. הוּא לָא נָטַר פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, נָפַק בְּדִימּוֹס וְאִתְעֲנַשׁ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אָדָם דּוּ פַּרְצוּפִין אִתְבְּרֵי, וְהָא אוֹקִימְנָא, (בראשית ב׳:כ״א) וַיַּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, נְסָרוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאִתְעֲבִידוּ תְּרֵין, מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קל״ט:ה׳) אָחוֹר וְקֶדֶם צַרְתָּנִי. אָחוֹר דָּא מַעֲרָב, וְקֶדֶם דָּא מִזְרָח.

ר׳ חִיָּיא אָמַר, מַה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תַּקִּין לְהַהוּא נוּקְבָא וְשַׁכְלִיל שְׁפִירוּתָהּ עַל כֹּלָּא, וְעַיְילָהּ לְאָדָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּבֶן יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו. מַאי אַחַת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ו׳:ט׳) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ. מִצַּלְעוֹתָיו: מִסִּטְרוֹי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ״ו:כ׳) וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן.

ר' יְהוּדָה אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמְתָא עִלָּאָה יָהַב בֵּיהּ בְּאָדָם, וְכָלִיל בֵּיהּ חָכְמְתָא וְסָכְלְתָנוּ, לְמִנְדַּע כֹּלָּא. מֵאָן אֲתָר יָהַב בֵּיהּ נִשְׁמְתָא. ר' יִצְחָק אָמַר, מֵאֲתָר דְּשָׁאַר נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין קָא אַתְיָין.

ר' יְהוּדָה אָמַר, מֵהָכָא. דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, מַאן הָאָרֶץ. מֵהַהוּא אֲתָר דְּמַקְדְּשָׁא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם, דָּא נַפְשָׁא דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּכֹלָּא.

ר' חִיָּיא אָמַר, אָדָם הֲוָה יָדַע חָכְמְתָא עִלָּאָה, יַתִּיר מִמַּלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וַהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּכֹלָּא, וְיָדַע וְאִשְׁתְּמוֹדָע לְמָארֵיהּ, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. בְּתַר דְּחָב, אַסְתִּימוּ מִנֵּיהּ מַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא, מַה כְּתִיב (נ"א ממדז דכתיב) (בראשית ג׳:כ״ג) וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְיָ' אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה.

ר' אַבָּא אָמַר, אָדָם הָרִאשׁוֹן מִדְּכַר וְנוּקְבָּא אִשְׁתְּכַח, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵינוּ, וְעַל דָּא, דְּכַר וְנוּקְבָּא אִתְעֲבִידוּ כַּחֲדָא, וְאִתְפְּרָשׁוּ לְבָתַר. וְאִי תֵּימָא, הָא דְּאָמַר הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם. הָכִי הוּא וַדַּאי, וְדָא הִיא נוּקְבָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּתַּף עִמָּהּ, וְדָא הוּא דִּכְרָ וְנוּקְבָא, וְכֹלָּא הוּא מִלָּה חֲדָא.

ר' יוֹסֵי אָמַר, עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ, אִינּוּן דִּכְלִילָן דָּא בְּדָא וְלָא (נ' ע"ב) אִתְפָּרְשָׁאן דָּא מִן דָּא וּלְעָלְמִין אִינּוּן בַּחֲבִיבוּתָא, בִּרְעוּתָא חֲדָא, דְּמִתַּמָּן אִשְׁתְּכָחוּ (נ"א אתמשכו) מְשִׁיכָן דְּנַחֲלִין וּמַבּוּעִין לְאִסְתַּפָּקָא כֹּלָּא, וּלְבָרְכָא כֹּלָּא, לָא כְּדִיבוּ מֵימֵי מַבּוּעִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ״ח:י״א) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו וְעַל דָּא וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דְּבָנֵינִי כַּדְּ, מַלְכָּא קַדִּישָׁא מְשִׁיךְ וְאַחֲסִין לְתַתָּא, וְאִתְעַר יְמִינָא לְמֶעְבַּד נִסִּין.

זֶה אֵלִי וַאֲנָוֵהוּ. דָּא צַדִּיק, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין בְּרָכָאן בְּזִווּג. וַאֲנָוֵהוּ: בְּהַהוּא אֲתָר דַּחֲבִיבוּתָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וְדָא הוּא מַקְדְּשָׁא. אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ, מֹשֶׁה קָאֲמַר דָּא, לְגַבֵּי אֲתָר דְּלֵוָאֵי אִתְיַין מֵהַהוּא סִטְרָא וְעַל דָּא (הוה) שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא הוּא בְּהַהוּא אֲתָר. (נ"א בהאי קרא) ר' יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְהָכִי הוּא. וּמְנָלָן. מִקְרָא אַחֲרִינָא אַשְׁכַּחְנָא לֵיהּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו י״ב:ב׳) כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ' וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, מִמַּשְׁמַע דְּקָאָמַר יְיָ' וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

(שמות ט״ו:ב׳) עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וְגוֹ', ר' חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, בְּהַאי קְרָא דִּכְתִיב, (משלי י״ז:י״ז) בְּכָל עֵת אוֹהֵב הָרֵעַ וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד. בְּכָל עֵת אוֹהֵב הָרֵעַ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (משלי כ״ז:י׳) רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזוֹב.

וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד, בְּשַׁעֲתָא דִּיעִיקוּן לָךְ שַׁנָּאךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה אָמַר, (תהילים קכ״ב:ח׳) לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בָּךְ, דְּיִשְׂרָאֵל, אִקְרוּן אַחִים וְרֵעִים לְקוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא. יְוַלֵּד מַהוּ, וְכִי הַשְׁתָּא יְוַלֵּד. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּעַקְתָּא יְוַלֵּד בְּעָלְמָא, אָח יְהֵא לָקֳבְלָךְ, לְשֵׁזָבָא לָךְ מִכָּל אִינּוּן דְּעָקִין לָךְ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, יְוַלֵּד: דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא יִתְעַר בְּהַאי עֹז, לְנַקָּמָא לָךְ מֵאוּמִין, לְיַנָּקָא לָךְ מֵאִימָא, בְּהַהוּא סִטְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. לְאִתְעָרָא גְּבוּרָאן לָקֳבֵל אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

ר' יֵיסָא פָּתַח וְאָמַר, כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְרַחֲמָא, לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא לֵית לֵיהּ פּוּלְחָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (אלא) (כמה) רְחִימוּתָא. וְכָל מַאן דְּרָחִים לֵיהּ, וְעָבִיד פּוּלְחָנָא בִּרְחִימוּתָא, קָארֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימָא. אִי הָכִי, בְּמָאי אוֹקִימְנָא הָנֵי קְרָאֵי, רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹוב. וּכְתִיב (משלי כ"ה:י"ז) הוֹקַר רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ.

אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, הַאי קְרָא (ס"א בעולות ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתיב וכו') בְּעוֹלוֹת כְּתִיב. הַשְׁתָּא, רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹוב, לְמִפְלַח לֵיהּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, וּלְמֶעְבַּד פִּקּוּדוֹי. אַל תַּעֲזֹוב וַדַּאי. וְהָא דְּאִתְמַר הוֹקַר רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ. כְּלוֹמַר הוֹקַר יְצִרְךָ, דְּלָא יִרְתַּח לָקֳבְלָךְ, וְלָא יִשְׁלוֹט בָּךְ, וְלַא תַּעֲבִיד הִרְהוּרָא אַחֲרָא. מִבֵּית רֵעֶךָ, מַאן בֵּית רֵעֶךָ. דָּא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּאָעִיל בָּהּ רֵעֶךָ וְיָהֲבָהּ בְּגַוָּךְ.

וְעַל דָּא פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְרַחֲמָא לֵיהּ בְּכֹלָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ. זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, דְּכָל יִשְׂרָאֵל חָמוּ עַל יַמָּא, מַה דְּלָא חָמָא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה, וַאֲפִילּוּ אִינּוּן עוּבָּרֵי דְּבִמְעֵי אִמְּהוֹן, הָווּ חָמָאן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָלְהוּ הֲווּ אַמְרִין זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי אָמַאי וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ, דְּהָא אֱלֹהֵי אַבְרָהָם לְעֵילָּא הוּא. אָמַר לֵיהּ, אֲפִילּוּ הָכִי אִצְטְרִיךְ, וְכֹלָּא חַד מִלָּה, וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ בְּכֹלָּא, לְאַכְלְלָא, מַאן דְּיָדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא רַבָּא, דְּהָא הוּא פֻּלְחָנָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

ר' יְהוּדָה הֲוָה יָתִיב קָמֵיהּ דְּר' שִׁמְעוֹן, וְהוּא קָארֵי, כְּתִיב (ישעיהו נ"ב:ח') קוֹל צוֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּיו יְרַנֵּנוּ. קוֹל צוֹפַיִךְ, מַאן אִינּוּן צוֹפַיִךְ. אֶלָּא אִלֵּין אִינּוּן דִּמְצַפָּאן, אֵימָתַי יְרַחֵם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִבְנֵי בֵּיתֵיהּ. נָשְׂאוּ קוֹל, יִשְׂאוּ קוֹל מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי נָשְׂאוּ קוֹל. אֶלָּא, כָּל בַּר נָשׁ דְּבָכֵי, וְאָרִים קָלֵיהּ עַל חָרְבַּן בֵּיתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זָכֵי לְמָה דִּכְתִיב לָבָתַר יַחְדָּיו יְרַנֵּנוּ. וְזָכֵי לְמֶחֱמֵי לֵיהּ בְּיִשּׁוּבָא בְּחֶדְוָותָא.

בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן, (אמר ליה) בְּשׁוּב יְיָ אֶל צִיּוֹן מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן אֶלָּא בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן וַדַּאי. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחָרִיב יְרוּשָׁלַ ם לְתַתָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְתָּרְכַת, סָלִיק מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְצִיּוֹן, וְאַנְגִיד לֵיהּ לָקֳבְלֵיהּ, בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (ויקרא ע"ה) אִתְתָּרְכַת. (השתא דאתגליא כנסת ישראל סליק ליה לגביה) (ויצא קס"ב ע"ב) וְכַד תִּתְהַדַּר כְּנֶסֶת

יִשְׂרָאֵל לְאַתְרֵהּ, כְּדֵין יֵיתוּב מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְצִיּוֹן לְאַתְרֵיהּ, לְאִזְדַּוְּוגָא חַד בְּחַד, וְדָא הוּא בְּשׁוּב יְיָ׳ צִיּוֹן. וּכְדֵין זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר, זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ. וּכְתִיב, זֶה יְיָ׳ קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, בִּישׁוּעָתוֹ וַדַּאי.

פרק יז

(שמות ט״ו:ג׳) יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה יְיָ׳ שְׁמוֹ. רִבִּי אַבָּא פָּתַח (במדבר כ״א:י״ד) עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְיָ׳ אֶת וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת הַנְּחָלִים אַרְנוֹן. כַּמָּה אִית לָן לְאִסְתַּכְּלָא בְּפִתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה אִית לָן לְעַיְינָא בְּכָל מִלָּהָא, דְּלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִתְרְמִיזָא בְּשָׁמָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית בָּהּ כַּמָּה רָזִין, כַּמָּה טַעֲמִין, כַּמָּה שָׁרְשִׁין, כַּמָּה עֻנְפִּין.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְיָ׳, וְכִי סֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְיָ׳, אֶן הוּא. אֶלָּא הָכִי אִתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, כָּל מַאן דְּאַגַּח קְרָבָא בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּסוֹף מִלּוֹי. כָּל קְרָבִין דְּעָלְמָא, קְטָטָה וְחֻרְבָּנָא. וְכָל קְרָבִין דְּאוֹרַיְיתָא, שְׁלָמָא וּרְחִימוּתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְיָ׳ אֶת וָהֵב בְּסוּפָה, כְּלוֹמַר, אַהֲבָה בְּסוּפָה. דְּלֵית לָךְ אַהֲבָה וּשְׁלָמָא בַּר מֵהַאי.

תּוּ קַשְׁיָא בְּאַתְרֵיהּ. עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְיָ׳, בְּתוֹרַת מִלְחֲמוֹת יְיָ׳ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בְּסֵפֶר. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, אֲתַר אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִקְרֵי סֵפֶר (נ"א ומספר) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה לה) דִּרְשׁוּ מֵעַל סֵפֶר יְיָ׳ וּקְרָאוּ. דְּכָל חֵילִין וּגְבוּרָן דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּהַהוּא סֵפֶר תַּלְיָין, (נ"א ומתמן נפקין

את והב בסופה. מאן והב, אלא כל אינון חילין, וכל אינון גבוראן דעביד קודשא בריך הוא, בההוא ספר תליין.) וְכַד אַגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרָבוֹי, בְּחַד אֲתַר דְּאִיהוּ בְּסוֹפָא דְּדַרְגִּין, וְאִקְרֵי וָהֵב. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ל׳:ט״ו) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב. בְּסוּפָה: בְּסוֹף דַּרְגִּין אִשְׁתְּכַח. בְּסוּפָה: יָם סוֹף אִתְקְרֵי, יָם דְּאִיהוּ סוֹף לְכָל דַּרְגִּין.

וְאֶת הַנְּחָלִים אַרְנוֹן וְעִם נַחֲלַיָּא דְּאִשְׁתָּכְחוּ וְאַתְנָגִידוּ. לְגַבֵּיהּ, מֵהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי אַרְנוֹן. מַאי אַרְנוֹן, זוּוְגָא עִלָּאָה דַּחֲבִיבוּתָא, דְּלָא (נ' ע"ב) מִתְפָּרְשָׁאן לְעָלְמִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וּבְדָא, מִשְׁתְּרְשָׁן שָׁרְשׁוֹי, וְאִתְרְבְיאוּ עֻנָּפָיו, לְאוֹשָׁטָא קְרָבוֹי בְּכָל אֲתַר, לְאוֹשָׁטָא חֵילִין וּגְבוּרָאן, וּלְאִתְחַזָּאָה שׁוּלְטָנָא רַבָּא וְיַקִּירָא דְּכֻלָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד מִתְעָרִין גְּבוּרָאן וּקְרָבִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין, מִתְעָרִין לְכָל עִיבָר, כְּדֵין שַׁנְּנָן רוּמְחִין, וְסַיְיפִין, וּמִתְעָרִין גְּבוּרָאן, וְיַמָּא אִתְרַגִּישַׁת וְגַלְגַּלּוֹי סַלְקִין וְנַחְתִּין, וְאַרְבִּין דְּאַזְלִין וְשָׁאטָן בְּיַמָּא, לְכָל עִיבָר מִסְתַּלְקִין. שִׁנְּנָא קְרָבָא (נ"א חרבא) בְּאַבְנֵי

בַּלִּסְטָרָאוֹת, מָארֵי דְּרוֹמְחִין וְסַיְיפִין, כְּדֵין (תהילים מ״ה:ו׳) חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים (נ"א מתערין לאושטא קרבין בכל אתר ולאושטא חילין וגבוראן לכל עיבר כדין ימא אתרגישת וגלגלוי סלקין וארבין דאזלין ושאטין נחתין וסלקין וזעפא אשתכח. כדין מתערין מגיחי קרבא באבני בלסטראין מארי דרומחין וסייפין גירין וקשתין כמה דאת אמר חציך שנונים) וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְתַּקִּיף בְּחֵילוֹי, וּלְאִתְעָרָא קְרָבָא. וַוי לְאִינּוּן דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא יִתְעַר עֲלַיְיהוּ קְרָבָא. כְּדֵין כְּתִיב, יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה.

וּמֵהָכָא, וּמֵאִינּוּן אַתְוָון, וּמֵהַאי קְרָא, נָפְקִין טוּרֵי קְרָבָא לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא, לְאִילֵּין מָארֵי דְּבָבוּ דְּחָבוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאַתְוָון אִתְגַּלְיָין לְאִינּוּן מָארֵי קְשׁוֹט, וְהָא אִתְפָּרְשָׁן מִלִּין וְהָא אִתְּמַר.

יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה יְיָ׳ שְׁמוֹ. כֵּיוָן דִּכְתִיב יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה, לָא יְדַעְנָא דַּיְיָ׳ שְׁמוֹ. אֶלָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ׳ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת יְיָ׳ מִן הַשָּׁמָיִם. וְכֹלָּא בְּהַאי סֵפֶר תַּלְיָין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ׳:כ״ז) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. (ועל דא)

פרק יח

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר קְרָבָא בְּעָלְמָא, עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי אִתְעַקְּרוּ מֵאַתְרַיְיהוּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַגָּחָא קְרָבָא עִלָּאָה וְתַקִּיפָא בַּעֲמַמְיָא, בְּגִין לְאוֹקָרָא שְׁמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (זכריה י״ד:ג׳) וְיָצָא יְיָ׳ וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כַּיּוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב וּכְתִיב (יחזקאל ל״ח:כ״ג) וְהִתְגַּדְּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי וְגוֹ׳. (מרכבות פרעה וחילו ירה בים. כד אתער קודשא בריך הוא קרבא כדין אתערו דרגין עלאין ודרגין תתאין דלתתא וכדין מרכבות פרעה וחילו ירה בים)

ר׳ יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ע״ז:י״ז) רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ וְגוֹ׳, בְּשַׁעֲתָא דְּעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָכָא דִּי מְמָנָא עַל יַמָּא, פְּלִיג מֵימָךְ. אֲמַר לֵיהּ לְמָה. אֲמַר לֵיהּ בְּגִין דְּבָנַי יַעַבְרוּן בְּנָווּךְ. אָמַר לֵיהּ, פּוּרְקָנָא דְּקִיטְנָא קְשׁוֹט. מַאי שְׁנָא אִלֵּין מֵאִלֵּין.

אֲמַר לֵיהּ עַל תְּנַאי דְּא, עֲבָדִית לְיַמָּא כַּד בָּרָאתִי עָלְמָא. מַה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעַר גְּבוּרְתָּא דִּילֵיהּ, וְאִתְקְמָטוּ מַיָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ. אֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קְטוֹל כָּל אִינּוּן אִכְלוֹסִין, לְבָתַר אַרְמֵי לוֹן לְבַר. לְבָתַר חָפֵי יַמָּא עֲלַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, פּוּק חֲמֵי כַּמָּה רְתִיכִין עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, כַּמָּה אִכְלוֹסִין, כַּמָּה חַיָּילִין, וְכֻלְּהוּ קְשִׁירִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. (והא אוליפנא) כֻּלְּהוּ רְתִיכִין אִלֵּין לְאִלֵּין, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, וּמִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא מִתְעָרִין רְתִיכִין (נ"א דלא) קַדִּישִׁין שַׁלִּיטִין. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין יְדִיעָן לְעֵילָּא.

וְהָא אִתְעַרְנָא בִּבְכוֹר פַּרְעֹה, דְּהוּא דַּרְגָּא חַד, דְּקָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דרגא דיליה נ"א חיליה) וְתָבַר לֵיהּ מְשׁוּלְשָׁלֵיהּ תַּקִּיפָא, (ודרגא דיליה) תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵיהּ, כַּמָּה רְתִיכִין וְכַמָּה חַיָּילִין דְּקוּזְמִיטִין מִסְטָר שְׂמָאלָא, מִנְּהוֹן אֲחִידָן בַּאֲתָר עִלָּאָה דְּשׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן, וּמִנְּהוֹן אֲחִידָן בְּמַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא. מִנְּהוֹן אֲחִידָן בָּתַר אַרְבַּע כְּרָסָוון (ס"א חיון), (נ"א רחיין) כְּמָה דְּאִתְמַר.

וְכֻלְּהוּ אִתְמְסָרוּ בִּידֵיהּ, בְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא, דְּאִקְרֵי יַמָּא רַבָּא, לְתַבְרָא לוֹן מִדַּרְגֵּיהוֹן, וְכַד אִינּוּן אִתְבָּרוּ לְעֵילָּא, כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא אִתְבָּרוּ, וְאִתְאֲבִידוּ בְּיַמָּא תַּתָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרֶה בַיָּם. בַּיָּם סְתָם.

וּמִבָּתַר שָׁלִישָׁיו טָבְעוּ בְיַם סוּף. וּמִבָּתַר שָׁלִישָׁיו, הָא אִתְּמַר, וְשָׁלִישִׁים עַל כֻּלּוֹ, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין תְּרִין וְחָד. אִלֵּין עַל אִלֵּין. כְּגַוְונָא עִלָּאָה הָכִי אִתְעֲבִידוּ. וְכֻלְּהוּ אִתְמְסָרוּ בִּידָהָא, לְאִתְבָּרָא מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן, אִלֵּין וְאִלֵּין.

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְּמַר דְּכֻלְּהוּ עֻשֶּׂר מָחָאן דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, כֹּלָּא הֲוָה יָדָא חֲדָא, דִּשְׂמָאלָא אַכְלִיל בִּימִינָא. דְּעֻשֶּׂר אֶצְבְּעָן כְּלִילָן דָּא בְּדָא, לְקֶבֶל עֶשֶׂר אֲמִירָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְקְרֵי בְּהוּ לְבָתַר. לְקֶבְלֵיהּ דְּכֹלָּא הַאי דְּיַמָּא, תַּקִּיף וְרַב וְשַׁלִּיטָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ח':כ"ג) וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרֶה בַיָּם וְגוֹ'. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַטָּלָא אִכְלוֹסִין וְקוּזְתוּרְנָטִין וְקוֹנְטִירִיסִין וְקָלְטִירוֹלְסִין דְּאֱדוֹם הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ג:א') מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה.

(שמות ט"ו:ד') מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרֶה בַיָּם. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (ירמיהו י':י"ג) לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם וַיַּעֲלֶה נְשִׂיאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו. הָא תָּנִינָן, שִׁבְעָה רְקִיעִין עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא כִּכְבִין קְבִיעִין, וְרַהֲטִין בְּכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, וּלְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ עֲרָבוֹת.

וְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא בְּהִלּוּכוֹ מָאתַן שְׁנִין, וְרוּמֵיהּ חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין. וּבֵין רְקִיעָא וּרְקִיעָא, חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין. וְהַאי עֲרָבוֹת הִלּוּכוֹ בְּאוֹרְכֵיהּ, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאָה שְׁנִין. וּפוּתְיֵהּ, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאָה שְׁנִין, וּמִזְיָא דִּילֵיהּ, נָהֲרִין כָּל אִינּוּן רְקִיעִין.

וְהָא תְּנִינָן, לְעֵילָּא מֵעֲרָבוֹת, רָקִיעַ דְּחַיָּוֹת. פַּרְסוֹת דְּחַיָּוֹת קַדִּישִׁין וְרוּמְהוֹן, כְּכֻלְּהוּ. לְעֵילָּא מִנְּהוֹן קַרְסוּלַיִן דְּחַיָּוֹת כְּכֻלְּהוּ. שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת, כְּכֻלְּהוּ. אַרְכּוּבִין דְּחַיּוֹת, כְּכֻלְּהוּ. יַרְכִין דְּחַיּוֹת, כְּכֻלְּהוּ. עַגְבֵי דְּחַיּוֹת, כְּכֻלְּהוּ. וְגוּפָא דְּחַיּוֹת כְּכֻלְּהוּ. גַּדְפַּיְיהוּ, כְּכֻלְּהוּ. וְצַוָּארַיְהוּ, כְּכֻלְּהוּ. רֵאשֵׁי הַחַיּוֹת, כְּכֻלְּהוּ. מַאי כְּכֻלְּהוּ. כָּקֵבְלֵי כֻּלְּהוּ.

וְכַל שַׁיְיפָּא וְשַׁיְיפָּא דִּבְחַיּוֹת, לָקֵבל שִׁבְעָה תְּהוֹמִין, וְלָקֵבל שִׁבְעָה הֵיכָלִין וְלָקֵבל מֵאַרְעָא לְרָקִיעָא. וְלָקֵבל מֵרָקִיעָא לְרָקִיעָא, וְשִׁיעוּרָא דְּכֻלְּהוּ וְרוּמְהוֹן עֶשְׂרִין וַחֲמִשָּׁה אַלְפִין חוּלְקִין, מִשִּׁיעוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

וְעוֹד רָקִיעָא חַד לְעֵילָּא, מִן קַרְנֵי הַחַיּוֹת, דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ. מִלְּרַע כַּמָּה רְתִיכִין, בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא.

מִתְּחוֹת יַמָּא שָׂרָאן כֻּלְּהוּ נוּנֵי יַמָּא, וְשָׁטָאן, אִתְכְּנָפוּ בְּזִוּיהוֹן אַרְבַּע, נַחְתִּין בְּדַרְגַּיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין אִקְרוּן בִּשְׁמָהָן. מִתְּחוֹת אִלֵּין, אַזְלִין וְשָׁאטִין אִינּוּן זְעִירִין, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ה) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

מִסְּטָר שְׂמָאלָא תַּתָּאָה, קוּזְמִיטָא סִטְרָא אַחֲרָא וְאָחִידָן מֵאִינּוּן דִּלְעֵילָּא, וְנָחְתוּ לְאִתְבָּרָא מֵחֵילָא תַּקִּיפָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, מַרְכְּבַת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ וְגוֹ׳.

פרק יט

(שמות ט״ו:ו׳) יְמִינְךָ יְיָ׳ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּצַפְרָא נָהִיר, וְאַיָּלְתָּא קַיְימָא בְּקִיּוּמֵהּ, אִתְעַבְּרַת בְּסִטְרָהָא, וְעָאלַת בְּמָאתָן הֵיכָלִין דְּמַלְכָּא. בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּפַלְגוּת לֵילְיָא בְּאוֹרַיְיתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַר רוּחָא דְּצָפוֹן, (ס״א ותיאובתא דאילתא) וְכַאיבַת אַיָּלְתָּא לְאִתְעָרָא בְּעָלְמָא, אָתֵי עִמֵּהּ לְקַיְימָא קֳדָם מַלְכָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָהִיר צַפְרָא (ס״א וההוא בר נש צלי צלותיה וליחד שמיה קדישא כדקא יאות) מַשְׁכִּין עָלֵיהּ חַד חוּטָא דְּחֶסֶד. (ק״ל ע״ב)

מִסְתַּכֵּל בְּרָקִיעָא, שַׁרְיָא עָלֵיהּ נְהִירוּ דְּסָכְלְתָנוּ דְּדַעְתָּא קַדִּישָׁא, וּמִתְעַטַּר בֵּיהּ בַּר נָשׁ, וְדָחֲלִין מִנֵּיהּ כֹּלָּא. כְּדֵין הַאי בַּר נָשׁ אִקְרֵי בָּרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא. עָאל בְּכָל תַּרְעוֹי, לֵית דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ.

בְּשַׁעֲתָא דְּקָרֵי לְהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, עָלֵיהּ כְּתִיב, (תהילים קמ״ה:י״ח) קָרוֹב יְיָ׳ לְכָל קוֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת. מַאי בֶּאֱמֶת. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, דְּיִדַּע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בִּצְלוֹתֵיהּ (נ״א בעלמא) כְּדְקָא יָאוֹת. וְדָא פּוּלְחָנָא דְּמַלְכָּא (נ״א דשמא) קַדִּישָׁא.

וּמַאן דְּיָדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יֵאוֹת, אוֹקִים אוּמָא יְחִידָא בְּעָלְמָא, דִּכְתִיב, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. וְעַל דָּא אוֹקִימְנָא, כָּל כֹּהֵן דְּלָא יָדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יֵאוֹת, לָאו פּוּלְחָנֵיהּ פּוּלְחָנָא. דְּהָא כֹּלָּא בֵּיהּ תַּלְיָא, פּוּלְחָנָא עִלָּאָה, וּפוּלְחָנָא תַּתָּאָה. וּבָעֵי לְכַוְונָא לִבָּא וּרְעוּתָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

כְּתִיב (ישעיהו א׳:י״ב) כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי. כָּל בַּר נָשׁ דְּאָתֵי לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְכַּוַון בֵּיהּ בְּלִבָּא וּרְעוּתָא וּדְחִילוּ, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן בֵּיהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, רָמַאן לֵיהּ צְלוֹתֵיהּ לְבַר, וְכֹלָּא מַכְרִיזֵי עֲלֵיהּ לְבִישׁ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי עֲלֵיהּ כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי.

כִּי תָבוֹאוּ לִרְאוֹת מְבָעֵי לֵיהּ, מַאי לֵרָאוֹת פָּנָי. אֶלָּא כָּל אִינּוּן אַנְפִּין דְּמַלְכָּא, טְמִירִין בְּעָמְקָא (נ״א באתר) לְבָתַר חֲשׁוֹכָא (ס״א ישת חשך סתרו וכל וכו׳) וְכָל אִינּוּן דְּיַדְעִין לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יֵאוֹת מִתְבַּקְעִין כָּל אִינּוּן כּוֹתְלֵי חֲשׁוֹכָא, וְאַנְפִּין דְּמַלְכָּא אִתְחַזְיָין, וְנָהֲרִין לְכֹלָּא. וְכַד אִינּוּן אִתְחַזְיָין וְנָהֲרִין, מִתְבָּרְכִין כֹּלָּא עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּדֵין בִּרְכָאן אִשְׁתְּכָחוּ בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּכְדֵין כְּתִיב לֵרָאוֹת פָּנָי.

מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם, מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא מַאן דְּאָתֵי לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, בָּעֵי לְיַחֲדָא מִסְטְרָא דְּזֹאת. כְּמָה דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:ג׳) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. בְּגִין דְּיִזְדַּוְוגָן כַּחֲדָא, אִינּוּן תְּרֵין: צַדִּיק וְצַדֶּקֶת, בְּזִוּוּגָא חֲדָא. בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן כֹּלָּא מִנַּיְיהוּ וְאִלֵּין אִקְרוּן חֲצֵרֶךָ, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים ס״ה:ה׳) אֲשֶׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ.

וְאִי אִיהוּ אָתֵי לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא יִתְכַּוַון בֵּיהּ בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא, בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רְמוֹס חֲצֵרַי. זֹאת וַדַּאי, דְּהָא לֹא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ בִּרְכָאן. וְלָא דֵּי דְּלָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּהוּ בִּרְכָאן, אֶלָּא דְּשַׁרְיָא בְּהוּ דִּינָא וְאִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי, יְמִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְנַיֵּהּ מִתְעָרִין כָּל נְהִירוּ, כָּל בִּרְכָאן, וְכָל חְדוּ. בֵּיהּ כְּלִיל שְׂמָאלָא כְּמָה דְּאִית בְּבַר נָשׁ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וִימִינָא הוּא כְּלִיל כֹּלָּא. וְכַד אִתְעַר יְמִינָא שְׂמָאלָא אִתְעַר עִמֵּיהּ, דְּהָא בֵּיהּ אָחִיד וְאִתְכְּלִיל.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָרִים בַּר נָשׁ יְדֵיהּ בִּצְלוֹתָא, מְכַוְונָן בְּאֲצְבְּעָן דִּילֵיהּ לְעֵילָּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות י״ז:י״א) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל. דְּהָא (פ״ז ע״א) בִּימִינָא תַּלְיָא כֹּלָּא. וּכְתִיב (ויקרא ט׳:כ״ב) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו, וּכְתִיב חָסֵר. וּכְדֵין אִתְכַּוון לְבָרְכָה לְעֵילָּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָרִים יְמִינָא לְעֵילָּא, וַוי לְהוּ לְתַתָּאֵי, דְּהָא כָּל סִיְיעְתָּא וְכָל בִּרְכָאן אִסְתַּלִּיקוּ מִנַּיְיהוּ. מְנָלָן. דִּכְתִיב נְטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ. מַאי נְטִיתָ יְמִינְךָ. כְּתַרְגּוּמוֹ, אֲרִימַת יְמִינְךָ. מִיָּד תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ. וְכַד יְמִינָא אִשְׁתְּכַח, שְׂמָאלָא אִשְׁתְּכַח

עִמֵּיהּ, וּכְדֵין לָא שַׁלְטִין דִּינִין בְּעָלְמָא, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּימִינָא אִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ. וְאִי יְמִינָא אִסְתַּלָּקַת, הָא שְׂמָאלָא אִזְדַּמְּנַת, כְּדֵין דִּינִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וְדִינָא שַׁרְיָא בְּכוֹלָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן כַּד הֲוָה מָטֵי לְהַאי קְרָא, הֲוָה בָּכֵי, דִּכְתִיב, (איכה ב׳:ג׳) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. וְכִי אֶפְשָׁר דְּהֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. אֶלָּא בְּגִין דְּאַקְדִּים שְׂמָאלָא לְנַחְתָּא בְּעָלְמָא, וִימִינָא אִשְׁתַּאֲרַת בַּאֲתַר אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב (ישעיהו נ״ז:א׳) הַצַּדִּיק אָבָד. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, הַצַּדִּיק נֶאֱבַד לָא כְּתִיב, אֶלָּא הַצַּדִּיק אָבָד. מִכָּל אִינּוּן אַנְפֵּי מַלְכָּא, לָא אִשְׁתְּכַח דְּאָבַד, אֶלָּא צַדִּיק. אָבַד בְּתָרֵי סִטְרֵי: חַד, דְּלָא שָׁרָאן בֵּיהּ בִּרְכָאן, כַּד בְּקַדְמֵיתָא. וְחַד, דְּאִתְרְחִיקַת מִנַּיְהּ בַּת זוּגֵיהּ דְּהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אִשְׁתְּכַח, דְּצַדִּיק אָבַד יַתִּיר מִכֹּלָּא. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (זכריה ט׳:ט׳) גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלַ ם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא. צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ לָא כְּתִיב, אֶלָּא צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא. הוּא נוֹשָׁע וַדַּאי. וְהָא אִתְּמַר.

(שמות ט״ו:ו׳) יְמִינְךָ יְיָ׳ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. מַאי נֶאְדָּרִי, נֶאְדָּר מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּשִׂמְאלָא אַתְיָא לְאִזְדַּוְּוגָא בִּימִינָא, כְּדֵין כְּתִיב נֶאְדָּרִי (ס״א בכח, תרי, ולעולם וכו׳) תִּרְעַץ, וּלְעוֹלָם הָכִי הוּא בְּגִין דְּשִׂמְאלָא אִשְׁתְּכַח בִּימִינָא, וְאִתְכְּלִיל בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא הָכִי הוּא, דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּכַח דְּאִתְפְּלַג. מַאי טַעְמָא. בְּגִין לְקַבְּלָא עִמֵּיהּ בַּת זוּגֵיהּ, דְּיִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא מַמָּשׁ. כַּד יְמִינָךְ, אִשְׁתְּכַח דְּאִתְפְּלַג. מַאי טַעְמָא. בְּגִין לְקַבְּלָא עִמֵּיהּ שְׂמָאלָא. וְהָכִי הוּא כֹּלָּא, חַד בְּחַד. וְעַל דָּא, בְּחַד מָחֵי וּמַסֵּי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְמִינְךָ יְיָ׳ תִּרְעַץ אוֹיֵב.

תָּא חֲזֵי, שִׁירָתָא דָּא אִתְּמַר, עַל הַהוּא זִמְנָא, וְעַל זִמְנָא דְּאָתֵי, בְּיוֹמֵי דְּיִתְעַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, יְמִינְךָ יְיָ׳ תִּרְעַץ אוֹיֵב, רַעֲצָתְ לָא כְּתִיב, אֶלָּא תִּרְעַץ. מַה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, (איכה א׳:י״ג) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, בְּהַהוּא זִמְנָא, הִיא תִּרְעַץ אוֹיֵב לְזִמְנָא דְּאָתֵי.

וְכֹלָּא הָכִי הוּא, תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ, הַרְסְתָּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא תַּהֲרוֹס. תְּשַׁלַּח חֲרוֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ, כֹּלָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. יְמִינְךָ יְיָ׳ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ, בְּזִמְנָא דָּא, בְּעָלְמָא דֵּין. יְמִינְךָ יְיָ׳ תִּרְעַץ אוֹיֵב, בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. וּבְרוֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ, לְבִיאַת גּוֹג וּמָגוֹג. תְּשַׁלַּח חֲרוֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ, לְתַחַיִּית הַמֵּתִים. דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֶרְפּוֹת וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם.

בְּהַהוּא זִמְנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאִין אִינּוּן דְּיִשְׁתַּאֲרוּן בְּעָלְמָא, וּמַאן אִינּוּן. תָּא חֲזֵי, לָא יִשְׁתְּאַר מִבְּנֵי עָלְמָא, בַּר אִינּוּן גְּזִירִין, דְּקַבִּילוּ אֶת קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְעָאלוּ בְּקַיְימָא קַדִּישָׁא, בְּאִינּוּן תְּרִין חוּלְקִין, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְהוּא נָטִיר לֵיהּ לְהַהוּא קַיָּים, וְלָא עַיְילֵיהּ בְּאֲתָר דְּלָא אִצְטְרִיךְ, אִלֵּין אִינּוּן דְּיִשְׁתַּאֲרוּן, וְיִכְתְּבוּן לְחַיֵּי עָלְמָא.

מְנָלָן. דִּכְתִיב, (ישעיהו ד':ג') וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַ ם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַ ם. מַשְׁמַע הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַ ם, דְּכָל מַאן דְּאִתְגְּזַר, בְּאִלֵּין תְּרֵין דַּרְגִּין עָאל. וְאִי נָטִיר לְהַהוּא קַיָּים כַּדְקָא חֲזֵי, וְיִזְדְּהַר בֵּיהּ, עָלֵיהּ כְּתִיב הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַ ם. אִלֵּין יִשְׁתַּאֲרוּן בְּהַהוּא זִמְנָא, וְבֹהוּ זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדְּתָא עָלְמָא, וּלְמֵחֲדֵי בֵּהּ. עַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (תהילים ק"ד:ל"א) יְהִי כְבוֹד יְיָ' לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ' בְּמַעֲשָׂיו.

ר' חִיָּיא הֲוָה אָזִיל לְגַבֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁכְּחֵיהּ, דְּהֲוָה יָתִיב לְגַבֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי בַּרְבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָיא חָמוּי. עַד דְּזָקִיף רֵישֵׁיהּ, חָמָא לֵיהּ לְרִבִּי חִיָּיא, אָמַר, (ישעיהו י"ט:כ"ד-כ"ה) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה לְמִצְרַיִם וּלְאַשּׁוּר בְּרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ' צְבָאוֹת לֵאמֹר בָּרוּךְ עַמִּי מִצְרַיִם וּמַעֲשֵׂה יָדַי אַשּׁוּר וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל, וְכִי אַשּׁוּר וּמִצְרַיִם קְרִיבִין אִינּוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא?

אֶלָּא, עַל גָּלוּתָא דְּיִסְקוּן מִמִּצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר אִתְּמַר, וְאִי אִתְּמַר עַל מִצְרַיִם וְעַל אַשּׁוּר, עַל אִינּוּן חֻסִידִין דִּלְהוֹן, דְּאַהֲדְרוּ בְּתִיּוּבְתָּא, וְאִשְׁתַּאֲרוּן לְמִפְלַח לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, (תהילים ע"ב:י"א) וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מְלָכִים. וּכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:כ"ג) וְהָיוּ מְלָכִים אוֹמְנַיִךְ וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ, מַאי דִּכְתִיב, (משלי ג':י"ז) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם אָמַר לֵיהּ כַּמָּה טִפְּשִׁין כּוּ' בְּנֵי עָלְמָא, דְּלָא יַדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין בְּמִלּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא (נ"א כמה רזין עלאין אית בהו) אִינּוּן אַרְחָא לְמִזְכֵּי בְּהַהוּא נֹעַם יְיָ' דִּכְתִיב דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. דַּרְכֵי נֹעַם וַדַּאי. מַאי נֹעַם. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ', וְהָא אוּקְמוּהָ, בְּגִין (נ"א כך) דְּאוֹרַיְיתָא, וְאָרְחוֹי, מֵהַהוּא נֹעַם אַתְיָין, וְאִינּוּן אָרְחִין פָּרִישָׁן בֵּיהּ, וְעַל דָּא דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, תְּנִינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, נָפַק נְהוֹרָא מֵהַהוּא נֹעַם, וְאִתְעַטָּר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמֵהַהוּא נֹעַם אַבְהִיקוּ זִיוָון דְּכֻלְּהוּ עָלְמִין דְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, דְּכֻלְּהוּ כְּתִרִין. עַל הַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ'.

וְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְבְּנֵי מַקְדְּשָׁא, אִתְעַטָּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא עֲטָרָה, וְיָתִיב בְּכֻרְסְיֵיא דִּילֵיהּ, וְאִתְעַטָּר בַּעֲטָרוֹי. וּמַהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא אִתְעַטָּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּעֲטָרוֹי, וְהַהוּא נֹעַם אִתְטָמַר וְאִתְגְּנִיז.

פרק כ

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מֹשֶׁה בְּגוֹ עֲנָנָא, כְּמָה דִּכְתִּיב, (שמות כ"ד:י"ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן, כְּבַר נָשׁ דְּהָווֹ אָזִיל בַּאֲתָר דְּרוּחָא. אִיעֲרַע בֵּיהּ חַד (ויקרא ע"ח ע"ב) מַלְאָכָא רַבְרָבָא, וְתָאנָא, קְמוּאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְהוּא מְמָנָא עַל תְּרֵיסָר אַלְפִּין מְמָנָן שְׁלִיחָן. בָּעָא לְאִזְדַּוְּוגָא בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה, פָּתַח מֹשֶׁה פּוּמֵיהּ, (בראשית ט"ז ע"א) בְּתֶרְיסַר אַתְוָון גְּלִיפָן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאוֹלִיף לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּסְנֶה, וְאִתְרְחַק מִנֵּיהּ תְּרֵיסַר אַלְפִּין פַּרְסִין, וַהֲוָה אָזַל מֹשֶׁה בַּעֲנָנָא, וְעֵינוֹי מְלַהֲטָן כְּגוּמְרִין דְּאֶשָׁא.

עַד דְּאִיעֲרַע בֵּיהּ חַד מַלְאָכָא, רַבְרָבָא וְיַקִּירָא מִן קַדְמָאָה, וְתָאנָא הֲדַרְנִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְהוּא עִלָּאָה עַל שְׁאַר מַלְאָכִין, אֶלֶף וְשִׁתִּין רִבּוֹא פַּרְסִין, וְקָלֵיהּ אָזִיל בְּמָאתָן אֶלֶף רְקִיעִין, דְּמִסְתַּחֲרָאן בְּאֶשָׁא חִיוָּורָא. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ מֹשֶׁה, לָא יָכִיל לְמַלְלָא. בָּעָא לְמִשְׁדֵּי גַּרְמֵיהּ מִגּוֹ עֲנָנָא.

אֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, וְכִי אַנְתְּ הוּא דְּאַסְגִּית מִלִּין עִמִּי בַּסְנֶה, דְּבָעִית לְמִנְדַּע רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא דְּחַלְתְּ. וְהַשְׁתָּא אַתְּ דְּחִיל מֵחַד מִשַּׁמְּשַׁי. כֵּיוָן דִּשְׁמַע מֹשֶׁה קָלֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְתַּקַּף. פָּתַח פּוּמֵיהּ, בְּע"ב אַתְוָון דִּשְׁמָא עִלָּאָה, כֵּיוָן דִּשְׁמַע הֲדַרְנִי"אֵל אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, מִפּוּמֵיהּ דְּמֹשֶׁה, אִזְדַּעְזַע. קָרִיב לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ מֹשֶׁה, דְּאִתְגְּלֵי לָךְ, מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי.

וַהֲוָה אָזִיל עִמֵּיהּ, עַד דְּמָטוּ לְאֶשָׁא תַּקִּיפָא, דְּחַד מַלְאָכָא דִּי שְׁמֵיהּ סַנְדַּלְפוֹן. וְתָאנָא, סַנְדַּלְפוֹן עִלָּאָה הוּא עַל שְׁאַר חַבְרוֹי, חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין. וְהוּא קָאִים בָּתַר פַּרְגּוֹדָא דְּמָארֵיהּ, וְקָשֵׁר לֵיהּ כִּתְרִין, מִבָּעוּתֵיהוֹן (בראשית קס"ז ע"ב) דִּצְלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל. וּבְשַׁעֲתָא דְּמָטֵי הַאי כֶּתֶר לְרֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, הוּא מְקַבֵּל צְלוֹתֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְכֻלְּהוּ חַיָּילִין וְאַכְלוֹסִין מִזְּדַּעְזְעִין, וְנָהֲמִין וְאָמְרִין, בָּרִיךְ יְקָרָא דְּיְיָ' מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ הֲדַרְנִיאֵל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, לֵית אֲנָא יָכִיל לְמֶהֱדָּ עִמָּךְ, דְּלָא יוֹקִיד לִי אֶשָׁא תַּקִּיפָא דְּסַנְדַּלְפוֹן. בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִזְדַּעְזַע מֹשֶׁה, עַד דְּאַתְקִיף בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמֹשֶׁה, וְאוֹתְבֵיהּ קָמֵיהּ, וְאוֹלִיף לֵיהּ אוֹרַיְיתָא. וְחָפָא לֵיהּ לְמֹשֶׁה, בְּהַהוּא נְהוֹרָא וְזִיוָא דְּהַהוּא נֹגַהּ, וַהֲווּ אַנְפּוֹי דְּמֹשֶׁה נְהִירִין בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין. וְכָל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא הֲווֹ מִזְּדַּעְזְעִין קָמֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוּא נְחִית בְּאוֹרַיְיתָא.

כֵּיוָן דְּחָמוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נ"א ממשה) אֶל"ף חוּלָקִין מֵהַהוּא זִיוָא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, בָּעוּ מַלְאָכִין עִלָּאִין, וְכָל אִינּוּן אִכְלוֹסִין, לְאוֹקָדָא לְמֹשֶׁה, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שמות ל"ב:ז') לֶךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ. אִזְדַּעְזַע מֹשֶׁה, וְלָא יָכִיל לְמַלְלָא, עַד דְּאַסְגֵּי בִּצְלוֹתִין וּבָעוּתִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, אִתְקִיף בְּכוּרְסְיָיא דִּילִי, עַד דְּנָעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל אִינּוּן אִכְלוֹסִין, בְּכָל אִינּוּן חַיָּילִין, וְאִתְקִיף מֹשֶׁה בִּתְרִין לוּחִין דְּאַבְנִין, וְאָחִית לוֹן לְתַתָּא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כ״א:כ״ב) עִיר גִּבּוֹרִים עָלָה חָכָם וַיּוֹרֶד עֹז מִבְטֶחָה. וּמַהַהוּא זִיוָא דְּאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ, הֲווֹ מַבְהִיקִין אַנְפּוֹי דְּמֹשֶׁה. וּמַה בְּהַאי דְּאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ לָא הֲוֵי יַכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא בַּאֲנְפּוֹי, בְּהַהוּא דְּאִסְתַּלַּק מִינֵּיהּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ר' חִיָּיא אָמַר, יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ, דָּא אוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא, יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב. דְּלֵית מִלָּה בְּעָלְמָא דְּיִתְבַּר חֵילֵיהוֹן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בַּר בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא. דְּכָל זְמַן דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא, יְמִינָא אִתְתַּקַּף, וְאִתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּבְגִינֵי כַּךְ אוֹרַיְיתָא אִקְרִית עֹז, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים כ״ט:י״א) יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן.

וּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא מִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא שְׁמָאלָא אִתְתַּקַּף, וְאִתְתַּקַּף חֵילֵיהוֹן דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְשַׁלְטִין עֲלַיְיהוּ, וְגָזְרִין עֲלַיְיהוּ גְּזָרִין, דְּלָא יַכְלִין לְמֵיקָם בְּהוּ. וְעַל דָּא אִתְגְּלִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבָּדָרוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא.

דְּהָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיהו ט׳:י״ב) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגוֹ', וַיֹּאמֶר יְיָ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּכָל עוֹבְדֵי עֲבוֹדַה זָרָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל זְמַנָּא דְּקָלֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, אִשְׁתְּמַע בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְכוּ', כְּמָה דְּתַנִּינָא (בראשית כ״ז:כ״ב) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, וְאִי לָאו הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו, וְהָא אוֹקִימְנָא.

פרק כא

(שמות ט״ו:ז׳) וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ. ר' חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים י׳:א׳) לָמָּה יְיָ' תַּעֲמוֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים לְעִתּוֹת בַּצָּרָה, בְּשַׁעֲתָא דְּחוֹבֵי עָלְמָא גָּרְמוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּבְנֵי נָשָׁא צַוָּוחִין וְנַחְתִּין דִּמְעִין, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּתְשׁוּבָה אִתְמְנַע מִנַּיְיהוּ, כְּדֵין כְּתִיב, וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ.

ר' יִצְחָק אָמַר, הַאי קְרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְלַבַּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּאוּתָא, עַל עַמְמַיָּא דְּיִתְכַּנְּשׁוּן עֲלַיְיהוּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים ב׳:ב׳) וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל יְיָ' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וְתָאנָא זְמִינִין אִינּוּן שִׁבְעִין קַסְטוֹרִין מִכָּל עִיבָר, (נ"א עמין) לְאִתְכַּנְּשָׁא בְּהַהוּא זִמְנָא בְּאוֹכְלוֹסִין דְּכָל עָלְמָא, וּלְמֶעְבַּד קְרָבָא עַל יְרוּשָׁלַ ם קַרְתָּא קַדִּישָׁא, וּלְאַחֲדָא עֵיטִין עֲלַיְיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאי אַמְרֵי, נוֹקִים עַל פַּטְרוֹנָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר עַל עַמֵּיהּ, וְעַל הֵיכָלֵיהּ.

כְּדֵין זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַיְּיכָא עֲלַיְיהוּ. דִּכְתִיב, (תהילים ב׳:ד׳) יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק יְיָ׳ יִלְעַג לָמוֹ. בְּהַהוּא זִמְנָא יִלְבַּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָאווּתָא עֲלַיְיהוּ, וְיִשֵּׁיצִינוּן מִן עָלְמָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:י״ב) וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְיָ׳ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַ ם הֶמֵק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עוֹמֵד עַל רַגְלָיו.

רִבִּי אַבָּא אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יֵיסָא סָבָא, וְהָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲיָיא לְכָל אינּוּן מַלְכִין, דְּעָקוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלִירוּשָׁלַ ם, לְאַנְדְּרִיאָנוּס, לְלוּפִינוֹס, וּנְבוּכַדְנֶצַר, וּלְסַנְחֵרִיב, וּלְכָל שְׁאַר מַלְכֵי עַמִּין, דְּחָרִיבוּ בֵּיתֵיהּ, וּלְשַׁלְטָאָה לוֹן כְּקַדְמִיתָא, וְיִתְכַּנְּשׁוּן עִמְּהוֹן שְׁאַר עַמִּין, וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפָּרְעָא מִנַּיְיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא, סַחֲרָנֵי יְרוּשָׁלַם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְיָ׳ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַ ם. אֲשֶׁר יִצְבְּאוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֲשֶׁר צָבְאוּ. כְּדֵין כְּתִיב, וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ, וְדָא לְזִמְנָא דְּאָתָא מְשִׁיחָא, כְּתִיב, וְשִׁירָתָא דָּא שִׁירָתָא דְּעָלְמִין הִיא.

(שמות ט״ו:ח׳) וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם, בְּהַהוּא זִמְנָא. וּבְגִין כַּךְ אִית בְּהַהוּא זִמְנָא, וּלְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, וּלְזִמְנָא דְּגוֹג וּמָגוֹג. נִצְבוּ כְּמוֹ נֵד, לְזִמְנָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ חֲדָוָותָא דְּכָל עָלְמִין.

פרק כב

(שמות ט״ו:ט׳) אָמַר אוֹיֵב אָרְדּוֹף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל. אָמַר אוֹיֵב, דָּא הַהוּא מְמָנָא רַבְרְבָא עַל מִצְרָאֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ שֶׁלְטָנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, חָשִׁיב דְּיֵשֵׁיצִינוּן תְּחוֹת שֶׁלְטָנֵיהּ. אֶלָּא דְּדָכַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טוּרֵי עָלְמָא, דַּהֲווֹ מְגִינִין עֲלַיְיהוּ. וְלָא תֵּימָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא כָּל אִינּוּן רַבְרְבִין דִּמְמָנָן עַל כָּל עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְכַד אִתְיְהִיב לְהוּ רְשׁוּתָא וְשֶׁלְטָנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ בָּעָאן דְּיֵשֵׁיצוּן יִשְׂרָאֵל תְּחוֹתַיְיהוּ.

וְעַל דָּא, אִינּוּן עַמִּין דְּתְחוֹת שׁוּלְטָנֵיהוֹן דְּאִינּוּן מְמָנָן, כֻּלְּהוּ גַּזְירִין גְּזִרִין לְשֵׁיצָאָה לוֹן, אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכַר טוּרֵי עָלְמָא, וְאָגִין עֲלַיְיהוּ. וְכַד חָמָא מֹשֶׁה דָּא, שָׁרָא לְשַׁבְּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִים יְיָ׳.

פרק כג

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִילָנָא חַד רַבְרְבָא עִלָּאָה, תַּקִּיפָא, בֵּיהּ אִתְּזָנוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְהוּא אִתְחַם בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין, אִתְתָּקַף בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, דְּאִסְתְּחָרָאן (נ"א דאתחברן) בְּדוּכְתַיְיהוּ. שִׁבְעִין עֲנָפִין סַלְּקִין בְּגַוֵּיהּ, וְאִתְּזָנוּ מִנֵּיהּ, בְּעִקַּר שָׁרְשׁוֹי יַנְקִין אינּוּן סַחֲרָנֵיהּ, וְאִינּוּן עֲנָפִין דְּמִשְׁתַּכְחִין בְּאִילָנָא.

כַּד מָטֵי עִדָּן שֶׁלְטָנֵיהּ דְּכָל עֲנָפָא וַעֲנָפָא, כֻּלְּהוּ בָּעָאן לְשֵׁיצָאָה כֻּלָּא גּוּפָא דְּאִילָנָא, דְּאִיהוּ עִקָּרָא דְּכֻלְּהוּ עֲנָפִין, הַהוּא דְּשָׁלִיט עֲלַיְיהוּ, וְיִשְׂרָאֵל אֲחִידָן בֵּיהּ. כַּד מָטָא עֲלַיְיהוּ

שֶׁלְּטָנוּתָא דְּהַהוּא גּוּפָא דְּאִילָנָא, חוּלָקָא דְּיִשְׂרָאֵל. בָּעֵי לְנַטָּרָא לוֹן, וּלְמֵיהַב שְׁלָמָא בְּכֻלְּהוּ. וְעַל דָּא שִׁבְעִים פָּרֵי הֶחָג, לְמֵיהַב שְׁלָמָא לְשִׁבְעִין עַנָפִין דִּבְגוֹ אִילָנָא.

וְעַל דָּא מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִים יְיָ'. (מאי באלים. אילנא. כמה דאת אמרז, (ישעיהו א׳:כ״ט) כי יבושו מאילים אשר חמדתם. דהוא אילנא, דהוו פלחין לחד דפוסא, דמחקקין בגויה. ואקרי אלים אילנא) מִי כָמֹכָה דְּיַיעֲבִיד כְּעוֹבָדָךְ וִירַחֵם עַל כֹּלָּא. מִי כָּמֹכָה בָּכָל הַהוּא סַחֲרָנֵיהּ דְּאִילָנָא דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שַׁלְטָא, נָטִיר לְכֹלָּא, נָטִיר לְכָל שְׁאַר, וְלָא בַּעְיָא לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן גְּמִירָא. מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ, בְּהַהוּא חֵילָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ. נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ מַמָּשׁ, וְאִקְרֵי כֹּחַ יְיָ' נֹעַם יְיָ', וְהָא אוֹקִימְנָא מִילֵי.

(שמות ט״ו:י״א) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְיָ'. ר' יוֹסֵי פָּתַח (קהלת א׳:י״ד) רָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּאִסְתַּלָּק בְּחָכְמְתָא יְתֵירָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, הֵיךְ אָמַר דְּכָל עוֹבָדִין הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. יָכוֹל אַף מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה, וְהָא כְּתִיב (ישעיהו ל״ב:י״ז) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ, כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּתִיב. שָׁאנִי מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה, דְּאִיהוּ לְעֵילָּא מִן שִׁמְשָׁא.

וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, מַאי קָא מַיְירֵי. אִי תֵּימָא הַכֹּל הֶבֶל כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאִיהוּ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת, וְאִינּוּן הֲבָלִים קִיּוּמָא דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. מַאי תֵּימָא בְּהַאי, דִּכְתִיב הָכָא, הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. (והא מלתא דא תחת השמש כתיב)

אֶלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ, וְהָכִי הוּא. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּעוֹבָדִין מִתְכַּשְּׁרָן לְתַתָּא, וּבַר נָשׁ אִשְׁתַּדַּל בְּפוּלְחָנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, הַהוּא מִלָּה דְּעָבִיד, הֶבֶל אִתְעֲבִיד מִינֵּיהּ לְעֵילָּא. וְלֵית לְהּ הֶבֶל, דְּלֵית לֵיהּ קָלָא, דְּסָלִיק וְאִתְעֲטָר לְעֵילָּא, וְאִתְעֲבִיד סַנֵּיגוֹרָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכָל אִינּוּן עוֹבָדִין דְּאִשְׁתַּדַּל בְּהוּ בַּר נָשׁ, דְּלָאו אִינּוּן פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא מִלָּה דְּעָבִיד, הַבֶל יִתְעֲבִיד מִינֵּיהּ, וְאַזְלָא וְשָׁאטַת בְּעָלְמָא. וְכַד נַפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ דְּבַר נָשׁ, הַהוּא הֶבֶל מְגַלְגְּלָא לֵיהּ בְּעָלְמָא, כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִּיתָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְאֶת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע.

מַאי יְקַלְּעֶנָּה. הַהוּא הֶבֶל דְּמָגַלְגֵּל לֵיהּ סַחֲרָנֵיהּ בְּעָלְמָא, כְּדֵין כָּל מִלִּין דְּמִתְעַבְּדִין (ואינון דתחות שמשא) דְּלָאו אִינּוּן פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֶבֶל יִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ, אִיהוּ תְּבִירָא דִּרוּחָא, דְּמִתְבַּר לְרוּחָא דְּסָלִיק וְנָחִית וּמִתְגַּלְגֵּל בְּעָלְמָא, הָדָא הוּא דִכְתִיב הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ.

אֲבָל הַהִיא מִלָּה דְּאִיהִי פּוּלְחָנָא דְּמָרֵיהּ דָּא סָלִיק (אקרי) לְעֵילָּא מִן שְׁמָשָׁא, וְאִתְעֲבִיד מַנֵּיהּ הֶבֶל קַדִּישָׁא, וְדָא הוּא זַרְעָא דְּזַרַע בַּר נָשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא, וּמַה שְׁמֵיהּ. צְדָקָה. דִּכְתִיב, (הושע י׳:י״ב) זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה.

הַאי מֵדַּבַּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, כַּד תִּיפּוּק נִשְׁמָתֵיהּ מִינֵּיהּ, וְסַלְקָא לָהּ בְּאַתְרָא דְּכָבוֹד דִּלְעֵילָּא אִשְׁתְּכַח לְאִתְצַרָּרָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה כח) וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְיָ׳ יַאַסְפֶךָ.

כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין, דְּהַהוּא הֶבֶל קַדִּישָׁא מַדַּבַּר לְהוּ, הַהוּא דְּאִקְרֵי כְּבוֹד יְיָ׳, כָּנִישׁ לוֹן בְּגַוֵּיהּ, וְאִתְצְרִירָן בֵּיהּ. (הדא הוא דכתיב כבוד ה׳ יאספך) וְדָא אִקְרֵי יַיְיחָא דְּרוּחָא. אֲבָל אַחֲרָא וּרְעוּת רוּחַ אִקְרֵי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּכָל עוֹבָדַיְיהוֹן לְעֵילָּא מִן שְׁמָשָׁא וְזַרְעִין זַרְעָא דִּצְדָקָה, לְמִזְכֵּי לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְעַל דָּא כְּתִיב (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, לָא אִתְבְּנֵי אֶלָּא בְּדִינָא וְרוּגְזָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״ב:ל״א) כִּי עַל אַפִּי וְעַל חֲמָתִי וְגוֹ' בְּגִין דַּבַּאֲתָר דְּדִינָא שַׁרְיָא. לְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי לֵיהּ, וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ בְּדַרְגָּא אַחֲרָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי צְדָקָה, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:י״ד) בִּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי. בְּגִין כַּךְ אִתְקְיִים, (ביה) וּשְׁמֵיהּ מַמָּשׁ צֶדֶק יִתְקְרֵי. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (ירמיהו כ״ג:ו׳) וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוֹ יְיָ׳ צִדְקֵנוּ.

פרק כד

(שמות ט״ו:י״ב) נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ. הָא אִתְּמַר, אֲרִימַת יְמִינְךָ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הָא אִתְּעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא, דְּכַד אַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִצְרָאֵי מֵתִין מִתְּחוֹת מַיָּא, אָמַר לְאַרְעָא, כָּנִישׁ לוֹן בְּגַוָּוךְ, וְלָא בָּעָאת, עַד דְּאוֹשִׁיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינָא לְקַבְּלָהּ, וְאוּמֵי לָהּ, כְּדֵין בְּלַעַתְּינוּן אַרְעָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ. אָמַר ר' אֶלְעָזָר, נָטִיתָ יְמִינְךָ: לְאַפְרָשָׁא לָהּ מִשְּׁמָאלָא וּכְדֵין אִתְעֲבִיד בְּהוּ דִּינָא.

(שמות ט״ו:י״ג) נָחִיתָ בְּחַסְדְּךָ עַם זוּ גָּאָלְתָּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים מה) כִּי יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם. כִּי יְמִינְךָ: דָּא גְּדוּלָה. נֶהֱלְתָּ בְעָזְּךָ, דָּא דִּכְתִיב וּזְרוֹעֲךָ, דָּא גְּבוּרָה. אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ, דָּא דִּכְתִיב, וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם, דָּא צַדִּיק. וְכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי בִּקְרָא.

(שמות ט״ו:ט״ז) תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד. אֵימָתָה, אֵימָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אֵימָתָה. דְּהָא לֵית לָךְ אֵת אוֹ מִלָּה חֲדָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין. מַאי אֵימָתָה. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כְּלוֹמַר דְּחִילוּ דִּשְׁכִינְתָּא.

כְּהַאי גַּוְונָא, (שמות ט"ו:י"ז) תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ וְגוֹ', תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ, תְּבִאֵם וְתִטָּעֵם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי תְּבִאֵמוֹ. אֶלָּא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא אָמַר, עַל אִינּוּן דָּרָא בַּתְרָאָה, דְּגָזַר יְהוֹשֻׁעַ, וְאִתְגַּלְיָא בְּהוּ גְּלוּיָא דִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא דִּשְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִלֵּין אֲחִידָן בֵּיהּ בְּוֹ', וְאִלֵּין אִתְחֲזִיאוּ לְמֵירַת אַרְעָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. דְּכָל מַאן דְּאִתְגְּזַר, וְאִתְגַּלְיָא בֵּיהּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְנָטִיר לֵיהּ, אִקְרֵי צַדִּיק, בְּגִין, כַּךְ, לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

וְעַל דָּא תְּבִאֵמוֹ, ו' יְתֵירָה, תְּבִיאֵמוֹ לְאִינּוּן דַּאֲחִידָן בְּוֹ'. וְתִטָּעֵמוֹ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר נָצָר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. לְאִינּוּן דַּאֲחִידָן בְּוֹ', וּלְאִינּוּן בַּתְרָאֵי, אִתְּעַר מִלָּה. וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ אָת זְעִירָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין, וְטַעֲמִין קַדִּישִׁין, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיַדְעִין בָּהּ.

פרק כה

רעיא מהימנא פְּקוּדָא לְמִבְנֵי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ'. דְּאִצְטְרִיךְ לְמִבְנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, וּלְצַלָּאָה בְּגַוֵּיהּ צְלוֹתָא בְּכָל יוֹמָא, לְמִפְלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא צְלוֹתָא אִקְרֵי עֲבוֹדָה.

וְהַהוּא בֵּי כְּנִשְׁתָּא, אִצְטְרִיךְ לְמִבְנֵי לֵיהּ בִּשְׁפִירוּ סַגְיָא, וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ בְּכָל תִּקּוּנִין, דְּהָא בֵּי כְּנִשְׁתָּא דִּלְתַתָּא, קַיְימָא לְקֳבֵל בֵּי כְּנִשְׁתָּא דִּלְעֵילָּא.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְתַתָּא, אִיהוּ קָאִים כְּגַוְונָא דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ דִּלְעֵילָּא, דְּקָאִים דָּא לְקֳבֵל דָּא. וְהַהוּא בֵּי מַקְדְּשָׁא, כָּל תִּקּוּנוֹי, וְכָל פּוּלְחָנוֹי, וְכָל אִינּוּן מָאנִין, וְשַׁמָּשִׁין, כֻּלְּהוּ אִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. מַשְׁכְּנָא דְּקָא עָבֵד מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא, כֹּלָּא הֲוָה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּבָנָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, הוּא בֵּי נַיְיחָא כְּגַוְונָא עִלָּאָה, בְּכָל אִינּוּן תִּקּוּנִין, לְמֶהֱוֵי בְּתִקּוּנָא דִּלְעֵילָּא, בֵּי נַיְיחָא וְאַחֲסָנָתָא. הָכִי בֵּי כְּנִשְׁתָּא, אִצְטְרִיךְ בְּכָל תִּקּוּנֵי שַׁפִּירוּ, לְמֶהֱוֵי כְּגַוְונָא עִלָּאָה, לְמֶהֱוֵי בֵּית צְלוֹתָא, לְאַתְקָנָא תִּקּוּנִין בִּצְלוֹתָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְהַהוּא בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּלֶיהֱוֵי בֵּיהּ (רנ"א ע"א) חַלּוֹנוֹת, דִּכְתִיב, (דניאלו) וְכַוִּון פְּתִיחָן. כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְעַל דָּא (שיר השירים ב׳:ט׳) מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. וְאִי תֵּימָא אֲפִילּוּ בְּחַקְלָא, בְּגִין דְּרוּחָא לֶיהֱוֵי סָלִיק. לָאו הָכִי, דְּהָא אֲנָן צְרִיכִין בַּיִת וְלִיכָּא. לְאִשְׁתַּכְּחָא בַּיִת לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּבַיִת עִלָּאָה, לְנַחְתָּא דִּיוּרָא עִלָּאָה לְדִיוּרָא תַּתָּאָה.

וְתוּ דְּהַהוּא צְלוֹתָא, וְהַהוּא רוּחָא, אִצְטְרִיךְ לְסַלָּקָא, וּלְנַפְקָא מִגּוֹ עָאקוּ, בְּאֹרַח מֵישָׁר, לְקֳבֵל יְרוּשָׁלַם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קי״ח:ה׳) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, דְּאִצְטְרִיךְ אֲתַר דְּחִיק בְּעָאקוּ, לְשַׁדְּרָא בְּגַוֵּיהּ הַהוּא רוּחָא, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וּלְשְׂמָאלָא. וּבְחַקְלָא לָא יָכִיל

קָלָא לְשַׁדְּרָא לֵיהּ הָכִי, דְּהָא כְּגַוְונָא דָּא קָלָא דְּשׁוֹפָר, אִתְדַּחְיָיא לְבַר בְּאֹרַח מֵישָׁר, מִגּוֹ אֲתָר דָּחִיק, וְאָזִיל וּבָקַע רְקִיעִין, וְסָלִיק בַּסְלִיקוּ, לְאַתְעָרָא רוּחָא לְעֵילָּא.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (בראשית כ״ד:ס״ג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה. שָׂאנֵי יִצְחָק, דְּמַלָּה אַחֲרָא הֲוָה בֵּיהּ, מַה דְּלָא הֲוָה בְּכָל עָלְמָא. וְתוּ דְּהַאי קְרָא לָאו לְהָכִי אִתָּא, דְּוַדַּאי בַּשָּׂדֶה אַחֵר לָא הֲוָה מְצַלֵּי וְהָא אוֹקִימְנָא. (ע"כ רעיא מהימנא).

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי אַבָּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן, דְּאִינּוּן דְּזַכָּאן לְמֵימַר שִׁירְתָא דָּא בְּהַאי עָלְמָא, דְּזַכָּאן לְמֵימַר לָהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְשִׁירְתָא דָּא, אִתְבְּנֵי בְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון קַדִּישִׁין גְּלִיפָן, וּבְעֶשֶׂר אֲמִירָן, וְכֹלָּא אִתְרְשִׁים בְּשָׁמָא קַדִּישָׁא, וְכֹלָּא שְׁלִימוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְהָא אִתְעַרְנָא מִלֵּי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דַּהֲווֹ קַיְימִין יִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, וַהֲווּ אֲמָרֵי שִׁירְתָא, אִתְגְּלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, וְכָל רְתִיכוֹי וְחֵילוֹי, בְּגִין דְּיִנְדְּעוּן לְמַלְכֵּיהוֹן, דְּעָבַד לוֹן כָּל אִינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָאן, וְכָל חַד וְחַד יָדַע וְאִסְתַּכַּל, מַה דְּלָא יָדְעוּ וְאִסְתַּכָּלוּ שְׁאַר נְבִיאֵי עָלְמָא.

דְּאִי תֵּימָא דְּלָא יָדְעִין וְלָא אִדְבַּקוּ חָכְמְתָא עִלָּאָה, מִן שִׁירְתָא דָּא תֻּחמֵי, דְּכֻלְּהוּ בְּחָכְמְתָא אִסְתַּכָּלוּ, וְיָדְעוּ מִלִּין וְאָמְרוּ. דְּאִי לָאו הָכִי, אֵיךְ אָמְרוּ כֻּלְּהוּ מִלִּין אֲחִדִין, דְּלָא סָטוּ אִלֵּין מֵאִלֵּין, וּמַה דְּאָמַר דָּא, אָמַר דָּא, וְלָא אַקְדִּים מִלָּה דָּא, לְמִלָּה דָּא, אֶלָּא כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא חֲדָא, וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא בְּפוּמָא דְּכָל חַד וְחַד, וּמִלִּין אִתְמָרוּ כֻּלְּהוּ כְּאִלּוּ נָפְקִין מִפּוּמָא חַד. אֶלָּא וַדַּאי כּוּלְּהוּ בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה אִסְתַּכָּלוּ, וְיָדְעוּ מִילִּין עִלָּאִין, וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא בְּפוּם כָּל חַד וְחַד.

וַאֲפִילּוּ אִינּוּן דְּבִמְעֵי אִמְּהוֹן, הֲווֹ אֲמָרֵי שִׁירְתָא כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, וַהֲווּ חָמָאן כֻּלְּהוּ, מַה דְּלָא חָמָא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה. וְעַל כַּךְ הֲווֹ כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּלֵי, כְּאִלּוּ חָמָאן עֵינָא בְּעֵינָא. וְכַד סְיְימוּ מִלִּין, כֻּלְּהוּ מִתְבַּסְּמָאן בְּנַפְשַׁיְיהוּ, וְתָאבוֹן לְמֵחֱמֵי וּלְאִסְתַּכְּלָא, וְלָא הֲווֹ בָּעָאן לְנַטְלָא מִתַּמָּן, מִסְּגִיאוּת תִּיאוּבְתָּא.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אָמַר מֹשֶׁה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּנַיְךָ מִסְּגִיאוּת תִּיאוּבְתָּא לְאִסְתַּכְּלָא בָּךְ, לָא בָּעָאן לְנַטְלָא מִן יַמָּא. מַה עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַסְתִּים יְקָרֵיהּ לְבַר לְמַדְבְּרָא, וְתַמָּן אִתְגְּלֵי וְלָא אִתְגְּלֵי. אָמַר לוֹן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה (ס"א זמנין לנטלא מתמן, ולא בעי') זִמְנִין אֲמֵינָא לְנַטְלָא מִתַּמָּן וְלָא בָּעִיתוּן עַד דִּי אַחֲזֵי לוֹן זִיוָא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַדְבְּרָא, וּמִיַּד הֲווֹ תָּאבִין,

וְלָא נַטְלוּ, עַד דְּאִתְחִיד בְּהוּ מֹשֶׁה וְאַחְמֵי לוֹן זִיוָא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַדְבְּרָא, כְּדֵין מִסְּגִיאוּת תִּיאוּבְתָּא וּרְעוּתָא לְאִסְתַּכְּלָא, אַנְטִיל לוֹן מֹשֶׁה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר. מַאי מִדְבַּר שׁוּר. מַדְבְּרָא, דַּהֲווֹ בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, זִיוָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא אִקְרֵי מִדְבַּר שׁוּר: אִסְתַּכְּלוּתָא שָׁם.

פרק כו

(שמות ט"ו:כ"ב) וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם. וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו נ"ה:א') הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, וְכִי מַאן יָהֵב לְהוּ אוֹרַיְיתָא הָכָא, וְהָא עַד כְּעַן לָא אִתְיְהִיבַת לוֹן אוֹרַיְיתָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִינּוּן נָפְקוּ לְמַדְבְּרָא לְאִסְתַּכְּלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַל זִיוָא יְקָרָא דִּילֵיהּ מִתַּמָּן, וְאִינּוּן אָזְלוּ לְאִסְתַּכְּלָא (לקודשא בריך הוא) בֵּיהּ, וְלָא אִשְׁכְּחוּהוּ. וְאוֹלִיפְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹרָה אִקְרֵי, וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, אִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ רְשׁוּתָא אַחֲרָא, דְּשָׁאַר עַמִּין, הַהוּא דְּשָׁלִיט בְּמַדְבְּרָא, וְאִעָרְעוּ בֵּהּ תַּמָּן. חָמוּ יִשְׂרָאֵל, דְּלָא הֲוָה הַהוּא זִיוָא יְקָרָא דְּמַלְכֵּיהוֹן, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה. מַאי טַעְמָא. כִּי מָרִים הֵם, לָא אִתְבְּסָם נַפְשַׁיְיהוּ כְּקַדְמֵיתָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאָתֵי לְקַטְרְגָא עֲלַיְיהוּ.

מַה כְּתִיב, וְיִצְעַק אֶל יְיָ' וַיּוֹרֵהוּ יְיָ' עֵץ, וְאֵין עֵץ אֶלָּא תּוֹרָה, דִּכְתִיב, (משלי ג':י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְאֵין תּוֹרָה, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, אֵין עֵץ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דברים כ':י"ט) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, עֵץ הַשָּׂדֶה וַדַּאי, דָּא עֵץ שָׂדֶה דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. וְכַד אִתְגְּלֵי זִיו יְקָרָא דְּמַלְכֵּיהוֹן עֲלַיְיהוּ, כְּדֵין וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מַאי וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. דְּקַטֵּיגוֹרָא אִתְעֲבִיד סַנֵּיגוֹרָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תָּא חֲזֵי בְּקַדְמֵיתָא כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּקַיְימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא עָאלוּ כְּדְקָא יָאוֹת. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִתְגְּזָרוּ וְלָא אִתְפְּרָעוּ, וְלָא אִתְגְּלְיָיא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא. כֵּיוָן דְּמָטוּ הָכָא, מַה כְּתִיב, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט. תַּמָּן עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּתֵרִין חוּלָקִין קַדִּישִׁין, בְּהַהוּא גִּלּוּיָא דְּאִתְגַּלְיָא רְשִׁימָא דִּלְהוֹן, וְאִקְרוּן חֹק וּמִשְׁפָּט. חֹק: כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר (משלי כא) וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. וּמִשְׁפָּט: כְּמָה דְּאִתְּמַר (תהילים פ"א:ה') מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. וְשָׁם נִסָּהוּ, בְּהַהוּא אֶת קַדִּישָׁא.

פרק כז

כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר, כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. בְּסִפְרָא דְּרַב יִיבָא סָבָא, אָמַר מִלָּה עַל הַהוּא חוּטְרָא קַדִּישָׁא. (שמות ט"ו:כ"ו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וַיֹּאמֶר, מַאי וַיֹּאמֶר. לָא כְּתִיב מַאן קָאָמַר דָּא. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, שַׁמְעִינָן (נ"א משמע) אֲמִירָה סְתָם, מֵאֲמִירָה סְתָם. דִּכְתִיב, (שמות כ"ד:א') וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל יְיָ'. אָמַר, לָא כְּתִיב מַאן קָאָמַר. אוּף הָכָא וַיֹּאמֶר סְתָם, וְלָא כְּתִיב מַאן קָאָמַר.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מִשְׁמַע דִּכְתִיב, וְיִצְעַק אֶל יְיָ' וַיּוֹרֵהוּ יְיָ' עֵץ, מֵהָכָא מִשְׁמַע וַיֹּאמֶר, וּמִשְׁמַע מַאן אָמַר מִלָּה. לְקוֹל יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, לְקוֹלֵי מִבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לְהַהוּא קוֹל דְּעָאלוּ בֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בָּתַר דְּאִתְגַּלְיָא בְּהוּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, עָאלוּ בְּתָרִין חוּלָקִין קַדִּישִׁין, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְכֵיוָן דְּעָאלוּ בְּאִלֵּין תְּרִין, עָאלוּ בְּאִלֵּין תְּרִין חוּלָקִין אַחֲרָנִין, דְּכַד יִסְתַּלְקוּן בְּאִלֵּין תְּרִין אַחֲרָנִין, יִתְחַבְּרוּן בְּאִלֵּין, וְלָא מִסְתַּעֲיֵי בִּרְכָאן, וּבְגִין כָּךְ, בְּאִלֵּין מָטוּ בִּרְכָאן, (ובגיני כך באלין מטין) עַד מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

וּמַאתֵרֵיהּ דִּקְרָא אִשְׁתְּמַע מִלָּה, דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע. וַיֹּאמֶר: דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּמַאי קָאָמַר, אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה: דָּא צַדִּיק. וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו: דָּא נְצַח. וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו: דָּא הוֹד. כֵּיוָן דְּעָאלוּ בְּאִלֵּין, הָא מָטוּ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

לְבָתַר מַה כְּתִיב, כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ' רוֹפְאֶךָ. כִּי אֲנִי יְיָ': דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

אִשְׁתְּמַע, דְּכָל מַאן דְּנָטִיר לְהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, מִנֵּיהּ סָלִיק עַד מַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. מַאי מַשְׁמַע. מַשְׁמַע אִינּוּן תְּרִין, דְּאִתְכְּנַשׁ בְּהוּ זַרְעָא, וּמָשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא, דְּשַׁדְיָין לֵיהּ בְּפוּם אָמָה, (ועל דא) אִתְקַשְּׁרוּ כַּחֲדָא, וּמַלְכָּא עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ, וְאִתְקַשָּׁרוּ בֵּיהּ. וְעַל כַּךְ, מַאן דְּעָאל בְּאִלֵּין תְּרִין, וְנָטִיר לוֹן, אִתְקַשָּׁר בִּתְרִין אַחֲרָנִין, וְעָאל בְּהוּ, וּכְדֵין מָטֵי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי מַאן דְּזָכֵי בְּצַדִּיק, זָכֵי בְּנֶצַח וְהוֹד, וְאִלֵּין אִינּוּן תְּלָתָא, דְּאִתְבָּרְכָא בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמַאן דְּזָכוּ בְּהוּ, זָכֵי בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעָאל בְּכֻלְּהוּ אַרְבְּעָה.

וְלָקֳבְלֵי אַרְבְּעָה אִלֵּין, נְטִירוּ לְהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, מֵאַרְבַּע מִלִּין: נְטִירוּ דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִסְתַּמְּרוּתָא דְּנִדָּה. נְטִירוּ דְּצַדִּיק, אִסְתַּמְּרוּתָא דִּשְׁפְחָה. נְטִירוּ דְּנֶצַח, אִסְתַּמְּרוּתָא דְּבַת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נְטִירוּ דְּהוֹד, אִסְתַּמְּרוּתָא דְּזוֹנָה. וְעַל דָּא לְקוֹל יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

בַּמֶּה זָכָאן יִשְׂרָאֵל לְקַבְּלָא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, בְּאִסְתַּמְּרוּתָא מִן נִדָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י״ח:י״ט) וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ. מַאי לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּבְהַאי אֲחִידָן וּמִתְקַשְּׁרָן מִלִּין אַחֲרָנִין, דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְקַשְּׁרַת בְּהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ מִלֵּי.

וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה: דָּא צַדִּיק. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים לה) עֵינֵי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים, לְאִסְתַּמְּרָא מִשִּׁפְחָה. וְהָא אוּקְימְנָא מִלֵּי. דִּכְתִיב, (משלי ל׳:כ״ג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ, דְּגָרִים לַצַּדִּיק דְּאִתְדַּבָּק בְּשִׁפְחָה. וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו: דָּא נֶצַח, לְאִסְתַּמְּרָא (דלא שקר ביה) דְּלָא יֵעוּל רְשִׁימָא דָּא בְּבַת אֵל נֵכָר, וְלֹא יִשַּׁקֵּר בֵּיהּ בְּנֶצַח. דִּכְתִיב, (שמואל א ט״ו:כ״ט) וְגַם נֶצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר. וּמַאן דְּנָטִיר הַאי, קַיֵּים מִצְוֹתָיו, דִּכְתִיב, (שמות לה) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר. וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו: דָּא הוֹד, לְאִסְתַּמְּרָא מִן זוֹנָה.

וְאַזְלָא הָא, כְּמָה דְּתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב (תהילים מ"ה:ד') חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ וַהֲדָרֶךָ. אֶלָּא, כָּל מַאן דִּמְזָרֵז גַּרְמֵיהּ, וְשַׁוֵּי דְּחִילוּ דְּחַבְרָא שִׁנְּנָא תַּקִּיפָא לְקֻבְלֵיהּ. עַל יָרֵךְ, מַאי עַל יָרֵךְ. דָּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כ"ד:ב') שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרֵכִי.

דָּבָר אַחֵר חֲגוֹר חַרְבְּךָ, כְּלוֹמַר, זָרֵז וְאַתְקִיף יְצָרְךָ בִּישָׁא, דְּאִיהוּ חַרְבְּךָ. עַל יָרֵךְ, עַל הַהוּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא לְנָטָרָא לֵיהּ. וְאִי נָטַר לֵיהּ, כְּדֵין אִקְרֵי גִּבּוֹר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַלְבֵּישׁ לֵיהּ בִּלְבּוּשׁוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הוֹד וְנֶצַח. (נ"א והדר) דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:א') הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ. אוֹף הָכָא הוֹדְךָ וַהֲדָרֶךָ, וּכְדֵין אִתְדַּבַּק בַּר נָשׁ בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ' רוֹפְאֶךָ. דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא אַזְהַר לוֹן עַל הַהוּא מִלָּה מַמָּשׁ, דְּיָהֵב וְרָשִׁים בָּהוּ, וְלָא יַתִּיר וְעַד כְּעַן לָא אִתְיְהִיבַת לְהוּ אוֹרַיְיתָא, אֶלָּא כְּיָון דִּכְתִיב, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, מֵיָד וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַזְהָרָא לְיִשְׂרָאֵל, עַל אוֹרַיְיתָא, בְּכַמָּה מִלִּין מָשִׁיךְ לְהוּ, בְּכַמָּה מְשִׁיכָן דַּחֲבִיבוּתָא, כְּבַר נָשׁ דְּמָשִׁיךְ בְּרֵיהּ לְבֵי רַב. וְתָא חֲזֵי, לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב לְהוּ אוֹרַיְיתָא, עַד דְּקָרִיבוּ בַּהֲדֵיהּ. וּבַמֶּה קָרִיבוּ בַּהֲדֵיהּ, בְּגִלּוּיָא דְּרִשִׁימָא דָּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

אָמַר ר' יְהוּדָה, לָא קָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְּסִינַי, עַד דְּעָאלוּ בְּחוּלָקָא דְּצַדִּיק, וְזָכוּ בֵּיהּ. מָנָלָן, דִּכְתִיב, (שמות י"ט:א') בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי, בַּיּוֹם הַזֶּה מַמָּשׁ פרשת המן קְווֹינוּ לוֹ וגו'.

פרק כח

[**פרשת המן**] (שמות ט"ז:ד') וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ"א:ב') אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ'. הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ שָׂכִיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ, הָא אִתְפַּס בְּאַטְרוֹנְיָא דְּמַלְכָּא, רֵישֵׁיהּ בְּקוּלְרָא, רַגְלוֹי בְּכוּפְסִירִין, (ס"א בטפסרא) כַּמָּה חֵילִין נָטְרִין לֵיהּ, מֵהַאי גִּיסָא, וּמֵהַאי גִּיסָא. שַׁיְיפוּי כֻּלְּהוּ בְּדוֹחֲקָא, מַגִּיחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. מֵיכְלָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ.

בְּהַהוּא זִמְנָא, פִּקְדִין עֲלֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא, לְמֵילַף עֲלֵיהּ זְכוּת קְמֵי מַלְכָּא, דִּכְתִיב, (איוב ל"ג:כ"ג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּעָאל עֲלֵיהּ, וְאוֹלִיף לֵיהּ אָרְחָא, לְשֵׁיזְבוּתֵיהּ מִן דִּינָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל.

וְהֵיךְ יָכִיל לְשַׁזָּבָא לֵיהּ, לְמֵילַף לֵיהּ אָרְחוֹי דְּחַיֵּי, לְאָתָבָא לְקָמֵי מָארֵיהּ, כְּדֵין אִתְעֲבִיד אַפּוֹטְרוֹפּוֹסָא עָלֵיהּ לְעֵילָּא. מַאי אַגְרֵיהּ. בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ'. דָּבָר אַחֵר, אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל, כַּמָּה תַּקִּיפָא אַגְרָא דְּמִסְכְּנָא, קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, תָּוְוהְנָא עַל הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (תהילים ס״ט:ל״ד) כִּי שׁוֹמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים יְיָ', וְכִי אֶל אֶבְיוֹנִים שׁוֹמֵעַ וְלֹא לְאַחֲרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִין דְּאִינּוּן קְרִיבִין יַתִּיר לְמַלְכָּא, דִּכְתִיב, (תהילים נ״א:י״ט) לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. וְלֵית לָךְ בְּעָלְמָא, דְּאִיהוּ תָּבִיר לִבָּא כְּמִסְכְּנָא. תּוּ אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, אִתְחַזְיָין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגוּפָא וְנַפְשָׁא, וּמִסְכְּנָא לָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא בְּנַפְשָׁא בִּלְחוֹדוֹי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לְנַפְשָׁא יַתִּיר מִגּוּפָא.

מִסְכְּנָא חַד הֲוָה בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרִ' יֵיסָא, וְלָא הֲוָה מַאן דְּאַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְהוּא הֲוָה אַכְסִיף, וְלָא תַּקִּיף בִּבְנֵי נָשָׁא, יוֹמָא חַד חָלַשׁ, עָאל עָלֵיהּ רִבִּי יֵיסָא, שָׁמַע חַד קָלָא דְּאָמַר, טִילְקָא טִילְקָא, הָא נַפְשָׁא פַּרְחָא גַּבָּאי, וְלָא מָטוּ יוֹמוֹי. וַוי לִבְנֵי מָתֵיהּ דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ דְּיָתִיב נַפְשֵׁיהּ לְגַבֵּיהּ. קָם רִבִּי יֵיסָא, שַׁדַּי בְּפוּמֵיהּ, מַיָּא דְּנַרְגְּרִין, אַפּוּתָא דְּקוּנְטָא (ס"א דקופתא) אִתְבְּזַע זִיעָא בְּאַנְפּוֹי, וְתָב רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ.

לְבָתַר אָתָא וְשָׁאיל לֵיהּ, אָמַר חַיֶּיךָ רִבִּי, נַפְשָׁא נַפְקַת מִנַּאי, וּמָטוּ לָהּ קָמֵי כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, וּבָעֵת לְאִשְׁתַּאֲרָא תַּמָּן, אֶלָּא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַכָּאָה לָךְ, וְאַכְרִיזוּ עָלָךְ, זַמִּין הוּא רִבִּי (ויקרא ע"ט ע"א וקמ"ד ע"א) יֵיסָא, לְסַלְקָא רוּחֵיהּ, וּלְאִתְקַשְׁרָא בְּחַד אִדְרָא קַדִּישָׁא דִּזְמִינִין חַבְרַיָּיא לְאִתְעָרָא בְּאַרְעָא, וְהָא אַתְקִינוּ תְּלַת כֻּרְסְיָאן, דְּקַיְימִן לָךְ וּלְחַבְרָךְ. מַהֲהוּא יוֹמָא הֲווֹ מַשְׁגְּיחִין בֵּיהּ בְּנֵי מָתֵיהּ.

תּוּ, מִסְכְּנָא אַחֲרָא אַעְבָּר קָמֵיהּ דְּרִ' יִצְחָק, וַהֲוָה בִּידֵיהּ פְּלַג מְעָה דְּכֶסֶף. אָמַר לֵיהּ לְרִבִּי יִצְחָק, אַשְׁלִים לִי וְלִבְנָתַי נַפְשָׁאן. אָמַר לֵיהּ וְהֵיךְ אַשְׁלִים נַפְשַׁיְיכוּ, דְּהָא לָא אִשְׁתְּכַח גַּבָּאי בַּר פְּלַג מְעָה. אָמַר לֵיהּ, בְּדָא אַשְׁלִימְנָא, בְּפָלַג אַחֲרָא דְּאִית גַּבָּאי, אַפְקֵיהּ וְיָהֲבִיהּ לֵיהּ.

אַחְזִיאוּ לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ, דְּהֲוָה אַעְבָּר בִּשְׁפָתָא דְּיַמָּא רַבָּא, וּבָעָאן לְמִשְׁדְּיֵיהּ בְּגַוֵּויהּ, (ויחי רי"ח ע"א) חָמָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהֲוָה אוֹשִׁיט יְדוֹי לְקַבְלֵיהּ, וְאָתֵי הַהוּא מִסְכְּנָא וַאֲפְקֵיהּ, וְיָהֲבֵיהּ בִּידוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְאִשְׁתֵּזִיב. כַּד אִתְעַר, נָפַל בְּפוּמֵיהּ, הַאי קְרָא, (תהילים מ״א:ב׳) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ'.

וְתָא חֲזֵי, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, נָטִיף טַלָּא מַעֲתִיקָא קַדִּישָׁא לְזִעֵיר אַפִּין, וּמִתְבָּרְכָאן כָּל חֶקֶל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין. וּמֵהַהוּא טַלָּא אַנְגִּיד לְאִינּוּן דְּלַתַּתָּא, וּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין אִתְזָנוּ מִנֵּיהּ, כָּל

חַד וְחַד כְּפוּם מֵיכָלֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ע״ח:כ״ה) לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ, וּמַהַהוּא מְזוֹנָא אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא מִתְזַנִין בְּהַאי זִמְנָא מִנֵּיהּ, וּמַאן אִינּוּן. אִלֵּין חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, יוֹמֵי וְלֵילֵי. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ מֵהַהוּא מְזוֹנָא מַמָּשׁ. לָא. אֶלָּא כְּעֵין הַהוּא מְזוֹנָא מַמָּשׁ, דְּשָׁקִיל עַל חַד תְּרִין.

תָּא חֲזֵי, יִשְׂרָאֵל כַּד עָאלוּ וְאִתְדְּבָקוּ בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּגִין גְּלוּיָא דִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא, כְּדֵין זָכוּ לְמֵיכַל נַהֲמָא אַחֲרָא עִלָּאָה, יַתִּיר מִמַּה דְּהֲווֹ בְּקַדְמִיתָא. בְּקַדְמִיתָא כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, עָאלוּ בְּנַהֲמָא, דְּאִקְרֵי מַצָּה, וְהַשְׁתָּא זָכוּ, וְעָאלוּ לְמֵיכַל נַהֲמָא אַחֲרָא עִלָּאָה יַתִּיר, מֵאֲתַר עִלָּאָה, דְּכְתִיב הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. מִן הַשָּׁמַיִם מַמָּשׁ. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִשְׁתְּכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. מֵאֲתַר דָּא. חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, מֵאֲתַר אַחֲרָא עִלָּאָה יַתִּיר אִתְזָנוּ. מַאי הוּא. כְּמָה דִכְתִיב, (קהלת ז׳:י״ב) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. אֲתַר עִלָּאָה יַתִּיר.

אָמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר, אִי הָכִי, אֲמַאי חַלְשָׁא נַפְשַׁיְיהוּ יַתִּיר מִשְּׁאָר בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא שְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, בְּחֵילָא וְתוּקְפָּא יַתִּיר אִתְחָזוּן לְאִשְׁתַּכְּחָא. (ס"א אינון יתיר) אָמַר לֵיהּ יֵאוֹת שָׁאֵילְתָּא.

תָּא חֲזֵי, כָּל מְזוֹנֵי דְּבְנֵי עָלְמָא מִלְּעֵילָּא קָא אַתְיָין. הַהוּא מְזוֹנָא דְּאָתֵי מִן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, דָּא מְזוֹנָא דְּכָל עָלְמָא, וְהוּא מְזוֹנָא דְּכוֹלָּא, וְהוּא מְזוֹנָא גַּס וְעָב. וְהַהוּא מְזוֹנָא דְּאָתֵי יַתִּיר מֵעֵילָּא, הוּא מְזוֹנָא יַתִּיר דְּקִיק, קַאֲתַיָּא מֵאֲתַר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, וְדָא הוּא מְזוֹנָא דְּאָכְלוּ יִשְׂרָאֵל כַּד נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם. (יתיר דקיקא) מְזוֹנָא דְּאִשְׁתְּכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּהַהוּא זִמְנָא בְּמַדְבְּרָא, מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּאִקְרֵי שְׁמַיִם, הוּא מְזוֹנָא יַתִּיר דְּקִיקָא, דְּעָיֵיל יַתִּיר לְנַפְשָׁא מִכֹּלָּא, וּמִתְפְּרֵשׁ יַתִּיר מִגּוּפָא, וְאִקְרֵי לֶחֶם אַבִּירִים.

מְזוֹנָא עִלָּאָה יַתִּיר מִכֹּלָּא, הוּא מְזוֹנָא דְּחַבְרַיָּיא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאָכְלֵי מְזוֹנָא דִּרוּחָא וְנִשְׁמָתָא, וְלָא אָכְלֵי מְזוֹנָא דְּגוּפָא כְּלָל, וְהַיְינוּ מֵאֲתַר עִלָּאָה יַקִּירָא עַל כֹּלָּא, וְאִקְרֵי חָכְמָה. בְּגִינֵי כַּךְ חָלִישׁ גּוּפָא דְּחַבְרַיָּיא, יַתִּיר מִבְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא לָא אָכְלֵי מְזוֹנָא דְּגוּפָא כְּלָל. וְאָכְלֵי מְזוֹנָא דִּרוּחָא וְנִשְׁמָתָא, מֵאֲתַר רְחִיקָא עִלָּאָה, יַקִּירָא מִכֹּלָּא. וּבְגִינֵי כַּךְ הַהוּא מְזוֹנָא דְּקִיק מִן דְּקִיקָא, יַתִּיר מִכֹּלָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ז׳:י״ב) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. זַכָּאָה חוּלָקָא דְּגוּפָא, דְּיָכִיל לְאִתְזָנָא בִּמְזוֹנָא דְּנַפְשָׁא.

אָמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא. אֲבָל בְּהַאי זִמְנָא, אֵיךְ אִשְׁתַּכְּחֵי מְזוֹנֵי אִלֵּין. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי יֵאוֹת שָׁאֵילְתָּא. תָּא חֲזֵי, וְדָא הוּא בְּרִירוּ דְּמִלָּה, מְזוֹנָא קַדְמָאָה, הוּא מְזוֹנָא דְּכָל עָלְמָא, הַהוּא דְּאַתְיָא מִן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְהוּא מְזוֹנָא דְּגוּפָא. (ס"א דכלא)

מְזוֹנָא דְּהוּא עִלָּאָה מִנַּיְהוּ, הַהוּא דְּאִיהוּ דְּקִיקָא יַתִּיר, וְאָתָא מֵאֲתַר דְּדִינָא שַׁרְיָא, דְּאִקְרֵי צָדֶק, וְדָא הוּא מְזוֹנָא דְּמַסְכְּנֵי. וְרָזָא דְּמִלָּה, מַאן דְּאַשְׁלִים לְמִסְכְּנָא, אַשְׁלִים לֵיהּ אָת חַד, וְאִתְעֲבִיד צָדֶקָה, וְרָזָא דָּא (משלי יי״א:י״ז) גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד. גְּמִילוּת חֲסָדִים מַשְׁמַע, דְּהָא בְּדִינָא שַׁרְיָא, וְאַשְׁלִים לֵיהּ חֶסֶד, כְּדֵין הוּא רַחֲמֵי.

מְזוֹנָא עִלָּאָה יַתִּיר מֵאִלֵּין, הוּא מְזוֹנָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא, מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, וְהוּא דָּקִיק מִכֻּלְּהוּ, וְהוּא מְזוֹנָא דִּבְנֵי מַרְעֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״א:ד׳) יְיָ׳ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דָּוֶי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ. יְיָ׳, דַּיְיקָא, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָנֵי בְּנֵי מַרְעֵי, לָא אִתְּזְנֵי אֶלָּא בְּהַהוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַמָּשׁ. (ומאי איהו, חלב ודם. הדא הוא דכתיב (יחזקאל מה) להקריב לי חלב ודם. ודא הוא מזונא מאתר דאקרי שמים, והוא יקירא ועילאה דקיק מכלא)

מְזוֹנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא וְיַקִּירָא דָּא הוּא מְזוֹנֵי דְּרוּחִין וְנִשְׁמָתִין, וְהוּא מְזוֹנָא דַּאֲתָר רְחִיקָא עִלָּאָה, (ס״א מההוא אתר דאקרי נועם יי׳.)

וְיַקִּירָא מִכֹּלָּא, הוּא מְזוֹנָא דְּחַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְהוּא מְזוֹנָא דְּאָתֵי מֵחָכְמָה עִלָּאָה. מַאי טַעְמָא מֵאֲתַר דָּא. בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא נַפְקָא (בראשית מ״ז ע״ב, ויקרא קפ״ו ע״ב וקצ״ב ע״ב) מֵחָכְמָה עִלָּאָה, וְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, עַיְילֵי בְּעַקְרָא דְּשָׁרְשָׁהָא, וְעַל דָּא, מְזוֹנָא דִּלְהוֹן, מֵהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה קַדִּישָׁא קָא אַתְיָא.

אָתָא ר' אֶלְעָזָר, וְנָשִׁיק יְדוֹי. אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקִי דְּקָאֵימְנָא בְּמִלִּין אִלֵּין. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי, דְּזַכֵי לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (דברים ל׳:כ׳) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ.

(שמות ט״ז:ד׳) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים קמ״ה:ט״ז) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ. כָּל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, מְצַפָּאן וְזַקְפָאן עַיְינִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כַּךְ, (ס״א אבל) כָּל אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא בָּעָאן (ס״א אצטריכן למבעי) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, לְשָׁאֲלָא מְזוֹנַיְיהוּ מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְצַלָּאָה צְלוֹתֵהוֹן עָלֵיהּ.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל מַאן דְּמַצְלֵי צְלוֹתֵיהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל מְזוֹנֵיהּ, גָּרִים דְּיִתְבָּרֵךְ כָּל יוֹמָא עַל יְדוֹי, הַהוּא אִילָנָא דְּמָזוֹן דְּכֹלָּא בֵּיהּ. (וטעמא דמלה (תהילים ס״ח:כ׳) ברוך ה' יום יום) וְאַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ, בָּעֵי לְמִשְׁאַל קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְצַלָּאָה צְלוֹתָא עַל מְזוֹנָא כָּל יוֹמָא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַחוּ עַל יְדוֹי בִּרְכָאן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא לְעֵילָּא, וְדָא הוּא בָּרוּךְ יְיָ׳ יוֹם יוֹם.

ועַל דָּא, לָא לִבָעֵי לֵיהּ לְאֱינָשׁ לְבַשְׁלָא מְזוֹנָא, מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרִינָא, דְּלָא לְעַכָּב יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְצָא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם בְּיוֹמוֹ, דַּיְיקָא. בַּר מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְשַׁבָּת, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא. וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָלֵא בִּרְכָאן בְּכָל יוֹמָא. וּכְדֵין כְּתִיב פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וְגוֹ'. מַאי רָצוֹן. הַהוּא רָצוֹן דְּאִשְׁתְּכַח מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְנָפִיק מִנֵּיהּ רָצוֹן, לְאִשְׁתַּכְּחָא מְזוֹנֵי לְכֹלָּא. וּמַאן דְּשָׁאִיל מְזוֹנֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, הַהוּא אִקָּרֵי בְּרָא מְהֵימָנָא, בְּרָזָא דִּבְגִינֵיהּ מִשְׁתַּכְחָן בִּרְכָאן לְעֵילָּא.

ר' אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קמ"ז:י"א) רוֹצֶה יְיָ' אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ, כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְמֶהֱוֵי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּלְמֶהֱוֵי בְּאָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ, לְעִלָּאֵי וּלְתַתָּאֵי.

דְּתַנְיָא, מַאיִדְכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. אֶתְפָּאָר וּדַאי. מַאי מַשְׁמַע. דִּבְגִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְפָּאַר לְעֵילָּא. וּמַאי פְּאֵרָא דִילֵיהּ. דְּאִתְחַבָּשׁ בִּתְפִילִין, דְּמִתְחַבְּרָא גַּוְונֵי לְאִתְפָּאַרָא.

תָּאנָא, רוֹצֶה יְיָ' אֶת יְרֵאָיו, רוֹצֶה יְיָ' בִּירֵאָיו מַבָּעֵי לֵיהּ. מַאי רוֹצֶה יְיָ' אֶת יְרֵאָיו, אֶלָּא רוֹצֶה יְיָ' אֶת יְרֵאָיו, כְּלוֹמַר, אַפִּיק הַאי רָצוֹן, וּמִתָּרֵעֵי (נ"א ואתידע) בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְיִרְאָיו דְּדָחֲלִין לֵיהּ. וּמַאן אִינּוּן יְרֵאָיו דְּאַפִּיק לוֹן הַאי רָצוֹן. הָדַר וְאָמַר, אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ, אִינּוּן דְּמְצַפָּאן וּמְחַכָּאן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, לְמִבְּעֵי מְזוֹנַיְיהוּ מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ.

רִבִּי יֵיסָא סָבָא, לָא אַתְקִין סְעוּדְתָא בְּכָל יוֹמָא, עַד דְּבָעָא בְּעוּתֵיהּ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל מְזוֹנֵי. אָמַר, לָא נַתְקִין סְעוּדְתָא, עַד דְּתִתְיְהִיב מִבֵּי מַלְכָּא. לְבָתַר דְּבָעֵי בְּעוּתֵיהּ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה מְחַכֶּה שַׁעֲתָא חֲדָא, אָמַר הָא עִידָן דְּתִתְיְהִיב מִבֵּי מַלְכָּא, מְכָאן וּלְהָלְאָה אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא. וְדָא הוּא אָרְחָא, דְּאִינּוּן דַּחֲלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּחֲלֵי חַטָּאָה. אִינּוּן חַיְיבַיָּא דְּאָזְלִין עֲקִימִין בְּאָרְחֵי אוֹרַיְיתָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ. (ישעיהו ה':י"א) הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יִרְדֹּפוּ. וְעַל דָּא רוֹצֶה יְיָ' אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ. לְחַסְדּוֹ דַּיְיקָא. (ס"א ובהא) אִשְׁתְּמוֹדְעָן אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיְצָא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם בְּיוֹמוֹ קָאָמַר, וְלֹא דְּבַר יוֹם לְיוֹם אַחֵר.

וְכָל כַּךְ לָמָּה. לְמֵעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא בְּכָאן אִשְׁתְּמוֹדְעָן אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִינּוּן אָזְלֵי בְּאוֹרַח מֵישָׁר בְּאוֹרַיְיתָא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא, (משלי י"ג:כ"ה) צַדִּיק אוֹכֵל לְשׂוֹבַע נַפְשׁוֹ, בְּתַר דְּשָׂבַע נַפְשֵׁיהּ מִלְּצַלֵּי וּלְמִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, תָּא חֲזֵי, עַד לָא יָהֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אַבְחִין בֵּין אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, וּבֵין אִינּוּן חַיְיבַיָּא דְּלָאו אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, וְלָא קַיְימִין בְּאוֹרַיְיתָא.

וּבַמֶּה אַבְחִין לוֹן. בַּמָּן. כְּמָה דְּאִתְּמַר אֲנַסֶּנּוּ. וְכָל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ דְּאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, רָשִׁים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּרְשִׁימוּ דְּכְתָרָא דְּחֶסֶ"ד, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ, וְעַל דָּא לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ. וְכָל אִינּוּן דְּלָא מִשְׁתַּכְּחֵי בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ כִּתְרָא עִלָּאָה דָּא. וּמָנָא אַכְרִיז וְאָמַר, (משלי י״ג:כ״ה) וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסַר. וְעִם כָּל דָּא לֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר.

תָּאנָא, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּלִימוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:כ״ז) וַיָּבוֹאוּ אֵלִימָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינוֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וְגוֹ'. וְאִתְתַּקַּף אִילָנָא קַדִּישָׁא, בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין, בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. וְאִתְתַּקַּף בְּשִׁבְעִין עַנְפִּין, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, נָטִיף טַלָּא קַדִּישָׁא, מַעֲתִּיקָא סְתִימָאָה, וּמַלְיָא לְרֵישֵׁיהּ דְּזְעֵיר אַנְפִּין, אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם. וּמֵהַהוּא טַלָּא דְּנָהוֹרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, הֲוָה נָגִיד וְנָחִית מָנָא לְתַתָּא. וְכַד הֲוָה נָחִית, הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ גְּלִידִין גְּלִידִין, וְאַקְרִישׁ לְתַתָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב דַּק כַּכְּפוֹר עַל הָאָרֶץ. כָּל אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, נַפְקֵי וְלַקְטֵי, וּמְבָרְכָאן שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלֵּיהּ. וְהַהוּא מָנָא, הֲוָה סָלִיק רֵיחִין דְּכָל בּוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּהָא בֵּיהּ אִתְמְשַׁךְ וְנָחִית לְתַתָּא. שַׁוְיֵהּ לְקַמַּיהּ, בְּכָל טַעֲמָא דְּאִיהוּ בָּעֵי, הָכִי טָעִים לֵיהּ, וּמְבָרֵךְ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

וּכְדֵין מִתְבָּרֵךְ בְּמֵעוֹי, וַהֲוָה מִסְתַּבֵּל וְיָדַע לְעֵילָּא, וְאִסְתַּכֵּי בְּחָכְמָה עִלָּאָה, וְעַל דָּא אִקְרוּן דּוֹר דֵּעָה. וְאִלֵּין הֲווֹ בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, וּלְהוֹן אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְאִסְתַּכְּלָא בָּהּ, וּלְמִנְדַּע אָרְחָהָא.

וְאִינּוּן דְּלָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר י״א:ח') שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ. מַאי שָׁטוּ. שְׁטוּתָא הֲווֹ נָסְבֵי לְגַרְמַיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא הֲווֹ בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ. וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם אוֹ דָכוּ בַּמְּדוֹכָה וְגוֹ'. מַאן אַטְרַח לוֹן כָּל הַאי. אֶלָּא דְּאִינּוּן לָא הֲווֹ בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא.

כְּגַוְונָא דָּא, אִינּוּן דְּלָא מְהֵימְנֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא בְּאָרְחוֹי, וְאִינּוּן בָּעָאן לְאַטְרָחָא גַּרְמַיְיהוּ כָּל יוֹמָא בָּתַר מְזוֹנָא, יְמָמָא וְלֵילֵי, דִּלְמָא לָא סָלִיק בִּידַיְיהוּ פִּתָּא דְּנַהֲמָא. מַאן גָּרִים לוֹן הַאי. בְּגִין דְּלָאו אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא.

אוּף הָכָא, שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, שָׁטוּ בִּשְׁטוּתָא דְּגַרְמַיְיהוּ, וּבָעָאן לְאַטְרָחָא עֲלֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם. בָּתַר כָּל טִרְחָא דָּא, לָא סָלִיק בִּידַיְיהוּ, אֶלָּא דִּכְתִיב וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן. וְלָא יַתִּיר. מַאן גָּרִים לוֹן הַאי, בְּגִין דְּלָא הֲווֹ בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי לְשַׁד הַשָּׁמֶן. אִיכָּא דְּאָמְרֵי, דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא, כְּתַרְגּוּמוֹ. וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי, מַה הַשֵּׁד אִתְחֲזָר לְכַמָּה גַּוְונִין, אוּף מָנָא, אִתְחֲזָר לְכַמָּה גַּוְונִין. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְשַׁד הַשָּׁמֶן, יְנִיקָא דְּמִשְׁחָא.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ לָקָטוּ. וְכִי מַאן דְּאָכִיל קְמָעָא, לָקִיט קְמָעָא, וּמַאן דְּאָכִיל יַתִּיר, לָקִיט יַתִּיר, וְהָא כְּתִיב לֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר. אֶלָּא לְפוּם אִינּוּן דְּאָכְלִין לַקְטִין. מַשְׁמַע אָכְלוֹ, מַאן דְּהֲוָה אָכִיל לֵיהּ, וּבְגִינֵי כָּךְ לָא כְּתִיב אָכִילָתוֹ.

מַאי קָא מַיְירֵי. אָחִיד בַּר נָשׁ בְּעַבְדָּא, אוֹ בְּאָמְתָא, וְאָמַר דְּהוּא דִּילֵיהּ. אָתָא חַבְרֵיהּ, וְאָמַר, הַאי עַבְדָּא דִּילִי הוּא. קָרִיבוּ לְקַמֵּיהּ דְּמשֶׁה לְדִינָא, אָמַר לוֹן כְּמָה נַפְשָׁאן בְּבֵיתָךְ, וְכַמָּה נַפְשָׁאן בְּבֵיתֵיהּ דְּדַיָּן, אָמַר כָּךְ וְכָךְ. וְהַהוּא שַׁעֲתָא אָמַר לוֹן מֹשֶׁה, לְקִטוּ מָחָר, וְכָל חַד מִנַּייכוּ יֵיתֵי לְגַבָּאי. לְמָחָר, נָפְקוּ וְלָקְטוּ, וְאַתְיָין קָמֵי מֹשֶׁה, שַׁוְויִין קָמֵיהּ מָנָא, הֲוָה מָדִיד לֵיהּ. אִי הַהוּא עַבְדָּא דְּדַיָּן, אַשְׁכַּח הַהוּא עוֹמְרָא דְּעַבְדָּא, בְּהַאי מָנָא. דְּהָא חַד עוֹמְרָא לְכָל נָפֶשׁ וְנָפֶשׁ מִבֵּיתֵיהּ. מָדִיד לְדַיָּן, וְאִשְׁתְּכַח חַסְרָא, הַהוּא מֵיכְלָא דְּעַבְדָּא, בְּהַהוּא מָנָא דִּילֵיהּ, וְחַד עוֹמְרָא לְכָל נָפֶשׁ וְנָפֶשׁ מִבֵּיתֵיהּ. אָמַר עַבְדָּא דְּדַיָּן הוּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ לָקָטוּ וּכְתִיב עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם.

אָמַר ר' (נ"א ייסא) חִיָּיא, כְּתִיב, (שמות ט"ז:ו'-ז') עֶרֶב וִידַעְתֶּם כִּי יְיָ' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְיָ'. עֶרֶב וִידַעְתֶּם, בְּמַאי יִנְדְּעוּן. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִשְׁתְּכַחוּ נִימוּסֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּצַפְרָא, אִתְעַר חֶסֶד בְּעָלְמָא. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִקְרֵי עֶרֶב, תַּלְיָא דִּינָא בְּעָלְמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּבְגִינֵי כַּךְ, יִצְחָק תִּקֵּן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. (מאי קא מיירי) וְעַל דָּא, עֶרֶב וִידַעְתֶּם, כַּד אִתְעַר דִּינָא בְּעָלְמָא, תִּנְדְּעוּן, דִּבְהַהוּא דִּינָא אַפִּיק יְיָ' יְתכוֹן מִמִּצְרַיִם. וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְיָ' דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְעַר חֶסֶד בְּעָלְמָא וְיִתֵּן לְכוּ לְמֵיכַל.

ר' חִיָּיא אָמַר אִיפְּכָא, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר וְגוֹ'. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, אִתְעַר עֶרֶב, דְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְעַר דִּינָא, אִתְעַר נָמֵי חֶסֶד בְּעָלְמָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וִידַעְתֶּם כִּי יְיָ' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. תִּנְדְּעוּן הַהוּא חֶסֶד דְּעָבַד עִמְכוֹן, בְּזִמְנָא דְּדִינָא וְאַפִּיק יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְיָ', כְּבוֹד יְיָ' הָא יְדִיעַ. וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּשָׁמוֹעַ יְיָ' אֶת תְּלֻנּוֹתֵיכֶם וְגוֹ'.

אָמַר ר' יֵיסָא, לָא שָׁנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִימוּסוֹי, בַּר דְּאִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא שַׁנָּיין לוֹן, וּמְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא, כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּאנֵי ר' אֶלְעָזָר, מַהַאי מָנָא זְמִינִין צַדִּיקַיָּיא לְמֵיכַל לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִי תֵּימָא בְּהַאי גַּוְונָא. לָא. אֶלָּא יַתִּיר, דְּלָא הֲוָה כֵּן לְעָלְמִין. מַאי אִיהוּ. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וּכְתִיב (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ'. (שמות ט"ז:כ"ט) רְאוּ כִּי יְיָ' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת. ר' חִזְקִיָּה פָּתַח (תהילים ק"ל:א') שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת סָתָם, וְלָא פָּרִישׁ מַאן אָמְרוּ. אֶלָּא שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, דְּזִמִּינִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא לְמֵימַר, דְּזַמִּין הַאי שִׁיר לְמֵימְרֵיהּ לְדָרֵי עָלְמָא.

וּמַאי הוּא מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ. הָכִי תָּאנָא, כָּל מַאן דְּמְצַלֵּי צְלוֹתָא קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בָּעֵי לְמִבָּעֵי בָּעוּתֵיהּ, וּלְצַלָּאָה (ויקרא ע"א) מֵעִמְקָא דְּלִבָּא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח לְבֵיהּ שְׁלִים בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִכְוִין לִבָּא וּרְעוּתָא. וּמִי אָמַר דָּוִד הָכִי, וְהָא כְּתִיב, (תהילים קי"ט:י') בְּכָל לִבִּי דְּרַשְׁתִּיךָ. וְדָא קְרָא סָגֵי, מַאי בָּעֵי מִמַּעֲמַקִּים.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כָּל בַּר נָשׁ דְּבָעֵי בָּעוּתֵיהּ קָמֵי מַלְכָּא, בָּעֵי לְכַוְונָא דַּעְתָּא (נ"א לבא) וּרְעוּתָא, מֵעִיקָּרָא דְּכָל עִקָּרִין, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵעִמְקָא דְּבֵירָא, (נ"א דכלא) בְּגִין דְּיִנְגִּיד בִּרְכָאן מִמַּבּוּעָא דְּכוֹלָּא. וּמַאי הוּא. הַהוּא אֲתָר דְּנָפִיק מִנֵּיהּ, וְאִשְׁתְּכַח מִנֵּיהּ, הַהוּא נָהָר, דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וּכְתִיב (תהילים מ"ו:ה') נָהָר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר אֱלֹהִים. וְדָא אִקְרֵי מִמַּעֲמַקִּים. (מ"ט ע"א) עִמְקָא דְּכוֹלָּא, עִמְקָא דְּבֵירָא, דְּמַבּוּעִין נָפְקִין וְנַגְדִּין לְבָרְכָא כּוֹלָּא. וְדָא הוּא שֵׁרוּתָא לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, (בראשית רל"ד ע"א, ויקרא רפ"ה א' ב', רצ"ז ע"ב) כַּד עַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, בָּעֵי לְזַמְּנָא בִּרְכָאן לְעָלְמִין, אַשְׁרֵי כּוֹלָּא, וְאַכְלִיל כּוֹלָּא, בְּהַאי עֲמִיקָא עִלָּאָה, וּמֵהָכָא שָׁאִיב וְאִתְנְגִיד בֵּירָא (נ"א נהרא) דְּנַחֲלִין וּמַבּוּעִין אִתְנְגִידוּ מִנֵּיהּ, וּמִתְשַׁקְיִין מִנֵּיהּ כֻּלְּהוּ. וּמַאן דְּמְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, בָּעֵי לְכַוְונָא לִבָּא וּרְעוּתָא, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵהַהוּא עֲמִיקָא דְּכוֹלָּא, בְּגִין דְּיִתְקַבֵּל צְלוֹתֵיהּ, וְיִתְעֲבִיד רְעוּתֵיהּ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם אִישׁ אַל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, מִתְבָּרֵךְ עָלְמָא מֵהַהוּא יוֹמָא עִלָּאָה, דְּהָא כָּל שִׁיתָּא יוֹמִין מִתְבָּרְכָאן מִיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה. וְכָל יוֹמָא יָהִיב מֵהַהוּא בִּרְכָה דְּקַבִּיל בְּהַהוּא יוֹמָא דִּילֵיהּ.

וְעַל דָּא מֹשֶׁה אָמַר, אִישׁ אַל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא יָהִיב, וְלָא יוֹזִיף יוֹמָא דָּא לְחַבְרֵיהּ, אֶלָּא כָּל חַד וְחַד שָׁלִיט בִּלְחוֹדוֹי, בְּהַהוּא יוֹמָא דִּילֵיהּ. דְּהָא לָא שָׁלִיט יוֹמָא בְּיוֹמָא דְּחַבְרֵיהּ.

בְּגִינֵי כַּךְ, כָּל אִינּוּן (נ"א אמר רבי יהודה כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עילאה יומא שביעאה ומתברכן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא עילאה ועל דא משה אמר איש אל יותר

ממנו עד בקר דהא לא שליט יומא ביומא דלאו דיליה וכל אינון) חֲמִשָּׁא יוֹמִין שַׁלִּיטִין בְּיוֹמַיְיהוּ, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, מַה דְּקַבִּילוּ, וְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ יַתִּיר. וְאִזְלָא הָא, כְּהָא דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב יוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְלָא אִתְמַר הָכִי בְּכָל שְׁאַר יוֹמִין. אֶלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ, הַשִּׁשִּׁי. דְּאִזְדַּוְּוּנָא (דאזדמנא) בֵּיהּ מַטְרוֹנִיתָא. לְאַתְקָנָא פָּתוֹרָא לְמַלְכָּא, וּבְגִין כָּךְ, אִשְׁתְּכָחוּ בֵּיהּ תְּרִין חוּלָקִין, חַד לְיוֹמֵיהּ, וְחַד לְתִקוּנָא, בְּחֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא. וְהַהוּא לֵילְיָא, חֶדְוָותָא דְּמַטְרוֹנִיתָא בְּמַלְכָּא, וְזִוּוּגָא דִּלְהוֹן, וּמִתְבָּרְכָאן כָּל שִׁיתָא יוֹמִין, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי. בְּגִין כַּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא פָּתוֹרֵיהּ בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דְּשָׁארֵי עֲלֵיהּ בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא, וּבִרְכָתָא לָא אִשְׁתְּכַח עַל פָּתוֹרָא רֵיקָנְיָא, (וההוא ליליא חדותא דמטרוניתא במלכא וזווגא דלהון) בְּגִין כָּךְ, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּיַדְעִין רָזָא דָּא, זִוּוּגָא דִּלְהוֹן מְעָרֵב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת.

רְאוּ כִּי יְיָ' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת, מַאי שַׁבָּת. יוֹמָא דְּבֵיהּ נַיְיחִין שְׁאַר יוֹמִין, וְהוּא כְּלָלָא דְּכָל אִינּוּן שִׁיתָא אַחֲרָנִין, וּמִנֵּיהּ מִתְבָּרְכִין. רִבִּי יֵיסָא אָמַר, וְכֵן נְמֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי שַׁבָּת, בְּגִין דְּאִיהִי בַּת זוּגוֹ, וְדָא הִיא כַּלָּה. דִּכְתִיב (שמות ל״א:י״ד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם. לָכֶם וְלָא לְשְׁאַר עַמִּין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״א:י״ד) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְדָא הִיא אַחֲסָנַת יְרוּתַת עָלְמִין לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, כְּתִיב (ישעיהו נ״ח:י״ג) אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ וְגוֹ' וּבְאַתְרֵיהּ אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

כְּתִיב אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. מִמְּקוֹמוֹ. תָּנֵינָן, מֵהַהוּא מָקוֹם דְּאִתְחֲזֵי לְמֵהַךְ. וְרָזָא דְּמִלָּה דִּכְתִיב, (יחזקאל ג׳:י״ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ, וְדָא אִיהוּ מָקוֹם. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (שמות ג׳:ה׳) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא. אֲתַר יְדִיעָא קָרֵינָן לֵיהּ מָקוֹם דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא יְקָרָא עִלָּאָה.

וּבְגִין כַּךְ, אַזְהָרוּתָא לְבַר נָשׁ, דְּקָא מִתְעַטָּרָא בְּעִטּוּרָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא, דְּלָא יִפּוּק מִנֵּיהּ בְּפוּמֵיהּ מִלּוֹלָא (ע״א ע״ב) דְּחוֹל, בְּגִין דְּאִי יִפּוּק מִנֵּיהּ, קָא מְחַלֵּל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, בִּידוֹי בְּעוֹבָדָתָא. בְּרַגְלוֹי, לְמֵהַךְ לְבַר מִתְּרִין אַלְפִין אַמִּין. כָּל אִלֵּין חִלּוֹלָא דְּשַׁבְּתָא אִינּוּן.

אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתַר יַקִּירָא דִּקְדוּשָּׁה, דְּהָא לְבַר מִנֵּיהּ, אֱלֹהִים אֲחֵרִים נִינְהוּ. בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ', דָּא כָּבוֹד דִּלְעֵילָּא. מִמְּקוֹמוֹ, דָּא כָּבוֹד דִּלְתַתָּא. דָּא אִיהוּ רָזָא דַּעֲטָרָא דְּשַׁבָּת, בְּגִין כַּךְ אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּזָכֵי לִיקָרָא דְּשַׁבְּתָא זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק כט

(שמות י״ז:ה׳) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים לה) חוֹנָה מַלְאַךְ יְיָ' סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי

בִּיקָרֵיהוֹן, יַתִּיר עַל דִּילֵיהּ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, דִּמְחָרְפֵי וּמְגַדְּפֵי לְעֵילָּא, כְּגוֹן סַנְחֵרִיב חֵרֶף וְגִדֵּף, וְאָמַר (מלכים ב י״ח:ל״ה) מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת וְגוֹ'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל, וְלָא תָּבַע מִנַּיהּ. כֵּיוָן דְּאוֹשִׁיט יָדֵיהּ עַל חִזְקִיָּה, מַה כְּתִיב (מלכים ב י״ט:ל״ה) וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יְיָ' וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר וְגוֹ'.

יָרְבְעָם בֶּן נְבָט הֲוָה פָּלַח לְעֶגְלָבוֹדָה זָרָה, וּמְקַטֵּר לָהּ, וּמְזַבֵּח לָהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא תָּבַע מִנַּיהּ. וְכַד אָתָא עִדּוֹ נְבִיאָה, וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהּ, וְאוֹשִׁיט יָרְבְעָם יָדָא לְקָבְלֵיהּ, מַה כְּתִיב (מלכים א י״ג:ד׳) וַתִּיבַשׁ יָדוֹ וְגוֹ', וְלֹא יָכֹל לַהֲשִׁיבָהּ אֵלָיו. (ועל דפלח לעבודה זרה לא תבע ליה קודשא בריך הוא)

פַּרְעֹה חֵרֶף וְגִדֵּף, וְאָמַר (שמות ה) מִי יְיָ' וְגוֹ'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא תָּבַע מִנַּיהּ, עַד דְּסָרִיב בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (שמות ט׳:י״ז) עוֹדְךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי. (שמות ט׳:י״ז) הִנֵּה יַד יְיָ' הוֹיָה בְּמִקְנְךָ וְגוֹ', וְכֵן בְּכָל אֲתָר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּבַע עֶלְבּוֹנָא דְּצַדִּיקַיָּיא יַתִּיר עַל דִּילֵיהּ.

הָכָא מֹשֶׁה, אָמַר עוֹד מָעַט וּסְקָלוּנִי, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה לָאו עִידָּן הוּא לְמִתְבַּע עֶלְבּוֹנָךְ, אֶלָּא עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם, וְאַחֲמֵי מַאן יוֹשִׁיט יְדוֹי לְקֶבְלָךְ, וְכִי בִּרְשׁוּתַיְיהוּ אַתְּ קָאִים, אוֹ בִּרְשׁוּתִי.

פרק ל

וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאוֹר קַח בְּיָדֶךָ וְהָלָכְתָּ. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּמְחַקֵּק בַּנְּסִין הֲוָה, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה רְשִׁימָא בֵּיהּ. בְּקַדְמִיתָא נָחָשׁ, כְּמָה דְּאִתְּמַר, (משלי ל׳:י״ט) דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי צוּר. נָחָשׁ, הָא אִתְּיְדַע דְּאִתְּעַר צוּר. (נ"א ואתמר צור) בְּאֵן אֲתַר אִתְגְּלֵי, הָכָא אִתְגְּלֵי דִּכְתִיב הִנְנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר. וּמַאן צוּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לכ) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, וְתַמָּן יָדַע מֹשֶׁה הֵיךְ קָאִים נָחָשׁ עֲלֵי צוּר. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי לִישְׁתִּיק קְרָא יֵאוֹת שְׁאִילְתָּא. אֶלָּא הָא כְּתִיב, וְהִכִּיתָ בַּצּוּר וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּלֵית לָךְ כָּל שְׁמָא וּשְׁמָא, מֵאִינּוּן שְׁמָהָן קַדִּישִׁין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא עָבֵד נִסִּין וּגְבוּרָאן, וְאַפִּיק כֻּלָּא דְּאִצְטְרִיךְ לְעָלְמָא, כָּל שֶׁכֵּן לְאַפָּקָא הָכָא מַיָּא.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, (תהילים ע״ח:כ׳) הֵן הִכָּה צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם. מַאן מָחֵי לִשְׁמֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, פִּטִישָׁא חֲרִיפָא, בְּקִטְרוֹי יְדִיעַ, וְאַתְּ שְׁאִיל דָּא. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, בְּכָל אֲתַר צוּר גְּבוּרָה, וְכַד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַחֲאָה, אוֹ לְאַלָּקָאָה, אִתְּעַר גְּבוּרָה דָּא וְהַהוּא גְּבוּרָה מָחֵי וְלָקֵי, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, הֵן הִכָּה צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם. וְאִי לָאו דְּאִתְּעַר צוּר, וְלָקֵי בְּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ, לָא נַבְיעִין מַיָּא.

אֲמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, (דברים ל"ב:י"ח) צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי. וְתָנֵינָן מַאי תֶּשִׁי, כְּלוֹמַר חַלָּשְׁת לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּאִלְמָלֵי יִנְדְּעוּן מִלְּמֵיחָם קָמֵיהּ, אֶלָּא חַלָּשָׁא אִיהִי בְּעֵינַיְיהוּ, הוֹאִיל וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בָּהּ, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּאוֹרַחַיְיהוּ (ס"א בכרסייהו) וְעַל דָּא צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי.

ר' אַבָּא אָמַר, אִית צוּר, וְאִית צוּר, מִסִּטְרָא דְּצוּר עִלָּאָה, נָפַק צוּר אַחֲרָא. וּמַאי צוּר עִלָּאָה. צוּר דְּכָל צוּרִים. וּמַאי אִיהוּ, הַהוּא דְּאוֹלִידַת לְיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי. דְּהָא מִסִּטְרָא דְּצוּר עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא, נָפְקָא צוּר אַחֲרָא. מִסִּטְרָא דְּאִימָא, נָפְקָא גְּבוּרָה.

וְאַזְלָא הָא כְּהָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (תהילים ק"ו:ב') מִי (פ"ג ע"א) יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ'. מַאי גְּבוּרוֹת יְיָ'. לְאַכְלָלָא אִימָא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא, דְּאַף עַל גַּב דְּלָאו אִיהִי דִּינָא, מִסִּטְרָהָא אִשְׁתְּכַח, דְּהָא מִסִּטְרָהָא גְּבוּרָה אִשְׁתְּכַח, וּבְגִינֵי כַּךְ צוּר עִלָּאָה אִקְרֵי. (דברים ל"ב:י"ח) וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחוֹלְלֶךָ, דָּא נְהִירוּ דְּאַבָּא. מַאי נִיהוּ. חֶסֶד עִלָּאָה, דְּאִיהוּ נְהִירוּ דְּאַבָּא.

תּוּ אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַיִם בְּכָל מָקוֹם, הָא יְדִיעָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי צוּר אִתְעַר לְאַרְקָא מַיָּא, דְּהָא לָא אִתְחָזֵי, (אלא מגדולה) וְדָא הוּא אָת וְנִיסָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא שָׁבַח דָּוִד וְאָמַר, (תהילים קי"ד:ח') הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם וְגוֹ'. וּמַשְׁמַע הַהֹפְכִי, דְּהָא לָאו אָרְחוֹי דְּצוּר בְּכָךְ.

וְעַל דָּא, בְּצוּר עִלָּאָה, אַפִּיק מַיָּא מֵאֲתַר דְּלָתַתָּא. וּמַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא דְּלָתַתָּא. סֶלַע. דִּכְתִיב, (במדבר כ':ח') וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן הַסֶּלַע. וּבְמֶה אַפִּיק הַאי סֶלַע מַיָּא. בְּחֵילָא דְּצוּר דִּלְעֵילָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, (דברים ל"ב:ד') הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ מַאי מַשְׁמַע הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ. דְּאִתְהַפַּךְ צוּר, לְמֶעְבַּד פָּעֳלוֹ דְּתָמִים. וּמַאי אִיהוּ. אַבְרָהָם. דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית י"ז:א') הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. וְדָא הוּא הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם, וּמַשְׁמַע תָּמִים פָּעֳלוֹ, וְדָא אַבְרָהָם.

בְּשַׁעֲתָא דָּא, אִתְהַדַּר הַצּוּר, תָּמִים. בְּשַׁעֲתָא אַחֲרָא תִּנְיָינָא, כַּד (אתענש) בָּעָא מֹשֶׁה לְאַפָּקָא מַיָּא בְּהַאי צוּר, בְּחוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לָא אִתְהַדַּר תָּמִים, כְּקַדְמֵיתָא. בֵּיהּ זִמְנָא, אִתְרְעַם מֹשֶׁה וְאָמַר, צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי. כְּלוֹמַר, חַלָּשְׁת לֵיהּ מִמַּה דְּהָוָה בְּקַדְמֵיתָא, דִּבְגִינָךְ לָא אִשְׁתְּכַח תָּמִים הַשְׁתָּא, וְאִתְעֲבִיד (ביה) דִּינָא, מַה דְּלָא הֲוָה בְּיוֹמֵי יְלָדְךָ, כְּלוֹמַר עוֹלֵימָךְ.

פרק לא

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב הֲיֵשׁ יְיָ' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן. וְכִי טִפְּשִׁין הֲווֹ יִשְׂרָאֵל דְּלָא יַדְעֵי מִלָּה דָּא, וְהָא חָמוּ שְׁכִינְתָּא קָמֵיהוֹן, וַעֲנָנֵי כָּבוֹד עֲלַיְיהוּ דְּסַחְרוֹן לוֹן, וְאִינּוּן אָמְרוּ הֲיֵשׁ

יְיָ' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן, גּוּבְרִין דְּחָמוּ זִיו יְקָרָא דְמַלְכֵּיהוֹן עַל יַמָּא, וְתָנֵינָן, רָאָתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם מַה שֶּׁלֹּא רָאָה יְחֶזְקֵאל, אִינּוּן אִשְׁתְּכָחוּ טִפְּשִׁין, וְאָמְרוּ הֲיֵשׁ יְיָ' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן.

אֶלָּא (נשא קכ"ט ע"א) הָכִי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בָּעוּ לְמִנְדַּע, בֵּין עַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, דְּאִקְרֵי אַיִן. וּבֵין זְעֵיר אַפִּין דְּאִקְרֵי יְיָ'. וְעַל דָּא, לָא כְּתִיב הֲיֵשׁ יְיָ' בְּקִרְבֵּנוּ אִם לֹא, כְּמָה דִּכְתִיב הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא. אֶלָּא הֲיֵשׁ יְיָ' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן.

אִי הָכִי אֲמַאי אִתְעַנָּשׁוּ. אֶלָּא עַל דַּעֲבִידוּ פְּרוּדָא, וַעֲבִידוּ בְּנָסְיוֹנָא, דִּכְתִיב וְעַל נַסּוֹתָם אֶת יְיָ'. אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, אִי הַאי נִשְׁאַל בְּגַוְונָא חַד. וְאִי הַאי נִשְׁאַל בְּגַוְונָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא מִיָּד וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

פרק לב

(שמות י"ז:ח') וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיהו ל"ב:כ') (ו' ע"א) אַשְׁרֵיכֶם זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר. אַשְׁרֵיכֶם זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם, תַּמָּן תָּנֵינָן, כַּמָּה מַיִם וְכַמָּה מַיִם מִשְׁתַּכְּחִין. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּלֵית זַרְעָא לְהוּ, אֶלָּא עַל הַמַּיִם, דִּכְתִיב וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם, אִינּוּן דַּהֲווֹ תְּחוֹת עַנְפֵי אִילָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דְּתַנְיָא, אִילָנָא אִית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אִילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא, וּבֵיהּ אִשְׁתְּכַח מְזוֹנָא לְכֹלָּא. וְהוּא אִתְּחַם בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין, בְּמַתְקָלָא, וְאִתְתַּקַּף בְּאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא. וְעִ' עַנְפִּין אֲחִידָן בֵּיהּ וְיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּכְּחֵי בְּגוֹפָא דְּהַהוּא אִילָנָא. וְאִינּוּן שִׁבְעִין עַנְפִּין סַהֲדָנָא דִּלְהוֹן. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, וַיָּבֹאוּ אֵלִימָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינוֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְאִתְּמַר בְּכַמָּה אֲתָר. מַאי וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמָּיִם. אֶלָּא בְּהַהוּא זִמְנָא, שָׁלִיטוּ עַל אִינּוּן מַיָּא, דְּאִינּוּן תְּחוֹת עַנְפִּין דְּאִילָנָא, דְּאִקְרוּן (תהילים קכ"ד:ה') הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים. וְעַל דָּא אַשְׁרֵיכֶם זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם.

מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, אִינּוּן תְּרֵין כִּתְרֵי שְׁמָאלָא, דַּאֲחִידָן בָּהוּ עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִקְרוּן שׁוֹר וַחֲמוֹר. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית לכ) וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר. בְּגִין דְּלָבָן חַכִּים הֲוָה בַּחֲרָשִׁין וּבְאִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין, וּבְאִינּוּן בָּעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים כ"ו:ה') אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי, וְהָא אִתְּמַר. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל זַכָּאִין, מְשַׁלְּחֵי לְהוּ, וְלָא יַכְלֵי לְשַׁלְּטָאָה עֲלַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר דְּלָא שַׁלְטֵי בָּהוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּד מִזְדַּוְּוגֵי כַּחֲדָא, לָא יַכְלֵי בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקַם בָּהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים כ"ב:י') לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. יַחְדָּיו דַּיְיקָא. וְתָנֵינָן, לָא יְהִיב אִינִישׁ דּוּכְתָּא לְזִינִין בִּישִׁין, דְּהָא בְּעוֹבָדָא דְּבַר נָשׁ (לתתא), אִתְּעַר מַה דְּלָא אִצְטְרִיךְ. וְכַד מִזְדַּוְּוגֵי כַּחֲדָא, (לא יכלין למיקם בהו. מבין סטרא דלהון נפיק) מִתְּקִיפוּתָא דִּלְהוֹן דְּאִקְרֵי כֶּלֶב, וְדָא חֲצִיפָא מִכֻּלְּהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י"א:ז') וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ.

(נ"א מתקיפותא דלהון אפיק ההוא דאקרי כלב, ודא חציפא מכלהו) אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתּוּן אֲמַרְתּוּן, הֲיֵשׁ יְיָ' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן, הֲרֵי אֲנִי מוֹסֵר אֶתְכֶם לַכֶּלֶב. מִיָּד וַיָּבֹא עֲמָלֵק. ר' יְהוּדָה אָמַר, (במדבר כ"ד:כ') רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אוֹבֵד. וְכִי רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק, וַהֲלֹא כַּמָּה לִישָׁנִין וְעַמִּין וְאוּמִין הֲווֹ בְּעָלְמָא, עַד לָא אָתָא עֲמָלֵק.

אֶלָּא, כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, דְּחִילוּ וְאֵימָתָא נָפְלָה עַל כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא מִיִּשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט"ו:י"ד) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יוֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת. וְלָא הֲווֹ עַמָּא דְּלָא הֲווֹ דָּחִיל מִגְּבוּרָאן עִלָּאִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַעֲמָלֵק לָא הֲוָה דָּחִיל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים. לָא דָּחִיל לְמִקְרַב לְגַבְּךָ. וְעַל דָּא רֵאשִׁית גּוֹיִם.

(עמלק הוי קדמאה) דְּאָתוּ לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל עֲמָלֵק הֲוָה. וּבְגִינֵי כַּךְ וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אוֹבֵד, דִּכְתִיב כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק. וּכְתִיב, (דברים כ"ה:י"ט) תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אוֹבֵד. עֲדֵי אֲבָדוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא עַד דְּיֵיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיֹאבַד לֵיהּ, (כלומר עד דקודשא בריך הוא יהא אובד ליה) דִּכְתִיב כִּי מָחֹה אֶמְחֶה וּגוֹ'. אָמַר ר' אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּהַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, וְעָבִיד עִמְּהוֹן חֶסֶד לְאַפָּקָא לוֹן מַיָּא, לָא שָׁבַק דִּידֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

ר' אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ה':י"ב) יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא אָטִימִין לְבָּא, בְּגִין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. יֵשׁ רָעָה חוֹלָה, וְכִי יֵשׁ רָעָה דְּהִיא חוֹלָה, וְיֵשׁ רָעָה דְּלָאו הִיא חוֹלָה. אֶלָּא וַדַּאי יֵשׁ רָעָה חוֹלָה, דְּתָנֵינָן, מִסְטָרָא דְּשַׂמָאלָא, נַפְקֵי כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין, דְּבַקְעָן בַּאֲוִירָא.

וְכַד בַּעְיַין לְמֵיפַק, אַזְלִין וְאִשְׁתַּאֲבִין בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, לְבָתַר נָפְקִין וּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וּבְקָעִין אֲוִירִין, וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא, וּמִתְקָרְבִין לְגַבַּיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, וְכָל חַד אִקְרֵי רָעָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ"א:י') לֹא תְאוּנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה. מַאי לֹא תְאוּנֶּה. בְּגִין דְּאַתְיָא בְּתַסְקוּפָא עַל בְּנֵי נָשָׁא.

חוֹלָה אֲמַאי הִיא חוֹלָה. כַּד שַׁרְיָא הַאי עַל בְּנֵי נָשָׁא, עָבִיד לוֹן קַמְצָנִין מִמַּמוֹנַיְיהוֹן, אַתְיַין גַּבָּאי צְדָקָה גַּבַּיְיהּ, הִיא מָחֲאת בִּידַיְיהּ. אֲמַר לֵיהּ לָא תִּיפּוֹק מִדִּידָךְ. אַתְיַין מִסְכְּנֵי, הִיא מָחֲאת בִּידַיְיהּ. אָתֵי הוּא לְמֵיכַל מִמַּמוֹנַיְיהּ, מָחֲאת בִּידַיְיהּ, בְּגִין לְנַטְרָא לֵיהּ לְאָחֳרָא. וּמִן יוֹמָא דְּשַׁרְיָא עָלַיְיהּ דְּבַר נָשׁ, הִיא חוֹלָה, כְּהַאי שָׁכִיב מֵרַע דְּלָא אָכִיל וְלָא שָׁתֵי. וְעַל דָּא הִיא רָעָה חוֹלָה.

וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צָוַוח בְּחָכְמְתָא וְאָמַר, (קהלת ו':ב') אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וּגוֹ'. הַאי קְרָא, לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ, כְּתִיב אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ

הָאֱלֹהִים עֹשֶׂר וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְגוֹ', מַאי וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ. אִי הָכִי, לָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ הוּא דְּבַר נָשׁ.

אֶלָּא, אִי כְּתִיב וְלֹא יַעַזְבֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ, הֲוֵינָא אָמַר הָכִי. אֶלָּא וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ, דְּבָגִין דְּהוּא הֵימְנֵיהּ לְהַהִיא רָעָה, וְאָחִיד בָּהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁלְטֵיהּ עֲלֵיהּ, לְאִתְבָּרְאָה תְּחוֹתֵיהּ, עַל דְּהוּא אִתְרְעֵי בָּהּ, וְאָחִיד בָּהּ.

וְכָל אָרְחוֹי כְּשָׁכִיב מֵרַע, דְּלָא אָכִיל וְלָא שְׁתֵי, וְלָא קָרִיב לְמָמוֹנֵיהּ, וְלָא אַפִּיק מִינֵּיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ עַד דְּהוּא יְפוּק מֵעָלְמָא, וְיֵיתֵי אַחֲרָא, וְיִטּוֹל לֵיהּ, דְּהוּא בְּעָלְיוֹ.

וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוּוח וְאָמַר, (קהלת ה':י"ב) עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ. מַאן בְּעָלְיוֹ. דָּא אַחֲרָא דְּיָרִית לֵיהּ. וְלָמָּה זָכָה הַאי אַחֲרָא לְמֶהֱוֵי בְּעָלְיוֹ דְּהַהוּא עָתְרָא. בְּגִין דְּהַאי הֵימִין לְהַהִיא רָעָה, וְאִתְרְעֵי בָּהּ (הדא הוא דכתיב לרעתו בשביל ההוא רע) וְאִתְדַּבַּק בָּהּ. בְּגִין כְּךָ, הַאי אַחֲרָא דְּלָא אִתְדַּבָּק בְּהַהִיא רָעָה, זָכָה (האי) לְמֶהֱוֵי בְּעָלְיוֹ דְּהַהוּא עָתְרָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לְרָעָתוֹ, כְּלוֹמַר בְּגִין רָעָתוֹ דְּהֲוָה מִתְדַּבַּק בָּהּ, רָווח לֵיהּ הַאי.

דָּבָר אַחֵר יֵשׁ רָעָה חוֹלָה, הַאי מַאן דְּיָתִיב בְּחוּלְקָא טָבָא, בְּבֵית אֲבוֹי, וְהוּא אָזִיל לְקֶבֶל אֲבוֹי, בְּתַסְקוּפֵי מִלִּין, הָא אִתְדַּבַק בְּהַהוּא רָעָה חוֹלָה, כְּבַר נָשׁ שְׁכִיב מֵרַע דְּכָל אָרְחוֹי בְּתַסְקוּפָּא, דָּא בְּעֵינָא, וְדָא לָא בְּעֵינָא, וּבְגִין הַאי עוּתָרָא אִתְדַּבַּק בַּר נָשׁ בְּרָעָה חוֹלָה, וְאִתְעָנַשׁ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְדָא הוּא עוֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ.

כַּךְ יִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לוֹן עַל גַּדְפֵּי נְשָׁרִין, אַסְחַר לוֹן בַּעֲנָנֵי יְקָרָא, שְׁכִינְתֵּיהּ נָטִיל קָמַיְיהוּ, נָחֵת לוֹן מָנָא לְמֵיכַל, אַפִּיק לוֹן מַיָּיא מְתוּקִין, וְאִינּוּן הֲווֹ אָזְלִין עִמֵּיהּ בְּתַסְקוּפִין. מִיָּד וַיָּבֹא עֲמָלֵק.

(שמות י"ז:ח') וַיָּבֹא עֲמָלֵק, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, רָזָא דְּחָכְמְתָא הָכָא, מִגּוֹ דְּרַת דִּינָא קַשְׁיָא, קָא אַתְיָא קְרָבָא דָּא. וּקְרָבָא דָּא אִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין דְּחָכְמְתָא, דְּמִתְקַשְׁרִין בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. כְּבָיְכוֹל, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד יִשְׂרָאֵל אִינּוּן זַכָּאִין לְתַתָּא, אִתְגַּבַּר חֵילָא דִּילִי עַל כֹּלָּא. וְכַד לָא אִשְׁתְּכַחוּ זַכָּאִין, כְּבָיְכוֹל, מַתִּישִׁין חֵילָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְגַּבַּר חֵילָא דִּדִינָא קַשְׁיָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מַה כְּתִיב, וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל, אָתָא לְקַטְרְגָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי. דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא וְתַתָּא. בִּרְפִידִים: בְּרָפּוּי יָדַיִם, דְּרָפוּ יְדֵיהוֹן מֵאוֹרַיְיתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. אָמַר ר' יְהוּדָה, תְּרֵי זִמְנֵי אַגַּח קְרָבָא עֲמָלֵק בְּיִשְׂרָאֵל, חַד הָכָא. וְחַד דִּכְתִיב, (במדבר י"ד:מ"ה) וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי וְגוֹ'.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, לְעֵילָּא וְתַתָּא. קִטְרוּגָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה, לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאִתְמַר. לְתַתָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה, דַּהֲווֹ נָסְבֵי לְגַבְרֵי, וְנָזְרֵי לוֹן עָרְלָתָא (ס"א אתא) דִּרְשִׁימָא

קַדִּישָׁא, וְנִטְלֵי לְהוּ וְאַרְמוּ לוֹן לְעֵילָא, וְאַמְרֵי טוֹל לָךְ מַה דְּאִתְרְעִית. וְעַל כָּל פָּנִים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה (כל קובלנא כלא) (ס"א קבלא) כֹּלָא.

(שמות י״ז:ט׳) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בָּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק. וְכִי מַה חָמָא מֹשֶׁה, דְּסָלִיק גַּרְמֵיהּ, מֵהַאי קְרָבָא קַדְמָאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד. אֶלָּא מֹשֶׁה זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּאִסְתַּכַּל וְיָדַע עִקָּרָא דְּמִלָּה. אָמַר מֹשֶׁה, אֲנָא אַזְמִין גַּרְמֵי לְהַהוּא קְרָבָא דִּלְעֵילָּא, וְאַנְתְּ יְהוֹשֻׁעַ זַמִּין גַּרְמָךְ לְקְרָבָא דִּלְתַתָּא.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין כַּךְ סָלִיק מֹשֶׁה גַּרְמֵיהּ מִקְּרָבָא דִּלְתַתָּא, בְּגִין לְאִזְדָּרְזָא בִּקְרָבָא דִּלְעֵילָּא, וְיִתְנַצַּח עַל יְדוֹי.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, וְכִי קַלָּה הִיא בְּעֵינָיךְ, קְרָבָא דָּא דַּעֲמָלֵק. תָּא חֲזֵי, מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, עַד הַהוּא זִמְנָא, וּמֵהַהוּא זִמְנָא, עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וַאֲפִילּוּ בְּיוֹמוֹי דְּגוֹג וּמָגוֹג, לָא יִשְׁתְּכַח כְּוָותֵיהּ. לָאו בְּגִין חַיָּילִין תַּקִּיפִין וְסַגִּיאִין, אֶלָּא בְּגִין דִּבְכָל סִטְרִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אַל יְהוֹשֻׁעַ, אֲמַאי לִיהוֹשֻׁעַ, וְלָא לְאָחָרָא, וְהָא בְּהַהוּא זִמְנָא רַבְיָא הָוָה, דִּכְתִיב, (שמות ל״ג:י״א) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, וְכַמָּה הֲווֹ בְּיִשְׂרָאֵל תַּקִּיפִין מִנֵּיהּ. אֶלָּא מֹשֶׁה בְּחָכְמְתָא אִסְתַּכַּל וְיָדַע. מַאי חָמָא. חָמָא לסמאל דְּהָוָה נָחִית מִסִּטְרָא דִּלְעֵילָּא, לְסַיְּיעָא לַעֲמָלֵק לְתַתָּא. אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי קְרָבָא הָכָא תַּקִּיפָא אִתְחָזִי.

יְהוֹשֻׁעַ בְּהַהוּא זִמְנָא בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר אִשְׁתְּכַח. אִי תֵּימָא דִּבְשְׁכִינְתָּא אִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא זִמְנָא לָאו הָכִי, דְּהָא בְּמֹשֶׁה אִתְנְסִיבַת וְאִתְאַחֲדַת, אִשְׁתְּכַח יְהוֹשֻׁעַ דְּאִתְאַחֲדָא לְתַתָּא מִינָּהּ. וּבְמֶה. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, בְּהַהוּא אֲתָר, דְּאִתְקְרֵי נַעַ"ר.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:כ׳) עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַ ם נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתֵדוֹתָיו לָנֶצַח. יְרוּשָׁלַ ם: יְרוּשָׁלַ ם דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרֵי אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן, דְּלָא יִשְׁתְּכַח יַתִּיר לְמַהַךְ בְּגָלוּתָא, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר. נַעַר וַדַּאי. לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, הַהוּא דְּאִקְרֵי אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן. מְלַמֵּד דְּבָכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, הֲוָה יָנִיק מִשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּהַהוּא נַעַר דִּלְעֵילָּא, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, וְיָנִיק מִנֵּיהּ תָּדִירָא. כַּךְ הַאי נַעַר דִּלְתַתָּא לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, וְיָנִיק מִנָּהּ תָּדִירָא.

בְּגִין כַּךְ חָמָא מֹשֶׁה, לסמאל, נָחִית לְסַיְּיעָא לַעֲמָלֵק, אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי הַאי נַעַר יְקוּם לָקֳבְלֵיהּ, וְיִשְׁלוֹט עָלֵיהּ, לְנַצָּחָא לֵיהּ. מִיַּד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בָּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק, דִּילָךְ הַאי קְרָבָא דִּלְתַתָּא, וַאֲנָא אִזְדָּרֵז לִקְרָבָא דִּלְעֵילָּא. בָּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים, זַכָּאִין בְּנֵי זַכָּאִין, דְּיִתְחָזוּן לְמַהַךְ עִמָּךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּנָפִיק יְהוֹשֻׁעַ נַעַר. אִתְעַר נַעַר דִּלְעֵילָּא, וְאִתְתָּקַן בְּכַמָּה תִּיקוּנִין בְּכַמָּה זִיְינִין, דְּאִתְקִינַת לֵיהּ אִמֵּיהּ, לְקָרְבָא דָּא, לְנַקְמָא נוּקְמָא דִּבְרִית. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ו:כ"ה) חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמָלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חָרֶב. לְפִי חֶרֶב וַדַּאי, וְלָא לְפוּם רוּמְחִין וְזִיְינִין, אֶלָּא בַּחֶרֶב וַדַּאי הִיא, הַאי דְּאִקְרֵי חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית.

וּמֹשֶׁה אִתְתָּקַן לְקָרְבָא דִּלְעֵילָּא, וִידֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים: כְּבֵדִים מַמָּשׁ, יַקִּירִין, קַדִּישִׁין, לָא אִסְתַּאֲבָן לְעָלְמִין. יְקִרִין דְּאִתְחָזוֹן לְאַגָּחָא בְּהוּ קְרָבָא דִּלְעֵילָּא. וַיִּקְחוּ אָבֶן וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין בְּצַעֲרָא, וְיהֵא עִמְּהוֹן בְּצַעֲרֵיהוֹן.

וְאַהֲרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה וְגוֹ', מַאי תָּמְכוּ בְיָדָיו. אֱמוּנָה. (אמונה, מהימנותא ודא) וְכִי עַל דְּאַהֲרֹן וְחוּר תְּמִיכוּ לִידוֹי, הֲווֹ יְדוֹי אֱמוּנָה. אֶלָּא, מֹשֶׁה כֹּלָּא בְּחָכְמְתָא עָבִיד מַה דְּעָבִיד. אַהֲרֹן וְחוּר, דָּא מִסְטְרָא דִּילֵיהּ, וְדָא מִסְטְרָא דִּילֵיהּ, וְיָדוֹי בְּאֶמְצָעִיתָא, וְעַל דָּא וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה, מֵהֵימָנוּתָא. אַהֲרֹן בְּגִין דְּיִתְעַר סִטְרָא דִּילֵיהּ, (חוקת קל"א ע"ב) וְחוּר בְּגִין דְּיִתְעַר סִטְרָא דִּילֵיהּ, וַהֲווּ אֲחִידָן בִּידוֹי מִכָּאן וּמִכָּאן, דְּאִשְׁתַּכְחָא סִיּוּעָא דִּלְעֵילָּא.

(שמות י"ז:י"א) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל. כַּאֲשֶׁר יָרִים: דְּזָקִיף יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא, וְאִתְכָּוִון בִּפְרִישׁוּ דְּיָדוֹי. וְגָבַר יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא. וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מִשְׁתַּכְּכִין מִצְלוֹתָא, לָא יַכְלִין יְדֵי מֹשֶׁה לְמֵיקַם בְּזִקִיפוּ, וְגָבַר עֲמָלֵק. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, אַף עַל גַּב דְּכַהֲנָא פָּרִישׁ יְדוֹי, בְּקָרְבְּנָא, לְתַקְנָא גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא, יִשְׂרָאֵל בַּעְיִין לְאִשְׁתַּכְחָא בְּצִלּוֹתְהוֹן, עִמֵּיהּ.

תָּאנָא, בִּקְרָבָא דָּא דַּעֲמָלֵק, אִשְׁתְּכָחוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְעַל דָּא, וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה, בְּהֵימְנוּתָא כְּדְקָא חָזֵי. וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה. וַיְהִיוּ יָדָיו מְבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, בְּגִין דְּתַלְיָא כֹּלָּא בִּימִינָא, כְּתִיב וַיְהִי. וּכְתִיב יָדָיו, בְּגִין דְּהוּא עִקָּרָא דְּכֹלָּא. וּכְתִיב, (שמותטו) יְמִינְךָ יְיָ' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ' תִּרְעַץ אוֹיֵב.

(שמות י"ז:י"ד) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיַּחֲלוֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמָלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חָרֶב. וַיַּחֲלֹשׁ, וַיַּהֲרוֹג מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, וַיַּחֲלֹשׁ, כְּמָה דְּאִתְמַר, (ישעיהו י"ד:י"ב) חוֹלֵשׁ עַל גּוֹיִם. יְהוֹשֻׁעַ הֲוָה חוֹלֵשׁ עָלַיְיהוּ, וְהַהוּא חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית קָטִיל לוֹן, דִּכְתִיב לְפִי חֶרֶב כְּמָה דְּאִתְמַר.

כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן, זֹאת דַּיְקָא. וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ, דְּהָא הוּא זְמִין לְקַטְלָא מַלְכִין אַחֲרָנִין. כִּי מָחֹה אֶמְחֶה. מָחֹה: לְעֵילָּא. אֶמְחֶה: לְתַתָּא. זָכֹר, דּוּכְרָנָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב כִּי מָחֹה אֶמְחֶה, וּכְתִיב (דברים כ״ה:י״ט) תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק. אֶלָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתּוּן מָחוּן דּוּכְרָנֵיהּ לְתַתָּא, וַאֲנָא אֶמְחֶה דּוּכְרָנֵיהּ לְעֵילָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, עֲמָלֵק עַמִּין אַחֲרָנִין אַיְיתִין עִמֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ דְּחִילוּ לְקָרְבָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בַּר אִיהוּ. וּבְגִין כַּךְ, יְהוֹשֻׁעַ הֲוָה חוֹלֵשׁ עָלַיְיהוּ. רִבִּי יֵיסָא אָמַר, וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ, דְּתָבַר חֵילָא דִּלְהוֹן מִלְעֵילָּא.

(שמות י״ז:ט״ו) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְיָ׳ נִסִּי. וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ, לְקֻבֵּל הַהוּא דִּלְעֵילָּא. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ הַהוּא מֹשֶׁה (נ"א דההוא מזבח) יְיָ׳ נִסִּי. מַאי יְיָ׳ נִסִּי. בְּגִין דְּאַנְקִים נְקָמָתָא דְּהַהוּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, וּמֵהַהוּא זִמְנָא אִתְקְרֵי, חֲרֵב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ, מִזְבֵּחַ לְכַפְּרָא עֲלַיְיהוּ. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ דְּמַאן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא שְׁמֵיהּ דְּמַדְבְּחָא הַהוּא. יְיָ׳ נִסִּי: כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר, וְשָׁם נִסָּהוּ. וְכֹלָּא מִלָּה חַד, עַל דְּאִתְפָּרְעוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְגַּלְיָיא הַהוּא אֶת קַיְימָא, רְשִׁימָא קַדִּישָׁא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּכֵיוָן דְּאִתְגְּזַר בְּרִיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ אֶת רְשִׁימָא קַדִּישָׁא קַיְימָא. הַהוּא אִקְרֵי מִזְבֵּחַ לְכַפְּרָא עֲלֵיהּ. וּמַה שְׁמֵיהּ. יְיָ׳ נִסִּי.

כְּגַוְונָא דָּא יַעֲקֹב, בְּנָהּ מַדְבְּחָא, דְּכְתִיב, (בראשית ל״ג:כ׳) וַיַּצֵּב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. לְמַאן. לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי מִזְבֵּחַ. וּמַאן שְׁמֵיהּ. אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פרק לג

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:י׳) וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳. וְכִי מַאן יָכִיל לְמֶחְמֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא כְּתִיב (שמות ל״ג:כ׳) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְהָכָא אָמַר וַיִּרְאוּ אֶלָּא דְּאִתְגַּלְיָא קֻשְׁטָ עִלָּיְיהוּ בִּגְוָונִין נְהִירִין, וְהָכִי תָּנֵינָן, כָּל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בַּקֻשְׁטָ, כְּמַאן דְּמִסְתַּכַּל בַּשְׁכִינָה, וּלְאִסְתַּכְּלָא בִּשְׁכִינְתָּא אָסִיר.

וְעַל דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְאִינִישׁ, לְאִסְתַּכְּלָא בְּאֻצְבְּעַיְיהוּ דְּכַהֲנֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּפָרְסֵי יְדַיְיהוּ. אָסוּר לְאִסְתַּכְּלָא בַּקֻשְׁטָ. מַאן קֻשְׁטָ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בַּקֻשְׁטָ סְתָם אָמַר לֵיהּ מַאי בַּקֻשְׁטָ סְתָם אֲמַר לֵיהּ בַּקֻשְׁטָ דִּלְעֵילָּא, וּבַקֻשְׁטָ דִּלְתַתָּא.

בַּקֻשְׁטָ דִּלְעֵילָּא, בִּגְוָונוֹי. דְּכָל מַאן דְּיִסְתַּכַּל בִּגְוָונוֹי, כְּאִילּוּ אִסְתַּכַּל בְּאֲתָר דִּלְעֵילָּא, וְאָסִיר לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּלָא יַעֲבִיד קְלָנָא בִּשְׁכִינְתָּא. קֻשְׁטָ דִּלְתַתָּא מַאי הִיא. הַהוּא אָת קַיְימָא, דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, דְּכָל מַאן דְּיִסְתַּכַּל בֵּיהּ, עָבִיד קְלָנָא לְעֵילָּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי וְהָכְתִיב (בראשית כ״ד:ב׳) שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, דְּהָוָה אוֹמֵי לֵיהּ בְּהַאי אָת. אָמַר לֵיהּ, אֲנַח לְהוּ לַאֲבָהָן דְּעָלְמָא, דְּלֵית אִינּוּן כְּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. וְעוֹד, שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב רְאֵה תַּחַת יְרֵכִי, בְּגִין כָּךְ אִסְתַּכְּלָא בַּקֻשְׁטָ סְתָם, כְּמָה דְּתָנֵינָן.

תָּאנָא, וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְגַּלְיָא קֻשְׁטָ עֲלַיְיהוּ, בְּגַוְונִין שַׁפִּירִין נְהִירִין, מִלַּהֲטָן לְכָל עִיבָר, מַשְׁמַע דִּכְתִיב, אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא כְּתִיב וַיִּרְאוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, נְהוֹרָא דְּבוּצִינָא דִּשְׁכִינְתָּא. וּמַאי נִיהוּ. הַהוּא דְּאִקְרֵי נַעַר, דְּמְשַׁמֵּשׁ לִשְׁכִינְתָּא, בְּמַקְדְּשָׁא. וּבְגִין כַּךְ, אֶת דַּיְיקָא.

וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר, דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ תְּחוֹת דּוּכְתֵּיהּ, חַד לְבֵינָתָא מֵאִינּוּן לְבֵנִין דַּהֲווֹ בָּנִין בְּמִצְרַיִם, דְּתַנְיָנָן, אִתְּתָא חֲדָא אוֹלִידַת בְּמִצְרַיִם, וַהֲוָה אִתַּיִן סָרְכֵי פַּרְעֹה, וְעָאלַת לֵיהּ בְּחַד לְבֵינָתָא, וְאָתָא פַּס יָדָא וְאָחִיד לֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים תְּחוֹת רַגְלוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, וְקַיְימָא קַמֵּיהּ, עַד דְּאִתּוֹקַד בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּלְתַתָּא, דִּכְתִיב, (איכה ב׳:א׳) וְלֹא זָכַר הֲדוֹם רַגְלָיו. ר' חִיָּיא אָמַר, לִבְנַת הַסַּפִּיר: נְהִירוּתָא דְּסַפִּיר, קַלְדִּיטֵי בְּקַנְדִּיטֵי גְּלִיפִין עִלָּאִין דִּלְעֵילָּא, דְּמִתְלַהֲטָא לְשִׁבְעִין וּתְרֵין עִבְרִי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:י״א) וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים. (שמות כ״ד:י׳) וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם. מַאי עֶצֶם הַשָּׁמַיִם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, מָה עֶצֶם הַשָּׁמַיִם, גְּלִיפָא בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין עֲנָפִין, פַּרְחִין מִלַּהֲטָן בְּכָל עִיבָר. אוּף הָכָא, חֵיזוּ דְּהַהוּא עֶצֶם הַשָּׁמַיִם כְּחֵיזוּ שְׁמַיָּא מַמָּשׁ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֻּלָּא אִתְרְשִׁים בְּהַהוּא נְהִירוּ, דְּחֵיזוּ דְּמִתְגַּלְפָא מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, אִי הָכִי, וְהָא שִׁתִּין אִינּוּן, בְּסַחֲרָנֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ז׳) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי. אֶלָּא אִינּוּן שִׁתִּין, אִתְנְהִירוּ בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין, וְלָא אַעְדִּיאוּ מִסְּחָרְנוּתְהָא לְעָלְמִין. דְּתַנְיָנָן, תְּרֵיסַר תְּחוּמִין, גְּלִיפִין עִלָּאִין, בְּמַתְקְלָא סְלִיקוּ, בְּאִילָנָא קַדִּישָׁא רַבָּא וְתַקִּיף. וְכֻלְּהוּ נְהִירִין בְּמַטְרוֹנִיתָא, כַּד אִתְחַבְּרַת בְּמַלְכָּא. וְדָא הוּא עֶצֶם הַשָּׁמַיִם, עֶצֶם הַשָּׁמַיִם מַמָּשׁ. וְכָל אִינּוּן נְהִירִין שְׁבִילִין, מְנָהֲרִין בֵּיהּ, בְּנְהִירוּ דְּמַטְרוֹנִיתָא.

וְתָאנָא, נְהִירוּ דְּאִלֵּין שִׁתִּין, דְּסָחֲרָנָהָא, רְשִׁימִין בֵּיהּ בְּהַהוּא נַעַ"ר, וְקָרֵינָן לְהוּ שִׁתִּין פּוּלְסֵי דְּנוּרָא, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ מִסְּטָר דִּשְׁכִינְתָּא, מִתַּלַּהֲטָן בְּדִינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ.

פרק לד

תָּאנָא, וַיִּבֶן מִשֶּׁה מִזְבֵּחַ כְּמָה דַּאֲמִינָא. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נִסִּי. ה' נִסִּי מַמָּשׁ. אֲמַאי. בְּגִין דַּעֲמָלֵק נָטַל כָּל אִינּוּן דַּהֲווֹ גְּזִירִין, וְלָא אִתְפְּרָעוּ, וְגָזַר לוֹן וְשַׁדֵּי לְהוּ לְעֵילָּא, וְאָמַר טוֹל מַה דְּאִתְרְעִית בֵּיהּ. בֵּיהּ שַׁעֲתָא מַה כְּתִיב. וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַה' בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר. מִדֹּר דֹּר חֲסֵרִין, מִדִּיּוּרִין דִּלְעֵילָּא, וּמִדִּיּוּרִין דִּלְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, בְּכָל דָּרִין דְּאִתְיָין לְעָלְמָא, לֵית לָךְ דָּר דְּלֵית בְּהוּ מֵהַהוּא זַרְעָא בִּישָׁא, וקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגַח בְּהוּ קְרָבָא. (ר' יצחק אמר מדירותא דלתתא לדיורא

דלעילא) וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים ק״ד:ל״ה) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וְגוֹ׳. מִן הָאָרֶץ: בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בֵּיהּ זִמְנָא כְּתִיב, בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה' הַלְלוּיָהּ.

יתרו

פרק א

(שמות י״ח:א׳) וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְגוֹ׳. רַבִּי חִזְקִיָּה (נ"א ר' אלעזר) פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא ט׳:כ״ב) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו. כְּתִיב יָדוֹ חַד, בְּגִין דְּבָעֵי לְאַרְמָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא, והָא אוֹקִימְנָא רָזָא.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּכָל מַאן דְּאָרִים יְדוֹי לְעֵילָּא, וְלָאו אִינּוּן בְּצָלוֹתִין וּבָעוּתִין, הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּאִתְלַטְיָיא מֵעֲשָׂרָה שׁוּלְטָנִין מְמָנָן. וְאִינּוּן (קהלת ז׳:י״ט) עֲשָׂרָה שַׁלִּיטִין אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר. אִלֵּין אִינּוּן עֲשָׂרָה דִּי מְמָנָן עַל פְּרִישׁוּ דְּיָדִין לְעֵילָּא לְנַטְלָא הַהוּא צְלוֹתָא, אוֹ הַהִיא בִּרְכָתָא, וְיָהֲבֵי בֵּיהּ חֵילָא, לְאִתְיַקָּרָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאִתְבָּרַךְ מִתַּתָּא. כֵּיוָן דְּמִתַּתָּא אִתְבָּרַךְ, מֵהַהוּא פְּרִישׁוּ דְּיָדִין לְעֵילָּא, כְּדֵין אִתְבָּרְכָא מֵעֵילָּא, וְאִתְיַקַּר מִכָּל סִטְרִין.

וְאִלֵּין עֲשָׂרָה מְמָנָן, זְמִינִין לְנַטְלָא מֵאִינּוּן בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא, וּלְאַרְקָא לְתַתָּא, וּלְבָרְכָא לְהַהוּא דְּמְבָרֵךְ לֵיהּ, דִּכְתִיב, (במדבר ו׳:כ״ז) וְאָנִי אֲבָרֲכֵם.

בְּגִין כָּךְ, יִסְתַּמֵּר בַּר נָשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּיָרִים יְדוֹי לְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי בְּצָלוֹ, אוֹ בְּבִרְכָאן אוֹ בְּבָעוּתָא, וְלָא יָרִים יְדוֹי לְמַגָּנָא, בְּגִין דְּאִלֵּין עֲשָׂרָה אִינּוּן זִמְנִין, וּמִתְעָרִין. לְגַבֵּי הַהוּא פְּרִישׁוּ דְּיָדִין, וְאִי הוּא לְמַגָּנָא, אִינּוּן עֲשָׂרָה לַטְיָין לֵיהּ, בְּמֵאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא לְוָוטִין. וְהַאי אִיהוּ דִּכְתִיב בֵּיהּ, (תהילים ק״ט:י״ז) וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ.

וּכְדֵין, רוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עַל אִינּוּן יְדִין, דְּאִיהוּ אַרְחֵיהּ לְמִשְׁרֵי עַל אֲתַר רֵיקָנַיָּא, וּבִרְכָתָא לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר רֵיקָנַיָּא. וְעַל דָּא (נ"א דמברך ליה ואי אינון מתערין לגבי ההוא פרישו דידין ואיהו למגנא אינון לטיין ליה במאתן וארבעין ותמנייא לווטין וכדין רוח מסאבא שרייא על אינון ידין דאיהו ארחיה למשרזי על אתר ריקנייא בגין כך יסתמר בר נש בשעתא דארים ידוי לעילא למהוי בצלו או בברכאן ובצלותא ולא ירים ידוי למגנא ועל דא) כְּתִיב, (בראשית י״ד:כ״ב) הֲרִימוֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן, דְּמִתַּרְגְּמִינָן בְּצַלּוּ.

וּבְהַאי פְּרִישׁוּ דְּיָדִין, אִית רְזִין עִלָּאִין, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּרִישׁוּ, וְאִזְדַּקְפוּ לְעֵילָּא, אוֹקִיר בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכַמָּה רְזִין עִלָּאִין. אַחְזֵי לְיַחֲדָא רָזָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, בְּגִין לְיַחֲדָא כֹּלָּא, וּלְאִתְבָּרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא חָזֵי, (ר"ח א' ב') וְאַחְזֵי לְיַחֲדָא רָזָא דִּרְתִיכִין פְּנִימָאִין, וּרְתִיכִין דִּלְבַר, בְּגִין דְּיִתְבָּרֵךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָל סִטְרִין, וְיִתְיַחֵד כֹּלָּא כַּחֲדָא, עֵילָּא וְתַתָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות כ"ג:ט"ו) וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם, דָּא אִיהוּ רָזָא דְּזִקִּיפוּ דְּאָצְבְּעָן, כַּד זָקִיף לוֹן בַּר נָשׁ לְעֵילָּא, דְּבָעֵי דְּלָא לְאִזְדַּקְפָּא בְּרֵיקָנְיָא, אֶלָּא בְּצַלּוֹ וּבְבָעוּתִין וּבְבִרְכָאן. (או בחד מנייהו) וְעַל דָּא וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם. וְלֹא יֵרָאוּ לְפָנַי לָא כְּתִיב, אֶלָּא פָּנַי, רָזָא דְּזִקִּיפוּ דְּאָצְבְּעָן, דְּלָא אִצְטָרִיכוּ לְזַקְפָּא לְמַגְנָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

עֲשָׂרָה שַׁלִּיטִין דְּקַאמְרָן, אִינּוּן עֶשֶׂר אֲמִירָן לְתַתָּא, בְּרָזָא (נ"א עשרה שלטנין ממנן דקאמרן, אינון ממנן לתתא ברזא) דְּאַתְוון רְשִׁימִין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְאִלֵּין קַיְימִין בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא זְקִיפָן דְּאָצְבְּעָאן. וּבְהָא כָּל סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה אִתְאַחַד לְעֵילָּא לְאַרְמָא, כְּדֵין כָּל סִטְרִין אַחֲרָנִין אִתְכַּפְיָין כֻּלְּהוּ, וְאוֹדָן לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, בְּרָזָא דִּקְדוּשָׁה (נ"א דשמא קדישא) אִיהוּ מֶלֶךְ, וְכֹהֵן וּמְשַׁמֵּשׁ תְּחוֹתֵיהּ, (ברזא דקדושה) בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. אִית מֶלֶךְ לְעֵילָּא, דְּאִיהוּ רָזָא דְּקֻדְשׁ הַקֳּדָשִׁים, וְאִיהוּ מֶלֶךְ עִלָּאָה, וּתְחוֹתֵיהּ אִית כֹּהֵן רָזָא דְּאוֹר קַדְמָאָה, דְּקָא מְשַׁמֵּשׁ קָמֵיהּ, וְדָא אִיהוּ כֹּהֵן דְּאִקְרֵי גָּדוֹל, סִטְרָא דִּימִינָא.

אִית מֶלֶךְ לְתַתָּא, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּהַהוּא מֶלֶךְ עִלָּאָה, וְאִיהוּ מֶלֶךְ עַל כֹּלָּא דִּלְתַתָּא. וּתְחוֹתֵיהּ אִית כֹּהֵן דְּמְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ, רָזָא דְּמֵיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא, דְּאִיהוּ לִימִינָא. (ודאי בסטרא דקדשה אית מלך וכהן) וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּמְהֵימָנוּתָא שְׁלֵימָתָא, סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה.

בְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּלָאו אִיהוּ סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, אִית רָזָא דְּאִיהוּ מֶלֶךְ, וְהָא אוֹקִימְנָא דְּאִקְרֵי (קהלת ד':י"ג) מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וּתְחוֹתֵיהּ אִית כֹּהֵן אוֹן, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (הושע י"ב:ט') וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אַךְ עָשַׁרְתִּי מָצָאתִי אוֹן לִי, בְּגִין דְּחֵילָא דָּא, שַׁלְטָא עַל הַהוּא עוֹבָדָא דַּעֲבַד יָרְבְעָם. וְאִלְמָלֵא דְּאִשְׁכַּח חֵילָא דָּא, לָא יָכִיל לְאַצָּלָחָא בְּהַהוּא עוֹבָדָא.

רָזָא דְּמִלָּה, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי מֶלֶךְ וְהַאי כֹּהֵן אִתְכַּפְיָין, וְאִתְבָּרוּ, כְּדֵין כָּל סִטְרִין אַחֲרָנִין אִתְכַּפְיָין, וְאוֹדָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁלִיט בִּלְחוֹדוֹי עֵילָּא וְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ב':י"א) וְנִשְׂגָּב יְיָ' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

כְּגַוְונָא דָּא, וְרָזָא דָּא מַמָּשׁ, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, דְּתָבַר מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וְדָא הוּא פַּרְעֹה, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתָא מֹשֶׁה לְפַרְעֹה, וְאָמַר, (שמות ה':ג') אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ, פָּתַח וְאָמַר, לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ', וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְיַקַּר שְׁמֵיהּ בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יַקִּירָא לְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּאַלְקֵי לֵיהּ וּלְעַמֵּיהּ, אָתָא וְאוֹדֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּלְבָתַר אִתְבַּר וְאִתְכַּפְיָיא הַהוּא כֹּהֵן אוֹן, יִתְרוֹ, דְּמְשַׁמֵּשׁ תְּחוֹתֵיהּ, עַד דְּאָתָא וְאוֹדֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר בָּרוּךְ יְיָ' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם וְגוֹ', עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְיָ' וְגוֹ', וְדָא הוּא כֹּהֵן אוֹן, סִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ סְטָר שְׂמָאלָא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָמְרָה רָחֵל, כַּד

חָמָאת דְּמִיתַת, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית לה) בֶּן אוֹנִי. וּבְגִין דָּא אוֹחֵי (נ"א אודי) יַעֲקֹב, וְאָמַר בֶּן יָמִין, וְלָא בֶּן אוֹנִי, סְטָר יְמִינָא, וְלָא שְׂמָאלָא.

וְכֵיוָן דְּהַהוּא מֶלֶךְ וְכֹהֵן אוֹדוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְבָּרוּ קְמֵיהּ, כְּדֵין אִסְתַּלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ עַל כֹּלָּא, עֵילָּא וְתַתָּא, וְעַד דְּאִסְתַּלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ, כַּד אוֹדָן אִלֵּין קְמֵיהּ, לָא אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא. עַד לְבָתַר דְּאָתָא יִתְרוֹ, וְאוֹדֵי וְאָמַר, עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְיָ' מִכָּל הָאֱלֹהִים. בָּרוּךְ יְיָ' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם וְגוֹ'. כְּדֵין אִסְתַּלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ, עֵילָּא וְתַתָּא, וּלְבָתַר יָהַב אוֹרַיְיתָא בִּשְׁלִימוּ, דְּשַׁלְטָנוּ עַל כֹּלָּא.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ס"ז:ד') יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם, תָּא חֲזֵי, דָּוִד מַלְכָּא קַם וְשַׁבַּח וְאוֹדֵי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְהוּא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כַּד רוּחַ צָפוֹן אִתְעַר, וַהֲוָה בָּטֵשׁ בְּאִינּוּן נִימִין דְּכִנּוֹרָא, וְכִנּוֹרָא הֲוָה מְנַגֵּן וְאָמַר שִׁירָה וְכוּ', וּמַה שִׁירָה הֲוָה קָאָמַר.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר לְגַבֵּי כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, לְמֵיהַב לוֹן טַרְפָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (משלי ל"א:ט"ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. כְּדֵין, כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה, פַּתְחֵי וְאַמְרֵי, (תהילים ס"ז:ב') אֱלֹהִים יְחָנְּנֵנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה. כַּד רוּחַ צָפוֹן אִתְעַר וְנָחִית לְעָלְמָא, נָשִׁיב וְאָמַר, לְדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ. כְּנוֹר בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ מְנַגְּנָא בֵּיהּ בְּהַהוּא רוּחָא, פָּתַח וְאָמַר יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם (חסר) דָּוִד כַּד הֲוָה קָם, וְאִתְעַר עָלֵיהּ רוּחַ קֻדְשָׁא, פָּתַח וְאָמַר, אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא טִיבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵעֵילָּא לְתַתָּא. לְבָתַר אָתָא דָּוִד בְּרוּחַ קֻדְשָׁא, וְסִדַּר לוֹן כְּחָדָא, אִסְתַּכַּל בְּכֹלָּא הַאי קְרָא דִּכְנוֹרָא, (בגין) דְּשְׁלִימוּ דְּיִקְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא.

בְּשַׁעֲתָא דִּשְׁאַר עַמִּין אִתְכַּפְיָין, אַתְיָין וְאוֹדָאן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֵּיוָן דְּאִינּוּן אִתְכַּפְיָין, וְאוֹדָן לֵיהּ, כְּדֵין אִשְׁתְּלִים יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא. בְּשַׁעֲתָא דְּאָתָא מֹשֶׁה לְפַרְעֹה וְאָמַר לֵיהּ יְיָ' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ וְגוֹ', פָּתַח אִיהוּ וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ'.

וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִתְיַיקַר שְׁמֵיהּ בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יַקִּירָא לְעֵילָּא, כֵּיוָן דְּאַלְקֵי לֵיהּ וּלְעַמֵּיהּ, אָתָא וְאוֹדֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שמות ט) יְיָ' הַצַּדִּיק. אִיהוּ דְּהַוָה מַלְכָּא קְרוֹפִּינוֹס דְּכָל עָלְמָא, כֵּיוָן דְּאִיהוּ אוֹדֵי, כָּל שְׁאַר מַלְכִין אוֹדוֹן, דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:ט"ו) אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם.

אָתָא יִתְרוֹ, כּוֹמָרָא עִלָּאָה וְרַבְרְבָא, רַב מְמָנָא (דכל ממנא) דְּכָל טַעֲוָון אַחֲרָנִין, וְאוֹדֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְיָ' מִכָּל הָאֱלֹהִים, כְּדֵין אִסְתַּלָּק וְאִתְיַיקַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיקָרֵיהּ עֵילָּא וְתַתָּא, וּלְבָתַר יָהַב אוֹרַיְיתָא בִּשְׁלִימוּ, דְּשַׁלְטָנוּ עַל כֹּלָּא.
אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַ' אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, עַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ס"ז:ד') יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כּוּלָּם. אָתָא ר' אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוֹי. בָּכָה ר' אַבָּא וְאָמַר, (תהילים ק"ג:י"ג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. מַאן יְרַחֵם עַל ר' אֶלְעָזָר, וּלְאַשְׁלָמָא מִלּוֹי, בַּר רְחִימוּ דְּמֹר, זַכָּאָה חוּלְקָנָא, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין קַמֵּיהּ, דְּלָא נְכְסוֹף בְּהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָא כֹּהֵן אוֹן לָא כְּתִיב בְּיִתְרוֹ, כֹּהֵן מִדְיָן כְּתִיב. אֲמַר לֵיהּ, כֹּלָּא אִיהוּ חַד. בְּקַדְמֵיתָא חָמוּ דְּיוֹסֵף, כֹּהֵן אוֹן אִקָּרֵי. וּלְבָתַר חָמוּ דְּמֹשֶׁה, כֹּהֵן מִדְיָן. וְכֹלָּא רָזָא חָדָא, דְּהָא אִלֵּין תְּרִין מֹשֶׁה וְיוֹסֵף. בְּדַרְגָּא דְּרָזָא חָדָא קַיְימִין, בְּרָזָא דְּאָת וָ"ו, תְּרִין וָוִין כַּחָדָא. וּמַה דְּאִתְמַר כֹּהֵן מִדְיָן, רָזָא דָּא אֵשֶׁת מִדְיָנִים. (משה ויוסף ברזא חדא קיימי, רזא דא ו"ו תרין כחדא)
אָרִים יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ ר' אַבָּא וּבָכָה, אָמַר, נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא סַלְקָא הַשְׁתָּא עַד רוּם רְקִיעָא דְּכֻרְסְיָיא עִלָּאָה, לְבָתַר דְּיִסְתַּלַּק מֹר מֵעָלְמָא, מַאן יַנְהִיר נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא. וַוי לְעָלְמָא דְּיִשְׁתְּאַר יָתוֹם מִינָּךְ. אֲבָל מִלִּין דְּמֹר יִתְנְהִירוּ בְּעָלְמָא עַד דְּייֵתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וּכְדֵין כְּתִיב, (ישעיהו י"א:ט') וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ' וְגוֹ'.
וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן וְגוֹ, רַבִּי חִיָּיא אָמַר, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה, וּלְבָתַר כְּתִיב כִּי הוֹצִיא יְיָ'. אֶלָּא רָזָא דָּא אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים, דָּא שְׁמָא דְּאָנִין עַל מֹשֶׁה וְעַל יִשְׂרָאֵל, וְלָא אִתְעֲדֵי מִנַּייהוּ בְּגָלוּתָא. וּלְבָתַר, שְׁמָא עִלָּאָה אַפִּיק לוֹן מִמִּצְרַיִם. דְּהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאַפִּיק לוֹן, בְּרָזָא דְּיוֹבְלָא הֲוָה.
דָּבָר אַחֵר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה, כַּד אִתְרְמֵי לְנָהֲרָא, וְכַד שֵׁזִיב לֵיהּ מֵחַרְבָּא דְּפַרְעֹה, וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, דִּכְתִיב, (שמות ב':כ"ד) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם. וּכְתִיב (שמות א':י"ב) וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוֹץ.
וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים קי"א:ט') פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ. מַאי שְׁנָא, בְּכָל שְׁאַר קְרָאֵי, דְּבָכֳלְהוּ, תְּרִין תֵּיבִין מַאלְפָא בֵּיתָא, וּבְהַאי קְרָא, וּבְקְרָא דַּאֲבַתְרֵיהּ, תְּלַת תְּלַת. אֶלָּא, בְּגִין לְאַשְׁלְמָא שִׁית סִטְרִין, בְּהַאי אַלְפָּא בֵּיתָא, הַאי לָקֵבֵל תְּלַת פּוּרְקָנִין דְּיִשְׂרָאֵל, בַּר פּוּרְקָנָא קַדְמָאָה. קְרָא אַחֲרָא, לָקֵבֵל תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. וְכֹלָּא תַּלְיָא בְּהַאי חָכְמָה.
פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ, כַּד פָּרִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, מִגָּלוּתָא דְּמִצְרַיִם, וְעָבִיד לוֹן נִסִּין וּגְבוּרָן. צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, כַּד אָתָא יִתְרוֹ, וְקַבִּיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקָרִיב לֵיהּ

לְפוּלְחָנֵיהּ. וּמִתַּמָּן, אִתְקְרִיבוּ כָּל אִינּוּן גִּיּוֹרִין, תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ. דְּהָא כְּדֵין אִתְקַדָּשׁ שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא (מסטרא אחרא) יִתְקַדַּשׁ שְׁמָא קַדִּישָׁא, כַּד אִתְּבַר, וְאִתְכַּפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּהַוָה בְּיִתְרוֹ.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ וְגוֹ', וְכִי יִתְרוֹ שָׁמַע, וְכָל עָלְמָא לֹא שָׁמְעוּ, וְהָא כְּתִיב, (שמות ט"ו:י"ד) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן. אֶלָּא, כָּל עָלְמָא שָׁמְעוּ, וְלָא אִתְּבָרוּ, וְאִיהוּ שָׁמַע וְאִתְּבַּר, וְאִתְכַּפְיָא מִקַּמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְקְרַב לְדַחֲלְתֵּיהּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכַמָּה אָתַר תְּנֵינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מַה דְּעָבַד לְעֵילָּא וְתַתָּא כֹּלָּא אִיהוּ קְשׁוֹט, וְעוֹבָדָא דְּקְשׁוֹט. וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְדַחְיָא לֵיהּ מִנֵּיהּ, וּלְאַנְהָגָא בֵּיהּ קְלָנָא, דְּהָא כֻּלְּהוּ עוֹבָדָא דְּקְשׁוֹט אִינּוּן, וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ בְּעָלְמָא.

דְּהָא זְמָנָא חָדָא, הֲוָה ר' אֶלְעָזָר בְּאָרְחָא, וַהֲוָה אָזִיל עִמֵּיהּ ר' חִזְקִיָּה, חָמוּ חַד חִוְיָא, קָם ר' חִזְקִיָּה לְמִקְטָלֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר, שְׁבִיק לֵיהּ לָא תְּקַטְלִינֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ, וְהָא מִלָּה בִּישָׁא אִיהוּ, דְּקַטִּיל בְּנֵי נָשָׁא. אֲמַר לֵיהּ לֵךְ' חִזְקִיָּה, וְהָא כְּתִיב (קהלת י':י"א) אִם יִשּׁוֹךְ הַנָּחָשׁ בְּלֹא לָחַשׁ. לָא נָשִׁיךְ חִוְיָא לְבַר נָשׁ, עַד דְּלָחֲשִׁין לֵיהּ מִלְעֵילָּא, וְאַמְרֵי לֵיהּ זִיל קְטִיל לֵיהּ לְפִלָנְיָא.

וּלְזִמְנִין כְּמָה דְּעָבִיד הַאי, הָכִי נָמֵי שַׁזִּיב לְבַר נָשׁ, מִמַּלִּין אַחֲרָנִין, וְעַל יְדוֹי אַרְחִישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא לִבְנֵי נָשָׁא, וְכֹלָּא בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּלְיָא, וְכֹלָּא אִיהוּ עוֹבָדֵי יְדוֹי, וְאִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְהוּ, וְאִי לָאו דְּאִיצְטְרִיךְ לוֹן עָלְמָא, לָא עָבֵד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא לָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַנְהָגָא בְּהוּ קְלָנָא בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא. בְּמִלּוֹי וּבְעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פִּתַּח וְאָמַר, (בראשית א':ל"א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וַיַּרְא אֱלֹהִים: דְּא אֱלֹהִים חַיִּים. וַיַּרְא: דְּאִסְתְּכַל לְאַנְהָרָא לוֹן, וּלְאַשְׁגָּחָא לוֹן. אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה כֹּלָּא בְּכֻלְּלָא חָדָא, עֵילָּא וְתַתָּא. וְהִנֵּה טוֹב: דָּא סִטְרָא דִּימִינָא. מְאֹד: דָּא סִטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, טוֹב: דָּא מַלְאַךְ חַיִּים מְאֹד: דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְכֹלָּא רָזָא חָדָא. רָזָא הוּא, לְאִינּוּן דְּמִסְתַּכְלֵי בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. בְּכָל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, כְּתִיב, וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב, וְהָכָא וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אֱלֹהִים לְתַתָּא, שָׁלִיט עַל תַּתָּאֵי. אֱלֹהִים לְעֵילָּא, שָׁלִיט עַל עִלָּאֵי. דָּא אִיהוּ רָזָא דֶּאֱלֹהִים חַיִּים, (נ"א דבר אחר כלא איהו אלהים חיים) דְּאַנְהִיר וְאַדְלִיק כָּל אִינּוּן בּוּצִינִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּמִתַּמָּן נָפְקִין כָּל אִינּוּן נְהוֹרִין לְאַנְהָרָא.

תוספתא בְּטְמִירוּ דְּטְמִירִין, אִתְרְשִׁים רְשִׁימוּ חַד, דְּלָא אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְגַּלְיָא. הַהוּא רְשִׁימוּ, רָשִׁים וְלָא רָשִׁים. מָארֵי דְּסָכְלְתָנוּ, וּפְקְחִין דְּעַיְינִין, לָא יַכְלִין לְמֵיקַם בֵּיהּ. אִיהוּ קְיוּמָא

דְּכֹלָּא. הַהוּא רְשִׁימוּ אִיהוּ וְעֵיר, דְּלָא אִתְחֲזֵיָא וְלָא אִתְגַּלְיָא. קַיְימָא בִּרְעוּתָא, לְקַיְימָא כֹּלָּא. לְנַטָלָא מַה דְּנַטְלָא, מִמַּה דְּלֵית בֵּיהּ רְשִׁימוּ, וְלָא רְעוּתָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי.

הַהוּא רְשִׁימוּ בָּעָא לְאַחֲפָיָא גַּרְמֵיהּ, וְעָבִיד לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ, לְאִתְטַמָּרָא בֵּיהּ, חַד הֵיכָלָא. הַהוּא הֵיכָלָא אַפִּיק לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ, וּמָתַח לֵיהּ בְּמִתִּיחוּ רַב וְסַגִּיא לְכָל סִטְרִין, אוֹקִיר לֵיהּ בִּלְבוּשֵׁי יְקָר, פָּתַח לֵיהּ חַמְשִׁין תַּרְעִין.

לְגוֹ בְּגוֹ, אִתְטַמַּר וְאִתְגְּנִיז הַהוּא רְשִׁימוּ. כֵּיוָן דְּאִתְגְּנִיז בֵּיהּ, וְעָאל בְּגַוֵּיהּ, אִתְמַלְיָא נְהוֹרָא. מֵהַהוּא נְהִירוּ, נַבְעִין נְהוֹרִין, וְנִצוֹצִין נָפְקִין מֵאִינּוּן תַּרְעִין, וְנָהֲרִין כֹּלָּא.

הַהוּא הֵיכָלָא אִתְחַפְיָיא בְּשִׁית יְרִיעָן. אִינּוּן שִׁית יְרִיעָן, אִינּוּן חֲמַשׁ. לְגוֹ בְּגוֹ אִינּוּן יְרִיעָן, קַיְימָא חַד יְרִיעָא מְרֻקָּמָא, בְּהַהוּא יְרִיעָה אִתְחַפְיָיא הַהוּא הֵיכָלָא, מַנֵּיהּ אַשְׁגַּח וְחָמָא לְכֹלָּא.

הַאי הֵיכָלָא אִיהוּ פְּקִיחָא דְּעַיְינִין, דְּלָא נָיְים. אִיהוּ אַשְׁגַּח תָּדִיר לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, מִגּוֹ נְהִירוּ דְּהַהוּא רְשִׁימוּ. הַהוּא סָכְלְתָנוּ, חָכְמְתָא טְמִירְתָּא, רְעוּ דְּרְעוּתִין (ס"א בעו דבעותין) הֲוֵי גָּנִיז וְטָמִיר, וְלָא אִתְגַּלְיָא, קַיְימָא וְלָא קַיְימָא. בְּרִיךְ הוּא מִטָּמִיר דְּטָמִירוּ, בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עַד אָמֵן. (ע"כ תוספתא)

תָּא חֲזִי, יִתְרוֹ הוּא דְּיָהַב עֵיטָא לְמֹשֶׁה, עַל תִּקוּנָא דְּדִינִין, הָכִי אִצְטָרִיךְ. וְרָזָא דָּא דְּאוֹדֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְסַדֵּר קָמֵיהּ תִּקוּנָא דְּדִינוֹי, לְאַחֲזָאָה מַה דִּכְתִיב, (דברים א':י"ז) כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא, וְלָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְדִינִין לְיִשְׂרָאֵל אִתְיְיהִיבוּ, וְלָא לְאַחֲרָא, דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ז:י"ט) חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. וּתָא חֲזֵי, לָא יַנְהִיג בַּר נָשׁ קְלָנָא בְּאַחֲרָא, וּמִלָּה דְּהֶדְיוֹטָא, מִלָּה אִיהוּ. דְּהָא בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חוֹתְנוֹ וְגוֹ'. וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ וְגוֹ'. פָּתַח וְאָמַר (תהילים י"ח:נ') עַל כֵּן אוֹדְךָ בַּגּוֹיִם יְיָ' וּלְשִׁמְךָ אֲזַמְּרָה. דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא בְּרוּחַ קֻדְשָׁא, בְּשַׁעֲתָא דְּחָמָא, דְּהָא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִסְתַּלִּיק בְּסִלִּיקוּ וְלָא אִתְיְיקַר בְּעָלְמָא, אֶלָּא מִסִּטְרָא דִּשְׂאַר עַמִּין. וְאִי תֵּימָא, הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְיְיקַר בָּעָלְמָא, אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא יִשְׂרָאֵל אִינּוּן הֲוֵי יְסוֹדָא דִּשְׂרָגָא לְאַנְהָרָא, אֲבָל כַּד שְׂאַר עַמִּין אָתָאן וְאוֹדָן לֵיהּ, בְּשַׁעֲבוּדָא דְּיָקְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין אִתּוֹסָף יְסוֹדָא דִּשְׂרָגָא, וְאִתְתַּקַּף עַל כָּל עוֹבָדוֹי. בְּחִבּוּרָא חֲדָא, וְשָׁלִיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי עֵילָּא וְתַתָּא.

כְּגַוְונָא דָּא, כָּל עָלְמָא, דְּחִילוּ וְאֵימָתָא נָפַל עֲלַיְיהוּ מִקָּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּאָתָא יִתְרוֹ, דְּאִיהוּ כּוֹמָרָא עִלָּאָה, דְּכָל טַעֲוָון אַחֲרָנִין, כְּדֵין אִתְתַּקַּף וְשָׁלִיט יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כֹּלָּא.

בְּגִין, דְּכָל עָלְמָא, כַּד שָׁמְעוּ שֵׁמַע גְּבוּרְתֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זָעוּ. וְכֻלְּהוּ הֲווֹ מִסְתַּכְּלָן בְּיִתְרוֹ, דְּאִיהוּ חַכִּים וְרַב מְמָנָא דְּכָל טַעֲוָון דְּעָלְמָא, כֵּיוָן דְּחָמוּ, דְּאִיהוּ אָתָא וּפָלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְיָ' מִכָּל הָאֱלֹהִים, כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִתְרַחֲקוּ מִפּוּלְחָנֵיהוֹן, וְיָדְעוּ דְּלֵית בֵּהּ מַמָּשׁוּ. כְּדֵין אִתְיַיקַר יְקָרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל סִטְרִין. וְעַל דָּא אִתְרְשִׁים פַּרְשְׁתָּא דָּא בְּאוֹרַיְיתָא, וְשֵׁירוּתָא דְּפַרְשְׁתָּא הֲוָה בֵּיהּ בְּיִתְרוֹ.

יִתְרוֹ חַד מֵחַכִּימִין דְּפַרְעֹה הֲוָה. תְּלַת חַכִּימִין הֲווֹ לֵיהּ לְפַרְעֹה, חַד יִתְרוֹ, וְחַד אִיּוֹב, וְחַד בִּלְעָם. חַד יִתְרוֹ: דְּלָא הֲוָה פּוּלְחָנָא וּמְמַנָּא וְשַׁמְּשָׁא וְכֹכְבָא דְּשָׁלִיט עַל שׁוּלְטָנֵיהּ, דְּלָא הֲוָה יָדַע פּוּלְחָנָא דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ, וְהַהוּא שְׁמוּשָׁא דִּילֵיהּ. בִּלְעָם, הֲוָה חַרְשָׁא בְּכָל מִינֵי חֲרָשִׁין בֵּין בְּעוֹבָדָא בֵּין בְּמִלָּה.

אִיּוֹב הֲוָה דְּחִיל בְּדְחִילוּ, וּבְהַהוּא דְּחִילוּ הֲוָה עֵקָרָא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּמִלָּה דִּלְעֵילָּא, בֵּין דִּקְדוּשָׁה, בֵּין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, לָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְאַמְשָׁכָא רוּחָא דִּלְעֵילָּא לְתַתָּא וּלְמִקְרַב גַּבֵּיהּ, אֶלָּא בְּדְחִילוּ. וְיכַוֵּין לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ בִּדְחִילוּ וּתְבִירוּ דְּלִבָּא, וּכְדֵין יַמְשִׁיךְ לְתַתָּא רוּחָא דִּלְעֵילָּא וּרְעוּתָא דְּאִצְטְרִיךְ.

וְאִי לָא יְשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּדְחִילוּ לְהַהוּא סִטְרָא, לָא יָכִיל לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ רְעוּתֵיהּ, בַּר לְהָנֵי טוֹפְסֵי דְּקִיקִין, וְלָא בְּכֻלְּהוּ, בְּגִין דְּאִית בְּהוּ שָׁלְטָנִין, דְּאִצְטְרִיךְ לְגַבַּייהוּ, רְעוּתָא דִּלְבָּא וּדְחִילוּ. כָּל שֶׁכֵּן אִינּוּן מִלִּין עִלָּאִין, דְּאִצְטְרִיךְ דְּחִילוּ וְאֵימָתָא וּרְעוּתָא יַתִּיר.

יִתְרוֹ אִצְטְרִיךְ פּוּלְחָנֵיהּ דְּהַהוּא סִטְרָא תַּדִּיר, בֵּין בְּזִמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, בֵּין בְּזִמְנָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ, בְּגִין דְּהַהוּא סִטְרָא יְהֵא דָּבִיק לְגַבֵּיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ. בִּלְעָם אִתְדַּבַּק בְּאִינּוּן חֲרָשִׁין, כְּמָה דְּאִתְמַר.

אִיּוֹב בְּסִגִּיאוּ דְּהַהוּא דְּחִילוּ דִּילֵיהּ אַהְדַּר בְּמִצְרִים לְמִדְחַל מִקֳּמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד חָמָא אִינּוּן גְּבוּרָן וְנִסִּין, דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. יִתְרוֹ, לָא אַהְדַּר בְּכָל דָּא, עַד דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְכָל אִינּוּן קְשָׁרִין וְטִפְסִין דְּקִשִּׁירוּ מִצְרָאֵי, לָא הֲווֹ כְּלוּם, וְנָפְקוּ. וּלְבָתַר דְּטָבַע לוֹן בְּיַמָּא, כְּדֵין תָּב, וְאַהְדַּר לְפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בִּלְעָם לָא תָּב, וְלָא אַהְדַּר, דְּטִנּוּפָא (נ"א דטפסא) דְּסִטְרָא אַחֲרָא הֲוָה מִתְדַּבַּק בֵּיהּ, וְעִם כָּל דָּא אִסְתַּכְּלוּתָא דְּמָרְחִיק הֲוָה מִסְתַּכֵּל, בְּגִנּוֹ הַהוּא טִנּוּפָא (ס"א טפסא) וְאִתְדַּבְּקוּתָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא. דְּהָא בְּסִטְרָא אַחֲרָא אִית נְהִירוּ דְּקִיק חַד, דְּנָהִיר סַחֲרָנֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א׳:ד׳) וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב. וְדָא אִסְתַּכְּלוּתָא זְעֵיר (ועל דא) הֲוָה מִסְתַּכֵּל מֵרָחִיק, וְלָא בְּכֻלְּהוּ מִלִּין.

וְכַד הֲוָה מִסְתַּכֵּל מִלָּה זְעֵיר מֵהַהוּא נְהִירוּ, כְּבָתַר כּוֹתָלָא הֲוָה, אָמַר וְלָא יָדַע מַאי קָאָמַר. וַהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּהַהוּא נְהִירוּ בִּסְתִימוּ דְּעֵינָא, וְאִתְגַּלְגַּל עֵינָא, וְחָזֵי בַּר נָשׁ נְהוֹרָא סְתִימָא, וְלָא חָזֵי, וְרָזָא דָּא (במדבר כ"ד:ג') שְׁתוּם הָעָיִן, וְאוּקְמוּהָ שְׁתוּם: סְתוּם, וְכֹלָּא חַד.

דְּהָא לֵית סִטְרָא אַחֲרָא, דְּלֵית בֵּיהּ נְהִירוּ דָּקִיק זְעֵיר מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָּׁה, כְּגַוְונָא דְּרוֹב חֶלְמִין, דְּבִסְגִיאוּת תַּבְנָא, אִית חַד גַּרְעִינָא דְּחִטִּין. בַּר אִלֵּין טַפְסֵי דְּקִיקִין חֲצִיפִין, דְּכֻלְּהוּ מְסָאֲבֵי יַתִּיר. וּבְהוּ הֲוָה בִּלְעָם יוֹדֵעַ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ לְעֵילָּא בְּכָל קְדוּשִׁין עִלָּאִין, וְאִסְתַּכַּל, בְּמָה דְּלָא אִתְיְיהֵב רְשׁוּ לְבַר נָשׁ אַחֲרָא בְּעָלְמָא לְאִסְתַּכְּלָא. וּכְמָה דְּבִלְעָם הֲוָה חָמֵי נְהִירוּ זְעֵיר דָּקִיק כְּמַבָּתַר כּוֹתָלָא, מִגּוֹ הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא. אוּף הָכִי מֹשֶׁה, מִגּוֹ נְהִירוּ עִילָּאָה רַב וְסַגִּי, הֲוָה חָמֵי לְתַתָּא כְּמַבָּתַר כּוֹתָלָא, חַד חֲשׁוֹכָא דָּקִיק, דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וְלָאו בְּכָל זִמְנָא, כְּמָה דְּבִלְעָם לָא הֲוָה מִסְתַּכֵּל הַהוּא נְהִירוּ בְּכָל זִמְנָא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (שמות ג':ב') וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה. הַסְּנֶה וַדַּאי הֲוָה בְּגוֹ הַהוּא קְדוּשָּׁה וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ. דְּכֹלָּא אִתְדַּבַּק דָּא בְּדָא, טָהוֹר וְטָמֵא, לֵית טָהוֹר אֶלָּא מִגּוֹ טָמֵא.

וְרָזָא דָּא, (איוב י"ד:ד') מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא. קְלִיפָּה וּמוֹחָא דָּא בְּדָא סַלְקָא. וְדָא קְלִיפָּה לָא יִתְעֲדֵי וְלָא יִתְבַּר, עַד זִמְנָא דְּיִקּוּמוּן מֵתִין מֵעַפְרָא, כְּדֵין יִתְבַּר קְלִיפָּה, וּנְהִירוּ יַנְהִיר בְּעָלְמָא בְּלָא סְתִימוּ מִגּוֹ מוֹחָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּיִן וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק ב

וְאֵת שְׁנֵי בָּנֶיהָ, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְכִי בָּנֶיהָ וְלֹא בָּנָיו שֶׁל מֹשֶׁה. אֶלָּא, בְּגִין דְּאִיהִי אִשְׁתַּדְּלַת אֲבַתְרַיְיהוּ, בְּלָא בַּעְלָהּ, קָרָא לוֹן אוֹרַיְיתָא בָּנֶיהָ, וְלֹא בָּנָיו. אָמַר רִבִּי יוֹסִי, אַף עַל גַּב דְּבָנוֹי דְּמֹשֶׁה הֲווֹ. מִלָּה דְּקִשׁוֹט בָּנֶיהָ וַדַּאי. ר' אֶלְעָזָר אָמַר, הָא מֹשֶׁה הֲוָה מִזְדַּוּוֵג בַּאֲתָר אַחֲרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְלָאו יְקָרָא דִּילֵיהּ לְמִקְרֵי לוֹן בָּנָיו. הַשְׁתָּא אַף עַל גַּב דִּבְנוֹי הֲווֹ, בְּגִין יְקָרָא דְּהַהוּא אֲתָר דְּאִזְדַּוּוג בֵּיהּ, קָרָא לוֹן בָּנֶיהָ הָכָא, לְבָתַר קָרָא לוֹן בָּנָיו מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּמָטוּ, הֲוָה מֹשֶׁה מְמַלֵּל בִּשְׁכִינְתָּא. לְבָתַר דְּאִתְפְּרַשׁ וְנָפַק לְגַבֵּי חְמוּי, כְּדֵין כְּתִיב (שמות י"ח:ה') וַיָּבֹא יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְגוֹ'.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר, אָנָא חֲמֵינָא בְּפַרְשְׁתָּא דָּא, דְּאַתְּ שָׁארֵי מִלָּה כְּדְקָא יָאוֹת, וְסִיּוּמָא לָאו הָכִי. וַדַּאי בְּגִין יְקָרָא דִּשְׁכִינְתָּא, אִזְדַּוּוגוּתָא עִלָּאָה דְּאִזְדַּוּוג בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה, כְּתִיב בָּנֶיהָ. וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב וַיָּבֹא יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל מֹשֶׁה. כֹּלָּא אִיהוּ כְּלָלָא חֲדָא. וּבָנָיו, בָּנָיו דְּיִתְרוֹ, דְּהָא לְבָתַר דְּאָתָא מֹשֶׁה לְגַבֵּיהּ, הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין.

וְהָכִי הֲוָה בְּיַעֲקֹב, דְּכֵיוָן דְּאָתָא לְגַבֵּיהּ דְּלָבָן, וְשַׁוֵּי דִּיוֹרֵיהּ בֵּיהּ, הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין. אוּף הָכָא מֹשֶׁה, כֵּיוָן דְּשַׁוֵּי דִּיוֹרֵיהּ בְּיִתְרוֹ, הֲווֹ לֵיהּ לְיִתְרוֹ בְּנִין וְכָל בֵּיתֵיהּ אַיְיתֵי עִמֵּיהּ, לְמֵיעַל לוֹן תְּחוֹת גַּדְפֵּי דִּשְׁכִינְתָּא, וְיִתְרוֹ אָמַר לְמֹשֶׁה, אֲנִי חוֹתְנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בָנֶיהָ עִמָּהּ, וּשְׁנֵי בָנֶיהָ כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב וּשְׁנֵי בָּנֶיךָ. (ס"א ויבא יתרו חתן משה ובניו) בְּנִין הֲווֹ לֵיהּ לְיִתְרוֹ, דִּכְתִיב, (שופטים א׳:ט״ז) וּבְנֵי קֵנִי חוֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים וּבְנוֹ שָׁבַק עִם מֹשֶׁה.

פרק ג

וַיָּבֹא יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ב׳:ג׳) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ' וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אֲתָר. אֲבָל זְמִינִין שְׁאַר עַמִּין לְמֵהַךְ וּלְכַתְּתָא רַגְלַיְיהוּ, לְמֵיעַל תְּחוֹת גַּדְפֵּי דִּשְׁכִינְתָּא. לְכוּ וְנַעֲלֶה, כָּל טַעֲוָון דְּעָלְמָא אִית לוֹן יְרִידָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאן דְּאִתְדַּבָּק בֵּיהּ, אִית בֵּיהּ עֲלָיָה.

אֶל הַר יְיָ', דָּא אַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:י״ד) אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְיָ' יֵרָאֶה, דְּהָא אַבְרָהָם קָרֵי לֵיהּ הַר. מַה הַר הֶפְקֵירָא לְכָל מַאן דְּבָעֵי בְּעָלְמָא, אוּף אֲתָר דָּא קַדִּישָׁא, הֶפְקֵירָא לְקַבְּלָא לְכָל מַאן דְּבָעֵי בְּעָלְמָא. אֶל בֵּית, דָּא יַעֲקֹב, דְּקָרָא לְהַאי אֲתָר בַּיִת, דִּכְתִיב, (בראשית כח) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים.

דָּבָר אַחֵר, הַר וּבַיִת, אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד דַּרְגָּא, סְלִיקוּ לְדָא מִן דָּא, הַר, לִשְׁאַר עַמִּין, כַּד אָתָאן לְאַעְלָא תְּחוֹת גַּדְפּוֹי. בַּיִת, לְיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן כְּאִתְתָא בְּבַעְלָהּ. בְּדִיּוּרָא חַד בְּחֶדְוָה, וּרְבִיעָא עָלַיְיהוּ כְּאִימָּא עַל בְּנִין.

תָּא חֲזֵי מָה כְּתִיב הָכָא בְּיִתְרוֹ וַיָּבֹא יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל מֹשֶׁה וְגוֹ' כֵּיוָן דְּכְתִיב אֶל מֹשֶׁה אַמַּאי כְּתִיב אֶל הַמִּדְבָּר. אֶלָּא עִיקָּרָא דְּכֹלָּא לְמָה דַּהֲוָה אָתֵי אֶל הַמִּדְבָּר. וּמָאן אִיהוּ הַר הָאֱלֹהִים דָּא אִיהוּ אֲתַר לְגַיּוּרֵי לְאִתְגַּיָּרָא וְעַל דָּא כְּתִיב אֶל מֹשֶׁה אֶל הַמִּדְבָּר לְמֹשֶׁה לְגַיָּרָא לוֹן וּלְאַעְלָא לוֹן תְּחוֹת גַּדְפֵּי שְׁכִינְתָּא אֶל הַמִּדְבָּר הֲווּ אַתְיָין דְּאִיהוּ הַר הָאֱלֹהִים לְמֶעְבַּד נַפְשָׁיְיהוּ

וּבְגִין כַּךְ קַיְימָא הַהוּא אֲתָר, בְּרָזָא דְּהַר דְּכָל מַאן דְּאָתֵי זָכֵי בֵּיהּ. וְאִקְרֵי (ויקרא קס"ח ע"א) גֵּר צֶדֶק. וְהָא אוֹקִימְנָא, גֵּר, אַף עַל גַּב דְּאִתְדַּבָּק בַּאֲתָר דָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, כֵּיוָן דְּשָׁבַק עַמֵּיהּ וַאֲבָהָתוֹי (ואתדבק בבריתו), גֵּר (צדק) אִקְרֵי, כְּמַאן דְּשַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ בַּאֲתָר דְּלָא יָדַע מִקַּדְמַת דְּנָא.

פרק ד

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסֵי, הֲווֹ יַתְבֵי יוֹמָא חַד וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא בִּטְבֶרְיָא. אַעְבָּר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹן בְּמַאי עַסְקִיתוּ, אָמְרוּ לֵיהּ, בְּהַאי קְרָא דְּאוֹלִיפְנָא מִנַּיְיהּ דְּמֹר, אָמַר לוֹן מַאי אִיהוּ.

אָמְרוּ לֵיהּ, הַאי דִּכְתִיב, (בראשית ה׳:א׳) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרוֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וְהָא אִתְּמַר, דְּאַחְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, כָּל אִינּוּן דָּרִין דַּהֲווֹ זְמִינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא, וְכָל אִינּוּן פַּרְנָסִין, וְכָל אִינּוּן חַכִּימִין, דַּהֲווֹ זְמִינִין בְּכָל דָּרָא וְדָרָא.

וְרָזָא אוֹלִיפְנָא, זֶה סֵפֶר. אִית סֵפֶר וְאִית סֵפֶר. סֵפֶר לְעֵילָּא, סֵפֶר לְתַתָּא. סֵפֶר לְתַתָּא אִקְרֵי סֵפֶר הַזִּכָּרוֹן, סֵפֶר דְּהַהוּא זִכָּרוֹן, וְדָא חַד צַדִּיק, וְאִקְרֵי זֶה. וּבְגִין דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן, דְּאִינּוּן תְּדִיר כַּחֲדָא בְּיִחוּדָא חֲדָא, כְּתִיב, זֶה סֵפֶר תּוֹרִין דַּרְגִּין דְּאִינּוּן חַד, כְּלָלָא דְּכַר וְנוּקְבָא.

וְדָא אִיהוּ כְּלָלָא חֲדָא, דְּכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְרוּחִין דְּפַרְחִין בִּבְנֵי נָשָׁא, כְּלָלָא דְּכָל תּוֹלְדוֹת, אִינּוּן בְּרָזָא תּוֹלְדוֹת אָדָם וַדַּאי. דְּהָא מֵהַהוּא צַדִּיק דְּקָאָמַר, פַּרְחִין אִינּוּן נִשְׁמָתִין בְּתִיאוּבְתָּא חֲדָא, וְדָא אִיהוּ שִׁקְיוּ דְּגִנְתָּא דְּאַשְׁקֵי הַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָדָם, דִּכְתִיב תּוֹלְדוֹת אָדָם.

לְבָתַר בְּיוֹם בְּרוֹא אֱלֹהִים אָדָם, דָּא אָדָם דִּלְתַתָּא, דְּהָא תְּרֵין אָדָם כְּתִיבֵי בְּהַאי קְרָא, חַד רָזָא דִּלְעֵילָּא, וְחַד רָזָא דִּלְתַתָּא, אָדָם דְּאִיהוּ רָזָא דִּלְעֵילָּא, אִיהוּ בִּגְנִיזוּ, דְּגָנִיז קְרָא, בְּדָכַר וְנוּקְבָּא בְּרָזָא חֲדָא, דִּכְתִיב זֶה סֵפֶר, דָּא כְּלָלָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא. כֵּיוָן דְּעָבְדוּ תּוֹלְדוֹת כַּחֲדָא, קְרָא לוֹן אָדָם, דִּכְתִיב תּוֹלְדוֹת אָדָם.

לְבָתַר דְּאִתְגַּלְיָיא מִלְּתָא, מִגּוֹ סְתִימוּ עִלָּאָה קַדְמָאָה דְּקְרָא, בָּרָא אָדָם לְתַתָּא, דִּכְתִיב בְּיוֹם בְּרוֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. בִּדְמוּת (ס"א דא איהו) דְּאָדָם אִיהוּ כְּהַאי חֵיזוּ דְּאִתְחֲזֵי דְּיוּקְנִין בֵּיהּ, וְאִינּוּן דְּיוּקְנִין לָא קַיְימִין בְּהַהוּא חֵיזוּ בְּדְיוּקְנָא בְּקִיּוּמָא, אֶלָּא מִתְעַבְּרָן מִינַּיהּ, אוּף הָכִי בִּדְמוּת אֱלֹהִים.

דָּבָר אַחֵר, בִּדְמוּת אֱלֹהִים, דְּיוּקְנָא דְּשַׁיְיפִין דְּכַר וְנוּקְבָא, בְּרָזָא (תהלים קלט) דְּאָחוֹר וָקֶדֶם. אָחוֹר: בְּרָזָא דְּשָׁמוֹר. וְקֶדֶם: בְּרָזָא דְּזָכוֹר. וּבְאֵלֵּין תַּלְיָין כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, שֵׁית מְאָה וּתְלֵיסָר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. וְתָנֵינָן, אָחוֹר לְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וְקֶדֶם לְעוֹבָדָא דְּמֶרְכָּבָה. וְכוֹלָּא דָּא בְּדָא תַּלְיָא. בִּדְמוּת אֱלֹהִים, בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא מַמָּשׁ, וְהָא אוֹקִים לֵיהּ מֹר. תּוּ, זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם: לְדְיוּקְנִין, בְּרֵזֵי דְּדְיוּקְנִין דְּבַר נָשׁ, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּאִינּוּן תּוֹלְדוֹת דְּבַר נָשׁ, דְּיוּקְנָא דְּרָזִין דְּבַר נָשׁ, בְּשַׂעְרָא, בְּמִצְחָא, בְּעַיְינִין, בְּאַנְפִּין. בְּשִׂפְוָון, וּבְשִׁרְטוּטֵי יְדִין, וּבְאוּדְנִין. בְּאִלֵּין שֶׁבַע בְּנֵי נָשָׁא אִשְׁתְּמוֹדְעָן.

פרק ה

בְּשַׂעְרָא. הַאי מַאן דְּשַׂעְרֵיהּ קָמִיט, וְסָלִיק לְעֵילָּא עַל רֵישֵׁיהּ, מָארֵיהּ דִּרְגִּיזוּ. לְבֵיהּ קָמִיט כְּטוּפְסָא, לָאו כַּשְׁרָאן עוֹבָדוֹי. בְּשׁוּתָפוּ אִתְרַחַק מִנַּיהּ.

שַׁעֲרָא שְׁעִיעַ יַתִּיר, וְתָלֵי לְתַתָּא, טָב אִיהוּ לְשׁוּתָפוּ. וּרְוָוחָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. וְאִיהוּ בְּלְחוֹדוֹי לָאו הָכִי. מָארֵי דְּרָזִין אִיהוּ בְּאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין. בְּרָזִין זְעִירִין לָא קַיְימָא בְּהוּ. עוֹבָדוֹי כַּשְׁרָאן וְלָא כַּשְׁרָאן.

וְאִי תָּלֵי לְתַתָּא, וְלָא שְׁעִיעַ, לְבֵיהּ לָא דָּחִיל, מָארֵיהּ דְּזַדוֹנָא אִיהוּ. כָּסִיף בְּעוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, וְיָאן קָמֵיהּ, וְלָא עָבִיד. וְכַד אִיהוּ סִיב, אַהְדָּר לְמֶהֱוֵי דָּחִיל וְיָאן עוֹבָדוֹי. וְהָנֵי מִילֵּי, בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא. אֲבָל בְּמִילֵּי דִּשְׁמַיָּא, יִצְלַח מַאן דְּיִקְרַב בֵּיהּ. לָא יִתְגַּלְגּוּן לֵיהּ רָזִין עִלָּאִין, אֲבָל רָזִין זְעִירִין טָב אִיהוּ לְנַטָרָא לוֹן, מִמִּלָּה זְעֵירָא עָבִיד רַב, וּמִלּוֹי אִשְׁתְּמָעוּ. וְרָזָא דָּא זַי"ן, בְּאִינּוּן אַתְוָון דְּשִׁיעוּרָא דְּמֹר.

שַׁעֲרָא אוּכְמָא יַתִּיר צָהִיב, אַצְלַח בְּכָל עוֹבָדוֹי בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא, וּבַסְּחוֹרָא, וּבְדָמֵי לוֹן. וַתְרָן אִיהוּ דָּא אַצְלַח לְחוֹדוֹי. מַאן דְּמִתְחַבֵּר בַּהֲדֵיהּ, לָא אַצְלַח לְיוֹמִין סַגִּיאִין, אֶלָּא אַצְלַח מִיָּד, וְהַהִיא אַצָּלָחוּתָא פַּרְחָא מִנֵּיהּ. וְרָזָא דָּא דְּאִיהוּ בְּכָלְלָא דְּאָת ז'.

שַׁעֲרָא אוּכְמָא דְּלָא צָהִיב, לְזִמְנִין אַצְלַח, לְזִמְנִין לָא אַצְלַח. דָּא אִיהוּ לְשׁוּתָפוּ וּלְאִשְׁתַּדָּלָא בַּהֲדֵיהּ, טָב לְזִמַן קָרִיב, וְלָא לְזִמַן רָחִיק, דְּהָא לִזְמַן רָחִיק יַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבִין. וּבְגִין דְּלָא יִתְפָּרְשׁוּן מִנֵּיהּ, הֲוֵי טָב לְזִמַן קָרִיב. דָּא יִצְלַח בְּאוֹרַיְיתָא. אִי יִשְׁתַּדַּל אֲבַתְרָהָא. וְיִצָּלְחוּן בֵּיהּ אַחֲרָנִין. לֵית לֵיהּ רָזָא, לְזִמַן רָחִיק. דָּחִיק לְבָא אִיהוּ. יֶחֱמֵי בְּשַׁנְאוֹי. לָא יַכְלִין לֵיהּ שַׁנְאוֹי, וְאִיהוּ דָּחִיק לְבָא, וְאִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת י', דְּלָא קַיְימָא בְּכָלְלָא דְּאָת ז', אֶלָּא י' בְּלְחוֹדוֹי, בְּרָזָא דְּאַתְוָון דְּקִיקִין.

שַׁעֲרָא דְּמָרִיט, יִצְלַח בְּעוֹבָדוֹי, וְרַמָּאָה אִיהוּ כַּפִּין בְּבֵיתֵיהּ. אִתְחֲזֵי דָּחִיל חַטָּאָה לְבַר, לָאו הָכִי לְגוֹ. דָּא עַד לָא סִיב. אִי שַׁעֲרֵיהּ מָרִיט, לְבָתַר דְּסִיב, אִתְהַפַּךְ מִכַּמָּה דְּהֲוָה בְּקַדְמֵיתָא, הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ.

וְהָנֵי מִילֵּי שַׁעֲרָא דְּמָרִיט בֵּין עֵינוֹי, עַל גַּבֵּי מוֹחָא, בַּאֲתַר דְּאָנַח תְּפִלִּין. וְאִי בַּאֲתַר אַחֲרָא דְּרִישָׁא, לָאו הָכִי. וְלָאו אִיהוּ רַמָּאָה, אֶלָּא מָארֵיהּ דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא. בְּלְחִישׁוּ, בְּלָא אֲרָמוּת קָלָא. לְזִמְנִין דָּחִיל חַטָּאָה אִיהוּ, לְזִמְנִין לָא. וְדָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ז', כַּד כָּלִיל אָת י'.

עַד הָכָא, רָזִין דְּשַׁעֲרָא לְמָרֵי מִדִּין, דְּיַדְּעֵי אָרְחֵי וְרָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא טְמִירוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים סָתוּם שְׁמָא, דְּאִתְפְּרַשׁ לְכַמָּה אָרְחִין.

פרק ו

בְּרָזָא דְּמִצְחָא, בְּאָת נ', דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּאָת זַי"ן, לְזִמְנִין אִתְכְּלִילַת בְּרָזָא דְּאָת ז', וּלְזִמְנִין אִיהוּ בְּלְחוֹדָהָא. מִצְחָא דְּאִיהוּ דְּקִיק וְחַד, בְּלָא עִגּוּלָא דָּא הוּא בַּר נָשׁ דְּלָא מִתְיַישְׁבָא בְּדַעְתֵּיהּ, חָשִׁיב דְּאִיהוּ חַכִּים, וְלֹא יָדַע. אִתְבְּהִיל בְּרוּחֵיהּ. חֲיִיךְ (ס"א נשיך) בְּלִישָׁנֵיהּ כְּחִוְיָא.

קְמִיטִין דְּמִצְחֵיהּ רַבְרְבָן, וְלָאו אינוּן בְּזוּוּגָא. בְּשַׁעֲתָא דְּמַלִּיל אִתְעָבִידוּ אינוּן קְמִיטִין בְּמִצְחֵיהּ, וְלָאו בְּזוּוּגָא. רְשִׁימִין אַחֲרָנִין דִּי בְּמִצְחֵיהּ כֻּלְּהוּ בְּזוּוּגָא. דָּא, בָּעֵי דְּלָא לְאִזְדַּוְּוּגָא לֵיהּ, אֶלָּא זִמְנָא זְעֵירָא, וְלָא זִמְנָא סַגִּי. כָּל מַה דְּעָבַד וְחָשַׁב, אִיהוּ לְתוֹעַלְתֵּיהּ, וְלָא חָיִישׁ לְתוֹעַלְתָּא דְּאַחֲרָנִין. לָאו אִיהוּ מָארֵי דְּרָזִין כְּלָל. דָּא אִיהוּ, (משלי י״א:י״ג) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד, וְלָא חָשִׁיב מִלּוֹי כְּלָל. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאַת נ' דְּכְלִילָא בְּאַת ז', וְלָא אִקְרֵי נֶאֱמָן רוּחַ בְּקִיּוּמָא.

מִצְחָא דְּקִיק בְּעִגּוּלָא, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ חַכִּימָא, בְּמָה דְּאִסְתְּכַל. לְזִמְנִין אִתְבְּהִיל בְּרוּחֵיהּ. רְחִימוּ דִּילֵיהּ בְּחָדְוָה. רַחֲמָן אִיהוּ עַל כֹּלָּא, אִסְתְּכַל בְּמִלִּין סַגִּיאִין. אִי יִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא לֶהֱוֵי חַכִּים יַתִּיר.

תְּלַת קְמִיטִין עִלָּאִין רַבְרְבִין בְּמִצְחֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ מַלִּיל. תְּלַת קְמִיטִין קָרִיב לְעֵינָא חַד. וּתְלַת קְמִיטִין עַל עֵינָא אַחֲרָא. בָּכֵי בְּשַׁעֲתָא דְּאַרְגִּיז. דָּא אִיהוּ טָב יַתִּיר מִכַּמָּה דְּאִתְחֲזֵי. אַרְמִי בָּתַר כְּתִפּוֹי כָּל מִלִּין דְּעָלְמָא, בֵּין בְּעוֹבָדוֹי, בֵּין בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, וְלָא חָיִישׁ. אַצְלַח בְּאוֹרַיְיתָא. כָּל בַּר נָשׁ דְּיִשְׁתְּדֵל בַּהֲדֵיהּ יַתִּיר מִמִּלִּין אַחֲרָנִין דְּעָלְמָא, לְזִמְנִין אִתְדָּבָק רְעוּתֵיהּ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְזִמְנִין לָא. בְּדִינָא לָא אַצְלַח. אִתְרְחַק אִיהוּ מִן דִּינָא. וְרָזָא דָּא אָת נ' בִּלְחוֹדוֹי, דְּלָא אִתְכְּלִילַת בְּאַת ז'. וּבְגִין דְּלָא אִתְכְּלִילַת בְּאַת ז', אִתְרְחַק מִן דִּינָא, וְלָא קָאִים בֵּיהּ, וּרְחִימוּתָא אִיהוּ סִטְרָא דִּילֵיהּ.

מִצְחָא דְּאִיהוּ בְּלָא עִגּוּלָא, וְאִיהוּ רַבְרְבָא. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּכָל זִמְנִין כַּד קָאִים, וְכַד אָזִיל, כָּפִיף רֵישֵׁיהּ. הַאי אִתְפְּלִיג לְתַרִין לְסִטְרִין, וְאִינּוּן סִטְרֵי שִׁגְעוֹנָא. סִטְרָא חָדָא אִיהוּ שִׁגְעוֹנָא דְּאִתְחֲזֵי, וּבְנֵי נָשָׁא אַחֲרָנִין יַדְעִין שִׁגְעוֹנָא, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא קַמֵּי כֹּלָּא. וְאִיהוּ טְפֵשָׁא. בְּמִצְחֵיהּ אִית ד' קְמִיטִין רַבְרְבִין, לְזִמְנִין בְּשַׁעֲתָא דְּמַלִּיל קָמִיט לוֹן בְּמִצְחֵיהּ, וּלְזִמְנִין דְּאִתְפְּשַׁט מִצְחֵיהּ בְּמַשְׁכֵּיהּ, וְלָא אִתְחֲזוֹן. אִינּוּן קְמִיטִין אִתְחֲזוֹן, קְמִיטִין אַחֲרָנִין רַבְרְבִין בְּסִטְרָא דְּעֵינוֹי, חַייךְ לְמַגָּנָא. פּוּמֵיהּ רַבְרְבָא. לָאו אִיהוּ בַּר נָשׁ לְתוֹעַלְתָּא. סִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ. שִׁגְעוֹנָא דְּאִתְכַּסֵּי בֵּיהּ, וּבְנֵי נָשָׁא לָא מִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ. וְאִיהוּ אִתְחַכָּם בְּמָה דְּאִשְׁתַּדַּל, וַאֲפִילּוּ בְּאוֹרַיְיתָא, אֲבָל לָא לִשְׁמָהּ, אֶלָּא בְּגִין לְאִתְגָּאָה בִּפְנֵי עַמָּא. וְכֹלָּא בִּלְחִישׁוּ וּבְנָאוֹת לִבָּא, לְאַחֲזָאָה דְּאִיהוּ זַכָּאָה וְלָאו הָכִי. כָּל מִלּוֹי לָאו אינוּן לִשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּגִין בְּנֵי נָשָׁא. וְחָשִׁיב מַחֲשָׁבִין, וְאַנְהִיג גַּרְמֵיהּ. כְּמַנְהָגָא דִּלְבַר, דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ. הַאי אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת נ', דִּי בִּכְלָלָא דְּאָת ז'.

מִצְחָא דְּאִיהוּ בְּעִגּוּלָא רַבְרְבָא, פְּקִיחָא אִיהוּ, דְּבָרְנוּ (ס"א דכרנו) דְּכֹלָּא בֵּיהּ. יָדַע בְּכָל מַה דְּאִשְׁתַּדַּל, אֲפִילּוּ בְּלָא אוּמָנָא דְּיוֹלִיף לֵיהּ. אַצְלַח בְּכָל מַה דְּאִשְׁתַּדַּל. וּבְמָמוֹנָא, לְזִמְנִין

אַצְלַח, לְזַמְנִין לָא. מִמַּלָּה וְעַיְרָא אִסְתָּכַל בְּמִלִּין סַגִּיאִין. נָבוֹן אִקְרֵי. לָא חָיִישׁ לְמִלִּין דְּעָלְמָא, וַאֲפִילּוּ דְּיִנְדַּע דְּיִתְכְּסִיף בֵּהּ לָא חָיִישׁ לוֹן, וְלָא שָׁוֵי עַל לִבֵּיהּ. רָכִיךְ לְבָּא אִיהוּ. תְּרֵין קְמִיטִין עִלָּאִין רַבְרְבִין בְּמִצְחֵיהּ. חַד קְמִיטָא עַל עֵינָא חַד, וְחַד קְמִיטָא עַל עֵינָא אַחֲרָא. וְאִשְׁתְּכַחוּ תְּלַת קְמִיטִין רַבְרְבִין בְּמִצְחֵיהּ, בְּאִלֵּין דְּעַיְינִין, בַּר קְמִיטָא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ אִתְפְּלַג עַל עַיְינִין. דָּא חָשִׁיב מַחֲשָׁבִין לְגוֹ וְלָא לְבַר. בְּגִין דְּלָא חָשִׁיב לְבָנֵי נָשָׁא בְּעוֹבָדוֹי, וְדָחִיל אִיהוּ לְפוּם שַׁעֲתָא, וְלָא יַתִּיר. לְפַיּוּסָא, אִתְפַּיְיסָא בְּעוֹבָדוֹי דִּלְבַר מִקַּמֵּי בַּר נָשׁ, לָאו אֵינוּן, אֶלָּא לְזַמְנִין כְּרַבְיָא, וּלְזַמְנִין בְּחָכְמָה. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת נ', דְּאִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, דְּלָא אִתְכְּלִיל בְּאָת ז'. וְחַלְשָׁא אִיהוּ, דְּלָא אִתְכְּלִיל בְּאִלֵּין אַתְוָון קַדְמָאֵי, אֶלָּא אִסְתְּמִיךְ לְאָת ס' לְאִתְכְּלָלָא בֵּיהּ. וְלָא בְּאַתְוָון קַדְמָאֵי. עַד הָכָא רָזִין דְּחָכְמְתָא דְּמִצְחָא.

פרק ז

בְּרָזָא דְּעַיְינִין, בְּרָזָא דְּאָת ס', בְּהַהוּא גַּוְונָא דְּסַחֲרָא לְבַר, וּכְמָה דְּיִתְבָא עֵינָא, דְּיִתְבָא עַל שְׁלִימוּ, דְּלָא שְׁקִיעַ, הַאי לָאו רַמָּאָה הִיא, וְרָחִיק מַרְמָאוּתָא, דְּלָא אִית בֵּיהּ כְּלָל.

גַּוְונֵי דְּעַיְינִין אינוּן ד'. חִוָּורוּ לְבַר, דְּסַחֲרָא עֵינָא, כְּגַוְונָא דְּכָל בַּר נָשׁ. לְגוֹ מְנַיְּהּ אוּכְמָא דְּסַחֲרָא, וְאִתְכְּלִיל חִוָּורוּ וְאוּכְמוּ כַּחֲדָא. לְגוֹ מְנַיְּהּ יְרוֹקָא. וְאִתְכְּלִיל בְּאוּכְמָא. לְגוֹ מְנַיְּהּ הַהוּא בַּת עֵינָא, נְקוּדָא אוּכְמָא. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּחַיְיךְ תָּדִיר, וְחַדֵּי בְּחֵדוּ. וְחָשִׁיב מַחֲשָׁבִין לְטָב, וְלָא אִשְׁתְּלִימוּ אינוּן מַחֲשָׁבִין, בְּגִין דְּסָלִיק לוֹן מִיַּד מַרְעוּתֵיהּ. אִשְׁתַּדַּל בְּמִילֵי דְּעָלְמָא. וְכַד אִשְׁתַּדַּל בְּמִילֵי דִּשְׁמַיָּא, אַצְלַח. הַאי אִצְטְרִיךְ לְאִתַּתְקָפָא בֵּיהּ לְאִשְׁתַּדָּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא יִצְלַח בָּהּ.

גְּבֵיהּ עֵינוֹי רַבְרְבִין, וְכַסְיָין לְתַתָּא. בְּאינוּן גַּוְונִין דְּעֵינָא אִית רְשִׁימִין סוּמָקִין דְּקִיקִין בְּאַרְכָּא. אינוּן רְשִׁימִין אִקְרוּן אַתָּוון זְעִירִין דְּעֵינָא. בְּגִין דְּאינוּן גַּוְונִין דְּעֵינָא. אִי נְהִרִין בְּנְהִירוּ, הַהוּא נְהִירוּ סָלִיק אַתָּוון לְאִתְחָזָאָה, לְאינוּן מָארֵי דְּמִדִּין. בְּאינוּן רְשִׁימִין אַחֲרָנִין דְּקִיקִין, וְהַאי אִיהוּ בְּאָת ס', וּכְלִילָא בְּאָת ה'.

עַיְינִין יְרוֹקִין דְּסַחֲרִין (נ"א דמסחרא) בְּחִוָּורוּ, וּמִתְעָרְבִין אינוּן יְרוֹקִין, בְּהַהוּא חִוָּורוּ. רַחֲמָנָא אִיהוּ, וְאִיהוּ חָשִׁיב תְּדִיר לְתוֹעַלְתֵּיהּ, וְלָא חָשִׁיב לְנָזְקָא דְּאַחֲרָנִין כְּלוּם.

גַּוְונָא אוּכְמָא לָא אִתְחֲזֵי בֵּיהּ. חָמִיד אִיהוּ וְלָא מִסְטָרָא בִּישָׁא. וְאִי סַלְקָא בֵּידֵיהּ מִסְטָרָא בִּישָׁא, לָא יִתּוּב מִנַּיְּהּ. מְהֵימָנָא אִיהוּ בְּמָה דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא. וּבְמָה דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא לָאו מְהֵימָנָא אִיהוּ. מָארֵיהּ דְּרָזִין אִיהוּ, בְּמִלָּה דְּאִיהוּ רָזָא, עַד דְּיִשְׁמַע לְהַהוּא רָזָא בְּאָתָר אַחֲרָא. כֵּיוָן דְּשָׁמַע לֵיהּ גַּלֵּי כֻּלָּא. וְלָאו עִמֵּיהּ רָזָא כְּלָל, דְּכָל מִלּוֹי לָאו אינוּן בִּשְׁלִימוּ. גַּוְונֵי עֵינוֹי סָחֲרָן בְּחִוָּורוּ וּבִירוֹקָא. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ה', וְאִתְכְּלִיל בְּאָת ז', וּבְאָת ס'.

עַיְינִין צָהִיבִין יְרוֹקִין, שִׁגְעוֹנָא אִית בֵּיהּ. וּבְגִין שִׁגְעוֹנֵיהּ אִיהוּ פּוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן, וְעָבִיד גַּרְמֵיהּ כְּבַר נָשׁ רַב, בְּרַבְרְבָנוּ. וּמַאן דְּאִתְתָּקַף בֵּיהּ, נָצַח לֵיהּ. לָא אִתְחָזֵי לְרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא לָא שָׁכִיךְ בְּלִבֵּיהּ, בְּאִינּוּן רָזִין. דְּעָבִיד גַּרְמֵיהּ רַב בְּהוּ. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ה', וְאִתְכְּלִיל בְּאָת ז' בִּלְחוֹדוֹי, וְאִתְרְחַק מֵאָת ס'. וּבְגִין דְּאִיהוּ עָבֵד גַּרְמֵיהּ בְּרַבְרְבָנוּ, אִתְרְחַק מִנֵּיהּ מֵאָת ס', וְלָא אִתְקְרִיב בַּהֲדֵיהּ. דָּא כַּד אִיהוּ מַלִּיל, עָבִיד קְמִיטִין סַגִּיאִין בְּמִצְחֵיהּ. עַיְינִין חִוָּורִן, דְּסַחֲרָן זְעֵיר בִּירוֹקָא, מָארֵיהּ דְּרוּגְזָא, וְרַחֲמָנָא אִיהוּ לְרוֹב זִמְנִין. וְכַד אִתְמְלֵי רוּגְזָא, לֵית בֵּיהּ רְחִימוּ כְּלָל, וְאִתְהַפָּךְ לְאַכְזָרִיוּת. לָאו אִיהוּ מָארֵיהּ דְּרָזִין, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ה', דְּאִתְכְּלִיל בְּאָת ס'.

עַיְינִין יְרוֹקִין וְחִוָּורִן כַּחֲדָא, וּזְעֵיר מְגָוֻון אוֹכֶם בְּהוּ, דָּא אִיהִי מָארֵיהּ דְּרָזִין, וְאַצְלַח בְּהוּ. וְאִי שָׁאַרִי בְּאַצְלָחוּתָא אַצְלַח וְסָלִיק. שַׁנְאוֹי לָא יַכְלִין לֵיהּ, וְאִיהוּ שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ בְּשׁוּלְטָנוּ, וְאִתְכַּפְיָין קָמֵיהּ. דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת כ', דְּאִתְכְּלִיל בְּרָזָא דְּאָת ס'. וְעַל דָּא אִיהוּ שַׁלִּיט, אִי שָׁאֲרִי בֵּיהּ. עַד הָכָא רָזִין דְּעַיְינִין לְאִינּוּן מָארֵי דְּחָכְמְתָא.

פרק ח

רָזָא דְּאַנְפִּין, לְאִינּוּן מָארֵי דְּחָכְמְתָא פְּנִימָאָה. דִּיוּקְנִין דְּאַנְפִּין, לָאו אִינּוּן בְּרִשִׁימִין דִּלְבַר, אֶלָּא בְּגוֹ רְשִׁימָא דְּרָזִין פְּנִימָאִין. דְּדִיוּקְנִין דְּאַנְפִּין, מִתְהַפְּכָן מִגּוֹ דִּיוּקְנִין דִּרְשִׁימוּ דְּאַנְפִּין, סְתִימִין בְּרוּחָא דְּשָׂרְיָא לְגוֹ. וּמִגּוֹ הַהוּא רוּחָא, אִתְחָזֵי לְבַר דִּיוּקְנִין דְּאַנְפִּין, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּי אִינּוּן חַכִּימִין.

דִּיוּקְנִין דְּאַנְפִּין אִשְׁתְּמוֹדְעָן מִגּוֹ רוּחָא. רוּחָא אִית בְּבַר נָשׁ, דְּרָזִין דְּאַתְוָון חֲקִיקִין בֵּיהּ. וְכֻלְּהוּ אַתְוָון סְתִימִין גּוֹ הַהוּא רוּחָא, וּלְפוּם שַׁעֲתָא סַלְקִין רְשִׁימִין דְּאִינּוּן אַתְוָון לְגוֹ אַנְפִּין. וּכְמָה דְּאִינּוּן אַתְוָון סַלְקִין, הָכִי אִתְחָזוֹן אַנְפִּין, בְּדִיוּקְנִין רְשִׁימִין לְפוּם שַׁעֲתָא, בְּחֵיזוּ דְּלָא קַיְימָא. בַּר אִינּוּן מָארֵי דְּחָכְמְתָא דְּאִתְקַיְימָן בְּהוּ, וְלָא אִתְנַשֵּׁי מִנַּיְיהוּ.

הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, (איהו רזא דאורייתא) וּמִתַּמָּן נַפְקָא רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּכֻלְּהוּ אַתְוָון דְּאִינּוּן כ"ב אַתְוָון, כְּלָלָא דְּכֹלָּא. וְהַהוּא נַהֲרָא דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, נָטִיל כֹּלָּא. וְכַד פָּרְחָן מִנֵּיהּ אִינּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, כֻּלְּהוּ מִצְטַיְירָן בְּצִיּוּרָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, וְהָכִי נַפְקֵי כֻּלְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ, רוּחָא דְּבַר נָשׁ דְּמִצְטַיְירָא בְּצִיּוּרָא דְּאַתְוָון, עָבִיד צִיּוּרָא בְּאַנְפִּין.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי הָכִי צִיּוּרָא דְּאִימָּא, לָא מִצְטַיְירָא גּוֹ הַהוּא רוּחָא, אָמְרוּ, הָכִי שְׁמַעְנָא מִנֵּיהּ דְּמֹר, דְּצִיּוּרָא דְּאַתְוָון מִסְטְרָא דִּלְעֵילָּא, וְצִיּוּרָא דְּאִימָּא מִצְטַיְירָא בְּהַהוּא רוּחָא לְתַתָּא. צִיּוּרָא דְּאַתְוָון אִתְגְּנִיזוּ לְגוֹ, וְצִיּוּרָא דְּאִימָּא בָּלִיט לְבַר.

צִיּוּרָא דְּאִימָּא, פְּנֵי אָדָ"ם, פְּנֵי אַרְיֵ"ה, פְּנֵי שׁוֹ"ר, פְּנֵי נֶשֶׁ"ר. וְרוּחָא עָבִיד צִיּוּרָא דְּכֻלְּהוּ לְבַר לְפוּם שַׁעֲתָא, בְּגִין דְּכָל מַה דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דְּרוּחָא בָּלְטָא לְבַר, וְאִתְחֲזֵי וְאִתְגְּנִיז. וְכָל הָנֵי

דִּיוּקְנִין, אִתְחֲזְיָין, מִתְצַיְּירָן בְּצִיּוּרָא דְּאַתְוָון אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן גְּנִיזִין. אֲלֵין אַרְבַּע דִּיוּקְנִין אִתְחֲזְיָין לְפוּם שַׁעֲתָא, לְאִינּוּן מָארֵי דְּעַיְינִין, דְּיַדְעִין בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא לְאִסְתַּכְּלָא בֵּהּ.

צִיּוּרָ"א קַדְמָאָ"ה, כַּד אָזִיל בַּר נָשׁ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, אִינּוּן דְּיַדְעִין בְּרָזִין דְּמָרֵיהוֹן מִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ, בְּגִין דְּהַהוּא רוּחָא דִּלְגוֹ, מְתַתְקְנָא בֵּיהּ, וּבָלִיט לְבַר, צִיּוּרָא דְּכוֹלָּא. וְהַהוּא צִיּוּרָא אִיהוּ צִיּוּרָא דְּאָדָם, וְדָא אִיהוּ צִיּוּרָא שְׁלִים יַתִּיר מִכָּל צִיּוּרִין. וְדָא אִיהוּ צִיּוּרָא, דְּאַעְבַּר לְפוּם שַׁעֲתָא, קָמֵי עֵינַיְיהוּ דְּחַכִּימֵי לִבָּא. הַאי כַּד מִסְתַּכְּלָן בְּאַנְפּוֹי לְבַר, אִינּוּן אַנְפִּין דְּקַיְימִן קָמֵיהּ, עַיְינִין דִּלְבָּא רָחִים לוֹן.

אַרְבַּע סִימָנִין דְּאַתְוָון אִית בֵּהּ, שׁוּרְיְיקָא חַד בָּלִיט בִּשְׂכִיבוּ, בְּסִטְרָא דִּימִינָא, וְשׁוּרְיְיקָא חַד דְּכָלִיל תְּרֵין אַחֲרָנִין דַּאֲחִידָן בֵּיהּ, בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִלֵּין ד' סִימָנִים, אִינּוּן ד' אַתְוָון, דְּאִקְרוּן עֵדוּת וְסִימָנָא דָּא ע'. הַהוּא שׁוּרְיְיקָא דִּסְטַר יְמִינָא, דְּבָלִיט בִּשְׂכִיבוּ. ד' וְאִינּוּן תְּרִין אַתְוָון דְּמִתְחַבְּרָן בֵּיהּ (ס"א ו"ת אינון עדות') ו"ת אִינּוּן הַהִיא שׁוּרְיְיקָא דְּכָלִיל תְּרֵין אַחֲרָנִין, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (תהילים פ"א:ו') עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ דְּכָל מַאן דְּחָמָא לֵיהּ הֲוָה רָחִים לֵיהּ בְּלִבּוֹ, וּבְרַחִימוּ אִשְׁתְּלִים.

זַרְעָא דְּדָוִד מִתְהַפְּכָן בֵּיהּ חֵיזוּ דִּגְוונִין, וּבְגִין כָּךְ טָעָה שְׁמוּאֵל, דִּכְתִיב, (שמואל א ט"ז:ז') אַל תַּבֵּט אֶל מַרְאֵהוּ, בְּגִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא הֲוָה בֵּיהּ בֶּאֱלִיאָב, דְּלָא הֲוָה הָכִי בָּדָוד, דְּיוּקְנִין דְּדָוִד טְמִירִין אינּוּן, דְּהָא דְּיוּקְנִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, אִתְכְּלִיל גּוֹ דְּיוּקְנִין, וְהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתְחֲזֵי בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, דְּאַעְבַּר עַל עַיְינִין לְפוּם שַׁעֲתָא, וּבָהִיל לִבָּא וְדָחִיל, וּלְבָתַר (שמואל א ט"ז:י"ב) וְטוֹב רוֹאִי וַיְיָ' עִמּוֹ. וְדָא אִיהוּ עֵדוּת לְגַבֵּיהּ.

דְּיוּקְנָא דָּא דְּאָדָם, כְּלִיל כָּל דְּיוּקְנִין, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ, הַאי לָא בָּהִיל בְּרוּחֵיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזֵיהּ אִיהוּ בְּנַיְיחָא, וּמְלוֹי בְּנַיְיחָא, וּמִיָּד אִתְפָּיַיס.

זַרְעָא דְּדָוִד דְּאִתְחֲזֵי בֵּיהּ הַהוּא דְּיוּקְנָא בְּקַדְמִיתָא, דְּאַעְבַּר לְפוּם שַׁעֲתָא עַל עַיְינִין, בְּרוּגְזֵיהּ בְּנַיְיחָא, מִיָּד אִתְפָּיַיס. אֲבָל נָטִיר דְּבָבוּ כְּנָחָשׁ לְסוֹפָא. בְּגִין דְּהַהוּא סִטְרָא גַּרְמָא לֵיהּ, דְּסַחֲרָא בְּכָל סִטְרִין. אֲבָל מוֹחָא דִּבְגוֹ קְלִיפָּה וְלִבָּא מִתְיַשְׁרָא, וְיַצִּיבָא דָּא לְאִינּוּן זַכָּאִין. אֲבָל חַיָּבִין לָא מִתְעַבְּרָן מֵהַהוּא דְּיוּקְנָא קַדְמָאָה בִּישָׁא, וְאִתְחַבְּרָן (ואסתאבן) בֵּיהּ בְּכוֹלָּא. צִיּוּרָ"א תִּנְיָינָ"א, אִי הַהוּא בַּר נָשׁ לָא אָזִיל כָּל כַּךְ בְּאָרְחָא בִּישָׁא, וְאַסְטֵי מֵהַהוּא אָרְחָא, וְתָב לְמָארֵיהּ, לָא דְּהוּא רְגִילָא בְּאָרְחוֹי דְּמִתְקְנָן, אֶלָּא אִיהוּ דְּהֲוָה בְּאִינּוּן אוֹרְחֵי מִתְעַדֵּי, וְסַטֵי מִנַּיְיהוּ וְתָב לְמָארֵיהּ. הַאי אִיהוּ רוּחָא טָבָא שָׁארֵי לְמִשְׁרֵי עֲלוֹי, וּלְאִתְתַּקְפָּא עַל זוּהֲמָא קַדְמָאָה דְּהֲוָה בֵּיהּ, וּבָלִיט לְבַר, בְּאִסְתַּכְּלוּתָא, דְּעַיְינִין לְפוּם שַׁעֲתָא, כְּחַד דְּיוּקְנָא דְּאַרְיֵה אַרְיֵה דְּמִתְגַּבְּרָא לְפוּם שַׁעֲתָא.

הַאי מִסְתַּכְלָן בְּאַנְפּוֹי לְבָתַר, אִינּוּן אַנְפִּין דִּלְבָא לָא רָחִים לוֹן לְפוּם שַׁעֲתָא, וּמִיָּד תָּב לְבֵיהּ וְרָחִים לֵיהּ. כַּד מִסְתַּכְלָן בֵּיהּ אַכְסִיף, וְחָשִׁיב דְּכֹלָּא יַדְעִין בֵּיהּ. אַנְפּוֹי חַפְיָין דָּמָא לְפוּם שַׁעֲתָא, מִתְהַפְּכָן לְחִוָּורָא אוֹ לִירוֹקָא.

תְּלַת שׁוּרְיָיקָן אִית בְּאַנְפּוֹי. חַד לִימִינָא, דְּדָא אִתְפָּשַׁט בְּאַנְפּוֹי וְאִתְאֲחִיד בֵּיהּ. חַד דְּסַלְקָא לְחוֹטְמֵיהּ לְעֵילָּא, וּתְרֵין לִשְׂמָאלָא. וְחַד דְּאִתְפָּשַׁט לְתַתָּא מֵאִינּוּן תְּרִין, וְאִחִיד בְּהַאי וּבְהַאי. וְאִלֵּין אִינּוּן אַתָּוון דְּמִתְחַקְקָן בְּאַנְפּוֹי, וְאִינּוּן בַּלְטִין דְּלָא שְׁכִיבִין. וְכַד מִתְיַישְׁבָא וְאַרְגִּיל בְּאַרַח קְשׁוֹט, שְׁכִיבִין.

וְרָזָא דְּאִינּוּן אַתָּוון אִיהוּ קָרִיב. דָּא הַוָּה רָחִיק, וְהַשְׁתָּא אִינּוּן אַתָּוון בַּלְטִין בְּאַנְפּוֹי, וְסָהֲדִין בֵּיהּ בְּבָהִילוּ. וְסִימָנָא דָּא ק' (ד"א ה') מִסְטָר יְמִינָא אַתָּוון אַחֲרָנִין מִסְטָר שְׂמָאלָא, וְאַף עַל גַּב דְּשׁוּרְיָיקֵי אַחֲרָנִין אִתְחָזוּן בְּאַנְפּוֹי, לָא בַּלְטִין לְבַר כְּהָנֵי. בַּר בְּזִמְנָא דְּהַוָּה אָזִיל בְּעַקִּימוּ. הַאי אִיהוּ זַרְעָא דְּדָוִד, אִתְהַפַּךְ מֵחֵיזוּ דָּא. בְּקַדְמֵיתָא אִתְחָזֵי בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם, וּלְבָתַר קַיְימָא בְּדִיוּקְנָא דְּאַרְיֵה, וְאִתְפָּרַשׁ בְּדִיוּקְנָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וּבְכֹלָּא, מִתְהַפְּכָא מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

צִיּוּרָ"א תְּלִי"תָּאָה, אִי הַהוּא בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאָרְחָא דְּלָא מְתַתְקָנָא, וְסָטֵי אוֹרְחוֹי מֵאָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, הַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא אִסְתַּלָּק מִנֵּיהּ, וְרוּחָא אַחֲרָא אִתְחָזֵי בֵּיהּ, וּדְיוּקְנָא אַחֲרָא, וּבָלִיט לְבַר, בְּאִסְתַּכְלוּתָא דְּעַיְינִין דְּחַכִּימֵי לִבָּא, לְפוּם שַׁעֲתָא דִּיוּקְנָא דְּשׁוֹר. בְּשַׁעֲתָא דְּחָמָאן לֵיהּ, מַעְבָּרָן בְּלִבַּיְיהוּ הַהוּא דִּיוּקְנָא, וְאִסְתַּכְלָן בֵּיהּ.

ג' קוּרְטֵמֵי סוּמָקֵי בְּאַנְפּוֹי, בְּסִטְרָא דִּימִינָא, וְאִינּוּן שׁוּרְיָיקֵי סוּמָקִין דְּקִיקִין. וּתְלַת בְּשְׂמָאלָא, וְאִלֵּין אִינּוּן אַתָּוון דְּבַלְטִין בֵּיהּ. חַד אִיהוּ שׁוּרְיָיקָא דְּקִיק בְּעַגּוּלָא, וּתְרֵין דְּקִיקִין אַחֲרָנִין עָלֵיהּ, וְכֻלְּהוּ בְּעַגּוּלָא. וּכְדֵין שְׁקִיעִין עֵינוֹי.

וְרָזָא דְּאִינּוּן אַתָּוון. חַד אִיהוּ כ', תְּרֵין אַחֲרָנִין ר"ת אִינּוּן. וְכֵן לִסְטַר שְׂמָאלָא, וְסִימָנָא דָּא הַהוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:ט׳) הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם וְאִלֵּין אַתָּוון בַּלְטִין בְּאַנְפִּין, עַל כָּל שְׁאַר שׁוּרְיָיקִין. וְאִי תָּב מִשְּׂמָאלָא לִימִינָא, אִתְכַּפְיָא הַהוּא רוּחָא וְאִתְתַּקַּף רוּחָא דְּקֻדְשָׁא, וְאִלֵּין שׁוּרְיָיקִין שְׁכִיבוּ, וְאַחֲרָנִין בַּלְטִין לְבַר, כְּמָה דְּאִתְמַר.

זַרְעָא דְּדָוִד אִיהוּ בְּהִפּוּכָא, אִתְחָזֵיא בְּדִיוּקְנָא דְּאַרְיֵה בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר בְּדִיוּקְנָא דְּשׁוֹר. תְּרִין שׁוּרְיָיקִין אוּכְמִין בְּאַנְפּוֹי, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא, וְאִלֵּין אִינּוּן אַתָּוון, חַד אִקָּרֵי ד', וְחַד אִקָּרֵי ע', וְכֹלָּא מִתְהַפְּכָא מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

צִיּוּרָ"א רְבִיעָ"אָה, דָּא אִיהוּ צִיּוּרָא דְּבַר נָשׁ, דְּקַיְימָא תָּדִיר לְאִתְתַּקָּנָא עַל רָזָא דְּמַלְקַדְמִין, הַאי אִיהוּ חֵיזוּ לְחַכִּימֵי לִבָּא בְּדִיוּקְנָא דְּנָשֵׁר. הַהוּא רוּחָא דִּילֵיהּ אִיהוּ רוּחָא חַלְשָׁא. הַאי לָא אַחֲזֵי בְּאַנְפִּין אַתָּוון דְּבַלְטִין לְבַר, דְּהָא אִתְאֲבִידוּ מִנֵּיהּ, וְאִשְׁתְּקַעוּ בְּזִמְנָא אַחֲרָא דְּמַלְקַדְמִין, דְּאִסְתְּלָקוּ מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא לָא בַּלְטִין בֵּיהּ.

וְרָזָא דִּילֵיהּ, עֵינוֹי לָא נְהִרִין בִּנְצִיצוּ, כַּד אִיהוּ בְּחֶדְוָה. וּבְזִמְנָא דְּסָפַר שְׁעַר רֵישֵׁיהּ וְדִיקְנֵיהּ. בְּגִין דְּרוּחֵיהּ לָא נָהִיר לֵיהּ בְּאַתְוָון, וְאִשְׁתְּקַע נְצִיצוּ דִּילֵיהּ דְּהָוָה בְּקַדְמִיתָא. לָא קַיְימָא בְּאִסְתַּכְלוּתָא דְּאַנְפִּין לְאִסְתַּכְּלָא. וְרָזָא דְּהַאי (קהלת ד׳:ב׳) וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה. זַרְעָא דְּדָוִד, (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ׳ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם.

בְּרוּחָא דְּבַר נָשׁ, אִצְטְיָירוּ אַתְוָון, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְאִיהוּ בָּלִיט לוֹן לְבַר, וְאִתְמְסַר חָכְמְתָא דָּא לְחַכִּימֵי לִבָּא לְמִנְדַּע וּלְאִשְׁתְּמוֹדְעָא, רוּחָא קַיְימָא בְּרָזָא (בראשית ה) דְּזֶה סֵפֶר, וְכֹלָּא בְּרָזָא דָּא קַיְימָא, בַּר חֵיזוּ דְּאַנְפִּין דְּאִתְּדַן בְּגַוְונָא אַחֲרָא, כְּפוּם שׁוּלְטָנוּ דְּרוּחָא, אוֹ מָארֵיהּ דְּרוּחָא. זַכָּאִין אינּוּן חַכִּימִין דְּכֹלָּא אִתְמְסַר לוֹן לְמִנְדַּע. עַד הָכָא רָזָא דְּאַנְפִּין.

פרק ט

מִכָּאן וּלְהָלְאָה בְּרָזָא דְּשִׁפְוָון, בְּאָת פ׳ דְּכְלִיל בְּרָזָא דְּאָת ס׳. שִׁפְוָון רַבְרָבָן, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ מַלִּיל בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, וְלָא אַכְסִיף, וְלָא דָּחִיל, מָארֵי דְּמַחְלוֹקֶת, רְכִילָא אִיהוּ בֵּין הַאי לְהַאי. (משלי ו׳:י״ט) וּמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים. לָאו אִיהוּ מָארֵיהּ דְּרָזִין, וְכַד אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא מְכַסֶּה רָזִין, אֲבָל מָארֵיהּ דִּלִישָׁנָא בִּישָׁא, וְלָא שָׁוֵי דְּחִילוּ בְּלִבֵּיהּ.

וְסִימָנָא דָּא, אָת פ׳ דְּכְלִיל בְּאָת ר׳ וְלָא אִתְכְּלִיל בְּאָת ס׳. הַאי אִיהוּ דְּאִתְחֲזֵי דְּאִיהוּ זַכָּאָה, וְלָא דָּחִיל חַטָּאָה אִיהוּ, וְלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא אֲבַתְרֵיהּ, בְּגִין דְּכָל מִלּוֹי אינּוּן בְּפוּמָא וְלָא בְּגוּפָא.

שִׁפְוָון עַתִּיקִין בְּעַתִּיקוּ, וְלָאו דְּקִיקִין. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ מָארֵיהּ דְּרוּגְזָא יַתִּיר. מָארֵיהּ דְּזִדוֹנָא. לָא יָכִיל לְמִסְבַּל מִלָּה. מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא בְּפַרְהֶסְיָא, בְּלָא כִּסוּפָא כְּלַל. לְזִמְנִין אִשְׁתַּדַּל בְּלֵיצָנוּתָא. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּבָעֵי לְאִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ.

אִתְמְלֵי דְּיִקְנֵיהּ בְּשַׂעְרָא, הַהוּא, לִישָׁנָא בִּישָׁא, אוֹרֵי עָלֵיהּ בְּפַרְהֶסְיָא, לֵית לֵיהּ כִּסוּפָא. אִשְׁתַּדַּל בְּמַחְלוֹקֶת. אַצְלַח בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא. חָמֵי בְּשַׂנְאוֹי. דָּא אִיהוּ (משלי ו׳:י״ג) קוֹרֵץ בְּעֵינָיו, עַל דָּא אִתְּמַר (משלי כ״א:כ״ט) הֵעֵז אִישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו. דָּא אִיהוּ בָּרָזָא דְּאָת פ׳ בְּלְחוֹדוֹי. דְּלָא אִתְכְּלִיל בְּאָת ס׳ כְּלָל. וּלְזִמְנִין אִתְחַבָּר בְּאָת ר׳ בְּהַאי אָת ר׳ אִתְכְּלִיל.

פרק י

בְּרָזָא דְּאוּדְנִין, מַאן דְּאוּדְנוֹי רַבְרְבִין, טַפְשָׁא בְּלִיבֵּיהּ וְשַׂגְעוֹנָא בְּרוּחֵיהּ. מַאן דְּאוּדְנוֹי זְעִירִין, וְקַיְימִין עַל קִיּוּמָא. פְּקִיחָא דְּלִבָּא בְּאִתְעָרוּתָא אִיהוּ. צָבֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּכֹלָּא. וְרָזָא דָּא אָת י׳ דְּאִתְכְּלִיל בְּכָל שְׁאַר אַתְוָון.

עַד הָכָא, רָזִין דְּדִיוּקְנִין דְּבַר נָשׁ. מִכָּאן וּלְהַלְאָה, רָזִין אַחֲרָנִין בְּאַתְוָון דְּמֹר, דְּלָא קַיְימִין גּוֹ פַּרְצוּפָא, אֶלָּא לְמַנְדַּע רָזִין דְּהַאי פְּסוּקָא, גּוֹ דַּרְגִּין עִלָּאִין, בְּזִמְנִין וּתְקִיפִין דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא זָכְיָנָן בֵּהּ.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, בָּנַי, זַכָּאִין אַתּוּן בְּעָלְמָא, דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזַכָּאִין עֵינַי, דְּיִזְכּוּן לְמֶיחֱמֵי דָּא, כַּד אִיעוּל לְהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין נִשְׁמָתִי קָרֵי לְעַתִּיק יוֹמִין, הַאי קְרָא, (תהילים כ"ג:ה') תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי דְּשַׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרֵי עֶלְיָן, (ישעיהו כ"ו:ב') פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים. "

פרק יא

אוֹף אִינּוּן פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, כְּתִיב (יחזקאל א':ח') וִידֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּאִינּוּן יְדִין לְקַבְלָא מָארֵיהוֹן דְּתָבְאָן דְּתָבְאָן לְגַבֵּי (נ"א לקבל) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲבָל יְדֵי אָדָם, אִלֵּין אִינּוּן דְּיוּקְנִין וְרָזִין עִלָּאִין, דְּשַׁוִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּבַר נָשׁ, וְסַדֵּר לוֹן בְּאֶצְבְּעָן לְבַר וּלְגוֹ. וּבְהַהוּא כַּ"ף.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ, סִדֵּר בֵּיהּ, כָּל דְּיוּקְנִין דְּרָזִין עִלָּאִין, דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא, וְכָל דְּיוּקְנִין דְּרָזִין תַּתָּאִין, דְּעָלְמָא דִּלְתַתָּא, וְכֹלָּא מִתְחַקְקָא בְּבַר נָשׁ, דְּאִיהוּ קָאִים בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, בְּגִין דְּאִקְרֵי יְצִיר כַּ"ף.

וְרָזָא דְּכַ"ף, דְּאַת דָּא דְּאִקְרֵי כַּ"ף, דִּכְתִיב, (בראשית א':כ"ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, דָּא אִיהוּ רָזָא דְּאַת כַּ"ף. אָת דָּא, אִית בֵּיהּ רָזִין עִלָּאִין, וְדְיוּקְנִין עִלָּאִין. בְּהַאי כַּ"ף תַּלְיָין עֶשֶׂר אֲמִירָן מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, חֲמֵשׁ מִימִינָא, וְחָמֵשׁ מִשְּׂמָאלָא, וְאִינּוּן חַד בְּרָזָא חֲדָא.

(תנינן כתיב (יחזקאל כ"א:כ"ב) וגם אני אכה כפי אל כפי, דלהוו דא עם דא בפלוגתא ויסתלקו ברכאן מעלמא, הואיל וגאותא דישראל אתיהיבת לעמין. כד מתחברן כחדא, כתיב, (במדבר ז':י"ד) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת רמז לחבורא חדא.) וְכַד הֲווֹ בְּחִבּוּרָא חֲדָא, כְּתִיב, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ'. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים (את האדם) דָּא סְלִיקוּ דְּמַחֲשָׁבָה בְּרָזָא פְּנִימָאָה. אֶת הָאָדָם: רָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים רָזָא דְּכַף (אחרא).

כַּד אִתְבְּרֵי אָדָם, מַה כְּתִיב, בֵּיהּ, (איוב י':י"א) עוֹר (בראשית כ' ע"ב) וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וְגוֹ'. אִי הָכִי הָאָדָם מַהוּ. אִי תֵּימָא, דְּאִינּוּן אֶלָּא עוֹר וּבָשָׂר וְעַצָמוֹת וְגִידִים, לָאו הָכִי, דְּהָא וַדַּאי הָאָדָם לָאו אִיהוּ אֶלָּא נִשְׁמְתָא. וְאִלֵּין דְּקָאָמַר עוֹר וּבָשָׂר עַצָמוֹת וְגִידִים, כֻּלְּהוּ לָא הֲווֹ אֶלָּא מַלְבּוּשָׁא בִּלְחוֹדוֹי, מָאנִין אִינּוּן דְּבַר נָשׁ, וְלָאו אִינּוּן אָדָם. וְכַד הַאי אָדָם אִסְתַּלָּק, אִתְפַּשַּׁט מֵאִינּוּן מָאנִין דְּקָא לְבִישׁ.

עוֹר דְּאִתְלְבַּשׁ בֵּיהּ בַּר נָשׁ. וְכָל אִינּוּן עַצְמוֹת וְגִידִים, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. עוֹר כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוֹלִיף מֹר, בְּאִינּוּן יְרִיעוֹת, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ב׳) נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה. (שמות כ״ה:ה׳) עוֹרוֹת אֵלִים מְאָדָּמִים וְעוֹרוֹת תְּחָשִׁים. אִינּוּן מַלְבּוּשִׁין דִּלְעֵילָּא, דְּמִסַּכְּכֵי לְמַלְבּוּשָׁא, אִתְפַּשָּׁטוּתָא דְּשָׁמַיִם, דְּאִיהוּ מַלְבּוּשָׁא דִּלְבַר. יְרִיעוֹת אִינּוּן מַלְבּוּשָׁא דִּלְגוֹ, וְאִיהוּ קְרוּמָא דְּסָכִיךְ עַל בִּשָּׂרָא.

עַצְמוֹת וְגִידִים, אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין, דְּקַיְימִין לְגוֹ. וְכֻלְּהוּ מַלְבּוּשִׁין לִפְנִימָאָה, רָזָא דְּאָדָם עִילָּאָה, דְּאִיהוּ פְּנִימָאָה.

אוּף הָכִי רָזָא לְתַתָּא, אָדָם אִיהוּ פְּנִימָאָה לְגוֹ. מַלְבּוּשִׁין דִּילֵיהּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. עַצְמוֹת וְגִידִין, כְּגַוְונָא דְּקָאמְרָן בְּאִינּוּן רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין. בָּשָׂר אִיהוּ סָכִיךְ עַל אִינּוּן מַשְׁרְיָין וּרְתִיכִין, וְקַיְימָא לְבַר, וְדָא (ויקרא ק״ע ע״א) רָזָא דְּאִתְמַשְׁכָא לְסִטְרָא אָחֳרָא. עוֹר דְּסָכִיךְ עַל כֹּלָּא, דָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן רְקִיעִין, דְּסָכְכִיו עַל כֹּלָּא. וְכֻלְּהוּ מַלְבּוּשִׁין לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּהּ. פְּנִימָאָה דִּלְגוֹ רָזָא דְּאָדָם. וְכֹלָּא רָזָא, לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹקִים, (תרי אלהים הכא חד כלפי דכר וחד כלפי נוקבא) וְרָזָא דְּאָדָם לְתַתָּא כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא.

בְּהַאי רְקִיעָא דִּלְעֵילָּא, דְּמִסַּכֵּךְ עַל כֹּלָּא, אִתְרְשִׁימוּ בֵּיהּ רְשִׁימִין, לְאִתְחָזָאָה וּלְמִנְדַּע בְּאִינּוּן רְשִׁימִין, דְּאִתְקְבִיעוּ בֵּיהּ מִלִּין וְרָזִין סְתִימִין. וְאִינּוּן רְשִׁימִין דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, דְּאִתְרְשִׁימוּ וְאִתְקְבִיעוּ בְּהַאי רְקִיעָא, דְּסָכִיךְ לְבַר. אוּף הָכִי עוֹר, דְּאִיהוּ סְפוּכָא לְבַר בְּבַר נָשׁ, דְּאִיהוּ רְקִיעָא דְּסָכִיךְ עַל כֹּלָּא, אִית בֵּיהּ רְשִׁימִין וְשִׁרְטוּטִין, וְאִינּוּן כֹּכְבַיָּא וּמַזָּלֵי דְּהַאי עוֹר. לְאִתְחָזָאָה בְּהוּ, וּלְמִנְדַּע בְּהוּ, מִלִּין וְרָזִין סְתִימִין, בְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵיא, לְעַיְינָא בְּהוּ חַכִּימֵי לִבָּא, וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ לְמִנְדַּע אִסְתַּכְּלוּתָא בְּאַנְפִּין, בְּרָזִין דְּקָאמָרָן, וְרָזָא דָּא, (ישעיהו מ״ז:י״ג) הוֹבְרֵי שָׁמַיִם הַחוֹזִים בַּכֹּכָבִים.

וְדָא אִיהוּ, כַּד אִינּוּן נְהִירִין וְקַיְימִין, בְּלָא רוּגְזָא. בְּזִמְנָא דְּרוּגְזָא שַׁלְטָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דִּינָא אַחֳרָא אִתְמְסַר לְמִנְדַּע בֵּיהּ. בְּמָה דְּלָא אִתְיְיהִיב לְשַׁלְטָאָה, לְמִנְדַּע בְּזִמְנָא דְּעֵינָא (נ״א דדינא) שַׁלְטָא בְּרָקִיעָא.

אֲבָל אִסְתַּכְּלוּתָא דְּאַנְפִּין עַל אָרַח קְשׁוֹט, בְּשַׁעֲתָא דְּאַנְפִּין נְהִירִין, וְקַיְימָא בַּר נָשׁ עַל קְיוּמָא, וְאִינּוּן רְשִׁימִין אִתְחָזוּן בְּאֹרַח קְשׁוֹט, דִּכְדֵין בְּהַהוּא אִסְתַּכְּלוּתָא יָכִיל לְאִתְדָּנָא עַל בּוּרְיֵיהּ יַתִּיר, וְאַף עַל גַּב דְּבִכֹלָּא כָּל אִינּוּן חַכִּימִין יַכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא.

שִׁרְטוּטֵי יְדִין וְשִׁרְטוּטֵי אֶצְבְּעָן, לְגוֹ, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּרָזִין אַחֳרָנִין, לְמִנְדַּע בְּמִלִּין סְתִימִין. וְאִלֵּין אִינּוּן כֹּכְבַיָּא, דִּנְהִירִין לְאִסְתַּכְּלָא גּוֹ מַזָּלֵי, בְּטַסִירִין עִלָּאִין.

אֶצְבָּעָן קַיְימֵי בְּרַזִין עִלָּאִין. טוּפְרֵי אֶצְבָּעָאן, דְּקַיְימִין דְּחַפָּיָן, לְבַר, הוּא אוּקְמוּהָ בְּאִינּוּן רָזִין, דַּהֲווֹ (בראשית כ"א ע"א) פָּנִים דִּלְבַר, וּבְהוּ אִית רָזִין, לְאִינּוּן חָרָשִׁין, דְּמִסְתַּכְלֵי בְּטוּפְרֵי, בִּנְהִירוּ דְּמִלָּה אַחֲרָא, דְּשַׁלְטָא בְּהוּ, וְאִינּוּן חָרָשִׁין קָא מְסָאֲבֵי לְהַהוּא אֲתָר.

בְּטוּפְרִין אִית זְמָנִין, דְּנַהֲרִין בְּהוּ כֹּכָבִין חִוָּורִין דְּקִיקִין, וְאִלֵּין אִינּוּן כְּתוֹלְדָה דִּטְלוֹפְחִין, וְאִינּוּן שְׁקִיעִין כְּהַאי מַסְמְרָא עַל לוּחָא. וְלָאו אִינּוּן כְּאִינּוּן חִוָּורִן אַחֲרָנִין דְּלָא שְׁקִיעִין, אֶלָּא דְּקַיְימִין לְעֵילָּא. בְּהָנֵי דְּלָא שְׁקִיעִין, לֵית בְּהוּ מַמָּשָׁא. אֲבָל הָנֵי דְּשָׁקְיעִין חִוָּורִין כְּתוֹלְדָה דִּטְלוֹפְחִין אִית בְּהוּ מַמָּשָׁא, וְאִית סִימָנָא טָבָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּחֵדּוּ (נ"א בהו') וְיַצְלַח בְּהַהוּא זִמְנָא. אוֹ גְּזֵרָה אִתְגְּזַר עָלֵיהּ וְאִשְׁתֵּזִיב מִינָּהּ.

שִׁרְטוּטֵי יְדִין בְּרַזִין עִלָּאִין, (שרטוטין) בְּאֶצְבָּעָן לְגוֹ. בִּידִין שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין, שִׁרְטוּטִין זְעִירִין דְּקִיקִין עִלָּאִין בִּימִינָא. בְּאִינּוּן אֶצְבָּעָן דִּבְהוּ שִׁרְטוּטִין זְעִירִין. בְּאֶצְבָּעָא זְעֵירָא דִּימִינָא, אִית רְשִׁימִין דְּקִיקִין. אֶצְבָּעָא דָּא, קַיְימָא תָּדִיר עַל עוֹבָדִין דְּבִסְטַר אַחֲרָא.

בְּהַאי אֶצְבָּעָא קַיְימִין שִׁרְטוּטִין, אִינּוּן דְּאֶצְבָּעָא אִתְכְּפִיל בְּהוּ. הָנֵי לָאו אִינּוּן לְאִסְתַּכְּלָא, אֶלָּא אִי אִתּוֹסְפָן בֵּיהּ. אִי אִתּוֹסְפָן תְּרֵין אוֹחֲרָנִין, עַל הַהוּא שִׁרְטוּטָא דְּאִתְכְּפַל בְּהוּ. אָרְחָא לָא אִזְדַּמַן לֵיהּ. וְאִי יַעֲבֹד לָא יִצְלַח.

בַּר אִי קַיְימָן בְּאָרְכָּא, בֵּין רְשִׁימָא לְרְשִׁימָא, בְּזִמְנָא דְּיִתְמְשַׁךְ מַשְׁכָא לַאֲחוֹרָא, וְאִשְׁתְּאָרוּ אִינּוּן רְשִׁימִין דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן. הַאי יִצְלַח בְּאָרְחָא. וְסִימָן דָּא, תְּלַת תְּלַת בְּפוּתְיָא. וְאַרְבַּע בְּאָרְכָּא. וְרָזָא דָּא ז' מַאתָוון זְעִירִין.

רְשִׁימָא חַד בְּאָרְכָּא, וּתְרֵין תְּרֵין בְּפוּתְיָא. מֵאָרְחָא, יִשְׁמַע מִלִּין בִּזְמַן קָרִיב, וְלֵית לֵיהּ בְּהוּ תּוֹעַלְתָּא. אַרְבַּע רְשִׁימִין בְּאָרְכָּא, וְד' רְשִׁימִין בְּפוּתְיָא, אָרְחָא אִזְדַּמַן לֵיהּ בְּטַרַח סַגִּי, וּלְסוֹפָא לְתוֹעַלְתֵּיהּ. וְרָזָא דָּא ז' מַאתָוון אֶמְצָעִיין, דְּבֵין זְעִירִין וְרַבְרְבִין.

חֲמֵשׁ זְעִירִין רְשִׁימִין בְּפוּתְיָא לְתַתָּא, וְאַרְבַּע בְּפוּתְיָא לְעֵילָּא, וְאַרְבַּע בְּאָרְכָּא. נְיָיחָא לֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ, וְעָצְלָא אִיהוּ. וְאָרְחָא הֲוַת מְתַתְקְנָא קַמֵּיהּ, וְלָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד. וְאִי יַעֲבֹד, יִצְלַח בְּהַהוּא אָרְחָא, אֲבָל לָא עָבִיד לֵיהּ, וְעָצְלָא הֲוֵי וְרָזָא דָּא ז' דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה.

בְּאֶצְבָּעָא דְּאֶמְצָעִיתָא, הַאי אֶצְבָּעָא קַיְימָא, לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא הַהוּא דְּחָשִׁיב. אִי שִׁרְטוּטָא חָדָא קַיְימָא בְּאָרְכָּא, בֵּין שִׁרְטוּטֵי דְּפוּתְיָא, הַאי חָשַׁב מַחֲשָׁבִין, וְאִסְתַּלָּקָן מִנֵּיהּ, וְדָחִיל וְלָא עָבִיד, וַהֲהִיא מַחֲשָׁבָה לָא אִתְעֲבִיד כְּלָל.

אִי תְּרֵין שִׁרְטוּטִין בְּאָרְכָּא, דְּקַיְימִין כַּד אִתְפָּשַׁט מַשְׁכָא לַאֲחוֹרָא. הַאי לָאו בֵּיהּ מַחֲשָׁבִין, וְחָשִׁיב מַחֲשָׁבִין לְפוּם שַׁעֲתָא, וְאִתְעֲבִיד, וְלָא מַחֲשָׁבָה דְּהִרְהֵר בֵּיהּ כְּלָל, אֶלָּא מַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ בִּבְהִילוּ וּזְעִירָא, אֲבָל הִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה לָא.

וְאִי תְּלַת רְשִׁימִין בְּאַרְכָּא. וּבְפוּתְיָא תְּרֵין אוֹ תְּלַת, כַּד אִתְפָּשַׁט מַשְׁכָא לַאֲחוֹרָא. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ פְּקִיחָא, וְחָשִׁיב מַחֲשָׁבִין, וְכָל אִינּוּן מַחֲשָׁבִין דְּאִינּוּן לְסָטַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְקְיָימָן בִּידֵיהּ, וּמַחֲשָׁבִין אַחֲרָנִין לָאו הָכִי.

אִי אַרְבַּע אוֹ חֲמִשָּׁה בְּאַרְכָּא, בְּאִתְפְּשָׁטוּ דְּמַשְׁכָא כִּדְקָאמְרַן, (דא איהו) כַּד שָׁרָאן עַל פּוּתְיָא, בַּתְלַת, אוֹ בְּאַרְבַּע, אוֹ מִתְּרֵין וּלְהָלְאָה. דָּא בַּר נָשׁ דְּמַחֲשָׁבוֹי לְאַבָאָשָׁא, וְאִשְׁתָּבַח בְּהוּ. וְדִיקָנָה וּגְבִינֵי עֵינוֹי סוּמָקִין, מְחַשֵּׁב לְבִישׁ וְאִשְׁתָּבַח בְּהוּ. קְצָרָא דְּיוֹמִין אִיהוּ. פְּקִיחָא אִיהוּ. וְאַכְנַע תְּדִיר לְמָכְיְלָן דְּבִישׁ. אַצְלַח. וּלְסוֹפָא דְּיוֹמִין זְעִירִין אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא.

אַסְוָותָא לְהַאי תִּיּוּבְתָּא. כְּדֵין אִשְׁתְּכָחוּ תְּלַת רְשִׁימִין, אוֹ אַרְבַּע, וְשַׁרְיָין עַל תְּרֵין. תְּלַת רְשִׁימִין אוֹ ד' בְּאַרְכָּא וְשַׁרְיָין עַל תְּרֵין בְּפוּתְיָא. דְּהָא כְּפוּם מְנָהֲגָא דְּבַר נָשׁ, הָכִי מִתְחַלְּפֵי שִׁרְטוּטִין, מִזְּמַן לְזַמַּן. וְרָזָא דָּא (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגוֹ', מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ וְגוֹ'.

כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְלָף חַיָּילִין וּזְמָנִין בְּכֹכְבֵי שְׁמַיָּא, יוֹמָא דָּא כָּךְ, וּלְיוֹמָא אַחֲרָא כַּךְ. (ודא איהו דאמרינן בצלותא דערבית ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים כפום דחלופא דזמנים כך איהו מסדר כוכבים.) כְּפוּם דְּאָדָם דִּלְגוֹ כָּל עוֹבָדוֹי. הָכִי אִתְחָזוּן בְּהַאי רְקִיעָא. וְהָכִי אִתְחָזֵי בְּהַאי מַשְׁכָא דְּהַאי אָדָם תַּתָּאָה. דְּאִיהוּ רְקִיעָא, עוֹר דְּחַפְיָא עַל כֻּלָּא.

וְכֻלָּא כְּפוּם גַּוְונָא דְּאָדָם דִּלְגוֹ, דְּהַאי לְזִמְנִין קָאִים בְּדִינָא, לְזִמְנִין בְּרַחֲמֵי, כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ אַחֲזֵי לְבַר. לְזִמְנִין כְּהַאי גַּוְונָא, וּלְזִמְנִין כְּהַאי גַּוְונָא כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא בְּהַאי אָדָם, כְּמָה דְּאַמְרָן, לְזִמְנִין כְּהַאי גַּוְונָא, וּלְזִמְנִין כְּהַאי גַּוְונָא, וְרָזָא דָּא אֶת ז' אִתְכְּלִיל בֵּיהּ אֶת י'. וְרָזִין אִלֵּין בְּאֶצְבְּעָן דִּימִינָא, בְּזִעֵירָא וּבְרַבְרְבָא. וְסִימָן (דברים א׳:י״ז) כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל תִּשְׁמָעוּן. אֵלּוּ תְּרֵין אֶצְבְּעָן בְּרָזִין אִלֵּין, וְהָכִי אִינּוּן בְּרָזִין דְּאוֹלִיפְנָא מִנַּיהּ דְּמֹר, (ולא אינון) בְּרָזֵי דְּרַב יֵיסָא סָבָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה שִׁרְטוּטִין אַחֲרָנִין, דְּאִקְרוּן כֻּלְּהוּ תּוֹלְדוֹת, וְאִינּוּן תּוֹלְדוֹת אָדָם, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָא אִתְּמַר, דִּכְלָּא רָזָא דָּא. כְּגַוְונָא דָּא תּוֹלְדוֹת אָדָם, בְּכָל אִינּוּן דִּיוּקְנִין דְּאַנְפִּין, וּבְכָל אִינּוּן דְּקָאמַרְן. וּבְאִלֵּין תּוֹלְדוֹת דְּשִׁרְטוּטֵי יְדִין, דְּאִתְחַזְיָין בְּרָזִין פְּנִימָאִין, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, לְשִׁרְטוּטִין, סִימָן זר"ה פס"ק. רָזִין לְחַכִּימֵי לִבָּא, רזהס"ק, חָמֵשׁ אַתְוָון, בְּחָמֵשׁ תַּרְעִין, לְמִנְדַּע חָכְמָה בְּסוֹכְלְתָנוּת.

תַּרְעָא קַדְמָאָה, ר'. בִּידָא אִית שִׁרְטוּטִין דְּקִיקִין, וְשִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין. וְכֻלְּהוּ מִתְעָרְבֵי דָּא עִם דָּא. שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין דְּאִית בִּידָא, כַּד אִינּוּן תְּרֵין בְּאַרְכָּא, וּתְרֵין בְּפוּתְיָא, וְאִתְחִידוּ דָּא

בְּדָא, דְּא אִיהוּ בָּרָזָא דְּאַת ה', וּבָרָזָא דְּאַת ר' וְדָחֵי לְאַת ז', וְנָטִיל אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון. בְּפוּתְיָא נָטִיל ה', בְּאַרְכָּא נָטִיל ר', וְסִימָן דִּילֵיהּ ה"ר.

דָּא אִית לֵיהּ בִּידָא שְׁמָאלָא כְּהַאי גַּוְונָא בְּאִלֵּין שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין. אֲבָל אִינּוּן שִׁרְטוּטִין זְעִירִין דְּנָטְלָא יְמִינָא, לָא נָטְלָא שְׁמָאלָא. דִּימִינָא נָטְלָא, חַד שִׁרְטוּטָא דָּקִיק לְעֵילָּא בְּאַרְכָּא, וְחַד שִׁרְטוּטָא דָּקִיק לְתַתָּא, דְּאִחִיד בֵּין אִינּוּן תְּרֵין שִׁרְטוּטִין רַבְרְבָן. בְּפוּתְיָא אִית חַד שִׁרְטוּטָא דָּקִיק, דְּאִחִיד לְתַתָּא בְּאִינּוּן תְּרֵין דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ. וּבִשְׁמָאלָא לָאו הָכִי, וְרָזָא דִּילֵיהּ אִיהוּ בִּימִינָא, וְלָאו בִּשְׁמָאלָא.

הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּלָזְמְנִין תָּאִיב בְּבֵיתָא, וּלְזִמְנִין בְּאָרְחָא, דְּא לָא שָׁכִיךְ לְבֵיהּ בְּהַאי וּבְהַאי. כַּד אִיהוּ בְּבֵיתָא תָּאִיב בְּאָרְחָא, וְכַד אִיהוּ בְּאָרְחָא, תָּאִיב בְּבֵיתָא. אַצְלַח תְּדִיר בְּאָרְחָא, וּלְזִמְנִין בְּבֵיתָא. דָּא אַצְלַח בְּאוֹרַיְיתָא, וּבָרַזֵי דְּאוֹרַיְיתָא אִי אִשְׁתְּדַל בְּהוּ. הַאי חָמֵי בְּשַׁנְאוֹי, תּוֹעַלְתָּא לְסַגִּיאִין בֵּיהּ. עַצְלָא אִיהוּ בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא. אִי אִתְּעַר, אִתְּעָרוּן לְאוֹטָבָא לֵיהּ מִלְּעֵילָּא. זָכֵי בְּמִלּוֹי. דָּא אִיהוּ חֲמִידָא וּמְפַזֵּר מָמוֹנָא. טָב עֵינָא אִיהוּ. צָלוֹתֵיהּ אִשְׁתְּמַע. נָחִית וְסָלִיק בְּמָמוֹנָא.

דָּא אִיהוּ דְּלָזְמְנִין מִתְּבַר לִבֵּיהּ לְגַבֵּיהּ מָארֵיהּ. וּכְדֵין אִשְׁתְּכָחוּ תְּלַת שִׁרְטוּטִין זְעִירִין, דְּמִעַבְּרָן בְּהַהוּא שִׁרְטוּטָא דְּקִיק, דְּאִתּוֹסָף עַל אִינּוּן תְּרֵין דְּפוּתְיָא, וְרָזָא דָּא ה' דְּמִתְחַבָּרָא עִם ר'. דָּא אַרְחָא, דָּא בֵּיתָא. דָּא חֶדְוָה, דָּא עֲצִיבוּ, דָּא תּוֹעַלְתָּא, דָּא עַצְלָא, דָּא טָב עֵינָא, דָּא חֲמִידָא, וּמְפַזֵּר מָמוֹנָא. דָּא מִתְּבַר לִבֵּיהּ, וְתָב לְמָארֵיהּ.

תַּרְעָא תִּנְיָינָא, ז'. בִּימִינָא, בְּקַסְטִירוּ דְּקוֹלְטָא, רְשִׁימִין שְׁכִיחֵי, כַּד אִשְׁתְּכָחוּ תְּלַת שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין בְּפוּתְיָא, וּתְרֵין רַבְרְבִין בְּאַרְכָּא, וְחַד מֵאִינּוּן דְּאַרְכָּא, אָחִיד בְּאִינּוּן תְּרֵין דְּפוּתְיָא, וְחַד אַחֲרָא לָא אָחִיד בְּהוּ. הַאי אִית פְּסָלוּ בְּזַרְעֵיהּ, מִסְטְרָא דַּאֲבוֹי, אוֹ מִסְטְרָא דְּאִמֵּיהּ.

וּכְדֵין מִשְׁתַּכְחֵי לְתַתָּא מֵאִינּוּן תְּלַת שִׁרְטוּטִין דְּפוּתְיָא, תְּרֵין שִׁרְטוּטִין דְּקִיקִין, דַּאֲחִידָן בְּהוּ לְתַתָּא. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ, מְתַקֵּן עוֹבָדוֹי, קֳמֵי בְּנֵי נָשָׁא, וְלִבֵּיהּ לָא קָשׁוֹט. וּלְזִמְנָא דְּסִיב, אַהְדָּר לְאִתְתַּקָּנָא. כְּדֵין אִשְׁתְּכָחוּ אִינּוּן תְּרֵין שִׁרְטוּטִין בְּאָרְכָּא, אֲחִידָן בְּאִינּוּן דְּפוּתְיָא, דָּא עִם דָּא. וּתְרֵין אַחֲרָנִין עִמְהוֹן בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּקִיקִין, וְדָא בְּאַרְכָּא. וּתְלַת דְּקִיקִין בְּפוּתְיָא, וְרָזָא דָּא ז' דְּמִתְחַבְּרָא בְּאַת ר'.

וְכַד אִיהוּ סִיב וְתָב כְּדְקָאמְרַן, אִתְתַּקַּן אִיהוּ בְּרָזָא דְּאַת ר', וְאִתְחֲבָּר בְּאַת ז'. לְבָתַר כַּד הַאי אִתְתַּקַּן, אִיהוּ תְּדִיר בִּלְחִישׁוּ, וְכָל עוֹבָדוֹי בִּלְחִישׁוּ. אֲבָל לָאו אִיהוּ בְּקִיּוּמָא כַּדְקָא חָזֵי בְּגִין דְּהַהוּא פַּסְלוּ, עַד לָא אִתְיְאֲשָׁא בֵּיהּ. (מכאן אוליפנא מאן דפסיל זרעיה עד תלת דרין לא אתייאשא ההוא פסילו (דף ע"ז ע"ב) מלכשכשא. בגין כך תנינן ווי ליה להוא בר נש דפסל זרעיה ולא חייש ליקרא דמאריה. פסיל זרעיה ודאי.)

וּלְבָתַר דְּאִתְיְיאֲשָׁא. הַהוּא פְּסִילוֹ, כְּדֵין אִשְׁתְּכָחוּ שִׁרְטוּטִין בִּידָא יְמִינָא, אַרְבַּע וְחָמֵשׁ. אַרְבַּע בְּאַרְכָּא, חָמֵשׁ בְּפוּתְיָא. וְרָזָא דָּא ז', וְאִתְחֲבָר בְּאָת ה'. הַאי לְזִמְנִין אַצְלַח, לְזִמְנִין לָא אַצְלַח. אַצְלַח בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְסוֹף יוֹמוֹי, אַצְלַח אֲפִילּוּ בְּמָמוֹנָא.

תַּרְעָא תְּלִיתָאָה, ה'. בִּימִינָא, כַּד אִשְׁתְּכָחוּ חָמֵשׁ שִׁרְטוּטִין בְּפוּתְיָא, וּתְלַת בְּאַרְכָּא, וְאִשְׁתְּכַח הַהוּא שִׁרְטוּטָא דְּאֶמְצָעִיתָא מֵאינּוּן תְּלַת, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ה', וְאִסְתִּמִיךְ בְּאוֹת ס'.

בְּזִמְנָא דְּאִשְׁתְּכַח הַהוּא שִׁרְטוּטָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּעָאל וְאָחִיד גּוֹ אינּוּן חָמֵשׁ שִׁרְטוּטִין דְּפוּתְיָא, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ עָצִיב וְרָגִיז גּוֹ בֵּיתֵיהּ, וּבְגוֹ בְּנֵי נָשָׁא לָאו הָכִי. קַמְצָן אִיהוּ בְּבֵיתֵיהּ, וְרָגִיז וְכָפִין, וּלְזִמְנִין לָא. לְבַר מִבֵּיתֵיהּ לָאו הָכִי. אַצְלַח בְּעוֹבְדֵי עָלְמָא. כַּד אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא אִסְתַּכִּיל זְעֵיר וְאִתְהַדַּר בָּהּ. מֵהֵימָנָא אִיהוּ, אֲבָל לָאו כָּל זִמְנָא. וְהַהוּא זִמְנָא דְּלָאו מְהֵימָנָא, אַחְזֵי גַּוָּון קְשׁוֹט, וְלָא קְשׁוֹט בִּשְׁלִימוּ. בְּדִינָא יְצָלַח. מְהֵימָנָא אִיהוּ בְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת ה', וְאִתְחֲבָר בְּאָת ס'.

וְאִי אַרְבַּע שִׁרְטוּטִין בְּפוּתְיָא, וְחָמֵשׁ בְּאַרְכָּא, תְּרִין מֵאינּוּן דְּאַרְכָּא, עָאלִין גּוֹ אינּוּן אַרְבַּע, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ חַדֵּי בְּבֵיתֵיהּ, וְאִתְחֲזֵי עָצִיב לְבָּא לְבַר, וְלָאו הָכִי דְּכֵיוָן דְּמַלֵּיל עִם בְּנֵי נָשָׁא, אַחְזֵי חֵדוּ וְאִתְכָּוון בְּמִלּוֹי.

תְּלַת שִׁרְטוּטִין זְעִירִין עָאלִין גּוֹ אינּוּן דְּאַרְכָּא, דָּא אִית לֵיהּ חַד רְשִׁימוּ אוּכָם בְּגוּפֵיהּ, וּתְלַת שַׁעֲרִין תַּלְיָין בַּהַהוּא רְשִׁימוּ, וְהַהוּא רְשִׁימוּ אִיהוּ כְּעַגּוּלָא, וְחַד תְּבִירָא (חבורא) בְּרֵישֵׁיהּ. וּלְהַאי רְשִׁימָא, קָרָאן לֵיהּ חַכִּימֵי לִבָּא, דְּיַדְעִין רָזִין אִלֵּין, רֵישׁ נִשְׁרָא. רְשִׁימוּ דָּא, אִתְחֲזֵי לְזִמְנִין, בֵּין כְּתְפּוֹי. וּלְזִמְנִין, בְּדְרוֹעָא יְמִינָא. וּלְזִמְנִין, עַל יָדָא יְמִינָא בְּאֶצְבְּעוֹי.

אִי רְשִׁימָא דָּא רֵישׁ נִשְׁרָא, אִיהוּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר בְּתִיקוּנוֹי, יִסְתַּלֵּק לְעִוּתְרָא וְלִיקָרָא. וְאִי הַהוּא רֵישׁ נִשְׁרָא אִתְהַפַּךְ לַאֲחוֹרָא, יְזַכֶּה לְבַנִין לְזִמְנִין. אֲבָל כַּד אִיהוּ סִיב, יְזַכֶּה לְעִוּתְרָא יַתִּיר, וְלִיקָר סַגְיָא, יַתִּיר מֵעוּלְמוֹי, וְיִצָּלַח בְּאוֹרַיְיתָא, אִי אִשְׁתַּדַּל בָּהּ.

רֵישׁ נִשְׁרָא דָּא, אִתְחֲזֵי לְזִמְנִין אוּכְמָא, וּלְזִמְנִין גַּוָּון דְּלָא סוּמָק זְעֵיר, דְּלָא אִצְטְבַּע כָּל כַּךְ. לְזִמְנִין בְּשַׁעֲרִין לְזִמְנִין שְׁעִיעַ, וְכוּלָּא חַד סִימָנָא אִיהוּ, וּבְחַד דִּינָא אִתְדָּן.

וְאִי הַהוּא גַּוָּון סוּמָק אִצְטְבַּע יַתִּיר, וְקָאִים בְּגַוְונֵיהּ, זְמַן זְעֵיר הוּא דְּאִצְטְבַּע, בְּגִין דְּאִלֵּין גַּוְונִין, לְזִמְנִין קַיְימִין נְהִירִין, וּלְזִמְנִין חֲשׁוּכִין. וְאִי אִצְטְבַּע הַהוּא סוּמָק וְנָהִיר, כְּדֵין אִית בִּידָא שְׁמָאלָא, תְּלַת שִׁרְטוּטִין בְּאַרְכָּא, וּתְלַת בְּפוּתְיָא, וְחַד דָּקִיק עַל אינּוּן דְּפוּתְיָא, וְחַד דָּקִיק עַל אינּוּן דְּאַרְכָּא. וּבִידָא יְמִינָא אִתּוֹסָף חַד בְּפוּתְיָא בִּלְחוֹדוֹי. הַאי בַּר נָשׁ שָׂכִיב בְּנְדָה, וְלָא תָּב מִינֵּהּ לָמָארֵיהּ.

וְכַד תָּב בְּתִיּוּבְתָּא, אִשְׁתְּאָרוּ אִינּוּן שִׁרְטוּטִין בִּידָא שְׁמָאלָא, וְהַהוּא דְּאִתּוֹסָף בִּימִינָא, אִתְעָדֵי מִנַּיְהּ, וְאִתְעָדֵי הַהוּא סוּמָקָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי נָהִיר כָּל כַּךְ מִנַּיְהּ. וּלְזִמְנִין דְּאַף עַל גַּב דְּתָב, לָא אַעְדִּיו מִנַּיְהּ הַהוּא סוּמָקָא, עַד זִמְנָן. הַאי אִיהוּ בָּרְזָא דְּאָת ה', וְאִתְעָדֵי אָת ס', וְעָאל תְּחוֹתּוֹי אָת ץ', וְאִתְחֲבָר אָת ה' בְּאָת ץ'. הַאי בָּעֵי תִּקּוּנָא לְנַפְשֵׁיהּ בְּבָהִילוּ. חַכִּימָא דְּלִבָּא דְּחָמֵי לֵיהּ, חוֹבָתָא אִית עָלֵיהּ, לוֹמַר לֵיהּ זִיל אַסֵּי לְנַפְשָׁךְ.

וְאִי תְּלַת שִׁרְטוּטִין בְּאַרְכָּא, וְחַד בְּפוּתְיָא, דָּא אִיהוּ בָּרְזָא דְּאָת ה' בִּלְחוֹדֵיהּ. וּלְזִמְנִין אִתְחַבַּר בָּרְזָא דְּאָת ז'. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ תְּאִיב בָּתַר בְּצָעִין דְּעָלְמָא. וְאִי לָאו, רָדִיף בָּתַר נָשִׁין, וְתֵיאוּבְתֵּיהּ נָאוּפִים. וְאַף עַל גַּב דְּתָאִיב לְבְצָעִין דְּעָלְמָא, הַאי לָא אַעְדִּיו מִנַּיְהּ, וְלָא אַכְסִיף. עֵינוֹי שְׁקִיעִין וּמַלְיָל בְּהוּ.

אִי תָּב לְמָארֵיהּ מִתְחַלְּפֵי שִׁרְטוּטִין. תְּלַת בְּפוּתְיָא וְחַד לְאָרְכָּא, וְאִינּוּן תְּרֵין דְּקִיקִין קַיְימִין בְּקִיּוּמָא, כְּדֵין רְעוּ דִּילֵיהּ יַתִּיר בְּאִתְּתֵיהּ, וְאִתְדַּבַק בָּהּ. חַד דָּקִיק יַתִּיר, עָאל בֵּין אִינּוּן תְּרֵין דְּקִיקִין. כְּדֵין אִתְחַבַּר אָת ה' בְּאָת ז'.

וְאִי שִׁרְטוּטָא חַד בְּאַרְכָּא וְאַרְבַּע בְּפוּתְיָא, וּתְלַת דְּקִיקִין קַיְימִין עַל הַהוּא חַד, וְחַד עַל אִינּוּן אַרְבַּע. עַל דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, אִית לֵיהּ תְּלַת קְסָטְרִין דְּקִיקִין, דְּאִתְיְלִידוּ בֵּיהּ מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְחַד שַׂעֲרָא תַּלְיָא, בְּהַהוּא חַד דְּרִישָׁא. הַאי אִיהוּ רָדִיף בָּתַר נָאוּפָא דְּאֵשֶׁת חֲבֵרֵיהּ. מָארֵיהּ דְּזִדּוֹנָא אִיהוּ. אַגְזִים בְּעֵינָא שְׁמָאלָא, בְּלָא מִלּוֹלָא כְּלָל, וְאַשְׁלִים. וּבְגִין דְּאִיהוּ מָארֵיהּ זְדוֹנָא, לָא חָיֵישׁ לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ, לְאָתְבָא קָמֵיהּ. לְבָתַר קָטִיל חִוְיָא לֵיהּ, אוֹ בַּר נָשׁ סוּמָקָא.

וְאִי אַרְבַּע בְּאַרְכָּא, וּתְלַת בְּפוּתְיָא, וְאִינּוּן דְּסַלְקִין לְעֵילָּא אַעְדִּיו מִנַּיְהּ. הַאי, תָּבַר לְבֵיהּ לְגַבֵּי מָארֵיהּ, וְתָב בְּתִיּוּבְתָּא. כְּדֵין אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָת פ', וְאִתְחֲבָר בְּאָת ה'. עַל אִלֵּין, וְעַל אִינּוּן דְּכָוְותַיְהּ, כְּתִיב, (ישעיהו נ״ז:י״ט) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב.

עַד הָכָא, כָּל אִינּוּן רָזִין דְּתוֹלְדוֹת אָדָם, דְּאִינּוּן תּוֹלְדוֹת, דְּאִתְיְלִידוּ בֵּיהּ מִזִּמָּן לִזְמָן, כְּפוּם אַרְחוֹי דְּבַר נָשׁ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּיִתְבִּין קָמֵיהּ דְּמָר, וְזָכוּ לְמִשְׁמַע מִפּוּמֵיהּ רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, זַכָּאִין אַתּוּן חַבְרַיָּיא, דְּכָל רָזִין לָא אָנִיס לְכוּ, כַּמָּה דּוּכְתִּין עָלְאִין אִזְדַּמָּנָן לְכוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פָּתַח וְאָמַר (שמות י״ח:כ״א) וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שׂוֹנְאֵי בָצַע, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל וְאַתָּה תֶּחֱזֶה, תִּבְחַר לָא כְּתִיב. אֶלָּא תֶּחֱזֶה: לְפוּם חִיזוּ דְּעַיְינִין. בְּמַאי. בְּדִיּוּקְנָא דְּבַר נָשׁ בְּאִלֵּין שִׁית סְטָרִין דְּקָאַמְרִתּוּן וְכוּלָּא בְּהַאי קְרָא. וְאַתָּה תֶּחֱזֶה, חַד, בְּשַׂעֲרָא. מִכָּל הָעָם, תְּרֵין, בְּמִצְחָא. אַנְשֵׁי חַיִל, תְּלַת, בְּאַנְפִּין. יִרְאֵי אֱלֹהִים, אַרְבַּע, בְּעַיְינִין. אַנְשֵׁי אֱמֶת, חֲמֵשׁ, בְּשִׁפְוָון. שׂוֹנְאֵי בָצַע, שִׁית, בְּיָדִין. בְּשִׁרְטוּטֵיהוֹן.

דְּאִלֵּין אִינּוּן סִימָנִין, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא, לְאִינּוּן דְּרוּחַ חָכְמְתָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. וְעִם כָּל דָּא, מֹשֶׁה לָא אִצְטְרִיךְ דָּא, אֶלָּא מַה כְּתִיב, וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי חַיִל מִכָּל יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּרוּחָא קוּדְשָׁא הֲוָה אָתֵי לְגַבֵּיהּ, וְאוֹדַע לֵיהּ, וּבֵיהּ הֲוָה חָמֵי כֹּלָּא.

מְנָא לָן, דִּכְתִיב כִּי יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר בָּא אֵלַי. בָּאִים אֵלַי לָא כְּתִיב, אֶלָּא בָּא אֵלַי, דָּא רוּחַ קוּדְשָׁא, דְּהֲוָה אָתֵי לְגַבֵּיהּ, וּבֵיהּ הֲוָה יָדַע, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְכָל דָּא לְאִסְתַּכְּלָא וּלְעַיְינָא, אֶלָּא לְפוּם שַׁעֲתָא הֲוָה יָדַע מֹשֶׁה.

כְּהַאי גַּוְונָא, יָדַע שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, יָדַע בְּכוּרְסֵייהּ, דְּרוּחַ קוּדְשָׁא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, דְּכָל מַאן דְּקָרִיב לְכוּרְסֵייהּ, דְּחִילוּ וְאֵימָתָא נָפִיל עֲלֵיהּ, וּבֵיהּ הֲוָה דָּאִין דִּינָא בְּלָא סָהֲדִין. בְּגִין דְּדִיוּקְנִין הֲווֹ בְּכוּרְסֵייהּ, וְכָל מַאן דְּמִקָּרֵב בְּשִׁקָּרָא, מְכַשְׁכְּשָׁא הַהוּא דִּיוּקְנָא, וַהֲוָה יָדַע שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דִּבְשִׁקָּרָא קָאֲתֵי. בְּגִין כַּךְ, אֵימָתָא דְּכוּרְסֵיהּ הֲוָה נָפִיל עַל כֹּלָּא, וְכֻלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ זַכָּאִין קָמֵיהּ.

מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּרֵיחָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו י״א:ג׳) וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְיָ׳ וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְגוֹ׳. וּתְלַת אִלֵּין, דְּנוּ עָלְמָא, בְּלָא סָהֲדִין וְהַתְרָאָה. שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא עַל פּוּם סָהֲדִין, עַל מֵימָר אוֹרַיְיתָא. חַכִּימִין דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן בְּאִינּוּן דִּיוּקְנִין, עֲלַיְיהוּ לְאַזְהָרָא לִבְנֵי עָלְמָא, וּלְמֵיהַב אַסְוָותָא לִבְנֵי נָשָׁא, וּלְאַסָּאֵי נַפְשַׁיְיהוּ. זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק יב

רזא דרזין (שמות י״ח:כ״א) וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם. זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. דָּא סֵפֶר מַאִינּוּן סִפְרִין, סְתִימִין וְעַמִּיקִין, (נ"א דא ספרא מאינון סתימין ועמיקין) אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, אֲרִימִית יָדַי בְּצַלּוּ לְמַאן דְּבָרָא עָלְמָא, דְּאַף עַל גַּב דִּבְהַאי קְרָא גָּלוּ קַדְמָאֵי סְתִימִין עִלָּאִין, אִית לְאִסְתַּכְּלָא וּלְעַיְינָא בְּרָזִין דְּסִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּמִתַּמָּן אִתְמַשְׁכָא סִפְרָא גְּנִיזָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

זֶה: דְּתַלְיָא בֵּיהּ כֹּלָּא. זֶה: אִילָנָא דְּחַיֵּי. זֶה: וְלָא אַחֲרָא דְּגַלֵּי. (מאי) זֶה: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ב:ב׳) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים, זֶה נִיסָן וְלֹא אַחֲרָא.

זֶה סֵפֶר, לְאַשְׁגָּחָא וּלְגַלָּאָה תּוֹלְדוֹת אָדָם, אִילָנָא דְּגַלֵּי תּוֹלְדוֹת אָדָם. וְעָבִיד אִיבִּין לְאַפָּקָא לְעָלְמָא. זֶה סֵפֶר, לְמִנְדַּע חָכְמְתָא סְתִימָא וַעֲמִיקָא, דְּאִתְמְסַר לְאָדָם קַדְמָאָה, בְּדִיוּקְנָא דִּבְנֵי נָשָׁא, חָכְמְתָא דָּא אִתְמְסַר לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וִירִית לֵהּ וְכָתַב בְּסִפְרֵיהּ.

אוֹלִיפְנָא, דְּמֹשֶׁה אִתְקְשֵׁי בְּדָא, עַד דְּאָתַת שְׁכִינְתָּא וְאוֹלִיפַת לֵיהּ, וְהִיא חֲמָאת וּבְרִירַת לְכָל אִינּוּן גּוּבְרִין דְּאִתְחָזוּן בְּפַרְצוּפָא, וְתַמָּן אוֹלִיף מֹשֶׁה חָכְמְתָא דָּא, וְעָיֵיל בְּגַוּיהּ, הֲדָא הוּא

דְכְתִיב וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם. הַהוּא דְכְתִיב בֵּיהּ (תהילים ק"ב:כ"ח) וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתַּמּוּ. (נחמיה ט':ו') וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם. (תהילים ג':ד') וְאַתָּה יְיָ' מָגֵן בַּעֲדִי.

וְאַתָּה תֶּחֱזֶה, וְתִסְתַּכַּל בָּהָא. אַנְתְּ, וְלָא אַחֲרָא, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּשִׁתִּין רִבּוֹא. בְּשִׁית סִטְרִין אִית לְאִסְתַּכָּלָא. בְּדִיוּקְנִין דִּבְנֵי נָשָׁא, וּלְמִנְדַּע חָכְמְתָא עַל בּוֹרְיֵיהּ. וְאִלֵּין אִינּוּן בְּשַׁעְרָא. בְּעַיְינִין. בְּחוֹטָמָא. בְּשִׁפְוָון. בְּאַפִּין. בְּיָדִין. בְּאִינּוּן שִׁרְטוּטִין דִּידִין. וּבְשִׁית סִטְרִין אִלֵּין, כְּתִיב וְאַתָּה תֶּחֱזֶה. וְאַתָּה תֶּחֱזֶה, בְּשַׁעְרָא,

בְּקָמִיטִין דְּמִצְחָא, בְּאִלֵּין קְרִיצִין דְּעַל עַיְינִין. מִכָּל הָעָם, בְּעַיְינִין. בְּדוּקִין דְּעֵינָא, וּבְקָמִיטִין דִּתְחוֹת עֵינָא. אַנְשֵׁי חַיִל, לְמֵיקָם חֵילָא דִּבְהוּ בְּהֵיכְלִין דְּמַלְכָּא. בְּצִדְהִיבוּ דְּאַפִּין. בְּאַפִּין, בְּקָמִיטוּ דְּאַפִּין. בְּרִשְׁימוּ דִּבְהוּ בְּדִיקְנָא. שִׂנְאֵי בָצַע, בְּיָדִין, בְּשִׁרְטוּטֵי יְדִין, רְשִׁימִין דִּבְהוּ. וְכֻלְּהוּ שִׁית סִטְרִין רְמִיזִין הָכָא, דְּאִתְמְסָרוּ לְמֹשֶׁה, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע חָכְמְתָא סְתִימָאָה, וְחָכְמְתָא דָּא, יְרִתָן זַכָּאֵי קִשׁוֹט כְּדָקָא יָאוֹת, זְכָאָה חוּלָקֵיהוֹן.

כְּתִיב (איוב י':י"א) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וגו', (ע"ז ע"א) כְּגַוונָא דָּא עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, אִלֵּין עַל אִלֵּין, סְתִימִין גּוֹ סְתִימִין, וְחַיָּילִין וּרְתִיכִין, אִלֵּין עַל אִלֵּין, הָכִי עָבִיד בְּכָל אִינּוּן, עַרְקִין וְגִידִין, וְאִלֵּין אִינּוּן גַּרְמֵי, וְקַיְימִין בְּקִיּוּמָא דְּדַרְגִּין עִלָּאִין, וְאִלֵּין אִקְרוּן (ויקרא ק"ע ע"א) בָּשָׂר, דַּרְגִּין וְשַׁלְטָנוּתָא דְּקֵץ כָּל בָּשָׂר, וְכָל אִינּוּן דְּאִתְהֲנוּן מִתְּנָא דְּבָשָׂר, דְּרִיחִין דְּקָרְבְּנִין, וְאַחֲרָנִין דְּשַׁלְטִין בַּבָּשָׂר. וְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ עוֹר, מַשְׁכָּא (דאתפטותא דרקיע ואיהו עור דמשכא) דְּחָפֵי עַל כֹּלָּא.

כְּגַוונָא דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּכְבִים וּמַזָּלוֹת דִּרְקִיעָא, בְּמַשְׁכָּא לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ, וְאִינּוּן אוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם, וּלְמִנְדַּע בְּהוּ חָכְמְתָא. הָכִי עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּבְנֵי נָשָׁא, רְשִׁימִין וּקְמִיטִין בְּהַהוּא פַּרְצוּפָא דְּאָדָם, כְּאִינּוּן כִּכְבִים וּמַזָּלוֹת, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ חָכְמְתָא סַגְיָא, וּלְאִתְנַהֲגָא בְּהוּ גּוּפָא.

כְּמָה דְּמִתְחַלְּפֵי בְּמַשְׁכָּא חֵיזוּ דִּרְקִיעָא, דְּכֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי, לְפוּם עוֹבָדִין דְּעָלְמָא, הָכִי מִתְחַלְּפִין חֵיזוּ דִּרְשִׁימִין וּקְמִיטִין בְּמַשְׁכָּא דְּבַר נָשׁ, לְפוּם עוֹבָדוֹי מִזְמַן לְזִמַן. וּמִלִּין אִלֵּין לָא אִתְמְסָרוּ אֶלָּא לְזַכָּאֵי קִשׁוֹט, לְמִנְדַּע וּלְאַלָּפָא חָכְמְתָא סַגְיָא.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, מִזְמַן לְזִמַן, לְפוּם עוֹבָדוֹי דְּאָדָם, הָכִי אִתְיְלִידוּ, וְאִתְרְשִׁימוּ וְאִתְחַלְּפוּ בֵּיהּ רְשִׁימִין מִזְמַן לְזִמַן. דְּהָא בְּזִמְנָא דִּרוּחָא קַדִּשָׁא שַׁרְיָא בְּגַוּיהּ, הָכִי עָבִיד תּוֹלְדוֹת, וְאַחְזֵי רְשִׁימִין הַהוּא רוּחַ לְבַר.

וּבְזִמְנָא דְּמִתְעַבְּרָא וְזָז מִנֵּיהּ רוּחַ קַדִּשָׁא, וְאִתְיָא רוּחַ מְסָאֲבָא, וְהַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא הוּא מְכַשְׁכְּשָׁא בְּגַוּיהּ, וְאַחְזֵי לְבַר חֵיזוּ יְדִיעָאן, וּרְשִׁימִין דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּיהּ בְּקָמִיטִין בְּמַשְׁכָּא לְבַר. וְאַף עַל גַּב (דשארא ומצחא וחוטמא ועיינין, וכל אינון סימנין, קיימין על קיומייהו.)

זר"ה פס"ץ, אָת דָּא דְּמִתְחַלְּפָא תָּדִיר בְּהָא חָכְמְתָא. בְּאָת זַי"ן, מִלָּה דְּקַיְימָא בְּשַׁעְרָא הֲוָה וְסִימָנֵיךְ זַי"ן, וּמַאנֵי קְרָבָא דְּשַׁמְשׁוֹן, בְּשַׁעְרָא. וְדָא הוּא נִזְרָא דֵּאֱלֹהִים עָלֵיהּ. דְּקַיְימָא שַׁעְרָא לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא, וְתַלְיָא. דָּא קַיְימָא בְּאָת ז', וְאִתְחֲבָר בֵּיהּ אָת צ'. דָּא עָאל וְאַפִּיק ס'. אִי שַׁעְרָא דָּא תַּלְיָא וְאוּכָם, וּבְמַצְחָא תְּלָתָא שִׁרְטוּטִין מִסְטָרָא דִּימִינָא, וּתְרֵין מִשְּׂמָאלָא, וְלָא מִתְחַבְּרָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. בְּסָטַר יְמִינָא אִית תְּלָתָא רְשִׁימִין דְּקִיקִין, דְּעַבְרִין עָלַיְיהוּ. וְאִינּוּן שְׁבִילִין לְמֶעְבַּד עַל אִינּוּן שִׁרְטוּטִין אַחֲרָנִין. וּבְסָטַר שְׂמָאלָא חָמֵשׁ, וְחַד מִנַּיְיהוּ זְעֵיר בַּאֲרְכֵּיהּ. דָּא קַיְימָא בְּגוֹ אָת ז' וְאָת ץ'. כְּדֵין תִּשְׁכַּח קְרִיצִין תַּקִּיפִין דְּעַל חוֹרֵי עֵינוֹי, דְּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא.

דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ מְאַרֵיהּ דְּרוּגְזָא, וְלָא בְּבָהִילוּ, וְנַיְיחָא דִּילֵיהּ בְּעַכּוּבָא. חָשִׁיב בְּגַרְמֵיהּ דְּאִיהוּ חַכִּים. וְלָאו הָכִי. זְקִיף רֵישָׁא לְאִסְתַּכְּלָא תָּדִיר. מָארֵי מָצוּתָא לְבַר. בְּבֵיתֵיהּ לָאו הָכִי. אוֹרַיְיתָא לָא חָשִׁיב לְאִסְתַּכְּלָא בָּהּ. מִלִּין דְּבְנֵי נָשָׁא חֲשִׁיבִין עָלֵיהּ כְּמָטוּל, וְאָתִיב מִלִּין תַּקִּיפִין עָלַיְיהוּ.

וְאִי מִתְפָּרְשָׁן קְרִיצִין דָּא מִן דָּא, מָטוּ וְלָא מָטוּ, כְּדֵין תִּשְׁכַּח בְּמִצְחָא לְסִטְרָא דִּימִינָא, תְּרֵין שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין וְחַד זְעֵירָא, וּתְרֵין רְשִׁימִין זְעִירִין דְּעָאלִין בֵּינַיְיהוּ לְפוּתְיָא. וְלִסְטַר שְׂמָאלָא תְּרֵין, חַד רַבְרְבָא, וְחַד זְעֵירָא, וְחַד רְשִׁימוּ זְעֵיר דְּעָאל בְּחַד וְלָא מָטֵי לְתִנְיָינָא.

דָּא אִיהוּ מָארֵיהּ דְּרוּגְזָא, לְפוּם שַׁעֲתָא אִתְמְלֵי רוּגְזָא, וּלְפוּם שַׁעֲתָא שָׁכִיךְ רוּגְזֵיהּ, וּמָארֵי קְטָטָא בְּבֵיתֵיהּ, וְלָאו בְּרוּחַ נַיְיחָא. זִמְנָא חֲדָא בְּעָלְמָא (נ"א ביומוי) אָתִיב תּוּקְפִין לִבְנֵי נָשָׁא. אִסְתַּכַּל לְתַתָּא. מִצְּחֵיהּ קָמִיט בְּרוּגְזֵיהּ, וְדָמֵי כְּכַלְבָּא, וּמִיָּד שָׁכִיךְ וְאָתִיב רְכִיכִין. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּרוּחָא דִּילֵיהּ וּרְעוּתָא לְאִשְׁתַּדְּלָא דִּילֵיהּ, בְּסָחוֹרְתָא (עזרא ד':כ') וּמְנָדָה בְּלוֹ וְהֶלֶךְ וּבְאִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ, סְלִיק לְמַמוֹנָא. דְּהָא אִתְחַלָּף אָת ץ' בְּאָת ס'.

וְאִי מִתְפָּרְשָׁן קְרִיצִין דָּא מִן דָּא, וְשַׁעֲרִין אַחֲרָנִין עַיְילִין בֵּין דָּא לְדָא זְעֵירִין. דָּא נָטִיר דְּבָבוּ סַגֵּי תָּדִיר. טַב אִיהוּ בְּבֵיתֵיהּ. וְחַדֵּי וְעָצִיב בִּבְנֵי נָשָׁא, דָּא קַיְימָא בֵּין ץ' וּבֵין ס'. טָמִיר מְמוֹנֵיהּ. לָא בָּעֵי לְאַגְלוּיֵי, וּלְאִתְגַּלֵּי בְּעוֹבָדוֹי. קַמְצָן אִיהוּ. וְשַׁעֲרֵיהּ גָּבִיל דָּא עִם דָּא, וְתַלְיָיא. לָא חָשִׁיב גַּרְמֵיהּ לְמִלְבַּשׁ כְּדָקָא יָאוֹת. מַה דִּלְבִישׁ לָא אִתְתַּקַּן בֵּיהּ. מִצְּחֵיהּ רַבְרְבָא, תְּלַת שִׁרְטוּטִין בִּימִינָא, וְאַרְבַּע בִּשְׂמָאלָא תְּרֵין רְשִׁימִין עַיְילִין בֵּינַיְיהוּ.

דָּא כַּד מַלְיָיל פָּשִׁיט מַשְׁכָא וְאִינּוּן דְּמִצְחָא, שִׁרְטוּטִין לָא אִתְחָזוּן כָּל כַּךְ. כָּפִיף רֵישֵׁיהּ אָזִיל. יְמִינָא מִנַּיְיהוּ שְׂמָאלָא. שְׂמָאלָא מִנַּיְיהוּ יְמִינָא. עָצִיב תָּדִיר אֲנִינָא אִיהוּ, מָארֵיהּ דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא. חָשִׁיב גַּרְמֵיהּ חַכִּים בְּכָל עוֹבָדוֹי. מָארֵי דְּבָבוּ בְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלָן בְּאוֹרַיְיתָא.

בְּדָרוֹעָא שְׂמָאלָא, אִית לֵיהּ רְשִׁימָא אוּכְמָא, וד' שַׁעֲרִין זְעִירִין בָּהּ, וּתְרֵין רַבְרְבִין דְּתַלְיָין בֵּיהּ סוּמָקִין. שַׁעֲרָא שְׂעִיעַ וְתַלֵּי, וְאִיהוּ, לָאו סוּמָק, וְלָאו אוּכָם, מִצְחָא דִּילֵיהּ לָא רַב וְלָא זְעִיר. דָּא קַיְימָא בֵּין אָת ס', וּבֵין אָת ע' כְּלִילָא בְּאָת ז'.

חָד שִׂרְטוּטָא רַב בְּמִצְחֵיהּ, דְּאַזְלָא בְּפוּתְיָא, מִסִּטְרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא. תְּרֵין שִׂרְטוּטִין אַחֲרָנִין, אֲבָל לָא רְשִׁימִין כָּל כַּךְ, דְּהָא לָא קַיְימִין מִסִּטְרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, כְּהַאי. אַרְבַּע קְמִיטִין זְעִירִין קַיְימִין, בֵּין תְּרֵין קְרִיצִין, עַל רֵישָׁא דְּחוֹטָמָא לְעֵילָּא.

דָּא אִיהוּ מָארֵיהּ דְּחֶדְוָה, חַכִּים, פִּקֵּחַ, וַותְרָן בְּמָמוֹנֵיהּ, בְּכָל מַה דְּאִשְׁתַּדַּל לְמִנְדַּע אִיהוּ חַכִּים. לְפוּם שַׁעֲתָא רָגֵז, וּלְפוּם שַׁעֲתָא נָח רוּגְזֵיהּ, לָא נָטַר דְּבָבוּ לְעָלְמִין. לִזְמָנָא טָב, וּלְזִמְנָא לָאו הָכִי כָּל כַּךְ, קָאִים בְּמַתְקְלָא. כַּד תָּב לְמָארֵיהּ, מָארֵיהּ אָחִיד בִּידֵיהּ, וסָלִיק לִיקָר סַגְיָא. כֹּלָּא צָרִיכִין לֵיהּ. אָת ס' אַזְלָא לְדִידֵיהּ תָּדִיר יַתִּיר מֵאָת ע'. כָּל אִינּוּן דְּיָעֲטִין עָלֵיהּ עֵיטָא בִּישָׁא, לָא מַצְלִיחִין, וְלָא אִתְקָיֵים הַהוּא עֵיטָא, וְלָא יָכְלִין לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ. אִתְחָזֵי רַמָּאָה וְלָאו הָכִי הוּא. אָת ס' וְאָת ע' מַגִּיחִין עָלֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ סָלִיק וְנָחִית. כַּד תָּב לְמָארֵיהּ, אָת ס' נָצַח, וְאִתְעָבִיד רְעוּתֵיהּ בְּכֹלָּא. רַחֲמָן אִיהוּ. וּבָכֵי כַּד אִתְמְלֵי רַחֲמִין.

חָד רְשׁוּמָא אִית לֵיהּ בִּדְרוֹעָא יְמִינָא, וְקַיְימָא פַּרְצוּפָא, וְלֵית עָלֵיהּ שַׁעֲרִין כְּלַל. וְאִי שַׁעֲרָא קְמִיטָא, וְלָא תְּלֵי תְּחוֹת אוּדְנִין, וְאִיהוּ קָמִיט לְעֵילָּא מֵאוּדְנִין דָּא קַיְימָא בְּמִלּוֹלֵיהּ.

מִצְחֵיהּ רַב וְלָאו כָּל כַּךְ. שִׂרְטוּטִין דִּילֵיהּ חָמֵשׁ. תִּלַת עַבְרִין מִסִּטְרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, וּתְרֵין לָא עַבְרִין. מָארֵי קְטָטָה אִיהוּ, וּבְבֵיתֵיהּ יַתִּיר. כָּל עוֹבָדוֹי בִּבְהִילוּ, אִתְחָזֵי טָב, וְלָאו הָכִי. שָׁבַח גַּרְמֵיהּ בְּמָה דְּלָא אִית בֵּיהּ. דָּא קָאִים בְּאָת ז' לְחוּד, וסָלִיק לְמֵרָחִיק בְּאָת צ' לְחוֹד, מָטֵי וְלָא מָטֵי אָת ס' לֵית בֵּיהּ כְּלָל. וַותְרָן בְּמִלּוֹלֵיהּ וְלָא יַתִּיר, אָעִיל גַּרְמֵיהּ בְּמָה דְּלָא אִתְחָזֵי לֵיהּ, מַאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ, אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּמְּרָא מֵהֲמִידוּ דִּילֵיהּ, אֲבָל אַצְלַח אִיהוּ בַּהֲדֵיהּ.

שַׁעֲרָא דְּתַלֵּי וְלָא שְׂעִיעַ, וְשַׁעֲרֵיהּ רַב. חֲמֵשׁ שִׂרְטוּטִין בֵּיהּ, דְּמָטוּ וְלָא מָטוּ דָּא לְדָא, עַיְינִין דִּילֵיהּ צְהִיבִין פִּקְחִין. דָּא כְּפֵיף רֵישֵׁיהּ. אִתְחָזֵי טָב וְזַכָּאָה, וּלְאו הָכִי. שָׁבַח גַּרְמֵיהּ. אִי אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כְּבַר נָשׁ רַב. תַּקִּיף בְּיִצְרֵיהּ. כַּד מַלִּיל, אַקְמִיט חוֹטָמֵיהּ וּפָשִׁיט מַשְׁכָּא דְּמִצְחֵיהּ. כָּל עוֹבָדוֹי לְחֵיזוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, אַצְלַח בְּמָמוֹנָא, רַמָּאָה אִיהוּ בְּכָל עוֹבָדוֹי. מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא. יָדַע לְאִסְתַּמְּרָא מִבְּנֵי נָשָׁא בְּכֹלָּא. שִׁגְעוֹנָא בֵּיהּ, וְאִתְכַּסֵּי בְּמָה דְּאִיהוּ עָבִיד. אָעִיל קְטָטִין בְּלְחִישׁוּ.

אוּדְנוֹי רַבְרְבָן, קַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ תְּחוֹת שַׁעֲרָא, דָּא קַיְימָא בְּאָת ע' וְאָת ז', וּבְגִין כַּךְ עוֹבָדוֹי לְחֵיזוּ בְּנֵי נָשָׁא. בֵּין כְּתְפוי תַּלְיָין תִּלַת שַׁעֲרִין בְּלָא רְשִׁימָא כְּלָל. מַאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ

לָא אַצְלַח. וְאִיהוּ אַצְלַח בְּרַמָּאוּתָא דִּילֵיהּ, וְאִתְחֲזִי זַכָּאָה לְאַחֲרָא, וְחָשִׁיב דְּעָבַד לְקָבְלֵיהּ עוֹבָדֵי קְשׁוֹט.

שַׁעֲרָא קְמִיטָא וְתַלֵּי תְּחוֹת אוּדְנִין, אִי אִיהוּ רָוָוק, חַד שִׁרְטוּטָא בְּמִצְחֵיהּ, וּתְלַת קְמִיטִין עַל רֵישָׁא דְּחוֹטְמִין, בֵּין קְרִיצִין דִּילֵיהּ. מָארֵיהּ דְּחֶדְוָה אִיהוּ. פְּקִיחָא בְכֹלָּא. רַמָּאָה. וְוַתְרָן אִיהוּ, עָבִיד וְוַתְרָנוּתָא לְאִינּוּן דִּמְקָרְבִין בַּהֲדֵיהּ. דָּא קַיְימָא בְּאָת ס' וְאָת ז'. וְכַד הֲוֵי סִיב, מִתְחַלְּפָן (ס"א ציורא דאתוון) אַתְוון, אָת ז' בְּרֵישָׁא, וְאָת ס' בַּהֲדֵיהּ. לָאו אִיהוּ וְוַתְרָן, אֶלָּא בְּבֵיתֵיהּ. אַצְלַח בְּמָמוֹנֵיהּ. רַמָּאָה לָא הֲוֵי. אַעְדֵּי גַּרְמֵיהּ מֵהַהוּא אָרְחָא.

עַל קְרִיצָא שְׂמָאלָא, אִית חַד רִישׁוּמָא זְעֵיר, דְּמָחֵה לֵיהּ בַּר נָשׁ בְּיוֹמֵי עוֹלִימוּ, אָטִים עֵינָא יְמִינָא. חֲמֵשׁ קְמִיטִין עַל רֵישָׁא דְּחוֹטְמֵיהּ, בְּפוּתְיֵיהּ בֵּין קְרִיצֵי עֵינוֹי. שַׁעֲרָא קְמִיטָא זְעֵיר עַל רֵישֵׁיהּ. קָמִיט דְּעַיְינִין. דָּא אִיהוּ בְּאָת ז' בִּלְחוֹדוֹי. בְּלָא סָכְלְתָנוּ. שִׁגְעוֹנָא בְּלִבֵּיהּ. בָּהִיל בְּעוֹבָדוֹי. חַד שִׁרְטוּטָא עַל מִצְחֵיהּ. וְאַרְבַּע אַחֲרָנִין זְעִירִין. לֵית בֵּיהּ מְהֵימָנוּתָא, לָא יִשְׁתַּתַּף בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ, דְּלָא יִצְלַח. חַיְיבָא אִיהוּ לְמָארֵיהּ בְּכָל עוֹבָדוֹי.

חַד תּוּלְדוּתָא זְעֵירָא אִית לֵיהּ עַל יַרְכָא שְׂמָאלָא. לְזִמְנִין אִתְמְחֵי, וּלְזִמְנִין אִתְיְילִיד. וְאִי אַרְבַּע שִׁרְטוּטִין עַל מִצְחֵיהּ, כָּל הָנֵי אִית בֵּיהּ, אֲבָל לֵית בַּהּ תּוּלְדָתָא. וְאִי תְּלַת רַבְרְבִין וּתְלַת זְעִירִין, שַׁפִּירוּ דְּשַׁעֲרָא אִיהוּ, וְאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. עֲד כָּאן רָזָא דְּשַׁעֲרָא.

מִצְחָא מִתְפָּרְשָׁא בְּשַׁעֲרָא, וּמִצְחָא מִתְפָּרְשָׁא בְּעַיְינִין, עֵינָא מִתְפָּרְשָׁא בְּשַׁעֲרָא, לְד' סִטְרִין. בְּבַת עֵינָא, בְּגַוונִין דְּעֵינָא, בְּחִוורוּ דְּעֵינָא, בְּאוּכְמוּ דְּעֵינָא. כָּל אִסְתַּכְלוּתָא לְאִסְתַּכְלָא, בְּכָל אִינּוּן סִימָנִין דִּשְׁית דִּקְאָמְרָן, לֵית לְהוּ אֶלָּא מִי"ג שְׁנִין וּלְעֵילָּא, דְּאִתְפָּרְשָׁא רוּחַ קַדִּשָׁא מֵרוּחַ מְסָאֲבָא. בַּר בְּשִׁרְטוּטֵי בִּלְחוֹדוֹי, דְּשִׁרְטוּטִין בֵּין זְעֵירָא וּבֵין רַב מִתְחַלְּפֵי תְּדִיר וְכֵן בְּכֻלְּהוּ.

כְּתִיב (שמות י"ח:כ"ה) וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי חַיִל מִכָּל יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', דְּאִילּוּ עַל אִינּוּן סִימָנִין אַחֲרָנִין בָּעָא וְלָא אַשְׁכַּח. וְכֵן (דברים א':ט"ו) הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידוּעִים לְשִׁבְטֵיכֶם. מַאי יְדוּעִים. דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָאן בְּאִינּוּן סִימָנִין, וְאַשְׁכַּח, בַּר נְבוֹנִים דְּלָא אַשְׁכַּח.

עֵינָא בְּרָזָא דְּאָת ר' וְאָת פ', דְּגַבְיְינִין חִוּורִין וְשַׁעֲרָא סוּמָקָא. אִי גְּבִינִין דְּעֵינוֹי חִוּורִין, דָּא הוּא בַּר נָשׁ דְּאִצְטְרִיכוּ בְּנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְרָא מִנֵּיהּ. כָּל מִלּוֹי בְּרַמָּאוּתָא. פְּקִיחָא אִיהוּ. נָטִיר דְּבָבוּ. דָּא אִיהוּ בְּאָת ר' בִּלְחוֹדוֹי. וְלָא אִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ אָת פ'. אָת דָּא, אַזְלָא וְשָׁאט עָלֵיהּ, וְלָא אִתְיַשְׁבָא בֵּיהּ. עֵינוֹי דְּדָא שְׁקִיעִין, בָּהִיל בְּעוֹבָדוֹי. וְכֵן כָּל מַאן דְּעֵינוֹי שְׁקִיעִין, אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּמְרָא מִנֵּיהּ בְּכָל עוֹבָדִין. רַמָּאָה אִיהוּ, וּבְרַמָּאוּתֵיהּ יְהִיב טַעֲמָא לְמִלּוֹי.

מִצְחָא דִּילֵיהּ רַב, וְלָא עִגּוּלָא. תְּרֵין רְשִׁימִין רַבְרְבִין אַזְלִין בְּפוּתְיָא דְּמִצְחֵיהּ, מִסְּטָר לְסִטָר, וְאַרְבַּע זְעִירִין. שַׁעֲרָא דִּילֵיהּ תַּלְיָא. קְרִיר מוֹחָא אִיהוּ. וְעַל דָּא פְּקִיחָא הֲוֵי. אוּדְנוֹי זְעִירִין,

בְּדָרוֹעוֹי שַׁעֲרָא רַב. נָקִיד אִיהוּ בַּנְקוּדִין דִּרְשִׁימִין אוּכְמִין. וְאִי רְשִׁימִין סוּמָקִין, תָּב לְזִמְנִין לְמֶעְבַּד טִיבוּ, וְאִתְקַיַּים בֵּיהּ זִמְנָא זְעִירָא, וּלְזִמְנִין תָּב לְקִלְקוּלֵיהּ. חַמְדָן אִיהוּ.
זַרְעָא דְּדָוִד בְּהִפּוּכָא. דָּוִד מַלְכָּא יָרִית דָּא סוּמָקָא שַׁפִּירָא, לְמֶעְבַּד דִּינָא, וּלְמֶעְבַּד שַׁפִּירוּ דְּעוֹבָדוֹי. עֵינוֹי עַיְנִין דְּרַחֲמֵי, יַתְבִין עַל שְׁלִימוּ, סַלְקִין חִנָּא וְחִסְדָּא. חַד חוּטָא יְרוֹקָא אָזִיל בְּגַוַּוייהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאַגַּח קְרָבָא, הַהוּא חוּטָא אִתְהַפַּךְ וְאִתְהָוִי סוּמָקָא כְּוַוּרְדָּא. נָח רוּגְזֵיהּ בְּקְרָבָא, תָּב הַהוּא חוּטָא כְּמִלְקַדְמִין. נְסִין (כסין) רַבְרְבִין הֲווֹ בְּעֵינוֹי. הֲווֹ חַדָּאן. תְּאִיבִין לְמֶחֱמֵי. נְקוּדִין בְּתִלַּת גַּוונִין, חִדּוּ דְּלִבָּא הֲווֹ בְּלֵב כֹּלָּא, חַיְיבַיָּא דְּמִסְתַּכְּלִין בְּהוּ, הֲווֹ זְעִין וְדָחֲלִין, סַלְקִין בְּלִבַּייהוּ אֵימְתָא וּדְחִילוּ.
מְצָחָא דִּילֵיהּ רַב עִגּוּלָא בִּשְׁפִירוּ, וְכָל אַתְוָון אִתְחָזוּן וְסַלְקִין בֵּיהּ, אִלֵּין סַלְקִין וְאִלֵּין נַחְתִּין. אִינּוּן דְּנַחְתִּין סַלְקִין, יַהֲבִין דּוּכְתָּא אִלֵּין לְאִלֵּין. בְּגִין כַּךְ רְשִׁימִין דִּילֵיהּ סַלְקִין בְּאַרְכָּא לְעֵילָּא. גְּבִינִין דְּעֵינוֹי רַחֲמִין לְרַחֲמָנוּתָא. לָא אוּכְמִין וְלָא סוּמָקִין, אֶלָּא בֵּין תְּרֵין גַּוונִין. בַּת עַיְנָא דִּלְגוֹ, אַחֲזֵי כָּל דִּיוּקְנִין דְּעָלְמָא, חוּטָא סוּמָקָא סַחֲרָא לֵיהּ, וְחָדָוָא סְחוֹר סְחוֹר כֹּלָּא. שֵׁירוּתָא, דְּחַיְיבִין מְקָרְבִין לְמֵחֱמֵי, אִינּוּן חַיְיבַיָּא חָמָאן לוֹן חַיְיכָאן, רַחֲמֵי חִנָּא וְחִסְדָּא. לְבָתַר תּוּקְפָּא וּדְחִילוּ וְאֶמְתְּנוּ ורוּגְזָא. וְעֵינוי יונים לְגַבַּייהוּ. מַאי יוֹנִים. דְּעַבְדִין לוֹן אוֹנָאָה לְחַיְיבַיָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ"ה:י"ז) לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וּכְתִיב (שיר השירים א':ט"ו) עֵינַיִךְ יוֹנִים. מְקָרְבָן, וּמְרַחֲקָן. כָּל דִּיוּקְנִין דְּעָלְמָא כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּאַנְפּוֹי. שַׁעֲרָא דְּרֵישֵׁיהּ, הֲוָה רָשִׁים בְּגַוּונֵי שִׁבְעָה זִינֵי דַּהֲבָא.
חֲמֵינָא בְּסִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּאָמַר הָכִי דִּיוּקְנִין דִּמְשִׁיחָא קַדְמָאָה, לְסִיהֲרָא, גַּוון דִּילֵיהּ, זָהֳב יְרַקְרַק בְּאַנְפּוֹי. גַּוון דִּילֵיהּ, זָהֳב אוֹפִיר בְּדִיקְנֵיהּ. גַּוון דִּילֵיהּ, זָהֳב שְׁבָא בְּגַבִּינוֹי. גַּוון דִּילֵיהּ (דברי הימים ב ג':ו') זָהֳב פַּרְוַיִם, בְּקְרִיצִין דְּעַל עֵינוֹי. גַּוון דִּילֵיהּ, זָהֳב סָגוּר בְּשַׁעֲרָא דְּרֵישֵׁיהּ. גַּוון דִּילֵיהּ, זָהֳב מוּפַז עַל חַדּוֹי בְּלוּחָא דְּעַל לְבֵיהּ. גַּוון דִּילֵיהּ זָהֳב תַּרְשִׁישׁ, עַל תְּרֵין דְּרוֹעִין. כָּל שִׁבְעָה גַּוונִין אִלֵּין, הֲווֹ רְשִׁימִין, עַל כָּל אִינּוּן דּוּכְתֵּי דְּשַׁעֲרוֹי.
בְּדָרוֹעָא יְמִינָא, הֲוָה חָקִיק וְרָשִׁים רְשׁוּמָא חֲדָא סָתִים מִבְּנֵי נָשָׁא, מִגְדָּל חָקִיק בְּאַרְיֵה. וְאָלֶף זְעִירָא רָשִׁים בְּגַוּויהּ, וְסִימָנָא דָּא (שיר השירים ד':ד') אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו. כָּל זִמְנָא דְּאַגַּח קְרָבָא, הַהוּא רְשִׁימָא סַלְקָא וּבַלְטָא, וְעַל מִגְדָּל מְכַשְׁכְּשָׁא הַאי אָלֶף, וּכְדֵין אִתְתָּקַף לְאַגָּחָא קְרָבָא. כַּד עָאל בְּקְרָבָא מְכַשְׁכְּשָׁא הַהוּא אַרְיֵה, וּכְדֵין אִתְגַּבַּר כְּאַרְיֵה, וְנָצַח קְרָבִין. וְהַהוּא מִגְדָּל אִתְרְהִיט, וסִימָנֵיהּ (משלי י"ח:י') בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. וְנִשְׂגָּב דָּוִד מִשַּׁאוּלוֹי דְּלָא יָכְלִין לְגַבֵּיהּ. וּמִן סִמָנִין אִלֵּין וּרְשִׁימִין אִלֵּין, הֲווֹ רְשִׁימִין בְּדִרְעֵיהּ שְׁמָאלָא. רְשׁוּמָא דְּבַר נָשׁ אַחֲרָא לְאוּ כְּהַאי.

עַיְינִין צְהִיבִין פְּקִיעִין, שִׁגְעוֹנָא בְּלִיבֵּיהּ. מִצְחָא רַב. שַׂעֲרוֹי סַגִּיאִין, תַּלְיָין, רְחִיקִין מִמַּשְׁכָּא דְּרֵישָׁא. פְּקִיחָא אִיהוּ. פּוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן. שִׂפְוָון דִּילֵיהּ עַתִּיקִין מָאנֵיהּ דִּלִישָׁנָא בִּישָׁא.

בְּמִצְחֵיהּ תְּלַת שְׁרְטוּטִין, אִי בְּעֵינֵיהּ תְּרִין שׁוּרְיָיקֵי סוּמָקֵי, דָּא הֲוָה בְּאָת ר' בִּלְחוֹדוֹי, וְשׁוּרְיָיקָא זָהִיר לְגַבַּיְיהוּ. עֲבֵירָה אִזְדַּמְנַת לְגַבֵּיהּ, וְאִשְׁתְּזִיב מִינָהּ.

וְאִי שׁוּרְיָיקָא חֲדָא סוּמָקָא לְגוֹ בְּעֵינָא, קַיְימָא בְּאַרְכָּא, וּתְרֵין זְעִירִין תְּחוֹתֵיהּ, וְחַד דְּאַעְבַּר בְּעֵינוֹי. דְּדֵין אִית לֵיהּ עֵיטָא בִּישָׁא, בְּאִתְּתָא אֲסוּרָה, וַעֲדַיִן עֵיטָא קַיְימָא. כְּדֵין תִּשְׁתְּכַח בְּמִצְחֵיהּ, חַד שְׁרְטוּטָא לְאָרְכָּא. מִקְרִיצָא יְמִינָא חַד שַׂעֲרָא וְאַרְבַּע זְעִירִין תְּחוֹתֵיהּ, וְחַד דְּאַעְבַּר בֵּינַיְיהוּ לְפוּתְיֵיהּ.

וְאִי יְתְפָּרֵשׁ מַהַהוּא חַטָאָה, תִּשְׁכַּח בְּעֵינֵיהּ, תְּרֵין שׁוּרְיָיקֵי דְּקִיקִין, אָזְלִין בְּפוּתְיֵיהּ דְּעֵינָא, וְלָא אַעְבָּר חַד בֵּינַיְיהוּ, וְכֵן בְּמִצְחָא. וּמִזְמַן דְּאִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא חוֹבָה, הוּא מִזְמַן ט' יוֹם, דְּהָא מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, יְתְמַחוּן רְשִׁימִין אִלֵּין, וְיִתְיְילְדוּ אַחֲרָנִין.

עַיְינִין דְּקִיקִין, וּמִתְהַפְּכָן זְעִיר בְּסוּמָקָא. דָּא אִיהוּ פְּקִיחָא. כָּל מִלּוֹי (ס"א בתיובתא) בְּחִיוּבָא. בְּמִצְחוי תִּשְׁכַּח רְשִׁימִין תְּלַת. חַד רַב, דְּאַעְבַּר מִסְּטָרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא. וּתְרֵין אַחֲרָנִין דְּלָא עַבְרִין. קְרִיצִין דְּעֵינוֹי רַבְרְבִין. מָאנֵיהּ דְּקַשְׁיוּ אִיהוּ. כַּד מַלֵּיל, קָמִיט בְּחוּטְמִין, בְּרוּגְזֵיהּ, (ס"א או) אִי בְּקַשְׁיוּ דְּלִבֵּיהּ. זָקִיף שׁוּם בִּישׁ עָלֵיהּ. בִּישׁ בְּעֵינֵי דְּכֹלָּא. כֹּלָּא שַׂנְאִין לֵיהּ. אַצְלַח לְזִמְנִין וּלְזִמְנִין לָא.

תְּלַת שַׂעֲרִין רַבְרְבִין בְּחַדּוֹי עַל לִבֵּיהּ. שִׂפְוָון דִּילֵיהּ עַתִּיקִין, מָאנֵיהּ גָּאוּתָא בְּשִׁגְעוֹנָא. לִישָׁנָא בִּישָׁא.

שַׂעֲרוֹי שְׁעִיעִין רַבְרְבִין וְסַגִּיאִין. אַנְפִּוי אַנְפִּין אֲרִיכִין זְעִיר, וְעַגּוּלִין זְעִיר, לְזִמְנִין אִתְחֲרַט מִכָּל מַה דְּעָבַד וְתָב לְקִלְקוּלֵיהּ. בְּעֵינֵיהּ תִּשְׁכַּח שׁוּרְיָיקֵי, תְּרֵין בְּעֵינָא דִּימִינָא, וְחַד בְּעֵינָא דִּשְׂמָאלָא. אוּדְנוֹי זְעִירִין, קַיְימִין בְּקִיּוּמָא.

זַרְעָא דְּדָוִד בְּהִפּוּכָא. זַרְעָא דְּדָוִד כָּל סִימָנִין אִלֵּין לְטָב, וּלְמֶעְבַּד טִיבוּ. בַּר שִׁפְוון רַבְרְבִין, דְּכָל מַאן דְּשַׁפְוָותֵיהּ רַבְרְבִין, מָאנֵיהּ דִּלִישָׁנָא בִּישָׁא אִיהוּ, בֵּין זַכָּאָה, בֵּין חַיָּיבָא. בַּר אִי צַדִּיק גְּמוּר הוּא. וּבְזַכְיוּ דִּילֵיהּ נָצַח וְנָטִיר גַּרְמֵיהּ.

עַיְינִין יְרוֹקִין, זְעִיר מְגָוון סוּמָק אָזִיל בֵּינַיְיהוּ, בְּמִצְחֵיהּ תְּרֵין רְשׁוּמִין, מִסְּטָרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, וְחַד לְעֵילָּא זְעִירָא, וְחַד לְתַתָּא. אִיהוּ בְּאָת פ' וְאָת ר'. דָּא מִצְחֵיהּ רַב בְּעַגּוּלָא, אִיהוּ טָב לְכֹלָּא. יָהִיב מִכָּל מַה דְּאִית לֵיהּ לְכָל בַּר נָשׁ. וּתְרָן אִיהוּ. שַׂעֲרוֹי שְׁעִיעַ וְתָלֵי. בְּסָטַר יְמִינָא אִית לֵיהּ חִוָּורוּ דְּשַׂעֲרֵי, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִי.

מַתְנִיתִין. בְּנֵי עָלְמָא מָארֵיהוֹן דְּסָכְלְתָנוּ, פְּקִיחִין מָארֵיהוֹן עַיְינִין, דְּמְהֵימָנוּתָא, דִּי הֲוָה גְּנִיזָא בְּכוּ. מַאן מִנְּכוּן דְּסָלִיק וְנָחִית. מַאן דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּיהּ. לִיקוּם וְלִינְדַע,

בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, לְמִבְרֵי אָדָם, בָּטַשׁ בְּגוֹ בוּצִינָא חֲדָא, וּבָטַשׁ בּוּצִינָא בְּפִשִׁיטוּ דְּנָהִיר, וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּבוּצִינָא אַפִּיק נִשְׁמָתִין.

אוּף הָכִי בָּטַשׁ גּוֹ טַנָרָא חֲדָא תַּקִּיפָא, וְאַפִּיק הַהוּא טִינָרָא שַׁלְהוּבָא חֲדָא מְלַהֲטָא, מְרַקְּמָא בְּכַמָּה גַּוונִין, וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא סַלְקָא וְנַחְתָּא, עַד דְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ (נ"א פטישו) בָּטַשׁ בֵּיהּ, וְתָב וְאִתְיְשָׁב בְּדוּכְתֵּיהּ, וְאִתְעֲבִיד רוּחָא דְּחַיֵּיא.

וְהַהוּא רוּחָא אִתְּחָם, וְנָטִיל גַּוֹון חַד מִשְּׁמְשָׁא. נָחִית לְתַתָּא, נָטִיל גַּוֹון חַד מִסִּיהֲרָא. סָטָא לִימִינָא, נָטַל גַּוֹון מַיָּא, כְּלִיל בְּפוּמָא דְּאַרְיֵה חֲדָא. סָטָא לִשְׂמָאלָא, נָטַל גַּוֹון אֶשָּׁא, כְּלִיל בְּפוּמָא דְּחַד שׁוֹר, סוּמָקָא כְּוַורְדָא. סָטָא לְקִדְמֵיהּ, נָטַל גַּוֹון רוּחָא, כְּלִיל בְּפוּמָא דְּחַד נֶשֶׁר רַבְרְבָא, רַב גַּדְפִּין, מָארֵיהּ דְּנוֹצָה, כָּל גַּוונִין בֵּיהּ מִתְחַמָּאן. סָטָא לַאֲחוֹרָא, נָטַל גַּוֹון עַפְרָא, כְּלִיל מד' סִטְרֵי עָלְמָא. בְּפוּמָא דְּאָדָם, וְכָל דְּיוּקְנִין מִסְתַּכְּלָן לְגַבֵּיהּ.

אִתְיַישַׁב הַהוּא רוּחָא בְּהַהוּא עַפְרָא, וְאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ. כְּדֵין הַהוּא עַפְרָא, מְכַשְּׁכְּשָׁא וְנָחַת לְתַתָּא, וְכָנַשׁ עַפְרָא מד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְאִתְעֲבִיד דְּיוּקְנָא חֲדָא וּפַרְצוּפָא, וְהַהוּא רוּחָא אִתְטַמַּר מִגּוֹ לְגוֹ. וְהַהוּא עַפְרָא דְּאִתְכְּנִישׁ מד' סִטְרִין בָּטַשׁ לְגַבֵּיהּ נָפֶשׁ כְּלִילָא בְּעַפְרָא (ס"א ברוחא.)

וְהַהוּא נָפֶשׁ אִיהוּ יְסוֹדָא לְעוֹבָדֵי גוּפָא. כְּפוּם עוֹבָדִין דְּהַהוּא נָפֶשׁ בְּגוּפָא, הָכִי אִתְחָזֵי בְּמַשְׁכָּא לְבַר. רוּחָא דָּא אִתְטַמַּר לְגוֹ. וְהַהוּא אַחְזֵי לְבַר, סָלִיק וְנָחִית, וּבָטַשׁ בְּאַנְפּוֹי, וְאַחְזֵי דְּיוּקְנִין וּרְשִׁימִין. בָּטַשׁ בְּמִצְחֵיהּ, אַחְזֵי דְּיוּקְנִין וּרְשִׁימִין בָּטַשׁ בְּעֵינוֹי, וְאַחְזֵי דְּיוּקְנִין וּרְשִׁימִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ג׳:ט׳) הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָם.

בּוּצִינָא דְּאִתְמְשָׁךְ מִנֵּיהּ מְדִידוּ, דְּחַד חוּטָא יְרוֹקָא, שַׁלְהֲבוּתָא דְּתוֹהוּ. בָּטַשׁ בִּידוֹי בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ נָאִים, וְרִשִׁים רְשִׁימִין וְשִׁרְטוּטִין בִּידֵיהּ, וּכְפוּם עוֹבָדִין דְּבַר נָשׁ הָכִי אִתְרְשִׁים. וְאִלֵּין אַתְוָון מִתְהַפְּכָן מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְיַדְעֵי לוֹן חַבְרֵי קְשׁוֹט, בִּרְשִׁימוּ דְּאַתְוָון דְּבוּצִינָא, וְכָל אִלֵּין חֵילִין דִּלְגוֹ בְּבַר נָשׁ, עַבְדִין רְשׁוּמִין וּשְׁרְטוּטִין אַתְוָון מִתְהַפְּכָן. מַאן דְּרָקִים דָּא, רָקִים בְּשִׁפּוּלֵי מַשְׁכְּנָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל״ט:ט״ו) רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת אָרֶץ. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

עַיְינִין חִוָּורָא, וְאֻבְרִין סוּמָקִין, בְּאַתְרֵיהּ דְּנָפִיק מִינֵּיהּ, דָּא אִיהוּ בְּאָת פ' וְאָת ר' כְּלִילָא כַּחֲדָא.

מִצְחֵיהּ רַב, תְּלַת שִׁרְטוּטִין סַלְקִין בְּמִצְחֵיהּ, שִׁית זְעִירִין אַחֲרָנִין. סוּמָק הוּא וְלָא סוּמָק, קַיְימָא בֵּין תְּרֵין גַּוונִין. שַׂעֲרֵיהּ אוּף הָכִי. אַנְפּוֹי רַבְרְבָן. שַׂעֲרֵיהּ קָמִיט, וְלָא כָּל כַּךְ. תְּלֵי זְעִיר תְּחוֹת אוּדְנוֹי. טָב אִיהוּ, מָארֵי דְּמְהֵימְנוּתָא, מָארֵי דְּרוּגְזָא תַּקִּיף, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְרְגִיז.

הַהוּא סוּמָקָא דְּתְחוֹת עֵינָא, אִתְפָּשַׁט בְּעֵינֵיהּ. רוּגְזֵיהּ בִּישׁ. בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְיִל בְּרוּגְזֵיהּ סָתִים פּוּמֵיהּ, וְנָפִיק תְּנָנָא מִנְּחִירוֹי. וְלִזְמַן זְעִיר נָח רוּגְזֵיהּ, וְלָא כָּל רוּגְזֵיהּ, עַד יוֹמָא אַחֲרָא, אוֹ תְּרֵין יוֹמִין. דָּא אַצְלַח לְזִמְנִין, וּלְזִמְנִין לָא. אֲבָל קָאִים תָּדִיר בַּאֲצָלְחוּתָא, בֵּין זְעִיר וּבֵין רַב. וְאִי סוּמָקָא דְּפוּם עֵינָא, זְעִיר כְּחוּטָא, וְלָא אִתְפָּשַׁט בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזֵיהּ בְּעֵינָא, וְאִית בֵּיהּ כָּל הָנֵי סִימָנִין. חַלְשָׁא בְּלָבָא. וְאִיהוּ דָּחִיל מִכֹּלָּא, שֵׁינָתֵיהּ לָא אִתְיְישַׁב בֵּיהּ. חָשִׁיב תָּדִיר מַחֲשָׁבִין וְדָחִיל מִכֹּלְהוּ. וְאַצְלַח לְכֹלָּא. מָארֵיהּ דִּגְרִיעַ (דגיידא). לָא חָשׁ לְגִיוּפָא.

לְזִמְנִין תָּב בְּתִיּוּבְתָּא וְדָחִיל. וּמִגּוֹ דְּחִילוּ, כְּדֵין תִּשְׁכַּח בְּעֵינֵיהּ יְמִינָא, הַהוּא סוּמָקָא דְּפוּם עֵינָא, בְּסוֹפָא בְּשִׁפּוּלֵי עֵינָא, וחַד שׁוּרְיְיקָא דְּקִיק סוּמָק בְּעֵינֵיהּ שְׂמָאלָא, וְאִי מִתְחַלְּפֵי מַה דִּימִינָא לְשְׂמָאלָא, וּמַה דִּשְׂמָאלָא לִימִינָא, כְּדֵין אִיהוּ בְּקִלְקוּלֵיהּ. וְתָב וְתָבַר גְּזִיזָא דְּבַרְדָּא, בְּגִין לְאַעְבְּרָא עֲבֵירָה.

תְּרֵין קְמִיטִין עַל רֵישָׁא וּתְלַת דְּעֵינָא, לְתַתָּא. וּבְרַגְלֵיהּ שְׂמָאלָא, בְּאֶצְבְּעָא דְּאֶמְצָעִיתָא, שִׁית שַׁעֲרִין, וּבְזִמְנָא אַחֲרָא חָמֵשׁ, וְהַשְׁתָּא שִׁית, חַד זְעִירָא בֵּינַיְיהוּ. עַיְינִין אוּכְמִין, וּקְרִיצִין דְּעַל עֵינוֹי רַבְרְבִין, סַגִּיאִין שַׁעֲרִין, אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְאִינּוּן עַיְינִין אוּכְמִין וְיָרוֹקָא, אָזִיל בְּגַוַּוְיֵיהוּ, וְהַהוּא יְרוֹקָא אַטְבַּע יַתִּיר. הַאי אִית לֵיהּ חָמֵשׁ שִׁרְטוּטִין בְּמִצְחָא, תְּרֵין דְּעַבְרִין מִסְטָר לְסָטָר. וּתְלַת דְּלָא עַבְרִין וְכוּ'.

פרק יג

(שמות י״ט:א׳) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', דְּשָׁלִיט בֵּיהּ אוריא"ל לֵיהּ, רַב מְמָנָא, וּתְלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ רִבּוֹא מַשְׁרְיָין עִמֵּיהּ, כְּחוּשְׁבָּן יוֹמֵי שַׁתָּא. וְכֻלְּהוּ אִית לוֹן תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ מַפְתְּחָן נְהוֹרִין, מֵהַהוּא נְהוֹרָא דְּנָפְקָא מִגּוֹ חַשְׁמַל עִלָּאָה פְּנִימָאָה גָּנִיז וְסָתִים, דִּי רָזִין דְּאַתְוָון קַדִּישִׁין עִלָּאִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, תַּלְיָין בֵּיהּ.

וְאִיהוּ רָזָא דְּאִישׁ תֻּם, מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, אִישׁ הָאֱלֹהִים. תֻּם: דְּתַמָּן סִיּוּמָא וְקִשְׁרָא דִּתְפִלִּין, (בראשית כ״ה:כ״ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם הֲוָה. וּבְדִיוּקְנֵיהּ, קַיְימָא רָזָא דְּחַשְׁמַל פְּנִימָאָה עִלָּאָה טָמִיר וְגָנִיז. וְכָל נְהוֹרִין סְתִימִין עִלָּאִין נָקִיט אִיהוּ, וְנָפְקֵי מִנֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ מַשְׁרְיָין נַקְטֵי אִינּוּן מַפְתְּחָן דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּנָפִיק מִגּוֹ חַשְׁמַל.

וְהַהוּא נְהוֹרָא, כָּלִיל בִּתְרֵין נְהוֹרִין, וְאִינּוּן חַד. נְהוֹרָא קַדְמָאָה, אִיהוּ נְהוֹרָא חִוָּורָא, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא, וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דְּגָנִיז לְצַדִּיקַיָּיא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ״ז:י״א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וְגוֹ'. נְהוֹרָא תִּנְיָינָא, אִיהוּ נְהוֹרָא מְנַצְצָא מְלַהֲטָא, כְּגַוְונָא סוּמָק. וְאִתְכְּלִילוּ תְּרֵין נְהוֹרִין כְּחַד, וַהֲווּ חַד.

וְהַאי אוריא"ל רַב מְמָנָא, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, נַטְלֵי הַהוּא נְהוֹרָא, וּבְגִין דְּכָלִיל בִּתְרֵין, אִקְרֵי תְּאוֹמֵי"ם. וְעַל דָּא שַׁלְטָא בֵּיהּ, הַהוּא מַזָּלָא דְּאִקְרֵי בְּרָזָא דִּילֵיהּ תְּאוֹמִים, וּבֵיהּ

אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא. וּמִכָּאן אִתְמַשְׁכָאן דַּרְגִּין לְתַתָּא, עַד דְּסַלְקִין בִּשְׁמָהָן, (ס"א לאנהגא) לְאַנְהָרָא עָלְמָא.

כָּל שְׁאַר מַזָּלֵי, לֵית לוֹן פֻּמָּא וְלָשׁוֹן, וְהַאי אִית לֵיהּ פֻּמָּא וְלָשׁוֹן כְּלִילָן כַּחֲדָא. וְעַל דָּא בְּאוֹרַיְיתָא, (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה כְּתִיב. יוֹמָם, לָקֳבֵל לָשׁוֹן. לַיְלָה, לָקֳבֵל פֻּמָּא. וְכֹלָּא כָּלִיל כַּחֲדָא. וּבְכֹלָּא סָלִיק תְּאוֹמִים.

תּוֹמִים כְּתִיב, וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב תּוֹמִים, (בראשית כ״ה:כ״ד) וְהִנֵּה תוֹמִים בְּבִטְנָהּ. אִי תֵּימָא דִּבְגִין תַּרְוַויְיהוּ קָאֲמַר. לָאו הָכִי, דְּהָא עֵשָׂו לָא סָלִיק בְּרָזָא דָּא. אֶלָּא בְּגִין יַעֲקֹב קָאֲמַר, וּשְׁבָחָא דָּא, דְּהַוָּה בִּמְעָהָא דְּהַהִיא צַדָּקֶת, קָא מְשַׁבַּח קָרָא. וּבְגִין דְּהַוָּה תַּמָּן הַהוּא רָשָׁע, אִסְתַּלָּק מִתַּמָּן אֶלֶף.

וְכֹלָּא רָזָא חָדָא. יַעֲקֹב נָטִיל בְּרָזָא דִּילֵיהּ, תְּרֵין יַרְחִין נִיס"ן ואיי"ר, וְאִתְכְּלִיל אִיהוּ בְּרָזָא דְּסִיוָון, דְּאִיהוּ תְּאוֹמִים. עֵשָׂו, נָטִיל בְּרָזָא דִּילֵיהּ, תְּרֵין יַרְחִין תַּמּוּ"ז אָ"ב, וְאִיהוּ לָא אִשְׁתְּכַח, וְאִתְאֲבִיד, דְּהָא אֱלוּ"ל לָאו דִּילֵיהּ הוּא, וַאֲפִילּוּ אָ"ב, ט' יוֹם אִינּוּן דִּילֵיהּ, וְלָא יַתִּיר, וְאִתְאֲבִיד, וְלָא אִשְׁתְּכַח, וְלָאו אִיהוּ בְּרָזָא דִּתְאוֹמִים, אֶלָּא אִתְפְּרַשׁ לְחוֹדֵיהּ, וְסָטָא לְסִטְרָא אַחֲרָא בַּאֲפִיסָה וּשְׁמָמוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ט׳:ז׳) הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח.

וּבְגִין דְּיַעֲקֹב אִיהוּ תְּאוֹמִים, אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לִבְנוֹי בַּחֲדָשׁ תְּאוֹמִים, וְאוֹרַיְיתָא בְּרָזָא דִּתְאוֹמִים, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. בַּחֲדָשׁ תְּלִיתָאֵי, לְעֵם תְּלִיתָאֵי, בְּדַרְגִּין תְּלִיתָאִין, תּוֹרָה תְּלִיתָאֵי: תּוֹרָה, נְבִיאִים, וּכְתוּבִים. וְכֹלָּא חַד.

בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְגוֹ'. פַּרְשְׁתָּא דָּא בְּהַאי קְרָא אוּקְמוּהָ לֵיהּ לְעֵילָּא. תָּאנֵי רַבִּי חִיָּיא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמָטוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְּסִינַי, כְּנִישׁ לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַרְעִיין דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁגַּח לֵיהּ בְּכֻלְּהוּ, וְלָא אַשְׁכַּח בְּכֻלְּהוּ זַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל כַּפְּלוּ, אֶלָּא כֻּלְּהוּ זַרְעָא קַדִּישָׁא, כֻּלְּהוּ בְּנֵי קְשׁוֹט.

בְּהַהוּא זִמְנָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, הַשְׁתָּא אֲנָא בָּעֵי לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, מְשִׁיךְ לְהוּ בִּרְחִימוּתָא דַּאֲבָהָן, בִּרְחִימוּתָא דְּרַחֲימְנָא לְהוּ, וּבְאַתְוָון דַּעֲבָדִית לְהוּ. וְאַתְּ הֲוֵי לִי שְׁלוּחָא, וְאָתִיב מִלִּין אִלֵּין. אָמַר ר' יוֹסֵי אָמַר ר' יְהוּדָה, כַּךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, בְּמִלָּה דָּא הֲוֵי לִי שְׁלִיחָא מְהֵימָנָא, לְאַמְשָׁכָא יִשְׂרָאֵל אֲבַתְרָאי.

פרק יד

(שמות י״ט:ג׳) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְיָ' מִן הָהָר וְגוֹ'. וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, לְאַתְרָא דִּפְרִישָׁן גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים י״ח:י׳) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרַד וְגוֹ'.

תָּאנָא אָמַר ר' יְהוּדָה, כָּל זִמְנָא דְּגָלוּפֵי מַלְכָּא עִלָּאָה מִתְיַשְּׁרָן בְּאַתְרַיְיהוּ, עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחִידוּ, וְכָל עוֹבָדִין מִתְיַשְּׁרָן בְּקִיּוּמַיְיהוּ. (מאן כל עובדין מתיישרן בקיומייהו) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות לה) אֶת מַעֲשֵׂה יְיָ' כִּי נוֹרָא הוּא. מַאי כִּי נוֹרָא הוּא. אָמַר ר' אֶלְעָזָר, שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים י':י"ז) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. מַאי וְהַנּוֹרָא. דָּא יַעֲקֹב. וּכְתִיב, (בראשית כ"ה:כ"ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, כְּתַרְגּוּמוֹ, גְּבַר שְׁלִים. שְׁלִים בְּכֹלָּא. כַּךְ כָּל עוֹבָדִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁלֵימִין בִּשְׁלִימוּ, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יוֹמָא חַד הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּר' יְהוּדָה סָבָא, שָׁאֵילְנָא לֵיהּ, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:י"ז) וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה נּוֹרָא וְגוֹ'. מַאי קָא חָמָא, דְּקָאָמַר דְּאִיהוּ נוֹרָא. אָמַר לִי, חָמָא שְׁלִימוּ דִּמְהֵימָנוּתָא קַדִּישָׁא, דְּהֲוָה שְׁכִיחַ בְּהַהוּא אֲתָר, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּבְכָל אֲתָר דְּהַוִי שְׁלֵימוּתָא שְׁכִיחַ, אִקָּרֵי נוֹרָא.

אֲמֵינָא לֵיהּ, אִי הָכִי, אֲמַאי תַּרְגּוּמוֹ דְּחִילוּ, וְלָא שְׁלִים. אָמַר לִי, לֵית דְּחִילוּ אֶלָּא בְּאֲתָר דְּהַוִי שְׁלֵימוּתָא שְׁכִיחַ, וּבְכָל אֲתָר דְּהַוִי שְׁלֵימוּתָא שְׁכִיחַ, אִתְקְרֵי נוֹרָא. דִּכְתִיב, (תהלים לה) יִרְאוּ אֶת יְיָ' קְדוֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו, מִמַּשְׁמַע דְּקָאָמַר כִּי אֵין מַחְסוֹר, בַּאֲתָר דְּלֵית מַחְסוֹר, שְׁלֵימוּתָא שְׁכִיחַ.

תָּאנָא (משלי ל':ד') מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, אָמַר ר' יוֹסֵי, דָּא הוּא מֹשֶׁה, דִּכְתִיב וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו, דָּא הוּא אַהֲרֹן. דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:י"ב) וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה. מִי צָרַר מַיִם בַּשִּׂמְלָה, דָּא אֱלִיָּהוּ. דִּכְתִיב, (מלכים א י"ז:א') אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְּבָרִי. מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ, דָּא הוּא אַבְרָהָם. דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית ב':ד') אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בְּאַבְרָהָם.

הוּא תָּנֵי הַאי, וְהוּא אָמַר, מִי עָלָה שָׁמַיִם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהילים מ"ז:ו') עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה (מי עלה תקון בסוד את האור אמנם בתרועה וירד בסוד ויבדל, הבדילו לו אלהים בתרועה) מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (איוב י"ב:י') אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְגוֹ'. מִי צָרַר מַיִם בַּשִּׂמְלָה דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב בֵּיהּ (איוב כ"ו:ח') צוֹרֵר מַיִם בְּעָבָיו. מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית ב':ד') בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. תּוּ אָמַר, מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וְגוֹ', אֵלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע קִטְרֵי עָלְמָא, אֵשׁ רוּחַ מַיִם וְעָפָר.

אָמַר ר' יֵיסָא, אִתְחָזוֹן מִלּוֹי דְּר' יוֹסֵי, דְּלָא מִתְקַיְּימָאן. כַּד מָטוּ מִלִּין אִלֵּין לְגַבֵּיהּ דְּר' שִׁמְעוֹן, אָנַח יְדוֹי בְּרֵישֵׁיהּ דְּר' יוֹסֵי וּבָרְכֵיהּ, וְאָמַר שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ, וְהָכִי הוּא. אָמַר לֵיהּ מְנָא לָךְ. אָמַר הָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, דְּהָוָה אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא.

יוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב ר' שִׁמְעוֹן בְּתַרְעָא דְּצִפּוֹרִי, אָמַר לֵיהּ ר' יֵיסָא, הַאי דְּאָמַר ר' יוֹסִי, מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וְגוֹ', זִמְנָא חֲדָא אָמַר, דָּא מֹשֶׁה. לְבָתַר אָמַר, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְבָתַר אָמַר, אִלֵּין ד' קְטִירִין אֵשׁ רוּחַ מַיִם וְעָפָר. וַחֲמֵינָא לֵיהּ לְמֹר דְּבָרֵכֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמַר, וְהָכִי הוּא, וְכֻלְּהוּ מִלֵּי אִתְקַיְּימוּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ בְּחַד מַתְקְלָא סַלְקָא. אִתְרְגִּישׁ ר' יֵיסָא בְּמִלּוֹי דְּר' שִׁמְעוֹן, וְאָמַר וַדַּאי הַאי הָכִי הוּא, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא מִקַּמֵּיהּ דְּמֹר זִמְנָא אַחֲרָא. (אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם. דכתיב, (תהילים פ״ט:ג׳) כי אמרתי עולם חסד יבנה. אבל)

וְכֻלָּא שַׁפִּיר. אֲבָל סוֹפָא דִּקְרָא מַאי קָא מַיְירֵי דִּכְתִיב, (משלי ל׳:ד׳) מַה שְּׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע. מַה שְׁמוֹ תִּינַח, מַה שֵּׁם בְּנוֹ מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, רָזָא דְּמִלָּה הָא אוֹלִיפְנָא לְרַ' אֶלְעָזָר בְּרִי. אָמַר לֵיהּ, לֵימָא לִי מֹר, דְּהָא בְּחֶלְמֵי שָׁאִילְנָא קַמֵּיהּ דְּמֹר הַאי מִלָּה, וְאָמַר לִי, וַאֲנַשְׁינָא לָהּ. אָמַר לֵיהּ, אִי אֵימָא תִּדְכַּר. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי. דְּהָא מַה דְּאוֹלִיפְנָא קַמֵּי דְּמֹר יוֹמָא דָּא אַדְכַּרְנָא.

אָמַר לֵיהּ רָזָא דְּמִלָּה, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וּכְתִיב (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וּבְרָזָא עִלָּאָה, וְהַאי אִקְרֵי בְּנוֹ. אָמַר יָנוּחַ דַּעְתֵּיהּ דְּמֹר, דְּהָא רָזָא דָּא יַדְעָנָא. אַדְהָכִי, לָא אִדְכַּר ר' יֵיסָא, חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ, אָזַל לְבֵיתֵיהּ, אַדְמוּךְ, אַחְזְיאוּ לֵיהּ בְּחֶלְמָא, חַד סִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא, דְּהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ, חָכְמָה וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדְּשׁוֹ.

אִתְעַר, אָזַל לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, נָשַׁק יְדוֹי, אָמַר, הָכִי חֲמֵינָא בְּחֶלְמָא. זִמְנָא אַחֲרָא חֲמֵינָא בְּחֶלְמָא, חַד סִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא דְּאַחְזִיוּ קַמַּאי, וַהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ, חָכְמָה וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדְּשׁוֹ, חָכְמָה לְעֵילָּא, תִּפְאֶרֶת לְתַתָּא. בְּמִקְדְּשׁוֹ לְגַבַּיְיהוּ. וְהָכִי חֲמֵינָא בְּחֶלְמָא זִמְנָא חֲדָא. וְהָכִי אִשְׁתַּכְחָנָא בְּפוּמַאי. אָמַר לֵיהּ ר' שִׁמְעוֹן, עַד כְּעַן רַבְיָא אַנְתְּ, לְמֵיעַל בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא, וְהָא כֹּלָּא אַחְזִיאוּ לָךְ. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, מַה שְּׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע. חָכְמָה שְׁמוֹ, תִּפְאֶרֶת בְּנוֹ.

תנא (שמות י״ט:ג׳) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּזַכֵּי לִיקָרָא דָּא, דְּאוֹרַיְיתָא אַסְהִיד בְּגִינֵיהּ כַּךְ. (תאני ר' יהודה) תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, כַּד סַלְקִין, סַלְקִין לְאֲתָרָא, סַלְקִין לְרִבּוּ, סַלְקִין לְמַלְכוּ, אֲבָל מֹשֶׁה כַּד סָלִיק, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

ר' יוֹסִי אָמַר, מִכָּאן אָמְרוּ חַבְרַיָּא, הַבָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ, דִּכְתִיב וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וַיִּקְרָא אֵלָיו יְיָ'. דְּמַאן דְּבָעֵי לְאִתְקָרְבָא, מְקָרְבִין לֵיהּ.

פרק טו

וַיִּקְרָא אֲלֵיו יְיָ מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְגוֹ'. ר' יִצְחָק פָּתַח, (תהילים ס"ה:ה') אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, וְקָרִיב לֵיהּ, לְמִשְׁרֵי בְּגוֹ הֵיכָלָא קַדִּישָׁא, דְּכָל מַאן דְּאִיהוּ אִתְרְעֵי בֵּיהּ לְפוּלְחָנֵיהּ, רָשִׁים הוּא מֵרְשִׁימִין דִּלְעֵילָּא, לְמִנְדַּע דְּהָא הוּא אִתְבָּחַר מִכָּל־מַיִּהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, לְמִשְׁרֵי בְּמְדוֹרוֹי. וְכָל מַאן דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ הַהוּא רְשִׁימָא, אַעְבַּר בְּכָל תַּרְעִין דִּלְעֵילָּא, וְלֵית דְּיִמְחֵי בִּידוֹי.

ר' יְהוּדָה אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּעָלֵיהּ כְּתִיב אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב, וּכְתִיב בֵּיהּ (שמות כ"ד:ב') וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל יְיָ' וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ. כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב: אִלֵּין נוּקְבֵי, וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אִלֵּין דּוּכְרִין.

ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, כֹּה תֹאמַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר ו':כ"ג) כֹּה תְבָרְכוּ. וּכְתִיב, (תהילים קמ"ה:י') וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה, כְּלוֹמַר יְבָרְכוּ כֹּה. כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, בַּאֲמִירָה. וְהַיְינוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא. וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ד':י"ג) וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ. וּכְתִיב (דברים כ"ו:ג') הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ. לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, דּוּכְרִין, דְּאִתּוּ מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, (ס"א יוסי) הוֹאִיל וַאֲתֵינָא לְהַאי, מַה הוּא הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ. לַיְיָ' אֱלֹהֵינוּ, מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ ר' שִׁמְעוֹן, וְכִי הַאי בִּלְחוֹדוֹי הוּא. וְהָא כְּתִיב (דברים ח':ז') כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְגוֹ'. (דברים ז':ט"ז) אֲשֶׁר יְיָ' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לָךְ. (דברים ד':כ"ד) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, וְכֻלְּהוּ הָכִי.

אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, כָּל הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱלוֹהַּ. וְכָל הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּזַרְעָא קַדִּישָׁא, לְאַרְעָא קַדִּישָׁא סַלְקָא. וּשְׁכִינְתָּא בְּאַתְרָהּ יָתְבָא. וְהַאי בְּהַאי תַּלְיָא. וּמֹשֶׁה לָא קָאָמַר אֱלֹהֶיךָ, אֶלָּא לְאִינּוּן דַּהֲווֹ זְמִינִין לְמֵיעַל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וּלְקַבְּלָא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא. וּמַה דְּלָא אָמַר אֱלֹהֵינוּ, מִשּׁוּם דְּהָא מֹשֶׁה לָא זָכָה לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּבְגִינֵי כַּךְ, אֱלֹהֶיךָ וַדַּאי בְּכָל אֲתָר, מִשּׁוּם דְּאִינּוּן הֲווֹ זְמִינִין לְמֵיעַל תַּמָּן.

אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא. אֲבָל הָכָא כְּתִיב, (דברים כ"ו:ג') וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ, וְהָא אִינּוּן בְּאַרְעָא שַׁרְיָין, מַאי טַעֲמָא אֱלֹהֶיךָ, וְלֹא אֱלֹהֵינוּ. אֶלָּא אִינּוּן בַּעְיָין לְאַחֲזָאָה וּלְאוֹדָאָה, דִּבְגִינֵי דְּחֶסֶד עִלָּאָה, זָכָאן לְכָל הַאי, וְשַׁרְיָין בְּאַרְעָא, וְעָאֲלָן לְהַהִיא אַרְעָא, וְעָבִיד עִמְּהוֹן כָּל אִינּוּן טָבָאן, וּבְגִינֵי כַּךְ, הֲווֹ

אַמְרִי מִלִּין אִלֵּין לַכֹּהֵן, (ולא לבר נש אחרא) דִּכְתִּיב הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ, (והכי הוא ודאי) מְשׁוּם דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד.

כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, לְהַהוּא אֲתָר דְּאִתְחֲזֵי לְהוּ. וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּהַהוּא אֲתָר שְׁלִים דְּאִתְחֲזֵי לְהוּ, דְּהָא יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, תְּרֵין דַּרְגִּין אִסְתָּלָקוּ, וּבְדַרְגָּא חַד סַלְקִין, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא אִקְרֵי. וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, לְאַחֲזָאָה חָכְמְתָא, וּלְאִשְׁתְּעֵי בְּרוּחַ חָכְמְתָא, טִיבוּ וּקְשׁוֹט דְּעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִּיב וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ.

תַּנְיָא, אָמַר ר' יוֹסֵי, זִמְנָא חָדָא הֲוֵינָא אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲוָה ר' חִיָּיא בְּרֵי עִמִּי. עַד דַּהֲוֵינָא אָזְלִין, אַשְׁכַּחְנָא חַד גְּבָר, דְּהֲוָה לָקִיט בְּחַקְלָא, עֲשָׂבִין לְאַסְוָותָא. קָרִיבְנָא לְגַבֵּיהּ, אֲמִינָא לֵיהּ, בַּר נָשׁ, קוּטְרָא דְּקוּטְרֵי דַּעֲשָׂבִין לְמָה. לָא זָקִיף רֵישֵׁיהּ, וְלָא אָמַר מִידִי. אַהֲדְרָנָא זִמְנָא אָחֳרָא וַאֲמִינָא הַאי, וְלָא אָמַר מִידִי. אֲמִינָא לֵיהּ לְרַבִּי חִיָּיא בְּרִי, אוֹ הַאי בַּר נָשׁ אָטִים אוּדְנִין, אוֹ שַׁטְיָא, אוֹ חַכִּימָא. יָתִיבְנָא גַּבּוֹי. לְבָתַר לָקִיט אינּוּן עֲשָׂבִין, וְאָחִיד לוֹן, וְחָפָא עֲלֵיהוֹן טַרְפֵּי גּוּפְנִין.

אָמַר לָן, אֲנָא חֲמֵינָא דְּיוּדָאִין אָתוּן, וְיוּדָאִין אַמְרֵי עֲלַיְיהוּ, דְּאִינּוּן חַכִּימִין, אִי לָא דְּחַיְיסְנָא עֲלַיְיכוּ הַשְׁתָּא, תֶּהֱוֹון רְחִיקִין מִבְּנֵי נָשָׁא כִּסְגִירָא דָּא, דְּמַרְחִקִין לֵיהּ מִכֹּלָּא, דְּהָא אֲנָא חֲמֵינָא, דְּרֵיחָא דְּחַד עִשְׂבָּא דְּהַהוּא קָרִיב גַּבֵּיכוֹן, עָאל בְּגוּפַיְיכוּ, וְתֶהֱוֹון רְחִיקִין תְּלָתָא יוֹמִין. אֶלָּא אֲכִילוּ אִלֵּין תּוּמֵי בָּרָא וְתִתְסוּן,

אֲכַלְנָא מִנַּיְיהוּ דַּהֲווֹ שְׁכִיחִין קַמָּן, וְאַדְמַכְנָא, וְאִתְקַטַרְנָא בְּזֵיעָא, עַד עִידָּן סַגֵּי. לְבָתַר אִתְעַרְנָא, אָמַר לָן הַהוּא גַּבְרָא, הַשְׁתָּא אֱלָהֲכוֹן עִמְּכוֹן, דְּאַשְׁכַּחְתּוּן לִי, דְּהָא אַסְוָותָא דְּגוּפַיכוֹן עַל יְדֵי אִשְׁתְּלִים.

עַד דַּהֲוֵינָא אָזְלִין, אָמַר לַן, כָּל בַּר נָשׁ בָּעֵי לְאִשְׁתְּעֵי בְּבַר נָשׁ אַחֲרָא, כְּפוּם אָרְחוֹי, דְּהָא לְנוּקְבָא כְּפוּם אָרְחוֹי. לְגַבְרָא דְּגַבְרֵי כְּפוּם אָרְחוֹי. אֲמִינָא לְרַבִּי חִיָּיא בְּרִי, הַיְינוּ דִּכְתִּיב, כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. (ס"א כה תאמר לבית יעקב בההוא אתר דאתחזי להו. ותגיד לבני ישראל בההוא אתר שלים דאתחזי להו. דהא יעקב וישראל תרין דרגין אינון ובדרגא חד סלקין אלא ישראל שלימותא דבלא אקרי)

אָמַר לָן, חֲמִיתוּן דְּלָא זָקִיפְנָא רֵישָׁאי, וְלָא אִשְׁתְּעֵינָא בַּהֲדַיְיכוּ, מִשּׁוּם דְּאַבָּא, חַכִּימָא בַּעֲשָׂבִין מִכָּל בְּנֵי דָּרָא הֲוָה. וְאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא אָרְחוֹי דְּכָל עֲשָׂבִין, דִּבְהוֹן קְשׁוֹט, וַאֲנָא בְּכָל שַׁתָּא מָדוֹרָאי בֵּינַיְיהוּ.

וְהַאי עִשְׂבָּא דַּחֲמִיתוּן, דַּחֲפֵינָא לֵיהּ בְּטַרְפֵּי דְּגוּפְנִין אִלֵּין, בְּבֵיתָאי אִית אֲתָר חַד, וְהוּא לְסַטָר צָפוֹן, וּבְהַהוּא אֲתָר נָעִיץ חַד רֵיחָיָא, וּמֵעֵינָא דְּהַהוּא רֵיחָיָא, נָפִיק חַד גְּבַר בְּתְרֵין רֵישִׁין, וְחַרְבָּא שִׁינָנָא בִּידֵיהּ וּבְכָל יוֹמָא קָא מְצַעַר לָן. וַאֲנָא לְקִיטְנָא הַאי עִשְׂבָּא, וְזִילוּ

אֲבָתְרַאי, וְתֶחְמוּן חֵילֵיהּ דְּהַאי עִשְׂבָּא, וּמַה דִּי אֱלָהָא עִלָּאָה גַּלֵּי בְּעָלְמָא, וְלֵית מַאן דְּיֵדַע אָרְחוֹי בְּכֹלָּא.

אֲזִילְנָא אֲבָתְרֵיהּ, עַד דַּהֲוֵינָא אַזְלֵי בְּאָרְחָא, מָאִיךְ לְחַד נוּקְבָא בְּעַפְרָא, וְשַׁוִּי מֵהַהוּא עִשְׂבָּא בְּנוּקְבָא, נָפַק חַד חִוְיָא וְרֵישָׁא דִּילֵיהּ סַגִּי. נָטַל חַד סַנְטִירָא, (נ"א סודרא) וְקָטִיר לֵיהּ כְּחַד גַּדְיָא. דָּחֵילְנָא. אָמַר לוֹן זִילוּ אֲבָתְרַאי.

עַד דְּמָטֵינָא לְבֵיתֵיהּ. חֲמֵינָא הַהוּא אֱתָר בְּחָשׁוֹכָא, בָּתַר חַד כּוֹתָלָא. נָטַל חַד שַׁרְגָּא וְדָלִיק דְּלֵיקָא סַחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אֱתָר דְּרֵיחַיָּא. אָמַר לוֹן, מִפָּה דְּתֶחֱמוּן, לָא תִּדְחָלוּן וְלָא תִּשְׁתָּעוּן מִידִי.

אַדְהָכִי, שָׁרֵי חִוְיָא מִקְּטָרוֹי, וְכַתַּשׁ בְּקִיסְטָא מֵהַהוּא עִשְׂבָּא. וְשַׁוִּי בְּרֵישֵׁיהּ דְּחִוְיָא. עָאל חִוְיָא בְּהַהוּא עֵינָא דְּרֵחַיָּא, וּשְׁמַעְנָא קָלָא דְּכָל אֱתָר מִזְּדַעְזָעָא. בָּעֵינָן לְמֵיפַק, אֲחִיד בִּידָנָא הַהוּא גַּבְרָא, אָמַר, לָא תִּדְחָלוּן קְרִיבוּ גַּבָּאי.

אַדְהָכִי, נָפַק חִוְיָא שְׁתִית דָּמָא, נָקִיט הַהוּא גַּבְרָא מֵהַהוּא עִשְׂבָּא, וְשַׁוִּי בְּרֵישֵׁיהּ כְּבָקַדְמֵיתָא. עָאל בְּהַהוּא עֵינָא דְּרֵחַיָּא. לְשַׁעֲתָא זְעִירָא, חֲמֵינָא, דְּנָפִיק מֵהַהוּא עֵינָא חַד גַּבְרָא בִּתְרִין רֵישִׁין, וְחִוְיָא שַׁרְיָיא סַחֲרָנֵיהּ דְּקִדְלוֹי. עָאל בְּהַהוּא עֵינָא דְּרֵחַיָּא וְנָפַק תְּלַת זִמְנֵי. הָוָה אָמַר, זְקִיטָא זְקִיטָא, וַוי לְאִימֵיהּ דְּלְהַהוּא אֱתָר אוֹבִיל לֵיהּ.

אַדְהָכִי, אִתְעָקַר רֵיחַיָּא מֵאַתְרֵיהּ, וְנָפְקוּ, גַּבְרָא וְחִוְיָא, וְנָפְלוּ וּמִיתוּ תַּרְוַוֵיהוּ. וַאֲנָן דְּחִילְנָא סַגִּי. אָמַר לָן הַהוּא גַּבְרָא, דָּא הוּא חֵילָא דְּעִשְׂבָּא דַּאֲנָא לָקִיטְנָא קָמַיְיכוּ, וּבְגִינֵי כַּךְ לָא אִשְׁתָּעֵינָא בַּהֲדַיְיכוּ, וְלָא זָקִיפְנָא רֵישָׁאי, בְּשַׁעֲתָא דְּקָרִיבְתּוּן גַּבָּאי.

אָמַר לוֹן אִילוּ יָדְעִין בְּנֵי נָשָׁא חָכְמְתָא, דְּכָל מַה דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, וְחֵילָא דְּכָל מַה דְּאִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, יִשְׁתְּמוֹדְעוּן חֵילָא דְּמָארֵיהוֹן, בְּחָכְמְתֵיהּ סַגִּיאָה. אֲבָל לָא טָמִיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָכְמְתָא דָּא מִבְּנֵי נָשָׁא, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא יִסְטוֹן מֵאָרְחוֹי, וְלָא יִתְרַחִיצוּ בְּהַהִיא חָכְמְתָא וְיִנְשׁוּן לֵיהּ.

כַּד אֲתֵינָא, וַאֲמֵינָא הָנֵי מִלֵּי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר וַדַּאי חַכִּימָא הֲוָה. וְתָא חֲזֵי, לֵית עִשְׂבָּא וְעִשְׂבָּא דְּאִתְיְילִיד בְּאַרְעָא, דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ חָכְמְתָא סַגִּיאָה, וְחֵילֵיהּ בִּשְׁמַיָּא סַגְיָא. תָּא חֲזֵי, מִן אִלָּנָא. דִּבְכָל אֱתָר דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לְבַר נָשׁ, (ויחי ר"נ ע"א) בְּאִלָּנָא מִתְדָּכֵי. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּיִתְעַר חֵילֵיהּ דִּלְעֵילָּא דְּאִתְפָּקְדָא עֲלוֹי, דְּהָא הַהוּא חֵילָא דְּאִתְפָּקְדָא עֲלוֹי כַּד אִתְעָרָא, מְבָעֲרָא רוּחַ מְסָאֲבָא, וְאִתְדַּכֵּי בַּר נָשׁ. וְעָלָךְ אֲמֵינָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁזְבָךְ.

פרק טז

(שמות י״ט:ד׳) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. מַאי כַּנְפֵי נְשָׁרִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּרַחֲמֵי. דִּכְתִיב, (דברים לכ) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וְגוֹ׳. וְהַיְינוּ רָזָא דְּאָמַר ר׳ שִׁמְעוֹן, (משלי ל׳:י״ט) דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. מַאי בַּשָּׁמַיִם. בְּרַחֲמֵי. מַה נֶּשֶׁר אִשְׁתְּכַח בְּרַחֲמֵי עַל בְּנוֹי, וְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בְּרַחֲמֵי לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְדִינָא לְגַבֵּי עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

ר׳ אֶלְעָזָר, הָוָה אָזִיל מִקַּפּוּטְקִיָא לְלוּד, וַהֲוָה אָזִיל ר׳ יוֹסֵי וְר׳ חִיָּיא עִמֵּיהּ, קָמוּ בְּנָהוֹרָא, כַּד נָהִיר יָמָּא, וַהֲווּ אָזְלֵי. אָמַר ר׳ חִיָּיא, חֲמֵינָא הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן הָא אַרְיֵה בֵּימִינָא, שׁוֹר מִשְּׂמָאלָא, (ק״כ ע״א) נֶשֶׁר בְּאֶן אֲתַר דּוּכְתֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ ר׳ אֶלְעָזָר, בְּאַתְרָא (נ״א דיעקב) דְּיָנְיקָא שַׁרְיָא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּנֶשֶׁר בְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח, רַחֲמֵי לְבָנוֹי, דִּינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹבִיל לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי. וּבְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, דִּכְתִיב וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים. וּכְתִיב כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ. מְנָלָן דְּנֶשֶׁר רַחֲמֵי אִקְרֵי. דִּכְתִיב דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. בַּשָּׁמַיִם מַמָּשׁ. וּבְגִינֵי כַּךְ אַרְיֵה לִימִינָא. שׁוֹר לִשְׂמָאלָא. נֶשֶׁר בֵּינַיְיהוּ וְאַחִיד לוֹן. אָדָם כָּלִיל כֻּלְּהוּ, וְכֹלָּא אִתְּכְלִילָן בֵּיהּ, דִּכְתִיב וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה.

פרק יז

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְגוֹ׳. ר׳ אַבָּא פָּתַח, (שיר השירים ח׳:ח׳) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲחוֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר בָּהּ. אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִקְרֵי אָחוֹת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ, הַיְינוּ דְּתָנֵינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְּסִינַי, לָא הָוָה בָּהוֹן זַכְוָון, וְעוֹבָדִין טָבִין, לְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ, דִּכְתִיב וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ. דְּהָא אִינּוּן תִּקּוּנָא וּשְׁפִירוּ דְּאִתְתָּא, וְלֵית שַׁפִּירוּ דְּאִתְתָּא אֶלָּא אִינּוּן. מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲחוֹתֵנוּ. מַה יִתְעֲבִיד מִינָהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְגְּלֵי בְּטוּרָא דְּסִינַי, לְמַלְּלָא בְּפִתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, וְיִפְרַח נִשְׁמָתְהוֹן מִנַּיְיהוּ.

אָמַר ר׳ יוֹסֵי. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְּסִינַי, בְּהַהוּא לֵילְיָא וְנָגְהֵי, תְּלָתָא יוֹמִין דְּלָא אִזְדַּוְּוגוּ לְאִנְתְּתַיְיהוּ, אָתוּ מַלְאָכִין עִלָּאִין, וְקַבִּילוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּאַחֲוָותָא. אִינּוּן מַלְאָכִין לְעֵילָּא, וְיִשְׂרָאֵל מַלְאָכִין לְתַתָּא. אִינּוּן מְקַדְּשִׁין שְׁמָא עִלָּאָה לְעֵילָּא, וְיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁין שְׁמָא עִלָּאָה לְתַתָּא.

וְאִתְעַטְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעִין כִּתְרִין בְּהַהוּא לֵילְיָא. וּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי הֲווֹ אֲמְרֵי אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ, דְּלֵית בָּהּ זַכְוָון וְעוֹבָדִין טָבִין. מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲחוֹתֵנוּ, כְּלוֹמַר מַה יְקָר וּרְבוּ נַעֲבִיד לְאַחֲתָנָא דָּא בְּיוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְגְּלֵי בְּטוּרָא דְּסִינַי לְמֵיהַב לְהוּ אוֹרַיְיתָא. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כְּתִיב הָיוּ נְכוֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה וְהַיְינוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאִתְגַּלָּאָה בְּטוּרָא דְּסִינַי, קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פָּמַלְיָיא דִּילֵיהּ, אָמַר לוֹן, הַשְׁתָּא יִשְׂרָאֵל רַבְיָין, דְּלָא יַדְעִין נִימוּסַי, וַאֲנָא בָּעֵי לְאִתְגַּלֵּי עֲלַיְיהוּ, אִי אִתְגַּלֵּי עֲלַיְיהוּ בְּחֵילָא דִּגְבוּרָה, לָא יַכְלִין לְמִסְבַּל. אֲבָל אִתְגַּלֵּי עֲלַיְיהוּ בְּרַחֲמֵי, וִיקַבְּלוּן נִימוּסַי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַדַּאי דְּאִיהוּ רַחֲמֵי מְנָלָן. דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ב:י') וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד.

וּבְהַאי אִתְגַּלֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אַקְדִּים לְהוּ רַחֲמֵי בְּקַדְמִיתָא. וּלְבָתַר אִתְיְיהִיב לְהוּ אוֹרַיְיתָא, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דְּהָכִי אִתְחָזֵי לְהוּ, דִּבְגִינֵי כַּךְ יִשְׂרָאֵל אִקְרוּן.

בְּהִיוֹת הַבֹּקֶר, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ג:ד') בֹּקֶר לֹא עָבוֹת. הָא אִי הֲוָה עָבוֹת קַדְרוּתָא אִשְׁתְּכַח, וְלָא אִתְגַּלְיָיא חֶסֶ"ד. וְאֵימָתַי אִתְגַּלְיָיא חֶסֶ"ד. בַּבֹּקֶר. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מה) הַבֹּקֶר אוֹר. דְּכַד נָהִיר צַפְרָא, חֶסֶ"ד אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, וְדִינִין מִתְעַבְּרָן. וּבְזִמְנָא דְּלָא נָהִיר בֹּקֶר, דִּינִין עַד כְּעַן לָא מִתְעַבְּרָן. דִּכְתִיב, (איוב ל"ח:ז') בְּרָן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. כֵּיוָן דְּאִתְעַבְּרָן אִינּוּן כֹּכָבַיָּא וְנָהִיר שִׁמְשָׁא, בֵּיהּ שַׁעֲתָא כְּתִיב, בֹּקֶר לֹא עָבוֹת. וְחֶסֶ"ד אִתְעַר בְּעָלְמָא תַּתָּאָה, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, בְּהִיוֹת הַבֹּקֶר. וְכֵיוָן דְּמִתְעַבְּרָן כֹּכָבַיָּא בֹּקֶר אִשְׁתְּכַח. (נ"א דאתער בקר, דינין לא אשתכחו)

אָמַר ר' יוֹסֵי, בְּהִיוֹת הַבֹּקֶר שָׁאנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְגַּלָּאָה בְּטוּרָא דְּסִינַי. תָּאנָא, בְּהִיוֹת הַבֹּקֶר, כַּד אִתְעַר זְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית י"ט:כ"ז) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר.

פרק יח

וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים, אָמַר רַבִּי אַבָּא, קֹלֹת כְּתִיב חָסֵר. תְּרֵין קָלִין דְּאַהֲדְרוּ לְחַד, דָּא נָפְקָא מִן דָּא, רוּחָא מִמַּיָּא. וּמַיָּא מֵרוּחָא. תְּרֵין דְּאִינּוּן חַד, וְחַד דְּאִיהוּ תְּרֵי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, קֹלֹת חַד, וְאִיהוּ קָלָא רַבְרְבָא תַּקִּיפָא, דְּלָא פַּסְקַת לְעָלְמִין, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברים ה':י"ט) קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף דְּהָא שְׁאַר קָלִין אִתְפַּסְקָן, דְּתַנְיָא, בְּאַרְבָּעָה תְּקוּפִין בַּשָּׁתָּ, קָלָא אִתְפַּסְקַת, וּכְדֵין דִּינִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא. וְהַאי קָלָא דְּכָלִיל שְׁאַר קָלִין בֵּיהּ, לָא אִתְפְּסַק לְעָלְמִין, וְלָא אִתְעֲבַר מִקִּיּוּמָא שְׁלִים וְתוּקְפָּא דִּילֵיהּ. תָּאנָא, הַאי קָלָא, קָלָא דְּקָלִין, קָלָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאַר קָלִין.

אָמַר ר' יְהוּדָה, לֵית קָלָא, אֶלָּא מִסְטָרָא דְּרוּחָא וּמַיָּא וְאֶשָּׁא. וְכֹלָּא (דבר אחר וכלא) עָבִיד קָלָא, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב קוֹלֹת. וּבְרָקִים, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים קל"ה:ז') בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה, שַׁלְהוֹבָא בְּעוּטָרֵי, קְטִירָא דְּרַחֲמֵי בְּחִיבָּתָא, דְּלָא (שקיע) שְׁכִיחוּ.

תָּנָא, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּסְטַר גְּבוּרָה, אוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי בִּסְטַר שְׂמָאלָא הֲוִי. אָמַר לֵיהּ, אִתְהַדַּר לִימִינָא. דִּכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וּכְתִיב (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ וְגוֹ'. אַשְׁכְּחַן שְׂמָאלָא דְּאִתְחֲזַר לִימִינָא, וִימִינָא לְשְׂמָאלָא, הָא גְּבוּרָה לְשְׂמָאלָא (דבר אחר לימינא).

וְעָנָן כְּבֵד עַל הָהָר וְגוֹ', עֲנָנָא תַּקִּיף, דְּשַׁקִּיעַ בְּאַתְרֵיהּ, דְּלָא נָטִיל. וְקוֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד, מִגּוֹ דַּעֲנָנָא תַּקִּיף הֲוָה, נָפִיק הַהוּא קָלָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דברים ה':כ') וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תְּלַת חֲשׁוֹכֵי הֲווֹ, דִּכְתִיב חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל. וְהַהוּא קָלָא הֲוָה נָפִיק פְּנִימָאָה מִכֻּלְּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, פְּנִימָאָה דְּכֹלָּא הֲוָה, דְּבֵיהּ כְּתִיב, קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף.

פרק יט

אָמַר ר' אַבָּא כְּתִיב (שמות כ':ט"ו) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. רֹאִים, שֹׁמְעִים מַבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא הָכִי תָּנִינָן, אִינּוּן קַלִּין, הֲווֹ מִתְגַּלְּפֵי בְּהַהוּא חֲשׁוֹכָא וַעֲנָנָא וְקַבְּלָא, וּמִתְחַזְיָין בְּהוּ, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי גּוּפָא, וְחָמָאן מַה דְּחָמָאן, וְשָׁמְעִין מַה דְּשָׁמְעִין, מִגּוֹ הַהוּא חֲשׁוֹכָא וְקַבְּלָא וַעֲנָנָא, וּמִגּוֹ הַהוּא חֵיזוּ דַּהֲווֹ חָמָאן, הֲווֹ נְהִירִין בִּנְהִירוּ עִלָּאָה, וְיַדְעִין, מַה דְּלָא יָדְעוּ דָּרִין אַחֲרָנִין, דְּאָתוּ בַּתַּרְייהוּ.

וְכֻלְּהוּ, הֲווֹ חָמָאן אַפִּין בְּאַפִּין, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ה':ד') פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְיָ' עִמָּכֶם. וּמַאן הֲווֹ חָמָאן. תָּאנֵי רַבִּי יוֹסֵי, מִנְּהִירוּ דְּאִינּוּן קַלָּן, דְּלָא הֲוָה קוֹל, דְּלָא הֲוָה נָהִיר בִּנְהִירוּ, דְּמִסְתַּכְלֵי בֵּיהּ כָּל גְּנִיזִין, וְכָל טְמִירִין, וְכָל דָּרִין דְּיֵיתוּן עַד מַלְכָּא מְשִׁיחָא. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת, רֹאִים רְאִיָּה מַמָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכָל הָעָם רֹאִים. רֹאִים: כְּמָה דַּאֲמִינָא, דְּחָמוּ מִנְּהִירוּ דְּאִינּוּן קַלָּן, מַה דְּלָא חָמוּ דָּרִין בַּתְרָאִין אַחֲרָנִין. אֶת הַקּוֹלוֹת: כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה ו) וְאֶרְא אֶת יְיָ'. וְאֶרָא יְיָ', לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶת יְיָ'. אוּף הָכָא, וְכָל הָעָם רֹאִים הַקּוֹלוֹת לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶת הַקּוֹלוֹת.

כְּגַוְונָא דָּא, אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, דְּהָא אִתְּיִן דְּבְאוֹרַיְיתָא, לְאִסְתַּכְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא (נ"א בחכמתא) אִתְּיְיהִיבוּ. (שמות כ':י"ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ (משלי ג':ט') כַּבֵּד אֶת יְיָ' מֵהוֹנֶךָ. וְכֻלְּהוּ לְאִתְכְּלָלָא בְּהוּ מִלָּה אַחֲרָא. אוּף הָכָא, אֶת הַקּוֹלוֹת, לְאַסְגָּאָה הַהוּא קָלָא אַחֲרָא לְתַתָּא, דְּכְנִישׁ לוֹן לְגַבֵּיהּ, מַה דְּנָפִיק מִנַּיְיהוּ, דְּבֵיהּ חָמָאן וּמִסְתַּכְּלָן בְּחָכְמְתָא

עִלָּאָה כָּל גִּנְזִין עִלָּאִין, וְכָל רָזִין טְמִירִין וּסְתִימִין, מַה דְּלָא אִתְגַּלְיָיא לְדָרִין בַּתְרָאִין, דְּאָתוּ בַּתְרֵיהוֹן, וְלָא לְדָרִין דְּיִיתוּן לְעָלְמִין, עַד זִמְנָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:ח') כִּי עַיִן בְּעַיִן יֶרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ' צִיּוֹן. וְאֶת הַלַּפִּידִים, בְּקַדְמִיתָא בְּרָקִים, וְהַשְׁתָּא לַפִּידִים. כֹּלָא חַד. אֲבָל מִדְּאִתְתָּקָנוּ בְּתִקּוּנוֹי לְאִתְחֲזָאָה, אִתְקְרוּן הָכִי.

וְאֵת קוֹל הַשּׁוֹפָר. תָּאנֵי רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (תהילים ס"ב:י"ב) אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמַעְתִּי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אָנֹכִי, וְלֹא יִהְיֶה לְךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קוֹל בַּשּׁוֹפָר מִבְּעֵי לֵיהּ. הַשּׁוֹפָר לָמָּה. אֶלָּא, הַהוּא קוֹל דְּאִקְרֵי שׁוֹפָר. דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ה:ט') וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, בְּדָא אִתְבְּרֵי (אתקרי) שׁוֹפָר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה שּׁוֹפָר, אַפִּיק קָלָא, אֶשָּׁא וְרוּחָא וּמַיָּא, אוּף הָכָא, כֹּלָּא אִתְכְּלִיל בְּהַאי, וּמִדָּא נָפְקִין קָלִין אַחֲרָנִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, קוֹל דְּנָפִיק מִשּׁוֹפָר, דְּמַשְׁמַע דְּשׁוֹפָר חַד, וְקוֹל נָפִיק מִנֵּיהּ, וְשׁוֹפָר בְּקִיּוּמֵיהּ שְׁכִיחַ, וּבְגִינֵי כָּךְ כְּתִיב, קוֹל הַשּׁוֹפָר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר הָכִי, קוֹל הַשּׁוֹפָר, הַשּׁוֹפָר כְּתִיב חָסֵר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דניאל ו':ב') שְׁפַר קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ. (דניאל ד':כ"ד) מִלְכִּי יִשְׁפַּר עֲלָךְ. (דניאל ג':ל"ב) שְׁפַר קֳדָמַי לְהַחֲוָיָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, קוֹל הַשּׁוֹפָר, אַתְרָא דְּקָלָא נָפִיק מִנֵּיהּ, אִקְרֵי שׁוֹפָר. תּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, קוֹל הַשּׁוֹפָר: אַתְרָא דְּקָלָא, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (דברים ח':ג') כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי יְיָ' יִחְיֶה הָאָדָם. מַאי מוֹצָא פִּי יְיָ'. דָּא קוֹל (ס"א דנפיק משופר והאי קול) הַשּׁוֹפָר, הוּא רַב מִכָּל שְׁאַר קַלֵּי תַּתָּאֵי, וְתַקִּיפָא מִכֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב וְקוֹל שׁוֹפָר חָזָק מְאֹד, וְעַל כָּל שְׁאַר קַלִּין לָא אִתְמַר חָזָק מְאֹד. (נ"א אמר רבי שמעון) בְּהַאי קוֹל הַשּׁוֹפָר תַּלְיָא כֹּלָּא, וְדָא הוּא דְּאִקְרֵי קוֹל גָּדוֹל, דִּכְתִיב קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף. וְאִקְרֵי (מלכים א י"ט:י"ב) קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, נְהִירוּ דְּבוּצִינֵי, דְּהוּא זְדִּקִיק, וְזָכִיךְ וְנָהִיר לְכֹלָּא.

דְּמָמָה, מַהוּ דְּמָמָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִשְׁתּוֹקָא מִנֵּיהּ, וּלְמֶחֱסַם פּוּמֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ל"ט:ב') אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְּרָכַי מֵחֲטוֹא בִּלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם. דְּמָמָה אִיהִי שְׁתּוֹקָא דְּלָא אִשְׁתְּמַע לְבַר. וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק, דְּחָמוּ מַה דְּחָמוּ. וַיָּנֻעוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ו':ד') וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא.

תָּאנָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ בִּיחֶזְקֵאל, כַּד חָמָא גְּבוּרָן נִימוּסֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א':ד') וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה וְגוֹ', רוּחַ סְעָרָה אֲמַאי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לְתַבָּרָא אַרְבַּע מַלְכְוָון. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תַּנְיָנָא, רוּחָא רַבָּה, דְּאִתְעַר בְּנִימוּסֵי גְּבוּרָה דִּלְעֵילָּא בָּאָה מִן

הַצָּפוֹן. מִצָּפוֹן לָא כְּתִיב אֶלָּא מִן הַצָּפוֹן הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָע לְעֵילָּא, הַהוּא דְּטָמִיר וְגָנִיז לְעֵילָּא.

עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, דְּהַוָה אָחִיד בֵּיהּ, (ס"א ולא אחיד, אחיד בסטרוי וכו'), וְלָא הַוָה אָחִיד בְּסִטְרוֹי לְאִתְעָרָא דִּינָא, דְּתָנֵינָן, תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא, יַנְקָא הַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא, בְּקַרְדִּינֵי גְּלִיפִין מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת. בְּגִין לְאִתְעָרָא בְּעָלְמָא. וּמַה מְבַסֵּם לֵיהּ, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב. דְּהַהוּא זִיהֲרָא דְּאַסְחַר לֵיהּ מִכָּל סִטְרוֹי, מְבַסֵּם לֵיהּ, וּמַתְקִין לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא לֶהֱוֵי דִּינָא קַשְׁיָא, וְיֵיכְלוּן בְּנֵי נָשָׁא לְמִסְבְּלֵיהּ.

(יחזקאל א׳:ד׳) וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל, תָּאנָא, וּמִתּוֹכָהּ: וּמִגַּוָּוהִ. כְּעֵין הַחַשְׁמַל, מַאי חַשְׁמַל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, (ק"ט ע"ב, ר"ג ע"ב, רמ"ז ע"א) חַיּוֹת אֶשָּׁא מְמַלְלָא.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חַשְׁמַל: מַה דְּהַוָה לְבָּא לְאֶשָּׁא, דִּכְתִיב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ כְּעֵין הַחַשְׁמַל. וְלֹא הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, מִגּוֹ אֶשָּׁא דְּאִיהִי לְגוֹ בְּאֶשָּׁא. כְּעֵין הַחַשְׁמַל דְּאִיהִי בְּתַר אַרְבַּע דַּרְגִּין, דִּכְתִיב, רוּחַ סְעָרָה, עָנָן גָּדוֹל, וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב. וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת.

תַּנְיָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חָמוּ יִשְׂרָאֵל הָכָא, מַה דְּלָא חָמָא יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי, וְכֻלְּהוּ אִתְדָּבָקוּ בֶּחָכְמָתָא עִלָּאָה יַקִּירָא. חֲמִשָּׁה דַּרְגִּין דְּקַלִּין, חָמוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינַי. וּבַחֲמִשָּׁה דַּרְגִּין אִלֵּין אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא. דַּרְגָּא חֲמִישָׁאָה הוּא, דִּכְתִיב קוֹל הַשֹּׁפָר. יְחֶזְקֵאל לָקֳבֵלֵיהוֹן חָמָא חֲמִשָּׁה דַּרְגִּין דְּאִינּוּן לְבַר מֵאִלֵּין, דְּאִינּוּן רוּחַ סְעָרָה, עָנָן גָּדוֹל, וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, וְעֵין הַחַשְׁמַל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיב, (דברים ה׳:ד׳) פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְיָ' וְגוֹ'. בִּיחֶזְקֵאל כְּתִיב, כְּעֵין, וּדְמוּת, כְּמַאן דְּחָמֵי בְּתַר כּוֹתָלִין סַגִּיאִין, כְּמַאן דְּחָמֵי בַּר נָשׁ בָּתַר כּוֹתָלָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה דְּחָמוּ יִשְׂרָאֵל, לָא חָמָא נְבִיאָה אַחֲרָא, כָּל שֶׁכֵּן מַה דְּחָמָא מֹשֶׁה, דְּלָא חָמָא נְבִיאָה אַחֲרָא. (ס"א כל שכן בר נש אחרא) זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (שמות לה) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ' וְלֹא בְּחֵיזוּ אַחֲרָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:ח׳) וּמַרְאֶה וְלֹא בְּחִידוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (יחזקאל א) (ב' א') הָיֹה הָיָה דְּבַר יְיָ', נְבוּאָה לְשַׁעֲתָא הָיְתָה. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לְקִיּוּמָא הוּא דְּאָתָא, דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא דְּהָא לָא שָׁבִיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָל אֲתָר דְּמִתְפָּזְרִין יִשְׂרָאֵל בָּגָלוּתָא, עִמְּהוֹן הוּא שַׁרְיָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָיֹה הָיָה: דְּחָמָא וְלָא חָמָא, דְּקָאִים בְּאִינּוּן מִלִּין, וְלָא קָאִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וָאֵרֶא כְּעֵין חַשְׁמַל, וְלָא חַשְׁמַל אֲבָל יִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב בְּהוּ, וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת, כָּל חַד וְחַד חָמָא, כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ.

דְּתַנְיָא, כָּל חַד וְחַד הֲווֹ קַיְימִין שׁוּרִין שׁוּרִין, תְּחוּמִין תְּחוּמִין, וְכַדְקָא אִתְחֲזֵי לְהוּ, חָמוּ כָּל חַד וְחַד. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רֵישֵׁי דְּעַמָּא בִּלְחוֹדַיְיהוּ, רֵישֵׁי דִּשְׁבָטִין בִּלְחוֹדַיְיהוּ. נוּקְבֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ. ה' דַּרְגִּין לִימִינָא, וְה' דַּרְגִּין לִשְׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ"ט:ט') אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשׁוֹטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ וְגוֹ', הָא ה' דַּרְגִּין לִימִינָא. וְה' דַּרְגִּין לִשְׂמָאלָא מַאן אִינּוּן. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (דבהם כט) טַפְּכֶם, נְשֵׁיכֶם, וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ, מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ, עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ. הָא ה' דַּרְגִּין לִשְׂמָאלָא. כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין אִתְתַּקְנוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. לְקֳבֵלֵיהוֹן יַרְתּוּ יִשְׂרָאֵל אַחֲסָנַת עָלְמִין, עֶשֶׂר אֲמִירָן, דִּבְהוּ תַּלְיָין כָּל פִּקּוּדִין, וְכָל זַכְוָון, וְכָל יְרוּתַת אַחֲסָנָא, דְּאִינּוּן חוּלְקָא טָבָא דְּיִשְׂרָאֵל.

תָּאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי בְּטוּרָא דְּסִינַי, הֲווֹ חָמָאן כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמַאן דְּחָמֵי נְהוֹרָא בַּעֲשִׁשְׁתָא, וּמֵהַהוּא נְהוֹרָא הֲוָה חָמֵי כָּל חַד וְחַד, מַה דְּלָא חָמָא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה.

מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּאִינּוּן קַלִּין עִלָּאִין, אִתְגְּלִיאוּ (נ"א אתגליפו) בְּחַד, כְּמָה דַּאֲמִינָא, דִּכְתִיב, וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. אֲבָל בִּיחֶזְקֵאל, שְׁכִינְתָּא אִתְגְּלֵי בִּרְתֵּיכוֹ, וְלָא יַתִּיר, וַהֲוָה חָמֵי, כְּמַאן דְּחָמֵי בָּתַר כּוֹתָלִין סַגִּיאִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה, דִּכְתִיב בֵּיהּ, וַיֵּרֶד יְיָ' עַל הַר סִינַי וַיִּקְרָא יְיָ' לְמֹשֶׁה, זַכָּאָה דָּרָא, דִּכְתִיב בֵּיהּ, יֵרֶד יְיָ' לְעֵינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינַי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, דְּהָא מִימִינָא אִתְגְּלֵי מַה דְּאִתְגְּלֵי. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אָמַר ר' יוֹסֵי, הָכָא בְּסִינַי, רֵישָׁא וְגוּפָא דְּמַלְכָּא, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ב:י') וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, וּבַאֲתַר דְּאִית רֵישָׁא, אִית גּוּפָא, אֲבָל בִּיחֶזְקֵאל כְּתִיב (יחזקאל א':ג') וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד יְיָ', דְּאִתְגְּלֵי יְדָא, וְלָא גּוּפָא. וְתָנֵינָן, אֲפִילּוּ בִּידָא, יַד יְיָ' עֹלָאָה, יַד יְיָ' תַּתָּאָה.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. מַרְאוֹת כְּתִיב חָסֵר, לְאִתְחֲזָאָה דִּבְגִין שְׁכִינְתָּא קָאֲמַר, דְּהָא וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת חָסֵר, מַרְאֶה חַד. אָמַר ר' יִיסָא, וְכִי שְׁכִינְתָּא לְאוּ כְּלָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָא דְּמֵי רֵישָׁא דְּמַלְכָּא, לְרַגְלוֹי דְּמַלְכָּא, אַף עַל גַּב דְּכוּלָּא הֲווֹי בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא.

תָּא חֲזֵי, בִּישַׁעְיָהוּ כְּתִיב, (ישעיה ו) וָאֵרֶא אֶת יְיָ', בִּיחֶזְקֵאל כְּתִיב, וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים, הָכָא אֶת, חָמָא דָּא. מַה דְּחָמָא דָּא, חָמָא דָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּלָא הֲוָה נְבִיאָה מְהֵימָנָא שְׁלֵימָא כְּוָותֵיהּ.

וָאֵרֶא אֶת יְיָ', אֶת דַּיְיקָא. וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים, מַרְאוֹת דַּיְיקָא. וּבְדַרְגָּא חַד הֲווֹ. אִי הָכִי, אֲמַאי לָא פָּרִישׁ יְשַׁעְיָה כּוּלֵי הַאי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, דָּא כָּלִיל, דָּא פָּרִישׁ. מַאי טַעְמָא פָּרִישׁ כּוּלֵי הַאי יְחֶזְקֵאל. אֶלָּא, כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיִנְדְּעוּן חֲבִיבוּתָא דְּחָבִיב לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּשְׁכִינְתֵּיהּ וּרְתִיכוֹי אַתְיָין לְדַיְירָא בֵּינַיְיהוּ בְּגָלוּתָא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים, וְהָא כְּתִיב (ישעיהו כ"ג:י"ג) הֵן אֶרֶץ כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם לֹא הָיָה, אֲמַאי אִתְגְּלֵי שְׁכִינְתָּא תַּמָּן. אִי תֵּימָא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, הָוָה טָב דְּתִשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא בְּגַוַּוייהוּ, וְלָא יִתְגַּלְיָיא. אֶלָּא, הָכִי תָּאנָא, אִי לָאו דְּאִתְגַּלְיָיא לָא הֲווֹ יַדְעִין.

וְהָא דְּאִתְגַּלְיָיא, מַה כְּתִיב, עַל נְהַר כְּבָר, עַל מַיָּא, בְּאָתָר דְּלָא יִסְתָּאַב, וְלָא (ויחי רכ"ב ע"ב) שַׁרְיָא מְסָאֲבוּתָא. וְהַהוּא נַהֲרָא, הֲוָה חַד מֵאַרְבַּע נַהֲרִין, דְּנָפְקִין מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן, דִּכְתִיב עַל נְהַר כְּבָר. מַאי כְּבָר. דִּכְבָר הֲוָה. מֵאָתָר דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עֲלוֹי. וּכְתִיב וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד יְיָ', שָׁם, וְלָא בְּאָתָר אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתִיב וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן דְּמוּת אָדָם לָהֵנָּה. תָּאנָא בְּרִיךְ עִלָּאָה, אַרְבַּע חִיָּוון אִית, דְּאִינְהוּ לְגוֹ בְּגוֹ הֵיכָלָא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן קַדְמָאֵי, עַתִּיקִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, כְּלָלָא דִּשְׁמָא עִלָּאָה. וִיחֶזְקֵאל חָמָא, דְּמוּת דִּרְתִּיכִין עִלָּאִין, דְּהָא הוּא חָמָא, מֵאָתָר דְּלָא הֲוָה נָהִיר כָּל כַּךְ. תָּאנָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אִית לְתַתָּא מִינַיְיהוּ, וְכֵן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, כּוּלְּהוּ אַחִידָן דָּא בְּדָא, וְדָא בְּדָא.

וְאִי תֵּימָא לְעֵילָּא יַתִּיר דְּחָמָא. תָּנִינָן, מֹשֶׁה חָמָא בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, וְכֻלְּהוּ נְבִיאֵי לָא חָמוּ אֶלָּא מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא, דִּכְתִיב וָאֶרְאֶה מַרְאֹת אֱלֹהִים. וּכְתִיב (במדבר י"ב:ו') אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְיָ' בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע וְגוֹ' לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה וְגוֹ', וּכְתִיב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ.

פרק כ

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תָּא חֲזֵי, דִּנְבִיאִין כֻּלְּהוּ לְגַבֵּיהּ, כְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא, דִּכְתִיב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה. וְלִשְׁאַר נְבִיאִים (כתיב, במראות ולמשה יי) בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. בַּמַּרְאָה וְלָא מַרְאֹת. כָּל שֶׁכֵּן יְחֶזְקֵאל, דְּאֶפִילּוּ מַרְאֶה לָא כְּתִיב בֵּיהּ, אֶלָּא מַרְאֹת חָסֵר, וְכָל שֶׁכֵּן דִּכְתִיב בְּמֹשֶׁה, וְלֹא בְּחִידּוֹת, אֶלָּא כָּל מִלָּה עַל בּוּרְיֵיהּ. זַכָּאָה אִיהוּ דָּרָא, דִּנְבִיאָה דָּא שָׁרֵי בְּגַוַּוייהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, אַפִּין בְּאַפִּין חָמוּ יִשְׂרָאֵל זִיו יְקָרָא דְּמַלְכֵּיהוֹן, (נ"א דמאריהון) וְלָא הֲוָה בְּהוֹן סוּמִין, וְחִגְּרִין, וּקְטִיעִין, וְחֵרְשִׁין. סוּמִין, מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְכָל הָעָם רוֹאִים. חִגְּרִין, דִּכְתִיב וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. קְטִיעִין וְחֵרְשִׁין, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב (ישעיהו ל"ה:ו') אָז יְדַלֵּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ וְתָרוֹן לְשׁוֹן אִלֵּם.

(שמות כ:א') וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים ק"ו:ב') מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בְּכַמָּה אַרְחִין, אוֹרַיְיתָא אַסְהִידַת בְּבַר נָשׁ, דְּלָא יְחוּב קַמֵּי מָארֵיהּ. בְּכַמָּה אַרְחִין, יְהֵיב לֵיהּ עֵיטָא, דְּלָא יִסְטֵי מֵאַרְחוֹי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. בְּכַמָּה אַרְחִין יָהֵיב לֵיהּ עֵיטָא, הֵיךְ יַתּוּב קַמֵּי מָארֵיהּ, וְיִמְחוֹל לֵיהּ.

דִּתְנָן, שִׁית מְאָה וּתְלַת עֲשָׂר זִינֵי עִיטָא, יָהִיב אוֹרַיְיתָא לְבַר נָשׁ, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּמָארֵיהּ, בְּגִין דְּמָארֵיהּ בָּעָא לְאוֹטָבָא לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְיַתִּיר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא תָּנֵינָן, כָּל מַה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁלִים לֵיהּ לְבַר נָשׁ, מֵאִינּוּן טָבָאן דְּזָכֵי בֵּהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי אִשְׁתְּלִים בֵּהּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּעָלְמָא דְּאָתֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי. (ואי תימא דהאי עלמא לאו דידיה הוא אלא)

וְהָכִי תָּנֵינָן, הַאי עָלְמָא לְקֻבְלֵיהּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, לָא הֲוֵי אֶלָּא כְּפִרוֹזְדוֹר לְגַבֵּי טְרַקְלִין. (בגין כך עלמא דאתי דקודשא בריך הוא הוי) וְכַד זָכֵי הַהוּא זַכָּאָה, בְּדִידֵיהּ זָכֵי. דְּתַנְיָא, כְּתִיב (דברים י״ח:ב׳) וְנַחֲלָה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דַּיְיָ' הוּא נַחֲלָתוֹ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, מַאן דְּזָכֵי לְאַחֲסָנָא אַחֲסָנְתָּא עִלָּאָה דָּא. זָכֵי בָּהּ בְּעָלְמָא דָּא, וּבְבֵיתָא דְּהַאי עָלְמָא. כַּךְ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וּבְבֵיתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ו:ה׳) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּהַהוּא זַכָּאָה, דְּמָדוֹרֵיהּ עִם מַלְכָּא בְּבֵיתֵיהּ.

ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּהַהוּא זַכָּאָה, דְּזָכֵי לְהַאי דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ח:י״ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ', עִם יְיָ' לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל יְיָ'. מַאי עַל יְיָ'. אֲתָר דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין אִתְמַשְׁכָן מִינֵּיהּ, וְתָאֲבִין לְהַהוּא אֲתָר, דִּכְתִיב, (תהילים קכ״א:א׳) מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי. וּכְתִיב, (דניאל ז׳:י״ג) וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וּקְדָמוֹהִי הַקְרֵבוּהִי. וְתִיאוּבְתָּא וְעִנּוּגָא דְּצַדִּיקַיָּא, לְאִסְתַּכְּלָא לְהַהוּא זִיוָא, דְּכָל זִיוָא מִינֵּיהּ נָפְקָא, וְאִתְמַשְׁכָן מִנֵּיהּ כָּל אִינּוּן כְּתִרִין.

תּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּנֵינָן בְּהַאי קְרָא אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ', סוֹפֵיהּ דִּקְרָא מַה כְּתִיב, וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמוֹתֵי אָרֶץ, עַל הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי בָּמוֹתֵי אָרֶץ, אִיהוּ לְעֵילָּא מֵהַאי אֶרֶץ, וְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי בָּמֳתֵי אָרֶץ, הַיְינוּ שָׁמַיִם. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ.

עַל יְיָ' אָמַר ר' אַבָּא, אָז תֵּשֵׁב לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ', הַיְינוּ שָׁמַיִם. דִּכְתִיב, (תהילים נ״ז:ו׳) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים. וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ, הַיְינוּ אֶרֶץ הַחַיִּים, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב עַל בָּמוֹתַי, לְאַכְלְלָא צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, דְּאִקְרוּן בָּמֳתֵי אָרֶץ, וְהַיְינוּ שָׁמַיִם דִּלְעֵילָּא, וְאֶרֶץ דִּלְעֵילָּא. וּמִלָּה דְּאָמַר ר' שִׁמְעוֹן, הָכִי הוּא, וְכֻלָּא חַד, דִּכְתִיב וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וְגוֹ', וְכָל הָנֵי מִילֵי לַאֲתָר חַד סַלְקִין.

אָמַר ר' אַבָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לֵימָא לִי מֹר, הַאי קְרָא כּוּלֵיהּ, בְּמַאי אוֹקִימְנָא לֵיהּ, דִּכְתִיב אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ. אָמַר לֵיהּ, הָא כֹּלָּא אִתְמַר, דְּתַפְנוּקָא וְעִדּוּנָא עַל יְיָ' כְּתִיב, אֲתָר דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. וּכְתִיב וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וְגוֹ'. עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ כְּמָה דְּאִתְמַר.

וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ. כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ח) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', וְהַיְינוּ נַחֲלַת יַעֲקֹב. וּבִרְכָתָא דְּבָרִיךְ יִצְחָק לְיַעֲקֹב, עַל הַאי שָׁמַיִם קָאָמַר.

וּבָרְכֵיהּ בְּבִרְכָתָא, דִּזְמִינִין בְּנוֹי דְיַעֲקֹב, לְאַחָיָא בְּהַהוּא טַלָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב וְיִתֵּן לְךָ הָאֱלֹהִים. לְךָ וְלֹא לְאַחֲרָא. מִטַּל הַשָּׁמַיִם, דְּבֵיהּ זְמִינִין מֵתַיָּא לְאַחָיָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי, דְּנָפִיק מֵעַתִּיקָא לְזֵעִירָא דְּאַפִּין, וְשָׁרְיָא בְּהַאי שָׁמַיִם. אִסְתָּכַל ר' אַבָּא וְאָמַר, הַשְׁתָּא אִשְׁתְּמַע כֹּלָּא וְאִשְׁתְּכַח דְּבִרְכָתָא דְּיִצְחָק, עִלָּאָה מִמַּאי דַּחֲשִׁיבְנָא.

תָּאנָא (תהלים כו) מִי יְמַלֵּל (ס"ד ע"א) גְּבוּרֹת יְיָ'. מִי יְמַלֵּל, מִי יְדַבֵּר מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר ר' חִיָּיא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כ"ג:כ"ו) וְקִטַּפְתָּ מְלִילוֹת בְּיָדֶךָ. גְּבוּרֹת יְיָ', דְּסַגִּיאִין אִינּוּן, וְנָפְקִין מִגְּבוּרָה חַד. וְתָאנָא, חַד גְּבוּרָה עִלָּאָה, עִטָּרָא דְּעִטָּרִין, מִתְעַטָּרָא, וְנָפְקִין מִינֵּיהּ חֲמִשִּׁין תַּרְעִין. מִנְּהוֹן יְמִינָא, וּמִנְּהוֹן שְׂמָאלָא. וְכָל חַד וְחַד גְּבוּרָה אִתְקְרֵי, וְכָל חַד וְחַד מִתְעַטָּרָא, בְּקַרְדִּיטֵי גְּלִיפִין נְהוֹרִין, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן גְּבוּרֹת יְיָ'.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, גְּבוּרֹת יְיָ' חֶסֶר כְּתִיב, דְּהָא כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּדָא. יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ: דָּא הוּא שְׁכִינַת זִיו יְקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב וּתְהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגוֹ', שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן וְגוֹ'. הָא אִלֵּין בִּשְׁמָהָן אִקְרוּן. וַהֲנִי אַרְבַּע מֵהַהוּא נָהָר דְּנָפִיק אִתְמַשְׁכָן. מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא נַהֲרָא דְּנָפִיק. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, (ויקרא נ"ה ע"א) יוּבַל שְׁמֵיהּ. דִּכְתִיב, (ירמיהו י"ז:ח') וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו, וּכְתִיב וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי. מַאי טַעֲמָא לֹא יָמִישׁ, מִשּׁוּם דְּעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו. וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"א) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב יוֹצֵא, (ויקרא ס"ה ע"ב) יוֹצֵא וְאֵינוֹ פּוֹסֵק.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן כְּתִיב (שמות כ':א') וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים וְגוֹ', וַיְדַבֵּר, בְּגִין לְאַכְרָזָא מִילִּין. דְּתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי, וְשָׁאֲרֵי לְמַלָּלָא, עִלָּאִין וְתַתָּאִין אִתְחַלָּחֲלוּ, וְנָפְקוּ נִשְׁמָתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

וְתָאנָא הַהוּא מִלָּה, הֲוָה טָאס מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתְגַּלְּפָא בְּאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא, וְסַלְקָא וְנַחְתָּא. כַּד סַלְקָא, אִשְׁתַּאֲבָא מִטּוּרֵי דְּאֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, וְאִשְׁתַּאֲבָא בְּהַהוּא טַלָּא דִּלְעֵילָּא, וְאַסְחַר בְּסַהֲרֵנֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְתָבַת בְּהוֹן נִשְׁמָתְהוֹן וְאַסְחַר וּמִתְגַּלְּפָא בְּאַתְרֵיהּ, בְּלוּחֵי אַבְנָא. וְכֵן כָּל מִלָּה וּמִלָּה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל מִלָּה וּמִלָּה הֲוָה מַלְיָא בְּכָל אִינּוּן טַעֲמִין, בְּכָל אִינּוּן מִלִּין גְּוָונִין, אַגְוָנִין, וְעוֹנָשִׁין, רָזִין וְסִתְרִין כְּאַסְקוּפָא (נ"א כאספוקא) דָּא, דְּאִיהִי מַלְיָא מִכֹּלָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דְּהֲוָה נָפִיק הַהוּא מִלָּה, אִתְחֲזֵי חַד. וְכַד הֲוָה מִתְגַּלְּפָא בַּאֲתְרוֹי אִתְחֲזוֹן בְּהַהוּא מִלָּה, שִׁבְעִין עַנְפִּין, דְּסַלְקִין בְּגַוָּה, וְחַמְשִׁין כִּתְרִין (נ"א רתיכין) חֶסֶר חַד מֵהַאי גִּיסָא, וְחַמְשִׁין חֶסֶר חַד מִגִּיסָא אַחֲרָא כְּפַטִּישָׁא דָּא, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ בָּטַשׁ בְּטַנְרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו כ"ג:כ"ט) וּכְפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סָלַע. וַהֲווּ חָמָאן כָּל יִשְׂרָאֵל עֵינָא בְּעֵינָא, וַהֲווּ חַדָּאן.

וְכֻלְּהוּ דָּרִין בַּתְרַאִין כֻּלְּהוּ אִזְדְּמָנוּ לְתַמָּן, וְכֻלְּהוּ קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, דִּכְתִיב, (דברים כ״ט:י״ד) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ', וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם. וְכֻלְּהוּ כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וְכֻלְּהוּ חָמָאן וּמְקַבְּלִין מִלִּין.

אֱלֹהִים: דָּא גְּבוּרָא. אֵת: דְּאִתְכְּלִיל בִּימִינָא, כְּמָה דְּתָנֵינָן (בראשית א) אֵת הַשָּׁמַיִם, דְּאִיהוּ יְמִינָא. וְאֵת הָאָרֶץ, דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ח:י״ג) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם. וִימִינָא דָּא הוּא אֵת. כָּל: לְאַכְלְלָא כָּל שְׁאַר כִּתְרִין. הַדְּבָרִים: מִתְקַשְׁרָן דָּא בְּדָא הָאֱלָה: כָּל אִינּוּן טַעֲמִין, כָּל אִינּוּן רָזִין, כָּל אִינּוּן סִתְרִין, גְּזִרִין וְעוֹנָשִׁין.

לֵאמֹר: לְמֶהֱוֵי יְרוּתָא לְכֹלָּא. דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:ד׳) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה וְגוֹ'. דְּאִי תֵּימָא לְגַלָּאָה מַה דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה לְכָל בַּר נָשׁ, כְּתִיב אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. כְּמָה דַּאֲנָא טְמִירָא וְסָתִים, כַּךְ יְהוּ מִלִּין אִלֵּין טְמִירִין וּסְתִימִין בְּלִבָּךְ.

דָּבָר אַחֵר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, חַד. אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר הָא חָמֵשׁ דַּרְגִּין אַחֲרָנִין. ר' יְהוּדָה אָמַר, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים: גְּבוּרָה. אֶת: יְמִינָא. כָּל: דָּא וְדָא (האלה, אינון דאתגליין דכתיב וכל העם ראים את הקולת דבר אחר כל) אָמַר ר' יִצְחָק, לְאַכְלְלָא אַבְרָהָם דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:א׳) וַיְיָ' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל.

הַדְּבָרִים: לְאַכְלְלָא שְׁאַר כִּתְרִין דְּאִתְכַּסְיָין. הָאֱלֶה: אִינּוּן דְּאִתְגַּלְיָין. וּכְתִיב וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. לֵאמֹר: דָּא הוּא דִּכְתִיב, (משלי י״ב:ד׳) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. וּכְתִיב, (ירמיהו ג׳:א׳) לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

אָמַר ר' יִצְחָק, אֲמַאי אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא בְּאֶשָּׁא וַחֲשׁוֹכָא, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:י״א) וְהָהָר בּוֹעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל. דְּכָל מַאן דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתַּזִּיב מֵאֶשָּׁא אַחֲרָא דְּגֵיהִנָּם, וּמֵחֲשׁוֹכָא דִּמְחַשְׁכִין כָּל שְׁאַר עַמִּין לְיִשְׂרָאֵל, דְּבִזְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אִשְׁתֵּזִיבוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם.

דְּתַנְיָא אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, כָּל זִמְנָא דְּבָנָיךְ יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא, יִשְׁתֵּזְבוּן מֵאִלֵּין. וְאִי לָא, הָא נוּרָא דְּגֵיהִנָּם דְּשַׁלְטָא בָּהוּ, וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא. אָמַר לֵיהּ, בְּתָרֵי קְטוּרֵי לָא מְזַדְּקְפָן מִלִּין, אֶלָּא אִי נִיחָא קַמָּךְ, יִשְׁתֵּזְבוּן מִנּוּרָא דְּגֵיהִנָּם, וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא, עַד דִּיתוּבוּן גַּבָּךְ. אָמַר לֵיהּ יֵאוֹת הוּא וַדַּאי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ל׳) אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם. מַאן הוּא צוּרָם. דָּא הוּא אַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״א:א׳) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֻצַּבְתֶּם. וַיְיָ' הִסְגִּירָם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִסְתַּכַּם עַל יְדוֹי.

אָמַר ר' יְהוּדָה, מִיּוֹמָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד יוֹמָא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא, חַמְשִׁין יוֹמִין הֲווֹ. מַאי טַעְמָא אָמַר ר' יְהוּדָה, מִשּׁוּם אִינּוּן שְׁנֵי דְּיוֹבְלָא, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ה:י׳) וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַהוּא יוֹבְלָא אַפִּיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְאִי תֵּימָא דְּיוֹבְלָא מַמָּשׁ. אֶלָּא (מ"ו ע"ב, פ"ה ע"ב) מִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא הֲוָה, וּמִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא אִתְּעַר דִּינָא עַל מִצְרָאֵי, וּבְגִינֵי כַּךְ חַמְשִׁין אִלֵּין דְּיוֹבְלָא הֲווֹ.

תָּאנָא, לָקֵבֶל דָּא, חַמְשִׁין זְמָנִין אִתְּמַר וְאַדְכַּר בְּאוֹרַיְיתָא, נְמוּסִין דְּמִצְרַיִם, וְשָׁבָחֵי אִינּוּן כֻּלְּהוּ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ. (דברים ד':ל"ד) וַיּוֹצִיאֲךָ. (שמות י"ג:ט') כִּי בְּיַד חֲזָקָה הוֹצִיאֲךָ. וְכֻלְּהוּ זְמָנֵי, חַמְשִׁין אִינּוּן, וְלָא יַתִּיר, מִשּׁוּם דְּכֹלָּא בְּיוֹבְלָא אִתְּעַטָּר, וּמִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא אָתָא כֹּלָּא. וּבְגִינֵי כַּךְ, אוֹרַיְיתָא דְּאָתֵי מִגְּבוּרָה, אִתְּעַטָּרַת בִּימִינָא. דִּכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וְתַנְיָא חֲמִשָּׁא קָלִין הֲווֹ. וְכֻלְּהוּ אִתְחֲזִיאוּ בֵּהּ, וְאִתְכְּלִילוּ בֵּהּ, וְאִתְּעַטָּרוּ בְּדָא. אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, בְּהַהוּא זְמָנָא דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, יוֹבְלָא דָּא אַעְטָר בְּעִטְרוֹי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמַלְכָּא דְּאִתְעַטָּר בְּגוֹ חֵילֵיהּ. דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. דָּא יוֹבְלָא. וְיוֹבְלָא אִתְּעַטָּר, בְּחֶדְוָה בְּרַחֲימוּ בִּשְׁלִימוּ. דִּכְתִיב, (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. מַאן אֵם הַבָּנִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּא יוֹבְלָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, עַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ"ג:כ"ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. מַאן אָבִיךְ וְאִמֶּךָ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, דִּכְתִיב, (ויקרא י"ח:ז') עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה וַוי לְמַאן דְּגַלֵּי עֶרְיַיתְהוֹן.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי בְּטוּרָא דְּסִינַי, אִזְדַּעְזַע טוּרָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּסִינַי אִזְדַּעְזַע, כָּל שְׁאַר טוּרֵי עָלְמָא אִזְדַּעְזְעוּ, וַהֲווּ סַלְקִין וְנַחְתִּין, עַד דְּאוֹשִׁיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְדוֹי עֲלַיְיהוּ, וְאִתְיַשְּׁבוּ. וְקַלָּא נָפְקָא וּמַכְרָזָא, (תהילים קי"ד:ה'-ו') מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסּוֹב לְאָחוֹר הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִם וְגוֹ'.

וְאִינּוּן תְּבָאן וְאִתְמְרִין, מִלְּפָנַי אֲדוֹן חוּלִי אָרֶץ. אָמַר ר' יִצְחָק, מִלְּפָנַי אֲדוֹן, דָּא אִימָא, דִּכְתִיב אִם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. חוּלִי אָרֶץ, דָּא אִימָא תַּתָּאָה. מִלְּפָנַי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב, דָּא הוּא אַבָּא, דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְעַל הַאי כְּתִיב בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ.

מַהוּ בָּעֲטָרָה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמואל א כ"ג:כ"ו) וְשָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עוֹטְרִים אֶת דָּוִד. מִשּׁוּם דְּמִתְעַטָּר, בְּחַוָּורָא בְּסוּמָקָא וּבִירוֹקָא, בְּכָל גַּוְונִין דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ, וְאִסְתַּחָרָן בֵּיהּ. אָמַר ר' יְהוּדָה, בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. מַאן עֲטָרָה. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וּכְתִיב (ישעיהו ס':ז') וּבֵית תִּפְאַרְתִּי אֲפָאֵר.

אָמַר ר' יִצְחָק, אוֹרַיְיתָא אִתְיְהִיבַת בְּאֶשָּׁא אוּכְמָא, עַל גַּבֵּי אֶשָּׁא חִוָּורָא, לְאַכְלְלָא יְמִינָא בְּשׂמְאלָא, וּשְׂמָאלָא דְּאִתְחֲזַר יְמִינָא, דִּכְתִיב מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּשַׁעֲתָא דִּתְנָנָא דְּסִינַי הֲוָה נָפִיק, סָלִיק אֶשָּׁא, וּמִתְעַטַּר בְּהַהוּא תְּנָנָא בְּאִתְגַּלְיָיא, כְּאַתְכְּלָא דָּא, וְסָלִיק וְנָחִית, וְכָל רֵיחִין וּבוּסְמִין דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, הֲוָה סָלִיק הַהוּא תְּנָנָא, בְּחֵיזוּ דְּחִוָּור וְסוּמָק וְאוּכָם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ו׳) מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל.

הַהוּא תְּנָנָא מַאן הֲוָה. אָמַר ר' יִצְחָק, (נ"ח ע"ב) שְׁכִינְתָּא דְּאִתְגְּלֵי לְתַמָּן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג׳:ו׳) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִמְרוֹת עָשָׁן. אָמַר ר' יְהוּדָה, לְמָה לָךְ כּוּלֵי הַאי הָא קְרָא שְׁלִים הוּא, דִּכְתִיב וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ' בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן. זַכָּאָה עַמָּא דְּחָמָאן דָּא, וְיַדְעִין דָּא.

פרק כא

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כַּד אִתְגְּלִיפוּ אַתְוָון בְּלוּחֵי אֲבָנָא, הֲווֹ מִתְחַזְיָין בַּתְרִין סְטָרִין, מִסְטָרָא דָּא, וּמִסְטָרָא דָּא, וְלוּחִין מֵאֲבֶן סַנְפִּירִינוֹן הֲווֹ, וְאִתְגְּלִיפוּ וְאִתְחַפְיָין בְּאֶשָּׁא חִוָּורָא, וְאַתְוָון הֲווֹ מֵאֶשָּׁא אוּכְמָא, וּמִתְגַּלְפָן בְּתַרִין סְטָרִין, מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא.

אָמַר ר' אַבָּא, לוּחִין הֲווֹ בְּעֵינֵיהוּ, וְאַתְוָון הֲווֹ טָאסִין, וּמִתְחַזְיָין בְּתַרִין אֶשִׁין, אֶשָּׁא חִוָּורָא, וְאֶשָּׁא אוּכְמָא, לְאִתְחָזָאָה כַּחֲדָא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דִּכְתִיב, (משלי ג׳:ט״ז) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאלָהּ וְגוֹ'. וְהָא כְתִיב מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. אֶלָּא מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה הֲוָה, וְאִתְכְּלִילַת בִּימִינָא. וּבְגִין כַּךְ אֶשָּׁא חִוָּורָא וְאֶשָּׁא אוּכְמָא.

תָּאנָא, כְּתִיב (שמות ל״ב:ט״ז) וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְגוֹ', (מעשה אלהים ודאי) אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהַלֻּחֹת כְּתִיב, חַד. תְּרֵי הֲווֹ וּמִתְחַזְיָין חַד. וְעָשֶׂר אֲמִירָן מִתְגַּלְפֵי בְּהוּ. חֲמֵשׁ כְּלִילָן בְּחַמֵשׁ, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא יְמִינָא. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וַדַּאי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁל סַנְפִּירִינוֹן הָוֹוּ, וּתְרֵין אַבְנִין הֲווֹ. וְאַבְנִין הֲווֹ סְתִימָאן. נָשִׁיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרוּחָא, וְאִתְפָּשָׁטוּ וְאִתְגְּלִיפוּ תְּרֵין לוּחִין. ר' יְהוּדָה אָמַר, כְּעֵין סַנְפִּירִינוֹן הֲווֹ. (דהוה אבן טבא) מַשְׁמַע דִּכְתִיב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, סַנְפִּירִינוֹן דָּא דְּהוּא אַבְנָא טָבָא יַקִּירָא מִשְׁאָר אַבְנִין, לָאו עוֹבָדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן. אָמַר לֵיהּ, בְּמַאי אוֹקִימְנָא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה. הֵמָּה דַּיְיקָא. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. הַלֻּחֹת כְּתִיב, וְלָא כְתִיב וְהָאֲבָנִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא חַד הוּא, אֲבָל אִלֵּין תְּרֵין לוּחִין עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא הֲווֹ, וְאִסְתַּלָּקוּ מֵעָרֶב שַׁבָּת, וְעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעוֹבָדוֹי הֲווֹ.

מַמָּה אִתְעֲבִידוּ. תָּאנָא, מֵהַהוּא טַלָּא עִלָּאָה, דְּנָגִיד מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְכַד נָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ לְחָקַל דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין, נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּרֵין כִּפּוֹרֵי מִנַּיְיהוּ, וְאִתְגְּלִידוּ, וְאִתְעֲבִידוּ

תְּרִין אַבְנִין יַקִּירִין. נָשַׁב בְּהוּ, וְאִתְפַּשָּׁטוּ לְתְרִין לוּחִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים ט׳:י׳) כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים. תָּאנָא, אֶצְבַּע אֱלֹהִים. הַהוּא אֶצְבַּע סָלִיק לַעֲשָׂרָה. כְּמָה דְּאִתְמַר, אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא. וְכָל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע סָלִיק לַעֲשָׂרָה, עַד דְּאִתְעֲבִיד יָדָא שְׁלֵימָתָא, דִּכְתִיב, (שמות י״ד:ל״א) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

אָמַר ר' יְהוּדָה, חָרוּת עַל הַלֻּחֹת, נְקִיבָן הֲווֹ אַבְנִין, וְאִתְחֲזִיאוּ לְתְרִין סִטְרִין, חָרוּת גְּלוּפָא דִּגְלִיפִין. אָמַר ר' אַבָּא, מֵהַאי סִטְרָא אִתְחֲזֵי סִטְרָא אַחֲרָא, וְאִתְקְרֵי מֵהָכָא, מַה דִּכְתִיב בְּסִטְרָא אַחֲרָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּנֵס הֲווֹ כְּתִיבִין, דְּכָל בְּנֵי נָשָׁא, הֲווֹ אָמְרִין וְסָהֲדִין, דְּהָא מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא וַדַּאי, דְּהָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא לָא יַכְלִין לְמִנְדַּע לוֹן כְּמָה דַּהֲווֹ.

לְדַעְתַּיְיהוּ דְּאִינּוּן דְּאָמְרִין, נְקִיבִין הֲווֹ, מִי כְּתִיב חָרוּת בַּלֻּחֹת, עַל הַלֻּחֹת כְּתִיב. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, חֲמִשָּׁא קָלִין אִינּוּן לִימִינָא, וְחַמְשָׁא לִשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן דִּשְׂמָאלָא כְּלִילָן בִּימִינָא. וּמִן יְמִינָא, אִתְחֲזוּן אִינּוּן דִּשְׂמָאלָא, וְהָכָא כֻּלָּא אִיהוּ יְמִינָא, וְאִתְכְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, מַאן דְּהֲוָה בְּסִטְרָא דָּא, חָמֵי לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְקָרֵי לוֹן לְאִינּוּן אַתְוָון. דְּהָא תָּנֵינָן, שְׁמָאלָא אִתְחֲזָר יְמִינָא, דִּכְתִיב מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, וּבְגִין כַּךְ מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא וַדַּאי.

הָא כֵּיצַד, מַאן דְּהֲוָה מִסִּטְרָא דָּא, הֲוָה קָרֵי בְּדָא, אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וּמֵאִלֵּין אַתְוָון הֲוָה חָמֵי, וְקָרֵי לֹא תִּרְצָח. הֲוָה קָרֵי לֹא יִהְיֶה לְךָ. וַהֲוָה חָמֵי וְקָרֵי, לֹא תִּנְאָף. וַהֲוָה קָרֵי לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. וַהֲוָה חָמֵי וְקָרֵי לֹא תִּגְנֹב. וְכֻלָּא מִסִּטְרָא דָּא, וְכָךְ לְכֻלְּהוּ, וּכְדֵין מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא כְּהַאי גַּוְונָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:ט״ז) מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא. מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא וַדַּאי.

וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מַאי אֲמִירָא דְּא דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם, וְלָא כְּתִיב מַאי קָאָמַר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, אַרְחָא דְּעָלְמָא הוּא, כַּד אָתֵי חֲדָוּותָא לְבַר נָשׁ, אוֹ כַּד אָתֵי צַעֲרָא, עַד לָא יָדַע מַנַּיהּ לָא יָכִיל לְמִסְבַּל, דְּהָא לִבָּא אִתְפָּרַח לְשַׁעֲתָא. וְכַד יָדַע מַנַּיהּ, קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, וְיָכִיל לְמִסְבַּל. כָּל שֶׁכֵּן הָכָא, (נ"א והכא לאו הכי) דְּהָא מֹשֶׁה אָמַר לוֹן כָּל מַה דְּהֲוָה לְבָתַר, וְאִתְקְרִיךְ לְבַיְיהוּ בְּמִלִּין, וְלָא יָכִילוּ לְמִסְבַּל. כָּל שֶׁכֵּן אִי לָא אָמַר לוֹן מִידִי. וּבְגִין כָּךְ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּקַדְמֵיתָא, וְאִתְתָּקַף לְבַיְיהוּ. וּלְבָתַר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים. וְעִם כָּל דָּא, לָא יָכִילוּ לְמִסְבַּל, דְּהָא תָּנֵינָן, אָמַר ר' יְהוּדָה אָמַר ר' חִיָּיא אָמַר ר' יוֹסֵי, כַּד שָׁמְעוּ מִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פַּרְחַת נִשְׁמָתַיְיהוּ, וְסַלְקָא נִשְׁמָתַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, עַד כּוּרְסֵי יְקָרָא דִּילֵיהּ, לְאִתְדַּבְּקָא תַּמָּן.

אָמְרָה אוֹרַיְיתָא קָמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי לְמַגָּנָא הֲוֵינָא מִתְּרֵי אַלְפֵי שְׁנִין, עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, לְמַגָּנָא כְּתִיב בָּהּ, (ויקרא י״ז:י״ג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם (ויקרא כ״ד:ט״ו) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר. (ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. אֶן אִינּוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בָּהּ שַׁעֲתָא, אָהֲדְרַת אוֹרַיְיתָא נִשְׁמָתַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ. אוֹרַיְיתָא אַתְקִיפַת, וַאֲחִידַת בָּהּ בְּנִשְׁמָתַיְיהוּ, לְאָהֲדָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים י״ט:ח׳) תּוֹרַת יְיָ׳ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ. מְשִׁיבַת נָפֶשׁ מַמָּשׁ.

תָּאנָא, כְּתִיב (דברי הימים א כ״ט:כ״ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְיָ׳ לְמֶלֶךְ, כְּמָה דִּכְתִיב, (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. ר׳ אַבָּא אָמַר, דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. דְּתָנֵינָן, בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא.

אֵימָתַי בְּאַשְׁלָמוּתָא. (נ״א תאנא כתיב ותרב חכמת שלמה וגו׳ מאי ותרב, אמר ר׳ אבא דקיימא סיהרא באשלמותא מאי באשלמותא) דְּקַיְימָא בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, כְּמָה דְּתָנֵינָן, אַבְרָהָם. יִצְחָק. יַעֲקֹב. יְהוּדָה. פֶּרֶץ. חֶצְרוֹן. רָם. עַמִּינָדָב. נַחְשׁוֹן. שַׂלְמוֹן. בּוֹעַז. עוֹבֵד. יִשַׁי. דָּוִד. שְׁלֹמֹה. כַּד אָתָא שְׁלֹמֹה, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְיָ׳ לְמֶלֶךְ. וּכְתִיב שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

בְּיוֹמוֹי דְּצִדְקִיָּה, קַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא, וְאִתְפְּגִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו י״ג:י׳) וַיָּרַח לֹא יַגִּיהַּ אוֹרוֹ. דְּתָנֵינָן, (ויקרא מ׳ ע״ב) בְּיוֹמוֹי דְּצִדְקִיָּה, אִתְפְּגִים סִיהֲרָא, וְאִתְחַשְּׁכוּ אַנְפַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

פּוּךְ וְחָשִׁיב, רְחַבְעָם. אֲבִיהּ. אָסָא. יְהוֹשָׁפָט. יְהוֹרָם. אֲחַזְיָהוּ. יוֹאָשׁ. אֲמַצְיָהוּ. עוּזִיָּהוּ. יוֹתָם. אָחָז. יְחִזְקִיָּהוּ. מְנַשֶּׁה. אָמוֹן. יֹאשִׁיָּהוּ. צִדְקִיָּהוּ. וְכַד אָתָא צִדְקִיָּהוּ אִתְפְּגִים סִיהֲרָא וְקַיְימָא עַל פְּגִימוּתָא. דִּכְתִיב, (ירמיהו נ״ב:י״א) וְאֶת עֵינֵי צִדְקִיָּה עִוֵּר. בֵּיהּ זִמְנָא (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ (ויקרא קי״ד ע״א) מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. הַאי אֶרֶץ אִתְעַבְּרָא מִקְּמֵי שָׁמַיִם, וְאִתְרָחֲקַת מִנַּיְיהוּ, וְאִתְחַשְּׁכָא הַאי אֶרֶץ. (כלומר דקיימא סיהרא בפגימותא).

תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי שָׁאֲרֵי סִיהֲרָא לְאַנְהָרָא, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ״ב:י׳) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד. מַהוּ וַיֵּרֶד. דְּקָרִיב שִׁמְשָׁא לְגַבֵּי סִיהֲרָא, וְשָׁרֵי לְאַנְהָרָא סִיהֲרָא. דִּכְתִיב, (במדבר ב׳:ג׳) דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה מִזְרָחָה.

בְּטוּרָא דְּסִינַי, אִתְמָנָא יְהוּדָה, רוֹפֵינֵס בְּמַלְכוּתָא, דִּכְתִיב, (הושע י״ב:א׳) וְיהוּדָה עוֹד רֵד עִם אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. (נ״א רבי יצחק אמר מהכא ויהודה עוד רד עם אל הוי שולטנא בשעתא דהאי אל שליט מלכותיה על טורא דסיני בהאי שעתא שליט מלכותא דיהודה) מַהוּ וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. כַּד אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ, נֶאֱמָן הֲוָה יְהוּדָה לְקַבְּלָא מַלְכוּתָא, וְשָׁאֲרֵי סִיהֲרָא לְאַנְהָרָא.

פרק כב

(שמות כ:ב) אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ וְגוֹ' ר' אֶלְעָזָר פָּתַח, (משלי א:ח) שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דָּא בִּינָה. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי א:ב) לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה

ר' יְהוּדָה אָמַר, מוּסַר אָבִיךָ: דָּא הִיא חָכְמָה. וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ: דָּא הִיא בִּינָה. ר' יִצְחָק אָמַר, הָא וְהָא, חַד מִלָּה אִתְפָּרְשׁוּ. דְּתָנֵינָן, (בראשית מ"ז ע"ב) אוֹרַיְיתָא מֵחָכְמָה דִּלְעֵילָּא נַפְקַת. ר' יוֹסֵי אָמַר, מִבִּינָה נַפְקַת, דִּכְתִיב לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה, וּכְתִיב וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ.

אָמַר ר' יְהוּדָה, אוֹרַיְיתָא מֵחָכְמָה וּבִינָה אִתְכְּלִילַת, דִּכְתִיב, שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. ר' אַבָּא אָמַר, בְּכֹלָּא אִתְכְּלִילַת, דְּכֵיוָן דְּבָאלֵּין תְּרֵין אִתְכְּלִילַת, אִתְכְּלִילַת בְּכֹלָּא. בְּחֶסֶד, בְּדִינָא בְּרַחֲמֵי. בְּכֻלְּהוּ שְׁלֵימוּתָא דְּאִצְטְרִיךְ מִלָּה. אִי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא מִסְתַּכְּמִין, כֹּלָּא מִסְתַּכְּמִין. בַּאֲתָר דְּאִלֵּין מִשְׁתַּכְּחִין, כֹּלָּא מִשְׁתַּכְּחִין.

ר' יוֹסֵי אָמַר, אָנֹכִי: דָּא שְׁכִינְתָּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית מ"ו:ד') אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה. יְיָ אֱלֹהֶיךָ: (נ"א כלא סליק לעילא, למהר כלא חד) (דא כנסת ישראל דכתיב ואל תטוש תורת אמך) ר' יִצְחָק אָמַר, אָנֹכִי: דָּא שְׁכִינְתָּא. וּפְסָקָא טַעֲמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ"ז:י"ט) אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכוֹרֶךָ. יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים ד) מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת קוֹלוֹ. וּכְתִיב אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. מִן הַשָּׁמַיִם (מן השמים ממש דא קודשא בריך הוא.)

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֲשֶׁר: אֲתָר דְּכֹלָּא מְאַשְּׁרִין לֵיהּ. הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: דָּא יוֹבְלָא. כְּמָה דְּתָנֵינָן, מִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וּבְגִין כַּךְ, חֲמִשִּׁין זְמָנִין אִדְכַּר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּאוֹרַיְיתָא. חֲמִשִּׁין יוֹמִין לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא. חֲמִשִּׁין שְׁנִין לְחֵירוּ דְּעַבְדִין.

מִבֵּית עֲבָדִים: כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות י"ב:כ"ט) הַכָּה כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְתָנֵינָן אִלֵּין כִּתְרִין תַּתָּאִין, דְּאִתְרְחִיצוּ בְּהוּ מִצְרָאֵי. כְּמָה דְּאִית בֵּיתָא לְעֵילָּא, אִית בֵּיתָא לְתַתָּא. בֵּיתָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (משלי כ"ד:ג') בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת. בֵּיתָא תַּתָּאָה לְתַתָּא, דְּלָא קַדִּישָׁא, כְּמָה דִּכְתִיב מִבֵּית עֲבָדִים.

תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמַר אָנֹכִי, כָּל אִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּמִתְאַחֲדָן בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, בְּסִטְרָא (ס"א דא') כֻּלְּהוּ הֲוָה כְּלִילָן בְּהַאי מִלָּה.

כְּמָה דְּתָנֵינָן, כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, מִתְאַחֲדָן בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא. (דבר אחר במלכא קדישא עלאה) מְנָהוֹן בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, וּמְנָהוֹן בְּגוּפָא, וּמְנָהוֹן בִּידֵי מַלְכָּא, וּמְנָהוֹן בְּרַגְלוֹי, וְלֵית

מַאן דְּנָפִיק מִן גּוּפָא דְמַלְכָּא לְבַר. וּבְגִין כַּךְ, מַאן דְּפָשַׁע בְּחַד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כְּמַאן דְּפָשַׁע בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. בִּי מַמָּשׁ. וַוי לְחַיָּיבַיָּא, דְּעַבְרִין עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא יַדְעִין מַאי קָא עַבְדִין.

דְּאָמַר ר' שִׁמְעוֹן, הַהוּא אֲתָר דְּאִיהוּ חָב לְגַבֵּיהּ, הַהוּא אֲתָר מַמָּשׁ גַּלֵּי חוֹבֵיהּ. (ואמר ר' שמעון קודשא בריך הוא ממש גלי חוביה) חָב בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי חוֹבֵיהּ, דִּכְתִיב, (איוב כ':כ"ז) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נ"א דא כנסת ישראל.)

תָּנְיָא, שָׁמַיִם גַּלְיָין חוֹבֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ גַּלְיָא חוֹבֵיהּ, אֶרֶץ עָבִיד דִּינָא דְּבַר נָשׁ, דִּכְתִיב וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ, לְמֶעְבַּד דִּינָא בֵּיהּ. אָמַר ר' יוֹסֵי, תָּנֵינָן מִשְׁמֵיהּ דְּר' שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא, אִימָא וּבְנִין בִּשְׁלֵימוּתָא אִשְׁתְּכָחוּ, דִּכְתִיב, (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה.

אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. אָנֹכִי, כְּמָה דְּתָנֵינָן, בַּת הָיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, הִיא שְׁכִינְתָּא. וְדָא בַּת. יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, דִּכְתִיב (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב (משלי ג':י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, הָא בֵּן.

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ה:י"ב) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם, וּכְתִיב (תהילים קי"ג:ט') אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר, הָא אִימָא וּבְנִין. יִתְבָּא אִימָא יַתְבִין בְּנִין. (ועלמין) כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה בִּשְׁלִימוּתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. מִתְעַבְּרָא אִימָא, כֻּלְּהוּ מִתְעַבְּרָן בְּדוּכְתַּיְיהוּ. וּכְתִיב, (דברים כ"ב:ו') לֹא תְקַח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וְתָנֵינָן, לָא יַעְבִיד בַּר נָשׁ חוֹבֵי לְתַתָּא, בְּגִין דְּאִתְעָבָר אִימָּא מֵעַל בְּנִין.

אָמַר ר' יִצְחָק, כֹּלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֹּלָּא הוּא. כֹּלָּא חַד. וּמִלִּין אִלֵּין, לְמְחַצְדֵי חַקְלָא אִתְגַּלְיָין. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּאנֵי אָמַר ר' אֶלְעָזָר, כְּתִיב, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וּכְתִיב, (בראשית ב':ד') בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. בְּמָאי אוֹקִימְנָא הָנֵי קְרָאֵי, הָא תָּנֵינָן, דְּתַרְוַוייהוּ כַּחֲדָא אִתְבְּרִיאוּ. מִלַּמֵּד, שֶׁנָּטָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָו יְמִינוֹ וּבָרָא הַשָּׁמַיִם, וּנְטָה קָו שְׂמֹאלוֹ, וּבָרָא אֶת הָאָרֶץ. בְּקַדְמֵיתָא אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וּלְבָתַר אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

תָּנָן, כְּתִיב, (הושע ב':כ"ג-כ"ד) בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם יְיָ' אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם, שָׁמַיִם מַמָּשׁ. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:א') הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי. וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. הָאָרֶץ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. שָׁמַיִם, שָׁמַיִם עִלָּאִין. וְאֶרֶץ, אֶרֶץ עִלָּאָה. דְּתַנְיָא, כַּד אִתְּקַן שָׁמַיִם דְּא בְּתִיקוּנוֹי, (אתקן) לְקֳבְלֵיהּ דְּהַאי אֶרֶץ, וְתֵיאוּבְתֵּיהּ

לְקַבְּלָהּ, בְּחַד דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי צַדִּיק. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, וְאִתְדַּבַּק בְּהַאי אֶרֶץ.

וּמֵרִישָׁא דְּמַלְכָּא, עַד הַהוּא אֲתָר דְּשָׁאֲרִי הַאי צַדִּיק, אָתֵי חַד נַהֲרָא קַדִּישָׁא, מִשְׁחָא דִּרְבוּת, וְאַטִּיל בַּסְגִיאוּת תִּיאוּבְתָּא, בְּהַאי אֶרֶץ קַדִּישָׁא, וְנָטַל כֹּלָּא הַאי אֶרֶץ. וּלְבָתַר, מֵהַאי אֶרֶץ אִתְּזַן כֹּלָּא, עִילָּאֵי וְתַתָּאֵי. כִּדְכוּרָא דָּא, כַּד תִּיאוּבְתֵּיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּנוּקְבָא, דְּאַפִּיק זַרְעָא דִּרְבוּת, מֵרִישָׁא דְּמוֹחָא, בְּהַהוּא אָמָה, וְאַטִּיל בְּנוּקְבָא, וּמִנַּיהּ מִתְעַבְּרָא נוּקְבָא, אִשְׁתְּכַח, דְּכֻלְּהוּ שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, כֻּלְּהוּ מִתְדַּבְּקָן בְּנוּקְבָא, וְנוּקְבָא אֲחִידָא כֹּלָּא. כְּדוּגְמָא דָּא תְּנִינָן, כָּל דְּאַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה קַדְמָאֵי דְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, נוֹטֵל אָגַר כֻּלְּהוּ. ר' יוֹסֵי אוֹמֵר, לְקַבְּלֵי דְּכֻלְּהוּ. ר' יִצְחָק אָמַר, כְּתִיב (שמואל ב כ״ב:י׳) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, וּכְתִיב וַיֵּרֶד יְיָ' לְעֵינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינַי, (ד"א לא גרסינן תנא) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, לְאָן נָחַת. אִי תֵּימָא דְּנָחַת לְסִינַי, עַל הַר סִינַי כְּתִיב וְלָא כְּתִיב בְּהַר סִינַי.

אֶלָּא, וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, לְאָן נָחַת. אָמַר ר' יוֹסֵי, (אמר רבי יהודה אמר רבי חייא) נָחִית בְּדַרְגּוֹי, מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וּמִכְּתָרָא לְכִתְרָא, עַד דְּאִתְדַּבָּק בְּהַאי אֶרֶץ, וּכְדֵין אִתְנְהַר סִיהֲרָא, וְקַיְימָא בַּאֲשְׁלָמוּתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, לְהַאי אֶרֶץ. וּכְדֵין כְּתִיב, עַל הַר סִינַי. מַה קַיְימָא עַל הַר סִינַי, הֲוֵי אֵימָא דָּא שְׁכִינְתָּא.

ר' אַבָּא אָמַר מֵהָכָא, (שמות י״ט:י״ח) מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ' בָּאֵשׁ. וּכְתִיב (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. וּכְתִיב, (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ' הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִית וְאֵשׁ מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמָיִם. וַיְיָ' הִמְטִיר דָּא הוּא אֶרֶץ מֵאָן אֲתָר נָטִיל הַאי, סוֹפֵיהּ דִּקְרָא מוֹכֵח, דִּכְתִיב מֵאֵת יְיָ' מִן הַשָּׁמָיִם, מִן הַשָּׁמָיִם מַמָּשׁ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל. כָּל, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, דְּהָא בְּהַאי תַּלְיָא כֹּלָּא.

פרק כג

(שמות כ׳:ג׳) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֱלֹהִים אֲחֵרִים, לְאַפָּקָא שְׁכִינְתָּא. עַל פָּנָי, לְאַפָּקָא אַפֵּי מַלְכָּא. דְּבָהוּ אִתְחֲזֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן שְׁמֵיהּ. וְהוּא אִינּוּן. הוּא שְׁמֵיהּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ב:ח׳) אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי. הוּא וּשְׁמֵיהּ חַד הוּא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

תְּאנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לוֹן אָדָם, דִּכְתִיב, (יחזקאל לה) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם, (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם. מַאי טַעֲמָא קָרָא לוֹן אָדָם. מְשׁוּם דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. אַתֶּם וְלֹא שְׁאַר עַמִּין. וּבְגִין כָּךְ אָדָם אַתֶּם, אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם, וְאֵין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת קְרוּיִין אָדָם.

דְּתַנְיָא, אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ יִשְׂרָאֵל אִתְגְּזַר, עָאל בִּבְרִית דְּגָזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, דִּכְתִּיב (בראשית כ"ד:א') וַיְיָ' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. וּכְתִיב (מיכה ז':כ') חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וְשָׁאֲרֵי לְמֵיעָאל בְּהַאי אֶתָר. (נ"א אדם) כֵּיוָן דְּזָכָה לְקַיְימָא פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, עָאל בֵּיהּ בְּהַאי אָדָם, (נ"א אתר) וְאִתְדַּבַּק (ויחי רי"ו ע"א) בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, וּכְדֵין אִקְרֵי אָדָם. וְזַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אִקְרוּן אָדָם. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בֵּיהּ בְּיִשְׂמָעֵאל, (בראשית טז) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם, וְלֹא אָדָם. פֶּרֶא אָדָם, מִשּׁוּם דְּאִתְגְּזַר. וְשֵׁירוּתָא דְּאָדָם הֲוָה בֵּיהּ, דִּכְתִּיב, (בראשית י"ז:כ"ה) וְיִשְׂמָעֵאל בְּנוֹ בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהִמּוֹלוֹ אֵת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ, כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר, עָאל בְּהַאי שֵׁירוּתָא, דְּאִקְרֵי כָּל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ט"ז:י"ב) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם, וְלֹא אָדָם. יָדוֹ בַכֹּל, יָדוֹ בַכֹּל וַדַּאי, וְלָא יַתִּיר, מִשּׁוּם דְּלָא קַבִּיל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. שֵׁירוּתָא הֲוָה בֵּיהּ, בְּגִין דְּאִתְגְּזַר, וְלָא אִשְׁתְּלִים בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. אֲבָל זַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִשְׁתְּלִימוּ בְּכֹלָּא, אִקְרוּן אָדָם מַמָּשׁ, וּכְתִיב (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּגִין דָּא, כָּל פַּרְצוּפִין שָׁרוּ, בַּר מִפַּרְצוּפָא דְּאָדָם. ר' יִצְחָק אָמַר, כַּד אִתְעֲבָד, אִתְחֲזֵי דִּגְלִיפָא גּוֹ גְּלִיפִין דְּאַשְׁלָמוּתָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַיְינוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי קִיטְרוֹ בְּזֵיקָא, בְּטַפְסָא שְׁכִיחֵי.

רַבִּי יְהוּדָה הֲוָה אָזִיל מִקַּפּוּטְקִיָא לְלוּד, לְמֵחֱמֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהֲוָה תַּמָּן, וַהֲוָה רַבִּי חִזְקִיָה אָזִיל עִמֵּיהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֵךְ' חִזְקִיָה, הָא דְּתָנֵינָן, קַמֵי ר' שִׁמְעוֹן, וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם, וַדַּאי כְּדֵךְ הוּא. וְדָא הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה. סוֹפֵיהּ דִּקְרָא דִּכְתִּיב, וְעַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכּוֹן. מַהוּ וְעַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכּוֹן.

אָמַר לֵיהּ, לָא שְׁמַעְנָא, וְלָא אֵימָא. דְּהָא אוֹלִיפְנָא, כְּתִיב (דברים ד':מ"ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה. אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה, אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר. דִּלָּא שָׂם מֹשֶׁה, אִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר. פָּתַח ר' יְהוּדָה וְאָמַר, (דברים ל':כ') כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ. מַאן דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִינָהּ, זָכֵי לְתָרִין חַיִּין, חַד בְּעָלְמָא דֵּין, וְחַד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. דִּכְתִּיב חַיֶּיךָ, תְּרֵי. וְכָל מַאן דְּיִתְפְּרַשׁ מִינָהּ, כְּמַאן דְּמִתְפְּרַשׁ מִן חַיֵּי, וּמַאן דְּמִתְפְּרַשׁ מֵר' שִׁמְעוֹן, כְּאִילּוּ מִתְפְּרַשׁ מִכֹּלָּא.

וּמַה בְּהַאי קְרָא דְּאִיהוּ פָּתַח פִּתְחָא, לָא יָכִילְנָא לְמֵיעָאל בָּהּ. פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא דִּסְתִּימִין, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וַוי לְדָרָא, דְּר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי יִסְתְּלִיק מִנַּיהּ. דִּכְדֵּ אֲנָן קַיְימִין קַמֵי דְּר' שִׁמְעוֹן, מַבּוּעִין דְּלִבָּא פְּתִיחִין לְכָל עִיבָר, וְכֹלָּא מִתְגַּלְיָא. וְכַד אִתְפְּרַשְׁנָא מִנַּיהּ. לָא יְדַעְנָא מִידִי, וְכָל מַבּוּעִין סְתִימִין.

אָמַר ר' חִזְקִיָּה, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר י״א:כ״ה) וַיָּאצֶל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וְיִתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים, כְּבוּצִינָא דָּא, דְּנָהֲרִין מִינֵּהּ כַּמָּה בּוּצִינִין, וְהוּא בְּקִיּוּמֵיהּ שְׁכִיחַ. כַּךְ ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, מָארֵי דְּבוּצִינִין, הוּא נָהִיר לְכֹלָּא, וּנְהוֹרָא לָא אַעְדֵּי מִנֵּיהּ, וְאִשְׁתְּכַח בְּקִיּוּמֵיהּ. אָזְלוּ עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ.

כַּד מָטוּ גַּבֵּיהּ, אִשְׁכְּחוּהוּ, דְּהֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲוָה אָמַר, (תהילים ק״ב:א׳) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ׳ יִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ. כָּל צָלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל צָלוֹתָא, וּצְלוֹתָא דְּעָנִי עִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּהַאי סַלְקָא עַד כּוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, וְאִתְעַטָּר בְּרֵישֵׁיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח (נ"א מתעטף) בְּהַהִיא צְלוֹתָא וַדַּאי. תְּפִלָּה דְּעָנִי, תְּפִלָּה אִקָּרֵי. כִּי יַעֲטֹף. עִטּוּפָא דָּא, לָאו עִטּוּפָא דְּכַסּוּ הוּא, דְּהָא לֵית לֵיהּ. אֶלָּא, כְּתִיב הָכָא כִּי יַעֲטֹף. וּכְתִיב הָתָם, (איכה ב׳:י״ט) הָעֲטוּפִים בָּרָעָב. וְלִפְנֵי יְיָ׳ יִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ, דְּיִקְבֵּל קַמֵּי מָארֵיהּ, וְדָא נִיחָא לֵיהּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשּׁוּם דְּעָלְמָא מִתְקַיְּימָא בֵּיהּ, כַּד לָא אִשְׁתְּכָחוּ שְׁאַר קַיְימֵי עָלְמָא בְּעָלְמָא. וַוי לְמַאן דְּהַהוּא מִסְכְּנָא יְקַבֵּל עֲלוֹהִי לְמָארֵיהּ, מִשּׁוּם דְּמִסְכְּנָא קָרִיב לְמַלְכָּא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב, (שמות כ״ב:כ״ו) וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אֲנִי.

וְלִשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, זִמְנִין דִּשְׁמַע, זִמְנִין דְּלָא שָׁמַע. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּדִיּוּרֵיהּ דְּמַלְכָּא בְּהֵנֵי מָאנֵי תְּבִירֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ז:ט״ו) וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. וּכְתִיב (תהלים לה) קָרוֹב יְיָ׳ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב. (תהילים נ״א:י״ט) לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

מִכָּאן תֵּנֵינָן, מַאן דְּנָזִיף בְּמִסְכְּנָא, נָזִיף בִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. וּכְתִיב (משלי כ״ב:כ״ג) כִּי יְיָ׳ יָרִיב רִיבָם וְגוֹ'. בְּגִין דְּאַפּוֹטְרוֹפָּא דִּלְהוֹן תַּקִּיפָא, וְשַׁלִּיטָא עַל כֹּלָּא, דְּלָא אִצְטָרִיךְ סַהֲדֵי, וְלָא אִצְטָרִיךְ לְדַיְינָא אַחֲרָא, וְלָא נָטִיל מַשְׁכּוֹנָא, כְּשְׁאַר דַּיְינָא. וּמַה מַשְׁכּוֹנָא נָטִיל, נִשְׁמָתִין דְּבַר נָשׁ, דִּכְתִיב וְקָבַע אֶת קוֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ.

תּוּ אָמַר תְּפִלָּה לְעָנִי, כָּל אֲתַר דְּאִקְרֵי תְּפִלָּה, מִלָּה עִלָּאָה הִיא, דְּהִיא סַלְקָא לַאֲתָר (דקודשא בריך הוא אחד) עִלָּאָה. תְּפִלָּה דְּרֵישָׁא, אִינּוּן תְּפִלֵּי דְּמַלְכָּא, דְּאִנַּח לְהוּ.

ר' שִׁמְעוֹן אַסְחַר רֵישֵׁיהּ, וְחָמָא לְרַ' יְהוּדָה וּלְר' חִזְקִיָּה, דְּמָטוּ גַּבֵּיהּ. בָּתַר דְּסִיֵּים אִסְתַּכַּל בְּהוּ. אָמַר לְהוּ, סִימָא הֲוָה לְכוּ וְאִתְאֲבִיד מִנַּייְכוּ. אָמְרוּ לֵיהּ, וַדַּאי דְּפִתְחָא עִלָּאָה פָּתַח מֹר, וְלָא יָכִילְנָא לְמֵיעָאל בָּהּ.

אָמַר, מַאי הִיא. אָמְרוּ לֵיהּ, (בראשית ט״ז:י״ב) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם, וְסוֹפֵיהּ דִּקְרָא בָּעֵינָא לְמִנְדַּע, דִּכְתִיב וְעַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכּוֹן, מַהוּ עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו. דְּהָא בְּרִירָא דְּכוּלֵּיהּ קְרָא יְדַעְנָא, וְהַאי לָא יְדַעְנָא, דְּסֵיפֵיהּ דִּקְרָא, לָא אִתְחֲזֵי כְּרֵישֵׁיהּ.

אָמַר לוֹן, חַיֵּיכוֹן, כֹּלָּא חַד מִלָּה הִיא, וּבְחַד דַּרְגָּא סַלְקָא. תָּאנָא, כַּמָּה פָּנִים לַפָּנִים, אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פָּנִים דְּנַהֲרִין. פָּנִים דְּלָא נַהֲרִין. פָּנִים תַּתָּאִין. פָּנִים רְחִיקִין. פָּנִים קְרִיבִין. פָּנִים דִּלְגוֹ. פָּנִים דִּלְבַר. פָּנִים דִּימִינָא. פָּנִים דִּשְׂמָאלָא.

תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל קָמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּאֲחִידָן בְּאַנְפִּין עִלָּאִין דְּמַלְכָּא. בְּאִינּוּן פָּנִים דְּהוּא וּשְׁמֵיהּ אֶחָיְדָן בָּהוּ, וְאִינּוּן וּשְׁמֵיהּ חַד הוּא. וּשְׁאַר עַמִּין אֲחִידָן בְּאִינּוּן פָּנִים רְחִיקִין, בְּאִינּוּן פָּנִים תַּתָּאִין. וּבְגִינֵי כַּךְ אִינּוּן רְחִיקִין מִגּוּפָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא חֵמִינָא כָּל אִינּוּן דְּמִצְרַיִם, קְרִיבוֹי דְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָה אַחִין וּקְרִיבִין הֲווֹ לֵיהּ, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ בְּאַנְפִּין תַּתָּאִין, בְּאִינּוּן פָּנִים רְחִיקִין.

וּבְגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם, כַּד אִתְגְּזַר יִשְׂמָעֵאל, זָכָה, דְּשַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ בַּאֲתַר דְּשָׁלִיטָא עַל כָּל אִינּוּן פָּנִים רְחִיקִין וְתַתָּאִין, עַל כָּל אִינּוּן פָּנִים דִּשְׁאַר עַמִּין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב יָדוֹ בַכֹּל, וּבְגִינֵי כַּךְ עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכּוֹן, כְּלוֹמַר, יְשַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ לְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב יָדוֹ בַכֹּל, דְּשַׁלְטָא עַל כָּל שְׁאַר פָּנִים דִּלְתַתָּא. וּבְגִין כָּךְ עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו וַדַּאי, דְּלָא זָכוּ כְּווֹתֵיהּ.

אָתוּ רַבִּי יְהוּדָה וְר' חִזְקִיָּה, וְנָשְׁקוּ יָדוֹי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אִינְשֵׁי, חֲמָרָא בְּדֶרְדְּיָא, וּנְבִיעָא דְּבֵירָא, בְּקָטִירָא דְּקִיזָרָא אִתְעַטָּר. וַוי לְעָלְמָא, כַּד יִסְתַּלַּק מֹר מְנֵיהּ. וַוי לְדָרָא, דְּיִתְעָרַע בְּהַהוּא זִמְנָא. זַכָּאָה דָּרָא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ לְמֹר. זַכָּאָה דָּרָא דְּאִיהוּ שָׁרֵי בְּגַוֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, הָא תְּנִינָן, גִּיּוֹרָא כַּד אִתְגְּזַר, אִקְרֵי (ויקרא קס"ח ע"א) גֵּר צֶדֶק, וְלָא יַתִּיר. וְהָכָא אָמַר מֹר יָדוֹ בַכֹּל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא אִתְקְשַׁר בְּחַד. אֲבָל גִּיּוֹרָא תְּנִינָן. שָׁאנֵי יִשְׂמָעֵאל, דְּלָאו גִּיּוֹרָא הוּא. בְּרֵיהּ דְּאַבְרָהָם הֲוָה, בְּרֵיהּ דְּקַדִּישָׁא הֲוָה. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּיִשְׂמָעֵאל, (בראשית י״ז:כ׳) הִנֵּה בֵּרַכְתִּי אוֹתוֹ. כְּתִיב הָכָא, בֵּרַכְתִּי אוֹתוֹ. וּכְתִיב הָתָם, (בראשית כ״ד:א׳) וַיְיָ' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. וְעַל כַּךְ כְּתִיב, יָדוֹ בַכֹּל.

וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכּוֹן. דְּאִי שְׁאַר קְרִיבוֹי אִתְגְּזָרוּ (ס"א אתגיירו) אִקְרוּן גֵּירֵי צֶדֶק, וְלָא יַתִּיר, וְהוּא יַתִּיר וְעִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ. כָּל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּלָא אִתְגְּזָרוּ, דְּקַיְימִין בְּאִינּוּן אַפִּין רְחִיקִין, בְּאִינּוּן אַפִּין תַּתָּאִין. וְאִיהוּ, מָדוֹרֵיהּ לְעֵילָּא מִכָּל פָּנִים דִּידְהוּ, וּמִכָּל פָּנִים דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכּוֹן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין כַּךְ אַכְרִיז וְאָמַר, לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי, דְּדָא הוּא מְהֵימָנוּתָא דִּילֵיהּ.

פרק כד

(שמות כ׳:ד׳) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה. הָא אִתְּמַר. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל פַּרְצוּפִין שְׁרֵי, בַּר מִפַּרְצוּפָא דְּאָדָם, דְּהָא הַאי פַּרְצוּפָא שְׁלִיט בְּכֹלָּא.

דָּבָר אַחֵר, לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (קהלת ה׳:ה׳) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה אִית לֵיהּ לְאִזְדַּהֲרָא דְּלָא יִטְעֵי בְּהוּ, וְלָא יַפִּיק מֵאוֹרַיְיתָא מַה דְּלָא יָדַע, וְלָא קַבִּיל מֵרַבֵּיהּ. דְּכָל מַאן דְּאָמַר בְּמֵלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא מַה דְּלָא יָדַע, וְלָא קַבִּיל מֵרַבֵּיהּ, עָלֵיהּ כְּתִיב לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִנֵּיהּ, בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּזִמְנָא דְּנִשְׁמָתֵיהּ בַּעְיָא לְמֵיעָאל לְדוּכְתָּא, דַּחְיָין לָהּ לְבַר, וְתִשְׁתְּצֵי מֵהַהוּא אֲתָר דְּצְרִירָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי דְּשָׁאַר נִשְׁמָתִין.

(רבי יהודה אומר מהכא) כְּמָה דְּתָנֵינָן, (קהלת ה׳:ה׳) לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ. קוֹלֶךָ: דָּא הִיא נִשְׁמָתֵיהּ דְּבַר נָשׁ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, עַל דָּא כְּתִיב, כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּקַנְּיָ לִשְׁמֵיהּ בְּכֹלָּא. אִי בְּגִין פַּרְצוּפִין מְקַנְּיָ לִשְׁמֵיהּ, מִשּׁוּם דְּמְשַׁקַּר בִּשְׁמֵיהּ. אִי מִשּׁוּם אוֹרַיְיתָא.

תָּנֵינָן, אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא הִיא, דְּלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא כָּלִיל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִינֵי כַּךְ, בָּעֵי לְאִזְדַּהֲרָא, בְּגִין דְּלָא יִטְעֵי בִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, וְלָא יְשַׁקַּר בֵּיהּ. וּמַאן דְּמְשַׁקַּר בְּמַלְכָּא עִלָּאָה, לָא עָאלִין לֵיהּ לְפַלְטְרוֹי דְּמַלְכָּא, וְיִשְׁתְּצֵי מֵעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב הָכָא לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה. וּכְתִיב הָתָם, (שמות לה) פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים. כְּלוֹמַר, לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל, לָא תַּעֲבֵד לְךָ אוֹרַיְיתָא אַחֲרָא דְּלָא יָדְעַת, וְלָא אָמַר לְךָ רַבָּךְ. מַאי טַעְמָא. כִּי אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא, אֲנָא הוּא דְּזַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִינָךְ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמָתָא בַּעְיָא לְמֵיעָאל לְמֵיעָאל קַמָּאי, כַּמָּה זְמִינִין לְשַׁקְרָא בָּהּ, וּלְעַיְילָא לָהּ גּוֹ גֵּיהִנָּם.

תַּנְיָא, אָמַר ר' יִצְחָק, לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ וְגוֹ', דְּבָעֵי בַּר נָשׁ דְּלָא לְשַׁקְרָא בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס"א דבר אחר לא תעשה לך פסל וגו' דבעי בר נש דלא לשקרא בשמיה דקודשא בריך הוא, ומאי איהו, דא ברית את קיימא קדישא דמאן דמשקר בהאי ברית משקר בשמא דקודשא בריך הוא) דְּקִשְׁרָא קַדְמָאָה, דְּאִתְקְשָׁרוּ יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אִתְגְּזָרוּ. וְדָא הוּא קְיוּמָא קַדְמָאָה דְּכֹלָּא, לְמֵיעָאל בִּבְרִית דְּאַבְרָהָם, דְּהוּא קִשְׁרָא דִּשְׁכִינְתָּא. וּבָעֵי בַּר נָשׁ, דְּלָא לְשַׁקְרָא בְּהַאי בְּרִית, דְּמַאן דְּמְשַׁקַּר בְּהַאי בְּרִית, מְשַׁקַּר בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאי שִׁקְרָא. הוּא, דְּלָא יְיעוּל הַאי בְּרִית בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ב׳:י״א) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר.

ר' יְהוּדָה אָמַר מֵהָכָא, (הושע ה':ז') בַּיְיָ בָּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ. מַאן דְּמְשַׁקַּר בְּהַאי בְּרִית, מְשַׁקֵּר בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִשּׁוּם דְּהַאי בְּרִית בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחִידָא, וּכְתִיב לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְגוֹ'.

פרק כה

(שמות כ':ה') לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם. ר' אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲוָה ר' חִיָּיא עִמֵּיהּ. אָמַר ר' חִיָּיא, כְּתִיב (דברים כ"א:י"א) וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת תֹּאַר וְגוֹ', מַאי טַעֲמָא. וְהָא כְּתִיב לֹא תִתְחַתֵּן בָּם. אָמַר לֵיהּ, בְּעוֹד דְּבַרְשׁוּתַיְיהוּ קַיְימֵי.

וְתָא חֲזֵי, לֵית לָךְ אִנְתּוּ בְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כְּשֵׁרָה כַּדְקָא חָזֵי. דְּתָנֵינָן, אֲמַאי אַסְמִיךְ פִּרְשָׁתָא דָּא, לְבָתַר סוֹרֵר וּמוֹרֶה. אֶלָּא בְּוַדַּאי, מַאן דְּנָסִיב הַאי אִתְּתָא, בָּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה יָרִית מִינָהּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּקָשָׁה לְמֶעְבַּד זוּהֲמָא מִינָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן הַהִיא דְּאִתְנְסִיבַת בְּקַדְמִיתָא, דְּדִינָא בְּדִינָא אִתְדְּבַק, וְאִסְתְּאָבַת בָּהּ, וְקַשְׁיָא זוּהֲמָא לְמֶעְבַּד מִינָהּ, וְהַיְינוּ דְּאָמַר מֹשֶׁה בִּנְשֵׁי מִדְיָן, (במדבר ל"א:י"ז) וְכָל אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרֹגוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּיָרִית אַחֲסַנְתָּא דָּא, וְנָטִיר לָהּ. דְּבַהַהוּא אַחֲסָנָא קַדִּישָׁא אִתְדְּבַק בַּר נָשׁ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל שֶׁכֵּן אִי זָכֵי בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּהָא פָּשִׁיט מַלְכָּא יְמִינֵיהּ לְקַבְלֵיהּ, וְאִתְדְּבַק בְּגוּפָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. וּכְתִיב (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ. בָּנִים אַתֶּם מַמָּשׁ. דִּכְתִיב, (שמותד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וּכְתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק כו

(שמות כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם וְגוֹ'. ר' שִׁמְעוֹן פָּתַח, (מלכים ב ד':ב') וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ לָךְ בַּבָּיִת. אָמַר לָהּ אֱלִישָׁע, כְּלוּם אֵית לָךְ עַל מָה דְּתִשְׁרֵי בְּרָכָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּתָנֵינָן אָסוּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְבָרְכָא עַל פָּתוֹרָא רֵיקָנְיָא. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּבִרְכָתָא דִּלְעֵילָּא, לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר רֵיקָנְיָא.

וּבְגִינֵי כָךְ, בְּעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא עַל פָּתוֹרֵיהּ, חַד נַהֲמָא, אוֹ יַתִּיר, לְבָרְכָא עֲלוֹי. וְאִי לָא יָכִיל, בְּעֵי לְשַׁיְירָא מֵהַהוּא מְזוֹנָא דְּאָכַל, עַל מַה דְּיִבָּרֵךְ. וְלָא יִשְׁתְּכַּח דְּיִבָּרֵךְ בְּרֵיקָנְיָא.

כְּיָוֹן דְּאָמְרָה, אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בַּבַּיִת כִּי אִם אָסוּךְ שָׁמֶן. אָמַר וַדַּאי הָא בִּרְכָתָא שְׁלֵימָתָא בְּהַאי, דִּכְתִיב, (קהלת ז':א') טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב. דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא מִשֻּׁמָּן נָפְקָא, לְאִתְבָּרְכָא, לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין קַדִּישִׁין. מַאי (ט' ע"א) שֶׁמֶן דָּא. (כמה דאת אמר בראשית ב':י' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן) ר' יִצְחָק אָמַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ וְגוֹ'. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אִלֵּין טוּרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַּכְיָא.

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, טוֹב שֵׁם, כַּמָּה טָבָא שְׁמָא עִלָּאָה, דְּבוּצִינִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, כַּד כֻּלְּהוּ נַהֲרִין מִשֻּׁמָּן טוֹב, כְּמָה דַּאֲמִינָא. וְאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאַדְכָּרָא שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיקָנָיָא. דְּכָל מַאן דְּאַדְכַּר שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיקָנָיָא, טָב לֵיהּ דְּלָא אִתְבְּרֵי.
ר' אֶלְעָזָר אָמַר, לָא אִצְטְרִיךְ לְמִדְכַּר שְׁמָא קַדִּישָׁא אֶלָּא בָּתַר מִלָּה. (כלומר עלמלה) דְּהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, לָא אִדְכַּר בְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא בָּתַר תְּרֵין מִלִּין, דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, לָא אִדְכַּר שְׁמָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא עַל עוֹלָם שָׁלֵם. דִּכְתִיב, (בראשיתב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. מִכָּאן, דְּלָא לְאַדְכָּרָא שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא בְּרִיקָנָיָא. וּכְתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. (ס"א כתיב לא תשא את שם יי אלהיך לשוא דלא לאדכרא שמא קדישא בריקנייא אלא בברכתא או בצלותא ומאן דאדכר שמא קדישא בריקנייא דלא בברכתא או בצלותא כה נשמתיה נפקא מיניה זמינין לאתפרעא מיניה ולנקמא מיניה נוקמין דכתיב כי לא ינקה יי את אשר ישא את שמו לשוא)
וְתָנֵינָן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ בְּרָכָה. שְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּגִין דְּמִינֵיהּ מִשְׁתְּכַח בִּרְכָתָא, לְכָל עָלְמָא. וּבִרְכָתָא לָא אִשְׁתְּכַח עַל אֲתַר רֵיקָנָיָא, וְלָא שַׁרְיָיא עֲלוֹי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא.

פרק כז

(שמות כ':ח') זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתִיב (בראשית ב':ג') וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וּכְתִיב בַּמָּן (שמות ט"ז:כ"ו) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֻהוּ וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה בּוֹ. כֵּיוָן דְּלָא מִשְׁתְּכַח בֵּיהּ מְזוֹנֵי, מַה בְּרָכְתָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ.
אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כָּל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תַּלְיָין. וְתָאנָא, אֲמַאי לָא אִשְׁתְּכַח מָנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, מִשּׁוּם דְּהַהוּא יוֹמָא, מִתְבָּרְכָאן מִינֵיהּ כָּל שִׁיתָּא יוֹמִין עִלָּאִין, וְכָל חַד וְחַד יָהִיב מְזוֹנֵיהּ לְתַתָּא, כָּל חַד בְּיוֹמוֹי, מֵהַהִיא בְּרָכָה דְּמִתְבָּרְכָאן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה.
וּבְגִינֵי כַּךְ, מַאן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, בָּעֵי לְסַדְּרָא פָּתוֹרָא, וּלְאַתְקָנָא סְעוּדָתָא בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרֵךְ פָּתוֹרֵיהּ, כָּל אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין, דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא, אִזְדַּמַּן בְּרָכָה, לְאִתְבָּרְכָא כָּל שִׁיתָּא יוֹמִין דְּשַׁבְּתָא, וּבִרְכָתָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּפָתוֹרָא רֵיקָנָיָא. וְעַל כַּךְ, בָּעֵי לְסַדְּרָא פָּתוֹרֵיהּ בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, בְּנַהֲמֵי וּבְמְזוֹנֵי.
רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲפִילּוּ בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא נָמֵי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בָּעֵי לְאִתְעַנְּגָא בְּהַאי יוֹמָא, וּלְמֵיכַל תְּלַת סְעוּדָתֵי בְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח שָׂבְעָא וְעִנּוּגָא בְּהַאי יוֹמָא בְּעָלְמָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, לְאִזְדַּמְּנָא בִּרְכָתָא בְּאִינּוּן יוֹמִין דִּלְעֵילָּא, דְּמִתְבָּרְכָאן מֵהַאי יוֹמָא. וְהַאי יוֹמָא, מַלְיָא רֵישֵׁיהּ דְּזֵעֵיר אַנְפִּין, מִטַּלָּא דְּנָחִית מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכֹלָּא, וְאָטִיל לְחַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין, תִּלַּת זִמְנֵי, מִכַּד עָיֵיל שַׁבְּתָא, דְּיִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ, לְאִתְעַנְּגָא תְּלַת זִמְנִין אִלֵּין, דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא מְהֵימָנוּתָא דִּלְעֵילָּא, בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וּבְזֵעֵיר אַפִּין, וּבְחַקְלָא דְּתַפּוּחִין. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְעַנְּגָא בְּהוּ, וּלְמֶחְדֵּי בְּהוּ. וּמַאן דְּגָרַע סְעוּדָתָא מִנַּיְיהוּ, אַחְזֵי פְּגִימוּתָא לְעֵילָּא וְעוֹנְשֵׁיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ סַגִּי.

בְּגִינֵי כַךְ, בָּעֵי לְסַדְּרָא פָּתוֹרֵיהּ, תִּלַּת זִמְנֵי, מִכַּד עָיֵיל שַׁבְּתָא, וְלָא יִשְׁתְּכַּח פָּתוֹרֵיהּ רֵיקָנַיָּא, וְתִשְׁרֵי בִּרְכָתָא עֲלֵיהּ, כָּל שְׁאַר יוֹמֵי דְּשַׁבְּתָא. וּבְהַאי מִלָּה, אַחְזֵי, וְתָלֵי מְהֵימָנוּתָא לְעֵילָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי מַאן דְּאַשְׁלִים תִּלַּת סְעוּדָתֵי בְּשַׁבְּתָא, קָלָא נָפִיק וּמַכְרְזָא עֲלֵיהּ, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ', דָּא סְעוּדָתָא חָדָא, לְקָבֵל (ויקרא רפ"ח ע"ב) עַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכָל קַדִּישִׁין. וְהִרְכַּבְתִּיךְ עַל בָּמֳתֵי אֶרֶץ, דָּא סְעוּדָתָא תִּנְיָינָא, לְקָבֵל חַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. וְהַאֲכַלְתִּיךְ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךְ, דָּא הוּא שְׁלִימוּ דְּאִשְׁתְּלִים בְּזֵעֵיר אַפִּין.

וּלְקַבְלַיְיהוּ בָּעֵי לְאַשְׁלְמָא סְעוּדָתֵיהּ, וּבָעֵי לְאִתְעַנְּגָא בְּכֻלְּהוּ סְעוּדָתֵי, וּלְמֶחְדֵּי בְּכָל חַד וְחַד מִנַּיְיהוּ, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ מְהֵימָנוּתָא שְׁלֵימָתָא. וּבְגִין כַּךְ, שַׁבְּתָא אִתְיְקַר, מִכָּל שְׁאַר זִמְנִין וְחַגִּין, מִשּׁוּם דְּכֹלָּא בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, וְלָא אִשְׁתְּכַח הָכִי בְּכֻלְּהוּ זִמְנֵי וְחַגֵּי. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בְּגִין כָּךְ, מִשּׁוּם דְּאִשְׁתְּכַח כֹּלָּא בֵּיהּ, אִידְכַּר תִּלַּת זִמְנִין. דִּכְתִיב, (בראשית ב':ב') וַיְכָל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּשְׁבּוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי.

רַבִּי אַבָּא, (נ"א רב המנונא סבא) כַּד הֲוָה יָתִיב בִּסְעוּדְתָא דְּשַׁבְּתָא, הֲוֵי חַדֵּי, בְּכָל חַד וְחַד, וַהֲוָה אָמַר, דָּא הִיא סְעוּדְתָא קַדִּישָׁא, דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכֹלָּא. בִּסְעוּדְתָא אַחֲרָא הֲוָה אָמַר, דָּא הִיא סְעוּדְתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ סְעוּדָתֵי, וַהֲוָה חַדֵּי בְּכָל חַד וְחַד. כַּד הֲוָה אַשְׁלִים סְעוּדָתֵי, אָמַר אַשְׁלִימוּ סְעוּדָתֵי דִּמְהֵימָנוּתָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּד הֲוָה אָתֵי לְסָעוּדָתָא, הֲוָה אָמַר הָכִי, אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דִּמְהֵימָנוּתָא עִלָּאָה, אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא, וַהֲוָה יָתִיב וְחַדֵּי. כַּד אַשְׁלִים סְעוּדָתָא תְּלִיתָאָה, הֲוֹו מַכְרְזֵי עֲלֵיהּ, אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְהִרְכַּבְתִּיךְ עַל בָּמֳתֵי אֶרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךְ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךְ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאָבוּי, אִלֵּין סְעוּדָתֵי הֵיךְ מִתְתַּקְנִין. אָמַר לֵיהּ, לֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, כְּתִיב, וְהִרְכַּבְתִּיךְ עַל בָּמֳתֵי אֶרֶץ. בֵּיהּ בְּלֵילְיָא, מִתְבָּרְכָא מַטְרוֹנִיתָא, וְכֻלְּהוּ חֶקֶל תַּפּוּחִין, וּמִתְבָּרְכָא פָּתוֹרֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְנִשְׁמְתָא אִתּוֹסָפַת, וְהַהוּא לֵילְיָא, חֶדְוָה דְּמַטְרוֹנִיתָא הֲוֵי. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵּי בְּחֶדְוָותָא, וּלְמֵיכַל סְעוּדָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא.

בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, בְּסְעוּדְתָא תִּנְיָינָא, כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'. עַל יְיָ' וַדַּאי. דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְגְּלְיָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין בְּחֶדְוָותָא, וּשְׁלִימוּ וְחֶדְוָותָא דְּעַתִּיקָא עַבְדִּינָן, וּסְעוּדְתָא דִּילֵיהּ הוּא וַדַּאי.

בְּסְעוּדְתָא תְּלִיתָאָה דְּשַׁבְּתָא, כְּתִיב וְהַאֲכַלְתִּיךְ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ. דָּא הִיא סְעוּדְתָא דְּזִעֵיר אַפִּין, דְּהַוֵי בִּשְׁלֵימוּתָא. וְכֻלְּהוּ שִׁיתָּא יוֹמִין, מֵהַהוּא שְׁלִימוּ מִתְבָּרְכָן. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵּי בְּסְעוּדְתֵיהּ, וּלְאַשְׁלְמָא אִלֵּין סְעוּדָתֵי, דְּאִינּוּן סְעוּדָתֵי מְהֵימָנוּתָא שְׁלֵימָתָא, דְּזַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּי מְהֵימָנוּתָא עִלָּאָה, דְּהָא דִּילְהוֹן הִיא, וְלָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּבְגִינֵי כַּךְ אָמַר, (שמות לא) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, בְּסְעוּדָתֵי אִלֵּין, אִשְׁתְּמוֹדְעוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא. דְּאִינּוּן מֵהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, דְּאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימָנוּתָא, וּמַאן דְּפָגִים חַד סְעוּדָתָא מִנַּיְיהוּ, אַחְזֵי פְּגִימוּתָא לְעֵילָּא, וְאַחְזֵי גַּרְמֵיהּ דְּלָאו מִבְּנֵי מַלְכָּא עִלָּאָה הוּא, דְּלָאו מִבְּנֵי הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא הוּא דְּלָאו מִזַּרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל הוּא. וְיָהֲבִין עָלֵיהּ חוּמְרָא דְּתַלַת מְלִין, דִּינָא דְּגֵיהִנָּם וְגו'.

וְתָא חֲזֵי, בְּכֻלְּהוּ שְׁאַר זְמָנִין וְחַגִּין, בָּעֵי בַּר נָשׁ לֶחְדֵּי, וּלְמֶחְדֵּי לְמִסְכְּנֵי. וְאִי הוּא חַדֵּי בְּלְחוֹדוֹי, וְלָא יָהִיב לְמִסְכְּנֵי, עוֹנְשֵׁיהּ סַגֵּי, דְּהָא בְּלְחוֹדוֹי חַדֵּי, וְלָא יָהִיב חִדּוּ לְאָחֳרָא. עָלֵיהּ כְּתִיב, (מלאכי ב':ג') וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם. וְאִי אִיהוּ בְּשַׁבָּתָא חַדֵּי, אַף עַל גַּב דְּלָא יָהִיב לְאָחֳרָא, לָא יַהֲבִין עָלֵיהּ עוֹנְשָׁא, כִּשְׁאַר זְמָנִין וְחַגִּין, דִּכְתִיב פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם. פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם קָאָמַר, וְלֹא פֶּרֶשׁ שַׁבַּתְכֶם. וּכְתִיב (ישעיהו א':י"ד) חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי. וְאִלּוּ שַׁבָּת לֹא קָאָמַר.

וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִשּׁוּם דְּכָל מְהֵימָנוּתָא אִשְׁתְּכַח בְּשַׁבָּתָא, יַהֲבִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ נִשְׁמְתָא אַחֳרָא, נִשְׁמְתָא עִלָּאָה, נִשְׁמְתָא דְּכָל שְׁלִימוּ בָּהּ, כְּדוּגְמָא דְּעִלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִינֵי כַּךְ אִקְרֵי שַׁבָּת. מַהוּ שַׁבָּת. שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שְׁמָא דְּאִיהוּ שְׁלִים מִכָּל סִטְרוֹי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וַדַּאי כַּךְ הוּא. וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּלָא אַשְׁלִים חֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּמַאן חֶדְוָותָא דִּילֵיהּ. אִלֵּין תְּלַת סְעוּדָתֵי מְהֵימָנוּתָא. סְעוּדָתֵי דְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב כְּלִילָן בְּהוּ. וְכֻלְּהוּ חִדּוּ עַל חִדּוּ מְהֵימָנוּתָא שְׁלֵימוּתָא, מִכָּל סִטְרוֹי.

תָּאנָא, בַּהֲדֵין יוֹמָא מִתְעַטְּרָן אֲבָהָן, וְכָל בְּנִין יָנְקִין, מַה דְּלָאו הָכִי בְּכָל שְׁאַר חַגִּין וּזְמָנִין. בַּהֲדֵין יוֹמָא, חַיְיבִיָּא דְּגֵיהִנָּם נָיְיחִין. בַּהֲדֵין יוֹמָא, כָּל דִּינִין אִתְכַּפְיָין, וְלָא מִתְעָרִין בְּעָלְמָא. בַּהֲדֵין יוֹמָא אוֹרַיְיתָא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרִין שְׁלֵימִין. בַּהֲדֵין יוֹמָא, חֶדְוָותָא וְתַפְנוּקָא אִשְׁתְּמַע, בְּמָאתָן וְחַמְשִׁין עָלְמִין.

תָּא חֲזִי, בְּכָל שִׁיתָא יוֹמֵי דְּשַׁבְּתָא, כַּד מָטָא שַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא דְּמַנְחָה, דִּינָא (קנ"ו ע"א) תַּקִּיפָא שַׁלְטָא, וְכָל דִּינִין מִתְעָרִין. אֲבָל בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, כַּד מָטָא עִדָּן דְּצָלוֹתָא דְּמַנְחָה, רַעֲוָא דְּרַעֲוִין אִשְׁתְּכַח, וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא גַּלְיָא רָצוֹן דִּילֵיהּ, וְכָל דִּינִין מִתְכַּפְיָין, וּמִשְׁתְּכַח רְעוּתָא וְחֶדְוּ בְּכֹלָּא.

וּבְהַאי רָצוֹן, אִסְתַּלָּק מֹשֶׁה, נְבִיאָה מְהֵימָנָא קַדִּישָׁא מֵעָלְמָא. בְּגִין לְמִנְדַּע, דְּלָא בְּדִינָא אִסְתַּלָּק, וְהַהִיא שַׁעֲתָא בְּרָצוֹן דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא נָפַק נִשְׁמָתֵיהּ, וְאִתְטַמַּר בֵּיהּ. בְּגִין כַּךְ, (דברים לה) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ כְּתִיב. מַה עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, טָמִירָא מִכָּל טְמִירִין, וְלָא יְדָעִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. אוּף הָכָא, הַאי נִשְׁמָתָא דְּאִתְטַמַּר בְּהַאי רָצוֹן, דְּאִתְגַּלְיָא בְּשַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא דְּמִנְחָה דְּשַׁבְּתָא, כְּתִיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ וְהוּא טָמִיר מִכָּל טְמִירִין דְּעָלְמָא, וְדִינָא לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה.

תָּאנָא, בְּהַאי יוֹמָא, דְּאוֹרַיְיתָא מִתְעַטְּרָא בֵּיהּ, מִתְעַטְּרָא בְּכֹלָּא, בְּכָל אִינּוּן פְּקוּדִין בְּכָל אִינּוּן גְּוִירִין וְעוֹנָשִׁין, בְּשִׁבְעִין עֲנָפִין דִּנְהוֹרָא, דְּזָהֲרִין מִכָּל סִטְרָא וְסִטְרָא. מַאן חֲמֵי, עֲנָפִין דְּנָפְקִין מִכָּל עֲנָפָא וַעֲנָפָא, חֲמִשָּׁא קַיְימִין בְּגוֹ אִילָנָא, כֻּלְּהוּ אַנְפִּין בְּהוּ אֲחִידָן. מַאן חֲמֵי, אִינּוּן תַּרְעִין דְּמִתְפַּתְּחָן בְּכָל סְטָר וּסְטָר, כֻּלְּהוּ מְזַדְּהֲרִין וְנַהֲרִין, בְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּנָפִיק וְלָא פָּסִק.

קַל כָּרוֹזָא נָפִיק, אִתְעָרוּ קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, אִתְעָרוּ עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּאִתְבַּחַר לְעֵילָּא וְתַתָּא. אִתְעָרוּ חֶדְוָותָא לְקַדְמוּת מָארֵיכוֹן. אִתְעָרוּ בְּחֶדְוָותָא שְׁלֵימָתָא. אִזְדְּמָנוּ בִּתְלַת חֶדְוָון, דִּתְלַת אֲבָהָן. אִזְדְּמָנוּ לְקַדְמוּת מְהֵימָנוּתָא, דְּחֶדְוָוה דְּכָל חֶדְוָותָא. זַכָּאָה חוּלְקָכוֹן, יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּא הוּא יְרוּתָא לְכוֹן, מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר ר' יְהוּדָה, הָכִי הוּא וַדַּאי. וְעַל דָּא כְּתִיב זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ וּכְתִיב (ויקרא י״ט:ב׳) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. וּכְתִיב, (ישעיהו נ״ח:י״ג) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכוּבָּד.

תָּאנָא, בְּהַאי יוֹמָא, כָּל נִשְׁמָתֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, מִתְעַדְּנִין בְּתַפְנוּקֵי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְרוּחָא חָדָא מֵעִנּוּגָא דְּהַהוּא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא מִתְפַּשְׁטָא (ההוא מתפשט) בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְסַלְקָא וְנָחְתָא, וּמִתְפַּשְׁטָא לְכֻלְּהוּ בְּנֵי קַדִּישִׁין, לְכֻלְּהוּ נְטוּרֵי אוֹרַיְיתָא, וְנַיְיחִין בְּנַיְיחָא שְׁלִים, מִתְנַשֵּׁי מִכֻּלְּהוּ, כָּל רוּגְזִין, כָּל דִּינִין, וְכָל פּוּלְחָנִין קַשִׁין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו י״ד:ג׳) בְּיוֹם הָנִיחַ יְיָ לְךָ מֵעֲצָבְךָ וּמֵרַגְזֶךָ וּמִן הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה.

בְּגִינֵי כַּךְ, שָׁקִיל שַׁבְּתָא לְקֶבֶל אוֹרַיְיתָא, וְכָל דְּנָטִיר שַׁבְּתָא, כְּאִילּוּ נָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא.
וּכְתִיב (ישעיהו נ"ו:ב') אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וּבֶן אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ שׁוֹמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וְשׁוֹמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל רָע. אִשְׁתְּמַע, דְּמַאן דְּנָטִיר שַׁבָּת, כְּמַאן דְּנָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא.
ר' יוּדָאי שָׁאִיל לֵיהּ לְרַ' שִׁמְעוֹן, יוֹמָא חַד דְּאַעְרַע עִמֵּיהּ בְּאָרְחָא, אָמַר לֵיהּ, ר', הָא כְּתִיב (ס"א בפרשתא דשבת) בְּפַרְשְׁתָּא דָּא שַׁבָּת, דְּאָמַר יְשַׁעְיָה, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ו:ד') כֹּה אָמַר יְיָ' לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי וּגוֹ', וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמוֹתַי וְגוֹ'. מַה קָא מַיְירֵי.
אָמַר לֵיהּ, קַפּוֹטְקָאָה, חֲמָרָךְ קְטָרֵי בְּטִיפְסָא, וּנְחִית, דְּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא בָּעֵי צָחוּתָא. אוֹ אַפְכֵי לַאֲחוֹרָךְ, וְזִיל אֲבַתְרַאי, וּתְכַוּון לִבָּךְ. אָמַר לֵיהּ, בְּגִינֵיהּ דְּמֹר עֲבִידְנָא אָרְחָא, וּבַתְרֵיהּ דְּמֹר אֶסְתְּכֵּל בְּשִׁכְינְתָּא.
אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, מִלָּה דָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְלָא פְּרִישׁוּ מִלָּה. כֹּה אָמַר יְיָ' לַסָּרִיסִים. מַאן סָרִיסִים. אִלֵּין אִינּוּן חַבְרַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּמְסָרְסֵי גַּרְמַיְיהוּ כָּל שִׁיתָּא יוֹמִין דְּשַׁבְּתָא, וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא מְזָרְזֵי גַּרְמַיְיהוּ בְּזִוּוּגָא דִּלְהוֹן, מִשּׁוּם דְּיַדְעֵי רָזָא עִלָּאָה, בְּשַׁעֲתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא אִזְדַּוּוֹגַת בְּמַלְכָּא.
וְאִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּיַדְעִין רָזָא דָּא, מְכַוְּונִין לְבַיְיהוּ לְמֵהֵימְנוּתָא דְּמָארֵיהוֹן וּמִתְבָּרְכָן בְּאִיבָּא דְּמֵעֵיהוֹן בְּהַהוּא לֵילְיָא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ל"ז:י"א) וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר.
וְאִקְרוּן סָרִיסִים וַדַּאי, בְּגִין לְחַכָּאָה לְשַׁבְּתָא לְאַשְׁכָּחָא רַעֲוָא דְּמָארֵיהוֹן, דִּכְתִיב וּבָחַרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי. מַאי בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי. דָּא זִוּוּגָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי, כֹּלָּא חַד, בִּבְרִיתִי סְתָם. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמַאן דְּאִתְקַדַּשׁ בִּקְדוּשָׁה דָּא, וְיָדַע רָזָא דָּא.
תָּא חֲזֵי, כְּתִיב שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', כָּל מְלַאכְתֶּךָ, בְּאִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמֵי עֲבִידְתַּיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא וּבְגִין הַאי מִלָּה. לָא מִזְדַּוְּוגֵי חַבְרַיָּיא, בַּר בְּזִמְנָא דְּלָא יִשְׁתְּכַח מֵעֲבִידְתַּיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, אֶלָּא עֲבִידְתַּיְיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ. זִוּוּגָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, לְאַפָּקָא נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין לְעָלְמָא.
וּבְגִין כָּךְ, בְּהַאי לֵילְיָא חַבְרַיָּיא מִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשָׁה דְּמָארֵיהוֹן, וּמְכַוְּונֵי לְבַיְיהוּ, וְנַפְקֵי בְּנֵי מַעֲלֵי, בְּנִין קַדִּישִׁין, דְּלָא סָטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, בְּנִין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְעַל אִלֵּין כְּתִיב, (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם, לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וַדַּאי. בְּגִין דְּאִלֵּין אִקְרוּן בְּנִין דִּילֵיהּ, בְּנִין לְמַלְכָּא וּלְמַטְרוֹנִיתָא.
וְהָא דַּעְתַּיְיהוּ דְּחַבְרַיָּיא דְּיַדְעִין רָזָא דָּא, בְּדָא מִתְדַּבְקָן. וּבְגִין כַּךְ אִקְרוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָנֵי אִינּוּן דְּעָלְמָא מִתְקַיְּימָא בְּגִינַיְיהוּ. וְכַד סָלִיק עָלְמָא בְּדִינָא, אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא בְּאִינּוּן בְּנוֹי, וּמְרַחֵם עַל עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (ירמיהו ב׳:כ״א) כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. זֶרַע אֱמֶת וַדַּאי. מַהוּ אֱמֶת. עִזְקָא קַדִּישָׁא שְׁלִימָתָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. (אמת דא קודשא בריך הוא) וְכֹלָּא חַד. וּבְגִינֵי כַּךְ, זֶרַע אֱמֶת וַדַּאי.

אָמַר לֵיהּ ר' יוּדָאי, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁדַּרְנִי הָכָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּהָא מִלָּה דָּא שְׁמַעְנָא מִפּוּמָךְ. בָּכָה רַבִּי יוּדָאי. אָמַר לֵיהּ ר' שִׁמְעוֹן, אֲמַאי קָא בָכִית. אָמַר לֵיהּ, בָּכִינָא, דַּאֲמִינָא דְּוַוי לְאִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, דְּאָרְחֵיהוֹן כִּבְעִירֵי, וְלָא יַדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלֵי, דְּטָב לוֹן דְּלָא אִתְבְּרִיאוּ. וַוי לְעָלְמָא כַּד יִפּוֹק מֹר מִנַּיהּ, דְּמַאן יָכִיל לְגַלָּאָה רָזִין, וּמַאן יִנְדַּע לוֹן, וּמַאן יִסְתַּכַּל בְּאָרְחֵי אוֹרַיְיתָא.

אָמַר לֵיהּ, חַיֶּיךָ, לֵית עָלְמָא אֶלָּא לְאִינּוּן חַבְרַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְיַדְעִין סְתִימֵי אוֹרַיְיתָא. וַדַּאי בְּקִשׁוֹט גָּזְרוּ חַבְרַיָּיא עַל עַמָּא דְּאַרְעָא, דְּמְחַבְּלִין אָרְחַיְיהוּ, וְלָא יַדְעִין בֵּין יְמִינָא לִשְׂמָאלָא, דְּהָא אִינּוּן כִּבְעִירֵי, דְּיֵאוֹת לְמֶעְבַּד בְּהוּ דִּינָא, אֶפִילּוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וְעַל בְּנַיְיהוּ כְּתִיב, (הושע ב׳:ו׳) כִּי בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה, בְּנֵי זְנוּנִים מַמָּשׁ.

אָמַר לֵיהּ, ר', הַאי קְרָא בָּעֵי לְאִתְיַשְּׁבָא בְּאָרְחוֹי. כְּתִיב (ישעיהו נ״ו:ה׳) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמוֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ. אֶתֵּן לָהֶם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ אֶתֵּן לוֹ. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי, מַהוּ בֵּיתִי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר י״ב:ז׳) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. (שמא דקודשא בריך הוא אקרי בית) וּבְחוֹמוֹתַי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו ס״ב:ו׳) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַ ם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים יָד וָשֵׁם, כְּלוֹמַר דְּיִשְׁלְפוּן נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין מִדּוּכְתָּא דָּא. וְהַהוּא יַד, חוּלָק בְּאַשְׁלְמוּתָא. טַב, מַלְיָא מִבְּנִין וּמִבְּנָתָן. שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ, לְהַהוּא חוּלָק שְׁלִים. אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת לְדָרֵי דָרִין. דָּבָר אַחֵר אֶתֵּן לוֹ לְהַהוּא דְּיֵדַע רָזָא דְּמִלָּה, וְיִתְכַּוֵון בְּמָה דְּבָעֵי לְכַוּוֹנָא.

תּוּ אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, כְּתִיב, (שמות ל״ה:ג׳) לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּלָא אִתְחֲזֵי דִּינָא בְּהַאי יוֹמָא. וְאִי תֵּימָא הָא לַגָּבוֹהַּ סַלְקָא. בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם קָאָמַר, וְלָא לַגָּבוֹהַּ. וְהַהוּא דְּסַלְקָא לַגָּבוֹהַּ, לְאַכְפְיָא לְדִינָא אַחֲרָא סַלְקָא. דְּתָנֵינָן, אִית אֶשָּׁא אָכְלָא אֶשָּׁא. וְאֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא, אָכְלָא אֶשָּׁא אַחֲרָא.

וּבְגִינֵי כַּךְ, אִתְגַּלְיָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא בְּהַאי יוֹמָא, מִכָּל שְׁאַר יוֹמִין. וּבְזִמְנָא דְּאִתְגַּלְיָא עַתִּיקָא, לָא אִתְחֲזֵי דִּינָא כְּלָל. וְכָל עִלָּאִין וְתַתָּאִין מִשְׁתַּכְּחִין בְּחֶדְוָותָא שְׁלִימָתָא, וְדִינָא לָא שַׁלְטָא.

תָּאנָא, כְּתִיב (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. שֵׁשֶׁת יָמִים וַדַּאי, וְלָא בְּשִׁשָּׁת. וְהָנֵי יוֹמִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, אִקְרוּן יוֹמֵי דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְכְּלִיל בְּהוּ,

וְאִינּוּן אִתְכְּלִילָן בֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, עָלַיְיהוּ כְּתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כּוּלְּכֶם הַיּוֹם.

פרק כח

(שמות כ׳:י״ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ'. וְנָהָר, דָּא נְבִיעוּ דְּמַבּוּעָא, דְּנָפִיק תְּדִיר וְלָא פָּסַק. וּמִנַּהֲרָא דְּמַבּוּעָא דָּא, אִתְשַׁקְיָא כָּל גִּנְתָּא דְּעֵדֶן. וְהַהוּא נַהֲרָא דְּמַבּוּעָא קַדִּישָׁא, אִקְרֵי אָ"ב. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּאִיהוּ נְבִיעָא לְאִתְזָנָא לְגִנְתָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, עֵדֶן מַמָּשׁ אִקְרֵי אָב. מִשּׁוּם דְּהַאי עֵדֶן, מִשְׁתְּכַח מֵהַהוּא אֲתָר, דְּאִקְרֵי אַיִן. וּבְגִינֵי כַּךְ, אִקְרֵי אָב. וְהָא אוּקִימְנָא, מֵאֲתָר דְּשָׁאֲרֵי לְאִתְמַשְׁכָא כֹּלָּא, אִקְרֵי אַתָּה, וְאִקְרֵי אָב. כְּמָה (עיין סוף הספר גי' מספר לבנת הספיר) דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס״ג:ט״ז) כִּי אַתָּה אָבִינוּ.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶת אִמֶּךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֶת אָבִיךָ, אֶת דַּיְיקָא, לְאַכְלָלָא שְׁכִינְתָּא (דבר אחר עילאה). רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, סְתָם. וְאֶת אִמֶּךָ, סְתָם. דְּהָא כֹּלָּא הֲוָה בְּמִנְיָינָא. אֶת, לְרַבּוֹת כָּל מַה דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַאי דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא, מֵאֲתָר דְּשָׁאֲרֵי לְאִתְמַשְׁכָא כֹּלָּא, אִקְרֵי אַתָּה, שַׁפִּיר. דְּהָא אוֹלִיפְנָא, הַהוּא דְּטָמִיר וְלָא אִית בֵּיהּ שֵׁירוּתָא, קָרֵינָן הוּא. מֵאֲתָר (ויקרא ב', ע"א וע"ב, ר"ץ ע"א) דְּשֵׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח, קָרֵינָן אַתָּה. וְאִקְרֵי אָב. וְכֹלָּא חַד. בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא אָמֵן.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, וַדַּאי כֹּלָּא חַד. כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶת אִמֶּךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּהָא תְּנָן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם, הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי בָּנִים. וּבְגִינֵי כַּךְ סְתִימָא דְּמַלָּה, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, לְאַכְלָלָא כֹּלָּא, דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא. ר' יִצְחָק אָמַר, לְאַכְלָלָא בֵּיהּ רַבֵּיהּ, דְּהוּא אָעִיל לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי.

תָּאנָא, בְּהָנֵי חֲמֵשׁ אֲמִירָן, כָּלִיל כֹּלָּא. בְּהָנֵי חֲמֵשׁ אֲמִירָן, אִתְגְּלִיפוּ חֲמֵשׁ אַחֲרָנִין, וַדַּאי חֲמֵשׁ גּוֹ חֲמֵשׁ. הָא כֵּיצַד. אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, (פ"ד ע"ב) לָקֳבֵל לֹא תִרְצַח. דְּתַנְיָנָן, (אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה) תְּרֵין אִלֵּין, בְּכָלָּא חָדָא אִתְכְּלִילָן, דְּמַאן דְּקָטִיל, אַזְעִיר דְּמוּתָא וְצַלְמָא דְּמָארֵיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:ו׳) כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וּכְתִיב (יחזקאל א׳:כ״ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם.

אָמַר ר' חִיָּיא, כְּתִיב (בראשיתט) שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ וְגוֹ', (שפך דם האדם) מַאן דְּשָׁפִיךְ דָּמָא, כְּאִלּוּ אַזְעִיר דְּמוּתָא וְצַלְמָא דִּלְעֵילָּא, כְּלוֹמַר, לָא אַזְעַר דְּמוּתָא דָּא, אֶלָּא

דְּמוּתָא אַחֲרָא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב שִׁפֹּךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ. בָּאָדָם עִלָּאָה, מָטֵי הַאי פְּגִימוּתָא, מֵהַהוּא דָּמָא דְּאוֹשִׁיד. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וּבְגִין כָּךְ, הָא בְּהָא תַּלְיָא.

לֹא יִהְיֶה לְךָ, לְקֻבֵּל לֹא תִּנָּאֵף דָּא מְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְרְשִׁים בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ. וּבְדָא, כַּמָּה וְכַמָּה חוֹבִין וְגַזְרִין וְעוֹנָשִׁין, תַּלְיָין. וּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בְּהַאי, מְשַׁקֵּר בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, דְּכְתִיב, (הושע ה':ז') בַּיְיָ בָּגְדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ. וּכְתִיב לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם, וְהָא בְּהָא תַּלְיָא.

לֹא תִשָּׂא לְקֻבֵּל לֹא תְּגַנּוֹב. וּכְתִיב (משלי כ"ט:כ"ד) חוֹלֵק עִם גַּנָּב שׂוֹנֵא נַפְשׁוֹ אָלָה יִשְׁמַע וְלֹא יַגִּיד. וַדַּאי הָא בְּהָא תַּלְיָא, דְּהָא גַּנָּבָא לְדָא אִזְדְּמַן, לְאוּמְאָה בְּשִׁקְרָא. מַאן דְּעָבִיד דָּא, עָבִיד דָּא.

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקֻבֵּל לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. דְּאָמַר ר' יוֹסֵי, שַׁבָּת סַהֲדוּתָא אִקְרֵי. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְסַהֲדָא עַל הָא דִּכְתִיב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ' וְגוֹ'. וְשַׁבָּת כְּלָלָא (נ"א סהדותא) דְּכֹלָּא. וְאָמַר ר' יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִיב, (מיכה ז':כ') תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ל"א:ט"ז) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וּמַאן דְּאַסְהִיד שִׁקְרָא, מְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת, דְּהִיא סַהֲדוּתָא דְּקֻשׁוֹט, וּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת, מְשַׁקֵּר בְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא. וּבְגִין כָּךְ, הָא בְּהָא תַּלְיָא.

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, לְקֻבֵּל לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ. וְאָמַר ר' יִצְחָק, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, אָבִיךָ מַמָּשׁ. דְּהָא מַאן דְּחָמִיד אִתְּתָא, וְאוֹלִיד בַּר, הַהוּא בַּר אוֹקִיר לְאַחֲרָא, דְּלָא אָבוּי. וּכְתִיב כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְגוֹ', לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ, שָׂדֵהוּ. וּכְתִיב הָכָא, עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לָךְ. הַהוּא דְּיָהֵב לָךְ, יְהֵא דִּילָךְ, וְלֹא תַחְמֹד אַחֲרָא. וַדַּאי הָא בְּהָא תַּלְיָא.

וְאִלֵּין חָמֵשׁ קִדְמָאֵי, כְּלִילָן חָמֵשׁ אַחֲרָנִין. וּבְגִינֵי כַּךְ, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. דְּכֹלָּא אִתְעֲבִיד יְמִינָא. וְעַל דָּא, בַּחֲמִשָּׁה קְלִין אוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת. אָמַר ר' יְהוּדָה, כֻּלְּהוּ הֲווֹ חֲמֵשׁ גּוֹ חֲמֵשׁ. לְקֻבֵּלֵיהוֹן חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה.

תָּאנֵי ר' אֶלְעָזָר, בְּאִלֵּין עֶשֶׂר אֲמִירָן, אִתְגְּלִיפוּ כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, גְּזִירִין וְעוֹנָשִׁין. דַּכְיָא וּמְסָאֲבָא. עַנְפִּין וְשָׁרָשִׁין. אִילָנִין וּנְטִיעִין. שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. יַמָּא וּתְהוֹמֵי. דְּהָא אוֹרַיְיתָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי, מַה שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלִיף בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, אוּף אוֹרַיְיתָא אִתְגְּלִיפָא בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן. אִלֵּין עֶשֶׂר אֲמִירָן אִינּוּן שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא שְׁמָא חַד הֲוֵי, שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַמָּשׁ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּמַאן דְּזָכֵי בָּהּ. מַאן דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. (דקודשא בריך הוא ממש) ר' יוֹסֵי אָמַר, בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַמָּשׁ זָכֵי, (ס"א וכנסת ישראל) דְּהָא הוּא וּשְׁמֵיהּ חַד הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן.

פרק כט

(שמות כ׳:כ׳) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב. אָמַר ר' יוֹסֵי, (דבר אחר לא גרסינן מאי טעמא. משום דכתיב') (חגי ב׳:ח׳) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, אַף עַל גַּב דִּלִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי, אִתִּי: כְּלוֹמַר אוֹתִי.

אָמַר ר' יִצְחָק, כְּתִיב (ירמיהו י״:ו׳) מֵאֵין כָּמוֹךָ יְיָ' גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה וְגוֹ', (גדול אתה וגדול שמך) גָּדוֹל אַתָּה, הַיְינוּ לִי הַכֶּסֶף. וְגָדוֹל שִׁמְךָ בִּגְבוּרָה, הַיְינוּ וְלִי הַזָּהָב. אֶלֵּין תְּרֵין גַּוְונִין לָא מִתְחַזְיָין, וְלָא מִתְפָּאֲרָן, בַּר כַּד אִינּוּן גְּלִיפִין בַּאֲתָר חַד, בְּאַן אֲתָר אִתְגְּלִיפוּ. בְּיִשְׂרָאֵל. כָּאן אִתְחָזוּן גַּוְונִין לְאִתְפָּאֲרָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

ר' יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיהו ס״א:י׳) שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בה' תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי וְגוֹ', זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּחֶדְוָותָא וְתַפְנוּקָא דִּלְהוֹן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיְיָ'. כֵּיוָן דְּאָמַר בַּיְיָ', אֲמַאי כְּתִיב בֵּאלֹהַי. אֶלָּא הָכִי אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, אִי בְּרַחֲמֵי אָתֵי עָלָנָא, שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיְיָ'. אִי בְּדִינָא, תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי.

מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּאִלֵּין בֵּיהּ אִתְגְּלִיפוּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״א:י׳) כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע. מַהוּ בִּגְדֵי יֶשַׁע. גַּוְונִין, דְּאִתְגְּלִיפוּ לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב כב) יִשְׁעוּ וְגוֹ' אֶל יְיָ'. יֶשַׁע אִסְתַּכְלוּתָא הוּא. מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְלָא בֵּי, בְּגַוְונִין דִּילִי יִסְתַּכַּל. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״א:י׳) מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי, צְדָקָה מַמָּשׁ, דִּגְוונִין בֵּיהּ אִתְגְּלִיפוּ. כֻּלְּהוּ יְכֵהֵן פְּאֵר, הָא גַּוְונָא חַד. וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ, הָא גַּוְונָא אַחֲרָא. וְכַד גַּוְונִין מִתְחַבְּרָן, בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִתְחַזְיָין, וְכֻלְּהוּ תְּאִבִין לְאַחֲזָאָה, וּלְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ.

ר' יוֹסֵי אָמַר, שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיְיָ', תְּרֵין חֶדְוָון. בַּיְיָ': בְּרַחֲמֵי. תָּגֵל נַפְשִׁי, הָא (חד חדוה) בְּדִינָא. אָמַר ר' יְהוּדָה, בְּכֹלָּא חֶדְוָה עַל חֶדְוָה. וְחֶדְוָה דְּצִיּוֹן, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲדָאָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּחֶדְוָותָא יַתִּיר מִכֹּלָּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ה:י׳) וּפְדוּיֵי יְיָ' יְשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְגוֹ', וּפְדוּיֵי יְיָ' יְשׁוּבוּן, הָא חַד. וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה, הָא תְּרֵי. וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם, הָא תְּלַת. שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ, הָא אַרְבַּע. לְקֻבְלֵיהוֹן דְּאַרְבַּע זִמְנִין דְּאִתְפְּזָרוּ יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּא. וּכְדֵין כְּתִיב (ישעיהו י״ב:ד׳) וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיְיָ' קִרְאוּ בִשְׁמוֹ וְגוֹ'.

פרק ל

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. כָּל הַדְּבָרִים, כְּלָלָא דָּא, הוּא כְּלָלָא דְּכֹלָּא, כְּלָלָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

אָנֹכִי, רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יה"ו. אָנֹכִי, אִתְגַּלְיָא וְאִתְגְּנִיז. אִתְגַּלְיָא בְּרָזָא קַדִּישָׁא דְּכָרְסְיָיא, דְּסִיהֲרָא קָיְימָא בִּשְׁלִימוּ כַּחֲדָא, כַּד שִׁמְשָׁא שַׁלְטָא, וְסִיהֲרָא אִתְנְהִירַת, וְלֵית לָהּ שְׁבָחָא, בַּר שְׁבָחָא דְּנָהוֹרָא דְּנָהִיר עָלָּה.

אָנֹכִי, בְּאַשְׁלְמוּת רָזִין דִּשְׁלִימוּ דְּכוּרְסְיָיא לְתַתָּא, וְאִסְתָּלָקוּ חֵינִין קַדִּישִׁין, וְאִיהִי אִתְתַּקְנַת בְּתִקוּנָהָא. וְכַד אִיהִי שַׁפִּירָא בְּחֵיזוּ, וּבַעֲלָהּ אָתֵי לְגַבָּהָא, כְּדֵין אִקָּרֵי אָנֹכִי.

אָנֹכִי, רָזָא דְּכֹלָּא כַּחֲדָא, בְּכָלְלָא דְּכָל אַתְוָון, בְּשָׁבִילֵי אוֹרַיְיתָא, דְּנַפְקוּ מִגּוֹ רָזָא עִלָּאָה, בְּהַאי אָנֹכִי, תַּלְיָין רָזִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. אָנֹכִי, רָזָא לְמֵיהַב אֲגַר טָב לְצַדִּיקַיָּא, דְּקָא מְחַכָּן לֵיהּ וְנָטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּהַאי, אִית לוֹן בְּטָחוֹנָא כַּדְקָא חֲזֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְסִימָנִיךְ (בראשית מ"א:מ"ד) אֲנִי פַּרְעֹה.

אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ, אִתְמַר בְּרָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְדָא אִיהוּ זָכוֹר וְשָׁמוֹר. אָנֹכִי, רָזָא סְתִימָא וְגָנִיז, בְּכָל אִינּוּן דַּרְגִּין דְּעָלְמָא עִלָּאָה, בִּכְלָלָא חָדָא. וְכֵיוָן דְּאִתְמַר אָנֹכִי, אִתְחַבַּר כֹּלָּא כַּחֲדָא, בְּרָזָא חָדָא.

אָנֹכִי, רָזָא דִּתְרֵין כָּרְסְוָון. אֲנִי יְיָ דְּכוּרְסְיָא אַחֲרָא (נ"א אני כורסייא חדא. כ', כורסייא אחרא עלאה.)

אָנֹכִי, דְּקָא אִתְדְּכֵי מַקְדְּשָׁא, וְנוּכְרָאָה לָא אִתְקְרַב בַּהֲדֵיהּ, וּמַקְדְּשָׁא נָהִיר בִּלְחוֹדוֹי, דְּקָא אִתְבַּטַּל בְּהַהִיא שַׁעֲתָא יֵצֶר הָרַע מֵעָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלָּק בִּיקָרֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי, וּכְדֵין אִתְמַר אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. רָזָא שְׁלִים, בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. א': לְיַחֲדָא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּדַרְגּוֹי, לְמֶהֱוֵי חַד. בְּגִין דְּרָזָא דִּילֵיהּ אִיהוּ ו'. נ': רָזָא לְמִדְחַל מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמִנְדַּע דְּאִית דִּין וְאִית דַּיָּין, וְאִית אֲגַר טָב לְצַדִּיקַיָּא וּפוּרְעָנוּת לְרִשְׁיעַיָּא, בְּגִין דְּרָזָא דִּילֵיהּ ה' תַּתָּאָה.

כ': לְקַדְּשָׁא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָל יוֹמָא, לְאִתְקַדְּשָׁא בְּדַרְגִּין קַדִּישִׁין, וּלְצַלָּאָה צְלוֹתָא לְגַבֵּיהּ בְּכָל זִמְנָא, לְאִסְתַּלְקָא כִּתְרָא עִלָּאָה, רָזָא דְּכוּרְסְיָיא עִלָּאָה, עַל גַּבֵּי חִיוָון עִלָּאִין, כְּדְקָא יֵאוֹת, וְרָזָא דִּילֵיהּ ה' עִלָּאָה.

י': לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, וּלְמִגְזַר גְּזִירוּ, בְּרָזָא לְתַמָּנְיָא יוֹמִין, וּלְקַדְּשָׁא בֵּרָא. וּלְאַנָּחָא תְּפִילִין וְצִיצִית וּמְזוּזָה. וּלְמִסַּר נַפְשָׁא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְדַּבָּקָא בֵּיהּ. אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵיסַר פִּקּוּדִין עִלָּאִין, דִּכְלִילָן רל"ו פִּקּוּדִין אַחֲרָנִין דְּאִינּוּן בְּרָזָא דְּאָנֹכִי, כְּלָלָא דְּזָכוֹר. וְאַת דָּא, לָא אִתְחַלָּף בְּאָתָר אַחֲרָא דָּא, בְּגִין דְּאִיהִי י', רָזָא עִלָּאָה, כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְאִלֵּין תְּרֵיסַר, אִית תְּרֵיסַר מְכִילִין דְּרַחֲמֵי, דְּתַלְיָין מִנַּיְיהוּ, וְחַד דְּשַׁלְטָא לְמֶהֱוֵי תְּלֵיסַר.

לֹא יִהְיֶה לְךָ, רָזָא דְּשָׁמוֹר, בְּתַלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. ל': רָזָא דְּלָא לְמֵיהַב יְקָר וּרְבוּ לֵאֱלָהָא אַחֲרָא. ל': מְגַדְּלָא דְּפָרַח וְסָלִיק בַּאֲוִירָא, דְּלָא יִסְטֵי לִבָּא, לְמִבְנֵי לָהּ

לֶאֱלָהָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּאִית רָזָא, דְּבוֹנָא מְגַדְּלָא. (לאלהא אחרא) ל': דִּלָּא לְמִפְנֵי בְּדִיּוּקְנָא דְּעָבוֹדָה זָרָה, דִּלָּא לְהַרְהֲרָא אֲבַתְרָהָא, דִּלָּא לְסַגְּדָא, וְלָא לְאַכְפְּיָא גַּרְמֵיהּ לֶאֱלָהָא אַחֲרָא.
א': דִּלָּא לְחַלְּפָא יְחוּדָא דְּמָרֵיהּ, בְּגִין טַעֲוָון אַחֲרָנִין. א': דִּלָּא לְהַרְהֲרָא דְּאִית אֱלָהָא אַחֲרָא בַּר מִנֵּיהּ. א': דִּלָּא לְמִסְטֵי בָּתַר בֵּידִין וּדְכוּרוֹ, בָּרָזָא דְּדִיּוּקְנָא דְּאָדָם, וְלָא בְּדִיּוּקְנָא אַחֲרָא.
א': דִּלָּא לְמִשְׁאַל מִן מַתָּיָיא, וְלָא לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין. א': דִּלָּא יוֹמֵי בְּפוּמוֹי, בִּשְׁמָא דֶּאֱלָהָא אַחֲרָא. עַד הָכָא, תְּרֵיסַר אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן פִּקּוּדֵי שְׁמוֹר. וּבְאִלֵּין תְּרֵיסַר, תְּלָיִין תְּלַת מְאָה וְחַמְשִׁין וּתְלַת פִּקּוּדֵי דְּשָׁמוֹר אַחֲרָנִין, דְּכְלִילָן בְּאִלֵּין תְּרֵיסַר, וְרָזָא דָּא אִנְכִי.
אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תּוּ תָּנֵינָן, אָנֹכִי כְּלָלָא דְּעִילָּא וְתַתָּא, כְּלָלָא דְּעִלְּאִין וְתַתָּאִין, כְּלָלָא דְּחַיָּוֹן קַדִּישִׁין, דְּכְלִילָן בֵּיהּ, כֹּלָּא הוּא בְּרָזָא דְּאָנֹכִי. לֹא יִהְיֶה לְךָ לְתַתָּא, רָזָא דְּתַרְיסַר חַיָּוֹן תַּתָּאִין.
לֹא תַּעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל. פִּסְלוּ מֵהַהוּא אֲתָר עִלָּאָה, מֵהַהוּא אֲתָר קַדִּישָׁא. פֶּסֶל. פִּסּוֹלֶת דְּקִדּוּשָׁא דְּאִיהוּ רָזָא דְּטַעֲוָא אַחֲרָא. וְרָזָא דָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א':ד') וַאֲרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן וְגוֹ'. וְכָל תְּמוּנָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל א':ד') וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת. כִּי אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, בְּגִין לְאַתְעָרָא לְבָא לְגַבֵּי עֵילָּא, וְלָא לְנַחְתָּא לְתַתָּא וְלָא לְמִקְרַב לְתַרָּע בֵּיתָא. אֵל קַנָּא, דְּקִנְאָה אִיהוּ בְּהַהוּא אֲתָר.
וְרָזָא דָּא, (משלי ל':כ"א) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ. וְאִיהוּ לֹא תַּעֲשֶׂה לְךָ, חַד. פֶּסֶל, תְּרֵין. וְכָל תְּמוּנָה, תְּלַת. וְאֶרֶץ דָּא, עַל דָּא אִתְרְגִיזַת.
(שמות כ':ה') פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים. אִלֵּנָא חֲדָא, דְּאִינְצִיב חֲדָא, וּתְרֵין זְמָנִין, וּתְלַת זְמָנִין, וְאַרְבַּע זְמָנִין, וְאִתְפְּקַד עַל חוֹבֵי קַדְמָאֵי, אָב וּבֵן. שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעֵי חַד הוּא כַּד לָא אִתְתַּקַּן, וְלָא חַיִּישׁ לְאִתְתַּקָּנָא, וְכֵן בְּהַפּוּכָא דְּדָא, לְאִילָנָא דְּאִיהוּ אִתְתַּקַּן כַּדְקָא חֲזִי, וְקָאִים עַל קַיּוּמֵיהּ (נ"א כדין) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד וְגוֹ'.

פרק לא

(שמות כ) לֹא תִשָּׂא, רָזָא דָּא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד שָׁתִיל עָלְמָא, אַטְבַּע גּוֹ תְּהוֹמֵי, צְרוֹרָא חֲדָא, חֲקִיקָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאַטְבַּע לָהּ לְגוֹ תְּהוֹמָא. וְכַד מַיָּא בָּעָאן לְסַלָּקָא, חָמָאן רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, חָקִיק עַל הַהוּא צְרוֹרָא, וְתַיְיבִין וּמִשְׁתַּקְעִין, וְהַדְרִין לַאֲחוֹרָא, וּשְׁמָא דָּא קַיְימָא עַד יוֹמָא דָּא, גּוֹ תְּהוֹמָא.
וּבְשַׁעֲתָא דְּאוֹמִין בְּנֵי נָשָׁא עַל קְשׁוֹט, בְּקִיּוּמָא דְּקִשׁוֹט, הַהוּא צְרוֹרָא סַלְקָא, וּמְקַבְּלָא הַהוּא אוֹמָאָה, וְאַהֲדַר וְאִתְקַיְים עַל תְּהוֹמָא, וְעָלְמָא אִתְקַיְים, וְהַהוּא אוֹמָאָה דְּקִשׁוֹט קַיְים עָלְמָא.
וּבְשַׁעֲתָא דְּאוֹמוּ בְּנֵי נָשָׁא אוֹמָאָה לְשַׁקְרָא, הַהוּא צְרוֹרָא סַלְקָא לְקַבְּלָא לְהַהִיא אוֹמָאָה, כְּיָון דְּחָזֵי דְּאִיהוּ דְּשַׁקְרָא. כְּדֵין הַהוּא צְרוֹרָא דְּהָוָה סָלִיק, תָּב לַאֲחוֹרָא, וּמַיִין אַזְלִין וְשָׁטְפִין,

וְאַתְוָון דְּהַהוּא צְרוֹרָא, פַּרְחָן גּוֹ תְּהוֹמֵי, וְאִתְבַּדְּרָן, וּבָעָאן מַיָּא לְסַלְקָא לְחַפְיָיא עָלְמָא, וּלְאַהֲדָרָא לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין.

עַד דְּזַמִּין (נ"א דרמיז) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְחַד מָמָנָא, יְעַזְרִיאֵ"ל, דִּי מָמָנָא עַל שִׁבְעִין מַפְתְּחָן, בָּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעָאל לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא צְרוֹרָא, וְחָקִיק בֵּיהּ אַתְוָון כְּמִלְקַדְמִין, וּכְדֵין אִתְקָיְימָ עָלְמָא, וְאָהֲדְרוּ מַיִין לְדוּכְתַּיְיהוּ. (נ"א דההוא צרורא ורגיש להו לאתוון דשמא קדישא וחקיק להו כמלקדמין ואהדרו מיין לדוכתייהו וכדין אתקיים עלמא) וְעַל דָּא כְּתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא.

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא י"ב, לְאוֹמָאָה בִּשְׁמַיָּה בְּאַרַח קְשׁוֹט. וּמַאן דְּאוֹמֵי שְׁבוּעָה, הוּא כְּלִיל גַּרְמַיָּה, בְּאִינּוּן ז' דַּרְגִּין עִלָּאִין, דִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְכְּלִיל בְּהוּ. וְהָא שִׁיתָּא אִינּוּן. הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאוֹמֵי אוֹמָאָה דְּקְשׁוֹט עַל פִּי בֵּית דִּין, כְּלִיל גַּרְמַיָּה בָּהוּ, וְהוּא שְׁבִיעָאָה, לְקַיְּימָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּדוּכְתֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ו':י"ג) וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ. וּמַאן דְּאוֹמֵי אוֹמָאָה לְמַגְנָא וּלְשַׁקְרָא, גָּרִים לְהַהוּא אֲתָר דְּלָא יִתְקָיְּים בְּדוּכְתֵּיהּ.

אוֹמָאָה לְקַיְּימָא פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, דָּא אִיהוּ שְׁבוּעָה דְּקְשׁוֹט, כַּד הַהוּא יְצֵר הָרָע מְקַטְרֵג לְבַר נָשׁ, וּמְפַתֶּה לֵיהּ לְמֶעְבַּר עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ. דָּא אִיהוּ אוֹמָאָה דְּמָארֵיהּ אִשְׁתְּבַח בֵּיהּ, וְאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאוּמָאָה בְּמָארֵיהּ עַל דָּא, וְאִיהוּ שְׁבָחָא דִּילֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשְׁתְּבַח בֵּיהּ. כְּגוֹן בּוֹעַז, דִּכְתִיב, (רות ג':י"ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. הָא יְצֵר הָרָע הֲוָה מְקַטְרֵג לֵיהּ, וְאוֹמֵי עַל דָּא.

נָדָר אִיהוּ לְעֵילָּא, וְאִינּוּן חַיֵּי מַלְכָּא, רָזָא דְּרמ"ח שַׁיְיפִין, וּתְרֵיסַר קְטִירִין, כְּחוּשְׁבָּן וְנֶדֶ"ר. וְעַל דָּא חָמִיר מִשְּׁבוּעָה. חַיֵּי דְּמַלְכָּא אִלֵּין, דְּיָהֲיב חַיִּין לְכָל אִלֵּין שַׁיְיפִין, וְאִקְרוּן הָכִי בְּגִין אִינּוּן חַיִּין, וְאִינּוּן חַיִּין נַחְתִּין מֵעֵילָּא לְתַתָּא. לְהַהוּא מְקוֹרָא דְּחַיִּין. וּמֵהַהוּא מְקוֹרָא נַחְתִּין לְתַתָּא, לְכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין.

שְׁבוּעָה לְקַיְּימָא דַּרְגָּא דִּלְתַתָּא, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְדָא אִקָּרֵי מֶלֶךְ עַצְמוֹ, דְּרוּחָא עִלָּאָה וְגוּפָא דִּילֵיהּ, לְמִשְׁרֵי בְּגַוּיהּ, וּלְדַיְּירָא בֵּיהּ, בְּרוּחָא דְּשַׁאֲרֵי גּוֹ גּוּפָא. וְעַל דָּא אִקָּרֵי מֶלֶךְ עַצְמוֹ דְּרוּחָא עִילָּאָה תַּאֲיבָה דִּילֵיהּ לְמִשְׁרֵי בְּגַוּיהּ עַצְמוֹ דְּהַהוּא דְּסַתִּיר לְעֵילָּא. וּבְגִין כַּךְ, מַאן דְּאוֹמֵי בְּקְשׁוֹט, הוּא מְקַיֵּים לְהַהוּא אֲתָר, וְכַד קָאֵי הַאי אֲתָר מְקוּיָּם, מְקַיֵּים כָּל עָלְמָא. נָדֶר שַׁרְיָא עַל כֹּלָּא, עַל מִצְוָה, וְעַל רְשׁוּתָא דְּלָאו הָכִי בִּשְׁבוּעָה, וְהָכִי אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. (ע"כ רעיא מהימנא) (פקודא י"ג לאתעסקא בפריה ורביה וכו' עד בכל סטרין. ומשם תלך ויקרא מ"ג ע"ב וביום השמיני)

פרק לב

(שמות כ׳:ח׳) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ דָּא אִיהוּ רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. וּבְגִין דִּבְהַאי בְּרִית קַיְימִין כָּל מְקוֹרִין דְּשַׁיְיפֵי גוּפָא, וְאִיהוּ כָּלִל כּוֹלָּא. כְּגַוְונָא, דָּא שַׁבָּת אִיהוּ כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא בֵּיהּ תַּלְיָין, וְקִיּוּמָא דְּשַׁבָּת, כְּקִיּוּמָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא, מַאן דְּנָטִיר שַׁבָּת, כְּאִילּוּ נָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא.

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא כ"ד, לְמֶהֱוֵי דָּכִיר יוֹם הַשַּׁבָּת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. רָזָא דְּשַׁבָּת, הָא אוֹקִימְנָא בְּכָל אֵינוּן דּוּכְתֵי, יוֹמָא דּוּכְרָנָא דְּנַיְיחָא דְּעָלְמָא וְאִיהוּ כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאן דְּנָטִיר שַׁבָּת, כְּאִילּוּ נָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא. וְהָא אִתְּמַר, דּוּכְרָנָא דְּשַׁבָּת, לְקַדְּשָׁא לֵיהּ בְּכָל זִינֵי קִדּוּשִׁין. מַאן דְּאַדְכַּר לְמַלְכָּא, אִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא לֵיהּ, מַאן דְּאַדְכַּר שַׁבָּת, צָרִיךְ לְקַדְּשָׁא לֵיהּ וְהָא אִתְּמַר.

זָכוֹר לִדְכוּרָא אִיהוּ. שָׁמוֹר אִיהוּ לְנוּקְבָּא. (ודא בלא פרודא) יוֹם שַׁבָּת, רָזָא דְּכָל מְהֵימָנוּתָא, דְּתַלְיָא מֵרֵישָׁא עִלָּאָה, עַד סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, שַׁבָּת אִיהוּ כּוֹלָּא.

תְּלַת דַּרְגִּין אִינּוּן, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן שַׁבָּת. שַׁבָּת עִלָּאָה. שַׁבָּת דְּיוֹמָא. שַׁבָּת דְּלֵילְיָא. וְכֻלְּהוּ חַד וְאִקְרֵי כּוֹלָּא שַׁבָּת. וְכָל חַד, כַּד אִיהוּ שַׁלְטָא, נָטִיל לְחַבְרוֹי, וְזִמִּין לוֹן בַּהֲדֵיהּ, בְּהַהוּא שׁוּלְטָנוּ דִּילֵיהּ. וְכַד הַאי אָתֵי לְעָלְמָא, כֻּלְּהוּ אַתְיָין וּזְמִינִין בַּהֲדֵיהּ.

כַּד אָתֵי לֵילְיָא, זַמִּין בַּהֲדֵיהּ לְשַׁבָּת דִּימָמָא, וְזַמִּין לֵיהּ בְּהֵיכְלֵיהּ, וְאִתְטַמַּר בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּהַאי אַתְיָא, שַׁבָּת עִלָּאָה אִתְמְשָׁךְ עֲלֵיהּ, וְכֻלְּהוּ גְּנִיזִין בְּהֵיכְלָא דְּלֵילְיָא וּבְגִין דָּא סָעוּדָתָא דְּלֵילְיָא חָמוּר מִבִּימָמָא (ס"א כדביממא.)

כַּד אָתֵי יְמָמָא, זַמִּין בַּהֲדֵיהּ לְתָרִין אִלֵּין אַחֲרָנִין, דְּרָגָא עִלָּאָה וְדַרְגָּא תַּתָּאָה, דָּא דְּאַנְהִיר לֵיהּ, וְדָא דְּאִתְנְהִיר מִנֵּיהּ. וְכוֹלָּא כַּחֲדָא אִקְרֵי שַׁבָּת, וְשַׁלְטִין בְּיוֹמָא דְּשַׁבָּת. וְאִלֵּין תְּלַת דַּרְגִּין, אִינּוּן כְּלָלָא וְרָזָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, נְבִיאִים וּכְתוּבִים. מַאן דְּנָטִיר שַׁבָּת, נָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא.

פרק לג

תְּרִין מַרְגְּלָן אִינּוּן, וְחַד סִיכְתָא בַּהֲדַיְיהוּ, בְּגַוַוְיהוּ, דְּקָאִים בֵּין הַאי וּבֵין הַאי. מַרְגְּלָא עִלָּאָה לֵית בֵּיהּ גַּוְון, לֵית בֵּהּ חֵיזוּ בְּאִתְגַּלְיָיא.

הַאי מַרְגְּלָא, כַּד שָׁאֲרֵי לְאִתְגַּלְיָיא, נָהֲרִין, ז' אַתְוָון גְּלִיפִין, בַּלְטִין וְנִצְצִין וּבָקְעִין בְּקִיעִין וְקַסְטִירִין, וְנָהֲרִין כָּל חַד וְחַד. וְאִינּוּן ז' אַתְוָון, אִינּוּן תְּרִין שְׁמָהָן מְחֻקָּקִין בַּהַהוּא מַרְגְּלָא. וּבְיוֹמָא דְּשַׁבָּת, נָצְצִין וְנָהֲרִין, וּפַתְחִין פִּתְחִין, וְנַפְקֵי וְשַׁלְטֵי. וְאִינּוּן אהי"ה יה"ו, מִתְנָצְצֵי אַתְוָון, וּבְנָצִיצוּ דִּלְהוֹן, עָאלִין דָּא בְּדָא, וְנָהֲרִין דָּא בְּדָא.

וְכַד עָאלִין דָּא בְּדָא, נָהֲרִין דָּא מִגּוֹ דָּא, בְּתַרִין גַּוונִין. חַד גַּוֹון חִוָּור, וְחַד גַּוֹון סוּמָק. וּמַאִינּוּן תְּרֵין גַּוונִין, אִתְעֲבִידוּ תְּרִין שְׁמָהָן אַחֲרָנִין, עַד דְּסַלְקִין אַתְוון לְשֶׁבַע שְׁמָהָן.

א' נָפִיק וְנָצִיץ, וְעָאל בְּאָת ו', ונָהֲרִין תַּרְוַויְיהוּ, בְּתַרִין גַּוונִין, וּאִינּוּן תְּרֵין שְׁמָהָן, חַד אִקָּרֵי יִדו"ד, וְחַד אִקָּרֵי אֵ"ל, וְנָהֲרִין כַּחֲדָא. ה' נָפִיק ונָצִיץ, וְעָאל בְּאָת ה' וְנָהֲרִין תַּרְוַויְיהוּ, בְּתַרִין גַּוונִין, וְאִינּוּן תְּרֵין שְׁמָהָן, חַד אִקָּרֵי יְדוֹד רָזָא דֶּאֱלֹהִים. וְחַד אִקָּרֵי אֱלֹהִים. וְנָהֲרִין כַּחֲדָא.

י' עָאל בְּי', וְנָהֲרִין וּנְצִיצִין כַּחֲדָא, וְעָאלוּ דָּא בְּדָא, וְנָהֲרִין תַּרְוַויְיהוּ, גְּלִיפִין מְחֻקָּקָן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן זַקְפִין רֵישָׁא, נְהִירִין מְנַצְּצִין עַנְפִּין סַלְקִין מֵהַאי סִטְרָא, וּמֵהַאי סִטְרָא, וּאִינּוּן חַד סָרֵי עַנְפִּין.

וְאִלֵּין תְּרֵין אַתְוון דְּנָהֲרָן, מִתְחַבְּקָן דָּא בְּדָא, אִינּוּן יְדוֹ"ד יְדוֹ"ד מצפץ מצפץ, בְּרָזָא דִּתְלֵיסָר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי. וְאִלֵּין תְּרֵין אַתְוון, כַּד עָאלִין דָּא בְּדָא, וְכַד מִתְחַבְּקָן דָּא בְּדָא, (וכד מתדבקן דא בדא) זַקְפִין רֵישָׁא, ונָהֲרָן וּמְנַצְּצָן עַל כֹּלָּא, בְּאִינּוּן חַד סָרֵי עַנְפִּין, דְּנָפְקִין בְּכָל סְטָר.

ה' דְּאִשְׁתְּאַר, אִיהִי סַלְקָא בִּשְׁמָא חַד, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִיהִי אָדְנָי. וְכָל אִלֵּין שְׁמָהָן, בַּלְטִין וְנִצְּצִין וְנַפְקֵי וְשַׁלְטֵי בְּהַאי יוֹמָא. כֵּיוָן דְּאִלֵּין שַׁלְטֵי, נָפַק הַהוּא מַרְגְּלָא עִלָּאָה, בָּלְטָא מְנַצְּצָא. וּמִגּוֹ נְצִיצוּ דִּילָהּ, לָא אִתְחָזֵי בָּהּ גַּוֹון.

כַּד נָפְקָא, בָּטַשׁ בְּאִלֵּין שְׁמָהָן, חַד שְׁמָא מְנַיְיהוּ אָדְנָי, דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, מִתְעַטְרָא וְעָאל בְּמַרְגְּלָא תַּתָּאָה, וְאִתְיְישַׁב שְׁמָא אַחֲרָא תְּחוֹתֵיהּ, וְאִיהוּ י"ה. וְאִסְתְּחַר הַהוּא מַרְגְּלָא עִלָּאָה בֵּיהּ, וּמִתְעַטְרָא הַהוּא נְצִיצוּ דְּנָצִיץ, בְּהַאי שְׁמָא.

לְבָתַר דְּכָנִישׁ (נ"א דבטש) בְּהָנֵי שְׁמָהָן, נָפְקִין מִינַיְיהוּ שִׁבְעִים עַנְפִּין לְכָל סְטָר, וּמִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, וְאִתְעֲבִיד רְתִיכָא וְכַרְסְיָיא חֲדָא, לְהַהוּא מַרְגְּלָא עִלָּאָה, וּשְׁלְטָא בְּעִטְרוֹי, מַלְכָּא בְּכַרְסְיָיא, בְּיוֹמָא דָּא, וְחַדֵּי כֹּלָּא. כֵּיוָן דְּחַדֵּי כֹּלָּא, יָתִיב מַלְכָּא עַל כַּרְסְיָיא, וְסַלִּיק בְּשִׁבְעִין עַנְפִּין כַּרְסְיָיא, כְּדְקָאמְרַן.

וְאִינּוּן תְּרֵין (תרומה קל"ב ע"א) אַתְוון, סַלְקִין וְנַחֲתִין, וְנָהֲרִין וּמִתְעַטְרִין אַתְוון כ"ב, (ס"א בכ"ב אתוון) כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא. בַּטְשֵׁי בִּתְרֵי (קל"ב ע"א) אַתְוון קַדְמָאֵי, וְסַלְקֵי לְחַד, בְּשִׁית שְׁבָטִין, וּלְחַד בְּשִׁית שְׁבָטִין אַחֲרָנִין. וְאִלֵּין אִינּוּן י"ב שְׁבָטִין דְּיִשְׂרָאֵל עִלָּאָה.

תּוּ, אִלֵּין תְּרֵין אַתְוון, (נ"א קדמאי סלקין) סַלְקִין ונַחֲתִין, וּבַטְשֵׁי בִּתְרֵין אַתְוון, דְּסוֹפָא דכ"ב אַתְוון. וסַלְקֵי, חַד בְּחָמֵשׁ דַּרְגִּין, וְחַד בְּחָמֵשׁ דַּרְגִּין. וְאִלֵּין עֶשֶׂר אֲמִירָן (ס"א לשכללא) לְאַכְלָלָא לְכ"ב אַתְוון, י"ב שְׁבָטִין בִּתְרֵין אַתְוון, (ס"א קדמאי) כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא וְעֶשֶׂר אֲמִירָן דִּתְרֵין אַתְוון דְּסוֹפָא, הָא כ"ב אַתְוון, דְּסוֹפָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְרָזָא דָּא, יְרִית מַרְגְּלָא עִלָּאָה, בְּהַהוּא כַּרְסְיָיא דְּע"ב, ונָהֲרִין כ"ב אַתְוון.

מַרְגְּלָא תַּתָּאָה, בְּשַׁעֲתָא דְּיָתִיב מַרְגְּלָא עִלָּאָה בְּהַהוּא כּוּרְסְיָיא דְּע"ב, וּנְהָרִין כ"ב אַתְוון. כְּדֵין הַהוּא מַרְגְּלָא תַּתָּאָה דְּהוּא בְּחָשׁוֹכָא, מִסְתַּכֵּל בְּהַהוּא נְהִירוּ, בְּחֵילָא דְּתוּקְפָּא דְּאִינּוּן אַתְוון, דְּאִתְרְשִׁים בְּהוֹן, דְּאִקְרוּן אֱדֹנָי, וּכְדֵין אִתְנְהִיר וְסָלִיק הַהוּא נְהוֹרָא, וְנָטִיל כָּל אִינּוּן כ"ב אַתְוון עִלָּאִין, וּשְׁאִיב לוֹן הַהוּא מַרְגְּלָא בְּגַוּיהּ, וְנָהִיר נְהִירוּ דְּנָצִיץ לְע"ב עֵיבָר.

כֵּיוָן דְּהַאי מַרְגְּלָא, נָצִיץ וּשְׁאִיב לְאִינּוּן אַתְוון בַּהֲדָהּ, כְּדֵין מַרְגְּלָא עִלָּאָה אִתְמְשַׁךְ בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִתְדַּבָּק מַרְגְּלָא בְּמַרְגְּלָא, וְהֲוֹי כֹּלָּא חַד. וְדָא אִיהוּ רָזָא חֲדָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא, וְהָא אוֹקִימְנָא. אַתְוון, כַּד נָצְצִין מֵהַאי סִטְרָא, וּמֵהַאי סִטְרָא, דָּא אִיהוּ סִיכְתָא דִּי בְּגַוַּוייהוּ, בֵּין מַרְגְּלָא לְמַרְגְּלָא, כְּדֵין אִתְעֲבִידוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּמ"ב אַתְוון. בְּכֹלָּא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּע"ב אַתְוון, דְּרְתִיכָא עִלָּאָה, וְכֹלָּא, הַאי וּהַאי, אִתְקְרֵי שַׁבָּת, וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּשַׁבָּת. (ע"כ רעיא מהימנא).

זָכוֹר רָזָא דְּדָכוּרָא אִיהוּ, רָזָא דְּדָכוּרָא דְּנָקִיט כָּל שַׁיְיפֵי דְּעָלְמָא עִלָּאָה. אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לְאַסְגָּאָה מַעֲלֵי שַׁבְּתָא, דְּאִיהוּ לֵילְיָה, וְדָא אִיהוּ אֶת. לְקַדְּשׁוֹ, דְּאִצְטְרִיךְ קְדוּשָׁה מִגּוֹ עַמָּא קַדִּישָׁא, וּלְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ כַּדְקָא חָזֵי.

זָכוֹר, אֲתָר דְּלֵית לֵיהּ שִׁכְחָה, וְלָא קַיְימָא בֵּיהּ שִׁכְחָה דְּהָא לֵית שִׁכְחָה (בראשית קצ"ג ע"ב) בַּאֲתָר דִּבְרִית עִלָּאָה, וְכָל שֶׁכֵּן לְעֵילָּא. וּלְתַתָּא, אִית שִׁכְחָה, אֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ לְאַדְכָּרָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ט:י"ד) יִזָּכֵר עֲוֹן אֲבוֹתָיו וְגוֹ'. וְאִית תַּמָּן מְמָנָן, דְּאַדְכְּרָן זַכָּיִין דְּבַר נָשׁ, וְחוֹבוֹי.

וְלֵית שִׁכְחָה קַמֵּי כֻּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, מַה דְּאִיהוּ קַמֵּיהּ. וּמַאן אִיהוּ קַמֵּיהּ. זָכוֹר. וְכָל שֶׁכֵּן לְעֵילָּא. בְּגִין דְּכֹלָּא רָזָא דְּדָכוּרָא אִיהוּ, וְתַמָּן אִתְגְּלִיף רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יד"ו. וּלְתַתָּא, אִצְטְרִיךְ לְאִתְקַדְּשָׁא, וּבְמָה אִתְקַדַּשׁ. בְּזָכוֹר, דְּהָא מִנֵּיהּ נָטִיל כָּל קִדּוּשִׁין וְכָל בִּרְכָאן. וְדָא, כַּד מִתְעַטְּרֵי מַעֲלֵי שַׁבְּתָא, עַל עַמָּא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יָאוֹת, בִּצְלוֹתִין וּבְבָעוּתִין, וּבְסִדּוּרָא דְּחֶדְוָה.

וְאִי תֵּימָא, זָכוֹר, לָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְקַדְּשָׁא, דְּהָא מִנֵּיהּ נָפְקִין כָּל קִדּוּשִׁין דְּעָלְמָא. לָאו הָכִי. דְּהָא דָּא אִצְטְרִיךְ לְאִתְקַדְּשָׁא בִּימָמָא, וְדָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְקַדְּשָׁא בְּלֵילְיָא, וְכָל קִדּוּשִׁין נַטְלִין לוֹן יִשְׂרָאֵל לְבָתַר, וְאִתְקַדְּשָׁן בְּקִדּוּשֵׁי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פרק לד

(שמות כ׳:י״ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, בְּכָל זִינֵי יְקָר, לְמֶחֱדֵי לוֹן בְּעוֹבָדֵי דְּכַשְׁרָאן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי כ״ג:כ״ד) גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק, וְדָא אִיהוּ יְקָרָא דַּאֲבוֹי וּדְאִמַּיהּ.

רעיא מהימנא כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. כַּבְּדֵהוּ בִּכְסוּת נְקִיָּיה, דְּהַיְינוּ כַּנְפֵי מְצָוָה, (משלי ג׳:ט׳) כַּבֵּד אֶת ה' מֵהוֹנֶךָ, דָּא תּוֹרָה וּמִצְוֹת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג׳:ט״ז) אוֹרֶךְ יָמִים

בִּימִינֵהּ בִּשְׂמֹאלֵהּ וגו׳. דְּעָנִי לָאו אִיהוּ בַּר נָשׁ, אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת, אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּבָתַר דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין אֵין עָנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת, דְּאִתְּרָא דְּבַר נָשׁ אוֹרַיְיתָא וּמִצְוֹת.

וּבְגִין דָּא, כַּבֵּד אֶת יְיָ׳ מֵהוֹנָךְ, וְלָא תִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵי לְהִתְגַּדֵּל בָּהּ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְאַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְלֹא תֹּאמַר אֶקְרָא בַּעֲבוּר שֶׁיִּקְרְאוּנִי רַבִּי, אֶלָּא (תהלים לה) גַּדְּלוּ לַיְיָ׳ אִתִּי. כַּבֵּד אֶת יְיָ׳ מֵהוֹנָךְ, כְּבֵן דְּאִיהוּ חַיָּיב בִּיקָרָא דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ.

בְּגִין דְּאִיהוּ מְשׁוּתָּף מִתְּרֵין טִפִּין, דְּמִנְּהוֹן נוֹצַר בַּר נָשׁ. מִטִּפָּה דְּאַבּוּהָ, חִוָּורוּ דְּעַיְינִין, וְגַרְמִין וְאַבְרִין. וּמִטִּפָּה דְּאִמֵּיהּ, שְׁחוֹר דִּי בְּעַיְינִין, וְשַׂעֲרָא וּמַשְׁכָּא וּבִשְׂרָא. וְרַבִּיאוּ לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְעוֹבָדִין טָבִין.

דְּבַר נָשׁ חַיָּיב לְלַמֵּד בְּנוֹ תּוֹרָה, דִּכְתִיב, (דברים ו׳:ז׳) וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ. וְאִי לָא אוֹלִיף לֵיהּ אוֹרַיְיתָא וּפִקּוּדִין, כְּאִילּוּ עָבִיד לֵיהּ פֶּסֶל, וּבְגִין דָּא לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל. וְעָתִיד לְהְיוֹת בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, וּמְבַזֶּה אָבוּי וְאִמֵּיהּ, וְגוֹזֵל מִנֵּיהּ כַּמָּה בִּרְכָאן. דְּהוֹאִיל וְאִיהוּ עַם הָאָרֶץ, חָשִׁיד אִיהוּ עַל כֹּלָּא, וְאָפִילּוּ עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְגִילּוּי עֲרָיוֹת, וְעָבוֹדָה זָרָה. דְּמַאן דְּאִיהוּ עַם הָאָרֶץ. וְאָזִיל לַאֲתָר דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, וְלָא יָדַע לְבָרְכָא, חַשְׁדִינָן לֵיהּ דְּאִיהוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כַּבֵּד אֶת יְיָ׳ מֵהוֹנָךְ. מֵהוֹנָךְ: מִמָּמוֹנָךְ. מֵהוֹנָךְ: מֵחִנָּךְ. בְּחֶדְוָה דְּנִגּוּנָא, לְמֶחְדֵּי לְבָא, דְּהָא דָּא חֶדְוָה דִּלְבָּא, כְּגַוְונָא דָּא נִגּוּנָא דְּכָל עָלְמָא. עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָאן דְּהַהוּא בָּרָא, חַדֵּי לִבָּא דְּאַבּוּהָ וּדְאִמֵּיהּ. מֵהוֹנָךְ, מִמָּמוֹנָךְ לְכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ.

כְּגַוְונָא דְּבַר נָשׁ אוֹקִיר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכִי אִצְטְרִיךְ לְאַבָּא וּלְאִמָּא, בְּגִין דְּשׁוּתָּפוּתָא חָדָא אִית לוֹן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִלָּיהּ. וּכְמָה דְּאִצְטְרִיךְ לְמִדְחַל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכִי אִצְטְרִיךְ לְמִדְחַל לְאַבּוּהָ וּלְאִמֵּיהּ, וּלְאוֹקִיר לוֹן כַּחֲדָא, בְּכָל זִינֵי יְקָר.

לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יְמֶיךָ, בְּגִין דְּאִית יוֹמִין לְעֵילָּא, דְּתַלְיָין בְּהוּ חַיֵּי בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא. וְאוֹקִימְנָא עַל אִינּוּן יוֹמִין דְּבַר נָשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא לְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְהוּ אִשְׁתְּמוֹדָעָן חַיֵּי דְּבַר נָשׁ.

עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לָךְ. אַבְטָחוּתָא לְאִתְהַנָּיָא בְּאַסְפָּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, וְרָזָא דָּא עַל הָאֲדָמָה, דָּא אַסְפָּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּנָהֲרִין מִגּוֹ מַבּוּעָא דְּכֹלָּא.

מַאי שְׁנָא, בְּאִלֵּין תְּרֵין פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב בְּהוּ לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ, בְּדָא, וּבְשִׁלּוּחַ הַקֵּן. אֶלָּא תְּרֵין פִּקּוּדִין אִלֵּין, כֻּלְּהוּ תַּלְיָין לְעֵילָּא. אַבָּא וְאִמָּא, רָזָא דְּזָכוֹר וְשָׁמוֹר כַּחֲדָא. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ. וּבְשִׁלּוּחַ הַקֵּן, דִּכְתִיב, (דברים כ״ב:ז׳) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח

אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לְךָ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וְגוֹ', רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּלָא אִתְיְיהִיב בֵּיהּ רְשׁוּ לְאִסְתַּכְּלָא, וְאִצְטְרִיךְ לְשַׁלֵּחַ מִגּוֹ שְׁאֵלְתָּא וְאִסְתַּכְּלוּתָא בֵּיהּ.

וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ב) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים וְגוֹ' מִקְּצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם. אֲבָל לְעֵילָּא מִקְּצֵה הַשָּׁמַיִם, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח מֵרַעְיוֹנֶיךָ לְמִשְׁאַל. וּבְדָא כְּתִיב, לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, לְמַעַן אִיטַב לָךְ לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְמַעַן יִיטַב לָךְ. וַיַּאֲרִיכוּן יָמֶיךָ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים. לְמַעַן יִיטַב לָךְ, הַהוּא אֲתָר דְּאוֹטִיב לְכֹלָּא, וְאִיהוּ עָלְמָא דְּסִתִּים וְגָנִיז. וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, כְּמָה דִּכְתִיב, תִּקַּח לָךְ, בִּרְשׁוּתָא דְּבַר נָשׁ אִיהוּ. וְאִי אִזְדַּמַּן לֵיהּ עוֹבָדָא וִיכַוֵּון בֵּיהּ, זַכָּאָה אִיהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּלָא מְכַוֵּין בֵּיהּ, זַכָּאָה אִיהוּ, דְּעָבִיד פִּקּוּדָא דְּמָרֵיהּ. אֲבָל לָא אִתְחַשִּׁיב כְּמַאן דְּעָבִיד רְעוּתָא לִשְׁמָהּ, וִיכַוֵּין בֵּיהּ, בְּרְעוּתָא דְּאִסְתַּכְּלוּתָא בֵּיקָרָא דְּמָרֵיהּ, כְּמַאן דְּלָא יָדַע לְמִסְבַּר סְבָרָא, דְּהָא בִּרְעוּתָא תַּלְיָא מִלָּה לִשְׁמָהּ. וּבְעוֹבָדָא דְּלָתַתָּא לִשְׁמָהּ, אִסְתַּלָּק עוֹבָדָא לְעֵילָּא, וְאִתְתַּקַּן כַּדְקָא יָאוֹת.

כְּגַוְונָא דָּא, בְּעוֹבָדָא דְּגוּפָא, אִתְתַּקַּן עוֹבָדָא דְּנַפְשָׁא, בְּהַהוּא רְעוּתָא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לִבָּא, וּרְעוּתָא דְּבַר נָשׁ. וַאֲפִילּוּ הָכִי, אִי לָאו תַּמָּן רְעוּתָא דְּלִבָּא דְּאִיהוּ עִקָּרָא דְּכֹלָּא, עַל דָּא צַלֵּי דָּוִד וְאָמַר, (תהילים צ׳:י״ז) וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וְגוֹ'. דְּהָא לֵית כָּל בַּר נָשׁ חַכִּים, לְשַׁוָּאָה רְעוּתָא וְלִבָּא, לְתַקָּנָא כֹּלָּא וְיַעְבִיד עוֹבָדָא דְּמִצְוָה. עַל דָּא צַלֵּי צְלוֹתָא דָּא, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ.

מַאי כּוֹנְנָה עָלֵינוּ. כּוֹנְנָה, וְאִתְקְיִין תִּקּוּנָךְ לְעֵילָּא כַּדְקָא יָאוֹת. עָלֵינוּ, אַף עַל גַּב דְּלֵית אֲנָן יַדְעֵי לְשַׁוָּאָה רְעוּתָא, אֶלָּא עוֹבָדָא בִּלְחוֹדוֹי. מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ. לְמַאן. לְהַהוּא דְּרָגָא דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְתַּקְּנָא. כּוֹנְנֵהוּ, בְּחִבּוּרָא חָדָא בַּאֲבָהָן, לְמֶהֱוֵי מִתַּתְקְנָא בְּהוֹן, בְּהַאי עוֹבָדָא, כְּדְקָא יָאוֹת.

פרק לה

(שמות כ) לֹא תִרְצַח. לֹא תִּנְאַף. לֹא תִּגְנֹב. לֹא. פָּסְקָא טַעֲמָא בְּכָל הָנֵי תְּלָת. וְאִי לָא דְּפָסְקָא טַעֲמָא, לָא הֲווֹ תִּקּוּנָא לְעָלְמִין, וְיֵהֵא אָסִיר לָן לְקָטְלָא נַפְשָׁא בְּעָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּיַעֲבוֹר עַל אוֹרַיְיתָא. אֲבָל בְּמָה דְּפָסְקָא טַעֲמָא, אָסִיר, וְשָׁרֵי.

לֹא תִּנְאַף. אִי לָאו דְּפָסְקָא טַעֲמָא, אָסִיר אֲפִילּוּ לְאוֹלָדָא, אוֹ לְמֶחְדֵי בְּאִתְתֵּיהּ חֶדְוָה דְּמָצָוה. וּבְמָה דְּפָסְקָא טַעֲמָא, אָסִיר וְשָׁרֵי. לֹא תִּגְנֹב. אִי לָאו דְּפָסְקָא טַעֲמָא, הֲווֹ אָסִיר אֲפִילּוּ לְמִגְנַב דַּעְתָּא דְּרַבֵּיהּ בְּאוֹרַיְיתָא. אוֹ דַּעְתָּא דְּחָכָם, לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. אוֹ דַּיְינָא דְּדָאִין דִּינָא לְפוּם טַעֲנָה, דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמִגְנַב דַּעְתָּא דְּרַמְאָה, וּלְמִגְנַב דַּעְתָּא דְּתָרַוֵויְיהוּ, לְאַפָּקָא דִּינָא לְנְהוֹרָא. וּבְמָה דְּפָסְקָא טַעֲמָא, אָסִיר וְשָׁרֵי.

(שמות כ׳:י״ג) לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. הָכָא לָא פָּסְקָא טַעֲמָא, בְּגִין דְּאָסִיר הוּא כְּלָל כְּלָל. וּבְכָל מִילֵי דְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁוֵי רָזִין עִלָּאִין, וְאוֹלִיף לִבְנֵי נָשָׁא אָרְחָא, לְאִתְתַּקָּנָא בָּהּ, וּלְמֵהַךְ בָּהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״ח:י״ז) אֲנִי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ מְלַמֶּדְךָ לְהוֹעִיל מַדְרִיכְךָ בְּדֶרֶךְ תֵּלֵךְ.

אוּף הָכִי, (שמות כ) לֹא תַחְמֹד, לָא פָּסִיק טַעֲמָא כְּלָל. וְאִי תֵּימָא, אַפִּילּוּ חִמּוּדָא דְּאוֹרַיְיתָא אָסִיר, כֵּיוָן דְּלָא פָּסְקָא. תָּא חֲזֵי, בְּכֻלְּהוּ עֲבָדַת אוֹרַיְיתָא כְּלָל, וּבְהַאי עַבְדַת פְּרָט. בֵּית רֵעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ׳ וְגוֹ׳, בְּכָל מִילֵי דְּעָלְמָא. אֲבָל אוֹרַיְיתָא, אִיהִי חֲמוּדַת תְּדִיר, שַׁעֲשׁוּעִים, גְּנָזֵי דְּחַיֵּי, אַרְכָּא דְּיוֹמִין, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

הֲנֵי עֶשֶׂר אֲמִירָן דְּאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן כְּלָלָא דְּכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כְּלָלָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, כְּלָלָא דְּכָל עֶשֶׂר אֲמִירָן דִּבְרֵאשִׁית. אִלֵּין אִתְחָקָקוּ עַל לוּחֵי אֲבָנִין, וְכָל גְּנָזִין דַּהֲווֹ בְּהוּ, אִתְחָזוּן לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּרָזָא דְּתרי״ג פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא דִּכְלִילָן בְּהוּ, כֹּלָּא אִתְחָזֵי לְעֵינַיִּין, כֹּלָּא אִיהוּ בְּסָכְלְתָנוּ, לְאִסְתַּכְּלָא בְּלִבָּא דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, וְכֹלָּא הֲוָה נָהִיר לְעֵינַיְיהוּ.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, כָּל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל רָזִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, לָא אַעְדֵּי מֵינַיְיהוּ. בְּגִין דַּהֲווֹ חָמָאן עֵינָא בְּעֵינָא, זִיו יְקָרָא דְּמָרֵיהוֹן, מַה דְּלָא הֲוָה כְּהַהוּא יוֹמָא, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי בִּיקָרֵיהּ עַל טוּרָא דְּסִינַי.

וְאִי תֵּימָא, הָא תְּנֵינָן דְּחָמָאת שִׁפְחָה עַל הַיָּם, מַה דְּלָא חָמָא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה, יָכוֹל כְּהַהוּא יוֹמָא דְּקָאֵימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי, אַעֲבַר זוּהֲמָא מִנַּיְיהוּ, וְכָל גּוּפִין הֲווֹ מְצַחְצָחָן, כְּצַחְצָחָא דְּמַלְאָכִין עִלָּאִין, כַּד מִתְלַבְּשָׁן בִּלְבוּשֵׁי מְצַחְצָחָן, לְמֶעְבַּד שְׁלִיחוּתָא דְּמָרֵיהוֹן.

וּבְהַהוּא מַלְבּוּשָׁא מְצַחְצָחָא, עָאלִין לְאֶשָּׁא, וְלָא דַּחֲלִין. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא מַלְאָכָא דְּמָנוֹחַ, כַּד אִתְחָזֵי לֵיהּ, וְעָאל בְּשַׁלְהוֹבָא, וְסָלִיק לִשְׁמַיָּא, דִּכְתִיב, (שופטים י״ג:כ׳) וַיַּעַל מַלְאַךְ יְיָ׳ בְּלַהַב הַמִּזְבֵּחַ. וְכַד אַעְבָּר מִינַּיְיהוּ הַהוּא זוּהֲמָא, אִשְׁתְּאַרוּ יִשְׂרָאֵל גּוּפִין מְצוּחְצָחִין בְּלֹא טִנּוּפָא כְּלָל, וְנִשְׁמָתִין לְגוֹ כְּזוֹהֲרָא דִּרְקִיעָא, לְקַבְּלָא נְהוֹרָא.

הָכִי הֲווֹ יִשְׂרָאֵל, דַּהֲווֹ חָמָאן וּמִסְתַּכְּלָן גּוֹ יְקָרָא דְּמָרֵיהוֹן, מַה דְּלָא הֲוֵי הָכִי עַל יַמָּא, דְּלָא אִתְעֲבַר זוּהֲמָא מִנַּיְיהוּ בְּהַהוּא זִמְנָא. וְהָכָא בְּסִינַי דְּפָסְקָא זוּהֲמָא מִגּוּפָא, אֲפִילּוּ עוּבָּרִין דְּבִמְעֵי אִמָּן, הֲווֹ חָמָאן וּמִסְתַּכְּלָן בִּיקָרָא דְּמָרֵיהוֹן. וְכֻלְּהוּ קַבִּילוּ כָּל חַד וְחַד, כַּדְקָא חֲזִי לֵיהּ.

וְהַהוּא יוֹמָא, הֲוָה חֶדְוָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַתִּיר מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּיוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, לָא הֲוָה בְּקִיּוּמָא, עַד דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שַׂמְתִּי.

כֵּיוָן דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְּסִינַי, כְּדֵין אִתְבַּסַּם עָלְמָא, וְאִתְקְיַימוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִשְׁתְּמוֹדָע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָא וְתַתָּא, וְאִסְתַּלָּק בִּיקָרֵיהּ עַל כֹּלָּא. וְעַל הַהוּא יוֹמָא כְּתִיב (תהילים צ"ג:א') יְיָ' מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ' עֹז הִתְאַזָּר. וְאֵין עֹז, אֶלָּא תּוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים כ"ט:י"א) יְיָ' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם.

משפטים

פרק א

[אמרו המגיהים מתחלת הפרשה עד מעשה ידי להתפאר קי"ד א' הוא מן הסבא ויגענו ומצאנו הנסחא מדויקת תלי"ת.] פָּתַח ר' שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (שמות כ"א:א') וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם, תַּרְגּוּם, וְאִלֵּין דִּינַיָּא דְּתִסַּדַּר קֳדָמֵיהוֹן. אִלֵּין אִינּוּן סִדּוּרִין דְּגַלְגּוּלָא, דִּינִין דְּנִשְׁמָתִין, דְּאִתְדְּנוּ כָּל חַד וְחַד לְקֳבֵל עוֹנְשֵׁיהּ.

פרק ב

(שמות כ"א:ב') כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִית יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם. חַבְרַיָּיא, עִידָן הָכָא, לְגַלָּאָה כַּמָּה רָזִין טְמִירִין דְּגַלְגּוּלָא. כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. כַּד נִשְׁמְתָא אִתְחַיְיבַת בְּגַלְגּוּלָא, אִם הִיא מִסְטָרָא דְּהַהוּא עֶבֶד מְטַטְרוֹן, דְּאִיהוּ (ק"ה ע"ב, ט"ו ע"א, צ"ו ע"א) כְּלִיל שִׁית סִטְרִין, כְּתִיב בֵּיהּ שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד, גִּלְגּוּלִין דִּילֵהּ לָא מִתְחַיְיבָא אֶלָּא שִׁית שְׁנִין, עַד דְּאַשְׁלִימַת שֵׁשׁ דַּרְגִין, מַהַהוּא אֲתַר דְּאִתְנְטִילַת.

אֲבָל אִם נִשְׁמְתָא הִיא מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי שְׁבִיעִית וַדַּאי מַה כְּתִיב, וּבַשְּׁבִיעִית יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם, דְּצַדִּיק, וַדַּאי לֵית בֵּיהּ מְלָאכָה, כֵּיוָן דְּלֵית בֵּיהּ מְלָאכָה, לֵית בֵּיהּ שִׁעְבּוּד. וְנִשְׁמְתָא דְּאִיהִי מִתַּמָּן, אִתְמַר בָּהּ וּבַשְּׁבִיעִית יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם, לֵית בָּהּ שִׁעְבּוּדָא. אַדְּהָכִי, הָא סָבָא נָחַת לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, רַבִּי, מַה תּוֹסֶפֶת לְנִשְׁמְתָא דְּאִיהִי מִנָּהּ, דְּאִתְמַר בָּהּ, (שמות כ':י') לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וְגוֹ'.

אֲמַר לֵיהּ, סָבָא סָבָא, וְאַתְּ שְׁאִיל דָּא, דְּוַדַּאי הַאי עַל נִשְׁמְתָא דְּצַדִּיק אִתְמַר, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְחַיְיב לְאַחֲתָא בְּגַלְגּוּלָא בְּכָל אִלֵּין, אֲפִילּוּ בְּעֶבֶד וְאָמָה, וּבְעִירָן דְּאִינּוּן אוֹפַנִּים, אוֹ בְּכָל חֵיוָן, דְּמִנְּהוֹן נִשְׁמָתִין דִּבְנֵי נָשָׁא, כְּתִיב בָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה. וְהַאי אִיהוּ, (ויקרא כ"ה:ל"ט) לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבוֹדַת עָבֶד, בְּצַדִּיק דְּאִיהוּ יוֹם הַשַּׁבָּת, לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבוֹדַת עָבֶד, דְּאִיהוּ יוֹם דְּחוֹל.

אֲבָל סָבָא סָבָא, שַׁבָּת (ד"א נשמתא) דְּאִיהִי בַּת יְחִידָה, וְאִיהִי בַּת זוּגֵיהּ דְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ שַׁבָּת. מַאי אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ. אֲמַר לֵיהּ הָא וַדַּאי הַבְדָּלָה, חוּלוֹ שֶׁל שַׁבָּת, דְּאִית אַחֲרָא דְּלָא אִתְקְרִיאַת חוּלוֹ שֶׁל שַׁבָּת, אֶלָּא חוּלוֹ שֶׁל טֻמְאָה שִׁפְחָה. אֲמַר לֵיהּ. וְהָא חוּלוֹ שֶׁל שַׁבָּת מַאי הִיא. אֲמַר לֵיהּ, דָּא אֲמָתָא, דְּאִיהִי גּוּפָא דְּבַת יְחִידָה דְּעָלָהּ אִתְמַר, אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ.

תָּא חֲזֵי, נִשְׁמְתָא אִית דְּאִתְקְרִיאַת אָמָה, וְאִית (נשמתא) שְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרִיאַת שִׁפְחָה, (ונשמתא) וְשְׁכִינְתָּא אִית דְּאִתְקְרִיאַת בְּרָתָא דְּמַלְכָּא. הָכָא אִית אִישׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות ט״ו:ג׳) יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה. וְאִית אִישׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דניאל ט׳:כ״א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל.

וּבְגִין דָּא, נִשְׁמְתָא דְּאִיהִי מְחַיְיבָא בְּגַלְגּוּל, אִם הִיא בְּרָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי תֵּימָא דְּאִזְדָּבָן בְּגוּפָא נוּכְרָאָה, דְּתַמָּן שֵׁלְטָנוּתָא דְּיֵצֶר הָרַע דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דְּסָמָאֵ"ל. חַס וְשָׁלוֹם. דְּהָא כְּתִיב, (ישעיהו מ״ב:ח׳) אֲנִי יְיָ׳ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרַע.

וַהֲוּוּ גּוּפָא, דְּשַׁרְיָא בְּרָתָא דְּמַלְכָּא, אִי תֵּימָא דְּאִזְדָּבָן בְּכִתְרִין תַּתָּאִין דְּמָסָאבוּ, חֲלִילָה וְחָס. עָלָהּ אִתְמַר (ויקרא כ״ה:כ״ג) וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִיתוּת כִּי לִי הָאָרֶץ. מַאן גּוּפָא דִּבְרָתָא דְּמַלְכָּא. דָּא מָטַטְרוֹן. וַהֲאי גּוּפָא אִיהוּ אָמָה דְּשְׁכִינְתָא, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי נִשְׁמְתָא דְּאִיהִי בְּרָתָא דְּמַלְכָּא שְׁבוּיָה תַּמָּן, בְּגַלְגּוּלָא אַתְיָא דְּאַתְיָין גַּלְגּוּלִין בְּגִין דְּאַתִּית תַּמָּן, מַה כְּתִיב בָּהּ (שמות כ״א:ז׳) וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים.

וְעוֹד וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶת בִּתּוֹ: אִלּוּ יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּבַת יְחִידָה, אִתְקְרִיאוּ בִּתּוֹ. וְאִי תֵּימָא דְּיִפְקוּן, כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין מִסְטְרָא דְּעֶבֶד, דְּאִיהוּ מָטַטְרוֹ"ן, דְּנָפְקוּ בְּמְנוּסָה מִמְצְרַיִם, לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ב:י״ב) כִּי לֹא בְּחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן.

תָּא חֲזֵי, בַּר נָשׁ כַּד אִתְיְלִיד, (ויקרא רכ"ד ע"ב) יְהֲבִין לֵיהּ נַפְשָׁא מִסְטְרָא דִּבְעִירָא, מִסְטְרָא דְּדַכְיוּ, מִסְטְרָא דְּאִלֵּין דְּאִתְקְרוּן אוֹפַנֵּי הַקּוֹדֶשׁ. וְכָה יַתִּיר, יַהֲבִין לֵיהּ רוּחָא, מִסְטְרָא דְּחַיָּוֹת הַקּוֹדֶשׁ. וְכָה יַתִּיר, יַהֲבִין לֵיהּ נְשְׁמְתָא, מִסְטְרָא דְּכֻרְסְיָיא. וּתְלַת אִלֵּין, אִינּוּן אָמָה עֶבֶד וְשִׁפְחָה דִּבְרָתָא דְּמַלְכָּא.

וְכָה יַתִּיר, יַהֲבִין לֵיהּ נַפְשָׁא בְּאֹרַח אֲצִילוּת, מִסְטְרָא דְּבַת יְחִידָה, וְאִתְקְרִיאַת אִיהִי בַּת מֶלֶךְ. וְכָה יַתִּיר, יַהֲבִין לֵיהּ רוּחָא דְּאֲצִילוּת. מִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִקְרֵי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם. וְכָה יַתִּיר, יַהֲבִין לֵיהּ נְשְׁמְתָא, מִסְטְרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. מַאי חַיִּים. אֶלָּא אִינּוּן י"ה, דְּעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (תהילים ק״נ:ו׳) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ ידו"ד.

זָכָה יַתִּיר, יַהֲבִין לֵיהּ יְדוֹ"ד בִּשְׁלִימוּ דְּאַתְוָון, יוּ"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א, דְּאִיהוּ אָדָם, בְּאוֹרַח אֲצִילוּת דְּעֵילָּא, וְאִתְקְרֵי בְּדִיוּקְנָא דְּמָארֵיהּ. וְעָלֵיהּ אִתְּמַר, (בראשית א׳:כ״ח) וּרְדוּ בְּדָגַת הַיָּם וְגוֹ'. וְהַאי אִיהוּ שׁוּלְטָנוּתֵיהּ בְּכָל רְקִיעִין, וּבְכָל אוֹפַנִּים וּשְׂרָפִים וְחֵיָוון, וּבְכָל חַיָּילִין וְתוּקְפִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. וּבְגִין דָּא, כַּד בַּר נָשׁ זָכֵי בְּנֶפֶשׁ מִסְטָרָא דְּבַת יְחִידָה, אִתְּמַר בֵּיהּ, לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים.

פרק ג

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי אִעָּרְעוּ חַד לֵילְיָא בְּמַגְדֵּל דְּצוֹר. אִתְאָרְחוּ תַּמָּן וְחַדּוּ דָּא בְּדָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה חַדֵּינָא דַּחֲמֵינָא אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, דְּהַשְׁתָּא בְּכָל אָרְחָא דָּא, אִצְטָעַרְנָא בַּחֲדָא סָבָא, טַיָּיעָא, דְּהֲוָה שָׁאִיל לִי כָּל אָרְחָא.

מַאן הוּא נְחָשָׁא, דְּפָרַח בַּאֲוִירָא, וְאָזִיל בְּפִרוּדָא, וּבֵין כַּךְ וּבֵין כַּךְ, אִית נַיְיחָא לְחַד נְמָלָה, דְּשָׁכִיב בֵּין שִׁנּוֹי. שָׁרֵי בְּחִבּוּרָא וְסַיֵּים בְּפִרוּדָא. וּמַאי אִיהוּ נְשָׁרָא, דְּקָא מְקַנְּנָא, בְּאִילָן דְּלָא הֲוָה. בְּנוֹי דְּאִתְגְּזָלוּ, וְלָאו מִן בְּרַיָּין. דְּאִתְבְּרִיאוּ בַּאֲתָר דְּלָא אִתְבְּרִיאוּ. כַּד סַלְקִין נַחְתִּין, כַּד נַחְתִּין סַלְקִין. תְּרֵין דְּאִינּוּן חַד, וְחַד דְּאִינּוּן תְּלָתָא. מַהוּ עוֹלֵימְתָּא שַׁפִּירְתָּא, וְלֵית לָהּ עַיְינִין, וְגוּפָא טְמִירְתָּא וְאִתְגַּלְיָא, אִיהִי נַפְקַת בְּצַפְרָא, וְאִתְכַּסְיָאַת בִּימָמָא. אִתְקַשְׁטַת בְּקִשׁוּטִין דְּלָא הָווֹ.

כָּל דָּא שָׁאִיל בְּאָרְחָא, וְאִצְטָעַרְנָא. וְהַשְׁתָּא אִית לִי נַיְיחָא. דְּאִילּוּ הֲוֵינָא כַּחֲדָא, אִתְעָסָקְנָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, מַה דַּהֲוֵינָן דְּמִלִּין אַחֲרָנִין דְּתוֹרָה. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְהַהוּא סָבָא טַיָּיעָא, יַדְּעַת בֵּיהּ כְּלוּם. אָמַר לֵיהּ, יַדְּעָנָא, דְּלֵית מַמָּשׁוּ בְּמִלּוֹי. דְּאִילּוּ הֲוָה יָדַע, יִפְתָּח בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא הֲוָה אָרְחָא בְּרֵיקָנַיָּיא. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְהַהוּא טַיָּיעָא אִית הָכָא, דְּהָא לְזִמְנִין בְּאִינּוּן רֵיקָנִין, יִשְׁכַּח גְּבָר זַגִּין דְּדַהֲבָא. אָמַר לֵיהּ, הָא הָכָא אִיהוּ, וְאִתְקִין חֲמָרֵיהּ בְּמֵיכְלָא.

קָרוּ לֵיהּ, וְאָתָא לְקַמַּיְיהוּ. אָמַר לוֹן, הַשְׁתָּא תְּרֵין אִינּוּן תְּלַת, וּתְלַת אִינּוּן כְּחַד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָא אֲמֵינָא לָךְ, דְּכָל מִלּוֹי רֵיקָנִין, וְאִינּוּן בְּרֵיקָנַיָּיא, יָתִיב קָמַיְיהוּ.

אָמַר לוֹן רַבָּנָן, אֲנָא טַיָּיעָא אִתְעַבִּידְנָא, וּמִיּוֹמִין זְעִירִין, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא לָא הֲוֵינָא טַיָּיעָא, אֶבָל בְּרָא חַד זְעִירָא אִית לִי, וְיַהֲבִית לֵיהּ בְּבֵי סִפְרָא, וּבָעֵינָא דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא. וְכַד אֲנָא אַשְׁכַּחְנָא חַד מֵרַבָּנָן דְּאָזִיל בְּאָרְחָא, אֲנָא טָעִין אֲבַתְרֵיהּ, וְהַאי יוֹמָא, חֲשִׁיבְנָא דְּאֶשְׁמַע מִלִּין חַדְתִּין בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא שְׁמַעְנָא מִדִּי.

אָמַר ר' יוֹסֵי, בְּכָל מִלִּין דְּשָׁמַעְנָא דְּקָאֲמַרְתְּ, לָא תַּוְוהְנָא, אֶלָּא מֵחַד. אוֹ אַנְתְּ בִּשְׁטוּתָא אֲמַרְתְּ, אוֹ מִלִּין רֵיקָנִין אִינּוּן. אָמַר הַהוּא סָבָא, וּמַאן אִיהִי. אָמַר עוֹלֵימְתָּא שַׁפִּירְתָּא וְכוּ'. פְּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (תהילים קי״ח:ו'-ז') יְיָ' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. יְיָ' לִי בְּעֹזְרָי וְגוֹ'. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ' וְגוֹ'. כַּמָּה טָבִין וּנְעִימִין וְיַקִּירִין וְעִלָּאִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וַאֲנָא

הֵיכִי אֵימָא קָמֵי רַבָּנָן, דְּלָא שְׁמַעְנָא מִפּוּמַיְיהוּ עַד הַשְׁתָּא, אֲפִילּוּ מִלָּה חָדָא. אֲבָל אִית לִי לְמֵימָר, דְּהָא לֵית כִּסּוּפָא כְּלָל לְמֵימָר מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא קָמֵי כֹּלָּא.

אִתְעַטָּף הַהוּא סָבָא, פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כ״ב:י״ב) וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל. הַאי קְרָא, אַקְרָא אַחֳרָא סָמִיךְ, (ויקרא כ״ב:י״ג) וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ. הֲנֵי קְרָאֵי כְּמַשְׁמָעָן. אֲבָל מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא מִלִּין סְתִימִין אִינּוּן וְכַמָּה אִינּוּן מִלִּין דְּחָכְמְתָא דְּסְתִימִין בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן, אִינּוּן לְגַבֵּי חַכִּימִין, דְּיַדְעִין אָרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָא אוֹרַיְיתָא לָאו מִלִּין דְּחֻלְמָא אִינּוּן, דְּקָא אִתְמָסְרָן לְמַאן דְּפָשַׁר לוֹן, וְאִתְמַשְׁכָן בָּתַר פּוּמָא, וְעִם כָּל דָּא אִצְטְרִיכוּ לְמִפְשַׁר לוֹן לְפוּם אָרְחוֹי. וּמַה אִי מִלִּין דְּחֻלְמָא אִצְטְרִיכוּ לְמִפְשַׁר לוֹן לְפוּם אָרְחוֹי, מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִינּוּן שַׁעֲשׁוּעִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּאִצְטְרִיכוּ לְמֵהָךְ בְּאַרַח קְשׁוֹט בְּהוּ, דִּכְתִיב, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ' וְגוֹ'.

הַשְׁתָּא אִית לְמֵימָר, וּבַת כֹּהֵן, דָּא נִשְׁמְתָא עִלָּאָה, בְּרַתֵּיהּ דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ קַדְמָאָה לַגִּיּוֹרִין, וְאִיהוּ מָשִׁיחַ, לָהּ לְהַאי נִשְׁמְתָא מֵאֲתַר עִלָּאָה. מַה בֵּין קְרָא דְּאָמַר וּבַת אִישׁ כֹּהֵן, וּבֵין קְרָא דְּאָמַר וּבַת כֹּהֵן, וְלָא כְּתִיב אִישׁ. אֶלָּא, אִית כֹּהֵן דְּאִקְרֵי אִישׁ כֹּהֵן, וְלֹא כֹּהֵן מַמָּשׁ. וְעַל אַרְחָא דָּא, הֲוָה (אישׁ) כֹּהֵן, וְהֲוָה סָגָן, וַהֲוָה כֹּהֵן גָּדוֹל, וַהֲוָה כֹּהֵן דְּלָאו אִיהוּ גָּדוֹל. כֹּהֵן סְתָם, רַב וְעִלָּאָה יַתִּיר מֵאִישׁ כֹּהֵן. וְעַל דָּא אִית נִשְׁמְתָא, וְאִית רוּחָא, וְאִית נֶפֶשׁ.

וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר, דָּא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמַשְׁכַת מֵאֲתַר עִלָּאָה, וְעָאלַת לְגוֹ סְתִימוּ דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. וְכַד רוּחָא דְּכַהֲנָא עִלָּאָה נָשְׁבָא, וְיָהִיב נִשְׁמָתִין בְּאִילָנָא דָּא, פַּרְחִין מִתַּמָּן אִינּוּן נִשְׁמָתִין, וְעָאלִין בְּאוֹצָר חַד.

וַוי לְעָלְמָא, דְּלָא יַדְעִין בְּנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא, דְּקָא מַשְׁכִין מְשִׁיכוּ בַּהֲדֵי יֵצֶר הָרָע, דְּאִיהוּ אִישׁ זָר, וְהַאי בַּת כֹּהֵן פַּרְחַת לְתַתָּא, וְאַשְׁכְּחַת בִּנְיָינָא בְּאִישׁ זָר. וּבְגִין דְּאִיהוּ רְעוּתָא דְּמָרָה, עָאלַת תַּמָּן וְאִתְכַּפְיָאת, וְלָא יְכִילַת לְשַׁלְטָאָה, וְלָא אִשְׁתַּלִּימַת בְּהַאי עָלְמָא. כַּד נַפְקַת מִנֵּיהּ, הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל, כִּשְׁאָר כָּל נִשְׁמָתִין, דְּאִשְׁתַּלִּימוּ בְּהַאי עָלְמָא.

תּוּ אִית בְּהַאי קְרָא, וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר. עֲלוּבָתָא אִיהִי נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר, דְּקָא אִתְמַשְׁכַת, עַל גִּיּוֹרָא דְּאִתְגַּיֵּיר, וּפַרְחַת עֲלֵיהּ מִגַּן עֵדֶן בְּאַרַח סָתִים, עַל בְּנֵיְינָא דְּאִתְבְּנִי מֵעָרְלָה מִסְאָבָא, דָּא הַוֹת לְאִישׁ זָר.

וְדָא הוּא רָזָא עִלָּאָה יְתֵירָא מִכֹּלָּא. בְּעַמּוּדָא דְּקִיְימָא לְטַקְלִין, גּוֹ אֲוִירָא דְּנָשְׁבַת, אִית טִיקְלָא חָדָא בְּהַאי סִטְרָא, וְאִית טִיקְלָא אַחֲרָא בְּהַאי סִטְרָא. בְּהַאי סִטְרָא מֹאזְנֵי צֶדֶק. וּבְהַאי סִטְרָא מֹאזְנֵי מִרְמָה. וְהַאי טִיקְלָא, לָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין, וְנִשְׁמָתִין סַלְקִין וְנַחְתִּין עָאלִין וְתָבִין,

וְאִית נְשָׁמָתִין עֲשִׁיקִין, כַּד שַׁלְטָא אָדָם בְּאָדָם, דִּכְתִיב, (קהלת ח':ט') עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ, לְרַע לוֹ וַדַּאי.

אֲבָל הַאי נְשָׁמְתָא, דַּהֲוַת לְסִטְרָא אַחֲרָא, אִישׁ זָר, וְאִתְעַשְׁקַת מִנַּיהּ, דָּא אִיהִי לְרַע לוֹ. לוֹ: לְהַהוּא אִישׁ זָר, וְאִיהִי בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לא תֹאכַל, עַד דְּעָבִיד בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּעָבִיד, אָתָא קְרָא וְאָמַר וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הָכִי הוּא.

הָכָא אִית רָזָא, הֵיךְ מִתְעַשְׁקָן נְשָׁמָתִין. אֶלָּא הַאי עָלְמָא אִתְנְהַג כְּלָא, בְּאִילָנָא דְּדַעַת טוֹב וָרָע. וְכַד אִתְנַהֲגָן בְּנֵי עָלְמָא בְּסִטְרָא דְּטוֹב, טִיקְלָא קַיְימָא וְאַכְרַע לְסִטְרָא דְּטוֹב. וְכַד אִתְנַהֲגָן בְּסִטְרָא דְּרַע, אַכְרַע לְהַהוּא סִטְרָא. וְכָל נְשָׁמָתִין דַּהֲווֹ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא בְּטִיקְלָא, הֲווֹ עָשִׁיק לוֹן, וְנָטִיל לוֹן.

אֲבָל לְרַע לוֹ, דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין כַּפְיָין (ס"א חפיין) לְכָל מַה דְּאַשְׁכְּחָן מִסִּטְרָא בִּישָׁא, וְשַׁיצָאן לֵיהּ. וְסִימָנָא לְדָא, אֲרוֹנָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְעֲשָׁק גּוֹ פְּלִשְׁתִּים, וּשְׁלִיטוּ בֵּיהּ, לְרַע לוֹן. אוּף הָכִי. הָנֵי נְשָׁמָתִין אִתְעֲשַׁקִין מִסִּטְרָא אַחֲרָא לְרַע לוֹן.

מָה אִתְעֲבִידוּ מֵאִינּוּן נְשָׁמָתִין. חֲמֵינָן בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דְּמִנַּייהוּ הֲווֹ אִינּוּן חֲסִידֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם. וְאִינּוּן מַמְזֵרֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּקַדְמָן לְכַהֲנָא רַבָּא עַמָּא דְּאַרְעָא, וְחָשׁוּב בְּעָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּעָאל לְפָנַי וְלִפְנִים. בָּכָה הַאי סָבָא רִגְעָא חָדָא, תַּוּוהוּ חַבְרַיָּיא, וְלָא אָמְרוּ מִדִּי. פְּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (שמות כ"א:ח') אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי וגו'. הַאי פִּרְשְׁתָּא עַל רָזָא דָּא אִתְמַר, וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים אִם רָעָה וגו'. מָארֵיהּ דְּעָלְמָא מַאן לָא יִדְחַל מִינָךְ, דְּאַנְתְּ שְׁלִיט עַל כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו י':ז') מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאֲתָה וגו'.

כַּמָּה אינּוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּעָלְמָא, דְּקָא מִשְׁתַּבְּשָׁן בְּהַאי קְרָא, וְכָלְהוּ אֲמָרִי, אֲבָל קְרָא דָּא לָא אִתְיְישַׁר בְּפוּמַיְיהוּ. וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ הַגּוֹיִם אִיהוּ, וַהֲלֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אִיהוּ, וְהָכִי אִקְרֵי, דְּהָא כְּתִיב, (דברים לב) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם וגו'. וּכְתִיב (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וְעַל דָּא אִקְרֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא דְּאִיהוּ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם אִקְרֵי, הָא שְׁבָחָא דִּלְהוֹן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ עֲלַיְיהוּ, וְלָא כְּמָה דְּאָמְרִין דְּאִתְמַסְרִין לְשַׁמָּשִׁין וְלִמְמָנָן דִּילֵיהּ.

וְתוּ סֵיפָא דִּקְרָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו י':ז') כִּי בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאַיִן כָּמוֹךָ. כָּל הַאי, שְׁבָחָא אִיהוּ לְשָׁאַר עַמִּין, וּתְוָהָא אִיהוּ, הֵיךְ לָא מִסְתַּלְקֵי בְּהַאי קְרָא לְרוּם רְקִיעָא. אֶלָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָמָא עֵינַיְיהוּ, וְלָא יַדְעֵי בֵּיהּ כְּלָל, דְּהָא מַה דַּאֲנַן אַמְרֵי דְּכֻלְּהוּ אַיִן, וְאֶפֶס, וְתֹהוּ. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ':י"ז) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וְתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ, הָא עִקְּרָא עִלָּאָה רַבָּא וְיַקִּירָא שְׁוֵי לוֹן קְרָא דָּא.

אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא וְהָא כְּתִיב (תהילים מ"ז:ט') מָלַךְ אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ, אֲנָא חֲמֵינָא דְּבָתַר כֹּתָלַיְיהוּ הֲוִית, וְנַפְקַת בְּהַאי קְרָא לְסַיְיעָא לוֹן, הֲוָה לִי לְאָתְבָא בְּקַדְמֵיתָא, עַל מַה דַּאֲמֵינָא. אֲבָל כֵּיוָן דְּאַשְׁכַּחְנָא לָךְ בְּאָרְחָא, אַעְבַּר לָךְ מִתַּמָּן, וּמִתַּמָּן אֵיהָךְ לְאַעְבָּרָא כֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, כָּל שְׁמָהָן, וְכָל כִּנּוּיִין דְּשָׁמָהָן, דְּאִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ מִתְפַּשְׁטָן לְאָרְחַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ מִתְלַבְּשִׁין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכֻלְּהוּ מִתְפַּלְגִין לְאָרְחִין וּשְׁבִילִין יְדִיעָן. בַּר שְׁמָא יְחִידָאָה, בְּרִיר דְּכָל שְׁאַר שְׁמָהָן, דְּאַחֲסִין לְעָמָא יְחִידָאָה, בָּרִיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, וְאִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דִּכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וּכְתִיב (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' בְּשִׁמָא דָּא מַמָּשׁ, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר שְׁמָהָן.

וּשְׁמָא חַד מִכָּל שְׁאַר שְׁמָהָן דִּילֵיהּ, הַהוּא דְּאִתְפַּשַּׁט וְאִתְפְּלַג לְכַמָּה אָרְחִין וּשְׁבִילִין, וְאִקְרֵי אֱלֹהִים. וְאַחֲסִין שְׁמָא דָּא, וְאִתְפְּלַג לְתַתָּאֵי דְּהַאי עָלְמָא, וְאִתְפְּלַג שְׁמָא דָּא, לְשַׁמָּשִׁין וְלִמְמָנָן דִּמְנַהֲגֵי לִשְׁאַר עַמִּין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר כ"ב:כ') וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. (בראשית כ':ג') וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה. וְכֵן כָּל מְמָנָא וּמְמַנָּא דְּאַחֲסִין לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשְׁאַר עַמִּין, בְּשִׁמָא דָּא כְּלִילָן. וַאֲפִילּוּ עֲבוֹדָה זָרָה בְּשִׁמָא דָּא אִקְרֵי. וּשְׁמָא דָּא מָלַךְ עַל גּוֹיִם, וְלָא הַהוּא שְׁמָא, דָּא הַהוּא דְּמָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ יְחִידָאָה, לְעַמָּא יְחִידָאָה, לְעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל, עַמָּא קַדִּישָׁא.

וְאִי תֵּימָא, עַל אַרְחָא דָּא נוֹקִים קְרָא דִּכְתִיב, (ירמיהו י':ז') מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם, דְּדָא אִיהוּ שְׁמָא דְּקָא מָלַךְ עַל גּוֹיִם, אֱלֹהִים דְּהָא דְּחִילוּ בֵּיהּ שַׁרְיָא וְדִינָא בֵּיהּ שַׁרְיָא. לָאו הָכִי, וְלָאו עַל דָּא אִתְמַר, דְּאִי הָכִי אֲפִילּוּ עֲבוֹדָה זָרָה בְּכֹלָּא דָּא אִיהוּ.

אֲבָל כֵּיוָן דְּכֹתָלָא דַּהֲוִית סָמִיךְ אֲבַתְרֵיהּ, אִתְנְסַח, קְרָא קָאִים עַל קְיוּמָא, בְּאִסְתַּכְלוּתָא זְעֵיר. מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם, וְאִי תֵּימָא דְּמֶלֶךְ הַגּוֹיִם עַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמַר, לָאו הָכִי. אֶלָּא, מַאן הוּא מֶלֶךְ הַגּוֹיִם דְּלָא יִרָאֲךָ, דְּלָא דָּחִיל מִינָךְ, וְלָא יְזַדָּעְזַע מִינָךְ. מִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם דְּלָא יִרָאֲךָ. כְּגַוְונָא דָּא (תהילים קי"ג:א') הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ' הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ'. מַאן דְּשָׁמַע לֵיהּ, לָא יָדַע מַאי קָאָמַר, כֵּיוָן דְּאָמַר הַלְלוּיָהּ, אוֹף הָכִי הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ', דְּהָוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, עַבְדֵי יְיָ' הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ'. אוֹף הָכָא. הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, מִי מִמֶּלֶךְ הַגּוֹיִם דְּלָא יִרָאֲךָ. אֶלָּא כֹּלָּא עַל תְּקוּנֵיהּ אִתְמַר.

כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ, מַהוּ מִלָּה דְּאִתְפַּשַּׁט בֵּינַיְיהוּ בְּחָכְמְתָא דִּלְהוֹן, מֵאֵין כָּמוֹךָ וְכֻלְּהוּ אוֹדָאן עַל דָּא, כַּד חָמָאן בְּחָכְמְתָא דִּלְהוֹן עוֹבָדָךְ וּגְבוּרְתָךְ, אִתְפַּשַּׁט מִלָּה דָּא בֵּינַיְיהוּ, וְאַמְרֵי מֵאֵין כָּמוֹךָ בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם. מֵאֵין

כְּמוֹךָ אָמַרְתָּ, וְאִתְפָּשַׁט בֵּינַיְיהוּ. חַדּוּ חַבְרַיָּיא, וּבָכוּ וְלָא אָמְרוּ מִדִּי. אוֹף הָכִי בָּכָה אִיהוּ כְּמִלְקַדְמִין.

פָּתַח וְאָמַר (בראשית כ"א:י') וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ וְגוֹ', חַבְרַיָּיא אִתְּעָרוּ, דְּבָעָאת שָׂרָה לְפַנָּאָה עֲבוֹדָה זָרָה מִבֵּיתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ. הָכָא כְּתִיב וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ, דָּא נִשְׁמְתָא בְּגִלְגּוּלֵי עַל עוֹבָדִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא. לְאָמָה: הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא בְּגִלְגּוּלָא בִּישָׁא דְּטִיקְלָא, דְּאַהֲדָר, וְהָא אִתְעַשְׁקַת, לְאַפָּקָא לָהּ מִתַּמָּן. וַדַּאי לֹא תֵּצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּמִתְעַשְׁקָן.

מַאן אִינּוּן הָכָא. אִיהוּ רָזָא, אִלֵּין אִינּוּן נִשְׁמָתִין דִּינוֹקִין זְעִירִין, כַּד אִינּוּן יַנְקֵי מִגּוֹ תּוּקְפָּא דְּאִמְּהוֹן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי, דְּאִי יִתְקַיְּימוּן בְּעָלְמָא, יְבַאֲשׁוּן רֵיחֵיהוֹן, וְיִתְחַמְצוּן כְּחוֹמֶץ דָּא. לָקֵיט לוֹן (רמ"ח ע"ב, רמ"ט ע"ב) זְעִירִין, בְּעוֹד דְּיַהֲבֵי רֵיחָא.

מַה עָבִיד. שָׁבִיק לוֹן לְאִתְעַשְׁקָא בִּידָא דְּהַהִיא אָמָה, וְדָא אִיהִי לִילִית דְּכֵיוָן דְּאִתְיְיהִיבוּ בִּרְשׁוּתָהּ, חַדָּאת (נ"א אחדא) בְּהַהוּא יְנוֹקָא, וַעֲשִׂיקַת לֵיהּ, וְאַפִּיקַת לֵיהּ מֵעָלְמָא, כַּד אִיהוּ יָנִיק בְּתוּקְפָּא דְּאִמֵּיהּ.

וְאִי תֵּימָא, אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּיַעַבְדוּן טַב לְעָלְמָא. לָאו הָכִי. דִּכְתִיב אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ, דְּיַחֲמִיץ הַהוּא גַּבְרָא בָּהּ לְבָתַר יוֹמִין, אִי אִתְקַיְּים בָּהּ. דָּא אִתְעַשְׁקַת, וְאַחֲרָא לָא אִתְעַשְׁקַת. וְעַל אִלֵּין כְּתִיב, (קהלת ד':א') וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשׁוּקִים וְגוֹ' וְהִיְינוּ אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ. אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ, לֹא בְּאָלֵף כְּתִיב. אִי תֵּימָא, דְּהָא בְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, אַזְמִין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיּוֹמָא דַּהֲוָות. לָא. וְהַשְׁתָּא בְּגִלְגּוּלֵי טִיקְלָא, לוֹ יְעָדָהּ בְּוָא"ו. מַה דְּלָא הֲוָות מִקַּדְמַת דְּנָא.

וְהָפְדָּהּ, מַאי וְהָפְדָּהּ. פְּרִיק לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַשְׁתָּא, דְּסַלְקָא רֵיחָא, עַד לָא תַּחֲמִיץ, וְסָלִיק לָהּ לְרוּמֵי מְרוֹמִים, (קי"ג ע"ב) בְּמִתְיבְתָּא דִּילֵיהּ, וְאִי תֵּימָא כֵּיוָן דְּאִתְעַשְׁקַת מֵהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, יְהִיב לָהּ, כְּמָה דְּאָמְרוּ לַחֲסִידֵי (ר"ה ע"ב) שְׁאַר עַמִּין, וּלְאִינּוּן מַמְזֵרֵי תָּא חֲזֵי. אָתָא קָרָא וְאוֹכַח, לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשׁוֹל לְמָכְרָהּ וַדַּאי, בְּבִגְדוֹ בָהּ, דְּעָשִׂיק לָהּ בַּעֲשִׁיקוּ דְּגִלְגּוּלָא דְּטִיקְלָא, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל וַדַּאי, וְלָא לְאַחֲרָא. וְכַד נַפְקַת מִן טִיקְלָא, לֹא תֵּצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים, אֶלָּא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְּרָהָא בַּאֲרָמָא עַל רֵישֵׁיהּ.

וְאִי תֵּימָא, דְּהַאי סִטְרָא עָאלַת לָהּ בְּהַהוּא יַנּוּקָא. לָאו הָכִי. אֶלָּא נַטְלַת לָהּ, וְחַדָּאת בַּהֲדָהּ, וּפַרְחַת מִן יָדָהָא, וְעָאלַת בְּהַהוּא אֲתָר, וְאִיהִי פְּקִידַת לְהַהוּא יְנוֹקָא, וְחַדָּאת בֵּיהּ, וְחַיְּיכַת בֵּיהּ, וְתַאֲבַת (נ"ח, ס"ה ע"א) לְהַהוּא בָּשָׂר, עַד דְּלְבָתַר נָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתֵיהּ, וְהִיא לְגוּפָא. וּלְבָתַר כֻּלָּא אִיהוּ בִּרְשׁוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, (שמות כ"א:ז') לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים, מַאי הוּא. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּנַפְקַת מִן טִיקְלָא וְהַהוּא סִטְרָא בְּחֵדוּ, רָשִׁים לָהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחָתִים לָהּ בְּחַד גּוּשְׁפַּנְקָא, וּפָרִישׁ עָלָהּ לְבוּשׁ יְקָר דִּילֵיהּ, וּמַאן אִיהוּ. שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי אֱלוֹהַ. וְדָא הוּא בְּבִגְדוֹ בָהּ, לְבוּשָׁא יַקִּירָא דְּמַלְכָּא פָּרִישׁ עָלָהּ וּכְדֵין אִיהִי נְטִירָא, דְּלָא אִתְמַסְּרַת לְעַם נָכְרִי, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל לְחוּד.

וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (איוב כ"ט:ב') כִּימֵי אֱלוֹהַּ יִשְׁמְרֵנִי, וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב הָכָא, לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמַכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָהּ, בְּעוֹד דִּלְבוּשׁ יְקָר דְּמַלְכָּא בָהּ. כֵּיוָן (בראשית צ"ד ע"א, שמות קע"ב ע"ב, ויקרא ע"ב ע"ב) דְּבִגְדוֹ בָהּ, כְּתִיב לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ.

מַה רְשׁוּ אִית לְהַהוּא סִטְרָא בָּהּ. תָּא חֲזֵי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא כֻּלְּהוּ, בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ אִית לוֹן זְמָנָא בְּהַאי עָלְמָא, עַד דְּאִיהוּ בָּעֵי לְסַלְּקָא לוֹן מִן עָלְמָא, וְדָא לֵית לֵיהּ זְמָנָא, וְעַל דָּא אִיהִי חַיְּכָת בְּהוּ, וְחַדָּאת בְּהוּ.

תּוּ, אַזְהָרוּתָא לְבַר נָשׁ (בהאי עלמא) אִית בְּהָנֵי קְרָאֵי, וְכַמָּה עֵיטִין טָבִין עִלָּאִין אִינּוּן, בְּכָל מִילֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְכֻלְּהוּ קְשׁוֹט, בְּאֹרַח קְשׁוֹט, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּי חַכִּימִין, דְּיַדְּעֵי וְאַזְלֵי בְּאֹרַח קְשׁוֹט. בְּזִמְנָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, סָלִיק בִּרְעוּתָא קַמֵּיהּ, וְצַיֵּיר כָּל נִשְׁמָתִין דְּאִינּוּן זְמִינִין לְמֵיהַב בִּבְנֵי נָשָׁא לְבָתַר, וְכֻלְּהוּ אִתְצַיְּירוּ קַמֵּיהּ בְּהַהוּא צִיּוּרָא מַמָּשׁ, דִּזְמִינִין לְמֶהֱוֵי בִּבְנֵי נָשָׁא לְבָתַר, וְחָמָא כָּל חַד וְחַד.

וְאִית מִנְּהוֹן דִּזְמִינִין לְאַבָאָשָׁא אָרְחַיְיהוּ בְּעָלְמָא, וּבְשַׁעֲתָא דְּמָטָא זְמַנַּיְיהוּ, קָרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהִיא נִשְׁמְתָא, אֲמַר לָהּ, זִילִי עוּלִי בְּדוֹדְ פְּלָן. בְּגוּף פְּלָן. אִתְיְבַת קַמֵּיהּ, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, דֵּי לִי בְּעָלְמָא דָּא דַּאֲנָא יָתְבָא בֵּיהּ, וְלָא אֵיהָךְ לְעָלְמָא אָחֳרָא, דְּיִשְׁתַּעְבְּדוּן בִּי, וְאֵהָא מְלוּכְלָכָא בֵּינַיְיהוּ. אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרִיאַת, עַל דָּא אִתְבְּרִיאַת לְמֶהֱוֵי בְּהַהוּא עָלְמָא. כֵּיוָן דְּחָמָאת נִשְׁמְתָא כַּךְ, בְּעַל כָּרְחָהּ נַחְתַּת וְעָאלַת תַּמָּן. אוֹרַיְיתָא דְּיָהֲבַת עֵיטָא לְכָל עָלְמָא חָמָאת הָכִי, אַזְהִירַת לְבָנֵי עָלְמָא, וְאָמְרַת, חָמוּ כַּמָּה חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיכוּ, מַרְגָּלִיתָא טָבָא דַּהֲוַת לֵיהּ, זַבִּין לְכוּ לְמַגָּנָא, דְּתִשְׁתַּעְבְּדוּן בָּהּ בְּהַאי עָלְמָא.

וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶת בִּתּוֹ: דָּא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא. לְאָמָה: לְמֶהֱוֵי אָמָה מִשְׁתַּעְבְּדָא בֵּינַיְיכוּ בְּהַאי עָלְמָא. בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּמָטֵי זְמָנָא לְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא, לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים, לָא תִּפּוֹק מִתְטַנְּפָא בְּחוֹבִין, תִּפּוֹק בַּת חוֹרִין, בְּרִירָה נְקִיָּה, בְּגִין דְּיֶחֱדֵי בָּהּ מָארָהּ וְיִשְׁתַּבַּח בָּהּ וְיָהִיב לָהּ אֲגַר טָב, בְּצַחְצוּחֵי דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ"ח:י"א) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ, וַדַּאי כַּד תִּפּוֹק בְּרִירָה נְקִיָּה כְּדָקָא יָאוֹת.

אֲבָל אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנָיהָ, כַּד נַפְקַת מְלוּכְלָכָא בְּטִנּוּפֵי חוֹבִין, וְלָא אִתְחֲזִיאַת קָמֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, וַוי לְהַהוּא גּוּפָא, דְּאִתְאֲבִיד מֵהַהִיא נִשְׁמְתָא לְעָלְמִין. בְּגִין, דְּכַד נִשְׁמָתִין סַלְקִין בְּרִירָן, וְנָפְקִין נְקִיִּין מֵהַאי עָלְמָא, כָּל נִשְׁמְתָא וְנִשְׁמְתָא, עָאלַת בְּסִפְרָא (שלח קנ"ו ע"ב) דְּאַחְמָתָא דְּמַלְכָּא, וְכֻלְּהוּ בִּשְׁמָהָן, וְאָמַר דָּא הִיא נִשְׁמְתָא דְּפִלַנְיָא, זְמִינַת תְּהֵא לְהַהוּא גּוּפָא דְּשַׁבְקַת, וּכְדֵין כְּתִיב, לוֹ יִעָדֶה, בְּוֹ'.

וְכַד נַפְקַת רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ, דְּקָא אִסְתְּאֲבָא בְּחוֹבִין, וּבְטִנּוּפָא דְּחַטָּאִין, כְּדֵין לֹא יְעָדֶה בְּא'. וְאִתְאֲבִיד הַהוּא גּוּפָא מִינָהּ וְאִיהִי לָא אִזְדַּמְנַת לְגַבֵּיהּ בַּר הַהִיא דְּמָארָהּ אִתְרְעֵי, וְתָב בְּתִיּוּבְתָּא דְּגוּפָא בָּהּ, כְּדֵין כְּתִיב, וְהֶפְדָּה. כְּמָה דְּאוּקְמֵר (איוב לג) פָּדָה נַפְשׁוֹ מֵעֲבוֹר בַּשָּׁחַת. וְהֶפְדָּהּ, הַאי אִיהוּ בְּבַר נָשׁ, דְּעָיְטָא דִּילֵיהּ, דְּיִפְרוֹק לָהּ, וְיֵתוּב בְּתִיּוּבְתָּא, וּלְתַרְיִן סְטָרִין קָאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֶפְדָּהּ בְּתִיּוּבְתָּא. לְבָתַר דְּתָב בְּתִיּוּבְתָּא, פָּדָא לָהּ מֵאָרְחָא דְּגֵיהִנָּם.

לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ. מַאן עַם נָכְרִי. עָלוֹבָתָא אִיהִי נִשְׁמְתָא, דְּכַד נַפְקַת מֵעָלְמָא, וּבַר נָשׁ אַסְטֵי אָרְחֵיהּ בַּהֲדָהּ, הִיא בָּעָאת לְסַלְקָא לְעֵילָּא, גּוֹ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, בְּגִין דְּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין קַיְימִין בְּהַהוּא אָרְחָא דְּגַן עֵדֶן, וּמַשְׁרְיָין נוּכְרָאִין קַיְימִין בְּהַהוּא אָרְחָא דְּגֵיהִנָּם. זָכְתָה נִשְׁמְתָא, וְהַהוּא נְטִירוּ, וּפְרִישׁוּ דִּלְבוּשָׁא יַקִּירָא עָלָהּ. כַּמָּה מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, קָא מִתְעַתְּדָן לָהּ, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדָהּ, וּלְמֵיעָאל לָהּ לְגַן עֵדֶן. לֹא זָכְתָה, כַּמָּה מַשַּׁייְרִין נוּכְרָאִין מִתְעַתְּדָן לְמֵיעַל לָהּ בְּאָרְחָא דְּגֵיהִנָּם. וְאִינּוּן מַשְׁרְיָין דְּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה זְמִינִין לְמֶעְבַּד בָּהּ נוּקְמִין, אָתָא קְרָא וְאוֹכַח, לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ, אִלֵּין מַלְאֲכֵי חַבָּלָה. בְּבִגְדוֹ בָהּ, אִיהוּ נְטִירָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לָהּ נְטִירָא, דְּלָא יִשְׁלוֹט בָּהּ עַם נָכְרִי, בְּהַהוּא פְּרִיסוּ דִּנְטִירוּ עָלָהּ.

(שמות כ"א:ט') וְאִם לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה, תָּא חֲזֵי כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא דְּלָא יִסְטֵי אָרְחוֹי בְּהַאי עָלְמָא, דְּאִי זָכָה בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, וְנָטִיר לָהּ לְנִשְׁמְתָא כְּדְקָא יָאוֹת, הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, וְאִשְׁתָּבַח בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָיָא, בְּפַמַלְיָיא דִּילֵיהּ, וְאָמַר, חֲמוּ בְּרָא קַדִּישָׁא דְּאִית לִי בְּהַהוּא עָלְמָא, כַּךְ וְכָךְ עָבִיד, כַּךְ וְכָךְ עוֹבָדוֹי מִתְתַּקְּנָן. וְכַד הַאי נִשְׁמְתָא, נַפְקַת מֵהַאי עָלְמָא, זַכְיָיא נְקִיָּיה בְּרִירָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְהִיר לָהּ בְּכַמָּה נְהוֹרִין, בְּכָל יוֹמָא קָארֵי עָלָהּ, דָּא הִיא נִשְׁמְתָא דְּפִלַנְיָא בְּרִי, נְטִירָא לִיהֲוֵי לֵיהּ לְהַהוּא גּוּפָא דְּשָׁבַק.

וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאִם לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָהּ, מַאי כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת. הָכָא אִית רָזָא לְחַכִּימִין, בְּגוֹ טִנָּרָא תַּקִּיפָא, רְקִיעָא טְמִירָא, אִית הֵיכָלָא חָדָא, דְּאִקְרֵי הֵיכַל

אַהֲבָה. (קמ"ו ע"א) וְתַמָּן אִינּוּן גִּנְזִין טְמִירִין, וְכָל נְשִׁיקִין דִּרְחִימוּ דְמַלְכָּא אִינּוּן תַּמָּן, וְאִינּוּן נִשְׁמָתִין רְחִימָאן דְמַלְכָּא עָאלִין תַּמָּן.

כֵּיוָן דְמַלְכָּא עָאל בְּהַהוּא הֵיכָלָא דְמַלְכָּא, תַּמָּן כְּתִיב, (בראשית כ"ט:י"א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁכַּח תַּמָּן לְהַהִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, קָדִים מִיַּד וְנָשִׁיק לָהּ, וְנָפִיק לָהּ, וְסָלִיק לָהּ בַּהֲדֵיהּ, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהּ.

וְדָא הוּא כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָהּ, כְּדִינָא דְאַבָּא עָבִיד לִבְרָתֵיהּ, דְּאִיהִי חֲבִיבָא לְגַבֵּיהּ, דְּנָשִׁיק לָהּ, וְנָפִיק לָהּ, וְיָהִיב לָהּ מַתְנָן. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד, לְנִשְׁמְתָא זַכָּאָה בְּכָל יוֹמָא, כְּמָה דְּכְתִיב כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָהּ.

הַיְינוּ דְּכְתִיב (ישעיהו ס"ד:ג') יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ, כְּמָה דְּהַאי בְּרָתָא, אַשְׁלִימַת עֲשַׂיְיהּ בְּהַאי עָלְמָא. אוֹף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁלִים לָהּ עֲשַׂיְיהּ אַחֲרָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּכְתִיב, עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. וְהָכָא כְּתִיב יַעֲשֶׂה לָהּ. עַל כֵּן. הַהוּא סָבָא אִשְׁתְּטַח, וְצַלֵּי צְלוֹתָא. בָּכָה כְּמִלְקַדְמִין.

וְאָמַר (שמות כ"א:י') אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ וְגוֹ', מַאי אִם אַחֶרֶת, וְכִי נִשְׁמְתָא אַחֲרָא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָתְבָא לְצַדִּיקַיָּיא בְּהַאי עָלְמָא, וְלָאו הַאי נִשְׁמְתָא דְּאַשְׁלִימַת בְּהַאי עָלְמָא רְעוּתָא דְמָארָהּ, אִי הָכִי לֵית אַבְטָחוּתָא לְצַדִּיקַיָּיא כְּלָל. מַאי אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ.

פְּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (קהלת י"ב:ז') וְיָשׁוֹב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, בְּחָרְבַּן בֵּי מַקְדְּשָׁא. (ותמן תנינן) וְיָשׁוֹב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה. הָכָא אִיהוּ מַאי דְּכְתִיב, (בראשית י"ב:ו') וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ, כְּשֶׁהָיָה וַדַּאי. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ, מַאי וְהָרוּחַ תָּשׁוּב. דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי רוּחַ קַדִּישָׁא. כַּד חָמָאת שְׁכִינְתָּא, בְּאִינּוּן עֶשֶׂר מַסָּעוֹת דְּקָא נָטְלָא, וְלָא בָּעוּן יִשְׂרָאֵל לְאָתְבָא בִּתְיוּבְתָּא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשַׁלְטָא סִטְרָא אַחֲרָא עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

תָּא חֲזִי, רוּחָא דְּבַר נָשׁ זַכָּאָה, אִתְעַטָּר בְּדִיוּקְנָא בְּגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, וּבְכָל שַׁבָּתֵי וּמוֹעֲדֵי וְרֵישֵׁי יַרְחֵי, מִתְעַטָּרָן רוּחֵי, וּמִתְפַּשְׁטָן, וְסָלְקִין לְעֵילָּא. כְּמָה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּהַהִיא נִשְׁמְתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי עָבִיד בְּהַאי רוּחָא, לְתַתָּא בְּגַן עֵדֶן לְתַתָּא, דְּקָא סַלְקַת קָמֵיהּ. וְאָמַר דָּא אִיהִי רוּחָא דִּפְלַנְיָא גּוּפָא, מִיָּד מְעַטְּרָא לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי רוּחָא בְּכַמָּה עִטְרִין, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהּ.

וְאִי תֵּימָא, דְּהָא בְּגִין רוּחָא דָּא, שְׁבִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּעָבִיד לְנִשְׁמְתָא. לָאו הָכִי. אֶלָּא שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע, אִלֵּין אִינּוּן תִּלַּת שְׁמָהָן עִלָּאִין, דְּעַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ.

וְכֻלְּהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וְאִתְמַשְּׁכוּ מִתַּמָּן. חַד מִנַּיְיהוּ שְׁאָרָה, מְשִׁיכוּ דְּנָצִיצוּ וּנְהִירוּ, דְּנָהִיר בְּאַרַח סָתִים, מְזוֹנָא (לן) דְּזַן כֹּלָּא, וְאִקְרֵי ידו"ד בִּנְקוּדַת אֱלֹהִים. שְׁאָרָה בְּהִפּוּךְ אַתְוָון, אשר ה' וְדָא (בראשית מ"ט:כ') מֵאָשֵׁר שְׁמֶנָה לַחְמוֹ, וְדָא הוּא שְׁאָרָה.

כְּסוּתָהּ: פְּרִישׁוּ דְּמַלְכָּא. דָּא מְשִׁיכוּ אַחֲרָא, דְּנָהִיר וְנָטִיר לָהּ תְּדִיר, פְּרִישׁוּ דִּלְבוּשָׁא דְּמַלְכָּא, דְּפָרִשׁ עָלָהּ אֱלוֹהַּ. דָּא בְּבִגְדוֹ בָהּ תְּדִיר, דְּלָא אִתְעֲדֵי מִינָּהּ, וְהַאי אִיהוּ כְּסוּתָהּ.

וְעֹנָתָהּ, מַאן אִיהוּ. דָּא מְשִׁיכוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּבֵיהּ כֹּלָּא. יְיָ' צְבָאוֹת אִיהוּ, וְדָא אִיהוּ דְּנָהִיר בְּכָל נְהוֹרִין סְתִימִין עִלָּאִין דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּבֵיהּ עוֹנָה טְמִירָא, דְּמִתַּמָּן נַפְקַת. וְכָל דָּא בְּעִדּוּנָא וְכִסּוּפָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

תְּלָתָא הָנֵי לֹא יִגְרַע לָהּ, כַּד אִיהִי זַכָּאת כַּדְּקָא יָאוּת. וְאִי לָאו אִיהִי כַּדְקָא יָאוּת, הָנֵי תְּלָתָא גַּרְעָאן מִנָּהּ, דְּלָא יִתְעֲבִיד לָהּ עֲטָרָה אֲפִילּוּ מֵחַד מִנַּיְיהוּ, תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וְאִם שְׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ, דְּלָא זָכָאת בְּהוּ, וַיְצָאֶהָ חִנָּם אֵין כֶּסֶף תִּפְדּוּק מִקַּמֵּיהּ, וְדַחְיַין לָהּ לְבָר.

אֵין כֶּסֶף, לֵית לָהּ כִּסּוּפָא, וְלֵית לָהּ עִדּוּנָא כְּלַל.

עַד כָּאן אוֹכִיחַת אוֹרַיְיתָא, דְּכָל עֵיטִין בָּהּ תַּלְיָין, וְיָהִיבַת עֵיטָא טָבָא לִבְנֵי נָשָׁא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה נָהֲדָר לְמִלִּין קַדְמָאִין, בְּהַהוּא נְטִירוּ עִלָּאָה, דְּקָא פָרִישׁ עָלָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּלָא תְּהֵא לְעַם נָכְרִי, דְּהָא בִּגְדוֹ בָהּ, וּנְטִירוּ אִיהוּ לָהּ תְּדִיר.

(שמות כ"א:ט') וְאִם לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָהּ. אָמַר הַהוּא סָבָא, חַבְרַיָּיא, כַּד תַּהֲכוּן לְגַבֵּי הַהוּא טִינָרָא דְּעָלְמָא סָמִיךְ עָלֵיהּ, אִמְרוּ לֵיהּ, דִּידְכַּר יוֹמָא דְּתַלְנָא דְּאִזְדָּרְעוּ פּוֹלִין לְחַמְשִׁין וּתְרֵין גַּוונִין, וַהֲדַר אַקְרִינָן הַאי קְרָא, וְהוּא יֵימָא לְכוֹן.

אָמְרוּ בְּמָטוּ מִינָךְ מַאן דְּשָׁארִי מִלָּה הוּא יֵימָא. אָמַר לוֹן, וַדַּאי דִּיַדְעָנָא דְּזַכָּאין אַתּוּן, וְאִית לְרַמְזָא לְכוֹן רַמְזָא דְּחַכִּימִין, וְעַל מָה דַּאֲנָא אֵימָא, כַּד תִּדְכְּרוּן לֵיהּ סִימָנָא דָּא, הוּא יַשְׁלִים עַל דָּא. הַשְׁתָּא אִית לוֹמַר, מַאן הוּא דְּאִקְרֵי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי כָּל הַהוּא דְּזָכֵי (ק"א ע"א, קי"ג ע"א) לְתַלֵּיסַר שְׁנִין וּלְהָלְאָה, אִקְרֵי בֵּן לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכָל מַאן דְּאִיהוּ מִבֶּן עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְזָכֵי בְּהוּ, אִקְרֵי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַדַּאי (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם.

כַּד מָטָה דָּוִד לְתַלֵּיסַר שְׁנִין, וְזָכָה בְּהַהוּא יוֹמָא דְּעָאל לְאַרְבֵּיסָר, כְּדֵין כְּתִיב, (תהילים ב':ז') יְיָ' אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. מַאי טַעְמָא. דְּהָא מִקַּדְמַת דְּנָא לָא הֲוָה לֵיהּ בְּרָא, וְלָא שָׂרָאת עֲלֵיהּ נִשְׁמְתָא עִלָּאָה, דְּהָא בִּשְׁנֵי עָרְלָה הֲוָה, וּבְגִין כָּךְ, (קכ"ח ע"ב) אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ, הַיּוֹם וַדַּאי יְלִדְתִּיךָ. אֲנִי, וְלָא סִטְרָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּהֲוָה עַד הַשְׁתָּא, אֲנִי בִּלְחוֹדָאי.

בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין, מַה כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה, (משלי ד':ג') כִּי בֵן הָיִיתִי לְאָבִי, לְאָבִי מַמָּשׁ וַדַּאי.

וְאִם לִבְנוֹ יֵיעָדֶנָּה. בַּר תְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְהָלְאָה, דְּהָא נַפְקָא מֵרְשׁוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּאִזְדַּמְּנַת לֵיהּ, מַה כְּתִיב כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָהּ. מַהוּ כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת. תָּנֵינָן, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, חֲמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא יְנוּקָא דְּקָאֵי בִּרְשׁוּ דְּעָרְלָה, וְאִיהוּ נָפִיק מִינֵהּ, וְאִתְמְשַׁךְ לְבֵי סִפְרָא, וְתַבַּר לָהּ, וְאָזִיל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וְתַבַּר לָהּ. מַה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהִיא נְשָׁמְתָא. אָעִיל לָהּ לְאַדְרָא דִּילֵיהּ, וְיָהִיב לָהּ מַתְנָן, וּנְבִזְבָּזָן סַגִּיאִין, וְקָשִׁיט לָהּ בְּקִשׁוּטִין עִלָּאִין, עַד זִמְנָא דְּאָעִיל (בראשית קמ"ז ע"ב) לָהּ לַחוּפָּה בְּהַהוּא (גו ההוא) בַּר, מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא.

אִם אֲחֶרֶת יִקַּח לוֹ. הָכָא אִית רָזָא דְּרָזִין, לְחַכִּימִין אִתְמְסָרֵי, וְאִית לְאוֹדָעָא בְּקַדְמִיתָא מִלָּה חֲדָא. תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְקַדַּשׁ יוֹמֵי, נַפְקֵי נְשָׁמָתִין מִגּוֹ אִילָנֵי דְּחַיֵּי, וּמְנַשְּׁבָן אִינּוּן נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין לְתַתָּאֵי, וְנַיְיחִין בְּהוּ כָּל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא. וּלְבָתַר דְּנָפִיק שַׁבְּתָא, סַלְּקִין כֻּלְּהוּ נְשָׁמָתִין וּמִתְעַטְּרָן בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא. (וכד מתעטרן בההוא טבא אלין אינון בעליו דההוא טיבו ודאי) אוּף הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וְדָא הוּא נְשָׁמְתָא אַחֲרָת, וְאַף עַל גַּב דְּדָא זְמִינָא לֵיהּ, נְשָׁמְתָא דַּהֲוָת לֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, שְׁאֵרָהּ דְּקַדְמֵיתָא, כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

בָּכָה הַהוּא סָבָא כְּמִלְּקַדְמִין, וְאָמַר אִיהוּ לְנַפְשֵׁיהּ, סָבָא סָבָא, כַּמָּה יַגָּעְתָּ לְאַדְבְּקָא מִלִּין קַדִּישִׁין אִלֵּין, וְהַשְׁתָּא תֵּימָא לוֹן בְּרַגְעָא חֲדָא. אִי תֵּימָא דְּתֵיחָס עָלַיְיהוּ עַל אִינּוּן מִלִּין וְלָא תֵּימָא לוֹן, הָא כְּתִיב (משלי ג׳:כ״ז) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת.

מַאי אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו. אֶלָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִינּוּן הָכָא. דְּהָא בְּכָל אֲתָר דְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא אֲמְרִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִינּוּן תַּמָּן, וְצַיְיתֵי לוֹן. וּכְדֵין, הַהוּא אִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, בְּשַׁעֲתָא דְּאַזְלִין מִתַּמָּן, וְצַיְיתוּ אִינּוּן מִלִּין, הַהוּא סִטְרָא דְּטוֹב אִתְגַּבַּר, וְאִסְתַּלָּק לְעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָן בְּהַהוּא טוֹב, וְאִלֵּין אִינּוּן בְּעָלָיו דְּהַהוּא טוֹב.

סָבָא סָבָא, אַתְּ אָמַרְתְּ מִלִּין אִלֵּין, וְלָא יָדַעְתְּ אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכָא, וְאִי אִלֵּין דְּקַיְימֵי הָכָא זָכְאִין לְמִלִּין אִלֵּין. לָא תִּדְחַל סָבָא, דְּהָא הֲוֵית בְּכַמָּה קְרֵבִין דְּגַבְרִין תַּקִּיפִין, וְלָא דָּחֵילַת, וְהַשְׁתָּא אַנְתְּ דָּחִיל, אֵימָא מִילָּךְ, דְּהָא וַדַּאי הָכָא אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְזָכְאִין אִינּוּן אִלֵּין דְּהָכָא. וְאִי לָאו הָכִי, לָא אַעֲרַעְנָא בְּהוּ, וְלָא שָׁרֵינָא בְּאִלֵּין מִלִּין. אֵימָא מִלּוֹלָךְ סָבָא, אֵימָא בְּלָא דְּחִילוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים ק״ד:א׳) יְיָ׳ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ. יְיָ׳ אֱלֹהַי: (ט' ע"א, רי"ו ע"ב) דָּא שֵׁירוּתָא דִּמְהֵימְנוּתָא, סְלִיקוּ דְּמַחֲשָׁבָה, וְעָלְמָא דְּאָתֵי, רָזָא חֲדָא בְּלָא פְּרוּדָא.

גְּדֵלְתָּ: דָּא שֵׁירוּתָא, יוֹמָא קַדְמָאָה, וְאִינּוּן יוֹמִין עַתִּיקִין, סִטְרָא דִּימִינָא. מְאֹד: דָּא (ס"ח ע"ב) הוּא סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא.

הוֹד וְהָדָר לָבַשְׁתָּ: אִלֵּין תְּרֵין בַּדֵּי (ויחי רכ"ב) עֲרָבוֹת. עַד הָכָא, כֵּיוָן דְּמָטָא לְגוֹ אִילָנָא דְּחַיֵּי, אִתְטַמַּר, וְלָא אִסְתַּלָּק (ס"א ולא בעי) לְמֶהֱוֵי בְּמִנְיָינָא, בְּגִין הַהוּא מְאֹד. מַאי מְאֹד. שְׂמָאלָא, דְּכָל עַנְפִּין דִּלְתַתָּא וּבִכְלָלָא עַנָפָא מְרִירָא חֲדָא. וְעַל דָּא אִתְטַמַּר הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְלָא בָּעָא לְמֶהֱוֵי בְּמִנְיָינָא דָּא, עַד דְּאַהֲדַר כְּמִלְקַדְמִין, וְשַׁבַּח בְּגַוְונָא אַחֲרָא.

וְאָמַר, עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָא דָּא שֵׁירוּתָא (דאור) דְּיוֹמָא קַדְמָאָה. נוֹטֶה שָׁמַיִם, הָכָא אִתְכְּלִיל שְׂמָאלָא, וְלָא אָמַר מְאֹד, אִתְכְּלִיל שְׂמָאלָא בִּימִינָא, לְמֶהֱוֵי נָהִיר בִּכְלָלָא דְּשָׁמַיִם. (תהילים ק"ד:ג') הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו, הָכָא נָפִיק בְּחֶדְוָה הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי, נָהָר דָּנָפִיק מֵעֵדֶן, וְאִשְׁתְּרָשׁוּ בֵּיהּ בְּמֵימוֹי אִינּוּן תְּרֵי בַּדֵּי עֲרָבוֹת, דְּאִינּוּן גַּדְלִין בְּמֵימוֹי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (נ"א ההוא אילנא דחיי ואשתרשו ביה אינון תרי בדי ערבות, דאינון גדלין במימוי וההוא נהרז דנפיק מעדן ודא הוא) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו. מַאן עֲלִיּוֹתָיו. אִלֵּין בַּדֵּי עֲרָבוֹת.

וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו י"ז:ח') וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (תהילים מ"ו:ה') נָהָר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר אֱלֹהִים. מַאן פְּלָגָיו. אִלֵּין אִינּוּן שָׁרָשָׁיו. וְהָכִי אִקְרוּן, עֲלִיּוֹתָיו, שָׁרָשָׁיו, פְּלָגָיו, כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּרָשׁוּ בְּאִינּוּן מַיִין דְּהַהוּא נָהָר.

(תהילים ק"ד:ג') הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ. דָּא מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל, אִלֵּין הֵם עָבִים. הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ, לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְעָלְמָא, וְדָא אִיהוּ רְפָאֵל. מִכָּאן וּלְהָלְאָה עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ'.

סָבָא סָבָא, אִי כָּל הָנֵי יְדַעְתְּ, אֵימָא וְלָא תִּדְחַל, אֵימָה מִילֵּךְ וְינְהֲרוּן מִלִּין דְּפוּמָךְ. חַדּוּ חַבְרַיָּיא, וַהֲווּ צַיְיתִין בְּחֶדְוָה לְמִלּוֹי קַדִּישִׁין. אָמַר אִי סָבָא אִי סָבָא, בְּמָה עַיְילַת גַּרְמָךְ, עָאלַת בְּיַמָּא רַבָּא, אִית לָךְ לְשַׁטְּטָא וְלִנְפָּקָא מִתַּמָּן.

(שמות כ"א:י') אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ, כַּמָּה גִּלְגּוּלִין עַתִּיקִין הָכָא, דְּלָא אִתְגַּלְגּוּן עַד הָאִידָּנָא, וְכֻלְּהוּ קְשׁוֹט כְּדְקָא יָאוֹת, דְּלֵית לְאַסְטָאָה מֵאוֹרַח קְשׁוֹט, אֲפִילּוּ כְּמִלָּא נְיָמָא. בְּקַדְמֵיתָא (נ"א השתא) אִית לְאִתְעָרָא, (צ"ה ע"ב) נְשָׁמָתִין דְּגִיּוֹרִין כֻּלְּהוּ, פַּרְחָן מִגּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן בְּאֹרַח סָתִים, כַּד מִסְתַּלְּקָן מֵהַאי עָלְמָא, נְשָׁמָתְהוֹן דְּקָא רָוְוחָא מִגּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאָן אֲתָר תַּיְיבִין. אֶלָּא תָּנֵינָן, מַאן דְּנָטִיל וְאָחִיד בְּנִכְסֵי גִּיּוֹרִין בְּקַדְמֵיתָא, זָכֵי בְּהוּ. אוּף הָכִי כָּל אִינּוּן נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, דְּקָא זַמִּין לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא כִּדְקָאמְרָן, כֻּלְּהוּ נָפְקִין לְזִמְנִין יְדִיעָן. (וסלקין) (בראשית ל"ה ע"ב) בְּגִין לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּגַן עֵדֶן, (דלעילא) וּפָגְעָן בְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּגִיּוֹרִין, מַאן דְּאָחִיד בְּהוּ מֵאִלֵּין נְשָׁמָתִין, (דסלקין) אָחִיד בְּהוּ וְזָכֵי בְּהוּ, וּמִתְלַבְּשָׁן בְּהוּ, וְסַלְקִין. וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּהַאי לְבוּשָׁא וְנַחְתּוּ גּוֹ גִּנְתָּא בִּלְבוּשָׁא דָּא. בְּגִין דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לָא קַיְימָאן תַּמָּן, אֶלָּא בִּלְבוּשָׁא, כָּל אִינּוּן דְּקַיְימֵי תַּמָּן.

אִי תֵּימָא, דִּבְגִין הַאי לְבוּשָׁא, גַּרְעָן אִינּוּן נִשְׁמָתִין מִכָּל עִנּוּגָא דְּהַוָה לוֹן בְּקַדְמֵיתָא. הָא כְּתִיב, אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע. בְּגִנְתָא קַיְימֵי בִּלְבוּשֵׁי דָּא, דְּקַדְמָן לְאַחֲדָא בְּהוּ וְזַכֵּי בְּהוּ, וְכַד סַלְקִין לְעֵילָּא, מִתְפַּשְׁטָן מִנַּיְיהוּ, דְּהָא תַּמָּן לָא קַיְימָן (קפ"ו ע"ב, ר"י ע"ב, רכ"ט, נ', נ"ח, ס"ז) בִּלְבוּשָׁא.

בָּכָה הַהוּא סָבָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאָמַר לְנַפְשֵׁיהּ, סָבָא סָבָא, בְּוַדַּאי אִית לָךְ לְמִבְכֵּי, בְּוַדַּאי אִית לָךְ לְאוֹשָׁדָא דִּמְעִין, עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה, אֲבָל גַּלֵּי קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ קַדִּישָׁא, דַּאֲנָא בְּרֵעוּ דְּלִבָּא, וּבְפוּלְחָנָא דִּלְהוֹן קָאמֵינָא, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּעָלְיוּ דְּכָל מִלָּה, וּמִתְעַטָּרָן בְּהוּ. כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין, כַּד נַחְתֵּי לְהַאי עָלְמָא, בְּגִין לְמִשְׁרֵי כָּל חַד עַל דּוּכְתַּייהוּ, דְּאִתְחָזוּן בְּהוּ, לִבְנֵי נָשָׁא. כֻּלְּהוּ נַחְתֵּי מִתְלַבְּשָׁן בְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּקָא אֲמָרָן, וְהָכִי עָאלִין בְּזַרְעָא קַדִּישָׁא. וּבְמַלְבּוּשָׁא דָּא, קַיְימֵי לְאִשְׁתַּעְבְּדָא מַנַּיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא. וְכַד אִשְׁתָּאֲבָן אִינּוּן מַלְבּוּשִׁין מִמִּלִּין דְּהַאי עָלְמָא, אִינּוּן נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין, אִתְּזָנָן (נ"א אתהנון) מֵרֵיחָא דְּקָא אֲרִיחָא, מִגּוֹ לְבוּשֵׁיהוֹן אִלֵּין.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מִלִּין סְתִימִין דְּאִיהוּ עָבִיד, עָאל לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בְּאוֹרַיְיתָא, וְהַהִיא מִלָּה סְתִימָא גַּלֵּי לָהּ אוֹרַיְיתָא, וּמִיָּד אִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשָׁא אַחֲרָא, וְאִתְטַמַּר תַּמָּן, וְלָא אִתְגְּלֵי. וְחַכִּימִין דְּאִינּוּן מַלְיָין עַיְינִין, אַף עַל גַּב דְּהַהִיא מִלָּה אַסְתִּים בִּלְבוּשָׁה (תמן), חָמָאן לָהּ מִגּוֹ לְבוּשָׁה, וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּלֵי הַהִיא מִלָּה עַד לָא תֵּיעוּל בִּלְבוּשָׁא, רָמָאן בָּהּ פְּקִיחוּ דְּעֵינָא, וְאַף עַל גַּב דְּמִיָּד אַסְתִּים, לָא אִתְאֲבִיד מֵעֵינַיְיהוּ. (נ"א מינייהו)

בְּכַמָּה דּוּכְתִּין אַזְהַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל גִּיּוֹרָא, (בגין) דְּזַרְעָא קַדִּישָׁא, יִזְדַּהֲרוּן בֵּיהּ, וּלְבָתַר נָפִיק מִלָּה סְתִימָא מִנַּרְתִּקָהּ. וְכֵיוָן דְּאִתְגְּלֵי אַהֲדָר לְנַרְתִּקָהּ מִיָּד, וְאִתְלַבַּשׁ תַּמָּן.

כֵּיוָן דְּאַזְהַר עַל גִּיּוֹרָא בְּכָל אִינּוּן דּוּכְתִּין, נָפַק מִלָּה מִנַּרְתִּקָהּ וְאִתְגְּלֵי, וְאָמַר (שמות כ"ג:ט') וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת נֶפֶשׁ הַגֵּר. מִיָּד עָאלַת לְנַרְתִּקָהּ, וְאַהֲדְרַת בִּלְבוּשָׁה וְאִתְטַמַּרַת, דִּכְתִיב כִּי גֵרִים הְיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם, דְּחָשִׁיב קְרָא, דִּבְגִין דְּאִתְלְבַשׁ מִיָּד, לָא הֲוָה מַאן דְּאַשְׁגַּח בָּהּ. בְּהַאי נֶפֶשׁ הַגֵּר, יַדְעַת נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא בְּמִלִּין דְּהַאי עָלְמָא, וְאִתְהֲנִיאַת (ואשתאבת) מִנַּיְיהוּ.

פָּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (שמות כ"ד:י"ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר וְגוֹ', עָנָן דָּא מַאי הִיא. אֶלָּא דָּא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ט':י"ג) אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן. תְּנִינָן, דְּהַהוּא קֶשֶׁת אַשְׁלַחַת לְבוּשׁוֹי, וְיָהִיב לוֹן לְמֹשֶׁה, (רכ"ט ע"א) וּבְהַהוּא לְבוּשָׁא סָלִיק מֹשֶׁה לְטוּרָא וּמִנַּיהּ חָמָא מַה דְּחָמָא, וְאִתְהֲנֵי מִכֻּלָּא. עַד הַהוּא אֲתָר, אָתוּ אִינּוּן חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּטָחוּ

קָמַיהּ דְּהַהוּא סָבָא, וּבָכוּ וְאָמְרוּ, אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמָךְ דַּי לָן.

אָמַר הַהוּא סָבָא, (אם אחרת יקח לו) חַבְרַיָּיא, לָאו בְּגִין דָּא בְּלָחוֹדוֹי שָׁרֵינָא מִלָּה, דְּהָא סָבָא כְּגִינִי, לָאו בְּמִלָּה חֲדָא עָבִיד קִישׁ קִישׁ, וְלָא קָרֵי, כַּמָּה בְּנֵי עָלְמָא בְּעִרְבּוּבְיָא בְּסָכְלְתָנוּ דִּלְהוֹן, וְלָא חָמָאן בְּאוֹרַח קְשׁוֹט בְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא קָרֵי בְּכָל יוֹמָא בְּנָהִימוּ (נ"א ברחימו) לְגַבַּיְיהוּ, (דבני נשא) וְלָא בָּעָאן לְאָתְבָא רֵישָׁא.

וְאַף עַל גַּב דַּאֲמִינָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִלָּה נָפְקָא מִנַּרְתִּקָּה, וְאִתְחֲזִיאַת זְעֵיר, וּמִיָּד אִתְטַמָּרַת. הָכִי הוּא וַדַּאי. וּבְזִמְנָא דְּאִתְגְּלִיאַת מִגּוֹ נַרְתִּקָּה וְאִתְטַמְּרַת מִיָּד, לָא עַבְדַת דָּא, אֶלָּא לְאִינּוּן דְּיַדְעִין בָּהּ, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָאן בָּהּ.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְרַחִימָתָא, דְּאִיהִי (צ"ה ע"א) שַׁפִּירְתָּא בְּחֵיזוּ, וּשְׁפִירְתָּא בְּרֵיוָא, וְאִיהִי טְמִירְתָּא בִּטְמִירוּ גּוֹ הֵיכָלָא דִּילָהּ, וְאִית לָהּ רְחִימָא יְחִידָאָה, דְּלָא יַדְעִין בֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא, אֶלָּא אִיהוּ בִּטְמִירוּ. הַהוּא רְחִימָא, מִגּוֹ רְחִימָא דְּרָחִים לָהּ עָבַר לִתְרַע בֵּיתָהּ תָּדִיר, זָקִיף עֵינוֹי לְכָל סְטָר. אִיהִי, יַדְעַת דְּהָא רְחִימָא אַסְחַר תְּרַע בֵּיתָהּ תָּדִיר, מָה עַבְדַת, פָּתְחַת פִּתְחָא זְעֵירָא בְּהַהוּא הֵיכָלָא טְמִירָא, דְּאִיהִי תַּמָּן, וּגְלִיאַת אַנְפָּהָא לְגַבֵּי רְחִימָאָה, וּמִיָּד אִתְהַדְּרַת וְאִתְכַּסְיאַת. כָּל אִינּוּן דַּהֲווֹ לְגַבֵּי רְחִימָא, לָא חָמוּ וְלָא אִסְתַּכָּלוּ, בַּר רְחִימָא בִּלְחוֹדוֹי, וּמַעוֹי וּלְבֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ אָזְלוּ אֲבַתְרֵהּ. וְיָדַע דְּמִגּוֹ רְחִימוּ דִּרְחִימָת לֵיהּ, אִתְגְּלִיאַת לְגַבֵּיהּ רְגָעָא חֲדָא, לְאִתְעָרָא (ס"א לגביה רחימו ליה). הָכִי הוּא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, לָא (ר"ל ע"ב) אִתְגְּלִיאַת, אֶלָּא לְגַבֵּי רְחִימָאָה. יַדְעַת אוֹרַיְיתָא, דְּהַהוּא חַכִּימָא דְּלִבָּא אַסְחַר לְתַרְע בֵּיתָהּ כָּל יוֹמָא, מָה עַבְדַת, גְּלִיאַת אַנְפָּהָא לְגַבֵּיהּ, מִגּוֹ הֵיכָלָא, וְאַרְמִיזַת לֵיהּ רְמִיזָא, וּמִיָּד אָהַדְּרַת לְאַתְרָהּ וְאִתְטַמְּרַת. כָּל אִינּוּן דְּתַמָּן, לָא יַדְעֵי, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי, אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וּמַעוֹי וּלְבֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ אָזִיל אֲבַתְרֵהּ. וְעַל דָּא, אוֹרַיְיתָא אִתְגְּלִיאַת וְאִתְכַּסְיאַת, וְאִזְלַת בִּרְחִימוּ לְגַבֵּי רְחִימָהָא, לְאִתְעָרָא בַּהֲדֵיהּ רְחִימוּ.

תָּא חֲזֵי, אָרְחָא דְּאוֹרַיְיתָא כַּךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא כַּד שַׁרְיָא לְאִתְגַּלָּאָה לְגַבֵּי בַּר נָשׁ, (ברגעא) אַרְמִיזַת לֵיהּ בִּרְמִיזוּ, אִי יָדַע טָב. וְאִי לָא יָדַע, שַׁדְרַת לְגַבֵּיהּ, וְקָרְאַת לֵיהּ פֶּתִי. וְאָמְרַת אוֹרַיְיתָא, לְהַהוּא דְּשַׁדְרַת לְגַבֵּיהּ, אִמְרוּ לְהַהוּא פֶּתִי, דְּיִקְרַב הָכָא, וְאִשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ט׳:ד׳) מִי פֶתִי יָסוּר הֵנָּה חֲסַר לֵב וְגוֹ'. קְרִיב לְגַבָּהּ, שְׁרִיאַת לְמַלְּלָא עִמֵּיהּ, מִבָּתַר פָּרוֹכְתָּא דְּפַרְסָא לֵיהּ, מִלִּין לְפוּם אָרְחוֹי, עַד דְּיִסְתַּכַּל זְעֵיר זְעֵיר, וְדָא הוּא דְּרָשָׁא.

לְבָתַר, תִּשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ, מִבָּתַר שׁוּשִׁיפָּא דְּקִיק, מִלִּין דְּחִידָה, וְדָא אִיהוּ הַגָּדָה. לְבָתַר דְּאִיהוּ רָגִיל לְגַבָּהּ, אִתְגְּלִיאַת לְגַבֵּיהּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, וּמְלִילַת בַּהֲדֵיהּ כָּל רָזִין סְתִימִין דִּילָהּ, וְכָל

אַרְחִין סְתִימִין, דַּהֲווֹ בְּלִבְּאָה טְמִירִין, מִיּוֹמִין קַדְמָאִין. כְּדֵין אִיהוּ בַּר נָשׁ שְׂלִים, בַּעַל תּוֹרָה וַדַּאי, מָארֵי דְּבִיתָא, דְּהָא כָּל רָזִין דִּילָהּ גְּלִיאַת לֵיהּ, וְלָא רְחִיקַת, וְלָא כַּסְיָאַת מִינֵּיהּ כְּלוּם. אָמְרָה לֵיהּ, חָמִית מִלָּה דִּרְמִזָּא דְּקָא רָמִיזְנָא לָךְ בְּקַדְמֵיתָא, כַּךְ וְכָךְ רָזִין הֲווֹ, כַּךְ וְכָךְ הוּא. כְּדֵין חָמֵי, (ס"א דעלאין) דְּעַל אינּוּן מִלִּין לָאו לְאוֹסָפָא, וְלָאו לְמִגְרַע מִנַּיְיהוּ. וּכְדֵין פְּשָׁטֵיהּ דִּקְרָא, כְּמָה דְּאִיהוּ, דְּלָאו לְאוֹסָפָא וְלָא לְמִגְרַע אֲפִילּוּ אָת חַד. וְעַל דָּא, בְּנֵי נָשָׁא אִצְטְרִיכוּ לְאִזְדַּהֲרָא, וּלְמִרְדַּף אֲבַתְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי רְחִימִין דִּילָהּ, כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזֵי (שמות כ"א:י') אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ, גִּלְגּוּלִין דְּמִתְגַּלְגְּלָן בְּהַאי קְרָא, כַּמָּה רַבְרְבִין וְעִלָּאִין אינּוּן, דְּהָא כָּל נְשָׁמָתִין עָאלִין בְּגִלְגּוּלָא. וְלָא יַדְעִין בְּנֵי נָשָׁא אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֵיאַךְ קַיְימָא טִיקְלָא, וְהֵיךְ אִתְדַּנוּ בְּנֵי נָשָׁא בְּכָל יוֹמָא, וּבְכָל עִידָּן, וְהֵיךְ נְשָׁמָתִין עָאלִין בְּדִינָא, עַד לָא יֵיתוּן לְהַאי עָלְמָא, וְהֵיךְ עָאלִין בְּדִינָא, לְבָתַר דְּנַפְקֵי מֵהַאי עָלְמָא. כַּמָּה גִּלְגּוּלִין, וְכַמָּה עוֹבָדִין סְתִימִין, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי כַּמָּה נְשָׁמָתִין עַרְטִילָאִין, וְכַמָּה רוּחִין עַרְטִילָאִין אַזְלִין בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּלָא עָאלִין לְפַרְגּוֹדָא דְּמַלְכָּא. וְכַמָּה עָלְמִין אִתְהַפַּךְ בְּהוּ וְעָלְמָא דְּאִתְהַפָּךְ בְּכַמָּה פְּלִיאָן סְתִימִין. וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין, וְהֵיךְ מִתְגַּלְגְּלִין נְשָׁמָתִין, כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִּיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל א כ"ה:כ"ט) וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע.

(והואיל אתדכי לגלאה) הַשְׁתָּא אִית לְגַלָּאָה, דְּהָא כָּל (ויקרא כ"ט ע"א) נְשָׁמָתִין, מֵאִילָנָא רַבְרְבָא וְתַקִּיפָא דְּהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן נַפְקֵי. וְכָל רוּחִין, מֵאִילָנָא אַחֲרָא זְעִירָא נָפְקִין. נְשָׁמָה מִלְּעֵילָּא רוּחַ מִלְּתָתָּא, וּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, כְּגַוונָא דְּדָכַר וּנְוקְבָא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, כְּדֵין נְהִרִין נְהִירוּ עִלָּאָה. וּבְחִבּוּרָא דְּתַרְוַיְיהוּ אִקְרֵי נֵר. (משלי כ':כ"ז) נֵר יְיָ' נִשְׁמַת אָדָם. מַהוּ נ"ר. נְשָׁמָה רוּחַ. וְעַל חִבּוּרָא דְּתַרְוַיְיהוּ כַּחֲדָא אִקְרֵי נֵר, דִּכְתִיב נֵר יְיָ' נִשְׁמַת אָדָם. נְשָׁמָה וְרוּחַ: דְּכַר וּנוּקְבָא לְאַנְהָרָא כַּחֲדָא, וְדָא בְּלָא דָּא, לָא נְהִרִין, וְלָא אִקְרֵי נֵר, וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִקְרֵי כֹּלָּא נֵר. וּכְדֵין אִתְעַטָּף נְשָׁמָה בְּרוּחַ, לְקַיְימָא תַּמָּן לְעֵילָּא, בְּהֵיכְלָא טְמִירָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ז:ט"ז) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף. יִתְעַטָּף לָא כְּתִיב, אֶלָּא יַעֲטוֹף. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי, תַּמָּן לְעֵילָּא בְּגִנְתָּא, בְּהֵיכְלָא טְמִירָא, אִתְעַטָּף וְאִתְלַבַּשׁ נְשָׁמָה בְּרוּחַ, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי.

וְכֵיוָן דְּבַהַהוּא הֵיכָלָא, לָא הֲוֵי, וְלָא אִשְׁתַּמַּשׁ אֶלָּא בְּרוּחַ וּנְשָׁמָה, נֶפֶשׁ לָא אָתֵי לְתַמָּן, (נ"א מתמן) אֶלָּא מִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא רוּחַ תַּמָּן, וְכַד נַחְתָּא לְגוֹ גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, (בהאי עלמא) אִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא רוּחָא אַחֲרָא דַּאֲמִינָא, הַהוּא דְּנָפִיק מִתַּמָּן, וַהֲוָה מִתַּמָּן, וּבְכֻלְּהוּ שַׁרְיָא בְּהַאי עָלְמָא, וְאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ.

הַהוּא רוּחַ דְּנָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, דְּלָא אִתְרַבֵּי (דלא אתדכי) וְלָא אִתְפָּשַׁט בְּהַאי עָלְמָא. אַזְלָא בְּגַלְגּוֹלָא, וְלָא אַשְׁכַּח נַיְיחָא, אִתֵּי בְּגַלְגּוֹלָא בָּעָלְמָא, כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִּיתָא, עַד דְּיִשְׁכַּח הַהוּא פָּרוֹקָא דְּיִפָּרוֹק לֵיהּ, וְאַיְיתֵי לֵיהּ בְּהַהוּא מָאנָא מַמָּשׁ, דְּהָוָה אִיהוּ אִשְׁתַּמַּשׁ בֵּיהּ, וְדָבִיק בֵּיהּ תְּדִיר רוּחֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ, וַהֲוַת בַּת זוּגֵיהּ, רוּחָא בְּרוּחָא, וְהַהוּא פָּרוֹקָא בָּנֵי לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין.

וְהַהוּא רוּחָא דְּשָׁבַק וְאִתְדְּבַק בְּהַהוּא מָאנָא, לָא אִתְאֲבִיד. דְּהָא לֵית מִלָּה אָפִילוּ זְעֵירָא בָּעָלְמָא, דְּלָא הֲוֵי לֵיהּ אָתָר וְדוּכְתָּא לְאִתְטַמְּרָא וּלְאִתְכַּנְּשָׁא תַּמָּן, וְלָא אִתְאֲבִיד לְעָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ, הַהוּא רוּחָא דְּשָׁבַק בְּהַהוּא מָנָא, תַּמָּן הוּא, וַדַּאי רָדִיף בָּתַר עִקָּרָא וְיסוֹדָא דִּילֵיהּ, דְּקָא נָפִיק מִינֵּיהּ, וְאַיְיתֵי לֵיהּ, וּבָנֵי לֵיהּ בְּדוּכְתֵּיהּ, בַּאֲתָר דְּהַהוּא רוּחַ בַּת זוּגֵיהּ, (לך לך פ"ה ע"ב) דְּנַפְקַת בַּהֲדֵיהּ, וְאִתְבְּנֵי תַּמָּן כְּמִלְקַדְמִין. וְדָא אִיהוּ בְּרִיָה חַדְתָּא הַשְׁתָּא בְּעָלְמָא, רוּחָא חַדְתָּא וְגוּפָא חַדְתָּא.

וְאִי תֵּימָא, רוּחַ דָּא הוּא מַה דְּהָוָה. הָכִי הוּא אֲבָל לָא אִתְבְּנֵי, אֶלָּא בְּגִין הַהוּא רוּחָא אַחֲרָא דְּקָא שָׁבַק בְּהַהוּא מָאנָא, הָכָא אִית רָזִין (ס"א רזא דרזין בההוא מאנא.) בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, בְּנֵינָא דָּא דְּאִתְבְּנֵי, לָא אִתְבְּנֵי, אֶלָּא בְּהַהוּא רוּחָא אַחֲרָא דְּשָׁבִיק תַּמָּן, בְּהַהוּא מָאנָא. וְכַד שָׁארֵי לְאִתְבְּנָאָה, דָּא מָשִׁיךְ אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא רוּחַ דְּאָזִיל עַרְטִילָאָה, וּמָשִׁיךְ לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וְתַמָּן תְּרֵי רוּחוֹת דְּאִינּוּן חַד. לְבָתַר, דָּא אִיהוּ רוּחַ, וְדָא אִיהוּ נְשָׁמָה, וְתַרְוַוֵיהוּ חַד.

אִי זָכָה לְאִתְדַּכְּאָה כְּדְקָא יָאוֹת, תַּרְוַוֵיהוּ אִינּוּן חַד, לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהוּ נִשְׁמְתָא אַחֲרָא עִלָּאָה. כְּמָה דְּאִית לִשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, רוּחַ, דְּזַכָּאִין בְּהוּ נִשְׁמָתִין, אִינּוּן דְּקָדְמָן וְאָחִידָן בְּהוּ, וְרוּחָא אַחֲרָא מִלְּעֵילָּא. וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא אִתְלַבְּשָׁא בְּהוּ. אוּף הָכִי נָמֵי, מִדִּילֵיהּ מַמָּשׁ אִית תְּרִין רוּחִין, בְּגִין לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהוּ נְשָׁמָה עִלָּאָה.

יְהֵא לָדַיִן גּוּפָא אַחֲרָא, דְּקָא אִתְבְּנֵי הַשְׁתָּא חַדְתָּא, הַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה דְּשָׁבַק, מָה אִתְעֲבִיד מִנֵּיהּ. אוֹ הַאי בְּרֵיקָנַיָּיא, אוֹ הַאי בְּרֵיקָנַיָּיא. לְפוּם סָכְלְתָנוּ דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּמַע, דְּהַאי קַדְמָאָה דְּלָא אִשְׁתְּלִים בְּקַדְמִיתָא, אִתְאֲבִיד, הוֹאִיל וְלָא זָכָה. אִי הָכִי, לְמַגָּנָא אִשְׁתַּדַּל בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, אוֹ אֶפִילּוּ בְּחַד מִנַּיְיהוּ. וְהָא אֲנָן יָדְעֵינָן, דְּאֶפִילּוּ רֵיקָנִין שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ מַלְיָין מִצְוֹת כְּרִמּוֹן. וּגוּפָא דָּא, אַף עַל גַּב דְּלָא אִשְׁתְּלִים, לְאִתְרַבָּאָה, וּלְמִזְכֵּי וּלְמִסְגֵּי בְּעָלְמָא, פִּקּוּדִין אַחֲרָנִין דְּאוֹרַיְיתָא נָטַר, דְּלָא אִתְאֲבִידוּ מִנֵּיהּ, וְכִי לְמַגָּנָא הֲווֹ.

חַבְרַיָּיא חַבְרַיָּיא, פְּקִיחוּ עֵינַיְיכוּ, דְּהָא אֲנָא יָדַעְנָא, דְּהָכִי אִתּוּן סַבְרִין וְיַדְעִין, (נ"א סלקא דעתין) דְּכָל אִינּוּן גּוּפִין, צִיּוּנִין אִינּוּן בְּרֵיקָנַיָּיא, דְּלָא אִית לוֹן קִיּוּמָא לְעָלְמִין. לָאו הָכִי, וְחָס לָן לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִלֵּין מִלִּין.

פָּתַח סָבָא וְאָמַר, (תהילים ק"ו:ב') מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. מַאן הוּא בְּעָלְמָא, דְּיָכִיל לְמַלָּלָא גְּבוּרָן, דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא תַּדִּיר. הַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה דְּשַׁבַּת, לָא אִתְאֲבִיד, וְקַיּוּמָא לֶהֱוֵי לֵיהּ לְזִמְנָא דְּאָתֵי. דְּהָא עוֹנְשֵׁיהּ סָבַל בְּכַמָּה זִינִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מְקַפַּח אַגְרָא דְּשׁוּם בַּרְיָין דְּבָרָא, בַּר אִינּוּן דְּנַפְקוּ מִגּוֹ מְהֵימָנוּתָא דִּילֵיהּ, וְלָא הֱוָה בְּהוּ טָב לְעָלְמִין. וּבַר מֵאִינּוּן דְּלָא כָּרְעוּ בְּמוֹדִים, דְּהָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מַנַּיְיהוּ בְּרַיָּין אַחֲרָנִין, בְּגִין דְּלָא יִתְבְּנֵי הַהוּא גּוּפָא דִּיוּקְנָא דְּבַר נָשׁ, וְלָא יְקוּם לְעָלְמִין. אֲבָל הָנֵי לָאו הָכִי.

מַה עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי הַהוּא רוּחָא, זָכֵי לְאִתְתַּקְנָא בְּהַאי עָלְמָא, בְּהַהוּא גּוּפָא אַחֲרָא, מֶה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַהוּא פָּרוֹקָא דְּקָא פָּרִיק לֵיהּ, הַהוּא רוּחָא דִּילֵיהּ דְּקָא אָעִיל תַּמָּן, וְשָׁתַף וְעָרַב בְּהַהוּא רוּחָא דְּהָוָה בְּהַהוּא מָאנָא, וַדַּאי לָא אִתְאֲבִיד, וּמַה אִתְעֲבִיד, דְּהָא תְּלַת רוּחִין תַּמָּן, (ס"א בההוא גופא אחרא ביה יקום ומה עביד קודשא בריך הוא. תא חזי ההוא פרוקא דקא פריק ליה. רוח דיליה הא אעיל המן ושביק ושחף וערב בההוא מאנא. וההוא רוחא קדמאה דהוא בההוא מאנא ואתדבק ביה ודאי אשתאר תמן ולא אתאביד ובגין כך ההוא רוחא דשבק בההוא מאנא ואתדבק תמן הוא רדיף בתר עיקרא דיליה ויסודא דיליה דקא נפיק מיניה ואייתיה ליה ובני ליה בדוכתיה באתר דהוות בת זוגיה. הא תלת רוחין תמן) חַד, דְּהָוָה בְּהַהוּא מָאנָא, וְאִשְׁתְּאַר תַּמָּן. וְחַד, הַהוּא דְּאִתְמְשָׁךְ תַּמָּן דְּהָוָה עַרְטִילָאָה. וְחַד, הַהוּא דְּאָעִיל תַּמָּן הַהוּא פָּרוֹקָא, וְאִתְעֲרַב בְּהוּ. לְמֶהֱוֵי בְּתְלַת רוּחִין אִי אֶפְשָׁר. וּמָה אִתְעֲבִיד.

אֶלָּא, כְּךָ אִינּוּן גְּבוּרָן עִלָּאִין, דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַהוּא רוּחָא דְּאָעִיל תַּמָּן הַהוּא פָּרוֹקָא, בֵּיהּ אִתְלַבַּשׁ הַהִיא נִשְׁמְתָא, בַּאֲתָר דִּלְבוּשָׁא דְּגִיּוֹרֵי, (והוא) וְהַהוּא רוּחָא עַרְטִילָאָה, דְּתָב תַּמָּן לְאִתְבָּנָאָה, לֶהֱוֵי לְבוּשָׁא לְנִשְׁמְתָא עִלָּאָה. וְהַהוּא רוּחַ דְּהֱוָה בְּקַדְמִיתָא, דְּאִשְׁתְּאַר בְּהַהוּא מָנָא, פָּרַח מִתַּמָּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לֵיהּ אֲתָר, בְּגוֹ רָזִין כַּוִּין דְּטַרְנָרָא, דְּבָתַר כְּתִפּוֹי דְּגַן עֵדֶן, וְאִטְתַּמַּר תַּמָּן. וְאִסְתַּלַּק לְהַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה, דְּהוּא בְּקַדְמִיתָא. וּבְהַהוּא רוּחַ יְקוּם הַהוּא גּוּפָא, וְדָא אִיהוּ חַד דְּאִינּוּן תְּרֵין, דְּקָא אָמֵינָא (לעילא).

אֲבָל הַהוּא גּוּפָא, עַד דְּלָא יְקוּם, עוֹנְשֵׁיהּ סַגְיָא דְּהָא בְּגִין דְּלָא זָכָה לְאִתְרַבְּאָה, נַחְתֵּי לֵיהּ לְגוֹ (תיקונין ע"ט ע"א) אֲדָמָה, דְּסָמִיךְ לְאַרְקָא. וְאִתְדַּן תַּמָּן. וּלְבָתַר סַלְקִין לֵיהּ לְהַאי תֵּבֵל. הַשְׁתָּא נָחִית, וְהַשְׁתָּא סָלִיק, הָא סָלִיק, וְהָא נָחִית, לֵית לֵיהּ שְׁכִיכוּ בַּר בְּשַׁבָּתֵי, וּבְיוֹמִין טָבִין וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵי.

וְאִלֵּין דְּמִיכִין בְּאַדְמַת עָפָר, אַדְמַת, מֵאֲדָמָה. עָפָר מִתֵּבֵל. וְעַל אִלֵּין כְּתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁינֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם. כָּל אִלֵּין דְּלָא זְכוּ לְאִתְתַּקְנָא אֲבָל אִי זָכָה הַהוּא רוּחָא עַרְטִילָאָה, דְּתָב כְּמִלְקַדְמִין, לְאִתְתַּקְנָא. זַכָּאָה אִיהוּ, דְּהָא הַהוּא רוּחָא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, דְּאִתְטְמַר בְּטַנָּרָא, יִתְתָּקֵן בְּהַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה. וְעַל אִלֵּין כְּתִיב אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת וְגוֹ'. כָּל אִינּוּן דְּלָא זְכוּ לְאִתְתַּקְנָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן גְּבוּרָן עִלָּאִין, דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְאֲבִיד כְּלוּם. אֲפִילּוּ הֶבֶל דְּפוּמָא אֲתָר וְדוּכְתָּא אִית לֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מִינֵהּ מַה דְּעָבִיד. וַאֲפִילּוּ מִלָּה דְּבַר נָשׁ, וַאֲפִילּוּ קָלָא, לָא הָוֵי בְּרֵיקָנָיָיא, וַאֲתָר וְדוּכְתָּא אִית לְהוּ לְכֹלָּא.

הַאי דְּאִתְבְּנֵי הַשְׁתָּא, וְנָפַק לְעָלְמָא בִּרְיָה חַדְתָּא, לֵית לֵיהּ בַּת זוּג. וְעַל דָּא לָא מַכְרִיזֵי, דְּהָא בַּת זוּגֵיהּ אִתְאֲבִידַת מִנֵּיהּ, בַּת זוּגֵיהּ דַּהֲוָות לֵיהּ, אִתְעֲבִידַת אִמַּיהּ, וְאִחוּהָ אֲבוּהָ.

סָבָא סָבָא, מַה עַבְדַת, טָב הֲוָה לָךְ שְׁתִיקָא, סָבָא סָבָא, הָא אֲמֵינָא דְּעָאלַת בְּיַמָּא רַבָּא, בְּלָא חַבְלִין, וּבְלָא דִּגְלָא, מָה תַּעֲבִיד. אִי תֵּימָא דְּתִסְלַק לְעֵילָּא, לָא תִּיכוֹל. אִי תֵּימָא דְּתֵיחוּת לְתַתָּא, הָא עִמְקָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא, מַה תַּעֲבִיד. אִי סָבָא אִי סָבָא, לָא אִית לָךְ לְאָהַדְּרָא לַאֲחוֹרָא. בְּעִדְנִין אִלֵּין, לָא הֲוֵית, וְלָא אִתְרְגִּילַת, לְאִתְחַלְּשָׁא בְּתוּקְפָּךְ, דְּהָא יַדְעַת, דְּבַר נָשׁ אַחֲרָא בְּכָל דָּרָא דָּא, לָא עָאל בְּאַרְבָּא בְּעֲמִיקָא דָּא דְּאַנְתְּ תַּמָּן.

בְּרֵיהּ דְּיוֹחַאי יָדַע לְאִסְתַּמְּרָא אָרְחוֹי, וְאִי עָאל בְּיַמָּא עֲמִיקָא, אַשְׁגַּח בְּקַדְמִיתָא, הֵיךְ יַעֲבַר בְּזִמְנָא חָדָא, וְישׁוֹטֵט בְּיַמָּא, עַד לָא ייעוּל וְאַנְתְּ סָבָא, לָא אַשְׁגַּחְת בְּקַדְמִיתָא. הַשְׁתָּא סָבָא, הוֹאִיל וְאַנְתְּ תַּמָּן, לָא תֶּחלַשׁ בְּתוּקְפָּךְ, לָא תִּשְׁבּוֹק כָּל אֹרְחָךְ, לְמִשְׁטֵט לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, לְאָרְכָּא וּלְפוּתְיָיא, לְעָמְקָא וּלְרוּמָא, לָא תִּדְחַל. סָבָא סָבָא, אִתְתַּקַּף בְּתַקְפָּךְ, כַּמָּה גַּבְרִין תַּקִּיפִין תְּבַרְתְּ בְּתַקְפֵּיהוֹן, וְכַמָּה קְרָבִין נָצַחְתְּ.

בָּכָה, פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג׳:י״א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, וְהָכִי הוּא. אֲבָל צְאֶינָה וּרְאֶינָה, וְכִי מַאן יָכִיל לְמֵחמֵי בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, דְּהוּא מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ, וְהָא סְתִים הוּא, מִכָּל חֵילֵי מְרוֹמִין דִּלְעֵילָּא, בְּהַהוּא אֲתָר, (ישעיהו ס״ד:ג׳) דְּעַיִן לָא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. וְאַתְּ אָמַרְתְּ צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. וְתוּ, דְּהָא כָּבוֹד דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי שַׁאֲלִי וְאִמְרֵי, אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ.

אֶלָּא, מַה דְּאָמַר צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, בַּעֲטָרָה כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב וּבַעֲטָרָה דְּכָל מַאן דְּחָמֵי הַהוּא עֲטָרָה, חָמֵי נַעַם מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ. שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ, הָא תְּנִינָן, קְרֵי לֵהּ בַּת, וְקְרֵי לֵהּ אָחוֹת, קְרֵי לֵהּ אֵם, וְכֹלָּא אִיהוּ. וְכֹלָּא הָוֵי, מַאן דְּיִסְתַּכַּל וְיִנְדַּע בְּהַאי, יִנְדַּע חָכְמְתָא יַקִּירָא.

הַשְׁתָּא מָה אַעְבִיד, אִי אֵימָא, רָזָא סְתִימָא דָּא, לָא אִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה. אִי לָא אֵימָא, יִשְׁתַּאֲרוּן זַכָּאִין אִלֵּין, יַתְמִין מֵהַאי רָזָא, נָפַל הַהוּא סָבָא עַל אַנְפּוֹי, וְאָמַר, (תהילים ל״א:ו׳) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי יְיָ׳ אֵל אֱמֶת. מָאנָא דַּהֲוַת לְתַתָּא, הֵיךְ יִתְעֲבִיד לְעֵילָּא, בַּעְלָהּ דְּהָוָה לְעֵילָּא, הֵיךְ יִתְהַפַּךְ וַהֲוָה לְתַתָּא. בַּת זוּגֵיהּ אִתְעֲבִידַת אִמֵּיהּ. תָּוְוהָא עַל תָּוְוהָא. אָחוּהָ אָבוּהָ. אִי אָבוּהָ דְּקַדְמֵיתָא, יִפְרוֹק לֵיהּ, יֵאוֹת, אֶבָל אָחוּהָ דְּלֵיהֱוֵי אָבוּהָ, וְכִי לָא תָּוְוהָא אִיהוּ דָּא. עָלְמָא בְּהִפּוּכָא אִיהוּ. וַדַּאי עִלָּאִין לְתַתָּא, וְתַתָּאִין לְעֵילָּא.

אֶלָּא, (דניאל ב׳:כ׳) לֶהֱוֵא שְׁמֵיהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָּא דִּילֵיהּ הִיא. וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא וְגוֹ׳ יָדַע מָה בְּחָשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שָׁרָא. תָּא חֲזֵי, מַאן דְּשָׁרֵי בְּנְהוֹרָא, לָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמֶחְמֵי בְּחָשׁוֹכָא. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, יָדַע מָה בַּחֲשׁוֹכָא, אַף עַל גַּב דִּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שָׁרָא. מִגּוֹ נְהוֹרָא, אִסְתָּכַל בַּחֲשׁוֹכָא, וְיָדַע כָּל מַה דְּתַמָּן.

הָכָא, אִית לְאַקְדָּמָא בְּקַדְמֵיתָא, מִלָּה חֲדָא, דְּאָמְרוּ קַדְמָאֵי, בְּאִינּוּן חֱזָוֵי לֵילְיָא. דִּתְנַן, מַאן דְּאָתֵי עַל אִמֵּיהּ בְּחֶלְמָא, יְצַפֶּה לַבִּינָה. דִּכְתִיב, (משלי ב׳:ג׳) כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא, הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, אִי בְּגִין דְּאִיהִי אֵם יֵאוֹת, וַהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב הָכִי, דְּמַאן דְּחָמָא אִמֵּיהּ בְּחֶלְמָא, יְזַכֵּי לַבִּינָה. אֲבָל מַאן דְּאָתֵי עַל אִמֵּיהּ אֲמַאי.

אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, בְּגִין דְּאִתְהַפָּךְ וְסָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא. בְּרָא הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא, כֵּיוָן דְּסָלִיק לְעֵילָּא, אִתְהַפָּךְ אִילְנָא, וְאִתְעֲבִיד אִיהוּ מֵעָלְמָא עִלָּאָה, וְשָׁלִיט עָלָּהּ, וְזַכֵּי לַבִּינָה. בְּקַדְמֵיתָא כַּד סָלִיק אֵינָשׁ לִי״ג (צ״ח ע״א) שְׁנִין, מַה כְּתִיב, (תהילים ב׳:ז׳) יְיָ׳ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ, כְּדֵין אִיהוּ לְתַתָּא מִינָּהּ. כֵּיוָן דְּסָלִיק עָלָּהּ, הַאי אִיהוּ מֵעָלְמָא עִלָּאָה. דְּהָא אִסְתַּלָּק בְּדַרְגָּא דְּיוֹסֵף, וְדָא (ס״א ודאי) זַכֵּי לַבִּינָה.

אוֹף הָכִי הַאי מָאנָא, בְּקַדְמֵיתָא אִיהוּ הֲוָה בְּדַרְגָּא דְּיוֹסֵף, בַּעַל אִילְנָא תַּתָּאָה, קַיְימָא בִּרְעוּתֵיהּ, וְשָׁלִיט עֲלֵיהּ, דְּהָא כָּל נוּקְבָא, בְּדִיּוּקְנָא דְּנוּקְבָא אִילְנָא תַּתָּאָה קַיְימָא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ לָא בָּעָא לְקַיְימָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּיוֹסֵף, וְלָא אִתְקַיַּים לְשַׁמְּשָׁא בֵּיהּ, וּלְאַפָּשָׁא בָּעָלְמָא, וּלְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין, כְּדֵין נָחִית לְתַתָּא, וְאִתְעֲבִידַת אִיהִי אִמֵּיהּ. וְהַהוּא פָּרוֹקָא, יָרִית יָרוּתָא דְּיוֹסֵף, דְּהָוָה הוּא בְּקַדְמֵיתָא וְאִיהוּ נָחִית לְתַתָּא.

כֵּיוָן דְּנָחִית לְתַתָּא, כְּדֵין אִתְקַיַּים בֵּיהּ, יְיָ׳ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. אִתְהַפָּךְ אִילְנָא, מַה דְּהָוָה תְּחוֹתֵיהּ וְאִיהוּ שָׁלִיט עֲלֵיהּ, אִתְהַדַּר וְשָׁלִיט הַהוּא אִילְנָא עֲלֵיהּ, וְאִיהוּ נָחִית לְתַתָּא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ נָחִית לְתַתָּא, הַהוּא דְּיָרִית יָרוּתָא אֲתַר דְּיוֹסֵף, אֲבוֹי אִקָּרֵי, אֲבוֹי הֲוֵי וַדַּאי, כֹּלָּא אִיהוּ עַל תְּקוּנֵיהּ וַדַּאי כְּדָקָא יֵאוֹת.

בְּקַדְמִיתָא הֲוָה מֵעָלְמָא דִּדְכוּרָא, וְהָא אִתְעַקַּר מִתַּמָּן, וְהַשְׁתָּא אִיהוּ מֵעָלְמָא דְּנוּקְבָּא. וּמַה דְּהֲוָה אִיהוּ שָׁלִיט עָלָּהּ, שַׁלְטָא אִיהִי עָלֵיהּ, וְאִתְהַדָּר לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא דְּנוּקְבָּא. וְעַל דָּא לֵית לֵיהּ בַּת זוּג כְּלָל. וְלָא מַכְרִיזֵי עָלֵיהּ, עַל נוּקְבָּא. דְּהָא מֵעָלְמָא דְּנוּקְבָּא אִתְהַדַּר אִיהוּ.

וְהַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה דְּשָׁבַק, אִלְמָלֵא יִנְדְּעוּן וְיִסְתַּכְּלוּן בְּנֵי עָלְמָא, צַעֲרָא דְּאִית לֵיהּ, כַּד יִתְעַקַּר מֵעָלְמָא דִּדְכוּרָא, וְאִתְהַדָּר לְעָלְמָא דְּנוּקְבָּא. יִנְדְּעוּן, דְּהָא לֵית צַעֲרָא בְּעָלְמָא, כְּהַהוּא צַעֲרָא. בַּת זוּג לֵית לֵיהּ, דְּהָא לָא קַיְימָא בְּאֲתָר דִּדְכוּרָא. לָא מַכְרִיזֵי עָלֵיהּ, עַל נוּקְבָּא, דְּהָא מֵעָלְמָא דְּנוּקְבָּא אִיהוּ. וְאִי אִית לֵיהּ בַּת זוּג, הֲוֵי בְּרַחֲמֵי, אֲעָרְעַת בַּהֲדֵי (נ"א בחד) נוּקְבָּא, דְּעַד כְּעַן לָא אִית לָהּ בַּר זוּג. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, דִּילְמָא יְקַדְּמֻנּוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים. אַחֵר תְּנַן. וְכֹלָּא אִיהוּ עַל תְּקוּנֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב (ויקרא כ"ב:י"ג) וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ. וּבַת כֹּהֵן, הָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָּא. אַלְמָנָה, מֵהַהוּא גּוּפָא קַדְמָאָה. וּגְרוּשָׁה, דְּלָא עָאלַת לְפַרְגּוֹדָא דְּמַלְכָּא, דְּכָל אִינּוּן דְּלָא קַיְימֵי בְּעָלְמָא דִּדְכוּרָא, לָא אִית לְהוּ בֵּיהּ חוּלָקָא. הוּא אִשְׁתְּמִיט וְאַעְקַר גַּרְמֵיהּ מֵעָלְמָא דִּדְכוּרָא, לָא אִית לֵיהּ חוּלָקָא בֵּיהּ וְעַל דָּא אִיהִי גְּרוּשָׁה. וְזֶרַע אֵין לָהּ, דְּאִי הֲוָה לָהּ זֶרַע, לָא אִתְעַקַּר מִנֵּיהּ, וְלָא הֲוָה נָחִית לְעָלְמָא דְּנוּקְבָּא.

וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, מַאן בֵּית אָבִיהָ. דָּא עָלְמָא דְּנוּקְבָּא, דְּהַהוּא עָלְמָא בֵּית אָבִיהָ אִקְרֵי, וְהַהוּא מָאנָא דְּהֲוָה אִתְתָּקַן לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בֵּיהּ, אִתְהַפַּךְ וְאִיהוּ נָחִית לְתַתָּא, וְהַהוּא מָאנָא סָלִיק לְעֵילָּא. כִּנְעוּרֶיהָ, כְּהַהוּא זִמְנָא דִּכְתִיב, אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךְ, יְלִדְתִּיךְ וַדַּאי, יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו, כְּמָה דְּהֲוָה (בקדמיתא) מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָּא.

אִי זָכַאת לְאִתְתַּקָּנָא, הוֹאִיל וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, מְלֶחֶם אָבִיהָ תֹּאכַל, תִּתְעַנַּג מַהַהוּא עִנּוּגָא. דְּעָלְמָא דְּנוּקְבָּא, דְּאַכְלֵי מִנַּהֲמָא דְּאַבִּירִים, דְּנָחִית מִלְּעֵילָּא. אֲבָל לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאִתְהַנָּיֵי בְּמַה דְּאִתְהֲנוּן שְׁאַר צַדִּיקַיָּיא, לָא יַכְלָא בְּגִין דְּהֲוָה זָר לְתַמָּן. וְעַל דָּא לָא אָכִיל קֻדְשָׁא אֲבָל אָכִיל תְּרוּמָה, דְּאִיהוּ יָתִיב בְּעָלְמָא דְּנוּקְבָּא.

וּמִגּוֹ דְּאִיהוּ מֵעָלְמָא דְּנוּקְבָּא, לָא אָכִיל לֵיהּ אֶלָּא בַּלֵּילָה, דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ב:ז') וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ הוּא. דְּהָא קֻדְשָׁא דְּאִיהוּ מֵעָלְמָא דִּדְכוּרָא, לָא אִתְאֲכִיל אֶלָּא בַּיּוֹם. בְּגִינֵי כַּךְ (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, (בראשית ל"א ע"ב) שֵׁירוּתָא עִלָּאָה דְּכָל עָלְמָא דִּדְכוּרָא, (נ"ט ע"א) קֹדֶשׁ אִיהוּ, וּמַה דְּסָלִיק בֵּיהּ, בַּקֹּדֶשׁ יִשְׂרָאֵל הֲוָה, וּבְגִינֵי כַּךְ קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה.

כַּד רוּחִין פְּקִיזָאן, בְּאִינּוּן זִמְנִין דְּפַקְדִין לְבֵי קְבָרֵי, אִינּוּן לָא פַּקְדִין, דְּהָא לָא זָכַאן לְעָלְמָא דְּקֹדֶשׁ, דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ב:י') וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. וְאִי לָא זָכָה הַהוּא רוּחָא לְאִתְתַּקָּנָא

כְּדְקָא יָאוֹת, כְּיָון דְּאַהֲדַר בְּגַלְגּוּלָא, אֲפִילּוּ בְּהַהוּא אֲתָר, בִּתְרוּמָה לָא אָכִיל, וְזָר אִקְרֵי, אֲפִילּוּ לְעָלְמָא תַּתָּאָה וְלָא אָכִיל בָּהּ. עַד הָכָא בְּרָזָא דָּא.

סָבָא סָבָא, כְּיָון דִּשְׁרִיאַת לְשַׁטָּטָא בְּיַמָּא רַבָּא, זִיל בִּרְעוּתָךְ, לְכָל סִטְרִין דְּיַמָּא. הַשְׁתָּא אִית לְגַלָּאָה, דְּהָא אֲמֵינָא, דְּהַאי פָּרוֹקָא כַּד אָתֵי, עָאל גַּבֵּי הַהוּא מָאנָא, דְּקָא אֲמֵינָא, אָעִיל תַּמָּן, וְדָבִיק תַּמָּן רוּחָא (דעלמא) דְּיֵלֵיהּ בְּהַהוּא מָאנָא וְלָא אִתְאֲבִיד כְּלוּם, אֲפִילּוּ הֶבֶל דְּפוּמָא, יָאוֹת הוּא וְכָךְ הוּא. סָבָא סָבָא, אִי תֵּימָא וּתְגַלֵּי, אֵימָא בְּלָא דְּחִילוּ.

שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא דְּעָלְמָא, דְּקָא מִסְתַּלְקֵי מִנַּיהּ, וְהָא יָדְעָנָא, דְּרוּחַ דְּיֵלֵיהּ שָׁבִיק בְּהַהִיא אִתְתָא דַּהֲוַות לֵיהּ, וְרוּחָא אָעִיל תַּמָּן, מָה אִתְעֲבִיד מֵהַהוּא רוּחַ. וְאִי נָסְבָא הַאי אִתְתָא, אוּף הָכִי, מָה אִתְעֲבִיד מֵהַהוּא רוּחַ דְּשָׁבַק בָּהּ בַּעְלָהּ קַדְמָאָה, דְּהָא גְּבַר אַחֲרָא אִתֵּי עֲלָהּ.

לְאִתְקַיְּימָא רוּחַ בְּרוּחַ לָא אֶפְשָׁר, דְּהָא הַאי דְּאִתֵּי עֲלָהּ הַשְׁתָּא, רוּחַ אָעִיל בָּהּ. וְכֵן הַהוּא קַדְמָאָה דְּאִסְתַּלִּיק, רוּחַ אָעִיל בָּהּ. הַהוּא קַדְמָאָה דְּאִסְתַּלָּק בְּנִין הֲווֹ לֵיהּ, וְדָא דְּהַשְׁתָּא לָאו פָּרוֹקָא אִיהוּ, רוּחַ דְּשָׁבַק הַהוּא קַדְמָאָה בְּהַהוּא מָאנָא, וְאָתָא הַאי אַחֲרָא וְאָעִיל בָּהּ רוּחַ, וַדַּאי לָא יַכְלֵי תַּרְוַיְיהוּ לְאִתְקַיְּימָא בְּהַהוּא גּוּפָא דְּאִתְתָּא כַּחֲדָא, אִי נִימָא דְּאִתְאֲבִיד, אִי אֶפְשָׁר, מָה אִתְעֲבִיד מִנַּיהּ.

אוּף הָכִי אִי אִיהִי לָא אִתְנְסִיבַת, הַהוּא רוּחָא דְּשָׁבַק בָּהּ בַּעְלָהּ, מַאי אִתְעֲבִיד מִנַּיהּ. אִי נִימָא דְּאִתְאֲבִיד, לָאו הָכִי. כָּל דָּא צָרִיךְ לְגַלָּאָה הַשְׁתָּא. סָבָא סָבָא, חָמֵי מָה עַבְדַת, וּבְמֶה אָעִילַת גַּרְמָךְ. קוּם סָבָא, אָרִים דְּגְלָךְ. קוּם סָבָא, וְאַשְׁפִּיל גַּרְמָךְ קֳמֵי מָארָךְ.

פָּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (תהילים קל"א:א') יְיָ' לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגוֹ'. דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא, בְּגִין דְּהֲוָה מַלְכָּא עִלָּאָה, וְשַׁלִּיטָא עַל כָּל מַלְכִין עִלָּאִין, וְשַׁלִּיטִין דְּאִית מִמִּזְרָח וְעַד מַעֲרָב, וְלָא סָלִיק עַל לִבֵּיהּ לְאַסְטָאָה מֵאָרְחָא, וְתַדִּיר שָׁפִיל לִבֵּיהּ קֳמֵי מָארֵיהּ, וְכַד הֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, הֲוָה מִתְגַּבַּר כְּאַרְיָא, וְעֵינוֹי תָּדִיר מְאִיכִין בְּאַרְעָא, מִדְּחִילוּ דְּמָארֵיהּ. וְכַד הֲוָה אָזִיל בֵּין עַמָּא, לָא הֲוָה בֵּיהּ גַּסּוּת רוּחָא כְּלַל.

וְעַל דָּא כְּתִיב, יְיָ' לֹא גָבַהּ לִבִּי וְגוֹ', לֹא גָבַהּ לִבִּי, אַף עַל גַּב דַּאֲנָא מַלְכָּא שַׁלִּיטָא עַל כָּל שְׁאַר מַלְכִין דְּעָלְמָא. וְלֹא רָמוּ עֵינַי, בְּזִמְנָא דַּאֲנָא קָיְימָא קַמָּךְ, לְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדוֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי, בְּשַׁעֲתָא דַּאֲנָא אָזִיל בֵּין עַמָּא. וְאִי דָּוִד מַלְכָּא אֲמַר הָכִי, שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וַאֲנָא כַּמָּה אֲנָא שָׁפִיל לִבָּא, וּמְאִיךְ עֵינָא קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְחָס לִי, דִּבְמִלִּין קַדִּישִׁין דְּאוֹרַיְיתָא, יְרוֹם לִבָּאי. בָּכָה וְדִמְעוֹי נַפְלִין עַל דִּיקְנֵיהּ.

אָמַר, סָבָא לָאֵי בְּחֵילָא, כַּמָּה שַׁפִּירָאן דִּמְעִין עַל דִּיקְנָךְ, כְּמָה דְּהֲוָה שַׁפִּיר מִשְׁחָא טָבָא, כַּד הֲוָה נָחִית עַל דִּיקְנָא דְּסָבָא טָבָא דְּאַהֲרֹן. אֵימָא מֵילָךְ סָבָא דְּהָא מַלְכָּא קַדִּישָׁא הָכָא. שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא דְּעָלְמָא, דְּקָא אִסְתַּלְקוּ מִנַּיהּ, וְשָׁבְקוּ רוּחָא בְּהַהוּא מָאנָא, דַּהֲווֹ מִשְׁתַּמְּשֵׁי

בֵּיהּ, וְאִתְנְסִיבַת, וְאָתָא אַחֲרָא וְאָעִיל בְּהַהוּא מָאנָא רוּחָא אַחֲרָא, מָה אִתְעֲבִיד מֵהַהוּא קַדְמָאָה, כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזִי, כַּמָּה עִלָּאִין גְּבוּרָאן דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּקָא עָבִיד, וּמַאן יָכִיל לְמַלְּלָא לוֹן. כַּד הַאי בַּעְלָה תְּנָיְינָא, אָתֵי וְאָעִיל רוּחָא בְּהַהוּא מָאנָא, רוּחָא קַדְמָאָה, מְקַטְרְגָא בְּהַאי רוּחַ דְּעָאל, וְלָא אִתְיַישְׁבָן כַּחֲדָא.

וּבְגִינֵי כַךְ, אִתְּתָא לָא אִתְיַישְׁבַת כְּדְקָא יָאוֹת, בַּהֲדֵי בַּעְלָהּ תְּנָיְינָא, בְּגִין דְּרוּחָא קַדְמָאָה מְכַשְׁכְּשָׁא בָּהּ, וּכְדֵין אִיהִי דְּכִירַת לֵיהּ תְּדִיר, וּבָכַאת עֲלֵיהּ, אוֹ אִתְאַנְחַת עֲלֵיהּ, דְּהָא רוּחָא דִּילֵיהּ, מְכַשְׁכְּשָׁא בִּמְעָהָא כְּחִוְיָא, וּמְקַטְרְגָא בַּהֲדֵי רוּחַ אַחֲרָא, דְּעָאל בָּהּ מִבַּעְלָהּ תְּנָיְינָא. עַד זְמַן סַגִּי מְקַטְרְגִין דָּא בְּדָא.

וְאִי אַעְבַּר דָּא דְּעָאל, לְהַהוּא (אתערו) דְּהָוָה קַדְמָאָה (לבתר), דָּא קַדְמָאָה נָפִיק וְאָזִיל לֵיהּ. וּלְזִמְנִין, דְּדָחֵי דָּא קַדְמָאָה לְהַהוּא תְּנָיְינָא, וְאִתְעֲבִיד לֵיהּ מְקַטְרְגָא, עַד דְּאַפִּיק לֵיהּ מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, דְּמִתְּרִין וּלְהָלְאָה, לָא יִסַּב בַּר נָשׁ לְהַאי אִתְּתָא, דְּהָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת אִתְתָּקַף בָּהּ, וּבְנֵי עָלְמָא לָא יַדְעִין, דְּהָא רוּחָא כְּיָון דְּאִתְתָּקַף וְקָא נָצַח לְהַהוּא רוּחָא אַחֲרָא תְּנָיְינָא, מַכָּאן וּלְהָלְאָה לָא יִתְעָרַב בַּר נָשׁ אַחֲרָא בַּהֲדָהּ.

חַבְרַיָּיא, הָא יְדַעְנָא דְּבַאֲתָר דָּא אִית לְכוּ לְמִקְשֵׁי, וְלֵימָא אִי הָכִי לָא מִית בְּדִינָא הַאי תְּנָיְינָא, וְלָא דַּיְינִין לֵיהּ מִלְעֵילָּא. תָּא חֲזִי, כֹּלָּא אִיהוּ בְּדִינָא, דְּינְצַח פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי אוֹ דְּלָא יְקַטְרֵג עֲלֵיהּ פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וּמַאן דְּנָסִיב אַרְמַלְתָּא, כְּמַאן דְּעָאל בְּיַמָּא, בְּרוּחִין תַּקִּיפִין, בְּלָא חַבְלִין, וְלָא יְדַע אִי יַעֲבַר בִּשְׁלָם, אִי יִטְבַּע גּוֹ תְּהוֹמֵי.

וְאִי דָּא דְּעָאל הַהוּא רוּחָא תְּנָיְינָא, אִתְתַּקִּיף וְנָצַח לְהַהוּא קַדְמָאָה, הַהוּא קַדְמָאָה נָפַק מִתַּמָּן וְאָזִיל לֵיהּ. לְאָן אָתָר אָזִיל לֵיהּ, וּמָה אִתְעֲבִיד. סָבָא סָבָא מָה עֲבָדַת. חָשַׁבְתְּ דְּתִתְמַלֵּל זְעֵיר, וְנִפְקַת לְהַאי, הָא עָאלַת בַּאֲתַר דְּלָא עָאל בַּר נָשׁ אַחֲרָא, מִן יוֹמָא דְּדוֹאֵג וַאֲחִיתוֹפֶל עָבְדוּ בַּעְיָין אִלֵּין, בְּאִינּוּן אַרְבַּע מֵאָה בַּעְיֵי, דַּהֲווֹ בָּעָאן עַל מְגֶדְלָא דְּפָרַח בַּאֲוִירָא, וְלָא אִתִיב עֲלַיְיהוּ בַּר נָשׁ, עַד דְּאָתָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וּבִיֵּיר לוֹן כָּל חַד וְחַד עַל תְּקוּנֵיהּ. סָבָא סָבָא, רָזָא עִלָּאָה דְּהָוָה טְמִירָא, אָתִית לְגַלָּאָה, מָה עֲבָדִית.

סָבָא סָבָא, בְּקַדְמִיתָא הֲוָה לָךְ לְנַטָּרָא אַרְחָךְ, וְתִסְתַּכַּל בְּרֵישָׁךְ. אֲבָל הַשְׁתָּא, לָאו שַׁעֲתָא לְאִתְטַמְּרָא. סָבָא, אַהְדָּר בְּתֻקְפָּךְ. הַהוּא רוּחַ דְּנָפַק, לְאָן אָזִל. בָּכָה וְאָמַר, חַבְרַיָּיא, כָּל הָנֵי בִּכְיִין דְּקָא בָכֵינָא, לָאו בְּגִינַיְיכוּ הוּא, אֶלָּא דְּחִילְנָא לְמַארֵי עָלְמָא, דְּגַלֵּינָא אַרְחִין סְתִימִין, בְּלָא רְשׁוּ. אֲבָל גַּלֵּי קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא לִיקְרָא דִּילִי עֲבִידְנָא, וְלָא לִיקְרָא דְּאַבָּא, אֲבָל רְעוּתִי לְפוּלְחָנָא דִּילֵיהּ, וַאֲנָא חֲמֵינָא, יְקָרָא דְּחַד מִנַּיְיכוּ, בְּהַהוּא עָלְמָא, וְאַחֲרָא יְדַעְנָא דְּהָכִי הוּא. אֲבָל לָא גַּלֵּי קָמַאי, וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא.

תָּנֵינָן, דַּחְיָין גַּבְרָא מִקַּמֵי גַּבְרָא, בְּכַמָּה אָרְחִין סְתִימִין (וילך רפ"ד ע"א) אִתְדַּחְיָין. הַהוּא רוּחָא קַדְמָאָה, דְּאִתְדָּחֵי מִקַּמֵי הַהוּא תִּנְיָינָא, לְאָן אָזִיל. הַהוּא רוּחָא, נָפִיק וְאָזִיל, וּמְשַׁטְטָא בְּעָלְמָא, וְלָא יְדִיעַ, וְאָזִיל לְגוֹ קִבְרָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וּמִתַּמָּן מְשַׁטְטָא בְּעָלְמָא, וְאִתְחַזֵּי בְּחֶלְמָא לִבְנֵי נָשָׁא, וְחָמָאן בְּחֶלְמָא דְּיוּקְנָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְאוֹדַע לוֹן מִלִּין לְפוּם אָרְחֵיהּ דְּהַהוּא רוּחַ קַדְמָאָה, דְּקָא אִתְמְשַׁךְ מִנֵּיהּ, כְּמָה דְּאִיהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, הָכִי מְשַׁטְטָא הַאי, וְאוֹדַע בְּהַאי עָלְמָא.

וְהָכִי אָזִיל וּמְשַׁטְטָא בְּעָלְמָא, וּפַקְדַת תְּדִיר לְהַהוּא קִבְרָא, עַד (אחורי הדף) זִמְנָא דְּרוּחוֹת פְּקָדָן לְגַבֵּי קִבְרַיְיהוּ דְּגוּפִין. כְּדֵין, הַאי רוּחָא, אִתְחַבָּר בְּהַהוּא רוּחַ דִּילֵיהּ, וְאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ. כַּד עָאל לְדוּכְתֵּיהּ, אִתְפַּשַּׁט מִנֵּיהּ. וְדוּכְתָּא אִית לֵיהּ (באינון רוחין בגן עדן) בְּאִינּוּן הֵיכָלִין דְּגַן עֵדֶן, אוֹ לְבַר, לְפוּם אָרְחוֹי דְּכָל חַד וְחַד, וְתַמָּן אִתְטַמַּר.

וְכַד רוּחִין פַּקְדָן לְהַאי עָלְמָא, דְּמֵתִין נְזָקִקִין לְגַבֵּי חַיִּין, לָא נְזָקְקִין אֶלָּא בְּהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּרוּחָא, וּבֵיהּ אִתְלַבַּשׁ רוּחָא אַחֲרָא. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, תּוֹעַלְתָּא אִיהוּ לְרוּחָא, וְהַאי אִתְּתָא תּוֹעַלְתָּא עַבְדַת לְכֹלָּא. לָאו הָכִי, דְּאִלְמָלֵא לָא אִתְנְסִיבַת לְגַבֵּי אַחֲרָא, וְהַאי רוּחָא קַדְמָאָה לָא מִתְדַּחְיָיא מִקַּמֵי הַאי גַּבְרָא אָחֳרָא, תּוֹעַלְתָּא אַחֲרָא הֲוָה לֵיהּ, בְּגַוְונָא אַחֲרָא, וְלָא יְהֵא לְאֵי בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּהַוֵי, וְלָא יְזַדַּקַּק לְגַבֵּי חַיִּין דְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּהַוֵי מְשַׁטְטָא הָכָא וְהָכָא.

אִי הָכִי זוּגָא תִּנְיָינָא דְּהַאי אִתְּתָא, לָא הֲוֵי מִלְּעֵילָּא. וְאַתְּ אַמְרְתְּ דְּאִתְדַּחְיָיא גְּבַר מִקַּמֵי גְּבַר, וַאֲמִינָא דְּהַאי בַּעְלָהּ תִּנְיָינָא, דְּנָסִיב לְאִתְּתָא דָּא, אִיהוּ בַּת זוּגֵיהּ מַמָּשׁ. וְהַהוּא קַדְמָאָה לָאו בַּר זוּגֵיהּ מַמָּשׁ הֲוָה. וְהַאי תִּנְיָינָא דִּילֵיהּ הֲוָה, וְכַד מָטָא זִמְנֵיהּ, אִתְדַּחְיָיא דָּא מִקַּמַּיהּ. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא לָא אִתְדַּחְיָיא הַהוּא רוּחַ קַדְמָאָה, דְּהֲוָה בְּהַאי אִתְּתָא. אֶלָּא בְּגִין דְּהַאי תִּנְיָינָא, דְּאִיהוּ בַּר זוּגָהּ. (דבר איהי בת זוגיה) (האי תניינא).

וְכָל אִינּוּן תִּנְיָינִין, דְּאִתְדַּחְיָין מִקַּמֵי קַדְמָאִין. קַדְמָאִין הֲווֹ בְּנֵי זוּגַיְיהוּ, וְלָא הָנֵי. וּבְגִין כַּךְ, לָא אִית לוֹן קִיּוּמָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִתְדַּחְיָיא רוּחַ תִּנְיָינָא מִקַּמֵי רוּחָא קַדְמָאָה. וּבְגִין כַּךְ, מַאן דְּנָסִיב אַרְמַלְתָּא, קָרֵינָן עָלֵיהּ, (משלי ז׳:כ״ג) וְלֹא יָדַע כִּי בְנַפְשׁוֹ הוּא. (משלי א׳:י״ז) כִּי חִנָּם מְזוֹרָה הָרֶשֶׁת וגו' וְלָא יְדִיעַ אִי הִיא בַּת זוּגֵיהּ מַמָּשׁ אִי לָאו.

אַרְמַלְתָּא דְּלָא נְסִיבַת, אַף עַל גַּב דְּאָתֵי בַּר זוּגָהּ, וְאִיהִי לָא בָּעָאת לְאִתְנַסָּבָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא כַּיְיף לָהּ מִן דִּינָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לְהַהוּא בַּר נָשׁ אִתְּתָא אַחֲרָא, וְלָא עָאלַת בְּדִינָא כְּהַאי (ס"א ולית עליה בי דינא בהאי) בְּהַהוּא עָלְמָא, וְאַף עַל גַּב דְּלֵית לָהּ בַּר, דְּהָא אִתְּתָא לָא אִתְפַּקְּדַת אַפְּרְיָה וּרְבִיָּה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

אִתְּתָא דָּא דְּלָא אִתְנְסִיבַת זִמְנָא תְּנָיְינָא, הַהוּא רוּחַ דְּשָׁבַק בָּהּ בַּעְלָהּ מָה אִתְעֲבִיד מִנַּיְהּ. יָתִיב תַּמָּן תְּרֵיסַר יַרְחֵי, וּבְכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, נָפִיק וּפַקְדָּא לְנַפְשָׁא, וְאִתְהַדָּר לְאַתְרֵיהּ. לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי, דְּקָא אִסְתַּלָּק דִּינָא דַּהֲהוּא גַּבְרָא, דְּהָא כָּל אינּוּן תְּרֵיסַר יַרְחֵי, הָא רוּחָא אִתְכַּפְיָיא בַּעֲצִיבוּ כָּל יוֹמָא. לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי, נָפִיק מִתַּמָּן, וְאָזִיל וְקַיְימָא לִתְרַע גַּן עֵדֶן, (אחורי הדף) וּפַקְדָּא לְהַאי עָלְמָא, לְגַבֵּי הַהוּא מָאנָא, דְּנָפִיק מִנַּיְהּ. וְכַד הַאי אִתְּתָא אִסְתַּלָּקַת מֵעָלְמָא, הַהוּא רוּחַ נָפִיק וְאִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא רוּחַ דִּילָהּ, וְזָכָאת בֵּיהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, וְנָהֲרִין תַּרְוַויְיהוּ, כְּדְקָא יָאוֹת, בְּחִבּוּרָא חָדָא.

כֵּיוָן דְּאָתֵינָא לְהַאי אֲתָר, הַשְׁתָּא אִית לְגַלָּאָה אָרְחִין סְתִימִין, דְּמָארֵי עָלְמָא, לָא יַדְעִין בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. וְכֻלְּהוּ אַזְלִין בְּאֹרַח קְשׁוֹט, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָּם וּפוֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם. וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין, כַּמָּה אינּוּן עַלָּאִין, עוֹבָדִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכַמָּה מְשַׁנְיָין אינּוּן, וּבְנֵי עָלְמָא לָא יַדְעִין, וְכֻלְּהוּ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, דְּלָא סָטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

הָנֵי דְּמִתְגַּלְגְּלִין, דְּקָא אִתְתָּרְכוּ בְּתִרוּכִין מֵהַהוּא עָלְמָא, וְלֵית לוֹן בַּת זוּג. בַּת זוּג דְּקָא מִזְדַּוְּוגָן בְּהַאי עָלְמָא, מֵאָן אינּוּן, אינּוּן נָשִׁין, דְּקָא מִזְדַּוְּוגָן בַּהֲדַיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא. דְּהָא (תריך לה ולית ליה בת זוג כאינון גברין דלא תריכו וקא מזדווגן בהדי נשייהו) לְכֻלְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא, אִית לוֹן בַּת זוּג, בַּר מֵהַאי.

חֲמוּ הַשְׁתָּא, כַּמָּה אינּוּן רַבְרְבִין וְעִלָּאִין גְּבוּרָן דִּילֵיהּ. תָּנִינָן, מַאן דְּמִתָּרֵךְ אִתְּתֵיהּ קַדְמָאָה, מַדְבְּחָא אָחִית עֲלוֹי דְּמְעִין. מַדְבְּחָא אֲמַאי. אֶלָּא, הָא אֲמַרְנָא, דְּכָל נָשִׁין דְּעָלְמָא בְּדִיוּקְנָא דְּהַאי מְזַבְּחָא אִתְּתֵיהּ קַיְימֵי, וְעַל דָּא (נשא קפ"ד ע"א) יְרָתָאן אינּוּן שֶׁבַע בִּרְכָאן, דְּכֻלְּהוּ מִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אינּוּן. וְאִי אִיהוּ מְתָרֵךְ לָהּ, אַהְדַּר אַבְנָא (נ"א דמדבחא עלאה) לְגַרְעוֹנָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְחַבְּרָן תִּרוּכִין בַּהֲדֵי הֲדָדֵי.

וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, (דברים כ״ד:ב׳) וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְגוֹ', וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר. מִמַּשְׁמַע דְּאָמַר, וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ, לָא יַדְעָנָא (דההיא אזלה לגבי בעלה דתריך לה, (נ"א דליתיה) ההוא דתריך לה') מַאי אַחֵר. אֶלָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר, אַחֵר תְּנָן, וְאַחֵר כְּתִיב, וְאַחֵר קָרֵינָן לֵיהּ, דִּכְתִיב, (איוב ח׳:י״ט) וּמֵעָפָר אַחֵר יִצְמָחוּ. וְתִרוּכִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, תִּרוּכִין דְּהַהוּא עָלְמָא, וְתִרוּכִין דְּהַאי עָלְמָא. וּמַה דַּהֲוַת הַאי אִתְּתָא, בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, הָא אִשְׁתַּעְבְּדָא לְדִיוּקְנָא תַּתָּאָה, קְרִינָא לֵיהּ אַחֵר.

וְקְרִינָן לֵיהּ אַחֲרוֹן, אַחֲרוֹן מְנָלָן. דִּכְתִיב, (איוב י״ט:כ״ה) וְאַחֲרוֹן (ק"ה ע"ב) עַל עָפָר יָקוּם. וְהָכָא כְּתִיב וּשְׁנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן. אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן. אַחֲרוֹן, שֵׁנִי מִבָּעֵי לֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, דְּלָא תִּזְדַּוַּוג אֲפִילּוּ לְעֲשָׂרָה, דָּא בָּתַר דָּא. לָאו הָכִי. וְכִי לְבַעְלָהּ דָּא תִּזְדַּוַּוג, וְלֹא לְאַחֲרָא, מַאי אַחֲרוֹן.

אֶלָּא דָּא אִיהוּ הַאי אַחַר דְּקָאֲמָרָן, וְאִיהוּ אַחַר, וְאִיהוּ אַחֲרוֹן. הַשְׁתָּא אַבְנָא מִתְגַּלְגְּלָא בְּקוֹסְפְּתָא. אַחַר אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי דְּהָא כָּל בְּנֵיְינָא נָפַל, וְאִתְהַדָּר לְעַפְרָא, אִיהוּ הֲוָה מַה דְּהֲוָה, וְלָא אַחֲרָא. אֲמַאי קָרֵינָן לֵיהּ אַחַר. אוּף הָכִי אֲמַאי אִקְרֵי אַחֲרוֹן, וְכִי אַחֲרוֹן אִיהוּ, וְהָא אִי יִתְיְשַׁר יֵאוֹת, וְאִי לָא, יֶהְדַּר וְיִתְגַּלְגֵּל וְיִתְנְטַע כְּמִלְקַדְמִין, אֲמַאי אִקְרֵי אַחֲרוֹן.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית א׳:ל״א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, מַאי טוֹב. תָּנֵינָן, דָּא מַלְאָךְ דְּטוֹב. מְאֹד, דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וּלְכֹלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין תִּקּוּנוֹי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, נָהָר דָּא, לְאַ שְׁכִיחַ לְעָלְמִין, מִלְּאַפְּשָׁא וּלְמֶסְגֵּי וּלְמֶעְבַּד פֵּירִין. וְאֵל אַחַר אִסְתְּרַס, וְלֵית לֵיהּ תִּיאוּבְתָּא לְעָלְמִין, וְלָא אָפִישׁ, וְלָא עָבִיד פֵּירִין, דְּאִלְמָלֵי עָבִיד פֵּירִין, יְטַשְׁטֵשׁ לְכָל עָלְמָא.

וּבְגִין כָּךְ, בַּר נָשׁ דְּגָרִים לְהַהוּא סְטָר דְּיִפּוּשׁ בְּעָלְמָא, אִקְרֵי רַע, וְלָא חָמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא לְעָלְמִין, דִּכְתִיב, (תהילים ה׳:ה׳) לֹא יְגוּרְךָ רָע. הַאי בַּר נָשׁ, דְּמִתְגַּלְגְּלָא בְּגַלְגּוֹלָא, אִי אִיהוּ עָבַר וְאִתְדַּבָּק בְּהַהוּא אֵל אַחֵר, דְּלָא עָבִיד פֵּירִין, וְלָא אָפִישׁ בְּעָלְמָא, בְּגִין כַּךְ אִקְרֵי אַחֵר, וּשְׁמָא גָּרִים לֵיהּ, אִיהוּ הוּא, וְאַחַר אִקְרֵי, אַחֵר וַדַּאי.

אַחֲרוֹן: מִקַּדְמָאָה וְאֵילָךְ, אַחֲרוֹן קָרֵינָן לֵיהּ, וְאַחֲרוֹן אִקְרֵי. תְּנֵינָא אִיהוּ, וּמִיָּד אִקְרֵי אַחֲרוֹן, וְהָכִי קָרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲרוֹן, בְּגִין דְּיִתְתַּקֵּן לְמֶהֱוֵי אַחֲרוֹן, וְלָא יְתוּב כְּמִלְקַדְמִין. תְּלִיתָאָה אוּף הָכִי. וְכֵן בְּכָל זִמְנִין, מִקַּדְמָאָה וְאֵילָךְ. הָכִי אִקְרֵי אַחֲרוֹן, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמִקְרֵי אַחֲרוֹן, דְּאִלְמָלֵא אִתְקְרֵי מִיָּד תְּנֵינָא, הָא פִּתְיחוּ דְּפוּמָא לְאֶהְדְּרָא כְּמִלְקַדְמִין, וְהַהוּא בְּנֵיְינָא אִסְתְּרַר.

מְנָלָן. מִבֵּית שֵׁנִי דְּאִקְרֵי אַחֲרוֹן, דִּכְתִיב, (חגי ב׳:ט׳) גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן. דְּהָא מִקַּדְמָאָה וְאֵילָךְ, אַחֲרוֹן אִקְרֵי, דְּהָא לָא יְהֵא פִּתְיחוּ דְּפוּמָא, דְּהַהוּא בְּנֵיְינָא יִנְפּוֹל, וְיִתְהַדַּר כְּמִלְקַדְמִין.

אוּף הָכִי דָּא, אַחֲרוֹן קָרֵינָן לֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, לֹא יוֹכַל, מַאי לֹא יוֹכַל. אֶלָּא כֵּיוָן דְּהַאי אִתְתָּא אִתְדַּבְּקַת בְּאֲחֵר, וְנַחְתַּת לְאִשְׁתַּעְבְּדָא בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה, לָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ יְתוּב מְדַרְגָּא דִּילֵיהּ, לְמֵיהַב אִיבָּא, וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּלָאו דִּילֵיהּ.

וְתָא חֲזֵי, אִי הַאי אִתְתָא לָא אִתְנְסִיבַת, אֲפִילּוּ תִּזְנֶה בְּכָל גּוּבְרִין דְּעָלְמָא, אִי בָּעֵי בַּעְלָהּ יְתוּב לְגַבָּהּ, אֲבָל אִי אִתְדַּבְּקָא בְּנְשׁוּאִין לְאַחֵר, (נ"א ואחר) דְּא (האי) לָא יוּכַל לְשׁוּב לְדַרְגָּא קַדְמָאָה, דְּהָוָה בְּקַדְמֵיתָא לְגַבָּהּ. לֹא יוּכַל וַדַּאי לְאָתָבָא לְהַהוּא דַּרְגָּא לְעָלְמִין.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמְאָה. תָּנִינָן, דְּהֻטַּמְאָה בְּלִבֵּיהּ. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ אִי תִּתְרַחֵק וְתִזְנֶה בְּלָא נְשׁוּאִין. אֶלָּא, כֵּיוָן דְּאִתְדַּבְּקַת לְאַחֵר, הָא קַבִּילַת עָלָה חוּלְקָא דְּהַהוּא סִטְרָא, וּבַעְלָהּ קַדְמָאָה דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא טָבָא דְּטוֹב, לָא יְהֵא לֵיהּ בָּהּ חוּלְקָא לְעָלְמִין, וְלָא יַפִּישׁ כְּלָל לְהַהוּא אֶתָר. הָא אִם שִׁלְּחָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן, אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן, לְקַדְמָאָה אָסוּרָא, אֲבָל לִשְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, תִּשְׁתְּרֵי. דִּילְמָא תִּשְׁכַּח אַתְרָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאַחֲרוֹן יָקוּם דְּיִזְדַּוּוג בַּהֲדָהּ.

מַאן דְּאִית לֵיהּ בְּנִין מְאִתְּתֵיהּ קַדְמִיתָא, וְאָעִיל הַאי לְגוֹ בֵּיתֵיהּ, הַהוּא יוֹמָא אִתְדַּבָּק בְּחַרְבָּא קַשְׁיָא דְּמִתְהַפְּכָא, בְּגִין תְּרֵין סִטְרִין. חַד, דְּהָא תְּרֵין דָּחֵת לוֹן לְבַר, וְהַשְׁתָּא אִיהוּ תְּלִיתָאָה. וְתוּ, מָאנָא דְּאִשְׁתָּעֲבָד (נ"א דאשתתף) בֵּיהּ אַחֵר, הֵיךְ יֵיתֵי אִיהוּ לְמֵיהַב בֵּיהּ רוּחָא דִּילֵיהּ, וְיִשְׁתַּתַּף בַּהֲדָהּ, וְיִתְדַּבַּק בָּהּ. לָאו דְּאִיהִי אֲסוּרָא, אֲבָל וַדַּאי שִׁתּוּפָא בִּישָׁא אִיהוּ לְגַרְמֵיהּ. (כדאמרן)

רַבִּי לְוִיטַס אִישׁ כְּפַר אוֹנוֹ, הֲוָה חַייָךְ וּמִתְלוֹצֵץ עַל אִתְתָא דְּא, כַּד חָמֵי מַאן דְּאִזְדַּוּג בַּהֲדָהּ, וַהֲוָה אָמַר, (משלי ל״א:כ״ה) וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן כְּתִיב, מַאן דְּאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּאִישׁ אַחֲרוֹן, חִיּוּכָא אִיהִי לְבָתַר.

הַשְׁתָּא, אִית לְאָהַדְּרָא וּלְעַיְינָא, עַל אֶתֶר (נ"א אילנא) חַד רַב וְעִלָּאָה, דְּהָוָה בְּעָלְמָא, וְנִזְעָא וְשָׁרְשָׁא דְּקִשׁוֹט, וְאִיהוּ עוֹבֵד אֲבִי יִשַׁי אֲבִי דָּוִד. דְּהָא אִתְּמַר דְּאַחֲרוֹן הָוָה, הֵיךְ נָפַק שָׁרְשָׁא דְּקִשׁוֹט, מִגּוֹ אֶתֶר דָּא.

אֶלָּא, עוֹבֵד אִתְתָּקַן בְּתִקוּנָא עִלָּאָה, וְאַהְדַּר שָׁרְשָׁא דְּאִילָנָא דְּקָא אִתְהַפַּךְ, עַל תִּקוּנֵיהּ, וְאִסְתְּלִיק בֵּיהּ, וְאִתְתָּקַן כְּדְקָא יָאוֹת, וְעַל דָּא אִקְרֵי עוֹבֵד. מַה דְּלָא זָכוּ הָכִי, שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא.

אָתָא אִיהוּ, פָּלַח וְאַעְדַּר עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּאִילָנָא, וְנָפַק מֵאַנְפִּין מְרִירָן, וְאַהְדַּר (נ"א ואעדר) וְאִתְּקַן בְּנוֹפָא דְּאִילָנָא אַחֲרָא עִלָּאָה, אָתָא יִשַׁי בְּרֵיהּ, וְאַחְסִין לֵיהּ, וְתָקִין לֵיהּ, וְאִתְּאֲחַד בְּעַנְפּוֹי (קע"ה ע"ב) דְּאִילָנָא אַחֲרָא עִלָּאָה, וְחִבֵּר אִילָנָא בְּאִילָנָא, וְאִסְתְּבָכוּ דָּא בְּדָא. כֵּיוָן דְּאָתָא (ק"ע ע"א) דָּוִד, אַשְׁכַּח אִילָנִין מִסְתַּבְכָן וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא, כְּדֵין יָרִית שֵׁלְטָנוּ בְּאַרְעָא, וְעוֹבֵד גְּרִים דָּא.

בָּכָה הַהוּא סָבָא וְאָמַר, אִי סָבָא סָבָא, וְלָא אֲמִינָא לָךְ, דְּעֵלַת בֵּימָא רַבָּא, הַשְׁתָּא אַנְתְּ הוּא גּוֹ תְּהוֹמֵי רַבְרְבִין, אִתְתָּקַן לְסַלְקָא. סָבָא סָבָא, אַנְתְּ גַּרְמְתְּ דָּא, דְּאִלְמָלֵא הֲוֵית שָׁתִיק

בְּקַדְמִיתָא, הֲוָה יֵאוֹת לָךְ, אֲבָל הַשְׁתָּא לָא יָכִילַת וְלֵית מַאן דְּאָחִיד בִּידָךְ, אֶלָּא אַנְתְּ בִּלְחוֹדָךְ. קוּם סָבָא וְאִסְתַּלָּק בִּסְלִיקוּ.

עוֹבֵד דָּא, אִתְתַּקַּן וְנָפַק מִגּוֹ חֲקַל בִּישָׁא, דְּגוּבִּין בִּישִׁין. אָתָא יִשַׁי בְּרִיהּ, וְאַתְקִין וְאַעְדֵּר אִילָנָא, וְעִם כָּל דָּא, (ועובד) דָּא רָזָא דְּרָזִין, וְלָא יָדְעָנָא אִי אִיתָא, אִי לָא אִיתָא. אִיתָא מִילָּךְ סָבָא, וַדַּאי אִיתָא, בְּדָא יְדִיעָאן כָּל שְׁאַר בְּנֵי גִּלְגּוּלָא. (נ"א עובד אילנא אתקין) עוֹבֵד עִם כָּל דָּא אִילָנָא אַתְקִין. כַּד אָתָא דָּוִד מַלְכָּא, בְּאִילָנָא תַּתָּאָה דְּנוּקְבָא אִשְׁתְּאַר, וְאִצְטְרִיךְ לְקַבְּלָא (בראשית קס"ה ע"א) חַיִּין מְאַחֲרָא, וּמָה אִי הַאי דְּאִתְתַּקַּן, וְאַתְקִין כֻּלָּא, הָכִי. שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא דְּאִתְיְיִן בְּגִלְגּוּלָא, דְּלָא יַכְלִין לְאִתְתַּקָּנָא הָכִי, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

בְּכָל סִטְרִין אִתְהַפַּךְ בְּגִלְגּוּלָא. פְּרֵץ הָכִי הֲוָה. בֹּעַז הָכִי הֲוָה. עוֹבֵד הָכִי הֲוָה. (ס"א ועם כל דא אילנא אתתקן) וּבְכֻלָּא נָפִיק אִילָנָא מִסִּטְרָא דְּרַע, וְאִתְדַּבַּק לְבָתַר בְּסִטְרָא דְּטוֹב.

בְּקַדְמִיתָא, (בראשית ל"ח:ז') וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע. (אונן אוף הכי) מַחְלוֹן אוּף הָכִי, וְלָאו כָּל כַּךְ. אֲבָל בְּהָנֵי אִתְעַכָּל רָע, וְנָפִיק טוֹב לְבָתַר, (נפק) הַהוּא דְּכְתִיב בֵּיהּ, (שמואל א ט"ז:י"ב) וְטוֹב רֹאִי. (שמואל א ט"ז:י"ב) וַיְיָ עִמּוֹ. הָכָא קַיְימָא אִילָנָא תַּתָּאָה עַל תְּקוּנֵיהּ, וּמֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם.

בְּשֵׁירוּתָא דְּכֻלָּא, מֵעִקָּרָא וְיסוֹדָא עִלָּאָה, אִשְׁתְּרָשׁוּ דַּרְגִּין, רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי יְהוּדָה, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ"ט:ל"ה) הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת יְיָ', וּכְתִיב וַתַּעֲמוֹד מִלֶּדֶת. הֵיינוּ (ישעיהו נ"ד:א') רָנִּי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה. בְּגִין דְּכַד אִתְיְלִיד יְהוּדָה, נַפְקַת נוּקְבָא מִתְדַּבְּקָא בְּדָכוּרָא, וְלָא הֲוַת עַל תְּקוּנָהָא אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין, וְלָא אִתְכְּשָׁרַת לְאוֹלָדָא כְּיָוֹן דְּנָסַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקִין לָהּ, (ס"א אנפין באנפין) כְּדֵין אִתְכְּשָׁרַת לְאִתְעַבְּרָא וּלְאוֹלָדָא.

וּבְסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, וַתַּעֲמוֹד מִלֶּדֶת, לָאו עַל לֵאָה אִתְּמַר, אֶלָּא עַל רָחֵל אִתְּמַר, הַהִיא דְּמַבָּעָה עַל בָּנֶיהָ, הַהִיא דְּאִשְׁתָּרְשַׁת בִּיהוּדָה: יְהֹ"וּ ד"ה. וַתַּעֲמוֹד מִלֶּדֶת, דְּהָא לָא אִתְתַּקָּנָא.

בְּקַדְמִיתָא, דְּיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא הֲוָה כֻּלָּא רְאוּבֵן: אוֹ"ר בֵּ"ן. (בראשית א':ו') וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, יְמִינָא אוֹר. (ב"ן) שִׁמְעוֹן שְׁמָאלָא אוֹר בְּהַהוּא סִיָּגָא דְּדַהֲבָא בַּהֲדִיהּ שֵׁם עָוֹן. לֵוִ"י: חִבּוּרָא דְּכֻלָּא, לְאִתְחַבְּרָא מִתְּרֵין סִטְרִין. יְהוּדָה: נוּקְבָא בַּהֲדֵי דְּכוּרָא מִתְדַּבְּקָת, יְהֹ"וּ, דָּא דְּכוּרָא. ד"ה, דָּא נוּקְבָא דַּהֲוַת בַּהֲדִיהּ.

ד"ה, אֲמַאי ד"ה. אֶלָּא ד', בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּרַע בַּהֲדָהּ, אִיהִי דָּל"ת, מִסְכְּנָא אִיהִי, וְאִצְטְרִיךְ לְאִתְבָּא בְּגִלְגּוּלָא, לְאִתְעַכָּלָא הַהוּא רַע, וּלְמִתְבְּלֵי בְּעַפְרָא. וּלְבָתַר לְצַמְחָא בְּסִטְרָא דְּטוֹב, וְלָנְפְקָא מִמְּסִכְּנוּ לְעָתִירוּ, וּכְדֵין ה'. וְעַל דָּא, יְהֹ"וּ ד"ה.

פּוּק סָבָא, מִגּוֹ תְּהוֹמֵי, לָא תִּדְחַל, כַּמָּה אַרְבִּין זְמִינִין לָךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּתִשְׁוֹטֵט יַמָּא, בְּגִין לְנַיְיחָא בְּהוּ. בָּכָה כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, דִּילְמָא יֵימְרוּן מַשְׁרַיָּין עִלָּאִין, דַּאֲנָא

סָבָא, וּבְכֵי כִינּוֹקָא. גַּלֵּי קַמָּךְ, דְּעַל יְקָרָךְ אֲנָא עָבִיד, וְלָא עֲבִידְנָא עַל יְקָרָא דִּילִי, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה לִי לְאִסְתַּמְּרָא, דְּלָא אֵיעוּל בֵּימָא רַבָּא, וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דַּאֲנָא בֵּיהּ, אִית לִי לְשַׁטְּטָא בְּכָל סִטְרִין, וְלִנָפְקָא מִנֵּיהּ.

(בראשית כט) יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, (ס"א כולהו אודאן על שמא דא והיינו וכו') הַיְינוּ דַּאֲנַן אַמְרִין בָּרוּךְ אַתָּה. אִיהוּ בָּרוּךְ וְאִיהִי אַתָּה, לְכֻלְּהוּ בְּנוֹי לָא אָמַר יַעֲקֹב אַתָּה, אֶלָּא לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. דָּא אִיהוּ אַתָּה.

שְׁמָא דָּא, (נ"א ודאי אתה) יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, כֻּלְּהוּ אוֹדָן לָךְ עַל שְׁמָא דָּא, וַדַּאי אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, עַל שְׁמָא דָּא, אִסְתַּלְּקָא וְאִתְכַּפְיָא סְטָר אַחֲרָא, בְּגִין דְּכַד אִתְקָרֵי וְאַדְכַּר, הָא נַפְקַת סִטְרָא אַחֲרָא בַּהֲדֵהּ. כֵּיוָן דְּאָמְרִי אַתָּה, שֵׁלְטָנוּ וְרִבְרְבָנוּ אִית לֵהּ, וְסִטְרָא אַחֲרָא אִתְכַּפְיָיא, וְלָא אִתְחֲזְיָאת תַּמָּן. וַדַּאי בְּשְׁמָא דָּא אִתְרְשִׁים וְאִתְבְּרִיר מִסִּטְרָא אַחֲרָא. וְדָא אִסְתַּלְּקוּ וְשֵׁלְטָנוּ דִּילֵהּ, וּתְבִירוּ וּבִישׁ לְסִטְרָא אַחֲרָא. כֵּיוָן דְּיוֹדוּךָ אַחֶיךָ עַל שְׁמָא דָּא, אַתָּה, כְּדֵין יָדְךָ בְּעֹרֶף אוֹיְבֶיךָ, מִיָּד אִתְכַּפְיָין לְגַבָּךְ, וּשְׁמָא דָּא גָּרִים.

יָדַעְנָא חַבְרַיָּיא יָדַעְנָא, דְּהָא אַתָּה שְׁמָא דָּא, אַתּוּן אַמְרִין לַאֲתַר אַחֲרָא עִלָּאָה, דִּכְתִיב, (תהילים ק"י:ד') אַתָּה כֹּהֵן לְעוֹלָם, בִּימִינָא עִלָּאָה. שַׁפִּיר אִיהוּ, דְּהָא כֵּיוָן דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹדָן לֵיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְזָכָה לְכֹלָּא, כָּל מַה דְּאִיהוּ אָמַר, הָכִי אִיהוּ וְשַׁפִּיר.

אֲבָל כַּד תֶּהֱוֹוֹן מָטָאן לְגַבֵּיהּ, אִמְרוּ לֵיהּ, וְאַדְכְּרוּ לֵיהּ, יוֹמָא דְּתַלְנָא, כַּד (צ"ז ע"ב) זַרְעָנָא פּוֹלִין, לְחַמְשִׁין וּתְרֵין גַּוְונִין. דְּהָא אַתָּה כֹּהֵן, הָכָא אִתְקְשַׁר כּוֹס דִּבְרָכָה בִּימִינָא, בְּלֹא פְּרוּדָא כְּלָל. וּבְגִין כַּךְ, אַתָּה כֹּהֵן לְעוֹלָם, הָכָא אִתְקְשַׁר כּוֹס בִּימִינָא, כְּדְקָא יָאוֹת.

וְעַל דָּא אָמַר קְרָא, יְהוּדָה אַתָּה, לְהַאי אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, וְלָא כְּתִיב יְהוּדָה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא עַל שְׁמָא דְּאַתְּ"ה. אַתָּה, אָתָר דָּא, אִצְטְרִיךְ לִשְׁמָא דָּא, וְלָא אַחֲרָא.

יְהוּדָה, אַבָּא קַדְמָאָה, וְאַבָּא תִּנְיָינָא, וְלָא הֲוָה בֵּיהּ חִלּוּפָא לְעָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ פֶּרֶץ אִתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּתוֹקְפּוֹי, מַה דְּלָא הֲוָה הָכִי לְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְעַל דָּא בְּנָיְינָא דְּדָוִד, שָׁארֵי חֶשְׁבּוֹנָא מִפֶּרֶץ, וְלָא מִבֹּעַז, דְּהֲוָה בֵּיהּ שִׁנּוּיָא. חַבְרַיָּיא, אִי תַּשְׁגְּחוּן, לָאו מִלִּין בְּסָתִימוּ קָא אֲמִינָא, וְאַף עַל גַּב דְּסָתִימִין אִינּוּן.

וְעַל דָּא, יְהוּדָה רָווח שְׁמָא דָּא, דְּאִקְרֵי אַתָּה. קָם עַל בּוּרְיֵהּ זִמְנָא קַדְמָאָה, וְזִמְנָא תִּנְיָינָא, וְלָא אִשְׁתַּנֵּי לְעָלַם. וּבְנוֹי דִּיהוּדָה וְזַרְעָא דִּילֵיהּ, אוֹדָן וְאָמְרִין כִּי אַתָּה אָבִינוּ. מַה דְּלֵית הָכִי לִשְׁאַר בְּנֵי גִּלְגּוּלָא לְעָלְמִין. שְׁאַר בְּנֵי גִּלְגּוּלָא, תְּרֵין אֲבָהָן, תְּרֵין אִמָּהָן, אִית לוֹן גַּוּון לְבְנָיְינָא. וְרָזִין אִלֵּין, בְּעִמְקֵי יַמָּא, בְּלִבָּא דְּתְהוֹמֵי אִינּוּן, מַאן יָכִיל לְאַפָּקָא לוֹן. קוּם סָבָא, אִתְגַּבַּר וְאִתְתַּקַּף בְּתוֹקְפָּךְ, אַפִּיק מַרְגְּלָן מִגּוֹ תְּהוֹמֵי.

בֹּעַז, אִתְחֲזֵי דְּהָוָה בֵּיהּ שִׁנּוּיָא, כַּד אוֹלִיד לְעוֹבֵד, דְּהָא עוֹבֵד (ס"א עובדא) בְּשִׁנּוּיָא הוּא. לָאו הָכִי. אִבְצָן הוּא בֹּעַז, הוּא אַבָּא קַדְמָאָה, דְּלָא עָבֵד שִׁנּוּיָא. וְאִי תֵּימָא, אִיהוּ הָוָה, וַדַּאי כַּד אִתְּעַר לְעוֹבָדָא דָּא, בֵּיהּ הָוָה, מַאן דְּהוּא תַּקִּיף כְּאַרְיֵא וּכְלֵיתָא בֵּיהּ הָוָה. בְּגִין דְּלָא לֶהֱוֵי שִׁנּוּיָא בֵּיהּ בְּדָוִד, וְאִתְהַדַּר מִלָּה לְעִקָּרָא קַדְמָאָה, בְּגִין דְּיֵהֵא כֻּלָּא מֵאַבָּא חָדָא, וְשַׁלְשֶׁלְתָּא חָדָא. וְכֻלָּא חַד, וְלָא הָוָה שִׁנּוּיָא בְּגַלְגּוֹלָא דְּזַרְעָא דְּדָוִד. וְעַל דָּא, אַתָּה מֵרֵישָׁא וְעַד סוֹפָא, בְּלָא שִׁנּוּיָא כְּלָל.

הַשְׁתָּא, נַפְקַת סָבָא, מֵעִמְקֵי לִבָּא דְּיַמָּא. יְהוּדָה אַתָּה, וַדַּאי מֵרֵישָׁא וְעַד סוֹפָא וְלָא אִתְחֲזֵי לְכָל שְׁאַר בְּנִין, לְאִתְקָרֵי אַתָּה, אֶלָּא לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּדָוִד, דְּהָכִי אִתְבְּרִיר, וְאִסְתַּלָּק מִשְּׁאָר עִקָּרָא דִּבְנֵי נְשָׁא בְּאַרְעָא.

יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, יוֹדוּךָ כָּל בְּנֵי עָלְמָא מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי טַעְמָא אַחֶיךָ. אֶלָּא אוֹרַח כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לָא מִתְיַבְּמִין לְגַלְגּוֹלָא, אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּאַחִין, וְאָחָא אִזְדַּמַּן לְיִבּוּמָא, (ואתה בגרמך, אזדמנת ליבומא.) וְהָכָא כֻּלְּהוּ אַחֶיךָ יוֹדוּךָ, דְּלָא יִשְׁתַּלְשֵׁל מִנַּיְיהוּ, וְלָא מֵחַד מִנַּיְיהוּ, שִׁלְשׁוּלָא דְּמַלְכוּ, אֶלָּא אַתָּה בִּלְחוֹדָךְ. אַתָּה, מֵרֵישָׁא וְעַד סוֹפָא אַתָּה עַבְדַת, וּמִינָךְ נָפַק, כָּל שִׁלְשׁוּלָא וְגִזְעָא (דיוקנא וגופא) דְּאַרְיֵה.

בָּנֶיךָ, בְּנֵי אַרְיֵה, דְּלָא אִתְעָבָרוּ לְשִׁנּוּיָא דְּאָחֵיךָ, לָא אִתְחָלְפוּ לְטָלֶה, וְלָא לְשׁוֹר, וְלָא לְגְדִי, וְלָא לְשׁוּם דְּיוּקְנָא אַחֲרָא, אֶלָּא אַרְיֵה שָׁאנֵי לְמִבְנֵי, וְאַרְיֵה סַיֵּים בִּנְיָינָא. כָּל שִׁלְשׁוּלָךְ, בְּנֵי אַרְיֵה נִינָהוּ. דְּאִלְמָלֵא אָתָא גַּלְגּוֹלָא מִסִּטְרָא דְּאַחוּךְ, יִתְחַלְּפוּן כָּל דְּיוּקְנִין, וְיִתְעָרְבוּן אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְעַל דָּא יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, דְּלָא הָוָה חַד מִנְּהוֹן, בְּגַלְגּוֹלָא דְּשַׁלְשְׁלָאָה דִּבְנָךְ. יָדְךָ וְקִיף, דְּלָא הָוָה בָּךְ עִרְבּוּבְיָא אַחֲרָא מִנַּיְיהוּ.

וְהַיְינוּ מִשָּׁרָךְ בְּנֵי עֲלִית, דְּלָא הָוָה טַרְפָּא לְאַחֲרָא עַל פָּתוֹרָךְ. כָּרֵע, בְּמִיתַת עֵר. רָבַץ, בְּמִיתַת אוֹנָן. לְבָתַר אִתְגַּבַּר כַּאֲרִי, לְאָקָמָא לְפָרָץ. וּכְלָבִיא, לְאָקָמָא לְזֶרַח. מִי יְקִימֶנּוּ, דְּכְתִיב, (בראשית ל"ח:כ"ו) וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ. וְתַרְגּוּם וְלָא פָּסַק. מִי יְקִימֶנּוּ, מַאן הוּא דְּיֵימָא, אֲסוּרָה אִתְתָּא דָּא. מַאן הוּא דְּיֵימָא, הוֹאִיל וְאִשְׁלִימַת אָרְחָהָא, לָא אִצְטְרִיכָא לָךְ יַתִּיר, יָבָמָה דָּא, כֵּיוָן דְּאַשְׁלִימַת אָרְחָהָא, לָא אִצְטְרִיכַת לָךְ יַתִּיר, וְאִתְחֲזִיאַת לְאִתְפָּרְשָׁא מִינָּהּ, אֲבָל מִי יְקִימֶנּוּ, וַדַּאי מִתַּמָּן וּלְהַלְאָה אִיהִי דִּילֵיהּ. דְּהָא אַפִּיק מַאן דְּמִכַּשְׁכֵּשׁ בְּמְעָהָא.

רָזָא סְתִימָא הָכָא, אָחוּהָ דְּבַר נָשׁ אֲמַאי. תּוּ יְהוּדָה דְּהָוָה אֲבוּי אֲמַאי. אֶלָּא, הַהוּא דְּמִכַּשְׁכֵּשׁ בְּמְעָהָא, חָמֵי דְּמַאן דְּהָוָה נָטִיר לֵיהּ, מְקַטְרֵג לֵיהּ קִטְרוּגִין, בְּכָל סִטְרִין. בָּעֵי לְאַפָּקָא. כֵּיוָן דְּנָפִיק, זַמִּין לְאַחֲרָא הַהוּא רוּחַ אַחֲרָא, וְאַתְיָין לְאַעְלָא כְּמִלְקַדְמִין, עַד דְּאִתְבְּנֵי כְּמִלְקַדְמִין, בְּחֵילָא דְּקִטְרוּגָא תַּקִּיף דְּקָא מְקַטְרֵג בְּאָחוּהִ. מִתַּמָּן וּלְהַלְאָה שָׁרִיאַת אִתְתָּא דָּא לֵיהּ.

זַכָּאָה חוּלָקָא דִּיהוּדָה, בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה גּוּר. לְבָתַר אַרְיֵה, דְּקָא אִתְגַּבָּר וְאִתְפָּשַׁט בְּחֵילֵיהּ (ולבתר) אַרְיֵה. וְסַיֵּים בְּלָבִיא. כָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא לָאו הָכִי, וְעַל דָּא יְהוּדָה כִּדְקָאָמְרָן. רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי, הָא תְּלָתָא, כִּדְקָאָמְרָן. יְהוּדָה אִתְחַבָּר בַּהֲדַיְיהוּ, וְכֹלָּא כְּדָקָא יֵאוֹת. יִשָּׂשכָר זְבוּלוּן, תְּרֵין יַרְכִין. אֲתָר דְּיַנְקֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט. יִשָּׂשכָר יַרְכָא יְמִינָא, כְּתִיב (דברי הימים א י״ב:ל״ג) וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים (ס"א זבולון ירכא שמאלא) וּכְתִיב, (דברים ל״ג:י״ח) שְׂמַח זְבוּלוּן בְּצֵאתֶךָ, וּבְשִׂעוּרָא רַבְרְבָא, כְּתִיב, (בראשית מ״ט:י״ג) זְבוּלוּן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיּוֹת. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּוַיְרַכְתּוֹ עַל צִידוֹן. שִׁיעוּרָא (ס"א דירך דידיה) עַד צִידוֹן.

בִּנְיָמִין, אִשְׁתְּאַר לְעֵילָּא בֵּין יַרְכִין, דְּהָא (בראשית קמ"ג ע"ב) יוֹסֵף הֲוָה דִּיוּקְנֵיהּ בְּאַרְעָא, וּלְאִשְׁתַּמְּשָׁא בְּעָלְמָא דָּא, וְעִמֵּיהּ אִשְׁתַּמַּשׁ מֹשֶׁה, דִּכְתִיב, (שמות י״ג:י״ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. בִּנְיָמִין אִסְתַּלָּק לְעֵילָּא, בִּנְיָמִין צַדִּיקוֹ דְּעָלְמָא.

מָבָרְכִין לְתַתָּא, דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר. בִּירְכָא שְׁמָאלָא, דָּן עַד פִּרְקָא דְּרַגְלָא. פִּרְקָא דְּרַגְלָא נַפְתָּלִי. וּבְגִין כָּךְ, נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלוּחָה, קַל בְּרַגְלוֹי. בִּירְכָא יְמִינָא. גָּד, וְהוּא יָגוּד עָקֵב, עַד פִּרְקָא דְּעָקֵב. אָשֵׁר פִּרְקָא דְּעָקֵב יְמִינָא. (דברים ל״ג:כ״ה) וְטוֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ. וּכְתִיב בַּרְזֶל וּנְחשֶׁת מִנְעָלֶיךָ. כָּל אִלֵּין, אִינּוּן דִּיוּקְנִין עִלָּאִין, דִּיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין דַּהֲווֹ בְּרַיְיִן מַמָּשׁ בְּהַאי עָלְמָא, אִתַּקָּנַת בְּהוּ שְׁכִינְתָּא, בְּאִלֵּין תְּרֵיסַר פִּרְקִין, תְּרֵיסַר מְתִיחִין, דְּאִתְמְתָחוּ מִיְּשְׂרָאֵל מַמָּשׁ. דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ח) כָּל אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר. מְתִיחִין דְּיִשְׂרָאֵל, אֵלֶּה אִקְרוּן. לְאִתְמַתְּחָא שְׁמָא דְּמ״י, לְמֶהֱוֵי בְּנַיְינָא כְּדָקָא יֵאוֹת, לְמֶהֱוֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֻלָּא דְּשָׁמָא דֶּאֱלֹהִים. אֱל״ה אִיהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכֻלָּל. מ״י חִבּוּר (נ"א ברא) אֱלֶּה בַּהֲדֵיהּ, וַהֲוָה בְּנַיְינָא שְׁלִים עַל תְּקוּנֵיהּ, שְׁמָא חָדָא מַמָּשׁ.

הָדָא הוּא דְּאָמַר לֵיהּ לְיַעֲקֹב, הַהוּא מְמָנָא דְּעָשָׂו, דִּכְתִיב, (בראשית ל״ב:כ״ט) כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים, (עם אנשים ותוכל) לְעֵילָּא, בְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה, בְּבִנְיָינָא קַדְמָאָה. כָּל אֵלֶּה, וַדַּאי בִּנְיָינָא קַדְמָאָה אִיהוּ.

וְעַל דָּא, לֵית שְׁצִיאוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. וְחָס וְשָׁלוֹם אִלְמָלֵא יִשְׁתְּצִיאוּ, שְׁמָא דָּא לָא הֲוֵי, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (יהושע ז׳:ט׳) וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שְׁמָא גָּדוֹל, דָּא, בִּנְיָינָא קַדְמָאָה, שְׁמָא קַדְמָאָה אֱלֹהִים. וְהַשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּגָלוּתָא, כְּבְיָכוֹל כָּל בִּנְיָינָא נָפַל. לְזִמְנָא דְּאָתֵי, כַּד יִפְרוֹק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנוֹי מִגָּלוּתָא, (מתחבר) מ״י וְאֵל״ה דְּהֲוָה בְּפֵרוּדָא בְּגָלוּתָא, יִתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא, וּשְׁמָא דֶּאֱלֹהִים יְהֵא שְׁלִים עַל תְּקוּנֵיהּ, וְעָלְמָא יִתְבְּסֵם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:ח׳) מִי אֵלֶּה כָּעָב תָּעוּפֶינָּה וְכַיּוֹנִים אֶל אֲרֻבֹּתֵיהֶם.

וּבְגִין דְּאִיהוּ שְׁמָא חָדָא, לָא כְּתִיב מִי וְאֵלֶּה, אֶלָּא מִי אֱלֶּה, שְׁמָא חָדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, וְהוּא אֱלֹהִים. דְּהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, אִסְתַּלָּק מִי לְעֵילָּא, כִּבְיָכוֹל אִימָא מֵעַל בָּנִין. וּבְנִין נָפְלוּ. וּשְׁמָא דְּהַוָה שְׁלִים, דְּהוּא שְׁמָא עִלָּאָה רַבְרְבָא קַדְמָאָה, נָפִיל.

וְעַל דָּא, אֲנָן מְצָלָן, וּמְקַדְּשָׁן בְּבָתֵּי כְּנֵסְיוֹת, עַל שְׁמָא דָּא, דְּיִתְבְּנֵי כְּמָה דְּהַוָה. וְאַמְרֵי יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אָמֵן (קס"ה ע"ב) יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ. מַאן שְׁמֵיהּ רַבָּא. הַהוּא קַדְמָאָה דְּכֹלָּא, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ בְּנְיָינָא אֶלָּא בַּהֲדָן. מ"י לָא יִתְבְּנֵי לְעוֹלָם, אֶלָּא בְּאֵלֶּה. וְעַל דָּא, בְּהַהוּא זִמְנָא, מִי אֱלֶּה כָּעֵב תְּעוּפֶינָּה. וְיֶחְמוּן כָּל עָלְמָא, דְּהָא שְׁמָא עִלָּאָה אִתְתָּקַן עַל תְּקוּנֵיהּ.

וְאִי שְׁמֵיהּ רַבָּא דָּא אִתְקַן, וְאִתְבְּנֵי עַל תְּקוּנֵיהּ, הָא יִשְׂרָאֵל שַׁלִּיטִין עַל כֹּלָּא, וְכָל שְׁאַר שְׁמָהָן יִתְהַדְּרוּן עַל תְּקוּנֵיהוּ, וְיִשְׂרָאֵל שַׁלִּיטִין עַל כֹּלָּא, דְּהָא כֻּלְּהוּ תַּלְיָין בִּשְׁמֵיהּ רַבָּא, קַדְמָאָה לְכָל בְּנְיָינִין.

רָזָא דָּא, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמִין. קַדְמָאָה לְכָל בְּנְיָינִין, שְׁמָא דָּא אִתְבְּנֵי. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה, בָּרָא שְׁמֵיהּ עַל תְּקוּנֵיהּ, וְכַד בָּרָא אֱלֶּה, בָּרָא (שמיה) לֵיהּ בְּכָל חֵילִין דִּיתְחֲזוּן לֵיהּ, לְמֶהֱוֵי שְׁמֵיהּ עַל תְּקוּנֵיהּ כְּדְקָא יֵאוֹת, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם.

מַאי בְּמִסְפָּר. אֶלָּא בְּרָא חַד דְּנָהִיר מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא, אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף. רֵישֵׁיהּ מָטֵי לְצֵית שְׁמַיָּא, וְסוֹפֵיהּ מַתְחַן שָׁרְשׁוֹי, וְאִשְׁתְּרְשָׁן בְּעָפָר קַדִּישָׁא, וּמִסְפָּר שְׁמֵיהּ. וְתַלְיָא בַּשְּׁמַיִם עִלָּאִין, וְחֲמֵשׁ רְקִיעִין תַּלְיָין מִנֵּיהּ, עַד הַאי מִסְפָּר, וְכֻלְּהוּ נַטְלִין שְׁמָא דָּא בְּגִינֵיהּ דִּכְתִיב, (תהילים י״ט:ב׳) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים, בְּגִין הַאי מִסְפָּר, כֻּלְּהוּ (ד"א בגין האי שמא מספר) שָׁמַיִם רָווחִין שְׁמָא דָּא בְּגִינֵיהּ, וְעַל דָּא הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם, דְּאִלְמָלֵא מִסְפָּר דָּא, לָא יִשְׁתְּכְחוּן חַיְילִין וְתוֹלְדִין לְעָלְמִין.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר כ״ג:י׳) מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל, תְּרֵין אִינּוּן, דְּמָנוּ עָאנָא, וְעָאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא עַל יְדֵיהוּ, בְּגִין דְּלָא שַׁלְטָא בְּהוּ עֵינָא בִּישָׁא. מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב, הָא חַד, דְּעָבִיד חוּשְׁבָּנָא. וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל, הָא מוֹנֶה אַחֲרָא.

וְעַל תְּרֵין אִלֵּין לָא שַׁלְטָא בְּהוּ עֵינָא בִּישָׁא, דְּהָא מִי מָנָה לְעָפָר יַעֲקֹב, אִלֵּין אִינּוּן אֲבָנִין (ד"א דרגין) קַדִּישִׁין, אֲבָנִין מְפוּלָמִין, דְּמִנְהוֹן נַפְקֵי מַיִין לְעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית כ״ח:י״ד) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. מַה הַהוּא (וישלח ק"ע) עָפָר, עָלְמָא מִתְבָּרֵךְ בְּגִינֵיהּ. אוּף הָכִי (בראשית כ״ב:י״ח) וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ. כַּעֲפַר הָאָרֶץ מַמָּשׁ. וּמִסְפָּר דְּאִיהוּ מוֹנֶה תְּנְיָינָא, מָנָה לְרֹבַע כָּל אִינּוּן נוּקְבִין, מַרְגְּלָן עִלָּאִין, דְּמִטָּה דְּשָׁכִיב עֲלֵיהּ יִשְׂרָאֵל.

וּמִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, אִיהוּ מוֹנֶה לְכֹלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ טוֹב עַיִן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, מוֹנֶה מִסְפָּר לַכֹּכָבִים. מַאן הוּא מוֹנֶה לַכֹּכָבִים. מִסְפָּר. מוֹנֶה מִסְפָּר לַכֹּכָבִים, עַל יְדוֹי עַבְרִין כֻּלְּהוּ בְּחֶשְׁבָּנָא, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, (ירמיהו ל״ג:י״ג) עוֹד תַּעֲבוֹרְנָה הַצֹּאן עַל יְדֵי מוֹנֶה, וְלָא יַדְעִינָן מַאן הוּא. אֶלָּא בְּגִין דְּבַהַהוּא זִמְנָא, יְהֵא כֹּלָּא בְּיִחוּדָא בְּלָא פְּרוּדָא, כֹּלָּא לְיַהֲוֵי (וכלא ליהוי) מוֹנֶה חַד.

קוּם סָבָא, אִתְעַר וְאִתְגַּבַּר בְּחֵילָךְ, וְשׁוּט יַמָּא. פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כ״ג:י׳) מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דְּיִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָא מֵתַיָּא, הָנֵי דְּאִתְהַדְּרוּ בְּגַלְגּוּלָא, תְּרִין גּוּפִין בְּרוּחָא חָדָא, תְּרִין אֲבָהָן, תְּרֵין אִמָּהָן, כַּמָּה גַּלְגּוּלִין מִתְגַּלְגְּלָן עַל (ודא) דָּא, אַף עַל גַּב דְּאִתְמַר, וְהָכִי הוּא, אֲבָל מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב, וְאִיהוּ יַתְקִין כֹּלָּא, וְלָא יִתְאֲבִיד כְּלוּם, וְכֹלָּא יְקוּם.

וְהָא אִתְמַר, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ. אַדְמַת עָפָר הָנֵי, כְּמָה דְּאִתְמַר בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, כַּד חַבְרַיָּיא אִסְתַּכָּלוּ בְּאִינּוּן אַתְוָון (דטסין) בַּאֲוִירָא בֵּיהּ, וְאִינּוּן אע״ד פמת״ר, הַיְינוּ, אַדְמַ״ת עָפָ״ר.

הַיְינוּ (קהלת ד׳:ב׳) וְשַׁבַּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, אַדְמַת עָפָר אִינּוּן אַתְוָון וְקָלָא אִתְעַר וְאוֹדַע וְהָכִי אָמַר בְּבִנְיָינָא (ק״ג ע״ב) תִּנְיָינָא. עָפָר, עָפָר קַדְמָאָה. אַדְמַת תִּנְיָינָא, דְּאִתְתַּקַּן עִקַּר קַדְמָאָה פְּסוֹלֶת לְגַבֵּיהּ.

אַדְמַת עָפָר כֻּלְּהוּ, יָקִיצוּ. אֵלֶּה דְּאִתְתַּקְנוּ, לְחַיֵּי עוֹלָם. (ס״א יקיצו כמה דאתמר בספרא דחנוך. חברייא איסתכלו באינון אתוון אדמ״ת עפ״ר (ואינון אע״ד פמת״ר) אינון אתוון טסאן באוירא וקלא אתער ואודע (ס״א ואכריז) הקיצו ורננו שוכני עפר ודא איהו בניינא תניינא דאתתקן והכי אמר בספרא דחנוך בניינא תניינא עפר דאתתקן. קדמאה אדמת. וההוא קדמאה פסולת לגבי תניינא דאתתקן והני ישני אדמת עפר כלהו יקיצו אלה דאתתקנו לחיי עולם) מַאן עוֹלָם. דָּא עוֹלָם דִּלְתַתָּא דְּהָא לָא זָכוּ לְמֶהֱוֵי בָּעוֹלָם דִּלְעֵילָּא. וְאֵלֶּה דְּלָא זָכוּ, לַחֲרָפוֹת וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם. מַאי לַחֲרָפוֹת, אֶלָּא בְּגִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא יִתְעַבָּר מֵעָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִלֵּין דַּהֲווֹ מִנְּבִיעוּ דְּהַהוּא סִטְרָא, יָשְׁאַר לוֹן, לְתַוּוּהָא בְּהוֹן כָּל בְּנֵי עָלְמָא.

כָּל דָּא מַאן גָּרִים, הַהוּא דְּלָא בָּעֵי לְאַפָּשָׁא בָּעָלְמָא, וְלָא בָּעֵי לְקַיְימָא (ס״א בדרגא דההוא נהר דאיהו) בְּרִית קַדִּישָׁא, עַל דָּא גָּרִים כָּל מַה דְּגָרִים, וְכָל הָנֵי גִּלְגּוּלִין דְּקָא אָמִינָא עָלָּה עַד הָכָא. (הדא הוא) עַד כָּאן סָבָא. שְׁתִיק רְגָעָא חָדָא, וְחַבְרַיָּיא הֲווֹ תְּווֹהִין, וְלָא הֲווֹ יַדְעִין, אִי הָוֶה יָמָּא, אִי הָוֶה לֵילְיָא, אִי קַיְימֵי תַּמָּן, אִי לָא קַיְימֵי.

פָּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (שמות כ"א:ב') כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִית וְגוֹ'. קְרָא דָּא אוֹכַח, עַל כָּל מַה דְּאִתְמַר. תָּא חֲזֵי, כָּל דְּכוּרָא, קָאִים בְּדִיוּקְנָא, בְּעָלְמָא דְּדְכוּרָא. וְכָל נוּקְבָא קָאִים בְּדִיוּקְנָא, בְּעָלְמָא דְּנוּקְבָא. בְּעוֹד דְּאִיהוּ עַבְדָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְדַּבַּק בֵּיהּ, בְּאִינּוּן שֵׁשׁ שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, וְאִי אִעֲקַר גַּרְמֵיהּ מִפּוּלְחָנֵיהּ, יַעְקַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן שֵׁשׁ שָׁנִים, דְּעָלְמָא דְּדְכוּרָא, וְאִתְמְסַר (צ"ד ע"א) לְבַר נָשׁ, דְּאִיהוּ מִשִּׁית סִטְרִין, יִפְלַח לֵיהּ שִׁית שְׁנִין, וְיִתְעַקַּר מִשִּׁית שְׁנִין (קדמוניות) דִּלְעֵילָּא.

לְבָתַר נָחִית מִתַּמָּן, וְאִתְמְסַר בְּעָלְמָא דְּנוּקְבָא. הוּא לָא בָּעָא לְקַיְּימָא בִּדְכוּרָא, נָחִית וְקַיְּימָא בְּנוּקְבָא. אָתָאת נוּקְבָא, דְּאִיהִי שְׁבִיעִית, וְנָטְלָא לֵיהּ, הָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מֵעָלְמָא דְּנוּקְבָא אִיהוּ.

לָא בָּעָא לְקַיְּימָא בָּהּ, וּבְפִירוּקָא דִּילָהּ, נָחִית לְתַתָּא, וְאִתְדַּבַּק לְתַתָּא, וְאִתְאֲחִיד בְּסִטְרָא אַחֲרָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִתְעַקַּר מֵעָלְמָא דִּדְכוּרָא, וּמֵעָלְמָא דְּנוּקְבָא. הָא אִתְאֲחָד, בְּאִינּוּן עֲבָדִים דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא אַחֲרָא.

הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּהָכִי הוּא, אִיצְטְרִיךְ פֻּגָם, וּלְמֶעְבַּד בֵּיהּ רְשִׁימוּ דְּפֻגָם, דְּהָא כָּל פֻּגָם דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ, וּמִיּוֹבֵל וּלְהָלְאָה אִתְהַדַּר לְגַלְגּוּלָא, וְתָב לְעָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין. (ס"א אי זכי ואתתקן גרמיה אתבר) וְאִתְדַּבָּק בְּהַהוּא עָלְמָא דְּנוּקְבָא, וְלָא יַתִּיר. זָכָה עָבִיד תּוֹלְדִין בְּעָלְמָא דְּנוּקְבָא, וְכֻלְּהוּ רָזָא דְּכְתִיב, (תהילים מ"ה:ט"ו) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ. וְזָכְאָה אִיהוּ כַּד אִתְתַּקַּן וְזָכֵי לְכָךְ.

וְאִי לָא זָכָה אֶפִּילּוּ בְּגַלְגּוּלָא דְּיוֹבְלָא, הָא אִיהוּ כְּלָא הֲוָה אִתְהַדַּר, וְלָא אַשְׁלִימוּ יוֹמוֹי, לְאִתְנַסָּבָא בְּעָלְמָא, וּלְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין. מַה כְּתִיב, אִם בְּנָפּוֹ יָבֹא בְּנָפּוֹ יֵצֵא. אִי יְחִידָאי יֵעוּל בְּהַהוּא עָלְמָא בְּלָא תּוֹלְדִין, וְלָא בָּעָא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַאי, וְנָפַק מֵהַאי עָלְמָא יְחִידָאי, בְּלָא זַרְעָא, אָזִיל כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִּיתָא, עַד הַהוּא אֲתָר דְּטַנָּרָא (ק' ע"א) תַּקִּיפָא, וְעָאל תַּמָּן וּמְיַד נָשַׁב רוּחָא דְּהַהוּא יְחִידָאי, דְּקָא אִשְׁתְּבִיק מִנּוּקְבֵיהּ, וְאָזִיל יְחִידָאי, (צ"ה ע"א) כְּחִוְיָא דְּלָא אִתְחַבָּר בְּאַחֲרָא בְּאוֹרְחָא, וְנָשִׁיב בֵּיהּ.

וּמְיַד נָפַק מִגּוֹ הַהוּא אֲתָר דְּטַנָּרָא תַּקִּיפָא, הוּא בְּלָחוֹדוֹי, וְאָזִיל וּמְשַׁטְּטָא בְּעָלְמָא, עַד דְּקָא אַשְׁכַּח פָּרוֹקָא לְאָתָבָא. וְהַיְינוּ אִם בְּנָפּוֹ יָבֹא בְּנָפּוֹ יֵצֵא, הַאי דְּלָא בָּעָא לְאִתְנַסָּבָא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ תּוֹלְדִין.

אֲבָל אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא, דְּקָא אִתְנְסִיב, וְאִשְׁתְּדֵל בְּאִתְתֵּיהּ, וְלָא יָכִיל, הַהוּא לָא אִתְתָּרַךְ כְּהַהוּא אַחֲרָא, לָא יֵיעוּל יְחִידָאי, וְלָא נָפִיק יְחִידָאי, אֶלָּא אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מְקַפַּח אָגַר כָּל בְּרְיָין, אַף עַל גַּב דְּלָא זְכוּ בִּבְנֵי, מַה כְּתִיב וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. וְתַרְוַוּיְיהוּ אַתְיָין בְּגַלְגּוּלָא, וְזָכְיָין לְאִתְחַבְּרָא כַּחֲדָא כְּמִלְקַדְמִין. וְהַאי לָא נָסִיב אִתְּתָא

דִּתְרוּכִין, אֶלָּא הַהִיא דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ בְּקַדְמִיתָא, וְלָא זָכוּ, הַשְׁתָּא יִזְכּוּ כַּחֲדָא, אִי יְתַקְּנוּן עוֹבָדִין, וְעַל דָּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

(שמות כ"א:ד') אִם אֲדוֹנָיו יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה וְגוֹ'. (השתא) אַהְדָּר קְרָא לְמִלִּין אַחֲרָנִין, (ס"א למלה קדמאה) לְהַהוּא דְּנָפִיק יְחִידָאי בְּלָא נוּקְבָא כְּלָל, וַיִּפְרוֹק לֵיהּ הַהוּא דּוּכְתָּא דְּאִקְרֵי שְׁבִיעִית. וְהַהוּא שְׁבִיעִית אִקְרֵי אֲדוֹנָיו, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ אִיהוּ. אִם דָּא אֲדוֹנָיו חָס עָלֵיהּ, וְאָתִיב לֵיהּ לְהַאי עָלְמָא יְחִידָאי כְּמָה דְּהֲוָה, וְיָהִיב לֵיהּ אִתְּתָא הַהִיא דְּמִזְּבֵּחַ אֲחִיתַת עֲלוֹי דְּמְעִין, וְאִתְחַבְּרָא כַּחֲדָא. וְיָלְדָה לוֹ בָּנִים אוֹ בָּנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדוֹנֶיהָ כְּמָה דְּאִתְמַר.

דְּהָא אִי תָּב, וְאִתְקִין הַהוּא אֲתַר דְּפָגִים בְּחַייּוֹי, אִתְקַבַּל קֻמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, נָטִיל לֵיהּ, וְאִתְקִין לֵיהּ עַל תִּקּוּנוֹי לְבָתַר. וְדָא אִקְרֵי בַּעַל תְּשׁוּבָה, דְּהָא יָרִית מוֹתְבֵיהּ, דְּהַהוּא אֲתַר, דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְאִתְקִין גַּרְמֵיהּ מִמַּה דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא. (ס"א ההוא אתר דפגים ואתקין ליה על תיקונוי בחיוי אתקבל קמי מלכא קדישא ונטיל ליה לבתר ודא אקרי בעל תשובה דהא אתקין גרמיה ממה דהוה בקדמיתא) כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּן וְתָב בְּתִיּוּבְתָּא, הָא סָלִיק עַל תִּקּוּנֵיהּ. דְּלֵית מִלָּה בְּעָלְמָא, וְלֵית מַפְתְּחָא בְּעָלְמָא, דְּלָא תָּבַר הַהוּא דְּתָב בְּתִיּוּבְתָּא.

מַאי יֵצֵא בְּנַפּוֹ. הָא אִתְּמַר, אֲבָל תּוּ רָזָא אִית בֵּיהּ, יֵצֵא בְּנַפּוֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ט':ג') עַל גַּפֵּי מְרוֹמֵי קָרֶת, מַה לְהָתָם עִלּוּיָיא וּסְלִיקוּ, אוּף הָכָא עִלּוּיָיא וּסְלִיקוּ, אֲתַר דְּמַרְיהוֹן דְּתִיּוּבְתָּא סַלְקִין, אֲפִילּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים לָא יַכְלִין לְמֵיקַם תַּמָּן. וּבְגִין כָּךְ כֵּיוָן דְּתָב בְּתִיּוּבְתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבֵּל לֵיהּ וַדַּאי מִיָּד.

תָּנֵינָן, לֵית מִלָּה בְּעָלְמָא דְּקַיְימָא קַמֵּי תְּשׁוּבָה, וּלְכֹלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבֵּל וַדַּאי. וְאִי תָּב בְּתִיּוּבְתָּא הָא אִזְדַּמַּן לָקֳבֵלֵיהּ אַרְח חַיִּים, וְאַף עַל גַּב דְּפָגִים מַה דְּפָגִים, כֹּלָּא אִתְתַּקַּן, וְכֹלָּא אִתְהַדַּר עַל תִּקּוּנֵיהּ, דְּהָא אֲפִילּוּ בְּמָה דְּאִית בֵּיהּ אוֹמָאָה, (קמי קודשא בריך הוא קרי ביה כי יי' צבאות יעץ ומי יפר דא איהו רזא סתימא. ותו כד קודשא בריך הוא אומי אומאה לא אומי אלא אם לא יעביד תיובתא דהא לית פתגמא דקיימא קמי תיובתא ועל כלא מכפר קודשא בריך הוא כד עבדין תיובתא שלימתא) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבֵּל, דִּכְתִיב, (ירמיהו כ"ב:כ"ד) חַי אֲנִי נְאֻם יְיָ' כִּי אִם יִהְיֶה כָנְיָהוּ וְגוֹ' וּכְתִיב (ירמיהו כ"ב:ל') כִּתְבוּ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עָרִירִי וְגוֹ'. וּבְתַר דְּתָב בְּתִיּוּבְתָּא כְּתִיב, (דברי הימים א ג':י"ז) וּבְנֵי יְכָנְיָה אָסִיר בָּנוֹ וְגוֹ', מִכָּאן דִּתְשׁוּבָה מִתְבַּר כַּמָּה גְּזֵרִין וְדִינִין, וְכַמָּה שַׁלְשְׁלָאִין דְּפַרְזְלָא, וְלֵית מַאן דְּקַיְימָא קַמֵּי דְּתִיּוּבְתָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי, לָא כְּתִיב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי, דְּלָא בָּעָאן לְאִתָּבָא, וּלְאִתְנַחָמָא עַל מַה דְּעָבְדוּ. אֲבָל כֵּיוָן דְּאִתְנַחָמוּ, הָא מְקַבֵּל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּגִין כַּךְ, בַּר נָשׁ דָּא, אַף עַל גַּב דְּפָשַׁע בֵּיהּ, וּפָגִים בְּאַתְרָא דְּלָא אִצְטָרִיךְ, וְתָב לְקַמֵּיהּ, מְקַבֵּל לֵיהּ, וְחָס עָלֵיהּ, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָלֵא רַחֲמִין אִיהוּ, וְאִתְמְלֵי רַחֲמִים עַל כָּל עוֹבָדּוֹי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קמ״ה:ט׳) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אֲפִילּוּ עַל בְּעִירֵי וְעוֹפוֹי מָאטוּן רַחֲמוֹי. אִי עָלַיְיהוּ מָאטוּן רַחֲמוֹי, כָּל שֶׁכֵּן עַל בְּנֵי נָשָׁא, דְּיַדְעִין וְאִשְׁתְּמוֹדְעָאן לְשָׁבְחָא לְמָארֵיהוֹן, דְּרַחֲמוֹי מָאטוּן עָלַיְיהוּ, וְשָׁרָאן עָלַיְיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, (תהילים קי״ט:קנ״ו) רַחֲמֶיךָ רַבִּים יְיָ׳ כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חַיֵּינִי.

אִי עַל חַיָּיבִין מָאטוּן רַחֲמוֹי, כָּל שֶׁכֵּן עַל זַכָּאִין. אֶלָּא מַאן בָּעֵי אַסְוָותָא, אִינּוּן מָארֵי כְּאֵבִין, וּמַאן אִינּוּן מָארֵי כְּאֵבִין. אִלֵּין אִינּוּן חַיָּיבִין, אִינּוּן בָּעָאן אַסְוָותָא וְרַחֲמֵי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (רחמי) עָלַיְיהוּ, דְּלָא יְהוֹן שְׁבִיקִין מִנַּיְיהוּ, וְאִיהוּ דְּלָא אִסְתַּלַק מִנַּיְיהוּ, וְיִתּוּבוּן לָקֳבֵלֵיהּ. כַּד מְקָרֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּימִינָא מְקָרֵב. וְכַד דָּחֵי, בִּשְׂמָאלָא דָּחֵי. וּבְשַׁעֲתָא דְּדָחֵי, יְמִינָא מְקָרֵב. מִסְטָרָא דָּא דָּחֵי, וּמִסְטָרָא דָּא מְקָרֵב, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁבִיק רַחֲמוֹי מִנַּיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב (ישעיהו נ״ז:י״ח) וַיֹּלֶךְ שׁוֹבָב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וַאֲנַחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו. וַיֹּלֶךְ שׁוֹבָב, אַף עַל גַּב דְּחַיָּיבִין עַבְדִין, כָּל מַה דְּעַבְדִין בְּזִדּוֹן דְּאַזְלִין בְּאָרְחָא דִּלְבַיְיהוּ, וְאַחֲרָנִין עַבְדִין בְּהוּ הַתְרָאָה, וְלָא בָּעָאן לְצַיְיתָא לוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּתָבִין בִּתְיוּבְתָּא, וְנָטְלִין אָרְחָא טָבָא דִּתְיוּבְתָּא, הָא אַסְוָותָא זְמִינָא לְקָבְלַיְיהוּ. הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, אִי עַל חַיָּיא אָמַר קְרָא, אוֹ עַל מֵתַיָּיא אָמַר קְרָא. דְּהָא רֵישָׁא דִּקְרָא, לָאו אִיהוּ סֵיפָא. וְסֵיפָא, לָאו אִיהוּ רֵישָׁא. רֵישָׁא דִּקְרָא, אַחְזֵי עַל חַיָּיא. וְסוֹפֵיהּ אַחְזֵי עַל מֵתַיָּיא. אֶלָּא, קְרָא (ס"א רישא דקרא) אָמַר, בְּעוֹד דְּבַר נָשׁ אִיהוּ בְּחַיָּיו, וְהָכִי הוּא, וַיֹּלֶךְ שׁוֹבָב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ, בְּגִין דְּיֵיצֵר הָרַע דְּבֵיהּ, תַּקִּיף וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ, וְעַל דָּא אָזֵל שׁוֹבָב, וְלָא בָּעֵי לְאָתָבָא בִּתְיוּבְתָּא.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי אָרְחוֹי, דְּקָא אָזְלִין בְּבִישׁ, בְּלָא תּוֹעַלְתָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא אִצְטָרִיכְנָא לְאַתְקָפָא בִּידֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב דְּרָכָיו רָאִיתִי, (וארפאהו) דְּקָא אָזְלִין בְּחֻשׁוֹכָא, אֲנָא בָּעֵי לְמֵיהַב לֵיהּ אַסְוָותָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶרְפָּאֵהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ אָעִיל בְּלִבֵּיהּ אָרְחֵיהּ דִּתְיוּבְתָּא וְאַסְוָותָא לְנִשְׁמָתֵיהּ. וְאַנְחֵהוּ, מַאי וַאֲנַחֵהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות לכ) לֵךְ נְחֵה אֶת הָעָם. אַנְהִיג לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּמַאן דְּאַתְקִיף בִּידָא דְּאַחֲרָא, וְאַפֵּקֵיהּ מִגּוֹ חֻשׁוֹכָא.

וַאֲשַׁלֵּם נְחוּמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו, הָא אִתְחֲזֵי דְּמִיתָא אִיהוּ, (אלא) אִין, וַדַּאי מֵיתָא אִיהוּ, וְקַיְימָא בַּחַיִּין דְּהוֹאִיל (אלא דאיהי איהו וקיימא בחיין והואיל) וְאִיהוּ רָשָׁע, מֵיתָא אִקְרֵי. מַהוּ וַאֲשַׁלֵּם נְחוּמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד טִיבוּ עִם בְּנֵי נָשָׁא, דְּכֵיוָן דְּעָאל מִי"ג שְׁנִין וּלְהָלְאָה, פָּקִיד עִמֵּיהּ (בראשית קמ"ד ע"ב, קס"ה ע"ב) תְּרִין מַלְאָכִין נְטוּרִין דְּנַטְרֵי לֵיהּ, חַד מִימִינֵיהּ, וְחַד מִשְּׂמָאלֵיהּ.

כַּד אָזִיל בַּר נָשׁ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, אִינּוּן חַדָּאן בֵּיהּ, וְאִתְקִיפוּ עִמֵּיהּ בְּחֶדְוָה, מַכְרְזָן קָמֵיהּ וְאָמְרִין, הָבוּ יְקָר לְדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא. וְכַד אָזִיל בְּאוֹרַח עָקִימוּ, אִינּוּן מִתְאַבְּלָן עָלֵיהּ, וּמִתְעַבְרָן מִנֵּיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְקִיף בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַנְהִיג לֵיהּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּדֵין כְּתִיב, וַאֲשַׁלֵּם נֶחָמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו. וַאֲשַׁלֵּם נְחוּמִים לוֹ בְּקַדְמֵיתָא, דְּאִיהוּ אִתְנְחֵם עַל מַה דְּעָבַד בְּקַדְמֵיתָא, וְעַל מַה דְּעָבַד הַשְׁתָּא, וְתָב בִּתְיוּבְתָּא. וּבָתַר כֵּן וְלַאֲבֵלָיו, אִינּוּן מַלְאָכִין דַּהֲווֹ מִתְאַבְּלָן עָלֵיהּ כַּד אִתְעָבָרוּ מִנֵּיהּ, וְהַשְׁתָּא דְּאִתְהַדְּרוּ בַּהֲדֵיהּ, הָא וַדַּאי נְחוּמִים לְכָל סִטְרִין.

וְהַשְׁתָּא אִיהוּ חַי וַדַּאי. חַי בְּכָל סִטְרִין, אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְכֵיוָן דְּאָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, כְּדֵין אִקְרֵי בַּעַל תְּשׁוּבָה, (נשא קכ"ב ע"ב) דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, תְּשׁוּבָה אוּף הָכִי אִקְרֵי. וְאִיהוּ בַּעַל תְּשׁוּבָה אִקְרֵי. וְקַדְמָאֵי אָמְרוּ, בַּעַל תְּשׁוּבָה מַמָּשׁ. וְעַל דָּא, אֲפִילּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲמוֹד, בְּמָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים.

דָּוִד מַלְכָּא אָמַר, (תהילים נ"א:ו') לְךָ לְבַדְךָ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וְגוֹ', לְךָ לְבַדְךָ, מַאי לְךָ לְבַדְךָ. אֶלָּא, בְּגִין דְּאִית חוֹבִין, דְּחַטֵּי בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִבְנֵי נָשָׁא. וְאִית חוֹבִין דְּחָטָא לִבְנֵי נָשָׁא, וְלָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִית חוֹבִין דְּחַטֵּי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִחוֹדוֹי וְלָא לִבְנֵי נָשָׁא. (אחרא) דָּוִד מַלְכָּא, חָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִחוֹדוֹי, וְלָא לִבְנֵי נָשָׁא.

וְאִי תֵּימָא הָא חָב הַהוּא חוֹבָה דְּבַת שֶׁבַע, וְתָנֵינָן, מַאן דְּאָתֵי עַל עֶרְוָה אִתְּתָא בְּרַעוּתָהּ אָסְרָה עַל בַּעְלָהּ, וְחָב לְחַבְרֵיהּ, וְחָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָאו הָכִי הוּא דְּהַהוּא דְּאַתְּ אָמַר. בְּהֵיתֵי הָוָה, וְדָוִד דִּילֵיהּ נָקֵט, וְגֵט הָוָה לָהּ מִבַּעְלָהּ, עַד לָא יַהֲדְּ לְקָרָבָא, דְּהָכִי הָוָה מִנְהָגָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל, דְּיַהֲבִין גֵּט זִמַּן לְאִתְּתֵיהּ, כָּל דְּנָפִיק חֵילָא. וְכֵן עָבֵד אוּרִיָּה לְבַת שֶׁבַע. וּלְבָתַר דְּעָבַר זִמַּן וַהֲוַת פְּטוּרָא לְכֹלָּא, נָטַל לָהּ דָּוִד. וּבְהֵיתֵי עָבַד כָּל מַה דְּעָבַד.

דְּאִלְמָלֵא לָאו הָכִי, וּבְאִסּוּרָא הָוָה, לָא שַׁבְקָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּיהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב לְסַהֲדוּתָא, (שמואל ב י"ב:כ"ד) וַיְנַחֵם דָּוִד אֵת בַּת שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ. סַהֲדוּתָא דְּאִשְׁתּוֹ הִיא, וַדַּאי אִשְׁתּוֹ, וּבַת זוּגוֹ הֲוַת, דְּאִזְדַּמְּנַת לְגַבֵּיהּ, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עָלְמָא. (ורזא דמלתא מלכותא דלעילא דאיהו אתעביד רגלה רביעא למרכבתא עלאה ואתקרי בת שבע על אבן אחת שבע עיניים) הָא סַהֲדוּתָא דְּלָא חָב דָּוִד חוֹבָה דְּבַת שֶׁבַע כִּדְקָאמְרַן.

וּמַה הִיא חוֹבָה דְּחָב, (אלא) לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא לְאַחֲרָא. דְּקָטַל לְאוּרְיָה בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן, וְלָא קָטְלֵיהּ אִיהוּ בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר לֵיהּ וַאֲדֹנָי יוֹאָב, דְּהָא דָּוִד הֲוָה רִבּוֹן עָלֵיהּ, (ועל יואב) וְקָרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב, (שמואל בכג) אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד, וְלֹא אֲשֶׁר לְיוֹאָב, וְלֹא קָטְלֵיהּ הַהִיא שַׁעֲתָא, וְקָטְלֵיהּ בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן.

וְקָרָא אָמַר, וְלֹא נִמְצָא אִתּוֹ דָּבָר, (מלכים א ט״ו:ה׳) רַק בִּדְבַר אוּרִיָּה הַחִתִּי. רַק לְמָעוּטֵי קָא אָתֵי, בִּדְבַר אוּרִיָּה, וְלָא בְּאוּרִיָּה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וְאוֹתוֹ הָרַגְתָּ בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן, וְכָל חֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן, הֲוָה חָקִיק בֵּיהּ חִוְיָא עָקִים, דִּיוּקְנָא דְּדַרְקוֹן, וְאִיהוּ עֲבוֹדָה זָרָה דִּלְהוֹן. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יָהֲבַת חֵילָא לְהַהוּא שִׁקּוּץ. (ד״א דכיון דחרב בני עמון אתגבר ההיא שעתא על אוריה כמה תוקפא תקיף ההוא חויא עקימא) בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּקָטְלוּ בְּנֵי עַמּוֹן לְאוּרְיָה, וְסַגִּיאִין מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ, וְאִתְגַּבַּר בְּהַהִיא שַׁעֲתָא חֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן, כַּמָּה תֻּקְפָּא אִתְתַּקַּף הַהִיא עֲבוֹדָה זָרָה שִׁקּוּץ.

וְאִי תֵּימָא, אוּרְיָה לָא הֲוָה זַכַּאי, כֵּיוָן דִּכְתִיב עָלֵיהּ אוּרְיָה הַחִתִּי. לָאו הָכִי, זַכָּאָה הֲוָה, אֶלָּא דְּשָׁמָא דְּאַתְרֵיהּ הֲוָה חִתִּי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שופטים י״א:א׳) וְיִפְתָּח הַגִּלְעָדִי, עַל שׁוּם אַתְרֵיהּ אִתְקְרֵי הָכִי.

וְעַל דָּא בִּדְבַר אוּרְיָה הַחִתִּי, דְּשִׁקּוּץ בְּנֵי עַמּוֹן אִתְגַּבַּר עַל מַחֲנֵה אֱלֹהִים, דְּמַשְׁרְיָתָא דְּדָוִד, דִּיוּקְנָא מַמָּשׁ דִּלְעֵילָּא הֲוֹו. וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא דְּפָגִים דָּוִד מַשְׁרְיָתָא דָּא, פָּגִים לְעֵילָּא מַשְׁרְיָתָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, (תהילים נ״א:ו׳) לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי. לְבַדְּךָ, וְלֹא לְאַחֲרָא. דָּא הֲוָה הַהוּא חוֹבָה דְּחָב לְגַבֵּיהּ. וְדָא הוּא בִּדְבַר אוּרְיָה. וְדָא הוּא בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן.

כְּתִיב, (דברי הימים ב ט״ז:ט׳) כִּי יְיָ׳ עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, אִלֵּין (ויחי רמ״ח ע״א) נוּקְבִין. וּכְתִיב (זכריה ד׳:י׳) עֵינֵי יְיָ׳ הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים, אִלֵּין דְּכוּרִין, וְהָא יְדִיעָן אִינּוּן. דָּוִד אָמַר (תהילים נ״א:ו׳) וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי. בְּעֵינֶיךָ, לְפָנֶי עֵינֶיךָ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מַאי בְּעֵינֶיךָ, אָמַר דָּוִד, בְּהַהוּא אֲתָר דְּחַבְנָא, בְּעֵינֶיךָ הֲוָה. דַּהֲוֵינָא יָדַע, דְּהָא עֵינֶיךָ הֲוֹו זְמִינִין, וְקַיְימִין קָמַאי, וְלָא חַשַּׁבְנָא לוֹן, הֲרֵי חוֹבָא דְּחַבְנָא, וְעַבַדְנָא, בְּאָן אֲתַר הֲוָה, בְּעֵינֶיךָ.

לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ, וְלֹא יְהֵא לִי פִּתְחוֹן פֶּה לְמֵימַר קַמָּךְ. תָּא חֲזֵי, כָּל אוּמָנָא, כַּד מַלְיָל, בְּאוּמָנֻתֵיהּ מַלְיָל. דָּוִד בְּדִיחָא דְּמַלְכָּא הֲוָה, וְאַף עַל גַּב דְּהֲוָה בְּצַעֲרָא, כֵּיוָן דְּהֲוָה קַמֵּי מַלְכָּא, תָּב לְבַדִּיחוּתֵיהּ, כְּמָה דְּהֲוָה, בְּגִין לְבַדְּחָא לְמַלְכָּא.

אָמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, אֲנָא אֲמֵינָא, (תהלים כו) בְּחָנֵנִי יְיָ׳ וְנַסֵּנִי, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּלָא אִיכוֹל לְקַיְימָא בְּנִסְיוֹנָךְ. הָא חָבְנָא, לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ, וְיהֵא מִילְּךָ קְשׁוֹט, דְּאִלְמָלֵא לָא חָבְנָא, יְהֵא מִלָּה דִּילִי קְשׁוֹט, וְיהֵא מִילְּךָ בְּרִיקָנְיָא, הַשְׁתָּא דְּחַבְנָא, בְּגִין דְּלֶהֱוֵי מִילְּךָ קְשׁוֹט,

יְהֵיבְנָא אֲתַר לְצַדְּקָא מִילְּךָ, בְּגִין כַּךְ עֲבִידְנָא, לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ. אַהְדָּר דָּוִד לְאוּמָנוּתֵיהּ, וְאָמַר גּוֹ צַעֲרֵיהּ מִלִּין דִּבְדִיחוּתָא לְמַלְכָּא.

תָּנֵינָן, לָאו דָּוִד אִתְחֲזֵי לְהַהוּא עוֹבָדָא, דְּהָא אִיהוּ אָמַר, (תהילים ק"ט:כ"ב) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי (אנקיד חלל כבר הוה חלל בקרבי) הָכִי הוּא. אֲבָל אָמַר דָּוִד, בְּלִבָּא אִית תְּרִין הֵיכָלִין, בְּחַד דָּמָא, וּבְחַד רוּחָא, הַהוּא חַד דְּמַלְיָיא דָּמָא, בֵּיהּ דִּיוּרָא לְיֵצֶר הָרָע. וְלִבִּי לָאו הָכִי, דְּהָא רֵיקָן אִיהוּ, וְלָא יָהֲבִית דִּיוּרָא לְדָמָא בִּישָׁא, לְשַׁכְנָא בֵּיהּ יֵצֶר הָרָע, וְלִבִּי וַדַּאי חָלַל אִיהוּ, בְּלָא דִּיוּרָא (נ"א דמא) בִּישָׁא, וְכֵיוָן דְּהָכִי הוּא, לָא אִתְחֲזֵי דָּוִד לְהַהוּא חוֹבָה דְּחָב אֶלָּא, בְּגִין לְמֵיהַב פִּתְיחוּ דְּפוּמָא לְחַיָּיבַיָּא, דְּיֵמְרוּן, דָּוִד מַלְכָּא חָב וְתָב בִּתְיוּבְתָּא, וּמָחַל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל שֶׁכֵּן שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא אָמַר (תהילים נ"א:ט"ו) אֲלַמְּדָה פּוֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ.

וּכְתִיב, (שמואל ב ט"ו:ל') וְדָוִד עֹלֶה בְּמַעֲלֵה הַזֵּיתִים עוֹלֶה וּבוֹכֶה וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי וְהוּא הוֹלֵךְ יָחֵף. רֹאשׁ לוֹ חָפוּי, וְיָחֵף אֲמַאי. אֶלָּא, נָזוּף הֲוָה, עָבֵד גַּרְמֵיהּ נָזוּף, לְקַבְּלָא עִנְשָׁא. וְעַמָּא הֲווֹ רְחִיקִין מִנֵּיהּ ד' אַמּוֹת. זַכָּאָה עַבְדָּא דְּהָכִי פָּלַח לְמָארֵיהּ, וְאִשְׁתְּמוֹדָע בְּחוֹבֵיהּ, לְאָתָבָא מִנֵּיהּ בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימָתָא.

תָּא חֲזֵי, יַתִּיר הֲוָה, מַה דְּעָבַד לֵיהּ שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא, מִכָּל עַקְתִּין דְּעָבְרוּ עָלֵיהּ עַד הַהוּא יוֹמָא, וְלָא אָתִיב דָּוִד לְקֳבֵלֵיהּ מִלָּה דְּהָכִי הֲוָה יֵאוֹת לֵיהּ, וּבְדָא אִתְכַּפְּרוּ חוֹבוֹי.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, שִׁמְעִי תַּלְמִיד חָכָם הֲוָה, וְחָכְמְתָא סַגִּיאָה הֲוַת בֵּיהּ, אֲמַאי נָפִיק לְגַבֵּי דָּוִד, וְעָבִיד לֵיהּ כָּל מַה דְּעָבַד. אֶלָּא מֵאָתָר אַחֲרָא הֲוָה מִלָּה, וְאָעִיל לֵיהּ בְּלִבֵּיהּ מִלָּה דָּא. וְכָל דָּא לְתוֹעַלְתָּא דְּדָוִד. דְּהָא הַהוּא דְּעָבַד לֵיהּ שִׁמְעִי, גַּרְמָא לֵיהּ לְמֵיתָב בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא, וְתָבַר לִבֵּיהּ בִּתְבִירוּ סַגִּי, וְאוֹשִׁיד דִּמְעִין סַגִּיאִין, מִגּוֹ לִבֵּיהּ קֳדָם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אָמַר, (שמואל ב טז) כִּי יְיָ' אָמַר לוֹ קַלֵּל. יַדַּע, דְּהָא מֵאָתָר עִלָּאָה אַחֲרָא נָחַת מִלָּה.

תְּרִין פִּקּוּדִין, פָּקִיד דָּוִד לִשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ, חַד דְּיוֹאָב, וְחַד דְּשִׁמְעִי, עִם שְׁאַר פִּקּוּדִין דְּפָקִיד לֵיהּ. דְּיוֹאָב: דִּכְתִיב, (מלכים א ב':ה') וְגַם אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. מִלָּה סְתִימָא הֲוָה, דְּאִפֵּילוּ שְׁלֹמֹה לָא הֲוָה לֵיהּ לְמִנְדַּע, וְלָא יָדַע אֶלָּא בְּגִין דְּיִדְּעוּ אֲחָרָנִין, אִתְגְּלֵי (ליה) לִשְׁלֹמֹה. וְעַל דָּא אָמַר, וְגַם אַתָּה יָדַעְתָּ וְגוֹ'. מַה דְּלָא אִתְחֲזֵי לָךְ לְמִנְדַּע.

דְּשִׁמְעִי: כְּתִיב, וְהִנֵּה עִמְּךָ שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא. מַאי וְהִנֵּה עִמְּךָ, זַמִּין הוּא עִמָּךְ תָּדִיר, רַבּוֹ הֲוָה. וּבְגִין כַּךְ לָא אָמַר עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמְּךָ יוֹאָב. אֲבָל שִׁמְעִי דָּא, דְּאִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ תָּדִיר, אָמַר וְהִנֵּה עִמְּךָ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לִשְׁמְעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לְךָ בַיִת בִּירוּשָׁלַם. אָן הוּא חָכְמְתָא דְּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּהַאי. אֶלָּא כֹּלָּא בְּחָכְמְתָא עָבַד, וּלְכָל סִטְרִין אַשְׁגַּח, דְּהָא חַכִּים הֲוָה שִׁמְעִי, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, בְּעֵינָא דְּיִסְגֵּי אוֹרַיְיתָא בְּאַרְעָא עַל יְדוֹי דִּשְׁמְעִי, וְלָא יִפּוּק לְבַר.

תּוּ מִלָּה אַחֲרָא אַשְׁגַּח שְׁלֹמֹה בְּחָכְמְתָא, דִּכְתִיב, (שמואל ב ט״ז:ה׳) וְיֹצֵא יָצוֹא וּמְקַלֵּל. מַאי יֹצֵא יָצוֹא תְּרֵי זִמְנֵי, וַיֵּצֵא וַיְקַלֵּל סַגִּי. (ליה) אֶלָּא, חַד יְצִיאָה, דְּנָפַק מִבֵּי מִדְרָשָׁא לְגַבֵּי דָּוִד. וְחַד יְצִיאָה, דְּנָפַק מִירוּשָׁלַ ם, לְגַבֵּי עַבְדּוֹי דְּמִית עָלוֹי. יְצִיאָה חֲדָא לְגַבֵּי מַלְכָּא, וִיצִיאָה תִּנְיִינָא לְגַבֵּי עַבְדִּין. וְכָל דָּא חָמָא שְׁלֹמֹה, וְאַשְׁגַּח בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, הַהוּא יְצִיאָה תִּנְיִינָא. וְעַל דָּא אָמַר, וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ, יָדַע דְּבִיצִיאָה יָמוּת.

(שמואל ב ט״ז:י״ג) וְעִפַּר בֶּעָפָר מַהוּ. אָמַר שְׁלֹמֹה לְגַבֵּי אַבָּא בֶּעָפָר הֲוָה. לְגַבֵּי שִׁמְעִי בְּמַיָּא, דִּכְתִיב וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וְעָבַרְתָּ אֶת נַחַל קִדְרוֹן. עָפָר הָתָם, וְהָכָא מַיָּא. תַּרְוַוְיִיהוּ דִּין שְׁלֹמֹה, לְמֶהֱוֵי עָפָר וּמַיָּא כַּסּוּטָה, לְמֵאן דְּאַסְטֵין אָרְחָא לְגַבֵּי אֲבוֹי.

כְּתִיב (מלכים א ב׳:ח׳) וְהוּא קִלְלַנִי קְלָלָה נִמְרֶצֶת. וּכְתִיב וַאֲשָׁבַע לוֹ בַיְיָ' לֵאמֹר אִם אֲמִיתְךָ בֶּחָרֶב. בֶּחָרֶב. מַאי בֶּחָרֶב. וְכִי שִׁמְעִי טִפְּשָׁא הֲוָה, דְּאִילּוּ הָכִי אוֹמֵי לֵיהּ, דְּלָא יֵימָא בְּחָרֶב לָא. אֲבָל בַּחֲנִית אוֹ בְּגִירָא אִין.

אֶלָּא תְּרִין מִלִּין הָכָא. חַד אָמַר יַנּוֹקָא, בְּרֵיהּ דְּנוּנָא רַבָּא הַהוּא דְּקַשְׁקְשׁוֹ סָלְקִין לְרוּם עָנָנִין. אוֹמָאָה דְּדָוִד מַלְכָּא, כַּד הֲוָה בָּעֵי לְאוּמָאָה, אַפִּיק חַרְבָּא דִּילֵיהּ, דְּתַמָּן הֲוָה חָקִיק שְׁמָא גְּלִיפָן, וְתַמָּן אוֹמֵי. וְכָךְ עָבִיד לְשִׁמְעִי, דִּכְתִיב וַאֲשָׁבַע לוֹ בַיְיָ' לֵאמֹר אִם אֲמִיתְךָ בֶּחָרֶב. בְּמַאי הֲוָה אוֹמָאָה דָּא. בֶּחָרֶב. (ס״א בהאי חרב דשמא קדישא חקיק ביה אומי) בֶּחָרֶב אוֹמֵי. וּמִלָּה אַחֲרָא, דִּן שְׁלֹמֹה, אָמַר, בִּקְלָלָה אָתָא לְגַבֵּי אַבָּא, בְּמִלִּין, הָא מִלִּין לְגַבֵּיהּ, וּבְשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ קַטְלֵיהּ, וְלֹא בֶּחָרֶב. וּבְגִין דָּא עָבַד שְׁלֹמֹה הָכִי.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דִּכְיוָן דְּאוֹמֵי לֵיהּ דָּוִד, אֲמַאי קַטְלֵיהּ, דְּאִתְחֲזִי דְּהָא אוֹמָאָה דָּא בַּעֲלִילָה הֲוָה, דְּהָא לִבָּא וּפוּמָא לָא הֲווֹ כַּחֲדָא. אֶלָּא וַדַּאי דָּוִד לָא קַטְלֵיהּ, וְהָא יְדִיעָא, כָּל שַׁיְיפִין דְּגוּפָּא מְקַבְּלִין כֹּלָּא, וְלִבָּא לָא מְקַבְּלָא אֲפִילּוּ כְּחוּטָא דְּנִימָא דְּשַׁעֲרָא. דָּוִד מַלְכָּא לִבָּא הֲוָה, וְקַבִּיל מַה דְּלָא אִתְחֲזִי לֵיהּ לְקַבָּלָא, וּבְגִין כָּךְ, (מלכים א ב׳:ט׳) וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לּוֹ כְּתִיב. וְתוּ, דְּהָא אִילְנָא גָּרִים לְמֶהֱוֵי נָטִיר וְנוֹקֵם כְּחִוְיָא.

כְּתִיב (תהילים נ״א:י״ח-י״ט) כִּי לֹא תַחְפּוֹץ זֶבַח וְאֶתְּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. כִּי לֹא תַחְפּוֹץ זֶבַח, וְכִי לָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִקְרְבּוּן קָמֵיהּ קָרְבָּנָא, וְהָא אִיהוּ אַתְקִין לְגַבֵּי חַיְיבַיָּא קָרְבָּנָא, דְּיִקְרְבּוּן וְיִתְכַּפַּר לְהוּ חוֹבַיְיהוּ. אֶלָּא דָּוִד לְקָמֵי שְׁמָא דְּאֱלֹהִים אֲמַר, וְקָרְבָּנָא לָא קָרֵבִין לִשְׁמָא דְּאֱלֹהִים, אֶלָּא לִשְׁמָא דיו״ד הֵ״א וְא״ו הֵ״א. דְּהָא לְגַבֵּי דִּינָא קַשְׁיָא מְדַת הַדִּין, לָא מְקָרְבִין קָרְבָּנָא.

דִּכְתִיב, (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ׳. לַיְיָ׳, וְלָא (ויקרא ה' ע"א) לִשְׁמָא דֶּאֱלֹהִים. וְכִי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַיְיָ׳. וֶזֶבַח תּוֹדָה לַיְיָ׳. וֶזֶבַח שְׁלָמִים לַיְיָ׳.

וּבְגִין כַּךְ, כֵּיוָן דְּדָוִד מַלְכָּא, לְגַבֵּי אֱלֹהִים אָמַר. אִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב, כִּי לֹא תַחְפּוֹץ זֶבַח וְאֶתֵּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. דְּהָא לִשְׁמָא דָּא לָא מְקָרְבִין, אֶלָּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה. דִּכְתִיב זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. קָרְבָּנָא דֶּאֱלֹהִים, עֲצִיבוּ, וּתְבִירוּ דְּלִבָּא. וּבְגִין כַּךְ, מַאן דְּחָלַם חֶלְמָא בִּישָׁא, עֲצִיבוּ אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה, דְּהָא בְּמִדַּת אֱלֹהִים קַיְימָא, וְזֶבַח דְּמִדַּת דִּינָא, עֲצִיבוּ אִצְטְרִיךְ וְרוּחַ נִשְׁבָּרָה, וְהַהוּא עֲצִיבוּ מִסְתַּיֵּיהּ לְחֶלְמָא בִּישָׁא, וְלָא שַׁלְטָא דִּינָא עֲלוֹי. דְּהָא וֶזֶבַח דְּאִתְחֲזֵי לְמִדַּת דִּינָא, אַקְרִיב קְמַיהּ.

לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה, מַאי לֹא תִבְזֶה, מִכְּלָל דְּאִיכָּא לֵב דְּאִיהוּ בּוֹזֶה. אִין. הַיְינוּ לֵב דְּאִיהוּ גֵּאֶה, לֵב בְּגַסּוּת רוּחָא, הַיְינוּ לֵב דְּאִיהוּ בּוֹזֶה, אֲבָל לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִַם. מַאי הֵטִיבָה, אִתְחֲזֵי דְּהָא טִיבוּ אִית בָּהּ, וְהַשְׁתָּא הֵטִיבָה עַל הַהוּא טִיבוּ. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא מִן יוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּדַּל בְּבִנְיָן בֵּי מַקְדְּשָׁא לְעֵילָּא, עַד (ויקרא רכ"א ע"א) כְּעַן, הַהוּא הֲטָבָה דְּרָצוֹן, לָא שַׁרְיָיא עַל הַהוּא בִּנְיָן, וְעַל דָּא לָא אִשְׁתְּכְלַל. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּרָצוֹן דִּלְעֵילָּא יִתְעַר, ייטיב וְיַדְלִיק נְהוֹרִין דְּהַהוּא בִּנְיָן, וְעַל דָּא לָא אִשְׁתְּכְלַל. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּרָצוֹן דִּלְעֵילָּא, לָא ייכְלוּן (לא) לְאִסְתַּכְּלָא בְּהַהוּא בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְלָאו בְּהַהוּא בִּנְיָן. וּכְדֵין בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְכָל עוֹבָדָא אִשְׁתְּכְלַל.

תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִַם, וְכִי מִן יוֹמָא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּבִנְיָן בֵּי מַקְדְּשָׁא עַד כְּעַן, לָא בָּנָה לוֹן. (או) אִי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַ ם עַד כְּעַן לָא בָּנָה, בֵּי מַקְדְּשָׁא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל עוֹבָדוֹי, לָאו כְּעוֹבָדֵי דְּבַר נָשׁ. בְּנֵי נָשָׁא כַּד בָּנוּ בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, בְּקַדְמֵיתָא עָבְדוּ שׁוּרֵי קַרְתָּא, וּלְבַסּוֹף עָבְדוּ בֵּי מַקְדְּשָׁא. שׁוּרֵי קַרְתָּא בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ, וּלְבָתַר בְּנָיְינָא דְּבֵיתָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, אֶלָּא בָּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבַסּוֹף, כַּד יָחֵית לֵיהּ מִשְׁמַיָּא, וְיוֹתִיב לֵיהּ עַל אַתְרֵיהּ, כְּדֵין יִבָּנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַ ם דְּאִנּוּן שׁוּרִין דְּקַרְתָּא. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד עָלָיו הֲשָׁלוֹם, (תהילים נ״א:כ׳) הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַ ם.

הָכָא אִית רָזָא, כָּל עוֹבָדִין דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא אַקְדִּים הַהוּא דִּלְבַר, וּלְבָתַר מוֹחָא דִּלְגוֹ, וְהָכָא לָאו הָכִי. תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן עוֹבָדִין דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַקְדִּים הַהוּא דִּלְבַר, מוֹחָא אַקְדִּים בְּמַחֲשָׁבָה, וּבְעוֹבָדָא הַהוּא דִּלְבַר, דְּהָא כָּל קְלִיפָּה מִסְטְרָא אַחֲרָא הֲוֵי, וּמוֹחָא מִן מוֹחָא, וְתָדִיר סִטְרָא אַחֲרָא אַקְדִּים וְרִבִּי וְאַגְדִּיל וְנָטִיר אִיבָּא. כֵּיוָן

דְּאִתְרַבֵּי, זַרְקִין לֵיהּ לְבַר, (איוב כ״ז:י״ז) וְיָכִין רָשָׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ, וְזַרְקִין לְהַהִיא קְלִיפָּה, וּמְבָרְכִין (עקב רע״א ע״א) לְצַדִּיקָא דְּעָלְמָא.

אֲבָל הָכָא, בְּבִנְיָינָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, דְּסִטְרָא בִּישָׁא יִתְעַבַּר מֵעָלְמָא, לָא אִצְטְרִיךְ, דְּהָא מוֹחָא וּקְלִיפָּה דִּילֵיהּ הֲווֹ. אַקְדִּים מוֹחָא, דִּכְתִיב הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָם. הַהִיא חוֹמָה דִּלְבַר, דְּאִיהִי קְלִיפָּה, דִּילֵיהּ הִיא מַמָּשׁ. דִּכְתִיב, (זכריה ב׳:ט׳) וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם יְיָ' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. אֲנִי וְלָא סִטְרָא בִּישָׁא.

יִשְׂרָאֵל, אִינּוּן מוֹחָא, עִלָּאָה דְּעָלְמָא. יִשְׂרָאֵל סְלִיקוּ בְּמַחֲשָׁבָה בְּקַדְמִיתָא, עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִינּוּן קְלִיפָּה, אַקְדִּימוּ. דִּכְתִיב, (בראשית ל״ו:ל״א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַקְדָּמָא מוֹחָא, בְּלָא קְלִיפָּה. דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:ג׳) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, מוֹחָא קַדִּים לִקְלִיפָּה. וְאַף עַל גַּב דְּמוֹחָא יְקוּם בְּלֹא קְלִיפָּה, מַאן הוּא דְּיוֹשִׁיט יַדָּא לְמֵיכַל מִנֵּיהּ, בְּגִין, (ירמיהב) דְּכָל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם יְיָ'.

בְּהַהוּא זִמְנָא, (תהילים נ״א:כ״א) אָז תַּחְפּוֹץ זִבְחֵי צֶדֶק. בְּגִין, דְּהָא כְּדֵין, יִתְחַבָּר כֹּלָּא בְּחִבּוּרָא חָדָא, וִיהֵא שְׁמָא שְׁלִים בְּכָל תְּקוּנֵיהּ. וּכְדֵין קָרְבָּנָא לֶהֱוֵי שְׁלִים, לַיְיָ' אֱלֹהִים. דְּהַשְׁתָּא אֱלֹהִים לָא אִתְחַבָּר לְקוּרְבָּנָא, דְּאִלְמָלֵא אִתְחַבָּר בֵּיהּ, כַּמָּה אֱלֹהִים יְסַלְקוּן אוּדְנִין לְאִתְחַבְּרָא תַּמָּן. אֲבָל בְּהַהוּא זִמְנָא, (תהילים פ״ו:י׳) כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ. וְאֵין אֱלֹהִים אַחֵרָא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (דברים ל״ב:ל״ט) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי (ראו עתה) רְאוּ כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא סַגִּי, מַאי עַתָּה. אֶלָּא דְּלָא הֲוָה קֹדֶם לְכֵן, וְהַהוּא זִמְנָא לֵיהֱוֵי. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַתָּה רְאוּ, מַה דְּלָא תֵּיכְלוּן לְמֵיחֲמֵי מִקַּדְמַת דְּנָא.

כִּי אֲנִי אֲנִי, תְּרֵי זִמְנֵי אֲמַאי. אֶלָּא לְדַיְיקָא, דְּהָא לֵית תַּמָּן אֱלֹהִים, אֶלָּא הוּא. דְּהָא כַּמָּה זִמְנִין, דְּאִתְמַר אֲנִי זִמְנָא חָדָא, וְלָא יַתִּיר, וַהֲוָה תַּמָּן סִטְרָא אַחֲרָא. אֲבָל הַשְׁתָּא אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, דְּהָא כָּל סִטְרָא אַחֲרָא אִתְעֲבָר, וְדַיְיקָא אֲנִי אֲנִי.

אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה, עַד הַשְׁתָּא מוֹתָא הֲוֹת מִסִּטְרָא אַחֲרָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה, מִכָּאן דִּבְהַהוּא זִמְנָא, כָּל אִינּוּן דְּלָא טַעֲמֵי טַעֲמֵי דְּמוֹתָא. מִנֵּיהּ תְּהֵא לוֹן מוֹתָא, וְיָקִים לוֹן (מיד). אֲמַאי. בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּאַר מֵהַהוּא זוּהֲמָא בְּעָלְמָא כְּלָל, וִיהֵא עָלְמָא חַדְתָּא, בְּעוֹבְדֵי יְדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

(תנינן י' דברים כו' קי"ג ע"ב) (שייך לעיל ק"ו ע"א) (שמות כ״א:ה׳) וְאִם אָמֹר יֹאמַר וְגוֹ' לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי. כְּמָה דְּאִתְמַר כְּדֵין פָּגִים לֵיהּ פְּגִימוּ. אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא, מַהוּ בְּגַפּוֹ. תְּנִינָן,

כְּתַרְגּוּמוֹ, בִּלְחוֹדוֹי. יֵאוֹת הוּא. אֲבָל הָא תְּנִינָן, כָּל עָלְמָא, לָא קָאִים, אֶלָּא עַל גַּפָּא חָדָא, דִּילְוָיָתָן.

וְרָזָא דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימָא דְּכַר וְנוּקְבָא, דִּדְכַר וְנוּקְבָא בָּרָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָל מַה דְּאִזְלִין, עָלְמָא מְזַדְעַזְעָ, וְאִלְמָלֵא דְּסָרֵס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכוּרָא, וְצָנֵן יַת נוּקְבָא, הֲווֹ מְטַשְׁטְשִׁין עָלְמָא. וְעַל דָּא לָא עַבְדִין תּוֹלָדִין, (דבר אחר ומאן דלא עביד תולדין בגפו) אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא, תְּחוֹת הַהוּא גַּפָּא, דְּלָא עָבִיד תּוֹלָדִין עָאל. וְהוֹאִיל וְכֵן, בְּגַפּוֹ יֵצֵא, לְתַמָּן אִתְדַּחָא, וְלָא עָאל לְפַרְגּוֹדָא כְּלָל, וְאִתְדַּחָא וְאִטְרִיד מֵהַהוּא עָלְמָא. בְּגַפּוֹ יֵצֵא, בְּגַפּוֹ יֵצֵא וַדַּאי.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (ויקרא כ׳:כ׳) עֲרִירִים יָמוּתוּ, עֲרִירִים (כתיב) כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא. בְּרָזָא דְּדְכוּרָא עָאל, וּבְרָזָא דְּנוּקְבָא יְפוּק. עָאל בְּהַאי, וְיָפוּק בְּהַאי. וְהַאי אִיהוּ אָתָר, דְּקָא אִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי דְּיֵעוֹל קְמֵיהּ, מַאן דְּמְסָרֵס גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, מִן קָרְבָּנָא. דְּלָא הֲווֹ מְקָרְבִין קְמֵיהּ סְרוּסָא, וְאַפִּיקוּ לֵיהּ, דְּלָא יִתְקָרֵב לְקֳמֵיהּ, וּפָקִיד וְאָמַר, (ויקרא כ״ב:כ״ד) וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ. וְכֵן לְדָרֵי דָּרִין אָסִיר לְסָרוּסֵי בְּרָיָין, דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא. דְּהָא כָּל סְרוּסָא, דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ.

וְאִי אִיהוּ אִשְׁתַּדַּל, וְנָסִיב אִיתְּתָא, וְלָא עָבִיד תּוֹלָדִין, וְלָא בָּעָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ אִיתְּתָא, אוֹ אִי הִיא לָא בָּעָאת, וְעָאל לְהַהוּא עָלְמָא, בְּלָא תּוֹלָדִין, מַה כְּתִיב. אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא, וְלֹא אַשְׁגְּחוּ לְפִלַּע יְדוֹי דְּמָארֵיהוֹן, וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, אִיהוּ יֵעוֹל בְּגַוֵּי דְּדְכוּרָא, וְאִיהִי בְּנוּקְבָא. בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא כְּמָה דְּאִתְּמַר, כֻּלָּא עַל תְּקוּנֵיהּ.

אִם אָדְנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה, כְּמָה דְּאִתְּמַר, אִם אֲדָנָיו, דָּא אִיהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה, מֵהָכָא, דְּלָאו בְּרִשׁוּתָא דְּבַר נָשׁ קַיְימָא לְמֵיסַב אִתְּתָא. אֶלָּא (כלא משלי ט״ז:י״א פלס מאזני משפט יי׳) כֻּלָּא בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת. יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה, דְּהָא לָאו בְּרִשׁוּתֵיהּ אִיהוּ. וּמַאן אִיהִי. הַהִיא דְּלָאו דִּילֵיהּ, וְלָא אִזְדַּמְנַת לְגַבֵּיהּ, וּמַאן אִיהִי. הַהִיא דַּהֲוַת זְמִינָא לְאַחֲרָא, וְאַקְדִּים הַאי בְּרַחֲמֵי, וְנָטִיל לָהּ, דָּא אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ, דְּלָא אִתְחֲזִיאַת לֵיהּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי מֵרָחִיק, וְחָמֵי לְהַהִיא אִתְּתָא, דִּזְמִינַת לְאַפָּקָא תּוֹלָדִין בְּעָלְמָא. אַקְדִּים הַאי בְּרַחֲמֵי, וְאִתְיְיהִיבַת לֵיהּ, וְעָבִיד אִיבִּין, וְזָרַע זַרְעָא, בְּאִתְּתָא (ס"א בגנתא) דְּלָאו דִּילֵיהּ, בְּגִין כָּךְ, הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ, וְהוּא יֵצֵא בְּגַפּוֹ. אִי עַנְיָיא מִסְכְּנָא, כַּמָּה אִשְׁתַּדַּל בְּרִיקָנְיָא, לָאָה וְאִשְׁתַּדַּל לְמֶעְבַּד פֵּירִין, בְּגִנְתָּא דְּלָאו אִיהִי דִּילֵיהּ, וְנָפַק בְּרִיקָנְיָא.

סָבָא סָבָא, בְּעִדְנִין (נ"א בעניינין) אִלֵּין, לָא הֲוֵית בְּרַגְלִיךְ דְּחֵי לְתַרְעָא, כְּמַאן דְּשָׁכִיב בְּאַרְעָא בְּלָא תּוּקְפָּא, דְּהָא אִתְחֲלַשׁ וּמֵחְלְשָׁא סַגֵּי, דְּלָא יָכִיל, דְּחֵי בְּרַגְלוֹי. אִתְתַּקַּף סָבָא,

וְלָא תִּדְחַל. הָא עַנְיָיא מִסְכְּנָא, דְּאִשְׁתַּדַּל בְּרֵיקָנָיָא, אֵימָא אֲמַאי. אִי בְּגִין דְּזַרַע בְּגִנְתָּא אַחֲרָא דְּלָאו דִּילֵיהּ, יֵאוֹת. אִי הָכִי (ס"א אבל הכא) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ הַהוּא גִּנְתָּא לְמַזְרַע בָּהּ, דְּהָא אִיהוּ לָא נָטִיל לָהּ.

אֶלָּא תָּא חֲזֵי כָּל מִלִּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד כֻּלְּהוּ בְּדִינָא אִינּוּן וְלָא הֲווֹ מִלָּה בְּרֵיקָנָיָא הָאי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לֵיהּ אִתְּתָא וְעָבַד בָּהּ פֵּירִין וְאִיבִּין לָאו הָאי כְּשְׁאָר בְּנֵי גַלְגּוּלָא וְלָא דָּמֵי מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּהָאי עָלְמָא לְאַסְגָּאָה אִילָנָא (ס"א ולא יכיל) לְמָאן דְּלָא בָּעָא לְאַסְגָּאָה וּלְאִשְׁתְּדָלָא וְאַעֲקַר וְאַפֵּיל טַרְפִּין דְּאִילָנָא וְאַזְעַר אִיבָּא דִּילֵיהּ.

הַאי דַּאֲדָנָיו יָהִיב לֵיהּ אִתְּתָא, בְּגִין לְמֶעְבַּד אִיבִּין, הָא אִשְׁתַּדַּל בְּקַדְמִיתָא בְּגִין לְאַסְגָּאָה אִילָנָא, וְלָא יָכִיל. זַכְיָין כָּל כַּךְ לֵית לֵיהּ, (ס"א דבנין גם כן לית ליה) דְּאִי הֲוָה זַכָּאָה כְּדְקָא יֵאוֹת, לָא הֲוָה תָּב בְּגַלְגּוּלָא, (כאבנא בקוספיתא) דְּהָא כְּתִיב, (ישעיהו נ"ו:ה') וְנָתַתִּי לָכֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת. וְהַשְׁתָּא דְּלָא זָכָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי, דְּהָא אִשְׁתַּדַּל וְלָא יָכִיל, הַאי, אֲדוֹנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכֵיוָן דְּחָס עָלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיָהַב לֵיהּ בַּרְחֲמֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּבֵּי מְדִידֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְנָטִיל מַה דְּגָרַע הַהוּא מַבּוּעָא, וּבְגִין כָּךְ, הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ, וּלְבַתַּר יֵיתוּב, וְיִשְׁתַּדַּל עַל גַּרְמֵיהּ, לְאַשְׁלוּמֵי גַּרְעוֹנֵיהּ. עַד הָכָא רָזָא דִּקְרָא.

סָבָא סָבָא, אַתְּ אֱמַרְתְּ עַל דָּא, דִּבְרֵיקָנָיָא אִשְׁתַּדַּל, וְלָא אַשְׁגַּחְתְּ עָלָךְ, דִּבְרֵיקָנָיָא אַתְּ אָזִיל בְּמָה דַּאֲמַרְתְּ, דְּהָא קְרָא רָדִיף אֲבַתְרָךְ, דְּסָתִיר כָּל בִּנְיָינָא דְּבָנִית עַד הַשְׁתָּא, וְאַת חָשִׁיב דְּאַנְתְּ מְשַׁטְּטָא יַמָּא לְרְעוּתָךְ. וּמַאי אִיהוּ. דִּכְתִיב, וְאִם אָמוֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְגוֹ'.

אִי סָבָא סָבָא, לְאֵי חֵילָא, מַה תַּעֲבִיד, חָשְׁבִּתְּ דְּלָא לִיהֲוֵי מַאן דְּרָדִיף אֲבַתְרָךְ, הָא הַאי קְרָא רָדִיף אֲבַתְרָךְ, וְנָפִיק מִבָּתַר כֻּתָּלָא, כְּאַיָּלָה בְּחַקְלָא, מְדַלֵּג דִּלּוּגִין אֲבַתְרָךְ, תְּלֵיסַר דִּילּוּגִין דָּלִיג אֲבַתְרָךְ וְאַדְבִּיק לָךְ, מַה תַּעְבִּיד סָבָא. הַשְׁתָּא אִית לָךְ לְאִתְגַּבְּרָא בְּחֵילָךְ. דְּהָא גִּיבָּר תַּקִּיף הֲוֵית עַד יוֹמָא. סָבָא סָבָא, הֲוֵי דָּכִיר יוֹמָא (צ"ז ע"ב) דְּתַלְגָּא, כַּד זַרְעָנָא פּוֹלִין, וַהֲוו כַּמָּה גּוּבְרִין בְּנֵי חֵילָא, לָקֳבָלָךְ, וְאַנְתְּ בִּלְחוֹדָךְ, נָצַחְתְּ תְּלֵיסַר גַּבְרִין תַּקִּיפִין, בְּנֵי חֵילָא, דְּכָל חַד מִנַּיְיהוּ קָטִיל אַרְיָא, עַד לָא יֵיכוּל.

אִי לְאִינּוּן תְּלֵיסַר גּוּבְרִין נָצַחְתְּ, הָנֵי תְּלֵיסַר דִּלֵּית בְּהוּ חֵילָא, אֶלָּא מִלִּין, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר יֹאמַר כְּתִיב. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרְחֵיהּ לְמֶעְבַּד דִּינָא לְכֹלָּא. כַּד מָטָא זִמְנָא דְּהַאי אִתְּתָא לְאַשְׁכְּחָא בַּר זוּגֵיהּ מַה עָבִיד קָטִיל לְדֵין, וְנָטִיל לָהּ הַהוּא בַּר זוּגָא, וְאִיהוּ נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא בִּלְחוֹדוֹי יְחִידָאָה.

וְאִם אָמֹר יֹאמַר, הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא כִּפְשָׁטֵיהּ דִּקְרָא. וְאִם אָמֹר, בְּשֵׁירוּתָא דְּשִׁית שְׁנִין, יֹאמַר, בְּסוֹפָא דְּשִׁית שְׁנִין, עַד לָא יֵעוּל שְׁבִיעָאָה, דְּהָא אִי אָמַר, כַּד אִיהוּ אֶפִּילּוּ בְּיוֹמָא חַד מִשְּׁבִיעָאָה, מִלּוֹי בְּטֵלִין. מַאי טַעְמָא. הָעֶבֶד כְּתִיב, בְּעוֹד דְּאִיהוּ עֶבֶד, בְּשַׁתָּא שְׁתִיתָאָה. אָמַר בְּשֵׁירוּתָא דְּשִׁית שְׁנִין, וְלָא אָמַר בְּסוֹפָא דְּשִׁית שְׁנִין, לָאו כְּלוּם הוּא, וּבְגִין כַּךְ, תְּרֵי זִמְנֵי אָמֹר יֹאמַר.

וְהָכָא, בְּעוֹד דְּאִיהוּ בְּהַאי אִתְּתָא, אַסְגֵּי (ויקרא רמ"ד ע"א) צְלוֹתִין וּבָעוּתִין בְּכָל יוֹמָא, לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּהֲוָה שֵׁירוּתָא בְּרַחֲמֵי, הָכִי הוּא סוֹפָא בְּרַחֲמֵי, וְדָא הוּא אָמֹר יֹאמַר. אֱמוֹר בְּקַדְמֵיתָא, כַּד אַקְדִּים בְּרַחֲמֵי. יֹאמַר בְּסוֹפָא וְיִתְקַבֵּל בְּרַחֲמֵי. וּמַה יֹּאמַר. אָהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנִי, דְּבָגִין דָּא, וּבִסְגִיאוּ דְּצְלוֹתִין, רָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אַתְקִין עוֹבָדוֹי, וְאָמַר אָהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנָי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל לֵיהּ, בְּהַהוּא תִּיּוּבְתָּא, וּבְאִינּוּן סְגִיאוּ דְּצְלוֹתִין.

מַה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה דְּהֲוָה זַמִּין לְאַהֲדָּרָא לֵיהּ בְּגַלְגּוּלָא, וּלְמִסְבַּל עוֹנָשִׁין בְּהַאי עָלְמָא, עַל מַה דְּעָבַד, לָא אַהֲדָּר לֵיהּ לְהַאי עָלְמָא. וּמָה עָבִיד, קָרִיב לֵיהּ לְבֵי דִּינָא דְּמִתְיִבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְדַיְינִין לֵיהּ, וּמַסְרִין לֵיהּ לְבֵי מַלְקִיּוּתָא, וְאַרְשִׁים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֵיךְ אִתְמְסַר לְבֵי עוֹנְשָׁא, וּפָגִים לֵיהּ, לְמֶהֱוֵי תְּחוֹת שֶׁלְטָנֵיהּ דְּעָרְלָה, (נ"א ופקיד ליה למהר תחות שולטנא דיובלא) עַד זְמַן יְדִיעָא, וּבָתַר פָּרִיק לֵיהּ.

אִי בְּהַהוּא זִמְנָא דְּקָא עַבְדִין לֵיהּ פְּגִימוּ, אִי מָטָא יוֹבְלָא, אֶפִּילּוּ יוֹמָא חַד לְיוֹבְלָא, אִתְחֲשָׁב כְּמָה דְּאִשְׁכַּח זִמְנָא עַד יוֹבְלָא, הָכִי אִתְעַנַּשׁ וְלָא יַתִּיר. אָתָא יוֹבְלָא, וַאֲפְרוּק, וְעָאלִין לֵיהּ גּוֹ פַּרְגּוֹדָא. עַד הָכָא. אַסְתִּים עֵינוֹי הַהוּא סָבָא, רְגָעָא חֲדָא.

פָּתַח וְאָמַר, (מיכה ו׳:ב׳) שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ׳ וְהָאֵיתָנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ כִּי רִיב לַיְיָ׳ עִם עַמּוֹ וְגוֹ׳. אִי סָבָא, עַד הַשְׁתָּא הֲוֵית בְּעֶמְקֵי יַמָּא, וְהַשְׁתָּא דְּלַגְתְּ בְּטוּרִין תַּקִּיפִין, לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָבָא. אֶלָּא וַדַּאי עַד כְּעָן, בְּיַמָּא תַּקִּיפָא אַנְתְּ, אֲבָל עַד דְּאַזְלַת בְּעֶמְקֵי יַמָּא, פָּגַעְתְּ בְּאִינּוּן טוּרִין תַּקִּיפִין, דִּי בְּגוֹ יַמָּא, וְאִעֲרַעְתְּ בָּהּוּ. הַשְׁתָּא אִית לָךְ לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּעֶמְקֵי יַמָּא, וּבְהַנְהוּ טוּרִין.

סָבָא לָאֵי חֵילָא, מַאן יָהֲבָךְ בְּדָא, הֲוֵית בִּשְׁלָם, וּבָעֵית לְכָל הַאי, אַנְתְּ עַבְדַת, אַנְתְּ סָבִיל. הַשְׁתָּא לֵית לָךְ, אֶלָּא לְאַגָּחָא קְרָבָא, וּלְנַצָּחָא כֻּלָּא, וְלָא לְמֶהֱדַר לַאֲחוֹרָא. אִתְקַף בְּחֵילָךְ, חֲגוֹר חַרְצָךְ, וְלָא תִּדְחַל, לְתַבְרָא הָנֵי טוּרִין, דְּלָא יִתְתַּקְפוּן לְגַבָּךְ. אֵימָא לוֹן, טוּרִין רַמָּאִין, טוּרִין תַּקִּיפִין, הֵיךְ אַתּוּן מִתְתַּקְפִין.

תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבֵי, חַד כְּתִיב, (מיכה ו׳:א׳) קוּם רִיב אֶת הֶהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ. וְחַד כְּתִיב, שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ׳. אֶלָּא אִית טוּרִין, וְאִית טוּרִין. אִית טוּרִין, דְּאִינּוּן

טוּרִין (ג' ע"א) רָמְאִין לְעֵילָּא לְעֵילָּא, לְאִלֵּין כְּתִיב, שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ'. וְאִית הָרִים, דְּאִינּוּן טוּרִין תַּתָּאִין לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ, לְאִלֵּין כְּתִיב, קוּם רִיב אֶת הֶהָרִים. דְּהָא רָדִיף מָצוּתִין, (תיקונין נ"ג) אִית לְגַבַּייְהוּ. וְעַל דָּא אִית טוּרִין וְאִית טוּרִין.

וְאִי תֵּימָא, סָבָא, הָא כְּתִיב וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת, אִלֵּין גִּבְעוֹת כָּל (ק"ב ע"ב, קכ"ט ע"ב) אִינּוּן דְּלְתַתָּא, וְהַשְׁתָּא אַנְתְּ עָבִיד לוֹן הָרִים. אֶלָּא הָכִי הוּא, לְגַבֵּי אִינּוּן טוּרִין רָמְאִין, אִקְרוּן גִּבְעוֹת. כַּד אִינּוּן בִּלְחוֹדַיְיהוּ אִינּוּן הָרִים אִקְרוּן.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וְהָאֵיתָנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ, כֵּיוָן דִּכְתִיב שִׁמְעוּ הָרִים, מַאן אִינּוּן הָרִים, וּמַאן אִינּוּן אֵיתָנִים. אֶלָּא, הָרִים וְאֵיתָנִים כֻּלְּהוּ חַד. אֲבָל אִינּוּן תְּלַת עִלָּאִין לְעֵילָּא עַל רֵישַׁיְיהוּ. וְאִינּוּן תְּלַת לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ. וְכֻלְּהוּ חַד. הָרִים לְעֵילָּא, וְעַלַּיְיהוּ אָמַר דָּוִד (תהילים קכ"א:א') אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּלַת קַדְמָאֵי. וְהָאֵיתָנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ, אִלֵּין אִינּוּן תְּלַת בַּתְרָאֵי, לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ, תְּרֵי סַמְכֵי בֵּיתָא, וְחַד חֻדְוָה דְּבֵיתָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן מוֹסְדֵי אֶרֶץ. אֵיתָנִים אִינּוּן, וְאֵיתָנִים אִקְרוּן.

סָבָא סָבָא, הָא יָדַעְתְּ, מַאן דְּאַגַּח קְרָבָא, אִי לָא יָדַע לְאִסְתַּמְּרָא, לָא יִנְצַח קְרָבִין, אִצְטְרִיךְ לְמָחָאָה בִּידֵיהּ, וּלְאִסְתַּמְּרָא בְּרַעְיוֹנֵיהּ, מַה דְּיהֵא חָשִׁיב אַחֲרָא, דְּיהֵא חָשִׁיב אִיהוּ, וְיַד יְמִינָא זְמִינָא תְּדִיר לְמָחָאָה. וּמַחֲשָׁבוֹי וִידָא שְׂמָאלִית, זְמִינָא תְּדִיר לְקַבְּלָא וּלְאִסְתַּמְּרָא, וִימִינָא כֹּלָּא.

הַשְׁתָּא אָמַרְתְּ וְהָאֵיתָנִים, אֵיתָנִים אִינּוּן לְתַתָּא, וְהָרִים לְעֵילָּא. אִסְתַּמַּר סָבָא, דְּהָא רַעְיוֹנָא אַחֲרָא לְקָבְלֵהּ, דִּכְתִיב, (תהילים פ"ט:א') מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי. וְדָא אִיהוּ אַבְרָהָם סָבָא, וְאִקְרֵי אֵיתָן, וְאִי אַבְרָהָם אִיהוּ אֵיתָן, יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֵיתָנִים אִקְרוּן. קוּם סָבָא, דְּהָא יַדְעְתְּ רַעְיוֹנָא דָּא הֲוֵי מָחֵי לְרַעְיוֹנָךְ.

(במדבר כ"ד:כ"א) וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. אֵיתָן: דָּא (קי"ט ע"ב, בלק י"ד ע"א) בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וְהַיְינוּ, (בראשית מה) הַבֹּקֶר אוֹר. דָּא עַמּוּדָא, דְּכָל עָלְמָא קַיְימָא עָלֵיהּ, וּנְהִירוּ דִּילֵיהּ מֵאַבְרָהָם יָרִית. נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן אִקְרֵי. אִי סָבָא סָבָא, הָא רַעְיוֹנָא אַחֲרָא לָקֳבְלָךְ, וְלָא יָדַעְתְּ לְאִסְתַּמְּרָא, הֵיכִי מַגִּיחִין קְרָבָא. סָבָא, אָן הוּא תּוּקְפָּא דִּילָךְ, וַדַּאי (קהלת ט':י"א) לא לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה.

כְּתִיב מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי, וּכְתִיב מַשְׂכִּיל לְדָוִד, דָּא נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ תּוּרְגְּמָן לְדָוִד, לְאוֹדָעָא לֵיהּ, מֵאִינּוּן מִלִּין סְתִימִין עִלָּאִין. אִי מַשְׂכִּיל אִיהוּ נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן. אֵיתָן הָאֶזְרָחִי אַבְרָהָם, אִיהוּ לְעֵילָּא וַדַּאי, הָא יְדַעְנָא. וְאַף עַל גַּב דַּאֲנָא סָבָא, עַל רַעְיוֹנָא דָּא מָחֵינָא. אֵיתָן הָאֶזְרָחִי, תְּרִין דַּרְגִּין אִינּוּן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, בֹּקֶר אוֹר. אוֹר, הוּא אַבְרָהָם.

(ויקרא ו' ע"א, כ"ב ע"ב) בֹּקֶר הוּא נָהָר. אוֹף הָכִי, אִיתָן הָאֶזְרָחִי, אֶזְרָח, הוּא אַבְרָהָם. אִיתָן, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דָּא הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן.

הַשְׁתָּא סָבָא, קוּם קָאִים עַל רְתִיכָךְ, דְּהַשְׁתָּא תִּנְפּוֹל וְלָא תִּיכוּל לְמֵיקָם. הָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, אָתֵי בְּחֵילוֹי וּרְתִיכוֹי וְגַבְרוֹי וּפָרָשׁוֹי, וְאָתֵי לָקֳבְלָךְ, קוּם פּוּק מִן חַקְלָא, דְּלָא יִשְׁכַּח לָךְ תַּמָּן. כְּתִיב (מלכים א ח׳:ב׳) וַיִּקָּהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים בֶּחָג וְגוֹ'. יֶרַח דְּאִתְּיְלִידוּ בֵּיהּ הָאֵיתָנִים, וּמַאן אִינּוּן. אֲבָהָן, וְאִינּוּן אִיתָנֵי עוֹלָם. וַיֶּרַח דָּא, אִיהוּ תִּשְׁרֵי. דְּאַלְפָּא בֵּיתָא אַהְדַּר לְמַפְרָעַ מִתְּתָא לְעֵילָּא.

וְתוּ מִמַּיְלָךְ, יְאוֹת דְּתִפּוֹק מִן חַקְלָא, וְלָא תִּשְׁתְּכַח תַּמָּן. אִילּוּ כְּתִיב מַשְׂכִּיל אִיתָן הָאֶזְרָחִי כִּדְקָאֲמַרְתְּ. הַשְׁתָּא דִּכְתִיב מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי. לֵית קָרֶבָךְ כְּלוּם, וְתִפּוֹק מִן חַקְלָא, בְּעַל כָּרְחָךְ וְלָא תִּתְחֲזֵי תַּמָּן.

אִי סָבָא עַנְיָא מִסְכְּנָא, הֵיכִי תֵּפּוֹק. אִי הָכִי, יִנְצְחוּן לָךְ וְתַעֲרוֹק מִן חַקְלָא, כָּל בְּנֵי עָלְמָא יִרְדְּפוּן אֲבַתְרָךְ, וְלֵית לָךְ אֲנָפִין לְאִתְחֲזָאָה קָמֵי בַּר נָשׁ לְעָלְמִין. הָכָא אוֹמֵינָא, דְּלָא אִפּוֹק מִן חַקְלָא, וְהָכָא אִתְחֲזֵי אֲנָפִין בַּאֲנָפִין בִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְגוּבְרִין וּפָרָשִׁין וּרְתִיכִין דִּילֵיהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְסַיְּיעַ לָךְ סָבָא, דְּהָא לָאֵי חֵילָא אֲנָתְּ. קוּם סָבָא אִתְגַּבָּר בְּחֵילָךְ וְאִתְתַּקַּף, דְּעַד יוֹמָא דָּא הֲוֵית גִּיבָּר תַּקִּיף בְּגוּבְרִין.

פְּתַח וְאָמַר, מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי. אֵלּוּ כְּתִיב מַשְׂכִּיל לְדָוִד, כִּדְקָאֲמַרְתְּ, אֲבָל מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן, אִית מַשְׂכִּיל וְאִית מַשְׂכִּיל. אִית מַשְׂכִּיל לְעֵילָּא, וְאִית מַשְׂכִּיל (בראשית ט"ז ע"ב) לְתַתָּא. מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן בְּזִמְנָא דְּהַהוּא נָהָר, קָם בְּתִאוּבְתָּא כָּל שַׁיְיפִין חֲדָאן וּמִתְחַבְּרָן לְגַבֵּיהּ, וְאִי הוּא סָלִיק, עַד דְּמוֹחָא עִלָּאָה אִתְפַּיַּיס לְגַבֵּיהּ, וְחַדֵּי לְקֳבְלֵיהּ. וּכְדֵין מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי, מַשְׂכִּיל לֵיהּ, וְאוֹדַע לֵיהּ עַל יְדָא דְּאַבְרָהָם (ס"א על ידוי דאברהם) רְחִימוֹ, כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, וְהַהוּא מוֹחָא עִלָּאָה מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן. וְכַד דָּוִד מַלְכָּא, אִתְתַּקַּן בְּתִיאוּבְתָּא לְגַבֵּיהּ, אִיהוּ מַשְׂכִּיל לְדָוִד. כְּמָה דְּהָווּ מוֹחָא עִלָּאָה, מַשְׂכִּיל לֵיהּ. וְעַל דָּא, אִית מַשְׂכִּיל, וְאִית מַשְׂכִּיל. (אית משכיל).

בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים, דְּאִתְּיְלִידוּ בָּהָא יֶרַח אֵיתָנִים, בִּנְיָנָא לְתַתָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְּיְלִידוּ בֵּיהּ הָרִים וְאֵיתָנִים. הָרִים סְתִימִין. אֵיתָנִים: יַרְכִין תַּקִּיפִין כְּנָחָשָׁא, וְהַהוּא אֵיתָן בֵּינַיְיהוּ.

קוּם סָבָא, הֲוֵי מָחֵי לְכָל סִטְרִין, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק מֹשֶׁה לְקַבְלָא אוֹרַיְיתָא, מָסַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שִׁבְעִין מַפְתְּחָן דְּאוֹרַיְיתָא. כַּד מָטָא לְתִשְׁעָה (ושיתין) וְחַמְשִׁין, הֲוָה חַד מַפְתְּחָא גָּנִיז וְסָתִים, דְּלָא הֲוָה מָסַר לֵיהּ, אִתְחַנָּן לְקַמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, מֹשֶׁה, כָּל מַפְתְּחָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּהַאי מַפְתְּחָא תַּלְיָין. אָמַר לְקַמֵּיהּ, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, מַה שְׁמֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אֵיתָן. וְכָל אִינּוּן

אִיתָנִים בֵּיהּ תַּלְיָין, וּבֵיהּ קַיְימָן לְבַר מִגּוֹפָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אִיהוּ. אוֹדַע לֵיהּ, וּמַשְׂכִּיל לֵיהּ, אִיהוּ עִקָּרָא וּמַפְתְּחָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

וְכַד אִתְתַּקַּנַת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לְגַבֵּיהּ, עִיקָּרָא דְּהֵיכָלָא הוּא מַפְתְּחָא (בראשית ל"ז ע"ב) דִּילָהּ, (לגביה) וַדַּאי כְּדֵין מַשְׂכִּיל לְדָוִד. וּמִגּוֹ (קי"ח ע"ב) דְּיָרְתָא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, (לגביה) אַתְוָון לְמַפְרֵעַ. עַל דָּא אִקְרֵי תִּשְׁרֵ"י תש"ר אִיהוּ, אֲבָל בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא חָתִים בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָת דִּשְׁמֵיהּ י'. בַּמִּזְבֵּחַ, חָתִים בֵּיהּ ה', הָרְשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ. אָתַת דְּבוֹרָה, וְחָתִים בֵּיהּ ו', וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שופטים ה׳:א׳) וַתְּשַׁר דְּבוֹרָה. וּבַאֲתַר דָּא, חָתִימוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאַחְתִים בֵּיהּ.

וְהַהוּא מַפְתְּחָא, כַּד פַּתְחָא בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, בָּעֵינָן לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לֵיהּ, וְדָא אִיהוּ (מ"ז ע"ב) תַּנְיָא, אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ, בָּרְייְתָא לְבַר מִגּוֹפָא. אֵיתָנִים: אֵינוּן תַּנָּאִים. עַמּוּדִים סַמְכִין, לְבַר מִגּוֹפָא. הַשְׁתָּא אִית לְאוֹדָעָא מִלָּה, בְּזִמְנָא דְּאִלֵּין לְגַבֵּי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, אִקְרוּן אֵיתָנִים. לְגַבֵּי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, אִקְרוּן תַּנָּאִים. אֵיתָן, לְגַבֵּי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. תַּנְיָא, לְגַבֵּי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְכֹלָּא כַּדְקָא יָאוֹת.

חַבְרַיָּיא, הָא אֲנָא בְּחַקְלָא. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְגוּבְרִין תַּקִּיפִין דִּילֵיהּ. יְיתֵי וְיִשְׁכַּח חַד סָבָא, לָאֵי בְּחֵילָא, תַּקִּיף גִּיבָּר, נָצַח קְרָבִין. הָא יְדַעְנָא דְּאָתָא, וְקַיְימָא לְבָתַר טִינָרָא דְּחַקְלָא, וְהוּא אַשְׁגַּח בִּי, וְהֵיךְ גְּבוּרְתִי קַיְימָא בְּחַקְלָא, בִּלְחוֹדוֹי אַשְׁגַּח, דְּאִיהוּ אִישׁ שָׁלוֹם, מָאֲרֵיהּ דִּשְׁלָמָא, וְאָזַל לֵיהּ. הַשְׁתָּא סָבָא, גְּבוּרְתְּךָ עָלָךְ, וְאַנְתְּ בִּלְחוֹדָךְ בְּחַקְלָא, תּוּב לְאָתְרָךְ. וְשָׁארִי זִינָךְ מֵעָלָךְ.

(ד"א כמאן דנפיק מן חקלא) (מיכה ו׳:ב׳) שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ' וְהָאֵתָנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ. שִׁמְעוּ הָרִים כְּדְקַאמְרַן. וְהָאֵיתָנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ, מוֹסְדֵי אֶרֶץ וַדַּאי, דְּהָא מְנַיְיהוּ אִתְּזַן, וּמְנַיְיהוּ קַבִּיל כָּל יוֹמָא, וְאִינּוּן מוֹסְדֵי אֶרֶץ.

(מיכה ו׳:ב׳) כִּי רִיב לַה' עִם עַמּוֹ, מַאן הוּא דְּיֵיכִיל לְמֵיקַם בְּרִיב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (כל שכן) בְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אָמַר לְאִלֵּין, שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב ה', דָּא אִיהוּ מָצוּתָא חָדָא. קוּם רִיב אֶת הֶהָרִים, מָצוּתָא תִּנְיָינָא. דְּנָצַח בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אִלֵּין רִיבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אִינּוּן תּוֹכָחוֹת, כֻּלְּהוּ כְּאַבָּא דְּאוֹכַח לִבְרִיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, בְּשַׂעֲתָא דְּבָעָא לְנַצָּחָא בַּהֲדֵיהּ, מַה כְּתִיב, (הושע י״ב:ג׳) וְרִיב לַיְיָ' עִם יְהוּדָה וְלִפְקוֹד עַל יַעֲקֹב. מָה רִיב אִיהוּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (הושע י״ב:ד׳) בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו. עַל הַאי מִלָּה אָתָא תּוֹכָחָה, וְכָל אִינּוּן רִיבוֹת. וְכִי לָאו מִלָּה רַבְרְבָא אִיהוּ, בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו וְגוֹ'. הַאי לָאו מִלָּה זְעִירָא אִיהוּ, מַאי דְּעָבִיד בַּבֶּטֶן. וְכִי עוֹקְבָא עָבִיד בַּבֶּטֶן, אִין וַדַּאי.

ס"א (נ"א והא אתמר) (אבל) בְּכֹלָּא, דְּחָה יַעֲקֹב לְעֵשָׂו אָחוּי, בְּגִין דְּלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא כְּלַל. עֵשָׂו לָא הִתְרַעֵם אֶלָּא מֵחָד דְּאִינּוּן תְּרִין, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ז:ל"ו) וַיֹּאמֶר הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם. פַּעֲמַיִם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי זֶה. אֶלָּא, חַד דְּאָקִישׁ לִתְרִין. חַד דְּנָפַק לְתְרִין. וּמַאי נִיהוּ. בְּכֹרָתִי אִתְהַפְּכוּ אַתְוָון, וַהֲוָה בִּרְכָתִי. זֶה פַּעֲמַיִם: חַד, דְּאִתְקַשׁ לִתְרִין.

וְלָא יָדַע עֵשָׂו מַה דְּעָבַד לֵיהּ בַּבֶּטֶן, אֲבָל רַב מְמָנָא דִּילֵיהּ יָדַע הֲוָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְגִּישׁ שְׁמַיָּא וחיילַיְיהוּ לְקָלָא דָּא, דְּהָא בְּרָכָה וּבְכוֹרָה לָא תְּבַע מְמָנָא דִּילֵיהּ, וְלָא אָמַר. דְּהָא בְּרָכָה הֲוָה לֵיהּ לְמִתְבַּע, וְלָא תְּבַע. אָחוּהָ הָא תְּבַע וַדַּאי, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:ז') וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם וְלָא בָּעָא יַעֲקֹב לְמֵיהַב לֵיהּ לְמֵיכַל, עַד דְּנָטַל מִנֵּיהּ בְּכוֹרָתָא דִּילֵיהּ. מַאי בְּכוֹרָה נָטַל מִנֵּיהּ, הַבְּכוֹרָה דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. בְּכֹרָה חָסֵר ו'. כְּדֵין עָקַב אֶת אָחִיו, וַדַּאי דְּעָבַד לֵיהּ עוּקְבָא, וְאַרְמֵי לֵיהּ לַאֲחוֹרָא. מַאי אֲחוֹרָא. אַקְדִּים לֵיהּ, דְּיִפּוּק בְּקַדְמֵיתָא לְהַאי עָלְמָא. אָמַר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו, טוֹל אַתָּה הַאי עָלְמָא בְּקַדְמֵיתָא, וַאֲנָא לְבָתַר.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ה:כ"ו) וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו. מַאי בַּעֲקֵב עֵשָׂו. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּהַוָה אָחִיד יְדֵיהּ בְּרַגְלֵיהּ, לָאו הָכִי. אֶלָּא, יָדוֹ אֹחֶזֶת בְּמַאן דְּהַהוּא דְּהַוָה עָקֵב, וּמַנּוֹ עֵשָׂו. דְּהָא עֵשָׂו עָקֵב אִקָּרֵי, מִשַּׁעֲתָא דְּעָקַב לֵיהּ לְאָחוּי, וּמִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא עָקֵב קָרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (בראשית ג':ט"ו) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. אַנְתְּ דְּאִקָּרֵי עָקֵב, תְּשׁוּפֶנּוּ בְּקַדְמֵיתָא. וּלְבַסּוֹף הוּא דְּיִמְחֵי רֵישָׁךְ מֵעָלָךְ. וּמַנּוֹ. סָמָאֵ"ל. דְּאִיהוּ רֵישָׁא דְּחִוְיָא, דְּמָחֵי בְּהַאי עָלְמָא.

וְעַל דָּא בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו, שְׁוִי עֲלֵיהּ לְמֶהֱוֵי עָקֵב, וְנָטַל עֵשָׂו הַאי עָלְמָא בְּקַדְמֵיתָא, וְדָא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית ל"ו:ל"א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָמַר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, (משלי כ':כ"א) נַחֲלָה מְבוּהֶלֶת בָּרִאשׁוֹנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תְבוֹרָךְ, בְּסוֹף עָלְמָא.

וְעַל דָּא (הושע י"ב:ד') בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו וּבְאוֹנוֹ שָׂרָה אֶת אֱלֹהִים. מַאי וְאוֹנוֹ. הָכִי אָמְרוּ בְּחֵילָא וְתוּקְפָּא דִּילֵיהּ יֵאוֹת, אֲבָל לָאו הָכִי. בְּרִירוּ דְּמִלָּה, יַעֲקֹב דִּיוּקְנָא עִלָּאָה הֲוָה, וְגוּפָא קַדִּישָׁא. דְּלֵית גּוּפָא מִיּוֹמָא דְּהַוָה אָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּגוּפָא דְּיַעֲקֹב, וְשׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, הַהוּא שׁוּפְרֵיהּ מַמָּשׁ הֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב. וְדִיוּקְנֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דִּיוּקְנָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן מַמָּשׁ.

אָדָם הָרִאשׁוֹן, בְּשַׁעֲתָא חִוְיָא דְּאָתָא וְאִתְפַּתָּה עַל יְדוֹי, יָכִיל חִוְיָא לֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא הֲוָה תּוּקְפָּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, וְעַד כְּעָן לָא אִתְיְלִיד מַאן דְּהֲוָה תּוּקְפָּא דִּילֵיהּ. וּמַנּוֹ תּוּקְפָּא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן. דָּא שֵׁת, דְּהֲוָה בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן מַמָּשׁ, דִּכְתִיב, (בראשית ה':ג') וַיִּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. מַאי בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ. דְּהֲוָה מְהוּל. וְכַד

אַתָּא מְמָנָא דְּעֵשָׂו לְגַבֵּי דְּיַעֲקֹב, כְּבַר אִתְיְלִיד תּוּקְפָּא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ יוֹסֵף. וְזֶהוּ וּבְאוֹנוֹ שָׂרָה אֶת אֱלֹהִים. (עד כאן מצאתי)

הַאי קָלָא דְּאִתְּתָא, דְּיַכְלָא קָלָא דְּחִוְיָא לְאָחֳדָא בָּהּ, כְּכַלְבָּא בְּכַלְבְּתָא, מַאן אִיהוּ. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, דְּלֵית בְּכָל קָלִין דְּנָשִׁין דְּעָלְמָא, דְּיַכְלָא קָלָא דְּחִוְיָא לְאִתְדַּבְּקָא בָּהּ, וּלְאִתְאַחֲדָא בָּהּ, וּלְאִשְׁתַּתְּפָא בָּהּ. אֶלָּא תְּרִין נָשִׁין אִינּוּן דְּיַכְלָא קָלָא דְּחִוְיָא לְאִתְאַחֲדָא בְּהוֹן, חָדָא. הַאי דְּלָא נְטִירַת סוֹאֲבוּת נִדּוּתָהּ, וִימֵי לִבּוּנָהּ, כְּדְקָא יָאוֹת, אוֹ דְּאַקְדִּימַת יוֹמָא חָדָא לְטָבוֹל. וַחֲדָא, הַאי אִתְּתָא דְּמַאֲחֶרֶת לְבַעְלָהּ עוֹנָה דִּילָהּ לְמֶעְבַּד צַעֲרָא לְבַעְלָהּ, בַּר אִי אִיהוּ לָא חַיִּישׁ, וְלָא אַשְׁגַּח לְדָא.

אִלֵּין אִינּוּן תְּרִין נָשִׁין, דְּהָא כְּמָה דְּאַקְדִּימוּ, הָכִי אִינּוּן מְתְאַחֲרָן, לְגַבֵּי קָלָא דְּנָחָשׁ, עַד דְּאַדְבִּיק קָלָא בְּקָלָא, וּכְמָה דְּמִתְאַחֲרָן לְמֶעְבַּד צַעֲרָא לְבַעְלָהּ (בעבודה) בְּעִכּוּבָא דְּמִצְוָה, הָכִי אַקְדִּים קָלָא דְּנָחָשׁ, לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַהִיא קָלָא דְּאִתְּתָא. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּרִין נָשִׁין, דְּקָלָא דְּנָחָשׁ אָחִיד בְּקָלָא דִּלְהוֹן, כְּכַלְבָּא בְּכַלְבְּתָא, סְאוּבְתָּא בָּתַר סְאוּבְתָּא, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ.

וְאִם תֹּאמַר, מָה אִיכְפַּת לָן, אִי אָחִיד קָלָא בְּקָלָא, אִי לֹא אָחִיד. וַוי דְּהָכִי מִתְאַבְּדָן בְּנֵי עָלְמָא בְּלֹא דַּעְתָּא. הַאי קָלָא דְּאִתְּתָא, כַּד אִתְעָרַב וְאִשְׁתְּתַף בַּהֲדֵי קָלָא דְּנָחָשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּחַיְּיבַת וּמַרְשָׁעַת נַפְקַת מִגּוֹ אֵיפָּה וּמְשַׁטְּטָא בְּעָלְמָא, אִי עַרְעַת בְּהֲנֵי תְּרִין קָלִין, קָלָא דְּנָחָשׁ, וְקָלָא דְּאִתְּתָא, וְאִתְּתָא אִתְחַמְּמַת בְּהוּ, וְאִינּוּן בָּהּ, וְכֵיוָן (ס"א דמתחממן רוחא אזלין בהדה) דְּאִתְחַמְּמַת, מִתְעַבְּדִין רוּחָא, וְאַגְלִים בַּהֲדָהּ, עַד דְּמְשַׁטְּטָא, וְעָאל בְּמָעֳהָא דְּהַאי אִתְּתָא.

וְהַאי יָנוֹקָא דְּיִלְיְדַת, כַּד אַתְאַת הַהִיא חַיְּיבְתָּא, פְּקִידַת לֵיהּ לְהַהוּא רוּחָא, דְּאִיהוּ חִבּוּרָא בִּישָׁא, קָלָא דְּנָחָשׁ, דְּמְכַשְּׁכְּשָׁא בָּהּ, וְאִיהוּ מְחַיְּיכָא בִּינּוֹקָא, עַד דְּאַתַּת הַהִיא חַיְּיבְתָּא, כְּאִתְּתָא דְּפָקִידַת בָּרָא לְאִתְּתָא אַחֲרָא, וּמְפַטְּפָטָת לֵיהּ וְחַיְּיכַת לֵיהּ, בְּפִטְפּוּטָא עַד דְּתֵיתֵי אִמֵּיהּ. כַּךְ עָבְדָא הַאי רוּחָא. וּזְמָנִין סַגִּיאִין, דְּאִיהוּ שָׁלִיחָא דְּהַהִיא חַיְּיבְתָּא, וְקַטְלָא לֵיהּ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ד׳:א׳) וּמִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ. וְלָא כְּמָה דְּאַתּוּן אֲמְרִין. אֶלָּא הַהוּא כֹּחַ דְּהַהוּא רוּחָא, וְעַל דָּא, תְּרִין זִמְנִין כְּתִיב בְּהַאי קְרָא, וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם. חַד מִלִּילִית חַיְּיבְתָּא, וְחַד מֵהַהוּא רוּחָא.

אִי סָבָא, הַשְׁתָּא אִית לָךְ רְחִימִין, וְאַתְּ מִשְׁתְּעֵי, כְּמַאן דְּלָא חָמִית אִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא, הָא כֻּלְּהוּ בִּשְׁלָמָא עִמָּךְ. הַשְׁתָּא מִכָּאן וּלְהַלְאָה, לָא אַעְדֵּי מִנַּאי מָאנֵי קְרָבָא בְּדִיל לְאַדְכָּרָא שְׁמִי.

הַהוּא חַטָּאת רוֹבֵץ, קָאִים עַל פִּתְחָא כְּכַלְבָּא. בְּזִמְנָא דְּקָלָא בַּתְרַיְיתָא, דְּיָהִיבַת אִתְּתָא, נָפִיק, אִיהוּ דָּלִיג מֵעַל פִּתְחָא וְאִתְעָרַב מִתַּמָּן, וְאָזִיל אֲבַתְרָהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁדַר חַד מַפְתְּחָא דִּילֵיהּ, וְקָלָא פַּרְחָא, וּמַפְתְּחָא אַתְיָא, וְחִוְיָא אָזַל בָּתַר קָלָא

דְּהוּא נָפִיק לְעָלְמָא, וְעַד טוּרָא דְּבָטְנָא אָזִיל, וּמְכַשְּׁכְּשָׁא, עַד עִידָּן דְּאִתְנְקִיאַת, מֵהַהוּא זוּהֲמָא, דְּנָשְׁיכִין דְּחִוְיָא בִּישָׁא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְסַבֵּב סְבוּבִין, וְעָבִיד עוֹבָדִין כַּדְקָא יָאוֹת.

וְכָל דָּא, בְּגִין דְּהַהוּא בֶּטֶן אִתְדַּחְיָא. הָא וַדַּאי, אִתְדַּחְיָא מֵהַהוּא בֶּטֶן, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא, וְאִתְדְּחֵי מִבֶּטֶן דִּלְתַתָּא, דְּשָׁאַר נְשִׁין דְּעָלְמָא דְּאַף עַל גַּב דְּעָבִיד צַעַר לָא אִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. וּמַאן בֶּטֶן אִתְיְיהִיב לֵיהּ, וְאִיהוּ שָׁלִיט עָלֵיהּ. הַהוּא בֶּטֶן דְּסוֹטָה, דִּכְתִיב, (במדבר ה׳:כ״ז) וְצָבְתָה בִטְנָהּ, בְּגִין דְּהַאי בֶּטֶן, עָבִיד בֵּיהּ נוּקְמִין לְרָעוּתֵיהּ, וְהַאי בֶּטֶן דִּילֵיהּ אִיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ בְּגִין דְּלָא אִתְדְּחֵי מִכֹּלָּא. הַשְׁתָּא רְחִימִין דִּילִי, אֲצִיתוּ. לָא חֲמֵינָא לְכוּ, וּמַלִּילְנָא לְכוּ. (קהלת א׳:ח׳) כָּל הַדְּבָרִים יְגֵעִים, לָא יָכִיל אִינִישׁ לְמַלָּלָא, אֶפִילּוּ מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא יְגֵעִים אינוּן.

כְּתִיב, (בראשית לכ) וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, וּכְתִיב וַיַּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ. וְהַהוּא יֶרֶךְ דְּרָווֹח מִיַּעֲקֹב. וְהַהוּא יֶרֶךְ בַּחֲלִישׁוּ דִּילֵיהּ (בראשית נ״א ע״ב, קמ״ד ע״א) עַד דְּאָתָא שְׁמוּאֵל. מַאי בַּחֲלִישׁוּ דְּלָא מָשִׁיךְ נְבוּאָה. כַּד אָתָא שְׁמוּאֵל, נָטַל הַהוּא יֶרֶךְ, וְסַלְקֵיהּ מֵהַהוּא אֲתָר, וְחָטַף לֵיהּ מִנֵּיהּ, וּמֵהַהוּא זִמְנָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ, וְלָא הֲוָה לֵיהּ חוּלָקָא בְּקִדּוּשָׁה כְּלָל.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא קַפַּח, וְלָא דָּחֵי לֵיהּ מִכֹּלָּא, בְּגִין דְּנָטַל שְׁמוּאֵל יֶרֶךְ דִּילֵיהּ, אֶלָּא יָהִיב לֵיהּ חוּלָקָא חָדָא. מַאי אִיהִי. יָהִיב לֵיהּ הַהוּא יֶרֶךְ וּבֶטֶן דְּסוֹטָה, חֲלַף הַהוּא יֶרֶךְ וּבֶטֶן, דְּאַעְדֵּי מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא תַּרְוַוְיִיהוּ יָהִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֶהֱוֵי אַתְרָא דְּקֻדְשָׁא פָּנוּי מִכָּל סַאֲבוּתָא.

וְלַנְפִּיל יֶרֶךְ. מַהוּ וְלַנְפִּיל, וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְלַצָּבוֹת, וְצָבְתָה יְרֵכָהּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, כְּמַאן דְּאַשְׁדֵּי גַּרְמָא לְכַלְבָּא, וְאָמַר לֵיהּ, טוֹל הַאי לְחוּלָקָךְ. וּמִכֹּלָּא לָא אַבְאִישׁ קָמֵיהּ, אֶלָּא דָּגָזְלוּ (ס״א דאפיקו) מִנֵּיהּ יֶרֶךְ, בְּגִין דְּאִיהוּ יָגַע וְלָאֵי עָלֵיהּ, וְרָווֹח לֵיהּ וְאַפֵּיקוּ לֵיהּ מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפֵּיל לֵיהּ, גַּרְמָא דָּא דְּסוֹטָה, וְאַפֵּיק לֵיהּ כִּדְקַאמָרָן, וּבְדָא אִיהוּ רַוִּי וְחַדֵּי.

כָּל אִינּוּן רְתִיכִין וְסַיְיעְתָּא דִּילֵיהּ, בָּעָאן תְּדִיר יֶרֶךְ, וְאַזְלֵי בְּכִסּוּפָא אֲבַתְרֵיהּ. וּבְגִין דָּא, (קי״ב ע״ב) הָנֵי בָּרְכֵי דְּרַבָּנָן דְּשַׁלְהֵי, מִן דָּא אִיהוּ. דְּכָל כִּסּוּפָא דִּלְהוֹן, בָּתַר יֶרֶךְ אִיהוּ, וְכָל שֻׁכֵּן יֶרֶךְ דְּרַבָּנָן, וְכָל מִלָּה אַהֲדָר לְאַתְרֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גָּרַע כְּלוּם, מִכָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, וְלָא בָּעָא דְּיִקָּרֵב לְקֻדּוּשָׁה, בַּר עִמֵּיהּ וְעַדְבֵיהּ חוּלָקֵיהּ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ. כְּמָה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, הָכִי עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד, וְהָכִי תְּנִינָן,

אָסִיר לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל, לְמֵילַף אוֹרַיְיתָא לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ז:כ') מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב וְגוֹ', לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וְגוֹ'.

וְעַל דָּא דָּחֵי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְדָחֵי לֵיהּ שְׁמוּאֵל, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בַּקְדוּשָׁא. וּבְגִין דָּא, כָּל נְטִירוּ דְּבָבוּ לְיִשְׂרָאֵל, עַל דָּא אִיהוּ. לְכַלְבָּא דְּחָטִיף עוֹפָא דַּכְיָא מִן שׁוּקָא, וַאֲיִיתֵי לֵיהּ, וְעַד לָא אִתְבַר, אָתָא חַד בַּר נָשׁ וְחַטְפָא מִנֵּיהּ, לְבָתַר יָהִיב לֵיהּ חַד גַּרְמָא גְּרִירָא בְּלָא תּוֹעַלְתָּא. כַּךְ לְשָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, אַפִּיקוּ לֵיהּ מֵהַהוּא בֶּטֶן, חָטִיפוּ מִנֵּיהּ הַהוּא יָרֵךְ. לְבָתַר יָהֲבוּ לֵיהּ גַּרְמָא חַד, הַהוּא בֶּטֶן וְהַהוּא יָרֵךְ דְּסוֹטָה, וְלָא אָחֳרָא. הָא גַּרְמָא, דְּקָא יָהֲבוּ לֵיהּ לְחוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ, וְעָרַב לֵיהּ. וּבְגִין כְּךָ, כָּל דִּינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינִין דְּקִשׁוֹט אִינוּן, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֻלְּהוּ בְּאֹרַח קְשׁוֹט. הֵיא אַסְטִיאַת גַּרְמָהּ מִבַּעְלָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ב':י"ז) הָעוֹזֶבֶת אַלּוּף נְעוּרֶיהָ וְגוֹ', אוּף הָכִי אִתְּתָא, כְּגַוְונָא דִּילָהּ בְּאַרְעָא.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּאַשְׁכַּח חַבְרָא כְּוָותֵיהּ, דְּעָבִיד כְּעוֹבָדוֹי בְּעָלְמָא, רָחִים לֵיהּ, וְאִתְדַּבַּק בַּהֲדֵיהּ, וְעָבִיד עִמֵּיהּ טִיבוּ. אֲבָל סִטְרָא אָחֳרָא לָאו הָכִי, כֵּיוָן דְּאַשְׁכַּח מַאן דְּשָׁבַק סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד כְּעוֹבָדוֹי, וְאִתְדַּבַּק בָּהּ, כְּדֵין בַּעְיָא לְשֵׁיצָאָה וּלְאַפָּקָא לֵיהּ מֵעָלְמָא. הַאי אִתְּתָא, עַבְדַת כְּעוֹבָדָהָא, וְאִתְדַּבְּקַת בָּהּ, חֲזִי מַה דְּעַבְדַת בָּהּ, וְצָבְתָה בְּטָנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, מַאן דְּשָׁבִיק לְסִטְרָא אָחֳרָא, וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין רָחִים לֵיהּ, וְעָבִיד לֵיהּ כָּל טִיבוּ דְּעָלְמָא. הַשְׁתָּא סָבָא אַתְקִין גַּרְמִיךְ, דְּהָא חִוְיָא אָזִיל לֵיהּ, וּבָעָא לְאִתְגָּרָא בַּהֲדָךְ, וְלָא יָכִיל.

פִּתַּח וְאָמַר (קהלת א':ג') מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, וְכִי לָא אִתָּא שְׁלֹמֹה אֶלָּא לְאוֹלְפָא מִלָּה דָּא. אֶלָּא אָמַר (ס"א וכי מה אתא שלמה מלכא לאלפא במלה דא ותו אלו אמר) בַּעֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמוֹל יֵאוֹת, דְּהָא אִשְׁתְּאַר עָמֵל, דְּאִית בֵּיהּ יִתְרוֹן. אֶלָּא כֵּיוָן דִּכְתִיב בְּכָל עֲמָלוֹ, הָא כְּלָלָא דְּכֹלָּא, דְּלָא אִשְׁתְּאַר כְּלוּם דְּאִית בֵּיהּ יִתְרוֹן.

אֶלָּא, לָאו לְכָל אָדָם אָמַר שְׁלֹמֹה מִלָּה דָּא, אֶלָּא אָדָם אִית בְּעָלְמָא, דְּאִיהוּ מִשְׁתַּדֵּל תְּדִיר בְּבִישׁ וּלְאַבָּאשָׁא, וְלָא אִשְׁתַּדַּל בְּטָב אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב עֲמָלוֹ, וְלָא כְּתִיב יְגִיעוֹ. עֲמָלוֹ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ז':י"ז) יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ. (במדבר כ"ג:כ"א) וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל. יְגִיעוֹ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קכ"ח:ב') יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל וְגוֹ'. וּכְתִיב (בראשית ל"א:מ"ב) וְאֶת יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה אֱלֹהִים. אֲבָל עֲמָלוֹ, כְּתִיב, (תהילים י':י"ד) עָמָל וְכַעַס. אִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ הוּא תְּדִיר לְבִישׁ, וְעַל דָּא אִיהוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי אָדָם אִשְׁתַּדַּל בְּבִישׁ, עַל הַאי כְּתִיב, (איוב י"ח:י"ט) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכֶד בְּעַמּוֹ וְגוֹ', דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי, דְּלָא יַעְבִּיד תּוֹלְדִין, דְּאִלְמָלֵא יַעְבִּיד תּוֹלְדִין, הֲוָה

מְטַשְׁטֵשָׁא עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ. וּמַאן דְּלָא יִשְׁתַּדַּל לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין, אִתְדַּבַּק בְּהַאי סִטְרָא דְּאָדָם בִּישָׁא וְעָאל תְּחוֹת גַּדְפּוֹי.

רוּת אָמְרָה, (רות ג׳:ט׳) וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶיךָ עַל אֲמָתְךָ, בְּגִין לְאִזְדַּוְּוגָא בַּהֲדֵיהּ דְּצַדִּיק, לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּרִישׂ גַּדְפּוֹי עַל בַּר נָשׁ, בְּגִין לְאַפָּשָׁא בְּעָלְמָא. לְמַאן דְּלָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין, בָּגְפוֹ יָבֹא, בָּגְפוֹ דְּהַהוּא בִּישׁ, דְּאִיהוּ אָזִיל עָרִירִי, כְּחִוְיָא דָּא, (צ"ה ע"א) דְּאָזִיל יְחִידָאי. בָּגְפוֹ יֵצֵא, (כמה דאת אמר השתא) אִיהוּ דְּלָא אִשְׁתַּדַּל לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין, הָא אִתְמַר כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. (ס"א תא חזי, דאית לאהדרא סבא, במלין קדמאין)

רִיב דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אִתְמַר, רִיב: דְּכְתִיב, (מיכה ו׳:א׳) קוּם רִיב אֶת הֶהָרִים. מַאי אִיהוּ. אֶלָּא, אִינּוּן טוּרִין דְּלַתַּתָּא. אֲמַאי רִיב דָּא. בְּגִין דִּבְהוּ תַּלְיָא, כָּל חוֹבָא דְּעַבְדִין יִשְׂרָאֵל, לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דִּבְשְׁמַיָּא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ יַדְעִין שְׁמוּשָׁא דְּכָל מַלְאָכִין עִלָּאִין דִּבְשְׁמַיָּא, וְלָא אָנִיס לְהוּ, אֲפִילּוּ שְׁמָא דְּחַד מִנַּיְיהוּ, וְכָל שְׁמוּשָׁא דִּלְהוֹן.

וּבְתֵרִין סִטְרִין הֲווֹ טָעָאן אֲבָתְרַיְיהוּ. חַד, דַּהֲווֹ יַדְעִין לְאַמְשָׁכָא חֵילָא דִּלְהוֹן, דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי בְּאַרְעָא. וְחַד, דַּהֲווֹ יַדְעֵי לְאוּמָאָה לוֹן, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ. וְעַל דָּא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד בְּהוּ רִיב וְדִינָא. וְכֵיוָן דִּבְהוֹן הֲוֵי רִיב וְדִינָא, כָּל שִׁלְשׁוּלָא נָפַל דְּהָא לָא יֶהֱוֵי בֵּיהּ תּוֹעַלְתָּא. וּבְגִין כַּךְ, קוּם רִיב וְגוֹ'. וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ. מַאן גְּבָעוֹת. אִלֵּין אִינּוּן אִמָּהוֹת, (ק"ט ע"ב, קפ"ט ע"ב) דַּרְגִּין דְּאִקָּרוּן (תהילים מ״ה:ט״ז) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ וְגוֹ', וּבְגִין כַּךְ וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ. דְּהָכִי הֲווֹ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאִשְׁתַּתְּפוּ בְּדַרְגִּין תַּתָּאִין. תָּא חֲזֵי, דְּאִית לְאַהַדְּרָא סָבָא, בְּמִלִּין קַדְמָאִין,

דְּהָכִי הֲווֹ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאִשְׁתַּתְּפוּ בְּדַרְגִּין תַּתָּאִין יָרֵךְ דְּקָא אַמְרַן, סַגֵּי אִתְקִיפוּ לוֹן יִשְׂרָאֵל, בְּהַהוּא יָרֵךְ. מָרְדְּכֵי הֲוָה אַחְמֵי לְהַהוּא רָשָׁע דְּהָמָן הַהוּא יָרֵךְ דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא הֲוָה רָגְיָז, מִלָּה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְאִיהוּ אַרְגִּיז לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ. חָמוּ חַבְרַיָּיא, מַה כְּתִיב, (בראשית כ״ז:ט״ו) וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל הַחֲמֻדֹת וְגוֹ'. בְּאִלֵּין לְבוּשִׁין דִּילֵיהּ, גָּזַל דִּילֵיהּ, וְאַפִּיק לֵיהּ מִכָּל בִּרְכָאן דִּילֵיהּ, וּמִבִּכְרוּתָא.

וּבְגִין כַּךְ, עִילָּה דְּקָא אַשְׁכָּחוּ רְתִיכִין דִּילֵיהּ, לְרַבָּנָן, אִיהוּ דְּחוּפְיָא דִּלְהוֹן לְמָאנֵי דְּרַבָּנָן תָּדִיר. (קי"א) לְיַרְכִין דִּלְהוֹן. וּלְמָאנִין דִּלְהוֹן. וְאִלֵּין תְּרֵין מִלִּין דְּסָטָר אַחֲרָא הֲווֹ, וְכָל דָּא בְּגִין דְּגָזְלוּ לוֹן מִנֵּיהּ. לֵית לְהוּ עִילָּה אֶלָּא לְרַבָּנָן. וּבְגִין כַּךְ, הֲנֵי מָאנֵי דְּרַבָּנָן דְּקָא בָּלוּ מֵחוּפְיָא דִּלְהוֹן אִיהוּ, וְהָנֵי בִּרְכֵי דִּשְׁלְהֵי, מִנַּיְיהוּ הוּא וַדַּאי. וּמִדִּלְהוֹן הֲווֹ, וּמִנְּהוֹן נַטְלֵי עִילָּה, וּמִמַּה דַּהֲווֹ מִנַּיְיהוּ. בְּעָאן לְרַבָּנָן, דְּאִינּוּן כְּלָלָא דְּהַהוּא יוֹשֵׁב אֹהָלִים, וְעַל דָּא לֵית עִילָּה בְּלָא עִילָּה, וְעַל דָּא לֵית מִלָּה, בְּלָא דִּינָא, וְכָל מִלָּה תָּב לְאַתְרֵיהּ.

שְׁלֹמֹה אָמַר, (קהלת ד׳:א׳) וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה אֵת כָּל הָעֲשׁוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם וּמִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם. הַאי קְרָא אַרְמִיזְנָא בֵּיהּ, (קי"א ע"ב) וְאִתְּמַר. אֲבָל שַׁבְתִּי אֲנִי, וְכִי מֵאָן אֲתָר תָּב שְׁלֹמֹה. אִי נִימָא, לְבָתַר דְּאָמַר מִלָּה דָּא, תָּב כְּמִלְקַדְמִין, וְאָמַר מִלָּה אָחֳרָא, יֵאוֹת אֲבָל שַׁבְתִּי וְאֶרְאֶה (ויקרא רל"ג ע"א).

תַּמָּן תְּנִינָן, בְּכָל יוֹמָא הֲוָה אַקְדִּים שְׁלֹמֹה בְּצַפְרָא, וַהֲוֵי שָׁוֵי אַנְפּוֹי לְסִטַר מִזְרָח, וְחָמֵי מַה דְּחָמֵי, וּלְבָתַר תָּב לְסִטַר דְּרוֹם, וְחָמֵי מַה דְּחָמֵי וְהָדַר תָּב לְסִטַר צָפוֹן, וְקָאִים תַּמָּן. מָאִיךְ עֵינוֹי וְזָקִיף רֵישֵׁיהּ.

בְּהַאי שַׁעֲתָא, הָא עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא וְעַמּוּדָא דַּעֲנָנָא, הֲווֹ אַתְיָין, וְעַל הַהוּא עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא, הֲוָה אָתֵי נְשָׁרָא חָדָא. וְהַהוּא נְשָׁרָא הוּא רַבְרְבָא וְתַקִּיף, וְכֻלָּא הֲוָה אָתֵי, גַּדְפָּא יְמִינָא, עַל גַּבֵּי עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא, וְגוּפָא וְגַדְפָּא שְׂמָאלָא, עַל גַּבֵּי עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא. וְהַהוּא נְשָׁרָא הֲוֵי מַיְיתֵי תְּרֵין טַרְפִּין בְּפוּמָהָא, אָתָא עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא, וְעַמּוּדָא דְּאֶשָׁא, וְהַהוּא נְשָׁרָא עָלַיְיהוּ, וְסַגְּדִין לְקֳמֵיהּ דְּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

אָתָא נְשָׁרָא, וּמָאִיךְ לְקֳמֵיהּ, וְיָהֵיב לֵיהּ אינּוּן טַרְפִּין, נָטִיל לוֹן שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וַהֲוָה מֵרִיחַ בְּהוּ, וַהֲוָה יָדַע בְּהוֹן סִימָן, וְאָמַר דָּא אִיהוּ דְּנוֹפֵל, וְדָא אִיהוּ דְּגָלוּי עֵינִים. בְּשַׁעֲתָא דְּתָרִין טַרְפִּין הָווֹ, הֲוָה יָדַע דְּתַרְוַויְיהוּ, (בלק ר"ח ע"א) נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינִים בָּעָאן לְאוֹדָעָא לֵיהּ מִלִּין.

מַה עָבִיד, חָתִים כֻּרְסֵייהּ בְּגוּשְׁפַּנְקָא, דַּהֲוָה חָקִיק בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְאִיהוּ נָטִיל עִזְקָא דְּחָקִיק עֲלֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְסָלִיק לְאַגָּרָא, וְרָכִיב עַל הַהוּא נְשָׁרָא, וְאָזִיל לֵיהּ. וְהַהוּא נְשָׁרָא, הֲוָה מִסְתַּלֵּק, לְרוּם עֲנָנִין, וּבְכָל אֲתָר דְּאִיהוּ עָבַר, הֲוָה אִתְחֲשָׁךְ נְהוֹרָא. חַכִּימֵי דַּהֲווֹ בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִתְחֲשָׁךְ נְהוֹרָא, הֲווֹ יַדְעֵי, וַהֲווּ אָמְרֵי, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא הָא אָזִיל, וְאַעְבַּר הָכָא, וְלָא יַדְעֵי לְאָן אֲתָר הֲוָה אָזִיל. טִפְּשִׁין דַּהֲווֹ תַּמָּן, הֲווֹ אָמְרֵי, עֲנָנִין הֲווֹ אינּוּן, דְּקָא אָזְלֵי וְחָשִׁיךְ עָלְמָא.

גָּבֵהּ נְשָׁרָא בַּהֲדֵיהּ, וּפָרַח אַרְבַּע מְאָה פַּרְסִין, עַד דְּמָטָא לְטוּרֵי חָשׁוֹךְ. וְתַמָּן אִיהוּ תַּרְמוּד בַּמִּדְבָּר בְּהָרִים, וְאִיהוּ נָחִית תַּמָּן. זָקִיף רֵישֵׁיהּ, וְחָמֵי טוּרָא חָשׁוֹךְ, וַהֲוָה יָדַע תַּמָּן כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וַהֲוָה יָדַע דְּתַמָּן יֵעוּל. הֲוָה רָכִיב עַל נְשָׁרָא כְּמִלְקַדְמִין, וְטָאס וְעָאל לְגוֹ טוּרִין, עַד הַהוּא אֲתָר דְּזַיְיתָא תַּמָּן, קָרָא בְּחֵילָא וְאָמַר, (ישעיהו כ"ו:י"א) יְיָ' רָמָה יָדְךָ בַּל יֶחֱזָיוּן וְגוֹ'.

עָאל תַּמָּן, עַד דְּקָרִיב לְהַהוּא אֲתָר, שַׁוֵּי עִזְקָא קְמַיְיהוּ, וְקָרִיב, וְתַמָּן הֲוָה יָדַע כָּל מַה דְּבָעֵי מֵאינּוּן חָכְמָתָן נוּכְרָאִין, דְּבָעֵי לְמִנְדַּע. כֵּיוָן דַּהֲווֹ אֲמְרִין לֵיהּ כָּל מַה דְּבָעֵי, כְּדֵין הֲוָה רָכִיב עַל הַהוּא נְשָׁרָא, וְתָב לְאַתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּהֲוָה יָתִיב עַל כּוּרְסֵייהּ, אִתְיַישַׁב בְּדַעְתֵּיהּ וַהֲוָה

מְמַלֵּל בְּדַעְתֵּיהּ מִלִּין דְּחָכְמְתָא יַקִּירָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה אָמַר, וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה, שַׁבְתִּי וַדַּאי מֵהַהוּא אָרְחָא, שַׁבְתִּי מֵהַהִיא חָכְמְתָא, וְאִתְיְישְׁבַת בְּלִבָּאי וּבְדַעְתָּאי. וּכְדֵין וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשׁוּקִים. וְכִי זְעִירִין אינּוּן בְּעָלְמָא דְּאִיהוּ אָמַר אֶת כָּל הָעֲשׁוּקִים (נ"א סלקא דעתך דכל עשיקין דהוו בעלמא, הוה חמי שלמה מלכא.) אֶלָּא, מַאי עֲשׁוּקִים אִלֵּין דְּהוּא אָמַר. אינּוּן יְנוֹקִין דְּמִתִּין בְּתוּקְפָּא דְּאִמְּהוֹן, דְּקָא עֲשׁוּקִים מִכַּמָּה סִטְרִין, עֲשׁוּקִים בַּאֲתַר עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא, וַעֲשׁוּקִים לְתַתָּא. וְהָא חַבְרַיָּיא אִתְּעָרוּ, וְהָכִי הוּא, אֲבָל סַגִּיאִין אינּוּן. קוּם סָבָא, אִתְּעַר בְּחֵילָךְ. סָבָא אִימָא מִילָּךְ, דְּוַדַּאי בְּלָא דְּחִילוּ תֵּימָא.

לֵית עֲשׁוּק כְּאינּוּן עֲשׁוּקִים, דְּהַוָּה אִיהוּ עָשִׁיק בְּקַדְמִיתָא, אוֹ מִתְּלָתָא לְאָחֳרָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות כ׳:ה׳) פּוֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים.

הֵיךְ הֲוָה עָשִׁיק. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא צָוַוח וְאָמַר (משלי כ״ח:י״ז) אָדָם עָשׁוּק בְּדָם נָפֶשׁ עַד בּוֹר יָנוּס אַל יִתְמְכוּ בּוֹ. כֵּיוָן דְּהוּא עָשׁוּק, בְּדַם נָפֶשׁ, הוּא, אוֹ בְּנוֹ, אוֹ בֶּן בְּנוֹ, יְהוֹן עֲשׁוּקִין בְּטִיקְלָא, דְּכְתִיב עַד בּוֹר יָנוּס אַל יִתְמְכוּ בּוֹ. עַד הַהוּא בּוֹר רַק יָנוּס מֵאֲתַר קַדִּישָׁא, וְאַל יִתְמְכוּ בּוֹ בְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ עָשׁוּק בְּדַם נָפֶשׁ, אִיהוּ, אוֹ זַרְעֵיהּ, לֶהֱווֹ עֲשׁוּקִים מֵהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא.

אִית עָשׁוּק, מִשְּׁאָר עֲשׁוּקִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא י״ט:י״ג) לֹא תַעֲשׁוֹק אֶת רֵעֲךָ. אִיהוּ עָבַר וְעָשַׁק, אִיהוּ עָשׁוּק בִּבְנוֹי, מֵהַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא. וּבְגִין כָּךְ אָמַר, אֶת כָּל הָעֲשׁוּקִים. אָמַר שְׁלֹמֹה, קָאֵימְנָא בְּכָל אינּוּן עֲשׁוּקִים, בְּכָל סִטְרִין דַּעֲשָׁק.

וַאֲמַאי אינּוּן עֲשׁוּקִים. אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, אֲשֶׁר גָּרוּ מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. אִי עֲשָׂיָיה אִיהִי לִשְׁבָחָא, לָאו עֲשָׂיָיה דִּלְהוֹן אֶלָּא לְעֵילָּא מִן שִׁמְשָׁא.

אֲבָל וַדַּאי נַעֲשׂוּ. הֵיךְ נַעֲשׂוּ. אֶלָּא כֵּיוָן דְּעֲשׁוּקִים מֵרוּחֵיהוֹן תַּמָּן, אֲמַאי אַתְיָין לְהַאי עָלְמָא. אֶלָּא רוּחִין וַדַּאי נַעֲשׂוּ, אִתְעֲבִידוּ בְּרוּחִין וּבְגוּפָא בְּהַאי עָלְמָא, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּכְלַל גּוּפָא דִּלְהוֹן, וְאִתְעֲבִיד הַהוּא רוּחָא בְּגוּפָא זַךְ וְנָקִי בְּלָא לְכְלוּכָא דְּחוֹבִין, בְּהַאי עָלְמָא, כְּדֵין אִתְעֲשָׁק גּוּפָא, כְּמָה דְּאִתְעֲשָׁק רוּחָא. וְהַאי אִיהוּ גּוּפָא, דְּאִתְהֲנֵי בֵּיהּ יַתִּיר מִכֹּלָּא. וַעֲשׁוּקִין אַחֲרָנִין אִית, בְּכַמָּה זִינִין מֵרוּחִין תַּמָּן, וְלָא נַעֲשׂוּ בְּגוּפִין. אֲבָל אִלֵּין, אינּוּן עֲשׁוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ.

אִית אַחֲרָנִין, אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְאַטְרְחוּ בְּנֵי נָשָׁא לְמֵארֵיהוֹן. וּמַאן אִיהוּ. מַאן דְּעָשִׁיק אִתְּתָא דְּחַבְרֵיהּ בִּטְמִירוּ, אוֹ בְּאִתְגַּלְיָיא. וְהַהוּא וַלְדָּא דְּאִתְיְלִיד מִנַּיְיהוּ, עָשׁוּק אִיהוּ, בְּלָא רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא יָדַע בַּעְלָהּ דְּאִתְּתָא, אינּוּן עוֹבָדִין עֲשׁוּקִין אינּוּן, וְאַטְרְחוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן גּוּפָא, וּלְצַיְירָא לוֹן צוּרָה, אִלֵּין עֲשׁוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וַדַּאי גּוּפִין דִּלְהוֹן, עַל כָּרְחָם. בְּגִין כָּךְ, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר, (קהלת ד׳:א׳) וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשׁוּקִים, בְּכָל זִינֵי עֲשׁוּקִים קָאֵימְנָא, אינּוּן אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְאִתְעֲבִידוּ בַּעֲשָׂיָיה.

כְּמָה דְּהָנֵי (דבר אחר איהו בערלה, אינו רבי ועביד ולבתר עשקין ליה מינה הכי) אִינּוּן עָשׁוּקִין, דְּכָבָר נַעֲשׂוּ בְּעָרְלָה רַבִּי וְנָטִיל וְגָדִיל גּוּפָא, וְעָבִיד לֵיהּ, וּלְבָתַר עַשְׁקִין לוֹן מִנֵּיהּ, וְנָטְלִין לוֹן, הֲרֵי עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְעַל כֹּלָּא קָאִים שְׁלֹמֹה מַלְכָּא וְאָמַר, קָאִימְנָא עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ.

וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים, כֹּלָּא אוֹשְׁדִין דִּמְעִין, עִם טַעֲנָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָנֵי אוֹשְׁדִין דִּמְעִין, דְּהָא עָרְלָה רַבֵּי לוֹן, וְגָדִיל לוֹן, עַד י"ג שְׁנִין, וּלְבָתַר עַשְׁקִין לוֹן מֵעָרְלָה, וְנָטִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא לָךְ עֲשׂוּקִין אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ כְּבָר.

עָבַר עֲבֵירָה קַטְלִין לֵיהּ. לוֹן אִית טַעֲנָה, וּזְמִינִין לוֹמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, תִּינוֹק בַּר יוֹמֵיהּ דְּחָב, דַּיְינִין לֵיהּ דִּינָא. אֲנָא בַּר יוֹמֵיהּ הֲוֵינָא, דְּהָא (צ"ח ע"ב) מֵהַהוּא יוֹמָא קָרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּן, דִּכְתִיב (תהילים ב׳:ז׳) יְיָ' אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, יְלִיד בַּר יוֹמָא, דִּינָא עַבְדִין לֵיהּ, הֲרֵי דִּמְעַת אִינּוּן הָעֲשׂוּקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם.

וְאִית עָשׁוּק אַחֵר, הַהוּא עָשׁוּק דְּאִקְרֵי מַמְזֵר, כַּד נָפַק מֵעָלְמָא, מִיָּד מַפְרִישִׁין לֵיהּ מִקְּהִלָּתָא דְּעַמָּא קַדִּישָׁא. הַהוּא מַמְזֵר, עַנְיָא מִסְכְּנָא, אוֹשִׁיד דִּמְעִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְעִין קָמֵיהּ, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, אִי אֲבָהָתַי חָאבוּ, אֲנָא מַה חוֹבָא עֲבִידְנָא, הָא עוֹבָדַאי, מִתְתַּקְּנָן לְקַמָּךְ הֲווֹ, וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשׂוּקִים וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אִינּוּן עָשׁוּקִים, אִית לוֹן טַעֲנָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַהַהִיא טַעֲנָה לֵית לוֹן מְנַחֵם, וְלֵית דְּיָתִיב מִלָּה עַל לִבְּהוֹן.

וּמַה דְּאָמַר (את כל העשוקים) וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים, אִלֵּין אִינּוּן דְּמִתְיַן בְּתוּקְפָּא דְּאַמְהוֹן, אִלֵּין עַבְדִין לְאוֹשָׁדָא דִּמְעִין, לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּלֵית דִּמְעִין דְּנַפְקֵי מִלְּבָא, כְּהָנֵי דִּמְעִין, דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא תְּוֹוהִין וְאָמְרִין, דִּינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְשׁוֹט אִינּוּן, וְעַל אוֹרַח קְשׁוֹט אָזְלִי. הָנֵי מִסְכְּנֵי יְנוּקֵי דְּלָא חָאבוּ, אֲמַאי מִיתוּ. אֶן דִּינָא דְּקְשׁוֹט, דְּעָבִיד מָארֵי עָלְמָא. אִי בְּחוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן אִסְתַּלְקֵי מֵעָלְמָא, אֲמַאי. וַדַּאי אֵין לָהֶם מְנַחֵם.

תּוּ, וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים, הַהוּא דִּמְעָה דְּלֵהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּקָא מְגִינִין עַל חַיָּיא. דִּתְנַן אֲתַר אִית מִתְתַּקְּנָא לוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּאֲפִילּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים לָא יַכְלִין לְקַיְּימָא תַּמָּן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לוֹן, וְאִתְדַּבַּק בְּהוּ, וְאַתְקִין בְּהוּ, (צ"ו ע"ב) מְתִיבְתָּא עִלָּאָה דְּיֵלֵיהּ. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ח׳:ג׳) מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז. וּמַאי תּוֹעַלְתָּא עַבְדִין תַּמָּן, וַאֲמַאי סַלְקִין תַּמָּן. דִּכְתִיב, (תהילים ח׳:ג׳) לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. וְכֵן אִית אֲתַר אָחֳרָא לְבַעֲלֵי תְּיוּבְתָּא. (תחזור לעיל דף ק"ו תנינן לית מלה)

תָּנֵינָן, עֲשָׂרָה דְּבָרִים אִתְבְּרִיאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת כו'. הַכְּתָב וְהַמִּכְתָּב וְהַלּוּחוֹת. דִּכְתִיב וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא. מַאי אִירְיָא מִדְּהָכִי דְּעֶרֶב שַׁבָּת הֲוָה, וְדִילְמָא אֶלֶף שְׁנִין לְבָתַר, אוֹ בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי. אֶלָּא, וַדַּאי הָכִי הוּא

דְּבְעֶרֶב שַׁבַּת הֲוָה. תָּא חֲזֵי, בְּכָל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, לָא אִתְּמַר שֵׁם מָלֵא, אֶלָּא אֱלֹהִים, אֱלֹהִים, בְּכָל מַה דְּאִתְבְּרִי. וְכֻלְּהוּ שֵׁם אֱלֹהִים, עַד דְּכָל עוֹבָדָא אִשְׁתַּכְלַל בְּעֶרֶב שַׁבָּת. מִדְּאִשְׁתַּכְלַלוּ כָּל עוֹבָדָא, אִקְרֵי יְיָ' אֱלֹהִים, שֵׁם מָלֵא.

וְאַף עַל גַּב דְּבְשֵׁם אֱלֹהִים אִתְבְּרִי כֹּלָּא, לָא אִשְׁתַּכְלַל בַּעֲשִׂיָּה, כָּל מַה דְּאִתְבְּרִי, עַד עֶרֶב שַׁבָּת. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתַּכְלַל כֹּלָּא בַּעֲשִׂיָּה, דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ב׳) מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וְקַיְימָא בְּמַעֲשֶׂה. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהַלֵּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, כַּד אִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא, בְּשֵׁם אֱלֹהִים בְּמַעֲשֶׂה, וְלָא לְבָתַר, דִּכְתִיב יְיָ' אֱלֹהִים וּבְדָא אִשְׁתַּכְלַל עָלְמָא, וְקַיְימָא עַל קִיּוּמֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּתָבַר מֹשֶׁה הַלּוּחוֹת, דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:י״ט) וַיְשַׁבֵּר אוֹתָם תַּחַת הָהָר. צָף אוֹקְיָינוּס מֵאַתְרֵיהּ, וְסָלִיק לְשַׁטְפָּא עָלְמָא. חָמָא מֹשֶׁה דְּאוֹקְיָינוּס סָלִיק לְגַבַּייהוּ, וַהֲוָה בָּעֵי לְשַׁטְפָּא עָלְמָא, מִיָּד וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף אוֹתוֹ בָּאֵשׁ וְגוֹ', וַיִּזֶּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם. קָם מֹשֶׁה עַל מֵי אוֹקְיָינוּס וְאָמַר, מַיָּא מַיָּא מָה אַתּוּן בָּעָאן. אָמְרוּ וְכִי אִתְקָיָּים עָלְמָא אֶלָּא בְּאוֹרַייְתָא דִּלּוּחוֹת, וְעַל אוֹרַייְתָא דְּשָׁקְרוּ בָּהּ יִשְׂרָאֵל (ד״א ועבדו עגלא דדהבא, אנן בעאן לשטפא עלמא.)

מִיָּד אָמַר לוֹן, הָא כָּל מַה דְּעָבְדוּ בְּחוֹבָא דְּעֶגְלָא, הָא מָסִיר לְכוֹן, וְלָא דַּי כָּל אִינּוּן אַלְפִּין דְּנָפְלוּ מִנַּייהוּ, מִיָּד וַיִּזֶּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם. לָא הֲווֹ מִשְׁתַּכְּכֵי מַיָּא, עַד דְּנָטִיל מַיָּא מִנַּייהוּ וְאַשְׁקֵי לוֹן, מִיָּד אִשְׁתְּקַע אוֹקְיָינוּס בְּאַתְרֵיהּ.

דְּהָא בְּהַהוּא מִדְבָּר לָא הֲווֹ מַיָּא, דִּכְתִיב, (במדבר כ׳:ה׳) לֹא מְקוֹם זֶרַע וְגוֹ'. וּמַיִם אַיִן לִשְׁתּוֹת. וְאִי תֵּימָא, לְבֵירָא דְּמִרְיָם אַרְמֵי לֵיהּ. חַס וְשָׁלוֹם, דְּתַמָּן שְׁדֵי מֹשֶׁה דֻּכְרָנָא בֵּישָׁא דָּא לְמַשְׁתֵּי לְבָתַר. וְתוּ, דְּעַד כָּאן לָא הֲוָה לְהוּ בֵּירָא, עַד דְּאָתוּ לְמִדְבַּר מַתָּנָה, דִּכְתִיב, (במדבר כ״א:י״ח) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים וְגוֹ'. וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה. מִתַּמָּן יַרְתוּ בֵּירָא. כְּתִיב הָכָא עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וּכְתִיב הָתָם (בראשית א׳:ב׳) עַל פְּנֵי תְהוֹם.

חֲרוּת עַל הַלֻּחֹת, מַאי חֲרוּת עַל הַלֻּחֹת. הָכִי אוּקְמוּהָ, חֵירוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, חֵירוּת מִשִּׁעְבּוּד מַלְכִיּוֹת, חֵירוּת מִכֹּלָּא, הָכִי הוּא. וּמַאי חֲרוּת. גּוּשְׁפַּנְקָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּבֵיהּ הֲוָה חֵירוּת, בְּכָל מִינֵי חֵירוּת. וְאִלְמָלֵא לָא אִתְּבְרוּ, כָּל מַה דְּאָתָא לְעָלְמָא לְבָתַר, לָא אָתָא, וַהֲווּ יִשְׂרָאֵל דִּיּוּקְנָא דְּמַלְאָכִין עִלָּאִין דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא אַכְרִיז קְרָא וְאָמַר, וְהַלּוּחוֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְגוֹ', לָא תֵּימָא דִּלְבָתַר דְּעָלְמָא אִשְׁתְּכַלַל, וְאַדְכַּר שֵׁם מָלֵא הָוֹ, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכַלַל בְּשֵׁם אֱלֹהִים, עַד לָא ייעוּל שַׁבָּת.

הֵמָּה, מַאי הֵמָּה. הִפּוּךְ מה"ה הֲווֹ. מִתְּרִין סְטָרִין הֲווֹ. חָדָא בְּעוֹבָדָא, וַחֲדָא דְּחֵירוּת לְעֵילָּא, רָשִׁים לְעֵילָּא לְנַטְרָא לְכֹלָּא. וְעַל דָּא המ"ה. וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא, אֱשָׁא אוֹכְמָא עַל

גַּבֵּי אֶשָּׁא חִוָּורָא. מִכְּתַב אֱלֹהִים הוּא, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר י״ח:כ״ג) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. חָרוּת כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּהָא יוֹבֵל קָרֵי חָרוּת, וְעַבִיד חֵירוּת לְכָל עָלְמִין.

עַד כָּאן חַבְרַיָּיא. מִכָּאן וְהָלְאָה תִּנְדְּעוּן, דְּהָא סִטְרָא בִּישָׁא, לָא שַׁלְטָא עָלַיְיכוּ וַאֲנָא יֵיבָא סָבָא, קַאֵימְנָא קָמַיְיכוּ, לְאִתְעָרָא מִלִּין אִלֵּין, קָמוּ אינּוּן, כְּמַאן דְּאִתְעַר מִשֵּׁינָתֵיהּ, וְאִשְׁתְּטָחוּ קָמֵיהּ, וְלָא הֲווֹ יַכְלִין לְמַלְלָא. לְבָתַר שַׁעֲתָא בָּכוּ.

פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (שיר השירים ח׳:ו׳) שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ וְגוֹ', שִׂימֵנִי כַחוֹתָם, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְדַּבְּקָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּבַעְלָהּ, אִיהִי אָמְרַת שִׂימֵנִי כַחוֹתָם, (ויחי רמ"ד ע"ב) אָרְחָא דְּחוֹתָם, כֵּיוָן דְּאִתְדַּבָּק בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְדַּבָּק שְׁבִיק בֵּיהּ כָּל דִּיוּקְנֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּהַהוּא חוֹתָם אָזִיל הָכָא וְהָכָא, וְלָא קַיְימָא תַּמָּן, וְהָא אִתְעֲבָר מִנֵּיהּ, כָּל דִּיוּקְנֵיהּ שְׁבִיק תַּמָּן, וְתַמָּן קַיְימָא. אוּף הָכִי אָמְרַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּאִתְדַּבָּקְנָא בָּךְ, כָּל דִּיוּקְנִי לִיהֲוֵי חָקִיק בָּךְ, דְּאַף עַל גַּב דְּאֵיזִיל הָכָא אוֹ הָכָא, תִּשְׁכַּח דִּיוּקְנִי חָקִיק בָּךְ, וְתִדְכַּר לִי.

וְכַחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ, כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי, אוּף הָכִי, תְּהֵא דִּיוּקְנִי חָקִיק תַּמָּן. וּבְכֵן אֲהֵא בָּךְ מִתְדַּבְּקָא לְעָלְמִין, וְלָא אִתְנְשֵׁי מִינָךְ. כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה, תַּקִּיפָא כַּמָּוֶת אַהֲבָה, בְּתוּקְפָּא תַּקִּיף, כְּהַהוּא אֲתַר דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא. אַהֲבָה, הַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי אַהֲבַת עוֹלָם.

קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה, אוּף הָכִי, דְּהָא אִלֵּין שְׁמָהָן, מֵהַהוּא סִטְרָא אינּוּן. רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ, מַאן אינּוּן רִשְׁפֵּי אִלֵּין. אינּוּן אַבְנִין וּמַרְגְּלָן טָבָאן, דְּאִתְיְלִידוּ מֵהַהוּא סִטְרָא אֵשׁ. שַׁלְהֶבֶת יָהּ. מֵהַהוּא שַׁלְהוֹבָא, דְּנָפְקָא מֵעָלְמָא עִלָּאָה, וְאִתְאַחֲדָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד יְחוּדָא, וַאֲנָן, הָא אַהֲבָה וּרְשָׁפִין דְּשַׁלְהוֹבָא דִּלְבָּא אֲבַתְרָךְ, יְהֵא רַעֲוָא, דְּדִיוּקְנָא דִּילָן, תְּהֵא חֲקִיקָה בְּלִבָּךְ, כְּמָה דְּדִיוּקְנָא דִּילָךְ חֲקִיק בְּלִבָּן. נָשַׂק לוֹן, וּבָרִיךְ לוֹן וְאָזְלוּ.

כַּד מָטוּ לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְסָחוּ לֵיהּ כָּל מַה דְּאִירַע לוֹן, חַדֵּי וְתַוּוּה, אָמַר, זַכְאִין אַתּוּן דְּזָכִיתוּן לְכָל הַאי, וּמַה הֲוִיתוּן בַּהֲדֵי אַרְיֵא עִלָּאָה, גִּיבָּר תַּקִּיף, דְּלָא הֲווֹ כַּמָּה גִּיבָּרִין לְגַבֵּיהּ כְּלוּם, וְלָא יְדַעְתּוּן לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לֵיהּ מִיַּד. תַּוּוהְנָא, אֵיךְ אִשְׁתְּזַבְתּוּן מֵעוֹנְשָׁא דִּילֵיהּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְשֵׁזָבָא לְכוֹן, קְרָא עֲלַיְיהוּ, (משלי ד׳:י״ח) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. (משלי ד׳:י״ח) בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל. (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. (ע"כ מן רב ייבא סבא). אמרו המגיהים מצאנו ראינו הפקודים האלה בהעתקות הנמצאות עמנו היום מוטעים לכן אל נא ישיתו המעיינים עלינו חטאת. ועם העתקות מדויקות יתקנו המעוות וישימו העקוב למישור וכעת הנהנום כיד ה' הטובה עלינו

פרק ד

רעיא מהימנא (מ) כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים. אִלֵּין, מִיכָאֵל וְס"מ. וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ, בְּגָלוּתָא. עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ, דָּא ס"מ, כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פרק ה

פְּקוּדָא (מא) בָּתַר דָּא, לְהָשִׁיב אֲבֵדָה. וַאֲבַתְרֵיהּ לְהָשִׁיב הַגֶּזֶל. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַהֲדָרָא לָךְ, אֲבֵדָה דְּאָבְדַת בְּגִין עֶרֶב רַב, וְדָא כַּלָּה דִּילָךְ, דִּבְזִמְנָא דְּעָבְדוּ עֶרֶב רַב יַת עֶגְלָא, נַפְקַת כַּלָּה דִּילָךְ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ל"ב:י"ט) וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת הַל�ֻּחֹת.

וְאִתְמַר בָּךְ לֵךְ רֵד, הָתָם קָא רָמִיז נְחִיתוּ דִילָךְ, בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה, לֵךְ: כְּגוֹן (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ'. הָכָא ש, (איוב ל"ג:כ"ט) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעָמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. הָכָא קָא רָמִיז לֶךְ, לֵךְ ג' זִמְנִין (בגלגולא) בְּגָלוּתָא. רְבִיעָאָה רֵד, בְּגִין בַּת יְחִידָה, כַּלָּה דִּילָךְ, דְּנַפְלַת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (עמוס ה':ב') נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיַּד דְּאַנְתְּ נָחִית בְּגִינֵיהּ, תָּקוּם עָלָךְ וְהַאי (איהו השבת אבדה, והאי אורייתא דאתגליא על ידך האי) אִיהוּ הֲשָׁבַת אֲבֵדָה דִּילָךְ,

דִּלְאוֹ לְמַגָּנָא אִתְגַּלְיָא לָךְ אוֹרַיְיתָא, יַתִּיר מִכָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִסְתַּלָּקַת לְגַבָּךְ, כְּמַיָּא דִבְאֵר דְּאִסְתַּלָּקוּ לְגַבָּךְ, וְלָא לַאֲבָהָן, וְלָא לְבַר נָשׁ, דְּהָא בְּאֵר מַכֶּרֶת אֲדוֹנֶיהָ. וְאוֹרַיְיתָא דָּא, אִתְּמַר עָלָהּ, (במדבר כ"א:ט"ז) וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִיא הַבְּאֵר וְגוֹ'. הַבְּאֵר הִיא מַלְיָא, וְלָא נָפְקִין מֵימוֹי לְבַר. וְאִיהוּ בְּאֵר מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַפִּיק כָּל מַיִין, וְכָל מַיִין דְּעָלְמָא עָאלִין בֵּיהּ, וְלָא נָפְקִין מֵימוֹי לְבַר.

וְאִיהוּ בְּאֵר דְּאָפֵילוּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא שָׁאֲבִין מִנֵּיהּ מַיָּא, וַאֲפִילוּ כָּל עָנְנֵי עָלְמָא, לָא חָסְרִין מִנֵּיהּ, אֲפִילוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה. בְּגִין דִּבְאֵר דָּא, לֵית לֵיהּ סוֹף, יַתִּיר עָמוֹק הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (איוב י"א:ט') וּרְחָבָה מִנִּי יָם. וּבְכַד דִּילֵיהּ, מַאן דְּשָׁאֲבֵי מִנֵּיהּ מַיָּא, אִיהוּ בָּלַע (ס"א כל מימין וכל חכמתין) כָּל חָכְמָתִין דְּעָלְמָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּאֵר עַצְמוֹ.

וְכֵן עָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲדָרָא לָךְ גֶּזֶל דִּילָךְ, דְּאִיהוּ מַטֶּה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמואל ב כ"ג:כ"א) וַיִּגְזוֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי, דְּעָלָךְ אִתְמַר אִישׁ מִצְרִי. וּבְגָלוּתָא דִילָךְ וּבְגָלְגוּלָא דִילָךְ, יַפְרִישׁ לָךְ עֲרֵי מִקְלָט, לְשֵׁזָבָא, מִכַּמָּה דְּרַדְפִין אֲבַתְרָךְ, דְּלֵית לְהוֹן סוֹף.

פרק ו

וְהַאי אִיהוּ פְּקוּדָא, (מב) (חדא) לְהַפְרִישׁ עָרֵי מִקְלָט, לְמַאן דְּקָטַל, בְּגִין הַהוּא מִצְרִי דְּקָטַלַת בְּמִצְרַיִם, דְּתַמָּן הֲוָה נָחֵשׁ הַקַּדְמוֹנִי וְכָל מַשְׁרְיָיתֵיהּ, דַּהֲווֹ סָחֲרִין לֵיהּ, וְקָטְלַת לֵיהּ

בְּלָא זִמְנֵיהּ, וְלָא דְּחַלְתָּ מֵרוֹדְפִין דִּילֵיהּ, דִּבְכַמָּה אַתְרִין רָדְפוּ אֲבָתָרָךְ, כַּמָּה נָשִׁין בְּנַעֲרוּתָךְ, דְּאִינּוּן נַעֲמָ"ה אַגַּר"ת לִילִי"ת אוּכְמָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לָךְ עָרֵי מִקְלָט, לְאִשְׁתְּזָבָא מִנְּהוֹן, וְאִינּוּן שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה.

בְּגִין דְּאַתְּ בֵּן יָהּ, בְּרָא דְּאַבָּא וּדְאִמָּא. בָּתַר דְּהַדְרַת בְּהֵ"א בְּתִיּוּבְתָּא, אִסְתְּלַקְתְּ בַּבִּינָה, יה"ו, אִילָנָא דְּחַיֵּי, וּבְגִינָהּ אַתְּ זָכֵי לְאָת ה', בְּגִין דְּאַעְיֵלַת גַּרְמָךְ אֲבַתְרָהָא, בְּתִיּוּבְתָּא לְאָהַדְרָא לָהּ לְמָרָךְ, וּלְסַלְקָא לָהּ מִגְּלוּתָא, וְלָא לְקַבְלָא אַנְתְּ אַגְרָא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שַׁוֵּי שְׁמֵיהּ בָּךְ, וּבְגִין דְּמַחֲשָׁבָה דִּילָךְ הֲוַת לְעֵלַת הָעֵלּוֹת, שַׁוִּי בָּךְ מַחֲשַׁבְתֵּיהּ, דְּאִיהִי יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְעֵלַת הָעֵלּוֹת, אִיהוּ מְיַחֵד אִלֵּין אַתְוָון בָּךְ, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לֵיהּ בְּאִלֵּין אַתְוָון.

וּבְגִין דְּאַתְּ הֲוַית גּוֹמֵל חֶסֶד עִם שְׁכִינְתָּא, דְּכָל פִּקּוּדִין דִּילָךְ לְקַיְּימָא, אַיְזֶהוּ חָסִיד הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ. יְהַב לָךְ מִדַּת חֶסֶד. וּבְגִין דְּנָטַרְתְּ פִּקּוּדִין דִּלָּא תַּעֲשֶׂה, וַהֲוָה לָךְ לְאִתְגַּבְּרָא עַל יִצְרָךְ, לְמִקְשָׁר לֵיהּ תְּחוֹת יָדָךְ, וְלָא אִשְׁתַּדְּלַת בַּהֲאי פִּקּוּדָא, אֶלָּא לְקַשְּׁרָא סָמְאֵ"ל תְּחוֹת יָדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבַת זוּגֵיהּ דְּאִיהִי שִׁפְחָתָא בִּישָׁא, תְּחוֹת יַד גְּבִירְתָּא. לוֹן וּלְכָל מָמָנָן וּלְכָל מַשְׁרְיָין דִּלְהוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לָךְ, מִדַּת גְּבוּרָה דִּילֵיהּ, לְמֶהֱוֵי בִּסְיָעְתָּךְ דְּיִתְחַלְחֲלוּן וִידַחֲלוּן מִינָךְ, סָמְאֵ"ל וּבַת זוּגֵיהּ, וְכָל מָמָנָן וּמַשְׁרְיָין דִּלְהוֹן, וִיהוֹן קְשׁוּרִים בְּשַׁלְשְׁלָאֵי תְּחוֹת יָדָךְ.

וּבְגִין דְּהַדְרַת בְּתִיּוּבְתָּא, בְּאוֹת בְּרִית, נְחִית בִּינָה יה"ו, לְאִתְחַבְּרָא בְּצַדִּיק. בְּגִינָךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לָךְ אוֹת בְּרִית צַדִּיק דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה עָבַדְתְּ כֹּלָּא, הָכִי נָחִית שְׁמָא מְפָרַשׁ (דמרך) עָלָךְ, וּמִתַּמָּן, (נ"א רשומא דנחית) נָחִית עָלָךְ.

וּבְגִין דְּאַנְתְּ תִּשְׁתַּדַּל בְּכָל יוֹמָא, בְּתָרִין שִׁפְוָון דִּילָךְ בִּצְלוֹתָא, לְשַׁבְּחָא לְמָרָךְ, בַּאֲדָנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, בְּתָרִין שִׁפְוָון דִּילָךְ. בִּנְבִיאִים וּבַכְתוּבִים. וּבְכָל מִינֵי זֶמֶר וְנִגּוּן בִּצְלוֹתָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית לוֹן בְּשִׁפְוָון דִּילָךְ. כָּל שֶׁכֵּן דַּרְגָּא דִּילָךְ, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וּבֵיהּ אִשְׁתַּדַּלַת בְּכָל יוֹמִין דִּילָךְ בְּקִשּׁוּט, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֲבִיהּ לָךְ, לְסַלְקָא לָךְ בֵּיהּ, בְּתוֹרַת אֱמֶת, כְּלִילָא מִכָּל מִדּוֹת וְאַתְוָון. בְּשָׁמָא מְפָרַשׁ, בְּד' אַתְוָון.

דְּקֹדֶם דְּחָזַרְתְּ בְּתִיּוּבְתָּא לָא הֲוַית, אֶלָּא בְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, עֶבֶד וְנַעַר הֲוָה שְׁמָךְ בְּקַדְמִיתָא, (שמות ב':ו') וְהִנֵּה נַעַר בּוֹכֶה, עֶבֶד נֶאֱמָן, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר י"ב:ז') לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. וְהַהוּא רַע, שׁוּתְּפָא דְּעֶבֶד, גָּרַם לָךְ לְמֶחטֵי בַּסֶּלַע, בְּגִין דְּמַטֵּה דְּאִתְמְסַר לָךְ, (נ"א בידך) הֲוָה דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, (תיקונין צ' ע"ב) מְטַטְרוֹ"ן טוֹב. סָמְאֵ"ל רָע.

פרק ז

וּכְעָן, דְּחָזַרְתְּ בְּתִיּוּבְתָּא, וְאִתְדַּבְּקַת בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, הָא נַפְקַת מֵעֶבֶד, וְאִתְהַדַּרְתְּ בֶּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַטָּה דְּאִתְמְסַר בִּידָךְ, יְהֵא עֵץ חַיִּים, ו', דְּאִיהוּ בֶּן יָ"ה, וְתֵיעוּל (ד"א ותיעול) בְּמ"ט אַנְפִּין דִּילָךְ בְּאוֹרַיְיתָא, וְיִתְקְיֵים בָּךְ, (תהילים נ"ה:כ"ג) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק. מ"ט אַנְפִּין, מ"ט אַתְוָון דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וּבָרוּךְ שֵׁם, שִׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא עִלָּאָה, ו' עִלָּאָה תִּפְאֶרֶת. שִׁית תֵּיבִין תִּנְיָינִין, דְּבָרוּךְ שֵׁם, ו' תִּנְיָינָא צַדִּיק. מ"ט. בְּאֶמְצָעִיתָא א. וַיִּשָּׁאוּהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם.

בְּלֹא וָא"ו בְּאֶמְצָעִיתָא, אִיהוּ מ"ט. (נ"א בלא א' דאמצעיתא דו"ו) וְצַדִּיק מ"ט לִפְנֵי רָשָׁע. וּמַאן גָּרַע דָּא. א'. אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין אִתְיְהִיבוּ לָךְ, חָסֵר חַד, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, חַמְשִׁים שַׁעֲרֵי בִּינָה נִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה, חוּץ מֵאֶחָד. וְהַאי אִיהוּ א', דְּחָסֵר מֵחַמְשִׁין, וְאִשְׁתְּאַר מ"ט, וְדָא גָּרִים לָךְ צַדִּיק מ"ט לִפְנֵי רָשָׁע. מַאי רָשָׁע. דָּא סָמְאֵ"ל.

וְהַאי אִיהוּ מ"ט, מִן מַטֶּה דִּילָךְ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות י"ז:ט') וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי. (דמטה אחרא אית לך) מַטֵּה דִּילָךְ הוּא מַטֶּה דְּמֹשֶׁה, וּבְגִין דָּא א, דְּאִיהִי בִּינָה, חוֹזְרַת לָךְ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בְּמַתְנִיתִין, אֶלֶף בִּינָה. דְּחָזְרַת לָךְ בְּתִיּוּבְתָּא, וְתֵיעוּל בֵּין וָ"ו, וְאִתְעֲבִיד וָא"ו, לְקַיֵּים בָּךְ לְיִשְׂרָאֵל, (ישעיהו נ"ד:ז') וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ. (ירמיה ל"א) (ובתחנונים אובילם) מְתַמָּן וְאֵילָךְ יִתְקַיֵּים בָּךְ, לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק.

בְּהַהוּא זִמְנָא, יִתְקַיְּימוּ בָךְ תְּרֵין פִּקּוּדִין. חַד, (דברים כ"ב:ד') הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ. תִּנְיָינָא, (שמות כ"ג:ה') עָזוֹב תַּעֲזוֹב עִמּוֹ. הָקֵם עִם ו' עִלָּאָה, מָשִׁיחַ רִאשׁוֹן. תָּקִים עִם ו' תִּנְיָינָא. עִמּוֹ, דָּא בֶּן עַמְרָם, דְּסִלִּיקַת לַבִּינָה דְּאִיהִי א'.

וּלְמַאן הָקֵם תָּקִים. לְאָת ה'. דְּנַפְלַת בְּאֶלֶף חֲמִשָּׁאָה, בָּתַר ע"ב, כְּמִנְיָן עָזוֹ"ב תַּעֲזוֹב עִמּוֹ. עָזוֹב: ע"ב ז"ו. וְדָא ע"ב שְׁמָהָן, וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט. דָּא וָא"ו מִן וה"ו, תַּמָּן עֵזֶר, וְלָא קַיְמָה, וְהַאי אִיהוּ עָזוֹב תַּעֲזוֹב, תַּמָּן (דברים י"א:י"ד) בְּעִתּ"וֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְּגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל. לֶקֶט שִׂכְחָה וּפֵאָה, (ויקרא י"ט:י') לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם. הָכָא אוֹלִיפְנָא. פִּקּוּדָא תְּלִיתָאָה.

וְצָרִיךְ לְאַחֲזָרָא עֲלַיְיהוּ, דְּהָא מִסְטְרָא דְּצַדִּיק, עָנִי, עָזוֹב תַּעֲזוֹב, צַדִּיק. עִמּוֹ, דָּא בֶּן עַמְרָם. וְהַאי אִיהוּ לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם. גֵּר אַנְתְּ כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בָּךְ בְּקַדְמִיתָא עִם עָנִי, (שמות י"ח:ג') גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

אֲבָל הָקֵמָה, בְּדַרְגָּא דִּילָךְ, הָקֵם ו' תַּתָּאָה. תָּקִים עִמּוֹ: עִם בֶּן עַמְרָם, בְּדַרְגָּא עִלָּאָה דִּילָךְ, תִּפְאֶרֶת. בְּמ"ה דִּילָךְ, שְׁמָא מְפֹרָשׁ בִּשְׁלִימוּ. בָּתַר ק' ק' דְּהָקֵם תָּקִים, (ובגין דא הקם תקים)

אִשְׁתְּאַר תים. מַאי קָא אַחְזֵי. (בראשית כ״ה:כ״ז) יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. עִמּוֹ: עִם בֶּן עַמְרָם, יוֹקִים. הָקֵם: צַדִּיק. תָּקִים: תָּם.

פרק ח

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא לְפִּדּוֹת עֶבֶד עִבְרִי וְאָמָה הָעִבְרִיָּה, לְיַעֵד אָמָה הָעִבְרִיָּה, לָדוּן בְּקִנְיָן עֶבֶד עִבְרִי, הַאֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. מַאי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. וּמַאי קִנְיָן דִּילֵיהּ. אֶלָּא בְּסִתְרֵי תוֹרָה, מְטַטְרוֹ"ן עֶבֶד יְיָ, כְּלִיל שִׁית (צ"ה ע"א) סִטְרִין, כְּחוּשְׁבָּן שִׁית אַתְוָון דִּילֵיהּ, שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה. וּבְהוֹן אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִפְלַח לְמָארֵיהּ, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ עֶבֶד, (ס"א ממכר) לְמֶעְבַּד קִנְיָן כַּסְפּוֹ, דְּכֶסֶף יְמִינָא, דְּאַבְרָהָם חֶסֶד דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, אוֹרַיְיתָא מִתַּמָּן אִתְיְהִיבַת.

וּמַאן דְּאִשְׁתָּדֵל בָּהּ, בְּגִין לְזַכָּאָה (בה) לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִקְרֵי קִנְיָן. כַּסְפּוֹ: עָלְמָא דְּכִסּוּפָא. קִנְיָן: עַל שֵׁם (בראשית י״ד:כ״ב) אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. (משלי ד׳:ה׳) קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. קָנָה לוֹ ד"ת.

רַבּוֹ בָּתַר דְּקָנָה לוֹ, גְּאוּלָה תִּהְיֶה לוֹ. אִית דְּאִיהוּ קָנוּי (ליה) לְעוֹלָם, וְאִית דְּאִיהוּ קָנוּי לֵיהּ שִׁית שְׁנִין. מַאן דְּאִיהוּ קָנוּי לֵיהּ לְעוֹלָם, כְּתִיב בֵּיהּ, וְרָצַע אֲדוֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעוֹלָם. לֵית עוֹלָם, אֶלָּא עוֹלְמוֹ שֶׁל יוֹבֵל, דְּאִינּוּן חַמְשִׁין. וְדָא קְרִיאַת שְׁמַע, דְּתַמָּן כ"ה כ"ה אַתְוָון, עַרְבִית וְשַׁחֲרִית. נ' תַּרְעִין דְּבִינָה.

בָּתַר דְּמִיחַד בְּהוֹן בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ עֶבֶד דִּילֵיהּ, בְּעוֹל תְּפִלִּין עַל רֵישֵׁיהּ. וְאוֹזֶן דִּילֵיהּ רְצִיעָא פְּתִיחָא לְמִשְׁמַע קְרִיאַת שְׁמַע, דִּשְׁמַע, בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ, דְּהַיְינוּ מַשְׁמָעוּת.

דְּמַאן דְּפָדְיוֹן דִּילֵיהּ תְּלוּיָה בְּקְרִיאַת שְׁמַע, דְּאִיהוּ רָזָא דְּחַמְשִׁין, לֵית לֵיהּ פְּדְיוֹן עַל יַד אַחֲרָא בְּגַלְגּוּלָא, דְּמָרוּצָע הוּא לְמָארֵיהּ, הָכָא לָא אִתְמַר (ויקרא כ״ה:מ״ט) אוֹ דוֹדוֹ אוֹ בֶן דּוֹדוֹ יִגְאָלֶנּוּ. דְּבִצְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ, אִיהוּ כְּעֶבֶד, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. וְאֵין עֲבוֹדָה, אֶלָּא תְּפִלָּה. שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד: ג' רֵאשׁוֹנוֹת, וְג' אַחֲרוֹנוֹת דְּשְׁלִיחַ צִבּוּר אַפִּיק לֵיהּ לְבַר נָשׁ יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְמַאן דְּלָא יָדַע לְצַלָּאָה בְּהוּ דְּצַדִּיק חַי עָלְמָא, אִתְקְרֵי בְּהוּ, עַל שְׁמֵיהּ. בֹּעַז, צַדִּיק, גּוֹאֵל, קָרוֹב, וְנֶאֱמָן.

(נ"א ותמן) (תהילים קמ״ה:י״ח) קָרוֹב יְיָ' לְכָל קוֹרְאָיו. וְטָב לֵיהּ לְבַר נָשׁ, (משלי כ״ז:י׳) שְׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק, דְּהַיְינוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ בֶּן יָהּ, דְּאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא דְּאִיהוּ בִּינָה, דְּעוֹלָם דָּא, עוֹלְמוֹ שֶׁל יוֹבֵל, דְּאִיהוּ חַמְשִׁין אַתְוָון דִּיחוּדָא. דְּבְעָלְמָא דִּין, יְכִיל בַּר נָשׁ, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ פְּדְיוֹן בְּצַדִּיק, ו' שְׁנִין דְּכָלִיל תְּלַת קַדְמָאִין, וּתְלַת בַּתְרָאִין דְּצִלּוֹתָא. ו' זְעִירָא, אִינּוּן (נ"א איהו) שִׁית שְׁנִין יַעֲבֹד.

אֲבָל בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל, דְּתַמָּן נ' אַתְוָון דִּקְרִיאַת שְׁמַע, לֵית שְׁלִיחַ צִבּוּר אַפִּיק לֵיהּ מֵחוֹבָה. בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ פִּדְיוֹן עַל יְדֵי אֲחֵרִים. וּבְגִין דָּא שְׁמַע, בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ. וּבְגִין דָּא קָא רָמִיז, אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי. מ"י: וַדַּאי עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל.

פרק ט

מַיִם דְּשָׁמְעוּ מִלִּין אִלֵּין, מָארֵי מְתִיבְתָּאן דַּהֲווֹ נַחְתֵי עִם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, פִּי שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, דְּבְתַרְוַויְיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פֶּה אֵל פֶּה מַלִּיל עִמָּךְ בְּקִרְיַאת שְׁמַע, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (תהילים קמ"ט:ו') רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. דְּהָא וַדַּאי, י', רֵישָׁא דְּחַרְבָּא, דְּאַסְחַר שָׂפָה דִּילָךְ. ו', לִישָׁנָא דְּחַרְבָּא דִּילָךְ. ה', ה', תְּרֵין פִּיפִיּוֹת, בְּתְרֵין שִׂפְוָון דִּילָךְ. וְהָא וַדַּאי, שְׁמָא דְּמָרָךְ, מְמַלֵּל בְּפוּמָךְ. יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, אִיהוּ בְּמַחֲשַׁבְתָּךְ דְּאַפִּיק אִלֵּין חַמְשִׁין מִפּוּמָךְ.

בְּוַדַּאי, בְּגִין מִלִּין אִלֵּין, אֱלֹהוּ אִתְעַכָּב לְעֵילָּא, דְּתָפִיס אִיהוּ. דְּלָא נָחִית לְגַבָּךְ, דְּהָא בְּכַמָּה עָתָרָא הֲוָה נָחִית לְגַבָּךְ. וְאִיהוּ תָּפִיס לְעֵילָּא, דְּלָא נָחִית לְגַבָּךְ. בְּגִין דַּעֲנִיוּתָא דִּילָךְ, אִיהוּ פָּרוֹקָא לְיִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא מָשִׁיחַ אָמַר, עַד דְּיֵיתֵי עָנִי, וְהַאי אִיהוּ דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ג:ה') וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נַעְבֵּד לֵיהּ הַתָּרָה, וְיֵהֵא נָחִית לְגַבָּאי, דְּחָשִׁיב הוּא גַּבָּאי, מִכָּל מָמוֹנָא דְּעָלְמָא. וְהָא אֲנָא מָחִיל וְשָׁרֵי לֵיהּ, וּמַתִּיר לֵיהּ אוֹמָאָה. וְאַתּוּן אוּף הָכִי שָׁרוּ לֵיהּ וְאִי צָרִיךְ הַתָּרָה יַתִּיר, נִשְׁתַּדֵּל בַּהַתָּרָתֵיהּ, דְּיֵהֵא נָחִית גַּבָּאי.

פרק י

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, שְׁבוּעַת יְיָ', אִיהִי שְׁכִינְתָּא, בַּת יְחִידָה. וְלָא לְמַגָּנָא תַּקִּינוּ תְּלַת בְּנֵי נָשָׁא, לְמִפְטַר לֵיהּ. אֶלָּא, ש' דְּשַׁבָּת, תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, בַּת יְחִידָה. שְׁבוּעָה. דְּאִשְׁתְּתַפַּת (ס"א בה כורסיא ודאי) בְּהוּ.

בְּוַדַּאי, שְׁבוּעָה לָא חָלָה אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. נֵדֶר חָל, אֲפִילּוּ עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְהָא אוּקְמוּהָ בְּמַתְנִיתִין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא יַתִּיר אָמְרוּ, נְדָרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת עוֹלִין, וְכָל הַנִּשְׁבַּע כְּאִלּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ. וְכָל הַנּוֹדֵר, כְּאִילּוּ נוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹן רַעְיָא מְהֵימְנָא, מָארֵי דְּמִתְיבְתָּאן, יְדַעְנָא בְּכוּ, דְּאִתּוּן יַדְעִין, אֲבָל הַהוּא דְּמְחַדַּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, יְחַדֵּשׁ לוֹן חִדּוּשִׁין, דְּהָא וַדַּאי אָמַר קֹהֶלֶת, (קהלת א':ט') אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ, יֵשׁ לוֹ. וּבְסִתְרֵי תּוֹרָה אֲנָא בָּעֵינָא לְמֵימַר, (תהילים פ"ד:ט') שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ' אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעָלְמָא דִּילֵיהּ, וְלָא בְּעָלְמָא דְּהֵדְיוֹט, אַף עַל גַּב דְּזֶה לְעוּמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים, מִגּוֹ חֶשׁוֹכָא, נָפִיק נְהוֹרָא.

וּבְוַדַּאי עָלְמָא דְּאָתֵי, בֵּינָה, אִיהִי לְמַעְלָה מֵהַשָּׁמֶשׁ, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. נְדָרִים מִתַּמָּן, עַל גַּבֵּי שְׁבוּעָה עוֹלִים, וְחָלִין עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, בְּגִין דִּשְׁבוּעָה אִיהוּ עָלְמָא דֵּין, דְּלֵית לֵיהּ קִיּוּמָא, אֶלָּא עַל יְסוֹד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וּבֵיהּ אוֹמָאָה, דִּכְתִיב, (רות ג׳:י״ג) חַי יְיָ׳ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, כּוֹתֶל מַעֲרָבִי, דְּיוּרָא דִילֵיהּ. עַל שֵׁם דְּאִיהוּ תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים בּוֹ. כ״ו תֵּ״ל, יְדָוָ״ד כ״וֹ, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא, אִיהוּ תֵּל דִּילֵיהּ. עַל שֵׁם, (שיר השירים ה׳:י״א) קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב וְאוּקְמוּהָ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלֵי תְּלִים שֶׁל הֲלָכוֹת. (קוץ) ד' מִן אֶחָד, תֵּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים בּוֹ. וְהַאי קוֹץ, הוּא אֶחָיד בֵּין א״ח, וּבֵין ד', הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:י״א) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְתִרְגֵּם יְהוֹנָתָן, דְּאֶחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא.

וְעָלֵיהּ אוּקְמוּהָ מִכָּל מָקוֹם בְּחֲגִיגָה, עַל מַה הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל עַמּוּד אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וּבְוַדַּאי אִיהוּ בְּרִית דִּשְׁבוּעָה, דְּעָלֵיהּ קַיְימִין א״ח ד', דְּאִינּוּן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. א״ח שָׁמַיִם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א ח׳:ל״ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. ד', הָאָרֶץ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:א׳) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי.

וּבְגִין דִּבְרִית אָחִיד בֵּין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וּבֵיהּ שְׁבוּעָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, חַי יְיָ׳ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. מַאן דְּאוּמֵי בִּשְׁמֵיהּ לְשֶׁקֶר, כְּאִילּוּ הָרַס בְּנָיְינָא דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאַהְדַּר עָלְמָא לְתֹהוּ וָבֹהוּ. דְּאִי בַּר נָשׁ יַעְדֵי קוֹצָא דְּד' מִן אֶחָד יִשְׁתְּאַר אַחֵר, סָמָאֵל בְּאַתְרֵיהּ שֶׁקֶר. וּכְאִלּוּ הַהוּא בַּר נָשׁ בָּנֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא עַל שֶׁקֶר. וְקוּשְׁטָא קָאֵי, שִׁקְרָא לָא קָאֵי. הָרַס בְּנָיְינָא, וְנָפְלוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

וְהַאי אִיהוּ כְּאִילּוּ הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. דְּמַאן יְהִיב אֶרֶץ בַּשָּׁמַיִם, דְּקָאֲמַר (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. אֶלָּא וַדַּאי דְּא שְׁכִינְתָּא, וְתִפְאֶרֶת עִמָּהּ, דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִינָהּ בִּנְפִילוּ דִילָהּ, לְקַיְימָם בָּהּ (ישעיהו מ״ב:ח׳) אֲנִי יְיָ׳ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. וּמְנָלָן דֶּאֱמֶת נָפַל עִמָּהּ, דִּכְתִיב, (דניאל ח׳:י״ב) וַתַּשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה. וּמַאן דְּאוֹמֵי קוּשְׁטָא, הוּא מְקַיְימָם (תהלים פה) אֱ״מֶת מֵ״אֶרֶץ תִּ״צְמָח, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּבֵיהּ אִיהוּ קַיְימָא בְּנָיְינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בָּר״א אֱלֹהִי״ם אֵ״ת, וּלְבָתַר הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

וּבְגִין דִּשְׁבוּעָה, אִיהוּ בְּנָיְינָא דְּעָלְמָא דָּא, לֵית לֵיהּ קִיּוּמָא בְּלָא יְסוֹד, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. נֶדֶר, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, עַל גַּבֵּי שְׁבוּעָה סְלִיקַת, וְאִיהִי חָלָה עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, דְּלָא צְרִיכָה יְסוֹד לְקַיְימָא עָלֵיהּ, דְּאִיהוּ בְּרִית, דְּבֵיהּ תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וּבְגִין דָּא, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּבֵיהּ תַּקִּינוּ כָּל נִדְרֵי, אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה.

תַּמָּן אוֹת בְּרִית, י' אִיהִי תָּגָא עַל סֵפֶר תּוֹרָה צַדִּיק, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ הָעוֹלָם הַבָּא, אֵין בּוֹ, לֹא אָכִילָה, וְלֹא שְׁתִיָה, וְלֹא תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם. וּבְגִין דְּלֵית (ס"א דאית) שִׁמּוּשׁ בָּעָלְמָא דֵּין בְּתָגָא, אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֶלֶף. דְּתָגָא לְתַתָּא, בְּעָלְמָא דֵּין אִיהִי. נְקוּדָה שִׁמּוּשָׁא דְּאַתְוון. אֲבָל בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, לֵית שִׁמּוּשָׁא בְּאַתְוון, וּבְגִין דָּא סֵפֶר תּוֹרָה לֵית בֵּיהּ נְקוּדָה בְּאַתְווֹי, אֶלָּא תָּגָא, וּבְגִין דָּא, מַאן דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסֵפֶר תּוֹרָה חֶלֶף. וְהָכִי, מַאן דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שֶׁשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת, עֲלֵיהּ אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֶלֶף.

אָתוּ כֻּלְּהוּ מָארֵי מְתִיבְתָּאן, וְאִשְׁתְּטָחוּ קָמֵיהּ, וְאָמְרוּ וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלִּיל בְּפוּמָךְ, וְלֵיהּ אֲנַן סַגְדִּין. וַאֲנַן אִשְׁתְּמוֹדְעִין בְּמִלִּין אִלֵּין, דְּלֵית יְלוּד אִשָּׁה אַחֲרָא בַּר מִינָךְ, יָכִיל לְמַלְּלָא לוֹן. וַדַּאי מִלִּין אִלֵּין, קָא סָהֲדִין בָּךְ, דְּאַנְתְּ הוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (במדבר י״ב:ח') פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ. לֵית לְעַכְּבָא לְאֵלֵּיהוּ גַּבָּךְ, אֶלָּא לְפַיְּיסָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְנַחְתָּא לֵיהּ לְגַבָּךְ, מַלְיָא עוּתָרָא, מַלְיָיא סְגוּלוֹת לְגַבָּךְ.

פרק יא

רַעְיָא מְהֵימָנָא, עֶבֶד נֶאֱמָן, לְגַבָּךְ עֶבֶד עִבְרִי, (דברים ט״ו:י״ד) הַעֲנֵק תַּעֲנִיק לוֹ. הַעֲנֵק לֵיהּ, תַּעֲנִיק לִבְנוֹי, בְּמִלִּין גְּנִיזִין אִלֵּין. (דברים ט״ו:י״ד) וּמִגָּרְנְךָ: גָּרְנָהּ שֶׁל תּוֹרָה דִּילָךְ. וּמִיקָבֶךָ, בְּגִין וְיֵקֶב קְרָא מְמַלֵּל, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בִּפְסוֹלֶת גֹּרֶן וְיֵקֶב הַכְּתוּב מְדַבֵּר. יֶקֶ"ב: (קי"ט ע"א, רס"ב ע"א) י"חוּד. קֻ"דּוּשָׁה. בְּ"רָכָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי בְּרָכָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְיַמְּנָא. וְאִיהִי קְדוּשָּׁה מְשַׁמְּאֵלֵיהּ. וְאִיהִי יְחוּדֵיהּ, בְּאֶמְצָעִיתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכִי סַלְקִין אַתְווֹי דִּילֵיהּ, יַב"ק. כְּגַוְונָא דָּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בְּחֶשְׁבַּן יַב"ק.

וּמַאן דְּאִיהוּ בָּקִ"י בַּהֲלָכָה דִּילֵיהּ, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמֵּיהּ. דְּבָגִינָהּ לָא יָזוּז מִנֵּיהּ לְעָלַם. דְּאִית הֲלָכָה דְּאִיהִי נַעֲרָה דִּילָהּ, מִסִּטְרָא דְּנַעַר, וּבְגִינָהּ אִתְמַר הֲלָכָה כִּפְלוֹנִי. אֲבָל הֲלָכָה דִּילָךְ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אִיהִי דְּאִתְמַר בָּהּ, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, מִפִּי הַגְּבוּרָה, יְהֵיב לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָתָא דִּילֵיהּ.

וּבְגִין דָּא, עַל הֲלָכוֹת אַחֲרָנִין אִתְמַר, (משלי ל״א:כ״ט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל. עַל הֲלָכָה דִּילָךְ אִתְמַר, וְאַתְּ עָלֵית עַל כֻּלָּנָה. דְּאִתְגַּבַּרְתְּ עַל כֻּלְּהוּ, בִּגְבוּרָה. (שופטים ו׳:י״ב) יְיָ' עִמָּךְ גִּבּוֹר הֶחָיִל. אַתְקִין (ס"א אתתקפת) בָּךְ, וְאַשְׁלִים בְּנָיְינָא דְּמַלְכָּא, וְאִיהוּ בָּנַי בְּנָיְינֵיהּ עַל פּוּמָךְ, וְעַל יָדָךְ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ.

פָּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, (בראשית מ״ח:ט״ז) הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ, (שמות י״ד:י״ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. יְבָרֵךְ לְכוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, בְּעָלְמָא דֵּין. לְמֶהֱוֵי שֵׁלְטָנוּתֵכוֹן בִּתְרִין עָלְמִין, דְּאַתּוּן חַיִּין. דְּמַאן דְּאִיהוּ מֵעָלְמָא דָּא, חַי אִתְקְרֵי. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. חַיִּים תַּמָּן, חַיִּים הָכָא.

מַה דְּלָאו הָכִי, מַאן דְּאִיהוּ מְלוּבָּשׁ בְּאִלֵּין קְלִיפִּין, דְּעוֹר וּבָשָׂר וַעֲצָמוֹת וְגִידִים דְּגוּפָא שְׁפֵלָא, דְּרוּחָא הוּא מִית תַּמָּן. מַה מֵּיתָא, לָא חָמֵי וְלָא שָׁמַע וְלָא מְמַלֵּל וְלֵית לֵיהּ תְּנוּעָה בְּכָל אֲבָרִין דִּילֵיהּ. הָכִי רוּחָא, לָא חָזָא דִּלְעֵיל מִנֵּיהּ. דְּאִתְּמַר בְּאוֹרַיְיתָא עָלַיְיהוּ, דָּע מַה לְמַעְלָה מִמְּךָ, עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בְּסֵפֶר נִכְתָּבִים.

דְּכַמָּה מַלְאָכִין אַזְלִין עִמֵּיהּ, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (תהילים צ״א:י״א) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ. וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ בְּהַאי גּוּפָא, לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוֹן, וּלְמִשְׁמַע בְּקָלֵיהוֹן, דְּאִינּוּן חִיּוּן דְּאֶשָּׁא, (פ״א ע״ב) מְמַלְּלָן וּמְקַדְּשָׁן וּמְבָרְכָן וּמְיַחֲדָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עִם יִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא. כָּל שֶׁכֵּן לִשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי עֲלַיְיהוּ. כָּל שֶׁכֵּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא מִן שְׁכִינְתֵּיהּ, דְּבָהּ מְקַבֵּל צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְגִין חוֹבִין, הֲווֹ מִתְלַבְּשִׁין בְּאִלֵּין קְלִיפִּין. כְּגַוְונָא דְּאָדָם, דְּחוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בִּידֵיהוֹן. וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כְּשֶׁאוֹחֲזִין מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם. וּבְגִין אִלֵּין קְלִיפִּין דְּחוֹבִין, אָמַר קְרָא, (ישעיהו נ״ט:ב׳) כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָיוּ מַבְדִּילִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם. וּבְגִין אִלֵּין קְלִיפִּין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְכַּסְיָא בְּכַמָּה גַּדְפִּין. דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (ישעיהו ו׳:ב׳) בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וְגוֹ׳.

לֶעָתִיד לָבֹא, (ישעיהו ל׳:כ׳) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. דְּאַתּוּן בְּהַאי עָלְמָא, דְּלֵית לְכוֹן קְלִיפִּין וְעוֹרִין, אִית לְכוֹן רְשׁוּ לְאִסְתַּכְּלָא בִּבְנֵי עָלְמָא, וּבְנֵי עָלְמָא (ס״א לית) אִית לוֹן רְשׁוּ לְאִסְתַּכְּלָא בְּכוּ. וּבְגִין דָּא, עֲלַיְיכוּ אִתְּמַר דְּאַתּוּן חַיִּין, וְעָלְמָא דִּלְכוֹן, עוֹלָם הַחַיִּים. אֲבָל עָלְמָא שְׁפָלָא, דָּא עוֹלָם הַמֵּתִים, דְּכָל אֱלָהוּת דְּאוּמִין דְּעָלְמָא, מִבַּלְעֲדֵי יְיָ׳, כֻּלְהוֹן מֵתִים.

פרק יב

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, (בוצינא קדישא) (נ״א רעיא מהימנא׳) עִם כָּל דָּא, דְּאַנְתְּ לָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בִּבְנֵי עָלְמָא דְּאַתֵּי בְּעַיְינִין, וְלָא בְּמַלְאָכַיָּא, כָּל שֶׁכֵּן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבִשְׁכִינְתֵּיהּ, אֲבָל בְּעֵין הַשֵּׂכֶל דִּלְבָּךְ, אַתְּ חָזֵי בְּכֹלָּא בִּבְנֵי עָלְמָא דְּאַתֵּי, וּבְמַלְאָכִין וּבְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. דְּסַחֲרִין לָךְ. וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, דִּכְתִיב בֵּיהּ (מלכים א ה׳:י״א) וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם, (קהלת א׳:ט״ז) וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה חָכְמָה וָדָעַת.

אֲבָל בַּנְּבוּאָה, לֵית לְכוֹן רְשׁוּ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ (כל שכן) נְבִיא בְּעֵין הַשֵּׂכֶל, אֶלָּא בְּעַיְינִין, דְּאִיהִי מַרְאֶה וְחָזְיוֹן דְּעַיְינִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:ו׳) בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וְעוֹד

בְּחֶזְיוֹן לֵילָה, מַרְאֶה בִּימָמָא, חֶזְיוֹן בְּלֵילְיָא, וְכֹלָּא בְּעַיְינִין, וְלָא בְּעֵין הַשֵּׂכֶל דִּלְבָּא. וְעַיְינִין אִינּוּן תְּרֵי סַרְסוּרֵי דְּלִבָּא, וּמְשַׁמְּשִׁין דִּילֵיהּ. וְאִיהוּ מַלְכָּא בֵּינַיְיהוּ (לגבייהו), וּבְגִין דָּא, חָכָם עָדִיף מִנָּבִיא. וְהָכִי הוּא תְּרִין אוּדְנִין, תְּרִין שַׁמָּשֵׁי דְּלִבָּא.

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, הַלֵּב רוֹאֶה, וְהַלֵּב שׁוֹמֵעַ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִתְּמַר בַּלֵּב, הַלֵּב מֵבִין, הַלֵּב יוֹדֵעַ. (שמות ל״א:ו׳) וּבְלֵב כָּל חָכָם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה. הֲרֵי חָכְמָה וּתְבוּנָה וָדַעַת בְּלִבָּא. דִּבְהוֹן אִתְעֲבִידוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וּתְהוֹמִין. וּבְהוֹן אִתְעֲבִיד מַשְׁכְּנָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״א:ג׳) וָאֲמַלֵּא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת. מַה דְּלֵית כּוּלֵי הַאי בְּעַיְינִין.

וְרַעְיָא מְהֵימָנָא, מַאן דְּכוּלֵי הַאי בְּלִבֵּיהּ, יַתִּיר חֲזִי מִן נָבִיא, כָּל שֶׁכֵּן מַחֲשַׁבְתָּא דִּילֵיהּ. דְּלֵית לָהּ סוֹף, וּבָהּ תִּסְתַּכַּל, בְּהַהוּא, דְּלֵית בֵּיהּ סוֹף, מַה דְּלָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּ בְּקַדְמֵיתָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּעַיְינִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״ג:כ״ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ.

אִלֵּין טַפְּשֵׁי דְּלִבָּא, אִינּוּן מֵתִין, וְסוּמִין בְּאִלֵּין קְלִיפִין. אֲבָל לְגַבָּךְ, לָאו אִינּוּן חֲשִׁיבִין כְּלוּם, וְלָא מַפְסִיקִין בֵּינָךְ לְבֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, וּמַלְאָכִין, דְּהָכִי יֵיעוּל לְגַבָּךְ בְּאִינּוּן חַלּוֹנִין, דְּעַיְינִין, וְאוּדְנִין, וְנוּקְבֵי חוֹטָמָא, וּפוּמָא. כְּמַלְכָּא דְּיֵיעוּל בְּאִתְכַּסְיָיא לְחַדְרֵי חֶדְרִים, לְמַלְּלָא עִם בְּרֵיהּ. וּבְגִין דָּא, מְצָלִין יִשְׂרָאֵל בֵּיהּ בְּצָלוֹתָא דִּלְהוֹן, (משלי כ׳:כ״ז) אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן רוֹאֶה כְּלָיוֹת וְלֵב וְאֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמְּךָ.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (שיר השירים ב׳:ט׳) מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת וְגוֹ׳. וְאִלֵּין אִינּוּן חַלּוֹנוֹת, דְּעַיְינִין וְאוּדְנִין וְנוּקְבֵי חוֹטָמָא וּפוּמָא בְּאִלֵּין שִׁבְעָה נוּקְבִין, נִשְׁמְתָא סְלִיקַת, בְּשִׁבְעָה מִינֵי בּוּסְמִין, וְהָכִי צְלוֹתָא סְלִיקַת בְּאִלֵּין ז׳ בּוּסְמִין, דְּאִינּוּן (שיר השירים ד׳:י״ד) נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל רָאשֵׁי בְּשָׂמִים. בְּהַהוּא זִמְנָא דִּצְלוֹתָא הָכִי סְלִיקַת, מְקַטֶּרֶת מֹר וְכוּ׳. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁאֵיל עָלָהּ, (שיר השירים ג׳:ו׳) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבֹנָה וְגוֹ׳. מִי זֹאת וַדַּאי, מִסְטְרָא דְּמַ״י אִיהוּ וַדַּאי בִּינָה, כְּלִילָא מִשִּׁבְעָה מִינֵי בּוּסְמִין.

וְדָא קְרִיאַת שְׁמַע, כְּלִילָא מֵחַמְשִׁין תַּרְעִין, דְּאִינּוּן כ״ה כ״ה. כְּלִילָא מִשִּׁבְעָה בִּרְכָאן, בַּשַּׁחַר שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ, וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבְעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ, וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. וְאִינּוּן, (דברי הימים א כ״ט:י״א) הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד, עַד לְךָ יְיָ׳ הַמַּמְלָכָה, דְּאִיהִי מַלְכוּת. דְּאִיהִי כְּלִילָא מִתְּלַת בּוּסְמִין. מְקֻטֶּרֶת מֹר, דָּא כֶּתֶר. וּלְבוֹנָה, דָּא חָכְמָה. מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל, דָּא בִּינָה. קוּם אַשְׁלִים פִּקּוּדִין דְּמָרְךָ.

פרק יג

(שמות כ"ג:ב') לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת וְגוֹ', אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת. אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת, לֵית רַבִּים פָּחוּת מִגּ' וְאִי לֵית בֵּית דִּין בְּגִ', לֵית לְהַטּוֹת בָּתַר דִּינַיהּ. בֵּית דִּין: שְׁכִינְתָּא. בְּגִ': תְּלַת חִיוִן דְּמֶרְכַּבְתָּא דִּילָהּ, וְאִיהִי דִּין תּוֹרָה, דִּין אֱמֶת, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְכָל דַּיָּין דְּלָא דָּן דִּין אֱמֶת לַאֱמִתּוֹ, דָּא אִיהוּ כְּאִילּוּ אַשְׁלִיט סְמָאֵ"ל בְּעָלְמָא. (דניאל ח':י"ב) וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה, וְאַפֵּיל שְׁכִינְתָּא עִמֵּיהּ, וְיָקִים גֵּיהִנָּם, בַּת זוּגֵיהּ דְּסָמָאֵ"ל, עִם סָמָאֵ"ל. בַּאֲתָר דְּדִין אֱמֶת, יוֹקִים שִׁפַּת שָׁקֶר. דִּין אֱמֶת, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. שִׁפַּת שָׁקֶר גֵּיהִנָּם וְסָמָאֵ"ל.

וּבְגִין דָּא, כַּד דַּיָּין דָּן דִּין, גֵּיהִנָּם פְּתוּחָה לְפָנָיו מִשְּׁמֹאלוֹ, בַּת זוּגֵיהּ דְּסָמָאֵ"ל. וְחָרֵב עַל צַוָּארוֹ, מַלְאַךְ הַמָּוֶת. סָמָאֵ"ל מֵאֲחוֹרוֹי מֵעַל צַוָּארֵיהּ. וְגַן עֵדֶן פְּתוּחַ לִימִינֵיהּ, וְעֵץ הַחַיִּים פָּתוּחַ לְקַמֵּיהּ, עַל רֵישֵׁיהּ.

אִי דָּן דִּינָא דִּשְׁקָרָא, שָׁלִיט עָלֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְשָׁחִיט לֵיהּ, וּלְבָתַר אוֹקִיד לֵיהּ בַּגֵּיהִנָּם. וְאִי דָּן דִּין אֱמֶת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְיעוּל לֵיהּ לְגַן עֵדֶן, וְאַטְעִים לֵיהּ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, דִּכְתִיב עָלֵיהּ, (בראשית ג':כ"ב) וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעוֹלָם. דְּאִתְבְּרִי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְמַר בָּהּ, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. עֵץ חַיִּים, תִּפְאֶרֶת. (ויקרא נ"ח ע"א, תיקונים ס"ו ע"ב) חַיִּים דִּילֵיהּ חָכְמָה וּבִינָה. חַיֵּי הַמֶּלֶךְ וַדַּאי.

וּלְעוֹלָם, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא, דִּינָא. וְדִינָא בַּלֵּב, וְאִתְּמַר בֵּיהּ, הַלֵּב רוֹאֶה. וּבְגִין דָּא, אֵין לוֹ לַדַּיָּין אֶלָּא מַה שֶּׁעֵינָיו רוֹאוֹת. וְהָכָא לֵית דַּיָּין, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה שֶּׁעֵינָיו רוֹאוֹת, (דברי הימים ב ט"ז:ט') כִּי יְיָ' עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת. (איוב לה) עֵינָיו עַל דַּרְכֵי אִישׁ.

וּבְהוֹן, (שיר השירים ב':ט') מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת. בְּז' נוּקְבִין דְּבַר נָשׁ, בְּתַרִין עַיְינִין, וּתְרֵין אוּדְנִין, וּתְרֵין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, וּפוּמָא. הָא ז' דְּאִמָּא עִלָּאָה. וְהָכִי בְּעוֹבָדוֹי אִסְתָּכַל בְּשָׁבַע, מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, בְּב' יְדִין וְצַוָּאר תְּלַת, וְגוּף וּבְרִית תְּרֵין, הָא חֲמֵשׁ. תְּרֵין רַגְלִין, הָא שֵׁבַע. יָ"ה, יו"ד ה"א, בְּשֵׁבַע אַתְוָון דִּילֵיהּ, אִסְתָּכַל בְּשֵׁבַע נוּקְבִין דְּרֵישָׁא, נְקָבִים: עַל שֵׁם נְקֵבָה, דִּנְקֵבֵיהּ פְּתוּחוֹת לְקַבֵּל. ו"ה, וא"ו ה"א, בְּשֵׁבַע אַתְוָון דִּילֵיהּ, אִסְתָּכַל בְּשִׁבְעָה אֲבָרִין דִּלְתַתָּא, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא דְּגוּפָא, דִּבְהוֹן עֲשִׂיַּית הַמִּצְוֹת.

אִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ דָּמְיָא. וְעַל שֵׁם פִּקּוּדִין, אִתְקְרִיאוּ אֲבָרִים. עַל שֵׁם שְׁכִינְתָּא, גּוּפָא. דְּמִסְטְרָא אַחֲרָא לְבוּשָׁא, דְּאִינּוּן עוֹר וּבָשָׂר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב י':י"א) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּשֹׂכְּכֵנִי, בַּאֲתַר דְּלֵית שְׁכִינְתָּא, הַהוּא גּוּפָא לָא אִתְקְרֵי, אֶלָּא לְבוּשָׁא דְּאָדָם. דְּאִיהוּ תּוֹרָה, (במדבר י"ט:י"ד) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. (ישעיה מה) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת. וּבַאֲתַר דְּתַמָּן מְצָוָה, אִתְקְרֵי גּוּפָא דְּאָדָם, כְּגוֹן גּוּפֵי הֲלָכוֹת, וּפִסְקֵי דִּינִין.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שׁוֹפֵט, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. מִסְטָרָא דְּבִינָה, דְּאִיהוּ יְדוֹ"ד. (קי"ח ע"א) דַּיָּין, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. שׁוֹטֵר, הוּא שַׁלִּיט, (מסטרא דיוסף הצדיק מתמן (בראשית מ"ב:ו')) וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט. וְכָל סְפִירִין, אִינּוּן שׁוֹפְטִים, מִסְטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה, דְּתִתְפָּאֶרֶת שׁוֹפֵט. וְאִינּוּן שׁוֹטְרִים, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. דְּצַדִּיק מִתַּמָּן שׁוֹטֵר וּמוֹשֵׁל. (ופקודא בתר דא מינוי שופטים וכו' תמצאנו בריש פרשת שופטים דף רע"ד ע"ב)

פרק יד

(שמות כ"ג:ז') מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק אַל תַּהֲרוֹג וְגוֹ'. פְּקוּדָא לְהַשְׁוָוֹת הַבַּעֲלֵי דִּינִין, וּלְהִתְרַחֵק מִדְּבַר שֶׁקֶר, דְּלָא יֵימְרוּן מַשּׁוֹא פָּנִים (יש בדבר). דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְּמַר בֵּיהּ, (דברים י':י"ז) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים. וְל"א יִקַּ"ח שֹׁחַ"ד, בְּסוֹפֵי תֵּיבוֹת אֶחָד. הַאי דַּיָּין, צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי כְּגַוְונָא דְּאֶחָד, דְּאִיהוּ יְדוֹ"ד אֶחָד, דְּלָא יִקַּח שֹׁחַד, דִּיהֵא אִיהוּ בְּדִיוּקְנֵיהּ. וּבְדִינָא לְהַשְׁוָוֹת תַּרְוַויְיהוּ כְּאֶחָד, וְלָא יַטֶּה דִּינָא לְדָא יַתִּיר מִן דָּא, אֶלָּא בְּתִקְלָא חַד, עַד דְּיִקְבְּלוֹן דִּינָא. וּלְבָתַר, כָּל חַד אִתְּדָן, כְּפוּם עוֹבָדוֹי.

וְאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, צַדִּיק יֵצֶר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. רָשָׁע, יֵצֶר הָרָע שׁוֹפְטוֹ. בֵּינוֹנִי, זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. מַאן דְּאִיהוּ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, לֵית לֵיהּ דִּינָא כְּלָל, לֵית לֵיהּ יֵצֶר הָרָע, וְדָא צַדִּיק גְּמוּר, וְדָא צַדִּיק וְטוֹב לוֹ. וְלֵית טוֹב, אֶלָּא תּוֹרָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ד':ב') כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ. וְצַדִּיק וְרָע לוֹ, מִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. וַאֲמַאי אִתְקְרֵי צַדִּיק בָּתַר דְּרַע לוֹ, דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע. אֶלָּא, בְּגִין דְּטוֹב שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, אִתְקְרֵי צַדִּיק וְרָע לוֹ. דְּהַהוּא רָע אִיהוּ תְּחוֹת רְשׁוּתֵיהּ. (ס"א כעבדא תחות רביה)

רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, אֲמַאי אִתְקְרֵי רָשָׁע. בְּגִין דְּאִיהוּ אִסְתַּלָּק לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא יֵצֶר הָרָע דִּילֵיהּ, וְטוֹב אִיהוּ תְּחוֹת רְשׁוּתֵיהּ, כְּעַבְדָּא תְּחוֹת רַבֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּרָשָׁע אִיהוּ מַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק, וְיָכִיל צַדִּיק גָּמוּר לְאַעְנָשָׁא לֵיהּ, (משלי י"ז:כ"ו) גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב, בְּגִין הַהוּא טוֹב דְּאִיהוּ תְּחוֹת רַגְלוֹי דְּרָשָׁע, לֵית לְאַעְנָשָׁא לֵיהּ, דְּאוּלַי יַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה וְיִתְנַבֵּר עַל יִצְרֵיהּ, וִיהֵא עָפָר תְּחוֹת רַגְלוֹי.

דְּמִסְטָרָא דְּרָשָׁע וְטוֹב לוֹ, (נ"א שכינתא) שְׁכִיבַת, (רות ג':ז') וַתְּגַל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכָּב. הַאי אִיהוּ (משלי ל':כ"ג) וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. (דבר אחר ומסטרא דצדיק גמור) שִׂפְחָה, יֵצֶר הָרָע נוֹקְבָא. יֵצֶר הָרָע, דְּכַר. בְּגִינֵיהּ אִתְּמַר, (ישעיהו מ"ב:ח') וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. (במדבר א':נ"א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

וּמִסְטָרָא דְּצַדִּיק וְרָע לוֹ, שְׁכִינְתָּא אִיהִי עֲטָרָה עַל רֵישָׁא דְּבַר נָשׁ, וְשִׂפְחָה יֵצֶר הָרָע, אִתְכַּפְיָיא תְּחוֹת גְּבִירְתָּהּ. וּמִסְטָרָא דְּצַדִּיק גָּמוּר, לֵית זָר, וְלֵית יֵצֶר הָרָע. וּמִסְטָרָא דְּרָשָׁע גָּמוּר, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בִּשְׁכִינְתָּא, דְּלֵית חוּלָקָא לְבַר נָשׁ בִּשְׁכִינְתָּא, אֶלָּא מִסְטָרָא דְּטוֹב.

וְלֵית כָּל שְׁכִינְתָּא שְׁקִילִין, דְּהָא שְׁכִינְתָּא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, אִיהוּ כָּרְסְיָיא, אֲבָל שְׁכִינְתָּא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, עָלָהּ אִתְּמַר, (תהילים ה':ה') לֹא יְגוּרְךָ רָע. אֲבָל (ד"א אלא) בְּגִין דְּאִתְּמַר בָּהּ, (תהילים ק"ב:י"ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, מַאן דְּפָגִים אֲתָר דִּילָהּ, אִתְחֲשִׁיב כְּאִילּוּ עָבִיד בְּמַטְרוֹנִיתָא קְלָנָא. דְּקָלָנָא דְּמַטְרוֹנִיתָא אִיהוּ, מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּאַתְרָהָא. וּקְלָנָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, דְּמַלְכָּא אִיהוּ.

כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאַעְבַּר לָהּ מֵאַתְרָהָא, וְשַׁוִּי שִׁפְחָה בְּאַתְרָהָא. דְּבָכָל אֲתָר דְּאִיהוּ פָּגִים, מַטְרוֹנִיתָא לָא שַׁרְיָא תַּמָּן, אֶלָּא שִׁפְחָה, דְּאִיהִי פְּגִימָא, שַׁרְיָא בַּאֲתָר פָּגִים. וּפְגִימוּ דְּבַר נָשׁ דְּחוֹבוֹי, פְּגִים בְּכָל אֲבְרִין דִּילֵיהּ, עַד דְּלָא אִשְׁכָּחַת מַטְרוֹנִיתָא אֲתָר לְשַׁרְיָא תַּמָּן. וְלֵית לֵיהּ תִּקּוּנָא עַד דְּיִתֲחֲזִיר לָהּ עַל כָּל אֲבְרִין דִּילֵיהּ.

פרק טו

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּגִין דָּא, אַנְתְּ מְתַקֵּן, בְּחִבּוּרָא דָּא, דְּרמ"ח פִּקּוּדִין. לְאַמְלָכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל אֲבָרִים דִּשְׁכִינְתָּא, בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא, וְלֵית אַנְתְּ חַיִּישׁ לִיקָרָךְ. זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּכָגַוְונָא דְּאַנְתְּ מַמְלִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל אֲבָרִים דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִינּוּן בַּעֲלֵי מִדּוֹת, דְּכָל יִשְׂרָאֵל. מָארֵי מִדּוֹת אִינּוּן אֲבָרִים דִּשְׁכִינְתָּא, הָכִי עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשַׁרְיָא שְׁמֵיהּ עָלָךְ, וְיִמְלְכִינָךְ, עַל כָּל מַשְׁרְיָין עִלָּאִין וְתַתָּאִין (שופטים ער"ה ע"א לא יקום עד אחד).

קוּם רַעְיָא מְהֵימָנָא, לְסַדְּרָא דִּינִין בְּהֵלְכוֹת נְזִקִין, בְּסִדּוּרָא דִּשְׁמָא דָּא, הָוֵי"ה. דְּאִיהוּ, (תהילים ס"ח:י"ח) רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן, דְּאִינּוּן, שׁוֹר נֶשֶׁר אַרְיֵה אָדָם, דְּהָא מִסְטְרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן יְדוֹ"ד, ד' חִיּוֹן, הָכִי אִיהוּ סִדּוּרָא דִּלְהוֹן, אָדָם אַרְיֵה נֶשֶׁר שׁוֹר. וּכְפוּם שִׁנּוּיִין דְּהֲווֹ, הָכִי אִיהוּ תְּנוּעָה וְסִדּוּרָא דְּחַיִּין. וְחַיִּין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִינּוּן נְזִיקִין דְּשְׁמָאלָא, הָכִי סִדּוּרַיְיהוּ, שִׁנְאָן. וּבְגִין דָּא, הַתְחָלָה דִּלְהוֹן, הַשּׁוֹר. קֶשׁוּר בְּד' אָבוֹת נְזִיקִין, הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמַּבְעֶה וְהַהֶבְעֵר וְסִיּוּמָא דִּלְהוֹן אָדָם, מוּעָד.

קוּם אַתְעַר בְּדִינִין. פְּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, (תהילים נ"א:י"ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. אֲדֹנָ"י, בְּהִפּוּךְ אַתְוָון דִּינָ"א. וּבְגִין דָּא, אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דִּינָ"א דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. כָּל דִּינִין בְּהַאי שְׁמָא אִתְּדָנוּ. (ס"א בה' בד' וכו') בְּד', בְּג'. בְּד': שְׁכִינְתָּא (ס"א בית דין בג' בית דין שכינתא בג') לְקֶבֶל תְּלַת אֲבָהָן. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דַּיָּין אֱמֶת, וְהוּא דַּיָּין, לְדוּן מִסְטְרָא דְּאַדֹנָ"י, דְּתַמָּן אִיהוּ דַּיָּין אֱמֶת. וּמִסְטְרָא דְּשֵׁם אֱלֹהִים, שׁוֹפֵט. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ע"ה:ח') כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט.

וּמַה דִּינִין אִינּוּן. חַד, לָדוּן בְּנְזְקֵי שׁוֹר. תִּנְיָינָא, לָדוּן בְּנְזְקֵי בּוֹר. תְּלִיתָאָה, לָדוּן בְּנְזְקֵי אֵשׁ. רְבִיעָאָה, לָדוּן בְּנְזְקֵי אָדָם. וַאֲבַתְרַיְיהוּ, לָדוּן בְּדִינֵי אַרְבַּע שׁוֹמְרִים. שׁוֹמֵר חִנָּם.

וְשׁוֹמֵר שָׂכָר. וְהַשּׁוֹאֵל. וְנוֹשֵׂא שָׂכָר. (ס"א והשוכר) לְקֳבָלַיְיהוּ, דִּינִין אַרְבָּעָה. דִּין חֲלוּפַת הַשּׁוּתָּפִים. דִּין חֲלוּפַת קַרְקָעוֹת. דִּינֵי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת. דִּינֵי תּוֹבֵעַ וְנִתְבָּע. בְּכַמָּה מִינֵי תְּבִיעוֹת דְּחִיּוּב מָמוֹן, וְגֵזֶל, וַאֲבֵדָה, אוֹ שֶׁמַּזִּיק לַחֲבֵרוֹ, וְהוֹרְגוֹ בְּאֶחָד מֵאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין.

אָדוֹן אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּאֲדֹנָ"י. לָדוּן בְּכָל מִינֵי דִּינִין, לְשִׁפְחָה בִּישָׁא, כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. דְּמִינָהּ כָּל נְזִיקִין אִשְׁתְּכָחוּ, דְּאִינּוּן (כל) מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, דְּמִנַּיְיהוּ נִשְׁמָתְהוֹן שֶׁל רְשָׁעִים, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, (בראשית כ"ט ע"א) נִשְׁמוֹת הָרְשָׁעִים הֵן הֵן הַמַּזִּיקִים בָּעוֹלָם. אֶל אַחַר, מַזִּיק, גַּזְלָן רָשָׁע. וּבַת זוּגֵיהּ, סַם הַמָּוֶת.

נָזֶק שֶׁבֶת וּבֹשֶׁת וְרִפּוּי, לִשְׁכִינְתָּא וּבְנָהָא. שֶׁבֶת, דְּבִטּוּלָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּבָטִילַת לְבָנָהָא. וְרִפּוּי, דְּגַרְמַת לוֹן דְּמִתְרַפְּיִן מִדִּבְרֵי תוֹרָה. נָזֶק, בְּכַמָּה נְזָקִין דְּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה, מָארֵי מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה. וּבֹשֶׁת, דַּהֲווֹ מְבַזִּין לִשְׁכִינְתָּא בְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שִׁקְרָא דִּלְהוֹן, וַהֲווּ אָמְרִין אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ. וְכַמָּה גְּזֵלוֹת מִן שִׁפְחָה בִּישָׁא, דְּאִתְמַר בָּהּ (ישעיהו ג':י"ד) גְּזֵלַת הֶעָנִי בָּבָתֵּיכֶם. כַּמָּה בִּרְכָאן, גַּזְלַת לִשְׁכִינְתָּא, שִׁפְחָא בִּישָׁא. בְּכוֹבָד הַמַּס, וּבְכוֹבֶד כַּמָּה דִּינִין מְשׁוּנִים עַל בְּנָהָא, וְכַמָּה קְרָבְּנִין דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, דִּבְטִילַת לְמַטְרוֹנִיתָא. וּבֹשֶׁת דְּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִשְׁתְּאָרַת עָרוּמָה, מֵד' בִּגְדֵי זָהָב דְּנָהֲרִין, מֵד' טוּרֵי אָבֶן, בי"ב אֲבָנִין מַרְגְּלָן. מְעִיל בְּכַמָּה זָגִין וְרִמּוֹנִים. וְאַרְבַּע בִּגְדֵי לָבָן, דִּבְהוֹן הֲוֹת מַטְרוֹנִיתָא, מִתְקַשְׁטָא קֳדָם מַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ט':ט"ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְנִזְלַת לָהּ לְגַבְרְתָּהּ, כַּמָּה מַאֲכָלִין דְּקָרְבְּנִין. שׁוֹר מוּעָד בַּעֲלָהּ, עָאל לְבֵי מַלְכָּא (קצ"א ע"א) רְבּוֹנֵיהּ, בְּאַרְבַּע אֲבוֹת נְזִיקִין דִּילֵיהּ, (דאינון, (יחזקאל א':י') ופני שור מהשמאל לארבעתם) עָוֹן וּמַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, דְּכֻלְּהוּ מוּעָדִין לְקַלְקֵל. בְּגוּפָא דִּילֵיהּ, הִרְבִּיץ עַל הַכֵּלִים, מִזְבֵּחַ מְנוֹרָה שֻׁלְחָן וּשְׁאַר מָאנִין, רָבַץ עֲלַיְיהוּ וְשַׁבָּרָתַן. וּבְשֵׁן דִּילֵיהּ, אָכִיל כָּל קָרְבְּנִין דְּמַאֲכָלִים דְּפָתוֹרָא, וְשַׁאֲרָא בָּרְגְלוֹי רַפְסָא. (ומדקא כלא ושארא דאינון אמוהן ופדרין שיירי מנחות ברגלוי רפסא) וּבְקֶרֶן דִּילֵיהּ, קָטַל כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי. הָרַס כֹּלָּא, (איכה ב':ב') חִלֵּל מַמְלָכָה וְשָׂרֶיהָ.

הַבּוֹר, נוּקְבָא בִּישָׁא, לִילִית, בְּבֵית דִּילָהּ, דְּאִיהִי בֵּית הַסֹּהַר, תְּפִיסַת לְמַטְרוֹנִיתָא וּבְנָהָא, שִׁפְחָה בִּישָׁא, בְּגָלוּתָא דִּילָהּ, וְשַׁוְוַיְיאן לוֹן, בְּכַמָּה שַׁלְשְׁלָאִין וַאֲסוּרִין לְבָנָהָא, יְדַיְיהוּ מְהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא. (איכה א':ג') הִיא יָשְׁבָה בַּגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא (איכה א':ח') כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ כִּי רָאוּ עֶרְוָתָהּ גַּם הִיא נֶאֶנְחָה וַתָּשָׁב אָחוֹר.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא זוֹנָה דְּאִיהִי הֶבְעֵר, דְּהַיְינוּ אֵשׁ, (איכה ד':י"א) וַיַּצֵּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן. לְבָתַר קָם אָדָם בְּלִיַּעַ"ל רָשָׁע, רְבִיעִי לַאֲבוֹת נְזִיקִין, דְּאִתְמַר בֵּיהּ אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם, בֵּין עֵר בֵּין יָשֵׁן, וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ, וְאָכִיל וְשֵׁצִי וְגַדַּע כְּרָמִים וּפַרְדֵּסִים דִּירוּשָׁלַ ם, וְשֵׁצִי כֹּלָּא.

רִבּוֹן עָלְמָא, אַנְתְּ קְשׁוֹט, וְאוֹרַיְיתָךְ קְשׁוֹט, יְהֵבַת לָן מִצְוַת תְּפִילִין, (מ"ג ע"א) לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים אִיהוּ אַגְרָא כְּפוּם עוֹבָדַיְיהוּ, פְּאֵר עַל רֵישַׁיְיהוּ. וּמְשַׁמְּשִׁין לְאֲבוּהוֹן וְאִמְּהוֹן, כְּגַוְונָא דְּגוּפָא, דְּכָל אֵבָרִים דִּילֵיהּ מְשַׁמְּשִׁין לְרֵישָׁא. הָכִי אִתְּתָא, מְשַׁמְּשָׁא לְבַעְלָהּ.

וְאִית מַלְאָכִין דְּאִינּוּן מְשַׁמְּשִׁין לְגוּפָא, וּמַלְאָכִין דִּמְשַׁמְּשִׁין לְנִשְׁמְתָא. וּכְגַוְונָא דְּאִית אַפְרָשׁוּתָא בֵּין גּוּפָא לְנִשְׁמְתָא, הָכִי אִית אַפְרָשׁוּתָא בֵּין מַלְאָכִין דְּגוּפָא, לְמַלְאָכִין דְּנִשְׁמְתָא. וְאִית נִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא. וּמַלְאָכִין לְמַלְאָכִין, (קהלת ה':ז') כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם. וְאִלֵּין דְּאִינּוּן נִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא, כְּלִילוּ חַד. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְּרַח מִתְּלָא, אִינּוּן כְּגוּפָא אַצְּל נִשְׁמְתָא אִלֵּין לְאִלֵּין, בְּגִין דְּמִקַּבְּלִין אִלֵּין מֵאִלֵּין. הָכִי שְׁכִינְתָּא, (נשמתא) אַף עַל גַּב דְּאִיהִי לְקֶבֶל שְׁאַר נְהוֹרִין דִּבְרִיאָה, כְּנִשְׁמְתָא אַצְּל גּוּפָא, לְקֶבֶל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲשִׁיבָא כְּגוּפָא. אֲבָל כֻּלָּא חַד. הָכָא גּוּפָא וְנִשְׁמְתָא כֻּלָּא חַד. מַה דְּלָאו הָכִי בְּבַר נָשׁ, דְּגוּפֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ בְּפִרוּדָא. דָּא חוֹמֶר, וְדָא שֵׂכֶל. דָּא חַיֵּי, וְדָא מוֹתָא. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיִּים, וּשְׁכִינְתֵּיהּ חַיִּים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ג':י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ.

פרק טז

וְכָל אִינּוּן דְּרָשִׁימִין בְּסִימָנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, אִינּוּן רְשִׁימִין בְּיוֹמִין דְּחוֹל, בְּאוֹת דִּתְפִלִּין, וּבְאוֹת דְּמִילָה. וּרְשִׁימִין בְּזָכוֹר וְשָׁמוֹר בְּשַׁבָּת. רְשִׁימִין בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִתְיְהִיבַת מִימִינָא. וּבַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּאִתְיְהִיבַת מִשְּׂמָאלָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זָכוֹר מִימִינָא, וְשָׁמוֹר מִשְּׂמָאלָא. וּשְׁכִינְתָּא, זָכְרָה מִימִינָא, וּשְׁמִירָה מִשְּׂמָאלָא. אִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא דְּבַר נָשׁ, וּתְפִלִּין דְּיָד. וְהָכִי שְׁכִינְתָּא, (תהלים יט) תּוֹרַת יְיָ' תְּמִימָה, וּמְצָוָה דִּילֵיהּ. וְהַאי מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ כָּלִיל דִּינָא וְרַחֲמֵי. זָכוֹר וְשָׁמוֹר. אִתְקְרִיאַת אִיהִי זְכִירָה שְׁמִירָה. וּבְכָל פִּקּוּדִין אִיהִי שְׁקִילָה לְגַבֵּיהּ בְּמַדְרֵגָה.

אֲבָל מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זָכוֹר, וּשְׁכִינְתָּא שָׁמוֹר. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, זָכוֹר לְזָכָר, וְשָׁמוֹר לְכַלָּה. בְּגִין דְּבִימִינָא וּבְשְׂמָאלָא עַנְפִּין מִתְפָּרְדִין, כְּגַוְונָא דְּכַנְפֵּי רֵיאָה, דְּאִינּוּן פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה. לְקֶבְלַיְיהוּ חִיוָן, (יחזקאל א':י"א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵּיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה. וְלְקֶבֶל פְּתוּחוֹת דְּסֵפֶר תּוֹרָה. לְתַתָּא תַּרְוַויְיהוּ בְּיִחוּדָא חֲדָא, כְּגוֹן סְתוּמוֹת דְּסֵפֶר תּוֹרָה, דְּלֵית תַּמָּן פְּרוּדָא. וּבְגִין דָּא, בַּאֲתָר דְּיִחוּדָא, דְּאִיהוּ גּוּפָא, דּוֹמֶה לַשְּׁדְרָה דְּלוּלָב, אִם נִפְרְצוּ, אוֹ נִפְרְדוּ עָלָיו פָּסוּל.

בְּכַמָּה רְשִׁימִין רָשִׁים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לְגַבֵּי מַלְאָכִין. אִלֵּין דִּימִינָא, דְּתַלְיָין מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אוֹ אִלֵּין דְּשְׂמָאלָא, דְּתַלְיָין מִשְּׁכִינְתָּא. אוֹ אִלֵּין דְּתַלְיָין מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּיִחוּדָא חֲדָא. וַדַּאי אִלֵּין דְּאִית בְּהוֹן תּוֹרָה, רְשִׁימִין בְּחֶסֶד.

וְאִלֵּין דְּאִית בְּהוֹן מְצָוָה, רְשִׁימִין בְּגְבוּרָה. וְאִלֵּין מָארֵי דְּתְפִלִּין, וְאוֹת שַׁבָּת, וְאוֹת בְּרִית, רְשִׁימִין בְּצַדִּיק.

וּבְעִירָן, עַמֵּי הָאָרֶץ, אינוּן רְשִׁימִין בְּאַעְבָּרוּ דְּעָרְלָה וּפְרִיעָה. עוֹפִין, בְּזָפָק וּבְקָרְקְבָן נְקָלָף, בְּאַעְבָּרוּ דְּזָפָק, וּקְלִיפָּה דְּקָרְקְבָן אינוּן רְשִׁימִין עוֹפִין לְמֵיכַל, וּבְעִירָן, בִּתְרֵי סִימָנִין, מַעֲלַת גֵּרָה, וּמַפְרֶסֶת פַּרְסָה. כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בִּתְרֵי סִימָנִין, כְּגַוונָא דְּעָרְלָה וּפְרִיעָה, דְּמִתְעַבְּרָן מֵעַמָּא קַדִּישָׁא.

אֲבָל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כֻּלְּהוֹן רְשִׁימִין מִנְּהוֹן, בְּכָרְסָיָא. וּמִנְּהוֹן, בְּמַלְאָכֵי, בְּאַרְבַּע חֵיוָן דְּכָרְסָיָא. מִנְּהוֹן בְּכֹכָבָיָא וּבְמַזָּלֵי. וּמִנְּהוֹן רְשִׁימִין, בְּמִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדְעִין. וְאִינוּן דְּמִתְעַסְּקִין בְּאוֹרַיְיתָא וּבְמִצְוֹת, לְשָׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא כִּבְרָא דְּאִיהוּ מְחוּיָיב בְּיִקָּרָא דַּאֲבוֹהִי וְאִמֵּיהּ, דְּא אִתְקְשָׁר וַדַּאי וְאִתְרְשִׁים, בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, כְּאִילּוּ בֵּיהּ הֲווֹ חַד. וּמַאן דְּאִית בֵּיהּ תּוֹרָה בְּלֹא מְצָוָה, אוֹ מְצָוָה בְּלֹא תּוֹרָה, כְּבָיְכוֹל כְּאִילּוּ הֲווֹ בֵּיהּ בְּפֵרוּדָא. אֲבָל בְּדָא וְדָא, כְּאִילָנָא, דְּעַנְפּוֹי מִתְפָּרְדִין לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, וְאִילָנָא יְחִידָא דְּתַרְוַויְיהוּ, בְּאֶמְצָעִיתָא.

רַשְׁעַיָּא, אינוּן רְשִׁימִין בְּלָא סִימָנִין דְּטָהֳרָה, אינוּן דְּלֵית לְהוֹן תְּפִלִּין עַל רֵישָׁא, וּדְרוֹעָא. וְאינוּן דְּלָא רְשִׁימִין בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת. וְאִלֵּין דְּלָא נַטְרִין זָכוֹר וְשָׁמוֹר. וְלָא רְשִׁימִין בַּתְּכֵלֶת וְלָבָן דְּצִיצִית. וְאִלֵּין דְּלָא רְשִׁימִין בְּאִלֵּין סִימָנִין, שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם, לָאו אינוּן יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַמֵּי הָאָרֶץ. מָה אִלֵּין שֶׁקֶץ וְשֶׁרֶץ, אוּף אינוּן (נ"א כן) שֶׁקֶץ וְשֶׁרֶץ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, עַמֵּי הָאָרֶץ הֵם שֶׁרֶץ, וּנְשׁוֹתֵיהֶם שֶׁקֶץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶם אִתְּמַר, (דברים כ״ז:כ״א) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה.

וּמִיתַתָּהוֹן מִיתָה בְּאִתְגַּלְיָא, וְלֵית מִיתָה אֶלָּא עֲנִיוּתָא, וּמִיתָה דַּעֲנִיוּתָא דְּלָהוֹן, לָא יְהֵא בְּאִתְכַּסְיָא, כְּעוֹפִין דְּדַמְיָין לְמָארֵי פְּקוּדִין, אֶלָּא בְּאִתְגַּלְיָא, לְעֵינֵי עַמָּא, דְּעָנֵי חָשׁוּב כַּמֵּת. וְאִית עֲנִיוּתָא בְּאִתְכַּסְיָא, מֵעֵינֵי בְּנֵי נָשָׁא. וְאִית עֲנִיוּתָא, לְעֵינֵי כֹּלָּא. כְּזָרִיקוּ דְּדָם דִּבְהֵמָה, וּזְרִיקָתָהּ לְעֵינֵי כֹּלָּא, דְּשַׁפְכִין דָּמָא קָמֵי כֹּלָּא. הָכִי עֲנִיִּין שַׁפְכִין דָּמוֹי בְּאַנְפַּיְיהוּ, לְעֵינֵי בְּנֵי נָשָׁא, וְאִתְהַדְּרִין יְרוֹקִין כַּמֵּתִין.

וְאִי הַדְּרִין בְּתִיּוּבְתָּא, וְלָא פַּתְחִין פּוּמְהוֹן לְהַטְיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמִיתָה דְּלָהוֹן בְּסִתְימוּ דְּפוּמָא, כִּבְעִירָא דְּאִיהִי מֵיתָא, וְלֵית לָהּ קוֹל וְדִבּוּר. וּבְוִידוּי הָכִי יֵימָא אִיהוּ, אֵין לִי פֶּה לְהָשִׁיב, וְלֹא מֵצַח לְהָרִים רֹאשׁ, וְיִתְוַדֶּה וּמְיַיחֵד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, לְמֶהֱוֵי מִיתָתֵיהּ בְּאֶחָד. כְּגַוונָא דְּשָׁחִיטַת בְּהֵמָה, בִּתְרֵיסַר בְּדִיקוֹת דְּסַכִּין, וּבְסַכִּין דְּאִינוּן אֶחָ"ד. וּמְבָרֵךְ וּמְקַדֵּשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, בְּבָרְכוּ וּבְקִדּוּשָׁה, וּבְכָל אֲכִילָה וּשְׁתִיָה דִּילֵיהּ. כְּגַוונָא דְּמְבָרֵךְ כַּהֲנָא, בָּרוּךְ אַתָּה, הָא בְּרָכָה. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ, הָא קִדּוּשָׁה. כַּד רוּחָא

מְבָרַךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל יוֹמָא בְּבָרוּךְ, וּמְקַדֵּשׁ לֵיהּ בְּקִדּוּשָׁא דִּילֵיהּ, וּמְיַחֵד לֵיהּ בְּיִחוּדָא דְּאִיהוּ שְׁכִינְתֵּיהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עַל הַהוּא רוּחָא בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין.

פרק יז

אֱלֹהִים, וַדַּאי בַּר נָשׁ דְּמְבָרֵךְ וּמְקַדֵּשׁ, וּמְיַחֵד לְמַטְרוֹנִיתָא, כַּמָּה מַשְׁרְיָין דְּמַטְרוֹנִיתָא סַלְקִין עִמֵּיהּ, וּמַשְׁרְיָין דְּמַלְכָּא, נַחְתִּין לְגַבֵּיהּ. וְכֻלְּהוּ לְנַטְרָא לֵיהּ, וּלְאוֹדָעָא לֵיהּ לְהַהוּא רוּחָא, כַּמָּה חִידּוּשִׁין וַעֲתִידוֹת, בְּחֶלְמִין דִּנְבוּאָה, וְכַמָּה סְתָרִים. כְּגַוְונָא דְּיַעֲקֹב, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית כ״ח:י״ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. וְעַל מַשְׁרְיָין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא אִתְּמַר, (בראשית ל״ב:ג׳) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. אֲבָל מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא לָא נַחְתִּין תַּמָּן.

אָמַר אֱלִיָּהוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הָכִי הוּא וַדַּאי. אֲבָל בְּגִין דְּבָכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא, הֲוָה אִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילָךְ, לְיַחֲדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, בְּכָל מַשְׁרְיָין דְּעֵילָּא וְתַתָּא, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְכָל מַשְׁרְיָיתֵיהּ עֵילָּא וְתַתָּא, מִתְיַחֲדִין בְּרוּחָא דִּילָךְ, בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא, כִּבְרָא דְּמַלְכָּא, דְּאַבָּא וְאִמָּא רַחֲמִין לֵיהּ, וְנַשְׁקִין לֵיהּ, וּבַחֲבִיבוּ דִּילֵיהּ, לָא הֲמָנִין לֵיהּ בְּמַשְׁרְיָין דִּלְהוֹן, אֶלָּא אִינּוּן גּוּפֵיהּ, נַטְרִין לֵיהּ.

בְּגִין דְּהַהוּא רוּחָא דִּילָךְ, מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ, דְּאִיהוּ ו' כְּלִיל אַבָּא וְאִימָּא, דְּאִינּוּן י"ה. נֶפֶשׁ דִּילָךְ. בַּת יְחִידָא, מִסִּטְרָא דְּאָת ה', שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, לָא זָזַת מִינָךְ. וּכְגַוְונָא דְּאַבָּא וְאִימָּא נַטְרִין בְּרָא, הָכִי נַטְרִין בְּרָתָא. בְּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן מַחֲנַיִם. וּבְמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, סַלְקִין לְרוּחָא דִּילָךְ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה, יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְאֵימָתַי רוּחָא דִּילָךְ סְלִיקַת בְּמַחֲשָׁבָה. כַּד אִיהִי שְׁלֵימָא, וְאִתְּמַר בָּהּ, (תהילים ק״נ:ו׳) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. וּבְנַפְשָׁא דְּאִיהִי ה'.

רוּחַ יְיָ אִתְּמַר בֵּיהּ, (יחזקאל ל״ז:ט׳) כֹּה אָמַר יְיָ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. וְאִינּוּן, (ישעיהו י״א:ב׳) רוּחַ יְיָ, רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה, רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה וְגוֹ', (שלים) שָׁלוֹם בְּאַרְבַּע אַתְוָון, סָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה, וְעִלַּת הָעִלּוֹת מְעַטֵּר לֵיהּ בְּכֶתֶר. בְּכָל הַאי יְקָר, רוּחָא דִּילָךְ, סָלִיק וְנָחִית בְּכָל לֵילְיָא. וְכָל מִלִּין דְּאִתְגַּלְיָין (נ"א לך בחסד ועלייהו אתמר ואתם וכו') עַל כֶּתֶר (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ', אַתֶּם, וְלָא אוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּבְגִין דָּא, (שמות כ״ב:י״ט) זֹבֵחַ לֵאלֹהִים יָחֳרָם, אֱלֹהִים אֲחֵרִים. בִּלְתִּי לַיְיָ' לְבַדּוֹ.

זַכָּאָה עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּאִתְקְרִיאוּ עָאנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִקְרַב גַּרְמַיְיהוּ קָרְבְּנִין קָמֵיהּ. כְּמָה דְּאִתְּמַר, (תהילים מ״ד:כ״ג) כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה. וּקְרָבִין גַּרְמַיְיהוּ כְּעָאנִין, בְּתַעֲנִיתָא. דְּמִעּוֹט חֶלְבָּא וְדָמָא, דְּתַעֲנִיתָא, אִיהוּ חָשִׁיב יַתִּיר מִקָּרְבָּנָא דְּבְעִירָן, דְּהַוָה מִתְמַעֵט דָּמָא וְחֶלְבָּא וְכָל אִינּוּן אֵמּוּרִין וּפְדָרִין, דְּמִתְאַכְּלִין כָּל לֵילְיָא.

זַכָּאִין אִינּוּן, (ס"א ישראל) דְּמְקָרְבִין רוּחִין דִּלְהוֹן, קָרְבְּנִין קֳדָם יְיָ. וּבְכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, דְּרוּחָא דִּלְהוֹן הִיא הָעוֹלָה לְגַבֵּיהּ, אִי סָלִיק לָהּ, בַּתּוֹרָה וּמִצְוָה, בַּתּוֹרָה, דְּאִיהִי עֶשֶׂר אֲמִירָן, דְּאִתְיְהִיבוּ מֵאָת י' דְּבָעֲשַׂר דְּבָרָן, מֵאַתָּוון ה"ה. (ס"א בו', בשית) בְּשִׁית חוּמְשֵׁי תוֹרָה בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית. חֲמִשָּׁה אִינּוּן דְּאִתְקְרִיאוּ חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. שְׁתִיתָאָה סֵפֶר בְּרֵאשִׁית אִקְרֵי. וּבְמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. וּלְאָן אָתָר סָלִיק. לְגַבֵּי כֶּתֶר דְּתַמָּן עִלַּת הָעִלּוֹת, מוּפְלָא וּמְכוּסָה.

זַכָּאָה מַאן דְּסָלִיק לֵיהּ בַּמִּצְוָה, דְּאִיהִי מִצְוַת תְּפִילִין, דְּבְּהוֹן אַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת, דִּבְּהוֹן שֵׁם יְדוָ"ד. י': קַדֵּשׁ לִי. ה': וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ. ו': שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. ה': וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. בְּמַחֲשָׁבָה. לְקַשְׁרָא לָהּ בְּיָד, דִּשְׁכִינְתָּא אִיהוּ י"ה כְּלֵילָא מִמַּעֲשֶׂה דְּאִיהִי ה'. וְדִבּוּר דְּאִיהִי בִּינָה, כְּלֵילָא ו' סְפִירָאן. וּבְמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, יְדוָ"ד. י"ד אַתְוָון, כְּחוּשְׁבָּן יָד. וְאִתְרְמִיזוּ בְּאַרְבַּע פָּרְשִׁיָּין, וּבֵיתָא דִּתְפִלִּין א', וּתְרֵין רְצוּעֵי דְּרִישָׁא, (נ"א ודידה) שָׁבַע. דִּתְרֵין שִׁינִין תְּשַׁע. וְקֶשֶׁר דִּרְצוּעָה עֶשֶׂר. וְד' פָּרְשִׁיָּין דְּיָד, (ס"א הרי י"ד.) יַד דִּשְׁכִינְתָּא, יַד יְדוָ"ד.

בְּגִינָהּ אִתְמַר, (תהילים ל"א:ו') בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי וְגוֹ'. רוּחַ אִתְפְּקַד לַיְדוָ"ד. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית לְגַבֵּיהּ, לְקַבְּלָא לֵיהּ לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא. וְנַטְרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. וּמַאן גָּרִים דָּא. מַאן דְּבָכָל מִצְוָה וּמִצְוָה, סָלִיק שְׁכִינְתָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְע' (ויקרא רמ"ט ע"ב) תֵּיבִין דְּיַעֲנָךְ יְיָ בְּיוֹם צָרָה. וּבְמַאי צְוָוחַת. אֶלָּא וַדַּאי יִשְׂרָאֵל אִית בְּהוֹן מָארֵי תּוֹרָה, מַלְאָכִים, מִסְטָרָא דְּאַיָּלֶת הַשַּׁחַר, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וּתְרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, בֹּקֶר וְשַׁחַר, וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (תהילים ט"ז:י"א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח. (ק"י ע"א) בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּאִיהוּ חֶסֶ"ד, דָּא סָלִיק יַתִּיר בְּיוֹמָא דְּפוּרְקָנָא, אֲבָל שָׁחַר אַקְדִּים לְיוֹמָא דְּפוּרְקָנָא. וּמַאי אִיהוּ. נֶצַח, דִּשְׁכִינְתָּא מִסִּטְרֵיהּ אִתְקְרִיאַת אַיָּלֶת הַשַּׁחַר.

וּבְגִין דָּא, ל"מ נְצַ"ח, תַּמָּן נֶצַ"ח, תַּמָּן ל"מ. דְּאִינּוּן ע' קְלִין דְּצַוְוחַת אַיָּלֶת הַשַּׁחַר עַל בְּנָהָא, דְּאִתְתַּקַּף עָלַיְיהוּ קַדְרוּתָא בְּגָלוּתָא, שַׁחֲרוּת הַשַּׁחַר בְּע' שְׁנִין בַּתְרָאִין, (בשבעים) בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיְּים בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיהו כ"ו:י"ז) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ כֵּן הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ יְיָ. וְעַל כֵּן נְקַוֶּה לָךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

פרק יח

וּבְהוֹן אַיֶּלֶת רֵישָׁהָא בֵּין בִּרְכָּהָא. רֵישָׁא, אִיהוּ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. בֵּין בִּרְכָּהָא דְּאִינּוּן נֶצַח וְהוֹד. וְאוּמֵי לָהּ בֵּיהּ, לְמִפְרַק לְבָנָהָא בַּבֹּקֶר, דְּאִיהוּ אַרְיֵה בֹּקֶר יְמִינָא דְּאַבְרָהָם, מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד דְּנָפִיק מִיהוּדָה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית מ"ט:ט') גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה. וּבְגִין דָּא, (רות ג':י"ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

וּבָהּ (ישעיהו ס"ג:י"ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם וְגוֹ', בְּגִין דְּתִתְפָּאֲרַת דַּרְגָּא דְּמֹשֶׁה גּוּפָא, וְחֶסֶד דְּרוֹעָא דִּילֵיהּ, וּמֹשֶׁה אִתְקְשָׁר בְּע"ב דְּאִיהוּ חֶסֶד, דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם. דְּהָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבָּן ח"י. וו"ו מִן וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט, תִּלַת עַנְפֵי אֲבָהָן, ש. דְּאִתְקְשָׁר בְּשׁ' שֶׁל מֹשֶׁה. דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (יחזקאל א':י') וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל וְגוֹ', וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. מ"ה מִן מֹשֶׁה, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם.

(ס"א דאיהו) דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, אִתְּמַר בֵּיהּ, שְׂמֹאל דּוֹחָה, וִימִין מְקָרֶבֶת. דְּאַף עַל גַּב דְּאִקְדִּים בְּתִשְׁרֵי, דְּאוּקְמוּהָ בֵּיהּ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּתִשְׁרֵי עֲתִידִין לְהִגָּאֵל. תְּהֵא דּוֹחָה, בְּגִין דְּלָא יָמוּת מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, דּוֹחָה מְתִשְׁרֵי דְּאִיהִי שְׂמֹאל. עַד דְּיִקְרַב יָמִין, פֶּסַח דְּרוֹעָא יְמִינָא. לְקַיֵּים בָּהּ, (מיכה ז':ט"ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת וְהַאי אִיהוּ בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל. לְקַיֵּים בְּהוֹן (ישעיהו נ"ד:ח') וּבְחֶסֶד עוֹלָם רִחַמְתִּיךְ אָמַר גּאֲלֵךְ יְיָ'.

וּלְבָתַר נַטְלֵי כֻּלְּהוּ מִגְּבוּרָה, דְּמִנַּיהּ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, לְנַטְלָא נוּקְמָא מִשַּׂנְאוֹי. דְּהָכִי בָּעֵי לְנַקָּאָה עִבּוּרָא, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, בִּימִינָא. וּלְבָתַר לְאוֹקָדָא קַשׁ, בְּשְׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (עובדיה א':י"ח) וְהָיָה בֵית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם. וּכְנִישׁוּ דְּעִבּוּרָא, דְּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. בֵּיהּ (בראשית כה) וַיֶּאֱסֹף (אל עמיו). לְאָן אֲתָר. לְבֵיתָא, דְּא שְׁכִינְתָּא.

אֲבָל בְּדַרְגָּא דְּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, אִיהוּ דְּקָא רָמִיז, (במדבר כ"ב:ד') עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (תהילים צ"ב:ח') בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֲשֶׂב וְגוֹ'. מִפֶּסַח וְעַד תִּשְׁרֵי, יְהֵא פּוּרְקָנָא דְּאִיהוּ עַד. וּמִתַּמָּן וְאֵילָךְ יְהֵא הַשְׁתָּא דְּלְהוֹן, (תהילים צ"ב:ח') לְהִשָּׁמְדָם (פורקנא) עֲדֵי עַד. (נ"א ולא עד בכלל, אלא עד דמטי לעד, מתמן ואילך להשמדם עדי עד) כַּד מָטוּ לְתִשְׁרֵי דְּאִיהוּ שׁוֹר, בֵּיהּ כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר.

וּסְמִיכָה (ס"א דישראל ומטו דלהון בימינא וכו') דְּלְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בִּימִינָא דְּאִיהוּ אַרְיֵה. אֲבָל קִימָה דְּלְהוֹן בְּגוּפָא דְּאִילָנָא. וְהַאי אִיהוּ כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, צַדִּיק. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק, (בראשית ל"ז:ז') וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי. וְהַאי אִיהוּ, (רות ג':י"ג) חַי יְיָ' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם, דַּרְגָּא דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ לְעֵילָּא. (ס"א ובמשה) וּמֹשֶׁה לְתַתָּא, בֵּיהּ יְקוּמוּן כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּאַבְרִין דְּגוּפָא, דְּבֵיהּ כֻּלְּהוּ זְקִיפִין בַּעֲמִידָה. וּבְהַאי אִיהוּ כָּל הַזּוֹקֵף, זוֹקֵף בְּשֵׁם, בְּגִין דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (שמות לג) וְאֶדָּעֲךָ בְּשֵׁם, יְהוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, דְּאִיהוּ אַרְיֵה, מִימִינֵיהּ. וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּאִיהוּ שׁוֹר, מִשְּׂמָאלֵיהּ. מִימִינָא אַבְרָהָם, מִשְּׂמָאלָא יִצְחָק, וְאִיהוּ נָשֵׂר בְּאֶמְצָעִיתָא. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלְהוֹן, מִסְטְרָא דְּיַעֲקֹב. שׁ' דְּמֹשֶׁה, קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. מִסְטְרָא דְּאַרְיֵה, ג' אַנְפִּין דַּאֲבָהָן, אִתְקְרִיאוּ אֲרִיוֹת.

בֹּקֶר. מִסְטָרָא דִּשְׁמָאלָא אִתְקְרִיאוּ פָּרִים מְנַגְּחִים. וּמִסְטָרָא (פ' ע"ב) דְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְקְרִיאוּ נְשָׂרִים. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר (שמות י״ט:ד׳) וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים וָאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי. הָא אִינּוּן ט'. עֲשִׂירָאָה, וּרְבִיעָאָה, אָדָם (מה שמו) דְּמֹשֶׁה דְּרָכִיב עַל תְּלַת חֵיוָון.

וְאִתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל, (בראשית א׳:כ״ו) וְיִרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם, מְמָנָן דְּיַמָּא, בְּסִטְרָא דְּנָחָשׁ, דְּהָוָה שָׂרָה דְּמִצְרַיִם, דְּאִתְפַּשַּׁט בְּגִלּוּתָא בַּתְרָאָה, מִיָּם עַד יָם. וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, עִרְבּוּבְיָא בִּישָׁא. עָמְלֵקִים, (בראשית ר"ה ע"א) נְפִילִים, תַּעֲרוֹבֶת דְּכָל אוּמִין, בְּכָל סִטְרָא, בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה, בֵּין בְּיִשְׂרָאֵל, בֵּין בְּיִשְׁמָעֵאל, בֵּין בְּעֵשָׂו. (באומות העולם) וּבַבְּהֵמָה, אִלֵּין בְּנֵי עֵשָׂו. דְּשׁוּלְטָנְתְּהוֹן בְּכָל הָאָרֶץ.

וְיִתְקַיֵּים בְּמֹשִׁיחַ, (תהילים ע״ב:ח׳) וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד יָם וּמִנָּהָר עַד אַפְסֵי אָרֶץ. וְהָכִי בְּבֹ' מְשִׁיחִין, וְהָכִי בְּיִשְׂרָאֵל, וְכֹלָּא בִּזְכוּת מ"ה (שמו) דְּמֹשֶׁה. וְיֵיתוּן, נֵס דְּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, מִיהוּדָה, אַרְיֵה רָשִׁים עָלַיְיהוּ, וְנֵס דְּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שׁוֹר רָשִׁים עָלַיְיהוּ. וְנֵס דְּשִׁילֹה, אַרְיֵה לִימִינָא, שׁוֹר לִשְׂמָאלָא, נָשֶׁר בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאָדָם עַל כֻּלְּהוּ. וְד' אַנְפִּין לְכָל חַד. ד' שְׁבָטִין דְּגִ' חֵיוָן, י"ב. וּלְגַבֵּי אָדָם, דְּאִיהוּ מַה שְׁמוֹ, בְּנֵי מֹשֶׁה, דְּבַהַהוּא זִמְנָא יִתְקָיֵים בְּמֹשֶׁה (במדבר י״ד:י״ב) וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. בְּהַהוּא זִמְנָא, (קהלת ג') מַ"ה שֶׁ"הָיָה הוּ"א שֶׁיִּהְיֶה. (קהלת ג׳:ט״ו) וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה.

וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ אֶת נִרְדָּף, יִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל לה) וְאַתֵּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם, הֲווֹ נִרְדָּפִים קֹדֶם עֵרֶב רַב, זְאֵבִים בִּישִׁין, הָא (בראשית מ״ט:כ״ז) בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף לַבֹּקֶר יְהוּדָה, דְּטָרִיף לוֹן, וְיִתְקַיֵּים בְּהַהוּא זִמְנָא, בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד. דְּהַיְינוּ עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה, וְדָא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וּלְעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל דָּא עֶרֶב דְּיִצְחָק, דְּתַמָּן תְּרִין מְשִׁיחִין. בְּחַד יֵיכוּל (ס"א ממונא) מְמָנָא דְּאוּמִין דְּעָלְמָא. וּבְחַד יְחַלֵּק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן אַיֶּלֶת, נִרְדָּפִין קֶדֶם רַשְׁיעָיָא אֲרִיוֹת. וְיִתְעַר נְפָתְלִי, דְּאִיהוּ אַיָּלָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר. יִתְעַר בִּימִינָא דְּאִיהוּ אַרְיֵה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית מ״ט:ט׳) גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ. וְיִחְזְקוּן (ד"א ויחזור) עַל אוּמִין דְּעָלְמָא, כָּרַע שָׁכַב עָלַיְיהוּ, לְמִטְרַף לוֹן מִי יְקִימֶנּוּ, בְּהַהוּא זִמְנָא נָחֲזֵי מַאן הוּא אֱלֹהַּ אַחֲרָא, דְּיָקִים לֵיהּ מִלְּטָרוֹף עָלַיְיהוּ, אוֹ אוּמָה וְלִישָׁן.

וְיִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ כַּיּוֹנָה, נִרְדָּפִין קֹדֶם נָשֶׁר, מִסְטָרָא דְּעוֹפִין דְּאוּמִין דְּעָלְמָא. בְּהַהוּא זִמְנָא, יִתְעַר נָשֶׁר, וְיִתְפָּרֵשׂ גַּדְפָּהָא, עַל עַרְבּוּבֵי דְּאוּמִין, וְעָשׂוּ וְיִשְׁמָעֵאל, דְּאִינּוּן עֲמָלֵקִים, וְעִרְבּוּבְיָא בִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, וְטָרִיף לוֹן, דְּלָא יִשְׁתְּאַר חַד מִנַּיְיהוּ, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים ל״ב:י״ב) יְיָ' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

מִתַּמָּן וְאֵילָךְ, אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא דְּיִשְׁתַּאֲרוּן, יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיָּה דְּאָדָם, לְשַׁלְטָאָה עָלַיְיהוּ. לְקַיְּמָא בְּהוֹן, (ישעיהו ס׳:י״ב) כִּי הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעַבְדוּךְ יֹאבֵדוּ. לְקַיְּים בְּיִשְׂרָאֵל, (בראשית א׳:כ״ו) וְיִרְדוּ בִדְגַת הַיָּם וְגוֹ'. (בראשית ט׳:ב׳) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם וְגוֹ'.

וּמִסְטָרָא דְּתִבוּאוֹת, ה' מִינֵי נָהֲמָא, תְּבִירִין מִכֻּלְּהוּ. וְאִינּוּן, חִטָּה, וּשְׂעוֹרָה, וּכֻסֶּמֶת, וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, וְשִׁיפּוֹן. אִמְּתִיל לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיהו ב׳:ג׳) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ, בְּהּ'. כַּד יִפְקוּן מִגָּלוּתָא, הָכִי יְהוֹן תְּבִירִין, עַד דְּיִתְבָּרְרִיר אוֹכָל מִתּוֹךְ פְּסוֹלֶת, דְּהַיְינוּ קַשׁ, עֵרֶב רַב, עַד דְּיִתְבָּרְרוּ וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּ יִשְׂרָאֵל בֵּינַיְיהוּ, כְּבָר, דְּאִתְבְּרִיר מִגּוֹ מוֹץ וְתֶבֶן.

וְעַד דְּיִתְבְּרִירוּ מִנַּיְיהוּ, י' דְּאִיהוּ מַעֲשֵׂר, לָא שַׁרְיָא עַל ה', דְּאִיהוּ נָהֲמָא, דְּה' מִינִין, לְקַיְּימָא אוּמָאָה, (שמות י״ז:ט״ז) כִּי יָד עַל כֵּס יָ"הּ. וּבְגִין דָּא, מוֹץ וְתֶבֶן, אֵינוֹ מְחוּיָיב בְּמַעֲשֵׂר, עַד דְּיִתְבְּרִיר. לְבָתַר דְּיִתְבְּרִיר, מִתְכַּנְּשִׁין לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי יְרוּשָׁלַ ם. כְּמָה דְּחִטָּה, דְּבָתַר דְּאִתְבְּרִיר קַשׁ וְתֶבֶן, מַכְנִיסִין לָהּ לָאוֹצָר. הָכִי יִתְכַּנְּשׁוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן בַּר, לְיִרוּשָׁלַ ם, דְּאִיהִי בְּנוּיָה עַל הַר יְיָ', דְּאִתְמַר בָּהּ, (תהילים כ״ד:ג׳-ד׳) מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ' וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ נְקִי כַפַּיִם וּבַר לְבָב. נָקִי כַּבָּר, דְּאִיהִי עִבּוּרָא כַּד בָּרִיר מִגּוֹ פְּסוֹלֶת. בְּהַהוּא זִמְנָא, נַשְּׁקוּ בַּר כְּדִבְקַדְמֵיתָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (שיר השירים א׳:ב׳) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. בַּר תַּרְגּוּם בֵּן, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּיהוֹן נְקִיִּים כַּבָּר, מִגּוֹ קַשׁ וְתֶבֶן. שַׁרְיָא שְׁמֵיהּ עֲלַיְיהוּ, וְקָרָא לוֹן, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל.

וְהָכִי מִכָּל אִילָנִין, לֵית תְּבִיר כַּגֶּפֶן. בִּנְטִיעוּ דִּילֵיהּ תְּבִיר, בַּעֲנָבִים דִּילֵיהּ תְּבִיר, דְּאִינּוּן כְּתִישִׁין בֵּין רַגְלַיִן. וְהָכִי זַיִת זֵיתִים דִּילֵהּ כְּתִישִׁין. בְּגָלוּתָא אִתְמְתִילוּ יִשְׂרָאֵל בְּהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ׳:ט׳) גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ. וְכֵן בְּגָלוּת רְבִיעָאָה, (ישעיהו ה׳:ז׳) כִּי כֶרֶם יְיָ' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. וּכְגַוְונָא דָּא לַזַּיִת מְשׁוּלִים יִשְׂרָאֵל, (ירמיהו י״א:ט״ז) זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְּרִי תֹאַר. וּבְגִין דָּא, (תהילים קכ״ח:ג׳) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. סְמִיךְ דָּא לְדָא, בְּגִין דְּאִינּוּן תְּבִירִין בְּגָלוּתָא.

וּלְבָתַר דְּיהוֹן נְקִיִּים מִגּוֹ פְּסוֹלֶת, יִתְקַדְּשׁוּן לְבֵי מַקְדְּשָׁא, בְּיַיִן לְנַסְכָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, וְזֵיתִים לְאַדְלָקָא בּוֹצִינָא שְׁרָגִין לְמִנַרְתָּא. וּמַאן זָכֶה לְהַאי. יַיִן דְּלָא יִתְנַסְּךְ לְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן יַיִן דְּנִתְנַסְּךְ לְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּמִנְּהוֹן מְשׁוּמָּדִים, מִינִים, אֶפִּיקוֹרְסִים מְשׁוּמָּדִים לַעֲבֵירוֹת שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ.

וְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוֹן (תהלים קכו) וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם. עַד דְּיהוֹן דְּרוּכִין בֵּין רַגְלֵיְיהוּ, בְּגָלוּתָא לָא אִתְבְּרִירוּ מִנַּיְיהוּ. וּבְגִינַיְיהוּ אָמַר דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם, (תהילים מ״ט:ו׳-ז׳) לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עָוֹן עֲקֵבַי יְסֹבֵנִי. וְעָלַיְיהוּ אָמַר שְׁלֹמֹה, (שיר השירים א׳:ח׳) צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵ"י הַצֹּאן. בְּיַעֲק"ב. דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר, לְגַבֵּי נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי דְּפַּתֵּי לְחַוָּה, (בראשית ג׳:ט״ו) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. בָּתַר דְּיִפְקוּן מִן גָּלוּתָא, נִמְשָׁלִים לְתַפּוּחִים, וּלְכָל רֵיחִין טָבִין. כְּגַוְונָא דְּמַפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שיר השירים ח׳:ה׳) תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ.

פרק יט

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְהָבִיא בְּכוּרִים, וַאֲבַתָּרֵיהּ לְהִתְוַדּוֹת עַל הַבִּכּוּרִים, וַאֲבַתָּרֵיהּ לְהִתְוַדּוֹת עַל הַמַּעֲשֵׂר. וּמְאֵרֵי מַתְנִיתִין, מַקְשִׁים עַל הַמַּעֲשֵׂר, דְּאִי יְהֵא קֹדֶם לְקִיטָתוֹ, אוֹ אַחַר לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. כְּגוֹן אֶתְרוֹג, דְּאִתְמַר בֵּיהּ בְּאֵילָן, הָלַךְ אַחַר חֲנָטָה. אִית מַאן דְּאָמַר, אַחַר בִּשּׂוּל הַפֵּירוֹת. וְאֶתְרוֹג מִקְצָתוֹ דּוֹמֶה לְאֵילָן, וּמִקְצָתוֹ לַתְּבוּאָה, דְּאִינּוּן זְרָעִים, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, דִּלְאַחַר לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. דְּאֵילָן לְאוֹ אִיהוּ, אֶלָּא עַד אַחַר גְּמַר בִּשּׂוּלוֹ.

וּבְגִין דָּא, תַּקִּינוּ הַמּוֹצִיא מֵאֲתַר דְּבִשּׂוּלוֹ יָפֶה. לְאַפָּקָא פַּת שְׂרוּף, אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁהוּא מוּטָעָם. וְהָכִי תְּבוּאָה, בָּתַר לְקִיטָתוֹ, אִיהוּ כְּבִישּׂוּל פֵּירוֹת.

וְיִשְׂרָאֵל, אִינּוּן מְשׁוּלִים לְאֵילָן וְלַתְּבוּאָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שמות כ״ג:י״ט) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וְהָכִי (דברים י״ח:ד׳) רֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ. דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל. דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל לה) וְאַתֶּן צֹאנִי. וְהָכִי יִשְׂרָאֵל, (ירמיהו ב׳:ג׳) קֹדֶשׁ (נ"א קדש ישראל) לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ, לְאַחַר לְקִיטָתוֹ מִן גָּלוּתָא, עִשּׂוּר. וְאִתְקְרִיאוּ קֹדֶשׁ לַיְיָ'. וְיִשְׂרָאֵל אִתְקְרִיאוּ אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף, וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי מְזוֹנָא לְעֵילָּא. בֵּיהּ צְלוֹתָא, דְּאִיהִי מְזוֹנָא לְתַתָּא. (נ"א לעילא) וַאֲפִילּוּ מַלְאָכִין לֵית לוֹן מְזוֹנָא, אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל. דְּאִי לָאו דְּיִשְׂרָאֵל יִתְעַסְּקוּן בְּאוֹרַיְיתָא, לָא הֲוָה נָחִית לוֹן מְזוֹנָא, מִסְטָר דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַמְתִּילָא לָעֵץ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וּלְאֵיבָא, דְּאִיהִי מְצָוָה.

וְהָכִי אוֹרַיְיתָא אַמְתִּילַא לְמַיָּא. וְהָנֵי לְאֶשָּׁא. וְלָא הֲוָה נָחִית מַיָּא מִלְּעֵילָּא, וְחַמָּה דְּאִיהִי אֶשָּׁא, לָא הֲוָה נָחִית (ס"א מלעילא) לְבַשְׁלָא פֵּירוֹת הָאֵילָן. אֶלָּא, בְּגִין יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל, (שיר השירים ב׳:י״ג) הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ, אִלֵּין מְאֵרֵי מִצְוֹת. וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ, כַּד פַּתְחִין בְּתִיּוּבְתָּא, וּמִיַּד אִתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל, קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי לָךְ, מִן גָּלוּתָא.

וּבְגִין דָּא בְּאֵילָן, דְּאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים, בְּאוֹרַיְיתָא, בְּאִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ, אָזְלִין בָּתַר חֲנָטָה, וּמְעַשְּׂרִין לֵיהּ, דְּשַׁרְיָא יו"ד עָלַיְיהוּ, דְּאִיהִי חָכְמָ"ה, א' מִ' וּבָהּ מִתְכַּנְּשִׁין ה"ה, דְּאִינּוּן פֵּירוֹת הָאִילָן. וּמַאן אִילָן. ו'. אֶבָל שְׁאַר עַמָּא, אַחַר לְקִיטָתוֹ מִן גָּלוּתָא, עִשּׂוּרוֹ. אִינּוּן צַדִּיקִים דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (ויקרא כ"ג:מ') וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר. הָדָר בְּעוֹבְדַיְיהוֹן, דַּאֲחִידָאן בְּמָארֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאַחַר חֲנָטָה אָזְלִינָן לְגַבַּיְיהוּ (נ"א ולגבי זרעים דתבואה ואחר חנטה אזלינן לגבייהו) כְּאִילָן.

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ בְּמַסֶּכְתָּ קְדוּשִׁין, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאֶתְרוֹג כְּיָרָק, מַה יָּרָק דַּרְכּוֹ לִיגָּדֵל עַל כָּל מַיִם, וּבִשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. אוּף אֶתְרוֹג נָמֵי דַּרְכּוֹ לִיגָּדֵל וְכוּ' וּמִסְטָרָא דְּחָכְמָה, אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה. וּבַאֲתַר אַחֲרָא לְעֵילָּא, וְהָא דִּתְנַן, אֶתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים, הָא אֶתְרוֹג, אֶחִיד ב' סִטְרִין, וְאֶתְרוֹג אִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּלִבָּא, דְּאֶחִיד לְעֵילָּא וְאֶחִיד לְתַתָּא. אֶחִיד לְעֵילָּא, הַלֵּב רוֹאֶה. אֶחִיד לְתַתָּא, בְּדַעַת. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, הַלֵּב יוֹדֵעַ. דַּעַת אִיהִי אִילָנָא, תּוֹרָה אִיבָּא דִּילֵּיהּ. עַיְינִין דְּאִינּוּן פִּקּוּדִין, דִּבְהוֹן הַלֵּב רוֹאֶה. (ע"כ רעיא מהימנא, שלח לך דף קע"ד ע"א ראשית עריסותיכם וכו').

פרק כ

(שמות כ"ב:ל') וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב כ"ח:י"ב) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא וְאֵיזֶה מְקוֹם בִּינָה. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְיִקָּרָא לוֹן, יַתִּיר (נ"א ביקרא דלהון) עַל כָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. בְּקַדְמֵיתָא אָמַר לוֹן, (שמות י"ט:ו') וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים. לָא אַעְדֵי רְחִימוּתָא סַגִּיאָה מִנַּהוֹן, עַד דְּקָרָא לוֹן וְגוֹי קָדוֹשׁ דְּאִיהוּ יַתִּיר. לָא אַעְדֵי רְחִימוּתָא מִנַּהוֹן, עַד דְּקָרָא לוֹן (דברים י"ד:ב') כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה. לָא אַעְדֵי רְחִימוּתָא מִנַּהוֹן, עַד דְּקָרָא לוֹן (שמות כ"ב:ל') וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי דְּאִיהוּ יַתִּיר מִכֹּלָּא. כְּתִיב וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא. אוֹרַיְיתָא (בראשית מ"ז ע"ב) מֵחָכְמָה נִפְקַת, מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי (נ"ט) קֹדֶשׁ. וְהַחָכְמָה נִפְקַת, מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְכֵן יוֹבְלָא אִתְקְרֵי קֹדֶשׁ. דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ה:י"ב) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם. וְיִשְׂרָאֵל כְּלִילָן מַנַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי.

בְּקַדְמֵיתָא קְדוֹשׁ, וְהַשְׁתָּא קֹדֶשׁ. מַה (ויקרא רצ"ט ע"א) בֵּין הַאי לְהַאי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְדָא לָאו הָכִי. דִּכְתִיב, (ישעיהו ד':ג') וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַ ם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. בְּהַאי אֲתַר אִקְרֵי קָדוֹשׁ וּלְעֵילָּא לְעֵילָּא קֹדֶשׁ.

רַבִּי אַבָּא הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲווּ אָזְלֵי עִמֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, (ס"א דתנינן) וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, מְנָלָן. אֲמַר לֵיהּ, הָא רַבִּי יוֹסֵי וְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא שַׁפִּיר קַאמְרוּ,

וְהָכִי הוּא. מָנָלָן. דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:ג׳) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ׳ רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, רֵאשִׁית: וַדַּאי חָכְמָה אִקְרֵי רֵאשִׁית, דִּכְתִיב, (תהילים קי״א:י׳) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ׳.

וּמִשּׁוּם דְּיִשְׂרָאֵל אִקְרוּן קֹדֶשׁ (ישראל) בַּשְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, כְּתִיב (שמות כ״ב:ל׳) וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ. דְּהָא יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שְׁלֵמִין עַל כֹּלָּא, לָא יַנְקִין מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ. לַכֶּלֶב וַדַּאי, דְּהוּא דִּינָא חֲצִיפָּא תַּקִּיפָא עַל כֹּלָּא. כֵּיוָן דְּדִינָא תַּקִּיפָא שַׁרְיָא עָלּוֹי, וְאָטִיל זוּהֲמָא בֵּיהּ, אָסִיר לְהוּ לְאִינּוּן דְּאִקְרוּן קֹדֶשׁ. אֶלָּא לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ וַדַּאי, דְּאִיהוּ דִּינָא חֲצִיפָּא, דִּינָא תַּקִּיפָא יַתִּיר מִכֹּלָּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ו:י״א) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִדְכַּר נְבָלָה בְּאוֹרַיְיתָא, כְּתִיב בְּיִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ, וְלָא קֹדֶשׁ. הָכָא כְּתִיב, וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ. וְהָתָם בְּנְבֵלָה כְּתִיב, (דברים י״ד:כ״א) לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וְגוֹ׳, כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה. קָדוֹשׁ וְלֹא קֹדֶשׁ, דְּהָא נְבֵלָה מִסִּטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְעֲבִיד, דְּלָא פָּסִיל הַאי אֶלָּא יִשְׂרָאֵל. וְסַגִּיאִין גַּוְונִין, אִית בָּהּ בִּנְבֵלָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב הָכָא וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, וּכְתִיב הָתָם כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ. לַיְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ, לִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא הָתָם (ס״א אלא הכא) לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְהָכָא (ס״א והתם) שְׁכִינְתָּא. וּכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ג׳) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ וְלָא קֹדֶשׁ. בְּכָאן קָדוֹשׁ, וּלְעֵילָּא קֹדֶשׁ. כְּתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ׳ רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, בְּהֵ״א כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וַדַּאי.

רַבִּי יִצְחָק הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ הָא כְּתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ׳ סוֹפְיֵהּ דִּקְרָא כְּתִיב כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ, מַאי קָא מַיירֵי. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, שַׁפִּיר קָא אָמַר, כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ב:י״ד) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְגוֹ׳. וּכְתִיב, וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. וּמִשּׁוּם דְּיִשְׂרָאֵל אִקְרוּן קֹדֶשׁ, כְּתִיב כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ. אָתָא רַבִּי יִצְחָק וְנָשִׁיק יָדוֹי, אָמַר, אִי לָא אַתֵּינָא הָכָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלָּה דָּא סַגֵּי.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי, הָא תָּנֵינָן, דְּקֹדֶשׁ, יַתִּיר לְעֵילָּא מִן קָדוֹשׁ. אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (ישעיה ו) ק' ק' ק' יְיָ׳ צְבָאוֹת, וְדָא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. אֲמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, כֻּלְּהוּ אִתְעֲבִידוּ חַד בֵּיתָא, וְהַאי (ויקרא צ״ג) בֵּיתָא, אִקְרֵי קֹדֶשׁ. כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ קָדוֹשׁ וּבְגִינֵי כַּךְ קֹדֶשׁ, הוּא כְּלָלָא, דְּכֹלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ. וְיִשְׂרָאֵל כַּד אִתְכְּלַל בְּהוּ מֵהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא קֹדֶשׁ אִקְרוּן, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ׳. וּבְגִינֵי כַּךְ, וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי.

לְגַיְיוֹן חַד שְׁאִיל לֶהּ' אַבָּא, אֲמַר לֵיהּ, לָא כְּתִיב וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ, אִי הָכִי, מַאי דִּכְתִיב, (תהילים קי״א:ה׳) טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו. טֶרֶף נָתַן לַכְּלָבִים מִבָּעֵי לֵיהּ, אֲמַאי

נָתַן לִיהֹוָה. אֲמַר לֵיהּ, רֵיקָא, מִי כְּתִיב טָרְפָּה נָתַן לִיהֹוָה, טֶרֶף כְּתִיב. וְאִי תֵּימָא, טֶרֶף כִּטְרָפָה. נָתַן לִיהֹוָה וַדַּאי דְּמִלָּה דָּא, לָא יָהֲבִיהּ לְאִזְדַּהֲרָא בֵּיהּ, אֶלָּא לְאִינּוּן דַּחֲלֵי שְׁמֵיהּ, וְדַחֲלִין לֵיהּ. בְּגִין כָּךְ הַאי מִלָּה לָא יָהִיב לְכוּ, דְּהָא יָדַע דְּאַתּוּן לָא דַּחֲלִין לֵיהּ, וְלָא נָטְרִין פִּקּוּדוֹי, וּבְגִין דְּהַאי מִלָּה חוּמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּבָעֵי לְאִזְדַּהֲרָא בָּהּ, נָתַן לִיהֹוָה, לִיהֹוָה וַדַּאי, וְלָא לְאָחֳרִי. וְכָל חוֹמְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא, לָא יָהִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא לְאִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה, לְאִינּוּן דַּחֲלֵי פִּקּוּדוֹי וְלָא לְכוּ.

תָּאנֵי רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (ס"א קדש ישראל וכתיב ואנשי וגו') וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, מַהוּ וְאַנְשֵׁי. וּלְבָתַר קֹדֶשׁ, אֶלָּא וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ וַדַּאי. דְּתַנְיָנָן, לָא נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל לְחֵירוּ, אֶלָּא (בראשית ל"א ע"ב) מִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא. בָּתַר דְּנָפְקוּ לְחֵירוּ, נָקִיט לוֹן הַאי יוֹבְלָא בְּגַדְפּוֹי, וְאִקְרוּן גּוּבְרִין דִּילֵיהּ. בְּנִין דִּילֵיהּ, וּכְתִיב בֵּיהּ בְּיוֹבְלָא, (ויקרא כ"ה:י"ב) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם, קֹדֶשׁ וַדַּאי, לָכֶם וַדַּאי. וּבְגִינֵי כַּךְ, וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, אַנְשֵׁי קֹדֶשׁ וַדַּאי, גּוּבְרִין דִּילֵיהּ מַמָּשׁ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר דָּא, וְעַל דָּא זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְאִתְקְרֵי אַחִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים קכ"ב:ח') לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי וְגוֹ'. לְבָתַר אִקְרוּן קֹדֶשׁ מַמָּשׁ. דִּכְתִיב, (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, קֹדֶשׁ וְלָא אַנְשֵׁי קֹדֶשׁ, בְּגִינֵי כַּךְ כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ, וּכְתִיב, (ויקרא כ"ב:י') וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. (ויקרא כ"ב:י"ד) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה.

תָּאנָא, יִשְׂרָאֵל אִקְרוּן קֹדֶשׁ, וּבְגִין דְּאִינּוּן קֹדֶשׁ, אָסִיר לֵיהּ לְאֵינָשׁ, לְמִקְרֵי לְחַבְרֵיהּ בִּשְׁמָא דְּגָנְאי, וְלָא לְכַנָּאָה שְׁמָא לְחַבְרֵיהּ, וְעַנְשֵׁיהּ סַגִּי. וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִלִּין אַחֲרָנִין. תָּאנָא, כְּתִיב (תהלים לה) נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ'. מַהוּ מֵרָע. דִּבְגִין לִישָׁנָא בִּישָׁא, מַרְעִין נַחְתִּין לְעָלְמָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי כָּל מַאן דְּקָרֵי לְחַבְרֵיהּ בִּשְׁמָא דְּלֵית בֵּיהּ, וְגָנֵי לֵיהּ, אִתְּפַס בְּמָה דְּלֵית בֵּיהּ, דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, כָּל מַאן דְּקָרֵי לְחַבְרֵיהּ רָשָׁע, נַחְתִּין לֵיהּ לַגֵּיהִנֹּם. וְנַחְתִּין לֵיהּ לְעִלְעוֹ', בַּר אִינּוּן חֲצִיפִין דְּאוֹרַיְיתָא, דִּשְׁרֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמִקְרֵי לְהוּ רָשָׁע.

הַהוּא גַּבְרָא, דְּלָייט לְחַבְרֵיהּ, אַעְבָּר רִבִּי יֵיסָא, אָמַר לֵיהּ כְּרָשָׁע עַבָדְתְּ. אַתְיֵיהּ לְקָמֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה, אָמַר לֵיהּ רָשָׁע לָא קָאמֵינָא לֵיהּ, אֶלָּא כְּרָשָׁע, דְּאַחֲזֵי מִלּוֹי כְּרָשָׁע, וְלָא אָמֵינָא דְּאִיהוּ רָשָׁע. אָתָא רִבִּי יְהוּדָה, וְשָׁאִיל לְעוֹבָדָא קָמֵיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי לָא אִתְחַיָּיב. מָנָלָן. דִּכְתִיב, (איכה ב) הָיָה יְיָ' כְּאוֹיֵב, וְלָא אוֹיֵב. דְּאִי לָאו הָכִי, לָא אִשְׁתְּאַר מִישְׂרָאֵל גִּזְעִין בְּעָלְמָא. כְּנַוְונָא דָּא, (איכה ב) הִיְתָה כְּאַלְמָנָה, וְלָא אַלְמָנָה, כְּאַלְמָנָה דְּאָזִיל בַּעְלָהּ לְעִבְרָא דְּיַמָּא, וּמְחַכָּאת לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וּמֵהָכָא מַשְׁמַע, מֵהָתָם מַשְׁמַע, דְּהוּא עִקָּרָא דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם. כְּמַרְאֵה אָדָם, וְלָא מַרְאֶה אָדָם. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב, (שיר השירים ב׳:ג׳) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ', כְּתַפּוּחַ וְלָא תַּפּוּחַ. כְּתַפּוּחַ: דְּמִתְפָּרְשָׁא בִּגְוָונִין אִתְאַחֲדָא מִלָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִלּוּ לָא אֲתֵינָא הָכָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, דַּיָּי.

תָּאנָא כְּתִיב, (זכריה י״ב:ח׳) וְהָיָה הַנִּכְשָׁל בָּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדָוִד. כְּדָוִד, וְלָא דָּוִד. כְּדָוִד, דְּאָמַר, (דברי הימים א כ״ב:י״ד) וְהִנֵּה בְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית יְיָ'. וּכְתִיב, (תהילים פ״ו:א׳) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. וְהוּא מַלְכָּא עַל מַלְכִּין הֲוָה, וַהֲוָה קָרֵי לְגַרְמֵיהּ הָכִי. אָמַר רַבִּי אַבָּא, זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא קָרֵא לוֹן כְּקַדָּשׁ, אֶלָּא קַדֵּשׁ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב קַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', וּבְגִין כָּךְ כָּל אִכְלָיו יֶאְשָׁמוּ וְגוֹ'.

פרק כא

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסִי, מַאי קָא חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיהַב דִּינִין לְיִשְׂרָאֵל, בָּתַר עֶשֶׂר אֲמִירָן. אֶלָּא הָכִי תְּנַיְנָן, מִסְטָרָא (פ״ד ע״א) דִּגְבוּרָה, אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִינֵי כַּךְ, בָּעָא לְמֵיתַן שְׁלָמָא בֵּינַיְיהוּ, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא תְּהֵא נְטִירָא מִכָּל סִטְרוֹי. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵית עָלְמָא מִתְקַיְימָא, אֶלָּא עַל דִּינָא, דְּאִלְמָלֵא דִּינָא, לָא מִתְקַיְימָא. וּבְגִין כָּךְ עָלְמָא בְּדִינָא אִתְבְּרִי, וְאִתְקַיְים.

תָּאנָא, רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב (ירמיהו כ״א:י״ב) דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט. וְכִי לַבֹּקֶר, וְלָאו בְּכָל יוֹמָא. אֶלָּא לַבֹּקֶר, עַד לָא ייֵכְלוּן דַּיָּינִין, וְלָא יִשְׁתּוּן, דְּכָל מַאן דְּדָאִין דִּינָא בָּתַר דְּאָכַל וְשָׁתָה, לָאו דִּינָא דְּקִשׁוֹט הוּא, דִּכְתִיב, (ויקרא י״ט:כ״ו) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. מַאי עַל הַדָּם. אַזְהָרָה לְדַיָּינֵי, דְּלָא ייֵכְלוּן עַד דְּדַיְינֵי דִּינָא, דְּכָל מַאן דְּדָאִין דִּינָא בָּתַר דְּאָכִיל וְשָׁתֵי, כְּאִלּוּ חַייֵב דָּמָא דְּחַבְרֵיהּ לְאַחֲרָא, דְּהָא דָּמֵיהּ מַמָּשׁ יָהִיב לְאַחֲרָא. הַאי בְּמָמוֹנָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, דְּבָעוּ דַּיָּינֵי לְאִסְתַּמְרָא, דְּלָא לְמֵידָן דִּינָא אֶלָּא קֹדֶם דְּאָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט וּכְתִיב, (ירמיה יט) אֲנִי יְיָ' עוֹשֶׂה חֶסֶד וּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם יְיָ'.

תַּנְיָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאן דְּמִשַׁקֵּר בְּדִינָא, מְשַׁקֵּר בְּתַקּוּנֵי מַלְכָּא. מַאן תַּקּוּנֵי מַלְכָּא. אינּוּן דְּאִתְמַר, דִּכְתִיב עוֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ. וּכְתִיב כִּי בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם יְיָ'. וְכֹלָּא הַאי בְּהַאי תַּלְיָא. (נ״א והלא בהאי תליא) רִבִּי יוֹסִי אָמַר, אִלֵּין אינּוּן תַּקּוּנֵי כָּרְסְיָיא, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ. וּכְתִיב (ישעיהו ט״ז:ה׳) וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא.

פרק כב

כאן מתחיל אידרא דמשכנא תַּנְיָא בְּרָזָא דְּרָזִין, רֵישָׁא דְּמַלְכָּא, אִתְתַּקַּן בְּחֶסֶד וּבְגְבוּרָה. בְּהַאי רֵישָׁא, תַּלְיָין שַׂעֲרֵי, נִימִין עַל נִימִין, דְּאִינּוּן כֹּל מְשִׁיכוּתָא דְּמִתְאַחֲדָן בֵּהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. מָארֵי דְּמָארִין, מָארֵי דִּקְשׁוֹט, מָארֵי דְּמִתְקְלָא, מָארֵי דִּיבָּבָא, מָארֵי דִּילְלָה, מָארֵי דְּדִינָא, מָארֵי דְּרַחֲמֵי, וְטַעֲמֵי אוֹרַיְיתָא, וְרָזֵי אוֹרַיְיתָא דַּכְיָין, מִסְאָבָן, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן שַׂעֲרֵי דְּמַלְכָּא, כְּלוֹמַר מְשִׁיכוּתָא דְּאִתְמְשַׁךְ מִמַּלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכוֹלָּא נָחִית מֵעַתִּיקָא סְתִימָאָה. (קדישא)

מִצְחָא דְּמַלְכָּא, פְּקִידוּתָא דְּחַיָּבַיָּא, כַּד אִתְפַּקְדָן בְּעוֹבָדַיְיהוּ, וְכַד אִתְגַּלְיָין חוֹבַיְיהוּ, כְּדֵין אִקְרֵי מִצְחָא דְּמַלְכָּא. כְּלוֹמַר, גְּבוּרָה אִתְתַּקַּף בְּדִינוֹי, וְאִתְפְּשַׁט בְּסִטְרוֹי, וְדָא אִשְׁתְּנֵי מִמִּצְחָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי רָצוֹן.

עַיְינִין דְּמַלְכָּא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּכֹלָּא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכָל אִינּוּן מָארֵי אַשְׁגָּחוּתָא הָכִי אִקְרוּן. בְּעַיְינִין, גַּוְונִין אִתְאַחֲדָן, וְאִינּוּן גַּוְונִין אִקְרוּן, כָּל אִינּוּן מָארֵי אַשְׁגָּחוּתָא דְּמַלְכָּא, כָּל חַד כְּפוּם אֲרְחֵיהּ, וְכֻלְּהוּ גַּוְונִין דְּעֵינָא אִקְרוּן. כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי אַשְׁגָּחוּתָא דְּמַלְכָּא, הָכִי גַּוְונִין מִתְעָרִין.

גְּבִינֵי דְּעַיְינִין, אִקְרוּן, אֲתַר דְּיַהֲבִין אַשְׁגָּחוּתָא, לְכֻלְּהוּ גַּוְונִין מָארֵי אַשְׁגָּחוּתָא. הֲנֵי גְּבִינִין לְגַבֵּי דִּלְתָתָא, גְּבִינִין לְאַשְׁגָּחוּתָא מֵהַהוּא נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, אֲתַר לְאִתְמַשְׁכָא מֵהַהוּא נַהֲרָא, לְאִסְתַּחֲאָה בְּחִוָּורָא דְּעַתִּיקָא, מֵחֲלָבָא דְּנָגִיד מֵאִמָּא. דְּכַד גְּבוּרָה מִתְפַּשְׁטָא, וְעַיְינִין מְלַהֲטָן בְּגַוְונָא סוּמָקָא, נָהִיר עַתִּיקָא קַדִּישָׁא חִיוָּרָא דִּילֵיהּ, וְלָהֲטָא בְּאִמָּא, וְאִתְמַלְיָיא מֵחֲלָבָא, וְיָנְקָא לְהָנֵי, (לכלא) וְאִסְתְּחָן כֻּלְּהוּ עַיְינִין, בַּהַהוּא חֲלָבָא דְּאִמָּא, דְּאִתְנְגִיד וְנָפִיק תְּדִיר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:י״ב) רוֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. בֶּחָלָב דְּאִמָּא, דְּנָגִיד תְּדִירָא וְלָא פָּסִיק.

חוֹטָמָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, תְּקוּנָא דְּפַרְצוּפָא, כַּד מִתְפַּשְׁטָן גְּבוּרָן, וּמִתְאַחֲדָן כַּחֲדָא, אִינּוּן חוֹטָמָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְאִינּוּן גְּבוּרָן מַחַד גְּבוּרָה אֲחִידָן וְנָפְקִין. וְכַד דִּינִין מִתְעָרִין, וְנָפְקִין מִסִּטְרַיְיהוּ, לָא מִתְבַּסְּמָן, אֶלָּא בִּתְנָנָא דְּמַדְבְּחָא. וּכְדֵין כְּתִיב, (בראשית ח׳:כ״א) וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחוֹחַ. שָׁאנֵי חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ, דְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא, אֹרֶךְ אַפַּיִם בְּכֹלָּא אִקְרֵי, וְהַהוּא נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא סְתִימָאָה, אִקְרֵי חוֹטָמָא דִּילֵיהּ. וְהַיְינוּ תְּהִלָּה, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ח:ט׳) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ. וְעַל דָּא אִתְעַר דָּוִד מַלְכָּא, (תהילים קמ״ה:א׳) תְּהִלָּה לְדָוִד וְגוֹ׳.

אוּדְנִין דְּמַלְכָּא, כַּד רַעֲוָא אִשְׁתְּכַח, וְאִמָּא יָנְקָא, וּנְהִירוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְנְהִיר, מִתְעָרִין נְהִירוּ דִּתְרִין מוֹחֵי, וּנְהִירוּ דְּאַבָּא וְאִמָּא, כָּל אִינּוּן דְּאִקְרוּן מוֹחֵי דְּמַלְכָּא, וּמִתְלַהֲטִין כַּחֲדָא.

וְכַד מִתְלַהֲטָן כַּחֲדָא, אִקְרוּן אָזְנֵי יְיָ'. דְּהָא אִתְקַבִּילַת צְלוֹתֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וּכְדֵין אִתְעָרוּתָא לְטָב וּלְבִישׁ, וּבְאִתְעָרוּתָא דָּא, מִתְעָרִין מָארֵי דְּגַדְפִּין, דְּנַטְלִין קָלִין דְּעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן אָזְנֵי יְיָ'.

אַנְפּוֹי דְּמַלְכָּא, נְהִירוּ דְּאַבָּא וְאִמָּא, וְאִתְפַּשְׁטוּתָא דִּלְהוֹן, דְּנַהֲרִין וְסַחֲרִין, וְלָהֵטִין בְּהַאי רֵישָׁא דְּמַלְכָּא. וּכְדֵין סַהֲדוּתָא אִסְתְּהַד בְּמַלְכָּא (נ"א במלכא דמלכא) מְנַיְּיהוּ. דְּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא, יַקִּירוּתָא מִכֹּלָּא. מֵרִישָׁא שְׁארֵי חֶסֶד עִלָּאָה, וּגְבוּרָה. וּנְהִירוּ דְּאַבָּא וְאִמָּא אִתְפְּלַג, נְהִירוּ דְּאַבָּא בְּתִלַּת נְהוֹרִין, וְאִמָּא בְּתַרְיִן, הָא חֲמִשָּׁה. חֶסֶד וּגְבוּרָה בְּחַד נְהוֹרָא, הָא שִׁיתָּא. לְבָתַר, אִתְעַטָּר חֶסֶ"ד, וְאִתְלְהִיט (ואתנהיר) בִּתְרִין נְהוֹרִין דְּאִתְנְהִיר וְאִינּוּן תְּמַנְיָיא. (נ"א לבתר אתעטר') וּגְבוּרָה, אִתְנְהִיר בְּחַד, הָא תִּשְׁעָה. וְכַד מִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין כַּחֲדָא, אִקְרוּן דְּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא, וּכְדֵין כְּתִיב, (ישעיהו מ"ב:י"ג) יְיָ' כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה וְגוֹ'.

שִׁפְוָון דְּמַלְכָּא, הָכִי תָּאנָא, כַּד אִתְנְהִיר נְהִירוּ דְּאַבָּא, נָהִיר בִּתְלַת נְהוֹרִין. מֵחַד נְהוֹרָא, נָהִיר חֶסֶד עִלָּאָה. מֵחַד נְהוֹרָא, אִתְנְהִיר נְהִירוּ דְּאִקְרֵי מוֹחָא דְּמַלְכָּא. וְחַד נְהוֹרָא, הֲוָה תָּלֵי, עַד דְּאִתְנְהִיר נְהִירוּ דְּאִמָּא. וְכַד אִתְנְהִיר אִתְנְהִיר בְּחָמֵשׁ נְהוֹרִין.

בְּמַאי אִתְנְהִיר, מֵחַד שְׁבִילָא דְּטָמִיר וְגָנִיז, דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ אַבָּא, דִּכְתִיב, (איוב כ"ח:ז') נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט וְגוֹ'. כְּמָה דְּאִתְדַּבַּק דְּכוּרָא בְּנוּקְבָא, וְאִתְעַבְּרַת, וְאוֹלִידַת, וְאַפִּיקַת חֲמֵשׁ נְהוֹרִין. (ד"א מאינון חמש) וּמֵאִינּוּן חֲמֵשׁ נְהוֹרִין, אִתְגְּלִיפוּ חֲמִשִּׁין תַּרְעִין, דְּנָהוֹרִין סַגִּיאִין. חֲמִשִּׁין אִינּוּן, לְקֻבְלֵיהוֹן, מ"ט פָּנִים טָהוֹר, מ"ט פָּנִים טָמֵא, בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתְּאַר חַד, וְהַאי חַד אִתְנְהִיר בְּכֹלָּא, וְהַהוּא דְּאַבָּא, הֲוָה תָּלֵי. כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וּמִתְיַישְּׁבָן בְּמַלְכָּא, אִקְרוּן שִׁפְוָון דְּמַלְכָּא. וּבְגִינֵי כַּךְ, גָּזַר מִלִּין דִּקְשׁוֹט.

וּפוּמָא, בְּהוּ תַּלְיָיא, פְּתִיחוּתָא דְּפוּמָא. מַאי פוּמָא. אֶלָּא דַּעַת גָּנִיז בְּפוּמָא דְּמַלְכָּא, דְּאִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. פְּשִׁיטוּתָא דְּתִפְאֶרֶת, דְּכָל אוֹצָרִין וְכָל גְּוָונִין אִתְאַחֲדָן בֵּיהּ. דִּכְתִיב, (משלי כ"ד:ד') וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ. וְהַהוּא דַּעַת, הוּא גָּנִיז, בְּפוּמָא דְּמַלְכָּא. וּמַלְיָיא כָּל אַדְרִין וְאַכְסַדְרָאִין. וְכַד אִתְעַר נְהִירוּ דְּבֵיהּ וְנָפִיק, כְּדֵין אִקְרֵי פֶּה יְיָ'. וְשִׁפְוָון דְּאִינּוּן תְּרֵין נְהוֹרִין מֵאַבָּא וּמֵאִימָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַרְעַן בַּהֲהִיא נְהִירוּ דְּדַעַת, מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וּמִלִּין אִתְגְּזָרוּ בְּקִשׁוֹט, בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת. וּכְדֵין, כָּל מִלִּין דְּקוּשְׁטָא בְּרִיךְ הוּא, בְּאִלֵּין אִתְגְּזָרוּ.

נַהֲרִין תְּלַת אִלֵּין, וְעַיְילִין בְּגוֹ לְגוֹ, וְאִתְעַטָּרוּ בְּחַד. וְכַד מִתְחַבְּרָן בְּעִטּוּרָא חַד, כְּדֵין (ס"א וכד מתחברן תלת אלין בעטורא חד ועיילין בגו לגו ואתעטרן בחד כדין) אִקְרוּן (שיר השירים ה':ט"ז) חִכּוֹ מַמְתַקִּים. וְאִינּוּן חֵיךְ דְּמַלְכָּא, וְאִקְרוּן, מְתִיקָא דְּמַלְכָּא. וְעַל הַאי

כְּתִיב, (תהלים לה) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ'. וּבְהַאי חֵיךְ, תַּלְיָין כָּל אִינּוּן שְׁלִיטִין וְהוּרְמָנִין דְּמַלְכָּא, דְּכְתִיב, (תהילים ל"ג:ו') וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם.

בְּהַאי חֵיךְ שְׁלִימוּתָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח. וּבְגִינֵי כַּךְ, כָּל אַתְוָון דְּאִינּוּן בְּהַאי אֲתָר שְׁלִימוּתָא אִתְחַזְיָיא בֵּהּ. (ויקרא רכ"ט ע"ב) אחה"ע, א', (נ"ד) נְהִירוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין. ח', נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא, דְּלָא אִשְׁתְּכַח וְלָא אִתְדְּבַק דְּכְתִיב, (איוב כ"ח:י"ג) לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ. ה', נְהִירוּ דְּאִימָּא, דְּנָהִיר וְנָגִיד וְנָפִיק, וּמַשְׁקֵי לְכֹלָּא, וְיָנְקָא לְבָנִין, עַד דְּמָטֵי הַהוּא רְבוּת, וּמַלֵּי לַצַּדִּיק, וְאִיהוּ אִתְקְטַר בְּנוּקְבָּא תַּתָּאָה, וְאִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ, וְלָא מִתְפָּרְשִׁין דָּא מִן דָּא. חִוְוּר מִגּוֹ סוּמָק, דְּכְתִיב, (שיר השירים ד':ו') הַר הַמּוֹר גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה. ע', נְהִירוּ דְּעֹ' אַנְפִּין, דְּאִתְזָנוּ מֵהַאי רוּחָא, דְּנָפִיק מִן פּוּמָא, כְּדֵין ע' שְׁמָהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָקֳבֵלֵהוֹן בְּאַרְעָא, (בראשית מ"ו:כ"ז) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים. דְּהָא יַעֲקֹב אִילָנָא בְּאַרְעָא, וְאִינּוּן ע' נֶפֶשׁ, ע' עַנְפִּין.

מֵאִלֵּין אַתְוָון, נְהִירִין אַרְבַּע אַחֲרָנִין. מֵא' נָהִיר גִּימֶ"ל, דְּאִיהִי אֲגַר טָב לְצַדִּיקַיָּיא, דְּאִקְרֵי גְּמוּל, וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'. מֵח' נָהִיר יוּ"ד, דְּהִיא חָכְמָה, כֹּלָּא אַסְתִּים בְּיוּ"ד, דְּאִיהִי סְתִימָא מִכָּל סְטָרוֹי, וּבְגִין כָּךְ, לֹא אִשְׁתְּכַח, דְּכְתִיב, (איוב כ"ח:י"ג) וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. מֵה', נָהִיר כ"ף. דְּאִיהוּ נְהִירוּ וּמְשַׁח רְבוּת, דְּאִתְּרַק מֵאִמָּא, לְהַהוּא אֲתָר דְּאִתְקְרֵי קֶרֶן, וְאִקְרֵי קֶרֶן הַיּוֹבֵל. וְדָא מַלְכוּת דָּוִד. וּבְגִין כַּךְ, לֵית מְשִׁיחָא, אֶלָּא בְּרָזָא דְּכ"ף.

ק' מֵע' נָהִיר ק', כְּמָה דְּע' שִׁבְעִין, כַּךְ ק' מְאָה, דְּאִינּוּן שְׁלִימוּ, וְהָכִי הוּא, וּבְגִין כַּךְ, בְּהַאי חֵיךְ שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. (ד"א שלמא דכלא) וְכָל מַאן דְּיָדַע רָזָא דָּא, וְאִזְדְּהַר בֵּיהּ, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ. גּוּפָא דְּמַלְכָּא, אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּתִתְפָּאֶרֶת, דְּגָוונִין בֵּיהּ מִתְחַבְּרָן. דְּרוֹעִין דְּמַלְכָּא, נְהִירוּ דְּחֶסֶד וּגְבוּרָה. וּבְגִין כַּךְ יְמִין וּשְׂמֹאל. מֵעוֹי בְּדַעַת אִתְתַּקְנָן, עֲיֵיל בְּרִישָׁא, אִתְתַּקַּן וְאִתְפַּשַּׁט לְגוֹ, וּבְגוֹ גּוּפָא.

שׁוֹקִין אִתְאַחֲדָן בְּתָרִין נְהוֹרִין, וְאִינּוּן תְּרִין נְהוֹרִין מַמָּשׁ. שׁוֹקִין וּתְרִין כֶּלְיָין. כֶּלְהוּ (ס"א תליין ומתחברן) מִתְחַבְּרָן בְּאֲתָר חַד, דְּתַמָּן אִתְכְּנַשׁ כָּל רְבוּת, וְכָל מִשְׁחָא דְּגוּפָא. וּמִתַּמָּן, שַׁרְיָין כָּל הַהוּא רְבוּת, לַאֲתָר דְּאִתְקְרֵי יְסוֹד עוֹלָם. יְסוֹד, מֵהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי עוֹלָם. וּמַאן אִיהוּ. נְצַח וְהוֹד, וְעַל כֵּן, יְיָ' צְבָאוֹת שְׁמוֹ בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

כָּל הָנֵי תִּקּוּנִין, אַתְיָין לְאִתְחַבְּרָא בְּחַד, עַד דְּכָל רְבוּת קַדִּשָׁא, נָטִיל כֹּלָּא הַאי יְסוֹד, וְאַשְׁקֵי לְנוּקְבָא, וּמִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ. אֵימָתַי מִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְתַּקְנוּ דִּינִין דִּלְתַתָּא. וְכַד דִּינִין מִתְתַּקְנִין לְתַתָּא, מִתְתַּקְנִין לְעֵילָּא, וְכָל תִּקּוּנִין דְּמַלְכָּא, בְּחֶדְוָותָא, בְּשְׁלִימוּ, דְּאִינּוּן

שְׁמָא קַדִּישָׁא, וַהֲוָה כֹּלָּא חַד. וּכְדֵין הוּא שַׁארֵי בְּגַוַוּיְיהוּ, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ב:א׳) אֱלֹהִים נִצָּב בְּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט.

וְכַד דִּינִין לָא מִתְתַּקְנָן לְתַתָּא, כְּבֵיכוֹל הָכִי לְעֵילָּא. דְּכָל תִּקּוּנִין לָא מִתְיַשְּׁרָן הָכִי, דְּהָא אִימָא אִסְתְּלָקַת מֵעַל בְּנִין, וּבְנִין לָא יְנָקֵי, דְּהָא יְסוֹד לָא אַשְׁדֵּי בְּנוּקְבָּא, וְכָל דִּינִין מִתְעָרִין, וְחִוְיָא תַּקִּיפָּא שָׁלְטָא. כְּבֵיכוֹל, תִּקּוּנֵי מַלְכָּא עַל דִּינָא אִסְתַּלָּקוּ, דְּכֵיוָן דְּהַאי נוּקְבָּא לָא מִתְבָּרְכָא, וְצַדִּיק לָא נָטִיל. וְחִוְיָא תַּקִּיפָּא שָׁלְטָא. וַוי לְעָלְמָא דְּיָנְקָא מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָנֵי תִּקּוּנִין, אַבָּא גַּלֵּי לוֹן, בְּגִין דְּלָא יֵיעוּל בְּכַסּוּפָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. הַשְׁתָּא אֲמַאי אִצְטְרִיכוּ לְאִתְגַּלָּאָה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, הַהוּא דַּאֲנָא כָּתַבְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אֲמַיְנָא (כתבוה) לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, דְּהָא אִינּוּן יַדְעִין מִלִּין, וְהָא אִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע, דִּכְתִיב, (שמות י׳:ב׳) וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ. וּכְתִיב (שמות כ״ט:מ״ו) וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְיָ. בְּגִין דְּאִתְיַישְּׁבָן מִלִּין. בְּלִבָּנָא. וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה, סְתִימִין מִלִּין בְּגַוָּון. זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא עַד כְּעָן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אִתְעַטַּר, בְּמִלִּין דִּבְגַוָּון.

תָּא חֲזֵי, אֲנָא חָזֵינָא לֵיהּ בְּחֶלְמָא, וְשָׁאֵילְנָא קָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא אוֹלִיפְנָא קָמֵיהּ דְּמַר, י' דְּאִיהִי חָכְמָה, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. ה' אֲמַאי אִיהוּ בִּינָה. אָמַר לִי, תָּא חֲזֵי, הָא כְּתִיב (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. מַאן הוּא נָהָר דְּיוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא בִּינָה. וּבְגִין כָּךְ הַהוּא נָהָר, י' סָתִים בְּגַוֵּיהּ. וְיו"ד פָּשִׁיט נַהֲרָא דָּא מִכָּל סִטְרוֹי. וְדָא הִיא ה', בְּגִין כָּךְ הוּא י"ה. לְבָתַר אַפֵּיקַת בֵּן תְּחוֹתָהּ דְּאִיהוּ ו', כְּגַוְונָא דָּא ה'. לְבָתַר אוֹלִידַת וְאַפֵּיקַת הַאי בֵּן, וְשַׁוְיֵהּ לְקַמָּהּ, וּבְגִין כַּךְ יה"ו, דְּהָא ו' לְקַמָּהּ יְתִיב, לְיַנְקָא לֵיהּ. וְעַל כַּךְ תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, ה' ד' הֲוֹת, מִדְּאִתְחַבָּר דְּכוּרָא עִמָּהּ אִתְעַבְּרַת מֵחָד בֵּן, וְאִקְרֵי ה'. לְבָתַר אוֹלִידַת וְאַפֵּיקַת ו' הַהוּא בֵּן, וְקָאִים לְקַמָּהּ. וְעַל הַאי כְּתִיב, וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, מִנַּיהּ נָפִיק וַדַּאי, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, לְיַנְקָא לֵיהּ.

הֲוִינָא אָחִיד בִּידֵיהּ, (נ"א ביה) וְנָשִׁיק בִּידוֹי. אֲנָא בְּהַאי עִדּוּנָא אִתְעַרְנָא, בָּכֵי וְחַיִּיךְ, וַהֲוו תְּלָתָא יוֹמִין דְּלָא אֲכִילְנָא מִידִי. חַד מֵחֶדְוָותָא, וְחַד דְּלָא זָכֵינָא לְמֶחֱמֵי לֵיהּ זִמְנָא אַחֲרָא. וְעִם כָּל דָּא, בֵּיהּ אִתְקַשְּׁרְנָא תְּדִירָא. דְּהָא כַּד נְהִירָא לִי שְׁמַעְתְּתָא, חֲמֵינָא דִּיוּקְנֵיהּ, דְּאִתְעַר קָמַאי, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, בָּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. (ע"כ האידרא).

פרק כג

(שמות כ״ג:י״ג) וּבְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְגוֹ'. מַאי תִּשָּׁמֵרוּ, תִּשְׁמוֹרוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא תִּשָּׁמֵרוּ וַדַּאי, מַאי אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם, כְּלוֹמַר דְּאַגְזִימִית לְכוֹן עַל מֵימָר פּוּלְחָנִי. תִּשָּׁמֵרוּ, דְּלָא יַמְטֵי עֲלֵיכוֹן שׁוּם בִּישׁ. תִּשָּׁמֵרוּ מֵהַהִיא שְׁמִירָה וּנְטוּרָא דִּילִי בִּלְבַד. וְשֵׁם

אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ, לֹא תַזְכִּירוּ כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. דָּבָר אַחֵר וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ, כְּלוֹמַר, לֹא תְסַבְּבוּן, דְּתִתְפַּלּוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא בְּאַרְעָא אַחֲרָא. וּיקוּם בְּכוּ מַה דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:ל״ו) וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר וּבְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים פ״א:ט') שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ וְגוֹ', לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְגוֹ'. אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ'. הֲנֵי קְרָאן, אָמַרְן דָּוִד בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, וְאִית לְאִסְתַּכָּל בֵּהּ. שְׁמַע עַמִּי בְּכַמָּה אַתְרִין אַזְהָרָא אוֹרַיְיתָא לְבַר נָשׁ. בְּכַמָּה אַתְרִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְהִיר בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ. וְכֹלָּא לְתוֹעַלְתָּא דְּבַר נָשׁ. בְּגִין דְּיִנְטַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּיִנְטַר אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתַּדַּל בָּהּ, כְּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

דְּתָנֵינָן, אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאן דְּמִשְׁתַּדַּל בָּהּ, כְּמַאן דְּמִשְׁתַּדַּל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, חַד שְׁמָא קַדִּישָׁא הוּא. שְׁמָא עִלָּאָה, שְׁמָא דְּכָלִיל כָּל שְׁמָהָן. וּמַאן דְּגָרַע אוֹת חַד מִינָּהּ, כְּאִילּוּ עָבִיד פְּגִימוּתָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. תָּאנָא, וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ, לֹא תּוֹסִיף עַל אוֹרַיְיתָא, וְלָא תִגְרַע מִינָּהּ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, דָּא מַאן דְּיִתְעָסָק בְּסִפְּרִין אַחֲרָנִין, דְּלָא מִסְטָרָא דְּאוֹרַיְיתָא. לָא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ, דְּאָסוּר אֲפִילּוּ לְאַדְכָּרָא לוֹן, וּלְמֵילַף מִנַּיְיהוּ טַעֲמָא, כָּל שֶׁכֵּן עַל אוֹרַיְיתָא.

רַבִּי יְהוּדָה מַתְנֵי הָכִי, מַאי טַעֲמָא כְּתִיב וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְסָמִיךְ לֵיהּ אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר. אֶלָּא, מַאן דְּלָא נָטִיר הַאי, כְּמַאן דְּלָא נָטִיר מְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּבֵיהּ אֲחִידָא מִלָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן בְּכָל שְׁאַר זְמָנִין וְחַגִּין, דְּהָא כֻּלְּהוּ אֲחִידָן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מַאי דִּכְתִיב שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה, מִשּׁוּם דִּבְהוּ תַּלְיָא מְהֵימְנוּתָא.

פרק כד

יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ, אֲמַאי כָּל זְכוּרְךָ. (ויקרא קס"ה ע"ב) אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּל זְכוּרְךָ מַמָּשׁ. בְּגִין דְּנַטְלִין בִּרְכָתָא, מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא. מִכָּאן תָּנֵינָן, כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגְּזַר, בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּנָטִיל בִּרְכָתָא, מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ט״ז:י״ז) כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. וּכְתִיב אֶל פְּנֵי (בראשית ב' ע"א) הָאֲדוֹן יְיָ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּמַתְּנָן מְרִיקָן בִּרְכָאן, וְנַטְלִין בִּרְכָתָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מִכָּל שְׁאַר עַמִּין.

זִמְנָא חָדָא, סְלִיקוּ יִשְׂרָאֵל לְמֵחַג חַגָּא, וְאִתְעָרְבוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בַּהֲדַיְיהוּ, וַהֲהוּא שַׁתָּא לָא אִשְׁתְּכַח בִּרְכָתָא בְּעָלְמָא. אָתוּ שָׁאִילוּ לְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אָמַר לְהוּ, חֲמִיתוּן סִימָנָא בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי. אֲמַר לֵיהּ, סִימָנָא חֲמִינָן, דְּכַד תַּבְנָא מֵהָתָם, כָּל אָרְחִין

אַסְתִּימוּ מִמַּיָּא, וַעֲנָנָא, וַחֲשׁוֹכָא אִשְׁתְּכַח, דְּלָא יַכְלִין לְמֵהַךְ כָּל אִינּוּן דְּסָלְיקוּ לְתַמָּן. וְעוֹד, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאלָנָא לְאִתְחֲזָאָה אַפֵּי שְׁמַיָּא אִתְחַשָּׁכוּ וְאִתְרְגִיזוּ. (אתרגיש בחמא) אָמַר לְהוּ, וַדַּאי אוֹ אִית בֵּינַיְיכוּ בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא אִתְגְּזִרוּ, אוֹ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת סָלְיקוּ בַּהֲדַיְיכוּ. דְּהָא לָא אִתְבָּרְכָאן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בַּר מֵאִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגְּזָרוּ. וּבְהַאי אָת קַדִּישָׁא מִסְתַּכֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָרִיךְ לוֹן.

לְשַׁתָּא אַחֲרָא סָלִיקוּ, וּסְלִיקוּ אִינּוּן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִתְעָרְבוּ בַּהֲדַיְיהוּ, כַּד הֲווֹ אַכְלִין קָרְבָּנַיָּיא, וַהֲווּ חַדָּאן. וְחָמוּ לְאִינּוּן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּטַפְסָאן בְּקוּטְרַיְיהוּ לְקוּטְרָא דְּכוֹתְלָא. אַשְׁגָּחוּ בְּהוּ דְּכֹלָּא מְבָרְכִין, וְאִינּוּן לָא בְּרִיכוּ. אָתוּ וְאָמְרוּ מִלָּה לְבֵי דִּינָא, אָתוּ וְשָׁאֲילוּ לוֹן, אָמְרוּ, הַאי דַּאֲכַלְתּוּן, חוּלְקָא דְּלְכוֹן, מַאן קוּרְבָּנָא הֲוָה. לָא הֲוָה בִּידַיְיהוּ. בָּדְקוּ וְאַשְׁכָּחוּ דְּאִינּוּן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְקָטְלוּ לוֹן. אָמְרוּ, בָּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁזִיב לְעַמֵּיהּ, דְּוַדַּאי לֵית בְּרָכְתָא שַׁרְיָא, אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל, זַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, בְּנֵי קְשׁוֹט. וְהַהִיא שַׁתָּא אִשְׁתְּכַח בִּרְכְתָא בְּעָלְמָא, בִּשְׁלִימוּ. פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וְגוֹ'.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, בִּזְכוּת יִשְׂרָאֵל גְּזִירִין, אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן תְּחוֹתֵיהוֹן, וְיַרְתֵּי אַחֲסַנְתֵּהוֹן. תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (שמות לה) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, כִּי אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת גְּבֻלֶךָ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָקַר דִּיּוּרִין מֵאַתְרַיְיהוּ, וְאָתִיב דִּיּוּרִין, לְאַתְרַיְיהוּ. וּבְגִינֵי כַּךְ יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ'. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָאָדוֹן. כְּמָה דְּכְתִיב, (ישעיהו י׳:ל״ג) הִנֵּה הָאָדוֹן יְיָ' צְבָאוֹת מְסָעֵף פֻּארָה וְגוֹ', וְיָצָא חוֹטֶר וְגוֹ', וְכֹלָּא חַד, מְעַקֵּר דִּיּוּרִין וְאָתִיב דִּיּוּרִין. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אִית אָדוֹן, וְאִית אָדוֹן, וְכֹלָּא בְּחַד תַּלְיָא.

פרק כה

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲדֹנָי: אֶלֶף דַּלֶּית נוּן יוֹד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי, וְהַהוּא דְּאִקְרֵי, כְּמָה דְּאִיהוּ כְּתִיב. וּמַאן הוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, (יחזקאל א׳:א׳) מַרְאוֹת אֱלֹהִים. מַרְאַת כְּתִיב. וּמַהוּ מַרְאַת. שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. (נ"א מראת איהו א' כו') מַרְאַת לְמַאי אִיהוּ אֶלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יו"ד, הַאי אִקְרֵי כִּכְתָבוֹ, וְהַאי לָא אִקְרֵי כִּכְתָבוֹ, וּבְגִינֵי כַּךְ אִקְרֵי בְּהַאי, וְעַל כַּךְ מַרְאַת אֱלֹהִים כְּתִיב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְזִמְנִין, עִלָּאִין אִקְרוּן בְּשִׁמָּא דְּתַתָּאִין. וּלְזִמְנָא, תַּתָּאִין אִקְרוּן בְּשִׁמָּא דְּעִלָּאִין. הָאֵל יְיָ', בְּשִׁמָּא עִלָּאָה אֲדֹנָי הוּא. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. וּבְגַוְונִין סַגִּיאִין אִתְפָּרְשָׁן מִלֵּי, וְכֹלָּא חַד. בָּרִיךְ רַחֲמָנָא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

פרק כו

(שמות כ״ג:כ׳) הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁולֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ וְגוֹ׳. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים א׳:ב׳) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וְגוֹ׳ אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. מַאי טַעֲמָא יִשָּׁקֵנִי, יֶאֱהֲבֵנִי מִבָּעֵי לֵיהּ, אֲמַאי יִשָּׁקֵנִי. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, מַאי נְשִׁיקוֹת אַדְבְּקוּתָא דְּרוּחָא בְּרוּחָא. דִּבְגִינֵי כַּךְ נְשִׁיקָה בַּפֶּה, דְּהָא פּוּמָא אַפְקוּתָא וּמְקוֹרָא דְּרוּחָא הוּא, וְעַל דָּא נְשִׁיקִין בְּפוּמָא, בַּחֲבִיבוּתָא, וְדַבְקִין רוּחָא בְּרוּחָא, דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא.

וְעַל דָּא מַאן דְּנָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ בִּנְשִׁיקָה, מִתְדַּבַּק בְּרוּחָא אַחֲרָא. בְּרוּחָא דְּלָא מִתְפָּרֵשׁ מִנֵּיהּ. וְהַיְינוּ אִקְרֵי נְשִׁיקָה. וְעַל דָּא אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, לְאַדְבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא, דְּלָא יִתְפְּרִישׁ דָּא מִן דָּא.

כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן, מַאי בָּעֵי הָכָא יַיִן, וְהָא כְּתִיב (ישעיהו כ״ח:ז׳) וְגַם אֵלֶּה בְּיַיִן שָׁגוּ וְגוֹ׳, וּכְתִיב (ויקרא י׳:ט׳) יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ, מַאי טַעֲמָא הָכָא יַיִן. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, מְיֵינָהּ דְּאוֹרַיְיתָא. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, דָּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ט״ו) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן, לְחֶדְוָותָא דִּלְבָּא. מִיָּיִן, דְּחַדֵּי לִי יַתִּיר מִכֹּלָּא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתִיב, (בראשית כ״ט:י״א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קוֹלוֹ וַיֵּבְךְּ, אֲמַאי קָא בָּכָה. אֶלָּא בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּרוּחָא בָּהּ, לָא יָכִיל לְבָא לְמִסְבַּל, וּבָכָה. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (בראשית ל״ג:ד׳) וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ. תָּנֵינָן, אֲמַאי נָקוּד וַיִּשָּׁקֵהוּ, אֶלָּא דְּלָא אִתְדַּבַּק בֵּיהּ רוּחָא כְּלָל, וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ״ז:ו׳) וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא. מַאי וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא. אֶלָּא מַאן דְּנָשִׁיק בַּחֲבִיבוּתָא, מִתְדַּבַּק רוּחֵיהּ בְּרוּחֵיהּ, בְּדֵבֵיקוּתָא דַּחֲבִיבוּתָא וּמַאן דְּלָא נָשִׁיק בַּחֲבִיבוּתָא, לָאו בְּדֵבֵיקוּתָא הוּא, אֶלָּא וְנַעְתָּרוֹת. מַאי נַעְתָּרוֹת. גַּסּוּתָא, דְּלָא דָּבִיק רוּחֵיהּ בְּהַהוּא נְשִׁיקָה. וְלָא אִתְדַּבַּק בֵּיהּ כְּלָל. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, דְּהוּא דְּבֵקוּתָא רוּחָא בְּרוּחָא.

תָּנָא, כָּל זְמָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל בְּיִשְׂרָאֵל, כִּבְיָכוֹל אִתְדַּבַּק רוּחָא בְּרוּחָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ׳, בְּכָל אִינּוּן גַּוְונֵי דְּבֵיקוּתָא, וְלָא מִתְפָּרְשָׁא דָּא מִן דָּא. בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְמַר הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁולֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ, יָדַע מֹשֶׁה דְּפִרִישׁוּתָא הוּא. אָמַר (שמות ל״ג:ט״ו) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה.

פרק כז

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא מִן דָּא, (שמות לה) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא דְּלָא לְעָרְבָא מִלָּה תַּתְאָה בְּעִלָּאָה, דְּלָא יָנְקָא סִטְרָא דִּלְבָר, מִסִּטְרָא פְּנִימָאָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. דָּא דִּלְבָר, מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא.

וְדָא דִּלְגוֹ, בְּסִטְרָא קַדִּישָׁא. מַאן אִמּוֹ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרֵי אֵם. בַּחֲלֵב אִמּוֹ, דְּלָא יָנִיק מֵהַאי סִטְרָא, מַאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

וְהָכָא כְּתִיב, הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ. אָמַר מֹשֶׁה, הָא קַבִּילְנָא בִּטְחוֹנָא מִינָךְ, דְּלָא תִתְפְּרַשׁ מִינָן, וַדַּאי אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵיפוֹא וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִלָּה דָּא לָא קָאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא בִּרְחִימוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְאִתְפַּיְיסָא בַּהֲדַיְיהוּ. לְמַלְכָּא דְּהַוָה בָּעֵי לְמֵיזַל עִם בְּרֵיהּ. וְלָא בָּעֵי לְשַׁבְקָא לֵיהּ. אָתָא בְּרֵיהּ, וּמְסְתַּפֵּי לְמִבָּעֵי לֵיהּ לְמַלְכָּא דְּייֵזיל בַּהֲדֵיהּ. אַקְדִּים מַלְכָּא וְאָמַר, הָא לְגָיוֹן פָּלֵן יֵזֵיל בַּהֲדָךְ, לְמִנְטַר לָךְ בְּאָרְחָא. לְבָתַר אָמַר אִסְתַּמַּר לָךְ מִנֵּיהּ, (בארחא) דְּהָא לָא גְּבַר שְׁלִים הוּא. אָמַר בְּרֵיהּ, אִי הָכִי, אוֹ אֲנָא אוֹתִיב הָכָא, אוֹ אַתְּ תֵּזִיל עִמִּי, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִינָךְ. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ. וּלְבָתַר אָמַר הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו וְגוֹ', בֵּיהּ שַׁעֲתָא אָמַר מֹשֶׁה, אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים וְגוֹ'.

אָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַשְׁכַּח לְהוּ בְּהַאי. אָמַר, אֶלְעָזָר בְּרִי שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, בַּאֲתַר דָּא לָא אָמַר מֹשֶׁה מִדִּי, וְלָא אָתִיב מִלָּה לָקֳבֵלֵיהּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּהָכָא לָא אִשְׁתְּכַח פְּרִישׁוּתָא מִנֵּיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָּא, לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא. וְאִית דְּמַתְנֵי אִיפְּכָא וְלָא הָכִי פֵּירְשׁוּהָ קַדְמָאֵי. וְכַד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי כֹּלָּא שַׁפִּיר, וְכֹלָּא בְּחַד מִלָּה אֲמָרֵי טַעֲמַיְיהוּ.

אֵימָתַי אָתִיב מֹשֶׁה. בְּזִמְנָא דְּאָמַר, (שמות ל"ג:ב') וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ. וּכְתִיב כִּי יֵלֵךְ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ, סָתָם וְלָא פָּרִישׁ מִלָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, הָכָא, כִּי אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ וְעָשִׂיתָ כֹּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר. אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דַּוְקָא וּכְתִיב וְאָיַבְתִּי אֶת אוֹיְבֶיךָ וְצַרְתִּי אֶת צוֹרְרֶיךָ, וְכֹלָּא בֵּיהּ תַּלְיָא.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִי תֵּימָא דְּתַרְוַוייהוּ מַלְאָךְ מַמָּשׁ, מֹשֶׁה לָא אָתִיב עֲלַיְיהוּ, דְּלָא חָמָא דּוּכְתָּא. אֵימָתַי אָתִיב. בְּזִמְנָא דִּכְתִיב אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כְּלָל דְּכֹלָּא, מֹשֶׁה לָא בָּעָא מַלְאָכָא. דְּהָא כְּתִיב (שמות לה) וַיֹּאמֶר אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ.

פרק כח

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא, דִּכְתִיב לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ, בַּחֲלֵב הָאֵם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אִמּוֹ. וְאִי תֵּימָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִמּוֹ דְּסִטְרָא דְּמָסָאֲבָא, לָאו הָכִי, דְּהָא שְׁמַעְנָא דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִימָּא קַדִּישָׁא בְּחוּלְקֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל אִתְאַחֲדָא, דִּכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ. וְהָא דְּרַבִּי אַבָּא שַׁפִּיר וְכֹלָּא דָּא בְּדָא תַּלְיָא. תָּא חֲזֵי, אִמָּא אִתְאַחֲדָא לְהוּ לְעֵילָּא, לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא, וּתְרִין אִינּוּן, חָדָא לִימִינָא, וַחֲדָא

לִשְׁמָאלָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, מִנְּהוֹן לִימִינָא, וּמִנְּהוֹן לִשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַאי אֵ"ם, אִמָּא קַדִּישָׁא, וְאִתְאַחֲדָן בָּהּ.

אֵימָתַי אִתְאַחֲדָן בָּהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי אֵם יָנְקָא מִסְּטָרָא אַחֲרָא, וּמִקְדְּשָׁא אִסְתְּאַב, וְחִוְיָא תַּקִּיפָא שַׁארִי לְאִתְגַּלְּאָה, כְּדֵין גַּדְיָא יָנְקָא מֵחָלָבָא דְּאִמֵּיהּ, וְדִינִין מִתְעָרִין. וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל קַדְּמִין וְאֵיתָאן בִּכּוּרִים, וּבְשַׁעֲתָא דְּמַיְיתִין לְהוּ, בַּעְיָין לְמֵימַר וּלְמִפְתַּח בֵּיהּ בְּלָבָן, דְּבָעָא בָּחַרְשׁוֹ אֵלִין, לְשַׁלְטָאָה בְּיַעֲקֹב, וּבְזַרְעָא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְיְיהִיבוּ בִּידֵיהּ, וְלָא אִתְמַסְּרָן יִשְׂרָאֵל לְסִטְרָא דָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ וְגוֹ', לֹא תְּבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ.

וְלָא יָנְקָא הַהוּא סִטְרָא, מֵחָלָבָא דְּאִמֵּיהּ, דְּהָא לָא יִסְתְּאַב מַקְדְּשָׁא, וְדִינִין לָא מִתְעָרִין.

בְּגִינֵי כַּךְ, לָא יֵיכוֹל בִּשְׂרָא בְּחָלָבָא כָּל זַרְעָא קַדִּישָׁא, וְכָל מַאן דְּאָתֵי מִסְּטַר דָּא, דְּלָא יָהִיב דּוּכְתָּא, לְמַאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ, דְּהָא בְּעוֹבָדָא תַּלְיָא מִלְּתָא, בְּעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, לְאַתְעָרָא לְעֵילָּא. זַכְאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּמֵרֵיהוֹן קָרֵי עֲלַיְיהוּ, (דברים י"ד:ב') וּבְךָ בָּחַר יְיָ' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה. וּכְתִיב (דברים י"ד:ב') כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ (וכלא חד מילה) וּכְתִיב (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא אִתְכְּשָׁרוּ עוֹבָדַיְיהוּ, מַה כְּתִיב, (ישעיהו ג':י"ב) עַמִּי נוֹגְשָׂיו מְעוֹלֵל וְנָשִׁים מָשְׁלוּ בוֹ. מָשְׁלוּ בוֹ דַּיְיקָא, וְהָא אוּקִימְנָא מִלֵּי בְּרָזָא דְּסִפְרָא דְּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא. וְהָכִי אַשְׁכְּחָן בֵּיהּ. תּוּ אַשְׁכְּחָאן, דְּכָל מַאן דְּאָכִיל הַאי מֵיכְלָא דְּאִתְחַבַּר כַּחֲדָא. (או) בְּשַׁעֲתָא חֲדָא, אוֹ בְּסָעוּדְתָא חֲדָא. אַרְבְּעִין יוֹמִין אִתְחַזְיָא גַּדְיָא מְקַלְּסָא בְּקָלְפּוֹי, לְגַבֵּי אִינּוּן דְּלְעֵילָּא, וְסַיְּעָתָא מְסָאֲבָא מִתְקָרְבִין בַּהֲדֵיהּ, וְגָרִים לְאַתְעָרָא דִּינִין בְּעָלְמָא, דִּינִין דְּלָא קַדִּישִׁין.

וְאִי אוֹלִיד בַּר בְּאִינּוּן יוֹמִין, אוֹזְפִין לֵיהּ נִשְׁמָתָא, מִסִּטְרָא אַחֲרָא, דְּלָא אִצְטְרִיכָא. וּכְתִיב (ויקרא י"א:מ"ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים וְגוֹ'. אָתֵי לְאִסְתָּאֲבָא, מְסָאֲבִין לֵיהּ וַדַּאי. דִּכְתִיב, (ויקרא י"א:מ"ד) וְנִטְמֵתֶם בָּם, חָסֵר א', מְסָאֲבוּתָא אֲטִימָא מִכֹּלָּא, דְּלֵית רְשׁוּ לְאִתְדַּבְּקָאָה הָכִי, כִּשְׁאַר זִינֵי דְּמְסָאֲבוּתָא דְּמִתְדַּבְּקִין. וְתוּ, דְּמִסְתַּפֵּי מֵחֵיוָן בִּישָׁן, דְּהָא בְּעֵינַיְיהוּ גַּדְיָא אִשְׁתְּכַח, וְיָכִיל לְאַתְּזָקָא, דְּהָא צַלְמָא דְּבַר נָשׁ אִתְעָבָר מִנֵּיהּ.

רַבִּי יֵיסָא, שָׁרֵי לְמֵיכַל לְתַרְנְגוֹלָּא בִּגְבִינָה אוֹ בְּחָלָבָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן אָסִיר לָךְ דְּלָא יָהִיב אִינִישׁ פִּתְחָא לְזִינִין בִּישִׁין. לָךְ לֵךְ אֲמְרִין נְזִירָא, סְחוֹר סְחוֹר לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב. וַדַּאי אָסִיר לָךְ הוּא, דְּחוּמְרָא אִית בֵּיהּ, כִּבְעִירָא לִשְׁחִיטָה. וּמַאן דְּשָׁרֵי הַאי, מַה כְּתִיב (עמוס ב':י"ב) וַתַּשְׁקוּ אֶת הַנְּזִירִים יָיִן, מַאן דְּשָׁרֵי הַאי, כְּמַאן דְּשָׁרֵי הַאי. וּכְתִיב (דברים י"ד:ג') לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה, כָּל, לְאַכְלָלָא כֹּלָּא.

תָּאנָא, בְּמָה זָכוּ דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, דְּאִשְׁתְּזִיבוּ מֵאִינּוּן נִסְיוֹנֵי, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא אִסְתָּאֲבוּ בְּמֵיכְלֵיהוֹן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (דניאל א׳:ח׳) וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל לִבּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאַל בְּפַת בַּג הַמֶּלֶךְ וְגוֹ׳. וְתָאנָא בִּסְתִימָא דְּמַתְנִיתִין, מֵיכְלָא דְּהַהוּא רָשָׁע, בִּשְׂרָא בְּחַלָבָא הֲוָה וּגְבִינָה עִם בִּשְׂרָא, בַּר מֵיכְלָן אַחֲרָנִין, וְדָא סָלִיק לֵיהּ בְּפָתוֹרֵיהּ, בְּכָל יוֹמָא. וְדָנִיֵּאל דְּאִסְתָּמַר מֵהַאי, כַּד רָמוּ יָתֵיהּ לְגוּבָא דְּאַרְיָוָתָא, אִשְׁתְּלִים בְּצוּלְמָא דְּמָארֵיהּ, וְלָא שָׁנֵי (בראשית קצ"א ע"א) צוּלְמֵיהּ לְצוּלְמָא אַחֲרָא, וְעַל דָּא דַּחֲלוּ אַרְיָוָתָא מִנֵּיהּ, וְלָא חַבְּלוּהוּ. וְהַהוּא רָשָׁע, בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכוּתָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ, (דניאל ד׳:כ׳) וְעִם חֵיוַת בָּרָא הֲוָה מָדוֹרֵיהּ, אַעְדֵּי צוּלְמָא דְּאַנְפּוֹי מִנֵּיהּ, וּמֵהַהוּא יוֹמָא, לָא אִתְחֲזֵי צוּלְמֵיהּ, צוּלְמָא דְּבַר נָשׁ. וְכָל בְּעִירָא דְּאִתֵי, אִתְחֲזֵי לֵיהּ, צוּלְמָא דְּזִינֵיהּ, וְנוּקְבֵיהּ, וַהֲווּ אַתְיָין עֲלֵיהּ כֻּלְּהוּ, וּבְכַמָּה זִמְנִין הֲווֹ אַכְלִין לֵיהּ חֵיוָת בָּרָא, בַּר דְּאִתְגְּזַר הַאי עוֹנְשָׁא עָלֵיהּ, בְּגִין דִּכְתִיב, (חבקוק א׳:י׳) וְהוּא בַּמְּלָכִים יִתְקַלָּס, בְּגִין כַּךְ, כֹּלָּא יִתְקַלְּסוּ בֵּיהּ, כָּל הַהוּא זִמְנָא.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (דניאל א׳:י״ג) וּלְמַקְצַת יָמִים עָשָׂרָה נִרְאָה מַרְאֵיהֶן טוֹב מִכָּל הַיְלָדִים הָאוֹכְלִים אֶת פַּת בַּג הַמֶּלֶךְ. נִרְאָה מַרְאֵיהֶן טוֹב, דְּצוּלְמָא דְּמָארֵיהוֹן לָא אַעְדִּיאוּ מִנְּהוֹן, וּמֵאַחֲרֵנִי אַעְדִּיאוּ. מַאן גָּרִים הַאי. בְּגִין דְּלָא אִתְגַּעֲלוּ בְּגִיעוּלֵי מֵיכְלֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ, וְאַנְשֵׁי קׇדֶשׁ תִּהְיוּן לִי.

פרק כט

(שמות כ״ד:א׳) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל יְיָ׳ וְגוֹ׳. וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר, (קל"א ע"א) מַאן אָמַר. דָּא שְׁכִינְתָּא. עֲלֵהּ אֶל יְיָ׳, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות י״ט:ג׳) וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וְגוֹ׳. (ס"א ויקרא אליו יי׳) אֲמַאי כָּל דָּא, לְקַיְימָא עִמְּהוֹן קַיָּים, בְּגִין דְּהָא אִתְפָּרָעוּ, מַה דְּלָא נָפְקוּ הָכִי מִמְצָרִים, דְּאִתְגָּזְרוּ, וְלָא אִתְפָּרָעוּ, (מ' ע"א) וְהָכָא הָא אִתְפָּרָעוּ, וְעָאלוּ בִּבְרִית קַיָּימָא, דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:כ״ה) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט. דַּיְיקָא וְשָׁם נִסָּהוּ, בְּהַאי אַת קַדִּישָׁא, דְּאִתְגַּלְיָיא בֵּהּ, וְהָכָא אִתְקַיָּים בֵּהּ, עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה גְּזִירָה דְּקַיְימָא, דִּכְתִיב, וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וְגוֹ׳.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק מַאי דִּכְתִיב, וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, בַּמִּזְבֵּחַ לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל הַמִּזְבֵּחַ דַּיְיקָא. וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק, מַהוּ מֵרָחֹק. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק יְיָ׳ נִרְאָה לִי. וּכְתִיב, (שמות ב׳:ד׳) וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק. תָּאנֵי רִבִּי אַבָּא, דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בִּפְגִימוּתָא, וּבֵיהּ שַׁעֲתָא, זָכוּ יִשְׂרָאֵל יַתִּיר בְּחוּלְקָא קַדִּישָׁא, וְנָזְרוּ קַיְימָא קַדִּישָׁא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל יְיָ׳. מַאי טַעְמָא. אָמְרָה לֵיהּ שְׁכִינְתָּא, אִסְתְּלִיק לְעֵילָּא, דְּהָא אֲנָא וְיִשְׂרָאֵל, נִשְׁתַּתְּפָא כַּחֲדָא בִּשְׁלֵימוּתָא עַל יָדָךְ, מַה דְּלָא הֲוָה עַד הָכָא. מַה כְּתִיב וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וְגוֹ׳, פְּלַג לֵיהּ לִתְרִין. חֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הָעָם, וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּמָה

דְּאוֹקִימְנָא. וּכְתִיב, הִנֵּה דַּם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ' עִמָּכֶם. וַיָּשֶׂם בָּאַגְּנֹת, בָּאַגְּנֹת כְּתִיב, חָסֵר וָא"ו. כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ז':ג') שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג.

(שמות כ"ד:ב') וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל יְיָ', זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּהוּא בְּלָחוֹדוֹי, זָכָה לְמָה דְּלָא זָכָה בַּר נָשׁ אַחֲרָא. יִשְׂרָאֵל זָכוּ הַשְׁתָּא, מַה דְּלָא זָכוּ עַד הַהִיא שַׁעֲתָא. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְקָיְימוּ, בְּקִיּוּמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא אִתְבַּשָּׂרוּ לְמֶהֱוֵי בֵּינַיְיהוּ מַקְדָּשָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ"ה:ח') וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

(שמות כ"ד:י') וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ז':ח') זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְגוֹ', כַּמָּה חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא מִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ, כְּהַאי תָּמָר, דְּלָא פָּרִישׁ דְּכַר מִן נוּקְבָּא לְעָלְמִין, וְלָא (ל"ז ע"ב) סָלִיק, דָּא בְּלָא דָּא. כַּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לָא מִתְפָּרְשָׁא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּנָדָב וַאֲבִיהוּא חָמוּ, וְשִׁבְעִין סָבִין. מַה כְּתִיב בְּהוּ. וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. דְּאִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אַמְרֵי, אֶת דַּיְיקָא. וְדָא אֶת, הוּא מֵרָחוֹק. אֶת לְאַכְלְלָא מַה דִּי בְּגַוֵּיהּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְהָא כְּתִיב (יחזקאל י':כ') הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּנַהַר כְּבָר, מַאן חַיָּה דָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, חַיָּה זוּטָרְתִי. וְכִי אִית חַיָּה זוּטָרְתִי, אִין. חַיָּה זוּטָרְתִי, וְחַיָּה עִלָּאָה. וְחַיָּה זוּטָרָא (בראשית י"א ע"ב) דְּזוּטָרְתִי.

וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דַּיְיקָא, כְּמָה דַּאֲמִינָא. וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר, כְּחֵזוּ אֶבֶן טָבָא, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי מַקְדְּשָׁא, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ד:י"א) וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים.

פרק ל

(שמות כ"ד:א') וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דָּא נָדָב וַאֲבִיהוּא. לֹא שָׁלַח יָדוֹ, דְּסָלִיק לוֹן לְבָתַר זִמְנָא, וְלָא אִתְעֲנָשׁוּ הָכָא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִלָּה דָּא, לִשְׁבָחָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ דְּזָנוּ עֵינֵיהוֹן, מִנְּהִירוּ דָּא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲכִילָה וַדַּאִית אָכְלוּ, וְזָנוּ גַּרְמַיְיהוּ, וְהָכָא אִתְקְשָׁרוּ לְעֵילָּא, אִי לָא דְּסָטוּ אוֹרְחַיְיהוּ לְבָתַר, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְבְּשָׁרוּ, וְאִתְקַשָּׁרַת בְּהוּ שְׁכִינְתָּא. וְדָא קַיְימָא, וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, בְּחַד זִמְנָא הֲוָה. וְיִשְׂרָאֵל כְּהַהִיא שַׁעֲתָא לָא חָמוּ לְעָלְמִין. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְגַּלָּאָה עַל בְּנוֹי, וּלְמֵחמֵי כֻּלָּא יְקָרָא דִּילֵיהּ עֵינָא בְּעֵינָא, דִּכְתִיב (ישעיהו נ"ב:ח') כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ' צִיּוֹן. וּכְתִיב, (ישעיהו מ':ה') וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ' וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו וגו'.

תרומה

פרק א

(שמות כ"ה:א'-ב') וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים קל"ה:ד') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגוּלָתוֹ, כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבָעָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ, וּלְאִתְקַשְּׁרָא עִמְּהוֹן. וְעָבִיד לְהוֹן עַמָּא יְחִידָאי בְּעָלְמָא, דִּכְתִיב, (שמואל ב ז':כ"ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ, וְאִינּוּן אִתְרָעוּ בֵּיהּ, וְאִתְקַשְּׁרָן בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. וּכְתִיב (דברים לכ) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וְיַהֲב לְשָׁאַר עַמִּין שׁוּלְטָנִין רַבְרְבָן מְמָנָן עֲלַיְיהוּ, וְהוּא נָטִיל לְחוּלָקֵיהּ יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (שיר השירים ו':י') מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיוּמָה כַּנִּדְגָּלוֹת. מִי זֹאת, רָזָא דְּתֵרִין עָלְמִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְדָא הוּא עוֹלָם וְעוֹלָם. מ"י: הָא (בראשית ל"א ע"א) אוֹקִימְנָא דַּרְגָּא עִלָּאָה לְעֵילָּא, שֵׁירוּתָא דְּקַיְימָא בִּשְׁאֵלְתָּא, וְאִקְרֵי מ"י, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ':כ"ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. זֹא"ת: דַּרְגָּא תַּתְּאָה לְתַתָּא, עָלְמָא תַּתָּאָה. וְתַרְוַוְיְיהוּ, תֵּרִין עָלְמִין בְּחִבּוּרָא חֲדָא, בְּקִשּׁוּרָא חֲדָא כַּחֲדָא. הַנִּשְׁקָפָה: כַּד מִתְחַבְּרָן תַּרְוַוְיְיהוּ כַּחֲדָא. כְּמוֹ שָׁחַר: כַּד בַּעְיָיא שַׁחֲרוּתָא לְאַנְהָרָא וּלְבָתַר אִתְנְהִיר כְּסֵיהֲרָא, כַּד (כנ"ש) בָּטַשׁ בָּהּ נְהִירוּ דִּשְׁמָשָׁא. וּלְבָתַר כְּשִׁמְשָׁא, כַּד קַיְימָא סִיהֲרָא בְּשְׁלִימוּ. אֲיוּמָה: תַּקִּיפָא, לְאַנָּנָא עַל כֹּלָּא. דְּהָא כְּדֵין אִית לָהּ שְׁלִימוּ וּתְקִיפוּ, לְמֶעְבַּד חֵילָא.

וְנַטְלָא חֵילָא מֵעָלְמָא עִלָּאָה, עַל יְדָא דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא, דְּחִבֵּר לוֹן כַּחֲדָא. חִבֵּר לוֹן כַּחֲדָא לְעֵילָּא. וְחִבֵּר לוֹן כַּחֲדָא לְתַתָּא. וּמִתַּמָּן נַפְקוּ, תְּרֵיסַר שְׁבָטִין קַדִּישִׁין, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. יַעֲקֹב דְּהֲוָה שְׁלִים, אָעִיל רְחִימוּ בְּתֵרִין עָלְמִין, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא דְּעַבְדִין כְּדֵין מְגַלְיָין עֶרְיָין לְעֵילָּא וְתַתָּא, גָּרִים דְּבָבוּ בְּתֵרִין עָלְמִין, וְגָרִים פְּרוּדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא י"ח:י"ח) וְאִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ לֹא תִקַּח לִצְרֹר"ר, דְּאִתְעֲבִידוּ מָארֵי דְּבָבוּ דָּא לְדָא.

וְאִי תֵּימָא (בראשית ל':א') וַתְּקַנֵּא רָחֵל בַּאֲחוֹתָהּ. הָכִי הוּא וַדַּאי דְּהָא עָלְמָא תַּתָּאָה, כָּל תִּיאוּבְתֵּהּ לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּגִין לְמֶיהֱוֵי כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וּלְמֵירַת דּוּכְתָּהָא. בְּדוּכְתָּא אַחֲרָא קְנָאַת סוֹפְרִים אַסְגִּיאַת חָכְמְתָא, וְהָכָא קְנָאַת סוֹפְרִין, בְּגִין דְּאִית (קל"ז ע"ב) סֵפֶר וְסֵפֶר, אַסְגִּיאוּ מְשִׁכּוּ דְּחָכְמְתָא (עלאה) לְגַבַּיְיהוּ. (נ"א ועל דא יעקב אשלים כו')

וְעִם כָּל דָּא, אֲפִילּוּ יַעֲקֹב לָא אַשְׁלִים לְגַבַּיְיהוּ כַּדְקָא חָזֵי. שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, גָּרְמִין דְּבָבוּ, וְגָרְמִין פְּרוּדָא, וּמְגַלְיָין עֶרְיָין דְּכֹלָּא, עֶרְיָין דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וּבְרָזָא דָּא אִית רָזָא דְּעֶרְיָין, עֶרְיָין דְּאִימָּא וּבְרָתָא, וְכֹלָּא בְּרָזָא חֲדָא. מִי זֹאת אִתְקְרוּן אַחֲתָן, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּאַחְוָה וּבְרַחִימוּ,

וּבְחִבּוּרָא דִּרְעוּתָא. וְאִקְרוּן אִמָּא וּבְרָתָא. מַאן דְּגַלֵּי עֲרַיְיתְהוֹן, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בִּמְהֵימָנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ, רָזָא עִלָּאָה לְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּאַשְׁלִים, וְאִקְרֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדֵין לְסִגֻּלָּתוֹ, נָטִיל כֹּלָּא בְּכָל סִטְרִין, וְנָטִיל לְעֵילָּא וְנָטִיל לְתַתָּא, וְאִשְׁתְּלִים בְּכֹלָּא.

פרק ב

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא תְּנִינָן, דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, גְּלִיף בִּגְלִיפוּ דְּרָזֵי מְהֵימְנוּתָא, גּוֹ טְהִירִין בְּרָזִין עִלָּאִין, וְגָלִיף לְעֵילָּא וְגָלִיף לְתַתָּא, וְכֹלָּא בְּרָזָא חֲדָא, בְּרָזָא דְּגַלּוּפֵי דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יוד"ד, דְּשָׁלִיט בְּאַתְוָוי עֵילָּא וְתַתָּא. וּבְרָזָא דָּא אִשְׁתַּכְלָלוּ עָלְמִין, עָלְמָא עִלָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה.

עָלְמָא עִלָּאָה אִשְׁתַּכְלַל בְּרָזָא דְּאַת י', נְקוּדָה עִלָּאָה קַדְמָאָה, דְּנָפְקָא מִגּוֹ דְּסָתִים וְגָנִיז דְּלָא יְדִיעַ, וְלָא קַיְימָא לְמִנְדַּע, וְלָא אִתְיְידָע כְּלַל, סְלִיקוּ דְּרָזָא דְּאֵין סוֹף, וּמִגּוֹ סְתִימוּ דָּא, נָהִיר נְהִירוּ חַד דְּקִיק וְסָתִים, כְּלִיל בְּגַוֵּיהּ כָּלָּא דְּכָל נְהוֹרִין. וּבַהַהוּא נְהִירוּ סְתִים, בָּטַשׁ בֵּיהּ מַאן דְּלָא בָּטַשׁ. נָהִיר בֵּיהּ מַאן דְּלָא נָהִיר. וּכְדֵין, אַפִּיק חַד נְהִירוּ, דְּאִיהוּ עִדּוּנָא לְעִדּוּנָא, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא, לְאִתְגַּנְּזָא נְהִירוּ דְּקִיק, וְסָתִים בְּגוֹ הַהוּא נְהִירוּ.

וְהַהוּא נְהִירוּ דְּאִיהוּ עִדּוּנָא לְעִדּוּנָא, סָתִים, אִתְקְיְימוּ (נ"א אתרקימו) וְאִשְׁתַּכְלָלוּ בֵּיהּ שִׁית רְשִׁימִין, דְּלָא יְדִיעָן, בַּר לְהַהוּא נְהוֹרָא דְּקִיק כַּד עָאל לְאִתְגַּנְּזָא, עִדּוּנָא בְּעִדּוּנָא נָהִיר בְּנָהִירוּ.

וְהַאי נְהִירוּ דְּנָפַק מִגּוֹ נְהִירוּ דְּקִיק אִיהוּ דְּחִילָא וְאֵמְתָּנִי וְתַקִּיפָא יְתֵירָא, וְאִתְפַּשַּׁט הַאי וְאִתְעֲבִיד עָלְמָא חֲדָא, דְּנָהִיר לְכָל עָלְמִין. עָלְמָא סְתִימָא דְּלָא יְדִיעַ כְּלָל, וּבְגַוֵּיהּ דַּיְירִין שִׁית רִבּוֹא אֶלֶף, דְּאִינּוּן דַּיְירִין וְחֵילִין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין.

וְכֵיוָן דְּאַפִּיק לוֹן וְאִשְׁתַּכְלָלוּ כַּחֲדָא כְּדֵין אִיהוּ חִבּוּרָא חֲדָא. וְאִינּוּן רָזָא דְּאַת וי"ו, דְּאִתְחַבָּר בְּהַהוּא עָלְמָא סְתִימָא, (כאן חסר) וּכְדֵין כְּתִיב, (תהילים קל"ה:ד') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. כַּד נָפִיק וי"ו, וְאִשְׁתַּכְלָל מִגּוֹ יָ"הּ, כְּדֵין יִשְׂרָאֵל לְסִגֻּלָּתוֹ.

שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, לָא אִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְסַלְּקָא הָכִי, אֶלָּא לִסְגֻּלָּתוֹ, אֲתָר דְּנָטִיל וְכָנִישׁ כֹּלָּא. וְדָא אִיהוּ דַּרְגָּא לְתַתָּא, וּמִגּוֹ דָּא, נָטְלִין לְעֵילָּא, בִּסְתִימוּ דִּרְעוּ, אֲבָל לָא בְּאִתְגַּלְיָא, כְּמָה דְּנָטִיל יַעֲקֹב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה.

פרק ג

(ספר הבהיר השייך כאן סימן ג'. עי' עליו לקמן דף קמ"ו ע"א) (שמות כ"ה:ב') וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ

לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם. הַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר. אֲבָל רָזָא דָּא, הָא אוּקְמוּהָ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, גּוֹ רָזִין עִלָּאִין.

דַּרְגָּא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, אִקְרֵי מ"י. דַּרְגָּא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, אִקְרֵי מַ"ה. וְתָנֵינָן, אַל תִּקְרֵי מַ"ה אֶלָּא מֵאָה, בְּגִין דְּכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין בְּאַשְׁלְמוּתְהוֹן הָכָא אִינּוּן.

תּוּ אֲמַאי אִקְרֵי מַ"ה. אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּמְשִׁיכוּ עִלָּאָה אִתְמְשַׁךְ, לָא אִתְגַּלְיָא עַד דְּאִשְׁתְּלִים הָכָא, דְּאִיהוּ אֶתָר סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, סוֹפָא דְּאַמְשָׁכוּתָא דְּכֹלָּא, וְקַיְימָא בְּאִתְגַּלְיָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְגַּלְיָא יַתִּיר מִכֹּלָּא, קַיְימָא לְשַׁאֲלָא, מַ"ה. מַה חָמִית, מַה (בראשית ב' ע"ב) יָדַעְתְּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ד':ט"ו) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה.

וּבְגִין כַּךְ, מָה, רַב טוּבְךָ, דָּא אִיהוּ יְסוֹדָא דְּעָלְמָא, דְּאִקְרֵי רַב טוּב. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ס"ג:ז') וְרַב טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ רַב טוּב. אוֹר קַדְמָאָה, אִקְרֵי טוֹב סְתָם, וְהָכָא כְּלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ, דְּהַאי אִתְגְּנִיז, כְּגַוְונָא דְּאוֹר קַדְמָאָה, דְּאִתְגְּנִיז וְאִתְטְמַר. פָּעַלְתָּ: דְּהָכָא אִיהוּ אוּמָנוּתָא דְּכֹלָּא, אוּמָנוּתָא דְּכָל עָלְמָא, אוּמָנוּתָא דְּנִשְׁמָתִין וְרוּחִין.

בְּרָזָא דָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוּמָנוּתָא דְּכָל עָלְמָא, וְרָזָא דָּא (בראשית א':א') בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. בְּרָזָא דָּא אִתְעָבִיד מַשְׁכְּנָא וְאִתְבְּנֵי, דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא, וּבְדִיוּקְנָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה. לִי. תְּרוּמָה. תְּרֵין דַּרְגִּין, דְּאִינּוּן חַד, דְּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא.

פרק ד

(שמות כ"ה:ב') וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסִי, הֲווֹ יַתְבֵי יוֹמָא חַד, תְּחוֹת אִילָנֵי, בְּבִקְעָתָא גַּבֵּי יַמָּא דְּגִנּוֹסָר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה יָאֶה צְלָא דָּא, דְּחַפְיָא עָלָן מִגּוֹ אִילָנֵי, וַאֲנָן צְרִיכִין לְאַעְטָרָא הַאי אֶתָר בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (שיר השירים ג':ט') אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן. הַאי קְרָא הָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ וְאִתְמַר, אֲבָל אַפִּרְיוֹן, דָּא הֵיכָלָא דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּהֵיכָלָא עִלָּאָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לֵיהּ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּאִיהוּ נָטַע לֵיהּ לַהֲנָאָתֵיהּ, וְכִסּוּפָא דִּילֵיהּ לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בֵּיהּ גּוֹ אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּתַמָּן כֻּלְּהוּ קַיְימִין וּרְשִׁימִין בְּגַוֵּיהּ. אִינּוּן נִשְׁמָתִין דִּלֵית לוֹן גּוּפָא בְּהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ סַלְּקִין וּמִתְעַטְּרָן תַּמָּן, וְאִית לוֹן דּוּכְתִין לְמֶחְמֵי, לְאִתְעַנָּגָא גּוֹ עִנּוּגָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי (מקץ קצ"ז ע"ב) נֹעַם יְיָ'. וְתַמָּן אִתְמַלְיָין מִכָּל כְּסוּפִין דְּנַהֲרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַּכְיָא.

אֲפַרְסְמוֹן: דָּא הֵיכָלָא עִלָּאָה טְמִירָא גְּנִיזָא. אַפְרְיוֹן: דָּא הֵיכָלָא דִּלְתַתָּא, דְּלֵית בֵּיהּ סְמָךְ, עַד דְּאִסְתְּמִיךְ (נ"א דאתמשך) מִגּוֹ הֵיכָלָא עִלָּאָה. וּבְגִין כַּךְ אָת סָמֶךְ אִיהוּ סָתִים בְּכָל סִטְרוֹי, כְּגַוְונָא דָּא אָת ס' (ס"א מ"ם) סְתִימָא.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּסָתִים וְאִתְגְּנִיז בְּגַוֵּיהּ, גּוֹ (נ"א נקודה) נְהוֹרָא עִלָּאָה לְעֵילָּא, כְּדֵין אִיהִי קַיְימָא, בְּדִיוּקְנָא (נ"א דא) דְּאָת סָמֶךְ סָתִים בְּגַוֵּיהּ, וְאִתְגְּנִיז בֵּיהּ, לְסַלְקָא (עיין ק"פ ע"א) לְעֵילָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּהַדְרָא וְיָתְבָא רְבִיעָא עַל בְּנִין לְתַתָּא לְיַנְקָא לוֹן, כְּדֵין אִיהִי קַיְימָא בְּדִיוּקְנָא דְּאָת מ' רְבִיעָא סְתִימָא לְגוֹ אַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא.

וְעַל דָּא, דָּא אִיהוּ אֲפַרְסְמוֹן, וְדָא הוּא אַפְרְיוֹן. וּבַאֲתָר תְּרִין אַתְוָון ס"מ, קַיְימָא י', בְּרָזָא דְּבְרִית, (ס"א רזא דברית דאתגניז בגוויה) דְּאִיהוּ זַמִּין לְנַטְלָא כֹּלָּא, רָזָא דְּאִינּוּן מְאָה בְּרָכָאן, שְׁתִּין וְאַרְבְּעִין. שְׁתִּין, לְקֶבֶל שִׁית סִטְרִין, דְּנַפְקֵי מֵאָת ס'. אַרְבְּעִין, לְקֶבֶל ד' סִטְרֵי עָלְמָא, וְכֹלָּא אַשְׁלִימוּ לְמֵאָה. וְאָת יו"ד, אִיהוּ אַשְׁלִים לְרָזָא דְּמֵאָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא, דָּא אֲפַרְסְמוֹן, וְדָא אַפְרְיוֹן.

אִינּוּן נַהֲרֵי נָפְקִין מֵאֲפַרְסְמוֹן דָּא, וְנִשְׁמָתִין עִלָּאִין, דְּלֵית לוֹן גּוּפָא בְּהַאי עָלְמָא, יְנָקִין מֵהַהוּא נְהִירוּ דְּנָפִיק מֵאִינּוּן נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, וּמִתְעַנְּגֵי בְּעִנּוּגָא דָּא עִלָּאָה, וְנִשְׁמָתִין (ד"א ל"ג דסלקין ונחתין) דְּאִית לוֹן גּוּפָא בְּהַאי עָלְמָא, סַלְקִין וְיַנְקִין מֵהַהוּא נְהִירוּ דְּאַפְרְיוֹן דָּא, וְנַחְתִּין. וְאִלֵּין יַהֲבֵי וְנַטְלֵי. יַהֲבֵי רֵיחָא, מֵאִינּוּן עוֹבְדִין דְּכַשְׁרָאן, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּהוּ בְּהַאי עָלְמָא. וְנַטְלֵי מֵהַהוּא רֵיחָא דְּאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ בְּגִנְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ"ז:כ"ז) כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ', רֵיחָא דְּאִשְׁתְּאַר בֵּיהּ בְּהַהוּא חַקְלָא. וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּהַהִיא גִּנְתָּא, אִלֵּין מִתְעַנְּגֵי לְעֵילָּא, וְאִלֵּין מִתְעַנְּגֵי לְתַתָּא.

עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, עָשָׂה לוֹ, לְגַרְמֵיהּ. וְאִי תֵּימָא, הָא נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא מִשְׁתַּעְשְׁעָן בֵּיהּ, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ עָשָׂה לוֹ. הָכִי הוּא וַדַּאי. בְּגִין דְּהַאי אַפְרְיוֹן וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַמֶּלֶךְ (בראשית כ"ט ע"א) שְׁלֹמֹה, מַלְכָּא דְּשָׁלְמָא דִּילֵיהּ, וְדָא אִיהוּ מַלְכָּא עִלָּאָה (הא אוקמוה) הַמֶּלֶךְ סְתָם, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא. דָּא עָלְמָא דְּדִכּוּרָא, וְדָא עָלְמָא דְּנוּקְבָא. מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן אִינּוּן אִילָנִין נְטִיעָן, דְּעָקַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשָׁתִיל לוֹן בַּאֲתַר אַחֲרָא, וְאִלֵּין אִקְרוֹן אַרְזֵי לְבָנוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ד:ט"ז) אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע. וְלָא אִתְבְּנֵי הַאי אַפְרְיוֹן, וְלָא אִשְׁתַּכְלַל אֶלָּא בְּהוּ.

פרק ה

תּוּ מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן, אִלֵּין שִׁית יוֹמִין דִּבְרֵאשִׁית דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, מְסַדֵּר בְּהַאי אַפְרְיוֹן, סִדּוּרָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ: סִדּוּרָא קַדְמָאָה. אִתְנְגִיד מִסְטָרָא דִּימִינָא, אוֹר קַדְמָאָה דְּאִתְגְּנִיז, וְאִתְנְטִיל מִסְטָרָא דִּימִינָא, וְעָאל בְּהַאי אַפְרְיוֹן עַל יָדָא דְּיִסּוֹדָא חַד, וְעָבִיד בֵּיהּ שְׁמוּשָׁא. לְבָתַר אַפִּיק

הַהוּא אַפְרִיוֹן חַד דְּיוּקְנָא כְּגַוְונָא דְּהַאי אוֹר, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ג׳) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כֵּיוָן דְּאָמַר יְהִי אוֹר, אֲמַאי כְּתִיב וַיְהִי אוֹר, לָא אִצְטְרִיךְ קְרָא לְמִכְתָּב, אֶלָּא וַיְהִי כֵּן, מַהוּ וַיְהִי אוֹר. אֶלָּא, דְּהַהוּא אוֹר אַפִּיק אוֹר אַחֲרָא דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ, וְדָא אִיהוּ יוֹמָא קַדְמָאָה, מֵאִינּוּן עָצֵי הַלְּבָנוֹן.

סִדּוּרָא תִּנְיָינָא: אִתְנְגִיד מִסְטָרָא דְּשַׁמְאלָא, פְּרִישׁוּ דְּמַיָּא, בִּנְגִידוּ דְּאֶשָׁא תַּקִּיפָא, וְאִתְנְטִיל מִסְטָרָא דְּשַׁמְאלָא, וְעָאל בְּהַאי אַפְרִיוֹן, וְעָבִיד בֵּיהּ שְׁמוּשָׁא, וְאַפְרִישׁ בֵּין מַיִין דְּבִסְטַר יְמִינָא, וּבֵין אִינּוּן מַיִין (דבסטר שמאלא.) לְבָתַר אַפִּיק הַהוּא אַפְרִיוֹן, חַד דְּיוּקְנָא, כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ז׳) בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי כֵן. וְדָא אִיהוּ יוֹמָא תִּנְיָינָא מֵאִינּוּן עָצֵי הַלְּבָנוֹן.

סִדּוּרָא תְּלִיתָאָה: אִתְנְגִיד מִסְטָרָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וּמִסְטָרָא דִּימִינָא, (נ"א ומסטרא דשמאלא) חַד יוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּעָבִיד שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. וּמַתַּמָּן אִתְמְשִׁכוּ אִיבִין לְכֹלָּא, וְדָא עָבִיד שְׁמוּשָׁא בְּהַאי אַפְרִיוֹן, וְאַפִּיק זִינָא לְעוֹבָדִין סַגִּיאִין, זִינָא דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ, וְכָל דְּשָׁאִין וַעֲשָׂבִין וְאִילָנִין בְּכַמָּה חֵילִין. וְאִשְׁתְּאַר דְּיוּקְנֵיהּ תַּמָּן, וְאַפִּיק זִינָא הַהוּא אַפְרִיוֹן, כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ, וְדָא אִיהוּ יוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאִתְכְּלִיל מִבֹּ' סִטְרִין, מֵאִינּוּן עָצֵי הַלְּבָנוֹן.

סִדּוּרָא רְבִיעָאָה: אִתְנְגִיד וְאִתְנְהִיר נְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא, לְאַנְהָרָא לְהַאי אַפְרִיוֹן, גּוֹ חָשׁוּךְ דִּילֵיהּ, וְעָאל בֵּיהּ לְאַנְהָרָא, וְלָא עָבִיד בֵּיהּ שְׁמוּשָׁא. עַד יוֹמָא חֲמִשָּׁאָה, דְּאַפִּיק הַאי אַפְרִיוֹן הַהוּא שְׁמוּשָׁא דְּנְהִירוּ, דְּעָאל בֵּיהּ בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, וְאַפִּיק הַהוּא אַפְרִיוֹן בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ דְּהַהוּא נְהִירוּ, וְדָא אִיהוּ יוֹמָא רְבִיעָאָה חַד מֵאִינּוּן עָצֵי הַלְּבָנוֹן.

סִדּוּרָא חֲמִישָׁאָה: אִתְנְגִיד חַד מְשִׁיכוּ, דִּרְחִישׁוּ דְּמַיָּא, וְעָבִיד שְׁמוּשָׁא לְאַפָּקָא הַהוּא נְהִירוּ, דְּסִדּוּרָא דְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, וְעָבִיד בְּהַאי אַפְרִיוֹן שְׁמוּשָׁא, וְאַפִּיק זִינִין לְזִינֵיהּ, אִינּוּן דְּאִתְחָזֵי כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ, וְהַאי יוֹמָא שְׁמֵשׁ הַהוּא שְׁמוּשָׁא, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר יוֹמִין. וְכֹלָּא תַּלְיָא עַד יוֹמָא שְׁתִיתָאָה, דְּאַפִּיק אַפְרִיוֹן כָּל מַה דְּהֲוָה גָּנִיז בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ וְגוֹ'. וְדָא אִיהוּ יוֹמָא חֲמִשָּׁאָה, חַד מֵאִינּוּן עָצֵי הַלְּבָנוֹן.

סִדּוּרָא שְׁתִיתָאָה: דָּא אִיהוּ יוֹמָא, דְּאַתְקִין כָּל הַאי אַפְרִיוֹן, וְלֵית לֵיהּ תִּקוּנָא, וְלֵית לֵיהּ תֻּקְפָּא, בַּר מֵהַאי יוֹמָא, כַּד אָתָא הַאי יוֹמָא, אִתְתָּקַן הַאי אַפְרִיוֹן, בְּכַמָּה רוּחִין, בְּכַמָּה נִשְׁמָתִין, בְּכַמָּה עוּלֵימָתָן שְׁפִירָן בְּחֵיזוּ. אִינּוּן דְּאִתְחָזוֹן לְמֵיתָב בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא. אוּף אִיהוּ אִתְתָּקַן בִּשְׁפִירוּ כָּל שְׁאַר יוֹמִין דַּהֲווֹ בְּקַדְמֵיתָא, וְאַתְקִין לוֹן בִּתְיאוּבְתָּא חָדָא, בִּרְעוּתָא בְּחֶדְוָה, תִּקוּנָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

כְּדֵין אִתְקַדַּשׁ הַאי אַפְרִיוֹן, בְּקִדּוּשִׁין עִלָּאִין וְאִתְעַטָּר בְּעַטְרוֹי, עַד דְּסָלִיק בִּסְלִיקוּ דְּעַטְרָא דְּנַיְיחָא, וְאִקְרֵי שְׁמָא עִלָּאָה, שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי שַׁבָּת. נַיְיחָא דִּכֹלָּא, תִּיאוּבְתָּא דִּכֹלָּא,

דְּבַקוּתָא דְּכוּלָּא, דְּעֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא. וּכְדֵין כְּתִיב, (שיר השירים ג׳:ט׳) אַפְרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאן דְּזָכֵי בְּהַהוּא אַפְרְיוֹן, זָכֵי בְּכוּלָּא, זָכֵי לְמֵיתַב בְּנַיְיחָא דְּצַלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב׳:ג׳) בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי. וְהַשְׁתָּא דְּיָתְיבְנָא בְּצַלָּא דְּנַיְיחָא דָּא, אִית לָן לְאִסְתַּכְּלָא דְּלָא יַתְבִינָן אֶלָּא בְּצַלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גּוֹ הַהוּא אַפְרְיוֹן. וְאִית לָן לְאַעֲטָרָא הַאי אֶתָר, בְּעִטְרִין עִלָּאִין, עַד דְּיִתְעָרוּן אִילָנֵי דְּהַהוּא אַפְרְיוֹן, לְמֵיתֵי עֲלָן בְּצִלָּא אַחֲרָא.

פרק ו

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵישָׁא וְאָמַר, וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. וְיִקְחוּ לִי, הַאי מַאן דְּבָעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּמִצְוָה, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִצְטְרִיךְ דְּלָא יִשְׁתָּדֵל בֵּיהּ בְּרֵיקָנַיָּיא וּבְמַגָּנָא, אֶלָּא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ כַּדְקָא יָאוֹת כְּפוּם חֵילֵיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָּא בְּכַמָּה אַתָּרֵי, יָאוֹת לְמֵיסַב בַּר נָשׁ הַהוּא אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ט״ז:י״ז) אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ וְגוֹ׳.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (ישעיהו נ״ה:א׳) לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלֹא כֶסֶף וּבְלֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב, דְּהָא אִיהוּ בְּמַגָּנָא, (ואשתדלותה בלא כסף) וְאִיהוּ אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא, כָּל מַאן דְּבָעֵי זָכֵי בָּהּ. אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִנְדַּע לֵיהּ, כָּל מַאן דְּבָעֵי זָכֵי בֵּיהּ, בְּלָא אַגְרָא כְּלָל. אֲבָל אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּקַיְימָא בְּעוֹבָדָא, אָסִיר לְנַטְלָא לֵיהּ לְמַגָּנָא וּבְרֵיקָנַיָּיא, בְּגִין דְּלָא זָכֵי בְּהַהוּא עוֹבָדָא כְּלָל, לְאַמְשָׁכָא עָלֵיהּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, אֶלָּא בַּאֲגַר שְׁלִים.

בְּסִפְרָא דְּחַרְשֵׁי, דְּאוֹלִיף אַשְׁמְדַאי לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא לְאַעְבָּרָא מַגֵּיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא, וּלְאַכְפְּיָיא רוּחָא אַחֲרָא. הַהוּא עוֹבָדָא דְּבָעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ, בָּעֵי לְמִקְנֵי לֵיהּ בַּאֲגַר שְׁלִים, בְּכָל מַה דְּיִבְעוֹן מִנֵּיהּ, בֵּין זְעֵיר בֵּין רַב, בְּגִין דְּרוּחַ מְסָאֲבָא, אִיהוּ אִזְדַּמַּן תְּדִיר בְּמַגָּנָא וּבְרֵיקָנַיָּא, וְאִזְדַּבַּן בְּלָא אַגְרָא, וְאָנִיס לְבַעֲלֵי נָשָׁא לְמִשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ, וּמְפַּתֵּי לוֹן לְדַיְירָא עִמְּהוֹן, בְּכַמָּה פִּתּוּיִין, בְּכַמָּה אָרְחִין, סָטֵי לוֹן לְשַׁוְּואָה דִּיוּרֵיהּ עִמְּהוֹן.

וְרוּחַ קוּדְשָׁא לָאו הָכִי, אֶלָּא בַּאֲגַר שְׁלִים, וּבְאִשְׁתַּדְּלוּתָא רַב סַגֵּי, וּבְאִתְדַּכְּאוּתָא דְּגַרְמַיְיהוּ וּבְאִתְדַּכְּאוּתָא דְּמִשְׁכָּנֵיהּ, וּבִרְעוּתָא דְּלִבֵּיהּ וְנַפְשֵׁיהּ. וּלְוָאי דְּיָכִיל לְמִרְוַוח לֵיהּ, דִּישַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ עִמֵּיהּ. וְעִם כָּל דָּא דְּיָהֵיב בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, וְאִי לָאו, מִיָּד אִסְתַּלָּק מִנֵּיהּ, וְאִתְרְחַק מִנֵּיהּ. וְלָא יָכִיל לְמִרְוַוח לֵיהּ כְּדִבְקַדְמֵיתָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ, מֵהַהוּא דְּאִקְרֵי אִישׁ, דְּאִתְגַּבַּר עַל יִצְרֵיהּ. וְכָל מַאן דְּאִתְגַּבַּר עַל יִצְרֵיהּ, אִקְרֵי אִישׁ. אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ, מַאי אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. אֶלָּא. דְּיִתְרְעֵי בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים כז) לְךָ אָמַר לִבִּי. (תהילים ע״ג:כ״ו) צוּר לְבָבִי. (משלי ט״ו:ט״ו) וְטוֹב לֵב. (רות ג׳:ז׳) וַיִּיטַב לִבּוֹ. כֻּלְּהוּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲמַר. אוּף הָכָא אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. מַנִּיהּ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, דְּהָא תַּמָּן אִשְׁתְּכַח וְלָאו בַּאֲתַר אַחֲרָא.

וּמְנָא יָדְעִינָן דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, וְשַׁוֵּי מָדוֹרֵיהּ בֵּיהּ. כַּד חָמֵינָן דְּרְעוּתָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, (בחדוה ברעותא דלבא) לְמִרְדַּף וּלְאִשְׁתַּדְּלָא אֲבַתְרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִבֵּיהּ וּבְנַפְשֵׁיהּ וּבִרְעוּתֵיהּ, וְדַאי תַּמָּן יָדְעִינָן דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא. כְּדֵין בָּעֵינָן לְמִקְנֵי הַהוּא בַּר נָשׁ, בְּכֶסֶף שְׁלִים, (ולאשתדלא אבתריה) לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ וּלְמֵילַף מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא קַדְמָאֵי הֲווֹ אָמְרֵי, וּקְנֵה לְךָ חָבֵר, בַּאֲגַר שְׁלִים בָּעֵי לְמִקְנֵי לֵיהּ, בְּגִין לְמִזְכֵּי בִּשְׁכִינְתָּא. עַד הָכָא בָּעֵי לְמִרְדַּף בָּתַר זָכָאָה וּלְמִקְנֵי לֵיהּ.

אוּף הָכִי, הַהוּא זָכָאָה בָּעֵי לְמִרְדַּף בָּתַר חַיָּיבָא, וּלְמִקְנֵי לֵיהּ בַּאֲגַר שְׁלִים, בְּגִין דְּיֵיעְבַּד מִנֵּיהּ הַהוּא זוּהֲמָא, וְיִתְכַּפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְיֵיעֲבִיד לְנַפְשֵׁיהּ, בְּגִין דְּיִתְחַשַּׁב עָלֵיהּ, כְּאִילּוּ הוּא בָּרָא לֵיהּ. וְדָא אִיהוּ שְׁבָחָא דְּיִסְתַּלַּק בֵּיהּ יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַתִּיר מִשְׁבָחָא אַחֲרָא, וְאִסְתַּלְקוּתָא דְּא יַתִּיר מִכֹּלָּא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ גָּרִים לְאַכְפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא, וּלְאִסְתַּלְקָא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּאַהֲרֹן, (מלאכי ב׳:ו׳) וְרַבִּים הֵשִׁיב מֵעָוֹן. וּכְתִיב (מלאכי ב׳:ה׳) בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאָחִיד בְּיָדָא דְּחַיָּיבָא, (ותב לגביה) וְאִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ, לְמִשְׁבַּק אָרְחָא בִּישָׁא, אִיהוּ אִסְתַּלָּק בִּתְלַת סִלּוּקִין, מַה דְּלָא אִסְתַּלָּק הָכִי בַּר נָשׁ אַחֲרָא. גָּרִים לְאַכְפְיָיא סִטְרָא אַחֲרָא. וְגָרִים דְּאִסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ. וְגָרִים לְקַיְּימָא כָּל עָלְמָא בְּקִיּוּמֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל הַאי בַּר נָשׁ כְּתִיב, בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. וְזָכֵי לְמֵחמֵי בְּנִין לִבְנוֹי, וְזָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כָּל מָארֵי דִּינִין, לָא יַכְלִין לְמֵידָן לֵיהּ, בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. עָאל בְּתַרְיסַר תַּרְעֵי, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קי״ב:ב׳-ג׳) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבוֹרָךְ. הוֹן וְעשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד. זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְּשָׁרִים וְגוֹ׳.

פרק ז

בְּאִדְּרָא עִלָּאָה, קְיָימִין תְּלַת (סטרי) גַּוְונִין. וְאִינּוּן לָהֵטִין גּוֹ שַׁלְהוֹבָא חֲדָא, וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא נָפְקָא מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם דְּאִיהוּ יְמִינָא. וְאִינּוּן גַּוְונִין מִתְפָּרְשָׁן לִתְלַת סִטְרִין. חַד סָלִיק לְעֵילָּא. וְחַד נָחִית לְתַתָּא. וְחַד דְּאִתְחָזֵי, וְנָנִיז בְּשַׁעֲתָא דְּשִׁמְשָׁא נָהִיר.

גַּוּונָא חָדָא הַהוּא דְּסָלִיק לְעֵילָּא, נָפְקָא, וְהַהוּא גַּוּונָא אִיהוּ גַּוֹון חִוָּור, יַתִּיר מֵחִוָּורוּ אַחֲרָא. וְעָאל בְּהַהוּא שַׁלְהוֹבָא וְאִצְטְבַע זְעִיר, וְלָא אִצְטְבַע, וְקַיְימָא הַהוּא גַּוֹון לְעֵילָּא עַל רִישָׁא דְּהַהוּא אַדְרָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל עָאלִין לְבֵי כְּנִשְׁתָּא וּמְצַלִּין צְלוֹתְהוֹן, כַּד מָטָאן לְגָאלַ יִשְׂרָאֵל, וְסַמְכִין גְּאוּלָה לִתְפִלָּה, כְּדֵין הַאי גַּוֹון חִוָּור, אִסְתַּלָּק עַל רֵישָׁא דְּאַדְרָא, וְאִתְעֲבִיד לֵיהּ כִּתְרָא (דקיימא).

וְכַרוֹזָא נָפִיק וְאָמַר, זַכָּאִין אַתּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּעַבְדֵי טוֹב קֳמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָזָא דָּא, (ישעיהו ל"ח:ג') וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי, (ויחי רנ"ח ע"ב) דְּסָמִיךְ גְּאוּלָה לַתְּפִלָּה. בְּגִין דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמָטוּ לְתַהְלוּלֵי לְאֵל עֶלְיוֹן, דְּסָלִיק הַאי גַּוֹון עַל רִישָׁא דְּהַהוּא (קכ"ז ע"ב) אַדְרָא, אִתְעַר הַאי צַדִּיק, לְאִתְחַבְּרָא בַּאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ, בְּרַחֲמוּ בַּחֲבִיבוּ בְּחֶדְוָה בִּרְעוּתָא. וְכָל שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, מִתְחַבְּרָן בְּתִיאוּבְתָּא חֲדָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, עִלָּאִין בְּתַתָּאִין, וּבוּצִינִין כֻּלְּהוּ נַהֲרִין וּמִתְלַהֲטִין, וְכֻלְּהוֹן קַיְימָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא בְּהַאי צַדִּיק דְּאִקְרֵי טוֹב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ג':י') אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב, וְדָא מְחַבֵּר לְכֻלְּהוּ בְּחִבּוּרָא חֲדָא. כְּדֵין כֹּלָּא בִּלְחִישׁוּ עֵילָּא וְתַתָּא, בִּנְשִׁיקִין דִּרְעוּתָא, וְקַיְימָא מִלָּה בְּחִבּוּרָא דִּבֵי אַדְרָא.

כֵּיוָן דְּמָטוּ לְשִׁים שָׁלוֹם, כְּדֵין עָבִיד שִׁמּוּשָׁא הַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן בְּאַדְרָא דָּא, וּכְדֵין בַּעְיִין כֹּלָּא לְנָפְקָא מִקֳמֵי מַלְכָּא, וְלָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, וְלָא אַחֲרָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא תַּמָּן, וְלָא לְמִשְׁאַל שְׁאֶלְתִּין, אֶלָּא אִצְטְרִיךְ לְמִנְפַּל עַל אַנְפִּין. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא שַׁעֲתָא דְּשִׁמּוּשָׁא הֲוֵי, וּבְעֵי כָּל בַּר נָשׁ לְמִכְסַף מִקֳמֵי מָארֵיהּ, וּלְחַפְיָא אַנְפּוֹי בְּכִסּוּפָא סַגִּי, וּלְאַכְלְלָא נַפְשֵׁיהּ בְּהַהוּא שִׁמּוּשָׁא דְּנַפְשִׁין, דְּאִתְכְּלִיל הַהוּא אַדְרָא מַעֵילָּא (ר' ע"ב) וּמִתַּתָּא בְּנַפְשִׁין וְרוּחִין. כְּדֵין גַּוֹון אַחֲרָא, דְּנָחִית לְתַתָּא, קָאִים וְאָחִיד בְּשִׁפּוּלֵי דְּהַאי אַדְרָא.

וְכַרוֹזָא נָפִיק וְקָארֵי וְאָמַר, עִלָּאִין וְתַתָּאִין אַסְהִידוּ סָהֲדוּתָא, מַאן אִיהוּ דְּעָבִיד נַפְשָׁאן וְזַכֵּי לְחַיָּיבַיָּא, הַהוּא דְּעָטְרָא (ס"א דאתחזי לאעטרא ליה, בעטרא) דְּמַלְכוּתָא עַל רֵישֵׁיהּ, הַהוּא דְּאִתְחָזֵי לְעָאלָא הַשְׁתָּא קָמֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, דְּהָא מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא שָׁאֲלֵי עָלֵיהּ.

כְּדֵין אִזְדַּמַּן תְּרֵין סָהֲדִין, מֵאִינּוּן עֵינֵי יְיָ' דְּמְשַׁטְטֵי בְּכָל עָלְמָא, וְקַיְימִין בָּתַר פָּרְגּוֹדָא, וְסָהֲדָן סַהֲדוּתָא דָּא, וְאָמְרֵי, הָא אֲנָן סַהֲדִין עַל פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּהָא אֲבוֹי יְדַכַּר בְּגִינֵיהּ לְטָב. דָּא אִיהוּ עָבִיד נַפְשָׁן לְתַתָּא, נַפְשָׁאן דְּחַיָּיבַיָּא דַּהֲווֹ מִסְטָרָא אַחֲרָא. כְּדֵין אִתְיְקַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחֶדְוָה שְׁלֵימְתָא.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִזְדַּמַּן (קמ"ב ע"ב) חַד מְמָנָא, דְּאִיהוּ גִּזְבָּרָא עַל דִּיוּקְנִין דְּצַדִּיקַיָּא, בְּרָזָא דְּשִׁמּוּשָׁא דְּאַתְוָון, דְּאִתְקְרֵי בְּרָזָא יְהוֹדִי"עָם, בְּכִתְרָא דְּשִׁמּוּשָׁא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְרָמִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא מְמָנָא, וְאַייְתֵי דִּיוּקְנֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּעָבִיד נַפְשָׁאן דְּחַיָּיבַיָּא וְקָאִים לֵיהּ קֳמֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא.

וַאֲנָא אַסְהַדְנָא עָלַי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא מַסְרִין לֵיהּ הַהוּא דִּיוּקְנָא. דְּהָא לֵית לָךְ כָּל צַדִּיקָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּלָא חָקִיק דִּיוּקְנֵיהּ לְעֵילָּא, תְּחוֹת יָדָא דְּהַהוּא מְמָנָא. וּמַסְרִין בִּידֵיהּ ע' מַפְתְּחָן דְּכָל גִּנְזָיָא דְּמַאריֵהּ בְּהוּ. כְּדֵין מַלְכָּא בָּרִיךְ לְהַהוּא דִּיוּקְנָא, בְּכָל בִּרְכָאן דְּבָרִיךְ לְאַבְרָהָם, כַּד עָבֵד נַפְשָׁאן דְּחַיָּיבָיָא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָמִיז לְד' מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, וְנַטְלִין לְהַהוּא דִּיוּקְנָא, וְאָזְלִין עִמֵּיהּ, וְאִיהוּ עָאל לְע' עָלְמִין גְּנִיזִין, דְּלָא זָכֵי בְּהוּ בַּר נָשׁ אַחֲרָא, בַּר אִינּוּן גְּנִיזִין לְאִינּוּן דְּעַבְדֵי נַפְשָׁיְיהוֹן דְּחַיָּיבָיָא. וְאִלְמָלֵי הֲווֹ יַדְעֵי בְּנֵי נָשָׁא, כַּמָּה תּוֹעַלְתָּא וּזְכוּ (גרמי לצדיקיא) וְזָכָאן בְּגִינַיְיהוּ כַּד זָכוּ לְהוֹן. הֲווֹ אָזְלוּ אֲבַתְרַיְיהוּ, וְרָדְפֵי לוֹן כְּמַאן דְּרָדִיף בָּתַר חַיְּין.

מִסְכְּנָא זָכֵי לִבְנֵי נָשָׁא בְּכַמָּה טָבָאן, בְּכַמָּה גְּנִיזִין עִלָּאִין, וְלָאו אִיהוּ כְּמַאן דְּזַכֵּי בְּחַיָּיבָיָא. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּתַר מִסְכְּנָא, אִיהוּ אַשְׁלִים חַיִּין לְנַפְשֵׁיהּ, וְנָרִים לֵיהּ לְאִתְקַיְּימָא, וְזָכֵי בְּגִינֵיהּ, לְכַמָּה טָבָאן לְהַהוּא עָלְמָא. וּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּתַר חַיָּיבָיָא, אִיהוּ אַשְׁלִים יַתִּיר. עָבִיד לְסִטְרָא אַחֲרָא דֶּאֱלֹהִים אֲחֵרִים דְּאִתְכַּפְיָא, וְלָא שָׁלְטָא, וְאַעְבַּר לֵיהּ מִשֻּׁלְטָנוּתֵיהּ. עָבִיד דְּאִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ. עָבִיד לְהַהוּא חַיָּיבָא, נַפְשָׁא אַחֲרָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ.

גַּוְונָא אַחֲרָא, דְּאִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּמָטָאן יִשְׂרָאֵל לְקִדּוּשָׁה דְּסִידְרָא, כְּדֵין הַאי גַּוְונָא דְּגָנִיז, וְנָפִיק, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ קִדּוּשָׁתָא דְּקָא מְקַדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל יַתִּיר עַל מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, דְּאִינּוּן חֲבֵרִים בַּהֲדֵייהוּ. וְהַאי גַּוְונָא נָהִיר וְאִתְחֲזֵי בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי קִדּוּשָׁתָא דָּא, (נ"א דהא מסיימי ישראל עד לא ישגחון וכו') עַד דְּמִסְיְימֵי יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּלָא יִשְׁגְּחוּן מַלְאָכִים עִלָּאִין, וְיֵעְנִישׁוּ לוֹן לְעֵילָּא, וְלָא יְקַטְרְגוּן עֲלַיְיהוּ.

כְּדֵין כָּרוֹזָא נָפִיק וְאָמַר, עִלָּאִין וְתַתָּאִין אָצִיתוּ, מַאן אִיהוּ גַּס רוּחָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, מַאן אִיהוּ דְּכָל מִלּוֹי בְּגִין לְמִגְבַּהּ בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בְּגִין דְּתֵיגַיְנָן, דְּבַר נָשׁ בָּעֵי לְמֶהֱוֵי שָׁפִיל בְּהַאי עָלְמָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא לֵית גְּבָהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

בְּקִדּוּשָׁתָא דָּא, בָּעֵינָן לְאִסְתַּמְּרָא, וּלְאַגְּנָזָא לָהּ בֵּינָנָא, בְּגִין דְּנִתְקַדַּשׁ גּוֹ קְדוּשָׁה בְּרִישָׁא וּבְסוֹפָא. יַתִּיר מֵאִינּוּן קְדוּשָׁן דְּאָמְרֵי בַּהֲדָן מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. קְדוּשָׁה דְּאָנָן מְקַדְּשֵׁי בִּשְׁבָחָא דְּאָנָן מְשַׁבְּחָן לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וּבְגִין שְׁבָחָא דָּא, שַׁבְקִין לָן לְמֵעַאל גּוֹ תַּרְעֵי עִלָּאֵי, וְעַל דָּא אָנָן אָמְרִין קְדוּשָׁה דָּא בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְשַׁבְקִין לָן בִּרְחִימוּ, לְמֵיעַל תַּרְעִין דִּלְעֵילָּא, מִגּוֹ דְּאָנָן מְשַׁבְּחִין לוֹן בְּסִדּוּרָא דִּלְהוֹן. (ס"אדילן) וּבְגִין כַּךְ, אָנָן נָטְלִין קְדוּשָׁן יַתִּיר, וְעָאלִין תַּרְעִין עִלָּאִין.

וְאִי תֵּימָא רַמָּאוּתָא הִיא. לָאו הָכִי. אֶלָּא מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי אִינּוּן קַדִּישִׁין יַתִּיר מִינָן, וְאִינּוּן נָטְלֵי קְדוּשָׁתָא יַתִּיר, וְאִלְמָלֵא דְּאָנָן נָטְלִין וּמַשְׁכִּין עָלָן קְדוּשָׁאן אִלֵּין, לָא נֵיכוֹל לְמֶהֱוֵי

חֲבֵרִים בַּהֲדֵיהוּ, וְיִקָּרֵא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יִשְׁתְּלִים עֵילָּא וְתַתָּא בְּזִמְנָא חָדָא. וְעַל דָּא אֲנָן מִשְׁתַּדְּלִין לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן חֲבֵרִים, וְיִסְתַּלָּק יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא בְּזִמְנָא חָדָא.

קְדוּשָׁה דִּי בְסוֹפָא, אִיהִי תַּרְגּוּם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְדָא אֲפִילּוּ (קל"ב ע"ב) יָחִיד יָכִיל לוֹמַר לָהּ, אִינּוּן מִלֵּי דְּתַרְגּוּם. אֲבָל מִלִּין דְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דִּקְדוּשָׁה, לָאו אִינּוּן אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה, בְּגִין דְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שְׁכִינְתָּא מִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ. וּבְכָל קְדוּשָׁה דִּשְׁכִינְתָּא אַתְיָא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה. דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ב:ל"ב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ', בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן לָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וַדַּאי, וְלָא שְׁאָר עַמִּין דְּאִית לוֹן לִישָׁן אַחֲרָא.

וְאִי תֵּימָא, הָא קְדוּשָׁתָא דְּקַדִּישׁ, דְּאִיהוּ תַּרְגּוּם, אֲמַאי לָאו אִיהוּ בְּיָחִיד. תָּא חֲזֵי, קְדוּשָׁתָא דָּא, לָאו אִיהוּ כִּשְׁאָר קְדוּשָׁאן דְּאִינּוּן מְשַׁלְּשִׁין. אֲבָל קְדוּשָׁתָא דָּא, אִיהִי סָלְקָא בְּכָל סִטְרִין, לְעֵילָּא וְתַתָּא וּבְכָל סִטְרֵי מְהֵימְנוּתָא, וְתַבְרָא מַנְעוּלִין וְגוּשְׁפַּנְקִין דְּפַרְזְלָא, וּקְלִיפִּין בִּישִׁין, (ס"א ודא איהו שבחא דאסתלק ביה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחא אחרא. ואסתלקו דא יתיר מכלא, מאי טעמא, בגין דאיהו גרים לאתרפיא סטרא אחרא ולאסתלקא) לְאִסְתַּלָּקָא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כֻּלָּא, וַאֲנָן בָּעֵינָן לְמֵימַר לָהּ בְּלִישָׁנָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וּלְאָתְבָא בְּחֵילָא תַּקִּיף, אָמַן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ, בְּגִין דְּיִתְבַּר חֵילָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְיִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ עַל כֻּלָּא. וְכַד אִתְבַּר בְּקְדוּשָׁתָא דָּא חֵילָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלָּק בִּיקָרֵיהּ, וְאַדְכַּר לְבָנוֹי, וְאַדְכַּר לִשְׁמֵיהּ. וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלָּק בִּיקָרֵיהּ בְּקְדוּשָׁתָא דָּא, לָאו אִיהִי אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה.

וּבְלִישָׁנָא דָּא, עַל כָּרְחֵיהּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתְכַּפְיָא, וְאִתְתְּבַר חֵילֵיהּ, וְאִסְתַּלָּק יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתַבַר מַנְעוּלִין וְגוּשְׁפַּנְקִין וְשַׁלְשְׁלָאן תַּקִּיפִין, וּקְלִיפִּין בִּישִׁין, וְאַדְכַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִשְׁמֵיהּ וְלִבְנוֹי. זַכָּאִין אִינּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לָן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, לְמִזְכֵּי בֵּהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, זַכָּאִין אַתּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְכֵיוָן דְּשָׁרֵינָן מִלִּין דְּכִתְרָא דְּמַלְכוּתָא עִלָּאָה אֵימָא אֲנָא בְּגִינַיְיכוּ (נ"א בגווייכו) וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לְכוֹן אַגְרָא בְּהַהוּא עָלְמָא. וְהַהוּא הֶבֶל דְּפוּמַיְיכוּ, יִסְתַּלַּק לְעֵילָּא, כְּאִילּוּ אַתּוּן מִתְעָרִין מִלִּין אִלֵּין.

פרק ח

פְּתַח וְאֱמַר (שמות כ"ה:ג') וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת. הַאי קְרָא אִיהוּ לְסִטְרָא עִלָּאָה, וְאִיהוּ לְסִטְרָא תַּתָּאָה. אִיהוּ לְסִטְרָא עִלָּאָה, בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. וְאִיהוּ לְסִטְרָא תַּתָּאָה, בְּסִטְרָא אַחֲרָא. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, שָׁאֲרֵי לְמִבְרֵי מִסִּטְרָא דְּכַסְפָּא, דְּאִיהוּ יְמִינָא, בְּגִין דְּהַהוּא כַּסְפָּא הֲוָה מִלְּעֵילָּא. וּבְעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא,

דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ, שְׁאַרֵי מִסְטְרָא דִּשְׂמָאלָא, וּלְבָתַר מִסְטְרָא דִּימִינָא. בְּגִין דְּמַשְׁכְּנָא מִסְטְרָא דִּשְׂמָאלָא הֲוָה, וְעַל דָּא שָׁאַרֵי הָכָא מִסְטְרָא דִּשְׂמָאלָא, וְהָתָם מִסְטְרָא דִּימִינָא, וְזֹאת הַתְּרוּמָה וְגוֹ'.

פרק ט

וּכְתִיב (תהילים נ"ה:י"ח) עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, אֲבָל הָכָא עִדָּן עִדָּנִין הוּא דְּצְלוֹתָא דְּכָל יוֹמָא. וְחַבְרַיָּיא אִתְּעָרוּ בְּהָנֵי תְּלַת זִמְנִין. עֶרֶב, דָּא הִיא אַסְפָּקְלַרְיָאה דִּלְא נָהֲרָא. וְבֹקֶר, דָּא הִיא אַסְפָּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא. וְצָהֳרַיִם, (לאו האי אתר דאקרי חשך, אלא אתר איהו דקיימא בין האי לההאי, אבל זמנא דצלותא דמנחה) אֲתָר דְּאִתְקְרֵי חֹשֶׁךְ אִיהוּ, דְּאָחִיד בַּעֲרֶב, וְקַיְימָא דָּא עִם דָּא.

וּמַה דְּאִתְּמַר צָהֳרַיִם, דְּאִיהוּ תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא. לֵישָׁנָא מַעַלְיָא נָקֵט. וְהָכִי אִיהוּ אָרְחָא, לְבַר נָשׁ אוּכְמָא, קָרָאן לֵיהּ חִוָּור, וְלִישָׁנָא מַעַלְיָא נָקֵט, וּלְזִמְנִין לְחִוָּור קָרָאן לֵיהּ אוּכְמָא, דְּכְתִיב, (במדבר י"ב:א') כִּי אִשָּׁה כּוּשִׁית לָקָח (עמוס ט':ז') הֲלֹא כִבְנֵי כוּשִׁיִּים אַתֶּם לִי וְגוֹ'.

עֶרֶב דָּא, צְלוֹתָא דְּעַרְבִית. וּבְגִין דִּבְעֶרֶב דָּא אִתְעָרַב בֵּיהּ סִטְרָא אַחֲרָא, דְּחָשִׁיךְ נְהוֹרֵיהּ, וְשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא, שַׁוּוּ לֵיהּ רְשׁוּת, וְלֵית לֵיהּ זְמַן קָבַע, (קמ"א ע"א, קס"ב ע"א) אֱמוּרִין וּפְדָרִין מִתְאַכְּלִין בְּהַאי זִמְנָא, וּמִכָּאן אִתְּזָנוּ כַּמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין, דְּנָפְקִין וְשַׁלְטִין בְּלֵילְיָא. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הָא תְּנִינָן, דְּכָל אִינּוּן מָארֵי סִטְרָא אַחֲרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא, לָא שַׁלְטֵי (ק"מ ע"ב) בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְהָא מַתְעָרֵי לוֹן יִשְׂרָאֵל בְּהַאי, וְאָסִיר לְאִתְּעָרָא לוֹן לְשַׁרְיָא עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא.

אֶלָּא בְּלֵילְיָא, הַהוּא תְּנָנָא סָלִיק, וְלָא סָלִיק כְּגַוְונָא דְּקַרְבְּנָא אַחֲרָא, דְּהַוָה סָלִיק תְּנָנָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְהָכָא הֲוָה סָלִיק הַהוּא תְּנָנָא לְחָד נוּקְבָּא דְּצָפוֹן, דְּתַמָּן כָּל מָדוֹרִין דְּרוּחִין בִּישִׁין, וְכֵיוָן דְּהַהוּא תְּנָנָא סָלִיק (קמ"א ע"א, רמ"ב ע"ב) וְעָקִים אוֹרַח לְהַהוּא סִטְרָא כֻּלְּהוּ הֲווֹ מִתְזָנִין וְקַיְימִין וְעָאלִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ, וְלָא הֲווֹ נָפְקִין וְשַׁלְטִין בְּעָלְמָא.

חַד מָמָנָא קַיְימָא לְהַהוּא סִטְרָא, עַל הַהוּא נוּקְבָּא דְּצָפוֹן, בְּכָל אִינּוּן חֲבִילֵי טְהִירִין, סַנְגִּירִי"א שְׁמֵיהּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּהַהוּא תְּנָנָא עָקִים אָרְחֵיהּ וְסָלִיק, הַאי מָמָנָא וְשִׁתִּין אֶלֶף רִבּוֹא מַשְׁרְיָין אַחֲרָנִין, כֻּלְּהוּ מִתְעַתְּדָן לְקַבְּלָא לֵיהּ, וּלְאַתְזָנָא מִנֵּיהּ, וְקַיְימִין בְּהַהוּא נוּקְבָּא, וְעָאלִין בְּחַד פִּתְחָא דְּאִקְרֵי קֶרִי, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ו:כ"ח) וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי וְגוֹ', וּכְתִיב, וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת קֶרִי, בְּהַהוּא רוּגְזָא דְּנָפִיק מִפִּתְחָא דְּקֶרִי.

וְאִלֵּין אִינּוּן דִּמְשַׁטְּטֵי בְּלֵילְיָא, (רס"ד ע"א, רס"ז ע"א) וּבְשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמָתִין נָפְקִין לְסַלְּקָא, לְאִתְחַזָּאָה לְעֵילָּא, אִינּוּן נָפְקִין, וּמְקַטְרְגָן לוֹן, וְלָא יַכְלִין לְסַלְּקָא וּלְאִתְחַזָּאָה לְעֵילָּא, בַּר אִינּוּן חֲסִידֵי קַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִים, דְּאִינּוּן בַּקְעִין רְקִיעִים וַאֲוִירִים וְסַלְּקִין. וְאִלֵּין חֲבִילֵי טְהִירִין

נָפְקִין, וּמוֹדִיעִין מִלִּין כְּדִיבִּין לִבְנֵי נָשָׁא, וְאִתְחַזְיָין לוֹן בְּדִיוּקְנִין אַחֲרָנִין, וְחַיְיכָאן בְּהוּ, עַד דְּאוֹשְׁדִין זַרְעָא, וְאִקְרוּן מָארֵיהוֹן דְּקָרֵי, בְּגִין דְּאִינּוּן דְּנָפְקִין מִפִּתְחָא דְּקָרֵי, גַּרְמֵי לוֹן.
וּבְשַׁעֲתָא דְּמִתַּאֲכְלֵי אֲמוּרִין וּפְדָרִין, הַהוּא תְּנָנָא הֲוֵי רַוֵי לוֹן, וְזָן לוֹן, כְּפוּם יְקָרָא דִּלְהוֹן, הָכִי מְזוֹנָא דִּלְהוֹן, מַה דְּאִתְחֲזֵי לוֹן. וּבְהַאי, לָא נַפְקָן, וְלָא מְשַׁטְטֵי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.
עֶרֶב: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ב:ל״ח) וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם, דְּכָל אִינּוּן חֶבִילֵי טָהִירִין, אִינּוּן מִתְעָרְבֵי בְּשׁוּלְטָנוּ דְּלֵילְיָא. וְעַל דָּא לָא שַׁוְיוּהָא חוֹבָא לְצִלּוֹתָא דְּעַרְבִית, דְּלֵית מַאן דְּיָכִיל לְאַתְקָנָא לָהּ כְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ הֲוָה מָארֵי (מדכי) מַשְׁכְּנָא, וּמְתַקֵּן לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת.
וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ רְשׁוּ, צְלוֹתָא דָּא אִיהוּ לְאַגָּנָא עָלָן מִגּוֹ פַּחַד בַּלֵּילוֹת, מִגּוֹ פַּחַד דְּכַמָּה סִטְרִין דְּגִיהִנָּם, דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא טַרְדֵי לְחַיְיבַיָּא בַּגֵּיהִנָּם, עַל חַד תְּרֵין מִבִּימָמָא. וּבְגִין כְּךָ, מְקַדְּמֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר וְהוּא רַחוּם, דְּאִיהוּ בְּגִין פַּחַד דְּגֵיהִנָּם. וּבְשַׁבָּת דְּלָא אִשְׁתְּכַח פַּחַד דִּינָא דְּגֵיהִנָּם, וְלָא דִּינָא אַחֲרָא, אָסִיר לְאַתְעָרָא לֵיהּ, דְּאִתְחֲזֵי דְּהָא לֵית רְשׁוּ לְשַׁבָּת לְאַעְבְּרָא דִּינָא מֵעָלְמָא.
וְעַל דָּא דְּקִטְרוּגָא דְּנִשְׁמָתִין, כַּד בָּעָאן לְסַלָּקָא לְעֵילָּא, לְאִתְחֲזָאָה קָמֵי מָארֵיהוֹן. וּבְגִין כָּךְ אֲנָן מַקְדִּימִים, שׁוֹמֵר אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד אָמֵן. פַּחַד דְּכַמָּה מַזִּיקִין וְקִטְרוּגִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּלֵילְיָא, וְאִית לוֹן רְשׁוּ לְנַזְקָא, לְמַאן דְּנָפִיק מִתְּרַע בֵּיתֵיהּ לְבַר, וּבְגִין כָּךְ אֲנָן מַקְדִּימִים, וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ.
וְעַל כָּל דָּא, מִגּוֹ דְּחִילוּ דְּכָל דָּא, אֲנָן מַפְקִידִינָן גּוּפִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, לְמַלְכוּתָא עִלָּאָה, דִּי שׁוּלְטָנוּ דְּכוּלָּא בִּידָהָא. וְעַל דָּא צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא. הַשְׁתָּא דְּקָרְבְנִין וּמַדְבְּחָן לָא אִשְׁתְּכָחוּ, אֲנָן עַבְדִּינָן כָּל תִּקּוּנִין דְּאָנָן עַבְדִּין עַל רָזָא דְּנָא.
בְּפַלְגוּ לֵילְיָא, כַּד רוּחַ צָפוֹן אִתְעַר, בָּטַשׁ בְּכָל אִינּוּן מָדוֹרִין דְּרוּחִין בִּישִׁין, וְתָבַר (חד טנרא תקיפא) (צ"ז ע"א) סִטְרָא אַחֲרָא, וְעָאל וְשָׁאט לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן חֶבִילֵי טָהִירִין עַיְילִין לְדוּכְתַּיְיהוּ, וְאִתְּבַר חֵילַיְיהוּ וְלָא שַׁלְטִין. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְהָא אִתְּמַר.
כַּד אָתֵי צַפְרָא, נְהוֹרָא דִּשְׁרָנָא דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא, אִתְגְּנִיז מִקַּמֵי נְהוֹרָא דִּימָמָא, כְּדֵין בְּקָר שַׁלְטָא, וְאִתְעֲבַר שׁוּלְטָנוּ דְּעֶרֶב, (וכדין) הַאי בֹּקֶר, אִיהוּ בֹּקֶר דְּאוֹר קַדְמָאָה, הַאי בֹּקֶר, אַשְׁלִים טִיבוּ לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ. מִנַּיהּ אִתְּזָנוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. הַאי אַשְׁקֵי לְגִנְתָּא. הַאי אִיהוּ נְטִירוּ דְּכָל עָלְמָא.
הָכָא רָזָא לְיַדְעֵי מִדִּין, (נ"ז ע"א) מַאן דְּבָעֵי לְמֵיפַק לְאָרְחָא, יְקוּם בְּנָגְהָא, וְיִשְׁגַּח בְּאִסְתַּכְּלוּתָא לְפוּם שַׁעֲתָא, לְסָטָר (קי"ב ע"ב) מִזְרָח, וְיֶחֱמֵי כְּחֵיזוּ דְּאַתְוָון דְּבַטְשֵׁי בְּרָקִיעָא, דְּא סָלִיק וְדָא נָחִית. וְאִלֵּין אִינּוּן נְצִיצוּ דְּאַתְוָון, דְּאִתְבְּרוּן בְּהוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

אִי אִיהוּ יַדַּע בְּרָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, דְּאִינּוּן רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון, וְיִדְכַּר לוֹן כַּדְקָא חָזֵי, בְּרַעוּתָא דְּלִבָּא. יֶחְמֵי גּוֹ נְהִירוּ דְּנָנָהָא דִּרְקִיעָא שִׁית יוֹדִי"ן, תְּלַת לִסְטַר יְמִינָא, וּתְלַת לִסְטַר שְׂמָאלָא. וּתְלַת וָוִין, דְּסַלְקִין וְנַחְתִּין וְנָצְצֵי בִּרְקִיעָא. וְאִינּוּן אַתְוָון דְּבִרְכַּת כֹּהֲנִים, וּכְדֵין יְצָלֵי צְלוֹתֵיהּ, וְיִפּוֹק לְאָרְחָא, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא אַקְדִּימַת עִמֵּיהּ, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

כַּד אָתֵי הַאי בֹּקֶר, עַמּוּדָא חַד נָעִיץ בִּסְטַר דָּרוֹם, לְגוֹ מְתִיחוּ דִּרְקִיעָא, דְּעַל גַּבֵּי גִּנְתָּא. בַּר מֵהַהוּא עַמּוּדָא, דְּאִיהוּ (קפ"ד ע"ב) נָעִיץ בְּאֶמְצָעוּ דְּגִנְתָּא. וְעַמּוּדָא דָּא, אִיהוּ נָהִיר (ויחי רי"ט ע"א) בִּנְהִירוּ דִּתְלַת גַּוְונִין, מְרַקְּמָא דְּאַרְגְּוָונָא. בְּהַהוּא עַמּוּדָא, קַיְימָא עַנְפָּא חָדָא, בְּהַהוּא עַנְפָּא, אִתְעָתָדוּ תְּלַת צִפֳּרִין, מִתְעַרְיִן צִפְצָפָא לְשַׁבְּחָא.

פרק י

פָּתַח חַד וְאָמַר, (תהילים קי"ג:ב') הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ' הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ'. פָּתַח תְּנָיְינָא וְאָמַר, יְהִי שֵׁם יְיָ' מְבוֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. פָּתַח תְּלִיתָאָה וְאָמַר, מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהוּלָּל שֵׁם יְיָ'. כְּדֵין כָּרוֹזָא קַדְּמָא וְקָרֵי אִתְעָתָדוּ קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, אִינּוּן דְּמִשַּׁבְּחָן לְמָארֵיהוֹן, אִתְתָּקָנוּ בִּשְׁבָחָא דִּימָמָא. כְּדֵין אִתְפָּרְשׁוּן יְמָמָא מִן לֵילְיָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּקָם בְּצַפְרָא, מִגּוֹ תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵעֵי בְּלֵילְיָא. בְּהַהוּא זִמְנָא צְלוֹתָא דְּצַפְרָא.

כְּתִיב, (ישעיהו כ"א:י"ב) אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֲתָיוּ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ לֵיהּ, עַל גָּלוּת דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיַתְבֵי גּוֹ בְּנֵי שֵׂעִיר, וְיִשְׂרָאֵל אָמְרֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שׁוֹמֵר, מַה מִּלֵּילָה, מַה תְּהֵא עָלַן מִן גָּלוּתָא דָּא, דְּדָמֵי לַחֲשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא. מַה כְּתִיב, אָמַר שׁוֹמֵר, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָתָא בֹקֶר, כְּבָר נְהִירָנָא לְכוּ בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, וְאַסְּקִנָא לְכוּ וְקָרִיבַת יַתְכוֹן לְפוּלְחָנִי, וְאוֹרַיְיתָא יָהֲבִית לְכוֹן, בְּגִין דְּתִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא. שְׁבַקְתּוּן אוֹרַיְיתִי, וְגַם לֵילָה, אֲעִילְנָא לְכוּ בְּגָלוּתָא (ס"א דבבל, ואסיקנא לכו. שבקתון אורייתי כמלקדמין, אעילנא לכו בגלותא) כְּמִלְקַדְמִין. אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה לה) דְּרְשׁוּ מֵעַל סֵפֶר יְיָ' וּקְרָאוּ, וְתַמָּן תִּשְׁכְּחוּן בְּמָה תַּלְיָא גָּלוּתָא דִּלְכוֹן, וּגְאוּלָה דִּלְכוֹן, וְכַד תִּבְעָיוּן בָּהּ, הֵיא תִּימָא וְתַכְרִיז קָמַיְיכוּ. שׁוּבוּ אֵתָיו. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימְתָא, וּמִיַּד אֵתָיו וְאָקְרִיבוּ לְגַבָּאי. (נ"א וברזא דהאי קרא)

וּבְהַאי קְרָא כְּתִיב, מַשָּׂא דּוּמָה. וְרָזָא דָּא, בְּשִׁית דַּרְגִּין דִּנְבוּאָה (בחמשה ארחין) אִתְמַר לְנְבִיאֵי. בְּמַחֲזֶה"ה. בַּחֲזוֹ"ן. בְּחָזוּ"ת. בְּדָבָ"ר. בְּמַש"א. וְכֻלְּהוּ חֲמִשָּׁא כֻּלְּהוּ כְּמַאן דְּחָמֵי בָּתַר כּוֹתָלָא, הַהוּא נְהִירוּ דִּנְהוֹרָא. וּמִנְּהוֹן, כְּמַאן דְּחָמֵי נְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא מִגּוֹ עֲשָׁשִׁיתָא. אֲבָל מַשָּׂא, הֲוֵי, כַּד מָטֵי הַהוּא נְהוֹרָא בְּטוֹרַח סַגִּי וְאִיטְרַח מִלּוֹי עֲלוֹי, דְּלָא

יָכִיל לְאִתְגַּלְיָיא לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (במדבר י״א:י״א) לָשׂוּם אֶת מַשָּׂא כָּל הָעָם הַזֶּה עָלָי. וּבְגִין כָּךְ, מַשָּׂא.

וְהָכָא מַשָּׂא דּוּמָה, טוֹרַח סַגִּיאָה, דְּלָא יָכִיל לְאִתְגַּלְיָיא וְאִיהוּ נְבוּאָה בִּלְחִישׁוּ, וְקַיְימָא בִּלְחִישׁוּ. אֲלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר הָכָא לָא אִתְגַּלְיָא מַאן אָמַר אֲלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר. אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי נְבִיאָה מְהֵימָנָא. אֲבָל נְבוּאָה דָּא וַדַּאי קַיְימָא בִּלְחִישׁוּ, גּוֹ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, וּמִגּוֹ רָזָא סְתִימָאָה, נְבִיאָה מְהֵימָנָא אָמַר, דִּלֵּיהּ הֲוָה קָרֵא קָלָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאָמַר אֲלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (דברים ל״ג:ב׳) וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ. וְלָא כְּתִיב וְזָרַח לְשֵׂעִיר, בְּגִין דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא הָכִי אִיהוּ, דַּרְגִּין מִגּוֹ דַּרְגִּין, אִלֵּין פְּנִימָאִין מֵאִלֵּין, קְלִיפָּה גּוֹ קְלִיפָּה, וּמוֹחָא גּוֹ מוֹחָא.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:ד׳) וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, הָא דַּרְגָּא חַד. עָנָן גָּדוֹל, הָא דַּרְגָּא אָחֳרָא. וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, הָא דַּרְגָּא תְּלִיתָאָה. וְנוֹגַהּ לוֹ סָבִיב, הָא דַּרְגָּא רְבִיעָאָה. וּלְבָתַר וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל. וּלְבָתַר וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבַּע חַיּוֹת הָא דַּרְגִּין גּוֹ מִדַּרְגִּין (נ"א דרגין).

אוּף הָכָא, כַּד אִתְגַּלְיָיא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, לָא אִתְגַּלְיָיא אֶלָּא מִגּוֹ דַּרְגִּין אִלֵּין. מִסִּינַי בָּא, דַּרְגָּא דְּהֲוָה טְמִירָא יַתִּיר, וּלְבָתַר אִצְטְרִיךְ לְאִתְגַּלְיָא. וְאָמַר וְזָרַח מִשֵּׂעִיר, הָא דַּרְגָּא אָחֳרָא, דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא יַתִּיר, קְלִיפָּא דְּשַׂרְיָא עַל גַּב מוֹחָא. וּלְבָתַר הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן, הָא דַּרְגָּא אָחֳרָא. וּלְבָתַר וְאָתָה מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ, דָּא שְׁבָחָא דְּכֹלָּא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְגַּלְיָיא מִכָּל אִלֵּין דַּרְגִּין, מֵהַהוּא אָתָר דְּהוּא עִקָּרָא דְּכֹלָּא, שָׁרֵי לְאִתְגַּלְאָה מִנֵּיהּ. מֵאַן אָתָר אִיהוּ. מֵרִבְבוֹת קֹדֶשׁ אִיהוּ, אִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין לְעֵילָּא, (לעילא) אוּף הָכָא אֲלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר, מֵהַהוּא דַּרְגָּא דְּקָאֲמַרָן, דְּאִתְדַּבַּק לְעֵילָּא.

שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיל. שׁוֹמֵר דָּא מְטַטְרוֹ"ן, (שומר ישראל) וּכְתִיב, (משלי כ״ז:י״ח) וְשׁוֹמֵר אֲדוֹנָיו יְכֻבָּד, וְדָא רָזָא דְּשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא. מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיל, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, כֹּלָּא חַד, אֲבָל בְּחוּלָקָא דָּא, שָׁלְטָא סִטְרָא אַחֲרָא. וּבְחוּלָקָא דָּא, לָא שָׁלְטָא כְּלָל. לֵיל, אִצְטְרִיךְ לְנָטוּרָא, דִּכְתִיב, (שמות י״ב:מ״ב) לֵיל (ל"ז ע"ב) שִׁמּוּרִים הוּא, וְעַל דָּא חָסֵר ה', וְדָא אִיהוּ כַּד עָאל לֵילְיָא, עַד דְּאִתְפְּלַג. מִפְּלְגוּ לֵילְיָא וּלְהָלְאָה, שָׁלְטָא לַיְלָה בְּהּ' דִּכְתִיב וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה. (תהילים קל״ט:י״ב) וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר וְגוֹ'. וּבְגִין כָּךְ, שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיל.

אָמַר שׁוֹמֵר. אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּאָדָם, מַה בֵּין וַיֹּאמֶר לְאָמַר. וַיֹּאמֶר לְעֵילָּא, וְאָמַר לְתַתָּא, וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר. מַאן (קס"ד ע"א) אָמַר, אָמַר שׁוֹמֵר, דָּא מְטַטְרוֹן. אָתָא בֹּקֶר, דָּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית דְּאִיהוּ שָׁלְטָנוּ דִּימָמָא, הַהוּא דְּשָׁלִיט עַל לֵילְיָא. וְאִי תֵּימָא דְּאִיהוּ אָתֵי בְּלִחוֹדוֹי,

וְאִתְפְּרַשׁ דְּכַר מִנּוּקְבָא, הָא כְּתִיב וְגַם לַיְלָה, תַּרְוַוּיְיהוּ כַּחֲדָא, וְלָא (ז' ע"א) מִתְפָּרְשִׁין דָּא מִן דָּא לְעָלְמִין. וְקָלָא דָּא קָרֵי בְּמַלִּין אִלֵּין, אָתָא בֹּקֶר וְגַם לָיְלָה תַּרְוַוּיְיהוּ זְמִינִין לְגַבַּיְיכוּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ. אִם תִּבְעוּן בָּעוּתְכוֹן בִּצְלוֹ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּעָיוּ, צַלּוּ וּבְעוּ בָּעוּתְכוֹן, וְתוּבוּ לְגַבֵּי מָארֵיכוֹן. אֵתְיוּ, כְּמַאן דְּזַמִּין לְקַבְּלָא לִבְנוֹי, וּלְרַחֲמָא עָלַיְיהוּ. אוֹף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בֹּקֶר וְגַם לַיְלָה, קָרָא וְאָמַר אֵתְיוּ. זַכָּאָה עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּמָארֵיהוֹן בָּעֵי עֲלוֹן, וְקָרָא לוֹן לְקָרְבָא לוֹן לְגַבֵּיהּ.

כְּדֵין עַמָּא קַדִּישָׁא, בָּעָאן לְאִתְחַבָּרָא, וּלְאַעָלָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. וְכָל מַאן דְּאַקְדִּים בְּקַדְמִיתָא, אִתְחַבָּר בִּשְׁכִינְתָּא בְּחִבּוּרָא חָדָא. תָּא חֲזֵי, הַהוּא קַדְמָאָה דְּאִשְׁתְּכַח בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, (ואוריך בבי כנישתא) זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, דְּאֵיהוּ קַיְימָא בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא. וְדָא אִיהוּ רָזָא (משלי ח׳:י״ז) וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי. דָּא סָלִיק בְּסָלִיקוּ עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא, הָא תָּנֵינָן בְּשַׁעָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וְלָא אַשְׁכַּח תַּמָּן עֲשָׂרָה, מִיַּד כּוֹעֵס. וְאַתְּ אָמַרְתְּ הַהוּא חַד דְּאַקְדִּים, אִתְחַבָּר בִּשְׁכִינְתָּא, וְקַיְימָא בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק.

אֶלָּא, (נש"א קנ"ו ע"א) לְמַלְכָּא דְּשַׁדַּר לְכָל בְּנֵי מָתָא, דְּיִשְׁתַּכְּחוּן עִמֵּיהּ בְּיוֹם פְּלָן, בְּדוֹךְ פְּלָן. עַד דַּהֲווֹ מְזַמְּנֵי גַּרְמַיְיהוּ אינוּן בְּנֵי מָתָא, אַקְדִּים חַד וְאָתָא לְהַהוּא אֲתָר. בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ אָתָא מַלְכָּא, אַשְׁכַּח לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאַקְדִּים תַּמָּן, אָמַר לֵיהּ, פְּלָן בְּנֵי מָתָא אָן אינוּן. אָמַר לֵיהּ, מָארֵי, אֲנָא אַקְדֵּימְנָא מִנַּיְיהוּ, וְהָא אינוּן אָתָאן אֲבַתְרַאי לְפִקּוּדָא דְּמַלְכָּא. כְּדֵין, טָב בְּעֵינֵי מַלְכָּא, וְיָתִיב תַּמָּן בַּהֲדֵיהּ, וְאִשְׁתְּעֵי עִמֵּיהּ, וְאִתְעֲבִיד רְחִימָא דְּמַלְכָּא. בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ אָתָא כָּל עַמָּא, וְאִתְפַּיֵּיס מַלְכָּא עִמְּהוֹן, וְשַׁדַּר לוֹן לִשְׁלֹם. אֲבָל אִי אִינוּן בְּנֵי מָתָא לָא אַתְיָין, וְחַד לָא אַקְדִּים לְאִשְׁתְּעֵי קַמֵּי מַלְכָּא, לְאִתְחָזָאָה בְּגִינַיְיהוּ דְּהָא כֻּלְּהוּ אַתְיָין. מִיַּד כָּעֵיס וְרָגִיז מַלְכָּא.

אוֹף הָכָא, כֵּיוָן דְּחַד אַקְדִּים, וְאִשְׁתְּכַח בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, וּשְׁכִינְתָּא אַתְיָא וְאַשְׁכַּח לֵיהּ, כְּדֵין אִתְחֲשִׁיב כְּאִלּוּ כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ תַּמָּן. דְּהָא דָּא אוֹרִיךְ לוֹן תַּמָּן. מִיַּד אִתְחַבָּרַת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְיָתְבֵי בְּזִווּגָא חַד, וְאִשְׁתְּמוֹדַע בַּהֲדֵיהּ, וְאוֹתִיב לֵיהּ בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק. וְאִי חַד לָא אַקְדִּים וְלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, מַה כְּתִיב, (ישעיהו נ׳:ב׳) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. וְאֵין עֲשָׂרָה לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְאֵין אִישׁ, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדָאי, לְמֶהֱוֵי גַּבָּאי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אִישׁ הָאֱלֹהִים לְמֶהֱוֵי בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בַּהֲדֵיהּ, וְשָׁאִיל עֲלוֹי, אִי יוֹמָא חַד לָא אָתֵי, כְּמָה (בלק קצ"ו ע"א) דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ׳:י׳) מִי בָכֶם יָרֵא יְיָ׳ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ. וְהָא אִתְעַרְנָא בְּהַאי דִּכְתִיב, אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר, דְּהָא דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, דַּרְגָּא גּוֹ דַּרְגָּא, הַהוּא שׁוֹמֵר, קוֹרֵא

בְּחֵילָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְדָא אִיהוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ, עַבְדּוֹ, דָּא מְטַטְרוֹן. וּבְגִין כָּךְ, זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַקְדִּים לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, לְסַלְקָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה דְּקַאמְרָן.

כַּד אָתֵי צַפְרָא, וְצִבּוּרָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, בָּעוּ לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּדָוִד. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּסִדּוּרָא אִיהוּ לְאִתְעָרָא רְחִימוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, לְאַתְקָנָא תִּקוּנִין, וּלְאִתְעָרָא חֶדְוָה. דְּהָא בְּגִין דָּא לֵיוָאֵי מִתְעָרֵי לְאִתְעָרָא רְחִימוּ וְחֶדְוָה לְעֵילָּא, בְּאִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן. וּמַאן דְּמַשְׁתָּעֵי בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא בְּמִלִּין דְּחוֹל, וַוי לֵיהּ, דְּאַחֲזֵי פִּרוּדָא, וַוי לֵית דְּגָרַע מֵהֵימְנוּתָא. וַוי לֵיהּ דִּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בֶּאֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל. דְּאַחֲזֵי דְּהָא לֵית (ליה) אֱלָהָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, (ולית ליה חולקיה ביה) וְלָא דָּחִיל מִנֵּיהּ, וְאַנְהִיג קָלָנָא בְּתִקוּנָא (ס"א בתקיפא) עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא.

דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מְסַדְּרֵי בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, סִדּוּרָא דְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן וְסִדּוּרָא דְּצְלוֹתָא, כְּדֵין מִתְכַּנְּשֵׁי תִּלַּת מַשְׂרְיָין דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. מַשְׂרְיָיתָא חָדָא, אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין (עילאין) דְּקָא מְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימָמָא, בְּגִין דְּאִית אַחֲרָנִין דְּקָא מְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלֵילְיָא. וְאַחֲרָנִין (ס"א ואלין) אִינּוּן דְּקָא מְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַמְרִין שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בִּימָמָא.

מַשְׂרְיָיתָא תִּנְיָינָא, אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּכָל קְדוּשָׁה וּקְדוּשָׁה דְּיִשְׂרָאֵל, מְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא. וּבְשׁוּלְטָנָא דִּלְהוֹן, כָּל אִינּוּן דְּמִתְעָרִין בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, (ס"א היכלין) בְּהַהִיא צְלוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל (ס"א דמיושב). מַשְׂרְיָיתָא תְּלִיתָאָה אִינּוּן (ר"ס ע"ב) עוֹלָמְתָן עִלָּאִין. דְּקָא מִתְקָנֵי עִם מַטְרוֹנִיתָא, וּמְתַקְּנֵי לָהּ לְאַעֲלָא לָהּ קְמֵי מַלְכָּא, וְאִלֵּין אִינּוּן מַשְׂרְיָין עִלָּאִין עַל כֻּלְּהוּ.

(ר"ס ע"ב) וְכֻלְּהוּ מִתְתַּקְּנֵי, בְּסִדּוּרָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּמִתְתַּקְּנֵי לְתַתָּא, בְּאִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, וּבְהַהִיא צְלוֹתָא דְּקָא מְצַלּוּ יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּאִלֵּין תִּלַּת מַשְׂרְיָין מִזְדַּמְּנָן, כְּדֵין יִשְׂרָאֵל פַּתְחֵי שִׁירָתָא, וְזַמְּרֵי קָמֵי מָארֵיהוֹן. וְהַהִיא מַשְׂרְיָיתָא חָדָא, דִּי מְמָנָא לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן בִּימָמָא, אִזְדַּמְּנָן עָלַיְיהוּ, וְזַמְּרֵי עִמְּהוֹן כַּחֲדָא, בְּאִינּוּן שְׁבָחֵי דְּדָוִד מַלְכָּא, וְהָא אוּקִימְנָא מִלֵּי.

בְּהַהוּא זִמְנָא דִּמְסַיְּימֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבָחֵי דְּאִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן דְּדָוִד, כְּדֵין תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשִׁירָתָא דְּיוֹמָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְאִי תֵּימָא, הַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא אֲמַאי אִיהִי בְּתִקוּנָא בַּתְרַיְיתָא בָּתַר שְׁבָחֵי דְּדָוִד, וְהָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, אַקְדִּימַת לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאַקְדִּימַת לַנְּבִיאִים, וְאַקְדִּימַת לַכְּתוּבִים, וּכְמָה דְּאַקְדִּימַת, הָכִי אִצְטְרִיךְ לְאַקְדָּמָא. (נ"א בשירתא)

אֶלָּא, מִגּוֹ דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא אִתְתַּקְנַת אֶלָּא מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, מִשּׁוּם הָכִי אִצְטְרִיךְ לוֹמַר לָהּ בְּשֵׁירוּתָא דְּתִקוּנָהָא, וְהַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא מְעַלְיָא, מִכָּל שְׁאָר תּוּשְׁבְּחָן דְּעָלְמָא. וְאִיהִי

לָא אִתְתַּקְנַת מִכֻּלְהוּ, כְּמַה דְּאִתְתַּקְנַת מִתּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא. וּבְגִין דָּא, אִיהִי סָמוּךְ לְצָלוֹתָא דְּמְיוּשָׁב, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

בָּהּ שַׁעֲתָא כַּד שִׁרְתָא דְּיַמָּא אִתְמַר, מִתְעַטְּרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא כְּתָרָא, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְטְרָא לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְהַהוּא (ח' ע"ב) כִּתְרָא גְּלִיפָּא מְחֻקָּקָא בִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, כְּמָה דְּאִתְעַטָּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא יוֹמָא דְּאַעְבָּרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא, וְאַטְבַּע לְכָל מַשְׁרְיָין דְּפַרְעֹה וּפָרָשׁוֹהִי. בְּגִין דָּא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּהַאי שִׁירָתָא. וְכָל מַאן דְּזָכֵי לֵהּ בְּהַאי עָלְמָא, (ס' ע"א) זָכֵי לְמֵחֱמֵי לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּתִקּוּנֵי הַהוּא כִּתְרָא, וּבַחֲגִירוּ דְּזַיְינֵיהּ, וְזָכֵי לְשַׁבְּחָא הַאי שִׁירָתָא תַּמָּן, וְהָא אוּקִימְנָא מִלֵּי.

כֵּיוָן דְּמָטֵי בַּר נָשׁ לְיִשְׁתַּבַּח נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא כִּתְרָא, וְשַׁוֵּי לֵיהּ קָמֵיהּ, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁרִיאַת לְאִתְתַּקָּנָא לְמֵיתֵי קָמֵי מַלְכָּא עִלָּאָה. וְאִצְטְרִיךְ לְאַכְלָלָא לָהּ, בְּתִלֵּיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי עִלָּאֵי, דְּמִנְּהוֹן אִתְבָּרְכַת. וְאִינּוּן תְּלֵיסַר בּוּסְמִין עִלָּאִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד':י"ד) נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן וְגוֹ', וְהָכָא אִינּוּן, שִׁיר, וּשְׁבָחָה, הַלֵּל, וְזִמְרָה, עוֹז, וּמֶמְשָׁלָה, נְצַח, גְּדוּלָה, וּגְבוּרָה, תִּהִלָּה, וְתִפְאֶרֶת, קְדוּשָׁה. הָא תְּרֵיסָר. וּלְבָתַר לְחַבְּרָא לָהּ בַּהֲדַיְיהוּ, וְלוֹמַר וּמַלְכוּת, וַהֲווּ תְּלֵיסָר. בְּגִין דְּאִיהִי מִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְכְּלִילַת בֵּינַיְיהוּ, לְשַׁוָּאָה לִבָּא וּרְעוּתָא בְּהַאי, וְלָא לִישְׁתָּעֵי כְּלָל, דְּלָא לִפְסוֹק בֵּינַיְיהוּ. וְאִי פָּסִיק בֵּינַיְיהוּ, מִתְּחוֹת גַּדְפֵּי כְּרוּבְיָיא נָפִיק חַד שַׁלְהוֹבָא, וְקָאֵרֵי בְּחֵילָא וְאָמַר, פְּלָנְיָא דִּי פָּסִיק גְּאוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׁתְּצֵי וְיִתְפְּסַק, דְּלָא יֶחְמֵי גְּאוּתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ו:י') וּבַל יִרְאֶה גֵּאוּת ה', בְּגִין דְּאִלֵּין תְּלֵיסָר אִינּוּן גֵּאוּת יְיָ'.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֵל הַהוֹדָאוֹת כו', דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה דִּשְׁלָמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּכָל הָנֵי שְׁבָחָן אִינּוּן לְגַבֵּהּ דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כַּד מִשְׁתַּבְּחָא בְּמַשְׁרְיָיתָא דִּלְתַתָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, לְמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ, מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה, (ישעיהו מ"ה:ז') יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל. וְהָא אִתְעַרְנָא בֵּיהּ, וְאַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא דְּהָנֵי אִינּוּן תִּיקּוּנִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה. (אל אדון).

א"ל בָּרוּ"ךְ: תִּקּוּנֵי דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִינּוּן כ"ב אַתְוָון זְעִירִין, בְּגִין דְּאִית (בראשית ג' ע"ב) אַתְוָון רַבְרְבָן, וְאַתְוָון זְעִירִין. אַתְוָון זְעִירִין, מֵעָלְמָא תַּתָּאָה. אַתְוָון רַבְרְבָן, מֵהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי.

בְּכֹלָּא אִינּוּן רַבְרְבָן, אִינּוּן רַבְרְבָן בְּגַרְמַיְיהוּ. כַּד (לא) אַתְיָין יְחִידָאִין אִינּוּן רַבְרְבָן (נ"א דכר ונוקבא פשיטן) דְּכַד לא פְּשִׁיטָן יַתִּיר, אִינּוּן אַתְיָין כָּל אָת וְאָת בִּרְתִּיכָא דְּחַזֵּי לֵיהּ,

כְּגוֹן שְׁבָחָא דְּשַׁבַּת דְּאִינּוּן אַתְוָון דְּשָׁבַח, אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים, בָּרוּךְ וּמְבוֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה. אִלֵּין אַתְוָון בַּחֲמֵשׁ חֲמֵשׁ תֵּיבִין, דְּאִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.
תְּרֵין אַתְוָון אָחֲרָנִין דִּי בְּסוֹפָא: ש"ת. אִינּוּן בְּשִׁית שִׁית תֵּיבִין, דְּאִינּוּן שִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְנַפְקֵי מִתַּמָּן. כְּגוֹן: שֶׁבַח יִתְּנוּ לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדוּלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ.
אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון, בְּשִׁית שִׁית תְּרֵין אַתְוָון קַדְמָאֵי, בְּחֲמֵשׁ חֲמֵשׁ. כֻּלְּהוּ שְׁאָר אַתְוָון דִּי בְּאֶמְצָעִיתָא, כֻּלְּהוּ בְּאַרְבַּע אַרְבַּע, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּרָזָא דִּרְתִיכָא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן אַתְוָון קַדְמָאֵי וְאִינּוּן דִּבְסוֹפָא, אִינּוּן שְׁלִימוּ דִּכ"ב אַתְוָון, בְּגִין דְּאִית בְּהוּ כ"ב תֵּיבִין, לְקַבֵּל כ"ב אַתְוָון עִלָּאִין. אִשְׁתְּאָרוּ תְּמָנְיָסָר אַתְוָון אַחֲרָנִין, דְּקָא סָלְקִין בִּרְתִיכְיֵיהוּ לְאַרְבַּע אַרְבַּע, לְשִׁבְעִין וּתְרֵין תֵּיבִין, דְּאִינּוּן רָזָא דִּשְׁמָא מְפֹרָשׁ, גְּלִיפָא קַדִּישָׁא דְּע"ב אַתְוָון, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְעַטָּר בְּהוּ. וּשְׁמָא דָּא, אִיהוּ מְעַטְּרָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְסָלִיק בְּרָזָא דָּא, לְאִתְעַטְּרָא בְּהוּ גּוֹ שְׁלִיחוּתָא (דמאריה) דִּשְׁכִינְתָּא.
וְסִימָנִיךְ דְּאִלֵּין אַתְוָון, דְּקָא מִתְעַטָּרָן בִּשְׁבָחָא עִלָּאָה, דָּא קַדְמָאֵי וְסוֹפֵי, דְּסַלְקִין בְּעִטְרַיְיהוּ אִינּוּן א"ת ב"ש. אָלֶף בְּחֲמֵשׁ. תָּי"ו בְּשִׁי"ת. בֵּית בְּחֲמֵשׁ. שִׁי"ן בְּשִׁית. בְּגִין כָּךְ רָזָא דְּא"ת ב"ש כְּלָלָא דִּכ"ב אַתְוָון, דְּאִינּוּן עֶטָרָה דִּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין. (ס"א דשמא קדישא).
וְסִימָן דְּאִינּוּן אַתְוָון אָחֲרָנִין דְּסַלְקִין בִּרְתִיכְיֵיהוּ, נַ"ר. שְׁארֵי בְּגִימַ"ל, וְסַיֵּים בְּרֵי"ש, וְכֻלְּהוּ רָזָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא. א"ת ב"ש, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. ג"ר, רָזָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא, דְּסַלְקָא לְע"ב, וְאִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, לְאִתְעַטְּרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מִגּוֹ רְתִיכָא עִלָּאָה. (דכתיב, (תהילים מ"ח:י"א) כשמך אלהים כן תהלתך)
וּבְגִין כַּךְ הַהוּא שְׁמָא דְּע"ב כְּלִילָא בְּרָזָא דַּאֲבָהָן, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא. וְאִיהִי מִתְעַטְּרָא בְּהוּ, לְמֶהֱוֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְלָאו שְׁמָא עִלָּאָה, כְּאִינּוּן שְׁמָהָן עִלָּאִין, דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִתְאַחֲדָן לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי שְׁמָא עִלָּאָה אִיהוּ, אֲבָל רָזָא דִּילֵיהּ, דָּוִד מַלְכָּא, דְּמִתְעַטְּרָא בַּאֲבָהָן.
שְׁמָא דְּמ"ב אַתְוָון רָזָא דִּילֵיהּ אֲבָהָן, דְּקָא (ויקרא ע"ט ע"א, ק"ח, רנ"ו ע"ב) מִתְעַטְּרָן בְּעָלְמָא עִלָּאָה. וְעָלְמָא עִלָּאָה בְּמַה דִּלְעֵילָּא. (ס"א וסלקא רזא לעילא לעילא, עד דאתעטרא באין סוף) וְעַל דָּא, סָלִיק וְלָא נָחִית, אִתְעַטָּר גּוֹ מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה. זָכָאָה חוּלָקָא דְּמַאן דְּיָדַע לֵיהּ, וְאִזְדְּהַר בֵּיהּ.
שְׁמָא דְּע"ב אַתְוָון, דָּוִד דְּקָא (בראשית ל"ג ע"ב, ר"ז ע"ב, רל"ד ע"ב, ויקרא ק"נ ע"ב) מִתְעַטְּרָא בַּאֲבָהָן, וְרָזָא דִּילֵיהּ סָלִיק וְנָחִית, כְּגַוְונָא דָּא מצפ"ץ, (מצפ"ץ) שְׁמָא דְּתַלְיָסַר מְכִילִין דְּרַחֲמֵי. אִינּוּן תְּרֵיסַר, רָזָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא, דְּנָפִיק מֵחַד, דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ וּבְגִין

כַּךְ (סליק ונחית, וכלהו סלקין ונחתין בר האי שמא דמ"ב דסליק ולא נחית ועל דא) שְׁמָא דְּע"ב סָלִיק וְנָחִית, סָלִיק מִסְטָרָא דָּא, וְנָחִית מִסְטָרָא דָּא. שְׁמָא דִּתְלִיסַר מְכִילָן, סָלִיק מִסְטָרָא דָּא, וְנָחִית מִסְטָרָא דָּא, וְהַהוּא דְּנָחִית בְּגִין לְאַמְשָׁכָא טִיבוּ לְתַתָּא. וְעַל דָּא, א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ ז"ע ח"ס ט"ן י"ם כ"ל. אַתְוָון קַדְמָאֵי סַלְקִין בְּחוּשְׁבָּנָא, וְאַתְוָון אַחֲרָנִין נַחֲתֵי בְּחוּשְׁבָּנָא, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא טִיבוּ דִּלְעֵילָּא לְתַתָּא.

שְׁמָא דְּמ"ב, אִיהוּ מִתְעַטְּרָא לְרָתִיכָא עִלָּאָה. שְׁמָא דְּע"ב, אִיהוּ מִתְעַטְּרָא לְרָתִיכָא תַּתָּאָה. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּמִשְׁתַּדֵּל לְמִנְדַּע לְמָארֵיהּ, זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וּבְגִין כַּךְ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשַׁבָּת דְּקָא מְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא דְּשְׁלְמָא דִּילֵיהּ. מְשַׁבַּח לֵיהּ בְּשְׁמָא דְּע"ב, ובכ"ב תֵּיבִין, רָזָא דְּכ"ב אַתְוָון, בְּגִין דְּתִתְעַטַּר בֵּיהּ לְסַלְקָא לְעֵילָּא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא. וְעַל דָּא, אֵל אָדוֹן, תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי אִיהוּ, וּפְרִיחוּ (ס"א ופריכו) דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּמִתְעַטְּרָא לְסַלְקָא לְעֵילָּא, וּפְרִיחוּ דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּמִתְעַטְּרָא לְסַלְקָא גּוֹ רְתִיכָא עִלָּאָה.

א"ת ב"ש, סַלְקִין (רס"א ע"א) וְנָחְתִין, כְּמָה דְּאִתְּמַר. אֲמַר לֵיהּ ב"ם סַלְקִין וְלָא נַחְתִּין, וְסִימָנִיךְ, דָּא שַׁבָּ"ת בַּלְחוֹדוֹי. וְדָא שַׁבָּ"ת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּסַלְקָא רָזָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, עַד דְּמִתְעַטְּרָא כֻּלָּא בְּאֵין סוֹף.

אֵל בָּרוּךְ, דָּא סִדּוּרָא דְּאַתְוָון זְעִירִין, וְתִקּוּנֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹמָא בְּצִלּוֹתָא. וּבְגִין דְּאִינּוּן אַתְוָון זְעִירִין, לֵית (ר"ה ע"ב) רָווּחָא בֵּינַיְיהוּ, וְאִינּוּן תִּקּוּנֵי עוּלֵימָתָן דְּאַתְיָין עִם מַטְרוֹנִיתָא לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה.

קָדוֹשׁ דָּא דְּקָא מְקַדְּשֵׁי מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, לָאו אִיהוּ בְּיָחִיד. וְהָא אוּקִימְנָא, כָּל קָדוֹשָׁה דְּאִיהוּ בְּלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, יָחִיד אָסִיר לֵיהּ לְמֵימַר. תַּרְגּוּם, לְעוֹלָם בְּיָחִיד, וְלָא בְּסַגְיָאִין, וְיָחִיד אִיהוּ תִּקּוּנָא דִּילֵיהּ וַדַּאי, וְלָא סַגְיָאִין. וְסִימָן לְרָזָא דָּא, שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם. שְׁנַיִם לִישָׁנָא דְּסַגְיָאִין אִיהוּ, דְּוַדַּאי קָדוֹשָׁה דִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אָסִיר אִיהִי (קכ"ט) בְּיָחִיד. קָדוֹשַׁת תַּרְגּוּם אָסִיר אִיהוּ בְּסַגְיָאִין, אֶלָּא בְּיָחִיד לְעוֹלָם. אֶחָד תַּרְגּוּם תְּנִינָן, וְלָא תְּרִין וְלָא יְתִיר. תַּרְגּוּם אַתְיָא לְמֵיעוּטָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. לָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אַתְיָא לְרִבּוּיָיא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. דְּמַעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וּבְתַרְגּוּם מוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין. אֶחָד תָּנִינָן, וְלָא יְתִיר, וְלָא מַעֲלִין כְּלָל. קָדוֹשָׁא דָּא, קְדוּשָׁתָא דְּאִתְקַדְּשַׁת שְׁכִינְתָּא, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין דִּילָהּ, לְאִתְתַּקָּנָא לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. וּבְגִין דְּאִיהִי קְדוּשַׁת עָלְמָא תַּתָּאָה, אִיהִי מִיּוּשָׁב וְלָא בַּעֲמִידָה. קְדוּשָׁה אַחֲרָא דְּאַהֲדוּרֵי צְלוֹתָא, אִיהִי קְדוּשְׁתָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וּבְגִין כַּךְ אִיהִי בַּעֲמִידָה, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְתַתָּא, וְכָל מִלּוֹי דְּעָלְמָא עִלָּאָה, אִיהוּ בַּעֲמִידָה וְלָא מְיוּשָׁב.

וּבְכָל הָנֵי קְדוּשְׁתֵי, יִשְׂרָאֵל מִתְקַדְּשֵׁי בֵּהוּ לְתַתָּא. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל מִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשָׁה דִּרְתֵיכָא תַּתָּאָה מְיוּשָׁב. וּבִקְדוּשָׁה דִּרְתֵיכָא עִלָּאָה מְעוּמָד. קְדוּשָׁה אַחֲרָא, אִיהִי (רס"א ע"ב) תּוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה, בְּגִינֵי כַּךְ אִיהִי בָּתַר צְלוֹתָא. וּבְגִין דְּאִיהִי תּוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה, עַל קְדוּשָׁן אַחֲרָנִין, אִיהִי לְבָתַר צְלוֹתָא. וּבְגִין דְּכָל חַד וְחַד בָּעֵי לְאַמְשָׁכָא עָלֵיהּ מֵהַהוּא תּוֹסֶפֶת, אִתְתַּקַּן לְכָל יָחִיד וְיָחִיד קְדוּשַׁת תַּרְגּוּם.

וְאִי תֵּימָא הָא אִית בָּהּ קְדוּשַׁת לָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. הַהוּא לַצִּבּוּר, לְאִתְקַדְּשָׁא כֻּלְּהוּ בִּכְלָל, בְּהַהוּא תּוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה. וּבְגִין דְּיָחִיד לֵית לֵיהּ רְשׁוּת, לְאוֹמְרָהּ בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּלְאִתְקַדְּשָׁא יְחִידָאי, אִתְקִינוּ לָהּ בְּלָשׁוֹן תַּרְגּוּם, וְאִיהוּ בְּיָחִיד, לְאִתְקַדְּשָׁא כָּל חַד וְחַד בְּהַהוּא תּוֹסֶפֶת, לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה יַתִּיר. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקָא מִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשֵׁי עִלָּאֵי, בְּגִין דְּאִינּוּן דְּבֵקִין לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פרק יא

כְּתִיב (מלכים ב ד':ט'-י') הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עוֹבֵר וְגוֹ', וּכְתִיב נַעֲשֶׂה נָא עֲלִיַּת קִיר קְטַנָּה וְגוֹ', בְּהַאי קְרָא אִית לָן סְמָךְ בְּעָלְמָא לְסִדּוּרָא דְּצְלוֹתָא. הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, דָּא אִיהוּ רְעוּתָא דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה בְּבַוּוּיהּ בְּצְלוֹתָא. כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, דָּא אִיהוּ עָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ יָתִיב עַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ, וְכָל קְדוּשָׁאן נָפְקִין מִנֵּיהּ, וְאִיהוּ מְקַדֵּשׁ לְכֻלְּהוּ עָלְמִין. עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד, מַהַהוּא קְדוּשָׁה דְּאִיהוּ מְקַדֵּשׁ לְכָל עָלְמִין לְעֵילָּא, אִיהוּ מְקַדֵּשׁ לָן בְּהַאי עָלְמָא. דְּהָא לֵית קְדוּשָׁה לְעֵילָּא, אֶלָּא אִי אִית קְדוּשָׁא לְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ"ב:ל"ב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְהוֹאִיל וְכַךְ הוּא, נַעֲשֶׂה נָא עֲלִיַּת קִיר קְטַנָּה, דָּא אִיהוּ סִדּוּרָא דְּתִקּוּנָא (ויחי רכ"ח ע"ב) דְּשָׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי עֲלִיַּת קִיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ל"ח:ב') וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. קְטַנָּה: בְּגִין דְּאִיהִי זְעֵירָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת ט':י"ד) עִיר קְטַנָּה. וְנָשִׂים לוֹ שָׁם בְּתִקּוּנָא דָּא דְּאָנָן מְתַקְּנִין, וּבְסִדּוּרָא דִּילָן בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן וּבִצְלוֹתָא, (ובתקונא דא) אָנָן מְתַקְּנִין לְגַבֵּיהּ, לְנַיְיחָא דִּילֵיהּ. מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה. אַרְבַּע אִלֵּין, כֻּלְּהוּ בְּשָׁכִינְתָּא אִינּוּן. וְאִיהִי (כלא) בְּכָל תִּקּוּנִין אִלֵּין מִתְתַּקְּנָן, לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה בְּסִדּוּרָא דְּאָנָן מְסַדְּרִין. בְּסִדּוּרָא דְּצְלוֹתָא דְּעַרְבִית, וּבְתִקּוּנָא דִּילֵיהּ, הָא מִטָּה. בְּסִדּוּרָא דְּאִינּוּן קָרְבָּנִין וְעֹלָוִן, דְּאָנָן מְסַדְּרִין בְּצַפְרָא וְאִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, הָא שֻׁלְחָן. וּבְהַהוּא סִדּוּרָא דְּצְלוֹתָא דְּמִיּוּשָׁב, וּבְתִקּוּנָא דְּקָרְיַאת שְׁמַע, בְּהַהוּא יְחוּדָא דְּאָנָן מְתַקְּנִין הָא כִּסֵּא. בְּהַהוּא סִדּוּרָא דְּצְלוֹתָא דְּמְעוּמָד, וּבְאִינּוּן קְדוּשָׁאן, וְתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה, וּבִרְכָאן, דְּאָנָן מְסַדְּרִין (לה) הָא מְנוֹרָה. זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּדָא שַׁוִּי בִּרְעוּתֵיהּ, לְאַשְׁלָמָא לְגַבֵּי מָארֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וּלְאַתְקָנָא הַאי עֲלִיַּת קִיר קְטַנָּה, לְגַבֵּי מָארֵיהּ בְּהָנֵי תִּקּוּנִין. כְּדֵין וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא אוֹשְׁפִּיזֵיהּ

בְּכָל יוֹמָא. זַכָּאָה אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּאִלֵּין אַרְבַּע, אִינּוּן תִּקּוּנֵי דִּשְׁכִינְתָּא, לְאִתְתַּקָּנָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. בְּאַרְבַּע תִּקּוּנִין אִלֵּין, אִתְתַּקָּנַת בִּשְׁפִירָהָא, בְּחֶדְוָוהָא, בְּחֶזְוָוהָא, עַל יְדֵי דְּעַמָּא קַדִּישָׁא בְּכָל יוֹמָא.

מִשָּׁה אִתְיְהִיבַת לֵיהּ לְיַעֲקֹב לְאִתְתַּקָּנָא, וְעַל דָּא יַעֲקֹב אִתְקִין צְלוֹתָא דְּעַרְבִית. שֻׁלְחָן אִתְקִין דָּוִד מַלְכָּא, בְּאִינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאִיהוּ אִתְקִין, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (תהילים כ"ג:ה') תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי. כִּסֵּא אִתְקִין אַבְרָהָם, בְּאִתְקַשְּׁרוּתָא דִּילֵיהּ, דְּעָבִיד טִיבוּ וּשְׁלִימוּ דְּנִשְׁמָתִין לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, וְלֵית תִּקּוּנָא דְּכִסֵּא, אֶלָּא בְּחֶסֶד דְּאַבְרָהָם, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (ישעיהו ט"ז:ה') וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא.

מְנוֹרָה אִתְקִין יִצְחָק, דְּאִקְדִּישׁ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא, וְנָהִיר נְהִירוּ דְּבוּצִינָא עִלָּאָה בְּהַהִיא קְדוּשָׁה. בְּגִינֵי כַּךְ, צְרִיכִין עַמָּא קַדִּישָׁא, לוֹמַר תְּדִיר וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתְהוֹן, לְסַדְּרָא לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ מָאנֵי דְּבֵיתָא, אִישׁ הָאֱלֹהִים, מִשָּׁה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ בְּכָל יוֹמָא, עֵילָּא וְתַתָּא.

פרק יב

(ד"א כאן חסר) בְּשַׁעֲתָא דְּקָא מְיַחֲדֵי יִשְׂרָאֵל, יְחוּדָא דִּרְזָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, בִּרְעוּתָא שְׁלִים, כְּדַיִן נַפְקֵי מִגּוֹ סְתִימוּ דְּעָלְמָא עִלָּאָה, חַד נְהִירוּ, וְהַהוּא נְהִירוּ בָּטַשׁ גּוֹ בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְאִתְפְּלַג לְע' נְהוֹרִין, וְאִינּוּן ע' נְהוֹרִין, בְּע' עַנְפִּין דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי.

כְּדַיִן, הַהוּא אִילָנָא סָלִיק רֵיחִין וּבוּסְמִין, וְכָל אִילָנֵי דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כֻּלְּהוּ סַלְקִין רֵיחִין, וּמְשַׁבְּחָן לְמָארֵיהוֹן, דְּהָא כְּדַיִן אִתְתַּקְּנַת מַטְרוֹנִיתָא, לְאַעָלָא לַחוּפָּה בַּהֲדֵי בַּעְלָהּ, כָּל אִינּוּן שַׁיְיפִין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ מִתְחַבְּרָן בְּתִיאוּבְתָּא חָדָא, וּבְרָעוּתָא חָדָא, לְמֶהֱוֵי חַד בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל. וּכְדַיִן בַּעְלָהּ אִתְתָּקַן לְגַבָּהָא לְאַעָלָא לַחוּפָּה בְּיִחוּדָא חַד, לְאִתְיַיחֲדָא בְּמַטְרוֹנִיתָא.

וְעַל דָּא אֲנָן מִתְעַרֵי לֵיהּ, וְאַמְרִינָן (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אַתְקִין גַּרְמָךְ, הָא בַּעְלִיךְ יֵיתֵי לְגַבֵּיךְ בְּתִקּוּנוֹי, זַמִּין לָקֳבָלָךְ. יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, בְּיִחוּדָא חָדָא, בִּרְעוּתָא חָדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, דְּכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ אִתְעָבִידוּ חַד, וְעַיְילִין בְּחַד תִּיאוּבְתָּא.

כְּיוָן דְּאַמְרֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֶחָד בְּאִתְעָרוּתָא דְּשִׁית סִטְרִין, כְּדַיִן כָּל אִינּוּן שִׁית סִטְרִין, אִתְעָבִידוּ חַד וְעָאלִין בְּחַד תִּיאוּבְתָּא, וְרָזָא דָּא ו' חַד פְּשִׁיטוּ בִּלְחוֹדוֹי, בְּלָא דְּבֵקוּתָא אַחֲרָא לְגַבֵּיהּ, אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי פָּשִׁיט מִכֹּלָּא, וְאִיהוּ חַד.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, מַטְרוֹנִיתָא מִתְתַּקְּנָא וּמִתְקַשְּׁטָא, וְעַיְילִין לָהּ שַׁמְּשָׁהָא בִּלְחִישׁוּ סַגִּי, לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, וְאַמְרֵי בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. דָּא אִיהוּ בִּלְחִישׁוּ, דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ לְאַעָלָא לָהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. זַכָּאָה עַמָּא דְּיַדְעֵי דָּא, וּמְסַדְּרֵי סִדּוּרָא עִלָּאָה דְּמְהֵימְנוּתָא.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְחַבְּרוּ בַּעְלָה וּמַטְרוֹנִיתָא כַּחֲדָא, כְּדֵין כָּרוֹזָא נָפִיק מִסְטָרָא דְּדָרוֹם, אִתְעָרוּ חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דְּגַלֵּי רְחִימוּתָא לְגַבֵּי מָארֵיכוֹן.

כְּדֵין אִתְעַר חַד מָמָנָא עִלָּאָה, (קכ"ז ע"א) בּוּאֵ"ל שְׁמֵיהּ, רַב מַשְׁרְיָין, וּבִידֵיהּ אַרְבַּע מַפְתְּחָן, דְּנָטִיל מְד' סִטְרֵי עָלְמָא, וְחַד מַפְתְּחָא אִתְרְשִׁים בְּאָת י', וּמַפְתְּחָא אַחֲרָא אִתְרְשִׁים בְּאָת ה'. וְחַד מַפְתְּחָא אִתְרְשִׁים בְּאָת ו'. (מפתחא אחרא אתרשים באת ה') וְאָנַח לְהוּ תְּחוֹת אִילָנָא דְּחַיֵּי. אִינּוּן תְּלַת מַפְתְּחָן, דְּאִתְרְשִׁימוּ בִּתְלַת אַתְוָון אִלֵּין, אִתְעֲבִידוּ חַד. כֵּיוָן דְּאִתְעֲבִידוּ חַד, הַהוּא מַפְתְּחָא אַחֲרָא, סָלִיק וְקָאִים וְאִתְחֲבַּר בְּהַהוּא אַחֲרָא כְּלָלָא דְּתַלַת, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין וְחַיָּילִין עַיָּילִין לְאִינּוּן תְּרֵין מַפְתְּחָן גּוֹ גִּנְתָּא וְכֻלְּהוּ מְיַחֲדֵי כְּגַוְונָא דִּלְתַתָּא.

יְהוֹ"ה: דָּא רְשִׁימוּ דְּאָת י', רֵישָׁא עִלָּאָה דִּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא. אֱלֹהֵינוּ: דָּא אִיהוּ רָזָא דִּרְשִׁימוּ דְּאָת ה' עִלָּאָה, אָת תִּנְיָינָא דִּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא. יְדוֹ"ד: דָּא מְשִׁיכוּ דְּאִתְמְשַׁךְ לְתַתָּא, בְּרָזָא דִּרְשִׁימוּ דְּאָת ו', דְּאִינּוּן תְּרֵין אַתְוָון אִתְמְשָׁכוּ לְמֶהֱוֵי בַּאֲתַר דָּא, וְאִיהוּ אֶחָד. כָּל הָנֵי תְּלָתָא אִינּוּן חַד, בְּיִחוּדָא חַד.

כֵּיוָן דְּכָל דָּא אִתְעֲבִיד חַד בְּיִחוּדָא חַד, וְאִשְׁתְּאַר כֹּלָּא בְּרָזָא דְּאָת ו' שְׁלִים, מֵרֵישָׁא דְּמַבּוּעָא, וּמֵהֵיכָלָא פְּנִימָאָה, וְיָרִית לְאַבָּא וְאִימָּא, כְּדֵין עַיָּילִין לְמַטְרוֹנִיתָא בַּהֲדֵיהּ, דְּהָא הַשְׁתָּא אִיהוּ שְׁלִים בְּכָל טִיבוּ עִלָּאָה, וְיָכִיל לְאַתְזָנָא לָהּ, וּלְמֵיהַב לָהּ מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא כַּדְקָא יָאוֹת. וְכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין דִּילֵיהּ כֻּלְּהוּ חַד. כְּדֵין עַיָּילִין לָהּ לְגַבֵּיהּ, בִּלְחִישׁוּ. אֲמַאי בִּלְחִישׁוּ. בְּגִין דְּלָא יִתְעָרֵב זָר בְּהַהִיא חֶדְוָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי י"ד:י') וּבְשִׂמְחָתוֹ לֹא יִתְעָרֵב זָר.

כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִתְיַחַד לְעֵילָּא בְּשִׁית סִטְרִין. אוּף הָכִי אִיהִי אִתְיַחֲדַת לְתַתָּא בְּשִׁית סִטְרִין אַחֲרָנִין. בְּגִין לְמֶהֱוֵי אֶחָד לְעֵילָּא, וְאֶחָד לְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה י"ד:ט') יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. אֶחָד לְעֵילָּא בְּשִׁית סִטְרִין, דִּכְתִיב, (דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. הָא שִׁית תֵּיבִין, לְקֶבֶל שִׁית סִטְרִין. אֶחָד לְתַתָּא בְּשִׁית סִטְרִין, (הדא הוא דכתיב) בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, הָא שִׁית סִטְרִין אַחֲרָנִין בְּשִׁית תֵּיבִין. יְיָ' אֶחָד לְעֵילָּא, וּשְׁמוֹ אֶחָד לְתַתָּא.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב אֶחָד לְעֵילָּא, וּלְתַתָּא לָא כְּתִיב אֶחָד. וָעֶד הוּא אֶחָד, בְּחִלּוּפֵי אַתְוָון. אַתְוָון דְּדִכּוּרָא לָא מִתְחַלְּפֵי, אַתְוָון דְּנוּקְבָּא מִתְחַלְּפֵי, דְּהָא שְׁבָחָא דְּדִכּוּרָא עַל נוּקְבָּא. וּבְגִין דְּלָא תִּשְׁלוֹט עֵין הָרָע, אֲנָן מְחַלְּפֵי אַתְוָון, דְּלָא אַמְרִינָן אֶחָד בְּאִתְגְּלְיָיא. וּבְזִמְנָא דְּאָתֵי, דְּיִתְעֲבַר עֵין הָרָע מֵעָלְמָא, וְלָא תִּשְׁלוֹט, (בהדה) כְּדֵין יִתְקְרֵי אֶחָד בְּאִתְגְּלְיָיא. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא אִתְדַּבַּק בַּהֲדֵיהּ, לְאוֹ אִיהִי אֶחָד, אֶלָּא דַּאֲנָן מְיַחֲדִין לָהּ בִּלְחִישׁוּ, בְּרָזָא דְּאַתְוָון אָחֳרָנִין, וְאַמְרִי וָעֶד.

אֲבָל בְּזִמְנָא דְּאָתֵי, דְּיִתְפָּרֵשׁ הַהוּא סִטְרָא מִינָּהּ, וְיִתְעָבַר מֵעָלְמָא, כְּדֵין יִתְקְרֵי אֶחָד וַדַּאי, דְּלָא יְהֵא בַּהֲדָהּ שׁוּתָּפוּ וּדְבִיקוּ אַחֲרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, בְּאִתְגַּלְיָא בְּהֲדָיָא, וְלָא בְּלְחִישׁוּ, וְלָא בְּרָזָא.

וְעַל דָּא, אֲנָן מְיַחֲדִין לָהּ מֵהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, כְּמַאן דְּזַמִּין לְאַחֲרָא לְמֶיהֱוֵי סָהִיד דִּילֵּיהּ. בְּגִין דְּדָא אִיהוּ סָהִיד דִּילָן, וְסִטְרָא אַחֲרָא לָאו אִיהוּ סָהֲדָא לְגַבָּן. וּכְדֵין אִיהִי אִתְפְּרִישַׁת מֵהַהוּא סִטְרָא. כְּיוֹן דְּאָתַת, אֲנָן מַעֲלִין לָהּ לַחוּפָּה לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, מַלְכָּא עִלָּאָה, בְּכָל רְעוּתָא וְכַוָּונָא דִּלְבָּא, וְעַל דָּא אִיהוּ אֶחָד.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי אָתַת בְּעוּלֵימְתָהָא, וּבָעָאת לְאִתְפָּרְשָׁא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, לָא אָתַת, אֶלָּא כְּמַאן דְּאָזְדְּמְנַת לְמֵחמֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא וְלָא יַתִּיר, וְהָכִי מַכְרִיזֵי דְּיִזְדַּמְנוּן לְמֵחמֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ג׳:י״א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, פּוּקוּ לְמֵחמֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא, כְּדֵין סִטְרָא אַחֲרָא לָא נִיחָא לֵיהּ לְמֵחֱמֵי, וְאִתְפְּרַשׁ מִינָּהּ. כְּיוֹן דְּאָתַת. כָּל אִינּוּן שַׁמָּשָׁהָא, עַיְילִין לָהּ לַחוּפָּה בַּהֲדֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, בִּלְחִישׁוּ בְּרָזָא. דְּאִלְמָלֵא לָאו הָכִי, לָא יִתְפְּרַשׁ מִינָּהּ הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא וְיִתְעָרֵב חֶדְוָותָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּאָתֵי, דְּיִתְפְּרַשׁ מִינָּהּ הַהִיא סִטְרָא אַחֲרָא, כְּדֵין בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

כְּיוֹן דְּעָאלַת לַחוּפָּה, וְאִיהִי בַּהֲדֵי מַלְכָּא. עִלָּאָה, כְּדֵין אֲנָן מִתְעָרֵי חֶדְוָה דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וגו׳. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ וגו׳.

בְּלָא דְּחִילוּ כְּלָל, דְּהָא סִטְרָא אַחֲרָא לָא יִתְקָרֵב תַּמָּן, וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ.

כַּלָּה, כָּל זִמְנָא דְּבָעָאן לְאַעֲלָא לָהּ לְגַבֵּי מַלְכָּא, לְחֶדְוָה דִּשְׁמוּשָׁא, אִצְטְרִיךְ בִּלְחִישׁוּ בְּרָזָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח בְּרַגְלֵי (בר נש דגלי) צַעֲדָהָא, רָמֵז דְּסִטְרָא בִּישָׁא, וְלָא יִתְדַּבַק בַּהֲדָהּ, וְלָא יִשְׁתְּכְחוּן בְּבָנֵי, רָמֵז פְּסוּל כְּלָל.

וְהָכִי אָמַר יַעֲקֹב לְבָנוֹי, שָׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם אֵירַע פְּסוּל (בזרעאי) בְּעַרְסִי, כְּדֵין אִינּוּן אָמְרוּ, כְּמָה דְּלֵית בְּלִבָּךְ אֶלָּא אֶחָד, כַּךְ וְכוּ' לֵית לָן דְּבִיקוּ בְּסִטְרָא אַחֲרָא כְּלָל, דְּהָא פְּרִישָׁא הֲוָה מֵעַרְסָךְ, וַאֲנָן בְּיִחוּדָא לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, וְלֵית לָן דְּבִיקוּ כְּלָל בְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא בִּפְרִישׁוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא (נ"א הוינן ברעו) הֲוָה רְעוּתָא וּמַחֲשַׁבְתָּא דִּילָן.

כְּיוֹן דְּיָדַע דְּסִטְרָא אַחֲרָא לָא אִתְדַּבַק תַּמָּן כְּלָל כְּדֵין עָאלַת אִתְּתָא, לְגַבֵּי בַּעְלָהּ בִּלְחִישׁוּ, בְּרָזָא דְּיִחוּדָא דְּשִׁית סִטְרִין. פָּתַח וְאָמַר, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד דְּהָא אִיהִי בְּרָזָא דְּאֶחָד, בְּעוּלֵימְתָהָא, בְּלָא עַרְבוּבָא כְּלָל וְלָא שׁוּתָּפוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא.

וְתָא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, יַעֲקֹב וּבָנוֹי הֲווֹ בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה לְתַתָּא בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא. יַעֲקֹב הֲוָה בְּרָזָא דְּשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה, בְּרָזָא חַד. בָּנוֹי הֲווֹ בְּדִיוּקְנָא דְּשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא תַּתָּאָה. וְאִיהוּ בָּעָא לְגַלָּאָה לוֹן הַהוּא קֵץ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאִית קֵץ וְאִית קֵץ, אִית (קכ"א

ע"א) קֶרֶן הַיְמִין, וְאִית קֶרֶן הַיְמִים. קֶרֶן הַיְמִין: דָּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא רָזָא דְּמַלְכוּ דִּשְׁמַיָּא. קֶרֶן הַיָּמִים: דָּא רָזָא דְּמַלְכוּ חַיְיבָא רָזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי קֶרֶן כָּל בָּשָׂר. וְהָא אוּקְימְנָא.

כֵּיוָן דְּחָמָא דְּאִסְתַּלָּקַת שְׁכִינְתָּא מִנֵּיהּ וְכוּ'. אִינּוּן אָמְרוּ כְּמָה דְּלֵית בְּלִבָּךְ אֶלָּא אֶחָד, דְּאַנְתְּ בְּרָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְאִיהוּ אֶחָד. אוּף אֲנָן, דְּאֲנָן בְּרָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, אִיהוּ אֶחָד. וְעַל דָּא אַדְכָּרוּ תְּרֵי לְבָבוֹת, רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ לִבָּא דְּיַעֲקֹב, וְרָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ לִבָּא דִּבְנוֹי, כְּדֵין אָעִיל לֵהּ בִּלְחִישׁוּ.

וְכָמָה דְּאִינּוּן אִתְיַחֲדוּ רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה בְּאֶחָד, וְרָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה בְּאֶחָד. אוּף הָכִי אֲנָן צְרִיכִין לְיַחֲדָא עָלְמָא עִלָּאָה בְּאֶחָד, וּלְיַחֲדָא עָלְמָא תַּתָּאָה בְּרָזָא דְּאֶחָד. דָּא בְּשִׁית סִטְרִין, וְדָא בְּשִׁית סִטְרִין. וּבְגִין כַּךְ, שִׁית תֵּיבִין הָכָא, בְּרָזָא דְּשִׁית סִטְרִין. וְשִׁית תֵּיבִין הָכָא, בְּרָזָא דְּשִׁית סִטְרִין, (זכריה יד) יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. זַכָּאָה עַדְבֵיהּ וְחוּלָקֵיהּ מַאן דְּיִשְׁוֵי רְעוּתֵיהּ לְהַאי, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר הָכִי, דָּא אִתְעָרוּתָא דְּיִחוּדָא שַׁפִּיר אִיהוּ, דָּרָזָא דִּבְרִירָא דְּמַלְתָּא הָא אוּקְימְנָא. וּמִלִּין אִלֵּין זְמִינִין לְאִתְעַתְּדָא קָמֵי עַתִּיק יוֹמִין, בְּלֹא כִּסּוּפָא כְּלַל.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא לְמֵלַּד תּוֹרָה בְּכָל יוֹמָא, דְּאִיהִי רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, לְמִנְדַּע אָרְחֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכֵי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִשְׁתְּזִיב מִכָּל קְטָרוּגִין בִּישִׁין. בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא אִיהִי, דְּמַאן דְּאִתְעַסַּק בַּהּ, אִתְעַסַּק בִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁרֵי שְׁכִינְתֵּיהּ בְּגַוּיהּ דְּלָא תַּעְדֵּי מִנֵּיהּ.

מַאן דְּיָדַע מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, אִצְטְרִיךְ לְמִרְדַּף אֲבַתְרֵיהּ, וּלְאוֹלְפָא הַאי מִלָּה מִנֵּיהּ, לְקַיְּמָא רָזָא דִּכְתִיב, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. אוֹרַיְיתָא אִילָנָא דְּחַיֵּי אִיהוּ, לְמֵיהַב חַיִּין לְכֹלָּא. מַאן דְּאִתְתַּקַּף בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְתַּקַּף בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ג:י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ.

וְכַמָּה רָזִין עִלָּאִין אוֹקִימְנָא בְּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּזַכֵּי לְאִתְקַשְׁרָא בְּאוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא. בְּהַאי עָלְמָא לָא שָׂכִיךְ, וְלָא שָׂכִיךְ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וַאֲפִילּוּ בְּקִבְרָא שִׁפְוָותֵיהּ מְרַחֲשָׁן אוֹרַיְיתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ז:י') דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. עַד כָּאן. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל וכו' עַד כְּאִילּוּ קַיֵּים וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה, וּמִכָּאן תֵּלֵךְ ויקרא רס"ג ע"א שֶׁמַּע יִשְׂרָאֵל.

פרק יג

פָּתַח וְאָמַר (שמות כ"ה:ב') וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, הָכָא אִיהוּ יְחוּדָא בְּכָלָּא חָדָא. עִילָּא וְתַתָּא. וְיִקְחוּ תְּרוּמָה לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, עִילָּא וְתַתָּא בְּכָלָּא חָדָא, בְּלֹא פְּרוּדָא כְּלָל.

מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. הַאי קְרָא, הָכִי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵימַר, כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ, (ס"א יקח את תרומתי) מַאי מֵאֵת כָּל אִישׁ. אֶלָּא רָזָא הָכָא לְאִינּוּן מָרֵי מִדְיָן. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיַדְעֵי לְשַׁוָּאָה רְעוּתָא דִּלְבָּהוֹן לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְכָל רְעוּתָא דִּלְבָּהוֹן לָאו אִיהוּ לְגַבֵּי עָלְמָא דָּא, וּבְכִסּוּפָא בַּטְלָה דִּילֵיהּ. אֶלָּא יַדְעֵי וּמְשְׁתַּדְּלֵי לְשַׁוָּאָה רְעוּתְהוֹן וּלְאִתְדַּבְּקָא לְעֵילָּא, בְּגִין לַאֲמְשָׁכָא רְעוּתָא (דלהון) דְּמָארֵיהוֹן לְגַבַּיְיהוּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

וּמַאן אֲתָר נַטְלֵי הַהוּא רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ לְגַבַּיְיהוּ. נַטְלִין מֵאֲתָר חַד עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין כָּל רְעוּתִין קַדִּישִׁין. וּמַאן אִיהוּ. כָּל אִישׁ. דָּא (מ"ב ע"ב) צַדִּיק, דְּאִתְקְרֵי כֹּל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת ה׳:ח׳) וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא. (תהילים קי״ט:קכ״ח) עַל כֵּן כָּל פִּקּוּדֵי כֹל יִשָּׁרְתִּי. אִישׁ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ו׳:ט׳) אִישׁ צַדִּיק. דָּא אִיהוּ צַדִּיק, (ס"א כל איש) מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, דִּרְעוּתֵיהּ תְּדִיר לְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא, כְּבַעְלָה דְּרָחִים לְאִתְתֵּיהּ תְּדִיר. יְדִבֶּנּוּ לִבּוֹ אִיהוּ רָחִים לָהּ. וְלִבּוֹ דְּאִיהִי מַטְרוֹנִיתָא דִּילֵיהּ, יְדִבֶּנּוּ לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

וְאַף עַל גַּב דְּרָחִימוּ סַגִּי דָּא בְּדָא, דְּלָא (בראשית ז' ע"א) מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, מֵהַהוּא כָּל אִישׁ, מָארֵיהּ בֵּיתָא, מָארֵיהּ דְּמַטְרוֹנִיתָא, מְנֵיהּ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. אָרְחֵיהּ דְּעָלְמָא, מַאן דְּבָעֵי לְנַסָּבָא אִתְּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ מְנֵיהּ אִיהוּ קַפִּיד וְלָא שָׁבִיק לָהּ. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, כְּתִיב וְזֹאת הַתְּרוּמָה, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּכָל רְחִימוּ דִּילָהּ לְגַבֵּיהּ, וּרְחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבָּהּ. מִנֵּיהּ נַטְלִין לָהּ לְאַשְׁרָאָה בֵּינַיְיהוּ, מֵהַהוּא אֲתָר עִלָּאָה, דְּכָל רְחִימוּ דְּאִתְתָּא וּבַעֲלָהּ שַׁרְיָא. מִתַּמָּן תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְזַכָּאִין כֻּלְּהוּ דְּזָכוּ לְהַאי.

(שמות כ״ה:ג׳) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ מַאי מֵאִתָּם. מֵאֵת תְּרֵין שְׁמָהָן (נ"א דרגין) אִלֵּין.

תּוּ רַב יֵיבָא סָבָא אָמַר, מֵאִתָּם: מֵאֵת ם', דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה. אֲתָר מָדוֹרֵיהּ דְּהַאי צַדִּיק, דְּאִיהוּ אִתְעַטָּר מֵאֵת ס', וּמִתַּמָּן נָטִיל (קכ"ז ע"א) חַיִּין, לְאַתְזָנָא לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ. וְכֹלָּא מִלָּה חֲדָא, רָזָא לְחַכִּימִין אִתְיְהִיבַת, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

דְּאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן נַטְלִין לָהּ, (הכא) לָא יַכְלִין לְנַטָּלָא לָהּ, אֶלָּא בִּרְשׁוּ דְּבַעֲלָהּ, וּבְרַעוּ דִּילֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד פּוּלְחָנָא דְּרָחִימוּ לְגַבֵּיהּ, וּכְדֵין בְּרָחִימוּ דִּילֵיהּ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. וְכָל דָּא, בְּאִינּוּן פּוּלְחָנֵי דְּצִלּוֹתָא, וְתִקּוּנָא וְסִדּוּרָא דְּיִשְׂרָאֵל מְסַדְּרִין בְּכָל יוֹמָא. דְּבָר אַחֵר מֵאִתָּם, מִכֻּלָּא דְּשִׁית סִטְרִין עִלָּאִין וְכֻלָּא חַד.

ד"א מֵאִתָּם, מֵאִינּוּן זִמְנֵי וְשַׁבָּתֵי, וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא. זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי. זָהָב, בְּרָזָא דְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּזָהָב, יוֹמָא דְּדִינָא, וְשָׁלְטָא הַהוּא סִטְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ל"ז:כ"ב) מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה. וָכֶסֶף, דָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּמִתְלַבְּנָן חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל כְּתַלְגָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו א':י"ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וּכְתִיב (ויקרא ט"ז:ל') כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם. וּנְחֹשֶׁת. יוֹמֵי דְּקָרְבְּנִין דְּחָג, דְּאִינּוּן רְתִיכֵי דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִינּוּן אִקָּרוּן רָזָא דְּהָרֵי נְחֹשֶׁת, וּבְגִין כַּךְ מִתְמַעֲטִין בְּכָל יוֹמָא וְאַזְלִין. וּתְכֵלֶת, דָּא פֶּסַח, שׁוּלְטָנוּ דְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, רָזָא דְּגַוְונָא תְּכֵלָא, וּבְגִין דְּהִיא תְּכֵלָא, לָא שַׁלְטָא עַד דְּשַׁצְיָאת וְקַטְיֵלַת כָּל בּוּכְרֵי דְּמִצְרָאֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות י"ב:כ"ג) וְעָבַר יְיָ' לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם. בְּגִין כָּךְ, כָּל (קל"ט ע"א) גַּוְונִין טָבִין בְּחֶלְמָא, בַּר מִן תְּכֵלָא.

וְאַרְגָּמָן, דָּא שְׁבוּעוֹת, רָזָא דְּאַרְגְּוָונָא, דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב דְּאִתְיְהִיבַת בֵּיהּ, כְּלִילָא מִתְּרִין סִטְרִין, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, וְדָא אִיהוּ אַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי, דָּא אִיהוּ ט"ו בְּאָב, דְּבָנוֹת יִשְׂרָאֵל הֲווֹ נָפְקֵי בְּמָאנֵי מִלַּת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איכה ד':ה') הָאֲמֻנִים עָלֵי תּוֹלָע.

עַד הָכָא, שִׁית סִטְרִין, מִכָּאן וּלְהָלְאָה רָזָא דְּי' יְמֵי תְּשׁוּבָה. וְשֵׁ"שׁ, וְעִזִּים, וְעוֹרוֹת אֵילִם מְאָדָּמִים. וְעוֹרוֹת תְּחָשִׁים. וַעֲצֵי שִׁטִּים. וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר. וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּלִקְטוֹרֶת הַסַּמִּים. וְאַבְנֵי שׁוֹהַם. וְאַבְנֵי מִלּוּאִים. עַד הָכָא תִּשְׁעָה, לְקֶבֶל תִּשְׁעָה יוֹמִין וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אִשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

וּמִכָּל אִלֵּין, אֲנָן נַטְלִין תְּרוּמַת יְיָ', בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, בְּגִין לְאַשְׁרָאָה עֲלָן. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲנָן נַטְלִין תְּרוּמַת יְיָ', וְאִיהוּ רָזָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דְּזָהָב. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֲנָן נַטְלִין לָהּ, וְאִיהִי יוֹם הַכִּפּוּרִים (אמור ק"ב) דְּיָרְתָא בְּרַתָּא לְאִימָּא. בַּסֻּכּוֹת אֲנָן נַטְלִין לָהּ, וְאִיהִי סוּכָּה סוֹכֶכֶת וְאַגִּינַת עָלָן, וּכְתִיב (במדבר כ"ט:ל"ה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם וְדָא אִיהִי תְּרוּמַת יְיָ'.

בַּפֶּסַח אוּף הָכִי אֲנָן נַטְלִין לָהּ, וְאִיהִי פֶּסַח. וְהָא אוֹקִימְנָא, רָזָא דְּגָוון דִּנְהוֹרָא תְּכֵלָא. בְּשָׁבוּעוֹת אֲנָן נַטְלִין לָהּ, וְאִיהִי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. וּכְתִיב (שמות כ':א') וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר, וַאֲנָן נַטְלִין מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. ט"ו בְּאָב, אִיהוּ קַיְימָא בְּחֶדְוָה, עַל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. כָּל שְׁאָר יוֹמִין, אִינּוּן לְתִקּוּנָא דִּילָהּ. וְעַל דָּא אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם כְּתִיב.

פרק יד

כְּגַוונָא דְּאִינּוּן מִתְיַיחֲדִין לְעֵילָּא בְּאֶחָד, אוּף הָכִי אִיהִי, אִתְיַחֲדַת לְתַתָּא בָּרָזָא דְּאֶחָד, לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן לְעֵילָּא חַד לְקֵבֶל חַד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד לְעֵילָּא, לָא יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא דִּיקָרֵיהּ, עַד דְּאִיהִי אִתְעֲבִידַת בָּרָזָא דְּאֶחָד כְּגַוונָא דִּילֵיהּ, לְמֶהֱוֵי אֶחָד בְּאֶחָד. וְהָא (קל"ד ע"א) אוֹקִימְנָא רָזָא דַּיְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

רָזָא דְּשַׁבָּת, אִיהִי שַׁבָּת, דְּאִתְאַחֲדָא בְּרָזָא דְּאֶחָ"ד, לְמִשְׁרֵי עֲלָהּ רָזָא דְּאֶחָד. צְלוֹתָא דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא, דְּהָא אִתְאַחֲדַת כּוּרְסְיָיא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, בְּרָזָא דְּאֶחָ"ד, וְאִתְתַּקְנַת לְמִשְׁרֵי עֲלָהּ מַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

כַּד עַיֵּיל שַׁבְּתָא, אִיהִי אִתְיַחֲדַת וְאִתְפָּרְשַׁת מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וְכָל דִּינִין מִתְעַבְּרִין מִינָהּ, וְאִיהִי אִשְׁתְּאַרַת בְּיִחוּדָא דִּנְהִירוּ קַדִּישָׁא, וְאִתְעַטָּרַת בְּכַמָּה עִטְרִין לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכָל שׁוּלְטָנֵי רוּגְזִין וּמָארֵי דְּדִינָא כֻּלְּהוּ עַרְקִין, (נ"א ואתעברו מינה) וְלֵית שׁוּלְטָנוּ אַחֲרָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

וְאַנְפָּהָא נְהִירִין בִּנְהִירוּ עִלָּאָה, וְאִתְעַטָּרַת לְתַתָּא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ מִתְעַטְּרִן בְּנִשְׁמָתִין חַדְתִּין. כְּדֵין שֵׁירוּתָא דִּצְלוֹתָא, לְבָרְכָא לְהּ בְּחֶדְוָה, בִּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין, וְלוֹמַר בָּרְכוּ אֶת יְיָ' הַמְבוֹרָךְ. אֶת יְיָ' דַּיְיקָא, בְּגִין לְמִפְתַּח לְגַבָּהּ בִּבְרָכָה.

וְאָסִיר לְעַמָּא קַדִּישָׁא לְמִפְתַּח לְגַבָּהּ בִּפְסוּקָא דְּדִינָא, כְּגוֹן וְהוּא רַחוּם וְגוֹ', בְּגִין דְּהָא אִתְפָּרְשַׁת מֵרָזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְכָל מָארֵי דְּדִינִין אִתְפָּרְשׁוּ וְאִתְעַבְּרוּ מִינָהּ. וּמַאן דְּאִתְעַר הַאי לְתַתָּא, גָּרִים לְאַתְעָרָא הָכִי לְעֵילָּא. וְכָרְסְיָיא קַדִּישָׁא לָא יָכְלָא לְאִתְעַטָּרָא בַּעֲטָרָא דִּקְדוּשָׁה, דְּכָל זִמְנָא דְּמִתְעָרֵי לְתַתָּא אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, דַּהֲווֹ מִתְעַבְּרִן וַהֲווּ אַזְלֵי כֻּלְּהוּ לְאִתְטַמְּרָא גּוֹ נוּקְבָּא דְּעַפְרָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, כֻּלְּהוּ תַּיְיבִין לְאַשְׁרָאָה בְּדוּכְתַיְיהוּ וְאִתְרָחֲקַת (ואתדחקת) בְּהוּ אָתָר קַדִּישָׁא דְּבָעָאת נַיְיחָא.

וְלָא תֵּימָא דְּדָא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא לֵית אִתְעָרוּתָא לְעֵילָּא לְאַתְעָרָא, עַד דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעָרֵי לְתַתָּא, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, דִּכְתִיב, (תהילים פ"א:ד') בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. לְיוֹם חַג לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְיוֹם חַגֵּנוּ. וְעַל דָּא אָסִיר לְעַמָּא קַדִּישָׁא, דְּקָא מִתְעַטְּרִן בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין דִּנְשָׁמָתִין, בְּגִין לְאַתְעָרָא נַיְיחָא, דְּאִינּוּן יִתְעָרוּן דִּינָא, אֶלָּא כֻּלְּהוּ בְּרַעוּ וּרְחִימוּ סָגֵי, דְּיִתְעָרוּן בִּרְכָאן עֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא.

פרק טו

בָּרְכוּ אֶת יְיָ'. אֶת דַּיְיקָא. כִּדְקָאמְרָן, דָּא (בראשית ה' ע"ב) שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא. בָּרוּךְ יְיָ' הַמְבוֹרָךְ, דָּא אַפִּיקוּ דִּבְרָכָאן מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, וַאֲתָר דְּנָפִיק מִנֵּיהּ כָּל שַׁקְיוּ, לְאַשְׁקָאָה

לְכֹלָּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ מְקוֹרָא בְּרָזָא דְּאָת קַיְימָא, קָרֵינָן לֵיהּ הַמְבוֹרָךְ, אִיהוּ מַבּוּעָא דְּבֵירָא. כֵּיוָן דְּמָטוּ תַּמָּן, הָא וַדַּאי בֵּירָא אִתְמַלְיָא, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין.

וְעַל דָּא לָא אֲמָרֵינָן, בָּרוּךְ אֶת יְיָ' הַמְבוֹרָךְ, אֶלָּא בָּרוּךְ יְיָ', דְּאִלְמָלֵא לָא מָטֵי הָתָם נְבִיעוּ מִמְּקוֹרָא עִלָּאָה, לָא אִתְמַלְיָא בֵּירָא כְּלָל, וְעַל דָּא הַמְבוֹרָךְ, אֲמַאי אִיהוּ הַמְבוֹרָךְ. בְּגִין דְּאִיהוּ אַשְׁלִים וְאַשְׁקֵי לְעוֹלָם וָעֶד. עוֹלָם וָעֶד דָּא אִיהוּ שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, וַאֲנָן תַּקְעִין בִּרְכָּאן בְּאָתָר דְּאִקְרֵי מְבוֹרָךְ. וְכֵיוָן דְּמָטָאן הָתָם, כֻּלְּהוּ לְעוֹלָם וָעֶד, וְדָא אִיהוּ בָּרוּךְ יְיָ' הַמְבוֹרָךְ. עַד הָכָא, מָטוּן בִּרְכָּאן מֵעִלְּמָא עִלָּאָה, וְכֻלְּהוּ לְעוֹלָם וָעֶד, לְאִתְבָּרְכָא וּלְאִתְשַׁקָאָה, וּלְמֶהֱוֵי שְׂלִים כְּדְקָא יָאוֹת, מַלְיָא מִכָּל סִטְרִין.

בָּרוּךְ: דָּא (קס"ב ע"א, עקב רע"א ע"א) מְקוֹרָא עִלָּאָה, דְּכָל בִּרְכָּן נָפְקִין מִנֵּיהּ. וְכַד סְיָהֲרָא אִשְׁתְּלִים, קָרֵינָן לָהּ הָכִי לְגַבֵּי תַּתָּאֵי, אֲבָל בָּרוּךְ מְקוֹרָא עִלָּאָה כִּדְקַאמְרָן. יְיָ': דָּא אֲמְצָעִי דְּכָל סִטְרִין עִלָּאִין. הַמְבוֹרָךְ: דָּא שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, מַבּוּעָא דְּבֵירָא, לְאַשְׁלָמָא וּלְאַשְׁקָאָה כֹּלָּא. לְעוֹלָם וָעֶד: דָּא עָלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְבָּרְכָא. וּמִשְׁחָא וּרְבוּ דְּבָרוּךְ יְיָ' וְהַמְבוֹרָךְ, כֹּלָּא אִיהוּ לְעוֹלָם וָעֶד. (מבורך כמה דאת אמר (בראשית מט) בן פורת)

וְעַל דָּא, בְּרָכָה דָּא, אִצְטְרִיכוּ כָּל עַמָּא לְבָרְכָא, וּבְמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, בִּרְעוּ דְּלֵבָא, וּבְחֶדְוָה בָּעוּ לְמִשְׁרֵי בְּשֵׂרוּתָא בִּבְרָכָה דָּא, לְאִתְבָּרְכָא הַאי שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, (ליליא) מֵעַמָּא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת. בְּהַאי בְּרָכָה.

(ס"א ברכו) כַּד שָׂרָאן יִשְׂרָאֵל לְבָרְכָא, קָלָא אָזְלָא בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, דְּמִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשָׁא דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא. זַכָּאִין אַתּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּאַתּוּן מְבָרְכֵי וּמְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן וְיִתְקַדְּשׁוּן לְעֵילָּא, כַּמָּה מַשְׁרְיָין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא מְבָרְכֵי יִשְׂרָאֵל בְּרָכָה דָּא, עַד דְּמִתְעַטְּרָן בְּעַטְרִין דְּנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין כְּדְקָאמְרָן. זַכָּאָה עַמָּא דְּזַכֵּי לוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, לְמִזְכֵּי לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

בְּהַאי לֵילְיָא שְׁמוּשָׁא דְּחַכִּימִין, בְּאִלֵּין נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין דְּמִתְעַטְּרָן בָּהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא וְכֹלָּא חַד. וּבְכָל אֲתָר דְּתִשְׁכַּח לְחַכִּימִין בְּהַאי מִלָּה, בְּסִטְרָא דָּא, וּלְזִמְנִין בְּסִטְרָא דָּא, כֹּלָּא אִיהוּ חַד. וְהָנֵי מִילֵּי הָא אוֹקִימְנָא, אֲבָל בְּזִמְנָא דָּא, דְּמִתְעַטְּרָן כֻּלְּהוּ בְּנִשְׁמָתִין וְרוּחִין חַדְתִּין יְתִירִין קַדִּישִׁין, כְּדֵין אִיהִי זִמְנָא דְּשִׁמּוּשָׁא דִּלְהוֹן, בְּגִין דְּלֵילְיָא נְגִידוּ לְהַהוּא שִׁמּוּשָׁא, בְּנִגּוּדוּ דִּקְדוּשָׁה, בְּנַיְיחָא עִלָּאָה, וְיִפְקוּן בְּנַיְיחוּ קַדִּישִׁין כַּדְקָא חָזֵי.

רָזָא דָּא לְחַכִּימִין אִתְיְיהִיבַת. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, בְּלֵילְיָא דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאַעֲלָא בְּגִנְתָּא דִּלְעֵילָּא. וְרָזָא דָּא, בְּיוֹמֵי (ויקרא מ"ט ע"ב) דְּחוֹל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא דְּשָׁרָאן תַּמָּן, וּבְשַׁבָּת, בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דִּלְעֵילָּא, בְּרָזָא דִּמְקוֹרָא עִלָּאָה.

בְּגִין דִּבְיוֹמֵי דְּחוֹל, כָּל נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא כֻּלְּהוּ, בְּגִנְתָּא דִּי בְּאַרְעָא שַׁרְיָין. וְכַד אִתְקַדַּשׁ יוֹמָא בְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין דִּי מְמָנָן גּוֹ גִּנְתָּא דִּלְתַתָּא, כֻּלְּהוּ סַלְּקִין לְהֲנֵי נִשְׁמָתִין, דְּשַׁרְיָין גּוֹ גִּנְתָּא דִּלְתַתָּא, לְעַאֲלָא לְגַבֵּי הַהוּא רְקִיעָא דְּקַיְימָא עַל גִּנְתָּא, וּמִתַּמָּן אִזְדַּמְנוּ רְתִיכִין קַדִּישִׁין, דְּסַחֲרָאן כּוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, וְסַלְּקִין לוֹן לְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין, בְּגִנְתָּא דִּלְעֵילָּא.

כֵּיוָן דְּאִלֵּין רוּחִין סַלְּקִין, כְּדֵין רוּחִין (צ"ח ע"ב, שלח קע"ג ע"א) אָחֳרָנִין קַדִּישִׁין, נַחְתִּין, לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ עַמָּא קַדִּישָׁא. אִלֵּין סַלְּקִין, וְאִלֵּין נַחְתִּין.

וְאִי תֵּימָא, הָא גִּנְתָּא דִּבְאַרְעָא, בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא יָתְבָא בְּרֵיקָנַיָּא בְּלָא נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא. לָאו הָכִי. אֶלָּא נִשְׁמָתִין אַזְלִין, וְנִשְׁמָתִין אַתְיָין. נִשְׁמָתִין סַלְּקִין, וְנִשְׁמָתִין נַחְתִּין. נִשְׁמָתִין אַזְלִין מִגּוֹ גִּנְתָּא, וְנִשְׁמָתִין אַתְיָין לְגוֹ גִּנְתָּא. כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, דְּמִתְלַבְּנָן בְּיוֹמֵי דְּחוֹל, וְעַד לָא עָאלוּ לְגוֹ גִּנְתָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין נָפְקִין, אִלֵּין עָאלִין וְגִנְתָּא לָא (רנ"ג ע"א) אִשְׁתְּאַר בְּרֵיקָנְיָא. בְּרָזָא דִּלְחֶם הַפָּנִים בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ.

וְאִי תֵּימָא, כַּד אָהֲדְרוּ בְּיוֹמֵי דְּחוֹל. בְּמָה (נ"א כמה) אִתְמַשְׁכָן דּוּכְתֵּי לְאָרְכָּא וּפוּתְיָא וְרוּמָא, בְּגִנְתָּא, וְלָא אִתְיְדַע. כְּגַוְונָא דְּרָזָא דְּאֶרֶץ הַצְּבִי, דְּהֲוָה אִתְמְשַׁךְ לְכָל סְטָרִין וְלָא אִתְיְדַע. כְּגַוְונָא דִּצְבִי, דְּכָל מַה דְּאִתְרַבֵּי, מַשְׁכֵּיהּ אִתְרַבֵּי לְכָל סְטָר, וְלָא אִתְיְדַע. וְאִית כְּמָה נִשְׁמָתִין, דְּכְיוָן דְּסַלְּקִין, תּוּ לָא נַחְתִּין.

נִשְׁמָתִין סַלְּקִין, וְנִשְׁמָתִין נַחְתִּין, לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ עַמָּא קַדִּישָׁא. וּבְמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, גִּלְגּוּלָא דְּנִשְׁמָתִין אִיהוּ, אִלֵּין אַזְלִין, וְאִלֵּין אַתְיָין, אִלֵּין סַלְּקִין וְאִלֵּין נַחְתִּין. מַאן חֲמֵי כַּמָּה רְתִיכִין קַדִּישִׁין, דִּי מְשַׁטְּטֵי לְכָאן וּלְכָאן. כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה, כֻּלְּהוּ בִּרְעוּ, בְּאִלֵּין נִשְׁמָתִין לְאַעְטָרָא לְעַמָּא קַדִּישָׁא, לְאַעְטָרָא לְכַמָּה צַדִּיקַיָּא, גִּנְתָּא דְּעֵדֶן לְתַתָּא, עַד שַׁעֲתָא דְּכָרוֹזָא קָאִים, וְקָאֲרֵי מְקוּדְשָׁא מְקוּדָּשׁ. כְּדֵין נַיְיחָא שְׁכִיחַ, וּשְׁכִיכוּ לְכוּלָּא. וְחַיְיבֵי גֵּיהִנָּם כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְכֵי בְּדוּכְתַּיְיהוּ, וְאִית לוֹן נַיְיחָא. וְנִשְׁמָתִין כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרָן, אִלֵּין לְעֵילָּא וְאִלֵּין לְתַתָּא. זַכָּאָה עַמָּא, דְּחוּלָקָא דָּא לְהוֹן.

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, דְּחַכִּימִין מִתְעָרִין לְשַׁמּוּשָׁא דִּלְהוֹן, הַהוּא רוּחָא עִלָּאָה, דְּמִתְעַטָּרָן בֵּיהּ, כַּד יוֹמָא אִתְקַדַּשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן נַיְימֵי בְּעַרְסַיְיהוּ, וְנִשְׁמָתִין אַחֳרָנִין דִּלְהוֹן, בָּעָאן לְסַלָּקָא לְמֵחְמֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא, כְּדֵין הַהוּא רוּחַ עִלָּאָה דְּנָחִית בְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, נָטִיל הַהִיא נִשְׁמָתָא, וְסַלְּקִין לְעֵילָּא, וְאִתְסַחְיָא נִשְׁמָתָא אַחֲרָא בְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְתַמָּן חֲמֵי מַה דְּחָמֵי.

וְכַד נַחְתָּא לְאַשְׁרָאָה בְּדוּכְתָּהָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, הַהִיא נִשְׁמָתָא תָּבַאת לְדוּכְתָּהָא. וּבָעֵי לְאִינּוּן חַכִּימִין לוֹמַר, חַד פְּסוּקָא דְּאִתְעָרוּתָא, דְּהַהוּא רוּחָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּעָטְרָא

דְּשַׁבַּתָּא, כְּגוֹן, (ישעיהו ס״א:א׳) רוּחַ יְיָ׳ אֱלֹהִים עָלַי יַעַן מָשַׁח יְיָ׳, אוֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים וְגוֹ׳. (יחזקאל א׳:כ״א) בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ וּבְהִנָּשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ וְגוֹ׳, אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ וְגוֹ׳. בְּגִין דְּמִתְעַטְּרָן בְּהַהוּא רוּחָא, בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְהוֹן בְּחֶדְוָה דְּשַׁמּוּשָׁא, וְיֵהֵא נְגִידוּ דְּהַהוּא רוּחַ עִלָּאָה דְּשַׁבַּתָּא, בְּהַהוּא שַׁמּוּשָׁא דְּמַצְוָה.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא, כַּד הֲוָה (כ״ד ע״א) סָלִיק מִנַּהֲרָא בְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, הֲוָה יָתִיב רִגְעָא חֲדָא, וְזָקִיף עֵינוֹי, וַהֲוָה חַדֵּי, וַהֲוָה אָמַר, דְּהֲוָה יָתִיב, לְמַחֱמֵי חֶדְוָה דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. אִלֵּין סַלְקִין, וְאִלֵּין נַחְתִּין. וּבְכָל מַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, יָתִיב בַּר נָשׁ בָּעוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיָדַע בְּרָזִין דְּמָארֵיהּ.

פרק טז

כַּד נָהִיר יְמָמָא בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, סְלִיקוּ דְּחֶדְוָה סָלִיק (בראשית ח' ע"א) בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, בְּנַיְיחָא בְּחֶדְוָה. כְּדֵין (תהילים י״ט:ב׳) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂי יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ. מַאן שָׁמַיִם. אִלֵּין שָׁמַיִם, דִּשְׁמָא עִלָּאָה אִתְחֲזֵי בְּהוּ, דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְרְשִׁים בְּהוּ. מְסַפְּרִים, מַאי מְסַפְּרִים, אִי תֵּימָא כְּמַאן דְּמִשְׁתַּעֵי סִפּוּר דְּבָרִים. לָאו הָכִי. אֶלָּא דְּנָהֲרִין וּנְצִיצִין בְּנְצִיצוּ דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה, וְסַלְקִין בִּשְׁמָא, דְּכָלִיל בְּנְהִירוּ דִּשְׁלִימוּ עִלָּאָה.

וּמַאן אִיהוּ סִפּוּר. דְּנַצָּצֵי בְּנְהִירוּ דִּשְׁלִימוּ דְּסֵפֶּר עִלָּאָה. וּבְגִין כַּךְ, סַלְקִין בִּשְׁמָא שְׁלִים, וְנַהֲרִין בִּנְהִירוּ שְׁלִים, וְנַצָּצֵי בְּנְצִיצוּ שְׁלִים. אִינְהוּ מְנַצָּצֵי וְנַהֲרֵי בְּגַרְמַיְיהוּ, מִגּוֹ נְהִירוּ דְּנְצִיצוּ דְּסֵפֶּר עִלָּאָה, וְנַצָּצֵי וְנַהֲרֵי לְכָל סְטָר וּסְטָר (נ"א לכל כבוד וכבוד) דְּמִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ, דְּהָא מְנַיְיהוּ, מֵהַהוּא סְפִירוּ וּנְהִירוּ, נָהִיר כָּל עִזְקָא וְעִזְקָא, וְנָצִיץ בְּנְצִיצוּ, בְּגִין דִּבְהַאי יוֹמָא מִתְעַטְּרָן שָׁמַיִם, וְסַלְקִין בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, יַתִּיר מִשְּׁאָר יוֹמִין.

וּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הַהוּא טַלָּא עִלָּאָה, דְּנָהִיר מִכָּל סְטָרִין גְּנִיזִין, דְּאִיהוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו, וְתַקּוּנָא דִּילֵיהּ, דְּמִתַּתְקְנָא בְּיוֹמָא דָּא מִכָּל שְׁאָר יוֹמִין.

מַגִּיד הָרָקִיעַ. מַאי מַגִּיד. מָשִׁיךְ וְנָגִיד לְתַתָּא, מֵרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, מַלְיָא מִכָּל סִטְרוֹי. הָרָקִיעַ, הַהוּא רָקִיעַ, דְּאִיהוּ מַבּוּעָא דְּבֵירָא. וְדָא אִיהוּ הַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, וְדָא אִיהוּ דְּנָגִיד וּמָשִׁיךְ לְתַתָּא, נָגִידוּ דְּטַלָּא עִלָּאָה, דְּנָהִיר וְנָצִיץ בִּנְצִיצוּ מִכָּל סִטְרִין. וְדָא רָקִיעַ אַנְגִּיד לֵיהּ בְּמִשִּׁיכוּ דִּרְחִימוּ וְתִיאוּבְתָּא, לְאַשְׁקָאָה שַׁקְיוּ דְּחֶדְוָה, לְמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא.

וְכַד נָגִיד וּמָשִׁיךְ הַהוּא טַלָּא דְּבְדוֹלְחָא, כֻּלָּא (נגיד) מַלְיָא וּשְׁלִים בְּאָתְווֹי קַדִּישִׁין, בְּכָל אִינּוּן שְׁבִילִין קַדִּישִׁין. כֵּיוָן דְּכֻלָּא אִתְחַבָּר בֵּיהּ, אִתְעֲבִיד בֵּיהּ אָרְחָא לְאַשְׁקָאָה וּלְבָרְכָא לְתַתָּא.

יוֹם לְיוֹם: יוֹמָא לְיוֹמָא, וְעִזְקָא לְעִזְקָא. הַשְׁתָּא מִשְׁתַּעֵי קְרָא בְּאוֹרַח פִּרְט, הֵיךְ שָׁמַיִם מְסַפְּרִים וּמְתַקְּנִין בְּסִפּוּרוּ וּבִנְצִיצוּ עִלָּאָה לְהַאי כְּבוֹד, וְהֵיךְ נָגִיד וּמָשִׁיךְ הַהוּא רְקִיעָא,

נְגִידוּ דְּטַלָּא עִלָּאָה. וְאָמַר, יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר. יוֹמָא לְיוֹמָא, וְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, יְחַוֶּה (ס"א אוחז) לְאִתְכַּלְלָא דָּא בְּדָא, וּלְאִתְנַהֲרָא דָּא מִן דָּא, מֵהַהוּא סְפִירוּ דִּמְנַצְּצֵי וּמְנַהֲרֵי שָׁמַיִם, לְהַאי כָּבוֹד. יַבִּיעַ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר מַבָּע אִתְעֲבִיד וְגוֹ'. אוֹחוּ לְאַנְהֲרָא דָּא מִן דָּא, וּלְאִתְנַצְּצָא דָּא מִן דָּא, מֵהַהוּא סְפִירוּ וּנְצִיצוּ.

אֹמֶ"ר: כְּלָלָא דְּאַתְוָון וּשְׁבִילִין דְּנָפְקִין מֵאַבָּא וְאִימָּא, וְהַהוּא רֵישָׁא דְּנָפִיק מִנַּיְיהוּ, דְּאִיהוּ בְּרָא בּוּכְרָא, אֶלֶף: אַבָּא. וְכַד אִיהוּ סָלִיק וְנָחִית, אִתְחַבְּרַת מ' בַּהֲדֵי א', וְאִיהוּ אֵם. ר': רֵישָׁא (קע"ח ע"ב) בּוּכְרָא. כַּד מִתְחַבְּרָן אַתְוָון כֻּלְּהוּ, אֹמֶר. דָּא נְהִירוּ דְּאַבָּא וְאִימָּא וּבְרָא בּוּכְרָא, וְנָהֲרִין דָּא בְּדָא בְּחִבּוּרָא חָדָא. שַׁלְטָא בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא. וְעַל דָּא כֹּלָּא אִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי חַד. וּבְגִין כַּךְ אוֹחוּ דָּא בְּדָא, הַהוּא אֹמֶר שְׁלִיטוּ עִלָּאָה, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וְכַד כָּל הַאי אִתְנְגִיד וְאִתְמְשַׁךְ לְהַאי רְקִיעַ, כְּדֵין אִיהוּ אַשְׁקֵי וְאַנְהִיר לְתַתָּא, לְהַאי כְּבוֹד אֵל, לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין בְּדִיוּקְנָא דְּאִינּוּן שָׁמַיִם, דְּנָהֲרִין לְהַהוּא כְּבוֹד אֵל. (ודא הוא דכתיב) וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת, רְתִיכִין דִּילָהּ (דא לדא) דְּאִינּוּן גּוּפָא דְּכָרְסְיָיא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן לֵילוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (תהילים ט"ז:ז') אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי. רְתִיכָא עִלָּאָה, אִתְקְרֵי יָמִים, יוֹם לְיוֹם. רְתִיכָא תַּתָּאָה, אִקְרֵי לֵילוֹת, לַיְלָה לְלַיְלָה.

יְחַוֶּה. דָּעַת, יְחַוֶּה: יְחַיֶּה. יְחַיֶּה תּוֹלְדִין, דְּאִינּוּן (נ"א באינון) שָׁמַיִם. וְאִי תֵּימָא, יְחַוֶּה לָאו יְחַיֶּה. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית ג':כ') וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה, כִּי הִיא הָיְתָה אֵם כָּל חָי. חַוָּה וְחַיָּה בְּמִלָּה חֲדָא סַלְקִין. וְעַל דְּאִסְתַּלַּק (נ"א דא אסתלק) י', וְעָיֵיל ו', דְּאִיהוּ כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהָא ו' אִיהוּ חַיִּין וַדַּאי, וְעַל דָּא חַוָּה וְחַיָּה, י' (ס"א זעירא נטילא) נָטְלָא חַיִּין מִן ו'. אוּף הָכָא, יְחַוֶּה, יְחַיֶּה.

דָּעַת: דָּא אִיהוּ רָזָא דְּשִׁמְּיִם. מַה שְּׁמַיִם שִׁית סִטְרִין, אוּף הָכָא שִׁית סִטְרִין, בְּאִינּוּן תּוֹלְדִין דְּקָא יְחַיֶּה כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא יוֹם לְיוֹם אִתְכְּלִיל בְּדַרְגָּא עִלָּאָה אֹמֶ"ר. וְלַיְלָה לְלַיְלָה בְּרָזָא דִּדְכוּרָא, דְּקָא נָהִיר לֵהּ דְּאִיהוּ שְׁמַיּהּ (נ"א שמים') דָּעַת.

וּבְגִין דְּהַאי אֹמֶר רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְלָא כְּשְׁאָר אֲמִירָן, אַהֲדַר קְרָא עֲלַיּהּ וְאָמַר, אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים, כְּשְׁאָר אֲמִירָן דְּעָלְמָא. אֶלָּא הַאי אֹמֶר, רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, בְּדַרְגִּין עִלָּאִין, דְּלֵית תַּמָּן אֲמִירָן וּדְבָרִים, וְלָא אִשְׁתְּמָעוּ, כְּשְׁאַר דַּרְגִּין דְּאִינּוּן רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, דְּאִינּוּן קָלָא דְּמִשְׁתְּמַע, אֲבָל הָנֵי לָא (בראשית נ') אִשְׁתְּמָעוּ לְעָלְמִין, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב בְּלִי נִשְׁמַע קוֹלָם. אֲבָל בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן טְמִירִין עִלָּאִין, דְּלָא אִתְיְדָעוּ לְעָלְמִין, נְגִידוּ וּמְשִׁיכוּ דִּלְהוֹן, אִתְמְשַׁךְ וְאִתְנְגִיד לְתַתָּא. וּבְגִין הַהוּא מְשִׁיכוּ, אִית לָן מְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא, בְּהַאי עָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא מִשְׁתְּעוּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאִינּוּן דַּרְגִּין,

כְּאִילּוּ אִתְגַּלְיָין, וְלָא הֲווֹ טְמִירִין וּגְנִיזִין, וְהַיְינוּ וּבְקִצֵּה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם, מֵרֵישָׁא דְּעָלְמָא, עַד סַיְיפֵי עָלְמָא מִשְׁתָּעָאן אִינּוּן חַכִּימֵי לִבָּא, בְּאִינּוּן דַּרְגִּין גְּנִיזִין, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְיְדָעוּ. אֲבָל בְּמָה אִשְׁתְּמוֹדְעָן, בְּגִין דְּלַשָּׁמֶשׁ שָׁם אֹהֶל בָּהֶם, בְּגִין שִׁמְשָׁא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ מַשְׁכְּנָא מֵאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וְאִיהוּ נְהוֹרָא, דְּנָטִיל כָּל נְהוֹרִין גְּנִיזִין, וְהַהוּא מְשִׁיכוּ דִּלְהוֹן, וּבְגִינֵיהּ אִתְחֲזֵי מְהֵימְנוּתָא בְּכָל עָלְמָא.

מַאן דְּנָטִיל לְשִׁמְשָׁא, כְּמַאן דְּנָטִיל לְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין. בְּגִין דְּשִׁמְשָׁא אִיהוּ אֹהֶל דְּאִתְכְּלִיל בְּהוֹן, וְנָטִיל כֹּלָּא, וְאִיהוּ נָהִיר לְכָל אִינּוּן גְּוָונֵי נְהוֹרִין לְתַתָּא. וְעַל דָּא וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, בְּנָהִירוּ וּנְצִיצוּ דְּכָל נְהוֹרִין גְּנִיזִין, דְּכֻלְּהוּ בְּתִיאוּבְתָּא בִּרְעוּתָא שְׁלִים, יָהֲבֵי לֵיהּ רְעוּתַיְיהוּ וּנְהִירוּ דִּלְהוֹן, כְּמָה דִּלְחָתָן אִית רְעוּ וְתִיאוּבְתָּא דְּכַלָּה (נ"א דכלהו) לְמֵיהַב לָהּ נְבִזְבְּזָן וּמַתְּנָן. וְעַל דָּא וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ.

מַאן חֻפָּתוֹ. דָּא עֵדֶן. וְרָזָא דָּא, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. עֵדֶן, דָּא אִיהוּ חוּפָּא דְּחַפְיָא עַל כֹּלָּא. יְשִׁישׁ כַּגִּבּוֹר. מִסְטָרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ דִּינָא כְּלָל. כְּגִבּוֹר, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, וְאַף עַל גַּב דִּגְבוּרָה אִיהִי דִּינָא שְׁלִים, כְּגִבּוֹר כְּתִיב, וְלָא גִּבּוֹר, בְּגִין דְּאַמְתִּיק דִּינָא בְּחֶסֶד, וְנָטִיל כֹּלָּא כַּחֲדָא, בְּתִיאוּבְתָּא וּרְעוּתָא שְׁלִים. וְכָל דָּא, לָרוּץ אֹרַח. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ״ג:ט״ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ לְאַשְׁקָאָה וּלְאַשְׁלְמָא נְהִירוּ דְּסִיהֲרָא בְּכָל סִטְרִין, (רט"ו ע"א) וּלְמִפְתַּח בֵּהּ אֹרַח לְאַנְהָרָא לְתַתָּא.

מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ, מִסְיְיפֵי אִלֵּין שְׁמַיִם עִלָּאִין דְּקָאַמְרַן, אִיהוּ אַפִּיק, בְּגִין דִּבְסִיוּמָא דְּגוּפָא, אִיהוּ אַפִּיק, וּבְהַהוּא אֲתָר אִשְׁתְּמוֹדַע בֵּין דְּכַר לְנוּקְבָא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ב) וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם. קְצֵה הַשָּׁמַיִם דָּא (ר' ע"א) עִלָּאָה. וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם, דָּא (מלכא ד) שְׁלָמָא דִּילֵיהּ. כְּמָה דְּהַאי נָטִיל כָּל נְהוֹרִין, וְכֻלְּהוּ בֵּיהּ, אוֹף הָכִי הַאי, נָטִיל כָּל נְהוֹרִין, וְכֻלְּהוּ בֵּיהּ, וְאִיהוּ נָפִיק מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם.

וּתְקוּפָתוֹ: דְּסָחֲרָא (ס"א דסיהרא) בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין (נ"א ספירן) קַדִּישִׁין, דְּאִתְחָזוּן לְאִתְנַהֲרָא וּלְאִתְשַׁקָאָה וּלְנַצָּצָא מִנֵּיהּ. וְאֵין נִסְתָּר, לֵית מַאן דְּאִתְחַפְיָא מֵהַהוּא נְהִירוּ, דְּהָא לְכֻלְּהוּ אַנְהִיר בִּכְלָלָא חֲדָא, לְכָל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ.

וְכַד כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּלִימוּ וְאִתְנְהִירוּ מִגּוֹ שִׁמְשָׁא, כְּדֵין סִיהֲרָא מִתְעַטְּרָא בְּגַוְונָא דְּאִימָּא עִלָּאָה, שְׁלֵימָא בְּנ' תַּרְעִין, וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב תּוֹרַת יְיָ' תְּמִימָה, דְּהָא כְּדֵין אִיהִי (שלימא) תְּמִימָה, מִכָּל סִטְרִין, בְּרָזָא דַּחֲמֵשׁ דִּרְגִּין, כְּגַוְונָא דְּאִימָּא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ רָזָא דְּחַמְשִׁין. וּבְגִינֵי כַּךְ, אִיהִי אַתְיָא בַּחֲמֵשׁ חֲמֵשׁ תֵּיבִין, בְּגִין לְאַשְׁלְמָא לְרָזָא דְּחַמְשִׁין. תּוֹרַת יְיָ' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ, הָא חֲמֵשׁ. עֵדוּת יְיָ' נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי, הָא חֲמֵשׁ. פִּקּוּדֵי יְיָ' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב, הָא חֲמֵשׁ. מִצְוַת יְיָ' בָּרָה מְאִירַת עֵינַיִם, הָא חֲמֵשׁ. יִרְאַת יְיָ' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת

לָעַד, הָא חֲמֵשׁ. מִשְׁפְּטֵי יְיָ' אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּיו, הָא חֲמֵשׁ. וְכֻלְּהוּ אַתְיָין בַּחֲמֵשׁ חֲמֵשׁ, לְאִתְכַּלְלָא כְּגַוונָא דְּאִימָּא עִלָּאָה.

וְעַל דָּא, יְהוָ"ה יְהוָ"ה שִׁית זִמְנִין, לָקֳבֵל שִׁית סִטְרִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן רָזָא דִּשְׁמָא עִלָּאָה, (נ"א דשמיא עלאין) וְעַל דָּא, סִיהֲרָא אִתְמַלְיָא וְאִשְׁתְּלִים בְּסִדּוּרָא עִלָּאָה כְּדְקָא יָאוֹת, וְדָא אִיהוּ בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, דְּכֹלָּא אִשְׁתְּלִים כְּדְקָא יָאוֹת, בְּרָזָא דְּשַׁבַּתָּא עִילָּא וְתַתָּא.

וְעַל דָּא בְּיוֹמָא דָּא, אִתּוֹסָף נְהִירוּ בְּכֹלָּא, כִּדְקַאמְרָן. שְׁמַיִם נַטְלֵי מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי בְּקַדְמִיתָא, וְאִינּוּן מְנַהֲרֵי וּמְתַקְנֵי לְכָבוֹד עִלָּאָה, מַרְזָא (בראשית ל"ה ע"ב) דְּסֵפֶר עִלָּאָה, אַבָּא דְּכֹלָּא.

וּמַרְזָא דְּסֵפֶר, אִימָּא עִלָּאָה. וְאִיהוּ, מַרְזָא דְּסִפּוּר. וּבְגִין כָּךְ, מְסַפְּרִים, כִּדְקַאמְרָן. בְּרָזָא דְּתֹלַת שְׁמָהָן אִלֵּין, דְּשַׁלְטִין בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, עַל כָּל שְׁאַר יוֹמִין.

וּבְגִינֵי כָּךְ תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, קָאָמַר דָּוִד בְּרוּחַ קָדְשָׁא, עַל נְהִירוּ וּנְצִיצוּ וְשׁוּלְטָנוּ (נ"א ושלימו) דְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא עַל כָּל שְׁאַר יוֹמִין (ס"א ותקונא דיליה דאתתקנת ביומא דא מכל שאר יומין) בְּגִין רָזָא דִּשְׁמָא עִלָּאָה, דְּקָא נָהִיר בִּנְהִירוּ, וְנָצִיץ בְּנִצְיצוּ, וְאִשְׁתְּלִים בְּשִׁלִימוּ עִילָּא וְתַתָּא. וּכְדֵין תּוֹרַת יְיָ' תְּמִימָה, שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא, (ס"א רזא דשמור כבוד לילה דהא היא תורת ה' תמימה תורה שבעל פה משה קבל תורה מסיני והא אתערו על תורה שבעל פה דאילו תורה שבכתב הא כתיב ויצו משרז את הלויים וגו' לקוח את ספר התורה. ודא לליואי אתחזי להאי דאחיד בשמשא ומלכא דאתייא מיניה משה נהיר לישראל מ' שנין שמשא ביומוי ותורת ה' דא מעלי שבתא) בְּרָזָא חָדָא כְּדְקַאמְרָן.

פרק יז

וְאַתְקִינוּ (ס"א אנשי כנסת הגדולה) חַבְרַיָּיא שֵׁירוּתָא דְּתוּשְׁבַּחְתֵּי, מֵאִינּוּן תּוּשְׁבַּחְתָּן דְּדָוִד, מַרְזָא דָּא הַשָּׁמַיִם, דְּאִיהוּ נָטִיל בְּרִישָׁא, וְנָהִיר לְכָל שְׁאָר. וּלְבָתַר הַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, וְדָא אִיהוּ רָזָא, (תהילים ל"ג:א') רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ' בְּגִין דְּהַאי נָהָר כָּנִישׁ וְנָטִיל כֹּלָּא מַרְזָא דְּשָׁמַיִם, בְּרָזָא עִלָּאָה, וּמְקוֹרָא דְּחַיֵּי, כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוֹת בְּיוֹמָא דָּא. וְשִׁמְשָׁא אַתְקִין לְאַנְהָרָא כְּדְקָא יָאוֹת, בְּיוֹמָא דָּא.

פרק יח

וּלְבָתַר סִיהֲרָא דְּקָא מִתְפָּרְשַׁת מִסִּטְרָא אַחֲרָא בְּיוֹמָא דָּא, בְּגִין לְאִתְנָהָרָא מִן שִׁמְשָׁא, וְדָא אִיהוּ לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ וְגוֹ'. וּלְבָתַר דְּאִתְפָּרְשַׁת מִנַּיְיהּ, הָא אִתְחַבְּרַת בְּשִׁמְשָׁא. וְתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא בְּכ"ב אַתְוָון, דְּאָעִיל בָּהּ שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא. וְתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, פְּרִישׁוּ דְּסִיהֲרָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּכ"ב אַתְוָון בִּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא.

פרק יט

וּלְבָתַר אִתְחַבְּרוּתָא וּסְלִיקוּ דְּמַטְרוֹנִיתָא עִם בַּעְלָהּ. וְדָא אִיהוּ (תהילים צ׳:א׳) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. אִתְחַבְּרוּתָא וְאִתְדַּבְּקוּתָא דְּאִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, לְפָרְשָׁא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא לְקַבְּלָא לָהּ, וּלְמֶהֱוֵי כַּחֲדָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא. (למהוי חד ברזא חד. וכל אלין שמים מספרים לון ומתקנין לון. מכאן ולהלאה תושבחן אחרנין דחדוה ותיאובתא שלימתא. אבל הני אינון תקונא שלימתא עלאה ברזא דשמא קדישא כדקא יאות ותושבחן אלין אתקינו בתקונא דשבת דאיהו סליק ואתעטר בעטרוי כדקא יאות וסלקין ברזא דשמא קדישא למהר חד ברזא דכבוד אל דשמים מספרים ליה וזהרין ליה כדקאמרן)

פרק כ

וְדָא אִיהוּ (תהילים צ״ח:א׳) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ׳ שִׁיר חָדָשׁ. תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא הָא (בראשית קכ״ג ע״ב) אוֹקִימְנָא. אֲבָל אַף עַל גַּב דְּאִתְעַרְנָא בֵּיהּ, אַתְּעָרוּ דְּחַבְרַיָּיא דְּקָא אִתְּעָרוּ, שַׁפִּיר אִיהוּ, דְּהָנְהוּ פָּרוֹת עָלוֹת כַּד הֲווֹ נַטְלֵי אֲרוֹנָא, אִתְּעָרוּ בְּהַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ו׳:י״ב) וַיְשַׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ. וּמַה שִׁירָה הֲווֹ אָמְרֵי. (תהילים צ״ח:א׳) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ׳ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה. רָזָא דָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן חַיּוֹת נַטְלֵי (ארונא) כֻּרְסְיָיא, לְאָרָמָא לֵיהּ לְעֵילָּא, אִינּוּן אָמְרֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי כְּתִיב הָכָא חָדָשׁ, וְהָא תָּדִיר קָאָמְרֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא. אֶלָּא וַדַּאי חָדָשׁ אִיהוּ, וְחָדָשׁ לָא אִקְרֵי, אֶלָּא בְּאִתְחַדְּתוּתָא דְּסִיהֲרָא, כַּד אִתְנְהִירַת מִן שִׁמְשָׁא, כְּדֵין אִיהוּ חָדָשׁ, וְדָא אִיהוּ שִׁיר חָדָשׁ. הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, הָא אִתְּעָרוּתָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא לְקַבְּלָא לָהּ.

וְתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, כַּד נַטְלֵי אֲרוֹנָא, קָא מְשַׁבְּחָאן לָהּ. כַּד סַלְקִין לְבֵית שֶׁמֶשׁ. כְּגַוְונָא דַּעֲגָלוֹת סַלְקִין לְבֵית שֶׁמֶשׁ. וְכֹלָּא בְּרָזָא חַד סָלְקִין, בְּגִין דִּבְשַׁבַּת אִיהוּ סְלִיקוּ דְּכוּרְסְיָיא, לְסַלְקָא לְעֵילָּא. תִּקּוּנָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא בְּשַׁבָּת אֲלֵין תּוּשְׁבְּחָן כֻּלְּהוּ אַתְקִינוּ בְּשַׁבָּת, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ עַמָּא יְחִידָא בְּעָלְמָא.

פרק כא

(תהילים צ״ב:א׳) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָאָמַר לָהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְתָּרַךְ מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאָתָא שַׁבָּת וְאָנִין עָלֵיהּ. וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, עָלְמָא תַּתָּאָה קָא מְשַׁבַּח לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה, יוֹמָא (דכלא ביה) דְּאִיהוּ כּוּלּוֹ שַׁבָּת, מַלְכָּא, דְּשָׁלְמָא דִּילֵיהּ. וְדָא אִיהוּ מִזְמוֹר שִׁיר, וְלָא כְּתִיב מַאן קָאָמַר לֵיהּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. לְיוֹם הַשַּׁבָּת, יוֹמָא עִלָּאָה, שַׁבָּת עִלָּאָה. דָּא שַׁבָּת וְדָא שַׁבָּת, מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אֶלָּא, שַׁבָּת סְתָם, דָּא שַׁבָּת דְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא. יוֹם הַשַּׁבָּת, דָּא שַׁבָּת דִּלְעֵילָּא. דָּא יוֹם, וְדָא לַיְלָה. (שמות

ל"א:ט"ז) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, הָא לֵילְיָא, רָזָא דְנוּקְבָא. (שמותכ) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, הָא יוֹם, רָזָא דִּדְכוּרָא. וּבְגִין כַּךְ מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְאַשְׁכְּחָן בְּכַמָּה אֲתָר, דְּעָלְמָא תַּתָּאָה לָא סָלִיק בִּשְׁמָא, וְאַתְיָא (ויקרא ק"ב) סְתָם, כְּגוֹן הַאי, וּכְגוֹן וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וּכְגוֹן (שמות כ"ד:א') וְאֶל (קל"א ע"א) מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵהּ אֶל יְיָ. כֻּלְּהוּ סָתִים שְׁמָא, וְלָא סָלִיק בֵּיהּ. (אלא) (ס"א וכלא) בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ דַּרְגָּא עִלָּאָה, וּלְגַבֵּי דַּרְגָּא עִלָּאָה אִיהוּ לָא סָלִיק בִּשְׁמָא. נְהוֹרָא דִּשְׁרָגָא, לָא סָלִיק בִּימָמָא, בְּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא, וְעַל דָּא לָא סָלִיק בִּשְׁמָא. וְכָל אִלֵּין תּוּשְׁבְּחָן, דְּשַׁבָּת, דְּאִיהִי כְּבוֹד (נ"א יום השבת דאיהו תושבחתא) יוֹם, אִיהוּ תּוּשְׁבַּחְתָּא עִלָּאָה, עַל כָּל שְׁאַר יוֹמִין. (ס"א וכל אלין תושבחן אתקינו בתיקונא דשבתא דאיהו סליק לאתעטר בעטרין עלאין אתרין קדישין על כל שאר יומין)

פרק כב

נִשְׁמַת כָּל חַי, הָא חַבְרַיָּיא אִתְעָרוּ ר"ה בֵּיהּ מִלִּין דְּקִשׁוֹט. אֲבָל אִית לָן לְאַדְכָּרָא, הַאי נִשְׁמְתָא דְּפַרְחָא מֵהַהוּא חַי הָעוֹלָמִים. וּבְגִין דְּאִיהִי דִּילֵיהּ, דְּמִנֵּיהּ נַפְקָן כָּל בִּרְכָאן, וְשָׁרְיָין בֵּיהּ, וְהוּא אַשְׁקֵי וּמְבָרֵךְ לְתַתָּא, הַאי נִשְׁמְתָא דְּנָפְקָא מִנֵּיהּ, אִית לָהּ רְשׁוּ לְבָרְכָא לְהַאי אֲתָר.

וְעַל דָּא פַּרְחִין נִשְׁמָתִין מֵהַהוּא חַי, בְּמַעֲלֵי שַׁבַּתָּא. אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּאִינּוּן פַּרְחָאן, מַמָּשׁ מְבָרְכִין לְהַאי אֲתָר דְּאִקְרֵי שֵׁם מִתַּתָּא. וְהַהוּא אֲתָר דְּנָפְקֵי מִנֵּיהּ מְבָרַךְ לֵיהּ לְעֵילָּא, וְהַאי שֵׁם מְקַבְּלָא בִּרְכָאן, מִתַּתָּא וּמֵעֵילָּא, וְאִתְכְּלִילַת מִכָּל סִטְרִין.

בְּיוֹמֵי דְּחוֹל, אִיהִי מְקַבְּלָא בִּרְכָאן, מִשְּׁאַר נִשְׁמָתִין, דְּקָא מְבָרְכִין לָהּ מִתַּתָּא. בְּיוֹמָא דְּשַׁבָּת, אִיהִי מְקַבְּלָא בִּרְכָאן מֵאִינּוּן נִשְׁמָתִין עִלָּאִין, דְּקָא מְבָרְכָאן לָהּ בְּאַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ תֵּיבִין, כְּחוּשְׁבָּן מ"ה. (מנשמת כל חי עד והאחרונים) (ס"א ברזא דחמשין תיבין, כחושבן מ"י) כְּמָה (הקדמה ב' ע"א) דְּאוֹקִימְנָא, בְּרָזָא מ"ה, וּבְרָזָא מ"י. דָּא עָלְמָא עִלָּאָה, וְדָא עָלְמָא תַּתָּאָה. נִשְׁמַת כָּל חַי (ס"א עד האחרונים') מ"ה. וּמִן וְאֵילּוּ פְּינוּ מָלֵא שִׁירָה עַד וּמִלְּפָנִים, סַלְּקָא תּוּשְׁבַּחְתָּא אַחֲרָא חֲמִשִּׁין תֵּיבִין. וְאַף עַל גַּב דְּלָא קַיְימָא תַּמָּן מִלָּה בְּחוּשְׁבָּנָא, סַלְּקָא חוּשְׁבָּנָא רָזָא מ"י. וּמִתַּמָּן וּלְהַלְאָה סַלְּקָא תּוּשְׁבַּחְתָּא אַחֲרָא לְחֶשְׁבּוֹן (מ"ה) מְאָה תֵּיבִין, תַּשְׁלוּמִין דְּכֹלָּא, וְחַד רְתִיכָא עַל מַה דְּשַׁרְיָא דְּאִיהוּ תַּשְׁלוּמָא (ס"א ההוא שלימא עלאה.) וְכָל שְׁבָחָא דָּא, וְכָל מִלִּין אִלֵּין, כֻּלְּהוּ שַׁיְיפִין יְדִיעָן, בְּחוּשְׁבָּנָא לְתַשְׁלוּמָא דְּשַׁבָּת, וּלְאִשְׁתַּלְּמָא מִנַּיְיהוּ, כַּדְקָא חָזֵי. זַכָּאָה עַמָּא, דְּיַדְעֵי לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָרֵיהוֹן, כַּדְקָא יָאוֹת. מִכָּאן וּלְהַלְאָה סִדּוּרָא דִּצְלוֹתָא כְּמָה דְּאִתְתַּקָּנַת.

פרק כג

כְּתִיב (תהילים כ"ב:כ') וְאַתָּה יְיָ' אַל תִּרְחַק אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה. דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה מְתַקֵּן וּמְסַדֵּר תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַלְכָּא, בְּגִין לְחַבְּרָא שְׁמָשָׁא בְּסִיהֲרָא. כֵּיוָן דְּהֲוָה מְתַקֵּן וּמְסַדֵּר שְׁבָחִין דִּילֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא, אָמַר וְאַתָּה יְיָ' אַל תִּרְחַק.

וְאַתָּה יְיָ' רָזָא (רנ"א ע"א, ק"מ ע"א, קע"ט ע"ב) דְּחַבְרוּתָא חֲדָא בְּלֹא פְּרוּדָא. אַל תִּרְחַק, כֵּיוָן דְּאִיהִי סַלְקָא לְאִתְעַטָּרָא בְּבַעְלָהּ, וְכֹלָּא בְּעָלְמָא עִלָּאָה, וּמִתַּמָּן בָּעֵי לְסַלְקָא לְאֵין סוֹף, לְאִתְקַשָּׁרָא כֹּלָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּבְגִין כָּךְ אַל תִּרְחַק, לְאִסְתַּלְקָא מִינָן, לְשַׁבְקָא לָן.

וּבְגִין כַּךְ, בְּגוֹ סִדּוּרָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא, בָּעָאן יִשְׂרָאֵל לְאִתְכַּלְלָא תַּמָּן, וּלְאִתְדַּבְּקָא בַּהֲדַיְיהוּ מִתַּתָּא, דְּאִלְמָלֵא יִבְעֵי לְאִסְתַּלְקָא הַאי כְּבוֹד, הָא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא אֲחִידָן בֵּיהּ וְתַקְפִּין בֵּיהּ, דְּלָא שַׁבְקֵי לֵיהּ לְאִתְרַחֲקָא מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא צְלוֹתָא בְּלָחַשׁ, כְּמַאן דְּמַלִּיל בְּרָזָא עִם מַלְכָּא, וּבְעוֹד דְּאִיהוּ בְּרָזָא עִמֵּיהּ, לָא אִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ כְּלָל.

אֱיָלוּתִי, מָה אַיָּל וּצְבִי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַזְלֵי וּמְרַחֲקֵי, מִיַּד אָהֲדָרָן לְהַהוּא אֲתָר דְּשַׁבְקֵי, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַף עַל גַּב דְּאִסְתַּלָּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא בְּאֵין סוֹף, מִיַּד אָהֲדָר לְאַתְרֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא אִתְאַחָדָן בֵּיהּ, וְלָא שַׁבְקִין לֵיהּ לְאִתְנַשְּׂיָא, (מניה) וּלְאִתְרַחֲקָא מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא, אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה.

וּבְגִין כַּךְ בְּעִינָן לְאִתְאַחָדָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאַחָדָא בֵּיהּ, כְּמַאן דְּאַמְשִׁיךְ מַעֵילָּא לְתַתָּא, דְּלָא יִשְׁתְּבַק בַּר נָשׁ מִנֵּיהּ, אֲפִילּוּ שַׁעֲתָא חֲדָא. וְעַל דָּא כַּד סָמִיךְ גְּאוּלָה לִתְפִלָּה, בָּעֵי לְאַחָדָא בֵּיהּ, וּלְאִשְׁתַּעֵי בַּהֲדֵיהּ בִּלְחִישׁוּ, בְּרָזָא, דְּלָא יִתְרַחַק מִינָן, וְלָא יִשְׁתְּבַק מִינָן, וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. (תהילים קמ"ד:ט"ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ' אֱלֹהָיו.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרַיָּא אוּף הָכִי קָמוּ וְאָזְלוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּי, אַבָּא, עַד הָכָא הֲוֵינָא יָתְבֵי בְּצִלָּא דְּאִילְנָא דְּחַיֵּי בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. מִכָּאן וּלְהָלְאָה דְּאֲנָן אָזְלִין, אִצְטְרִיךְ לָן לְמֵיהַךְ בְּאָרְחוֹי דְּנַטְרָן אִילְנָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, אַנְתְּ תִּשְׁרֵי בְּשֵׁירוּתָא לְמִפְתַּח בְּאָרְחָא.

פרק כד

פְּתַח וְאָמַר, (שמות כ"ה:ב') וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, כְּמָה דְּאִתְּמַר. בְּמַאי אִיהִי תְּרוּמָה. בְּרָזָא דְּזָהָב, דְּהָא מִתַּמָּן אִתְּזָנַת בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּאִיהִי גְּבוּרָה תַּתָּאָה, דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דְּזָהָב. וְאַף עַל גַּב דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא דְּזָהָב, כָּל עִקָּר לָא אִשְׁתְּאָרַת, אֶלָּא בְּסִטְרָא דְּכֶסֶף, דְּאִיהוּ יְמִינָא. וְרָזָא דָּא (הקדמה א' ע"א) כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, דְּאִצְטְרִיךְ לְקַבְּלָא לֵיהּ בִּימִינָא וּבְשְׂמָאלָא, וְכָל עִקָּר לָא אִשְׁתְּאַר אֶלָּא בִּימִינָא. (ס"א ושמאלא אתעדי מינה ולא וכו') וּשְׂמָאלָא אִתְעַר

יְמִינָא, וְלָא אִתְדַּבַק בֵּיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אִתְיְיהִיב בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא אִתְאַחִיד תְּחוֹתֵיהּ, וִימִינָא אִתְאַחִיד בֵּיהּ לְעֵילָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. זָהָב וָכֶסֶף, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (חגי ב׳:ח׳) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, וְהָא אִתְּמַר.

וּנְחוֹשֶׁת, דָּא אִיהוּ גְּוֹון כְּגַוְונָא דְּזָהָב, בְּגִין דְּאִצְטְבַּע מִגָּוְון זָהָב וּמִגָּוְון דְּכֶסֶף. וְעַל דָּא מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת קָטָן. אֲמַאי אִיהוּ קָטָן. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א ח׳:ס״ד) כִּי הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ' קָטֹן מֵהָכִיל אֶת הָעוֹלָה וְגוֹ'. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל א י״י:י״ד) וְדָוִד הוּא הַקָּטָן. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ קָטָן, כֻּלָּא אִתְאַחִיד בְּגַוְויהּ. וְאִי תֵּימָא מִזְבֵּחַ אַחֲרָא, אִקְרֵי קָטָן. לָאו הָכִי. דְּלָאו קָטָן בַּר הַאי, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ט״ז) אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַמָּאוֹר הַקָּטָן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה. וְדָא אִיהוּ הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל. הַמָּאוֹר הַקָּטָן. הַמַּאוֹר הַגָּדוֹל, דָּא מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי דְּאִיהוּ מִזְבַּח הַזָּהָב.

וּתְכֵלֶת דָּא אִיהוּ תְּכֵלֶת דְּצִיצִית. תְּכֵלֶת דָּא אִיהוּ כֻּרְסְיָיא, רָזָא דִּתְפִלָּה דְּיַד. תְּכֵלֶת דָּא אִיהוּ כֻּרְסְיָיא, דְּדַיְינִין בֵּיהּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת. בְּגִין דְּאִית כֻּרְסְיָיא דְּדַיְינִין בֵּיהּ דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְאִית כֻּרְסְיָיא דְּדַיְינִין בֵּיהּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת. וְעַל דָּא, כָּל גַּוונִין (קל״ה ע״א, קנ״ב ע״א, בראשית נ״א ע״ב) טָבִין לְחֶלְמָא, בַּר גְּוֹון תְּכֵלָא, בְּגִין דְּיִנְדַּע דְּהָא נְשָׁמָתִיהּ סָלְקָא בְּדִינָא. וְכַד נְשָׁמְתָא סָלְקָא בְּדִינָא, גּוּפָא אִתְּדַן לְאִשְׁתְּצָאָה וְאִצְטְרִיךְ הַהוּא חֶלְמָא, לְרַחֲמִין סַגִּיאִין.

תְּכֵלֶת דָּא אִיהוּ כֻּרְסְיָיא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א׳:כ״ו) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, (וכתיב ואש מתלקחת) וּכְתִיב וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב. בְּגִין דְּעַבְדִין בֵּיהּ קְרִיכִין לְצִיצִית, וְכַד נֹגַהּ לוֹ, אִתְהַדַּר לְגָוון יְרוֹק, כְּגָוֶן כַּרְתִּי. מֵהַהִיא שַׁעֲתָא וְאֵילָךְ, אִשְׁתְּרֵי זִמְנָא דְּקְרִיאַת שְׁמַע, דְּהָא אִשְׁתַּנֵי גְּוֹון תְּכֵלָא מִכְּמַה דְּהֲוָה, וּבְגִין כַּךְ אָסִיר לְמֵידַן דִּינֵי נְפָשׁוֹת בַּלַּיְלָה, בְּגִין דְּשָׁלְטָא הַהוּא גְּוֹון תְּכֵלָא בְּהַהוּא זִמְנָא, וְאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְמָחטַף נַפְשָׁא בְּלֹא מִשְׁפָּט. דְּהָא מִשְׁפָּט לָא שָׁלְטָא בְּהַהוּא זִמְנָא.

כַּד אָתֵי צַפְרָא, וְאִתְעַר יְמִינָא דְּלְעֵילָּא, נָפִיק הַהוּא נְהוֹרָא, וּמָטֵי עַד הַאי תְּכֵלָא, וְאִשְׁתַּנֵי מִכְּמַה דְּהֲוָה, וּכְדֵין שָׁלְטָא עָלַיהּ, וְאִתְדַּבָּק בֵּיהּ כֻּרְסְיָיא אַחֲרָא קַדִּישָׁא. מֵהַהִיא שַׁעֲתָא וְאֵילָךְ, זִמְנָא דְּקְרִיאַת שְׁמַע.

וְאַרְגָּמָן, דָּא כְּנוּפְיָא דְּכָלִילָא כָּל גְּוונִין כַּחֲדָא. וְתוֹלַעַת שָׁנִי, כְּתִיב שָׁנִי, וּכְתִיב שָׁנִים, דִּכְתִיב, (משלי ל״א:כ״א) כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. אֶלָּא הַאי אִיהוּ גְּוֹון אִקְרֵי שָׁנִי, דְּנָטִיל כָּל גַּוונִין בֵּיהּ, וְכוּלָּא אִיהוּ חַד, שָׁנִי וְשָׁנִים. שָׁנִים: כַּד כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ כַּחֲדָא. שָׁנִי: דְּנָפִיק מִכֻּרְסְיָיא עִלָּאָה, דְּשַׁלְטָא עַל תְּכֵלֶת מִסְּטָרָא דִּימִינָא, וְדָא אִיהוּ אַפּוֹטְרוֹפּוֹסָא דְּיִשְׂרָאֵל,

דִּכְתִיב בֵּיהּ (דניאל י׳:כ״א) מִיכָאֵל שַׂרְכֶם. תּוֹלַעַת: דְּחֵילֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, כַּתּוֹלַעַת, דִּמְתָּבַר כֻּלָּא וְעִקַּר כֻּלָּא.

תּוֹלַעַת שְׁנִי וְשֵׁשׁ, תְּרֵין גַּוְונִין כַּחֲדָא, דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, חִיוָּר וְסוֹמָק. וְשֵׁשׁ: בּוּצָא אִיהוּ. דְּשִׁית חוּטִין מִתְחַבְּרָן, וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (דניאל י׳:ו׳) וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ. וּבְאִלֵּין תְּרֵין, כְּלִילָן תְּרֵין אֲחָרָנִין.

וְעִזִּים: גְּבוּרָאן תַּתָּאֵי דִּלְבַר, לְחַפָּיָא עַל פְּנִימָאֵי. וְכֻלָּא אִצְטְרִיךְ, וְאִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב דּוּכְתָּא לְכֻלָּא, דְּהָא מִסְטָרָא דְּדַהֲבָא קָאתְיָין. וְעוֹרוֹת אֵלִים מְאָדָּמִים, מְשִׁיכוּ דְּתֵרִין סִטְרִין, דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, לְחַפָּיָיא בְּדוּכְתָּא אַחֲרָא.

וְעוֹרוֹת תְּחָשִׁים, סִטְרָא חֲדָא אִית דְּרַבֵּי גּוֹ סִטְרָא אַחֲרָא בְּחוּרְבָּא, וְלָא בְּיִשּׁוּבָא אִשְׁתְּכַח, וְדָא אִיהוּ סִטְרָא דְּכִיוּ, וְאִקְרֵי תַּחַשׁ.

בְּסִפְרָא דְּשִׁלְמֹה מַלְכָּא אִית גּוֹ הַאי מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת דְּקַאמְרָן, רָזִין עִלָּאִין. דְּהָא מִזְבֵּחַ אֲדָמָה כְּתִיב, (שמות כ׳:כ״א) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי וְגוֹ' וְדָא אִיהוּ רָזָא כְּדְקָא יָאוֹת. נְחֹשֶׁת, כַּד שַׁלְטִין טוּרִין אַחֲרָנִין, וְאִיהִי צְרִיכָא לְמֵיזַן לוֹן, אִצְטְבַּע בְּהַאי גַּוְונָא לְמֵיזַן לוֹן. וְאִינּוּן אִקְרוּן הָרֵי נְחֹשֶׁת.

וְאִינּוּן (ר״ס ע״א) הָרֵי נְחֹשֶׁת אִתְמְשַׁךְ עֲלַיְיהוּ רוּחָא חֲדָא מִגּוֹ הַאי מִזְבֵּחַ, וְכַד הַאי מִזְבֵּחַ אִסְתַּלָּק בִּסְלִיקוּ אַחֲרָא, כְּדֵין אִסְתַּלָּק אַת נ', דְּאִיהוּ מִזְבֵּחַ קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּאַר רוּחָא דְּאִלֵּין טוּרֵי נְחֹשֶׁת. וְכַד הַהוּא רוּחָא אִסְתְּלִיק בְּקִיּוּמֵיהּ, אִקְרֵי תַּחַשׁ, דְּהָא אִסְתַּלָּק מִנַּיְיהּ אַת נ'.

וְהַאי אִתְפְּרַשׁ, לְכַמָּה רוּחִין אַחֲרָנִין, וְאִקְרוּן אוּף הָכִי, וְעַל דָּא אִקְרֵי הַהוּא עַמָּא, תַּחַשׁ.

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ״ב:כ״ד) וְאֶת (קמ״ז ע״ב) תַּחַשׁ וְאֶת מַעֲכָה. אִינּוּן הֲווֹ יַדְעֵי בְּהָא חַיָּה דְּמַשְׁכְּנָא, דְּאִקְרֵי עַל שְׁמֵהוֹן.

וַעֲצֵי שִׁטִּים, אִלֵּין אִינּוּן רָזִין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן לוּחֵי מַשְׁכְּנָא, וְאִינּוּן אִקְרוּן בָּרָזָא דִּלְהוֹן. כְּתִיב עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים, וּכְתִיב (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה שָׂמָן לַמָּאוֹר, מְשִׁיכוּ דִּמְשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא לְאַמְשָׁכָא עֲלַיְיהוּ. אַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלּוּאִים, אִלֵּין אַבְנֵי קֶדֶשָׁא, יְסוֹדֵי דְּמַקְדְּשָׁא, בִּרְתִיכִין קַדִּישִׁין אִלֵּין, אִזְדַּמְּנָן בְּלִחוֹדַיְיהוּ, לְיַקָּר וּלְשַׁבְּחָא, בְּלִבּוּשׁ יְקָר, לְעַיְינָא כַּהֲנָא בְּהוּ תַּמָּן, וּלְאַדְכָּרָא (ולברכא) תְּרֵיסַר שְׁבָטִין, וְעַל דָּא תְּרֵיסַר אֲבָנִין כְּמָה דְּאִתְּמַר.

תְּלֵיסַר זִינִין אִינּוּן, בַּר י״ב אַבְנִין יַקִּירִין אִלֵּין, וְכֻלְּהוּ סַלְקִין לְכ״ה אַתְוָון, בָּרָזָא עִלָּאָה דְּיִחוּדָא. וְלָקֳבֵל אִלֵּין, גְּלִיף וְאַתְקִין מֹשֶׁה, כ״ה אַתְוָון בָּרָזָא דִּפְסוּקָא דְּיִחוּדָא, דִּכְתִיב, (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְדוָד אֱלֹהֵינוּ יְדוָד אֶחָד. וְאִינּוּן כ״ה אַתְוָון, גְּלִיפָן מְחַקְּקָן בָּרָזָא דִּלְעֵילָּא.

יַעֲקֹב בָּעָא לְאַתְקָנָא לְתַתָּא, בְּרָזָא דְּיִחוּדָא, וְאַתְקִין בְּכ"ד אַתְוָון, וְאִינּוּן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְלָא אַשְׁלִים לְכ"ה אַתְוָון, בְּגִין דְּעַד לָא אִתְתַּקַּן מַשְׁכְּנָא. כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּן מַשְׁכְּנָא, וְאִשְׁתְּלִים, מִלָּה קַדְמָאָה דְּהֲוָה נָפִיק מִנֵּיה, כַּד אִשְׁתְּלִים, לָא מַלִּיל אֶלָּא מִבְּכ"ה אַתְוָון, לְאַחֲזָאָה דְּהָא אִשְׁתְּלִים דָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (ויקרא א׳:א׳) וַיִּדַּבֵּר יְיָ' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. הָא כ"ה אַתְוָון.

וְעַל דָּא כ"ה זִינִין לְאַשְׁלְמָא תִּקוּנָא דְמַקְדְּשָׁא (ס"א דמשכנא) וְכָל הָנֵי אַתְוָון, אוֹקִימְנָא בְּאִינּוּן אַתְוָון גְּלִיפָן, דְּאוֹלִיפְנָא מִמַּר. וּבְגִין דְּמַשְׁכְּנָא אִשְׁתְּלִים בְּרָזִין אִלֵּין, אִקְרֵי כ"ה, בְּיִחוּדָא דִּשְׁלִימוּ דְּמַשְׁכְּנָא, וְעַל דָּא (תהילים קמ"ה:י׳) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה כְּתִיב, רָזָא דִּשְׁלִימוּ דְּכָל מַשְׁכְּנָא וְתִקוּנָא דִּילֵּיהּ. כ"ה, לְקֶבֶל כ"ב אַתְוָון, וְאוֹרַיְיתָא וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, דְּאִינּוּן כְּלָלָא חָדָא, וְרָזָא חָדָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָא מְיַחֲדֵי יִחוּדָא בְּהַאי קְרָא, בְּרָזָא דְּכ"ה אַתְוָון, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, דְּאִינּוּן כ"ד אַתְוָון, וְיכַוֵּון כָּל חַד בְּהוּ, כֻּלְּהוּ אַתְוָון מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְסַלְּקִין בְּחִבּוּרָא חַד (ס"א כדין אתפתחו) מ"ט תַּרְעִין, בְּרָזָא דְּיוֹבְלָא. וּכְדֵין אִצְטְרִיךְ לְסַלְּקָא עַד וְלָא יַתִּיר. וּכְדֵין אִתְפַּתָּחוּ תַּרְעִין, וְחָשִׁיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, כְּאִילּוּ קַיֵּים אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, דְּאִיהִי אַתְיָא בְּמ"ט פָּנִים.

בכלא וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְכַוְונָא לִבָּא וּרְעוּתָא בְּכ"ה וּבְכ"ד, וּלְסַלְּקָא לוֹן בְּרַעוּתָא דְּלִבָּא, לְמ"ט תַּרְעִין דְּקַאמְרָן. כֵּיוָן דְּאִתְכַּוַון בְּהַאי, יִתְכַּוְון בְּהַהוּא יִחוּדָא דְּאָמַר מַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּיִתְכַּוַון בְּהוּ, דְּוַדַּאי כְּלָלָא אִיהוּ דְּכָל אוֹרַיְיתָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָדָם שְׁלִימָא, דְּדָכַר וְנוּקְבָא, וְרָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא.

מַחֲלוֹקֶת דְּשַׁמַּאי וְהִלֵּל בְּקִימָה וּבְשָׁכִיבָה, דִּכְתִיב, (דברים ו׳:ז׳) בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ, דְּשַׁמַּאי סָבַר בָּעֶרֶב דְּקָא כְּלִילָא נוּקְבָא בְּשֶׁלְטָנוּתָא, אִצְטְרִיךְ לְגַבֵּי נוּקְבָא דְּקָא יַטוּ וְיִקְרְאוּ. וּבַבֹּקֶר, דְּקָא שָׁלְטָא דְּכוּרָא בְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, אִצְטְרִיךְ לְמֵיקָם קָמֵיהּ דִּדְכוּרָא, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ בִּתְפִלָּה מְעוּמָד, וּבְכָל אֲתַר דִּדְכוּרָא אַתְיָא.

וּבֵית הִלֵּל סָבַר, אִלְמָלֵא אִשְׁתְּכַח דָּא לְחוֹד וְדָא לְחוֹד, הָכִי אִצְטְרִיךְ. אֲבָל כֵּיוָן דַּאֲנָן מְחַבְּרָן לוֹן כַּחֲדָא, בְּחִבּוּרָא בְּמ"ט פָּנִים, וּמ"ט תַּרְעִין, לָא אִצְטְרִיכְנָא לְאַפְרְשָׁא דָּא לְחוֹד וְדָא לְחוֹד, אֶלָּא לְאַשְׁגְּחָא דְּכֹלָּא אִיהוּ חַד, בְּלָא פְּרוּדָא. וּכְמָה דְּאוּזְדַּמַּן לֵיהּ לְבַר נָשׁ, הָכִי יֵימָא, דְּהָא תַּרְוַויְיהוּ בְּחִבּוּרָא חֲדָא, כְּמָה דְּנִיחָא לוֹן, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְאִתְחַזָּאָה.

וְעַל דָּא דְּכוּרָא, בְּשִׁית סִטְרִין, בַּקְרָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן שִׁית תֵּיבִין. וְנוּקְבָא בְּשִׁית סִטְרִין בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. דְּאִינּוּן שִׁית תֵּיבִין אַחֲרָנִין, וְסַלְקִין בְּחִבּוּרָא חָדָא, בְּרָזָא דְמ"ט תַּרְעִין, וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל בְּכָל אֲתָר.

פרק כה

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָרִים יְדוֹי וּבָרִיךְ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״א:ב׳) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא וְאִתְמַר, אֲבָל רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ, מ"י רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה אִיהוּ, דְּהָא מִתַּמָּן נָפְקָא שֵׁירוּתָא, לְאִתְגַּלְיָיא רָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא, וְהָא (בהקדמה ב' ע"א) אוֹקִימְנָא.

תּוּ. מ"י טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין, דְּלָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל. גַּלֵּי יְקָרֵיהּ לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא, מֵהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי מְזָרַח, דְּהָא מִתַּמָּן שֵׁירוּתָא דְּכָל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּנְהוֹרָא לְאִתְגַּלְיָיא. וּלְבָתַר צַדֶּק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, דְּהָא צַדֶּק, גַּלֵּי גְּבוּרְתָּא עִלָּאָה, וְשׁוּלְטָנִיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְהַאי צַדֶּק אַשְׁלְטֵיה עַל עָלְמִין כֻּלְּהוּ, לְדַבְּרָא לוֹן, וּלְאַתְקָנָא לוֹן, כַּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא, (ישעיהו מ״א:ב׳) יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדְּ, דְּהָא כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, בִּרְשׁוּתָא דְּהַאי צַדֶּק קַיְימִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ט׳:ט׳) וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

תּוּ, צַדֶּק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, מַאן קָרֵי לְמַאן. אֶלָּא, צַדֶּק אִיהוּ קָארֵי תְּדִיר לְאַסְפָּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא, וְלָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין, וְצַדֶּק קָאִים תְּדִיר לְרַגְלוֹי, דְּלָא אִתְעֲדֵי מִתַּמָּן, וְקָארֵי וְלָא שָׁכִיךְ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ״ג:ב׳) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל. וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְהַר לָן אַרְחָא דָּא בְּגִינָן (ור') אֶלְעָזָר בְּרֵי דְּקָרֵי לְנָהוֹרָא עִלָּאָה וְלָא שָׁכִיךְ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (ס"א והשתא אלעזר ברי קרי לנהורא עלאה ולא שכיך וקודשא בריך הוא אנהר לן ארחא דא בגיניה, זכאה חולקיה וזכאה חולקיהון דצדיקיא)

פרק כו

רִבִּי אַבָּא פָּתַח קְרָא וְאָמַר, (תהילים ס״ג:א׳) מִזְמוֹר לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה. מַאי שְׁנָא מִכָּל שְׁאָר תּוּשְׁבְּחָן, דְּלָא קָאֲמַר בְּאָן אֲתָר שַׁבַּח לוֹן דָּוִד מַלְכָּא, וּמַאי שְׁנָא הָכָא דְּקָאֲמַר בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה. אֶלָּא לָא דָּא בַּלְחוֹדוֹי, דְּהָא אוּף הָכִי נַמֵּי, (תהלים לה) בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ. (תהילים נ״ד:ב׳) בְּבֹא הַזִּיפִים. וְכֵן כֻּלְּהוּ. לְאַחֲזָאָה לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, שְׁבָחֵיהּ דְּדָוִד, דְּאַף עַל גַּב דִּבְצַעֲרָא הֲוָה, וַהֲווּ רַדְפֵי אֲבַתְרֵיהּ, הֲוָה מִשְׁתַּדַּל לוֹמַר שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאַף עַל גַּב דִּבְרוּחַ קֻדְשָׁא הֲוָה אָמַר, רוּחַ קֻדְשָׁא לָא הֲוֵי שָׁארֵי עֲלוֹי, עַד דְּאִיהוּ אִשְׁתַּדַּל לְמִשְׁרֵי עֲלוֹי. וְכֵן בְּכָל אֲתָר, לָא שַׁרְיָא רוּחַ קֻדְשָׁא דִּלְעֵילָּא, עַד דְּיִתְעַר עֲלֵיהּ בַּר נָשׁ

מִתַּתָּא. וְדָוִד אַף עַל גַּב דְּקָא רַדְפֵי אֲבַתָּרֵיהּ, וַהֲוָה בְּצַעֲרֵיהּ, לָא הֲוָה שָׁבִיק שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן מִפּוּמֵיהּ, וּלְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהּ עַל כֹּלָּא.

וְאִי תֵּימָא, הָא דְּתָנֵינָן, (בראשית ל"ט ע"ב, ס"ה ע"א) מִזְמוֹר לְדָוִד, אוֹ לְדָוִד מִזְמוֹר, וְהָכָא שָׁרַת עָלֵיהּ רוּחַ קֻדְשָׁא בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּאָמַר מִזְמוֹר לְדָוִד. אֶלָּא, אִי אִיהוּ לָא הֲוָה מְכַוְּנִין גַּרְמֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, לָא שָׁרַת עָלֵיהּ רוּחַ קֻדְשָׁא.

(נ' ע"א, רל"ח ע"ב) מִזְמוֹר דָּא רוּחַ קֻדְשָׁא. אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי. בְּגִין דְּאִיהִי, מְשַׁבַּחַת תָּדִיר לְמַלְכָּא עִלָּאָה (ס"א דכל זמנא איהו קא משבח ומזמר ולא שכיך) דְּכָל זִמְנָא הֲוָה קָא מְשַׁבְּחַת וּמְזַמְּרַת, וְלָא שָׁכִיךְ. כֵּיוָן דְּאָתָא דָּוִד אַשְׁכַּח (ק"ג ע"ב) גּוּפָא מְתַתְקְנָא כַּדְקָא יָאוֹת, וְשָׁרַת עָלֵיהּ, וַהֲוּ מְגַלֵּי בְּהַאי עָלְמָא, לְשַׁבְּחָא וּלְזַמְּרָא לְמַלְכָּא, וְכֹלָּא, בְּגִין דְּיִתְתְּקַן הַאי עָלְמָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

לְדָוִד. גְּבָר שְׁלִים בְּתִקּוּנוֹי, גְּבָר מְתָקְנָא, גְּבָר זַכָּאָה. דָּוִד וַדַּאי דִּלָּא אִשְׁתְּנֵי לְעָלְמִין. בְּהֵיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, דָּא שְׁבָחָא דְּדָוִד, אַף עַל גַּב דִּבְצַעֲרֵיהּ הֲוָה, אַף עַל גַּב דַּהֲווֹ רַדְפֵי אֲבַתָּרֵיהּ. וּמַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא קָאָמַר. תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּאִיהוּ רַב וְיַקִּירָא.

וּשְׁבָחָא דִּילֵיהּ מַאי אִיהִי. (תהילים ס"ג:ב') אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ. אֱלֹהִים סְתָם. כֵּיוָן דְּאָמַר אֱלֹהִים, אֲמַאי אֵלִי. אֶלָּא הַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ. תְּלַת דַּרְגִּין הָכָא: אֱלֹהִים. אֵלִי. אַתָּה. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן תְּלַת שְׁמָהָן, חַד דַּרְגָּא אִיהוּ, בְּרַזָּא דֶּאֱלֹהִים חַיִּים. אֱלֹהִים: לְעֵילָּא, אֱלֹהִים חַיִּים. אֵלִי: קְצֵה (בראשית א' ע"ב) הַשָּׁמַיִם עַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם. (קל"ח ע"ב) אַתָּה: דַּרְגָּא דִּילֵיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, וּבְשִׁמָּא חַד סָלִיק.

אֲשַׁחֲרֶךָּ, אִי כְּמַשְׁמָעוֹ דִּילֵיהּ, שַׁפִּיר. אֲבָל אֲשַׁחֲרֶךָּ, אַתְקִין נְהוֹרָא דְּנָהִיר בְּשַׁחְרוּתָא. דְּהָא נְהוֹרָא דְּקַיְּימָא בְּשַׁחְרוּתָא, לָא נָהִיר עַד דְּיִתְתַּקְנוּן לֵיהּ לְתַתָּא. וּמַאן דְּאַתְקִין נְהוֹרָא שַׁחֲרָא דָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי אוּכְמָא, זָכֵי (בראשית נ"א ע"ב) לְנְהוֹרָא חִוָּורָא דְּנָהִיר, וְדָא אִיהִי נְהוֹרָא אַסְפָּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, וְדָא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּזָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְרָזָא דָּא (משלי ח':י"ז) וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי, וּמְשַׁחֲרַי: דְּמִתַּקְנִין נְהוֹרָא מְשַׁחֲרֵי אוּכְמָא. יִמְצָאֻנְנִי, יִמְצָאוּנִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא יִמְצָאֻנְנִי, דְּזָכֵי לְתַרִּין נְהוֹרִין. לְנְהוֹרָא דְּשַׁחֲרָא אוּכְמָא, וְלִנְהוֹרָא חִוָּורָא דְּנָהֲרָא. וְזָכֵי לְאַסְפָּקְלַרְיָאה דְּלָא נָהִיר, וּלְאַסְפָּקְלַרְיָאה דְּנָהִיר. וְדָא אִיהוּ יִמְצָאֻנְנִי. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד אֲשַׁחֲרֶךָּ, אַתְקִין נְהוֹרָא דְּשַׁחֲרָא אוּכְמָא, לְנַהֲרָא עָלֵיהּ נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּנָהֲרָא.

(תהילים ס"ג:ב') צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כָּמַהּ לְךָ בְשָׂרִי, כְּמַאן דְּכָפִין לְמֵיכַל וְצָחֵי לְמִשְׁתֵּי. בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם, בְּגִין דְּאִיהוּ מִדְבַּר, וְלָאו אִיהוּ אֲתַר דְּיִשּׁוּבָא, וְלָאו אִיהוּ אֲתַר דְּקֻדְשָׁא. וּבְגִין כַּךְ אִיהוּ אֲתַר בְּלִי מַיִם. וּכְמָה דְּאָנֵן כַּפִּין וְצָחֲאן לְגַבְּךְ בַּאֲתַר דָּא, כֵּן בַּקֻּדְשׁ חֲזִיתִיךְ

וְגוֹ'. וַאֲנָן כְּמָה דְּאֲנָן צָחָאן לְגַבֵּי דְּמַר, לְמִשְׁתֵּי בְּצָחוּתָא מִלּוֹי בַּאֲתָר דָּא, אוּף הָכִי צָחֵינָן לְמִשְׁתֵּי בְּצָחוּתָא מִלּוֹי, בְּגֵי מַקְדְּשָׁא, אֲתָר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַ' אַבָּא, מַאן דְּשָׁארִי מִלָּה הַשְׁתָּא יֵימָא.

פרק כז

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שמות כ"ה:ב') וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ וְגוֹ'. מִשֶּׁה בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא, הֲוָה קָשֶׁה קָמֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם בֵּיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְהַשְׁתָּא אִית לָן לְמִקְשֵׁי הָכָא, אִי תְּרוּמָה דָּא, יָהֲבָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה בִּלְחוֹדוֹי, הֵיךְ יָהֲבָהּ לְאַחֲרָא, וְאָמַר דִּלְבָנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ הַאי תְּרוּמָה.

אֶלָּא וַדַּאי לְמֹשֶׁה יָהֲבָהּ, וְלָא יָהֲבָהּ לְאַחֲרָא. לְמַלְכָּא דְּהַוָה בְּגוֹ עַמֵּיהּ, וְלָא הֲוֹת מַטְרוֹנִיתָא עִמֵּיהּ דְּמַלְכָּא. כָּל זִמְנָא דְּמַטְרוֹנִיתָא לָא הֲוֹת עִמֵּיהּ דְּמַלְכָּא, לָא מִתְיָאֲשֵׁי עַמָּא בֵּיהּ, וְאִינּוּן לָא יַתְבִין לְרַחֲצָן. כֵּיוָן דְּאָתַת מַטְרוֹנִיתָא, כָּל עַמָּא חֲדָאן, וְיִתְבֵי בְּרוּחְצָנוּ. כַּךְ בְּקַדְמֵיתָא, אַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד לוֹן נִסִּין וְאָתִין עַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה, לָא מִתְיָאֲשֵׁי עַמָּא. כֵּיוָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכָכֶם. מִיַּד אִתְיָאֲשׁוּ כֻּלְּהוּ, וְחַדּוּ בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר ז':א') וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה דְּנָחְתַת כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְאַרְעָא.

וְאִי תֵּימָא, וַיְהִי בְּכָל אֲתָר לָאו אִיהוּ אֶלָּא לִישָׁנָא דְּצַעֲרָא, וְהָכָא כְּתִיב וַיְהִי בְּיוֹם. אֶלָּא, בְּהַהוּא יוֹמָא דִּשְׁכִינְתָּא נַחְתַת לְאַרְעָא, אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא לְגַבָּהּ, וְחַפְיָא הַהוּא חָשׁוּךְ קַבֵּל לְגַבָּהּ, בְּגִין דְּלָא תֵּיחוֹת. וְתָנֵינָן, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה רִבּוֹא מַלְאָכִין מְקַטְרְגִין, אִשְׁתְּכָחוּ לְגַבָּהּ בְּגִין דְּלָא תֵּיחוֹת.

וּבְהַהוּא זִמְנָא אִשְׁתְּכָחוּ כָּל כְּנוּפְיָא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, מָארֵי דְּעָלְמָא, כָּל זִיוָא וְכָל נְהוֹרָא דִּילָן בִּשְׁכִינַת יְקָרָךְ אִיהוּ, וְהַשְׁתָּא תֵּיחוֹת לְגַבֵּי תַּתָּאֵי. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתַּתְקְפַת שְׁכִינְתָּא, וְתַבְרַת הַהוּא חָשׁוּךְ קַבָּל, כְּמַאן דְּמִתְבָּר גְּזִיזִין תַּקִּיפִין, וְנַחְתַת לְאַרְעָא. כֵּיוָן דְּחָמוּ כֻּלְּהוּ כַּךְ, פָּתְחוּ וְאָמְרוּ (תהילים ח':ב') יְיָ' אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. אַדִּיר וַדַּאי, דְּתַבְרַת כַּמָּה גְּזִיזִין וְחֵילִין תַּקִּיפִין, וְנַחְתַת לְאַרְעָא, וּשְׁלִיטַת בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיְהִי, צַעֲרָא דְּקַבִּילוּ כַּמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין, בְּיוֹמָא דְּכַלַּת מֹשֶׁה נַחְתַת לְאַרְעָא.

וּבְגִין כַּךְ וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה וְגוֹ'. וְיִקְחוּ לִי וּתְרוּמָה לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, לְאַחֲזָאָה דְּכֹלָּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא. וְעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דָּא לְקָבֵל דָּא, לְאִתְכַּלְלָא שְׁכִינְתָּא מִכָּל סִטְרִין עֵילָּא וְתַתָּא, הָכָא בְּהַאי עָלְמָא עוֹבָדָא דִּילֵיהּ, כְּעוֹבָדָא דְּגוּפָא, לְאִתְכַּלְלָא רוּחָא בְּגַוּיהּ, וְדָא אִיהִי שְׁכִינְתָּא, דְּאִתְכְּלִילַת לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִיהִי רוּחַ קֻדְשָׁא.

וּלְעוֹלָם אִתְמַשְּׁכָת וְעָאלַת גּוֹ רָזָא דְּגוּפָא, לְאַשְׁרָאָה מוֹחָא גּוֹ קְלִיפָּא כֹּלָּא כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי. הַאי רוּחָא דְּקֻדְשָׁא, אִתְעֲבִיד בְּגוּפָא, לְאִתְכַּלְלָא בְּגַוְוהִי רוּחַ אַחֲרָא עִלָּאָה, דָּקִיק וְנָהִיר, וְכֹלָּא הָכִי אִתְאֲחִיד וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְעָאל דָּא בְּדָא, עַד דְּאִתְאֲחִיד בְּהַאי עָלְמָא, דְּאִיהוּ קְלִיפָּה בַּתְרָאָה דִּלְבַר.

קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא אִיהִי לְגוֹ מִקְלִיפָּה דְּהַאי עָלְמָא. כְּגַוְונָא דֵּאֱנוֹשָׁא, דְּהַאי קְלִיפָּה דִּלְבַר לָאו אִיהִי תַּקִּיפָּא, קְלִיפָּה דְּאִיהִי לְגוֹ מִינָּהּ, אִיהִי קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא. אוּף הָכִי לְעֵילָּא, קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא, אִיהִי רוּחָא אַחֲרָא דְּשַׁלְטָא בְּגוּפָא. לְגוֹ מִנַּיְהּ, אִיהִי קְלִיפָּה קְלִישָׁא. לְגוֹ מִנַּיְהּ מוֹחָא.

פרק כח

בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, מְתַתְקְנָא כֹּלָּא בְּגַוְונָא אַחֲרָא, דְּהָא קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא אִתַּבְּרַת מֵהַהוּא אֲתָר, וְלָא שַׁלְטָא (קע"ג ע"א) בֵּיהּ כְּלַל. קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא אִתַּבְּרַת תְּבִיר, (ד"א מההוא יותר תדיר) וְאִתְפַּתְּחַת מֵהַאי סִטְרָא (ס"א עד דאתאחיד ברזא דמשכנא. בהאי עלמא קליפה בתראה איהי לכרז קליפה תקיפא איהי לגו כגוונא דא אוף הכא לעילא קליפה תקיפא איהי לבר לגו מיניה איהי קליפה קלישא ולא שלטא ביה כלל ואתפתחת מהאי סטרא) (נ"ט ע"ב) וּמֵהַאי סִטְרָא.

וְהַהִיא פְּתִיחוּ הֲוָה בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּכָל זִמְנָא דְּפָלְחִין פּוּלְחָנָא כְּדְקָא יָאוֹת. כְּיוָן דְּגָרְמוּ חוֹבִין, מְשִׁיכוּ הַהוּא פְּתִיחוּ לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, עַד דְּאִתְקָרֵב קְלִיפָּה, כֹּלָּא כַּחֲדָא. כְּיוָן דְּאַסְתִּים קְלִיפָּה לְמוֹחָא, כְּדֵין שַׁלְטָא (ר"ג ע"א) הַהִיא קְלִיפָּה עֲלַיְיהוּ וְדָחֲה לוֹן לְבַר מֵהַהוּא דּוּכְתָּא.

וְעִם כָּל דָּא אַף עַל גַּב דְּדָחֲה לוֹן לְבַר, לָא יָכִיל הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא לְשַׁלְטָאָה בְּהַהוּא דּוּכְתָּא קַדִּישָׁא, דְּלָאו אַתְרֵיהּ אִיהוּ. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הוֹאִיל וְלָא יָכִיל הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא לְשַׁלְטָאָה בְּהַהוּא דּוּכְתָּא קַדִּישָׁא, אֲמַאי קַיְימָא חָרוּב, דְּהָא חָרְבָּא לָא הֲוֵי בְּעָלְמָא, אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּהַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא.

אֶלָּא וַדַּאי כַּד אִתְחָרַב, לָא אִתְחָרַב אֶלָּא מֵהַהוּא סִטְרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַסְתִּים לְמוֹחָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד דְּלָא תִּשְׁלוֹט הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא עַל הַהוּא דּוּכְתָּא. וְכַד דָּחֲה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִנַּיְהּ, הַהִיא קְלִיפָּה אִתְהַדְּרַת וְאִתְפַּתְּחַת כְּמִלְקַדְּמִין. וּבְגִין (נ"ח, ע"ח ע"ב) דְּעַמָּא קַדִּישָׁא לָא הֲווֹ תַּמָּן, חַפְיָא עַל הַהוּא פְּתִיחוּ, חוּפְאָה קַדִּישָׁא דְּפָרוֹכְתָּא קְלִישָׁא, לְנַטְרָא הַהוּא אֲתָר, דְּלָא יִסְתּוֹם לֵיהּ הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא, וְאַחִיד בְּכָל סִטְרוֹי.

לְמֶהֱוֵי רְבוּת קַדְשָׁא עַל אַרְעָא כְּמִלְקַדְּמִין, לָא יָכִיל, דְּהָא הַהוּא חוּפְאָה קְלִישָׁא אַחִיד, דְּלָא יֵחוּת לְתַתָּא, דְּהָא עַמָּא קַדִּישָׁא לָאו תַּמָּן. וְעַל דָּא לָא אִתְבְּנֵי חָרְבַּן, מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיבוּ.

לְשַׁלְטָאָה הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, לָא יַכְלָא, דְּהָא הַהוּא חוּפְּאָה קְלִישָׁה אָחִיד בֵּיהּ בְּכָל סְטָרוֹי בְּהַהוּא פְּתִיחוּ דְּלָא תִּשְׁלוֹט תַּמָּן, וְלָא תַּסְתִּים מוֹחָא, בְּהַהוּא חוּפְּאָה דְּפָרוֹכְתָּא קְלִישָׁא, דְּאִיהוּ מִגּוֹ מְשִׁכוּ דְּפָרוֹכְתָּא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא, דְּנָטִיר הַהוּא אֲתָר.

וּבְגִין כַּךְ, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דִּשְׁאַר עַמִּין, דְּדַיְירִין בְּאַרְעָא, כַּד נָפְקִין מֵהַאי עָלְמָא, לָא מְקַבְּלָא לוֹן, וְדָחֵי לוֹן לְבַר, וְאַזְלִין וְשָׁטָאן וּמִתְגַּלְגְּלִין בְּכַמָּה גִּלְגּוּלִין, עַד דְּנָפְקֵי מִכָּל אַרְעָא קַדִּישָׁא, וְסָחֲרָן (לסוחרנייהו) לְסִטְרַיְיהוּ, בִּמְסָאֲבוּ דִּלְהוֹן. וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל דְּנָפְקִין תַּמָּן, סַלְקִין, וַהֲהוּא חוּפְּאָה קְלִישָׁא מְקַבְּלָא לוֹן, וְעָאלִין לְקֻדּוּשָׁא עִלָּאָה, בְּגִין דְּכָל זִינָא אַזְלָא לְזִינֵיהּ.

וְנִשְׁמָתֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּנָפְקֵי לְבַר מֵאַרְעָא, בְּרִשׁוּתָא דְּהַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, אַזְלָא וְסָחֲרָא וּמִתְגַּלְגְּלָא, עַד דְּתָבַת לְדוּכְתָּהָא, וְעָאלַת לַאֲתַר דְּאִתְחֲזֵי לָהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּנִשְׁמָתֵיהּ נָפְקָא בְּרִשׁוּ קַדִּישָׁא, בְּהַהוּא פְּתִיחוּ דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

מַאן דְּנִשְׁמָתֵיהּ נָפְקַת בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אִי אִתְקְבַר בְּהַהוּא יוֹמָא, לָא שַׁלְטָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסָאֲבָא כְּלַל. וְעַל דָּא כְּתִיב בִּצְלִיבָא, (דברים כ״א:כ״ג) כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ. בְּגִין דִּבְלֵילְיָא אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְרוּחַ מְסָאֲבָא לְמִשַׁטְטָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְיְהִיב לוֹן רְשׁוּ, לָא עָאלִין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בַּר אִי אַשְׁכְּחָן תַּמָּן מָנָא לְאַעָלָא בֵּיהּ.

(ק"ל ע"א) אֲבָרִין וּפְדָרִין דְּמִתְאַכְּלָן בְּלֵילְיָא, לְאַתְזָנָא זִינִין אַחֲרָנִין, לָאו דְּעַיְילִין בְּאַרְעָא, וְלָא לְאַמְשָׁכָא לוֹן בְּאַרְעָא, אֶלָּא, בְּגִין דְּלָא תִּשְׁלוֹט סִטְרָא אַחֲרָא גּוֹ אַרְעָא, וְלָא יִתְמַשְׁכָא לְאַעָלָא תַּמָּן. וּבְגִין כַּךְ, תְּנָנָא מַנַּיְיהוּ הֲוָה סָלִיק (ק"ל ע"א) עֲקִימָא, וּמִתְגַּלְגְּלָא לְבַר, וְאָזִיל (תקיף) בְּבֵהֵילוּ, עַד דְּעָאל לְנוּקְבָּא דְּצָפוֹן, דְּתַמָּן מָדוֹרִין דְּכָל סִטְרִין אַחֲרָנִין, וְתַמָּן עָאל תְּנָנָא, וְכֻלְּהוּ אִתְזָנוּ תַּמָּן.

תְּנָנָא דְּיַמָּא, הֲוָה סָלִיק לְדוּכְתֵּיהּ בְּאֹרַח מֵישָׁר, וְאִתְזָן מַה דְּאִתְזָן. וּמֵהַהוּא פְּתִיחוּ, (ק"ט ע"ב) אִתְזָנוּ כָּל סִטְרֵי קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, דְּאִיהִי לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, וּמֵהַהִיא תְּנָנָא גַּסָּה כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

גּוּפֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּלָא אִתְמְשָׁכוּ בְּהַאי עָלְמָא בָּתַר הָנַאִין דְּהַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, לָא שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ רוּחַ מְסָאֲבוּ כְּלָל, דְּהָא לָא אִשְׁתַּתְּפוּ אֲבַתְרֵיהּ כְּלוּם בְּהַאי עָלְמָא. כְּמָה דְּגוּפָא דְּרַשִׁיעַיָּיא (נ"א גופיהון דצדיקייא דלא אתמשכו בתר הנאין וכסופין דהאי עלמא ההיא קליפה תקיפא לא שלטא עלייהו דהא לא אתמשכו אבתריה בהאי עלמא דהא כמה דגופיה דרשיעיא) אִתְמְשָׁךְ בְּהַאי עָלְמָא בָּתַר הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, וַהֲנָאִין וְעִנּוּגִין דִּילֵיהּ וְתִיקוּנִין דִּילֵיהּ, הָכִי אִסְתְּאַב, בָּתַר דְּנָפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ.

גּוּפֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, דְּלָא מִתְעַנְּגֵי בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא מִתַּעֲנוּגֵי דְּמַצְוָה, וּסְעוּדָתֵי שַׁבָּתִין וְחַגִּין וְזִמְנִין, הַהוּא רוּחַ מְסַאֲבָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ, דְּהָא לָא אִתְעַנְּגוּ מִדִּילֵיהּ כְּלוּם. וְהוֹאִיל וְלָא נַטְלוּ מִדִּילֵיהּ, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ עֲלֵיהוֹן כְּלָל. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּלָא אִתְהֲנֵי מִדִּילֵיהּ כְּלוּם.

מַאן דְּנִשְׁמָתֵיהּ נָפְקָא לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְהַהוּא גּוּפָא אִסְתְּאַב בְּהַהוּא רוּחַ מְסַאֲבוּ, הַהוּא רוּחַ מְסַאֲבוּ אִשְׁתְּאִיב בְּגַוּיהּ, עַד דְּתָב לֵיהּ עַפְרָא. (נ"א דאתבלי גופא בעפרא) וְאִי הַהוּא (ויקרא ע"ב ע"ב) גּוּפָא, דְּאִשְׁתְּאִיב בֵּיהּ הַהוּא רוּחַ מְסַאֲבָא, סַלְקִין לֵיהּ לְאִתְקַבְּרָא גּוֹ אַרְעָא קַדִּישָׁא, עָלֵיהּ כְּתִיב, (ירמיהו ב׳:ז׳) וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה. אַרְצִי, דְּלָא שַׁלְטָא עָלָהּ רוּחַ מְסַאֲבוּ, בְּהַהוּא גּוּפָא דִּלְכוֹן, דְּאִשְׁתְּאִיב בֵּיהּ רוּחַ מְסַאֲבוּ, דְּקָא מַיְיתִין לְקָבְרָא לֵיהּ בְּאַרְצִי, אַתּוּן מְסַאֲבִין לָהּ, לְאִסְתָּאֲבָא בֵּיהּ. אִי לָא דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא לְאַרְעָא, דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְבַּלֵּי הַהוּא גּוּפָא, נָשִׁיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא מִלְּעֵילָּא, וְדָחֵי לֵיהּ לְהַהוּא רוּחַ מְסַאֲבָא לְבַר, דְּהָא אִיהוּ חָס עַל אַרְעֵיהּ.

יוֹסֵף, לָא שַׁלִּיט עַל גּוּפֵיהּ רוּחַ מְסַאֲבָא לְעָלְמִין, אַף עַל גַּב דְּנִשְׁמָתֵיהּ נָפְקַת בִּרְשׁוּ אַחֲרָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא אִתְמְשִׁיךְ בְּחַייּוֹ בָּתַר רוּחַ מְסַאֲבָא. וְעִם כָּל דָּא, לָא בָּעָא דְּגוּפֵיהּ יְסַלְקוּן לֵיהּ לְאִתְקַבְּרָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא אָמַר, (בראשית נ׳:כ״ה) וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמוֹתַי, וְלָא גּוּפִי.

יַעֲקֹב לָא מִית, וְגוּפֵיהּ אִתְקַיֵּים בְּקִיּוּמָא תְּדִיר, וְלָא דְּחִיל לְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא עַרְסֵיהּ הֲוָה שְׁלִים, בִּשְׁלִימוּ דְּנְהוֹרָא עִלָּאָה, בְּנְהִירוּ דְּתַרְיסָר שְׁבָטִין, וּבְשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, בְּגִין כַּךְ לָא דָּחִיל לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלֵיהּ. וְתוּ, דְּאִיהוּ גּוּפָא דְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, דִּשְׁפִּירוּ דִּילֵיהּ אָחִיד לְכָל סִטְרִין, וְכָל אִינּוּן שַׁייְפִין דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲווֹ אֲחִידָן בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית מ״ז:ל׳) וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם, גּוּפָא שְׁלִים. וְעַל דָּא וַיַּחַנְטוּ הָרוֹפְאִים אֶת יִשְׂרָאֵל, דְּגוּפֵיהּ יְהֵא קָאִים בְּקִיּוּמָא. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא דְּנַפְקַת נִשְׁמָתַיְיהוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, נַפְשָׁא וְגוּפָא אִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא.

פרק כט

תְּלַת שְׁמָהָן אִקְרֵי נִשְׁמְתָא דְּבַר נָשׁ, נֶפֶשׁ, רוּחָא, וְנִשְׁמָתָא. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא, וּבְתַלַת דִּוּכְתֵּי אִשְׁתְּכַח חֵילַיְיהוּ. נֶפֶשׁ דָּא, אִשְׁתְּכַחַת גּוֹ קִבְרָא, עַד דְּגוּפָא אִתְבְּלֵי בְּעַפְרָא, וּבְדָא מִתְגַּלְגְּלָת הַאי עָלְמָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא גּוֹ חַיַּיָא, וּלְמִנְדַּע בְּצַעֲרָא דִּלְהוֹן, וּבְשַׁעֲתָא דִּי אִצְטְרִיכוּ, בָּעָאת רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ.

רוּחָא דָּא, אִיהוּ דְּעָאל בְּגִנְּתָא דִּי בְּאַרְעָא, וְאִצְטַיָּיר תַּמָּן, בְּדִיוּקְנָא דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא, בְּחַד מַלְבּוּשָׁא דְּמִתְלַבְּשָׁא תַּמָּן. וְדָא אִתְהֲנֵי בַּהֲנָאִין וְכִסּוּפִין בְּזִינָא דִּבְגִנְּתָא. וּבְשַׁבָּתֵי וְיַרְחֵי

וּזְמָנֵי, סַלְקָא לְעֵילָּא, (קל"ו ע"א, צ"ט ע"ב) וְאִתְהֲנֵי תַּמָּן, וְתָב לְאַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת י"ב:ז') וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. תָּשׁוּב וַדַּאי, בְּהָנֵי זִמְנִין דְּקַאמְרָן.

נְשָׁמָה אִיהִי סַלְקָא מִיָּד לְאַתְרָהָא, לְהַהוּא אֲתָר דְּנַפְקַת מִתַּמָּן, וְדָא אִיהִי דִּבְגִינָהּ אִתְנְהִירַת בּוּצִינָא, לְאַנְהָרָא לְעֵילָּא. דָּא לָא נַחְתַּת לְתַתָּא לְעָלְמִין, בְּדָא אִתְכְּלִילַת, מַאן דְּאִתְכְּלִילַת מִכָּל סִטְרִין מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא. וְעַד דְּהַאי לָא סַלְקָא לְאִתְקַשְׁרָא (נ"א בדוכתהא) בְּכוּרְסְיָיא, לָא מִתְעַטְּרָא רוּחַ בְּגִנְתָּא דִּי בְּאַרְעָא, וְנֶפֶשׁ לָא מִתְיַשְּׁבָא בְּדוּכְתָּהָא. כֵּיוָן דְּאִיהִי סַלְקָא, כֻּלְּהוּ אִית לְהוּ נַיְיחָא.

וְכַד אִצְטְרִיךְ לְבָנֵי עָלְמָא, כַּד אִינּוּן בְּצַעֲרָא, וְאָזְלֵי לְבֵי קִבְרֵי, הַאי נֶפֶשׁ אִתְּעָרַת, וְאִיהִי אָזְלָא וּמְשַׁטְּטָא, וְאִתְּעָרַת לְרוּחַ, וְהַהוּא רוּחַ אִתְּעַר לְגַבֵּי אֲבָהָן, וְסָלִיק וְאִתְּעַר לְגַבֵּי נְשָׁמָה, וּכְדֵין, קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַייִס עַל עָלְמָא, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְאַף עַל גַּב דְּהָא אִתְּעָרוּ מִלִּין אִלֵּין דְּנִשְׁמָתָא בִּגְוונִין אַחֲרָנִין, כֻּלְּהוּ סַלְקִין בְּמַתְקְלָא, דָּא, וְדָא אִיהוּ בְּרִירָה דְּמִלָּה, וְכֹלָּא חַד.

וְכַד נִשְׁמָתָא אִתְעַכְּבָת מִלְסַלְקָא לְדוּכְתָּהָא, רוּחָא אָזְלָא וְקָיְימָא בְּפִתְחָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְלָא פַּתְחִין לָהּ פִּתְחָא, וְאָזְלָא וּמְשַׁטְּטָא, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח בָּהּ. נֶפֶשׁ אָזְלָא וּמְשַׁטְּטָא בְּעָלְמָא, חָמָאת לְגוּפָא דְּסַלְקָא תּוֹלָעִין, וּבָהַהוּא דִּינָא דְּקִבְרָא, וּמִתְאַבְּלָת עֲלֵיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (איוב י"ד:כ"ב) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּעוֹנְשָׁא. עַד דִּנְשָׁמָה אִתְקַשְּׁרַת בְּדוּכְתָּהָא לְעֵילָּא, וּכְדֵין כּוּלְּהוּ מִתְקַשְּׁרִין בְּדוּכְתַּייְהוּ.

בְּגִין דְּכָל הָנֵי תְּלַת, קִשׁוּרָא חָדָא אִינּוּן, כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא, בְּרָזָא דְּנֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה, דְּכֹלָּא חַד, וְקִשׁוּרָא חַד. נֶפֶשׁ: לֵית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, וְדָא אִיהוּ דְּמִשְׁתַּתְּפָא בְּרָזָא דְּגוּפָא חַד, לְאַעְנָגָא וּלְמֵיזָן לֵיהּ, בְּכָל מָה דְּאִצְטְרִיךְ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ל"א:ט"ו) וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. בֵּיתָהּ, דָּא אִיהוּ גּוּפָא, דְּאִיהִי זָנָא לֵיהּ. וְנַעֲרוֹתֶיהָ, אִלֵּין אִינּוּן שַׁייְפִין דְּהַאי גּוּפָא.

רוּחַ: דָּא אִיהוּ דְּרָכִיב עַל הַאי נֶפֶשׁ, וְשַׁלִּיט עָלָהּ, וְנָהִיר לָהּ בְּכָל מָה דְּאִצְטְרִיךְ, וְנֶפֶשׁ אִיהוּ כֻּרְסְיָיא לְהַאי רוּחַ. נְשָׁמָה: אִיהִי דְּאַפֵּיקַת לְהַאי רוּחָא, וּשְׁלִיטַת עֲלֵיהּ, וְנָהִירַת לֵיהּ בְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּחַייִן, וְהַהוּא רוּחַ תַּלְיָא בְּהַאי נְשָׁמָה, וְאִתְנְהִיר מִנָּהּ בְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּנָהִיר. הַהוּא נֶפֶשׁ, תַּלְיָא בְּהַאי רוּחַ, וְאִתְנְהִירַת מִנֵּיהּ, וְאִתְזַנַת מִנֵּיהּ, וְכֹלָּא קִשׁוּרָא חַד.

וְעַד דְּהַאי נְשָׁמָה עִלָּאָה, לָא סַלְקָא גּוֹ נְבִיעוּ דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, וְאִתְמַלְיָא מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא פְּסִיק. רוּחַ דָּא לָא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּאִיהוּ נֶפֶשׁ, וּלְעוֹלָם רוּחַ לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וּנְשָׁמָה לְעֵילָּא. נֶפֶשׁ דָּא אִתְיַשְּׁבַת (ס"א לא אתישבת) בְּדוּכְתָּהָא גּוֹ גּוּפָא לְתַתָּא.

כְּגַוְונָא דָּא, כֹּלָּא לְתַתָּא הָכִי מִתְפָּרְשָׁן בְּבַר נָשׁ, וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ קִשׁוּרָא חֲדָא, נְשָׁמָה סַלְקָא לְעֵילָּא, גּוֹ נְבִיעוּ דְּבֵירָא. רוּחַ עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, (ויקרא ע' ע"ב) כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. נֶפֶשׁ אִתְיַשְׁבָא גּוֹ קִבְרָא. וְאִי תֵּימָא, נֶפֶשׁ לְעֵילָּא, דְּאִתְיַשְׁבַת גּוֹ גּוּפָא בְּקִבְרָא, אֶן הוּא קִבְרָא. אֶלָּא גּוֹ הַהוּא קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, וְעַל דָּא, נֶפֶשׁ כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וְכֹלָּא דָּא כְּגַוְונָא דָּא. וּבְגִין כַּךְ, תִּלַת דַּרְגִּין מִתְפָּרְשָׁן, וְאִינּוּן קִשׁוּרָא חֲדָא וְרָזָא חֲדָא.

וּבְכָל זִמְנָא דְּגַרְמֵי אִשְׁתְּכָחוּ גּוֹ קִבְרָא, הַאי נֶפֶשׁ אִשְׁתְּכָחַת תַּמָּן. רָזָא הָכָא לְאִינּוּן דְּיַדְעֵי אוֹרַח קְשׁוֹט, דַּחֲלֵי חַטָּאָה. בְּשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמְתָא מִתְעַטְּרָא לְעֵילָּא, גּוֹ עִטְרָא קַדִּישָׁא, וְרוּחָא קָאִים בְּנְהִירוּ עִלָּאָה, בְּשַׁבְתֵי וְיַרְחֵי וּזְמָנֵי, הַאי נֶפֶשׁ בְּשַׁעֲתָא דְּרוּחַ נַחְתָּא מִגּוֹ נְהִירוּ עִלָּאָה, לְדַיְּרָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן נָהִיר וְנָצִיץ, אִיהוּ (ד"א ל"ג כ"ד) קַיְּימָא גּוֹ קִבְרָא וְאִתְגְּלִימַת בְּדִיוּקְנָא, דַּהֲוַת גּוֹ גּוּפָא בְּקַדְמִיתָא, וְכָל אִינּוּן גַּרְמֵי בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא סַלְקָן, וּמְשַׁבְּחָאן וְאוֹדָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל"ה:י) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ' מִי כָמוֹךָ. אוֹמְרוֹת לָא כְּתִיב, אֶלָּא תֹּאמַרְנָה.

וְאִלְמָלֵי אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְעֵינָא לְמֵחמֵי וְחָמֵי בְּלֵילְיָא דְּעָיֵיל (נ"א דנפיק) שַׁבְתָּא, וְלֵילֵי יַרְחֵי וּזְמָנֵי, כְּדִיוּקְנִין עַל גַּבֵּי קִבְרֵי, אוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲבָל טִפְּשׁוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, קָא מְעַכְּבָא לְהוּ, דְּלָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין עַל מָה קַיְימִין בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא חַשְׁשִׁין לְאַשְׁגְּחָא בְּיִקָּרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה בְּהַאי עָלְמָא, כָּל שֶׁכֵּן לְאַשְׁגְּחָא בִּיקָרָא דְּהַהוּא עָלְמָא, וְעַל מָה קַיְימָא, וְאֵיךְ מִתְפָּרְשָׁן מִלִּין.

בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּעָלְמָא אִתְּדַן, וְכָרְסְיָא דְּדִינָא קַיְימָא, לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, לְמֵידָן עָלְמָא. כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מְשַׁטְטָן, וּבָעָאן רַחֲמֵי עַל חַיֵּי. בְּלֵילְיָא דְּנָפְקָא יוֹמָא דְּדִינָא, אַזְלִין וְקָא מְשַׁטְטִין לְמִשְׁמַע וּלְמִנְדַּע מַאן הוּא דִּינָא דְּאִתְּדַן עַל עָלְמָא, וּלְזִמְנִין דְּקָא מוֹדִיעִין בְּחֶזְוָוא לְחַיָּיא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ל"ג:ט"ו) בַּחֲלוֹם חֶזְיוֹן לַיְלָה בִּנְפוֹל תַּרְדֵּמָה עַל אֲנָשִׁים וְגוֹ', אָז יִגְלֶה אֹזֶן אֲנָשִׁים וּבְמוֹסָרָם יַחְתּוֹם. מַאי מוֹסָרָם. דָּא נֶפֶשׁ, דְּאִיהִי קַיְימָא וְחָתִים לִבְנֵי נָשָׁא מִלִּין, לְקַבְלָא מוּסָר. (ויחי רכ"א)

בְּלֵילְיָא בַּתְרָאָה דְּחַגָּא, דְּקָא נַפְקָן פִּתְקִין מִבֵּי מַלְכָּא, וְהַהוּא צֵל אַעְדִּיאוּ מִבְּנֵי גְּרִיעוּ דְּהַאי עָלְמָא, הַהוּא נֶפֶשׁ דְּקָאמָרָן, אַזְלָא וּמְשַׁטְטָא, (קכ"ט ע"א) וְחַד מִמָּנָא סָרְכָא, בְּרָזָא גְּלִיפָא בְּעִזְקָא בִּכְתַב מְפֹרָשׁ, יְדוּמִיע"ם, דְּפָקִיד בִּכְתַב דְּזִיוָא גְּלִיפָא, וּבְגוֹ חִזְוָון עִלָּאִין. בְּהַהוּא לֵילְיָא נָחִית, וְכַמָּה אֶלֶף אַלְפִין וְרִבּוֹא רִבְוון עִמֵּיהּ, וְנַטְלִין לְהַהוּא צֵל מִכָּל חַד וְחַד, וְסַלְקִין, לֵיהּ לְעֵילָּא.

וְהַהִיא נֶפֶשׁ דְּקָאמָרָן, אַזְלָא וּמְשַׁטְטָא וְחָמָאת לְהַהוּא צֵל, וְתָב לְאַתְרֵיהּ גּוֹ קִבְרָא, וְקָא מַכְרֶזֶת לִשְׁאַר מֵתַיָּיא, פְּלוֹנִי אֹתִי לְגַנְּבָן, פְּלוֹנִי אֹתִי לְגַנְּבָן. אִי זַכָּאָה טָבָא אִיהוּ, כֻּלְּהוּ חַדָּאן,

וְאִי לָאו, כֻּלְּהוּ אֲמְרֵי וַוי. כַּד סַלְּקִין הַהוּא צַל, סַלְּקִין לֵיהּ לְגַבֵּי הַהוּא עֶבֶד מְהֵימָן, דְּשָׁמַיּהּ מְטַטְרוֹ"ן, וְנָטִיל הַהוּא צַל לְגַבֵּיהּ, וְסַלִּיק לֵיהּ לְאַתְרֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב ז׳:ב׳) כְּעֶבֶד יִשְׁאַף צֵל, יִשְׁאַף צֵל וַדַּאי.

מֵהַהִיא שַׁעֲתָא וְאֵילָךְ, מְתַתְקְנָא דּוּכְתָּא לְהַהִיא נְשָׁמָה דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְדוּכְתָּא לְרוּחַ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְדוּכְתָּא לְנֶפֶשׁ לְנַיְחָא וּלְאִתְהֲנָאָה, בְּשַׁעֲתָא דִּמְשַׁטְטָא וְאַזְלָא. בְּגִין דְּאִית (ויקרא קע"ב ע"ב) נֶפֶשׁ דְּלֵית לָהּ נַיְחָא. וְאִית נֶפֶשׁ דְּאִישְׁתְּצִיאַת עִם גּוּפָא.

וְהַאי אִיהִי דְּלֵית לָהּ נַיְחָא, וְהַאי אִיהִי דִּכְתִיב בָּהּ, (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְאֶת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. דְּדָא אִיהִי אַזְלָא וּמְשַׁטְטָא וּמִתְגַּלְגְּלָא בְּכָל עָלְמָא, וְלֵית לָהּ נַיְחָא כְּלָל יָמָּא וְלֵילֵי, וְדָא אִיהוּ עוֹנְשָׁא יַתִּיר מִכֹּלָּא וְהַהִיא דְּתִשְׁתְּצִי עִם גּוּפָּה, (ההיא דכתיב בה (ויקרא י״ז:י׳) והכרתי אותה מקרב עמה ולהאי לית לה דוכרנו כלל ואית נפשא דלא תשתצי עם גופה) וְתִשְׁתְּצֵי מֵאֲתָר אַחֲרָא, (ס"א עלאה) הַהִיא דִּכְתִיב בָּהּ, (ויקרא כ״ב:ג׳) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִלְּפָנַי אֲנִי יְיָ׳. מַאן מִלְּפָנַי. דְּלָא שַׁרְיָא עָלָהּ רוּחָא. וְכַד רוּחָא לָא שַׁרְיָא עָלָהּ, לֵית לָהּ שׁוּתָפוּ כְּלַל בְּמָה דְּלְעֵילָּא, וְלָא יַדְעַת מֵאינּוּן מִלִּין דְּהַהוּא עָלְמָא כְּלַל, וְהַאי אִיהִי נֶפֶשׁ כִּבְעִירֵי.

נֶפֶשׁ דְּלֵית (ד"א נפש דאית) לָהּ נַיְחָא, הַאי אִיהִי כַּד אַזְלָא וּמְשַׁטְטָא, אִעֲרַעַת בְּהַאי מְמַנָּא יְדוּמִיעֵ"ם, וּבְאִינּוּן סַרְכִין דִּילֵיהּ, וְנַטְלִין לָהּ, וְאָעְלִין לָהּ בְּכָל פִּתְחֵי גַּן עֵדֶן, וְאַחְזְיִין לָהּ יְקָרָא דְּצַדִּיקַיָּא, וְיקָרָא דְּהַהוּא רוּחַ דִּילָהּ, וְאִיהִי מִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּנַיְחָא, גּוֹ הַהוּא לְבוּשָׁא, וּכְדֵין יַדְעַת בְּאִינּוּן מִלִּין דְּעָלְמָא.

וְכַד הַהוּא רוּחַ סַלְקָא לְאִתְעַטָּרָא גּוֹ נְשָׁמָה עִלָּאָה לְעֵילָּא, הַהִיא נֶפֶשׁ מִתְקַשְּׁרָא בְּהַהוּא רוּחַ, וְאִתְנְהִירַת מִנַּיְהּ, כְּסִיהֲרָא כַּד אִתְנְהִירַת מִשִּׁמְשָׁא. וְרוּחַ מִתְקַשְּׁרָא גּוֹ הַהִיא נְשָׁמְתָא. וְהַהִיא נְשָׁמְתָא מִתְקַשְּׁרָא, גּוֹ סוֹף מַחֲשָׁבָה, דְּאִיהִי רָזָא דְּנֶפֶשׁ דִּלְעֵילָּא.

וְהַהִיא נֶפֶשׁ, אִתְקַשְּׁרַת גּוֹ הַהוּא רוּחַ עִלָּאָה, וְהַהוּא רוּחַ אִתְקַשָּׁר גּוֹ הַהִיא נְשָׁמָה עִלָּאָה. וְהַהִיא נְשָׁמָה אִתְקַשְּׁרַת בְּאֵין סוֹף. וּכְדֵין אִיהוּ נַיְחָא דְּכֹלָּא, וְקִשׁוּרָא דְּכֹלָּא עֵילָּא וְתַתָּא, כֹּלָּא בָּרָזָא חָדָא, וְגַוונָא חָדָא.

וּכְדֵין דָּא אִיהוּ נַיְחָא דְּנֶפֶשׁ דִּלְתַתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְהַיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ. בְּגַוונָא חָדָא, וּבָרָזָא חָדָא, דְּהַהוּא אֵת, דָּא כְּגַוונָא דָּא.

כַּד נַחְתָּא סִיהֲרָא, רָזָא דְּנֶפֶשׁ עִלָּאָה, נְהוֹרָא מִכָּל סִטְרִין. אִיהִי נָהֲרָא לְכָל רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין, וְעָבִיד לוֹן גּוּפָא חָדָא שְׁלֵימָא, דְּנָהִיר בִּנְהִירוּ בְּזִיוָא עִלָּאָה. אוּף הָכִי כְּגַוונָא דָּא, נַחְתָּא הַאי

נֶפֶשׁ תַּתָּאָה, נְהִירָא מִכָּל סִטְרִין מִגּוֹ נְהִירוּ דְּנִשְׁמָה, וּמִגּוֹ נְהִירוּ דְּרוּחַ, וְנַחְתָּא וְנַהֲרָא לְכָל אִינּוּן רְתִיכִין וּמַשְׁרְיָין, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין וְגַרְמִין, וְעָבִיד לוֹן גּוּפָא שְׁלֵימָא, דְּנָהִיר בְּנְהִירוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ח:י״א) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ, נַפְשָׁךְ מַמָּשׁ, וּלְבָתַר וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ, דְּעָבִיד מִנַּיְיהוּ גּוּפָא שְׁלֵימָא, וְנָהִיר בְּנְהִירוּ, וְקָם וְאוֹדֵי וּמְשַׁבַּח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב, (תהילים ל״ה:י׳) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ׳ מִי כָמוֹךָ. וְדָא אִיהוּ נְיֵיחָא דְּנֶפֶשׁ וַדַּאי מִכָּל סִטְרִין.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּדַחֲלִין לְמָארֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, לְמִזְכֵּי בְּתַלַת נְיִיחֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָרְכֵיהּ לְרַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאִין אַתּוּן בְּנֵי, וְזַכָּאָה אֲנָא דְּעֵינַי חָמוּ בְּכָךְ. כַּמָּה דִּיוּקִתִּין עִלָּאִין מְתַתְקְנָן לָן, וּנְהִירִין לָן, לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק ל

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ״ה:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבּוֹטְחִים בַּיְיָ׳ כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל שִׁיר הַמַּעֲלוֹת תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּקַאמְרֵי אִינּוּן דַּרְגִּין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, מִסְטָרָא דְּגְבוּרָן עִלָּאִין, וְאִינּוּן כְּנָוֹנָא דְּלֵוָאֵי לְתַתָּא, וְאִינּוּן מַעֲלוֹת, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, וּפָלְחִין בָּרָזָא דְּחַמְשִׁין שְׁנִין. וְהַאי אִיהוּ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבּוֹטְחִים בַּיְיָ׳ כְּהַר צִיּוֹן דָּא אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן מִתְרַחֲצָן בֵּיהּ בְּעוֹבָדִין דִּלְהוֹן.

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי כ״ח:א׳) וְצַדִּיקִים כְּכְפִיר יִבְטָח. וְאִי תֵּימָא הָא צַדִּיקַיָּיא לָא מִתְרַחֲצָן בְּעוֹבָדֵיהוֹן כְּלָל, וְתָדִיר דַּחֲלִין, כְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית י״ב:י״א) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבֹא מִצְרַיְמָה וְגוֹ׳. כְּיִצְחָק, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ״ו:ז׳) כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי. כְּיַעֲקֹב, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית ל״ב:ח׳) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ. וְאִי הָנֵי לָא אִתְרְחִיצוּ בְּעוֹבָדֵיהוֹן, כָּל שֶׁכֵּן שְׁאַר צַדִּיקֵי עָלְמָא, וְאַת אָמַרְתָּ וְצַדִּיקִים כְּכְפִיר יִבְטָח.

אֶלָּא וַדַּאי, כְּכְפִיר כְּתִיב, דְּהָא מִכָּל אִינּוּן שְׁמָהָן, לָא כְּתִיב אֶלָּא כְּפִיר, וְלָא כְּתִיב, לָא אַרְיֵה, וְלָא שָׁחַל, וְלָא שָׁחַץ, אֶלָּא כְּפִיר. דְּאִיהוּ חַלְשָׁא וּזְעִירָא מִכֻּלְהוּ. וְלָא אִתְרְחִיץ בְּחֵילֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ תַּקִּיף. כַּךְ צַדִּיקַיָּיא לָא אִתְרְחִיצוּ בְּעוֹבָדֵיהוֹן הַשְׁתָּא, אֶלָּא כְּכְפִיר. אַף עַל גַּב דְּיַדְעִין דְּתַקִּיף חֵילָא דְּעוֹבָדֵיהוֹן לָא אִתְרַחֲצָן אֶלָּא כְּכְפִיר, וְלָא יַתִּיר.

וּבְגִינֵי כַּךְ הַבּוֹטְחִים בַּיְיָ׳ כְּהַר צִיּוֹן וְגוֹ׳, לָא כְּכְפִיר וְלָא כְּאַרְיֵה, וְלָאו כְּכֻלְּהוּ שְׁמָהָן. אֶלָּא כְּהַר צִיּוֹן, וְאוּקְמוּהָ מַה הַר צִיּוֹן אִיהוּ תַּקִּיף, וְלָא יִמּוֹט תָּדִיר, אוּף הָכִי בְּהַהוּא זִמְנָא, לֶהֱווֹ כְּהַר צִיּוֹן. וְלָא כְּהַשְׁתָּא, דְּלָא אִתְרְחִיצוּ אֶלָּא כְּכְפִיר, דְּדָחִיל וְלָא אִתְרְחִיץ בְּחֵילֵיהּ. וְאָתוּן בְּנֵי קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, רְחִיצָנוּתָא דִּלְכוֹן כְּהַר צִיּוֹן, וַדַּאי זַכָּאִין אַתּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. אִזְלוּ, כַּד מָטוּ לְמָתָא, אִתְחֲשָׁךְ לֵילְיָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּמָה דְּיוֹמָא דָּא, אַנְהִיר לָן בְּהַאי אֲרְחָא, לְמִזְכֵּי בֵּיהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אוּף הָכִי הַאי לֵילְיָא, יַנְהִיר לָן, לְמִזְכֵּי לָן לְעָלְמָא דְּאָתֵי,

וּלְאַעֲטָרָא מִלִּין דִּימָמָא בְּלֵילְיָא דָּא קָמֵי עַתִּיק יוֹמִין דְּהָא כְּיוֹמָא דָּא שְׁלִים, לָא יִשְׁתְּכַח בְּכָל דָּרִין אַחֲרָנִין. זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

עָאלוּ לְבֵיתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסֵי עִמְּהוֹן. בָּתּוֹ עַד דְּאִתְפְּלַג לֵילְיָא. כֵּיוָן דְּאִתְפְּלַג לֵילְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּא, עִידָן אִיהוּ לְאַעְטָרָא רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, בְּאִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילָן. אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי, אַנְתְּ דְּלָא אִשְׁתְּמַעוּ מִילָךְ בְּהַאי יוֹמָא בֵּינָנָא, אַנְתְּ חֲזֵי שֵׁירוּתָא, לְאַנְהָרָא לֵילְיָא, דְּהָא הַשְׁתָּא עִידָן רְעוּתָא אִיהוּ, לְאַנְהָרָא עֵילָּא וְתַתָּא.

פרק לא

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה. שִׁירְתָּא דָּא אִתְעַר לָהּ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, כַּד אִתְבְּנִי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּלִימוּ, עֵילָּא וְתַתָּא בִּשְׁלִמוּתָא חָדָא. וְאַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא פְּלִיגָן בְּהַאי, (נ"א מתי אתמר) אֲבָל שִׁירְתָּא דָּא לָא אִתְמַר, אֶלָּא בִּשְׁלִימוּ, כַּד סִיְּהֲרָא אִתְמַלְיָא בִּשְׁלִימוּ, וּבֵי מַקְדְּשָׁא אִתְבְּנִי כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, לָא הֲוָה חֶדְוָה קָמֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עָלְמָא, כְּהַהוּא יוֹמָא.

מִשְׁכָּן דְּעָבַד מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא, לְנַחְתָּא שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָא, בְּהַהוּא יוֹמָא מִשְׁכָּן אַחֲרָא אִתּוּקַם עִמֵּיהּ לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דְּכְתִיב, (שמות מ׳:י״ז) הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הַמִּשְׁכָּן: מִשְׁכָּן אַחֲרָא (קנ"ט ע"א) דְּאִתְקַם עִמֵּיהּ, וְדָא מִשְׁכָּן דְּנַעַר מְטַטְרוֹ"ן, וְלָא יַתִּיר. בַּיִת רִאשׁוֹן כַּד אִתְבְּנֵי, בַּיִת רִאשׁוֹן אַחֲרָא אִתְבְּנֵי עִמֵּיהּ, וְאִתְקַיְּים בְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְאַנְהִיר (ד"א בעלמא ואנהיר) לְכָל עָלְמִין, וְאִתְבָּסֵם עָלְמָא, וְאִתְפָּתְחוּ כָּל מַשְׁקוֹפֵי עִלָּאִין לְאַנְהָרָא, וְלָא הֲוָה חֶדְוָה בְּכָל עָלְמִין כְּהַהוּא יוֹמָא, כְּדֵין פָּתְחוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי וְאָמְרוּ שִׁירְתָּא, וְהַיְינוּ שִׁיר הַשִּׁירִים. שִׁירְתָּא דְּאִינּוּן מְנַגְּנִין דִּמְנַגְּנָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דָּוִד מַלְכָּא אָמַר שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים, שִׁיר מֵאִינּוּן מְנַגְּנִין. מָה בֵּין הַאי לְהַאי, דְּהָא אִשְׁתְּמַע דְּכֹלָּא חַד. אֶלָּא וַדַּאי כֹּלָּא חַד, אֲבָל בְּיוֹמֵי דְּדָוִד מַלְכָּא, לָא הֲווֹ כָּל אִינּוּן מְנַגְּנִין מִתְתַּקְנָן בְּדוּכְתֵּייהוּ, לְנַגְּנָא כְּדָקָא יָאוֹת, וּבֵי מַקְדְּשָׁא לָא אִתְבְּנֵי, וּבְגִין כְּךָ לָא אִתְתַּקְנוּ לְעֵילָּא בְּדוּכְתֵּייהוּ. דְּהָא כְּמָה דְּאִית תִּקּוּנִי דְּמִשְׁמָרוֹת בְּאַרְעָא, אוּף הָכִי בִּרְקִיעָא, וְקַיְימִין אִלֵּין לְקֳבֵל אִלֵּין.

וּבְיוֹמָא דְּאִתְבְּנִי בֵּי מַקְדְּשָׁא, אִתְתַּקְנוּ כֻּלְּהוּ בְּדוּכְתֵּייהוּ, וְשַׁרְגָּא דְּלָא נַהֲרָא שָׁרִיאַת לְאַנְהָרָא. וְשִׁירְתָּא דָּא אִתְתַּקְנַת לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ. וְתוּשְׁבְּחָא דָּא אִיהִי מַעֲלָיָא, מִכָּל תּוּשְׁבְּחָן קַדְמָאֵי. יוֹמָא דְּאִתְגְּלֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא (בעלמא) בְּאַרְעָא, הַהוּא יוֹמָא אִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ בְּכֹלָּא, וְעַל דָּא אִיהוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

בְּסִפְרָא דְּאַדָּם קַדְמָאָה, הֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ. בְּיוֹמָא דְּיִתְקָם בֵּי מַקְדְּשָׁא (ד"א דיתבני בי מקדשא') יִתְעָרוּן אֲבָהָן שִׁירָתָא, עֵילָא וְתַתָּא. וּבְגִין כַּךְ אַשְׁכַּחְנָא שִׁין מֵאַתְוָון רַבְרְבָן. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקָא אַתְעָרוּ, לָאו דְּאִינּוּן מְנַגְּנָן, אֶלָּא דְּאִינּוּן מִתְעָרֵי לְגַבֵּי עֵילָא. (ד"א ל"ג כביכול) שִׁיר דְּאִינּוּן שִׁירִין רַבְרְבָן, דִּמְמָנָן עַל עָלְמִין כֻּלְּהוּ.

וְתָנִינָן, בְּהַהוּא יוֹמָא קָם יַעֲקֹב שְׁלֵימָא, וְעָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, בְּחֵידוּ, עַל דּוּכְתֵּיהּ. כְּדֵין גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, שָׁאֲרֵי לְנַגְּנָא, וְכָל אִינּוּן בּוּסְמִין דְּגִנְתָּא. מַאן גָּרִים שִׁירָתָא דָּא, וּמַאן אָמַר לָהּ. הֲוֵי אֵימָא דָּא יַעֲקֹב, דְּאִלְמָלֵא אִיהוּ לָא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לָא אָמַר גִּנְתָּא שִׁירָתָא.

שִׁירָתָא דָּא שִׁירָתָא, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא. שִׁירָתָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי מִתְעָרֵי לְגַבָּהּ. שִׁירָתָא דְּאִיהִי כְּגַוונָא דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִיהוּ שַׁבָּת עִלָּאָה. שִׁירָתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִתְעַטַּר בְּגִינֵיהּ. וְעַל דָּא אִיהוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל מִלּוֹי בְּרִחֵימוּ וּבְחֶדְוָה כֹּלָּא. (ודא) בְּגִין דְּכוֹס שֶׁל בָּרָכָה אִתְיְהִיב בִּימִינָא, כֵּיוָן דְּאִתְיְהִיב בִּימִינָא, כְּדֵין כָּל חֵידוּ וְכָל רְחִימוּ אִשְׁתְּכַח. וּבְגִין כַּךְ בִּרְחִימוּ וּבְחֶדְוָה כָּל מִלּוֹי.

בְּזִמְנָא דְּהַאי יְמִינָא אִתְהַדָּר לַאֲחוֹרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איכה ב׳:ג׳) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ, כְּדֵין כּוֹס שֶׁל בָּרָכָה אִתְיְהִיב בִּשְׂמָאלָא. כֵּיוָן דְּאִתְיְהִיב בִּשְׂמָאלָא, שָׁרִיאוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי לְמִפְתַּח עָלֵיהּ קִינָה. וּמַאי קָאֲמָרִי. אֵיכָה, אֵי כָּה, אֵי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, דַּאֲתָר עִלָּאָה דַּהֲוֵית יָתְבָא בְּגַוּוֵיהּ אִתְמַנַּע וְאִתְגָּרַע מִנֵּהּ בְּגִינֵי כַּךְ שִׁיר הַשִּׁירִים, דְּהַוָּה מִסְטָרָא דִּימִינָא, כָּל מִלּוֹי רְחִימוּ וְחֶדְוָה. אֵיכָה, דְּחָסִיר יְמִינָא, וְאִשְׁתְּכַח שְׂמָאלָא, כָּל מִלּוֹי אִינּוּן קָנְטוּרִין וְקִינִין.

וְאִי תֵּימָא, הָא כָּל חִידוּ, וְכָל חֶדְוָה, וְכָל שִׁיר, מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא אִיהוּ, וְעַל דָּא לֵוָאֵי מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא מְנַגְּנֵי שִׁירָתָא. אֶלָּא, כָּל חִידוּ דְּאִשְׁתְּכַח מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא בְּזִמְנָא דִּימִינָא אִתְדַּבָּק בַּהֲדֵיהּ. וּבְזִמְנָא דִּימִינָא אִתְעַר וְאִתְדַּבָּק בַּהֲדֵיהּ, כְּדֵין הַהוּא חֶדְוָה מִימִינָא, אִיהוּ דְּקָא אוֹטִיב לְרִתְחָא, וְכַד רִתְחָא אִשְׁתְּכַח, וְחִדּוּ אִיהוּ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, כְּדֵין חֶדְוָה שְׁלֵימְתָא אָתֵי מֵהַאי סִטְרָא.

וְכַד יְמִינָא לָא אִשְׁתְּכַח, רִתְחָא דִּשְׂמָאלָא נָפִישׁ, וְלָא שָׁכִיךְ, וְלָא אוֹטִיב, וְלָא חַדֵּי. כְּדֵין אֵיכָה, אֵי כָּה. כּוֹס שֶׁל בָּרָכָה מָה תְּהֵא עָלֶיהָ, דְּקָא יָתְבָא בִּשְׂמָאלָא, וְרִתְחָא נָפִישׁ, וְלָא שָׁכִיךְ. וַדַּאי קָנְטוּרִין וְקִינִין מִתְעָרִין.

אֲבָל שִׁיר הַשִּׁירִים, וַדַּאי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה דְּאִתְיְהִיב בִּימִינָא, וְאִתְמְסַר בְּגַוָּיהּ, וְעַל דָּא כָּל רְחִימוּ וְכָל חִידוּ אִשְׁתְּכַח. וּבְגִין כַּךְ כָּל מִלּוֹי בְּרִחֵימוּ וּבְחֶדְוָה, וְלָא אִשְׁתְּכַח בִּשְׂאַר כָּל שִׁירִין דְּעָלְמָא הָכִי. וּבְגִין דָּא מִסִּטְרָא דַּאֲבָהָן אִתְעַר שִׁירָתָא דָּא.

יוֹמָא דְּאִתְגְּלֵי שִׁירָתָא דָּא, הַהוּא יוֹמָא נַחְתַּת שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָא, דִּכְתִיב, (מלכים א ח׳:י״א) וְלָא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמוֹד לְשָׁרֵת וְגוֹ׳. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין כִּי מָלֵא כְבוֹד יְיָ׳ אֶת בֵּית יְיָ׳. בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, אִתְגְּלִיאַת תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, וְאָמְרָה שְׁלמֹה בְּרוּחַ קֻדְשָׁא.

תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשִׁירָתָא דָּא, אִיהִי כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא. כְּלָלָא דְּכָל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, כְּלָלָא דְּרָזָא דַּאֲבָהָן, כְּלָלָא דְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם. וְכַד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּיַמָּא. כְּלָלָא דְּיוֹ״ד אֲמִירָן. וְקִיּוּמָא דְּהַר סִינַי. וְכַד אָזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, עַד דְּעָאלוּ לְאַרְעָא, וְאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא. כְּלָלָא דְּעִטוּרָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, בִּרְחִימוּ וּבְחֶדְוָה. כְּלָלָא דְּגָלוּתָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וּפוּרְקָנָא דִּלְהוֹן. כְּלָלָא דִּתְחִיַּית הַמֵּתִים, עַד יוֹמָא דְּאִיהִי שַׁבָּת לַיְיָ׳. מַאי דְּהָווֹה, וּמַאי דְּהֲוֵי, וּמַאי דְּזַמִּין לְמֶהֱוֵי, לְבָתַר בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, כַּד יְהֵא שַׁבָּת לַיְיָ׳, כֹּלָּא אִיהוּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כָּל מַאן דְּאַפִּיק פְּסוּקָא דְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וְאָמַר לֵיהּ בְּבֵי מִשְׁתַּיָּא. אוֹרַיְיתָא אִיהִי חֲגִירַת שָׁק, וְסַלְקָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמְרָה קַמֵּיהּ, עָבְדוּ לִי בָּנָיךְ מָחוֹךְ בְּבֵי מִשְׁתַּיָּא. וַדַּאי אוֹרַיְיתָא סַלְקַת וְקָאֲמְרַת הָכִי, בְּגִין דָּא אִצְטְרִיךְ לְנַטָּרָא, וּלְסַלְקָא עִטָּרָא עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּשִׁיר הַשִּׁירִים.

וְאִי תֵּימָא אֲמַאי אִיהִי בֵּין הַכְּתוּבִים, הָכִי הוּא וַדַּאי, בְּגִין דְּאִיהוּ שִׁיר תּוּשְׁבַּחְתָּא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, קָא מִתְעַטְּרָא לְעֵילָּא. וּבְגִין כַּךְ, כָּל תּוּשְׁבְּחָן דְּעִלְמָא, לָא סַלְקָא רְעוּתָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא.

הָכִי אוֹלִיפְנָא, שִׁיר, חַד. הַשִּׁירִים, תְּרֵין. אֲשֶׁר, הָא תְּלַת. וְרָזָא דָּא, דְּאִתְיְהִיב כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה וְאִתְנְטִיל בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְכוּלָּא אִתְּעַר לְגַבֵּי מַלְכָּא דְּשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. וּבְהַאי אִסְתַּלָּק רְעוּתָא לְעֵילָּא בְּרָזָא דְּאֵין סוֹף. רְתִיכָא קַדִּישָׁא הָכָא אִשְׁתְּכַח. דְּהָא אֲבָהָן אִינּוּן רְתִיכָא, דָּוִד מַלְכָּא אִתְחֲבָּר עִמְּהוֹן, אִינּוּן אַרְבַּע רָזָא דְּרְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וּבְגִין כַּךְ, אַרְבַּע תֵּיבִין בְּהַאי קְרָא קַדְמָאָה, רָזָא דְּרְתִיכָא קַדִּישָׁא שְׁלֵימְתָא.

תּוּ רָזָא דָּא, שִׁיר: דָּא רָזָא דְּדָוִד מַלְכָּא, דְּאִיהוּ רָזָא לְסַלְקָא בְּשִׁיר. הַשִּׁירִים: אִלֵּין אֲבָהָן, רָזָא דִּמְמָנָן רַבְרְבָן, רְתִיכָא שְׁלֵימְתָא כַּדְקָא יָאוֹת. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה: רָזָא מַאן דְּרָכִיב עַל רְתִיכָא שְׁלֵימְתָא דָּא.

וּבְהַאי קְרָא אִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ דְּרָזָא, מִן (ויצא קנ״ג ע״ב) הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, רָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. וְכוּלָּא אִיהוּ רְתִיכָא שְׁלֵימְתָא לְמַאן דְּיָדְעִי, וּלְמַאן דְּלָא אִתְיְדַע, וְלֵית מַאן דְּקָאִים לְמִנְדַּע בֵּיהּ. וְעַל דָּא אִתְּמַר הַאי קְרָא בְּד׳ תֵּיבִין, רָזָא דְּרְתִיכָא שְׁלֵימְתָא מִכָּל סִטְרִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, רָזָא לְחַכִּימִין אִתְמְסָר.

וְתוּ אִית בֵּיהּ רָזָא פְּנִימָאָה, דְּתָנֵינָן, מַאן דְּחָמֵי עַנְבִין בְּחֶלְמֵיהּ, אִי חִיּוָּרִין אִינּוּן טָבִין. אוֹכְמִין, בְּזִמְנָן טָבִין, דְּלָא בִּזְמַנָּן צְרִיכִין רַחֲמֵי. מַאי שְׁנָא חִיּוָּרִי, וּמַאי שְׁנָא אוֹכְמֵי, וּמַאי שְׁנָא בִּזְמַנָּן, וּמַאי שְׁנָא דְּלָא בִּזְמַנָּן. וְתוּ, תָּנֵינָן אָכְלָן לְאִינּוּן אוֹכְמֵי, מוּבְטָח לֵיהּ דְּהוּא בֶּן עָלְמָא דְּאָתֵי, אֲמַאי.

אֶלָּא תָּנֵינָן, אִילָנָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה, עֲנָבִין הֲווֹ, דִּכְתִיב, (דברים לכ) עֲנָבֵמוֹ עִנְּבֵי רוֹשׁ. וְאִלֵּין אִינּוּן עֲנָבִין אוֹכְמִין, בְּגִין דְּאִית עֲנָבִין אוֹכְמִין, וְאִית עֲנָבִין חִוָּורִין. חִוָּורִין טָבִין, דְּהָא מִסְטָר דְּחַיֵּי אִינּוּן. אוֹכְמִין צְרִיכִין רַחֲמֵי, דְּהָא מִסְטָרָא דְּמוֹתָא אִינּוּן. בִּזְמַנָּן טָבִין, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דִּבְזִמְנָא דְּחִוָּורֵי שַׁלְטָן, כֹּלָּא אִתְבְּסָם, דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ לְתִקּוּנָא, וְכֹלָּא אִיהוּ שַׁפִּיר, וְכֹלָּא תִּקּוּנָא חָדָא, אוֹכְמָא וְחִוָּורָא. וּבְזִמְנָא דְּחִוָּורֵי לָא שַׁלְטָאן, וְאוֹכְמֵי אִתְחַזּוּן, לְמֵינְדַּע דְּהָא בְּדִינָא דְּמוֹתָא סָלִיק, וְאִצְטְרִיךְ רַחֲמֵי, דְּהָא אִילָנָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה, וְגָרִים מוֹתָא לֵיהּ וּלְכָל עָלְמָא חָמָא.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וְאִי לָאו דְּמַר הָכָא, לָא אֵימָא. תָּנֵינָן דְּעָלְמָא דָּא, אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא, וְעָלְמָא דִּלְעֵילָּא כָּל מַה דְּהֲוָה בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי אִיהוּ לְעֵילָּא, אִי נָחֵשׁ גָּרִים מוֹתָא לְאָדָם לְתַתָּא, לְעֵילָּא אֲמַאי. אִי תֵּימָא, (עוד) לְאִתְּתָא, (ס"א לתתא) דִּבְגִין נָחֵשׁ אִגְרַע נְהוֹרָא, דְּהָא סִיהֲרָא גָּרַע נְהוֹרָא לְזִמְנִין, וּבְהַהוּא זִמְנָא אִיהִי מִיתַת. דְּכוּרָא אֲמַאי. דְּאִי נֵימָא דְּסִיהֲרָא בְּעָטְיוֹ דְּהַאי נָחֵשׁ מִיתַת, בְּגִרְיעוּ דְּנְהוֹרָא. הָא תָּנֵינָן, דְּלָא בְּגִין נָחֵשׁ הֲוָה. אֶלָּא דְּאָמְרָה סִיהֲרָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכוּ', הָא לָא הֲוָה בְּגִין נָחֵשׁ. וְאִי תֵּימָא דְּבַעְלָהּ הָכִי הוּא, חַס וְשָׁלוֹם דִּגְרִיעוּ הֲוֵי לְעֵילָּא.

אֶלָּא כָּל דָּא סִתְרֵי אוֹרַיְיתָא, וְנָחֵשׁ בְּכֹלָּא אַתְקִין גְּרִיעוּ. תָּא חֲזֵי וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, כָּל מָה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא, כֹּלָּא בְּרָזָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא אִיהוּ, וְכַמָּה דַּרְגִּין אִינּוּן לְעֵילָּא, מְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין. וּמַדְרֵגָא עַד דַּרְגָּא רָזָא דְּאָדָם, וְאִינּוּן דַּרְגִּין דְּאִינּוּן זִינָא חָדָא, עָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיוּקְנָא דְּחַד גּוּפָא, עַד דְּסַלְקִין בְּרָזָא דְּאָדָם.

וְתָנֵינָן, בְּיוֹמָא תְּנָיְינָא דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, דְּאִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנָּם, אִתְעֲבִיד חַד גּוּפָא בְּרָזָא דְּאָדָם, וְאִינּוּן שַׁיְיפִין מְמָנָן דְּמִתְקָרְבִין לְאֶשָּׁא, וּמֵתִין וּמְהַדָּרָן כְּמִלְקַדְמִין. וְדָא בְּגִין דְּאִינּוּן אִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי הַאי חִוְיָא, וְאִיהוּ אָדָם קַדְמָאָה דְּאִתְפַּתָּא גּוֹ מַשְׁכְּנָא בְּהַאי חִוְיָא, וְעַל דָּא מִית, וְחִוְיָא גָּרִים לֵיהּ מוֹתָא דְּאִיהוּ קָרִיב לֵיהּ.

וּבְכָל אָתָר אָדָם דְּכַר וְנוּקְבָא אִיהוּ, אֲבָל (תצא רמ"ז ע"ב) אָדָם דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִיהוּ שַׁלְטָא עַל כֹּלָּא, דָּא יָהִיב מְזוֹנָא וְחַיִּין לְכֹלָּא. וְעִם כָּל דָּא בְּכֹלָּא מָנַע נְהוֹרָא הַאי חִוְיָא תַּקִּיפָא. כַּד מַסְאִיב מִשְׁכְּנָא נוּקְבָא דְּהַהוּא אָדָם כְּדְקָאֲמַר מִיתַת, וּדְכוּרָא מִית, וְסַלְקִין כְּמִלְקַדְמִין. וְעַל דָּא כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

אֲכַל אינּוּן עָנְבִין אוּכְמִין, מוּבְטָח לֵיהּ דְּהוּא בֶּן עָלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּשֵׁיצֵי, וְשָׁלִיט עַל הַהוּא אֲתָר, (נ"א ואעבר) וְאִתְגַּבָּר עָלֵיהּ, וְאַדָּק לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל ז) אָכְלָא וּמַדְקָא. כֵּיוָן דְּאַעְבַּר הַהִיא קְלִיפָּה תַּקִּיפָא, הָא אִתְקָרֵב לְגַבֵּי עָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֵית מַאן דְּמָחֵי בִּידֵיהּ. וְעַל דָּא, מַאן דְּחָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ דְּאינּוּן עָנְבִין אוּכְמִין אָכַל וּמְהַדַּק מוּבְטָח לֵיהּ וְכוּ'. כְּגַוְונָא דָּא, לָא הֲוֵי שִׁיר בְּבֵיתָא דְּדָוִד, עַד דְּאִתְעַבָּרוּ אינּוּן עָנְבִין אוּכְמִין, וְשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וּכְדֵין אִתְּמַר שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וַאֲפִילּוּ בְּאָתָר דָּא אִקָּרֵי עֲנָבִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע ט':י') כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר וְגוֹ', וְאִלֵּין אינּוּן עֲנָבִים חִוָּורִין.

שִׁירָתָא דָּא אִיהִי מְעַלְיָא עַל כָּל שְׁאַר שִׁירִין דְּקַדְמָאֵי. כָּל שִׁירִין דְּקַדְמָאֵי אָמְרוּ, לָא סְלִיקוּ אֶלָּא גּוֹ שִׁירִין דְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי אָמְרֵי. וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל כְּתִיב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת שִׁיר דְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי אָמְרֵי. דְּאינּוּן מַעֲלוֹת וְדַרְגִּין. אָמְרֵי לְמַאן. לְדָוִד. לְבַקְשָׁא טַרְפָּא וּמְזוֹנָא מִנֵּיהּ.

תּוּ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים מ"ו:א') עַל עֲלָמוֹת שִׁיר. (שיר השירים א':ג') עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךְ. לְדָוִד, בְּגִין דָּוִד מַלְכָּא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ (ויחי רנ"א ע"א) מְשַׁבַּח תָּדִיר לְמַלְכָּא עִלָּאָה.

כֵּיוָן דְּאָתָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, אָמַר שִׁיר דְּאִיהוּ עִלָּאָה לְעֵילָּא. דְּרַבְרְבֵי עָלְמָא עִלָּאִין, קָאָמְרֵי לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, דִּשְׁלָמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ. כֻּלְּהוּ דְּאָמְרֵי שִׁירָתָא, לָא סְלִיקוּ בְּהַהִיא שִׁירָתָא לוֹמַר, אֶלָּא הַהוּא שִׁירָתָא דְּמַלְאָכֵי עִלָּאֵי קָאָמְרֵי. בַּר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּסָלִיק בְּהַהִיא שִׁירָתָא לְמָה דְּרַבְרְבִין עִלָּאִין עַמּוּדֵי עָלְמָא קָאָמְרֵי. כָּל בְּנֵי עָלְמָא בְּרִתֵּיכִין תַּתְּאִין, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּרִתֵּיכִין עִלָּאִין.

וְאִי תֵּימָא, מֹשֶׁה דְּסָלִיק בְּדַרְגָּא דִּנְבוּאָה וּבַחֲבִיבוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, הַהִיא שִׁירָתָא דְּקָאָמַר בְּרִתֵּיכִין תַּתְּאִין הֲוָה, וְלָא סָלִיק יַתִּיר. תָּא חֲזֵי, שִׁירָתָא דְּקָאָמַר מֹשֶׁה, סָלִיק לְעֵילָּא וְלָא לְתַתָּא. אֲבָל לָא אָמַר שִׁירָתָא כִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּסָלִיק בְּשִׁירָתָא כִּשְׁלֹמֹה.

מֹשֶׁה סָלִיק בְּתוּשְׁבַּחְתֵּיהּ לְעֵילָּא, וְתוּשְׁבַּחְתָּא דִּילֵיהּ הֲוָה, לְמֵיהַב תּוּשְׁבְּחָן וְהוֹדָאָן לְמַלְכָּא עִלָּאָה, דְּשַׁזִּיב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְעָבִיד לוֹן נִסִּין וּגְבוּרָאן בְּמִצְרַיִם, וְעַל יַמָּא. אֲבָל דָּוִד מַלְכָּא, וּשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ, אָמְרוּ שִׁירָתָא בְּגַוְונָא אַחֲרָא. דָּוִד אִשְׁתַּדַּל לְאַתְקָנָא עוּלְמָתָן, וּלְקַשְׁטָא לוֹן בְּמַטְרוֹנִיתָא, לְאִתְחַזָּאָה מַטְרוֹנִיתָא וְעוּלְמָתָהָא בִּשְׁפִירוּ, וְעַל דָּא אִשְׁתַּדַּל בְּאינּוּן שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּגַבֵּייהוּ, עַד דְּאַתְקִין וְקַשִּׁיט כֻּלְּהוּ עוּלְמָתָן וּמַטְרוֹנִיתָא.

כֵּיוָן דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, אַשְׁכַּח לְמַטְרוֹנִיתָא מִתְקַשְּׁטָא, וְעוּלְמָתְהָא בִּשְׁפִירוּ, אִשְׁתַּדַּל לְמֵיעַל לָהּ לְגַבֵּי חָתָן, וְאָעִיל הֲחָתָן לַחוּפָּה בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאָעִיל מִלִּין דִּרְחִימוּ בֵּינַיְיהוּ, בְּגִין

לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא, וּלְמֶהֱוֵי תַּרְוַוּיְיהוּ בִּשְׁלִימוּ חֲדָא בְּחֲבִיבוּ שְׁלִים. וְעַל דָּא שְׁלֹמֹה סָלִיק בְּתוּשְׁבַּחְתָּא עִלָּאָה, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא.

מֹשֶׁה, זַוּוג לְמַטְרוֹנִיתָא בְּהַאי עָלְמָא לְתַתָּא, לְמֶהֱוֵי בְּהַאי עָלְמָא בְּזַוּוגָא שְׁלִים בְּתַתָּאֵי. שְׁלֹמֹה, זַוּוג לָהּ לְמַטְרוֹנִיתָא בְּזַוּוגָא שְׁלֵימָא לְעֵילָּא, וְאָעִיל הֵיכְלָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר עָאל לְתַרְוַוּיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְזַמִּין לוֹן בְּחֶדְוָה בְּבֵי מַקְדְּשָׁא דְּאִיהוּ בָּנָה.

וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ עָיֵיל מֹשֶׁה לְמַטְרוֹנִיתָא בִּלְחוֹדָהָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּהָא אִתְחֲזֵי פְּרוּדָא. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַוּוג לָהּ בְּמֹשֶׁה בְּקַדְמִיתָא, וְאִיהוּ הֲוָות כַּלַּת מֹשֶׁה, כְּמָה דְּאִתְּמַר. כֵּיוָן דְּאִזְדַּוְּוגַת בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה, נַחְתַּת בְּהַאי עָלְמָא. בְּזַוּוגָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאִתְתַּקְנַת בְּהַאי עָלְמָא, מָה דְּלָא הֲוָות מִקַּדְמַת דְּנָא, וּלְעוֹלָם לָא הֲוָות בְּפָרוּדָא.

אֲבָל לָא הֲוָה בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, דְּיֵיעֵיל רְחִימוּ וְחָבִיבוּ, וּמִלִּין דְּזַוּוגָא לְעֵילָּא, בַּר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּאִיהוּ אַתְקִין זַוּוגָא דִּלְעֵילָּא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר זַמִּין לוֹן כַּחֲדָא בְּבֵיתָא דְּאַתְקִין לוֹן. זַכָּאִין אִינּוּן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ, דְּאִינּוּן אַתְקִינוּ זַוּוגָא דִּלְעֵילָּא. מִיּוֹמָא דְּאָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסִיהֲרָא, זִילִי וְאִזְעִירִי גַּרְמִיךְ, לָא אִזְדַּוְּוגַת בְּזַוּוגָא שְׁלִים בְּשִׁמְשָׁא, בַּר כַּד אָתָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

שִׁיר הַשִּׁירִים, הָא הָכָא חָמֵשׁ דַּרְגִּין, לְאִתְדַּבְּקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. שִׁיר, חַד. הַשִּׁירִים, תְּרֵין, הָא תְּלַת. אֲשֶׁר, הָא אַרְבְּעָה. לִשְׁלֹמֹה, הָא חֲמִשָּׁה. בְּחַמִּשָּׁאָה אִיהוּ. דְּהָא יוֹמָא דְּחַמְשִׁין, רָזָא דְּיוֹבְלָא אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, זַוּוגָא דִּלְעֵילָּא לָא יָכִיל שְׁלֹמֹה לְאַתְקָנָא, אֶלָּא בְּגִין דְּאִשְׁתְּכַח זַוּוגָא לְתַתָּא, מִקַּדְמַת דְּנָא. וּמַאן אִיהוּ. זַוּוגָא דְּמֹשֶׁה. דְּאִי לָא הֲוֵי זַוּוגָא דְּנָא, לָא אִתְתַּקַּן זַוּוגָא דִּלְעֵילָּא. וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, לְחַכִּימֵי לִבָּא.

כְּתִיב (מלכים א ה׳:י״ב) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, וַדַּאי עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּאִיהוּ הֲוָה אָמַר, הֲווֹ בֵּיהּ תְּלַת אֶלֶף מְשָׁלֵי, כְּגוֹן סִפְרָא דְּקֹהֶלֶת, דְּאִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה, וְאִיהוּ בְּאוֹרַח מָשָׁל, דְּלֵית בֵּיהּ תְּלַת אֶלֶף מְשָׁלֵי אִיהוּ בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וּבְאוֹרַח מָשָׁל, אֲפִילּוּ קְרָא זְעִירָא דְּבֵיהּ. דְּכַד הֲוָה מָטֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא קַדְמָאָה לְהַאי קְרָא, (קהלת י״א:ט׳) שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ וִיטִיבְךָ לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶךָ הֲוָה בָּכֵי. וְאָמַר וַדַּאי הַאי קְרָא יֵאוֹת הוּא, וְאִיהוּ בְּאוֹרַח מָשָׁל, וּמַאן יָכִיל לְמֶעְבַּד דְּרָשָׁא בְּמָשָׁל דָּא. וְאִי אִיהוּ דְּרָשָׁא לֵית בֵּיהּ דְּרָשָׁא, אֶלָּא כְּמָה דַּהֲמֵינָן בְּעַיְינִין. וְאִי חָכְמְתָא אִיהוּ, מַאן יָכִיל לְמִנְדַּע לָהּ.

מִיָּד הֲוָה תָּב וְאָמַר, כְּתִיב, (בראשית ל״ז:ב׳) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגוֹ', הַאי קְרָא דְּקֹהֶלֶת, אִיהוּ מָשָׁל לְחָכְמְתָא דְּקְרָא דְּא דְּאוֹרַיְיתָא, וְדָא מָשָׁל לְדָא. שְׂמַח

בָּחוּר בְּיַלְדוּתָךְ, וְהוּא נַעַר. וִיטִיבְךָ לְבָךְ, הֲיָה רֹעֶה אֶת אֶחָיו בַּצֹּאן. בִּימֵי בְחוּרוֹתָיִךְ, אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו. וְדָע כִּי עַל כָּל אֵלֶּה, וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה. יְבִיאֶךָ אֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. יוֹסֵף אִתְכְּלִיל בְּיַעֲקֹב, וְרָזִין דְּסִתְרֵי תּוֹרָה, מַאן יָכִיל לְמִנְדַּע לוֹן.

וְהַאי מָשָׁל אִתְפָּשַׁט לְתִלַּת אֶלֶף מְשָׁלִים, וְכֻלְּהוּ בְּהַאי מָשָׁל, בְּשַׁעֲתָא דְּיוֹסֵף אִתְכְּלִיל בְּיַעֲקֹב, תִּלַּת אֶלֶף אינּוּן, בְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, דְּכֻלְּהוּ בְּהַאי מָשָׁל בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא. וְכָאן, כְּמָה טַיְיעִין אינּוּן בְּטוֹעֲנִין דְּטָמִירוּ, בְּהוּ דַּיְירֵי תְּרִיסִין, דְּלֵית לְהוֹן חוּשְׁבָּנָא לְטָמִירִין דְּחָכְמְתָא.

וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף, הָכִי אוֹקִימְנָא, וַיְהִי שִׁירוֹ שֶׁל מָשָׁל, וְכֹלְּא חַד, בֵּין מַאן דְּאָמַר וַיְהִי שִׁירוֹ דִּשְׁלֹמֹה, בֵּין מַאן דְּאָמַר וַיְהִי שִׁירוֹ שֶׁל מָשָׁל, כֹּלָּא אִיהוּ חַד, וְכֹלָּא אִיהוּ קָאָמַר, וַיְהִי שִׁירוֹ, דָּא שִׁיר הַשִּׁירִים. וְכִי חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף אִיהוּ שִׁיר הַשִּׁירִים. וַדַּאי הָכִי הוּא, חֲמִשָּׁה אינּוּן תַּרְעִין וּפַתְחִין דְּמִתְפַּתְחֵי בְּמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ. וְאינּוּן חֲמֵשׁ מֵאָה שְׁנִין דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. חַמְשִׁין שְׁנִין דְּיוֹבְלָא.

וָאֶלֶף, דָּא אִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, חָתָן דְּנָפִיק מִסְּטַרֵיהּ, וְאִיהוּ יְרִית כָּל אינּוּן חֲמִשָּׁה, לְמֵיתֵי לְגַבֵּי כַּלָּה. יוֹמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶף שְׁנִין אִיהוּ, וְדָא אִיהוּ נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן. יוֹסֵף זַכָּאָה. דְּאִקְרֵי צַדִּיק, עַל שְׁמָא דְּסִיהֲרָא. כְּמָה דְּאַתְּנִי בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כַּךְ שִׁיר הַשִּׁירִים, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

וְלֵית לָךְ קְרָא בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, דְּלָא אית בֵּיהּ רָזָא דְּחַמְשָׁה וְאֶלֶף וַדַּאי. שִׁיר הַשִּׁירִים וַדַּאי הָכִי הוּא. חֲמֵשׁ דַּרְגִּין אינּוּן בְּהַאי קְרָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְאִי תֵּימָא, הָאֶלֶף אֲמַאי לָא אִדְכַּר הָכָא. וַדַּאי הַהוּא אֶלֶף טְמִירָא הֲוָה, וּטְמִירָא אִיהוּ עַד דְּאִתְחֲבַרַת אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ. וְעַל דָּא אִשְׁתַּדַּל שְׁלֹמֹה, לְמֵיתֵי הַהוּא אֶלֶף לְגַבֵּי כַּלָּה, בְּטָמִירוּ דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה.

כֵּיוָן דְּעָבַד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְתַתָּא, גָּנִיז וְטָמִיר, וְעָאל רָזָא דְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְתַמָּן, לְמֶעְבַּד גְּנִיזוּ דְּשׁוּשְׁנָא שְׁלִים, עֵילָּא וְתַתָּא כְּדָקָא יָאוֹת. קֹדֶשׁ (קכ"א ע"א) הַקָּדָשִׁים אִיהוּ לְעֵילָּא, רָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְיוֹבְלָא. כְּגַוְונָא דָּא יָרְתִין חָתָן וְכַלָּה, יָרוּתָא דְּאַבָּא וְאִמָּא. וְאִתְהַדְּרוּ אַחֲסָנַת יְרוּתָא בְּגַוְונָא אַחֲרָא. יְרוּתָא דְּאַבָּא, יָרְתָא בְּרַתָּא, בִּסְלִיקוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דָּא, וְאִתְקְרֵי אוּף הָכִי קֹדֶשׁ, חָכְמָה. יָרוּתָא דְּאִמָּא, יָרִית בְּרָא, וְאִקְרֵי קֳדָשִׁים, בְּגִין דְּנָטִיל כָּל אינּוּן קֳדָשִׁים עִלָּאִין, וְכָנִישׁ לוֹן לְגַבֵּיהּ. וּבָתַר יְהִיב לוֹן, וְאַעִיל לוֹן לְגַבֵּי כַּלָּה.

וְעַל דָּא אָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים. שִׁיר, לְגַבֵּי קֹדֶשׁ. הַשִּׁירִים, לְגַבֵּי קָדָשִׁים, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, בְּרָזָא חָדָא כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי. אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה הָא אִתְּמַר לְמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא שְׁבָחָא דָּא דִּילֵיהּ הוּא. לָא תֵּימָא הָכִי, אֶלָּא שְׁבָחָא בַּאֲתָר עִלָּאָה אִיהוּ סַלְקָא. אֲבָל הָכָא הוּא רָזָא. כַּד מְתַתְקְנָן דְּכָר וְנוּקְבָּא כַּחֲדָא, תְּחוֹת מַלְכָּא עִלָּאָה, כְּדֵין הַהוּא מַלְכָּא אִסְתַּלִּיק לְעֵילָּא, וְאִתְמַלְיָא מִכָּל קְדוּשִׁין, וּמִכָּל בִּרְכָאן, דְּנָגְדִּן לְתַתָּא, וְאִתְמְלֵי וְאָרִיק לְתַתָּא, וְדָא אִיהוּ תִּיאוּבְתֵּיהּ דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, כַּד אִתְמְלֵי קְדוּשָׁן וּבִרְכָאן, וְאָרִיק לְתַתָּא.

וְעַל דָּא אִיהוּ צְלוֹתִין וּבָעוּתִין, דְּיִתְתָּקַן וְאִתְמַלְיָא הַהוּא מַבּוּעָא עִלָּאָה. דְּכֵיוָן דְּאִיהוּ מִתְתָּקַן כַּדְקָא יָאוֹת, מֵחֵיזוּ דִּילֵיהּ, וּמֵחֵיזוּ דְּהַהוּא תִּקוּנָא, מִתְתַּקְנָא עָלְמָא תַּתָּאָה, וְעוּלֶּמְתָּהָא. וְלָא אִצְטָרִיךְ עָלְמָא תַּתָּאָה לְאִתְתַּקְנָא, אֶלָּא מֵחֵיזוּ דְּעָלְמָא עִלָּאָה. סִיהֲרָא, לֵית לָהּ חֵיזוּ מִגַּרְמָהָא כְּלַל, בַּר כַּד אִתְתָּקַן בְּשִׁמְשָׁא וַאֲנְהִיר, וּמֵחֵיזוּ דְּשִׁמְשָׁא וְתִקוּנָא דִּילֵיהּ אִתְתַּקְנַת סִיהֲרָא וְאִתְנְהִירַת.

מַה דְּאִצְטָרִיךְ צְלוֹתִין וּבָעוּתִין, דְּיִתְנְהַר וְיִתְתָּקַן הַהוּא אֲתַר דְּנָפְקָא מִנֵּיהּ נְהוֹרָא, דְּכֵיוָן דְּהַהוּא אֲתַר מִתְתָּקְנָא, מֵחֵיזוּ דִּילֵיהּ, אִתְתַּקַּן כָּל מַאן דְּלְתַתָּא. וּבְגִין כַּךְ תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּקָאמַר שְׁלֹמֹה, לָא אִשְׁתְּדַל אֶלָּא בְּגִין מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ, דְּיִתְתַּקַּן. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִתְתַּקַּן, מֵחֵיזוּ דִּילֵיהּ, כֻּלָּא יִתְתַּקַּן. וְאִי אִיהוּ לָא אִתְתַּקַּן, לֵית לָהּ תִּקוּנָא לְסִיהֲרָא לְעָלְמִין, וּבְגִין כַּךְ אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה. דְּיִתְתַּקַּן וְיִתְמַלֵּי כַּדְקָא יָאוֹת בְּקַדְמֵיתָא, כְּמָה דְּאִתְמַר.

פרק לב

(שמות כ״ה:ב׳) וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ וְגוֹ', רָזָא דְּרָזִין לְיַדְּעֵי חָכְמְתָא, כַּד אִסְתַּלָּק בְּרַעוּתָא דְּסִתְרָא דְּכָל סִתְרִין לְמֶעְבַּד יְקָרָא לְיקָרֵיהּ, אַנְשִׁיב רוּחָא מִנְּקוּדָה עִלָּאָה, דְּנָגִיד מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא, וְשַׁוֵּי תְּקוּנֵיהּ, לְאִתְיַשְּׁבָא בְּהַאי עָלְמָא. אֲמַאי. בְּגִין דְּאִי לָא יְהֵא עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, לָא יְהֵא מָאנָא לְאַרְקָא בְּהַאי עָלְמָא כְּלַל. וְאִי לָא יָרִיק לְהַאי עָלְמָא, מַיָּד אִתְאֲבִיד, וְלָא יָכִיל לְקַיְּימָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. אֲבָל בְּגִין דְּתִתְקוּנֵיהּ אִיהוּ מֵהַאי עָלְמָא אִתְמְלֵי מִסִּטְרָא חָדָא לְאַרְקָא לְהַאי עָלְמָא, וּמִסִּטְרָא אַחֲרָא לְאַרְקָא לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. וְכֹלָּא אִתְזָנוּ מִנֵּיהּ כַּחֲדָא.

שְׁלִימוּ דְּתִקוּנָא דְּהַאי רוּחָא, רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּהַאי עָלְמָא. רוּחָא דָּא אִשְׁתְּלִים, בְּזִמְנָא דַּחֲנוֹךְ וְיֶרֶד וּמַהֲלֵלְאֵל הֲווֹ בְּעָלְמָא וְכַד אַסְגִּיאוּ חַיָּיבֵי עָלְמָא, אַעְדּוּ הַהוּא שְׁלִימוּ מִנֵּיהּ. לְבָתַר דְּאִתְאֲבִידוּ, אִתָּא נֹחַ וְאִשְׁתְּלִים לֵיהּ. אִתָּא דּוֹר הַפְּלָגָה, אַעְדּוּ הַהוּא שְׁלִימוּ מִנֵּיהּ. אִתָּא אַבְרָהָם וְאִשְׁתְּלִים לֵיהּ. אִתּוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם וְאַעְדּוּ לֵיהּ. אִתָּא יִצְחָק וְאִשְׁתְּלִים לֵיהּ. אִתּוּ פְּלִשְׁתִּים וְחַיָּיבֵי דָּרָא וְאַעְדּוּ לֵיהּ מִנֵּיהּ. אִתָּא יַעֲקֹב וּבְנוֹי, עַרְסָא שְׁלֵימָא, וְאִשְׁתְּלִימוּ לֵיהּ. נָפְקוּ מִצְרַיִם קַדִּישָׁא וְנַחְתּוּ לְמִצְרַיִם, וּבְגִינַיְיהוּ אִתְעַכְּבַת תַּמָּן. וּבְגִין דְּאַהֲדְרִי תַּמָּן יִשְׂרָאֵל לְעוֹבָדִין דְּמִצְרָאֵי, אִתְכַּפְיָא וְאִתְעֲדֵי הַהוּא שְׁלִימוּ, עַד דְּנָפְקוּ מִמִּצְרַיִם, וְאִתּוּ לְמֶעְבַּד

מַשְׁכְּנָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְעוּתִי לְדַיְּירָא בֵּינַיְיכוּ, אֲבָל לָא יָכִילְנָא עַד דְּתִתַּקְנוּן הַהוּא רוּחָא דִּילִי, דְּיִשְׁרֵי בְּגַוַויְיכוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה. אָמַר מֹשֶׁה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאן יָכִיל לְמֵיסַב לָהּ וּלְמֶעְבַּד לָהּ. אֲמַר לֵיהּ, מֹשֶׁה, לָא כְּמָה דְּאַתְּ חָשִׁיב, אֶלָּא מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ וְגוֹ', מֵהַהוּא רְעוּתָא וְרוּחָא דִּלְהוֹן, תִּסְבּוּן לָהּ, וְתַשְׁלְמוּן לָהּ.

כַּד אָתָא שְׁלֹמֹה, אַתְקִין לְהַהוּא רוּחָא בַּשְׁלִימוּ דִּלְעֵילָּא, דְּהָא מִן יוֹמָא דְּאִשְׁתְּלִים לְתַתָּא בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, לָא אַעְדִּיאוּ הַהוּא שְׁלִימוּ מִנַּיְיהּ. (עד דאתא שלמה) כְּיָון דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, אִשְׁתַּדַּל לְאַשְׁלְמָא לֵיהּ לְעֵילָּא, וְשַׁאֲרִי לַאֲתְקָנָא חֵיזוּ דְּעָלְמָא עִלָּאָה, לְאִתְתַּקְנָא מֵהַהוּא חֵיזוּ עָלְמָא תַּתָּאָה, וְדָא אִיהוּ אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה.

פרק לג

(שמות כ"ה:ג') וְזֹאת הַתְּרוּמָה, הָא אִתְּמַר, דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי עַל טוּרָא דְּסִינַי, כַּד אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן. כָּל אֲמִירָה וַאֲמִירָה עָבִיד קָלָא, וְהַהוּא קָלָא אִתְפְּרַשׁ לְע' קַלִּין, וַהֲווּ כֻּלְּהוּ נְהִירִין וְנָצְצִין לְעֵינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, וַהֲווּ חָמָאן עַיְינִין בְּעַיְינִין זִיו יְקָרָא דִּילֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ':ט"ו) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת. רוֹאִים וַדַּאי.

וְהַהוּא קָלָא הֲוָה אַתְרֵי בֵּיהּ בְּכָל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹן, תְּקַבְּלֵנִי עָלָךְ, בְּכַךְ וְכַךְ פִּקּוּדִין דְּבָאוֹרַיְיתָא, וְאָמְרוּ הֵין. אַהֲדָּר לֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, וּמִתְגַּלְגְּלָא עֲלֵיהּ, וַהֲוָה אַתְרֵי בֵּיהּ, וְאָמַר לֵיהּ, תְּקַבְּלֵנִי עָלָךְ בְּכַךְ עוֹנְשִׁין דְּבָאוֹרַיְיתָא, וַהֲוָה אָמַר הֵין. לְבָתַר אַהֲדָּר הַהוּא קָלָא, וְנָשִׁיךְ לֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים א':ב') יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

וּכְדֵין כָּל מָה דַּהֲווֹ חָמָאן יִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא זִמְנָא, הֲווֹ חָמָאן גּוֹ חַד נְהוֹרָא, דְּקַבִּיל כָּל אִינּוּן נְהוֹרִין אַחֲרָנִין, וַהֲווּ תָּאֲבִין לְמֵחמֵי. אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא נְהוֹרָא דְּחָמִיתוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, דְּקַבִּיל כָּל אִינּוּן גְּוָונֵי נְהוֹרִין, וְתִיאוּבְתָּא דִּלְכוֹן עֲלֵיהּ, תְּקַבְּלוּן לָהּ וְתִסְבּוּן לָהּ לְגַבַּייְכוּ, וְאִינּוּן גַּוונִין דְּאִיהִי מְקַבְּלָא, אִלֵּין אִינּוּן זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, מַאי קָא חָמָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּאִיהוּ אָעִיל מִלֵּי דְּרָחִימוּ בֵּין עָלְמָא עִלָּאָה לְעָלְמָא תַּתָּאָה, וְשֵׁירוּתָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּרָחִימוּ דְּאָעִיל בֵּינַיְיהוּ, יִשָּׁקֵנִי אִיהוּ. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ (קכ"ד ע"ב) וְהָכִי אִיהוּ, דִּלֵּית רְחִימוּ דְּדַבֵּיקוּת דְּרוּחָא בְּרוּחָא, בַּר (רנ"ו ע"ב) נְשִׁיקָה. וּנְשִׁיקָה בְּפוּמָא, דְּאִיהִי מַבּוּעָא דְּרוּחָא, וּמַפְקָנוּ דִּילֵיהּ. וְכַד נַשְׁקִין דָּא לְדָא, מִתְדַּבְּקָן רוּחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וַהֲווּ חַד, וּכְדֵין אִיהוּ רְחִימוּ חַד.

בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא קַדְמָאָה, הֲוָה אָמַר עַל הַאי קְרָא, נְשִׁיקָה דְּרָחִימוּ אִתְפַּשַׁט לְד' רוּחִין, וְד' רוּחִין מִתְדַּבְּקָן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן גּוֹ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא וְסַלְּקִין בְּד' אַתְוָון, וְאִינּוּן אַתְוָון

דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא תְּלֵי בֵּהּ, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין תַּלְיָין בֵּהּ. וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּשִׁיר הַשִּׁירִים תְּלֵי בֵּהּ. וּמַאן אִיהוּ. אַהֲבָ"ה. וְאִינּוּן רְתִיכָא עִלָּאָה. וְאִינּוּן חַבְרוּתָא וּדְבֵקוּתָא וּשְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. אִלֵּין אַתָּוון. ד' רוּחִין אִינּוּן. וְאִינּוּן רוּחִין דְּרַחִימוּ וְחֶדְוָה דְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָּא בְּלָא עֲצִיבוּ כְּלָל. ד' רוּחִין אִינּוּן בְּנְשִׁיקָה, כָּל חַד וְחַד כָּלִיל בְּחַבְרֵיהּ. וְכַד הַאי רוּחָא כָּלִיל בְּאַחֲרָא, וְהַהוּא אַחֲרָא כָּלִיל בְּהַאי. אִתְעֲבִידוּ תְּרֵין רוּחִין כַּחֲדָא. וּכְדֵין מִתְחַבְּרָן בְּדְבִיקוּ חַד, אִינּוּן אַרְבַּע בְּשְׁלִימוּ, וְנַבְעִין דָּא בְּדָא, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא.

וְכַד מִתְפַּשְׁטָן, (נ"א מתפרשן) אִתְעֲבִיד מֵאִינּוּן אַרְבַּע רוּחִין חַד אִיבָּא, וְאִיהוּ רוּחָא חֲדָא דְּכָלִיל מְד' רוּחִין. וְדָא סָלִיק וּבָקַע רְקִיעִין, עַד (רכ"ג ע"ב) דְּסָלִיק וְיָתִיב לְגַבֵּי חַד הֵיכָלָא. דְּאִתְקְרֵי הֵיכָלָא דְּאַהֲבָה, וְאִיהוּ הֵיכָלָא דְּכָל רְחִימוּ תַּלְיָא בֵּיהּ. וְהַהִיא רוּחָא הָכִי אִקְרֵי אַהֲבָה, וְכַד הַאי רוּחָא סָלִיק אִתְּעַר לְהַהוּא הֵיכָלָא, לְאִתְחַבְּרָא לְעֵילָּא.

ד ' אַתָּוון אִינּוּן, לְגַבֵּי ד' רוּחִין. וְאִינּוּן אַהֲבָה. וְאִיבָּא דִּלְהוֹן אַהֲבָה. כַּד מִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא, מִיַּד אִתְּעַר דָּא בְּסִטְרָא דָּא וְדָא בְּסִטְרָא דָּא. א'. מִיָּד נָפִיק ה', וְאִתְחַבָּר בָּא', מִתְדַּבָּק בְּדְבִיקוּ בְּרְחִימוּ. וְאִתְעֲבִידוּ (נ"א ואתערו) תְּרֵין אַתָּוון אַחֲרָנִין, ב' ה', וְאִתְכְּלִילוּ רוּחִין בְּרוּחִין בְּדְבִיקוּ דְּרְחִימוּ, וּפָרְחִין אִלֵּין אַתָּוון מִנַּיְיהוּ, בְּהַהוּא רוּחָא דְּסָלִיק, וּמִתְעַטְּרָן בֵּיהּ כְּדָקָא יְאוֹת.

כֵּיוָן דְּאָזִיל וְסָלִיק הַהוּא אַהֲבָה שְׁלֵימָא, כְּלִילָא בְּכָל אִינּוּן אַרְבַּע רוּחִין, פָּגַע בְּחַד מְמָנָא עִלָּאָה רַבְרְבָא, דִּי מְמָנָא עַל אֶלֶף וּתְשַׁע מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וְאִיהוּ מְמָנָא עַל נְגִידוּ דִּתְלֵיסָר נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, דְּנָגְדָּא מֵרָזָא דְּטָלָא דִּלְעֵילָּא. וְהַהוּא נְגִידוּ אִתְקְרֵי מַיִם רַבִּים. כֵּיוָן דְּפָגַע לְגַבֵּי הַהוּא רַב מַשְׁרְיָין קַאִים לְגַבֵּיהּ, וְלָא יָכִיל לְאַעְכָּבָא לֵיהּ, וְאַעֲבַר בֵּהּ עַד דְּאָעִיל לְגַבֵּי הֵיכָל אַהֲבָ"ה.

עַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, בְּסִיּוּם שְׁבָחֵיהּ, (שיר השירים ח':ז') מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. מַיִם רַבִּים: אִלֵּין מַיִם עִלָּאִין דְּנָגְדִּין גּוֹ (ס"א מגו) טָלָא עִלָּאָה. וּנְהָרוֹת לָא יִשְׁטְפוּהָ: אִלֵּין אִינּוּן נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, דְּאִינּוּן תְּלֵיסָר. הַהוּא מְמָנָא אִיהוּ מַלְאָכָא דְּשָׁלִיחַ מִן קֶדֶם יְיָ', וְדָא אִיהוּ רַב מַשְׁרְיָין דְּקָשִׁיר כִּתְרִין לְמָארֵיהּ, רָזָא אַכְתָּרִיאֵ"ל, מְעַטֵּר עִטְרִין לְמָארֵיהּ, בִּשְׁמָא גְּלִיפָא מְחֻקָּקָא, יְהוָ"ה יָהּ צְבָאוֹת.

כֵּיוָן דְּאָעִיל לְגַבֵּי הֵיכָל (נ"א דאזיל וסליק ההוא) אַהֲבָה, אִתְּעַר רְחִימוּ דְּנְשִׁיקִין עִלָּאִין, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:י"א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, לְמֶהֱוֵי נְשִׁיקִין דִּרְחִימוּ עִלָּאָה כְּדָקָא יָאוֹת, וְאִינּוּן נְשִׁיקִין שֵׁירוּתָא דְּאִתְעָרוּ דְּכָל רְחִימוּ, וְאִתְדַּבְּקוּתָא וְקִשׁוּרָא דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ שֵׁירוּתָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּשִׁירָתָא דָּא אִיהוּ יִשָּׁקֵנִי.

מַאן יִשְׁקֵנִי. הַהוּא דְּסָתִים גּוֹ סְתִימוּ עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין בֵּיהּ תַּלְיָין נְשִׁיקִין וְנָשִׁיק לְתַתָּא. תָּא חֲזֵי, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, לֵית מַאן דְּיָדַע לֵיהּ, וְאִיהוּ גַּלֵּי מִנֵּיהּ נְהִירוּ חַד דָּקִיק סָתִים, דְּלָא אִתְגְּלֵי בַּר בְּחַד שְׁבִיל דָּקִיק דְּאִתְפָּשַׁט מִגַּוֵּיהּ, וְאִיהוּ נְהִירוּ דְּנָהִיר לְכֹלָּא. וְדָא אִתְּעָרוּ דְּכָל רָזִין עִלָּאִין. וְאִיהוּ סָתִים. לְזִמְנִין סָתִים, לְזִמְנִין אִתְגַּלְיָא. וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְגַּלְיָא כְּלָל. וְאִתְּעָרוּ דִּסְלִיקוּ דְּנָשִׁיקִין בֵּיהּ תַּלְיָין. וּמִגּוֹ דְּאִיהוּ סָתִים, שֵׁירוּתָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא בְּאֹרַח סָתִים אִיהוּ.

וְאִי בֵּיהּ תַּלְיָין מַה בָּעֵי יַעֲקֹב הָכָא, דְּהָא בֵּיהּ תַּלְיָין נְשִׁיקִין. אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא. יִשְׁקֵנִי, הַהוּא דְּסָתִים לְעֵילָּא. וּבְמָה. בְּהַהוּא רְתִיכָא (נ"א בוצינא) עִלָּאָה, דְּכָל גַּוְונִין תַּלְיָין וּמִתְחַבְּרָן בֵּיהּ. וְהַאי אִיהוּ יַעֲקֹב. כְּמָה דְּאָמְרִינָן, דְּבֵיקוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּמַלְכָּא בְּבָרָא דִּילֵיהּ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב (שיר השירים א׳:ב׳) מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ, אַהֲדָר לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא, דְּאַנְהִיר לָהּ לְסִיהֲרָא, מִגּוֹ נְהִירוּ דְּאִינּוּן בּוּצִינִין עִלָּאִין, וְאִיהוּ נָטִיל נְהוֹרָא דְּכֻלְּהוּ, וְאַנְהִיר לְסִיהֲרָא. וְאִינּוּן בּוּצִינִין (נ"א נשיקין) עִלָּאִין, וְאִיהוּ נָטִיל נְהוֹרָא דְּכֻלְּהוּ, וְאַנְהִיר לְסִיהֲרָא וְאִינּוּן בּוּצִינִין דְּמִזְדַּוְּוגִין בֵּיהּ, מֵאַן אֲתַר נַהֲרִין. הָדָר וְאָמַר מִיַּיִן, מֵהַהוּא יַיִן דְּמִנְטָרָא, מֵהַהוּא יַיִן דְּאִיהוּ חֶדְוָה דְּכָל חֶדְוָון. וּמַאן אִיהוּ הַהוּא יַיִן, דְּיָהִיב חַיִּין וְחֶדְוָה לְכֹלָּא. דָּא אֱלֹהִים חַיִּים, יַיִן, דְּיָהִיב חַיִּין וְחֶדְוָה לְכֹלָּא.

תּוּ מִיַּיִן, מֵהַהוּא שְׁמָא דְּאִקְרֵי יְדִוֹ"ד, דָּא אִיהוּ יַיִן דְּחֶדְוָה דְּרַחֲמֵי, וּמִן דָּא, כֻּלְּהוּ נָהִירִין וְחַדָּאן. אָתוּ חַבְרַיָּיא וְנָשִׁיקוּ לֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ. (כד מטו לגבי דרבי שמעון סדרו מילין קמיה)

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר, יַדָּעְנָא וַדַּאי דְּרוּחָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה קָא מְכַשְׁכְּשָׁא (ד"א מנצצא) בְּכוּ, זַכָּאָה דָּרָא דָּא, דְּהָא לָא יְהֵא כְּדָרָא דָּא, עַד זִמְנָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא. דְּהָא אוֹרַיְיתָא אִתְהַדְּרַת לְעַתִּיקוּתָהָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק לד

(שמות כ"ה:ג') וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, וְרָזִין דִּילֵיהּ הָא אִתְמַר. אֲבָל (פשטא) רָזָא דִּקְרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, וְקִשְׁיָין קְרָאֵי, דְּאִי אִינּוּן בְּרָזָא דִּלְתַתָּא קַשְׁיָין אֲהַדְדֵי. וְאִי בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא לָא אִינּוּן בְּנָהִירוּ. (אלא הכי הוא) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה שַׁפִּיר. תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי קַשְׁיָא. וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם קַשְׁיָא וְדָא (ס"א ודאי) כֹּלָּא, עֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא.

אֶלָּא הָכִי אִיהוּ, וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה. מַאן. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֵאֵת כָּל אִישׁ: אִלֵּין מַלְאָכִין עִלָּאִין לְעֵילָּא, בְּגִין דְּעַלֵּיהוֹן אִיהִי תְּרוּמָה, אַרְמוּתָא דְּאִינּוּן אָרִימוּ לָהּ תְּדִיר לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה דְּהָא אִינּוּן סַלְקִין לָהּ תְּדִיר, לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. וְכַד יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, אִינּוּן נַטְלִין לָהּ מִנַּיְיהוּ,

וְנַחְתִּין לָהּ לְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. וּמַאן אִינּוּן. אִינּוּן אַרְבַּע דְּאַרִימוּ לָהּ לְעֵילָּא. דְּהַהוּא לֵב אִתְרְעֵי בֵּהּ. וְהַהִיא תְּרוּמָה. אִיהִי זַקְפָא עֲלַיְיהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וּמַנְחָא עַל גַּבַּיְיהוּ. תִּקְחוּ: תִּסְבּוּן לָהּ מִנַּיְיהוּ לְנַחְתָּהָא לְתַתָּא. וּבְמַה. בְּזִמְנָא דָּא, בְּאִינּוּן עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָאן, בִּצְלוֹתִין וּבְבָעוּתִין, לְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּאִינּוּן גַּוְונִין דְּאִתְחַזְיָין לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּאִינּוּן פּוּלְחָנִין (אחרנין.) וְאִינּוּן גַּוְונִין אַמְשָׁכָאן לְתַתָּא הַהוּא אַרְמוּתָא, וְנַצָחָן גַּוְונִין דִּלְתַתָּא, לְאִינּוּן גַּוְונִין דִּלְעֵילָּא, וּמַשְׁכִּין לוֹן גַּוְונִין אִלֵּין, לְגַוְונִין עִלָּאִין, וְעַיְילִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְאִתְעֲבִידוּ אִלֵּין גּוּפָא לְאִלֵּין, וְעַל דָּא תִּקְחוּ מֵאִתָּם כְּתִיב.

זָהָב דְּאִתְכְּלִיל בְּגַבְרִיאֵל, זָהָב לְעֵילָּא, גַּבְרִי"אֵל נָטִיל לֵיהּ לְתַתָּא. וְשִׁבְעָה זִינֵי זָהָב אִתְפָּרְשָׁאן לְתַתָּא מִן דָּא. וְכֻלָּף לְעֵילָּא, וְאִתְכְּלִיל בְּמִיכָאֵל לְתַתָּא, וְשַׁרְיָא דָּא עַל דָּא. וּנְחֹשֶׁת לְעֵילָּא, וְנָפְקָא מִן זָהָב, בְּגִין דְּזָהָב וְאֶשָּׁא בְּרָזָא חָדָא קַיְימִין וְאַזְלִין, אֶשָּׁא אַפִּיק נְחֹשֶׁת. וּמֵחֵילָּא וְתֻקְפָּא דָּא, אִתְבַּדָּרָן (נ"א אתערון) נְחֹשִׁים שְׂרָפִים דְּנָפְקֵי מֵאֶשָּׁא. וְעַל דָּא, נְחֹשֶׁת אִיהוּ סוּמָקָא כְּאֶשָּׁא וְאִתְכְּלִיל בְּאוּרִי"אֵל (נ"א נוריא"ל) וְאִתְעֲבִיד דָּא גּוּפָא לְגַבֵּי דָּא.

וּתְכֵלֶת שַׁרְיָא בְּדָא וּבְדָא, בַּנְּחֹשֶׁת וּבַזָּהָב, וּבְגִין דְּאִתְתָּקַף בִּתְרִין סִטְרִין. תְּכֵלֶת אִיהוּ תַּקִּיפָא, וְלֵית מַאן דְּשַׁלְטָא (קנ"ב ע"א) עָלֵיהּ לְחַיְין, דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא דְּדִינָא לְשַׁרְיָא בֵּיהּ דִּינָא תַּקִּיפָא, וְדָא אִיהוּ ב"ו א"ל ב"ו א"ל דִּכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. וְכַד אִתְהַדָּרָן בְּנֵי נָשָׁא בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵימָתָא, (ר"ס ע"ב, ר"י ע"א) אִתְהַדַּר שְׁמַיהּ רְפָאֵ"ל, דְּהָא אַסְוָותָא אִזְדַּמַּן לְהוּ מֵהַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא.

וְאַרְגְּמָן: דָּא זָהָב וְכֶסֶף, דְּאִתְהַדָּרָן לְאַכְלְלָא כַּחֲדָא, מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל אִתְכְּלִילוּ דָּא עִם דָּא, מְשֻׁלְבָאן דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב כ"ה:ב') עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. וּבְגִין דְּאִינּוּן מְשֻׁלְבָאן דָּא בְּדָא, אִתְעֲבִידוּ גּוּפָא חַד.

וְתוֹלַעַת שָׁנִי לְעֵילָּא, וְאִתְכְּלִיל בְּאוּרִי"אֵל כְּמִלְקַדְמִין, לְמֶהֱוֵי אֲחִידוּ גּוֹ תְּכֵלֶת, וּבְגוֹ אַרְגְּמָן. וְשֵׁשׁ אִיהוּ לְעֵילָּא, וְאִתְכְּלִיל כְּמִלְקַדְמִין בְּרָזָא דִּרְפָאֵל, לְאִתְאַחֲדָא בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב.

עַד הָכָא, רָזָא דִּז' עַמּוּדִין לְעֵילָּא, גּוֹ ז' עַמּוּדִים דִּלְתַתָּא. קְלִיפָּה גּוֹ קְלִיפָּה, לִנְטוּרָא. וְעִזִּים: הָא אוֹקִימְנָא דְּהָא אִלֵּין ז', מוֹחָא לְמוֹחָא, וְדָא אִיהוּ קְלִיפָּה לְמוֹחָא.

(שמות כ"ה:ה') וְעוֹרוֹת אֵלִים מְאָדָּמִים, אִלֵּין אִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין, עַיְינִין מְלַהֲטִין בְּטִיסִין דְּנוּרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דניאל י':ו') וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ. וְאִקְרוּן רְקִיעִין לְבַר בְּגוֹ קְלִיפָּה. (שמות כ"ה:ה') וְעוֹרוֹת תְּחָשִׁים, אִלֵּין אִינּוּן לְגוֹ בְּסִטְרָא קַדִּישָׁא, וְאִתְאַחֲדָן בִּקְדוּשָׁה, וְלָא אִתְאַחֲדָן.

כְּמָה (קל"ט ע"א) דְּאַמָּרָן דְּאַבְרָהָם הָא אוֹלִיד בְּאִינְתּוּ אַחֲרָא תַּחַשׁ כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (קל"ט א') וְאֶת תַּחַשׁ וְאֵלִּין אִינּוּן בְּאִימָא דְּיִשְׁמָעֵאל אֲחוּהוֹן דְּיִשְׁמָעֵאל דְּכְמָה דְּאִית דַּרְגָּא בְּעֵשָׂו הֲכִי נָמֵי אִית דַּרְגָּא בְּיִשְׁמָעֵאל. אִימָא דְּיִשְׁמָעֵאל אוֹלִידת לְתַחַשׁ וּמִסְּטָרָא דְּאַבְרָהָם קַאָתֵת דְּהָא נְהוֹרָא קַדְמָאָה (ויקרא רצ"ב ב') מצפ"ץ בְּשַׁעֲתָא דְּנָפַק נְהוֹרִין לְכָל סִטְרִין. כֵּיוָן דְּאִתְבְּסָם הַהוּא נְהוֹרָא קַדְמָאָה גְּנִיז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּלְמָאן גְּנִיז לֵיהּ (שם צ"א ב') לְצַדִּיקַיָּיא. וּמָאן אִינּוּן. צַדִּיק וְצֶדֶק בְּגִין לְמֶעְבַּד בְּהַהוּא נְהוֹרָא קַדְמָאָה אִיבִּין לְעָלְמָא. וְאִינּוּן אִיבִּין דְּזִמְינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא. דְּהָא אַבְרָהָם וְשָׂרָה עָבְדוּ (ס"א ואברהם ושרה מההוא נהורא עבדו) אִיבִּין וְנַפְשִׁין דִּכְתִיב (בראשית י"ב:ה') וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן. וּכְמָה דְּעָבְדוּ נַפְשִׁין בְּסִטְרָא דְּקֻדּוּשָׁה הֲכִי (שלח קס"ח א') נָמֵי עֲבַד נֶפֶשׁ בְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּאִלְמָלֵא הַהוּא אִתְעָרוּ דְּאִתְעָר אַבְרָהָם בְּסִטְרָא אַחֲרָא לָא אִשְׁתְּכָחוּ גִּיּוּרִין בְּעָלְמָא כְּלָל. (שמות כ"ה:ה') וַעֲצֵי שִׁטִּים, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן שָׁרָפִים עוֹמְדִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (ישעיהו ו':ב') שָׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. מַאי מִמַּעַל לוֹ. מִמַּעַל לְהַהִיא קְלִיפָּה. וְאִי תֵּימָא, הַאי קְרָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמַר, וְהָא אִתְמַר (ישעיה ו) וָאֶרְאֶה אֶת יְיָ', אֶת דַּיְיקָא, כְּגַוְונָא דְּא דִּכְתִיב בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ו':א') וְשׁוּלָיו מְלֵאִים אֶת הַהֵיכָל, אֶת דַּיְיקָא לְאַסְגָאָה הַהִיא קְלִיפָּה. כֵּיוָן דְּאָמַר רָזָא דְּהַהִיא קְלִיפָּה, כְּתִיב שָׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, מִמַּעַל לְהַהִיא קְלִיפָּה.

(שמות כ"ה:ו') שֶׁמֶן לַמָּאוֹר, דָּא מְשַׁח רְבוּת עִלָּאָה, דְּאַתְיָא מִלְּעֵילָּא. תְּרֵין שֶׁמֶן אִינּוּן. וְאִינּוּן תְּרֵי, (ד"א חד) לְעֵילָּא, דְּאִקְרֵי שֶׁמֶן הַמָּאוֹר. וְחַד לְתַתָּא דְּאִקְרֵי שֶׁמֶן לַמָּאוֹר. שֶׁמֶן הַמָּאוֹר אִיהוּ עִלָּאָה, דְּקַיְימָא בְּוַדַּאי, וְלָא פָּסִיק לְעָלְמִין, וְתָדִיר מַלְיָא רְבוּת קַדְשָׁא, וְכָל בִּרְכָאן, וְכָל נְהוֹרִין, וְכָל בּוּצִינִין, כֻּלָּא אִתְבָּרְכָאן וְאִתְנַהֲרָן מִתַּמָּן. שֶׁמֶן לַמָּאוֹר, לְזִמְנִין אִתְמַלְיָא וּלְזִמְנִין לָא.

תּוּ, הָא תָּנֵינָן, כְּתִיב (בראשית א':ט"ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים וְגוֹ', וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְהָכִי אִיהוּ. אֲבָל שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדוֹלִים אִלֵּין: שֶׁמֶן הַמָּאוֹר, וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר. עִלָּאָה עִלָּאָה, וְעִלָּאָה תַּתָּאָה. חַד דְּכַר, וְחַד נוּקְבָא. וְכָל זִמְנָא דְּדְכוּרָא וְנוּקְבָא אִתְיַין כַּחֲדָא, (בראשית מ"ט ע"א) תַּרְוַויְיהוּ קָרְיִין בְּלִישָׁנָא דְּדְכוּרָא. וּבְגִין דְּעִלָּאָה עִלָּאָה אִקְרֵי גָּדוֹל, בְּגִינֵיהּ עִלָּאָה תַּתָּאָה דְּאִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ בְּכְלָלָא, אִקְרֵי גָּדוֹל.

כֵּיוָן דְּאִתְפְּרַשׁ דָּא מִן דָּא, אִדְכָּרוּ בִּפְרָט, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. דָּא אִקְרֵי גָּדוֹל, וְדָא אִקְרֵי קָטָן. וּבְגִין כָּךְ אָמְרוּ קַדְמָאֵי, דְּלֵיהֱוֵי בַּר נָשׁ זָנְבָא לְאַרְיָוותָא, וְלָא רֵישָׁא לְשׁוּעָלַיָּא. דְּכַד אִיהוּ קַיְימָא גּוֹ אַרְיָוותָא, אִקְרֵי כֻּלָּא בִּכְלָלָא דְּאַרְיָוותָא. זָנְבָא דְּאַרְיָא אַרְיָא אִיהוּ,

בְּלָא פְּרוּדָא. וְאִי בְּגוֹ שׁוּעָלִים, אֲפִילּוּ אִיהוּ רֵישָׁא. רֵישָׁא דְּשׁוּעָל שׁוּעָל אִיהוּ, בְּלָא פְּרוּדָא, וְשׁוּעָל אִקָּרֵי.

וְרָזָא דָּא הַאי קְרָא, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא כַּד יַתְבִין כַּחֲדָא, שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים אִתְקְרוּן, אַף עַל גַּב דְּדָא זְנָבָא לְגַבֵּי דְּעִלָּאָה. כֵּיוָן דְּדָא אִתְפְּרַשׁ מֵעִלָּאָה, כִּבְיָכוֹל לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא לְשׁוּעָלִים, כְּדֵין אִקְרֵי קָטָן. וְעַל רָזָא דָּא שְׁמָן הַמָּאוֹר, דְּלָא פָּסִיק לְעָלְמִין, וְקָיְימָא בִּסְלִיקוּ עִלָּאָה לְמִשְׁלַט בִּימָמָא. שֶׁמֶן לַמָּאוֹר פָּסִיק, וְאִקְרֵי קָטָן, וְשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא.

וְחָמֵשׁ בּוּסְמִין אִינּוּן לְגוֹ שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי חַד אִינּוּן תְּרִין וְכֹלָּא חַד. (שמות כ״ה:ז׳) אַבְנֵי שֹׁהַם וְגוֹ'. כָּל הָנֵי תְּלֵיסַר אִינּוּן וְאִינּוּן תְּקוּנָא דְּמַשְׁכְּנָא.

וְאָהֲדְרְנָא לְמִלֵּי קַדְמָאֵי, זְהָב הָא אִתְּמַר דְּשַׁבְעָה זִינֵי זָהָב אִינּוּן. וְאִי תֵּימָא דְּזָהָב אִיהוּ דִּינָא, וְכֶסֶף אִיהוּ רַחֲמֵי, וְאִסְתַּלָּק זָהָב לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ. לָאו הָכִי, דְּוַדַּאי זָהָב סָלִיק יַתִּיר אִיהוּ עַל כֹּלָּא, אֲבָל זָהָב בְּאַרַח סְתָם אִיהוּ, וְדָא זָהָב עִלָּאָה, דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה מִכָּל אִינּוּן זִינֵי זָהָב, וְדָא אִיהוּ זָהָב דְּנָהִיר וְנָצִיץ לְעֵילָּא וְלְתַתָּא, וְדָא אִיהוּ דְּכַד נָפִיק לְעָלְמָא, (ד"א ל"ג נפיק) מַאן דְּאִדְבַּק לֵיהּ, טָמִיר לֵיהּ בְּגַוָּיהּ, וּמִתַּמָּן נָפְקֵי וְאִתְמַשְׁכָּן כָּל זִינֵי זָהָב.

אֵימָתַי אִקְרֵי זָהָב, מַאן דְּאִקְרֵי זָהָב. כַּד אִיהוּ בְּנָהִירוּ, וְאִסְתַּלָּק בִּיקָר דְּחִילוּ, וְאִיהוּ בְּחֶדְוָה עִלָּאָה, לְמֶחְדֵּי לְתַתָּאֵי. וְכַד אִיהוּ בְּדִינָא, כַּד אִשְׁתַּנֵּי מֵהַהוּא גַּוֹון, לְגַוֶּון תִּכְלָא אוֹכָם וְסוּמָק, כְּדֵין אִיהוּ בְּדִינָא תַּקִּיפָא. אֲבָל זָהָב, בְּחֶדְוָה אִיהוּ, וּבְסִלּוּקוּ דְּדְחִילוּ דְּחֶדְוָה קָיְימָא, וּבְאִתְעָרוּתָא דְּחֶדְוָה.

וְכֶסֶף לְתַתָּא, רָזָא דְּרוֹעָא יְמִינָא, דְּהָא רֵישָׁא עִלָּאָה זָהָב אִיהוּ, דִּכְתִיב, (דניאל ב) אַנְתְּ הוּא רֵישָׁא דְּדַהֲבָא. (דניאל ב׳:ל״ב) חַדּוֹהִי וּדְרָעוֹהִי דִּי כְסַף לְתַתָּא. (נ"א ואימתי אישתלים כסף כד אתכליל וכו') וְכַד אִשְׁתְּלִים כֶּסֶף, כְּדֵין אִתְכְּלִיל בַּזָּהָב, וְרָזָא דָּא (משלי כ״ה:י״א) תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כָּסֶף. אִשְׁתְּכַח דְּכֶסֶף אִתְּהַדַּר לְזָהָב, וּכְדֵין אִשְׁתְּלִים אַתְרֵיהּ. (נ"א אלים אריה) וְעַל דָּא ז' זִינֵי זָהָב אִינּוּן.

וּנְחֹשֶׁת נָפְקָא מִזָּהָב, וְאִשְׁתַּנֵּי לְגַרְעוֹנָא, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא. וּתְכֵלֶת יַרְכָּא שְׂמָאלָא. וְתוֹלַעַת שָׁנִי, יַרְכָּא יְמִינָא, וְאִתְכְּלִיל בִּשְׂמָאלָא. וְשֵׁשׁ, דָּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, דְּאִיהוּ נָטִיל כָּל שִׁית סְטָרִין. כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר.

הָא הָכָא שָׁבַע דְּיוּבָל, וְאִינּוּן ז' דִּשְׁמִיטָּה. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן שִׁית, אִינּוּן תְּלֵיסַר, בִּשְׁבִיעָאָה, דְּאִיהוּ רֵישָׁא עִלַּיְיהוּ, הָא תְּלֵיסַר. רֵישָׁא דְּקָיְימָא עַל כָּל גּוּפָא לְתַתָּא, רֵישָׁא דְּקָיְימָא עַל כָּל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, אִיהוּ זָהָב. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. זָהָב עִלָּאָה, אִיהוּ בְּרָזָא סְתִימָא, וּשְׁמָא דִּילֵיהּ אִיהוּ זָהָב סָגוּר. סָגוּר וְסָתוּם מִכֹּלָּא, וְעַל כֵּן אִקְרֵי סָגוּר, דְּאִיהוּ סָגוּר מֵעֵינָא דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ. זָהָב תַּתָּאָה אִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא יַתִּיר. (ושמא דיליה איקרי זהב ירקרק וכו'.)

פרק לה

לְשַׁעֲתָא הֲוָה, דִּכְתִיב, (דברי הימים ב כ״ד:כ׳) וְרוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת זְכַרְיָה. וְאִם תֹּאמַר, הָא יִרְמְיָהוּ, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (ירמיהו א׳:ה׳) בְּטֶרֶם אֲצָרֶךָּ בַבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ. וְהָא אַחֲרָנִין. אֶלָּא כֻּלְּהוּ לָא זָכוּ לְנְבוּאָה וְלִכְהוּנָה עִלָּאָה כְּאַהֲרֹן, דְּהָא אַהֲרֹן זָכָה בִּנְבוּאָה עִלָּאָה, עַל כָּל שְׁאַר כַּהֲנֵי. זָכָה בִּכְהוּנָה עַל כֻּלְּהוּ.

מֹשֶׁה זָכָה בִּנְבוּאָה, וְשִׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָה עִלָּאָה. שְׁמוּאֵל זָכָה בְּתַרְוַויְיהוּ. מַה מֹּשֶׁה הֲוָה קָרֵי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִיב לֵיהּ מִיָּד. אוּף שְׁמוּאֵל כְּתִיב בֵּיהּ, (שמואל א י״ב:י״ז) הֲלֹא קְצִיר חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל יְיָ׳ וְיִתֵּן קוֹלוֹת וְגוֹ׳. אֲבָל לָא סָלִיק לְדַרְגָּא עִלָּאָה כְּמֹשֶׁה. מַה אַהֲרֹן הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָה גַּבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוּף שְׁמוּאֵל הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל לָא סָלִיק בְּשִׁמּוּשָׁא עִלָּאָה כְּאַהֲרֹן.

וּמִלָּה הָכִי הוּא. תְּלָתָא אִינּוּן דַּהֲווֹ נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, וְשִׁמְשׁוּ בִּכְהוּנָה. חַד מֹשֶׁה, וְחַד אַהֲרֹן, וְחַד שְׁמוּאֵל. וְאִי תֵּימָא שְׁמוּאֵל לֹא מָשִׁיךְ (ס"א שמש) בִּכְהוּנָה, אֶלָּא אַחֲרָא הֲוָה דְּשַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָה, וּמַנּוּ יִרְמְיָהוּ. לְאוֹ הָכִי, דְּהָא כְּתִיב, (ירמיהו א׳:א׳) מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר (ויחי רמ"ט ע"ב) בַּעֲנָתוֹת. מִן הַכֹּהֲנִים הֲוָה, אֲבָל לָא שִׁמֵּשׁ. וּשְׁמוּאֵל בְּיוֹמֵי דְּעֵלִי שִׁמֵּשׁ. וּמֹשֶׁה זִמְנָא חָדָא, כָּל אִינּוּן ז׳ יְמֵי מִלּוּאִים.

שְׁמוּאֵל זָכָה לְנַעַר, דִּכְתִיב, (שמואל א א׳:כ״ד) וְהַנַּעַר נָעַר. (שמואל א ב׳:י״ח) וּשְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת. וּבְגִין דְּקַיְימָא בְּהַאי דַּרְגָּא, וַדַּאי אִיהוּ כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. מַאן דְּנָטִיל לְהַאי נַעַר, וְזָכֵי בֵּיהּ, זָכֵי בְּאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין, דְּקַיְימִן בְּהוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

פרק לו

כְּרוּבִים אִינּוּן זָהָב, כְּמַה דְּאוּקְמוּהָ, בְּגִין דְּנַפְקֵי מִסִּטְרָא דְּזָהָב, וְלָא אִתְעָרַב בְּהוּ כֶּסֶף, וְלָא גְּוֹון אַחֲרָא, וְדָא אִיהוּ גְּוֹון זָהָב יְרַקְרַק. בַּמִּשְׁכָּן מִתְעָרְבִין גְּוָונִין, זָהָב וְכֶסֶף לְמֵיהַךְ כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי רָזָא דִּלְעֵילָּא בְּחַד. תּוּ נְחֹשֶׁת לְמֶהֱוֵי בַּהֲדַיְיהוּ, וּלְמֵיזַל בֵּינַיְיהוּ כָּל סִטְרִין, לְאִשְׁתַּכְחָא שְׁלִימוּ בְּכֹלָּא כַּחֲדָא, דִּכְתִיב זָהָב וְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת.

דָּבָר אַחֵר זָהָב וְכֶסֶף. זָהָב דְּאִתְהַדַּר לְכֶסֶף, וְכֶסֶף לְזָהָב, וְכֹלָּא אִתְכְּלִיל כַּחֲדָא, וּבְדוּכְתָּא חָדָא. בְּתַלַּת גַּוְונִין אִתְהַדָּר, כַּד אִצְטְרִיךְ לְחֶדְוָותָא וְלָא דִּינָא, זָהָב. כַּד אִצְטְרִיךְ לְרַחֲמֵי, כֶּסֶף. כַּד אִצְטְרִיךְ תֻּקְפָּא דְּדִינָא, נְחֹשֶׁת.

וְעַל דָּא אִסְתַּכַּל מֹשֶׁה, בְּעוֹבָדָא דִּנְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת, דִּכְתִיב (במדבר כ״א:ט׳) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת, וַהֲוָה יָדַע אֲתַר דְּהִתּוּכָא דְּזָהָב בְּהַהוּא נְחֹשֶׁת, בְּגִין דְּנָחָשׁ כְּלִישָׁנָא דִּילֵיהּ הוּא, וְאַתְרֵיהּ הֲוָה יָדַע. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אָמַר לֵיהּ אֶלָּא עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף, וְאִיהוּ אָתָא וַעֲבַד נְחַשׁ נְחֹשֶׁת, דִּכְתִיב וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת. מַאי טַעֲמָא.

אֶלָּא אֲתָר הֲוָה יָדַע, וְעִקָּרָא דְּמִלְּתָא הֲוָה, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (במדבר כ״א:ו׳) וַיְשַׁלַּח יְיָ׳ בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים, וּכְתִיב (דברים ח׳:ט״ו) נָחָשׁ שָׂרָף. עִקָּרָא דְּלְהוֹן נָחָשׁ אִיהוּ. וּבְגִין דְּמִשֶּׁה הֲוָה יָדַע עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא וְיסוֹדָא מֵהַהוּא אֲתָר, עֲבַד נָחָשׁ וְאִסְתְּמִיךְ עֲלֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל חָטָאוּ בְּלִישָׁנֵהוֹן, דִּכְתִיב (במדבר כ״א:ה׳) וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה, וְעַל דָּא וַיְשַׁלַּח יְיָ׳ בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים.

וּמֹשֶׁה לָא אָזַל אֶלָּא בָּתַר עִקָּרָא, וַעֲבַד נְחַשׁ נְחשֶׁת, בְּהַהוּא גַּוְונָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, דְּהָא אַתְרֵיהּ נְחשֶׁת אִיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אֲמַר לֵיהּ מִמָּה יִתְעֲבִיד, וּמֹשֶׁה אִסְתַּכַּל וַעֲבַד לֵיהּ מִנְחשֶׁת, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לְאַתְרֵיהּ. מְנָלָן. דִּכְתִיב וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחשֶׁת וַיְשִׂימֵהוּ עַל הַנֵּס. מַאי עַל הַנֵּס. עַל הַהוּא רְשִׁימוּ דְּאִיהוּ לְעֵילָּא.

וְהָא תָּנֵינָן, בְּכָל אֲתָר הַאי נָחָשׁ אַזְלָא בָּתַר רָזָא דְּאֵשֶׁת חַיִל, וּבַעְיָא אֵשֶׁת זְנוּנִים לְאִתְתַּקְנָא גַּרְמָהּ כְּגַוְונָא דִּילָהּ, וְלָא יָכִילַת. אֵשֶׁת חַיִל, הַהוּא רְשִׁימוּ וְאָת דִּילָהּ, אִיהוּ אָת ה', וְהָכִי אִתְחֲזֵי לָהּ. אֵשֶׁת זְנוּנִים הַהוּא רְשִׁימָא וְאָת דִּילָהּ אִיהוּ כְּהַהוּא גַּוְונָא (נ״א דאצטריך) וְלָא אִתְתַּקַּן לְמֶהֱוֵי הָכִי, וְאָת דִּילָהּ ק', (קנ״ב ע״א) אָת דִּילָהּ אִתְתַּקְנָא בְּתִקּוּנָא דְּאָת ה', (ס״א את ק' בההוא גוונא דה' ולא אתתקנא למהוי הכי את דילה אתתקנא בתקונא דאת ה') כְּגַוְונָא דְּקוֹפָא אֵצֶל בְּנֵי נָשָׁא, דְּאַזְלָא בָּתַר בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא אִתְתַּקַּן לְמֶעְבַּד הָכִי. כְּגַוְונָא דָּא עֲבַד מֹשֶׁה הַהוּא נָחָשׁ, עַל הַהוּא רְשִׁימוּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְתַדִּיר אִתְתַּקַּן לְאַבָּאשָׁא, וְעֵלֵיהּ חָב אָדָם, וְאִתְתָּרַךְ מִגַּנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּהֲוָה אֲתָר דִּיוֹרֵיהּ כְּגַוְונָא דְּדִיוּרָא דִּלְעֵילָּא. (אמרו המגיהים בהרבה העתקות נמצאות כתובות כאן השבעה היכלות ושבעה מדורות וכבר נדפסו בפרשת בראשית דף ל״ח כי שם ביתם)

פרק לז

כְּתִיב (בראשית א׳:ג׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַהוּא אוֹר אִתְגְּנִיז וְאִיהוּ אִזְדְּמַן לְגַבֵּי צַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (תהילים צ״ז:י״א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק. לַצַּדִּיק וַדַּאי סְתָם. וְהַהוּא אוֹר לָא שִׁמֵּשׁ בְּעָלְמָא, בַּר יוֹמָא קַדְמָאָה. וּלְבָתַר אִתְגְּנִיז, וְלָא שִׁמֵּשׁ יַתִּיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִלְמָלֵי אִתְגְּנִיז מִכֹּל וָכֹל, לָא קָאִים עָלְמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חֲדָא, אֶלָּא אִתְגְּנִיז וְאִזְדְּרַע כְּהַאי זַרְעָא דְּעָבִיד תּוֹלְדִין וְזָרְעִין וְאֵיבִין, וּמְנִיהּ אִתְקָיְּים עָלְמָא. וְלֵית לָךְ יוֹמָא, דְּלָא נָפִיק מִנֵּיהּ בְּעָלְמָא, וּמְקַיֵּים כֹּלָּא דְּבֵיהּ זָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. וּבְכָל אֲתָר דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, חַד חוּטָא נָפִיק מֵהַהוּא אוֹר גָּנִיז, וְאִתְמְשִׁיךְ עַל אִינּוּן דְּלָעָאן בָּהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ׳ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. וְהָא אוֹקִימְנָא.

יוֹמָא דְּאִתְקָם מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, מָה כְּתִיב (שמות מ׳:ל״ה) וְלָא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן. מַאי הֶעָנָן. חַד חוּטָא הֲוָה (נ"א עמודא דענגא) מֵהַהוּא סִטְרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה, דְּנָפַק בְּחֶדְוָה בְּכֹלָּא (דכלה), עָאלַת לְמַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא. וּמֵהַהוּא יוֹמָא (קדמאה). לָא אִתְגְּלֵי, אֲבָל שְׁמוּשָׁא קָא מְשַׁמֵּשׁ בְּעָלְמָא, וְאִיהוּ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹמָא עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. רַבִּי יוֹסֵי הֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲווּ עִמֵּיהּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא חֲמֵינָן דְּעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא, כְּגַוְונָא דְּעוֹבָדָא דְּשָׁמַיִם וְאֶרֶץ, וְהָא אִתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא בְּרָזִין דִּלְהוֹן זְעִירוּ, דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֵיכַל בְּפוּמֵיהּ, וּלְמֵישַׁט יְדֵיהּ לְגוֹ פּוּמֵיהּ וּלְמִבְלַע.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִלִּין אִלֵּין נְסַלֵּק לוֹן לְגוֹ (נ"א לגביה) בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ מְתַקֵּן תַּבְשִׁילִין מְתִיקִין, כְּמָה דְּאִתְקִין לוֹן עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, וְאִיהוּ אַתְקִין תַּבְשִׁילִין, דְּלֵית בְּהוּ אֲתַר, לְמֵיתֵי אַחֲרָא, לְמִשְׁדֵּי בְּהוּ מִלְחָא. וְתוּ, דְּיָכִיל בַּר נָשׁ לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וּלְאַשְׁלְמָא כָּרְסוֹי מִכָּל עִדּוּנִין דְּעָלְמָא וּלְאִשְׁתַּאֲרָא, וּבֵיהּ יִתְקָיֵּם, (מלכים ב ד׳:מ״ד) וְיִתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִירוּ כִּדְבַר יְיָ.

פרק לח

פְּתַח וְאָמַר, (מלכים א ה׳:כ״ו) וַיְיָ, נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם. הַאי קְרָא הָא אִתְּמַר בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי. אֲבָל וַיְיָ, אִסְתַּכְּמוּתָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא. וַיְיָ' אִיהוּ וּבֵי דִּינֵיהּ. נָתַן חָכְמָה, נָתַן: כְּמַאן דְּיָהִיב נְבָזְבָּזָא וּמַתָּנָה לְרַחֲמֵיהּ. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, שְׁלִימוּ דְּחָכְמְתָא, בְּעוּתְרָא, וּבִשְׁלָם, וּבְשֵׁלְטָנוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ.

וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּהֲווֹ יַדְעֵי דָּא לְדָא, סְתִימוּ דְּמִלִּין דַּהֲווֹ אַמְרֵי, וּבָנֵי נָשָׁא אַחֲרָנִין לָא הֲווֹ יַדְעֵי לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע בֵּהּ כְּלַל, וּבְגִינַיְיהוּ, אִתְהַדַּר חִירָם לְאוֹדָאָה לִשְׁלֹמֹה בְּכָל מִלּוֹי.

שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, אִסְתְּכַל וַהֲוָה חָמֵי, דְּהָא אֲפִילּוּ בְּהַהוּא דָּרָא, דְּהֲוָה שְׁלִים מִכָּל דָּרִין אַחֲרָנִין, לָא הֲוָה רָעוּתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, דְּיִתְגְּלֵי חָכְמָה כָּל כַּךְ עַל יְדֵיהּ, (נ"א ולא אתגליא) דְּאִתְגְּלֵי אוֹרַיְיתָא דְּהֲוָה סְתִימָא בְּקַדְמֵיתָא, וּפָתַח לֵהּ פִּתְחִין. וְאַף עַל גַּב דְּפָתַח, סְתִימִין אִינּוּן, בַּר לְאִינּוּן חַכִּימִין דְּזָכוּ, וּמִתְנַמְגְּמֵי בֵּהּוּ, וְלָא יַדְעֵי לְמִפְתַּח בֵּהּ פּוּמָא. וְדָרָא דָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁרְיָא בְּגַוַּיהּ, רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּיִתְגַּלְיָין מִלִּין סְתִימִין עַל יְדוֹי.

אֲבָל תַּוּוהָנָא עַל חַכִּימֵי דָּרָא, הֵיךְ שַׁבְקִין אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא, לְמֵיקַם קָמֵי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, בְּעוֹד דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאִים בְּעָלְמָא, אֲבָל בְּדָרָא דָּא לָא יִתְנַשֵּׁי חָכְמְתָא מֵעָלְמָא, וַוי לְדָרָא כַּד יִסְתַּלַק אִיהוּ, וְחַכִּימִין יִתְמַעֲטוּן, וְחָכְמְתָא יִתְנַשֵּׁי מֵעָלְמָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי הָכִי אִיהוּ, דְּהָא יוֹמָא חַד הֲוֵינָא אָזִיל עִמֵּיהּ בְּאָרְחָא, וּפָתַח פּוּמֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וַחֲמֵינָא עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא נָעִיץ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וְחַד זֵיהֲרָא זָהִיר גּוֹ עַמּוּדָא. דְּחִילְנָא דְּחִילוּ סַגִּי אֲמֵינָא אֵיהוּ בַּר נָשׁ, דְּהָכִי אִזְדַּמַּן לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּמֹשֶׁה, (שמות ל״ג:י׳) וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת עַמּוּד הֶעָנָן עוֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל הָעָם וְהִשְׁתַּחֲווּ אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ. יֵאוֹת הוּא לְמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ נְבִיאָה מְהֵימָנָא עִלָּאָה עַל כָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, וְדָרָא הַהוּא דְּקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְחָמוּ כַּמָּה נִסִּין וְכַמָּה גְּבוּרָאן בְּמִצְרַיִם וְעַל יַמָּא. אֲבָל הָכָא בְּדָרָא דָּא, זְכוּתָא עִלָּאָה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָא עָבִיד, לְאִתְחָזָאָה נִסִּין עַל יְדוֹי.

פרק לט

(שמות כה) וּתְכֵלֶת, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תְּכֵלֶת מֵהַהוּא נוּנָא דְּיַמָּא דְּגִינוֹסָר, דְּאִיהוּ בְּעִדְבֵיהּ דְּזְבוּלוּן. וְאִצְטְרִיךְ גַּוְונָא דָּא לְעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא לְאִתְחָזָאָה הַאי גַּוְון.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית א׳:ו׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. הַאי רָקִיעַ אִתְבְּרֵי בַּשֵּׁנִי, דְּעוֹבָדָא דָּא מִסְטָרָא דְּשִׂמְאלָא אִיהוּ. וּבְיוֹמָא תִּנְיָינָא דְּאִיהוּ סְטָר שְׂמָאלָא, אִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם, דְּאִיהוּ נָפִיק מִגּוֹ הַתּוּכָא דְּנוּרָא דְּשִׂמְאלָא, וּבְיַמָּא אִצְטְבַע בָּהּ גַּוְון תְּכֵלָא, דְּאִיהוּ כּוּרְסְיָיא דְּדִינָא.

וְנָטִיל הַאי יוֹמָא מַיִם דַּהֲווֹ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְאִינּוּן מַיִם דַּהֲווֹ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, לָא אִתְגַּלּוּ אֶלָּא בְּיוֹם שֵׁנִי. בְּיוֹמָא דִּילֵיהּ, לָא אִתְגַּלֵּי מַיִם, אֶלָּא אִתְחַלָּף, בְּגִין דְּאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְאִתְבַּסַּם דָּא בְּדָא. אוֹר דְּיוֹמָא קַדְמָאָה, נְהִירוּ קַדְמָאָה מִכָּל שִׁיתָא נְהוֹרִין אִיהוּ. וְהַאי אוֹר בְּסִטְרָא דְּאֵשָׁא הֲוָה, דִּכְתִיב, (ישעיהו י׳:י״ז) וְהָיָה אוֹר יִשְׂרָאֵל לְאֵשׁ. וְהַהוּא אוֹר דְּיִשְׂרָאֵל מִסִּטְרָא דִּימִינָא הֲוָה, אִתְכְּלִיל בְּאֵשָׁא.

וְיוֹמָא קַדְמָאָה מֵאִינּוּן שִׁיתָא יוֹמִין, מַיִם אִיהוּ, וְלָא שִׁמֵּשׁ עוֹבָדָא דְּמַיִם, אֶלָּא עוֹבָדָא דְּאוֹר, דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּאֵשׁ, דְּאִיהוּ יוֹם שֵׁנִי. לְאַחֲזָאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּרָא עָלְמָא, אֶלָּא עַל שְׁלוֹם, וּבְאַרַח שְׁלוֹם הֲוָה כֹּלָּא. יוֹמָא קַדְמָאָה כָּל מַה דַּעֲבַד, מִסִּטְרָא דְּחַבְרֵיהּ עָבֵד. יוֹמָא תִּנְיָינָא בְּסִטְרָא דְּיוֹמָא קַדְמָאָה עָבַד הַהוּא אוּמָנָא, וְשִׁמֵּשׁ בָּהּ, דְּכָל חַד שִׁמֵּשׁ בְּעוֹבָדָא דְּחַבְרֵיהּ, לְאַחֲזָאָה, דְּהָא אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא. יוֹמָא תְּלִיתָאָה, הֲוָה בְּסִטְרָא דְּתַרְוַויְיהוּ, וּבֵיהּ הֲוָה אַרְגְּמָן, וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּי טוֹב כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה.

תְּכֵלֶת, דָּא יוֹמָא תִּנְיָינָא, אִצְטְבַע בְּבֵ' גַּוְונִין סוּמָק וְאוּכָם. וּתְכֵלֶת, סוּמָק אִיהוּ דִּילֵיהּ, מִיּוֹמָא תִּנְיָינָא מַמָּשׁ, כְּעֵין גַּוְון אֶשָׁא, וְדָא אִיהוּ אֱלֹהִים, וְיֶרִית גַּוְון דְּדַהֲבָא, דְּכֹלָּא גַּוְונָא חֲדָא. תְּכֶלְתָּא נָפִיק מִגּוֹ הַהוּא גַּוְון סוּמָק, וְכַד נָחִית לְתַתָּא, אִתְרְחַק גַּוְון סוּמָק, וְעָאל גּוֹ

הַהוּא אֲתָר דְּאִיהוּ יַמָּא, וְאִצְטְבַע גְּוֹון תְּכֶלָא. הַהוּא סוּמָקָא עֲיֵיל גּוֹ יַמָּא, וְאִתְחַלָּשׁ גְּוֹון דִּילֵיהּ, וְאִתְהַדָּר תְּכֶלָא, וְדָא אִיהוּ אֱלֹהִים, אֲבָל לָאו אִיהוּ תַּקִּיפָא כְּקַדְמָאָה.

אוֹכָם, גְּוֹון דָּא נָפִיק מֵהַהוּא דְּסוּמָקָא, כַּד אִתְהֲתָךְ וְאִתְחַלָּשׁ לְתַתָּא בְּהַהוּא דְּזוּהֲמָא, וְנָחִית לְתַתָּא, וְנָפִיק מֵהַהוּא זוּהֲמָא גְּוֹון סוּמָק, מִזּוֹהֲמָא תַּקִּיפָא, וּמִגּוֹ זוּהֲמָא תַּקִּיפָא, אִתְהַדָּר לְאוֹכָם. וְכֹלָּא מֵהַהוּא סוּמָקָא קַדְמָאָה (ס"א עלאה) אִתְהֲתָךְ. וְכָל דָּא אִתְבְּרֵי בַּשֵּׁנִי, וְהַאי אִקָּרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

הַאי אוֹכָם אִיהוּ חָשׁוּךְ יַתִּיר, דְּלָא אִתְחֲזֵי גְּוֹון דִּילֵיהּ מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא. בּוּצִינָא קַדִּישָׁא הָכִי אָמַר, דְּהַאי גְּוֹון אוֹכָם חָשׁוּךְ, בְּאַן אֲתַר אִצְטְבַע. אֶלָּא כַּד הַהוּא סוּמָקָא אִתְהֲתָךְ בְּגוֹ תְּכֶלָא, וְאִתְעָרְבוּ גַּוְונִין, אִתְהֲתָךְ הַהוּא דְּזוּהֲמָא לְגוֹ תְּהוֹמֵי, וְאִתְעֲבִיד מִתַּמָּן רֻפְשָׁ וְטִיט. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ"ז:כ') וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וְטִיט. וּמִגּוֹ הַהוּא טִינָא דִּתְהוֹמֵי, נָפַק הַהוּא חָשׁוּךְ דְּאִיהוּ אוֹכָם, וְלָא אוֹכָם אֶלָּא חָשׁוּךְ יַתִּיר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א':ב') וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. אֲמַאי אִקָּרֵי חֹשֶׁךְ, בְּגִין דְּגָוְון דִּילֵיהּ חָשׁוּךְ, וְאַחְשִׁיךְ אַנְפֵּי בְּרִיָּין. וְדָא אִיהוּ סוּמָק וְאוֹכָם, וּבְגִין דָּא לָא כְּתִיב בַּשֵּׁנִי כִּי טוֹב.

פרק מ

וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב (בראשית א':ל"א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד דָּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, וְהָכָא אֲמָרְתְּ דְּלָא אִתְמַר בְּגִינֵיהּ כִּי טוֹב. אֶלָּא רָזָא דְּרָזִין הָכָא, דְּהָא וַדַּאי מַלְאָךְ הַמָּוֶת אִיהוּ טוֹב מְאֹד. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא יַדְעֵי דִּימּוּתוּן וְיִתְהַדְּרוּן לְעַפְרָא, וְסַגִּיאִין אִינּוּן דִּמְהַדְּרֵי בְּתִיּוּבְתָּא לְמָארֵיהוֹן, בְּגִין דְּחִילוּ דָּא, וְדַחֲלֵי לְמֶחֱטֵי קַמֵּיהּ. סַגִּיאִין דַּחֲלֵי מִן מַלְכָּא, מִגּוֹ דְּתַלְיָא רְצוּעָה לְקָמַיְיהוּ. כַּמָּה טָבָא הַהִיא רְצוּעָה לְגַבֵּי בַּר נָשׁ, דְּעַבְדַת לוֹן טָבִין וְקָשִׁיטִין, וּמְתַקְּנִין בְּאָרְחַיְיהוּ כַּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מְאֹד וַדַּאי.

רָזָא דְּרָזִין, דְּאוֹלִיפְנָא מִגּוֹ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְהִנֵּה טוֹב, דָּא מַלְאָךְ חַיִּים. מְאֹד, דָּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּאִיהוּ יַתִּיר. אֲמַאי מַלְאָךְ הַמָּוֶת אִיהוּ טוֹב מְאֹד. אֶלָּא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, כֻּלָּא הֲוָה מִתְתַּקֵּן בְּאַרַח קְשׁוֹט עַד לָא יֵיתֵי אָדָם, דְּאִיהוּ מַלְכָּא דְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, עֲבַד לֵיהּ מִתְתַּקֵּן בְּאַרַח קְשׁוֹט, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז':כ"ט) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יָשָׁר וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חִשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים, עֲבַד לֵיהּ יָשָׁר, וּלְבָתַר סָרַח, וְאִטְרִיד מִגַּנְתָּא דְּעֵדֶן. גַּן עֵדֶן אִיהוּ בְּאַרְעָא, נְטִיעַ בְּאִינּוּן נְטִיעָן דְּנָטַע לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב':ח') וַיִּטַּע יְיָ' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם, אִיהוּ נָטַע לֵיהּ בְּשָׂמָא שְׁלִים, כְּגַוְונָא עִלָּאָה לְעֵילָּא. וְכָל דִּיוּקְנִין עִלָּאִין כֻּלְּהוּ, מְרַקְּמָן וּמִתְצַיְירָן בְּהַאי גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, וְתַמָּן אִינּוּן כְּרוּבִים. לָאו אִינּוּן גְּלִיפִין בִּגְלִיפוֹי דִּבְנֵי נָשָׁא מִדַּהֲבָא אוֹ מִמִּלָּה אַחֲרָא, אֶלָּא כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין דִּלְעֵילָּא, גְּלִיפִין וּמִתְצַיְירִין בְּצִיּוּרָא מְרַקְּמָא, עוֹבָדֵי יְדֵי אוּמָנָא דִּשְׁמָא שְׁלִים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא, וְכֻלְּהוּ מְחֻקָּקָן תַּמָּן. וְכָל דִּיוּקְנִין וְצִיּוּרִין דְּהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ מִתְצַיְּירָן תַּמָּן, וּגְלִיפָן וּמִתְחַקְקָן תַּמָּן, כֻּלְּהוּ כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא.

וַאֲתַר דָּא אִיהוּ מְדוֹרָא לְרוּחִין קַדִּישִׁין, בֵּין אינוּן דְּאָתוּ לְהַאי עָלְמָא, בֵּין אינוּן דְּלָא אָתוּ לְהַאי עָלְמָא, וְאינוּן דִּזְמִינִין לְמֵיתֵי לְהַאי עָלְמָא. כֻּלְּהוּ רוּחִין מִתְלַבְּשָׁן בְּלְבוּשִׁין וְגוּפִין וּפַרְצוּפִין כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא, וּמִסְתַּכְּלָן תַּמָּן בְּזִיו יְקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, עַד דְּאַתְיָין לְהַאי עָלְמָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּנַפְקֵי מִתַּמָּן, לְמֵיתֵי לְהַאי עָלְמָא, מִתְפַּשְׁטִין אינוּן רוּחִין, מֵהַהוּא גּוּפָא וּלְבוּשָׁא דְּתַמָּן, וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגוּפָא וּבִלְבוּשָׁא דְּהַאי עָלְמָא, וְעַבְדִין דִּיוּרֵיהוֹן בְּהַאי עָלְמָא, בִּלְבוּשָׁא וְגוּפָא דָּא, דְּאִיהוּ מִטִּפָּה סְרוּחָה.

וְכַד מָטֵי זְמַנֵּיהּ לְמֵיהַךְ וּלְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא, לָא נָפִיק עַד דְּהַאי מַלְאָךְ הַמָּוֶת אַפְשִׁיט לֵיהּ לְבוּשָׁא דְּגוּפָא דָּא. כֵּיוָן דְּאִתְפַּשַּׁט הַאי גּוּפָא מֵהַהוּא רוּחָא, עַל יְדֵי דְּהַהוּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, אַזְלָא וּמִתְלַבְּשָׁא בְּהַהוּא גּוּפָא אַחֲרָא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּאִתְפַּשְׁטָא כַּד אָתֵי לְהַאי עָלְמָא. וְלֵית חֵדוּ לְרוּחָא, בַּר בְּהַהוּא גּוּפָא דְּתַמָּן, וְחַדֵּי עַל דְּאִתְפַּשַּׁט מֵהַאי גּוּפָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא אַחֲרָא שְׁלִים, כְּגַוְונָא דְּהַאי (נ"א דההוא) עָלְמָא, וּבֵיהּ יָתִיב וְאָזִיל וְאִסְתַּכַּל לְמִנְדַּע בְּרָזִין עִלָּאִין, מַה דְּלָא יָכִיל לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהַאי עָלְמָא בְּגוּפָא דָּא.

וְכַד אִתְלַבְּשַׁת נִשְׁמְתָא בְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא, כַּמָּה עִדּוּנִין, כַּמָּה כְּסוּפִין דִּילָהּ תַּמָּן. מַה גָּרִים לְגוּפָא דָּא, לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ רוּחָא. הֲוֵי אֵימָא הַהוּא דְּאַפְשִׁיט לֵיהּ לְבוּשִׁין אִלֵּין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד טִיבוּ עִם בְּרָיָין, דְּלָא אַפְשִׁיט לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְבוּשִׁין אִלֵּין, עַד דְּאִתְקִין לֵיהּ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין יַקִּירִין וְטָבִין מֵאִלֵּין.

בַּר לְאִינוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּלָא אָהַדְרוּ בְּתִיּוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא לְמָארֵיהוֹן, דְּעַרְטִילְאִין אִתּוּ לְהַאי עָלְמָא, וְעַרְטִילְאִין יְתוּבוּן תַּמָּן. וְנִשְׁמְתָא אַזְלָא בְּכִסּוּפָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, דְּלֵית לָהּ לְבוּשִׁין כְּלָל, וְאִתְדָּנַת בְּהַהוּא גֵּיהִנָּם דִּבְאַרְעָא, מִגּוֹ הַהוּא אֶשָּׁא דְּלָעֵילָּא. וְאִית מִנְּהוֹן דְּמִצַּפְצְפֵי וְסַלְקֵי, וְאִלֵּין אינוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּחַשְׁבֵי בְּלִבַּיְיהוּ תְּשׁוּבָה, וּמִיתוּ, וְלָא יָכִילוּ לְמֶעְבַּד לָהּ. אִלֵּין אִתְדָּנוּ תַּמָּן בְּגֵיהִנָּם, וּלְבָתַר מְצַפְצְפֵי וְסַלְקִין.

חָמֵי כַּמָּה רַחֲמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹהִי, דְּאַפִּילּוּ דְּאִיהוּ חַיָּיבָא יַתִּיר, וְהִרְהֵר תְּשׁוּבָה, וְלָא (ויקרא ר"כ ע"ב) יָכִיל לְמֶעְבַּד תְּשׁוּבָה, וּמִית, הַאי בְּוַדַּאי, מְקַבֵּל עוֹנְשָׁא, עַד דְּאָזִיל בְּלָא תְּשׁוּבָה. לְבָתַר הַהוּא רְעוּתָא דְּשַׁוֵּי לְמֶעְבַּד תְּשׁוּבָה, לָא אַעְדִּיאַת מִקַּמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְקִין לְהַהוּא חַיָּיבָא דּוּכְתָּא, בְּמָדוֹרָא דִּשְׁאוֹל, וְתַמָּן מְצַפְצְפָא תְּשׁוּבָה. דְּהָא הַהוּא רְעוּתָא נְחִית מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתָבַר כָּל גְּזִיזִין (ס"א לבתר דקביל עונשיה ההוא רעותא טבא דשוי ההוא חייבא למעבד תשובה סלקא קמי מלכא

עילאה ולא אעדיאת מתמן עד דקודשא בריך הוא אתקין להההוא חייבא דוכתא במדורת שאול וכדין ההוא ריעותא נחתא מקמי קודשא בריך הוא ותברת כל גזיזין) דְּתַרְעֵי מָדוֹרֵי גֵּיהִנָּם, וּמָטֵי לְהַהוּא אָתָר דְּהַהוּא חַיָּיבָא תַּמָּן, וּבָטַשׁ בֵּיהּ, וְאִתְעַר לֵיהּ הַהוּא רְעוּתָא כְּמִלְקַדְמִין. וּכְדֵין מְצַפְצְפָא הַהִיא נִשְׁמְתָא, לְסַלְקָא מִגּוֹ מָדוֹרָא דִּשְׁאוֹל.

וְלֵית רְעוּתָא טָבָא דְּיִתְאֲבִיד מִקַּמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כַּךְ, זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּמְהַרְהֵר הִרְהוּרִין טָבִין לְגַבֵּי מָארֵיהּ, דְּאַף עַל גַּב דְּלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד לוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לֵיהּ רְעוּתֵיהּ כְּאִילּוּ עָבִיד. דְּא לְטָב. אֲבָל רְעוּתֵיהּ לְבִישׁ, לָא. בַּר הִרְהוּרָא דְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

אֵינוּן דְּלָא הִרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה, נַחְתֵּי לִשְׁאוֹל, וְלָא סַלְקֵי מִתַּמָּן לְדָרֵי דָּרִין. עֲלַייהוּ כְּתִיב, (איוב ז׳:ט׳) כָּלָה עָנָן וַיֵּלֵךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה. עַל קַדְמָאֵי כְּתִיב (שמואל א ב׳:ו׳) יְיָ׳ מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל.

פרק מא

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דִּינָא דְּעוֹנְשֵׁי דְּגֵיהִנָּם, הָא אוֹלִיפְנָא, דְּאִיהוּ לְמֵידָן תַּמָּן לְחַיָּיבַיָּא, עַל מָה אִתְדָּנוּ בְּנוּרָא דְּגֵיהִנָּם. אֶלָּא גֵּיהִנָּם אִיהוּ נוּר דְּלֵיק יְמָמֵי וְלֵילֵי, כְּגַוְונָא דְּחַיָּיבַיָּא מִתְחַמְּמָן בְּנוּרָא דְּיֵצֶר הָרָע, לְמֶעְבַּר עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא. בְּכָל חִמּוּמָא וְחִמּוּמָא דְּאִינּוּן מִתְחַמְּמָן בְּיֵצֶר הָרָע, הָכִי אִתּוֹקַד נוּרָא דְּגֵיהִנָּם.

זְמָנָא חָדָא לָא אִשְׁתְּכַח יֵצֶר הָרָע בְּעָלְמָא, דְּאָעֵילוּ לֵיהּ גּוֹ גּוּשְׁפַּנְקָא דְּפַרְזְלָא, בְּנוּקְבָּא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. וְכָל הַהוּא זְמָנָא, כָּבָה נוּרָא דְּגֵיהִנָּם, וְלָא אִתּוֹקַד כְּלַל. אַהְדָּר יֵצֶר הָרָע לְאַתְרֵיהּ, שָׁארוּ חַיָּיבֵי עָלְמָא לְאִתְחַמְּמָא בֵּיהּ, שְׁאֲרֵי נוּרָא דְּגֵיהִנָּם לְאִתּוֹקְדָא, דְּהָא גֵּיהִנָּם לָא אִתּוֹקַד אֶלָּא בְּחֲמִימוּ דְּתוּקְפָּא דְּיֵצֶר הָרָע דְּחַיָּיבַיָּא. וּבְהַהוּא חֲמִימוּ, נוּרָא דְּגֵיהִנָּם אִתּוֹקַד יְמָמֵי וְלֵילֵי, וְלָא שָׁכִיךְ.

שִׁבְעָה פִּתְחִין אִינּוּן לַגֵּיהִנָּם, וְשִׁבְעָה מָדוֹרִין אִינּוּן תַּמָּן. שִׁבְעָה זִינֵי חַיָּיבִין אִינּוּן: רַע. בְּלִיַּעַל. חוֹטֵא. רָשָׁע. מַשְׁחִית. לֵץ. יָהִיר. וְכֻלְּהוּ לָקֳבְלַייהוּ אִית מָדוֹרִין לַגֵּיהִנָּם, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וּכְפוּם הַהוּא דַּרְגָּא דְּחָטָא בֵּיהּ הַהוּא חַיָּיבָא, הָכִי יַהֲבִין לֵיהּ מָדוֹרָא בְּגֵיהִנָּם.

וּבְכָל מָדוֹרָא וּמָדוֹרָא, אִית מַלְאָךְ מְמָנָא עַל הַהוּא אֲתָר, תְּחוֹת יְדָא דְּדוּמָה. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבּוֹא עִמֵּיהּ, דְּדַיְינִין לוֹן לְחַיָּיבַיָּא, כָּל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּהַהוּא מָדוֹרָא דְּאִיהוּ תַּמָּן.

(ס"א אשא דגיהנם דלעילא, מטי להאי גיהנם דלתתא) אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם לְתַתָּא, מָטֵי מִגּוֹ אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם דִּלְעֵילָּא, וּמָטֵי לְהַאי גֵּיהִנָּם דִּלְתַתָּא, וְאִתּוֹקַד, בְּהַהוּא אִתְעָרוּ דְּחֲמִימוּ דְּחַיָּיבַיָּא, דְּקָא מְחַמְמֵי גַּרְמַיְיהוּ גּוֹ יֵצֶר הָרָע, וְכָל אינון מָדוֹרִין דְּלִיקִין תַּמָּן.

אֲתָר אית בְּגֵיהִנָּם, וְדַרְגִּין תַּמָּן דְּאִקְרוּן (רנ"ב ע"א, רס"ה ב', פנחס רנ"ח ע"א) צוֹאָה רוֹתַחַת, וְתַמָּן אִיהוּ זוּהֲמָא דְּנִשְׁמָתִין, אינון דְּמִתְלַכְלְכָן מִכָּל זוּהֲמָא דְּהַאי עָלְמָא. וּמִתְלַבְּנָן וְסַלְקִין, וְאִשְׁתְּאַרַת הַהוּא זוּהֲמָא תַּמָּן, וְאינון דַּרְגִּין בִּישִׁין דְּאִתְקְרוּן צוֹאָה רוֹתַחַת, אִתְמְנָן עַל הַהוּא זוּהֲמָא. וְנוֹקְבָא דְּגֵיהִנָּם שַׁלְטָא, בְּהַהוּא זוּהֲמָא דְּאִשְׁתְּאַרַת.

וְאִית חַיָּיבִין, אינון דְּמִתְלַכְלְכָן בְּחוֹבַיְיהוּ תְּדִיר, וְלָא אִתְלַבְּנָן מִנַּיְיהוּ, וּמִיתוּ בְּלֹא תְּשׁוּבָה, וְחָטוּ וְהֶחֱטִיאוּ אֲחָרָנִין, וַהֲווּ קְשֵׁי קְדָל תְּדִיר, וְלָא אִתְבָּרוּ קָמֵי מָארֵיהוֹן בְּהַאי עָלְמָא. אִלֵּין (וישב ק"צ ע"ב) אִתְדָּנוּ תַּמָּן בְּהַהוּא זוּהֲמָא, וּבְהַהִיא צוֹאָה רוֹתַחַת, דְּלָא נָפְקִין מִתַּמָּן לְעָלְמִין. אינון דְּמְחַבְּלִין אָרְחַיְיהוּ עַל אַרְעָא, וְלָא חַשְׁשׁוּ לְיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן בְּהַאי עָלְמָא, כָּל אינון אִתְדָּנוּ תַּמָּן לְדָרֵי דָּרִין, וְלָא נַפְקֵי מִתַּמָּן.

בְּשַׁבָּתֵי וּבְיַרְחֵי וּבְזִמְנֵי וּבְחַגֵּי, בְּהַהוּא אֲתָר נוּרָא אִשְׁתְּכַח, וְלָא אִתְדָּנוּ, אֲבָל לָא נַפְקֵי מִתַּמָּן, כִּשְׁאַר חַיָּיבִין דְּאִית לְהוּ נַיְיחָא. כָּל אינון דְּמְחַלְּלֵי שַׁבָּתוֹת וּזְמָנֵי, וְלָא חַיְישֵׁי לְיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן כְּלַל, בְּגִין לְמֶטָר לוֹן, אֶלָּא מְחַלְּלֵי בְּפַרְהֶסְיָא, כְּמָה דְּאִינּוּן לָא נַטְרֵי שַׁבָּתֵי וּזְמָנֵי בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי נָמֵי לָא נַטְרִין לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלֵית לוֹן נַיְיחָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָא תֵּימָא הָכִי, אֶלָּא נַטְרֵי שַׁבָּתֵי וּזְמָנֵי תַּמָּן בְּגֵיהִנָּם בְּעַל כָּרְחַיְיהוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִלֵּין אינון עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּלָא אִתְפְּקָדוּ, דְּלָא נַטְרֵי שַׁבָּת בְּהַאי עָלְמָא, נַטְרֵי לֵיהּ תַּמָּן בַּעַל כָּרְחַיְיהוּ.

בְּכָל מַעֲלֵי שַׁבְּתָא כַּד יוֹמָא אִתְקַדַּשׁ, כָּרוֹזִין אָזְלִין בְּכָל אינון מָדוֹרִין דְּגֵיהִנָּם: סְלִיקוּ דִּינָא דְּחַיָּיבַיָּא, דְּהָא מַלְכָּא קַדִּישָׁא אַתְיָא, וְיוֹמָא אִתְקַדַּשׁ, וְאִיהוּ אַגִּין עַל כֹּלָּא. וּמִיָּד דִּינִין אִסְתַּלְקוּ, וְחַיָּיבַיָּא אִית לוֹן נַיְיחָא. (וכל אינון מחללי שבתות וזמני בפרהסיא דינין סלקין מנייהו (נ"א ואפילו עובדי כוכבים ומזלות דלא אתפקדו למיטר שבתי וזמני תמן נטרין בעל כרחם)) אֲבָל נוּרָא דְּגֵיהִנָּם לָא אִשְׁתְּכַח, מֵעָלַיְיהוּ דְּלָא נַטְרֵי שַׁבָּת לְעָלְמִין. וְכָל חַיָּיבֵי גֵּיהִנָּם שָׁאֲלֵי עָלַיְיהוּ, מַאי שְׁנָא אִלֵּין דְּלֵית לוֹן נַיְיחָא, מִכָּל חַיָּיבִין דְּהָכָא. אינון מָארֵיהוֹן דְּדִינָא תַּיְיבִין לוֹן, אִלֵּין אינון חַיָּיבִין דְּכָפְרוּ בֵּיהּ בָּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבְרוּ עַל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, בְּגִין דְּלָא נַטְרוּ שַׁבָּת תַּמָּן, בְּגִין כַּךְ לֵית לְהוּ נַיְיחִין לְעָלְמִין.

וְאינון חַיָּיבִין כֻּלְּהוֹן, נָפְקִין מִדּוּכְתַּיְיהוּ, וְאִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְמֵיהַךְ לְמֵחֱמֵי בְּהוּ. וּמַלְאָךְ חַד דְּיִ שְׁמֵיהּ סַנְטַרְי"אֵל, אָזִיל וְאַפֵּיק לְהַהוּא גּוּפָא דְּלְהוֹן, וְעָיֵיל לֵיהּ לַגֵּיהִנָּם, לְעֵינֵיהוֹן דְּחַיָּיבַיָּא, וְחַמָּן לֵיהּ דְּסַלְקָא תּוֹלְעִין, וְנִשְׁמְתָא לֵית לָהּ נַיְיחָא בְּנוּרָא דְּגֵיהִנָּם.

וְכָל אִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּתַמָּן, סָחֲרִין לְהַהוּא גּוּפָא, וּמַכְרִיזֵי עָלֵיהּ, דָּא אִיהוּ פְּלַנְיָא חַיָּיבָא, דְּלָא חָיִישׁ לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ, כָּפַר בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָפַר בְּכָל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, וַוי לֵיהּ, טָב דְּלָא יִתְבְּרֵי, וְלָא יֵיתֵי לְדִינָא דָּא, וּלְכַסּוּפָא דָּא, הֲדָא הוּא (רי"ב ע"א) דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דֵּרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר. כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת, מִן גּוּפָא. וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה, מִן נִשְׁמָתָא. וְהָיוּ דֵּרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר, וְהָיוּ דַּי רָאוֹן, עַד דְּכָל חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם דְּתַמָּן, יִיתְמְרוּן, דַּי רְאִיָּה דָּא.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּגִין דְּשַׁבָּת אִיהוּ לְקֳבֵל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, וְאוֹרַיְיתָא אִיהִי אֵשׁ, בְּגִין דְּעָבְרוּ עַל אֵשׁ דְּאוֹרַיְיתָא, הָא אֵשׁ דְּגֵיהִנָּם דְּלִיק, דְּלָא שָׁכִיךְ מֵעָלַיְיהוּ לְעָלְמִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְבָתַר כַּד נָפִיק שַׁבְּתָא, אָתֵי הַהוּא מַלְאָךְ, וּמְהַדַּר הַהוּא גּוּפָא לְקִבְרֵיהּ, וְאִתְּדְנוּ תַּרְוַוְיְיהוּ, דָּא לְסִטְרֵיהּ וְדָא לְסִטְרֵיהּ. וְכָל דָּא, בְּעוֹד דְּגוּפָא קַיָּימָא עַל בּוּרְיֵיהּ, דְּהָא כֵּיוָן דְּגוּפָא אִתְאֲכָל, לֵית לֵיהּ לְגוּפָא כָּל אִלֵּין דִּינִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תהילים ע"ח:ל"ח) לֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ כְּתִיב בֵּיהּ.

כָּל חַיָּיבִין דְּעָלְמָא, בְּעוֹד דְּגוּפָא שְׁלִים בְּכָל שַׁיְיפוּי גּוֹ קִבְרָא, אִתְּדְנוּ גּוּפָא וְרוּחָא, כָּל חַד דִּינָא כַּדְקָא חֲזִי לֵיהּ. כֵּיוָן דְּגוּפָא אִתְעֲכָל, דִּינָא דְּרוּחָא אִשְׁתְּכַח. מַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְנָפְקָא, נָפִיק. וּמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי עֲלַיְיהוּ נַיְיחָא, אִית לוֹן נַיְיחָא. וּמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי קְטָמָא וְעַפְרָא תְּחוֹת רַגְלֵי דְּצַדִּיקַיָּיא. כָּל חַד וְחַד, כַּדְקָא חֲזִי לֵיהּ, אִתְעֲבִיד לֵיהּ.

וְעַל דָּא, כַּמָּה טָב לוֹן, בֵּין לְצַדִּיקֵי, בֵּין לְחַיָּיבֵי, לְמֶהֱוֵי גּוּפָא דִּלְהוֹן דָּבִיק בְּאַרְעָא, וּלְאִתְעַכָּלָא גּוֹ עַפְרָא לְזִמַן קָרִיב, וְלָא לְמֶהֱוֵי בְּקִיּוּמָא כָּל הַהוּא זִמְנָא סַגִּי, בְּגִין לְאִתְדְּנָא גּוּפָא וְנִפְשָׁא וְרוּחָא תְּדִיר. דְּהָא לֵית לָךְ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק בְּעָלְמָא, דְּלֵית לֵיהּ דִּינָא דְּקִבְרָא. בְּגִין דְּהַהוּא מַלְאָךְ דְּמָמָנָא עַל קִבְרֵי, קָאִים עַל גּוּפָא, וְדָן לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. אִם לַצַּדִּיקִים כַּךְ, לְחַיָּיבִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וּבְזִמְנָא דְּגוּפָא אִתְעֲכָל וְאִתְבְּלֵי בְּעַפְרָא, הָא דִּינָא אִשְׁתְּכַךְ מִכֹּלָּא, בַּר מֵאִינּוּן חֲסִידֵי קַיָּימִין דְּעָלְמָא, דְּאִינּוּן אִתְחָזוּן לְסַלְקָא נִשְׁמָתְהוֹן לְהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה דְּאִתְחָזֵי לוֹן, וּזְעִירִין אִינּוּן בְּעָלְמָא.

כָּל אִינּוּן מֵתִין דְּעָלְמָא, כֻּלְּהוּ מֵתִין עַל יְדֵי דְּמַלְאָכָא מְחַבְּלָא, בַּר אִינּוּן דְּמֵתִין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, (וכולהו מתין על ידי דמלאכא מחבלא דאיהו מלאך המות, וכל אינון מתין די בארעא קדישא) לָא מֵתִין עַל יְדוֹי, אֶלָּא עַל יְדֵי דְּמַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי דְּשַׁלִּיט בְּאַרְעָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי, מַאי שְׁבָחָא אִיהוּ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּמִרְיָם, דִּכְתִיב בֵּהּ (במדבר לג דברים לה) עַל פִּי יְיָ', דְּאִלֵּין לָא מִיתוּ עַל יְדֵי דְּהַהוּא מַלְאָךְ מְחַבְּלָא, וְאַת אָמְרַתְּ, דְּכוּלֵי עָלְמָא אִינּוּן דְּמִיתוּ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, לָא מֵתִין עַל יְדוֹי דְּדָא.

אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, וּשְׁבָחָא דְּמשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם, הֲוָה יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן מִיתוּ לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּמשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא מִיתוּ, וְכֻלְּהוּ מִיתוּ עַל יְדֵי דְּהַהוּא מְחַבְּלָא, בַּר אִינּוּן משֶׁה וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם, דְּלָא מִיתוּ אֶלָּא עַל יְדֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲבָל אִינּוּן דְּמֵתִין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, לָא מֵתִין עַל יְדֵי דְּהַהוּא מְחַבְּלָא, דְּהָא אַרְעָא קַדִּישָׁא לָא קַיְּימָא בִּרְשׁוּ אַחֲרָא, אֶלָּא בִּרְשׁוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו כ"ו:י"ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר וְגוֹ'. יִחְיוּ מֵתֶיךָ, אִלֵּין דְּמֵתִין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּאִינּוּן מֵתִין דִּילֵיהּ, וְלָא מֵאַחֲרָא, דְּלָא שַׁלְטָא תַּמָּן סִטְרָא אַחֲרָא כְּלָל, וְעַל דָּא כְּתִיב מֵתֶיךָ. נְבֵלָתִי יְקוּמוּן, אִינּוּן דְּמִיתוּ בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה אַחֲרָא, עַל יְדֵי דְּהַהוּא מְחַבְּלָא.

וְעַל דָּא אִקְרוּן נְבֵלָה, מַה נְּבֵלָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, אוּף אִינּוּן דְּמֵתִין לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. (נ"א במגע) וְעַל דָּא אִינּוּן נְבֵלָה. כָּל שְׁחִיטָה דְּאִיפְּסִיל, אִקְרֵי נְבֵילָה, בְּגִין שְׁחִיטָה הָא אִיהִי מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וּמֵיָּד דְּאִיפְּסִיל שַׁרְיָא עָלָהּ סִטְרָא אַחֲרָא. וּבְגִין דְּאִיהִי דִּילֵיהּ, וְשַׁרְיָא עָלָהּ אִקְרֵי נְבֵלָה. וְרָזָא דָּא (ס"א כשמו כן הוא) נָבָל הוּא, (שמואל א כ"ה:כ"ה) וְנָבָל שְׁמוֹ וּנְבָלָה עִמּוֹ.

וְעַל דָּא בְּכָל אָתָר דְּאִיהוּ שַׁרְיָא, אִקְרֵי נְבֵלָה. מְנוּוָל דָּא לָא שַׁרְיָא, אֶלָּא בְּאָתָר פְּסִילוּ, וְעַל דָּא שְׁחִיטָה דְּאַפְסִיל, הָא דִּילֵיהּ הוּא, וְאִקְרֵי עַל שְׁמֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ, מֵתִין דְּאִינּוּן לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, תְּחוֹת רְשׁוּ אַחֲרָא, וְשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ סִטְרָא אַחֲרָא, אִקְרוּן נְבֵלָה.

הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר, שׁוֹכְנֵי, דַּיְירִין דְּמִיכִין, וְלָא מֵתִין. וּמַאן אינּוּן. דְּמִיכִין דְּחֶבְרוֹן, דְּאִינּוּן לָא מֵתִין, אֶלָּא דְּמִיכִין. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהוּ גְּוִיעָה, כְּמַאן דְּגָוַוע, וְאִית בֵּיהּ קִיּוּמָא לְאַנְעָרָא. אוּף הָכִי אִינּוּן ד' זוּגֵי דְּחֶבְרוֹן, דְּמִיכִין אִינּוּן וְלָא מֵתִין, וְכֻלְּהוּ קַיְּימוּ בְּקִיּוּמַיְּיהוּ בְּאִינּוּן גּוּפִין דִּלְהוֹן, וְיַדְעֵי סְתָרִין גְּנִיזִין, יַתִּיר מִשְּׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. גְּנִיזִין הֲווֹ תַּמָּן גּוֹ פִּתְחָא דְּגַן עֵדֶן אִינּוּן גּוּפִין דִּלְהוֹן, וְאִלֵּין אִינּוּן שׁוֹכְנֵי עָפָר. וְעַל דָּא כָּל אִינּוּן דְּנַפְקוּ נִשְׁמָתַיְּיהוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, לָא נָפְקִין עַל יְדֵי דְּהַהוּא מְחַבְּלָא, וְלָא שַׁלְטָא תַּמָּן, אֶלָּא עַל יְדֵי דְּמַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי, דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא קַיְּימָא בְּעַדְבֵיהּ.

פרק מב

אָתָר אִית בִּישׁוּבָא, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ הַהוּא מְחַבְּלָא, וְלָא אִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְאַעֲלָא תַּמָּן, וְכָל אִינּוּן דְּדַיְירֵי תַּמָּן, לָא מֵתִין, עַד דְּנָפְקִין לְבַר מִקִּרְתָּא. וְלֵית לָךְ בַּר נָשׁ מִכָּל דְּדַיְירִין תַּמָּן, דְּלָא מֵתִין, וְכֻלְּהוּ מֵתִין כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, אֲבָל לָאו בְּמָתָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא יַכְלִין לְמֵיתַב תְּדִיר בְּמָתָא, אֶלָּא אִלֵּין נָפְקִין, וְאִלֵּין עָאלִין, וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ מֵתִין.

מַאי טַעְמָא לָא שַׁלְטָא תַּמָּן הַהוּא מַלְאָךְ מְחַבְּלָא. אִי תֵּימָא דְּלָא קַיְימָא בִּרְשׁוּתֵיהּ, הָא אַרְעָא קַדִּישָׁא דְּלָא קַיְימָא בִּרְשׁוּ אַחֲרָא, וּמֵתִין, בְּהַהוּא אֲתָר אֲמַאי לָא מֵתִין. אִי תֵּימָא בְּגִין קְדוּשָּׁה, לֵית אֲתָר בְּקִדּוּשָׁה בְּכָל יִשּׁוּבָא כְּגַוְונָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא, בְּגִין הַהוּא גַּבְרָא דְּבָנֵי לֵהּ. כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא הֲווֹ דִּזְכוּתֵיהוֹן יַתִּיר מִדִּילֵיהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא לָא שְׁמַעְנָא וְלָא אֵימָא.

אָתוּ שָׁאִילוּ לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹן, וַדַּאי הַהוּא אֲתָר לָא שַׁלְטָא עֲלֵיהּ מַלְאָךְ הַמָּוֶת, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי דִּבְהַהוּא אֲתָר יְמוּת בַּר נָשׁ לְעָלְמִין, וְאִי תֵּימָא, דְּקוֹדֶם לָכֵן בְּהַהוּא דּוּכְתָּא, עַד לָא אִתְבְּנֵי, מִיתוּ בֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא, לָאו הָכִי. אֶלָּא מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, אִתְתָּקַן הַהוּא אֲתָר, לְקַיּוּמָא, וְרָזָא דְּרָזִין הָכָא, לְאִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלֵי בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא לֵיהּ בְּרָזָא (מקץ ר"ד ע"א) דְּאַתְוָון, וְאִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון, וּבָרָא עָלְמָא, בְּגִלּוּפֵי דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון, וְאִסְתַּחֲרוּ עָלְמָא בְּגִלּוּפֵי וְכַד אִתְגְּלֵי וְאִתְפַּשַּׁט עָלְמָא וְאִתְבְּרֵי, וַהֲווּ אַתְוָון סָחֲרָן לְמִבְרֵי, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִסְתַּיְּים בְּיוֹ"ד, אִשְׁתְּאָרַת אָת ט' (נ"א יתגלגלו אתוון, ואסחרו עלמא בגלופא דשמא קדישא וכד אתגלגלו אתוון והוו סחרן למברי, אמרז קודשא בריך הוא די יסתיים ביו"ד, אשתארת את ט' בלחודהא) בְּהַהוּא דּוּכְתָּא, תַּלְיָא בַּאֲוִירָא, כֵּיוָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דַּי יִסְתַּיְּים בְּיוֹ"ד, אִשְׁתְּאָרַת אָת טֵי"ת בִּלְחוֹדָהָא תַּלְיָא בַּאֲוִירָא עַל גַּבֵּי הַהוּא דּוּכְתָּא טֵי"ת, אִיהוּ אָת, דְּנָהִירוּ חַיִּין, בְּגִין כַּךְ, מַאן דְּחָמֵי טֵי"ת בְּחֶלְמֵיהּ, סִימָנָא טָבָא הוּא לֵיהּ, וְחַיִּין אִתְתָּקָנוּ לֵיהּ. וְעַל דָּא בְּגִין דְּהַוָה ט' תַּלְיָא עַל גַּבֵּי הַהוּא אֲתָר, לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ מוֹתָא.

כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַיְימָא עָלְמָא, זָרִיק חַד צְרוֹרָא גּוֹ מַיָּא, גְּלִיף בָּרָזָא דְּע"ב (נ"א דכ"ב) אַתְוָון, וּמִתַּמָּן שָׁאֲרֵי לְמַיהַךְ הַהוּא צְרוֹרָא, וְלָא אַשְׁכַּח אֲתָר לְאִתְקַיְימָא בֵּיהּ, בַּר אַרְעָא קַדִּישָׁא, (נ"א בבי מקדשא) וּמַיָּא הֲווֹ אָזְלִין אֲבַתְרֵיהּ, עַד דְּמָטָא הַהוּא צְרוֹרָא תְּחוֹת הַמִּזְבֵּחַ, וְתַמָּן אִשְׁתְּקַע, וְאִתְקַיְּים כָּל עָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי דִּבְהַהוּא אֲתָר שַׁרְיָין חַיִּים, אֲמַאי לָא אִתְבְּנֵי תַּמָּן בֵּי מַקְדְּשָׁא, לְמֵיהַב חַיִּין לַיְתְבָהָא. אֶלָּא הָכָא בְּהַאי אֲתָר אִתְקַיָּים בְּגִין אֶת חַד דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ. בְּבֵי מַקְדְּשָׁא כָּל אַתְוָון כֻּלְּהוּ בֵּיהּ, וּבְהוּ אִתְבְּרֵי אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, כְּגַוְונָא דְּכָל עָלְמָא.

וְתוּ, דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא (נ"א בבי מקדשא) יָהִיב חַיִּין וְכַפָּרָה לְיַתְבָהָא בְּהַהוּא עָלְמָא, וַאֲתָר דָּא לָאו הָכִי, יָהִיב חַיִּין לְהַהוּא אֲתָר בְּהַאי (בראשית נ' ע"א, לקמן ר"ל ע"א) עָלְמָא, וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבֵי מַקְדְּשָׁא בְּהִפּוּכָא מִתַּמָּן, בְּגִין דְּאִית חוּלָקָא לְיִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא בְּעָלְמָא דָּא. וְעַל דָּא קַיְימָא בֵּי מַקְדְּשָׁא לְכַפָּרָא חוֹבִין, וּלְמִזְכֵּי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, טֵ"ת נְהִירוּ דְּחַיִּין בְּכָל אֲתָר, וְעַל דָּא פָּתַח בָּהּ קְרָא כִּי טוֹב. דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. מֵהַאי אֶת, (נ"א מאתר דא) עָרִיק מַלְאָכָא מְחַבָּלָא. לָא תֵּימָא עָרִיק, אֶלָּא דְּלָא אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְאַעָלָא תַּמָּן.

אָת דָּא מְשַׁנְיָא מֵאָת ק', ק' לָא מִתְיַישְׁבָא (נ"א מאת ח', ח' לא מתיישבא) כְּלַל בְּדוּכְתָּא בְּעָלְמָא, וְסִימָנֵךְ (תהילים ק״מ:י״ב) אִישׁ לָשׁוֹן בַּל יִכּוֹן בָּאָרֶץ אָת טֵ"ת אִתְיַישְׁבָא בְּכָל דּוּכְתָּא, וְאִתְתַּקָּנַת לְאִתְיַישְׁבָא כְּדְקָא יָאוֹת, וּבְגִין כָּךְ בְּכָל דּוּכְתָּא דְּאָת ט' תַּמָּן, לֵית יְשׁוּבָא לְאָת ק' תַּמָּן לְאִתְיַישְׁבָא בֵּיהּ. וְעַל דָּא אֲתָר דָּא לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ כְּלַל סִטְרָא אַחֲרָא, וְיָהִיב חַיִּים דְּהַאי עָלְמָא לְיַתְבֵי תְּחוֹתֵיהּ דְּאָת דָּא, וְלָא יִפּוּק לְבַר, וְכַד נָפִיק לְבַר, אִית רְשׁוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. כְּמָה דְּאָת דָּא שַׁלְטָא בַּאֲתָר דָּא, הָכִי נָמֵי שַׁלְטָא אָת אַחֲרָא בַּאֲתָר דְּגֵיהִנָּם, וּמַאן אִיהִי, (ק"פ ע"ב) אָת ק'.

פרק מג

וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, הָכָא אִינּוּן תְּרִין אַתְוָון: ח', ט'. וְעַל דָּא לָא הֲווֹ כְּתִיבִין גּוֹ אַבְנֵי בּוּרְלָא, אֲבָנִין דְּאַשְׁלְמוּתָא, וּשְׁבָטִין דְּיִשְׂרָאֵל, תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין אִתְמְנָעוּ מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא יְהֵא רְשִׁים בְּגַוַּוּיְיהוּ ח"ט.

בְּאֲתָר דְּבֵי מַקְדְּשָׁא תַּלְיָין כָּל אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, בְּרָזִין גְּלִיפָן דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, קְשִׁירִין, מְרַקְמָן עִלֵּיהּ, וְכָל עָלְמָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, כֻּלָּא בְּרָזָא דְּאַתְוָון מִתְחַמְמָן (נ"א מתחקקן) וּגְלִיפָא, וְרָזִין דִּקְדֻשָּׁא (ס"א דשמא קדישא) עִלָּאָה, עֲלַיְיהוּ אִתְגְּלִיף.

בְּמַשְׁכְּנָא אִתְגְּלִיפוּ וְאִתְצַיְּירוּ אַתְוָון כְּדְקָא חֲזִי. דְּהָא בְּצַלְאֵל הֲוָה יָדַע חָכְמְתָא, לְצָרְפָא אַתְוָון דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּהוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְעַל חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, (נ"א דא) אִתְבְּנֵי מַשְׁכְּנָא עַל יְדֵיהּ, וְאִתְבְּרִיר מִכָּל עַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל.

וּכְמָה דְּאִיהוּ אִתְבְּרִיר לְעֵילָּא, הָכִי בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְבְּרִיר לְתַתָּא. לְעֵילָּא כְּתִיב, (שמות ל״א:ב׳) רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל. לְתַתָּא (שמות ל״ה:ל׳) רְאוּ קָרָא יְיָ' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל. וּשְׁמֵיהּ בְּרָזָא עִלָּאָה אִקְרֵי הָכִי בְּצַלְאֵל: בְּצֵל אֵל. וּמַאן אִיהוּ. דָּא צַדִּיק. דְּאִיהוּ יָתִיב בְּצֵל אֵל, הַהוּא דְּאִקְרֵי אֵל (לך לך ע"ז ע"א) עֶלְיוֹן. וְאִיהוּ יָתִיב כְּגַוְונָא דְּהַהוּא אֵל. הַהוּא אֵל נָטִיל שִׁית סִטְרִין, הַהוּא צַדִּיק נָטִיל לוֹן. אוּף הָכִי, הַהוּא אֵל אַנְהִיר לְעֵילָּא, הַאי צַדִּיק אַנְהִיר לְתַתָּא. הַהוּא אֵל, כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ שִׁית סִטְרִין. הַהוּא צַדִּיק, כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ שִׁית סִטְרִין.

בֶּן אוּרִי: בֶּן אוֹר קַדְמָאָה, דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. בֶּן חוּר: בֶּן חִירוּ דְּכֹלָּא. דְּבַר אַחֵר, בֶּן חוּר: בֶּן חִוּוּר מִכָּל גַּוְונִין. וְדָא אִתְמְנֵי לְמַטֵּה יְהוּדָה, כֹּלָּא כַּדְקָא יָאוֹת.

פרק מד

כָּל גַּוְונִין טָבִין לְחֶלְמָא, בַּר תִּכְלָא, כְּמָה (קל"ט ע"א) דְּאִתְמַר. בְּגִין דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא, לְמֵידָן דִּינִין דְּנַשְׁמָתִין. וְהָא הַאי דַּרְגָּא (נ"א חדא) חִוָּורָא אִיהוּ. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימָא בְּדִינֵי דְּנַפְשָׁאן, כְּדֵין אִיהוּ גַּוְון תִּכְלָא. וְהָא אוֹקִימְנָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לְהַאי גַּוְון, אִדְכַּר בַּר נָשׁ לְמָעְבַּד פִּקּוּדִין דְּמָארֵיהּ. כְּגַוְונָא דְּנָחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ חָמָאן לֵיהּ, הֲווֹ דַּחֲלֵי מִקַּמֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְנַטְרָן גַּרְמַיְיהוּ מִכָּל חוֹבִין, וּבְשַׁעֲתָא דְּהַהוּא דְּחִילוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַלְקָא עֲלַיְיהוּ, מִיָּד אִתְסָיְין. מַאן גָּרִים לוֹן לְדַחֲלָא מִקַּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא נָחָשׁ, הַהִיא רְצוּעָה דְּמִסְתַּכְּלָן בָּהּ. אוּף הָכִי תִּכְלָת (במדבר ט"ו:ל"ט) וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ'. מֵהַהוּא דְּחִילוּ דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא תְּכֵלֶת בְּמַשְׁכְּנָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי דְּאָמַר מַר תְּכֵלֶת כָּרְסְיָיא דְּדִינָא אִיהִי, וְכַד אִיהִי קַיְימָא בְּגַוְונָא דָּא, כְּדֵין אִיהִי כָּרְסְיָיא לְמֵידָן דִּינֵי נַפְשָׁאן. אֵימָתַי אִיהִי בְּרַחֲמֵי. אָמַר לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּכְרוּבִים מְהַדְּרָן אַנְפַּיְיהוּ דָּא עִם דָּא, וּמִסְתַּכְּלָן אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. כֵּיוָן דְּאִינּוּן כְּרוּבִים מִסְתַּכְּלָן אַנְפִּין בְּאַנְפִּין כְּדֵין כָּל גַּוְונִין מִתְתַּקְנָן, וְאִתְהַפָּךְ גַּוְון תִּכְלָא לְגַוְון אַחֲרָא. מִתְהַפָּךְ גַּוְון יָרוֹק, לְגַוְון זָהָב.

(נ"א חוור) וְעַל דָּא, בְּהִפּוּכָא דְּגַוְונִין, אִתְהַפַּךְ מִדִּינָא לְרַחֲמֵי, וְכֵן מֵרַחֲמֵי לְדִינָא, וְכֹלָּא בְּהִפּוּכָא דְּגַוְונִין. כְּמָה דְּמִסַּדְּרִין יִשְׂרָאֵל תִּקּוּנַיְיהוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכִי קַיְימָא כֹּלָּא, וְהָכִי אִתְסָדַר. וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר, בְּאִינּוּן גַּוְונִין דִּכְלִילָן דָּא בְּדָא, שְׁפִירוּ דְּכֻלְּהוּ. (חסר כאן)

פרק מה

(שמות כ"ה:כ"ג) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דברים ח':י') וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', כַּמָּה זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ מִכָּל עַמִּין, וּבְגִינֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, יָהִיב מְזוֹנָא וְשַׂבְעָא, לְכָל עָלְמָא. וְאִלְמָלֵא יִשְׂרָאֵל, לָא יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוֹנָא לְעָלְמָא, וְהַשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּגָלוּתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּנַטְלֵי מְזוֹנָא עַל חַד תְּרֵין.

בְּזִמְנָא דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, הֲווָה נָחִית לוֹן מְזוֹנָא מֵאֲתַר עִלָּאָה, וְאִינּוּן יָהֲבֵי חוֹלָק תַּמְצִית לְעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְעַמִּין כֻּלְּהוּ לָא אִתְּזִנוּ אֶלָּא מִתַּמְצִית. וְהַשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּגָלוּתָא, אִתְהַפַּךְ בְּגַוְונָא אַחֲרָא.

מְתַל לְמַלְכָּא, דְּאַתְקִין סְעוּדְתָא לִבְנֵי בֵּיתֵיהּ, כָּל זִמְנָא דְּאִינּוּן עַבְדֵי רְעוּתֵיהּ, אַכְלֵי סְעוּדְתָא עִם מַלְכָּא, וְיָהֲבֵי לְכַלְבֵּי חוּלָק גַּרְמִין לְמִגְרַר. בְּשַׁעֲתָא דִּבְנֵי בֵּיתֵיהּ לָא עַבְדֵי רְעוּתָא דְּמַלְכָּא, מַלְכָּא יָהִיב כָּל סְעוּדְתָא לְכַלְבֵּי, וְסָלִיק לוֹן גַּרְמֵי.

כְּגַוְונָא דָּא, כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, הָא עַל פָּתוֹרָא דְּמַלְכָּא אִינּוּן אַכְלֵי, וְכָל סְעוּדְתָא אִתְתַּקַּן לְהוֹן. וְאִינּוּן, מֵהַהוּא חֶדְוָה דִּלְהוֹן, יָהֲבֵי גַּרְמֵי דְּאִיהוּ תַּמְצִית לְעוֹבָדֵי כּוֹכָבִים. וְכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא עַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, אַזְלֵי בְּגָלוּתָא, וְהָא סְעוּדְתָא לְכַלְבֵּי, וְאִסְתַּלָּק לוֹן תַּמְצִית (יחזקאל ד׳:י״ג) כָּכָה יֹאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לַחְמָם טָמֵא בַּגּוֹיִם, דְּהָא תַּמְצִית דְּגִעוּלֵיהוֹן אַכְלֵי. וַוי לִבְרָא דְּמַלְכָּא, דְּיָתִיב וּמְצַפֶּה לְפָתוֹרָא דְּעַבְדָא, מַה דְּאִשְׁתְּאַר מִגּוֹ פָּתוֹרָא אִיהוּ אָכִיל.

דָּוִד מַלְכָּא אָמַר, (תהילים כ״ג:ה׳) תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי דְּשַׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה. תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן, דָּא סְעוּדְתָא דְּמַלְכָּא. נֶגֶד צוֹרְרָי, אִינּוּן כַּלְבֵּי דְּיַתְבֵי קָמֵי פָּתוֹרָא, מְצַפָּאן לְחוּלָק גַּרְמִין, וְאִיהוּ יָתִיב עִם מַלְכָּא בְּעִנּוּגָא דִּסְעוּדְתָא בְּפָתוֹרָא.

דְּשַׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי, דָּא רֵישָׁא דִּסְעוּדְתָא, דְּכָל מִשְׁחָא, וְשַׁמְנוּנָא, וְתִקּוּן סְעוּדְתָא, אִתְיְיהִיב בְּקַדְמֵיתָא לְרֵחִימָא דְּמַלְכָּא. מַה דְּאִשְׁתְּאַר, לְבָתַר אִתְיְיהִיב לְכַלְבֵּי, וּלְאִינּוּן פַּלְחֵי פָּתוֹרָא. כּוֹסִי רְוָיָה, מַלְיָא כַּסָּא קַמֵּי רְחִימָא דְּמַלְכָּא תְּדִיר, דְּלָא יִצְטָרִיךְ לְמִשְׁאַל. וְעַל רָזָא דָּא, הֲווֹ יִשְׂרָאֵל תָּדִיר, עִם שְׁאַר עַמִּין.

רַבִּי חִיָּיא הֲוָה אָזִיל לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַבְרְיָה, וַהֲווּ עִמֵּיהּ רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, וְרַבִּי יֵיסָא זְעִירָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי יֵיסָא לְרַבִּי חִיָּיא, תֵּימָה מָה דִּכְתִיב, (מלכים א ב׳:ז׳) וְלִבְנֵי בַרְזִילַי הַגִּלְעָדִי תַּעֲשֶׂה חֶסֶד וְהָיוּ בְּאוֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ וְגוֹ'. אִי הָכִי כָּל טִיבוּ וּקְשׁוֹט, לְמֵיכַל עַל פָּתוֹרֵיהּ וְלָא יַתִּיר, מִדְּקָאָמַר הָכָא וְהָיוּ בְּאוֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ. וְתוּ, לָאו יְקָרָא דְּמַלְכָּא אִיהוּ, לְמֵיכַל בַּר נָשׁ אָחֳרָא עַל פָּתוֹרֵיהּ דְּמַלְכָּא, וְלָא אִצְטְרִיךְ דָּא, אֶלָּא מַלְכָּא בִּלְחוֹדוֹי, וְכֻלְּהוּ רַבְרְבָנוֹהִי סַחֲרָנֵיהּ, לְתַתָּא מִנֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא לָא שְׁמַעְנָא בְּהַאי מִידִי, וְלָא אֵימָא. אֲמַר לֵיהּ לְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, וְאַתְּ שָׁמַעְתָּ בְּהַאי מִידִי. אֲמַר לֵיהּ, אַתּוּן דְּיַנְקִין בְּכָל יוֹמָא מִדֻּבְשָׁא דְּמִשְׁחָא עִלָּאָה, לָא שְׁמַעְתּוּן, כָּל שֶׁכֵּן אֲנָא. אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי יֵיסָא, וְאַתְּ שָׁמַעְתָּ מִידִי בְּהַאי. אֲמַר לֵיהּ אַף עַל גַּב דַּאֲנָא רַבָּיָא וּמְיוֹמִין זְעִירִין אֲתֵינָא לְגַבַּייכוּ, וְלָא זָכֵינָא מִקַּדְמַת דְּנָא, אֲנָא שְׁמַעְנָא.

פָּתַח וְאָמַר (תהילים קל״ו:כ״ה) נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. מַאי קָא חָמָא דָּוִד דְּסִיּוּם הַלֵּלָא רַבָּא, סְיֵים הָכִי בְּהַאי קְרָא. אֶלָּא תְּלַת שַׁלִּיטִין אִינּוּן לְעֵילָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדָעָא בְּהוּ, וְאִינּוּן רָזָא יַקִּירָא דִּילֵיהּ, וְאִלֵּין אִינּוּן: מוֹחָא, וְלִבָּא, וְכָבְדָּא. וְאִינּוּן בְּהַפּוּכָא דְּהַאי עָלְמָא. לְעֵילָּא, מוֹחָא נָטִיל בְּרִישָׁא, וּבָתַר יָהִיב לְלִבָּא, וְלִבָּא נָטִיל וְיָהִיב

לְכַבְדָּא, וּלְבָתַר כַּבְדָּא יָהִיב חוּלָק לְכָל אִינּוּן מְקוֹרִין דִּלְתַתָּא, כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. לְתַתָּא, כַּבְדָּא נָטִיל בְּרֵישָׁא, וּלְבָתַר אִיהוּ מְקָרֵב כּוּלָּא לְלִבָּא, וְנָטִיל לִבָּא שְׁפִירוּ דְּמֵיכְלָא. כֵּיוָן דְּנָטִיל, וְאִתְתַּקַּף מֵהַהוּא תֻּקְפָּא וּרְעוּ דְּקָא נָטִיל, יָהִיב וְאִתְעַר לְגַבֵּי מוֹחָא. וּלְבָתַר אַהֲדַּר כַּבְדָּא, וּפָלִיג מְזוֹנָא לְכָל מְקוֹרִין דְּגוּפָא. (ביומא דבר נש אתער בתעניתא, אתער לעילא כגוונא ההוא ממש, וביומא דשבעא, לאו הכי)

בְּיוֹמָא דְּתַעֲנִיתָא, בַּר נָשׁ מְקָרֵב מֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָא לְגַבֵּי כַּבְדָּא עִלָּאָה, וּמַאי אִיהוּ מְקָרֵב. חֶלְבֵּיהּ וְדָמֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ. הַהוּא כַּבְדָּא נָטִיל כּוּלָּא בִּרְעוּתָא. כֵּיוָן דְּכוּלָּא אִיהוּ לְגַבֵּיהּ, נָטִיל וּמְקָרֵב כּוּלָּא לְקֻמֵּי לִבָּא, דְּאִיהוּ רַב וְשַׁלִּיט עֲלֵיהּ. כֵּיוָן דְּלִבָּא נָטִיל וְאִתְתַּקַּף בְּרַעֲוָא, מְקָרֵב כּוּלָּא לְגַבֵּי מוֹחָא, דְּאִיהוּ שַׁלִּיטָא עִלָּאָה עַל כָּל גּוּפָא, לְבָתַר אַהֲדַּר כַּבְדָּא וּמְפַלֵּג חוּלְקִין לְכָל אִינּוּן מְקוֹרִין וְשַׁיְיפִין דְּלְתַתָּא. בְּזִמְנָא אָחֳרָא, כַּד (ד"א כלא) מוֹחָא נָטִיל בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר יָהִיב לְלִבָּא, וְלִבָּא יָהִיב לְכַבְדָּא, וְכַבְדָּא יָהִיב לְכֻלְּהוּ מְקוֹרִין וְשַׁיְיפִין דְּלְתַתָּא, וּלְבָתַר כַּד בָּעֵי לְפַלְגָא מְזוֹנָא לְהַאי עָלְמָא, בְּרֵישָׁא יָהִיב לְלִבָּא, דְּאִיהוּ מַלְכָּא דִּי בְּאַרְעָא. וּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, אִתְעַר בְּקַדְמִיתָא מִכָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא.

זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דַּהֲוֵי בְּחוּשְׁבָּנָא דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא לְאוֹטָבָא לֵיהּ בְּהַהוּא טִיבוּ דִּלְעֵילָּא.

(ובגיני כך) וְדָא אִיהוּ טִיבוּ וּקְשׁוֹט, דַּעֲבַד דָּוִד לִבְנֵי בַרְזִילַי, דִּכְתִיב וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ. וְאִי תֵּימָא דִּבְשֻׁלְחָנָא דְּמַלְכָּא, אָכִיל בַּר נָשׁ אָחֳרָא בַּר מִנַּיהּ. לָא. אֶלָּא מַלְכָּא אָכִיל בְּרֵישָׁא, וּבָתַר כָּל עַמָּא. וְאִינּוּן דְּאָכְלֵי עִם מַלְכָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ אָכִיל אִינּוּן דְּחָבִיבִין עֲלֵיהּ מִכֻּלְהוּ, וְאִינּוּן אִתְמְנוּן מִשֻּׁלְחָנָא דְּמַלְכָּא.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (שמואל ב ט׳:י״ג) עַל שֻׁלְחָן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אוֹכֵל. בְּגִין דְּכָל מְזוֹנָא דִּילֵיהּ, לָא עָבִיד חוּשְׁבָּנָא אָחֳרָא, אֶלָּא עַל שֻׁלְחָן הַמֶּלֶךְ, דְּמַתַּמָּן הֲוָה אָתֵי מְזוֹנָא וּמֵיכְלָא דִּילֵיהּ. וְדָא אִיהוּ עַל שֻׁלְחָן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אוֹכֵל. אָתָא רַבִּי חִיָּיא, וּנְשָׁקֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבָּיָא אַנְתְּ, וְחָכְמְתָא עִלָּאָה שַׁרְיָא בְּלִבָּךְ. אַדְּהָכִי, חָמוּ לֵיהּ לְרַבִּי חִזְקִיָּה דְּהֲוָה אָתֵי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא, וַדַּאי בְּחַבְרוּתָא דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְחַבַּר עָלָנָא, דְּהָא מִלִּין חַדְתִּין דְּאוֹרַיְיתָא יִתְחַדְּתוּן הָכָא.

יָתְבוּ לְמֵיכַל. אָמְרוּ, כָּל חַד וְחַד לֵימָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי סְעוּדְתָא, אָמַר רַבִּי יֵיסָא, סְעוּדַת עֲרַאי אִיהִי, וְעִם כָּל דָּא סְעוּדָה אִקְרֵי. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּהַאי אִקְרֵי סְעוּדְתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְהֲנֵי מִינָּהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל מ״א:כ״ב) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ, דְּהָא מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא יִסְחֲרוּן לְהַאי אֲתָר.

פרק מו

פְּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (דברים ח׳:י׳) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ׳. וְכִי עַד לָא אָכִיל בַּר נָשׁ לְשַׂבְעָא, וְיִתְמְלֵי כְּרִיסֵיהּ, לָא יְבָרֵךְ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ד"א ל"ג אי הכי) בְּמַאי נוֹקִים וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ, וּבָתַר וּבֵרַכְתָּ. אֶלָּא אֲפִילּוּ לָא יֵיכוֹל בַּר נָשׁ אֶלָּא כְּזַיִת, וּרְעוּתֵיהּ אִיהוּ עֲלֵיהּ, וְיִשְׁוֵי לֵיהּ לְהַהוּא מֵיכְלָא עִקָּרָא דְּמֵיכְלֵיהּ, שָׂבְעָא אִקָּרֵי. דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:ט״ז) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן. לְכָל חַי אֲכִילָה לָא כְּתִיב, אֶלָּא רָצוֹן. הַהוּא רְעוּתָא דְּשַׁוֵי עַל הַהוּא מֵיכְלָא, שָׂבְעָא אִקָּרֵי, וַאֲפִילּוּ דְּלֵית קָמֵיהּ דְּבַר נָשׁ אֶלָּא הַהוּא זְעִיר בִּכְזַיִת, וְלָא יַתִּיר הָא רְעוּתָא דְּשָׂבְעָא שַׁוֵי עֲלֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ, וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, רָצוֹן כְּתִיב, וְלָא אֲכִילָה. וְעַל דָּא וּבֵרַכְתָּ וַדַּאי, וְאִתְחַיָּיב בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמֵיהַב חֶדְוָה לְעֵילָּא.

פְּתַח רַבִּי חִזְקִיָּה, בְּהַאי קְרָא אֲבַתְּרֵיהּ וְאָמַר, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ. מֵהָכָא, דְּשִׁכּוֹר שָׁרֵי לֵיהּ לְבָרְכָא בִּרְכָתָא דְּמָזוֹנָא, (ויגש ר"ז ע"ב) מַה דְּלֵית הָכִי בְּצָלוֹתָא. דִּצְלוֹתָא לָאו הָכִי, דְּהָא צְלוֹתָא מָעֲלָיָא בְּלָא אֲכִילָה אִיהִי, מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דִּצְלוֹתָא סַלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, אָתָר דְּלֵית בֵּיהּ לָא אֲכִילָה וְלָא שְׁתִיָּה. וְעַל דָּא תְּנִינָן, עָלְמָא דְּאָתֵי לֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְכוּ׳. אֲבָל שְׁאַר דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא אִית בְּבְרַכַּת מְזוֹנָא, אִשְׁתְּכַח גַּוְונָא אָחֳרָא וּמַעֲלָיָא, הַהוּא בִּרְכָתָא דְּאִשְׁתְּכַח בְּשַׂבְעָא. בְּגִין דִּבְרַכַּת מְזוֹנָא, אִיהִי בַּאֲתָר דְּאִית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וּמְנִיהּ נָפַק מְזוֹנָא וְשַׂבְעָא לְתַתָּא, וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה קָמֵיהּ שָׂבְעָא וְחֶדְוָה. (ובגין כך האי איהו אתר דאית ביה אכילה ושתיה ומניה נפיק מזונא לתתא ואצטריך לאחזאה קמיה שבעא וחדוה) בַּאֲתָר דִּצְלוֹתָא, לָאו הָכִי, דְּהָא סַלְקָא יַתִּיר לְעֵילָּא לְעֵילָּא וְעַל דָּא, שִׁכּוֹר לָא יְצָלֵי צְלוֹתָא.

בְּבִרְכַּת מְזוֹנָא, שִׁכּוֹר שָׁרֵי לֵיהּ לְבָרְכָא בִּרְכַּת מְזוֹנָא. מַשְׁמַע מֵהַאי קְרָא, דִּכְתִיב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ. וְאָכַלְתָּ: זוֹ אֲכִילָה. וְשָׂבָעְתָּ: זוֹ שְׁתִיָּה דְּהָא שָׂבְעָא, בְּחַמְרָא אִיהִי רַוִּי. חַמְרָא שָׂבְעָא וַדַּאי, וְדָא אִיהוּ שִׁכּוֹר. דִּכְתִיב וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ, דְּמַשְׁמַע דִּבִרְכַּת מְזוֹנָא אִצְטְרִיךְ חֶדְוָה וְשָׂבְעָא. עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה. מַאי טוֹבָה. שָׂבְעָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיה מה) וַנִּשְׂבַּע לֶחֶם וַנִּהְיֶה טוֹבִים בְּגִין כַּךְ אִצְטְרִיךְ חֶדְוָה וְשָׂבְעָא.

פרק מז

פְּתַח רַבִּי יֵיסָא וְאָמַר (שמות כ״ה:כ״ג) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ׳, שֻׁלְחָן דָּא אִיהוּ קַיְימָא לְגוֹ בְּמַשְׁכְּנָא. וּבִרְכָתָא דִּלְעֵילָּא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וּמִנֵּיהּ נָפִיק מְזוֹנָא לְכָל עָלְמָא. וְשֻׁלְחָן דָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי בְּרֵיקָנְיָא, אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא, אֶלָּא לְמֶהֱוֵי עֲלֵיהּ מְזוֹנָא, דְּהָא בִּרְכָתָא לָא אִשְׁתְּכַח עַל אָתָר רֵיקָנְיָא. וּבְגִין כַּךְ אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי עֲלֵיהּ נַהֲמָא תְּדִיר, דְּלֶהֱוֵי תְּדִיר

בְּרָכְתָא עִלָּאָה מִשְׁתַּכְחָא בֵּיהּ, וּמִגּוֹ הַהוּא שֻׁלְחָן, נַפְקֵי בִּרְכָאן וּמְזוֹנֵי לְכָל שְׁאַר פָּתוֹרֵי דְּעָלְמָא, דְּאִתְבָּרָכָאן בְּגִינֵיהּ.

שֻׁלְחָן דְּכָל בַּר נָשׁ אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי הָכִי קָמֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּקָא מְבָרַךְ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּתִשְׁרֵי עָלֵיהּ בִּרְכָתָא מִלְּעֵילָּא, וְלָא יִתְחָזֵי בְּרֵיקָנְיָא, דְּהָא בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא לָא שַׁרְיָין בְּאָתָר רֵיקָנְיָא, דִּכְתִיב, (מלכים ב ד׳:ב׳) הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ לָכִי בַּבָּיִת, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. שֻׁלְחָן דְּלָא אִתְּמַר עָלֵיהּ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, (בס"א אינו, ולא בריך על ההוא מזונא לקודשא בריך הוא) עָלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיהו כ"ח:ח׳) כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה בְּלִי מָקוֹם. וְאָסוּר לְבָרְכָא עַל הַהוּא שֻׁלְחָן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִית שֻׁלְחָן, וְאִית שֻׁלְחָן. שֻׁלְחָן אִיהוּ דְּקָא מְסַדְּרָא קְמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, וְאִיהוּ קַיְימָא תְּדִיר לְסַדְּרָא בֵּיהּ פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, וּלְאַכְלְלָא בֵּיהּ אַתְוָון דְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, (בס"א אינו, דא הוא ברכתא דמזונא, דאית פסוקי ומלי דאוריתא ואינון אתוון דמלי אורייתא אתכלילן ביה בההוא שלחן) וְאִיהוּ לָקִיט לוֹן לְגַבֵּיהּ, וְכָלִיל כֻּלְּהוּ בְּגַוֵּיהּ, וּבְהוּ אִשְׁתְּלִים, וְחַדֵּי, וְאִית לֵיהּ חֶדְוָה. וְעַל שֻׁלְחָן דָּא כְּתִיב, (יחזקאל מ״א:כ״ב) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ', לִפְנֵי יְיָ', וְלָא (ק"ב ע"ב) מִלִּפְנֵי יְיָ'.

שֻׁלְחָן אָחֳרָא אִית, דְּלָא אִית בֵּיהּ חוּלָקָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּקֻדּוּשָׁה דְּאוֹרַיְיתָא, וְהַהוּא שֻׁלְחָן אִקְרֵי קִיא צוֹאָה, וְדָא אִיהוּ בְּלִי מָקוֹם, דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּסִטְרָא דְּקֻדּוּשָׁה כְּלוּם. בְּגִין כַּךְ, שֻׁלְחָן דְּלָא אִתְּמַר עָלֵיהּ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ שֻׁלְחָן דְּקִיא צוֹאָה. אִיהוּ שֻׁלְחָן דְּטַעֲוָא אָחֳרָא. לֵית בְּהַהוּא שֻׁלְחָן חוּלָקָא בְּרָזָא דֵּאֱלָהָא עִלָּאָה.

שֻׁלְחָן דְּמִלֵּי אוֹרַיְיתָא אִתְּמָרוּ עָלֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל הַהוּא שֻׁלְחָן, וְשַׁוִּי לֵיהּ לְחוּלָקֵיהּ. וְלָא עוֹד, (ר"ג ע"ד, רכ"ג ע"א) אֶלָּא סוּרְיָ"א רַב מְמָנָא, נָטִיל כָּל אִינּוּן מִלִּין, וְשַׁוֵּי דִּיוּקְנָא דְּהַהוּא שֻׁלְחָן קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָל אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִתְּמָרוּ עָלֵיהּ, סַלְקִין עַל הַהוּא פָּתוֹרָא, וְאִתְעַטָּר (ס"א ואתעתד) קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ' דְּאִתְעַטָּר (ס"א דאתעתד) קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שֻׁלְחָן דְּבַר נָשׁ, קַיְימָא לְדַכְּאָה לֵיהּ לְבַר נָשׁ, מִכָּל חוֹבוֹי. זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּאִלֵּין תְּרֵין קַיְימִין עַל פָּתוֹרֵיהּ. מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. וְחוּלָקָא לְמִסְכְּנִין, מֵהַהוּא שֻׁלְחָן.

כַּד סַלְקִין הַהוּא פָּתוֹרָא מִקָּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, תְּרֵין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין אִזְדַּמְנָן תַּמָּן, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא. חַד אָמַר דָּא אִיהוּ שֻׁלְחָן דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּפְלַנְיָא קָא מְסַדַּר קָמֵיהּ, מִסְדַּר יְהֵא תְּדִיר פָּתוֹרָא דָּא, בְּבִרְכָאן עִלָּאִין, וּמִשְׁחָא וּרְבוּ עִלָּאָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁרֵי עֲלוֹי. וְחַד אָמַר, דָּא אִיהוּ שֻׁלְחָן דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּפְלַנְיָא קָא מְסַדַּר קָמֵיהּ, דָּא פָּתוֹרָא דִּי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי יְבָרְכוּן לֵיהּ, מְסַדַּר יְהֵא הַאי פָּתוֹרָא קָמֵי עַתִּיק יוֹמִין, בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

רִבִּי אַבָּא, כַּד הֲוָה סַלְקִין פָּתוֹרָא מִקַּמֵּיהּ, הֲוָה חָפֵי לֵיהּ, וַהֲוָה אָמַר סְלִיקוּ הַאי פָּתוֹרָא בִּצְנִיעוּ, דְּלָא יְהֵא בְּכִסּוּפָא קַמֵּי שְׁלוּחֵי מַלְכָּא. שֻׁלְחָן דִּבֵּר נָשׁ זָכֵי לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכֵי לֵיהּ לְמָזוֹנָא דְּהַאי עָלְמָא, וְזָכֵי לֵיהּ לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְטָב קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, וְזָכֵי לֵיהּ לְאִתּוֹסָפָא חֵילָא וּרְבוּ בַּאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. זַכָּאָה אִיהוּ חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר, כְּתִיב (שמואל א י׳:י״א) וַיְהִי כָּל יוֹדְעוֹ מֵאִתְמוֹל שִׁלְשֹׁם וְגוֹ', הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים. וְכִי שָׁאוּל בְּחִיר יְיָ' מִקַּדְמַת דְּנָא הֲוָה, דִּכְתִיב, (שמואל א י׳:י״א) הִרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ יְיָ', אֲשֶׁר בּוֹחֵר בּוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ מִקַּדְמַת דְּנָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאָתָא וְעָאל בֵּין נְבִיאֵי וְאִתְנַבֵּי בֵּינַיְיהוּ, אֲמַאי תַּוְוהוּ.

אֶלָּא, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, לָא אִתְרְעֵי בֵּיהּ אֶלָּא לְמַלְכוּ, אֲבָל לְנְבוּאָה לא. דְּהָא תְּרֵין אִלֵּין, לָא אִתְמְסָרוּ כַּחֲדָא בְּבַר נָשׁ בְּעָלְמָא, בַּר מִמֹּשֶׁה מְהֵימָנָא עִלָּאָה, דְּזָכָה לְנְבוּאָה וּמַלְכוּ כַּחֲדָא, וְלָא אִתְיְיהִיב לְבַר נָשׁ אָחֳרָא תַּרְוַוְיְיהוּ כַּחֲדָא.

וְאִי תֵּימָא, הָא שְׁמוּאֵל דְּזָכָה לְתַרְוַוְיְיהוּ, לְנְבוּאָה וּמַלְכוּ. לָאו הָכִי. לְנְבוּאָה זָכָה, דִּכְתִיב, (שמואל א ג׳:כ׳) וַיֵּדַע כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע כִּי נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל לְנָבִיא. לְנָבִיא וְלָא לְמֶלֶךְ. נָבִיא וְדַיָּין הֲוָה, דְּאִי מֶלֶךְ הֲוָה, לָא שָׁאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ. אֲבָל אִיהוּ לָא הֲוָה אֶלָּא נָבִיאָה מְהֵימָנָא, וַהֲוָה דְּאִין דִּינַהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (שמואל א ז) וְשָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כַּד הֲוָה שָׁאוּל בַּנְּבוּאָה, תַּוְוהוּ עָלֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי שָׁרָא עָלֵיהּ נְבוּאָה, הוֹאִיל וְזָכָה לְמַלְכוּ. אֶלָּא תַּרְוַוְיְיהוּ לָא זָכָה בְּהוּ כַּחֲדָא. (ובגין (נ"א דנבואה) דמלכו יהיב ליה קודשא בריך הוא ואודי ליה עלה עד לא הוי מלכא) וּבְגִין דְּמַלְכוּ אִתְיְשַׁב עַל אַתְעָרוּתָא דְּרוּחַ קֻדְשָׁא, הֲוָה בְּאִתְעָרוּ דְּנְבוּאָה קֳדָם לְכֵן. אֲבָל כַּד סָלִיק לְמַלְכוּ, לָא הֲוָה בֵּיהּ נְבוּאָה, אֶלָּא אִתְעָרוּ דְּרוּחַ סָכְלְתָנוּ, לְמֵידָן קְשׁוֹט, אִתְעַר עָלֵיהּ, דְּהָכִי אִתְחֲזֵי לְמַלְכָּא. וּבְעוֹד דְּהֲוָה גּוֹ אִינּוּן נְבִיאֵי, שָׁרָא עָלֵיהּ נְבוּאָה, לְבָתַר דְּאִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ, לָא הֲוָה בֵּיהּ נְבוּאָה.

וַאֲנָא, מַאן יָהִיב לִי אִתְעָרוּתָא דְּרוּחַ קֻדְשָׁא, לְמֶהֱוֵי בְּגוֹ נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, תַּלְמִידֵי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין זָעִין מִנֵּיהּ, כָּל שֶׁכֵּן אֲנָא, לְמֶהֱוֵי בֵּינַיְיכוּ.

פָּתַח וְאָמַר, וְעָשִׂיתָ (שמות כ״ה:כ״ג) שֻׁלְחָן וְגוֹ'. שֻׁלְחָן דָּא אִיהוּ לְתַתָּא, לְשַׁוְּאָה עָלֵיהּ לֶחֶם דְּאַפְּיָא מֵאן עָדִיף דָּא מִן דָּא, לֶחֶם אוֹ שֻׁלְחָן. אִי תֵּימָא דְּכֹלָּא אִיהוּ חַד. הָא (ס"א אי תימא לחם עדיף דהא) שֻׁלְחָן מִתְסַדְּרָא לְגַבֵּי הַהוּא לֶחֶם. וְתוּ, שֻׁלְחָן לְתַתָּא וְלֶחֶם עָלֵיהּ. לָאו הָכִי, אֶלָּא שֻׁלְחָן אִיהוּ עִקָּרָא, בְּסִדּוּרָא דִּילֵיהּ, לְקַבְּלָא בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא וּמְזוֹנָא לְעָלְמָא. וּמַרְזָא דְּהַאי שֻׁלְחָן, נְפִיק מְזוֹנָא לְעָלְמָא כְּמָה דְּאִתְיְהִיב בֵּיהּ מִלְּעֵילָּא.

וְהַהוּא לֶחֶם, אִיהוּ אִיבָּא וּמְזוֹנָא דְּקָא נָפִיק מֵהַאי שֻׁלְחָן לְאַחֲזָאָה דְּהָא מִשֻּׁלְחָן דָּא, נַפְקֵי פֵּרִין וְאִבִּין וּמְזוֹנָא לְעָלְמָא. אִי לָא אִשְׁתְּכַח כָּרֶם, עֲנָבִין דְּאִינּוּן אִיבָּא דְּנַפְקֵי מִנַּיְיהּ, לָא יְהוֹן מִשְׁתַּכְּחִין. אִי אִילָנָא לָא יְהֵא, אִיבָּא לָא יִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, בְּגִין כַּךְ, שֻׁלְחָן אִיהוּ עִקָּרָא, מְזוֹנָא דְּנָפִיק מִנַּיְיהּ, אִיהוּ הַהוּא לֶחֶם הַפָּנִים.

וְכַהֲנֵי הֲווֹ לַקְטֵי אִיבָּא דְּשֻׁלְחָן מְעָרֶב שַׁבָּת לְעָרֶב שַׁבָּת, (ד"א משבת לשבת) לְאַחֲזָאָה דְּהָא מְזוֹנָא עִלָּאָה נָפִיק מִגּוֹ הַהוּא דְּשֻׁלְחָן. בְּגִין הַהוּא לֶחֶם דַּהֲווֹ לַקְטֵי כַּהֲנֵי, אִתְבָּרְכָא כָּל מְזוֹנָא וּמְזוֹנָא דְּאַכְלֵי וְשָׂתָאן, דְּלָא לַקְטָרְנָא בְּהוּ יֵצֶר הָרַע, דְּהָא יֵצֶר הָרַע לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא מִגּוֹ מַיְכְלָא וּמִשְׁתְּיָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ל׳:ט׳) פֶּן אֶשְׂבַּע וְכִחַשְׁתִּי וְגוֹ', דְּמִגּוֹ מַיְכְלָא וּמִשְׁתְּיָא יֵצֶר הָרַע מִתְרַבֵּי בְּמֵעוֹי דְּבַר נָשׁ.

לֶחֶם דָּא, מְזוֹנָא דְּקָא נָפִיק מִגּוֹ שֻׁלְחָן, מְבָרֵךְ מְזוֹנָא דְּכַהֲנֵי, דְּלָא יִשְׁתְּכַח בְּהוּ מְקַטְרְגָא לְקַטְרְגָא לוֹן, לְמִפְלַח בְּלִבָּא שְׁלִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא אִצְטְרִיךְ לְכַהֲנֵי יַתִּיר מִכָּל עָלְמָא. וּבְגִין כַּךְ, שֻׁלְחָן אִיהוּ עִקָּרָא, וְאִיבָּא וּמְזוֹנָא דְּקָא נָפִיק מִנַּיְיהּ, אִיהוּ הַהוּא לֶחֶם.

שֻׁלְחָן דָּא, אִצְטְרִיךְ סִדּוּרָא דִּילֵיהּ לְאִתְתַּקָּנָא, בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן. דִּכְתִיב וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתַּמָּן שֵׁירוּתָא דְּחֶדְוָה. שְׁמָאלָא נָטִיל מִימִינָא תָּדִיר בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר אִיהוּ אִתְעַר לְגַבֵּי נוּקְבָא, וּבָתַר קְרִיבַת לֵיהּ יְמִינָא לְגַבֵּיהּ, וְאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ.

מַיִם אִינּוּן מִימִינָא, וְאִיהוּ חֶדְוָה, מִיָּד יָהִיב לִשְׂמָאלָא, וְאִתְדַּבְּקוּ בֵּיהּ אִינּוּן מַיִם, וְחַדָּאן לֵיהּ. וּבָתַר אִתְכְּלִיל אִיהוּ לִימִינָא, וְאִתְעַר לְנוּקְבָא בְּהַהוּא חֶדְוָה. וְסִימָנָךְ, מַאן דְּנָטִיל מַיָּא בִּידֵיהּ יְמִינָא בְּמָאנָא, קַדְמָאָה לְאַרְקָא מַיָּא בִּשְׂמָאלָא אִיהוּ, וְלָא מִשְּׂמָאלָא לִימִינָא, דְּהָא מַיָּא מִימִינָא נָטִיל לוֹן שְׂמָאלָא.

וּבְגִין כָּךְ מַיָּא לָא אִשְׁתְּכָחוּ, אֶלָּא מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. כֵּיוָן דְּנָטִילוּ מַיָּא לְגַבֵּיהּ, הָא אִתְּעָרוּ לְגַבֵּי נוּקְבָא בְּאִינּוּן מַיִם. וְעַל דָּא גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים תְּנִינָן. וּבְגִין כַּךְ וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן, דְּמֵהַהוּא סְטָר אִיבִין אִשְׁתְּכָחוּ בֵּיהּ יַתִּיר, מִסִּטְרָא אָחֳרָא. בְּאִתְעָרוּ דְּחֶדְוָה דִּילֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי לְבָתַר וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

שֻׁלְחָן דְּבַר נָשׁ אִצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּנְקִיוּתָא דְּגוּפָא, דְּלָא יִתְקָרֵב לְמֵיכַל מְזוֹנָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא בִּנְקִיוּתָא דְּגַרְמֵיהּ. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, לְפַנָּאָה גַּרְמֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, עַד לָא ייכוּל מְזוֹנָא דְּשֻׁלְחָנָא דִּכְיָא, דְּהַהוּא מְזוֹנָא דְּאִתְקִין לֵיהּ, בֵּיהּ אִתְרְעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּלָא יִתְקָרֵב עַל הַהוּא שֻׁלְחָן קִיא צוֹאָה, דְּאִיהוּ מַרְזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא וְסִטְרָא אַחֲרָא לָא יְקַבֵּל מֵהַהוּא מְזוֹנָא דְּשֻׁלְחָן דָּא כְּלוּם.

לְבָתַר דְּאָכִיל בַּר נָשׁ, וְאִתְעַנַּג, אִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב חוּלָקָא דְּתַמְצִית לְהַהוּא סִטְרָא. וּמַאן אִיהוּ. מַיִם אַחֲרוֹנִים. הַהוּא זוּהֲמָא דְּיָדִין, דְּאִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב לְהַהוּא סִטְרָא, חוּלָקָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ. וְעַל דָּא וַדַּאי אִינּוּן חוֹבָה, חוֹבָה אִינּוּן, וּבַאֲתָר דְּחוֹבָה שַׁרְיָין. וְאִיהוּ חִיּוּבָא עַל בַּר נָשׁ, לְמֵיהַב לֵיהּ חוּלָקָא דָּא. וְעַל דָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא כְּלַל, דְּהָא בְּרָכָה לָאו אִיהוּ בְּהַהוּא סִטְרָא.

וּבְגִין כַּךְ אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, דְּלָא יָהִיב מְזוֹנָא דְּעַל גַּבֵּי פָּתוֹרֵיהּ, לְהַהוּא קִיא צוֹאָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמֵעוֹי, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאִיהוּ דַּכְיָא (טב) לְבַר נָשׁ וּבְרִיאוּ וְתִקּוּנָא דְּגוּפֵיהּ. וְעַל דָּא, שֻׁלְחָן אִיהוּ לְמֵיכַל בֵּיהּ בְּדָכְיָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

שֻׁלְחָן דָּא דְּקַיְימָא בְּבֵי מַקְדְּשָׁא, בְּגִין לְאַשְׁתַּכְּחָא בֵּיהּ מְזוֹנָא, וּלְאַפָּקָא מִנֵּיהּ מְזוֹנָא, וְעַל דָּא אֲפִילּוּ רִגְעָא חֲדָא, לָא (קל"ו ע"א) אִצְטְרִיךְ לְקַיְימָא בְּרֵיקָנְיָא. שֻׁלְחָן אָחֳרָא, אִיהוּ שֻׁלְחָן דְּרֵיקָנְיָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא בַּאֲתָר קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, שֻׁלְחָן דְּמַקְדְּשָׁא, אֲפִילּוּ רִגְעָא חֲדָא לָא יָתִיב בְּלָא מְזוֹנָא. וְיִצְטְרִיךְ דְּלָא יִשְׁתְּכַּח אֲתָר גְּרִיעָ, דְּהָא בִּרְכָתָא דִּילְעֵילָּא לָא מִשְׁתַּכְּחָא בַּאֲתָר גְּרִיעָ, דָּא שֻׁלְחָן דְּקָמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שֻׁלְחָן דְּבַר נָשׁ דְּקָא מְבָרֵךְ עָלֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוּף הָכִי לָא אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי בְּרֵיקָנְיָא, דְּהָא לֵית בִּרְכָתָא בַּאֲתָר רֵיקָנְיָא.

נָהֲמֵי דְּעַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן תְּרֵיסַר. וְהָא אוֹקִימְנָא רָזָא דְּנָהֲמֵי, דְּאִינּוּן רָזָא דְּפָנִים. וְעַל דָּא אִקְרֵי לֶחֶם הַפָּנִים, דְּהָא מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא דְּעָלְמָא, מֵאִינּוּן פָּנִים עִלָּאִין קַאָתְיָיא. וּבְגִין כַּךְ, לֶחֶם דָּא, אִיהוּ פְּנִימָאָה דִּכֹלָּא, אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה, כְּדְקָא יָאוֹת.

לֶחֶם הַפָּנִים, מֵיכְלָא דְּאִינּוּן פָּנִים, מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא דְּנָפִיק לְעָלְמָא, מִנַּיְיהוּ אָתֵי, וְשַׁרְיָא עַל הַהוּא פָּתוֹרָא, וּבְגִין דְּשֻׁלְחָן דָּא, מְקַבְּלָא מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא מֵאִינּוּן פָּנִים דִּלְעֵילָּא, וְאִיהִי אַפִּיקַת מְזוֹנִין וְסִפּוּקִין מֵאִינּוּן פָּנִים פְּנִימָאִין, וּמְזוֹנָא דְּאַפִּיקַת, אִיהוּ הַהוּא לֶחֶם, כְּדְקָאמְרָן, חוֹם הֱוָה מִתְקָרֵב, וְחוֹם הֱוָה מִתְעָדֵי מִתַּמָּן, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (שמואל א כ״א:ז׳) בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ וּבְגִין שֻׁלְחָן דָּא אִית לְבַר נָשׁ לְנַטְרָא רָזִין דְּשֻׁלְחָן דִּילֵיהּ בְּכָל אִינּוּן גַּוְונִין כְּדְקָאמְרָן.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ט׳:ח׳) בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, אֲבָל תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, וְעָבִיד לֵיהּ בְּאוּמְנוּתָא סַגִּי, וְנָפַח בְּאַפּוֹי נִשְׁמְתָא דְּחַיֵּי, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּרָזִין דְּחָכְמְתָא, לְמִנְדַּע בֵּיקָרָא דְּמָארֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״ג:ז׳) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו דַּיְיקָא, וְרָזָא דָּא וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו

אוֹלִיפְנָא, דְּהָא כְּבוֹד דִּלְתַתָּא רָזָא דְּכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא לָא (נח נ"ח ע"ב) אִתְתַּקַּן לְעֵילָּא, אֶלָּא מִגּוֹ תִּקוּנָא דִּבְנֵי עָלְמָא.

כַּד אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא, זַכָּאִין וַחֲסִידִין, וְיַדְעֵי לְתַקָּנָא תִּקוּנֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. בְּגִין דְּהַאי כְּבוֹדִי, לְתַקָּנָא לֵיהּ בְּעַמּוּדִין תַּקִּיפִין, וּלְקַשְׁטָא לֵיהּ בְּתִקוּנָא וְקִשׁוּטָא דִּלְתַתָּא, בְּגִין דְּהַאי כְּבוֹדִי יִסְתַּלַּק, (ביקרא) בְּזִכּוּ דְּצַדִּיקַיָּא דִּי בְּאַרְעָא.

בְּגִין כַּךְ בְּרָאתִיו. כְּגַוְונָא דִּכְבוֹד עִלָּאָה, דְּתִקוּנִין אִלֵּין בֵּיהּ. (צ"ע ועיין ר"ח ע"א, קצ"ח ע"ב) בְּרִיאָה לְסַטָּר שְׁמָאלָא יְצִירָה בִּימִינָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה בְּאֶמְצָעִיתָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אֲנִי יְיָ עֹשֶׂה כָּל וּכְתִיב וּכְתִיב עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רַע וּכְתִיב עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו וְעַל דָּא בְּרָאתִיו יְצָרְתִיו אַף עֲשִׂיתִיו כְּתִקוּנָא עִילָּאָה. וְעַל דָּא, הוֹאִיל וְאָדָם אִיהוּ בְּאַרְעָא, וְאִית לֵיהּ לְתַקָּנָא הַהוּא כְּבוֹדִי עֲבָדִית בֵּיהּ תִּקוּנִין דְּכְבוֹד עִלָּאָה, דְּאִית בֵּיהּ אוּף הָכִי בְּרִיאָה, וְעַל דָּא בְּרָאתִיו.

בְּהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה, אִית בֵּיהּ יְצִירָה, וְעַל דָּא יְצָרְתִיו, תִּקוּנָא דָּא יַהֲבִית בֵּיהּ בָּאָדָם, לְמֶהֱוֵי אִיהוּ בְּאַרְעָא, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה. בְּהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה, אִית בֵּיהּ עֲשִׂיָיה, וְעַל דָּא אוּף הָכִי בְּבַר נָשׁ, כְּתִיב עֲשִׂיתִיו, לְמֶהֱוֵי אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה, דִּמְתַקֵּן וּבָרִיךְ לְכְבוֹד תַּתָּאָה.

מְנָלָן, דְּהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה אִית בֵּיהּ תְּלַת אִלֵּין. דִּכְתִיב בֵּיהּ, יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם. יוֹצֵר אוֹר, דָּא יְצִירָה. וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ, דָּא בְּרִיאָה. עוֹשֶׂה שָׁלוֹם דָּא עֲשִׂיָה. וְדָא אִיהוּ כְּבוֹד עִלָּאָה, דְּקָא מְתַקֵּן וּבָרִיךְ וְסָפִיק בְּכָל צָרְכֵיהּ לִכְבוֹד תַּתָּאָה.

כְּגַוְונָא דָּא, בָּרָא אָדָם בְּאַרְעָא, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה, לְתַקָּנָא לְהַאי כְּבוֹד, וּלְאִתְכַּלְלָא מִכָּל סִטְרִין. כְּבוֹד עִלָּאָה אִית בֵּיהּ תְּלַת אִלֵּין, אָדָם לְתַתָּא אִית בֵּיהּ תְּלַת אִלֵּין. וּלְאִתְכַּלְלָא הַהוּא כְּבוֹד תַּתָּאָה, מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין. זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּזָכֵי בְּעוֹבָדוֹי לְמֶהֱוֵי כְּגַוְונָא דָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת ט׳:ח׳) בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר.

מַה לְכְבוֹד עִלָּאָה, הַהוּא מִשְׁחָא רְבוּת קַדְשָׁא לָא אִתְמַנַּע מִנֵּיהּ, מֵרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. אוּף הָכִי לְבַר נָשׁ, דְּעוֹבָדוֹי מִתְלַבְּנָן תְּדִיר, הַהוּא מִשְׁחָא רְבוּת קַדְשָׁא, לָא יִתְמַנַּע מִנֵּיהּ תְּדִיר.

בְּמָאי זָכֵי בַּר נָשׁ, לְאִתְעַדָּנָא בְּהַהוּא עִדּוּנָא עִלָּאָה. בְּשֻׁלְחָן דִּילֵיהּ. כְּמָה דְּאִיהוּ מְעַדֵּן עַל פָּתוֹרֵיהּ נַפְשָׁאן דְּמִסְכְּנֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ח:י׳) וְנָפַשׁ נַעֲנָה תַּשְׂבִּיעַ, מָה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְגוֹ', דְּאוּף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַוֵי לֵיהּ, בְּכָל אִינּוּן עִדּוּנִין דְּמִשַּׁח רְבוּת קוּדְשָׁא עִלָּאָה, דְּנָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ תְּדִיר לְהַהוּא כְּבוֹד עִלָּאָה, כְּתִיב וְנָפַשׁ נַעֲנָה תַּשְׂבִּיעַ, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'.

פרק מח

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא הֲוָה אָזְלִי בְּאוֹרְחָא, וַהֲוָה חַד טַיָּיעָא טָעִין אֲבַתְרַיְיהוּ, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרַ' חִיָּיא, אִית לָן לְאִתְעַסְקָא וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל לְקַמָּן, (נ"א דהא שכינתא אזלא קמן דכתיב (תהילים פ"ה) צדק לפניו יהלך) וְעַל דָּא עִידָּן הוּא, לְמֶעְבַּד לֵיהּ (נ"א לה) תְּקוּנָא בַּהֲדָן בְּהַאי אָרְחָא.

פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת (בראשית קנ"ו ע"ב) לַעֲשׂוֹת לַיְיָ' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ, הַאי קְרָא אִתְּמַר, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ', בְּכָל זִמְנָא דְּאוֹרַיְיתָא מִתְקַיְּימָא בְּעָלְמָא, וּבְנֵי נָשָׁא מִשְׁתַּדְּלָן בָּהּ, כִּבְיָכוֹל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי בְּעוֹבְדֵי יְדוֹי, וְחַדֵּי בְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא קַיְּימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְלָא עוֹד, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּנִישׁ כָּל פַּמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר לוֹן, חֲמוּ עַמָּא קַדִּישָׁא דְּאִית לִי בְּאַרְעָא, דְּאוֹרַיְיתִי מִתְעַטְּרָא בְּגִינַיְיהוֹן. חֲמוּ עוֹבְדֵי יְדֵי, דְּאִתּוּן אֲמַרְתּוּן (תהילים ח׳:ה׳) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ. וְאִינּוּן כַּד חֲמָאן חֶדְוָה דְּמָארֵיהוֹן בְּעַמֵּיהּ, מִיָּד פַּתְחֵי וְאָמְרֵי, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבַּטְּלֵי מֵאוֹרַיְיתָא, כִּבְיָכוֹל"ל, תְּשַׁשׁ חֵילֵיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:י"ח) צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי. וּכְדֵין כְּתִיב, (דברי הימים ב י"ח:י"ח) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו, וְעַל דָּא עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ', אִינּוּן (בני עלמא) צַדִּיקַיָּיא דְּאִשְׁתָּאֲרָן, אִית לוֹן לְחַגְּרָא חַרְצִין, וּלְמֶעְבַּד עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָאן, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְתָּקַף בָּהּ בְּצַדִּיקַיָּיא, וּמַשְׁרְיָין וְאוֹכְלֹסִין דִּילֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ, וְלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בָּהּ בְּנֵי עָלְמָא, כְּדְקָא יָאוֹת.

הַהוּא טַיָּיעָא דְּהֲוָה טָעִין אֲבַתְרַיְיהוּ, אָמַר לוֹן בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ, שְׁאֶלְתָּא חָדָא בָּעֵינָא לְמִנְדַּע. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי אָרְחָא מִתְתַּקְנָא קָמָן, שְׁאֵיל שְׁאֶלְתָּךְ. אָמַר, הַאי קְרָא, אִי כְּתִיב יֵשׁ לַעֲשׂוֹת, אוֹ נַעֲשֶׂה, הֲוָה אֲמִינָא הָכִי. מַאי עֵת. וְתוּ, לַעֲשׂוֹת לַיְיָ', לְפָנֵי יְיָ' אִצְטְרִיךְ, מַאי לַעֲשׂוֹת לַיְיָ'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכַמָּה גַּוְונִין אָרְחָא מִתְתַּקְנָא קָמָן. חַד, דַּהֲווֹ תְּרִין, וְהַשְׁתָּא הָא אֲנַן תְּלָתָא, וּשְׁכִינְתָּא אִתְכְּלִילַת בַּהֲדָן. וְחַד דַּחֲשִׁיבְנָא דְּלָא הֲוֵית אֶלָּא כְּאִילְנָא יַבֶּשְׁתָּא, וְאַנְתְּ רַעֲנָנָא כְּזֵיתָא. וְחַד, דְּיֵאוֹת שָׁאֲלְתָּ, וְהוֹאִיל וְשָׁרִית מִלָּה, אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ. עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ', אִית עֵת. וְאִית עֵת. (קהלת ג׳:ח׳) עֵת לֶאֱהֹב וְעֵת לִשְׂנֹא. עֵת אִיהוּ לְעֵילָּא. דְּהַהוּא עֵת, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא אִיהוּ. וְדָא אִקְרֵי עֵת רָצוֹן, וְהַאי אִיהוּ דְּאִתְחַיָּיב בַּר נָשׁ לְמִרְחַם לַיְיָ' תָּדִיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, וְעַל דָּא, עֵת לֶאֱהֹב, דָּא אִיהוּ עֵת דְּאִתְחַיָּיב בַּר נָשׁ לֶאֱהֹב.

וְאִית עֵת אָחֳרָא, דְּאִיהוּ רָזָא דֶּאֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְאִתְחַיַּיב בַּר נָשׁ לְמִשְׁנָא לֵיהּ, וְלָא יִתְמְשַׁךְ לְבֵיהּ אֲבָתְרֵיהּ, וְעַל דָּא עֵת לִשְׁנֹא, וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (ויקרא ט"ז:ב') דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ.

והכא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּפְקוּדֵי אוֹרַיְיתָא, הַהוּא עֵת רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא, מִתַּתְקָנָא בְּתִקוּנָהָא, וּמִתְקַשְׁטָא בִּשְׁלֵימוּתָא, כְּדְקָא יָאוֹת. וּבְזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְתְבַּטְלֵי מֵאוֹרַיְיתָא, כְּבֵיכוֹל הַהוּא עֵת, לָאו אִיהוּ בְּתִקוּנָהָא, וְלָא אִשְׁתְּכַחַת בִּשְׁלִימוּ, וְלָא בְּנָהוֹרָא וּכְדֵין עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ'.

מַאי לַעֲשׂוֹת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב':ג') אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. מַאי לַעֲשׂוֹת. דְּאִשְׁתָּאַרוּ גּוּפֵי דְּשֵׁידֵי, דְּאִתְקַדְּשׁ יוֹמָא, וְלָא אִתְעֲבִידוּ, וְאִשְׁתָּאַרוּ לַעֲשׂוֹת, רוּחִין בְּלָא גּוּפֵי. אוּף הָכָא עֵת לַעֲשׂוֹת, אִשְׁתְּאַר בְּלָא תִּקוּנָא, וּבְלָא שְׁלִימוּ. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּהֵפְרוּ תּוֹרָתָךְ, בְּגִין דְּאִתְבָּטְלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מִפַּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא. בְּגִין דְּהַהוּא עֵת, הָכִי קַיְימָא, אוֹ סַלְקָא, אוֹ נַחְתָּא, בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

אָתוּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי לֵית אַנְתְּ כְּדַאי, לְטַיְיעָא אֲבָתְרָן. זַכָּאָה אָרְחָא דָּא, דְּזָכֵינָן לְמִשְׁמַע דָּא, זַכָּאָה דָּרָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן שָׁאֲרֵי בְּגַוֵּיהּ, דְּאֲפִילּוּ בֵּיני טוּרַיָּא, חָכְמְתָא אִשְׁתְּכַחַת תַּמָּן. נָחְתוּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא, וְאָזְלוּ תְּלָתְהוֹן בְּאָרְחָא.

פרק מט

פְּתַח הַהוּא טַיְיעָא וְאָמַר (תהילים ס"ט:י"ד) וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ' עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ, תָּנֵינָן, אֵימָתַי אִקְרֵי עֵת רָצוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּצִבּוּר קָא מְצַלֵּאן. שַׁפִּיר אִיהוּ, וְהָכִי אִיהוּ וַדַּאי. דְּהָא כְּדֵין צִבּוּרָא מְסַדְּרֵי וּמְתַקְּנֵי תִּקוּנָא דְּהַאי עֵת, וּכְדֵין אִיהוּ עֵת רָצוֹן, וְאִצְטְרִיךְ לְמִשְׁאַל שְׁאֵלְתָּא, דִּכְתִיב אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ דְּהָא כְּדֵין אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁאַל שְׁאֵלְתָּא. וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ', הָא הָכָא רָזָא דִּיחוּדָא.

וַאֲנִי: דָּא דָּוִד מַלְכָּא, (אמור צ"ה ע"ב) אֲתָר דְּאִקְרֵי גְּאוּלָה. תְּפִלָּתִי: דָּא תְּפִלָּה. וְהָכָא אִיהוּ סְמִיכָא לְגְאוּלָה, דְּאִיהוּ חַד. כַּד אִיהוּ סָמִיךְ גְּאוּלָה לִתְפִלָּה, כְּדֵין אִיהוּ עֵת (ר"ה) רָצוֹן. עֵת רָצוֹן: אוּף הָכִי, כְּלָלָא אִיהוּ כַּחֲדָא, עֵת חַד, רָצוֹן חַד, אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, וַהֲווּ חַד. וְדָוִד מַלְכָּא בָּעָא לְיַחֲדָא בְּהַאי קְרָא, יְחוּדָא חֲדָא.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי אִתְמְנֵי הַאי קְרָא, בְּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה דְּשַׁבָּת. יֵאוֹת אִיהוּ לְמֶהֱוֵי בְּשַׁבָּת בְּהַהוּא צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, וְלָא בְּצְלוֹתָא דְּחוֹל, דְּוַדַּאי לָאו צְלוֹתָא דְּמִנְחָה דְּשַׁבָּת כְּחוֹל. בְּגִין דְּהָא בְּחוֹל בְּשַׁעֲתָא דְּמִנְחָה, (פ"ח ע"ב) תַּלְיָא דִּינָא בְּעָלְמָא, וְלָאו אִיהוּ עֵת רָצוֹן. אֲבָל בְּשַׁבָּת, דְּכָל רוּגְזָא אִתְעֲדֵי, וְכוּלָּא אִתְכְּלִיל כַּחֲדָא, וְאַף עַל גַּב דְּדִינָא אִתְעַר, אִתְבַּסְמוּתָא אִיהוּ, וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ קְרָא דְּיִחוּדָא, לְיַחֲדָא כָּל דַּרְגִּין, דְּכַד הֲווֹ יְחוּדָא, דִּינָא אִתְחֲבָר

וְאִתְכְּלִיל בְּרַחֲמֵי, וְאִתְבָּסַם כֻּלָּא, וּכְדֵין עֵת רָצוֹן כְּתִיב. עֵת רָצוֹן, כָּלִיל כֻּלָּא כַּחֲדָא. וְדִינָא אִתְבְּסָם בְּהַהוּא זִמְנָא, וַהֲוֵי חֶדְוָה בְּכֻלָּא.

מֹשֶׁה אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּצִלּוֹתָא דְּמִנְחָה דְּשַׁבָּת, בְּשַׁעֲתָא דְּעֵת רָצוֹן אִשְׁתְּכַח. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא רַעֲוָא הֲוָה לְעֵילָּא, וְצַעֲרָא לְתַתָּא, וְעַל דָּא נִנְעָלוּ תַּרְעִין בְּשַׁבָּת, מִשֵּׁעֲתָא דְּמִנְחָה וּלְעֵילָּא. מַאן תַּרְעִין נִנְעָלוּ. תַּרְעִין דְּבֵי מִדְרָשָׁא, בְּגִין לְאַדְכָּרָא לְמֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימָנָא, דְּאוֹרַיְיתָא אִתְבַּטְלָא בְּגִינֵיהּ.

בְּהַהוּא זִמְנָא, בֵּי מִדְרָשָׁא דְּמֹשֶׁה אִתְבְּטִיל, כָּל שֶׁכֵּן אַחֲרָנִין. מַאן חֲמֵי תַּרְעִין דְּבֵי מִדְרָשָׁא דְּמֹשֶׁה דְּנִנְעָלוּ, דְּלָא נִנְעָלוּ אַחֲרָנִין כֻּלְּהוּ. אוֹרַיְיתָא דְּמֹשֶׁה עָצִיבָא עֲלֵיהּ בְּהַהוּא זִמְנָא, מַאן לָא עָצִיב. בְּגִין כָּךְ כָּל תַּרְעֵי דְּבֵי מִדְרָשֵׁי נִנְעָלוּ, וְאִצְטְרִיכוּ כֻּלָּא לְצַדָּקָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֹרַח שְׁבָחָא, וְהַיְינוּ (תהילים ל"ו:ז') צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל.

תְּלָתָא אִינּוּן דְּאִסְתַּלְקוּ מֵעָלְמָא בְּהַאי זִמְנָא, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּמֹשֶׁה. חַד, מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא עִלָּאָה. וְחַד, יוֹסֵף צַדִּיקָא. וְחַד, דָּוִד מַלְכָּא. בְּגִינֵי כַּךְ, תְּלַת צַדּוּקֵי דִּינֵי הָכָא, חַד אִיהוּ דְּיוֹסֵף זָכָאָה, קָדִים לְכָל הָנֵי, וְדָא אִיהוּ צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה וְגוֹ', דָּא יוֹסֵף, דְּאִיהוּ בְּלְחוֹדוֹי כְּהַרְרֵי אֵל, כְּכֻלְּהוּ טוּרִין עִלָּאִין. וְחַד מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (תהילים ע"א:י"ט) וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד מָרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְּדוֹלוֹת, בְּגִין דְּאִיהוּ נָטִיל לְכָל סִטְרִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְחַד אִיהוּ דָּוִד מַלְכָּא, וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (תהילים קי"ט:קמ"ב) צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת, לְעוֹלָם: דָּא דָּוִד מַלְכָּא.

כְּדֵין אִתְכְּנִישׁ כֻּלָּא בְּהַאי זִמְנָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְעַל דָּא בְּהַאי זִמְנָא נִנְעָלוּ תַּרְעֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְנִנְעָלוּ תַּרְעֵי דְּכָל עָלְמָא, בְּהַאי זִמְנָא. בְּשַׁעֲתָא דְּמִית יוֹסֵף צַדִּיקָא, יָבְשׁוּ מְקוֹרִין וּמַבּוּעִין, וְכֻלְּהוּ שְׁבָטִין נָפְלוּ בְּגָלוּתָא, פָּתְחוּ עִלָּאֵי וְאָמְרוּ, צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא דְּמִית מֹשֶׁה, אִתְחֲשָׁךְ שִׁמְשָׁא בְּטִיהֲרָא, וְאֲנָעֲלַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, נְהוֹרָהָא דְּאַסְפָּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא. בְּשַׁעֲתָא דְּמִית דָּוִד מַלְכָּא, כְּנִישַׁת סִיהֲרָא נְהוֹרָהָא וְאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה כְּנִישַׁת נְהוֹרָהָא. וּמַהַהוּא זִמְנָא אִתְגְּנִיזוּ נְהוֹרִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְאַסְגִּיאוּ מַחֲלוֹקֶת עַל מִשְׁנָה, וְחַכִּימַיָּא בְּמַחְלוֹקֶת, וְכֻלְּהוּ תַּקִּיפֵי לִבָּא בְּעַרְבוּבְיָא. וְעַל דָּא, חֶדְוָה דְּאוֹרַיְיתָא לָאו אִיהוּ בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּכָל דָּרִין דְּעָלְמָא.

וּמָה אִינּוּן חוֹמְרֵי דְּתַעֲנִיּוֹת דְּגָזְרוּ רַבָּנָן, כַּד מִית פְּלוֹנִי, גָּזְרוּ תַּעֲנִית. כַּד הֲוָה כַּךְ, גָּזְרוּ כַּךְ. (ס"א דא דהוה) וְכַד הֲוָה כְּנִישׁוּ יַתִּיר דְּחֶדְוָה דְּתוֹרָה דִּבְכְתָב וְתוֹרָה דִּבְעַל פֶּה, בְּהַהוּא זִמְנָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּאִצְטְרִיךְ לְמִנְעַל תַּרְעֵי דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַהוּא זִמְנָא. וּבְגִין כָּךְ אֲמָרֵינָן הָנֵי צַדּוּקֵי דִּינָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. חֲדוּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא, וּנְשָׁקוּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ כְּמִלְקַדְמִין, אָמְרוּ זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּהַאי אָרְחָא.

פרק נ

תּוּ פָּתַח וְאָמַר. (קהלת ז׳:י״ט) הַחָכְמָה תָּעוֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר. הַחָכְמָה תָּעוֹז לֶחָכָם, דָּא מֹשֶׁה, כַּד סָלִיק לְטוּרָא דְּסִינַי לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא, אִזְדַּעֲזָעוּ כָּל אִינּוּן רְקִיעִין, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, וְאָמְרוּ קָמֵיהּ, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, וּמַה כָּל טוּבָא, וְכָל חֶדְוָה דִּילָן, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאַת בָּעֵי לְנַחְתָּא לָהּ בְּאַרְעָא. אִתְכְּנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה לְאוֹקְדֵיהּ בְּנוּרָא, אִתְתַּקַּף מֹשֶׁה וְכוּ', כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה וְכוּלֵי.

אֲבָל הַחָכְמָה תָּעוֹז לֶחָכָם, כָּל מַאן דְּאִתְעַסָּק בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתַּדַּל בָּהּ לִשְׁמָהּ, אִתְתַּקַּף בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ תַּקִּפָּא וְחַיְלָא, לְאַגָּנָא עֲלֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ. וְהַהוּא תַּקִּפָּא וְחַיְלָא מֵאַן אֲתַר אִתְתַּקַּף. הָדָר וְאָמַר, מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים. אִינּוּן (מ"ט ע"א) עֶשֶׂר אֻמִּירָן דְּכְתִיבִין בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן שַׁלִּיטִין עִלָּאִין, דְּבַר נָשׁ אִתְתַּקַּף בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי כָּל רָזִין דְּעָלְמָא, וְכָל פִּקּוּדִין, וְכָל חָכְמְתָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, בְּהוּ תַּלְיָא, וּבְהוּ אִתְכְּלִיל כֹּלָּא, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי מִתְתַּקַּף בְּתַקְפָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

עֲשָׂרָה שַׁלִּיטִין, עֶשֶׂר זִינֵי חָכְמְתָא אִינּוּן בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּעֶשֶׂר שְׁמָהָן גְּלִיפָן, וְאִתְכְּלִילוּ בְּשִׁמָּא חַד, דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון גְּלִיפִין, רָזִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּאִינּוּן זִיהֲרִין, דְּלָא שַׁלְטָא עֵינָא לְמֵחמֵי, וַאֲפִילּוּ בְּסָכְלְתָנוּ לְמַנְדַּע, וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּהַהוּא עִדּוּנָא, וְכִסּוּפָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲסִין לוֹן לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

פרק נא

פְּתוֹרָא דְּבַר נָשׁ, מְזַבֵּי לֵיהּ לְמֵיכַל עַל פָּתוֹרָא אָחֳרָא, בְּעִדּוּנָא דְּהַהוּא עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (שמואל ב ט׳:י״ג) כִּי עַל שֻׁלְחָן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אוֹכֵל. וְדָוִד מַלְכָּא הֲוָה אָמַר, (תהילים כ״ג:ה׳) תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי, וְדָא אִיהוּ אִתְסַדְּרוּתָא דְּפָתוֹרָא בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ עִדּוּנָא וְכִסּוּפָא, דְּנִשְׁמָתָא אִתְהֲנֵי בְּהוּ, בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְכִי פָּתוֹרָא אִית לוֹן לְנִשְׁמָתִין בְּהַהוּא עָלְמָא. אִין. דְּהָא מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא דְּעִדּוּנָא, אַכְלֵי בְּהַהוּא עָלְמָא, כְּגַוְונָא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי אַכְלֵי. וְכִי מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי אַכְלֵי. אִין. כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא. וְהַהוּא מְזוֹנָא, רָזָא אִיהוּ לְטַלָּא, דְּנָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ מֵעֵילָּא, מַרְזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִיהוּ מְזוֹנָא דִּנְהִירוּ מְשַׁח רְבוּת קֻדְשָׁא, וְנִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא אִתְזָנוּ מִתַּמָּן בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן, וְאִתְהֲנוּן תַּמָּן. דְּהָא תַּמָּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, מִתְלַבְּשָׁן בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא.

וּבְשַׁבָּתֵי וּבְזִמְנֵי, מִתְפַּשְׁטָאן, וְסַלְקִין לְמַחֲמֵי בִּיקָרָא דְמָארֵי‌הוֹן, וּלְאִתְעַדְּנָא בְּעִדּוּנָא עִלָּאָה כְּדְקָא יָאוֹת, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כׇּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוׅות לְפָנַי אָמַר יְיָ. וְכִי כׇּל בָּשָׂר יֵיתֵי, לָאו הָכִי הָוֶה לֵיהּ לְמִכְתַּב, אֶלָּא כׇּל רוּחַ אוֹ כׇּל נְשָׁמָה, מַהוּ כׇּל בָּשָׂר. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד לֵיהּ לְגַבֵּי נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, כְּגַוְונָא דְּיִקְרָא דְּכָבוֹד עִלָּאָה לְעֵילָּא. הַהוּא כָּבוֹד עִלָּאָה, אִיהוּ רוּחַ לְרוּחַ, וְנִשְׁמְתָא לַנְשָׁמָה, עַד דְּמָטֵי לְחַד אָתָר לְתַתָּא דְּאִקָּרֵי גּוּף, וּבְהַאי עָיֵיל חַד רוּחַ דְּמִקּוֹרָא דְּחַיִּים, דְּאִקָּרֵי כֹּל, בְּדָא אִיהוּ כָּל טוּבָא, וְכָל מְזוֹנָא, וְכָל סִפּוּקָא, דְּהַהוּא גּוּף. וְרָזָא דָּא, (קהלתה) וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא (ס"אמאי בכל היא) הַאי כָּל אִיהוּ רוּחַ לְהַהוּא גּוּף.

כְּגַוְונָא דָּא בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, אִיהוּ גּוּף, וְרוּחַ דְּשַׁלְטָא בֵּיהּ, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא רוּחַ עִלָּאָה, (ס"א דשלטא על גופא דאקרי כל) דְּאִקָּרֵי כֹּל, דְּשָׁלַט עַל גּוּפָא לְעֵילָּא, וְדָא הוּא דְּאִקְּרֵי כָּל בָּשָׂר, וְעַל דָּא כְּתִיב, יָבֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוׅות לְפָנַי אָמַר יְיָ. עַל הַהוּא עִדּוּנָא כְּתִיב, (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

חֲדוּ חַבְרַיָּיא בְּאָרְחָא. כַּד מָטוּ לְגוֹ טוּרָא חַד אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְהַהוּא טַיָּיעָא, מָה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ חָנָן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְחׇנְנָךְ, וְיִשְׁמַע לְקוֹלֶךָ בְּשַׁעֲתָא דְּתִצְטְרִיךְ לֵיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי הָא נָטֵי שְׁמְשָׁא, וְהָכִי בָּתַר טוּרָא דָּא, אִית כְּפַר חַד עַל שְׁמָךְ, דְּאִקְּרֵי כְּפַר חָנָן, נָבִית תַּמָּן בְּגִין יְקָרָא דִּשְׁמָךְ. כַּד מָטוּ לְהָתָם, עָאלוּ לְבֵית אוּשְׁפִּיזַיְיהוּ, וְסִדְּרוּ קָמַיְיהוּ פִּתּוֹרָא, בְּכַמָּה זִינִין לְמֵיכַל. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי פִּתּוֹרָא דָּא, כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִית לָן לְסַלְקָא הַאי פִּתּוֹרָא, וּלְאַעְטְרָא לֵיהּ בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק נב

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (דברים ח׳:י׳) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. אִי בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל מְבָרְכִינָן, לְבַר מֵאַרְעָא מְנָלָן. דְּהָא בְּגַוְונָא דָּא לָא אִצְטְרִיךְ. אֶלָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, פָּלִיג אַרְעָא, יְשׁוּבָא אִיהוּ לְסָטַר חַד, וְחַרְבָּא אִיהוּ לְסָטַר אָחֳרָא. פָּלִיג יְשׁוּבָא, וְאַסְחַר עָלְמָא סַחֲרָנֵיהּ דְּנְקוּדָּה חָדָא. וּמַאן אִיהוּ, דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא, אַרְעָא קַדִּישָׁא אֶמְצָעִיתָא דְּעָלְמָא. וּבְאֶמְצָעִיתָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אִיהוּ יְרוּשָׁלַ ם. אֶמְצָעִיתָא דְּיִרוּשָׁלַ ם אִיהוּ בֵּית קׇדְשׁ הַקׇדָשִׁים, וְכָל טִיבוּ וְכָל מְזוֹנָא דְּכָל יְשׁוּבָא, תַּמָּן נָחִית מִלְּעֵילָּא. וְלֵית לְךָ אָתָר בְּכָל יְשׁוּבָא דְּלָא אִתְּזַן מִתַּמָּן.

פָּלִיג חַרְבָּא. וְלָא אִשְׁתְּכַח חַרְבָּא תַּקִּיפָא בְּכָל עָלְמָא, בַּר הַהוּא מְדָבָּר, דְּתַבְרוּ (קפ"ד) חֵילֵיהּ וְתַקְפֵּיהּ יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (דברים ח׳:ט״ו) הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. בְּהַהוּא מַדְבָּרָא, שַׁלְטָא סִטְרָא אָחֳרָא, וּבָעַל כָּרְחֵיהּ אַזְלוּ יִשְׂרָאֵל עָלֵיהּ, וְתַבְרוּ חֵילֵיהּ, אַרְבְּעִין שְׁנִין. וְאִי יִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּכְחוּ זַכָּאִין בְּאִינּוּן אַרְבְּעִין שְׁנִין, הָוֶה מִתְעַבְּרָא

הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא מַעְלָמָא, וּמִדְקָא אַרְגִּיזוּ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אִינּוּן זִמְנִין, אִתְתַּקַּף הַהוּא סִטְרָא אָחֳרָא, וְנָפְלוּ כֻּלְּהוּ תַּמָּן תְּחוֹת רְשׁוּתֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא מֹשֶׁה דְּסָלִיק עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, הֵיךְ מִית תַּמָּן. לָאו הָכִי, דְּהָא מֹשֶׁה מְהֵימָנָא לָא הֲוָה בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֶלָּא בְּהַר הָעֲבָרִים. מַאי הָעֲבָרִים. פְּלוּגְתָּא. דְּאִתְפְּלָגוּ עָלֵיהּ שַׁלִּיטִין דִּלְעֵילָּא, וְלָא אִתְמְסָר בִּידָא דִּמְמָנָא וְשַׁלִּיטָא אָחֳרָא, וְאִשְׁתְּאַר הָכִי, עַד דְּאָתָא מֹשֶׁה עַבְדָּא מְהֵימָנָא, וְשָׁלִיט עָלֵיהּ, וְאִתְקְבַר תַּמָּן, וְלָא אִתְעַסָּק בֵּיהּ בְּקִבּוּרְתֵּיהּ, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב, (דברים לה) וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בַּגַּי.

וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ, מַאן. הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּאַרַח סָתִים, (שמות כ״ד:ט״ז) וְאֶל (וירא ק"ג ע"ב) מֹשֶׁה אָמַר, וְלָא כְּתִיב מַאן אִיהוּ. וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וְלָא כְּתִיב מַאן אִיהוּ. אוּף הָכָא וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ, וְלָא כְּתִיב מַאן אִיהוּ, אֶלָּא וַדַּאי הַאי אָתָר יְדִיעָא אִיהוּ לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא. וְעַל דָּא, בְּהַהוּא טוּרָא לָא שַׁלִּיט עָלֵיהּ, בַּר מֹשֶׁה בִּלְחוֹדוֹי, וְאִיהוּ אִתְקְבַר תַּמָּן. וּבְגִין לְמִנְדַּע לְכָל דָּרִין אַחֲרָנִין דְּעָלְמָא, דְּאִינּוּן מְתֵי מִדְבָּר יְקוּמוּן, הַהוּא רַעְיָא דִּלְהוֹן אַשְׁרֵי לֵיהּ בְּגַוָּוּיְיהוּ, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ בְּאִתְעָרוּתָא דְּקִיּוּמָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי דְּהַהוּא מַדְבְּרָא אִיהוּ תֻּקְפָּא דְּסִטְרָא אָחֳרָא, הֵיךְ פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל הַהוּא שָׂעִיר, לְשַׁדְּרָא לֵיהּ לְטוּרָא אָחֳרָא, דְּאִקְרֵי עֲזָאזֵל, הֲוָה לוֹן לְשַׁדְּרָא לֵיהּ לְהַהוּא טוּרָא דְּאַזְלֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא בֵּיהּ. אֶלָּא, כֵּיוָן דְּהָא אָזְלוּ בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין, הָא אִתְבַּר תֻּקְפֵּיהּ. וְתֻקְפֵּיהּ אִתְתַּקַּף בַּאֲתָר דְּלָא עָבַר בֵּיהּ גְּבָר תַּמָּן לְעָלְמִין, וּבְהַהוּא טוּרָא, הָא הֲוָה דִּיּוּרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל תַּמָּן אַרְבְּעִין שְׁנִין.

אֲבָל בְּהַאי שָׂעִיר, הַהוּא אֲתָר אִיהוּ טְנָרָא תַּקִּיפָא עִלָּאָה, וּתְחוֹת עָמְקָא דְּהַהוּא טְנָרָא, דְּבַר נָשׁ לָא (ס"א לא יכיל למיעל תמן) עָיֵיל תַּמָּן אִיהוּ שַׁלִּיט יַתִּיר לְמֵיכַל טַרְפֵּיהּ, בְּגִין דְּיִתְעַבְּרוּ מֵעַלַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יִשְׁתְּכַח בְּהוּ מְקַטְרְגָא עָלַּיְיהוּ בְּיִשּׁוּבָא.

שׁוּלְטָנוּתֵיהּ דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, גּוֹ אֶמְצָעִיתָא דִּנְקוּדָה דְּכָל (עלמא) אַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּבֵי קֻדְשָׁא הַקְּדָשִׁים. וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לָאו אִיהוּ בְּקִיּוּמָא, בְּזִכּוּתֵיהּ כָּל עָלְמָא אִתְזַן, וּמְזוֹנָא וְסִפּוּקָא מִתַּמָּן נָפְקָא לְכֹלָּא, בְּכָל אֲתָר סִטְרָא דִּישׁוּבָא. וּבְגִין כַּךְ, אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל הַשְׁתָּא לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, עִם כָּל דָּא מֵחֵילָא וּזְכוּתָא דְּאַרְעָא, אִשְׁתְּכַח מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא לְכָל עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים ח׳:י׳) וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה וַדַּאי, דְּהָא בְּגִינָהּ מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא.

מַאן דְּאִתְעַדַּן עַל פָּתוֹרֵיהּ וּמִתְעַנֵּג בְּאִינּוּן מֵיכְלִין, אִית לֵיהּ לְאַדְכָּרָא וּלְדָאֲגָא עַל קְדוּשָׁה דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְעַל הֵיכְלָא דְּמַלְכָּא דְּקָא אִתְחָרִיב. וּבְגִין הַהוּא עָצִיבוּ דְּאִיהוּ קָא מִתְעַצַּב

עַל פָּתוֹרֵיהּ, בְּהַהוּא חֶדְוָה וּמִשְׁתְּיָא דְּתַמָּן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עֲלֵיהּ כְּאִלּוּ בְּנָה בֵּיתֵיהּ, וּבָנָה כָּל אִינּוּן חַרְבֵי דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

פרק נג

כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, לָא הֲוֵי אֶלָּא בִּתְלָתָא. בְּגִין דְּהָא מֵרָזָא דִּתְלַת אֲבָהָן קָא מִתְבָּרְכָא, וְעַל דָּא לָא אִצְטְרִיךְ כּוֹס אֶלָּא בִּתְלָתָא. כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב לֵיהּ בִּימִינָא וּבִשְׂמָאלָא, וּלְקַבְּלָא לֵיהּ בֵּין תַּרְוַוֵיהוּ, בְּגִין דְּאִתְיְהִיב בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וּלְבָתַר יִשְׁתְּבִיק לֵיהּ בִּימִינָא, דְּהָא מִתַּמָּן אִתְבָּרְכָא.

עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ כַּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּתִתְקוֹנֵי דְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה עֲשָׂרָה אִינּוּן, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁגָּחָא בֵּיהּ בְּעֵינָא, בְּגִין דִּכְתִיב, (דברים י״א:י״ב) עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְנַשֵּׁי מֵעֵינָא, אֶלָּא לְאַשְׁגָּחָא בֵּיהּ.

כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, אִתְבָּרַךְ בְּהַהוּא בִּרְכָתָא, דְּקָא מְבָרֵךְ בַּר נָשׁ עָלֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין (כך) דְּאִיהוּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאִצְטְרִיךְ לְנַטָּרָא לֵיהּ בִּנְטִירוּ עִלָּאָה, כְּמַאן דְּאִיהוּ חַשִׁיבוּתָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא בְּגִינֵיהּ, אִתְבָּרַךְ פָּתוֹרֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרְכָתָא מְזוֹנָא, דְּהַהוּא בַּר נָשׁ מְבָרֵךְ.

פָּתוֹרֵיהּ אִצְטְרִיךְ דְּלָא יְהֵא בְּרֵיקָנַיָּא, דְּהָא לֵית בִּרְכָתָא מִשְׁתַּכְחָא עַל פָּתוֹרָא רֵיקָנַיָּא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (מלכים ב ד׳:ב׳) הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ לָכְי בַּבָּיִת וְגוֹ'. וְעַל דָּא פָּתוֹרָא לָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְחַזָּאָה בְּרֵיקָנַיָּא, דְּהָא בִּרְכָּאן עִלָּאִין לָא שַׁרְיָין, אֶלָּא בַּאֲתָר שְׁלִים. וְרָזָא דָּא (שמות ל״א:ו׳) וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה, וּכְתִיב (דניאלב) יְהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין. וְעַל רָזָא דְּנָא שֻׁלְחָן דְּלֶחֶם הַפָּנִים, דִּכְתִיב, (שמות כ״ה:ל׳) וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד.

פרק נד

רעיא מהימנא תַּנָּאִין וְאָמוֹרָאִין אִתְכְּנָשׁוּ כֻּלְכוּ, דְּהָא קָא מָטוּ שַׁעֲתָא, לְתַקָּנָא בֵּיהּ מָאנֵי מַלְכָּא, (ס"א לאזהרא ולאתתקנא) לְאַנְהָרָא לְאִתְתַּקָּנָא קַמֵּיהּ, דְּאִינּוּן: מַשְׁכְּנָא, מָנָרְתָּא, פָּתוֹרָא, מַדְבְּחָא, כִּיּוֹר, וְכַנּוֹ, אֲרוֹן, וְכַפּוֹרֶת, וּכְרוּבִים, וְכֹלָּא בְּשֶׁקֶל. וּבְגִין דָּא מָנֵי לְיִשְׂרָאֵל, זֶה יִתְּנוּ.

קוּם תָּנָא חֲדָא וְאָמַר, (ודאי) רַעְיָא מְהֵימְנָא וַדַּאי הָכִי הוּא, וְלָךְ מָנֵי לְמֶעְבַּד כֻּלְּהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְעָשִׂיתָ מְנוֹרָה. וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן. וְהָכִי בְּכֹלָּא, וּרְאֵה וַעֲשֵׂה, וּמִכֹּלָּא לָא אִתְקַשֵּׁי לָךְ לְמֶעְבַּד, אֶלָּא תְּלַת מִלִּין דִּרְשִׁימִין בְּאַתְוָון דִּשְׁמָךְ, מ"נוֹרָה, שׁ"קָלִים, ה"חֹדֶשׁ. אֲמַאי אִתְקַשֵּׁי לָךְ.

אֲמַר לֵיהּ, סָבָא סָבָא, אַתּוּן מְפַיְּקִין קוּשְׁיָא דְּאִתְקַשֵּׁי לִי, מִן מִקְשָׁה תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה. וַדַּאי מָאנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהִי שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי מָאנָא לְשַׁמְּשָׁא לְבַעְלָהּ, אִיהִי מְנָרְתָּא דִּילֵיהּ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהילים קי״ט:קס״ד) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ, דְּאִינּוּן: הַגְּדוּלָה, וְהַגְּבוּרָה, וְהַתִּפְאֶרֶת, וְהַנֵּצַח, וְהַהוֹד, יְסוֹד, וּמַלְכוּת. שֶׁבַע כְּלִילָא.

מִשֶּׁבַע דַּרְגִּין אִלֵּין, שְׁלֹשֶׁת קְנֵי מְנוֹרָה מִצַּדָּה הָאֶחָד, גּוּפָא וּתְרֵין דְּרוֹעֵי דְּמַלְכָּא. אִיהוּ נֵר מִצְוָה, לְאַנְהָרָא בְּהוֹן. וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנוֹרָה מִצַּדָּה הַשֵּׁנִי, אִינּוּן תְּרֵין שׁוֹקִין, וּבְרִית. וְאִיהוּ נֵר מַעֲרָבִית, לְאַנְהָרָא בְּהוֹן. מְנָרְתָּא דְּמַלְכָּא אִתְקְרִיאַת, וְאִיהִי נֵר לְאַנְהָרָא בֵּיהּ נֵר מִצְוָה, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (תהילים י״ט:ט׳) מִצְוַת יְיָ׳ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם.

וּמַאן רִישָׁא דְּמְנָרְתָּא, בֵּינָה ה׳ עִלָּאָה, דְּאִית לָהּ תִּלַּת קָנִין, בְּדִיּוּקְנָא דָּא ה׳, תִּלַּת וָוִי״ן, דְּאִינּוּן תִּלַּת אָבָהָן. ה׳ תַּנְיָנָא, ג׳ קָנִים תִּנְיָנִין בְּדִיּוּקְנָא דָּא ה׳, (ס״א תלת ווין) דְּאִינּוּן נְצַח הוֹד יְסוֹד. ו׳ מְנָרְתָּא דְּאֶמְצָעִיתָא בֶּן י״ה. עַל שְׁמֵיהּ אִתְקְרֵי בֵּינָה. אִיהוּ כְּלִיל ו׳ קָנִין לְתַתָּא, בְּחוּשְׁבָּן ו׳, בְּו׳ קָנִין דִּילֵיהּ.

י׳ (משלי י״ב:ד׳) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, תָּנָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה, כְּצוּרַת ז׳ מִסְטָרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, לָאו אִיהִי מָאנָא לְגַבֵּיהּ, וְלָאו מְשַׁמְּשָׁא לְגַבֵּיהּ, אֶלָּא עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ. אֲבָל בְּעָלְמָא דֵּין, אִיהִי כְּגַוְונָא דָּא, הוה״י אִיהוּ מָאנָא תְּחוֹתֵיהּ, שְׁמוּשָׁא דִּילֵיהּ, בְּכָל סְפִירָה דִּילֵיהּ, בְּכָל אֲבָר דִּילֵיהּ, בְּכָל מִדָּה דִּילֵיהּ.

וּבְגִין דָּא, י׳ דָּא, לְזִמְנִין אִיהִי תְּחוֹתוֹהִי, לְזִמְנִין עַל רֵישֵׁיהּ, לְזִמְנִין בְּאֶמְצָעִיתָא. עַל רֵישֵׁיהּ יְהוָ״ה (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְדָא (ויקרא כ״ד:ב׳) לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד, דְּאִיהוּ י׳ עַל הוה״ מִסְטָרָא דְּמְנָרְתָּא. בְּאֶמְצָעִיתָא, מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל׳:י״ג) זֶה יִתְּנוּ, כְּגַוְונָא דָּא הוי״ה. בְּסוֹפָא, בְּמַשְׁכְּנָא, כְּגַוְונָא דָּא הוה״י, חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ, מִסְטָרָא דְּה׳ עִלָּאָה, וְה׳ אַמּוֹת רֹחַב, מִסְטָרָא דְּה׳ תַּתָּאָה. וְאַמָּה: ו׳. וַחֲצִי הָאַמָּה: י׳. וְכֹלָּא אִתְרְמִיז בְּאָת ו׳.

וְדָא אִיהוּ רָזָא, (ישעיהו מ״ה:ה׳) אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים דְּאִתְרְמִיז בְּהַאי שְׁמָא, יו״ד ה״י וָי״ו ה״י וְכָל שֵׁם דְּשַׁלִּיט ה׳ עַל י׳ נוּקְבָא אִיהוּ, מִסְטָרָא דְּשָׁמָאלָא. וְאַף עַל גַּב דְּמִסְטָרָא דְּאֶת י׳ אִיהִי בְּרֵישָׁא, בָּתַר דְּבְתַרִין הֵהִי״ן אִיהִי בְּסוֹפָא, כְּגַוְונָא דָּא ה״י ה״י, אִתְּדַן לְרוֹב, וְנוּקְבָא אִיהִי. אֶלָּא י׳ עַל ה׳ (נ״א ו׳) תָּנָא, תְּחוֹת ה׳, שְׁמוּשׁ. כָּל שֶׁכֵּן תְּחוֹת ו׳.

וּבְגִין דְּלָא עֲבִידְנָא קְצוּץ וּפְרוּד בְּיִחוּדָא דִּלְעֵילָּא, דְּכֹלָּא יְחוּדָא חַד, נְתְקַשֵּׁה לִי לְמֶעְבַּד. (או תגא, או אמצעי, או שמושא) וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיָדַע כָּל מַחֲשַׁבְתִּין, אָמַר, בָּתַר דְּדָא לְטוֹב אִתְכָּוון, דְּלָא לְמֶעְבַּד קְצוּץ וּפְרוּד, (שמות כה) תֵּ״יעָשֶׂה הַמְּנ״וֹרָה, תֵּיעָשֶׂה מֵעַצְמָה

כְּגַוְונָא דִּשְׁכִינְתָּא, תֵּיעָשֶׂה מֵעַצְמוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּלָא פְּרוּדָא. שְׁאַר מָאנִין דִּבְהוֹן אִיהִי שְׁכִינְתָּא שִׁמּוּשׁ, (שמות ל"ז:א') וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל.

וּבְכָל אֲתָר דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִיהִי עֲטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כַּד נְטִילַת מִן בֵּינָה, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, וַדַּאי לֵית יְדִיעָה לְבַר נָשׁ. בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא בְּכָל מְדוֹת דִּילֵיהּ, עַד דְּיֵעוּל בְּהַאי תַּרְעָא, דְּאִתְמַר עָלָּהּ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ'.

בְּאוֹת ל', דְּאִיהִי יי (ייי), אִיהִי כְּלִילָא מִכָּל סְפִירָה, וּמִכָּל אַתְוָון דִּשְׁמָהָן, מְפוֹרָשִׁים וְנִסְתָּרִים. אִיהִי נְקוּדָה בְּכָל אָת וְאָת, שְׁמוּשָׁא תְּחוֹת בַּעְלָהּ. וְאִיהִי עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, מִסְּטָרָא דִּילָהּ דְּטַעֲמֵי. כְּגוֹן סֶגוֹל נְקוּדָה תְּחוֹת יַרְכֵי מַלְכָּא, (ישעיהו ס"ו:א') וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. וְאִיהִי בְּאֶמְצָעִיתָא, עִמֵּיהּ, מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, בְּשׁוּרֶק. וְאִיהִי עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, מִסְּטָרָא דְּסֶגוֹלְתָּא.

זַרְקָא מַקַּף הוֹלֵךְ, שׁוֹפָר הוֹלֵךְ, סֶגוֹלְתָּא, בְּהַהוּא זִמְנָא אִיהִי כֶּתֶר עַל רֵישָׁא דְּמַלְכָּא, כֶּתֶר יִתְנוּ לְךָ יְיָ' אֱלֹהֵינוּ. אִיהִי יְדִיעַת הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, בַּמּוּפָלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרוֹשׁ וּבְמְכוּסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקוֹר. דְּבָהּ אִשְׁתְּמוֹדָע, דְּאִיהוּ רֵאשׁוֹן לְעֵילָּא בְּתָנָא, דְּהַיְינוּ סֶגוֹלְתָּא וְאִיהוּ אַהֲרוֹן, בְּסֶגוֹל. וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים, בְּשׁוּרֶק. וְכֹלָּא בָּהּ אִשְׁתְּמוֹדָע. (לתתא)

מַאן דְּאִתְדַּבָּק בָּהּ לְתַתָּא, אִיהִי מְסַלְּקָא לֵיהּ לְעֵילָּא. וּמַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּלְּקָא עָלָהּ לְאַדְבְּקָא לְעֵילָּא מִינָּהּ, אִיהִי מַשְׁפֶּלְתּוֹ לְתַתָּא מִינָּהּ, וְלֵית לֵיהּ חוּלְקָא בָּהּ. וּבְגִין דְּיַעֲקֹב אִשְׁתְּמוֹדָע בָּהּ, אוֹלִיף לָהּ לִבְנוֹי, וּמָנֵי דְּלָא יְבַקְּשׁוּן לְסַלְּקָא לְדַרְגָּא לְעֵילָּא מִינָּהּ, דְּאִיהִי כֹּלָּא, עֵילָּא וְתַתָּא וְאֶמְצָעִיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית מ"ט:כ"ח) וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם.

נָבִיא דְּהֲוָה אִשְׁתְּמוֹדָע בָּהּ, צָוַוח וְאָמַר לְמָארֵי תּוֹרָה חֲכָמִים בְּאוֹרַיְיתָא, וַעֲתִירִין בָּהּ, וּשְׁמֵחִים בְּחֶלְקָם. צָוַוח לְגַבַּיְיהוּ וְאָמַר, (ירמיהו ט':כ"ג) כֹּה אָמַר יְיָ' אַל יִתְהַלֵּל וְגוֹ', כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדוֹעַ אוֹתִי. דָּוִד דְּהֲוָה יָדַע בָּהּ אָמַר, (תהילים כ"ז:ג') אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה וְגוֹ', בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. וְיִרְמְיָה חָזָא גְּלוּתָא אָרִיךְ, וְסָמְאֵל (נ"א אתא) וְנָחַשׁ וְכָל מָמָנָן דְּשִׁבְעִין אוּמִין בְּרִבּוֹ רִבְּוָון, דְּנַחְתֵּי עַל יִשְׂרָאֵל, וְחָזָה הַאי קְרָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ויקרא כ"ו:מ"ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ', אָמַר נָבִיא (איכה ג':כ"א) זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי עַל כֵּן אוֹחִיל. וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לִבּוֹ גַּם לָזֹאת, עָלֵיהּ אִתְּמַר (תהילים צ"ב:ז') וּכְסִיל לָא יָבִין אֶת זֹאת. (דברים ל"ג:ז') וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְיָ' קוֹל יְהוּדָה, בְּגִין דְּנָטִיר מַאי דְּמָנֵי לֵיהּ אֲבוֹי זָכָה לְמַלְכוּ. וְדָוִד בְּגִינָהּ אִסְתַּלַּק לְמַלְכוּ, דְּטָרַח כָּל יוֹמוֹי עָלָּהּ.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, עָלָּהּ אִתְּמַר, (דברים ד':מ"ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה וְגוֹ'. בָּהּ אַזְהָרָתְ לְיִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעַת מִיתָתְךָ. בָּהּ בֵּרַכְתְּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב,

(דברים ל"ג:א') וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה וְגוֹ', וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא מָארֵי מַתְנִיתִין, דִּכְתִיב, (במדבר י"ט:י"ד) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, וְאָמְרוּ עָלָּהּ מַאי כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, אֶלָּא אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת, אֶלָּא בְּמִי שְׁמֵמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ, וְלֵית מִיתָה אֶלָּא עוֹנִי, דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת.

דְּאִיהוּ קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד. מִסְטָרָא דְּעֻשִּׁיר עוֹלֶה וַדַּאי, דְּאִסְתַּלָּק עָלֵיהּ. דְּכָל עֻתִּירִין, כָּל טִיבוּ דְּעַבְדִין, כֻּלְּהוֹן (ס"א רובא דלהון) לְזַכָּאָה לְהוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְתַמָּן אִיהִי תָּנָא עַל רֵישַׁיְיהוּ. בֵּינוֹנִי, דְּפָלַח לְמָזְכֵּי בְּתַרִין עָלְמִין, אִיהוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל עִמֵּיהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּגוֹן מַצָּה דְּאִתְפְּלִיג, חֻצְיָהּ תַּחַת הַמַּפָּה לַאֲפִיקוֹמָן בָּתַר סְעוּדָה. וְחֻצְיָהּ לְמִצְוָה קֳדָם סְעוּדָה. וּמִסְטָרָא דְּא נֶאֱמַר בְּאֶסְתֵּר, (אסתר ה':ו') מַה שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ.

אֲבָל מַאן דְּאִיהוּ עָנִי, דְּמֵמִית גַּרְמֵיהּ בְּגִינֵהּ, כְּגַוְונָא דִּילָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא, אִיהוּ קָרְבָּן יוֹרֵד תְּחוֹתָךְ, וְאַמַאי. בְּגִין דְּמַאן דְּאַשְׁפִּיל גַּרְמֵיהּ בְּגִין שְׁכִינְתֵּיהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ נָחִית עֲלֵיהּ, וְהַאי הוּא דְּאָמַר דָּוִד, (תהילים קל"ח:ו') כִּי רָם יְיָ' וְשָׁפָל יִרְאֶה. וְהַנְּבִיא אָמַר, (ישעיהו נ"ז:ט"ו) כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ וְגוֹ' וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. דְּאַף עַל גַּב דַּאֲנָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן, בְּגִין הַהוּא דְּאִתְעֲבִיד דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ בְּגִין שְׁכִינָתִי, לְסַלְּקָא לָהּ מִשִּׁפְלוּת דִּילָהּ עֲטָרָא לְרֵישֵׁיהּ, אֲנָא נָחִית לְדַיְירָא עִמֵּיהּ. וּבְתַר דְּבַעְלָהּ דִּשְׁכִינְתָּא נָחִית עַל בַּר נָשׁ, אִיהִי נְחִיתַת מַעַל רֵישֵׁיהּ, וְיָהִיבַת אַתְרָא דְּרִישָׁא לְבַעְלָהּ, וּנְחִיתַת לְרִגְלוֹי דְּמַלְכָּא. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיהו ס"ו:א') הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. דְּמִיּוֹמָא דְּיָרִית בַּר נָשׁ נִשְׁמָתָא, כְּלִילָא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, מֵהַהִיא שַׁעֲתָא (צ"א ע"א) אִתְקְרֵי בֵּן. אָמַר חַד תָּנָא, וְכִי מֵהַהוּא יוֹמָא דְּיָרִית בַּר נָשׁ נִשְׁמָתָא, כְּלִילָא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, יִתְקְרֵי בְּרֵיהּ מְנָא לָן. מֵהַאי קְרָא דְּאָמַר דָּוִד בְּסֵפֶר תְּהִלִּים, (תהילים ב':ז') אֲסַפְּרָה אֶל חֹק יְיָ' אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ.

אֲמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא, מַאי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. אֶלָּא בְּגִינָךְ אָמַר דָּוִד בְּרוּחַ קֻדְשָׁא, אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, בְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (דברים לה) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. אַנְתְּ קַיְימַת בִּשְׁכִינְתָּא וְאָהַבְתְּ אֵת יְיָ' אֱלֹהַיִךְ בְּכָל לְבָבֵךְ, דְּהַיְינוּ גּוּפָא. וּבְכָל נַפְשֵׁךְ, דְּהַיְינוּ נִשְׁמָתָא. דַּהֲמֵשׁ שְׁמָהָן אִית לָהּ: נְשָׁמָה. רוּחַ. נֶפֶשׁ. חַיָּה. יְחִידָה. וּבְכָל מְאֹדֵךְ, בְּכָל מָמוֹנָא דִּילָךְ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ לָא יָזוּז מִינָךְ בְּכָל אִלֵּין. אַנְתְּ חַשָּׁבְתְּ, דְּאֶפִילּוּ הֲווֹ כָּל עָלְמִין תְּחוֹת רְשׁוּתָךְ, הֲוֵית יָהִיב לְאַקְמָא לִשְׁכִינְתָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאַמְלָכָא לֵיהּ בִּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל כָּל מְמָנָן דְּאוּמִין דְּעָלְמָא, וּלְבָתַר לְסַלְּקָא לֵיהּ

וּשְׁכִינְתֵּיהּ. בְּדִיּוּקְנָא דִּילָךְ כְּלִילָא מִכָּל מִדּוֹת טָבִין, בְּכָל עָלְמִין, וּבְמַשְׁרְיָין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. בָּתַר דְּאַנְתְּ בְּרֵיהּ, עַל כָּל דְּחָשַׁבְתְּ לְמָרָךְ, יְקָיְּים עַל יָדָךְ, וְלָא תְּזוּז מִנֵּיהּ לְעָלְמִין, אֶלָּא תְּהֵא בְּדִיּוּקְנֵיהּ בְּכוֹלָּא. וְאַנְתְּ בְּגָלוּתָא גְּנִיז מִבְּנֵי נָשָׁא. וְאַנְתְּ מֵעָלְמָא דָּא, שְׁלִיחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵימַר מִלִּין אִלֵּין קֳדָמָךְ, וַאֲנָא מְצַוֶּה מִנֵּיהּ, דְּלָא לְמַזָּז מִינָךְ בְּכָל עֵת וְשַׁעֲתָא דְּאַנְתְּ בָּעֵי. אֲנָא וְכָל תַּנָּאִין וְאָמוֹרָאִין דְּמִתִּיבְתָּאן. קוּם אַשְׁלִים פִּקּוּדִין דְּמָרָךְ.

פרק נה

פָּתַח וְאָמַר, וְעָשׂוּ (שמות כ״ה:י׳) אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים. סֵפֶר תּוֹרָה, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֲרוֹן דִּילֵיהּ, שְׁכִינְתָּא. מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ, לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, מִלְּבַר וּמִלְּגוֹ (ד״א ל״ג דיליה) וְכוֹלָּא חַד. מַה דְּלָאו הָכִי בְּאָרוֹן דְּהַאי עָלְמָא, דְּאוֹרַיְיתָא מִלְּגוֹ מִן אֶחָד, וְאָרוֹן מִן אַחֲרָא. דָּא בִּכְתִיבַת דִּיוֹ, וְדָא עֵץ מְצוּפֶּה זָהָב. דְּוַדַּאי אוֹרַיְיתָא חֲבִיבָא מִכּוֹלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:י״ז) לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית.

וּמִסְטְרָא אַחֲרָא אֲפִילּוּ בְּהַאי עָלְמָא, אַחְזֵי דְּכוֹלָּא חַד, דִּיוֹ וְעֵץ, דִּדְיוֹ מִתַּפּוּחִים, דְּאִתְעֲבִידוּ בְּעֵץ אִינּוּן, (וכל מילין דדיו עץ אינון) וְעוֹד, דְּיוֹ אוּכָם מִלְּבַר, וְחִוָּור מִלְּגוֹ. הָכִי אִינּוּן (נ״א חכמים מארי תורה) מָארֵי תּוֹרָה וַחֲכָמִים, אוּכְמִים בְּהַאי עָלְמָא דְּאִיהוּ לְבַר, שְׁפִירִין בְּהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ מִלְּגוֹ. וּבְגִין דָּא, דְּיוֹ, לִישָׁנָא דַּיּוֹ לְעֶבֶד לְהֱיוֹת כְּרַבּוֹ. דַּיּוֹ: יו״ד יָדוֹ, חָכְמָה וּתְבוּנָה וָדַעַת דְּכָתַב בַּר נָשׁ בְּיָדוֹ בִּדְיוֹ. (ע״כ רעיא מהימנא) (פנחס רמ״ב ע״א, פקודא דא להקריב מנחה)

פרק נו

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, בְּאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין דְּמַשְׁכְּנָא כְּתִיב, (שמות כ״ה:מ׳) וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם וְגוֹ', וּכְתִיב וַהֲקֵמֹתָ אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ וְגוֹ', אוֹלִיפְנָא דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, כָּל תִּקּוּנִין, וְכָל דִּיוּקְנִין דְּמַשְׁכְּנָא, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, דְּחָמָא לֵיהּ לְמָטַטְרוֹ״ן, דְּקָא מְשַׁמֵּשׁ לְכַהֲנָא רַבָּא לְגוֹ. וְאִי תֵּימָא, וְהָא לָא אִתְקַם מַשְׁכְּנָא לְעֵילָּא, עַד יוֹמָא דְּאִתְקַם מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, וְלָא (קמ״ג ע״א) שַׁמֵּשׁ הַהוּא נַעַר דִּלְעֵילָּא, עַד יוֹמָא דְּשַׁמְּשׁוּ לְתַתָּא, בְּהַאי מַשְׁכְּנָא אַחֲרָא.

אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא מַשְׁכְּנָא לָא אִתְקַם לְעֵילָּא, עַד דְּאִתְקַם מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, אֲבָל חָמָא מֹשֶׁה חֵיזוּ דְּכָל מַשְׁכְּנָא, וְלָא הֲוָה מִתְסַדַּר בְּקִיּוּמֵיהּ, עַד דְּאִתְקַם מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, וְחָמָא לֵיהּ לְמָטַטְרוֹ״ן מְשַׁמֵּשׁ לְבָתַר, לָאו דְּהֲוָה אִיהוּ מְשַׁמֵּשׁ, אֶלָּא דְּהֲוָה מְשַׁמֵּשׁ לְבָתַר, וְלָאו

בְּהַהוּא זִמְנָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, חֲמֵי מַשְׁכְּנָא, וְחֲמֵי נַעַר, כֹּלָּא מִתְעָבָב עַד דְּיִתְקֵם הָכָא לְתַתָּא.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, מְטַטְרוֹן אִיהוּ דְּקָא מְשַׁמֵּשׁ. אֶלָּא וַדַּאי מַשְׁכְּנָא דִּילֵיהּ אִיהוּ, וּמִיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא, אִיהוּ דְּקָא מְשַׁמֵּשׁ גּוֹ הַהוּא מַשְׁכְּנָא דִּמְטַטְרוֹן. כְּגַוְונָא דִּמְשַׁמֵּשׁ כַּהֲנָא רַבָּא עִלָּאָה לְעֵילָּא, גּוֹ מַשְׁכְּנָא אַחֲרָא סְתִימָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא, בְּרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. תְּרֵין מַשְׁכְּנִין אִינּוּן. חַד אִיהוּ סְתִימָא עִלָּאָה. וְחַד הַאי מַשְׁכְּנָא דִּמְטַטְרוֹן. תְּרֵי כַּהֲנֵי אִינּוּן, חַד אוֹר קַדְמָאָה. וְחַד מִיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא לְתַתָּא.

פרק נז

מִכָּאן רָזִין סְתִימִין דְּבֵי מַשְׁכְּנָא, מִפּוּמָא דְּבוּצִינָא. מַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, אִתְבְּנֵי עַל תְּרֵיסַר מַרְגְּלִיטִין, שַׁיְיפִין עִלָּאִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, שְׂמָאלָא וִימִינָא.

תְּלַת שְׁמָהָן אִינּוּן כְּלִילָן כַּחֲדָא, וְדָא עָיֵיל בְּדָא, וְדָא עָיֵיל בְּדָא. אֵ"ל, קַדְמָאָה וְאִתְסָדַר בִּימִינָא. א, אִיהוּ קַדְמָאָה דְּאִיהִי (ויקרא ג') יְמִינָא, וַאֲגַלִּים וְאִתְצָיַיר בְּרָזָא דִּימִינָא, וְכַד עָיֵיל וְקָא מְשַׁמֵּשׁ לְגוֹ אִתְאַחַד בַּהֲדֵיהּ ל, וְאִקְרֵי בְּרָזָא דִּילֵיהּ אֵ"ל, דְּהָא ל' מֵרָזָא דִּלְעֵילָּא גּוֹ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים נָפַק.

לָאו דְּתַמָּן אַגְּלִים, אֶלָּא וַדַּאי כַּד נָפַק אַגְּלִים, כִּשְׁאַר אַתְוָון, דְּכַד נָפְקוּ מֵרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אַגְלִימוּ וְאִתְצְיָירוּ. אוֹף הָכִי הַאי ל', אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ רָזָא דִּלְעֵילָּא, לָא אַגְּלִים, עַד דְּנָפַק לְבַר, וּכְדֵין אֵ"ל. וְדָא רָזָא דִּימִינָא.

שְׂמָאלָא כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ לִימִינָא, וְנָטִיל הַאי שְׂמָא לְגַבֵּיהּ, וְאִתְכְּלִיל בַּהֲדֵיהּ, וְכַד אִתְכְּלִיל בַּהֲדֵיהּ אִקְרֵי אִיהוּ אֱלֹהִים. וְאִי תֵּימָא, הָא אִקְּדִים שְׂמָאלָא בְּרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וַדַּאי הָכִי הוּא. אֶלָּא, כַּד נָפְקוּ דַּרְגִּין, בְּרָזָא דְּאַתְוָון מִגּוֹ עָלְמָא דְּאָתֵי, בָּעָא שְׂמָא דָּא לְאִתְחַזָּאָה וּלְאִתְבְּנֵי, לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא אֲתָר דְּנַפְקֵי מִתַּמָּן, וְאִתְבְּנֵי שְׂמָא דָּא, כְּגַוְונָא דָּא.

אֵ"ל בְּקַדְמִיתָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא, אִתְכְּלִיל גּוֹ שְׂמָאלָא, וְנָטִיל לֵיהּ שְׂמָאלָא, וְאִקְרֵי אֱלֹהִים, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּימִינָא, אָמַר לֵיהּ בִּשְׂמָא וכו' בִּשְׂמָא דֵּאֱלֹהִים, וְעַל רָזָא דָּא, בְּכָל אֲתָר דְּאִיהוּ דִּינָא, תַּמָּן אִיהוּ רַחֲמֵי, דְּהָא כָּלִיל אִיהוּ דִּינָא, וְהָא אִתְבְּנֵי וְאִתְחַזֵּי.

הַהוּא דְּנָפַק מִתַּמָּן, אֶמְצָעִיתָא, נָטִיל לְתַרְוַויְיהוּ, וְאִשְׁתְּלִים, וְאִקְרֵי אֱלֹהֵינוּ. הָא הָכָא שְׁלִימוּ דְּאִתְחַזֵּי מֵרָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְכֹלָּא אִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא. כֵּיוָן דְּהַאי אֶמְצָעִיתָא אִשְׁתְּלִים, שָׁרָא עָלֵיהּ שְׂמָא קַדִּישָׁא, מַפְתְּחָא דְּכֹלָּא, דְּאִקְרֵי יְהוָ"ה, וּכְדֵין נָטִיל לְכָל סִטְרִין, עֵילָּא וְתַתָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּלְכָל סִטְרִין אַחֲרָנִין. וְעַל דָּא, כַּד אִשְׁתְּלִים מֵרָזָא דִּתְרִין סִטְרִין מִימִינָא וּשְׂמָאלָא, אִקְרֵי אֱלֹהֵינוּ, הָא הָכָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא בִּכְלָלָא

דִּשְׁמָא דָּא. וְדָא אִתְחָזֵי וְאִתְבְּנֵי. רָזָא דְּאַתְוָון נָפְקוּ מִתַּמָּן, כְּגַוְונָא דָּא אִתְבְּנֵי וְאִתְחָזֵי, כָּל חַד וְחַד.

הָא אִתְכְּלִיל יְמִינָא בִּשְׂמָאלָא, וְנָטִיל שְׂמָאלָא שְׂמָא דִּימִינָא, יְמִינָא אַן כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ שְׂמָאלָא, לְמֶהֱוֵי נָטִיל יְמִינָא רָזָא דִּשְׂמָאלָא. אֶלָּא, כַּד אִתְכְּלִיל יְמִינָא בִּשְׂמָאלָא, וְנָטִיל שְׂמָאלָא שְׂמָא רָזָא דִּימִינָא, יְמִינָא כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ שְׂמָאלָא, שְׂמָא אֵ"ל. וְאִיהוּ הי"ם.

אֲמַאי הָכִי. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּנֵי הַהוּא אֲתָר דְּנַפְקוּ מִתַּמָּן, נָטִיל לִשְׂמָאלָא תְּרֵין אַתְוָון, יְמִינָא נָטִיל חַד, מֵרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. שְׂמָאלָא תְּרֵין, וְאִיהוּ הי"ם. כְּדֵין יְמִינָא כָּלִיל בְּגַוֵּיהּ לִשְׂמָאלָא, וְנָטִיל לְאָת בַּתְרָאָה ם, וְנָטִיל י' דְּהַוָה בִּשְׂמָאלָא, ם אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ מֵ"ם, וְאִתְבְּנֵי הָכִי מַיִם, בְּהַהוּא י' דְּנָטִיל יַתִּיר. כְּדֵין יְמִינָא כָּלִיל לֵיהּ לִשְׂמָאלָא בְּגַוֵּיהּ.

פרק נח

לְבָתַר אִתְבָּנוּן אַתְוָון, א' דְּהַוָה בְּקַדְמֵיתָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא, אוֹלִיד וְאַפִּיק אָת ש', כָּלִיל בְּתִלַת סִטְרִין, וְאִשְׁתַּתַּף בְּאָת א', וְאִתְעֲבִיד אֵשׁ. תּוּ אַעְדּוּ אַתְוָון אִלֵּין, גּוֹ בְּטִישׁוּ דְּתְרֵין סִטְרִין אִלֵּין, וְאִתְקְרִיבוּ כַּחֲדָא בְּמַחְלוֹקֶת, וּמִגּוֹ מַחֲלוֹקֶת דָּא דְּמַיִם בְּאֵשׁ, וְאֵשׁ בְּמַיִם, אוֹלִידוּ אַתְוָון וְאַפִּיקוּ אָת ר' וְאָת ו' וְאָת ח' וְאִתְעֲבִידוּ רוּחַ, וְעָאל בֵּין תְּרֵין סִטְרִין, וּכְדֵין אִתְיַישְׁבוּ אַתְוָון קַדְמָאֵי בְּדוּכְתַּיְיהוּ, כָּל חַד וְחַד בְּשְׁלִימוּ.

תּוּ אַתְוָון אַעְדּוּ, וְאִתְגַּלְגְּלוּ כַּחֲדָא, א' אַפִּיק מ', דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ בִּימִינָא, דְּהָא בִּימִינָא אִתְיַישָׁב. מ' אַפִּיק ש' בְּגִין דְּהָא מ' כְּלִילָא אִיהִי, בְּקַדְמֵיתָא הֲוֵת מִשְׂמָאלָא, וְאִתְכְּלִיל לְבָתַר בִּימִינָא וְאִשְׁתְּלִים בְּתְרֵין סִטְרִין, כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים, אַעְדּוּ וְאוֹלִידוּ כַּחֲדָא, וְאִתְכְּלִלוּ בִּתְרֵין סִטְרִין.

אִתְתְּקַפוּ אַתְוָון אמ"ש תְּלַת אִלֵּין, וְאַעֲדוּ וְאוֹלִידוּ תְּלַת אַחֲרָנִין, גּוֹ גְּלְגּוּלָא. מ' אִתְתַּקַּן וְאַעְדֵּי וְאוֹלִיד ר'. א' אַעְדֵּי וְאוֹלִיד ו'. ש' אַעְדֵּי וְאוֹלִיד ח', וְאִשְׁתַּכְלַל כֻּלָּא.

תּוּ אַעְדּוּ אַתְוָון אִלֵּין רָזָא אמ"ש, וְאִתְגַּלְגְּלוּ כְּמִלְקַדְמִין, א' אַעְדֵּי וְאוֹלִיד וְאַפִּיק אָת ב' בְּסִטְרָא דְּמַעֲרָב, כְּדֵין אִתְיַישָׁב אִיהוּ בִּסְטַר דְּרוֹם. מ' אַעְדֵּי וְאוֹלִיד וְאַפִּיק אָת ד' בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן, כְּדֵין אִסְתַּלָּק אִיהוּ בֵּין צָפוֹן וְדָרוֹם, וְתַלְיָא בַּאֲוִירָא. ש' אַעְדֵּי וְאוֹלִיד וְאַפִּיק אָת ג', וְאִתְיַישָׁב בְּסִטְרָא דְּמִזְרָח, וְאִיהוּ אִסְתַּלָּק בֵּין מַעֲרָב וּמִזְרָח, וְתַלְיָא בַּאֲוִירָא. אִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵין אַתְוָון מ"ש, תַּלְיָין בַּאֲוִירָא.

א' דְּאִשְׁתְּאַר, אִסְתַּלָּק בְּדוּכְתֵּיהּ, וְסָלִיק לְעֵילָּא, וְאִתְעַטָּר בֵּיהּ יְ"ה. בְּאִלֵּין אִתְתַּקַּף, וְאַעְדֵּי וְאוֹלִיד ה"ו, וְקָאִים בְּדוּכְתֵּיהּ, כְּדֵין אִתְעַטָּר, וְאַנְהִיר, וּפָשִׁיט נְהִירוּ, וְאוֹלִיד נְהִירוּ, וְאַפִּיק אָת ט', בַּטִּישׁוּ דְּקָא בָּטַשׁ וְנָהִיר רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, בְּנְהִירוּ.

כְּדֵין אִסְתַּלָּק א', וְנָטִיל מִגּוֹ אֲוִירָא מ"ש, וְאִתְחַבָּרוּ בַּהֲדֵיהּ, וַהֲווּ אמ"ש כְּמִלְקַדְמִין, וְאִתְיַישָׁב א' בְּסִטְרָא דְּדָרוֹם, ש' בְּסִטְרָא דְּמִזְרָח, מ' בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן. סַלְקָא ג' דְּהַוָה בְּסִטְרָא דְּמִזְרָח, וְאַעְדֵּי וְאוֹלִיד צ"ת. אָתָא ב' דְּהַוָה בִּסְטַר מַעֲרָב, וְסָלִיק וְאִתְחֲבָר בֵּין צ"ת. סְלִיקוּ א' ו', דְּא מִסְּטָר מַעֲרָב (נ"א דרום) וְדָא מִסְּטָר מִזְרָח, וְאִתְחַבָּרוּ תַּרְוַויְיהוּ בַּהֲדֵי ב' בֵּין צ"ת, וְאַנְהִיר שְׁמָא צְבָאוֹת.

כַּד אִתְנְהִיר שְׁמָא דָּא גּוֹ מַשְׁכְּנָא, אַעְדּוּ אַתְוָון וְאוֹלִידוּ ז' ב' (נ"א ג') נ'. סְלִיקוּ אמ"ש כְּמִלְקַדְמִין, וְאַעָדוּ וְאוֹלִידוּ ס' ע' פ'.

אִשְׁתְּאַר ק' יְחִידָאי, וְסַלְקָא וְנָחְתָּא, קַיְימָא גּוֹ נוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא, חָמָא לֵהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקָא מִתְעָרְבְּבָא, בְּלֹא גּוּפָא וְלָא צִיּוּרָא, וְלָא עָיְיל לְמַשְׁכְּנָא. עָבֵד לֵהּ חוּפָּאָה לְמַשְׁכְּנָא. וּמַאי נִיהוּ. יְרִיעוֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות כ"ו:ז') וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן, לְאֹהֶל וְלָא אוֹהֶל. קו"ף וְלָא אָדָם.

תּוּ אִתְגַּלְגָּלוּ אַתְוָון כְּמִלְקַדְמִין, גּוֹ עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא, אמ"ש, ש' אִתְגַּלְגָּלָא וְאִתְיַישְׁבָא בִּסְטַר מִזְרָח, וְאִשְׁתְּאַר ג' תַּלָּיֵיא בַּאֲוִירָא. מ' אִתְגַּלְגָּלָא וְאִתְיַישְׁבָא בִּסְטַר צָפוֹן, וְנָפַק ד' וְאִתְחַבָּר גּוֹ ש' בְּהַהוּא סִטְרָא. א' אִתְגַּלְגַּל וְאִתְיַישָׁב וְסָלִיק לְגַבֵּי י', וְסַלְקָא וְאִתְתַּקְפָא בַּהֲדֵיהּ, וְנָטִיל לֵיהּ, וְאִתְחֲבָר גּוֹ בְּחִבּוּרָא חֲדָא שַׁדַּ"י. כַּד שְׁמָא דָּא אִתְתַּקַּן גּוֹ מַשְׁכְּנָא, כְּדֵין קִיּוּמָא וְקַיָּמָא אִיהוּ מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא.

תּוּ אַתְוָון אִתְגַּלְגָּלוּ כְּמִלְקַדְמִין, לְאִתְיַישְׁבָא מַשְׁכְּנָא, סְלִיקוּ אַתְוָון, א' בְּרֵישָׁא, ת' לְבָתַר, א"ת. ב' בְּרֵישָׁא, ש' לְבָתַר, אִתְחַלְּפוּ אַתְוָון, אב"ג ית"ץ, אִתְגַּלְגָּלוּ בְּגִלּוּפֵי קֻדְשָׁא א' ק'. א' אַפִּיק ק'. לְנַטְרָא מַשְׁכְּנָא. ק', אַפִּיק ר'. ר' אַפִּיק ע' קר"ע.

רָזָא דָּא, (בראשית כ"ז:ט"ז) וְאֶת עוֹרוֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל יָדָיו וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו. כְּגַוְונָא דָּא, וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן. דְּהָא חוּלְקָא דָּא, אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה לְבַר, לְנַטְרָא הַהִיא דִּלְגָּאו, וְעַל רָזָא דָּא אַלְבִּישַׁת לֵיהּ לְיַעֲקֹב לְבַר. שט"ן קר"ע, אַתְוָון אִינּוּן רְשִׁימָן לְבַר, בְּגִין נְטוּרָא דְּמַשְׁכְּנָא, דְּאִיהוּ רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, וְאִתְפְּרַע עָרְלָה לְבָתַר בְּחוּפָּאָה דָּא.

תּוּ אִתְגַּלְגָּלוּ אַתְוָון, וְאַפִּיק א"ת ב"ש, שִׁקּוּצִי"ת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ'. בְּגִלְגּוּלָא דָּא וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ בְּאַתְוָון קר"ע שט"ן. וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם ג' אַפִּיק ר', ד' ק' עַד הָכָא אַתְוָון, אִתְגַּלְגָּלוּ, וּבְטִישׁוּ דָּא בְּדָא לְתַקּוּנָא גּוֹ מַשְׁכְּנָא.

אינון אמ"ש אַפֵּיקוּ תּוֹלְדִין, (נ"א ת') ה' צ' ו' ף' אַתְוָון דְּתַלְיָין גּוֹ אֲוִירָא, וּבְטִישׁוּ בְּאינון אַחֲרָנִין וְאַפֵּיקוּ צִיּוּרָא דְּמַשְׁכְּנָא ז' ע'. עַד הָכָא קַיְימָא וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם ח' כֻּלְּהוּ בְּסִטְרוֹי אָתָא ס' וְאִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ, כְּדֵין יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר.

אִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון כְּמִלְקַדְמִין, אב"ג ית"ץ, אַעְדּוּ וְאוֹלִידוּ וְאַפֵּיקוּ צִיּוּרָא גּוֹ רָזִין דְּמַשְׁכְּנָא, (ס"א בכללא) אִתְגַּלְגְּלוּ חֲדָא בְּרָזָא א' ל' ב' ם', דְּהָא אָת א' אַעְדֵּי, וְאוֹלִיד בְּרָזָא דְּחֵילָא וְתוּקְפָּא, אָת ל'. אִתְגַּבָּר בְּתוּקְפֵּיהּ, וְאִסְתַּלָּק בִּיקָרֵיהּ, וְאוֹלִיד אָת ב', כְּדֵין אַעְדֵּיאוּ וְאוֹלִידוּ אַתְוָון וְאִתְחַבְּרוּ אַחֲרָנִין אִלֵּין א' אִתְחַבָּר בְּגַלּוּפֵיהּ בְּאָת ב', כְּדֵין ט"ר בְּחִבּוּרָא ט"ת לְמֶהֱוֵי אַתְוָון סַלְקִין בְּאַתְרֵיהוּ, גּוֹ צֻרוּפָא דְּרָזָא דְּמַשְׁכְּנָא. (שמות ל"ה:ט"ז) אֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת כַּנּוֹ. יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, דְּהָא מַיִין סְלִיקוּ וְנָחִתוּ בְּרָזָא דְּאַתְוָון א"ל. א' אַפִּיק ו'. ו' אַפִּיק ק'. אָת ל' סָלִיק אִתְגְּלִיפוּ אַתְוָון בְּגַלּוּפַיְיהוּ, בְּחִבּוּרָא חֲדָא, (תהילים כ"ט:ג') קוֹל יְיָ' עַל הַמָּיִם אֵ"ל וְכוּ', אִלֵּין אָתְוָון אֵ"ל, דְּהָא אִלֵּין אַעְדּוּ וְאוֹלִידוּ וְאַפֵּיקוּ אַתְוָון, גּוֹ צִיּוּרִין דְּמַשְׁכְּנָא. אמ"ש אַעְדּוּ וְאוֹלִידוּ וְאִתְגְּלִיפוּ בְּגַלּוּפֵי רָזִין דְּאַתְוָון, לְאַפָּקָא צִיּוּרִין דְּמַשְׁכְּנָא, א' אַפִּיק ג', ש' אַפִּיק ן', לְחַבְּרָא גּוֹ אָת ג' בְּרָזָא גַּן. תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב וְגוֹ'. אִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון כְּמִלְקַדְמִין אמ"ש, בְּרָזָא ב"ם בְּאִלֵּין כְּנִישׁוּ מַיָא לַאֲתָר חַד, דִּכְתִיב יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. (עד כאן מצאתי בהעתק)

פרק נט

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נִפְתַּח בְּעִידּוּנִין, (נ"א בעירין ובעידנין) וְנֵימָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי בְּמִלֵּי דְּקְרִיאַת שְׁמַע וְאָמַר, כְּתִיב (דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. וּכְתִיב (דברים כ"ז:ט') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם. וּכְתִיב (דברים ט':א') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עוֹבֵר הַיּוֹם אֶת הַיַּרְדֵּן. כָּל הָנֵי שְׁמַע שְׁמַע דְּקָאָמַר מֹשֶׁה אֲמַאי. דְּהָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא יֵאוֹת. (דהאי לדרשא קאתי) הָנֵי אַחֲרָנִין אֲמַאי.

אֶלָּא כֻּלְּהוּ לִדְרָשָׁא קָאָתוּ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא וַדַּאי הַאי לִדְרָשָׁא קָא אַתְיָא, וְהָכָא רָמִיז וְאִתְחֲזֵי יִחוּדָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. שְׁמַע, ע' מַאתָוון רַבְרְבָן אִיהִי, אֲמַאי. אֶלָּא רֶמֶז קָא רָמִיז בְּכֻלְּלָא חֲדָא, לְאַכְלָלָא עִילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא בְּיִחוּדָא חֲדָא, (רט"ז ע"א) שְׁמַע: שֵׁם ע'. הָכָא אִתְכְּלִיל הַאי שֵׁם בְּאִינּוּן ע' (ק"ח ע"א) שְׁמָהָן עִלָּאִין, לְאַכְלָלָא לוֹן, דְּהָא שֵׁם אִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, וְאִתְכְּלִיל בְּהוּ. וְאִצְטְרִיךְ לְאַכְלָלָא לוֹן כַּחֲדָא בְּיִחוּדָא חַד, וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּהוּ. דְּהָא וַדַּאי ע' שְׁמָהָן אִינּוּן בְּרָזָא דִּרְתִיכָא עִלָּאָה, וּמַהַאי רְתִיכָא עִלָּאָה, אִתְבָּרְכָא הַאי שֵׁם, וְאִתְכְּלִיל בְּגַוַוייהוּ, וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל בִּכְלָל. אֲבָל הָא תָּנֵינָן, דְּא יִשְׂרָאֵל סָבָא, לְמֶהֱוֵי יִשְׂרָאֵל בִּכְלָלָא חֲדָא, הַהוּא אֲתָר דְּבֵקוּתָא דְּכֹלָּא. וְעַל דָּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, הַשְׁתָּא אִתְדַּבָּקַת אִתְּתָא

בְּבַעְלָה, וַהֲוֵי כֹּלָּא בִּכְלָלָא חֲדָא, וְדָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא. (ישראל) לְבָתַר קָא מְיַחֵד תְּלַת סְטָרִין, יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּכֻלְּהוּ שְׁאַר, לָאו אִינּוּן כְּהַאי גַּוְונָא, אֲבָל כֻּלְּהוּ אַחֲרָנִין לְדַרְשָׁא קָאֲתוּ, וְכֻלְּהוּ בְּאָתָר אַחֲרָא אִתְדַּבָּקוּ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם. וְכֻלְּהוּ בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה אִתְדַּבָּקוּ.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יֵאוֹת. הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם מַהוּ. הָיִיתָ מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי נִהְיֵיתָ. אֶלָּא בְּכָל אָתָר עָם, כַּד אִתְבְּרוּ לְבַיְיהוּ לְפָלְחָנָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דניאל ח':כ"ז) נְהָיֵיתִי וְנֶחְלַתְי. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ"ח:ב') שְׁמָעוּנִי אַחַי וְעַמִּי. אִי אַחַי, לְמָּה עַמִּי, וְאִי עַמִּי, לְמָּה אַחַי. אֶלָּא אָמַר דָּוִד, אִי בְּרַעוּתָא אַתּוּן אַחַי, וְאִי לָאו אַתּוּן עַמִּי, לְתַבְרָא לִבַּיְיכוּ לְפוּלְחָנִי. כַּךְ הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם, תְּבַרְתְּ לִבְּךָ לְפָלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת הַיַּרְדֵּן, כֹּלָּא בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה, אִיהוּ, וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא הוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא הַהוּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא, לָא הֲוֵי בְּכֻלְּהוּ כְּהַאי גַּוְונָא, דְּהָא אִיהוּ הֲוֵי רָזָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. (כדקא יאות) (נ"א ובכל אתר רזא לקבל וכו') וְאִיהוּ רָזָא לְקַבְּלָא עֲלַיְיהוּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, בְּכָל סִטְרָא, בְּגִין דְּיִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְמֶהֱוֵי זַמִּין (בההוא שמא) בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, לְיַחֲדָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְקַבְּלָא עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, כְּדֵין שְׁכִינְתָּא אַתְיָא וְשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, וְקָאִים עֲלֵיהּ כְּסָהִיד, לְסַהֲדָא סַהֲדוּתָא קְמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהַאי אִיהוּ דְּקָא מְיַחֵד שְׁמֵיהּ תְּרֵי זִמְנֵי בְּיוֹמָא, וּשְׁמֵיהּ אִתְיַיחַד עֵילָּא וְתַתָּא כְּדָקָא יֵאוֹת. וְעַל דָּא ע' מִשְׁמַע יִשְׂרָאֵל מֵאִתְּוון רַבְרְבָן, וְד' נְמֵי מֵאַתְוון רַבְרְבָן, לְמֶהֱוֵי עַד קְמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְהָא אוּקְמוּהָ, יְדְוָ"ד אֱלֹהֵינוּ יְדְוָ"ד, וְדָא הוּא רָזָא דְּיִחוּדָא בִּתְלַת סִטְרִין, כְּמָה דְּאוֹקְמֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאִתְּעַר בֵּיהּ בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי, וְלֵית לָן רְשׁוּ לְאַתְעָרָא בֵּיהּ יַתִּיר.

וַדַּאי הַאי בַּר נָשׁ, דְּקָא מְיַחֵד שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא כְּדָקָא יֵאוֹת, שְׁכִינְתָּא אַתְיָא וְשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, וּמְבָרֵךְ לֵיהּ בְּשֶׁבַע בִּרְכָאן, וְקָרֵי עָלֵיהּ, (ישעיהו מ"ט:ג') וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק ס

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (דברים ד':ל"ה) אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים וְגוֹ', הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אַתָּה הָרְאֵתָ, מַאי הָרְאֵתָ. אֶלָּא כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא הֲווֹ יַדְעֵי בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ פַּלְחֵי פּוּלְחָנָא

נוּכְרָאָה בְּגָלוּתָא, וְאַנְשׁוּ כָּל עִקָּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּהָוָה בְּהוּ בְּקַדְמֵיתָא, דְּיָרִיתוּ כָּל אִינּוּן תְּרֵיסַר שְׁבָטִין מֵאֲבוּהוֹן יַעֲקֹב.

וְכַד אָתָא מֹשֶׁה, אוֹלִיף לוֹן דְּאִית אֱלוֹהַּ עִלָּאָה בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. לְבָתַר חָמוּ כָּל אִינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָן דְּעַל יַמָּא, וְכָל נִסִּין וּגְבוּרָן דְּעָבַד לְהוּ בְּמִצְרַיִם. לְבָתַר חָמוּ כַּמָּה גְּבוּרָן, בְּמָנָא וּבְמַיָּא וְאִתְיְהִיבַת לוֹן אוֹרַיְיתָא, וְאוֹלִיפוּ אַרְחֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּמָטֵי לְעִדָּנָא דָּא. אָמַר לוֹן מֹשֶׁה, עַד הַשְׁתָּא אִצְטְרִיכְנָא לְמֵילַף לְכוּ, כְּמָה דְּיַלְפִין לְרַבָּיָא. (מכאן ולהלאה) וְדָא הוּא אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, וְאוֹלִיפַת עַד הָכָא, לָדַעַת לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא וּלְמֵיעַל בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וּמַאי אִיהִי. כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִי ם.

אִי תֵּימָא מִלָּה זְעִירָא הִיא לְמִנְדַּע, הָא כְּתִיב וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד. הָכָא תַּלְיָא כָּל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, לְמִנְדַּע מִגּוֹ דָּא, רָזָא דְּכָל רָזִין, לְמִנְדַּע סְתִימוּ סְתִימוּ (נ"א רזא דכלוכו') דְּכָל סְתִימִין, יְהוָ"ה אֱלֹהִים שֵׁם מָלֵא, וְכֹלָּא חַד. אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, הָכָא רָזָא דְּרָזִין לְאִינּוּן יַדְעֵי מִדִּין.

פרק סא

זַכָּאִין אִינּוּן כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, אִסְתָּכַל בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וּבָרָא עָלְמָא, וּבְאוֹרַיְיתָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (משלי ט) וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן אֶלָּא אוּמָן.

וְכִי אוֹרַיְיתָא אוּמָנָא הֲוָה. אִין. לְמַלְכָּא דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד פָּלָטְרִין, אִי לָא שַׁוִּי לְגַבֵּיהּ אוּמָנָא, לָא יָכִיל לְמֶעְבַּד פָּלָטְרִין. כֵּיוָן דְּפָלָטְרִין אִתְעֲבִידוּ, לָא סָלִיק שְׁמָא, אֶלָּא דְּמַלְכָּא. אִלֵּין פָּלָטְרִין דְּעָבַד מַלְכָּא, מַלְכָּא שַׁוִּי בְּאִינּוּן פָּלָטְרִין מַחֲשָׁבָה.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעֵי לְמִבְרֵי עָלְמָא, אִסְתָּכַל בְּאוּמָנָא, וְאַף עַל גַּב דְּאוּמָנָא עָבַד פָּלָטְרִין, לָא סָלִיק שְׁמָא אֶלָּא דְּמַלְכָּא, אִלֵּין פָּלָטְרִין דַּעֲבַד מַלְכָּא, וַדַּאי מַלְכָּא בָּנָה פָּלָטְרִין. אוֹרַיְיתָא צוֹוַחַת וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, בִּי בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, דְּעַד (נ"א אלא עד) (ס"א לא אתברי) אִתְבְּרֵי עָלְמָא, אַקְדִּימַת אוֹרַיְיתָא תְּרֵין אַלְפֵי שְׁנִין לְעָלְמָא, וְכַד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, הֲוָה מִסְתַּכַּל בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, וְעָבִיד לֶקֱבְלָהּ אוּמָנוּתָא דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּכָל מִלִּין וְעוֹבָדִין דְּכָל עָלְמִין, בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה מִסְתַּכַּל בָּהּ, וּבָרָא עָלְמָא.

לָאו דְּאוֹרַיְיתָא בָּרָא עָלְמָא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאִסְתַּכְּלוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא בָּרָא עָלְמָא. אִשְׁתְּכַח דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ אוּמָנָא, וְאוֹרַיְיתָא לֶקֱבְלֵיהּ וּלְגַבֵּיהּ אוּמָנָא, שֶׁנֶּאֱמַר וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, וָאֱהְיֶה אָמוֹן לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶצְלוֹ, הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכַּל בָּהּ, אֶצְלוֹ הֲוָה אוּמָנָא.

וְאִי תֵּימָא מַאן יָכִיל לְמֶהֱוֵי אוּמָנָא לְגַבֵּיהּ. אֶלָּא אִסְתַּכְלוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַוְונָא דָּא, (ד"א אתעביד בלא עמל ויגיעה דכתיב בדבר יי שמים נעשו וגו'. בגוונא דא באסתכלותא דיליה היא אומנא) בְּאוֹרַיְיתָא, כְּתִיב בָּהּ, (בראשית א׳:א׳) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, אִסְתָּכַל בְּהַאי מִלָּה, וּבָרָא אֶת הַשָּׁמַיִם. בְּאוֹרַיְיתָא כְּתִיב בָּהּ, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אִסְתָּכַל בְּהַאי מִלָּה, וּבָרָא אֶת הָאוֹר. וְכֵן בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה דִּכְתִיב בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, אִסְתָּכַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד הַהִיא מִלָּה, וְעַל דָּא כְּתִיב וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן. כְּגַוְונָא דָּא כָּל עָלְמָא אִתְבְּרֵי.

כֵּיוָן דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, כָּל מִלָּה וּמִלָּה לָא הֲוָה מִתְקַיֵּים, עַד דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא לְמִבְרֵי אָדָם, דִּיהֱוֵי מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְגִינֵהּ אִתְקַיְּים עָלְמָא. הַשְׁתָּא כָּל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִשְׁתַּדֵּל בָּהּ, כְּבָיְכוֹל, הוּא מְקַיֵּים כָּל עָלְמָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתָּכַל בְּאוֹרַיְיתָא, וּבָרָא עָלְמָא. בַּר נָשׁ מִסְתַּכֵּל בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא וּמְקַיֵּים עָלְמָא. אִשְׁתְּכַח דְּעוֹבָדָא וְקִיּוּמָא דְּכָל עָלְמָא, אוֹרַיְיתָא אִיהִי. בְּגִין כַּךְ זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא אִיהוּ מְקַיֵּים עָלְמָא. בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי אָדָם, קָאִים קְמֵיהּ בְּדִיוּקְנֵיהּ וְקִיּוּמֵיהּ, כְּמָה דְּאִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא. וַאֲפִילּוּ כָּל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, עַד לָא ייתוּן בְּהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ וּבְתִקוּנַיְיהוּ כְּגַוְונָא דְּקַיְימִין בְּהַאי עָלְמָא, בְּחַד אוֹצָר דְּתַמָּן כָּל נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא מִתְלַבְּשָׁן בְּדִיוּקְנַיְיהוּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּזִמְינִין לְנַחְתָּא בְּהַאי עָלְמָא, קָרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד מִנְּהוֹן, דִּי מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְשׁוּתֵיהּ כָּל נִשְׁמָתִין דְּזִמְינִין לְנַחְתָּא לְהַאי עָלְמָא, וְאָמַר לֵיהּ, זִיל אַיְיתֵי לִי רוּחַ פְּלוֹנִי. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אַתְיָא הַהִיא נִשְׁמְתָא, מִתְלַבְּשָׁא בְּדִיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא, וְהַהוּא מִנְּהוֹן אַחְזֵי לָהּ קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, וְאוֹמֵי לָהּ, דְּכַד תֵּיחוֹת לְהַאי עָלְמָא, דְּתִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לְמִנְדַּע לֵיהּ, וּלְמִנְדַּע בְּרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא. דְּכָל מַאן דְּהֲוֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אִשְׁתַּדַּל לְמִנְדַּע לֵיהּ, טָב לֵיהּ דְּלָא יִתְבְּרֵי. בְּגִין כָּךְ אִתְחֲזֵי קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְמִנְדַּע בְּהַאי עָלְמָא, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא.

פרק סב

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ה) אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, אִתְחֲזֵיאַת עַל יְדָא דְּהַהוּא מְמָנָא, קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָדַעַת לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהַאי עָלְמָא, בְּרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא, בְּרָזָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְכָל מַאן דְּהֲוָה בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לְמִנְדַּע לֵיהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִתְבְּרֵי, דְּהָא בְּגִין דָּא אַיְיתֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא.

לָדַעַת כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים. דָּא אִיהוּ כְּלָלָא דְּכָל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, (נ"א כללא) דְּכָל אוֹרַיְיתָא, כְּלָלָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, וְרָזָא דָּא אִיהוּ כְּלָלָא דְּכָל רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא, דָּא אִיהוּ רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְכֹלָּא חַד, כְּלָלָא דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בְּגִין דְּאִיהוּ שֵׁם מָלֵא, דְּאִיהוּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּמַאן אִיהוּ. ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, יְיָ' אֶחָד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. דָּא אִיהוּ יְחוּדָא חַד. וּשְׁמוֹ אֶחָד, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, הָא יְחוּדָא אַחֲרָא לְמֶהֱוֵי שְׁמֵיהּ חַד. וְרָזָא דָּא (מלכים א יח) יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא כְּתִיב, כַּד אִינּוּן בְּיִחוּדָא חָדָא.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, כְּגַוְונָא דִּכְתִיב, (זכריה י"ד) יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, לָאו אִיהוּ יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דְּאִי כְּתִיב (נ"א יי' הוא ושמו אחד) יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ הוּא אֶחָד, הֲוָה אֲמֵינָא הָכִי. אֲבָל לָא כְּתִיב, אֶלָּא יְיָ' אֶחָד, וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְאִצְטְרִיךְ לְמֵימַר כְּגַוְונָא דָּא יְיָ' הוּא, הָאֱלֹהִים הוּא, וְאִתְחַזֵּי יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

אֶלָּא כֹּלָּא חַד, דְּכַד מִתְיַיחֲדָן תְּרִין שְׁמָהָן אִלֵּין, דָּא בְּיִחוּדָא חַד, וְדָא בְּיִחוּדָא חַד, כְּדֵין תְּרִין שְׁמָהָן אִלֵּין אִתְעָבִידוּ חַד, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, וַהֲוֵי כֹּלָּא שְׁמָא שְׁלִים, בְּיִחוּדָא חָדָא, וּבְכֵן יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דְּהָא כְּדֵין אִתְכְּלִיל כֹּלָּא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי חַד. וְעַד דְּאִתְיַיחֲדוּ כָּל חַד, דָּא בִּלְחוֹדוֹי, וְדָא בִּלְחוֹדוֹי, לָא אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא הָכִי אִיהוּ וַדַּאי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אִיהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְאִיהוּ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דָּא אִיהוּ דִּכְתִיב יְיָ'. תּוֹרָה דְּבְעַל פֶּה, דָּא הוּא דִּכְתִיב הָאֱלֹהִים. וּבְגִין דְּאוֹרַיְיתָא אִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אִקְרֵי הָכִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה דְּבְעַל פֶּה, דָּא כְּלָל, וְדָא פֵּרוּט. כְּלָל אִצְטְרִיךְ לְפֵרוּט, וּפֵרוּט אִצְטְרִיךְ לְכְלָל, וְאִתְיַיחֲדוּ דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

וְעַל דָּא, כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא אִיהוּ כְּלָלָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין דִּשְׁמָא דָּא לְעֵילָּא, וּשְׁמָא דָּא לְתַתָּא, דָּא רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְדָא רָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, וְעַל דָּא כְּתִיב, אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים. דָּא אִיהוּ כְּלָלָא דְּכֹלָּא, וְדָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְמִנְדַּע בְּהַאי עָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא, פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא אַן אִינּוּן הָכָא בִּכְלָלָא דָּא. אֶלָּא דָּא אִיהוּ זָכוֹר, וְדָא אִיהוּ שָׁמוֹר, וְכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּהָנֵי כְּלִילָן, בְּרָזָא דְּזָכוֹר וּבְרָזָא דְּשָׁמוֹר, וְכֹלָּא אִיהוּ חַד.

פרק סג

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הָא דְּתָנֵינָן דְּצָלוֹתָא דְּעַרְבִית חוֹבָה, חוֹבָה אִיהִי וַדַּאי, בְּגִין דִּקְרִיאַת שְׁמַע דְּעַרְבִית חוֹבָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיְחַד בְּלֵילְיָא, כְּמָה דְּאִתְיַחַד בִּימָמָא, וּמִדַּת לֵילְיָא אִתְכְּלִיל בִּימָמָא, וּמִדַּת יְמָמָא אִתְכְּלִיל בְּלֵילְיָא, וְאִתְעָבִיד יְחוּדָא חָדָא. וּמַאן דְּאָמַר רְשׁוּת, בְּגִין אֲמוּרִין וּפְדָרִין דְּמִתְאֲכְלֵי בְּלֵילְיָא (ק"ל ע"א) וְהָא אוֹקִימְנָא.

כְּתִיב (דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וְגוֹ׳, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל אִית לְשָׁאֲלָא, אִי בְּהַאי יִחוּדָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אִתְכְּלִיל כֹּלָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, אֲמַאי (כתיב) לְבָתַר וְאָהַבְתָּ (דברים יא) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, דְּהָא בְּיִחוּדָא אִתְכְּלִילוּ. אֲבָל הָתָם בִּכְלָל, וְהָכָא בִּפְרָט, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ.

וּבְרָזָא דְּיִחוּדָא דָּא אִתְעַרְנָא בֵּיהּ, יִחוּדָא דָּא אֵיהוּ כְּגַוְונָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, וּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא. בְּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא ד' פָּרְשִׁיָּין, וְהָא אִתְּמַר, וְהָכָא תְּלַת שְׁמָהָן אִינּוּן. הָתָם בִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא, ד' פָּרְשִׁיָּין, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי, וְהָכָא תְּלַת שְׁמָהָן, מַה בֵּין הַאי לְהַאי.

אֶלָּא אִינּוּן ד' פָּרְשִׁיָּין, הָא אִתְּעָרוּ בְּהוּ, חַד, נְקוּדָה קַדְמָאָה עִלָּאָה. וְחַד, רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְחַד, יְמִינָא. וְחַד, שְׂמָאלָא. אִלֵּין רָזָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא. וְהָכָא, בְּרָזָא דְּיִחוּדָא דָּא, תְּלַת שְׁמָהָן, וְאִינּוּן כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן ד' פָּרְשִׁיּוֹת. יְיָ׳ (ט' ע"א) קַדְמָאָה, דָּא נְקוּדָה עִלָּאָה, רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. אֱלֹהֵינוּ רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. יְיָ׳ בַּתְרָאָה, כְּלָלָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא כַּחֲדָא, בִּכְלָלָא חֲדָא, וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא קַדְמָאָה.

תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא, כְּלָלָא דְּכָל הָנֵי כַּחֲדָא, וְדָא אִיהוּ רָזָא בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. הָכָא כְּלָלָא דְּאִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִתְכְּלִילוּ גּוֹ תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא.

וְרָזָא דָּא, (קל"ה ע"ב) בָּרוּךְ: דָּא רָזָא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה, דְּאִיהוּ בָּרוּךְ, דְּכָל בִּרְכָאן נָבְעִין מִתַּמָּן. וְאִי תֵּימָא עָלְמָא דְּאָתֵי אִקְרֵי בָּרוּךְ. לָאו הָכִי, דְּהָא נְקוּדָה עִלָּאָה אִיהוּ דְּכַר, עָלְמָא דְּאָתֵי נוּקְבָא. אִיהוּ בָּרוּךְ וְאִיהִי בְּרָכָה. בָּרוּךְ דְּכַר. בְּרָכָה נוּקְבָא. וְעַל דָּא בָּרוּךְ אִיהוּ נְקוּדָה עִלָּאָה, (ר' ע"א) שֵׁם: דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ שֵׁם גָּדוֹל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יהושע ז׳:ט׳) וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. כְּבוֹד: דָּא כְּבוֹד עִלָּאָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא.

וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, דְּאִיהוּ מַלְכוּתוֹ, וְנָטִיל כֹּלָּא בְּגַוֵּיהּ, וּבְהַאי מַלְכוּתוֹ אִתְכְּלִילָן בֵּיהּ עָלְמִין כֻּלְּהוּ, לְמֵיזַן לוֹן, וּלְסַפְּקָא לוֹן, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ וְעַל דָּא לְעוֹלָם וָעֶד.

וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, וּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא, וּכְגַוְונָא דְּרָזָא דְּיִחוּדָא דִּתְפִלִּין, הָכִי אִיהוּ יִחוּדָא דִּכֹלָּא, וְדָא אִיהוּ בְּרִירָא דְּמִלָּה. וְהָא סַדְרָנָא יִחוּדָא דָּא קָמֵי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר לִי, דְּהָא בְּדְ' גַּוְונִין אִתְסָדַר יִחוּדָא, וְדָא בְּרִירָא מִכֻּלְּהוּ, וְהָכִי אִיהוּ וַדַּאי, וְכֻלְּהוּ רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, אֲבָל סִדּוּרָא דִּתְפִלִּין, דָּא אִיהוּ יִחוּדָא עִלָּאָה, כְּדְקָא יָאוֹת.

פרק סד

וּמִגּוֹ דְּאִתְכְּלִילוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאֹרַח כְּלָל, אִצְטְרִיךְ לְבָתַר לְאַפְקָא לוֹן בְּאֹרַח פְּרָט, אֲבָל לָאו בְּאֹרַח יִחוּדָא, דְּהָא יִחוּדָא בְּקַדְמָאָה אִיהוּ, לְמֶהֱוֵי יְדִוֹ"ד אֶחָד בִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, וּשְׁמוֹ אֶחָד בִּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא, וַהֲוֵי כֹּלָּא חַד. כֵּיוָן דְּיִחוּדָא דָּא אִתְסָדַר

כֹּלָּא בְּכָלְלָא מֵרִישָׁא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה, (ס"א דאיהו ראשיתא דכלא) אִצְטְרִיךְ לְבָתַר לְאַתְעָרָא מֵרִישָׁא (ס"א מרזא) דִּנְהוֹרָא קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ רִישָׁא דְּכֹלָּא.

וְאָהַבְתָּ דָּא רַאשִׁיתָא דִּימִינָא, לְמִרְחַם לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲימוּ דְּאִתְדַּבְקוּתָא דִּילֵיהּ, וּמַאן אִיהוּ. (נ"א רחימו דאתער ימינא) יְמִינָא, דְּאִיהוּ אִתְעַר רְחִימוּ. מַאן דָּרְחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ אִתְעַר יְמִינָא דִּילֵיהּ לְגַבֵּיהּ. וּמְקַבֵּל לֵיהּ בְּרַחֲימוּ. כָּל מִלִּין דְּעָלְמָא לָא תַּלְיָין אֶלָּא בִּרְעוּתָא, רוּחַ אַמְשִׁיךְ רוּחַ וְאַייְתֵי רוּחַ וְסִימָנָךְ דָּא (איוב לה) אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסוֹף.

כַּד אַתְעַר בַּר נָשׁ רְחִימוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעָרוּתָא דִּימִינָא לָא אִתְעַר, אֶלָּא בִּתְלַת גַּוונִין, כְּמָה דְּאָמַר, (דברים ו׳:ה׳) בְּכָל לְבָבְךָ. וּבְכָל נַפְשְׁךָ. וּבְכָל מְאֹדֶךָ. הָא תְּלַת גַּוונִין הָכָא. דְּלָא תֵּימָא אוֹ הַאי אוֹ הַאי, דְּהָא לָא כְּתִיב אוֹ בְּכָל לְבָבְךָ, אוֹ בְּכָל נַפְשְׁךָ, אוֹ בְּכָל מְאֹדֶךָ. אֶלָּא כֻּלְּהוּ אִצְטְרִיךְ, לִבָּא וְנַפְשָׁא וּמָמוֹנָא. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר יְמִינֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וּפָשִׁיט לֵיהּ לָקֳבָלֵיהּ, וּמְקַבְּלָא לֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק״י:א׳) נְאֻם יְיָ׳ לַאדנָי שֵׁב לִימִינִי. וְרָזָא דְּהַאי קְרָא, הָא אִתְעָרְנָא בֵּיהּ, דָּוִד מַלְכָּא עַל דַּרְגָּא דִּילֵיהּ קָאֲמַר, כַּד אִתְקָשַׁר בִּימִינָא. תְּלֵיסָר פִּקּוּדִין הָכָא בִּימִינָא, וְאָהַבְתָּ אֶת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ, הָא חָדָא. בְּכָל לְבָבְךָ, תְּרֵין. וּבְכָל נַפְשְׁךָ, ג׳. וּבְכָל מְאֹדֶךָ, אַרְבַּע. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ, חֲמִשָּׁא. וְדִבַּרְתָּ בָּם, הָא שִׁיתָּא. בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ, הָא שִׁבְעָה. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ, תְּמַנְיָא. וּבְשָׁכְבְּךָ, הָא תִּשְׁעָה. וּבְקוּמֶךָ, הָא עֲשָׂרָה. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ, הָא חַד סָר. וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ, הָא תְּרֵיסָר. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ, הָא תְּלֵיסָר.

תְּלֵיסָר פִּקּוּדִין אִלֵּין, תַּלְיָין בִּימִינָא, וּשְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ, וּבְכָל זִמְנָא דִּשְׂמָאלָא אִתְעַר, יְמִינָא שָׁארֵי בֵּיהּ בְּרִישָׁא. וּבְגִין דָּא, אִם יִזְכּוּן, שְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא. וְאִי לָאו, יְמִינָא אִתְכְּלִיל בְּשְׂמָאלָא, וְשַׁלְטָא שְׂמָאלָא. וְסִימָנָא דָּא, אִם בָּרִישָׁא, כְּגוֹן (ויקרא כ״ו:ג׳) אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ. וּבְכָל אֲתָר, שְׂמָאלָא אִתְעַר בִּרְחִימוּ בָּרָזָא דִּימִינָא, וּלְבָתַר אִתְתַּקַּף דִּינֵיהּ, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. וְכַךְ אִצְטְרִיךְ בְּכָל אֲתָר, וְהָא אִתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, בְּהָנֵי מִלִּין. אָתָא רַבִּי חִיָּיא וּנְשָׁקֵיהּ.

פרק סה

פְּתַח וְאָמַר (שמותכו) וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת וְגוֹ׳, הָא הָכָא רָזָא (קל"ט ע"ב) דְּיִחוּדָא, דְּהָא תְּקוּנָא דְּמַשְׁכְּנָא מִכַּמָּה דַּרְגִּין אִיהוּ, דִּכְתִיב בֵּיהּ וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד. לְאִתְחַזָּאָה דְּכָל שַׁייְפִין דְּגוּפָא, כֻּלְּהוּ רָזָא דְּגוּפָא חַד.

בְּבַר נָשׁ אִית בֵּיהּ כַּמָּה שַׁייְפִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִלֵּין פְּנִימָאִין לְגוֹ, וְאִלֵּין בְּאִתְגְּלְיָא לְבַר, וְכֻלְּהוּ אִקְרוֹן גּוּפָא חָדָא, וְאִקְרֵי בַּר נָשׁ חַד, בְּחִבּוּרָא חָדָא. אוּף הָכִי מַשְׁכְּנָא, כֻּלְּהוּ שַׁייְפִין

כְּגַוונָא דִלְעֵילָא, וְכַד אִתְחַבְּרוּ כֹּלָּא כַּחֲדָא, כְּדֵין כְּתִיב וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד. (נ"א כגוונא דאדם)

פְּקוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כֹּלָּא שַׁיְיפִין וְאֵבָרִין, בְּרָזָא דִלְעֵילָא. וְכַד מִתְחַבְּרִין כֻּלְּהוּ כְּחַד, כְּדֵין כֻּלְּהוּ סַלְקָן לְרָזָא חַד. רָזָא דְמַשְׁכְּנָא, דְּאִיהוּ אֵבָרִין וְשַׁיְיפִין, כֻּלְּהוּ סַלְקִין לְרָזָא דְאָדָם, כְּגַוונָא דִפְקוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּהָא פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְאָדָם, דְּכַר וְנוּקְבָא, דְּכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִינּוּן חַד, רָזָא דְאָדָם. מַאן דְּגָרַע אֲפִילּוּ פִּקּוּדָא חֲדָא דְאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ גָּרַע דְּיוּקְנָא דִמְהֵימְנוּתָא, דְּהָא כֻּלְּהוּ שַׁיְיפִין וְאֵבָרִין בְּדְיוּקְנָא דְאָדָם, וּבְגִין כַּךְ כֹּלָּא סַלְקָא בְּרָזָא דְיִחוּדָא.

וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל אִינּוּן גּוֹי אֶחָד, דִּכְתִיב, (יחזקאל לה) וְאַתֵּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וּכְתִיב (שמואל ב ז׳:כ״ג) מִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳.

פרק סו

רַבִּי יִצְחָק הֲוָה שְׁכִיחַ קָמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבַר נָשׁ רָחִים לֵיהּ, לָא אִתְעַר אֶלָּא מִלְּבָּא, בְּגִין דְּלִבָּא אִיהוּ אִתְעָרוּתָא לְאִתְעָרָא לְגַבֵּיהּ רְחִימוּ, (ורחמנא לבא בעי) אִי הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב בְּכָל לְבָבְךָ, וּלְבָתַר וּבְכָל נַפְשְׁךָ. דְּמַשְׁמַע דְּתְרֵין גַּוונִין אִינּוּן, חַד לִבָּא, וְחַד נַפְשָׁא, אִי לִבָּא הוּא עִקָּרָא, מַאי בָּעֵי נַפְשָׁא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי לִבָּא וְנַפְשָׁא תְּרֵין אִינּוּן, וְאִתְאַחֲדָן לְחַד. דְּהָא לִבָּא וְנַפְשָׁא וּמָמוֹנָא, כֻּלְּהוּ אִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא, וְלִבָּא אִיהוּ עִקָּרָא וְיסוֹדָא דְּכֹלָּא.

וְהָא דְּאִתְּמַר בְּכָל לְבָבְךָ, בִּתְרֵין לִיבִּין אִיהוּ, דְּאִינְהוּ תְּרֵין יִצְרִין, חַד יִצְרָא טָבָא, וְחַד יִצְרָא בִּישָׁא, וּתְרֵין אִלֵּין כָּל חַד וְחַד אִקְרֵי לֵב, דָּא אִקְרֵי לֵב טוֹב, וְדָא אִקְרֵי לֵב רָע. וּבְגִין כַּךְ אִיהוּ לְבָבְךָ, דְּאִינּוּן תְּרֵין, יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע.

וּבְכָל נַפְשְׁךָ, וּבְנַפְשָׁךְ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי וּבְכָל נַפְשְׁךָ, הַאי בְּכָל אֲמַאי. אֶלָּא לְאַכְלָלָא נפ"ש ורו"ח ונשמ"ה, דָּא אִיהוּ וּבְכָל נַפְשְׁךָ, בְּכָל מַה דְּאָחִיד הַאי נֶפֶשׁ. וּבְכָל מְאֹדֶךָ, אוּף הָכִי כַּמָּה זִינִין אִינּוּן דְּמָמוֹנָא, כֻּלְּהוּ מְשַׁנְיִין אִלֵּין מֵאִלֵּין, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּכָל. רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִמְסַר לֵיהּ כָּל דָּא, לְמִרְחַם לֵיהּ בְּכָל חַד וְחַד.

וְאִי תֵּימָא, בֵּיצֶר הָרָע הֵיךְ יָכִיל בַּר נָשׁ לְמִרְחַם לֵיהּ, דְּהָא יֵצֶר הָרָע מְקַטְרְגָא אִיהוּ, דְּלָא יִקְרַב בַּר נָשׁ לְפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֵיךְ יְרַחֵם לֵיהּ בֵּיהּ. אֶלָּא, דָּא אִיהוּ פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַתִּיר, כַּד הַאי יֵצֶר הָרָע אִתְכַּפְיָא לֵיהּ, בְּגִין רְחִימוּ דְּקָא מְרַחֵם לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַד הַאי יֵצֶר הָרָע אִתְכַּפְיָא, וְתָבַר לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, דָּא אִיהוּ רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דִּיְדִיעַ לְקָרְבָא לְהַהוּא יֵצֶר הָרָע, לְפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הָכָא אִיהוּ רָזָא לְמָארֵי מְדִין. כָּל מַה דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא, כֻּלָּא אִיהוּ בְּגִין לְאַחֲזָאָה יְקָרָא דִּילֵיהּ, וְכֻלָּא אִיהוּ לְפוּלְחָנֵיהּ. וְכִי מַאן חָמֵי עַבְדָּא, דְּלֶהֱוֵי מְקַטְרְגָא דְּמָארֵיהּ, וּבְכָל מַה דְּרְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ, אִתְעֲבִיד אִיהוּ מְקַטְרְגָא, רְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיהוֹן בְּנֵי נָשָׁא תְּדִיר בְּפוּלְחָנֵיהּ, וְיֵהָכוּן בְּאֹרַח קְשׁוֹט, בְּגִין לְמִזְכֵּי לוֹן בְּכַמָּה טָבִין, הוֹאִיל וּרְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי, הֵיךְ אַתְיָא בִּישָׁא, וְאִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא מִגּוֹ רְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ, וְאַסְטֵי לִבְנֵי נָשָׁא לְאֹרַח בִּישׁ, וַאֲדַחֵי לוֹן מֵאֹרַח טָב, וְעָבִיד לוֹן דְּלָא יַעֲבְדוּן רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, וְאַסְטֵי לִבְנֵי נָשָׁא לְאֹרַח בִּישׁ.

אֶלָּא, וַדַּאי רְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ עָבִיד. לְמַלְכָּא דְּהֲוָה לֵיהּ בַּר יְחִידָאי, וַהֲוָה רָחִים לֵיהּ יַתִּיר, וּפָקִיד עֲלֵיהּ בְּרַחֲימוּ, דְּלָא יְקָרֵב גַּרְמֵיהּ לְאִתְּתָא בִּישָׁא, בְּגִין דְּכָל מַאן דְּיִקָּרֵב לָגַבָּהּ, לָאו כְּדַאי אִיהוּ לְאַעָלָא גּוֹ פְּלַטְרִין דְּמַלְכָּא. אוֹדֵי לֵיהּ הַהוּא בְּרָא, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דַּאֲבוֹי בְּרַחֲימוּ.

בְּבֵיתָא דְּמַלְכָּא, לְבַר, הֲוֹת חָדָא זוֹנָה, יָאָה בְּחֵיזוּ, וּשְׁפִירָא בְּרֵיוָא. לְיוֹמִין אָמַר מַלְכָּא, בְּעֵינָא לְמֵחמֵי רְעוּתֵיהּ דִּבְרִי לְגַבָּאי. קָרָא לָהּ לְהַהִיא זוֹנָה, וְאָמַר לָהּ זִילִי וּתְפַתִּי לִבְרִי, לְמֵחמֵי רְעוּתֵיהּ דִּבְרִי לְגַבָּאי. הַהִיא זוֹנָה מַאי עַבְדַת, אַזְלַת אֲבַתְרֵיהּ דִּבְרֵיהּ דְּמַלְכָּא שָׁרָאת לְחַבָּקָא לֵיהּ וּלְנַשָּׁקָא לֵיהּ, וּלְפַתֵּי לֵיהּ בְּכַמָּה פִּתּוּיִין. אִי הַהוּא בְּרָא יְאוֹת, וְאָצִית לְפִקּוּדָא דַּאֲבוֹי, גָּעַר בָּהּ, וְלָא אָצִית לָהּ, וְדָחֵי לָהּ מִנֵּיהּ. כְּדֵין אֲבוֹי חַדֵּי בִּבְרֵיהּ, וְאָעִיל לֵיהּ לְגוֹ פַּרְגּוֹדָא דְּהֵיכָלֵיהּ, וְיָהִיב לֵיהּ מַתְּנָן וּנְבָזְבָזָא וִיקָר סַגְיָא. מַאן גָּרִים כָּל הַאי יְקָר לְהַאי בְּרָא, הֲוֵי אֵימָא הַהִיא זוֹנָה.

וְהַהִיא זוֹנָה אִית לָהּ שְׁבָחָא בְּהַאי אוֹ לָאו. וַדַּאי שְׁבָחָא אִית לָהּ מִכָּל סִטְרִין. חַד, דְּעַבְדַת פִּקּוּדָא דְּמַלְכָּא. וְחַד, דְּגַרְמַת לֵיהּ לְהַהוּא בְּרָא, לְכָל הַהוּא טִיבוּ, לְכָל הַאי רְחִימוּ דְּמַלְכָּא לְגַבֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית א׳:ל״א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וְהִנֵּה טוֹב, דָּא מַלְאָךְ חַיִּים. (ס"ח ע"ב) מְאֹד, דָּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּאִיהוּ וַדַּאי טוֹב מְאֹד, לְמַאן דְּאָצִית פִּקּוּדִין דְּמָארֵיהּ. וְתָא חֲזִי, אִי לָא יְהֵא הַאי מְקַטְרְגָא, לָא יַרְתוּן צַדִּיקַיָּא הָנֵי גְּנָזָיָא עִלָּאִין, דִּזְמִינִין לְיָרְתָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

זַכָּאִין אִינּוּן דְּאִעָרְעוּ בְּהַאי מְקַטְרְגָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן דְּלָא אִעָרְעוּ בֵּיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן דְּאִעָרְעוּ בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּזִיבוּ מִנֵּיהּ, דִּבְגִינַיְיהוּ יָרְתִין כָּל אִינּוּן טָבִין, וְכָל אִינּוּן עִדּוּנִין, וְכָל אִינּוּן כְּסוּפִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּעָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וְזַכָּאִין אִינּוּן דְּלָא אִעָרְעוּ בֵּיהּ, דִּבְגִינַיְיהוּ יָרְתִין גִּיהִנָּם, וְאִטָּרְדוּ מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, דְּהָא אִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּאִעָרְעוּ בֵּיהּ, הֲווֹ צַיְיתִין לֵיהּ, וְאִתְמַשְּׁכוּ אֲבַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא אִית לְצַדִּיקַיָּא לְמֶחְזַק לֵיהּ טָבִין דְּהָא בְּגִינַיְיהוּ יָרְתִין כָּל אִינּוּן טָבָאן וְעִדּוּנִין וְכִסּוּפִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תּוֹעַלְתָּא דְּהַאי מְקַטְרְגָא. כַּד חַיָּיבַיָּא צַיְּיתִין לֵיהּ מַאי אִיהִי. אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ תּוֹעַלְתָּא, פְּקוּדָא דְּמָארֵיהּ אִיהוּ עָבִיד. וְתוּ, דְּהָא אִתְתָּקַף בְּגִין הַאי, הוֹאִיל וְאִיהוּ רָע, אִתְתָּקַף כַּד עָבִיד בִּישׁ. חַיָּיבָא לָא אִתְתָּקַף עַד דְּקָטִיל בַּר נָשׁ, כֵּיוָן דְּקָטִיל בְּנֵי נָשָׁא, כְּדֵין אִתְתָּקַף וְאִתְגַּבַּר בְּחֵילֵיהּ, וְאִית לֵיהּ נַיְיחָא. כַּךְ הַהוּא מְקַטְרְגָא, דְּאִתְקְרֵי מַלְאָךְ הַמָּוֶת, לָא אִתְגַּבַּר בְּחֵילֵיהּ, עַד דְּאַסְטֵי לְבְנֵי נָשָׁא, וּמְקַטְרֵג לוֹן, וְקָטִיל לוֹן, כְּדֵין אִית לֵיהּ נַיְיחָא, וְאִתְתָּקַף וְאִתְגַּבַּר בְּחֵילֵיהּ.

כְּמָה דְּאִתְתָּקַף סִטְרָא דְּחַיָּים, כַּד בְּנֵי נָשָׁא טָבִין, וְיֶהֱכוּן בְּאוֹרַח מֵישָׁר. אוּף הָכִי, הַאי מְקַטְרְגָא אִתְתָּקַף וְאִתְגַּבַּר, כַּד חַיָּיבַיָּא צַיְּיתִין לֵיהּ, וְשָׁלִיט עֲלַיְיהוּ. רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וְזַכָּאִין אִינּוּן דְּזַכָּאן לְנַצָּחָא לֵיהּ, וּלְאַכְפְּיָא לֵיהּ, לְמִזְכֵּי בְּגִינֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִתְתָּקַף בַּר נָשׁ בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא תְּדִיר, עַל דָּא וַדַּאי אִתְּמַר, (תהילים פ״ד:ו׳) אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם, זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק סז

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, פָּגַע בְּהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד דְּחָמוּ לֵיהּ, נָחְתוּ מִן חֲמָרֵי כֻּלְּהוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא חֲמֵינָא, דְּהָא כַּד חָמֵי בַּר נָשׁ צַדִּיקָיָא, אוֹ זַכָּאִין דִּי בְּדָרָא, וְאִעֲרַע בְּהוּ, וַדַּאי אִינּוּן אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא. וַאֲמַאי אִקְרוּן אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִסְתַּתָּרַת בְּגַוַּוייהוּ, אִיהִי בִּסְתִימוּ, וְאִינּוּן בְּאִתְגַּלְיָא. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִינּוּן דִּקְרִיבִין לָהּ, אִקְרוּן פָּנִים דִּילָהּ. וּמַאן אִינּוּן. אִינּוּן דְּאִיהִי אִתְתַּקְנַת בַּהֲדַייהוּ, לְאִתְחָזָאָה לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. וְהוֹאִיל וְאַתּוּן הָכָא, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא אִתְתַּקְנַת עֲלַיְיכוּ, וְאַתּוּן פָּנִים דִּילָהּ. (ס"א ואערע בהו ודאי חמי אנפי שכינתא בגין דשכינתא אסתתר בגווייהו איהי בסתימו ואינון באתגלייא ואיהי אתתקנת בהדייהו לאתחזאה קמי מלכא והואיל ואתון הכא תלתא ודאי שכינתא אתתקנת עלייכו ושרייא בגווייכו)

פרק סח

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל״ג:י״א) קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הוּבָאת לָךְ וְגוֹ', כַּד חָמָא יַעֲקֹב לְסָמָאֵל, מְקַטְרְגָא בְּהַהוּא לֵילְיָא, חָמָא לֵיהּ בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא דְּעֵשָׂו, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדָע בֵּיהּ עַד דְּסָלִיק צַפְרָא. כֵּיוָן דְּסָלִיק צַפְרָא, וְאַשְׁגַּח בֵּיהּ, חָמָא לֵיהּ בְּאַנְפִּין סְתִימִין וְאִתְגַּלְיָין. אִסְתָּכַל בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא, דְּהַוָה כְּדִיוּקְנָא דְּעֵשָׂו, מִיַּד אַשְׁגַּח וְיָדַע דְּהַוָה מְמָנָא דְּעֵשָׂו. אַתְקִיף בֵּיהּ מַה כְּתִיב, (בראשית ל״ב:כ״ז) וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר. וְחַבְרַיָּיא אִתְּעָרוּ, דִּבְגִין דְּמָטָא זִמְנֵיהּ לְזַמְּרָא וּלְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא כִּי עָלָה הַשָּׁחַר.

וְהָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דְּוַדַּאי שֵׁלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּלֵילְיָא, גּוֹ חֲשׁוֹכָא, וְרָזָא דָּא (שיר השירים ג׳:ח׳) מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת דָּא פַּחְדָּא דְּגֵיהִנָּם. וּמַה דְּאָמַר בַּלֵּילוֹת. רְצוֹנוֹ לְאָמָר אִיהוּ וְנוּקְבֵיהּ. וּבְגִינֵי כַּךְ לָא שַׁלִּיט אֶלָּא בְּלֵילְיָא.

וְדָא דְּאָמַר וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר. מַאי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר. בְּגִין דְּכַד אָתֵי צַפְרָא, וְאִתְעֲבָר שֵׁלְטָנוּ דְּחַשׁוֹכָא דִּלֵילְיָא, כְּדֵין עָאל אִיהוּ וְאִכְלוּסֵיהּ בְּנוּקְבָּא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, דִּלְסָטַר צָפוֹן, עַד דְּעָאל לֵילְיָא, וְאִשְׁתְּרוּ כַּלְבֵּי, וְשַׁלְטֵי וּמְשַׁטְטֵי בְּלֵילְיָא, (ד"א בעלמא) עַד דְּאָתֵי צַפְרָא. וְעַל דָּא הֲוָה דְּחִיק לוֹמַר, שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּהָא לָא שַׁלִּיט בִּימָמָא. כְּגַוונָא דָּא גְּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ בְּלֵילְיָא, וְאִקְרֵי לַיְלָה. מַלְכָּא עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת חַיְיבָא שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, עַד דְּייֵתֵי צַפְרָא וְיִנְהִיר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִתְעֲבַר שֵׁלְטָנַיְיהוֹן, וְעַל דָּא כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּחִיק הֲוָה בִּידֵיהּ, וְתַשַּׁשׁ חֵילֵיהּ, דְּהָא אִתְעֲבַר לֵילְיָא וְעַל דָּא אִתְתַּקַּף יַעֲקֹב בֵּיהּ, וְחָמָא דִּיוּקְנֵיהּ כְּדִיוּקְנָא דְּעֵשָׂו, אֲבָל לָא בְּאִתְגַּלְיָא כָּל כַּךְ. וּכְדֵין אוֹדֵי לֵיהּ עַל בִּרְכָּאן.

מַה כְּתִיב לְבָתַר, (בראשית ל"ג:י׳) כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי. דְּחָמָא בְּאִינּוּן אַנְפִּין דְּעֵשָׂו כְּדִיוּקְנָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ סָמָאֵ"ל מַמָּשׁ, דְּהָא בְּכָל אֲתָר דְּבַר נָשׁ אִתְקָשַׁר, הָכִי אִתְחֲזֵי בְּאַנְפּוֹי. וְאַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין שְׁכִינְתָּא בַּהֲדַיְיכוּ, וְאַנְפִּין דִּלְכוֹן כְּאִינּוּן אַנְפִּין דִּילֵהּ, זַכָּאִין אַתּוּן. אָמַר אִי אַרְחָא חֲדָא הֲוֵינָא אָזְלֵי בַּהֲדַיְיכוּ, הֲוֵינָא יָתְבֵי עִמְּכוֹן, הַשְׁתָּא דְּאַתּוּן לְאָרְחַיְיכוּ, וַאֲנָא לְאָרְחִי, אִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיכוּ בְּמִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק סט

פָּתַח וְאָמַר (תהילים קכ״ז:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת (וישלח קע"ב ע"א) לִשְׁלֹמֹה אִם יְיָ' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ אִם יְיָ' לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. וְכִי שְׁלֹמֹה אָמַר תּוּשַׁבַּחְתָּא דָּא כַּד בָּנָה בֵּי מַקְדְּשָׁא. לָאו הָכִי, דְּהָא דָּוִד מַלְכָּא אָמַר לֵיהּ בְּגִין שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּרֵיהּ, כַּד אָתָא נָתַן לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר לֵיהּ עַל שְׁלֹמֹה דְּאִיהוּ יִבְנִי בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּלְבָתַר דָּוִד מַלְכָּא אַחְזֵי לִשְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ דִּיוּקְנָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא. כֵּיוָן דְּחָמָא דָּוִד דִּיוּקְנָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, וְכָל תִּקּוּנוֹי, אָמַר שִׁירָתָא עַל שְׁלֹמֹה בְּרֵיהּ, וְאָמַר אִם יְיָ' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה, לְמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ. וְהַאי שִׁירָתָא אִיהוּ שִׁירָתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא עַל כָּל שְׁאַר שִׁירָתָא, וְשִׁירָתָא הָדָא סַלְּקָא עַל כֻּלְּהוּ. אִם יְיָ' לֹא יִבְנֶה בַּיִת, דְּחָמָא דָּוִד מַלְכָּא, כָּל אִינּוּן עַמּוּדִין שִׁבְעָה, דְּהַאי בַּיִת קָאִים עֲלַיְיהוּ, דְּאִינּוּן קַיְימֵי שׁוּרִין שׁוּרִין, לְמִבְנֵי הַאי בַּיִת. לְעֵילָּא מְכֻלְּהוּ קַיְימָא מָאנֵיהּ דְּבֵיתָא דְּאָזִיל עַל גַּבַּיְיהוּ, וְיָהִיב לוֹן חֵילָא וְתוּקְפָּא, לְכָל חַד וְחַד כְּדְקָא יָאוֹת.

וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, אִי הַאי מַלְכָּא דִּשְׁלְמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, לָא בָּנֵי לְהַאי בֵּיתָא, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, אִינּוּן (פי' עמודים) קַיְימִין דְּקַיְימִין לְמִבְנֵי עַל הַאי בֵּיתָא. אִם יְיָ' לֹא יִשְׁמָר עִיר, דָּא מַלְכָּא דִּשְׁלְמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ. שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר, דָּא אִיהוּ חַד קַיְימָא דְּעָלְמָא אִתְתָּקַן עָלֵיהּ, וּמַנּוּ. צַדִּיק, דְּהָא אִיהוּ נָטִיר לָהּ לְהַאי עִיר.

מַשְׁכְּנָא דְּעָבַד מֹשֶׁה, יְהוֹשֻׁעַ הֲוָה קָאִים תָּדִיר וְנָטִיר לֵיהּ, דְּהָא לֵית נָטִירוּ דִּילֵיהּ בַּר בֵּיהּ דְּאִקְרֵי נַעַר, דִּכְתִיב, (שמות ל"ג:י"א) וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל. לְבָתַר הַאי מַשְׁכְּנָא לָא הֲוָה נָטִיר, אֶלָּא בְּגִין נַעַר אַחֲרָא, דִּכְתִיב, (שמואל א ג':א') וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת, (והוה מסדר תמן) בְּגִין דְּלֵית נָטִירוּ דְּמַשְׁכְּנָא, אֶלָּא בְּנַעַר. (אבל בי מקדשא לאו הכי דלא נטירו דיליה אלא בקודשא בריך הוא דכתיב אם יי לא ישמור עיר שוא שקד שומר) וּמַאן אִיהוּ שׁוֹמֵר (ק"א ע"א) דָּא. הַהוּא דְּנָטִיר מַשְׁכְּנָא דְּאִקְרֵי הָכִי נַעַר מְטַטְרוֹ"ן. אֲבָל אַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, לָאו נָטִירוּ דִּלְכוֹן כְּנָטִירוּ דְּמַשְׁכְּנָא, אֶלָּא נָטִירוּ דִּלְכוֹן כְּנָטִירוּ דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב אִם יְיָ' לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר, דְּהָא בְּכָל זִמְנָא דְּצַדִּיקַיָּא אַזְלֵי בְּאָרְחָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן תָּדִיר, דִּכְתִיב, (תהילים קכ"א:ח') יְיָ' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ.

אַזְלוּ אֲבָתְרֵיהּ, וְאוֹזְפוּהוּ תְּלַת מִלִּין, וְאַהַדְרוּ לְאָרְחַיְיהוּ קָרוּ עָלֵיהּ, (תהילים צ"א:י"א-י"ב) כִּי מַלְאָכָיו (ויקרא רס"ב ע"א) יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ, עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ וְגוֹ'. (משלי כ"ג:כ"ה) יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

פרק ע

(שמות כ"ו:א') וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי י"ד:כ"ח) בְּרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן. בְּרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ, אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ (דברים ז':ו') כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וְאִינּוּן עַמָּא דְּסַלְקִין לְכַמָּה אַלְפִין, וּלְכַמָּה רִבְוָון, וְכַד אִינּוּן סַגִּיאִין בְּחוּשְׁבָּנֵיהוֹן, יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ. דְּהָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין מְשַׁבְּחָן שְׁמֵיהּ דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וּמְשַׁבְּחָן לֵיהּ בְּגִין עַמָּא קַדִּישָׁא דָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד':ו') רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב, (דברים ז':ז') כִּי אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל הָעַמִּים, אֶלָּא, מִכָּל הָעַמִּים וַדַּאי, אֲבָל מֵעַמָּא חַד יַתִּיר סַגִּיאִין אִינּוּן. דְּהָא לֵית עַמָּא בְּכָל עָלְמָא רַב וְסַגִּי כְּיִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא הָא בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל, וְהָא בְּנֵי אֱדוֹם, הָא כַּמָּה אִינּוּן. וַדַּאי הָכִי סַגִּיאִין אִינּוּן, אֲבָל כָּל שְׁאַר עַמִּין כֻּלְּהוּ מִתְעָרְבֵי אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּנִין אִית לְעָם דָּא, בְּעָם דָּא, וּלְאִלֵּין בְּנִין בְּעָם אַחֲרָא, וְאִלֵּין בְּאַחֲרָא. וּבְגִין כָּךְ לֵית עַמָּא בְּכָל עָלְמָא, רַב סַגִּי כְּיִשְׂרָאֵל, עַמָּא בְּרִירָא וִיחִידָאָה,

אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּלָא עִרְבּוּבְיָא אַחֲרָא כְּלַל, דִּכְתִּיב כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ, וּבְךָ בָּחַר יְיָ', וְעַל דָּא בְּרָם עָם הַדָּרַת מָלְכָּךְ, הִדּוּרָא אִיהוּ דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תּוּ בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, (דאיהו מקדש מעט) וְכָל עַמָּא אַתְיָין כַּחֲדָא, וּמְצַלָּאן, וְאוֹדָן, וּמְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין הִדּוּרָא דְּמֶלֶךְ אִיהוּ, דְּמֶלֶךְ סְתָם דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא. (ד"א משיחא) דְּאִתְתָּקַן בִּשְׁפִירוּ וּבְתִקּוּנָא לְסַלְקָא לְעֵילָּא.

וּבְאֶפֶס לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן, וְכַד אִיהוּ אַקְדִּים לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וְעַמָּא לָא אַתְיָין לְצַלָּאָה וּלְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין כָּל הַהוּא שֻׁלְטָנוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְכָל אִינּוּן מְמָנָן וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ אִתְבָּרוּ (ס"א אתעברו) מֵהַהוּא עִלּוּיָא דְּמִתַּתְקְנֵי בְּתִקּוּנֵי הַהוּא מֶלֶךְ.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא קָא מְסַדְּרֵי צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן, וּמְשַׁבְּחָן לְמַלְכָּא עִלָּאָה. כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, מְסַדְּרִין שְׁבָחִין, וּמְתַתְקְנָן בְּהַהוּא תִּקּוּנָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין כֻּלְּהוּ חֲבֵרִין אִינּוּן בְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְשַׁבְּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי סִלּוּקָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא.

וְכַד אִינּוּן מִזְדַּמְנָן לְמֶהֱוֵי חֲבֵרִים בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא לָא אַתְיָין לְסַדְּרָא צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן וּלְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן, כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, שֻׁלְטָנוּתָא עִלָּאָה אִתְבָּרוּ (אתעברו) מִתִּקּוּנֵיהוֹן, דְּהָא לָא סַלְקִין בְּסִלּוּקָא, וְלָא יַכְלִין לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת. בְּגִין דִּשְׁבָחֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי כַּחֲדָא עֵילָּא וְתַתָּא, עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּשַׁעֲתָא חֲדָא, וְעַל דָּא מְחִתַּת רָזוֹן וְלָא מְחִתַּת מֶלֶךְ.

וַאֲפִילּוּ דְּלָא אִסְגִּיאוּ בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, אֶלָּא עֲשָׂרָה, בְּאִינּוּן עֲשָׂרָה מִזְדַּמְנָן מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן חֲבֵרִים. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּכָל תִּקּוּנֵי דְּהַהוּא מֶלֶךְ, אִינּוּן בַּעֲשָׂרָה, וְעַל דָּא דַּי בַּעֲשָׂרָה, אִי לָאו אִינּוּן יַתִּיר.

פרק עא

וְתָא חֲזֵי בַּמִּשְׁכָּן מָה כְּתִיב, (שמות כ"ו:א') וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹות, עֶשֶׂר: בְּגִין דְּתִקּוּנָא דְּמַשְׁכְּנָא, (נ"א דשכינתא) בַּעֲשָׂרָה אִיהוּ, לְמֶהֱוֵי כְּדְקָא יָאוֹת. עֶשֶׂר, מַאי טַעְמָא עֶשֶׂר, וְלָא עֲשָׂרָה. אֶלָּא עֶשֶׂר, בְּכָל אֲתַר אִיהוּ בְּלָא שְׁכִינְתָּא, דְּלָאו אִיהִי בְּחוּשְׁבָּנָא כְּגַוְונָא דָּא (מלכים א ז':כ"ה) עוֹמֵד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר, שְׁכִינְתָּא לָאו אִיהִי בְּחוּשְׁבָּנָא, דְּהָא אִיהִי קַיְימָא לְעֵילָּא, דִּכְתִּיב, (מלכים א ז':כ"ה) וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה. וּבְאִלֵּין דּוּכְתֵּי דִּרְמִיזֵי לְרָזָא דִּלְעֵילָּא דְּחַסַּר מִנְּהוֹן, (ס"א ה') הָא שְׁכִינְתָּא יַתִּיר עַל הַהוּא חוּשְׁבָּנָא, דְּלָאו אִיהִי בְּחוּשְׁבָּנָא.

לְסִטְרָא אַחֲרָא, יְהֵבֵי חוּשְׁבָּנָא יַתִּיר, וְאִיהִי בְּמִנְיָינָא בִּגְרִיעוּ, (ד"א לא תימא חושבנא יתיר אלא תוספת את וחושבנא בגריעו) כְּגוֹן עַשְׁתֵּי, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְכָל אֲתַר דְּאַתְוָון

אִתּוֹסָפָן, כְּגַוְונָא דָּא, אִיהוּ לְגַרְיעוּתָא. כְּגוֹן (שמואל ב י״ג:כ׳) הַאֲמִינוֹן אָחִיךָ, דְּסַגְיָא אַמְנוֹן. וּבְסִטְרָא דִּקְדוּשָׁא, גָּרַע אָת וְאִיהוּ תּוֹסֶפֶת.

פרק עב

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק״ד:ב׳-ג׳) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, (פנחס רמ"ה ע"ב) אִתְעָטַף בְּהַהוּא אוֹר קַדְמָאָה, וּבָרָא בֵּיהּ שְׁמַיִם.

וְתָא חֲזֵי, אוֹר וְחֹשֶׁךְ (ד"א לאו) כַּחֲדָא הֲווֹ. אוֹר מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְחֹשֶׁךְ מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. מַאי עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁתַּף לוֹן כַּחֲדָא, וּבָרָא מִנְהוֹן שָׁמַיִם. מַאי שָׁמַיִם. אֵשׁ וּמַיִם. שְׁתָּפָן כַּחֲדָא, וְעָבִיד שְׁלָם בֵּינַיְיהוּ.

וְכַד אִתְכְּלִילוּ כַּחֲדָא, וּמָתַח לוֹן, כַּיְרִיעָה מָתַח לוֹן, וְעָבִיד מִנְהוֹן אָת ו' וְדָא אִקָּרֵי יְרִיעָה. יְרִיעוֹת, דְּהָא אָת דָּא אִתְפָּשִׁיט מִנֵּיהּ נְהִירוּ, וְאִתְעָבִידוּ יְרִיעוֹת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת.

וְשֵׁבַע רְקִיעִין אִינּוּן מְתִיחִין, גְּנִיזִין בִּגְנִיזוּ עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְחַד רְקִיעָא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְהַהוּא רְקִיעַ לֵית בֵּיהּ גַּוְון, וְלֵית לֵיהּ אֲתָר בְּאִתְגַּלְיָא וְלָא קַיְימָא לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, (ס"א אלא בסוכלתנו) וְהַאי רְקִיעַ אִיהוּ גְּנִיז, וְנָהִיר לְכֻלְּהוּ, וְנָטִיל לוֹן בְּמַטְלֵנֵיהוֹן, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ. אֶלָּא קַיְימָא בְּסוּכְלְתָנוּ.

מַהַאי רְקִיעַ וּלְהָלְאָה, לֵית מַאן דְּיֵדַע וְיִשְׁגַּח, וְאִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִסְתַּם פּוּמֵיהּ, וּדְלָא לְמַלְלָא וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּסוּכְלְתָנוּ. מַאן דְּיִסְתַּכַּל לַאֲחוֹרָא, דְּלֵית מַאן דְּיָכִיל לְמִנְדַּע.

עֶשֶׂר יְרִיעוֹת אִינּוּן, דְּאִינּוּן עֲשָׂרָה רְקִיעִין. וּמַאן אִינּוּן יְרִיעוֹת דְּמַשְׁכְּנָא דְּאִינּוּן עֶשֶׂר. וְקַיְימָן לְמִנְדַּע לְחַכִּימֵי לִבָּא. מַאן דְּיִנְדַּע בְּהוּ, אִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא סַגְיָא, וּבְרָזִין דְּעָלְמָא, וְאִסְתַּכַּל לְעֵילָּא בְּהַהוּא אֲתָר, דְּכָל חַד וְחַד אִתְדַּבַּק בֵּיהּ, בַּר תְּרֵין אִינּוּן דְּקַיְימָן בִּימִינָא וּבִשְׂמָאלָא, וְאִינּוּן גְּנִיזִין בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר תֵּשַׁע רְקִיעִין אִינּוּן, וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי עֲשִׂירָאָה. דְּאִי תֵּימָא בְּגִין דִּכְתִיב עֶשֶׂר, בַּר מִשְׁכִינְתָּא אִיהוּ. אִי הָכִי, שְׁכִינְתָּא חַד סָרֵי אִיהִי דְּקַיְימָא עַל עֶשֶׂר. אֶלָּא וַדַּאי תֵּשַׁע אִינּוּן, וְאִינּוּן תֵּשַׁע יוֹמִין שְׁבֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאִיהִי עֲשִׂירָאָה. כְּגַוְונָא דָּא, מִשְׁכָּן אִיהוּ עֶשֶׂר יְרִיעוֹת.

אִינּוּן עֶשֶׂר רְקִיעִין רָזָא דְּרָזִין דְּלָא אִתְמְסַר בַּר לְאִינּוּן דְּיַדְעֵי חָכְמְתָא, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזִין דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ גַּלֵּי רָזָא דְּכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, וְאִינּוּן שַׁמָּשִׁין דְּמַשְׁמְשֵׁי בְּכָל חַד וְחַד. שֶׁבַע רְקִיעִין אִינּוּן לְעֵילָּא, שֶׁבַע רְקִיעִין אִינּוּן לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. שֶׁבַע רְקִיעִין אִינּוּן, דְּבָהוּ כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי לְאַנְהָגָא עָלְמָא דָּא כְּפוּם אֲרְחֵיהּ, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.

פרק עג

בְּכָלְהוּ שְׁבִיעָאָה עָדִיף, בַּר תְּמִינָאָה, דְּקָא מַדְבַּר לְכָלְהוּ, וְקַיְימָא עַל כֻּלְהוּ. כְּתִיב (תהילים ס"ח:ה') סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת, מַאן רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת, וּמַאן אִינּוּן עֲרָבוֹת. אֶלָּא, עֲרָבוֹת דָּא רְקִיעָא שְׁבִיעָאָה, אֲמַאי אִתְקְרֵי עֲרָבוֹת. עַל דְּאִיהוּ כָּלִיל מֵאֶשָּׁא וּמַיָּא כַּחֲדָא, וּמִסְטָרָא דְּדָרוֹם, וּמִסְטָרָא דְּצָפוֹן, וְאִיהוּ מְעוּרָב מִתְּרֵין סִטְרִין.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, שְׁתֵּי עֲרָבוֹת דְּקָא מִתְחַבְּרָן בְּלוּלָב, וְתָנֵינָן עֲרָבוֹת, הָדָא הוּא דִּכְתִיב סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת. אִי הָכִי, מַאן יָהִיב יַרְכִין בְּגוּפָא, אוֹ גּוּפָא בְּיַרְכִין, דְּהָא דָּא עָבִיד פֵּרִין וְאֵיבִין, וְדָא (קס"ט ע"ב) לָא עָבִיד פֵּרִין וְאֵיבִין.

אֶלָּא, וַדַּאי כֹּלָּא הוּא רָזָא דַּעֲרָבוֹת דְּבַלּוּלָב, אִינּוּן עֲרָבוֹת דְּבַלּוּלָב, חַד אֵשׁ, וְחַד מַיִם. בְּרָזָא דָּא דְּכֻלְּהוּ, וְאִיהוּ שְׁבִיעָאָה אִיהוּ אֵשׁ וּמַיִם כָּלִיל כַּחֲדָא, בָּרָזָא חֲדָא, וּבְגִין דַּעֲרָבוֹת אִיהוּ רָזָא כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ שִׁית אַחֲרָנִין, אִיהוּ רָזָא דְּרִתְיכָא עִלָּאָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהַאי רְקִיעָ, יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ רְקִיעִין, וְתִיאוּבְתֵּיהּ תְּדִיר לְאַתְקָנָא לְהַהוּא רְקִיעָא, בְּשִׁפִּירוּ עִלָּאָה. וְעַל דָּא, סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת לְהַהוּא דְּרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת. וּמַאן אִיהוּ. הַהוּא רְקִיעַ טָמִיר וְגָנִיז, דְּקַיְימָא עַל גַּבֵּי חֵיוָתָא, דְּאִיהוּ רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת.

וְעִלְּוּ (ק"ע ע"ב) לְפָנָיו. מִלְּפָנָיו לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְפָנָיו, דְּהָא לֵית מַאן דְּיִנְדַּע בֵּיהּ כְּלוּם. אֲבָל לְפָנָיו, מַאן דְּעָיֵיל לְקַמֵּיהּ דְּהַאי רְקִיעָ, אִצְטְרִיךְ לְמֵיעַל בְּחֶדְוָה, וְלָא בַּעֲצִיבוּ כְּלָל, בְּגִין דְּהַאי רְקִיעָא גָּרִים, דְּתַמָּן לָא שַׁרְיָא עֲצִיבוּ וְרוּגְזָא כְּלָל, דְּהָא תַּמָּן כֹּלָּא אִיהוּ בְּחֶדְוָה. וְעַל דָּא, כֹּהֵן גָּדוֹל דְּקַיְימָא לְקַמֵּיהּ, לָא הֲוָה עָאל לְבֵי קוּדְשָׁא, בַּר בְּחֶדְוָה, וּלְאַחֲזָאָה חֶדְוָה, דְּהָא אַתְרָא גָּרִים. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק':ב') עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּנָה. דְּהָא אִצְטְרִיךְ דְּלָא לְאַחֲזָאָה בָּהּ עֲצִיבוּ.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הַאי מַאן דְּאִיהוּ בְּצַעֲרָא וּבְדוּחְקָא, דְּלָא יָכִיל לְמֶחְדֵּי לִבֵּיהּ, וּמִגּוֹ דּוּחֲקֵיהּ אִית לֵיהּ לְמִתְבַּע רַחֲמִין, קָמֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, אִי הָכִי, לָא יִצְלֵי צְלוֹתָא כְּלָל, וְלָא יֵיעוּל בַּעֲצִיבוּ כְּלָל, דְּהָא לָא יָכִיל לְמֶחְדֵּי לִבֵּיהּ, וּלְאַעֲלָא קָמֵיהּ בְּחֶדְוָה, מַאי תִּקּוּנָא אִית לֵיהּ לְהַאי בַּר נָשׁ.

אֶלָּא וַדַּאי הָא תְּנֵינָן, כָּל תַּרְעִין נְעָלוּ וְאַסְגִּירוּ, וְתַרְעִין דְּדָמְעִין לָא אַסְגִּירוּ, וְלֵית דְּמָעָה אֶלָּא מִגּוֹ צַעֲרָא וְעָצִיבוּ. וְכָל אִינּוּן דְּמָמָנָן עַל אִינּוּן תַּרְעִין, כֻּלְּהוּ מְתְבָּרִין גְּזִיזִין וּמַנְעוּלִין, וְעַיְילִין אִינּוּן דְּמָעִין, וְהַהִיא צְלוֹתָא עָאלַת קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

כְּדֵין הַהוּא אֱתָר אִית לֵיהּ דּוֹחֲקָא, מֵהַהוּא עֲצִיבוּ וְדוֹחֲקָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר. תִּיאוּבְתֵּיהּ דְּהַהוּא עִלָּמָא עִלָּאָה, לְגַבֵּי הַאי אֱתָר, כִּדְכְוָותָא דְּתִיאוּבְתֵּיהּ תְּדִיר לְגַבָּהּ דְּנוּקְבָא. כַּד מַלְכָּא עָאל לְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא, אַשְׁכַּח לָהּ בַּעֲצִיבוּ,

כְּדֵין כָּל מָה דְּאִיהִי בָּעָאת, בִּידָהָא אִתְמְסָר, וַהֲהוּא בַּר נָשׁ, וְהַהִיא צְלוֹתָא, לָא אַהְדָּר בְּרֵיקָנְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיִּיס עֲלֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּאוֹשִׁיד דִּמְעִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּצְלוֹתֵיהּ.

כְּגַוונָא דָּא בְּשַׁבָּת, מַאן דְּיָתִיב בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבָּת, מִגּוֹ צַעֲרֵיהּ אַחְזֵי עֲצִיבָא, וּבְשַׁבָּת שַׁלְטָא הַהוּא רְקִיעָא עִלָּאָה, הַהוּא דְּאִתְחָזֵי בְּחֶדְוָה, וְאִיהוּ חֶדְוָה וְחַדֵּי לְכֹלָּא. הַהוּא דְּיָתִיב בַּעֲצִיבוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שַׁלְטָא, אַפִּיק לְהַהוּא בַּר נָשׁ מֵהַהוּא עוֹנְשָׁא דְּאִתְגְּזַר עֲלֵיהּ, וְהָא אִתְּמַר, סִלּוּ: הָבוּ יְקָר, וְרוֹמְמוּ לְהַהוּא דְּרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת, דְּאִיהוּ חֶדְוָה וְחַדֵּי כֹּלָּא, רְקִיעָא עַל גַּבֵּי חַיָּותָא בְּיָ"הּ שְׁמוֹ וַדַּאי, דְּהָא בְּהַהוּא אֲתָר שְׁמָא דָּא אִתְכְּלִיל. וְעִלְּוּ לְפָנָיו, בְּגִין דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה קַמֵּיהּ עֲצִיבוּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הַאי קְרָא, הָכִי אִצְטְרִיךְ לְמֵימַר, סלּוּ לָרוֹכֵב עַל עֲרָבוֹת, מַאי בָּעֲרָבוֹת. בְּיָהּ שְׁמוֹ, בְּיָהּ הוּא מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי שְׁמוֹ. אֶלָּא הַאי קְרָא, עַל סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין אִתְּמַר. הַהוּא דְּלָא אִתְגַּלְיָא, וְלָא אִתְיְדַע כְּלַל, דְּאִיהוּ רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת. וְאִי תֵּימָא, דְּאִיהוּ אַתְיָא וְרָכִיב בֵּיהּ, אִי הָכִי, אַף עַל גַּב דְּסָתִים הוּא בְּאֲתָר דָּא קַיְימָא לְאִתְגַּלְיָא.

אֶלָּא סוֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת, דָּא אִיהוּ עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּלָא יְדִיעַ. וּבַמֶּה אִיהוּ רוֹכֵב, בַּעֲרָבוֹת, בְּיָ"הּ, דְּאִיהוּ רָזָא קַדְמָאָה דְּנָפִיק קַמֵּיהּ (ד"א מניה) וְדָא אִיהוּ שְׁמֵיהּ, מֵהַהוּא סְתִימָא, דְּלָא יְדִיעַ, שְׁמָא (ויקרא כ"ט) דִּילֵיהּ הוּא יָ"הּ. לָאו דְּאִיהוּ הוּא, אֶלָּא אִיהוּ הוּא, בְּגִין דְּהַהוּא פְּרוֹכְתָּא (ויקרא קכ"ח) דְּאִתְפְּרָסָא וְנָפִיק מִקַּמֵּיהּ. אֲבָל הַאי פְּרוֹכְתָּא אִיהוּ שְׁמוֹ, וְדָא אִיהוּ רְתִיכָא דִּילֵיהּ, וְלָא אִתְיְדַע כְּלַל.

וְדָא אִיהוּ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, בְּגִין דְּאִית שְׁמֵיהּ דְּלָאו אִיהוּ כָּל כַּךְ גָּדוֹל, כְּהַאי אַף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ תּוֹסֶפֶת אַתְוון. דָּא אִיהוּ שְׁמָא רַבָּא, וְעַל דָּא בְּהַאי שְׁמָא, אֲנָן מְפַקְּקִין אָמֵן, דְּאִיהוּ מְנַיֵּיהּ. בְּהַאי אַזְלָא אָמֵן בְּכָל זִמְנָא, וּבִשְׁמָא אַחֲרָא לָאו הָכִי.

אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ, דְּכַד הַאי שְׁמָא אִתְתַּקַּן, כֹּלָּא אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ, וְכָל עָלְמִין חַדָּאן בְּחִדּוּ. בְּהַאי שְׁמָא, כְּלִילָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין. בְּהַאי שְׁמָא, כְּלִילָן שִׁית מֵאָה וּתְלֵיסַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן כְּלָלָא דְּכָל רָזִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּלָלָא דְּעָלְמָא דְּדִכוּרָא לְעֵילָּא, וּכְלָלָא דְּעָלְמָא דְּנוּקְבָא לְתַתָּא.

וְכֻלְּהוּ פִּקּוּדִין, כֻּלְּהוּ שַׁיְיפִין וְאֲבָרִין, לְאִתְחָזָאָה בְּהוּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. מַאן דְּלָא יַשְׂגַּח וְלָא אִסְתַּכַּל בְּרָזִין דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, לָא יָדַע, וְלָא אִסְתַּכַּל, הֵיךְ מִתַּתְקְנָן שַׁיְיפִין בְּרָזָא עִלָּאָה. שַׁיְיפִין דְּגוּפָא כֻּלְּהוּ, מִתְתַּקְּנָן עַל רָזָא דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִית שַׁיְיפִין, דְּאִינּוּן רַבְרְבִין וְעִלָּאִין, כֻּלְּהוּ זְעִירִין וְרַבְרְבִין, אִי אִתְנְטִיל חַד מִנַּיְיהוּ, אֲפִילּוּ זְעִירָא דְּבַר נָשׁ, אִקְרֵי

מָאריהּ דְּמוּמָא, כָּל שֻׁכָּן וְכָל שֻׁכָּן הַהוּא דְּגָרַע אֲפִילּוּ חַד פִּקּוּדָא מֵאִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאָטִיל מוּמָא בְּאֲתָר דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית ב׳:ט״ו) וַיִּקַּח יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וְתָנֵינָן, לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ אִלֵּין קָרְבָּנִין, וְכוֹלָּא חַד. אֲבָל דָּא רָזָא דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, לְעָבְדָהּ: אִלֵּין רמ״ח שַׂיְיפִין עִלָּאִין. וּלְשָׁמְרָהּ: אִלֵּין תְּלָת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ שַׂיְיפִין תַּתָּאִין. אִלֵּין עִלָּאִין דְּזָכוֹר. וְאִלֵּין תַּתָּאִין דְּשָׁמוֹר, וְכוֹלָּא חַד.

זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּזָכֵי לְאַשְׁלָמָא לוֹן. פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, גָּרִים לְבַר נָשׁ לְאַשְׁלָמָא רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. אוֹרַיְיתָא מְזַכֶּה לְבַר נָשׁ, לְאַחְסָנָא תְּרֵין עָלְמִין, עָלְמָא דָּא וְעָלְמָא דְּאָתֵי. כָּל מַאן דְּאִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתְּדֵל בַּחַיִּים. חַיִּים בְּהַאי עָלְמָא, וְחַיִּים בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. אִשְׁתְּזִיב מִכָּל עוֹנָשִׁין בִּישִׁין, דְּלָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. אִי בְּאִשְׁתַּדְּלוּתָא הָכִי. כָּל שֻׁכָּן מַאן דְּעָבִיד עוֹבָדָא.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אַבָּא, שָׁרוּ בְּבֵי אוּשְׁפִּיזָיְיהוּ, קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא. בְּרַתֵּיהּ דְּאוּשְׁפִּיזָא, קָמַת וְאַנְהִירַת לוֹן שַׁרְגָּא, וּלְבָתַר קָיְימַת אֲבַתְרַיְיהוּ לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק עד

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (משלי ו׳:כ״ג) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. כִּי נֵר מִצְוָה, כָּל מַאן דְּאִשְׁתְּדֵל בְּהַאי עָלְמָא, בְּאִינּוּן פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, אִתְסָדַר קָמֵיהּ בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא חַד שַׁרְגָּא, לְאַנְהָרָא לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא. וְתוֹרָה אוֹר, מַאן דְּאִתְעַסָּק בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי לְהַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה, דְּאַדְלִיקַת שַׁרְגָּא מִנַּיְיהּ, דְּהָא שַׁרְגָּא בְּלָא נְהוֹרָא לָא כְּלוּם. נְהוֹרָא בְּלָא שַׁרְגָּא, אוּף הָכִי לָא יָכִיל לְאַנְהָרָא. אִשְׁתְּכַח דְּכוֹלָּא דָּא לְדָא אִצְטְרִיךְ. אִצְטְרִיךְ עוֹבָדָא לְאִתְקָנָא שַׁרְגָּא. וְאִצְטְרִיךְ לְמִלֵּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לְאַנְהָרָא שַׁרְגָּא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִתְעַסָּק בָּהּ בִּנְהוֹרָא וּבְשַׁרְגָּא.

וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר, אוֹרַח חַיִּים לְאָעְלָא בֵּיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִינּוּן תּוֹכָחוֹת, דְּמִקַּבֵּל בַּר נָשׁ לְאַעֲדָאָה גַּרְמֵיהּ מֵאוֹרַח בִּישׁ, וּלְמֵיהַךְ בְּאָרְחָא טָבָא. תּוּ וְדֶרֶךְ חַיִּים, אִינּוּן תּוֹכָחוֹת מוּסָר, דְּאַיְיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְדַכְּאָה לֵיהּ מֵחוֹבוֹי בְּאִינּוּן תּוֹכָחוֹת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּקַבִּיל לְהוּ בִּרְעוּ דְּלִבָּא.

דָּבָר אַחֵר כִּי נֵר מִצְוָה, (תקונא דשרגא) דָּא שַׁרְגָּא בּוּצִינָא דְּדָוִד, דְּאִיהוּ נֵר מִצְוָה אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְתַּקָּנָא תָּדִיר, וְאִיהִי לָא נַהֲרָא אֶלָּא מִגּוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּהָא אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה לֵית לָהּ נְהִירוּ, אֶלָּא מִגּוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִיהִי אוֹר לְאַנְהָרָא.

אַשְׁגַּח אֲבַתְרֵיהּ, וְחָמָא בְּרָתֵיהּ דְּאוּשְׁפִּיזָא קַיְימָא אֲבַתְרַיְיהוּ, אָמַר כִּי נֵר מִצְוָה, מַאי נֵר. דָּא נֵר דְּאִיהִי מִצְוָה דְּנָשִׁין זַכְיָין בֵּיהּ, וְאִיהִי נֵר דְּשַׁבָּת, דְּאַף עַל גַּב דְּנָשִׁין לָא זָכָאן בְּאוֹרַיְיתָא, הָא גּוּבְרִין זַכְיָין בְּאוֹרַיְיתָא, וְנָהֲרִין לְהַאי שַׁרְגָּא, דְּנָשִׁין מְתַתְקְנָן בְּהַאי מִצְוָה. נָשִׁין בְּתִקּוּנָא דְּהַאי נֵר. גּוּבְרִין בְּאוֹרַיְיתָא, לְאַנְהָרָא לְהַאי נֵר, תִּקּוּנָא דְּמִצְוָה דְּנָשִׁין אִתְחַיְיבוּ בֵּהּ.

שַׁמְעָת הַהִיא אִתְּתָא וּבָכָאת, אַדְּהָכִי קָם אֲבוּהָ דְּאִתְּתָא, דַּהֲוָת תַּמָּן, וְעָאל בֵּינַיְיהוּ, וְחָמָא בְּרָתֵיהּ קַיְימַת אֲבַתְרַיְיהוּ וּבָכָאת, שְׁאִיל לָהּ אֲבוּהָ. סָחַת לֵיהּ (רבי אבא) עוֹבָדָא. שָׁאֲרֵי אֲבוּהָ דְּאִתְּתָא אוּף אִיהוּ וּבְכָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, דִּילְמָא חָתְנָךְ בַּעֲלָהּ דְּבְרָתִיךְ, לָא זָכָה בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, וְעַל דָּא וַדַּאי בְּכִינָן, אֲנָא וּבְרָתִי תְּדִיר.

וּבְגִין דַּחֲמֵינָא, לֵיהּ יוֹמָא חַד, דְּדָלִיג מַאנְרָא דָּא, לְמִשְׁמַע קְדִישׁ בַּהֲדֵי צִבּוּרָא, סְלִיק בְּרַעוּתָא דִּילִי, לְמֵיהַב לֵיהּ בְּרָתִי, וְתֵכֶף דְּנַפְקוּ צִבּוּרָא מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא, יְהִיבְנָא לֵיהּ בְּרָתִי. דַּאֲמֵינָא בְּדִלּוּגָא דָּא דְּאָתָא לְמִשְׁמַע קַדִּישׁ, גַּבְרָא רַבָּא לִיהֲוֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ רַבְיָא, וְלָא יָדַעְנָא בֵּיהּ מִקַּדְמַת דְּנָא. וְהַשְׁתָּא אֲפִילּוּ בִּרְכַּת מְזוֹנָא לָא יָדַע, וְלָא יָכִילְנָא בַּהֲדֵיהּ לְמִלְעֵי בֵּין חַבְרַיָּיא, דְּיוֹלִיף קְרִיאַת שְׁמַע, אוֹ בִּרְכַּת מְזוֹנָא.

אָמַר לֵיהּ אַעָבָּר לֵיהּ בְּאַחֲרָא, אוֹ דִּלְמָא בְּרָא יוֹלִיד דְּלֵהֲוֵי גַּבְרָא רַבָּא. אַדְּהָכִי קָם אִיהוּ, וְדִלֵּג עֲלַיְיהוּ וְיָתִיב לְקָמַיְיהוּ. אִסְתַּכַּל בֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר, וַדַּאי אֲנָא חָמֵינָא בְּהַאי רַבְיָא, דְּנָהוֹרָא דְּאוֹרַיְיתָא יִפּוֹק לְעָלְמָא מִנֵּיהּ. אוֹ בְּרָא דְּיוֹקִים מִנֵּיהּ. חָיִיךְ הַהוּא רַבְיָא, וְאָמַר, רַבּוֹתַי אֵימָא קָמַיְיכוּ חַד מִלָּה.

פְּתַח וְאָמַר (איוב ל״ב:ו׳) צָעִיר אָנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מֵחַוֹת דֵּעִי אֶתְכֶם. הַאי קְרָא אִתְּעָרוּ בֵּיהּ עַמּוּדֵי עָלְמָא. אֲבָל אֱלִיהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ מִמִּשְׁפַּחַת רָם, אִתְּעָרוֹ, דְּהָא מִזַּרְעָא דְּאַבְרָהָם קָאָתָא. וְשַׁפִּיר. אֲבָל אֱלִיהוּא כַּהֲנָא הֲוָה, וּמִזַּרְעָא דְּיִחְזְקֵאל נְבִיאָה הֲוָה, כְּתִיב הָכָא בֶּן בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי, וּכְתִיב הָתָם (יחזקאל א׳:ג׳) יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן.

וְאִי תֵּימָא בְּגִין דִּכְתִיב בּוּזִי, (איוב ל״א:ל״ד) בּוּז מִשְׁפְּחוֹת הֲוָה. לָאו הָכִי, הָדָר וְאָמַר מִמִּשְׁפַּחַת רָם, עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. אֲמַאי אִקְרֵי בּוּזִי. עַל דְּמֵבָזֶה גַּרְמֵיהּ לְגַבֵּי מַאן דְּגָדוֹל מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא סָלִיק בִּשְׁמָא עִלָּאָה, בּוּזִי, דָּא דְּאִקְרֵי אָדָם שְׁלֵימָא בְּכֹלָּא, מַה דְּלָא אִקְרֵי הָכִי בַּר נָשׁ אַחֲרָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל ב) וְאַתָּה בֶּן אָדָם, וְעַל דְּסָלִיק בִּשְׁמָא דָּא, אִקְרֵי רָם, עִלָּאָה עַל כֹּלָּא.

וְעַל דָּא אָמַר צָעִיר אֲנִי לְיָמִים. לְיָמִים, מִיָּמִים מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי לְיָמִים. אֶלָּא אָמַר צָעִיר אֲנִי, וְאַזְעִירְנָא גַּרְמִי לְיָמִים, לְגַבֵּי בַּר נָשׁ דְּאִית לֵיהּ יוֹמִין סַגִּיאִין. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאָמְרִתִּי דְּיָמִים יְדַבְּרוּ, וְעַל דָּא צָעִיר אֲנִי, וְאַזְעִירְנָא גַּרְמִי לְגַבֵּי יָמִים. וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים, חֲמֵינָא לְכוּ

יְשִׁישִׁים. עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מֵחַוֹות דֵּעִי אֶתְכֶם. אוּף אֲנָא, אָמַרְתִּי יָמִים יְדַבֵּרוּ וְרַב שָׁנִים יוֹדִיעוּ חָכְמָה. וַדַּאי. אָכֵן רוּחַ הִיא בֶּאֱנוֹשׁ וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם. וְעַל דָּא בְּגִין דַּאֲנָא רַבְיָא, שַׁוֵּינָא בִּרְעוּתִי דְּלָא לְמַלְּלָא עַד תֵּרֵין יַרְחִין, וְעַד יוֹמָא דָּא אִשְׁתְּלִימוּ. וְהַשְׁתָּא דְּאַתּוּן הָכָא, אִית לְמִפְתַּח בְּאוֹרַיְיתָא קָמַיְיכוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (משלי ו׳:כ״ג) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. כִּי נֵר מִצְוָה דָּא אִיהִי מִשְׁנָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כד) וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה. וְהַתּוֹרָה: זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְהַמִּצְוָה: זוֹ מִשְׁנָה. דְּאִיהִי נִר שְׁרָגָא, דְּקַיְימָא לְאַדְלָקָא.

נֵר אֲמַאי אִקְרֵי נֵר. אֶלָּא כַּד מְקַבְּלָא מֵבִּין תְּרֵין דְּרוֹעִין, רמ"ח שַׁיְיפִין עִלָּאִין, אִיהוּ פָּתְחַת לְגַבַּיְיהוּ תְּרֵין דְּרוֹעִין דִּילָהּ, כְּדֵין אִתְכְּלִילוּ אִלֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין בְּהוּ, וְאִקְרֵי נר. וְתוֹרָה אוֹר, דְּקָא נָהִיר לְהַהוּא נֵר וְאַדְלִיקַת מִנַּיְיהּ מִסְטְרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא. דְּהָא אוֹרַיְיתָא מֵהַהוּא סִטְרָא דִּימִינָא דְּאוֹר קַדְמָאָה אִתְיְהִיבַת, דִּכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, מִסִּטְרָא דִּימִינָא אִתְיְהִיבַת, (מ"ד ע"א) אַף עַל גַּב דְּאִתְכְּלִיל בֵּיהּ שְׂמָאלָא, דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא.

פרק עה

אוֹר דָּא אִתְכְּלִיל בְּמָאתָן וְשִׁבְעָה עָלְמִין, דְּאִינּוּן גְּנִיזִין בְּסִטְרָא דְּהַהוּא אוֹר, וְאִתְפַּשַּׁט בְּכֻלְּהוּ. תְּחוֹת כּוּרְסְיֵיא עִלָּאָה טְמִירָא, שַׁרְיִין אִינּוּן עוֹלְמוֹת, מִסִּטְרָא דְּהַהוּא יְמִינָא. תְּלַת מֵאָה וַעֲשַׂר אִינּוּן, מָאתָן וְשִׁבַע, אִינּוּן בְּסִטְרָא דִּימִינָא. מֵאָה וּתְלַת, אִינּוּן בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן תְּלַת מֵאָה וַעֲשַׂר. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְתַקֵּן תָּדִיר לְצַדִּיקַיָּא, וּמֵאִלֵּין מִתְפַּשְׁטָן כַּמָּה וְכַמָּה אוֹצָרֵי חֶמְדָּה, וְכֻלְּהוּ גְּנִיזִין לְאִתְעַדְּנָא מִנְּהוֹן צַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי וְעַל אִלֵּין כְּתִיב (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא וְעַל אִלֵּין כְּתִיב (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ׳.

י"ש: אִלֵּין, תְּלַת מֵאָה וַעֲשַׂר עוֹלְמוֹת, גְּנִיזִין תְּחוֹת עָלְמָא דְּאָתֵי, (ועל) אִינּוּן מָאתָן וְשִׁבַע דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דִּימִינָא, אִקְרוּן אוֹר קַדְמָאָה. בְּגִין דְּאַפִּילוּ אוֹר שִׂמְאלָא אִקְרֵי אוֹר. אֲבָל אוֹר קַדְמָאָה אִיהוּ זַמִּין לְמֶעְבַּד תּוֹלְדִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִי תֵּימָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי וְלָא יַתִּיר. אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּאִי לָא הֲוָה הַאי אוֹר, עָלְמָא לָא יָכִיל לְמֵיקַם, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ג׳) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

פרק עו

הַאי אוֹר זָרַע לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְעָבִיד לֵיהּ שׁוּרִין שׁוּרִין, עַל יְדוֹי דְּהַאי צַדִּיק, דְּאִיהוּ גָּנָּא דְּגִנְתָּא, וְנָטִיל לְהַאי אוֹר, וְזָרַע לֵיהּ זְרוּעָא דְּקִשׁוֹט. וְעָבִיד לֵיהּ שׁוּרִין

שׁוּרִין בְּגִנְתָּא וְאוֹלִיד וְאַצְמַח וְעָבִיד פֵּרִין, וּמַנְיֵיהוּ אִתְזַן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים צ״ז:י״א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וְגוֹ׳.

וּכְתִיב (ישעיהו ס״א:י״א) וּכְגַנָּה זֵרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ. מַאן זֵרוּעֶיהָ. אִלֵּין זְרוּעֵי דְאוֹר קַדְמָאָה, דְאִיהוּ זָרוּעַ תָּדִיר, הַשְׁתָּא אוֹלִיד וְעָבִיד אֵיבִין, וְהַשְׁתָּא זָרוּעַ אִיהוּ, בְּקַדְמִיתָא, עַד לָא יֵיכוֹל עָלְמָא אִיבָּא דָא, אוֹלִיד זְרוּעָא דָא וְיָהִיב אִיבָּא וְלָא שָׁכִיךְ. וְעַל דָּא, כָּל עָלְמִין אִתְזָנוּ בְּסִפּוּקָא דְהַהוּא גְּנָנָא, דְאִקְרֵי צַדִּיק, דְּלָא שָׁכִיךְ וְלָא פָּסִיק לְעָלְמִין.

בַּר בְּזִמְנָא דְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. וְאִי תֵּימָא בְּזִמְנָא דְגָלוּתָא כְּתִיב, (איוב י״ד:י״א) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחְרַב וְיִבָּשׁ, הֵיךְ עָבִיד תּוֹלְדִין. אֶלָּא כְּתִיב זָרוּעַ, זָרוּעַ אִיהוּ תָּדִיר, וּמִיּוֹמָא דְאַפְסִיק הַהוּא נָהָר. בְּגִנְתָּא (ס״א בגנתא) לָא עָאל בֵּיהּ הַהוּא גְּנָנָא. וְהַהוּא אוֹר דְּאִיהוּ זָרוּעַ תָּדִיר, עָבִיד אֵיבִין וּמַנְיֵהּ וּמַגְרְמֵיהּ אִזְדְּרַע כְּקַדְמִיתָא, וְלָא שָׁכִיךְ תְּדִיר. כְּגִנְתָּא דְּעָבִיד תּוֹלְדִין, וּמֵהַהוּא זָרוּעַ נָפִיל בֵּיהּ בַּאֲתָרֵיהּ, וּמְגַרְמֵיהּ עָבִיד תּוֹלְדִין כְּדִבְקַדְמֵיתָא. וְאִי תֵּימָא, דְּאִינּוּן תּוֹלְדִין וְאֵיבִין הֲווֹ כְּמָה דְּהֲוָה בְּזִמְנָא דְּגָנְנָא תַּמָּן. לָאו הָכִי. אֲבָל לָא אִתְמְנַע זָרוּעַ דָּא לְעָלְמִין.

כְּגַוְונָא דָּא וְתוֹרָה אוֹר, אוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְהִיבַת מִסְטָרָא דְּהַהוּא אוֹר קַדְמָאָה, הָכִי אִזְדְּרַע תָּדִיר בְּעָלְמָא, וְעָבִיד תּוֹלְדִין וְאֵיבִין, וְלָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין, וּמֵהַהוּא אִיבָּא דִּילֵיהּ אִתְזַן עָלְמָא. וְדָרְךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. תְּרֵין אָרְחִין אִינּוּן, חַד אֹרַח חַיִּים, וְחַד בְּהַפּוּכָא מִנֵּיהּ. סִימָנָא דְּאֹרַח חַיִּים מַאן אִיהוּ. תּוֹכְחוֹת מוּסָר. דְּכַד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטָּרָא לְהַאי אֹרַח חַיִּים, שַׁוֵּי עֲלֵיהּ הַהוּא דְּאִלְקֵי, וְעָבִיד תּוֹכְחוֹת מוּסָר לִבְנֵי עָלְמָא. וּמַאן אִיהוּ. הַאי דִּכְתִיב, (בראשית ג׳:כ״ד) וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים וְעַל דָּא, דֶּרֶךְ חַיִּים אִיהוּ תּוֹכְחוֹת מוּסָר. וּמַאן דְּאִית בֵּיהּ תּוֹכָחוֹת, וַדַּאי דְּמִתְעָרֵי לֵיהּ לְמֵהַךְ בְּהַהוּא אֹרַח חַיִּים, דְּשָׁאנֵי תַּמָּן תּוֹכָחוֹת מוּסָר.

הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. אֶלָּא כֹּלָּא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּהַאי קְרָא. כִּי נֵר מִצְוָה, דָּא רָזָא דְּשָׁמוֹר. וְתוֹרָה אוֹר, דָּא רָזָא דְּזָכוֹר, וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר, אִלֵּין גִּוְונִין וְעוֹנָשִׁין דְּאוֹרַיְיתָא, וְכֹלָּא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְאִצְטְרִיךְ דָּא לְדָא, וּלְמֶהֱוֵי רָזָא דְּכֹלָּא כַּדְקָא יָאוֹת.

פרק עז

וְעַל רָזָא דָּא דְּהַאי אוֹר, דְּדָלִיק וְנָהִיר לְהַאי נְר, כְּתִיב בֵּיהּ בְּאַהֲרֹן, (במדבר ח׳:ב׳) בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, בְּגִין דְּהוּא אָתֵי מִסְטָרָא דְּהַאי אוֹר. אוֹר דָּא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית א׳:ג׳) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כֵּיוָן דְּאָמַר יְהִי אוֹר, אֲמַאי כְּתִיב וַיְהִי אוֹר, דְּהָא בְּוַיְהִי כֵּן סַגְיָא. אֶלָּא, יְהִי

אוֹר, דָּא אוֹר קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא, וְאִיהוּ לְקַץ הַיָּמִין. וַיְהִי אוֹר, דְּמִימִינָא נָפַק שְׁמָאלָא, וּמֵרָזָא דִּימִינָא נָפַק שְׁמָאלָא, וְעַל דָּא וַיְהִי אוֹר, דָּא שְׁמָאלָא.

מִכָּאן דְּוַיְהִי קַדְמָאָה דְּאוֹרַיְיתָא, בְּסִטְרָא דִּשְׁמָאלָא הֲוָה. וּבְגִין כַּךְ לָאו אִיהוּ סִימָן בְּרָכָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּבֵיהּ (נ"א דמניה) נָפַק הַהוּא חֹשֶׁךְ דְּאַחֲשִׁיךְ אַנְפֵּי עָלְמָא. וְסִימָנָא דָּא כַּד אִתְגְּלֵי רָזָא דְּעֻשָּׂו וְעוֹבָדוֹי, בְּהַאי וַיְהִי הֲוָה, דִּכְתִיב (בראשית כ"ה:כ"ז) וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד. אִתְקְיִים בְּוַיְהִי אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד, לְפַתְּאָה בְּנֵי עָלְמָא, דְּלָא יַהֲכוּן בְּאוֹרַח מֵישָׁר.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דָּא אִיהוּ עַמּוּדָא דְּקָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא, וְקָאִים וְאַחִיד בְּסִטְרָא דָּא, וּבְסִטְרָא דָּא. כַּד הֲוָה שְׁלִימוּ דְּתַלַת סִטְרִין, כְּתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, מָה דְּלָא הֲוָה בְּהָנֵי אַחֲרָנִין, בְּגִין דְּלָא הֲוָה שְׁלִימוּ עַד אוֹר תְּלִיתָאָה, דְּאַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין, וְכֵיוָן דְּאָתָא תְּלִיתָאָה דָּא, כְּדֵין אַפְרִישׁ מַחֲלוֹקֶת דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וְעַל דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ דַּרְגִּין, דְּאִתְפְּרָשׁוּ וְאִתְמְשָׁכוּ מֵהַאי אוֹר קַדְמָאָה, כְּתִיב (תצא ר"פ ע"א) אוֹר חֲמֵשׁ זְמָנִין, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְאִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ, וְכַד אִתְכְּלִילוּ בְּסָטָר שְׂמָאלָא, אִתְכְּלִילוּ בְּרָזָא דְּמַיִם, דְּנָטִיל בִּימִינָא (ס"א מימינא') וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב מַיִם חֲמֵשׁ זְמָנִין. וְכַד אִשְׁתְּלִימוּ בְּרָזָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כְּתִיב רָקִיעַ חֲמֵשׁ זְמָנִין, וְעַל דָּא תְּלַת אִינּוּן אוֹר. מַיִם. רָקִיעַ. לָקֳבֵל תְּלַת דַּרְגִּין אִלֵּין, דְּכֻלְּהוּ חֲמֵשׁ דַּרְגִּין אִתְכְּלִילוּ בְּהוּ, וְעַל דָּא בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב חֲמֵשׁ זְמָנִין, בְּכָל חַד וְחַד.

הָכָא רָזָא דְּרָזִין, בְּאִלֵּין תְּלָתָא, אִתְצַיַּיר וְאִתְגְּלִיף בְּגִלּוּפֵי רָזָא דִּיּוּקְנָא דְּאָדָם, דְּאִיהוּ אוֹר בְּקַדְמִיתָא, לְבָתַר מַיִם, לְבָתַר אִתְפַּשַּׁט בְּגַוְונִיְיהוּ רָקִיעַ, דְּאִיהוּ גְּלִיפָּא דִּגְלִיפוּ דִּיּוּקְנָא דְּאָדָם. כְּגַוְונָא דִּגְלִיפוּ צִיּוּרָא דְּדִיּוּקְנָא דְּאָדָם בְּתוּלְדָתֵיהּ. דְּהָא בְּתוּלְדָתָא דְּבַר נָשׁ, בְּקַדְמִיתָא זֶרַע, דְּאִיהוּ אוֹר, דְּהָא נְהִירוּ דְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, אִיהוּ הַהוּא זֶרַע, וּבְגִין כַּךְ אִיהוּ אוֹר, וְהַהוּא אוֹר אִקְרֵי זֶרַע, דִּכְתִיב אוֹר זָרוּעַ, הַהוּא זֶרַע מַמָּשׁ. לְבָתַר הַהוּא זֶרַע דְּאִיהוּ אוֹר אִתְפַּשַּׁט וְאִתְעֲבִיד מַיִם, בְּלָחוּתָא דִּילֵיהּ, אַגְלִיף יַתִּיר, וְאִתְפַּשַּׁט פְּשִׁיטוּ גּוֹ אִינּוּן מַיִם, פְּשִׁיטוּ דְּגוּפָא לְכָל סִטְרִין. כֵּיוָן דְּאִתְצַיַּיר, וְאִגְלִיף צִיּוּרָא וּדְיוּקְנָא דְּגוּפָא, אַקְרִישׁ הַהוּא פְּשִׁיטוּ, וְאִקְרֵי רָקִיעַ. וְדָא אִיהוּ רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם. וּלְבָתַר דְּאַקְרִישׁ, כְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם. דְּהָא אַקְרִישׁ הַהוּא לָחוּתָא (ד"א דאנגיד ואשתאר ההוא פסולת) דְּגוּפָא, דְּהַוָה גּוֹ אִינּוּן מַיִם.

כֵּיוָן דְּאִבְרִיר גּוּפָא, וְאִנָּקֵי בְּנָקְיוּ, הַהוּא לָחוּתָא דְּאִתְנְגִיד וְאִשְׁתְּאַר, הֲוָה פְּסוֹלֶת דְּקָא אִתְעֲבַד גּוֹ הִתּוּכָא, וְאִינּוּן מַיִם הָרָעִים עֲכוּרִין, וּמִנְּהוֹן אִתְעֲבִיד פְּסוֹלֶת, מְקַטְרְגָא לְכָל עָלְמָא, דְּכַר וְנוּקְבָא. לְבָתַר כַּד נַחְתּוּ אִינּוּן מַיִם עֲכוּרִין, וְאִתְהַתְּכוּ לְתַתָּא בְּסָטָר שְׂמָאלָא, נָפְקוּ (ס"א דאתנגיד ואשתאר אתעביד פסולת מקטרגא לכל עלמא דכר ונוקבא ואינון

מים הרעים עכורין. לבתר כד נחתו אינון מים עכורין אתהתכו לתתא בסטר שמאלא ונפקו) לְקַטְרָגָא כָּל עָלְמָא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִנְּהוֹן.

כֵּיוָן דְּנָפִיק מְקַטְרְגָא, כְּתִיב יְהִי מְאוֹרֹת חָסֵר ו' וְאִתְמַשְׁכָא אַסְכָּרָה בְּרַבְיֵי, וְחָסֵר נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא. לְבָתַר וְהָיוּ לִמְאוֹרוֹת, בִּשְׁלִימוּ תַּרְוַויְיהוּ כַּחֲדָא. בְּמַאן. בְּהַהוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דְּהָא כַּד סַלְקָא וְאִתְחַבְּרָא בְּהַהוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, כְּדֵין וְהָיוּ לִמְאוֹרוֹת, נְהוֹרִין שְׁלֵימִין תַּרְוַויְיהוּ כַּחֲדָא דְּלָא פְּגִימֵי כְּלַל.

שַׁארֵי חָיְיךְ הַאי רַבְיָא וְחַדֵּי. אָמַר לוֹן הַאי דַּאֲמִינָא דְּאִתְבְּרִיר הָכָא רָזָא דְּאָדָם, בְּאוֹר דְּהַהוּא (ד"א דאיהו) זֶרַע, וּלְבָתַר אִתְעֲבִיד מַיִם, וּמִגּוֹ אִינּוּן מַיִם, אִתְפַּשַּׁט רָקִיעַ, דְּיוּקְנָא דְּאָדָם כְּמָה דְּאִתְעֲרָנָא. תִּינַח כַּד אִתְעֲבִיד דָּא לְגוֹ מַעוֹי דְּאִתְתָּא, דְּהָא לָא אִתְצַיַּיר זַרְעָא, אֶלָּא בְּגוֹ מֵעוֹי דְּנוּקְבָּא, לְאִתְפַּשְׁטָא בָּהּ דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, וְהָכָא אִי אִלֵּין חֲמֵשׁ דַּרְגִּין, אִינּוּן דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, בְּאָן אֲתָר אִתְצַיַּיר וְאִתְפַּשַּׁט הַאי דְּיוּקְנָא, בְּגוֹ אִינּוּן מַיִם.

אִי תֵּימָא גּוֹ נוּקְבָּא הֲווֹ, דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי, לָאו הָכִי, דְּהָא לָא אִתְצַיַּיר צִיּוּרָא וּדְיוּקְנָא, עַד דְּנָפְקוּ אַתְוָון לְבַר, וּלְבָתַר אִתְגְּלִימוּ. וְתוּ דְּהָא עָלְמָא דְּאָתֵי הֲוָה אוּמָנָא, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ, הָא אוּמָנָא הֲוָה.

אִי תֵּימָא בְּנוּקְבָּא דְּלְתַתָּא, לָאו הָכִי, דְּהָא עַד לָא הֲוָות, וְכַד נָפַק הַאי דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, נוּקְבֵיהּ נָפְקַת בַּהֲדֵיהּ. הָא לָא אִתְצַיַּיר דְּיוּקְנָא דְּאָדָם בָּהּ. אִי הָכִי, בְּאָן אֲתָר אִתְצַיַּיר וְאִתְגְּלִיף הַאי זֶרַע, לְמֶהֱוֵי גְּלִיפוּ דְּיוּקְנָא דְּאָדָם.

אֶלָּא דָּא רָזָא עִלָּאָה, אָדָם קַדְמָאָה אִתְצַיַּיר וְאִתְגְּלִיף בְּלָא נוּקְבָא. אָדָם תִּנְיָינָא, מֵחֵילָא וְזַרְעָא דְּהַאי, אַגְלִיף וְאִתְצַיַּיר גּוֹ נוּקְבָא.

אָדָם קַדְמָאָה, גְּלִיפוּ דְּצִיּוּרָא וּדְיוּקְנָא דְּגוּפָא, לָא הֲוָה בְּנוּקְבָא, וּבְלָא צִיּוּרָא כְּלַל הֲוָה. וְאִתְצַיַּיר וְאִגְלִיף לְתַתָּא מֵעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּלָא דְּכוּרָא, וּבְלָא נוּקְבָא, אִינּוּן אַתְוָון אַגְלִימוּ גּוֹ מִשְׁחָתָא, וְאִתְצַיַּיר וְאִגְלִיף בָּהּ רָזָא דְּאָדָם. וַאֲתָוון בְּאַרַח מֵישָׁר, בְּסִדּוּרָא דִּלְהוֹן, מֵרָזָא דְּאוֹר קַדְמָאָה, שְׁרִיאוּ לְאִתְגְּלָפָא וּלְאִתְצַיְּרָא, (אתוון) וְאִזְדְּרַע הַאי אוֹר בְּגַוַּיהּ גּוֹ מִשְׁחָתָא. כַּד מָטָא גּוֹ מִשְׁחָתָא, אִתְהַדַּר מַיָּא, גּוֹ מַיָּא, אִתְפַּשַּׁט רָקִיעַ צִיּוּרָא דְּאָדָם, דְּיוּקְנָא כַּדְקָא חָזֵי. לְבָתַר דְּאִתְקַשְׁטַת נוּקְבָא לְגַבֵּיהּ, וְאִתְהַדְּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, הַאי דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, עָאל בְּתִיאוּבְתָּא לְגַבֵּי נוּקְבָא, וְתַמָּן אַגְלִיף וְאִתְצַיַּיר כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ, וְעָלֵיהּ כְּתִיב (בראשית ה':ג') וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וְגוֹ', הַאי אִתְצַיַּיר גּוֹ נוּקְבָא, מַה דְּלָא הֲוָה הַהוּא קַדְמָאָה, דְּאִתְצַיַּיר (ד"א ל"ג גו) הַהוּא קַדְמָאָה בְּגַוַּיהּ בִּמְדִידוּ גּוֹ מִשְׁחָתָא כְּמָה דְּאִתְמַר.

פרק עח

כְּגַוְונָא דְּא לְתַתָּא. לְתַתָּא מַה כְּתִיב, (בראשית ד׳:א׳) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, שְׂרִיאַת קוֹף לְאוֹלָדָא, בְּמְעָהָא, בְּחֵילָא וְסִיוּעָא (רל"א ע"א) דְּאָדָם לְבָתַר דְּהָא קַבִּילַת (קמ"ח ע"ב) זוּהֲמָא מִגּוֹ הַאי קוֹף. וְעַל דְּא לָא כְּתִיב הָכָא וַיּוֹלֶד, אֶלָּא יָדַע וַתַּהַר וַתֵּלֶד, וְנָפַק פְּסוֹלֶת גּוֹ נוּקְבָא.

וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הָבֶל, וּבְהַאי נָמֵי לָא כְּתִיב וַיּוֹלֶד, וְאַף עַל גַּב דְּמִסְטָרָא דְּדְכוּרָא הֲוָה. אֲבָל מְקַטְרְגָא תְּשַׁשׁ וְתַבַר חֵילֵיהּ, דְּהָא בְּאָת קוֹף שְׂרִיאוּ אַתְוָון לְאוֹלָדָא.

כֵּיוָן דְּאִתְבְּרִיר פְּסוֹלֶת, שְׂרִיאוּ אַתְוָון לְאוֹלָדָא מֵרָזָא דְּאָת ש"ת. תְּקוּנָא דְּכַר וְנוּקְבָא. בְּאִסְתַּכְּמוּתָא כַּחֲדָא. וּכְדֵין כְּתִיב וַיּוֹלֶד בְּדָמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, וְלָא כְּתִיב וַתִּקְרָא. וַיִּקְרָא אִיהוּ, וְלָא אִיהִי. אִיהוּ קָרָא שְׁמֵיהּ שֵׁת, תְּקוּנָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, דַּהֲווֹ בְּאִסְתַּכְּמוּתָא חֲדָא.

תּוּ אִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון, וְאִהַדְּרוּ לְאוֹלָדָא אֶלֶף דְּאָדָם, וְאִינּוּן אַתְוָון בַּאֲתָר דְּאִיהוּ סִיּוּם שְׁמֵיהּ. וּמַאן אִיהוּ. נ', וּלְבָתַר ו' לָא ה', דְּהָא אִתְעֲדִיאַת (נ"א אתיילידת) בְּהֶבֶל. בְּגִין כַּךְ נָטִיל אָת אַחֲרָא אֲבַתְרֵיהּ ו', סַיֵּים בְּשִׁירוּתָא דְּשֵׁת ש', וְאִקְרֵי אֱנוֹשׁ.

אֱנוֹשׁ מָה בֵּין שְׁמָא דָּא לִשְׁמָא דְּאָדָם. אֶלָּא אֱנוֹשׁ לָאו אִיהוּ בְּתַקְפָּא הֲוָה, תְּקוּנָא דְּקַדְמָאֵי הֲוָה, (תהילים ח׳:ה׳) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ. וּכְתִיב (איוב ז׳:י״ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תְגַדְּלֶנּוּ וְגוֹ', וַתִּפְקְדֶנּוּ לִבְקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו נ״ג:י׳) וַיְיָ׳ חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי, תְּבִירוּ דְּגוּפָא, וְתַקְפָּא דְּנַפְשָׁא, אוֹרִית שֵׁת לְאֱנוֹשׁ יְרוּתָא דְּהָוָה לֵיהּ לְקַבְּלָא. וְאִיהוּ אוּף הָכִי אוֹרִית לִבְנוֹי.

תּוּ אִתְגַּלְגְּלוּ אַתְוָון לְאַתְקָנָא עָקִימָא, וְאִתְהַדְּרוּ לְאוֹלָדָא. קֵינָן. הַאי תְּקוּנָא דְּקַיִן, וְאִתְתַּקַּן תְּחוֹתֵיהּ, וְאִתְהַדְּרוּ אַתְוָון לְבַסְּמָא עָלְמָא מֵעָקִימוּ דְּהָוָה. מַהֲלַלְאֵל מ' סוֹפָא דְּאַתְוָון דְּאָדָם. ה' ול' תְּקוּנָא דְּאַתְוָון דְּהֶבֶל, וּבְגִין דְּלָא הֲוָה חַיָּיבָא כְּקַיִן, לָא אִתְחַלְּפוּ אַתְוָון מִשְּׁמֵיהּ בַּר חַד. דְּבַאֲתָר ב' הֲוָה א' לְמֶהֱוֵי תְּקוּנָא יַתִּיר.

עַד הָכָא אִתְבְּסָם עָלְמָא, וְאִתְתַּקַּן עָקִימָא מֵשִׁירוּתָא דֶּאֱנוֹשׁ. בַּר חוֹבָא דְּאָדָם, דְּלָא אִתְבְּסָם, עַד דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינַי, אֲבָל תְּקוּנָא דְּעָקִימוּ דְּקַיִן וְהֶבֶל אִתְתַּקַּן וְאִתְבַּסַּם, אֲבָל עָלְמָא הֲוָה בְּצַעֲרָא וְעִצְבוֹנָא, עַד דְּאָתָא נֹחַ דְּכְתִיב, (בראשית ה׳:כ״ט) זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרָרָהּ יְיָ׳. וְחוֹבָא דְּאָדָם לָא אִתְבְּסָם, עַד דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, וְכַד יִשְׂרָאֵל קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, כְּדֵין נֵר וְאוֹר אִתְתַּקַּן כַּחֲדָא. וְהַשְׁתָּא רַבּוֹתַי, אֲנָא מְבָבֶל, וּבְרָא דְּרַב סַפְּרָא אֲנָא, וְלָא זָכֵינָא לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְאַבָּא, וְאַטְרִידְנָא הָכָא, וְדָחִילְנָא, דְּהָא יַתְבֵי אַרְעָא דָּא, אִינּוּן אַרְיֵיוָון בְּאוֹרַיְיתָא, וְשַׁוֵינָא עָלַי

דְּלָא אִיתָא מִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא קַמֵּי בַּר נָשׁ, עַד תְּרֵין יַרְחִין, וְיוֹמָא דָּא אִשְׁתְּלִימוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵי דְּאִתְעַרְעָתוּן הָכָא. אָרִים רַבִּי יוֹסֵי קָלֵיהּ וּבָכֵי, וְקָמוּ כֻּלְּהוּ וּנְשָׁקוּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי זַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּזָכֵינָא בְּהַאי אָרְחָא, לְמִשְׁמַע מִלֵּי דְּעַתִּיק יוֹמִין מִפּוּמָךְ, מַה דְּלָא זָכֵינָן לְמִשְׁמַע עַד הַשְׁתָּא.

יָתִיבוּ כֻּלְּהוּ, אָמַר לוֹן רַבּוֹתַי, מִדְּחָמֵינָא צַעֲרָא דְּהַאי חָמִי וּבָרְתֵיהּ, דְּדַחֲקֵי וּמְצַטַעֲרֵי בְּנַפְשַׁיְיהוּ, דְּלָא יְדָעְנָא בִּרְכַּת מְזוֹנָא. אֲמֵינָא לוֹן, דְּעַד דְּאֶנְדַע בִּרְכַּת מְזוֹנָא, לָא אִתְחֲבָר בְּאִנְתְּתִי, כְּאִלֵּו כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְאַף עַל גַּב דְּיָכְילְנָא לְשַׁמְּשָׁא בָּהּ בְּלָא חוֹבָה, לָא בְּעֵינָא לְמֶעְבַּד עַל דַּעְתַּיְיהוּ, הוֹאִיל וְלָא הֲוֵינָא יָכִיל לְמֵימַר מִדִּי, עַד תְּרֵין יַרְחִין. חֲדוּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא וְחַמּוֹי וּבְרָתֵיהּ, וּבָכוּ מִסְגִּיאוּ חֶדְוָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּמָטוּ מִינָּךְ, כְּיָון דְּשָׁרְיאַת, אַנְהִיר לָן יְמָמָא, זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּאוֹרַח דָּא.

פרק עט

פְּתַח הַהוּא רַבְיָא בְּבִרְכַּת מְזוֹנָא וְאָמַר, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (דברים י״ד:כ״ג) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (דברים כ״ז:ז׳) וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. הָנֵי קְרָאֵי כַּד יִשְׂרָאֵל הֲווֹ שָׁרָאן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְאִתְחָזוּן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּבֵי מַקְדְּשָׁא, הֲווֹ מִתְקַיְימֵי. הַשְׁתָּא הֵיךְ מִתְקַיְימֵי, מַאן יָכִיל לְמֵיכַל לִפְנֵי יְיָ' וּלְמֶחֱדֵי לִפְנֵי יְיָ'.

אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּקַדְמֵיתָא כַּד יָתִיב בַּר נָשׁ עַל פָּתּוֹרֵיהּ לְמֵיכַל, מְבָרֵךְ עַל נַהֲמָא הַמּוֹצִיא. מַאי טַעֲמָא הַמּוֹצִיא, וְלָא מוֹצִיא, דְּהָא כְּתִיב (ישעיהו מ״ב:ה׳) בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, וְלָא כְּתִיב הַבּוֹרֵא. (ירמיהו י׳:י״ב) עוֹשֵׂה אֶרֶץ, וְלָא כְּתִיב הָעוֹשֶׂה אֶרֶץ. מַאי טַעֲמָא הָכָא הַמּוֹצִיא.

אֶלָּא כָּל מִלִּין דְּאִינּוּן מֵרָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה סְתִירָא, אִסְתַּתָּרָא ה' מִתַּמָּן, לְאִתְחַזָּאָה דְּהָא מֵעָלְמָא גְּנִיזָא וּסְתִירָא אִיהוּ. וְכָל מִלִּין דְּאִינּוּן מֵעָלְמָא תַּתָּאָה דְּאִתְגַּלְיָא יַתִּיר, כְּתִיב בה', דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם (עמוס ה׳:ח׳) הַקּוֹרֵא לְמֵי הַיָּם, כֻּלְּהוּ מֵרָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה אִיהוּ, וְאִי (רל״א ע״ב) אַכְתִּיב בִּשְׁמָא אִיהוּ בה', כְּגוֹן הָאֵל הַגָּדוֹל, וְהָכָא דְּאִיהוּ בְּאוֹרַח סָתִים (נ״א באתגליא) מֵרָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה אִיהוּ, כְּיָון דְּמִבָּרֵךְ בַּר נָשׁ, שְׁכִינְתָּא אַתְיָא קַמֵּיהּ.

וּמַה דְּאָמַר וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. הָכָא אִתְכְּלִיל לְמַלְּלָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָמֵיהּ, לְקַיְימָא דִּכְתִיב, (יחזקאל מ״א:כ״ב) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ'. וּכְתִיב (דברים י״ד:כ״ו) וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ.

הוֹאִיל וְקַאִים בַּר נָשׁ קַמֵּי מָארֵיהּ, אִצְטְרִיךְ נָמֵי לְמֵימַן לְמֵימַן לְמַלְּלָא לוֹן, כְּמָה דְּאִיהוּ יָהִיב לֵיהּ לְמֵיכַל. (ס״א ומאן דאכיל קמיה מלכא קדישא אצטריך וכו׳) כְּמַאן דְּאָכִיל

קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא וְאִצְטְרִיךְ דְּלָא יִשְׁתְּכַח בַּלְעָן עַל פָּתוֹרֵיהּ, דְּהָא בִּלְעָנוּ מִסְטְרָא אַחֲרָא הֲוֵי, וְרָזָא דָּא (בראשית כ"ה:ל') הַלְעִיטֵנִי נָא, אֹרַח בַּלְעָנוּ, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְסִטְרָא אַחֲרָא, וּכְתִיב (משלי י"ג:כ"ה) וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר. וְעַל דָּא וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ כְּתִיב, וְלָא לִפְנֵי סִטְרָא אַחֲרָא. וְאִצְטְרִיךְ דְּלָא יִתְעַסַּק בְּמִלִּין בְּטֵלִין, וּבְצָרְכֵי סְעוּדָה (שפיר) וְאִצְטְרִיךְ לְאִתְעַסְּקָא בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא כַּד מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא אִתְמָרוּ עַל פָּתוֹרָא, יְהִיב הַהוּא בַּר נָשׁ תֻּקְפָּא לְמָארֵיהּ.

וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, דָּא אִיהוּ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, כַּד בָּרִיךְ בַּר נָשׁ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, אִצְטְרִיךְ לְמֶחְדֵי וּלְאַחֲזָאָה חֶדְוָה וְלָא עֲצִיבוּ כְּלָל, כֵּיוָן דְּנָטִיל בַּר נָשׁ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים עַל גַּבֵּיהּ, וְאִיהוּ אִצְטְרִיךְ לְאַעְטָפָא רֵישֵׁיהּ בְּחֶדְוָה. וּלְבָרְכָא עַל הַכּוֹס בְּמוֹתָב תְּלָתָא, נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ.

וּבְטוּבוֹ חַיִּינוּ, דָּא אִצְטְרִיךְ רְעוּתָא לְעֵילָּא לְגַבֵּי עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וְעַל דָּא אִיהִי בְּאוֹרַח סָתִים. וּבְטוּבוֹ, וְלָא מִטּוּבוֹ, וּבְטוּבוֹ: דָּא יְמִינָא (ד"א זינה) וּמִטּוּבוֹ: דָּא דַּרְגָּא אַחֲרָא, דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְאִיהוּ דַּרְגָּא לְתַתָּא מִנֵּיהּ, בְּגִין דִּבְהַהוּא טוֹב אִתְבְּנִי עָלְמָא, וּבֵיהּ אִתְּזָן.

אֲמַאי אִקְרֵי טוֹב וַאֲמַאי אִקְרֵי חֶסֶד. טוֹב אִיהוּ, כַּד כָּלִיל כֹּלָּא בְּגַוֵּיהּ, וְלָא אִתְפַּשַּׁט לְנַחְתָּא לְתַתָּא. חֶסֶד כַּד נַחְתָּא לְתַתָּא. וְעָבִיד טִיבוּ בְּכָל בְּרְיָין, בְּצַדִּיקֵי וּבְרַשִּׁיעֵי וְלָא חַיִּישׁ, וְאַף עַל גַּב דְּדַרְגָּא חַד הוּא. מְנָלַן דִּכְתִיב, (תהילים כ"ג:ו') אַךְ טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי, אִי טוֹב לָמָּה חֶסֶד, וְאִי חֶסֶד לְמָּה טוֹב, דְּהָא בְּחַד סַגְיָא אֶלָּא טוֹב כָּלִיל כֹּלָּא בְּגַוֵּיהּ, וְלָא אִתְפַּשַּׁט לְתַתָּא. חֶסֶד נָחִית (ק"ט ע"א) וְאִתְפַּשַּׁט לְתַתָּא, וְזָן כֹּלָּא צַדִּיקֵי וְרַשִּׁיעֵי כַּחֲדָא.

וְהָכָא כֵּיוָן דְּאָמַר וּבְטוּבוֹ חַיִּינוּ, הָדָר וְאָמַר הַזָּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוּבוֹ בְּחֶסֶד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קל"ו:כ"ה) נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וְעַל דָּא הַזָּן אֶת הַכֹּל, לְצַדִּיקֵי וּלְרַשִּׁיעֵי לְכֹלָּא. דְּא אִקְרֵי בִּרְכַּת יָמִין. שְׂמֹאל לָאו אִיהוּ בְּבִרְכַּת מְזוֹנָא. וּבְגִין כַּךְ שְׂמָאלָא לָא תְסַיֵּיעַ לִימִינָא.

דְּכֵיוָן דְּבָרִיךְ בִּרְכַּת יָמִין (נ"א היין), אִצְטְרִיךְ לְדַבְּקָא אֶרֶץ הַחַיִּים בַּיָּמִין, לְאִתְזָנָא מִתַּמָּן, וּלְפַרְנָסָא וּלְמֵיהַב מְזוֹנָא לְכֹלָּא, וְעַל דָּא תְּנֵינָא בִּרְכַּת הָאָרֶץ, וְאִצְטְרִיךְ לְאַדְכָּרָא בָּהּ בְּרִית וְתוֹרָה, עַל בְּרִיתְךָ שֶׁחָתַמְתָּ בִּבְשָׂרֵנוּ, וְעַל תּוֹרָתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ, לְאַחֲזָאָה דְּמֵהַהוּא טוֹב אִתְּזָן בְּרִית וְתוֹרָה, דְּאִיהוּ תִּקּוּנָא דְּהַאי טוֹב.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִבִּרְכַּת מְזוֹנָא לְאַפָּקָא יְדֵי חוֹבָה, דְּהָא לֵית בְּהוּ תּוֹרָה וּבְרִית. וּלְחָתוֹם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן, הָא דִּדְבֵקוּתָא כַּחֲדָא בְּחֶסֶד, עַל הָאָרֶץ דְּא אִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים. וְעַל הַמָּזוֹן דָּא אִיהוּ חֶסֶד, הָא כְּלִילוּ דָּא בְּדָא בִּדְבֵיקוּתָא חֲדָא.

אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּטוֹב אִיהוּ הוֹדָאָה דְּאִקָּרֵי חֶסֶ"ד, וְעַל דָּא אִיהוּ אוֹמֵר, נוֹדֶה לְךָ, עַל כַּךְ וְעַל כַּךְ נִסִּין וְאָתִין דְּאִתְעֲבִידוּ מִסִּטְרָא דְּטוֹב. וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב (תהילים ט"ז:י"א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ, נֶצַח, הָא אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּיָמִין. לָאו הָכִי, אֶלָּא כָּל חַד וְחַד אַחְזֵי עַל הַהוּא אֶתָר דְּנָפִיק מִנֵּיהּ.

וְאִי תֵּימָא נֶצַח בַּיָּמִין, הָא כְּתִיב נְעִימוֹת, וּכְתִיב (שמואל ב כ"ג:א') וּנְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל, (בראשית כ"א ע"ב) (ד"א בימינך נצח) וְדָא שְׂמָאלָא. וְכָל שְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל בָּרָזָא דִּימִינָא. אֲבָל הוֹדָאָה אוֹדֵי עַל יְמִינָא, לְאַחֲזָאָה דְּהָא מִנֵּיהּ נָפְקָא, וְדָא פְּשִׁיטוּ דְּטוֹב, דְּאִתְפַּשַּׁט בְּאֶרֶץ הַחַיִּים.

מַאי טַעְמָא לֵית הָכָא שְׂמָאלָא, בְּגִין דְּלֵית חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא בְּמְזוֹנָא דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִי אִתְעַר שְׂמָאלָא, סִטְרָא אַחֲרָא יִתְעַר עִמֵּיהּ, וְהָא אִיהוּ זַבִּין בְּכֻרוּתֵיהּ וְחוּלָקֵיהּ לְיַעֲקֹב אֲבוּנָא. (ויקרא כ"א ע"א) וְהָא אֲנַן יָהִיבְנָא לֵיהּ חוּלָקֵיהּ, לְהַהוּא מְקַטְרְגָא בְּזוּהֲמָא דְּמַיִין בַּתְרָאִין, וְאִי לֵית זוּהֲמָא, הָא חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא מַיִּכְלָא, דְּקָרִיבוּ בֵּיהּ יְדִין.

וְעַל דָּא לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בַּהֲדָן. וְהוֹאִיל וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בַּהֲדָן, דְּהָא נָטַל חוּלָקֵיהּ, לֵית לָן לְאִתְעָרָא שְׂמָאלָא כְּלַל. דְּלָא יִתְעַר מְקַטְרְגָא וְיִטּוֹל תְּרִין חוּלָקִין, חַד לְתַתָּא, וְחַד לְעֵילָּא, כַּבְּכוֹר. דְּהָא זַבִּין בְּכֻרוּתֵיהּ לְיַעֲקֹב אֲבוּנָא. חוּלָקֵיהּ אִיהוּ לְתַתָּא, וְלֵית לֵיהּ לְעֵילָּא כְּלוּם. יִשְׂרָאֵל נַטְלֵי לְעֵילָּא, וְעֵשָׂו נָטִיל לְתַתָּא, וְעַל דָּא לָא יִתְקָרֵב שְׂמָאלָא כְּלָל, בִּבְרָכַת מְזוֹנָא. כֵּיוָן דְּמִתְבָּרְכָא הַאי אֶרֶץ הַחַיִּים מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וּמְקַבֵּל מְזוֹנָא, כְּדַיִן בָּעֵינָן רַחֲמִין עַל כֹּלָּא. רַחֵם יְיָ' אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְגוֹ', דְּהָא מֵהַהוּא מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא דְּאֶרֶץ הַחַיִּים, נְזִכֵּי בָּהּ אֲנַן וּבֵי מַקְדְּשָׁא. דְּיִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא בְּאִינּוּן רַחֲמִים.

וּבְשַׁבָּת דְּלָא אִשְׁתְּכַח דִּינָא, לְמֶהֱוֵי נֶצַח וְהוֹד כְּלַל חֲסָדִים, אוֹמֵר רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ לְמֶהֱוֵי (ויחי רי"ט ע"א) תַּרְוַיְיהוּ, (ישעיהו נ"ה:ג') חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים, וְעַל דָּא אַל תְּהִי צָרָה וְיָגוֹן וְכוּ', דְּהָא רְצֵה וּמוֹדִים, אִינּוּן חֲסָדֵי דָוִד, וְשִׂים שָׁלוֹם דְּקָאָמַרְן בִּצְלוֹתָא, בִּבְרָכַת עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ.

הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּכֹלָּא אָתֵי מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְלָא מִסִּטְרָא שְׂמָאלָא כְּלוּם. מַאן דְּמָבָרֵךְ בִּרְכַת מְזוֹנָא, אִיהוּ נָטִיל בִּרְכָאן בְּקַדְמִיתָא מִכֻּלְּהוּ, וְאִתְבָּרַךְ בְּכָלָּ בִּרְכַת מְזוֹנָא, וְעַל דָּא אִית לֵיהּ אַרְכָּא דְּחַיִּין. מַאן דְּנָטִיל כּוֹס שֶׁל בָּרָכָה, וְקָא מְבָרֵךְ עָלֵיהּ, כְּתִיב (תהילים קט"ז:י"ג) כּוֹס (בראשית א' ע"א, רכ"ג ע"א) יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. מַאן יְשׁוּעוֹת דָּא יְמִינָא, דְּאִיהוּ מוֹשִׁיעַ מִכָּל מְקַטְרְגִין דְּעָלְמָא, דִּכְתִיב (נ"א הושיעה לו ימינו) וַתּוֹשַׁע לוֹ יְמִינוֹ, וּכְתִיב (תהילים ס':ז') הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי.

אַדְהָכִי הֲוָה נָהִיר יְמָמָא, קָמוּ כֻּלְּהוּ וּנְשָׁקוּהוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי הִלּוּלָא אִיהוּ יוֹמָא דָּא, וְלָא נֵיפּוֹק מֵהָכָא, עַד דְּיִתְעֲבִיד הִלּוּלָא בְּכָל אַנְשֵׁי מָתָא, דָּא הוּא הִלּוּלָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ. נַטְלוּ לָהּ לְאִנְתְּתֵיהּ, וּבָרִיכוּ לָהּ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, עַבְדוּ דַּאֲבוּהָ יְתַקֵּן בֵּיתָא אַחֲרָא לְחֶדְוָה, כְּנִישׁוּ כָּל אַנְשֵׁי מָתָא לְהַהִיא חֶדְוָתָא, וְקָרְאוּ לָהּ כַּלָּה. וְחַדּוּ עִמְּהוֹן כָּל הַהוּא יוֹמָא, וְאִיהוּ חַדֵּי עִמְּהוֹן בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק פ

פָּתַח אִיהוּ עַל פָּתוֹרָא וְאָמַר, (שמותכו) וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים. כְּתִיב הָכָא עוֹמְדִים. וּכְתִיב הָתָם (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים. מַה לְהַלָּן שְׂרָפִים, אוּף הָכָא נָמֵי שְׂרָפִים. אִלֵּין קְרָשִׁים קַיְימָן בְּתִקּוּנֵי דְּכַלָּה, וְסָחֲרָן סָחֲרָנָא דְּחוּפָּה, לְמִשְׁרֵי בְּהַהִיא חוּפָּה רוּחַ עִלָּאָה, (נ"א רזא עלאה) כְּגַוְונָא דָּא כַּלָּה לְתַתָּא, אִצְטְרִיךְ לְתַקָּנָא חוּפָּה לְחוּפָּאָה בְּתִקּוּנוֹ שְׁפִירוּ, לְיקָרָא דְּכַלָּה אַחֲרָא, דְּאִתְיָא לְמִשְׁרֵי תַּמָּן בְּחֶדְוָה, לְכַלָּה תַּתָּאָה.

וּבְגִין יְקָרָא דְּהַהִיא כַּלָּה עִלָּאָה, אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד חוּפָּאָה דִּשְׁפִירוּ, בְּכָל תִּקּוּנֵי דִּשְׁפִירוּ, לְזַמְנָא לְכַלָּה עִלָּאָה, לְהַהִיא חֶדְוָה. כְּגַוְונָא דָּא בְּכָל גְּזִירוּ דִּבְרִית לְתַתָּא, אִצְטְרִיךְ לְאַתְקָנָא כִּסֵּא אַחֲרָא בִּשְׁפִירוּ, (הקדמה י"ג ע"א) לְמָארֵי קְנָאָה דִּבְרִית קַיְימָא דְּאַתֵּי תַּמָּן. אוּף הָכָא בְּכָל חוּפָּה, אִצְטְרִיךְ תִּקּוּנֵי שְׁפִירוּ, לְחוּפָּאָה לְחוּפָּה לְיקָרָא דְּכַלָּה סְתָם.

דְּהָא דָּא, כְּגַוְונָא דְּדָא קַיְימָא. דָּא סַלְקָא בְּשֵׁבַע בִּרְכָאן, וְדָא סַלְקָא בְּשֵׁבַע בִּרְכָאן. וְכַד סַלְקָא בְּשֵׁבַע בִּרְכָאן כְּדֵין אִקְרֵי כַּלָּה. וְעַל דָּא אָסִיר לְשַׁמְּשָׁא בָּהּ עַד דְּאִתְכְּלִילַת בְּאִינּוּן שֵׁבַע בִּרְכָאן, כְּגַוְונָא עִלָּאָה.

אִינּוּן שֵׁבַע בִּרְכָאן, יְרָתָא כַּלָּה, מֵרוּחָא (נ"א מרזא) עִלָּאָה, אֲתָר דְּכָל בִּרְכָאן נָגְדִין מִתַּמָּן. שִׁית בִּרְכָאן אִינּוּן דְּכַלָּה אִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, וְאַתְּ אַמָּרְתְּ דְּאִינּוּן שֵׁבַע. אֶלָּא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ דְּקָא מְקַיֵּים כֹּלָּא.

רוּבָּא דְּבִרְכָאן עַל הַיַּיִן אֲמַאי. אֶלָּא דְּאִיהוּ סִטְרָא דְּחַדֵּי לְכֹלָּא, עַל הַהוּא יַיִן דְּאִתְנְטִיר בָּעֲנָבוֹי תְּדִיר. וּבְגִין כַּךְ בָּרְכָה קַדְמָאָה דְּאִינּוּן שֵׁבַע, אִיהוּ רָזָא דְּיַיִן, יַיִן עָבִיד פְּרִי (ס"א חידו) בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. גֶּפֶן נָטִיל כֹּלָּא, וְאַפִּיק אִיבָּא לְעָלְמָא, וְאִתְעֲרוּ דְּחֶדְוָה שְׁמָאלָא אִיהוּ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. וְהַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי עָבִיד פֵּירִין וְאִיבִין (ס"א בההוא גפן) בְּאִתְעָרוּתָא דָּא, וְדָא אִיהִי בְּרָכָה קַדְמָאָה דְּכֹלָּא. (בורא פרי הגפן).

תְּנֵינָא שֶׁהַכֹּל בָּרָא לִכְבוֹדוֹ, רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, חֶדְוָה דְּחִבּוּרָא, דְּנָטִיל כָּל בִּרְכָאן מֵרָזָא דִּימִינָא, לְמֶעְבַּד אֵיבִין בְּהַהוּא גֶּפֶן, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא הַהוּא פְּרִי (נ"א חידו) נָחִית מִלְּעֵילָּא,

אַרַח שַׂיְיפִין, וְנָגִיד לְבָרִית קַדִּישָׁא, לְנַגָּדָא לֵיהּ בְּהַהוּא גַּוְונָא, וְדָא מִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּהָא לֵית אִיבָּא מִשְׁתַּכְחָא אֶלָּא בִּימִינָא. שְׂמָאלָא אִתְעַר וִימִינָא עָבִיד.

לְבָתַר כָּלִיל שְׂמָאלָא בִּימִינָא, וִימִינָא בִּשְׂמָאלָא, לְמֶהֱוֵי רָזָא דְּאָדָם. וּבְגִין כַּךְ תְּלִיתָאָה אִיהוּ יוֹצֵר הָאָדָם. וְעַל דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דִּיוּקְנָא דְּאָדָם הֲוָה.

רְבִיעָאָה, אִיהוּ עַמּוּדָא חֲדָא, דְּיַרְכָּא יְמִינָא. חֲמִישָׁאָה, שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ וְתָגֵל עֲקָרָה דְּבֵיתָא, בְּחֶדְוָה בְּקִבּוּץ וּכְנִישׁוּ דִּבְנָהָא, מֵאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, וְדָא רָזָא דְּיַרְכָּא אַחֲרָא, דְּאִתְחַבָּר בְּיַרְכָא שְׂמָאלָא, לְמֵיזָל וּלְמִיכְנַשׁ לְכָל סִטְרִין, וּכְנִישׁוּ דִּבְנִין, וּרְחִימוּ, לְמֵיעַל לוֹן בֵּין בְּרְכִּין.

וּבְאִינּוּן תְּרִין, דִּנְבִיאִים שַׁרְיָין בְּגַוָּויְיהוּ, חֶדְוָה דְּעִקָּרָא דְּבֵיתָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָא שְׁתֵּי עֲרָבוֹת, לָא עַבְדִּין אֵיבָא וּפֵירִין, וּכְנִישׁוּ דִּבְנִין לְגַבַּיְיהוּ, אִינּוּן פֵּירִין וְאֵיבִין דִּלְהוֹן, וְלָא אִתְעָרוּ כְּנִישׁוּ דִּבְנָהָא לְגַבָּהָא, בַּר בַּנְבִיאִים.

שְׁתֵּיתְאָה שְׁמַח תְּשַׂמַּח רֵעִים הָאֲהוּבִים, אֲתַר דִּרְעוּתָא וְחֶדְוָה וְאַחְוָה אִשְׁתְּכַח, עַמּוּדָא דְּכָל עָלְמָא דְּאִקְרֵי צַדִּיק, וְצַדִּיק רֵעִים וַאֲהוּבִים אִינּוּן, דְּלָא אִתְעֲדוּן דָּא מִן דָּא. עַד הָכָא שִׁית בְּרָכָן, דְּכַלָּה אִתְבָּרְכַת מִנַּיְיהוּ.

שְׁבִיעָאָה אִיהוּ מְקַיֵּים כֹּלָּא, וּמַהַאי שְׁבִיעָאָה מִתְבָּרְכָן כֹּלָּא וַדַּאי, כְּלָלָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, בְּגִין דְּדָא, כָּלִיל עֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא כָּלִיל בְּהַאי, י' זִינֵי דְּחֶדְוָה, שָׂשׂוֹן, שִׂמְחָה, חָתָן, (ס"א וכלה, גילה, דיצה, אהבה, ואחוה, שלום') וְכַלָּה, אַהֲבָה, אַחְוָה, גִּילָה, רִינָּה דִּיצָה, חֶדְוָה, שָׁלוֹם וְרֵיעוּת, לְמֶהֱוֵי כַּלָּה שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן זְכוּ לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. חֲדוּ כֻּלְּהוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל בְּנֵי מָתָא עַבְדוּ לֵיהּ רֵישָׁא עֲלַיְיהוּ. לְיוֹמָא אַחֲרָא, קָמוּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא וּבָרְכוּ לוֹן, וְאָזְלוּ לְאָרְחַיְיהוּ.

כַּד מָטוּ לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, זָקֵף עֵינוֹי וְחָמָא לוֹן. אָמַר לוֹן מִסְתַּכֵּל הֲוֵינָא בְּכוּ יוֹמָא דָּא, וַחֲמֵינָא לְכוּ תְּרֵין יוֹמִין וְחַד לֵילְיָא, דַּהֲוֵיתוֹן לְגַבֵּי מַשְׁכְּנָא דְּהַהוּא נַעַר מְטַטְרוֹן, וְהַהוּא נַעַר הֲוָה אוֹלִיף לְכוּ רָזִין עִלָּאִין בְּחֶדְוָה דְּאוֹרַיְיתָא, זַכָּאָה חוּלָקֵכוֹן בָּנַי.

סִדְּרוּ מִלִּין כֻּלְּהוּ קָמֵיהּ, וְסָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא, אָמַר לוֹן זַכָּאִין אַתּוּן, וְזַכָּאָה חוּלְקִי, דְּהָא אַדְכַּרְנָא יוֹמָא חַד דְּהֲוָה אָזִיל עִמִּי בְּאָרְחָא רַב סַפְּרָא אֲבוֹי, וּבָרִיכִית לֵיהּ כַּד אִתְפְּרַשׁ מִנִּי, דְּיָהֵא לֵיהּ בַּר אַרְיָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא בָּרִיכִית לֵיהּ דְּאִיהוּ יְזַכֵּי בֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵכוֹן בָּנַי, עֲלַיְיכוּ כְּתִיב (ישעיהו נ״ד:י״ג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ'.

דָּבָר אַחֵר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ'. וְכִי כָּל בְּנִין דְּאִינּוּן דְּיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ אוֹלִיף לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא. אִין. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן יַנּוּקֵי לָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, שְׁכִינְתָּא אַתְיָא וְיָהִיב

לוֹן חֵילָא וְתַקְפָּא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִלְמָלֵא סִיּוּעָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא יַכְלִין אִינּוּן יַנּוּקֵי לְמִסְבַּל.

פרק פא

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה שְׁכִיחַ יוֹמָא חַד גַּבֵּי פִּתְחָא דְלוּד, וְרַבִּי חִיָּיא בַּהֲדֵיהּ, פָּגַע בֵּיהּ חַד יַנּוּקָא, אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי (נ"א אתער) בְּעָלְמָא הַשְׁתָּא לְיוֹמִין זְעִירִין, גְּלְגּוֹלָא רַבָּא לְמַלְכֵי אַרְעָא אִלֵּין בְּאִלֵּין. וַדַּאי בְּעוֹד דְּאִינּוּן מְקַטְרְגִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, יִשְׂרָאֵל יְהוֹן גּוֹ רָוְוחָא.

אֲמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וְהָא בְּיוֹמָא דָּא שַׁאֲרִי אִתְעָרוּתָא דָּא, דְּהָא בְּהַאי יוֹמָא דָּמִין סַגִּיאִין אוֹשְׁדִין בְּעָלְמָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא, מְנָא לֵיהּ לְהַאי יַנּוּקָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְזִמְנִין נְבוּאָה נָפִיל בְּפוּם יַנּוּקָן, וּמִתְנַבְּאֵי יַתִּיר מֵחַד נְבִיאָה.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וְכִי תַּוָּוהָא אִיהוּ בְּיַנּוּקֵי לְמֶהֱוֵי לוֹן נְבוּאָה, וְהָא קְרָא שְׁלִים אִיהוּ. מְנָלָן. דִּכְתִיב וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ'. אִינּוּן וַדַּאי לִמּוּדֵי יְיָ', וּנְבוּאָה מִנַּיְהוֹן נָפְקָא, מַה דִּלֵּית הָכִי לְכָל עָלְמָא, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב בֶּהוּ וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ', וּבְגִינֵי כַּךְ מִנַּיְהוֹן נָפְקָא נְבוּאָה. אֲתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשַׁקֵּיהּ אֲמַר מִיּוֹמָאי לָא שְׁמַעְנָא דָּא, בַּר הַשְׁתָּא.

פרק פב

דָּא פִּקּוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה: (שמות כ״ו:ט״ו) וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים. (כלא כגוונא עלאה) (ד"א ל"ג פתח רבי יצחק) וּכְתִיב (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם וְגוֹ', עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא בְּאִינּוּן קְרָשִׁים, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן שְׂרָפִים, (בהאי אתר) אִלֵּין עוֹמְדִים, וְאִלֵּין עוֹמְדִים.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא כָּל חַיָּילֵי שְׁמַיָּא אִינּוּן עוֹמְדִים כֻּלְּהוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (זכריה ג׳:ז׳) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה, וּכְתִיב (מלכים א כ״ב:י״ט) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו וְגוֹ', דְּהָא כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין עִלָּאִין לֵית לְהוּ קְפִיצִין, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּקִימָה. אֶלָּא וַדַּאי כֻּלְּהוּ קַיְימִין, וּלְזִמְנִין אִלֵּין אִקְרוּן שְׂרָפִים, וּלְזִמְנִין סַלְקִין בִּשְׁמָא אַחֲרָא, אֲבָל אִלֵּין כֻּלְּהוּ בְּחַד שְׁמָא קַיְימֵי.

פרק פג

וְהַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, (נ"א רבי יצחק פתח) כְּתִיב (תהילים כ״ג:א׳) מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ' רֹעִי לָא אֶחְסַר. הָא (נ' ע"א) אִתְּמַר, מָה בֵּין מִזְמוֹר לְדָוִד, וּבֵין לְדָוִד מִזְמוֹר. וְהָכָא, שְׁכִינְתָּא קַדְמָא וְאַתְיָא, וְשָׁרָאת עָלֵיהּ בְּקַדְמִיתָא. יְיָ' רֹעִי, וְכִי אֲמַאי שְׁכִינְתָּא קַדְמָא הָכָא, וְהָא דָּוִד אִצְטְרִיךְ לְאַקְדָּמָא (ס"א לאתערא) אִיהוּ בְּקַדְמִיתָא, הוֹאִיל וּבָעֵי מְזוֹנֵיהּ מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶלָּא, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא קַדְמָא וְאַתְיָא, וְשָׁרָאת עֲלֵיהּ, וְאִתְעֲרַת לֵיהּ לְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא שְׁבָחָא דָּא, וּלְמִבְּעֵי מְזוֹנֵי מִקַּמֵי מַלְכָּא, דְּהָא הָכִי אִצְטְרִיךְ עַל מִלָּה דְּמְזוֹנָא דְּבַעְיָא אִיהִי וּרְעוּתָא דִּילָהּ, דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא יִבְעוּן מְזוֹנֵי. בְּגִין דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְנַחְתָּא מְזוֹנֵי לְעָלְמָא, אִיהִי נַטְלָא בְּקַדְמִיתָא, וְעָלָה נַחְתֵּי מְזוֹנֵי לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ. וּבְגִינֵי כַּךְ אִיהִי אַקְדִּימַת לְמִלָּה דָּא דְּמְזוֹנֵי, וְשָׁרָאת עֲלֵיהּ דְּדָוִד.

יְיָ' רֹעִי, יְיָ' רַעְיָא דִּילִי, כְּהַאי רַעְיָא דְּמַדְבַּר עָאנָא דִּילֵיהּ בְּאֲתַר דְּדְשָׁאִין וַעֲשָׂבִין, דְּלָא מַחְסַר בֵּיהּ כָּל מִדְּעַם. אוֹף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא אִיהוּ רַעְיָא דִּילִי, לְמֵיזָן לִי בְּכָל מָה דַּאֲנָא אִצְטְרִיךְ. דְּבָר אַחֵר יְיָ' רֹעִי, תָּנֵינָן, דְּקִשִּׁין מְזוֹנוֹתָיו דְּבַר נָשׁ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּקְרִיעַת יַם סוּף. הָכָא תְּרֵין גַּוְונִין אִינּוּן, וְתַרְוַויְיהוּ בְּאַרַח קְשׁוֹט.

פרק פד

חַד בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל עוֹבָדוֹי בְּדִינָא וּקְשׁוֹט, וְעַל דִּינָא וּקְשׁוֹט אִתְקְיָים כָּל עָלְמָא. וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וּבְכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, דָּן כָּל עָלְמָא בְּדִינָא לְצַדִּיקֵי וְלִרְשִׁיעֵי וּלְכָל בְּנֵי עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים י״א:ז׳) כִּי צַדִּיק יְיָ' צְדָקוֹת אָהֵב. וְכַד אִיהוּ דָּן בְּנֵי נָשָׁא, וְחָמֵי בְּנֵי נָשָׁא כַּמָּה חַיָּיבִין, וְכַמָּה חֲטָאִין קָמֵיהּ, כְּדֵין קְשֵׁה בְּעֵינוֹי לְמֵיהַב לוֹן מְזוֹנָא בְּכָל זִמְנָא, בְּגִין דְּאִית לֵיהּ לְמֵיזָן חַיָּיבַיָּא, וּלְאִינּוּן דְּחָטָאן.

וְאִיהוּ עָבִיד עִמְּהוֹן לְגוֹ מִשְׁוֹרַת הַדִּין, וְזָן וּמְפַרְנֵס לוֹן כְּפוּם חֶסֶד עִלָּאָה, דְּאִתְמְשַׁךְ (קס"ח ע"ב) וְאִתְנְגִיד עַל כָּל (ס"א עמין ובני) בְּנֵי עָלְמָא, וּבֵיהּ אִיהוּ זָן וּמְפַרְנֵס לְכוֹלָּא, לְצַדִּיקֵי וּלְחַסִידֵי וְלִרְשִׁיעֵי, וּלְכָל אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, וּלְכָל חֵיוָן וּבְעִירֵי חַקְלָא, וְעוֹפֵי שְׁמַיָּא, מִקַּרְנֵי רְאֵמִים עַד בֵּיצֵי כָּלְמֵי, וְלָא אִשְׁתְּאַר בְּעָלְמָא, דְּאִיהוּ לָא זָן וּמְפַרְנֵס לְכוֹלָּא, אַף עַל גַּב דִּקְשֵׁה קַמֵּיהּ, לְפוּם עוֹבָדִין דִּבְנֵי עָלְמָא, כִּקְרִיעַת יַם סוּף.

וְכִי קְרִיעַת יַם סוּף קְשֵׁה קַמֵּיהּ, וְהָכְתִיב (נחום א׳:ד׳) גּוֹעֵר בַּיָּם וַיַּבְּשֵׁהוּ, (עמוס ה׳:ח׳) הַקּוֹרֵא לְמֵי הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְהָא כֵּיוָן דְּסָלִיק רְעוּתָא קַמֵּיהּ, כֹּלָּא קָמֵיהּ כְּאַיִן הוּא חָשִׁיב, וְאַת אֲמַרְתְּ דִּקְרִיעַת יַם סוּף קְשֵׁה קַמֵּיהּ.

אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אַעְבְּרוּ לְגַבֵּי יַמָּא, וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִקְרַע לוֹן יַמָּא דְּסוּף, אָתָא רַהַב הַהוּא מָמָנָא דְּעַל מִצְרַיִם, וּבָעָא דִּינָא מִקַּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר קַמֵּיהּ, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, אֲמַאי אַתְּ בָּעֵי לְמֶעְבַּד דִּינָא עַל מִצְרַיִם, וּלְמִקְרַע יַמָּא לְיִשְׂרָאֵל, הָא כֻּלְּהוּ חַיָּיבִין קַמָּךְ, וְכָל אַרְחָךְ בְּדִינָא וּקְשׁוֹט. אִלֵּין פַּלְחֵי כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת וְאִלֵּין פַּלְחֵי כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת. אִלֵּין בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת, וְאִלֵּין בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת. אִלֵּין אוֹשְׁדֵי דָּמִין, וְאִלֵּין אוֹשְׁדֵי דָּמִין.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה קְשֵׁה קַמֵּיהּ, לְמֶעְבַּר עַל אֹרַח דִּינָא. וְהָא יִשְׂרָאֵל הֲווֹ נַטְלֵי עַל יַמָּא, דִּכְתִיב, (שמות י״ד:ט״ו) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ,

וַהֲוָה קְשֶׁה קַמֵּיהּ לְמֶעְבַּד עַל דִּינָא, וּלְמִקְרַע לוֹן יַמָּא דְּסוּף, וְאִלְמָלֵא דְּאַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּזְכוּת אַבְרָהָם, דְּאַקְדִּים בְּצַפְרָא לְמֶעְבַּד פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, וּרְעוּתָא דְּיֵלֵיהּ, כְּדְכְתִיב (בראשית כ"ב:ג') וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר, כֵּלְהוּ אִתְאֲבִידוּ בְּיַמָּא, בְּגִין דְּבָכָל הַהוּא לֵילְיָא, בְּדִינָא הֲוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

דְּתָנֵינָן, מַאי דִּכְתִיב וְלָא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. מְלַמֵּד דְּאָתוּ מַלְאֲכֵי עַלָּאֵי לְשַׁבְּחָא בְּהַהוּא לֵילְיָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לוֹן, וְכִי (ס"א בני) עוֹבְדֵי יְדַי טַבְעִין בְּיַמָּא, וְאָתוּן מְשַׁבְּחָן קַמַּאי, מִיָּד וְלָא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. מַה כְּתִיב, וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר, אַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּזְכוּתָא דְּאַבְרָהָם, דְּאַקְדִּים בְּצַפְרָא לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ, כְּדְכְתִיב וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. כְּדֵין אַהְדַּר יַמָּא, וְעָרְקוּ מַיִין קַמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

דְּכְתִיב וַיָּשָׁב הַיָּם לְפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ, וְתָנֵינָן, לְאֵיתָנוֹ: לְהַנָּאוֹ. לְהַהוּא תְּנַאי דְּהִתְנָה עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד בָּרָא עָלְמָא, לְאֵיתָנוֹ, כְּתִיב הָכָא לְאֵיתָנוֹ, וּכְתִיב הָתָם (תהילים פ"ט:א') מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי, וְעַל דָּא לְפְנוֹת בֹּקֶר, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאַקְדִּים אַבְרָהָם לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארֵיהּ, כְּדֵין אִתְקְרַע יַמָּא, (הכא ויהם את מחנה מצרים) וְעַל דָּא קְשֶׁה הֲוָה קַמֵּיהּ קְרִיעַת יַם סוּף.

פרק פה

כְּגַוְונָא דָּא, קְשִׁין זוּוגִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּקְרִיעַת יַם סוּף, מַה קְרִיעַת יַם סוּף קְטִיל לְאִלֵּין בְּהַאי סִטְרָא, וּמְקַיֵּים לְאִלֵּין בְּהַאי סִטְרָא, אוּף הָכָא בְּזוּוגִין, כְּתִיב (תהילים ס"ח:ז') מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת, וְתָנֵינָן בְּכִי וְשִׁירוֹת, מַיִּית הַאי, וְיָהִיב אִתְּתֵיהּ לְהַאי, וּלְזִמְנִין לַחֲיָיבָא מִזְדַּמְנָא לֵיהּ אִתְּתָא מָעַלְיָא. אֲבָל רָזִין סְתִימִין אִינּוּן בְּכֹלָּא וְכֹלָּא הוּא בְּדִינָא, וּמַה דְּאִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא בְּהָא, וַדַּאי הָכִי הוּא.

וּמַה דְּאִתְעָרוּ לְפָנַי, וְלֹא (קנ"ג ע"ב) מִלְּפָנַי, לְפָנַי הַהוּא דְּקָאִים לְפָנַי, קָמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשִׁמֵּשׁ קַמֵּיהּ, וְעַל דָּא לָא אָמְרוּ דְּקְשִׁין זוּוגִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵן קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא לְפָנַי, וּלְהַאי קְשָׁיִין כָּל הָנֵי, דְּהָא לָאו בְּרְשׁוּתֵיהּ קָיְימֵי, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ עָבִיד, בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא עָבִיד. (ד"א ל"ג אבל אף על גב דאיהו עביד) כְּתִיב (ויקרא כ"ב:ג') וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִלְּפָנַי. מַאי מִלְּפָנַי. אֶלָּא דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי, הַהוּא דְּכָל חַיִּין קַיְימִין תַּמָּן. דְּבַר אַחֵר, דָּא צִנּוֹרָא עִלָּאָה, נָהָר דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין. וְכֹלָּא חַד, וְדָא אִיהוּ דְּנָטִיל כָּל עִדּוּנִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וּמַאִינּוּן עִדּוּנִין עִלָּאִין תִּשְׁתֵּצֵי, (האי נפש) מֵאֲתַר דְּהַהוּא נֹעַם יְיָ' תַּמָּן, וְדָא אִיהוּ מִלְּפָנַי.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, (יונה א':ג') וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרוֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְיָ' כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מִלִּפְנֵי יְיָ' הוּא בּוֹרֵחַ, וְתָנֵינָן מַאי טַעְמָא אָזַל יוֹנָה וּבָרַח, וְכִי מַאן יֵיכוּל לְמִבְרַח

מִקֳּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא הֲוָה אָזִיל וּבָרַח לְנָפְקָא מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא לְבַר מֵאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דְּלָא תִּשְׁרֵי עֲלוֹי שְׁכִינְתָּא, הֲוָה בָּרַח בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּהָא שְׁכִינְתָּא אִיהִי שַׁרְיָא תַּמָּן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קכ"ח:ג') אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ. גֶּפֶן פּוֹרִיָּה דָּא שְׁכִינְתָּא, מַה שְׁכִינְתָּא הֲוָה סְתִימָא לְגוֹ בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, אוּף הָכִי אִתְּתָא צְנִיעָא, לָא נָפְקָא מִתַּרְעָא דְּבֵיתָהּ לְבַר. וּבְגִינֵי כַּךְ הֲוָה בָּרַח יוֹנָה לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְהָא הָכָא כְּתִיב מִלְּפָנַי, וְלָא כְּתִיב לְפָנַי.

אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, מִלְּפָנַי, דְּהָא רוּחַ נְבוּאָה לָא אַתְיָא מִגּוֹ שְׁכִינְתָּא, אֶלָּא מִלְּפָנַי. אִינּוּן תְּרֵין דַּרְגִּין דִּנְבִיאִים, דְּקָא שַׁרְיָין עַל שְׁכִינְתָּא, וּמַהֲהוּא אֲתַר דָּחִיל לְמֶהֱוֵי תַּמָּן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא מִלְּפָנַי. כִּי מִלְּפָנַי יְיָ' הוּא בּוֹרֵחַ, וְלָא לִפְנֵי יְיָ', דְּהָא הֲוָה יָדַע דִּנְבוּאָה לָא הֲוָה אֶתֵי אֶלָּא מִלְּפָנַי.

וּבְגִינֵי כַּךְ קָשִׁין זִוּוּגִין, קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל דָּא דָּוִד מַלְכָּא תָּלֵי מְזוֹנוֹתָיו לְעֵילָּא, בְּגִין דִּלְעֵילָּא לָא פָּסִיק לְעָלְמִין. אֲבָל הָכָא פָּסִיק, דְּהָא לָא תַּלְיִין בֵּיהּ מְזוֹנוֹת. לְעֵילָּא אִינּוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים כ"ג:א') יְיָ' רֹעִי לֹא אֶחְסָר, לָא יִפְסְקוּן מְזוֹנוֹת מִנִּי לְעָלְמִין, בְּגִין דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן לָא פָּסִיק לְעָלְמִין, וּבְגִין דָּא קַדְמָא שְׁכִינְתָּא עַל דָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי אֲתַר מְקַבְּלָא מְזוֹנָא מִלְּעֵילָּא, כֻּלְּהוּ דִּמְקַדְּשֵׁי לְמַאריהוֹן, כֻּלְּהוּ מִתְעַדְּנִין, וּמִתְעָרִין, וְסַלְקִין גַּדְפִּין, כַּד אַתְיָא שְׁכִינְתָּא בְּהַהוּא מְזוֹנָא, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכְּלוּן בָּהּ.

וְאִינּוּן תְּלַת מַשְׁרְיָין בְּסִלִּיקוּ חַד, קָרָאן וְאָמְרֵי (ישעיה ו) קָדוֹשׁ. קָרָאן אִלֵּין לְמַשְׁרְיָיתָא תִּנְיָינָא, וְסַלְקִין גַּדְפִּין אִלֵּין קַדְמָאֵי, וְאִלֵּין תִּנְיָינֵי, וְאָמְרִין אִלֵּין תִּנְיָינֵי קָדוֹשׁ. קָרָאן אִלֵּין לְמַשְׁרְיָיתָא תְּלִיתָאָה, וְסַלְקִין גַּדְפִּין תְּלַת מַשְׁרְיָין כַּחֲדָא, וְכֻלְּהוּ אָמְרֵי קָדוֹשׁ יְיָ' צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ מְשֻׁלָּבָן דָּא בְּדָא, אִלֵּין עָאלִין לְגוֹ אִלֵּין, וְאִלֵּין עָאלִין לְגוֹ אִלֵּין, מְשֻׁלָּבָן דָּא בְּדָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר מְשׁוּלָּבוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן.

קַרְשִׁים קַיְימֵי תָּדִיר בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְלָא מִתְכַּפְּפֵי, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן עוֹמְדִים, דְּלָא מִתְכַּפְּפֵי דְּלֵית לוֹן קְפִיצֵי, וְקַיְימֵי תָּדִיר בְּלָא יְשִׁיבָה, וְעַל דָּא כְּתִיב בַּקְּרָשִׁים עוֹמְדִים.

מָה כְּתִיב, שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד, אוּף הָכִי, בְּתַרֵי גְּוונֵי אִינּוּן כְּלִילָן כֹּל חַד וְחַד מִנַּיְיהוּ, הַהוּא דְּיֵלֵיהּ וּדְחַבְרֵיהּ, וְחַבְרֵיהּ אוּף הָכִי בֵּיהּ, וְעַל דָּא מְשֻׁלָּבָן דָּא עִם דָּא. (דא נטיל דיליה ודחבריה, ודא נטיל דיליה ודחבריה).

כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, (משלי ג׳:י״ד) כִּי טוֹב סַחְרָהּ מִסְּחַר כֶּסֶף וּמֵחָרוּץ תְּבוּאָתָהּ, דָּא אוֹלִיף לְדָא, וְדָא אוֹלִיף לְדָא, אִתְעֲבָדוּ מְשֻׁלָּבָן דָּא עִם דָּא. דָּא נָטִיל דִּילֵיהּ וּדְחַבְרֵיהּ, וְדָא נָטִיל דִּילֵיהּ וּדְחַבְרֵיהּ, וּמְשֻׁלָּבָן דָּא בְּדָא.

כְּתִיב בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי. נְאוֹת דֶּשֶׁא, אִלֵּין אִינּוּן מְקוֹרִין עִלָּאִין, דְּכָל מְזוֹנָא וְסִפּוּקָא אַתְיָא מִנַּיְיהוּ. נְאוֹת אִלֵּין אִקְרוּן (איכה ב׳:ב׳) נְאוֹת יַעֲקֹב. נְאוֹת דֶּשֶׁא, בְּגִין דְּאִית נְאוֹת לְבַר דְּאִקְרוּן (יואל ב׳:כ״ב) נְאוֹת מִדְבָּר, וְעַל דָּא בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא. וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, דְּהָא אִיהוּ לְתַתָּא. אֶלָּא דֶּשֶׁא מֵאִינּוּן נְאוֹת אַתְיָא דְּאִתְיְילִיד וְאַצְמַח מִנַּיְיהוּ, וְעַל דָּא בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי.

עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי, אִלֵּין מַיִין דְּנַיְיחָא, דְּקָא נַגְדִּין מֵהַהוּא אֲתַר דְּנָגִיד וְנָפִיק מַעֲדָן, וְאִינּוּן מַיִין אִקְרוּן מֵי מְנוּחוֹת. נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב דָּא הוּא נֶפֶשׁ דָּוִד, וְלָא בָּעָא דָּוִד לְאַתְקָנָא אֶלָּא לְהַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ כְּדָקָא יָאוֹת. בְּאִלֵּין מֵי מְנוּחוֹת, זְמִינִין צַדִּיקַיָּא לְנַיְיחָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (ישעיה נח) וְנָחֲךָ יְיָ׳ תָּמִיד וְגוֹ׳.

פרק פו

(שמות כ״ו:י״א) וְעָשִׂיתָ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְגוֹ׳. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא הֲווֹ יַתְבֵי לֵילְיָא חַד. כַּד רָמַשׁ לֵילְיָא, עָאלוּ גּוֹ גִּנְּא דְּעַל יַמָּא דְּטִבֶּרְיָא. אַדְּהָכִי, חָמוּ תְּרִין כֻּכְבַיָּא דְּנַטְלֵי, דָּא מֵהָכָא, וְדָא מֵהָכָא, וְאִעָרְעוּ דָּא בְּדָא וְאִטְמָרוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כַּמָּה רַבְרְבָן עוֹבָדֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָּא, וּבְאַרְעָא מִלְּרַע. מַאן יָכִיל לְמִנְדַּע בְּאִלֵּין תְּרִין כֻּכְבַיָּא, דְּנַפְקוּ חַד מֵהָכָא, וְחַד מֵהָכָא וְאִעָרְעוּ דָּא בְּדָא, וְאִטְמָרוּ. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְכִי לָא חֲמֵינָא לוֹן, הָא אַשְׁגַּחְנָא בְּהוּ, וְאַשְׁגַּחְנָא בְּכַמָּה עוֹבָדִין אַחֲרָנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד תְּדִיר.

פָּתַח וְאָמַר (תהילים קמ״ז:ה׳) גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ וְגוֹ׳ גָּדוֹל וְרַב וְעִלָּאָה אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכִי לָא יָדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּדוֹל אִיהוּ וְרַב כֹּחַ, מַאי שְׁבָחָא דְּדָוִד הָכָא. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר אִיהוּ אָמַר (תהלים קמה) גָּדוֹל יְיָ׳, וְהָכָא אָמַר גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ. מַאי טַעְמָא. אֶלָּא הָתָם דְּאִיהוּ אָמַר גָּדוֹל יְיָ׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד. בְּדַרְגָּא עִלָּאָה קָאָמַר. וְהָכָא דִּכְתִיב גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה קָאָמַר, דְּאִיהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. מָה כְּתִיב לְעֵילָּא מֵהַאי קְרָא, מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא. אִי כָּל בְּנֵי עָלְמָא מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, יִתְכַּנְּשׁוּן לְמִמְנֵי כּוֹכְבַיָּא, לָא יַכְלִין לְמִמְנֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ט״ו:ה׳) וּסְפוֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפּוֹר אוֹתָם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה כְּתִיב בֵּיהּ, מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ וְגוֹ׳. כְּמָה דְּלֵית מִסְפָּר לְכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא, בַּר מִנֵּיהּ. אוֹף הָכִי אִיהוּ כְּתִיב בֵּיהּ, וְלִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם וְגוֹ', כֻּלְּהוּ חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין וְכֹכָבָיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לוֹן בִּשְׁמָא, כָּל חַד וְחַד, וְלָא גָּרַע אֲפִילּוּ חַד. בְּכָל כֹּכָבָיָא וּמַזָּלֵי דִּרְקִיעִין כֻּלְּהוּ, אִתְמְנוּן נְגִידִין וּפְקִידִין לְשַׁמְּשָׁא עָלְמָא, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזִי לֵיהּ. וְלֵית לָךְ עִשְׂבָּא זְעִירָא בְּכָל עָלְמָא, דְּלָא שַׁלְטָא עָלֵיהּ כֹּכָבָא וּמַזָּלָא בִּרְקִיעָא, וְעַל הַהוּא כֹּכָבָא מְמָנָא חַד, דְּקָא מְשַׁמֵּשׁ קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזִי לֵיהּ.

כָּל כֹּכָבָיָא דִּבְרָקִיעִין כֻּלְּהוּ מְשַׁמְּשֵׁי עַל הַאי עָלְמָא, וְכֻלְּהוּ פְּקִידָן לְשַׁמְּשָׁא כָּל מִלָּה וּמִלָּה, לְאִינּוּן דִּבְהַאי עָלְמָא, וְלָא צַמְחִין וְלָא מְנַדְּלִין עֲשָׂבִין וְאִלָּנִין וּדְשָׁאִין, וְעִשְׂבֵי בָּרָא, בַּר בְּחֵיזוּ דְּכֹכָבָיָא דְּקָא קַיְימֵי עֲלַיְיהוּ, וְאִתְחָזוּן עֲלַיְיהוּ אֲנְפִּין בְּאֲנְפִּין, כָּל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ.

רוֹב מַשְׁרְיָין דְּכֹכָבָיָא וּמַזָּלֵי, כֻּלְּהוּ נָפְקִין בְּרֵאשִׁיתָא דְּלֵילְיָא, עַד תְּלַת שַׁעְתֵּי חְסַר רְבִיעָא. מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה לָא נָפְקִין בַּר זְעִירִין. וְאִינּוּן כֹּכָבָיָא כֻּלְּהוּ לָא מְשַׁמְּשֵׁי לְבַטָּלָה, וְלָא אִתְחָזוּן לְבַטָּלָה. וְאִית כֹּכָבָיָא דְּקָא מְשַׁמְּשֵׁי כָּל לֵילְיָא, בְּגִין לְאַצְמָחָא וּלְגַדָּלָא כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּאִתְפְּקָדוּ עֲלַיְיהוּ. וְאִית כֹּכָבָיָא דְּקָא מְשַׁמְּשֵׁי עַד פַּלְגוּת לֵילְיָא, וְצָמְחִין וּמְגַדְּלִין מֵרֵאשִׁיתָא דְּלֵילְיָא, עַד הַהִיא שַׁעֲתָא, כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּאִתְפְּקָדוּ עֲלַיְיהוּ. וְאִית כֹּכָבָיָא דְּקָא מְשַׁמְּשֵׁי זְעֵיר מִלֵּילְיָא, דְּכֵיוָן דְּאִתְחֲזֵי בַּהֲדֵי הַהוּא עִשְׂבָּא, אוֹ הַהוּא דְּשָׁאָה, מִיָּד אַשְׁלִים שְׁמוּשֵׁיהּ, וְלָא אִצְטְרִיךְ יַתִּיר בְּהַהוּא לֵילְיָא. וְהָא אִינּוּן לָא קַיְימִין לְבַטָּלָה, כֵּיוָן דְּאַשְׁלִימוּ שְׁמוּשֵׁיהוּ, לָא אִתְחֲזוּן יַתִּיר בְּהַאי עָלְמָא, וְעַיְילִין לְאַתְרַיְיהוּ.

בְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה דִּבְנֵי קֶדֶם, אֲמְרֵי עַל כָּל אִינּוּן כֹּכָבָיָא (ויחי רכ״ג ע״א, ויקרא רל״א ע״ב) דְּשַׁרְבִיטָא, דְּקָא מְשַׁדְּרֵי שַׁרְבִיטָא בִּרְקִיעָא, אֲמְרֵי דַּעֲשָׂבִין אִינּוּן בְּאַרְעָא, מַאִינּוּן דְּאִקְרוּן סַמֵּי דְּחַיֵּי, וְאַבְנִין יַקִּירָן אִית בְּאַרְעָא, וְזָהֳב שָׂחוּט דְּמָגְדְּלָא גּוֹ טוּרֵי רָמָאֵי, בְּזִעֲיר מַיִין דְּחָפְיָא עֲלֵיהּ, וְלָא חָפְיָא אֶלָּא דְּנָגִיד עֲלֵיהּ, וְשָׁלְטָאן עַל כָּל אִלֵּין אִינּוּן כֹּכָבָיָא דְּשַׁרְבִיטָא, וּמְגַדְּלֵי אִלֵּין בְּגִינַיְיהוּ.

וְכָל תִּקּוּנָא וּגְדוּלָא דִּלְהוֹן, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּחֵיזוּ וְנִגְהָא דְּהַהוּא שַׁרְבִיטָא, דְּקָא מְשַׁדֵּר הַהוּא כֹּכָבָא, גּוֹ רְקִיעָא, וּכְדֵין אִתְתַּקְנָן וּמִתְגַּדְּלָן כָּל אִינּוּן מִלִּין.

מַרְעִין אִית בִּבְנֵי נָשָׁא, כְּגוֹן יְרוֹקִין וְקַסְטִירִין. דְּאַסְוָותָא דִּלְהוֹן לָא תְּלֵי, אֶלָּא בְּחַד מַרְאֶה דְּפַרְזְלָא קָלִיל נָצִיץ לְעַיְינִין, וְאִית לֵיהּ לְמָארֵיהּ דְּמַרֵע לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. וְלָא (נ״א שכיך) שַׁיְיפִיךְ (ס״א אתסי) בְּהַאי עַד דְּאַעְבַּר הַהוּא מַרְאֶה לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא, כְּגַוְונָא דְּשַׁרְבִיטָא, דְּיוֹשִׁיט נְצִיצוּ דְּבָרָק לְאַנְפּוֹי, וּבְהַהוּא אוֹשִׁיטוּ דְּבָרָק דְּקָא נָצִיץ לְעַיְינִין, אַתֵּי לֵיהּ אַסְוָותָא. אוּף הָכִי, כָּל אִינּוּן דְּשַׁלְטֵי עֲלַיְיהוּ אִינּוּן כֹּכָבָיָא, לֵית לוֹן תִּקּוּנָא וּגְדוּלָא

בַּמֶּה דְּאִתְחֲזֵי, בַּר הַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּשַׁרְבִּיטָא, וּבְהַאי מִתַּתְקְנֵי, בְּחֵיזוּ, בְּגָוון, בְּחֵילָא, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי.

וְשַׁפִּיר אִיהוּ, דְּהָא כְּגַוונָא דָּא, רָמִיז בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בְּחָכְמְתָא דְּאַבְנִין יְקִירִן, דְּאִי חָסֵר מִנְּהוֹן נְהָא דְּנָצִיצוּ וּלְהִיטוּ דְּכֻלָּבְיָא יְדִיעָן, לָא מְגַדְּלִין, וְלָא (ס"א מתתקנין לעלמין) מְתַקְּנֵי לוֹן לְעָלְמִין, וְכֹלָּא אַתְקִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתִקוּנָא דְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית א׳:ט״ו) לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ בְּהַאי עָלְמָא לְתַקְּנָא לֵיהּ.

כְּתִיב (שמותכו) וְעָשִׂיתָ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים, וּכְתִיב וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב, וְתָנִינָן, מַאן דְּלָא חָמָא אִינּוּן קַרְסִים בְּמַשְׁכְּנָא, לָא חָמָא נְהִירוּ דְּכֻלָּבְיָא בִּרְקִיעָא, בְּגִין דִּבְהַהוּא חֵיזוּ, וּבְהַהוּא גַּוונָא, דַּמְיָין לְכָל מַאן דְּאִסְתָּכַל בְּהוּ.

כֻּלָּבְיָא אִית בִּרְקִיעָא, דְּאִלֵּין נַפְקֵי מֵהַהוּא רְקִיעָא, דְּכָל כֻּלָּבְיָא אַדּוּקִין תַּמָּן. בְּהַהוּא רְקִיעָא אִית מְאָה חַלּוֹנִי מַשְׁקוֹפִין, מְנְהוֹן לְסִטַר מִזְרָח, וּמִנְּהוֹן לְסִטַר דָּרוֹם. וּבְכָל חַלּוֹנָא וְחַלּוֹנָא כֻּלָּא חַד.

וְכַד שִׁמְשָׁא אָזִיל בְּאִינּוּן חַלּוֹנִין וּמַשְׁקוֹפִין דִּי בִּרְקִיעָא נָצִיץ בְּנָצִיצוּ, וְאִלֵּין כֻּלָּבְיָא נַפְקֵי לְאִתְנַצָּצָא מֵהַהוּא נְצִיצוּ דְּשִׁמְשָׁא וְאִצְטָבָּעוּ, מִנְּהוֹן סוּמָקִין כְּגַוונָא דְּנְחֹשֶׁת, וּמִנְּהוֹן יְרוֹקִין כְּגַוונָא דְּזָהָב, וְעַל דָּא, אִלֵּין סוּמָקִין, וְאִלֵּין יְרוֹקִין. חַמִּשִּׁים אִינּוּן בְּאִינּוּן חַמִּשִּׁים חַלּוֹנִין, (נ"א וחמשים אינון באינון חלונין) אַחֲרָנִין. דְּלִסְטַר מִזְרָח אִינּוּן יְרוֹקִין, דְּלִסְטַר דָּרוֹם אִינּוּן סוּמָקִין, בְּהוּ אִתְאֲחַד סִיוּמָא דְּמַשְׁכְּנָא.

בְּכָל אִינּוּן כֻּלָּבְיָא דְּנַפְקֵי מֵהַהוּא רְקִיעַ, מִתְעָרְבֵי אִינּוּן כֻּלָּבְיָא בְּלֵילְיָא, וְנַצְצֵי וּמְלַהֲטֵי וְשַׁלְטֵי בְּהַאי עָלְמָא. מִנְּהוֹן עַל נְחֹשֶׁת, מִנְּהוֹן עַל זָהָב יְרַקְרַק, וְאִתְתַּקְנָן וּמְגַדְּלָן עַל חֵילָא דִּלְהוֹן.

אִלֵּין כֻּלָּבְיָא שַׁלְטֵי בְּכ"ה וּפַלְגָא נְקוּדִין דְּלֵילְיָא, דְּאִינּוּן רִגְעֵי שַׁעֲתָא, וְאִינּוּן דִּמְגַדְּלֵי נְחֹשֶׁת דְּאִינּוּן סוּמָקֵי וְלַהֲטֵי וְנַצְצֵי. וְכַד אוֹשִׁיטוּ תְּלַת זִמְנִין נְצִיצוּ לְסִטְרָא דְּמִזְרָח, אוֹ חֲמֵשׁ, אוֹ שֶׁבַע, מַלְכֵי עַמִּין יִיתוּן עַל הַהוּא סִטְרָא, וְכָל עָתְרָא וְדַהֲבָא יִסְתַּלַּק מֵהַהוּא סִטְרָא. וְאִי נְצִיצוּ חַד, תְּרִין, אַרְבַּע, שִׁית, דְּא בָּתַר דָּא, אֵימָתָא וּפַחֲדָא יִפּוֹל, וְיִשְׁרֵי עַל הַהוּא סִטְרָא. בְּטִישׁ נְצִיצוּ וְשָׁכִיךְ, בָּטִישׁ נְצִיצוּ וְשָׁכִיךְ, יִתְעָרוּ קְרָבֵי, וְלָא יִתְעַבִּידוּ, (ד"א בעלמא בההוא סטרא) דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא, אִתְעָרוּתָא הוּא לְעֵילָּא קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאִינּוּן מְמָנָן דְּעָלְמָא דְּשַׁלְטִין עַל שְׁאַר עַמִּין, וְכֵן כְּגַוונָא דָּא בְּסִטְרָא אַחֲרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (דניאל ב׳:כ׳) לֶהֱוֵא שְׁמֵיהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּילֵיהּ הִיא. וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא. וְכֹלָּא אִיהוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ, וְאַפִּיק לְעַמַּיהּ

קַדִּישָׁא, מֵחֵילָא וּרְשׁוּתָא דְּכֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי, בְּגִין דְּאִינּוּן טַעֲוָון אַחֲרָן וְלָא בְּאִלֵּין חוּלָקָא דְּיַעֲקֹב, כִּי אִם (ירמיה י) בְּיוֹצֵר הַכֹּל הוּא.

רָקִיעַ אִית לְעֵילָּא, עַל כָּל אִלֵּין רְקִיעִין, וְאִיהוּ טָמִיר וְנָעִיז, וְחוֹתָמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַשְׁכְּנָא שַׁלְטָא עַל הַאי רָקִיעַ, וְהַאי רָקִיעַ אִקְרֵי אַדְרָא דְּמַשְׁכְּנָא, וּבְהַאי רָקִיעַ כָּל אִינּוּן חַלּוֹנִין, מִסְטְרָא דָּא, וּמִסְטְרָא דָּא, וְאַחִיד כָּל אִינּוּן סִדּוּרִין דְּמַשְׁכְּנָא. שִׁית (בלק קפ"ג ע"ב) חַלּוֹנִין אִינּוּן רַבְרְבִין עַל כֻּלְּהוּ, וְחַד סָתִים לְשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ.

חַלּוֹנָא חַד, אִקְרֵי חַלּוֹן זֶהֳרָא, וּבֵיהּ נָפְקָא כֹּכְבָא חֲדָא, דְּאִקְרֵי לְחַכִּימֵי י"ד, וְדָא אִיהוּ הִתּוּכָא דְּקָא מְהַנֵּךְ לְתַתָּא בְּשַׁלְטָנוּתָא דִּיהוּדָה. לָאו דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא בֵּיהּ, דְּהָא לֵית לִשְׁבָטִין דְּיִשְׂרָאֵל חוּלָקָא וְאַחֲסָנָא בְּהוּ, אֶלָּא שִׁבְטָא דִּיהוּדָה שַׁלְטָא עַל הַאי, וְלָאו אִיהוּ עֲלַיְיהוּ.

וְכַד אַסְטוּ בְּנֵי יְהוּדָה אָרְחַיְיהוּ מִבָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָזְלוּ לְמִנְדַּע בָּתַר חַלּוֹנָא דָּא, וְהַאי כֹּכְבָא. וְאָמְרוּ (ס"א דהא ידע) דְּהַאי יְדָא דְּקָא מְנַצַּח לְשְׁאַר עַמִּין, דְּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית מ"ט:ח') יָדְךָ בְּעֹרֶף אוֹיְבֶיךָ, וְאָזְלוּ אֲבַתְרֵיהּ וְעַבְדוּ לֵיהּ שִׁמּוּשָׁא וּפֻלְחָנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים א י"ד:כ"ב) וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ'.

הַאי כֹּכְבָא כַּד נָפִיק פָּשִׁיט חַד יָד בַּחֲמֵשׁ אֶצְבָּעָן, נָהִיר וְנָצִיץ בְּהַהוּא חַלּוֹן. מָאֲרֵיהוֹן דְּקוּסְמִין וְחָרְשִׁין, דַּחֲלֵי מֵהַאי אֲתַר, בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּהַאי שַׁלְטָא, כֻּלְּהוּ קְסָמִין וְחָרְשִׁין מִתְבַּלְבְּלֵי, וְלָא אַצְלַח בִּידַיְיהוּ.

וְאִי תֵּימָא, הוֹאִיל וְאִיהוּ הַאי רָקִיעַ טְמִירָא, הֵיךְ יַדְעֵי לֵיהּ. אֶלָּא סִימָנָא אִית לוֹן לְבַר, וְיַדְעֵי דְּהָא שַׁלְטָא כֹּכְבָא דָּא, וְדַחֲלֵי תְּדִיר מִנֵּיהּ, וְלָא אַצְלַח בִּידַיְיהוֹן, אִינּוּן קְסָמִין וְחָרְשִׁין. וְעַל דָּא אִית זְמָנִין דְּאַצְלָחוּ בֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא, וְאִית זְמָנִין דְּלָא אַצְלָחוּ בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא אִינּוּן מָאֲרֵי קוּסְמִין וְחָרְשִׁין מִתְמַעֲטֵי מֵעָלְמָא, בְּגִין דְּלָא יַדְעִין עִקָּרָא, כַּד חָמָאן דְּלָא אַצְלַח בִּידַיְיהוּ. וְעַל דָּא אִינּוּן קַדְמָאֵי הֲווֹ יַדְעֵי, וּמִסְתַּכְּלָן לְבַר בְּהַהוּא סִימָנָא, דְּקָא יַדְעֵי.

חַלּוֹנָא תִּנְיָינָא, אִקְרֵי חַלּוֹן טוּפְרָא, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּטוּפְרָא, וּבֵיהּ נָפְקָא כֹּכְבָא חַד, דְּאִקְרֵי לְחַכִּימִין צִפְעוֹן, דְּהָא דָּא שַׁלְטָא בְּשׁוּלְטָנָא תַּקִּיף בְּדִינָא בְּרִישָׁא וְזַנְבָא, אִית לֵיהּ כְּצִפְעוֹן כְּמִין לְקָטְלָא.

מֵהַהוּא חַלּוֹן, נַפְקֵי שִׁית מֵאָה אֶלֶף רִבּוֹא רוּחִין, דְּשַׁלְטִין עַל אִינּוּן טוּפְרִין דִּבְנֵי נָשָׁא, כַּד אִזְדָּרְקָן בְּאַתְגַּלְיָא. בְּהַאי עַבְדֵי חָרְשִׁין וּקְסָמִין, כָּל אִינּוּן דְּיַדְעֵי לוֹן. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּהַאי כֹּכְבָא שַׁלְטָא, כָּל אִינּוּן דְּזַרְקֵי טוּפְרֵי, (ס"א אי עביד) אוֹ עַבְדֵי חָרְשִׁין בְּהוֹן, גָּרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא, וְסָלִיק חָרְשִׁין בִּידַיְיהוּ דְּאִינּוּן דְּעַבְדֵי לוֹן.

חַלּוֹנָא תְּלִיתָאָה, אִקָּרֵי חַלּוֹן חוֹשְׁנָא, וּבֵיהּ נָפְקָא כֹּכָבָא חָדָא, וְאִקָּרֵי נְגִהָ"א דְּבוּסִי"נָא, (נ"א דבוציני) הַאי אִיהוּ נְצִיצוּ דְּנָצִיץ, וְקַיְימָא עַל כָּל רוּחָא, וְנַיְיחָא וְשֵׁיזְבוּתָא (נ"א וטיבותא) בֵּיהּ. לֵית בֵּיהּ קְטָרוּגָא כְּלַל, כַּד אִיהוּ שַׁלְטָא, כָּל נַיְיחָא, וְכָל נְהִירוּ שַׁלְטָא בְּעָלְמָא, שַׁלְוָה שָׁבְעָא וְכוֹלָּא שַׁלִּיט בְּעָלְמָא.

חַלּוֹנָא רְבִיעָאָה, אִיהוּ חַלּוֹן דְּאִקָּרֵי גְּבִיעַ, וּבֵיהּ נָפְקָא כֹּכָבָא חַד, דְּאִקָּרֵי לְחַכִּימִין אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר, בְּגִין דְּהָכִי נָפִיק כְּאֶשְׁכּוֹל, נָצִיץ נְצִיצִין כַּעֲנָבִין בְּכוֹפָרָא, בְּהַאי אִתְעָרוּ דְּרַחֲמֵי אִתְעַר בְּעָלְמָא, מַרְחִיק וּמַקְרִיב, תּוֹלְדִין סַגִּיאִין אַסְגִּיאוּ בְּעָלְמָא. בְּנֵי עָלְמָא לָא קַפְדֵי כַּד אִצְטְרִיכוּ דָּא לְדָא, שְׁלָמָא וְחֶדְוָה אִתְעַר בְּעָלְמָא.

חַלּוֹנָא חֲמִשָּׁאָה, אִיהוּ חַלּוֹן דְּאִקָּרֵי בְּאֵר, עַל דְּיִ כֹּכָבָא דְּנָפִיק בֵּיהּ, עָאל וְנָפִיק שָׁאִיב כַּדְּלִי, לָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין. בְּהַאי חַכִּימֵי לִבָּא לָא יַכְלִין לְמֵיקַם בְּאַרַח קְשׁוֹט, בְּגִין דְּלָא קָאִים בְּקִיּוּמָא, וְלָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין. וְעַל דָּא אִתְדַּחֲקָן גַּרְמַיְיהוּ, לְעַיְינָא בְּהַאי אֲתָר, וּלְמֵידַן דִּינָא. חַלּוֹנָא שְׁתִיתָאָה, אִיהוּ חַלּוֹן דְּאִקָּרֵי נִהָא, וְנָפְקָא בֵּיהּ כֹּכָבָא חַד, דְּאַקָּרִין גִּזְרוֹן, בְּגִין דְּכַד הַאי שַׁלְטָא, עָלְמָא קָאִים בְּדִינָא, וְכַמָּה גִּזְרִין, וּבְכַמָּה עוֹנָשִׁין, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מִתְחַדְּשָׁן גִּזְרִין עַל עָלְמָא, וְעַד לָא יִסְיְימוּן אִלֵּין, הָא אַחֲרָנִין מִתְחַדְּשִׁין, וְהַאי לָא שַׁלְטָא כָּל כַּךְ בְּעָלְמָא.

אֲבָל סָמוּךְ לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא, יִשְׁלוֹט הַאי חַלּוֹנָא, בְּהַאי כֹּכָבָא, עַל עָלְמָא. וְעַל דָּא יִשְׁלְטוּן חֵיוָן וּמַרְעִין בִּישִׁין עַל עָלְמָא, וְיִתְחַדְּתוּן זִינִין בִּישִׁין, דָּא בָּתַר דָּא, וְיִשְׂרָאֵל יְהוֹן בְּעָקוּ. וְכַד יִתְדַּחֲקוּן גּוֹ חֶשׁוֹכָא דְּגָלוּתָא, כְּדֵין יַנְהֵר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְהִירוּ דִּימָמָא, וְיַקְבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, וְיִתְבַּטֵּל מַלְכוּתָא מִיָּדָא דְּעַמְמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְיִשְׁלְטוּן עֲלַיְיהוּ יִשְׂרָאֵל, וְיִתְקַיֵּים (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה וְגוֹ'.

וּכְדֵין חַלּוֹנָא שְׁבִיעָאָה יִתְפְּתַח בְּכָל עָלְמָא, וְכֹכָבָא דִּילֵיהּ אִיהוּ כֹּכָבָא דְּיַעֲקֹב, וְהַאי אִיהוּ דְּקָאֲמַר בִּלְעָם, (במדבר כ״ד:י״ז) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב, וְכֹכָבָא דָּא יְהֵא נָהִיר (נ"א ד' יומין וד' ליליו) אַרְבָּעִין (ח' ע"א) יוֹמִין. (וארבעין ליליו) וְכַד יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְיִתְכַּנְּשׁוּן לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא, כְּדֵין יִתְקַיֵּים קְרָא דִּכְתִיב, (ישעיהו י״א:י׳) שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹומֵד לְנֵס עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ וְהָיְתָה מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד.

פרק פז

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (איוב ל״ה:י׳) וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה. הַאי קְרָא אוּקְמוּהּ וְאִתְמַר, אֲבָל עוֹשָׂי, עוֹשֵׂי מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאן עוֹשֵׂי. אֶלָּא שְׁמָא דְּאֱלוֹהַּ שְׁמָא כְּלִיל אִיהוּ דְּאִתְחֲזֵי הוּא וּבֵי דִּינֵיהּ. דָּא שְׁמָא שְׁלִים אִיהוּ, דְּכָלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא: א״ל ו״ה וּבְגִינֵי כַּךְ עוֹשָׂי.

נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלַּיְלָה, בְּגִין דְּדָא אִיהוּ דְקָא (ק"ע ע"א) מְשַׁבַּחַת תְּדִיר לְגַבֵּי מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ, כְּגַוְונָא דְּבוּצִינָא דְּלָא שָׁכִיךְ תְּדִיר, בְּגִין לְקַבְּלָא נְהוֹרָא חֲדָוָה עִלָּאָה, מִסְּגִיאוּת חֶדְוָה דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלַּיְלָה.

כָּל אִינּוּן כֹּכָבַיָּא דְּקָא מְנַהֲרָן בִּרְקִיעָא, כֻּלְּהוּ אוֹדָאן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל הַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחָזוֹן בִּרְקִיעָא, בְּגִין דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, כֻּלְּהוּ אוֹדָאן וּמְשַׁבְּחָן אַשְׁמוּרוֹת אַשְׁמוּרוֹת, בְּתֵלַת פַּלְגֵּי דְּהַוֵי לֵילְיָא.

בְּלֵילְיָא אִתְפַּלְגָן כַּמָּה סִטְרִין. בְּרֵאשִׁיתָא דְּלֵילְיָא, כַּד רָמַשׁ לֵילְיָא וְאִתְחֲשָׁךְ, כֹּל אִינּוּן רוּחִין בִּישִׁין וְזִינִין בִּישִׁין, כֻּלְּהוּ מִתְבַּדְּרָן וְמְשַׁטְטֵי בְּכָל עָלְמָא. וְאִתְפָּרְשַׁת סִטְרָא אַחֲרָא, וְתָבְעֵי אָרְחֵי דְּבֵי מַלְכָּא, מִכָּל אִינּוּן סִטְרִין קַדִּישִׁין.

כֵּיוָן דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא אִתְעַר, כָּל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמֵי טַעֲמָא דְּמוֹתָא, (נ"א דשינה) חַד מִשְׁתִּין בְּמוֹתָא, וְשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. כְּדֵין כֵּיוָן דִּמְסָאֲבוּ אִתְפָּרְשָׁא מִלְּעֵילָּא, וְשַׁלְטָא וְנַחְתָּא לְתַתָּא, כְּדֵין אִתְפָּרְשָׁן תְּלַת מַשְׁרְיָין לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּתֵלַת סִטְרִין (נ"א מטרין) דְּלֵילְיָא, כְּמָה דְּאִתְעָרוּ בְּהַאי חַבְרָיָא.

בְּעוֹד דְּאִינּוּן מְשַׁבְּחִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סִטְרָא אַחֲרָא אַזְלָא וּמְשַׁטְטָא לְתַתָּא, בְּכָל סִטְרֵי עָלְמָא, וְעַד דְּסִטְרָא אַחֲרָא לָא אִתְעַבָּר מִתַּמָּן, לָא יָכְלִין אִינּוּן לְאִתְיַיחֲדָא בְּמָאֲרֵיהוֹן.

רָזָא לְחַכִּימִין, מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹנִין, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ דָּחֲקֵי בְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא. מַלְאָכִין עִלָּאִין כַּד בָּעָאן לְאִתְיַיחֲדָא בְּמָאֲרֵיהוֹן, לָא יָכְלִין עַד דְּדַחְיָין לָהּ לְבַר. מָה עַבְדִּין, נַחְתִּין שִׁיתִּין רִבּוֹא דְּמַלְאֲכֵי קַדִּישֵׁי, וַאֲפִילּוּ שֵׁינָתָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, כֵּיוָן דְּאִיהִי נַחְתָּא, דְּקָא דַּחְיָין לָהּ לְבַר, וְיָהֲבֵי לָהּ כָּל עָלְמָא דָּא בְּהַהִיא שֵׁינָתָא, כְּדֵין אִיהִי שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וּמְקַבְּלִין מִסְאֲבוּ מִינָּהּ. בַּר בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדָהָא, דְּלָא (ק"מ ע"ב) שַׁלְטָא תַּמָּן. כֵּיוָן דְּאִיהִי אִתְפָּרְשָׁא מִנַּיְיהוּ, עָאלִין לְקֶמֵי מָארֵיהוֹן, וּמְשַׁבְּחָן וְאוֹדָאן קַמֵּיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לָא יָכְלִין לְאִתְיַיחֲדָא בְּמָארֵיהוֹן, עַד דְּדַחְיָין לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא מִנַּיְיהוּ, וְיָהֲבֵי לָהּ חוּלָקָא בְּמָה דְּאִתְעַסְקַת, וּלְבָתַר, אִינּוּן מִתְקָרְבֵי לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן, וְלָא אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא עֵילָּא וְתַתָּא.

וְאִי תֵּימָא תִּינַח לְתַתָּא, אֲבָל לְעֵילָּא מַאי קְטָרוּגָא תַּמָּן. אֶלָּא לְעֵילָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא, וְאִינּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין, עַד דִּמְשַׁדְּרֵי רוּחָא מְסָאֲבָא מִבֵּינַיְיהוּ, לָא יָכְלִין לְקָרְבָא לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן, דְּהָא קוּדְשָׁא גּוֹ מְסָאֲבָא, לָא מִתְעָרַב לְעָלְמִין. וְכֵן כְּגַוְונָא דָּא, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לָא מִתְעָרְבִין בְּאוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא. וּתְרֵין סִטְרִין, עִלָּאִין וְתַתָּאִין, כַּד בָּעָיַין לְקָרְבָא לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דַּחְיָין לָהּ לְבַר.

וְעַל דָּא, כַּד עָיֵיל לֵילְיָא, וּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין עַלָּאִין, כַּד מִסְתַּדְּרָן שׁוּרִין שׁוּרִין לְקָרְבָא (נ"א לשבחא) לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן, דַּחְיָין לֵיהּ לְהַהוּא סִטְרָא לְבַר בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר עָאלִין בְּקוּדְשָׁא. (נ"א ועל דא, כד עייל לילי"א כל רוחין בישין וזינין בישין ורוחי מסאבי אתדחיין לכר ושמשי מלכא עיילין לגו קדשא).

לְמַלְכָּא, דַּהֲווֹ לֵיהּ אֲבָנִין יַקִּירִין בְּחַד תֵּיבוּתָא, מִתְגַּלְפָּא בְּקוּסְטְרוֹי. וְהַהוּא מַלְכָּא הֲוָה חַכִּים. בְּגִין דְּלָא יִתְקָרֵב כָּל מַאן דְּבָעֵי, לְגַבֵּי הַהוּא תֵּיבוּתָא דַּאֲבָנִין יַקִּירָן וּמַרְגְּלָן דְּתַמָּן, נָטַל בְּחָכְמָתֵיהּ, חַד חִוְיָא תַּקִּיפָא, וְכָרִיךְ לֵיהּ סָחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא תֵּיבוּתָא, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאוֹשָׁטָא יְדֵיהּ לְגַבֵּי תֵּיבוּתָא, הָא חִוְיָא דְּלִיג עֲלֵיהּ, וְקָטִיל לֵיהּ.

חַד רְחִימָא הֲוָה לְמַלְכָּא, אֲמַר לֵיהּ מַלְכָּא, כָּל זִמְנָא דְּאַתְּ בָּעֵי לְאַעָלָא וּלְאִשְׁתַּמְּשָׁא בְּתֵיבוּתָא, תַּעֲבִיד כַּךְ וְכַךְ לְגַבֵּי הַהוּא חִוְיָא, וְתִפְתַּח תֵּיבוּתָא, וּתְשַׁמֵּשׁ בְּגִנְיזִין דִּילִי. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּרִיךְ חִוְיָא סָחֲרָנֵיהּ דְּקֻדְשָׁא, אָתָאן מַלְאָכִין עִלָּאִין לְאַעָלָא גּוֹ קֻדְשָׁא, הָא חִוְיָא תַּמָּן, וְדַחֲלֵי לְאִסְתָּאֲבָא בֵּיהּ. (ואי תימא זה אכולהו אשא, ואשא לא מקבלא מסאבא)

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (תהילים ק"ד:ד') עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט, עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, אִלֵּין מַלְאָכִין דְּקַיְימִין לְבַר. מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט, אִלֵּין מַלְאָכִין דְּקַיְימִין לְגוֹ, אִיהוּ רוּחָא מְסָאֲבוּ, וְאִינּוּן רוּחַ. רוּחַ בְּרוּחַ לָא עָיֵיל דָּא בְּדָא. רוּחַ מְסָאֲבוּ בְּרוּחַ קֻדְשָׁא לָא אִתְעָרֵבִי דָּא בְּדָא. וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן דְּאִקְרוּן רוּחַ, לָא יַכְלִין לְאַעָלָא לְגוֹ, בְּגִין הַהוּא רוּחָא מְסָאֲבוּ. אִינּוּן דִּלְגוֹ, אִינּוּן אֵשׁ, וְהַהוּא אֵשׁ דְּחֵי לְהַהוּא מְסָאֲבוּ דְּלָא עָיֵיל לְגוֹ. וּבְגִין כָּךְ כֻּלָּא דַּחְיָין לֵיהּ לְבַר לְמְסָאֲבוּ, דְּלָא יִתְעָרַב בַּהֲדַיְיהוּ. וְעַל דָּא, מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי קָא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּתַר דְּדַחְיָין לֵיהּ לְמְסָאֲבוּ לְבַר.

תְּלַת אַשְׁמוּרוֹת אִינּוּן בְּלֵילְיָא, לְקֳבְלֵיהוֹן תְּלַת מַשְׁרְיָין, דְּקָא מִתְפַּלְּגֵי לְשַׁבְּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְעַל דָּא הַאי רִבּוֹן דְּכֻלְּהוּ, אִיהוּ נָר (נ"א כינור) דָּוִד דְּלָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין, אֶלָּא תָּדִיר אוֹדֵי וּמְשַׁבַּח לֵיהּ לְמַלְכָּא עִלָּאָה, וְעַל דָּא (איוב ל"ה:י') נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה.

דָּבָר אַחֵר, וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עוֹשַׂי, כְּמָה דְּאִתְּמַר, בְּגִין דְּהָא מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא אִתְכְּלִיל בַּר נָשׁ, וְאִתְעָבִיד, כְּמָה דְּאִיהוּ גּוּפָא מִתְרִין סִטְרִין, מִגּוֹ דְּכַר וְנוּקְבָא, אוּף הָכִי רוּחָא. רוּחַ אִיהוּ כְּלִיל, מִגּוֹ דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעַל רָזָא דְּנָא אִתְתָּקַן בַּר נָשׁ בִּגְלִיפוֹי, בְּגוּפָא וְרוּחָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ כְּלִיל בְּרָזָא דָּא, וּבְעוֹבָדָא דָּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר, עַל דָּא (ודאי) כְּתִיב, (בראשית א':כ"ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְהָא אִתְּמַר.

בְּלֵילְיָא הָא אַמָּרְתְּ, דְּהָא בְּרַאשִׁיתָא דִּלֵילְיָא, כָּל אִינּוּן זִינִין וְרוּחִין בִּישִׁין מִתְעָרֵי בְּעָלְמָא, הֵיךְ אִיהוּ יָכִיל לְמֶהֱוֵי, דְּאִי הָכִי, הָא תָּנֵינָן, דְּמִסְטְרָא דְּצָפוֹן נַפְקֵי כָּל הָנֵי זִינִין בִּישִׁין, וְאִתְאֲמָרַת (ס"א ואתמר) דְּכַד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, דְּהָא כְּדֵין כָּל אִינּוּן רוּחִין בִּישִׁין, וְסִטְרִין בִּישִׁין, אִתְכְּנָשׁוּ מֵעָלְמָא, וְעָאלִין גּוֹ נוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, אִי הָכִי הָא בְּסִטְרָא דְּדָרוֹם דְּאִיהוּ יְמִינָא, אֲמַאי מְשַׁטְטֵי אִינּוּן זִינִין בִּישִׁין בְּרֵישׁ לֵילְיָא, דְּקָא שָׁלְטָא רוּחַ דָּרוֹם.

אֶלָּא וַדַּאי, אִלְמָלֵא הַהוּא סִטְרָא דְּדָרוֹם, דְּקָא מְעַכֵּב וְדָחְיָיא לְהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, הָווֹ מְטַשְׁטְשֵׁי כּוּלֵי עָלְמָא, וְלָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל. אֲבָל כַּד אִתְעַר הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, לָא אִתְעַר אֶלָּא בְּסִטְרָא רוּחַ מַעֲרָב, דְּקָא שָׁלְטָא בְּרֵישׁ לֵילְיָא, וְעָלְמָא אִיהוּ כֹּלָּא כָּנִישׁ. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים אַסְוָותָא לְעָלְמָא, בְּגַוְונָא דָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ מִכָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא.

עָאלוּ לְבֵיתָא רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא. כַּד אִתְפְּלַג לֵילְיָא, קָמוּ לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַשְׁתָּא וַדַּאי אִיהוּ עִידָּן רְעוּתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא זִמְנִין סַגִּיאִין אִתְעַרְנָא הַאי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלַג לֵילְיָא, עָאל גּוֹ אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, בְּהַהִיא זִמְנָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָא דְּאִשְׁתַּעֲשַׁע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹ צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, הֵיךְ אִשְׁתַּעֲשַׁע. אֶלָּא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְפְּלַג לֵילְיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר בְּרַחֲימוּ דִּשְׁמָאלָא, לְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא לֵית רַחֲימוּ אֶלָּא מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֵיהּ לָהּ דְּוַוגָא לְמִקְרַב לְגַבֵּי מַלְכָּא, אוֹ חֲשִׁיבוּ מַעֲלַיָּיא, אֶלָּא בְּאִינּוּן רוּחִין דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי לוֹן מִתְעַטְּרָן, בְּכַמָּה עוֹבָדִין טָבִין, וּבְכַמָּה זַכְיָין דְּעָבְדוּ בְּהַהוּא יוֹמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיחָא לֵיהּ מִכָּל קָרְבָּנִין וְעֹלָוון, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרַח בְּהוּ רֵיחַ נִיחוֹחַ, דְּקָא עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל.

כְּדֵין נְהִירוּ אִתְנְהִיר, וְכֹל אִילָנִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן אָמְרוּ שִׁירָתָא, וְצַדִּיקַיָּא מִתְעַטְּרָן תַּמָּן בְּאִינּוּן עִדּוּנִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. כַּד אִתְעַר בַּר נָשׁ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, נָטִיל חוּלָקֵיהּ עִמְּהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דִּי בְּגוֹ גִּנְתָּא, חַד שְׁמָא גְּלִיפָא דִּתְלָתִין וּתְרִין אַתְוָון, (ס"א אתער) אִתְעַטָּר בְּהוּ תַּמָּן, וְאִיהוּ גּוֹ רָזִין דְּצַדִּיקַיָּא.

פרק פח

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהילים קי״א:א׳) הַלְלוּיָהּ אוֹדֶה יְיָ׳ בְּכָל לֵבָב וְגוֹ׳, הַלְלוּיָהּ, הָא אִתְּמַר וְאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא, וְהָכִי אִיהוּ, דְּדָא אִיהוּ שְׁבָחָא דְּקָא סַלְקָא עַל כָּל אִינּוּן שִׁירִין

וְתוּשְׁבְּחָן דְּאָמַר דָּוִד, בְּעֶשֶׂר זִינֵי תּוּשְׁבְּחָן דְּאִיהוּ אָמַר, בְּגִין דְּאִיהוּ כָּלִיל שְׁמָא (וישלח קע"ב ע"ב) וּשְׁבָחָא בְּחַד, וְאִיהוּ כְּלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

אוֹדֶה יְיָ׳ בְּכָל לֵבָב, בְּכָל אֲתָר דְּאָמַר דָּוִד מַלְכָּא, רָזָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, אִיהוּ רָזָא דְּאַתָוון גְּלִיפָן, דְּנָפְקִין בְּגִלּוּפֵי דִּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין. וְאִית אַתָוון עִלָּאִין, מֵרָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה. וְאִית אַתָוון אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן אַתָוון (הקדמה ג' ע"א) זְעִירִין. וְהָכָא אִיהוּ רָזָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, דְּעָלְמָא (ס"א עילאה יהיב לעלמא) תַּתָּאָה.

אוֹדֶה יְיָ׳ בְּכָל לֵבָב: בְּיִצְרָא טָבָא וּבְיִצְרָא בִּישָׁא דְּאִיהוּ שָׁרֵי בְּגַוֵּיהּ. דְּהָא עַל כֹּלָּא אִית לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּיִצְרָא טָבָא וּבְיִצְרָא בִּישָׁא. דְּהָא מִסְטְרָא דְּיִצְרָא טָבָא אִתֵּי טוֹב לְבַר נָשׁ, וְאִית לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. וּבְסִטְרָא דְּיִצְרָא בִּישָׁא, אָתֵי קִטְרוּגָא לְבַר נָשׁ, וְאִית לְאוֹדָאָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ביצרא טבא וביצרא בישא) בְּכָל מָה דְּאָתֵי עַל בַּר נָשׁ, מִסְטְרָא דָּא וּמִסְטְרָא דָּא.

בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה, בְּסוֹד יְשָׁרִים: בְּאִינּוּן (ס"א מלאכין עלאין קדישין) דְּרָזָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן יַדְעֵי. דְּהָא כָּל רָזִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן יַדְעֵי, וְאִינּוּן רָזָא דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא בְּסוֹד יְשָׁרִים. וְעֵדָה: אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, כַּד מִתְכַּנְּשֵׁי בַּעֲשָׂרָה, לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ, אִית לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל טָב וְעַל בִּישׁ, וּלְפַרְסָמָא קְמֵי כֹּלָּא. דְּאִי תֵּימָא הָא אִיהוּ יָדַע, אֲמַאי אִצְטְרִיךְ לְפַרְסָמָא. אֶלָּא בְּדָא, אִתְיַיקַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא לְפַרְסָמָא נִסָּא. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בֵּיהּ, (יחזקאל ל"ח:כ"ג) וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְגוֹ'.

פרק פט

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק"ן:ו') כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ. תָּנָא, כָּל נִשְׁמָתִין אָתוּ מֵהַאי גּוּפָא קַדִּישָׁא, וְאַתְעָרוּ בִּבְנֵי נָשָׁא. וּמֵאָן אֲתָר. מֵהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי יַד. (ס"א י"ה) מַאן אֲתָר דָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ׳ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. תָּנָא, מַהַאי חָכְמְתָא דְּמַבּוּעוֹי נָפְקִין לִתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין, אִשְׁתְּכְלַל כֹּלָּא, וְכָל מָה דְּאִית לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְהוּא אִתְקְרֵי רוּחָא קַדִּישָׁא, דְּכָל רוּחִין אִשְׁתְּכְלָלוּ בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּיוֹמָא דְּהָוָה רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּרִישׁ מִלָּה דָּא, עֵינוֹי נַבְעִין מַיָּא, וַהֲוָה אָמַר, כָּל גִּנְזַיָּיא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, אִתְמְסָרָן בְּחַד מַפְתְּחָא, וְאִתְגַּלְיָיא בְּקִזְפִּיטָן דְּקוּרְדִּיטֵי גְּלִיפִין עִלָּאִין. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, מַאן יָכִיל לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא וּלְאִתְכַּלְלָא מַה דְּגָנִיז בְּדָא מַבּוּעָא. דְּהָא מֹשֶׁה לָא גַּלֵּי דָּא בְּיוֹמוֹי, כַּד הֲוָה גַּלֵּי רָזָא עֲמִיקְתָא לְיִשְׂרָאֵל, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא הֲוָה מִתְגַּלְיָיא עַל יְדוֹי. אֶלָּא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסַלְּקָא לֵיהּ לְמִתִּיבְתָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וּלְטַמְרָא לֵיהּ מִבְּנֵי נָשָׁא, דְּכְתִיב, (דברים ל"א:ב') בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם. הַיּוֹם

מַמָּשׁ, דְּהַהוּא יוֹמָא אִשְׁתְּלִימוּ יוֹמוֹי, לְאִתְקָרְבָא לְאֲתָר דָּא, דִּכְתִיב, (דברים ל״א:י״ד) הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ, קָרְבוּ מַמָּשׁ.

פרק צ

דְּתַנְיָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מֹשֶׁה לָא מִית. וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב (דברים לא) וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה. כַּךְ בְּכָל אֲתָר לְצַדִּיקַיָּא קָרֵי בְּהוּ מִיתָה. מַאי מִיתָה. מִסְטָרָא דִּילָן אִקְרֵי הָכִי. דְּתַנְיָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכֵן תָּנָא, דְּמַאן דְּאִיהוּ בִּשְׁלִימוּתָא דִּמְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא תַּלְיָיא בֵּיהּ, לָא תַּלְיָיא בֵּיהּ מִיתָה וְלָא מִית. כְּמָה דְּהָווֹה בְּיַעֲקֹב דִּמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָתָא הֲוָה בֵּיהּ.

דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (בראשית ל״ה:י׳) לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. מַאי יִשְׂרָאֵל. שְׁלֵימוּתָא דְּכוֹלָּא. דִּכְתִיב, (ירמיהו ל׳:י׳) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם וגו׳. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מֵהָכָא, (ירמיהו ל׳:י״א) כִּי אִתְּךָ אֲנִי, דַּיְיקָא, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, דְּמָארֵיהּ אָמַר לֵיהּ כֵּן. כִּי אִתִּי אַתָּה לָא כְּתִיב, אֶלָּא כִּי אִתְּךָ אֲנִי, דְּמָארֵיהּ אָתֵי לְאִתְחַבְּרָא דִּיוּרֵיהּ עִמֵּיהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי אַבָּא דְּאָמַר (ירמיהו ל׳:י׳) וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן וְאֵין מַחֲרִיד. וְשָׁב יַעֲקֹב: לְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא אַחֲרָא, דִּכְתִיב לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאֲתָר דְּאִתְנְסִיב מִתַּמָּן. וְשָׁקַט, בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְשַׁאֲנַן, בָּעוֹלָם הַבָּא. וְאֵין מַחֲרִיד מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת. דְּמַשְׁמַע דְּכֹלָּא הֲוָה בֵּיהּ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, חַבְרַיָּיא הָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם, מַה זַּרְעוֹ בַּחַיִּים, אַף הוּא בַּחַיִּים.

פרק צא

וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (קהלת י׳:י״ז) (צ"ה ע"ב) אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים וְשָׂרֶיךָ בָּעֵת יֹאכֵלוּ. וּכְתִיב, אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרֶיךָ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ. (במאי אוקימנא הני קראי) וַוי לְעָלְמָא דְּלָא מַשְׁגְּחָן בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, דְּהָא מָארֵיהוֹן אַשְׁגַּח בְּגִינֵיהוֹן לְאוֹטָבָא לְהוּ, דְּאָנַח קְמַיְיהוּ פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא מַשְׁגְּחָן.

דְּתַנְיָנָן, תִּלַּת מִלִּין בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד לְבָרְיהּ, מִילָה, וּפִדְיוֹן, וּלְנַסָּבָא לֵיהּ אִנְתּוּ. וְכֹלָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. מִילָה: דִּכְתִיב, (יהושע ה׳:ב׳) וְשׂוּב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית. וּכְתִיב (בראשית י״ז:י״ב) וּבֶן שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר. פִּדְיוֹן. דִּכְתִיב, (דברים טו) וַיִּפְדְּךָ (יי אלהיך) (ס"א (דברים ז׳:ח׳) מבית עבדים) מִיַּד פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם. לְנַסָּבָא לֵיהּ אִנְתּוּ: דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ח) זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם, וּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים

וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. תּוּ, אַטִּיל לְהוּ כְּהַאי נִשְׁרָא, דְּאָטִיל לְבָנוֹי עַל גַּדְפּוֹי, דִּכְתִיב, (שמות י״ט:ד׳) וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כֹּלָּא הוּא יָאוֹת, אֲבָל אוֹרַיְיתָא דְּאַהֲדָר קָמַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאוֹלִיף לוֹן, יַתִּיר מִכֹּלָּא. תָּא חֲזֵי, לֵית שְׁבָחָא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּשְׁבָחָא דְּאוֹרַיְיתָא דִּכְתִיב בָּהּ (משלי ה) בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ.

(מדרש הנעלם הוא) דְּהָא תְּנִינָן כַּד סָלִיק רַב הוּנָא לְהָתָם, אַשְׁכַּח רַבָּנָן דַּהֲווֹ עַסְקֵי בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו נ״א:מ״ד) וּפָקַדְתִּי עַל בֵּל בְּבָבֶל וְהוֹצֵאתִי אֶת בִּלְעוֹ מִפִּיו וְלֹא יִנָּהֲרוּ אֵלָיו עוֹד גּוֹיִם. וְרַב הוּנָא לָא הֲווֹ מַשְׁגִּיחִין בֵּיהּ, דְּהָא לָא אִשְׁתְּמוֹדָעָן לֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּהֲווֹ זְעִיר. עָאל לְבֵי מִדְרָשָׁא, וְאַשְׁכַּח רַבָּנָן דַּהֲווֹ אָמְרִי, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אִי טַעֲוָותֵיהּ וְדַחַלְתֵּיהּ דִּנְבוּכַדְנֶצַּר הֲוָה שְׁמֵיהּ בֶּל, הָא כְּתִיב בֵּיהּ, (דניאל ד׳:ה׳) וְעַד אָחֳרִין עַל קֳדָמַי דָּנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי. וְעוֹד, מַאי וְהוֹצֵאתִי אֶת בִּלְעוֹ מִפִּיו.

פרק צב

קָם רַב הוּנָא בֵּינֵי קָיְימֵי דְּעַמּוּדֵי, וְאָמַר אִילּוּ הֲוֵינָא בְּאַתְרֵי, דָּרִישְׁנָא לֵיהּ לְהַאי פְּסוּקָא. לָא אַשְׁגְּחוּ בֵּיהּ. קָם תִּנְיָינוּת, וְאָמַר מִלָּה דָּא. אָתָא רַבִּי יוֹדָאי בַּר רַב, וְאוֹתְבֵיהּ קַמַּיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא בְּרִי אֵימָא, דְּמִלֵּי אוֹרַיְיתָא כְּתִיב בְּהוּ, (משלי א׳:כ״א) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא וְגוֹ׳.

פְּתַח וְאָמַר, הָכִי תָּנֵינָן, בְּיוֹמֵי קַדְמָאֵי עַד לָא אָתָא יַעֲקֹב, הֲוָה בַּר נָשׁ שָׁלֵו בְּבֵיתֵיהּ, מָטָא זְמַנֵּיהּ, מִית בְּלָא מַרְעִין, כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב, בָּעָא קַמַּיְיהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לֵיהּ, מָרֵי דְּעָלְמָא, אִי נִיחָא קָמָךְ, דְּלִנְפּוֹל בַּר נָשׁ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, תְּרֵין אוֹ תְּלַת יוֹמִין, וּלְבָתַר יִתְכְּנֵשׁ לְעַמֵּיהּ, וַיְפַקֵּד לְבֵיתֵיהּ, וְיֵיתוּב מֵחוֹבוֹי. אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר. אַתְּ הוּא סִימָנָא בְּעָלְמָא. תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בֵּיהּ (בראשית מ״ח:א׳) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֶה. חֹלֶה כְּתִיב מַה דְּלָא הֲוָה לְבַר נָשׁ מִן קַדְמַת דְּנָא.

פרק צג

בְּתַר דְּשָׁכִיב, לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּהֲוָה לֵיהּ מַרְעִין, דְּלָא מִית. עַד דְּאָתָא חִזְקִיָּה, מָה כְּתִיב בֵּיהּ, (ישעיהו ל״ח:א׳) בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת וְגוֹ׳. תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ, אָמַר לֵיהּ, אִי נִיחָא קָמָךְ דְּיִתְסוּן בְּנֵי נָשָׁא מִבֵּי מַרְעֵיהוֹן, וְיוֹדוּן שְׁמָךְ, וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּן, וְיִתּוּבוּן לְבָתַר בְּתִיּוּבְתָא שְׁלֵימְתָא, וְיִשְׁתַּכְּחוּן בְּנֵי עָלְמָא זַכָּאִין קֳדָמָךְ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יֵאוֹת הוּא, אַתּ תְּהֵא סִימָנָא בְּעָלְמָא, וְכַךְ הוּא, מַאי דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ח:ט׳) מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בַּחֳלוֹתוֹ וַיְחִי מֵחָלְיוֹ. וְתָאנָא, הַהוּא יוֹמָא אִתְחָזַר שִׁמְשָׁא עֶשֶׂר דַּרְגִּין.

וְתָאנָא, מְרוֹדָךְ בַּלְאָדָן הֲוָה אָכִיל כָּל יוֹמָא בְּד' שַׁעְתֵּי, וְנָאִים עַד תֵּשַׁע שַׁעְתֵּי, וְהַהוּא יוֹמָא נָאִים עַד ט' שַׁעְתֵּי, כַּד אִתְעַר חָמָא שִׁמְשָׁא דְּקָאִים בְּד' שַׁעְתֵּי, אָמַר מַאי הַאי, בְּקַטוּלָא דְּקוּנְטִירָא קוֹנְטְרוֹי אַנְקָטַרְתּוּן. אָמְרוּ לֵיהּ לָמָּה. אָמַר, דְּנָאִימְנָא יוֹמָא חַד, וּתְלָתוּת יוֹמָא. אָמְרוּ לֵיהּ, לָאו הָכִי, אֶלָּא אֱלָהָא דְּחִזְקִיָּה עֲבַד יוֹמָא דֵּין תְּרֵין נִיסִּין. אָסֵי לְחִזְקִיָּה מִבֵּי מַרְעֵיהּ, וְאַחְזַר שִׁמְשָׁא לְעִדָּנָא דָּא. אָמַר וְכִי אִית בְּעָלְמָא אֱלָהָא רַבָּא בַּר מֵאֱלָהַי. אָמְרוּ, אֱלָהָא דְּחִזְקִיָּהוּ.

קֻם וְכָתַב כְּתָבוֹי, שְׁלֹם לְחִזְקִיָּהוּ מַלְכָּא דִּיהוּדָה וּשְׁלֹם לֵאלָהֵיהּ וּשְׁלֹם לִירוּשָׁלַ ם קַרְתָּא קַדִּישָׁא. לְבָתַר אַמְלִיךְ וְקֻם מִכָּרְסְיָה, וּפְסַע תְּלַת פְּסִיעָן, וְכָתַב אַחֲרָנִין, שְׁלֹם לֵאלָהָא רַבָּא דְּבִירוּשָׁלַ ם וּשְׁלֹם לְחִזְקִיָּהוּ מַלְכָּא דִּיהוּדָה וּשְׁלֹם לִירוּשָׁלַ ם קַרְתָּא קַדִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַנְתְּ פָּסַעְתְּ בְּגִין יְקָרִי תְּלַת פְּסִיעָן, חַייָךְ, מִינָךְ יִפְקוּן תְּלַת מַלְכִּין שַׁלִּיטִין, קַסְטִירִין רוּפִינִין דְּשָׁלִיטִין בְּכָל עָלְמָא, וְקַדְמָאָה מִנַּייְהוּ נְבוּכַדְנֶצַר הֲוָה.

תָּא חֲזֵי, מַאי אָמַר לֵיהּ דָּנִיֵּאל, (דניאל ב׳:ל״ח-ל״ט) אַנְתְּ הוּא רֵאשָׁה דִּי דַּהֲבָא. וּבַתָּרָךְ תְּקוּם מַלְכוּ אָחֳרִי אֲרַע מִינָךְ וּמַלְכוּ תְּלִיתָאָה אָחֳרִי וְגוֹ'. מַה כְּתִיב (דניאל ג׳:א׳) נְבוּכַדְנֶצַר מַלְכָּא עֲבַד צֶלֶם דִּי דְהַב רוּמֵיהּ אַמִּין שִׁתִּין פְּתָיֵהּ אַמִּין שִׁית. אָמַר נְבוּכַדְנֶצַר צֶלֶמָא דַּחֲמֵינָא, הֲוָה רֵישָׁא דִּי דַּהֲבָא, מֵעוֹי דְּכֶסֶף, אֲנָא אַעֲבִיד כֹּלָּא דְּדַהֲבָא, דְּלְהוֹי קַזְפִּירָא דְּדַהֲבָא בְּרֵישָׁא.

וְתָאנָא, הַהוּא יוֹמָא כָּנַשׁ כָּל אוּמַיָּא וַעֲמַמְיָא וְלִישָׁנַייָא לְמִפְלַח לְהַהוּא צַלְמָא, וְנָטַל מָאנָא מִמָּאנֵי מַקְדְּשָׁא, דְּהֲוָה גְּלִיף בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַיֵּיל לֵיהּ בְּפוּמֵיהּ דְּהַהוּא צַלְמָא, וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה מְמַלֵּל רַבְרְבָן, עַד דְּאָתָא דָּנִיֵּאל, וְקָרִיב גַּבֵּי דְּהַהוּא צַלְמָא, וְאָמַר אֲנָא שְׁלִיחָא דְּמָארָא עִלָּאָה, גּוֹזָרְנִי עָלָךְ לְמֵפַק מֵהָכָא. אִדְכַּר שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְנָפַק הַהוּא מָאנָא, וְנָפַל צַלְמָא וְאִתְבַּר. הַיְינוּ דִּכְתִיב וְהוֹצֵאתִי אֶת בִּלְעוֹ מִפִּיו וְלֹא יִנָּהֲרוּ אֲלָיו עוֹד גּוֹיִם. קֻם רִבִּי יְהוּדָה וּנַשְׁקֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, אָמַר אִי לָא דְּקָרִיבְנָא בְּקוּטְפַיָּיא הָכָא, לָא אִשְׁתְּמוֹדַעְנָא בָּךְ. וַהֲוּוּ דַּחֲלִין קַמֵּיהּ מֵהַהוּא יוֹמָא.

פרק צד

תָּאנָא (קהלתי) אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים וְשָׂרֶיךָ בָּעֵת יֹאכֵלוּ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹקִים לְהַאי קְרָא, בְּמשֶׁה, בְּשַׁעֲתָא דְּאַפִּיק לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וַעֲבַד לוֹן בְּנֵי חוֹרִין. וְשָׂרֶיךָ בָּעֵת יֹאכֵלוּ, דִּכְתִיב, (שמות י״ב:י״א) וְאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן פֶּסַח הוּא לַיְיָ'.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי, וְכִי לָא אֲמִינָא דְּמִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּכֻלְּהוּ בְּגוֹ, לְגוֹ הֵיכְלָא קַדִּישָׁא הֲווֹ. וְהַאי דְּאַמְרִיתוּ כֹּלָּא שַׁפִּיר הֲוָה, וְלִדְרָשָׁא הוּא דְּאָתָא, אֲבָל הַאי קְרָא, לְעֵילָּא בְּהֵיכָלָא קַדִּישָׁא הוּא.

תָּאנָא, אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים. מַאי אֶרֶץ. אֶרֶץ סְתָם. דְּתַנְיָא, מַהוּ דִּכְתִיב, (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא הַאי אֶרֶץ, הִיא רָזָא, בְּגוֹ כְּתָרֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ב׳:ד׳) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וְהַאי אֶרֶץ, וְכָל מַה דְּיָנִיק וְאִתְּזָן, מֵהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם הוּא, וְלָא אִתְּזָנַת אַרְעָא דָּא, אֶלָּא מִשְּׁלֵימוּתָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם.

וּבְשַׁעֲתָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲרָבָא בֵּיתֵיהּ דִּלְתַתָּא, וְאַרְעָא קַדִּישָׁא דִּלְתַתָּא, אַעְבַּר לְהַאי אַרְעָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא בְּקַדְמִיתָא, וְנָחִית לֵיהּ מֵהַהוּא דַּרְגָּא דְּהַוָה יַנְקָא מִשָּׁמַיִם קַדִּישָׁא, וּלְבָתַר חָרִיב לְהַאי דִּלְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וְלָא זָכַר הֲדוֹם רַגְלָיו. דְּתַנְיָא, כַּךְ אַרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד בָּעֵי לְמֵידַן עָלְמָא, בְּקַדְמִיתָא עָבִיד דִּינָא לְעֵילָּא, וּלְבָתַר אִתְקָיְים לְתַתָּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ד:כ״א) יִפְקוֹד יְיָ׳ עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם, בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין, דְּזַן לָךְ בִּסְגִיאוּת כֹּלָּא, בְּלָא דְּחִילוּ דְּאַחֲרָא, וּמֵהַהוּא מַלְכָּא עִלָּאָה אִתְּזַן כֹּלָּא. וְשָׁרֵיךְ בָּעֵית יאכְלוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר כ״ג:כ״ג) כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָה פָּעַל אֵל, אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ג׳:ד׳) וְנָתַתִּי נְעָרִים שָׂרֵיהֶם. דְּוַוי לְאַרְעָא כַּד יַנְקָא מִשְּׁמָאלָא. וְשָׁרֵיךְ בַּבֹּקֶר יֹאכְלוּ, בְּהַהוּא קַדְרוּתָא, וְעַד לָא נָהִיר, וְלָא שַׁלְטָא מָה דִּשַׁלְטָא.

תָּנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (שמות כ״ו:כ״ח) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבָּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, דָּא הוּא יַעֲקֹב קַדִּישָׁא שְׁלֵימָא, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים. יוֹשֵׁב אֹהֶל לָא כְּתִיב, אֶלָּא יוֹשֵׁב אוֹהָלִים, תְּרֵי, דְּאָחִיד לְהַאי וְאָחִיד לְהַאי. אַף הָכָא כְּתִיב, וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים, מִבָּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, דְּאָחִיד לְהַאי וְאָחִיד לְהַאי.

דְּתָנֵינָן, מַאי אִישׁ תָּם. כְּתַרְגּוּמוֹ, שְׁלִים. שְׁלִים מִכֹּלָּא, שְׁלִים לְתָרִין סִטְרִין, לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְלִזְעִיר אַפִּין. שְׁלִים לְחֶסֶד עִלָּאָה וְלִגְבוּרָה עִלָּאָה, וְאַשְׁלִים לְהַאי וּלְהַאי.

פרק צה

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמֵינָא דְּהָא חָכְמְתָא כְּלַל כֹּלָּא. וְחֶסֶד עִלָּאָה נָפְקָא מֵחָכְמָה. גְּבוּרָה, דְּהוּא דִינָא תַּקִּיפָא, נָפְקָא מִבִּינָה. יַעֲקֹב אַשְׁלִים לְתָרִין סִטְרִין וַאֲבָהָן כְּלַל כֹּלָּא, וְיַעֲקֹב כְּלַל אֲבָהָתָא.

תָּאנָא בָּטַשׁ חָכְמָה בְּשָׁבִילוֹי, וְכָנִיף בְּרוּחָא (ס"א למיא) וְאִתְכָּנְפוּ מַיָּא לְאֲתַר חַד, וְאִתְפְּתָחוּ חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה. מֵאִלֵּין שְׁבִילִין, נַפְקֵי עֲשָׂרָה כִּתְרִין, בְּקַרְנֵיטֵי זְהִירִין, וְאִשְׁתְּאַרוּ עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁבִילִין. בָּטַשׁ הַהוּא רוּחָא בְּאִינּוּן שְׁבִילִין, וְאִתְפְּתָחוּ חַמְשִׁין

תַּרְעִין דְּבִינָה, וְאִתְגְּלִיפוּ עֶשְׂרִין וּתְרֵין, בְּחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּיוֹבְלָא, וְאִתְעַטָּרוּ בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אִלֵּין אִתְפְּתָחוּ לְסִטְרוֹי.

וְאִתְעַטָּרוּ עֶשְׂרִין וּתְרֵין כִּתְרִין דְּרַחֲמֵי, דִּכְלִילָן בְּעַתִּיק יוֹמִין, דְּנָהִיר לוֹן כָּל חַד בְּסִטְרוֹי. אִתְעַטָּרוּ חַמְשִׁין גְּלִיפִין, בְּמ"ב אַתְוָון קַדִּישִׁין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דִּבְהוֹן אִתְבְּרֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִתְגְּלָפוּ בְּגִלּוּפֵיהוֹן, תְּמַנְיָא תַּרְעִין, דְּאִינּוּן תְּמַנְיָא אַתְוָון דְּרַחֲמֵי, דִּכְתִיב, (שמות לה) יְיָ' יְיָ' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, דְּנָפְקָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, לְזְעִירָא, וּמִתְחַבְּרָן בְּאִלֵּין כִּתְרִין קַדִּישִׁין, חָכְמָה וּבִינָה עִלָּאִין דְּסַלְקִין. נָפְקָא חֶסֶד עִלָּאָה מֵהַאי סִטְרָא, וְדִינָא דִּגְבוּרָה מֵהַאי סִטְרָא, אָתָא זְכוּתָא דְּיַעֲקֹב, וְאַשְׁלִים אֲתַרְוַויְיהוּ וְאִחִיד לוֹן. דְּהָא הוּא שְׁלֵימוּתָא עִלָּאָה.

תָּאנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִין כָּךְ יִשְׂרָאֵל אִתְקְרֵי. דְּתָאנָא יַעֲקֹב תַּתָּאָה. יִשְׂרָאֵל עִלָּאָה. יַעֲקֹב לָאו שְׁלֵימוּתָא, יִשְׂרָאֵל שְׁלֵימוּתָא דִּכְלָא. וְכֵן תָּאנָא, (שמואל ב כ"ג:א') נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי, דָּוִד לָאו שְׁלֵימוּתָא, דְּהָא בַּתְרָאָה הוּא. יִשַׁי יְסוֹד עִלָּאָה הוּא, וּשְׁלֵימוּתָא. וְהַיְינוּ דְּתָנֵינָן, לָא גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם עַד שֶׁכָּפְרוּ בְּקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְמַלְכוּתָא דְּבֵית דָּוִד, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ':א') אֵין לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה בְּבֶן יִשַׁי אִישׁ לְאֹהָלָיו יִשְׂרָאֵל. מַאי אִישׁ לְאֹהָלָיו. אֶתֶר דְּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שַׁרְיָא בְּגַוַּיְיהוּ, הַיְינוּ לֵאלֹהֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כַּד שַׁרְיָא חָכְמְתָא לְגַלָּפָא גְּלִיפִין בְּכֻלְּהוּ כִּתְרִין, מֵאָן כִּתְרָא שַׁאֲרֵי מֵהַהוּא דְּאִתְקְרֵי בִּינָה. בְּבִינָה אִתְכְּלִיל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ אִתְפְּתָחוּ בָּהּ חַמְשִׁין תַּרְעִין, וְאִשְׁתְּכַח דְּכֹלָּא בְּחָכְמָה אִתְגְּלָפוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.

פרק צו

תָּאנָא, כְּתִיב (ישעיהו מ':י"ב) מִי מָדַד בְּשָׁעָלוֹ מַיִם וְגוֹ'. בְּשָׁעָלוֹ מַיִם. מַאן מַיִם. דָּא הוּא בִּינָה. רִבִּי אֶלְעָזָר מַתְנִי הָכִי, דָּא חֶסֶד. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא בְּחַד מַתְקְלָא סַלְקָא. (ס"א מתתקן) (ישעיהו מ':י"ב) וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן, מַאן שָׁמַיִם. תִּפְאֶרֶת. דִּכְתִיב תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. וְכָל בַּשָּׁלִישׁ עֲפַר הָאָרֶץ. דָּא הוּא גְּבוּרָה. וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס הָרִים, אִלֵּין אִינּוּן שְׁאַר כִּתְרִין, דְּאִקְרוֹן טוּרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דְּכִיָא. וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנָיִם, אִלֵּין שְׁאַר רְתִיכִין תַּתָּאִין מִנַּיְיהוּ. תָּא חֲזֵי, בְּשָׁעָלוֹ, מַאי שָׁעָלוֹ. דָּא רוּחַ חָכְמְתָא דְּהָכִי תָּנֵינָן, שָׁעָלָא דְּקִיטְרֵי בְּקִיזְקָא שְׁקִיעָן. וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן, מַאן זֶרֶת. אִלֵּין אִינּוּן (חמשין) תַּרְעִין דְּאִתְפְּתָחוּ וְאִתְפְּזָרוּ לְכָל סִטְרִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ב':ג') וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם וְגוֹ'. וְכָל בַּשָּׁלִישׁ, מַאן שָׁלִישׁ. רַחֲמֵי. שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא. וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס, מַאי פֶּלֶס, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, דִּכְתִיב, (ויקרא י"ט:ל"ו) מֹאזְנֵי צֶדֶק. אַבְנֵי צֶדֶק. תּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲנֵי מִילֵּי בְּשִׁיעוּרָא דְּיוֹצֵר כֹּלָּא אוֹקִימְנָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁמַע מִינָּהּ, דְּיַעֲקֹב מִגּוֹ דִּינָא קַשְׁיָא נָפִיק, דְּהָא יִצְחָק דִּינָא קַשְׁיָא, אֲחִיד לְחוּלָקֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְדָא הוּא בְּלִחוֹדוֹי, וְהָא יִצְחָק מִגּוֹ חֶסֶד נָפַק, וְהָכִי כֻּלְּהוּ,

דִּינָא מִגּוֹ רַחֲמֵי נָפְקָא, וְרַחֲמֵי מִדִּינָא. אַבְרָהָם יָרִית אַחֲסָנָא דְּחֶסֶד, נָפַק יִצְחָק בְּדִינָא מִגּוֹ חֶסֶד. יַעֲקֹב נָפַק בְּרַחֲמֵי, מִגּוֹ דִּינָא קַשְׁיָא, וְכַךְ הוּא לְעֵילָּא, דָּא מִן דָּא, וְיַנָקָא דָּא מִן דָּא, עַד דְּאִשְׁתְּמוֹדַע כֹּלָּא דְּהוּא חַד, וּמֵחָד תַּלְיָין כֻּלְּהוּ, וְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח חַד. בָּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּלֵית שְׁלֵימוּתָא אֶלָּא כַּד אָחִיד דָּא מִן דָּא, (ס"א וחד) וְדָא אָחִיד בְּתַרְוַויְיהוּ, לְשַׁכְלְלָא כֹּלָּא, כְּגוֹן יַעֲקֹב, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. תָּאנָא, כּוּלֵי הַאי לָא אִתְקְרֵי אֶלָּא מִסְטָרָא דִּילָן, וּמִסְטָרָא דִּילָן אִשְׁתְּמוֹדַע כֹּלָּא. (ס"א דהא בהאי לעילא) וּלְעֵילָּא כֹּלָּא בְּחַד מַתְקְלָא סַלְקָא. לָא שָׁנֵי, וְלָא יְשְׁתָּנֵי, כְּמָה דִּכְתִיב, (מלאכי ג':ו') אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנֵיתִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֻּלְּהוֹן בּוּצִינִין נְהִירִין מַחַד, וּמַחַד תַּלְיָין, וּבוּצִינִין אִינְהוּ חַד כֹּלָּא. דְּהָא לָא בָּעוּ לְאִתְפָּרְשָׁא, וּמַאן דְּפָרִישׁ לוֹן, כְּאִלּוּ אִתְפְּרַשׁ מִן חַיֵּי עָלְמָא.

פרק צז

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (ישעיהו ג':ד') וְנָתַתִּי נְעָרִים שָׂרֵיהֶם וְתַעֲלוּלִים יִמְשְׁלוּ בָם, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות כ"ה:י"ח) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב. כְּתִיב (שמואל א ד':ד') יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, וּכְתִיב (שמואל ב כ"ב:י"א) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף. יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, כַּד שַׁרְיָא לְאִתְיַישְׁבָא בִּשְׁלֵימוּתָא, כְּתִיב יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים. (ס"א כד אשתכח בשלימותא) וְכַד לָא שַׁרְיָא, וְלָא אִתְיַישְׁבָא מַלְכָּא בְּכָרְסְיָא, כְּתִיב וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב חַד, דְּלָא אִתְיַישְׁבָא מַלְכָּא בְּכָרְסְיֵיהּ. יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים תְּרֵי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַוי לְעָלְמָא, כַּד חַד כְּרוּב אַהְדַּר אַנְפֵּיהּ מֵחַבְרֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אֲחִיו, כַּד הֲוָה שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא תְּנֵינָן (ויקרא י"ח:ז') עֶרְוַת אָבִיךְ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה, וַוי לְמַאן דְּגַלֵּי עֶרְיַיתְהוֹן. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בְּתֻשְׁבַּחְתַּיְיהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

תָּאנָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּיוֹמֵי קַדְמָאֵי, הֲוָה בַּר נָשׁ אָמַר לְחַבְרֵיהּ, אֵימָא לִי מִלָּה חֲדָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְטוֹל מָנֶה כְּסַף. הַשְׁתָּא אָמַר בַּר נָשׁ לְחַבְרֵיהּ, טוֹל מָנֶה כְּסַף וְאִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח, וְלֵית מַאן דְּיַרְכִּין אוּדְנֵיהּ, בַּר אִינּוּן זְעִירִין (נ"א זרעין) קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בְּהוּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר.

פרק צח

(שמות כ"ז:י') וַוי הָעַמּוּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַוי הָעַמּוּדִים, הָא אֲמֵינָא כָּל אִינּוּן דְּמִתְאַחֲדָן מִקְטֹרֵי קַיְימִין עִלָּאִין, אִקְרוֹן וַוי הָעַמּוּדִים. וְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, תַּלְיָין

מֵאִינּוּן וָוִים. מַאי וִוִים. שִׁתָּא בְּגוֹ שִׁתָּא, וּמִתְאַחֲדָן וּמִתְשַׁקְיָין מִחוּטָא דְּשִׁדְרָה, דְּקָאִים עָלַיְיהוּ. וּבְסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא תָּאנָא, וָוִים לְעֵילָּא, וָוִים לְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ בְּמַתְקְלָא חַד סַלְקִין.

ספרא דצניעותא

פרק א

ספרא דצניעותא מַאן צְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמִשָּׁה פִּרְקִין אִינּוּן דְּכְלִילָן בְּהֵיכָל רַב, וּמַלְיָין כָּל אַרְעָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי כְּלִילָן הָנֵי, מִכֻּלְּהוּ עֲדִיפֵי. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָכִי הוּא, לְמַאן דְּעָאל וְנָפַק, וּלְמַאן דְּלָא עָאל וְנָפַק לָאו הָכִי.

מַתְלָא, לָבַר נָשׁ דְּהָוָה דִּיווֹרִיהּ בֵּינֵי טוּרִין, וְלָא יָדַע בְּדִיווֹרֵי מָתָא. זַרְע חִטִּין. וְאָכִיל חִטֵּי בְּגוּפַיְיהוּ. יוֹמָא חַד עָאל לְמָתָא, אַקְרִיבוּ לֵיהּ נַהֲמָא טָבָא. אֲמַר הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּנָא לָמָּה. אֲמַרוּ נַהֲמָא הוּא לְמֵיכַל. אָכַל וְטָעַם לְחָדָא לְחִכֵּיהּ. אֲמַר וּמַמָּה אִתְעֲבִיד דָּא. אֲמַרוּ מֵחִטִּין. לְבָתַר אַקְרִיבוּ לֵיהּ גְּרִיצִין דְּלִישִׁין בְּמִשְׁחָא. טָעַם מִנַּיְיהוּ, אֲמַר וְאִלֵּין מַמָּה אִתְעֲבִידוּ. אֲמַרוּ מֵחִטִּין. לְבָתַר אַקְרִיבוּ לֵיהּ טְרִיקֵי מַלְכִין, דְּלִישִׁין בְּדוּבְשָׁא וּמִשְׁחָא. אֲמַר וְאִלֵּין מַמָּה אִתְעֲבִידוּ. אֲמַרוּ מֵחִטִּין. אֲמַר וַדַּאי אֲנָא מָארֵי דְּכָל אִלֵּין, דַּאֲנָא אָכִיל עִקָּרָא דְּכָל אִלֵּין דְּאִיהוּ חִטָּה. בְּגִין הַהוּא דַּעְתָּא מֵעְדוּנֵי עָלְמָא לָא יָדַע וְאִתְאֲבִידוּ מִנֵּיהּ. כַּךְ, מַאן דְּנָקִיט כְּלָלָא, וְלָא יָדַע בְּכֻלְּהוּ עִדּוּנִין דְּמִתַּנְיָין, דְּנַפְקִין מֵהַהוּא כְּלָלָא.

פרק ב

ספרא דצניעותא פרקא קדמאה תָּאנָא. סִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא, סִפְרָא, דְּשָׁקִיל (רל"ה ע"א) בְּמַתְקְלָא. (תאנא) דְּעַד דְּלָא הֲוָה מַתְקְלָא, לָא הֲווֹ מַשְׁגִּיחִין אַפִּין בְּאַפִּין, וּמַלְכִין קַדְמָאִין מִיתוּ, וְזִיוּנֵיהוֹן לָא אִשְׁתַּכְּחוּ, וְאַרְעָא אִתְבַּטְּלַת.

עַד דְּרֵישָׁא דְּכִסּוּפָא דְּכָל כִּסּוּפִין, לְבוּשֵׁי דִּיקָר אַתְקִין, וְאַחֲסִין.

הַאי מַתְקְלָא תָּלֵי בַּאֲתַר דְּלָא הֲוָה, אִתְקְלוּ בֵּיהּ אִינּוּן דְּלָא אִשְׁתַּכְּחוּ. מַתְקְלָא קָאִים בְּגוּפֵיהּ. לָא אִתְאֲחָד, וְלָא אִתְחֲזֵי. בֵּיהּ סְלִיקוּ, וּבֵיהּ סָלְקִין דְּלָא הֲווֹ, וַהֲווּ, וְיִהְוֹיָין.

סִתְרָא גּוֹ סִתְרָא, אִתְתְּקַן וְאִזְדַּמַּן, (אד"ר קכ"ח ע"ב, באד"ז רפ"ז, רפ"ח ע"א) בְּחַד גּוּלְגַּלְתָּא, מַלְיָיא טַלָּא דִּבְדוֹלְחָא. (שם אד"ר קכ"ט) קְרוּמָא דְּאַוִּירָא אִזְדָּכָךְ וְסָתִים, אִינּוּן עֲמָר נְקֵי תַּלְיָין בְּשִׁקּוּלָא. רַעֲוָא (אד"ז שם) דְּרַעֲוִין אִתְגַּלְיָא בְּצַלּוֹתָא דְּתַתָּאֵי. אַשְׁגְּחָא פְּקִיחָא דְּלָא נָאִים, וְנָטִיר תְּדִירָא. אַשְׁגְּחוּתָא דְּתַתָּא בְּאַשְׁגְּחוּתָא דִּנְהִירוּ דְּעִלָּאָה. (דביה) תְּרִין נוּקְבִין דְּפַרְדֵּשָׁקָא, דְּאִתְעַר רוּחָא לְכֹלָּא.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, שִׁיתָּא בְּרֵאשִׁית (ברא שית) עִלַּיְיהוּ, כּוּלְּהוּ לְתַתָּא, וְתַלְיָין מִשִּׁבְעָה דְּגוּלְגַּלְתָּא עַד יְקִירוּ דְּיַקִּירוּתָא, וְהָאָרֶץ תִּנְיָינָא לָאו בְּחוּשְׁבָּן וְהָא

אִתְמַר. וּמַהַהִיא דְּאִתְלַטְיָיא נָפְקָא, דִּכְתִיב (בראשית ה׳:כ״ט) מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרָרָה יְיָ׳. הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. תְּלֵיסַר, תַּלְיָין בִּתְלֵיסָר יְקִירוּ דְיַקִירוּתָא.

שִׁיתָא אַלְפֵי שְׁנִין, תַּלְיָין בְּשִׁיתָא קַדְמָאֵי, שְׁבִיעָאָה עָלַיְיהוּ, דְּאִתְתָּקַף בִּלְחוֹדוֹי. וְאִתְחָרִיב כֻּלָּא בִּתְרֵיסַר שַׁעֲתֵי, דִּכְתִיב הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְגוֹ׳. תְּלֵיסַר יְקִים לוֹן בְּרַחֲמֵי, וּמִתְחַדְּשָׁן בְּקַדְמִיתָא, וְקָמוּ (ס״י קמו) כָּל אִינּוּן שִׁיתָא. בְּגִין דְּכְתִיב בָּרָא, וּלְבָתַר כְּתִיב הָיְתָה, דְּהָא הֲוַת וַדַּאי, וּלְבַסּוֹף תֹּהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ, (ישעיהו ב׳:י״א) וְנִשְׂגָּב יְיָ׳ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

גְּלוּפֵי דְּגְלִיפִין כְּחֵיזוּ דְּחִוְיָא אֲרִיךְ, וּמִתְפַּשֵּׁט לְכָאן וּלְכָאן, זַנְבָא בְּרֵישָׁא. רֵישָׁא (אחורא) אֶחָיד אֲכָתְפִין, אַעְבַּד וְזָעִים, נְטַר וְגָנִיז. חַד לְאֶלֶף יוֹמִין זְעִירִין אִתְגְּלְיָיא, (נ״א אתמלייא) קוּלְטָרָא בְּקִטְרוֹי, סְנַפִּירָא בְּעַדְבוֹי, אִתְבַּר רֵישֵׁיהּ בְּמַיִין דְּיַמָּא רַבָּא, דִּכְתִיב (תהילים ע״ד:י״ג) שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַּנִּינִים עַל הַמָּיִם. תְּרֵין הֲווֹ, חַד אִתְחֲזֵרִי, (ל״ד ע״ב) תַּנִּינָם כְּתִיב חָסֵר. רָאשֵׁי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א׳:כ״ב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, הַיְינוּ דְּכְתִיב (תהלים לג) כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי, הוּא בִּלְחוֹדוֹי. לְבָתַר אִתְחֲזִרוּ חַד יהו״ י יה״ו ו״י ו׳ בַּתְרָאָה שְׁכִינְתָּא לְתַתָּא. כְּמָה דְּה׳ שְׁכִינְתָּא אִשְׁתְּכַח וּבְחַד מַתְקָלָא אִתְּקָלוּ.

וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב, דְּכְתִיב וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. הַאי, בְּמַתְקְלֵיהּ סַלְקָא. קַדְמָאָה בִּלְחוֹדוֹי. וְכֻלָּא לְחַד אִתְחֲזֵרִי. אֲחַתָּא וּמוֹדַעְתָּא כְּלִילָן דָּא בְּדָא בְּיו״ד ה״א, כִּתְרֵין רְחִימִין דְּמִתְחַבְּקָן.

שִׁיתָא נָפְקִין מֵעַנָּפָא דְּשָׁרְשָׁא דְּגוּפָא, לִישָׁן מְמַלֵּל רַבְרְבָן. לִישָׁן דָּא, סְתִים בֵּין יו״ד וְהֵ״א, דְּכְתִיב (ישעיהו מ״ד:ה׳) זֶה יֹאמַר לַה׳ אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתּוֹב יָדוֹ לַיְיָ׳ וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה (יכנה) מַמָּשׁ. זֶה יֹאמַר לַה׳ אֲנִי: אֲחַתָּא. וְכֻלָּא אִתְמַר בְּיה״ו. כֻּלָּא כְּלִילָן בְּלִישָׁן סְתִים לְאִימָא. דְּהָא אִתְפַּתְחַת לֵיהּ דְּנָפִיק מִינַּהּ. אַבָּא יָתִיב בְּרֵישָׁא, אִימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וּמִתְכַּסְיָיא מִכָּאן וּמִכָּאן וַוי לְמַאן דְּגַלֵּי עֲרַיְיתְהוֹן.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שַׁלִּיט דְּכַר בְּנוּקְבָא. (ס״י שלימו דכר ונוקבא) דְּכְתִיב (משלי י״:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, נָהִיר יו״ד בִּתְרִין, וְנָהִיר וּמְעַבֵּר לְנוּקְבָא. אִתְיְיחָד יו״ד בִּלְחוֹדוֹי, (ובתר כן) סָלִיק בְּדַרְגּוֹי לְעֵילָּא לְעֵילָּא. אִתְחַשְׁכָא נוּקְבָא, וְאִתְנְהִירַת אִימָא וּמִתְפַּתְּחָא בְּתַרְעוֹי. אָתָא מַפְתְּחָא דְּכָלִיל בְּשִׁית, וּמְכַסְיָא פִּתְחָהָא, וְאָחִיד לְתַתָּא לְהַאי וּלְהַאי, ווי לְמַאן דְּגַלֵּי פִּתְחָהָא.

פרק ג

פִּרְקָא תְּנְיָינָא דִּיקְנָא (אד"ר מן דף קל"א עד קל"ה) מְהֵימָנוּתָא. (דיקנא) לָא אַדְכַּר בְּגִין דְּהִיא יַקִּירוּתָא דְּכֹלָּא מֵאֲדְנִין נַפְקַת, בְּסָחֲרָנָהָא דְּבֹסִיטָא, סָלִיק וְנָחִית חוּטָא חִוָּורָא. בְּתְלֵיסָר מִתְפָּרֵשׁ.

בְּיַקִּירָא דְּבְיַקִּירוּתָא הַהִיא, כְּתִיב (ירמיהו ב':ו') לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יָשַׁב אָדָם שָׁם. אָדָם (ויקרא מ"ח ע"א) לְבַר הוּא. אָדָם לָא כְּלִיל הָכָא. כָּל שֶׁכֵּן אִישׁ. בְּתְלֵיסָר נְבִיעִין מַבּוּעִין מִתְפָּרְשָׁן, אַרְבַּע בִּלְחוֹדוֹי אִסְתָּמְרוּ. תִּשְׁעָה אַשְׁקְיוּן לְגוּפָא. (נ"א לגנתא).

(תיקונא קדמאה) מִקְמֵי פְּתְחָא דְּאֲדְנִין, שָׁאֲרֵי יְקִירוּ לְאִתְתָּקָן, (תניינא) נָחִית בְּשִׁפִּירִי בְּרֵישָׁא דִּשְׁפָוָון. מֵהַאי רֵישָׁא לְהַאי רֵישָׁא קָאִים. (תליתאה) אָרְחָא דְּנָפִיק תְּחוֹת תְּרִין נוּקְבִין דְּפַרְדַּשְׁקָא, לְאַעְבָרָא חוֹבָה, דִּכְתִיב (משלי י"ט:י"א) וְתִפְאַרְתּוֹ עֲבוֹר עַל פָּשַׁע. (רביעאה) תְּחוֹת שִׁפְוָון אַסְחַר שַׁעֲרָא לְרֵישָׁא אַחֲרָא. (חמישאה) אָרְחָא אַחֲרָא נָפִיק תְּחוֹתוֹי. (שתיתאה) חָפֵי תַּקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא, לְרֵישָׁא דִּלְעֵילָּא. (שביעאה) תְּרִין תַּפּוּחִין אִתְחָזוּן לְאַנְהָרָא בּוּצִינִין. (תמינאה) מַזָּלָא דְּכֹלָּא, תַּלְיָיא עַד לְבָּא, בֵּיהּ תַּלְיָין עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

(תשיעאה) אִינּוּן דְּתַלְיָין לָא נָפְקִין דָּא מִן דָּא. (עשיראה) חַפְיָין זְעִירִין עַל גְּרוֹנָא (חד סר) דְּיַקִּירוּ. רַבְרְבִין, מִתְשַׁעֲרִין בְּשִׁיעוּרָא שְׁלִים. (תריסר) (וכד) שִׁפְוָון אִתְפְּנוּן מִכָּל סְטָרִין, זַכָּאָה לְמַאן דְּנָשִׁיק מֵאִינּוּן נְשִׁיקִין. (תליסר) בְּהַהִיא מַזָּלָא דְּכֹלָּא נַגְדִּין תְּלֵיסַר מְשִׁיחִין דְּאַפְרְסְמוֹנָא דָּכְיָא. כֹּלָּא בְּהַאי מַזָּלָא שְׁכִיחַ, וְסָתִים.

בְּזִמְנָא דְּמָטָא תִּשְׁרֵי, יַרְחָא שְׁבִיעָאָה, מִשְׁתַּכְחֵי (ירחי) אִלֵּין תְּרֵיסַר (ס"א תליסר) בְּעַלְמָא עִלָּאָה וּמִתְפַּתְחֵי תְּרֵיסַר (ס"א תליסר) תַּרְעֵי דְּרַחֲמֵי, בְּהַהוּא זִמְנָא (ישעיה נה) דִּרְשׁוּ יְיָ' בְּהִמָּצְאוֹ כְּתִיב.

(בראשית א':י"א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי וְגוֹ', הַיְינוּ דִּכְתִיב (ויקרא ט"ז:ל"א) וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב. (בהאי זמנא) (דברים ג':כ"ד) אֲדֹנָי יְדוֹ"ד אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גָּדְלְךָ. יְהוֹ"ה שְׁלִים בְּסִטְרוֹי. וְהָכָא בִּרְחִישׁוּתָא דְּא דְּאַרְעָא, לָא שְׁלִים.

יְהֹ"י לָא כְּתִיב, קָרֵינָן יוֹ"ד עִלָּאָה יוֹ"ד תַּתָּאָה, וַיְיצֶר יְ' עִלָּאָה יְ' תַּתָּאָה, (יהי) יְ' עִלָּאָה, יְ' תַּתָּאָה. הֹ' בְּגַוְוייהוּ. כְּלָלָא דִּשְׁלִימוּ. שְׁלִים, וְלָא לְכָל סְטָר. אִתְעֲקַר מֵהַאי אֲתַר שְׁמָא דָּא, וְאַשְׁתִּיל בְּאַחֲרָא, כְּתִיב וַיִּטַּע יְיָ' אֱלֹהִים.

ה ' בֵּין יו"ד לְיו"ד דִּיהֵ"י, נְשָׁבָא דְּפַרְדַּשְׁקָא דְּעַתִּיקָא, לְזְעֵירָא דְּאַנְפִּין בְּלָא רוּחָא לָא אִתְקָיֵים. בְּהֵ"א, אִשְׁתָּכְלַל הֵ"א עִלָּאָה הֵ"א תַּתָּאָה, דִּכְתִיב (ירמיהו א':ו') אֲהָהּ אֲדֹנָי אֱלֹהִים.

בְּקִיטְפּוֹי דְּקַטְפִּין, (צרירא) בְּרוּחָא דְּמַתְקְלִין, יה"ו. י' עִלָּאָה דְּאִתְעַטָּר בְּקַטְרָא (ס"א בעטרא) דְּעַתִּיקָא, הוּא קְרוּמָא עִלָּאָה דְּאִזְדְּכַךְ וְסָתִים. הֵ"א עִלָּאָה, דְּאִתְעַטָּר בְּרוּחָא דְּנוּקְבִין דְּפַרְדַּשְׁקָא, דְּנָפִיק לְאַחֲיָיא. ו' עִלָּאָה, בּוֹצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא דְּאִתְעַטָּר בְּסַטְרוֹי, (ס"א בעטרוי) מִתְפַּשְׁטָן אַתְוָון לְבַתַּר, וְאִתְכְּלִלוּ בְּזְעֵירָא דְּאַפִּין. כְּמָה דְּשַׁרְיָא בְּגוֹלְגַּלְתָּא, אִשְׁתַּכְחוּ מִתְפַּשְׁטָן בְּכָל גּוּפָא, לְשַׁכְלְלָא כֹּלָּא. בַּעֲמַר נָקָא. כַּד תְּלֵי תַּלְיָין אִלֵּין אַתְוָון. כַּד אִתְגְּלֵי לִזְעֵירָא מִתְיַישְׁבָן בֵּיהּ אִלֵּין אַתְוָון, וְאִתְקְרֵי בְּהוֹן.

יו"ד דְּעַתִּיקָא סָתִים בְּעַטְרוֹי, בְּגִין שְׁמָאלָא אִשְׁתְּכַח ה"ה אִתְפְּתַח בְּאַחֲרָא וְאִינְקִיב בִּתְרִין נוּקְבִין, וְאִשְׁתְּכַח בְּתִקוּנִין. וָ"ו אִתְפְּתַח בְּאַחֲרָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז':י') הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. בְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא לְמִכְסְיָא פִּתְחָא.

ו' לְעֵילָּא ו' לְתַתָּא, ה' לְעֵילָּא ה' לְתַתָּא. י' לְעֵילָּא וּבָהּ לָא אִשְׁתַּתַּף אַחֲרָא, וְלָא סָלִיק בַּהֲדָהּ, בַּר רְמִיזָא דְּרָמִיז כַּד אִתְגַּלְיָין תְּרִין (באורייתא) וּמִתְחַבְּרָן בְּחַד דַּרְגָּא, חַד רִגְשָׁא בְּגִין לְאִתְפָּרְשָׁא, ו"ד כְּלִילָן בְּיו"ד וַוי כַּד אִסְתַּלָּק הַאי, וְאִתְגַּלְיָין.

אִינּוּן בּוּסְמִין דְּטִיפְסָא שְׁרִיקִין, דְּעַבְרֵי (ס"א עבד) לָא מִתְעַכְּבָא בְּדוּכְתָּא, וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב. בָּרַח לְךָ אֶל מְקוֹמֶךָ. אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ.

וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אֵימָתַי, כַּד שְׁמָא אִתְנַטַע. וּכְדֵין אֲוִירָא נָפִיק, וְנָצוֹצָא אִזְדַּמָּן. (תיקונא קדמאה דרישא) חַד גּוּלְגַּלְתָּא אִתְפַּשָּׁט בְּסַטְרוֹי, טַלָּא מָלֵי עָלְהָ, דִּתְרֵי גְּוָונֵי.

תְּלַת חַלָּקִין דְּאַתְוָון רְשִׁימִין, אִתְגַּלְיָין בֵּיהּ. (תליתאה) אוּכְמִין (ס"א כעורבא) כְּעַרְבָאָה תַּלְיָין עַל נוּקְבִין עֲמִיקִין, דְּלָא יָכִיל לְמִשְׁמַע יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. הָכָא חַד אֲרְחָא לְעֵילָּא דָּקִיק. (רביעאה) מְצֻחָא דְּלָא נָהִיר, קְטָטוּתָא דְּעָלְמָא. בַּר כַּד רַעֲוָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ. (חמישאה) עַיְינִין דְּתְלַת גְּוָונֵי, לְמִרְתַּת קַמַּיְיהוּ אִתְסְחָן בְּחֶלְבָא דְּנָהִיר. כְּתִיב (ישעיהו ל"ג:כ') עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַיִם נָוֶה שַׁאֲנָן, וּכְתִיב (ישעיהו א':כ"א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. נָוֶה שַׁאֲנָן, עַתִּיקָא דְּסָתִים, עֵינָךְ כְּתִיב.

(שתיתאה) חוֹטָמָא פַּרְצוּפָא דְּזְעֵירָא, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא. תְּלַת שַׁלְהוֹבִין מִתּוֹקָדִין בְּנוּקְבוֹי. (שביעאה) דַּרְגָּא עֲקִימָא, לְמִשְׁמַע טָב וּבִישׁ.

כְּתִיב (ישעיהו מ"ב:ח') אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי. וּכְתִיב (דברים לכ) אֲנִי אֱמִית וַאֲחַיֶּה. וּכְתִיב (ישעיהו מ"ו:ד') וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבּוֹל. (קל"ד ע"ב) (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ.

(איוב כ"ג:י"ג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ. הוּא אִקְרֵי מַאן דְּסָתִים וְלָא שְׁכִיחַ, הוּא מַאן דְּלָא אִזְדָּמַן לְעֵינָא. הוּא מַאן דְּלָא אִקְרֵי בִּשְׁמָא.

(ה"א ה"י) א' כָּלִיל (הוא') ו'. ו' כָּלִיל א' וְלָא כָּלִיל ה"ו. (ס"א ה"י) א' אָזִיל לְאָלָף. אל"ף אָזִיל לי"ד, יו"ד אָזִיל לי"ד, דְּסָתִים מִכָּל סְתִימִין, דְּלָא מִתְחַבְּרָן בֵּי"ה ו"ד. וַוי כַּד לָא נָהִיר י' בו"ד.

כַּד אִסְתַּלַּק י' מִן ו"ד בְּחוֹבֵי עָלְמָא, עֲרָיְיתָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח, עַל דָּא כְּתִיב (ויקרא י"ח:ח') עֶרְוַת אֲבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. וְכַד אִסְתַּלִּיק יו"ד מִן ה"א, עַל דָּא כְּתִיב וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה אִמְּךָ הִיא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ. אִמְּךָ הִיא וַדַּאי, (משלי ב':ג') כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא וְגוֹ'.

פרק ד

פִּרְקָא תְּלִיתָאָה תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין יַקִּירִין אִתְמְסָרוּ לְדִיקְנָא כָּל מָה דְּאִתְטְמַר וְלָא אִתְגַּלְיָיא עִלָּאָה וְיַקִּירָא אִשְׁתְּכַח. (והוא) וְהָא (ס"א דיקנא) גַּנְזֵיהּ (ס"א יקירא) קְרָא.

תִּיקוּנָא קַדְמָאָה דְּדִיקְנָא, נִימִין עַל נִימִין מִקְּמֵי פִּתְחָא דְּאַדְנִין עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. (תניינא) מֵרֵישָׁא הַאי, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא אִשְׁתְּכַח. (תליתאה) מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין אָרְחָא מַלְיָיא דְּלָא אִתְחַזְיָיא. (רביעאה) עַלְעִין אִתְחַפְּיָין מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא. (חמישאה) בְּהוּ אִתְחַזְיָין תַּפּוּחִין סוּמָקִין כְּוורְדָא. (שתיתאה) בְּחַד חוּטָא תַּלְיָין אוּכְמִין תַּקִּיפִין עַד חַדּוֹ. (שביעאה) שְׁפָוון סוּמָקִין כְּוורְדָא אִתְפְּנוּן.

(תמינאה) זְעִירִין נַחְתִּין בְּגַרוֹנָא, וּמְחַפְּיָין קְדָלָא. (תשיעאה) רַבְרְבִין וּזְעִירִין כְּגִידִין (ס"א נגדין) (ס"א נחתין) בְּשִׁקּוּלָא. בְּאִלֵּין אִשְׁתְּכַח גִּיבָּר וְתַקִּיף מַאן דְּאִשְׁתְּכַח.

כְּתִיב (תהילים קי"ח:ה') מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ. תִּשְׁעָה אָמַר דָּוִד עַד כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי, לְאַסְחָרָא וּלְאַגָּנָא עֲלוֹי. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ לְמִינֵהוּ. (נשא קל"ט ע"ב) תִּשְׁעָה אִלֵּין אִתְעֲקָרוּ מִשְּׁמָא שְׁלִים, וְאַשְׁתְּיָילוּ לְבָתַר בִּשְׁמָא שְׁלִים, דִּכְתִיב וַיִּטַּע יְיָ' אֱלֹהִים. תִּקּוּנִין דְּדִיקְנָא בְּתִלֵּיסָר אִשְׁתַּכְּחָן אִיהִי, דְּהִיא עִלָּאָה. תַּתָּאָה, בְּתִשְׁעָה אִתְחָזוּן. כ"ב אַתְוָון אִתְגְּלִיפוּ בְּגוַוֵּיהוֹן (ס"א בגינהון.)

עַל הַאי, (ס"א על האי מאן דחזי בחלמיה דיקנא) חֻלְמָא דְּאַחִיד דִּיקְנָא דְּבַר נָשׁ עִלָּאָה בִּידֵיהּ, (נ"א או דאושיט ידיה ליה אנדע דשלים במאריה) שְׁלִים בְּמָארֵיהּ. שַׁנְאִין תְּחוֹתוֹי יִכְנְעוּן. כָּל שֶׁכֵּן דִּיקְנָא עִלָּאָה דְּנָהִירָא (ס"א לתתאה) בְּתַתָּאָה, דְּעִלָּאָה רַב חֶסֶד אִקְרֵיהּ, בְּזְעֵירָא חֶסֶ"ד סְתָם, כַּד אִצְטְרִיךְ נְהִירוּ אַנְהַר וְאִקְרֵי רַב חֶסֶד. (ס"א בידיה הא מתרחיץ דהא בשלם עם מאריה ושנאוי יכנעון תחותוי ודין הוא בדיל דחזא בחלמיה כל שכן אם זכה לאודעא מה היא דיקנא עלאה דהוא נהיר לתתאה ארים עלאה רב בחסד אקרי בזעירא חסד סתם)

כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, כְּלוֹמַר, (נ"א ח"י י"ה) י"ה אִתְפַּשַּׁט נְהִירוּ דְּדָא בְּדָא, כֹּלָּא אִתְרַחֲשִׁוון בְּזִמְנָא חָדָא, מַיִם טָבָאן מַיִם בִּישָׁן. בְּגִין דְּאָמַר יִשְׁרְצוּ, אִתְכְּלָלוּ דָּא בְּדָא. חַיָּה עִלָּאָה, חַיָּה תַּתָּאָה. חַיָּה טָבָא. חַיָּה בִּישָׁא.

דָּבָר אַחֵר יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, תַּרְגּוּם יִרְחֲשׁוּן. כְּלוֹמַר, כַּד מְרַחֲשִׁין בְּשִׁפְוָותֵיהּ פִּתְגָמֵי צְלוֹתָא, בְּזַכוּתָא, וּבְנָקְיוּת דַּעְתָּא, וּבְמַיָּא הֲוָה רָחִישׁ נַפְשָׁא חַיְתָא. וְכַד בָּעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא צְלוֹתֵיהּ לְמָארֵיהּ, וְשִׁפְוָותֵיהּ מְרַחֲשָׁן בְּהַאי גַּוונָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, לְסַלְקָא יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, לְאֶתָר דְּשַׁקְיוּ דַּעֲמִיקוּ דְּבֵירָא, נָגִיד וְנָפִיק. לְבָתַר יָנְגִיד לְאַמְשָׁכָא מִלְעֵילָּא לְתַתָּא, מֵהַהוּא שַׁקְיָא דְּנַחֲלָא, לְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, עַד דַּרְגָּא בַּתְרָאָה לְאַמְשָׁכָא נְדָבָה לְכֹלָּא מַעֵילָּא לְתַתָּא. לְבָתַר בָּעֵי לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא בְּכֹלָּא, קִשְׁרָא דְּכַוָּונָה דִּמְהֵימְנוּתָא וּיְעִבְּדוּן כָּל מִשְׁאֲלוֹהִי, בֵּין שְׁאֶלְתָּא דְּצִבּוּרָא, בֵּין שְׁאֶלְתָּא דְּיָחִידָא.

וּשְׁאֶלְתָּא דְּאִית לְבַר נָשׁ לְשַׁאֲלָא מִמָּארֵיהּ, הֵן מְסוּדְרוֹת בט' גְּוונֵי, אִית בְּאַלְפָּא בֵּיתָא, וְאִית בְּאַדְכָּר מִכְּילּוֹהִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רַחוּם וְחַנּוּן וגו'. אִית בִּשְׁמָהָן יַקִּירָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּגוֹן אֶהְיֶה, יָהּ, יהו, אֵל, אֱלֹהִים, יְיָ' צְבָאוֹת, שַׁדַּי, אֲדנָי. אִית בְּעֶשֶׂר סְפִירָא, כְּגוֹן: מַלְכוּת, יְסוֹד, הוֹד, נְצַח, תִּפְאֶרֶת, גְּבוּרָה, חֶסֶד, בִּינָה, חָכְמָה, כֶּתֶר. אִית בְּאַדְכָּר צַדִּיקַיָּיא, כְּגוֹן הָאָבוֹת וְהַנְּבִיאִים וְהַמְּלָכִים. אִית בְּשִׁירֵי וּבְתוּשְׁבַּחְתֵּי, דְּאִית בְּהוֹן קַבָּלָה אֲמִיתִית. וְעֵילָּא מִנַּהוֹן מַאן דְּיָדַע לְתַקֵּן תִּקּוּנִין לְמָארֵיהּ, כְּדָקָא יָאוֹת. וְאִית בִּידִיעָה סַלְקָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְאִית מַאן דְּיָדַע לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

וּבְכָל ט' גְּוונֵי אִלֵּין, צְרִיכָא כַּוָּנָה גְּדוֹלָה, וְאִי לָא עָלִיהּ קְרָא דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:ל׳) וּבוֹזֵי יִקָּלוּ. וּבְכַוָּונַת אָמֵן, דְּהוּא כְּלִיל תְּרִין שְׁמָהָן יְהוָ"ה אֲדנָ"י. וְהָאֶחָד גָּנִיז טוּבֵיהּ וּבִרְכוֹהִי, בְּאוֹצָר הַנִּקְרָא הֵיכָל, וְהוּא רָמוּז בַּפָּסוּק (חבקוק ב׳:כ׳) וה' בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו וּלְדָא רָמְזוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כָּל טוּב הָאָדָם בְּבֵיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר י״ב:ז׳) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, וּמְתַרְגְּמִינָן בְּכָל דְּעִמִּי.

וְאִי מְכַוון בְּכָל חַד וְחַד מט' גְּוונֵי כְּדָקָא יָאוֹת, דָּא הוּא בַּר נָשׁ דְּאוֹקִיר לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבוֹזַי יֵקָלוּ, אֲכַבֵּד בְּעָלְמָא דֵּין, לְקַיְּימָ וּלְמֶעְבַּד כָּל צָרְכּוֹי. וְיֶחֱזוּן כָּל עַמְמֵי אַרְעָא, אֲרֵי שְׁמָא דְּה' אִתְקְרֵי עָלֵיהּ, וְיִדְחֲלוּן מִנֵּיהּ. וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, יִזְכֵּי לְמֵיקַם בְּמִחְיְצַת חֲסִידִים, אַף עַל פִּי דְּלָא קָרֵי כָּל צוֹרְכֵיהּ, כֵּיוָן דְּזָכָה לְאַשְׁגָּחָא יְדִיעַת מָארֵיהּ, וְאִיכְוון בֵּיהּ כַּדְקָא יָאוֹת.

מַאי וּבוֹזַי יֵקָלוּ. דָּא הוּא מַאן דְּלָא יָדַע לְאַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּלְאַמְשָׁכָא לְאֶתָר דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ טָב לֵיהּ דְּלָא אִתְבְּרֵי. וְכָל שֶׁכֵּן מַאן דְּלָא אִתְכַּוון בְּאָמֵן. וְעַל דָּא, כָּל מַאן דְּמַרְחִישׁ בְּשִׁפְוָותֵיהּ בִּנְקִיוּתָא דִּלְבָּא, בְּמַיָּא דִּמְנַקֵּי,

מַאי כְּתִיב בַּהֲדֵיהּ, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, כְּלוֹמַר, בִּשְׁבִיל אָדָם דְּיָדַע לְאַחֲדָא צֶלֶם וּדְמוּת כְּדְקָא יֵאוֹת, וְיִרְדוּ בִּרְגַּת הַיָּם. (עד כאן דבר אחר)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. הָאָדָם לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָדָם סְתָם, לְאַפָּקָא אָדָם דְּלְעֵילָּא. דְּאִתְעָבִיד בִּשְׁמָא שְׁלִים. כַּד אִשְׁתְּלִים דָּא, אִשְׁתְּלִים דָּא. אִשְׁתְּלִים דְּכַר וְנוּקְבָא לְאַשְׁלְמָא כֹּלָּא. יְדָו"ד סְטָרָא דִּדְכַר. אֱלֹהִים סִטְרָא דְּנוּקְבָא. אִתְפָּשַׁט דְּכוּרָא, וְאִתְתְּקַן בְּתִקּוּנוֹי כְּאִמָּא, בְּפוּמֵיהּ דְּאִמָּה. מַלְכִין דְּאִתְבְּטָלוּ, הָכָא אִתְקַיָּימוּ.

דִּינִין (קמ"ב ע"ב) דְּדְכוּרָא תַּקִּיפִין בְּרִישָׁא, בְּסוֹפָא נַיְיחִין. דְּנוּקְבָא בְּאִיפְּכָא. וְי"ה קוּנְטִירִין דְּקִיטוּרָא בְּעַטְפּוֹי שְׁקִיעִין. י' זְעֵירָא בְּגַוָּוהָא אִשְׁתְּכַח.

אִי אִתְבְּסָמוּ דִּינִין, בָּעָא עַתִּיקָא. אָתָא חִוְיָא עַל נוּקְבָא, וְקִינָא דְּזוּהֲמָא אִתְתְּקַן בְּגַוָּוהּ, לְמֶעְבַּד מְדוֹרָא בִּישָׁא. דִּכְתִיב וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן. קִינָא דְּמָדוֹרָא דְּרוּחִין בִּישִׁין וְעִלְעוּלִין וְקַטְפּוּרִין.

אַתְקִין בֵּיהּ בְּהַאי אָדָם, כְּתָרִים, בְּכְלַל וּפְרַט, אִתְכְּלָלוּ בִּפְרַט וּכְלָל, שׂוֹקִין וּדְרוֹעִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא.

דָּא אִתְפְּלַג בְּסִטְרוֹי אִתְתַּקַּן דְּכַר וְנוּקְבָא יה"ו. י' דְּכַר. ה' נוּקְבָא. ו' כְּתִיב זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם וַיִּקְרָא שְׁמָם אָדָם. דְּיוּקְנָא וּפַרְצוּפָא דְּאָדָם יָתִיב עַל כָּרְסְיָא, וּכְתִיב (יחזקאל א':כ"ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה.

פרק ה

פְּרָקָא רְבִיעָאָה. עַתִּיקָא, טָמִיר וְסָתִים. זְעֵירָא דְּאַנְפִּין, אִתְגַּלְיָיא וְלָא אִתְגַּלְיָיא. דְּאִתְגַּלְיָיא, בְּאַתְוָון כְּתִיב. דְּאִתְכַּסְיָיא, סְתִים בְּאַתְוָון, דְּלָא מִתְיַישְׁבָן בְּאַתְרוֹי, בְּגִין דְּאִיהוּ לָא אִתְיַישָׁבוּ בֵּיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְגוֹ', הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. חַד בְּכְלָלָא דְּאַחֲרָא מִשְׁתַּכְחָא. בְּהֵמָה בִּכְלָלָא דְּאָדָם, (ויקרא א':ב') אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ' מִן הַבְּהֵמָה, מִשּׁוּם דְּאִתְכְּלַל בִּכְלָלָא דְּאָדָם. כַּד נָחַת אָדָם דִּלְתַתָּא בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, אִשְׁתְּכָחוּ תְּרִין (תזריע מ"ח ע"ב) רוּחִין מִתְּרִין סִטְרִין, דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא כָּלִיל אָדָם. דִּימִינָא, נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא. דִּשְׂמָאלָא נֶפֶשׁ חַיָּה. חָב אָדָם אִתְפָּשָׁט שְׂמָאלָא, וְאִתְפָּשָׁטוּ אִינּוּן בְּלָא גּוּפָא.

כַּד מִתְדַּבְּקִין דָּא בְּדָא, אִתְיַילְדָן כְּהַאי חַיָּה דְּאוֹלִידַת (רוחין) סַגִּיאִין בְּקִטְרָא חָדָא. כ"ב אַתְוָון סְתִימִין, כ"ב אַתְוָון אִתְגַּלְיָין, י' סְתִים, י' גַּלְיָיא. סְתִים וְגַלְיָיא, בְּמַתְקְלָא דְּטַפְסִין, אִתְקְלוּ.

י' נְפָקִין מִנַּיהּ דְּכַר וְנוּקְבָּא ו"ד, בְּהַאי אָתָר, ו' דְּכַר, ד' נוּקְבָּא. בְּגִין דָּא, ד"ו תְּרִין. ד"ו דְּכַר וְנוּקְבָּא. ד"ו תְּרִין קַפְלִין. תְּרִין י' בִּלְחוֹדוֹי דְּכַר. ה' נוּקְבָּא. ה' ד' הַוַת בְּקַדְמִיתָא, (ק"פ ע"ב) וּמְדְאִתְעַבְּרַת בָּו' בְּגַוָּהּ, (אולידת) אַפִּיקַת ו', (הרי כי בה' אית ד"ו וביה אית ה"ה הרי יה"ו) אִתְחֲזֵי יו"ד בְּחֶזְוֵיהּ כְּלָלָא דיה"ו. מִדְּאַפִּיקַת יו"ד דְּהוּא דְּכַר וְנוּקְבָּא, אִתְיַישְׁבַת לְבָתַר, וּמְכַסְיָיא לְאִמָּא.

(בראשית ו':ב') וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם, הַיְינוּ דְּכְתִיב, (יהושע ב':א') שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים חֶרֶשׁ לֵאמֹר, מַאי בְּנוֹת הָאָדָם. דִּכְתִיב, (מלכים א ג':ט"ז) אָז תָּבֹאנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים זוֹנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ. בְּגִינֵיהוֹן כְּתִיב, כִּי רָאוּ כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְגוֹ'. אָז תָּבֹאנָה וְלָא בְּקַדְמִיתָא. בְּקִיסְטָרָא דְּקִיטוּרֵי דְּפִיגָאן, תְּרִין מִתְחַבְּקָן הֲווֹ לְעֵילָּא, לְתַתָּא נָחְתוּ יַרְתּוּ עַפְרָא, אִבֵּדוּ חוּלְקָא טָבָא דְּהֲוָה בְּהוּ. עָטָרָא דְּבוּמְלָא (ס"א דחמלא') וְאִתְעַטָּר בְּקוּסְטָא דְּעָנְבָא.

(שמות י"ד:ט"ו) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי. אֵלָי דַּיְיקָא. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ. וְיִסָּעוּ דַּיְיקָא.

בְּמַזָּלָא הֲוָה תָּלֵי, דְּבָעָא לְאוֹקִיר דִּקְנֵיהּ. (שמות ט"ו:כ"ו) וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו עַד כָּאן. כִּי אֲנִי יְיָ' רֹפְאֶיךָ, לְהַאי דַּוקָא.

פרק ו

פִּרְקָא חֲמִישָׁאָה. (ישעיהו א':ד') הוֹי גּוֹי חוֹטֵא עַם כֶּבֶד עָוֹן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים וְגוֹ'. שִׁבְעָה דַּרְגִּין יו"ד ה"ה ו"ה ה"י ו"ו אַפִּיק ד' ה"ה הו"י, ה"ה אַפִּיק ו"ו ד"ו לְבַר אַסְתִּיר אָדָם דְּכַר וְנוּקְבָּא דְּאִינּוּן ד"ו דִּכְתִיב בָּנִים מַשְׁחִיתִים.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא. בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר. בָּרָא חֲצִי מַאֲמָר. אָב וּבֵן. סָתִים וְגַלְיָא. עֵדֶן עִלָּאָה דְּסָתִים וְגָנִיז. עֵדֶן תַּתָּאָה, נָפִיק לְמָטָלְטְלֵי (ס"א למטלוי) וְאִתְגַּלְיָא יְהוָ"ה. יָהּ. אֱלֹהִים. אֵת. אֱדֹנָי אֶהְיֶה. יְמִינָא וּשְׂמָאלָא כַּחֲדָא אִשְׁתָּתָפוּ, הַשָּׁמַיִם. וְאֵת, דִּכְתִיב, (דבה הימים א כט) וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח אִינּוּן כַּחֲדָא אִשְׁתָּתָפוּ. הָאָרֶץ, דִּכְתִיב, (תהילים ח':ב') מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. (ישעיהו ו':ג') מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עַתִּיקָא לְזָעֵירָא, אִתְפְּרַשׁ, וְאִתְדְּבַק. לָא אִתְפְּרַשׁ מַמָּשׁ פּוּמָא מְמַלֵּל רַבְרְבָן.

אַנְתִּיק וְאִתְעַטָּר בְּכִתְרִין וְזִעִירִין, בַּחֲמִשָּׁה זִינִין מַיִם, וּכְתִיב (במדבר י"ט:י"ז) וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים. (ירמיהו י':י') הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. (תהילים קט"ז:ט') אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. (שמואל א כ"ה:כ"ט) וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה וְגוֹ'. וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ

הַנָּן. י"ה, יו"ד ה"א, אהי"ה בֵּין מַיִם לָמַיִם. מַיִם שְׁלֵימִין, וּמַיִם דְּלָא שְׁלִימִין. רַחֲמִין שְׁלִימִין, רַחֲמִין דְּלָא שְׁלֵימִין.

(בראשית ו׳:ג׳) וַיֹּאמֶר יְיָ' לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר. וַיֹּאמֶר יְיָ', כַּד אִתְיַישְׁבָא בְּזִעֵירָא. מִכָּאן (נ"א דכד אמר בשם אמרו) (לומר) דָּבָר. דְּעַתִּיקָא סָתִים קָאָמַר לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם דִּלְעֵילָּא, מִשּׁוּם דִּבְהַהוּא רוּחָא דְּאִתְנְשָׁבָא מִתְּרִין נוּקְבִין דְּפַרְדַּשְׁקָא, מָשִׁיךְ לְתַתָּאֵי.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (ימי עולם) וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. יו"ד שְׁלִים וְלָא שְׁלִים. י' בִּלְחוֹדוֹי מֵאָה. תְּרֵין אַתְוָון תְּרֵין זִמְנִין, מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. י' בִּלְחוֹדוֹי כַּד אִתְגַּלְיָא בִּזְעֵירָא, אִתְמְשָׁךְ בְּעֶשֶׂר אַלְפִין שְׁנִין. מִכָּאן כְּתִיב, (תהילים קל"ט:ה׳) וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה.

(בראשית ו׳:ד׳) הַנְּפִילִים הָיוּ בָאָרֶץ, הַיְינוּ דִּכְתִיב וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. מֵאָתָר דְּאִתְפְּרַשׁ גְּנָתָא, אִקְרֵי הַנְּפִילִים, דִּכְתִיב וּמִשָּׁם יִפָּרֵד. הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם, וְלָא לְבָתַר זִמְנָא. עַד דְּאָתָא יְהוֹשֻׁעַ, וּבְנֵי הָאֱלֹהִים אִסְטָמָרוּ.

עַד דְּאָתָא שְׁלֹמֹה וּבְנוֹת הָאָדָם אִתְכְּלָלָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ב) וְתַעֲנוּגוֹת. תַּעֲנֻגַּת קָאֲרֵי (תענוגים לא קארי) בְּנֵי הָאָדָם (נ"א דאתרמיזו) דְּאִתְרְמִיזוּ מֵהַאי רוּחִין אַחֲרָנִין, דְּלָא אִתְכְּלָלוּ בְּחָכְמָה עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:כ"ו) וַיְיָ' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. וּכְתִיב (מלכים א ה׳:י"א) וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם. מִשּׁוּם דְּהַנֵי לָא אִתְכְּלָלוּ בְּאָדָם.

וַיְיָ' נָתַן חָכְמָה, ה' עִלָּאָה. וַיֶּחְכַּם, דְּמִינָהּ אִתְחַכָּם לְתַתָּא. הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, עוֹלָם דִּלְעֵילָּא. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, דְּאִתְנַהֲגָן בִּשְׁמָא. מַאי שְׁמָא. שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְנַהֲגָן בֵּיהּ דְּלָא קַדִּישִׁין לְתַתָּא, וְלָא אִתְנַהֲגָן אֶלָּא בִּשְׁמָא. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם סְתָם, וְלָא אַנְשֵׁי הוי"ה. לָאו מִסְתִּים סְתִימָא, אֶלָּא גְּרִיעוּתָא, וְלָא גְּרִיעוּתָא אַנְשֵׁי הַשֵּׁם סְתָם, מִכְּלָלָא דְּאָדָם נַפְקוּ, כְּתִיב (תהילים מ״ט:י״ג) אָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין, אָדָם בִּיקָר, בְּיָקְרוּ דְּמַלְכָּא, בַּל יָלִין, בְּלָא רוּחָא.

תְּלֵיסַר מַלְכֵי קְרָבָא, בְּשִׁבְעָה. שִׁבְעָה. מַלְכִין בְּאַרְעָא, אִתְחֲזִיאוּ נָצְחֵי קְרָבָא. תִּשְׁעָה דְּסַלְקִין בְּדַרְגִּין, דְּרָהֲטִין בִּרְעוּתְהוֹן, וְלֵית דְּיִמְחֵי בִּידֵיהוֹן. חֲמִשָּׁה מַלְכִין קַיְימִין בִּבְהִילוּ, לְקַמֵּי אַרְבַּע לָא יַכְלִין לְמֵיקַם.

אַרְבַּע מַלְכִין נָפְקִין לְקַדְמוּת אַרְבַּע, בְּהוֹן תַּלְיָין כַּעֲנָבִין בְּאִתְכְּלָא צְרִירָן בְּהוּ שִׁבְעָה רְהִיטִין. סָהֲדִין סָהֲדוּתָא וְלָא קַיְימִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ. אִילָנָא דְּמִבְּעֵי יָתִיב בְּגוֹ. בַּעֲנָפוֹי אֲחִידָן וּמְקַנְנָן צִפֹּרִין. תְּחוֹתוֹי תַּטְלֵל חֵיוָתָא דִּשְׁלִיטָא בְּהַהוּא אִילָנָא בִּתְרֵי כְּבִישִׁין, לְמֵהַךְ בְּשִׁבְעָה סַמְכִין סָחֲרָנֵיהּ, בְּאַרְבַּע חֵיוָון, מִתְגַּלְגְּלִין בְּאַרְבַּע סְטָרִין.

חִוְיָא דְּרָהִיט בש"ע דְּלוּגִין, דָּלִיג עַל טוּרִין, מְקַפֵּץ עַל גִּבְעָתָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ח׳) מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת. זְנָבֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, בְּשִׁנּוֹי, נָקִיב בִּתְרִין גִּיסִין. כַּד נָטִיל גִּיסְטָרָא אִתְעֲבִיד לְתַלַת רוּחִין.

כְּתִיב וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים. וּכְתִיב (משלי כ״ב:ו׳) חֲנוֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ. לַנַּעַר הַיְדוּעַ. אֶת הָאֱלֹהִים, וְלָא אֶת יְיָ׳. וְאֵינָנּוּ, בְּשֵׁם זֶה, כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים לְהִקָּרֵא בִּשְׁמוֹ.

תְּלַת בָּתֵּי דִּינִין, אַרְבַּע אִינּוּן. אַרְבַּע בָּתֵּי דִּינִין דִּלְעֵילָּא. אַרְבַּע לְתַתָּא. דִּכְתִיב, (ויקרא י״ט:ל״ה) לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה. דִּינָא קַשְׁיָא. דִּינָא דְּלָא קַשְׁיָא, דִּינָא בְּשִׁקּוּלָא, דִּינָא דְּלָא בְּשִׁקּוּלָא. דִּינָא רַפְיָא. (דינא) דְּאֲפִילּוּ לָא הַאי וְלָא הַאי.

וַיְהִי כִּי הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב. הַיְינוּ דִּכְתִיב בְּשִׂגַּם וְגוֹ׳, הָאָדָם דְּלְעֵילָּא. וּכְתִיב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. (שמות לה) וּמֹשֶׁה לָא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ג׳:כ״א) כָּתְנוֹת עוֹר.

קָרַן, דִּכְתִיב, (שמואל א ט״ז:י״ג) וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן. לֵית מְשִׁיחָא אֶלָּא בְּקֶרֶן, (תהילים פ״ט:כ״ה) וּבְשָׁמְךָ תָּרוּם קַרְנִנוּ. (תהילים קל״ב:י״ז) שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד. הַיְינוּ עֲשִׂירָאָה דְּמַלְכָּא. וְאַתְיָא מִן יוֹבֵלָא דְּהִיא אִימָּא, דִּכְתִיב, (יהושע ו׳:ה׳) וְהָיָה בִּמְשׁוֹךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל. קֶרֶן בְּיוֹבֵלָא אִתְעֲטַר עֲשִׂירָאָה בְּאִימָּא. קֶרֶן, דְּנָטִיל קֶרֶן וְרוּחַ לְאָתָבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ. וְהַאי קֶרֶן דְּיוֹבֵלָא הוּא. וְיוֹבֵל ה׳. וה׳ נְשִׁיבָא דְּרוּחָא לְכֹלָּא. וְכֹלָּא תַּיְיבִין לְאַתְרֵיהוּ, דִּכְתִיב, (ירמיה א) אָהָהּ יְיָ׳ אֱלֹהִים, כַּד אִתְחֲזֵי ה׳ לה׳, יְיָ׳ אֱלֹהִים אִתְקְרֵי שֵׁם מָלֵא וּכְתִיב (ישעיהו ב׳:י״א) וְנִשְׂגָּב יְיָ׳ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. (ס"א כד אתחזר ה' לה' ואסתלק י' פורענותא אתי לעלמא ואי לאו בשביל אדם יהו"ה לא אתקיים עלמא וכלא אתחרב ועל דא כתיב ונשגב וגו') עַל כֵּן סְתִים וְאִתְעַטַּר צְנִיעוּתָא דְּמַלְכָּא, דְּהַיְינוּ סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא. זַכָּאָה (נ"א למאן דנפק וידע) לְמַאן דְּעָאל וְנָפַק וְיָדַע שְׁבִילּוֹי וְאָרְחוֹי.

תצוה

פרק א

(שמות כ״ז:כ׳) וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳. וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת אַהֲרֹן אָחִיךָ וְגוֹ׳. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאי שְׁנָא הָכָא מִבְּכָל אֲתָר, דִּכְתִיב וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב. וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (שמות ל׳:כ״ג) וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר דְּרוֹר. אֶלָּא כֹּלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, לְאַכְלְלָא שְׁכִינְתָּא בַּהֲדֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, נְהוֹרָא עִלָּאָה, וּנְהוֹרָא תַּתָּאָה כְּלִיל כַּחֲדָא, אִקְרֵי (קל"ח ע"ב) וְאַתָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (נחמיה ט׳:ו׳) וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב, וְהִקְרַבְתְּ אֶת אַהֲרֹן

אָחִיךָ. וְצִוִּיתָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְדִבַּרְתָּ אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב. בְּגִין דְּהַהוּא זִמְנָא שַׁרְיָא שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, וְאִשְׁתְּתַף כֻּלָּא כַּחֲדָא, לְשַׁרְיָא עַל אוּמָנוּתָא דְּעוֹבָדָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מֵהָכָא, (שמות ל"ו:א') אֲשֶׁר נָתַן יְיָ' חָכְמָה וּתְבוּנָה בָּהֵמָּה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מֵהָכָא, וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה. אֲשֶׁר מִלֵּאתִים מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו, לְהַהוּא לִבָּא, מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו י"א:ב') וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ' רוּחַ חָכְמָה וְגוֹ' וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה, דְּשַׁרְיָא שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא דִּכֹלָּא, וְעַל דָּא אִתְרְשִׁים כֹּלָּא בְּכָל אֲתָר.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִי הָכִי הָנֵי וְאַתָּה וְאַתָּה, הֵיאַךְ מִתְיַיְשְׁבָן בְּקֻרְאֵי.

אָמַר לֵיהּ, כֻּלְּהוּ מִתְיַיְשְׁבָן נִינְהוּ. וְאַתָּה הַקְּרֵב אֵלֶיךָ: לְיַחֲדָא בַּהֲדֵיהּ, וּלְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת. וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב: בְּגִין דְּכֻלְּהוּ לָא אַתְיָין לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא, עַד דְּרוּחַ קֻדְשָׁא מְמַלְּיָא בְּגַוַּויְיהוּ, וְלָחַשׁ לוֹן בִּלְחִישׁוּ, וּכְדֵין עַבְדֵי עֲבִידְתָּא. וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: רוּחַ קֻדְשָׁא פַּקְדָא עֲלַיְיהוּ, וְאַנְהִיר עֲלַיְיהוּ, לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא בִּרְעוּתָא שְׁלִים. וְאַתָּה קַח לְךָ: כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. (דכתיב) וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ, וְהָנֵי כֻּלְּהוּ, הָכָא בְּעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא. דִּכֹלָּא אִתְעֲבִיד בְּרָזָא דָּא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהילים כ"ב:כ') וְאַתָּה יְיָ' אַל תִּרְחַק אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה. וְאַתָּה יְיָ' כֹּלָּא חַד. אַל תִּרְחַק: לְאִסְתַּלְּקָא מִינָן, לְמֶהֱוֵי סָלִיק נְהוֹרָא עִלָּאָה מִתַּתָּאָה. דְּהָא כַּד אִסְתַּלַּק נְהוֹרָא עִלָּאָה מִתַּתָּאָה, כְּדֵין אִתְחֲשָׁךְ כָּל נְהוֹרָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח כְּלַל בְּעָלְמָא.

וְעַל דָּא אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא בְּיוֹמוֹי דְּיִרְמְיָהוּ. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְבְּנֵי לְבָתַר, לָא אַהְדַּר נְהוֹרָא לְאַתְרֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. וְעַל רָזָא דָּא, שְׁמָא דְּהַהוּא נְבִיאָה דְּאִתְנַבֵּי עַל דָּא, יִרְמְיָהוּ. אִסְתַּלְּקוּתָא דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה, דְּאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְלָא אַהְדַּר לְאַנְהָרָא לְבָתַר כְּדְקָא יָאוֹת. יִרְמְיָהוּ: אִסְתַּלַּק וְלָא אַהְדַּר לְאַתְרֵיהּ, וְאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא וְאִתְחֲשָׁכוּ נְהוֹרִין.

אֲבָל יְשַׁעְיָהוּ, שְׁמָא גָּרִים לְפוּרְקָנָא, וּלְאַהְדָּרָא נְהוֹרָא עִלָּאָה לְאַתְרֵיהּ, (ישעיהו לאנהרא ההוא נהורא עלאה ולמעבד פורקנא) וּלְמִבְנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְכָל טָבִין וְכָל נְהוֹרִין, יָהֲדְרוּן כְּדִבְקַדְמֵיתָא. וְעַל דָּא, שְׁמָהָן דִּתְרֵין נְבִיאִין אִלֵּין, קַיְימִין דָּא לָקֳבֵל דָּא, בְּגִין דִּשְׁמָא גָּרִים, וְצַרוּפָא דְּאַתְוָון דָּא בְּדָא, גַּרְמִין עוֹבָדָא, הֵן לְטָב וְהֵן לְבִישׁ. וְעַל רָזָא דָּא, צְרוּפָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, וְכֵן אָתְוָון בְּגַרְמַיְיהוּ, גַּרְמִין לְאִתְחַזָּאָה רָזִין עִלָּאִין, כְּגַוְונָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאַתְוָון בְּגַרְמַיְיהוּ, גַּרְמִין רָזִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין לְאִתְחַזָּאָה בְּהוּ.

פרק ב

רָזָא קַדְמָאָה, יו"ד, נְקוּדָה קַדְמָאָה דְּקַיְימָא עַל תֵּשַׁע סְמָכִין דְּסַמְכִין לָהּ. וְאִינּוּן קַיְימִין לְאַרְבַּע סְטָרֵי עָלְמָא. כְּמָה דְּסוֹפָא דְּמַחֲשָׁבָה, נְקוּדָה בַּתְרָאָה, קַיְימָא לְאַרְבַּע סְטָרֵי עָלְמָא. בַּר דְּהַאי דְּכָר, וְאִיהִי נוּקְבָא.

וְהַאי קַיְימָא בְּלָא גּוּפָא, וְכַד קַיְימָא בִּלְבוּשָׁא, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, אִיהִי קַיְימָא עַל תֵּשַׁע סְמָכִין, בְּרָזָא דְּאָת ם בְּלָא עִגּוּלָא. וְאַף עַל גַּב דְּאָת ס' אִיהִי בְּעִגּוּלָא, וְקַיְימָא בְּעִגּוּלָא. אֲבָל בְּרָזָא דְּאַתְוָון חֲקִיקִן, גּוֹ נְקוּדֵי, טְהִירִין לְעֵילָּא, אִינּוּן בְּרִבּוּעָא, דִּלְתַתָּא אִיהוּ בְּעִגּוּלָא.

הַאי בְּרִבּוּעַ אִיהִי קַיְימָא בְּשִׁעוּרָא דְּתֵשַׁע נְקוּדִין, תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטָר. וְאִינּוּן בְּשִׁעוּרָא דְּחוֹשְׁבָּנָא תְּמַנְיָא נְקוּדִין, וְאִינּוּן תֵּשַׁע. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקַיְימִין מֵרָזָא דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא בְּרִיבּוּעָא בְּסַמְכִין תִּשְׁעָה לְאָת יו"ד, נְקוּדָה חֲדָא. אִינּוּן תְּשָׁעָה. אִינּוּן תְּמַנְיָא בְּרָזָא דְּאָת ם בְּרִבּוּעָא, כְּגַוְונָא דָּא:: תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטָר

וְדָא אִיהוּ רָזָא : דְּאָת יו"ד נְקוּדָה חֲדָא, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי נְקוּדָה חֲדָא, דִּיוּקְנָא דִּילָהּ, רֵישָׁא לְעֵילָּא, וְקוֹצָא לְתַתָּא, וְשִׁעוּרָא דִּילָהּ תְּלַת נְקוּדִין כְּגַוְונָא דָּא וְעַל דָּא אִתְפַּשְׁטוּתָא לְאַרְבַּע סְטָרִין, תְּלַת, תְּלַת לְכָל סְטָר אִיהִי תֵּשַׁע וְאִיהִי תְּמַנְיָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן סַמְכִין דְּנָפְקִין מֵרָזָא דְּבוּצִינָא, לְמֶהֱוֵי סַמְכִין לְאָת יו"ד, וְאִלֵּין אִקְרוֹן רְתִיכָא דִּילָהּ. וְלָא קַיְימִין בִּשְׁמָא, בַּר בְּרָזָא דְּתֵשַׁע נְקוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וּבְרָזָא דְּסִפְרָא דְּאָדָם, אִתְפְּלָגוּ אִלֵּין תֵּשַׁע דְּאִינּוּן תְּמַנְיָא, בְּצִרּוּפָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, לְצָרָפָא לוֹן וּלְיַחֲדָא לוֹן בְּכָל אִינּוּן גַּוְונִין, כַּד נָטְלִין אִלֵּין תְּמַנְיָא דְּאִינּוּן תֵּשַׁע, נַהֲרִין בְּנְהִירוּ דְּאָת ם בְּרִבּוּעָא, וְאַפִּיק נְהוֹרִין תְּמַנְיָא, (ס"א תמניא אתחזון) אִתְחָזוּן וְאַתְוָון תִּשְׁעָה. וְאִתְפַּלְגָן לְתַתָּא לְנָטְלָא כָּל מַשְׁכְּנָא.

וְאִינּוּן צִרּוּפָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּרָזָא דְּשִׁבְעִין וּתְרִין אַתְוָון מְחַקְקָן, דְּנָפְקֵי מֵרָזָא דִּתְלַת גַּוְונִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא. וְכֹלָּא מֵרָזָא דִּתְלַת נְקוּדִין, שִׁעוּרָא דְּאָת יו"ד, דְּאִיהִי לְד' סְטָרִין, וְאִינּוּן תְּמַנְיָא נְקוּדִין, וְאִינּוּן תֵּשַׁע נְקוּדִין, וְאִינּוּן תְּרֵיסַר נְקוּדִין עִלָּאִין. ג' ג' לְכָל סְטָר וּסְטָר, וּמֵהָכָא נַחְתִּין לְתַתָּא בִּתְרֵיסַר לְשִׁית סְטָרִין. וְכַד אִתְחֲקִקָן תְּרֵיסַר אִלֵּין בְּשִׁית סְטָרִין, אִינּוּן שִׁבְעִין וּתְרִין שְׁמָהָן, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּשִׁבְעִין וּתְרִין דְּאִינּוּן שְׁמָא דָּא קַדִּישָׁא.

וְכֹלָּא אִיהוּ סָלִיק בִּרְעוּתָא, דִּסְמִיכוּ דְּמַחֲשָׁבָה בְּאִינּוּן סַמְכִין דְּאָת יו"ד, וְעַל דָּא אַתָּוון בְּצִרּוּפַיְיהוּ, תְּלַת תְּלַת בְּכָל צִרּוּפָא דִּילֵיהּ, בְּגִין לְסַלְקָא בִּרְעוּתָא דְּאָת י', דְּתַלַת נְקוּדִין, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְעַל דָּא לָא אִסְתְּלִיק בְּסִלּוּקוּ דְּצִרּוּפָא, אֶלָּא מַעְקָרָא וְשָׁרְשָׁא דְּרָזָא דְּאִלֵּין סַמְכִין, דְּסַמְכִין לְאָת י' רָזָא דְּאָת ם' בְּרִבּוּעָא, ט' נְקוּדִין, תְּמַנְיָא נְקוּדִין, תְּרֵיסַר נְקוּדִין,

שְׁבְעִין וּתְרֵין נְקוּדִין. אִשְׁתְּכַח, דְּכָל רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, קַיְימָא בְּאָת י', וְכֹלָּא רָזָא חָדָא, וְקַיְימָא בְּרָזָא דְּבוּצִינָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר לְמֶעְבַּד סְמִיכוּ לְכָל אָת וְאָת. וְאִינּוּן סַמְכִין אִינּוּן רְתִיכָא דִּלְהוֹן, דְּכָל אָת וְאָת, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

רָזָא תִּנְיָינָא, אָת ה', דְּקַיְימָא עַל חֲמִשָּׁה סַמְכִין, דְּסַמְכִין לָהּ, דְּנָפְקִין מֵרָזָא דְּבוּצִינָא, כַּד אִתְכְּנַשׁ לְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָּא, מֵרָזָא (ר"ד ע"א) דְּמִשְׁחָתָא.

אָת דָּא הֵיכְלָא קַדִּישָׁא אִקְרֵי, לְגוֹ, נְקוּדָה דִּקְאַמְרָן. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּקְאַמְרָן דְּאָת ם בְּרִבּוּעָא. אֲבָל הָכָא לָא אִתְרְשִׁים בַּר אָת ה', וּרְתִיכָא דִּילָהּ חֲמִשָּׁה סַמְכִין דִּקְאַמְרָן.

דְּכַד בָּטַשׁ נְהִירוּ דְּבוּצִינָא בְּאָת י', אִתְנְהִיר, וּמֵהַהוּא בְּטִישׁוּתָא, אִתְעֲבִידוּ אִינּוּן תֵּשַׁע (פנחס רפ"ג ע"ב, תצא ר"ח ע"א) סַמְכִין דְּקַאַמְרָן. וּמִגּוֹ נְהִירוּ דְּאִתְנְהַר אָת י', אִתְפְּשָׁטוּ תְּלַת נְקוּדִין דְּי'. תְּרֵין לְעֵילָּא, דְּאִינּוּן רֵישָׁא. וְחַד לְתַתָּא, דְּאִיהוּ קוֹצָא דְּי', כְּגַוְונָא דָּא דְּקַאֲמְרָן. כַּד אִתְפְּשָׁטוּ, תְּרֵין, אִתְעֲבִידוּ תְּלַת. חַד אִתְעֲבִיד תְּרֵין. וְאִתְפְּשָׁטוּ, וְאִתְעֲבִיד חַד הֵיכָלָא. דָּא הֵיכָלָא, לְבָתַר דְּאִתְעֲבִיד הֵיכָלָא לְחַד נְקוּדָה קַדְמָאָה, אִתְעֲבִיד בְּגַנִּיזוּ טָמִיר רָזָא דְּאָת דָּא, וְקַיְימָא עַל חָמֵשׁ אַחֲרָנִין.

אַרְבְּעָה גְּנִיזִין אִינּוּן, בְּחַד נְקוּדָה דְּקַיְימָא לְגוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא, אִינּוּן חָמֵשׁ. וְאִיהִי ה'. כְּמָה דְּהֵ"א דִּלְתַתָּא, קַיְימָא עַל אַרְבַּע, וְאִיהִי נְקוּדָה עַל אַרְבַּע, דְּקַיְימָא בְּגוֹ אֶמְצָעִיתָא. אוּף הָכָא נָמֵי הַאי. וּמַה דְּקַיְימָא עַל ה' סַמְכִין, הָכִי הוּא וַדַּאי, בְּגִין דְּהַאי נְקוּדָה עִלָּאָה, אִיהִי עַל תְּרֵין גַּוְונִין, חַד בִּלְחוֹדוֹי, וְחַד בִּטְמִירוּ.

וּבְסִפְרָא דְּרָזִין דְּחָנוֹךְ, ה' וַדַּאי קַיְימָא עַל חֲמֵשׁ סַמְכִין דְּנָפְקִין מִגּוֹ בּוּצִינָא. וּכְדֵין אַפִּיק חֲמֵשׁ קַיְימִין אַחֲרָנִין, וְאִשְׁתְּכַח הַאי ה' בְּרָזָא דַּעֲשָׂרָה. וְכַד אִתְפַּרְשַׁת, קַיְימָא ה' דָּא, עַל סַמְכִין, וְאִינּוּן הֲווֹ תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, בְּחַד דַּרְגָּא דְּאִתּוֹסָף עֲלַיְיהוּ.

וְאִלֵּין אִינּוּן (ק"פ) תְּרֵיסַר דְּקַיְימִין בְּשִׁית. זְמָנִין אִינּוּן אַרְבְּעִין וּתְרֵין. זְמָנִין שִׁבְעִין וּתְרֵין הֲווֹ, אֲבָל (קל"ב) נַחְתִּין לְתַתָּא. וְהָכָא אִתְפְּרָשׁוּ שְׁבִילִין לְכָל סְטָר, דְּאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין, אִשְׁתְּאַר אַרְבְּעִין. וּתְרֵין אוּדְנִין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, הָא אַרְבְּעִין וּתְרֵין, אִלֵּין מ"ב אַתְוָון עִלָּאִין, דְּאִינּוּן אַתְוָון רַבְרְבָן דְּאוֹרַיְיתָא.

בְּגִין (הקדמה ג' ע"ב) דְּאִית אַתְוָון רַבְרְבָן, וְאִית אַתְוָון זְעִירִין. אַתְוָון רַבְרְבִין אִינּוּן לְעֵילָּא, אַתְוָון זְעִירִין לְתַתָּא. וְכֹלָּא לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. בְּגִין דְּאִית שְׁמָהָן קַדִּישִׁין עִלָּאִין, דְּקַיְימִין בְּרֵעוּ דְּרוּחָא וְלִבָּא בְּלָא מִלּוּלָא כְּלָל.

וְאִית שְׁמָהָן קַדִּישִׁין תַּתָּאִין, דְּקַיְימִין בְּמִלָּה, וּבְמִשִּׁיכוּ דְּמַחֲשָׁבָה וּרְעוּ עֲלַיְיהוּ. וְאִית שְׁמָהָן אַחֲרָנִין לְתַתָּא, דְּאִינּוּן מֵהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דִּמְסָאֲבָא, וְאִלֵּין לָא קַיְימִין, אֶלָּא בְּרֵעוּ דְּעוֹבָדָא לְתַתָּא, לְסַלְּקָא רְעוּ דְּהַהוּא עוֹבָדָא דִּלְתַתָּא לְגַבֵּיהּ. בְּגִין דְּאִיהוּ סִטְרָא

אַחֲרָא לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּעוֹבָדִין דְּהַאי עָלְמָא, לְאִסְתַּאֲבָא בְּהוֹן. כְּגַוְונָא דְּבִלְעָם, וְאִינּוּן בְּנֵי קֶדֶם, וְכָל אִינּוּן דְּמִתְעַסְקֵי בְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא.

וְאִלֵּין, לָא קַיְימֵי בְּאַתְוָון רְשִׁימִין מִן כ"ב דְּאוֹרַיְיתָא, בַּר תְּרֵין, וְאִלֵּין ח' וק', וְסַמְכִין לוֹן בְּסִמְיכוּ (בראשית ב' ע"א) אַתְוָון דְּשֶׁקֶר. אֲבָל אִלֵּין אִינּוּן אִשְׁתְּמוֹדְעָאן לְגַבַּיְיהוּ יַתִּיר. וְעַל דָּא בְּתְהִלָּה לְדָוִד, בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב ו' בְּכָל אָת וְאָת, בַּר מֵאִלֵּין תְּרֵין, דְּלָא כְּתִיב ו', דְּהָא ו' שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ.

וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן אַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון, דְּעָלְמָא דָּא אִתְבְּרֵי בְּהוּ, אִשְׁתְּכַח הַאי ה' עִלָּאָה, לְסַלְקָא לְתִשְׁעִין וּתְרֵין, תִּשְׁעִין הֲווֹ, בַּר תְּרֵין אוּדְנִין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְרָזָא דָּא (ס"א וסימניך) (בראשית י"ז:י"ז) וְאִם שָׂרָה הֲבַת תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד. אֲבָל אִיהוּ בְּחֶשְׁבָּנָא תִּשְׁעִין וּתְרֵין, וְכַד אִתּוֹסַף דַּרְגָּא דְּרָזָא דִּבְרִית, דְּאִיהוּ רְקִיעָא תְּמִינָאָה, וְקַיְימָא לְתַמָּנְיָא יוֹמִין, הָא מֵאָה. וְאִלֵּין וַדַּאי מֵאָה בִּרְכָאן בְּכָל יוֹמָא דְּאִצְטְרִיכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ. וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּה'.

הַאי ה', אִיהִי דִּיוּקְנָא דִּילָהּ בְּתָרִין נוּנִין, רָזָא דְּמֵאָה, וְאִינּוּן חָמֵשׁ סַמְכִין רְתִיכִין, דְּנַפְקֵי מִגּוֹ בּוּצִינָא, וְאִינּוּן חָמֵשׁ אַחֲרָנִין דְּנַפְקִין מִינָּהּ. וְעַל דָּא דִּיוּקְנָהָא כְּגַוְונָא דָּא ן ן, תְּרֵין נוּנִין, וּנְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעַל דָּא ו' קַיְימָא בֵּינַיְיהוּ תְּדִיר, כְּגַוְונָא דָּא (רל"ה ע"ב) נוּן, בְּגִין דְּהָכָא אִיהוּ אַתְרֵיהּ לְאִתְעַטָּרָא, וְאַף עַל גַּב דְּרָזִין אַחֲרָנִין אִינּוּן בְּרָזָא דְּה', אֲבָל דָּא אִיהוּ בְּרָזִין דְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

וְכַד אִתְתַּקָּנָא בְּאִינּוּן חֲמִשִּׁין בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אִיהוּ נְקוּדָה חֲדָא דְּקַיְימָא בְּרָזָא דְּנ', כְּגַוְונָא דָּא (ה') נ', נו"ן. וְחַד נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהִי שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא. זַכָּאִין אִינּוּן דְּיַדְּעֵי אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֵהַךְ בְּאָרְחֵי קְשׁוֹט. זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

רָזָא תְּלִיתָאָה אָת ו', הַאי אָת דִּיוּקְנָא דְּרָזָא דְּאָדָם, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְהָא אוּקִימְנָא, דְּהַאי אָת, קַיְימָא עַל י"ב רְתִיכִין. וְכַד מִתְפָּרְשָׁאן, אִינּוּן כ"ד רְתִיכִין, דִּכְלִילָן בְּהַאי אָת פְּשִׁיטוּ דִּיוּקְנָא דְּבַר נָשׁ, לָקֳבֵל דְּרוֹעִין וְיַרְכִין וְגוּפָא שַׁיְיפִין דִּלְהוֹן כ"ד אִינּוּן דִּדְרוֹעִין, וְיַרְכִין, וְגוּפָא, הָא אִתְּמַר, אֲבָל כֻּלְּהוּ סְתִימִין בְּגוּפָא, וְגוּפָא קַיְימָא בְּכֻלְּהוּ כ"ד, וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין כְּלִילָן בֵּיהּ בְּגוּפָא, וּבְגִין דִּכְלִילָן כֻּלְּהוּ בֵּיהּ, קַיְימָא, ו' פְּשִׁיטוּ חַד.

גוּפָא חַד כָּלִיל בְּכ"ד רְתִיכִין, וְאִלֵּין אִינּוּן: רֵישָׁא בְּשִׁית. גוּפָא בְּי"ח, וְאַף עַל גַּב דְּכָל רְתִיכִין אִינּוּן (נ"א י' י') (נ"א י"ח) י"ב לְכָל סְטָר, בְּכֹלָּא קַיְימָא גוּפָא. אֲבָל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אִינּוּן שִׁית דְּרֵישָׁא, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין לְאַעֲלָאָה רֵישָׁא. תִּמְנֵי סָרֵי חוּלְיִין דְּקַיְימָא רֵישָׁא, וְסַמְכָא גוּפָא עֲלַיְיהוּ.

וְכֻלְּהוּ פְּשִׁיטוּ חַד, בְּרֵישָׁא וְגוּפָא, וְאִינּוּן שִׁיתִּין כֻּלְּהוּ כָּלִיל לוֹן, דְּאִיהוּ רָזָא דְּשִׁית. וְעַל דָּא שִׁיעוּרָא דְּאָת ו', רֵישָׁא שִׁיעוּרָא בְּשִׁית נְקוּדִין מַמָּשׁ, גּוּפָא בְּתַמְנֵי סְרֵי. כְּגַוְונָא דָּא כָּל אִלֵּין רָזִין מִתְפָּרְשָׁן, לְאַכְלָלָא לוֹן בְּגוּפָא, בְּגִין דְּדָרוֹעִין וְיַרְכִין כֻּלְּהוּ בִּגְנִיזוּ, וְעַל דָּא כֹּלָּא אִתְכְּלִיל בְּרָזָא דְּאָת ו' וּדְיוּקְנָא דִּילָהּ.

וְכַד שְׁלִימוּ דְּאָת דָּא אִתְחָזֵי, כְּדֵין כָּל סִטְרִין בִּישִׁין אִסְתַּתְמוּ, וְאִתְפָּרְשָׁן מִסִּיהֲרָא, וְלָא אִתְחַפְיָין, בְּגִין דְּאִיהוּ מַבְקַע כָּל מַשְׁקוֹפִין דִּרְקִיעִין, וְאַנְהִיר לָהּ, וְלָא יַכְלָא מְקַטְרְגָא לְאַבְאָשָׁא כְּלַל. וְכַד הַאי אִסְתַּלַּק, כְּדֵין סָלִיק וְאַסְטֵי וּמְפַתֵּי, וְיָכִיל לְקַטְרְגָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וְהָא אוֹקִימְנָא.

ו' אִיהוּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, וְאַף עַל גַּב דִּנְהִירִין סַגִּיאִין אִתְכְּלִילָן בֵּיהּ, נְהוֹרָא דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא אִיהוּ חַד פְּשִׁיטוּ לְמַלְיָא לָהּ. וְאִיהוּ רָזָא דְּאָלֶף, רְשִׁימוּ בְּכָל אִינּוּן רָזִין. וְכַד נָהִיר לְסִיהֲרָא בְּרָזָא דְּוֹ' נָהִיר לָהּ.

וּבְסִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, בְּדִיוּקְנִין דְּאַתְוָון, ו' חַד נְקוּדָה לְעֵילָּא, וְחָמֵשׁ נְקוּדִין דִּלְתַתָּא, וְכֵן שִׁיעוּרָא דִּילָהּ כְּגַוְונָא דָּא, ו' וְכָל נְקוּדָה קַיְימָא בְּרָזָא דְּעֶשֶׂר, בְּגִין דְּלֵית לָךְ נְקוּדָה דִּלָּא אַשְׁלִים לְעֶשֶׂר, דְּכָל נְקוּדָה אִית בֵּיהּ תֵּשַׁע סַמְכִין רְתִיכִין, וְהַהִיא נְקוּדָה אַשְׁלִים לְעֶשֶׂר. נְקוּדָה דִּימִינָא תֵּשַׁע סַמְכִין רְתִיכִין לָהּ, וְאִיהִי עֲשָׂרָה. וְכֵן לִשְׂמָאלָא. וְכֵן לְכָל סִטְרִין. וְעַל דָּא, כֻּלְּהוּ נְקוּדִין אִינּוּן כָּל חַד וְחַד כְּלָלָא דְּעֶשֶׂר, אִיהִי וּרְתִיכוֹי. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּאָת ו', בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא אִיהוּ בְּדִיוּקְנָא בְּרָזָא דְּאָת ו'.

וְכַד עָיֵיל שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, (סיהרא) נָפַק מֵהַאי ו' חַד פְּשִׁיטוּ רָזָא דִּבְרִית, כְּגַוְונָא דָּא ג', וְדָא אִיהוּ לְאַעָלָא בְּנוּקְבָּא. וְכַד אִתְכְּלִיל כֹּלָּא בְּהַאי פְּשִׁיטוּ דְּאָת ו', כְּדֵין קַיְימָא לְשַׁמְשָׁא בְּנוּקְבָּא. וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת אַהֲרֹן אָחִיךָ, לְאִתְכַּלְלָא (וילך רמ"ג ע"ב, קצ"א ע"ב) דְּרוֹעָא בְּגוּפָא, וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ, אִלֵּין כָּל אִינּוּן רְתִיכִין וְסַמְכִין דִּילֵיהּ. דְּרוֹעָא שְׁמָאלָא לְגַבֵּיהּ, דִּכְתִיב, (במדבר ג׳:מ"ה) קַח אֶת הַלְוִיִּם, לְאִשְׁתַּכְּחָא ו' דְּכְלִיל כֹּלָּא. בְּחַד פְּשִׁיטוּ, לְמֶהֱוֵי חַד.

וְעַל דָּא אִשְׁתְּכַח יְחוּדָא בְּהַאי, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא, כֹּלָּא אִיהוּ חַד. וְעַל דָּא אִתְעָבִיד חַד פְּשִׁיטוּ, וְאִקְרֵי אֶחָד, וְלָא תִּשְׁכַּח בַּר פְּשִׁיטוּ חַד בִּלְחוֹדוֹי, וְדָא הוּא חַד.

ה' בַּתְרָאָה, אִתְעָבִיד חַד גּוּפָא, בְּהַאי נְקוּדָה דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאָעִיל בָּהּ ו', וְאִשְׁתְּכַח ו' בֵּין ב' נְקוּדִין, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. וּכְדֵין, אִתְאַחִיד עָלְמָא עִלָּאָה, בְּעָלְמָא תַּתָּאָה, וְאִיהוּ חַד. וְאוֹקִימְנָא. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְנָשְׁקוּ יְדוֹי. בָּכָה רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, וַוי לְעָלְמָא כַּד יִתְכַּנִּישׁ שְׁמָשָׁא וְיִתְחַשַּׁךְ עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יַרְכִּין לְתַתָּא, בְּרָזָא דְּאָת ו', מְנָא לָן דְּאִתְכְּלִילוּ בְּהַאי אָת. אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִּיב, (מלאכי ג׳:כ״ב) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי, וְלָא כְּתִיב נְבִיאִי, לְאִתְחָזָאָה דְּכוּלָּא אִתְכְּלִיל בָּרָזָא דְּוֹ', וְאָת ו' אִקְרֵי חַד, וְאִיהוּ חַד בְּלִחוֹדָהָא, וּפְשִׁיטוּ חַד וְהָא אִתְּמַר.

פרק ג

(שמות כ״ח:א׳) וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לָא שִׁמֵּשׁ מֹשֶׁה (נ"א שמשא) (נ"א דאיהו שמשא) בְּסִיהֲרָא, עַד דְּאִתְכְּלִיל בְּכָל סִטְרִין בְּרָזָא דְּוֹ', כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ לִי. לְכַהֵן לִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְכַהֲנוֹ לִי, לְשַׁמּוּשָׁא דִּילֵיהּ, לְשַׁמּוּשָׁא דְּאָת דָּא, לְשַׁמּוּשָׁא דִּילֵיהּ וַדַּאי. לִי דָּא אָת ה', לְאַעָלָא וּלְשַׁמְּשָׁא ו' בָּהּ', לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּעָאלוּ וְנָפְקוּ, וְיָדְעֵי בָּרָזָא דְּאָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֵהָךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט.

מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַאי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא כֹּלָּא לָא אִתְקְרֵי לְמֶהֱוֵי חַד כְּדְקָא יָאוֹת, אֶלָּא מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּהָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קַיְימֵי לְתַתָּא, לְאִתְפַּתְּחָא אַרְחִין, וּלְאַנְהָרָא שְׁבִילִין, וּלְאַדְלָקָא בּוּצִינִין, וּלְקָרְבָא כֹּלָּא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' וְגוֹ'.

וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ וְגוֹ' אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא אִיהוּ קָרִיבָה, לְמַאן דְּיָדַע לְיַחָדָא יְחוּדָא, וּלְמִפְלַח לְמָארֵיהּ, דְּהָא בְּזִמְנָא דְּאִשְׁתְּכַח קָרְבְּנָא כְּדְקָא יָאוֹת, כְּדֵין אִתְקְרִיב כֹּלָּא כַּחֲדָא, (נ"א דרגין כלהו כחד) וּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין, אִשְׁתְּכַח, בְּעָלְמָא בְּבֵי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְכַּפְיָא וְאִתְכַּסְיָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְשָׁלְיט סִטְרָא דִּקְדוּשָׁא בְּנְהִירוּ וְחִידּוּ. וְכַד קָרְבְּנָא לָא אִשְׁתְּכַח כְּדְקָא יָאוֹת, אוֹ יְחוּדָא לָא הֲוֵי כְּדְקָא יָאוֹת, כְּדֵין אַנְפִּין עֲצִיבוּ. וּנְהִירוּ לָא אִשְׁתְּכַח, וְאִתְכַּסְיָא סִיהֲרָא, וְשַׁלְטָא סִטְרָא אַחֲרָא בְּעָלְמָא, (נ"א דלא אתחריב בי מקדשא אלא בגין וכו') בְּגִין דְּלָא אִית מַאן דְּיָדַע לְיַחָדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּדְקָא יָאוֹת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (פ' בא ל"ד ע"א) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא נַסֵּי לְאִיּוֹב, וְלָא אָתָא עִמֵּיהּ בְּנִסְיוֹנָא, כְּנִסְיוֹנָא דִּשְׁאַר צַדִּיקַיָּא, דְּהָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אִיּוֹב, כְּמָה דִּכְתִּיב בְּאַבְרָהָם (בראשית כ״ב:א׳) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. דְּאִיהוּ בְּיָדֵיהּ אַקְרִיב לְבָרְיוֹי יְחִידָאי לְגַבֵּיהּ. וְאִיּוֹב לָא יָהִיב לֵיהּ וְלָא מָסַר לֵיהּ כְּלוּם. וְלָא אִתְּמַר לֵיהּ, אֲבָל אִתְמְסַר בִּידָא דְּמַקְטְרְגָא, בְּדִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִיהוּ אַתְעַר לְהַהוּא מְקַטְרְגָא לְגַבֵּיהּ, מַה דְּאִיהוּ לָא בָּעָא. דְּהָא בְּכָל זִמְנָא אָתָא הַהוּא מְקַטְרְגָא לְאַתְעָרָא עַל בְּנֵי נָשָׁא, וְהָכָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר לְגַבֵּיהּ, דִּכְתִּיב, (איוב א׳:ח׳) הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב. אֲבָל רָזָא עֲמִיקָא אִיהוּ.

פרק ד

פָּתַח וְאָמַר (בראשית ד׳:ג׳) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיְיָ׳. וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, רָזָא אִיהוּ, מִקֵּץ יָמִים, וְלָא מִקֵּץ (קל"ד ע"א) יָמִין, דְּחָה לְקֵץ יָמִין, וְקָרִיב לְקֵץ יָמִים. וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:י״ג) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָנִיֵּאל וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ. אָמַר לֵיהּ, לְאָן קֵץ, לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין, עַד דְּאָמַר לֵיהּ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל דָּא דָּחִיל דָּוִד, דִּכְתִיב, (תהילים ל״ט:ה׳) הוֹדִיעֵנִי יְיָ׳ קִצִּי. אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְהָכָא מָה כְּתִיב, וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וְלָא מִקֵּץ יָמִין. וּבְגִינֵי כַּךְ לָא אִתְקַבָּל קָרְבָּנֵיהּ דְּהָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא הֲוָה כֻּלָּא.

תָּא חֲזֵי מָה כְּתִיב, (בראשית ד׳:ד׳) וְהֶבֶל הֵבִיא גַּם הוּא. מַאי גַּם הוּא. לְאַסְגָּאָה כֻּלָּא דָּא בְּדָא. קָרְבָּנָא כֻּלָּא וְעִקָּרָא דִּילֵיהּ הֲוָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיָהִיב חוּלָקֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וּמֵחֶלְבֵיהֶן. וְקַיִן, עִקָּרָא עֲבֵד מִקֵּץ יָמִים, וְיָהַב חוּלָקָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אִתְדָּחָא אִיהוּ וְקָרְבָּנֵיהּ.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א׳:ה׳) וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה וְגוֹ׳. וּכְתִיב וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. וּכְתִיב וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת אַחְיוֹתֵיהֶם לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם, דְּדָא אִיהוּ עִקָּרָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. וּלְבָתַר אַקְרִיב עוֹלוֹת, וְעוֹלָה אִיהוּ דְּכַר, וְלָא נוּקְבָּא, וְסַלְקָא לְעֵילָּא, וְקָרְבָּנָא לָא קָרִיב לְאַכְלָלָא לֵיהּ כְּדָקָא יָאוֹת.

פרק ה

וְתָא חֲזֵי, אִלְמָלֵא חוּלָקָא יַהַב לְכֻלָּא, מִקַּטְרְגָא לָא יָכִיל לֵיהּ לְבָתַר, וְאִי תֵּימָא אֲמַאי אַבְאִישׁ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא, בְּגִין דְּגָרִים לְכַסְיָא נְהוֹרָא וּלְאִתְחַפְיָא, וְאִיהוּ לָא קָרִיב קָרְבָּנָא אַחֲרָא, לְאַתְזָנָא בֵּיהּ אַחֲרָנִין, אֶלָּא עוֹלָה, דְּסַלְקָא לְעֵילָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל הַיָּמִים, דְּאִלְמָלֵא סִטְרָא אַחֲרָא אִתְזַנַת בְּחוּלָקָא, אִתְעָבַר מֵעַל מַקְדְּשָׁא וְאִסְתַּלָּק מִנַּיהּ, וְסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה הֲוָה סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא.

אֲבָל אִיהוּ לָא בָּעָא דְּאִתְהֲנֵי אַחֲרָא מִקָּרְבָּנֵיהּ, וְאַעְדֵּי גַּרְמֵיהּ מִנַּיהּ. מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (איוב א׳:א׳) וְסָר מֵרָע. וְעַל דָּא קָרִיב תְּדִיר עוֹלָה, דְּהָא עוֹלָה לָא אִתְהֲנֵי מִנַּיהּ סִטְרָא אַחֲרָא לְעָלְמִין. וּבְגִין כַּךְ, כָּל מָה דְּנָטִיל לְבָתַר, מִדִּידֵיהּ נָטִיל. וְעַל דָּא אִיּוֹב גָּרִים לְחַפְיָא עָרְלָה עַל בְּרִית קַיְימָא, דְּלָא הֲוָה אַעְדֵּי מִנַּיהּ. וּבְגִין כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר לְהַהוּא מְקַטְרְגָא, דִּכְתִיב הֶשַּׂמְתָּ לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְאַחֲדָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, לָא קַיְימָא שַׁעֲתָא. בְּגִין דְּעָרְלָה חַפְיָא נְהוֹרָא, עַד זִמְנָא דְּהַהוּא מְקַטְרְגָא הֲוָה נָטִיל דִּילֵיהּ מֵאִיּוֹב, וְעַל דָּא פָּקִיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיכְלֵיהּ לְהַהוּא פִּסַח בִּבְהִילוּ, עַד דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא

אִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ בְּאִיּוֹב, וּפָקִיד לְאִתְעַבְּרָא עָרְלָה מִנַּיְיהוּ, וּכְדֵין אִתְאֲחַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא אִתְפְּרַשׁ מִן קֻדְשָׁא, וְאִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ בְּאִיּוֹב, וְנָטִיל מִדַּיְילֵיהּ. וּכְדֵין (שמות יב) פֶּסַח הוּא לַיְיָ' וַדַּאי. דְּעַד הַשְׁתָּא לָא הֲוָה פֶּסַח לַיְיָ'. זַכָּאִין אִינּוּן דְּיַדְּעֵי וּמְיַחֲדֵי יְחוּדָא דְּמָארֵיהוֹן כְּדָקָא יָאוֹת.

כְּתִיב (שמות לד יז) אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ, וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ אֶת חַג הַמַּצוֹת תִּשְׁמֹר. (מאי עביד) מַאי הַאי לְגַבֵּי הַאי. אֶלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ, מַאן דְּאָכִיל חָמֵץ בְּפֶסַח (כאילו עביד כוכבים ומזלות למפלח לגרמיה, דהא רזא הכי הוא דחמץ בפסח) כְּמַאן דְּפָלַח לְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם נָפְקוּ מֵרְשׁוּ דִּלְהוֹן, מֵרְשׁוּ אַחֲרָא, מֵהַהוּא רְשׁוּ דְּאִקְרֵי חָמֵץ, נַהֲמָא בִּישָׁא. וְעַל דָּא אִקְרֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הָכִי, וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּיֵצֶר הָרָע, פּוּלְחָנָא נוֹכְרָאָה, דְּאִקְרֵי אוּף הָכִי שְׂאוֹר. וְדָא אִיהוּ יֵצֶר הָרָע, דְּהָכִי אִיהוּ יֵצֶר הָרָע בְּבַר נָשׁ, כְּחָמִיר בְּעִיסָה, עָאל בְּמֵעוֹי דְּבַר נָשׁ זְעִיר זְעִיר, וּלְבָתַר אַסְגֵּי בֵּיהּ, עַד דְּכָל גּוּפָא אִתְעָרַב בַּהֲדֵיהּ. וְדָא אִיהוּ כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ״א:י׳) לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר. אֵל זָר וַדַּאי.

פרק ו

אֶת חַג הַמַּצוֹת תִּשְׁמֹר, רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיהו ב׳:כ״ב) חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל מַאי חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם, וְכִי אַזְהָרָה לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִתְמַנְּעָ מִשְּׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. אוּף אִינּוּן נָמֵי לְגַבֵּיהּ, יִשְׁתַּכְחוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יִקְרְבוּן אֵלֵּין בְּאֵלֵּין לְעָלְמִין. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ בְּמַאן דְּאֶשְׁכִּים לְפִתְחָא דְּחַבְרֵיהּ לְמֵיהַב לֵיהּ שְׁלָם.

וַאֲנָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ בִּקְרָא אַחֲרָא, דִּכְתִיב, (משלי כ״ז:י״ד) מְבָרֵךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל (רכ"ו ע"ב) גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם קְלָלָה תֵּחָשֵׁב לוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא שַׁפִּיר. אֲבָל מַאי חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. הָכָא פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, וְאַזְהִיר לֵיהּ לְאִסְתַּמְּרָא מֵאִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא, דְּסָטוּ אָרְחַיְיהוּ מֵאֹרַח טָב לְאֹרַח בִּישׁ, וּמְסָאֲבֵי נַפְשַׁיְיהוּ בְּהַהוּא מְסָאֲבוּ אַחֲרָא. דְּהָא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, עָבֵד לֵיהּ בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, וְנָפַח בֵּיהּ רוּחָא (נ"א נשמתא) קַדִּישָׁא, דְּכְלִיל בְּתֵלַת כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאִית בֵּיהּ נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה, וְעַיְילָא מִכֹּלָּא נְשָׁמָה, דְּאִיהִי חֵילָא עִלָּאָה לְמִנְדַּע, וּלְמֵטַר פִּקּוּדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי הַהִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא אָעִיל לָהּ בְּפוּלְחָנָא אַחֲרָא, הַאי אִיהוּ מַסְאִיב לָהּ, וְנָפִיק מִפּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ. בְּגִין דְּתֵלַת חֵילִין אִלֵּין, כֻּלְּהוּ חַד, נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה מִשְׁתַּתְּפֵי כַּחֲדָא, וְהַווּ חַד, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דְּרָזָא עִלָּאָה. (על דא נאמר (שם י"ג) הולך את חכמים וגו')

וְאִי חָזֵינָן לְהַאי בַּר נָשׁ, דַּהֲווֹ בֵּיהּ אִלֵּין דַּרְגִּין כֻּלְּהוּ. עַד לָא קַיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ לְמִנְדַּע מַאן אִיהוּ, בְּמַאי אִתְיְדַע (דלא) לְקָרְבָא בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ, אוֹ לְאִתְמַנָּעָא מִנַּיְיהּ. (ס"א בר נש דאית ביה דרגין אלין כלהו וקיימא בקיומיה דא איהו גבר שלים עבדא מהימנא דמאריה ובעי לאשתתפא ביה ולאתחברא בהדיה למילף אורחוי מניה. ובמאי אתיידע בר נש למנדע מאן איהו לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה) בְּרוּגְזֵיהּ מַמָּשׁ, יְדַע לֵיהּ בַּר נָשׁ, וְיִשְׁתְּמוֹדַע מַאן אִיהוּ. אִי הַהִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא נָטַר בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזוֹי, (אתיא עליה) דְּלָא יֵעְקַר לָהּ מֵאַתְרָהָא, בְּגִין לְמִשְׁרֵי תְּחוֹתָהּ הַהוּא אֵל זָר, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ כְּדְקָא יֵאוֹת. דָּא אִיהוּ עַבְדָּא דְּמָארֵיהּ, דָּא אִיהוּ גְּבָר שְׁלִים.

וְאִי הַהוּא בַּר נָשׁ לָא נָטִיר לָהּ, וְאִיהוּ עָקַר קְדוּשָּׁה דָּא עִלָּאָה מֵאַתְרֵיהּ, לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ סְטָרָא אַחֲרָא. וַדַּאי דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּמָרִיד בְּמָארֵיהּ, וְאָסִיר לְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ וּלְאִתְחַבָּרָא עִמֵּיהּ, וְדָא אִיהוּ (איוב י״ח:ד׳) טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ. אִיהוּ טָרִיף וְעָקַר נַפְשֵׁיהּ, בְּגִין רוּגְזֵיהּ, וְאַשְׁרֵי בְּגַוֵּיהּ אֵל זָר. וְעַל דָּא כְּתִיב חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ, דְּהַהִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא טָרִיף לָהּ, וְסָאִיב לָהּ, בְּגִין אַפּוֹ. אֲשֶׁר נְשָׁמָה אַחְלַף בְּאַפּוֹ. כִּי בַּמֶּה נֶחְשָׁב הוּא. כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִתְחֲשִׁיב הַהוּא בַּר נָשׁ.

וּמַאן דְּאִתְחַבָּר עִמֵּיהּ, וּמַאן דְּאִשְׁתָּעֵי (ס"א משתתף) בַּהֲדֵיהּ, כְּמַאן דְּאִתְחַבָּר בְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מַמָּשׁ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מַמָּשׁ שָׁאֲרֵי בְּגַוֵּיהּ. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּעָקַר קְדוּשָּׁה עִלָּאָה מֵאַתְרֵיהּ, וְשָׁאֲרֵי בְּאַתְרֵיהּ כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֵל זָר. מַה אֵל זָר כְּתִיב בֵּיהּ (ויקרא י״ט:ד׳) אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים, כְּגַוְונָא דָּא, אָסִיר לְאִסְתַּכְּלָא בְּאַנְפּוֹי.

וְאִי תֵּימָא הָא רוּגְזָא דְּרַבָּנָן. רוּגְזָא דְּרַבָּנָן טָב אִיהוּ לְכָל סִטְרִין, דְּהָא תְּנֵינָן דְּאוֹרַיְיתָא אֶשָּׁא אִיהִי, וְאוֹרַיְיתָא קָא מַרְתְּחָא לֵיהּ, דִּכְתִיב, (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ׳. רוּגְזָא דְּרַבָּנָן בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. רוּגְזָא דְּרַבָּנָן לְמֵיהַב יְקָרָא לְאוֹרַיְיתָא, וּכְלָּא לְפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוִי, לְכַךְ נֶאֱמַר (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא. אֲבָל אִי בְּמִלֵּין אַחֲרָנִין, לָאו פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַאי, בְּגִין דִּבְכָל חַטָּאִים דְּקָא עָבִיד בַּר נָשׁ, לָאו אִיהוּ כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מַמָּשׁ כְּהַאי, וְאָסִיר לְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ דְּהַאי. וְאִי תֵּימָא הָא לְשַׁעֲתָא הֲוָה, דְּעָבַר וְהָדַר אַהְדַּר. לָאו הָכִי, דְּכֵיוָן דְּאִעֲקַר קְדוּשָּׁא דְּנַפְשֵׁיהּ מִנַּיְיהּ וּמֵאַתְרֵיהּ, וְהַהוּא אֵל זָר, מַקְפַּח הַהוּא אָתָר, אִתְתַּקַּף בֵּיהּ, וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ. בַּר כַּד אִתְדְּכֵי בַּר נָשׁ מִכֹּל וָכֹל, וְעָקַר לֵיהּ לְעָלְמִין, וּלְבָתַר אִשְׁתַּדַּל לְאִתְקַדְּשָׁא וּלְאַמְשָׁכָא קְדוּשָּׁה עִלֵּיהּ. כְּדֵין וּלְוַאי דְּאִתְקַדַּשׁ. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אִתְקַדַּשׁ מַמָּשׁ. (ס"א אמאי והא אתדחי ואתקדש)

אֲמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ עָקַר קְדוּשָּׁה דְּנַפְשֵׁיהּ, וְשַׁרְיָא בְּאַתְרֵיהּ הַהוּא אֵל זָר דְּאִקְרֵי טָמֵא, אִסְתְּאַב בַּר נָשׁ, וְסָאִיב לְמַאן דְּקָרִיב בַּהֲדֵיהּ, וְהַהִיא קְדוּשָּׁה עָקְרַת מִנֵּיהּ, וְכֵיוָן דְּעָקְרַת מִנֵּיהּ זִמְנָא חֲדָא, כַּמָּה דְּיַעֲבִיד בַּר נָשׁ עוֹד, לָא תִּיתוּב לְאַתְרָהָא.

אֲמַר לֵיהּ אִי הָכִי, כַּמָּה מִסְאֲבִין אינוּן דְּמִתְדָּכָאן. אֲמַר לֵיהּ שָׁאנִי מִסְאֲבוּ אַחֲרָא, דְּלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד יַתִּיר. אֲבָל דָּא שַׁנְיָא מִכֹּלָּא, דְּכָל גּוּפָא סָאִיב מִגּוֹ וּמִבַּר, וְנַפְשָׁא, וְכֹלָּא מַסְאִיב. וּשְׁאַר מִסְאֲבוּ דְּעָלְמָא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא גּוּפָא לְבַר בִּלְחוֹדוֹי, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ, דְּאַחְלַף קְדוּשָּׁה דְּמַאֲרֵיהּ בְּגִין אַפּוֹ, דְּדָא אִיהוּ מִסְאֲבוּ דְּמַסְאִיב כֹּלָּא. כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא. בְּמָה כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וַדַּאי נֶחְשָׁב אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, הַאי אִיהוּ רוּגְזָא דְּאִיהוּ כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, סִטְרָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּאַמָּרָן, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא מִנֵּיהּ וּלְאִתְפָּרְשָׁא מֵעָלּוֹי, וְעַל דָּא כְּתִיב (שמות לה) אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ. לָךְ: בְּגִין לְאַבְאָשָׁא גַּרְמָךְ. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר. תִּשְׁמֹר: דָּא סִטְרָא דְּקְדוּשָּׁה, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְנַטְרָא לֵיהּ, וְלָא יֶחְלַף לֵיהּ בְּגִין סִטְרָא אַחֲרָא. וְאִי יֶחְלַף לֵיהּ הָא אִיהוּ מַסְאִיב, וְסָאִיב לְכָל מַאן דְּקָרִיב בַּהֲדֵיהּ.

פרק ז

אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר, הַאי אִיהוּ אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמוֹר. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ. שִׁבְעַת יָמִים אִלֵּין, לָאו אינוּן כְּשִׁבְעַת הַיָּמִים דְּסֻכּוֹת, דְּאִינוּן עִלָּאִין וְאִלֵּין תַּתָּאִין. וְעַל דָּא, בְּאִינוּן הַלֵּל גָּמוּר, וּבְהָנֵי לָאו הַלֵּל גָּמוּר, וְעַל דְּאִינוּן לְתַתָּא, שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת. מַצּוֹת כְּתִיב חָסֵר בְּלָא ו', דְּעַד לָא שָׁרָאן אינוּן יוֹמִין עִלָּאִין, רָזָא דְּוֹ'.

וְאִי תֵּימָא, כֵּיוָן דְּהַאי רָזָא דְּחַג הַמַּצּוֹת אִתְקַדָּשׁ, אֲמַאי נַחְתָּא, דְּהָא תָּנֵינָן מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלָא מוֹרִידִין, אֲמַאי נַחְתָּא לְתַתָּא בְּאִינוּן יוֹמִין תַּתָּאִין.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (ויקרא ט"ז:ו') וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְגוֹ', מַאן דְּיָכֵפֵּר, אִצְטְרִיךְ (נ"א לכפרא) עָלֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּבָתַר עַל בֵּיתֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא, הַאי דְּרָגָא, שָׁאֲרֵי לְאִתְקַדָּשָׁא וּלְנָפְקָא בְּקִדּוּשָׁה, לְכַפָּרָא עָלֵיהּ, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ אִתְקַדַּשׁ, בָּעֵי לְכַפָּרָא עַל בֵּיתֵיהּ, וּלְקַדְּשָׁא לוֹן, וְעַל דָּא נַחְתָּא לְתַתָּא לְקַדְּשָׁא בֵּיתֵיהּ. וּבְמָה מְקַדֵּשׁ לוֹן, בְּיִשְׂרָאֵל דְּלְתַתָּא. בְּחוּשְׁבָּנָא דְּעוֹמֶר וְכֵיוָן דְּאִלֵּין מִתְקַדְּשָׁאן, בָּעֵינָן לְסַלְּקָא לֵהּ לְעֵילָּא, דְּהָא כַּד בֵּיתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְקַדְּשַׁת, כְּדֵין סַלְּקַת לְעֵילָּא, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּאִינוּן יוֹמִין עִלָּאִין לְעֵילָּא.

וְעַל דָּא אֲנָן עַבְדִין חוּשְׁבָּנָא, בְּקִיּוּמָא עַל קַיְימִין, בְּגִין דְּאִינוּן יוֹמִין, יוֹמִין עִלָּאִין אינוּן, וְכֵן בְּכָל זִמְנָא דְּעָאל בַּר נָשׁ לְאִינוּן יוֹמִין עִלָּאִין, בֵּין בִּצְלוֹתָא, בֵּין בִּשְׁבָחָא, אִצְטְרִיךְ לְקַיְימָא

עַל רַגְלוֹי, יַרְכִּין וְגוּפָא כַּחֲדָא תַּמָּן. יַרְכִּין וְגוּפָא לְקַיְימָא, כִּדְכוּרָא דְקַיְימָא בְּחֵילֵיהּ, וְלָא כְּנוּקְבָא דְּאָרְחָהָא לְמֵיתַב. וְעוֹד בְּגִין שְׁבָחָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה.

וּבְגִין דְּאִיהוּ רָזָא דִּדְכוּרָא, נָשִׁים פְּטוּרוֹת מֵחוּשְׁבָּנָא דָּא, וְלָא מִתְחַיְּבָן לְמֵימְנֵי בַּר דְּכוּרִין, לְאִתְקַשְּׁרָא כָּל חַד כְּדָקָא יֵאוֹת. כְּגַוְונָא דָּא, (שמות כ״ג:י״ז) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ, דְּכוּרִין, וְלָא נָשִׁין. בְּגִין דְּרָזָא דִּבְרִית בְּדְכוּרָא אִיהוּ, וְלָא בְּנוּקְבָא, וּבְגִין דְּקַיְימָא רָזָא לְעֵילָּא, נָשִׁין לָא מִתְחַיְּבָן.

וְרָזָא אוֹלִיפְנָא הָכָא, דְּבָכָל שְׁבַעַת יוֹמִין, מֵאִלֵּין יוֹמִין עִלָּאִין, נַטְלָא קְדוּשָּׁא יוֹמָא חַד (ומתאחד) דְּאִלֵּין תַּתָּאֵי, וְהַאי תַּתָּאָה אִקְרֵי שַׁבּוּעַ, דְּאִתְקַדַּשׁ בְּשִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין. וְכֵן בְּכָל שְׁבוּעָה וְשָׁבוּעָה מֵאִינּוּן חַמְשִׁין יוֹמִין, עַד וְלָא עַד בְּכְלָל, וְכַד אִשְׁתְּכָחוּ אַרְבְּעִין וּתְשַׁע יוֹמִין עִלָּאִין, אִשְׁתְּכָחוּ לְתַתָּא שָׁבַע יוֹמִין, דְּאִתְקַדְּשׁוּ בְּהוּ וְכָל חַד אִקְרֵי שָׁבוּעַ, דְּעָאל בְּאִינּוּן שָׁבַע. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא כ״ג:ט״ו) שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה. בְּגִין דְּאִינּוּן נוּקְבִין, נָקֵט קְרָא לִישָׁנָא דְּנוּקְבִין.

וְכַד אִתְקַדְּשׁוּ בְּהוּ, וּבֵיתָא, מִתַּתְקְנָא לְאִתְחַבְּרָא אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, כְּדֵין אִקְרֵי חַג שָׁבוּעוֹת, מֵאִינּוּן נוּקְבֵי דְּשָׁארוּ עָלַיְיהוּ אִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּאִתְקַדְּשׁוּ בְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם, אִינּוּן דִּלְכוֹן, וְלָא כְּתִיב בְּשָׁבוּעוֹת, בְּגִין דְּהָכִי נָמֵי מִתְקַדְּשִׁין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא עִמְּהוֹן.

וְעַל דָּא כַּד מָטוּן לְתֵשַׁע וְאַרְבְּעִין יוֹמִין, הַהוּא יוֹמָא עִלָּאָה דְּעָלַיְיהוּ, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּחַמְשִׁין, דְּשַׁלִּיט עַל תִּשְׁעָה וְאַרְבְּעִין יוֹמִין, רָזָא דִּכְלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּתִשְׁעָה וְאַרְבְּעִין אַנְפִּין, וּכְדֵין הַהוּא יוֹמָא עִלָּאָה, יוֹמָא דְּחַמְשִׁין, בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, אַפִּיק אוֹרַיְיתָא כְּלָלָא בְּתִשְׁעָה וְאַרְבְּעִין אַנְפִּין.

פרק ח

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהילים פ״ד:ד׳) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ וְגוֹ'. גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, אִלֵּין צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא, דְּמִנְּהוֹן שַׁוְיָין מָדוֹרֵיהוֹן לְבַר, וּמִנְּהוֹן שַׁוְיָין מָדוֹרֵיהוֹן בְּבֵיתָא, כְּגוֹן דְּרוֹר, דְּאִיהוּ עוֹפָא דְּשַׁוֵּי דִּיוּרֵיהּ בְּבֵיתָא דְּכָל בַּר נָשׁ, וְלָא דָּחִיל. אָמַאי. בְּגִין דְּכֹלָּא קָרָאן לֵיהּ דְּרוֹר. מַאי דְּרוֹר. חִירוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ה:י׳) וּקְרָאתֶם דְּרוֹר, וְתַרְגּוּמוֹ חִירוּ. וְדָא אִיהוּ צִפּוֹר דְּרוֹר. דְּהָא מִיּוֹמָא דְּעָבִיד קִנָּא בְּבֵיתָא אַפִּיק בְּנִין, מָדוֹרֵיהּ בְּבֵיתָא חַמְשִׁין יוֹמִין, וּלְבָתַר מִתְפָּרְשָׁן אִלֵּין מֵאִלֵּין, וְדָא הוּא עוֹפָא דְּאִקְרֵי דְּרוֹר: חִירוּ.

תָּא חֲזֵי מָה כְּתִיב, וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ. מֵהָכָא נָפְקָא חִירוּ לְכֹלָּא, וּבְגִין דְּנָפְקָא מִנֵּיהּ חִירוּ, אוֹרַיְיתָא דְּנַפְקַת מִנֵּיהּ אִקְרֵי חִירוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב,

(שמות ל"ב:ט"ז) חָרוּת עַל הַלֻּחֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת, אֶלָּא חֵירוּת, וְדָא אוֹרַיְיתָא דְּאִתְקְרֵי חֵירוּת דְּהָא מָה דְּאַפִּיק יוֹמָא דָּא עֵלָּאָה, אִקְרֵי חֵירוּ, וְאִיהוּ חֵירוּ דְּכֹלָּא. וְהַאי יוֹמָא אִיהוּ חֵירוּ עֵלָּאָה, בְּגִין דְּאִית חֵירוּ תַּתָּאָה, וְחֵירוּ עֵלָּאָה. ה"א עֵלָּאָה, ה"א תַּתָּאָה. חֵירוּ עֵלָּאָה. חֵירוּ תַּתָּאָה שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל כַּחֲדָא אינון.

פרק ט

תְּרֵין נַהֲמֵי אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל, חַד, כַּד נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם, אָכְלוּ מַצָּה, לֶחֶם עוֹנִי. וְחַד בְּמַדְבְּרָא, לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. (חד בפסח וחד בשבועות) דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:ד') הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וְעַל דָּא קָרְבָּנָא דְּיוֹמָא דָּא נַהֲמָא אִיהוּ. וְעַל נַהֲמָא, אִתְקְרִיבוּ כָּל שְׁאַר קָרְבָּנִין. דְּנַהֲמָא אִיהוּ עִקָּר, דִּכְתִיב, (ויקרא כ"ג:י"ח) וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים וְגוֹ', וּכְתִיב (ויקרא כ"ג:י"ז) מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וְגוֹ', דְּדָא אִיהוּ נַהֲמָא דְּאַחְכִּימוּ בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל, חָכְמְתָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְעָאלוּ בְּאָרְחָהָא.

הַשְׁתָּא אית לָן לְאִסְתַּכָּלָא, בַּפֶּסַח נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִנַּהֲמָא דְּאִתְקְרֵי חָמֵץ, כְּתִיב, (שמות י"ג:ז') וְלָא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ, וּכְתִיב (שמות י"ב:י"ט) כִּי כָּל אוֹכֵל מַחְמֶצֶת מאי טַעֲמָא. בְּגִין יְקָרָא דְּהַהוּא נַהֲמָא דְּאִתְקְרֵי מַצָּה. הַשְׁתָּא דְּזָכוּ יִשְׂרָאֵל לְנַהֲמָא עִלָּאָה יַתִּיר לָא יֵאוֹת הֲוָה לְאִתְבַּטְּלָא חָמֵץ, וְלָא אִתְחֲזֵיָא כְּלָל. וְאַמַּאי קָרְבָּנָא דָּא, חָמֵץ הֲוָה, דִּכְתִיב סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה. וְתוּ, דְּהַשְׁתָּא בְּיוֹמָא דָּא אִתְבַּטַּל יֵצֶר הָרָע, וְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְקְרֵי חִירוּ אִשְׁתְּכַחַת.

אֶלָּא, לְמַלְכָּא דְּהֲוָה לֵיהּ בַּר יְחִידָאי, וְחָלַשׁ. יוֹמָא חַד הֲוָה תָּאִיב לְמֵיכַל, אָמְרוּ לֵיכוֹל בֻּרְיֵהּ דְּמַלְכָּא (ס"א מיכלא דאסוותא דא) אַסְוָותָא דָּא, וְעַד דְּלֵיכוֹל לֵיהּ, לָא יִשְׁתְּפַח מֵיכְלָא וּמְזוֹנָא אַחֲרָא בְּבֵיתָא. עָבְדוּ הָכִי. כֵּיוָן דְּאָכַל הַהוּא אַסְוָותָא, אָמַר מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵיכוֹל כָּל מָה דְּאִיהוּ תָּאִיב, וְלָא יָכִיל לְנַזְקָא לֵיהּ.

כַּךְ כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא הֲווֹ יַדְעֵי עִקָּרָא וְרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִטְעָמוּן יִשְׂרָאֵל אַסְוָותָא, וְעַד דְּלֵיכְלוּן אַסְוָותָא דָּא, לָא אִתְחֲזֵי לְהוֹן מֵיכְלָא אַחֲרָא. כֵּיוָן דְּאָכְלוּ מַצָּה, דְּאִיהִי אַסְוָותָא לְמֵיעַל וּלְמִנְדַּע בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִתְחֲזֵי לוֹן חָמֵץ, וְיֵיכְלוּן לֵיהּ, דְּהָא לָא יָכִיל לְנַזְקָא לוֹן. וְכָל שֶׁכֵּן דְּבְיוֹמָא דְּשָׁבוּעוֹת, אִזְדַּמַּן נַהֲמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ אַסְוָותָא בְּכֹלָּא.

וְעַל דָּא מְקָרְבִין חָמֵץ, לְאִתּוֹקְדָא עַל מַדְבְּחָא. וּמְקָרְבִין תְּרֵין נַהֲמִין אַחֲרָנִין כַּחֲדָא. וְחָמֵץ, אִתּוֹקְדָא בְּנוּרָא דְּמַדְבְּחָא וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה, וּלְנַזְקָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וּבְגִינֵי כַּךְ, יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין אִתְדַּבָּקוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאַסְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּיוֹמָא דָּא. וְאִלְמָלֵי הֲווֹ נַטְרֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵין סִטְרִין דְּנַהֲמֵי אִלֵּין, לָא הֲווֹ עַיְילִין בְּדִינָא לְעָלְמִין.

בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, (בכל יומא) דְּלָאו אִיהוּ, אֶלָּא לְאִינּוּן דְּלָא נַטְלוּ מֵיכְלָא דְּאַסְוָותָא, וְשָׁבְקוּ לְאַסְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין מֵיכְלָא אַחֲרָא דְּאִיהוּ חָמֵץ. דְּהָא בְּיוֹמָא דָּא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הַהוּא חָמֵץ סַלְקָא, וּמְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאַלְשִׁין עֲלֵיהּ, וְאִיהוּ קַיְימָא בְּיוֹמָא דָּא מְקַטְרְגָא עַל עָלְמָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב בְּדִינָא עַל כֹּלָּא וְדָאִין עָלְמָא.

וּבְגִינֵי כַּךְ כַּד יָהֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אֲטָעִים לְהוּ מֵהַהוּא נַהֲמָא עִלָּאָה, דְּהַהוּא אָתַר, וּמִגּוֹ הַהוּא נַהֲמָא, הֲווֹ יַדְעִין וּמִסְתַּכְּלִין בְּרָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֵהַךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר, וְהָא אוּקְמוּהָ מִלָּה אִינּוּן חַבְרַיָּיא בְּרָזִין (ס"א אלין דקאמרן) אִלֵּין כִּדְקָאמְרָן.

רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, וַהֲווּ אָזְלִין עִמְּהוֹן, רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יוֹסֵי, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי אִתְּרָעוּ בְּחַד סָבָא, וַהֲוָה אָחִיד בִּידֵיהּ חַד יַנּוּקָא, זָקֵף עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא לֵיהּ, אָמַר לֵיהּ לְרִבִּי אַבָּא וַדַּאי מִלִּין חַדְתִּין אִית גַּבָּן בְּהַאי סָבָא.

כַּד מָטוּ לְגַבֵּיהּ, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמָטוּל דְּקוּפְטָרָךְ בְּגַבָּךְ קָא אָתֵית, מַאן אַנְתְּ. אָמַר לֵיהּ, יוּדָאי אֲנָא. אָמַר, מִלִּין חַדְתִּין וַדַּאי יוֹמָא דָּא לְגַבָּךְ, אָמַר לֵיהּ לְאָן הוּא אַרְעָךְ. אָמַר לֵיהּ, דִּיוּרִי הֲוָה בְּאִינּוּן פְּרִישֵׁי מַדְבְּרָא, דַּהֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְהַשְׁתָּא אֲתֵינָא לְיִשּׁוּבָא, לְמֵיתַב בְּצִלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאִלֵּין יוֹמֵי דְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה דָּא.

חַדֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, נֵתִיב, דְּוַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדְרָךְ לְגַבָּן. אָמַר לֵיהּ, חַיֶּיךָ דְּנִשְׁמַע מִלָּה מִפּוּמָךְ, מֵאִינּוּן מִלִּין חַדְתִּין עַתִּיקִין, דְּנָטַעְתּוּן תַּמָּן בְּמַדְבְּרָא, מַהַאי יַרְחָא שְׁבִיעָאָה. וַאֲמַאי אִתְפָּרַשְׁתּוּן הַשְׁתָּא מִמַּדְבְּרָא, לְמֵיתֵי לְיִשּׁוּבָא. אָמַר לֵיהּ הַהוּא סָבָא, בִּשְׁאֵלְתָּא דָּא, יְדַעְנָא דְּחָכְמְתָא גַּבָּךְ, וּמֵילָּךְ מָטוּ לְרָקִיעֵי דְּחָכְמְתָא. (ס"א נטו לתקיעו דחכמתא)

פרק י

פָּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (דברים א׳:ל״א) וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ וְגוֹ'. הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ, מַהוּ רָאִיתָ. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּבַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, מַדְבְּרָא תַּקִּיפָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים ח׳:ט״ו) נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגוֹ'. וּמַדְבְּרָא דְּאִיהוּ תַּקִּיף מִשְׁאַר מַדְבְּרִין בְּעָלְמָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְאִשְׁתְּלִימוּ לְשִׁתִּין רִבְבָן, אִתְתַּקַּף מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, וְאִסְתַּלָּק עַל כֹּלָּא, וְסִיהֲרָא אִתְנְהִירַת וּכְדֵין אִתְכַּפְיָא מַלְכוּ חַיְיבָא סִטְרָא אַחֲרָא. וְאַפִּיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַךְ בְּמַדְבְּרָא תַּקִּיפָא. דְּאִיהוּ אֲתַר וְשֵׁלְטָנוּ דְּסָמָאֵ"ל חַיְיבָא, דְּאִיהוּ דִּיּוֹלֵיהּ מַמָּשׁ, בְּגִין לְתַבְּרָא תּוּקְפֵּיהּ וְחֵילֵיהּ, וּלְכַתְּתָא רֵישֵׁיהּ, (ס"א ולאחתא ליה) וּלְאַכְפְּיָא לֵיהּ, דְּלָא יִשְׁלוֹט. וְאִלְמָלֵא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְבָּרָא לֵיהּ מֵעָלְמָא, וְעַל דָּא אַעְבַּר לוֹן בְּאַחֲסָנְתֵּיהּ וְעַדְבֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ מַמָּשׁ.

כְּיָון דְּחָאבוּ בְּכַמָּה זִמְנִין, נָשִׁיךְ לוֹן חִוְיָא, וּכְדֵין אִתְקְיָים (בראשית ג׳:ט״ו) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְגוֹ׳. יִשְׂרָאֵל מָחוּ רֵישֵׁיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וְלָא יַדְעֵי לְאִסְתַּמְּרָא מִינֵּיהּ, וּלְבָתַר אִיהוּ מָחָא בְּבַתְרַיְיתָא, וְנָפְלוּ כֻּלְּהוּ בְּמַדְבְּרָא, וְאִתְקְיָים וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. וְאַרְבְּעִין שְׁנִין לָקוּ מִנֵּיהּ, לְקֶבֶל מ׳ מַלְקוּת דְּבֵי דִינָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב אֲשֶׁר רָאִיתָ, בְּעֵינַיְיהוּ הֲוֹי חֲמָאן לְהַהוּא מָארֵי דְּמַדְבְּרָא, אֲזִיל כָּפִית קָמַיְיהוּ, וְנַטְלֵי אַחַסַנְתֵּיהּ וְעַדְבֵיהּ. מְנָלָן. מִדִּכְתִיב (שמות ט״ו:ט״ו) אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם, וְאֵלִּין אִינּוּן (דברים ח׳:ט״ו) נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב. וַאֲנָן אוּף הָכִי אִתְפְּרַשְׁנָא מִישׁוּבָא לְמַדְבְּרָא תַּקִּיפָא, וּלְעֵיינָא תַּמָּן בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין לְאַכְפְּיָא לְהַהוּא סִטְרָא.

וְתוּ דְּלָא מִתְיַשְׁבָן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא תַּמָּן. דְּלֵית נְהוֹרָא אֶלָּא הַהוּא דְּנָפִיק מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא, דְּכַד אִתְכַּפְיָא סִטְרָא דָּא, אִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, וְאִתְיְיקַר בֵּיקָרֵיהּ. וְלֵית פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא, וְלֵית טוּבָא אֶלָּא מִגּוֹ בִּישָׁא. וְכַד עָאל בַּר נָשׁ בְּאוֹרַח בִּישָׁא, וְשָׁבִיק לֵיהּ, כְּדֵין אִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ, וְעַל דָּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא טוֹב וָרָע כַּחֲדָא, וּלְאִסְתַּלָּקָא לְבָתַר בְּטוֹב, וְלֵית טוֹב אֶלָּא הַהוּא דְּנָפַק מִגּוֹ בִּישָׁא. וּבְהַאי טוֹב, אִסְתַּלָּק יְקָרֵיהּ, וְדָא אִיהוּ פּוּלְחָנָא שְׁלִים.

וַאֲנָן, עַד הַשְׁתָּא יָתִיבְנָא תַּמָּן, כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, בְּגִין לְאַכְפְּיָא בְּמַדְבְּרָא לְהַהוּא סִטְרָא. הַשְׁתָּא דְּמָטָא זִמְנָא דְּפוּלְחָנָא קַדִּישָׁא, דְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁא, אַהֲדְרָנָא לִישׁוּבָא דְּתַמָּן אִיהוּ פּוּלְחָנָא דִּילֵיהּ. וְתוּ, דְּהַשְׁתָּא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מָטָא זִמְנָא דְּהַהוּא חִוְיָא, לְמִתְבַּע דִּינָא מִקְּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתַמָּן אִיהוּ שַׁלִּיט. וּבְגִין כַּךְ נָפְקָנָא מִתַּמָּן וַאֲתֵינָא לִישׁוּבָא.

פרק יא

פָּתַח הַהוּא סָבָא וְאָמַר, (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ, הַשְׁתָּא אִיהוּ זִמְנָא, לְאִתְעָרָא דִּינָא עִלָּאָה תַּקִּיפָא, וְכַד אִיהוּ אִתְעַר סִטְרָא אַחֲרָא, אִתְתָּקַף בַּהֲדֵיהּ, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ אִתְתָּקַף, סָלִיק וְחַפְיָא לְסִיהֲרָא, דְּלָא נָהִיר נְהוֹרָא, וְאִתְמַלְיָא מִסִּטְרָא דְּדִינָא. כְּדֵין כָּל עָלְמָא אִיהוּ בְּדִינָא, עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכָרוֹזָא כָּרִיז בְּכָלְהוּ רְקִיעִין, אַתְקִינוּ כּוּרְסְיָא דְּדִינָא, לְמָאנֵיהּ דְּכֹלָּא, דְּאִיהוּ בָּעֵי לְמֵידָן.

וְרָזָא הָכָא, וְאִתְנְהִיר לָן בְּמַדְבְּרָא, אֲמַאי אִתְעַר דִּינָא עִלָּאָה בְּיוֹמָא דָּא. אֶלָּא כָּל רָזִין וְכָל קְדוּשִׁין יַקִּירִין, כֻּלְּהוּ תַּלְיָין בְּשָׁבִיעָאָה. וְהַהוּא שְׁבִיעָאָה עִלָּאָה, עָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי עָלְמָא דְּאָתֵי. מִנַּיְהּ נָהֲרִין כָּל בּוּצִינִין, וְכָל קְדוּשִׁין, וְכָל בִּרְכָאן. וְכַד מָטֵי זִמְנָא, לְחַדְּתוּתֵי בִּרְכָאן וְקִדּוּשִׁין לְאַנְהָרָא, בָּעָא לְאַשְׁגְּחָא בְּכָל תִּקּוּנָא דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְכָל אִינּוּן תִּקּוּנִים לְאִתְקַיְּימָא כֻּלְּהוֹן, סַלְקִין מִגּוֹ תַּתָּאֵי, אִי אִינּוּן כַּשְׁרָאן. וְאִי לָא כַּשְׁרָאן, כְּדֵין קַיְימָא (ס״א מלה) דְּלָא נָהִיר, עַד דְּאִתְפָּרְשָׁן חַיְיבִין מִגּוֹ זַכָּאִין, כְּדֵין אִתְעַר דִּינָא.

וּמֵהַהוּא דִּינָא, אִתְתַּקַּף סִטְרָא אַחֲרָא, וְאִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא, בְּגִין דְּיִנָתְנוּן לֵיהּ אינוּן, חַיָּיבַיָּא. בְּגִין דְּעָלֵיהּ כְּתִיב, (איוב כ״ח:ג׳) וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר. וְחַפְּיָא לְסִיהֲרָא, אֲמַאי (ד"א לא מסרא לון בידא דמקטרגא.) בְּגִין דְּלֵית תִּיאוּבְתֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאוֹבָדָא לְעוֹבָדֵי יְדוֹי.

וְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, קַיְימָא קְלִיפָּא תַּקִּיפָא, דְּלָא יָכִיל לְאִתְבָּרָא, בַּר בְּהַהוּא עִיטָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לְיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. בְּגִין לְתַבְרָא הַהוּא כִּסֵּה דְּאִתְחֲפְיָא סִיהֲרָא, וְלָא נְהִיר.

וְכַד מִתְעָרֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּשׁוֹפָר, הַהוּא קְלִיפָּא דְּנָפִיק מִשּׁוֹפָר, בָּטַשׁ בַּאֲוִירָא, וּבָקַע רְקִיעִין, עַד דְּסַלְקָא לְגַבֵּי הַהוּא טְנָרָא תַּקִּיפָא, (נ"א סטרא אחרא) דְּחָפֵי לְסִיהֲרָא, אַשְׁגַּח, וְאַשְׁכַּח אִתְעָרוּתָא דְּרַחֲמֵי, כְּדֵין הַהוּא דְּסָלִיק וְקַיְימָא לְעֵילָּא, אִתְעָרְבָב. כְּדֵין הַהוּא קְלִיפָּא קַיְימָא, וְאַעְבַּר הַהוּא דִּינָא, וְכֵיוָן דְּלָתַתָּא אַתְעָרוּ רַחֲמֵי, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא, אִתְעַר שׁוֹפָרָא אַחֲרָא עִלָּאָה, וְאַפִּיק קָלָא דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, וְאַתְעָרְעוּ קָלָא בְּקָלָא, רַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי, וּבְאִתְעָרוּתָא דְּלָתַתָּא, אִתְעַר הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא.

וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ יָכִיל קָלָא דְּלָתַתָּא, אוֹ אִתְעָרוּתָא דְּלָתַתָּא לְאַתְעָרָא, הָכִי נָמֵי. תָּא חֲזֵי, עָלְמָא תַּתָּאָה, קַיְימָא לְקַבְלָא תְּדִיר, וְהוּא אִקְרֵי אֶבֶן טָבָא. וְעָלְמָא עִלָּאָה לָא יָהִיב לֵיהּ, אֶלָּא כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ קַיְימָא. אִי אִיהוּ קַיְימָא בְּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין מִתַּתָּא, כְּדֵין הָכִי נַהֲרִין לֵיהּ מִלְעֵילָּא. וְאִי אִיהוּ קַיְימָא בַּעֲצִיבוּ, יַהֲבִין לֵיהּ דִּינָא בְּקַבְלֵיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֶת יְיָ׳ בְּשִׂמְחָה. חֶדְוָה דְּבַר נָשׁ, מָשִׁיךְ לְגַבֵּיהּ חֶדְוָה אַחֲרָא עִלָּאָה. הָכִי נָמֵי הַאי עָלְמָא תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דְּאִיהִי אִתְעַטְּרַת, הָכִי אַמְשִׁיךְ מִלְעֵילָּא. בְּגִין כָּךְ מְקַדְּמֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַתְעָרֵי בַּשּׁוֹפָר קָלָא דְּאִיהוּ (רזא דרחמי) כָּלִיל בְּאֶשָּׁא וּמַיָּא וְרוּחָא, וְאִתְעֲבִיד חַד, וְסַלְקָא לְעֵילָּא, וּבָטַשׁ בְּהַאי אֶבֶן טָבָא, וְאִצְטַבַּע בְּאִינּוּן גַּוְונִין דְּהַאי קָלָא, וּכְדֵין כְּמָה דְּאִתְחַזְיָאת, הָכִי מָשִׁיךְ מִלְעֵילָּא.

וְכֵיוָן דְּאִתַּקְנַת בְּהַאי קָלָא. רַחֲמֵי נַפְקֵי מִלְעֵילָּא, וְשַׁרְיָין עָלָהּ, וְאִתְכְּלִילָא בְּרַחֲמֵי, מִתַּתָּא וּמִלְעֵילָּא. וּכְדֵין אִתְעָרְבָב סִטְרָא אַחֲרָא. (אסתכל וחמי בנהירו דאנפין) וְאִתְחַלָּשׁ תֻּקְפֵּיהּ, וְלָא יָכִיל לְקַטְרְגָא. וְהַאי אֶבֶן טָבָא, קַיְימָא בְּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין, מִכָּל סִטְרִין, בְּנְהִירוּ דִּלְתַתָּא, וּבְנְהִירוּ דִּלְעֵילָּא.

אִיתְתַּי קַיְימָא בְּנְהִירוּ דִּלְעֵילָּא, הֲוֵי אוֹמֵר בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי. וּבְיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי אִתְנְהִיר הַהוּא אֶבֶן טָבָא, בְּנְהִירוּ דִּלְעֵילָּא, מִגּוֹ נְהִירוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, (ואתערבב ההוא דלטורא) וּכְדֵין מִתְקְנִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא חַד שָׂעִיר, וּמְשַׁדְּרִין לְהַאי מַדְבְּרָא תַּקִּיפָא, דְּאִיהוּ שַׁלְטָא עֲלֵיהּ.

פרק יב

וְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, אִיהוּ נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא דְּחִרִיבוּ דְּעָלְמָא, בְּגִין דְּכָל חֲרִיבוּ וְשִׁמָמוֹן (ס"א מניה, הוא מההוא סטרא אחרא דשליט) מִנַּיהּ, הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא שַׁלִּיט עָלַיהּ. וּנְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא דְּכָל יִשׁוּבָא, סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה אִיהוּ, וְעַל דָּא, קַיְימָא יְרוּשָׁלַ ם בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכָל יִשׁוּבָא דְּעָלְמָא.

בְּתְרֵין נְקוּדִין אִתְפָּרְשַׁת מָלְכוּ שְׁמַיָּא, סִטְרָא דִּקְדוּשָׁא, חַד דִּילָהּ, וְחַד דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, נְקוּדָה עִלָּאָה טְמִירָאָה, וְעַל דָּא קַיְימָא בִּתְרֵין נְקוּדִין: נְקוּדָה דִּילָהּ קַיְימָא תְּחוֹתָהּ, יְרוּשָׁלַ ם, אֶמְצָעִיתָא דְּכָל יִשׁוּבָא. נְקוּדָא דְּנַטְלָא מֵאִימָא עִלָּאָה טְמִירָא, (ריט ע"ב, רפ"א ע"ב) אִיהוּ גַּן עֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכָל עָלְמָא, לְכָל סִטְרִין, דְּחָרִיבוּ וְיִשׁוּבָא, וְכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא.

וְעַל דָּא, בְּאֶמְצָעִיתָא (קל"ב ע"ב) דְּגַן עֵדֶן, קַיְימָא נְקוּדָה חֲדָא עִלָּאָה טְמִירָא וּגְנִיזָא, דְּלָא יְדִיעַ. וְחַד עַמּוּדָא, נָעִיץ מִתַּתָּא לְעֵילָּא, גּוֹ הַהִיא נְקוּדָה, וּמִתַּמָּן נָבְעֵי מַיָּא, דְּאִתְפְּרִישׁוּ לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. אִשְׁתְּכָחוּ תְּלַת נְקוּדִין בְּעָלְמָא, דְּקַיְימָאן דָּא עַל דָּא, כְּגַוְונָא דְּתְלַת נְקוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק יג

תָּא חֲזֵי, הַהוּא שָׂעִיר דִּמְשַׁדְּרִין יִשְׂרָאֵל לַעֲזָאזֵל, לְהַהוּא מַדְבְּרָא, בְּגִין לְמֵיהַב חוּלָקָא לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, לְאִתְעַסְקָא בַּהֲדֵיהּ. וְאִי תֵּימָא, תְּרֵין שְׂעִירִין אֲמַאי הָכָא, חַד לַיְיָ' וְחַד לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא. תִּינַח הַהוּא שָׂעִיר דְּסִטְרָא אַחֲרָא, לַיְיָ' אֲמַאי.

אֶלָּא לְמַלְכָּא דְּהַוָה אַרְגִּיז עַל בְּרִיהּ, קָרָא לְסַנְטִירָא, הַהוּא דְּעָבִיד דִּינָא בִּבְנֵי נָשָׁא תָּדִיר, בְּגִין דְּיִזְדַּמַּן לְמֶעְבַּד דִּינָא בִּבְרִיהּ. הַהוּא סַנְטִירָא חַדֵּי, וְעָאל בְּבֵי מַלְכָּא לְמֵיכַל תַּמָּן, כֵּיוָן דְּאִשְׁגַּח בֵּיהּ בְּרִיהּ, אָמַר, וַדַּאי לָא עָאל סַנְטִירָא דָּא בְּבֵי אַבָּא, אֶלָּא בְּגִין דְּאַרְגִּיז מַלְכָּא עָלַי. מָה עָבֵד, אָזַל וְאִתְפַּיֵּיס בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְפַּיֵּיס בַּהֲדֵיהּ, פָּקִיד מַלְכָּא לְמֶעְבַּד סְעוּדָתָא עִלָּאָה לֵיהּ וְלִבְרֵיהּ, וּפָקִיד דְּלָא יָדַע בֵּיהּ הַהוּא סַנְטִירָא. לְבָתַר עָאל הַהוּא סַנְטִירָא. אָמַר מַלְכָּא הַשְׁתָּא אִי יְנַדַּע דָּא, מִסְעוּדָתָא עִלָּאָה דְּאִתְקִינִית לִי וְלִבְרִי, יִתְעָרְבֵב פָּתוֹרָא. מָה עָבַד. קָרָא לַמְּנָא עַל סְעוּדָתָא, אָמַר לֵיהּ, אַתְקֵין מִדֵּי, וּתְשַׁוֵי קַמָּאי, וּתְשַׁוֵי קַמֵּיהּ דְּהַהוּא סַנְטִירָא, בְּגִין דְּיַחְשִׁיב דְּסָעִיד קַמָּאי מִדִּילִי, וְלָא יְנַדַּע בְּהַהִיא סְעוּדָתָא יַקִּירָא דְּחֶדְוָה דִּילִי וְדִבְרִי, וְיִטּוֹל הַהוּא חוּלָקָא וְיֵזִיל לֵיהּ, וְיִתְפְּרַשׁ מֵחֶדְוָה דִּסְעוּדָתָא דִּילָן. וְאִי לָאו דְּמַלְכָּא עָבִיד הָכִי, לָא יִתְפְּרַשׁ הַהוּא סַנְטִירָא מִבֵּי מַלְכָּא.

כַּךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אַזְמִינוּ תְּרֵין שְׂעִירִין, חַד לִי וְחַד לְהַהוּא דַּלְטוֹרָא, בְּגִין דְּיַחְשִׁיב דְּמִסְעוּדָתָא דִּילִי קָאֲכִיל, וְלָא יְנַדַּע בִּסְעוּדָתָא דְּחֶדְוָה אַחֲרָא דִּילָן, וְיִסַּב הַהוּא

חוּלָקָא, וְיַזִּיל לְאַרְחֵיהּ, וְיִתְפָּרֵשׁ מִבֵּיתִי. כֵּיוָן דְּאָמָא עִלָּאָה, עָלְמָא דְּאָתֵי, אָתֵי לְמִשְׁרֵי (ק' ע"ב) גּוֹ הֵיכְלָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, לְאַשְׁכְּחָא נְהִירוּ (נ"א לאשגחא עלה בנהירו) דְּאַנְפִּין, דִּין הוּא דְּלָא יִשְׁתְּכַח הַהוּא דַּלְטוֹרָא, וְלָא מָארֵי דְּדִינִין לְקַמֵּיהּ, כַּד אַפִּיק כָּל בִּרְכָאן, וַאֲנָהִיר לְכֹלָּא. וְכָל הַהוּא חִירוּ יִשְׁתְּכַח, וְיִשְׂרָאֵל נַטְלֵי מֵאִינּוּן בִּרְכָאן.

דְּהָא כַּד עָלְמָא דְּאָתֵי, עָאל לְהֵיכְלָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, וְאַשְׁכַּח דְּחַדֵּי עָלְמָא תַּתָּאָה עִם בְּנוֹי בְּהַהִיא סְעוּדְתָא עִלָּאָה, כְּדֵין אִיהוּ בָּרִיךְ פַּתּוֹרָא, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכִין, וְכָל חִידוּ וְכָל נְהִירוּ דְּאַנְפִּין אִשְׁתְּכָחוּ תַּמָּן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא טז) לִפְנֵי יְיָ' תִּטְהָרוּ. (ק' ע"ב) כְּתִיב (ויקרא ט"ז:ח') וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ' וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. דָּא אִיהוּ הַהוּא חֶדְוָה דְּהַהוּא דַּלְטוֹרָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָטִיל עִמֵּיהּ גּוֹרָל, וְזַמִּין לֵיהּ, וְלָא יָדַע דְּנוּר דְּלִיק אַטִּיל עַל רֵישֵׁיהּ, וְעַל עַמָּא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי כ"ה:כ"ב) כִּי גֶחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ.

וְסִימָנָךְ, (אסתר ה':י"ב) אַף לֹא הֵבִיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה כִּי אִם אוֹתִי. וּכְתִיב, וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב. בְּהַהוּא חוּלָקָא דְּנָטִיל, וְאָזִיל לֵיהּ. וּלְבָתַר כַּד אָתֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, לְבֵי מַטְרוֹנִיתָא, מַטְרוֹנִיתָא תַּבְעַת עָלָהָא, וְעַל בְּנָהָא, וְעַל עַמָּא מִן מַלְכָּא.

וַאֲפִילּוּ בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְצַלּוּ צְלוֹתִין בְּכָל יוֹמָא, אִיהִי סַלְקַת בְּיוֹמָא דָּא, לְקַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, וְתַבְעַת עַל בְּנָהָא. וּכְדֵין אִתְגְּזִרוּ, כָּל אִינּוּן נוּקְמִין, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד עִם אֱדוֹם, וְאִתְגְּזַר הֵיךְ דַּלְטוֹרָא דָּא לְאִתְעַבְּרָא מֵעָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ה:ח') בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח.

וְסִימָנָךְ, בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא (אסתר ז':ד') כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְגוֹ'. כִּי אֵין הַצַּר שׁוֶה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ. מַאי בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (יהושע ז':ט') וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. דְּהָא שְׁמָא עִלָּאָה, לָא אִתְקָיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ, וְדָא אִיהוּ בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ.

וּכְדֵין וְהָמָן נִבְעַת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה כְּדֵין, נְהִירוּ דְּאַנְפִּין, וְכָל חִידוּ אִשְׁתְּכַח, וְיִשְׂרָאֵל נָפְקִי לְחֵירוּ, בְּהַהוּא יוֹמָא. כְּדֵין מֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה, חִירוּ וְחֶדְוָה בְּאִתְגַּלְיָא, לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ, כְּדֵין בָּעֵי לְמֵחֱדֵי עִמְּהוֹן, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כְּמָה דְּיָהֲבוּ לֵיהּ חוּלָקָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנְּהוֹן, הָכִי נָמֵי יַהֲבִין לִשְׁאַר עַמִּין, לְאִתְפָּרְשָׁא מִנְּהוֹן לְתַתָּא.

תָּא חֲזֵי, מָה הוּא רָזָא דְּקָרְבָּנָא, לְקָרְבָּא שָׂעִיר, (לקבל שעיר) וְלָא מִלָּה אַחֲרָא. וַאֲמַאי שָׂעִיר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְהָכָא נָמֵי שָׂעִיר. אֶלָּא אִי תֵּימָא בְּגִין דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּילֵיהּ יֵאוֹת. אֲמַאי לָא הֲוֵי עֵז.

אֶלָּא מִלָּה דָּא אִצְטְרִיךְ, וְאִיהִי אִשְׁתְּכָחַת לְמָארֵיהוֹן דְּחָרְשִׁין, דְּכָל עוֹבָדַיְיהוּ בְּמָה דְּלָא (אתחבר) יְהֵא בְּנוּקְבָּא. וְעַל דָּא שָׁעִיר לָא אִתְחַבָּר בְּנוּקְבָּא, בְּסִטְרִין דִּילֵיהּ כֻּלְּהוּ. עֵז כַּד אִתְחַבָּר בְּנוּקְבָּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ מַלְכָּא, יַהֲבִין לֵיהּ בְּגִין יְקָרָא דִּילֵיהּ, הַאי דְּלָא אִתְחַבָּר בְּנוּקְבָּא, וְלָא יְהִיב חֵילֵיהּ לְאַחֲרָא. וְדָא אִשְׁתְּמוֹדָע לְאִינּוּן חָרְשִׁין, דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין בְּהָנֵי עוֹבָדֵי. וּבְגִינֵי כַּךְ, שַׂרְיָין עַל הַהוּא שָׁעִיר, כָּל אִינּוּן חֻטָּאֵיהוֹן.

וְתָא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ חוּלָקָא לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, רָזָא הָכָא, כָּל הָנֵי סִטְרִין אַחֲרָנִין דְּלִתַתָּא, (דאקרון מצולות ים) כֻּלְּהוּ מְסָאֲבִין יַתִּיר. וְכָל מַה דְּנַחְתִּין דַּרְגִּין תַּתָּאִין, הָכִי מְסָאֲבוּ דִּלְהוֹן יַתִּיר. וּבְגִין כַּךְ, בְּעֵז יַתִּיר חוּלָקֵיהוֹן, בְּגִין דְּשַׁעֲרָא דִּילֵיהּ תַּלְיָא יַתִּיר מִבְּעִירָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּדִינָא דִּלְהוֹן תְּלֵי לְתַתָּא בִּמְסָאֲבוּ. אֲבָל הַאי מַלְכּוּ חַיְיבְתָּא אַחֲרָא, מַלְכָּא דְּכֹלָּא בְּהַהוּא סִטְרָא, בָּרוּר אִיהוּ יַתִּיר מִסָּאֲבוּ דִּילֵיהּ, וְלָא מְסָאֲבוּ שְׁלִים כְּהָנֵי תַּתָּאֵי. וְעַל דָּא שָׂעִיר, דְּשַׁעַר דִּילֵיהּ לָא תַּלְיָא, וְלָא שְׂעִיעַ. לָא שְׂעִיעַ, בְּגִין דְּהַהוּא מְסָאֲבוּ דִּילֵיהּ. וְלָא תַּלְיָא, בְּגִין דְּלָא יִתְתָּקַף בֵּיהּ מְסָאֲבוּ כְּהָנֵי תַּתָּאֵי, וְעַל דָּא וַדַּאי שָׂעִיר וְלָא אַחֲרָא.

כְּפוּר, אֲמַאי אִקְרֵי כְּפוּר, אֶלָּא בְּגִין דְּנָקֵי כָּל מָסָאֲבוּ, וְאַעְבַּר לֵיהּ מִקַּמֵּיהּ, בְּהַהוּא יוֹמָא. וְעַל דָּא, יוֹם כִּפּוּר: יוֹמָא דְּנָקְיוּתָא, וְהָכִי קָרֵינָא לֵיהּ. כְּתִיב (ויקרא ט"ז:ל') כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, כִּי הַיּוֹם הַזֶּה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי כִּי בַיּוֹם הַזֶּה. אֶלָּא בְּגִין דְּאִתְדְּכֵי מַקְדְּשָׁא לְעֵילָּא, אִתְנַקֵּי (נ"א ואתנהיר') כְּתִיב כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, יְכַפֵּר וְינַקֵּי בְּקַדְמֵיתָא בַּיּוֹם הַזֶּה, בְּגִין דְּיִתְדְּכֵי, וּלְבָתַר עֲלֵיכֶם.

תּוּ, יְכַפֵּר בְּיוֹם הַזֶּה, וְינַקֵּי לֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וְכָל דָּא עֲלֵיכֶם, בְּגִינָכוֹן אִצְטְרִיךְ לְנַקָּאָה לֵיהּ, וּלְדַכְּאָה לֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא. יְכַפֵּר, מַאן יְכַפֵּר. אֶלָּא דָּא הוּא עָלְמָא עִלָּאָה, דְּנָהִיר וְנָקֵי לְכֹלָּא. וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ סִטְרִין בִּישִׁין, דְּאִקְרוּן מְצוּלוֹת יָם, אִתְעֲבָרוּ. וּכְמָה דְּאִינּוּן מְצוּלוֹת יָם תַּלְיָין, הָכִי נָמֵי תַּלְיָיא שַׂעֲרָא (ס"א דיליה, דהוא סטרא וכו') דִּילֵיהּ כָּל הַהוּא סִטְרָא דִּלְהוֹן, וְשַׂעֲרָא דְּהַהוּא סִטְרָא לָא שְׂעִיעַ.

כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (ויקרא ט"ז:ט"ז) וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטּוּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם. וְכָל חֶטְאתָם מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא לְהַנָּאָה לְהוֹן, מִכָּאן וּלְהָלְאָה לְכָל חֶטְאָם דְּלָא יָכִיל מַקְטְרְגָא לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ (ועל דא) בְּיוֹמָא דְּכִפּוּר, דְּאִיהוּ קנוּחָא דְּכָל חוֹבִין, וְנַקְיוּ דִּלְהוֹן. בָּעָאן יִשְׂרָאֵל לְנַקָּאָה גַּרְמַיְיהוּ, וּלְמֵהַךְ יְחֵפֵי רַגְלִין, כְּמַלְאֲכֵי עִלָּאִין. חֲמֵשׁ עִנּוּיִין, בְּגִין לְאַסְתַּיְיעָא בְּחֲמֵשׁ סִטְרִין עִלָּאִין, דְּיוֹמָא דְּכִפּוּרִי אַפִּיק לוֹן, וְאִינּוּן תַּרְעִין דִּילֵיהּ.

וְאִי שְׁתֵּיָה קָא חָשִׁיב, דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּיִצְחָק, הָא שִׁית, וְאַף עַל גַּב דְּבִכְלָל אֲכִילָה אִיהוּ, וּכְדֵין אִינּוּן שִׁית, וְעִנּוּיָא בַּתְרָאָה תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה אִיהוּ, וּבְדַרְגָּא שְׁתִיתָאָה שְׁכִיחַ, וְלָקֳבְלֵיהּ אֲנָן עָבְדִין עִנּוּיָא דָּא.

פרק יד

כְּתִיב (במדבר כ״ט:ז׳) וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, וּכְתִיב (ויקרא כ״ג:כ״ז) אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ. בֶּעָשׂוֹר, בֶּעָשִׁירִי מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בֶּעָשׂוֹר. אֶלָּא, בְּגִין דְּהַשְׁתָּא בְּיוֹמָא דָּא, כָּל דַּרְגִּין עִלָּאִין, אַתְיָין אִלֵּין עַל אִלֵּין, לְמִשְׁרֵי עַל סִיהֲרָא, וּלְאַנְהָרָא לָהּ. וְכֻלְּהוּ בְּרָזָא דְּעֶשֶׂר, עַד דְּסַלְּקָא לְמֵאָה. וְכַד קַיְימָא בְּרָזָא דְּמֵאָה, כַּדִּין כֻּלָּא חַד, וְאִקָּרֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְעַל דָּא בֶּעָשׂוֹר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר זָכוֹר, שָׁמוֹר, דְּכֻלְּהוּ אַתְיָין בְּגִין לְעַשָּׂרָא וּלְאַנְהָרָא בְּרָזָא דְּעֶשֶׂר.

אַהֲדָר הַאי סָבָא רֵישֵׁיהּ לָקֳבְלֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר לֵיהּ, (רבי שמעון) הָא יְדָעְנָא דְּשְׁאֶלְתָּא תְּבָעֵי בְּהַאי, בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי, (ס"א דא בעשירי יאות הוא, והכי הוא, אבל בעשור אמאי וכו') בֶּעָשׂוֹר יֵאוֹת הוּא. אִי הָכִי הוּא, אֲמַאי סָלִיק לְמֵאָה, וְהָא מִקְרָא לָא אִתְחֲזֵי, אֶלָּא דְּסָלִיק לְשִׁבְעִין, מַשְׁמַע דִּכְתִיב בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, וְכַד מְעַשְּׂרֵי לְשִׁבְיעָאָה עֶשֶׂר זְמָנִין, הָא וַדַּאי סָלִיק לְשִׁבְעִין. אֲמַר לֵיהּ, עַל דָּא אַהֲדַרְנָא רֵישָׁא לְגַבָּךְ, דְּהָא יָדְעְנָא דְּחַכִּימָא אַנְתְּ.

תָּא חֲזֵי, תְּרִין רָזִין הָכָא, חַד דְּהָא סִיהֲרָא חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי אִקָּרֵי, וּבְגִין כָּךְ אִקָּרֵי חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי עָשׂוֹר, בְּגִין דְּקָא מְנָהֲרִין לָהּ עֶשֶׂר זְמָנִין, הָא מֵאָה. וְתוּ, הַאי מִלָּה דְּקָאֲמַרְתְּ, וַדַּאי לְשִׁבְעִין סָלִיקָא בְּהַאי יוֹמָא, (ובדרגא דשבעין איהו, ובדרגא דמאה איהו. לדרגא דמאה לאשלמא ולאנהרא.) וּבְהַאי דַּרְגָּא דְּשִׁבְעִין, דְּהָא בְּיוֹמָא דָּא נָטִיל לְכָל עַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְמֵידָן, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּנִשְׁמָתָא יַתִּיר מִגּוּפָא, דְּהָא בְּיוֹמָא דָּא עִנּוּיָא דְּנַפְשָׁא אִיהוּ, וְלָא מִגּוּפָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעוּנֶּה. וְהַאי יוֹמָא נָטִיל לְכָל נַפְשָׁאן וַהֲווּ בִּרְשׁוּתֵיהּ, וְאִי לָא קַיְימָא בְּרָזָא (נ"א ברשותא) דְּשִׁבְעִין, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ בְּנַפְשָׁאן, (ס"א לקיימא תמן) דְּקַיּוּמָא דְּנַפְשָׁאן בְּרָזָא דְּשִׁבְעִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ׳:י׳) יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְגוֹ'.

וְאִי תֵּימָא נַפְשָׁאן דְּרַבָּיֵי דְּלָא אַשְׁלִימוּ לְשִׁבְעִין שְׁנִין לָא שַׁלְטָא בְּהוּ. וַדַּאי שַׁלְטָא בְּהוּ, אֲבָל לָא בִּשְׁלִימוּ, כְּמַאן דְּזָכֵי יוֹמִין סַגִּיאִין לְפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְעִם כָּל דָּא בְּכֻלְּהוּ שִׁבְעִין שְׁנִין אָזְלָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט. מַאן אֶחָד. בְּיִחוּדָא דְּשִׁבְעִין שְׁנִין, מַאן דְּאַסְגֵּי, וּמַאן דְּאַמְעִיט.

וְעַל דָּא, בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי אַעְבַּר בְּכֻלְּהוּ שִׁבְעִין, וְאִשְׁתְּלִים הַאי דַּרְגָּא בְּכֻלְּהוּ, וְכָל נִשְׁמָתִין סַלְּקִין קְמֵיהּ, וְדָאִין לְהוֹן בְּדִינָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַייֵס עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דָּא, מַאן דְּלָא אַעֲבַר טִינָא מְרוּחֵיהּ לְכַפָּרָא עָלֵיהּ, (ביומא דא) כַּד סָלִיק צְלוֹתֵיהּ בְּהַאי יוֹמָא, טָבַע בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִקָּרֵי רֶפֶשׁ וָטִיט, וְאִיהוּ מְצוּלוֹת (שלח קס"ג ע"ב) יָם וְלָא סָלִיק לְאִתְעַטָּרָא בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא.

בְּיוֹמָא דָּא לָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ (ויקרא רל"א ע"א) לְפָרְשָׁא חָטָאוֹי קָמֵי אַחֲרָא, בְּגִין דְּכַמָּה אינוּן דְּנַטְלֵי הַהִיא מִלָּה, וְסַלְקֵי לָהּ לְעֵילָּא, וְאִית סָהֲדִין בְּהַהִיא מִלָּה. ומה (מיכה ז׳:ה׳) מִשְׁכָּבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פְּתָחֵי פִיךָ, כָּל שֶׁכֵּן אינוּן דְּאָזְלֵי וְעַיְינֵי לְקַטְרְגָא לוֹן, וְסָהֲדֵי עֲלֵיהּ. וְכָל שֶׁכֵּן דְּחָצִיפוּ אִיהוּ לְקָמֵי כֹּלָּא, וְחִלּוּל שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת ה׳:ה׳) אֶל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ. (מכאן והלאה רזא בגוון)

פָּתַח וְאָמַר, (שמות י״ב:ב׳) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים וגו׳, וְכִי כֻּלְּהוּ זִמְנִין וְחֳדָשִׁין לְאוֹ אינוּן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אלא חדשיכם לא כתיב) אֶלָּא הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, דִּילִי אִיהוּ, אֲבָל אֲנָא מָסְרִית לֵיהּ לְכוֹן, דִּלְכוֹן אִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא, אֲבָל שְׁבִיעָאָה דִּילִי אִיהוּ, וְעַל דָּא אִיהוּ בַּכֻּסֵּה, וְלָא בְּאִתְגַּלְיָא. יַרְחָא דִּלְכוֹן, אִיהוּ בְּסִדּוּרָא, כְּסֵדֶר דְּאַתְוָון אָבִיב, דְּאִיהוּ אב"ג. י"ב אִיהוּ רָזָא דְּג׳. (ס"א ואיהו אב"ג כסדרא דאתוון) אֲבָל יַרְחָא שְׁבִיעָאָה דִּילִי אִיהוּ מִסּוֹפָא דְּאַתְוָון. (ס"א תשרי) מַאי טַעֲמָא. אָתוּן מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וַאֲנָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

הַאי דִּילִי. בְּרִישָׁא דְּיַרְחָא, אֲנָא אִיהוּ בְּאִתְכַּסְיָיא. בַּעֲשָׂרָה דְּיַרְחָא, אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין דַּאֲנָא בְּחָמֵשׁ קַדְמָאֵי, וּבְחָמֵשׁ אַחֲרָנִין, וּבְחֲמֵשׁ תְּלִיתָאֵי. בְּקַדְמֵיתָא דְּיַרְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֲמִשָּׁה יוֹמִין. בַּעֲשָׂרָה דְּיַרְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֲמֵשׁ יוֹמִין אַחֲרָנִין. בט"ו דְּיַרְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֲמֵשׁ תְּלִיתָאֵי.

מַאי טַעְמָא כּוּלֵי הַאי. בְּגִין דְּכָל יַרְחָא דָּא מֵעָלְמָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְעָלְמָא עִלָּאָה בָּרָזָא דְּחָמֵשׁ אִיהוּ, בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, וּבְגִינֵי כַּךְ יַרְחָא דָּא אִיהוּ בַּכֻּסֵּה, וְלָא בְּאִתְגַּלְיָא, בְּגִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה בַּכֻּסֵּה אִיהוּ, וְכָל מִלּוֹי בְּאִתְכַּסְיָיא. וְיַרְחָא דָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי. כְּיָוֹן דְּמָטָא יוֹמָא דְּחַמֵּיסָר, כְּדֵין גַּלְיָיא. כֹּלָּא אִיהוּ מָטָא בְּחַדְתּוּתָא דְּסִיהֲרָא, וְסִיהֲרָא אִשְׁתְּלִימַת, וְאִתְנְהִירַת מֵאִימָא עִלָּאָה, וְקַיְימָא לְאַנְהָרָא לְתַתָּאֵי מִגּוֹ נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, וְעַל דָּא אִקְרֵי רֹאשׁוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ״ג:מ׳) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. עַד הַשְּׁתָּא קַיְימֵי כֻּלְּהוּ יוֹמִין בְּרָזָא עִלָּאָה, מִכָּאן נַחְתִּין לְרָזָא תַּתָּאָה.

תָּא חֲזֵי, מִיּוֹמָא עִלָּאָה הֲווֹ אִלֵּין יוֹמִין קַדְמָאִין, רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, מַאן דָּאִין דִּינָא דְּעָלְמָא, דְּהָא דִּינָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא מִדִּינָא תַּתָּאָה, (ס"א רזא) דְּדָא (ישעיהו נ״ד:ה׳) אֱלֹהֵי כָל הָאָרֶץ יִקָּרֵא. דְּאִי תֵּימָא דִּינָא דְּעָלְמָא דָּאִין לְעֵילָּא, אִי הָכִי לָא אִתְקְרֵי עָלְמָא דְּחִירוּ, עָלְמָא דִּנְהִירוּ דְּכָל עָלְמִין. עָלְמָא דְּכָל חַיִּין, עָלְמָא דְּכָל חִירוּ. וְאִי תֵּימָא מִדִּינָא דְּיִצְחָק. אִי אִיהוּ אִתְעַר דִּינָא לְגַבֵּי הַאי עָלְמָא, לָא יַכְלִין כָּל עָלְמָא לְמִסְבַּל, דְּהַהוּא אֶשָּׁא תַּקִּיפָא עִלָּאָה, לָא אִית מַאן דְּסָבִיל לֵיהּ, אֶלָּא אֶשָּׁא דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ אֶשָּׁא דְּסָבִיל אֶשָּׁא.

אֶלָּא, כְּמָה דְּעָלְמָא דָּא עָלְמָא תַּתָּאָה דְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. הָכִי נָמֵי כָּל דִּינוֹי מֵעָלְמָא תַּתָּאָה, דָּאֱלֹהִים שׁוֹפֵט. וְדָא אִקְּרֵי דִּינָא עִלָּאָה עַל הַאי עָלְמָא, וּבְגִין דְּאִיהוּ דַּרְגָּא שְׁבִיעָאָה, לָא גָּזִיר גְּזֵרָה עַל בַּר נָשׁ, אֶלָּא מֵעֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא.

אַשְׁגַּח הַאי סָבָא בַּרְבֵּי שִׁמְעוֹן, וְחָמָא לֵיהּ דְּזַלְגִּין עֵינוֹי דִּמְעִין. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִי הֵיא שְׁבִיעָאָה, אֲמַאי מֵעֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ, זַכָּאָה מַאן דְּמַלִּיל עַל אוּדְנִין דְּשַׁמְעִין. תָּא חֲזֵי, בֵּי דִּינָא דִּלְתַתָּא בְּאַרְעָא, לָא גָּזְרִין דִּינָא עַל בַּר נָשׁ, עַד תְּלֵיסַר שְׁנִין. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּשַׁבְקִין שֶׁבַע שְׁנִין לְשִׁבְיָעָאָה, אֱלֹהֵי כָּל הָאָרֶץ יִקָּרֵא. וְלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ בְּאִינּוּן שֶׁבַע. וְאִינּוּן שֶׁבַע, לָא שָׁרָאן אֶלָּא עַל תְּלֵיסַר דִּלְתַתָּא, בְּאַרְעָא דְּאִינּוּן כּוּרְסְיָיא לְגַבֵּיהּ, וּבְגִין כַּךְ, כָּל גְּזֵרִין, וְכָל דִּינִין דִּלְתַתָּא, מֵאִינּוּן שֶׁבַע שְׁנִין דִּלְתַתָּא, כְּלָלָא דְּעֶשְׂרִין שְׁנִין אִיהוּ.

וְדִינָא דְּעָלְמָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, עַל יְדָא דְּהַאי דַּרְגָּא אִיהוּ, דְּאִיהוּ מַמָּשׁ קַיְימָא בְּדִינָא עַל בְּנוֹי בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין לְאִתְדַּכְּאָה לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ סִיּוּעַ לְסַלְקָא וּלְאִתְדַּכְּאָה אֶלָּא מִגּוֹ תַּתָּאֵי.

פרק טו

וְכַד יִשְׂרָאֵל אִינּוּן בַּחֲמִיסָר יוֹמִין, כְּדֵין נָטִיל לְבָנוֹי, לְפָרְשָׁא גַּדְפּוֹי עֲלַיְיהוּ, וּלְמֵחְדֵּי עִמְּהוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, (נח ס"ב ע"א) פְּרִי דָּא, אִיהוּ אִילָנָא דְּאִקְּרֵי עֵץ פְּרִי, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ פְּרִי. עֵץ הָדָר: כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר (תהילים צ"ו:ו') הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. מַאי טַעְמָא אִקְּרֵי הָדָר, וּמַאן אִיהוּ הָדָר. אֶלָּא דָּא צַדִּיק.

אֲמַאי אִקְּרֵי הָדָר, וְהָא אָתָר טְמִירָא אִיהוּ דִּלְית לֵיהּ גְּלוּיָא, וּצְרִיכָא לְאִתְכַּסָּיָא תְּדִיר, וְלֵית הָדָר אֶלָּא מַאן דְּאִתְגְּלְיָיא וְאִתְחֲזֵי. אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דַּרְגָּא טְמִירָא, הְּדוּרָא אִיהוּ דְּכָל גּוּפָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח הְּדוּרָא לְגוּפָא, אֶלָּא בֵּיהּ. מַאי טַעְמָא. מַאן דְּלֵית עִמֵּיהּ הַאי דַּרְגָּא, לֵית בֵּיהּ הְּדוּרָא, לְמֵיעַל בְּבָנֵי נָשָׁא. קַלָּא לָאו עִמֵּיהּ בְּדָבוּרָא, (ס"א כדכורא) וְהְּדוּרָא (ס"א ודבורא) דְּקָלָא אִתְפְּסַק מִנֵּיהּ. דִּיקְנָא, וְהְּדוּרָא דְּדִיקְנָא לָאו עִמֵּיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִתְכַּסָּיָא הַהוּא דַּרְגָּא, כָּל הְּדוּרָא דְּגוּפָא בֵּיהּ תַּלְיָא. וְאִתְכַּסֵּי וְאִתְגַּלְיָיא. וּבְגִין כָּךְ עֵץ הָדָר אִיהוּ, עֵץ דְּכָל הְּדוּרָא דְּגוּפָא בֵּיהּ תַּלְיָא, וְדָא אִיהוּ (בראשית א':י"ב) עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי.

כַּפּוֹת תְּמָרִים, הָכָא אִתְכְּלִילַת אִתְתָא בְּבַעְלָהּ בְּלָא פְּרוּדָא, כַּפּוֹת תְּמָרִים (ויחי ר"כ) כַּחֲדָא. וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת, תְּלָתָא. וְעָלִין דִּילֵיהּ, דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דָּא, וְחַד דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ. וְעַרְבֵי נַחַל, תְּרִין. דְּלֵית לְהוּ רֵיחָא וְטַעְמָא, כְּשׁוֹקִין בִּבְנֵי נָשָׁא. (ובגין כך) לוּלָב נָטִיל כֻּלְּהוּ, כְּחוּטָא דְּשַׁדְרָה קַיְימָא דְּגוּפָא. וּמַה דְּנָפִיק לְבַר טָפַח, הָכִי הוּא, בְּגִין לְאַשְׁלְמָא וּלְאַפָּקָא כֹּלָּא, וּלְשַׁמְּשָׁא כַּדְקָא חֲזֵי.

(ובגין כך) בְּהָנֵי זִינִין, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְחַזָּאָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עָלִין וְטַרְפִּין דְּהָנֵי תְּמָרִים, אִינּוּן כָּל שְׁאַר חֵילִין דְּאִתְאַחָדָן בְּאִינּוּן כִּנּוּיִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקָּרֵי בְּהוֹן. בְּגִין דְּבָעֵינָן (ס"א לאתחדתא) לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דְּלֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא, דְּלָא אִית לָהּ דּוּגְמָא לְעֵילָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא הָכִי אִית לְתַתָּא, וּבְעוּ יִשְׂרָאֵל לְאִתְאַחָדָא בְּרָזָא דָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פרק טז

כְּתִיב (ויקרא כ"ג:מ"ב) בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים, דָּא הוּא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְהַאי קְרָא עַל עָלְמָא אִתְמַר, וְהָכִי תָּנֵינָן, כַּד אִתְבְּרֵי עָלְמָא, אִתְמַר הַאי קְרָא.

כַּד שָׁרָא חָכְמָה לְנָפְקָא, מֵאֲתָר דְּלָא יְדִיעַ וְלָא אִתְחֲזֵי, כְּדֵין נָפִיק חַד מִשְׁחָתָא, וּבָטַשׁ, וְהַהִיא חָכְמְתָא עִלָּאָה, נָצִיץ וְאִתְפַּשַּׁט לְכָל סְטָרִין, בְּרָזָא דְּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה. וְהַהוּא מַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, אַפִּיק שִׁית סְטָרִין, וּכְדֵין הַהוּא נְצִיצוּ דְּמִשְׁחָתָא נָהִיר לְכֹלָּא, וְאָמַר בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים.

מַאן סֻכֹּת חָסֵר ו'. דָּא מַשְׁכְּנָא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ כַּעֲשָׁשִׁיתָא, לְאַחֲזָאָה לְכָל נְהוֹרִין, וּכְדֵין אָמַר, בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים. מַאן שִׁבְעַת יָמִים. מֵעָלְמָא עִלָּאָה לְתַתָּאָה, דְּכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּקִיּוּמָא, לְאַנְהָרָא לְהַאי סֻכֹּת. וּמַאן אִיהִי. דָּא (עמוס ט':י"א) סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפָלֶת. סֻכַּת שְׁלוֹם. וּבְעֵי עַמָּא קַדִּישָׁא לְמֵיתַב תְּחוֹת צִלָּהָא, בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וּמַאן דְּיָתִיב בְּצִלָּא דָּא, יָתִיב בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין.

וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ בַּסֻּכֹּת בַּסֻּכֹּת וְחַד בַּסּוּכּוֹת שְׁלִים, חַד שְׁלִים, לְאַחֲזָאָה דְּמַאן דְּיָתִיב בְּצִלָּא דָּא, יָתִיב בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין לְעֵילָּא, דְּקַיְימִין עַל הַאי תַּתָּאָה, לְאַנְהָרָא לֵיהּ, לְחַפְיָא עָלֵיהּ, וּלְאַגָּנָא לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ.

וְתוּ, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן סֻכּוֹת בִּשְׁלִימוּ, וּכְתִיב סֻכַּת חָסֵר, דָּא עָלְמָא תַּתָּאָה, דְּבָעָא בְּהָנֵי ז' יוֹמִין קַדִּישִׁין, לְמֵיזָן לִשְׁאַר מָמָנָן רַבְרְבָן דְּעַמִּין, בְּעוֹד דְּאִיהִי נַטְלָא חֶדְוָה בְּבַעְלָהּ, וְלָא יְקַטְרְגוּן חֶדְוָותָא, בְּגִין דְּיִתְרַבְרְבוּן (ס"א דיתעדנון) בְּהַהוּא מְזוֹנָא, קָרְבָּנִין דִּלְהוֹן סַגִּיאִין יַתִּיר מִשְּׁאָר יוֹמִין, בְּגִין דְּיִתְעַסְּקוּן בְּהוּ, וְלָא יִתְעָרְבוּן לְבָתַר בְּחֶדְוָה דְּיִשְׂרָאֵל. וּמַאן חֶדְוָה דְּיִשְׂרָאֵל, דָּא יוֹמָא תְּמִינָאָה דַּעֲצֶרֶת.

וְתָא חֲזֵי, בְּעוֹד דְּאִינּוּן שְׁאַר מָמָנָן חַדָּאן, וְאַכְלִין בְּהַהוּא מְזוֹנָא דִּמְתַקְנִי לוֹן יִשְׂרָאֵל. אִינּוּן מְתַקְנֵי כּוּרְסְיָיא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּתָּא, וּלְסַלְקָא לֵיהּ לְעֵילָּא, בְּאִינּוּן זִינִין, וּבְחֶדְוָה, וּבְהִלּוּלָא, וּלְאַקְפָּא מַדְבְּחָא. כְּדֵין אִיהִי סַלְקָא, וְנַטְלָא בִּרְכָאן וְחֶדְוָה בְּבַעְלָהּ.

וּשְׁאַר חֵיוָון רַבְרְבָן מָמָנָן דְּעַמִּין, אָכְלָן וּמַדְקָן וְרַפְסָן וְאִתְזָנוּ. וְאִיהִי נַקְטָא נַפְשָׁאן בְּעִנּוּגִין לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאִתְמַר. כֵּיוָן דְּנַחְתָּא, וְהָא נַקְטָא כָּל בִּרְכָאן וְכָל קְדוּשִׁין וְכָל עִנּוּגִין, וְיִשְׂרָאֵל

כָּל הָנֵי שִׁבְעָה יוֹמִין הֲווֹ (ויקרא רצ"ד ע"ב) מַשְׁכִּין לָהּ בְּאִינּוּן עוֹבָדִין דְּקָא עָבְדִין וּמְקָרְבִין בַּהֲדָהּ, כְּדֵין נַחְתָּא לְקָרְבָא בִּבְנָהָא, וּלְמֶחְדֵי לוֹן יוֹמָא חַד, וְהַהוּא יוֹמָא אִיהוּ יוֹמָא תְּמִינָאָה, בְּגִין דְּכָל ז' יוֹמִין אַחֲרָנִין בַּהֲדָהּ. וְעַל דָּא אִיהוּ תְּמִינָאָה, וּתְמַנְיָא יוֹמִין כַּחֲדָא. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי עֲצֶרֶת: כְּנִישִׁין. כְּנִישִׁין כֻּלְּהוּ בְּהַאי יוֹמָא. וְאִקְרֵי שְׁמִינִי, וְלֵית שְׁמִינִי אֶלָּא מִגּוֹ שִׁבְעָה.

פרק יז

כְּתִיב (איוב א) יְהִי שֵׁם יְיָ' מְבוֹרָךְ. מַאי מְבוֹרָךְ. (אלא כלא ידעי), אֶבָל רָזָא חֲדָא יָדַע חַד מֵחַבְרָנָא, בְּמַדְבְּרָא אַחְזְיאוּ לֵיהּ בְּחֶלְמָא, וְרִבִּי יִצְחָק כַּפְתּוֹרָא שְׁמֵיהּ. מַאי מְבוֹרָךְ. שֵׁירוּתָא קָשֶׁה, וְסוֹפֵיהּ רַךְ. מ"ב קָשֶׁה, וְדִינָא אִיהוּ וַדַּאי. (ולבתר כך) כְּגַוְונָא דָּא, יוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מ"ב, דְּהָא בְּמ"ב (וברזא דמ"ב) אַתְוָון אִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְעַל דָּא אִתְבְּרֵי בְּדִינָא. לְבָתַר רַךְ, וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כָּל שֵׁירוּתִין קָשִׁין, וְסוֹפָא דִּלְהוֹן רָכִין. (ס"א דא במ"ב וברזא דמ"ב אתוון אתברי עלמא ועל דא אתברי בדינא לבתר כך כגוונא דא) בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מ"ב קָשֶׁה בְּדִינָא. בְּיוֹמָא דַּעֲצֶרֶת רַךְ בְּחֶדְוָה.

תָּא חֲזֵי, מָה בֵּין דִּינָא עִלָּאָה, לְהַאי דִּינָא. דִּינָא עִלָּאָה שֵׁירוּתָא וְסוֹפָא קָשֶׁה, וְלֵית מַאן דְּיֵקוּם בֵּיהּ, וְכָל מָה דְּאָזִיל אִתְתַּקַּף, וּבָתַר דְּשָׁאֲרִי, לָא סָלִיק מִנֵּיהּ, עַד דְּאָכִיל וְשֵׁצֵי כֹּלָּא, דִּלָּא אִשְׁתְּאַר כְּלוּם. אֲבָל דִּינָא אַחֲרָא דְּתַתָּא, שֵׁירוּתָא קָשֶׁה, וְכָל מָה דְּאָזִיל אִתְחֲלַשׁ, עַד דְּנָהִיר אַנְפִּין, כְּגַוְונָא (ס"א דא דינא דנוקבא) דְּנוּקְבָא דְּחָלַשׁ חֵילָהָא.

אֵימָתַי אִתְעַר דִּינָא דִּלְעֵילָּא לְמִשְׁרֵי עַל עָלְמָא. בְּיוֹמָא דְּטוֹפָנָא. וְעַל דָּא לָא אִשְׁתְּאַר כְּלוּם בְּעָלְמָא, בַּר הַהוּא תֵּבוּתָא דְּנֹחַ, דְּאִיהִי כְּגַוְונָא עִלָּאָה, דְּסָבִיל לְהַהוּא תּוּקְפָּא. וְאִי לָאו דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִשְׁתְּכַח בְּרַחֲמֵי עַל עָלְמָא, כָּל עָלְמָא אִתְאֲבִיד, דִּכְתִיב, (תהילים כ"ט:י') יְיָ' לַמַּבּוּל יָשָׁב, וְעַל דָּא לָא שַׁרְיָא דִּינָא דִּלְעֵילָּא עַל עָלְמָא, דְּלָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל לֵיהּ, אֲפִילּוּ רִגְעָא חֲדָא.

פרק יח

אַדְּהָכִי הֲווֹ רִבִּי שִׁמְעוֹן בָּכֵי וְחַדֵּי. זָקְפוּ עֵינִין, וְחָמוּ חֲמִשָּׁה מֵאִינּוּן פְּרוּשִׁים, דַּהֲווֹ אָזְלֵי אֲבַתְרֵיהּ, לְמִתְבַּע לֵיהּ. קָמוּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִכָּאן וּלְהָלְאָה מָה שְׁמָךְ. אָמַר, נְהוֹרָאי סָבָא, בְּגִין דִּנְהוֹרָאי אַחֲרָא אִית גַּבָּן. אָזְלוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאִינּוּן חַבְרַיָּיא עִמֵּיהּ תְּלַת מִילִין, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לְאִינּוּן אַחֲרָנִין, מַה אַרְחָא דָּא גַּבַּייכוּ. אָמְרוּ, לְמִתְבַּע לֵיהּ לְהַאי סָבָא, דְּמֵימוֹי אֲנָן שָׁתָאן בְּמַדְבְּרָא. אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, נְהוֹרָאי שְׁמָךְ, וּנְהוֹרָא אַנְתְּ, וּנְהוֹרָא עִמָּךְ שָׁרֵי.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דניאל ב׳:כ״ב) הוּא גָּלֵא עֲמִיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא יָדַע מָה בַחֶשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא. הוּא גָּלֵה עֲמִיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי עֲמִיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא, דְּכָל עֲמִיקִין סְתִימִין עִלָּאִין אִיהוּ גַּלֵּי לוֹן. וּמַאי טַעֲמָא גַּלֵּי לוֹן. בְּגִין דְּיִדַּע מָה בַחֶשׁוֹכָא. דְּאִלְמָלֵא חֲשׁוֹכָא לָא אִתְיְדַע נְהוֹרָא. וְאִיהוּ יָדַע מָה בַחֶשׁוֹכָא. וּבְגִין כַּךְ גַּלֵּי עֲמִיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא, דְּאִי לָאו חֲשׁוֹכָא לָא יִתְגַּלְיָין עֲמִיקִין וּמְסַתְּרָאן. וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא. מַאן נְהוֹרָא דָּא. נְהוֹרָא דְּאִתְגַּלְיָיא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא.

וַאֲנָן מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא דְּהַוָה בְּמַדְבְּרָא, אִתְגְּלֵי לָן נְהוֹרָא דָּא. רַחֲמָנָא יַשְׁרֵי עִמֵּךְ נְהוֹרָא, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. אָזְלֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרַיָּיא, אִלֵּין תְּלַת מִילִּין אֲבַתְרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, אֲמַאי לָא אָזְלֵי אִלֵּין עִמָּךְ כְּקַדְמֵיתָא. אֲמַר לֵיהּ, לָא בְּעֵינָא לְאַטְרָחָא לְבַר נָשׁ עִמִּי, הַשְׁתָּא דְּאָתוּ נַזִיל כַּחֲדָא. אָזְלוּ, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אָזַל לְאָרְחֵיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אֲנָן יְדָעְנָא שְׁמֵיהּ, וְאִיהוּ לָא יָדַע שְׁמֵיהּ דְּמֹר, אָמַר לֵיהּ, מִנַּיהּ יָדַעְנָא דְּלָא לְאִתְחַזָּאָה. בָּרוּךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

כי תשא

פרק א

(שמות ל׳:י״א-י״ב) וַיְדַבֵּר יְיָ׳ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקוּדֵיהֶם וְגוֹ׳, רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי אָחָא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי מִטְּבֶרְיָה לְצִפּוֹרִי. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמוּ לֵיהּ לְרַ׳ אֶלְעָזָר דְּהַוָה אָתֵי, וְרִבִּי חִיָּיא עִמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא. אוֹרִיכוּ לְהוּ, עַד דְּמָטוּ לְגַבַּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּמָטוּ גַּבַּיְיהוּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כְּתִיב, (תהלים לה) עֵינַי יְיָ׳ אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְּעָתָם. הַאי קְרָא קַשְׁיָא וְכוּ׳. (זה המאמר תמצאנו בפרשת פקודי דף רכ"ה ע"ש, שם מקומו)

תָּא חֲזֵי, הָא אוּקְמוּהָ, לֵית בְּרָכָתָא דְּלְעֵילָּא שַׁרְיָיא עַל מִלָּה דְּאִתְמְנֵי. וְאִי תֵּימָא, יִשְׂרָאֵל הֵיךְ אִתְמְנוּן. אֶלָּא כּוּפְרָא נָטִיל מַנַּיְיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְחוּשְׁבָּנָא לָא הֲוִי עַד דְּאִתְכְּנִישׁ כָּל הַהוּא כּוּפְרָא, וְסָלִיק לְחוּשְׁבָּנָא. וּבְקַדְמֵיתָא מְבָרְכִין לֵהּ לְיִשְׂרָאֵל, וּלְבָתַר מָנִין הַהוּא כּוּפְרָא, וּלְבָתַר אַהֲדָרָן וּמְבָרְכִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. אִשְׁתְּכַחוּ יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָאן בְּקַדְמֵיתָא וּבְסוֹפָא, וְלָא סָלִיק בְּהוֹן מוֹתָנָא.

מוֹתָנָא אֲמַאי סָלִיק בְּמִנְיָינָא. אֶלָּא בְּגִין דְּבִרְכָתָא לָא שַׁרְיָא בְּמִנְיָינָא, כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַּק בִּרְכָתָא, סִטְרָא אַחֲרָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וְיָכִיל לְאַנָּזָקָא, בְּגִין כַּךְ נַטְלִין כּוּפְרָא וּפִדְיוֹנָא לְסַלָּקָא (ס"א מעלייהו) עֲלֵיהּ מִנְיָינָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְאִתְּמַר.

פרק ב

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא לִיתֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. מַאן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל אִיהוּ כְּגוֹן חֲצִי הַהִין, וְדָא ו', מְמוּצָע בֵּין שְׁנֵי הֵהִי"ן. אַבָּנָא לְמִשְׁקָל בָּהּ, דְּא י', עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל: דָּא יו"ד. הֶעָשִׁיר לָא יַרְבֶּה, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, לָא יַרְבֶּה עַל י'. וְהָכִי אִתְּמַר בְּסֵפֶר יְצִירָה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה, עֶשֶׂר וְלָא אֶחָד עָשָׂר. וְהַדַּל לָא יַמְעִיט, דָּא צַדִּיק, לָא יַמְעִיט מֵעֶשֶׂר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר עֶשֶׂר וְלָא תֵּשַׁע. מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, דְּאִיהוּ י'. (נ"א מחצית השקל עשר הוא)

אֲמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, (מלאך) אַנְתְּ בַּשְׁמַיִם, רָחִים אַנְתְּ מִמָּארֵיךְ, לֵית תַּוָּוהָא בָּכָל אִינּוּן מִלִּין יַקִּירִין דְּיִפְקוּן מִפּוּמָךְ, דְּהָא מַאן דְּאִיהוּ מַלְכָּא, אוֹ בָּרָא דְּמַלְכָּא, לֵית תַּוָּוהָא, דְּיִפְקוּן מַרְגְּלָאִין בְּפָתּוֹרֵיהּ, מַלְיָין סְגוּלּוֹת, מַלְיָין נְהוֹרִין. לְבַר נָשׁ אַחֲרָא, אִיהוּ תַּוָּוהָא. אֲמַר לֵיהּ בְּרִיךְ אַנְתְּ רַעְיָא מְהֵימָנָא. מִתַּמָּן וְאֵילָךְ אֵימָא אַנְתְּ, דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין נַחְתּוּ לְמִשְׁמַע מִינָּךְ. אֲמַר לֵיהּ, אַשְׁלִים מִלּוֹלָךְ, אֲמַר לֵיהּ, לָא אִית כְּעַן לְמֵימַר יַתִּיר, אֵימָא אַנְתְּ עַד זִמְנָא אַחֲרָא. פְּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא, פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ. בְּגִין דְּסִיהֲרָא קַדִּישָׁא אִיהִי כַּלָּה, דְּמִתְקַדֶּשֶׁת עַל פִּי בֵּית דִּין, דְּאִיהוּ גְּבוּרָה, בְּגִין דְּתַמָּן לֵיוָאֵי, דְּאִתְּמַר בְּהוּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם. וּלְבָתַר דְּאִתְחֲזֵי סִיהֲרָא דְּיֵאוֹתוּ לְאוֹרָה, מְבָרֵךְ עֲלֵיהָ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מִתְקַדֶּשֶׁת וּמִתְבָּרֶכֶת, בְּתִפְאֶרֶת בְּגִין דְּאִיהוּ עֲטָרֶת תִּפְאֶרֶת לַעֲמּוּסֵי בָטֶן. (ע"כ רעיא מהימנא) (תצא דף ר"פ ע"ב כי ישבו אחיו יחדיו וכו')

פרק ג

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלִין רְמַשׁ לֵילְיָא, יָתְבוּ. אֲדַהֲווֹ יַתְבִין, שָׁרִיאַת צַפְרָא לְאַנְהָרָא, (ס"א אמרו קום ונהך) קָמוּ וְאָזְלוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, חָמֵי אַנְפּוֹי דְּמִזְרָח דְּקָא מְנַהֲרִין, הַשְׁתָּא כָּל אִינּוּן בְּנֵי מְדִינְחָא דְּטוּרֵי נְהוֹרָא, סַגְדִין לְגַבֵּי הַאי נְהוֹרָא, דְּנָהִיר בַּאֲתָר דְּשִׁמְשָׁא, עַד לָא יִפּוֹק, וּפָלְחִין לֵיהּ, דְּהָא כֵּיוָן דְּנָפִיק שִׁמְשָׁא, כַּמָּה אִינּוּן (ל"ה ע"א) דְּפָלְחִין לְשִׁמְשָׁא. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקָא פָּלְחִין לִנְהוֹרָא דָּא, וּקְרָאן לְהַאי נְהוֹרָא, אֱלָהָא דְּמַרְגְּלָא דְּנָהִיר. וְאוֹמָאָה דִּלְהוֹן בְּאֵל"ה דְּמַרְגְּלָא דְּנָהִיר.

וְאִי תֵּימָא פּוּלְחָנָא דָּא לְמַגָּנָא הוּא. מִיּוֹמִין עַתִּיקִין קַדְמָאֵי, חָכְמְתָא יָדְעוּ בֵּיהּ. בְּזִמְנָא דְּשִׁמְשָׁא נָהִיר, עַד לָא יִפּוֹק, הַהוּא מְמָנָא דְּפָקִיד עַל שִׁמְשָׁא, נָפִיק, וְאַתְוָון (ק"ל ע"ב) קַדִּישִׁין דִּשְׁמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא רְשִׁימָן עַל רִישֵׁיהּ, (דשמשא) וּבְחֵילָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, פָּתַח לְכָל כַּוִּי שְׁמַיָּא וּבָטַשׁ בֵּהּ, וְעָבַר. וְהַהוּא מְמָנָא עָאל גּוֹ הַהוּא זוֹהֲרָא דְּנָהִיר סָחֲרָנֵיהּ דְּשִׁמְשָׁא, וְתַמָּן שְׁכִיחַ, עַד דְּנָפַק שִׁמְשָׁא, וְאִתְפַּשַּׁט בְּעָלְמָא.

וְהַהוּא מְמָנָא, אִיהוּ פְּקִידָא, עַל דַּהֲבָא, וְעַל מַרְגְּלָן סוּמָקָן. וְאִינּוּן פַּלְחִין לְהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּתַמָּן, וּבְנִקּוּדִין וְסִימָנִין דְּיַרְתּוּ מִקַּדְמָאֵי מִיּוֹמִין עַתִּיקִין, אַזְלֵי וְיַדְעֵי נְקוּדִין דְּשִׁמְשָׁא, לְמִשְׁכַּח אַתְרִין דְּדַהֲבָא וּמַרְגְּלָן, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, עַד כַּמָּה יְהוֹן פּוּלְחָנִין סַגִּיאִין אִלֵּין בְּעָלְמָא, דְּהָא שִׁקְרָא לֵית לֵיהּ קַיְימִין לְקַיְימָא.

פרק ד

פְּתַח אִידָךְ (ס"א רבי חייא) וְאָמַר, (משלי י"ב:י"ט) שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר. תָּא חֲזֵי, אִלּוּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא הֲווֹ פַּלְחִין לְשִׁקְרָא, הֲוָה הָכִי, אֲבָל הַאי נְהוֹרָא וְזִהֲרָא דְּנָהִיר, וַדַּאי קְשׁוֹט אִיהוּ. כֹּכְבֵי רוּמָא דִּרְקִיעָא קְשׁוֹט אִינּוּן. אִי בְּטַפְּשׁוּ וְחֶסְרוֹנָא דְּדַעְתָּא דִּלְהוֹן, אִינּוּן אַמְרֵי וְקָרָאן לְהוּ אֱלָהָא, לָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה עוֹבָדוֹי מֵעָלְמָא. אֲבָל לְזִמְנָא דְּאָתֵי לָא יִשְׁתַּצוּן כֹּכְבַיָּא וּנְהוֹרִין דְּעָלְמָא. אֲבָל מַאן יִשְׁתְּצֵי. אִינּוּן דְּפַלְחוּ לוֹן.

וּקְרָא דָּא הָכִי הוּא. שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן שִׂפַת אֱמֶת. (דברים ו':ד') יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. וְכֹלָּא אִיהוּ אֱמֶת, וְרָזָא דֶּאֱמֶת, וּמְסַיְּימֵי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. וְדָא אִיהוּ שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד.

וְעַד אַרְגִּיעָה, וְעַד רָגַע מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אַרְגִּיעָה. אֶלָּא, עַד כַּמָּה יְהֵא קִיּוּמָא דִּלְהוֹן בְּעָלְמָא, עַד זִמְנָא דְּיֵיתֵי, וְיֵהֵא לֵי נַיְיחָא מִפּוּלְחָנָא קַשְׁיָא דְּעָלוֹי. וּבְזִמְנָא דְּאַרְגִּיעָה, יִשְׁתְּצֵי לְשׁוֹן שָׁקֶר, אִינּוּן דְּקָרָאן אֱלָהָא, לְמַאן דְּלָאו הוּא אֱלָהָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שִׂפַת אֱמֶת, כְּתִיב בְּהוּ, (ישעיהו מ"ג:כ"א) עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ.

אַדְכַּרְנָא חֲדָא זִמְנָא דַּהֲוֵינָא אָזִיל בַּהֲדֵי רִבִּי אֶלְעָזָר, פָּגַע בֵּיהּ הֲגְמוֹנָא, אֲמַר לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אַנְתְּ יָדַעַת מֵאוֹרַיְתָא דִּיהוּדָאֵי. אֲמַר לֵיהּ יָדַעְנָא. אֲמַר לֵיהּ, לֵית אַתּוּן אַמְרִין דִּמְהֵימְנוּתָא דִּלְכוֹן קְשׁוֹט, וְאוֹרַיְיתְכוֹן קְשׁוֹט, וַאֲנָן דִּמְהֵימְנוּתָא דִּילָן שֶׁקֶר, וְאוֹרַיְיתָא דִּילָן שֶׁקֶר. וְהָא כְּתִיב שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר. אֲנָן מִיּוֹמִין דְּעָלְמָא, קַיְימִין בְּמַלְכוּתָא, וְלָא אַעְדִּי מִינָן לְעָלְמִין, דְּרָא בָּתַר דָּרָא, תִּכּוֹן לָעַד וַדַּאי. וְאַתּוּן, זְעִיר הֲוָה לְכוּ מַלְכוּתָא, וּמַיָּד אַעְדֵּי מִנְּכוֹן, וּקְרָא אִתְקַיָּים בְּכוּ דִּכְתִיב וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר.

אָמַר לֵיהּ, חֲמִינָא בָּךְ דְּאַנְתְּ חַכִּים בְּאוֹרַיְיתָא. תִּפַּח רוּחֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא. אִלּוּ אָמַר קְרָא, שִׂפַת אֱמֶת כּוֹנְנָתְּ לָעַד, הֲוָה כְּדְקָאמְרַן, אֲבָל לָא כְּתִיב אֶלָּא תִּכּוֹן, זְמִינָא שִׂפַת אֱמֶת דְּתִכּוֹן, מַה דְּלָאו הָכִי הַשְׁתָּא שִׂפַת שֶׁקֶר קַיְימָא, וּשְׂפַת אֱמֶת שְׁכִיבָא לְעַפְרָא, וּבְהַהוּא זִמְנָא דֶּאֱמֶת יְקוּם עַל קִיּוּמֵיהּ, וּמְגוֹ אֶרֶץ תִּצְמַח, כְּדֵין שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְגוֹ'.

אֲמַר לֵיהּ הַהוּא הֶגְמוֹן, זַכָּאָה אַנְתְּ. וְזַכָּאָה עַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט יָרְתִין. בָּתַר יוֹמִין שְׁמַעְנָא דְּאִתְגַּיֵּיר. אָזְלוּ, מָטוּ חַד בֵּי חֶקֶל, וְצַלּוּ צְלוֹתֵהוֹן. כֵּיוָן דְּצַלּוּ צְלוֹתֵהוֹן, אָמְרוּ מִכָּאן וּלְהָלְאָה נִתְחַבֵּר בִּשְׁכִינְתָּא, וְנֵזִיל וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא.

פרק ה

פְּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (ישעיהו מ״א:י״א) הֵן יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ וְגוֹ'. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אינוּן טָבָאן, דְּקָאָמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט, וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ עֲלֵיהוֹן, כְּמָה בִּישִׁין בְּגָלְוָתְהוֹן. וְאִלְמָלֵא כָּל אינוּן טָבָאן דְּקָא מְחַכָּאן וְחָמָאן כְּתִיבִין בְּאוֹרַיְיתָא, לָא הֲווֹ יַכְלִין לְמֵיקָם וּלְמִסְבַּל גָּלוּתָא.

אֲבָל אַזְלִין לְבֵי מִדְרָשׁוֹת, פַּתְחִין סִפְרִין, וְחָמָאן כָּל אינוּן טָבָאן, דְּקָא מְחַכָּן, וְחָמָאן כְּתִיבִין בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַבְטַח לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, וּמִתְנַחֲמִין בְּגָלְוָתְהוֹן, וּשְׁאַר עַמִּין מְחָרְפִין וּמְגַדְּפִין לוֹן, וְאָמְרֵי אֵן הוּא אֱלָהֵכוֹן, אָן אינוּן טָבָאן דְּאַתּוּן אַמְרִין דְּזִמִּינִין לְכוֹן, וְכִי כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא יְכַסְּפוּן מִנַּיְיכוּ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:ה׳) שִׁמְעוּ דְבַר יְיָ' הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂוֹנְאֵיכֶם וְגוֹ'. מַאי הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ, אינוּן דְּסָבְלוּ כַּמָּה בִּישִׁין, כַּמָּה שְׁמוּעוֹת שָׁמְעֵי, אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְאִלֵּין בָּתַר אִלֵּין, וְחַרִידָן עֲלֵיהוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו ל׳:ה׳) כִּי וְגוֹ' קוֹל חֲרָדָה שָׁמָעְנוּ פַּחַד וְאֵין שָׁלוֹם וְגוֹ'. אינוּן חֲרֵדִים תְּדִיר אֶל דְּבָרוֹ כַּד אִתְעֲבִיד דִּינָא.

אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂוֹנְאֵיכֶם, אִלֵּין אינוּן אֲחוּכוֹן בְּנֵי עֵשָׂו. מְנַדֵּיכֶם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איכה ד׳:ט״ו) סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ. דְּלֵית עַמָּא דְּקָא מְבַזִּין לוֹן בְּאַנְפֵּי, וּמְרַקְּקִין בְּאַנְפֵּיהוּ לְיִשְׂרָאֵל כִּבְנֵי אֱדוֹם. וְאָמְרֵי כֻּלְּהוּ מִסְאֲבִין כַּנְּדָה, וְדָא אִיהוּ מְנַדֵּיכֶם. לְמַעַן שְׁמִי יְכִבַּד יְיָ', אֲנָן (דאמרין) בְּנוֹי דְּאֵל חַי. דִּי בָּן יִתְיַיקַר שְׁמֵיהּ. אֲנָן שַׁלְטָנִין עַל עָלְמָא בְּגִין הַהוּא דְּאִקְּרֵי גָּדוֹל. (בראשית כ״ז:ה׳) עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. וּבְשִׁמָא דָּא אִקְּרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּדוֹל, (תהילים קמ״ה:ג׳) גָּדוֹל יְיָ' וּמְהוּלָּל מְאֹד. אֲנָן בְּנֵי הַגָּדוֹל, וְאִיהוּ גָּדוֹל. וַדַּאי לְמַעַן שְׁמִי יְכַבַּד יְיָ'.

אֲבָל אַתּוּן זְעִירִין מִכֹּלָּא, (בראשית כ״ז:ט״ו) יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן כְּתִיב, אָן הוּא אֱלָהֵכוֹן. אָן הוּא אינוּן טָבָאן, דְּיִכְסְפוּן כָּל עַמְמַיָּא מֵחֲדָוָה דִּלְכוֹן. מַאן יִתֵּן וְנִרְאֶה בִּשְׂמְחַתְכֶם כְּמָה דְּאַתּוּן אַמְרִין. וְהֵם יֵבוֹשׁוּ (רוח הקדש אומר והם יבושו) (ס"א תו כמאן) כְּמַאן דְּתָלֵי קְלָלְתָא בְּאַחֲרָא, בְּגִין דְּאַתּוּן אַמְרִין דִּכְדֵין יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ, וּבְגִין דָּא רוּחַ קֻדְשָׁא הֲוָה אָמַר מִלָּה הָכִי, וְעַל דָּא, הֵן יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ. מַאי כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ. דְּאִתְקְפוּ נְחִירֵיהוֹן בְּרוּגְזָא עֲלָךְ בְּגָלוּתָא דָּא. בְּהַהוּא זִמְנָא, יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מִכָּל טָבִין דִּיֶּחְמוּן לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

פרק ו

אָמַר רִבִּי חִיָּיא הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל חֲמֵינָן וְהָכִי חָמוּ תַּקִּיפֵי עָלְמָא, דְּהָא גָּלוּתָא אִתְמְשָׁךְ וַעֲדַיִין בְּרֵיהּ דְּדָוִד לָא אָתֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְכָל דָּא הָכִי הוּא, אֲבָל מַאן עָבִיד דְּיִסְבְּלוּן יִשְׂרָאֵל גָּלוּתָא דָּא, כָּל אִינּוּן הַבָּטָחוֹת דְּאַבְטַח לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא אִתְּמַר, דְּעָאלִין לְבָתֵּי כְּנֵסְיוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְחָמָאן כָּל אִינּוּן נֶחָמוֹת, וְחָדָאן בְּלִבַּיְיהוּ לְמִסְבַּל כָּל מַה דְּיֵיתֵי עֲלַיְיהוּ, וְאִלְמָלֵא דָּא לָא יַכְלִין לְמִסְבַּל.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא וַדַּאי הָכִי אִיהוּ, וְכֹלָּא בִּתְשׁוּבָה תַּלְיָא. וְאִי תֵּימָא דְּיִכְלוּן הַשְׁתָּא לְאַתְעָרָא תְּשׁוּבָה כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. לָא יַכְלִין. מַאי טַעְמָא לָא יַכְלִין. בְּגִין דִּכְתִיב, (דברים ל׳:א׳) וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וּכְתִיב וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ וְגוֹ'. וּכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. וּכְדֵין (דברים ל׳:ד׳) אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ וְגוֹ'. וְעַד דְּכָל אִינּוּן מִלִּין לָא יִתְקַיְּימוּן, לָא יַכְלִין לְאַתְעָרָא תְּשׁוּבָה מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה סַתָּמֵתְ כָּל אַרְחִין וּשְׁבִילִין מִכָּל בְּנֵי גָּלוּתָא, וְלָא שַׁבְקַת לוֹן פִּתְחוֹן פֻּמָּה. אִי הָכִי, לְהוֹוֹ כְּמָה דַּהֲווֹ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, דְּלָא יִסְבְּלוּן גָּלוּתָא וְלָא אַגְרָא, וְיִפְקוּן (ס"א אי הכי, להוו כמה דלהון בכל דרא ודרא, יסבלון גלותא ולא יפקון) מִדִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְיִתְעָרְבוּן בִּשְׁאַר עַמִּין.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ״ו:י״ז) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ וְגוֹ'. מַאי כְּמוֹ הָרָה, אָרַח אִיהוּ לְעוּבַּרְתָּא, לְאַעְבָּרָא עָלָהּ תֵּשַׁע יַרְחִין שְׁלֵמִין. וְאִית בְּעָלְמָא כַּמָּה וְכַמָּה, דְּלָא עָבַר עָלָהּ אֶלָּא יוֹמָא חַד אוֹ תְּרֵין יוֹמִין מִתְּשִׁיעָאָה, וְכָל צִירִין וַחֲבָלִין דְּעוּבַּרְתָּא בִּתְשִׁיעָאָה אינּוּן. וְאַף עַל גַּב דְּלָא אַעְבַּר עָלָהּ אֶלָּא יוֹמָא חָדָא, אִתְחֲשִׁיב עָלָהּ כְּאִילּוּ אִתְעָבְרוּ כָּל תְּשִׁיעָאָה שְׁלִים. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּאִטְעַמֵי טַעַם גָּלוּתָא, אִי יָהֲדְרוּן בִּתְשׁוּבָה, יִתְחֲשֵׁב עֲלַיְיהוּ כְּאִלּוּ אַעְבְּרוּ עֲלַיְיהוּ כָּל אִינּוּן מִלִּין דִּכְתִיבִין בְּאוֹרַיְיתָא. כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּכַמָּה וְכַמָּה יִסּוּרִין אַעְבְּרוּ עֲלַיְיהוּ מִן יוֹמָא דְּגָלוּתָא שָׁרֵי.

אֲבָל מַאי דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל׳) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה רַחֲמָנוּתָא רְחִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא. לְמַלְכָּא דְּהָווֹ לֵיהּ בְּרָא יְחִידָאָה, וְרָחִים לֵיהּ רְחִימוּ דְּנַפְשָׁא, וּמְגוֹ רְחִימוּ דִּילֵיהּ, יָהֵב לֵיהּ לְאִמַּיהּ מַטְרוֹנִיתָא דְּתְרֵבֵי לֵיהּ, וְתוֹלִיף לֵיהּ אָרְחֵי מְתַתְקְנָן. זְמָנָא חֲדָא חָב לְגַבֵּי אֲבוּהָ, אָתָא אַבוּהִי וְאַלְקֵי לֵיהּ, וּלְבָתַר אַעְבָּר עַל חוֹבֵיהּ. תָּב כְּמִלְקַדְמִין וְחָב לַאֲבוּהָ, וְאַפְקֵיהּ אֲבוּהָ מִבֵּיתֵיהּ, וְאַרְגִּיז עָלֵיהּ, נָפַק הַהוּא בְּרָא מִבֵּיתֵיהּ.

וּבְאָתָר דְּיָהֲדְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, וְיהֵא זַכָּאָה כְּדָקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּיִשְׁמַע מַלְכָּא אֲבוּהָ, וְיהֵא תַּיאוּבְתֵּיהּ עָלֵיהּ. מָה עָבַד. אָמַר הוֹאִיל וְנַפְקָנָא מֵהֵיכָלָא דְּאַבָּא, אַעְבִּיד מִכָּאן וּלְהָלְאָה

כָּל מָה דַּאֲנָא בָּעֵי. מָה עֲבַד. אָזַל וְאִתְחַבָּר בְּזוֹנוֹת, וְאִתְלַכְלָךְ בְּלִכְלוּכָא דְּטִנּוּפָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא הֲוָה מִשְׁתְּכַח אֶלָּא בַּהֲדַיְיהוּ, בְּחִבּוּרָא דִּלְהוֹן. דְּמַטְרוֹנִיתָא אִמֵּיהּ פַּקְדַת בְּכָל יוֹמָא עַל הַהוּא בָּרָא, וְיַדְעַת דִּבְרָהּ בַּהֲדֵי זוֹנוֹת אִתְחַבָּר, וְכָל חַבְרוּתָא דִּידֵיהּ בַּהֲדַיְיהוּ הֲווֹת. שְׁרִיאַת לְמִבְכֵּי, וּלְאִתְמָרְרָא עַל בְּרָהּ.

יוֹמָא חַד עָאל מַלְכָּא לְגַבָּהּ, חָמָא לָהּ דְּאִיהִי מְבַכָּה. שָׁאֵיל לָהּ עַל מָה אַתְּ בָּכָאת. אָמְרָה וְלָא אֶבְכֶּה, דְּהָא בְּרָנָא לְבַר מְהֵימְנָא דְּמַלְכָּא. וְלָא דַּי דְּהוּא לָא יָתִיב בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, אֶלָּא דְּהוּא יָתִיב בַּהֲדֵי זוֹנוֹת. מַה יֵּימְרוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּרֵיהּ דְּמַלְכָּא אִיהוּ דְּיָתִיב בְּבֵי זוֹנוֹת. שְׁרִיאַת לְמִבְכֵּי, וּלְאִתְחַנְּנָא לְמַלְכָּא. אָמַר מַלְכָּא, בְּגִינָךְ אַהְדַּר לֵיהּ, וְאַנְתְּ עַרְבָא דִּילֵיהּ. אָמְרַת הָא וַדַּאי.

אָמַר מַלְכָּא הוֹאִיל וְכָךְ הוּא, לָא אִצְטְרִיךְ לְאַהְדְּרָא לֵיהּ בִּימָמָא בְּאִתְגַּלְיָא. דְּכְסוּפָא דִּילָן אִיהוּ לְמֶהֱךְ בְּגִינֵיהּ לְבֵי זוֹנוֹת. וְאִי לָא הֲוֵי כְּגַוְונָא דָּא, דְּטִנֵּף גַּרְמֵיהּ הָכִי וְחִלֵּל יְקָרִי. הֲוֵינָא אֲנָא, וְכָל חַיָּילִין דִּילִי, אַזְלִין בְּגִינֵיהּ בְּכַמָּה יְקָר, בְּכַמָּה בּוּקִינָס קָמֵיהּ, בְּכַמָּה מָאנֵי קְרָבָא, מִימִינֵיהּ וּמִשְּׂמָאלֵיהּ, עַד דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא יִזְדַּעְזְעוּן, וְיִנְדְּעוּן כֻּלָּא, דִּבְרָא דְּמַלְכָּא אִיהוּ. הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּאִיהוּ טִנֵּף גַּרְמֵיהּ, וְחִלֵּל יְקָרִי, אִיהוּ יֶהְדַּר בְּטָמִירוּ, דְּלָא יִנְדְּעוּן בֵּיהּ. אַהְדַּר לְגַבֵּי מַלְכָּא, יָהֲבֵיהּ לְגַבֵּי אִמֵּיהּ.

לְיוֹמִין סָרַח כְּמִלְקַדְמִין. מָה עֲבַד מַלְכָּא. אַפִּיק לֵיהּ וּלְאִמֵּיהּ בַּהֲדֵיהּ מִגּוֹ הֵיכָלָא, אָמַר תַּרְוַוּיְיכוּ תֵּהֲכוּן, וְתַרְוַוּיְיכוּ תִּסְבְּלוּן גָּלוּתָא, וּמַלְקִיוּתָא תַּמָּן. כֵּיוָן דְּתַרְוַוּיְיכוּ תִּסְבְּלוּן כַּחֲדָא, כְּדֵין יַדְעָנָא דִּבְרִי יְתוּב כַּדְקָא חָזֵי.

כַּךְ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אינוּן. אָחִית לוֹן לְמִצְרַיִם. וְאִי תֵּימָא בְּהַהוּא זִמְנָא לָא חָאבוּ, גְּזֵרָה דְּגָזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין הַבְּתָרִים הֲוָה אִתְחָזֵי לְמֶהֱוֵי קַיָּים, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח לְתָרִין מִלִּין, חַד בְּגִין הַהוּא מִלָּה דְּאָמַר אַבְרָהָם, (בראשית ט״ו:ח׳) בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה, דְּא הוּא סִבָּה וְעִילָּה. אֲבָל עַד דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, לָא הֲוֵי גּוֹי, וְלָא אִתְחָזוּ כַּדְקָא יָאוּת.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:ב׳) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת. בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא וּלְמֶהֱוֵי שׁוֹשַׁנָּה חָדָא בְּאַרְעָא, כְּגַוְונָא עִלָּאָה. וְשׁוֹשַׁנָּה דְּסַלְקָא רֵיחָא, וְאִתְבְּרִיר מִכָּל שְׁאַר וְורְדִין דְּעָלְמָא, לָא הֲוֵי אֶלָּא הַהִיא דְּסַלְקָא בֵּין הַחוֹחִים. וְדָא אַרְחָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא זֶרַע שִׁבְעִין זוּגִין, דַּהֲווֹ שִׁבְעִין נֶפֶשׁ, וְאָעִיל לוֹן בֵּין הַחוֹחִים, וְאִינּוּן חוֹחִים, מִיָּד דַּהֲווֹ אִינּוּן זוּגִין תַּמָּן, סְלִיקוּ עַנְפִּין וְטַרְפִּין וּשְׁלִיטוּ עַל עָלְמָא, וּכְדֵין פַּרְחַת שׁוֹשַׁנָּה בֵּינַיְיהוּ.

כֵּיוָן דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא שׁוֹשַׁנָּה וְלִקְיט לָהּ מִבֵּינַיְיהוּ, כְּדֵין יָבְשׁוּ חוֹחִים, וְאִזְדְּרִיקוּ, וְאִשְׁתְּצִיאוּ, וְלָא אִתְחֲשָׁבוּ לְכָלוּם. בְּשַׁעֲתָא דְּאָזִיל לְמִלְקַט שׁוֹשַׁנָּה דָּא, לְאַפָּקָא בְּרֵיהּ בּוּכְרֵיהּ, בְּהַהוּא זִמְנָא אָזַל מַלְכָּא גּוֹ כַּמָּה חַיָּילִין רַבְרְבָנִין וְשַׁלִּיטִין, עִם דְּגָלִין פְּרִישָׁן, וְאַפִּיק לְבְרֵיהּ בּוּכְרֵיהּ בְּכַמָּה גְּבוּרִין, וְאַיְיתֵי לֵיהּ לְהֵיכָלֵיהּ, וְיָתִיב סַגִּי בְּבֵי מַלְכָּא.

כֵּיוָן דְּחַב לְגַבֵּי אֲבוּהָ, אוֹכַח לֵיהּ, וְאַלְקֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב, (שופטים ב׳:י״ד) וַיִּחַר אַף יְיָ' בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד שׁוֹסִים וְגוֹ', סָרַח כְּמִלְקַדְמִין, וּמָרַד בְּאָבוּהָ, אַפְקֵיהּ מִבֵּיתֵיהּ. מַה עַבְדוּ יִשְׂרָאֵל, חָמוּ דְּהָא אִתְבַּדְּרוּ לְבָבֶל, אִתְעָרְבוּ בְּעַמְמַיָּא, נָסִיבוּ נָשִׁין נָכְרִיּוֹת, וְאוֹלִידוּ בְּנִין מְנָהוֹן. עִם כָּל דָּא, אִימָא קַדִּישָׁא הֲוַת אַפּוֹטְרוֹפּוֹסָא עֲלַיְיהוּ.

וְעַל דְּעָבַד הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, הוֹאִיל וְכִסּוּפָא אִיהוּ, לֵיתֵי בְּרֵי אִיהוּ מִגַּרְמֵיהּ, הוֹאִיל וְחִלֵּל יְקָרִי, לָא אִתְחֲזֵי דְּאָנָא אֵיזִיל תַּמָּן לְאַפָּקָא לֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ נִסִּין וּגְבוּרָן כְּמִלְקַדְמִין. תָּבוּ אִינּוּן, בְּלָא סִיּוּעָא דְּאִתְחָזוּ לוֹן, בְּלָא פְּלִיאָן וְנִסִּין, אֶלָּא כֻּלְּהוּ מִתְבַּדְּרָן, כֻּלְּהוּ לְאָן בְּמִסְכְּנוּ, וְתָבוּ לְהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא בְּכִסּוּפָא, וְאִימָא קַדִּישָׁא עַרְבַת לוֹן.

פרק ז

חָאבוּ כְּמִלְקַדְמִין. מָה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אַפִּיק לְהַאי בְּרָא כְּמִלְקַדְמִין מְהֵיכָלֵיהּ, וְאִימֵּיהּ בַּהֲדֵיהּ. אָמַר, מִכָּאן וּלְהַלְאָה, אִימָא וּבְרֵהּ יִסְבְּלוּן כַּמָּה בִּישִׁין כַּחֲדָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה ג) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ד׳:ל׳) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. מַאי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. אֶלָּא דָּא הִיא אִימָא קַדִּישָׁא, דְּהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים, וְעִמָּהּ סָבְלוּ כָּל מָה דְּסָבְלוּ בְּגָלוּתָא.

וְאִילּוּ יְהַדְּרוּן בְּתִיּוּבְתָא, אֲפִילּוּ חַד בִּישׁ, אוֹ חַד צַעֲרָא, דְּיֵעֲבַר עֲלַיְיהוּ, אִתְחֲשַׁב עֲלַיְיהוּ, כְּאִלּוּ סָבְלוּ כֹּלָּא (ס"א ואי לאו סתים קיצא) וְאִי לָא, כַּד יִסְתַּיֵּים קִיצָא, (בישא) וְכָל דָּרִין דִּילֵיהּ. כְּמָה דְּאָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ה:ל׳) לִצְמִיתוּת לַקּוֹנֶה אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתָיו. וְכָל דָּא, בְּתִיּוּבְתָא תַּלְיָא מִילְּתָא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי הָכִי הוּא. וְעַל דָּא גָּלוּתָא אִתְמְשָׁךְ.

אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מָה דְּחָמֵי (ס"א דמתא) (נ"א דלקא) לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, בְּהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים, וּבְהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים יַעֲבִיד לוֹן נִסִּין וְנוּקְמִין, דִּכְתִיב, (ישעיהו ב׳:ב׳) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ' בְּרֹאשׁ הֶהָרִים. מַאן רֹאשׁ הֶהָרִים. דָּא אַבְרָהָם סָבָא, (רנ"ב ע"ב) כַּהֲנָא רַבָּא, רֹאשׁ דְּכֹלָּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ רֹאשׁ, כּוֹס דִּבְרָכָה, יִהְיֶה נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים, דָּא אַבְרָהָם סָבָא, קַדְמָאָה לִשְׁאַר הֶהָרִים. כּוֹס דִּבְרָכָה, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי מְתַקְּנָא בִּימִינָא.

(רנ"ב ע"ב) וְנִשָּׂא (קי"ב ע"ב) מִגְּבָעוֹת. אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי זָקִיף מִן פַּתּוֹרָא, שִׁיעוּרָא דְּאִקְרֵי (ס"א דאיהו) זֶרֶת, לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא הוּא וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת. מִגְּבָעוֹת מַאי הוּא. אֶלָּא בֵּינָה, וּבֵין בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רְעוֹתֶיהָ, שִׁיעוּרָא דְּזֶרֶת אִיהוּ. נִשָּׂא כּוֹס דִּבְרָכָה מִגְּבָעוֹת וַדַּאי, וְעַל דָּא טָבָא דְּיהֵא לֵיהּ לְהַאי בְּרָא בּוּכְרָא, בְּאַחֲרִית הַיָּמִים אִיהוּ.

אֲמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָאָמְרְתְּ, הַאי קְרָא וַדַּאי הָכִי הוּא. בְּרֹאשׁ הֶהָרִים, דָּא יְמִינָא, אַבְרָהָם סָבָא, דְּאִיהוּ רֹאשׁ הֶהָרִים וַדַּאי. וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת, מִשִּׁיעוּרָא דִּגְבָעוֹת, דְּאִינּוּן רְעוּתֵיהּ. וְשַׁפִּיר קָאָמְרַת. (ישעיהו ב׳:ב׳) וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. מַאי הוּא. אֲמַר לֵיהּ, וַאֲפִילּוּ נָשִׁים וּקְטַנִּים וְשִׁמְּשׁ דְּפָלַח עַל פַּתּוֹרָא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא אָכַל, אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁמַע, וּלְמֵימַר אָמֵן. (ס"א להריק ברכה לכוס דלא וכו') דִּלְא יֵימָא בַּר נָשׁ, אֲנָא לָא אָכְלִית, וְהוֹאִיל דְּלָא אִצְטְרִיפְנָא לְזִמּוּן, לָא אֶשְׁמַע וְלָא אֵימָא אָמֵן. הַכֹּל חַיָּיבִין בֵּיהּ.

דָּבָר אַחֵר וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, אַף עַל גַּב דְּנָשִׁים וּקְטַנִּים פְּטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת, בְּכוֹס דִּבְרָכָה הַכֹּל חַיָּיבִין, בְּלָבַד דְּיִנְדְּעוּן לְמַאן מְבָרְכִין, וְדָא הִיא וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. אָתָא רִבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקֵיהּ, אֲמַר כַּמָּה שַׁפִּיר מִלָּה דָּא, וּמְתִיקָא לְחִכָּא.

הַשְׁתָּא אִית לְדַיְיקָא, אִי הַאי אַחֲרִית הַיָּמִים, אִיהוּ כּוֹס דִּבְרָכָה מַמָּשׁ, מַהוּ הַר בֵּית יְיָ', הָוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב הָכִי, וְהָיָה אַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה בְּרֹאשׁ הֶהָרִים. מַהוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ'. אֶמַר לֵיהּ, אַחֲרִית הַיָּמִים אִיהוּ אִילָנָא כּוֹלָא, מֵרֵישֵׁיהּ וְעַד סֵיפֵיהּ, דְּהוּא אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע. וְאָתָא קְרָא לְבָרְרָא בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְאַפִּיק הַר בֵּית יְיָ', דָּא טוֹב בְּלָא רָע. הַר בֵּית יְיָ' וַדַּאי דְּלֵית תַּמָּן חוּלְקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא אִתְבְּרִיר הַר בֵּית יְיָ', מִגּוֹ אִילָנָא דְּאִיהוּ אַחֲרִית הַיָּמִים. וְדָא אִיהוּ כּוֹס דִּבְרָכָה, דְּאִיהוּ נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים.

אֲמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַכָּאָה אָרְחָא דָּא, דְּזַכֵּינָא לְהַאי מִלָּה. אֲמַר לֵיהּ מִמַּאן שַׁמְעַת לָהּ. אֲמַר לֵיהּ, יוֹמָא חָדָא הֲוֵינָא אָזִיל בְּאָרְחָא, וּשְׁמַעְנָא וַחֲמֵינָא לֵיהּ לְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, (נ"א לרבי שמעון) דְּהָוָה דָּרִישׁ לְהַאי קְרָא לְרִבִּי אָחָא, וְכֵיוָן דְּשָׁמַעְנָא חַדֵּינָא בֵּיהּ, וּנְטַיְרְנָא לֵיהּ צָרִיר בְּכַנְפָּא דִּלְבוּשָׁאִי, דְּלָא יִתְעֲדֵי מִנַּאי לְעָלְמִין. אֲמַר לֵיהּ, וַדַּאי מִלָּה קַדִּישָׁא דָּא, מִנְּהִירוּ דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא אִתְנְהִיר. זַכָּאָה דָּרָא, דְּקַיְימֵי עָלְמָא וְסַמְכוֹי, שַׁרְיָין בְּגַוֵּיהּ. וְאִי אַנְתְּ צְרִירַת לְהַאי מִלָּה בְּקִשְׁרָא חָדָא דְּלָא יִתְעֲדֵי מִינָּךְ. אֲנָא אֶצְרוֹר לָהּ בִּתְלָתִין, אוֹ בְּאַרְבְּעִין קִשְׁרִין בְּכִיסָאִי, דְּלָא יִתְעֲדֵי מִינַּאי לְעָלְמִין. (כאן חסר).

עַל הַהִיא מִלָּה דְּאַחְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, בְּגִין דְּאַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל חֲבִין קָמֵיהּ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, לָא בָּעֵי מַאן דְּיֵימָא עֲלַיְיהוּ דַּלְטוֹרִין. מְנָלָן. מְהוֹשֵׁעַ, דִּכְתִיב, (הושע א׳:ב׳) תְּחִלַּת דִּבֶּר יְיָ' בְּהוֹשֵׁעַ, הָא אוּקְמוּהָ מִלָּה. וְעַל דָּא (הושע ב׳:א׳) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא בָּרִיךְ לוֹן בְּכַמָּה בִּרְכָאן, לְאַהֲדְּרָא בְּתִיּוּבְתָּא, וּלְאָתְבָא לוֹן לְגַבֵּי

אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא, וְלָא אַעְדֵּי מִתַּמָּן, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחַל עַל חוֹבַיְיהוּ, וְאִתְנְקִיאוּ קָמֵיהּ.

פרק ח

אֱלֹיְהוּ מָה כְּתִיב בֵּיהּ, (מלכים א י״ט:ד׳) וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֹתֶם אֶחָד וְגוֹ', אָמַר מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, אִתְּתָא חֲדָא שַׁדְּרַת לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וּדְבוֹרָה שְׁמָהּ, דִּכְתִיב, (שופטים ד׳:ה׳) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תֹּמֶר דְּבוֹרָה. דָּא הוּא רֹתֶם, וְאָהַדְּרַת לוֹן לְמוּטָב, דִּכְתִיב, (שופטים ה׳:ז׳) עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה. וְאָנָא עָאלִית בֵּינַיְיהוּ, וְאַכְרַזִית קַמַיְיהוּ וְלָא יְכִילְנָא.

עַד דְּהָוָה יָתִיב, אִתְגְּלֵי עֲלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲמַר לֵיהּ מַה לְּךָ פֹּה אֱלִיָּהוּ, בְּקַדְמֵיתָא קָא חֲזֵית מְקַטְרְגָא וּמְקַנֵּי עַל בְּרִית, וּמִדְּחָמֵינָא בָּךְ דְּקַנֵּית עָלַי בְּהַהוּא בְּרִית, נַטְלִית לֵיהּ בִּרְעוּ דְּמֹשֶׁה, וְיָהִיבְנָא לָךְ, עַד דְּמֹשֶׁה (רי״ב ע״א) הֲוָה אָמַר (במדבר כ״ה:י״ב) הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. הַשְׁתָּא דְּאִיהוּ דִּילָךְ, לָא אִתְחֲזֵי לָךְ לְקַטְרְגָא עֲלוֹי, הֲוָה לְךָ לְמִשְׁבַּק קְנוּיָיךְ לִי, כְּמָה בְּקַדְמֵיתָא דְּהֲוָה דִּילִי, שְׁבַקְנָא לֵיהּ לִידָא אַחֲרָא, וְלָא קַטְרִיגְנָא עֲלוֹי.

מַה לְּךָ פֹּה, מַאי פֹּה. בְּרִית קַיָּימָא, פֶּה יְיָ' אִיהוּ. כֵּיוָן דְּלָא בָּעֵאת לְשַׁבְקָא לִי פּוּמָךְ, יֵתוּב בַּאֲתָר דְּהַהוּא פּוּמָא. תָּנָן, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְעַבָּר מִנַּיְיהוּ הַהוּא נְבָזְבָּזָא דְּיָהַב לֵיהּ מֹשֶׁה. דְּתָנָן, מַאי דִּכְתִיב, (מלכים א י״ט:ח׳) וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא וְגוֹ'. עַד הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵבָה. לְמִתְבַּע מִתַּמָּן, וְכִי מִתַּמָּן הֲוָה בָּעֵי. אֶלָּא לְמִתְבַּע כְּמִלְּקַדְמִין, מֵהַהוּא דְּיָרִית בְּהַר הָאֱלֹהִים, בְּרִית דָּא. פִּנְחָס הוּא אֱלִיָּהוּ, וַדַּאי בְּדַרְגָּא חֲדָא. אֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, לֵית אַנְתְּ יָכִיל לְקַבְּלָא מִנַּאי, אֶלָּא זִיל לְיַנּוֹקַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּמֵאִינּוּן תִּרְוָח, וְאִינּוּן יַהֲבֵי לָךְ, וְכַךְ הוּא עָבִיד. (חסר).

פרק ט

כַּמָּה טִיבוּ עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא לְיִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב, (מיכה ו׳:ד׳) וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם. וְהָא כַּמָּה נְבִיאֵי הֲווֹ לְבָתַר מֹשֶׁה, וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְאֶלְעָזָר וּפִנְחָס יְהוֹשֻׁעַ וְאֵלִיָּהוּ וְאֱלִישָׁע, וְכַמָּה שְׁאַר צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי מִבָּעֵי לֵיהּ. אִלֵּין תְּלָתָא אֲמַאי. אֶלָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַמִּי, בָּנַי, אֲמַאי לָא תִּדְכְּרוּן לְכָל טָבִין דַּעֲבַדִית לְכוּ, דְּשַׁדָּרִית לְכוּ לְמֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם.

לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, דְּאִית לֵיהּ מְדִינְתָּא, וְשָׁדַר לְגַבָּהּ, גּוּבְרִין, אִפַּרְכִּין רַבְרְבָנִין, דִּיהוֹן מְנַהֲלֵי עַמָּא, וּמְעַיְינִין בְּהוּ, וּבְדִינַיְיהוּ. מַאן אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי זָקוּק בְּמְזוֹנַיְיהוּ, בְּמִלִּין דְּיִצְטְרִכוּן. לָאו עַמָּא דִּמְדִינְתָּא, בַּעַל כָּרְחַיְיהוּ יִצְטָרְכוּ לְעַיְינָא בְּהוּ, וּלְמֵיהַב לְהוּ יְקָרָא.

שַׁדָּרִית לְמֹשֶׁה, אִיהוּ אַיְיתֵי קָמַיְיכוּ מָן לְמֵיכַל, וְנָהִיל לְכוּ וּלְבָנַיְיכוּ וְלִבְעִירַיְיכוּ, וְאִשְׁתְּדַל בְּדִינַיְיכוּ, (ס״א במזונייכו) וּבְכָל מָה דְּאִצְטְרִיךְ לְכוּ. שַׁדָּרִית לְאַהֲרֹן, אַיְיתֵי (ס״א לכו ענני)

הֵיכָלִין דַּעֲנָנֵי יְקָר לְחֹפָאָה עֲלַיְיכוּ, כְּמַלְכִין. אַסְחֵי לְכוּ בְּטַלֵּי יְקָר, דְּלָא אִתְרַקְבוּ לְבוּשֵׁיכוֹן וּמְנַעֲלֵיכוֹן, וַהֲווּ מִתְחַדְּשֵׁי בְּכָל יוֹמָא. שַׁדְּרִית לְמַרְיָם, אַיְיתִיאַת בֵּירָא לְאַשְׁקָאָה לְכוּ, וְשָׁתִיתוּן אַתּוּן וּבְעִירְכוֹן. אִינּוּן יַהֲבוּ לְכוֹן, וּמִדֵּילְהוֹן אֲכַלְתּוּן וְשָׁתִיתוּן, וְיִתְיַבְּתוּן בְּחוּפָּאָה דִּיקָר דִּילְהוֹן. וּמִדִּילְכוֹן לָא יָהֲבְתּוּן לוֹן. וְלא עוֹד, אֶלָּא דְּאִשְׁתַּדְּלוּ עֲלֵיכוֹן, וְנַטְלוּ עַל צַוָּארֵיהוֹן מָטוּלְכוֹן, וַהֲוִיתוּן מְחָרְפִין וּמְגַדְּפִין לוֹן.

פרק י

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָאו הָוֶה אַבָּא רַחֲמָן עַל בְּנוֹי כְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּקְרָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א ח׳:נ״ו) לֹא נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב וְגוֹ׳. תָּא חֲזֵי רַחֲמָנוּ דִּילֵיהּ, אִלּוּ אָמַר לֹא נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ וְלָא יַתִּיר, נֹחַ לְעָלְמָא דְּלָא אִתְבְּרֵי. אֲבָל מִדְּאָמַר מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב, וְאַפִּיק בֵּישׁ לַאֲחוֹרָא, דְּהָא מִלָּה דְּבִישׁ לָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד.

וְאַף עַל גַּב דְּאַגְזִים, וְאָרִים רְצוּעָה, אָתְאת אִמָּא וְאִתְקָפַת בִּדְרוֹעֵיהּ יְמִינָא, וְקָם רְצוּעָה בְּקִיּוּמֵיהּ, וְלָא נָחִית לְתַתָּא, וְלָא אִתְעֲבִיד, בְּגִין דִּבְעֵיטָא חָדָא הֲווֹ תַּרְוַוּיְיהוּ, אִיהוּ דְּאַגְזִים, וְאִיהוּ דַּאֲחִידַת בִּימִינֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא מְנָלָן. מִמִּלָּה דְּאִיהִי בְּאִתְגַּלְיָא, דִּכְתִיב לֵךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ, שְׁרֵי לְאַרְמָא רְצוּעָה, וּמִשֶּׁה דְּלָא הֲוָה יָדַע אָרְחָא דְּאִמָּא, שְׁתִיק. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּךְ, אַנְקִיד לֵיהּ, וּבָטַשׁ בֵּיהּ וְאָמַר וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי, מִיָּד אַרְגִּישׁ מֹשֶׁה, וְאָחִיד בְּדְרוֹעֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב זְכוֹר לְאַבְרָהָם, דָּא דְּרוֹעָיה יְמִינָא, וּבְגִין כָּךְ לָא נָחִית רְצוּעָה.

וְאִי תֵּימָא, אִמָּא דְּאִיהִי רְגִילָה לְאַחָדָא בִּרְצוּעָה דְּמַלְכָּא, אֵן הֲוַת, דְּשַׁבְקַת מִלָּה לְמֹשֶׁה. שְׁאִילְנָא וַאֲמִינָא וְהָא לָא יְדָעְנָא בְּרִירָא דְּמִלָּה, עַד דְּנֶהֱוֵי קָמֵיהּ דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא. כַּד אָתוּ לְקָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, חָמָא בְּאַנְפַּיְיהוּ סִימָן. אָמַר עוּלוּ בְּנֵי קַדִּישִׁין, עוּלוּ רְחִימִין דְּמַלְכָּא, עוּלוּ רְחִימִין דִּילִי, עוּלוּ רְחִימִין אִלֵּין בְּאִלֵּין.

דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּל אִלֵּין חַבְרַיָּיא, דְּלָא רְחִימִין אִלֵּין לְאִלֵּין, אִסְתַּלָּקוּ מֵעָלְמָא עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ, כֹּל חַבְרַיָּיא בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, רְחִימוּ דְּנַפְשָׁא וְרוּחָא הֲוָה בֵּינַיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ בְּדָרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּאִתְגַּלְיָא הֲוָה, דְּהֲוָה אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל חַבְרַיָּיא דְּלָא רַחֲמִין אִלֵּין לְאִלֵּין, גַּרְמִין דְּלָא לִיהַךְ בְּאוֹרַח מֵישָׁר. וְעוֹד דְּעַבְדִין פְּגִימוּ בַּהּ, דְּהָא אוֹרַיְיתָא רְחִימוּ וְאַחֲוָה וּקְשׁוֹט אִית בַּהּ. אַבְרָהָם רְחִים לְיִצְחָק, יִצְחָק לְאַבְרָהָם, מִתְחַבְּקָן דָּא בְּדָא, יַעֲקֹב תַּרְוַוּיְיהוּ אֲחִידָן בֵּיהּ, בְּרְחִימוּ, וּבְאַחֲוָה, יְהֵבִין רוּחַיְיהוּ דָּא בְּדָא. חַבְרַיָּיא כְּהַהוּא דּוּגְמָא אִצְטְרִיכוּ, וְלָא לְמֶעְבַּד פְּגִימוּ.

כֵּיוָן דְּחָמָא סִימָן בְּאַנְפַּיְיהוּ, וְאָמַר לוֹן הָכִי. אָמְרוּ לֵיהּ וַדַּאי רוּחַ נְבוּאָה שָׁרָא עַל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לָן לְמִנְדַּע. בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, חַד מִלָּה מֵאִינּוּן מִלִּין דְּלְחִישׁוּ

לִי מִגּוֹ רֵישׁ מְתִיבְתָּא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּלָא אָמְרוּ בְּאִתְגַּלְיָא מִלָּה דָּא סִתְרָא אִיהִי, וְאֵימָא לְכוּ בָּנַי רְחִימָאי, בָּנַי רְחִימִין דְּנַפְשָׁאי, מָה אַעֲבִיד, אֲמַרוּ לִי בַּלְחִישָׁא, וַאֲנָא אֵימָא בְּאִתְגַּלְיָיא. וּלְזִמְנָא דְּנָחֲמֵי אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, כָּל אַנְפִּין יִסְתַּמְכוּן בְּדָא.

בָּנַי. חוֹבָא דְּעָבְדוּ (ערב רב) עַמָּא דִּלְבַר. וְאִשְׁתַּתָּפוּ בֵּיהּ עַמָּא קַדִּישָׁא, בְּאִמָּא חָאבוּ, דְּכְתִיב קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים, אֱלֹהִים וַדַּאי. כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל דָּא, אִיהוּ דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ כְּאִמָּא עַל בָּנִין, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (תהילים ק"ו:כ') וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר. דָּא כְּבוֹדָם דְּיִשְׂרָאֵל, אִמָּא דִּלְהוֹן. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל א ד':כ"א) גָּלָה כָבוֹד. דְּגָרְמוּ לִשְׁכִינְתָּא דְּאִתְגְּלֵי בְּגָלוּתָא עִמְּהוֹן. וְעַל דָּא וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם, בְּמָה. בְּתַבְנִית שׁוֹר.

הָכָא אִיהוּ רָזָא דְּמִלָּה, תָּא חֲזֵי, לְתַתָּא גּוֹ שְׁמָרִים דְּחַמְרָא, דּוּרְדְּיִין בִּישִׁין, נָפֵק חַד עִרְעוּרָא, מְקַטְרְגָא, מַזִּיקָא קַדְמָאָה, וְאִיהוּ בְּרָזָא דִּיוּקְנָא דְּאָדָם. כַּד קָרִיב לְגוֹ קַדְשָׁא. כְּיוָן דְּאִתְעָבָר מִתַּמָּן, וּבָעֵי לְנַחְתָּא לְתַתָּא. בָּעֵי לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשָׁא, לְנַזָּקָא עָלְמָא. וְנָחִית הוּא וּרְתִיכוֹ. וּלְבוּשָׁא (קצ"ג ע"ב) קַדְמָאָה דְּקָא נָקִיט, תַּבְנִית שׁוֹר, דְּיוּקְנָא דְּשׁוֹר, וְקַדְמָאָה לַנְּזִיקִין מֵאִינּוּן אַרְבַּע, שׁוֹר אִיהוּ. וְאִינּוּן אַרְבַּע (קי"ח ע"א) אָבוֹת לְנַזָּקָא עָלְמָא. וְכֻלְּהוּ תְּלָתָא דְּאָבוֹת נְזִיקִין בַּר שׁוֹר, כֻּלְּהוּ דִּילֵיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר.

מַהוּ אוֹכֵל עֵשֶׂב. הָא דִּרְשִׁינָן בֵּיהּ. אֲבָל עִקָּרָא דְּמִלָּה, מִתַּמְצִית דְּלֶחֶם וְשִׁבְעָה זִינֵי דָּגָן, לֵית לֵיהּ בֵּהוּ חוּלָקָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, אִימָא לָא הֲוֹת תַּמָּן, וְלָא יֵאוֹת לֵהּ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן. וּבְגִין דְּאַבָּא הֲוָה יָדַע רָחֲמָנוּ דְּאִמָּא וְאָרְחָא דִּילֵהּ, אֲמַר לְמֹשֶׁה, בְּנֵי רְחִימָאי, עֵיטָא בְּתַרְוַויְיהוּ בְּדָא תְּדִיר. וְדָא הוּא דִּלְחִישׁוּ לִי בִּלְחִישׁוּ, דְּלָא חֲזֵי לְגַלָּאָה, דִּבְרָא לָא יְנַדַּע, וְיֶחְמֵי דְּהָא רְצוּעָה אִתְתַּקְנַת, וְיִדְחַל תְּדִיר. אֲבָל תַּרְוַויְיהוּ בְּעֵיטָא דָּא, וּבְעֵיטָא חָדָא.

פרק יא

תָּא חֲזֵי כְּתִיב (שמות לכ) וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה. מַאן הָעָם. אינון עֵרֶב רַב. מַאן עֵרֶב רַב. וְכִי לוּדִים וְכוּשִׁים וְכַפְתּוֹרִים וְתוּגַרְמִים הֲווֹ, דְּקָרָאן לוֹן עֵרֶב רַב, וַהֲלֹא מִצְרִיִּים הֲווֹ, וּמִמִּצְרַיִם נָטְלוּ, וְאִלּוּ הֲווֹ עִרְבּוּבְיָא דְּעַמִּין סַגִּיאִין, הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, עֵרֶב רַב עָלוּ אִתָּם לְפִי עִרְבּוּבְיָא דִּלְהוֹן.

אֶלָּא (שמות י"ב:ל"ח) עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם. עַמָּא חַד הֲוָה, וְלִישָׁן חַד, אֲבָל כָּל חַרְשֵׁי מִצְרַיִם, וְכָל חַרְטוּמֵי דְּלְהוֹן הֲווֹ, דִּכְתִיב בְּהוּ, (שמות ז':י"א) וַיַּעֲשׂוּ גַּם הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם. דְּבָעוּ לְמֵיקַם לְקֳבֵל פְּלִיאָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֵּיוָן דְּחָמוּ נְסִין וּפְלִיאָן דְּעָבַד מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, אָהַדְרוּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה. אֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, לָא תְּקַבֵּל לוֹן. אֲמַר מֹשֶׁה, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, כֵּיוָן דְּחָמוּ גְּבוּרְתָּא דִּילָךְ, בָּעָאן לְאִתְנַיְּירָא. יֶחְמוּן גְּבוּרְתָּךְ בְּכָל יוֹמָא, וְיִנְדְּעוּן דִּלִּית אֱלָהָא בַּר מִנָּךְ. וְקַבֵּל לוֹן מֹשֶׁה.

אֲמַאי קָרֵא לוֹן עֵרֶב רַב. אֶלָּא כָּל חֲרָשִׁין דְּמִצְרַיִם הֲווֹ, וּבְרֵישֵׁיהוֹן (בלק קצ"ד ע"א) יוֹנוֹס (אמרו המגיהים אולי אלו הם יוחני וממרא שנזכרו בשמות רבה פרשת ט' דף ע"ב ע"ג שורה ל"א אמרו יוחני וממרא אל משה תבן אתה מכניס לעפריים) וְיִמְבְּרוֹס, וּבְשַׁעֲתֵי דְּיוֹמָא הֲווֹ עַבְדֵי תְּדִיר חַרְשַׁיְיהוּ. וְכָל אִלֵּין חַרְשִׁין עִלָּאִין, הֲווֹ מְסְתַּכְּלֵי מִכִּי נָטֵי שִׁמְשָׁא, מַשֵּׁירוּתָא דְּשִׁית שָׁעוֹת וּמֶחְצָה, עַד שֵׁירוּתָא דְּתֵשַׁע וּמֶחְצָה. דְּהַיְינוּ עֵרֶב רַבְרְבָא. כָּל אִינּוּן חֲרָשִׁין זְעִירִין, מִשֵּׁירוּתָא דְּתֵשַׁע וּמֶחְצָה, עַד פַּלְגוּת לֵילְיָא.

אִינּוּן עִלָּאִין דִּבְהוּ, הֲווֹ מְסְתַּכְּלֵי מִכִּי נָטֵי שִׁמְשָׁא. דְּהָא כְּדֵין שָׁרָאן תְּשַׁע מְאָה וְתִשְׁעִין וַחֲמֵשׁ דַּרְגִּין, לְמְשַׁטְטָא עַל טוּרֵי חָשׁוּךְ. וְרוּחָא דִּלְהוֹן, הֲוָה (בלק קצ"א ע"א) מְשַׁטְטָא עַל כָּל אִינּוּן חֲרָשִׁין (נ"א דרגין) בְּחַרְשַׁיְיהוּ. וְאִלֵּין הֲווֹ עַבְדֵי, כָּל מַה דְּאִינּוּן בָּעָאן. עַד דְּכָל מִצְרָאֵי רָחְצָנוּ דִּלְהוֹן בְּאִלֵּין הֲוָה. וְקָרָאן לוֹן עֵרֶב רַב. בְּגִין דְּאִית עֵרֶב זְעֵירָא, מִתְּשַׁע שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וּלְתַתָּא, דָּא עֵרֶב זְעֵירָא. וּתְרֵי עַרְבֵי אִינּוּן, וְעַל דָּא וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם.

וְחָכְמָתָא דִּלְהוֹן, הֲוָה סַגִּי. וְאִינּוּן אִסְתַּכָּלוּ בְּשַׁעְתֵי דְּיוֹמָא, וְאִסְתַּכָּלוּ בְּדַרְגָּא דְּמַשֶּׁה, וְחָמוּ דְּהָא בְּכָל סִטְרִין בְּשֵׁשׁ מַשֶּׁה: בְּשֵׁשׁ שַׁעְתֵי קַדְמָאִין דְּיוֹמָא, דְּאִינּוּן לָא יַכְלִין לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ, (נ"א בגין שית) בְּשִׁית דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאַחְדִינָן בֵּיהּ (נ"א דאחיד בהו.) וּבְכָל סִטְרִין בְּשִׁית הֲוָה, וּבְעִטְרִין דְּאִלֵּין שִׁית, הֲוָה זַמִּין לְרֶדֶת מִן הָהָר, דִּכְתִיב כִּי בְשֵׁשׁ מַשֶּׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר. מִיַּד וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל אַהֲרֹן, (דהכי תנינן דבההיא שעתא דנחית משה וקביל אורייתא בלחודוי כללא דכל ישראל ואיהו קביל אורייתא בעלמא. ואפילו מגילת אסתר דכתיב (אסתר ט':כ"ג) וקבל היהודים. וקבלו היהודים מבעי ליה. מאי וקבל אלא דא משה דאיהו היהודים כללא דיהודאי. ויקהל העם על אהרן) אֲמַאי עַל אַהֲרֹן. בְּגִין לְאִתְכַּלְלָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא, דְּהָא אִינּוּן שְׁמָאלָא בָּעוּ מִנֵּיהּ, וּבְגִין דְּלֶהֱוֵי כְּלִיל בִּימִינָא, אִתְכְּנָשׁוּ עַל אַהֲרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. (אלהים ודאי בעו סטר שמאלא. אשר ילכו אשר ילך מבעי ליה. מאי אשר ילכו. אלא אלהים שית דרגא אינון (ד"א ששת ימי המעשה) כלהו בסטר שמאלא דאלהים שית אינון. דאי תימא דהא שבע אינון. ההוא אלהים עילאה לא עאל בכללא).

תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּהַהוּא מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, שְׁמָא דֶּאֱלֹהִים לָא דָכִיר, אֶלָּא שְׁמָא דַּיְיָ', וְעַל דָּא קַשְׁיָא לֵיהּ לְפַרְעֹה בְּגִין דְּלָא יְהֵא תּוּקְפָּא לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא יִתְתַּקַּף בְּעָלְמָא. הַשְׁתָּא בָּעוּ הַהִיא מִלָּה, וְהַיְינוּ קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. לָנוּ דַּיְיקָא, דְּאֲנָן צְרִיכִין לְהַאי מִלָּה, לְתַקְּפָא סִטְרָא דִּילָן, דְּהַהוּא אִתְדַּחְיָא עַד הַשְׁתָּא.

אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ. מַאי אָמְרוּ. אֶלָּא הָכִי אָמְרוּ, חֲמֵינָן דְּאַתּוּן יִשְׂרָאֵל, כָּל טוּב וְכָל יְקָר דְּעָלְמָא לְכוּ, וַאֲנָן דַּחְיָין לְבַר. דִּלְכוּ, (שמות י"ג:כ"א) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. אוֹף הָכִי

אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּמָה דְּאָזִיל קַמַּיְיכוּ יְיָ'. דְּהָא רְשׁוּ אִית לְסִטְרָא דִּילָן לְמֵהַךְ אוּף הָכִי לְקָמָנָא, אִי נִזְמִין לֵיהּ עוֹבָדָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל עָנְנֵי יְקָר דְּאָזְלוּ בְּמַדְבְּרָא, לָא הֲווֹ חַפְיָין אֶלָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹדַיְיהוּ. וְהַהוּא עָנָנָא דִּיקָר, דִּכְתִיב וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, אַזְלָא לְקָמַיְיהוּ. וְאִלֵּין עֵרֶב רַב, וְכָל אִינּוּן בְּעִירֵי עָאנִין וְתוֹרִין, הֲווֹ אַזְלוּ לְבַר מִמַּשְׁרְיָיתָא, לְבַתְרַיְיתָא. וְתָא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן אַרְבְּעִין שְׁנִין דְּקָא אָזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, שׁוּם לְכְלוּכָא וְטִנּוּפָא לָא הֲוָה גּוֹ עָנָנֵי לְגוֹ. וְעַל דָּא עָאנֵי וְתוֹרֵי דַּהֲווֹ אָכְלֵי עִשָּׂב לְבַר הֲווֹ, וְכָל אִינּוּן דְּנָטְרֵי לוֹן.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, אִי הָכִי אִינּוּן עֵרֶב רַב לָא הֲווֹ אָכְלֵי מִן מַנָּא. אֲמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא. אֶלָּא מָה דְּיָהֲבִין לוֹן יִשְׂרָאֵל, כְּמַאן דְּיָהִיב לְעַבְדֵיהּ. וּמִמַּה הֲווֹ אָכְלֵי. מִתַּמְצִית, מָה דְּאִשְׁתְּאַר מִבָּתַר רֵיחַיָּא, פְּסוֹלֶת. וּקְרָא אַכְרִיז וְאָמַר, (שמות ט״ז:ל״ה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָא אַחֲרָא. וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מָן הוּא, וְלָא שְׁאַר עֵרֶב רַב, עָאנֵי וְתוֹרֵי, דַּהֲווֹ בֵּינַיְיהוּ.

עַד הַשְּׁתָּא, הֲווֹ אִתְכַּפְיָין אִינּוּן עֵרֶב רַב וְהַשְּׁתָּא קָמוּ וּבָעוּ עוֹבָדָא, לְאַתְקָפָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. אָמְרוּ, אוֹ נְהֵא כֻּלָּנָא עַמָּא חָדָא, וְנֶהֱוֵי בִּכְלָלָא עִמְּכוֹן, אוֹ יְהֵא לָן מַאן דְּיֵהַךְ קָמָנָא, כְּמָה דְּיֵהַךְ אֱלָהֲכוֹן קָמֵיכוֹן. אָמַר אַהֲרֹן, חַס וְשָׁלוֹם דְּאִלֵּין יִשְׁתַּתְּפוּן בָּעַמָּא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא כְּלָלָא חָדָא, וְלָא יִתְעָרְבוּן עַמָּא קַדִּישָׁא בְּעַמָּא דָּא, כְּלָלָא חָדָא, אֶלָּא טָב אִיהוּ לְאַפְרָשָׁא לוֹן מִגּוֹ עַמָּא קַדִּישָׁא, עַד דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא.

וְאַהֲרֹן לְטָב אִתְכַּוִּון, אֶלָּא סַגִּיאִין הֲווֹ מִיִּשְׂרָאֵל דְּאִשְׁתְּתָפוּ בַּהֲדַיְיהוּ בְּלִבָּא. וּבְגִין כַּךְ, כַּד אֲתָא מֹשֶׁה, אִצְטְרִיךְ לְבָרְרָא וּלְלַבְּנָא לְעַמָּא קַדִּישָׁא מֵהַהוּא חוֹבָא, וְאַשְׁקֵי לוֹן שַׁקְיוּ, עַד דְּאִתְבְּרִירוּ כֻּלְּהוּ וְלָא אִשְׁתְּאַר בְּהוּ פְּסוֹלֶת כְּלַל.

אָמַר לוֹן אַהֲרֹן, (שמות ל״ב:ב׳) פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב, וְכִי לָא הֲוָה לוֹן דַּהֲבָא אַחֲרָא. אֶלָּא אָמַר אַהֲרֹן, בְּעוֹד דְּאִית לוֹן קְטָטָה בִּבְנַיְיהוּ וּבְנָשַׁיְיהוּ, יִתְעַכְּבוּן, וּבֵין כַּךְ יֵיתֵי מֹשֶׁה. תָּא חֲזֵי, תָּנֵינָן קָשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפַּחַת בִּבְשַׂר הַחַי, כָּל שֶׁכֵּן אִלֵּין, דְּלָא הֲווֹ גֵּרִים כְּדְקָא יָאוֹת. אִינּוּן מָה עָבְדוּ. וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם. כַּמָּה אַלְפֵי וְרִבְוָון הֲווֹ מִנִּזְמֵיהוֹן תַּמָּן.

מַה כְּתִיב, וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אוֹתוֹ בַּחֶרֶט וְגוֹ'. אַהֲרֹן לָא אִסְתְּמַר, מֵאִינּוּן תְּרֵין חַכִּימִין, דַּהֲווֹ בְּרֵישֵׁיהוֹן דְּהַהוּא עֵרֶב רַב. חַד מִנַּיְיהוּ הֲוָה קָמֵיהּ, וְאַחֲרָא הֲוָה עָבִיד בְּחַרְשׁוֹ. כֵּיוָן דְּתַרְוַוּיְיהוּ אִתְיְיעָטוּ כַּחֲדָא, נַטְלוּ הַהִיא דַּהֲבָא, (חד) תְּרֵין שְׁלִישֵׁי בִּידָא דְּחַד, וּשְׁלִישׁ בִּידָא דְּאָחֳרָא. בְּגִין דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ בְּהַהוּא זִינָא דְּחַרְשָׁא.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, אַהֲרֹן מְשִׁיחָא דְּאֱלָהָא רַבָּא, בַּחֲסִידוּתָךְ נַפְלוּ כַּמָּה מֵעַמָּא קַדִּישָׁא. וְאַנְתְּ לָא הֲוֵית יָדַע לְאִסְתַּמָּרָא. מַהוּ עֲבַדוּ. כַּד מָטוּ שִׁית שַׁעֲתִין, וְיוֹמָא הֲוָה בְּמַתְקָלָא, נַטְלוּ הַהוּא דַּהֲבָא דְּפָרִיקוּ מֵאוּדְנֵיהוֹן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד חַרְשָׁא, לָא בָּעֵי לְמֵיחַס עֵינוֹי עַל מָמוֹנָא. וְאִינּוּן אֲמְרִי, שַׁעֲתָא קַיְימָא לָן, אִי אֶנָן לָא מְעַכְּבִין. לָאו שַׁעֲתָא לְמֵיחַס עַל דַּהֲבָא, מִיַּד וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם. מַאי וַיִּתְפָּרְקוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א י״ט:י״א) מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים, דְּחַבִּילוּ וְתַבְרוּ אוּדְנַיְיהוּ. בָּכָה כְּמִלְּקַדְּמִין וְאָמַר אִי עַמָּא קַדִּישָׁא אִי עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּבְכְיָה, וְאָמַר, (שמות כ״א:ו׳) וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְגוֹ׳. הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֹזֶן דְּשָׁמַע בְּסִינַי, (ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְגוֹ׳. וְאִיהוּ פָּרִיק עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם מֵעָלֵיהּ, וְזָבִין גַּרְמֵיהּ לְאַחֵר, תִּרְצַע. וְאִלֵּין חַיָּיבַיָּא רְשִׁיעִין, גּוּבְרִין בִּישִׁין, בְּתִיאוּבְתָּא דִּלְהוֹן לְמֶהֱדַר לְסָרְחָנַיְיהוּ, לָא בָּעוּ מִנְּשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן אֶלָּא חֲבִילוּ אוּרְחַיְיהוּ (ס"א אודנייהו) וְאִתְפָּרָקוּ מֵעוֹל שְׁמַיָּא דְּפָקִיד לְהוּ מֹשֶׁה, וְתַבְרוּ אוּדְנַיְיהוּ, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַמָּא קַדִּישָׁא.

מָה עֲבַדוּ. פְּלִיגוּ תַּרְוַוּיְיהוּ הַהוּא דַּהֲבָא, חַד נָטִיל תְּרֵין שְׁלִישִׁין, וְחַד שְׁלִישׁ. קָמוּ לְקַבֵּל שִׁמְשָׁא, בְּשִׁית שַׁעֲתִין. עֲבַדוּ חַרְשַׁיְיהוּ, וּבַלְטוּ בְּלָטֵיהוֹן בְּחַרְשָׁא דְּפוּמָא. כֵּיוָן דְּמָטָא שֵׁירוּתָא דִּשְׁבַע, אַרִימוּ תַּרְוַוּיְיהוּ יְדֵיְיהוּ עַל יְדוֹי דְּאַהֲרֹן. (ומנלן דמידא דתרויהו יד מכל חד נטל ולא יתיר) דִּכְתִיב וַיִּקַּח מִיָּדָם, תַּרְוַוּיְיהוּ הֲווֹ, וְלָא יַתִּיר. כֵּיוָן דְּאִיהוּ קַבִּיל מִיָּדָם (ס"א תרי ולא ידיהם), קַלָּא נָפַק וְאָמַר, (משלי י״א:כ״א) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רַע, דִּכְתִיב כִּי בָרַע הוּא. אַיְיתֵי רַע לְעָלְמָא.

רָזָא דְּמִלָּה. אִינּוּן רְשָׁעִים חַיָּיבִין חַרְשִׁין בְּנוֹי דְּבִלְעָם חַיָּיבָא, בְּנֵי בְּנוֹי דְּלָבָן רְשִׁיעָא, חָמוּ דִּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה בִּימִין אִיהוּ, וּמִן יְמִינָא אִתְקָף תְּדִיר. (ס"א יתיר) אָמְרוּ, אִי יְהֵא בִּסְטַר דָּא, הַהוּא רֵישָׁא דִּימִינָא, הָא תּוּקְפָּא דִּילָן כְּדָקָא יָאוֹת.

כֵּיוָן דְּמָטָא שֵׁבַע שַׁעֲתִין דְּיוֹמָא, יָהֲבוּ לֵיהּ לְאַהֲרֹן מַיָּד. אִי אִיהוּ הֲוָה אָמַר לוֹן שַׁוּוּ לֵיהּ בְּאַרְעָא בְּקַדְמֵיתָא, וְאָנָא אֲטוֹל, לָא הֲווֹ יָכְלִין בְּחַרְשַׁיְיהוּ כְּלוּם, אֶלָּא מִיָּדָם נָטַל. וּקְרָא מִתְרָעֵם וְאָמַר, וַיִּקַּח מִיָּדָם, חָמוּ מָה עֲבַד אַהֲרֹן גְּבַר נְבִיאָה גְּבַר חַכִּים, לָא יָדַע לְאִסְתַּמָּרָא, דְּאִילּוּ נָטִיל מֵאַרְעָא, כָּל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא לָא הֲווֹ יָכְלִין לְאַצְלָחָא. אֲבָל בְּמָה אַצְלָחוּ בְּעוֹבָדָא דָּא, בְּגִין דְּוַיִּקַּח מִיָּדָם וְלָא מֵאַרְעָא.

(שמות ל״ב:ד׳) וַיְצַר אוֹתוֹ בַּחֶרֶט, לָאו כְּמָה דְּחַשְׁבִין בְּנֵי נָשָׁא, דְּעֲבַד צִיּוּרִין בְּמְחוּגָה, אוֹ בְּמִלָּה אַחֲרָא. אֶלָּא אִתָּא קְרָא לְאוֹכְחָא מִלָּה, דְּאַהֲרֹן לָא יָדַע לְאִסְתַּמָּרָא. אִילּוּ כַּד נָטַל מִיָּדֵיהוֹן, הֲוָה שַׁדֵּי לְאַרְעָא, וְאַף עַל גַּב דְּיִטּוֹל לֵיהּ לְבָתַר, לָא הֲוָה אַצְלַח עוֹבָדָא בִּישָׁא דָּא.

אֲבָל בְּכֹלָּא סִיּוּעָא בִּישָׁא הֲוָה, דְּנָקִיט דַּהֲבָא, וּטְמָרֵיהּ מֵעֵינָא, בִּישׁ בָּתַר בִּישׁ, מַאי וַיָּצַר אוֹתוֹ בַּחֶרֶט. דְּשַׁוֵּי כָּל דַּהֲבָא בְּכִיסָא חָדָא, וְאִסְתִּמַר מֵעֵינָא. כְּדֵין סָלִיק כֹּלָּא לְעוֹבָדָא. בְּסִפְרָא דְּחַנּוֹךְ אַשְׁכַּחְנָא, דְּהָוָה אָמַר הָכִי, בָּרָא יְחִידָאָה יְתֵילִיד לְהַהוּא רִישָׁא חִוָּורָא, וְכַד יִיתוּן מִבִּשָּׂרָא דַּחֲמָרֵי, יָטְעִין לֵיהּ, בְּהַהוּא דְּעָיֵיל (נ"א דנטיל) מַרְגְּלָן בְּזִגִּין דְּדַהֲבָא, בְּלָא דַּעְתָּא דִּילֵיהּ, וּדְיוּקְנָא יְצַיֵּיר בְּצִיּוּרָא בַּחֶרֶט. מַאי בַּחֶרֶט. בְּחֶרֶט אֱנוֹשׁ. דָּא קִלְמוּסָא דֶּאֱנוֹשׁ חַיָּיבָא, דְּאַטְעֵי לִבְנֵי נָשָׁא.

וַדַּאי דָּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, דֶּאֱנוֹשׁ כַּד אַטְעֵי עָלְמָא, בְּקִלְמוּסָא הֲוָה רָשִׁים רְשִׁימִין, דְּכָל דְּיוּקְנִין וּפַלְחָנִין נְכָרָאִין בְּהַהוּא קִלְמוּסָא, (ס"א רשים רשימין) וְעַל דָּא כְּתִיב בַּחֶרֶט, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְמֶעְבַּד הָכִי. וְדָא הוּא בְּרִירוּ דְּמִלָּה.

וְכֹלָּא הֲוָה, דְּוַדַּאי בְּכִיסָא אַרְמֵי דַּהֲבָא, וְכַסֵּי לֵיהּ מֵעֵינָא, כְּמָה דְּאָמְרוּ אִינּוּן חַרְשִׁין, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ בְּזִינֵי דְּחַרְשִׁין אִלֵּין. וְדָא הוּא עוֹבָדָא דְּחַרְשִׁין אִלֵּין, מִלָּה דְּאִצְטְרִיךְ בְּאִתְגַּלְיָא, לְאִתְגַּלָּאָה לְבָתַר, אִצְטְרִיךְ טְמִירוּ וְכִסּוּיָא בְּקַדְמֵיתָא, דְּיִתְכַּסֵּי מֵעֵינָא, וּבָתַר יִפּוֹק אוּמָנָא לְאוּמָנוּתֵיהּ. וּמִלָּה דְּאִצְטְרִיךְ בְּכִסּוּיָא לְבָתַר, אִצְטְרִיךְ בְּאִתְגַּלְיָא בְּקַדְמֵיתָא.

הַשְׁתָּא בָּנֵי רְחִימָאי, רְחִימִין דְּנַפְשָׁאי, מָה אַעְבִּיד, וַדַּאי אִצְטְרִיכְנָא לְגַלָּאָה, אֲצִיתוּ וְאַטְמִירוּ מִלִּין. בִּסְטַר קְדוּשָּׁה הַהוּא, אֱלֹהִים דְּקְשׁוֹט, מֶלֶךְ עַל עָלְמָא, בְּתִלַּת (מילין) עָלְמִין (אלין) אִתְתָּקַף. (בראשית קע"ז ע"ב, ר"ח ע"א) בִּבְרִיאָה. בִּיְצִירָה. בַּעֲשִׂיָּה. וְהָא אִתְּמַר, רָזָא דְּכָל חָדָא וַחֲדָא הָכָא. לָקֵבֵל בְּרִיאָה, וַיִּקַּח מִיָּדָם, מִלָּה דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ עַד כְּעַן כְּלוּם. לָקֵבֵל יְצִירָה, וַיָּצַר אוֹתוֹ בַּחֶרֶט. לָקֵבֵל עֲשִׂיָּה, וַיַּעֲשֵׂהוּ עֶגֶל מַסֵּכָה. מַאן חָמָא חַרְשִׁין בְּכָל עָלְמָא כְּאִלֵּין.

הַשְׁתָּא אִית לְמֵימַר, וְכִי לֹא כְּתִיב וַאֲשַׁלִּיכֵהוּ בָּאֵשׁ, וְלָא יַתִּיר, וּכְדֵין וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה. וְהַשְׁתָּא אַתְּ אֲמַרְתְּ וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה אֶלָּא חַס וְשָׁלוֹם דְּאַהֲרֹן עָבַד, וּקְרָא אוֹכַח דִּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ. אֲבָל מִמַּה דִּכְתִיב וַיִּקַּח מִיָּדָם, וּכְתִיב וַיָּצַר אוֹתוֹ. מֻחֵילָא דִּתְרֵין אִלֵּין, אִתְעֲבִיד כֹּלָּא. כְּבָיְכוֹל הוּא עֲבִיד לֵיהּ, דְּאִי תְּרֵין אִלֵּין לָא הֲווֹ, לָא אִתְעֲבִיד וְלָא נָפַק לְאוּמָנוּתָא. אֲבָל מַאן גָּרַם דְּאִתְעֲבִיד. אִינּוּן תְּרֵין. (כביכול ויעשהו איהו ודאי עשהו) בְּעוֹד דְּאִיהוּ לָקַח מִיָּדָם, אִינְהוּ עַבְדֵי חַרְשַׁיְיהוּ, וּמְלַחֲשֵׁי בְּפוּמַיְיהוּ, וּמְשַׁכֵּי רוּחָא לְתַתָּא, מִן סִטְרָא אַחֲרָא.

וּמְשַׁכוּ תְּרֵין רוּחִין כַּחֲדָא, חַד מִן דְּכָר, וְחַד מִן נוּקְבָא. דְּכַר אִתְלַבַּשׁ בְּדִיוּקְנָא דְּשׁוֹר. נוּקְבָא בְּדִיוּקְנָא דְּחֲמוֹר, תַּרְוַויְיהוּ הֲווֹ כְּלִילָן כַּחֲדָא. אֲמַאי תְּרֵין אִלֵּין. אֶלָּא שׁוֹר הָא אִתְּמַר. חֲמוֹר אֲמַאי. בְּגִין דְּחַרְשִׁין אִלֵּין דְּמִצְרָאֵי, כְּתִיב בְּהוּ, (יחזקאל כ"ג:כ') אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל דָּא, כָּל אינּוּן דְּיִשְׂרָאֵל דְּמִיתוּ, אִתְחַבָּרוּ בַּהֲדַיְיהוּ בְּלִבְּהוֹן. וּבְגִין דַּהֲווֹ תְּרִין דִּיוּקְנִין, כְּתִיב אֱלֹה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, וְלָא כְּתִיב זֶה, אֶלָּא אֵלֶּה, תְּרֵין הֲווֹ כַּחֲדָא, אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. הֶעֱלוּךָ וְלָא הֶעֱלָךְ כְּתִיב.

(שמות ל"ב:ד') וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ. וַיֹּאמֶר לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיֹּאמְרוּ, דְּאַהֲרֹן לָא אָמַר מִדִּי. תְּנִינָן, (ויקרא ע"ט ע"א) מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ קַנְטְרִין הֲווֹ בֵּיהּ.

הֵיךְ כְּתִיב וַיִּקַּח מִיָּדָם, וְכִי בְּיָדָם הֲווֹ כָּל אִלֵּין קַנְטְרִין. אֶלָּא מִכְּלָלָא דְּאינּוּן קַנְטְרִין נַטְלוּ מָלֵי יְדֵיהוּ. וְהַהוּא זְעִיר, אִסְתַּלָּק עַל כֻּלָּא, כְּאִילּוּ הֲוָה כֻּלָּא בִּידַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב וַיַּרְא אַהֲרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו. אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה רְעוּתָךְ הֲוָה לְטָב, וְלָא יָדַעַת לְאִסְתַּמְּרָא. כֵּיוָן דְּאַרְמֵי לֵיהּ בְּנוּרָא, אִתְתְּקַף חֵילָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא תַּמָּן בְּנוּרָא, וְנָפַק דִּיוּקְנָא דְּשׁוֹר, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּתְרִין מְשִׁיכִין דְּסִטְרָא אָחֳרָא. מִיָּד וַיַּרְא אַהֲרֹן. מַהוּ וַיַּרְא אַהֲרֹן. חָמָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא אִתְתְּקַף, מִיָּד וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו, דְּאִלְמָלֵא דְּאַקְדִּים וּבָנָה מִזְבֵּחַ דָּא, עָלְמָא אִתְהַדַּר לְחָרְבָּנָא.

לְלִסְטִים דְּהֲוָה נָפִיק לְקַפְחָא וּלְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׁא, חָמָא לִגְיוֹנָא דְּמַלְכָּא, דְּהַהוּא לִסְטִים נָפַק בְּחֵילָא תַּקִּיף מָה עָבַד הַהוּא לִגְיוֹנָא, אִשְׁתְּדַל בַּהֲדֵי מַלְכָּא לְנָפְקָא בְּאָרְחָא. וּמָשִׁיךְ לֵיהּ הַהוּא לִגְיוֹנָא בְּהַהוּא אָרְחָא, עַד דְּאָזִיל הַהוּא לִסְטִים בְּהַהוּא אָרְחָא, חָמָא דִּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קָאִים קָמֵיהּ, כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ לְמַלְכָּא דְּהֲוָה אָזִיל קָמֵיהּ בְּאָרְחָא, מִיָּד נִרְתַּע וַאֲהַדַּר לַאֲחוֹרָא.

כַּךְ וַיַּרְא אַהֲרֹן דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתְתְּקַף, אָחִיד בְּאַסְוָותָא, וְאַתְקִיף בִּסְטַר קְדוּשָׁה וְשַׁוֵּי לֵיהּ קָמֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא סִטְרָא בִּישָׁא דִּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא דְּקָאִים קָמֵיהּ, מִיָּד אַהְדַּר לַאֲחוֹרָא, וְאִתְחֲלִשׁ תֻּקְפֵּיהּ וְחֵילֵיהּ, דְּהָא אִתְתְּקַף, (מיד ויבן מזבח לפניו) וּמִזְבֵּחַ דָּא אִתְגַּבַּר, וְאִתְחֲלִשׁ סִטְרָא אַחֲרָא.

תָּא חֲזֵי מָה כְּתִיב (שמות ל"ב:ה') וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וַיֹּאמַר חַג לַיְיָ' מָחָר. חַג לַיְיָ', וְלָא לָעֵגֶל. וְלִסְטַר קְדוּשָׁה עָבַד, וְלִסְטַר קְדוּשָׁה קָרָא וְאָמַר. וְדָא אַסְוָותָא אַקְדִּים, דְּאִלְמָלֵא דְּעָבַד דָּא, לָא קָאִים עָלְמָא עַל קִיּוּמֵיהּ, וְעִם כָּל דָּא, לָא שָׁכִיךְ רוּגְזֵיהּ מֵאַהֲרֹן, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְכַּוָּון לְבִישׁ.

אֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַהֲרֹן, תְּרֵין חַרְשִׁין אִלֵּין מַשְׁכוּ לָךְ לְמַה דְּבָעוּ. חַיֶּיךָ, תְּרֵין בְּנָךְ יִפְּלוֹן, וְעַל חוֹבָא דָּא יִתְפָּסְקוּן (ס"א ובחובא דא יתפסון) הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ט':כ') וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְיָ' מְאֹד לְהַשְׁמִידוֹ. מַאי לְהַשְׁמִידוֹ. אִלֵּין בְּנוֹי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עמוס ב':ט') וְאַשְׁמִיד פִּרְיוֹ מִמַּעַל, דִּפְרִי דְּבַר נָשׁ בְּנוֹי אינּוּן.

תָּא חֲזֵי, אַהֲרֹן שַׁוִּי לֵיהּ לְהַהוּא מִזְבֵּחַ לְפָנָיו, וְעֶגְלָא תָּב לַאֲחוֹרָא. בְּנוֹי שַׁוּוּ לִסְטַר אַחֲרָא לְפָנָיו, וּסְטַר קְדוּשָׁה אַהְדָּר לַאֲחוֹרָא, דִּכְתִיב, (ויקרא י׳:א׳) וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ', לִפְנֵי יְיָ' שַׁוּוּ. אִתְפָּסוּ בְּחוֹבָה דָּא.

אַהֲרֹן חָשַׁב, דְּבֵין כַּךְ יֵיתֵי מֹשֶׁה, וְעַל דָּא הַהוּא מִזְבֵּחַ לָא סָתִיר לֵיהּ מֹשֶׁה, דְּאִילּוּ הֲוָה כְּמָה דְּחַשְׁבִין בְּנֵי נָשָׁא, מִלָּה קַדְמָאָה דְּאִבָּעֵי לְמֹשֶׁה, לְנַתְּצָא לְהַהוּא מִזְבֵּחַ אִצְטְרִיךְ, כְּמָה דְּנַבֵּי עִדּוֹ עַל מִזְבֵּחַ דְּבֵית אֵל, וּנְבוּאָתֵיהּ עַל הַהוּא מִזְבֵּחַ הֲוָה. אֲבָל הָכָא מִלָּה אַחֲרָא הֲוָה כְּמָה דְּאִתְמַר. וּכְתִיב, וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ, וְלָא כְּתִיב וַיִּנְתֹּץ אֶת הַמִּזְבֵּחַ.

תָּא חֲזֵי וַיִּקְרָא אַהֲרֹן. אַכְרִיז אִיהוּ בְּקָלָא וְאָמַר. כְּתִיב הָכָא וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר, וּכְתִיב בְּיוֹנָה (יונה ג׳:ד׳) וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר, מָה לְהַלָּן כָּרִיז לְדִינָא, אוּף הָכָא כָּרִיז לְדִינָא. חַג לַיְיָ' מָחָר, נָבִי נְבוּאָה בְּהַהוּא רוּחַ דְּמִזְבֵּחַ, דְּזַמִּין דִּינָא לְשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. חַג לַיְיָ', לְמֶעְבַּד בְּכוּ דִּינָא.

וּתְלַת דִּינִין הֲווֹ, חַד, וַיִּגּוֹף יְיָ' אֶת הָעָם. וְחַד, בְּבָנַי לֵוִי. וְחַד, דְּאַשְׁקֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַהֲיִינוּ חַג דִּבְנֵי לֵוִי. לַיְיָ', דְּוַיִּגּוֹף יְיָ'. מָחָר, דְּאַשְׁקֵי לוֹן מֹשֶׁה. וּבֵיתוֹ בְּהַהוּא לֵילְיָא, וּלְמָחָר אִשְׁתְּכָחוּ נָפְקִין וּמִתִּין. וְאִינּוּן מַיִין הֲווֹ מְכַשְׁכְּשִׁין בְּמֵעֵיהוֹן כָּל לֵילְיָא, וּבְצַפְרָא אִשְׁתְּכָחוּ מֵתִין, וְעַל דָּא חַג לַיְיָ' מָחָר. וְכָל אִסְתָּוָתָא דְּעָבַד אַהֲרֹן, בְּגִין דִּכְתִיב וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו.

תָּא חֲזֵי, (ההוא מזבח דקדושה הוה) דִּכְתִיב וַיַּרְא אֶת הָעֶגֶל וּמְחוֹלוֹת, וְאִלּוּ מִזְבֵּחַ לָא כְּתִיב. דְּהָא אַהֲרֹן מַנְדַּע הֲוָה יָדַע, דִּכְתִיב, (שמות כ״ב:י״ט) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַיְיָ' לְבַדּוֹ, וַדַּאי אִשְׁתְּזִיב אַהֲרֹן בְּעֵיטָא טָבָא דְּדָבַר לְנַפְשֵׁיהּ, וְכוּלָּא בִּרְעוּתָא שְׁלִים טָב, דְּלָא אִתְכַּוִּין לְבִישׁ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, וְיִשְׂרָאֵל לָא הֲווֹ. אֲבָל יָרְבְעָם דְּעָבַד עֶגְלִין, הָא יִשְׂרָאֵל הֲווֹ, וְעֶגֶל עָבְדוּ. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, וְאוּקְמוּהָ, אֲבָל יָרְבְעָם חָטָא וְהֶחֱטִיא, וְלָאו כְּמָה דְּאָמְרוּ. דְּוַדַּאי חוֹבָא בִּישָׁא עָבֵד וּבַמַּלְכוּת חָטָא.

אָמַר יָרְבְעָם, וַדַּאי יַדְעָנָא דְּהָא סְטַר קְדוּשָׁה לָא שַׁרְיָא, אֶלָּא בִּלְבָּא דְּכָל עָלְמָא, וְדָא יְרוּשָׁלַם. אֲנָא לָא יָכִילְנָא לְאַמְשָׁכָא לְהַהוּא סְטַר הָכָא, מָה אַעְבִּיד. מִיַּד (מלכים א י״ב:כ״ח) וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ וְגוֹ'. נָטַל עֵיטָא בִּישָׁא, אָמַר הָא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִתְמַשְׁכָא מִיַּד לְכָל אֲתַר. וְכָל שֶׁכֵּן בְּאַרְעָא דָּא, דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְאַשְׁרָאָה בְּגַוָּיהּ, אֲבָל לָא יָכְלָא לְאִתְלַבְּשָׁא אֶלָּא בְּדִיוּקְנָא דְּשׁוֹר.

תְּרֵין עֶגְלִים אָמַאי. אֶלָּא אָמַר יָרְבְעָם, (ס״א במצרים ובמדברא) בְּמַדְבְּרָא הֲווֹ אִינּוּן חַרְשִׁין, דִּכְתִיב, (יחזקאל כ״ג:כ׳) בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם. (ס״א לאאינון מצרים אלא) הָכָא, אִינּוּן תְּרֵין רוּחִין בִּישִׁין, יִתְלַבְּשׁוּ כַּדְקָא חֲזֵי לוֹן, דְּכַר וְנוּקְבָא אִינּוּן. דְּכַר הֲוָה בְּבֵית אֵל, וְנוּקְבָא הֲוָת בְּדָן. וּמַגּוֹ דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ג׳) נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה, אִתְמְשִׁכוּ יִשְׂרָאֵל אֲבַתְרֵיהּ

יַתִּיר, דְּכְתִיב וַיֵּלְכוּ הָעָם לִפְנֵי הָאֶחָד עַד דָּן. וּבְגִין כָּךְ תְּרֵין עֶגְלִין הֲווֹ. וּמְשִׁיךְ לוֹן יַרְבְעָם בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וַהֲוָה חוֹבָא עֲלֵיהּ וְעַל יִשְׂרָאֵל, וּמַנַּע בִּרְכָאן מִן עָלְמָא. וְעָלֵיהּ כְּתִיב (משלי כ״ח:כ״ד) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְגוֹ'.

וְעַל דָּא הֲווֹ עֶגְלִין, דְּהָא לְבוּשָׁא קַדְמָאָה דְּמִתְלַבַּשׁ סִטְרָא אַחֲרָא שׁוֹר אִיהוּ, (קצ"א ע"א) כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי אִיהוּ עֶגֶל וְלָא שׁוֹר. אֶלָּא וַדַּאי כַּךְ אִתְחֲזֵי, וְכֵן בְּכָל סִטְרִין, שֵׁירוּתָא דִּלְבוּשָׁא זוּטָא אִיהוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְעַל דָּא בָּנַי רְחִימָאי, כֵּיוָן דֶּאֱלֹהִים בָּעוּ, וּבְסָטַר דֶּאֱלֹהִים אִתְבְּנֵי עוֹבָדָא, אֱלֹהִים קַדִּישָׁא, אִימָא, דְּאִחִידַת תְּדִיר בְּדְרוֹעָא דְּמַלְכָּא, וּסְלִיקַת רְצוּעָה, לָא הֲוַת תַּמָּן, וְאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֹשֶׁה לְמֶהֱוֵי תַּמָּן בְּאַתְרָהָא, כֵּיוָן דְּאַנְקִיד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִסְתַּכַּל.

תְּלַת זְמָנִין אַנְקִיד לֵיהּ, אִי מֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימָנָא, כַּמָּה חֵילָךְ תַּקִּיף, כַּמָּה גְּבוּרְתָּךְ רַב, תְּלַת זְמָנִין אַנְקִיד לֵיהּ, דִּכְתִיב וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי הָא חַד. וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם, הָא תְּרֵין. וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל, הָא תְּלַת. חָכְמָתָא דְּמֹשֶׁה בִּתְלַת נְקוּדִין אִלֵּין. אָחִיד בִּדְרוֹעֵיהּ יְמִינָא, לָקֵבֵל הַנִּיחָה לִי. אָחִיד בִּדְרוֹעֵיהּ שְׂמָאלָא, לָקֵבֵל וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם. אִתְחַבָּק בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, לָקֵבֵל וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל. וְכַד אִתְחַבָּק בְּגוּפָא, תְּרֵין דְּרוֹעִין מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא, לָא יָכִיל לְאִתְנַעְנָעָא לְסִטְרָא בְּעָלְמָא. דָּא הֲווֹ חָכְמָתָא דְּמֹשֶׁה, (ס"א דבמילי) דְּמִינֵי נְקוּדִין דְּמַלְכָּא יָדַע בְּכָל חַד מִנַּיְיהוּ, בְּאֵן אֲתַר יִתְתַּקַּף, וּבְחָכְמְתָא עָבַד.

אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּא, וְנָשְׁקוּ יְדוֹי. הֲוָה תַּמָּן רִבִּי אַבָּא, אָמַר, אִלְמָלֵי לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא, דַּי לָן. בְּכָה וְאָמַר, וַוי רִבִּי, כַּד תִּסְתַּלֵּק מֵעָלְמָא, מַאן יַנְהֵר וִינַלֵּי נְהוֹרִין דְּאוֹרַיְיתָא. מִלָּה דָּא, בַּחֲשׁוֹכָא אִתְטְמַר עַד הַשְׁתָּא, דְּנָפֵק מִתַּמָּן, וְהָא נָהִיר עַד רוּם רְקִיעָא, וּבְכָרְסְיָא דְּמַלְכָּא רָשִׁים, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָדֵי הַשְׁתָּא בְּהַאי מִלָּה. וְכַמָּה חֲדוּ עַל חֲדוּ, אִתּוֹסָף מִקַּמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. מַאן יִתְעַר מִלֵּי דְּחָכְמְתָא בְּעָלְמָא דֵּין כְּוָותָיךְ.

תָּא חֲזֵי, עַד לָא חָטָא אָדָם, הֲוָה סָלִיק וְקָאִים (בראשית נ"ב ע"ב) בְּחָכְמָה דִּנְהִירוּ עִלָּאָה, וְלָא הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי. כֵּיוָן דְּאַסְגֵּי תִּיאוּבְתָּא לְמִנְדַּע, וּלְנָחְתָּא לְתַתָּא, אִתְמְשִׁיךְ אֲבַתְרַיְיהוּ, עַד דְּאִתְפְּרַשׁ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְיָדַע רַע וְשָׂבַע טוֹב. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע, מַאן דְּאִתְמְשָׁךְ בָּרָע, לֵית לֵיהּ דִּיּוּרָא עִם אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְעַד לָא חָטָאוּ, הֲווֹ שַׁמְעִין קַלָּא מִלְּעֵילָּא, וְיַדְעִין חָכְמְתָא עִלָּאָה, וְלָא דַּחֲלֵי. כֵּיוָן דְּחָטָאוּ, אֲפִילּוּ קַלָּא דִּלְתַתָּא, לָא הֲווֹ יַכְלִין לְמֵקִם בֵּיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, עַד לָא חָאבוּ יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי, אִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא דְּהַאי חִוְיָא, דְּהָא כְּדֵין בְּטוּל יֵצֶר הָרַע הֲוָה מֵעָלְמָא, וְדָחוּ לֵיהּ מִנַּיְיהוּ. וּכְדֵין אִתְאַחִידוּ בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, וּסְלִיקוּ לְעֵילָּא, וְלָא נַחְתוּ לְתַתָּא. כְּדֵין הֲווֹ יַדְעִין, וַהֲווֹ חָמָאן,

אַסְפַּקְלַרְיָאן עִלָּאִין, וְאִתְנַהֲרָן עֵינַיְיהוּ, וְחַדָּאן לְמִנְדַּע וּלְמִשְׁמַע. וּכְדֵין חָמֵר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַגִּירִין דְּאַתָּוון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ הַאי חִוְיָא, וְלָא יְסָאֲב לוֹן כְּדִבְקַדְמֵיתָא.

כֵּיוָן דְּחָטוּ בַּעֶגְלָא, אִתְעֲבָרוּ מִנַּיְיהוּ כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין, וּנְהוֹרִין עִלָּאִין, וְאִתְעֲבָר מִנַּיְיהוּ חֲגִירוּ מְזִיְינִין, דְּאִתְעַטָּרוּ מִשְּׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאַמְשִׁיכוּ עֲלַיְיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא כְּמִלְקַדְמִין, וְגָרִימוּ מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. וּלְבָתַר מָה כְּתִיב. וַיַּרְא אַהֲרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהִנֵּה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, (שמות י״ד:ל״א) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה, וְכָלְהוּ חֲמָאן זְהָרִין עִלָּאִין, אִתְנְהָרִין בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, דִּכְתִיב, (שמות כ) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וְעַל יַמָּא, הֲווֹ חֲמָאן וְלָא דַּחֲלִין, דִּכְתִיב זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, לְבָתַר דְּחָטוּ, פְּנֵי הַסַּרְסוּר לָא הֲווֹ יַכְלֵי לְמֵחְמֵי. מָה כְּתִיב, וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

וְתָא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בְּהוּ (שמות ל״ג:ו׳) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם (ע"ג ע"ב) מֵהַר חוֹרֵב, דְּאִתְעֲבַרוּ מִנַּיְיהוּ, אִינּוּן מְזִיְינִין דְּאִתְחַבָּרוּ בְּהוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, כֵּיוָן דְּאִתְעַבָּר מִנַּיְיהוּ, מָה כְּתִיב, וּמֹשֶׁה (רל"ו) יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי הַאי קְרָא לְגַבֵּי הַאי. אֶלָּא, כֵּיוָן דְּיָדַע מֹשֶׁה, דְּאִתְעֲבָרוּ מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן זְיִינִין עִלָּאִין, אָמַר, הָא וַדַּאי מִכָּאן וּלְהָלְאָה, חִוְיָא בִּישָׁא יֵיתֵי לְדַיְּירָא בֵּינַיְיהוּ, וְאִי יְקוּם מַקְדְּשָׁא הָכָא בֵּינַיְיהוּ יִסְתָּאֲב, מִיָּד וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה. בְּגִין דְּחָמָא מֹשֶׁה, דְּהָא כְּדֵין יִשְׁלוֹט חִוְיָא בִּישָׁא, מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמֵת דְּנָא.

וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד, וְכִי לָא הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא אֹהֶל מוֹעֵד. אֶלָּא, בְּקַדְמֵיתָא אֹהֶל סְתָם, הַשְׁתָּא אֹהֶל מוֹעֵד. מַאי מוֹעֵד. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לָטָב, רִבִּי אַבָּא אָמַר לְבִישׁ, רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לָטָב, מָה מוֹעֵד דְּאִיהוּ יוֹם חֶדְוָה דְּסִיהֲרָא, דְּאִיתּוֹסְפָא בֵּיהּ קְדוּשָׁה, לָא שַׁלְטָא בָּהּ פְּגִימוּתָא, אוּף הָכָא קָרֵי לֵיהּ בִּשְׁמָא דָּא, לְאַחֲזָאָה דְּהָא אִתְרְחִיק מִבֵּינַיְיהוּ, וְלָא אִתְפְּגִים, וְעַל דָּא וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד כְּתִיב.

וְרִבִּי אַבָּא אָמַר לְבִישׁ, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה אֹהֶל סְתָם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ל״ג:כ׳) אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתֵדוֹתָיו לָנֶצַח. וְהַשְׁתָּא אֹהֶל מוֹעֵד. בְּקַדְמֵיתָא, לְמֵיהַב חַיִּין אָרוּכִין לְעָלְמִין, דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ מוֹתָא. מִכָּאן לְהַלְאָה אֹהֶל מוֹעֵד, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ל׳:כ״ג) וּבֵית מוֹעֵד לְכָל חָי, הַשְׁתָּא, אִתְיְיהִיב בֵּיהּ זִמְנָא וְחַיִּין קְצוּבִין לְעָלְמָא. בְּקַדְמֵיתָא לָא אִתְפְּגִים, וְהַשְׁתָּא אִתְפְּגִים. בְּקַדְמֵיתָא חַבְרוּתָא וְזִוּוּגָא לְסִהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא, דְּלָא יַעְדוּן.

הַשְׁתָּא אִתָּא מוֹעֵד, זִוּוּגָא דִּלְהוֹן מִזְמַן לְזִמַן, וּבְגִין כָּךְ וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד, מָה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם.

פרק יב

רִבִּי שִׁמְעוֹן, הֲוָה יָתִיב לֵילְיָא חֲדָא, וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲוּוּ יַתְבֵי קַמֵּיהּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יוֹסֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא כְּתִיב וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חֹרֵב. וְקַאֲמְרִינָן דְּגַרְמוּ מוֹתָא עֲלַיְיהוּ, מֵהַהוּא זִמְנָא וּלְעֵילָּא, וְשָׁלִיט בְּהוּ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, דְּאִעְדֵּי לֵיהּ מִנַּיְיהוּ בְּקַדְמֵיתָא. יְהוֹשֻׁעַ דְּלָא חָטָא, אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ הַהוּא זִיְינָא עִלָּאָה דְּקַבִּיל עִמְּהוֹן בְּטוּרָא דְּסִינַי, אוֹ לָא.

אִי תֵּימָא דְּלָא אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ. אִי הָכִי, אֲמַאי מִית כִּשְׁאַר כָּל בְּנֵי נָשָׁא. וְאִי תֵּימָא דְּאִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ, אֲמַאי. וְהָא לָא חָטָא, דְּהָא אִיהוּ עִם מֹשֶׁה הֲוָה בְּשַׁעֲתָא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא דְּלָא קַבִּיל הַהוּא עִטָּרָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, כְּמָה דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל. אֲמַאי.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים י״א:ז׳) כִּי צַדִּיק יְיָ' צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָנִימוֹ, הַאי קְרָא אְמְרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא מָה דְּאָמְרוּ, אֲבָל כִּי צַדִּיק יְיָ', צַדִּיק הוּא, וּשְׁמֵיהּ צַדִּיק, וּבְגִין כָּךְ צְדָקוֹת אָהֵב. יָשָׁר, וְאִיהוּ יָשָׁר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לכ) צַדִּיק וְיָשָׁר. וְעַל דָּא יֶחֱזוּ פָנִימוֹ, כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְיִתְקְנוּן אַרְחַיְיהוּ, לְמֵהַךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר כְּדְקָא יָאוֹת.

וְתָא חֲזֵי, כַּד דְּאִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, לָא דָן לֵיהּ אֶלָּא לְפוּם רוּבָּן דִּבְנֵי נָשָׁא. וְתָא חֲזֵי, כַּד חָב אָדָם בְּאִילָּנָא דְּאָכַל מִנֵּיהּ, גָּרַם לְהַהוּא אִילָּנָא, דְּשָׁרֵי בֵּיהּ מוֹתָא לְכָל עָלְמָא, וְגָרַם פְּגִימוּ לְאַפְרְשָׁא אִתְּתָא מִבַּעְלָהּ, וְקָאִים חוֹבָה דְּפָגִימוּ דָּא בְּסִיהֲרָא, עַד דְּקַיְימָן יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינַי, כֵּיוָן דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינַי, אִתְעַבַּר הַהוּא פְּגִימוּ דְּסִיהֲרָא, וְקַיְימָא לְאַנְהָרָא תְּדִיר. כֵּיוָן דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֶגְלָא, תָּבַת סִיהֲרָא כְּמִלְקַדְמִין לְאִתְפַּגְמָא, וְשַׁלְטָא חִוְיָא בִּישָׁא, וְאָחִיד בָּהּ, וּמָשִׁיךְ לָהּ לְגַבֵּיהּ, וְאִתְפְּגִימַת.

וְכַד יָדַע מֹשֶׁה דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְעֲבָרוּ מִנַּיְיהוּ אִינּוּן זַיְינִין קַדִּישִׁין, יָדַע וַדַּאי, דְּהָא חִוְיָא אָחִיד בָּהּ בְּסִיהֲרָא, לַאֲמִשְׁכָא לָהּ לְגַבֵּיהּ, וְאִתְפְּגִימַת. כְּדֵין אַפִּיק לֵיהּ לְבַר. וְכֵיוָן דְּקַיְימָא לְאִתְפַּגְמָא, אַף עַל גַּב דְּיהוֹשֻׁעַ קָאִים בְּעִטְרָא דְּזַיְינִין דִּילֵהּ, כֵּיוָן דְּפָגִימוּ שַׁרְיָא בָּהּ, וְאִתְהַדְּרַת כְּמָה דְּאִתְפְּגִימַת בְּחוֹבָא דְּאָדָם, לָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְאִתְקַיְימָא. בַּר מֹשֶׁה, דְּהֲוָה שַׁלִּיט בָּהּ, וּמוֹתֵיהּ הֲוָה בְּסִטַר אַחֲרָא. וְעַל דָּא לָא הֲוָה רְשׁוּ בָּהּ, לְקַיְימָא לְיְהוֹשֻׁעַ תְּדִיר, וְלָא לְאַחֲרָא. וְעַל דָּא אֹהֶל מוֹעֵד קָרֵי לֵיהּ, דְּהָא שַׁרְיָא בֵּיהּ זְמַן קְצִיב, לְכָל עָלְמָא.

וְעַל דָּא, רָזָא דְּמִלָּה, אִית יְמִינָא לְעֵילָּא, וְאִית יְמִינָא לְתַתָּא. אִית שְׂמָאלָא לְעֵילָּא, וְאִית שְׂמָאלָא לְתַתָּא. אִית יְמִינָא לְעֵילָּא, בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה. וְאִית יְמִינָא לְתַתָּא, דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא

אַחֲרָא. אִית שְׁמָאלָא לְעֵילָּא בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, לְאַתְעָרָא רְחִימוּתָא, לְאִתְקַשְּׁרָא סִיהֲרָא, בַּאֲתַר קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, לְאִתְנַהֲרָא.

וְאִית שְׁמָאלָא לְתַתָּא, דְּאַפְרִישׁ רְחִימוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְאַפְרִישׁ לָהּ מִלְּאַנְהָרָא בְּשִׁמְשָׁא, וּלְאִתְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ, וְדָא הוּא סִטְרָא דְּחִוְיָא בִּישָׁא. דְּכַד שְׁמָאלָא דָּא דִּלְתַתָּא אִתְעָרָא, כְּדֵין מָשִׁיךְ לָהּ לְסִיהֲרָא, וְאַפְרִישׁ לָהּ מִלְּעֵילָּא, וְאִתְחַשְּׁכַת נְהוֹרָהָא, וְאִתְדַּבְּקַת בְּחִוְיָא, וּכְדֵין שָׁאִיבַת מוֹתָא לְתַתָּא, לְכֹלָּא דְּאִתְדַּבָּקַת בְּחִוְיָא, וְאִתְרַחֲקַת מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְעַל דָּא גָּרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. וְדָא הוּא כַּד אִסְתַּאַב מַקְדְּשָׁא, עַד זִמְנָא קָצִיב, דְּאִתְתַּקָּנַת סִיהֲרָא, וְתָבַת לְאַנְהָרָא, וְדָא הוּא אוֹרָה מוֹעֵד.

וְעַל דָּא יְהוֹשֻׁעַ לָא מִית, אֶלָּא בְּעִיטָא דְּנָחָשׁ דָּא, דְּקָרִיב וּפָגִים מַשְׁכְּנָא כְּדְקַדְמֵיתָא. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (שמות ל"ג:י"א) יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר. דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ נַעַר לְתַתָּא, לְקַבְּלָא נְהוֹרָא, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, כְּמָה דְּאִתְפְּגִים דָּא, הָכִי נָמֵי אִתְפְּגִים דָּא אַף עַל גַּב דְּזִינָא קַדִּישָׁא הֲוָה לֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִתְפְּגִים סִיהֲרָא, הָכִי הוּא וַדַּאי לָא אִשְׁתְּזִיב בִּלְחוֹדוֹי מִנֵּיהּ, מֵהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ, וְהָא אִתְמַר.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיַדְעִין רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִתְדַּבְּקִין בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וּמְקַיְּימִין קְרָא דִּכְתִיב, (יהושע א':ח') וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה וְגוֹ'. וּבְגִינָהּ יִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (דברים ל':כ') כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ וְגוֹ'.

ויקהל

פרק א

(שמות ל"ה:א') וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (שמואל א ט"ו:ו') וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּנִי לְכוּ סוּרוּ רְדוּ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בַּעֲמָלֵק, (שמואל א ט"ו:ו') פָּקַדְתִּי אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכֻלְּהוּ קְרָבִין דְּעָבְדוּ שְׁאָר עַמְמִין לְגַבַּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מַאי טַעְמָא לָא אַקְשֵׁי קַמַּיהּ, כְּהַאי קְרָבָא דְּעָבַד עֲמָלֵק לְגַבַּייהוּ. אֶלָּא וַדַּאי, קְרָבָא דְּעֲמָלֵק הֲוָה בְּכָל סִטְרִין, לְעֵילָּא וְתַתָּא, דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְתַּקַּף חִוְיָא בִּישָׁא לְעֵילָּא, וְאִתְתַּקַּף לְתַתָּא.

מָה חִוְיָא בִּישָׁא כַּמִּין עַל פָּרְשַׁת אָרְחִין, אוּף הָכָא נָמֵי עֲמָלֵק, חִוְיָא בִּישָׁא הֲוָה לְגַבַּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכַמִּין לוֹן עַל פָּרְשַׁת אָרְחִין, דִּכְתִיב, (שמואל א ט"ו:ב') אֲשֶׁר שָׂם לוֹ בַּדֶּרֶךְ בַּעֲלוֹתוֹ מִמִּצְרָיִם. כַּמִּין הֲוָה לְעֵילָּא, לְסָאֲבָא מַקְדְּשָׁא. וְכַמִּין הֲוָה לְתַתָּא, לְסָאֲבָא לְיִשְׂרָאֵל. מְנָלָן, דִּכְתִיב (דברים כ"ה:י"ח) אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ. כְּתִיב הָכָא אֲשֶׁר קָרְךָ, וּכְתִיב הָתָם (דברים כ"ג:י"א) כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא טָהוֹר מִקְרֵה לָיְלָה.

ועַל דָּא בְּבִלְעָם כְּתִיב, (במדבר כ"ג:ד') וַיִּקַר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וַיִּקַר לֵישָׁנָא דִּמְסָאֲבָא נָקֵט. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב אֱלֹהִים. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לֵיהּ הַהוּא אָתָר דִּמְסָאֲבָא, לְאִסְתַּאֲבָא בֵּיהּ, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִיהוּ אִתְדַּבָּק לְאִסְתַּאֲבָא בֵּיהּ. מָה עֲבַד בִּלְעָם. אִיהוּ חָשִׁיב בְּאִינּוּן קָרְבָּנִין לְסַלְקָא לְעֵילָּא, מִיַּד זַמִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא אָתָר. אָמַר לֵיהּ הָא מִסְאֲבוּ לְגַבָּךְ, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לָךְ, וְעַל דָּא וַיִּקַר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם.

כְּגַוְונָא דָּא אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וְגוֹ'. אַזְמִין לְגַבָּךְ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא לְעֵילָּא, לְסָאֲבָא לָךְ בְּכָל סִטְרִין. וְאִלְמָלֵא דְּאִתְתַּקַּף מֹשֶׁה לְעֵילָּא, וִיהוֹשֻׁעַ לְתַתָּא, לָא יְכִילוּ יִשְׂרָאֵל לֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ, נָטִיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא דְּבָבוּ, לְדָרֵי דָּרִין. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחָשִׁיב לְאַעְקָרָא אֶת קַיְימָא מֵאַתְרֵיהּ. וּבְגִין כַּךְ פָּקַדְתִּי, בִּפְקִידָה, דְּהָא תַּמָּן (ויצא קנ"ט ע"ב) אִתְרְמִיז רָזָא דְּאֶת קַיְימָא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּנִי. מַאן קֵנִי. דָּא יִתְרוֹ. וְכִי מַאן יָהִיב בְּנֵי יִתְרוֹ הָכָא, לְמֶהֱוֵי דִּיוּרֵיהוֹן בַּעֲמָלֵק, וְהָא בִּירִיחוֹ הֲווֹ שַׁרְיָין. אֶלָּא הָא כְּתִיב, (שופטים א':ט"ז) וּבְנֵי קֵנִי חוֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה וְגוֹ'. וְכַד עָלוּ מִתַּמָּן, שָׁרוּ בְּתוֹכוֹמָא דַּעֲמָלֵק, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּאָתָא שָׁאוּל מַלְכָּא, דִּכְתִיב וַיָּסַר קֵנִי מִתּוֹךְ עֲמָלֵק. בְּגִין דְּהָא בְּזִמְנָא דְּחַיְיבַיָּא אִשְׁתְּכָחוּ, (נ"א אתענשו) אִינּוּן חֲסִידֵי וְזַכָּאֵי דְּמִשְׁתַּכְחִין בֵּינַיְיהוּ, מִתְפְּסָן בְּחוֹבֵיהוֹן, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּגַוְונָא דָּא, אִלְמְלֵא הַהוּא עֵרְבּוּבְיָא דְּאִתְחַבָּרוּ בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל, לָא אִתְעֲנָשׁוּ יִשְׂרָאֵל, עַל עוֹבָדָא דְּעֶגְלָא.

וְתָא חֲזֵי מָה כְּתִיב (קצ"ז, רכ"ד ע"א) בְּקַדְמֵיתָא, (שמות כ"ה:ב') מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ, לְאַכְלְלָא כֹּלָּא, בְּגִין דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא מִכָּל סִטְרִין, בְּמוֹחָא וּקְלִיפָה. וּבְגִין דַּהֲווֹ אִינּוּן עֵרֶב רַב בְּגַוַוויְיהוּ, אִתְמַר מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ, לְאַכְלְלָא לוֹן בֵּינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מוֹחָא. וְכֻלְּהוּ אִתְפְּקָדוּ.

לְבָתַר סָטָא זִינָא לְזִינֵיהּ, וְאָתוּ אִינּוּן עֵרֶב רַב וְעָבָדוּ יַת עֶגְלָא, וְסָטוּ אֲבַתְרַיְיהוּ אִינּוּן דְּמִיתוּ, וְגָרְמוּ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מוֹתָא וְקָטוֹלָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא לָא יְהֵא, אֶלָּא (קצ"ז ע"א) מִסִּטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ. מִיַּד וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ'. מֵאִתְּכֶם וַדַּאי, וְלָא כְּקַדְמֵיתָא דִּכְתִיב, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה וְגוֹ', מֵאָן אָתָר כָּנִישׁ לוֹן. אֶלָּא בְּגִין דַּהֲווֹ אִינּוּן עֵרֶב רַב בֵּינַיְיהוּ, אִצְטְרִיךְ מֹשֶׁה לְאַכְנָשָׁא לוֹן, וּלְיַחֲדָא לוֹן מִבֵּינַיְיהוּ.

(שמות ל"ה:א') וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (דברים ל"א:י"ב) הַקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף. מָה לְהַלָּן כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ יִשְׂרָאֵל, אוּף הָכָא כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ יִשְׂרָאֵל, וּמַאן אִינּוּן. שִׁתִּין רִבּוֹא.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח קְרָא בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד נָחִית מֹשֶׁה מִן טוּרָא דְּסִינַי, דִּכְתִיב, (שמות ל"ב:י"ז) וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בְּרֵעֹה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה. וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁמַע, וּמֹשֶׁה לָא שָׁמַע. אֶלָּא וַדַּאי, עַד הַשְׁתָּא יְהוֹשֻׁעַ לָא הֲוָה יָדַע, וּמֹשֶׁה הֲוָה יָדַע. אִי הָכִי מַהוּ בְּרֵעֹה. אֶלָּא בְּרֵעֹה בְּהֵ' כְּתִיב, דְּהַהוּא קַלָּא בְּסִטְרָא אַחֲרָא הֲוָה. וִיהוֹשֻׁעַ דְּהֲוָה אַנְפּוֹי דְּסִיהֲרָא, אִסְתַּכַּל בְּהַהוּא קַלָּא, דְּהֲוָה דְּסִטְרָא דְּרָעָה, מִיַּד וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְבָּרוּ תְּרִין לוּחֵי אַבְנָא דַּהֲווֹ בְּקַדְמִיתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּאִינּוּן אִתְיַיקָרוּ עַל יְדוֹי וְנָפְלוּ וְאִתְבָּרוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּפָרְחוּ אַתְוָון מִגּוֹ לוּחֵי אֲבָנִין. (פ"א ע"א, ויקרא ע"ו)

תָּא חֲזֵי, בְּד' תְּקוּפִין דְּשַׁתָּא, קַלָּא אִתְעַר, בְּד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, בְּהַהוּא קַלָּא אִתְּעָרוּתָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתְעַר בֵּיהּ. וְהַהוּא אִתְּעָרוּתָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא עָאל בֵּין קַלָּא לְקַלָּא, וְאִתְחֲשָׁךְ נְהוֹרָא בְּקַלָּא דִּילְתַתָּא. בְּגִין דְּלָא מָטָא נְהוֹרָא דְּקַלָּא דִּלְעֵילָּא, לְקַלָּא דִּלְתַתָּא, כְּדֵין אַקְדִּים הַהוּא אִתְּעָרוּתָא, וְעָאל בֵּין דָּא לְדָא נָחָשׁ דִּמְפַּתֵּי לְאִתְתָּא, וְנָטִיל נְהוֹרָא. וְהַהוּא קָלָא, הוּא קוֹל מִלְחָמָה, קוֹל רָעָה. וְדָא אִיהוּ בְּרֵעֹה.

וְעַל דָּא שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וְלָא מֹשֶׁה, בְּגִין דְּנָטַל הַהוּא רָעָה נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא דְּהֲוָה אָחִיד בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ. וּמֹשֶׁה דְּהֲוָה אָחִיד בְּשִׁמְשָׁא, לָא שָׁמַע. וְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ אִתְחֲשָׁךְ נְהוֹרָא דִּילְהוֹן, בְּגִין הַהוּא רָעָה דְּאִתְדַּבְּקַת בְּהוּ. כֵּיוָן דְּמָחַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חוֹבֵיהוֹן, כְּדֵין וַיְקַהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגוֹ', דְּהָא הַהוּא עֶרֶב רַב אִתְעַבָּר מִנַּיְיהוּ.

פרק ב

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי הָווּ יַתְבֵי לֵילְיָא חַד, וְקָא מִתְעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, עַד לָא אִתְפְּלִיג לֵילְיָא. אַדְּהָכִי קָרֵא גַּבְרָא, בְּרִיכוּ בְּרָכָתָא, (אמר ליה רבי אלעזר, השתא הוא זמנא דקודשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא, אמר ליה רבי יוסי, אמאי משתעשע קודשא בהך הוא) בָּכָה רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, תָּא חֲזֵי, עַד הַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִזְדַּעְזָע, תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וּבָטַשׁ בְּהוּ, וּבָכָה עַל חָרְבַּן בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאוֹרִיד תְּרִין (י"ט ע"ב) דִּמְעִין לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, וְאַדְכַּר לְבִנְוֹהִי מִגּוֹ בְּכְיָה.

בְּגִין דְּלִתְלַת סִטְרִין אִתְפְּלַג לֵילְיָא, בְּתְרֵיסַר שַׁעֲתֵי דַּהֲווֹ רְשִׁימִין בֵּיהּ, וְאִי אִתּוֹסָפָן שַׁעֲתֵי בְּלֵילְיָא, אִינּוּן שַׁעֲתֵי דְּמִתּוֹסָפָאן, דִּימָמָא אִינּוּן, וְלָא אִתְחַשִּׁיבוּ מִלֵּילְיָא, בַּר תְּרֵיסַר דְּאִינּוּן דִּילֵּהּ. וְאִינּוּן תְּרֵיסַר, אִתְפְּלָגוּ לִתְלַת סִטְרִין, (זהר רות כ"ו ע"א) וּתְלַת מַשְׁרְיָין דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין, אִתְפְּלָגוּ (ס"א אתמנון) בְּאִינּוּן תְּלַת סִטְרִין.

מַשְׁרְיָיא קַדְמָאָה, אִתְמַנָּא בְּד' שַׁעְתֵּי קָמַיְיתָא, דְּשֵׁירוּתָא דְּלֵילְיָא, לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן, וּמָה קָאָמְרֵי. (תהילים כ"ד:ג') לַיְיָ' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ וְגוֹ', כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְגוֹ', מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ' וְגוֹ', נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא דָּא. בְּגִין דְּכַד לֵילְיָא פָּרִישׁ גַּדְפּוֹי עַל עָלְמָא, כְּדֵין, כָּל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְנַפְקֵי נִשְׁמָתַיְיהוּ לְסַלְקָא לְעֵילָּא, וְאִינּוּן מַלְאָכִין קַיְימִין וְקָא אָמְרֵי, מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ'. הַר יְיָ', דָּא הַר הַבַּיִת. מְקוֹם קָדְשׁוֹ, דָּא עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל. כְּנֶוְונָא דִּלְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי לְתַתָּא.

בְּגִין דִּבְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, כַּמָּה מְמַנָּן, וּכְמָה סַרְכִין קַיְימִין תַּמָּן. וְכַד נִשְׁמָתִין נָפְקִין, בְּעָאן לְסַלְקָא לְעֵילָּא, וְאִי לָא זָכְיִין אִינּוּן דַּחְיָין לוֹן לְבַר, וְאָזְלִין וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא, וְנָטְלִין לוֹן כַּמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין, וְאוֹדְעִין לוֹן מִלִּין כְּדִיבָן, וּלְזִמְנִין מִלִּין דְּקִשׁוֹט, מִמַּה דְּאָתֵי לְזַמַּן (רנ"ב ע"ב) קָרִיב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, אָזְלִין וְשָׁאטָן לְעֵילָּא, וּפַתְחִין לוֹן פְּתְחִין, וְסַלְקִין לוֹן לְגוֹ הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי הַר יְיָ', כְּגַוְונָא דְּרָזָא דְּהַר הַבַּיִת לְתַתָּא. וּמִתַּמָּן עָאלִין לְגוֹ הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי מְקוֹם קָדְשׁוֹ. דְּתַמָּן אִתְחַזְיָין כָּל נִשְׁמָתִין לְקֳמֵי מָארֵיהוֹן. כְּגַוְונָא דָּא הַהוּא אֲתָר, דְּאִתְחָזוּן יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתָר דְּאִקְרֵי עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמָתִין קַיְימִין תַּמָּן, כְּדֵין חֶדְוָה דְּמָארֵיהוֹן, לְאִתְתַּקְנָא בְּהוּ אֲתָר, דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ (רנ"ח ע"ב) הַקְּדָשִׁים. וְתַמָּן רְשִׁימִין כָּל עוֹבָדֵיהוֹן וְזַכְוָון דִּלְהוֹן.

מַשְׁרְיָיא תִּנְיָינָא, אִתְמַנָּא בְּאַרְבַּע שַׁעְתֵּי אַחֳרָנִין, וְלָא אַמְרֵי שִׁירָתָא, בַּר תְּרֵי שַׁעְתֵּי, עַד דְּאִתְפְּלַג לֵילְיָא, וְעָאל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְאִלֵּין אִינּוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן, וְאִינּוּן דְּבָכוּ עַל חָרְבַּן בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּבְשֵׁירוּתָא דְּאַרְבַּע שַׁעְתֵּי אֶמְצָעָיָן, פַּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהילים קל"ז:א') עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ וְגוֹ', וְאִלֵּין אִינּוּן דְּבָכוּ עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל, עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב גַּם בָּכִינוּ. וּמְנָלָן דְּבָכוּ תַּמָּן. דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ג:ז') הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה. מַהוּ חוּצָה. דָּא בָּבֶל, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אוֹזְפוּהָ לִשְׁכִינָה עַד בָּבֶל. וְתַמָּן בָּכוּ עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא פַּתְחֵי בְּהַאי, וּמְסַיְימֵי זְכוֹר יְיָ' לִבְנֵי אֱדוֹם וְגוֹ'.

כְּדֵין אִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדַרְגּוֹי, וּבָטַשׁ בִּרְקִיעִין כִּדְאָמָרָן, וְאִזְדַּעֲזָעוּ תְּרֵיסַר אַלְפֵי עָלְמִין, וְנָעֲשֵׂי וּבָכֵי, דִּכְתִיב, (ירמיהו כ"ה:ל') יְיָ' מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאוֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ, וְאַדְכַּר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאָחִית תְּרִין דִּמְעִין לְגוֹ יַמָּא רַבָּא. וּכְדֵין אִתְעַר שַׁלְהוֹבִיתָא חַד דִּבְסָטַר צָפוֹן, וּבָטַשׁ רוּחָא חַד דִּבְסָטַר צָפוֹן בְּהַהוּא שַׁלְהוֹבִיתָא, וְאַזְלָא וְשָׁאטָא בְּעָלְמָא, וְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְפְּלַג לֵילְיָא, וְשַׁלְהוֹבִיתָא אַזְלָא וּבָטַשׁ בְּגַדְפּוֹי דִּתַרְנְגוֹלָא, וְקָארֵי, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵית לֵיהּ נַיְיחָא עַד דְּעָאל לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּנִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. וְסִימָן (אסתר ז׳:ד׳) כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי וְגוֹ׳. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי הוּא זֶה וְגוֹ׳, וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן אֶל גִּנַּת הַבִּיתָן וְגוֹ׳.

בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כְּדֵין כָּל אִינּוּן אִילָנִין דְּגִנְתָּא, וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, פַּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהילים כ״ד:ז׳) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ׳. מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד וְגוֹ׳. שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ׳. וּבְשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דִּי בְּאַרְעָא אִתְדְּרוּ לְגוּפַיְיהוּ, כְּדֵין אִתְקִיפוּ בֵּהּ כָּל אִינּוּן מַלְאָכִין, וְאָמְרֵי (תהילים קל״ד:א׳) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ׳ כָּל עַבְדֵי יְיָ׳. וְאוֹלִיפְנָא דְּדָא מַשְׁרְיָיא תְּלִיתָאָה קָא אָמְרֵי דָּא, בְּאַרְבַּע שַׁעֲתֵי בַּתְרַיְיתָא. וְקָאָמְרֵי שִׂירָתָא, עַד דְּסָלִיק נְהוֹרָא דְּצַפְרָא, דִּכְדֵין מְשַׁבְּחִין לְמָרֵיהוֹן כָּל אִינּוּן כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, וְכָל אִינּוּן מַלְאָכִין עִלָּאִין, דִּי שֻׁלְטָנֵיהוֹן בִּימָמָא, כֻּלְּהוּ מְשַׁבְּחָן לְמָארֵיהוֹן, וְאָמְרֵי שִׂירָתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ל״ח:ז׳) בְּרָן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּשַׁעֲתָא דִּשְׁמְשָׁא נָפִיק, בִּימָמָא, יִשְׂרָאֵל נַטְלֵי שִׂירָתָא לְתַתָּא, וְשִׁמְשָׁא לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (תהילים ע״ב:ה׳) יִירָאוּךָ עִם שִׁמְשׁ. בְּשַׁעֲתָא דְּנָטִיל שִׁמְשָׁא בְּגַלְגְּלוֹי, פָּתַח קַל נְעִימוּתָא, וְאָמַר שִׂירָתָא. וּמַאי שִׂירָתָא קָאָמְרֵי. (תהילים ק״ה:א׳) הוֹדוּ לַיְיָ׳ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ וְגוֹ׳. (תהילים ק״ה:א׳) שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ וְגוֹ׳. וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימָמָא, עִם שִׁמְשָׁא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא לְהַאי קְרָא, אֲמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא דִּבְנֵי עָלְמָא אֲטִימִין לִבָּא וּסְתִימִין עַיְינִין לָא יַכְלִין לְמֵיקַם מִקַּל נְעִימוּתָא דְּגַלְגַּלָּא דִּשְׁמְשָׁא, כַּד נָטִיל (ונפיק) וּמְשַׁבַּח קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פרק ג

אַדְּהָכִי דְּאִתְעַסְקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, נָהַר יְמָמָא. קָמוּ וְאָתוּ לְקָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, אַנְתְּ וְחַבְרַיָּיא אִסְתִּימוּ גַּרְמַיְיכוּ אִלֵּין תְּלַת יוֹמִין, דְּלָא תִּפְקוּן לְבַר בְּגִין דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת אִשְׁתְּכַח בְּמָתָא, וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְחַבְּלָא, וְכֵיוָן דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְחַבְּלָא, יָכִיל לְחַבְּלָא, לְכָל מַאן דְּאִתְחֲזֵי קָמֵיהּ.

וְתוּ דְּבַר נָשׁ דְּאִתְחֲזֵי קָמֵיהּ, סָלִיק וְאִסְתֵּי עָלֵיהּ, וְאַדְכַּר חוֹבוֹי, וּבָעֵי דִּינָא מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִתְעֲדֵי מִתַּמָּן, עַד דְּאִתְּדָן הַהוּא בַּר נָשׁ, וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ וְקָטִיל לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָאֱלֹהִים, רוּבָּא דְּעָלְמָא, לָא מִיתוּ, עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ, בַּר דְּלָא יַדְעֵי לְאִסְתַּמְּרָא גַּרְמַיְיהוּ, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּמִיתָא אַפְקֵי לֵיהּ מִבֵּיתֵיהּ לְבֵי קְבָרֵי, מַלְאָךְ הַמָּוֶת אִשְׁתְּכַח בֵּינֵי נְשֵׁי, אֲמַאי בֵּינֵי נְשֵׁי. דְּהָכִי (רכ״ז ע״א) הוּא אוֹרְחוֹי, מִיּוֹמָא דְּפַתֵּי לְחַוָּה, וּבְגִינָהּ גָּרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא. וְעַל דָּא (כד) קָטִיל בַּר נָשׁ, וְגוּבְרֵי אִשְׁתְּכַחוּ עִם מִיתָא, עָאל בֵּינֵי נְשֵׁי בְּאָרְחָא.

וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ, לְמִקְטַל בְּנֵי נָשָׁא, וְאִסְתַּכַּל בְּאַנְפַּיְיהוּ בְּאָרְחָא דְּאִתְחֲזִיאוּ קַמֵּיהּ, מִשַּׁעֲתָא דְּמָפְקֵי לֵיהּ מִבֵּיתֵיהּ לְבֵי קְבְרֵי, עַד דְּאָהַדְרוּ לְבֵיתַיְיהוּ וּבְגִינֵיהוֹן גָּרִים מוֹתָא לְכַמָּה גּוּבְרִין בְּעָלְמָא, עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי יי״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. בְּגִין דְּסָלִיק וְאַסְטֵין, וְאַדְכַּר חוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְדַּן עַל אִינּוּן חוֹבִין וְאִסְתַּלַּק עַד לָא מָטָא זְמַנֵּיהּ.

מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּנַטְלֵי מֵיתָא לְבֵי קְבְרֵי, יֶהְדַּר בַּר נָשׁ אַנְפּוֹי וְיִשְׁבּוֹק לְנָשֵׁי בָּתַּר כַּתְפּוֹי. וְאִי אִינּוּן מְקַדְּמֵי, יְהַךְ לַאֲחוֹרָא, בְּגִין דְּלָא יִתְחֲזֵי עִמְהוֹן אַנְפִּין בַּאֲנְפִּין. וּלְבָתַר דְּמְהַדְּרֵי מִבֵּי קְבְרֵי, לָא יֶהְדַּר בְּהַהוּא אָרְחָא דְּנָשֵׁי קַיְימָן, וְלָא יִסְתַּכַּל בֵּהוּ כְּלָל, אֶלָּא יִסְטֵי בְּאָרְחָא אַחֲרָא. וּבְגִין דִּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי, וְלָא מִסְתַּכְּלִן דְּא רוּבָּא דְּעָלְמָא, אִתְדְּנוּ בְּדִינָא, וְאִסְתַּלָּקוּ עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִי הָכִי, טָב לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּלָא יוֹזִיף לְמִיתָא. אֲמַר לֵיהּ לָא. דְּהָא בַּר נָשׁ דְּאִסְתַּמַּר כְּהַאי גַּוְונָא, אִתְחֲזֵי לְאַרְכָּא דְּיוֹמִין, וְכָל שֶׁכֵּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, לָאו לְמַגָּנָא אַתְקִינוּ קַדְמָאֵי שׁוֹפָר, לְאַמְשָׁכָא מִיתָא מִן בֵּיתָא לְבֵי קְבְרֵי. אִי תֵּימָא דְּעַל מֵיתָא וְיקָרָא דִּילֵיהּ לְחוּד אִיהוּ. לָא. אֶלָּא, בְּגִין לְאַגָּנָא עַל חַיָּיא, דְּלָא יִשְׁלוֹט עָלַיְיהוּ מַלְאָךְ הַמָּוֶת, לְאַסְטָאָה לְעֵילָּא וְיִסְתַּמְרוּן מִנֵּיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר י׳:ט׳) וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר הַצֹּורֵר אֶתְכֶם וְגוֹ', וְדַיְיקָנָא עַל הַצַּר, דָּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת. הַצֹּורֵר אֶתְכֶם תְּדִיר, וְקָטִיל לִבְנֵי נָשָׁא, (ואעיק לון לחיי) וּבְעֵי לְקָטְלָא אַחֲרָנִין. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ. וַהֲרֵעוֹתֶם. אִם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּהוּא יוֹמָא דְּדִינָא לְעֵילָּא, הַאי מַלְאָךְ הַמָּוֶת נָחִית לְתַתָּא, בְּגִין לְאַשְׁגְּחָא בְּעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא, וּלְסַלְקָא לְעֵילָּא לְאַסְטָאָה לוֹן. וְיִשְׂרָאֵל דְּיַדְעֵי דְּהָא מַלְאָךְ הַמָּוֶת נָחִית לְתַתָּא וְסָלִיק לְעֵילָּא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי קַטֵּיגּוֹרָא עָלַיְיהוּ. מְקַדְּמֵי בַּשּׁוֹפָר לְיַבְּבָא עֲלֵיהּ, דְּלָא יָכִיל לוֹן וּלְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ.

וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁעֲתָא דְּעָבִיד דִּינָא וְקָטִיל בְּנֵי נָשָׁא, וְאִשְׁתְּכַח לְתַתָּא. וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁעֲתָא דְּאַזְלֵי לְבֵי קְבְרֵי, וְאָהַדְרוּ מִבֵּי קְבְרֵי, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּנָשֵׁי נַטְלֵי רַגְלַיְיהוּ עִם מִיתָא, אִיהוּ נָחִית וְאִשְׁתְּכַח קָמַיְיהוּ, דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ה׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת, יוֹרְדוֹת לְמַאן. לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי מָוֶת. וְעַל דָּא חַוָּה גַּרְמַת מוֹתָא לְכָל עָלְמָא, רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבִינָן.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (משלי ל׳:כ׳) כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאֲפֶת וְגוֹ'. וְהָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאֲפֶת, דָּא הוּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, וְהָכִי הוּא, וְהָכִי אִקְרֵי. אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ, אוֹקִימְנָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי, וְקַטְלַת בְּנֵי נָשָׁא עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ, וְאָמְרָה לֹא פָעַלְתִּי אָוֶן, דְּהָא דִּינָא בָּעָא עָלַיְיהוּ, וְאִשְׁתְּכַח בְּחוֹבִין, וּבְדִינָא קְשׁוֹט מִיתוּ.

בְּשַׁעֲתָא דְּעָבְדוּ יִשְׂרָאֵל יַת עֶגְלָא, וּמִיתוּ כָּל אִינּוּן אוּכְלוֹסִין, הֲוָה מַלְאָךְ הַמָּוֶת אִשְׁתְּכַח בֵּינֵי נְשֵׁי, בְּגוֹ מַשְׁרְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּאִסְתָּכַל מֹשֶׁה, דְּהָא מַלְאָךְ הַמָּוֶת אִשְׁתְּכַח בֵּינֵי נְשֵׁי, וּמַשְׁרְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל בֵּינַיְיהוּ, מִיַּד כָּנִישׁ לְכָל גּוּבְרִין לְחוֹדַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אִלֵּין גּוּבְרִין, דְּכָנִישׁ לוֹן וְאַפְרִישׁ לוֹן לְחוֹדַיְיהוּ.

וּמַלְאָךְ הַמָּוֶת לָא הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ מִגּוֹ נָשִׁין, עַד דְּאִתּוֹקֶם מַשְׁכְּנָא, דִּכְתִיב וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וַאֲפִילּוּ בְּשַׁעֲתָא דְּנָשִׁין הֲווֹ מַיְיתִין נְדָבָה לְמַשְׁכְּנָא, לָא הֲוָה מִתְעֲדֵי מִבֵּינַיְיהוּ, עַד דְּחָמָא מֹשֶׁה, וְיָהַב לְגוּבְרִין עֵיטָא, דְּלָא יִיתוּן בְּחֵבּוּרָא חֲדָא עִמְּהוֹן, וְלָא יִתְחָזוּן אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, אֶלָּא לְבָתַר כִּתְפַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים (נ"א ויבואו האנשים על הנשים לא כתיב, אלא ויבואו על) וַיָּבִיאוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיָּבֹאוּ בְּאָרְחָא חֲדָא לָא הֲווֹ אָזְלִין, אֶלָּא לְבָתַר כַּתְפַּיְיהוּ. בְּגִין דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת לָא אִתְפְּרַשׁ מִבֵּינַיְיהוּ עַד דְּאִתּוֹקֶם מַשְׁכְּנָא.

תָּא חֲזֵי, לָא אִשְׁתְּכַח בֵּינֵי נְשֵׁי, פָּחוּת מִשְּׁבַע נָשִׁים, וְלָא פָּחוּת מֵעֶשֶׂר. וּבְאָרְחָא בְּאִתְגַּלְיָא, בְּשֶׁבַע אִשְׁתְּכַח, וּבָעֵי דִּינָא. בְּעֶשֶׂר, אַסְטֵי לְקָטְלָא. וּבְגִין דְּאִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ בְּאָרְחָא בְּאִתְגַּלְיָא, כְּתִיב וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים. וְאִסְתְּמָרוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּדָלוּ בְּאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית ז׳:א׳) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל נֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה. הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא, אֲבָל תָּא חֲזֵי, וְכִי לָא יָכִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטָּרָא לֵיהּ לְנֹחַ, בְּאֶתֶר חַד בְּעָלְמָא. דְּיֵהֵא מַבּוּל בְּכָל עָלְמָא, וְלָא יְהֵא בְּהַהוּא אֲתָר, כְּמָה דִכְתִיב בְּגִדְעוֹן, (שופטים ו׳:מ׳) וַיְהִי חוֹרֶב אֶל הַגִּזָּה לְבַדָּהּ. אוֹ לְנַטָּרָא לֵיהּ בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בָּהּ, (יחזקאל כ״ב:כ״ד) לָא גֶּשְׁמָה בְּיוֹם זַעַם, דְּלָא נַחְתּוּ עָלָהּ מִי טוֹפָנָא.

אֶלָּא, כֵּיוָן דְּמַחְבְּלָא נָחֵת לְעָלְמָא, מַאן דְּלָא סָגִיר גַּרְמֵיהּ, וְאִשְׁתְּכַח קָמֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָיא, אִתְחַיָּיב בְּנַפְשֵׁיהּ, דְּאִיהוּ קָטִיל גַּרְמֵיהּ. מְנָא לָן. מִלּוֹט, דִּכְתִיב, (בראשית י״ט:י״ז) הִמָּלֵט עַל נַפְשֶׁךָ אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ. מַאי טַעֲמָא אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ. בְּגִין דְּמַחְבְּלָא אָזִיל בָּתַר כַּתְפּוֹי, וְאִי אָהֲדָר רֵישֵׁיהּ, וְאִסְתְּכַל בֵּיהּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, יָכִיל לְנַזָּקָא לֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ז) וַיִּסְגֹּר יְיָ' בַּעֲדוֹ. דְּלָא יִתְחָזֵי קַמֵּי מְחַבְּלָא, וְלֹא יִשְׁלוֹט עָלֵיהּ מַלְאָךְ הַמָּוֶת. וְעַד דְּהַוּוּ טְמִירִין, מִיתוּ תְּלֵיסַר גּוּבְרִין בְּמָתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּלָא אִסְתַּכַּל בְּדִיוּקְנֵיכוּ מַלְאָךְ הַמָּוֶת.

(שמות ל״ה:א׳) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה וְגוֹ'. (קצ"ה ע"א) אָהֲדָר לוֹן כְּמִלְקַדְמִין, עוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כֹּלָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא לָא אִתְעֲבִיד אֶלָּא מִיִּשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא מֵאִינּוּן עֵרֶב רַב, בְּגִין דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב אַמְשִׁיכוּ לֵיהּ לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת לְנַחְתָּא

לְעָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל מֹשֶׁה בֵּיהּ, אַשְׁכַּח לְאִינּוּן עֵרֶב רַב, לְבַר, וְכָנִישׁ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּלְחוֹדַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה וְגוֹ'.

פרק ד

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (משלי ל׳:ד׳) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו מִי צָרַר מַיִם בַּשִּׂמְלָה מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ מַה שְּׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע. הַאי קְרָא הָא אוֹקִימְנָא, וְכַמָּה סָמְכִין אִית בֵּיהּ. וְכוֹלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמַר, דְּאִיהוּ כּוֹלָּא. (ע"ט ע"א) וְאִתְמַר, מָה שְׁמוֹ וּמַה שֵׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מָה שְׁמוֹ יְדוֹ"ד. וּמַה שֵׁם בְּנוֹ, יִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל, וְהָא אוֹקִימְנָא. מִי עָלָה שָׁמַיִם. הָא אוּקְמוּהָ, דָּא מֹשֶׁה, דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:א׳) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל יְיָ'.

דָּבָר אַחֵר מִי עָלָה שָׁמַיִם, דָּא אֵלִיָּהוּ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (מלכים ב ב׳:י״א) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם. וְכִי הֵיךְ יָכִיל אֵלִיָּהוּ לְסַלָּקָא לַשָּׁמַיִם. וְהָא כַּלְּהוּ שָׁמַיִם, לָא יַכְלִין לְמִסְבַּל, אֶפִילּוּ גַּרְעִינָא כְּחַרְדָּל מִגּוֹפָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאַתְּ אַמְרְתְּ וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם.

אֶלָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ט:י״א) וְיֵרֶד יְיָ' עַל הַר סִינַי. וּכְתִיב (שמות כ״ד:י״ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהָוָה בְּטוּרָא דְּסִינַי, וּכְתִיב (שמות כ״ד:י״ז) וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְיָ' כְּאֵשׁ אוֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר, אֵיךְ יָכִיל מֹשֶׁה לְסַלָּקָא לְגַבֵּיהּ. אֶלָּא בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. דְּעָאל גּוֹ עֲנָנָא, כְּמַאן דְּאִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא. הָכִי נָמֵי אִתְלַבַּשׁ בַּעֲנָנָא, וְעָאל בְּגַוֵּיהּ. וּבְעֲנָנָא אִתְקְרִיב לְגַבֵּי אֶשָּׁא, וְיָכִיל לְמִקְרַב. אוֹף הָכִי אֵלִיָּהוּ, דִּכְתִיב וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמַיִם, דְּעָאל בְּהַהִיא סְעָרָה, וְאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ בְּהַהִיא סְעָרָה, וְסָלִיק לְעֵילָּא.

וְרָזָא אַשְׁכַּחְנָא, בְּסִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּאָמַר בְּאִינּוּן תּוֹלְדוֹת דְּעָלְמָא, רוּחָא חֲדָא יְהֵא דְּיֵיחוֹת לְעָלְמָא בְּאַרְעָא, וְיִתְלַבַּשׁ בְּגוּפָא, וְאֵלִיָּהוּ שְׁמֵיהּ. וּבַהַהוּא גּוּפָא יִסְתָּלַק, וְאִשְׁתְּלִיל מִגּוּפֵיהּ, וְיִשְׁתְּאַר בַּסְּעָרָה. וְגוּפָא דְּנָהוֹרָא אַחֲרָא יְזַדְּמַן לֵיהּ, לְמֶהֱוֵי גּוֹ מַלְאֲכֵי. וְכַד יֵיחוּת, יִתְלַבַּשׁ בַּהַהוּא גּוּפָא, דְּיִשְׁתְּאַר בַּהַהוּא עָלְמָא, וּבַהַהוּא גּוּפָא יִתְחֲזֵי לְתַתָּא, וּבְגוּפָא אַחֲרָא יִתְחֲזֵי לְעֵילָּא. וְדָא אִיהוּ רָזָא, דְּמִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד. לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּסָלִיק לִשְׁמַיָּא רוּחָא דִּילֵיהּ, וְנָחִית לְבָתַר לְתַתָּא, בַּר אֵלִיָּהוּ, דְּאִיהוּ סָלִיק לְעֵילָּא וְנָחִית לְתַתָּא.

דָּבָר אַחֵר מִי עָלָה שָׁמַיִם, דָּא אֵלִיָּהוּ. וַיֵּרֶד, דָּא יוֹנָה, דְּנָחַת לֵיהּ נוּנָא גּוֹ תְּהוֹמֵי, לְעִמְקֵי יַמָּא. יוֹנָה מֵחֵילָא דְּאֵלִיָּהוּ קָא אָתָא, אֵלִיָּהוּ סָלִיק, יוֹנָה נָחִית, דָּא שְׁאִיל נַפְשֵׁיהּ לְמֵימַת, וְדָא שְׁאִיל נַפְשֵׁיהּ לְמֵימַת, וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי בֶּן אֲמִתַּי. וּכְתִיב, (מלכים א י״ז:כ״ד) וּדְבַר יְיָ' בְּפִיךְ אֱמֶת.

מִי צָרַר מָיִם, דָּא אֱלִיָּהוּ, דְּצָרִיר צָרוֹרָא דְּמַיָּא בְּעָלְמָא, וְלָא נַחְתּוּ טַלָּא וּמְטָרָא דִּשְׁמַיָּא. בַּשִּׁמְלָה, דָּא אֱלִיָּהוּ, דְּהֲוָה (נ"א מחי אדרתיה) מַיָּיתֵי אַדְּרְתֵּיהּ לְמָעְבַּד נִסִּין. מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו, דָּא אֱלִיָּהוּ, דְּאַהֲדָר רוּחָא דְּבַר נָשׁ לְגוֹ מֵעוֹי. (אסף כמה דאת אמר (מלכים ב ה':י"א) ואסף המצורע).

מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ. דָּא אֱלִיָּהוּ, דִּלְבָתַר דְּצָרַר מַיִם, וְאוֹמֵי עַל (ס"א מטרא') שְׁמַיָּא לְבָתַר אָהֲדַר בְּצִלּוֹתֵיהּ, וְאוֹקִים כָּל עָלְמָא, וְנָחִית מְטָרָא, וְאִתְיְהִיב מְזוֹנָא לְכֹלָּא. מַה שְׁמוֹ, דָּא אֱלִיָּהוּ. וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ, דָּא אֱלִיָּהוּ. מַה שְׁמוֹ, כַּד סָלִיק לְעֵילָּא, אֱלִיָּהוּ. וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ, כַּד נָחִית לְתַתָּא, וְאִתְעֲבִיד שְׁלִיחָא לְמֶעְבַּד נִסִּין, אֱלִיָּהוּ שְׁמֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר מִי עָלָה שָׁמַיִם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְרָזָא דְּמִלָּה, מ"י, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְהָכָא אִיהוּ רָזָא דִּרְתִיכָא עִלָּאָה, (כ"ג ע"ב) אַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, דְּאִינּוּן יְסוֹדֵי קַדְמָאֵי דְּכֹלָּא, וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַהוּא אֶתָר עִלָּאָה דְּאִקְרֵי מ"י, כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזֵי, כַּד קַיְימָא שַׁעֲתָא דִּרְעוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְיַחֲדָא רְתִיכָא עִלָּאָה (ס"א ברתיכא תתאה') לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. כְּדֵין קָלָא נָפִיק, מֵהַהוּא אֶתָר עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, וְכָנִישׁ כָּל אִלֵּין קַדִּישִׁין דִּלְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן רַבְרָבָן קַדִּישִׁין, וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ זְמִינִין כַּחֲדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּקָּהֵל מֹשֶׁה, דָּא רָזָא דִּשְׁמַיִם. אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵיסַר מַשְׁרְיָין עִלָּאִין קַדִּישִׁין.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. וּמַאי קָאָמַר זֶה הַדָּבָר וְגוֹ', קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, אִתְתַּקְנוּ כֻּלְּכוּן, לְסַלְּקָא עֲלַיְיכוּ, וּלְמֵיטַל עֲלַיְיכוּ, יְקָרָא דְּכַרְסְיָיא קַדִּישָׁא, לְסַלְּקָא לְעֵילָּא.

אַפְרִישׁוּ מִנַּיְיכוּ אִינּוּן יַקִּירִין, אִינּוּן רַבְרְבִין עִלָּאִין, לְסַלְּקָא לְהַהִיא תְּרוּמָה, רָזָא דְּכַרְסְיָיא קַדִּישָׁא, לְאִתְחַבְּרָא בַּאֲבָהָן, (נ"א בבעלה) דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא לָא אִתְחָזֵי לְמֵיתֵי לְבַעְלָהּ, אֶלָּא בְּאִינּוּן בְּתוּלָתָן עוּלֶמְתָהָא, דְּיֵיתוּן עִמָּהּ, וּמְדַבְּרָן לָהּ, עַד דְּמַטַת לְבַעְלָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים מ"ה:ט"ו) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוּתֶיהָ וְגוֹ', וְכָל כַּךְ לָמָּה, לְמֵיתֵי לְאִתְחַבְּרָא בְּבַעְלָהּ.

פרק ה

(שמות ל"ה:ה') כֹּל נְדִיב לִבּוֹ, אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, דְּבִכְלָלָא דִּלְהוֹן כְּלִילָן, כָּל אִינּוּן שְׁאַר מַשְׁרְיָין, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּנַפְקָן בַּאֲבָהָן עִלָּאִין, דְּאִקְרוּן נְדִיבִים. כְּמָה (ויקרא י"ט ע"ב, כ"ד ע"א, ק"נ ע"ב) דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (במדבר כ"א:י"ח) כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אִלֵּין אֲבָהָן.

יְבִיאֻהָ, יְבִיאוּהָ לָא כְּתִיב, אֶלָּא יְבִיאֻהָ, לְיַחֲדָא כֹּלָּא כַּחֲדָא. וְכֵן יְבִיא לָא כְּתִיב, אֶלָּא יְבִיאֻהָ, לְסַלְּקָא לָהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ בִּיקָרָא, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. אֵת תְּרוּמַת יְיָ', אֶת לְאַסְגָּאָה, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין עִלָּאִין אַחֲרָנִין, לְאִתְחַבְּרָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, וְאִינּוּן תְּרֵיסַר בִּכְלָלָא חָדָא. זָהָב. וְכֶסֶף.

וּנְחוֹשֶׁת. תְּכֵלֶת. וְאַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי. וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֹרֹת אֵלִים מְאָדָּמִים. וְעֹרֹת תְּחָשִׁים. וַעֲצֵי שִׁטִּים. וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר. וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים. אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵיסַר מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, דִּכְלִילָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא בִּכְלָלָא דְּאַרְבַּע דְּאִקְרוּן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכֻלְּהוּ אִלֵּין סַלְקִין לְכַרְסְיָיא קַדִּישָׁא, לְאָעָלָא לָהּ לְעֵילָּא, לְאִתְחַבְּרָא בְּבַעְלָהּ, בְּגִין לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח עִמָּהּ בִּיקָרָא עִלָּאָה. כְּדֵין יָתִיב מַלְכָּא עִלָּאָה עַל כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וְאִתְחַבְּרָא אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וּכְדֵין, אִיהוּ חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי, הָכָא שָׁאֲרֵי לְמִמְנֵי זָהֲב בְּקַדְמֵיתָא, וְכֶסֶף לְבָתַר, בְּגִין דְּהַאי חֶשְׁבּוֹנָא מִתַּתָּא. אֲבָל כַּד אָתֵי לְמִמְנֵי מֵחוּשְׁבָּנָא דִּרְתֵּיכָא דִּלְעֵילָּא, שָׁאֲרֵי לְמִמְנֵי מִימִינָא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר מִן שְׂמָאלָא. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (חגי ב׳:ח׳) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. כֶּסֶף בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר הַזָּהָב. וּבִרְתֵּיכָא דִּלְתַתָּא, שָׁארוּ מִשְּׂמָאלָא וּלְבָתַר מִימִינָא, דִּכְתִיב זָהָב וָכֶסֶף וּנְחוֹשֶׁת. זָהָב בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר כֶּסֶף.

וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין אִקְרוּן נָדִיב לֵב. כֹּל: לְאַכְלְלָא כָּל שְׁאַר רְתִיכִין. לֵב. מַאי לֵב. הַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (משלי ט״ו:ט״ו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד. וְדָא אִיהוּ לִבָּא דְּכֹלָּא, וְדָא כַּרְסְיָיא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא אִקְרוּן לֵב. כֹּל נָדִיב לֵב, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאַרְבַּע מַשְׁרְיָין אִלֵּין, כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ אִקְרוּן בָּרָזָא חָדָא, נָדִיב לֵב. תְּרוּמַת יְיָ, דָּא כַּרְסְיָיא קַדִּישָׁא. וּבְגִין דְּאָרִימוּ לָהּ לְעֵילָּא, וְסַלְקִין לָהּ לְעֵילָּא, אִקְרֵי תְּרוּמַת יְיָ.

וְעַל דָּא, כַּד חָמָא יְחֶזְקֵאל רָזָא דְּחַיּוֹת, דַּהֲווֹ סַלְקִין, לָא חָמָא מַהוּ דְּסַלְקִין, בְּגִין דְּאִיהִי סַלְקָא לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה בְּגָנְיזוּ בִּטְמִירָא בִּיקָרָא עִלָּאָה.

(שמות ל״ה:י׳) וְכָל חֲכַם לֵב בָּכֶם, אִלֵּין אִינּוּן שְׁתִּין מְקוֹרִין, דְּאַשְׁקְיָיא עָלְמָא, וּמְנָהוֹן אִתְּשָׁקֵי. יָבֹאוּ, אֲמַאי יָבֹאוּ. אֶלָּא דְּיֵיתוּן לְמִנְקַט מֵעִם גְּנָזָא דְּחַיִּין. יָבֹאוּ, וּלְבָתַר וַיַּעֲשׂוּ מָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לוֹן לְאַהֲנָאָה עָלְמָא.

(שמות ל״ה:ה׳) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיהו נ״ח:ז׳) הֲלֹא פָרוֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ, כַּד מִסְכְּנָא אִעְרַע לְגַבֵּיהּ. דְּהַהוּא מִסְכְּנָא דְּוַרוֹנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי, דְּשַׁדַּר לֵיהּ. מַאן דְּמְקַבֵּל לֵיהּ לְהַהוּא דּוֹרוֹנָא בְּסֵבֶר אַנְפִּין, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּחָיֵיס לְמִסְכְּנָא, וְאָתִיב לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק עָלֵיהּ, כְּאִילּוּ הוּא בָּרָא לְנַפְשֵׁיהּ. וְעַל דָּא אַבְרָהָם דְּהָוָה חָיֵיס לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, סָלִיק עָלֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּאִילּוּ הוּא בָּרָא לוֹן, דִּכְתִיב, (בראשית י״ב:ה׳) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן.

וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא הֲלֹא פָרוֹס, מַאי פָּרוֹס, לְמִפְרַס לֵיהּ מַפָּה בְּנָהֲמָא וּמְזוֹנָא לְמֵיכַל. דָּבָר אַחֵר הֲלֹא פָרוֹס, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל ה׳:כ״ח) פְּרֵיס פְּרִיסַת וְגוֹ'. דְּבָעֵי לְמִפְרַס

פְּרִיסִין דְּנַהֲמָא קָמֵיהּ, בְּגִין דְּלָא לִכְסִיף. וְיִפְרוֹס קָמֵיהּ בְּעֵינָא טָבָא. לַחְמֶךָ, לֶחֶם לָא כְּתִיב, אֶלָּא לַחְמֶךָ. הַהוּא דִּילָךְ מִמָּמוֹנָךְ, וְלָא דְּגָזִילוּ, וְלָא דַּעֲשָׁק, וְלָא דְּגָנֵבָה. דְּאִי הָכִי, לָאו זְכוּתָא הוּא, אֶלָּא וַוי לֵיהּ, דְּאָתֵי לְאַדְכָּרָא חוֹבוֹי. כְּגַוְונָא דָּא קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, לְאָרְמָא מִמָּה דִּלְכוֹן, וְלָא מֵעֹשֶׁק, וְלָא מְגָזֵל, וְלָא מִגְּנֵבָה, וְהָא אוּקְמוּהָ.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יוֹסֵי, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, פָּגַע בְּהוּ רִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא בַּהֲדָן. כַּד מָטָא לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (מלכים א ח׳:ט״ז) מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא בָחַרְתִּי בְעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וָאֶבְחַר בְּדָוִד וְגוֹ' לִבְנוֹת בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם. הַאי קְרָא, לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ, דִּכְתִיב לֹא בָחַרְתִּי בְּעִיר, וְאֶבְחַר בְּדָוִד, מַאי הַאי עִם הַאי. וְאֶבְחַר בִּירוּשָׁלַ ם מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִית רְעוּתָא קָמֵיהּ לְמִבְנֵי קַרְתָּא, אִסְתַּכַּל בְּקַדְמִיתָא, בְּהַהוּא רֵישָׁא דְּנַהֲיג עַמָּא דְּקַרְתָּא, וּלְבָתַר בְּנֵי קַרְתָּא, וְאַיְיתֵי לְעַמָּא בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לֹא בָחַרְתִּי בְּעִיר, עַד דְּאִסְתַּכַּלְנָא בְּדָוִד, לְמֶהֱוֵי רַעְיָא עַל יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּמָתָא וְכָל בְּנֵי מָתָא, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּרַעֲיָא דְּנַהֲיג לְעַמָּא, אִי רַעְיָא אִיהוּ טָבָא, טָב לֵיהּ, טָב לְמָתָא, טָב לְעַמָּא. וְאִי רַעְיָא אִיהוּ בִּישָׁא, וַוי לֵיהּ, וַוי לְמָתָא וַוי לְעַמָּא. וְהַשְׁתָּא אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא, וְסָלִיק בִּרְעוּתֵיהּ לְמִבְנֵי לֵיהּ, וְאוֹקִים בְּרֵישָׁא לְדָוִד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וָאֶבְחַר בְּדָוִד עַבְדִּי. (ס"א ואוקים ברישא דדרא לרבי שמעון וחבריה למיקם קמיה)

מִלְּתָא חַדְתָּא שְׁמַעְנָא. פְּתַח וְאָמַר, (תהילים קמ״ו:ה׳) אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל יְיָ' אֱלֹהָיו. וְכִי אֵל יַעֲקֹב, וְלָא אֵל אַבְרָהָם, וְלָא אֵל יִצְחָק, אֶלָּא אֵל יַעֲקֹב. בְּגִין דְּיַעֲקֹב לָא אִתְרְחִישׁ בַּאֲבוֹהִי, וְלָא בְּאִמֵּיהּ, כַּד עָרַק קַמֵּי אֲחוּי, וְאָזַל יְחִידַאי, בְּלָא מָמוֹנָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית ל״ב:י״א) כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְאִיהוּ אִתְרְחִישׁ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שם כח) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי וְגוֹ'. וְכֹלָּא שָׁאִיל מִקַּמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיָהַב לֵיהּ.

שִׂבְרוֹ עַל יְיָ' אֱלֹהָיו. שִׂבְרוֹ, וְלָא אָמַר תִּקְוָתוֹ, וְלָא בִּטְחוֹנוֹ, אֶלָּא שִׂבְרוֹ. אַל תִּקְרֵי שִׂבְרוֹ, אֶלָּא שִׁבְרוֹ. דְּנִיחָא לְהוּ לְצַדִּיקַיָּיא, לְתַבְּרָא גַּרְמַיְיהוּ, וּלְאִתְבְּרָא תְּבִירוּ עַל תְּבִירוּ, וְכֹלָּא עַל יְיָ' אֱלֹהָיו. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים מה) כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם. כִּי עָלֶיךָ נְשָׂאנוּ חֶרְפָּה. כְּגַוְונָא דְּיַעֲקֹב, דִּכְתִיב וַיִּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם, דְּהָא תְּבִירוּ דְּגַלּוּתָא, חָמָא דְּהַוָה לֵיהּ בְּמִצְרַיִם, וְשַׁוֵּי תּוּקְפֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְנוֹי דְּיַעֲקֹב סַבְלוּ תְּבִירוּ דְּגַלּוּתָא, וְלָא אִשְׁתַּנּוּ מִגּוֹ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּאַבָּהָתְהוֹן וּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בְּגַלּוּתָא רְגִילָא בְּפוּמַיְיהוּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמִשָּׁה, (שמות ג) וְאָמְרוּ לִי' מַה' שְׁמוֹ' מַה'. בְּגִין דַּהֲווֹ יַדְעֵי לֵיהּ, וְלָא אַנְשׁוּ לֵיהּ לְעָלְמִין, וְסַבְלוּ תְּבִירוּ דְּגָלוּתָא עַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כַּךְ זָכֵי לְפוּרְקָנִין וּלְנִסִּין וּלְאַתְוָון סַגִּיאִין.

וְאַתּוּן קַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִין, דְּסָבְלִין תְּבִירוּ דְּגוּפָא מֵאֲתַר לְאֲתַר עַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּזַכָּאִין אַתּוּן לְמֶעְבַּד לְכוּ נִסִּין וּפוּרְקָנִין, וְתִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא דְּאָתֵי. אָזְלוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

פָּתַח וְאָמַר (שמות ל"ה:ה') קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ' כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ שַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ, לְגַבֵּי פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, הַהוּא רְעוּתָא סָלִיק בְּקַדְמִיתָא עַל לִבָּא, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא וְיסוֹדָא דְּכָל גּוּפָא. לְבַתַּר סָלִיק הַהוּא רְעוּתָא טָבָא, עַל כָּל שַׁייְפֵי גּוּפָא. וּרְעוּתָא דְּכָל שַׁייְפֵי גּוּפָא, וּרְעוּתָא דְּלִבָּא, מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן מַשְׁכִּין עֲלַיְיהוּ זִיהֲרָא דִּשְׁכִינְתָּא לְדַיְירָא עִמְּהוֹן, וַהֲהוּא בַּר נָשׁ אִיהוּ חוּלָקָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וֶחֱוֵי, הָדָא הוּא דִּכְתִיב קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה. מֵאִתְּכֶם הֲוָה אֲמִשְׁכוּתָא, לְקַבְּלָא עֲלַיְיכוּ הַהִיא תְּרוּמָה, לְמֶהֱוֵי חוּלָקָא לַיְיָ'.

וְאִי תֵּימָא דְּלָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ קַיְימָא מִלָּה. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת יְיָ'. כֹּל נְדִיב לִבּוֹ וַדַּאי, מַאן דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ, יַמְשִׁיךְ לָהּ לִשְׁכִינְתָּא לְגַבֵּיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב יְבִיאֶהָ, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי בְּאִסְתַּלְקוּתָא לְעֵילָּא, יְבִיאֶהָ מֵאֲתַר עִלָּאָה, לְאַמְשָׁכָא לְדַיְירָא עִמֵּיהּ.

וְכַד תֵּיתֵי לְאַשְׁרָאָה עִמֵּיהּ, כַּמָּה בִּרְכָאן וְכַמָּה עֲתָרָא תֵּיתֵי עִמֵּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת. לָא יֶחְסַר לֵיהּ כָּל עֲתָרָא דְּעָלְמָא. דָּא לְשָׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. אֲבָל אַתּוּן קַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִין, קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאן דְּשָׁרֵי לְאַרְמָא, הוּא יָרִים.

פרק ו

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (יונה ב) וַיֹּאמֶר יְיָ' לַדָּג וְגוֹ', וְכִי בְּאֵן אֲתָר אָמַר לֵיהּ. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה בָּרָא נוּנֵי יַמָּא. כְּדֵין פָּקִיד וְאָמַר, דִּיהֵא זַמִּין חַד נוּנָא לְמִבְלַע לְיוֹנָה, וְיֵהֵא בְּמֵעוֹי תְּלָתָא יוֹמִין וּתְלַת לֵילְוָון, וּלְבַתַר דְּיִרְמֵי לֵיהּ לְבַר.

וְלָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, בְּכֻלָּא אַתְיָא עִמֵּיהּ. בְּיוֹמָא קַדְמָאָה בָּרָא שְׁמַיָּא, אַתְיָא עִמְּהוֹן דִּיסְלִיק לְאֵלְיָהוּ הַשִּׁמַיְמָה בְּגוֹ סְעָרָה, וְכֵן הֲוָה, דִּכְתִיב, (מלכים ב ב׳:י״א) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם. בְּהַהוּא יוֹמָא בָּרָא נְהוֹרָא, וְאַתְיָא עִמֵּיהּ דְּיַחְשִׁיךְ לְשִׁמְשָׁא בְּמִצְרַיִם תְּלָתָא יוֹמִין, דִּכְתִיב, (שמות י׳:כ״ב) וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

בְּיוֹמָא תְּנְיָינָא בָּרָא רְקִיעָא, דְּיהֵא מַפְרִישׁ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא, כְּדִכְתִיב (בראשית א׳:ו׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. וְאַתְּנִי עִמְּהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּמַיָּא יְהוֹן מַפְרִישִׁין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טוּמְאָה לְטָהֲרָה, לְאִתְדַּכָּאָה בְּהוּ, וְכַךְ הֲוָה.

בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה אַפִּיק אַרְעָא מִגּוֹ מַיָּא, וְאַכְנִישׁ לְמַיָּא, וַעֲבַד מֵהַהוּא כְּנִישׁוּ דְּאִתְכְּנָשׁוּ לְאַתַר חַד, יַמָּא. וְאַתְּנִי בְּיַמָּא לְמֶעְבַּר לְיִשְׂרָאֵל בְּגַוֵּיהּ בְּיַבֶּשְׁתָּא, וּלְמִטְבַּע לְמִצְרָאֵי, וְכַךְ הֲוָה, דִּכְתִיב, (שמות י״ד:כ״ז) וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ. אַל תִּקְרֵי לְאֵיתָנוֹ, אֶלָּא לִתְנָאוֹ, לְמַה דְּאַתְנִי עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. תּוּ אַתְנִי בְּאַרְעָא, דְּתִתְפַּתַּח יַת פּוּמַהָא בְּמַחְלְקוֹתָא דְּקֹרַח, וְתִבְלַע לְקֹרַח וּלְכָל כְּנִישְׁתֵּיהּ, וְכַךְ הֲוָה, דִּכְתִיב, (במדבר ט״ז:ל״ב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אוֹתָם וְאֶת קֹרַח.

בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, בָּרָא שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא, דִּכְתִיב יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְאַתְּנִי עִם שִׁמְשָׁא, לְמֶהֱוֵי קָאִים בְּפַלְגוּ שְׁמַיָּא בְּיוֹמֵי דִּיהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב, (יהושע י יב) וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בַּגִּבְעוֹן דּוֹם וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן. אַתְּנִי בְּכַכְבַיָּא לְמֶעְבַּד קְרָבָא בְּסִיסְרָא, דִּכְתִיב, (שופטים ה׳:כ׳) הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחָמוּ עִם סִיסְרָא.

בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה בָּרָא נוּנֵי יַמָּא, וְעוֹפֵי דִּשְׁמַיָּא, אַתְּנִי בְּעוֹפֵי לְמֵיזַן עוֹרְבִים לְאֵלְיָהוּ, בְּזִמְנָא דְּעָצַר לִשְׁמַיָּא, דִּכְתִיב, (מלכים א י״ז:ד׳) וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָ שָׁם. צִוִּיתִי דַּיְיקָא. וְאַתְּנֵי בְּנוּנֵי יַמָּא לְאִזְדַּמְּנָא נוּנָא חַד, לְמִבְלַע לֵיהּ לְיוֹנָה, וּלְאַשְׁדָּאָה לֵיהּ לְבַר.

בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה בָּרָא לְאָדָם, וְאַתְּנִי עִמֵּיהּ, דְּתִפּוֹק מִנֵּיהּ אִתְּתָא, דְּתִזְוּוֹג לְאֵלְיָהוּ, דִּכְתִיב, (מלכים א י״ז:ט׳) הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ. הִנֵּה צִוִּיתִי, מֵיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְכֵן בְּכָל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא דְּאִתְחַדַּשׁ בְּעָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד הַהוּא עוֹבָדָא מֵיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. אוּף הָכָא, וַיֹּאמֶר יְיָ׳ לַדָּג. וַיֹּאמֶר, מִשֵּׁית יוֹמִין דִּבְרֵאשִׁית קָאֲמַר לֵיהּ.

פרק ז

הָכָא אִית לָן סָמֶךְ בְּעָלְמָא, עַל עוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא בְּהַאי עָלְמָא. יוֹנָה דְּנָחַת לַסְּפִינָה, דָּא אִיהִי נִשְׁמְתָא דְּבַר נָשׁ, דְּנַחְתָּא לְהַאי עָלְמָא לְמֶהֱוֵי בְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ. אֲמַאי אִתְקְרֵי יוֹנָה. בְּגִין דְּכֵיוָן דְּאִשְׁתְּתַּפַת בְּגוּפָא, כְּדֵין אִיהִי יוֹנָה בְּהַאי עָלְמָא. כְּמָה דְּאִתְּמַר. (ויקרא כ״ה:י״ז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ. וּכְדֵין בַּר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, כַּסְּפִינָה בְּגוֹ יַמָּא רַבָּא, דַּחֲשִׁיבַת לְאִתְבְּרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יונה א׳:ד׳) וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר.

וּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא חָטֵי, וְחָשִׁיב דְּעָרַק מִקַּמֵּי מָארֵיהּ. וְלָא אַשְׁגַּח בְּהַהוּא עָלְמָא. וּכְדֵין אַטֵּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ סְעָרָה תַּקִּיפָא. דָּא אִיהִי גְּזֵירַת דִּינָא, דְּקַיְימָא תְּדִיר

קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבָעָאת דִּינָא דְּבַר נָשׁ מִקַּמַּיה, וְדָא אִיהוּ דְּקָא מָטֵי לַסְּפִינָה, וְאַדְכַּר חוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ לְאַתָּפְסָא לֵיהּ.

כֵּיוָן דְּאִתְפַּס בַּר נָשׁ עַל יָדָא דְּהַהִיא סְעָרָה בְּבֵי מַרְעֵיהּ, מַה כְּתִיב וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם. אַף עַל גַּב דְּבַר נָשׁ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, נִשְׁמְתָא לָא אִתְעָרַת לְאִתְבָּא קַמֵּי מָארֵיהּ, לְמִפְרַק חוֹבוֹי. מָה כְּתִיב, וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחוֹבֵל. מַאן רַב הַחוֹבֵל. דָּא יֵצֶר טוֹב, דְּאִיהוּ מַנְהִיג כֹּלָּא. וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. לְאוֹ שַׁעֲתָא הוּא לְמִדְמָךְ, דְּהָא סַלְקִין לְךָ לְדִינָא, עַל כָּל מָה דְּעַבְדַּת בְּהַאי עָלְמָא, תּוּב מֵחוֹבָךְ.

אִסְתְּכָל בְּמִלִּין אִלֵּין, וְתוּב לְמָארֵךְ. מָה מִלַּאכְתָּךְ דְּאַתְּ עַסְקַת בָּהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְאוֹדֵי עָלָהּ קַמֵּי מָארֵךְ. וּמֵאַיִן תָּבֹא, אִסְתְּכַל מֵאַיִן בָּאַת, מִטִּפָּה סְרוּחָה, וְלָא תִּתְגָּאֵי קַמֵּיהּ. מָה אַרְצָךְ, אִסְתְּכַל דְּהָא מֵאַרְעָא אִתְבְּרִיאַת, וּלְאַרְעָא תִּיתוּב. וְאִי מִזֶּה עִם אָתָּה, אִסְתְּכַל אִי אִית לָךְ זְכוּ דַּאֲבָהָן, דְּיִגִּין עָלָךְ.

כֵּיוָן דְּסַלְקִין לֵיהּ לְדִינָא, בְּבֵי דִּינָא דִּלְעֵילָּא, הַהִיא סְעָרָה, דְּאִיהִי גְּזֵרַת דִּינָא, דְּסָעִיר עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, תַּבְעַת מִן מַלְכָּא לְמֵידָן אִינּוּן תְּפִיסִין דְּמַלְכָּא, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין חַד חַד קָמֵיהּ. בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִתְקְרִיבוּ בֵּי דִּינָא. אִית מִנְּהוֹן דְּפַתְחֵי בִּזְכוּת, וְאִית מִנְּהוֹן דְּפַתְחֵי בְּחוֹבָה. וּגְזֵרַת דִּינָא תַּבְעַת דִּינָא.

וְאִי הַהוּא בַּר נָשׁ לָא זָכֵי בְּדִינָא, מַה כְּתִיב. וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ. מַשְׁתַּדְּלִין אִינּוּן דְּאוֹרוּ זְכוּתֵיהּ לְאִתְבָּא לֵיהּ לְהַאי עָלְמָא, וְלָא יָכְלוּ. מַאי טַעֲמָא. כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר עֲלֵיהֶם, גְּזֵרָה דְּדִינָא, אֲזִיל וְסָעִיר בְּחוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ, וְאִתְגַּבָּר עָלַיְיהוּ.

כְּדֵין נַחְתִּין עָלֵיהּ תִּלַּת שְׁלִיחָן מְמַנָּן, חַד, דִּכְתִיב כָּל זַכְוָון, וְכָל חוֹבִין, דְּעָבַד בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא. וְחַד דְּעָבִיד חוּשְׁבָּן יוֹמוֹי. וְחַד דְּהָוֶה אָזִיל עִמֵּיהּ, כַּד הָוֶה בְּמֵעֵי אִמֵּיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא דְּגְזֵרַת דִּינָא לָא שָׁכִיךְ, עַד הַהוּא זִמְנָא דִּכְתִיב, וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה. וַיִּשְׂאוּ: כַּד נַטְלֵי לֵיהּ מִבֵּיתֵיהּ, לְבֵי קִבְרֵי.

כְּדֵין מַכְרְזִי עָלּוֹי. אִי אִיהוּ זַכָּאָה, מַכְרְזֵי עָלֵיהּ וְאָמְרֵי, הָבוּ יְקָר לְדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא, (ישעיהו נ"ז:ב') יָבֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ. מָנָא לָן. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:ח') וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְיָ' יַאַסְפֶךָ. וְאִי חַיָּיבָא אִיהִי, מַכְרְזֵי עָלֵיהּ וְאָמְרוּ, וַוי לֵיהּ לְפָלָנְיָא. טָב לֵיהּ דְּלָא יִתְבְּרֵי. כְּדֵין מַה כְּתִיב, וַיִּטְלֵהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמוֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ. כַּד עָאלִין לֵיהּ לְבֵי קִבְרֵי דְּאִיהוּ אֲתַר דְּדִינָא. כְּדֵין גְּזֵרַת דִּינָא דְּהַהוּא סָעִיר, שָׁכִיךְ מִזַּעְפֵּיהּ. וְנוּנָא דְּבָלַע לֵיהּ, דָּא אִיהוּ קִבְרָא.

מַה כְּתִיב, וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג. מְעוֹי דְּדָג, דָּא אִיהוּ בֶּטֶן שְׁאוֹל. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (יונה ב׳:א׳) מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי. וְאִיהוּ בִּמְעֵי דְּנוּנָא הֲוָה, וְקָארֵי לֵיהּ בֶּטֶן שְׁאוֹל, שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת, אִלֵּין תְּלַת יוֹמִין, דְּבַר נָשׁ בְּקִבְרָא, וְאִתְבָּקָעוּ מֵעוֹי.

לְבָתַר תְּלָתָא יוֹמִין, הַהוּא טִנּוּפָא אִתְהַפַּךְ עַל אַנְפּוֹי, וְאוֹמֵר לוֹ טוֹל מַה דִּיְהֲבַת בִּי. אַכְלַת וְשָׁתִית כָּל יוֹמָא, וְלָא יָהֲבְתְּ לְמִסְכְּנֵי, וְכָל יוֹמָךְ הֲווֹ כְּחַגִּין וּכְמוֹעֲדִין, וּמִסְכְּנֵי הֲווֹ כַּפְנִין, דְּלָא אַכְלוּ בַּהֲדָךְ, טוֹל מַה דִּיְהֲבַת בִּי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ב׳:ג׳) וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם וְגוֹ', וְהָא אוֹקִימְנָא.

לְבָתַר דָּא, מִתְּלָתָא יוֹמִין וּלְהָלְאָה, כְּדֵין אִתְדָּן בַּר נָשׁ מְעֵינוֹי, מִיְּדוֹי, וּמַרְגְּלוֹי, וְאוּקְמוּהָ עַד תְּלָתִין יוֹמִין. כָּל אִינּוּן תְּלָתִין יוֹמִין, אִתְדָּנוּ נַפְשָׁא וְגוּפָא כַּחֲדָא. וּבְגִינֵי כַּךְ אִשְׁתְּכַח נִשְׁמָתָא לְתַתָּא בְּאַרְעָא, דְּלָא סַלְקַת לְאַתְרָהּ. כְּאִתְּתָא דְּיַתְבַת לְבַר, כָּל יוֹמֵי מְסַאֲבוּתָא. לְבָתַר, נִשְׁמָתָא סַלְקָא, וְגוּפָא אִתְבְּלֵי בְּאַרְעָא. עַד הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיתַיָּיא.

וּזְמִינָא קָלָא חֲדָא לְאַתְעָרָא בְּבֵי קִבְרֵי, וַיֵּימָא, (ישעיהו כ״ו:י״ט) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל. אֵימָתַי יְהֵא דָּא. בְּזִמְנָא דְּיִתְעַבַּר מַלְאָךְ הַמָּוֶת מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּבִלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, לְבָתַר, וּמָחָה יְיָ' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ. כְּדֵין כְּתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ' לַדָּג וַיַּקֵא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה.

כֵּיוָן דְּאִתְעַר הַהוּא קָלָא בֵּינֵי קִבְרֵי, כְּדֵין כָּל קִבְרַיָּיא יָקִיאוּ לְאִינּוּן מֵתַיָּיא דִּבְהוֹן לְבַר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל. מַאי תַּפִּיל. דְּיָקִיא לוֹן לְבַר. רְפָאִים, מַהוּ רְפָאִים. דְּקַבִּילוּ. אַסְוָותָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאַתְסִיאוּ גַּרְמִין בְּגַרְמִין. וְאִלֵּין אִקְרוּן רְפָאִים.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (בשאר עובדי כוכבים ומזלות) (ישעיהו כ״ו:י״ד) רְפָאִים בַּל יָקוּמוּ. אֶלָּא וַדַּאי כָּל עָלְמָא יִתְסוּן גַּרְמִין בְּבֵי קִבְרֵי, אֲבָל מְנָהוֹן יְקוּמוּן, וּמְנָהוֹן לָא יְקוּמוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב רְפָאִים בַּל יָקוּמוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן. וּבְהַאי נוּנָא, אַשְׁכַּחְנָא מִלִּין לְאַסְוָותָא, דְּכָל עָלְמָא.

הַאי נוּנָא כֵּיוָן דְּבָלַע לְיוֹנָה מִית. וּבֵיהּ הֲוָה יוֹנָה תְּלָתָא יוֹמִין, לְבָתַר אִתְקָיֵים כְּמִלְקַדְמִין, וְאָקֵי לְיוֹנָה לְבַר, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ' אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה. כְּתִיב הָכָא הַדָּגָה, וּכְתִיב הָתָם (שמות ז׳:כ״א) וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאוֹר מֵתָה, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּגַוְונָא דָּא, זְמִינַת אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּשִׁבְעָה דִּינִין יַחְלְפוּן עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא. חַד, הַהוּא דִּינָא עִלָּאָה, כַּד נָפִיק רוּחָא מִן גּוּפָא. ב׳, כַּד עוֹבָדוֹי וּמִלּוֹי אִזְלִין קַמֵּיהּ וּמַכְרְזֵי עֲלוֹי. ג׳,

כַּד עָיֵיל לְקִבְרָא. ד', דִּינָא דְקִבְרָא. ה', דִּינָא דְתוֹלַעְתָּא. ו', דִּינָא דְגֵיהִנֹּם. ז', דִּינָא דְרוּחָא דְאַוְלָא וְשָׁאטַת בְּעָלְמָא, וְלָא אַשְׁכָּחַת אֲתַר נַיְיחָא, עַד דְּיִשְׁתְּלִים עוֹבָדוֹי. בְּגִין דָּא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא תְּדִיר בְּעוֹבָדוֹי, וְיֵתוּב קֳמֵי מָרֵיהּ.

וְכַד אִסְתָּכַּל דָּוִד מַלְכָּא בְּדִינִין אִלֵּין דְּבַר נָשׁ, אַקְדִּים וְאָמַר (תהילים ק"ד:א') בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ', עַד לָא תִּפּוֹק מִן עָלְמָא, בְּעוֹד דְּאַנְתְּ אִשְׁתְּכַחַת עִם גּוּפָּא. וְכָל קָרְבֵי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ, אִינּוּן שַׁיְיפֵי גּוּפָא, דְּמִשְׁתַּתְּפֵי כַּחֲדָא בְּרוּחָא. הַשְׁתָּא דְּתִשְׁתַּכְּחוּן עִמָּהּ, אַקְדִּימוּ לְבָרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, עַד לָא יְמְטֵי זְמָנָא דְּלָא תֵּיכְלוּן לְבָרְכָא, וּלְאָתְבָא בְּתִיּוּבְתָא, וְעַל דָּא אָמַר בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ' הַלְלוּיָהּ. אָתוּ אִינּוּן חַבְרַיָּיא וְנַשְׁקוּ רֵישֵׁיהּ.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שמות ל"ה:ה') קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ'. תָּא חֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, לָא בָּרָא לֵיהּ, אֶלָּא בְּגִין דְּיִיתוּן יִשְׂרָאֵל, וְיִקַּבְּלוּן אוֹרַיְיתָא. בְּאוֹרַיְיתָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְעַל אוֹרַיְיתָא קַיְימָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. אוֹרַיְיתָא אִיהִי אַרְכָּא דְּחַיֵּי בְּהַאי עָלְמָא, וְאַרְכָּא דְּחַיֵּי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ אִשְׁתַּדַּל בְּהֵיכָלֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהֵיכָלָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹרַיְיתָא אִיהִי. וְכַד בַּר נָשׁ עָסִיק בְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים תַּמָּן, וְאָצִית לְקָלֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (מלאכי ג) וַיַּקְשֵׁב יְיָ' וַיִּשְׁמָע וְגוֹ'. וְאִשְׁתְּזִיב בַּר נָשׁ מִתְּלַת דִּינִין: מִדִּינָא דְּהַאי עָלְמָא. וּמִדִּינָא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלֵיהּ. וּמִדִּינָא דְּגֵיהִנֹּם.

פרק ח

וַיְכָתֵב סֵפֶר (ע' ע"א) זִכָּרוֹן. מַאי אִיהוּ. אֶלָּא אִית סֵפֶר לְעֵילָּא, וְאִית סֵפֶר לְתַתָּא. זִכָּרוֹן אֲתַר (נ"א את) קַיְימָא קַדִּישָׁא, דְּנָטִיל וְכָנִישׁ לְגַבֵּיהּ, כָּל חַיִּין דִּלְעֵילָּא. סֵפֶר זִכָּרוֹן תְּרֵין דַּרְגִּין דְּאִינּוּן חַד, וְרָזָא דָּא שֵׁם יְהוָ"ה שֵׁם חַד. יְהוָ"ה חַד. וְכֹלָּא מִלָּה חֲדָא.

בְּגִין דְּאִית שֵׁם, וְאִית שֵׁם, שֵׁם (קס"ב ע"א) לְעֵילָּא, דְּאִיהוּ אִתְרְשִׁים (ס"א אקרי שם) מִמַּה דְּלָא יְדִיעַ, וְלָא אִתְרְמִיז בִּידִיעָה כְּלַל. וְדָא אִקְרֵי נְקוּדָה (צ"ג ע"א) עִלָּאָה. שֵׁם לְתַתָּא, דְּאִקְרֵי שֵׁם, (דברים ד':ל"ב) מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם, בְּגִין דְּקְצֵה הַשָּׁמַיִם אִקְרֵי זִכָּרוֹן. וְהַאי שֵׁם, אִיהוּ נְקוּדָה דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ שֵׁם מֵהַהוּא זִכָּרוֹן, דְּאִיהוּ קְצֵה הַשָּׁמַיִם, דְּנָטִיל כָּל חַיִּין דִּלְעֵילָּא. וְדָא אִיהוּ קְצֵה הַשָּׁמַיִם דִּלְתַתָּא. וְשֵׁם דִּילֵיהּ אִיהִי נְקוּדָה דִּלְתַתָּא. נְקוּדָה דָּא, אִיהוּ סֵפֶר דְּקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, וְדָא הוּא וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. סֵפֶר דְּקָאמַרְן, וְשֵׁם, חַד מִלָּה הוּא, בְּכָל סִטְרִין.

נְקוּדָה דָּא בְּגִין דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, אִיהִי עִלָּאָה עַל כָּל דְּאִתְאַחֲדָן בָּהּ. שִׁית סִטְרִין, אִתְאַחֲדָן בְּסֵפֶר (קל"ז ע"ב) עִלָּאָה, וְאִיהוּ עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. שִׁית סִטְרִין אִתְאַחֲדָן בְּסֵפֶר תַּתָּאָה, וְאִיהוּ עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. וְעַל דָּא, סֵפֶר עִלָּאָה, סֵפֶר תַּתָּאָה, וְכֹלָּא אִקָּרֵי תּוֹרָה.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, סֵפֶר עִלָּאָה אִיהוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. בְּגִין דְּאִיהִי (רי"ד ע"א, שמיני מ' ע"ב) סְתִימָא, וְלָא קַיְימָא אֶלָּא בִּכְתָב, דְּתַמָּן אִיהוּ אֶתָר לְאִתְגַּלָּאָה לְתַתָּא. וּמַאן אִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי. סֵפֶר תַּתָּאָה, דָּא תּוֹרָה דְּאִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּמַאן אִיהוּ עַל פֶּה, אִלֵּין רְתִיכִין דְּלְתַתָּא, דְּאִיהִי קַיְימָא עֲלַיְיהוּ. וּבְגִין דְּלָאו אִינּוּן בִּכְלָלָא דִּכְתִיבָה דִּלְעֵילָּא, אִקְרוּן עַל פֶּה.

וְתוֹרָה דָּא קַיְימָא עַל פֶּה, בְּגִין דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים וְתוֹרָה עִלָּאָה, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי קַיְימָא לְעֵילָּא, לָא אִקְרֵי עַל הַכְּתָב, אֶלָּא שֶׁבִּכְתָב, דְּקַיְימָא בִּכְתָב, וְהַהוּא כְּתָב אִתְעֲבִיד הֵיכָלָא לְגַבֵּיהּ, וְאִיהִי קַיְימָא גּוֹ הַהוּא הֵיכָלָא, וְאִתְטַמְּרַת תַּמָּן. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְלָא עַל כְּתָב.

אֲבָל תּוֹרָה דִּלְתַתָּא, אִיהִי קַיְימָא עַל רְתִיכָהָא, וְאִקְרֵי עַל פֶּה, דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ. וּבְגִין דְּלָא אִתְחַשִּׁיבַת (נ"א אתיהיבת) מִלְּגוֹ, מִכְּלָלָא דִּכְתִיבָה, לָא אִתְעֲבִידוּ הֵיכָלָא לְהַאי נְקוּדָה, כְּהַהִיא נְקוּדָה עִלָּאָה. וּבְגִין דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ אִקְרֵי תְּרוּמָה.

פרק ט

תּוּ שְׁמַעְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא. תְּרוּמָה. מַהוּ תְּרוּמָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, תְּרֵי מִמַּאָה. תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, דִּי בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי בְּהוֹן, אִינּוּן עֶשֶׂר דַּרְגִּין, וְאִינּוּן עֶשֶׂר אֲמִירָן, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ. וְאִלֵּין עֶשֶׂר סַלְקִין לְמַאָה, וְכַד אִצְטְרִיךְ לָן לְהַאי נְקוּדָה תַּתָּאָה לְאַרְמָא לָהּ, אָסִיר לָן לְנַטְלָא לָהּ בִּלְחוֹדָהָא. אֶלָּא לָהּ וּלְבַעְלָהּ. וְאִינּוּן תְּרֵי מֵאִינּוּן דְּקָאָמַרָן, בְּגִין דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְאַפְרְשָׁא לוֹן כְּלָל, אֶלָּא לְיַחֲדָא לָהּ וּלְבַעְלָהּ. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי תְּרוּמָה בִּכְלָלָא חֲדָא.

פרק י

וְתָא חֲזֵי, בְּכָל יוֹמָא כָּרוֹזָא קָאֲרֵי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּכוּ קַיְימָא מִלָּה דָּא, וְדָא הוּא (שמות ל"ה:ה') קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ'. וְאִי תֵּימָא דְּקַשְׁיָא מִלָּה עֲלַיְיכוּ. כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ. מַהוּ יְבִיאֶהָ. אֶלָּא מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא רָזָא לְצָלוֹתָא. דְּבַר נָשׁ דְּדָחִיל לְמָארֵיהּ וּמְכַוֵּין לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּצָלוֹתָא, אַתְקִין תִּקוּנָא דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא. בְּקַדְמִיתָא בְּשִׁירִין (קצ"ז ע"א) וְתוּשְׁבְּחָן, דְּקָאָמְרִין מַלְאָכִין עִלָּאִין לְעֵילָּא. וּבְהַהוּא סִדּוּרָא דְּתוּשְׁבְּחָן דְּקָא אָמְרֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, אִיהִי קְשִׁיטַת גַּרְמָהָא, וְאִתַּתְקָנַת בְּתִקוּנָהָא. כְּאִתְּתָא דְּאִתְקַשְׁטַת לְבַעְלָהּ.

וּבְסִדּוּרָא דְּצְלוֹתָא, בְּהַהוּא תִּקּוּנָא דְּצְלוֹתָא דְּמְיוּשָׁב, אַתְקִינוּ עוֹלֶמְתָּהָא וְכָל אִינּוּן דִּילָהּ. וּמִתְקַשְׁטָן כָּל אִינּוּן בַּהֲדָהּ, לְבָתַר דְּאִתְתַּקַּן כֹּלָּא וְאִתְסְדָּרוּ, כַּד מָטוּ לֶאֱמֶת וְיַצִּיב, כְּדֵין כֹּלָּא מְתַתְּקְנָא, אִיהִי וְעוֹלֶמְתָּהָא, עַד דְּמָטוּ לְגָאַל יִשְׂרָאֵל, כְּדֵין אִצְטְרִיךְ לְמֵיקָם כֹּלָּא עַל קְיוּמַיְיהוּ.

בְּגִין דְּכַד בַּר נָשׁ מָטֵי לֶאֱמֶת וְיַצִּיב, וְכֹלָּא אִתְתַּקַּן. עוֹלֶמְתָּהָא נַטְלֵי לָהּ, וְאִיהִי נְטִילַת גַּרְמָהּ לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. כֵּיוָן דְּמָטוּ לְגָאַל יִשְׂרָאֵל, כְּדֵין מַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה נָטִיל בְּדָרְגּוֹי, וְנָפִיק לְקַבְלָא לָהּ.

וַאֲנָן, מִקַּמֵי מַלְכָּא עִלָּאָה בָּעִינָן לְקַיְימָא עַל קְיוּמָנָא, בְּאֵימָתָא בִּרְעָדָה. דְּהָא כְּדֵין אוֹשִׁיט יְמִינֵיהּ לְגַבָּהּ, וּלְבָתַר שְׁמָאלֵיהּ, דְּשַׁוֵּי לָהּ תְּחוֹת רֵישֵׁהּ, וּלְבָתַר אִתְחַבְּקוּ תַּרְוַוֵיְיהוּ כַּחֲדָא בְּנְשִׁיקוּ. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּלַת קָדָמַיְיתָא, וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּואָה לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ, וּלְכַוּונָא בְּכָל הָנֵי תִּקּוּנִין וְסִדּוּרִין דְּצְלוֹתָא. פּוּמֵיהּ וְלִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ כַּחֲדָא.

הַשְׁתָּא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה וּמַטְרוֹנִיתָא אִינּוּן בְּחִבּוּרָא בְּחֶדְוָה בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין. מַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְמִשְׁאַל שְׁאֶלְתִּין, יִשְׁאַל. דְּהָא כְּדֵין שַׁעֲתָא דִּרְעוּתָא אִיהוּ. כֵּיוָן דְּשָׁאִיל בַּר נָשׁ שְׁאֶלְתּוֹי מִקַּמֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, כְּדֵין יַתְקִין גַּרְמֵיהּ בִּרְעוּתֵיהּ וְלִבֵּיהּ לְתִלְתָּא אַחֲרִנִין, לְאִתְעָרָא חֶדְוָה דְּטְמִירוּ, דְּהָא מֵאִלֵּין תְּלַת אִתְבָּרְכָא בְּדְבֵקוּתָא אַחֲרָא. וַיְתְקִין בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ לְמֵיפַק מִקַּמַיְיהוּ, וּלְאַנָּחָא לוֹן בְּחֶדְוָה גְּנִיזָא דְּאִלֵּין תְּלַת. וְעִם כָּל דָּא, דִּיהֵא רְעוּתֵיהּ, דְּיִתְבָּרְכוּן תַּתָּאֵי, מֵאִינּוּן בִּרְכָאן דְּחֶדְוָה טְמִירָא.

וּכְדֵין אִצְטְרִיךְ לְמִנְפַּל עַל אַנְפּוֹי, וּלְמִמְסַר נַפְשֵׁיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי נַקְטָא נַפְשִׁין רוּחִין. כְּדֵין אִיהִי שַׁעֲתָא לְמִמְסַר נַפְשֵׁיהּ בְּגוֹ אִינּוּן נַפְשִׁין דְּאִיהִי נַקְטָא, דְּהָא כְּדֵין צְרוֹרָא דְּחַיֵּי אִיהוּ כְּדְקָא יָאוֹת.

מִלָּה דְּא שְׁמַעְנָא בְּרָזִין דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְיְיהִיב לִי רְשׁוּ לְגַלָּאָה, בַּר לְכוּ חֲסִידֵי עֶלְיוֹנִין. דְּאִי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִיהִי נַקְטָא נַפְשִׁין וְרוּחִין בִּרְעוּ דְּדְבֵיקוּתָא חֲדָא, אִיהוּ יְשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְדָא, וְיָהִיב נַפְשֵׁיהּ בְּדְבֵקוּתָא, בְּהַהוּא רְעוּתָא, לְאַכְלָלָא לָהּ בְּהַהוּא דְּבֵקוּתָא. אִי אִתְקַבְּלַת בְּהַהִיא שַׁעֲתָא בְּהַהוּא רְעוּתָא, דְּאִינּוּן נַפְשִׁין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין דְּאִיהִי נַקְטָא. הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִתְצְרִיר בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְתוּ דְּבַעְיָא לְאִתְכַּלְלָא מִכָּל סִטְרִין, מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, מִלְעֵילָּא (קפ"ט ע"א) וּמִתַּתָּא, וּלְאִתְעַטָּרָא בְּנִשְׁמָתִין בְּכָל סִטְרִין. אִתְעַטָּרַת בְּנִשְׁמָתִין מִלְעֵילָּא, וְאִתְעַטָּרַת בְּנִשְׁמָתִין מִתַּתָּא. וְאִי בַּר נָשׁ יְכַוֵּין לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְכָל דָּא, וְיִמְסֹר נַפְשֵׁיהּ מִתַּתָּא בְּדְבֵקוּתָא בְּרְעוּתָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי לֵיהּ שְׁלוֹם לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא שְׁלוֹם דִּלְעֵילָּא. הַהוּא דְּבָרִיךְ לָהּ לְמַטְרוֹנִיתָא וְאַכְלִיל לָהּ וְאַעְטַר לָהּ בְּכָל עִטְרִין.

אוֹף הָכִי, הַאי בַּר נָשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ שָׁלוֹם לְתַתָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (שופטים ו׳:כ״ד) וַיִּקְרָא לוֹ יְיָ שָׁלוֹם. וְכָל יוֹמוֹי הָכִי קָרָאן לֵיהּ לְעֵילָּא, שָׁלוֹם. בְּגִין דְּאַכְלִיל וְאַעְטַר לְמַטְרוֹנִיתָא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא שָׁלוֹם לְעֵילָּא.

וְכַד אִסְתַּלָּק הַהוּא בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, נִשְׁמָתֵיהּ סַלְקָא וּבַקְעָא בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לָהּ וְאָמַר (ישעיהו נ״ז:ב׳) יָבֹא שָׁלוֹם. וּשְׁכִינְתָּא אָמְרָה, יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם וְגוֹ׳. וְיִפְתְּחוּן לָהּ תְּלֵיסָר טוּרֵי דְּאֶפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, וְלָא יְהֵא מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵהּ. וְעַל דָּא, זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיִשְׁוֵי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, כֹּל נָדִיב לִבּוֹ יְבִיאֻהָ אֵת תְּרוּמַת יְיָ׳ לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוּתְמַר.

אֲרִים רַבִּי אַבָּא קַלֵּיהּ, וְאָמַר, וַוי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַנְתְּ בַּחַיִּין, וַאֲנָא בָּכֵינָא עָלָךְ. לָא עָלָךְ בָּכֵינָא, אֶלָּא בָּכֵינָא עַל חַבְרַיָּיא, וּבָכֵינָא עַל עָלְמָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּבוּצִינָא דִּשְׁרָגָא, דְּאַדְלִיק לְעֵילָּא וְאַדְלִיק לְתַתָּא. וּבְנָהוֹרָא דְּאַדְלִיק לְתַתָּא, נְהִירִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא, (נ"א נהיר לעילא) וַוי לְעָלְמָא, כַּד יִסְתַּלַק נְהוֹרָא דִּלְתַתָּא בִּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא. מַאן יַנְהִיר נְהוֹרָא דְּאוֹרַיְיתָא לְעָלְמָא. קָם רַבִּי אַבָּא וְנָשִׁיק לְרַבִּי חִיָּיא. אֲמַר לֵיהּ מִלִּין אִלֵּין הֲווֹ תְּחוֹת יָדָךְ, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדַּרְנִי עַד הָכָא, לְאִתְחַבְּרָא עִמְּכוֹן זַכָּאָה חוּלָקִי.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח קְרָא אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (שמות ל״ה:י׳) וְכָל חֲכַם לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ וְגוֹ׳, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, (דברים א׳:י״ג) הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבוֹנִים, אַשְׁגַּח בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְלָא אַשְׁכַּח נְבוֹנִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וָאֶקַּח אֶת רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידוּעִים, וְאִלּוּ נְבוֹנִים לָא כְּתִיב. וְאִי תֵּימָא דְּנָבוֹן אִיהוּ דְּרָגָא עִלָּאָה מֵחָכָם, הָכִי אִיהוּ וַדַּאי.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. חָכָם, הָא אוּקְמוּהָ, דְּאֲפִילּוּ תַּלְמִיד הַמַּחְכִּים לְרַבֵּיהּ אִקְרֵי חָכָם. חָכָם, דְּיָדַע לְגַרְמֵיהּ כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. נָבוֹן כַּמָּה דְּרָגִין אִית בֵּיהּ, דְּאִסְתַּכַּל בְּכֹלָּא, וְיָדַע בְּדִילֵּיהּ וּבְאַחֲרָנִין. וְסִימָנָךְ, (משלי י״ב:י׳) יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ. (שמואל ב כ״ג:ג׳) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. וְהָכָא חָכָם לֵב דַּיְיקָא. בַּלֵּב חָכָם, וְלָא בְּאַתְרָא אַחֲרָא, בְּגִין דְּקַיְימָא בַּלֵּב, וְנָבוֹן לְעֵילָּא וְתַתָּא, אִסְתַּכַּל בְּדִילֵּיהּ וּבְאַחֲרָנִין.

פרק יא

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה וְגוֹ׳, הָכָא בְּצִלּוֹתָא דְּבַעֲי בַּר נָשׁ לְצַלָּאָה קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהִי פּוּלְחָנָא חֲדָא רַבָּא וְיַקִּירָא, מֵאִינּוּן פּוּלְחָנִין דְּמַאֲרֵיהּ. תָּא חֲזֵי, אִית פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקַיְימָא בְּעוֹבָדָא, דְּאִיהוּ פּוּלְחָנָא דְּקַיְימָא בְּעוֹבָדָא דְּגוּפָא, וְאִיהוּ פּוּלְחָנָא. וְאִית פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ פּוּלְחָנָא פְּנִימָאָה יַתִּיר, דְּאִיהוּ עִקָּרָא דְּכֹלָּא, קַיְימָא בְּהַהוּא פּוּלְחָנָא פְּנִימָאָה, דְּאִיהוּ עִקָּרָא דְּכֹלָּא.

בְּגוּפָא אִית (בראשית ט"ז ע"א) תְּרֵיסָר שַׁיְיפִין, דְּקַיְימִין בְּעוֹבָדָא דְּגוּפָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְאִינּוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, וּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעוֹבָדָא קַיְימָא בֵּהּ. בְּגִין דְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּתְרֵין סִטְרִין, שַׁיְיפִין דְּגוּפָא לְבַר, וְאִית תְּרֵיסָר שַׁיְיפִין אַחֲרָנִין, פְּנִימָאִין לְגוֹ מִן גּוּפָא. וְאִינּוּן תִּקּוּנִין פְּנִימָאִין לְגוֹ מִן גּוּפָא, לְאִתְתַּקָּנָא בֵּהּ תִּקּוּנָא דְּרוּחָא, דְּאִיהוּ פּוּלְחָנָא יַקִּירָא פְּנִימָאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא גּוֹ רָזִין פְּנִימָאִין דְּקָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאִינּוּן רָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְאִתְיְדִיעוּ בֵּינֵי חַבְרַיָּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן. צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ, אִיהוּ פּוּלְחָנָא דְּרוּחָא, וְאִיהוּ קַיְימָא בְּרָזִין עִלָּאִין, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, דְּהָא צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ בַּקְעָת אֲוִירִין, בַּקְעָת רְקִיעִין, פַּתְחַת פִּתְחִין, וְסַלְּקָא לְעֵילָּא.

בְּשַׁעֲתָא דְּנָהִיר נְהוֹרָא, וְאִתְפְּרַשׁ נְהוֹרָא מִן חֲשׁוֹכָא, כְּדֵין כָּרוֹזָא אָזְלָא בְּכָלְהוּ רְקִיעִין, אִתְתָּקָנוּ מָארֵי דְּפִתְחִין, מָארֵיהוֹן דְּהֵיכָלִין, כָּל חַד וְחַד עַל מַטְרֵיהּ. בְּגִין דְּאִינּוּן דְּשַׁלְטָנֵיהוֹן בִּימָמָא, לָאו אִינּוּן דְּשַׁלְטָנֵיהוֹן בְּלֵילְיָא. וְכַד עָאל לֵילְיָא, אִתְעַבְרוּ שׁוּלְטָנִין דִּימָמָא, וְאִתְמְנוּן שֻׁלְטָנִין אַחֲרָנִין, דְּשָׁלִיטִין בְּלֵילְיָא, וְאִתְחַלְּפָן אִלֵּין בְּאִלֵּין.

וְרָזָא דָּא, (בראשית א׳:ט״ז) אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְגוֹ׳. וּמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וּמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה, שׁוּלְטָנִין אִינּוּן דִּי מְמָנָן בִּימָמָא, וְשׁוּלְטָנִין אִינּוּן דִּי מְמָנָן בְּלֵילְיָא. וְאִלֵּין אִקְרוּן מֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם. וְאִלֵּין אִקְרוּן מֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה.

כַּד עָאל לֵילְיָא, כָּרוֹזָא נָפְקָא, אִתְתָּקָנוּ שׁוּלְטָנִין דְּלֵילְיָא, כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ. וְכַד נָהִיר יְמָמָא, כָּרוֹזָא נָפְקָא, אִתְתָּקָנוּ שׁוּלְטָנִין דִּימָמָא, כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ. (כדין מתעברי שלטנין דלילי ואתפקדון שלטנין דיממא) וְכַד כָּרוֹזָא אַכְרִיז, כְּדֵין כָּלְהוּ כָּל חַד וְחַד, אִתְפְּקַד עַל הַהוּא אֲתַר דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. כְּדֵין שְׁכִינְתָּא קַדְמָא, וַנַחְתָּא, וְיִשְׂרָאֵל עָאלִין לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן, פַּתְחִין בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן.

דְּבָעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, (ויקרא ק"כ ע"ב) כִּיוָן דְּאִתְתַּקַּן גַּרְמֵיהּ בְּפוּלְחָנָא דְּעוֹבָדָא, בְּתִקּוּנֵי דְּמִצְוָה וּקְדוּשָׁה, לְיַחֲדָא לְבֵיהּ בְּתִקּוּנָא דְּפוּלְחָנָא פְּנִימָאָה דְּמָארֵיהּ, וּלְשַׁוָּאָה לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּהַהוּא פּוּלְחָנָא דְּאִינּוּן מִלִּין, (ד"א דקאמר) דְּהָא מִלָּה סַלְּקָא.

וְאִינּוּן מָמָנָן דְּקַיְימִין בַּאֲוִירָא, אִתְמְנוּן לְד' סִטְרֵי עָלְמָא. לְסִטַר מִזְרָח אִתְמַנָּא מְמָנָא חַד, דְּקַיְימָא בַּאֲוִירָא לְהַהוּא סִטְרָא, גְּוַרְדְּיָ"א שְׁמֵיהּ, וְעִמֵּיהּ סַרְכִין מְמָנָן אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן מְחַכָּאן לְהַהִיא מִלָּה דְּצָלוֹתָא, וְסַלְּקָא בַּאֲוִירָא בְּהַהוּא סִטְרָא, וְנָטִיל לָהּ הַאי מְמָנָא.

אִי הִיא מִלָּה כַּדְקָא יָאוֹת, הוּא, וְכָל אִינּוּן סַרְכִין נַשְׁקִין לְהַהִיא מִלָּה, וְסַלְּקִין עִמָּהּ עַד הַהוּא אֲוִירָא דְּרָקִיעָא לְעֵילָּא, דְּתַמָּן מְמָנָן סַרְכִין אַחֲרָנִין. בְּשַׁעֲתָא דְּנַשְׁקֵי לְהַהִיא מִלָּה, פַּתְחֵי וְאָמְרֵי, זַכָּאִין אַתּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִיתוּ לְאַעְטָרָא לְמָארֵיכוֹן בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין זַכָּאָה אִיהוּ פּוּמָא, דְּמִלָּה דְּעַטְרָא דָּא נָפְקָא מִנֵּיהּ.

כְּדֵין פַּרְחִין אַתְוָון דְּקַיְימִין בַּאֲוִירָא, דְּבִשְׁמָא קַדִּישָׁא דִּתְרֵיסָר אַתְוָון, דְּהַהוּא שְׁמָא שַׁלִּיט בַּאֲוִירָא, וְהַאי אִיהוּ (בראשית ט"ז ע"א) שְׁמָא, דְּהֲוָה טָאס בֵּיהּ אֱלִיָּהוּ"ו, עַד דְּאִסְתַּלָּק לִשְׁמַיָּא. וְהַיְינוּ דְּקָאמַר עוֹבַדְיָה לְאֵלִיָּהוּ, (מלכים א יח) וְרוּחַ יְיָ' יִשָּׂאֲךָ. בְּגִין דְּבִשְׁמָא דָּא, הֲוָה אֱלִיָּהוּ טָאס בֵּיהּ בַּאֲוִירָא, וְהַאי אִיהוּ שְׁמָא דְּשַׁלִּיט בַּאֲוִירָא.

וְאִינּוּן אַתְוָון פַּרְחִין וְסַלְקִין בְּהַהִיא מִלָּה, וְהַהוּא מְמָנָא דְּמַפְתְּחָן דְּאַוִּירָא בִּידֵיהּ, וְכָל אִינּוּן מְמָנָן אַחֲרָנִין, כֻּלְּהוּ סַלְקִין בֵּיהּ עַד רְקִיעָא, וְאִתְמְסַר בִּידָא דִּמְמָנָא אַחֲרָא, לְסַלְקָא לְעֵילָּא. לְסָטַר דָּרוֹם, אִית מְמָנָא אַחֲרָא דְּשַׁלְטָא בַּאֲוִירָא לְהַהוּא סְטָר, וְכַמָּה מְמָנָן אַחֲרָנִין וְסַרְכִין עִמֵּיהּ. פְּסַגְנַי"ה שְׁמֵיהּ, וּבֵיהּ מִתְאַחֲדָן (נ"א וליה אתמסראן) מַפְתְּחָן דְּאַוִּירָא לְהַהוּא סְטָר. וְכָל אִינּוּן מָארֵי דְּעָקוּ, דְּצַלָּאן צְלוֹתָא לְמָארֵיהוֹן מִגּוֹ עַקְתָּא, מִגּוֹ תְּבִירוּ דְּלִבָּא, אִי הַהִיא מִלָּה כְּדְקָא יָאוֹת, סָלְקָא לַאֲוִירָא בְּהַהוּא סִטְרָא, וְנָטִיל לָהּ הַאי מְמָנָא, וְנָשִׁיק לָהּ (ס"א בגין דסלקא בההוא סטרא) כַּד נָשִׁיק לָהּ, פָּתַח וְאָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָחוֹס לְקָבְלָךְ (נ"א ועלך') וּבְגִינָךְ יִתְמְלֵי רַחֲמִין.

סַלְקִין עִמָּהּ כָּל אִינּוּן מְמָנָן קַדִּישִׁין, וְכָל אִינּוּן סַרְכִין דְּהַהוּא סִטְרָא. וּפַרְחִין אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִינּוּן ד' אַתְוָון, דְּמִתְעַטְּרִין וְשַׁלְטִין בְּהַהוּא סִטְרָא דַּאֲוִירָא, וְסַלְקִין בְּהַהוּא סִטְרָא דַּאֲוִירָא, עַד רְקִיעָא, עַד הַהוּא מְמָנָא דִּרְקִיעָא דְּשַׁלִּיט בְּהַהוּא סִטְרָא.

לְסָטַר צָפוֹן, אִית מְמָנָא אַחֲרָא, וְעִמֵּיהּ כַּמָּה סַרְכִין מְמָנָן דְּשַׁלְטִין בַּאֲוִירָא, וְהַהוּא מְמָנָא פְּתַחְיָ"ה שְׁמֵיהּ, וְהַאי אִתְמַנָּא בַּאֲוִירָא לְהַהוּא סִטְרָא, וְכָל אִינּוּן דְּמִצַּלָּאן צְלוֹתִין עַל בַּעֲלֵי דְּבָבוּ דְּעָקִין לוֹן, וְכַד מִלָּה דְּהַהִיא צְלוֹתָא סַלְקָא לַאֲוִירָא בְּהַהוּא סִטְרָא, אִי זַכָּאָה הוּא, נָטִיל לָהּ הַאי מְמָנָא, וְנָשִׁיק לָהּ.

כְּדֵין אִתְּעַר רוּחָא חָדָא דְּנָפְקָא מִגּוֹ תְּהוֹמָא בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן, וְהַהוּא רוּחָא קָארֵי בְּכָל אִינּוּן אֲוִירִין, וְנַטְלֵי כֻּלְּהוּ הַהִיא מִלָּה, וְסַלְקִין לָהּ עַד רְקִיעָא וְנַשְּׁקִין לָהּ. פָּתְחֵי וְאָמְרֵי, מָרָךְ יִרְמֵי שַׁנְאָךְ לְקָמָךְ.

וְאָזְלָא וְסַלְקָא וּבַקְעָא רְקִיעִין (ס"א אוירין) עַד דְּסַלְקִין עִמָּהּ לְגַבֵּי רְקִיעָא קַדְמָאָה סַלְקָא צְלוֹתָא, וּמָטַאת לְגַבֵּי חַד מְמָנָא, דְּאִתְמְנָא לִסְטַר מַעֲרָב, וְתַמָּן קַיְימִין תִּשְׁעָה פִּתְחִין, וּבְהוּ קַיְימִין כַּמָּה סַרְכִין, וְכַמָּה מְמָנָן, וְעָלַיְיהוּ מְמָנָא חַד דִּי שְׁמֵיהּ זְבוּלִי"אֵל.

וְדָא אִיהוּ דְּבָעֵי לְשַׁמְּשָׁא בְּהַאי רְקִיעָא בִּימָמָא, וְלָא אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, עַד דְּסָלִיק נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא, וּכְדֵין אַפִּיק כָּל אִינּוּן חֵילִין, וְכָל אִינּוּן מְמָנָן. וְכַד נָהִיר יְמָמָא, עָאלִין כֻּלְּהוּ בְּפִתְחָא חָדָא, דְּאִינּוּן ט' פִּתְחִין, דְּאִיהוּ פִּתְחָא עִלָּאָה עַל כֻּלְּהוּ. וְכַד צְלוֹתָא סַלְקָא, עָאלַת בְּהַהוּא פִּתְחָא, וְכֻלְּהוּ סַרְכִין, וְכֻלְּהוּ מְמָנָן, נָפְקִין מֵהַהוּא פִּתְחָא. וַעֲלֵיהוֹן זְבוּלִי"אֵל, הַהוּא רַב מְמָנָא, וְנַפְקֵי כֻּלְּהוּ וְנַשְּׁקֵי לְהּ, וּמָטַאן עִמָּהּ עַד רְקִיעָא תִּנְיָינָא.

(ס"א ברקיעא תניינא סלקא צלותא עד ההוא רקיע ואתפתחו) וְכַד סַלְקָא צְלוֹתָא עַד הַהוּא רְקִיעָא, אִתְפְּתָחוּ תְּרֵיסָר תַּרְעִין דְּהַהוּא רְקִיעָא. וּבְהַהוּא תַּרְעָא דְּתְרֵיסָר, קָאִים מְמָנָא חַד, דְּשְׁמֵיהּ עָנ"אֵל, וְהַאי מְמָנָא עַל כַּמָּה חַיָּילִין, עַל כַּמָּה מַשְׁרְיָין, וְכַד צְלוֹתָא סַלְקָא, קָאִים הַאי מְמָנָא וְכָרִיז עַל כָּל אִינּוּן פִּתְחִין וְאָמַר, (ישעיהו כ"ו:ב') פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְגוֹ', וְכֻלְּהוּ תַּרְעִין פְּתִיחִין, וְעָאלַת צְלוֹתָא בְּכָל אִינּוּן פִּתְחִין.

כְּדֵין, אַתְעַר חַד מְמָנָא סָבָא דְּיוֹמִין, דְּקָאִים לְסִטַר דָּרוֹם, דְּשְׁמֵיהּ עַזְרִיאֵ"ל סָבָא, וּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי מַחֲנִיאֵ"ל, בְּגִין דְּאִתְמַנָּא עַל שִׁתִּין רִבּוֹא מַשְׁרְיָין, וְכֻלְּהוּ מָארֵי דְּגַדְפִּין, מָארֵי דְּמַשְׁרְיָין, מַלְיָין עַיְינִין. וּלְגַבַּייהוּ קַיְימִין אִינּוּן מַשְׁרְיָין מָארֵיהוֹן דְּאוּדְנִין. וְאִקְרוּן אוּדְנִין, בְּגִין דְּאִינּוּן צַיְיתִין, כָּל אִינּוּן דְּמְצַלָּאן צְלוֹתְהוֹן בְּלְחִישׁוּ, בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא, דְּלָא אִשְׁתְּמַע הַהוּא צְלוֹתָא לְאַחֲרָא. הַאי צְלוֹתָא סַלְקָא, וְצַיְיתִין לָהּ כָּל אִינּוּן דְּאִקְרוּן מָארֵי דְּאוּדְנִין.

וְאִי הַהִיא צְלוֹתָא אִשְׁתְּמַע לְאוּדְנִין דְּבַר נָשׁ, לֵית מַאן דְּצַיִית לָהּ לְעֵילָּא, וְלָא צַיְיתִין לָהּ אַחֲרָנִין, בַּר מַאן דְּשָׁמַע בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין כָּךְ בָּעֵי לְאִסְתַּמָּרָא דְּלָא יִשְׁמְעוּן לְהַהִיא צְלוֹתָא בְּנֵי נָשָׁא. וְתוּ, דְּמִלָּה דְּצְלוֹתָא אִתְאַחֲדָא בְּעָלְמָא עִלָּאָה, וּמִלָּה דְּעָלְמָא עִלָּאָה, (בראשית ג' ע"ב) לָא אִצְטָרִיךְ לְמִשְׁמַע.

כְּגַוְונָא דָּא, מַאן דְּקָרֵי בְּסִפְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, חַד קָרֵי, וְחַד לְשָׁתּוֹק, וְאִי תְּרֵי קָרָאן בְּאוֹרַיְיתָא, גַּרְעֵי מְהֵימְנוּתָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין דְּחַד קָלָא וְדִיבּוּר כֹּלָּא חַד כְּדֵין תְּרֵין קָלִין וּתְרֵין דִּבּוּרִין, אִיהוּ גְּרִיעוּתָא דִּמְהֵימְנוּתָא. אֶלָּא דְּיָהֵב קָלָא וְדִבּוּר חַד כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, בְּגִין דְּיָהֵב הַהוּא קָלָא וְהַהוּא דִּבּוּר חַד.

וְהַהוּא מְמָנָא, שְׁמֵיהּ עַזְרִי"אֵל סָבָא. כַּד הַהִיא צְלוֹתָא סַלְקָא בִּלְחִישׁוּ, כָּל אִינּוּן שִׁתִּין רִבּוֹא מַשְׁרְיָין, וְכָל אִינּוּן מָארֵי דְּעַיְינִין, וְכָל אִינּוּן מָארֵי דְּאוּדְנִין, כֻּלְּהוּ נַפְקֵי וְנַשְׁקֵי לְהַהִיא מִלָּה דְּצְלוֹתָא דְּסַלְקָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים לה) עֵינַי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְּעָתָם. עֵינַי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים, אִלֵּין מָארֵי דְּעַיְינִין דִּלְתַתָּא, בְּגִין דְּאִית (נ"א דלית) מָארֵי דְּעַיְינִין לְעֵילָּא. וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְּעָתָם, אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּאוּדְנִין.

רְקִיעָא תְּלִיתָאָה, הַהִיא צְלוֹתָא סַלְקָא וּמָטֵי לְהַהוּא רְקִיעָא, וְתַמָּן הַהוּא מְמָנָא דְּאִקְרֵי גְּדַרְיָ"ה, וְעִמֵּיהּ כַּמָּה סַרְכִין וְכַמָּה מְמָנָן. וְאִיהוּ מְשַׁמֵּשׁ ג' זִמְנִין בְּיוֹמָא, לְקֶבֶל חַד שַׁרְבִיטָא דְּזִיהֲרָא דְּנָפִיק, סָלִיק וְנָחִית וְלָא קַיְימָא בַּאֲתָר חַד, וְהַאי אִיהוּ שַׁרְבִיטָא דְּנָטִיל ג' זִמְנִין וְאִתְגְּנִיז. וְכַד צְלוֹתָא סַלְקָא, נָחִית הַהוּא שַׁרְבִיטָא, וְסָגִיד קַמֵּי הַהוּא צְלוֹתָא, וְאִקְרֵי הַאי רְקִיעָא, רְקִיעָא דְּשַׁרְבִיטָא.

וְכַד סַלְקָא הַהִיא צְלוֹתָא, הַהוּא מְמָנָא בָּתַר דְּסָגִיד, בָּטַשׁ, בְּהַהוּא שַׁרְבִיטָא בְּטִינָרָא, תַּקִּיפָא דְּזִהִיר, דְּאִיהוּ קָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַהוּא רְקִיעָא, וְנַפְקוּ מִגּוֹ הַהוּא טִינָרָא, תְּלַת

מְאָה וְשִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ חַיָּילִין דְּאִינּוּן גְּנִיזִין תַּמָּן מִן יוֹמָא דְּאוֹרַיְיתָא נַחְתַּת לְאַרְעָא, בְּגִין דְּאִתְתָּקְפוּ לְחַבְּרָא (ס"א לסרבא) דְּלָא תֵּחוֹת לְאַרְעָא, וְאָנְזִיף בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָאלוּ גּוֹ הַהוּא טִינָרָא. וְלָא נָפְקִין בַּר הַהוּא זִמְנָא דְּצָלוֹתָא סַלְּקָא, פָּתְחֵי וְאָמְרֵי (תהילים ח׳:ב׳) יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מַה אַדִּיר שִׁמְךָ וְגוֹ'. דָּא הִיא צְלוֹתָא, דְּסַלְּקָא עַל כָּל אִינּוּן רְקִיעִין. כְּדֵין סַגְדִין לְגַבָּהּ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, צְלוֹתָא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרִין עִלָּאִין, וְסַלְּקָא לְגוֹ רְקִיעָא רְבִיעָאָה, וּכְדֵין שִׁמְשָׁא נָפִיק בְּדַרְגּוֹי, וְשַׁמְשֵׁי"אֵל רַב מְמָנָא נָפִיק, וּתְלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ מַשְׁרְיָין סַלְּקִין עִמֵּיהּ, לְגוֹ הַהוּא רְקִיעָא, וְאִקְרוּן יְמוֹת הַחַמָּה, וְכֻלְּהוּ מְעַטְּרָן לְהַהִיא צְלוֹתָא, בְּעִטְרִין דְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְתַמָּן אִתְעַכְּבַת צְלוֹתָא, עַד דְּכֻלְּהוּ מַשְׁרְיָין סַלְּקִין עִמֵּהּ לְגוֹ הַהוּא רְקִיעָא חֲמִישָׁאָה, וְתַמָּן אִיהוּ מְמָנָא חַד גַּדְרִי"אֵל שְׁמֵיהּ, וְהוּא מָארֵי קְרָבִין דְּשָׁאַר עַמִּין. וְכַד צְלוֹתָא סַלְּקָא, כְּדֵין אִזְדָּעְזָע הוּא, וְכָל מַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ, וְאִתְבַּר חֵילֵיהוּ, וְנָפְקֵי וְסָגְדֵי, וּמְעַטְּרִין לְהַהִיא צְלוֹתָא. וְסַלְּקִין עִמֵּהּ עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּי רְקִיעָא שְׁתִיתָאָה, וּכְדֵין נָפְקִין כַּמָּה חַיָּילִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין, וּמְקַבְּלִין לְהַהוּא צְלוֹתָא, וְסַלְּקִין בַּהֲדֵהּ, עַד דְּמָטוּ לְשִׁבְעִין תַּרְעִין, דְּתַמָּן קָאִים חַד מְמָנָא, דִּי שְׁמֵיהּ עַנְפִּי"אֵל, רַב מְמָנָא. וְאִיהוּ מְעַטֵּר לְהַהִיא צְלוֹתָא, בְּשִׁבְעִין עִטְרִין.

וְכֵיוָן דְּמִתְעַטְּרָא צְלוֹתָא בְּכָל הָנֵי עִטְרִין, כְּדֵין מִתְחַבְּרָן כָּל אִינּוּן חַיָּילִין דְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, וְסַלְּקִין לְהַהִיא צְלוֹתָא דְּמִתְעַטְּרָא בְּכָל עִטְרִין, לְגַבֵּי רְקִיעָא שְׁבִיעָאָה. וּכְדֵין עָאלַת צְלוֹתָא, וְסַנְדַּלְפ"ן רַב יַקִּירָא עִלָּאָה דְּכָל מַפְתְּחָן דְּמַאֲרֵיהּ בִּידֵיהּ, אָעִיל לְהַהוּא צְלוֹתָא, לְגוֹ שִׁבְעָה הֵיכָלִין.

תָּא חֲזֵי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁבְעָא מְדוֹרִין אִינּוּן וכו', (אמרו המגיהים כבר נדפסו בפרשת בראשית דף מ"א ע"ש) שִׁבְעָה הֵיכָלִין אִלֵּין, אִינּוּן הֵיכָלִין דְּמַלְכָּא, וְהַאי צְלוֹתָא כַּד מִתְעַטְּרָא בְּכָל הָנֵי עִטְרִין, כַּד עָאלַת, מְחַבָּר לוֹן כַּחֲדָא, לְאִתְעַטְּרָא לְעֵילָּא לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד כְּדְקָא יָאוֹת. וּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִתְעַטְּרָא בְּכָל עִטְרִין, עֵילָּא וְתַתָּא, לְמֶהֱוֵי חַד, וּכְדֵין (משלי י׳:ו׳) בָּרָכוֹת לְרֹאשׁ (בראשית כ"ו ע"א) צַדִּיק כְּתִיב.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּיָדַע לְסַדָּרָא צְלוֹתֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. בְּהַאי צְלוֹתָא דְּמִתְעַטְּרָא בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ מְחַכֶּה עַד דְּיִסְתַּיְימוּן כָּל צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין כֻּלָּא אִיהוּ בְּשָׁלִימוּ כְּדְקָא יָאוֹת, עֵילָּא וְתַתָּא. עַד הָכָא מִלִּין דִּצְלוֹתָא, לְמִנְדַּע רָזִין עִלָּאִין, מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִית פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן קַיְימִין בְּמִלָּה, כְּמָה דְּקַיְימִין בְּעוֹבָדָא.

וְאִינּוּן שִׁית פִּקּוּדִין, וְקַיְימִין אוּף הָכָא בִּצְלוֹתָא. חַד, (דברים כ"ח:נ"ח) לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא. תִּנְיָינָא, לְאַהֲבָה אוֹתוֹ. תְּלִיתָאָה, לְבָרְכוֹ. רְבִיעָאָה, לְיַחֲדוֹ. חֲמִישָׁאָה,

לְבָרְךָ כַּהֲנָא יַת עַמָּא. שְׁתֵּיתָאָה, לְמִסּוֹר נִשְׁמָתֵיהּ לֵיהּ. וְאִלֵּין שֵׁית פִּקּוּדִין דְּקַיְימִין בְּצָלוֹתָא דְּמַלָּה, בַּר אִינּוּן פִּקּוּדִין (רי"ו ע"א) דְּקַיְימִין בְּעוֹבָדָא, כְּגַוְונָא דְּצִיצִית וּתְפִלִּין.

לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם, פִּקּוּדָא דָּא קַיְימָא בְּאִלֵּין תּוּשְׁבְּחָן דְּקָאֲמַר דָּוִד מַלְכָּא, וּבְאִינּוּן קָרְבָּנִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּתַמָּן בָּעֵי בַּר נָשׁ לְדַחֲלָא מִקַּמֵּי מָארֵיהּ, בְּגִין דְּאִינּוּן שִׁירִין קַיְימִין בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי יִרְאָה. וְכָל אִינּוּן הַלְלוּיָהּ, דְּאִינּוּן רָזָא דְּיִרְאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּאִינּוּן שִׁירִין בְּיִרְאָה, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא כָּל אִינּוּן רָזִין דְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, וְכָל אִינּוּן רָזִין דְּהַלְלוּיָהּ.

כְּיָון דְּמָטֵי בַּר נָשׁ לְיִשְׁתַּבַּח, יְשַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּגוֹן יוֹצֵר אוֹר, יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת. לְאַהֲבָה אוֹתוֹ, כַּד מָטֵי לְאַהֲבַת עוֹלָם, (דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, דָּדָא אִיהוּ רָזָא דִּרְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. לְיַחֲדָא לֵיהּ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דְּהָכָא קַיְימָא רָזָא דְּיִחוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְיַחֲדָא שְׁמֵיהּ בְּרְעוּתָא דִּלְבָּא כַּדְקָא חֲזַי. וּמִתַּמָּן וּלְהָלְאָה אַדְכָּרוּתָא דִּיצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ פִּקּוּדָא לְאַדְכָּרָא יְצִיאַת מִצְרַיִם דְּכְתִיב, (דברים ה׳:ט״ו) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם.

לְבָרְכָא כַּהֲנָא יַת עַמָּא, בְּגִין לְאַכְלְלָא יִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא, בְּשַׁעֲתָא דְּנַטְלִין בִּרְכָאן לְעֵילָּא, דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נַטְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּרְכָאן, וְשַׁעֲתָא דִּרְעוּתָא הוּא, לְמִסּוֹר נַפְשֵׁיהּ לְגַבֵּיהּ, וּלְמֵיהַב לֵיהּ נִשְׁמְתָא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, כַּד נַפְלִין עַל אַנְפִּין, וְאָמְרִין (תהילים כ״ה:א׳) אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא, דִּיכְוִין לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְגַבֵּיהּ, לְמִמְסַר לֵיהּ נַפְשָׁא בִּרְעוּתָא שְׁלִים. וְאִלֵּין אִינּוּן שֵׁית פִּקּוּדִין דְּקַיְימִין בְּצָלוֹתָא, דְּסַלְקִין לְגַבֵּי שֵׁית מַאָה פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וְאִי תֵּימָא תְּלֵיסַר אַחֲרָנִין יַתִּיר. אִינּוּן קַיְימִין לְאַמְשָׁכָא תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּכֹלָּא כְּלִילָן בָּהּוּ. (ס"א בהני) שֵׁית פִּקּוּדִין אִלֵּין, דְּצָלוֹתָא מִתְעַטְּרָא בָּהּוּ.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, מַאן דְּיִשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְדָא, וּלְאַשְׁלָמָא לוֹן בְּכָל יוֹמָא. וּבְאִלֵּין תְּלֵיסַר אַחֲרָנִין סַגִּיאִין. אֲבָל כַּד מָטֵי בַּר נָשׁ לְאַתְרִין אִלֵּין, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְכַוְונָא לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ, לְאַשְׁלָמָא הַהוּא פִּקּוּדָא דְּקַיְימָא בְּהַהוּא מִלָּה. וּכְדֵין אַכְרִיזוּ עֲלֵיהּ וְאָמְרִי, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. אָתָא רַבִּי אַבָּא וּנְשַׁקֵּיהּ.

פָּתַח רַבִּי יִצְחָק אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (שמות ל״ה:א׳) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אֲמַאי כְּנִישׁ לוֹן. בְּגִין לְמִמְסַר לוֹן שַׁבָּת כְּמִלְקַדְמִין, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא עַד לָא עָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת עֶגְלָא, מְסַר לוֹן אֶת הַשַּׁבָּת. וְדָא אִיהוּ דְּלָא נַטְרוּ אִינּוּן עֶרֶב רַב. כֵּיוָן דְּשָׁמְעוּ בֵּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ וַאֲנַן מִלָּה דָּא אִתְמְנַע מִינָן, מִיַּד (שמות ל״ב:א׳) וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל אַהֲרֹן וְגוֹ', וְאִתְמְשָׁכוּ סַגִּיאִין אֲבַתְרַיְיהוּ. לְבָתַר דְּמִיתוּ אִינּוּן דְּמִיתוּ, כְּנִישׁ מֹשֶׁה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִחוֹדַיְיהוּ, וְיָהַב לוֹן שַׁבָּת כְּמִלְקַדְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וְגוֹ'.

פרק יב

לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם, הָכָא אִית רָזָא דְּרָזִין, לְאִינּוּן דְּיַדְעֵי חָכְמְתָא עִלָּאָה, רָזָא דְּשַׁבָּת הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל רָזָא דָּא, אִתְמְסָר לְחַכִּימֵי עֶלְיוֹנִין, דְּהָא שַׁבָּת רָזָא עִלָּאָה הוּא.

תָּא חֲזֵי (ס"א ביומא שתיתאה בשעתא דמטי) בְּשַׁעֲתָא דְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה מָטָא זִמְנָא דְּעָרֵב, כְּדֵין, כֹּכָבָא חַד מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן נָהִיר, וְעִמֵּיהּ שִׁבְעִין כֹּכְבִין אַחֲרָנִין, וְהַהוּא כֹּכָבָא בָּטַשׁ בְּאִינּוּן כֹּכְבִין אַחֲרָנִין, וְאִתְכָּלִילוּ כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא כֹּכָבָא, וְאִתְעֲבִיד חַד כְּלָלָא דְּשִׁבְעִין. וְהַהוּא כֹּכָבָא אִתְפָּשַׁט, וְאִתְעֲבִיד כְּמָדוּרָא חֲדָא, לְהֵיטָא בְּכָל סִטְרִין. כְּדֵין אִתְפָּשַׁט הַהוּא מָדוּרָא סַחֲרַנַּיְיהוּ דְּאֶלֶף טוּרִין, וְקַיְימָא כְּחַד חוּטָא דְּסָחֲרָא.

וְהַאי מָדוּרָא דְּאֵשָׁא, מָשִׁיךְ לְגַבֵּיהּ גַּוְונִין אַחֲרָנִין דִּלְגוֹ מִנֵּיהּ. גַּוְון קַדְמָאָה יְרוֹקָא. כֵּיוָן דְּקַיְימָא הַאי גַּוְונָא, סַלְקָא הַהוּא מָדוּרָא דְּאֵשָׁא, וְדָלִיג לְעֵילָּא עַל הַהוּא גַּוְון יְרוֹקָא, וְעָאל לְגוֹ מִנֵּיהּ, וְשַׁדֵּי לְהַהוּא גַּוְון יְרוֹקָא לְבַר, וְקַיְימָא יְרוֹקָא לְבַר, וְהַהוּא מָדוּרָא דְּאֵשָׁא דְּכֹכָבָא כְּלִילָא לְגוֹ.

לְבָתַר, אַמְשִׁיךְ אֲבַתְרֵיהּ גַּוְון אָחֳרָא תִּנְיָינָא חִוָּורָא, וְהַהוּא חִוָּורָא עָאל לְגוֹ, כֵּיוָן דְּקַיְימָא הַאי גַּוְון, סַלְקָא הַהוּא מָדוּרָא דְּאֵשָׁא דְּהַהוּא כֹּכָבָא, וְשַׁדֵּי לְהַהוּא חִוָּורָא לְבַר, וְעָאל אִיהוּ לְגוֹ. וְכֵן כָּל אִינּוּן גַּוְונִין, עַד דְּשַׁדֵּי לוֹן לְבַר, וְעָיֵיל אִיהוּ לְגוֹ, וְקָרִיב לְגַבֵּי הַהִיא נְקוּדָה טְמִירָא, לְמֵיטַל נְהוֹרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א':ד') וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן וְגוֹ'. יְחֶזְקֵאל חָמָא לְהַאי חֵיזוּ, בְּתִקוּנָא דִּלָּא קַיְימָא, בַּר בְּשַׁעֲתָא דְּשַׁלִּיט הַהוּא כֹּכָבָא כִּדְקָאֲמָרָן, אֲבָל הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה, אוּקְמוּהָ, דְּהָוָה אָתֵי לְמִכְבַּשׁ כָּל עָלְמָא, לְקַמֵּיהּ דְּנְבוּכַדְנֶצַּר חַיְיָבָא. אֲבָל רוּחַ סְעָרָה דָּא, אִיהוּ הַהוּא כֹּכָבָא דְּקָאֲמָרָן, דְּבָלַע שִׁבְעִין כֹּכְבִין אַחֲרָנִין, וְדָא אִיהוּ רוּחַ סְעָרָה דְּחָמָא אֵלִיָּהוּ, (מלכים א י"ט:י"א) מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים, וְדָא דְּקַיְימָא תְּדִיר קֶדֶם כֹּלָּא, לְמֵיטַר הַהוּא דִּלְגוֹ, כִּקְלִיפָּה לְמוֹחָא.

וַאֲמַאי אִקְרֵי סְעָרָה. דְּסָעִיר כֹּלָּא, עֵילָּא וְתַתָּא. בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, דְּהָא מִן הַהוּא סִטְרָא קָא אִתְיָא, וְסִימָנֵךְ, (ירמיהו א':י"ד) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה, דְּהָא כַּמָּה סִטְרִין אַחֲרָנִין אִתְאַחֲדָן בְּהַהוּא רוּחַ סְעָרָה, וּבְגִין כָּךְ נָפְקָא מִן הַצָּפוֹן.

עָנָן, בְּגִין דְּאִיהִי סוֹסְפִיתָא דְּדַהֲבָא. וּמִסִּטְרָא דְּצָפוֹן אִתְאַחֲדָא דְּא. וְהַאי אִיהִי נְקוּדָה (קפ"ד ע"ב) אֶמְצָעִיתָא, דְּקַיְימָא בְּחוּרְבָּא. וּבְגִין דְּיִדַּע לְמָפְתֵּי, שַׁלִּיט בְּגוֹ נְקוּדָה דִּישׁוּבָא, וְכָל מִלִּין דִּישׁוּבָא. בַּר אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, כַּד שָׁרָאן יִשְׂרָאֵל בְּגַוָּהּ, אִיהוּ (ד"א לא) שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ,

וּלְבָתַר (קמ"א ע"א) דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל (ד"א לא) שַׁלְטָא עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דִּכְתִיב, (איכה ב׳:ג׳) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב.

עָנָן גָּדוֹל דָּא, אִיהוּ עֲנָנָא דְּחַשׁוֹכָא, דְּאַחֲשִׁיךְ כָּל עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין עֲנָנָא לַעֲנָנָא. הַהוּא עֲנָנָא דִּכְתִיב (במדבר י׳:ל״ד) וַעֲנַן יְיָ' עֲלֵיהֶם יוֹמָם. (במדבר י״ד:י״ד) וַעֲנָנְךָ עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. (ויקרא ק"ג ע"א, ג' ע"ב) הַאי אִיהוּ עֲנָנָא דְּנָהִיר וְזָהִיר, וְכָל נְהוֹרִין אִתְחָזוֹן גּוֹ הַהוּא עֲנָנָא. אֲבָל עֲנָנָא דָּא, עֲנָנָא חָשׁוּךְ, דְּלָא נָהִיר כְּלָל, אֲבָל מָנַע כָּל נְהוֹרִין, דְּלָא יַכְלִין לְאִתְחֲזָאָה קַמֵּיהּ.

גָּדוֹל, אֲמַאי אִקְרֵי גָּדוֹל, וְהָא זְעֵיר אִיהוּ. אֶלָּא גָּדוֹל אִיהוּ, כְּיָון דְּשַׁלִּיט. דָּבָר אַחֵר גָּדוֹל, הַהוּא חֲשׁוֹכָא גָּדוֹל, כְּיָון דְּכַסֵּי כָּל נְהוֹרִין וְלָא אִתְחֲזוֹן קַמֵּיהּ, וְאִיהוּ גָּדוֹל (נ"א שליט) עַל כָּל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא.

וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, דְּהָא אֶשָּׁא דְּדִינָא קַשְׁיָא, לָא אַעְדֵּי מְנֵיהּ לְעָלְמִין. וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, אַף עַל גַּב דְּכָל הַאי קַיְימָא בֵּיהּ, נֹגַהּ לוֹ סָבִיב. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּאַף עַל גַּב דְּלֵית סִטְרָא דָּא, אֶלָּא סִטְרָא (ס"ט ע"א) דִּמְסָאֲבוּ, נֹגַהּ לוֹ סָבִיב, וְלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְדַחְיָיא לֵיהּ לְבַר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה דְּמֵהֵימְנוּתָא אִית לֵיהּ, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאַנְהָגָא בֵּיהּ קְלָנָא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב לֵיהּ חוּלָקָא, בְּסִטְרָא דְּקִדּוּשָׁא דְּמֵהֵימְנוּתָא. רַב הַמְנוּנָא סָבָא, הָכִי אָמַר, וְכִי נֹגַהּ לוֹ סָבִיב, וְאִצְטְרִיךְ לְאַנְהָגָא בֵּיהּ קְלָנָא, הַאי נֹגַהּ לוֹ, לְגוֹ אִיהוּ, וְלָא קַיְימָא לְבַר. וּבְגִין דְּקַיְימָא הַהוּא נֹגַהּ לוֹ מְגוֹ, כְּתִיב וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. מִתּוֹכָהּ דְּמַאן. מִתּוֹכָהּ דְּהַהוּא נֹגַהּ. כְּעֵין הַחַשְׁמַל: חָשׁ, מָל, הָא אוּקְמוּהָ, חֵיוָון דְּאֶשָּׁא (פ"א ע"ב) מְמַלְּלָא.

אֲבָל מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא שְׁמַעְנָא עִלָּה רָזָא דְּרָזִין. כַּד עָרְלָה שָׂרֵי עַל קַיְימָא קַדִּישָׁא לְסָאֲבָא מַקְדְּשָׁא, כְּדֵין הַהוּא מַקְדְּשָׁא, אִתְעַבָּד מִלְּגַלָּאָה רָזָא דְּאַת קַיְימָא, מְגוֹ עָרְלָה. וְכַד הַאי נֹגַהּ עָאל לְגוֹ, וְאַפְרִישׁ בֵּין עָרְלָה, וּבֵין מַקְדְּשָׁא, כְּדֵין אִקְרֵי חַשְׁמַל חָשׁ וְאִתְגַּלְיָא. מָל, מַהוּ מָל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יהושע ה׳:ד׳) מָל יְהוֹשֻׁעַ. רָזָא דְּאַת קַיְימָא, אִתְעַבָּד מִלְּאִתְגַּלָּאָה מְגוֹ עָרְלָה.

וְאִית רָזָא אַחֲרָא, דְּהָא נְהוֹרָא דִּילֵיהּ, אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי, וְכַד אִתְגַּלְיָא חַשְׁמַל אִתְעֲבָר נְהוֹרֵיהּ. אֲבָל רָזָא קַדְמָאָה, אִיהוּ בְּרָזָא דִּקְרָא כְּדְקָא יֵאוֹת, וְכֹלָּא שַׁפִּיר אִיהוּ, וְיָאוּת הוּא. בְּהַאי נֹגַהּ, מִפַּתֵּי לְאִתְּתָא, לְנַטְלָא נְהוֹרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי ה׳:ג׳) וְחָלָק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ, שַׁוֵּי הַהוּא נְהוֹרָא לְקַבְלֵיהּ דִּבְרִית. וּבְגִינֵי כַּךְ מְפַתֵּי לֵיהּ, וְנַטְלָא נְהוֹרֵיהּ. וְדָא אִיהוּ פִּתּוּיָא דְּמְפַתֵּי לְאִתְּתָא, דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ג׳) נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה כַּד מָטָא זִמְנָא דְּעֶרֶב, דְּלִיג לְגוֹ הַהוּא (נ"א מדורא) נְהוֹרָא דְּאֶשָּׁא, וְסַלְקָא לְעֵילָּא לְאַעֲלָא גּוֹ גַּוונִין. כְּדֵין מְתְתַּקְנִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּמְסַדְּרִין סְעוּדְתִין, וּמַתְקְנִין פָּתוֹרִין, כָּל חַד וְחַד פָּתוֹרֵיהּ. כְּדֵין חַד שַׁלְהוֹבָא נָפִיק וּבָטַשׁ בְּהַהוּא מָדוּרָא, כֵּיוָן דְּבָטַשׁ בֵּיהּ, מִתְגַּלְגְּלָן הַהוּא שַׁלְהוֹבָא, וְהַהוּא מָדוּרָא וְעָאלִין בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְאִתְטַמְּרָן וְיַתְבַת תַּמָן.

וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא אִיהוּ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וּבְגִין דְּהוּא מִסִּטְרָא דִּימִינָא, אַעְבַּר לְהַהוּא מָדוּרָא, וְאָעִיל לֵיהּ לְנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְיָתִיב תַּמָּן עַד דְּנָפִיק שַׁבְּתָא. כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבְּתָא, אִצְטְרִיךְ לְהוּ לְעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְבָרְכָא עַל אֶשָּׁא, וְנָפְקָא הַהוּא שַׁלְהוֹבָא, בְּבִרְכְתָא דִּלְתַתָּא, וְשָׁלִיט עַל הַהוּא מָדוּרָא כָּל הַהוּא לֵילְיָא, וְאִתְכַּפְיָא הַהוּא מָדוּרָא.

פרק יג

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּעָאל שַׁבְּתָא, וְאִתְטַמַּר הַהוּא מָדוּרָא, כָּל אֶשִּׁין דְּאֶשָּׁא קַשְׁיָא אִתְטְמָרוּ וְאִתְכַּפְיָין, וְאֶפִילּוּ אֶשָּׁא דְּגֵיהִנֹּם, וְחַיְּיבִין דְּגֵיהִנֹּם, אִית לוֹן נַיָּיחָא. וְכֹלָּא תַּתָּא וְעֵילָּא אִית לְהוּ נַיָּיחָא. כַּד נָפַק שַׁבְּתָא, וּמְבָרְכִין יִשְׂרָאֵל עַל נוּרָא, כְּדֵין נָפְקִין כָּל אֶשִּׁין דְּמִתְטַמְּרָן, כָּל חַד וְחַד לַאֲתְרֵיהּ. וּבְגִין דְּלָא לְאִתְעָרָא אֶשָּׁא אַחֲרָא, כְּתִיב (שמות ל"ה:ג') לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְהָא אוּקְמוּהָ, אֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא אֲמַאי.

אֶלָּא כַּד עָאל שַׁבְּתָא, כָּרוֹזָא קָרֵי בְּכוּלְּהוּ רְקִיעִין, אִתְתַּקְנוּ רְתִיכִין, אִתְתַּקְנוּ מַשְׁרְיָין, לְקַדְמוּת מָארֵיכוֹן. כְּדֵין נָפִיק חַד רוּחָא מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם, וְהַהוּא רוּחָא אִתְפְּרַשׁ עַל כָּל אִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְסִטַר יְמִינָא, וְאִתְלַבְּשָׁן בֵּיהּ, וְהַהוּא רוּחָא אִקְרֵי לְבוּשָׁא דִּיקָר דְּשַׁבְּתָא. כְּדֵין פָּתוֹרֵי דְּהַאי עָלְמָא, מִתְתַּקְנָן בְּחַד הֵיכָלָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּסִדּוּרָא דְּפָתוֹרֵיהּ אִתְחָזֵי תַּמָּן כְּדְקָא יָאוּת, וְקַיְימָא כֻּלָּא מִתְתַּקְנָא, בְּלָא כִּסּוּפָא, אִינּשׁ כְּפוּם חֵילֵיהּ.

כַּד עָאל שַׁבְּתָא, אִצְטְרִיכוּ אִינּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא לְאַסְחָאָה גַּרְמַיְיהוּ (קל"ו ע"ב) מִשְּׁמוּשָׁא דְּחוֹל, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דִּבְחוֹל, רוּחָא אַחֲרָא אָזְלָא וְשַׁטְיָא וְשָׁרָא עַל עַמָּא. וְכַד בָּעֵי בַּר נָשׁ לְנָפְקָא מִן הַהוּא רוּחָא, וּלְאַעֲלָא בְּרוּחָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, בָּעֵי לְאַסְחָאָה גַּרְמֵיהּ, לְמִשְׁרֵי עָלֵיהּ הַהוּא רוּחָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי רָזָא עִלָּאָה דְּמִלָּה, כָּל אִינּוּן שִׁית יוֹמִין, (קימא מלה דכלא) אִתְאַחֲדָן בְּרָזָא דְּחַד נְקוּדָה קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ יוֹמִין אִתְאַחֲדָן בֵּיהּ. וְאִית יוֹמִין אַחֲרָנִין, דְּקַיְימִין לְבַר בְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְאִית יוֹמִין אַחֲרָנִין, דְּקַיְימִין לְגוֹ (הקדמה ה' ע"ב) מַעְגּוּלָא קַדִּישָׁא, וְאִתְאַחֲדָן בִּנְקוּדָה קַדִּישָׁא.

וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, וְכָל אִינּוּן דְּמִתְעַסְקִין בְּקִדּוּשָׁה, כָּל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, אִתְאַחֲדָן כָּל אִינּוּן שִׁית יוֹמִין, בְּאִינּוּן שִׁית יוֹמִין דִּלְגוֹ דְּאִתְאַחֲדָן בְּהַהִיא נְקוּדָה, אִתְאַחֲדָן בְּהַאי, בְּגִין לְנַטְרָא לוֹן. וְכָל אִינּוּן שִׁית יוֹמִין (ד"א ואינון שית יומין דלגו) דְּשַׁבְּתָא, הַהִיא נְקוּדָה טְמִירָא אִיהִי. כֵּיוָן דְּעָאל שַׁבְּתָא, כְּדֵין סַלְקָא הַהִיא נְקוּדָה, וְאִתְעַטְרָא וְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ טְמִירִין בְּגָנְזָהּ.

תָּא חֲזֵי, אִית יָמִים וְאִית יָמִים. יְמֵי חוֹל, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְאִלֵּין קַיְימִין לְבַר לְעַמִּין. יְמֵי הַשַּׁבָּת, דְּאִינּוּן יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, קַיְימִין לְיִשְׂרָאֵל. וְכַד סַלְקָא הַאי נְקוּדָה, כֹּלָּא אִתְגְּנִיז, וְאִיהִי סַלְקָא, כֵּיוָן דְּאִיהִי סַלְקָא, אִקְרֵי שַׁבָּת.

מַהוּ שַׁבָּת. אִי תֵּימָא בְּגִין שְׁבִיתָה, דִּכְתִיב כִּי בוֹ שָׁבַת, יָאוּת הוּא. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, כֵּיוָן דְּסַלְקָא הַאי נְקוּדָה, וּנְהוֹרָא נָהִיר, כְּדֵין מִתְעַטְרָא אִיהִי בַּאֲבָהָן, כֵּיוָן דְּמִתְעַטְרָא אִיהִי בַּאֲבָהָן, כְּדֵין אִתְחַבְּרַת וְאִתְאַחֲדַת בָּהוּ, לְמֶהֱוֵי חַד, וְאִקְרֵי כֹּלָּא שַׁבָּת. שַׁבָּת: ש' בַּת. ש' הָא אוּקְמוּהָ, רָזָא דִּתְלַת אֲבָהָן, דְּמִתְאַחֲדָן בְּבַת יְחִידָה, וְאִיהִי מִתְעַטְרָא בָּהוּ, וְאִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכֹלָּא אִיהוּ חַד. וְדָא אִיהוּ ש' בַּת, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

וְאִי תֵּימָא, שַׁבָּת הַגָּדוֹל, וְאִיהוּ לְעֵילָּא, אֲמַאי אִקְרֵי שַׁבָּת. אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּכָל אֲתָר נְקוּדָה דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכָל עֵינָא, אִקְרֵי בַּת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים י"ז:ח') שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן, בְּגִין דְּאִיהִי (נקודה) עִקָּרָא דְּכָל עֵינָא, אִקְרֵי בַּת.

עָלְמָא דְּאָתֵי, אִיהוּ (ק"פ ע"א) הֵיכָלָא לְהַהִיא נְקוּדָה עִלָּאָה, וְכַד אִיהִי קַיְימָא, וְנַטְלָא בְּגַדְפָּהָא לַאֲבָהָן, לְאִתְעַטְרָא לְעֵילָּא אִקְרֵי כֹּלָּא שַׁבָּת. וְכַד אֲבָהָן מִתְעַטְרָן לְעֵילָּא, בְּגוֹ נְקוּדָה עִלָּאָה, אִקְרֵי שַׁבָּת. נְקוּדָה תַּתָּאָה (ע' ע"ב) כַּד מִתְעַטְרָא בַּאֲבָהָן אִקְרֵי שַׁבָּת.

פרק יד

הַאי נְקוּדָה תַּתָּאָה כַּד סַלְקָא וְאִתְחַזִּית, וְאִתְקַשְׁיטַת. (ס"א האי נקודה תתאה כד סלקא לאתעטרא באבהן) כְּדֵין כָּל חֶדְוָה אִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה. וּבְהַאי לֵילְיָא, הַאי נְקוּדָה אִתְפַּשַׁט נְהוֹרָאָה, וּפָרִישׁ גַּדְפּוֹי עַל עָלְמָא, וְכָל שִׁלְטוֹנִין אַחֲרָנִין מִתְעַבְּרָן, וּנְטִירוּ אִשְׁתְּכַח עַל עָלְמָא.

וּכְדֵין אִתּוֹסָף רוּחַ נִשְׁמְתָא בְּיִשְׂרָאֵל, עַל כָּל חַד וְחַד, וּבְהַהִיא נִשְׁמְתָא יְתֵירָא, נַשָּׁיִן כָּל עִצְבָּא וְחֵימָתָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח בַּר חֶדְוָה, לְעֵילָּא וְתַתָּא. הַהוּא רוּחָא דְּנָחִית וְאִתּוֹסַף בִּבְנֵי עָלְמָא, כַּד נָחִית, אִתְסָחֵי בְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְנָחִית וְשָׁרָא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא, זַכָּאִין אִינּוּן, כַּד הַאי רוּחָא אִתְעָר.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּהַהוּא רוּחָא נָחִית נַחְתִּין עִמֵּהּ לְגוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, שִׁתִּין רְתִיכִין, מִתְעַטְּרִין לְשִׁית סִטְרִין. וְכַד מָטֵי לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כְּדֵין כָּל אִינּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כֻּלְּהוּ

(מתערי להההוא מתעטרי (נ"א בההוא)) רוּחָא. כְּרוּזֵי קָרֵי וְאָמַר, זַכָּאִין אַתּוּן יִשְׂרָאֵל, עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּרָעוּתָא דְּמָארֵיכוֹן אִתְעַר לְגַבַּייְכוּ.

רָזָא דְּרָזִין לְיַדְעֵי חָכְמְתָא, זַכָּאִין אִינּוּן כַּד הַאי רוּחָא אִתְעַר. הַאי רוּחָא אִיהוּ אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּהַאי נְקוּדָה, וְנָפְקָא מִינָּהּ, וְאִתְפַּשְׁטָא בְּעָלְמָא, וְהַהוּא הֲוֵי רָזָא דְּשַׁבָּת, דְּשָׁרָא לְתַתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ שָׁמְירָה, (שמות ל"א:ט"ז) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהָא אוּקְמוּהָ, שַׁבָּת לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶת הַשַּׁבָּת, לְאַסְגָּאָה הַהוּא רוּחָא דְּשָׁרֵי עַל כֹּלָּא, וְאִצְטְרִיךְ לְנַטְרָא לֵיהּ, הוֹאִיל וְקַיְימָא עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו נ"ו:ו') כָּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ. בְּהַאי רָזָא אִית רָזָא אַחֲרָא. הַאי רוּחָא, אִתְּהֲנִי בְּהַאי יוֹמָא, מֵהֲנָאוֹתָן דְּיִשְׂרָאֵל, וּמֵעְנּוּגָא דִּלְהוֹן, וּבְגִין דָּא, בָּעֵי לְמֵיהַב לֵיהּ עְנּוּגָא, בְּמֵיכְלָא וּבְמִשְׁתְּיָא, תְּלַת זִמְנִין, בְּתְלַת סְעוּדָתִין, דְּתְלַת דַּרְגֵּי מְהֵימְנוּתָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְהַאי נָטִיל חֶדְוָה וְעְנּוּגָא, בְּאִינּוּן סְעוּדָתֵי דְּיִשְׂרָאֵל. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּאַהֲנֵי לֵיהּ, וּמְעַנֵּג לֵיהּ, בְּהַאי יוֹמָא.

הַאי רוּחָא, אִתְּהֲנֵי כָּל שִׁיתָּא יוֹמִין, מֵרוּחָא עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין. וּבְיוֹמָא דְּשַׁבָּתָא, כֵּיוָן דְּנָחִית, וְאִתְסָחֵי בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן בְּלֵילְיָא, אִתְעַנָּג (ר"ח ע"א, צ"ח ע"ב) מֵעְנּוּגָא דְּגוּפָא, בְּסְעוּדָתֵי דְּמְהֵימְנוּתָא, וְאִתְעַטָּר (נ"א ואתענג) הַאי רוּחָא מֵעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִתְרַוֵי בְּכָל סִטְרִין, בְּעָטָרָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְהוֹאִיל וְקַיְימָא עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְנַטְרָא לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת. שַׁבָּת, דָּא הוּא הַהִיא נְקוּדָה תַּתָּאָה. אֶת הַשַּׁבָּת, דָּא הוּא הַאי רוּחָא, אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּהַהִיא נְקוּדָה. הַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא, כַּד אִתּוֹסַף קְדוּשָׁן וּבִרְכָאן מִלְּעֵילָּא, עַל הַהִיא נְקוּדָה, אִתְנְהִיר כֹּלָּא, וְאִתְעֲבִיד רוּחָא נְהִירָא בְּכָל סִטְרִין, אִתְפְּלַג לְעֵילָּא וְנָהִיר. וְאִתְפְּלַג לְתַתָּא וְנָהִיר. וְדָא הוּא דִּכְתִיב בֵּיני וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוּלָק אַחֲסָנָא אִית לָן כַּחֲדָא. חוּלָקָא דְּלְעֵילָּא, אִתְעָטָר בְּהַאי יוֹמָא, מֵעְנּוּגָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְאִתְּהֲנֵי מִזִּינָא עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין. חוּלָקָא תַּתָּאָה, אִתְעָטָר בְּהַאי יוֹמָא, מֵעְנּוּגָא דִּלְתַתָּא, דְּאִתְּהֲנֵי בְּהֲנֵי סְעוּדָתֵי. וְעַל דָּא, בָּעֵי לְעַנָּגָא לֵיהּ, בְּמֵיכְלָא וּבְמִשְׁתְּיָא בִּלְבוּשֵׁי יְקָר, וּבְחֶדְוָה דִּכֹלָּא.

וְכַד מִתְעַטְּרָא הַאי חוּלָקָא לְתַתָּא, וְאִתְנְטִיר כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, סַלְקָא לְעֵילָּא, וְאִתְחַבְּרָא בְּהַהוּא חוּלָקָא אַחֲרָא. וְהַאי נְקוּדָה נָטִיל כֹּלָּא מֵעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִתְכְּלִילָא מִכָּל סִטְרִין. וּבְגִין דְּמִתְעַטְּרָא בְּשַׁבָּת, מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, כָּל שְׁאָר יוֹמִין יָהִיב חֵילָא לְכֹלָּא, וְאִתְיְהִיב לֵיהּ שׁוּלְטָנוּ מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא. וּבְרָזִין דְּסִפְרָא דִּשְׁלְמֹה מַלְכָּא, אִשְׁתְּכַח רָזָא דָּא, וְאוּקְמוּהָ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

כְּתִיב וַיִּנָּפֵשׁ, וְאוּקְמוּהָ וַוי נָפֶשׁ דְּאַבְדַת וְשַׁפִּיר אִיהוּ. אֲבָל אִי הָכִי וַוי גּוּפָא אִצְטְרִיךְ לְמֵימַר, דְּמִנֵּיהּ אַבְדַת נָפֶשׁ. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, בְּבַר נָשׁ אִית נָפֶשׁ, דְּנַטְלָא וּמָשִׁיךְ לְגַבֵּיהּ

לְהַאי רוּחָא מֵעָרֵב שַׁבָּת. וְהַהוּא רוּחָא שַׁרְיָא בְּגַוְוהּ דְּהַהִיא נֶפֶשׁ, וְדַיְירָא בָּהּ כָּל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא. וּכְדֵין, הַהוּא נֶפֶשׁ, יְתֵירָה בְּרִבּוּיָא וְתוֹסַפְתָּא יַתִּיר מִמַּה דְּהָוָה.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כָּל נַפְשָׁאן דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָן בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, וְעִטָּרָא דִּלְהוֹן, דְּשַׁרְיָא הַאי רוּחָא בְּגַוַּוייהוּ. כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבְּתָא, וְהַהוּא רוּחָא סַלְקָא לְעֵילָּא, כְּדֵין וַוי לְנֶפֶשׁ, דְּאַבְדַת מַה דְּאַבְדַת. אַבְדַת הַהוּא עִטָּרָא עִלָּאָה, וְהַהוּא חֵילָא קַדִּישָׁא דְּהֲוָה בָּהּ, וְדָא הוּא וַיִּנָּפַשׁ, וַוי נֶפֶשׁ, דְּאַבְדַת מַה דְּאַבְדַת.

עוֹנָתָן דְּחַכִּימִין, דְּיַדְעֵי רָזִין עִלָּאִין, מִלֵּילְיָא דְּשַׁבְּתָא לְלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, וְאוֹקְמוּהָ. אֲבָל מִלָּה דָּא שְׁאִילְנָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּהָא חָזֵינָן דְּהַאי כִּתְרָא תַּתְּאָה, נַקְטָא מַה דְּנַקְטָא בִּימָמָא, וּבְלֵילְיָא יָהִיב מְזוֹנָא לְכָל חֵילֵיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. נַקְטָא בִּימָמָא, וְיָהֲבָא בְּלֵילְיָא. וְהַשְׁתָּא אָמַר מַר דְּזִווּגָא אִשְׁתְּכַח בְּהַאי לֵילְיָא.

אָמַר, וַדַּאי זִווּגָא אִשְׁתְּכַח בְּלֵילְיָא דָּא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּהַאי לֵילְיָא, אַפְּרִישַׁת נִשְׁמָתִין לְכָל אִינּוּן חַכִּימִין, דְּיַדְעִין רָזִין דְּחָכְמְתָא. וְחִבּוּרָא, וְזִווּגָא, לָא אִשְׁתְּכַח בְּיוֹמָא אַחֲרָא בְּכָל חֶדְוָה, בְּלָא עִרְבּוּבְיָא (ס"א אלא בגין דא) אַחֲרָא, כְּגוֹן דָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דִּפְלִיגַת, פְּלִיגַת לוֹן בְּחַכִּימִין, בְּצַדִּיקִים, בַּחֲסִידֵי כְּדְקָא יָאוֹת. (ס"א ותו בכל) וּבְכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, זִווּגָא אִשְׁתְּכַח וַדַּאי. אִימָתַי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וְהָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל לָא בְּכָל סִטְרִין כְּהַאי זִווּגָא.

וּבְגִין דָּא, חַכִּימִין דְּיַדְעִין רָזִין, בַּעְיָין לְסַדְּרָא שְׁמוּשָׁא דִּלְהוֹן, בְּהַאי לֵילְיָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּכָל יוֹמֵי דְּשַׁבְּתָא, אִית לוֹן רוּחָא אַחֲרָא דְּשָׁרָא עַל עָלְמָא, וּבְהַאי לֵילְיָא אִית לוֹן רוּחָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּנַחְתָּא לְבָנֵי קְדִישִׁין, וְהַהוּא רוּחָא נָשִׁיב מֵעַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין, וְנַחְתָּא לְגוֹ נְקוּדָה תַּתְּאָה, לְמֵיהַב בָּהּ נַיְיחָא לְכוּלָּא, וְדָא אִתְפְּלִיג לְכָל סִטְרִין, לְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר בֵּיני וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַד אִינּוּן חַכִּימִין, יַתְבִין בְּהַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא, רוּחָא עִלָּאָה, בָּעָאן לְשַׁמְּשָׁא עַרְסַיְיהוּ, דְּהַאי רוּחָא אַמְשִׁיךְ אֲבַתְרֵיהּ לְתַתָּא, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין, וְיָרְתִין קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, בְּהַאי רוּחָא, נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין לְבָנֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת.

פרק טו

כֵּיוָן דְּהַאי רוּחָא שָׁרָא עַל עָלְמָא, כָּל רוּחִין בִּישִׁין, וְכָל מְקַטְרְגִין בִּישִׁין, אִסְתַּלְקוּ מֵעָלְמָא וְלָא בָּעֵינָן לְצַלָּאָה עַל נְטוּרָא, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן נְטִירִין בְּהַהוּא רוּחָא, וְסֵכַּת שָׁלוֹם פְּרִיסַת גַּדְפָּהָא עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן נְטִירִין מִכֹּלָּא.

וְאִי תֵּימָא, הָא תָּנֵינָן, דְּלָא יְפוּק בַּר נָשׁ יְחִידָאי, לָא בְּלֵילְיָא רְבִיעָאָה דְּשַׁבְּתָא, וְלָא בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא. וְהָא אַמָּרָן, דִּבְלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא נְטִירִין בְּנֵי נָשָׁא מִכָּל מְקַטְרְגִין דְּעָלְמָא, וְלָא בָּעִינָן לְצַלָּאָה עַל נְטוּרָא.

תָּא חֲזֵי, הָכִי הוּא וַדַּאי, לֵילְיָא רְבִיעָאָה דְּשַׁבְּתָא, בָּעֵינָן לְאִסְתַּמְּרָא מִנַּיְיהוּ, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ד) יְהִי מְאוֹרֹת, מְאֵרַת כְּתִיב חָסֵר, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּבְגִין דְּהִיא חֲסֵרָה, כַּמָּה חֲבִילֵי טְהִירִין אִתְכְּלִילָן בְּהַאי מְאוֹרֹת. לְוָוטִין וּמְאוֹרֹת אִינּוּן בִּגְרִיעוּתָא דְּסִיהֲרָא, וְכֻלְּהוּ שַׁלִּיטִין בְּהַהוּא לֵילְיָא.

בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, כֵּיוָן דְּכֻלְּהוּ מִתְבַּדְּרָן לְאַעֲלָא בְּנוּקְבָא דְּעַפְרָא, דְּלָא יַכְלִין לְשַׁלְטָאָה, בָּעֵי בַּר נָשׁ יְחִידָאי, לְאִסְתַּמְּרָא. וְתוּ, אַף עַל גַּב דְּלָא יַכְלִין לְשַׁלְטָאָה, אִתְחַזְיָין לְזַמְנִין, וּבַר נָשׁ יְחִידָאי בָּעֵי לְאִסְתַּמְּרָא.

מִלָּה דְּא הָכִי תָּנֵינָן, וְאִי הָכִי גְּרִיעוּתָא דִּנְטוּרָא אִיהוּ. אֲבָל בְּשַׁבְּתָא נְטִירוּ אִשְׁתְּכַח לְעַמָּא קַדִּישָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד עָאל שַׁבְּתָא, מְעַטֵּר לְכָל חַד וְחַד מִיְּשָׁרְאֵל, וּבָעֵי דִּינְטְרוּן לֵיהּ לְהַאי עִטָּרָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְעַטָּרוּ בֵּיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן לָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּיִשּׁוּבָא, לְזַמְנִין לְבַר נָשׁ יְחִידָאי אִתְחָזוּן, וְאִתְרַע מַזָּלֵיהּ. וְאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִתְעַטָּרָא בְּעִטָּרָא קַדִּישָׁא, וּלְנָטָרָא לֵיהּ.

סוֹף סוֹף, נְטִירוּ אִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא לֵילְיָא לְעַמָּא קַדִּישָׁא, הוֹאִיל וְסַכַּת שָׁלוֹם פְּרִיסָא עַל עַמָּא, דְּהָא תָּנֵינָן, בְּכָל אֲתַר דְּסֻכַּת שָׁלוֹם אִשְׁתְּכַח, סִטְרָא אַחֲרָא לָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן. וְעַל דָּא נְטוּרָא אִיהוּ וּנְטוּרָא שְׁכִיחַ.

יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, חֶדְוָה אִיהוּ לְכֹלָּא, וְכֹלָּא אִתְנַטָּר לְעֵילָּא וְתַתָּא. וּנְהוֹרָא (נ״א ונקודה) תַּתְּאָה נַהֲרָא לְסַלְקָא לְעֵילָּא, בְּשָׁפִירוּ דְּעִטָּרִין שִׁבְעִין חוּלְקִין יַתִּיר, וְסָבָא דְּכָל סָבִין אִתְעַר.

כְּדֵין כַּד סָלִיק נְהוֹרָא, עַמָּא קַדִּישָׁא מְקַדְּמֵי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא בִּלְבוּשׁ יְקָר בְּחֶדְוָה, מִתְעַטְּרָן בְּעִטָּרָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא, בְּהַהוּא רוּחָא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ לְתַתָּא, מְשַׁבְּחָן בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן, וְסַלְקִין תּוּשְׁבְּחָן לְעֵילָּא, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה, וּמִתְעַטְּרָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. פַּתְחֵי עִלָּאֵי וְאַמְרֵי, זַכָּאִין אַתּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא בְּאַרְעָא, דְּמָארֵיכוֹן אִתְעָטַר עֲלַיְיכוּ, וְכָל חֵילִין קַדִּישִׁין, מִתְעַטְּרִין בְּגִינֵיכוֹן.

הַאי יוֹמָא, יוֹמָא דְּנִשְׁמָתִין אִיהוּ, וְלָאו יוֹמָא דְּגוּפָא, בְּגִין דְּשֵׁלְטָנוּ דִּצְרוֹרָא דְּנִשְׁמָתִין אִיהוּ, וְקַיְימָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין כֻּלְּהוּ בְּזִוּוּגָא חֲדָא, בְּעִטָּרָא דְּרוּחָא יְתֵירָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא.

פרק טז

צְלוֹתָא דְּשַׁבְּתָא, דְּעַמָּא קַדִּישָׁא, תְּלַת צְלוֹתִין אִשְׁתְּכַחוּ בְּהַאי יוֹמָא, לְקֶבֵל תְּלַת שַׁבָּתֵי, וְאוּקְמוּהָ, וְכֻלְּהוּ חַד. כְּיָון דְּעָאלוּ עַמָּא קַדִּישָׁא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, אָסִיר לְאִשְׁתַּדְּלָא אֲפִילּוּ בְּצוֹרֶךְ בֵּי כְּנִישְׁתָּא, אֶלָּא בְּמִלֵּי תּוּשְׁבְּחָן וּצְלוֹתָא, וְאוֹרַיְיתָא, וְכַדְקָא חָזֵי לוֹן.

וּמַאן (ר"ו ע"א, אמור ק"ה ע"א) דְּאִשְׁתְּדַּל בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, וּבְמִלִּין דְּעָלְמָא, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּקָא מְחַלֵּל שַׁבָּתָא, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל. תְּרֵין מַלְאָכִין מְמַנָּן עַל דָּא, בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, וְאִינּוּן שַׁוּוּ יְדֵיהוֹן עַל רֵישֵׁיהּ, וְאָמְרֵי, וַוי לְפָלַנְיָא, דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא, בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בִּצְלוֹתָא וּבְשִׁירִין וּבְתוּשְׁבְּחָן דְּמָארֵיהוֹן, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא.

הַאי יוֹמָא, אִיהוּ יוֹמָא דְּנִשְׁמָתִין, דְּאִתְעַטָּרָא הַהוּא צְרוֹרָא דְּנִשְׁמָתִין. (בתושבחן דמאריהון) בְּגִין כָּךְ מְשַׁבְּחֵי בְּתוּשְׁבְּחָן תֻּשְׁבַּחְתָּא דְּנִשְׁמָתָא, וְהַיְינוּ (קל"ח ע"א) נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ יְיָ' אֱלֹהֵינוּ וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר וְכוּ'. וְלֵית תּוּשְׁבַּחְתָּא אֶלָּא בְּסִטְרָא דְּנִשְׁמָתָא וְרוּחָא, וְהַאי יוֹמָא, קַיְימָא בְּרוּחָא וְנִשְׁמָתָא, וְלָאו דְּגוּפָא.

תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּדַרְגָּא אַחֲרָא עִלָּאָה, רָזָא דְּיוֹמָא, שִׁמְשָׁא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ נְהוֹרָא דִּימָמָא, הַיְינוּ יוֹצֵר אוֹר. רָזָא דִּנְהוֹרָא דְּנָהִיר, דְּמִנֵּיהּ אִתְּזָנָן וְנָהֲרִין כָּל אִינּוּן חַיָּילִין, רְתִיכִין, וְכֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי, וְכָל אִינּוּן דְּשַׁלְטִין עַל עָלְמָא.

תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּיוֹמָא דָּא, הַיְינוּ אֵל אָדוֹן. וְתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, אִיהוּ בְּרָזָא דְּעֶשְׂרִין וְתְרֵין אַתְוָון עִלָּאִין קַדִּישִׁין, דְּמִתְעַטְּרָן בַּאֲבָהָן וּבִרְתֵיכָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא.

אַתְוָון (הקדמה ג' ע"ב) זְעִירִין, אִינּוּן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, דְּאִינּוּן בְּעָלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִינּוּן אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה וְכוּ', וְלָא אִית בֵּין תֵּיבָה לַתֵּיבָה, רָווֹחָא אַחֲרָא, אֶלָּא אָת רְשִׁימָא בְּכָל תֵּיבָה וְתֵיבָה. (קל"ב ע"ב) וּבְעָלְמָא עִלָּאָה, אִית רָווֹחָא, וְסִטְרִין קַדִּישִׁין, בֵּין אָת לְאָת. וְדָא אִיהוּ, תּוּשְׁבַּחְתָּא עַל תּוּשְׁבַּחְתָּא, דְּאַתְוָון עִלָּאִין דְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, (ר"ד ע"א) קָא מְשַׁבַּח וְאָמַר לְמַלְכָּא עִלָּאָה יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.

כַּד תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא סַלְקָא לְעֵילָּא, שִׁתִּין רְתִיכִין עִלָּאִין דְּקָאמַרָן, מִזְדַּמְּנִין וְנַטְלֵי לְהַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא מֵעַמָּא קַדִּישָׁא, וְסַלְקֵי לָהּ לְאִתְעַטְּרָא בָּהּ, בְּכַמָּה רְתִיכִין עִלָּאִין, דִּי מְמָנָן, וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרָן בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, כֻּלְּהוּ סַלְקִין בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דָּא, עַד רָזָא דְּכוּרְסְיָיא.

כַּד מָטָא לְכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא דְּכָל יִשְׂרָאֵל, קַיְימָא תַּמָּן, עַד זְמָנָא דְּקָאמְרֵי קְדוּשָׁה עִלָּאָה דְּמוּסָף. וּכְדֵין סְלוּקָא דִּלְתַתָּא לְעֵילָּא, לְאִתְאַחָדָא כּוּלָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כּוּלָּא חַד. דָּא אִיהִי תּוּשְׁבַּחְתָּא, דְּסַלְקָא עַל כֻּלְּהוּ תּוּשְׁבְּחָן.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, סִדּוּרָא דִּצְלוֹתָא דִּשְׁאַר יוֹמֵי, עַד יִשְׁמַח מֹשֶׁה וְכוּ', חֶדְוָותָא דְּדַרְגָּא עִלָּאָה, עִקָּרָא דַּאֲבָהָן, דְּחַדֵּי בְּהַהוּא עִדָּנָא דִּילֵיהּ, כַּד סָלִיק כּוּרְסְיָיא לְגַבֵּיהּ, וְנָטִיל לָהּ, וּמִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא. וְדָא אִיהוּ חֶדְוָה דְּאוֹרַיְיתָא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. דְּחַדֵּי בְּאוֹרַיְיתָא דִּלְתַתָּא, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאִתְחַבָּרוּ דָּא בְּדָא.

כְּיָון דְּאִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלָלָא בְּהַהוּא חֶדְוָה לְעַמָּא קַדִּישָׁא, יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְכוּ', אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בְמְנוּחָתֵנוּ.

פרק יז

רָזָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּיוֹמָא דָּא, הָא אוּקְמוּהָ תַּנָּיָנָן כְּתִיב, (נחמיה ח':ח') וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפוֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא וְהָא אוּקְמוּהָ רָזָא, דְּאִינּוּן פִּסּוּקֵי טַעֲמֵי, וּמַסּוֹרֶת, וְכָל אִינּוּן דִּיּוּקִין, (נ"א תקונין) וְרָזִין עִלָּאִין, כֹּלָּא אִתְמְסָר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אִי בְּכָל הָנֵי דִּיּוּקִין אִתְמְסָר אוֹרַיְיתָא לְמֹשֶׁה, סֵפֶר תּוֹרָה דְּאִיהוּ בְּכָל אִינּוּן קְדוּשָׁאן, אֲמַאי אִיהוּ חָסֵר מִכָּל הָנֵי תִּקּוּנִין וְרָזִין דְּאִתְמְסָרוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּאוֹרַיְיתָא.

אֶלָּא רָזָא דָּא, כַּד כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא מִתְעַטְּרָא, וְאִתְכְּלִילַת בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כָּל אִינּוּן דִּיּוּקְנִין, וְכָל אִינּוּן טַעֲמִין וּמַסּוֹרוֹת, כֻּלְּהוּ עָאלִין בְּגַוְונִיזוּ, וְאִתְרְשִׁימוּ בְּגוֹ כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן דִּיּוּקְנִין, דְּאָעִיל אוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב, בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, וּבְהוּ אִתְעַבְּרַת, כְּאִתְּתָא דְּאִתְעַבְּרַת מִן דְּכוּרָא, וְאִשְׁתְּאַרוּ אַתְוָון עִלָּאִין לְחוֹדַיְיהוּ בִּקְדוּשַׁיְיהוּ כַּדְקָא חָזֵי. וּלְאִתְחַזָּאָה בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, דְּהָא אִתְבָּרְכַת וְאִתְעַטְּרַת כּוּרְסְיָיא מַרְזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתַמָּן אָעִיל כָּל אִינּוּן דִּיּוּקְנִין, וְאִיהִי אִתְקַדְּשַׁת מִנַּיְיהּ, בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה בְּאַתְוָון לְחוֹדַיְיהוּ כַּדְקָא יֵאוֹת.

וּכְדֵין, כֹּלָּא אִתְקַדַּשׁ בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה כַּדְקָא חָזֵי, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּהַאי יוֹמָא. בְּהַאי יוֹמָא בָּעֵי לְסַלְקָא שִׁבְעָה גּוּבְרִין, לָקֳבֵל שִׁבְעָה קַלִּין, דְּאִינּוּן רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּבִזְמַנִּין וּבְמוֹעֲדִין חֲמֵשׁ, גּוֹ רָזָא דָּא. בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי שִׁית. גּוֹ רָזָא עִלָּאָה דָּא.

וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא. חֲמֵשׁ, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ דַּרְגִּין לְתַתָּא, מְדַרְגָּא דְּאוֹר קַדְמָאָה לְתַתָּא, וְאִינּוּן רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא. שִׁית, דְּאִינּוּן שִׁית סִטְרִין וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא. שֶׁבַע אִינּוּן שֶׁבַע קַלִּין. וְכֻלְּהוּ רָזָא חֲדָא, אִלֵּין וְאִלֵּין.

בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִתּוֹסָף חַד עַל תְּלָתָא, בְּגִין שִׁמְשָׁא, דְּנָהִיר בְּהַהוּא זִמְנָא, לְסִיהֲרָא, וְאִתּוֹסַף נְהוֹרָא עַל סִיהֲרָא, וְהַיְינוּ רָזָא (בראשית י"ז ע"א) דְּמוּסָף. בְּסֵפֶר תּוֹרָה, בָּעֵי לְשַׁתְּמַע חַד קַלָּא וְדִבּוּר.

סִדּוּרָא לְסַדְּרָא עַמָּא קַדִּישָׁא בְּיוֹמָא דָּא, וּבְשַׁאַר יוֹמִין דְּסֵפֶר תּוֹרָה בָּעֵי לְסַדְּרָא וּלְתַקָּנָא תִּקּוּנָא, בְּחַד כָּרְסְיָיא דְּאִקָּרֵי תֵּיבָה, וְהַהוּא כָּרְסְיָיא דִּלְהֲוֵי בְּשִׁית (י"ד ע"ב, מ"ג ע"א, שלח

קס"ד ע"ב) דַּרְגִּין, לְסַלְקָא בְּהוּ וְלָא יַתִּיר, דִּכְתִיב, (דברי הימים ב ט':י"ח) וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וְדַרְגָּא חַד לְעֵילָּא, לְשַׁוָּאָה עָלֵיהּ סֵפֶר תּוֹרָה, וּלְאַחֲזָאָה לֵיהּ לְכׇלָּא.

כַּד סָלִיק סֵפֶר תּוֹרָה לְתַמָּן, כְּדֵין בָּעָאן כָּל עַמָּא לְסַדָּרָא גַּרְמַיְיהוּ לְתַתָּא, בְּאֵימָתָא בְּדָחִילוּ בְּרָתֵת בְּזִיעַ, וּלְכַוָּונָא לִבַּיְיהוּ, כְּמָה דְּהַשְׁתָּא קַיְימִין עַל טוּרָא דְּסִינַי לְקַבָּלָא אוֹרַיְיתָא, וְיֵהוֹן צַיְיתִין וְיָרְכוּן אוּדְנַיְיהוּ. וְלֵית רְשׁוּ לְעַמָּא לְמִפְתַּח פּוּמַיְיהוֹן, אֶפִילּוּ בְּמִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִלָּה אַחֲרָא, אֶלָּא כֻּלְּהוּ בְּאֵימָתָא, כְּמַאן דְּלֵית לֵיהּ פּוּמָא וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (נחמיה ח':ה') וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ כׇל הָעָם. (נחמיה ח':ג') וְאָזְנֵי כׇל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּד מַפְקִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּצִבּוּרָא, לְמִקְרָא בֵּיהּ, מִתְפַּתְחָן תַּרְעֵי שְׁמַיָּיא דְּרַחֲמִין, וּמְעוֹרְרִין אֶת הָאַהֲבָה לְעֵילָּא, וְאִבְעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵימַר הָכִי.

בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ דְּמָארֵי עָלְמָא, בְּרִיךְ כְּתָרָךְ וְאַתְרָךְ, יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם, וּפוּרְקַן יְמִינָךְ, אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מִקְדָּשָׁךְ, וּלְאַמְטוֹיֵי לָנָא מְטוֹב נְהוֹרָךְ, וּלְקַבָּלָא צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ, דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּים בְּטִיבוּ, וְלֶהֱוֵי אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא, לְמִרְחַם עָלַי, וּלְמַנְטָר יָתִי, וְיָת כָּל דִּילִי, וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַתְּ הוּא זָן לְכׇלָּא, וּמְפַרְנֵס לְכׇלָּא, אַתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כׇּלָּא, אַתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא, וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הוּא. אֲנָא עַבְדָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּסָגִידְנָא קַמֵּיהּ, וּמִקַּמֵּי דִּיקָר אוֹרַיְיתֵיהּ, בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱינַשׁ רָחִיצְנָא, וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא, אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִּשְׁמַיָּא, דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט, וְאוֹרַיְיתֵיהּ קְשׁוֹט, וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט, וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טָבְוָון וּקְשׁוֹט. בֵּיהּ אֲנָא רָחִיץ, וְלִשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא אֲנָא אֵימַר תּוּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ, דְּתִתְפַּתַּח לִבָּאי בְּאוֹרַיְיתָךְ וְתֵיהַב לִי בְּנִין דְּכְרִין דְּעַבְדִין רְעוּתָךְ. וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבָּאי, וְלִבָּא דְּכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְטָב וּלְחַיִּין וּלְשׇׁלָם אָמֵן.

וְאָסִיר לְמִקְרֵי בְּסִפְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, בַּר חַד בְּלְחוֹדוֹי, וְכׇלָּא צַיְיתִין וְשַׁתְקִין, בְּגִין דְּיִשְׁמְעוּן מִלִּין מְפוּמֵיהּ, כְּאִילּוּ קַבִּילוּ לָהּ הַהִיא שַׁעֲתָא מִטּוּרָא דְּסִינַי. וּמַאן דְּקָרֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לֶהֱוֵי חַד קָאִים עָלַיְיהוּ, וְשָׁתִיק. דְּלָא יִשְׁתַּמַּע בַּר דִּבּוּר חַד בְּלְחוֹדוֹי, לָא תְּרֵין דִּבּוּרִין, לְשׁוֹן קֹדֶשׁ חַד, וְחַד הוּא, וְלָא תְּרֵין דִּבּוּרִין, וְאִי תְּרֵין מִשְׁתַּכְּחִין בְּסֵפֶר תּוֹרָה, גְּרִיעוּתָא דְּרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא אִיהוּ וּגְרִיעוּתָא דְּיִקְרָא דְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּכַח בְּסֵפֶר תּוֹרָה, וּבְעֵי חַד קָלָא. מְתַרְגֵּם חַד. וְרָזָא דָּא קְלִיפָּה וּמוֹחָא. (רזא דעלמא דא ורזא דעלמא דאתי).

כׇּלָּא שַׁתְקִין, וְחַד קָארֵי, דִּכְתִיב, (שמות כ':א') וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר אִיהוּ לְעֵילָּא, וְכָל עַמָּא לְתַתָּא, דִּכְתִיב, (שמות י"ט:י"ז) וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. וּכְתִיב (שמות י"ט:ג') וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים.

וְהַהוּא דְּקָארֵי בְּאוֹרַיְיתָא, יְשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְאִינּוּן מִלִּין, וְכִי אִיהוּ שְׁלִיחָא דְּמָארֵיהּ, בְּסִדּוּרָא דְּהָנֵי מִלִּין, לְמִשְׁמַע לְכָל עַמָּא, דְּהָא אִיהוּ קָאִים כְּדוּגְמָא עִלָּאָה. בְּגִין כַּךְ,

מַאן דְּסָלִיק לְמִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא, יְסַדֵּר אִינּוּן מִלִּין בְּקַדְמִיתָא בְּבֵיתֵיהּ, וְאִי לָאו, לָא יִקְרֵי בְּאוֹרַיְיתָא, מְנָלָן מֵהַהוּא דִּבּוּר, עַד לָא יָשְׁמַע אוֹרַיְיתָא לְעַמָּא קַדִּישָׁא מַה כְּתִיב, (איוב כ״ח:כ״ז-כ״ח) אָז רָאָה וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ, וּלְבָתַר, וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת יְיָ׳ הִיא חָכְמָה וְגוֹ׳.

אָסִיר לֵיהּ לְמַאן דְּקָאֲרֵי בְּאוֹרַיְיתָא לְמִפְסַק פַּרְשָׁתָא, אוֹ אֲפִילּוּ מִלָּה חֲדָא, אֶלָּא בַּאֲתָר דְּפָסַק מֹשֶׁה פַּרְשָׁתָא לְעַמָּא קַדִּישָׁא, יַפְסִיק. וְלָא יַפְסִיק מִלִּין דְּפַרְשָׁתָא דְּשַׁבְתָּא דָּא, בְּפַרְשָׁתָא דְּשַׁבְתָּא אַחֲרָא.

רָזָא דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיפְּסִיקוּ פַּרְשָׁיִין, כָּל חַד וְחַד אִתְעַטָּרָא וְקַיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּיָון דְּאַשְׁלִימוּ לְמִפְסַק הָנֵי פַּרְשָׁיִין דְּכָל שַׁתָּא, אִתְעַטָּרוּ קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמְרֵי אֲנָא מְשַׁבַּת פְּלוֹנִי, (ס"א מצבורא פלוני) וַאֲנָא מְשַׁבַּת פְּלוֹנִי. (מצבורא פלוני)

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, קָרָא לְיוּפִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, וּלְחַמְשִׁין וּתְלַת רְתִיכִין קַדִּישִׁין דְּתָחוֹת יְדֵיהּ, דְּאִתְמַנּוּן בְּשִׁמּוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל רְתִיכָא וּרְתִיכָא מָנֵי לֵיהּ, לְהַאי רְתִיכָא עַל פַּרְשָׁתָא פְּלָנְיָא, דְּבַשַּׁבָּת פְּלוֹנִי. וּרְתִיכָא פְּלוֹנִי, עַל פַּרְשָׁתָא פְּלָנְיָא, דְּשַׁבָּת פְּלוֹנִי. וְכָל חַד וְחַד, מְשַׁמְּשָׁא לְאוֹרַיְיתָא, דְּהַהוּא שַׁבָּת דִּילֵיהּ. וְאָסִיר לָן לְעָרָבָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְלָא לְאַעֲלָא רְתִיכָא בְּרְתִיכָא דְּחַבְרֵיהּ, אֲפִילּוּ כִּמְלֹא נִימָא. וַאֲפִילּוּ בְּחַד תֵּיבָה, אוֹ אֲפִילּוּ בְּאָת חַד, אֶלָּא כָּל חַד וְחַד, כְּמָה דְּפָסִיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְמָה דְּמָנֵי לוֹן בְּאִינּוּן פַּרְשָׁיִין, כָּל חַד וְחַד עַל מַטַּרְיהּ.

וְעַל דָּא, כַּד מִתְעַטָּרָא פַּרְשָׁתָא דָּא, סַלְקָן אִינּוּן מִלִּין דְּהַהִיא פַּרְשָׁתָא, דְּאִשְׁתְּלִים בְּצִבּוּרָא, וְנָטִיל לוֹן הַהוּא רְתִיכָא, דְּמָמָנָא בְּהַהִיא פַּרְשָׁתָא, וְסָלִיק לוֹן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִלֵּין מִלִּין מַמָּשׁ, קַיְימִין קַמֵּיהּ וְאָמְרִין, אֲנָא פַּרְשָׁתָא פְּלָנְיָא, דְּאַשְׁלִימוּ לִי צִבּוּרָא פְּלוֹנִי, הָכִי וְהָכִי.

אִי אִשְׁתְּלִים כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, סַלְקִין אִינּוּן מִלִּין, וּמִתְעַטְּרָן עַל כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וְהַהוּא רְתִיכָא מְשַׁמְּשָׁא קַמֵּיהּ, כָּל רְתִיכָא וּרְתִיכָא, פַּרְשָׁתָא דְּכָל שַׁבָּתָא וְשַׁבָּתָא, וְכֻלְּהוּ מִתְעַטְּרָן בְּגוֹ כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וּבְהוּ אִיהִי סַלְקָא לְאִתְיַחֲדָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִתְעֲבִיד כֹּלָּא כְּלָלָא חֲדָא. בְּגִין כַּךְ, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאַשְׁלִים פַּרְשָׁתָא דְּכָל שַׁבָּתָא וְשַׁבָּתָא, כַּדְקָא יָאוּת, כְּמָה דְּאַפְּסִיקוּ לְעֵילָּא.

תְּרֵי זִמְנֵי, קָרְינָן בְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּשַׁבָּתָא, בַּמִּנְחָה, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תַּלְיָא, לְעִידָּן עֲרֶב. צְרִיכִין לְאַכְלְלָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִתְּרִין (פ"ד ע"א) סִטְרִין אִתְיְיהִיבַת, דִּכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. בְּגִין כָּךְ סֵפֶר תּוֹרָה בַּמִּנְחָה דִּי בַּעֲשָׂרָה

פְּסוּקִין, אוֹ יַתִּיר, אֲבָל לָא שְׁלִימוּ דְּפַרְשְׁתָּא, דְּהָא שְׁלִימוּ דְּפַרְשְׁתָּא לָא הֲווֹ, אֶלָּא בִּימִינָא, וִימִינָא תַּלְיָיא עַד שַׁעֲתָא דְּמַנְחָה, וְהָא אוּקְמוּהָ.

בַּשַּׁנִי בְּשַׁבְּתָא, וּבַחֲמִישִׁי בְּשַׁבְּתָא, בְּגִין דְּקָא נַחְתִּין דַּרְגִּין לְתַתָּא, דְּאִינּוּן כָּלְלָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי תֵּימָא, הָא נְבִיאִין מִתְפָּרְשָׁן לְתַתָּא. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל הָנֵי דִּלְתַתָּא, כֻּלְּהוּ כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל חַד וְחַד כָּלִיל לְכָל חַד וְחַד.

וְרָזָא דְּמִלָּה, אִלֵּין דַּרְגִּין עִלָּאִין, אִינּוּן אִקְרוֹן פַּרְשְׁתָּא חֲדָא, וּלְבָתַר נָפְקִין מִנַּיְיהוּ תְּשַׁע דַּרְגִּין, דְּאִתְאַחֲדָן כַּחֲדָא, וּבְגִין כַּךְ תִּשְׁעָה גּוּבְרִין, תְּלַת בְּשַׁבְּתָא בַּמִּנְחָה, וּתְלַת בְּיוֹמָא תְּנָיְינָא, וּתְלַת בְּיוֹמָא חֲמִשָּׁאָה, הָא תִּשְׁעָה.

פרק יח

וּבְסִפְרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא, בַּמִּנְחָה בְּשַׁבְּתָא, הָא אִתְעַר רָזָא דִּשְׁמָאלָא, (כ"ד ע"א) וּנְקוּדָה תַּתָּאָה, בְּהַהוּא סִטְרָא דִּשְׁמָאלָא, מְקַבְּלָא רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, נַטְלָא מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא, וּמְדִילֵיהּ קָרִינָן.

דְּהָא אִיהִי קַיְימָא בְּרָזָא דְּתֵשַׁע, (נ"א ספיראן) וְקָרִינָן תֵּשַׁע, וְאִינּוּן שִׁית דְּחוֹל, וּתְלַת בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַר שְׁמָאלָא בְּשַׁבְּתָא, וּלְאִתְכַּלְלָא כֻּלָּא כַּחֲדָא. וְאִיהִי מִתְעַטְּרָא בְּהוּ, בִּתְלַת סִטְרִין, כְּגַוְונָא דִּתְלַת סִטְרִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן כְּלָלָא דְּפַרְשְׁתָּא דְּשַׁבְּתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּזָכֵי לִיקָרָא דְּשַׁבְּתָא, זַכָּאָה אִיהוּ בְּתַרִין עָלְמִין, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

כְּתִיב (שמות ט"ז:כ"ט) אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מַהוּ מִמְּקוֹמוֹ. תְּנִינָן, מִמְּקוֹמוֹ מֵהַהוּא אֲתָר דְּאִתְחָזֵי לְמַהַךְ. וְרָזָא דְּמִלָּה, דִּכְתִיב, (יחזקאל ג':י"ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ. וְדָא אִיהוּ מָקוֹם, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (שמות ג':ה') כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו. אֲתָר יְדִיעָא אִיהוּ לְעֵילָּא, וְקָרִינָן לֵיהּ מָקוֹם, דְּאִשְׁתְּמוֹדָע בֵּיהּ יְקָרָא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ, אַזְהָרוּתָא לְבַר נָשׁ דְּהָא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא, דְּלָא יִפּוֹק מִינֵּיהּ דְּאִי (יפוק מפומיה מילולא דחול) יִפּוֹק מִנֵּיהּ, קָא מְחַלֵּל שַׁבְּתָא. בִּידוֹי, בַּעֲבִידְתָּא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. בְּרַגְלוֹי, לְמַהַךְ לְבַר מִתְּרֵי אַלְפִין אַמִּין, כָּל אִלֵּין חִלּוּלָא דְּשַׁבְּתָא אִיהוּ.

אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתָר יְקָרָא דִּקְדוּשָּׁה דָּא, דְּהָא מִנֵּיהּ לְבַר, אֲתָר דֶּאֱלֹהִים אֲחֵרִים אִיהוּ. בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ. כְּבוֹד יְיָ' (בראשית כ"ה ע"א) דִּלְעֵילָּא. מִמְּקוֹמוֹ, דָּא כְּבוֹד דִּלְתַתָּא וְדָא אִיהוּ רָזָא דַּעֲטָרָא דְּשַׁבְּתָא, בְּגִין כָּךְ אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

כְּתִיב (שמות ל"ג:כ"א) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי, מָקוֹם אִתִּי, וַדַּאי דָּא אִיהוּ מָקוֹם טָמִיר וְנָגִיז, דְּלָא אִתְיְידַע כְּלָל. מַשְׁמַע דִּכְתִיב אִתִּי, אֲתָר דְּלָא אִתְגַּלְיָא, וְקַיְימָא טְמִירָא, וְדָא אִיהוּ אֲתָר עִלָּאָה לְעֵילָּא לְעֵילָּא, הֵיכָלָא עִלָּאָה טָמִיר וְנָגִיז. אֲבָל דָּא, אִיהוּ אֲתָר לְתַתָּא כְּדְקָאָמְרָן.

וְדָא אִיהוּ מָקוֹם דְּאִתְפְּרַשׁ לְעֵילָּא, וְאִתְפְּרַשׁ לְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

(במדבר ל"ה:ה') וּמִדְּתֶם מִחוּץ לָעִיר אֶת פְּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְגוֹ', (רט) הָא אוּקְמוּהָ בְּאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין. אֲבָל אַלְפַּיִם בָּאַמָּה, דְּיָרְתָה תְּרֵין (הקדמה ה' ע"א) סִטְרִין לְכָל סְטָר, וְאִיהִי מְתַעֲטָרָא תְּדִיר בִּתְרֵין סִטְרִין, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. וְסִימָנֵךְ שְׁכִינָה לָא שַׁרְיָא לְבַר מִתְּחוּמָא דְּאִתְחֲזֵי לָהּ.

כַּד נָפַק שַׁבְּתָא, צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל דִּלְתַתָּא, לְאַעְכָּבָא, דְּהָא יוֹמָא רַבָּא עִלָּאָה אִיהוּ. (אצטריך לאתעכבא עליה) וּבְהַאי יוֹמָא, אוּשְׁפִּיזָא רַבָּא וְיַקִּירָא, קָא שַׁרְיָא עָלֵיהּ, בְּגִין כַּךְ בָּעֵי לְאִתְעַכְּבָא, לְאִתְחַזָּאָה דְּלָא דָּחֲקִין בְּאוּשְׁפִּיזָא קַדִּישָׁא. כְּדֵין פִּתְחֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרֵי, (תהילים ע"ח:ל"ח) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְגוֹ', דְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא אִיהוּ בְּהַאי לֵילְיָא, כְּיָון דְּדִינָא אִתְהַדָּר לְאַתְרֵיהּ, מַה דְּלָא אִתְחֲזֵי כַּד עָיֵיל שַׁבְּתָא, דְּדִינָא אִסְתַּלָּק, וְלָא אִשְׁתְּכַח.

בְּשַׁעֲתָא דְּפָתְחֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי נוֹעַם, וּקְדוּשְׁתָא דְּסִדְרָא, כָּל אִינּוּן חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם, פַּתְחִין וְאָמְרֵי, זַכָּאִין אַתּוּן יִשְׂרָאֵל עַמָּא קַדִּישָׁא, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּנַטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וַוי לוֹן לְחַיָּיבַיָּא, דְּלָא זָכוּ לְמֵיטַר אוֹרַיְיתָא, כְּדֵין דומ"ה קָדִים, וְכָרוֹזָא אִתְּעַר וְאָמַר, (תהילים ט':י"ח) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים. וְכָל אִלֵּין חֲבִילֵי טְהִירִין, טַרְדִין לוֹן בְּגֵיהִנָּם, וְלֵית מַאן דְּמְרַחֵם עֲלֵיהוֹן. זַכָּאִין אִינּוּן כָּל נַטְרֵי שַׁבְּתָא בְּהַאי עָלְמָא, וְקָא מְעַנְּגֵי לְהַהוּא עִנּוּג דְּשַׁרְיָא מִלְּעֵילָּא, כִּדְקָאמְרָן.

הַאי מַאן דְּשָׁרֵי בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבְּתָא, תְּרֵי מִתְעָרֵי עֲלֵיהּ קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. חַד, הַהוּא רוּחָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְעַנְּגָא, וְלָא אִתְעַנְּגָא. וְחַד, הַהוּא מְמָנָא דְּקַיְימָא עַל מַאן דְּשָׁרֵי בְּתַעֲנִיתָא, וְסָנְגְּרִי"ה שְׁמֵיהּ. וְסַלְקִין קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמִתְעָרֵי עֲלֵיהּ.

וְהַהוּא רוּחָא אִסְתַּלָּק גְּרִיעַ מֵהַהוּא אִתְהַנְּוּתָא דְּלְתַתָּא. וְכַד הַאי רוּחָא לָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, רוּחָא אַחֲרָא דְּלְעֵילָּא לָא אִשְׁתְּלִים. כְּיָון דְּלָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא וּלְעֵילָּא, כְּדֵין אִתְחֲזֵי הַהוּא בַּר נָשׁ לְאִתְלַטְיָא, וּלְאִתְעָנְּשָׁא. אֶלָּא כְּיָון דְּאִשְׁתְּלִים זְמָנָא אַחֲרָא, וְהַהוּא מְמָנָא דְּאִתְמַנָּא עַל עִנּוּיָיא וְתַעֲנִיתָא, אִשְׁתְּלִים גּוֹ אִינּוּן מְמָנָן אַחֲרָנִין, בְּעִנּוּגָא דְּלְעֵילָּא, קוֹרְעִין לֵיהּ כָּל גְּזַר דִּינָא, דְּאִתְגְּזַר מֵאִינּוּן שִׁבְעִין שְׁנִין עִלָּאִין.

לְמַלְכָּא דְּחַדֵּי בְּהִלּוּלָא דִּילֵיהּ, וְכָל בְּנֵי נָשָׁא חַדָּאן עִמֵּיהּ, חָמָא חַד בַּר נָשׁ יָהִיב בְּקוֹלָר, פָּקִיד עָלּוֹי, וְשַׁרְייוּהוּ. בְּגִין דְּיִשְׁתַּכְּחוּן כּוֹלָּא בְּחֶדְוָה.

וּלְבָתַר, מִתְהַדְּרִין אִלֵּין מְמָנָן דְּעַנְּשִׁין לִבְנֵי נָשָׁא, וְאִתְפָּרְעִין מִנַּיהּ דְּבַר נָשׁ, עַל דְּאִשְׁתְּכַח בְּגִינֵיהּ גְּרִיעוּתָא עִלָּאָה וְתַתָּא. מַאי תִּקּוּנֵיהּ. לֵיתִיב תַּעֲנִיתָא עַל תַּעֲנִיתָא. מַאי טַעֲמָא. דָּא בְּטִיל עִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא, יְבַטֵּל עִנּוּגָא דְּחוֹל.

וְאִי אִיהוּ מְבַטֵּל עִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא, וְקָא מִתְעַנֵּג בַּחוֹל, דָּמֵי כְּמַאן דְּחָשַׁב לְמִלָּה אַחֲרָא, יַתִּיר מִמַּה דְּחָשִׁיב לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רוּחָא עִלָּאָה, קַדִּישָׁא דְּקוּדְשִׁין דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ, לָא עָנִיג, וּבָטִיל לֵיהּ מִנֵּיהּ. רוּחָא אַחֲרָא דְּחוֹל, דְּשַׁרְיָא לְבָתַר עַל עָלְמָא, חָשִׁיב וְקָא מְעַנְּגָא לֵיהּ. כְּדֵין מְהַדְּרִין וּמִתְפָּרְעִין מִנֵּיהּ, בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

בְּגִין כַּךְ, אִצְטְרִיךְ תַּעֲנִיתָא אַחֲרִינָא, בְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְּחוֹל, בְּזִמְנָא דְּשַׁרְיָא עַל עָלְמָא הַהוּא רוּחָא דְּחוֹל. וּבְהַאי אִית לֵיהּ אַסְוָותָא, כֵּיוָן דְּלָא חָשִׁיב לְרוּחָא דְּחוֹל. וְסִימָנִיךְ (ויקרא ה׳:כ״ג) וְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל וְגוֹ'. גָּזָלָן, לָא חָשִׁיב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא חָשִׁיב לִבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין כַּךְ לֵית לֵיהּ עוֹנְשָׁא כַּגַּנָּב. גַּנָּב, דְּחָשִׁיב לִבְנֵי נָשָׁא, יַתִּיר מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִית לֵיהּ עוֹנְשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּאִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, לְהַהוּא עוֹנֶג עִלָּאָה כַּדְקָא חָזֵי.

יוֹמָא דָּא, מִתְעַטָּרָא בְּשִׁבְעִין עִטָּרִין, וּשְׁמָא עִלָּאָה (פ"ח ע"ב) קַדִּישָׁא, אִשְׁתְּלִים בְּכָל סִטָּרִין, וְאִתְנְהִירוּ כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין, וְכֻלָּא בְּחֶדְוָה דְּבִרְכָאן, וּבְקִדּוּשָׁה עַל קְדוּשָׁה, וְתוֹסֶפֶת דִּקְדוּשָׁה. קְדוּשָׁה דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא, דָּא אִיהִי קְדוּשָׁה דְּשַׁבָּת בְּרֵאשִׁית. דְּהָא אִתְקַדַּשׁ מִתְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין, וּתְלַת דַּרְגִּין דְּתַפּוּחִין (ויחי רמ"ט ע"ב) קַדִּישִׁין. וּבָעֵינָן לְאַדְכָּרָא עַל הַאי קְדוּשָׁה, כְּלָלָא דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וְנַיְיחָא בָּרָזָא דִּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין, וּתְלַת דַּרְגִּין דְּאִתְכְּלִילָן בְּהוּ, רָזָא דְּסֵהֲדוּתָא דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, דְּהַיְינוּ (בראשית ב׳:א׳-ב׳) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם וְגוֹ'. וַיְכַל אֱלֹהִים, דְּאִית בְּסַהֲדוּתָא דָּא, תְּלָתִין (הקדמה ה' ע"ב) וַחֲמֵשׁ תֵּיבִין. תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין, וּתְלַת דַּרְגִּין דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין.

תְּלַת דַּרְגִּין, דְּאִינּוּן: שְׁבִיעִי. שְׁבִיעִי. שְׁבִיעִי. וְאִית בֵּיהּ רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְרָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, וְרָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. תְּלַת זִמְנִין אֱלֹהִים, חַד, עָלְמָא תַּתָּאָה. וְחַד, פַּחַד יִצְחָק. וְחַד, עָלְמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, קֻדֶּשׁ קוּדְשִׁין. בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִסְהַד סַהֲדוּתָא דָּא, בְּחֶדְוָה, בְּרֵעוּתָא דְּלִבָּא, לְאַסְהֲדָא קַמֵּי מָארֵיהּ דְּמְהֵימְנוּתָא. וְכָל מַאן דְּיַסְהִיד דָּא, וְיִשָּׁוֵי לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְדָא, מְכַפֵּר עַל כָּל חוֹבוֹי.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָנוּ וְכוּ', הַאי קִידּוּשָׁא אִיהוּ בְּחַד מַתְקְלָא, לְקַבֵּל סַהֲדוּתָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְאִינּוּן תְּלָתִין וַחֲמֵשׁ תֵּיבִין אַחֲרָנִין, כַּמָּה דְּאִית בְּוַיְכֻלּוּ. כֹּלָּא סַלְקִין לְשִׁבְעִין תֵּיבִין, (קל"ב ע"ב) לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ שַׁבָּת, דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּיָכַוֵּון רְעוּתֵיהּ לְמִלִּין אִלֵּין, לְיקָרָא דְּמָארֵיהּ.

קִידּוּשָׁא דְּיוֹמָא, הָא אוּקְמוּהָ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְלָא יַתִּיר. דְּהָא יוֹמָא קָאִים לְקַדְּשָׁא לֵיהּ, מַה דְּלֵית הָכִי בְּלֵילְיָא, דְּאָנָן צְרִיכִין לְקַדְּשָׁא לֵיהּ, בְּהָנֵי מִלִּין, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְלָא אִתְקַדַּשׁ

הַאי לֵילְיָא, אֶלָּא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא לְתַתָּא, כַּד שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ הַהוּא רוּחָא עִלָּאָה. וְאָנָן בָּעֵינָן לְקַדְּשָׁא לֵיהּ בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, לְכַוְונָא דַּעְתָּא לְהַאי.

וְיוֹמָא אִיהוּ קָא מְקַדְּשָׁא לֵיהּ. וְיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי בְּצָלוֹתִין וּבָעוּתִין, וּמִתְקַדְּשִׁין בְּקְדוּשָׁתֵיהּ, בְּהַאי יוֹמָא. זַכָּאִין יִשְׂרָאֵל, עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּאַחֲסִינוּ יוֹמָא דָּא, אַחֲסָנַת יְרוּתָא לְעָלְמִין.

פרק יט

לְבָתַר דְּנָפִיק שַׁבְּתָא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַפְרָשָׁא, בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. אֲמַאי. דְּהָא אִתְיְהִיב רְשׁוּ לְמָמָנָן דִּלְתַתָּא לְשַׁלְטָאָה עַל עָלְמָא, וּבְכָל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא, לְאַחֲזָאָה יְחוּדָא, בְּאֲתַר קַדִּישָׁא, בְּקְדוּשָׁה עִלָּאָה, וּלְאַפְרָשָׁא לְתַתָּא מִיְחוּדָא עִלָּאָה, וּלְבָרְכָא עַל נְהוֹרָא דְּאֶשָׁא.

בְּגִין דְּכָל אֶשִׁין אַחֲרָנִין, אִתְטְמָרוּ וְאִתְגְּנִיזוּ בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, בַּר אֶשָׁא חַד דְּקְדוּשָׁה עִלָּאָה, דְּאִתְגַּלְיָא וְאִתְכְּלִילָא בְּקְדוּשָׁא דְּשַׁבְּתָא. וְכַד הַאי אֶשָׁא אִתְגַּלְיָיא, כָּל אֶשִׁין אַחֲרָנִין אִתְטְמָרוּ, וְאִתְגְּנִיזוּ קַמֵּיהּ. וְהַאי אֶשָׁא, אִיהִי דַּעֲקִידָה דְּיִצְחָק, דְּאִתְלַהֲטָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא.

בְּגִין כַּךְ, בָּעֵי לְבָרְכָא עַל נְהוֹרָא דְּאֶשָׁא. וְהַאי אֶשָׁא, לָא בָּעֵי אֶשָׁא דְּחוֹל, אֶלָּא אֶשָׁא דְּשַׁבָּת, וְהַאי אֶשָׁא, אִיהוּ אֶשָׁא דְּנָפִיק מֵהַהוּא אֶשָׁא דִּלְעֵילָּא.

וְדָא אִיהוּ אֶשָׁא דְּסָבִיל אֶשָׁא. וְכֵיוָן דְּהַאי אֶשָׁא דְּנָפִיק מֵאֶשָׁא דִּלְעֵילָּא אִתְבָּרְכָא בִּבְרָכָה דִּנְהוֹרָא, כְּדֵין כָּל שְׁאַר אֶשִׁין אַחֲרָנִין נָפְקִין, וְאִתְמַנָּן בְּדוּכְתַּיְיהוּ, וְאִתְיְהִיב לוֹן רְשׁוּתָא לְאַנְהָרָא.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּקָא מְבָרְכִין עַל אֶשָׁא, אִזְדַּמְּנָן אַרְבַּע רְתִיכִין, אַרְבַּע מַשְׁרְיָין לְתַתָּא, לְאַנְהָרָא מֵהַהוּא אֶשָׁא מְבָרְכָא, וְאִינּוּן אִקְרוּן מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. בְּגִין כַּךְ, בָּעֵינָן לְאַכְפְּיָא ד' אֲצְבְּעָאן דִּידָא דִּימִינָא, וּלְאַנְהָרָא לוֹן מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא דִּשְׁרָגָא דְּמִתְבָּרְכָא.

וְאִינּוּן אֲצְבְּעָאן, רָמְזוּ לְאִינּוּן מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, דְּנְהִירִי וְשַׁלְטֵי מֵהַהוּא נְהוֹרָא דִּשְׁרָגָא דְּמִתְבָּרְכָא. וּבְגִין דְּאִינּוּן דַּרְגִּין לְתַתָּא, כַּד נָשׁ אֲחֵזֵי בַּר נָשׁ אֲצְבְּעָאן קַמֵּי הַהוּא נְהוֹרָא דִּשְׁרָגָא, בָּעֵי לְאַכְפְּיָא לוֹן קַמֵּיהּ, בְּגִין דְּהַהוּא נְהוֹרָא שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן נָהֲרִין מִנֵּיהּ.

בִּשְׁאַר בִּרְכָן בָּעֵינָן לְזַקְפָּא לוֹן לְאֲצְבְּעָאן, בְּגִין לְאַחֲזָאָה קְדוּשָׁה עִלָּאָה, דְּדַרְגִּין עִלָּאִין, דְּשַׁלְטִין עַל כֹּלָּא, דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְעָטַר בְּהוּ וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוּ, וְאִתְבָּרְכָן כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין כַּחֲדָא, וְנָהֲרִין מִגּוֹ בּוּצִינָא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, וּבְגִין כַּךְ בָּעֵינָן לְזַקְפָּא לוֹן לְעֵילָּא. וְהָכָא בָּעֵינָן לְאַכְפְּיָא אֲצְבְּעָאן קַמֵּי שַׁרְגָּא, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא, דְּנָהֲרִין מִגּוֹ בּוּצִינָא דִּלְעֵילָּא, וּמֵהָכָא שַׁלְטִין וְנָהֲרִין מִנַּיהּ, וְאִינּוּן מְאוֹרֵי הָאֵשׁ.

בְּכָל יוֹמָא אֲנָן מְבָרְכִינָן מְאוֹרֵי אוֹר, דְּאִינּוּן נְהוֹרִין עִלָּאִין, דְּקַיְימָן בְּהַהוּא אוֹר קַדְמָאָה, וְאִתְבָּרְכָן כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין, וְנָהֲרִין כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, מִגּוֹ בּוּצִינָא עִלָּאָה. וְהָנֵי אִקְרוּן מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. וּבְגִינֵי רָזָא דָּא, מְבָרְכִין בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי בּוֹרֵא, וְלָא אָמְרוּ מֵאִיר מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. הוֹאִיל וְקָא נָהֲרִין מֵהַהוּא אֵשׁ, מֵהַהוּא בּוּצִינָא מְבָרְכָא. אֶלָּא כֵּיוָן דְּעָאל שַׁבְּתָא, כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן דְּנָהֲרִין וְשַׁלְטִין, כֻּלְּהוּ עָאלִין וְאִתְכְּלִילוּ בְּהַאי שַׁרְגָּא, וְאִתְטָמָרוּ וְאִתְגְּנִיזוּ, וְאִתְנְטָרוּ בֵּיהּ, וְלָא יִתְחַזּוּן בֵּיהּ, אֶלָּא הַהוּא נְקוּדָה בִּלְחוֹדָהָא, וְכֻלְּהוּ אִתְטָמָרוּ בְּגַוָּוה, כָּל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא.

כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבְּתָא, אַפִּיק לוֹן לְכָל חַד וְחַד, כְּאִילּוּ הַהִיא שַׁעֲתָא אִתְבְּרִיאוּ, וְנָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִתְבְּרִיאוּ כְּמִלְקַדְמִין, וְאִתְמְנִיאוּ עַל דּוּכְתַּיְיהוּ לְשַׁלְטָאָה כְּדֵין אִתְבָּרְכָא הַאי שַׁרְגָּא, וְאִתְכַּפְיָין קַמַּיְיהּ, לְאַנְהָרָא. כֵּיוָן דְּנָהֲרִין, כְּדֵין אִתְמְנוּן כָּל חַד וְחַד עַל דּוּכְתֵּיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, אִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין, דְּאִקְרוּן מְאוֹרֵי אוֹר, שַׁלְטִין בִּימָמָא, וְנָהֲרִין מִגּוֹ בּוּצִינָא עִלָּאָה. בְּשַׁעֲתָא דְּרַמַשׁ לֵילְיָא, הַהוּא בּוּצִינָא עִלָּאָה כָּנִישׁ לוֹן, וְאָעִיל לוֹן בְּגַוֵּיהּ, עַד דְּנָהִיר יְמָמָא. כֵּיוָן דְּמְבָרְכִין יִשְׂרָאֵל עַל נְהוֹרָא בִּימָמָא, כְּדֵין אַפִּיק לוֹן בְּשִׁלִימוּ דְּנְהוֹרָא. וְעַל דָּא מְבָרְכִין יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת, וְלָא אָמְרֵי בּוֹרֵא, (ס"א אלא יוצר) (קנ"א ע"א) וְהָכָא בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. בְּגִין דְּאִינּוּן דַּרְגִּין לְתַתָּא.

וְכֹלָּא אִיהוּ רָזָא דְּאֶצְבְּעָאן, בְּהוּ רָמִיז דַּרְגִּין עִלָּאִין, וְדַרְגִּין תַּתָּאִין. (קצ"ב ע"ב, תיקון י"ח, ס"ז ע"א) דַּרְגִּין עִלָּאִין אִשְׁתְּמוֹדְעָאן, בְּזִקִּיפוּ דְּאֶצְבְּעָאן לְעֵילָּא. וּבְזִקִּיפוּ דְּאֶצְבְּעָאן, אִתְבָּרְכָן דַּרְגִּין עִלָּאִין, וְדַרְגִּין תַּתָּאִין כַּחֲדָא. וּבְמֵאיכוּ דְּאֶצְבְּעָאן, אִתְבָּרְכָן לְאַנְהָרָא דַּרְגִּין תַּתָּאִין לְחוֹדַיְיהוּ.

פרק כ

וְרָזָא דָּא, טוּפְרֵי דַּאֲחוֹרֵי אֶצְבְּעָאן. וְאֶצְבְּעָאן לְחוֹדַיְיהוּ לְגוֹ. טוּפְרֵי דַּאֲחוֹרֵי אֶצְבְּעָאן, אִינּוּן אַנְפִּין אַחֲרָנִין, דְּאִצְטְרִיכוּ לְאַנְהָרָא מִגּוֹ הַהוּא שְׁרָגָא, וְאִינּוּן אַנְפִּין דְּאִקְרוּן אֲחוֹרַיִּים. אֶצְבְּעָאן לְגוֹ בְּלָא טוּפְרִין, אֵלֵּין אִינּוּן אַנְפִּין פְּנִימָאן אִתְכַּסְיָין. וְרָזָא דָּא, (שמות ל"ג:כ"ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחוֹרָי. אֵלֵּין אֲחוֹרֵי, (בראשית ר"א ע"א) אֶצְבְּעָאן, לַאֲחוֹרָא בְּטוּפְרֵיהוֹן. וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ, אֵלֵּין אֶצְבְּעָאן לְגוֹ, בְּלָא טוּפְרִין, דְּאִינּוּן אַנְפִּין פְּנִימָאִין.

וְכַד מְבָרְכִינָן עַל שְׁרָגָא, בָּעֵי לְאַחֲזָאָה אֲחוֹרֵי אֶצְבְּעָאן בְּטוּפְרִין, לְאִתְנַהֲרָא מִגּוֹ הַהוּא שְׁרָגָא, וּפְנִימָאֵי דְּאֶצְבְּעָאן, לָא אִצְטְרִיכוּ לְאַכְפָּיָא (נ"א לאחזאה) לוֹן לְאִתְנַהֲרָא מִגּוֹ הַהוּא שְׁרָגָא, דְּהָא אִינּוּן לָא נָהֲרִין, אֶלָּא מִגּוֹ שְׁרָגָא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא לְעֵילָּא, דְּאִיהִי טְמִירָא וּגְנִיזָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל. וְאִינּוּן לָא נָהֲרִין מִגּוֹ שְׁרָגָא דְּאִתְגַּלְיָא כְּלָל, בְּגִין כַּךְ בָּעֵי לְאַחֲזָאָה אֲחוֹרֵי אֶצְבְּעָאן בְּטוּפְרִין. וּפְנִימָאֵי דְּאֶצְבְּעָאן, לָא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה קַמֵּי הַאי שְׁרָגָא. טְמִירִין אִינּוּן, וּבְטְמִירוּ אִתְנַהֲרִין. פְּנִימָאִין אִינּוּן, וּמִפְּנִימָאָה אִתְנַהֲרָן. עִלָּאִין אִינּוּן, וּמֵעִלָּאָה אִתְנַהֲרָן. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וּבָעֵי לְאַרְחָא בְּבוּסְמִין, כַּד נָפִיק שַׁבְּתָא, עַל דְּאִסְתַּלָּק הַהוּא רוּחָא, וְנַפְשָׁא דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּאַרַת בְּעַרְטוּלָא, (ס"א אשתנית בקרטופא) בְּגִין הַהוּא סְלִיקוּ, דְּאִסְתַּלָּק רוּחָא מִנַּיְהּ וְהָא אוּקְמוּהָ.

כְּתִיב (בראשית כ"ז:כ"ז) וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרֲכֵהוּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, אֲבָל תָּא חֲזֵי, רֵיחָא אִיהוּ קִיּוּמָא דְּנַפְשָׁא, בְּגִין דְּאִיהוּ מִלָּה דְּאָעִיל לְנַפְשָׁא, וְלָא לְגוּפָא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, הָא אוּקְמוּהָ, אִינּוּן לְבוּשֵׁי דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲווֹ, דְּיַהֲב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לוֹן.

בְּגִין דְּהָא כַּד חָב אָדָם, אִתְעֲדֵי מִנַּיְהּ הַהוּא לְבוּשָׁא יַקִּירָא, דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, כַּד אָעִיל לֵיהּ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וּלְבָתַר דְּחַב, אַלְבִּישׁ לֵיהּ בִּלְבוּשָׁא אַחֲרָא, לְבוּשָׁא קַדְמָאָה, דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ אָדָם בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, אִיהוּ הֲוָה (מאינון מלבושין) מֵאִינּוּן רְתִיכִין, דְּאִקְרוּן אֲחוֹרַיִים, וְאִינּוּן לְבוּשֵׁי דְּאִקְרוּן לְבוּשֵׁי טוּפְרָא.

וְכַד הֲוָה בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ סָחֲרִין לֵיהּ לְאָדָם, וְאִתְנַטְיָר מִכֹּלָּא, וְלָא הֲוָה יָכִיל מִלָּה בִּישָׁא לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּחַב, וְאִתְעֲדוּ מִנַּיְהּ אִינּוּן לְבוּשִׁין, (ס"א ואתלבש בלבושין דחול ממלין כו') דְּחִיל מִמִּלִּין בִּישִׁין, וְרוּחִין בִּישִׁין, וְאִסְתָּלָקוּ מִנַּיְהּ אִינּוּן מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, וְלָא אִשְׁתְּאֲרוּ בֵּיהּ, אֶלָּא אִינּוּן רָאשֵׁי טוּפְרֵי דְּאֶצְבְּעָאן, דְּסַחֲרִין לוֹן לְטוּפְרִין סָחְרָנוּ דְּזוּהֲמָא אַחֲרָא.

וּבְגִין כַּךְ, לָא לִיבְעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְרַבָּאָה אִינּוּן טוּפְרִין דְּזוּהֲמָא, דְּהָא כְּמָה דְּאַסְגִּיאוּ, הָכִי נָמֵי אַסְגֵּי עֲלֵיהּ קִסְטוּרָא, וְיִדְאַג בְּכָל יוֹמָא, וּבָעֵי לְסַפְּרָא לוֹן, וְלָא יִרְמֵי לוֹן, דְּלָא יַעְבִּיד קְלָנָא בְּהַהוּא אֲתָר, דְּיָכִיל הַהוּא בַּר נָשׁ לְאִתְּזָקָא. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא עִלָּאָה. דְּהָא לְכֻלְּהוּ אֲחוֹרַיִים, סַחֲרָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ בַּאֲתָר דְּעִלְּמָא.

לְבָתַר עֲבַד לֵיהּ לְאָדָם, לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין, מִסַּרְפֵּי אִילָנִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא הֲווֹ אִינּוּן לְבוּשִׁין, מֵאִינּוּן אֲחוֹרַיִים דְּגִנְתָּא דִּלְעֵילָּא, וְהַשְׁתָּא מִגִּנְתָּא דְּאַרְעָא, וְנַפְקֵי מִגִּנְתָּא. וְאִינּוּן לְבוּשִׁין הֲווֹ סַלְקִין רֵיחִין וּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא, דְּנַפְשָׁא מִתְיַשְּׁבָא בְּהוּ, וְחַדֵּי בְּהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרֲכֵהוּ, דְּהָא אִתְיַשְּׁבָא נַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ דְּיִצְחָק בְּהַהוּא רֵיחָא.

פרק כא

בְּגִין דָּא כַּד נָפַק שַׁבְּתָא, בָּעֵי לְאַרְחָא בְּבוּסְמִין, לְאִתְיַשְּׁבָא נַפְשֵׁיהּ בְּהַהוּא רֵיחָא, עַל הַהוּא רֵיחָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּאִסְתַּלָּק מִינָּהּ. וְהַהוּא רֵיחָא מְעַלְּיָא דְּבוּסְמִין אִיהוּ הַדַס. דְּהָא קִיּוּמָא דַּאֲתָר קַדִּישָׁא דְּנִשְׁמָתִין נָפְקִין מִנַּיְהּ, הֲדַס אִיהוּ. וְדָא אִיהוּ קִיּוּמָא דְּנַפְשָׁא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, לְאִתְקַיְּמָא מֵהַהוּא עִרְטוּלָא דְּאִשְׁתְּאַרַת.

כַּד נָפַק שַׁבְּתָא, אִתְלַבָּשׁ אָדָם, בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּסַלְקִין רֵיחִין וּבוּסְמִין, לְקַיְימָא נַפְשֵׁיהּ, עַל הַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה יַקִּירָא דְּאִסְתַּלָּק מִנַּיְיהּ. וַהֲדַס אִיהוּ קַיּוּמָא דְּנַפְשָׁא וַדַּאי. כְּגַוְונָא עִלָּאָה, דְּאִתְקַיְימָא קַיּוּמָא דְּנַפְשָׁא.

פרק כב

הַהוּא רוּחָא עִלָּאָה דְּנָחִית עָלַיְיהּ דְּבַר נָשׁ בְּחֵדּוּ, וְחַדֵּי לְנַפְשַׁיְיהּ, כְּדֵין קַיְימָא נַפְשָׁא דְּבַר נָשׁ, כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּזִמִּין לְאִתְהַנָּאָה מִנַּיְיהּ, כְּמָה דְּבַר נָשׁ, אַהֲנֵי לְהַאי רוּחָא בְּעָלְמָא דָּא. הָכִי הַהוּא רוּחָא אַהֲנֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ח:י״א) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ׳ וְגוֹ׳. וּכְתִיב וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. כְּמָה דְּבַר נָשׁ, רַוֵי לְהַהוּא עִנּוּגָא, וְאַהֲנֵי לֵיהּ, הָכִי נָמֵי אִיהוּ רַוֵי לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כְּדֵין כַּד בַּר נָשׁ זָכֵי, וְאַשְׁלִים שְׁלִימוּ דְּיִקָּרָא דְּשַׁבְּתָא כִּדְקָאֲמָרָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי עָלַיְיהּ וְאָמַר, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

קָם רִבִּי אַבָּא, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְנַשְׁקוּ רֵישֵׁיהּ. בָּכוּ וְאָמְרוּ, זָכָאה חוּלָקָנָא דְּאָרְחָא דָּא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקֻבְלָן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, לִי זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרְחָא דָּא, בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא עִמְּכוֹן. זָכָאה אִיהוּ חוּלָקִי, דְּזָכֵינָא לְאָרְחָא דָּא.

אָמַר לָהוּ, אֵימָא לְכוּ מָה דַּחֲמֵינָא, יוֹמָא דָּא נָפְקָנָא לְאָרְחָא, וַחֲמֵינָא נְהוֹרָא חָדָא, וְאִתְפְּלַג לְתְלַת נְהוֹרִין, וְאָזְלוּ קָמַאי, וְאִתְטָמְרוּ. וַאֲמֵינָא וַדַּאי שְׁכִינְתָּא חֲמֵינָא, זָכָאה חוּלָקִי. וְהַשְׁתָּא אִינּוּן תְּלַת נְהוֹרִין דַּחֲמֵינָא, אַתּוּן אִינּוּן, וַדַּאי אַתּוּן נְהוֹרִין, וּבוּצִינִין עִלָּאִין, לְאַנְהָרָא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי אַבָּא עַד הָכִי לָא יְדַעְנָא, דְּכָל אִלֵּין מַרְגָּלָן סְתִימִין הֲווֹ תְּחוֹת יַדַּיְיכוּ, כֵּיוָן דַּחֲמֵינָא, דְּהָא בַּרְעוּתָא דְּפִקּוּדָא דְּמָארֵיכוֹן אִתְאֲמָרוּ מִלִּין אִלֵּין, יְדַעְנָא, דְּכֻלְּהוּ מִלִּין סַלְקִין יוֹמָא דָּא, לְגוֹ כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה, וְנָטִיל לוֹן הַהוּא מָארֵי דְּאַנְפִּין, וְעָבִיד מִינַּיְיהוּ עִטְרִין לְמָארֵיהּ. וְיוֹמָא דָּא מִתְעַטְּרִין (נ״א שבעין) שִׁתִּין רְתִיכִין קַדִּישִׁין, לִיקָרָא דְּכֻרְסְיָיא, בְּאִלֵּין מִלִּין דְּאִתְאֲמָרוּ הָכָא, יוֹמָא דָּא.

אַדְּהָכִי זָקַף עֵינוֹי, וְחָמָא דְּאַעְרַב שִׁמְשָׁא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, נְהַךְ לְגַבֵּי הַאי כְּפַר, דְּאִיהוּ קָרִיב לְגַבָּן בְּמַדְבְּרָא. אָזְלוּ וּבִיתוֹ תַּמָּן. בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, קָם רִבִּי אַבָּא וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, לְאִשְׁתַּדְלָא בְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִכָּאן וּלְהַלְאָה נִימָא מִלִּין לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ צַדִּיקַיָּיא דִּבְגַנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּהַשְׁתָּא אִיהוּ זִמְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקַיָּיא דִּבְגַנְתָּא דְּעֵדֶן, צַיְיתִין לְקָלַיְיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דִּי בְּאַרְעָא.

פרק כג

פְּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, כְּתִיב (תהילים קט״ו:ט״ז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמֵימַר הַשָּׁמַיִם לַיְיָ', וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם. מַאי הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם. אֶלָּא הָכָא אִית לְאִסְתַּכְלָא, בְּגִין דְּאִית שָׁמַיִם, וְאִית שָׁמַיִם. שָׁמַיִם לְתַתָּא, וְאֶרֶץ לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ. שָׁמַיִם לְעֵילָּא, וְאֶרֶץ לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ. וְכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, כֻּלְּהוּ כְּגַוְונָא דָּא, אִלֵּין בְּאִלֵּין.

שָׁמַיִם לְתַתָּא, אִינּוּן עֶשֶׂר יְרִיעוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ק״ד:ב׳) נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד לוֹן, וּמַשְׁרָיַין דִּי בְּגַוַוייְהוּ, לְאַנְהָגָא אַרְעָא תַּתָּאָה. תְּשִׁיעָאָה אַנְהִיג לְתַתָּאֵי, דְּסַחֲרָן כְּקוּפְטָרָא דְּקוּלְטָא. עֲשִׂירָאָה, אִיהוּ עִקָּרָא.

וּבְכֻלְּהוּ מַשְׁרְיַין מְמָנָן עַד שְׁבִיעָאָה. מִשְּׁבִיעָאָה וּלְהָלְאָה, אִית נְהוֹרָא דְּאִתְפָּשַׁט לְתַתָּא, מִגּוֹ כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה, וְנָהִיר לַעֲשִׂירָאָה. וַעֲשִׂירָאָה, מֵהַהוּא נְהִירוּ דְּנָקְטָא, יָהִיב לִתְשִׁיעָאָה, וְאִיהוּ לִתְמִינָאָה וּלְתַתָּא.

הַאי תְּמִינָאָה, כַּד אִתְפַּקְדוּן חֵילֵי דְּכוֹכָבַיָּא, וְאַפִּיק לוֹן, הַהוּא נְהִירוּ, קַיְימָא וְיָהִיב חֵילֵיהּ לְכָל חַד וְחַד, לְאִתְמַנָּאָה בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגוֹ', מֵרֹב אוֹנִים, דָּא אִיהוּ זֹהֲרָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרֵי רוֹב אוֹנִים.

וּבְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, אִית מְמָנָא, וְאִתְפְּקַד עַל עָלְמָא, וְעַל אַרְעָא, לְאַנְהָגָא כֹּלָּא. בַּר אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּלָא אַנְהִיג לָהּ רְקִיעָא, וְלָא חֵילָא אַחֲרָא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלָחוֹדוֹי, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִי תֵּימָא הֵיךְ שַׁרְיָא לְמַגָּנָא רְקִיעָא עַל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְהָא מִטְרָא וְטָלָא מֵרְקִיעָא נָחִית עָלָהּ, כִּשְׁאַר כָּל אַרְעָא אַחֲרָא.

אֶלָּא, בְּכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא אִית מְמָנָן שַׁלְטִין עַל עָלְמָא, וְהַהוּא מְמָנָא דְּשַׁלְטָא עַל הַהוּא רְקִיעָא, יָהִיב מֵחֵילָא דְּאִית לֵיהּ לְהַהוּא רְקִיעָא בְּגִין לְמֵיחָב לְתַתָּא, וְהַהוּא רְקִיעָא נָקִיט מֵהַהוּא מְמָנָא, וְיָהִיב לְתַתָּא לְאַרְעָא. וְהַהוּא מְמָנָא לָא נָקִיט, אֶלָּא מִתַּמְצִית דִּלְעֵילָּא. אֲבָל אַרְעָא קַדִּישָׁא, לָא שַׁלִּיט עַל הַהוּא רְקִיעָא דְּעֲלֵיהּ מְמָנָא אַחֲרָא, וְלָא חֵילָא אַחֲרָא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלָחוֹדוֹי וְאִיהוּ פָּקִיד לְאַרְעָא קַדִּישָׁא בְּהַהוּא רְקִיעָא.

בְּכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, אִית פְּתְחִין יְדִיעָן, וְשׁוּלְטָנוּ דְּכָל מְמָנָן, מִפְּתְחָא לְפִתְחָא רְשִׁימָא, וּמֵהַהוּא פְּתְחָא וּלְהַלְאָן, לָא שַׁלְטָא אֲפִילּוּ כְּמִלָּא נִימָא, וְלָא עָאל דָּא, (אפילו) בִּתְחוּמָא דְּפִתְחָא דְּחַבְרֵיהּ, בַּר כַּד אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, לְשַׁלְטָאָה חַד עַל חַבְרֵיהּ. כְּדֵין, שַׁלְטִין מַלְכִין דִּי בְּאַרְעָא, חַד עַל חַבְרֵיהּ.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, אִית פְּתְחָא חֲדָא, דְּאִקְרֵי גְּבִילוֹ"ן, וּתְחוֹת הַאי פְּתְחָא, אִית שִׁבְעִין פְּתְחִין אַחֲרָנִין לְתַתָּא, וְשִׁבְעִין מְמָנִין נַטְרִין, מֵרְחִיק תְּרֵי אַלְפִּין אַמִּין, דְּלָא קָרְבִין

לְגַבֵּיהּ. וּמַהַהוּא פִּתְחָא אָרְחָא סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, עַד דְּי מָטָא לְגוֹ כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה, וּמַהַהוּא פִּתְחָא לְכָל סִטְרִין דִּרְקִיעָא, עַד תַּרְעָא דְּפִתְחָא דְּאִקְרֵי מַגְדוֹ"ן, (ס"א מנדו"ן) דְּתַמָּן אִיהוּ סִיּוּמָא דִּרְקִיעָא דְּתִתְחוּמָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וְכָל אִינּוּן ע' פִּתְחִין, דִּרְשִׁימִין גּוֹ הַהוּא פִּתְחָא דְּאִקְרֵי גְּבִילוֹ"ן, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בְּכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ קָרִינָן לוֹן שַׁעֲרֵי צֶדֶק, דְּלָא שַׁלִּיט אַחֲרָא עֲלַיְיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא רְקִיעָא, מִפִּתְחָא לְפִתְחָא, בִּפְקִידוּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. (קמ"א ע"א) וּמִתַּמְצִיתָא דְּהַהוּא פִּקִּידָא, נַטְלִין אִינּוּן שִׁבְעִין מָמָנָן, וְיַהֲבִין לְכֻלְּהוּ מְמָנָן אַחֲרָנִין.

פרק כד

בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, רְקִיעָא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהּ, אִית בֵּיהּ רָזִין עִלָּאִין, כַּד עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְקִיעָא אַיְיתֵי אֵשׁ וּמַיִם, מִגּוֹ כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ, וְשַׁתֵּף לוֹן כַּחֲדָא, וְעָבַד מִנְּהוֹן רְקִיעָא לְתַתָּא, וְאִתְפָּשָׁטוּ עַד דְּמָטוּ לְהַהוּא אֲתָר דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְיָתְבוּ. מַה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. נָטַל מִשְּׁמַיִם עִלָּאִין קַדִּישִׁין, אֵשׁ וּמַיִם אַחֲרָנִין דְּמִשְׁתַּכְּחִין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין, דְּאִתְגַּלְיָין וְלָא אִתְגַּלְיָין, וּמֵאִינּוּן אֵשׁ וּמַיִם, דְּאִתְנַטְלוּ מִשָּׁמַיִם עִלָּאִין, עָבַד מִנַּיְיהוּ מְתִיחוּ דִּרְקִיעָא, וּמָתַח לֵיהּ עַל הַאי גִּנְתָּא דִּלְתַתָּא, וּמִתְחַבֵּר גּוֹ רְקִיעָא אַחֲרָא.

אַרְבַּע גַּוְונִין, בְּהַהוּא מְתִיחוּ דִּרְקִיעָא דְּעַל גִּנְתָּא, חִיוָּר וְסוּמָק יָרוֹק וְאוּכָם. לְגַבֵּי הָנֵי גַּוְונִין, אִית אַרְבַּע פִּתְחִין, לְתַתָּא מֵהַהוּא מְתִיחוּ דִּרְקִיעָא. וְאִינּוּן פִּתְחִין לְאַרְבַּע סִטְרִין דִּרְקִיעָא דְּעַל גַּבֵּי גִּנְתָּא. מֵאִינּוּן אֵשׁ וּמַיִם, דְּאִתְעֲבִיד מִנְּהוֹן הַהוּא רְקִיעָא. מִתְפַּתְּחִין בְּאַרְבַּע פִּתְחִין, אַרְבַּע נְהוֹרִין.

לְסִטַר יְמִינָא בְּהַהוּא פִּתְחָא, מִגּוֹ מְתִיחוּ דְּסִטַר (נ"א מיא) יְמִינָא, נַהֲרִין תְּרִין נְהוֹרִין, בְּאִינּוּן תְּרֵין פִּתְחִין, בְּפִתְחָא דִּימִינָא, וּבְפִתְחָא דְּאִיהוּ (נ"א לגו נפקא נהורא ואיהו אנפין) לְקֶבֶל אַנְפִּין.

גּוֹ נְהוֹרָא דְּנָהִיר לְסִטַר יְמִינָא, אִתְרְשִׁים אָת חַד, נָהִיר וּבָלִיט, (נ"א ולהיט) וְנָצִיץ בִּנְצִיצוּ, מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא, וְאִיהוּ אָת מ', וְקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּפִתְחָא. אָת דָּא, סַלְקָא וְנַחְתָּא, וְלָא קָאִים בַּאֲתַר חַד. הַהוּא נְהוֹרָא, נָטִיל לְהַהוּא אָת וְאַפִּיק לָהּ, בְּגִין כָּךְ לָא קַיְימָא בַּאֲתַר חַד.

גּוֹ נְהוֹרָא דְּנָהִיר בְּסִטְרָא דְּאִיהוּ לְקֶבֶל אַנְפִּין, אִתְרְשִׁים אָת חַד, דְּנָהִיר וּבָלִיט וְנָצִיץ בִּנְצִיצוּ גּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא, וְאִיהִי אָת ר', וּלְזִמְנִין אִתְחֲזֵי ב' (נ"א ד') וְקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּפִתְחָא. וְסַלְקָא וְנַחְתָּא, לְזִמְנִין אִתְגַּלְיָא, וּלְזִמְנִין לָא אִתְגַּלְיָא, וְלָא קַיְימָא בַּאֲתַר חַד. אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון קַיְימִין, וְכַד נְשָׁמְתָא דְּצַדִּיקַיָּא עָאלַת בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון נָפְקִין מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא, וְקַיְימִין עַל הַהִיא נִשְׁמְתָא, וְסַלְקֵי וְנַחְתֵּי.

כְּדֵין, מֵאִינּוּן תְּרֵין פִּתְחִין, מְקַדְּמֵי וְנַחְתֵּי מַעֵילָא, תְּרֵין רְתִיכִין. רְתִיכָא חֲדָא עִלָּאָה, דְּאִיהִי רְתִיכָא דְּמֵיכָאֵל, רַב סָנְגִין. רְתִיכָא תִּנְיָינָא, דְּאִיהִי רְתִיכָא מֵהַהוּא רַב מְמָנָא, דְּאִקְרֵי בּוֹאֵ"ל. וְדָא אִיהוּ שָׂמְשָׂא יַקִּירָא דְּאִקְרֵי רְפָאֵ"ל. וְאִינּוּן נַחְתִּין וְקַיְימִין עַל נִשְׁמָתָא, (מ"ז ע"א) אַמְרִין לָהּ שָׁלוֹם בּוֹאֵךְ. (ישעיהו נ"ז:ב') יָבֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ גּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא, דְּאִינּוּן פִּתְחִין.

תְּרֵין פִּתְחִין אַחֲרָנִין, תְּרֵין נְהוֹרִין אַחֲרָנִין קָא מְלַהֲטִין, מְנַהֲרוּ דְּאֶשָּׁא, בְּאִינּוּן פִּתְחִין חַד לִסְטַר שְׂמָאלָא, וְחַד לַאֲחוֹרָא. תְּרֵין אַתְוָון אַחֲרָנִין, מְלַהֲטִין בְּאִינּוּן נְהוֹרִין, וּנְצִיצִין בְּגַוּוּיהוּ, אָת חַד ג', וְאָת חַד נ', וְכַד אַתְוָון קַדְמָאֵי מִתְהַדְּרָן לְאַתְרֵיהוּ, אִלֵּין תְּרֵין אַחֲרָנִין נְצוֹצִין, סַלְקִין וְנַחְתִּין, נָפְקִין מֵאִינּוּן נְהוֹרִין, וְקַיְימִין עַל נִשְׁמָתָא.

כְּדֵין נַחְתִּין תְּרֵין רְתִיכִין, מֵאִינּוּן תְּרֵין פִּתְחִין. רְתִיכָא חֲדָא אִיהוּ רְתִיכָא דְּגַבְרִיאֵל, רַב מְמָנָא וַיַּקִּירָא. רְתִיכָא תִּנְיָינָא, אִיהִי רְתִיכָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא דְּנוּרִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, וְנַחְתִּין מֵאִינּוּן פִּתְחִין, וְקַיְימִין עַל נִשְׁמָתָא, וְאַתְוָון מִתְהַדְּרָן לְאַתְרֵיהוּ.

כְּדֵין, אִלֵּין תְּרֵין רְתִיכִין, עָאלִין לְגוֹ הֵיכָלָא חֲדָא טְמִירָא דְּגִנְתָּא, דְּאִקְרֵי אֲהָלוֹ"ת, וְתַמָּן (קל"ב ע"א) תְּרֵיסָר זִינֵי בּוּסְמִין גְּנִיזִין, דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':י"ד) נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן וְגוֹ'. וְאִינּוּן תְּרֵיסָר זִינֵי דְּבוּסְמִין דִּלְתַתָּא.

וְתַמָּן כָּל אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּנִשְׁמָתִין, דְּאִתְחָזוֹן לְאִתְלַבָּשָׁא בָּהּ, כָּל חַד וְחַד, כַּדְקָא חָזֵי. בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, אִתְרַשִּׁימוּ כָּל אִינּוּן עוֹבָדִין טָבִין, דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא. וְכֻלְּהוּ רְשִׁימִין בֵּיהּ, וּמַכְרִיזֵי הַאי אִיהוּ לְבוּשָׁא דִּפְלָנְיָא, וְנַטְלִין לְהַהוּא לְבוּשָׁא וְאִתְלַבְּשַׁת בֵּיהּ הַהִיא נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקָיָא (ויחי רכ"ד ע"ב) דִּבְגִנְתָּא, כְּגַוְונָא דְּדִיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא.

וְהָנֵי מִילֵי, מִתְּלָתִין יוֹמִין וְאֵילָךְ, דְּהָא כָּל תְּלָתִין יוֹמִין, לֵית לָךְ נִשְׁמָתָא דְּלָא תְּקַבֵּל עוֹנְשָׁא, עַד לָא תֵּיעוּל לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן. כֵּיוָן דְּקַבִּילַת עוֹנְשָׁא, עָאלַת לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. לְבָתַר דְּאִתְלַבְּנַת, אִתְלַבְּשַׁת כֵּיוָן דְּאִתְלַבְּשַׁת בְּהַאי לְבוּשָׁא, יַהֲבִין לָהּ אֲתַר כְּמָה דְּאִתְחָזֵי לָהּ. כְּדֵין, כָּל אִינּוּן אַתְוָון, נַחְתִּין, וְסַלְקִין אִינּוּן רְתִיכִין.

הַהוּא רְקִיעָא אָהֲדַּר תְּרֵין זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא, בְּהַהוּא נְטִילוּ דְּהַאי רְקִיעָ אַחֲרָא, דְּמִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וְהַאי רְקִיעָא לָא נָפִיק לְבַר מִגִּנְתָּא. רְקִיעָא דָּא, מְרֻקָּמָא בְּכָל זִינֵי גַּוְונִין.

תְּרֵין וְעֶשְׂרִין אַתְוָון רְשִׁימִין מְחַקְּקָן, בְּהַהוּא רְקִיעָא, כָּל אָת וְאָת, נָטִיף מִמָּנָא (ס"א מטלא), מִטַּלָּא דִּלְעֵילָּא עַל גִּנְתָּא. וּמֵהַהוּא טַלָּא דְּאַתְוָון אִתְסַחְיָין אִינּוּן נִשְׁמָתִין, וּמִתַּסְיָין, בָּתַר דְּטָבְלוּ בִּנְהַר דִּינוּר לְאִתְדַּכָּאָה. וְטַלָּא לָא נָחִית, אֶלָּא מִגּוֹ אַתְוָון דִּרְשִׁימִין וּמְחַקְּקָן בְּהַהוּא רְקִיעָא, בְּגִין דְּאִינּוּן אַתְוָון כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְהַהוּא רְקִיעָא רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא מֵאֵשׁ וּמַיִם דְּאוֹרַיְיתָא אִתְעֲבִיד.

וְעַל דָּא אִינּוּן נַגְדִּין טַלָּא, עַל כָּל אִינּוּן דְּאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ בְּהַאי עָלְמָא. וְאִלֵּין מִלִּין רְשִׁימִין בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְסַלְקִין עַד הַהוּא רְקִיעָא וְנָטְלִין מֵאִינּוּן אַתָוון הַהוּא טַלָּא, לְאַתְזָנָא הַהִיא נִשְׁמָתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:ב') יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַאי רְקִיעָא, קַיְימָא פִּתְחָא חָדָא, לָקֳבֵל פִּתְחָא דְּהֵיכְלָא דִּלְעֵילָּא, דִּבְהַהוּא פִּתְחָא, פָּרְחִין נִשְׁמָתִין מִגִּנְתָּא דִּלְתַתָּא לְעֵילָּא, בְּחַד עַמּוּדָא דְּנָעִיץ (ויחי רי"ט ע"א) בְּגִנְתָּא, עַד הַהוּא פִּתְחָא.

גּוֹ הַהוּא רְקִיעָא (נ"א עמודא) בְּהַהוּא פִּתְחָא דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא דִּרְקִיעָא דִּבְגִנְתָּא, עָאלִין בְּגַוֵּהּ תִּלַת גַּוונִין דִּנְהוֹרָא כְּלִילָן כַּחֲדָא, וְנָהֲרָן לְגַוונִין דְּהַהוּא עַמּוּדָא. וּכְדֵין רְקִיעָא (נ"א עמודא) דָּא, נָצִיץ וְאִתְלְהִיט בְּכַמָּה גַּוונִין (נ"א נהורין) דְּמִתְלַהֲטָן. בְּכָל שַׁעֲתָא, נַהֲרִין צַדִּיקַיָּא, מֵהַהוּא זִיוָא עִלָּאָה. אֲבָל בְּכָל שַׁבְּתָא וְשַׁבְּתָא, וּבְכָל רֵישׁ יַרְחָא, אִתְגַּלְיָיא שְׁכִינְתָּא, יַתִּיר מִשְּׁאָר זִמְנִי בְּהַאי רְקִיעָא, וְאַתְיָין כֻּלְּהוּ צַדִּיקַיָּא, וְסַגְדִין לְגַבֵּיהּ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּזָכֵי לְהָנֵי לְבוּשֵׁי דְּקָאמָרָן, דְּמִתְלַבְּשָׁן בֵּהּ צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן (לתתא). אִלֵּין מֵעוֹבָדִין טָבִין, דְּעָבִיד בַּר נָשׁ, בְּהַאי עָלְמָא, בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וּבְהוֹן קַיְימָא נִשְׁמָתָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְתַתָּא, וְאִתְלַבְּשַׁת בְּהָנֵי לְבוּשִׁין יַקִּירִין.

כַּד (רכ"ט ע"ב) סַלְקָא נִשְׁמָתָא בְּהַהוּא פִּתְחָא דִּרְקִיעָא לְעֵילָּא, אִזְדַּמְנָן לָהּ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין יַקִּירִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן מֵרְעוּתָא וְכַוָּנָה דִּלְבָּא בְּאוֹרַיְיתָא וּבְצִלּוֹתָא, דְּכַד סַלְקָא הַהוּא רְעוּתָא לְעֵילָּא, מִתְעַטָּר בָּהּ מַאן דְּמִתְעַטְּרָא, וְאִשְׁתְּאַר חוּלָקָא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וְאִתְעֲבֵד מִנַּיהּ לְבוּשִׁין דִּנְהוֹרָא, לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּהּ נִשְׁמָתָא. לְסַלְקָא לְעֵילָּא. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ, דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין בְּעוֹבָדִין תַּלְיָין. אֲלַיִן לָא תַּלְיָין אֶלָּא בִּרְעוּתָא דִּרוּחָא, כְּמָה דְּאִתְמַר, לְקַיְימָא גּוֹ מַלְאֲכִין רוּחִין קַדִּישִׁין וְדָא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּמִלָּה. וּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, אוֹלִיף הָכִי מֵאֲלִיָּהוּ, לְבוּשִׁין דִּלְתַתָּא בְּגִנְתָּא דְּאַרְעָא בְּעוֹבָדִין. לְבוּשִׁין דִּלְעֵילָּא, (ס"א ברוחא ברעותא וכוונא דלבא) בִּרְעוּתָא וְכַוָּונָא דִּרוּחָא בְּלִבָּא.

(בראשית ב':י') (ויקרא י"א ע"א) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגוֹ', הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל בְּהַאי גִּנְתָּא דִּלְתַתָּא, נָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן וַדַּאי. וְאִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע, הַאי נָהָר דְּנָפִיק בְּגִנְתָּא דִּלְתַתָּא, בְּאָן אֲתָר עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דִּילֵיהּ. בְּאָן אֲתָר, בְּעֵדֶן. עֵדֶן דָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְלָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ עַיְינָא דְּסַכְלְתָנוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה אִלְמָלֵי אֲתָר דָּא אִתְמְסַר לְתַתָּא לְאִתְגַּלָּאָה, אֲתָר דְּעֵדֶן עִלָּאָה קַדִּישָׁא, אִתְמְסַר אוּף הָכִי לְמִנְדַּע. אֶלָּא (נ"א אבל) בְּגִין טְמִירוּ דְּיִקָּרָא דְּעֵדֶן עִלָּאָה קַדִּישָׁא, אִתְטְמַר וְאִתְגְּנִיז עֵדֶן תַּתָּאָה, דְּהַהוּא נָהָר נָגִיד וְנָפִיק מִנַּיהּ. וְעַל דָּא לָא אִתְמְסַר לְאִתְגַּלָּאָה, אֲפִילּוּ לְאִינּוּן נִשְׁמָתִין דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

כְּמָה דְּהַאי נָהָר אִתְפְּרַשׁ וְנָפִיק מִגּוֹ עֵדֶן, לְאַשְׁקָאָה לְגִנְתָּא דִּלְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי מִגּוֹ הַהוּא פִּתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא נָפִיק חַד נְהוֹרָא, דְּאִתְפְּרַשׁ לְד' סִטְרִין, בְּד' פִּתְחִין דְּקָאֲמַרָן. אֶתָּר דְּקַיְימִין אינּוּן אַתְוָון רְשִׁימָן. וְהַהוּא נְהוֹרָא דְּאִתְפְּרַשׁ לְאַרְבַּע נְהוֹרִין, בְּד' אַתְוָון דְּנִיצוֹצִין, (נ"א ונפקין) נָפִיק מֵעֵדֶן, אֲתָר דְּזָהֲרָא נְקוּדָה לְעֵילָּא.

וְהַהוּא נְקוּדָה אִתְנְהִיר, וְאִתְעֲבִיד עֵדֶן לְאַנְהָרָא. וְלָא אִית מַאן דְּשַׁלִּיט לְמֵחמֵי וּלְמִנְדַּע לְהַאי נְקוּדָה, בַּר הַהוּא נְהִירוּ דְּאִתְפְּשַׁט מִנֵּיהּ, דְּסַגְדִין לְקַמֵּיהּ אינּוּן צַדִּיקַיָּא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְהַאי נְקוּדָה תַּתָּאָה, אִיהִי גִּנְתָּא לְגַבֵּי עֵדֶן עִלָּאָה, אֲתָר דְּלָא אִתְיְיהִיב לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא.

עַל כָּל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. שְׁמָא דָּא אִתְפְּרַשׁ, אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, דָּא נְקוּדָה תַּתָּאָה קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ יָדַע הַאי עֵדֶן דִּלְתַתָּא, דְּטָמִיר בְּגִנְתָּא, וְלֵית אַחֲרָא מַאן דְּיָדַע לֵיהּ. (בראשית כ"ו ע"א) אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, דָּא עֵדֶן עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ יָדַע לִנְקוּדָה תַּתָּאָה, בְּחַד צַדִּיק דְּנָפִיק מִנֵּיהּ, נָהָר דְּרַוֵי לֵיהּ, וְלֵית מַאן דְּיָדַע לֵיהּ בַּר אִיהוּ, דִּכְתִיב אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, דְּאִיהוּ אָחִיד לְעֵילָּא לְעֵילָּא עַד אֵין סוֹף.

וְהַאי נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן לְתַתָּא, רָזָא אִיהוּ לְחַכִּימִין, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"א) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. וּמִלָּה דָּא אִתְפְּרַשׁ לְעֵילָּא וְתַתָּא. נִשְׁמְתָא דְּנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא דְּחַשׁוֹכָא, אִיהִי תְּאִיבַת לְמֵחמֵי בְּנְהִירוּ דְּעָלְמָא עִלָּאָה, כְּהַאי בַּר נָשׁ דְּתָאִיב לְמִשְׁתֵּי בְּתָאִיבוּ לְמַיָּא, הָכִי כָּל חַד וְחַד, אִיהוּ צַחְצָחוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ה':י"ג) צָחֵה צָמָא. צָמָא, מַאינּוּן צָחוֹת דְּנְהוֹרִין דְּגִנְתָּא וּרְקִיעָא וְהֵיכְלִין דְּגִנְתָּא.

וְהַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, כָּל אינּוּן נִשְׁמָתִין בִּלְבוּשֵׁי יְקָר, יַתְבִין עַל הַהוּא נָהָר, וְאִלְמָלֵא הַהוּא לְבוּשָׁא, לָא יָכְלִין לְמִסְבַּל. וּכְדֵין מִתְיַישְׁבָן, וְרָוִון בְּאינּוּן צָחוֹת, וְיָכְלֵי לְמִסְבַּל. וְהַהוּא נָהָר אִיהוּ תִּקוּנָא דְּנִשְׁמָתִין, לְאִתְיַישְׁבָא, וּלְאִתְזָנָא וּלְאִתְהַנָּאָה, מֵאינּוּן צָחוֹת וְנִשְׁמָתִין אִתְהַקְּנָן (נ"א אתתקנן) עַל הַהוּא נָהָר, וּמִתְיַישְׁבָן בֵּיהּ.

הַהוּא נָהָר עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא, אַפִּיק נִשְׁמָתִין, וּפָרְחִין מִנֵּיהּ, לְגוֹ גִּנְתָּא, דְּהַאי נָהָר דִּלְתַתָּא בְּגִנְתָּא דְּאַרְעָא, אַתְקִין נִשְׁמָתִין, לְאִתְתַּקְּנָא לְאִתְיַישְׁבָא, בְּאינּוּן צָחוֹת. כְּגַוְונָא דָּא בְּהַאי עָלְמָא לְבַר, בְּרֵיחָא דְּמַיָּא מִתְיַישְׁבָא נַפְשָׁא לְאִתְנַהֲרָא, דְּהָא מֵעִיקָּרָא כְּגַוְונָא דָּא נָפְקָא. וּבְגִין דְּמִתַּתְקְנִין נִשְׁמָתִין עַל הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן, יַכְלִין לְאִתְיַישְׁבָא בְּאינּוּן צָחוֹת עִלָּאִין, וּלְסַלְקָא לְעֵילָּא. בְּהַהוּא פִּתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא דִּרְקִיעָא (ויחי רי"ט ע"א) וְחַד עַמּוּדָא דְּקַאִים בְּאֶמְצָעוּת גִּנְתָּא דְּקָאֲמַרָן.

בְּהַהוּא עַמּוּדָא סַלְקִין לְעֵילָּא, בְּגוֹ הַהוּא פְּתְחָא דִּרְקִיעָא, וּבֵיהּ סַחֲרָנֵיהּ, אִית בֵּיהּ (ישעיהו ד׳:ה׳) עָנָן וְעָשָׁן וְנֹגַהּ. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ לְהַאי קְרָא, אֲבָל עָנָן וְעָשָׁן אִלֵּין מִלְּבַר, וְנֹגַהּ מִלְּגָו. וְדָא אִיהוּ לְחַפָּיָיא עַל אִינּוּן דְּסַלְקִין לְעֵילָּא, דְּלָא יִתְחֲזוּן מִקַּמֵּי אִינּוּן דְּיַתְבִין לְתַתָּא. וְהָא הָכָא רָזָא דְּרָזִין, כַּד (נ"א בעי קודשא בריך הוא לאתתקנא האי נקודה וכו') הַאי נְקוּדָה בָּעָא לְאִתְתַּקָּנָא בְּתִקּוּנוֹי, וּלְאִתְקַשְּׁטָא, בְּשַׁבָּתֵי וּבְזִמְנֵי וּבְחַגֵּי, מְשַׁדַּר אַרְבַּע אַנְפִּין דְּנָשֶׁר, וְקַיְימִין עַל הֵיכְלָא דְּאִקָּרֵי דְּרוֹר, וְהַיְינוּ מָר דְּרוֹר. וּבְגִין דָּא בְּשַׁתָּא דְּיוֹבְלָא, בָּעְיָנָן לְאַכְרָזָא דְּרוֹר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ״ה:י׳) וּקְרָאתֶם דְּרוֹר. וְאִינּוּן אַרְבַּע אַנְפִּין יַהֲבִין קָלָא, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁמַע לֵיהּ, בַּר אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּאִתְחֲזוּן לְסַלְקָא, וְאִינּוּן מִתְכַּנְּשִׁין תַּמָּן, וְנַטְלֵי לוֹן אִלֵּין ד' אַנְפִּין, וְאַעֲלִין לוֹן לְגוֹ, בְּהַהוּא עַמּוּדָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא.

וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא סַלְקָא הַהוּא עַמּוּדָא, דְּעָנָנָא וְאֶשָּׁא וּתְנָנָא, וְנֹגַהּ מִלְּגָו. וְאִלֵּין תְּרֵין אִקְרוּן, (ישעיהו ד׳:ה׳) מְכוֹן הַר צִיּוֹן וּמִקְרָאֶיהָ. מְכוֹן הַר צִיּוֹן, דָּא אִיהוּ תִּקּוּנָא דִּלְעֵילָּא, כַּד נְקוּדָה תַּתָּאָה מִתְקַשְּׁטָא, וְאִינּוּן מִקְרָאֶיהָ דְּהַהִיא נְקוּדָה לְאִתְקַשְּׁטָא.

כֵּיוָן דְּסַלְקִין אִלֵּין נִשְׁמָתִין עַד הַהוּא פְּתְחָא דִּרְקִיעָא, כְּדֵין, הַהוּא רְקִיעָא סָחֲרָא סַחֲרָנֵי דְּגִנְתָּא, תְּלַת זִמְנִין. וּמַקָּל נְעִימוּ דְּסָחֲרָא הַהוּא רְקִיעָא, נָפְקִין כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְשַׁמְעִין הַהוּא נְעִימוּ דְּהַהוּא רְקִיעָא, וְחָמָאן הַהוּא עַמּוּדָא, דְּסַלְקָא אֶשָּׁא וַעֲנָנָא וּתְנָנָא וְנֹגַהּ דְּלָהֵיט, וְסַגְדִין כֻּלְּהוּ. כְּדֵין נִשְׁמָתִין סַלְקִין בְּהַהוּא פְּתְחָא, עַד דְּסַלְקִין לְגוֹ עִגּוּלָא, דְּסַחֲרָא בְּהַהִיא (נ"א להההוא) נְקוּדָה. כְּדֵין חָמָאן מַה דְּחָמָאן. וּמִגּוֹ נְהִירוּ וְחֶדְוָותָא מֵהַהוּא דְּחָמָאן, סַלְקִין וְנַחְתִּין קַרְבִין וְרָחֲקִין.

וְאִיהִי תָּאֵיבָא לְגַבַּייהוּ, וּמִתְקַשְּׁטָא בִּנְהִירוּ. כְּדֵין אַלְבִּישׁ קְנָאָה (מנהורא) חַד צַדִּיק עִלָּאָה, וְאִסְתַּכַּל בִּנְהוֹרָא וּשְׁפִירוּ דְּהַאי נְקוּדָה, וּבְתִקּוּנָהָא, וְאָחִיד בָּהּ, וְסָלִיק לָהּ לְגַבֵּיהּ, וְנָהִיר נְהוֹרָא בִּנְהוֹרָא, וַהֲווּ חַד. כָּל חֵילָא דִּשְׁמַיָּיא פַּתְחֵי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא וְאַמְרֵי, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא, נַטְרֵי אוֹרַיְיתָא, זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא חֶדְוָותָא דְּמָארֵיכוֹן הֲווּ בְּכוּ, דְּהָא עָטָרָא דְּמָארֵיכוֹן, מִתְעַטַּר בְּכוֹן.

כְּדֵין כֻּלְּהוּ דְּנַהֲרִין נְהוֹרָא בִּנְהוֹרָא, תְּרֵין נְהוֹרִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְנַהֲרִין. לְבָתַר אִינּוּן גַּוְונִין נַחְתִּין, וְאִסְתַּכְּלָן לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, וּמִתַּקְנֵי לוֹן לְעַטָרָא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא אִתְמַר, עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹקִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמְחַכֵּה לוֹ.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, כְּתִיב (יחזקאל א׳:כ״ב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נָטוּי עַל רָאשֵׁיהֶם מִלְמָעְלָה. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל אִית רָקִיעַ וְאִית רָקִיעַ, רָקִיעַ דְּלִתַּתָּא אִיהוּ קַיְימָא עַל גַּבֵּי ד' חֵיוָון. וּמִתַּמָּן אִתְפַּשַּׁט וְשָׁארֵי דִּיוּקְנָא דְּחַד נוּקְבָא, דְּאָחוֹרֵי

דְּכוּרָא, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (שמות ל"ג:כ"ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחוֹרָי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל"ט:ה') אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי. וּכְתִיב (בראשית ב':כ"א) וַיַּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו. רָקִיעַ דִּלְעֵילָּא אִיהוּ קַיְימָא עַל גַּבֵּי חֵיוָון עִלָּאִין, וּמִתַּמָּן אִתְפַּשַּׁט וְשָׁאֲרִי דִּיוּקְנָא דְּחַד דְּכוּרָא, דְּאִיהוּ רָזָא עִלָּאָה. וְהָנֵי תְּרֵין רְקִיעִין, חַד אִקְרֵי קְצֵה הַשָּׁמַיִם. וְחַד אִקְרֵי מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם. דִּכְתִיב, (דברים ד':ל"ב) וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם. רֵאשֵׁי הַחַיָּה דִּלְתַתָּא אינוּן אַרְבַּע חֵיוָון, דְּאִינּוּן רְשִׁימִין (נ"א נהורין) עִלָּאִין, עַל אִינּוּן אַרְבַּע אַתְוָון רְשִׁימִין, דִּי בְּגוֹ אִינּוּן אַרְבַּע פִּתְחִין, דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְאַף עַל גַּב דְּאַמְרָן עֵדֶן דִּלְתַתָּא בְּאַרְעָא, הָכִי הוּא וַדַּאי. אֲבָל כֹּלָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, כְּמָה דְּאִתְמַר דְּהַאי נְקוּדָה דְּקָאֲמָרָן, כְּמָה דְּאִית לָהּ חוּלְקָא לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי אִית לָהּ חוּלְקָא לְתַתָּא בְּאַרְעָא. וְהַאי גִּנְתָּא לְתַתָּא, אִיהוּ חוּלְקָא דְּהַהִיא נְקוּדָה לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּרוּחֵי דְּצַדִּיקַיָּיא בְּאַרְעָא, וְאִתְהֲנֵי בְּכָל סִטְרִין לְעֵילָּא (ויצא קנ"ז ע"ב) וְתַתָּא. לְעֵילָּא בְּצַדִּיק. לְתַתָּא בְּהַהוּא אִיבָּא דְּצַדִּיק, וְלָא אִשְׁתְּכַח שַׁעְשׁוּעָא עֵילָּא וְתַתָּא אֶלָּא בְּצַדִּיק. וְהַאי גִּנְתָּא אִיהוּ, מֵהַהִיא נְקוּדָה דְּאִקְרֵי עֵדֶן (נקודה דנטלא מאימא עילאה טמירא איהי גן עדן דארעא).

אִינּוּן רָאשֵׁי הַחַיָּה, אִלֵּין אַרְבַּע רֵישֵׁי אַנְפִּין. חַד אַרְיֵה, דִּכְתִיב, (יחזקאל א':י') וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין. וְחַד שׁוֹר, דִּכְתִיב וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. וְחַד נֶשֶׁר, דִּכְתִיב וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. אָדָם כְּלָלָא דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וְאִלֵּין אַרְבַּע רֵישֵׁי נַהֲרִין דְּמָטוּלִיהוֹן (ס"א חיוון דנטלין) לְכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא, וּמִגּוֹ מָטוּלָא דִּילְהוֹן זָעִין. וּמֵהַהוּא זִיעָא דְּמָטוּלָא דִּילְהוֹן, אִתְעֲבִיד הַהוּא נָהָר דִּי נוּר. דִּכְתִיב, (דניאל ז':י') נְהַר דִּי נוּר נָגֵד וְנָפֵק מִן קֳדָמוֹהִי אֶלֶף אַלְפִּין יְשַׁמְּשׁוּנֵהּ.

וְנִשְׁמָתִין כַּד סַלְקִין, אִתְסַחְיָין בְּהַהוּא נָהָר דִּי נוּר, וְסַלְקִין לְקוּרְבָּנָא וְלָא אִתּוֹקְדָן, אֶלָּא אִתְסַחְיָין. תָּא חֲזֵי מִסַּלָּמַנְדְּרָא, דְּעַבְדִין מִנֵּהּ לְבוּשָׁא. וּמִגּוֹ דְּאִיהִי מְנוּרָא, לָא אִתְסַחְיָיא הַהוּא לְבוּשָׁא, אֶלָּא בְּנוּרָא, אֶשָׁא אָכִיל זוּהֲמָא דְּבֵיהּ, וְאִתְסַחֵי הַהוּא לְבוּשָׁא. הָכִי נָמֵי נִשְׁמָתָא דִּי נוּר דְּאִתְנְטִילַת מִגּוֹ כּוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב בָּהּ (דניאל ז':ט') כָּרְסְיֵהּ שְׁבִיבִין דִּי נוּר. בְּזִמְנָא דְּבָעְיָיא לְאִתְסַחְיָיא מֵהַהוּא זוּהֲמָא דְּבָהּ, אִתְעַבְּרַת בְּנוּרָא וְאִתְסַחְיָיא. וְנוּרָא אָכְלָא כָּל הַהוּא זוּהֲמָא דִּי בְּנִשְׁמְתָא. וְנִשְׁמְתָא אִתְסַחְיָיא וְאִתְלַבְּנַת.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי עוֹנְשָׁא לֵית לָהּ לְנִשְׁמְתָא בְּהַאי. תָּא חֲזֵי, וַוי לְנִשְׁמְתָא דְּסַבְלַת אֶשָׁא נוּכְרָאָה, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי אִתְלַבְּנָא. אֲבָל כַּד זוּהֲמָא אִיהוּ סַגֵּי עָלָהּ, וַוי לְנִשְׁמְתָא דְּסַבְלַת הַהוּא עוֹנְשָׁא, בְּגִין דְּהַהוּא זוּהֲמָא בִּתְרֵי זִמְנֵי אִתְלַבְּנַת בְּנוּרָא.

זִמְנָא קַדְמָאָה כֵּיוָן דְּקַבִּילַת עוֹנְשָׁא בְּגוּפָא, אַזְלָא נִשְׁמְתָא, וְנַטְלֵי לָהּ, וְאַעֲלִין לָהּ בְּגוֹ אֲתָר חַד דְּאִקְרֵי בֶּן הִנֹּם, וַאֲמַאי אִקְרֵי בֶּן הִנֹּם. אֶלָּא אֲתָר חַד אִיהוּ בְּגֵיהִנָּם, דְּתַמָּן אִתְצְרִיפוּ נִשְׁמָתִין, בְּצִרוּפָא, לְאִתְלַבְּנָא עַד לָא עָאלִין בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. (ואי זכאין אינון נשמתין כד אעלין לון בההוא אתר) תְּרִין מַלְאָכִין שְׁלִיחָן זְמִינִין בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְקַיְימִין לְתַרְעָא, וְצַוָּוחִין לְגַבֵּי אינוּן מְמָנָן דִּבְהַהוּא אֲתָר דְּגֵיהִנָּם, בְּגִין לְקַבְּלָא הַהִיא נִשְׁמְתָא.

וְהַהִיא נִשְׁמְתָא עַד לָא אִתְלַבְּנַת בְּנוּרָא, אינוּן שְׁלִיחָן צַוָּוחִין לְגַבַּיְיהוּ, וְאָמְרֵי הִנֹּם. וּבְזִמְנָא דְּהִיא אִתְלַבְּנַת, אינוּן מְמָנָן נָפְקִין עִמַּהּ מֵהַהוּא אֲתָר, וּזְמִינִי לָהּ לְגַבֵּי פִּתְחָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּתַמָּן אינוּן שְׁלִיחָן וְאָמְרֵי לוֹן הִנֹּם. הָא אינוּן נִשְׁמָתִין דְּהָא אִתְלַבְּנוּ, כְּדֵין אַעְלִין לְהַהִיא נִשְׁמְתָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְכַמָּה אִיהִי תְּבִירָא מִגּוֹ הַהוּא תְּבִירוּ דְּאִתְלַבְּנוּתָא דְּגֵיהִנָּם. (ס"א דהוא) דְּהַהִיא תְּבִירוּ דְּאֶשָּׁא תַּתָּאָה. וְאַף עַל גַּב דְּנָחִית מִלְּעֵילָּא, (אבל) כֵּיוָן דְּמָטָא לְאַרְעָא לְתַתָּא, אִיהוּ אֶשָּׁא דְּלָא דָּקִיק, וְנִשְׁמְתָא אִתְעַנְשָׁא בֵּיהּ, וְאִתְבְּרַת. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק שִׁמְשָׁא דְּנָהִיר מֵאינוּן אַרְבַּע פִּתְחִין דְּנָהֲרִין בִּרְקִיעָא דְּעַל גִּנְתָּא, וּמָטָא לְהַהִיא נִשְׁמְתָא וְאִתְסִיאַת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

זִמְנָא תִּנְיָינָא, לְבָתַר דְּיָתְבָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּיָתְבָא וְעַד כְּעַן לָא אִתְפָּרְשַׁת מֵאינוּן מִלִּין דְּחֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא מִכֹּל וָכֹל. וְכַד סַלְקִין לָהּ לְעֵילָּא, אִצְטְרִיךְ לְאִתְפָּרְשָׁא, מִכָּל חֵיזוּ וּמִכָּל מִלִּין דִּלְתַתָּא. וְאַעְבְּרוּ לָהּ בְּהַהוּא נָהֳרָא דִּי נוּר, כְּדֵין נִשְׁמְתָא אִתְלַבְּנַת בֵּיהּ מִכֹּל וְכֹל. וְנַפְקַת וְאִתְחֲזִיאַת קַמֵּי מָארֵי דְּעָלְמָא בְּרֵיכָא (ד"א ברירא) מִכָּל סִטְרִין. כֵּיוָן דְּאִסְתַּכְּלַת בְּהַהוּא נְהוֹרָא אַתְסִיאַת וְאִשְׁתְּלִימַת מִכֹּלָּא. וּכְדֵין קַיְימִין אינוּן נִשְׁמָתִין בְּלִבּוּשִׁין, מִתְעַטְּרִין קַמֵּי מָארֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְאינוּן נִשְׁמָתִין דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, שָׂטָן בְּכָל רֵישֵׁי יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי, וְסַלְקִין עַד הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַ ם. דְּתַמָּן כַּמָּה מְמָנָן וּרְתִיכִין דְּנַטְרֵי אינוּן חוֹמוֹת. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ב:ו׳) עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים. וְסַלְקִין עַד הַהוּא אֲתָר, וְלָא עָאלִין לְגוֹ, עַד דְּאִתְלַבְּנַן. וְתַמָּן סַגְדִין, וְחַדָּאן מֵהַהוּא נְהִירוּ, וְתַיְיבִין לְגוֹ גִּנְתָּא.

נָפְקִין מִתַּמָּן וְשָׂטָן בְּעָלְמָא, וְחָמָאן בְּאינוּן גּוּפִין דְּחַיָּיבַיָּא, בְּהַהוּא עוֹנְשָׁא דִּילְהוֹן, (קנ"א ע"א) דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר. מַאי לְכָל בָּשָׂר. לְאינוּן שְׁאָר גּוּפִין דִּבְסָחֲרָנַיְיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּלְבָתַר מְשַׁטְּטֵי וּמְסַתְּכְּלָן בְּאינוּן מָארֵיהוֹן דִּכְאֵבִין, וּבְנֵי מַרְעִין, וְאינוּן דְּסַבְלִין עַל יְחוּדָא דְּמָארֵיהוֹן, וְתָבִין וְאָמְרִין לֵיהּ לְמְשִׁיחָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּאַמְרִין לֵיהּ לְמְשִׁיחָא צַעֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלְוּתְהוֹן, וְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דִּי בְהוֹן, דְּלָא מִסְתַּכְּלֵי לְמַנְדַּע לְמָארֵיהוֹן, אָרִים קָלָא וּבָכֵי, עַל אִינּוּן חַיָּיבִין דִּבְהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ"ג:ה') וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדוּכָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ תַּיְיבִין אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְקַיְימִין בְּאַתְרַיְיהוּ.

בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן אִית הֵיכָלָא חֲדָא, דְּאִקְרֵי הֵיכָלָא דִּבְנֵי מַרְעִין. כְּדֵין מָשִׁיחַ עָאל בְּהַהוּא הֵיכָלָא, וְקָרֵי לְכָל מַרְעִין וְכָל כְּאֵבִין, כָּל יִסּוּרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיֵיתוּן עֲלֵיהּ, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין עֲלֵיהּ. וְאִלְמָלֵא דְּאִיהוּ אָקִיל מַעֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְנָטִיל עֲלֵיהּ, לָא הֲוֵי בַּר נָשׁ דְּיָכִיל לְמִסְבַּל יִסּוּרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, עַל עוֹנְשֵׁי דְּאוֹרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו נ"ג:ד') אָכֵן חֳלָיֵינוּ הוּא נָשָׂא וְגוֹ'. כְּגַוְונָא דָּא רִבִּי אֶלְעָזָר בְּאַרְעָא.

בְּגִין דְּלֵית חוּשְׁבָּנָא, לְאִינּוּן יִסּוּרִין דְּקַיְימִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּכָל יוֹמָא, עַל עוֹנְשֵׁי דְּאוֹרַיְיתָא, וְכֻלְּהוּ נַחְתוּ לְעָלְמָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא. וְכַד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּאִינּוּן פּוּלְחָנִין וְקָרְבְּנִין דַּהֲווֹ עַבְדֵי, הֲווֹ מְסַלְּקִין כָּל אִינּוּן מַרְעִין וְיִסּוּרִין מֵעָלְמָא. הַשְׁתָּא מָשִׁיחַ מָסָלַק לוֹן מִבְּנֵי עָלְמָא, עַד דְּנָפִיק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, וּמְקַבֵּל עוֹנְשֵׁיהּ, כְּמָה דְּאִתְמַר. כַּד אִינּוּן חוֹבִין יַתִּיר דְּעַיְילִין לוֹן לְגוֹ בְּגוֹ גֵּהִינָּם, בְּאִינּוּן מָדוֹרִין תַּתָּאִין אַחֲרָנִין, וּמְקַבְּלִין עוֹנְשָׁא סַגִּי מִסְּגִיאוּת זוּהֲמָא דִּי בְּנִשְׁמָתָא, כְּדֵין אַדְלִיקוּ נוּרָא יַתִּיר, לְמֵיכַל הַהוּא זוּהֲמָא. (ווי לההיא נשמתא דסבלת ההוא עונשא. ועל דא אינון מלאכי חבלה דבגיהנם מטרדין לון בחוטרין דאשא לנערא ההוא זוהמא. ווי לנשמתא דסבלת ההוא עונש).

זַכָּאִין אִינּוּן דְּנַטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. הַהִיא נְקוּדָה קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי בַּעְיָא לְאִשְׁתְּעְשָׁעָא לְעֵילָּא וּלְתַתָּא בִּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, כְּמָה (רי"א ע"ב) דְּאִתְמַר. כַּד הַהִיא נְקוּדָה בָּעָא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא לְתַתָּא בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, כְּאִמָּא דְּחַדָּאת עַל בְּנָהָא, וְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּהוֹן, הָכִי נָמֵי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא אִיהִי נַחְתָּא וְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּהוּ.

פרק כה

רָקִיעַ דְּקַאמְרָן דְּקַיְימָא עַל גִּנְתָּא, אִיהִי קַיְימָא עַל ד' רֵישֵׁי חִיוָון, וְאִינּוּן ד' אַתְוָון (רי"א ע"א) דְּקַאמְרָן, אִינּוּן רָזָא דְּד' חֵיוָון. וְהַאי רְקִיעָא קַיְימָא לְתַתָּא (ס"א עלייהו), כְּמָה דְּאִתְמַר. רָקִיעַ דְּהַהִיא נְקוּדָה, קַיְימָא לְעֵילָּא, עַל אִינּוּן ד' חֵיוָון עִלָּאִין דְּקַאמְרָן, וְהַהוּא רְקִיעָא (כגוונא דא מן דא) אִיהוּ אִתְרָקִם בְּגַוְונִין קַדִּישִׁין.

בְּהַאי רָקִיעַ אִסְתַּכְּלָן אַרְבַּע חֵיוָון, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין לְתַתָּא. כַּד הַאי רָקִיעַ אַנְהִיר בְּגַוְונוֹי וְנָצִיץ, כְּדֵין יַדְעִין כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין וּמַשַּׁרְיָין, דְּהָא טָרְפָא דִּילְהוֹן אִזְדַּמַן. רָקִיעָא דָּא מְרָקָּמָא בְּכָל גַּוְונִין קַדִּישִׁין, בֵּיהּ קַיְימִין אַרְבַּע פִּתְחִין רְשִׁימִין, בְּאַרְבַּע אַתְוָון מְנַצְּצָן.

פְּתָחָא חָדָא רְשִׁימָא לְסָטַר מִזְרָח, וּבֵיהּ קַיְימָא בְּהַהוּא פְּתָחָא אָת חַד, וְהַהוּא אָת אִיהוּ א', וְדָא נָצִיץ וְסָלִיק וְנָחִית בְּהַאי פְּתָחָא. פְּתָחָא דָּא נָהִיר וְנָצִיץ מִנָּצִיצוּ עִלָּאָה. וְהַאי אָת נָצִיץ וּבָלִיט (ס"א ולהיט) בְּגַוֵּיהּ, וְאִיהִי נַחְתָּא וְסַלְקָא, וְאִתְרְשִׁים בְּהַהוּא פְּתָחָא.

פְּתָחָא תִּנְיָינָא, רְשִׁימָא לְסָטַר צָפוֹן, וּבֵיהּ קַיְימָא אָת חַד, וְאִיהִי אָת ד'. וְדָא קַיְימָא וְנָצְצָא, סַלְקָא וְנַחְתָּא, וְלָהֳטָא בְּהַהוּא פְּתָחָא. לְזִמְנִין נָצִיץ בְּנִצּוּצוּ, וּלְזִמְנִין אִתְטַמַּר הַהוּא נְהוֹרָא, וְלָא נָהִיר. וְעַל דָּא, אָת דָּא לָא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא תְּדִיר, וְאָת דָּא אִתְרְשִׁים בְּהַהוּא פְּתָחָא.

פְּתָחָא תְּלִיתָאָה, אִיהוּ פְּתָחָא דְּקַיְימָא לְסָטַר מַעֲרָב, וּבֵיהּ קַיְימָא אָת חַד, דְּאִתְרְשִׁים וְאִתְנְהִיר בְּהַהוּא פְּתָחָא. וְדָא אִיהוּ אָת נ', וְהַאי אָת נָצִיץ בְּנִצּוּצוּ בְּהַהוּא פְּתָחָא.

פְּתָחָא רְבִיעָאָה, דָּא אִיהוּ פְּתָחָא דְּקַיְימָא לְסָטַר דָּרוֹם, וּבֵיהּ קַיְימָא רְשִׁימוּ דְּחַד נְקוּדָה תַּתָּאָה זְעִירָא, דְּאִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי, וְדָא אִיהִי אָת י', וְאִלֵּין אַרְבַּע אַתְוָון לְאַרְבַּע סִטְרִין, (נ"א נציצין) נָצְצִין בְּהַהוּא רָקִיעַ, בְּאִינּוּן פְּתָחִין.

בְּהַאי רָקִיעַ רְשִׁימִין אַתְוָון אַחֲרָנִין, (ד"א לד' סטרין) בְּכִתְרִין עַל רֵישַׁיְיהוּ. וְאִינּוּן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, מִתְעַטְּרָן בְּכִתְרִין. רְקִיעָא דָּא נָטִיל וְסָחֲרָא עַל גַּבֵּי חֵיוָון, בִּרְשִׁימוּ דְּאַתְוָון, רָזָא דְּחוּשְׁבָּן דְּיִחוּדָא, בְּרָזָא דְּצָרוּפָא חָדָא וְאִינּוּן: א"ט ב"ח ג"ז ד"ו.

אִלֵּין אַתְוָון סָחֲרָן בְּהַהוּא רָקִיעַ, בְּרָזָא דְּאַתְוָון אַחֲרָנִין, (דרתיכי) עִלָּאִין קַדִּישִׁין סְתִימִין. וְאִינּוּן אַתְוָון אַחֲרָנִין (ס"א עלאין) סְתִימִין, סָחֲרִין לְהַהוּא רָקִיעַ, וּכְדֵין אִתְחֲזָיִין אִלֵּין אַתְוָון בְּגַלְגּוֹלָא, (ס"א דהאי רקיעא) דְּאִינּוּן א"ט ב"ח, וּרְשִׁימִין בְּהַאי רָקִיעָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְנְהִיר הַאי רָקִיעָא, אִתְנַהֲרָן בֵּיהּ אַרְבַּע רְזִין דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, וְאִינּוּן צָרוּפָא בְּצָרוּפִין דְּתִלְתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין. כְּדֵין נָחִית טַלָּא מֵהַאי רָקִיעָא, בְּאִינּוּן אַתְוָון דָּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאִתְזְנוּ כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, וְנַטְלֵי כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה.

בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תַּלְיָיא, אִלֵּין אַתְוָון אִתְטְמָרוּ, וְאִתְגְּנִיזוּ ד' גּוֹ ד', וְאִינּוּן ט"ח ז"ו. בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין אִתְגְּנִיזוּ וְאִתְטְמָרוּ, כְּדֵין קָלָא דְּסָטַר צָפוֹן אִתְעַר, וְיַדְעֵי דְּדִינָא שַׁרְיָיא עַל עָלְמָא. וּבְהַאי רָקִיעָא אִתְרְשִׁים גַּוְונָא חָדָא, דְּכָלִיל כָּל גַּוְונִין.

כַּד נָטִיל הַאי רָקִיעָא מִסִּטְרָא דְּמִזְרָח, אִינּוּן אַרְבַּע רֵישִׁין דְּקַאֲמָרָן, בְּאַרְבַּע (אנפין) אַתְוָון, נָטְלִין כֻּלְּהוּ בְּמַטְלָנִין, וְסַלְקֵי בְּסָלִיקוּ לְעֵילָּא. וְכַד אִינּוּן נָטְלִין וְסַלְקִין לְעֵילָּא, אִסְתַּלְּקַת מַאן דְּאִסְתַּלְּקַת. וְאַתְוָון אִתְהַדְּרוּ וְאִתְחֲזָיִין בִּשְׁלִימוּ, בְּרָזָא קַדְמָאָה, א"ט ב"ח ג"ז ד"ו, וְאִתְרָקָם הַהוּא רָקִיעָא, כְּדֵין אִתְנְהִיר בִּנְהִירוּ.

וְכַד הַאי רָקִיעָא אִתְנְהִיר כְּמִלְּקַדְמִין, בְּאִלֵּין אַתְוָון, כּוּלְּהוּ אִתְהַדְּרוּ וְשָׁאֲגֵי לְמִטְרַף טַרְפָּא וּמְזוֹנָא. כֵּיוָן דְּאִינּוּן שָׁאֲגֵי וְסַלְקִין קָלָא, הַהוּא קָלָא אִשְׁתְּמַע לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּכְדֵין נָטְלָא בִּרְכָאן וְקִדּוּשָׁן, מַאן דְּנָטְלָא.

סָחֲרָן אַתְוָון וּמִתְגַּלְגְּלָן, וְסָחֲרָן הַהוּא רְקִיעָא, וְקַיְימָן אִינּוּן אַתְוָון לְסִטַר דָּרוֹם. כֵּיוָן דְּקַיְימִין אִינּוּן אַתְוָון לְסִטַר דָּרוֹם, סַלְקִין וְנָצְצָן בַּנְצִיצוּ וְלָהֲטִין. כְּדֵין בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַהוּא רְקִיעָא, רְשִׁימוּ חַד אִתְרְשִׁים, וְהַהוּא רְשִׁימוּ אִיהוּ אָת חַד, וְאִיהוּ י'. כֵּיוָן דְּאָת דָּא אִתְרְשִׁים וְאִתְחַזְיָיא, כְּדֵין לָהֲטִין אֲבַתְרֵיהּ, תְּלַת אַתְוָון אַחֲרָנִין, וְאִינּוּן הו"ה.

אִלֵּין אַתְוָון מְנַצְצָן בְּאֶמְצָעוּ דְּהַאי רְקִיעָא, סַלְקִין וְנַחְתִּין, מְלַהֲטִין בְּתְלֵיסַר (נ"א בתריסר) לַהֲטִין. כְּדֵין לְבָתַר דְּאִלֵּין תְּלֵיסַר זְמְנִין מְלַהֲטָן, נַחְתָּא מַאן דְּנַחְתָּא, וְאִתְכְּלִילַת בְּאִינּוּן אַתְוָון, וְאִתְעַטְּרַת בְּהוּ, וְלָא אִתְיְידַעַת. כְּדֵין, כֻּלְּהוּ חַיָּילִין, וְכֻלְּהוּ מַשְׁרְיָין, בְּחֵידוּ. וְסַלְקִין שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן.

רְקִיעָא דָּא נַטְלָא תְּנָיְינוּת, וְסָחֲרָא וּמִתְגַּלְגְּלָא, וְאִינּוּן אַתְוָון קַדְמָאֵי דְּקָאָמְרָן, דְּאִינּוּן א"ט ב"ח, כֻּלְּהוּ אִתְכְּלִילוּ בְּאִינּוּן אַתְוָון עִלָּאִין, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקָאָמְרָן, וְסָחֲרָן הַהוּא רְקִיעָא, וְקַיְימִין אִינּוּן אַתְוָון דַּהֲווֹ בְּאֶמְצָעִיתָא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כֻּלְּהוּ אִתְרְשִׁימוּ לְסִטַר צָפוֹן, וְאִתְרְשִׁימוּ וְלָא אִתְרְשִׁימוּ. לֵית מַאן דְּיִסְתָּכַל בְּהַהוּא סִטְרָא, כֻּלְּהוּ אִתְחַפְיָין, וְאַמְרֵי בְּקַל נְעִימוּ בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ. אִתְחַפְיָין מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן (ס"א דאנפין) וְאָמְרִין דָּא אִתְחַפְיָין מִכָּל סִטְרִין וְאַמְרִין דָּא.

רְקִיעָא דָּא סָחֲרָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאִתְגַּלְגְּלָא מִסִּטְרָא לְסִטְרָא. כְּדֵין קָל נְעִימוּ דְּמַשְׁרְיָין סַגִּיאִין בְּסִטְרָא דָּא, וְקָל נְעִימוּ דְּמַשְׁרְיָין סַגִּיאִין בְּסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְד' סִטְרִין. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא הַהוּא רְקִיעָא אִתְנְהִיר בִּנְהִירוּ אַחֲרָא, יַתִּיר מִכְּמָה דְּהָווֹ, וְקַיְימָא בִּנְהִירוּ בְּנָוֶון אַחֲרָא, כְּלֵילָא בְּכָל גַּוונִין.

וְאִלֵּין אַתְוָון דְּקָאָמְרָן, סַלְקִין לְעֵילָּא בְּהַהוּא רְקִיעָא, וּמְקַבְּלִין לְאָת חַד דְּאִיהִי עִלָּאָה, דְּקָא מִתְחַבְּרָא בִּשְׁמָא דָּא, דְּאִלֵּין אַתְוָון. בְּגִין דְּאַף עַל גַּב דְּאִלֵּין אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, הַאי אִיהוּ שְׁמָא דְּאִתְכְּלִיל לְתַתָּא, בְּגִין דְּרָזָא דָּא אִתְכְּלִיל לְעֵילָּא, וְאִתְכְּלִיל לְתַתָּא, וְכַד אִתְכְּלִיל לְתַתָּא, אִלֵּין אַתְוָון סַלְקִין לְקַבְּלָהּ לְאָת חַד (ד"א יו"ד) דְּהָא מֵהַהוּא אָת אִתְזַנוּ אִלֵּין אַתְוָון לְתַתָּא, וְהַהוּא אָת אִיהוּ ו'. וְנָחִית וְאִתְחַבְּרוּ אִלֵּין אַתְוָון. בְּהַהוּא אָת, וּכְדֵין כֻּלְּהוּ בְּעַטוּרָא חֲדָא, וְאִתְעֲבִיד שְׁמָא שְׁלִים.

לְתַתָּא, שְׁמָא שְׁלִים וְלָא שְׁלִים. שְׁמָא שְׁלִים בַּחֲמֵשׁ אַתְוָון (ד"א ולא שלים דתשע אתוון, שמא שלים בחמש אתוון) אִיהוּ, (רכ"ו ע"ב) וַיִּדְוָ"ד. רָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא בִּרְמִיזוּ. שְׁמָא שְׁלִים בְּתִשַׁע אַתְוָון, אִינּוּן יְדְוָ"ד אֱלֹהִים. דָּא אִיהוּ שְׁמָא שְׁלִים מִכֹּלָּא. שְׁמָא אַחֲרָא אִיהוּ בִּרְמִיזוּ, וְאִיהוּ בְּחֲמֵשׁ כִּדְקָאָמְרָן. אֲבָל דָּא אִיהוּ שְׁלִים (בראשית מ"ה ע"ב) בְּכֹלָּא.

כְּיָון דְּמִתְחַבְּרָן אִלֵּין אַתְוָון, הַהוּא רְקִיעָא אַנְהִיר בִּתְלָתִין וּתְרֵין נְהוֹרִין, כְּדֵין כֹּלָּא אִיהוּ בְּחֶדְוָוה, כֹּלָּא קָאִים בְּרָזָא חָדָא עֵילָּא וְתַתָּא. כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן מַשִּׁרְיָין, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּרָזָא דִּשְׁלִימוּ. וְכָל דַּרְגִּין מְתַקְּנָן עַל אַתְרֵיהוּ, כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא יֵאוֹת.

בְּהַאי רְקִיעָא קָאִים לְסָטַר צָפוֹן, חַד שַׁלְהוֹבָא נָהִיר, דְּלָא שָׁכִיךְ תְּדִיר, וְאִיהוּ רָשִׁים בְּאַתְוָון אַחֲרָנִין, לְיַמִּין, וְאִינּוּן עֶשֶׂר שְׁמָהָן, וְסַלְקִין לְשִׁבְעִין שְׁמָהָן, וְכֻלְּהוּ רְשִׁימִין בְּהַאי רְקִיעָא, וְנַהֲרִין כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

מֵהַאי רְקִיעָא, נַטְלִין כָּל אִינּוּן רְקִיעִין דִּלְתַתָּא, דִּלְסָטַר קְדוּשָׁה, עַד דְּמָטוּ לְאִינּוּן רְקִיעִין אַחֲרָנִין דִּלְסָטַר אַחֲרָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן יְרִיעוֹת עִזִּים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר וַיַּעַשׂ יְרִיעוֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן.

בְּגִין דְּאִית יְרִיעוֹת וְאִית יְרִיעוֹת, יְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן, אִינּוּן יְרִיעוֹת דְּאִקְרוּן רְקִיעֵי חִיָּוון דְּמַשְׁכְּנָא קַדִּישָׁא. יְרִיעוֹת עִזִּים. אִינּוּן רְקִיעִין (ד"א יריעות) אַחֲרָנִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא. אִלֵּין רְקִיעִין בְּרָזָא דִּרְתִיכִין דְּרוּחִין קַדִּישִׁין. וְאִלֵּין רְקִיעִין דִּלְבַר, דְּקַיְימִין בְּמִלִּין דְּעָלְמָא, וְאִינּוּן סִטְרִין דְּתִיּוּבְתִּין, וְעוֹבָדִין דְּגוּפָא. וְאִלֵּין חַפְיָין עַל אִינּוּן רְקִיעִין דִּלְגוֹ, כִּקְלִיפָּה עַל מוֹחָא. רְקִיעִין דִּלְגוֹ אִינּוּן הַהוּא קְלִישׁוּ, דְּקַיְימָא עַל מוֹחָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן שָׁמַיִם לַיְיָ'. לִשְׁמָא חָדָא דָּא דִּלְתַתָּא.

רְקִיעִין אַחֲרָנִין לְעֵילָּא, וְאִינּוּן רְקִיעִין פְּנִימָאִין, דְּאִקְרוּן רְקִיעֵי הַחַיּוֹת, דְּאִינּוּן רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּרָזָא דְּחֵיָוון רַבְרְבָן עִלָּאִין, וְאִלֵּין אִינּוּן רָזִין דְּאַתְוָון (ס"א רזין עלאין) עִלָּאִין, בְּרָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, כְּלָלָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, מְחַקְּקָן רְשִׁימִין, דְּנַפְקֵי מִגּוֹ רְקִיעָא עִלָּאָה תְּמִינָאָה. דְּאִיהוּ רָקִיעַ דְּעַל גַּבֵּי חֵיָוון עִלָּאִין, וְהַאי אִיהוּ דְּלֵית לֵיהּ חֵיזוּ. הַאי אִיהוּ טָמִיר וְנָעְיז, לֵית בֵּיהּ גְּוָון.

כָּל גַּוְונִין מִנֵּיהּ נָפְקֵי. בֵּיהּ לֵית גְּוָון, לָא אִתְחֲזֵי, וְלָא אִתְגַּלְיָיא, הַאי אִיהוּ דְּאַפִּיק כָּל נְהוֹרִין. בֵּיהּ לָא אִתְחֲזֵי, לָא נְהִירוּ, וְלָא חָשׁוּךְ, וְלָא גְּוָון כְּלַל, בַּר נְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּחָמָאן מִגּוֹ רְקִיעָא תַּתָּאָה, כְּמַבָּתַר כּוֹתָלָא, נְהִירוּ דְּאַפִּיק וְנָהִיר הַאי רְקִיעָא עִלָּאָה, וְהַהוּא נְהִירוּ דְּלָא פָּסַק, לֵית מַאן דְּיָדַע לֵיהּ, לֵית מַאן דְּקָאִים בֵּיהּ.

מִתְּחוֹת דָּא, כָּל אִינּוּן רְקִיעִין אִתְכְּלִילוּ בִּשְׁמָא דָּא אִקָּרֵי שָׁמַיִם וְאִלֵּין (ד"א שמא קדישא) (תקון קט"ו ע"ב) אִקְרוּן הַשָּׁמַיִם אִינּוּן דִּשְׁמָא עִלָּאָה אִקָּרֵי בְּהוֹן, אִינּוּן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְעֲטַר בְּהוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קט"ו:ט"ז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ', לְהַהוּא גְּנִיזוּ דִּרְקִיעָא עִלָּאָה, דְּקָאִים עָלַיְיהוּ.

עַד הָכָא רָמָז לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, (נ"א רזא דשמים קדישין) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקָּרֵי בִּשְׁמָהָן. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, לֵית חַכִּים בְּסָכְלְתָנוּ, דְּיָכִיל לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא כְּלָל. בַּר נְהִירוּ חַד זְעֵיר

בְּלָא קִיּוּמָא, (נ"א קיומא דכלא) לְאִתְיַישְׁבָא בֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּעָאל וְנָפַק, וְיָדַע לְאִסְתַּכְּלָא בְּרָזִין דְּמָארֵיהּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

בְּרָזִין אִלֵּין יָכִיל בַּר נָשׁ לְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ, לְמִנְדַּע שְׁלִימוּ דְּחָכְמָה בְּרָזָא עִלָּאָה, כַּד פָּלַח לְמָארֵיהּ בִּצְלוֹתָא, בִּרְעוּתָא, בְּכַוָּונָא לִבָּא, אַדְבֵּק רְעוּתֵיהּ כְּנוּרָא בְּנַחֲלְתָּא, לְיַיחֲדָא אינון רְקִיעִין תַּתָּאִין דְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, לְאַעְטָרָא לוֹן בִּשְׁמָא חָדָא תַּתָּאָה. וּמִתַּמָּן וּלְהָלְאָה לְיַיחֲדָא אינון רְקִיעִין עִלָּאִין פְּנִימָאִין, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ חַד, בְּהַהוּא רְקִיעָא עִלָּאָה (רל"ט ע"א) דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ.

וּבְעוֹד דְּפוּמֵיהּ וְשִׂפְוָותֵיהּ מְרַחְשָׁן, לִבֵּיהּ יְכַוֵּון, וּרְעוּתֵיהּ יִסְתַּלַּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, לְיַיחֲדָא כֹּלָּא בְּרָזָא דְּרָזִין, דְּתַמָּן תְּקִיעוּ דְּכָל רְעוּתִין וּמַחֲשָׁבִין בְּרָזָא דְּקַיְימָא בְּאֵין סוֹף, וּלְכַוָּונָא בְּהַאי בְּכָל צְלוֹתָא וּצְלוֹתָא, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא לְאַעְטָרָא כָּל יוֹמוֹי, בְּרָזָא דְּיוֹמִין עִלָּאִין בְּפוּלְחָנֵיהּ.

בְּלֵילְיָא יְשַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ, דְּהָא אִתְפְּטַר מֵעָלְמָא דָּא, וְנִשְׁמָתֵיהּ נָפְקַת מְנֵיהּ, וְיֵהָדַּר לָהּ לְמָארֵי דְּכֹלָּא, בְּגִין דְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, (ס"א ההיא נקודה קיימא, לאכללא בגווה אינון נשמתין דצדיקייא).

רָזָא דְּרָזִין לְמִנְדַּע לְאִינּוּן חַכִּימֵי לִבָּא. רְקִיעָא דָּא תַּתָּאָה, בְּרָזָא דְּהַהִיא נְקוּדָה קַיְימָא, כְּמָה דְּאַמָּרָן. הַהוּא רְקִיעָא אִיהוּ כְּלִיל מֵעֵילָּא (ויצא קנ"ג ע"ב) וּמִתַּתָּא, וְיסוֹדָא דִּילֵיהּ לְתַתָּא כְּהַאי שְׁרָגָא דְּסַלְקָא נְהוֹרָא אוּכְמָא, (בראשית נ"א ע"א) לְאִתְאַחֲדָא בְּנְהוֹרָא חִוָּורָא, וְיסוֹדָא דִּילֵיהּ אִיהוּ לְתַתָּא, בְּהַהִיא פִּתִּילָה בְּמִשְׁחָא. אוּף הָכִי לְתַתָּא, הַהִיא נְקוּדָה. בֵּימָמָא אִתְכְּלִילַת מִלְּעֵילָּא, וּבְלֵילְיָא אִתְכְּלִילַת מִתַּתָּא, בְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא.

וְכָל מִלִּין דְּעָלְמָא, אֲהַדְּרוּ כֻּלְּהוּ, לְעִקָּרָא וְיסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא, דְּנַפְקוּ מִנֵּיהּ. וְכַמָּה לֵילְוָון זְמִינִין לְנַטָּלָא כָּל חַד וְחַד מַה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ט"ז:ז') אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי. נַפְשָׁא אַזְלַת וְשָׁטָאת, וְתָבַת לְהַהוּא עִקָּרָא דְּאִתְחֲזֵי לָהּ. גּוּפָא קָאִים שָׁכִיךְ כְּאַבְנָא, וְאַהְדָּר לְהַהוּא אֲתָר דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, לְמִשְׁרֵי עֲלוֹי, וּבְגִין כַּךְ תָּב גּוּפָא לְסִטְרֵיהּ, וְנַפְשָׁא לְסִטְרָהּ.

גּוּפָא שָׁרֵי עֲלוֹי רָזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וּבְגִין כַּךְ אִסְתָּאֲבוּ יְדוֹי, וּבָעֵי לְאַסְחָאָה לוֹן. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּהָא בְּלֵילְיָא כֹּלָּא תָּב לְאַתְרֵיהּ, וְנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא סַלְקִין וְאִתְהַדָּרָן לְאַתְרַיְיהוּ, וְאִתְעַטָּרַת (בהו) מַה דְּאִתְעַטָּרַת, וְאִתְכְּלִילַת מִכָּל סִטְרִין, כְּדֵין סַלְקָא יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִתְעַטָּר מִכֹּלָּא.

בְּלֵילְיָא שַׁלְטָאן מְמַנָּן דְּאִתְפְּקָדוּ עַל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, לְסַלְקָא לוֹן לְעֵילָּא, וּלְקָרְבָא לוֹן קָרְבָּן נְיִיחָא, לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן. הַהוּא מְמָנָא דְּאִתְפְּקַד עַל כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָיִן, (רנ"ג ע"א

קנ"ד ע"א) סוֹרֵ"א שְׁמֵי"ה רַב מְמָנָא. כֵּיוָן דְּנִשְׁמְתָא סַלְקָא בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, כְּדֵין מְקָרְבִין לָהּ לְגַבֵּי"ה, וְאָרַח בָּהּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו י"א:ג') וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְיָ'. כְּמָה דְּזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא, וְעַל יְדֵי"ה אַעְבָּרוּ כֻּלְּהוּ בְּפִקְדּוֹנָא עַל יְדֵי"ה, לְאִתְקָרְבָא לְהַהְוָא.

וְכֻלְּהוּ נִשְׁמָתִין כַּד אִתְקָרִיבוּ לְהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקְרִיבוּ, וְאִתְחָזוּן תַּמָּן, דָּא אִיהוּ רָזָא, כֻּלְּהוּ נִשְׁמָתִין אִתְכְּלִילוּ בְּהַהִיא נְקוּדָה, וְנַטְלָא לוֹן זִמְנָא חָדָא, כְּמַאן דְּבָלַע בְּלִיעוּ דְּמִלָּה, וְאִתְעַבְּרָא כְּאִתְּתָא דְּמִתְעַבְּרָא. רָזָא דָּא לְמַארֵי מְדִין. כַּד הַאי נְקוּדָה אִתְעַבְּרַת, כְּאִתְּתָא דְּמִתְעַבְּרָא, אִתְהֲנֵי מֵהַהִיא הֲנָאוּתָא, דְּאִתְכְּלִילַת נִשְׁמָתָא מְהַאי עָלְמָא, בְּאִינּוּן עוֹבָדִין, וּבְהַהִיא אוֹרַיְיתָא דְּאִשְׁתַּדַּלַת בָּהּ בֵּימָמָא. וְנַטְלָא הַהוּא רְעוּ דְּהַאי עָלְמָא, וּבֵי"ה אִתְהֲנֵי בְּחֶדְוָה, וְאִתְכְּלִילַת מִכָּל סִטְרִין.

לְבָתַר אַפֵּיקַת לוֹן לְבַר, וְאוֹלִידַת לוֹן כְּמִלְקַדְמִין, וְנִשְׁמָתָא אִיהִי חַדְתָּא הַשְׁתָּא כְּמִלְקַדְמִין, וְרָזָא דָּא (איכה ג':כ"ג) חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים. חֲדָשִׁים וַדַּאי כְּמָה דְּאִתְּמַר. מַה טַּעַם אִינּוּן חֲדָשִׁים. בְּגִין רָזָא דִּכְתִיב, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. רַבָּה וַדַּאי, (בראשית י"ט ע"ב) דְּיַכְלָא לְאַכְלְלָא לוֹן, וּלְאַעֲלָא לוֹן לְגַוֵּוהּ, וְאַפֵּיקַת לוֹן וְאִינּוּן חַדְתִּין. וְעַל דָּא נַקְטָא אַחֲרָנִין מִלְּעֵילָּא בֵּימָמָא. זַכְאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אַדְּהָכִי נָהָר יְמָמָא, אָמַר רִבִּי אַבָּא, נְקוּם וְנִהַךְ, וְנוֹדֶה לְרִבּוֹן עָלְמָא. קָמוּ וְאָזְלוּ, וְצַלּוּ, וּלְבָתַר אָהַדְרוּ חַבְרַיָּיא לְגַבֵּי"ה, אֲמַרוּ לֵי"ה, מַאן דְּשָׁרֵי, לְסַיֵּים שְׁבָחָא. זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּאוֹרְחָא דָּא, דְּכָל הַאי זְכִינָא לְאַעְטָרָא לֵי"ה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָזִין דְּחָכְמְתָא.

פרק כו

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שמות ל"ז:א') וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת הָאָרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. הָכָא, אַף עַל גַּב דְּכָל רָזִין דְּמַשְׁכְּנָא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּאַדְּרָא קַדִּישָׁא. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דְּהָא רָזָא דָּא מִתְעַטָּרָא בְּכַמָּה רָזִין, לְמֵילַף חָכְמְתָא. אָרוֹן דָּא אִיהוּ רָזָא לְמֵיעַל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְאִתְגְּנִיז בֵּי"ה בְּשִׁית לוּחִין (ס"א ואתגניזן ביה שית לוחין ואינון שית מסחרין) מְסַחֲרִין, וְדָא אִקְרֵי אָרוֹן. כַּד סָחֲרָן אִינּוּן שִׁית לְמֶהֱוֵי כַּחֲדָא, כְּדֵין אִיהוּ גּוּפָא חַד לְאַעֲלָא בֵּי"ה רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּשִׁית סִטְרִין וַאֲרוֹן.

לוּחִין אִינּוּן חֲמֵשׁ, וְעָאלִין בֵּי"ה חֲמֵשׁ סְפָרִים, וְאִינּוּן חֲמֵשׁ אִינּוּן שִׁית, בְּחַד דַּרְגָּא דְּאַעִיל בָּהּ בְּגַנִיזוּ, דְּאִקְרֵי רָזָא דְּכֹלָּא, וְהַאי אִיהוּ רָזָא דִּבְרִית. כַּד עָאל דָּא, גּוֹ אִינּוּן חֲמֵשׁ לוּחִין, כְּדֵין קַיְימָא אֲרוֹנָא וְאוֹרַיְיתָא, בְּרָזָא דִּתְשַׁע דַּרְגִּין, (רי"ג ע"א) דְּאִינּוּן תְּרֵין שְׁמָהָן, יְהוָ"ה אֱלֹהִי"ם. וּלְבָתַר קַיְימָא לוּחָא חָדָא, רָזָא עִילָּאָה דְּחַפְיָא עַל כֹּלָּא וְהַהוּא הֲוֵי רָזָא דְּהַהוּא רְקִיעָא דְּסַחֲרָא וְחַפֵּי עַל כֹּלָּא וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּגַנִיזוּ.

הָכָא אִית לָן לְאִסְתַּכְלָא, וּלְמִנְדַּע רָזִין דַּאֲרוֹנָא, אִית אָרוֹן וְאִית אָרוֹן, דָּא לָקֵבֵל דָּא. פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כ"ד:כ"ג) הַכֹּל נָתַן אֲרַוְנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ וְגוֹ'. וְכִי אֲרַוְנָה מֶלֶךְ הֲוָה וְאַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא אוּקְמוּהָ, אֶלָּא דָּוִד, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמואל ב ה':ח') כָּל מַכֵּה יְבוּסִי וְיִגַּע בַּצִּנּוֹר וְגוֹ' וְאִיהוּ נָטַל וְתָפִיס לִירוּשָׁלַ ם, וּמִדִּידֵיהּ הֲוָה, אֲמַאי קָנָה בְּכַסְפָּא. וְאִי תֵּימָא אַף עַל גַּב דַּהֲוָות יְרוּשָׁלַם דִּידֵיהּ דְּדָוִד, הַהוּא אֲתַר אַחֲסַנְתֵּיהּ דַּאֲרַוְנָה הֲוָה, כְּמָה דְּהֲוָה בְּנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי, דְּאַף עַל גַּב דְּשַׁלִּיט אַחְאָב, וַהֲוָה מַלְכָּא, אִצְטְרִיךְ לְמִתְבַּע לְנָבוֹת הַהוּא כֶּרֶם, אוֹף הָכִי דָּוִד.

אֶלָּא וַדַּאי אֲרַוְנָה מַלְכָּא הֲוָה, וְהַהוּא אֲתַר בִּרְשׁוּתֵיהּ הֲוָה, וַהֲוָה שַׁלִּיט עֲלוֹי, וְכַד מָטָא זִמְנָא לְנָפְקָא מִתְּחוֹת יְדֵיהּ, לָא נָפִיק אֶלָּא בִּסְגִיאוּת דָּמָא וְקָטוֹלָא בְּיִשְׂרָאֵל. לְבָתַר קָאִים הַהוּא מַלְאָכָא מְחַבְּלָא עַל הַהוּא אֲתָר, וְתַמָּן כַּד הֲוָה קָטִיל, וְקָאִים בְּהַהוּא אֲתָר, לָא הֲוָה יָכִיל, וְתָשַׁשׁ חֵילֵיהּ.

וְהַהוּא אֲתָר, אֲתָר דְּאִתְעֲקַד בֵּיהּ יִצְחָק הֲוָה, דְּתַמָּן בָּנָה אַבְרָהָם מַדְבְּחָא, וְעָקַד לֵיהּ לְיִצְחָק בְּרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא אֲתָר, אִתְמְלֵי רַחֲמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברי הימים א כא) רָאָה יְיָ' וַיִּנָּחֶם וְגוֹ'. מַהוּ רָאָה יְיָ'. חָמָא עֲקֵידַת יִצְחָק בְּהַהוּא אֲתָר, וְתָב וְרִיחַם עֲלַיְיהוּ מִיָּד.

וַיֹּאמֶר לַמַּלְאַךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה וְגוֹ'. מַהוּ רַב. הָא אוּקְמוּהָ, טוֹל הָרֵב. אֶלָּא הָכִי הוּא, כְּתִיב הָכָא רַב, וּכְתִיב הָתָם, (דברים א':ו') רַב לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה. אוֹף הָכִי נָמֵי רַב, רַב לְךָ לְמֶהֱוֵי הַאי אֲתַר תְּחוֹת יָדָךְ, שְׁנִין סַגִּיאִין הֲוָה תְּחוֹת יָדָךְ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה רַב, אֲהַדַּר אַתְרָא לְמָארֵיהּ. וְעִם כָּל דָּא (בדמא) בְּמוֹתָא וּמָמוֹנָא נָפַק מִתְּחוֹת יָדֵיהּ.

אֲמַאי אִקְרֵי אֲרַוְנָה. אֶלָּא כְּתִיב אֲרַוְנָה וּכְתִיב אָרְנָן. בְּעוֹד דְּהַהוּא אֲתָר הֲוָה תְּחוֹת יְדֵיהּ, אִקְרֵי אֲרַוְנָה אָרוֹן דְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְעַל דְּאִתּוֹסְפוּ בֵּיהּ אַתְוָון יַתִּיר, הָכִי אִצְטְרִיךְ (קס"ד ע"ב) לְאִתּוֹסְפָא לְהַהוּא רַע עַיִן, רָזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְהַהוּא תּוֹסֶפֶת אִיהוּ גְּרִיעוּתָא לְגַבֵּיהּ. בְּסִטַר קְדוּשָׁה גַּרְעִין לֵיהּ אַתְוָון, וְאִתּוֹסָף קְדוּשָׁתֵיהּ. וְדָא רָזָא דִּכְתִיב, (מלכים א ז':כ"ה) עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר. גָּרַע מ"ם דְּלָא כְּתִיב שְׁנַיִם, אֶלָּא שְׁנֵי. וּלְסִטְרָא (קס"ד ע"ב) אַחֲרָא יַהֲבִין לֵיהּ תּוֹסֶפֶת אַתְוָון, דִּכְתִיב וַיַּעַשׂ יְרִיעוֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן עָשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת, תּוֹסֶפֶת אַתְוָון וְאִיהוּ גְּרִיעוּתָא. וּבְסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, שְׁנֵי עָשָׂר וְלָא יַתִּיר. וְהָכָא עָשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה. וְכוּלָּא אִיהוּ גְּרִיעוּ לְגַבֵּיהּ, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְהַהוּא רַע עַיִן, לְאַשְׁלְמָא עֵינֵיהּ וְאִיהוּ בִּגְרִיעוּ. (כגוונא דא ארונה, תוספת אתוון ולא כתיב ארון)

תָּא חֲזֵי, סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה אִקְרֵי אֲרוֹן הַבְּרִית. וְהַהוּא אֲרוֹן הַבְּרִית, אִתְחֲזִי לְגוּפָא לְמֵיעַל בֵּיהּ דִּיוּקְנָא דְּאָדָם. וְעַל רָזָא דָּא, אִינּוּן חֲסִידֵי קַדִּישִׁין, כַּד הֲווֹ מִפְטְרֵי מֵהַאי עָלְמָא, הֲווֹ אַעְלִין

לוֹן בְּאָרוֹן. דְּהָא סִטְרָא אַחֲרָא לָא מִתְתָּקֵן בְּגוּפָא, וְלָאו אִיהִי בִּכְלָלָא דְּגוּפָא דְּאָדָם. וּבְגִין דָּא לָא אִתְּבְּרוּן גּוּפַיָּיא לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, בְּגִין דְּלָאו אינוּן (הקדמה ו' ע"ב) בִּכְלָלָא דְּגוּפָא דְּאָדָם.

פרק כז

בְּיוֹסֵף מַה כְּתִיב, (בראשית נ׳:כ״ו) וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן תְּרֵין יוֹדִין אֲמַאי. אֶלָּא דְּאִתְחַבָּר בְּרִית בִּבְרִית. רָזָא דִּלְתַתָּא בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא. וְעָאל בַּאֲרוֹנָא. מַאי טַעֲמָא. (ס"א תא חזי סטרא דקדשה אקרי ארון הברית וההוא ארון הברית אתתקן לאעלא ביה רזא דאורייתא דאיהי רזא דדיוקנא דגופא קדישא. כגוונא דא לתתא אתתקן ארונא לאעלא ביה דיוקנא דגופא רזא דאדם ומאן איהו דקאים ברזא דאדם מאן דנטיר את קיימא קדישא ועל רזא דא אינון חסידי קדישין כד הוו מפטרי מהאי עלמא הוו עאלין לון בארונא בגין דלא אתחזי למיעל בארונא אלא מאן דנטיר להאי ברית את קיימא קדישא. ביוסף מה כתיב ויישם בארון) בְּגִין דְּנָטַר בְּרִית קַדִּישָׁא, וְאִתְקַיָּים בֵּיהּ. לְהָכִי אִתְחֲזֵי לְאַעָלָה בַּאֲרוֹנָא, וְכוּלָּא כַּדְקָא חֲזֵי. בָּכָה רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, וַוי לִבְנֵי עָלְמָא, דְּלָא יַדְעֵי לְהַהוּא כִּסּוּפָא. וַוי לְהַהוּא עוֹנְשָׁא, דְּכָל מַאן דְּבָעֵי עָאל בַּאֲרוֹנָא. בְּגִין דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְמֵיעַל בַּאֲרוֹנָא, בַּר צַדִּיק, דְּיָדַע בְּנַפְשֵׁיהּ, וְאִשְׁתְּמוֹדַע בְּגַרְמֵיהּ, דְּלָא חָטָא בְּהַהוּא בְּרִית, אֶת קַיְּימָא קַדִּישָׁא, מֵעוֹלְמוֹי, וְקָא נָטִיר לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת. וְאִי לָאו, לָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵיעַל בַּאֲרוֹנָא, וּלְמִפְגַּם אֲרוֹנָא.

רָזָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְחַבְּרָא בְּאָת קַיְּימָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ רָזָא דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ, וְלָא לְאַחֲרָא. דְּהָא אֲרוֹן לָא אִתְחֲבָּר אֶלָּא בְּצַדִּיק, דְּנָטִיר אֶת קַיְּימָא קַדִּישָׁא. וּמַאן דְּפָגִים בְּרִית וְעָאל בַּאֲרוֹנָא, וַוי לֵיהּ, דְּפָגִם לֵיהּ בְּחַיָּיוֹ. וַוי לֵיהּ דְּפָגִים לֵיהּ בְּמִיתָתֵיהּ. וַוי לֵיהּ מֵהַהוּא עוֹנְשָׁא. וַוי לֵיהּ דְּפָגִים אָת וְאָרוֹן קַיְּימָא קַדִּישָׁא. וַוי לֵיהּ לְהַהוּא כִּסּוּפָא, דְּנַקְמִין מִנֵּיהּ נְקָמַת עָלְמִין, נוּקְמָא דְּעָלְמָא דָּא, וְנוּקְמָא דְּהַהוּא פְּגִימוּ. וְרָזָא דָּא כְּתִיב (תהילים קכ״ה:ג׳) כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים.

בְּשַׁעֲתָא דְּדַיְינִין לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, מִסְתַּכְּלָן בְּעוֹבָדוֹי, אִי הַוָה פָּגִים רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא דְּחָתִים בִּבְשָׂרֵיהּ. וְהַשְׁתָּא פָּגִים אָרוֹנָא (דברית) דִּילֵיהּ בְּהַאי. הַאי לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּצַדִּיקַיָּיא. מִסְתַּכְּלָן בֵּיהּ, וְדַיְינִין לֵיהּ, וּמַפְקֵי לֵיהּ לְבַר מִכְּלָלָא דְּאָדָם. כְּיָון דְּאַפְקֵי לֵיהּ מִכְּלָלָא דְּאָדָם, אַפְקֵי לֵיהּ מִכְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ אַחֲרָנִין, דְּאִתְעַתְּדוּ לְחַיֵּי עָלְמָא, וַיַּהֲבֵי לֵיהּ לְהַהוּא (ארון) סִטְרָא דְּלָא אִתְכְּלִיל בְּרָזָא דְּגוּפָא דְּאָדָם. כְּיָון דְּאִתְמְסַר לְהַהוּא סִטְרָא, וַוי לֵיהּ, דְּאַעְלִין לֵיהּ בְּגַיהִנָּם, וְלָא נָפִיק מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. עַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו ס״ו:כ״ד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְגוֹ'. אינוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ מִכְּלָלָא דְּאָדָם.

וְהָנֵי מִלֵּי כַּד לָא עָבֵד תִּיּוּבְתָּא שְׁלֵימָתָא. תִּיּוּבְתָּא דְּאִיהִי אִתְחַזְיָיא לְחַפְיָיא עַל כָּל עוֹבָדוֹי. וְעִם כָּל דָּא טַב לֵיהּ דְּלָא יֵעוּל בַּאֲרוֹנָא, דְּהָא כָּל זְמָנָא דְּגוּפָא קַיָּים, נִשְׁמָתָא אִתְדָּנָת, וְלָא עָאלַת לְאַתְרָהּ. בַּר אינּוּן חֲסִידֵי עֶלְיוֹנִין קַדִּישִׁין, דְּאִתְחָזוֹן לְסַלְקָא בְּגוּפֵיהוֹן, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

בְּגִין דְּלֵית חוֹבָא דְּקַשְׁיָא קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּהַאי מַאן דִּמְשַׁקַּר וּפָגִים לְהַאי אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא. וְדָא לָא חָמֵי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, עַל חוֹבָא דָּא כְּתִיב (בראשית ל״ח:ז׳) וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְיָ'. וּכְתִיב (תהילים ה׳:ה׳) לֹא יָגוּרְךָ רָע.

מַה כְּתִיב הָכָא, וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת הָאָרוֹן. וְכִי אֲמַאי לָא עָבְדוּ אינּוּן חַכִּימִין, דְּעָבְדוּ מַשְׁכְּנָא, יַת אֲרוֹנָא. אֶלָּא בְּצַלְאֵל, סִיּוּמָא דְּגוּפָא דְּאִיהוּ (רע״ד ע״א) רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, וְנָטַר לֵיהּ, וְאִיהוּ קָאִים בְּעַדְבָּא דְּחוּלָקֵיהּ. אִיהוּ אִשְׁתְּדַל בְּעוֹבָדָא דִּילֵיהּ, וְלָא אַחֲרָא. אָתוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא, וְנַשְּׁקוּ לֵיהּ.

פרק כח

כַּד מָטוּ לְגַבֵּי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְסָדְרוּ מִלִּין קַמֵּיהּ, כָּל מַה דְּאִתְּמַר בְּהַהוּא אוֹרְחָא. פָּתַח וְאָמַר, (משלי ד׳:י״ח) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. הַאי קְרָא אִתְּמַר. אֲבָל הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, וְאוֹרַח צַדִּיקִים, הַהוּא אוֹרְחָא דְּצַדִּיקַיָּיא אָזְלוּ בֵּיהּ, אִיהוּ אֹרַח קְשׁוֹט. אוֹרְחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ. אוֹרְחָא דְּאִיהוּ אָזִיל קַמַּיְיהוּ, וְכָל אינּוּן רְתִיכִין, אַתְיָין לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּאינּוּן מְמַלְּלָן וְאָמְרֵי בְּפוּמַיְיהוּ. כְּאוֹר נֹגַהּ: דְּנָהִיר וְאָזִיל, וְלָא אִתְחֲשָׁךְ (ס״א כלל), כְּאוֹרַח דְּאינּוּן חַיָּיבַיָּא, דְּאוֹרַח דִּילְהוֹן אִתְחֲשָׁךְ תְּדִיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ד׳:י״ט) דַּרְכָּם רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר וְאוֹרַח צַדִּיקִים. מַה בֵּין אוֹרַח לְדֶרֶךְ, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל (קל״ז ע״א ויקרא פ״ח ע״א) אוֹרַח הוּא, דְּהַשְׁתָּא אִתְפְּתַח וְאִתְגַּלְיָיא, וְאִתְעֲבִיד בְּהַהוּא אֲתָר אוֹרַח, דְּלָא כְּתִישׁוּ בֵּיהּ רַגְלִין מִקַּדְמַת דְּנָא. דֶּרֶךְ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה סג) כְּדוֹרֵךְ בְּגַת, דְּכַתְשִׁין בֵּיהּ רַגְלִין כָּל מַאן דְּבָעֵי.

וְעַל דָּא לְצַדִּיקַיָּיא קָארֵי אֹרַח, דְּאינּוּן הֲווֹ קַדְמָאֵי לְמִפְתַּח הַהוּא אֲתָר. וְלָא עַל אֲתָר אִיהוּ אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּאַחֲרָנִין בְּנֵי עָלְמָא אָזְלֵי בְּהַהוּא אֲתָר, הַשְׁתָּא דְּאָזְלִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא, אִיהוּ אֲתָר חַדְתָּא, דְּהַשְׁתָּא חַדְתָּא אִיהוּ הַהוּא אֲתָר כְּמָה דְּלָא אָזִיל בֵּיהּ בַּר נָשׁ אַחֲרָא לְעָלְמִין. בְּגִין דְּצַדִּיקַיָּיא עַבְדִין חַדְתָּא לְכָל הַהוּא אֲתָר, בְּכַמָּה מִלִּין עִלָּאִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוֹן.

וְתוּ, דִּשְׁכִינְתָּא אָזְלָא בְּהַהוּא אֲתָר, מַה דְּלָא הֲוָות מִקַּדְמַת דְּנָא. וּבְגִין כָּךְ אֹרַח צַדִּיקִים אִקְרֵי, בְּגִין דְּאִתְאָרַח בֵּיהּ אוּשְׁפִּיזָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. דֶּרֶךְ: אִיהוּ פָּתוּחַ לְכֹלָּא, וְכַתְשִׁין בֵּיהּ

כָּל מַאן דְּבָעֵי, אֲפִילוּ אִינּוּן חַיָּיבִין. דֵּרְךָ, רָזָא דָּא, (ישעיהו מ״ג:ט״ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ, בְּגִין דְּדָרִיךְ בֵּיהּ סִטְרָא אַחֲרָא, דְּלָא אִצְטָרִיךְ, וְשָׁלִיט לְסַאֲבָא מַשְׁכְּנָא. וְעַל דָּא, צַדִּיקַיָּיא בִּלְחוֹדַיְיהוּ, קַיְימֵי וְשַׁלְטֵי בְּהַהוּא אֶתָר דְּאִקְרֵי אוֹרַח. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דֶּרֶךְ פָּתוּחַ לְכֹלָּא, לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא.

וְאַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, אוֹרַח קַדִּישָׁא עִלָּאָה אִזְדַּמַּן לְגַבַּייְכוּ, וְאַרְחִתּוּן בֵּיהּ וּמִלִּין מְעַלְּיָין עִלָּאִין (נ״א אלין) אִתְסַדְּרוּ קָמֵי עַתִּיק יוֹמִין. זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן.

פרק כט

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים לה) וַיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה וְגוֹ', בְּכַמָּה אֲתָר תָּנֵינָן, דְּמֹשֶׁה אַנְפּוֹי כְּאַנְפֵּי שִׁמְשָׁא, וַיהוֹשֻׁעַ כְּאַנְפֵּי סִיהֲרָא. דְּלֵית נְהוֹרָא לְסִיהֲרָא, אֶלָּא נְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא כַּד נָהַר לְסִיהֲרָא, וְסִיהֲרָא מִגּוֹ שִׁמְשָׁא אִתְמַלְיָיא. וְכַד אִתְמַלְיָיא, כְּדֵין קַיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא.

אִשְׁתְּלִימוּתָא דְּסִיהֲרָא, מַאן אִיהוּ. רָזָא דְּכֹלָּא, דְּאִקְרֵי דְּמוּת בְּרָזָא דִּשְׁמָא עִלָּאָה יְיָ'. דְּהָא בְּשִׁמָּא דָּא לָא קָאִים, בַּר בְּזִמְנָא דְּקַיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. דְּהָא כַּמָּה שְׁמָהָן אִינּוּן דְּאַחֲסִינָא, וְאִתְקְרֵי בְּהוּ כַּךְ כְּפוּם שַׁעֲתָא דְּקַיְימָא בֵּיהּ, (וכפום שעתא דקיימא ביה) הָכִי אִקְרֵי בְּהַהוּא שְׁמָא מַמָּשׁ. וְכַד קַיְימָא בְּרָזָא דְּאַשְׁלְמוּתָא וְאִשְׁתְּלִימַת מִכָּל סִטְרִין, כְּדֵין אִקְרֵי יְדֹוָ"ד אַשְׁלְמוּתָא דִּילֵהּ, כְּאַשְׁלְמוּתָא דִּלְעֵילָּא. (ק ע"ב) דְּיָרְתָא בְּרָתָא לְאִמָּהּ.

וְהַיְינוּ (ד"א נהירו) בַּחֲמִיסָר יוֹמִין, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ג:ל״ד) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה. וּכְתִיב (ויקרא כ״ג:כ״ז) אַךְ בֶּעָשׂוֹר (יום) לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹלָּא רָזָא חָדָא, כַּד קַיְימָא עָלְמָא דְּאָתֵי בְּרָזָא דְּכָל עֶשֶׂר אֲמִירָן, עַל הַאי חֹדֶשׁ, אִקְרֵי (קפ"ה ע"ב) בָּעָשׂוֹר. וְכַד אִתְרְשִׁימַת סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא חָדָא בֵּינַיְיהוּ, אִקְרֵי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, דְּהָא ה' אִתְחַבְּרַת וְאִתְחַקְקַת בֵּינַיְיהוּ.

וְרָזָא דָּא י"ה וְכַד קַיְימָא בִּשְׁמָא דָּא, כְּדֵין אִתְחַבָּר בָּהּ', וְאִיהִי אִתּוֹסָפָא (ד"א לגביה תתאי למיזן לון ולמיהב לון טרפייהו ואתוספא) אִיהִי, בְּרָזָא דְּאַת ה' כְּמִלְקַדְמִין. חָדָא, לְאִתְחַקְקָא וּלְאִתְחַבְּרָא בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא. וַחֲדָא לְמֵיהַב מְזוֹנָא לְתַתָּא. וּכְדֵין קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא לְכָל סִטְרִין, עֵילָּא וְתַתָּא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא רָזָא חָדָא, וּשְׁלִימוּ חַד. יְהוֹשֻׁעַ דָּא אִיהוּ רָזָא דְּאַשְׁלְמוּתָא דְּסִיהֲרָא, בְּאִלֵּין אַתְוָון בֶּן נוּ"ן, נוּ"ן וַדַּאי דְּהָא נוּן רָזָא דְּסִיהֲרָא אִיהִי. מָלֵא בְּרָזָא דְּאַשְׁלְמוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּדֵין אִיהוּ מָלֵא רוּחַ חָכְמָה וַדַּאי. בְּגִין דְּנָקוּדָה עִלָּאָה דְּאִיהִי י', אִתְפַּשַּׁט וְאַפִּיק רוּחִין, וְהַהוּא רוּחַ עָבִיד הֵיכָלָא. וְהַהוּא רוּחַ אִתְפַּשַּׁט, וְאִתְעֲבִיד שִׁית סִטְרִין. הַהוּא רוּחַ אִתְפַּשַּׁט, בְּרָזָא דְּכָל אִלֵּין. וְאַמְלֵי וְעָבִיד הֵיכָלָא לְתַתָּא, וְאִתְמְלֵי כֹּלָּא, וְאִתְעֲבִיד רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּאַשְׁלְמוּתָא חָדָא.

וּבְגִין דָּא יְהוֹשֻׁעַ מָלֵא רוּחַ חָכְמָה, בְּגִין כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו, דְּאִיהוּ אָרִיךְ בִּרְכָאן עֲלֵיהּ, וְאִתְמְלֵי בֵּירָא מִנֵּיהּ. וְאַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, כָּל חַד מִנַּיְיכוּ אִתְמְלֵי רוּחַ חָכְמָה, וְקַיְימָא בַּאֲשְׁלְמוּתָא, בְּרָזִין דְּחָכְמְתָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא אִתְרְעֵי בְּכוּ, וְאַסְמִיךְ יְדוֹי עָלַיְיכוּ. זַכָּאָה חוּלָקִי דְּעֵינַי חָמוּ דָּא, וְחָמוּ שְׁלִימוּ דְּרוּחַ חָכְמָתָא בְּכוּ.

פרק ל

פְּתַח וְאָמַר, כְּתִיב (ויקרא י״ט:כ״ו) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנ�ְנוּ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, וְרָזָא דְּמִלָּה, הַאי מַאן דְּאָכִיל בְּלָא צְלוֹתָא, דְּיִצְלֵי (ד"א קדם דאכיל) עַל דָּמֵיהּ, שָׁקִיל אֵיהוּ כְּמַנַּחֵשׁ וּמְעוֹנֵן.

בְּגִין דִּבְלֵילְיָא נִשְׁמְתָא סַלְקַת וְאִשְׁתַּטְחַת לְמֵחמֵי בְּרָזָא דְּיִקָּרָא עִלָּאָה, כָּל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וְאִשְׁתְּאַר בַּר נָשׁ בְּהַהוּא חֵילָא דְּאִשְׁתַּתָּף (נ"א דאתפשט) גּוֹ דָּמָא, לְאִתְקַיְימָא גּוּפָא. וְעַל דָּא (ס"א ועם כל דא) טָעִים טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְהַהוּא חֵילָא לָא מִתְעַתְּדָא לְאִתְעָרָא גּוֹ הַהוּא חֵילָא דְּנִשְׁמְתָא, וּלְקַבְּלָא לֵיהּ. וְכַד אִתְעָר בַּר נָשׁ, לָאו אִיהוּ דָּכִי. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּסִטְרָא אַחֲרָא שַׁלִּיט, עַל אֲתַר דְּקַיְימָא בְּלָא נִשְׁמְתָא.

כֵּיוָן דְּאִתְדַּכֵּי בְּמַיָּא, וְאַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּדַל בַּר נָשׁ בְּאוֹרַיְיתָא, (נ"א טעים טעמא דמותא, דסטרא אחרא שליט על אתר דקיימא בלא נשמתא וכד אתער בר נש אף על גב דאשתדל באורייתא) הַהִיא נִשְׁמְתָא לָא אִתְקַיְימַת בְּאַתְרָהּ, וְלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, בַּר חֵילָא דְּדָמָא בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִקְרֵי נֶפֶשׁ, הַהִיא דְּאִתְפַּשְׁטָא בְּדָמָא תָּדִיר, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְכַד יְצֵלֵי בַּר נָשׁ צְלוֹתָא דְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, כְּדֵין מִתְיַישְׁבָא חֵילָא דְּדָמָא בְּאַתְרֵיהּ, וְאִתְגַּבַּר חֵילָא דְּנִשְׁמְתָא, וְאִתְיַישְׁבָא עַל הַהוּא אֲתָר. וּכְדֵין בַּר נָשׁ אִשְׁתְּלִים קַמֵּי מָארֵיהּ, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, נֶפֶשׁ לְתַתָּא, וְרָזָא דְּמִלָּה דְּנִשְׁמְתָא לְעֵילָּא.

וְעַל דָּא, מַאן דְּצַלֵּי צְלוֹתָא עַד לָא יֵיכוּל, קָאִים גַּרְמֵיהּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וְסַלְקָא נִשְׁמְתָא עַל אֲתָר מוֹתְבָה כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וְאִי אָכִיל עַד לָא צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ לְאִתְיַישְׁבָא דָּמָא עַל אַתְרֵיהּ, הָא אִיהוּ כְּמַנַּחֵשׁ וּמְעוֹנֵן. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אָרְחֵיהּ דְּמַנַּחֵשׁ, לְסַלְקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, וּלְמָאנָא סִטְרָא דְּקוּדּוּשָׁה.

אֲמַאי אִקְרֵי בַּר נָשׁ הַהוּא דְּאִשְׁתְּדַל בְּהַהוּא סִטְרָא מְנַחֵשׁ. עַל דְּאִשְׁתְּדַל בְּהַהוּא נָחָשׁ, לְאַתְקָפָא חֵילֵיהּ וּלְאִתְגַּבְּרָא. וְדָא אִיהוּ כְּמַאן דְּפָלַח לֵאלֹהִים אֲחֵרִים. וְכֵן הַאי פָּלַח לְהַהוּא חֵילָא דְּדָמָא, וְלָא פָּלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַתְקָפָא סִטְרָא דְּנִשְׁמְתָא, סִטְרָא דְּקוּדּוּשָׁה.

מְעוֹנֵן, דְּאִשְׁתְּדַל בְּחוֹבָא, וְלָא אִשְׁתְּדַל בִּזְכוּ. וְאִי תֵּימָא הָא קַיְימָא נ' בְּאֻמְצָעִיתָא. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא לָא יְכִלִּין לְשַׁלְטָאָה בְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, עַד דְּאִתְעָרְבֵי בֵּיהּ עֵרוּבָא דְּסִטְרָא

קְדוּשָׁה, כְּחוּטָא חַד דְּקִיק. מַאן (הקדמה ב ע"ב) דְּבָעֵי לְקַיְּימָא שִׁקְרָא, יְעָרֵב בָּהּ מִלָּה דְּקִשׁוֹט, בְּגִין דְּיִתְקַיֵּים הַהוּא שִׁקְרָא. וְעַל דָּא עָוֹן מִלָּה דְּשֶׁקֶר הוּא, וּבְגִין לְקַיְּימָא לֵיהּ, עָאלִין בָּהּ מִלָּה דְּקִשׁוֹט, וְדָא אִיהוּ נ', בְּדָא מְקַיְּימֵי לְהַהוּא שֶׁקֶר. וּמַאן דְּלָא צַלֵּי צְלוֹתָא לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד לָא ייכוּל עַל דָּמֵיהּ, כְּמְנַחֵשׁ וּמְעוֹנֵן.

פרק לא

צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ, כְּמָה דְּאָמַרְתּוּן אַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן, דְּהָא בְּצְלוֹתָא מְתַתְּקֶן גּוּפֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאִתְעֲבִיד שְׁלִים. צְלוֹתָא אִיהִי תִּקּוּנִין מְתַקְּנָן דְּמִתְתַּקְּנָן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן אַרְבַּע. תִּקּוּנָא קַדְמָאָה, תִּקּוּנָא דְּגַרְמֵיהּ, לְאִשְׁתַּלְמָא. תִּקּוּנָא תִּנְיָינָא, תִּקּוּנָא דְּהַאי עָלְמָא. תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה, תִּקּוּנָא דְּעָלְמָא לְעֵילָּא, בְּכָל אִינּוּן חֵילֵי שְׁמַיָּא. תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה, תִּקּוּנָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּרָזָא דְּרָזִין קַדִּישִׁין, וּבְרָזָא דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, עֵילָּא וְתַתָּא בְּתִקּוּנָא (דרזין דשמא קדישא) כְּדְקָא יָאוּת.

תִּקּוּנָא קַדְמָאָה תִּקּוּנָא דְּגַרְמֵיהּ, בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לְאַתְקָנָא גַּרְמֵיהּ, בְּמִצְוָה וּקְדוּשָׁה, וּלְאִתְתַּקָּנָא בְּקָרְבְּנִין וְעִלָּוון לְאִתְדַּכָּאָה. תִּקּוּנָא תִּנְיָינָא, בְּתִקּוּנָא דְּקִיּוּמָא דְּהַאי עָלְמָא, בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא, בְּאִינּוּן הַלְלוּיָהּ, (תהילים קמ"ח:ג-ד') הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְגוֹ' לְקַיְּימָא קִיּוּמָא דְּהַאי עָלְמָא. וְעַל דָּא בְּבָרוּךְ שֶׁאָמַר, בָּרוּךְ, בָּרוּךְ עַל כֹּלָּא.

תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה, דְּאִיהוּ תִּקּוּנָא לְעָלְמָא לְעֵילָּא, בְּכָל אִינּוּן חַיָּילֵי חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין. יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו וְגוֹ', וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה, תִּקּוּנָא דִּצְלוֹתָא, בְּתִקּוּנָא דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא אֲמַרְתּוּן, זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן. וְהָכָא רָזָא דְּתִקּוּנָא דִּשְׁמָא שְׁלִים. זַכָּאָה חוּלָקֵי עִמְכוֹן בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק לב

פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא (ר"ב ע"ב) דְּאַמַרְתּוּן בְּצְלוֹתָא וַדַּאי הָכִי הוּא. פָּתַח וְאָמַר, כְּתִיב (דברים י':כ') אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אוֹתוֹ תַּעֲבוֹד. וּכְתִיב, (ויקרא י"ט:י"ד) וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ. הַאי קְרָא אִית לְמֵימַר הָכִי, וְיֵרֵאתָ אֱלֹהֶיךָ, בְּגִין דְּהָא כְּתִיב אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא, מַהוּ מֵאֱלֹהֶיךָ. אֶלָּא רָזָא אִיהוּ, מֵאֱלֹהֶיךָ וַדַּאי, מַהַהוּא אֲתָר דְּאִתְחַבָּר וְסָחֲרָא לְמוֹחָא דִּלְגוֹ, וְדָא אִיהוּ מֵאֱלֹהֶיךָ, דְּחִילוּ דָּא לְמִדְחַל לֵיהּ, דְּהָא תַּמָּן שַׁרְיָיא דִּינָא, וְאִיהוּ דִּינָא דְּאִשְׁתְּאִיב מִגּוֹ דִּינָא דִּלְעֵילָּא, בְּהַאי אֲתָר.

(אית אשא ואית אשא) תְּלַת גְּוונֵי אֶשָּׁא הָכָא. אֶשָּׁא קַדְמָאָה, אִיהוּ אֶשָּׁא דְּקַבִּיל אֶשָּׁא בְּחֵידוּ, וְחַדָּאן דָּא בְּדָא בִּרְחִימוּ. אֶשָּׁא תִּנְיָינָא, אִיהוּ אֶשָּׁא דְּכְתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א':י"ג) וְנֹגַהּ לָאֵשׁ דְּאִתְחֲזֵי בֵּיהּ נֹגַהּ. וְדָא אִיהוּ אֶשָּׁא, דְּקַיְּימָא גּוֹ אֶשָּׁא פְּנִימָאָה בְּחֵידוּ, כְּמָה (ר"ג

ע"ב) דְּאִתְמַר. אֶשָּׁא תְּלִיתָאָה, אִיהוּ אֶשָּׁא (דלבר) דְּסַחֲרָא לְהַהוּא נְגַהּ. וּבְהַאי אֶשָּׁא שַׁארֵי דְּחִילוּ דְּדִינָא, לְאַלְקָאָה חַיָּיבַיָּא.

וְאַף עַל גַּב דְּתָנֵינָן, דְּאַרְבָּעָה גְּוָונִי אֶשָּׁא נִינְהוּ, וְאִינּוּן אַרְבַּע דְּאִינּוּן חַד. אֲבָל הָכָא בְּהַהוּא אֶשָּׁא דְּקָאָמְרָן, שַׁאֲרֵי דְּחִילוּ דְּדִינָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְיִרְאַתְ מֵאֱלֹהֶיךָ, מֵהַהוּא עוֹנְשָׁא דִּילֵּיהּ. וּבְהַהוּא יִרְאָה בָּעֵי לְשַׁוָּואָה רְעוּתֵיהּ, בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ כַּחֲדָא, לְמִדְחַל בְּהַאי סִטְרָא, וּלְמִרְחַם בְּהַאי סִטְרָא. וּבְאִינּוּן גַּוְונִין דְּקָאָמְרָן, וְהַהוּא דְּחִילוּ לֶהֱוֵי לְמִדְחַל מֵעוֹנְשָׁא. דְּמַאן דְּעָבַר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, אִתְעַנָּשׁ בְּהַהוּא סִטְרָא דְּכַד שַׁארֵי הַהוּא סִטְרָא לְאַלְקָאָה, לָא שָׁכִיךְ עַד דְּשָׁצֵי לֵיהּ מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לְמִדְחַל מֵהַאי אֶשָּׁא, דְּדְחִילוּ שַׁרְיָיא בֵּיהּ.

וּמִנַּיְהּ אִתְפָּשַׁט אֶשָּׁא לְבַר דְּדַחֲלָא אַחֲרָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שופטים ו׳:י׳) לֹא תִירְאוּ אֶת אֱלֹהֵי הָאֱמוֹרִי, דְּאָסִיר לְמִדְחַל מִנֵּיהּ. וְהַאי אֶשָּׁא דְּדְחִילוּ דְּקָאָמְרָן, אִיהוּ קֻדְשָׁ וְאִשְׁתַּתַּף בְּקִדּוּשָׁה, וְהַאי אִיהוּ דְּסַחֲרָא לְהַהוּא נְגַהּ דְּקָאָמְרָן. וְהַהִיא אֶשָּׁא אַחֲרָא דִּלְבַר, אִיהוּ דְּאִתְחַבָּר בְּהַאי לְזִמְנִין. וּלְזִמְנִין אִתְעַבָּר מִנֵּיהּ, וְלָא אִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ. וְכַד גָּרִים דְּאִתְחַבָּר בְּהַאי, כְּדֵין הוּא אֶשָּׁא דְּחָשׁוּף, וְאַחְשִׁיךְ וְכַסֵּי נְהִירוּ דְּאִלֵּין אַחֲרָנִין. וְסִימָנִיךְ (יחזקאל א׳:ד׳) וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, וְלָא דְּקַיְימָא תְּדִיר, וְהָא אִתְּמַר

לְבַתַּר אַהֲבָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דְּאַהֲבָה שַׁרְיָיא לְבַתַּר יִרְאָה. וְרָזָא דְּמִלָּה, כֵּיוָן דְּשָׁארֵי יִרְאָה עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, אִתְעַר לְבַתַּר אַהֲבָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא. דְּמַאן דְּפָלַח מִגּוֹ אַהֲבָה, אִתְדַּבַּק בַּאֲתַר עִלָּאָה לְעֵילָּא, וְאִתְדַּבַּק בִּקְדוּשָׁה דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּהָא סָלִיק לְאִתְעַטָּרָא וּלְאִתְדַּבְּקָא בִּסְטַר יְמִינָא.

וְאִי תֵּימָא דְּפוּלְחָנָא דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּיִרְאָה לָאו אִיהוּ פּוּלְחָנָא. פּוּלְחָנָא יַקִּירָא אִיהוּ, אֲבָל לָא סָלִיק לְאִתְדַּבְּקָא לְעֵילָּא. וְכַד פָּלַח מֵאַהֲבָה, סָלִיק וְאִתְעַטָּר לְעֵילָּא, וְאִתְדַּבַּק בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְדָא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִזְדַּמַּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּהָא שַׁלִּיט עַל אֲתַר דְּיִרְאָה, דְּהָא לֵית מַאן דְּשַׁלִּיט עַל דַּרְגָּא דְּיִרְאָה, אֶלָּא אַהֲבָה, רָזָא דִּימִינָא.

רָזָא דְּיִחוּדָא דְּאִצְטָרִיךְ לֵיהּ לְהַהוּא דְּאִתְחָזֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, לְיַחֲדָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְיַיחֲדָא שַׁיְיפִין וְדַרְגִּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, לְאַכְלְלָא כֻּלְּהוּ, וּלְאַעְלָאָה בַּאֲתַר דְּאִצְטָרִיךְ לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד.

פרק לג

וְרָזָא (ק"ס ע"ב) דִּשְׁמַע, שֵׁם דְּסָלִיק לְע' שְׁמָהָן, וְדָא כְּלָלָא חֲדָא. יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל סָבָא, בְּגִין דְּאִית (מ"ג ע"א) זוּטָא, דִּכְתִיב (הושע י״א:א׳) נַעַר יִשְׂרָאֵל וַאֹהֲבֵהוּ. וְדָא אִיהוּ יִשְׂרָאֵל סָבָא, רָזָא חֲדָא בִּכְלָלָא חֲדָא. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, הָכָא אִתְכְּלִילַת אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ.

וּלְבָתַר דְּאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא בְּכָלָּא חָדָא, כְּדֵין אִצְטְרִיכוּ לְיַיחָדָא שַׁיְיפִין, וּלְחַבְרָא תְּרֵין מַשְׁכְּנִין כַּחֲדָא, בְּכֻלְּהוּ שַׁיְיפִין, בִּרְעוּ דְּלִבָּא, לְאִסְתַּלְקָא בְּדִבְקוּתָא דְּאֵין סוֹף, לְאִתְדַּבְּקָא כֻּלָּא תַּמָּן, לְמֶהֱוֵי רְעוּתָא חָדָא עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

וְרָזָא דָּא יִהְיֶה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה יד) יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד, בְּרָזָא דְּיִהְיֶה. י', לְיַחֲדָא וּלְאִתְדַּבְּקָא בה', דְּאִיהוּ הֵיכָלָא פְּנִימָאָה, לְאָתָר (נ"א אתר) גְּנִיזוּ דְּהַאי נְקוּדָה עִלָּאָה, דְּאִיהִי י'. וְדָא אִיהוּ רָזָא יְדוֹ"ד אֱלֹהֵינוּ. אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון (נ"א שמהן) דְּאִינּוּן יָ"ה.

וּלְאַכְלְלָא כָּל שַׁיְיפִין בַּהֲהוּא אָתָר דְּנַפְקוּ מִנַּיהּ, דְּאִיהוּ הֵיכָלָא פְּנִימָאָה, לְאַתְבָא מִלִּין לְאַתְרֵיהוֹן, לְעִקָּרָא וְיסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא דִּילְהוֹן, עַד הַהוּא אָתָר דְּשָׁרְשָׁא דִּבְרִית.

וּלְבָתַר אִינּוּן תְּרֵין אַתְוָון אַחֲרָנִין (דאיהו י"ה) לְיַחֲדָא וּלְאִתְדַּבְּקָא י' בָּה'. י' אִיהוּ רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. וְהַאי ה' אִיהוּ הֵיכָלָא, אָתָר גְּנִיזוּ דְּהַאי רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ י'. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא דְּאִיהוּ ו' תְּנָיְינָא. אֲבָל י', רָזָא דִּילֵיהּ לְיַחֲדָא לוֹן כַּחֲדָא.

אֶחָד, לְיַחֲדָא מִתַּמָּן וּלְעֵילָּא, כֹּלָּא כַּחֲדָא, וּלְסַלְּקָא רְעוּתָא לְאִתְקַשְׁרָא כֻּלָּא (מתתא לעילא) בְּקִשׁוּרָא חַד. לְסַלְּקָא רְעוּתֵיהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא עַד אֵין סוֹף וְלָא יִשְׁתְּבַק רְעוּתָא מִכָּל אִינּוּן דַּרְגִּין וְשַׁיְיפִין, אֶלָּא בְּכֻלְּהוּ יִסְתַּלַק רְעוּתֵיהּ לְאַדְבְּקָא לוֹן, וּלְמֶהֱוֵי כֻּלָּא קִשׁוּרָא חָדָא בְּאֵין סוֹף.

וְדָא הוּא יִחוּדָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּאוֹלִיף מֵאָבוֹי, וַאֲבוֹי מֵרַבֵּיהּ, עַד פּוּמָא דְּאֵלִיָּהוּ, וְשַׁפִּיר אִיהוּ, וְיִחוּדָא בְּתִקוּנָא. וְאַף עַל גַּב דְּאָנָן אוֹקִימְנָא לְהַאי בְּכַמָּה רָזִין, כֻּלְּהוּ רָזִין סַלְּקִין לְחַד. אֲבָל רָזָא דָּא אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרֵיהּ, וְשַׁפִּיר אִיהוּ, וְיִחוּדָא בְּתִקוּנָא. וְהָא אָנָן בְּיִחוּדָא דְּרָזָא אַחֲרָא אִתְעַרְנָא מִלִּין, וְאִיהוּ שַׁפִּיר, וְיִחוּדָא כַּדְקָא חָזֵי וְהָכִי הוּא. אֲבָל יִחוּדָא דָּא, יִחוּדָא בְּתִקוּנָא, וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא.

וְתוּ הָוָה אָמַר, מַאן דְּרָעוּתֵיהּ לְאַכְלְלָא כָּל רָזִין דְּיִחוּדָא בְּמִלָּה דְּאֶחָד שַׁפִּיר טָפֵי. וּלְהָכִי אָנָן מַאֲרִיכִין בְּאֶחָד, לְסַלְּקָא רְעוּתֵיהּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד. אֲבָל בְּרָזָא דָּא יְהֹוָ"ה, סִימָנָא (בעלמא) אִיהוּ לְהַאי.

וְהָא דְּתָנֵינָן אֶחָד (למהוי ד') רָזָא עִילָּא וְתַתָּא, וְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, הָכִי אִיהוּ. לְיַחֲדָא עִילָּא וְתַתָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר (ס"א ולארבע) וְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, אִלֵּין אִינּוּן רָזָא רְתִיכָא עִלָּאָה, לְאִתְכַּלְלָא כֻּלָּא כַּחֲדָא, בְּקִשׁוּרָא חָדָא, בְּיִחוּדָא חָדָא עַד אֵין סוֹף, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

פרק לד

רָזָא לְאַדְכָּרָא יְצִיאַת מִצְרַיִם לְבָתַר. בְּגִין דַּהֲוות שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, וּבְזִמְנָא דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא, לָאו אִיהוּ חִבּוּרָא, לְאִתְחַבָּרָא דָּא בְּדָא עָלְמָא תַּתָּאָה בְּעָלְמָא עִלָּאָה, וּלְאַחֲזָאָה חֵירוּ דַּהֲהִיא גְּאוּלָה, דַּהֲוות בְּכַמָּה אָתְיִן, בְּכַמָּה נִסִּין דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִצְטְרִיךְ הַהוּא פּוּרְקָנָא

לְאִתְדַּכְּרָא, וּלְאִתְחֲזָאָה דְּאַף עַל גַּב דַּהֲווֹת בְּגָלוּתָא, הַשְׁתָּא חֵירוּ אִית לָהּ, מִיּוֹמָא דְּאִינּוּן קִשְׁרִין בְּמִצְרַיִם אִשְׁתְּרִיאוּ, אִינּוּן אָתִין וְנִסִּין אִתְעֲבִידוּ.

וְאִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה חֵירוּ דִּילָהּ, בְּגִין דְּאִתְחַבְּרָא בְּבַעְלָהּ וּבְגִין לְאַסְמְכָא גְּאוּלָה לִתְפִלָּה, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד בְּלָא פִּרוּדָא, וְלָא לְאַחֲזָאָה תִּרוּכִין, וְסִימָנִיךְ (ויקרא כ״א:ז׳) וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא בְּגָלוּתָא אִיהִי, וְהָא אִתְתַּרְכַת, לָאו הָכִי, אֶלָּא וַדַּאי בְּגָלוּתָא אִיהִי, לְדַיְּירָא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְאַגְנָא עָלַיְיהוּ, אֲבָל לָא אִתְתַּרְכַת. וְהָא שְׁכִינְתָּא לָא אִתְחֲזֵי בְּבֵית רִאשׁוֹן וּבְבֵית שֵׁנִי. עַד דְּלָא גָּלוּ יִשְׂרָאֵל סַלְקָא לְעֵילָּא, וּלְבָתַר אִיהִי שָׁוְיאַת מָדוֹרָהּ עִמְּהוֹן. אֲבָל תִּרוּכִין לָא הֲווֹת לְעָלְמִין.

וּבְגִין דָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה פּוּרְקָנָא, דְּאִית בָּהּ אַרְבַּע גְּאוּלוֹת. וְרָזָא הָכָא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקָא שְׁכִינְתָּא מִגָּלוּתָא דְּמִצְרַיִם, תַּבְעַת מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִפְרוֹק לָהּ הַשְׁתָּא ד' זְמָנִין, דְּאִינּוּן ד' גְּאוּלוֹת, לְקֶבֶל אַרְבַּע גָּלֻיּוֹת. בְּגִין דְּתֵהֵא בַּת חוֹרִין, וְלָא תֵּהֵא מִתְתַּרְכָא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא קַיְימָא וְאִתְפָּרְקַת אַרְבַּע גְּאוּלוֹת, בְּהַהִיא יְצִיאַת מִצְרַיִם. וְהַשְׁתָּא דְּאִצְטְרִיכַת בְּתִקּוּנָהָא לְאִתְחַבְּרָא בְּבַעְלָהּ, אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה הַהִיא גְּאוּלַת מִצְרַיִם, דְּאִית בָּהּ אַרְבַּע גְּאוּלוֹת.

וְעַל דָּא אִית לְאַדְכָּרָא בְּהַהִיא גְּאוּלָה, ד' זְמָנִין אֱמֶת. אֱמֶת. אֱמֶת. עַד עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ. דְּדָא הוּא עֶזְרָה וְסֶמֶךְ לְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ. וּמִתַּמָּן וּלְהָלְאָה אַרְבַּע זְמָנִין אַחֲרָנִין, אֱמֶת, אֱמֶת, אֱמֶת, אֱמֶת. לְמֶהֱוֵי אַרְבַּע גְּאוּלוֹת אִלֵּין בְּקִיּוּמָא תַּקִּיף, בְּחוֹתָמָא תַּקִּיף דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא. ד' גְּאוּלוֹת כְּפוּלִין בְּקִיּוּמָא.

וְכֻלְּהוּ בְּהַהִיא יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִילּוּ לָא אִשְׁתְּכָחוּ אִינּוּן ד' גְּאוּלוֹת בְּהַהִיא יְצִיאַת מִצְרַיִם, כָּל זְמָנָא דְּלֹהֲוֵי גְּלוּתָא, לָא אִתְחַבְּרַת בְּתִקּוּנָהָא לְאִתְיַיחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא אִית לְאַדְכָּרָא גְּאוּלָה דְּמִצְרַיִם תָּדִיר, בְּכָל קִדּוּשִׁין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּיא.

רָזָא דְּקִדּוּשָׁה (דשמיה) הָא אוֹקִימְנָא, דְּהָא בְּקִדּוּשָׁה מִתְקַדְּשֵׁי כֹּלָּא, עֵילָּא וְתַתָּא, וְכָל דַּרְגִּין, וְכָל רְתִיכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, כֻּלְּהוּ מִתְקַדְּשֵׁי בְּקִדּוּשָׁתָא דָּא. וּבְקִדּוּשָׁה דָּא, אוֹקִימְנָא רָזִין עִלָּאִין, לְאִינּוּן מָארֵי רָזִין דְּמִסְתַּכְּלִין בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהוֹן, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

רָזָא לְמִמְסַר נַפְשָׁא לְמָארֵיהּ, שַׁפִּיר אִיהוּ, דְּקָא (ר' ע"ב) אֲמַרְתּוּן חַבְרַיָּיא, זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן, וְזַכָּאִין עֵינֵי דְּחָמוּ כַּךְ, דְּזָכֵינָא בְּחַיֵּי, דְּמִתְעָרִין מִלִּין קַדִּישִׁין אִלֵּין בְּהַאי עָלְמָא, (ס"א בגין דכלהו) וְכֻלְּהוּ כְּתִיבֵי לְעֵילָּא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

פרק לה

פְּתַח וְאָמַר (מלאכי ג׳:ט״ז) אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ׳ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ׳ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ׳ וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אָז נִדְבְּרוּ, אָז דִּבְּרוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי נִדְבְּרוּ. אֶלָּא נִדְבְּרוּ לְעֵילָּא, מִכָּל אִינּוּן רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין קַדִּישִׁין.

בְּגִין דְּאִינּוּן מִלִּין קַדִּישִׁין, סַלְקִין לְעֵילָּא, וְכַמָּה אִינּוּן דִּמְקַדְּמֵי וְנַטְלִין לוֹן קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמִתְעַטָּרָן בְּכַמָּה עִטְרִין, בְּאִינּוּן נְהוֹרִין עִלָּאִין, וְכֻלְּהוּ נִדְבְּרוּ מִקַּמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. מַאן חֲמֵי חֶדְוָון, מַאן חֲמֵי תּוּשְׁבְּחָן, דְּסַלְקִין בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, כַּד סַלְקִין מִלִּין אִלֵּין, וּמַלְכָּא קַדִּישָׁא מִסְתַּכַּל בֵּהּ, וְאִתְעַטָּר בֵּהּ, וְאִינּוּן סַלְקִין (נ״א על רישיה דהוו עטרה ונחתין ויתבין וכו׳) וְיַתְבִין עַל חֵיקֵיהּ, וּמִשְׁתַּעֲשָׁע בֵּהּ, מִתַּמָּן סַלְקִין עַל רֵישֵׁיהּ, וַהֲווּ עֲטָרָה. וְעַל דָּא אָמְרָה אוֹרַיְיתָא, (משלי ח׳:ל׳) וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם. וְהָיִיתִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא וָאֶהְיֶה, בְּכָל זְמָן, וּבְכָל עִדָּן, דְּמִלִּין עִלָּאִין סַלְקִין קַמֵּיהּ.

תְּרֵי זִמְנֵי כְּתִיב יִרְאֵי יְיָ׳ יִרְאֵי יְיָ׳. אֶלָּא יִרְאֵי יְיָ׳ לְעֵילָּא, יִרְאֵי יְיָ׳ לְתַתָּא. יִרְאֵי יְיָ׳ קַיְימִין לְתַתָּא, וְאִינּוּן מִלִּין קַיְימִין בְּדִיוּקְנֵיהוֹן לְעֵילָּא. וְרָזָא דָּא אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּחַנּוֹךְ, דְּכָל מִלִּין דְּצַדִּיקַיָּיא דִּי בְּאַרְעָא, אִינּוּן מִתְעַטָּרָן, וְקַיְימָן קַמֵּי מַלְכָּא, וּמִשְׁתַּעֲשָׁע בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּלְבָתַר אִינּוּן נַחְתֵּי, וְקַיְימִי קַמֵּיהּ בְּדִיוּקְנָא דְּהַהוּא צַדִּיק דְּקָאֲמַר לוֹן, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא. וּלְבָתַר אַכְתִּיבוּ בְּסֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו, לְקַיְימָא קַמֵּיהּ בְּקִיּוּמָא תָּדִיר.

וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, מַאי וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. הָא אוּקְמוּהָ, (אבל) כָּל אִינּוּן דְּמְחַשְּׁבֵי מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, לְאַדְבְּקָא לְמָארֵיהוֹן בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּגִין לְמִנְדַּע לֵיהּ, וּלְאִתְתַּקָּנָא חָכְמָה דִּשְׁמֵיהּ בְּלִבַּיְיהוּ, דִּכְתִיב וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, דְּהוּא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

פרק לו

כְּתִיב (יחזקאל א׳:כ״ו) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, הַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ, בְּהַהוּא רָקִיעַ לְתַתָּא, כְּמָה דְּאָמְרִתּוּן חַבְרַיָּיא, זַכָּאָה חוּלָקִי, וְזָכָאָה חוּלָקֵיכוֹן. (בההוא רקיע לתתא) דְּהָא בְּרָקִיעָא דִּלְעֵילָּא, לֵית מַאן דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ. וּמִלְּעֵילָּא מִנֵּיהּ קַיְימָא הַהוּא אֶבֶן סַפִּיר, דְּהָא אִתְעַרְנָא בֵּיהּ בְּרָזָא דְּהַהוּא מַרְגָּלִית טָבָא יַקִּירָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

דְּמוּת כִּסֵּא, וְלָא כְּתִיב דְּמוּת הַכִּסֵּא. בְּגִין דְּאִית כִּסֵּא, וְאִית כִּסֵּא. הַכִּסֵּא: עִלָּאָה טְמִירָא גְּנִיזָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא, וְלֵית מַאן דְּקַיְימָא בֵּיהּ לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא. וְעַל דָּא כְּתִיב כִּסֵּא סְתָמָא, דָּא כִּסֵּא דִּלְתַתָּא.

דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם, כֵּיוָן דְּאָמַר דְּמוּת, אֲמַאי כְּמַרְאֵה, דְּהָא סַגִּי לֵיהּ דְּמוּת אָדָם. אֶלָּא דְּמוּת אָדָם, דָּא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה, בְּהַהוּא כָּבוֹד עִלָּאָה, דִּיוּקְנָא דְּאָדָם. אֲבָל הָא דְּאִתּוֹסָף כְּמַרְאֵה, לְאַכְלָלָא אִינּוּן דִּיוּקְנִין דְּמִלִּין דְּחָכְמְתָא, וְאִינּוּן רָזִין דְּחָכְמְתָא דְּסַלְקָן וּמִתְעַטָּרָן לְעֵילָּא, וּלְבָתַר קַיְימִין בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם בְּהַהוּא דִּיוּקְנָא דְּצַדִּיקַיָּיא דִּמְעַטְּרִין לוֹן, וּבְכֻלְּהוּ אִשְׁתַּעְשָׁע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִטְרוֹי.

וְאַתּוּן חַבְרַיָּיא, הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּעְשָׁע הַשְׁתָּא, בְּאִינּוּן מִלִּין דְּקָא אַמְרִיתוּ, מִתְעַטָּרָן בְּהַהוּא אוֹרְחָא. וְהָא קַיְימִתּוּן קַמֵּי מָארֵיכוֹן בְּדִיוּקְנַיְיכוּ קַדִּישִׁין, דְּהָא אֲנָא בְּשַׁעֲתָא דַּחֲמֵינָא לְכוּ, וְאִסְתַּכַּלְנָא בְּדִיוּקְנַיְיכוּ, חֲמֵינָא בְּכוּ דְּאִתּוּן רְשִׁימִין בְּרָזָא דְּאָדָם, וְיָדַעְנָא דְּהָא דִּיוּקְנָא דִּילְכוֹן אִתְעַתְּדָא לְעֵילָּא. וְהָכִי אִזְדַּמָּנָן צַדִּיקַיָּיא לְזִמְנָא דְּאָתֵי, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, וּלְאַחֲזָאָה פַּרְצוּפָא קַדִּישָׁא לְקֳמֵי כָּל עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״א:ט׳) כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְיָ׳.

אַדְּהָכִי חָמָא לְרִבִּי יוֹסֵי, דְּהֲוָה מְהַרְהֵר בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, יוֹסֵי קוּם אַשְׁלִים דִּיוּקְנָךְ, דְּאָת חַד חָסֵר בָּךְ. קָם רִבִּי יוֹסֵי וְחַדֵּי בְּמִלִּין דְּאוֹרָיְיתָא, וְקָם קַמֵּיהּ, אִסְתָּכַל בֵּיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, רִבִּי יוֹסֵי, הַשְׁתָּא אַנְתְּ שְׁלִים קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, וְדִיוּקְנָךְ שְׁלִים.

פרק לז

פְּתַח וְאָמַר, (שמות כ״ח:י״ד) וַיַּעַשׂ אֶת צִיץ נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ זָהָב טָהוֹר וְגוֹ׳. אֲמַאי אִקְרֵי צִיץ. אִסְתַּכְּלוּתָא לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. וּבְגִין דְּהֲוָה קַיְימָא עַל אִסְתַּכְּלוּתָא דְּבַר נָשׁ, אִקְרֵי צִיץ. וְכָל מַאן דְּאִסְתָּכַל בֵּיהּ בְּהַהוּא צִיץ אִשְׁתְּמוֹדְעָא בֵּיהּ.

בַּצִּיץ הֲוֹוּ אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָן בְּגַלּוּפָא, וּמְחַקְּקָן בֵּיהּ. וְאִי זַכָּאָה הֲוָה הַהוּא דְּקַיְימָא קַמֵּיהּ, אִינּוּן אַתְוָון דִּמְחַקְּקָן בֵּיהּ גּוֹ דַּהֲבָא, הֲווֹ בַּלְטִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְסַלְקִין מֵהַהוּא גְּלִיפוּ בְּנְהִירוּ, וַהֲווֹ נָהֲרִין בְּאַנְפִּין דְּהַהוּא בַּר נָשׁ.

נָצִיץ נְצִיצוּ בֵּיהּ, וְלָא נַצְצִין. בְּשַׁעֲתָא קַדְמִיתָא דְּאִסְתַּכַּל כַּהֲנָא בֵּיהּ, הֲוָה חָמֵי נְהִירוּ דְּאַתְוָון כֻּלְּהוּ בְּאַנְפִּין. וְכַד הֲוָה מִסְתַּכְּלָא לְעַיְינָא בֵּיהּ, לָא הֲוָה חָמֵי מִדִּי, אֶלָּא נְהִירוּ דְּאַנְפּוֹי דְּנָהִיר, כְּאִילּוּ נִיצוֹצָא דְּדַהֲבָא הֲוָה נָצִיץ בֵּיהּ, בַּר דְּכַהֲנָא הֲוָה יָדַע חִיזוּ דְּאִסְתַּכְּלוּתָא קַדְמָאָה, דְּהֲוָה חָמֵי לְפוּם שַׁעֲתָא, דְּהָא רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְיָדַע דְּאִיהוּ זַמִּין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּחִיזוּ דָּא נָהֲרִין עֲלֵיהּ מִלְּעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה אִתְרְעֵי בֵּיהּ. וְכַד מִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ לָא חָמָאן מִדִּי, בְּגִין דְּחִיזוּ דִּלְעֵילָּא לָא אִתְגַּלְיָיא אֶלָּא לְפוּם שַׁעֲתָא.

וְאִי קַיְימָא בַּר נָשׁ קַמֵּי הַהוּא צִיץ, וְאַנְפּוֹי לָא אִתְחַזְיָין לְפוּם שַׁעֲתָא, חִיזוּ קַדִּישָׁא. הֲוָה יָדַע כַּהֲנָא דְּהָא אִיהוּ תַּקִּיף מִצְחָא, וּבָעֵי לְכַפְּרָא עָלֵיהּ, וּלְמִבְעֵי עֲלוֹי רַחֲמִין.

פרק לח

(שמות מ) וַיַּעַשׂ אֶת צִיץ נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח קְרָא בְּרוּת, (רות ב':ט') עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אֲמַאי אִצְטְרִיךְ הָכָא לְמִכְתַּב. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי כַּמָּה קְרָאִין אִינּוּן בְּאוֹרַיְיתָא דְּאִתְחֲזִיאוּ דְּלָא אִצְטְרִיכוּ לְמִכְתַּב, וְחַמֵּינָן דְּכֻלְּהוּ רָזִין עִלָּאִין. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי קְרָא מַאן דְּחָמֵי וְלָא אִסְתָּכַּל בֵּיהּ, כְּמָה דְּלָא טָעִים תַּבְשִׁילָא דְּמֵי.

אֶלָּא רָזָא הָכָא, וּבְרוּחַ קוּדְשָׁא אִתְּמַר, בְּגִין דְּחָמָא בִּעֲזָ דַּיְינָא דְּיִשְׂרָאֵל, עַנָּוְותָנוּתָא דְּהַהִיא צַדֶּקֶת, דְּלָא מְסַלְקָא עֵינָא לְמֵחמֵי בַּאֲתָר אַחֲרָא, אֶלָּא לְקַמָּהּ. וְחָמָאת כָּל מַה דְּחָמָאת, בְּעֵינָא טָבָא, וְתוּקְפָּא דְּמִצְחָא לָא הֲוָה בָּהּ, שִׁבַּח עֵינָהָא.

בְּגִין דְּאִית עַיְינִין דִּבְגִינֵיהוֹן לָא שַׁלְטָא בִּרְכָתָא בְּהַהוּא אֲתָר, וְאִיהוּ עֵינָא טָבָא חָמָא בָּהּ, דְּכָל מַה דְּאִסְתַּכְּלַת הֲוָה בְּעֵינָא טָבָא. וְתוּ, דְּחָמָא, דְּהֲוָה אַצְלַח בִּידָהָא, כָּל מַה דַּהֲוָות לַקְטָא, אִתּוֹסַף בְּחַקְלָא. וּבְעָז אִסְתַּכַּל דְּרוּחָא קַדִּישָׁא שַׁרְיָיא עָלָהּ, כְּדֵין פָּתַח וְאָמַר, עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן וְגוֹ'. אִי תֵּימָא בְּגִין אִינּוּן לַקְטִין כָּל אִינּוּן אַחֲרָנִין, הֵיךְ אָמַר דְּתֵהֵךְ אֲבַתְרַיְיהוּ, לָא אִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב אֶלָּא וְלָקְטָתְ אַחֲרֵיהֶן, מַאי וְהָלְכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, אֶלָּא בְּגִין עֵינָהָא קָאָמַר. עֵינָהָא דַּהֲווֹ גַּרְמִין (נ"א ברכאן סגיאין, ועל דא וכו'), בִּרְכָתָא לַקְטִין סַגִּיאִין וְעַל דָּא וְהָלְכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, בָּתַר עֵינַיִךְ. כָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא לֵית לְהוּ רְשׁוּ לְמֵיהַךְ בָּתַר עֵינוֹי. וְאַנְתְּ לְבָתַר עֵינַיִךְ, דְּעֵינַיִךְ גַּרְמִין בִּרְכָאן סַגִּיאִין.

דָּבָר אַחֵר עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן. בְּעָז חָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, דִּזְמִינִין לְנָפְקָא מִינֵּהּ מַלְכִין עִלָּאִין שַׁלִּיטִין דְּאִינּוּן עַיְינִין דְּכֹלָּא. כְּמָה דַּהֲוָות תָּמָר, דִּכְתִיב בָּהּ, (בראשית ל"ח:י"ד) וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם. אִתְיַישְׁבַת בְּפִתְחָא דְּנָפְקִין מִינֵּהּ מַלְכִין שַׁלִּיטִין עִלָּאִין, דְּאִקְרוּן עַיְינִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר ט"ו:כ"ד) אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה. כְּמָה דְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא לָא אָזְלִין אֶלָּא בָּתַר עַיְינִין, וְעַיְינִין אִינּוּן מְנָהֲגִין לְכָל גּוּפָא. אוּף הָכִי מַלְכִין וְסַנְהֶדְרִין, וְכָל אִינּוּן שַׁלִּיטִין, כֻּלָּא אָזְלִין אֲבַתְרַיְיהוּ (ס"א דאזלין שייפין בתר עיינין) וּבְגִין כַּךְ אָמַר לָהּ עֵינַיִךְ אִלֵּין מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין, דִּזְמִינִין לְמֵיפַק מִינָּהּ.

בַּשָּׂדֶה. מַאן שָׂדֶה. דָּא צִיּוֹן וִירוּשָׁלַ ם, דִּכְתִיב, (מיכה ג':י"ב) צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ. וּכְתִיב (בראשית כ"ז:כ"ז) כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ, דָּא יְרוּשָׁלַ ם. וְעַל דָּא כְּתִיב עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה, דְּאִינּוּן עַיְינִין דִּילָהּ, דִּזְמִינִין לְמֵיפַק מִינָּהּ, לָא יְהוֹן שַׁלִּיטִין אֶלָּא בַּשָּׂדֶה. אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן, דָּהָא מֵהַהוּא שָׂדֶה, הֲווֹ נָקְטִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא תּוֹרָה, וּנְהוֹרָא דְּנָהִיר, דִּכְתִיב, (ישעיהו ב':ג') כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה.

וְהָלְכָתְ אַחֲרֵיהֶן, בְּאִלֵּין עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, דְּאָנָא חֲמֵינָא בָּךְ. הֲלֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים וְגוֹ'. כְּמַשְׁמָעוֹ דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּאִתְּתָא דַּעְתָּא קַלָּה. וְצָמִית, לִישָׁנָא דִּנְקִיוּת נָקֵט, וְצָמִית, דְּאִי תֵּיאוּבְתִּךְ לְאִדְבָּקָא בְּבַר נָשׁ לְקַיְּימָא זַרְעָא בְּעָלְמָא, וְהָלְכָתְ אֶל הַכֵּלִים, אִלֵּין אִינּוּן צַדַּיקַיָּיא, דְּאִקְרוּן כְּלֵי יְיָ', דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:י"א) הִבָּרוּ נֹשְׂאֵי כְּלֵי יְיָ'. דִּזְמִינִין צַדַּיקַיָּיא לְאַיְיתָאָה לוֹן כָּל עָלְמָא, דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְאִינּוּן כְּלֵי יְיָ', מָאנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְּהֲנֵי בְּהוּ, אִלֵּין אִינּוּן מָאנִין תְּבִירִין, תְּבִירִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין לְקַיְּימָא אוֹרַיְיתָא. וְשִׁימוּשָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמַשׁ בְּהוּ, לָא אִשְׁתְּמַשׁ אֶלָּא מִגּוֹ הָנֵי כֵּלִים. וְכַד תִּתְדַּבַק בְּהוּ וְשָׁתֵית וְגוֹ'.

פרק לט

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (רות ג':ז') וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. מַהוּ וַיִּיטַב לִבּוֹ. דְּבָרִיךְ עַל מְזוֹנֵיהּ, וְאוּקְמוּהָ. וְדָא הוּא רָזָא, דְּמַאן דְּמָבָרֵךְ עַל מְזוֹנֵיהּ, דָּא אוֹטִיב לְלִבֵּיהּ, וּמַאן אוֹטִיב (נ"א איהו) כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים כז ח) לְךָ אָמַר לִבִּי. וּכְתִיב (תהילים ע"ג:כ"ו) צוּר לְבָבִי וְגוֹ'.

וּבְגִין דְּבִרְכַּת מְזוֹנָא חֲבִיבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מַאן דְּבָרִיךְ עַל שַׂבְעָא, אוֹטִיב וְחַדֵּי לַאֲתָר אַחֲרָא, וְסִימָנִךְ סְעוּדָתֵי דְּשַׁבָּת, דְּאָתָר אַחֲרָא אִתְּהֲנֵי מֵהַהִיא בְּרָכָה (ר"ד ע"ב) דְּשַׂבְעָא וְחִידּוּ. וְהָכָא אִתְּהֲנֵי מֵהַהוּא בְּרָכָה דְּשַׂבְעָא דְּהַהוּא צַדִּיק בֹּעַז וְדָא וַיִּיטַב לִבּוֹ.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמָזוֹנָא אִיהוּ קְשֶׁה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא אָתָר, וְכֵיוָן דְּבַר נָשׁ אָכִיל וְשָׁתֵי, וְקָא מְבָרֵךְ. הַהִיא בִּרְכָתָא סַלְקָא, וְאִתְּהֲנֵי מֵאִינּוּן מִלִּין דְּשַׂבְעָא דְּסַלְקִין, וְאִשְׁתְּכַח דְּאִתְּהֲנֵי מְמָזוֹנָא מִתַּתָּא וּמִלְּעֵילָּא.

וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּבֵין חַבְרַיָּיא. רָזָא בְּחוֹל לָא אִתְּהֲנֵי הַהוּא אָתָר, אֶלָּא מֵאִינּוּן מִלִּין דְּסַלְקִין מִגּוֹ שַׂבְעָא, וְכֻלְּהוּ מִלִּין מִתְעַטְּרָן וְרָוִין וְשַׂבְעִין בְּחֵידּוּ, וְהַהוּא אָתָר אִתְּהֲנֵי מִנַּיְיהוּ. בְּשַׁבָּת אִיהוּ רָזָא אָחֳרָא, בְּמָזוֹנָא מַמָּשׁ, וּבְהַהוּא חֶדְוָה דְּמָזוֹנָא דְּמַצְוָה דְּשַׁבָּת, וּבְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח כְּלִילָא מֵעֵילָּא וְתַתָּא. וְרָזָא דָּא (דברי הימים א כט יד) כִּי מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ. וַדַּאי בַּהֲנָאוּתֵיהּ דָּא, וּבְהַהוּא חֶדְוָה דְּמָזוֹנָא דְּמַצְוָה דְּשַׁבָּת, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

מַאן דְּמָבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגּוֹ שַׂבְעָא, בָּעֵי לְכַוְונָא לְבֵיהּ, וּלְשַׁוְואָה רְעוּתֵיהּ בְּחֶדְוָה, וְלָא יִשְׁתְּכַח עָצִיב, אֶלָּא דְּיִבָרֵךְ בְּחֶדְוָה בְּרָזָא דָּא, וּלְשַׁוְואָה רְעוּתֵיהּ דְּהָא אִיהוּ יָהִיב הַשְׁתָּא לְאַחֲרָא בְּחֶדְוָה, בְּעֵינָא טָבָא, וּכְמָה דְּאִיהוּ מְבָרֵךְ בְּחֶדְוָה וּבְעֵינָא טָבָא. הָכִי יְהֵבִין לֵיהּ בְּחֶדְוָה וּבְעֵינָא טָבָא. וּבְגִין כָּךְ לָא יִשְׁתְּכַח עָצִיב כְּלָל, אֶלָּא בְּחֶדְוָה, וּבְמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וְיִשַׁוֵּי לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְמֵיהַב בְּרָכָה דָּא, בְּרָזָא דְּאִצְטְרִיךְ.

רָזָא הָכָא, אַרְבַּע רְתִיכִין שַׁלִּיטִין, בְּד' סִטְרִין וּמַשְׁרְיָין, אִתְזָנוּ מֵהַהִיא בִּרְכָתָא דְּשַׁבְעָא, וּבְאֵינוּן מִלִּין דְּבָרוּךְ אַתָּה, אִתְהֲנֵי וְאִתְרַבֵּי וְאִתְעַטָּר בֵּיהּ. וּמַאן דְּמְבָרֵךְ אִצְטְרִיךְ רְעוּתָא בְּחֶדְוָה, וּבְעֵינָא טָבָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ"ב:ט') טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ.

וְהָכָא שָׁפִיל לְסֵיפֵיהּ דִּקְרָא, דִּכְתִיב כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. אֶלָּא טוֹב עַיִן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, הוּא יְבָרֵךְ וַדַּאי, בְּעֵינָא טָבָא בְּחֶדְוָה. וְלָאו אִיהוּ לְמִגְנָא לְבָרְכָא בְּחֶדְוָה, דְּהָא מֵהַהִיא בִּרְכָתָא, וּמֵהַהוּא חֵידוּ נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל, אֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְזָנָא מִכָּל סִטְרִין. אֲתַר דְּלֵית לֵיהּ מַגְרְמֵיהּ כְּלוּם. אֲתַר דְּאִתְהֲנֵי מִכָּל סִטְרִין וְאִתְכְּלִיל מִכָּל סִטְרִין. מִלִּין אִלֵּין לָא אִתְמְסָרוּ אֶלָּא לְחַכִּימִין דְּיַדְעִין רָזִין עִלָּאִין וְאוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, בֹּעַז טַב עֵינָא הֲוָה תּוּקְפָּא דְּמִצְחָא לָא הֲוָה בֵּיהּ לְעָלְמָא. מַה כְּתִיב, (רות ג':ז') וַיָּבֹא לִשְׁכַּב בִּקְצֵה הָעֲרֵמָה, רָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז':ג') בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, כָּל מַאן דְּמְבָרֵךְ בִּרְכַת מְזוֹנָא כְּדְקָא יָאוֹת, בְּחֶדְוָה בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, כַּד סָלִיק מֵהַאי עָלְמָא, אֲתָר אִתְתַּקָּנָא לֵיהּ, גּוֹ רָזִין עִלָּאִין בְּהֵיכָלִין קַדִּישִׁין. זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּנָטִיר פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהּ, וְיָדַע רָזָא דִּילְהוֹן, דְּלֵית לָךְ פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא תַּלְיָין בֵּיהּ רָזִין עִלָּאִין, וּנְהוֹרִין וְזִיוִין עִלָּאִין, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יָדְעֵי, וְלָא מַשְׁגִּיחִין בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא זַכָּאִין אִינוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי דְּהָא אָמְרוּ, דְּכָל אִינוּן תַּקִּיפֵי מִצְחָא, דְּלֵית לְהוּ כִּסּוּפָא, לֵית לְהוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. כָּל אִינוּן תַּקִּיפֵי מִצְחָא דַּהֲווֹ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד הֲווֹ מִסְתַּכְּלָן בְּהַהוּא צִיץ, הֲווֹ מִתַּבְּרָן לְבַיְיהוּ, וּמִסְתַּכְּלָן בְּעוֹבָדַיְיהוּ. בְּגִין דְּצִיץ עַל אֶת הֲוָה קָאִים, וְכָל מַאן דְּמִסְתַּכֵּל בֵּיהּ, הֲוָה מַכְסִיף בְּעוֹבָדוֹי. וְעַל דָּא צִיץ מְכַפֵּרָא עַל אִינוּן תַּקִּיפֵי אַנְפִּין, תַּקִּיפֵי מִצְחָא.

אַתְוָון דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דַּהֲווֹ גְּלִיפִין עַל צִיצָא, הֲווֹ נָהֲרִין וּבַלְטִין וְנָצְצִין. כָּל מַאן דְּהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּהַהוּא נְצִיצוּ דְּאַתְוָון, אַנְפּוֹי נַפְלִין מֵאֵימָתָא, וַהֲוָה אִתְבַּר לְבֵיהּ, וּכְדֵין צִיצָא מְכַפְּרָא עֲלַיְיהוּ. כְּגַוְונָא דָּא כֵּיוָן דְּאִיהוּ גָּרִים לְתַבְּרָא לְבֵיהּ, וּלְאִתְכַּנְּעָא מִקַּמֵּי מָארֵיהּ.

פרק מ

כְּגַוְונָא דָּא קְטֹרֶת, כָּל מַאן דְּאָרַח בְּהַהוּא תְּנָנָא, כַּד סָלִיק הַהוּא עַמּוּדָא מֵהַהוּא מַעֲלֶה עָשָׁן, הֲוָה מְבָרֵר לְבֵיהּ, בִּבְרִירוּ בִּנְהִירוּ בְּחֶדְוָה לְמִפְלַח לְמָארֵיהּ, וְאַעְבָּר מִנֵּיהּ זוּהֲמָא דְּיֵצֶר הָרָע, וְלָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא לְבָּא חָדָא, לְקָבֵל אֲבוּהִי דְּבִשְׁמַיָּא. בְּגִין דִּקְטֹרֶת, תְּבִירוּ דְּיֵצֶר הָרָע אִיהוּ וַדַּאי בְּכָל סִטְרִין. וּכְמָה דְּצִיץ הֲוָה קָאִים עַל נִיסָא, אוּף קְטֹרֶת. דְּלֵית לָךְ מִלָּה בְּעָלְמָא, לְמִתְבַּר לֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, בַּר קְטֹרֶת.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (במדבר י״ז:י״א) קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת. מַאי טַעְמָא. כִּי יָצָא הַקֶּצֶף מִלְּפָנֵי יְיָ, הֵחֵל הַנֶּגֶף. דְּהָא לֵית תְּבִירוּ לְהַהוּא סִטְרָא בַּר קְטֹרֶת. דְּלֵית לָךְ מִלָּה חֲבִיבָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּקְטֹרֶת. וְקַיְימָא לְבַטְלָא חַרְשִׁין, וּמְלִין בִּישִׁין מִבֵּיתָא. רֵיחָא וַעֲשָׁנָא דִּקְטֹרֶת דְּעַבְדֵי בְּנֵי נָשָׁא, בְּהַהוּא עוֹבְדָּא אִיהוּ מְבַטֵּל, כָּל שֶׁכֵּן קְטֹרֶת.

מִלָּה דְּא גְּזֵרָה קַיְימָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל וְקָרֵי בְּכָל יוֹמָא עוֹבָדָא (נ"א פרשתא) דִּקְטֹרֶת, יִשְׁתְּזִיב מִכָּל מִלִּין בִּישִׁין חַרְשִׁין דְּעָלְמָא. וּמִכָּל פְּגָעִין בִּישִׁין, וּמֵהָרְהוּרָא בִּישָׁא, וּמִדִּינָא בִּישָׁא, וּמִמוֹתָנָא, וְלָא יִתְזַק כָּל הַהוּא יוֹמָא, דְּלָא יָכִיל סִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָא עָלֵיהּ, וְאִצְטְרִיךְ דִּיכְוִין בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי בְּנֵי נָשָׁא הֲווֹ יַדְעֵי כַּמָּה עִלָּאָה אִיהוּ עוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲווֹ נַטְלֵי כָּל מִלָּה וּמִלָּה מִנַּיְיהוּ, וַהֲווֹ סַלְקֵי לֵיהּ עֲטָרָה עַל רֵישַׁיְיהוּ, כְּכִתְרָא דְּדַהֲבָא. וּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ, בָּעֵי לְאִסְתַּכָּלָא בְּעוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת, וְאִי יְכַוֵּין בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא, אִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִסְתַּלַּק מוֹתָנָא מִנַּיְיהוּ, וּמֵעָלְמָא, וְיִשְׁתְּזִיב מִכָּל דִּינִין דְּהַאי עָלְמָא, מִסִּטְרִין בִּישִׁין, וּמִדִּינָא דְּגֵיהִנָּם, וּמִדִּינָא דְּמַלְכוּ אַחֲרָא.

בְּהַהוּא קְטֹרֶת כַּד הֲוָה סָלִיק תְּנָנָא בָּעַמּוּדָא, כַּהֲנָא הֲוָה חָמֵי אַתְוָון דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, פְּרִישָׁא (נ"א פרחין) בַּאֲוִירָא, וְסַלְקֵי לְעֵילָּא בְּהַהוּא עַמּוּדָא. לְבָתַר כַּמָּה רְתִיכִין קַדִּישִׁין סָחֲרִין לֵיהּ מִכָּל סִטְרִין, עַד דְּסָלִיק בִּנְהִירוּ וְחֶדְוָה, וְחַדֵּי לְמַאן דְּחַדֵּי, וְקַשֵּׁר קִשְׁרִין לְעֵילָּא וְתַתָּא לְיַחֲדָא כֹּלָּא, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְדָא מְכַפֵּר עַל יֵצֶר הָרַע, וְעַל עֲבוֹדָה זָרָה, דְּאִיהוּ סִטְרָא אַחֲרָא. וְהָא אוֹקְמוּהָ.

פרק מא

פָּתַח וְאָמַר, (שמות לז) וַיַּעַשׂ מִזְבַּח מִקְטַר קְטֹרֶת וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, בְּגִין דְּתְרֵין מַדְבְּחִין הֲווֹ, מַדְבְּחָא דְּעִלָּוון, וּמַדְבְּחָא דִּקְטֹרֶת בּוּסְמִין, דָּא לְבַר, וְדָא לְגוֹ. הַאי מַדְבְּחָא דִּקְטֹרֶת, דְּאִיהוּ פְּנִימָאָה, אֲמַאי אִקְרֵי מִזְבֵּחַ, וְהָא לָא דַּבְחִין בֵּיהּ דִּבְחִין, וּמִזְבֵּחַ עַל דָּא אִקְרֵי.

אֶלָּא בְּגִין דְּבָטִיל וְכָפִית לְכַמָּה סִטְרִין בִּישִׁין, וּבְגִין דְּהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא כְּפִית לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה, וְלָא לְמֶהֱוֵי קַטֵּיגוֹרָא, וְעַל דָּא אִקְרֵי מִזְבֵּחַ. כַּד הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא הֲוָה חָמֵי (ס"א עמודא דעשנא) עֲשָׁנָא דִּקְטֹרֶת דְּסָלִיק, אִתְכַּפְיָיא וְעָרַק, וְלָא יָכִיל לְקָרְבָא כְּלָל לְמַשְׁכְּנָא. וּבְגִין דָּא אִתְדְּכֵי וְלָא אִתְעָרַב בְּהַהוּא חֶדְוָה דִּלְעֵילָּא, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וּבְגִין דְּחֶבִיבָא כָּל כַּךְ, לָא קָאִים הַהוּא מִזְבֵּחַ, אֶלָּא (ד"א פנימאה) לְגוֹ. דְּהַאי אִיהוּ מִזְבֵּחַ דְּבִרְכָאן אִשְׁתְּכָחוּ בֵּיהּ, וְעַל דָּא סָתִים מֵעֵינָא.

מַה כְּתִיב בְּאַהֲרֹן, (במדבר י״ז:י״ג) וַיַּעֲמוֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה, דְּכָפִית לֵיהּ לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה כְּלַל, וְלָא לְמֶעְבַּד דִּינָא. סִימָנָא דָּא אִתְמְסַר בִּידָנָא, דְּי בְּכָל אֲתַר דְּקָאֲמְרֵי בְּכַוָּונָה, וּרְעוּתָא דִּלְבָּא עוֹבָדָא דְּקְטֹרֶת, דְּלָא שַׁלְטָא מוֹתָנָא בְּהַהוּא אֲתַר, וְלָא יִתְזַק, וְלָא יָכְלִין שְׁאַר עַמִּין לְשַׁלְטָאָה עַל הַהוּא אֲתַר.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, מִזְבַּח מִקְטַר קְטֹרֶת. כֵּיוָן דִּכְתִיב מִזְבַּח, אֲמַאי אִקְרֵי מִקְטַר קְטֹרֶת. אֶלָּא בְּגִין דְּנַטְלֵי מֵהַאי אֲתַר לְאַקְטָרָא, כְּמָה דְּעָבַד אַהֲרֹן. תּוּ, מִזְבַּח אִצְטְרִיךְ לְאַקְטָרָא לְקַדְּשָׁא לֵיהּ בְּהַהוּא קְטֹרֶת, וְעַל דָּא מִקְטַר קְטֹרֶת. תּוּ, מִקְטַר קְטֹרֶת, כְּתַרְגּוּמוֹ, לְאַקְטָרָא קְטֹרֶת, דְּהָא אִסְיר לְאַקְטָרָא בַּאֲתַר אַחֲרָא קְטֹרֶת, בַּר מִמַּחְתָּה. (נ"א ממחתה דיום הכפורים)

תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּדִינָא רְדִיף אֲבַתְרֵיהּ, אִצְטְרִיךְ לְהַאי קְטֹרֶת, וּלְאָתְבָא קַמֵּי מָארֵיהּ, דְּהָא סִיּוּעָא אִיהוּ לְאִסְתַּלְקָא דִּינִין מִנֵּיהּ, וּבְהַאי וַדַּאי מִסְתַּלְקִין מִנֵּיהּ, אִי הוּא רָגִיל בְּהַאי, לְאַדְכָּרָא תְּרֵין זִמְנִין בְּיוֹמָא, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׁא, דִּכְתִיב קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וּכְתִיב בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה. וְדָא אִיהוּ קִיּוּמָא דְּעָלְמָא תְּדִיר, דִּכְתִיב, (שמות ל׳:ח׳) קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְיָ' לְדוֹרוֹתֵיכֶם וַדַּאי הוּא קִיּוּמָא דְּעָלְמָא לְתַתָּא, וְקִיּוּמָא דְּעָלְמָא לְעֵילָּא.

בְּהַהוּא אֲתָר דְּלָא אִדְכַּר בְּכָל יוֹמָא עוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת, דִּינִין דִּלְעֵילָּא שַׁרְיָין בֵּיהּ, וּמוֹתָנִין סַגִּיאוּ בֵּיהּ, וְעַמִּין אַחֲרָנִין שַׁלְטִין עֲלֵיהּ. בְּגִין דִּכְתִיב, קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְיָ'. תָּמִיד אִיהוּ קַיְימָא לְפָנֵי יְיָ', יַתִּיר מִכָּל פּוּלְחָנִין אַחֲרָנִין, חֲבִיבָא אִיהוּ עוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת, דְּהוּא יַקִּיר וְחָבִיב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַתִּיר מִכָּל פּוּלְחָנִין וּרְעוּתִין (נ"א ועובדין) דְּעָלְמָא. וְאַף עַל גַּב דְּצְלוֹתָא אִיהִי מְעַלְיָיא מִכֹּלָּא, עוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת הוּא יַקִּיר וְחָבִיב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין צְלוֹתָא לְעוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת. צְלוֹתָא אַתְקִינוּ לָהּ בַּאֲתַר דְּקָרְבְּנִין, דְּהָווֹ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָל אִינּוּן קָרְבְּנִין דַּהֲווֹ עַבְדִין יִשְׂרָאֵל, לָאו אִינּוּן חֲשִׁיבִין כְּקְטֹרֶת. וְתוּ מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא צְלוֹתָא אִיהוּ תִּקּוּנָא לְאַתְקָנָא מַה דְּאִצְטְרִיךְ, קְטֹרֶת עֲבִיד יַתִּיר, מְתַקֵּין וְקַשִּׁיר קְשָׁרִין, וְעָבִיד נְהִירוּ יַתִּיר מִכֹּלָּא. וּמַאן אִיהוּ דְּאַעְבַּר זוּהֲמָא וְאִידְכֵי מַשְׁכְּנָא, וְכֹלָּא אִתְנְהִיר וְאִתְתָּקַן וְאִתְקַשַּׁר כַּחֲדָא.

וְעַל דָּא בָּעֵינָן לְאַקְדְּמָא עוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת לְצְלוֹתָא, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, לְאַעְבְּרָא זוּהֲמָא מֵעָלְמָא, דְּאִיהוּ תִּקּוּנָא דְּכֹלָּא, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא קָרְבָּנָא חֲבִיבָא דְּאִתְרְעֵי בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מַה כְּתִיב בְּמֹשֶׁה (שמותל) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַמִּים נָטָף וְגוֹ' אַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ, אֲבָל מַאי שְׁנָא בְּעוֹבָדָא דָּא יַתִּיר מִכָּל מַה דְּאָמַר לֵיהּ. אֶלָּא קַח לְךָ, לַהֲנָאָתְךָ וּלְתוֹעַלְתְּךָ. בְּגִין דְּכַד אִתְתָא אִתְדַּכְּאַת, הֲנָאוּתָא דְּבַעְלָהּ אִיהוּ. וְרָזָא דָּא קַח לְךָ סַמִּים, לְאַעְבְּרָא זוּהֲמָא, לְאִתְקַדְּשָׁא אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ. זְכָאָה חוּלְקֵיהּ דְּמֹשֶׁה.

כְּגַוְונָא דָּא (ויקרא ט׳:ב׳) קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר, דְּאִתְמַר לְאַהֲרֹן. לְכַפָּרָא עַל חוֹבֵיהּ, עַל הַהוּא עֵגֶל דְּאִיהוּ גָּרִים לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמֹשֶׁה, קַח לְךָ, לַהֲנָאָתָךְ, וּלְתוֹעַלְתָּךְ. (ס"א לכך אוקמוה בפסל לך, מההוא פסולת דלוח אבנא נתעשר משה אוף הכי לך להנאתך ולטובתך)

קְטֹרֶת קַשִּׁיר קְשִׁירוּ, נָהִיר נְהִירוּ וְאַעְבַּר זוּהֲמָא. וְד' אִתְחַבָּר בה' (ד"א ד' אתעביד ה'), ה' אִתְחַבָּר בְּוֹ'. ו' סָלִיק וְאִתְעַטָּר בָּה'. ה' אִתְנְהִיר בְּי'. וְכֹלָּא סָלִיק רְעוּתָא לְאֵין סוֹף. וַהֲוֵי כֹּלָּא קְשִׁירוּ חַד, וְאִתְעֲבִיד חַד קְשִׁירוּ, בְּרָזָא חֲדָא דְּאִיהוּ קִשְׁרָא עִלָּאָה דְּכֹלָּא.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כְּיָון דְּכֹלָּא אִתְקְשָׁרָא בַּהֲאי קִשְׁרָא, אִתְעַטָּר כֹּלָּא בְּרָזָא דְּאֵין סוֹף. וְרָזָא דְּשִׁמָּא קַדִּישָׁא אִתְנְהִיר, וְאִתְעַטָּר בְּכָל סִטְרִין, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה. וְאִתְנְהִירוּ בּוּצִינִין וּמְזוֹנִין וּבִרְכָאן אִשְׁתְּכָחוּ בְּכָל עָלְמִין, וְכֹלָּא בְּרָזָא דִּקְטֹרֶת. וְאִי זוּהֲמָא לָא אִתְעַבָּר, כֹּלָּא לָא אִתְעֲבִיד. דְּכֹלָּא בְּהַאי תַּלְיָיא.

תָּא חֲזֵי, קְטֹרֶת אִיהוּ קַדְמָאָה תְּדִיר, קֶדֶם לְכֹלָּא. וּבְגִין כָּךְ עוֹבָדָא דִּקְטֹרֶת אִצְטְרִיךְ לְאַקְדָּמָא לְצָלוֹתָא, לְשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן. בְּגִין דְּכָל דָּא לָא סַלְקָא, וְלָא אִתְקַשָּׁר, עַד דְּאִתְעֲבָר זוּהֲמָא, מַה כְּתִיב (ויקרא ט״ז:ט״ז) וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ' בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם. וְעַל דָּא בָּעֵינָן לְכַפָּרָא עַל קוּדְשָׁא, וּלְאַעְבָּרָא זוּהֲמָא, וּלְאִתְדַּכָּאָה קֻדְשָׁא. וּלְבָתַר שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן וְצָלוֹתִין, כֹּלָּא כְּדְקָאְמְרָן.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא אִינּוּן יַדְעִין לְתַקָּנָא תִּקּוּנָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּדְבָעֵינָן לְתַקָּנָא תִּקּוּנָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא עַד דְּאִתְקַשָּׁר כֹּלָּא כַּחֲדָא, בְּקִשּׁוּרָא חַד, בְּהַהוּא קִטּוּרָא (ס"א קשורא) עִלָּאָה כַּד בָּעֵינָן לְתַקָּנָא (תקונין לתתא בעינן לתקנא) בְּתִקּוּנָא דְּאַתְוָון רְשִׁימִין, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְקְרֵי בְּהוֹן.

פרק מב

רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, הֲווֹ יַתְבֵי לֵילְיָא חַד, וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי. הָא כְּתִיב (בראשית ג׳:ט״ז) וְאֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרוֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְגוֹ'. וְאוֹלִיפְנָא דְּדָא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה. תִּינַח לְתַתָּא, אֲבָל אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים מ״ב:ב׳) כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל חַיָּה חֲדָא אִית בָּעָלְמָא, וְאִיהִי שַׁלְטָא בְּשַׁלְטָנָא עַל אֶלֶף מַפְתְּחָן בְּכָל יוֹמָא. וְאִיהִי נוּקְבָא וְתִיאוּבְתָּא דִּילָהּ תְּדִיר עַל אֲפִיקֵי מַיִם לְמִשְׁתֵּי וּלְאִתְרַוָּואָה מִצַּחוּתָא, דְּכְתִיב כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכְלָא. בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב כְּאַיָּל, וְלָא כְּתִיב כָּאַיָּלֶת, וּלְבָתַר תַּעֲרוֹג, וְלָא כְּתִיב יַעֲרוֹג. אֲבָל רָזָא דָּא, דְּכַר וְנוּקְבָּא תַּרְוַוּיְיהוּ כַּחֲדָא דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן, וְחַד אִיהוּ, דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְסַלְקָא דָּא מִן דָּא, אֶלָּא תַּרְוַוּיְיהוּ כַּחֲדָא. וְהַאי נוּקְבָּא, תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, וְאִיהִי מִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא, וְקַשֵּׁי עָלָהּ דְּהָא עַל דִּינָא קַיְימָא.

וְכַד אוֹלִידַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לָהּ חַד חִוְיָא עִלָּאָה רַבְרְבָא, וְאָתֵי וְנָשִׁיךְ לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, וְאוֹלִידַת. וְרָזָא דָּא הַרְבֵּה אַרְבֵּה עִצְבוֹנֵךְ וְהֵרוֹנֵךְ, בְּגִין דְּאִיהִי מִתְחַלְחָלָא בְּכָל יוֹמָא, וּבְעַצִּיבוּ עַל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא. בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים. בְּעֶצֶב, דָּא רָזָא דְּחִוְיָא, דְּעָצִיב אַנְפֵּיהוֹן דְּעָלְמָא.

וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מַיִם. וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ, הָא אוֹקִימְנָא רָזָא, דְּאִיהוּ שַׁלִּיט עָלָהּ. וְכָל דָּא לְמָה. בְּגִין דְּאָמְרָה סִיהֲרָא, כְּמָה דְּתָנֵינָן. וּבְגִין כָּךְ אַזְעִירַת נְהוֹרָאָה, וְאַזְעִירַת שׁוּלְטָנָהָא, וְלֵית לָהּ רְשׁוּ מִגַּרְמָהּ, בַּר כַּד יָהֲבִין לָהּ חֵילָא.

בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי אִצְטְרִיךְ חִוְיָא לְדָא. אֶלָּא דָּא פָּתַח אוֹרָחָא לְנַחְתָּא כָּל (ס"א בכל) אינּוּן נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא. דְּאִלְמָלֵא לָא פָּתַח אוֹרְחִין לְנַחְתָּא לְתַתָּא, לָא יִשְׁרֵי בְּגַוַּיהּ דְּבַר נָשׁ, מַה כְּתִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ. מַאי לַפֶּתַח. לְהַהוּא פֶּתַח דְּאִתְעַתְּדָא לְאוֹלָדָא, לְאַפָּקָא נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, אִיהוּ קָאִים לְגַבֵּי הַהוּא פֶּתַח.

וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּאִצְטְרִיכוּ לְנַחְתָּא בְּגוּפִין קַדִּישִׁין, לָא קָאִים אִיהוּ לְהַהוּא פֶּתַח, וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ בְּהַהִיא נִשְׁמָתָא. וְאִי לָאו, הָא חִוְיָא נָשִׁיךְ, וְאִסְתְּאַב הַהוּא נָהָר (ס"א אתר), וְלָאו אִיהִי נִשְׁמָתָא דְּאִתְדַּכְיָיא וְהָכָא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה, בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים. רָזָא דָּא, דָּא נָחָשׁ, דְּהָא עִמֵּיהּ אוֹלִידַת נִשְׁמָתִין, בְּגִין (שלח ק"ע ע"א) דְּדָא אִיהוּ עַל גּוּפָא, וְדָא עַל נִשְׁמָתָא, וְתַרְוַוּיְיהוּ דָּא בְּדָא. דָּא נָקִיט נִשְׁמָתָא, וְדָא נָקִיט גּוּפָא.

וּזְמִינָא דָּא חִוְיָא, לְאוֹלָדָא כָּל אִינּוּן גּוּפִין, עַד לָא יֵיתֵי זִמְנָא דִּילֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:ז') בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלְדָה. זִמְנָא דְּחִוְיָא לְאוֹלָדָא בְּשֵׁבַע שְׁנִין, וְהָכָא בְּשִׁית, מַה דְּלָאו אִיהוּ זִמְנֵיהּ. וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּאוֹלִיד לוֹן, מֵהַהוּא לֵידָה יָמוּת. דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ה:ח') בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. וּכְתִיב (ישעיהו כ"ו:י"ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן.

פרק מג

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּיִתְעָרוּן מֵתֵי עָלְמָא, וְיִתְעַתְּדוּן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, יְקוּמוּן חַיָּילִין חַיָּילִין, כֻּלְּהוּ עַל אַרְעָא דְּגָלִיל, בְּגִין דְּתַמָּן זַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְאִתְגַּלָּאָה, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּלְקֵיהּ דְּיוֹסֵף, וְתַמָּן אִתְּבָרוּ (אתחרב) בְּקַדְמֵיתָא. וּמִתַּמָּן שָׁארוּ לְאִגְלָאָה מִכָּל אַתְרַיְיהוּ, וּלְאִתְבַּדְּרָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עמוס ו':ו') וְלֹא נֶחְלוּ עַל שֵׁבֶר יוֹסֵף.

וַאֲמַאי יְקוּמוּן תַּמָּן, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא דְּאִשְׁתַּוֵי בַּאֲרוֹנָא, דִּכְתִיב, (בראשית נ׳:כ״ו) וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם, וּלְבָתַר אִתְקְבַר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב, (יהושע כ״ד:ל״ב) וְאֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם. וְדָא אִיהוּ דְּקָאִים בְּקִיּוּמָא דִּבְרִית, יַתִּיר מִכֹּלָּא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּיִתְעָרוּן כֻּלְּהוּ חַיָּילִין חַיָּילִין, כֻּלְּהוּ יָהֲכוּן, דָּא לְחוּלָק אֲבָהַתְהוֹן, וְדָא לְחוּלָק אֲבָהַתְהוֹן, דִּכְתִיב (ויקרא כ״ה:י׳) וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אֲחוּזָּתוֹ. וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּן דָּא לְדָא. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לוֹן לְכָל חַד וְחַד לְבוּשֵׁי מְרַקָּמָן, וְיֵיתוּן כֻּלְּהוּ וְיִשְׁתַּבְּחוּן לְמָארֵיהוֹן בִּירוּשָׁלַ ם, וְיִתְחַבְּרוּן תַּמָּן אוּכְלוֹסִין אוּכְלוֹסִין, וְיִרוּשָׁלַ ם יִתְמַשַּׁךְ לְכָל סִטְרִין, יַתִּיר מִמַּה דְּאִתְמְשָׁךְ כַּד אִתְחַבְּרוּ תַּמָּן מְגָלוּתָא.

כֵּיוָן דְּיִתְחַבְּרוּן וְיִשְׁתַּבְּחוּן לְמָארֵיהוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָחֵדִי עִמְּהוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:י״ב) וּבָאוּ וְרָנְנוּ בִמְרוֹם צִיּוֹן, וּלְבָתַר וְנָהֲרוּ אֶל טוּב יְיָ' וְגוֹ', כָּל חַד וְחַד לְחוּלָקֵיהּ, וְחוּלָק אֲבָהָתוֹי. וְאַחֲסָנָתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל תְּהֵא, עַד (נ"א רמתא דרומא), דְּמָתָא דְּרוֹמָאֵי, וְתַמָּן יֵלְפוּן אוֹרַיְיתָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, וּכְתִיב (ישעיהו כ״ו:י״ט) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר וגו'. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פקודי

פרק א

(שמות ל״ח:כ״א) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה וגו'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר, אֲבָל כָּל הַנְּחָלִים אִלֵּין רְזִין דִּנְחָלִין וּמַבּוּעִין קַדִּישִׁין, דְּאִתְמַלְיָין, וְנָפְקִין (מבועין קדישין) לְאַנְהָרָא וּלְמַלְיָיא לְהַאי יַמָּא רַבָּא, וְכֵיוָן דְּהַאי יַמָּא רַבָּא אִתְמְלֵי מִסִּטְרָא דְּאִינּוּן נַחֲלִין כְּדֵין הוּא אַפִּיק מַיָּא, וְאַשְׁקֵי לְכָל חֵיוָון בָּרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ק״ד:י״א) יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי.

מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים וגו', וּלְבָתַר, יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם. אִלֵּין אינּוּן רְתִיכִין דִּלְתַתָּא, דְּכַד יַמָּא נָקִיט לוֹן, כֻּלְּהוּ נָקִיט לוֹן, וְשָׁאִיב לוֹן בְּגַוֵּיהּ, וּלְבָתַר אַפִּיק מַיִין לְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִינּוּן רְתִיכִין קַדִּישִׁין דִּלְתַתָּא, וְאַשְׁקֵי לוֹן. וְכֻלְּהוּ אִתְמְנוּן וְאִתְפְּקְדוּן בִּשְׁמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ׳:כ״ו) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּבְגִין כַּךְ, (שמות לה) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת.

פרק ב

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים ל״א:כ׳) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם. מָה רַב טוּבְךָ. כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע בְּאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קָלָא נָפִיק, וְאַכְרִיז וְאָמַר, אִסְתַּמְרוּ בְּנֵי עָלְמָא, טְרוּקוּ גַּלֵּי חוֹבִין, אִסְתְּלָקוּ מֵרְשָׁעָתָא דְּתָפִיס, עַד לָא יִתְפְּסוּן רַגְלַיְיכוּ בְּהַאי רְשָׁעָתָא. (רל״ה ע״ב) גַּלְגַּלָּא סָחֲרָא תְּדִיר, סָלִיק וְנָחִית. וַוי לְאִינּוּן דְּדַחְיַין רַגְלַיְיהוּ מִגּוֹ גַּלְגַּלָּא, דְּהָא נַפְלֵי לְגוֹ עוּמְקָא, דְּטָמִיר לְאִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא.

וַוי לְאִינּוּן דְּנַפְלִין וְלָא יְקוּמוּן, וְלָא יְנֶהֱרוּ בִּנְהוֹרָא דְּגָנִיז לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּכַמָּה נְהוֹרִין גְּנִיזִין לוֹן, כַּמָּה עִדּוּנִין בְּהַהוּא עָלְמָא טְמִירִין לוֹן, דִּכְתִיב מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ. מָה רַב טוּבְךָ, הָא אוּקְמוּהָ, דָּא הוּא אוֹר דְּגָנִיז לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, וּכְתִיב (תהילים צ״ז:י״א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וְעַל דָּא מָה רַב טוּבְךָ.

כְּתִיב הָכָא מָה רַב טוּבְךָ, וּכְתִיב הָתָם וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ, בְּגִין דְּאִסְתְּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא נְהוֹרָא, וְאִסְתְּכַּל בְּאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּזִמְנִין לְמֶחְטֵי בְּעָלְמָא, וְגָנִיז לֵיהּ לְהַהוּא נְהוֹרָא, לְמִזְכֵּי בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פָּעַלְתָּ, בְּקַדְמִיתָא צָפַנְתָּ, וּלְבָתַר פָּעַלְתָּ. אֶלָּא צָפַנְתָּ כְּמָה דְּאִתְּמַר. פָּעַלְתָּ בְּגִין דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּגָנִיז, בֵּיהּ עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוּמָנוּתָא דְּעָלְמָא. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם כְּתִיב, וְהַהוּא נְהוֹרָא דְּאַבְרָהָם, גָּנִיז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵיהּ עָבִיד אוּמָנוּתָא דְּעָלְמָא, דִּכְתִיב פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ, לְאִינּוּן דְּיַתְבֵי תְּחוֹת צִלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, דְּהָא בְּהַאי אוּמָנוּתָא דְּאִתְעָבִיד בְּהַאי נְהוֹרָא, קַיְימִין בְּנֵי נָשָׁא בְּעָלְמָא, וְקִיּוּמָא דִּילְהוֹן הָוֵי. אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ גָּנִיז, בֵּיהּ קַיְימִין בְּנֵי נָשָׁא בְּעָלְמָא דֵּין. פָּעַלְתָּ, אוּמָנוּתָא דְּעָלְמָא דָּא, דְּבֵיהּ אִתְעָבִיד כֹּלָּא בְּחוּשְׁבָּנָא, אוּמָנוּתָא דְּעָלְמָא, כְּגַוְונָא דָּא אוּמָנוּתָא דְּמַשְׁכְּנָא, דְּאִיהוּ אוּמָנוּתָא כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

כְּתִיב הָכָא אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן, וּכְתִיב הָתָם אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן תּוֹלְדִין דְּעָבְדוּ וְאַפִּיקוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, כֻּלְּהוּ בְּחֵילָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּגָנִיז אִתְעָבִידוּ וְנַפְקוּ. פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן בְּהַהוּא חֵילָא נַפְקוּ. מְנָלָן. דִּכְתִיב וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה, דָּא אִיהוּ מִסְטְרָא (רכ״ב ע״א רל״ו ע״א) דִּימִינָא. וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב דָּא (ר״כ ע״ב) אִיהוּ מִסְטְרָא דִּשְׂמָאלָא. וּמַשְׁכְּנָא מִסְטְרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא אִתְקַם וְאִתְעָבִיד. וּמִשֶּׁה דְּהֲוָה בֵּינַיְיהוּ, אוֹקִים לֵיהּ.

פרק ג

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ט"ז:ה') וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשֶׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת וְגוֹ'. וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא, הָא אוֹקִימְנָא, כַּד מַחֲשָׁבָה סְלִיק, בִּרְעוּ דְּחֶדְוָה מִטְמִירָא דְּכָל טְמִירִין דְּלָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְדַּבַק, מֵטֵי הַהוּא חֶדְוָה, וּבָטַשׁ גּוֹ מַחֲשָׁבָה, וּכְדֵין עָאל בַּאֲתָר דְּעָאל.

עַד דְּאִתְגְּנִיז בְּחַד הֵיכָלָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ טָמִיר לְעֵילּ. וּמִתַּמָּן נַגְדִּין וְאִתְמַשְּׁכָן כָּל נְהוֹרִין, דִּימִינָא דְּנָטִיל בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר נָטִיל כֻּלְּהוּ. וּמֵהַהוּא סְטָר יְמִינָא, אִתְקַן כּוּרְסְיָיא לְתַתָּא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְקִין לְהַהוּא כּוּרְסְיָיא בְּחֶסֶד, וְיָשֵׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת, דְּאִיהוּ תְּקוּפָא דְּחוֹתָמָא דְּכֹלָּא. וְלָא יָתִיב עַל הַהוּא כּוּרְסְיָיא, אֶלָּא בְּחוֹתָמָא דָּא דְּאִיהוּ אֱמֶת. בְּאֹהֶל דָּוִד, דְּאִיהוּ בֵּי כּוּרְסְיָיא לְתַתָּא.

שׁוֹפֵט וְדוֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמְהִיר צֶדֶק. שׁוֹפֵט מִסְטָרָא דְּדִינָא. וְדוֹרֵשׁ מִשְׁפָּט, מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי. וּמְהִיר צֶדֶק, אִיהוּ כּוּרְסְיָיא דְּדִינָא, דְּאִיהוּ בֵּי דִּינָא לְתַתָּא. תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָּא, מַשְׁכְּנָא לָא אִתְתָּקַן אֶלָּא בְּסִטְרָא דָּא כְּגַוְונָא דָּא, דְּחֶסֶד כִּדְקָאֲמָרַן לְעֵילּ, וְעַל דָּא אִתְמְנוּן תּוֹלְדִין וְאִתְּתָקְנוּ כֻּלְּהוּ לְתַתָּא.

פרק ד

(שמות ל"ח:כ"א) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר בְּכַמָּה סִטְרִין. אֲבָל כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא לֵיהּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי עָלְמָא דָּא בְּדִיוּקְנָא דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא. וְכָל אינּוּן גַּוונִין דִּלְעֵילָּא, אַתְקִין לוֹן לְתַתָּא, לְאִתְדַּבְּקָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא עָלְמָא בְּעָלְמָא.

וְכַד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, אַשְׁגַּח בְּאוֹרַיְיתָא וּבָרָא לֵיהּ. וְאִסְתַּכַּל בְּשִׁמְא קַדִּישָׁא, (ויקרא י"ט ע"א כ"א ע"א) כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְקַיֵּים עָלְמָא. בִּתְלַת סִטְרִין אִתְקַיְּים עָלְמָא, וְאִינּוּן חָכְמָה וּתְבוּנָה וְדַעַת. בְּחָכְמָה, דִּכְתִיב, (משלי ג':י"ט) יְיָ' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. בִּתְבוּנָה, דִּכְתִיב כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה. בְּדַעַת, דִּכְתִיב בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. הָא כֻּלְּהוּ בְּקִיּוּמָא דְּעָלְמָא. וּבְאִלֵּין תְּלָתָא אִתְבְּנֵי מַשְׁכְּנָא, דִּכְתִיב וַאֲמַלֵּא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת.

וְכֻלְּהוּ תְּלָתָא רְמִיזִין בְּקָרָא דָּא, בְּרֵאשִׁית, הֲיינוּ דִּכְתִיב בְּחָכְמָה. בָּרָא אֱלֹהִים, הֲיינוּ דִּכְתִיב בִּתְבוּנָה. אֵת הַשָּׁמַיִם, הֲיינוּ דִּכְתִיב בְּדַעַת. וְכֻלְּהוּ כְּתִיבֵי בַּעֲבִידַת מַשְׁכְּנָא. וּבְרָזָא דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן, דָּא רָזָא דְּחָכְמָה. מִשְׁכַּן הָעֵדוּת, דָּא רָזָא דִּתְבוּנָה, אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה, דָּא רָזָא דְּדַעַת. וְכֹלָּא דָּא לְקֵבֶל דָּא, בְּגִין דְּכָל מַה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא דֵּין, בָּרָא לֵיהּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְכֹלָּא אִתְרְשִׁים בַּעֲבִידַת מַשְׁכְּנָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה עֲבִיד מַשְׁכְּנָא, הֲוָה קָאִים מֹשֶׁה תּוֹהֵא, דְּלָא יָדַע מַה לְמֶעְבַּד, עַד דְּאַחֲזֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵינָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות כ״ה:מ׳) וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר. מַאי בְּתַבְנִיתָם. אֶלָּא אוֹלִיפְנָא, דְּאַחְמֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, דִּיוּקְנָא דְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, כְּהַהוּא דִּיוּקְנָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא, וְכָל חַד וְחַד הֲוָה עָבִיד דִּיוּקְנָא דִּילֵיהּ כְּדִיוּקְנָא (דאיהו לעילא וכל חד הוי עביד דיוקנא דיליה כדיוקנא) דְּאִיהוּ אִתְעֲבִיד בְּאַרְעָא.

אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר, אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה מִבַּעֲי לֵיהּ. אֶלָּא אוֹלִיפְנָא, דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא, הֲוָה אַחְמֵי לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ כָּל אִינּוּן גַּוְונִין וְדִיוּקְנִין דְּאִתְעֲבִידוּ לְתַתָּא, כְּהַאי חֵיזוּ דְּאַחְזֵי בְּגַוֵּיהּ כָּל אִינּוּן דִּיוּקְנִין.

מַשְׁמַע דִּכְתִיב אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה, (קל"ח ע"ב) אַתָּה, רָזָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא, דְּאַחְזֵי לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ כָּל אִינּוּן דִּיוּקְנִין. וַהֲוָה חָמֵי לוֹן מֹשֶׁה כָּל מִלָּה וּמִלָּה עַל תִּקוּנֵיהּ, כְּמָה דְּחָמֵי גּוֹ עֶשְׂשִׂיָתָא, וְגוֹ חֵיזוּ דְּאַחְזֵי כָּל דִּיוּקְנִין. וְכַד אִסְתַּכַּל בָּהוּ מֹשֶׁה, אִתְקְשֵׁי קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, אַתְּ בְּסִימָנִיךְ, וַאֲנִי בְּסִימָנִי כְּדֵין אִתְיַישַׁב מֹשֶׁה בְּכָל עֲבִידְתָּא.

כַּד אִתְעֲבִיד כָּל עֲבִידְתָּא, אִצְטְרִיךְ מֹשֶׁה לְמִמְנֵי כֹּלָּא, בְּגִין דְּלָא יֵימְרוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִשְׁתְּאַר כַּסְפָּא וְדַהֲבָא, וְאִסְתְּלִיק לְנַטְלָא לֵיהּ. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמִמְנֵי חוּשְׁבָּנָא קַמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דִּכְתִיב, (במדבר לכ) וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְיָ' וּמִיִּשְׂרָאֵל.

וּבְגִין דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת, דְּהָא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, הֲוָה אַחֲזֵי לְכֹלָּא, חוּשְׁבָּנָא דְּכָל דַּהֲבָא וְכַסְפָּא דִּנְדִיבוּ יִשְׂרָאֵל, וְרוּחַ קוּדְשָׁא הֲוָה אָמַר וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְגוֹ', כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה וְגוֹ'. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, בְּאִינּוּן אוּמָנִין, וּבָעָא לְאַפָּקָא מְהֵימְנוּתָא דִּילְהוֹן קַמֵּי כֹּלָּא.

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דַּעֲבִידְתָּא דְּמַשְׁכְּנָא אִתְעֲבִיד, הֲוָה סִטְרָא אַחֲרָא אָזִיל וְשָׁאט לְאַסְטָאָה, וְלָא אַשְׁכַּחַת עִילָּה עַל מְהֵימְנוּתָא דְּאוּמָנִין, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּפִיף לֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּמֹשֶׁה, וְאִיהוּ עָבִיד חוּשְׁבָּנָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּעַל כָּרְחֵיהּ, וְסָלִיק מְהֵימְנוּתָא דִּילְהוֹן לְגַבֵּי כֹּלָּא. וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. וְהָא אוֹקִימְנָא, אֵלֶּה: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ״ט:ט״ו) גַּם אֵלֶּה (מ"ו ע"ב) תִּשְׁכַּחְנָה. וּכְתִיב, אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה, דְּתַמָּן אִתְמְנֵי וְאִתְפְּקִיד, עַד דְּאִתְעֲבִיד חוּשְׁבָּנָא דְּבֵי מַשְׁכְּנָא, קַמֵּי מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ.

(שמות ל״ח:כ״א) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. מַאן עֵדוּת. אֶלָּא תְּרֵי זִמְנֵי כְּתִיב הָכָא מִשְׁכָּן, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. וּמִשְׁכָּן אִקְרֵי מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. וּמַאן עֵדוּת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קכ״ב:ד׳) שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל. שְׁמָא דָּא, אִיהוּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל.

כְּגַוְונָא דָּא (תהילים פ״א:ו׳) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ, עֵדוּת שֵׂם יְהֹ בִּיהוֹסֵף, אִיהוּ עֵדוּת וַדַּאי, אִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון סָהֲדִין סַהֲדוּתָא בְּכָל אֲתָר, וְהָכָא אִיהוּ עֵדוּת. וּבְגִין כַּךְ, מִשְׁכַּן הָעֵדוּת, מַשְׁכְּנָא דְּהַאי עֵדוּת. וְעַל דָּא מַשְׁכְּנָא אִקְרֵי, עַל רָזָא דִּשְׁמָא דָּא קְדִישָׁא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים קל״ב:י״ב) וְעֵדוֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם, בְּגִין דְּהַאי אֲתָר, אִיהוּ סְתִימוּ וּגְנִיזוּ דְּכֹלָּא.

אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה, עַד הָכָא לָא יְדַעְנָא, אִי הַאי מַשְׁכְּנָא פָּקַד, אוֹ הַאי עֵדוּת. אֶלָּא פָּקַד וַדַּאי הַאי עֵדוּת. בְּגִין דְּמִן יוֹמָא דְּאִסְתְּלִיקוּ אֲבָהָן מֵעָלְמָא, וְכָל אִינּוּן שִׁבְטִין בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, וְאִשְׁתְּאַרוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, בְּאִינּוּן עָאקֵן, אִתְנְשֵׁי מִנַּיְיהוּ יְדִיעָא דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דָּא, דְּאִיהוּ (רכ״ט ע״ב) שְׁמָא דְּעֵדוּת, קִיּוּמָא דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא, דְּאִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון, אוֹקִימוּ עִילָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְכֻלְּהוּ סִטְרִין דְּעָלְמָא.

כֵּיוָן דְּאָתָא מֹשֶׁה, אִתְפְּקַד וְאִדְכַּר שְׁמָא דָּא בְּעָלְמָא. דְּכַד הֲוָה בַּסְנֶה מִיַּד שָׁאִיל עַל שְׁמָא דָּא, דִּכְתִיב, (שמות ג׳:י״ג-י״ד) וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מָה אוֹמַר אֲלֵיהֶם. וְתַמָּן אִתְפְּקַד שְׁמָא דָּא עַל פִּי מֹשֶׁה.

עֲבֹדַת הַלְוִיִּם, מַאי עֲבֹדַת הַלְוִיִּם. אֶלָּא רָזָא דָּא דִּכְתִיב, (במדבר י״ח:כ״ג) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. הוּא: דָּא רָזָא דִּשְׁמָא (ויצא קנ״ד ע״ב) קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי הוּא, וְלָא אִקְרֵי אַתָּה. וּבְגִין דָּא עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם וַדַּאי. דְּבָר אַחֵר עֲבֹדַת הַלְוִיִּם, דְּאִינּוּן נַטְלִין מַשְׁכְּנָא עַל כְּתְפַיְיהוּ מֵאֲתָר לְאֲתָר, דִּכְתִיב, (במדבר ז׳:ט׳) וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכָּתֵף יִשְׂאוּ.

(שמות ל״ח:כ״א) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיהו י״א:י׳) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי וְגוֹ'. וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, יִתְקַיֵּים שָׁרְשָׁא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְהַהוּא שָׁרְשָׁא, מִנֵּיהּ יִתְקַיְימוּ שְׁאַר שָׁרְשִׁין לְתַתָּא, דְּכֻלְּהוּ אִשְׁתְּרְשָׁן וְאִתְקַיְימָן מִנֵּיהּ.

אֲשֶׁר עוֹמֵד לְנֵס עַמִּים, דְּהַאי אִיהוּ קַיְימָא לְנִסָּא וּלְאָת לְרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ, דְּתַמָּן רָזָא דְּקִיּוּמָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וּבְגִין כַּךְ אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ב׳:ג׳) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ' וְגוֹ', וְעַל דָּא, אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ. וְהָיְתָה מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד, מְנוּחָתוֹ, דָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא. דִּכְתִיב, (תהילים קל״ב:י״ד) זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד. כָּבוֹד, דְּהָכִי אִקְרֵי כְּבוֹד יְיָ' בְּהַהוּא זִמְנָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם.

וּמְנוּחָתוֹ דְּהַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי, דְּאִתְקְרֵי כְּבוֹד יְיָ', לָא יִתְמְנֵי, וְלָא יְקוּם בְּחוּשְׁבָּנָא לְעָלְמָא. מַאי טַעֲמָא. (ד״א בגין דהא קיימא בחושבנא השתא וההוא זמנא לא יתקיים בחושבנא. מאי טעמא) בְּגִין דְּכָל מַה דְּקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, לָא שַׁרְיִין תַּמָּן בִּרְכָאן בִּשְׁלִימוּ. וּבִרְכָאן

שַׁרְיָין בְּמַה דְּלָא קַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא. בְּזִמְנָא קַדְמָאָה קַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, דִּכְתִיב אֱלֹה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן.

תָּא חֲזֵי, מַשְׁכְּנָא דָּא קַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, וּבְגִין כַּךְ אִצְטְרִיךְ לְצַלּוֹתָא דְּמֹשֶׁה, דְּיִשְׁרֵי עֲלֵיהּ בִּרְכָאן, דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם מֹשֶׁה, וּמַה בְּרָכָה בָּרִיךְ לוֹן, יְהֵא רַעֲוָא דְּתִשְׁרֵי בְּרָכָה עַל עוֹבָדֵי יְדֵיכוֹן. וּבִרְכָאן לָא שָׁרָאן עַל הַאי חוּשְׁבָּנָא עַד דְּאִקְשָׁר לֵיהּ מֹשֶׁה בְּמַשְׁכְּנָא דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה. דְּאִי לָאו דְּאִתְעֲבַד חוּשְׁבָּנָא עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה, לָא יַכְלִין אִינּוּן לְמֶעְבַּד חוּשְׁבָּנָא, דִּכְתִיב אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה.

פָּתַח וְאָמַר, (מלכים א י״ז:ח׳-ט׳) וַיְהִי דְּבַר יְיָ׳ אֶל אֵלִיָּהוּ לֵאמֹר קוּם לֵךְ צָרְפָתָה וְגוֹ׳ הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ. וְכִי אֵן פָּקִיד לֵהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא עַד לָא יֵיתֵי לְעָלְמָא, פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַוָּירָה דִּילֵיהּ לְעֵילָּא עַל הָעוֹרְבִים, לְמֵיתֵי מְזוֹנָא לְאֵלִיָּהוּ, וּלְהַהִיא אִתְּתָא לְמֵיהַב לֵיהּ מְזוֹנָא.

מַה כְּתִיב, (מלכים א י״ז:י״ב) וַתֹּאמֶר חַי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אִם יֵשׁ לִי מָעוֹג כִּי אִם מְלֹא כַף קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט שֶׁמֶן בַּצַּפַּחַת וְגוֹ׳. וְהָא הָכָא מְדִידוּ הֲוָה בְּהַהוּא קְמְחָא, דְּהָא הֲוָה בֵּיהּ מְלֹא כַף קֶמַח בַּכַּד, כַּף הוּא מְדִידוּ דִּילֵיהּ, וְאִתְחֲזֵי דְּלָא שַׁרְיָין בֵּיהּ בִּרְכָן, הוֹאִיל וְקָאִים בְּמִדָּה. מַה כְּתִיב, (מלכים א י״ז:י״ד) כִּי כֹה אָמַר יְיָ׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסָר עַד יוֹם תֵּת יְיָ׳ גֶּשֶׁם.

תֵּת, תִּתַּן כְּתִיב, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּבְכָל דָּרָא לָא אִשְׁתְּכַח מַאן דְּיִזְכֵּי לְזָכוּ כְּהַאי אִתְּתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב תִּתֵּן, אַנְתְּ תִּתֵּן מִטְרָא עַל עָלְמָא, בְּגִין דִּזְכוּתָךְ סַגִּי.

וּכְתִיב (מלכים א י״ז:ט״ז) כַּד הַקֶּמַח לֹא כָלָתָה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר כִּדְבַר יְיָ׳ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֵלִיָּהוּ. וְכִי אִם הַהוּא קְמְחָא דְּקַיְימָא בְּמִדִּידוּ, דְּהֲוָה מְלֹא כַף קֶמַח, לָא פָּסְקוּ מִנֵּיהּ בִּרְכָאן בְּגִין מִלָּה דְּאֵלִיָּהוּ, דִּכְתִיב כַּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה, וּכְתִיב כַּד הַקֶּמַח לֹא כָלָתָה. מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אַף עַל גַּב דְּקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, הוֹאִיל וְאִתְפְּקַד עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּשַׁרְיָין בֵּיהּ בִּרְכָאן. וְעַל דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה.

(שמות ל״ח:כ״א) אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (שמות ג׳:ה׳) אַל תִּקְרַב הֲלוֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ וְגוֹ׳. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּפָרִישׁ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְאִתֵּיהּ, בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב, (שמות ג׳:ה׳) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא. אַדְמַת קֹדֶשׁ, דָּא שְׁכִינְתָּא, אִתְדַּבְּקוּתָא קַדִּישָׁא אִתְדַּבָּק מֹשֶׁה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא לְעֵילָּא.

דְּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָשִׁיר לֵיהּ בַּחֲבִיבוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְפְּקַד רַב מְמָנָא עַל בֵּיתָא, וְאִיהוּ גָּזִיר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד, דִּכְתִיב, (במדבר ט״ז:ל׳) וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וְגוֹ', וּכְתִיב (במדבר ט״ז:ל״א) וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר וְגוֹ', וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה. וּכְתִיב, (במדבר י׳:ל״ה) קוּמָה יְיָ'. שׁוּבָה יְיָ'. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר פֻּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה. עַל פִּי מֹשֶׁה אִתְתַּקַּן, וְאִתְפְּקַד בְּכֹלָּא. (ויצא קנ״ט ע״ב) פְּקִידָה דְּמִשְׁכָּן הֲוָה עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה, דִּכְתִיב (שמות ג׳:ט״ז) פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם, דְּאִיהוּ הֲוָה קוֹל, דְּאַפִּיק לְהַהוּא דִּבּוּר, וְעָבִיד לֵיהּ פְּקִידָה לְנָפְקָא מִן גְּלוּתָא. וְהַשְׁתָּא אִתְפְּקְדָא לְאַמְשָׁכָא קְדוּשָׁה מַעֵילָּא לְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ״ה:ח׳) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

(שמות ל״ח:כ״ב) וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא אִתְּמַר, דְּהָא בְּצַלְאֵל מִסִּטְרָא דִּימִינָא הֲוָה, וְאִיהוּ אַתְקִין תְּקוּנָא דְּכֹלָּא. וְתוּ, דְּהָא יְהוּדָה אִיהוּ שַׁלִּיטָא וּמַלְכָּא עַל כָּל שְׁאַר שְׁבָטִין, וּמִנֵּיהּ נָפַק מַאן דְּאַתְקִין כָּל מַשְׁכְּנָא. בְּצַלְאֵל, הָא אוּקְמוּהָ, בְּצֵל אֵל, וּמַאן אִיהוּ בְּצֵל אֵל. דָּא יְמִינָא. וְתוּ, מִסִּטְרָא דָּא אַתְקִין כֹּלָּא, וְיָרִית חָכְמְתָא לְמֶעְבַּד כָּל עֲבִידָא.

וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָּן, דָּא אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא, דָּא אִיהוּ מִסִּטְרָא דִּדִינָא קַשְׁיָא, (נ״א קדישא) וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּהָא מִתְּרִין סִטְרִין אִלֵּין, אִתְעֲבִיד מַשְׁכְּנָא, וְאִתְתַּקַּן בְּהוּ, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּהוּ, לְמֶהֱוֵי בֵּין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְהָא אִתְּמַר וְאוּקְמוּהָ.

פרק ה

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים מ״ח:ג׳) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, אַשְׁדֵּי חַד אַבְנָא יַקִּירָא מִתְּחוֹת כֻּרְסֵי יְקָרֵיהּ, וְשָׁקַע עַד תְּהוֹמָא, וְרֵישָׁא חֲדָא דְּהַהוּא אַבְנָא נָעִיץ גּוֹ תְּהוֹמֵי, וְרֵישָׁא אַחֲרָא לְעֵילָּא, וְהַהוּא רֵישָׁא אַחֲרָא עִלָּאָה, אִיהוּ חַד נְקוּדָה (עילאה) דְּקַיְימָא בַּאֲמִצְעִיתָא דְּעָלְמָא, וּמִתַּמָּן אִתְפַּשַּׁט עָלְמָא לִימִינָא וּשְׂמָאלָא וּלְכָל סִטְרִין, וְאִתְקַיְּים בְּהַהִיא נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא, וְהַהִיא אַבְנָא אִתְקְרֵי שְׁתִיָּה, דְּמִנָּהּ אִשְׁתִּיל עָלְמָא לְכָל סִטְרִין. תּוּ (ויחי רל״א ע״א) שְׁתִיָּ"ה, שָׁת יָ"הּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוֵּי לֵהּ לְמֶהֱוֵי יְסוֹדָא דְּעָלְמָא וּשְׁתִילוּ דְּכֹלָּא.

בְּתַלַּת גַּוְונִין אִתְפַּשְּׁטַת אַרְעָא סַהֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא נְקוּדָה, אִתְפַּשְּׁטוּתָא קַדְמָאָה, סַהֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא נְקוּדָה, כָּל צָחוּתָא וּזְכוּתָא דְּאַרְעָא קַיְימָא תַּמָּן, וְתַמָּן אִיהוּ. וְהַאי קַיְימָא לְעֵילָּא עַל כָּל אַרְעָא סַהֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא נְקוּדָה. אִתְפַּשְּׁטוּתָא תִּנְיָינָא, סַהֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אִתְפַּשְּׁטוּתָא קַדְמָאָה, לָאו אִיהוּ צָחוּתָא וְזְכוּתָא כְּהַהוּא קַדְמָאָה, אֲבָל אִיהוּ דְּקִיק וְצַח בְּצָחוּתָא דְּעַפְרָא, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עָפָר אַחֲרָא. אִתְפַּשְּׁטוּתָא תְּלִיתָאָה, אִיהוּ חָשׁוּךְ וְגַסּוּ דְּעַפְרָא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ,

וְסַחֲרַנֵיהּ דְּהַאי, קַיְימִין מַיִין דְּיַמָּא דְּאוֹקְיְינוֹס, דְּאַסְחַר כָּל עָלְמָא. אִשְׁתְּכַח דְּהַהוּא נְקוּדָה קַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְכֻלְּהוּ גַּוְונִין דְּאִתְפְּשָׁטוּתָא דְּעָלְמָא סַחֲרַנֵיהּ.

אִתְפַּשְׁטוּתָא קַדְמָאָה אִיהוּ בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְכָל אִינּוּן הֵיכָלִין וַעֲזָרוֹת, וְכָל הַהוּא תְּקוּנָא דִּילֵיהּ, וְיְרוּשָׁלַ ם, וְכָל מָתָא מְשׁוּרָא וּלְגוֹ. אִתְפַּשְׁטוּתָא תִּנְיְינָא, כָּל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְקַדְּשַׁת בְּקֻדּוּשָׁה. אִתְפַּשְׁטוּתָא תְּלִיתָאָה, אִיהוּ כָּל שְׁאַר אַרְעָא, אֲתַר בֵּי מוֹתְבָא דִּשְׁאַר עַמִּין. וַיַּמָּא דְּאוֹקְיְינוֹס דְּסָחֲרָא כֻּלָּא.

וְהָא (רכ"ו ע"א) אוּקְמוּהָ, דְּרָזָא דָּא גַּוְונִין דְּעֵינָא, דְּסַחֲרָן לְהַהוּא נְקוּדָה דְּאֶמְצָעִיתָא דְּעֵינָא, דְּאִיהוּ חֵיזוּ דְּכָל עֵינָא, כְּגַוְונָא דְּהַהִיא נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא דְּקַאֲמַרָן, דְּאִיהוּ חֵיזוּ דְּכֻלָּא, וְתַמָּן קָאִים בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְאָרוֹן וְכַפֹּרֶת, דְּאִינּוּן חֵיזוּ דְּכֻלָּא. אִשְׁתְּכַח, הַהוּא נְקוּדָה חֵיזוּ דְּכָל עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגוֹ'. יְפֵה: שַׁפִּיר הַהוּא חֵיזוּ וְחָדְוָה דְּכֻלָּא. נוֹף: נוֹפָא דְּאִילָנָא דְּאִיהוּ שְׁפִירוּ דְּכֻלָּא.

תָּא חֲזֵי, שְׁפִירוּ דְּעָלְמָא, וְחֵיזוּ דְּעָלְמָא, לָא אִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא, עַד דְּאִתְבְּנֵי וְאִתְקַם מַשְׁכְּנָא, וְעָאל אֲרוֹנָא לְגוֹ קוּדְשָׁא. מֵהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְחֲזֵי חֵיזוּ דְּכֻלָּא בְּעָלְמָא, וְאִתְתַּקַּן עָלְמָא, וְאַזְלֵי בְּהַהוּא מַשְׁכְּנָא וּבְהַהוּא אֲרוֹנָא, עַד דְּמָטֵי לְהַהִיא נְקוּדָה דְּאִיהִי יְפֵה נוֹף חֶדְוָה דְּכֻלָּא. כֵּיוָן דְּמָטוּ לְהָתָם כְּדֵין פָּתַח אֲרוֹנָא וְאָמַר, (תהילים קל"ב:י"ד) זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ.

רִבִּי יֵיסָא אָמַר, הַאי קְרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרָה לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְעָאל אֲרוֹנָא לְאַתְרֵיהּ. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כַּד יִשְׂרָאֵל עַבְדִּין רְעוּתֵיהּ, דְּהָא כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ, וְחָיֵיס עַל עָלְמָא, וּבָרְכָה וְשָׁלוֹם וַחֲבִיבוּתָא דְּכֻלָּא אִשְׁתְּכַח. וּכְדֵין אָמַר זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכֻלְּהוּ אוֹמָנִין שָׁאנוּ לְמֶעְבַּד אוּמָנוּתָא, הַהוּא עוֹבְדָא מַמָּשׁ דְּשָׁרָאן, אִיהִי אִשְׁתְּלִימַת מִגַּרְמֵהּ. אִינּוּן שָׁרָאן, וְאִיהִי אַשְׁלִימַת עֲבִידְתָּא, אִיהִי מַמָּשׁ, מְנָלָן, דִּכְתִיב וַתֵּכֶל כָּל עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד.

כְּגַוְונָא דָּא (בראשית ב':ב') וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאִי תֵּימָא, וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל עָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּכָל עֲבִידָן אִשְׁתְּלִימוּ כָּל חַד וְחַד, עָלְמָא כֻּלָּא לָא הֲוָה שְׁלִים בְּקִיּוּמֵיהּ, עַד דְּאָתָא יוֹמָא שְׁבִיעָאָה, דְּכַד אָתָא יוֹמָא שְׁבִיעָאָה, כְּדֵין אִשְׁתְּלִימוּ כָּל עֲבִידָן, וְאִשְׁלִים בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. בְּהַאי, אִשְׁתְּלִים בְּקִיּוּמָא כָּל עֲבִידְתָּא דְּעָבַד, וְעַל דָּא וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

וְכַד אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, כָּל עֲבִידְתָּא דְּאִתְעֲבִיד, אִיהִי מִגַּרְמָהּ אִתְעֲבִידַת אוּמָנִין שָׁרָאן, וְעַבִידְתָּא אִתְחֲזִיאַת לוֹן לְמֶעְבַּד, וְאִתְרְשִׁימַת קָמַיְיהוּ, וְאִשְׁתְּלִימַת הִיא מִגַּרְמָהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (מלכים א ו׳:ז׳) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. וְהַבַּיִת כַּאֲשֶׁר בָּנֻהוּ לָא כְּתִיב. אֶלָּא בְּהִבָּנוֹתוֹ. דְּאִיהִי אִשְׁתְּלִימַת מִגַּרְמָהּ. וּכְתִיב אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. בָּנוּהוּ לָא כְּתִיב. אֶלָּא נִבְנָה הוּא מִגַּרְמֵיהּ נִבְנָה, וְכֵן בְּכָל עֲבִידְתָּא דְּאִיהִי קַדִּישָׁא, אִיהִי אִשְׁתְּלִימַת מִגַּרְמָהּ.

(שמות ל״ח:כ״ב) וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר. הַאי קְרָא אוֹלִיפְנָא, דְּרוּחַ קוּדְשָׁא אַכְרִיז עֲלֵיהּ לְעֵינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ׳ אֶת מֹשֶׁה. וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ. מַאי וְאִתּוֹ. אֶלָּא אוֹלִיפְנָא, דְּאָהֳלִיאָב לָא עָבִיד עֲבִידְתָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא עִם בְּצַלְאֵל, וְעִמֵּיהּ עָבֵד כָּל מַה דְּעָבֵד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאִתּוֹ, וְאִתּוֹ וְלָא בִּלְחוֹדוֹי. מִכָּאן דִּשְׁמָאלָא אִיהִי בִּכְלַל יְמִינָא תְּדִיר. וְעַל דָּא כְּתִיב וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי אִתּוֹ אֵת אָהֳלִיאָב, דָּא יְמִינָא וְדָא (ר״כ ע״ב) שְׂמָאלָא.

פרק ו

(שמות ל״ח:כ״א) אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה וְגוֹ׳. רִבִּי יֵיסָא אָמַר, כֵּיוָן דְּעָבְדוּ כָּל חַכִּימַיָּיא יַת מַשְׁכְּנָא, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱדַר חוּשְׁבָּנָא, מִכָּל אִינּוּן עֲבִידָן דְּאִתְעֲבִידוּ בֵּיהּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּכָל חוּשְׁבָּן וְחוּשְׁבָּן, כַּד הֲוָה אִתְעֲבִיד חוּשְׁבָּנָא, הָכִי אִתְקָיְּים הַהוּא עֲבִידָא, וְאִתְקָיְּים בְּאַתְרֵיהּ.

וְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ כְּמָה דְּאִתְרְעוּ בְּמָה דִּנְדִיבוּ בְּקַדְמֵיתָא, הָכִי נָמֵי אִתְרְעוּ בְּהַהוּא חוּשְׁבָּנָא, וּכְדֵין אִתְקָיְּים כָּל עֲבִידָא, בְּהַהוּא רְעוּתָא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ הָכָא חוּשְׁבָּנָא, בְּגִין דִּבְהַאי אִתְקָיְּים עֲבִידָא. אֵלֶּה כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב וְאֵלֶּה. אֶלָּא דָּא אִיהוּ חוּשְׁבָּנָא דְּפָסִיל כָּל חוּשְׁבָּנִין דְּעָלְמָא, וְדָא אִתְקָיְּים יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, דִּבְהַאי אִתְקָיְּים מַשְׁכְּנָא, וְלָא בְּאַחֲרָא.

פרק ז

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ל״ג:ו׳) וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּךָ חֹסֶן יְשׁוּעוֹת חָכְמַת וְדַעַת יִרְאַת יְיָ׳ הִיא אוֹצָרוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֲבָל הָא תְּנֵינָן, כָּל בַּר נָשׁ דְּאִתְעַסָּק בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכֵי לְמִקְבַּע עִתִּין לָהּ, אִצְטְרִיךְ בָּאֱמוּנָה, דִּרְעוּתָא דִּילֵיהּ יִתְכַּוֵּין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְכַּוֵּין לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּגִין דֶּאֱמוּנָה לְהַהִיא אִתְכְּוָון. חֹסֶן יְשׁוּעוֹת, לְאַכְלְלָא רַחֲמֵי בְּדִינָא. חָכְמַת וָדַעַת, דִּתְרֵין אִלֵּין שָׁרָאן דָּא עַל דָּא. דָּא טָמִיר וְגָנִיז, לְאַשְׁרָאָה דָּא עַל דָּא.

יִרְאַת יְיָ׳ הִיא אוֹצָרוֹ. אוֹצָרוֹ דְּכָל אִלֵּין, בְּגִין דְּהַאי יִרְאַת יְיָ׳, נָקִיט כָּל אִינּוּן נַהֲלִין, וְאִיהִי אִתְעֲבִידַת אוֹצָר לְכֻלְּהוּ. וְכַד נָפְקִין מִנָּהּ כָּל אִינּוּן גְּנִיזִין כֻּלְּהוּ, אַפִּיק לוֹן בְּחוּשְׁבָּנָא. מָנֶלָן. דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ה׳) עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן. בְּחֶשְׁבּוֹן וַדַּאי עָבִיד, וְאַפִּיק אִינּוּן בְּרֵכוֹת מַיִם, וְאַשְׁגַּח לְאַפָּקָא כֹּלָּא בְּחוּשְׁבָּנָא. (נ"א ואשקו לכלא).

וְעַל דָּא אִקְרֵי אֱמוּנָה. וּבְכֹלָּא אִקְרֵי אֱמוּנָה, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּמַה אִי הָכָא אִצְטְרִיךְ לְאַחֲזָאָה מְהֵימְנוּתָא, לְשְׁאַר מִלֵּי דְּעָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְעַל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה אוֹדַע לְהוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דִּילְהוּ, בְּכָל מַה דְּעָבְדוּ, וְכֹלָּא אִתְמַר.

פרק ח

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יִצְחָק הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ בִּבְצַלְאֵל לַעֲבִידַת מַשְׁכְּנָא, יַתִּיר מִכָּל יִשְׂרָאֵל, אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ, שְׁמָא גָּרִים, וְהָא אוֹקְמוּהָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוֵּי שְׁמָהָן בְּאַרְעָא, לְאִתְעַטָּרָא (ס"א לאתערא) בְּהוּ, וּלְמֶעְבַּד בְּהוּ עֲבִידְתָּא בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ"ו:ט') אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ.

אָמַר לֵיהּ, רָזָא אִיהוּ הָכָא, יְהוּדָה מִסְטָר שְׁמָאלָא הֲוָה, וַאֲהָדָר וְאִתְדַּבָּק בִּימִינָא. וְעַל דָּא, בְּסִטְרָא דָּא אִתְעֲבִיד מַשְׁכְּנָא, שְׁארֵי מִסְטָר שְׁמָאלָא, וְאִתְדַּבָּק בְּסִטָר יְמִינָא, וּלְבָתַר אִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִיד כֹּלָּא יְמִינָא. כְּגַוונָא דָּא אוֹרַיְיתָא, שָׁארֵי מִשְׁמָאלָא, וְאִתְדַּבָּק בִּימִינָא, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִיד כֹּלָּא יְמִינָא. רְאוּבֵן שָׁרָא מִימִינָא, וְסָטָא לִשְׁמָאלָא, וְנָטְלוּ עִמֵּיהּ אִינּוּן שְׁאַר שִׁבְטִין, דְּאִינּוּן שְׁמָאלָא, בְּגִין דְּשָׁארֵי מִימִינָא וְסָטָא לִשְׁמָאלָא.

יְהוּדָה שָׁרָא מִשְׁמָאלָא, וְסָטָא לִימִינָא, שָׁרָא מִשְׁמָאלָא, בְּגִין דְּאָתֵי מִסְטָר שְׁמָאלָא, וְאִתְדַּבָּק בִּימִינָא, וּמַשְׁכְּנָא בְּסִטְרָא דָּא אִתְעֲבִיד. שְׁארֵי מִסְטָר שְׁמָאלָא, וְאִתְדַּבָּק בְּסִטָר יְמִינָא, וְעַל דָּא, בְּצַלְאֵל אִיהוּ דְּאָתֵי מִסִּטְרֵיהּ, עֲבַד מַשְׁכְּנָא וְאִתְתְּקַן לְגַבֵּיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, וּבָרִיר לֵיהּ מִכֹּלָּא לַעֲבִידְתָּא דָּא.

וְיָהַב לֵיהּ חָכְמָה וּתְבוּנָה וָדַעַת, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. בְּגִין דְּעִמֵּיהּ הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא סָכְלְתָנוּ דְּלִבָּא, דִּכְתִיב וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יָהִיב חָכְמָתָא, אֶלָּא לְמַאן דְּאִית בֵּיהּ חָכְמָתָא, וְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא וְאִתְמַר. וְכֵן כְּגַוונָא דָּא בְּצַלְאֵל. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּצַלְאֵל שְׁמֵיהּ גָּרִים לֵיהּ, וְעַל חָכְמָתֵיהּ אִקְרֵי הָכִי, וְרָזָא דְּמִלָּה בְּצַלְאֵל, בְּצֵל אֵל.

פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב':ג') כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי וְגוֹ'. בְּצִלּוֹ: הַיְינוּ בְּצַלְאֵל, דְּאִיהוּ אַתְקִין מַשְׁכְּנָא, וְעָבִיד לֵיהּ. דִּכְתִיב חְמַדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי. דְּמַשְׁכְּנָא חֲמִידָא אִיהוּ לְמֵיתַב בֵּיהּ, דְּאִיהוּ עָבִיד חְמוּדָא לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יָתְבָא בְּצִלָּא דְּאֵל. וְדָא אִיהוּ בְּצַלְאֵל.

וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי, דָּדָא (רי"ד ע"ב) אִיהוּ דְּעָבִיד פֵּירִין טָבִין בְּעָלְמָא, דִּכְתִיב, (הושע י"ד:ט') מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא. מַאן הוּא פְּרִי. אִלֵּין אִינּוּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן אִיבָּא דְּעוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, אִיהוּ אַפִּיק וְזָרִיק נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, וְאִינּוּן פֵּירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ פִּרְיוֹ. דָּא אִיהוּ כִּדְקָאָמְרָן.

בְּצִלּוֹ: דָּא הוּא בְּצַלְאֵל. וְעַל דָּא תִּקוּנָא דְּמַשְׁכְּנָא עַל יְדָא דִּבְצַלְאֵל הֲוָה. וּבְגִין כָּךְ וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר. בֶּן אוּרִי, דָּא נְהוֹרָא דִּשְׁמְשָׁא דְּנָפִיק. בֶּן אוּרִי, דָּא יְמִינָא. בֶּן חוּר, דָּא אִיהוּ שְׁמָאלָא. בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר, (ס"א בן חור בן חורי) וְעַל דָּא אִשְׁתְּלִים בֵּיהּ דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דְּעֶגְלָא.

(שמות ל"ח:כ"ד) כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי. מֵהָהִיא שַׁעֲתָא דְּיִהַבוּ לֵיהּ יִשְׂרָאֵל, הֲוָה עָשׂוּי וְאִתְתַּקַּן מִקַּדְמַת דְּנָא, בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ, כָּל הַהוּא דַּהֲבָא, אִתְעֲבִיד וְאִתְתַּקַּן בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דִּבְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, הֲוָה אִתְתַּקַּן בֵּיהּ דַּהֲבָא. דְּלֵית שְׁלִימוּ אֶלָּא רַחֲמֵי וְדִינָא, וְעַל דָּא דַּהֲבָא הֲוָה אָזִיל בְּכָל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ, בְּכָל הַהִיא עֲבִידְתָּא דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, הֲוָה אָזִיל בָּהּ דַּהֲבָא, דַּהֲבָא בְּכֹלָּא.

רִבִּי אַבָּא רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה הֲווֹ יַתְבִין וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִזְקִיָּה לְרִבִּי אַבָּא, הָא חֲמֵינָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּדִינָא בְּכֹלָּא, לְאִתְעָרְבָא דָּא בְּדָא, וְאִיהוּ אָרִיךְ דִּינָא בְּחַיָּבֵי עָלְמָא, אִי אִיהוּ אִתְעָרֵי בְּדִינָא, אֲמַאי סָלִיק לֵיהּ מֵחַיָּבַיָּא. אָמַר לֵיהּ, כַּמָּה טוּרִין אִתְעַקְּרוּ בְּמִלָּה דָּא, אֲבָל כַּמָּה מִלִּין גַּלֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא בְּהַאי.

וְתָא חֲזֵי, דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, אִיהוּ דִּינָא בָּרִיר, אִיהוּ דִּינָא (נח ס"ד ע"א) דְּאִתְעַר רְחִימוּ וְחֶדְוָה. אֲבָל חַיָּבַיָּא כַּד אִינּוּן בְּעָלְמָא, כֻּלְּהוּ דִּינָא דְּזוּהֲמָא. כֻּלְּהוּ דִּינָא דְּלָא אִתְרְעֵי בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָל. וְעַל דָּא, לָא בָּעֵי לְאִתְעָרְבָא דִּינָא קַדִּישָׁא בְּדִינָא מְסָאֲבָא דְּזוּהֲמָא, עַד דְּאִיהוּ אִשְׁתְּצֵי מִגַּרְמֵיהּ, וּלְאוֹבָדָא לֵיהּ מִן עָלְמָא דְּאָתֵי, וְהַהוּא דִּינָא דְּזוּהֲמָא דְּבֵיהּ אִיהוּ אוֹבִיד לֵיהּ מֵעָלְמָא.

פרק ט

פָּתַח וְאָמַר (תהילים צ"ב:ח') בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב. כְּהַאי עִשְׂבָּא דְּאִיהוּ בִּיבִישׁוּ דְּאַרְעָא, וְאִיהוּ יְבִישָׁא, כַּד שָׁרָאן בֵּיהּ מַיָּא אַפְרִיחַ, וְהַהוּא יְבִישׁוּ אִתְפָּרַח. וּכְהַאי אִילָנָא קְצִיצָא דְּנָצִיץ, וְלָא סָלִיק אֶלָּא אִינּוּן פְּאֵרוֹת, לְסַטָּר דָּא וְלִסְטַר דָּא, דְּאִינּוּן עַנְפִין דְּסַלְקִין, וּלְעָלְמִין לָא סָלִיק אִילָנָא, כַּד הֲוָה בְּקַדְמִיתָא לְמֶהֱוֵי אִילָנָא. וְכָל דָּא, לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד, לְאַעְקָרָא לוֹן מִשָּׁרְשִׁין וּמִכֹּלָּא.

תּוּ רָזָא אַחֲרָא אִית בְּהַאי, עַל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִיךְ רוּגְזֵיהּ בְּחַיָּבַיָּא בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין דְּהַאי עָלְמָא, אִיהוּ חוּלָקָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְעָלְמָא דְּאָתֵי אִיהוּ סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. וְאִיהוּ חוּלָקָא דְּצַדִּיקַיָּיא, לְמֶהֱוֵי צַדִּיקַיָּיא אִינּוּן בַּעֲטָרָא דְּיִקָּרָא דְּמָארֵיהוֹן בֵּיהּ. וּתְרֵין סִטְרִין אִלֵּין, קַיְימִין דָּא לְקֶבֶל דָּא. דָּא סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. וְדָא סִטְרָא אַחֲרָא דִּמְסָאֲבָא. דָּא קַיְימָא

לְצַדִּיקַיָּיא, וְדָא קַיְימָא לְרַשִּׁיעַיָּיא, וְכֹלָּא דָּא לָקֳבֵל דָּא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק י

תָּא חֲזֵי כֹּלָּא אִתְתַּקַּן וְאִתְגְּלֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאַף עַל גַּב דְּבָלַק וּבִלְעָם לָא אִתְכַּוָּונוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּלָּא אִיהוּ מִתְתַּקַּן קַמֵּיהּ, וְלָא גָּרַע מֵאֲנַר דְּלְהוֹן כְּלוּם בְּהַאי עָלְמָא. בְּהַהוּא זִמְנָא שְׁלִיטוּ עַל יִשְׂרָאֵל, דְּגָרַם הַהוּא קוּרְבָּנָא, לְאִסְתַּלְּקָא מִיִּשְׂרָאֵל אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִין אַלְפִין, בַּר כָּל אִינּוּן דְּאִתְקְטָלוּ, דִּכְתִיב, (במדבר כ"ה:ה') הָרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר, וּכְתִיב קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיְיָ'. וְעַד כְּעַן הַהוּא קָרְבָּנָא הֲוָה תָּלֵי לְאִתְפָּרְעָא מִנְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. שִׁבְעָה מַדְבְּחָן כְּחוּשְׁבָּן אַרְבְּעִין וּתְרֵין.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, תָּא חֲזֵי, אִינּוּן אַרְבְּעִין וּתְרֵין קָרְבָּנִין עָבְדוּ בִּלְעָם וּבָלָק, וְנָטְלוּ לוֹן מֵהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא הֲוָה תָּלֵי הַהוּא קָרְבָּנָא, לְנַטָּלָא לֵיהּ הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי קְלָלָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַד הַשְׁתָּא לָא גָּבָה מִנַּיְיהוּ. וְדָא אִיהוּ רָזָא (מלכים ב ב':כ"ד) וַיִּפֶּן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם. וַיִּפֶּן אַחֲרָיו, אֲחוֹרֵי שְׁכִינְתָּא, דְּקַיְימָא סִטְרָא אַחֲרָא לַאֲחוֹרָא. וַיִּרְאֵם. אִסְתְּכַּל בְּהוּ הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְחָמָא לוֹן דְּאִתְחֲזוֹן לְאִתְעַנְּשָׁא, וְעַל דָּא וַיְקַלְלֵם בְּשֵׁם יְיָ'. בְּשֵׁם יְיָ' לְאַפְּקָא הַהוּא שֵׁם יְיָ' מֵהַהוּא חִיּוּבָא דָּא. מֵהַהוּא חִיּוּבָא דְּהַהוּא קָרְבָּן דְּאַקְרִיב הַהוּא סִטְרָא לְגַבֵּיהּ. וְכֹלָּא אִיהוּ מִתְתַּקַּן קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִתְאֲבִיד מִלָּה. כְּגַוְונָא דָּא, כֹּלָּא אִתְתַּקַּן קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ.

פרק יא

תָּא חֲזֵי, דָּוִד אִיהוּ הֲוָה דְּעָרַק קָמֵיהּ דְּשָׁאוּל. וְעַל דָּא גָּרִים, דְּאִתְאֲבִידוּ כָּל אִינּוּן כַּהֲנֵי דְּנוֹב, וְלָא אִשְׁתְּאַר מִכֻּלְּהוּ בַּר אֶבְיָתָר בִּלְחוֹדוֹי דְּעָרַק. וְדָא גָּרִים כַּמָּה בִּישִׁין בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִית שָׁאוּל וּבְנוֹי, וְנָפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל כַּמָּה אַלְפִין וְרִבְבָן. וְעִם כָּל דָּא, הַהוּא חוֹבָה הֲוָה תָּלֵי עַל דָּוִד לְגָבוֹת מִנַּיְיהוּ, עַד דְּכָל בְּנוֹי דְּדָוִד אִתְאֲבִידוּ בְּיוֹמָא חַד, וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנַּיְיהוּ אֶלָּא יוֹאָשׁ בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִתְגְּנִיב. כְּגַוְונָא דְּלָא אִשְׁתְּאַר מֵאֲחִימֶלֶךְ בַּר אֶבְיָתָר בִּלְחוֹדוֹי. וְעַד כְּעַן הַהוּא חוֹבָא הֲוָה תָּלֵי, לְמֶעְבַּד דִּינָא עַל נוֹב, עַל הַהוּא חוֹבָה דְּנוֹב, דִּכְתִיב, (ישעיהו י':ל"ב) עוֹד הַיּוֹם בְּנוֹב לַעֲמוֹד וְאוּקְמוּהָ.

כְּגַוְונָא דָּא, כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה. מַאי הֶעָשׂוּי. הָכָא אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד יָהֲבוּ יִשְׂרָאֵל דַּהֲבָא לְעֶגְלָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים (קצ"ה ע"א) לוֹן דַּהֲבָא דָּא לְאַסְוָותָא, דְּהַאי דַּהֲבָא דְּמַשְׁכְּנָא אַקְדִּים לוֹן, לְהַהוּא דַּהֲבָא דְּיָהֲבוּ לְעֶגְלָא, דְּכָל דַּהֲבָא דְּהֲוָה עִמְּהוֹן, וְאִשְׁתְּכַח עִמְּהוֹן, יָהֲבוּ לְאַרְמַת מַשְׁכְּנָא. סַלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּכַד עָבְדוּ יַת עֶגְלָא אִשְׁתְּכַח עִמְּהוֹן דַּהֲבָא, וְאִינּוּן פְּרִיקוּ אוּדְנַיְיהוּ לְנַטָּלָא הַהוּא דַּהֲבָא, דִּכְתִיב, (שמות

ל"ב:ג') וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם. וְעַל דָּא אַקְדִּים דַּהֲבָא דְּאָרְמוּתָא. לְכַפְּרָא עַל עוֹבָדָא דָּא. (חסר) (ובגין כך)

וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה, מִסְטְרָא דְמַלְכוּתָא עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ' אֶת מֹשֶׁה. דְּהָא כָּל אוּמָנוּתָא דְמַשְׁכְּנָא אִתְתַּקְנַת בֵּהּ, וְעַל יְדֵיהוּ. בְּצַלְאֵל אִיהוּ עָבִיד אוּמָנוּתָא, וּמֹשֶׁה אִיהוּ אַתְקִין כֹּלָּא לְבָתַר. מֹשֶׁה וּבְצַלְאֵל כַּחֲדָא הֲווֹ, מֹשֶׁה לְעֵילָּא, בְּצַלְאֵל תְּחוֹתֵיהּ, סִיּוּמָא (רנ"ט ע"א, רי"ד ע"ב) דְּגוּפָּא כְּגוּפָא. בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב, הָא אוּקְמוּהָ, דָּא יְמִינָא, וְדָא שְׂמָאלָא, וְכֹלָּא חַד. וּבְגִין כָּךְ, וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה וְגוֹ', וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן וְגוֹ'.

פרק יב

(שמות ל"ח:כ"ד) כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח קְרָא בְּאֶלִישָׁע, דִּכְתִיב, (מלכים ב ב':כ"ג) וַיַּעַל מִשָּׁם בֵּית אֵל וְהוּא עוֹלֶה בַּדֶּרֶךְ וְגוֹמֵר. וּנְעָרִים קְטַנִּים. הָא אוּקְמוּהָ, מְנוּעָרִים הֲווֹ מִכָּל מִלֵּי אוֹרַיְיתָא וּמִכָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. קְטַנִּים זְעִירֵי מְהֵימְנוּתָא, וְאִתְחַיְּיבוּ בְּחִיּוּבָא דְּהַאי עָלְמָא, וּבְחִיּוּבָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. יָצְאוּ מִן הָעִיר, נַפְקוּ מֵרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא. כְּתִיב הָכָא יָצְאוּ מִן הָעִיר, וּכְתִיב הָתָם (הושע י"א:ט') וְלֹא אָבֹא בְּעִיר. (ס"א מרזא דמהימנותא אקרי עיר (תהילים מ"ח:ט') עיר יי צבאות עיר אלהינו).

וַיִּפֶּן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם, וַיִּפֶּן אַחֲרָיו, דְּאִסְתַּכַּל לַאֲחוֹרָא, אִי יְהַדְרוּן בְּתִיּוּבְתָּא, וְאִם לָאו. וַיִּרְאֵם, מַאי וַיִּרְאֵם. אִסְתַּכַּל בֵּהּ, דְּהָא לֵית זַרְעָא מְתַתְקְנָא זַמִּין לְנָפְקָא מִנַּיְיהוּ, וְאוּקְמוּהָ. וַיִּרְאֵם, הָא אוּקְמוּהָ, דְּאִתְעֲבִידוּ בְּלֵילְיָא דְּכִפּוּרֵי. מִיַּד וַיִּקָּלֵם בְּשֵׁם יְיָ'.

וְרָזָא אִיהוּ בְּהַאי קְרָא, וַיִּפֶּן אַחֲרָיו, אִסְתַּכַּל בֵּהּ, אִי יִתְעֲנֵשׁ עֲלַיְיהוּ, וְאִתְפְּנֵי מֵהַאי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר י"ב:י') וַיִּפֶן אַהֲרֹן, דְּאִתְפְּנֵי מִצָּרַעְתֵּיהּ. אוּף הָכָא אִתְפְּנֵי מֵעוֹנְשָׁא דִּלְהוֹן. וַיִּרְאֵם, דַּהֲווֹ קַיְימִין לְבָתַר לְמֶעְבַּד כַּמָּה בִּישִׁין בְּיִשְׂרָאֵל.

וַיִּפֶּן אַחֲרָיו, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית י"ט:כ"ו) וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו. מַאי מֵאַחֲרָיו. מֵאָחוֹרֵי שְׁכִינְתָּא. אוּף הָכָא וַיִּפֶּן אַחֲרָיו, אִסְתַּכַּל מֵאָחוֹרֵי שְׁכִינְתָּא. וְחָמָא לְכֻלְּהוּ, דְּהָא בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּשַׁלְטָא עַל כַּפָּרָה דְּחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, אִתְעֲבָרוּ אִמְּהוֹן מִנַּיְיהוּ, מִיַּד וַיִּקָּלֵם בְּשֵׁם יְיָ'. וַתֵּצֶאנָה שְׁתַּיִם דּוּבִּים מִן הַיַּעַר. שְׁתַּיִם דּוּבִּים, שְׁנַיִם דּוּבִּים מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי שְׁתַּיִם דּוּבִּים. נוּקְבִין הֲווֹ, וּבְנַיְיהוּ. וַתְּבַקַּעְנָה מֵהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם יְלָדִים, הָא אוּקְמוּהָ לְקֻבֵּל קְרְבָּנִין דְּבָלָק.

פרק יג

(שמות ל"ח:כ"ד) וַיְהִי זְהַב הַתְּנוּפָה, אֲמַאי אִקְרֵי זְהַב הַתְּנוּפָה, וְלָא אִקְרֵי הָכִי כֶּסֶף הַתְּנוּפָה. אֶלָּא, תְּרֵין אִינּוּן דְּאִקְרוּן הָכִי. זְהַב הַתְּנוּפָה, וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה. וְלָא אִקְרֵי הָכִי

כְּסֶף הַתְּנוּפָה, אֶלָּא אִלֵּין אִקְרוֹן הָכִי, בְּגִין דְּאִיהוּ אִסְתַּלְקוּתָא לְעֵילָּא, דְּהָא אִית הָכִי לְתַתָּא. וְלָאו אִיהוּ זָהָב (כגוונא) דְּאָרְמוּתָא. וּבְכָל אֲתָר תְּנוּפָה אִיהוּ אַרְמוּתָא לְעֵילָּא וְלָא לְנַחְתָּא לְתַתָּא.

וְאִיהוּ רָזָא דְּחוּשְׁבָּנָא דָּא, דְּכָל אִלֵּין דַּרְגִּין וּרְתִיכִין כֻּלְּהוּ, קַיְימֵי בְּאָרְמוּתָא (דא), וְאִיהוּ דְּהַב אַרְמוּתָא, וְדָא אִיהוּ דַּהֲבָא. דְּכָל מַה דְּמִתְפַּשְׁטָא לְתַתָּא, אַסְתִּים חֵיזוּ וְטִיבוּ וּנְהִירוּ דִּילֵּיהּ, וְכַד אִיהוּ בְּאָרְמוּתָא, כְּדֵין אִיהוּ דְּהַב טָב בְּרָזָא דִּנְהִירוּ דִּילֵּיהּ. וְכָל הַהוּא דְּלְתַתָּא, סוֹסְפִּיתָא דְּדַהֲבָא, וְאִיהוּ הִתּוּכָא דִּילֵּיהּ.

(שמות ל"ח:כ"ה) וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֲדָה, בְּגִין דְּהַאי, אִיהוּ כָּל מַה דְּאִתְפַּשַּׁט לְתַתָּא הָכִי הוּא טָב, וְאַף עַל גַּב דְּלָאו אִיהוּ בְּהַאי אַרְמוּתָא, כֹּלָּא הוּא לְטָב. אֲבָל דַּהֲבָא, כָּל מַה דְּאִתְפַּשַּׁט לְתַתָּא, כֹּלָּא הוּא לְבִישׁ. דָּא, אִתְפַּשַּׁט לְטָב. וְדָא אִתְפַּשַּׁט לְבִישׁ. וּבְגִין כַּךְ, דָּא אִצְטְרִיךְ לְאָרְמָא אַרְמוּתָא, וּלְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָּא. וְדָא, אִצְטְרִיךְ לְאִתְפַּשְׁטָא לְתַתָּא, וּלְכָל סִטְרִין, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ קָאִים לְטָב.

פָּתַח וְאָמַר (תהילים פ"ד:י"ב) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ' וְגוֹ'. כִּי שֶׁמֶשׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמָגֵן, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שֶׁמֶשׁ: דָּא הוּא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יְדֹוָ"ד, דְּהָכָא קַיְימִין כָּל דַּרְגִּין לְנַיְיחָא. וּמָגֵן; דָּא אִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים. וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, (בראשית ט"ו:א') אָנֹכִי מָגֵן לָךְ. וְשֶׁמֶשׁ וּמָגֵן דָּא אִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא שְׁלִים. חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְיָ', לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא רָזָא חָדָא.

לֹא יִמְנַע טוֹב לַהוֹלְכִים בְּתָמִים, רָזָא דָּא (ההוא) דִּכְתִיב, (איוב ל"ח:ט"ו) וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם. וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא קַדְמָאָה, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית א':ד') וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּגָנִיז וְסָתִים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמַה דְּאוּקְמוּהָ, וּמִן חַיָּיבַיָּא גָּנִיז לֵיהּ, וּמָנַע לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. אֲבָל לְצַדִּיקַיָּיא מַה כְּתִיב, לֹא יִמְנַע טוֹב לַהוֹלְכִים בְּתָמִים. דָּא אוֹר קַדְמָאָה דִּכְתִיב בֵּיהּ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

וְעַל דָּא, לָא אִצְטְרִיךְ דָּא לְאִסְתַּלְקָא וּלְאָרְמָא לֵיהּ, אֶלָּא לְאִתְפַּשְׁטָא וּלְאִתְגַּלָּאָה, וְלָא לְאִסְתַּלְקָא כְּהַהוּא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ שְׁמָאלָא, וְעַל דָּא אִקְרֵי הַהוּא תְּנוּפָה, וְלָאו הַאי. וּבְגִין כָּךְ וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֲדָה מְאַת כִּכָּר וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, סִטְרָא דִּימִינָא, אִיהוּ תְּדִיר קַיְימָא לְקַיְימָא בְּכָל עָלְמָא, וּלְאַנְהָרָא וּלְבָרְכָא לֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ, כַּהֲנָא דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, אִזְדְּמַן תְּדִיר לְבָרְכָא עַמָּא, דְּהָא מִסִּטְרָא דִּימִינָא, אִתְיְין כָּל בִּרְכָאן דְּעָלְמָא, וְכַהֲנָא נָטִיל בְּרֵישָׁא, וְעַל דָּא אִתְמְנָא אִיהוּ לְבָרְכָא לְעֵילָּא וּלְתַתָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּרִישׂ יְדוֹי לְבָרְכָא עַמָּא, כְּדֵין שְׁכִינְתָּא אַתְיָא וְשַׁרְיָא עָלּוֹהִי, וְאַמְלֵי יְדוֹי, יְדָא דִּימִינָא זַקְפָא לְעֵילָּא עַל יְדָא דִּשְׂמָאלָא, בְּגִין לְסַלְקָא יְמִינָא, וּלְאִתְגַּבְּרָא עַל שְׂמָאלָא. וּכְדֵין כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין דְּקָא פָּרִישׂ בְּהוּ יְדוֹי, כֻּלְּהוּ אִתְבָּרְכָאן מִמְּקוֹרָא דְּכֹלָּא. מְקוֹרָא דְּבֵירָא מַאן אִיהוּ. דָּא צַדִּיק. (רס"א ע"א) מְקוֹרָא דְּכֹלָּא, דָּא אִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ מְקוֹרָא עִלָּאָה דְּכָל אַנְפִּין נְהִירִין מִתַּמָּן, דְּהָא אִיהוּ מַבּוּעָא וּמְקוֹרָא דְּכֹלָּא. וְכָל בּוּצִינִין וּנְהוֹרִין, מִתַּמָּן אִתְדְּלִיקוּ.

כְּגַוְונָא דָּא, מְקוֹרָא וּמַבּוּעָא דְּבֵירָא, כָּל אִינּוּן בּוּצִינִין דִּלְתַתָּא, כֻּלְּהוּ אִתְנַהֲרִין וְאִתְמַלְיָין נְהוֹרִין מִנַּיהּ. וְדָא קַיְימָא לְקֶבֶל דָּא. וּבְגִין כָּךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּרִישׂ יְדוֹי, וְשָׁארֵי לְבָרְכָא עַמָּא. כְּדֵין שָׁרָאן בִּרְכָאן עִלָּאִין, מִמְּקוֹרָא עִלָּאָה, לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין, וְנָהֲרִין כָּל אַנְפִּין. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְעַטָּרַת בְּעִטְרִין עִלָּאִין. וְכָל אִינּוּן בִּרְכָאן נָגְדִּין וְאִתְמַשְּׁכָן מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה פָּקִיד, וּבְצַלְאֵל עָבִיד, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּרָזָא דְּגוּפָא, (רכ"ד ע"א) וְסִיּוּמָא דְּגוּפָא דְּאִיהוּ אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, לְאַסְגָּאָה רְחִימוּ וְקִשׁוּרָא דִּיחוּדָא בְּמַשְׁכְּנָא. וְכֹלָּא בְּרָזָא דִּימִינָא קָא אִתְעָבִיד. וְעַל דָּא, בְּכָל אֲתָר דְּסִטְרָא דִּימִינָא אִשְׁתְּכַח, עֵינָא בִּישָׁא לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה. בְּגִין דְּהַהוּא כֶּסֶף מִסִּטְרָא דִּימִינָא קָא אַתְיָא. וְעַל דָּא אִתְמָנָא כֹּלָּא בְּמִנְיָינָא.

פרק יד

רִבִּי יִצְחָק שְׁאִיל לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ, הָא אוּקְמוּהָ דְּבִרְכָתָא לָא שַׁרְיָא בְּמִלָּה דְּקָאִים בְּמִדִּידוּ, וּבְמִלָּה דְּקָאִים בְּחוּשְׁבָּנָא, הָכָא בְּמַשְׁכְּנָא אֲמַאי הֲוָה כֹּלָּא בְּחוּשְׁבָּנָא. אֲמַר לֵיהּ הָא אִתְּמַר, אֲבָל בְּכָל אֲתָר דְּסִטְרָא דִּקְדוּשָּׁה שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, אִי הַהוּא חוּשְׁבָּנָא אַתְיָא מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָּׁה, בִּרְכָתָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ תְּדִיר, וְלָא אִתְעֲדֵי מִנַּיהּ. מְנָלָן. מִמַּעֲשֵׂר. בְּגִין דְּאַתְיָא חוּשְׁבָּנָא לְקַדְּשָׁא. בִּרְכָתָא אִשְׁתְּכַחַת בֵּיהּ. כָּל שֶׁכֵּן מַשְׁכְּנָא דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ, וְאַתְיָא מִסִּטְרָא דִּקְדֻשָּׁה.

אֲבָל כָּל שְׁאָר מִלֵּי דְּעָלְמָא, דְּלָא אַתְיָין מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָּׁה, בִּרְכָתָא לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, כַּד אִינּוּן בְּחוּשְׁבָּנָא. בְּגִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ רַע עַיִן, יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. וְכֵיוָן דְּיָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, בִּרְכָתָא לָא אִשְׁתְּכַחַת בֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא יִמְטוּ בִּרְכָאן לְהַהוּא רַע עַיִן. (ולא הוי מסטרא דקדושה).

וּמְדִידוּ דִּקְדוּשָּׁה, וְחוּשְׁבָּנָא דִּקְדוּשָּׁה, תְּדִיר בִּרְכָאן אִתּוֹסְפָאן בֵּיהּ. וְעַל דָּא, וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה. פְּקוּדֵי הָעֵדָה בְּקוּשְׁטָא וַדַּאי, וְלָא דְּחִילוּ מֵעֵינָא בִּישָׁא, וְלָא דְּחִילוּ מִכָּל חוּשְׁבָּנָא דָּא, דְּהָא בְּכֹלָּא שָׁרָאן בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא.

וְתָא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּיוֹסֵף לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא, בְּגִין דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְעַל דָּא אִתְעָבִיד מַשְׁכְּנָא עַל יְדָא דִּבְצַלְאֵל, דְּהָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּיוֹסֵף קָא שַׁרְיָא, דְּאִיהוּ רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, מֹשֶׁה פָּקִיד, וּבְצַלְאֵל עָבִיד, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּרָזָא דְּגוּפָא, וְסִיּוּמָא דְּגוּפָא, דְּאִיהוּ אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, לְאַסְגָּאָה רְחִימוּ וְקִשׁוּרָא דְּיִחוּדָא בְּמַשְׁכְּנָא, וְכֹלָּא בְּרָזָא דִּימִינָא קָא אִתְעָבִיד, וּבְגִין כַּךְ וְכֻסָּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה, וְהַהוּא חוּשְׁבָּנָא, אִיהוּ חוּשְׁבַּן דַּרְגִּין רַבְרְבִין מְמָנָן, דְּאִתְאַחֲדָן מִסִּטְרָא דִּימִינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב מְאַת כִּכָּר וְגוֹ'.

רִבִּי אַבָּא, וְרִבִּי אָחָא, וְרִבִּי יוֹסֵי, הֲווֹ אָזְלֵי מִטְּבֶרְיָה לְצִפּוֹרִי, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמוּ לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר דְּהֲוָה אָתֵי, וְרִבִּי חִיָּיא עִמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא. אוֹרִיכוּ לְהוּ, עַד דְּמָטוּ לְגַבַּייְהוּ. כֵּיוָן דְּמָטוּ גַּבַּייְהוּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (תהלים לה) עֵינִי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְּעָתָם. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, מַאי עֵינִי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים. אִי בְּגִין דְּאַשְׁגָּחוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלַייְהוּ לְאוֹטָבָא לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, הָא חֲמֵינָן, כַּמָּה זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וַאֲפִילּוּ מְזוֹנָא כְּעוֹרְבֵי בָּרָא לֹא יַכְלִין לְאַדְבְּקָא, אִי הָכִי מַאי עֵינֵי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים. אֶלָּא רָזָא הָכָא, תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן בִּרְיָין דְּעָלְמָא, כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְעֵילָּא, בֵּין לְסִטְרָא דָּא, וּבֵין לְסִטְרָא דָּא. אִינּוּן דִּלְסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְעֵילָּא לְגַבֵּיהּ, וְאַשְׁגָּחוּתָא דִּילֵיהּ תְּדִיר עָלַייְהוּ. וְאִינּוּן דִּלְסִטְרָא מְסָאֲבָא, אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּיהּ, וְאַשְׁגָּחוּתָא דִּילֵיהּ תְּדִיר עָלַייְהוּ. וּבַאֲתַר דְּשַׁלְטָא הַהִיא אַשְׁגָּחוּתָא דְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, לָא אַשְׁגַּח עָלַיהּ סִטְרָא אָחֳרָא, וְלָא יִקְרַב לְגַבֵּיהּ לְעָלְמִין, וְלָא יָכִיל לְדַחְיָיא לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ, בְּכֹלָּא, בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד. וְעַל דָּא, עֵינֵי יְיָ' אֶל צַדִּיקִים וְגוֹ', בְּגִין דָּא סִטְרָא אָחֳרָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלַיהּ. וְהַשְׁתָּא סַיְּיעְתָּא דְּשָׁמַיָּא הָכָא, וְכָל אַשְׁגָּחוּתָא טָבָא דִּלְעֵילָּא הָכָא, וְכָל סִטְרָא אָחֳרָא, וְכָל מִלָּה בִּישָׁא, לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלַייְכוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אוֹלִיפְנָא דְּכָל אֲתַר דְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה שַׁרְיָא עָלּוֹי, אַף עַל גַּב דְּקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, בִּרְכָתָא לָא אִתְמְנַע מִתַּמָּן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא. אֲמַר לֵיהּ, הָא יִשְׂרָאֵל אינּוּן קֻדְשָׁא, וְאִתְיַין מִסִּטְרָא דִּקְדֻשָׁ, דִּכְתִיב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', וּכְתִיב (ויקרא כ׳:כ״ו) וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי, אֲמַאי כַּד עָבֵד דָּוִד חוּשְׁבָּנָא לְיִשְׂרָאֵל, הֲוָה בְּהוֹן מוֹתָנָא, דִּכְתִיב, (שמואל ב כ״ד:ט״ו) וַיִּתֵּן יְיָ' דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל מִן הַבֹּקֶר וְעַד עֵת מוֹעֵד. אֲמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא נָטַל מִנַּייְהוּ שְׁקָלִים, דְּאִיהוּ פּוּרְקָנָא. דִּכְתִיב, (שמות ל׳:י״ב) וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיְיָ' בִּפְקוֹד אוֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אוֹתָם. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ קֹדֶשׁ, (דאיהו באתגלייא) לְמֵיהַב פּוּרְקָנָא דְּקֻדְשָׁ, וְהַהִיא פּוּרְקָנָא דְּקֻדְשָׁ לָא אִתְנְטִיל מִנַּייְהוּ. תָּא חֲזֵי, יִשְׂרָאֵל אִיהוּ קֻדְשָׁ, דְּקַיְימָא בְּלָא חוּשְׁבָּנָא, (דגרמייהו) וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ פּוּרְקָנָא דְּיִתְנְטִיל מִנַּייְהוּ, וְהַהוּא פּוּרְקָנָא קַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, וְאִינּוּן לָא קַיְימוּ בְּחוּשְׁבָּנָא.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּקֻדְשָׁ אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה דְּכָל דַּרְגִּין, מַה הַהוּא קֻדְשָׁ אִיהוּ סָלִיק עַל כֹּלָּא, וְאִית לֵיהּ לְבַר קֻדְשָׁ אַחֲרָא לְתַתָּא דְּקַיְימָא תְּחוֹתֵיהּ, וְקָאִים בְּחוּשְׁבָּנָא וּבְמִנְיָין. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן קֻדְשָׁ, דִּכְתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', וְאִינּוּן יַהֲבֵי קֻדְשָׁ אַחֲרָא, פּוּרְקָן דִּלְהוֹן, דְּקַיְימֵי בְּחוּשְׁבָּנָא, וְרָזָא דָּא, יִשְׂרָאֵל אִינּוּן אִילָנָא דְּקַיְימָא לְגוֹ, פּוּרְקָנָא (נ"א קדש) אַחֲרָא קַיְימָא לְבַר, וְסָלִיק לְחוּשְׁבָּנָא, וְאָגִין דָּא עַל דָּא. אָזְלוּ.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (הושע ב׳:א׳) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְגוֹ'. מַהוּ כְּחוֹל הַיָּם. תְּרֵין גַּוְונִין אִינּוּן הָכָא. חָדָא כְּחוֹל הַיָּם, בְּגִין דְּיַמָּא כַּד סַלְקִין גַּלּוֹי בְּזַעְפָּא וְרוּגְזָא, וְאִינּוּן גַּלִּין סַלְקָאן לְשַׁטְפָּא עָלְמָא, כַּד מָטָאן וְחָמָאן חוֹלָא דְּיַמָּא, מִיַּד אִתְבָּרוּ וְתָבִין לַאֲחוֹרָא, וְאִשְׁתְּכָכִי, וְלָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה וּלְשַׁטְפָּא עָלְמָא.

כְּגַוְונָא דָּא, יִשְׂרָאֵל אִינּוּן חוֹלָא דְּיַמָּא, וְכַד שְׁאַר עַמִּין דְּאִינּוּן גַּלֵּי יַמָּא, מָארֵי דְּרוּגְזָא, מָארֵי דְּדִינִין קָשִׁין, בָּעָאן לְשַׁלְטָאָה וּלְשַׁטְפָּא עָלְמָא, חָמָאן לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן מִתְקַשְּׁרָאן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתָבִין וְאִתְבָּרוּ קַמַּיְיהוּ, וְלָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה בְּעָלְמָא. גַּוְונָא אַחֲרָא, בְּגִין דְּחוֹלָא דְּיַמָּא לֵית לֵיהּ חוּשְׁבָּנָא, וְלָא קַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא, וְלָא בְּמִדְּידוּ, דִּכְתִיב אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר, אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל לֵית לְהוּ חוּשְׁבָּנָא, וְלָא קַיְימִין בְּחוּשְׁבָּנָא.

תָּא חֲזֵי, אִית מְדִידוּ טָמִיר וְגָנִיז, וְאִית חוּשְׁבָּן דְּקַיְימָא בִּגְנִיזוּ טָמִיר וְגָנִיז, וְהַאי קַיְימָא בְּמִדְּידוּ, וְהַאי קַיְימָא בְּחוּשְׁבָּן. וְדָא אִיהוּ רָזָא וְקִיּוּמָא דְּכֹלָּא דְּלֵעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין דְּהַהוּא מְדִידוּ לָא אִתְיְידַע לְעָלְמִין, עַל מַה קַיְימָא רָזָא דְּהַהוּא מְדִידוּ. וְעַל מַה קַיְימָא רָזָא דְּהַהוּא חוּשְׁבָּנָא, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא.

וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא לָא קַיְימִין בְּחוּשְׁבָּנָא, אֶלָּא בְּסִטְרָא דְּמִלָּה אַחֲרָא, וּפוּרְקָנָא אִיהוּ דְּקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא. וּבְגִין כַּךְ יִשְׂרָאֵל כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא נָטְלֵי מִנַּיְיהוּ פּוּרְקָנָא כְּמָה דְּאִתְמַר. וְעַל דָּא בְּיוֹמוֹי דְּדָוִד, כַּד עָבֵד חוּשְׁבָּנָא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא נָטִיל מִנְּהוֹן פּוּרְקָנָא, הֲוָה רוּגְזָא, וְאִתְאֲבִידוּ מִיִּשְׂרָאֵל כַּמָּה חֵילִין וְכַמָּה מַשְׁרְיָין.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא, וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֲדָה וְגוֹ', וְכֹל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים. וְכֹלָּא אִתְקַדַּשׁ לַעֲבִידַת מַשְׁכְּנָא, וְהָא אוּקְמוּהָ כִּכְרִין חוּשְׁבָּנָא חָדָא. שְׁקָלִים חוּשְׁבָּנָא חָדָא. בְּגִין דְּאִית עִלָּאִין דְּסַלְקָן לְחוּשְׁבָּנָא עִלָּאָה, וְאִית אַחֲרָנִין דְּסַלְקָן לְחוּשְׁבָּנָא אַחֲרָא. דָּא עִלָּאָה וְדָא תַּתָּאָה. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב וַיִּהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. אִלֵּין אֲדָנִים הָא אוּקְמוּהָ.

פרק טו

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ״ז:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם יְיָ' לֹא יִבְנֶה בַיִת וְגוֹ'. הַאי קְרָא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא אֲמַר לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה בָּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא וְשָׁארֵי לְמִבְנֵי, וַהֲוָה חָמֵי

דְּעוֹבָדָא אִתְתַּקְנַת בִּידַיְיהוּ, וַהֲוָה מִתְבְּנֵי מִגַּרְמֵיהּ, כְּדֵין שָׁאֲרֵי וְאָמַר אִם יְיָ' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגוֹ', הַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּרָא וְאַתְקִין לְהַאי עָלְמָא, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, דְּאִיהוּ בַּיִת.

שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, אִלֵּין רָזָא דְּאִינּוּן נַהֲרִין, (נ"א נחלין) דְּנָפְקִין וְעָאלִין כֻּלְּהוּ בְּגוֹ הַאי בַּיִת, לְאַתְקָנָא לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ קָא אַתְיָין לְאַתְקָנָא לְמֶעְבַּד תִּקוּנֵיהּ, וַדַּאי אִם יְיָ', דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּאַתְקִין (ס"א ביתיה לא אתקין) וְעָבִיד בֵּיתָא כְּדָקָא יָאוֹת, אִינּוּן בּוֹנִין לְמַגָּנָא אִינּוּן, אֶלָּא מַה דְּאִיהוּ עָבִיד וְאַתְקִין. אִם יְיָ' לֹא יִשְׁמָר עִיר, כְּמָה דִּכְתִיב (דברים י״א:י״ב) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה וְאוֹקְמוּהָ. וּבְאַשְׁגָּחוּתָא דָּא, אִיהִי נְטִירָא בְּכָל סִטְרִין.

וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ז׳-ח׳) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. וְכֻלְּהוּ נַטְרֵי לָהּ. מַאי טַעְמָא נָטְרֵי לָהּ. בְּגִין דִּכְתִיב מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת, דָּא פַּחְדָּא דְּגֵיהִנָּם, דְּקָאִים לְקֳבָלָהּ, בְּגִין לְדַחְיָיא לָהּ, וּבְגִין דָּא כֻּלְּהוּ סַחֲרִין לָהּ. (נדפס רס"ח ע"ב)

וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּנָהִירוּ דְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְיְדַע. וּכְדֵין, הַאי נְהִירוּ דְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְיְדַע, בָּטֵשׁ בְּנָהִירוּ דִּפְרִיסָא וְנַהֲרִין כַּחֲדָא וְאִתְעֲבִידוּ (רס"ט ע"א) תֵּשַׁע הֵיכָלִין. וְהֵיכָלִין לָאו אינּוּן נְהוֹרִין, וְלָאו אינּוּן רוּחִין, וְלָאו אִינּוּן נִשְׁמָתִין, וְלָא אִית מַאן דְּקַיְימָא בָּהוּ. רְעוּתָא דְּכָל תֵּשַׁע נְהוֹרִין דְּקַיְימֵי כֻּלְּהוּ בְּמַחֲשָׁבָה, דְּאִיהִי חַד מִנַּיְיהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא, דְּכֻלְּהוּ לְמִרְדַּף אֲבַתְרַיְיהוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימֵי בְּמַחֲשָׁבָה. וְלָא מִתְדַּבְּקָן, וְלָא אִתְיְדִיעוּ, אִלֵּין לָא קַיְימֵי, לָא בִּרְעוּתָא, וְלָא בְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה. תִּפְסִין בָּהּ וְלָא תַּפְסִין. בְּאִלֵּין קַיְימִין כָּל רָזֵי מְהֵימְנוּתָא, וְכָל אינּוּן נְהוֹרִין מַרְזָא דְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה. דִּלְתַתָּא כֻּלְּהוּ אִקְרוּן אֵין סוֹף. עַד הָכָא מָטוּן נְהוֹרִין וְלָא מָטוּן, וְלָא אִתְיְדִיעוּ. לָאו הָכָא מַחֲשָׁבָה וְלָאו רְעוּתָא.

כַּד נְהִיר מַחֲשָׁבָה, וְלָאו אִתְיְדַע מִמַּה נְהִיר כְּדֵין אִתְלַבָּשׁ וְאַסְתִּים גּוֹ בִּינָה, וְנָהִיר (מאן) לְמַה דְּנָהִיר, וְעָאִיל דָּא בְּדָא, עַד דְּאִתְכְּלִילוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְרָזָא דְּקַרְבְּנָא, כַּד סָלִיק כֻּלָּא, אִתְקְשָׁר דָּא בְּדָא, וְנָהִיר דָּא בְּדָא, כְּדֵין קַיְימִין כֻּלְּהוּ בִּסְלִיקוּ, וּמַחֲשָׁבָה אִתְעֲטָר בְּאֵין סוֹף, הַהוּא נְהִירוּ דְּנָהִיר מִנֵּיהּ מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, אִקְרֵי אֵין סוֹף. (ע"כ)

כֵּיוָן דְּאַנְהִיר וְאִתְפָּשְׁטוּ מִנֵּיהּ חֵילִין, הַהִיא מַחֲשָׁבָה אַסְתִּים וְאַגְנִיז וְלָא יְדִיעַ, וּמִתַּמָּן אִתְפָּשְׁטוּ פְּשִׁיטוּתָא לְכָל סִטְרִין, וְאִתְפָּשְׁטוּ מִנֵּיהּ חַד פְּשִׁיטוּ, דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה. וְדָא קַיְימָא (ל"א ע"א) בְּשְׁאֵלְתָּא, וְאִיהוּ מַאֲמַר עִלָּאָה, וְאוּקְמוּהָ דְּאִקְרֵי מ"י. דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. שְׁאֵלְתָּא הַהוּא דְּבָרָא אֵלֶּה. לְבָתַר אִתְפָּשְׁטוּ וְאִתְעֲבִיד יָם, (נ"ו ע"א) סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, דְּאִיהוּ לְתַתָּא. וּמִתַּמָּן שָׁאֲרֵי לְמִבְנֵי

לְתַתָּא. וְכֹלָּא עָבִיד בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ דִּלְעֵילָּא דָּא, לְקָבֵל דָּא. וְדָא כְּגַוְונָא דְּדָא. וּבְגִין כָּךְ, נְטִירוּ דְּכֹלָּא מֵעֵילָּא וְתַתָּא.

וְהַאי פְּשִׁיטוּ, דְּמַחֲשָׁבָה אִיהוּ, דְּאִיהוּ עִלָּאָה. וְדָא אִיהוּ אִם יֵ' לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר, דְּאִיהוּ שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. (נ"א שקד שומר ההוא דכתיב ביה (משלי כ"ז:י"ח) ושומר אדוניו יכובד) דְּלָאו בֵּיהּ קַיְימָא נְטִירוּ, אֶלָּא בְּעִלָּאָה עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, תִּכְלָא דְּמַשְׁכְּנָא, כֹּלָּא קַיְימָא בְּרָזָא עִלָּאָה, וְאוּקְמוּהָ. תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן חַד, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּחַד. וְהָא אִתְּמַר בְּרָזָא דִּכְתִיב, (דברים ד':כ"ד) כִּי יְ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא. וְהָא אִתְּמַר דְּאִית אֶשָּׁא אֹכְלָא אֶשָּׁא, וְאָכִיל לֵיהּ וְשָׁצֵי לֵיהּ. בְּגִין דְּאִית אֶשָּׁא תַּקִּיפָּא מֵאֶשָּׁא.

פרק טז

(מאן דבעי למנדע חכמתא ביחודא קדישא וכו'. מכאן עד דקיימא עליה בפרשת בראשית דף נ"א ע"ש. ואלו החילופים מצאנו בין הכתוב כאן לבין הכתוב שם. שורה א' במקום גסה מצאנו אחרא. בשורה ב' דאתאחיד ביה. בשורה י"א לאדלקא ולאתאחדא ביה. בשורה י"ב שיצי ליה ואכיל ליה. בשורה כ"ג ועל נהורא חוורא שרייא לעילא נהורא סתימא דאקיף ליה רזא עילאה הכא וכלא תשכח. בשורה ל"ג כלא אתחבר. בשורה ל"ד ביה לתתא. בשורה ל"ה דסליק. בשורה ד' ואיהו. בשורה ה' דאיהו דליק. שורה ו' וכלא אתקשר. שורה י' על תרבין. שורה י"ד וכלהו קיימי ת"ח. שורה ט"ו מלה אחרא לתתא. שורה י"ו ולית לך. (וכבר נתקן הכל בנוסחא אמיתית. הרש"ב)). (שמות ל"ח:כ"ח) וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, אוֹלִיפְנָא דְּאִינּוּן תְּקָלִין אַנְשֵׁי לוֹן מֹשֶׁה, וְלָא יָדַע מַה דְּאִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ, עַד דְּנָפַק קָלָא וְאָמַר, וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים.

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א':י"ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. הַאי קְרָא אִתְּמַר, אֲבָל עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד יָהֵב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, וְאָתָא לְסִינַי. וְכַמָּה רְתִיכִין הֲווֹ עִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וְכָל קַדּוּשִׁין עִלָּאִין, דִּקְדוּשָׁה דְּאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ הֲווֹ תַּמָּן, וְאוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת בְּלַהֲטֵי אֶשָּׁא, וְכֹלָּא בְּסִטְרָא דְּאֶשָּׁא, וּכְתִיבָא בְּאֶשָּׁא חִוָּורָא, עַל גַּבֵּי אֶשָּׁא אוּכְמָא. וְאַתְוָון הֲווֹ פְּרִחִין וְסַלְקִין בַּאֲוִירָא.

וְאָת קַדְמָאָה דְּאוֹרַיְיתָא, אִתְפְּלִיג לְשִׁבְעָ מְאָה וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה לְכָל סִטְרָ, וְכֻלְּהוּ אִתְחָזוּן בַּאֲוִירָא דִּרְקִיעָא בְּאָת ו', ו' לְסִטְרָא דָּא, ו' לְסִטְרָא דָּא. וְכֵן לְכָל סִטְרִין.

וְאִלֵּין וָוִין הֲווֹ קַיְימִין עַל עַמּוּדִין, וְאִינּוּן עַמּוּדִין הֲווֹ קַיְימִין עַל נִיסָא, וְכֻלְּהוּ וָוִין עָלַיְיהוּ. בְּגִין דְּרָזָא דְּאוֹרַיְיתָא עַל וָ"ו קַיְימָא. וְאִינּוּן וָוִין דְּאִינּוּן רָזָא (בראשית נ"ב) דִּמְהֵימְנוּתָא

דְּאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ עַל אִינּוּן עַמּוּדִים קַיְימִין, דְּאִינּוּן רָזִין דְּנָפְקִין בְּהוּ נְבִיאִים, רָזָא דִּלְהוֹן בְּכָל סְטָר. וְעַל אִינּוּן קַיְימִין, קַיְימָן אִינּוּן וָוִין.

ו' עִלָּאָה, אִיהוּ רָזָא דְּקוֹל דְּאִשְׁתְּמַע, וְאִיהוּ רָזָא דְּקַיְימָא בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא נָפְקָא מֵהַהוּא קָלָא פְּנִימָאָה, דְּאִקְרֵי קוֹל גָּדוֹל. וְדָא קוֹל גָּדוֹל אִיהוּ רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים ה':י"ט) קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף.

תָּא חֲזֵי, הַאי קוֹל גָּדוֹל, אִיהוּ עִקָּרָא דְּכֹלָּא, וְרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְעַל דָּא אוּקְמוּהָ, דְּאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַקְדְּמָא שְׁלָמָא לְחַבְרֵיהּ, עַד לָא יִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ. וְרָזָא דָּא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (משלי כ"ז:י"ד) מְבָרֵךְ (קפ"ב ע"א) רֵעֵהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם קְלָלָה תֵּחָשֹׁב לוֹ. וְלָאו אִיהוּ אָסוּר, עַד דְּמָבָרֵךְ לֵיהּ בְּרָזָא דְּקוֹל גָּדוֹל, דְּאִיהוּ עִקָּרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְעַל דָּא, רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא נָפְקָא מֵהַהוּא קוֹל גָּדוֹל, וְדָא אִיהוּ מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ: דָּא מַעֲמַד הַר סִינַי, וְאוּקְמוּהָ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, (שמות כ"ד:ז') כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. שֶׁהַמֶּלֶךְ: דָּא אִיהוּ מֶלֶךְ עִלָּאָה, וְאוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַיְיתֵי טוֹפָנָא עַל עָלְמָא, בְּגִין לְחַבְּלָא כֹּלָּא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנֹחַ, בָּעֵי לָךְ (ס"א לאסתרא) לְאִסְתַּמְרָא, וְלָא תַּחֲזֵי גַּרְמָךְ קַמֵּיהּ דְּמְחַבְּלָא, דְּלָא יִשְׁלוֹט עָלָךְ, בְּגִין דְּלָא הֲוָה מַאן דְּיָגֵין עָלוֹי. כֵּיוָן דְּאִתְקְרִיב קָרְבָּנָא, דְּקָרִיב נֹחַ, כְּדֵין אִתְבְּסָם עָלְמָא, וְלָא אִתְבְּסָם כּוּלֵי הַאי עַד דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי. כֵּיוָן דְּקַיְימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי, כְּדֵין אִתְבְּסָם עָלְמָא, וּמְחַבְּלָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא.

וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא זִמְנָא, לְאַעְבְּרָא הַהוּא מְחַבְּלָא מֵעָלְמָא, (וכד) בַּר דְּיִשְׂרָאֵל סָרְחוּ בְּהַהוּא זִמְנָא, לְיוֹמִין זְעִירִין, וְעַבְדוּ יַת עֶגְלָא. וּכְדֵין מַה כְּתִיב, (שמות ל"ג:ו') וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. וְעֶדְיָם הֲוָה רָזִין דִּשְׁמָא (בראשית נ"ב ע"ב) קַדִּישָׁא, דְּאַעְטָר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְנְטַל מִנַּיְיהוּ, כְּדֵין שַׁלְטָא מְחַבְּלָא עַל עָלְמָא, וְאַהֲדָּר כְּמִלְקַדְמִין, כְּהַהוּא זִמְנָא דְּשַׁלְטָא בְּעָלְמָא, וְעָבִיד דִּינָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּיוֹמוֹי דְּטוֹפָנָא, מַאן יְהִיב תַּמָּן מְחַבְּלָא, דְּהָא מַיָּא הֲווֹ דְּאִתְגַּבְּרוּ, תָּא חֲזֵי, לֵית לָךְ דִּינָא בְּעָלְמָא, אוֹ כַּד אִתְמְחֵי עָלְמָא בְּדִינָא, דְּלָא אִשְׁתְּכַח (קצ"ו ע"א) הַהוּא מְחַבְּלָא בֵּינַיְיהוּ, דְּאָזִיל בְּגוֹ אִינּוּן דִּינִין דְּאִתְעֲבִידוּ בְּעָלְמָא. אוּף הָכָא, טוֹפָנָא הֲוָה, וּמְחַבְּלָא אָזִיל בְּגוֹ טוֹפָנָא, וְאִיהוּ אִקְרֵי הָכִי. וְעַל דָּא אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנֹחַ, לְטַמְּרָא גַּרְמֵיהּ, וְלָא יִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא. וְהָא אוּקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לָא אִתְיְישַׁב עָלְמָא וְלָא נִפְקַת אַרְעָא וּמְזוֹנֵהּ וכו'. עַד כַּךְ יִשְׂרָאֵל עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּפָרָשַׁת נח דַּף ס"ג ב' וס"ד א' וּב' ואלו החילופים מצאנו בין הכתוב כאן לְבֵין הכתוב שם. דַּף ס"ג ב' שׁוּרָה כ"ד. לְתַתָּא וְאִיהוּ אֲמְשִׁיךְ לֵיהּ לְעָלְמָא לְבָתַר דִּכְתִיב וַיֵּשֶׁת מִן

הַיַּיִן וְיִשְׁכַּר וַיִתְגַּל וְהָא אִתְמַר. שׁוּרָה כ"ח עַלְמָא צ"ל עַל מַיָא. שׁוּרָה ל"א אָמַר לָן. שׁוּרָה ל"ז צ"ל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שׁוּרָה ח' וְרָזָא חָדָא. שׁוּרָה י"ג בְּדִיוּקְנָא דְשַׁיְיפִי. שׁוּרָה י"ד נָמֵי אִיהוּ. שׁוּרָה כ"ו דִּלְתַתָּא. שׁוּרָה ה' דְעַלְמָא וּבְעוֹד דְאִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי עִם מַלְכָּא שַׁאיל לֵיהּ כָּל צָרְכּוֹי וְיָהִיב לֵיהּ. (וכבר נתקן הכל בנוסחא אמיתית - הרש"ב)

תָּא חֲזֵי, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וּשְׁבָעִים עָשָׂה וָוִים לָעֲמוּדִים. אֲמַאי וָוִים. אֶלָּא כְּמִין וָ"ו הֲווֹ, וְרִישֵׁיהוֹן חָפָא בְּדַהֲבָא. אִינּוּן דְּכֶסֶף, וְרִישֵׁיהוֹן מְחָפָּן בְּדַהֲבָא, בְּגִין דְּכָל וָ"ו בְּסִטְרָא דְרַחֲמֵי קָא אַתְיָא, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְעֵילָּא בְּחוּשְׁבָּנָא. וּבְגִין דְּאִתּוּ מִסִּטְרָא דְרַחֲמֵי, הֲווֹ אִקְרוּן וָוִים. וְכָל שְׁאַר תַּלְיָין בָּהוּ. וְלֵית וָ"ו אֶלָּא דַּהֲבָא וְכַסְפָּא כַּחֲדָא. וּבְגִין כַּךְ, כָּל אִינּוּן אִקְרוּן, וָוֵי דְאִינּוּן עַמּוּדִים. מַאן עַמּוּדִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר וְהָעַמּוּדִים שְׁנַיִם וְגוֹ'. בְּגִין דְּהָא אִלֵּין לְבַר מִגּוּפָא, לְתַתָּא הֲווֹ קַיְימִין.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא יָדַעְנָא אִי דָּא עֲבִידְתָּא דְקֻדְשָׁא, אוֹ חוֹל. בְּגִין דִּכְתִיב וְאֶת הָאֶלֶף, דְּהָא כְּתִיב הָכָא הָאֶלֶף, וּכְתִיב הָתָם (שיר השירים ח׳:י״ב) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה, מַה לְהַלָּן הָאֶלֶף חוֹל, אוּף הָכָא הָאֶלֶף חוֹל.

אָמַר לֵיהּ, לָאו הָכִי, דְּאִי הוּא הֲוָה חוֹל, לָא יִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ וָוִים. וְתוּ, דְּהָא תַּמָּן כְּתִיב הָאֶלֶף וְלָא יַתִּיר, וְהָכָא כְּתִיב הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וּשְׁבָעִים. הָאֶלֶף דְּהָתָם אִינּוּן חוֹל, דִּכְתִיב הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. וְדָא אִיהוּ חוֹל, בְּגִין דְּכָל חוֹל לְאוּ אִיהוּ בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה כְּלָל. חוֹל אִיהוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא. וְעַל דָּא הַבְדָּלָה בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל, בְּגִין דְּבָעֵינָן לְאַפְרָשָׁא בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וְרָזָא דִּקְרָא הָכִי הוּא, (ויקרא י׳:י׳) וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחוֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר.

וְעִם כָּל דָּא אַף עַל גַּב דִּפְרִישׁוּ אִית לַקֻּדְשׁ מִן הַחוֹל, חוּלָקָא חֲדָא אִית לֵיהּ בִּקְדוּשָׁה מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה, דְּאִינּוּן אֶלֶף יוֹמֵי הַחוֹל. וְאִינּוּן יוֹמֵי דְּגָלוּתָא. כְּמָה דְּאִית אֶלֶף יוֹמִין דִּקְדוּשָׁה, הָכִי נָמֵי אֶלֶף יוֹמִין לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא אִתְעֲרוּ חַבְרַיָּיא, אִינּוּן יוֹמִין דְּגָלוּתָא, אֶלֶף שְׁנִין הֲווֹ.

וְעַל דָּא, אִית אֶלֶף וְאִית אֶלֶף, וְאִינּוּן אֶלֶף שְׁנִין דְּגָלוּתָא, אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל יֵהוֹן בְּגָלוּתָא, וְיִתְמַשְׁכוּן יַתִּיר, בְּהָנֵי אֶלֶף שְׁנִין יִתְמַשְׁכוּן, דְּאִינּוּן אֶלֶף יוֹמִין דְּקַאמַרְן. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ, כָּל שְׁלֹמֹה דְּאִית בְּשִׁיר הַשִּׁירִים קֻדְשׁ, בַּר מֵהַאי דְּאִיהוּ חוֹל. הָאֶלֶף דְּהָכָא, קֹדֶשׁ אִיהוּ, וְכָל עוֹבָדוֹי קֹדֶשׁ, וְעַל דָּא עָשָׂה וָוִים לָעֲמוּדִים.

תָּא חֲזֵי, הָא אָמְרָן כָּל ו' בְּרָזָא דְּרַחֲמֵי אִיהוּ, וְכָל אָתָר דְּאָתֵי ו' בְּשִׁמְא קַדִּישָׁא, רַחֲמֵי אִיהוּ. (נדפס נח ס"ד ע"ב) כְּגוֹן (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ' הִמְטִיר עַל סְדוֹם. (בראשית י׳ג) וַיְיָ' אָמַר

אֶל אַבְרָם. רַחֲמֵי וְדִינָא כַּחֲדָא. דְּמַאי שְׁנָא בְּטוֹפְנָא, דִּכְתִיב אֱלֹהִים בְּכָל אֲתָר, אֲמַאי לָא כְּתִיב וַיְיָ'. אֶלָּא תָּנֵינָן, בְּכָל אֲתָר דִּכְתִיב וַיְיָ', הוּא וּבֵית דִּינוֹ. אֱלֹהִים סְתָם, דִּינָא בִּלְחוֹדוֹי. אֶלָּא בְּסְדוֹם, אִתְעֲבִיד דִּינָא, וְלָא לְשֵׁיצָאָה עָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְעָרַב אִיהוּ בַּהֲדֵי דִּינָא. אֲבָל בְּטוֹפְנָא, כָּל עָלְמָא שֵׁצֵי, וְכָל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא. וְאִי תֵּימָא, דְּהָא נֹחַ וּדְעִמֵּיהּ אִשְׁתֵּזִיבוּ. הָא סְתִים מֵעֵינָא הֲוָה, דְּלָא אִתְחָזֵי. וְעַל דָּא כָּל מַה דְּאִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא שֵׁצֵי לֵיהּ. וְעַל דָּא וַיְיָ' בְּאִתְגַּלְיָיא, וְלָא שֵׁצֵי כְּלָל. אֱלֹהִים סְתִים, וּבְעֵי לְאִסְתַּמְרָא, דְּהָא כֹּלָּא שֵׁצֵי. וְעַל דָּא אֱלֹהִים בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה, וְרָזָא דָּא (תהילים כ"ט:י') יְיָ' לַמַּבּוּל יָשָׁב. מַהוּ יָשָׁב. אִלְמָלֵא קְרָא כְּתִיב, לָא יַכְלֵינָן לְמֵימַר. יָשָׁב יָשַׁב בִּלְחוֹדוֹי, דְּלָא אָתָא עִם דִּינָא. כְּתִיב הָכָא יָשָׁב, וּכְתִיב הָתָם (ויקרא י"ג:מ"ו) בָּדָד יֵשֵׁב בִּלְחוֹדוֹי.

וְרָזָא אוֹלִיפְנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְתִים וְגַלְיָא. גַּלְיָא הוּא בֵּי דִּינָא לְתַתָּא. סְתִים הוּא אֲתָר דְּכָל בִּרְכָאן נַפְקֵי מִתַּמָּן, בְּגִין כַּךְ, כָּל מִלּוֹי דְּבַר נָשׁ דְּאִינּוּן בִּסְתִימוּ, בִּרְכָאן שַׁרְיָין עֲלֵיהּ וְכָל דְּאִינּוּן בְּאִתְגַּלְיָיא, הַהוּא אֲתָר דְּבֵי דִּינָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתָר בְּאִתְגַּלְיָיא. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

ע"כ (שיר השירים א':י"ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ, בְּהַהוּא חַבְרוּתָא וְתַפְנוּקָא דְּעֵדֶן עִלָּאָה, (הא אוקמוה דהא) בְּהַהוּא שְׁבִיל דְּסָתִים וְגָנִיז וְלָא אִתְיְדַע, וְאִתְמַלְיָא מִנֵּיהּ, וְנָפְקִין בְּנַחֲלִין יְדִיעָאן. (ויקרא ס"א ע"א) נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ, דָּא יָם בַּתְרָאָה, דְּבָרָא עָלְמָא תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְסָלִיק רֵיחָא טָבָא עִלָּאָה, לְשַׁלְטָאָה וּלְמֶעְבַּד, וְיָכִיל וְשָׁלִיט וְנָהִיר בִּנְהוֹרָא עִלָּאָה. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי נִרְדָּא סָלְקָא רֵיחָא לְעֵילָּא, כְּדֵין חָבִיבוּתָא אִתְקַשְׁרַת, וְסָלְקָא הַאי נִרְדָּא לְאִתְאַחֲדָא לְעֵילָּא. וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ סָלְקִין רֵיחִין לְאִתְעַטָּרָא לְגַבֵּי דִּלְעֵילָּא. אִינּוּן רְתִיכִין כֻּלְּהוּ אִקְרוּן עָלְמוֹת שִׁיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים מ"ו:א') עַל עָלְמוֹת שִׁיר, וְהָא אוּקְמוּהָ. מַאי עָלְמוֹת שִׁיר. אֶלָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ו':ח') וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. מַאי וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ"ה:ג') הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגְדוּדָיו. וּבְגִין דְּלֵית לְהוּ חוּשְׁבָּנָא כְּתִיב וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר.

(שמות ל"ח:כ"ח) וָוִים לָעַמּוּדִים, כֻּלְּהוּ דְּכוּרִין. כָּל אִינּוּן דְּסַלְקִין בְּרֵבוּ מְשַׁח לְעֵילָּא, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּרָזָא דְּדְכוּרִין, וְלָא אִקְרֵי דְּכַר אֶלָּא ו', רָזָא דִּשְׁמָיָא, דְּאִינּוּן דְּכוּרִין. וְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, אִקְרוּן נוּקְבֵי. וּבְגִין כָּךְ כָּל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, מִסִּטְרָא דִּנוּקְבָא, אִתְמְנָן עַל הַשִּׁיר, וְאִמְרֵי שִׁירָתָא תְּדִיר. וְעַל דָּא כְּתִיב, עַל עָלְמוֹת שִׁיר. וְכֻלְּהוּ נַפְקִי בְּרָזָא דְּה'. ה' אַפִּיקַת כַּמָּה חֵילִין לְזַנְיֵיהוּ בְּרָזָא דְּו'. ו', דָּא רָזָא דִּדְכוּרָא דְּקַיְימָא לְמֵיהַב מְזוֹנָא לְנוּקְבָא.

וּבְגִין כָּךְ, כָּל אִינּוּן וָוִין עָבֵד בְּצַלְאֵל, לְמֵיהַב לוֹן לְאַשְׁרָאָה עַל נוּקְבֵי. וְנִפְקֵי מֵרָזָא דְּאֶלֶף, דְּאִיהוּ חוּשְׁבָּן שְׁלִים. וּשְׁבַע מֵאוֹת, דְּאִיהוּ רָזָא שְׁלִים. וַחֲמִשָּׁה הָכִי נָמֵי. וְשִׁבְעִים כֹּלָּא רָזָא חֲדָא. וְעַל דָּא, מֵרָזָא דְּנָא, וְחוּשְׁבָּן דָּא, עֲשָׂה וָוִים. וְכֻלְּהוּ בָּרְזָא דְּוֹ', וּבְדִיוּקְנָא דְּוֹ' אִתְעָבִידוּ, וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה, וּבְחוּשְׁבְּנָא נַטְלֵי.

פרק יז

(שמות ל"ח:כ"ט) וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל דָּא נַחְתָּא לְתַתָּא, בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. כְּגַוְונָא דָּא עֲבַד (דניאל ג) נְבוּכַדְנֶצַּר הָרִאשָׁע הַהוּא צַלְמָא דְּאִתְקִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִיהוּ לָא עָבִיד הָכִי, אֲבָל בְּחֶלְמֵיהּ חָמָא הָכִי, דְּהָא בְּחֶלְמֵיהּ חָמָא, (דניאל ב':ל"ד) רֵישָׁא דִּי דַהֲבָא, וּלְבָתַר כַּסְפָּא, וּלְבָתַר נְחָשָׁא. וְאִי תֵּימָא פַּרְזְלָא וְחַסְפָּא אֲמַאי לָאו הָכִי. בְּגִין דְּלָאו אינּוּן כְּדַאי לְאַעֲלָא לְקוּדְשָׁא, וְאִלֵּין תְּלָתָא אַחֲרָנִין עָאלוּ. וְרָזָא דְּיֵלֵיהּ דְּמַשְׁכְּנָא, בִּתְלַת תְּלַת בְּאִלֵּין מַתְכָן. וּבִשְׁאָרָא אַרְבַּע, כְּגוֹן תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ. וּכְגוֹן אַרְבָּעָה טוּרֵי אֶבֶן.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מְנָהוֹן בִּתְלַת. מְנָהוֹן בְּד'. מְנָהוֹן בְּתְרִין. מְנָהוֹן בְּחַד. אֲבָל כָּל סִדְרָא וְסִדְרָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בִּתְלַת. (ויצא קנ"ט ע"א) תְּלַת סִדְרִין אִינּוּן דְּמִתְפָּרְשִׁין לְכָל סְטָר, לְאַרְבַּע סְטָרֵי עָלְמָא, וְכָל סִדְרָא וְסִדְרָא דְּאִיהוּ לְכָל סְטָר, תְּלַת סִדְרִין אִינּוּן. וְאוֹקִימְנָא.

סִדְרָא קַדְמָאָה דְּלִסְטַר מִזְרָח, תְּלַת סִדְרִין אִינּוּן וְאִינּוּן תִּשְׁעָה סִדְרִין, בְּגִין דְּכָל סִדְרָא מֵאִינּוּן ג', אִית לֵיהּ תְּלַת סִדְרִין, וְאִשְׁתְּכָחוּ דְּאִינּוּן תִּשְׁעָה. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן תְּחוֹתַיְיהוּ. וְהָנֵי סִדְרִין תִּשְׁעָה, כֻּלְּהוּ מִתְנַהֲגֵי בְּאַתְוָון רִשִׁימָן. וְכָל סִדְרָא אִסְתְּכֵי לְאִינּוּן אַתְוָון רִשִׁימָן, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְכֵן לְכָל סִדְרָא וְסִדְרָא, וְכֻלְּהוּ נַטְלֵי בְּאַתְוָון רִשִׁימָן. וְאִלֵּין עִלָּאֵי מֵאִלֵּין, וְקַיְימָן אִלֵּין עַל אִלֵּין. (נ"א ומתחברן כולהו ואמרי שירתא)

וְכַד אִינּוּן אַתְוָון פַּרְחִין, גּוֹ אֲוִירָא דְּרוּחָא, הַהוּא דִּמְמָנָא עַל כֹּלָּא, כְּדֵין כֻּלְּהוּ נַטְלֵי, (נ"א ושירתא אתבסם) וְהָא אוּקְמוּהָ. וְחַד אָת בָּטַשׁ מִתַּתָּא, וְהַהוּא אָת סַלְקָא וְנַחְתָּא, וּתְרִין אַתְוָון פַּרְחֵי עָלֵהּ. וְהַאי אָת מִתַּתָּא, סַלְקָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְאִתְחַבָּר בְּהוּ, וְאִתְעָבִידוּ תְּלַת אַתְוָון, כֻּלְּהוּ לְפוּם אַתְוָון יד"ו, דְּאִינּוּן תְּלַת גּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא. מֵאִלֵּין אִתְפָּרְשׁוּ תְּלַת סִדְרִין. וְאִינּוּן אַתְוָון תְּרִין, וְהַהוּא אָת דְּסַלְקָא מִתְחַבְּרָא עִמְּהוֹן, וְאִינּוּן תְּלַת.

תָּא חֲזֵי, אִינּוּן תְּרִין אַתְוָון עִלָּאִין דְּסַלְקִין בַּאֲוִירָא, אִינּוּן כְּלִילָן דָּא בְּדָא, רַחֲמֵי וְדִינָא, וּבְגִין כַּךְ אִינּוּן תְּרִין, וְאִינּוּן מַעְלָמָא דִּלְעֵילָּא. בְּרָזָא דִּדְכוּרָא. וְהַאי דְּסַלְקָא וּמִתְחַבְּרָא עִמְּהוֹן, אִיהִי נוּקְבָא, וְאִתְכְּלִילַת בְּתַרְוַויְיהוּ.

כְּגַוְונָא דְנוּקְבָּא אִתְכְּלִילַת בִּתְרִין סְטָרִין, בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִתְחַבָּרַת בְּהוּ. הָכִי נָמֵי, הַאי אָת נוּקְבָּא, וְאִתְחַבָּרַת בִּתְרִין אַתְוָון אַחֲרָנִין, וְאִינּוּן בִּתְרִין סְטָרִין, אִלֵּין עִלָּאִין, וְאִלֵּין תַּתָּאִין, וְכֻלָּא אִיהוּ חַד, דְּכַר וְנוּקְבָּא.

דְּכַד אִתְבְּרֵי עָלְמָא, אִינּוּן אַתְוָון מֵעָלְמָא עִלָּאָה נִינְהוּ, דְּאִינּוּן אוֹלִידוּ כָּל עוֹבָדִין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִלְהוֹן מַמָּשׁ. בְּגִין כָּךְ, מַאן דְּיָדַע לוֹן, וְאִזְדְּהַר בְּהוּ, רָחִים לְעֵילָּא רָחִים לְתַתָּא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִלֵּין אַתְוָון כֻּלְּהוּ דְּכַר וְנוּקְבָּא, לְאִתְכַּלְלָא כַּחֲדָא, בְּרָזָא דְמַיִין עִלָּאִין וּמַיִין תַּתָּאִין, וְכֻלָּא חַד, וְדָא הוּא יִחוּדָא שְׁלִים. וְעַל דָּא, מַאן דְּיָדַע לוֹן, וְאִזְדְּהַר בְּהוּ, זָכָאָה אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכָאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּאִיהוּ עִקָּרָא דְּיִחוּדָא שְׁלִים כַּדְקָא חָזֵי. תְּלַת תְּלַת מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא, בְּיִחוּדָא חָדָא, בְּשִׁלִּימוּ דְּכֻלָּא. וְכֻלְּהוּ רָזָא דְּסִדְרָא עִלָּאָה כַּדְקָא חָזֵי כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דְּהַהוּא סִדְרָא תְּלַת תְּלַת בְּרָזָא חָדָא.

סִדְרָא תִּנְיָינָא דִּלְסִטַר דָּרוֹם, (דאיהו רזא דכסף) תְּלַת סִדְרִין אִינּוּן לְהַהוּא סִטְרָא. וְכָל סִדְרָא וְסִדְרָא תְּלַת תְּלַת, וְאִינּוּן ט', כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְאַתְוָון אִתְפְּלָגוּ הָכִי לְכָל סִטְרֵי, לְאִתְחַבָּרָא כֻּלָּא בְּחַד, בְּגִין דְּאִית אַתְוָון בָּרָזָא דְּנוּקְבָּא, וְאַתְוָון בָּרָזָא דִּדְכוּרָא, וְאִתְחַבָּרוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, וַהֲווּ חַד, בָּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים. וּלְגַבַּייהוּ סִדְרִין מְמָנָן, תְּלַת תְּלַת, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכֻלָּא נָפְקָא מִסִּדְרָא דַּאֲבָהָן דִּלְעֵילָּא כְּסִדְרָא דְּאִתְתַּקְנָן אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יד"ו, כְּמָה דְּאִתְּמַר. הָנֵי סִדְרִין כֻּלְּהוּ, מִתְנַהֲגֵי בְּאִלֵּין אַתְוָון יְדִיעָן, וְנַטְלֵי בְּהוּ. וְכַמָּה חֵילִין וְרִבְרְבָן, כֻּלְּהוּ לְתַתָּא, דְּנַטְלֵי וְאִתְנַהֲגֵי בְּסִדְרָא דָּא.

סִדְרָא תְּלִיתָאָה דִּלְסִטַר צָפוֹן, בְּתְלַת סִדְרִין אִינּוּן לְהַהוּא סִטְרָא, וְאִינּוּן תִּשְׁעָה. וּבְתְלַת סִטְרִין תְּלַת תְּלַת לְכָל סִטְר, וְאִינּוּן תִּשְׁעָה. וְאִינּוּן סִדְרִין מִתְּלַת סִטְרִין כְּמָה דְּאִתְּמַר.

שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין בְּרָזָא דְּאַתְוָון, דְּאִינּוּן שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן תְּרֵין וְעֶשְׂרִים, שְׁלִימוּ דְּאַתְוָון שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין אִינּוּן. וְאִשְׁתְּכָחוּ, כְּמָה דְּאַתְוָון כ"ז, הָכִי סִדּוּרָא דְּסִדְרִין אִלֵּין, שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין, לְתְלַת תְּלַת סִדְרִין לְכָל סְטָר. וְאִשְׁתְּכָחוּ אִלֵּין תְּלַת דְּהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן ט'. וְאִלֵּין תְּלַת דְּהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן ט'. וְאִלֵּין תְּלַת דְּהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן תִּשְׁעָה. אִשְׁתְּכָחוּ כֻּלְּהוּ לְשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין.

וְרָזָא דְּאִלֵּין שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין, אִינּוּן ט' אַתְוָון דְּאִינּוּן בְּרָזָא דְּנוּקְבָּא, לְאִתְחַבְּרָא עִם אִינּוּן תַּמְנֵיסַר אַחֲרָנִין בְּרָזָא דִּדְכַר, וְכֻלָּא אִיהוּ כַּדְקָא חָזֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דְּאַתְוָון עִלָּאִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה, הָכִי נָמֵי אַתְוָון אַחֲרָנִין לְתַתָּא. אַתְוָון עִלָּאִין רַבְרְבִין, (הקדמה ג' ע"ב) וְאַתְוָון תַּתָּאִין זְעִירִין. וְכֻלָּא דָּא כְּגַוְונָא דָּא. וְכָל הָנֵי רָזִין בְּרָזָא דִּדְכַר וְנוּקְבָּא כֻּלָּא חַד בְּשִׁלִּימוּ. וְעַל דָּא כֻּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה. (ע"כ)

פרק יח

(נדפס בראשית כ"א ע"ב) בְּאַרְבְּעִין וְחֲמֵשׁ זִינֵי גְּוָונִי נְהוֹרִין אִתְפְּלִיג עָלְמָא.
שְׁבְעָה מִתְפַּלְגִין לְשִׁבְעָה תְּהוֹמִין. כָּל חַד בָּטַשׁ בִּתְהוֹמָא דִּילֵיהּ, וְאַבְנִין מִתְגַּלְגְּלָן בְּגוֹ תְּהוֹמָא, וְעָיֵיל הַהוּא נְהוֹרָא, בְּאִינּוּן אֲבָנִין, וְנָקִיב לוֹן, וּמַיִין נָפְקִין בְּהוּ. וְשַׁקְעִין כָּל חַד וְחַד עַל תְּהוֹמָא, וְחַפְיָא לְתֵרִין סִטְרִין.
נָפְקֵי מַיָּא בְּאִינּוּן נוּקְבִין, וְעָאל נְהוֹרָא, וּבָטַשׁ לְאַרְבַּע סִטְרֵי תְּהוֹמָא, מִתְגַּלְגְּלָא נְהוֹרָא בַּהֲבֵרְתֵּיהּ, וְאִתְעָרוּ בְּחָד, וּפַלְגִין מַיָּא.
וְאֶחִידָן כָּל אִינּוּן שִׁבְעָה, בְּשִׁבְעָה תְּהוֹמֵי, וְכַרְאַן בַּהֲשׁוֹכֵי תְּהוֹמֵי, וַהֲשׁוֹכֵי אִינּוּן מִתְעָרְבֵי בְּהוּ. סַלְקִין מַיִין, וְנַחְתִּין מִתְגַּלְגְּלָן בְּאִינּוּן נְהוֹרִין, וְאִתְעָרְבָן כַּהֲדָא, נְהוֹרִין וַהֲשׁוֹכִין וּמַיִין, וְאִתְעֲבִידוּ מְנַיְיהוּ נְהוֹרִין דְּלָא אִתְחֲזְיָין חֲשׁוֹכָאן.
בָּטַשׁ כָּל חַד בְּחַבְרֵיהּ, וּמִתְפַּלְגִין לְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ צְנוֹרֵי תְּהוֹמִין וּבְהוּ נָגְדִין מַיָּא.
כָּל צְנוֹרָא וְצְנוֹרָא סָלִיק בָּקְלֵיהּ, וְאִזְדַּעְזָעָן תְּהוֹמִין. וְכַד הַהוּא קָלָא אִשְׁתְּמַע, כָּל תְּהוֹמָא קָארֵי לְחַבְרֵיהּ, וְאָמַר פָּלִיג מֵימָךְ, וְאִיעוּל בָּךְ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ"ב:ח') תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ.
תְּחוֹת אִלֵּין, תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ גִּידִין, מִנְּהוֹן חִוָּורִין, מִנְּהוֹן אוּכְמִין, מִנְּהוֹן סוּמָקִין, אִתְכְּלִילָן דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ גַּוְון חַד. אִינּוּן גִּידִין אִתְרְקִימוּ בְּשֵׁבַע עֶשְׂרֵה רְשָׁתוֹת, וְכָל חַד רֶשֶׁת גִּידִין אִקָּרֵי. אִתְרְקִימוּ דָּא בְּדָא, וְנַחְתִּין בְּשִׁפּוּלֵי תְּהוֹמָא. תְּחוֹת אִלֵּין, תְּרֵין רְשָׁתִין קַיְימִין בְּחֵיזוּ דְּפַרְזְלָא, וּתְרֵין רְשָׁתִין אֲחָרָנִין בְּחֵיזוּ דִּנְחָשָׁא.
תְּרֵין כּוּרְסְוָון קַיְימֵי עֲלַיְיהוּ, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא. כָּל אִינּוּן רְשָׁתִין מִתְחַבְּרָן כַּהֲדָא, וּמַיִין נַחְתִּין מֵאִינּוּן צְנוֹרִין, וְעָאלִין בְּאִלֵּין רְשָׁתִין. אִינּוּן תְּרֵין כּוּרְסְוָון, חַד כּוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא אוּכְמָא, וְחַד כּוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא סַסְגּוֹנָא. אִלֵּין תְּרֵין כּוּרְסְוָון, כַּד אִינּוּן סַלְקִין, סַלְקִין בְּהַהוּא כּוּרְסַיָּיא (רמ"ג ע"ב) דְּרָקִיעָא אוּכְמָא. וְכַד נַחְתִּין, נַחְתִּין בְּהַהוּא כּוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא סַסְגּוֹנָא.
אִלֵּין תְּרֵין כּוּרְסְוָון, חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. הַהוּא כּוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא אוּכְמָא מִימִינָא. וְהַהוּא כּוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא סַסְגּוֹנָא מִשְּׂמָאלָא. כַּד סַלְקִין בְּכוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא אוּכְמָא. מָאיךְ כּוּרְסַיָּיא דְּרָקִיעָא שְׂמָאלָא וְנַחְתִּין בֵּיהּ.
מִתְגַּלְגְּלָן כּוּרְסְוָון חַד בְּחַד. נַקְטִין כָּל אִינּוּן רְשָׁתִין בְּגַוַויְיהוּ, וְעָאלִין לוֹן בְּשִׁפּוּלֵי דִּתְהוֹמָא תַּתָּאָה.
קַאִים חַד כּוּרְסַיָּיא, וְסָלִיק לְעֵילָּא מִכָּל אִינּוּן תְּהוֹמֵי, וְקַאִים כּוּרְסַיָּיא אַחֲרָא, לְתַתָּא דְּכָל תְּהוֹמֵי. בֵּין תְּרֵין כֻּרְסְוָון אִלֵּין מִתְגַּלְגְּלָן כָּל אִינּוּן תְּהוֹמֵי, וְכָל אִינּוּן צְנוֹרִין, אִתְנְעִיצוּ בֵּין תְּרֵין כֻּרְסְוָון אִלֵּין.

שִׁבְעִין וְחָמֵשׁ צִנּוֹרִין אִינּוּן, שִׁבְעָה אִינּוּן עִלָּאֵי דְּכֹלָּא. וְכָל אִינּוּן אַחֲרָנִין אֲחִידָן בָּהּ, וְכֻלְּהוּ נְעִיצִין בְּגַלְגַּלּוֹי דְּהַאי כּוּרְסְיָיא בְּסִטְרָא דָּא, וּנְעִיצִין בְּגַלְגַּלּוֹי דְּהַאי כּוּרְסְיָיא בְּסִטְרָא דָּא. בָּהּ, מַיִין (בתהומא) סַלְקִין וְנַחְתִּין, אִינּוּן דְּנַחְתֵּי כָּרָאן בַּתְּהוֹמֵי, וּבַקְעֵי לוֹן. אִינּוּן דְּסַלְקִין עָאלִין בְּאִינּוּן נוּקְבֵי אֲבָנִין, וְסַלְקִין וּמַלְיָין לְשִׁבְעָה יַמִּים. עַד כָּאן שִׁבְעָה גְּוונֵי נְהוֹרִין בְּרָזָא עִלָּאָה. (ע"כ).

פרק יט

תָּא חֲזֵי, נְחוֹשֶׁת הַתְּנוּפָה דְּקָא אֲמָרַן, אֶלָּא אִינּוּן (רל"ג ע"א) טוּרֵי נְחֹשֶׁת, דְּאִקְרוּן הָרֵי נְחֹשֶׁת. וְאִינּוּן דְּאִקְרוּן אַדְנֵי נְחֹשֶׁת. (ואלין) קַיְימִין תַּרְעִין, בְּכָל אִינּוּן פִּתְחִין, וְסַחֲרִין לְהוּ, לְכָל אִינּוּן דְּקַיְימִן לְגוֹ, בְּגִין דְּאִלֵּין אִינּוּן תַּרְעִין דְּקַיְימִין לְפִתְחִין לְבַר, וְאִלֵּין עָאלִין וְנַפְקֵי בְּבֵי מַלְכָּא.

וּמַן נְחֹשֶׁת דָּא, כָּל אִינּוּן מָאנִין דְּמַדְבְּחָא לְשַׁמְּשָׁא בָּהּ. וְאִלֵּין אִינּוּן מָאנִין לְמַדְבְּחָא, דְּכַד נְשָׁמָתִין מִתְקָרְבִין לְסַלְקָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, אִלֵּין אִינּוּן פַּלְחִין הַהוּא פּוּלְחָנָא דְּמַדְבְּחָא, וְכֻלְּהוּ מְסַיְיעֵי לְשַׁמְּשָׁא הַהוּא שְׁמוּשָׁא, וְאִקְרוּן כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ. וְכָל אִלֵּין מָאנִין, וְכָל אִינּוּן יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן, כֻּלְּהוּ בִּשְׁמָהָן אִקְרוּן, מֵאִנֵי דְּשִׁמּוּשָׁא לְשַׁמְּשָׁא בְּקוּדְשָׁא. וְעַל דָּא קַיְימִין כֻּלְּהוּ מָמָנָן יְדִיעָאן, וּרְתִיכִין יְדִיעָאן, וְרוּחִין יְדִיעָאן, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וּבְהֵיכָלִין דְּקוּדְשָׁא דְּאִינּוּן הֵיכָלִין יְדִיעָאן, כֻּלְּהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא.

קְשׁוּרָא דְּדַהֲבָא בְּדַהֲבָא. כַּסְפָּא בְּכַסְפָּא. נְחֹשָׁא בִּנְחֹשָׁא. אִלֵּין דִּנְחֹשֶׁת דִּלְתַתָּא, נַטְלֵי חֵילָא מִנְּחֹשֶׁת דִּלְעֵילָּא, וְכֵן כֹּלָּא. כָּל אִינּוּן גַּוְונִין מִתְעָרְבֵי אִלֵּין בְּאִלֵּין, לְאַחָדָא לְאִתְקַשְּׁרָא אִלֵּין בְּאִלֵּין.

קַרְסֵי זָהָב אִינּוּן קַיְימִין לְקַשְּׁרָא אִינּוּן יְרִיעָן חַד בְּחַד. קַרְסֵי נְחֹשֶׁת אִינּוּן קַיְימָאן לְקַשְּׁרָא מַשְׁכְּנָא. וְאִלֵּין לָקֳבֵל אִלֵּין. וְכֻלְּהוּ קַיְימִין כְּכַדְקָא (רל"ב ע"ב) אִלֵּין בִּרְקִיעָא, כְּמָה דְּנָהִירִין כַּדְקָא בִּרְקִיעָא וְאִתְחָזוּן, הָכִי נָמֵי נְהִירִין אִינּוּן קָרְסִים בְּמַשְׁכְּנָא. וְהָא אוֹקִימְנָא. וּנְהִרִין אִינּוּן קָרְסִים וְאִתְחָזוּן, כְּכַדְקָא דְּקַיְימֵי וּבַלְטֵי וְנַצְצֵי. (נ"א ולהטי) וְאִינּוּן חַמְשִׁין דְּדַהֲבָא, וְחַמְשִׁין דִּנְחֹשֶׁת, וְנַהֲרִין אִלֵּין לָקֳבֵל אִלֵּין.

מִגּוֹ נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, נָפַק חַד נְצִיצוּ דְּנָצִיץ, וְאַנְהִיר בְּגוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְא נַהֲרָא, וְהַהוּא נְצִיצוּ כָּלִיל מִכָּל גַּוונִין דִּנְהִירִין, וְאִקְרֵי אַרְגְּמָן. וְכַד בָּטַשׁ הַאי אַרְגְּמָן בְּהַהוּא נְהוֹרָא חֲשׁוֹכָא (ס"א תכלא), כְּדֵין נָפַק חַד נְצִיצוּ אָחֳרָא דִּלְא לְהִיט, וְאִתְעָרְבוּ דָּא בְּדָא. וְאִינּוּן הֲווֹ לְבוּשִׁין דְּקוּדְשָׁא, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ מִיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא.

וְכַד אִתְלַבַּשׁ בְּהוּ בְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי יְקָר, כְּדֵין עָאל לְשַׁמְּשָׁא בְּקוּדְשָׁא, וְעַד לָא לְבִישׁ בְּמַלְבּוּשִׁין אִלֵּין, לֹא עָאל לְקוּדְשָׁא. כְּגַוְונָא דָּא, (שמות כ"ד:י"ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל

הָהָר, (צ"ט ע"א) וְאוֹלִיפְנָא דְּהָוָה מִתְלַבֵּשׁ בַּעֲנָנָא. וְכַד הָוָה מִתְלַבֵּשׁ בַּעֲנָנָא, כְּדֵין וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְעַד לָא אִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ, לָא יָכִיל לְמֵיעַל לְגַוֹ. כְּגַוְונָא דָּא כַּהֲנָא רַבָּא, לָא עָאל לְקוּדְשָׁא, עַד דְּאִתְלַבַּשׁ בְּאִלֵּין לְבוּשִׁין, בְּגִין לְאַעֲלָא לְקוּדְשָׁא.

וּבְגִין דְּנַפְקוּ מֵרָזִין עִלָּאִין, וְאִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אִקְרוּן בִּגְדֵי שְׁרָד. בְּגִין דְּאִשְׁתְּאָרוּ מֵאִינּוּן לְבוּשִׁין עִלָּאִין, בְּגִין דַּהֲווֹ מִמַּה דְּאִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹרִין דְּזִיוִין עִלָּאִין. תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן, גַּוְונִין דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי שְׁמָא (בראשית מ"ח ע"ב) שְׁלִים, יְדוֹ"ד אֱלֹהִים. וְדָא אִיהוּ רָזָא, לְאִתְלַבְּשָׁא כַּהֲנָא רַבָּא, לְמֵיעַל לְקוּדְשָׁא. תּוֹלַעַת שָׁנִי אִינּוּן גַּוְונִין סוּמָקָא, וְתִכְלָא וְאַרְגְּוָונָא, דְּאִיהוּ כְּלִיל בְּכָל אִינּוּן גַּוְונִין. וּמִגּוֹ דְּאִיהוּ אִתְלַבַּשׁ בְּהוּ בִּלְבוּשִׁין דִּגְוונִין אִלֵּין, הָוָה עָאל לְגוֹ וְלָא דַּחְיִין לֵיהּ לְבַר.

תָּא חֲזֵי, כֹּלָּא אִתְעֲבִיד בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, בִּגְדֵי הַשָּׁרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ. וְאִקְרוּן בִּגְדֵי (קדש) שְׁרָד בְּגִין דְּלָא אִקְרוּן קֹדֶשׁ, אֶלָּא כַּד שָׁרָאן בֵּיהּ אִינּוּן גַּוְונִין. דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ד') בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וּכְתִיב (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ. קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל: בְּגִין דִּבְיִשְׂרָאֵל אִתְחָזוּן כָּל גַּוְונִין. כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵל. וְאִלֵּין אִינּוּן גַּוְונִין לְאִתְחָזָאָה לְגוֹ.

פרק כ

תָּא חֲזֵי, (נח ב', רל"א ע"א) נִשְׁמָתָא לָא סַלְקָא לְאִתְחָזָאָה קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַד דְּזָכָאת לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשָׁא דִּלְעֵילָּא לְאִתְחָזָאָה תַּמָּן. וְכֵן כְּגַוְונָא דָּא לָא נַחְתָּא לְתַתָּא, עַד דְּאִתְלַבְּשַׁת בִּלְבוּשָׁא דְּהַאי (ק"נ ע"א) עָלְמָא.

כְּגַוְונָא דָּא מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב בְּהוּ (תהילים ק"ד:ד') עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. כַּד עַבְדִין (רל"א ע"א) שְׁלִיחוּתָא בְּהַאי עָלְמָא, לָא נַחְתִּין לְתַתָּא, עַד דְּמִתְלַבְּשִׁין בִּלְבוּשָׁא דְּהַאי עָלְמָא. וְכֹלָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּהַהוּא אֲתַר דְּאָזִיל תַּמָּן. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּנִשְׁמָתָא לָא סַלְקָא, אֶלָּא בִּלְבוּשָׁא דְּנָהִיר.

וְתָא חֲזֵי, אָדָם הָרִאשׁוֹן כַּד הָוָה בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, הָוָה מִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְאִיהוּ לְבוּשָׁא דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה. כֵּיוָן דְּאִתְתָּרִךְ מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאִצְטְרִיךְ לְגַוְונִין דְּהַאי עָלְמָא, מַה כְּתִיב (בראשית ג':כ"א) וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם. בְּקַדְמִיתָא הֲווֹ כָּתְנוֹת אוֹר, אוֹר, דְּהַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה, דְּשִׁמֵּשׁ בֵּיהּ בְּגַן עֵדֶן.

בְּגִין דְּהָא גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, נְהוֹרָא עִלָּאָה דְּנָהִיר מִשִּׁמְשָׁא בֵּיהּ. וְעַל דָּא, אָדָם קַדְמָאָה כַּד עָאל לְגוֹ גִּנְתָּא, אַלְבִּישׁ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְבוּשָׁא דְּהַהוּא נְהוֹרָא, וְאָעִיל לֵיהּ תַּמָּן. וְאִי לָא אִתְלַבַּשׁ בְּקַדְמִיתָא בְּהַהוּא נְהוֹרָא, לָא יְיעוּל לְתַמָּן. כֵּיוָן דְּאִתְתָּרִךְ מִתַּמָּן, אִצְטְרִיךְ

לְמַלְבּוּשָׁא אַחֲרָא, כְּדֵין, וַיַּעַשׂ יְיָ׳ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר. וְכֹלָּא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. וְהָכָא כְּגַוְונָא דָּא, עָשׂוּ בִּגְדֵי שְׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ, לְאַעָלָא בְּקוּדְשָׁא.

וְהָא (ב' ע"א) אוּקְמוּהָ, דְּעוֹבָדִין טָבִין דְּבַר נָשׁ דְּעָבִיד בְּהַאי עָלְמָא, אִינּוּן עוֹבָדִין מַשְׁכֵּי מִנְּהוֹרָא דְּזִיוָא עִלָּאָה, לְבוּשָׁא, לְאִתְתַּקָּנָא בֵּיהּ לְהַהוּא עָלְמָא, לְאִתְחָזָאָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְהַהוּא לְבוּשָׁא דְּלָבִישׁ, אִתְהֲנֵי וְחָמֵי גּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ׳ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ.

וְעַל דָּא, נִשְׁמְתָא אִתְלַבְּשַׁת בִּתְרִין עָלְמִין, לְמֶהֱוֵי לָהּ שְׁלִימוּ בְּכֹלָּא, בְּהַאי עָלְמָא דִּלְתַתָּא, וּבְעָלְמָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"מ:י"ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ בְּהַאי עָלְמָא, יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ בְּהַהוּא עָלְמָא.

(שמות ל"ט:ב') וַיַּעַשׂ אֶת הָאֵפוֹד זָהָב, הָא אוּקְמוּהָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אֵפוֹד וְחשֶׁן כַּחֲדָא הֲווֹ, וְאוּקְמוּהָ דְּהָא בַּאֲתָר דְּהוּא קִיּוּמָא, קַיְימָן כָּל אִינּוּן תְּרֵיסָר אֲבָנִין, כֻּלְּהוּ נַטְלֵי שְׁמָהָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֻלְּהוּ תְּרֵיסָר תְּחוּמִין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן.

וְרָזָא דָּא כְּתִיב, (תהילים קכ"ב:ד') שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ׳. שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים, אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵיסָר שְׁבָטִין עִלָּאִין לְעֵילָּא, דְּאִינּוּן שִׁבְטֵי יָהּ, דְּהָא שְׁמָא דָּא עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל.

פרק כא

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, תְּרֵי זִמְנֵי כְּתִיב שִׁבְטִים. אֶלָּא, שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים, אִלֵּין שְׁבָטִין דִּלְתַתָּא. שִׁבְטֵי יָהּ, אִלֵּין שְׁבָטִין דִּלְעֵילָּא. עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, דָּא רָזָא (רכ"א ע"ב) דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דָּא, דְּאִקְרֵי עֵדוּת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל"ב:י"ב) וְעֵדוּתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם. וְאִינּוּן תְּרֵיסָר שְׁבָטִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, אִינּוּן תְּרֵיסָר אֲבָנִין קַדִּישִׁין. וְעַל דָּא אִינּוּן קַיְימִין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְכָל אִינּוּן שְׁמָהָן דִּתְרֵיסָר שְׁבָטִין, כֻּלְּהוּ גְּלִיפָן בְּאִינּוּן אֲבָנִין, וְכַהֲנָא רַבָּא נָטִיל לוֹן.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב כַּד הֲוָה אָזִיל לְחָרָן, מַה כְּתִיב (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו. אִלֵּין תְּרֵיסָר אֲבָנִין קַדִּישִׁין, וְכֻלְּהוּ אִתְעֲבִידוּ חַד אַבְנָא, דִּכְתִיב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. וְקָרֵי לְהוּ אֶבֶן, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ תְּרֵיסָר אֲבָנִין, אִתְכְּלִילוּ בְּאַבְנָא חַד קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּאִיהִי לְעֵילָּא מִנְּהוֹן, דִּכְתִיב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים.

וְעַל דָּא הָכָא, כַּהֲנָא רַבָּא שַׁוִּי לוֹן עַל לִבֵּיהּ, לְדַכְרָא לְהוֹן תְּדִיר, דִּכְתִיב, (שמות כ"ח:ל') וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבּוֹ לִפְנֵי יְיָ׳ תָּמִיד. וּבְגִין כַּךְ, כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּתְרֵיסָר, (מקץ קצ"ט ע"א) תְּרֵיסָר עִלָּאִין טְמִירִין לְעֵילָּא, דְּאִתְגְּנִיזוּ בְּרָזָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא,

וְאִינּוּן רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְנַפְקֵי מִקּוֹל חַד דָּקִיק וְהָא אוּקְמוּהָ. תְּרֵיסָר אַחֲרָנִין טְמִירִין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן, וְנַפְקֵי גּוֹ קָלָא אַחֲרָא, דְּאִיהִי אֻמָּן דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ד) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל.

וְעַל דָּא אוּקְמוּהָ בְּרָזָא דִּקְרָא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ט:ג׳) וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן. דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאִקְרֵי אֶבֶן בֹּחַן, אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. דִּמְנַנְדְּרִין לָהּ, וְעָאלִין לָהּ בְּגָלוּתָא, וּכְתִיב וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר לִמְקוֹמָהּ, וְעַל שְׁמָהּ אִקְרוּן כָּלְהוּ אֲבָנִין.

וְכַמָּה אֲבָנִין לַאֲבָנִין. אִית אֲבָנִין וְאִית אֲבָנִין, אִית אֲבָנִין יְסוֹדֵי בֵּיתָא, דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:ל״א) וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּסִּיעוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבַּיִת אַבְנֵי גָּזִית. וְאִית אֲבָנִין עִלָּאִין יַקִּירִין, וְאִינּוּן (אלין) תְּרֵיסָר. וְאִינּוּן אַרְבַּע סִדְרִין, תְּלָתָא תְּלָתָא לְכָל סִדְרָא, לְאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא אִינּוּן אַרְבַּע דְּגָלִים, דַּהֲווֹ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, וְאִינּוּן תְּרֵיסָר שְׁבָטִין, תְּלָתָא תְּלָתָא לְכָל סִטְרָא, לְאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא. וְכוֹלָּא רָזָא חָדָא וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא רַבָּא הֲוָה שַׁוֵּי אִלֵּין תְּרֵיסָר אֲבָנִין, וְלָבִישׁ לוֹן בְּחוֹשְׁנָא וֶאֱפוֹדָא, כְּדֵין שַׁרְיָא עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא. וְאִינּוּן תְּרֵיסָר אֲבָנִין, גְּלִיפִין בִּשְׁמָהָן דְּכֻלְּהוּ שְׁבָטִין. וְכָל שִׁבְטָא וְשִׁבְטָא אִתְגְּלִיף עַל אַבְנָא חַד. מְשַׁקְּעָן הֲווֹ אַתְוָון עַל אֲבָנִין. וְכַד נְהִירִין אֲבָנִין, אַתְוָון הֲווֹ בַּלְטִין לְבַר, וְנָהֲרִין עַל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ.

(ובאתוון דשבטין) וּבִשְׁבָטִין כֻּלְּהוּ, לָא הֲווֹ תְּרִין (קנ"ב ע"א) אַתְוָון ח' ט', בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח חוֹבָה בְּכֻלְּהוּ. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, אִי הָכִי ח' דִּשְׁמָא גָּרִים יֵאוֹת. אֶבָל ט', דְּאִיהִי אֶת טַב, וְתָנֵינָן מַאן דְּחָמֵי אֶת ט' בְּחֶלְמֵיהּ, טַב לֵיהּ, בְּגִין דְּבֵיהּ פִּתְחָא אוֹרַיְיתָא כִּי טוֹב. דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, וְהוֹאִיל וְהִיא אֶת טָב, אֲמַאי לָא אִכְתּוּב בְּאִינּוּן שְׁבָטִין.

אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּסַמְיְכִין תְּרֵין אַתְוָון אַהֲדָדֵי. וְתוּ, דְּהָא אֶת ט' גְּנִיז וְטָמִיר. וְאִיהוּ נָהִיר נְהִירוּ דְּכֻלְּהוּ, דְּהָא אֶת דָּא נְהִירוּ דְּכֻלְּהוּ הֲוֵי. וְלָאו נְהִירוּ אִשְׁתְּכַח בַּר מֵאֶת דָּא, דִּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְהוּא נְהִירוּ דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּגָנִיז וְטָמִיר. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ״ד:י״ב) לֹא יִמְנַע טוֹב לַהוֹלְכִים בְּתָמִים. וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דְּכֻלְּהוּ שְׁבָטִין. וּבְגִין כַּךְ לָא אִתְגְּלָף בְּהוּ. וְתוּ, דְּכֻלְּהוּ תְּרֵיסָר נַפְקֵי מִגּוֹ אַכְסַדְרָא דָּא טְמִירָא, דְּאִיהִי בְּרָזָא דְּאֶת ט', וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ טָמִיר וְגָנִיז, וְלָא אִתְחָזֵי בְּהוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל הָנֵי אֲבָנִין, קַיְימֵי בְּאוֹרַח אֶת וְנִיסָא. וְכֻלְּהוּ כַּד הֲווֹ נָהֲרִין, כְּדֵין כַּהֲנָא רַבָּא הֲווֹ נְהִירִין אַנְפּוֹי, וְאַתְוָון נְהִרִין וּבַלְטִין לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְבַר. וְכַד הֲווֹ נָהֲרִין אַנְפּוֹי דְּכַהֲנָא כְּדֵין הֲווֹ אִשְׁתְּמוֹדְעָן בְּלִיטוּ דְּאַתְוָון, דְּאִיהוּ לְטָב. וּבְדָא אִשְׁתְּמוֹדַע כַּהֲנָא, אִי זַכָּאָה הוּא אִי לָאו. וְעַל דָּא כֹּלָּא אִיהוּ בְּאֶת וְנִיסָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

רִבִּי אַבָּא חֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, הָא דִּכְתִיב, (שמות כ״ח:ל׳) וְנָתַתָּ אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתֻּמִּים, וְתָנֵינָן, אוּרִים: דְּנָהֲרִין בְּמִלָּה דְּאִצְטְרִיכוּ. תֻּמִּים: דְּאַשְׁלִימוּ בְּמִלַּיְיהוּ. תּוּ אֲנָן צְרִיכִין לְמִנְדַּע. (האי רזא)

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי, וְהָכִי אִיהוּ, חֹשֶׁן וְאֵפוֹד לָקֳבֵל אוּרִים וְתוּמִּים. וְדָא רָזָא, דִּתְפִלִּין, וְקִשְׁרָא דִּתְפִלִּין, לָקֳבֵל תְּרֵין אִלֵּין. פָּתַח וְאָמַר (שמות ל״ג:כ״ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ. וְרָאִיתָ אֶת אֲחוֹרָי, הָא תְּנֵינָן, דְּאַחְזֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין. וּפָנַי: אִלֵּין תְּפִלִּין מַמָּשׁ. וּפָנַי אינּוּן תְּפִלִּין, דְּאִינּוּן רָזָא עִלָּאָה שְׁמָא קַדִּישָׁא. אֲחוֹרָי, אִיהוּ רָזָא דְּקִשְׁרָא דִּתְפִלִּין. וְהָא יְדִיעָא לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא. בְּגִין דְּדָא אַסְפָּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא. וְדָא אִיהִי אַסְפָּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא.

לָקֳבֵל דָּא, אוּרִים: דְּנָהֲרִין בְּמִלַּיְיהוּ. תֻּמִּים: דְּאַשְׁלִימוּ בְּמִלַּיְיהוּ. דָּא פָּנִים. וְדָא אָחוֹר. וְרָזָא דָּא קוֹל וְדִבּוּר. קוֹל אַנְהִיר לְדִבּוּר, לְמַלָּלָא. דִּבּוּר אַשְׁלִים מִלָּה. וְתָדִיר דָּא בְּדָא סַלְקָן, וְלָא (הקדמה ז' ע"ב) אִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא לְעָלְמִין, וּבְגִין כָּךְ, חֹשֶׁן וְאֵפוֹד, דָּא פָּנִים וְדָא אָחוֹר וְכֻלָּא רָזָא חָדָא בְּלָא פְּרִישׁוּ כְּלַל.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, וּמַאן דְּאַפְרִישׁ לוֹן, הָא תְּנֵינָן, דִּכְתִיב, (משלי ט״ז:כ״ח) מַפְרִיד אַלּוּף, מַהוּ דִּכְתִיב, (שמואל א כ״ג:ו׳) וַיְהִי בִּבְרוֹחַ אֶבְיָתָר בֶּן אֲחִימֶלֶךְ אֶל דָּוִד קְעִילָה אֵפוֹד יָרַד בְּיָדוֹ, וְאִלּוּ חֹשֶׁן לָא קָאָמַר.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, כָּל מַה דְּהוּא חָשִׁיב, אִיהוּ טָמִיר וְגָנִיז, וְלָא אִדְכַּר כָּל כַּךְ. כְּגַוְונָא דָּא נוֹשְׁאֵי אֵפוֹד בַּד, מַה דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא יַתִּיר, אִיהוּ אַדְכַּר, בְּגִין דְּיִתְכַּסֵּי מַה דְּאִיהוּ בִּגְנִיזוּ וּטְמִירוּ. וְעַל דָּא אַדְכַּר מַה דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא יַתִּיר.

וּבְגִין כָּךְ, שְׁמָא עִלָּאָה אִיהוּ רָזָא בְּטָמִירוּ וּגְנִיזוּ, וְלָא אַדְכַּר אֶלָּא בִּשְׁמָא דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא. דָּא אַדְכַּר, וְדָא אַגְנִיז. דָּא בְּאִתְגַּלְיָיא, וְדָא בְּסִתִירוּ, וְכָל מַה דְּאִתְגַּלְיָיא אִיהוּ אַדְכַּר לְעָלְמִין. שְׁמָא דְּגָנִיז אִיהוּ יְדוֹ"ד, שְׁמָא דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא אִיהוּ אֲדנָ"י, וְעַל דָּא אִכְתּוּב בְּאַתְוָון טְמִירִין, וְאִקְרֵי בְּאַתְוָון אִלֵּין, וְאִתְכַּסֵּי דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי יְקָרָא עִלָּאָה טָמִיר וְגָנִיז לְעָלְמִין. דְּכָל (צ"ט ע"א) אוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא הָכִי הוּא, אִתְגַּלְיָיא וּסְתִימָא. וְכָל מִלִּין דְּעָלְמָא בֵּין דְּעָלְמָא דֵּין, וּבֵין דְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא, כֻּלְּהוּ אִיהוּ טָמִיר וְגָלְיָא.

פָּתַח וְאָמַר, (יונה א׳:ח׳) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה נָא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא שְׁאִילוּ. דִּכְתִיב הַגִּידָה נָא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי, בַּאֲשֶׁר, רָזָא דְּחָכְמְתָא שְׁאִילוּ. הָכָא שְׁאִילוּ רָזָא דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא, לְמִנְדַּע אִי מִזַּרְעָא דְּיוֹסֵף קַאֲתֵי, דְּיַמָּא כֵּיוָן דְּחָמָא אֲרוֹנָא דְּיִלֵּיהּ, מִיַּד אִתְבַּקַע, וַהֲוָה יַבֶּשְׁתָּא, דִּכְתִיב (תהילים

קי״ד:ג׳) הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס, הַיָּם רָאָה, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ל״ט:י״ב) וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה. מֵיַּד הַיַּרְדֵּן יִסּוֹב לְאָחוֹר.

וְעַל דָּא שָׁאֲילוּ לֵיהּ בַּאֲשֶׁר, דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, (בראשית ל״ט:ט׳) בַּאֲשֶׁר אַתְּ אִשְׁתּוֹ. אִי מֵהַהוּא זַרְעָא קָא אָתֵית, צַלֵּי דְּיִשְׁתּוֹק יַמָּא מִינָּן. לְמִי, וְאִי מִזַּרְעָא דְּיַעֲקֹב קָא אָתֵית, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית ל״ב:י״ח) לְמִי אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ, וְאִינּוּן הֲווֹ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּשַׁדַּר בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ, וְאִשְׁתְּזִיב מֵהַהוּא עָאקוּ. צַלֵּי לְמָרֵךְ, וְיִשַׁדַּר מַלְאָכֵיהּ, וְנִשְׁתְּזִיב מֵהַהוּא עָאקוּ. וְאִי לָאו, מַה מְּלַאכְתְּךְ, בְּמָה אִשְׁתַּדְּלוּתְךְ בְּכָל יוֹמָא. וּמֵאַיִן תָּבֹא, מַאן אִינּוּן אֲבָהָתָךְ. מָה אַרְצָךְ, אִי הִיא אַרְעָא דְּאִתְחֲזְיָיא לְאִתְעַנְּשָׁא. וְאִי מִזֶּה עַם אָתָּה, אִי הוּא עַמָּלֵק, אוֹ חַד מִשְּׁבָעָה עַמְמִין, דְּאִתְחֲזוּן לְאִתְעַנְּשָׁא. כֹּלָּא שָׁאֲילוּ לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת.

מַה אָתִיב לוֹן, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי, מֵהַהוּא זַרְעָא דְּאַבְרָהָם הָעִבְרִי, דְּאַקְדִּישׁ שְׁמָא דְּמָארֵיהּ בְּכָל יוֹמָא בְּעָלְמָא. וְאֶת יְיָ' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא וְגוֹ', אִינּוּן לָא שָׁאֲילוּ לֵיהּ אֶלָּא מִלָּה בְּאִתְגַּלְיָא וּבְאִתְכַּסְיָא לְמַנְדַּע בֵּיהּ. וְאִיהוּ אָתִיב לוֹן כֹּלָּא בְּאִתְגַּלְיָא.

מַה כְּתִיב וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְּדוֹלָה, כֵּיוָן דְּשַׁמְעוּ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיַּד דְּחִילוּ, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ יַדְעִין נִסִּין וּגְבוּרָאן דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיַמָּא, וְכֵיוָן דְּאָמַר לוֹן שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיַּד דְּחִילוּ קַמֵּיהּ דְּחִילוּ סַגִּיא. תּוּ אָמַר לוֹן, דְּאִיהוּ עָרַק מִקָּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אָמְרוּ לֵיהּ, מַה זֹּאת עָשִׂיתָ, דְּאַנְתְּ עָרַקְתְּ מִקָּמֵיהּ, וְלָא עַבָדַת פִּקּוּדוֹי. וּבְגִין כַּךְ מַה זֹּאת עָשִׂיתָ דְּאַנְתְּ עָבַרְתָּ עַל פִּקּוּדֵי דְּמָארָךְ.

וְתָא חֲזֵי, כָּל אִלֵּין אִתְגַּיָּירוּ לְבָתַר, כַּד חָמוּ נִסִּין וּגְבוּרָן דְּעָבַד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיוֹנָה בְּיַמָּא. וְכֻלְּהוּ חָמוּ לֵיהּ כַּד נָפַל בְּיַמָּא, וְהַהוּא נוּנָא דְּסָלִיק וּבָלַע לֵיהּ קָמַיְיהוּ. וְכַד אָתָא הַהוּא נוּנָא רַבָּא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא, וּפָלַט לֵיהּ לְיַבֶּשְׁתָּא, אָתוּ לְגַבֵּיהּ וְאִתְגַּיָּירוּ כֻּלְּהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יונה ב׳:ט׳) מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹובוּ.

וְתָא חֲזֵי, כֻּלְּהוּ אִלֵּין הֲווֹ גֵּרֵי צֶדֶק, וְאִתְחַכָּמוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲווּ חַכִּימִין עִלָּאִין, בְּגִין דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבְכָל אִינּוּן דְּמִקָּרְבֵי לְגַבֵּיהּ, וּמְקַדְּשִׁין שְׁמֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָא דְּכַד אִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָא, שְׁמֵיהּ דְּאִתְכַּסְיָא, אִסְתְּלִיק עַל כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ב:ל״ב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(תא חזי מה כתיב) (שמות ל״ט:כ״א) וַיִּרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטַּבָּעֹותָיו אֶל טַבַּעוֹת הָאֵפוֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת. אֲמַאי בִּפְתִיל תְּכֵלֶת. אֶלָּא לְאַחֲזָאָה בְּהַאי (רל״ה ע״ב) תְּכֵלָא אִתְקָשַׁר בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה.

מַה כְּתִיב, פַּעֲמוֹן זָהָב וְרִמּוֹן, וְאוֹקִימְנָא, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה כִּדְקָאֲמָרָן. מַה כְּתִיב, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְיָ'. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ (בראשית נ' ע״ב) קָלָא דְּאִשְׁתְּמַע,

וּבְרָכָאן יִשְׁרוּן עַל עָלְמָא בְּגִינֵיהּ דְּכַהֲנָא, דְּאִיהוּ מְבָרֵךְ כֹּלָּא, וּפָלַח כֹּלָּא. פַּעֲמוֹן זָהָב, הָא אוֹקִימְנָא. רִמּוֹן, דְּאִתְמַלְיָיא כְּרִמּוֹנָא דָּא, דְּאִיהוּ אִתְמַלְיָיא מִכֹּלָּא, וְכֹלָּא אוֹקִימְנָא.

(שמות ל"ט:כ"ב) וַיַּעַשׂ אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד מַעֲשֵׂה אוֹרֵג כְּלִיל תְּכֵלֶת. הָא אִתְּמַר בָּרָזָא דְּחִשָּׁן וְאֵפוֹד, וְכֹלָּא חַד. כְּלִיל תְּכֵלֶת, דְּהָכִי אִתְחֲזֵי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּתִכְלָא אִיהוּ רָזָא דִּנְהוֹרָא דְּכוּרְסְיָיא תִּכְלָא. דְּאִיהוּ בְּקִשׁוּרָא דִּנְהִירוּ (בראשית נ"א ע"א) חִוָּורָא, כֹּלָּא כַּחֲדָא. וְעַל דָּא תִּכְלָא לְאֵפוֹדָא אִיהוּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָנֵי מָאנֵי דִּלְבוּשִׁין דְּכַהֲנָא, כֻּלְּהוּ בָּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, לְמֶהֱוֵי לְבוּשִׁין דִּלְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּמֵיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא אִיהוּ, וְאָתֵי מִסְטָרָא דִּימִינָא, אֲמַאי כְּתִיב בְּגַבְרִיאֵל, (דניאל י"ב:ז') הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים, דְּהָא לְבוּשִׁין לְכַהֲנָא רַבָּא אִיהוּ, וּמִיכָאֵל אִיהוּ כַּהֲנָא, וְאָתֵי מִסְטָרָא דִּימִינָא. אֶלָּא מֵהָכָא, דִּשְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא תָּדִיר, וְאִתְלַבָּשׁ גַּבְרִיאֵל (רל"ג ע"א) בְּלְבוּשִׁין אִלֵּין.

תּוּ, דְּהָא גַּבְרִיאֵל אִיהוּ אִתְמַנָּא שְׁלִיחָא בְּהַאי עָלְמָא, וְכָל שְׁלִיחָא דְּאִתְמַנָּא בְּהַאי עָלְמָא, אִצְטְרִיךְ לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין דְּהַאי עָלְמָא, וְהָא אוֹקִימְנָא בָּרָזָא דִּנְשִׁמְתָא, כַּד סַלְקַת לְעֵילָּא אִתְלַבְּשַׁת בִּלְבוּשָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי תַּמָּן. וְכֵן כַּד נַחְתַּת לְתַתָּא מִלְּעֵילָּא, כֹּלָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּהַהוּא אֲתַר דְּאַזְלַת תַּמָּן. כְּגַוְונָא דָּא כָּל אִינּוּן שְׁלִיחָן דְּאִתְמְנָן בִּשְׁלִיחוּתָא בְּהַאי עָלְמָא, וְהָא (רכ"ט ע"ב) אוֹקִימְנָא.

וְתָא חֲזֵי, הַאי מְעִילָא דְּאֵפוֹדָא, לְחַפְיָא עֲלֵיהּ, כַּד לָבִישׁ לֵיהּ. כְּתִיב (תהילים קל"ט:ה') אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה. הַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן. דְּכַר וְנוּקְבָּא אִתְבְּרִיאוּ, וַהֲוּוּ תַּרְוַוייהוּ דָּא עִם דָּא קְשׁוּרָא, נוּקְבָּא לַאֲחוֹרָא, וּדְכוּרָא לְקֻמָּא, עַד דְּנָסַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקִין לָהּ, וְאַעִיל לָהּ לְקַמֵּיהּ דְּאָדָם, לְאִסְתַּכְּלָא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, וְכֵיוָן דְּאִסְתַּכְּלוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, כְּדֵין אִתְסָגֵי רְחִימוּתָא בְּעָלְמָא, וְאוֹלִידוּ תּוֹלְדִין בְּעָלְמָא, מַה דְּלָא הֲוָות מִקַּדְמַת דְּנָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וּלְבָתַר דְּחָב אָדָם וְאִתְּתָא, וְאָתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה, וְאָטִיל בָּהּ זוּהֲמָא, אוֹלִידַת חַוָּה לְקַיִן, וַהֲוָה דִּיוּקְנֵיהּ, דִּיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא (קס"ז ע"א) וְתַתָּא, מֵרָזָא דְּזוּהֲמָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וּמִסִּטְרָא דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא אִיהוּ הֲוָה קַדְמָאָה, דְּעָבַד מוֹתָא בָּעָלְמָא, בְּגִין דְּסִטְרָא דִּילֵיהּ גָּרִים. חִוְיָא אוֹרְחֵיהּ הוּא לְמֶהֱוֵי כַּמִּין לְקַטּוֹלָא, הַהוּא דְּאָתֵי מִנֵּיהּ אוֹרְחֵיהּ נָקִיט וְאָזִיל, וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית ד':ח') וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. (בראשית נ"א ע"ב).

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרִין קַדְמָאִין, דְּכַד קְטַל לֵיהּ קַיִן לְהֶבֶל, הֲוָה נָשִׁיךְ לֵיהּ נְשִׁיכִין, כְּחִוְיָא, עַד דְּאַפִּיק נִשְׁמָתֵיהּ, וְקָטַל לֵיהּ.

וְכָל מִלִּין אָהַדְרוּ לִיסוֹדָא קַדְמָאָה, וְאִי לָאו דְּהֲוָה קַיִן מֵהַהוּא סִטְרָא, לָא אִשְׁתְּכַח הָכִי לְגַבֵּי אָחוּהִ. וְעַל דָּא, כֵּיוָן דְּחָזָא אָדָם דְּאִתְקְטִיל הֶבֶל, וְאִתְתְּרִיךְ קַיִן, אָמַר, מַה אֲנָא אוֹלִיד מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִתְפְּרַשׁ מֵאִתְּתֵיהּ מֵאָה וּתְלָתִין שְׁנִין, וְרוּחִין נוּקְבֵי מְסָאֲבֵי, הֲווֹ אַתְיָין וּמִתְחַמְּמָן מִנֵּיהּ, וַהֲוָה אוֹלִיד רוּחִין וְשֵׁדִין, וְאִקְרוּן נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, וְאוֹקִימְנָא.

לְבָתַר קָנֵי וְאִתְלָבָּשׁ בְּקִנְאָה, וְאִתְחַבָּר בְּאִתֵּתֵיהּ, וְאוֹלִיד לְשֵׁת. דִּכְתִיב, (בראשית ה׳:ג׳) וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. דָּא אִיהוּ בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, מַה דְּלָא הֲוָה הָכִי בְּקַדְמֵיתָא, בְּאִינּוּן בְּנִין קַדְמָאֵי, דַּהֲווֹ מִקַּדְמַת דְּנָא.

בְּגִין, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא, אִתְחַבְּרוּתָא אַחֲרָא הֲוָות לְגַבֵּיהּ, וְאוּקְמוּהָ, עַד דְּאָתַת חַוָּה, וְאַתְקִין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּיהּ דְּאָדָם, וְאִתְחַבָּרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ב׳:כ״ג) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, דָּא אִיהִי אִתְּתָא, אֲבָל אַחֲרָא לָא אִקְרֵי הָכִי. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וּבְגִין כַּךְ, דְּאָדָם וְחַוָּה כַּחֲדָא אִתְבְּרִיאוּ, כְּתִיב (בראשית ה׳:ב׳) זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, תַּרְוַוֵיהוּ כַּחֲדָא הֲווֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב, אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי.

תָּא חֲזֵי, אֵפוֹד וְחשֶׁן, אָחוֹר וָקֶדֶם הֲווֹ, וְכַד כַּהֲנָא אִתְלְבַּשׁ בְּהוּ, הֲוָה דְּמֵי בְּדִיּוּקְנָא עִלָּאָה. וְהָא אִתְּמַר, דִּכְדֵין אַנְפּוֹי נְהִירִין, וְאַתְוָון בַּלְטִין, וְסַלְקִין לְעֵילָּא מְנַהֲרָן, וּכְדֵין הֲוָה יָדַע מִלָּה.

וּבְגִין כַּךְ, תְּקוּנָא דְּחוֹשְׁנָא, וְתִקוּנָא דְּאֵפוֹדָא, כַּחֲדָא מִתְקַשְּׁרָן. וְאַף עַל גַּב דְּתִקוּנָא דְּדָא לָאו אִיהוּ כְּתִקוּנָא דְּדָא, וְכֹלָּא בְּרָזָא חָדָא. קְשׁוּרָא דְּדָא בְּדָא, לְאִתְאַחֲדָא חוֹשְׁנָא בְּאֵפוֹדָא, בְּאַרְבַּע עִזְקִן, דְּאִתְקְשָׁרוּ בְּהַאי אָתָר, וּבְהַאי אָתָר. וְאִינּוּן רָזָא דְּאִינּוּן רְתִיכִין, דְּמִתְקַשְּׁרָן בְּהַאי סִטְרָא דִּלְתַתָּא, לְאִינּוּן דִּלְעֵילָּא, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאוֹפַנִּין וְחַיּוֹת.

כְּתִיב, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. וְאוּקְמוּהָ, דְּהָא כֹּלָּא כְּגַוְונָא דָּא אִתְעֲבִיד מַשְׁכְּנָא, כְּגַוְונָא דְּעִלָּמָא תַּתָּאָה, עֲבַד כְּגַוְונָא דְּעִלָּמָא עִלָּאָה, וְכָל עוֹבָדוֹי דְּעָבַד כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. הָכִי נָמֵי מַשְׁכְּנָא, כָּל עוֹבָדוֹי אִינּוּן כְּעוֹבָדָא וּכְגַוְונָא דְּעִלָּמָא (עלאה). (ס"א ואוקמוה כגוונא דא אתעביד משכנא וכל עובדוי דעבד בהאי עלמא כגוונא דלעילא עבד. והכי נמי משכנא כל עובדוי אינון כגוונא דלעילא כגוונא דעלמא תתאה וכגוונא דעלמא עילאה)

וְרָזָא דָּא כָּל עוֹבָדִין דְּמַשְׁכְּנָא, כֻּלְּהוּ עוֹבָדִין וְתִקוּנִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתָּא בְּעָלְמָא, בְּדִיּוּרִין עִלָּאִין, וּבְדִיּוּרִין תַּתָּאִין. כְּגַוְונָא דָּא, גַּן עֵדֶן לְתַתָּא, אִיהוּ כְּגַוְונָא עִלָּאָה.

וּכְגַוְונָא תַּתָּאָה, כָּל צִיּוּרִין, וְכָל דְּיוּקְנִין דְּעָלְמָא כֻּלְּהוּ תַּמָּן. וְעַל דָּא, עֲבִידַת מַשְׁכְּנָא, וַעֲבִידַת (ר"כ ע"א) שָׁמַיִם וְאָרֶץ, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא חֲדָא.

פרק כב

כְּתִיב (ישעיהו מ׳:כ״ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, וְכִי בְּגִין דְּיִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ עֵינוֹי לְעֵילָּא, וְזַקִיף לוֹן לְעֵילָּא, יָכִיל לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּמָה דְּלָא אִתְרְשׁוּ לְמִנְדַּע וּלְמֶחְמֵי.

אֶלָּא שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם, מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע בְּעוֹבָדוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְזַקּוֹף עֵינוֹי לְעֵילָּא, וְיֶחְמֵי כַּמָּה חַיָּילִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין, עוֹבָדִין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, רַבְרְבִין אִלֵּין מֵאִלֵּין. וּכְדֵין תֶּחְמוּן וְתִשְׁאֲלוּן וְתֵימְרוּן, מַאן בָּרָא אִלֵּין. מִי בָּרָא אֵלֶּה, הָא אוֹקִימְנָא רָזָא דְּמִי, בָּרָא אֱלָהּ. דְּהוּא אֱתָר דְּקַיְימָא מָרוֹם וְגָנִיז וְסָתִים וְלָא יְדִיעַ, (צ"ב ע"א, קס"ח ע"ב) וְקַיְימָא תְּדִיר לְשָׁאֲלָה, בְּגִין דְּלָא אִתְגַּלְיָיא לְהַהוּא אֱתָר. (בראשית ב' ע"א)

הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם, מַאי הַמּוֹצִיא. אֶלָּא בְּגִין דְּהַהוּא אֱתָר דְּאִיהוּ טָמִיר וְגָנִיז, אִיהוּ אַפִּיק כֹּלָּא, בְּרָזָא דְּקוֹל דְּנָפִיק מִשּׁוֹפָר. וְהַהוּא קוֹל, אִיהוּ מִסְפָּר דְּכָל חֵילִין עִלָּאִין, וְחוּשְׁבָּנָא דְּכֹלָּא. וּמִתַּמָּן אִשְׁתְּכַח רָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין עִלָּאִין, עַד דְּנָגְדִּין דַּרְגִּין, וְאִתְמַשְׁכָן לְתַתָּא, וְאִתְפְּרְשָׁאן כַּמָּה (ק"מ) חֵילִין לְזִנַּיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ קַיְימָן בְּחוּשְׁבָּנָא, וְאִקְרוּן בִּשְׁמָא. מֵרוֹב אוֹנִים, דָּא סִטְרָא דִּימִינָא. וְאַמִּיץ כֹּחַ, דָּא סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא. אִישׁ לֹא נֶעְדָּר, סִטְרִין דְּנָגְדִּין מִתְרִין עֲבָרִין.

דָּבָר אַחֵר שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה, הַאי קְרָא כַּד אִתְּקַם מַשְׁכְּנָא. וַהֲוָה אִתְתָּקַן, כָּל מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ לְמַשְׁכְּנָא, אִסְתָּכַל בֵּיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכֹלָּא חָמֵי בֵּיהּ בְּמַשְׁכְּנָא. בְּגִין דְּכָל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, כֻּלְּהוּ אִתְתָּקְנוּ בֵּיהּ בְּמַשְׁכְּנָא, וְהָא אוֹקִימְנָא, כָּל מַאן דְּחָמֵי אִינּוּן קְרָסִים בְּמַשְׁכְּנָא, וְאִסְתָּכַל בְּהוּ, הֲוָה מִסְתָּכַל בִּנְהִירוּ דִּלְהוֹן, בִּנְהִירוּ (רכ"ט ע"א) דְּכֹכָבַיָּא, בְּגִין דְּהָכִי קַיְימָן כֹּכָבַיָּא בִּרְקִיעָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים קמ״ח:א׳) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת יְיָ' מִן הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', תָּא חֲזֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא אָמַר דָּוִד, לְקֵבֶל רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּכֹלָּא. תְּרִין תּוּשְׁבְּחָן אִינּוּן, כְּגַוְונָא דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּכֹלָּא. וְאִינּוּן: דָּא, וְתוּשְׁבַּחְתָּא בַּתְרָאָה, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב, (תהילים ק״נ:א׳) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ וְגוֹ'. אֲבָל דָּא הֲוָה, עַל עֶשֶׂר מִינִים. וְדָא הוּא עַל שֶׁבַע, וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

פרק כג

הַלְלוּהּ הַלְלוּ אֶת יְיָ' מִן הַשָּׁמַיִם, אִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּשִׁית סִטְרִין לְאִתְפַּשָּׁטָא לְתַתָּא, דְּדָא אִיהוּ רָזָא דְּקַיְימָא לִשְׁאֵלָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ד׳:ל״ב) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ וְגוֹ', עַד הָכָא אִית רְשׁוּ לִשְׁאֵלָה, מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא וְגוֹ', וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם מִכָּאן וּלְהָלְאָה, לָאו קַיְימָא לִשְׁאֵלָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתָר טָמִיר וְנָעִיז.

וְעַל דָּא הַלְלוּ אֶת יְיָ' מִן הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים, אִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין, (דאינון רומא דשירותא) יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וּמַהָכָא אִתְפַּשָּׁטָאן כֻּלְּהוּ אַחֲרָנִין לְתַתָּא, בְּרָזָא דְּדַרְגִּין לְאִתְתַּקָּנָא כְּדְקָא יָאוֹת. הַלְלוּהוּ (קס"ו ע"א) כָּל מַלְאָכָיו, אִלֵּין תְּרֵין קַיְימִין דְּקַיְימֵי תְּחוֹת גּוּפָא, לְמִשְׁעָן גּוּפָא עֲלַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, אִינּוּן קַיְימִין דְּגוּפָא אִשְׁתְּעָן עֲלַיְיהוּ, קַיְימֵי הָכָא בָּרָזָא דְּמַלְאָכִין, בְּגִין דְּיַרְכִין אִינּוּן שְׁלִיחָן, לְמֵיזַל מֵאֲתָר לְאֲתָר, וּמֵרָזָא דָּא, נָפְקִין אִינּוּן דְּאִקְרוּן מַלְאָכִין, דְּאִינּוּן שְׁלִיחָן לְמֵהַךְ בְּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, מֵאֲתָר לַאֲתָר.

הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו, דָּא אִיהוּ אֲתָר דְּנַפְקֵי מִנַּיְיהּ כָּל חֵילִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין, רָזָא דְּאַת קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְאִיהוּ רְשִׁים בְּכָל שְׁאַר רִבְוָון, כַּדְקָא אֲמָרָן, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ח:ב׳) יְיָ' צְבָאוֹת שְׁמוֹ, אוֹת אִיהוּ בְּכָל שְׁאַר חֵילִין וְרִבְוָון.

הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ, בֵּיהּ קַיְימָא רָזָא דָּא, וְאִיהוּ שִׁמְשָׁא לְאַנְהָרָא, וּבֵיהּ קַיְימִין כּוֹכָבַיָּיא עִלָּאִין דְּנָהֲרִין, וּמַזָּלֵי, וְהָא אוֹקִימְנָא. לְבָתַר אַהְדַּר לְעֵילָּא, לְהַהוּא אֲתָר דְּקָאִים בְּרוּמָא דִּמְרוֹמִים, וְתַמָּן תְּקִיעוּ דְּכֹלָּא, הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם. לְבָתַר הַלְלוּ אֶת יְיָ' מִן הָאָרֶץ, לְקֻבֵּל אִלֵּין אֵשׁ וּבָרָד וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, אִינּוּן כּוֹכָבִים לְתַתָּא, קַיְימִין בְּמִשִׁיכוּ דְּאִתְמַשְׁכָאן מֵרָזָא עִלָּאָה, בְּגִין דְּכֹלָּא קַיְימָא בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, וְהָא (בראשית ל״ד ע"א) אוֹקִימְנָא. וּבְגִין כַּךְ כָּל אִינּוּן כּוֹכָבַיָּיא וּמַזָּלֵי, מֵרוּם רְקִיעָא, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי לְאַנְהָגָא בֵּיהּ עָלְמָא דִּלְתַתָּא מִנַּיְיהּ, וּמִתַּמָּן אִתְפַּשָּׁטָאן דַּרְגִּין, עַד דְּקַיְימִין דַּרְגִּין לְאִינּוּן כּוֹכָבַיָּיא דִּלְתַתָּא, דְּכֻלְּהוּ לָא קַיְימֵי בִּרְשׁוּתַיְיהוּ כְּלוּם, וְהָא אוֹקִימְנָא, וְכֻלְּהוּ קַיְימָאן בִּרְשׁוּתָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו מ״ז:י״ג) יַעַמְדוּ נָא וְיוֹשִׁיעֻךָ הוֹבְרֵי שָׁמַיִם הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים, וְכֹלָּא אִיהוּ בִּרְשׁוּתָא וְאִתְמַר.

פרק כד

(שמות ל״ט:כ״ח) וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַכָּתְנוֹת שֵׁשׁ וְגוֹ' וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיהו ב׳:ב׳) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ' בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְגוֹ'. וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, כַּד יִפְקוֹד לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָרְתָא דְּיַעֲקֹב, וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא, וְיִתְחַבָּר שְׁמָשָׁא בְּסִיהֲרָא, כְּדֵין נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ', דָּא יְרוּשָׁלַ ם לְעֵילָּא, דְּתִתְהֲא מִתְתַּקְנָא

בְּתִקּוּנָהָא לְאִתְנַהֲרָא בִּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, דְּכָל נְהוֹרָהָא לָאו אִיהוּ מִתְתַּקְנָא, אֶלָּא בִּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא. וּבְהַהוּא זִמְנָא יִתְנְהִיר עָלָה נְהוֹרָא עִלָּאָה, עַל חַד שִׁבְעָה מִמַּה דַּהֲוָות מִקַּדְמַת דְּנָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם וְגוֹ'.

בְּרֹאשׁ הֶהָרִים. בְּרָאשֵׁי הֶהָרִים מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי בְּרֹאשׁ אֶלָּא נְהוֹרָא דְּא דִּיהֵא לָהּ בְּרֹאשׁ הֶהָרִים אִיהוּ. וּמַאן אִיהוּ רֹאשׁ הֶהָרִים. דָּא כַּהֲנָא רַבָּא. דְּאִיהוּ רֹאשׁ הֶהָרִים. רֵישָׁא דְּכֹלָּא סָטָר יְמִינָא. וְדָא אִיהוּ דְּמִתַּקֵּן לְבֵיתָא תְּדִיר, וּמְבָרֵךְ לָהּ לְאַנְהָרָא אַנְפָּהָא. וְעַל דָּא, יִהְיֶה נָכוֹן.

וּבְמָה יִתַּקֵּן לָהּ. בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּאִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְאִינּוּן לְבוּשִׁין כֻּלְּהוּ קַיְימָן בְּרָזָא דְּשִׁית. וְהַאי בֵּיתָא כַּד יְהֵא מִתְתַּקֵּן בְּהַאי רֹאשׁ הֶהָרִים, דְּאִיהוּ כַּהֲנָא רַבָּא, כְּדֵין אִתְקְשַׁר וְאִסְתַּלָּק לְעֵילָּא בְּקִיּוּמָא עִלָּאָה, וְיִתְנְהִיר עָלְמָא מֵהַהוּא נְהִירוּ עִלָּאָה, (כדין) וְדָא הוּא וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת, מִכָּל שְׁאַר חֵילִין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, וּכְדֵין וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא דִּלְתַתָּא פָּרִישׁ יְדוֹי, כְּדֵין רוּחָא עִלָּאָה אַנְהִיר, וְנָפִיק, וְכָל בּוּצִינִין נָהֲרִין, וּנְהוֹרִין אִתְמַשְׁכָאן וְאִתְנַהֲרָן וְאִתְקַשְּׁרָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, עַד דְּיִתְנְהִירוּ אַנְפָּהָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכֹלָּא עַל יְדָא דִּנְהוֹרָא קַדְמָאָה דְּאִיהוּ כַּהֲנָא. וְכַד כַּהֲנָא אַתְעַר לְתַתָּא, כַּהֲנָא אִתְעַר לְעֵילָּא. וּבְעוֹבָדִין דִּלְתַתָּא, אַתְעַר אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא.

וְעַל דָּא נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ' בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְגוֹ', וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא, כָּל שְׁאַר עַמִּין, אִית לוֹן מָמָנָן בְּרַקִּיעָא עַלַּיְיהוּ. וּבְהַהוּא זִמְנָא, יְבָעֵר לוֹן, וַיַּפִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ד:כ״א) יִפְקוֹד יְיָ' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם, וְכֵיוָן דְּכֻלְּהוּ יִתְעַבְּרוּן מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְתַּקַּף בַּלְחוֹדֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ב׳:ב׳) וְנִשְׂגַּב יְיָ' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא, וּכְדֵין וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. וְהָדָא הוּא דִּכְתִיב, וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְגוֹ'.

וְכֹלָּא אִיהוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא, דְּאִיהוּ רֹאשׁ הֶהָרִים יַנְהִיר לָהּ, וְכֹלָּא אִיהוּ בָּרָזָא דְּשֵׁשׁ, שִׁית אִינּוּן בְּכָל סִטְרִין דְּיַנְהִיר לָהּ, דְּהָא בָּרָזָא דְּשִׁית יַנְהִיר לָהּ.

פרק כה

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עִידָּן אִיהוּ לְמֵהַךְ בִּשְׁכִינְתָּא, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לָא תִּשְׁרֵי עָלָן, אֶלָּא מִגּוֹ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאן דְּאִיהוּ רִישָׁא, לְיִפְתַּח בְּרִישָׁא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהילים קי״ט:קמ״א) צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקּוּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי. צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה, דָּוִד מַלְכָּא, לְזִמְנִין אִיהוּ קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ, דִּכְתִיב, (תהילים י״ח:נ״א) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם. וּכְתִיב, (שמואל ב כ״ג:א׳) נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. וּלְזִמְנִין עָבֵד גַּרְמֵיהּ מִסְכְּנָא, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ו:א׳) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. וּכְתִיב צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה. וְאִיהוּ אָמַר (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

אֶלָּא, בְּזִמְנָא דְּהַוָה סְלִיק בְּדַרְגָּא דִּשְׁלְמָא, וְאִסְתַּלָּק בְּדִינָא דְּקִשׁוֹט, וַהֲוָה שַׁלִּיט עַל שָׂנְאוֹי, הַוָה קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ. וּבְזִמְנָא דְּחָמָא גַּרְמֵיהּ בְּעָקוּ, וְשָׂנְאוֹי קָא דַּחֲקִין לֵיהּ, כְּדֵין מָאִיךְ גַּרְמֵיהּ, וַהֲוָה קָרֵי גַּרְמֵיהּ מִסְכְּנָא, זְעִירָא לְכֹלָּא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין, דְּהָא לְזִמְנִין הֲוָה שַׁלִּיט, וּלְזִמְנִין הֲוָה בְּעָקוּ דְּשָׂנְאוֹי.

וְעִם כָּל דָּא אִיהוּ שַׁלִּיט עָלַיְיהוּ תְּדִיר, וְלָא יָכִילוּ לֵיהּ. וְדָוִד מַלְכָּא, תְּדִיר אִיהוּ הֲוָה שָׁפִיל גַּרְמֵיהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּמָאִיךְ גַּרְמֵיהּ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ זָקִיף לֵיהּ עַל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ, אִתְרְעֵי בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּעָלְמָא דֵּין, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ז:ל״ה) וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי. וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (הושע ג׳:ה׳) וּבִקְשׁוּ אֶת יְיָ׳ אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ אֶל יְיָ׳ וְאֶל טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. דָּוִד אִיהוּ הֲוָה מַלְכָּא בְּהַאי עָלְמָא, וְדָוִד יְהֵא מַלְכָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא אָמַר, אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּשִׁמְשָׁא מְהַדַּר אַנְפּוֹי, וְלָא נָהִיר לְסִיהֲרָא, אִתְעַבַּר נְהוֹרָהָא (לסיהרא) וְלָא נְהִירַת, כְּדֵין אִיהִי בְּמִסְכְּנוּתָא בְּכָל סִטְרִין, וְאִתְקַדְּרַת. וְלֵית לָהּ נְהוֹרָא כְּלָל. וְכַד שִׁמְשָׁא אַהְדַּר לְקֳבָלָהּ, וְאַנְהִיר לָהּ, כְּדֵין אִתְנְהִירַת אַנְפָּהָא, וְאִתְקַשְׁטַת לְגַבֵּיהּ, כְּנוּקְבָּא דְּאִתְקַשְׁטַת לְגַבֵּי דְּכוּרָא, וּכְדֵין אִיהִי שַׁלְטָא בְּשׁוּלְטָנוּ בְּעָלְמָא.

וְעַל דָּא, דָּוִד הֲוָה מְעַטֵּר גַּרְמֵיהּ, בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ. לְזִמְנִין אִיהוּ מִסְכְּנָא, וּלְזִמְנִין אִיהוּ בְּעוּתְרָא בַּעֲתִירוּ דְּכֹלָּא, וּבְגִין כָּךְ הֲוָה אָמַר, צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה. וְעִם כָּל דָּא, פִּקּוּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי. כְּגַוְונָא דָּא, אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי נִבְזֶה בְּעֵינָיו, (ס"א ונבזה ומה אי דוד מלכא כך כל שכן בר נש אחרא דאית ליה) לְאַשְׁפָּלָא גַּרְמֵהּ בְּכֹלָּא, לְמֶהֱוֵי אִיהוּ מָאנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בֵּיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ז:ט״ו) וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. הַשְׁתָּא אֲנָא אֶפְתַּח בְּרֵישָׁא.

פרק כו

פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל מ׳:ג׳) וַיָּבֵא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה אִישׁ מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נְחשֶׁת וּפְתִיל פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וּקְנֵה הַמִּדָּה וְהוּא עוֹמֵד בַּשָּׁעַר. הַאי חָמָא לֵיהּ יְחֶזְקֵאל, בְּהַהוּא חֵיזוּ דִּנְבוּאָה, וַהַאי אִיהוּ אִישׁ, דְּאִיהוּ שְׁלִיחָא בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין.

וְהָכָא לָא אָמַר אֶלָּא אִישׁ, וְלָא אָמַר אִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּעָבִיד שְׁלִיחוּתָא לְמֶעְבַּד דִּינָא, אוֹ לְאַחֲזָאָה דִּינָא, אִקְרֵי לְבוּשׁ הַבַּדִּים. וּבְשַׁעֲתָא דְּלָא אָתֵי לְהָכִי, אִשְׁתַּנֵּי לְגַוְונָא אַחֲרָא, כְּפוּם שְׁלִיחוּתָא, הָכִי שַׁנֵּי חֵיזוּ דִּילֵיהּ בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין, וְאִשְׁתַּנֵּי מִלְּבוּשִׁין לִלְבוּשִׁין, בְּגִין דְּאִיהוּ תָּדִיר בִּסְטָר שְׁמָאלָא, וְכַמָּה גַּוְונִין אִינּוּן דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְכָל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרֵיהּ.

מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נְחשֶׁת, הָכָא אִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּאִינּוּן (ר"ס ע"א, קל"ט ע"א, רכ"ט ע"א) טוּרֵי נְחשֶׁת, דְּאִקְרוּן (זכריה ו) הָרֵי נְחשֶׁת. וְדָא אַיְיתֵי מְדִידוּ, לְמֶעְבַּד מִשְׁחָתָא.

הַאי (קנה המדה) לָאו אִיהוּ בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא דְּטָמִיר וְגָנִיז, אֶלָּא מִתַּמָּן נַפְקַת הַאי קָנֶה לְתַתָּא, דְּאִתְגְּלִיד מִגּוֹ נְהִירוּ דְּאִשְׁתְּבִיךְ מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, כַּד אִסְתְּלָקַת לְעֵילָּא, וְאִתְגְּלַפַּת גּוֹ (רמ"ה ע"ב) סְפִירוּ דְּנָצִיץ וְלָא אִתְיְידַע. וְעַל דָּא, הַהוּא קָנֶה הַמִּדָּה אִיהוּ קַיְימָא בִּמְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא, דְּקַיְימָא לְתַתָּא.

וּלְזִמְנִין קָנֶה הַמִּדָּה, וּלְזִמְנִין (רנ"ח ע"א) קָנֶה הַמִּדָּה, וְעַל דָּא פְּתִיל וְקָנֶה, וְכוֹלָּא מִשְׁחָתָא לְמֶעְבַּד מְדִידוּ, (התם) כָּל מְדִידוּ דְּיְחֶזְקֵאל, אִיהוּ הֲוָה בְּהַהוּא קָנֶה הַמִּדָּה, וּבְעוֹבָדָא דְּמַשְׁכְּנָא כּוֹלָּא הֲוָה בְּקָנֶה הַמִּדָּה.

בְּמַשְׁכְּנָא, בְּהַהוּא מְדִידוּ דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ קָנֶה הַמִּדָּה, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא פְּתִיל, דְּכַד שָׁרֵי לְאִתְפַּשְׁטָא, בְּכָל אַמָּה חַד קִשְׁרָא, וּבְהַהוּא מִשְׁחָתָא מְדִיד, וְאִקְרֵי אַמָּה. וּבְגִין כָּךְ, שְׁמֹנָה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה, דְּדָא הוּא אַרְכָּא וּפוּתְיָא אַרְבַּע בָּאַמָּה, וְלָא כְּתִיב אַרְבַּע אַמּוֹת, בְּגִין דְּאָמָּה מְדִיד לְכָל סְטָר.

וְהַאי נָפְקָא, מֵרָזָא דְּבוּצִינָא דִּלְעֵילָּא, דְּמְדִידוּ דְּהַאי לְתַתָּא מֵהַאי מְדִידוּ דִּלְעֵילָּא אִשְׁתְּכַח. מְדִידוּ דִּלְתַתָּא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאָה סְטָרִין, וְכָל סְטָרָא וְסִטְרָא תְּרֵיסָר אַלְפֵי אַמִּין, וְעַל דָּא אַמָּה חַד אָזִיל בְּכֻלְּהוּ, וְהַהוּא אַמָּה דְּמְדִיד דָּא, אִתְפְּשַׁט קַו מִשְׁחָתָא וְאִתְגְּלְיָיא אַמָּה וּמְדִיד, וְכֵן בְּכָל אִינּוּן מִשְׁחָתֵי. (ס"א תריסר אלפי אמין אתפשט קו משחתא ואתגלייא אמה ומדיד וכן בכל אינון משחתי ועל אמה חד אזיל בכלהו וההוא אמה דמדיד דא מדיד דא).

שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה, אִיהוּ אַרְכָּא, דְּחַד אַמָּה, וּפוּתְיֵהּ אַרְבַּע בְּהַהוּא אַמָּה. אִשְׁתְּכַח, אַמָּה חַד דְּאִיהוּ תְּלָתִין וּתְרִין שְׁלִישִׁים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ׳:י״ב) וְכָל בַּשָּׁלִישׁ עֲפַר הָאָרֶץ, וְאִינּוּן ל״ב, לָקֳבֵל ל״ב שְׁבִילִין דְּנָפְקִין מִלְּעֵילָּא.

וְכַד אִתְעָבִיד מִשְׁחָתָא דְּאַרְכָּא בְּהַאי מְדִידוּ, אִיהוּ אַרְבַּע סְטָרִין הַהוּא אַרְכָּא. וְכָל סְטָרָא ז׳ אַמִּין, דִּלְהָכִי סַלְקָן אִינּוּן שִׁבְעָה אַמִּין, לְאַרְבַּע סְטָרִין, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע, (ס״א ומתחומין) דְּאִינּוּן תְּמַנְיָא וְעֶשְׂרִים דְּאִינּוּן בְּאַרְכָּא, בְּגִין דְּשֶׁבַע אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה בְּכֹלָּא. וְכָל אִינּוּן תְּלָתִין וּתְרִין שְׁבִילִין כְּלִילָן בְּשֶׁבַע, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב מִדָּה אַחַת לְכָל הַיְרִיעוֹת. וַדַּאי מִדָּה אַחַת אִיהוּ, אַף עַל גַּב דְּאִתְפַּשַּׁט אַמָּה בְּתַר אַמָּה, וְדָא בָּתַר דָּא, וְכֹלָּא בְּרָזָא (ס״א מרזא) דְּבוּצִינָא דִּלְעֵילָּא קָא אַתְיָא, לְמֶהֱוֵי עֵילָּא וְתַתָּא מִשְׁחָתָא חָדָא.

וְדָא אִיהוּ מִשְׁחָתָא דְּאִיהוּ בְּקֶדּוּשָׁה יַתִּיר, בְּגִין דְּאִית מִשְׁחָתָא אַחֲרָא, דְּאִיהִי לְחַפְיָא עַל דָּא דְּאִיהִי לְגוֹ. דְּהָא בְּמִשְׁחָתָא אַחֲרָא דְּחַפְיָא עַל דָּא, סָלְקָא בְּחוּשְׁבָּנָא בְּחוּשְׁבָּן ד״ל, וּלְגָאו בְּחוּשְׁבָּן ל״ב (ס״א דאיהי דחפיא על דא דאיהי לגו וסלקא בחושבנא, בחושבן ד״ל ולגאו בחושבן ל״ב) וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּחַפְיָא דָּא עַל דָּא, ל״ב לְגוֹ, ד״ל (ל״ב איהו קיימא לגו, ד״ל איהו קיימא) לְבַר.

בְּגִין דְּהָא מִשְׁחָתָא קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא בִּגְוֹונִין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, אִלֵּין גְּוֹונִין קַדִּישִׁין, וְכָל חוּשְׁבָּן דִּילֵיהּ סַלְקָא לְחוּשְׁבָּן ל״ב. וּמִשְׁחָתָא תִּנְיָינָא דְּאִיהוּ לְבַר לְחַפְיָא עַל דָּא, אִיהִי סַלְקָא לְחוּשְׁבָּן ד״ל. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (תהילים מ״א:ב׳) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ׳. בְּיוֹם רָעָה מַמָּשׁ, יְמַלְּטֵהוּ יְיָ׳.

רָזָא דְּחוּשְׁבָּנָא לְגוֹ, דְּאִיהוּ רָזָא ל״ב. וּבְהַהוּא חוּשְׁבָּנָא דִּלְבַר, מַה כְּתִיב, וְעָשִׂיתָ יְרִיעוֹת עִזִּים. יְרִיעוֹת עִזִּים, אֲמַאי עִזִּים. אֶלָּא רָזָא דְּגַוְונָא דִּילֵיהּ, לְמֵיהַב דּוּכְתָּא בְּרָזָא דְּקוּדְשָׁא, וּבְגִין כָּךְ יְרִיעוֹת עִזִּים וַדַּאי. כְּתִיב (שיר השירים ו׳:י״א) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי וְגוֹ׳, הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל מַה אֱגוֹז אִית לֵיהּ קְלִיפָּה, דְּסָחֲרָא וְחַפְיָא עַל מוֹחָא, וּמוֹחָא לְגוֹ, אוּף הָכִי בְּכָל מִלָּה דְּקוּדְשָׁא, קְדוּשָׁה לְגוֹ, וְסִטְרָא אַחֲרָא לְבַר. וְרָזָא דָּא, (חבקוק א׳:ד׳) רָשָׁע מַכְתִּיר אֶת הַצַּדִּיק. וְעַל דָּא אִקְרֵי אֱגוֹז, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא דִּלְבַר, כָּל מַה דְּאוֹסִיף גָּרַע, וְסִימָנִיךְ פְּרֵי הֶחָג, דְּמִתְמַעֲטִין וְאָזְלִין. אוּף הָכָא נָמֵי, בְּמָה דִּלְגָאו (קס״ד ע״ב) כְּתִיב, וְאֶת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת. בְּמָה דִּלְבַר כְּתִיב, עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת. אוֹסִיף אַתְוָון וְגָרַע מֵחוּשְׁבָּנָא. אוֹסִיף חוּשְׁבָּנָא וְגָרַע (אתוון), אוֹסִיף חוּשְׁבָּנָא, דִּכְתִיב, (שמות כ״ו:ח׳) אֹרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע

בָּאַמָּה הַיְרִיעָה. וְכַד סָלִיק לְחוּשְׁבְּנָא, סָלִיק לְחוּשְׁבָּן דַּ"ל. דְּלֵית בְּכָל אִינּוּן זִינֵי מִסְכְּנוּתָא, כְּהַהוּא דְּאִקְרֵי דַּ"ל, וּבְגִין כָּךְ כַּד סָלִיק לְחוּשְׁבְּנָא יַתִּיר, סָלִיק בִּגְרִיעוּ.

וְכַד אִיהוּ גָּרַע בְּחוּשְׁבָּנָא (גרע), סָלִיק בִּסְלִיקוּ, דְּסָלִיק לְרָזָא דְּל"ב, דְּאִיהוּ רָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא, וְאִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא, דָּא סָלִיק, וְדָא גָּרַע. דָּא סָלִיק וְגָרַע. וְדָא גָּרַע וְסָלִיק. דָּא לְגוֹ. וְדָא לְבַר.

הַאי קַו הַמִּדָּה, שָׁרֵי לְאִתְפַּשְׁטָא, וּמְדִיד מִשְׁחָתָא לַקְּרָשִׁים, דִּכְתִיב (שמות ל"ו:כ') וַיַּעַשׂ אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים, וְאִלֵּין אִינּוּן רָזָא דִּשְׁרָפִים, וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים, וּכְתִיב (ישעיהו ו':ב') שְׂרָפִים עוֹמְדִים.

מְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא דָּא, עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה. הָכָא כְּתִיב עֶשֶׂר אַמּוֹת, וְלָא כְּתִיב עֶשֶׂר בָּאַמָּה. אִלֵּין תִּלַת תִּלַת תִּלַת, דְּאִינּוּן תֵּשַׁע, וְחַד דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וְדָא אִיהוּ רוּחָא חָדָא דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ.

וְהָא אַמָּרָן, כַּמָּה אִיהוּ שִׁיעוּרָא דְּאַמָּה. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּשִׁיעוּרָא חַד סְרֵי וּפַלְגָּא, דְּסַלְקִין, וְלָא סַלְקִין, בְּגִין דְּגַרְעִין מֵאִינּוּן אוֹפַנִּים. וְאוּקְמוּהָ בְּרָזָא דְּרָתִיכָא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן עֶשְׂרִין, לְהַאי סִטְרָא עֶשֶׂר, וּלְהַאי סִטְרָא עֶשֶׂר, עַד דְּסַלְקִין לְרָזָא דְּשַׁרְפִים עִלָּאִין. וּלְבָתַר סָלִיק רָזָא דְּקוּדְשָׁא, עַד דְּאַתְעָרוּ (ס"א דאתעדו) כֻּלְּהוּ, בָּרָזָא דְּהַהוּא בָּרִיחַ הַתִּיכוֹן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, וְעַל דָּא פְּלַג אִית בֵּיהּ בְּלָא שְׁלִימוּ.

רָזָא דְּהַאי מִשְׁחָתָא, לְעֶשְׂרִין דַּפִּין אִינּוּן מָאתָן וּתְלָתִין. וְכָל הַאי קַיְימָא בִּמְדִידוּ בְּחוּשְׁבָּנָא, וְהָכִי סָלִיק כָּל חוּשְׁבָּן דְּנָפְקָא מֵהַאי מְדִידוּ בְּרָזָא דְּאִינּוּן שְׂרָפִים.

יְרִיעוֹת דְּמַשְׁכְּנָא דְּאַמָּרָן דְּאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין. רָזָא דִּשְׁמַיָּא וְהָא אוּקְמוּהָא (תהילים ק"ד:ב') נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה. וְרָזָא דְּהַאי בְּהַהוּא חוּשְׁבָּן דְּקַאֲמַרָן. וְאִית יְרִיעָן דְּקַאֲמַרָן בְּרָזָא חָדָא וְאִית יְרִיעָן בְּרָזָא אָחֳרָא, וְכוּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא כּוּלָּא אִיהוּ לְמַנְדַּע חָכְמְתָא, דְּכָל סִטְרָא וְסִטְרָא, וְכָל מִלָּה וּמִלָּה. וְעַל דָּא אַבְחִין בַּר נָשׁ בֵּין טַב לְבִישׁ, בֵּין רָזָא דְּחָכְמְתָא, וּבֵין מִלָּה דְּלָא קַיְימָא בְּחָכְמְתָא. וּבְרָזָא דְּמִדִּידוּ קַדְמָאָה, הָא אִתְמַר בְּכַמָּה סִטְרִין אִיהוּ.

רָזָא דָּא רָזָא דַּאֲרוֹנָא דְּקָאִים בְּחוּשְׁבָּנָא, מִמָּה דְּאִיהוּ נָטִיל, וּמִמָּה דְּאִיהוּ קָבִיל, וּמִמָּה דְּאִית בֵּיהּ, וּמִמָּה אִיהוּ מְקַבֵּל: דְּאִיהוּ תְּרִין סִטְרִין, וְנָטִיל מֵאִינּוּן תְּרִין סִטְרִין. וְעַל דָּא אַמָּה אִיהוּ בְּסִטְרָא דָּא, וְאַמָּה בְּסִטְרָא דָּא, וּפַלְגָּא דִּילֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ אַמָּתַיִם וַחֲצִי אָרְכּוֹ, אַמָּתַיִם מִתְּרִין סִטְרִין, וּפַלְגָּא דִּילֵיהּ, הַאי בְּאָרְכָּא. בְּפוּתְיָא וְרוּמָא, אַמָּה וַחֲצִי, חַד מֵהַהוּא סִטְרָא יַתִּיר, דְּקָא נָטִיל כְּגַוְונָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא. וּפַלְגָּא דִּילֵיהּ. דְּהָא לָא שַׁרְיָא מִלָּה, אֶלָּא עַל מִלָּה וּבְגִין כָּךְ, פַּלְגָּא בְּכָל חוּשְׁבָּן וְחוּשְׁבָּן, וּבְגִין כַּךְ, אֲרוֹנָא מְקַבְּלָא מִכּוּלָּא, וְקַיְימָא בְּרָזָא דְּחוּשְׁבָּנָא דְּכוּלָּא.

וְהָא אוּקְמוּהָ, עַל מָה אִיהוּ מְחַפְיָיא בְּדַהֲבָא, לְגוֹ וּלְבַר, וְהַאי אִיהוּ שִׁיעוּרָא לְמֵיקָם בִּמְדִידוּ קַדְמָאָה, וְכֹלָּא קָאִים בְּרָזָא חָדָא. פִּתּוֹרָא, כְּהַאי גַּוְונָא דְּמָדִיד בְּהַהוּא שִׁיעוּרָא קַדְמָאָה. אֲבָל הַאי מְדִידוּ דַּאֲרוֹנָא, דְּקָיְימָא בְּרָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְהַהוּא מִשְׁחָתָא קַדְמָאָה דְּקָאָמַר אַבָּא, לֵית בָּהּ לְמֶעְבַּד שִׁיעוּרָא יַתִּיר כְּמָה דְּאִיהוּ גַּלֵּי בְּרָזָא לְחַכִּימֵי עֶלְיוֹנִין, לְמִנְדַּע בָּהּ רָזָא דְּחָכְמְתָא, לְאַבְחָנָא בֵּין טַב לְבִישׁ, בֵּין חָכְמְתָא עִלָּאָה, לְחָכְמְתָא אַחֲרָא. כֻּלְּהוּ עוֹבָדִין אַחֲרָנִין, כֻּלְּהוּ בִּמְדִידוּ דְּאִמָּה, בְּהַהוּא מִשְׁחָתָא, בַּר מִשְׁחָתָא דְּחִשָּׁן, דְּאִיהוּ זֶרֶת, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (אף על גב) דְּכֻלְּהוּ אִתְעֲבִידוּ בְּרָזָא דְּקֻדּוּשָׁה, כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּשֵׁשׁ, וּבְעוֹבָדָא דְּשֵׁשׁ, וְקָיְימָא בְּשֵׁשׁ. וְכֻלְּהוּ תִּקּוּנִין, לְאִתְלַבְּשָׁא וּלְאַתְקָנָא בְּהוּ שֵׁשׁ, וּבְרָזָא דְּשֵׁשׁ. וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּקָו הַמִּדָּה. וּקְנֵה הַמִּדָּה בְּהַהוּא מְדִידוּ דְּיִחֲזְקֵאל, בְּגִין דְּאִיהוּ בֵּיתָא לְאִתְקָיְימָא (נ"א בגין דא ההוא ביתא לא איתקיימא) בְּאַתְרֵיהּ, בְּאִינּוּן כּוֹתָלִין, בְּאִינּוּן שׁוּרִין, בְּאִינּוּן פִּתְחִין, בְּאִינּוּן דְּלָתִין, בְּגִין לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בִּמְדִידוּ. אֲבָל לְזִמְנָא דְּאָתֵי, מִשְׁחָתָא הַהוּא מַה כְּתִיב בָּהּ, (יחזקאל מ״א:ז׳) וְרָחֳבָה וְנָסְבָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה. בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרֵי לְמִבְנֵי בֵּיהּ הַאי קְנֵה הַמִּדָּה, סָלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, לְאַרְכָּא וּלְפוּתְיָא, לְמֶהֱוֵי אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּבֵיתָא בְּכָל סִטְרִין וְלָא יִשְׁגְּחוּן עָלֵיהּ לְבִישׁ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (זכריה ט׳:א׳) וְדַמֶּשֶׂק מְנוּחָתוֹ. דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא דִּינָא לָא יִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא אִתְקָיְימוּ עַל קִיּוּמֵיהּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל ב ז׳:י׳) לֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא יוֹסִיפוּ בְנֵי עַוְלָה לְעַנּוֹתוֹ וְגוֹ'.

וְתָא חֲזֵי, כָּל מִשְׁחָתִין, וְכָל מְדִידִין, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּהַאי עָלְמָא, (ס"א וכל מדידין דהאי משכנא והאי ביתא כולהו) בְּגִין לְאִתְקָיְימָא הַאי עָלְמָא, בְּרָזָא דְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, לְאִתְקַשְׁרָא הַאי עָלְמָא בְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד בְּרָזָא חָדָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר לְחַדָּתוּתֵי עָלְמָא, כְּדֵין יִשְׁתַּכְּחוּן כֻּלְּהוּ עָלְמִין בְּרָזָא חָדָא, וְיִקָּרֵא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכֹלָּא, וּכְדֵין כְּתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

פרק כז

פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה אָבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. הַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו, הַהוּא רָזָא עִלָּאָה דְּקַיְימָא בִּגְנִיזוּ, (דאיהו סתים וגניז) לָא קַיְימָא אֶלָּא לִירֵאָיו, דְּאִינּוּן דַּחֲלִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּדִיר, וְאִינּוּן אִתְחָזוּן לְאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין, וּלְמֶהֱוֵי אִינּוּן רָזִין עִלָּאִין בִּגְנִיזוּ וּבְסִתִּימוּ כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין. אֲבָל וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם, רָזָא דְּאִיהוּ קַיְימָא בִּבְרִית קַיְימָא, לְהוֹדִיעָם, בְּגִין דְּאִיהוּ אָתַר דְּקַיְימָא לְנַלָּאָה לְמִנְדַּע.

תּוּ סוֹד יְיָ׳ לִירֵאָיו, דְּאִינּוּן רָזִין דְּקַיְימָן בִּדְחִילוּ, וְאִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה דַּחֲלִין בְּהוּ, בְּאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין. אֲבָל וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם: לְמִנְדַּע וּלְפָרְשָׁא מִלִּין, בְּגִין דְּאִינּוּן מִלִּין דְּקַיְימָן לְפָרְשָׁא.

תָּא חֲזֵי, בְּאָרְבָּעִין וּתְרֵין אַתְוָון אִתְגְּלִיף עָלְמָא, וְאִתְקָיְים. וְכֻלְּהוּ עָטָרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. כַּד מִצְטָרְפִין, (בראשית ל' ע"ב) סַלְקִין בְּאַתְווֹי לְעֵילָּא, וְנַחְתִּין לְתַתָּא, מִתְעַטְּרָן עִטְרִין, בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, וְיָכִיל לְאִתְקַיְימָא.

וּלְבָתַר נַפְקוּ אַתְוָון וּבָרוּ עָלְמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. בָּעָלְמָא דְּיִחוּדָא, וּבָעָלְמָא דְּפֻרוּדָא, וְאִתְקְרוּן הָרֵי בָתֵר, טוּרֵי (בראשית ר"מ ע"ב) דְּפֻרוּדָא דְּמִשְׁתַּקְיָין. כַּד סִטְרָא דְּדָרוֹם שַׁארִי לְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ, וּכְדֵין מַיָּא נָגְדִין, וּבְחֵילָא דָּא דְּעֵילָּא, נָגִיד, כֹּלָּא הוּא בְּחֵידוּ.

כַּד מַחֲשָׁבָה, סָלִיק בִּרְעוּ דְּחֶדְוָה, מִטְּמִירָא דְּכָל טְמִירִין, מָטֵי וְנָגִיד מַגַּוֵיהּ חַד זִיהֲרָא, מִתְקָרְבִין דָּא בְּדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְאִינּוּן אַרְבָּעִין וּתְרֵין אַתְוָון, אִינּוּן רָזָא עִלָּאָה, וּבְאִינּוּן אִתְבְּרֵי עָלְמָא עִלָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה. וְאִינּוּן קִיּוּמָא וְרָזָא דְּכָל עָלְמִין. וְעַל דְּאִיהוּ רָזָא דְּעָלְמִין, כְּתִיב סוֹד יְיָ׳ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. דָּא רָזָא, דְּאַתְוָון גְּלִיפִין, בְּגַלָּפוּ בְּאִתְגַּלְיָיא.

כְּתִיב וְנָתַתָּ אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתֻּמִּים, וְהָא אוּקְמוּהָ. אֶת הָאוּרִים: דְּנַהֲרִין, רָזָא דְּאַסְפָּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, וְדָא אִיהוּ גְּלִיפוּ דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּרָזָא דְּאַרְבָּעִין וּתְרֵין, דִּבְהוּ אִתְבְּרוּן עָלְמִין, וַהֲווּ מְשֻׁקָּעִין בֵּיהּ. וְאֶת הַתֻּמִּים: רָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, דִּכְלִילָן בַּאֲתַר דְּאַסְפָּקְלַרְיָא דְּלָא נַהֲרָא. וְאִיהִי (קל"ב ע"א) אִתְנַהֲגָא (ד"א אתנהרא) בְּע"ב אַתְוָון גְּלִיפִין, דְּאִינּוּן רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן אוּרִים וְתוּמִים.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִינּוּן אַתְוָון מְשֻׁקָּעָאן תַּמָּן, בְּהַהוּא חֵילָא, נָהֲרִין אַתְוָון אַחֲרָנִין, בִּגְלִיפוּ דְּאִינּוּן שְׁמָהָן דִּשְׁבָטִין, וְנַהֲרִין אוֹ אִתְחַשְׁכָאן, וְכֹלָּא בְּהַהוּא רָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין כִּדְקָאמְרָן. וְאִינּוּן אַתְוָון דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין, אִינּוּן אַתְיָין עַל רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין אִתְוָון (ס"א אתברון), בְּרָזָא דְּאִלֵּין אַתְוָון. אִלֵּין שְׁמָהָן הֲווֹ גְּנִיזִין מְשֻׁקָּעִין תַּמָּן, וּשְׁמָהָן דִּשְׁבָטִין הֲווֹ בַּלְטִין אַתְוָון דִּלְהוֹן לְעֵילָּא. וְעַל דָּא כֹּלָּא מֵרָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, וְכֹלָּא אוֹקִימְנָא.

וְהָא אִתְּמַר בְּרָזָא דְּאַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. ב', דְּאוֹרַיְיתָא שָׂרַאת בָּה, וְהָא אוּקְמוּהָ ב' בָּרָא וַדַּאי בְּחֵילָא עִלָּאָה, בְּתִקְיפוּ דְּרָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון. ב' נוּקְבָא, א' דְּכוּרָא. כְּמָה דְּב' בָּרָא, הָכִי נָמֵי א', אַפִּיק אַתְוָון, כְּלָלָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון.

ה', זַוּגָא חָדָא בַּשָּׁמַיִם, לְמֵיהַב לֵיהּ חַיִין, וּלְאַשְׁרָאָה לֵיהּ. ו', הָאָרֶץ, לְמֵיהַב לָהּ מְזוֹנָא, וּלְאַתְקָנָא לָהּ סִפּוּקָא דְּאִתְחָזֵי לָהּ. וְרָזָא דָּא בְּרֵאשִׁית וְגוֹ', עַד הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. ו' וְאֶת, כְּלָלָא דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון, וּמִתְּזַן אַרְעָא, וְאַרְעָא כְּלִיל לוֹן לְגַוּוהּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת

א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, וְהַיָּינוּ רָזָא, וְאֵת הָאָרֶץ, דְּכָנִישׁ לְכֹלָּא בְּגַוָּוהּ, וְקַבִּילַת לוֹן. הָאָרֶץ נַטְלַת ו׳, וְקַבִּילַת לוֹן לְאַתְוָנָא.

וְרָזָא דָּא, מַשְׁכְּנָא לָא אַתְקֵן אֶלָּא עַל יְדָא דְּמשֶׁה, בְּגִין דְּמַהֲהוּא סִטְרָא, אַתְעַר דַּרְגָּא אַחֲרָא עִלָּאָה, לְקַיְּימָא לֵיהּ, לְמֶהֱוֵי קִיּוּמָא דְּכֹלָּא. וְרָזָא דָּא, וַיָּקֶם משֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, קִיּוּמָא דִּילֵיהּ הֲוָה, בְּאִינּוּן אַתְוָון דְּאִתְבְּרִיאוּ בֵּהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

וּבְגִין כַּךְ, כָּל עֲבִידָאן דְּמַשְׁכְּנָא, הֲוָה בְּצַלְאֵל עָבִיד לוֹן, בְּרָזָא דְּגלוּפָא (דצרופא) דְּאַתְוָון, דְּאִתְבְּרִיאוּ בֵּהּוֹן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְעַל דָּא אקְרֵי בְּצַלְאֵל, בְּגִין דְּהֲוָה יָדַע בְּצַלְאֵל, גְּלוּפָא (צרופא) דְּאַתְוָון, דְּאִתְבְּרִיאוּ בֵּהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִי לָא דְּהֲוָה יָדַע לֵהּ בְּצַלְאֵל, לָא הֲוָה יָכִיל לְמֶעְבַּד אִיהוּ אִינּוּן עֲבִידָאן דְּמַשְׁכְּנָא. מַאי טַעֲמָא. אֶלָּא, כְּמָה דְּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, לָא הֲוָה וְלָא אִתְקִינוּ כָּל עוֹבָדוֹי, אֶלָּא בְּהַהוּא רָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון, אוּף הָכָא מַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא, לָא הֲוָה וְלָא אִתְתָּקַן, אֶלָּא בְּרָזִין דְּאִינּוּן אַתְוָון.

בְּצַלְאֵל הֲוָה מְצֻיָּרְ אִינּוּן אַתְוָון, וּבְרָזָא דְּכָל צִיּוּרִין וְצִיּוּרָא הֲוָה עָבִיד אוּמָנוּתָא. וְכָל עֲבִידָא וַעֲבִידָא דְּמַשְׁכְּנָא, בְּכָל צִיּוּרָא הֲוָה עָבִיד חַד אוּמָנוּ, וְכָל מַה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וְכֵן בְּכָל עֲבִידָאן דְּמַשְׁכְּנָא, וְכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין וְתִקוּנִין דְּמַשְׁכְּנָא, כֹּלָּא הֲוָה בְּצִיּוּרָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְכַד אָתָא לְאַקָמָא לֵיהּ, לָא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקַם לֵיהּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּרְעוּתָא דְּסָלִיק עַל אִינּוּן אַתְוָון, לָא אִתְמְסַר אֶלָּא לְמשֶׁה בִּלְחוֹדוֹי, וְאִיהוּ הֲוָה יָדַע הַהוּא רְעוּתָא דְּסָלִיק לְאִינּוּן אַתְוָון, וְעַל דָּא אִתְקַם מַשְׁכְּנָא עַל יְדֵיהּ, דִּכְתִיב וַיָּקֶם משֶׁה. וַיִּתֵּן משֶׁה. וַיָּשֶׂם משֶׁה. וּבְצַלְאֵל לָא הֲוָה יָדַע, וְלָא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקַם לֵיהּ.

פרק כח

פָּתַח רִבִּי יְצָחָק אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (תהילים כ״א:ה׳) יְיָ׳ בְּעָזְּךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגֵיל מְאֹד תַּאֲוַת לִבּוֹ וְגוֹ׳, חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ וְגוֹ׳, שִׁירְתָא דָּא לָא אֲמַר לָהּ דָּוִד, אֶלָּא עַל תּוּשְׁבַּחְתָּא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי לָהּ בְּחֵידוּ דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִקְרֵי עֹז, דִּכְתִיב, (תהילים כ״ט:י״א) יְיָ׳ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן וְגוֹ׳. יִשְׂמַח מֶלֶךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ד״א דא כנסת ישראל) דְּאִתְקְרֵי מֶלֶךְ, דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:ה׳) וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ.

וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגֵיל מְאֹד, דָּא (רכ״ג ע״א) יְשׁוּעָה דִּימִינָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ס׳:ז׳) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. וַתּוֹשַׁע לוֹ יְמִינוֹ. מַה (דבר אחר) יָּגֵיל מְאֹד, י׳ יִתֵּירָה, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּבְרִית קַיְּימָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ חֶדְוָה דְּכֹלָּא (דילה), וְכֹלָּא עַל הַאי מֶלֶךְ אִתְמַר.

חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּ לוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּדָוִד מַלְכָּא לָא הֲווֹ לֵיהּ חַיִּים כְּלָל, בַּר דְּאָדָם קַדְמָאָה יָהֵב לֵיהּ מִדִּילֵיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּדָוִד דְּמַלְכָּא אִתְקָיְּים

שִׁבְעִין שְׁנִין. וְאִינּוּן ע' שְׁנִין יָהֵב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן שְׁנִין דְּאָדָם קַדְמָאָה, וּבְהוּ אִתְקָיְּים, וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ אוֹרִיכוּ דְּיוֹמִין בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְעַל דָּא חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּ לוֹ.

גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ, בְּגִין דְּאִיהוּ גָּדוֹל, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ז:ה׳) גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ. וַדַּאי אִקְרֵי גָּדוֹל, וְרָזָא דָּא, (בראשית א׳:ז׳) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים, גְּדוֹלִים הֲווֹ וַדַּאי. וְעִם כָּל דָּא, אִיהוּ אִקְרֵי גָּדוֹל, כְּמָה דְּאִתְמַר גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִקְרֵי גָּדוֹל, אֶלָּא בְּהַאי, דִּכְתִיב, (תהילים מ״ח:ב׳) גָּדוֹל יְיָ׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בְּמָה אִיהוּ גָּדוֹל, (ויקרא ה׳ ע״א) בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ.

(תהילים כ״א:ז׳) כִּי תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד. כִּי תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ בִּרְכָתָא דְּכָל עָלְמָא, וְכָל בִּרְכָאן דְּכָל עָלְמָא מֵהָכָא נַפְקֵי, וְדָא אִיהוּ בְּרָכָה. וְרָזָא דָּא, (בראשית יב) וֶהְיֵה בְּרָכָה. דְּהָא הָכָא שְׁרִיאָן כָּל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא, וּמֵהָכָא נַפְקֵי לְכָל עָלְמָא, וְעַל דָּא אִקְרֵי בְּרָכָה.

תְּחַדֵּהוּ בְּשִׂמְחָה, כְּתִיב הָכָא תְּחַדֵּהוּ בְּשִׂמְחָה, וּכְתִיב הָתָם (שמות י״ח:ט׳) וַיִּחַדְּ יִתְרוֹ, בְּגִין דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַקָּמָא לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וּלְאַתְקָפָא בָּהּ בְּרָזָא דִּימִינָא, וּלְחַדְּתוֹתֵי לָהּ חַדְתּוּתָא דְּסִיהֲרָא בְּשִׂמְשָׂא.

כְּתִיב תְּחַדֵּהוּ בְּשִׂמְחָה אֶת פָּנֶיךָ, אֶת פָּנֶיךָ, לְמֶהֱוֵי קַמָּךְ, וּלְמֶהֱוֵי בְּחֵידוּ לָקֳבֵל אַנְפָּךְ, בְּהַהוּא שְׁלִימוּ דְּתִשְׁתְּלִים בְּהַהוּא זִמְנָא. דְּהָא בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אִתְרְקִינַת מִכָּל מַה דְּאִתְמַלְיָיא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו ט״ו:ט׳) אֻמְלְלָה יוֹלֶדֶת הִשְׁבִּיעָה. וּכְתִיב (יחזקאל כ״ו:ב׳) אֻמְלְאָה הָחֳרְבָה. (כאן חסר)

פרק כט

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאוֹקִים מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא, אִסְתַּכַּל בְּכָל אִינּוּן עֲבִידָן, דַּהֲווֹ כְּדְקָא יָאוֹת, וּכְדֵין אוֹקִים לֵיהּ. וְכָל אִינּוּן עֲבִידָן דַּהֲווֹ בֵּיהּ בְּמַשְׁכְּנָא, כָּל חַד וְחַד אַיְיתִיאוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה. וְרָזָא דָּא (תהילים מ״ה:ט״ו) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ. מוּבָאוֹת לָךְ דִּכְתִיב. (שמות ל״ט:ל״ג) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה.

אֲמַאי וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן. בְּגִין דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, הֲוָה זוּוְגָא דְּמֹשֶׁה לְאִזְדַּוְּוגָא, וְעַל דָּא וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, כְּמָה דְּאַיְיתֵי כַּלָּה לְבֵי חָתָן. בְּגִין דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אִצְטְרִיךְ לְאַעֲלָא לְכַלָּה לְגַבֵּי חָתָן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים כ״ב:ט״ז) אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה. וּלְבָתַר אִיהוּ (רל״ח ע״א) יֵיתֵי לְגַבָּהּ, דִּכְתִיב וַיָּבֹא אֵלֶיהָ. וּכְתִיב (במדבר י״ז:כ״ג) וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל הָעֵדוּת.

וְהָכָא מַה כְּתִיב, וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דַּהֲוַת אִיהִי מִתַּתְקְנָא, כְּהַאי אִתְּתָא דְּאִתְתַּקְנַת וְאִתְקַשְׁטַת לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִיהִי קָא מִתְקַשְׁטַת, לָא אִתְחֲזֵי לְבַעְלָהּ לְאַעָלָא לְגַבָּהּ. וְעַל דָּא וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן בְּגִין כַּךְ וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה. עוֹד מַה כְּתִיב וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל עֲבִידָן דְּמַשְׁכְּנָא, בְּכֻלְּהוּ הֲוָה גַּוְונָא דְּתִכְלָא. בְּגִין דְּתִכְלָא אִיהוּ גַּוְונָא לְאִתְעַטָּרָא בְּרָזָא דְּכָל גַּוְונִין. מַה כְּתִיב וַיַּעֲשׂוּ אֶת צִיץ נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ', וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת וְגוֹ', וְהָא אוּקְמוּהָ, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (שמות כ״ח:ל״ו) וְעָשִׂיתָ צִיץ זְהַב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַה'. וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתַּב פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַה'.

פרק ל

תוספתא בָּרְזִין עִילָּאִין. טַסְקוּרֵי קְמִיטִין שְׁכִיחִין אִלֵּין סָלְקִין וְנָחֲתִין וְאִלֵּין קַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ גַּלְגַּלִּין דְּסָחֲרָאן הֲווּ קַיְימָן מֵהַהוּא זִמְנָא דְּעַפְרָא אִתְכַּנִּישׁ. אִינּוּן גַּלְגַּלִּין סַחֲרִין עַלְמָא בְּסָחַרְנוּתָא.

סָחֲרְנוּתָא דְּסָחֲרִין מִדְּבָרִין, טִיפְסָרָא דְּקוּלְטָא בְּגַוְוּיְיהוּ. חַד גַּלְגַּלָּא אִית בְּגַוְוּיְיהוּ, הַאי גַּלְגַּלָּא סָחֲרָא וְלָא סָחֲרָא. קַיְימָא בִּתְרֵיסַר אַלְפֵּי עָלְמִין. בֵּינַיְיהוּ שְׁכִיחַ, סָלִיק וְנָטִיל בְּגַוְוּיְיהוּ.

תְּחוֹת הַהוּא גַּלְגַּלָּא, קַיְימָא חַד עַמּוּדָא דְּנָעִיץ עַד תְּהוֹמָא רַבָּא. בֵּיהּ, מִתְגַּלְגְּלָאן אֲבָנִין גּוֹ תְּהוֹמֵי, אִינּוּן סָלְקִין וְנָחְתִין. הַהוּא עַמּוּדָא קָאִים עֲלַיְיהוּ, נָטִיל וְלָא נָטִיל, נָעִיץ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, סָחֲרָאן מָאתָן וְעֶשְׂרִין גַּלְגַּלִּין אַחֲרָנִין, סַחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא עַמּוּדָא.

הַהוּא גַּלְגַּלָּא אַחֲרָא דְּעָלַיְיהּ, דְּקָאִים בִּתְרֵיסַר אַלְפֵּי עָלְמָא, אִיהוּ סָחֲרָא גּוֹ מַשְׁכְּנָא, סָחֲרָא וְלָא סָחֲרָא. הַהוּא מַשְׁכְּנָא קָאִים עַל תְּרֵיסַר אַלְפֵּי עָלְמִין, בֵּיהּ קַיְימָא הַהוּא כָּרוֹזָא, דְּקָרֵי אִסְתָּמְרוּ (ר"כ ע"ב) מְגַלְגְּלָא דְּסָחֲרָא.

מַאן דְּאִיהוּ מָארֵי דְּעַיְינִין בְּסָכְלְתָנוּ, יְנַדַּע וְיִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא דְּמָארֵיהּ, וְיִנְדַּע דְּאִינּוּן מִלִּין עִלָּאִין, דְּמַפְתְּחָן דְּמָארֵיהּ קַיְימָן תַּמָּן, דְּי אִינּוּן טְמִירָאן גּוֹ מַשְׁכְּנָא קַדִּישָׁא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים פ״ד:ו׳) אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם. (תהילים ס״ה:ה׳) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ. (ע"כ תוספתא)

פרק לא

בְּרָזָא דְּמַשְׁכְּנָא קַיְימָן רָזִין עִלָּאִין, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא (עלאה) אֲדנ"י, הַאי אִיהוּ רָזָא דְּמַשְׁכְּנָא, כְּגַוְונָא רָזָא עִלָּאָה, רָזָא דַּאֲרוֹנָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (יהושע ג׳:י״א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית

אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, דָּא הוּא רָזָא קַדִּישָׁא דִּשְׁמָא דְּאֶלֶ"ף דָּל"ת נו"ן יו"ד. וְדָא הוּא כְּגַוְונָא דְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה יְדוֹ"ד. וְאַתְוָון אִלֵּין כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין.

א' אִיהִי י', רָזָא דְּיו"ד (נ"א דא) כְּגַוְונָא דָּא א', וְהָא אוּקְמוּהָ. ד', אִיהוּ רָזָא ה', וְדָא כְּגַוְונָא דְּדָא, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא וְרָזָא חָדָא. (ויקרא קנ"ה ע"א) נ', אִיהִי רָזָא דְּאָת ו', וְאַף עַל גַּב דְּדָא דְּכַר, וְדָא (ק"פ ע"ב) נוּקְבָא. אֲבָל דָּא אִתְכְּלִיל בְּדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ ן' ו' (קפ"ג ע"ב) אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּלָלָא חָדָא. ה' אִיהוּ רָזָא דְּאָת י' (נ"א י' איהי רזא דאת ה'), בְּגִין דְּהָכָא (נ"א דה'), דָּא אִיהִי חָכְמָה זְעֵירָא, דְּאִקְרֵי חָכְמַת שְׁלֹמֹה.

וְאִתְכְּלִילוּ אַתְוָון אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכֹלָּא אִיהִי רָזָא חָדָא, כְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכֹלָּא חַד, וְכֹלָּא אִיהוּ רָזָא חָדָא, בְּאַתְוָון קַדִּישִׁין. וְעַל דָּא מַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא בְּאַרְעָא, קַיְימָא בְּרָזָא דְּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, וְהַהוּא מַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, קַיְימָא בְּרָזָא דְּמַשְׁכְּנָא אַחֲרָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. וְכֹלָּא אִיהוּ כְּלִיל דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי חַד, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד.

פרק לב

כְּתִיב (במדבר כ"ד:כ') רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אוֹבֵד. תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דְּאִתְקַם מַשְׁכְּנָא, דְּאָקִים לֵיהּ מֹשֶׁה, כְּמָה דְּאִתְמַר, דִּכְתִיב וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, דְּלָא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקַם, עַד דְּאוֹקִים לֵיהּ אִיהוּ. לְמַטְרוֹנִיתָא, דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ אַחֲרָא לְמֵיקַם לָהּ אֶלָּא בַּעְלָהּ. אוּף הָכִי, כָּל אִינּוּן אוּמָנִין, כֻּלְּהוּ אִתֵּי לְאַקָמָא מַשְׁכְּנָא, וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם עַל יְדֵיְיהוּ, עַד דְּאָתָא מֹשֶׁה, וְאוֹקִים לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ (בראשית נ"א ע"ב) מָאריהּ דְּבֵיתָא.

כֵּיוָן דְּאָקִים מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, אִתְקַם מַשְׁכְּנָא אַחֲרָא לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב הוּקַם, וְלָא פָּרִישׁ עַל יְדָא דְּמַאן, (אלא) דְּלָא אִתְקַם אֶלָּא מֵרָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ סָתִים וְגָנִיז, עַל יְדָא דְּרָזָא דְּמֹשֶׁה, בְּגִין לְאִתְתַּקָּנָא בַּהֲדֵיהּ.

מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיָּבֹאוּ כָּל הַחֲכָמִים הָעוֹשִׂים אֵת כָּל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ', מַאן אִינּוּן חֲכָמִים הָעוֹשִׂים. אִלֵּין אִינּוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְכָל שְׁאַר סִטְרִין, דְּאִינּוּן אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין לְאַעֲלָא גּוֹ יַמָּא, וּלְמַלְיָא לֵיהּ, וְאִינּוּן עַבְדוּ מַשְׁכְּנָא לְעֵילָּא, וְאִתְקִינוּ לֵיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וְעָשָׂה בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב, דָּא בִּסְטַר יְמִינָא, וְדָא בִּסְטַר שְׂמָאלָא, (ר"כ ע"ב) בְּצַלְאֵל לִימִינָא, וְאָהֳלִיאָב לִשְׂמָאלָא, דָּא מִיהוּדָה, וְדָא מִדָּן, וּלְבָתַר וְכֹל אִישׁ חֲכַם לֵב, וַיָּבֹאוּ כָּל הַחֲכָמִים הָעוֹשִׂים, וְהָא אוֹקִימְנָא, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְקַם מַשְׁכְּנָא, אִתְבַּטַּל מוֹתָא מֵעָלְמָא. אִתְבַּטַּל לָא תֵּימָא, אֶלָּא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. בְּגִין דְּלָא יִתְבַּטַּל יֵצֶר הָרָע מֵעָלְמָא, עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַחְדֵּי בְּעוֹבָדוֹי וּכְדֵין (ישעיהו כ"ה:ח') בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. כַּד אִתְקַם מַשְׁכְּנָא עַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה, כְּדֵין אִתְפְּרַשַׁת חֵילָא דְּיֵצֶר הָרָע, וְאִתְכַּפְיָא,

וְלָא הֲוָה יָכִיל לְשַׁלְטָאָה. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִתְפָּרַשׁ סָמָאֵ"ל, תַּקִּיפָא רוּגְזָא דְּשַׁמָּאלָא, מֵעַל תּוּקְפָּא דְּחִוְיָא בִּישָׁא, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָא עַל עָלְמָא, וְלָא יָכִיל לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, וּלְמִסְטֵי לֵיהּ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כַּד עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל יַת עֶגְלָא, מַה כְּתִיב (שמות ל"ג:ז') וּמֹשֶׁה (בראשית נ"ב ע"ב) יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּחָמָא יֵצֶר הָרָע דְּהַוָה אָזִיל בֵּינַיְיהוּ. אָמַר מֹשֶׁה, סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה לָא תִּשְׁרֵי בְּגוֹ סִטְרָא דְּמָסָאֲבָא. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל זִמְנָא דְּסִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה שַׁלְטָא, סִטְרָא מָסָאֲבָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה, וְאִתְכַּפְיָא קַמֵּיהּ. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כָּל זִמְנָא דְּיִרּוּשְׁלֵם תְּהֶוֵי מְלֵאָה, צוּר חַיְיבָא יְהֵא חֲרָבָה.

פרק לג

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית כ"ד:ס"ה) וַתֹּאמֶר אֶל הָעֶבֶד מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהוֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵינוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד וְגוֹ'. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא אֶת יִצְחָק וַתִּפּוֹל מֵעַל הַגָּמָל. הַאי קְרָא אָמַאי אִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב בְּאוֹרַיְיתָא. וְתוּ, וְכִי בְּגִין דְּחָמָאת שְׁפִירוּ דְּיִצְחָק (מאי טעמא) אִתְרְכִינַת מִגַּמְלָא.

אֶלָּא, הַאי קְרָא רָזָא אִיהוּ. תָּא חֲזֵי, (ותרא את יצחק מנא ידעא דאיהו יצחק, אלא ותרא את יצחק חמאת בההיא שעתא מה דלא ידעת) (ס"א בשעתא דמטאת רבקה לגבי דיצחק, שעתא דצלותא דמנחה הות, ובההוא זמנא דינא אתער בעלמא), וְחָמָאת לֵיהּ בְּרוּגְזָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וְחָמָאת דְּהָא סִיּוּם דְּרוּגְזָא קַשְׁיָא אִיהוּ גָּמָל לְתַתָּא, וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּמִלָּה, וּבְגִין כַּךְ אִתְרְכִינַת וְאַשְׁמִיטַת גַּרְמָהּ מֵהַהוּא גָּמָל. דְּהָא כַּד אִסְתַּכַּל דִּינָא קַשְׁיָא, הַהוּא גָּמָל אִתְתָּקַף. וּבְגִין כַּךְ אַשְׁמִיטַת גַּרְמָהּ מִינֵּיהּ, וְלָא יַתְבַת תַּמָּן. (ס"א רזא דמותא וכד האי דינא קשיא אתער ההוא גמל אתתקף ובגין כך אתרכנת ואשמיטת גרמה מההוא גמל)

פרק לד

תָּא חֲזֵי, הַאי גָּמָל, הַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (משלי י"ט:י"ז) וּגְמוּלוֹ יְשַׁלֶּם לוֹ, דָּא גְּמוּל דְּאִינּוּן חַיְיבַיָּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ג':י"א) אוֹי לָרָשָׁע רַע כִּי גְּמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ. וְהַאי אִיהוּ גָּמָל, דְּקַיְימָא לְאָכְלָא כֹּלָּא, וּלְשֵׁיצָאָה כֹּלָּא. וְהַאי אִיהוּ זַמִּין תְּדִיר לְקַבֵּל (נ"א לקטלא נ"א לחבלא) בְּנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כַּךְ (רמ"ח ע"ב אמור ק"ו ע"ב) הַאי מַאן דְּחָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ גָּמָל, אַחְמִיו לֵיהּ מוֹתָא דְּאִתְגְּזַרַת עָלֵיהּ, וְאִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, הַאי סִטְרָא דְּמָסָאֲבָא אִקְרֵי הָכִי, דְּגָרִים מִיתָא לְכָל עָלְמָא, וְהַאי הֲוָה דְּאַסְטֵי לְאָדָם וּלְאִתְּתֵיהּ, וְהַהוּא דְּרָכִיב עָלֵיהּ אִיהוּ סָמָאֵ"ל, וְאִיהוּ אָתָא לְמִטְעֵי עָלְמָא, וְגָרַם מוֹתָא לְכֹלָּא. וּבְגִין כַּךְ אָתָא וְשָׁלִיט עַל כֹּלָּא. אָדָם אִיהוּ אִמְשִׁיךְ לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וְכֵיוָן דְּאִיהוּ אַמְשִׁיךְ לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין אִיהוּ אִתְמְשָׁךְ אֲבַתְרֵיהוּ, עַד דְּאַסְטֵי לוֹן. וּבְגִין כַּךְ אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי

ה׳:ח׳) וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָה, דְּכָל מַאן דְּאִתְקְרִיב לְבֵיתָהּ, כְּדֵין אִיהִי נַפְקַת וּמִתְקַשְׁרַת וְאִתְמַשְׁכַת אֲבַתְרֵיהּ.

וְעַל דָּא רִבְקָה, כַּד חָמָאת דְּהֲוָה לֵיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. כֵּיוָן דְּחָמָאת לֵיהּ לְיִצְחָק בְּרָזָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וְחָמָאת דְּמֵהַהוּא סִטְרָא נָפַק דִּינָא אַחֲרָא תַּקִּיפָא, מִזּוֹהֲמָא דְּדַהֲבָא, כַּד חָמָאת הַאי, מִיַּד וַתִּפּוֹל מֵעַל הַגָּמָל, בְּגִין לְאִתְרַפּוּיֵי מִן דִּינָא מֵהַהוּא זוּהֲמָא. כְּתִיב (ישעיהו ס״ו:ו׳) קוֹל יְיָ׳ מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו, מֵהַהוּא זוּהֲמָא.

פרק לה

תָּא חֲזֵי כַּד עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל הַהוּא עוֹבָדָא, וְגָרְמוּ לְהַהוּא חוֹבָא, מַאי טַעֲמָא עֵגֶל, וְלָא סִטְרָא אַחֲרָא. וְאִי תֵּימָא, דְּאִינּוּן בְּרִירוּ עֶגְלָא, לָאו הָכִי. אֶלָּא אִינּוּן אָמְרוּ, (שמות ל״ב:א׳) קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ, וְאַהֲרֹן רְעוּתֵיהּ הֲוָה לְאַעְכְּבָא לוֹן.

אֶלָּא וַדַּאי עֲבִידְתָּא אִתְעֲבִיד כַּדְקָא חָזֵי, דְּהָא מִסִּטְרָא דְּדַהֲבָא, נָפְקָא סוּסְפִּיתָא, כַּד אִתְבְּרִיר דַּהֲבָא, וּמִתַּמָּן מִתְפַּשְׁטֵי כָּל אִינּוּן סִטְרֵי שְׂמָאלָא, דְּאִינּוּן הִתּוּכָא דְּהַהוּא (כ״ד ע״ב) סוּסְפִּיתָא דְּדַהֲבָא, וּמִתְפָּרְשָׁאן לְכַמָּה סִטְרִין. וְכָל אִינּוּן דְּאִית לוֹן חֵיזוּ סוּמָקָא, גַּוְונָא דְּדַהֲבָא קַיְימָא בְּטוּרֵי, כַּד שְׁמָשָׁא בְּתוּקְפֵּיהּ, בְּגִין דְּתוּקְפָּא דִּשְׁמָשָׁא אַחְזֵי דַּהֲבָא, וְאוֹלִיד לֵיהּ בְּאַרְעָא. וְהַהוּא דְּמָנָא בְּהַהוּא תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא, חֵיזוּ דִּילֵיהּ כְּעֶגְלָא, וְאִקְרֵי (תהילים צ״א:ו׳) קֶטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם, וְדָא נָפְקָא מִגּוֹ עֶגְלָא הִתּוּכָא סוּמָקָא דְּדַהֲבָא, וְכָל הָנֵי אַתְיָין מֵהַהוּא סִטְרָא סוּמָקָא, רוּחַ מְסַאֲבָא, דְּכָל אִינּוּן דְּמִתְפָּרְשֵׁי מֵרוּחַ מְסַאֲבָא מִתַּפְּשְׁטֵי בְּעָלְמָא.

וְהַאי רוּחַ מְסַאֲבָא, אִיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא. (ויחי רכ״ה ע״א) וְאִית מַאן דְּרָכִיב עָלֵיהּ, וְאִינּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. וְאִקְרוּן אֱלֹהּ, דְּאִינּוּן מְזַדְּמְנִין בְּעָלְמָא, בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין דִּלְהוֹן. וְרוּחַ קוּדְשָׁא אִקְרֵי זֹאת, דְּאִיהִי רָזָא דִּבְרִית, רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּאִשְׁתְּכַח תָּדִיר עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ. וְכֵן (ישעיה כה) זֶה יְיָ׳, (שמות טו) זֶה אֵלִי, אֲבָל אִלֵּין אִקְרוּן אֱלֹהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (ישעיהו מ״ט:ט״ו) גַּם (רכ״א ע״א) אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה. וְאָנֹכִי רָזָא דְּזֹאת, לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ. וּכְתִיב (איכה א׳:ט״ז) עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה, דְּהַהוּא חוֹבָה גָּרִים לְמִבְכֵּי לוֹן כַּמָּה בְּכְיִין.

דָּבָר אַחֵר עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לַאֲתַר דָּא לְשַׁלְטָאָה עַל יִשְׂרָאֵל, וּלְחַרְבָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּבְגִין דְּאִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה, כְּתִיב עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה, רָזָא דְּמִלָּה עַל אֵלֶּה דָּא סִטְרָא דִּמְסָאֲבָא דְּאִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה. אֲנִי בוֹכִיָּה דָּא רוּחַ קוּדְשָׁא דְּאִקְרֵי אֲנִי.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (דברים כ"ח:ס"ט) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל אִינּוּן לָא מִתְקַיְּימִין, אֶלָּא מִגּוֹ אֵלֶּה, דְּתַמָּן כָּל לְוָוטִין כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דְּאִיהוּ אָרוּר, דִּכְתִיב (בראשית ג':י"ד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה. וּבְגִין כָּךְ, אִקְדִים וְאָמַר אֵלֶּה, דְּקַיְּימָא לְמַאן דְּעָבַר דִּבְרֵי הַבְּרִית. (ויקרא כ"ז:ל"ד) אֵלֶּה הַמִּצוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ' אֶת מֹשֶׁה, בְּגִין דְּפִקּוּדַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא לְאִתְדַּכָּאָה בַּר נָשׁ, וְלָא יִסְטֵי לְאוֹרְחָא דָּא, וְיִסְתַּמַּר מִתַּמָּן, וְיִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ.

וְאִי תֵּימָא (בראשית ו':ט') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא נָפַק חָם, דְּאִיהוּ אֲבִי כְּנַעַן, (בראשית ט':כ"ה) וּכְתִיב אָרוּר כְּנַעַן, וְאִיהוּ רָזָא דָּא דְּאֵלֶּה.

וְעַל דָּא כָּל הָנֵי הִתּוּכָא סוּסְפִּיתָא דְּדַהֲבָא. וְאַהֲרֹן קָרִיב דַּהֲבָא, דְּאִיהוּ סִטְרָא (אחרא) דִּילֵיהּ, דְּכָלִיל אִיהוּ בְּתוּקְפָּא דְּאֶשָׁא, וְכוֹלָּא חַד, וְסִטְרָא דָּא דַּהֲבָא וְאֶשָׁא.

וְרוּחַ מְסַאֲבָא דְּאִשְׁתְּכַח תְּדִיר בְּמַדְבְּרָא, אִשְׁכַּח אֲתַר בְּהַהוּא זִמְנָא לְאִתַּתְקְפָא בֵּיהּ. וּמַה דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל דַּכְיָין, מֵהַהוּא זוּהֲמָא קַדְמָאָה, דְּאָטִיל בְּעָלְמָא, וְגָרִים מוֹתָא לְכוֹלָּא, כַּד קַיְימוּ עַל טוּרָא דְּסִינַי, גָּרַם לוֹן כְּמִלְקַדְמִין, לְסָאֲבָא לוֹן, וּלְאִתַּתְקְפָא עֲלַיְיהוּ, וְגָרִים לוֹן מוֹתָא, וּלְכָל עָלְמָא, וּלְדָרֵיהוֹן בַּתְרֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ"ב:ו') אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וְגוֹ'. אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וְגוֹ'. (ע"כ) וּבְגִין כַּךְ, אַהֲרֹן אַהֲדָּר לְבָתַר לְאִתְדַּכָּאָה, בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, בְּאִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין קַדִּישִׁין, וּלְבָתַר לְאִתְדַּכָּאָה בְּעֶגְלָא.

פרק לו

וְתָא חֲזֵי, בְּכוֹלָּא בָּעָא אַהֲרֹן לְאִתְדַּכָּאָה, דְּאִלּוּ אִיהוּ לָא הֲוָה, לָא נָפַק עֶגְלָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאַהֲרֹן אִיהוּ (רפ"א ע"א) יְמִינָא. וְאִיהוּ תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא, וְדַהֲבָא מְשַׁמְשָׁא. רוּחַ מְסַאֲבָא נָחֵת, וְאִתְכְּלִיל תַּמָּן, וְאִסְתְּאַבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִסְתְּאַב אִיהוּ, עַד דְּאִתְדְּכוּ.

מַאי טַעְמָא אִסְתְּאַב. בְּגִין דְּנָפַק עֶגֶל, דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּשָׂמָאלָא, דְּאִיהוּ שׁוֹר, וּמִימִינֵיהּ עֶגֶל. וְאִיהוּ שְׂמָאלָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דִּכְתִיב (יחזקאל א':י') וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן. וְאַהֲרֹן דְּאִיהוּ יְמִינָא, אִתְכְּלִיל בֵּיהּ שְׂמָאלָא, וְנָפַק עַל יְדֵיהּ. וְעַל דָּא, אִתְיְיהִיב לֵיהּ עֶגֶל, כְּמָה דְּאִיהוּ גָּרִים.

וּבְגִין כָּךְ, כַּד הַאי רוּחָא מְסַאֲבָא אִתְתַּקַּף, וְשָׁלִיט כְּמִלְקַדְמִין עַל עָלְמָא, דְּהָא בְּזִמְנָא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל, אַמְשִׁיכוּ עֲלַיְיהוּ הַהוּא יֵצֶר הָרָע כְּמִלְקַדְמִין. כַּד אִתְדְּכוּ יִשְׂרָאֵל, וּבָעוּ לְאִתְדַּכָּאָה, אִצְטְרִיכוּ לְקָרְבָּא שְׂעִיר, בְּגִין דְּשַׂעִיר אִיהוּ חוּלָקָא דְּהַהוּא יֵצֶר הָרָע, הַהוּא רוּחַ מְסַאֲבָא כְּדְקַאמְרָן.

כְּתִיב (תהילים ק"ו:כ') וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אוֹכֵל עֵשֶׂב. מַאי תַּבְנִית שׁוֹר. דָּא עֶגֶל. שׁוֹר מִסִּטְרָא דְּשָׂמָאלָא, אַהֲרֹן יְמִינָא, אִתְכְּלִיל שְׂמָאלָא בֵּיהּ, וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ, וְנָפַק עַל יְדֵיהּ. תָּא חֲזֵי, וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאַזְלַת קְמַיְיהוּ, וְאַחְלְפוּ לָהּ בְּדוּכְתָּא

מְסַאֲבָא, אֵל אַחֲרָא. וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְעַבָּר זוּהֲמָא דָּא מֵעָלְמָא, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּיֵעָבֵר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵעָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ, וְהָא אוֹקִימְנָא.

כְּתִיב (שמות ל״ב:כ״ד) וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה, וּכְתִיב וָאַשְׁלִיכֵהוּ בָאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה, מַשְׁמַע דְּלָא עָבֵד לֵיהּ, אִי הָכִי מַאי וַיַּעֲשֵׂהוּ. אֶלָּא וַדַּאי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאִלְמָלֵא אַהֲרֹן, לָא אִתְתַּקַּף רוּחָא מְסַאֲבָא לְאִתְכַּלְלָא בְּדַהֲבָא, אֲבָל כָּל תִּקּוּנָא דְּאִצְטְרִיךְ, אַשְׁכַּח לְאִתְבַּנָאָה. (ס"א לאתרוואה)

תָּא חֲזֵי, אִית מַאן דְּעָבִיד חַרְשִׁין וְאַצְלַח בִּידוֹי. וְאִית מַאן דְּעָבִיד לוֹן כְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ, וְלָא אַצְלַח בִּידוֹי, דְּהָא לְעוֹבָדִין אִלֵּין גַּבְרָא מְתַקְּנָא אִצְטְרִיךְ.

תָּא חֲזֵי מִבְּלָעָם, דְּאִיהוּ הֲוָה מְתַקְּנָא, לְאִינּוּן חַרְשִׁין דְּיֵלֵיהּ, לְאַצְלְחָא בִּידוֹי, בְּגִין דִּכְתִיב, (במדבר כ״ד:ג׳) וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן. שְׁתוּם הָעַיִן, סְתוּם הָעַיִן כֹּלָּא חַד. דְּחַד עַיְנָא סָתִים תָּדִיר, וְחֵיזוּ דְּעֵינוֹי לָא הֲוָה בְּאוֹרַח (ויקרא ס"ג ע"ב) מֵישָׁר, מוּמָא הֲוָה בֵּיהּ בְּעֵינוֹי. כְּתִיב (ויקרא ט״ז:כ״א) וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי, זַמִּין בְּכֹלָּא, חֲזוּ דְּעֵינוֹי דְּלָא יִתְכַּשַּׁר. אֲבָל רוּחַ קוּדְשָׁא, מַאן דְּיִשְׁתַּמֵּשׁ בַּהֲדֵיהּ מַה כְּתִיב, (ויקרא כ״א:י״ח) כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ.

וְהָכָא, כֹּלָּא אִתְקַן לְרוּחָא מְסַאֲבָא, לְמֵיהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא לְשַׁלְטָאָה. אַשְׁכַּח מַדְבְּרָא דְּאִיהוּ חָרוּב מִכֹּלָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים ח׳:ט״ו) נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגוֹ', דְּמִתַּמָּן אִיהוּ שׁוּלְטָנוּתָא דְּיֵלֵיהּ. אַשְׁכַּח דַּהֲבָא סְפוּקָא כְּדָקָא יָאוֹת. אַשְׁכַּח אַהֲרֹן, לְאִתַּתְקְפָא בִּימִינָא, וּלְאִתְכַּלְלָא בֵּיהּ. כְּדַיִן אַשְׁלִים דּוּכְתֵּיהּ כְּדָקָא יָאוֹת, וְנָפִיק וְאַשְׁתְּלִים עוּבָדָא.

וּמִנָּלָן דְּרוּחָא מְסַאֲבָא הֲוָה. דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:ל״א) אָנָא חָטָא הָעָם הַזֶּה חַטָּאָה גְּדוֹלָה, דָּא רוּחַ מְסַאֲבָא, נָחָשׁ קַדְמָאָה, כִּדְקַאמְרָן בְּכַמָּה דּוּכְתִּין. וּבְזִמְנָא דְּבָעָא אַהֲרֹן לְאִתְדַּכָּאָה, אַקְרִיב עֵגֶל, מֵהַהוּא סִטְרָא, לְמֶעְבַּד בֵּיהּ דִּינָא. בְּקַדְמִיתָא עֵבֶד לֵיהּ לְשַׁלְטָאָה, וְהַשְׁתָּא דְּיֵעֱבִיד בֵּיהּ דִּינָא, לְאַכְפְּיָיא לֵיהּ, דְּהָא כַּד אִתְעֲבִיד דִּינָא בְּסִטְרָא דָּא, אִתְכַּפְיָין כָּל אִינּוּן דְּשַׁלְטִין מִסִּטְרֵיהּ.

פרק לז

תָּא חֲזֵי, בְּמִצְרַיִם, בְּהַהוּא סִטְרָא דִּלְהוֹן כְּתִיב, (שמות י״ב:ט׳) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וְגוֹ'. צְלִי אֵשׁ, בְּגִין דְּיִסְלַק רֵיחוֹ נוֹדֵף. רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו, לְתַבְרָא לֵיהּ וּלְאַכְפְּיָיא לֵיהּ, וּכְדַיִן כָּל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרֵיהּ לָא שַׁלְטֵי. כְּגַוְונָא דָּא (במדבר י״ט:ב׳) פָּרָה אֲדוּמָּה תְּמִימָה וְגוֹ', בְּגִין לְאַכְפְּיָיא כָּל אִינּוּן סִטְרֵי מְסַאֲבָא, דְּלָא יִשְׁלְטוּן.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, וְהָא פָּרָה קַדִּישָׁא אִיהִי, דַּכְיָא אִיהִי, וְאָמַאי. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא, וְהָא אוּקְמוּהָ, כְּלָלָא דְּאַרְבַּע מַלְכְוָון חֲוַת. פָּרָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (הושע ד׳:ט״ז) כִּי כְּפָרָה סוֹרֵרָה סָרַר יִשְׂרָאֵל. אֲדוֹמָה, דָּא מַלְכוּת בָּבֶל, דִּכְתִיב, (דניאל ב׳:ל״ח) אַנְתְּ הוּא רֵישָׁא דִּי דַּהֲבָא. תְּמִימָה, דָּא מַלְכוּת מָדַי. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, דָּא מַלְכוּת יָוָן. (דאינון קריבין לארחי מיהמנותא) אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל, דָּא מַלְכוּת אֱדוֹם, דְּלָא סָלִיק עֲלֵיהּ עוֹל. וְרָזָא דְּמִלָּה דָּא, אַף עַל גַּב דְּכַמָּה מִלִּין אִתְיְיהִיבוּ לְמִדְרָשׁ בַּקְרָאֵי, כֻּלְּהוּ חַד.

הָא אִתְּמַר, דִּכְתִיב, (איוב י״ד:ד׳) מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד. מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא, רָזָא דָּא, הָכִי הוּא, דְּדָא אִיהוּ טָהוֹר דְּנָפַק מִטָּמֵא. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא טָמֵא, וְהַשְׁתָּא דְּאִתְעָבִיד בֵּיהּ דִּינָא, וְאִתְיְיהִיב לִיקִּידַת אֶשָּׁא בְּנוּרָא דְּדָלִיק, וְאִתְעֲבִיד עָפָר, הַשְׁתָּא אִיהוּ טָהוֹר מִטָּמֵא, טָהוֹר דְּנָפִיק מִטָּמֵא.

וּבְגִין כַּךְ, כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בָּהּ, כֻּלְּהוּ מִסְתָּאֲבֵי, דְּהָא הָכִי הוּא וַדַּאי, וְכֵיוָן דְּאִתְעֲבִיד אֵפֶר, כְּדֵין עַד דְּיִתְכְּנִישׁ וְיִסְתָּלִיק מִתַּמָּן, מַסְאִיב לְכֻלְּהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְכִבֶּס הָאוֹסֵף וְגוֹ' וְטָמֵא. אֵפֶר, מַאי טַעְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ג׳:כ״א) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם. וְכֵיוָן דְּאִתְיְיהִיב עַל הַהוּא אֵפֶר מַיִם, כְּדֵין אִיהוּ טָהוֹר מִטָּמֵא.

וְרָזָא דְּמִלָּה, דִּכְתִיב, (במדבר ח) מֵי חַטָּאת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ד׳:ז׳) לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ. וּבְגִין דְּאִיהִי פֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ וַדַּאי, בַּקַּדְמִיתָא כְּתִיב, וְהוֹצִיא אוֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וּבְגִין כַּךְ אִתְיְיהִיבַת לַסָּגָן, וְלָא לְכַהֲנָא רַבָּא, וְדָא הוּא טָהוֹר מִטָּמֵא, בְּקַדְמִיתָא טָמֵא, וְהַשְׁתָּא טָהוֹר. וְכָל סְטָר רוּחַ מְסַאֲבָא, כֵּיוָן דְּחָמָא דָּא, עָרַק, וְלָא יָתִיב בְּהַהוּא דּוּכְתָּא.

מֵי חַטָּאת וַדַּאי, מֵי נִדָּה, כֹּלָּא מְסַאֲבָא. וְעַל דָּא שַׁלְטָא רוּחַ קוּדְשָׁא, וְרוּחַ מְסַאֲבָא אִתְכַּפְיָא, דְּלָא שַׁלְטָא כְּלָל. וְדָא הוּא דִּינָא דְּרוּחַ מְסַאֲבָא, מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. בְּגִין דְּאִיהִי רוּחַ מְסַאֲבָא, דִּכְתִיב, (דברים כ״ג:ט״ו) וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשַׁקֵּיהּ.

פרק לח

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַף עַל גַּב דְּכָל הָנֵי מִלִּין כִּדְקָאמְרָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ שׁוּלְטָנוּ. וְרוּחַ מְסַאֲבָא בְּעֵי לְאַכְפְּיָא לֵיהּ בְּכָל סְטָרִין. תָּא וְאִימָא לְךָ רָזָא חֲדָא, וְלָא אִתְיְיהִיב לְגַלָּאָה בַּר לְאִינּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין.

תָּא חֲזֵי, לְהַאי אֲתָר דְּאִיהוּ רוּחַ מְסַאֲבָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ שׁוּלְטָנוּ, לְמִשְׁלַט בְּעָלְמָא, בְּכַמָּה סְטָרִין, וְיָכִיל לְנַזְקָא, וְלֵית לֵיהּ (נ"א לן) רְשׁוּ, לְאַנְהָגָא בֵּיהּ קְלָנָא, דְּבָעֵינָן לְאִסְתַּמְּרָא מִנֵּיהּ, דְּלָא יְקַטְרֵג עָלָן בְּגוֹ קְדוּשָׁה דִּילָן. וְעַל דָּא רָזָא חֲדָא אִית לָן, דְּבָעֵינָן

לְמֵיהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא זְעֵיר, בְּגוֹ קְדוּשָׁה דִּילָן (דלא אשתכח מקטרגא בגו קדושא דילן) דְּהָא מִגּוֹ קְדוּשָׁה נָפִיק שׁוּלְטָנוּ דִּילֵיהּ.

דְּבָעֵינָן גּוֹ רָזָא דִּתְפִלִּין, לְאַצְנָעָא (סוד שער שבתפילין) חַד שַׁעֲרָא דְּעָגְלָא, דְּיִפּוּק לְבַר וְיִתְחֲזֵי. דְּהָא חוּטָא דְּשַׁעֲרָא דָּא לָא מַסְאִיב, בַּר דְּאִי אִתְחַבָּר הַאי שַׁעֲרָא, וְאִתְעָבִיד כַּשְׁעוּרָא, אֲבָל פָּחוּת מִן דָּא לָא מַסְאִיב. וְהַהוּא שַׁעֲרָא בָּעֵי לְאַעָלָא לֵיהּ בְּגוֹ קְדוּשָׁה עִלָּאָה דִּילָן, וּלְמֵיהַב לֵיהּ דּוּכְתָּא, בְּגִין דְּלָא יְקַטְרֵג לָן בְּקִדּוּשָׁן.

וְיִפּוּק מִן הַהוּא שַׁעֲרָא לְבַר, דְּיִתְחֲזֵי, דְּכַד חֲמֵי לְהַהוּא בַּר נָשׁ בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, וְחוּלָקָא דִּילֵיהּ מִשְׁתַּתֵּף לְתַמָּן, כְּדֵין לָא יְקַטְרֵג לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, דְּהָא דּוּכְתָּא יְהַב לֵיהּ. וְאִי הַהוּא חוּלָקָא לָא יָהֲבִין לֵיהּ (דוכתא) בְּהַאי קְדוּשָׁה, יָכִיל לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ לְתַתָּא, וְסָלִיק מְקַטְרְגָא לֵיהּ לְעֵילָּא, וְאָמַר פְּלוֹנִי דְּקָא מְקַדֵּשׁ הַשְׁתָּא, כַּךְ וְכַךְ עֲבַד יוֹמָא פְּלוֹנִי, וְכַךְ אִינּוּן חוֹבוֹי, עַד דְּיִמְטֵי דִּינָא עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, וְיִתְעָנֵשׁ עַל יְדוֹי. (וכן שעיר המשתלח).

וְכַךְ הֲווֹ יִשְׂרָאֵל עַבְדֵי, דַּהֲווֹ יַדְעֵי רָזָא דָּא, כַּד שָׁרָאן לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, הֲווֹ מְסַתְּכְּלֵי מִיַּד לְמֵיהַב חוּלָקֵיהּ לְהַאי אָתָר, וּלְמֵיהַב לֵיהּ חוּלָקָא בֵּינַיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַּח מְקַטְרְגָא עָלַיְיהוּ, וְלָא יֵיתוּן לְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. דְּכַמָּה חֲבִילִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין, אִינּוּן דְּאִזְדַּמְּנָן לְנַטְלָא מִלָּה מִנַּיְיהּ, כַּד אָתֵי לְקַטְרְגָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּיָכִיל לְאִסְתַּמְּרָא, דְּלָא יְדַכְּרוּן חוֹבוֹי לְעֵילָּא, וְלָא יַשְׁגְּחוּן עָלֵיהּ לְבִישׁ.

אַדְּהָכִי הֲווֹ זַלְגִין עֵינוֹי דִּרְבִּי אַבָּא. אָמַר לֵיהּ, אַבָּא אַבָּא, זִיל טַנְפִּיר קְטוּרָךְ, וְאַקְפִּיד בְּקוּלְטָךְ, דְּהָא רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא לְזַכָּאֵי אִתְיְיהִיבוּ דִּכְתִיב, (תהלים כה) סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו.

תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, עָלְמָא אִתְּדַן, וּבֵי דִּינָא קַדִּישָׁא (קודשא בריך הוא) יָתִיב, וְדָן כָּל עָלְמָא. וְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא קָאִים מִסְּטָרָא דָּא, וְכָל אִינּוּן דְּאִתְּדָנוּ לְמוֹתָא אַשְׁגַּח עָלַיְיהוּ, וְאִתְרְשִׁימוּ קָמֵיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעָרֵי רַחֲמֵי, בְּהַהוּא קוֹל שׁוֹפָר, כְּדֵין אִתְעַרְבָא לֵיהּ כֻּלָּא, דְּלָא יָדַע וְלָא מַשְׁגַּח, בְּאִינּוּן דְּאִתְּדָנוּ. עַד דְּלָבָתַר כָּל אִינּוּן דְּלָא מְהַדְּרֵי בְּתִיּוּבְתָּא, וְאִגְזַר עָלַיְיהוּ מוֹתָא, וַדַּאי נָפְקִין פִּתְקִין מִבֵּי מַלְכָּא, וְאִתְמְסָרוּ לֵיהּ, כְּיָון דְּאִתְמְסָרוּ לֵיהּ, לָא אָהַדְרוּ פִּתְקִין, עַד דְּאִתְעָבִיד דִּינָא.

וְיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, בַּעְיָין לְאִסְתַּמְּרָא מִנַּיְיהּ, כָּל שֶׁכֵּן בַּר נָשׁ בִּלְחוֹדוֹי. (וכל שכן וכל שכן) דְּהָא בְּרָזָא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא, בָּעֵינָן לְאִסְתַּמְּרָא, וּלְמֵיהַב לֵיהּ בְּכָל יַרְחָא וְיַרְחָא, כַּד סִיהֲרָא בָּעֵי לְאִתְחַדְּתָא, חַד שָׂעִיר, בְּגִין דְּלָא יְקַטְרֵג חַדְּתוּתָא (נ"א חדוותא) וְיִטּוֹל חוּלָקֵיהּ כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וְסִיהֲרָא קַדִּישָׁא לְיַנְקָא בְּקִדּוּשָׁה לְחַדְּתוּתֵי כְּדְקָא יָאוֹת.

וְכַד מִתְחַדְּשָׁא בְּכָל יַרְחָא וְיַרְחָא, בְּגִין (בראשית קמ"ט ע"ב) כַּךְ אִקָּרֵי נַעַר, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְהַאי אַחֲרָא דָּא, דְּאִיהוּ תָּדִיר בִּמְסָאֲבוּ, וְלָא נָפִיק מִנַּיָּיה, אִקָּרֵי מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. וּבְגִין כָּךְ, יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין דְּאִינּוּן עַמָּא חַד, בְּיִחוּדָא קַדִּישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵיב לוֹן עֵיטָא, לְאִשְׁתְּזָבָא מִכֹּלָּא. זַכָּאִין אִינּוּן בָּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר.

פרק לט

(שמות ל״ט:ל״ג) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה וְגוֹ'. כְּתִיב (יחזקאל א׳:כ״ו) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ, דָּא אִיהוּ רָקִיעָא, דְּקַיְימָא עָלַיְיהוּ דְּאַרְבַּע חֵיוָון, דְּכַד מִסְתַּלְּקֵי בְּגוֹ חַד אֲוִירָא דְּבָטַשׁ בְּהוּ, לָא זָקְפִין רֵישָׁא לְאִסְתַּכְּלָא לְעֵילָּא.

בְּגִין דְּהַהוּא רוּחַ הַחַיָּה, בָּטַשׁ בְּכֻלְּהוּ, וּבְהַהוּא רוּחַ מִסְתַּלְּקֵי כֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב, וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם. וּכְתִיב כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים.

אֲמַאי מִסְתַּלְּקֵי. אֶלָּא כַּד בָּטַשׁ הַהוּא אֲוִירָא עָלַיְיהוּ, סָלִיק לְאִלֵּין אַרְבַּע דְּתְחוֹת הַאי חַיָּה, וְאִינּוּן סַלְּקֵי לָהּ לְעֵילָּא, עַד דְּמַתְיָין לָהּ לְגַבֵּי זֵהֲרָא עִלָּאָה, וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ה:ט״ו) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ, בְּגִין דְּהָנֵי אַרְבַּע אִקְרוּן הָכֵי, וְלָא זָזוּ מִן חַיָּה דָּא, דְּאִיהִי כּוּרְסְיָיא, לְעָלְמִין. וְסָלְקִין לָהּ מְתַתָּא לְעֵילָּא, לְאַתְקָנָא כּוּרְסְיָיא לְגַבֵּי עֵילָּא, וְרָזָא דָּא (בראשית ז׳:י״ז) וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ. וְכַד אִסְתַּלְּקַת לְעֵילָּא, וְאִלֵּין סַלְּקִין לָהּ, כְּדֵין כְּתִיב, וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה.

וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר מוּבָאוֹת לָךְ, וּכְתִיב וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה. אֶל מֹשֶׁה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה, וְהַיְינוּ רָזָא דְּאָדָם. וּמְנָלָן דְּאִקְרֵי אָדָם, דִּכְתִיב, (בראשית ו׳:ג׳) לָא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָּשָׂר, וְהַיְינוּ מֹשֶׁה. וּבְגִין כָּךְ, עַל הַאי כּוּרְסְיָיא, דְּיוּקְנָא דְּאָדָם קַיְימָא עָלַיְיהוּ, וְהַיְינוּ מֹשֶׁה. וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, אִלֵּין אַרְבַּע חֵיוָון, כַּד סַלְּקִין כִּדְקָאמְרָן.

וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, אִלֵּין כָּל שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, דְּכֻלְּהוּ בְּתִיאוּבְתָּא קַדִּישָׁא, (אמר רבי אבהו) כֻּלְּהוּ אַחֲדִין בֵּיהּ, לְאִתְדַּבְּקָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא. וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, לְמֵיעַל כַּלָּה לַחוּפָּה בְּקַדְמֵיתָא, אִינּוּן צְרִיכִין לְסַלְּקָא לָהּ, וּלְאַיְיתָאָה לָהּ לְגַבֵּיהּ, וּלְבָתַר אִיהוּ יֵיתֵי לְגַבָּהּ תָּדִיר, וְהָא (רל״ה ע״א) אוֹקִימְנָא.

וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, רָזָא דְּכָל אִינּוּן דְּקַשְׁרֵי קְשָׁרִין דְּיִחוּדָא, וְיַחְדֵי יְחוּדָא דְּרָזֵי דִּמְהֵימְנוּתָא כָּל יוֹמָא, (אלין ארבע חיון) אִינּוּן סַלְּקִין לָהּ לְכוּרְסְיָיא דָּא, עַד דְּאַתְיָין לָהּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, וְכֵיוָן דְּדַבְקֵי לָהּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, כְּדֵין אִינּוּן הֲווֹ דְּרָווֹחֵי בִּרְכָאן מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, עַל רָזָא דָּא, בְּקִשׁוּרָא דְּיִחוּדָא דְּאִינּוּן קִשְׁרִין. וְרָזָא דָּא, כַּד מִתְקַשְּׁרִין יְחוּדָא דְּכֹלָּא כַּדְקָא יָאוֹת, וְרָזָא

דְּא כְּתִיב, וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְגוֹ', וַיְבָרֶךְ אוֹתָם מֹשֶׁה, רָזוּהֵי בְּרָכָאן מֵאָתָר דַּרְגָּא דְּמֹשֶׁה שַׁרְיָא בֵּיהּ, וְדָא אִיהוּ הַחָכְמִים הָעוֹשִׂים אֵת כָּל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ, בְּגִין דְּאִינּוּן יַדְעֵי לְסַדְּרָא עֲבִידְתָּא דְּקוּדְשָׁא כַּדְקָא חָזֵי.

וְעַל דָּא, כָּל מַאן דְּצַלֵּי צְלוֹתָא, (וקשורא) וְקָשִׁיר יְחוּדָא, מְסְתַּכְּלִין בֵּיהּ אִי אִיהִי צְלוֹתָא וְקִשּׁוּרָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְאִי הַהִיא צְלוֹתָא וְהַהוּא קִשּׁוּרָא כְּדְקָא יָאוֹת, כְּדֵין אִתְבָּרַךְ אִיהוּ בְּקַדְמִיתָא, מֵאָתָר דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְהִנֵּה עָשׂוּ אוֹתָהּ וְגוֹ', מַיְּד וַיְבָרֶךְ אוֹתָם מֹשֶׁה.

וּבְגִין כָּךְ, וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, דְּאִיהוּ מָארֵי (בראשית נ"א ע"ב) דְּבֵיתָא, לְאַחֲזָאָה בְּתִקוּנָא דְּבֵיתֵיהּ, וְלֵיהּ אִצְטְרִיךְ לְמֵחֲזֵי תִּקוּנָהָא וְרָזִין דִּילֵהּ, דְּלָא אִתְיְיהִיבוּ לְאַחֲרָא, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמֶחֱזֵי בָּהּ, בְּאִינּוּן סִתְרִין וּבְאִינּוּן רָזִין דִּילֵהּ, בַּר מֹשֶׁה בִּלְחוֹדוֹי.

וְעַל דָּא וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה אֶת הָאֹהֶל וְאֶת כָּל כֵּלָיו. וְכַד אַיְיתִיאוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה, כֹּלָּא אַיְיתִיאוּ לֵיהּ בְּשַׁיְיפִין יְדִיעָאן, כָּל חַד וְחַד לְאַתְקָנָא, שַׁיְיפָא בְּשַׁיְיפָא, לְאַעֲלָא דָּא בְּדָא, וְכַד הֲווֹ בָּעָאן לְתַקָּנָא דָּא בְּדָא, וּלְאַעְלָאָה דָּא בְּדָא, לָא הֲוָה סָלִיק בִּידֵיהוֹן. כֵּיוָן דְּאַיְיתִיאוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה, מַיָּד כֹּלָּא אִסְתָּלִיק בִּידֵיהּ, וְכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא הֲוָה אִסְתָּלִיק וְעָאל בְּדוּכְתֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וּכְתִיב הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, וְהָא אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כַּד שְׁאֲרֵי מֹשֶׁה לְאַקָמָא מִשְׁכְּנָא, וְשָׁאֲרֵי לְאַתְקָנָא תִּקוּנָא דְּשַׁיְיפִין, לְאַעֲלָא דָּא בְּדָא. כְּדֵין, אִתְרְפְיוּ כָּל שַׁיְיפִין וְכָל תִּקוּנִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא, כַּד שָׁרֵי לְאַתְקָפָא הַאי סִטְרָא דְּאִיהִי קַדִּישָׁא, אִתְרַפֵּי סִטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא, אִתְקַף דָּא וְאִתְרַפֵּי דָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּכָל זִמְנָא דְּהִיא בְּתַקִּיפוּ, סִטְרָא אַחֲרָא אִתְרַפְּן כָּל שַׁיְיפוֹי, דָּא מַלְיָא, וְדָא חָרוּב, וְרָזָא דָּא יְרוּשָׁלַ ם וְצוֹר חַיְיבָא, כַּד מַלְיָא דָּא, חָרוּב דָּא. וְעַל דָּא, כַּד אִתְקַף דָּא אִתְרַפֵּי דָּא.

וּבְגִין כַּךְ, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, לְאִתְתַּקְפָא מֵרָזָא דִּלְעֵילָּא, וְלָא יִתְקַף מֵרָזָא דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא מֹשֶׁה דְּהֲוָה מֵרָזָא דְּגוֹ אַסְפָּקְלָרְיָא דְּנַהֲרָא, אִצְטְרִיךְ אִיהוּ לְאַקָמָא מַשְׁכְּנָא, לְאַנְהָרָא מִנֵּיהּ, וְלָא מֵאַחֲרָא. (ועל דא) סִיהֲרָא אִצְטְרִיךְ לְאַנְהָרָא מִן שִׁמְשָׁא, וְלָא מֵאַחֲרָא. תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִצְטְרִיכַת לְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָּא, וּלְאִתְדַּבְּקָא גּוֹ שִׁמְשָׁא. (צו כ"ו ע"א)

פרק מ

פְּתַח וְאָמַר, (ויקרא ו׳:י״ח) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה הִיא הָעוֹלָה, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב, (תהילים ל״ו:ז׳) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. עוֹלָה סְלִיקוּ וּקְשִׁירוּ דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, וְדִבּוּקָא דִּילֵהּ בְּגוֹ עָלְמָא דְּאָתֵי, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. אִקְרֵי עוֹלָה קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי עוֹלָה, דְּסַלְקָא וְאִתְעַטְרָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. בְּקִשּׁוּרָא חָדָא בְּחַדּוּ.

וּבְגִין דְּסַלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, כְּתִיב זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה. רָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. הָעוֹלָה: דְּסַלְקָא גּוֹ עָלְמָא דְּאָתֵי, לְאִתְקַשְׁרָא בְּגַוֵּיהּ, דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וַדַּאי, וְעוֹלָה נָמֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים הִיא.

וּבְגִין כַּךְ, סִדּוּרָא דִּנְכִיסוּ דִּילָהּ לִסְטַר צָפוֹן, דְּאִיהוּ סְטַר שְׂמָאלָא. דְּהַאי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לָא סַלְקָא בַּחֲבִיבוּתָא, אֶלָּא כַּד אַתְעַר סִטְרָא דְּצָפוֹן, דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי, וּכְדֵין אִיהִי סַלְקָא בַּחֲבִיבוּתָא, וְאִתְעַטָּרָא בִּימִינָא, וְאִתְחֲבָּרַת בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִתְנְהִיר כֻּלָּא, מֵרָזָא דְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְדָא מִגּוֹ רָזָא דְּאָדָם, בִּרְעוּ דְּכַהֲנָא, וּבְשִׁירָתָא דְּלֵיוָאֵי, וּבְצִלּוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּעוֹלָה קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, בְּרָזָא דְּרוּחַ עֶלְיוֹנָה, בְּגִין דְּתִלַּת רוּחִין קְשִׁירִין כַּחֲדָא, רוּחַ תַּתָּאָה, דְּאִקְרֵי (ויקרא ס"א ע"א) רוּחַ הַקֹּדֶשׁ רוּחַ דִּלְגוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִקְרֵי רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. וְכֵן אִקְרֵי רוּחַ תַּתָּאָה, אֲבָל הַאי אִקְרֵי רוּחַ דְּנָפִיק מִגּוֹ שׁוֹפָר, כָּלוּל בְּאֶשָּׁא וּבְמַיָּא. רוּחַ עֶלְיוֹנָה, דְּאִיהוּ סְתִים בַּחֲשָׁאי, דְּבֵיהּ קַיְימָן כָּל רוּחִין קַדִּישִׁין, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין. וּבְגִין כַּךְ, אַהֲדְרַת עוֹלָה רוּחַ מַמָּשׁ.

וּלְבָתַר, מֵרָזָא דִּבְהֵמָה, מִסְתַּפְּקֵי וְאִתְזָנוּ, לְאִתְקַשְׁרָא רוּחַ אַחֲרָא דְּאִיהוּ גּוֹ מְסָאֲבוּ, מֵאִינּוּן תַּרְבִּין וְשַׁמְנוּנִין כְּמָה דְּאִתְמַר. בְּגִין כָּךְ, עוֹלָה קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, שְׁאַר קָרְבָּנִין לְמֶעְבַּד שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, כֵּיהוּ מִכַּמָּה סִטְרִין, וּמָארֵי דִּינִין (נ"א לאתעברא) לְאִתְעַרְבָא (נ"א לאתעטרא) וּלְאִתְנַהֲרָא מִגּוֹ רְעוּתָא לְאִתְבַּסְּמָא, אִקְרוּן קָדָשִׁים קַלִּים, בְּגִין דְּלָא מִתְעַטְּרָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְעַל דָּא אִינּוּן קָדָשִׁים קַלִּים, וּנְכִיסוּ דִּילְהוֹן בְּכָל אֲתָר כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. אֲבָל עוֹלָה דְּאִיהוּ רָזָא דְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, לָאו אִיהוּ כְּשְׁאַר קָרְבָּנִין, דְּכָל עוֹבָדְהָא קֹדֶשׁ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב (ויקרא ו׳:ג׳) וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד, אִלֵּין לְבוּשִׁין מְיַיחֲדִין לִקְדוּשָּׁה. בַּד: יְחִידָאי, מְיַחֲדָא לְקִדּוּשָּׁה. וּכְתִיב בִּבְגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם. מַאי טַעֲמָא. (דא קדש) אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה כִּדְקָאמְרָן, דְּאִיהִי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּסַלְקָא כֻּלָּא וְאִתְעַטְּרָא בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, בְּקִשׁוּרָא חֲדָא. וּלְבָתַר מַפְנֵי וְאַעְבַּר רוּחַ מִסְאֲבָא דְּסָאִיב כֻּלָּא, דְּלָא שַׁלְטָא, וְלָא יִתְקָרִיב גּוֹ מַקְדְּשָׁא, וְאִתְעֲבָר מִכָּל סִטְרֵי קוּדְשָׁא, וְאִשְׁתְּאַר כֻּלָּא קֹדֶשׁ בְּקִדּוּשָּׁה יְחִידָאי. וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא אִתְּמַר (רס"ב ע"ב, רמ"ד ע"ב) דִּכְתִיב, (תהילים ל"ו:ז׳) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ׳. וְהָכִי סָלְקָא רָזָא דְּאָדָם, מִסִּטְרָא דְּאָדָם וַדַּאי. בְּהֵמָה, מִסִּטְרָא דִּבְהֵמָה. וּבְגִין כְּךְ כְּתִיב, (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם, אָדָם וַדַּאי, דְּדָא קָרְבָּנֵיהּ לְעֵילָּא, לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא בְּרָזָא דְּאָדָם. וּלְבָתַר מִן הַבְּהֵמָה, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָדָם וּבְהֵמָה. וְדָא הוּא רָזָא דְּאִצְטְרִיךְ לְקָרְבָּנָא, אָדָם וּבְהֵמָה כְּדְקָאמְרָן. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הָכִי עֲבַד אָדָם וּבְהֵמָה.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב (בראשית א׳:כ׳) וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, דְּהָא מִנַּיְיהוּ מְקָרְבִין קָרְבָּנִין, וַאֲפִילּוּ עוֹלָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (ויקרא א׳:י״ד) וְאִם מִן הָעוֹף עוֹלָה קָרְבָּנוֹ. תָּא חֲזֵי, מִכָּל אִינּוּן עוֹפֵי, לָא מְקָרְבִין אֶלָּא תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה, (אלא רזא דא) מַה דְּאִתְכְּשַׁר בְּדָא, פָּסִיל בְּדָא דָּא יְמִינָא, וְדָא שְׂמָאלָא.

אֲבָל רָזָא דָּא הָא אוֹקִימְנָא, כְּתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, דְּאִינּוּן רָזָא דִּרְתִיכָא, וּבְהוּ אִסְתַּלָּק רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, לְסַלְקָא לְעֵילָּא, דְּאִינּוּן תְּרֵי, חַד לִימִינָא, וְחַד לִשְׂמָאלָא, עוֹף לִימִינָא, וְדָא מִיכָאֵל. יְעוֹפֵף, לִשְׂמָאלָא, וְדָא (בראשית מ״ו ע״א) גַּבְרִיאֵל. דָּא לִימִינָא וְדָא לִשְׂמָאלָא. וּבְגִין כָּךְ, מְקָרְבִין תְּרֵין אִלֵּין, לְסַלְקָא רוּחַ קוּדְשָׁא, וּשְׂמָאלָא מְעַטֵּר וְזַיֵּין לְתַתָּא, לְהַהוּא סְטָר שְׂמָאלָא. וִימִינָא לִימִינָא וְאִתְקַשְּׁרָא אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, לְמֶהֱוֵי חַד, וְכֹלָּא אִסְתַּלָּק וְאִתְקַשַּׁר כַּחֲדָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלָּק בַּלְחוֹדוֹי וְאִתְקַף.

וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי, מִסְכְּנָא, לָא יָהִיב חוּלָקָא לְאַתְוָנָא, אֶלָּא לְעֵילָּא לְאִתְקַשְּׁרָא, אֲבָל כֹּלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא מִתְקַשַּׁר, כָּל חַד וְחַד לְסִטְרֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְהָא אוֹקִימְנָא. (ויקרא כ״ו ע״ב) רִבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, הָא קְשׁוּרָא דְּכֹלָּא (נ״א דעולה), אִתְקַשַּׁר בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, לְאִתְנַהֲרָא. אִתְדַּבְּקוּתָא דִּרְעוּתָא דְּכַהֲנָא וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, עַד הֵיכָן (רמ״ד ע״ב, ריִ״ג ע״ב) אִיהוּ סַלְקָא.

אָמַר לֵיהּ, הָא אוֹקִימְנָא, עַד אֵין סוֹף, דְּכָל קְשׁוּרָא וְיִחוּדָא וּשְׁלִימוּ, לְאַצְנָעָא בְּהַהוּא צְנִיעוּ, דְּלָא אִתְדַּבַּק, וְלָא אִתְיְדַע, דְּרַעֲוָא דְּכָל רַעֲוִין בֵּיהּ, אֵין סוֹף לָא קַיְימָא לְאוֹדָעָא, וְלָאו לְמֶעְבַּד סוֹף, וְלָאו לְמֶעְבַּד רֹאשׁ, כְּמָה דְּאִיהוּ קַדְמָאָה אַפִּיק רֹאשׁ וְסוֹף. מַאן רֹאשׁ. דָּא נְקוּדָה עִלָּאָה, דְּאִיהוּ רֵישָׁא דְּכֹלָּא סְתִימָאָה, דְּקַיְימָא גּוֹ מַחֲשָׁבָה. וְעָבִיד סוֹף, דְּאִקְרֵי (קהלת יב) סוֹף דָּבָר. אֲבָל לְהָתָם, אֵין סוֹף.

לָאו רְעוּתִין, לָאו נְהוֹרִין, לָאו בּוּצִינִין, בְּהַהוּא אֵין סוֹף, כָּל אִלֵּין בּוּצִינִין וּנְהוֹרִין, תַּלְיִין לְאִתְקַיְימָא בְּהוּ, וְלָא קַיְימָא לְאִתְדַּבְּקָא מַאן דְּיָדַע וְלָא יָדַע, לָאו אִיהוּ אֶלָּא רְעוּ עִלָּאָה, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, אָיִן. (צו כ״ו ע״ב)

וְכַד נְקוּדָה עִלָּאָה, וְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִסְתְּלָקוּ, לָא יַדְּעֵי בַּר רֵיחָא, כְּמַאן דְּאָרַח בְּרֵיחָא וְאִתְבָּסָם. וְלָאו דָּא נַיְיחָא נְחוֹחַ, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כ״ו:ל״א) וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם, דְּהָא רֵיחַ נִיחָח, רֵיחָא דִּרְעוּתָא דְּכָל הָנֵי רְעוּתָא דִּצְלוֹתָא, וּרְעוּתָא דְּשֵׁירָתָא, וּרְעוּתָא דְּכַהֲנָא, דְּכֻלְּהוּ רָזָא דְּאָדָם. כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִתְעֲבִידוּ רְעוּתָא חֲדָא, וְהַהוּא אִקְרֵי נִיחֹחַ, רַעֲוָא, כְּתַרְגּוּמוֹ. כְּדֵין כֹּלָּא אִתְקְשַׁר וְאִתְנְהִיר כַּחֲדָא, כְּדְקָא יָאוֹת, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וְעַל דָּא אִתְיְיהִיבַת הַאי סִטְרָא אַחֲרָא, בִּידָא דְּכַהֲנָא, דִּכְתִיב, (ויקרא ו׳:ב׳) צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר, רָזָא הָכָא, דְּהָא אוֹקִימְנָא לֵית צַו אֶלָּא עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְהָכָא

אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ, לְאִתּוֹקָדָא הַהִיא מַחֲשָׁבָה רָעָה, וּלְאַעְבְּרָא לָהּ מִגּוֹ קוּדְשָׁא, בְּהַאי רְעוּתָא דְּסַלְקָא לְעֵילָּא, וּבְהָא תְּנָנָא, וְתַרְבִּין דְּאִתּוֹקָדָן. בְּגִין לְאִתְעַבְּרָא מִן קוּדְשָׁא. וְהַאי צַו, בִּרְשׁוּתַיְיהוּ קַיְימָא, לְאַפְרָשָׁא לָהּ מִן קוּדְשָׁא, מִגּוֹ הַאי קָרְבָּנָא. וְאִי תֵּימָא (במדבר כח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הָכִי נָמֵי, דְּהָא בִּרְשׁוּתַיְיהוּ קַיְימָא, (ד"א לאפרשא לה מן קדושה) כָּל זִמְנָא דְּעַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, דְּלָא יַכְלָא לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ.

וְהַאי קָרָא כֹּלָּא, אַתְיָא לְאַחֲזָאָה רָזָא דְּמִלָּה, לְאַעְטָרָא לְהַהוּא רוּחַ קוּדְשָׁא, לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּלְאַפְרָשָׁא לָהּ לְדָא רוּחַ טוּמְאָה, לְנַחְתָּא לָהּ לְתַתָּא לְתַתָּא, דְּא בִּרְעוּתָא וּבְצָלוֹתָא כְּדְקָאמְרָן, וְדָא בְּעוֹבָדָא, כֹּלָּא כִּדְקָחָזֵי לֵיהּ.

וְהַאי קָרָא מוֹכֵח עֲלַיְיהוּ, דִּכְתִיב, צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר. צַו: דָּא עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת רוּחַ מְסָאֲבָא. לֵאמֹר: (נח ס' ע"א) דָּא אִתְתָא, דְּאִקְרֵי (משלי לא) יִרְאַת יְיָ'. כְּתִיב הָכָא לֵאמֹר, וּכְתִיב הָתָם לֵאמֹר (ירמיהו ג׳:א׳) הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין כָּךְ, כֹּלָּא אִתְמַר, וְכַהֲנָא קַיְימָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא, בְּרָזָא (רמ"ד ע"ב) דְּאָדָם וּבְהֵמָה. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, לְאִינּוּן יַדְעֵי אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְאַזְלֵי בָּהּ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ל"ח:ט"ז) יְיָ' עֲלֵיהֶם יִחְיוּ. מַאי עֲלֵיהֶם. אִלֵּין אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא. יִחְיוּ, יִתְקַיְימוּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּהַאי גַּוְונָא, זֹאת תּוֹרַת: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הָעוֹלָה: דְּאִיהִי סַלְקַת וְאִתְעַטְּרַת לְעֵילָּא לְעֵילָּא, לְאִתְקַשְּׁרָא כְּדְקָא יָאוֹת, עַד אֲתָר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

דָּבָר אַחֵר, זֹאת תּוֹרַת: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הָעוֹלָה: דָּא מַחֲשָׁבָה רָעָה, דְּאִיהִי סַלְקָא עַל רְעוּתָא דְּבַר נָשׁ, לְאַסְטָאָה לֵיהּ מֵאוֹרְחָא דְּקְשׁוֹט. הִיא הָעוֹלָה, הִיא הִיא דְּסַלְקָא, וְאַסְטִיאַת לֵיהּ לְבַר נָשׁ, בָּעֵי לְאוֹקָדָא לֵיהּ בְּנוּרָא, בְּגִין דְּלָא יְתְיְיהִיב לָהּ דּוּכְתָּא (נ"א לאסטאה) לְאַסְגָּאָה. וּבְגִין כָּךְ, עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה, מַאן לַיְלָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (דאיהי זאת בגין) דְּאִתְיָא לְדַכְּאָה לֵיהּ לְבַר נָשׁ, מֵהַהוּא רְעוּתָא. עַל מוֹקְדָה. בְּגִין דִּי נָהָר דִּינוּר, אִיהוּ אֲתָר לְאוֹקָדָא לְכָל אִינּוּן, דְּלָא קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, דְּהָא עָאלִין לוֹן בְּהַהוּא נוּרָא דְּדָלִיק, וּמְעַבְּרֵי שׁוּלְטָנֵהוֹן מֵעָלְמָא. וּבְגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט, אִצְטְרִיךְ עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה, וְאִתְכַּפְיָיא וְלָא שַׁלְטָא.

וְעַל דָּא, כַּד אִתְכַּפְיָיא הַאי, סַלְקָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי רוּחַ קוּדְשָׁא, דְּסַלְקָא וְאִתְעַטְּרָא לְעֵילָּא, דְּהָא סְלִיקוּ דִּילָהּ, כַּד אִתְכַּפְיָיא הַאי חֵילָא אַחֲרָא, וְאִתְפַּרְשָׁא מִינָּהּ. וּבְגִין כָּךְ, בָּעֵינָן בְּרָזָא דְּקָרְבָּנָא, לְאַפְרָשָׁא לְהַאי סִטְרָא מֵרוּחַ קוּדְשָׁא, וּלְמֵיהַב לָהּ חוּלָקָא, בְּגִין דְּרוּחַ קוּדְשָׁא אִסְתַּלַּק לְעֵילָּא.

וְתָא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְעֲבִיד. אִתְכַּפְיָיא סִטְרָא אַחֲרָא, וְאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא. וְכַד אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, וְאִתְקַם מַשְׁכְּנָא עַל יָדָא דְּמשֶׁה, כְּדֵין אִתְקַם לְעֵילָּא וְתַתָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. מַאי וַיָּקֶם. אֶלָּא דְּאוֹקִים לָהּ, לְאִסְתַּלָּקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא, וַיָּקֶם מֹשֶׁה, מַאן דְּהֲוָה מָאִיךְ אוּקְמֵיהּ, כְּמַאן דְּאוֹקִים לְמַאן דְּנָפִיל. כְּגַוְונָא דָּא, לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב (עמוס ט׳:י״א) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת.

כְּתִיב, (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, מַאי לֹא תּוֹסִיף קוּם. (משמע דחד זמנא אחרא קמת) אֶלָּא בְּזִמְנָא אַחֲרָא קָמַת. הֵיא קָמַת מִגַּרְמֵהּ, וְלָא אוֹקִים לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹקִים לָהּ, וְעָבַד כַּמָּה נִסִּין, בְּגִין לְאַקָּמָא לָהּ, וּבְגָלוּתָא דְּבָבֶל הוּא לָא אוֹקִים לָהּ, בְּגִין דְּלָא עָבַד לוֹן נִסִּים, דְּגָרִים חוֹבָה, אֶלָּא הֵיא קָמַת. וּסְלִיקוּ בְּנֵי גוֹלָה, כְּאִינּוּן דְּלָא הֲוָה לוֹן פָּרוֹקָא, וְלָא הֲוָה תִּיאוּבְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, בְּגִין דְּגָרַם הַהוּא חוֹבָא, דְּאִינּוּן נָשִׂים נָכְרִיּוֹת.

וְעַל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אוֹקִים לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְלָא עָבַד לָהּ נִסִּין וּגְבוּרָאן בְּהַהוּא זִמְנָא כְּדְקָא יָאוֹת. אֲבָל לְזִמְנָא דְּאָתֵי, לֹא תּוֹסִיף קוּם כְּתִיב, לָא תּוֹסִיף, קוּם מִגַּרְמֵהּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ, דִּכְתִיב אָקִים אֶת סוּכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת. וּכְתִיב (ירמיהו ל׳:ט׳) וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב הָכָא, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וַיָּקֶם מֹשֶׁה וְגוֹ׳.

תָּא חֲזֵי, כַּד אוֹקִים לֵיהּ מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא, אִתְקַם מַשְׁכְּנָא אַחֲרָא עִמֵּיהּ. וּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, אוֹקִים (נ"א אוקיר) וְסָעִיד כֻּלָּא, בְּגִין דְּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה, סָתִים וְגָנִיז אִיהוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וּמַשְׁכְּנָא אַחֲרָא אִתְקַם עַל מַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא וְקַיְימָא עֲלֵיהּ, (ס"א עמיה. ומשכנא עילאה ההוא דסתים וגניז לעילא לעילא אוקים וסעיד כלא. ומשכנא אחרא ההוא אתקם על ידא דמשכנא דלתתא קיימא עליה) בְּחֵילָא דְּהַהוּא מַשְׁכְּנָא עִלָּאָה עַל כֻּלָּא. וְכַמָּה דְּאִתְקַם מַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא עַל יָדָא דְּמשֶׁה, אוּף הָכִי לְעֵילָּא, עַל יְדֵי דְּהַהוּא דָּבָר דְּמשֶׁה (נ"א דרגא דמשה). מְנָלָן. דִּכְתִיב, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. אֶת דַּיְיקָא, לְאִתְחַזָּאָה דְּתַרֵי מַשְׁכְּנִין בְּרָזָא דְּמשֶׁה אִתְקָנוּ (נ"א אתקמו).

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְכִי וַיָּקֶם מֹשֶׁה, וְהָא כֻּלָּא עַד לָא אִתְתָּקַן, וְקִימָה לָאו אִיהוּ אֶלָּא כַּד אִשְׁתְּלִים כֻּלָּא, וְעָאל שַׁיְיפָא בְּשַׁיְיפֵיהּ, מַאי וַיָּקֶם. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בִּתְלַת סִטְרִין אוֹקִים מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא, מַה כְּתִיב וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו, וַיָּשֶׂם אֶת קְרָשָׁיו. בְּהָנֵי תְּלַת סִטְרֵי, אוֹקִים מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא. וּבְהָנֵי תְּלַת סִטְרֵי, אִסְתַּלָּק מַשְׁכְּנָא. וְאִתְכַּפְיָיא סִטְרָא אַחֲרָא. וְעָבוֹדָה זָרָה, כַּד אוֹקִים מֹשֶׁה לְהַאי סִטְרָא, אִתְכַּפְיָיא סִטְרָא אַחֲרָא. בְּגִין כָּךְ מֹשֶׁה אוֹקִים לֵיהּ וְלָא אַחֲרָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִזְדְּעָזַע סָמָאֵ"ל מֵאַתְרֵיהּ, וְאַרְבְּעִין רְתִיכִין דְּעִמֵּיהּ, וְעָרַק אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי, גּוֹ טְסִירוּ דְּנוּקְבָּא דְּעַפְרָא. אָעִיל מֹשֶׁה אִינּוּן סַמְכִין, וְאִתְקְיִף סִטְרָא דָּא, כְּדֵין אִינּוּן סַמְכִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, נָפְלוּ וְאִתְרְפוּ.

פָּתַח וְאָמַר, בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת וְגוֹ', מַאי בַּיּוֹם הַהוּא. בְּיוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעְבִּיד דִּינָא בְּעָלְמָא, וְיִפְקוֹד עַל חַיָּיבֵי עָלְמָא כְּעוֹבָדֵיהוֹן. דְּהָא לֵית קִימָה לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, בְּעוֹד דְּאִינּוּן חַיָּיבִין דְּיִשְׂרָאֵל יְקוּמוּן בְּעָלְמָא. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, (עמוס ט׳:י׳) בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי הָאוֹמְרִים לֹא תַגִּישׁ וְתַקְדִּים בַּעֲדֵנוּ הָרָעָה. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת וְגוֹ'.

הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, (עמוס) אֶת פִּרְצֵיהֶן, אֶת פִּרְצָה מִבָּעֵי לֵיהּ. וַהֲרִיסוֹתָיו, וַהֲרִיסוֹתֶיהָ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא וְגָדַרְתִּי אֶת פִּרְצֵיהֶן מִמַּאן, מֵאִינּוּן חַיָּיבִין, דִּכְתִיב בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי, דְּהָא כְּדֵין יִתְעָבִיד פִּרְצָן בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא וְגָדַרְתִּי אֶת פִּרְצֵיהֶן. וַהֲרִיסוֹתָיו אָקִים, הֲרִיסוֹתָיו דְּמַאן, הֲרִיסוֹתָיו דְּסוּכַּת דָּוִד. (ממאן מדוד) בְּגִין, דְּכַד אִתָּקַף מַלְכוּ חַיָּיבָא בְּעָלְמָא, כְּדֵין הַאי מַלְכוּ קַדִּישָׁא אִתְרַפֵּי, וְסֻכַּת דָּוִד אַסְתִּיר בְּנָיָינָא דִּילֵּיהּ, וְעַל דָּא וַהֲרִיסוֹתָיו אָקִים.

דְּהָא תְּנִינָן, כָּל זְמָנָא דְּהַאי אִתְקַף, הַאי אִתְרַפֵּי. דָּא מַלְיָא, וְדָא חָרְבָה. וּבְגִין כָּךְ, עַד הַהוּא יוֹמָא, מַלְכוּ חַיָּיבָא יִתְקַף. בַּהַהוּא יוֹמָא, יִתְקַף וְיוֹקִים לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהַאי מַלְכוּ קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא וַהֲרִיסוֹתָיו אָקִים. וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם, מַאי וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְגוֹ'.

(שמות לט) וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, בְּמַאי אוֹקִים לֵיהּ. דִּכְתִיב וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וְיָהַב אִינּוּן סַמְכִין דִּתְחוֹתֵיהּ, לְקַיְּימָא עֲלֵיהוּ, וּלְאַסְחָרָא בֵּהּ אִינּוּן צִירִים דְּפִתְחֵין. בְּגִין דְּאִינּוּן סַמְכִין דִּתְחוֹתַיְיהוּ, אִינּוּן קַיּוּמָא לְאַסְחָרָא. אֲמַאי וַיִּתֵּן. אַתְקִיף וְאַתְקִין לוֹן בְּתוּקְפּוּי. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אַעְדִּיו אִינּוּן סַמְכִין אַחֲרָנִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (תהילים קל״ז:ז׳) זְכוֹר יְיָ' לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַ ם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. וְעַל דָּא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי יְסוֹדֵי יְרוּשָׁלַ ם, מִיְּסוֹדִין אַחֲרָנִין, דְּיִשְׁלְטוּן עַל כֹּלָּא. וּמַאן אִינּוּן. סַפִּירִין. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:י״א) וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים, דְּאִלֵּין אִינּוּן יְסוֹדִין, וְסַמְכִין תַּקִּיפִין וְעִלָּאִין, דְּלֵית לְהוּ חֲלִישׁוּ כְּקַדְמָאֵי. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאָבְנִין קַדְמָאִין מֵאִינּוּן יְסוֹדֵי, יְכִילוּ שְׁאַר עַמִּין לְמִשְׁלַט עֲלֵיהוּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּלֵית בְּהוּ נְהִירוּ עִלָּאָה, כְּדְקָא יָאוֹת. אֲבָל אִלֵּין, יְהוֹן נְהִירִין מִגּוֹ נְהִירוּ עִלָּאָה, וּמְשַׁקְּעָאן גּוֹ תְּהוֹמֵי, דְּלָא יַכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ. וְאִלֵּין אִינּוּן סַפִּירִין, דְּיִנָּהֲרוּן לְעֵילָּא וְתַתָּא. (ואי תימא) בְּגִין דִּבְהַהוּא זְמָנָא, יִתּוֹסַף נְהִירוּ עִלָּאָה, לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְאִי תֵּימָא אִינּוּן יְסוֹדֵי קַדְמָאֵי, יִתְבַּטְּלוּן. הָא כְּתִיב (ישעיהו נ"ד:י"א) הִנֵּה אָנֹכִי מַרְבִּיץ בַּפּוּךְ אֲבָנַיִךְ. מַרְבִּיץ לְאַתְקָנָא תְּבִירָא. מַאי בַּפּוּךְ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים ב ט':ל') וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ. אֲבָנִים אית דְּאִקְרוּן פּוּךְ. מַאי טַעֲמָא הַאי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר רָזָא אִיהוּ, וְרָזָא דָּא לְמִחַצְדֵי חַקְלָא אִתְיְיהִיב לְמַנְדַּע.

תָּא חֲזֵי, אִינּוּן אֲבָנִין דִּיסוֹדֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם, חַס וְשָׁלוֹם דִּשְׁלִיטוּ עָלַיְיהוּ שְׁאַר עַמִּין, וְלָא אוֹקְדוּ לוֹן, וְלָא אִתּוֹקְדוּן, אֶלָּא כֻּלְּהוּ אִתְגְּנִיזוּ, וְגָנִיז לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל אִינּוּן יְסוֹדֵי בֵּיתָא קַדִּישָׁא כֻּלְּהוּ אִתְגְּנִיזוּ, וְלָא אִתְאֲבִידוּ מִנַּיְיהוּ אֲפִילּוּ חַד. וְכַד יֶהְדַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיוֹקִים לָהּ לִירוּשְׁלַם עַל אַתְרֵיהּ, אִינּוּן יְסוֹדֵי אֲבָנִין קַדְמָאֵי, יְהַדְּרוּן לְאַתְרַיְיהוּ, וְלָא יַשְׁלִיט בְּהוּ עֵינָא אַחֲרָא (נ"א בישא), בַּר בְּזִמְנָא דְּיִכְחוֹל בַּר נָשׁ עֵינוֹי בְּהַהוּא פּוּכָא, וְיִמְלֵי עֵינֵיהּ מִנֵּיהּ, וּכְדֵין יֶחֱמֵי כָּל אֲבָנִין וְכָל יְסוֹדֵי יְרוּשָׁלַ ם, מְתַקְּנָן עַל אַתְרַיְיהוּ, דְּלָא שָׁלְטוּ בְּהוּ שְׁאַר עַמִּין, וְכָל אִינּוּן אֲבָנִין יְקָרִין אַחֲרָנִין, וְכָל אִינּוּן בְּנָיְינֵי אֲבָנִין, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי עַל קִיּוּמַיְיהוּ.

וּכְדֵין (ישעיהו נ"ב:ח') כִּי עַיִן בָּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ' צִיּוֹן. מַאי בְּשׁוּב יְיָ'. אֶלָּא כַּד שְׁלִיטוּ עָלְהּ שְׁאַר עַמִּין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לָהּ לְעֵילָּא, וּבַהַהוּא זִמְנָא אִיהוּ יֶהְדַּר לָהּ לְאַתְרָהּ, דִּכְתִיב בְּשׁוּב יְיָ' צִיּוֹן. בְּשׁוּב יְיָ' וַדַּאי.

וְתָא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאַסְתִּים מִן עֵינָא, וְלָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ עֵינָא, לָא יַכְלִין לְמִשְׁלַט בֵּיהּ עֵינָא, בַּר בְּכַחְלָא דְּעֵינָא, בְּמִלִּין יְדִיעָאן. וּבְגִין כָּךְ, הִנֵּה אָנֹכִי מַרְבִּיץ בַּפּוּךְ אֲבָנַיִךְ. וְתָא חֲזֵי, כָּל אִלֵּין אֲבָנִין יִתְקַיְּימוּן בְּאַתְרַיְיהוּ, וְלֶהֱוֹוֹ יְסוֹדִין כְּקַדְמֵיתָא, וְיסוֹדֵי סַפִּירִין (אחרנין) יִתְקַיְּימוּן בַּאֲתַר אַחֲרָא סָחֲרָנָא, לְפוּתְיָא וּלְאַרְכָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים.

בְּזִמְנָא דְּיוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבֵיתֵיהּ, בְּהַהוּא זִמְנָא מַה כְּתִיב, (ישעיהו כ"ה:ח') בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. בִּלַּע, כִּדְאָמְרִינָן (איכה ב) בִּלַּע יְיָ' וְלֹא חָמַל, הַהוּא כּוֹס דְּשָׁתָה הַאי, יִשְׁתֶּה הַאי.

וְאִי תֵּימָא, הַהוּא בִּלַּע אִיהוּ לְזַמַּן יְדִיעָא וְקָצִיב כְּיִשְׂרָאֵל, לָאו הָכִי. כְּתִיב לָנֶצַח, מַאי לָנֶצַח. לְדָרֵי דָּרִין. וְלָאו כְּיִשְׂרָאֵל, וְלָאו כְּהַהוּא זִמְנָא דְּאוֹקִים מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא. אֶלָּא לָנֶצַח לְעָלְמִין.

וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִיהוּ יוֹקִים סַמְכִין, וְסִיפֵּי, וְכָל אִינּוּן תְּקָרֵי בֵּיתָא, בְּתִקּוּנוֹי, (ס"א בתקיפו) לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. וּכְתִיב (ישעיהו נ"ד:ב') הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ וְגוֹ', בְּגִין דְּיִתְבְּלַע סִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא יְקוּם לְעָלְמִין וּכְדֵין, (ישעיהו כ"ה:ח') וְחָרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ' דִּבֵּר.

(שמות לט) וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִלֵּין סַמְכִין אִתְקָמוּ, וְאִתְיְיהִיבוּ בְּאַתְרֵיְיהוּ, הַהוּא זִמְנָא אִתְרְפוּ וְאִתְעֲבָרוּ מֵאַתְרֵיְיהוּ סַמְכִין בַּאֲתַר סְטָר אַחֲרָא, וְעַל דָּא, וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו.

מַאי וַיִּתֵּן. אֶלָּא אוֹלִיפְנָא, דְּחָמָא מֹשֶׁה לְקַמֵּיהּ לְסָמָאֵ"ל חַיָּיבָא, דְּהֲוָה אָזִיל לְגַבֵּיהּ לְקַטְרְגָא לֵיהּ, וּכְדֵין אַתְקִיף בֵּיהּ מֹשֶׁה, וְקָשִׁיר לֵיהּ קַמֵּיהּ, וְאוֹקִים לֵיהּ לְמַשְׁכְּנָא, וְיָהַב לְסַמְכוֹי. דִּכְתִיב וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו. וַיִּתֵּן: בְּתַקִּיפוּ, דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, וּלְמֵיהַב סַמְכִין בַּאֲתַרֵיְיהוּ, כְּמֹשֶׁה. דְּהָא בְּתַקִּיפוּ רַב, אוֹקִים לֵיהּ מֹשֶׁה.

בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְתְּקַם מַשְׁכְּנָא, כַּד שְׁאֲרֵי מֹשֶׁה לְאַקָּמָא לֵיהּ, בְּחַד בְּנִיסָן הֲוָה, וּבְהַהוּא זִמְנָא, תְּקִיפוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא הֲוָה בְּעָלְמָא, דְּהָא בְּיוֹמֵי דְּנִיסָן, רֵישׁ תּוֹרָא בְּדִיקוּלָא (סליק לאגרא). תָּנִינָן. וּבְנִיסָן שְׁאֲרֵי מֹשֶׁה, וְחָמָא לֵיהּ לְסָמָאֵ"ל, אָזִיל סַחֲרָנֵיהּ, לְעָרְבְּבָא לֵיהּ, וְאִתְגַּבַּר עֲלֵיהּ מֹשֶׁה, וּכְדֵין, וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו. שְׁאֲרֵי הוּא וְיָהַב לְתַתָּא, וְשָׁאֲרֵי מַאן דְּשָׁאֲרֵי וְיָהַב לְעֵילָּא דָּא לָקֳבֵל דָּא.

בְּיוֹמָא דְּאִתְתְּקַם הַאי מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, אִתְתַּקַּם מַשְׁכְּנָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, וּמַשְׁכְּנָא עִלָּאָה טָמִיר וְגָנִיז, אַפִּיק נְהוֹרִין לְכָל סְטָר, וְאִתְנַהֲרוּן עָלְמִין.

רִבִּי יוֹסֵי שָׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ, תְּלַת מַשְׁכְּנִין חֲמֵינָן בַּקְרָא, דִּכְתִיב, (במדבר ט׳:ט״ו) וּבְיוֹם הָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן, כִּסָּה הֶעָנָן אֶת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדוּת, וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן כְּמַרְאֵה אֵשׁ עַד בֹּקֶר, הָא תְּלַת מַשְׁכְּנִין הָכָא. וַאֲמַאי מַשְׁכְּנָא, וְלָא בַּיִת, דְּהָא בַּיִת אִצְטְרִיךְ וְלָא מִשְׁכָּן.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ס״ו:א׳) כֹּה אָמַר יְיָ' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְאַחֲסָנְתֵּיהּ וְעַדְבֵיהּ, וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא דְּעֲבַד מִנַּיְיהוּ דַּרְגִּין יְדִיעָן בְּהַאי עָלְמָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, לְשַׁכְלְלָא עָלְמִין כֻּלְּהוּ כְּחַד, עֵילָּא וְתַתָּא. דִּכְתִיב הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי לְשַׁכְלְלָא עֵילָּא וְתַתָּא לְמֶהֱוֵי חַד.

תָּא חֲזֵי, הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי, דָּא רְקִיעָא דְּיַעֲקֹב שַׁרְיָא בֵּיהּ, דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא עִלָּאָה, לְכוּרְסְיָיא (ס"א כורסייא עלאה לדיוקנא) עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי, דָּא רְקִיעָא דְּדָוִד מַלְכָּא שַׁרְיָא בֵּיהּ, לְאִתְהֲנָאָה מִזִּיוָא דְּאִסְפָּקְלָרְיָא דְּנַהֲרָא. וּבְגִין דְּבָעֵי לְאִתְפַּשְׁטָא יַתִּיר לְתַתָּא אָמַר הֲדוֹם רַגְלָי. אֵיזֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי, דָּא בִּנְיַן בֵּית מַקְדְּשָׁא. וְאֵיזֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי, דָּא בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים דִּלְתַתָּא.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּאִזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, הֲוָה לְהוּ מִשְׁכָּן, עַד דְּאָתוּ לְשִׁילֹה, וַהֲוָה תַּמָּן. וְדָא אִיהוּ רָזָא, לְאַמְשָׁכָא דָּא בְּדָא, וּלְאַעֲלָא דָּא בְּדָא, לְאִתְקַשְּׁרָא דָּא בְּדָא, בְּגִין לְאַנְהָרָא. אֲבָל לָאו לְנַיְיחָא. דְּהָא לָאו נַיְיחָא, בַּר כַּד אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה

מַלְכָּא, דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ מְנוּחָה לְעֵילָּא וְתַתָּא. בְּגִין דְּתַמָּן תְּקִיפוּ דְּנַיְיחָא, וְלָא לְנַטְלָא מֵאָתָר לַאֲתָר.

וּבְגִין כַּךְ אִית מִשְׁכָּן, וְאִית בַּיִת. מִשְׁכָּן: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ"ו:י"א) וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם. מַאי מִשְׁכָּנִי. מִשְׁכְּנוֹתָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלְהוֹוֹן גַּבַּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דִּכְתִּיב וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא מִשְׁכָּן, כְּמַלְכָּא דְּאָתֵי לְגַבֵּי רְחִימֵיהּ, וְלָא מַיְיתֵי כָּל אֲכְלוּסִין דִּילֵיהּ עִמֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא לְאַטָרְחָא עָלֵיהּ, אִיהוּ אָתֵי לְגַבֵּיהּ בְּזְעֵיר חֵילִין. בַּיִת: דְּכָל חֵילִין וְכָל (ויקרא ב' ע"ב) אֲכְלוּסִין דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ אַיְיתֵי עִמֵּיהּ, לְדַיְירָא בְּהַהוּא בֵּיתָא, וְדָא אִיהוּ בֵּין מִשְׁכָּן וּבֵין בַּיִת. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אִיהוּ דִּיוּרָא דְּנַיְיחָא לְעָלְמִין, בְּכָל אִינּוּן רְתִיכִין, בְּכָל אִינּוּן דִּיוּקְנִין, בְּכָל אִינּוּן עוֹבָדִין, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. לְתַבְּרָא (ד"א לחברא) עוֹבָדִין דִּלְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. מִשְׁכָּן, בִּזְעֵיר דִּיוּקְנִין, בִּזְעִירִין עוֹבָדִין, לְנַטְלָא מֵאָתָר לַאֲתָר, וְכֹלָּא בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה עַל מַשְׁכְּנָא, לָא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקַם בֵּיהּ, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לֵיהּ כֹּלָּא בְּדִיוּקְנֵיהּ, כָּל מִלָּה וּמִלָּה. בְּמָה אַחְזֵי לֵיהּ. בְּאֶשָּׁא חִוָּורָא, וּבְאֶשָּׁא אוּכָמָא, וּבְאֶשָּׁא סוּמָקָא, וּבְאֶשָּׁא יְרוֹקָא. מַה כְּתִיב, (שמות כ"ה:מ') וּרְאֵה וַעֲשֵׂה כְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר. עִם כָּל דָּא אַקְשֵׁי לֵיהּ לְמֹשֶׁה.

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּאַחְזֵי לֵיהּ עֵינָא בְּעֵינָא לָא בָּעָא מֹשֶׁה לְמֶעְבַּד. וְאִי תֵּימָא דְּאִיהוּ לָא יָדַע לְמֶעְבַּד, אוֹ חָכְמְתָא לָא הֲוָה עִמֵּיהּ. תָּא חֲזֵי, בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב, וְכָל אִינּוּן שְׁאַר אַחֲרָנִין, אַף עַל גַּב דְּלָא חָמוּ כְּמֹשֶׁה, מַה כְּתִיב, וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אוֹתָהּ וְגוֹ', אִי אִינּוּן דְּלָא חָמוּ, עָבְדוּ כַּךְ. מֹשֶׁה דְּחָמָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא מֹשֶׁה, אַף עַל גַּב דְּאִסְתַּלָּק מִן מַשְׁכְּנָא מֵעֲבִידָתָא, כֹּלָּא הֲוָה בִּידֵיהּ, וְעַל יְדֵיהּ, וְאִיהוּ אִקְרֵי עַל שְׁמֵיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב וּרְאֵה וַעֲשֵׂה.

דָּבָר אַחֵר, מֹשֶׁה אִסְתַּלָּק מִן דָּא, וְיָהִיב דּוּכְתֵּיהּ לְאַחֲרָא, עַד דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שמות ל"א:ב') רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל, וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב. וּכְתִיב וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכֹל אִישׁ חֲכַם לֵב. אִי יְקָרָא דָּא, הֲוָה דְּמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ יַעְבִּיד לֵיהּ, יִתְקָיְים בֵּיהּ תָּדִיר. (ס"א יתיר תדיר)

וְעִם כָּל דָּא, כֵּיוָן דְּאִיהוּ פָּקִיד, וּבְפִקּוּדֵיהּ יִתְעֲבִיד, אִיהוּ עָבִיד כֹּלָּא. תּוּ, כָּל עֲבִידְתָּא לָא קַיְימָא, אֶלָּא בְּסִיּוּמָא דְּעוֹבָדָא, וְעַל דָּא, וַיְקֵם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. בָּעוּ לְאַקָמָא לֵיהּ כָּל אִינּוּן חַכִּימֵי לִבָּא, וְלָא הֲוָה מִתְקַיֵּים, בְּגִין יְקָרֵיהּ דְּמֹשֶׁה, עַד דְּאָתָא מֹשֶׁה, וְאוֹקִים לֵיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק מא

(שמות מ׳:י״ח) וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (מיכה ז׳:ח׳) אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי וְגוֹ׳. מַאן אוֹיַבְתִּי לִי. דְּבָבוּ דְּמַלְכוּ חַיְיבָא בְּמַלְכוּת קַדִּישָׁא. וְהַאי קְרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמַר לֵיהּ, אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי, מַה דְּלֵית לָךְ הָכִי (נ״א לה הכי) לְמַלְכוּ אַחֲרָא, דְּכֵיוָן דְּתִפּוֹל לָא תָּקוּם לְעָלְמִין. אֲבָל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּנָפְלַת, תָּקוּם וְקָמַת שְׁאַר זִמְנִין. דִּכְתִיב כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי.

דְּהָא כַּמָּה זִמְנִין נָפְלַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְיָתְבָא בֵּין אינוּן מָארֵי דְּבָבוּ, וּשְׁאַר עַמִּין קָמוּ עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְשֵׁיצָאָה לוֹן מֵעָלְמָא, (ולא יכילו) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים פ״ג:ד׳) עַל עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד, וּכְתִיב כִּי נוֹעָצוּ לֵב יַחְדָּיו וְגוֹ׳, אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי. וְעִם כָּל דָּא, אַף עַל גַּב דְּשְׁאַר עַמִּין קָמוּ עָלַיְיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אֲנַח לוֹן בִּידַיְיהוּ, וְאִי נָפְלוּ קָמוּ, דִּכְתִיב כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָקִים לָהּ תְּדִיר.

וּזְמִינָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לוֹמַר בְּהַהוּא זִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא דְּגָלוּתָא, וְתִסְתְּלֵק מִנַּיְיהוּ, אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי. כִּי נָפַלְתִּי בְּגָלוּתָא, וְאִשְׁתְּעְבָּדוּ בָּנַי, קָמְתִּי בְּהַאי זִמְנָא. וּבְגִין כַּךְ, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאַפִּיק מֹשֶׁה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כַּד עָבֵד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָאן דְּעָבַד לוֹן. כְּדֵין וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּתִיב, דְּהָא עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה אִתְקַם בְּכָל זִמְנָא.

פרק מב

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א׳:כ״א) בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וְגוֹ׳. בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ. בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ, וְכִי לָא יְדָעְנָא דְּהָא בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ, וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ. אֶלָּא בְּלֶכְתָּם דְּמַאן. בְּלֶכְתָּם דְּחַיּוֹת. דְּכַד אינוּן אַזְלִין, אינוּן אוֹפַנִּים יֵלֵכוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם. וְעַל דָּא בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ, בְּגִין דְּכָל מַטַּלְנֵיהוֹן דְּאינוּן אוֹפַנִּים, לְאו אינוּן אֶלָּא בְּמַטְלָנִין דְּחַיּוֹת, וְקִיּוּמָא דִּילְהוֹן לָא קַיְימֵי בְּאַתְרַיְיהוּ, אֶלָּא כֹּלָּא תַּלְיָא בַּחַיּוֹת. וְכֵן כְּתִיב וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם בְּגִין דְּחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים כַּחֲדָא אַזְלִין.

וְתָא חֲזֵי, עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע מַשְׁקוֹפִין, דְּמַטְרָנִין עִלָּאִין קַיְימִין גּוֹ מַשְׁקוֹפָא חֲדָא דְּבַסְטַר מִזְרָח. לְהַאי פִּתְחָא, נַטְרִין אַרְבַּע וְעֶשְׂרִין מִשְׁמָרוֹת, טְמִירִין גּוֹ תּוּקְפָּא דְּשַׁלְהוֹבָא, דְּעַטָּרָא וְסָחֲרָא לְגוֹ הַהוּא מַשְׁקוֹפָא מֵהַהוּא סִטְרָא דְּמִזְרָח.

וְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין סַמְכִין תְּחוֹתַיְיהוּ, וְעַל אִלֵּין סַמְכִין קַיְימִין עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע עַמּוּדִין, וְאִלֵּין אינוּן דְּקַיְימִין תְּדִיר, וְלָא פָּרְחִין גּוֹ אֲוִירָא כְּאינוּן אַחֲרָנִין, וְאִלֵּין אינוּן דְּאִקְרוּן עוֹמְדִים,

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (זכריה ג׳:ז׳) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה. וְאֵלֵּין עַמּוּדִים, קַיְימִין עַל אִינּוּן סַמְכִין, בְּהוּ סָחֲרָן לְאִתְקַיְימָא בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

כַּד אִלֵּין עַמּוּדִים קַיְימִין עַל קִיּוּמַיְיהוּ, כֻּלְּהוּ שַׁלִּיטִין דְּקַיְימִין עֲלַיְיהוּ, מְעַפְּפֵי וְטָסִין כָּל עָלְמָא, וְאַשְׁגְּחָן עַיְינִין. וְאִינּוּן דְּצַיְיתִי קַלִּין, סַלְקִין מִלִּין לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת י׳:כ׳) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל. וּבְגִין כַּךְ, אִינּוּן סַמְכִין קַיְימִין בְּקִיּוּמָא תְּדִיר.

תָּא חֲזֵי, בְּלֶכְתָּם יֵלְכוּ כִּדְקַאמְרָן. וּבְהִנָּשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעוּמָתָם. דְּהָא כְּמָה דְּאִלֵּין חַיּוֹת נַטְלִין וְסַלְקִין, הָכִי אִינּוּן. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין, כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים. רוּחַ הַחַיָּה, רוּחַ קוּדְשָׁא, דְּנָשִׁיב וּבָטַשׁ בְּכֻלְּהוּ אוֹפַנִּים, לְמֶהֱךְ. אִשְׁתְּכַח, דְּכָל מַאן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה, אִיהוּ נָטִיל לְמַאן דְּנָטִיל לֵיהּ. תָּא חֲזֵי, דְּאָרוֹן אִיהוּ הֲוָה נָטִיל לְמַאן דְּנָטִיל לֵיהּ. אוֹף הָכָא, חַיּוֹת, אִינּוּן נַטְלִין לְאוֹפַנִּים.

וְאִי תֵּימָא כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים כְּתִיב. הָכִי נָמֵי, דָּא חַיָּה, דְּאִיהוּ לְסָטַר יְמִינָא, לְסָטַר שְׂמָאלָא, וְלִסְטַר קָמָא, וְלִסְטַר אֲחוֹרָא, וְדָא אִיהִי חַיָּה, וְאֵלֵּין אִינּוּן חַיּוֹת.

כְּתִיב (יחזקאל י׳:כ׳) הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּנְהַר כְּבָר, דָּא הִיא חַיָּה דִּמְרַבָּע לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא. וְדָא אִיהִי דְּקַיְימָא כּוּרְסְיָיא, לְדִיּוּקְנָא דְּאָדָם. כְּמָה דִּכְתִיב, וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. וְכֹלָּא לְהַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא סְתִימָאָה, דְּאִקְרֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְדָא חַיָּה דִּלְתַתָּא, דְּקַיְימָא תְּחוֹת כֻּלְּהוּ חֵיוָון עִלָּאִין קַדִּישִׁין. בְּגִין דְּאִית חֵיוָון עִלָּאִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. כּוּרְסְיָיא דְּתִתָּאָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דָּא דְּיוּקְנָא דְּיַעֲקֹב. וְכוּרְסְיָיא דִּלְתַתָּא, דָּא דְּיוּקְנָא דְּדָוִד. אִיהִי דְּמַרְבַּעָא לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא. וּבְגִין כַּךְ רוּחָא נָפִיק מִלְּעֵילָּא, וְנָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, עַד דְּבָטַשׁ בְּכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי דִּלְתַתָּא, וְהַהוּא רוּחָא אַנְהִיג לְכֹלָּא, וְאַתְקִין תְּקוּנָא דְּכֻלְּהוּ לְאַתְקָנָא.

(ס"א בההוא גוונא ממש דאית תקונא לעילא בההוא וכו') וּבְהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ, אִתְתַּקַּן לְתַתָּא. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים. וּכְתִיב אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ. לְתַתָּא מַה כְּתִיב, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. בְּמָה. (ס"א למאי) לְמֶהֱוֵי רוּחַ דְּהַהוּא דַּרְגָּא דִּלְתַתָּא, בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּהַהוּא רוּחַ עִלָּאָה, הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֵהַאי חַיָּה נָפְקָא רוּחָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא. הָכִי נָמֵי מֹשֶׁה. הִיא הַחַיָּה דְּיָהֵב רוּחָא לְתַתָּא, לְאַתְקָנָא כֹּלָּא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיָּקֶם, וַיִּתֵּן, וַיָּשֶׂם. וּבְכֹלָּא שַׁוִּי רוּחָא, לְאַתְקָנָא כֹּלָּא.

פרק מג

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא, בְּמַשְׁכְּנָא דְּעָבַד מֹשֶׁה, אִיהוּ אַתְקִין לֵיהּ, בְּרָזָא דְּהַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה דְּאִיהוּ קַיְימָא בֵּיהּ. בְּמַקְדְּשָׁא דְּעָבַד שְׁלֹמֹה, אִיהוּ תַּקִּין לֵיהּ, בְּרָזָא דְּהַהוּא נָהָר

דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, וְאִיהוּ נַיְיחָא דְּבֵיתָא. וְעַל דָּא בְּרָזָא דְּמַשְׁכְּנָא, אִיהוּ קוּרְבָּא דַּחֲבִיבוּתָא, בְּדַרְגָּא (ס"א ברזא) דְּגוּפָא, הַהוּא דַּרְגָּא דְּמשֶׁה, קַיְימָא בֵּיהּ קוּרְבָּא דַּחֲבִיבוּתָא, וְלָאו דְּנַיְיחָא. כַּד אָתָא שְׁלמֹה, וְאַתְקֵין מַקְדְּשָׁא, הַהוּא מַקְדְּשָׁא אִתְתָּקַן, בְּרָזָא דַּחֲבִיבוּ דְּנַיְיחָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בִּשְׁלמֹה, (דברי הימים א כ"ב:ט') הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה. וּבְגִין כָּךְ, דָּא אַתְקִין בְּחַד דַּרְגָּא, וְדָא אַתְקִין בְּחַד דַּרְגָּא, דְּיוּקְנָא דְּהַאי, וְרָזָא דָּא, (בראשית ל"ז:ב') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף.

שֵׁירוּתָא דְּשָׁאֲרֵי משֶׁה, לְאַתְקָנָא בְּהַאי אֲתָר, דְּאִיהוּ סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה אוֹקִים קִימָה דְּנָקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּהַוָה חָשׁוּף וְשָׁקוּעַ בְּאַתְרֵיהּ, וְלָא אִתְחָזֵי, וְלָא נָהִיר כְּלַל, וְשֵׁירוּתָא דְּכוֹלָּא אוֹקִים לָהּ לְהַאי נְקוּדָה, דְּאִשְׁתְּקַעַת בְּאַתְרָהָא. וּלְבָתַר לְכָל אַחֲרָא, דְּאִיהוּ בְּנַיְינָא דְּהַאי נְקוּדָה.

וְאִם הַאי נְקוּדָה לָא אִתְתַּקַּן (נ"א אתתקם) בְּקַדְמִיתָא, כָּל מַאן דְּאִתְפַּשַּׁט מִנָּהּ, לָא יָכִיל לְאִתְתַּקָּנָא. וְכֵיוָן דְּהַאי נְקוּדָה אִתְקְמַת וְאִתְנְהִירַת, כְּדֵין, כָּל שְׁאַר תִּקוּנָא אַחֲרָא אִתְתָּקַן, וְאִתְיְישָׁבַת בְּדוּכְתָּהּ. וְעַל דָּא, וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. (את) דָּא נְקוּדָה דַּהֲוַות חֲשׁוֹכָא וּשְׁקִיעָא בְּאַתְרֵיהּ. וּלְבָתַר, וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו, אִינּוּן סַמְכִין דְּאִינּוּן מִכָּאן וּמִכָּאן. (בגין דאית אדנים ואית אדנים) וְכַלְּהוּ הֲווֹ מֵאָה לְחֻשְׁבּוֹנָא, וְכַלְּהוּ אִתְפְּלָגוּ לְאַתְרֵיהוּ, דְּכְתִיב, מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר כִּכָּר לָאֲדֶן.

וְאִלֵּין אֲדָנִים הָא אוֹקִימְנָא, אֲבָל לָא כְּתִיב בְּהוּ קִימָה, אֶלָּא וַיִּתֵּן, נְתִינָה לְשַׁוָּואָה עֲלַיְיהוּ מַה דְּאִצְטְרִיךְ, בְּגִין דְּאִית תַּתָּאִין וְעִלָּאִין, רְכִיבִין דָּא עַל דָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהוּ נְתִינָה.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּהַאי נְקוּדָה אִתְקְמַת, אִשְׁתְּקַעַת סִטְרָא אַחֲרָא. וְלָא אִתְמַחַת כְּלַל, דְּהָא לָא אִתְמְחֵי, אֶלָּא לְהַהוּא זִמְנָא דְּאָתֵי, דְּאִתְמְחֵי מֵעָלְמָא, כְּמָה דְּאִתְמַר, אִתְקַם דָּא וְאִשְׁתְּקַעַת דָּא.

(שמות מ':י"ח) וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו, כְּדֵין שָׁאֲרֵי לְאִתַּתְקְפָא הַאי סִטְרָא (ד"א רוחא) דְּקִדּוּשָׁה וְכַד אִתְיְיהִיבוּ אִלֵּין סַמְכִין, אִשְׁתְּקָעוּ כֻּלְּהוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְעָאלוּ בְּנוּקְבָא דְּתָהוֹמָא רַבָּא.

בְּגִין דְּאִסְתַּלָּק הַאי סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, וְאִיהוּ חוּלָקָא לְאִסְתַּלָּקָא, וּכְדֵין הַאי סִטְרָא אַחֲרָא אִשְׁתְּקַע, וְעָאל בְּהַהוּא נוּקְבָא דְּתָהוֹמָא.

וְאִלְמָלֵא דְּיִשְׂרָאֵל חָאבוּ, (בקדמיתא) לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעָלְמָא יַתִּיר. וּלְבָתַר אוּף הָכִי חָאבוּ, וְאַמְשִׁיכוּ לֵיהּ עֲלַיְיהוּ כְּקַדְמֵיתָא. וּמַהַהוּא יוֹמָא, לָא הֲוָה עֵיטָא, אֶלָּא לְמֵיהַב חוּלָקָא לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא בְּכוֹלָּא, בְּרָזָא דְּקַרְבְּנִין וּנְסָכִין וְעִלָּוִון. וְתָא חֲזֵי בְּגִין כָּךְ עוֹלָה אִתּוֹקְדָא כּוֹלָּא בְּאֶשָּׁא, לְאַכְפְיָיא הַאי סִטְרָא, וּלְאִסְתַּלָּקָא סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁה, וּבְגִין כַּךְ כַּד משֶׁה אוֹקִים לַאֲתַר דָּא. אִשְׁתְּקַע אֲתַר דָּא.

תָּא חֲזֵי וַיָּקֶם מֹשֶׁה, הַאי סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. וְאִשְׁתְּקַע סִטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא. וַיִּתֵּן. לְהַאי סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, וְאִתְרַפְיָא הַאי סִטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא. וַיָּשֶׂם, לְהַאי סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, וְאִתְכַּפְיָא הַאי סִטְרָא אַחֲרָא דִּמְסָאֲבָא. וּלְבָתַר אַהְדָּר וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו.

וּלְבָתַר וַיָּקֶם. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּיהֵא שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא בְּקִימָה, שָׂאֲרֵי בְּקִימָה, וְסַיֵּים בְּקִימָה. בְּגִין דִּבְכֹלָּא בָּעֵי קִימָה, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא. קִימָה בְּשֵׁירוּתָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתְרַפֵּי. וְדָא, אִיהוּ קִימָה לְסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, בְּגִין לְאִתְקַיְּימָא וּלְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי אִתְקַשְׁרוּתָא חָדָא כְּדְקָא יָאוֹת. בְּגִין דְּכָל זִמְנָא דְּקִדוּשָׁה שַׁלְטָא וְסַלְקָא, מְסָאֲבוּ שְׁפִיל, וּמָאִיךְ לְתַתָּא.

פרק מד

רֵישָׁא דִּנְקוּדָה, דְּקַיְּימָא תְּחוֹת דַּרְגִּין דִּי בְּסִטְרָא אַחֲרָא, אִיהוּ רֵישׁ דַּרְגָּא דִּלְבַר, רֵישָׁא דְּדִכּוּרָא, וְקַיְּימָא רָכִיב עַל חַד גַּמָּל, אִיהוּ רֵישָׁא לְבַר דְּחַד עִרְבוּבָא דְּחִשָּׁךְ דְּאִתְפַּשַּׁט.

דְּכַד תְּנָנָא נָפְקָא מִגּוֹ רוּגְזָא תַּקִּיף, אִתְפַּשַּׁט הַהוּא תְּנָנָא, וְאָזִיל רוּגְזָא בָּתַר רוּגְזָא, דָּא עַל דָּא, וְדָא רָכִיב וְשָׁלִיט עַל דָּא, בְּחֵיזוּ דְּדָכַר וְנוּקְבָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא רוּגְזָא תַּקִּיף.

וְכַד שָׁאֲרֵי תְּנָנָא לְאִתְפַּשְּׁטָא, דְּחִיק מִגּוֹ רוּגְזָא בְּדְחִיקוּ דְּחַד נְקוּדָה לְאִתְפַּשְּׁטָא, וּלְבָתַר אִתְפַּשַּׁט תְּנָנָא (ק"ל ע"א) דְּרוּגְזָא בְּעַקִּימוּ, כְּחַד חִוְיָא חַכִּים לְאַבָאָשָׁא.

רֵישָׁא דְּנָפְקָא לְאִתְפַּשְּׁטָא, אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאִיהוּ חָשׁוּךְ, סָלִיק וְנָחִית, אָזִיל וְשָׁאט, וְנָח בְּדוּכְתֵּיהּ, וְקַיְּימָא דַּרְגָּא לְאִתְיַיְּשְׁבָא, מֵהַהוּא תְּנָנָא דְּנָפִיק מִגּוֹ רוּגְזָא, וְאִיהוּ צֵל. צְלָא, עַל אֲתַר אַחֲרָא דְּאִקְרֵי מָוֶת. וְכַד מִתְחַבְּרָן תַּרְוַוייהוּ כַּחֲדָא, אִקְרֵי (ויצא ק"ס ע"ב) צַלְמָוֶת, וְהָא אוֹקִימְנָא, תְּרִין דַּרְגִּין אִינּוּן דְּמִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא.

הַאי צֵל, אִיהוּ שֵׁירוּתָא דִּנְקוּדָה תַּתָּאָה דִּלְבַר, חֲשׁוֹכָא דְּמַרְחָקָא מִנְּקוּדָה קַדִּישָׁא, דְּקַיְּימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וְהַאי אִיהוּ נְקוּדָה, דְּלָא קַיְּימָא, וְלָא אִתְרְשִׁימַת בְּגַוְונָהָא. וּמִינָהּ אִתְפַּשְּׁטַת פְּשִׁיטוּ לְבַר וּלְתַתָּא. וְאִיהִי אִשְׁתְּקַעַת וְלָא אִתְחֲזְיַאת, וְלָא אִתְרְשִׁימַת.

הַאי אִתְפַּשְּׁטַת לְתַתָּא, לִימִינָא וּלְשְׂמָאלָא, וְאִתְפַּשְּׁטַת בְּאֶמְצָעִיתָא, גּוֹ חָשׁוּךְ, קָבֵל אֶלֶף וּמְאָה. תְּרִין סַמְכִין מִתְגַּלְּפִין לְסִטְרָא דָּא, וּלְסִטְרָא דָּא, אִתְפַּשַּׁט חֲשׁוֹכָא, בְּגוֹ גַּוְונִין אוֹכָם וְלָא אוֹכָם, דְּהָא לֵית לֵיהּ גַּוְונִין לְאִתְקַיְּימָא בֵּיהּ. וּבְהַהוּא פְּשִׁיטוּ, קַיְּימִין חֲשׁוּכִין אִינּוּן דְּשִׁמְשׁוּ בְּמִצְרַיִם, דִּכְתִיב (שמות י׳:כ״ג) לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו שִׁלְשֶׁת יָמִים. וּכְתִיב וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ.

הַאי פְּשִׁיטוּ, אִתְפַּשַּׁט בְּכַמָּה זִינִין, מְשַׁנְיָין אִלֵּין גּוֹ אִלֵּין. גּוֹ הַהוּא פְּשִׁיטוּ, נָפְקָא חַד זְהֲרָא דְּאִצְטְבַּע בְּדַהֲבָא, וְדָא אִיהוּ דַּהֲבָא סוּמָקָא. אִתְפַּשַּׁט הַאי זְהֲרָא, וְחָפֵי חֲשׁוּךְ דְּרִישָׁא, וְאִיהוּ דַּהֲבָא, דְּאִתְכְּלִיל בֵּיהּ חֲשׁוֹכָא.

הַאי חֻשׁוֹכָא אִתְפָּשַׁט לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וּמִגּוֹ אִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין, נָפְקָא חַד גַּוְונָא דְּכַסְפָּא, דְּלָא זָהִיר. אִתְפָּשַׁט הַאי גַּוְון דִּכְסַף, וְחָפֵי חֻשׁוֹכָא, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְנָחִית לְתַתָּא.
אִתְפָּשַׁט חֻשׁוֹכָא, וְקַיְימָן תְּרֵין חֻשׁוּכִין, רֵישׁ אוּכְמָא דְּקַיְימִין, (ד"א דנפקין) וּמִתַּמָּן מִתְפָּשַׁט וְנָפִיק חַד גַּוְון דִּנְחֹשֶׁת.
וּמִתַּמָּן אִתְפָּשַׁט לְתַתָּא, הַהוּא חֻשׁוּךְ, וְקַאִים קַיְימָא, וְנָפִיק חַד גַּוְון אוּכָם חֵיזוּ דְּפַרְזְלָא. וְכֹלָּא בְּרָזָא דַּחֻשׁוֹכָא.
מִבֵּין תְּרֵין קַיְימִין, נָפִיק קַיְימָא חַד, חֻשׁוּךְ בַּחֻשׁוֹכָא, וְכָל אִלֵּין גַּוְונִין אִתְחָזוּן בֵּיהּ. וְהַאי אִיהוּ עָרְלָה, דְּאַנְהִיג דְּכַר לִנְקֵבָה, לְאִזְדַּוְוגָא כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי חַד.
הָנֵי קַיְימִין, בְּזֹ' דַּרְגִּין רַבְרְבִין (דכרין) יְדִיעָאן. דַּרְגָּא קַדְמָאָה, אִיהוּ דַּרְגָּא דְּקַאִים בְּסִטְרָא דְּהַאי חֻשׁוֹכָא. דָּא חֻשׁוֹכָא סַלְקָא, גּוֹ טְמִירוּ דִּתְנָנָא דְּאָשֵׁא, הַאי כְּלִיל בְּגַוֵּון תְּנָנָא, וּבְגַוֵּון אֶשָּׁא, וּבְגַוֵּון אוּכָם. אִלֵּין תְּלַת גַּוְונִין, מִתְפָּרְשָׁן לְכַמָּה סִטְרִין, לְאִתְעַקְּמָא בְּעִקְּמֵי עָלְמָא.
גַּוְון תְּנָנָא הַאי, נַחְתָּא לְעָלְמָא, וְאַעְיל לְכַמָּה סִטְרִין, וְדָא אִתְפָּשַׁט בְּעָלְמָא, וְאִסְטֵי לְרוּחֵי בְּנֵי נָשָׁא בִּרְגִיזוּ, לְאַסְטָאָה אֲרְחַיְיהוּ, וּלְאִתְתַּקְּפָא בְּרוּגְזַיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ״א:י׳-י״א) לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר. לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר דָּא דְּכוּרָא. וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר דָּא נוּקְבָא. הַאי אִיהוּ רוּגְזָא דְּשַׁלְטָא וְאִתְּקַף בְּעָלְמָא, וְעָאל בְּגוֹ בְּנֵי נָשָׁא, וְאַתְקִיף לוֹן לְאַבָאָשָׁא.
גַּוְון אֶשָּׁא, הַאי גַּוְונָא נַחְתָּא לְעָלְמָא, וְעָאל לְכַמָּה סִטְרִין, לְאַבָאָשָׁא, לְקָטְלָא, וּלְאוֹשְׁדָא דָּמִין, וּלְקַפְחָא לִבְנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי א׳:י״א) אִם יֹאמְרוּ לָכָה אִתָּנוּ נֶאֱרְבָה לָדָם נִצְפְּנָה לָנָקִי חִנָּם. בְּגִין דְּאִית אוֹשְׁדֵי דָּמִין לְמַגָּנָא, וְקָטְלֵי לְמַגָּנָא. וְאִית דְּאוֹשְׁדֵי דָּמִין וְקָטְלֵי בִּקְרָבָא, וְהַאי מִסְטָרָא דְּדְכוּרָא וְהַאי מִסְטָרָא דְּנוּקְבָא. סִטְרָא דְּדְכוּרָא אוֹשִׁיד דָּמִין לְמַגָּנָא, כִּדְקָאמְרָן. סִטְרָא דְּנוּקְבָא, לְאַגָּחָא קְרָבִין, וּלְאִתְקַטְלָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכָל קְרָבִין וְקַטּוֹלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, מֵהַהוּא סִטְרָא דְּנוּקְבָא קָא אַתְיָין.
גַּוְון אוּכָם, הַאי גַּוְונָא נַחְתָּא לְעָלְמָא, וְנַחְתָּא לְאִתְמַנָּאָה עַל כָּל פְּצוּעִין, וּמַחְיָין, וּתְפִיסוּ דְּגוּפִין, וּצְלִיבוּ, וְחַנִיקוּ, לְאַבָאָשָׁא תְּדִיר לִבְנֵי נָשָׁא. אִלֵּין תְּלַת גַּוְונִין, מִתְפָּרְשָׁן לְכַמָּה סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְאִתְפַּשְׁטָן גּוֹ בְּנֵי עָלְמָא.
גַּוְון תְּנָנָא נַחְתָּא בְּעָלְמָא, וְהַאי אִיהוּ גַּוְון קַדְמָאָה, דְּנָפְקָא מִגּוֹ נְקוּדָה דְּשַׁקִּיעַ מַהַהוּא צַל דְּקַאמַרְן, דְּאִיהוּ סָמֵא"ל, דְּקָא רָכִיב עַל גָּמָל, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְהַאי גַּוְון תְּנָנָא אִקְרֵי קַצְפֵּיא"ל רַבְרְבָא. וְהַאי אִיהוּ רוּגְזָא דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאַתְקִיפוּ לִבָּא בְּרוּגְזָא.
תְּחוֹת הַאי, מָמָנָן אֶלֶף וְשִׁית מֵאָה חֲבִילִין, דְּאִינּוּן רוּגְזָא דְּגוּפַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. בְּגִין דְּאִית רוּגְזָא דְּשַׁלְטָא בְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד דִּינָא. אֲבָל הַאי (סטרא) אִיהוּ רוּגְזָא, דְּשַׁלְטָא וְעָאל

בְּגוּפַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאִתְרְגִיזוּ בְּהַאי רוּגְזָא. וְהַאי רוּגְזָא, אִיהוּ יְסוֹדָא דְּכָל שְׁאַר גְּוונֵי, לְמֶעְבַּד בָּהוּ, בִּנְיָינָא לְאַבְאָשָׁא, בְּגִין דְּהַאי תְּנָנָא, נָפְקָא מִגּוֹ רוּגְזָא דְּאֶשָׁא עִלָּאָה, דְּמִלַּהֲטָא, וְהַאי אִיהוּ קַדְמָאָה לְהַהוּא אֶשָׁא.

אַרְבַּע רוּגְזֵי מִתְפָּרְשָׁאן מֵהַהוּא רוּגְזָא. רוּגְזָא קַדְמָאָה, אִקָּרֵי רֻגְז וְדָא אִיהוּ דְּאַרְגִּיז לְבַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, וְדָא אִיהוּ דְּנַחְתָּא וְאַזְלָא וְסַטְיָא לִבְנֵי נָשָׁא, וְאִתְרְגִיזוּ בְּרוּגְזַיְיהוּ. וְדָא אִיהוּ דְּאַמְשִׁיךְ מְחַבְּלָא עַל עָלְמָא. (ועל דא כתיב (חבקוק ג׳:ב׳) ברוגז רחם תזכור)

רוּגְזָא תִּנְיָינָא, הַאי אִיהוּ נַחְתָּא לְעָלְמָא, וְשָׁאט וְאִתְפַּשַׁט לְכָל סִטְרִין, וְהַאי אִקָּרֵי שִׁנְאָה. וְהַאי נַחְתָּא וְעָאל בִּבְנֵי נָשָׁא, וְהַאי כְּיוָן דְּעָאל, אִקָּרֵי מְחַבְּלָא שְׁתִיקָא וְהַאי אִיהוּ רָגְזָא דְּשָׁתִיק, וְהַאי אִיהוּ דְּאִשְׁתַּתַּף בְּהַהוּא אָתָר דְּנוּקְבָּא. וְהַאי אִיהוּ רוּגְזָא דְּשָׁתִיקָה, דְּקַיְימָא בְּעַקִּימוּ. הַאי קַשְׁיָא מִכֻּלְּהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּגַוונָא דְּחִוְיָא, דְּשָׁתִיק תְּדִיר, וְקָטִיל לְבָתַר.

רוּגְזָא תְּלִיתָאָה, הַאי אִיהוּ רוּגְזָא בְּהַפּוּכָא מִקַּדְמָאָה, דְּאַזְלָא וְאִתְקַף וְלָא שָׁתִיק, אֶלָּא אִתְגְּלֵי הַהוּא רוּגְזָא, וְכָל מַאן דְּאִתְגְּלֵי הָכִי אִתְבַּר כָּל מַה דְּאִתְגְּלֵי וְלָא שָׁתִיק, הָכִי אִתְבַּר, וְהָכִי אִקָּרֵי רוּגְזָא תְּבִירָא.

רוּגְזָא רְבִיעָאָה, שֵׁירוּתָא תַּקִּיף, סוֹפָא תָּבִיר. וְעַל דָּא הַאי אִיהוּ רוּגְזָא, דְּמֵהַפְכָא מִן קַדְמַיְיתָא. בְּגִין כַּךְ, הַאי אִיהוּ סִטְרָא תְּבִירָא מִכֻּלְּהוּ. וְעַל דָּא, כֹּלָּא אִיהוּ בְּדַרְגָּא קַדְמָאָה. דַּרְגָּא תִּנְיָינָא, אִיהוּ דַּרְגָּא דְּנָפִיק מֵהַשׁוֹכָא, וְהַאי אִיהוּ גַּוֹון חֲשׁוּךְ, דְּקַיְימָא מִגּוֹ הַאי חֲשׁוֹכָא בְּגִין דְּכֹלָּא קַיְימָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא. וְקַיְימָא בְּדַרְגִּין יְדִיעָאן. וְהַאי אִתְפַּשַׁט לְתַתָּא בְּגַוונִין יְדִיעָאן.

בְּדַרְגָּא דָּא, קַיְימִין תְּלַת מֵאָה סִטְרִין, מִתְפָּרְשִׁין דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא. וְאַף עַל גַּב דְּמִשְׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְאִתְגַּבְּרָן (ד"א ואנהרן) דָּא מִן דָּא, כֹּלָּא כְּלִיל דָּא בְּדָא. וּבְגִין כַּךְ, כָּל דַּרְגִּין יְדִיעָאן בְּהַאי סִטְרָא לְאַבְאָשָׁא.

מַהָכָא נַפְקֵי כָּל אִלֵּין מְחַבְּלִין דְּשַׁטְיָין בְּעָלְמָא, וְעַבְדֵי דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא (ד"א בעלמא), עַל עוֹבָדִין סְתִימִין דְּאִתְעֲבִידוּ גּוֹ חֲשׁוּךְ בְּטָמִירוּ, וְאִינּוּן שַׁטְיָין בְּעָלְמָא, וְעַבְדֵי דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא בָּהוּ. וּבְגִין כַּךְ, כָּל אִלֵּין דְּשַׁטְיָין בָּעָלְמָא, וְעַבְדֵי דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא, כֻּלְּהוּ קַיְימִין בְּקָבְלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, לְאִתְעַתְּדָא תְּדִיר, גַּבֵּי אִינּוּן חוֹבִין טְמִירִין דְּקָאַמָרַן, וְאִינּוּן דְּאִקְרוּן אַף וְחֵמָה, מִתְחַבְּרָן עִמְּהוֹן וְעַבְדֵי דִּינָא עָלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. הַאי אִתְעֲבִיד בְּעָלְמָא, מֵאִלֵּין מָארֵי דְּדִינָא כִּדְקָאמְרָן.

דַּרְגָּא דָּא קַיְימָא גּוֹ חֲשׁוֹכָא וְאֶשָׁא, דְּאִיהוּ רָזָא חֲדָא, וּמִגּוֹ דַּרְגָּא דָּא, מִתְפָּרְשָׁן כַּמָּה דַּרְגִּין תַּקִּיפִין (גברין) דְּקַיְימָן תְּחוֹת סִטְרָא דְּרַקִּיעָא חֲדָא, דְּאִקְרֵי רְקִיעָא אוּכְמָא. דַּרְגָּא תְּלִיתָאָה,

הַאי אִיהוּ רְקִיעָא, דְּמִתְפַּשְׁטָא עַל כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין, דְּאִינּוּן סוּמָקִין כְּוַורְדָּא. וְאִלֵּין אִקְרוּן דְּרוֹעִין דְּהַאי סִטְרָא.

תְּחוֹת אִלֵּין, מִתְפַּשְׁטִין לְתַתָּא דַּרְגִּין, עַד דְּמָטוּ לְגוֹ דַּרְגָּא תְּלִיתָאָה (ס"א ההוא רקיעא אוכמא) בְּגִין דְּאִלֵּין דִּי בְּדַרְגָּא תִּנְיָינָא, נַפְקֵי מִגּוֹ הַהוּא רְקִיעָא אוּכְמָא, וְשַׁטְיָין בָּעָלְמָא. אִלֵּין מִימִינָא, וְאִלֵּין מִשְּׂמָאלָא. אִלֵּין דִּימִינָא, מִתְפָּרְשָׁן לְתַלַּת סִטְרִין, דְּאִינּוּן (ויחי רמ"א ע"א) תְּלַת קִשְׁרִין. וְאִלֵּין דִּשְׂמָאלָא, מִתְפָּרְשָׁן לְתַלַּת סִטְרִין, דְּאִינּוּן תְּלַת קִשְׁרִין אַחֲרָנִין. קִשְׁרָא קַדְמָאָה, קַיְימָא לְעֵילָּא. וּתְנָנָא חֲשׁוֹכָא בְּרוּגְזָא, אִתְקְשַׁר בֵּיהּ. הַאי קִשְׁרָא, אִית בָּהּ תְּלַת גַּוונִין חֲשׁוֹכִין, וּמְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא. וְהַאי קִשְׁרָא, אִיהוּ כָּפִיף, וְלָא אִתְפְּשַׁט (ס"א אתכפייא), בַּר לְזִמְנִין יְדִיעָאן, הַאי אִקְרֵי עֶבְרָ"ה.

וְאִיהוּ קַיְימָא בְּלָא שְׁכִיכוּ, בְּגִין דְּלָא שְׁכִיךְ, בַּר בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין קָרְבָּנָא לְתַתָּא, בְּגִין דִּבְהַהוּא זִמְנָא אִשְׁתְּכַךְ הַהוּא רוּגְזָא, וְאִתְכַּפְיָיא לְתַתָּא, וְאִתְחֲלָשׁ רוּגְזֵיהּ. (ד"א תוקפיה) וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה וּלְאַתְקָפָא. וְכַד אִתְחֲלָשׁ הַאי, כְּדֵין קִשְׁרָא תִּנְיָינָא, דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא לָא יָכִיל לְנַטְלָא וּלְאַנָּהָגָא.

קִשְׁרָא תִּנְיָינָא, דָּא הוּא דְּאִקְרֵי זַעַם, הַאי קִשְׁרָא אִיהוּ דְּנָטִיל מֵאֶתָר לַאֲתָר, וְאַנְהִיג לְכָל שְׁאַר קִשְׁרִין, וְכָל שְׁאַר קִשְׁרִין כֻּלְּהוּ, אִתְנַהֲגָן בֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ אִתְקָפוּ בְּהַאי קִשְׁרָא. הַאי אִיהוּ דְּמַנְהִיג כָּל צַעֲרִין לְעָלְמָא, בְּגִין דְּכַד אִתְחַבָּר בְּדַרְגָּא אַחֲרָא, לְחַבְּקָא לְנוּקְבָּא, כְּדֵין נַחְתֵּי לְעָלְמָא, כָּל צַעֲרִין, וְכָל דַּחֲקִין, וְכָל עָאקוּ, דְּהָא לָא יָכִילוּ לְשַׁלְטָאָה דָּא בְּלָא דָּא. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין, אִתְיְיהִיבוּ לְנוּקְבָּא, לְשַׁלְטָאָה, וּלְמִסְטֵי עָלְמָא, וְאִי לָאו דְּרָכִיב דָּא עַל דָּא, וְאִתְחַבָּר דָּא בְּדָא, לָא יַכְלִין לְשַׁלְטָאָה.

תָּא חֲזֵי, כַּד הָווֹ אָדָם בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ. נָחַת הַאי סָמָאֵ"ל, וְכָל אִינּוּן דַּרְגִּין דְּבֵיהּ, וַהֲווֹ רָכִיב עַל הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, בְּגִין לְאַסְטָאָה לוֹן. בְּגִין דְּהַהוּא חִוְיָא דְּהֲווֹ קָאִים תְּחוֹתֵיהּ, אִיהוּ עֻקִימָא לְאַסְטָאָה, בְּנֵי נָשָׁא, וּלְפַתָּאָה לוֹן. בְּגִין דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ג׳) כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וְחָלָק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ. וְדָא יָהִיב חֵילָא, וְדָא עָבִיד אוּמָנוּתָא בָּעָלְמָא, וְדָא בְּלָא דָּא לָא יַכְלֵי לְשַׁלְטָאָה.

בְּגִין כָּךְ, כַּד הַהוּא קִשְׁרָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְחַבָּר בְּנוּקְבָּא, כְּדֵין נַחְתֵּי דִּינִין, וְכָל דַּחֲקִין לְעָלְמָא וְכַד הַאי לָא אִתְתָּקַף דְּלָא נָטִיל, כֹּלָּא אִתְבַּר וְאִתְכַּפְיָיא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה. וְעַל דָּא, כֹּלָּא אִתְבַּר וְאִתְכַּפְיָיא, בְּרָזָא דְּקָרְבְּנִין דִּלְתַתָּא. וְסַלְקָא מַאן דְּסַלְקָא, לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא, וּלְאִתְבָּרְכָא מֵעִמְקָא עִלָּאָה, דְּנָהִיר לְכָל אַנְפִּין.

קְשָׁרָא תְּלִיתָאָה הַאי אִיהוּ תַּקִּיפָא בִּתְקִיפוּ יַתִּיר, וְהַאי אִקָּרֵי צָרַ"ה, בְּגִין דְּמֵהַאי נַפְקֵי שׁוּלְטָנוּ, לְאַשָּׁרָאָה דַּחֲקִין, וּלְמֶעְבַּד עָאקוּ לִבְנֵי נָשָׁא. וְרָזָא דְּתַלַת קְשָׁרִין אִלֵּין, דִּכְתִיב, (תהילים ע״ח:מ״ט) עֶבְרָה וְזַעַם וְצָרָה. אִלֵּין תְּלַת קְשָׁרִין דִּימִינָא.

תְּלַת קְשָׁרִין דִּשְׂמָאלָא, כַּד מִתְתַּקְפֵּי כַּחֲדָא, כְּדֵין הַהִיא שְׂמָאלָא אִקָּרֵי, (תהילים ע״ח:מ״ט) מִשְׁלַחַ"ת מַלְאֲכֵי רָעִים. בְּגִין דְּמֵהַאי שְׂמָאלָא, אִשְׁתָּדְרוּ לְתַתָּא, וְנַטְלֵי תּוּקְפָּא, כָּל אִינּוּן מַלְאָכִין בִּישִׁין, אִינּוּן דְּנַפְקֵי מִסִּטְרָא דִּלְתַתָּא, כִּדְקַאמְרָן. וְכָל דָּא מִגּוֹ דַּרְגָּא תְּנָיְינָא וְדַרְגָּא תְּלִיתָאָה.

דַּרְגָּא רְבִיעָאָה, הַאי דַּרְגָּא קַיְימָא, מִגּוֹ עָקִימוּ דְּרוּגְזָא, גַּוֹון אֶשָׁא. וְהַאי אִקָּרֵי אֶמְצָעִיתָא. דְּאִיהוּ גּוּפָא, דְּקַיְימָא בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין. הָכָא אִית לַהֲטָא, דְּמִלַּהֲטָא בְּסוּמְקָא כְּוַורְדָּא. מֵהָכָא נַפְקֵי תְּקִיפוּ לְנַחְתָּא לְתַתָּא, לְאַתְקָפָא לְאוֹשְׁדָא דָּמִין. בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ דְּיָהִיב רְשׁוּ וְשׁוּלְטָנָא לְתַתָּא, לְאַתְקָפָא וּלְאוֹשְׁדָא דָּמִין. הַאי נְבִיעַ לְנוּקְבָא, וְדָא אִצְטְרִיךְ לְדָא, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ גּוּפָא לְנַפְשָׁא, וְנַפְשָׁא לָא עָבִיד אוּמָנוּתָא, אֶלָּא בְּגוּפָא. וְעַל דָּא, כָּל חֵילָא, וְכָל תְּקִיפוּ, מֵהָכָא נָפִיק, לְאַתְקָפָא, וּלְמֶעְבַּד אוּמָנוּתָא בְּעָלְמָא, לְאַבָּאשָׁא. כְּנוּקְבָא דְּמַקְבְּלָא מִן דְּכוּרָא תָּדִיר.

בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, וּבְכָל קִשְׁרָא וְקִשְׁרָא, אִית כַּמָּה מְמָנָן, וְכַמָּה טְרִיקֵי חֲבִילִין, דְּכֻלְּהוּ אִתְנַהֲגָן בְּגִינְיֵיהוּ, וְכֻלְּהוּ דְּאִתְנַהֲגָן בְּגִינְיֵיהוּ, כֻּלְּהוּ לְתַתָּא, דְּאִינּוּן חַיְילִין דִּי בְּנוּקְבָא, וְכֻלְּהוּ אִית לוֹן דַּרְגָּא יְדִיעָא לְעֵילָּא לְאִתְנַהֲגָא בֵּיהּ.

כְּמָה דְּאִית לְסִטְרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, הֵיכָלִין יְדִיעָאן, לְגַבֵּי דַּרְגִּין עִלָּאִין, לְאִתְכַּלְלָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, הָכִי נָמֵי לְתַתָּא (ס"א בחשוכא) בְּהַפּוּכָא, בְּסִטְרָא אַחֲרָא, אִית דַּרְגִּין, לְגַבֵּי אִינּוּן הֵיכָלִין דְּנוּקְבָא, לְאִתְכַּלְלָא אִלֵּין בְּאִלֵּין.

בְּהַאי דַּרְגָּא, דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה, קַיְימָן דִּינִין בִּישִׁין, לְנַחְתָּא לְתַתָּא, וּלְאִתְמַסָּרָא לְאִינּוּן דְּעַבְדִין דִּינָא בִּישָׁא תַּקִּיפָא. מֵהָכָא יָנְקֵי תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן, לְאַתְקָפָא, וּלְאַשְׁלְמָא הַהוּא דִּינָא דְּעַבְדֵי. וּבְגִין כָּךְ, כָּל הָנֵי דַּרְגִּין כְּלִילָן בְּהוּ, בְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין תַּתְאִין, דְּלִסְטַר נוּקְבָא דִּלְתַתָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּסָטוּ אָרְחַיְיהוּ מֵאוֹרְחָא דָּא, וְאַזְלֵי בָּתַר דַּחֲלְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהוֹן, זַכָּאִין אִינּוּן בָּעָלְמָא דֵּין, וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

דַּרְגָּא חֲמִישָׁאָה. הַאי דַּרְגָּא אִתְפְּלִיג לְתְרֵין דַּרְגִּין (ס"א סטרין) יְמִינָא, וּשְׂמָאלָא. (רל"ב ע"ב) וְאִלֵּין אִקְרוּן שׁוֹקִין, מִתְדַּבְּקָן לְאַבָּאשָׁא וּלְמַרְדָּף. בְּגִין דְּהָכָא תְּקִיפוּ דִּרְדִּיפוּ. דְּכָל מַרְעִין, וְכָל בִּישִׁין, דְּרָדְפֵי בַּתְרַיְיהוּ דְּחַיְיבַיָּא. וְכַד דִּינָא (ס"א דרגא) דָּא אִתְקָרִיב, כְּדֵין הָרְצִים יָצְאוּ דְּחוּפִים. וְאִינּוּן רָצִים אִינּוּן לְתַתָּא, לְמַרְהַט לְאַבָּאשָׁא. וְכָל אִינּוּן אִקְרוּן רוֹדְפִים, וְעַל דָּא כְּתִיב (איכה ד׳:י״ט) קַלִּים הָיוּ רוֹדְפֵנוּ מִנִּשְׁרֵי שָׁמָיִם.

הַאי דַּרְגָּא אִתְפְּלַג לִתְרִין סִטְרִין, לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. תְּלַת קִשְׁרִין אִינּוּן לִימִינָא. וּתְלַת (ויחי רמ"א ע"א) קִשְׁרִין אִינּוּן לִשְׂמָאלָא, וְאִלֵּין קִשְׁרִין, וְאִינּוּן קִשְׁרִין דְּקָאֲמַרָן, כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּלָן לַאֲחוֹרָא. בְּגִין דְּאִינּוּן קִשְׁרִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ (ויצא קכ"ד) מִסְתַּכְּלָן לְגוֹ פְּנִימָאֵי לְגוּפָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ז׳:כ״ה) וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה. וְאִלֵּין כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּלָן לַאֲחוֹרָא.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא אִלֵּין קִשְׁרִין, עִלָּאִין קַדִּישִׁין כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְּאָדָם, וּבְגִין דְּכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּאָדָם, כָּל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה כְּתִיב. וְאִלֵּין קִשְׁרִין אַחֲרָנִין דְּקָאֲמַרָן, אִינּוּן קִשְׁרִין דְּאֶמְצָעִיתָא, כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּלָן לַאֲחוֹרָא, וְאִלֵּין אִינּוּן בְּרָזָא דִּבְהֵמָה. וּבְגִין כָּךְ כָּל אֲחוֹרֵיהֶם לַאֲחוֹרָא. וְרָזָא דָּא כְּמָה (רל"ט ע"ב) דְּאוֹקִימְנָא, (תהילים ל"ו:ז׳) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ׳.

דָּא בְּסִטְרָא דְּאָדָם, וְדָא בְּסִטְרָא דִּבְהֵמָה. וְקָרְבָּנָא הָכִי סַלְקָא, אָדָם וּבְהֵמָה.

קִשְׁרָא קַדְמָאָה, בֵּיהּ קַיְימָא גַּוְונָא דַּחֲשׁוֹכָא גּוֹ עוּרְפִּלָּא, (ס"א גו טהירא דעורפילא) דְּצָמַח בְּאִתְתַּלְטָיָיא תְּחוֹת אַבָּנָא דְּקַיְימָא עֲלֵיהּ, דְּלָא צָמַח. וְהַאי קַיְימָא עֲלַיְיהוּ דְּזַכָּאֵי, דְּאִית בְּהוּ זַכְיָין, וְלָא אִית בְּהוּ זְכוּ דַּאֲבָהָתָא לְאִתַּתְקְפָא בְּהוּ, וּלְאַנָּנָא עֲלַיְיהוּ.

וְקַשְׁרִין אַחֲרָנִין, רַדְפֵי בָּתַר חַיָּיבַיָּא דְּסָטוּ אָרְחַיְיהוּ מִקַּדְמַת דְּנָא, וְרַדְפֵי אֲבָתָרַיְיהוּ, וְכָל אִינּוּן דְּרִשִׁימוּ אִתְחָזֵי בְּהוּ לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן דְּאִתְחָזוּן לְאִתְעָנְשָׁא, חַד מַלְאָכָא, שְׁלִיחָא קַדִּישָׁא, דִּי מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, נָחִית וְרָשִׁים בְּהוּ רְשִׁימָא, וְהַהוּא רְשִׁימָא אִשְׁתְּמוֹדָע לְעֵילָּא, לְגַבֵּי כָּל אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּדִינָא. וְכַד הַהוּא רְשִׁימָא אִשְׁתְּמוֹדָע לְגַבַּיְיהוּ, מַאן דְּאִתְחָזֵי לְמַרְעִין, אַלְקֵי לֵיהּ בְּמַרְעִין. מַאן דְּאִתְחָזֵי לְמַכְאוֹבִין, וְלִשְׁאַר עוֹנָשִׁין, כֹּלָּא חָמָאן בְּהַהוּא רְשִׁימוּ.

וּבְגִין דָּא, אִינּוּן קִשְׁרִין כֻּלְּהוּ קַיְימוּ לַאֲחוֹרָא, וּבַעָטֵי בְּאִינּוּן דְּבַעָטֵי בְּמָארֵיהוֹן, וּבְכָל אִינּוּן דְּאִתְחָזוּן לְבַעָטָא בְּהוּ. בַּר צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי וְאִית לוֹן זְכוּ דַּאֲבָהָן, דְּמַרְעִין רַדְפִין אֲבָתָרַיְיהוּ, דְּאִלֵּין לָא שַׁלְטֵי בְּהוּ, וְלָא אָתֵי לוֹן מַרְעִין מִסְטָרָא דָּא.

וְאִי תֵּימָא, מֵאַן אָתַר אָתֵי לוֹן מַרְעִין. תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (ישעיהו נ״ג:י׳) וַיְיָ׳ חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחלִי. וַיְיָ׳ חָפֵץ, דַּכְּאוֹ, אִתְרְעֵי לְמַחֲאָה לֵיהּ, וּלְמֵיהַב לֵיהּ מַרְעִין, בְּגִין לְזַכָּאָה לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא מִסְטָרָא אַחֲרָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן יִסּוּרִין דְּאַהֲבָה, וְכֹלָּא בְּחַד מַתְקְלָא דְּקוּדְשָׁא סַלְקָא.

דַּרְגָּא שְׁתִיתָאָה. הַאי אִקְרֵי עָרְלָה. וְדָא, וְכָל אִינּוּן דַּרְגִּין תַּתָּאִין, לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן עָרְלָה, בְּגִין דְּיַנְקֵי מִסְטָרָא דָּא. וְהַאי אִיהוּ גּוֹ רָזָא דְּנָחָ"שׁ בְּרִיחַ. וְהַאי יָנִיק, לְהַהוּא נָחָ"שׁ עָקַלְתּוֹן"ן. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין אַחֲרָנִין, דְּאִתְאַחֲדָן בְּהַאי סִטְרָא, אִקְרוּן גּוּהַרְקֵי דְּעָרְלָה. וְכֹלָּא בְּרָזָא חֲדָא קָא אָזְלִי.

וְתָא חֲזֵי, עַל דָּא, כָּל אִינּוּן אִילָנִין דְּאִתְנְטָעוּ בְּאַרְעָא, עַד לָא אִשְׁתְּרַשׁוּ, שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ רוּחָא מִסְּטָרָא דְּהַאי עָרְלָה, וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י״ט:כ״ג) וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חָבִיבוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל תָּדִיר לְגַבֵּיהּ, וְרָחִיק לוֹן, מִכָּל אוֹרְחִין בִּישִׁין, וְסִטְרִין בִּישִׁין וּמְסָאֲבִין, לְאִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק מה

היכלות מסטרא דקדושה אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא תָּנֵינָן בְּאִינּוּן הֵיכָלִין, דְּאִינּוּן קַיְימִין, לְסַדְּרָא סִדּוּרָא דִּשְׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין סִדּוּרָא דְּקַיְימָא בְּמִלָּה בֵּין סִדּוּרָא דְּקַיְימָא בִּרְעוּתָא. בְּגִין דְּאִית סִדּוּרָא דְּקַיְימָא בְּמִלָּה, וְאִית סִדּוּרָא דְּקַיְימָא בִּרְעוּתָא וְכַוְונָה דְּלִבָּא, לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְלָא, בְּגִין לְאִסְתַּכְלָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא עַד אֵין סוֹף, דְּתַמָּן (קל"ט ע"א) תְּקִיעוּ דְּכָל רְעוּתִין וּמַחֲשָׁבִין, וְלָא קַיְימִין בְּמִלָּה כְּלָל, אֶלָּא כְּמָה דְּאִיהוּ סָתִים, הָכִי כָּל מִלּוֹי בְּסָתְימוּ.

תָּא חֲזֵי (בראשית מ"א ע"א) הַאי דְּאָמַרְן בְּאִינּוּן הֵיכָלִין כֻּלְּהוּ (נ"א תליין), כָּל אִינּוּן סִדּוּרִין אִינּוּן כְּלָלָא חָדָא, בְּגִין לְאִתְכַּלְלָא תַּתָּאֵי בְּעִלָּאֵי.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה כַּד סְדַּר צְלוֹתֵיהּ בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, אָרִיךְ בְּהַאי צְלוֹתָא, בְּגִין דְּאִיהִי צְלוֹתָא דְּקַיְימָא לְעֵילָּא. וְכַד סְדַּר צְלוֹתֵיהּ בְּקִצּוּרוּ דְּאַחְתֵּיהּ, לָא אָרִיךְ בָּהּ, בְּגִין דְּקַיְימָא לְתַתָּא. דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:י״ג) אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ, וְלָא אָרִיךְ יַתִּיר, בְּגִין (בראשית צ"א ע"ב) דְּאִיהוּ מָארֵי דְּבֵיתָא, וּפָקִיד בֵּיתֵיהּ כַּדְקָא חָזֵי, וּבְגִין כָּךְ לָא אָרִיךְ יַתִּיר בְּבָעוּתֵיהּ. (נ"א ועל דא כולהו) וְכֻלְּהוּ סִדּוּרִין, לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתָּא בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּכָל אִינּוּן (שאר) הֵיכָלִין דְּקָאֲמַרְן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן קָם וְאָמַר, זַכָּאָה חוּלָקָא דִּילָךְ אָדָם קַדְמָאָה, בְּרִירָא דְּכָל נִבְרָאִין, דְּקַיְימִין בְּעָלְמָא, דְּרַבֵּי לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כֹּלָּא, וְאַעִיל לָךְ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאַתְקִין לָךְ ז' חוּפּוֹת בֵּיהּ, לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּעִנּוּגָא דְּנַעֲם עִלָּאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים כ״ז:ד׳) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ' לְעֵילָּא. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ לְתַתָּא. לַחֲזוֹת בְּנוֹעַם יְיָ', בְּאִינּוּן שִׁבְעָה רְקִיעִין לְעֵילָּא, וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ בְּאִינּוּן שִׁבְעָה רְקִיעִין דִּלְתַתָּא, וְאִלֵּין קַיְימִין אִלֵּין לְקֻבֵּל אִלֵּין.

וּבְכֻלְּהוּ קָמַת בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. אִינּוּן שִׁבְעָה חוּפּוֹת עִלָּאִין קַדִּישִׁין, קַיְימוּ עָלָךְ לְעֵילָּא, לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ. וְאִינּוּן ז' תַּתָּאִין, קָמַת בְּהוּ לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּהוּ, וּבְכֻלְּהוּ אַשְׁלִים לָךְ מָארֵךְ, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא.

עַד דְּאִתְדְּחוּ רַגְלָךְ, בָּתַר עֵיטָא דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, וְאִתְתַּרָכַת מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן, וְגַרְמַת מוֹתָא לָךְ, וּלְכָל עָלְמָא, בְּגִין דְּשַׁבָּקַת אִלֵּין עִדּוּנִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִתְמַשָּׁכַת בָּתַר אִינּוּן כְּסוּפִין מְסָאֲבִין, דְּאִקְרוּן (איוב כ׳:ט״ז) רֹאשׁ פְּתָנִים, דְּגוּפָא מָשִׁיךְ בְּהוּ, וְלָא רוּחָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל״ב:ל״ג) וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר. וּכְתִיב עֲנָבֵימוֹ עִנְבֵי רֹאשׁ. עַד דְּאָתָא אַבְרָהָם חֶסֶידָא, וְשָׁאֲרִי לְאַתְקָנָא עָלְמָא, וְעָאל גּוֹ מְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא, וְאַתְקֵן לְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּאִינּוּן רְקִיעִין עִלָּאִין, וּבְאִינּוּן רְקִיעִין תַּתָּאִין.

אִינּוּן תַּתָּאִין, הֵיכָלִין לְאִינּוּן רְקִיעִין עִלָּאִין, לְאִתְאַחֲדָא דָּא בְּדָא, וּלְאִתְקַשְּׁרָא דָּא בְּדָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּאִינּוּן הֵיכָלִין דְּקָאֲמַרְן. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא הָתָם גּוֹ כְּלָלָא, הָכָא אִית לָן לְפָרְטָא מִלִּין, וּלְאַתְקָנָא לְיִחוּדָא כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּלָא יִטְעוּן חַבְרַיָּיא, וְיֵהָכוּן בְּאֹרַח מֵישָׁר, כְּמָה דִּכְתִיב (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ׳ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וְגוֹ׳.

פרק מו

היכל לבנת הספיר יסוד ועטרה הֵיכָלָא קַדְמָאָה. שֵׁירוּתָא גּוֹ מְהֵימְנוּתָא, וְהַאי אִיהוּ שֵׁירוּתָא לְרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּבְדַרְגִּין דְּחִיזוּ דִּמְהֵימְנוּתָא. נְבִיאֵי קְשׁוֹט, הֲווֹ חָמָאן מִגּוֹ דָּא אַסְפָּקְלָרְיָא דְּאִינָהּ מְאִירָה, וּבְגִין דְּהַאי אִיהוּ שֵׁירוּתָא דִּמְהֵימְנוּתָא, כְּתִיב (הושע א׳:ב׳) תְּחִלַּת דִּבֶּר יְיָ׳ בְּהוֹשֵׁעַ. דְּחָמָא מִגּוֹ דָּרְגָא דָּא, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּכָל דַּרְגִּין לְסַלְּקָא לְעֵילָּא, וְסוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין לְנַחְתָּא לְתַתָּא.

וּבְגִין דְּהוֹשֵׁעַ חָמָא מִגּוֹ שֵׁירוּתָא דָּא, סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, אִצְטְרִיךְ לְנַטְלָא הַאי אֵשֶׁת זְנוּנִים, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אִתְדְּחוּ וְאִתְמְשָׁכוּ מִתַּמָּן לְתַתָּא, לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי אֵשֶׁת זְנוּנִים, בְּגִין דְּשַׁבְקוּ, וְלָא אִתְדַּבָּקוּ בְּהַאי אֵשֶׁת חַיִל. וְחָמָא מִתַּמָּן כָּל אִינּוּן הֵיכָלִין דְּאִינּוּן בְּסִטְרָא מְסָאֲבָא. (דאית ליה)

הֵיכָלִין דִּמְסָאֲבָא, כֻּלְּהוּ מִסְּאֲבִין לְמַאן דְּאִתְדַּבַּק בְּהוֹן, וְעַל דָּא כְּתִיב, קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְגוֹ׳. וְכִי נְבִיאָה דְּקְשׁוֹט אִצְטְרִיךְ לְדָא. אֶלָּא, בְּגִין דְּאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַעֲלָא בְּאִינּוּן הֵיכָלִין, בְּגִין דְּלָא יִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרַיְיהוּ, כְּגַוְונָא דְּעָבַד נֹחַ, דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:כ״א) וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל.

וְהוֹשֵׁעַ דָּחִיל לְאִסְתַּכָּלָא בְּאִינּוּן הֵיכָלִין דְּאִסְתְּאָבוּ בְּהוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְדַּבָּקוּ, דְּלָא יִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרַיְיהוּ, כְּמָה דִּכְתִיב בְּנֹחַ וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל. עַד דְּאָמַר לֵיהּ, קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים. וּכְתִיב וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת גֹּמֶר בַּת דִּבְלָיִם. לְמִנְדַּע בְּמָה דְּאִתְדַּבָּקוּ וְאִסְתְּאָבוּ, וְשָׁבְקוּ רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בְּגִין (רמ"ג ע"א) אֵל נֵכָר. וְעַל דָּא, חָמָא מִגּוֹ הֵיכָלָא דָּא, שֵׁירוּתָא דְּכָל דַּרְגִּין.

הֵיכָלָא דָּא, שֵׁירוּתָא דְּכוֹלָּא, לְסַלְקָא בְּדַרְגִּין. הַאי הֵיכָלָא, אִיהוּ מָדוֹרָא דְּקַיְימָא בִּנְהִירוּ. לְאִתְעַטָּרָא בְּדַרְגּוֹי, לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין, דִּכְתִיב, (שמות כ"ד:י') וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

בְּהַאי הֵיכָלָא, חַד מָמָנָא שַׁמָּשָׁא טָהֲרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְאִיהוּ קַיְימָא עַל פִּתְחָא דְּהַהוּא הֵיכָלָא, וְכָל נִשְׁמָתִין דְּסַלְקִין, קַיְימָא הַאי מָמָנָא בְּהַאי פִּתְחָא, וְכַמָּה מְמָנָן אַחֲרָנִין עִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ אֶשָּׁא דְּמַלְהֲטָא, וְשַׁרְבִיטִין דְּאֶשָּׁא (רי"ב ע"א) בִּידַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ מָארֵי דְּעַיְינִין. הַאי מָמָנָא קַיְימָא בְּסִטְרָא דָּא, אִי זַכָּאת הַאי נִשְׁמְתָא לְמֵיעַל, הַאי מָמָנָא פָּתַח פִּתְחָא וְעָאלַת.

וְאִי לָא זַכָּאת, הַהוּא מָמָנָא אַחֲרָא דְּקַיְימָא בְּסִטְרָא אַחֲרָא, זַמִּין, וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין עִמֵּיהּ. דְּחֵי לָהּ הַהוּא מָמָנָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא, וְנָקִיט לָהּ הַאי אַחֲרָא, דִּי בְּסִטְרָא דְּמָסָאֲבָא, וְאַעִיל לָהּ גּוֹ אִינּוּן הֵיכָלֵי מְסָאֲבֵי. וְכָל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין אַחְדֵּי לָהּ, עַד דְּנַחְתֵּי לָהּ לְגֵיהִנָּם, וְאִתְדָּנַת תַּמָּן תְּרֵיסָר יַרְחֵי. תִּקּוּנָא דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, בֵּי דִינָא לְאַתְדָּנָא בְּהוּ חַיָּיבַיָּא.

כְּגַוְונָא דָּא, הַהוּא מָמָנָא קַדִּישָׁא, דְּקַיְימָא עַל הַהוּא פִּתְחָא, כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין, דְּבַקְעֵי אֲוִירִין וּרְקִיעִין, לְמֵיעָאל קֳמֵי מַלְכָּא, אִי צְלוֹתָא דְּסַגִּיאִין אִינּוּן, פָּתַח פִּתְחָא, וְאָעִיל הַהוּא צְלוֹתָא עַד דְּאִתְעֲבִידוּ כָּל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא, עָטָרָא בְּרֵישָׁא דְּצַדִּיק חַי עָלְמִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְאִי צְלוֹתָא דְּיָחִיד, סַלְקָא עַד דְּמָטֵי לְפִתְחָא דְּהֵיכָלָא דָּא, דְּהַאי מָמָנָא קַיְימָא בֵּיהּ. אִי יָאֲה הַהִיא צְלוֹתָא, לְאַעָלָא קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא (יאות), מַיְד פָּתַח פִּתְחָא, וְאָעִיל לָהּ. וְאִי לָא יָאֲה, דְּחֵי לָהּ לְבַר, וְנַחְתָּא וְאִתְשַׁטְיָא בְּעָלְמָא, וְקַיְימָא גּוֹ רְקִיעָא תַּתָּאָה מֵאִינּוּן רְקִיעִין דִּלְתַתָּא, דְּמַדְבְּרֵי גּוֹ עָלְמָא, וּבְהַהוּא רְקִיעָא, קַיְימָא חַד מָמָנָא דִּי שְׁמֵיהּ סָהֲדִיאֵ"ל, וּמָמָנָא עַל הַאי רְקִיעָא. וְנָטִיל כָּל הָנֵי צְלוֹתִין דְּאִתְדַּחְיִין, דְּאִקְרוּן צְלוֹתֵי פְּסִילָאן וְגָנִיז לוֹן, עַד דְּאִתְדָּן (נ"א דתב) הַהוּא בַּר נָשׁ.

אִי תָּב לְגַבֵּי מָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְצַלֵּי צְלוֹתָא אַחֲרָא זַכָּאָה, הַהִיא צְלוֹתָא זַכָּאָה כַּד סַלְקָא, נָטִיל הַהוּא מָמָנָא סָהֲדִיאֵ"ל הַאי צְלוֹתָא, וְסָלִיק לָהּ לְעֵילָּא, עַד דְּאִעְרַע בְּהַהִיא צְלוֹתָא זַכָּאָה, וְסַלְקִין וְאִתְעָרְבוּן כַּחֲדָא, וְעָאלִין קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

וּלְזִמְנִין אִתְדַּחְיָא הַהִיא צְלוֹתָא, בְּגִין דְּהַהוּא בַּר נָשׁ אִתְמְשַׁךְ בָּתַר סִטְרָא אַחֲרָא, וְאִיהוּ אִסְתְּאַב בְּהַהוּא סִטְרָא, וְנָטִיל לָהּ הַהוּא מָמָנָא דִּי בְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא מְסָאֲבָא. וּכְדֵין קַיְימָא הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא מְסָאֲבָא. סָלִיק וְאַדְכַּר חוֹבוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַסְטֵי עָלֵיהּ לְעֵילָּא. וְעַל דָּא, כָּל צְלוֹתִין, וְכָל נִשְׁמָתִין, כַּד סַלְקִין, כֻּלְּהוֹן סַלְקִין וְקַיְימָן קֳמֵי הֵיכָלָא דָּא. וְהַאי מָמָנָא קַיְימָא עַל פִּתְחָא דְּהֵיכָלָא דָּא, לְאַעָלָא נִשְׁמָתִין וּצְלוֹתִין, אוֹ לְדַחְיָיא לוֹן לְבַר.

לְעֵילָא מֵהַאי פִּתְחָא, אִית פִּתְחָא אַחֲרָא, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָתִיר לָהּ וְאִתְפְּתַח תְּלַת זִמְנֵי בְּיוֹמָא, וְלָא אַנְעִיל, וְקַיְימָא לְאִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּתִיּוּבְתָּא, דִּי אוֹשְׁדִין דִּמְעָה בַּצְלוֹתְהוֹן קֳמֵי מָארֵיהוֹן. וְכָל תַּרְעִין וּפִתְחִין נְנָעֲלוּ, עַד דְּעַיְילֵי בִּרְשׁוּתָא, בַּר תַּרְעִין אִלֵּין, דְּאִקְרוּן שַׁעֲרֵי דִּמְעָה.

וְכַד הַאי צְלוֹתָא דְּדִמְעָה סַלְקָא לְעֵילָא, לְאַעֲלָא בְּאִינּוּן תַּרְעִין, אִזְדַּמַּן הַהוּא אוֹפָן דְּקַיְימָא עַל שִׁית מְאָה חֵיוָון רַבְרְבָן, וְרַחֲמֵיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְנָטִיל הַהִיא צְלוֹתָא, בְּאִינּוּן דִּמְעִין, צְלוֹתָא עָאלַת וְאִתְקַשְׁרַת לְעֵילָא. וְאִינּוּן דִּמְעִין אִשְׁתָּאֲרוּ הָכָא, וּרְשִׁימִין בְּהַאי פִּתְחָא.

וְאִית דִּמְעִין אַחֲרָנִין, וּרְשִׁימִין תָּדִיר עַל כֹּל אִינּוּן רְתִיכִין עִלָּאִין, דְּלָא אִתְמְחוּן (ס"א אתחמון). אִלֵּין אִינּוּן דִּמְעִין, דְּאוֹשְׁדוּ לְעֵילָא וְתַתָּא, כַּד אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, דִּכְתִיב (ישעיהו ל"ג:ז') הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן. וְאִינּוּן דִּמְעִין דְּאוֹשְׁדִין עַל צַדִּיקַיָּיא, וְזַכָּאִין, כַּד מִסְתַּלְּקֵי מֵעָלְמָא. כֻּלְּהוּ נָטְלֵי לוֹן אִינּוּן רְתִיכִין, וְעַרְבֵי לוֹן בְּאִינּוּן דִּמְעִין, דְּאִתּוֹשְׁדוּ עַל חָרִיבוּ דְּבֵי מַקְדְּשָׁא וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו כ"ה:ח') וּמָחָה יְיָ' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים. מַאן פָּנִים. אִלֵּין רְתִיכִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין. וּלְבָתַר וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ' דִּבֶּר.

בְּהַאי הֵיכָלָא, אִית רוּחַ דְּאִקְרֵי (רל"ג ע"א) סְטוּטָרְיָ"ה, וְהַאי אִיהוּ חֵיזוּ סָפִירָא, דְּנָצִיץ לְכָל עֵיבָר, וְהַאי אִיהוּ דְּקַיְימָא לְתָרִין סִטְרִין, וּמֵאִלֵּין מִתְפָּרְשָׁאן נְצִיצִין כְּנִצִיצוּ דְּשַׁרְנָא, כְּמָה (בראשית ע"א) דְּאוֹקִימְנָא בְּכַמָּה סִטְרִין. וְכַמָּה גַּוונִין מְלַהֲטָן מֵהַאי בְּסִטְרָא דִּימִינָא.

כַּד הַהוּא רְקִיעָא עִלָּאָה, נָהַר דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן, אַפִּיק נְשָׁמָתִין, לְאַעֲלָא גּוֹ הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה לְעֵילָּא, הַהוּא הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה נָקִיט לוֹן. וְכַד נַפְקֵי אִינּוּן נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין, מִגּוֹ הַהוּא הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה, נָחְתִין עַד דְּמָטוּן לְהַאי הֵיכָלָא, וְנָקִיט לוֹן הַאי רוּחָא קַדִּישָׁא סְטוּטוּרְיָ"ה (סטוטרי"ה) שְׁמֵיהּ, דְּאִיהוּ לִימִינָא. וְכָל אִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּכוּרִין, דְּאִינּוּן זְמִינִין לְאִתְפָּרְחָא בְּזִכְאִין דְּכוּרִין, לִימִינָא כֻּלְּהוּ נָקִיט לוֹן, וּמִתְעַכְּבֵי תַּמָּן, עַד דְּאִתְכְּלִילוּ בְּנְשָׁמָתִין דְּנוּקְבֵי.

מֵהַאי רוּחָא נָפְקָא (ר"ס ע"א) רוּחָא אַחֲרָא, לִשְׂמָאלָא. דְּאִתְחֲזֵי וְאִתְגְּנִיז וְאִתְכְּלִיל בְּהַאי רוּחָא קַדְמָאָה, וְאִינּוּן חַד, כְּלִילָן דָּא בְּדָא. וְהַאי רוּחָא אַחֲרָא, אִקְרֵי אַדִּירְיָ"ה סָנוּגְיָ"א. סניגי"ה (נ"א סנוגיא סטניה) הַאי אִיהוּ רוּחָא לִשְׂמָאלָא. וְהַאי קַיְימָא, דְּכַד תִּיאוּבְתָּא דְּהֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה לְאִתְדַּבְּקָא (רנ"ח ע"א) בְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, הַהוּא רְעוּתָא דְּסַלְקָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, עָבְדָא נְשָׁמָתִין בִּרְעוּתָא דִּילֵיהּ, וְאִינּוּן נוּקְבֵי.

וְכַד רְעוּתָא דְּהַהוּא נָהָר, נַחְתָּא וְאִתְדַּבְּקָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, עַבְדִין נְשָׁמָתִין דְּכוּרִין. רְעוּתָא דִּלְעֵילָּא עָבִיד דְּכוּרִין. רְעוּתָא דִּלְתַתָּא עָבִיד נוּקְבִין.

וְכַד אִלֵּין נְשְׁמָתִין נוּקְבִין נָפְקִין מִגּוֹ הַהוּא הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה, נַחְתִּין (ס"א נפקין) עַד דְּמָטוּ לְהַאי רוּחָא שְׁמָאלָא, דְּאִקְרֵי אַדִּירֵי"ה. וְאִקְרֵי לִבְנַ"ת הַסַּפִּי"ר. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּסִטְרִין אַחֲרָנִין.

כֵּיוָן דְּמָטוּ לְהַאי רוּחָא אִינּוּן נְשְׁמָתִין נוּקְבִין, נַקְטָא לוֹן הַאי רוּחָא, וְקַיְימָאן בֵּי"ה. וּלְבָתַר אִתְכְּלִילוּ רוּחָא דָּא דִּשְׂמָאלָא, בְּרוּחָא דָּא דִּימִינָא. וּכְדֵין אִתְעָבִידוּ אִינּוּן נְשְׁמָתִין, כְּלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא (מזדווגן) וּפַרְחָאן מֵהַאי הֵיכָלָא וְאִתְפָּרְשָׁן בִּבְנֵי נָשָׁא. (כד אתא לאתכללא) כָּל חַד כְּפוּם אָרְחֵי"ה, וּלְבָתַר מִזְדַּוְּוגָן כַּחֲדָא.

(כד אתא לאתכללא) רוּחָא דָּא דִּשְׂמָאלָא בִּימִינָא, בָּטַשׁ דָּא בְּדָא לְאִתְכַּלְלָא. וְנַפְקֵי נְצִיצִין דְּמִתְפַּשְׁטֵי לְכָל עֵיבָר, וְאִתְעָבִידוּ אִינּוּן אוֹפַנִּים מְנַיְּיהוּ, מֵאִינּוּן נְצִיצִין דְּנַפְקֵי מִגּוֹ רוּחָא שְׂמָאלָא, דִּכְתִיב בְּהוּ, (יחזקאל א׳:ט״ז) מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ. וְאִלֵּין אִינּוּן אוֹפַנִּים דְּמִלַּהֲטָן אֶשָּׁא, וְקַיְימִין בְּשִׁירְתָא.

כֵּיוָן דְּאִתְבְּסָמוּ רוּחָא בְּרוּחָא, וְאִתְכְּלִילוּ כַּחֲדָא, כְּדֵין נָפְקָא חַד נְהִירוּ דְּסַלְקָא וְנַחְתָּא, וּמִתְיַשְּׁבָא עַל אַרְבַּע שׁוּרִין דְּאוֹפַנִּים, וְאִיהוּ חַד חֵיוָתָא דְּשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, וְאִקְרֵי בָּזָק, הַאי בָּזָק נָהִיר בִּנְהוֹרָא דְּנָצִיץ גּוֹ שַׁלְהוֹבָא, וְשַׁלְטָא עַל כָּל אִינּוּן אוֹפַנִּים.

וְאִתְפַּשַּׁט מִנַּי"ה חַד רְקִיעָא, דְּקַיְימָא עַל תְּרֵין סַמְכִין, וְאִינּוּן תְּרֵין סַמְכִין אִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין, חַד מִסִּטְרָא דָּא, וְחַד מִסִּטְרָא דָּא. וְהַאי רָקִיעַ עַל רֵישַׁיְיהוּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (יחזקאל י׳:א׳) וָאֵרְאֶה וְהִנֵּה אֶל הָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הַכְּרוּבִים. וְלָאו הַאי רָקִיעַ דְּעַל רֵישׁ חֵיוָתָא. וְהַאי בָּזָק מְמָנָא עֲלֵי"ה, וְרוּחָא עִלָּאָה דְּאִתְכְּלִיל, עַל כֻּלָּא.

כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין, דְּמִקַּדְּמֵי עַל לָא סַיְימֵי יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ צְלוֹתֵהוֹן, מִתְעַכְּבֵי בְּהַאי רְקִיעָא, וְהַאי בָּזָק דְּשַׁלְטָא עַל הַאי רְקִיעָא, מְתַקֵּן לוֹן. עַד דְּאָתָא סַנְדַּל"פוֹן רַב מְמָנָא, רוּחַ עִלָּאָה, דְּשַׁלִּיט עַל כֻּלָּא, וְכַד סַיְימֵי יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ צְלוֹתִין, נָטִיל לוֹן מֵהַאי רְקִיעָא, וְסַלְקָא וְקַשִּׁיר לוֹן קִשְׁרִין (וכתרין) לְמַאנֵי"ה כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

הַאי בָּזָק, קָאִים לְמִמְנֵי כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין דְּסַלְקָן, וְכָל אִינּוּן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא דְּמִתְעַטְּרָן בְּלֵילְיָא, כַּד רוּחָא דְּצָפוֹן אַתְעַר, וְלֵילְיָא אִתְפְּלַג כָּל מַאן דְּקָאִים בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְאִתְעָסָק בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל אִינּוּן מִלִּין סַלְקִין, וְנָטִיל לוֹן הַאי בָּזָ"ק, וְאָנַח לוֹן בְּהַאי רְקִיעָא, עַד דְּסַלְקָא יְמָמָא.

וּלְבָתַר דְּסָלִיק יְמָמָא, סַלְקָן אִינּוּן מִלִּין, וְשָׁארָן בַּאֲתָר דִּרְקִיעָא, דְּבֵי"ה (בראשית ל"א ע"א) תַּלְיָין כַּכַּבְיָא וּמַזָּלֵי שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא. וְהַאי אִקְרֵי (ע' ע"א) סֵפֶר הַזִּכְרוֹן, דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:ט״ז) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו. לְפָנָיו, בְּגִין דְּסֵפֶר וְזִכָּרוֹן כְּתָב בְּקִשּׁוּרָא חָדָא.

אִינּוּן אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין, אִינּוּן נַטְלִין עַל תְּרֵיסָר סַמְכִין. אִלֵּין ד', אַהֲנִיאֵ"ל. קְדוּמִיאֵ"ל (ס"א קדומי"א מלכיא"ל) יְאֲהַדוֹנָהִ"י, (ר"מ ע"ב) יְהַדוֹנָיִ"ה. דִּי מַפְתְּחָאן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בִּידַיְיהוּ.

וְאִלֵּין אַרְבַּע אִינּוּן כְּלִילָן בְּרָזָא דְּאַתְוָון (ר"ס ע"א) אֲדנָ"י, דִּי סַנְדַּלְפוֹ"ן מָארֵי רְתִיכִין. מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ. אִלֵּין אַרְבַּע אַתְוָון פַּרְחִין בַּאֲוִירָא, דְּהַהוּא אֲוִירָא כָּלִיל בְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, יְהוָ"ה, יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְהַהוּא אֲוִירָא כָּלִיל לוֹן, וְאִתְכְּלִילוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְאִלֵּין ד' נַטְלִין לוֹן, בְּרָזָא דְּהַהוּא בָּזָק.

וְאִלֵּין ד' עָאלִין בְּד', אִלֵּין בְּאִלֵּין, דִּכְתִיב, (שמות כ"ו:ה') מַקְבִּילוֹת הַלּוּלָאוֹת אֶחָת אֶל אֶחָת. וְהָא אוֹקִימְנָא, וְרָזָא אִיהוּ לְאִתְכַּלְלָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, וּלְשַׁלְבָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּרָזָא דְּהַהוּא רוּחָא דְּכָלִיל בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּכָלִיל שְׁמָא דָּא בִּשְׁמָא דָּא.

וְכֹלָּא בְּהַאי הֵיכְלָא מִתְנַהֲגֵי, וְנַטְלֵי בְּהַהוּא רוּחָא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּשַׁלִּיט עַל כֹּלָּא. בְּהַאי הֵיכְלָא אִיהוּ יְאַהֲדוֹנָהִ"י, כְּלָלָא דְּתַרִין שְׁמָהָן, מִגּוֹ דְּאִיהוּ רוּחָא בְּרוּחָא. וְכַד שְׁמָא דָּא, דְּכָלִיל בְּרָזָא דְּרוּחָא בְּרוּחָא, וְכָלִיל דָּא בְּדָא. נָהִיר דָּא בְּדָא, כְּדֵין נָהִיר כֹּלָּא, וְסַלְקָא נְהוֹרָא וְנַחְתָּא, כִּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא גּוֹ מַיָּא וּאוֹקִימְנָא.

וּכְדֵין (כד) הַאי רוּחָא נָטִיל, כֹּלָּא נַטְלִין בְּגִינֵיהּ, דִּכְתִיב, (יחזקאל א':י"ב) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן. וְכַד רוּחָא דָּא נָהִיר בִּשְׁמָא דָּא, כְּדֵין עָאלִין כֻּלְּהוּ דָּא בְּדָא, וְאִתְקַשְּׁרוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, לְסַלְקָא לְעֵילָּא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָּא קַדִּישָׁא.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכְלָא דָּא, קַיְימָא חַד עַמּוּדָא, נָעִיץ מֵהֵיכְלָא דָּא לְהֵיכְלָא תִּנְיָינָא, בְּהַאי סָלִיק רוּחָא דִּלְתַתָּא לְגַבֵּי רוּחָא דִּלְעֵילָּא, לְאִתְאַחֲדָא רוּחָא בְּרוּחָא, וְכֵן עַד לְעֵילָּא מְכַלְּהוּ, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ רוּחָא חָדָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְרוּחַ אֶחָד לָהֶם (לכל).

עַמּוּדָא דָּא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, אַדְרָהֲנִי"אֵל שְׁמֵיהּ, וְרָזִין דְּמַפְתְּחָן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בִּידֵיהּ. כַּד צְלוֹתִין סַלְקָאן וּמָטָאן לְהַאי עַמּוּדָא, כְּדֵין נַטְלֵי כֻּלְּהוּ דְּאִינּוּן בְּהֵיכְלָא דָּא, לְגוֹ הֵיכְלָא תִּנְיָינָא, לְאִתְאַחֲדָא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּרָזָא חָדָא, לְאִתְיַיחֲדָא עֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא לְמֶהֱוֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת.

פרק מז

היכל עצם השמים הו"ד הֵיכְלָא תִּנְיָינָא הֵיכְלָא דָּא, קַיְימָא גּוֹ רָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא, לְאִתְאַחֲדָא בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא. הַאי הֵיכְלָא, טָמִיר וְנָעִיז יַתִּיר מִן קַדְמָאָה. בְּהֵיכְלָא דָּא, אִית תִּלַּת פִּתְחִין, וְחַד שַׁמְשָׁא מְמָנָא עֲלַיְיהוּ, אוּרְפָּנִי"אֵל שְׁמֵיהּ. הַאי מְמָנָא, שַׁלִּיט עַל תִּלַּת סִטְרֵי עָלְמָא, דָּרוֹם וְצָפוֹן וּמִזְרָח. דָּרוֹם מֵהַאי סִטְרָא, וְצָפוֹן מֵהַאי סִטְרָא, וּמִזְרָח בְּאֶמְצָעִיתָא.

אִלֵּין תְּלַת פְּתְחִין, לִתְלַת סִטְרִין אִלֵּין. תְּרֵין סְתִימִין, וְחַד בְּאֶמְצָעִיתָא פָּתִיחַ, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (שמות כ"ד:י') וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר. הַאי מָמָנָא אִתְפְּקַד וְקַיְימָא בְּהַהוּא פְּתְחָא דְּאִיהוּ פָּתִיחַ, וּתְחוֹת יְדֵיהּ תְּרֵין מְמָנָן אַחֲרָנִין, דִּמְמָנָן עַל אִינּוּן פְּתְחִין אַחֲרָנִין סְתִימִין.

וְכָל אִינּוּן נְשָׁמָתִין, דְּאִינּוּן קְטוֹלֵי בֵּית דִּין, אוֹ אִינּוּן קְטוֹלֵי שְׁאַר עַמִּין, כֻּלְּהוּ אִתְמָנָן תְּחוֹת יְדֵיהוֹן, וְהַאי מָמָנָא דְּעָלַיְיהוּ, חָקִיק לוֹן לְדִיוּקְנֵיהוֹן בַּלְבוּשׁוֹי, דְּאִינּוּן נוּר דָּלִיק, וְסָלִיק לוֹן לְעֵילָּא, וְאַחֲמֵי לוֹן לְמָארֵיהּ, וּכְדֵין נָטִיל לוֹן, וְחָקִיק לוֹן בְּפוּרְפּוּרוֹי, לְאִינּוּן קְטוֹלֵי שְׁאַר עַמִּין.

וְאִינּוּן קְטוֹלֵי בֵּית דִּין, נְחִית לוֹן הַאי מָמָנָא, וְאָעִיל לוֹן בָּתַר אִינּוּן תְּרֵין פְּתְחִין סְתִימִין, דְּאִינּוּן תְּרֵין מָמָנָן אַחֲרָנִין קַיְימִין עָלַיְיהוּ, וְתַמָּן חָמָאן יְקָרָא דְּכָל אִינּוּן דְּקַיְימוּ אוֹרַיְיתָא, וְנָטְרוּ פִּקּוּדוֹי, וְאִינּוּן כְּסִיפִין בְּגַרְמַיְיהוּ, וְנָכְוִין מֵחוּפָּה דִּלְהוֹן. עַד דְּהַאי מָמָנָא דְּקַיְימָא עָלַיְיהוּ, פָּתַח לוֹן תַּרְעָא דְּמִזְרָח, וְנָהִיר לוֹן, וְיָהִיב לוֹן חַיִּים דְּאִתְפָּתָחוּ בְּהַהוּא תַּרְעָא דְּמִזְרָח. וּבְיָדָא דְּהַהוּא מָמָנָא חַד כַּסָּא דְּחַיָּיו, דְּאִיהוּ מַלְיָא נְהוֹרִין, וְהַאי אִקָּרֵי כּוֹס תַּנְחוּמִין, כַּסָּא דְּחַיֵּי. (נ"א ונהיר ויהיב לון חיים) דְּהָא בְּגִין כַּסָּא אַחֲרָא דְּשָׁתוּ בְּקַדְמֵיתָא, זָכוּ לְהַאי.

כְּגַוְונָא דָּא אִית בְּסִטְרָא אַחֲרָא, בְּהֵיכָלָא דִּמְסָאֲבָא, מְמָנָא אַחֲרָא, וּבִידֵיהּ כּוֹס דְּאִקְרֵי (ויקרא י"ב ע"ב, רס"ד ע"א) כּוֹס תַּרְעֵלָה, כּוֹס חֲמָתוֹ. כְּמָה דְּתָנֵינָן, אִית יַיִן וְאִית יַיִן, הָכִי נָמֵי אִית כּוֹס וְאִית כּוֹס, וְכֹלָּא, דָּא לְטָב, וְדָא לְבִישׁ. יַיִן לְטָב, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:ט"ו) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ. וְיַיִן לְבִישׁ, דִּכְתִיב, (תהילים ע"ה:ט') וְיַיִן חֲמַר מָלֵא מֶסֶךְ וְגוֹ'. כּוֹס לְטָב, דִּכְתִיב, (תהילים קט"ז:י"ג) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. כּוֹס לְבִישׁ, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"א:י"ז) כּוֹס חֲמָתוֹ כּוֹס הַתַּרְעֵלָה.

כְּמָה דְּאִית בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, הֵיכָלִין וּמְמָנָן כֹּלָּא לְטָב, וְרוּחִין קַדִּישִׁין וְכָל סִטְרִין קַדִּישִׁין. הָכִי נָמֵי אִית בְּסִטְרָא מְסָאֲבָא, הֵיכָלִין וּמְמָנָן כֻּלְּהוּ לְבִישׁ, וְרוּחִין מְסָאֲבִין, מְמָנָן, וְכָל סִטְרִין מְסָאֲבִין. וְדָא לָקֵבֵל דָּא, כְּגוֹן יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע, וְכֹלָּא בָּרָזָא חֲדָא.

הֵיכָלָא דָּא אִקְרֵי הֵיכָל זוֹהַר, בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ רוּחָא, דְּאִקְרֵי אוּרְפָּנִיאֵ"ל. וְאִיהוּ זוֹהַר דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי, וְקַיְימָא בְּנְהִירוּ סְתִימָא, דְּנָהִיר מֵעֵילָּא, וּבְנְהִירוּ דְּנָהִיר לְתַתָּא. וְכַד בָּטַשׁ נְהִירוּ דִּלְתַתָּא בְּנְהִירוּ עִלָּאָה, (נ"א וכד נהיר נהורא בנהורא) נָהִיר הַאי רוּחָא, כְּגַוְונָא דְּחַיְזוּ דְּעֵינָא, דְּכַד מִתְגַּלְגְּלָא, כְּדֵין אַפִּיק נְהוֹרָא דְּנָצִיץ וְזָהֲרָא, הָכִי נָמֵי הַאי רוּחָא. וְעַל דָּא, הֵיכָלָא דָּא אִקְרֵי זוֹהַר.

הַאי רוּחָא דְּאִקְרֵי אוּרְפָּנִי"אֵל, הַאי אִיהוּ דְּנָהִיר לְהֵיכָלָא דָּא, וְנָהִיר לְהֵיכָלָא קַדְמָאָה, בְּגִין דְּהַהוּא רוּחָא דְּהֵיכָלָא קַדְמָאָה, נָהִיר בְּאִתְגַּלְיָא, בֵּהַאי (ד"א מהאי) רוּחָא דְּאִיהוּ סְתִימָאָה.

דְּא רוּחָא נָטִיל לְעֵילָּא וְנָטִיל לְתַתָּא, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ב׳) חַמּוּקֵי (רנ"ח ע"א) יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים. וּמַה דְּאָמַר חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ. בְּגִין דְּאִית רוּחָא אַחֲרָא דְּנָפִיק מִנֵּיהּ לְסִטְרָא שְׂמָאלָא, וְאִתְקְשַׁר בַּהֲדֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב חַמּוּקֵי תְּרִין. וְהַאי רוּחָא שְׂמָאלָא אִקְרֵי הֲדַרְנִיאֵ"ל, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, כְּלִילָן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן עֶצֶם הַשָּׁמַיִם, דִּכְלִילָא בְּאֵשׁ וּמַיִם. כְּתִיב (יחזקאל א׳:כ״ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם וְגוֹ'. הַאי רוּחָא קַדְמָאָה אוּרְפָּנִיאֵ"ל, דְּאִיהוּ סְתִים בֵּין עֵילָּא וְתַתָּא, וְנָהִיר, אִיהוּ (יחזקאל א׳:כ״ז) כְּעֵין חַשְׁמַל, הַאי אִיהוּ כְּעֵין חַשְׁמַל, וּלְזִמְנִין אִיהוּ חַשְׁמַל. בְּגִין דְּמִנֵּיהּ קַיְימִין כָּל אִינּוּן שְׂרָפִים (פ"א ע"ב) חֵיוָון אֶשָּׁא מְמַלְלָן, חֵיוָון דְּקַיְימֵי וְלָא קַיְימֵי, וְעַל דָּא אִיהוּ חַשְׁמַל.

אוּרְפָּנִיאֵ"ל דְּקָאֲמַרְן, בְּדָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן חַיִּין לְעָלְמָא. כַּד אִתְּדַן עָלְמָא לְטָב, כְּדֵין נָהִיר רוּחָא דָּא, וְכָל חַיִּין וְכָל חִדּוּ אִשְׁתְּכַח, דְּהָא כֵּיוָן דְּזָכוּתָא נָפְקָא, וּנְהִירוּ דִּינִין כְּדֵין רוּחָא דָּא אַנְהִיר. וְסִימָנִךְ (משלי ט״ז:ט״ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

וְכַד אִתְּדַן עָלְמָא בְּדִינָא, (בההוא זכותא) כְּדֵין הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא, שַׁלְטָא וְאִתְּקַף, (ס"א וכד אתדן עלמא בדינא בההוא זכותא, כדין ההוא רוחא אחרא שלטא ואתקף) וְהַאי רוּחָא אִנְּגִיז וְאִתְחַשָּׁךְ, וּכְדֵין כָּל עָלְמָא קַיְימָא בְּדִינָא וְאִתְּדָן. וְכֹלָּא קַיְימָא בְּהַאי רוּחָא. וְסִימָנִךְ (דניאל ה׳:ו׳) וְאַרְכֻּבָתֵיהּ דְּא לְדָא נָקְשָׁן.

הָכָא קַיְימָן, כָּל אִינּוּן מַלְבּוּשִׁין דִּנְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּסַלְקִין לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מָארֵיהוֹן, וּלְקַיְימָא קַמֵּיהּ. וְכַד נְשָׁמְתָא סַלְקָא וּמָטֵי לְהַאי הֵיכְלָא, כְּדֵין אִזְדַּמַּן חַד מָמָנָא, דְּאִתְפַּקַּד עַל אִינּוּן לְבוּשִׁין, וְצַדְקִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. דְּהָא בְּזִמְנָא דְּבַר נָשׁ עָבִיד פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ אִשְׁתְּדַל גַּרְמֵיהּ, הָכִי אִתְעֲבִיד לֵיהּ בְּהַאי הֵיכְלָא לְעֵילָּא, מַלְבּוּשָׁא לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ, בְּהַהוּא עָלְמָא.

וְכַד נְשָׁמְתָא סַלְקָא, הַהוּא מְמָנָא נָטִיל הַהוּא לְבוּשָׁא דִּילֵהּ, וְאָזִיל עִמֵּהּ עַד דִּי מָטָא לְנָהָר דִּינוּר, דִּי נְשָׁמְתָא אִצְטְרִיכָא לְאִתְסַחְיָיא וּלְאִתְלַבְּנָא תַּמָּן, וּלְזִמְנִין דְּטַבְעָא הַהִיא נְשָׁמְתָא תַּמָּן וְאִתּוֹקְדָא, וְלָא סַלְקָא כֹּלָּא יוֹמָא, עַד בְּצַפְרָא, כַּד אַתְעַר רוּחָא דְּסִטְרָא דְּדָרוֹם, כְּדֵין קַיְימֵי כֻּלְּהוּ וּמִתְחַדְּשָׁן, וְאַמְרֵי שִׁירָתָא, וּמְזַמְּרָן כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן מַלְאֲכִין דְּאִתְעֲבָר (צו ל"ב ע"ב) שֶׁלְּטַנֵהוֹן וְאִתּוֹקְדָן, וְקַיְימָן וּמִתְחַדְּשָׁן כְּמִלְּקַדְמִין, וְאַמְרֵי שִׁירָתָא, (ואזלי לון) הָכִי נָמֵי אִלֵּין נְשָׁמָתִין.

וְאִי זַכָּאת הַאי נְשָׁמְתָא וְסַלְקַת. הַאי מְמָנָא צַדְקִיאֵ"ל, נָטִיל לָהּ לְהַאי נְשָׁמְתָא, וְאַלְבִּישׁ לָהּ בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, וְאִתַּקְנַת בֵּיהּ, וְסַלְקָא לְקָרְבָּנָא עַל יְדָא דְּמֵיכָאֵל כַּהֲנָא, לְקַיְימָא תְּדִיר כָּל יוֹמִין קַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, זַכָּאָה חוּלְקָא דְּהַאי נְשָׁמְתָא, דְּקַיְימָא וְזָכַאת לְהַאי.

וּבְכֹלָּא, אִתְמָנָא הַאי רוּחָא אוּרְפָּנִיאֵ"ל דְּקָאֲמַרָן, וְאִיהוּ שַׁלִּיט עַל הַאי הֵיכָלָא. מִכְּלָלָא דָּא, כַּד אִתְכְּלִיל רוּחָא בְּרוּחָא, וּבָטַשׁ דָּא בְּדָא לְאִתְכַּלְלָא כַּחֲדָא, אִתְבְּרִיאוּ אִינּוּן שַׁלִּיטִין אַחֲרָנִין דְּאִתְמָנָן עַל עָלְמָא, וְאִלֵּין אִינּוּן שָׂרָפִים דְּשִׁית גַּדְפִּין. דִּמְקַדְּשֵׁי לְמָרֵיהוֹן תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא. וְאִלֵּין אִינּוּן דִּמְדַקְדְּקֵי עִם צַדִּיקַיָּיא, אֲפִילּוּ כְּחַד נִימָא דְּשַׂעֲרָא. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקַיְימֵי לְאַעְנָשָׁא, בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּלְאִינּוּן דְּמִזְלְזְלֵי לְבַר נָשׁ דְּאוֹלִיפּוּ מִנַּיְיהּ אֲפִילּוּ מִלָּה חֲדָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא מְנַהֲגֵי בֵּיהּ יְקָר. וּלְכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּמְּשֵׁי, בְּמַאן דְּקָארֵי שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה, לְיַחֲדָא יְחוּדָא דְּמָארֵיהוֹן.

כַּד מִתְיַשְּׁבָן רוּחָא בְּרוּחָא, וְאִתְנַהֲרָן כַּחֲדָא. מַהֲהוּא נְהִירוּ נָפְקָא חֵיוָתָא חֲדָא, דְּשַׁלְטָא עַל אִינּוּן שָׂרָפִים, וְאַרְבַּע תְּחוֹתֹהִי. דְּאַנְפַּיְיהוּ אַנְפִּין דְּנָשֶׁר, הַאי חֵיוָתָא יוֹפִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְאִיהִי קַיְימָא בְּכָל רָזֵי דְּחָכְמְתָא, לְכָל אִינּוּן מַפְתְּחָאן דְּחָכְמְתָא קַיְימִין בֵּיהּ.

הַאי חֵיוָתָא, קַיְימָא לְמִתְבַּע אַגְרָא מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיהַב לְכָל אִינּוּן דְּרַדְפֵי בָּתַר כָּל מָארֵיהוֹן דְּחָכְמָה, וְאָפִילּוּ מִכָּל בַּר נָשׁ, וְאוֹלְפֵי חָכְמָה לְמִנְדַּע לְמָארֵיהוֹן, וְהַהוּא אַגְרָא דְּיָהִיב לִבְנֵי נָשָׁא דְּרַדְפֵי בָּתַר חָכְמָה לְמִנְדַּע לְמָארֵיהוֹן.

דְּכַד נָפַק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, הַאי חֵיוָתָא נָפְקָא עַל ד' שָׂרָפִים מְעַפְּפִין, וְטָאסַת קַמֵּיהּ, וְלָא שָׁבִיק כָּל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוֹסִין דִּי בְּסִטְרָא אַחֲרָא, לְמִקְרַב בַּהֲדֵיהּ, וְכַמָּה אִינּוּן שְׁלִיחָן דְּשִׁלְטָן, סַחֲרָנֵיהּ. וְאִלֵּין שָׂרָפִים כַּד נַטְלִין וְאִתְחַזְיָין, אִתְכַּפְיָין אִינּוּן שָׂרָפִים נְחָשִׁים, דְּנָפְקָן מֵהַהוּא נָחָשׁ דְּגָרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא.

הַאי חֵיוָתָא קַדִּישָׁא קַיְימָא כַּד נְשָׁמְתָא סַלְקָא וּמָטָאת לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין שָׁאֵל לָהּ בְּרַזָּא דְּחָכְמְתָא דְּמָארֵיהּ, וּכְפוּם הַהִיא חָכְמְתָא דְּרַדִיף אֲבַתְרֵהּ וְאַדְבַּק (ס"א בה), הָכִי יַהֲבֵי לֵיהּ אַגְרֵיהּ. וְאִי יָכִיל לְאַדְבָּקָא וְלָא אַדְבַּק, דְּחֵי לֵיהּ לְבַר, וְלָא עַיְילָה, וְקַיְימָא תְּחוֹת הַהוּא הֵיכָלָא בְּכַסִּיפוּ, וְכַד נַטְלֵי גַּדְפַּיְיהוּ, אִלֵּין שָׂרָפִים דְּתַחְוֹתָהּ, כְּדֵין כֻּלְּהוּ בַּטְשֵׁי בְּגַדְפַּיְיהוּ, וְאוֹקְדוּן לָהּ וְאִתּוֹקְדַת וְלָא אִתּוֹקְדַת, וְקַיְימָא וְלָא קַיְימָא, וְהָכִי אִתְּדָנַת בְּכָל יוֹמָא, נְהִירַת וְלָא נְהִירַת.

וְאַף עַל גַּב דְּעוֹבָדִין טָבִין אִית לָהּ, בְּגִין (בראשית קל"ב) דְּלֵית אַגְרָא בְּהַהוּא עָלְמָא, כְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּחָכְמְתָא, לְאִסְתַּכְּלָא בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלֵית שִׁיעוּרָא לְאַגְרָא, דְּאִינּוּן דְּיַדְעֵי חָכְמְתָא, לְאִסְתַּכְּלָא בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּכְתִיב, (משלי ג':י"ג) אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה.

רוּחָא דָּא, שַׁלְטָא עַל כֹּלָּא. כֹּלָּא כְּלִילָן בָּהּ, כֹּלָּא אִסְתַּכְּיָין לְגַבָּהּ. הַאי חֵיוָתָא, שַׁלְטָא עַל אַרְבַּע אַחֲרָנִין, וְאַרְבַּע גַּלְגַּלִּין לְכָל חַד וְחַד. גַּלְגַּלָּא חֲדָא אִסְתַּכְּלִי לְסִטַר מִזְרָח. וְגַלְגַּלָּא חֲדָא אִסְתַּכְּלִי לְסִטַר צָפוֹן. וְגַלְגַּלָּא חֲדָא אִסְתַּכְּלִי לְסִטַר דָּרוֹם. וְגַלְגַּלָּא חֲדָא אִסְתַּכְּלִי לְסִטַר

מַעֲרָב. וְכָל חַד וְחַד בִּתְלַת סַמְכִין. גַּלְגַּלָּא דְּלִסְטַר מִזְרָח. חַנִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. גַּלְגַּלָּא דְּלִסְטַר צָפוֹן, קַרְשִׁיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. גַּלְגַּלָּא דְּלִסְטַר דָּרוֹם, עַזְרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. גַּלְגַּלָּא דְּלִסְטַר מַעֲרָב, עָנִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְאִינּוּן תְּלַת סַמְכִין דְּאִינּוּן לְכָל חַד וְחַד, כֻּלְּהוּ אִסְתַּכְיָין לְאֶמְצָעִיתָא. בְּגִין דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ נָטִיל לוֹן, וְכֻלְּהוּ נַטְלוּ בְּגִינֵיהּ דְּאֶמְצָעִיתָא.

אִלֵּין דְּקַיְימֵי בְּאֶמְצָעִיתָא, כֻּלְּהוּ מְמַנָּן בְּשִׁירָתָא. וְאִלֵּין דִּימִינָא אָמְרֵי שִׁירָתָא, דְּסַלְקָא רְעוּתָא לְעֵילָּא, וְאָמְרֵי קָדוֹשׁ. וְאִלֵּין דִּשְׂמָאלָא אָמְרֵי שִׁירָתָא, וְסַלְקֵי רְעוּתָא לְעֵילָּא, וְאָמְרֵי בָּרוּךְ. קָדוֹשׁ לְעֵילָּא, וּבָרוּךְ לְתַתָּא. אִלֵּין דְּקַיְימֵי לְעֵילָּא לְסִטַר יְמִינָא, נַטְלֵי קְדוּשָׁה, וּמִתְחַבְּרָאן בִּקְדוּשָׁה, בְּכָל אִינּוּן דְּיַדְעֵי לְקַדְּשָׁא לְמָארֵיהוֹן, בְּיִחוּדָא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא. וְאִלֵּין דְּקַיְימֵי בְּשִׂמְאלָא, נַטְלֵי קְדוּשָׁה, וּמִתְחַבְּרָאן בְּכָל אִינּוּן דְּלָא יַדְעֵי לְקַדְּשָׁא לְמָארֵיהוֹן כַּדְקָא יָאוֹת. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין בְּיִחוּדָא חָדָא, וּמִתְקַשְּׁרָאן דָּא בְּדָא, עַד דְּכֻלְּהוּ אִתְעָבִידוּ קִשׁוּרָא חָדָא, וְרוּחָא חָדָא, וּמִתְקַשְּׁרָן בְּאִינּוּן דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, לְאִתְכַּלְלָא דָּא בְּדָא. מֵאֲתָר דָּא, יַנְקֵי כָּל אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּחָכְמְתָא, דְּקַיְימָן לְמִנְדַּע (וישב קנ"א ע"ב, רנ"ז ע"ב) בְּמַרְאֶה, אוֹ בְּרָזָא (תיקון י"א ע"ב, כ"א, רנ"ח ע"א, ע"א ע"ב, רס"ב ע"א) דְּחָכְמָא, בְּגִין דִּנְבִיאִים יַנְקֵי מִלְעֵילָּא. וְאִלֵּין מָארֵי דְּחָכְמָא, אוֹ דְּמַרְאֶה, יַנְקֵי מֵהָכָא. וְכַד מִתְחַבְּרָא אַתְרָא דָּא בְּאַתְרָא דִּלְעֵילָּא בְּקִשׁוּרָא חָדָא, כְּדֵין נְבִיאִים, יַנְקֵי מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, בְּקִשׁוּרָא חָדָא.

וּבְגִין כָּךְ, אִית מָשָׁל בְּמִלַּיְיהוּ, דְּלָא צַחְצָחָא נְבוּאָתָהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת, כְּמָה דְּהֲוָה בְּיהּ בְּמֹשֶׁה, דְּהֲוָה צַחְצוּחָא בִּנְבוּאָתֵיהּ בִּכְלָּא. בְּגִין דִּנְהִירוּ נָפִיק מֵעֵילָּא, מֵאֲתַר דְּכָל נְהוֹרִין נָפְקִין מִנֵּיהּ, וּמָטָא לְדַרְגֵּיהּ, וּמִתַּמָּן יָנִיק נְבוּאָתֵיהּ, וְנָהִיר, מַה דְּלָא הֲוָה כְּדֵין לְכֹלָּא, לְכָל שְׁאַר נְבִיאִין. אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּחָכְמָא, מָארֵיהוֹן דְּמַרְאֶה, כֻּלְּהוּ יַנְקֵי מֵאֲתַר דָּא לְתַתָּא, בְּלָא חִבּוּרָא דִּלְעֵילָּא, עַל יְדָא דְּדַרְגָּא אָחֳרָא תַּתָּאָה מִינֵּיהּ דְּאִיהוּ לְבַר.

כְּמָה דְּדַרְגָּא דִּנְבִיאִים דִּלְעֵילָּא, לָא הֲווֹ חָמָאן לֵיהּ נְבִיאִים, בַּר עַל יְדָא דְּדַרְגָּא אָחֳרָא תַּתָּאָה. הָכִי נָמֵי אִלֵּין, דַּרְגָּא דִּיְנִיקוּ דִּילְהוֹן אִיהוּ לְעֵילָּא, בְּהַאי דַּרְגָּא תַּתָּאָה, אֲבָל לָא אִתְגַּלְיָא לוֹן, אֶלָּא עַל יְדָא דְּדַרְגָּא אָחֳרָא לְבַר, דְּאִיהוּ תַּתָּאָה מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּנָפְקָא מֵהַאי הֵיכָלָא, וּמָטָא מִלָּה עַד הַהוּא מְמָנָא דְּקַיְימָא עַל תַּרְעָא דְּהֵיכָלָא דָּא, וּמִתַּמָּן לְהַהוּא מְמָנָא דְּתִתְחוֹת יְדֵיהּ, וְכֵן עַד (ס"א כלהו) דְּכַמָּה אִינּוּן דְּנַטְלֵי הַהִיא מִלָּה, וְאִתְעָרְבוּ בַּהֲדָהּ. וְעַל דָּא כַּד מָטָא לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, כַּמָּה אִינּוּן דְּאִתְעָרְבֵי בַּהֲדָהּ, וְעַל דָּא לָא צַחְצָחָא מִלָּה כַּדְקָא יָאוֹת.

כַּד מִתְחַבְּרִין אִלֵּין אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין, בְּאַרְבַּע אִינּוּן דִּי בְּאֶמְצָעִיתָא, כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִקְרוּן חֲמוּדוֹת. וְאִינּוּן מָארֵיהוֹן, דְּמַרְאֶה. וּבְגִין כָּךְ, הַאי חֵיוָתָא דְּקַאמְרָן, שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ, אִקְרֵי דָּנִיֵּאל, אִישׁ חֲמוּדוֹת. דִּכְתִיב, (דניאל ט':כ"ג) כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה. וְכֹלָּא רָזָא כְּדְקָא יָאוֹת. זַכָּאִין אִינּוּן דְּיַדְעִין רָזֵי דְּמָארֵיהוֹן, לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק מח

היכל נוגה נצ"ח הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה. הֵיכָלָא דָּא, הֵיכָלָא דְּקַיְימָא בִּנְהִירוּ עִלָּאָה, יַתִּיר עַל כָּל אִלֵּין קַדְמָאֵי. בְּהֵיכָלָא דָּא קַיְימִין אַרְבַּע פִּתְחִין, חַד לְסָטָר דָּרוֹם, וְחַד לְסָטָר מִזְרָח, וְחַד לְסָטָר צָפוֹן, וְחַד לְסָטָר מַעֲרָב. בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא אִית מְמָנָא חֲדָא, דְּקַיְימָא מְמָנָא עַל כָּל פִּתְחָא וּפִתְחָא.

פִּתְחָא קַדְמָאָה, דָּא פִּתְחָא דְּקַיְימָא בֵּיהּ חַד מְמָנָא, מַלְכִּיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְאִיהוּ שַׁלִּיטָא עַל כָּל אִינּוּן פִּתְקִין, דְּנָפְקֵי מִבֵּי דִּינָא דְּמַלְכָּא, לְאִתְדָּנָא עָלְמָא. (בההוא פתקא) בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ מְמָנָא לְאַשְׁגָּחָא בֵּהּ בְּאִינּוּן פִּתְקִין, וּתְרֵין סוֹפְרִין תְּחוֹת יְדֵיהּ, חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. לְהַאי, אִתְיְיהִיבוּ תְּקוּנֵי תִּקּוּנֵי פִּתְקִין לְאַתְקָנָא, עַד לָא יִפְקוּן מֵהַאי תַּרְעָא לְבַר, וְיִתְמְסָרוּ בִּידָא דְּהַהוּא מְמָנָא, דְּי בְּהֵיכָלָא קַדְמָאָה. דְּהָא מִזְמָנָא דְּאִתְמְסָרוּ בִּידָא דְּהַהוּא מְמָנָא דִּבְהֵיכָלָא קַדְמָאָה, הָא נַפְקֵי מִתַּמָּן, וְלֵית רְשׁוּ לְאָתְבָא לוֹן.

דְּהָא מִיַּד אִזְדַּמַּן מְמָנָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא, מְאֵרִיהּ דְּדִינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא, דְּלָא מְרַחֵם, וְסַנְגַּדִיאֵ"ל (ס"א וסהדיאל) שְׁמֵיהּ, וְאִיהוּ מְמָנָא עַל תַּרְעָא דְּהֵיכָלָא קַדְמָאָה (ס"א גריס אחרא, ולא גריס קדמאה) דְּי בְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ גֵּיהִנֹּם, וְכַמָּה אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין מְמָנָן לְשַׁטְיָא בְּעָלְמָא, וּזְמִינִין לְמֶעְבַּד דִּינָא.

וּבְגִין כַּךְ, קַיְימָא הַהוּא מְמָנָא לְעֵילָּא בְּפִתְקִין, וְאִינּוּן תְּרֵין סוֹפְרִין דְּקַיְימֵי תְּחוֹת מְמָנָא דָּא, שַׁמַּשִׁיאֵ"ל וְקִמוּאֵ"ל, אִלֵּין סוֹפְרִין לְאַתְקָנָא פִּתְקִין, וְהַהוּא מְמָנָא עָלַיְיהוּ דְּאִיהוּ מַלְכִּיאֵ"ל. בְּגִין דִּבְאִינּוּן הֵיכָלִין דִּי בְּסָטָר אַחֲרָא מְסַאֲבָא, אִתְפְּקִידוּ מְמָנָן יְדִיעָאן, בְּהִפּוּכָא מֵאִלֵּין מְמָנָן דִּי בְּהֵיכָלִין אִלֵּין, וְכָל אִינּוּן רוּחִין וְכָל אִינּוּן מְמָנָן, דְּתַמָּן, כֻּלְּהוּ לְאַבָאְשָׁא.

תָּא חֲזֵי, הַאי סַנְגַּדִיאֵ"ל (ס"א סהדיאל) כַּד נָטִיל פִּתְקָא, מִסִּטְרָא דְּהַהוּא מְמָנָא דְּקַיְימָא לְפִתְחָא קַדְמָאָה, פָּתַח חַד פִּתְחָא, לְסִטְרָא דַּחֲשׁוֹכָא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר שַׁחַת, וְתַמָּן מְמָנָן אֶלֶף וְרִבְבָן זְמִינִין לְנַטְלָא אִינּוּן פִּתְקִין, וְהַאי מְמָנָא עָלַיְיהוּ. וּכְדֵין כָּרוֹזִין נָפְקִין, וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי שַׁטְיָין בְּעָלְמָא, וְהַהוּא דִּינָא אִשְׁתְּלִים, וְעַל דָּא, מְמָנָא דָּא קַיְימָא לְעֵילָּא בְּפִתְקִין, וּלְאַתְקָנָא נִימוּסֵי פִּתְקִין, עַד לָא נָפְקוּ מֵהַאי פִּתְחָא, וְהַאי פִּתְחָא אִיהוּ פִּתְחָא דְּדָרוֹם.

פִּתְחָא תִּנְיָינָא, דָּא פִּתְחָא דְּחַיְיוִין וּמוֹתִין תַּלְיָין בֵּיהּ, בְּגִין דְּהַאי פִּתְחָא, חַתְמִין חַתִימִין דְּכָל פִּתְקִין, דְּכֵיוָן דְּפִתְקִין אִתְקָנוּ כְּדְקָא יָאוֹת, חַד שַׁמַּשָׁא זַמִּין, גַּזְרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְנָטִיל פִּתְקִין בְּהַאי פִּתְחָא תִּנְיָינָא, וְתַמָּן חַתְמִין לְהוּ.

מְמָנָא חֲדָא קַיְימָא עַל הַהוּא פִּתְחָא, וְעַזְרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא אִתְקְרֵי עַל שְׁמָא דְּהַהוּא מְמָנָא דְּאִתְפַּקְדָא עָלַיְיהּ. הַאי מְמָנָא תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵיהּ, וּתְחוֹת יְדֵיהּ, תְּרֵין שַׁמַּשִׁין דִּי שְׁמָהוֹן (ס"א סטרי"ה) סָנוּרִי"א, עָדִיאֵ"ל. חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא. הַהוּא מִימִינָא,

בֵּיהּ תַּלְיָין חַיִּין. וְהַהוּא דְּשָׁמָאלָא, בֵּיהּ תַּלְיָא מוֹתָא. וּתְרֵין חוֹתָמִין בִּידַיְיהוּ, חוֹתָם חַיִּים וְחוֹתָם מָוֶת. דָּא קָאִים לְסִטְרָא דָּא, וְדָא קָאִים לְסִטְרָא דָּא.

הַאי פִּתְחָא סָתִים כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, וּבְיוֹמֵי דְּחֻדְשָׁא אִתְפְּתַח, לְאַחֲזָאָה חַיִּים בְּהַהוּא חוֹתָמָא, דְּתַלְיָין בֵּיהּ חַיִּים, בְּגִין דְּשַׁבָּת וְחֹדֶשׁ חוֹתָמָא דְּחַיִּים אִתְקְיָים בֵּהּ.

בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ קָיְימֵי בַּצְלוֹתִין וּבָעוּתִין, וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, סָתִים הַהוּא פִּתְחָא, עַד שַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא דְּמִנְחָה. כֵּיוָן דְּאַעְבַר הַאי צָלוֹתָא דְּמִנְחָה, מֵאֲתָר בֵּי דִּינָא דְּהֵיכְלָא דְּזָכוּתָא, חַד אֲוִירָא נָפְקָא, וּפִתְחָא דָּא אִתְפְּתַח, וְהַאי מְמָנָא דְּהֵיכְלָא דָּא קָיְימָא, וְאִינּוּן תְּרֵין שַׁמָּשִׁין חַד מִימִינָא וְחַד מִשְּׂמָאלָא, וְחוֹתָמֵי דְּחַיִּים וּמוֹתָא בִּידַיְיהוּ, וְכָל פִּתְקִין דְּעָלְמָא קַמַּיְיהוּ, וּכְדֵין אַחְתִּימוּ הֲן לַחַיִּים הֲן לַמָּוֶת. וְדָא הוּא פִּתְחָא דְּמִזְרָח.

פִּתְחָא תְּלִיתָאָה, דָּא פִּתְחָא דְּקָיְימָא בְּקִיּוּמָא, לְמִנְדַּע כָּל אִינּוּן דִּי דִינָא יַעְבַר עֲלַיְיהוּ, בֵּין לְמַרְעִין, בֵּין לְמַכְאוֹבִין, בֵּין לְמִסְכְּנוּ. דִּינָא דְּלָא קָיְימָא לְמוֹתָא. כַּד תַּרְעָא דְּפִתְחָא דָּא סָגִיר, כְּדֵין דִּינָא אִתְרְשִׁים עַל בַּר נָשׁ, דְּלָא תַּיְיבִין לֵיהּ, בַּר בְּחֵילָא דְּצָלוֹתָא תַּקִּיפָא, וְתִיּוּבְתָא שְׁלִים. דִּכְתִיב (איוב י״ב:י״ד) יִסְגֹּור עַל אִישׁ וְלֹא יִפָּתֵחַ.

חַד מְמָנָא קָיְימָא עַל פִּתְחָא דָּא, וְקַפְצִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְהַאי מְמָנָא עַל פִּתְחָא דָּא, בְּגִין לְסַגָּרָא הַאי פִּתְחָא, עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְעַנָּשָׁא, בְּגִין דְּלָא יִתְקַבַּל בְּצָלוֹתָא, עַד דְּיֵיתוּב לְקֳמֵי מָארֵיהּ.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְגְּזַר דִּינָא בִּבְנוֹי דְּלָא חָאבוּ, בְּאִינּוּן רַבְיָין זְעִירִין, חַד מְמָנָא שַׁמָּשָׁא תְּחוֹת יְדֵיהּ, עִירִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְנָפַק וְכָרִיז לְסִטַר שְׂמָאלָא, עַד דְּאִתְעַר חַד רוּחָא, דְּאִיהוּ רוּחָא דְּפִגִּימוּ, (רס"ד ע"ב) אִתְבְּרֵי בִּפְגִימוּ דְּסִיהֲרָא, וְאִקְרֵי אַסְכָּרָ"א, וְהַאי אִיהוּ רוּחָא דְּקָיְימָא עַל דַּרְגָא (ס"א פתחא) רְבִיעָאָה, בְּהֵיכְלָא תְּלִיתָאָה, דִּי בְּסִטַר מְסַאֲבָא, וְדָא קָיְימָא עַל קְטוּלָא דְּלְהוֹן, וְיִתְחֲזֵי לוֹן לְרַבְיֵי, כְּאִתְּתָא דְּרְבִיאַת לְרַבְיֵי, וַאֲחִידַת לוֹן, וְקַטְלַת לוֹן.

וּכְדֵין הַהִיא נְשְׁמְתָא, סַלְקָא, וְאָחִיד לָהּ הַאי מְמָנָא, וְסַלְקָא לָהּ לְמָמְנָא דְּקָיְימָא עַל הֵיכְלָא רְבִיעָאָה, וְהַהוּא מְמָנָא מְנַדְּלָא לוֹן, וְאַשְׁתַּעְשַׁע בְּהוּ, וְסָלִיק לוֹן לְאִתְחֲזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, וּבְכָל רֵישׁ יַרְחָא וְרֵישׁ יַרְחָא, וְאִתְחֲזוּן קָמֵיהּ, וְאִתְבָּרְכוּן מִנֵּיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּרוּגְזָא שַׁלְטָא, אִסְתַּכַּל בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחָייֵס עַל עָלְמָא.

וְכָל אִינּוּן רַבְיָין, דְּלָא אַשְׁלִימוּ שְׁנִין, עַד תְּלֵיסָר שְׁנִין וְיוֹמָא חַד, כֻּלְּהוּ אִתְמְסָרוּ בִּידָא דְּהַאי, (רס"ד ע"ב) מִתְלֵיסַר שְׁנִין עַד עֶשְׂרִין, כֻּלְּהוּ אִתְמְסָרוּ עַל יְדָא דְּרוּחָא אַחֲרָא, דְּאִקְרֵי אַגְיְרִיסוֹ"ן, דְּנָפְקָא מֵהַאי נָחָשׁ (ס"א עקימא) עָמִיקָא, דְּגָרִים מוֹתָא לְכָל עָלְמָא, וְאִיהוּ יֵצֶר הָרָע. מֵעֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא, אִתְּדַן בַּר נָשׁ מִבֵּי דִּינָא, אֲתַר דְּאִקְרֵי זְכוּתָא, אִיהוּ בְּגַרְמֵיהּ אָתָא, וּבְחוֹבוֹי אִתְּדַן, וְאִתְמְסַר בִּידָא דְּהַאי חִוְיָא דְּאִיהוּ מַלְאָךְ הַמָּוֶת.

(בגין דהא מעשרין שנין ולתתא, עד תליסר שנין), הַאי רוּחָא דְּקַיְימָא בֵּיהּ כְּנָחָשׁ, אָזִיל אֲבַתְרֵיהּ, דְּא אָגִירִיסוֹ"ן דְּקָאמַרָן. בְּגִין דְּלָא אִתְנְטִיר כַּד הֲוָה רַבְיָא דְּקִיק כְּדְקָא יֵאוֹת. וְחָמֵי בֵּיהּ סִימָן דְּיִתְפְּגִים לְבָתַר. וְהַאי אִתְנְטִיל בְּלָא רְשׁוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי י״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וְרָזָא דָּא כְּתִיב (בראשית א׳:ל״א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, וְתָנֵינָן, וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, דְּא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּאַקְדִּים לֵיהּ עַד לָא יִתְפְּגִים לְבָתַר. וְהַאי מְמָנָא דְּקָאִים עַל הַאי פִּתְחָא, אָעִיל נִשְׁמָתֵיהּ וְסַלְקָא לָהּ לְעֵילָּא.

מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְתַתָּא, אִתְּדַן עַל חוֹבוֹי דְּאָבוֹי, וְאִתְמְסַר בִּידָא דְּהַאי אַסְכָּרָא דְּקָאמַרָן. וְכָל חַד וְחַד, הֵיכָלָא דָּא לְקֶבֶל הֵיכָלָא דָּא. דָּא בְּהִפּוּכָא מִן דָּא, כִּדְקַאמְרָן, וְהַאי פִּתְחָא אִיהוּ לְסִטְרָא צָפוֹן.

פִּתְחָא רְבִיעָאָה, פִּתְחָא דָּא קַיְימָא לְאַסְוָותָא, וְאִקְרֵי פִּתְחָא דְּאַסְוָותָא, בְּהַאי פִּתְחָא קַיְימָא חַד מְמָנָא, (רנ"ב ע"א) פְּדָיֵאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְהַאי קַיְימָא עַל כָּל אִינּוּן אַסְוָותִין דְּעָלְמָא, וּלְאַעָלָא צְלוֹתִין דְּכָל אִינּוּן מָארֵי דְּמַכְאוֹבִין וּמַרְעִין וְצַעֲרִין, וְהַאי אִיהוּ סָלִיק בְּכָל (נ"א לכל) אִינּוּן צְלוֹתִין, וְאָעִיל לוֹן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְהַאי אִיהוּ (איוב ל״ג:כ״ג) מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף, בְּגִין דְּאִינּוּן אֶלֶף קַיְימִין בְּהַהוּא פִּתְחָא, וְהַאי חַד מִנַּיְיהוּ, וּכְתִיב וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֲהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹּפֶר. בְּגִין דְּסָלִיק בְּהַאי (נ"א להאי) צְלוֹתָא, וְקַיְימָא מֵלִיץ טוֹב עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאַדְכַּר זְכוּתֵיהּ דְּעָבַד קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ דְּקַיְימָא תְּדִיר לְטָב, וְעַל דָּא, כָּל אַסְוָותָא קַיְימָא בְּהַאי פִּתְחָא דִּי פְּדָיֵאֵ"ל מְמָנָא בֵּיהּ. פִּתְחָא דָּא אִיהוּ לְסִטְרָא מַעֲרָב. וּבְגִין דָּא, אִלֵּין אַרְבַּע פִּתְחִין קַיְימִין בְּהֵיכָלָא דָּא.

בְּהֵיכָלָא דָּא קַיְימָא רוּחָא חֲדָא דְּאִקְרֵי נֹגַהּ, הַאי אִיהוּ רוּחָא שַׁלִּיטָא בְּהַאי הֵיכָלָא, כָּל זִיוָא וְכָל תִּיאוּבְתָא קַיְימָאן בֵּיהּ. הַאי רוּחָא אִיהוּ קַיְימָא לְכָל אִינּוּן דְּאִית לוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דָּא אַעְטָר לְאִינּוּן נִשְׁמָתִין בְּזִיוָא דִּיקָרָא, בְּגִין לְמִנְדַּע כָּל אִינּוּן רוּחִין דִּי בְּהֵיכְלִין אַחֲרָנִין, דְּדָא אִיהוּ בַּר עָלְמָא דְּאָתֵי, וְיַעֲבַר בְּכֻלְּהוּ, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ.

הַאי רוּחָא, אִיהוּ רוּחָא דַּכְיָא, בָּרִיר מֵאִלֵּין תַּתָּאִין, וְהָרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, מֵהַהוּא מִשְׁחָא דְּרִבּוּת קוּדְשָׁא דְּנָגִיד מֵעָלְמָא דְּאָתֵי, נָגִיד בֵּיהּ, וּמֵהַהוּא מִשְׁחָא אִתְבָּרֵי (נ"א אתרבי) וְאַצְמַח. וְהַאי אִיהוּ נֵר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קל״ב:י״ז) עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי. בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ סִדּוּרָא לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כַּד שָׁרָא עֲלֵיהּ נְהִירוּ דְּנָגִיד מִלְּעֵילָּא, בְּגִין דְּהַאי אִתְסָדַּר, כַּד אִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ כָּל אִינּוּן תַּתָּאִין לְתַתָּא.

וְכַד אִתְסָדַּר הַאי רוּחָא בְּכָל אִינּוּן תַּתָּאִין, וְנָהִיר, כְּדֵין אַפִּיק מִנַּיְיהוּ נְהוֹרָא חַד, דִּי שְׁמֵיהּ אַקְרִיאֵ"ל (ס"א אהדיא"ל) וְהַאי כָּלִיל בְּרוּחָא דָּא, הַאי קַיְימָא תְּחוֹת (ס"א האי) רוּחָא,

לְאֲמְשָׁכָא (ס"א לאמשחא) לְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּסַלְקִין, דְּאִית לוֹן חוּלְקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִתְחָזוּן לְסַלְקָא לְעֵילָּא.

בְּגִין דְּכַד נְשָׁמְתָא סַלְקָא, וְעָאלַת בְּאִינּוּן הֵיכָלִין תַּתָּאִין, רְשִׁימָא אִיהִי בְּעֶשְׂרִין (ר"י ע"א) וּתְרֵין אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא, דְּרְשִׁימִין בְּהַאי נְשָׁמְתָא. וְכַד נְשָׁמְתָא זָכָאת וְקָמַת קַמֵּיהּ דְּהַהוּא רוּחָא, דָּא מְמָנָא אַהֲדִיאֵ"ל מָשַׁח לוֹן. וְסַלְקִין וְעָאלִין בְּהַהוּא נְהַר דִּינוּר וְסַלְקִין וְאִתְקְרִיבוּ לְקֻרְבָּנָא.

הַאי נְהוֹרָא כָּלִיל בְּתַלַת נְהוֹרִין, בְּגִין דְּהַהוּא רְבוּת מִשְׁחָא, אִתְכְּלִיל בְּתַלַת גְּוָונִין. וְכַד נָצִיץ הַאי נְהוֹרָא, נָצִיץ מִנֵּיהּ עֶשְׂרִין וּתְרִין (אתוון) נְהוֹרִין, לְקֻבֵּל כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא, דְּרְשִׁימִין בְּהַאי נְשָׁמְתָא. וְאִלֵּין עֶשְׂרִין וּתְרֵין נְהוֹרִין, כֻּלְּהוּ מְמָנָן שַׁמָּשִׁין דְּקַיְימֵי עִמֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ אִתְקְרוּן עַל שְׁמָא דְּהַאי נְהוֹרָא דְּעָלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ. הַאי נְהוֹרָא בְּכָל אִינּוּן נְהוֹרִין, אִתְכְּלִיל בְּהַאי רוּחָא, וְהַאי רוּחָא כָּלִיל בֵּיהּ, וְאִסְתַּכֵּי לְאִתְיַשְּׁבָא גּוֹ הֵיכָלָא רְבִיעָאָה.

רוּחָא דָּא, כַּד אִתְכְּלִיל מִנְּהוֹרָא דָּא, וּמִכֻּלְּהוּ נְהוֹרִין, כַּד דָּחֲיָין (נ"א דחקין) לְאִתְנַצְּצָא נָפְקָא מִנַּיְיהוּ חַד חֵיוָתָא קַדִּישָׁא, כְּלִילָא בִּתְרֵי גְּוָונֵי, אַרְיָא וְנִשְׁרָא, וְאִיהִי חַד דְּיוּקְנָא, וְהַאי אִקְרֵי אֶהְיֵא"ל. (ס"א אתיא"ל)

וְהַאי חֵיוָתָא קַדִּישָׁא, נַפְקֵי מִנְּצִיצוּ דִּילָהּ, כַּד מָטֵי נְהִירוּ דְּהַאי רוּחָא עִלָּאָה בָּהּ, אַרְבַּע אוֹפַנַּיִם, כְּלִילָן בְּכָל גְּוָונִין, וְאִינּוּן הַדְרִיאֵ"ל, יְהֲדְרִיאֵ"ל, אַהֲדוֹרְיָ"א, (הקדמה י"ד ע"ב) אָסִימוֹ"ן (נ"א אטימו"ן). כָּל אִלֵּין בִּתְמַנְיָא גַּדְפִּין, וְאִלֵּין אִינּוּן מְמָנָן, עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, מַגִּיחֵי קְרָבָא. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח קְרָבָא בְּעָלְמָא, אוֹ עָקִירוּ דְּמַלְכוּתָא מֵאַתְרַיְיהוּ, עַד דְּחֵילֵי שְׁמַיָּא, וְכֹכָבַיָּא דִּשְׁאַר רְקִיעִין, כֻּלְּהוּ אַחְזִיוּ קְרָבִין וְסִכְסוּכִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְאִלֵּין אַרְבַּע אוֹפַנַּיִם, קַיְימֵי עֲלַיְיהוּ לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא.

אִלֵּין אַרְבַּע, כַּד נַטְלִין לְאַגָּחָא קְרָבִין, מֵרָזָא דְּהֵיכְלָא דִּלְעֵילָּא נַטְלִין, דְּאִיהוּ בֵּי דִּינָא, וְאִקְרֵי זְכוּתָא. מִזִּיעָא דִּלְהוֹן אַפִּיקוּ כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי תְּחוֹת אִלֵּין אוֹפַנַּיִם.

מִנְּהוֹן קַיְימֵי עַל שִׁירָתָא, וּמִנְּהוֹן שְׁלִיחָן עַל עָלְמָא. לָקֻבֵּל אִינּוּן שְׁלִיחָן דְּלִסְטַר מְסַאֲבָא, דְּנָפְקֵי מִגּוֹ הַהוּא הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה דִּילָהּ, וְאִינּוּן מְקַטְרְגֵי עָלְמָא לְאַבְאָשָׁא. וְאִלֵּין אִשְׁתְּכָחוּ לָקֳבְלַיְיהוּ, דְּלָא יִשְׁלְטוּן לְגַבֵּי אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ"א:י"ב) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ'. וּכְתִיב עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגּוֹף בָּאֶבֶן וְגוֹ'. דָּא (ישעיהו ח':י"ד) אֶבֶן נֶגֶף צוּר מִכְשׁוֹל. הַאי אִקְרֵי אֶבֶן נֶגֶף צוּר מִכְשׁוֹל. וְהַאי אִקְרֵי

(ישעיהו כ"ח:ט"ז) אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יִקְרַת, (ישעיהו כ"ח:ט"ז) צוּר יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא קַיְימָא דָּא לְקֶבֵל דָּא.

מַרְזָא דְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה דִּי בְסִטְרָא אַחֲרָא, נַפְקֵי תְּרִין רוּחִין, דְּאִקְרוּן אַ"ף וְחֵמָ"ה, וּמִתְּרִין אִלֵּין, נָפְקִין כָּל אִינּוּן שְׁלִיחָן דְּאָזְלִין לְאַסְטָאָה בְּנֵי נָשָׁא מֵאָרְחָא דְּקִשׁוֹט, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּקַיְימָאן, וְאַקְדִּימוּ עַל בַּר נָשׁ, דְּקָא אָזִיל לְאוֹרְחָא דְּמִצְוָה. וְעַל דָּא אִלֵּין אוֹפַנִּים קַיְימָן לָקֶבְלַיְיהוּ, בְּגִין לְאַגָּנָא עָלַיְיהּ דְּבַר נָשׁ דְּלָא יִתְנָזְקוּן. מֵאִלֵּין תְּרִין רוּחִין דְּחִיל מֹשֶׁה, כַּד הֲוָה נָחִית מִן טוּרָא, דִּכְתִיב, (דברים ט':י"ט) כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא דָּא, אִית אַתְרָא אַחֲרָא, דְּקַיְימָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, בְּאַרְבַּע פִּתְחִין, לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, עֶשֶׂר מְמָנָן לְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא, וְחַד מְמָנָא עֲלַיְיהוּ. וְהַאי כְּלִיל בְּנְהוֹרָא דְּאִקְרֵי אַהֲדִיאֵ"ל, וְהַאי אִיהוּ אוֹפָן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן, מְשֻׁלָּבָן דָּא בְּדָא.

אִלֵּין אַרְבְּעִין, נַטְלֵי דִּינָא מִבֵּי זְכוּתָא, לְאַלְקָאָה לְהַאי נִשְׁמְתָא דְּחָבָאת (ס"א ובעאת) לְאַלְקָאָה. וְאִלֵּין קַיְימֵי בְּשַׁלְהוֹבֵי נוּרָא לְגַבֵּי אִינּוּן נִשְׁמָתִין, וְטָאסִין לְבַר מֵהֵיכָלָא דָּא, וְאַלְקָאן לְנִשְׁמְתָא דָּא, וְקַיְימָא נְזִיפָא לְבַר, כָּל אִינּוּן יוֹמִין דְּאִתְגְּזַרַת עָלָהּ, וְלָא עָאלַת לְפַרְגּוֹדָא.

וְאִלֵּין אַרְבָּעִים, אִינּוּן דְּקַיְימִין וַאֲנָזִיפוּ וּמְנַדִּין, לְכָל אִינּוּן דְּאַפִּיקוּ מִפּוּמַיְיהוּ מִלָּה דְּלָא אִצְטְרִיכָא, וּבָתַר דָּא אַפִּיקוּ מִפּוּמַיְיהוּ מִלָּה קַדִּישָׁא, מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, וּמְטָנְפֵי פּוּמַיְיהוּ בָּהּ. וְאִלֵּין קַיְימֵי, וּמְנַדִּין לוֹן, וְקַיְימֵי בְּהַאי נִדּוּיָא אַרְבְּעִין יוֹמִין, דְּלָא אִשְׁתְּמַע צְלוֹתְהוֹן. וְכֵן לְכָל אִינּוּן דְּחָאבוּ אִינּוּן חוֹבִין, דְּבַעְיִין לְנַזְפָּא, עֲשָׂרָה כְּרוֹזִין נַפְקֵי בְּכָל יוֹמָא, וּמַכְרְזֵי בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, וּבְכָל אִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין, אִזְדַּהֲרוּ בְּפִלָּנְיָא דְּאִיהוּ נְזִיפָא. נְזִיפָא אִיהוּ עַל חוֹבָא פְּלוֹנִי דְּעָבַד, עַד דְּתָב קַמֵּי מָארֵיהּ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן.

כַּד תָּב מֵהַהוּא חוֹבָא, מִתְכַּנְפֵי אִלֵּין אַרְבְּעִין, וְשָׁרָאן לֵיהּ. וּכְדֵין אַכְרִיזוּ עָלֵיהּ, פְּלַנְיָא שָׁרָא נְזִיפָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה צְלוֹתָא עָאלַת. וְעַד לָא תָּב, נָזִיף אִיהוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּנְטִירוּ דְּמָארֵיהּ אִתְעָדֵי מִנֵּיהּ. וַאֲפִילּוּ בְּלֵילְיָא נְשָׁמְתֵיהּ נְזִיפָא, דְּסָתְמִין לָהּ כָּל תַּרְעֵי שְׁמַיָּא וְלָא סַלְקָא, וְדַחְיָין לָהּ לְבַר.

הַאי אוֹפָן דְּקַיְימָא עַל אִלֵּין אַרְבְּעִין, כַּד נָטִיל מָטָא לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי (מלכים א י"ד:כ"ח) תָּא הָרָצִי"ם. וְכַד עָאל, עָאלוּ עִמֵּיהּ אִינּוּן אַרְבְּעִין, דִּי מְמָנָן בְּאַרְבַּע פִּתְחִין, וְסַלְקִין כָּל אִינּוּן מְגִינִין דִּי דַּהֲבָא. וְאִלֵּין אִינּוּן מַלְאָכִין דְּאִקְרוּן חַשְׁמַלִי"ם. וְאִינּוּן מְגִינִין וְסַיְיפִין וְרוּמְחִין, דְּרַהֲטֵי לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל מִשְּׁאַר עַמִּין, וּלְאַגָּחָא קְרָבָא בְּהוּ, וּלְנַקְמָא לוֹן כְּפוּם שַׁעֲתָא, בְּלָא אֲרִיכוּ.

וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי תָּא הָרָצִים, אֲתָר דְּאִינּוּן רָצִים רַהֲטֵי, וְאוֹחוּ לְאַגָּחָא, וּלְנָקְמָא נוּקְמִין לָקֳבֵל רָצִים אַחֲרָנִין, דְּרַהֲטֵי לְאַבָּאשָׁא וּלְאַתְרָעָא מַזָּלִין, לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ. וְרָזָא דָּא, (אסתר ג׳:ט״ו) הָרָצִים יָצְאוּ דְּחוּפִים. רָצִים מִסְטָרָא דָּא, וְרָצִים מִסְטָרָא דָּא, וּבְגִינֵהוֹן, (אסתר ח׳:ט״ו) וְהָעִיר שׁוּשָׁן צָהֳלָה וְשָׂמֵחָה, אוֹ (אסתר ג׳:ט״ו) נָבוֹכָה. אִי מִקַּדְמֵי אִלֵּין דְּהָכָא, הָעִיר שׁוּשָׁן שָׂמֵחָה. וְאִי מִקַּדְמֵי אִלֵּין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, הָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּבְכֹלָּא קַיְימִין אִלֵּין לָקֳבֵל אִלֵּין, סִטְרָא דָּא לָקֳבֵל סִטְרָא דָּא. וּבְגִין כָּךְ, אִלֵּין אִינּוּן מְגִינִּין לְכֹלָּא. כַּד סַלְקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, נָפַק חַד אֲוִירָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְהוּ מָגֵן חַד. וְסִימָנָךְ, (בראשיתטו) אָנֹכִי מָגֵן לָךְ.

תְּרֵיסָר גַּלְגַּלִּין, אִינּוּן דְּסַחֲרָאן גּוֹ הֵיכָלָא דָּא, וְאִינּוּן אִקְרוּן שְׂרָפִים, דְּתַרִין גַּוְונִין, חִוָּור וְסוּמָק, רַחֲמֵי וְדִינָא, אִלֵּין אִינּוּן קַיְימֵי לְאַשְׁגָּחָא תְּדִיר, עַל כָּל אִינּוּן מָארֵי דְּצַעֲרָא, דְּצַעֲרִין לוֹן שְׂאַר עַמִּין, וְדַחֲקִין לוֹן, וְאִקְרוּן חַלּוֹנוֹת. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ט׳) מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת.

וְאִלֵּין קַיְימֵי לְאִסְתַּכְּלָא, כָּל אִינּוּן דִּמְצַלָּאן צְלוֹתַיְיהוּ, דִּמְקַדְּמֵי לִבֵּי כְּנִישְׁתָּא, וְאִתְמְנוּן מֵאִינּוּן עֲשָׂרָה קַדְמָאֵי. כְּדֵין סַלְקִין וְכַתְבִין לוֹן לְעֵילָּא, בְּגִין דְּאִלֵּין אִקְרוּן חֲבֵרִים לְגַבַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ג) חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִנִי.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעֵי לְסַדְּרָא צְלוֹתְהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּכַד הַאי צְלוֹתָא שָׁרָאת לְאִסְתַּלָּקָא, אִלֵּין סַלְקִין בְּהַאי צְלוֹתָא, וְעָאלִין בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, וּבְכָל אִינּוּן הֵיכָלִין, עַד תַּרְעָא דְּפִתְחָא עִלָּאָה, וְעָאלַת הַהִיא צְלוֹתָא קֳמֵי מַלְכָּא, לְאִתְעַטָּרָא. כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן דִּמְצַלָּאן צְלוֹתִין, וּמְקַדְּשֵׁי לְמָרֵיהוֹן בִּרְעוּתָא שְׁלִים, הַאי צְלוֹתָא בַּעְיָא לְאַפָּקָא לָהּ מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה, וּבִרְעוּתָא דְּמִלּוֹלָא וְרוּחָא, וּכְדֵין אִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכַד מָטָאת לְגַבֵּי אִלֵּין חֲבֵרִים, כֻּלְהוּ נָטְלֵי לְהַהִיא צְלוֹתָא, וְאָזְלָן בַּהֲדָהּ עַד הֵיכָלָא רְבִיעָאָה, בְּהַהוּא פִּתְחָא. וְאִלֵּין מְשַׁבְּחִין בְּהַהוּא זִמְנָא דִּמְצַלָּאן צְלוֹתִין, וּמְקַדְּשֵׁי בְּהַהוּא זִמְנָא, אִלֵּין אִינּוּן דִּי מְמַנָּן בִּימָמָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן חֲבֵרִים. (ס"א ולאו בליליא כאינון) וּבְלֵילְיָא, בְּאִינּוּן אַחֲרָנִין, דְּאַמְרֵי שִׁירָתָא בְּלֵילְיָא.

וְתָא חֲזֵי כְּתִיב, (משלי כ״ח:כ״ד) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאוֹמֵר אֵין פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית. וְהָא אוֹקִמוּהָ, בְּגִין דְּמָנַע בִּרְכָאן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ אָבִיו. כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים לכ) שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ. וּכְתִיב (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךָ. וְאוּקְמוּהָ.

חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית, מַאן אִישׁ מַשְׁחִית. דָּא אִיהוּ הַהוּא אִישׁ, דְּפָגִים לְסִיהֲרָא. וְאִקְרֵי (משלי ט״ז:כ״ח) אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת. (תהילים ק״מ:י״ב) אִישׁ לָשׁוֹן. (בראשית כ״ה:כ״ז) אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה. וְהַאי אִיהוּ אִישׁ מַשְׁחִית, דְּהַאי אִיהוּ מָנַע בִּרְכָאן מֵעָלְמָא. אוּף הָכִי,

מַאן דְּמָנַע בִּרְכָאן מֵעָלְמָא, חָבֵר הוּא לְהַאי אִישׁ מַשְׁחִית כְּדְקַאמְרָן. וְדָא הוּא רָזָא, בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְצַלָּאָה צְלוֹתָא כַּדְקָא יֵאוֹת. בְּגִין דְּיִתְבָּרַךְ שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, וְיִתְחַבָּר בְּאִלֵּין חֲבֵרִין קַדִּישִׁין, וְלָא יִפְגּוֹם צְלוֹתֵיהּ. בְּגִין דְּיִמְנַע בִּרְכָאן מֵעָלְמָא, וְיִתְחַבָּר בְּהַהוּא חָבֵר אִישׁ מַשְׁחִית דְּאִיהוּ מָנַע בִּרְכָאן מֵעָלְמָא, וְגָרִים מוֹתָא לְכֻלְהוּ.

כְּתִיב (דברים י״ח:י״א) וְחוֹבֵר חָבֶר, מַאי וְחוֹבֵר חָבֶר. הַהוּא מַאן דְּאָזִיל בָּתַר סִטְרָא אַחֲרָא, וְחָרֵשׁ חַרְשִׁין, אִיהוּ מָשֵׁךְ עָלֵיהּ רוּחָא אַחֲרָא מְסַאֲבָא, וְאִתְחַבָּר בְּהַהוּא חַבְרוּתָא דְּהַהוּא חָבֵר רָע, וְשָׁאֲרֵי בְּחַבְרוּתָא בַּהֲדֵיהּ, הַהוּא חָבֵר אִישׁ מַשְׁחִית. אֲמַאי אִקְרֵי חָבֵר. בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְיְלִיד בַּר נָשׁ אִתְחַבָּר עִמֵּיהּ. וְתָדִיר קַיְימָא בַּהֲדֵיהּ חָבֵר. לְבָתַר, אִתְהַפָּךְ לֵיהּ חָבֵר, אִישׁ מַשְׁחִית.

וְהָכִי אִית בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, בְּסִטְרָא דִּימִינָא, חָבֵר טוֹב, דְּעָבִיד טִיבוּ עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִלֵּין חֲבֵרִים קַיְימֵי תָּדִיר עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, בְּחַבְרוּתָא חֲדָא, לְשֵׁיזָבָא לֵיהּ, וּלְאַגָּנָא עָלֵיהּ, וּלְמָהֵוֵי עִמֵּיהּ חֲבֵרִים, לְקַדְּשָׁא שְׁמָא דְּמָארֵיהוֹן, וּלְזַמְּרָא וּלְשַׁבְּחָא קַמֵּיהּ. תָּדִיר.

מֵאִלֵּין נַפָּקֵי אַרְבַּע סַמְכִין אַחֲרָנִין, לְאִינּוּן תְּרֵיסָר דְּקַאמַרָן, הָנֵי חֲבֵרִים. וְאִלֵּין אִינּוּן קַיְימֵי לָגַבֵּי אִינּוּן דְּיַעְטִין עִיטָא לְאַבָאשָׁא לְצַדִּיקַיָּיא. אַף עַל גַּב דְּלָא עַבְדִי, וְסַלְקֵי וְאוֹדְעֵי מִלָּה לְעֵילָּא, וּבַטְלֵי לְהַהוּא עִיטָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן אֶרְאֶלִי״ם וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְהוּ אִתְמְנוּן לְדָא, כָּל חַד וְחַד אִתְמְנָא וְאִתְפְּקַד עַל מִלִּין יְדִיעָאן. וּתְחוֹת אִלֵּין לֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא.

אִלֵּין אַרְבַּע, קַיְימֵי לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, וְכָל חַד קָאִים לְאַשְׁגָּחָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִלֵּין אִקְרוּן חָרְכִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב׳:ט׳) מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. שְׁמָא דְּאִלֵּין אַרְבַּע דְּאִקְרוּן חָרְכִים, עִיגָּא״ל. עִירְיָ״ה (נ״א עזרי״ה). עָרִיאֵ״ל. יְהִירָאֵ״ל. עִינָּא״ל, אִיהוּ קָאִים לְסִטַר מִזְרָח, וְדָא קַיְימָא לְאַשְׁגָּחָא עַל כָּל אִינּוּן דְּעַבְדִין עוֹבָדִין טָבִין, וְעַל כָּל אִינּוּן דִּמְחַשְּׁבֵי מַחֲשָׁבָה דְּמִצְוָה, אַף עַל גַּב דְּלָא יַכְלֵי לְמֶעְבַּד.

עִירְיָ״ה, קַיְימָא לְסִטַר דָּרוֹם. וְדָא קַיְימָא לְאַשְׁגָּחָא, לְכָל אִינּוּן דִּמְנַחֲמֵי לְמִסְכְּנָא, אוֹ דְּצַעֲרֵי לְבַיְיהוּ עָלֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָא יַכְלֵי לְמֵיהַב לֵיהּ. וּלְאִינּוּן דְּאָזְלֵי לְאוֹרְחָא דְּמִצְוָה. וּלְאִינּוּן דְּעַבְדֵי חֶסֶד עִם מֵתִים. וְאִיהוּ קַיְימָא קִיּוּמָא דֶּאֱמֶת. וְהַאי אִתְמְנָא לְאַדְכָּרָא לֵיהּ לְעֵילָּא, וּלְאַחֲזָקָא דִּיוּקְנֵיהּ לְעֵילָּא, לְאַעֲלָא לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

עֲרִיאֵ״ל, קַיְימָא לְסִטַר צָפוֹן. וְדָא קַיְימָא לְאַשְׁגָּחָא לְכָל אִינּוּן דַּחֲשִׁיבוּ לְמֶעְבַּד בִּישִׁין, וְלָא עַבְדֵי. אוֹ בָּעָאן לְמֶחטֵי, וְאָתוּ לְמֶעְבַּד, וְאִתְקָף בְּיִצְרֵיהּ וְלָא עָבִיד.

יְהִירָאֵ"ל, קַיְימָא לִסְטַר מַעֲרַב. וְהַאי קַיְימָא לְאַשְׁגָּחָא לְכָל אִינּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. וְעַיְילֵי בְּנַיְיהוּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא לְבֵי רַב. וּלְכָל אִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלֵי עַל מָרַע, כַּד אִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ. וְאַשְׁגָּחוּ עֲלֵיהּ, וְאוֹדְעוּ לֵיהּ דְּיִסְתָּכַּל בְּחוֹבוֹי וּבְעוֹבָדוֹי, וְיֵתוּב מִנַּיְיהוּ לְמָאנֵיהּ. בְּגִין דְּכָל מַאן דְּיִשְׁתְּדֵל בְּהַהוּא מְרַע, דְּיִסְתָּכַּל בְּעוֹבָדוֹי, וְיֵתוּב בְּתִיּוּבְתָּא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ גָּרִים לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא, וּלְאָתָבָא לֵיהּ רוּחֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים מ״א:ב׳) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ׳. מַאי בְּיוֹם רָעָה, בְּיוֹם רָע מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּיוֹם רָעָה, בְּיוֹמָא דְּשַׁלְטָא הַהוּא רָעָה לְמֵיסַב נִשְׁמָתֵיהּ. אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל, דָּא הוּא מְרַע. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל ב י״ג:ד׳) מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה דַּל בֶּן הַמֶּלֶךְ. וּבְגִין כָּךְ, בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ׳.

וְאִלֵּין (ס"א אינון דמסתכלי) דְּאִינּוּן מִסְתַּכְּלֵי בְּהַהוּא מְרַע, לְאָתָבָא לֵיהּ מֵחוֹבוֹי גַּבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא. בְּהֵיכָלָא דָּא קַיְימָא עֲלֵיהּ, לְאַשְׁגָּחָא. וּבְיוֹמָא דְּשַׁרְיָא דִּינָא עַל עָלְמָא, יִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ׳. יוֹמָא דְּאִתְמְסַר דִּינָא לְהַהִיא רָעָה לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ (על עלמא) וְכֻלְּהוּ אִלֵּין קַיְימֵי לְאַשְׁגָּחָא. וְעַל דָּא אִקְרוּן חֲרַכִּים.

בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים בְּדִינָא עַל עָלְמָא, וְהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא אִתֵּי לְאַסְטָאָה, כְּדֵין מִתְכַּנְּפֵי כָּל הָנֵי, וְקַיְימָן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְדֵין מִתְעַטְּרָן כֻּלְּהוּ, וְקַיְימָן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּהַהוּא זִמְנָא מַה כְּתִיב, מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. מֵצִיץ: כְּמַאן דְּאַשְׁגַּח מֵאֲתַר דָּקִיק, דְּחָמֵי וְלָא חָמֵי כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וּלְבָתַר, מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת, אֲתַר אַשְׁגָּחוּתָא יַתִּיר, דְּפָתַח פְּתְחִין לְרַחֲמָא עַל כֹּלָּא, וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח עַל עָלְמָא, אִסְתַּכַּל בְּאִלֵּין חַלּוֹנוֹת, וּבְאִלֵּין חֲרַכִּים, וְחָייֵס עַל כֹּלָּא.

וּכְדֵין כַּד יִשְׂרָאֵל תַּקְעִין בְּהַהוּא שׁוֹפָר וְאִתְעַר מִתַּתָּא הַהוּא קוֹל דְּנָפִיק מִשּׁוֹפָר, כָּלִיל מֵאֶשָּׁא וּמַיָּא וְרוּחָא, וְאִתְעָבִיד מִכֹּלָּא הַהוּא קוֹל, בְּגִין לְאִתְעָרָא קוֹל עִלָּאָה, דְּנָפְקָא מִגּוֹ הַהוּא שׁוֹפָר, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דָּא, כָּלִיל בְּאֶשָּׁא וּבְמַיָּא וְרוּחָא. כְּדֵין כָּרוֹזָא נָפְקָא, וְאַכְרִיז בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, וְאָמַר קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא וְגוֹ', מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים. וּכְדֵין יַדְעֵי כֻּלְּהוּ, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייֵס עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַמְרֵי זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִית לוֹן עִיטָא בְּאַרְעָא, בְּגִין לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי מִלְּעֵילָּא, כְּדֵין כְּתִיב (תהילים פ״ט:ט״ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יוֹדְעֵי תְרוּעָה וַדַּאי, יוֹדְעֵי תְרוּעָה: מְתַבְּרֵי הַאי תְּרוּעָה, דְּאִיהוּ דִּינָא קַשְׁיָא, דְּכֹלָּא אִתְדָּנוּ בֵּהּ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּאִינּוּן יַדְעֵי אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיַדְעֵי לְמֵהַךְ בְּאָרְחוֹי, וּלְיַחֲדָא יְחוּדָא כְּדְקָא יָאוֹת.

אִלֵּין חַלּוֹנוֹת, וְאִלֵּין חֲרַכִּים, קַיְימֵי כֻּלְּהוּ לְאַחֲדָא כָּל צְלוֹתִין, דְּסַלְּקִין מִתַּתָּא לְעֵילָא, וּלְאַשְׁגָּחָא בְּהוּ, לְאַעָלָא לוֹן קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כָּל בֵּית הַכְּנֶסֶת דְּלָאו בֵּיהּ חַלּוֹנוֹת, לָאו אֲתָר לְצַלָּאָה בֵּיהּ כְּדָקָא יָאוֹת.

דְּהָא בֵּית הַכְּנֶסֶת לְתַתָּא, לָקֳבֵל בֵּית הַכְּנֶסֶת דִּלְעֵילָּא. בֵּית הַכְּנֶסֶת דִּלְעֵילָּא דְּאִית בֵּיהּ (נ"ט ע"ב) חַלּוֹנוֹת כְּמָה דְּאַמְרָן, הָכִי נָמֵי לְתַתָּא. לְעֵילָּא כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, אִית בֵּיהּ תְּרֵיסָר חַלּוֹנוֹת עִלָּאִין, הָכִי נָמֵי לְהַאי בֵּית הַכְּנֶסֶת תַּתָּאָה. וְכוּלָּא קַיְימָאן דָּא לָקֳבֵל דָּא, בְּגִין דְּעַלְמִין קַיְימִין אִלֵּין בְּגַוְונָא דְּאִלֵּין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק יְקָרֵיהּ בְּכוּלָּא. וְעַל דָּא בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ', כַּד שַׁלְטָא הַהִיא סִטְרָא בִּישָׁא, יְמַלְּטֵהוּ יְיָ'.

כְּגַוונָא דָּא, הַאי מָמָנָא יְהִירָאֵ"ל, קַיְימָא עַל כָּל אִינּוּן דְּחַיְיסֵי עַל מִסְכְּנֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל. וּבְגִין דָּא כּוּלָּא קַיְימָא בְּהֵיכָלָא דָּא, וְהֵיכָלָא דָּא אִתְכְּלִיל בְּהֵיכָלָא אַחֲרָא רְבִיעָאָה, דְּתַמָּן הוּא גְּזִרִין וְדִינִין לְכוּלָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיָדַע גְּנָזֵי דְּמָארֵיהּ, לְיִחֲדָא לֵיהּ, וּלְקַדְּשָׁא שְׁמֵיהּ דְּמָארֵיהּ תְּדִירָא, לְמִזְכֵּי לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק מט

היכל הזכות גבור"ה הֵיכָלָא רְבִיעָאָה. הֵיכָלָא דָּא, דִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדַע שׁוּלְטָנֵיהּ בְּאַרְעָא בְּגִינֵיהּ. וְדָא אִיהוּ הֵיכָלָא, דְּקַיְימָא לְמַטַּר אַרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא. דָּא הֵיכָלָא אִקָּרֵי דִּזְכוּת, דְּבֵיהּ אִתְדָּנוּ כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא, וְכָל זַכָּיִין, וְכָל חוֹבִין, וְכָל עוֹנָשִׁין, וְכָל אֲגַר טָב, לְאִינּוּן דְּנַטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

הֵיכָל דָּא דִּזְכוּת, מְשַׁנְיָיא מִכָּל שְׁאַר הֵיכָלִין, וְהַאי הֵיכָלָא, כְּלִילָן בֵּיהּ אַרְבַּע הֵיכָלִין, מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ חַד הֵיכָלָא. בְּהֵיכָלָא דָּא אִית רוּחָא חֲדָא, דְּאִקָּרֵי זְכוּ"ת אֵל. וְהֵיכָלָא דָּא אִקָּרֵי עַל שְׁמֵיהּ זְכוּת, וְהַאי אִיהוּ אֵל. וְהָכָא אִתְדָּנוּ כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא, וְהַאי אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם.

ד' הֵיכָלִין, ד' אִלֵּין דְּאִינּוּן בְּהֵיכָלָא דָּא, דָּא לְגוֹ מִן דָּא, כֻּלְּהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא, וְכֻלְּהוּ חַד הֵיכָלָא, וְאִקָּרֵי זְכוּתָא. אַרְבַּע הֵיכָלִין אִלֵּין, אִית לְהוּ פְּתָחִין. חַד מְמָנָא עִלָּאָה דְּקַיְימָא לְבַר לְפִתְחָא קַדְמָאָה דְּהֵיכָלָא דָּא, סַנְסַנְיָ"ה שְׁמֵיהּ, וְעַל שְׁמָא דָּא, אִית מְמָנָא אַחֲרָא לְסִטְרָא אַחֲרָא דְּשִׂמְאלָא, דְּנָטִל דִּינִין בְּהַהוּא הֵיכָלָא דִּילֵיהּ, לְאַתְעָרָא לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא. וּבְגִין דְּנָטִיל מַנַּיהּ, אִקָּרֵי עַל שְׁמֵיהּ, סַנְסַנְיָ"ה. וְאִיהוּ שַׁלִּיט עַל הַהוּא אַסְכָּרָ"א דְּרַבְיֵי.

וְהַאי מְמָנָא עִלָּאָה סַנְסַנְיָ"ה, כַּד נָטִיל דִּינָא, אַכְרִיז לְאִינּוּן מְמָנָן דְּקַיְימִין עַל תְּרֵיסָר פִּתְחִין, וְאִינּוּן כָּרוֹזִין דְּמַכְרְזֵי כָּל אִינּוּן דִּינִין, דְּאִתְדָּנוּ מֵהֵיכָלָא דִּזְכוּתָא דָּא.

רוּחָא דָּא דְּנָטִיל כֹּלָּא, דְּאִקְרֵי זְכוּת אֵ"ל דְּקָאֲמַרְן, כֹּלָּא כָּלִיל בֵּיהּ. מִנַּיְהּ נָפְקוּ שִׁבְעִין נְהוֹרִין נְצִיצִין, וְכֻלְּהוּ בְּעַגּוּלָא קַיְימֵי, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דָּא בְּדָא דְּלָא אִתְכַּסֵּי דָּא מִן דָּא. כָּל זַכְיָין, וְכָל עוֹנָשִׁין, וְכָל דִּינִין, קָמֵי כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין אִלֵּין קַיְימִין.

מִנַּיְיהוּ נָפְקֵי תְּרֵין נְהוֹרִין, דְּקַיְימֵי קָמַיְיהוּ תְּדִיר. וְאִלֵּין ע' נְהוֹרִין, וּתְרֵין נְהוֹרִין דְּקַיְימֵי קָמַיְיהוּ, אִינּוּן לְגוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא. וְעַל רָזָא דְּהֵיכָלָא דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ז׳:ג׳) שָׁרְרֵךְ אֲגַן הַסַּהַר אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג.

לָקֳבֵל אִינּוּן נָפְקֵי שִׁבְעִין וּתְרֵין נְהוֹרִין אַחֲרָנִין, מִסִּטְרָא דִּימִינָא. וְשִׁבְעִין וּתְרֵין נְהוֹרִין אַחֲרָנִין, מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִלֵּין קַדְמָאֵי אִינּוּן פְּנִימָאֵי לְגוֹ, בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא. לְקַמֵּי נְהוֹרִין אִלֵּין, עָאלִין כָּל זַכְוָון וְכָל חוֹבִין לְאִתְדַּכָּאָה. כָּל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא, מֵאִלֵּין פְּנִימָאֵי נָפְקֵי. אִשְׁתְּכָחוּ כָּל נְהוֹרִין דְּנָפְקֵי מֵרוּחָא דָּא עִלָּאָה, מָאתָן וְשִׁית סְרֵי נְהוֹרִין, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּרוּחָא דָּא.

אִינּוּן תְּרֵי נְהוֹרִין, דְּקַיְימֵי קָמֵי אִינּוּן שִׁבְעִין, אִינּוּן סַהֲדֵי סַהֲדוּתָא תְּדִיר, וְכַתְבֵי פִּתְקֵי דִּינָא דִּזְכוּ אוֹ דְּחוֹבָה. אִלֵּין שִׁבְעִין אִינּוּן גִּזְרִין גְּזִירֵי וְדַיְינִין דִּינִין. וְכָל דִּינִין דְּעָלְמָא הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ הָכָא אִיהוּ.

רוּחָא דָּא, דְּאִיהוּ זְכוּת אֵ"ל כִּדְקַאמְרָן, בֵּיהּ רְשִׁימִין תְּלַת אַתְוָון, דְּמִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ מִלְּעֵילָּא, דְּאִינּוּן יה"ו. וְהָא אוֹקִימְנָא דְּכַד אִלֵּין אַתְוָון מִתְדַּבְּקָאן בְּהַאי אָתָר, דְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּדָכוּרָא בְּנוּקְבָּא. כְּדֵין אִתְרְשִׁימוּ בְּהַאי רוּחָא, אִינּוּן אַתְוָון. וְהָכָא אָמַר דָּוִד, (תהילים צ״ד:כ״ב) וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי. רָזָא דְּרוּחָא דָּא דְּאִקְרֵי אֵ"ל וְרָזָא דְּאִינּוּן אַתְוָון דִּרְשִׁימִין בֵּיהּ, דְּאִקְרוּן יה"ו, אִלֵּין תְּלַת סִטְרִין דִּנְהוֹרִין דְּקַאמַרְן.

אִינּוּן תְּלַת בָּתֵּי דִּינִין, דְּמִתְפַּלְגֵי בְּדִינִין אַחֲרָנִין, בְּמֵילֵי דְּעָלְמָא, בְּעוּתְרָא, בְּמִסְכְּנוּ, בְּמַרְעִין, בְּשִׁלִּימוּ, דְּאִינּוּן אַרְבַּע הֵיכָלִין דְּאִינּוּן מְתַקְּנָן לְכָל אִינּוּן אַחֲרָנִין, תְּרִין הֵיכָלִין לְאִלֵּין תְּרֵי סִטְרֵי נְהוֹרִין אַחֲרָנִין, וְחַד הֵיכָלָא לְכָל אִינּוּן מָארֵי דְּעַיְינִין, דְּעָבְדֵי חוּשְׁבָּנָא מִכָּל עוֹבָדִין דְּעָלְמָא. וְחַד הֵיכָלָא, לְסוֹפְרִין אַחֲרָנִין, דִּי תְּחוֹת אִלֵּין קַדְמָאֵי פְּנִימָאֵי. אִלֵּין אַרְבַּע הֵיכָלִין, כְּלִילָן בְּהֵיכָלָא דָּא, דְּאִקְרֵי עַל שְׁמָא דְּהַאי רוּחָא זְכוּתָא, כִּדְקַאמְרָן.

בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא דְּאִלֵּין הֵיכָלִין, אִית מָמָנָא חַד, בְּפִתְחָא קַדְמָאָה אִית מָמָנָא חֲדָא, דְּשָׁמֵיהּ אִקְרֵי גַּזְרִיאֵ"ל. (לפתחא קדמאה דשמיה דכלא סנסני"ה דמינה נטיל) הַאי מָמָנָא אַחֲרָא, הַהוּא מָמָנָא אִיהוּ לְגַלָּאָה דִּינִין, דְּאִתְדָּנוּ וְאִתְגְּזַרוּ לְהַהוּא מָמָנָא קַדְמָאָה, דְּשָׁמֵיהּ סַנְסַנְיֵ"ה דְּמִנֵּיהּ נָטִיל הַאי מָמָנָא אַחֲרָא, דְּקַיְימָא עַל הֵיכָלָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְקַיְימָא עַל אַסְכָּרָה דְּרַבְיֵי, כִּדְקַאמְרָן.

וְהַאי מְמָנָא גַּזְרִיאֵ"ל, נָטִיל מִלָּה דְּבֵי דִּינָא פְּנִימָאָה. דְּכוֹלָּא, אִתְגְּזַר תַּמָּן, וּכְדֵין אוֹדִיעַ מִלָּה לְהַאי מְמָנָא דִּלְבַר, וְכָל אִינּוּן כָּרוֹזֵי מַכְרְזֵי וְאָמְרֵי בְּכָל רְקִיעִין, כַּךְ וְכַךְ אִתְגְּזַר מִבֵּי מַלְכָּא, עַד דְּנָטְלֵי הַהִיא מִלָּה בְּהֵיכְלָא דִּלְתַתָּא, וּמִתַּמָּן נַפְקֵי וּמַכְרְזֵי מִלָּה, עַד דְּאִשְׁתְּמַע בְּכָלְהוּ רְקִיעִין תַּתָּאִין, וְנַחְתֵּי וְאוֹדְעֵי מִלָּה, לְכָלְהוּ דִּלְתַתָּא.

וְנַטְלֵי מִלָּה כֻּלְּהוּ תַּתָּאִין, מִדְּרָגָא לְדַרְגָּא, אֲפִילּוּ צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא, וְעוֹפֵי דְּאַרְעָא, כֻּלְּהוּ נַטְלֵי מִלָּה, וְאוֹדְעֵי לָהּ בְּעָלְמָא. עַד דְּנָטְלֵי מִלָּה כָּל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוֹסִין, וְאַחְזְיִין בְּחֶלְמָא לִבְנֵי נָשָׁא, וְאַתְיָא הַהִיא מִלָּה לִזְמַן קָרִיב.

וּלְזִמְנִין דְּהַהִיא מִלָּה דְּאִצְטְרִיכָא לְמַלְכֵי אַרְעָא, דְּאִינּוּן מְמָנָן לְאַתְזָנָא, וּלְדַבְּרָא עַמִּין. דְּאוֹדְעִין הַהִיא מִלָּה עַד רְקִיעָא דְּשַׁמְשָׁא דִּלְתַתָּא, וְקָיְימָא תַּמָּן. עַד דְּאִינּוּן מְמָנָן שַׁמְשָׁא, דְּאִתְמַנּוּן עַל שַׁמְשָׁא, נָטְלֵי הַהִיא מִלָּה, וְאוֹדְעֵי לָהּ לְאִינּוּן מְמָנָן עִלָּאִין דִּי בְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְאִינּוּן מוֹדְעִין הַהִיא מִלָּה לְמַלְכֵי אַרְעָא, דְּאִינּוּן בְּסִטְרָא דִּלְהוֹן.

וְכַד הֲווֹ נְבִיאִים בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲווֹ נָטְלִין נְבוּאָה דִּלְהוֹן, מִתְּרֵין עַמּוּדִין עִלָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא סָמִיךְ עָלַיְיהוּ. לְבָתַר דְּאִסְתַּלָּקוּ נְבִיאִים מֵעָלְמָא, וְאָתוּ מָארֵי דְּמַרְאָה, וּמָארֵי דְּחֶלְמָא, נָטְלֵי מִלָּה מֵאַתְרֵיהּ כְּדְקָאָמְרָן. וְכַד מַלְכֵי הֲווֹ בֵּינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּנְבִיאִים אִסְתַּלָּקוּ, וּמָארֵי דְּחֶלְמָא וּמַרְאֶה לָא אִשְׁתְּכָחוּ, אוֹדְעִין מִלָּה לְאִינּוּן מַלְכִין, מֵהַאי פִּתְחָא כְּדְקָאָמְרָן.

וְאִי תֵּימָא הֵיךְ נָטִיל מִלָּה מֵהַאי אֲתָר. תָּא חֲזֵי, כָּל דַּרְגָּא וַדַּרְגָּא, וְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא, כֻּלְּהוּ אִית לוֹן לְבַר, מְמָנָן יְדִיעָן, דְּאִתְמַנּוּן (בסטרא דלהון) בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, עַד דְּנַחְתֵּי לְתַתָּא בְּרְקִיעִין תַּתָּאִין וְאוֹדְעִין מִלָּה לְאִינּוּן דְּאִצְטְרִיךְ בְּגִין דְּהָא מֵאִלֵּין הֵיכְלִין דְּאִינּוּן סִטְרָא דִּקְדוּשָּׁה וְרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אִתְפָּרְשׁוּ דַּרְגִּין לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְנַחְתוּ דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, עַד דְּפָרְחִין מֵהַאי עָלְמָא, וְאִתְמַנּוּן בֵּיהּ.

מִנְהוֹן, לְנַטְרָא בְּנֵי נָשָׁא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וּמִנְזִיקֵי עָלְמָא, וּבְאִינּוּן אַרְחֵי דְּקָא אָזְלֵי. וּמִנְהוֹן, לְסַיְיעָא לִבְנֵי נָשָׁא, כַּד אִתָּאן לְאִתְדַּכְאָה. וּמִנְהוֹן, לְמֶעְבַּד אָתִין וְנִסִּין בְּעָלְמָא. וּמִנְהוֹן דְּקַיְימֵי לְאַשְׁגָּחָא בְּעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא, לְמִסְהַד סַהֲדוּתָא. וְכֵן (בגוונא דא) מִתְפָּרְשִׁין כַּמָּה דַּרְגִּין לְסִטְרַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, בִּקְדוּשָּׁה עִלָּאָה.

כְּגַוְונָא דָּא בְּסִטְרָא אַחֲרָא, סִטְרָא מְסָאֲבָא, מִתְפָּרְשִׁין דַּרְגִּין מֵאִינּוּן הֵיכָלִין לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין לְאַבָּאָשָׁא, וּלְאַסְטָאָה עָלְמָא: מִנְהוֹן, קַיְימֵי לְאַסְטָאָה בְּנֵי נָשָׁא, מֵאַרַח טַב לְאַרַח בִּישָׁא. וּמִנְהוֹן קַיְימֵי לְסָאֲבָא בְּנֵי נָשָׁא, לְאִינּוּן דְּאִתּוּ לְאִסְתַּאֲבָא, כְּמָה דְּתָנֵינָן, אָתָא בַּר נָשׁ לְאִסְתַּאֲבָא, מְסָאֲבִין לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּמְסָאֲבִין לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, וְאִינּוּן אִקְרוּ צוֹאָה רוֹתַחַת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ל׳:כ״ב) צֵא תֹּאמַר לוֹ. וְאִינּוּן דַּרְגִּין דְּקַיְימָן לְסָאֲבָא יַתִּיר, וּבְגִין כַּךְ, אִלֵּין תְּדִיר לְקֶבֶל אִלֵּין, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּדַרְגִּין יְדִיעָאן כְּדְקָא חֲזֵי.

פִּתְחָא תִּנְיָינָא. בְּהַאי פִּתְחָא אִית מְמָנָא, דַּהֲרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְאִיהוּ לִסְטַר יְמִינָא, וְהַאי אִיהוּ מְמָנָא, לְאַעָלָא כָּל זְכוּתִין דְּזָכוּ בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּיִתְדָּן בַּר נָשׁ לְטָב עָלַיְיהוּ כַּד אִתְדָּן לְטָב, וְאִינּוּן זַכְיָין קַיְימָן סַגִּיאָן עַל חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא, כְּדֵין הַאי מְמָנָא, פָּקִיד עַל אַגְרָא וְחוּלָקָא דְּאִינּוּן זַכְיָין וְאַגְרָן לְטָב.

וְאַפִּיק הַהוּא דִּינָא, וּמָנֵי לֵיהּ לְהַהוּא מְמָנָא, דְּאִקְרֵי פְּדָיֵאֵ"ל, דִּי בְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה. וּכְדֵין אָמַר לֵיהּ, (איוב ל"ג:כ"ד) פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת. בְּגִין דְּכַד בַּר נָשׁ קָאִים בְּבֵי מַרְעֵיהּ, וְאִתְפַּס בְּתִפְיסוּ דְּמַלְכָּא, כְּדֵין אִתְדָּן בַּר נָשׁ. וְכָל זְכוּ וְכָל חוֹבָה דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא, כֹּלָּא עָאל בְּהַאי הֵיכָלָא לְאִתְדָּנָא.

וְכַד אִתְדָּן לְטָב, בְּהַאי פִּתְחָא נָפַק דִּינֵיהּ לְטָב, לִימִינָא דְּהַאי מְמָנָא דַּהֲרִיאֵ"ל, דְּקַיְימָא בֵּיהּ, וְאוֹדְעִין דִּינֵיהּ לְטָב, עַד דְּאִשְׁתְּזִיב. וְנַחְתָּא הַהוּא דִּינָא, בְּכָל אִינּוּן מְמָנִין, דַּרְגִּין דְּאִשְׁתְּמוֹדָעוּ לְטָב לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, וְכוֹלָּא, בֵּין לְטָב בֵּין לְבִישׁ, מִבֵּי מַלְכָּא אִתְדָּן הַהוּא בַּר נָשׁ.

פִּתְחָא תְּלִיתָאָה. בְּהַאי פִּתְחָא אִית מְמָנָא חַד, גַּדִּיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְאִיהוּ לִסְטַר שְׂמָאלָא, וְהַאי אִיהוּ מְמָנָא, לְאַעָלָא (ס"א לאתקלא) כָּל חוֹבִין וְכָל בִּישִׁין, דְּבַר נָשׁ אַסְטֵי אֲבַתְרַיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא. וְנָחִית לוֹן גּוֹ מַתְקְלָא לְאַתְקָלָא, בְּאִינּוּן זַכְיָין דְּעָאלוּ בִּידָא דְּהַהוּא מְמָנָא אַחֲרָא דְּקַאְמַרָן.

וְהַהוּא מַתְקְלָא קַיְימָא גּוֹ פִּתְחָא רְבִיעָאָה, וְתַמָּן אִתְקְלוּ זַכְיָין וְחוֹבִין כַּחֲדָא. מַאן דְּנָצַח מִנַּייהוּ, הָכִי אִית לֵיהּ מְמָנָן בְּהַהוּא סִטְרָא. אִי נַצְחָן זַכְיִין, כַּמָּה מְמָנָן אִית בְּסִטְרָא דִּימִינָא, וְנַטְלֵי הַהוּא דִּינָא, וּמַעֲבְרִין בִּישִׁין וּמַרְעִין מֵהַהוּא בַּר נָשׁ, עַד דְּאִשְׁתְּזִיב. אִי נַצְחָן חוֹבִין, כַּמָּה מְמָנָן אִית לֵיהּ בְּהַהוּא סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא, עַד דְּנַטְלֵי מִלָּה הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְכָל אִינּוּן גַּרְדִּינִי נְמוּסִין, עַד דְּאִתְרַע מַזָּלֵיהּ. וּכְדֵין נַחְתָּא הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְנָטִיל נִשְׁמָתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פִּתְחָא רְבִיעָאָה. בְּהַאי פִּתְחָא, קַיְימָא חַד מְמָנָא, וּאזני"ה (ס"א מאזני"ה) שְׁמֵיהּ. וְהַאי אִיהוּ מַתְקְלָא, דְּנַטְלָא (ס"א דתקיל) זַכְיִין וְחוֹבִין, וּבֵיהּ אִתְקְלוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. וְדָא אִקְרֵי (רנ"ה ע"א) מֹאזְנֵי צֶדֶק. כְּדִכְתִיב (ויקרא י"ט:ל"ו) מֹאזְנֵי צֶדֶק. בְּהַאי אִתְקְלוּ כֻּלְּהוּ לְאִתְדָּנָא.

תְּחוֹת הַאי מְמָנָא, אִית תְּרֵין מְמָנִין, חַד לִימִינָא וְחַד לְשְׂמָאלָא. חַד לִימִינָא, הַרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. חַד לְשְׂמָאלָא, גְּדוּדִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְכַד אִתְקְלוּ זַכְיִין וְחוֹבִין, דָּא אַכְרַע לְסִטַר יְמִינָא, וְדָא אַכְרַע לְסִטַר שְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילוּ בְּהַאי רוּחָא דְּאִקְרֵי זְכוּ"ת אֵל.

וְכַד אִתְכְּלִילָן כֻּלְּהוּ בֵּיהּ, אַפִּיק (ס"א חד) חֵיוָתָא, קַדִּישָׁא, וְהַאי חֵיוָתָא מְלָהֲטָא, וְאִקְרֵי שְׁמֵיהּ, תּוּמְיֵא"ל. הַאי חֵיוָתָא, אִיהִי חֵיוָתָא דְּקַיְימָא לְאַשְׁגָּחָא בְּעָלְמָא, בְּאִינּוּן עֵינֵי יְיָ, דְּאִנּוּן וְשָׁטָאן בְּעָלְמָא. וְאִינּוּן עֵינֵי יְיָ, כֻּלְּהוּ נַטְלוּ אַשְׁגָּחוּתָא, מֵאִינּוּן עוֹבָדִין טָבִין דְּאִתְעֲבִידוּ בִּטְמִירוּ, וּלְאַשְׁגָּחָא בְּאִינּוּן עוֹבָדִין דְּאִינּוּן בִּשְׁלִימוּ דִּלְבָּא, וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְעֲבִידוּ כַּדְקָא יָאוֹת.

הַאי חֵיוָתָא אִיהִי קַיְימָא בְּאַשְׁגָּחוּתָא דִּצְלוֹתִין. בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁאֵלְתִין דְּשָׁאֲלֵי בְּנֵי נָשָׁא בִּצְלוֹתְהוֹן, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי בִּידָא דְּהַאי חֵיוָתָא, וְאִנַּח לְהוּ בְּהַאי הֵיכְלָא, וְקַיְימִין אִינּוּן שְׁאֵלְתִין בְּהַאי הֵיכְלָא עַד אַרְבְּעִין יוֹמִין, לְאַשְׁגָּחָא בְּהוּ.

דְּהָא (בסוף ארבעין יומין) בְּכָל אַרְבְּעִין וְאַרְבְּעִין, נָפְקָא הַאי חֵיוָתָא, וְנָטִיל לְכָל אִינּוּן שְׁאֵלְתִין, וְאָנַח לוֹן קָמֵיהּ דְּאִינּוּן שִׁבְעִין וּתְרֵין נְהוֹרִין, וְדַיְינִין לוֹן. וּכְדֵין הַאי רוּחָא דְּאִקְרֵי זְכוּ"ת אֵל, מְעַיֵּין בְּהוּ, אִי זָכֵי אִי לָא זָכֵי. אִי זָכֵי, נָפְקָא הַאי צְלוֹתָא, וּמִתְגַּלְגְּלָא הַאי שְׁאֵלְתָּא, וְנָפְקָן עִמָּהּ תְּרֵיסָר מְמָנָן, וְכָל חַד וְחַד תַּבְעִין מֵעִם הַהוּא רוּחָא, קְיוּמָא בְּהַאי שְׁאֵלְתָּא, וְאִתְקַיְימָא בְּהוּ.

תְּחוֹת הַאי חֵיוָתָא, אַרְבָּעָה שָׂרְפִין מְלַהֲטָן, שַׂרְפָּאֵ"ל, בַּרְקִיאֵ"ל, קְרִישִׁיאֵ"ל קָדוּמְיֵ"ה. וְאִלֵּין אַרְבַּע תְּחוֹת הַאי חֵיוָתָא קַיְימִין לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, אִלֵּין ד' קַיְימֵי לְד' סִטְרֵי עָלְמָא, וְאִינּוּן מְמָנָן לְאַשְׁגָּחָא בְּכָל אִינּוּן דְּנַטְרֵי יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, וּמְעַנְּגֵי שַׁבְּתָא כְּדְקָא יָאוֹת.

מֵאִלֵּין אַרְבַּע כַּד נַטְלֵי, נַפְקֵי שְׁבִיבִין דְּאֶשָּׁא, וּמֵאִלֵּין שְׁבִיבִין אִתְעֲבִידוּ שִׁבְעִין וּתְרֵין גַּלְגַּלִּין, מְלַהֲטָן בְּאֶשָּׁא. מֵהָכָא אִתְעֲבִיד נְהַר דִּינוּר. אֶלָּף אַלְפִין יְשַׁמְּשׁוּנֵיהּ לְהַהוּא נַהֲרָא, כָּל אִינּוּן דְּמְעַנְּגֵי שַׁבְּתָא, אִלֵּין אַרְבַּע מְמָנָן מַשְׁגְּחָן בְּכָל אִינּוּן דְּמְעַנְּגֵי שַׁבְּתָא, וְהַאי חֵיוָתָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְנָטְלֵי בְּגִינָהּ תְּחוֹתָהּ.

בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, נָגִיד הַהוּא נְהַר דִּינוּר, וְאוֹקִיד לְכַמָּה רוּחִין, וּלְכַמָּה שַׁלְהֵיטִין. וְכַד עָיֵיל שַׁבְּתָא, כָּרוֹזָא נָפְקָא, וְשָׁכִיךְ הַהוּא נְהַר דִּינוּר, וְזָעְפִין וְזִיקִין וּשְׁבִיבִין אִשְׁתְּכָכוּ. וְהַאי חֵיוָתָא אָזְלָא וְסָלְקָא עַל אַרְבָּעָה אִלֵּין שָׂרְפִים דְּקָאמַרָן. וְעָאל גּוֹ אֶמְצָעִיתָא דְּהֵיכָלָא דָּא, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי עֹנֶג.

בְּגִין דִּבְהַאי אֲתַר, כַּד עָיֵיל שַׁבְּתָא, מִתְסַדְּרָאן תַּמָּן כָּל פָּתוֹרֵי דִּבְנֵי עָלְמָא, דְּאִקְרוּ בְּנֵי הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, וְאֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹ רִבְוָון מְמָנָן, קַיְימֵי עַל אִינּוּן פָּתוֹרֵי. וְהַאי חֵיוָתָא עִלָּאָה עַל אִלֵּין אַרְבָּעָה שָׂרְפִים, וְעָאל בְּהַהוּא אֲתַר, וְחָמָא כָּל אִינּוּן פָּתוֹרֵי, (וכל אינון דקיימא עלייהו) וְאַשְׁגַּח בְּכָל פָּתוֹרָא וּפָתוֹרָא, וְהֵיךְ מְעַנְּגֵי לֵיהּ לְכָל פָּתוֹרָא וּפָתוֹרָא, וְקַיְימָא וּבָרִיךְ לֵיהּ לְהַהוּא פָּתוֹרָא. וְכָל אִינּוּן אֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹא רִבְבָן, כֻּלְּהוּ פַּתְחֵי וְאָמְרֵי אָמֵן.

וּמַה בָּרָכָה הִיא דְּבָרִיךְ עַל הַאי פָּתוֹרָא דְּמִתְסָדָר וְאִתְעַנְּגָא כְּדְקָא יֵאוֹת. (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְגוֹ' כִּי פִּי יְיָ' דִּבֶּר. וְכֻלְּהוּ אַמְרֵי, (ישעיהו נ"ח:י"ט) אָז תִּקְרָא וַיְיָ' יַעֲנֶה וְגוֹ'. רוּחָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי זְכוּ"ת אֵל, כַּד הַהוּא פָּתוֹרָא אִתְעַנָּג בְּכֻלְּהוּ סְעוּדָתֵי, בְּסְעוּדָתָא בַּתְרָאָה תְּלִיתָאָה מְסַיֵּים וְאָמַר, עַל כָּל אִינּוּן קַדְמָאֵי, וְאָמַר (ישעיהו נ"ח:ח') אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹ', כְּבוֹד יְיָ' יַאַסְפֶּךָ. כָּל אִינּוּן שִׁבְעִין נְהוֹרִין אַחֲרָנִין בְּכָל סִטְרִין, פַּתְחֵי וְאַמְרֵי, (תהילים קכ"ח:ד') הִנֵּה כִּי כֵן יְבוֹרַךְ גֶּבֶר יְרֵא יְיָ'.

וְכַד פָּתוֹרָא דְּבַר נָשׁ לָא קַיְימָא בְּהַהוּא אֲתַר בְּסִדּוּרָא דְּעִנּוּגָא כְּדְקָא יֵאוֹת, כְּדֵין הַאי חֵיוָתָא, וְאִינּוּן אַרְבַּע דִּתְחוֹתָהּ, וְכָל אִינּוּן אֶלֶף אַלְפִּין וְרִבּוֹ רִבְבָן, כֻּלְּהוּ דַּחְיָין לֵיהּ לְבַר, לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וּכְמָה גַּרְדִּינִי נִימוּסִין, כֻּלְּהוּ נַטְלֵי לֵיהּ וְעַיְילֵי לֵיהּ לְהַהוּא אֲתַר, דְּאִיהוּ בְּהִפּוּכָא מִן דָּא, וְאִקְרֵי נֶגַע. וְכַד עַיְיל לָהּ תַּמָּן, (ס"א פתחי) וְאָמְרֵי (תהילים ק"ט:י"ז) וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. (תהילים ק"ט:י"ז) יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְגוֹ', אַל יְהִי לוֹ מוֹשֵׁךְ חָסֶד וְגוֹ'. רַחֲמָנָא לִשֵׁזְבָן.

בְּגִין דְּעִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא, וּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס"א האי איהו אלין פתורי דעינוגא דשבתא וזמנין וחגין כולהו חדוותא דקודשא בריך הוא) אִיהוּ. וּבְגִין דָּא, כָּל אִינּוּן דְּמִתְעַנְּגֵי עִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא וְזִמְנֵי וּמוֹעֲדֵי, אִלֵּין אַרְבַּע דְּקַיְימֵי תְּחוֹת הַאי חֵיוָתָא, קַיְימָא לָקֳבֵל הַהוּא נָהָר דִּינוּר, וְלָא שַׁבְקֵי לְאִתּוֹקְדָא בֵּיהּ, לְכָל אִינּוּן דְּמִתְעַנְּגֵי עִנּוּגַיְיהוּ כְּדְקָא יֵאוֹת.

תְּחוֹת אִלֵּין אַרְבַּע, אִית מְמַנָּן אַחֲרָנִין, דְּקַיְימֵי לְבַר, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָאן מִסִּטְרָא דְּהֵיכְלָא דָּא (וכל כרוזין לבר) וּמַכְרְזֵי לְכֹלָּא אִינּוּן דִּינִין, וְכָל אִינּוּן גְּזָרִין דְּאִתְגְּזָרוּ בְּהַאי הֵיכְלָא.

כֹּלָּא אִתְּדָן הָכָא, בַּר תְּלַת מִלִּין, דְּלָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ הָכָא בְּהֵיכְלָא דָּא דְּאִקְרֵי זְכוּתָא. וְאִלֵּין (בראשית מ"ג ע"ב, קפ"א ע"א, ויקרא כ"ה ע"ב) אִינּוּן: בָּנַי, חַיֵּי, וּמְזוֹנֵי. דְּהָא אִלֵּין תְּלָתָא, לָא קַיְימֵי הָכָא, בְּגִין דְּהָא בְּמַזְלָא תַּלְיָאן. דְּהָא הַהוּא נָהָר דָּנְגִיד וְנָפִיק, תַּמָּן תַּלְיָין חַיִּין דְּלָעֵילָּא, וְתַמָּן תַּלְיָין מְזוֹנֵי, וְתַמָּן תַּלְיָין בְּנֵי, דְּהָא אִלֵּין תְּלָתָא מִתַּמָּן נַפְקֵי, וְנַגְדֵי וְאִתְמַשְׁכָאן לְתַתָּא. וּבְגִין כַּךְ, כֹּלָּא קַיְימָא בְּהֵיכְלָא דָּא, בַּר הָנֵי תְּלָתָא.

בַּר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, הָכָא אִתְּדָן, וְכָל שְׁאַר דִּינִין דְּעָלְמָא. וְאִי תֵּימָא, בַּר נָשׁ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, אִי אִתְּדָן לַחַיִּים יָהֲבִין לֵיהּ. לָאו דְּחַיִּין תַּלְיָין הָכָא, אֶלָּא כַּד אִתְּדָן הָכָא לְחַיִּים, כְּדֵין נַגְדִּין חַיִּים מִלְּעֵילָּא, וְיָהֲבֵי לֵיהּ. (ואי לא לא יהבין) זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּיַדְעֵי אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, וְזַכָּאן בָּהּ לְחַיֵּי עָלְמָא, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כּוּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ וגו'.

פרק נ

היכל אהבה חס"ד הֵיכְלָא חֲמִישָׁאָה, הֵיכְלָא דָּא קַיְימָא לְאַנְהָרָא לְאִלֵּין תַּתָּאֵי. וְהַאי אִיהוּ הֵיכְלָא דְּקַיְימָא לְאַנְהָרָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. פִּתְחָא חָדָא קַיְימָא בְּהַאי הֵיכְלָא, וְחַד מְמָנָא עָלֵיהּ, וְהַהוּא מְמָנָא אִקְרֵי סָנִיגוֹרְיֵ"ה. הַאי מְמָנָא קַיְימָא עַל פִּתְחָא דָּא, בְּגִין לְמֵילַף (ס"א סניגוריא עלייהו דישראל ובגין דא אקרי שמיה כך דהא איהו ממנא על כל אינון טבין דישראל למיעל) סַנֵּיגוֹרָא דִּלְהוֹן, קַמֵּיהּ דְּמָארֵיהוֹן. וְלָא יִשְׁלוֹט עָלַיְיהוּ סִטְרָא אַחֲרָא.

בְּהֵיכְלָא דָּא, קַיְימָא חַד רוּחָא, דְּכָלִיל בְּאַרְבַּע, דְּהָא רוּחָא דָּא כָּלִיל בְּאַרְבַּע גְּוָונִין, חִוָּור וְאוּכָם יָרוֹק וְסוּמָק. וְהַאי אִיהוּ רוּחָא דְּקַיְימָא כָּלִיל בְּכוֹלָּא, וְאִקְרֵי סוּרְיֵ"ה, רַב עַל כָּל אִינּוּן חַיְילִין תַּתָּאִין. וְכֻלְּהוּ קַיְימִין תְּחוֹתֵיהּ, וּמְמָנָן תְּחוֹת יְדֵיהּ.

הַאי רוּחָא, דְּסָגִיר וּפָתַח. כָּל מַפְתְּחָאן עִלָּאִין כֻּלְּהוּ אִתְמַסָּרָן בִּידֵיהּ. (תלת זמנין ביומא) כָּל חַיְילִין תַּתָּאִין, כֻּלְּהוּ אִתְכְּלִילָן וְקַיְימָן תְּחוֹתֵיהּ, וּמִנֵּיהּ אִתְּנוּ. הַאי קַיְימָא בְּכָל רָזִין דְּמָארֵיהּ, כָּל גְּנָזִין עִלָּאִין כֻּלְּהוּ אִתְמַסָּרָן בִּידֵיהּ.

הַאי רוּחָא אִקְרֵי אַהֲבָה. וּבְגִין דָּא, אִקְרֵי הֵיכָל דָּא, הֵיכָל אַהֲבָה. בְּגִין דְּהָכָא אִתְגְּנִיזוּ כָּל רָזָא דְּרָזִין, לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ. וְהָכָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:י״ג) שָׁם אֶתֵּן אֶת דּוֹדַי לָךְ.

רוּחָא דָּא, אִיהוּ נָטִיר כָּל נָטִירוּ דִּלְעֵילָּא, וְדָא אִקְרֵי (תהלים קכא) שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. (דברים ז׳:ט׳) שׁוֹמֵר הַבְּרִית. בְּגִין דְּהָכָא אִיהוּ נָטִירוּ דְּכָל גְּנָזִין עִלָּאִין, וְעַל דָּא גְּנִיזִין דְּמָארֵיהּ גְּנִיזִין בֵּיהּ. מֵהַאי נַפְקֵי שְׁבִילִין וְאָרְחִין לְאִינּוּן דְּלַתַּתָּא, בְּגִין לְאִתְעָרָא בְּהוּ רוּחָא דִּרְחִימוּתָא. אִלֵּין ד' גְּוָונִין דְּבֵיהּ, אִתְכְּלִילָן דָּא בְּדָא. וְכַד בָּעָאן לְאַכְלְלָא, בָּטַשׁ דָּא בְּדָא, וְנָפַק מִכֻּלְּהוּ חַד חֵיוָתָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי זֹהַר. וְהַאי חֵיוָתָא עַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל י׳:כ״ב) הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל נְהַר כְּבָר.

מֵהֵיכְלָא דָּא, נָפְקִין כָּל רוּחִין קַדִּישִׁין דְּקַיְימִין בְּקִיּוּמָא דְּנִשְׁמָתִין (עלאין). דְּהָא מֵאִינּוּן נְשִׁיקִין, נָפְקָא אֲוִירָא דְּרוּחָא, לְקִיּוּמָא דְּנַפְשָׁא לְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין עִלָּאִין, דְּאִתְיְיהִיבוּ בִּבְנֵי נָשָׁא. וְרָזָא הַהוּא דִּכְתִיב, (דברים ח׳:ג׳) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יְיָ' יִחְיֶה הָאָדָם. בְּגִין דִּבְהַאי הֵיכְלָא קַיְימִין כָּל נִשְׁמָתִין, וְכָל רוּחִין, דִּזְמִינִין לְנַחְתָּא בִּבְנֵי נָשָׁא, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְעַל דָּא, הֵיכְלָא דָּא נַקְטָא, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּנָפְקִין מֵהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק. וּבְגִין דָּא, הֵיכְלָא דָּא לָא קַיְימָא לְעָלְמָא בְּרִיקָנַיָּיא.

וּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא עָאלוּ הָכָא נִשְׁמָתִין אַחֲרָנִין. וְכַד יִסְתַּיְימוּן אִלֵּין, הֵיכְלָא קַיְימָא בְּרִיקָנַיָּא, וְיִתְפְּקַד מִלְּעֵילָּא, וּכְדֵין יֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא. וְאִתְעַר הֵיכְלָא דָּא לְעֵילָּא, וְיִתְעַר הֵיכָלָא לְתַתָּא.

וּבְרָזָא דְּהֵיכְלָא דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ד׳:ה׳) שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים וְגוֹ׳. בְּגִין דִּבְהֵיכְלָא דָּא הַהוּא רוּחָא דְּקָאֲמַרַן, וְהַהוּא חֵיוָתָא, אַפִּיק תְּרֵין נְהוֹרִין כְּלִילָן דָּא בְּדָא, מִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא, וְאִקְרוֹן אֵ"ל שַׁדַּ"י. אִלֵּין אִקְרוֹן שַׁדַּ"י, וְאֵ"ל דִּלְתַתָּא, מִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא, וְאָעִיל דָּא בְּדָא, וְאִקְרֵי אֵ"ל שַׁדַּ"י. בְּגִין דְּנָפַק מִכְּלָלָא דְּאִלֵּין שָׁדַיִם.

וְהַאי אֵ"ל דְּאִיהוּ מִסְטָרָא דִּימִינָא, נָטִיל מֵאַתָר דָּא, כָּל אִינּוּן רַחֲמִין, דְּקַיְימֵי לְאַתְזָנָא הַהוּא הֵיכְלָא דִּלְתַתָּא, דְּאִקְרֵי זְכוּתָ"א, עַל שְׁמָא דְּהַאי רוּחָא דְּבֵיהּ דְּקָאֲמַרַן. הַאי שַׁדַּי, יָנִיק לְכָל אִינּוּן תַּתָּאִין, וּלְכָל אִינּוּן הֵיכָלִין, וּלְכָל אִינּוּן דִּלְבַר, דְּקַיְימֵי מִסְטָרָא דָּא, דְּאִקְרוֹן יִתְדוֹת הַמִּשְׁכָּן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי שַׁדַּי, בְּגִין דְּמְסַפְּקָא מְזוֹנָא לְכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי, כְּמָה דְּאִיהוּ מְקַבְּלָא, מִסִּטְרָא דִּימִינָא.

מֵהָכָא, נָפְקוּ אִינּוּן נְהוֹרִין, דְּאִקְרוֹן (בראשית ג׳:כ״ד) לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. בְּגִין דְּמִתְהַפְּכָא לְכַמָּה גְּוונִין, וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּאִלֵּין מִתְעָרֵי דִּינָא בִּשְׁלִיחוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְאִינּוּן בְּעָלְמָא מִסְטָר שְׂמָאלָא, כַּד אִתְפָּרַשׁ רוּחָא דָּא, וּבָטַשׁ לְאַפָּקָא נְהוֹרִין לְכָל סִטְרִין, כְּאִינּוּן שָׁדַיִם דְּרָמָאן חֻלָּבָא לְכָל סְטָר, הָכִי נָמֵי מֵהַאי רוּחָא, נַפְקֵי לְכָל סְטָר, וְאַפִּיקוּ חַד חֵיוָתָא אַחֲרָא, דִּי מְמָנָא עַל אִלֵּין, דְּאִקְרֵי לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. וְדָא אִקְרֵי. (חסר) (ס"א שבע ודא איהו דממנא)

וְהַהוּא וְהַאי דְּמְמָנָא עַל עָלְמָא. בְּזִמְנָא דִּי מְמָנָא כַּפְנָא עַל עָלְמָא וְאִתְּדַן בֵּיהּ, כְּדֵין הַאי חֵיוָתָא אִתְפָּקְדָא עַל עָלְמָא, וְאַפִּיק רוּחָא דְּמְזוֹנָא, לְכָל אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, דְּלָא יְמוּתוּן בְּכַפְנָא, וְסָעִיד לְבַיְיהוּ. בְּגִין דְּהָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, כַּד שַׁלְטָא כַּפְנָא בְּעָלְמָא, נַפְקֵי מֵהַאי סִטְרָא תְּרֵין רוּחִין מְסָאֲבִין, וְאִקְרוֹן שׁוֹד וְכָפָן. וְדָא אִיהוּ רָזָא, (איוב ה׳:כ״ב) לְשׁוֹד וּלְכָפָן תִּשְׂחָק. בְּגִין דְּאִלֵּין קַיְימִין בְּעָלְמָא, וְעַבְדִין לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא קִטְרוּגָא. חַד, הַהוּא דְּקָא מְשַׁדַּר לְהוּ כַּפְנָא, וּמַיְיתֵי. וְחַד, דְּקָא אַכְלֵי בְּנֵי נָשָׁא וְלָא שַׂבְעִין, בְּגִין דְּהָא רוּחָא בִּישָׁא שַׁלְטָא בְּעָלְמָא.

חֵיוָתָא דָּא, אַפִּיק חַד נִיצוֹצָא, דְּקָא נָפִיק מִנְּצִיצוּ דִּתְרֵין נִיצוֹצִין דְּאַמָּרָן, דְּאִינּוּן מִתְהַפְּכָאן לְכַמָּה גְּוונִין. וְהַאי נִיצוֹצָא אִקְרֵי שְׂרָפִים, וְהַאי אָחִיד בְּהוֹן, וְלָהִיט לוֹן.

בְּהֵיכְלָא דָּא אִית תְּרֵין מְמָנָן, נְהוֹרִין דְּקַיְימִין עַל אֶלֶף וְרִבּוֹא רִבְבָן דְּאִקְרוֹן גְּפָנִים, וְאֶלֶף וְרִבּוֹא רִבְבָן דְּאִקְרוֹן רִמּוֹנִים, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בַּחֲבִיבוּתָא, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּאַעֲלֵי רְחִימוּתָא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא. וְכֻלְּהוּ מִתְעָרֵי רְחִימוּתָא, וְקַיְימָן בִּרְחִימוּ. וְכַד אִתְעַר רְחִימוּ מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמַעֲילָּא לְתַתָּא, כְּדֵין אִתְמַלְיָא הֵיכְלָא, דָּא, מִכַּמָּה טָבִין, מִכַּמָּה חֶסְדִין, מִכַּמָּה רַחֲמִין וּכְדֵין רְחִימוּ דִּלְתַתָּא, גּוֹ רְחִימוּ עִלָּאָה, אִתְדַּבָּק דָּא בְּדָא.

מַהָכָא נַפְקֵי תְּרִין מְמָנָן, וְאִקְרוּן אַהֲבָה, עַל שְׁמָא דְּהַיְכָלָא. וְאִלֵּין קַיְימִין לְאַשְׁגָּחָא עַל כָּל אִינּוּן דְּמְיַחֲדֵי יְחוּדָא דְּמָארֵיהוֹן בְּרְחִימוּ, וּמַסְרֵי נַפְשַׁיְיהוּ עָלֵיהּ בְּרְחִימוּ, וְסַלְקֵי וְאַסְהִידוּ לְעֵילָּא וְכָל אִינּוּן דְּעַבְדֵי חֶסֶד בְּעָלְמָא, אִינּוּן חֶסְדִין סַלְקִין וְעָאלִין גּוֹ הַאי הֵיכָלָא, וּמִתְעַטְּרֵי תַּמָּן, וְסַלְקֵי לְאִתְעַטָּרָא גּוֹ אַהֲבָה עִלָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ח:ה') כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ. בְּהַיְכָלָא דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ח':ז') מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ וגו'.

פרק נא

היכל הרצון תפאר"ת הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה. דָּא הוּא הֵיכָלָא דְּאִקְרֵי הֵיכָלָא דְּרָצוֹן, דְּאִיהוּ רַעֲוָא, דְּאִקְרֵי (דברים ח':ג') מוֹצָא פִי יְיָ', חֶדְוָה דְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּכֹלָּא. וְהָכָא אִיהוּ רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':ג') כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ. רַעֲוָא דְּכָל נִשְׁמָתִין, דְּנַפְקֵי מֵהַהוּא מוֹצָא פִי יְיָ'.

הַאי הֵיכָלָא, הֵיכָלָא דְּרַעֲוָא. דְּקַיְימָן הָכָא כָּל שְׁאֵלְתִין, וְכָל בָּעוּתִין דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּרַעֲוָא דְּכָל רַעֲוִין, כַּד נְשִׁיקִין אִשְׁתָּכְחוּ, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ט:י"א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל. וּכְדֵין כַּד נָשִׁיק דָּא לְדָא, כְּדֵין אִקְרֵי עֵת רָצוֹן. בְּגִין דְּהָא כְּדֵין שְׁלִימוּ אִשְׁתָּכַח, וְכָל אִנְפִּין נְהִירִין. וְכַד צְלוֹתִין סַלְקִין, כְּדֵין אִיהוּ עֵת רָצוֹן לְאִשְׁתַּכְחָא, וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים ס"ט:י"ד) וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ' עֵת רָצוֹן. דְּאִיהוּ חִבּוּרָא דָּא עִם דָּא.

בְּהֵיכָלָא דָּא קַיְימָן שִׁית פְּתָחִין, ד' פְּתָחִין לְד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְחַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. בְּאִלֵּין פְּתָחִין אִתְמָנָא חַד רוּחָא, דְּאִיהוּ רַב עַל כֻּלְּהוּ דִּי מְמָנָן בְּכָל אִלֵּין פְּתָחִין, וְרָזִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְהַאי אִתְמָנָא וְאִתְפְּקַד בְּכָל אִינּוּן רָזִין עִלָּאִין, דְּפוּמָא לְפוּמָא מְמַלְלָן, דְּנַשְׁקִין דָּא דְּלָא בְּרְחִימוּ דְּרְחִימוּתָא.

רָזִין אִלֵּין לָא קַיְימָן לְגַלָּאָה, אֲבָל כַּד תַּרְעִין אִתְפְּתָחוּ, כְּדֵין יַדְעִין כֻּלְּהוּ הֵיכָלִין, וְכָל אִינּוּן רוּחִין, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, דְּהָא תַּרְעֵי דְּרָצוֹן אִתְפְּתָחוּ. וְלָא עָאלִין בְּאִלֵּין תַּרְעִין, אֶלָּא רַעֲוֵי דִּצְלוֹתִין, רַעֲוֵי דִּשְׁבָחָא, רַעֲוֵי דְּנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין.

הַאי אִיהוּ הֵיכָלָא דְּמשֶׁה, בְּהַאי הֵיכָלָא אִתְכְּנִישׁ מֹשֶׁה בִּרְחִימוּ, וְנָשִׁיק נְשִׁיקִין. בְּהַאי הֵיכָלָא, (שמות י"ט:י"ט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל.

כַּד אִתְדַּבְּקוּ נְשִׁיקִין בִּנְשִׁיקִין, דָּא עִם דָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים א':ב') יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וְגוֹ'. לֵית נְשִׁיקִין דְּחֶדְוָה וּרְחִימוּתָא אֶלָּא כַּד מִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא, פּוּמָא בְּפוּמָא, רוּחָא בְּרוּחָא, דְּכֵדֵין רָוְואן דָּא עִם דָּא, בְּתַפְנוּקִין דְּכֹלָּא, וּבְחֶדְוָה, מְנְהִירוּ עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה יְדַבֵּר, דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ט״ו) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, וּכְתִיב (שיר השירים ד׳:ג׳) כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ. וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל, דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ט״ז) הִנָּךְ יָפֶה דּוֹדִי אַף נָעִים, וּכְתִיב (שיר השירים ה׳:י״ג) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נוֹטְפוֹת מוֹר עוֹבֵר.

הַאי רוּחָא, אִתְמְסָרוּ בִּידֵיהּ, כָּל רָזִין דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין עִלָּאִין, דְּמִתְעָרֵי תִּיאוּבְתָּא דְּרָחִימוּ דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא. אִינּוּן נְשָׁמָתִין עִלָּאִין, כְּגוֹן רִבִּי עֲקִיבָא וְחַבְרוֹי, דְּאִלֵּין לָא אִתְקְרִיבוּ לְאִסְתַּחֲאָה בִּנְהַר דִּינוּר, כְּמָה דְּשָׁאַר נְשָׁמָתִין אִסְתַּחְיִין תַּמָּן וְעָבְרוּ בֵּיהּ, וְהָא אוֹקִימְנָא. (תא חזי), רוּחָא דָּא, אַפִּיק תְּרֵיסָר נְהוֹרִין, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי בְּרָזָא דְּתְחוֹת הַאי רוּחָא. בַּאַרְבַּע סְטָרִין דְּעָלְמָא, קַיְימִין ד' נְהוֹרִין עִלָּאִין, דְּשַׁלְטִין לְאַרְבַּע סְטָרִין. בְּסִטְרָא דְּדָרוֹם, קַיְימָא חַד נְהוֹרָא עִלָּאָה יְמִינָא דְּכָל עָלְמָא, דְּהָא מְנַיהּ שָׁרָאֵל יִשְׂרָאֵל לְאִתְאַחָדָא בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְאִיהוּ מִיכָאֵל, רַב חֵילָא דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה, דְּנַחְתָּא מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם, דְּתַמָּן נְהוֹרָא קַיְימָא בְּתוּקְפֵּיהּ.

הַאי מִיכָאֵל, נְהוֹרָא יְמִינָא, אַפָּטְרוֹפּוֹסָא רַבָּא דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין, דְּכַד סִטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא לְאַסְטָאָה עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין מִיכָאֵל טָעַן עִמֵּיהּ, וְאִתְעָבִיד סַנֵּיגּוֹרְיָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִשְׁתְּזִבָן מֵהַהוּא קַטֵּיגּוֹרְיָא דְּמָארֵי בַּעֲלֵי דְּבָבוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

בַּר בְּזִמְנָא דְּאִיחָרַב יְרוּשָׁלַם, דְּהָא כְּדֵין אִתְגַּבְּרוּ חוֹבִין וּמִיכָאֵל לָא יָכִיל בַּהֲדַיְיהוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּטַעֲנָתֵיהּ דְּמִיכָאֵל תְּבִירָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין (איכה ב׳:ג׳) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב.

בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן, קַיְימָא נְהוֹרָא אַחֲרָא, דְּהָא אִיהוּ קַיְימָא (ס"א לנטלא) לְבַטָּלָא דִּינָא מִבֵּי הֵיכָלָא רְבִיעָאָה. וְיָהַב לַמְמָנָא דְּפִתְחָא דִּבְהַהוּא פִּתְחָא קַיְימָא מְמָנָן אַחֲרָן דְּאִינּוּן דְּבְסִטַר מְסָאֲבָא, מְחַכָּאן לְהַהוּא מְמָנָא וְנַטְלֵי דִּינָא. וּלְזִמְנִין דְּהַאי נְהוֹרָא דְּבְסִטְרָא דְּצָפוֹן, אִיהוּ עָבִיד דִּינָא, וְלָא יִתְמְסַר בִּידָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא. בְּגִין דְּכָל דִּינִין דְּאִתְעֲבִידוּ בֵּיהּ, אִית לוֹן אַסְוָותָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד חֶסֶד בְּאִינּוּן אַתָּרֵי.

גַּבְרִיאֵ"ל אִיהוּ הַאי נְהוֹרָא דִּבְסִטְרָא דְּצָפוֹן, וּבְכָל אֲתַר דְּאִיהוּ מָחֵי, שָׁרֵי בֵּיהּ חֶסֶד. בְּגִין דְּגַבְרִיאֵ"ל בִּתְרִין סִטְרִין, כְּלִיל בְּתַרְוַויְיהוּ, וְעַל דָּא, מַחְיָא וְאַסְוָותָא בֵּיהּ. בְּסִטְרָא דָּא קַיְימָא רָזָא דִּכְתִיב, (דברים ח׳:ה׳) כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ. וְאִלֵּין יִסּוּרִין דְּרָחִימוּתָא, דִּכְלִילָן בְּסִטְרָא דָּא וּבְסִטְרָא דָּא.

בְּסִטְרָא דְּמַזָּרח, קַיְימָא נְהוֹרָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ קַיְימָא בְּכָל מִלֵּי דְּאַסְוָותָא, לְמֵיעַל קַמֵּי מָארֵיהּ, כָּל אִינּוּן דְּאִתְנַשְּׁיָין בְּבֵי מַרְעַיְיהוּ, וּלְקָרְבָא זִמְנִין וְקִצִּין לְאִינּוּן מַרְעִין דְּאִשְׁתְּלִימוּ מְהֵימְנוּתַיְיהוּ. וְאַסְחַר עָלְמָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, בְּגִין לְאַשְׁלְמָא אַסְוָותָא בְּפִקּוּדָא דְּמָארֵיהּ,

וְהַאי (איהו) נְהוֹרָא רְפָאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְדָא אָחִיד לְסִטְרָא דָּא, וּלְסִטְרָא דָּא, לְסִטְרָא דְּמִיכָאֵל, וּלְסִטְרָא דְּגַבְרִיאֵל.

וְהַאי אִיהוּ מְמָנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְּדָן בַּר נָשׁ בְּהֵיכְלָא רְבִיעָאָה לַחַיִּים, כְּדֵין אִיהוּ אַקְדִּים בְּאַסְוָותָא. וְהַאי אַסְוָותָא מִגּוֹ דְּחִיקוּ נָפְקָא, בְּגִין דְּמִתְּרִין סִטְרִין נָפְקָא, וְהַאי דְּחִיקוּ אַתְיָא מִגּוֹ סְטָר שְׂמָאלָא, וְאַסְוָותָא מִגּוֹ סְטָר יְמִינָא. וְעַל דָּא, הַהוּא מְרַע כַּד אַתְיָא לֵיהּ אַסְוָותָא, מִגּוֹ דְּחִיקוּ סַגִּיא אַתְיָא לֵיהּ.

וְהָכִי הוּא מִסִּטְרָא דְּמַעֲרָב, וְאַף עַל גַּב דְּאַמְרָן דִּרְפָאֵל בְּסִטְרָא מִזְרָח, וְאוּקְמוּהָ בְּסִטְרָא דָּא דְּמַעֲרָב, אַסְוָותָא וְחַיִּין לָאו אִיהוּ אֶלָּא מִסִּטְרָא מִזְרָח, דְּהָא (רמ"ו ע"ב) מִתַּמָּן אִתְמַשְׁכָאן חַיִּין לְתַתָּא.

(ובהאי סטרא דמערב), נְהוֹרָא חַד וְנוּרְיָא"ל שְׁמֵיהּ, וְאִיהוּ אוּרְיָא"ל. וְדָא אִיהוּ כָּלִיל מִכֻּלְּהוּ, וְקַיְימָא שְׁלִיחָא בְּכֹלָּא. וְאִית לֵיהּ ג' סִטְרִין, אֲבָל תְּרִין אִינּוּן, בְּגִין דְּכָל חַד מֵאִלֵּין כָּלִיל בְּחַבְרֵיהּ, דְּאִינּוּן אַרְבַּע יְסוֹדִין תַּתָּאִין, מֵאִינּוּן אַרְבַּע יְסוֹדֵי עָלְמָא, עִלָּאִין עַל כֹּלָּא. וּבְגִין דְּכֻלְּהוּ מִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא, רָמַז קְרָא וְאָמַר, (שיר השירים ו׳:י״א) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת.

אִינּוּן תְּרֵיסָר נְהוֹרִין, קַיְימִין בְּהַהוּא רוּחָא דְּקַאמְרָן, וְהַהוּא רוּחָא עָלַיְיהוּ בִּשְׁלִימוּ, אִלֵּין אַרְבַּע נְהוֹרִין עִלָּאִין, אִית תְּחוֹתַיְיהוּ תְּמַנְיָא אַחֲרָנִין, לְמֶהֱוֵי בִּשְׁלִימוּ, וּבְכֻלְּהוּ שְׁלִימוּ חַד (ירדתי לראות אלין ארבע נהורין עלאין אית תחותייהו תמניא אחרנין ואינון תריסר נהורין דקימין תחות ההוא רוחא דקאמרן וההוא רוחא עלייהו בשלימו למהוי בכלהו שלימו חד), וְכַד מִתְפָּרְשִׁין כֻּלְּהוּ, אִינּוּן תְּלַת לְכָל סְטָר.

אִלֵּין אַרְבַּע סַמְכִין, קַיְימִין לְסִלְקָא וּלְאִתְאַחֲדָא הַאי הֵיכָלָא לְעֵילָּא, בַּאֲתַר דְּאִקְרֵי שְׁמַיִם, לְאִתְחַבְּרָא נְשִׁיקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין כַּחֲדָא. תְּחוֹת אִלֵּין, כַּמָּה דַּרְגִּין לְדַרְגִּין, כֻּלְּהוּ נָפְקֵי מִנַּיְיהוּ, מֵאִלֵּין יְסוֹדִין תַּתָּאִין, מִנַּיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּמַיָּא, וּמִנַּיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּאֵשָׁא, וּמִנַּיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּרוּחָא, וּמִנַּיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּעַפְרָא.

כְּגַוְונָא דָּא תָּנִינָן, אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס, וְכֻלְּהוּ אִתְבְּרִירוּ לְדוּכְתָּא דָּא, לְאִלֵּין אַרְבַּע יְסוֹדֵי. וְכָל חַד וְחַד אִתְקְשַׁר בְּדוּכְתֵּיהּ, דָּא בְּסִטְרָא דְּאֵשָׁא, וְדָא בְּסִטְרָא דְּמַיָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דְּרוּחָא, וְדָא בְּסִטְרָא דְּעַפְרָא. וְכֻלְּהוּ אַטְבָּעוּ בִּיסוֹדָא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאָעֲלוּ. בַּר הַהוּא שְׁלִימָא חֲסִידָא, דְּאַתְיָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא, וְאִתְדַּבַּק בִּימִינָא, וְסָלִיק לְעֵילָּא.

וְכַד מָטָא לְהַאי אֲתַר דְּאִקְרֵי הֵיכָל אַהֲבָה, אִתְדַּבַּק בֵּיהּ בִּרְעוּ דְּלִבָּא. אָמַר, הַאי הֵיכָלָא, צְרִיכָא אִיהוּ לְדַבְקָא לֵיהּ, בְּהֵיכָלָא דִּלְעֵילָּא, בַּאֲהֲבָה רַבָּה. כְּדֵין אִשְׁתְּלִים בְּרָזָא

דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאִיהוּ סָלִיק וְאַשְׁלִים אַהֲבָה זוּטָא בְּאַהֲבָה רַבָּא, כַּדְקָא חָזֵי. וְעַל דָּא מִית בְּאַהֲבָה, וְנָפַק נְשָׁמָתֵיהּ בְּהַאי קְרָא, (דברים ו) וְאָהַבְתָּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

כָּל אִינּוּן אַחֲרָנִין, נַחְתוּ לְתַתָּא כָּל חַד וְחַד, וְאִתְעָנָשׁוּ בְּהַהוּא יְסוֹדָא דְּנָחַת לְתַתָּא. אֱלִישָׁע נָחַת לְתַתָּא בִּסְטָר שְׁמָאלָא, דְּאִיהוּ אֶשָּׁא, וְנָחִית בֵּיהּ וְלָא סָלִיק, וְאִעְרַע בְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִקְרֵי אֵל אַחֵר. וְאִתְמְנַע מִנֵּיהּ תְּשׁוּבָה, וְאִתְתָּרַךְ בְּגִין דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, וְעַל דָּא אִקְרֵי אַחֵר, וְאוֹקִימְנָא.

בֶּן עֲזַאי, נָחִית בִּיסוֹדָא דְּעַפְרָא, וְעַד לָא מָטָא לְאוֹקִידוּ דְּעַפְרָא, דְּמָטֵי לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, אִטְבַּע בְּהַהוּא עַפְרָא, וּמִית. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קטז:ז-ט"ו) יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ' הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו.

בֶּן זוֹמָא, נָחִית בִּיסוֹדָא דְּרוּחָא, וְאִעְרַע בְּרוּחָא אַחֲרָא, דְּמָטָא לְסִטְרָא מְסַאֲבָא, דְּאִקְרֵי פֶּגַע רַע, וּבְגִין כַּךְ פָּגַע בֵּיהּ, וְלָא אִתְיְישַׁב בֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ לָא אִשְׁתַּזְבָן מֵעוֹנְשָׁא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ח:י-י"ד) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים. בְּגִין דְּאִלֵּין נַחְתוּ בְּדַרְגִּין אִלֵּין, וְאִתְעָנָשׁוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּרִבִּי עֲקִיבָא סָלִיק לְעֵילָּא כְּדְקָא יָאוֹת, עָאל בִּשְׁלָם וְנָפַק בִּשְׁלָם. דָּוִד שָׁאִיל שְׁאֵלְתָּא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ, דִּכְתִיב (תהילים יי:ז-י"ד) מִמְּתִים יָדְךָ יְיָ' מִמְּתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים. (ס"א תוהא) עַל מַה דָּא אִלֵּין דְּאִתְקְטָלוּ בְּקָטוּלֵי עָלְמָא צַדִּיקַיָּיא, זַכָּאִין דְּלָא חָאבוּ חוֹבָה בְּגִין דְּיִתְעָנְשׁוּן. תָּא חֲזֵי, מִמְּתִים יָדְךָ יְיָ', מִמְּתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים, הָכָא אִיהוּ תְּרֵי סִטְרֵי, יָדְךָ יְיָ'. וְחֶלֶד. יָדְךָ יְיָ', דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנִשְׁמְתָא אִתְכְּנִישׁ לְגַבֵּיהּ. מִמְּתִים מֵחֶלֶד, דָּא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּגוּפָא אִיהוּ שַׁלְטָא עָלוֹי, דִּכְתִיב (ישעיהו ל"ח:י"א) לֹא אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חָדֶל.

תָּא חֲזֵי, נְשָׁמְתָא דְּאִלֵּין, לְאַשְׁלְמוּתָא דְּרוּחָא קַדִּישָׁא, דְּלְהוֹן עֲשָׂרָה רוּחִין מִתַּתָּא כְּדְקָא יָאוֹת, וְגוּפָא דִּלְהוֹן יִתְמְסָר לְמַלְכוּ חַיְיָבָא. כָּל חַד נָטִיל חוּלָקֵיהּ, בָּרָזָא דְּקָרָבְנִין.

וְתָא חֲזֵי, רֵישָׁא שֵׁירוּתָא דִּמְהֵימְנוּתָא, גּוֹ מַחֲשָׁבָה, בָּטֵשׁ בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְסָלִיק גּוֹ מַחֲשָׁבָה, (ס"א ואפיק) נִצּוֹצִין, נְצִיצִין זָרִיק (ויקרא רצ"ב ע"ב) לְתִלַּת מְאָה וְעֶשְׂרִין עֵיבָר, וּבָרִיר פְּסוֹלֶת מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה, וְאִתְבְּרִיר.

אוּף הָכִי, כְּגַוְונָא דָּא סָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה, כְּמָה דְּאִתְבְּרַר בֵּיהּ פְּסוֹלֶת, (ס"א ויתבריר אוף הכי, אלין בהו אשתלים מאן דאצטריך, ודאי כך סליק במחשבה וכלא) וְיִתְבְּרִיר אִלֵּין, בְּהוּ אִשְׁתְּלִים מַאן דְּאִצְטְרִיךְ, וְדַאי כַּד סָלִיק, בְּמַחֲשָׁבָה סָלִיק וְכֹלָּא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. חִידוּ מִסְטְרָא דָּא, וַעֲצִיבוּ מִסְטְרָא דָּא.

כְּתִיב (קהלת ח׳:ט״ו) וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר אֵין טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי אִם לֶאֱכוֹל וְלִשְׂתּוֹת וְלִשְׂמוֹחַ וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַּעֲמָלוֹ יְמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה, וְכִי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מְשַׁבַּח דָּא. אֶלָּא וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה, דָּא חֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ שַׁלְטָא, בְּשַׁבְּתָא וּבְיוֹמִין טָבִין, דְּמִכָּל עוֹבָדִין טָבִין דְּבַר נָשׁ עָבִיד, אֵין טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, כִּי אִם לֶאֱכוֹל וְלִשְׂתּוֹת, וּלְאַחְזָאָה חֶדְוָותָא בְּהַהוּא, (נ"א זמנא) סִטְרָא בְּגִין דְּיִהֵא לֵיהּ חוּלָקָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַּעֲמָלוֹ. מַאן. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא יִלְוֶנּוּ, וְיַהֲדְּ עִמֵּיהּ לְאַעָלָא לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּבַר אַחֵר וְהוּא יִלְוֶנּוּ, מַאן הוּא. הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאָכִיל וְשָׁתֵי וְחַדֵּי, כָּל מַאי דְּאַפִּיק לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי, הוּא יִלְוֶנּוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַלְוָאָה, וְאִיהוּ יָהִיב לֵיהּ כְּפָלֵי כְּפָלַיִם, מִכָּל מַה דְּאַפִּיק בְּהַאי. בְּתַרִין אִלֵּין, אוֹזִיף בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד חַיִּיס לֵיהּ לְמִסְכְּנָא. וְכַד אַפִּיק בְּשַׁבָּתֵי וְזִמְנֵי. דְּהָא כֹּלָּא אוֹזִיף לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי י״ט:י״ז) מַלְוֶה יְיָ׳ חוֹנֵן דָּל וּגְמוּלוֹ יְשַׁלֶּם לוֹ.

וּבְגִין כָּךְ, דָּא שִׂמְחָה, וְדָא עֲצִיבוּ. דָּא חַיִּים וְדָא מָוֶת. דָּא טוֹב, וְדָא רָע, דָּא גַּן עֵדֶן, וְדָא גֵּיהִנֹּם. וְכֹלָּא, דָּא בְּהִפּוּכָא דְּדָא, וְעַל דָּא גּוּפָא דִּלְהוֹן הָווֹ בַּעֲצִיבוּ, וְנִשְׁמָתָא בְּחֶדְוָה. וְכַד הֲווֹ אִלֵּין עֲשָׂרָה דְּאִקְרוֹן הָרוּגֵי מַלְכוּת, הֲרוּגִים הֲווֹ מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וְאַשְׁלִימוּ אֶתַר אַחֲרָא דְּקִדּוּשָׁה. וּבְגִין כָּךְ, כֹּלָּא גַּלֵּי קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעֲבִיד כְּדְקָא יָאוֹת.

בְּהֵיכְלָא דָּא קַיְימִין אִינּוּן תְּרֵיסָר. אַרְבַּע אִלֵּין לְעֵילָּא, וּתְמַנְיָא עִמְּהוֹן. בְּגִין דְּכָל חַד, נָטִיל עִמֵּיהּ תְּרִין, כְּמָה דְּאִיהוּ סִדּוּרָא (דתרין) דְּדָגְלִים וְכֵן בְּסִדּוּרָא דִּלְתַתָּא, עַד סוֹף דְּכָל דַּרְגִּין. בְּהֵיכְלָא דָּא, עָאלִין כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין, וְכָל אִינּוּן רַעֲוִין דִּשְׁבָחִין דְּאִתְעֲבִידוּ בִּרְחִימוּ, וְכַד עָאלִין בְּהַאי הֵיכָלָא, כֻּלְּהוּ מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ. (בקודשא בריך הוא) וּבְכָל יוֹמָא, וּבְכָל זִמְנָא דְּנָשְׁקִין אִתְחַבָּרוּ, כְּדֵין אִיהוּ זִמְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּעְשַׁע בְּנִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא, וּמַהוּ הַשַּׁעְשׁוּעַ דְּמִתְעָרִין אִינּוּן נְשִׁיקִין, וְאִינּוּן אַקְדִּימוּ לְהַהוּא עִנּוּגָא, וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו נ״ח:י״ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ׳, וְאוֹקִימְנָא.

הֵיכָלָא דָּא, כְּלָלָא דְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין תַּתָּאִין, כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי הֵיכָלָא. הֵיכָלָא קַדְמָאָה, דְּתַמָּן קַיְימָא הַהוּא רוּחָא דְּקַאמְרָן, וְכָל אִינּוּן חֵיוָון דִּבֵיהּ, אִסְתִּמִיךְ בִּתְרֵין סַמְכִין לְסִטְרָא מִזְרָח, וּבְתְרֵין סַמְכִין לְסִטְרָא דָּרוֹם, וּבְתְרֵין סַמְכִין לְסִטְרָא מַעֲרָב, וּבְתְרֵין סַמְכִין לְסִטְרָא צָפוֹן, וְאִינּוּן תְּמַנְיָא. וְאִלֵּין אִקְרוֹן יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְקַיְימֵי לְבַר.

כַּד מַלְכָּא עִלָּאָה אָתֵי, נַטְלֵי אִינּוּן יְתֵדוֹת, וְאִתְעַקְּרָן מֵאַתְרַיְיהוּ אִינּוּן מֵיתָרִים, דְּאִינּוּן תְּמַנְיָא אַחֲרָנִין, בַּר מֵאִינּוּן יְתֵדוֹת דְּקָא אָמְרָן. וְהַהוּא רוּחָא קַדְמָאָה דִּי בְּגוֹ הֵיכָלָא דָּא, קְדֵים וְעָאל, וְאִתְכְּלִיל בְּגוֹ הַהוּא (ס"א תניינא ברוחא אחרא דביה) רוּחָא תִּנְיָינָא דְּבֵיהּ.

אינוּן תְּרִין סַמְכִין דְּלִסְטַר מִזְרָח, אינוּן קַרְעִיאֵ"ל, דְּאִתְמַנָּא לְבַר עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵּי מְמָנָן, דְּכֻלְּהוּ אִקְרוּן יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן, דָּא לִימִינָא. לִשְׂמָאלָא שַׁמְעִיאֵ"ל, וְאִתְמָנָא עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵּי מְמָנָן אַחֲרָנִין, וְכֻלְּהוּ יְתֵדוֹת כְּדְקַאמְרָן. (אינון ממנן אחרנין) סַמְכִין דְּאִתְמָנוּן לְסִטַר דָּרוֹם, חַד סַעֲדִיאֵ"ל, וְחַד סְטָרִיאֵ"ל, (נ"א סעריהא"ל) כָּל חַד וְחַד, עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵּי מְמָנָן אַחֲרָנִין. אִלֵּין לָא אִתְעֲדוּן מִשּׁוּלְטָנֵהוֹן לְעָלְמִין.

אִלֵּין כֻּלְּהוּ, מְמָנָן עַל קִיּוּמָא דְּעָלְמָא, אִלֵּין (מאינון דקיימן בקיומא דאינון דאתנסיבו דשקלי (קט"ו ע"ב) במתקלא דוכרין ונוקבין דא עם דא) (ס"א אינון דתקלי במתקלא דכורין ונוקבין, לאתנסבא דא עם דא). וְאִלֵּין אִקְרוּן מֹאזְנַיִם, עַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ס"ב:י') בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת, וְלָא אִינוּן דִּכְתִיב בְּהוּ (רנ"ב ע"א) (ויקרא י"ט:ל"ו) מֹאזְנֵי צֶדֶק, דְּקַאמְרָן. כָּל אִינוּן דִּשְׁקִילִין דָּא עִם דָּא, וְלָא שָׁקִיל דָּא יַתִּיר מִן דָּא, סַלְקִין וְאִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְאִינוּן חִבּוּרָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, וְעַל דָּא בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת. וַאֲחִ עַל גַּב דִּלְזִמְנִין מִסְתַּיְּיעָא מִלְּתָא, וְשָׁקִיל דָּא יַתִּיר מִן דָּא, סַלְקִין וּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

אינוּן תְּרִין סַמְכִין דְּלִסְטַר צָפוֹן, פַּתְחִיאֵ"ל, עָטְרִיאֵ"ל. וּמְמָנָן כָּל חַד וְחַד, עַל תְּרֵיסָר אַלְפִּין מְמָנָן אַחֲרָנִין, וְאינוּן יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן, וּבְאִלֵּין אַחֲרָנִין דְּקַאמְרָן. אינוּן מְמָנָן תְּרִין סַמְכִין אַחֲרָנִין דְּלִסְטַר מַעֲרָב, אינוּן פְּדְתִיאֵ"ל תּוֹמִיהָאֵ"ל, וְאִתְמְנוּן כָּל חַד עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵּי מְמָנָן אַחֲרָנִין, וְכֻלְּהוּ יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן כְּדְקַאמְרָן.

אִלֵּין אינוּן דְּאוֹשְׁדֵי דְּמְעִין, עַל כָּל אינוּן דְּמִתְרַכֵּי נְשֵׁיהוֹן קָמַיְיתָא. בְּגִין דְּאינוּן שֵׁבַע בִּרְכָאן דְּאִתְמְסָרוּ לָהּ, אִתְעֲדָן, וְלָא אִתְקָיְימוּ, בְּגִין דְּאִתְתָּרְכָא, וְלָא אִתְדְּבָקוּ בַּעְלָהּ וְאִתְתָּא כַּחֲדָא. וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ אוֹשְׁדֵי דְּמְעִין, דְּאַחְזֵי תִּירוּכִין, דְּאינוּן שֵׁבַע בִּרְכָאן כְּמָה דְּאִתְעֲדָן מֵאֲתַר אַחֲרָא. כְּדֵין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא קָלָא נָפַק וְאָמַר, (ישעיהו נ':א') אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ.

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא, דְּקָא אַמְרַן דְּכֻלִּיל לְהֵיכָלָא קַדְמָאָה, לְאִתַּיְיחֲדָא בֵּיהּ. וְכָל אינוּן חֵיוָון, הָכִי נָמֵי אִית לֵיהּ תִּמְנְיָא סַמְכִין כְּקַדְמָאֵי. וְכוּלְּהוּ מְמָנָן, כָּל חַד וְחַד, עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵּי מְמָנָן אַחֲרָנִין, כְּאִלֵּין קַדְמָאֵי כְּדְקַאמְרָן. תְּרִין סַמְכִין אינוּן לְסִטַר מִזְרָח, תְּרִין סַמְכִין לְסִטַר דָּרוֹם, וּתְרִין סַמְכִין לְסִטַר צָפוֹן, וּתְרִין סַמְכִין לְסִטַר מַעֲרָב.

אִלֵּין תְּרִין סַמְכִין דְּלִסְטַר מִזְרָח, יְהַדְנִיאֵ"ל, גְּזוּרִיָּ"ה. תְּרֵיסָר אַלְפֵּי מְמָנָן דְּכָל חַד, וְכֻלְּהוּ יְתֵדוֹת. אינוּן תְּרִין סַמְכִין דְּלִסְטַר דָּרוֹם, אֲהַרְיאֵ"ל, בָּרְהִיאֵ"ל. כָּל חַד וְחַד, אינוּן עַל תְּרֵיסָר אַלְפִּין כְּקַדְמָאֵי.

אִלֵּין מְמָנָן עַל מַשְׁבֵּר, וְנַטְלֵי אינוּן קַלֵּי דְּנָשִׁין, וּמַנְחָן לוֹן קָמֵי הַהוּא הֵיכָלָא. וְכַד הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא אָתֵי לְקַטְרָגָא בְּהַאי שַׁעֲתָא, דְּאִיהוּ שַׁעֲתָא דְּסַכָּנָה, קַיְימֵי אִלֵּין, וְעָאלִין הָנֵי

קָלֵי לַמָּנָא דְּעַל פּוּתְחָא, וְלָא יָכִיל הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא לְקַטְרְגָא. וּלְזִמְנִין דְּקָדִים הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא וְעָאל וְקַטְרִיג, וְיָכִיל לְנַזָקָאָה.

אִלֵּין תְּרִין סַמְכִין דְּלִסְטַר צָפוֹן, חַלְחָלִיאֵ"ל (ס"א סלסליא"ל), קַרְסְפִיהָאֵ"ל, אִינּוּן מָמָנָן כָּל חַד עַל תְּרֵיסָר אַלְפִין אַחֲרָנִין. דְּלִסְטַר מַעֲרָב אִינּוּן, סוּגַדְיָ"ה (ס"א סוגרי"א). גְּדַרְיָ"ה. וְאִלֵּין עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵי אַחֲרָנִין.

וְאִלֵּין מָמָנָן עַל הַהוּא דָּמָא דִּבְרִית, כַּד אִתְגְּזַר הַהוּא וַלְדָּא לִתְמַנְיָא יוֹמִין וְאִלֵּין נַטְלֵי הַהוּא דָּמָא, וּמַנָּחָן לֵיהּ קָמֵי הַאי הֵיכְלָא. וְכַד רוּגְזָא אַתְעַר בְּעָלְמָא, אַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל הַהוּא דָּמָא, וְלָא אִתְיְיהִיב לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא רְשׁוּ לְאַעְלָא תַּמָּן.

תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּאִתְגְּזַר הַהוּא בַּר נָשׁ לִתְמַנְיָא יוֹמִין, וְשָׁרַאת עֲלֵיהּ שַׁבָּת, מַלְכוּת קַדִּישָׁא, הַהִיא עָרְלָה דְּגַזְרִין וְשָׁדָאן לֵיהּ לְבַר, כְּדֵין קַיְימָא הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְחָמָא דְּהַאי אִיהוּ חוּלָקֵיהּ מִקֻּרְבְּנָא דָּא, כְּדֵין אִתְבַּר, וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה וּלְקַטְרְגָא עֲלוֹי, וְסָלִיק וְאִתְעֲבַד סַנֵּיגּוֹרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל, קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה. הֵיכָלָא דָּא דְּקַיְימָא לְאַכְלְלָא, וּלְיַחֲדָא בֵּיהּ הַהוּא הֵיכָלָא תִּנְיָינָא, וְהַהוּא רוּחָא, וְכָל אִינּוּן חֵיוָון דְּבֵיהּ, כֻּלְּהוּ כְּלִילָן וְאִתְיַחֲדָן דָּא בְּדָא. וְאִינּוּן חַד רוּחָא דְּכָלִיל דָּא בְּדָא, הָכִי נָמֵי אִית לֵיהּ תְּמַנְיָא סַמְכִין, לְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן. תְּרֵין סַמְכִין דְּלִסְטַר דָּרוֹם, אִינּוּן שַׁכְנִיאֵ"ל, עֲזוּזְיָ"ה. (ס"א ואינון ממנן על תריסר אלפי ממנן אחרנין כל חד כאינון אחרנין) תְּרֵין סַמְכִין דְּלִסְטַר מִזְרָח, יְהוֹדְיָ"ה עַזְרִיאֵ"ל. וְאִלֵּין קַיְימֵי כָּל חַד וְחַד, עַל י"ב אַלְפֵי מָמָנָן אַחֲרָנִין, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן יְתֵדוֹת הַמִּשְׁכָּן.

וְאִלֵּין אִתְמַנּוּן עַל הַהוּא הֶבֶל דְּתִינוֹקוֹת דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, לְקַיְימָא עָלְמָא. וְאִלֵּין נַטְלֵי הַהוּא הֶבֶל, וְסַלְקֵי לֵיהּ לְעֵילָּא. וְכָל הֶבֶל וַהֶבֶל דְּאִינּוּן תִּינוֹקוֹת דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא לְקַיְימָא עָלְמָא, אִתְעֲבִיד מִנֵּיהּ רוּחָא חָדָא, וְסַלְקָא הַהוּא רוּחָא לְעֵילָּא, וְאִתְעַטָּר בְּעַטָרָא קַדִּישָׁא, וְאִתְמַנָּא נְטוּרָא דְּעָלְמָא, וְכֵן כֻּלְּהוּ.

תְּרֵין סַמְכִין דְּאִינּוּן לְסַטַר צָפוֹן, עַזְפִּיאֵ"ל (ס"א קטצירהא"ל), קְטָטְרִיהָאֵ"ל. וְאִינּוּן מָמָנָן עַל תְּרֵיסָר אַלְפֵי מָמָנָן אַחֲרָנִין כָּל חַד וְחַד כִּדְקַאמְרָן. תְּרֵין סַמְכִין דְּלִסְטַר מַעֲרָב, אִינּוּן עֲסַסְנִיָ"ה, אַדִירִירְיָ"ה (נ"א אדירי"ה). וְאִלֵּין מָמָנָן עַל תְּרֵיסָר אַלְפִין מָמָנָן אַחֲרָנִין, כָּל חַד וְחַד כִּדְקַאמְרָן.

אִלֵּין אִתְמַנּוּן לְאַכְרָזָא בְּכָל רְקִיעִין, לְכָל אִינּוּן דִּמְעַבְּרִין בְּנֵיהוּ מֵאוֹרַיְיתָא, וְסַלְקִין לוֹן דְּלָא יִלְעוּן בָּהּ, כְּדֵין נַפְקֵי כָּל הָנֵי מָמָנָן וּמַכְרְזֵי וְאָמְרֵי, וַוי לְפִלָנְיָא דְּאַעְבַּר בְּרֵיהּ מֵאוֹרַיְיתָא, וַוי לֵיהּ דְּקָא אִתְאַבִּיד מֵעָלְמָא דֵּין, וּמֵעָלְמָא דְּאָתֵי.

הֵיכָלָא רְבִיעָאָה. הֵיכָלָא דָּא הֵיכָלָא דְּקַיְימָא בִּנְהִירוּ יַתִּיר. הֵיכָלָא דָּא, סָחֲרִין לֵיהּ תְּלָתִין וּתְרֵין יְתֵדוֹת עִלָּאִין, וְחָמֵשׁ מֵאָה אֶלֶף אַחֲרָנִין דְּמָמָנָן תְּחוֹת אִלֵּין. וְאַרְבַּע אַחֲרָנִין, עִלָּאִין עַל כֻּלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ יְתֵדוֹת דְּהֵיכָלָא דָּא. אִלֵּין אַרְבַּע אִינּוּן: חַסְדִיהָאֵ"ל. קָסִירִיָּ"ה (נ"א קסדי"ה). קְדוּמְיָ"ה. דַּהֲרִיאֵ"ל. אִלֵּין אַרְבַּע מָמָנָן עַל כֻּלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ אַחֲרָנִין, כֻּלְּהוּ מָמָנָן תְּחוֹתַיְיהוּ.

וְעַל יְדָא דְּאִלֵּין, אִתְיְדַע דִּינָא לְמֶעְבַּד בָּעָלְמָא, וְעַל אִלֵּין כְּתִיב (דניאל ד':י"ד) וּמֵאֲמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָּא. לְהָנֵי אַרְבַּע, אַתְיָין כָּל אִינּוּן חַיָּילִין, דִּי מְמָנָן עַל דִּינָא, לְשָׁאֲלָא הֵיךְ אִתְגְּזַר דִּינָא בָּעָלְמָא. כָּל אִינּוּן דִּינִין דְּלָא אִתְיְיהִיבוּ בְּפִתְקִין, לְקַיּוּמָא דְּעָלְמָא, וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ אַתְיָין לְשָׁאֲלָא. וּבְגִין כַּךְ כֻּלְּהוּ מָמָנָן עַל דָּא.

אִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין אַחֲרָנִין, אִינּוּן מָמָנָן עַל כָּל אִינּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא תְּדִיר, וְלָא פַּסְקֵי בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא, וְאִלֵּין אַחֲרָנִין כֻּלְּהוּ דִּתְחוֹתַיְיהוּ, אִינּוּן מָמָנָן עַל כָּל אִינּוּן דְּקַבְעֵי זִמְנִין יְדִיעָאן לְאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא אִינּוּן מָמָנָן כֻּלְּהוּ, וּלְאַעְנָשָׁא כֻּלְּהוּ, לְכָל אִינּוּן דְּיַכְלֵי לְאִשְׁתַּדְלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא מִשְׁתַּדְלֵי.

הֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה. הֵיכָלָא דָּא, קַיְימִין בֵּיהּ תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ מָמָנָן, כְּחוּשְׁבָּן יְמֵי שַׁתָּא. וְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ אַרְבַּע סַמְכִין עִלָּאִין עַל כֻּלְּהוּ. וְאִלֵּין אִינּוּן: קָרְשִׁיהָאֵ"ל. סַרְטִיהָאֵ"ל. עָסִירִיָּ"ה. קַדְמִיאֵ"ל. וְאִלֵּין אִקָּרוּן יְתֵדוֹת דְּהֵיכָלָא דָּא.

אִלֵּין אִתְמְנוּן לְבַדָּחָא עָלְמָא (אלין). כַּד נְשָׁמְתָא אִתּוֹסָפַת מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. וְאִיהִי נַפְקַת, כַּד אִיהִי נַפְקַת, נָפְקִין אִלֵּין עִמָּהּ, וּמְעַבְּרֵי מִישְׂרָאֵל כָּל עֲצִיבוּ, וְכָל יְגִיעָא, וְכָל מְרִירוּ דְּנַפְשָׁא, וְכָל רוּגְזָא דְּעָלְמָא, וְאִלֵּין אִינּוּן בְּדִיחֵי עָלְמָא.

כָּל אִינּוּן דְּלְתַתָּא מֵאִלֵּין אַרְבָּעָה, כֻּלְּהוּ אִתְמְנוּן לְאַעְבָּרָא דִּינָא, מֵאִינּוּן מָארֵי דְּדִינָא, וּמֵאִינּוּן דְּטַרְדֵי לוֹן בְּגֵיהִנֹּם, דְּיַסְלְקוּן דִּינָא מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא, כָּל אִלֵּין יְתֵדוֹת כֻּלְּהוּ קַיְימֵי בְּחֶדְוָה, וּמַחֲדְוָה נַפְקֵי, וְכֻלְּהוּ הֵיכָלִין קַיְימֵי לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא. כְּמָה דְּאִתְּמַר.

הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה. הֵיכָלָא דָּא, הֵיכָלָא דְּקַיְימָא עַל כָּל הֵיכָלִין תַּתָּאִין. בְּהַאי, מֵאָה אַחֲרָנִין דְּקַיְימָאן לְבַר, דְּאִקָּרוּן יְתֵדוֹת כְּאִינּוּן אַחֲרָנִין. וְאִינּוּן מֵאָה לְסִטַר יְמִינָא, וּמֵאָה אַחֲרָנִין לְסִטַר שְׂמָאלָא.

תְּרִין מָמָנָן עִלָּאִין לְסִטַר יְמִינָא, וּתְרֵין מָמָנָן אַחֲרָנִין עִלָּאִין לְסִטַר שְׂמָאלָא. אִלֵּין דִּימִינָא אִינּוּן: מַלְכִּיאֵ"ל. שְׁמַעְיָהאֵ"ל. וְאִלֵּין דִּשְׂמָאלָא, אִקָּרוּן מִסַּרְסָנִיָּ"ה. צַפְצָפְיָ"ה. אִלֵּין אִינּוּן יְתֵדוֹת עִלָּאִין, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן קַיְימֵי וּזְמִינִין בָּעָלְמָא. בְּהַהוּא זִמְנָא, דְּצַדִּיקָא מָטָא זִמְנֵיהּ לְאִסְתַּלְּקָא מֵעָלְמָא, וְאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא. אִלֵּין אַרְבַּע קַיְימֵי לְאִתְעַתְּדָא תַּמָּן, בְּגִין דְּתִתְפּוֹק נְשָׁמְתֵיהּ

בִּנְשִׁיקָה, וְלָא תִצְטַעֵר בְּשׁוּלְטָנוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּמָארֵיהוֹן אַקְדִּים עָלַיְיהוּ שׁוּלְטָנֵיהוֹן, לְמֶהֱוֵי נְטִירָן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. מֵהֵיכָלָא דָּא, שָׂרָאן כָּל רָזִין, וְכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, לְאִתְחַבְּרָא. בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח כֻּלָּא עֵילָּא וְתַתָּא בְּשְׁלִימוּ, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד, וְחִבּוּרָא חַד, לְאִתְיַיחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְאִשְׁתַּלְמָא, לְאַנְהָרָא נְגִידוּ עִלָּאָה בְּתַתָּאָה, (נ"א לנגדא נהירי עלאה לתתא) וּנְהִירוּ דְּבוּצִינִין כְּחָד, (נ"א ונהרי בוצינין כולהו כחדא) דְּלָא תַּעְדֵּי דָּא מִן דָּא. וּכְדֵין נָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ מַאן דְּאִתְמְשַׁךְ, דְּלָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְגַּלְיָיא, בְּגִין דְּיִתְקָרֵב (נ"א דיתקדש) וְיִתְיַיחֵד דָּא עִם דָּא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא בְּיִחוּדָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, מַאן דְּיִדַע בְּרָזִין דְּמָארֵיהּ, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. דְּהָא אִינּוּן אַכְלִין חוּלְקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. עַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו ס"ה:י"ג) הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. בְּגִין דְּאִינּוּן יַדְעֵי אוֹרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיַדְעֵי לְיַחֲדָא יְחוּדָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת, דְּכָל דְּיַדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּשְׁלִימוּ כַּדְקָא חֲזֵי, זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

קִשׁוּרָא דְּכָל הֲנֵי הֵיכָלִין, הָכָא מִתְקַשְּׁרָן. (יעקב קשירו דכל מהימנותא רוח דקיימא לקבלא רוח דאיהו לתתא והאי רוחא דאיהו לעילא קיימא לקבלא רוח עילאה דכל רוחין קיימין ביה דא איהו יעקב דאיהו רוח אמצעיתא דכל רוחין ואיהו נטיל האי היכלא שתיתאה באינון נשיקין לאתדבקא רוחא ברוחא כמה דאת אמר (שיר השירים א׳:ב׳) ישקני מנשיקות פיהו, וכל נשיקה איהו (ס"א הכא קשירו דכל מהימנותא יעקב דאיהו רוח אמצעיתא דכל רוחין איהו נטיל האי היכלא שתיתאה באינון נשיקין)) לְאִתְדַּבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא, תַּתָּאָה בְּעִלָּאָה. וּבְאִלֵּין נְשִׁיקִין אִסְתַּלַּק רוּחָא דִּלְתַתָּא לְאִתְדַּבְּקָא בְּרוּחָא דִּלְעֵילָּא. וְכַד מִתְדַּבְּקָן רוּחָא בְּרוּחָא, כְּדֵין רוּחָא עִלָּאָה סְתִימָאָה שָׁאֲרֵי עַל הַאי רוּחָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְעַד לָא אַתְעַר לְאִתְדַּבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא, רוּחָא עִלָּאָה. לָא שַׁרְיָא עַל (ההיא) רוּחָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

וְרָזָא דָּא, כַּד אִתְאַחִיד רוּחָא בְּרוּחָא, כְּדֵין שָׁרָאן נְשִׁיקִין לְאִתְחַבְּרָא וּמִתְעָרִין שְׂאַר שַׁיְיפִין בְּתִיאוּבְתָא, וְרוּחָא דָּא מִתְדַּבְּקָא בְּדָא. וּכְדֵין, שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי אִלֵּין בְּאִלֵּין, לְאִתְקַשְּׁרָא שַׁיְיפָא בְּשַׁיְיפֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, מַאן אַתְעַר שַׁיְיפֵי תַּתָּאֵי, אוֹ שַׁיְיפֵי עִלָּאֵי. שַׁיְיפֵי תַּתָּאֵי מִתְעָרֵי תְּדִיר לְגַבֵּי עִלָּאֵי, מַאן דְּאִיהוּ בַּחֲשׁוֹכָא, תָּאִיב תְּדִיר לְמֶהֱוֵי בִּנְהוֹרָא. שַׁלְהוֹבָא אוּכְמָא דִּלְתַתָּא, אַתְעַר תְּדִיר לְגַבֵּי עִלָּאֵי (בראשית נ"א ע"א) שַׁלְהוֹבָא חִוָּורָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, וּלְמִשְׁרֵי תְּחוֹתֵיהּ, וְרָזָא דָּא, (תהלים פג א) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לְךָ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקוֹט אֵל.

כַּד נָטִיל יַעֲקֹב הַאי הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה, כְּדֵין אִקְרֵי (רי"ג ע"א) בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה שְׁלֵימָא, וַיְיָ'. וְאִי תֵּימָא שְׁלֵימָא דְּכוֹלָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא כַּד אִשְׁתְּלִימוּ כֻּלְּהוּ הֵיכָלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, כְּדֵין אִקְרֵי כּוֹלָּא בִּשְׁמָא שְׁלִים, יְדָוָ"ד אֱלֹהִים. וְדָא הוּא (רנ"ח ע"ב, בראשית ע"ח ע"א) שְׁמָא שְׁלִים מִכּוֹלָּא. וְעַד לָא אִתְחַבְּרוּ דָּא עִם דָּא, הֵיכָלִין בְּהֵיכָלִין, לָא אִקְרֵי בִּשְׁמָא שְׁלֵימָא דָּא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא אִלֵּין בְּאִלֵּין, כְּדֵין אִשְׁתְּלִים כּוֹלָּא מֵעִילָּא וְתַתָּא. וּנְהִירוּ דְּעֵילָּא לְעֵילָּא, נַחְתָּא וְשַׁרְיָא עַל כּוֹלָּא, וְאִתְקְשַׁר כּוֹלָּא כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד.

וְרָזָא דְּמִלָּה, יַעֲקֹב נָטִיל אַרְבַּע נְשִׁין, וְכָלִיל לוֹן בְּגַוֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא לְהַאי מִלָּה בְּרָזָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ קַיְימָא בֵּין (ויצא קנ"ג ע"ב) תְּרִין עָלְמִין. וְרָזָא דְּכוֹלָּא, כַּד יַעֲקֹב נָטִיל הַאי הֵיכָלָא, דְּאִיהוּ שְׁתִיתָאָה, נָטִיל וְכָלִיל בְּגַוֵּיהּ כָּל אִינּוּן אַרְבַּע נְשִׁין, אַרְבַּע מַלְאָכִין, וְכֻלְּהוּ דַּבְקֵי בְּהֵיכָלָא דָּא. אִלֵּין אִינּוּן (רנ"ד ע"א) אַרְבַּע רֵישֵׁי נַהֲרִין, דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. אִלֵּין אַרְבַּע רֵישִׁין, אִינּוּן אַרְבַּע נָשִׁין נָטִיל לוֹן יַעֲקֹב, (כדקאמרן וליה אצטריך ואיהו) נָטִיל הֵיכָלָא דָּא.

וּכְדֵין אִקְרֵי הַאי הֵיכָלָא וַיְיָ', כַּד אִיהוּ לְטָב כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות י"ג:כ"א) וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. (בראשית י"ח:י"ז) וַיְיָ' אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. וְכַד אִתְחַבָּר יִצְחָק, בְּהֵיכָלָא דְּבֵי דִּינָא, דְּאִקְרֵי זְכוּתָ"א, כְּדֵין אִקְרֵי כּוֹלָּא וַיְיָ', לְאַעְנָשָׁא לְחַיָּבַיָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית י"ט:כ"ד) וַיְיָ' הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְגוֹ', וְכוֹלָּא בְּרָזָא חֲדָא כְּדְקָא יָאוֹת.

וְכַד יַעֲקֹב נָטִיל הֵיכָלָא דָּא, כְּדֵין אִקְרֵי כּוֹלָּא רָצוֹן שְׁלוֹם. (וסימניך (אסתר ב':ט"ו) ובהגיע תור אסתר) וְדָא הוּא עֵת רָצוֹן. וּמִכָּאן וּלְהַלְאָה, שָׁרָאן הֵיכָלִין לְאִתְחַבְּרָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְאַף עַל גַּב דְּתָנֵינָן (ויקרא ק"כ ע"א) דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. וְכוֹלָּא אִיהוּ כַּחֲדָא, הָכָא אִיהוּ רוּחָא בְּרוּחָא, דְּבֵקוּתָא חֲדָא.

מִכָּאן שָׁרֵי אַבְרָהָם, דְּאִיהוּ יְמִינָא, דְּאִקְרֵי אַהֲבָה (רבה דקאמרן. ואיהו נטיל היכלא דאקרי אהב"ה). כְּדֵין, (יחזקאל ט"ז:ז') שָׁדַיִם נָכוֹנוּ, וְאִתְמַלְיָין מִכָּל טוּב, לְסַפָּקָא וּלְאַזָּנָא כּוֹלָּא מֵהָכָא. וְכַד אִלֵּין (פקודי רנ"ג ע"א) שָׁדַיִם נָכוֹנוּ וְאִתְמַלְיָין מִגּוֹ רְחִימוּ עִלָּאָה, כְּדֵין אִקְרֵי הֵיכָלָא דָּא אֵל שַׁדַּ"י כְּדְקָאמְרָן. וּבְהַאי אִסְתַּפַּק כָּל עָלְמָא כַּד אִתְבְּרֵי. דְּהָא כַּד אִתְבְּרֵי עָלְמָא, לָא יָכִיל לְמִיקַם בְּקִיּוּמָא, וְלָא הֲוָה קָאִים, עַד דְּאִתְגְּלֵי הֵיכָלָא דָּא דְּנָטִיל אַבְרָהָם, וְכַד אִתְגְּלֵי אַבְרָהָם בְּהַאי הֵיכָלָא, (נ"א כדי לעלמא דיהא ספוקא וכו') כְּדֵין אָמַר לְעָלְמָא דַּי, הָא סִפּוּקָא לְאַתְּזָנָא מִנַּיהּ עָלְמָא וּלְאִתְקַיְימָא. וּבְגִין כָּךְ, אֵל שַׁדַּי אִקְרֵי, אֵ"ל שַׁדַּ"י לְכוֹלָּא בֵּיהּ. (נ"א ולאתזנה מניה תא חזי היכלא דא זמין וכו').

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְיָא לֵיהּ, (נ"א ביה) וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ לְזִמְנָא דְּאָתֵי דִּכְתִיב (ישעיהו ס"ו:י"א) לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשֹּׁד תַּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן תָּמוֹצוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז

כְּבוֹדָהּ. שֵׁד תַּנְחֻמֶיהָ וְזִיז כְּבוֹדָהּ, כֹּלָּא אִיהוּ בְּהַאי הֵיכָלָא. וּכְדֵין בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (בראשית כ"א:ז') מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵנִיקָה בָנִים שָׂרָה, דְּהָא יְנִיקָא תַּלְיָא בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם. יְצָחָק דְּאִיהוּ שְׁמָאלָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתָר דְּמַנֵּיהּ מִתְעָרִין כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא, וְאִיהוּ דְּרוֹעָא דְשְׁמָאלָא, שֵׁירוּתָא דְּכָל דִּינִין, וְכָל דִּינִין מִתְעָרֵי מִתַּמָּן, הַאי אִיהוּ נָטִיל וְאָחִיד הַהוּא הֵיכָלָא דְּאִקְרֵי זְכוּתָא, לְאִתְחַבְּרָא דִּינָא בְּדִינָא, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא קִשׁוּרָא חָדָא, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ דִּינָא דִּלְעֵילָּא, וּרְשִׁימִין דְּדִינִין קַיְימִין בֵּיהּ.

וְהָכָא אִתְרְשִׁים שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים. בְּגִין דְּאִית אֱלֹהִים חַיִּים, דְּאִיהוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא, סְתִים מִכֹּלָּא. וְאִית אֱלֹהִים, דְּאִיהוּ בֵּי דִּינָא דִּלְעֵילָּא. וַאלֹהִים, דְּאִיהוּ בֵּי דִּינָא דִּלְתַתָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים נ"ח:י"ב) אַךְ יֵשׁ אֱלֹהִים שׁוֹפְטִים בָּאָרֶץ. אֱלֹהִים עִלָּאָה, רָזָא דֶּאֱלֹהִים חַיִּים, כְּלִיל לְאִלֵּין דִּלְתַתָּא, וְכֹלָּא אִיהוּ חַד.

בְּהַאי הֵיכָלָא, אַתְעַר יִצְחָק, וְכֻלְּהוּ שִׁבְעִין וּתְרֵין נְהוֹרִין דִּכְלִילָן בֵּיהּ, דְּמַנְיֵיהוּ אִתְגְּזָרוּ כָּל דִּינִין (ס"א דעלמא דלתתא) דִּלְתַתָּא דְּעָלְמָא, דִּכְתִיב, (דניאל ד':י"ד) בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא. וַאֲמַאי אִקְרוּן עִירִין. אֶלָּא בְּגִין דְּכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּהַאי עִיר. (תהילים מ"ח:ט') עִיר יְיָ' צְבָאוֹת. עִיר אֱלֹהֵינוּ. כָּל אִינּוּן הֵיכָלִין לְעֵילָּא, כָּל חַד וְחַד אִקְרֵי עִיר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל ד':י') עִיר וְקַדִּישׁ. וְאִלֵּין אִינּוּן עִירִין, דְּקַיְימִין לְגוֹ בְּגוֹ דְּהֵיכָלָא, דְּקַיְימִין בְּעִיר, בְּגִין כָּךְ אִקְרוּן עִירֵי"ן.

הַאי הֵיכָלָא, אִתְכְּלִיל בְּיִצְחָק, וְכֹלָּא אִיהוּ בְּהֵיכָלָא דְּאַבְרָהָם, בְּגִין דִּימִינָא אַכְלִיל לִשְׂמָאלָא. וְתָא חֲזֵי, כָּל חַד וְחַד כָּלִיל לְחַבְרֵיהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּבְגִין דָּא אַבְרָהָם עָקַד לְיִצְחָק, בְּגִין לְאַכְלְלָא בֵּיהּ דִּינָא, (נ"א בימינא) וּלְאִשְׁתַּכְחָא שְׁמָאלָא כְּלִיל בִּימִינָא (ס"א ולאשתכחא ימינא על שמאלא ולאשלטא וכו') וּלְאַשְׁלְטָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא.

וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לֵיהּ לְאַבְרָהָם, לְקָרְבָא בְּרֵיהּ לְדִינָא, וּלְאַתְקָפָא עֲלוֹי, וְלָא פָּקִיד לְיִצְחָק, אֶלָּא לְאַבְרָהָם. וְעַל דָּא אִשְׁתְּכַח, דָּא בְּדִינָא, וְדָא בְּחֶסֶד, וְכֹלָּא חַד, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא. וְהָכִי, אִתְכְּלִילוּ הֵיכָלִין תַּתָּאִין בְּעִלָּאִין.

כַּד נָטִיל יִצְחָק הֵיכָלָא דָּא, כְּדֵין כֹּלָּא אִיהוּ לְטָב. דִּינָא בִּזְכוּתָא. וְעַל דָּא, בָּעֵי בַּר נָשׁ דְּדָאִין דִּינָא, לְמֵידָן דִּינָא בִּזְכוּתָא. בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא עִלָּאָה, שְׁלִימוּ דְּדִינָא. בְּגִין דְּלֵית שְׁלִימוּ דְּדִינָא, אֶלָּא בִּזְכוּתָא, דָּא בְּלָא דָּא לָאו אִיהוּ שְׁלִימוּ. דִּינָא בִּזְכוּתָא, דָּא אִיהוּ שְׁלִימוּ דְּמֵהֵימְנוּתָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּד דִּינָא אַתְעַר בְּעָלְמָא, בָּעָאן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי מִגּוֹ שׁוֹפָר, כְּגַוְונָא דְּרָזָא עִלָּאָה. וְהָא אוֹקִימְנָא. וּבְעֵינָא לְחַבְּרָא דִּינָא לְקֶבֶל זְכוּתָא, בְּגִין דְּכַד קַיְימָא דִּינָא בִּזְכוּתָא, כֹּלָּא אִיהוּ בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְעֵילָּא וְתַתָּא בִּשְׁלִימוּ. וּכְדֵין, (איוב ה':ט"ז)

וְעוֹלָתָה קָפְצָה פִּיהָ, דְּלֵית לָהּ רְשׁוּ לְאַסְטָאָה וּלְקַטְרְנָא בְּעָלְמָא. וּכְדֵין כֹּלָּא בְּיִחוּדָא חֲדָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְדִינָא בְּלָא זְכוּ לָאו אִיהוּ דִּינָא.

וְדָא אִיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִית לוֹן דִּינָא בִּזְכוּתָא. אֲבָל שְׁאַר עַמִּין, לָא אִית לוֹן דִּינָא בִּזְכוּתָא, וְעַל דָּא אָסִיר לָן, לְסַדְּרָא דִּינִין דִּילָן בְּעַרְכָּאֵי דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּהָא לֵית לוֹן חוּלָקָא בִּסְטָר מְהֵימְנוּתָא דִּילָן. דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ז:כ') לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם. וּמִסִּטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל כָּל מַאן דְּדָאִין דִּינָא, וְלָא אַכְלִיל בֵּיהּ זְכוּת, דָּא אִיהוּ חָטֵי, דְּקָא גָּרַע רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאַסְטֵי גַּרְמֵיהּ לְהַהוּא סִטְרָא, דְּאִית בֵּיהּ דִּינָא בְּלָא זְכוּת.

וְתָא חֲזֵי, כַּד קַיְימֵי סַנְהֶדְרִין לְתַתָּא, לְמֵידָן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, אִצְטְרִיכוּ לְמִפְתַּח בִּזְכוּתָא. בְּגִין לְאַכְלְלָא זְכוּתָא בְּדִינָא. וְתוּ, דְּהָא אִקְרוּן מִבֵּי (רנ"א ע"א) זְכוּתָא. וְעַל דָּא, אִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילְהוֹן, לְמִפְתַּח בִּזְכוּתָא, וְשָׁרָאן בִּזְכוּתָא מִזְּעֵירָא, וּלְבָתַר אִשְׁתְּלִים דִּינָא מֵעִלָּאָה. לְמֶהֱוֵי זְכוּתָא כָּלִיל בְּדִינָא. דָּא לְעֵילָּא, וְדָא לְתַתָּא. דִּינָא בִּזְכוּתָא, שְׁלִימוּ דְּדִינָא. דָּא בְּלָא דָּא, לָאו אִיהוּ שְׁלִימוּ. וּבְגִין כַּךְ, יִצְחָק וְרִבְקָה כַּחֲדָא אִינּוּן, דָּא דִּינָא, וְדָא זְכוּתָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִימוּ כַּחֲדָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא שְׁלֵימָתָא, לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, דְּאִינּוּן לָא דַּיְינִין דִּינָא, אֶלָּא בִּזְכוּ, וּלְעֵילָּא זְכוּתָא בְּקַדְמִיתָא, לְמֶהֱוֵי כָּלִיל דָּא בְּדָא. וְסַנְהֶדְרִין קָא מְהַפְּכֵי בִּזְכוּתָא בְּדִינָא, לְאַכְלְלָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט סִטְרָא אָחֳרָא. דְּהָא כַּד זְכוּתָא לָא אִשְׁתְּכַח, סִטְרָא אָחֳרָא אִשְׁתְּכַח, דְּאִקְרֵי חוֹבָה, וְאִתְחֲבָרַת בְּדִינָא, וְאִתְתַּקְפַּת וְדָא הוּא דִּינָא בְּחוֹבָה.

וְעַל דָּא, בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, בָּעֵינָא לְחַבְּרָא זְכוּתָא בְּדִינָא, וְלָא יִתְגַּבַּר חוֹבָה. וּבְגִין כַּךְ, בָּעֵינָא זְכוּתָא וְדִינָא לְמֶהֱוֵי כַּחֲדָא, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁלִים. דְּכַד סִטְרָא אָחֳרָא שַׁלְטָא, לָאו אִיהוּ שְׁלִים, אֶלָּא קְטָרוּגָא, כְּמָה דְּאִיהוּ קְטָרוּגָא, וְאִינּוּן אַרְבַּע מִיתוֹת, וְכַד סִטְרָא דְּאִיהוּ זְכוּת שַׁלְטָא, כֹּלָּא אִיהוּ שְׁלִים, (מלכים ב כ':י"ט) שָׁלוֹם וֶאֱמֶת (תהילים ק"ג:ד') חֶסֶד וְרַחֲמִים. וְכַד אִתְחַבְּרַת סִטְרָא אָחֳרָא בְּדִינָא, שַׁלְטָא בְּקִטְרוּגָא, בְּאִינּוּן אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין: סְקִילָה, שְׂרֵיפָה, הֶרֶג, וְחֶנֶק. כֻּלְּהוּ שׁוּלְטָנוּתָא דְּקִטְרוּגָא בִּישָׁא. סְקִילָה, בְּגִין דְּאִיהוּ (ישעיה ח) אֶבֶן נֶגֶף. שְׂרֵיפָה, בְּגִין דְּאִיהוּ (ישעיהו ח':י"ד) צוּר מִכְשׁוֹל, אֶשָּׁא תַּקִּיפָא. הֶרֶג, דָּא (דברים ל"ב:מ"ב) חֶרֶב תֹּאכַל בָּשָׂר. תֹּאכַל בָּשָׂר וָדָאי, דְּשַׁלְטָא (שלח ק"ע ע"א) בְּבִשְׂרָא, וְדָא הוּא (בראשית ו':י"ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר. חֶנֶק, בְּגִין דְּאִיהוּ (דברים כ"א:כ"ג) קִלְלַת אֱלֹהִי"ם, הַהוּא דְּשַׁלְטָא עַל חֶנֶק, עַל צְלִיבוּ. וְאוֹקִימְנָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּאַר אֶלָּא בִּשְׂרָא בִּלְחוֹדוֹי, וְהַהוּא קִלְלַת אֱלֹהִים, שַׁלְטָא בִּבְשְׂרָא, מָרָה חֲשׁוֹכָא. וּבְגִין כַּךְ, דָּא לְטָב וְדָא לְבִישׁ.

וְאִצְטְרִיכוּ יִשְׂרָאֵל דְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּהוּ, לְאִסְתַּמְרָא, בְּגִין דְּיִשְׁלוֹט סִטְרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְלָא יֵהֲבוּן דּוּכְתָּא לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ׳.

נְבִיאִין, דְּאִינּוּן סִטְרִין עִלָּאִין, תְּרֵין יַרְכִין דְּסַמְכִין לְאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, אִינּוּן נַטְלִין לְהֵיכָלָא דִּתְרֵין רוּחִין בֵּיהּ, דְּאִינּוּן נֹגַהּ וְזֹהַר. וְאִינּוּן תְּרֵין יַרְכִין לְתַתָּא, לְסַמְכָא לְאִינּוּן הֵיכָלִין דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרוּן תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. כְּמָה דְּאִית סַמְכִין לְאוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כַּךְ אִית סַמְכִין לַיְימִין לְאוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא. כְּדֵין אִלֵּין תְּרֵין סַמְכִין דִּלְתַתָּא, כַּד מִתְחַבְּרָן בְּאִלֵּין עִלָּאִין, אִתְרְשִׁים בְּהוּ סִטְרָא דִּנְבוּאָה, וּמַאן אִיהוּ. (רמז) מַרְאָה, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דִּנְבוּאָה.

וְכָל אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּמַרְאָה, מֵהָכָא יַנְקִין. לְעֵילָּא נְבוּאָה, הָכָא מַרְאָה. וְעַל דָּא, אִיהוּ דָּא כְּגַוְונָא דָּא, וְדָא כְּגַוְונָא דָּא. וְכַד מִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא, כְּדֵין שַׁלִּיט עַל הַאי אֶתָר, (אתרשים) שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי צְבָאוֹת. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן חַיָּילִין קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי הָכָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן מִסִּטְרָא דִּנְבוּאָה, מַרְאֶה וְחֶלְמָא מִסִּטְרָא דִּנְבוּאָה הֲווֹ.

וְאַף עַל גַּב דְּקָא אַמְרִינָן, דִּי בְּגוֹ הַהוּא אוֹת קַיְימָא קַדִּישָׁא, שַׁרְיָא שְׁמָא דָּא. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ חַיָּילִין נַפְקֵי מֵהַאי אוֹת. עִם כָּל דָּא, יַרְכִין דְּאִינּוּן קַיְימִין לְבַר, קָרֵינָן עַל שְׁמָא דָּא, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּאִקְרוּן בָּרַיְיתִי, דְּהָא בָּרִיְיתָא לְבַר מִמַּשְׁנָה. מַתְנִיתִין קַיְימָא לְגוֹ בָּרַיְיתִי, וְאִקְרוּן יַרְכִין בָּתֵּי בָּרָאי, כְּגַוְונָא דִּי לְעֵילָּא.

מַתְנִיתִין אִיהוּ רָזָא דְּקַיְימָא לְגוֹ, דְּאוֹלְפֵי תַּמָּן עִקָּרָא דְּכֹלָּא, וְעַל תָּנָאֵי, וְרָזָא (דא) דְּהַהִוא, (שיר השירים ח׳:ב׳) אֲנְהָגְךָ אֲבִיאֲךָ אֶל בֵּית אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי. אֶל בֵּית אִמִּי: דָּא קֻדְשָׁ הַקָּדָשִׁים. תְּלַמְּדֵנִי: דָּא הוּא רָזָא דְּמַתְנִיתִין. דְּכַד עָאל דָּא נָהַר דְּנָגִיד וְנָפִיק, בְּהַהוּא בֵּית קֻדְשָׁ הַקָּדָשִׁים, כְּתִיב תְּלַמְּדֵנִי. וְדָא הוּא רָזָא, דְּאִקְרֵי מִשְׁנָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים י״ז:י״ח) אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת.

כַּד אִתְמַשְּׁכָא לְבַר, אִקְרֵי בָּרַיְיתָא. תְּרֵין יַרְכִין אִינּוּן בָּרַיְיתֵי, רָזָא דְּרָזִין דְּלָא אִתְיְיהִיב לְאִתְגַּלָּאָה. בְּגִין דְּלָא אִתְמְסַר רָזָא בַּר לְחַכִּימֵי עֶלְיוֹנִין. וַוי אִי אִתְגְּלֵי, וַוי אִי לָא אִתְגְּלֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא מֵרָזִין עִלָּאִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְהִיג בֵּיהּ עָלְמָא.

בַּיִת רִאשׁוֹן קַיְימָא בִּימֵי שְׁלֹמֹה, לָקֳבֵל עָלְמָא עִלָּאָה, וְאִיהוּ אִקְרֵי בַּיִת רִאשׁוֹן, וְאִשְׁתְּמַשׁ כֹּלָּא בְּבֵית קֻדְשָׁ הַקָּדָשִׁים, אֲתָר דְּאִשְׁתַּמַּשׁ בֵּיהּ שְׁמָשָׁא בְּסִיהֲרָא. וְרָזִין עִלָּאִין כֻּלְּהוּ בְּשִׁלִּימוּ, וְקַיְימָא עָלְמָא בַּאֲשְׁלְמוּתָא. וּלְבַתַּר גָּרְמוּ חוֹבִין, וְאִתְמְשָׁכוּ רָזִין, וְאִתְדַּחְיִין מִבֵּית קֻדְשָׁ הַקָּדָשִׁים לְבַר. כַּד אִתְדְּחוּ לְיַרְכִין, כְּדֵין קַיְימוּ לְבַר, דְּאִקְרוּן בָּתֵּי בָּרָאי, וְאִצְטְרִיכוּ לְבָרַיְיתֵי.

בַּיִת שֵׁנִי קַיְימוּ בְּבָתֵּי בָּרְאֵי בְּיִרְכִין, וּמַנְיְיהוּ אָהַדְרוּ וְשָׁאֲרוּ (האי) בְּבֵית קוֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְאִיהוּ בַּיִת שֵׁנִי. וְאִינּוּן אַחֲרָנִין אִשְׁתָּאֲרוּ בְּבָרְיְיתָא לְבַר, בֵּינֵי יַרְכִין. (ס"א והני עקרא דלהון מתניתין דאיהו בית שני וברייתא אינון דשרו בבי ירכין והוו וכו') וַהֲווּ אוֹלְפִין מַמַּתְנִיתִין, וְאִתְנְהִיגוּ מִינָּהּ, וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (ישעיהו ב׳:ג׳) כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה.

וּלְבָתַר כַּד גָּרְמוּ חוֹבִין, אִתְעֲדֵי שׁוּלְטָנוּתָא דְּהַאי בַּיִת שֵׁנִי, (ואף על גב) דְּשׁוּלְטָנָא דִּילֵיהּ לָא הֲוָה כְּבֵית רִאשׁוֹן, דְּהֲוָה בֵּיהּ שְׁלָמָא תְּדִיר, בְּגִין דְּמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא דִּילֵיהּ תָּדִיר הֲוָה בְּגַוּוֹיהּ, וְעַל דָּא הֲוָה בִּשְׁלֵם. בַּיִת שֵׁנִי לָא הֲוָה בֵּיהּ שְׁלֵם הָכִי, בְּגִין דְּעָרְלָה קְטָרוּגָא בֵּיהּ תְּדִיר, וְעַל דָּא הֲווֹ כַּהֲנֵי זְמִינִין בְּגַוֵּיהּ, לְקַטְרְגָא בְּהַאי עָרְלָה, וּלְהוּ אִצְטְרִיךְ מִלָּה, לְקַטְרְגָא בַּהֲדָהּ, וּלְאַגָּנָא עַל בַּיִת שֵׁנִי. וְכוּלָּא בְּרָזָא כְּדְקָא חָזֵי.

לְבָתַר גָּרְמוּ חוֹבִין, וְשַׁלְטָא הַהִיא עָרְלָה, וְאִתְדַּחְיִין מִבַּיִת שֵׁנִי לְבַר, וְנָחְתוּ מִתַּמָּן לְחַמּוּקֵי יַרְכִין, לְתַתָּא, (נ"א ולבתר נחתי מתמן ואתדחו מאינון חמוקי דלתתא) עַד דִּי שָׁרוּן לְתַתָּא בְּרַגְלִין. וְכַד יִתְבוּן בְּרַגְלִין, כְּדֵין, (זכריה י״ד:ד׳) וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא, וְעָלְמָא בְּכוּלָּא יִתְנְהִיג בְּרָזָא עִלָּאָה כַּדְקָא חָזֵי. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְדַּחוּ וְלָא אִשְׁתְּבָקוּ מִנֵּיהּ, וּלְעָלְמִין אִתְאֲחִידוּ בֵּיהּ.

וּמַאן דְּיָדַע וּמְדִיד בְּשִׁיעוּרָא (רל"ג ע"א) דְּקוּ הַמִּדָּה, אַרְכָּא דְּמִשִּׁיכוּ דְּיַרְכִין עַד רַגְלִין, יָכִיל לְמִנְדַּע (ויקרא ר"ס ע"א) מְשִׁיחָא דְּגָלוּתָא דְּאִתְמְשָׁךְ. וְרָזָא אִיהוּ בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא, וְכוּלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה. וּבְגִין דָּא, כֻּלְהוּ בָּרְיְיתֵי, וְכֻלְהוּ תָּנָאֵי, וְכֻלְהוּ אֱמוֹרָאֵי, קַיְימֵי בְּדוּכְתַּיְיהוּ כְּדְקָא חָזֵי, אִלֵּין לְגַוֹ, וְאִלֵּין לְבַר, בְּאִינּוּן חַמּוּקֵי יַרְכִין (ואלין לבר) וּלְתַתָּא מְבָרְכִין. וּבְכֻלְהוּ אִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וּבְכֻלְהוּ נַחְתֵּי יִשְׂרָאֵל וְאִתְגְּלוּ.

וּכְדֵין כַּד יִסְתַּיְים גְּלוּתָא, בְּמִשִּׁיכוּ דְּרַגְלִין, כְּדֵין וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא, וְיִתְעָבַר הַהוּא רוּחָא מְסַאֲבָא עָרְלָה מִן עָלְמָא, וְיִתְהַדְּרוּן יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ לְשַׁלְטָאָה כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּהַהוּא עָרְלָה, נָחִית לוֹן לְתַתָּא, עַד הַשְׁתָּא. וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה, דְּהַאי עָרְלָה אִתְקְצָץ וְאִתְעֲבָר מִגּוֹ עָלְמָא, כְּדֵין (דברים ל"ג:כ"ח) וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב. בְּהַהוּא עֵין יַעֲקֹב, וְלָא אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא עָלַיְיהוּ. זָכָאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

יוֹסֵף הַצַּדִּיק, עַמּוּדָא דְּעָלְמָא, אִיהוּ נָטִיל בִּרְשׁוּתָא הֵיכְלָא טָמִיר וְנָעִיז, וּבִרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא הֵיכְלָא שְׁבִיעָאָה. וְאַף עַל גַּב דְּקָא אָמַרְן דְּהֵיכְלָא (רמ"ו ע"א, רס"ו ע"א, בראשית מ"ה ע"א) דִּלְבָנַת הַסַּפִּיר בִּרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא, הָכִי הוּא בְּבֵיהּ מְתַקֵּן. אֲבָל תָּא חֲזֵי, נְבִיאִים דְּקָא אָמְרָן. כַּד מִתְחַבְּרֵי לְתַתָּא, תְּרֵין דַּרְגִּין מִתְפָּרְשִׁין מִנַּיְיהוּ, מַרְאֶה וַחֲלוֹם, וְקַיְימֵי בְּיַרְכִין. בְּאִינּוּן חַמּוּקִין קַיְימֵי מַרְאֶה, וְהַהוּא דְּאִקְרֵי נְבוּאָה קָטַנָּה. מְיַרְכִין וּלְתַתָּא (ס"א לתתא)

(רס"ב ע"א רמ"ז ע"ב) קָאִים חָלוֹם, עַד דְּמָאטוּ רַגְלִין בְּרַגְלִין. וְתַמָּן קָאִים הֵיכָלָא תַּתָּאָה וְאִקָּרֵי לְבָנַת הַסַּפִּיר.

כֹּלָּא יַרְכִין בְּיַרְכִין, לְאִשְׁתַּלְמָא חַד בְּחַד, וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין דִּנְבוּאָה, דְּהָא מִתַּמָּן נַפְקֵי וְשָׁרָאן, וְאִתְעָבִידוּ מְנַיְּיהוּ מַרְאֶה, וְשָׁרָאן עַל הַאי אֶתָר, וְאִתְעָבִיד מְנַיְּיהוּ חֲלוֹם. יוֹסֵף הַצַּדִּיק, אִיהוּ שְׁלֵימָא דְּכֹלָּא, אִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא. בְּגִין דְּכֹלָּא אִתְקַן בְּגִינֵיהּ, כֹּלָּא תָּאִיב בְּתִיאוּבְתָּא בְּגִינֵיהּ. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק קַיְּימָא לְאִתְקָנָא כֹּלָּא, כְּדֵין אִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא. וְכַד אִתְחַבָּר בְּהֵיכְלֵיהּ, כְּדֵין מִתְעָרֵי כֻּלְּהוּ, לְנָטְלָא תִּיאוּבְתָּא וּרְעוּתָא, עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְכֹלָּא אִינּוּן בִּרְעוּתָא חָדָא וּשְׁלִימוּ חַד, לְמֶחְדֵּי (למהוי) עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, רְעוּתָא חָדָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי קַיְּימֵי בְּקִיּוּמָא בְּגִינֵיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְעַל הַאי יְסוֹדָא קָאִים הַאי עָלְמָא.

הַאי לְבָנַ"ת הַסַּפִּי"ר, לָא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, עַד דְּהַאי יוֹסֵף הַצַּדִּיק. אִתְתַּקַּן. וְכַד אִיהוּ אִתְתַּקַּן, כֹּלָּא מִתְתַּקְנִי דָּא הוּא יְסוֹדָא דְּכֻלְּהוּ בְּנַיְּינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ב׳:כ״ב) וַיִּבֶן יְיָ' אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע, וְלָא כְּתִיב וַיִּיצֶר, וְלָא כְּתִיב וַיִּבְרָא. בְּגִין דְּהַאי קַיְּימָא עַל יְסוֹדָא, וּלְבָתַר דְּיְסוֹדָא אִתְקַן, כֹּלָּא אִתְבְּנֵי עֲלֵיהּ. וּבְגִין דָּא, כֻּלְּהוּ קַיְּימִין בְּהַאי, וְהָא אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית ב׳:כ״ב) וַיִּבֶן יְיָ' אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע, דַּהֲוַת מִסְטָרָא דְּאֶחוֹרָא, וְאִתְקִין לָהּ לְאָהֳדְּרָא אַנְפִּין בַּאֲנְפִּין. הָכִי אוֹקִימְנָא. אֲבָל וַיִּבֶן, אִסְתַּכַּל לְסַלְקָא לָהּ בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּעָלְמָא עִלָּאָה שַׁרְיָא בֵּיהּ, לְמֶהֱוֵי דָּא כְּגַוְונָא דְּדָא.

תּוּ וַיִּבֶן, אִסְתַּכַּל בְּסִטְרוֹי, וְאִתְקִין וְכַוִּין כָּל רוּחוֹתֶיהָ, לְמִזְרַע וּלְאַשְׁקָאָה וּלְאוֹלָדָא, לְמֶעְבַּד לָהּ כָּל צָרְכּוֹי, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. וּלְבָתַר וַיְבִיאֶהָ, בְּמָה. בְּהַאי צַדִּיק. דִּכְתִיב, (רס"א ע"א) (אסתר ב׳:י״ג) וּבָזֶה הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ, דְּהַאי אַמְשִׁיךְ לְכֹלָּא, לְסַלְקָא לְאִתְעַטְרָא בְּשְׁלִימוּ. הָכָא מְנִיעוּ דְּכָל חוֹבִין, הָכָא מְנִיעוּ דְּכָל תִּיאוּבְתִּין בִּישִׁין.

מַה דְּלָא אִיהוּ בְּהַהוּא הֵיכְלָא שְׁתִיתָאָה, בְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּתַמָּן כָּל עִנּוּגִין בִּישִׁין, וְכָל סִטְרִין דְּתִיאוּבְתִּין דְּעִנּוּגָא דְּהַאי עָלְמָא, וְכַד הַאי עָלְמָא אִתְנְהִיג בְּהוּ, בְּנֵי נָשָׁא כַּשְׁלֵי בְּהוּ (נ"א ובגין דבני נשא טעיין בהו כשלין בהו) לְהַהוּא עָלְמָא. דְּחָמָאן כַּמָּה עִנּוּגִין וְתִיאוּבְתִּין, דְּגוּפָא אִתְהֲנֵי וְאִתְעַנִּיג מִנַּיְּיהוּ, וְטַעְיָין אֲבַתְרַיְּיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ג׳:ו׳) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְגוֹ'. דְּהָא כָּל תִּיאוּבְתִּין וְכָל עִנּוּגִין דְּעָלְמָא בֵּיהּ תַּלְיָין.

וְעַל דָּא, כְּגַוְונָא דָּא, אִית מִלִּין דְּגוּפָא אִתְהֲנֵי בְּהוּ, וְעַיְּילֵי לְגוּפָא, וְלָא לְנִשְׁמְתָא. וְאִית מִלִּין דְּנִשְׁמְתָא אִתְהֲנֵי מִנַּיְּיהוּ, וְלָא גּוּפָא. וְעַל דָּא, דַּרְגִּין פְּרִישִׁין דָּא מִן דָּא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּנַטְלֵי אוֹרַח מֵישָׁר, וּמַנְעֵי גַּרְמַיְּיהוּ מֵהַהוּא סִטְרָא, וּמִתְדַּבְּקָן בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה.

בְּהֵיכְלָא דָּא, כְּלִילָן כָּל שְׁאַר שְׁמָהָן, דְּכָל אִלֵּין הֵיכָלִין (נ"א וחיילין) דִּלְתַתָּא. תְּרֵי שְׁמָהָן אִינּוּן דִּכְלִילוּ שְׁאַר שְׁמָהָן אַחֲרָנִין. חַד דְּכַד אִתְחַבָּר עֵילָּא בְּתַתָּא, וְיַעֲקֹב נָטִיל הֵיכָלֵיהּ, בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין, בָּרְזָא עִלָּאָה. כְּדֵין כָּלִיל כָּל שְׁאַר שְׁמָהָן, וְאִקְרֵי יְהוָ"ה אֱלֹהִי"ם, וְדָא אִקְרֵי שֵׁם מָלֵא, כְּמָה (בראשית מ"ח ע"ב, רמ"ו ע"ב) דְּאוֹקִימְנָא. וְחַד, כַּד אִתְחַבָּר יְסוֹדָא דְּעָלְמָא בְּהֵיכְלֵיהּ, וְכֻלְּהוּ מִתְעָרֵי בַּחֲבִיבוּתָא וּבְתִיאוּבְתָּא לְגַבֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ, כְּדֵין כָּלִיל שְׁאַר שְׁמָהָן, וְאִקְרֵי יְהוָ"ה צְבָאוֹת. וְדָא אִקְרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים, וְלָאו אִיהוּ שְׁלִים כְּהַאי אַחֲרָא.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. דָּא שְׁלִיט עִלָּאָה בְּתַתָּאָה, גּוּפָא בְּגוּפָא (ודא איהו שליט בכלא) כִּדְקַאמְרָן. וְדָא שַׁלִּיט מֵאֲתַר דְּסִיוּמָא דְּגוּפָא וּלְתַתָּא, בְּאִינּוּן הֵיכָלִין וּבְכֻלָּא דִּלְתַתָּא, וְרָזָא דָּא, בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי. וּבְגִין דָּא, הֵיכָלָא דָּא כָּלִיל כָּל שְׁאַר שְׁמָהָן דִּלְתַתָּא, (וכלהו שמהן כלילן בהאי שמא כולהו שמהן דלתתא) כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא, שְׁמָהָן אִלֵּין, דָּא סַלְקָא וְדָא נָחִית. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעִין אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא.

יְסוֹדָא דָּא, אִתְתָּקַן לְתֵרִין סִטְרִין. חַד, לְאַתְקָנָא כָּל שְׁאַר דִּלְתַתָּא. וְחַד, לְאַתְקָנָא הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה, וּלְאַתְקָנָא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא רְעוּ חָדָא כְּדָקָא יָאוֹת. עַד הָכָא יְחוּדָא דִּתְרֵין סִטְרִין, דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, לְאִתְיַיחֲדָא כַּחֲדָא בִּשְׁלִימוּ, לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּיָדַע לְיַחֲדָא יְחוּדָא, וּלְסַדְּרֵי סִדּוּרָא דְּמַהֵימְנוּתָא, לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר. זַכָּאָה אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ"ה:י"א) חֶסֶד וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ. וּכְדֵין (תהילים פ"ה:י"ג) אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף. גַּם יְיָ' יִתֵּן הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ.

פרק נב

היכל קודש הקדשים דזעיר דבריאה הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה. הֵיכָלָא דָּא, הֵיכָלָא פְּנִימָאָה מִכָּל הָנֵי הֵיכָלִין. הַאי הֵיכָלָא אִיהוּ סְתִימוּ, דְּלָאו בֵּיהּ דִּיּוּקְנָא מַמָּשׁ, וְלֵית גּוּפָא כְּלַל. הָכָא סְתִימוּ דְּגוֹ רָזָא דְּרָזִין, הַאי אִיהוּ רָזָא, דְּאִיהוּ אָתָר, לְאַעֲלָא תַּמָּן בְּגוֹ אִינּוּן צִנּוֹרִין דִּלְעֵילָּא. רוּחָא דְּכָל רוּחִין, רַעֲוָון דְּכָל רַעֲוִוין, לְאִתְחַבְּרָא כֹּלָּא כַּחֲדָא. רוּחָא דְּחַיֵּי (דהא) בְּהַאי, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא תְּקוּנָא חָדָא.

הֵיכָלָא דָּא, אִקְרֵי (רנ"ה ע"ב) בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. אֲתָר לְקֻבְלָא הַאי (ס"א נשמתא עלאה) נְשָׁמָתִין עִילָּאִין, דְּאִקְרֵי הָכִי, לְאַתְעָרָא עָלְמָא דְּאָתֵי לְגַבֵּיהּ.

הַאי עָלְמָא עוֹלָם אִקְרֵי. עוֹלָם: סְלִיקָא, דְּסָלִיק עָלְמָא תַּתָּאָה לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה, וְאִסְתַּתַּר בְּגַוֵּוהָ, וְאִתְעַלָּם בֵּיהּ, אִתְגַּלְיָיא בְּסִתִּירָה. עוֹלָם: דְּסָלִיק אִיהוּ, בְּכָל אִינּוּן דְּקָרְבִין בֵּיהּ,

וְאִסְתַּתְּרָן גּוֹ סְתִירוּ עִלָּאָה. עוֹלָם עִלָּאָה: סָלִיק וְאִסְתַּתַּר בִּרְעוּתָא עִלָּאָה, גּוֹ טְמִירוּ דְּכָל טְמִירִין דְּלָא אִתְיְדַע כְּלַל (כלל), וְלָא אִתְגְּלֵי, וְלֵית מַאן דְּיָדַע לֵיהּ.

פָּרוֹכְתָּא דְּפַרְסָא פְּרִיסָא, חַפְיָא גּוֹ טְמִירוּ סָתִים. כַּפּוֹרְתָּא פְּרִיסָא גּוֹ טְמִירִין עִלָּאִין, לְאַסְתָּמָא סְתִימִין דְּהָא טְמִירִין וּסְתִימִין. (נ"א פרוכתא פריסא גו טהירין עילאין דסתמא סתימא דהאי טמיר וסתים) לְגוֹ מִן כַּפּוֹרְתָּא, אִית אֲתָר סָתִים וְטָמִיר וְגָנִיז, לְאַכְנָשָׁא לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. מְשַׁח רְבוּת עִלָּאָה, רוּחָא דְּחַיֵּי, עַל יְדָא דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְהַהוּא נָהָר אִקְרֵי מַבּוּעָא דְּבֵירָא, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין. וְכַד הַאי עַיֵּיל וְנָגִיד כָּל הַהוּא רְבוּת קוּדְשָׁא מִלְּעֵילָּא, מֵאֲתַר דְּקֻדְשָׁא הַקֶּדֶשִׁים. נְהִירוּ נָגִידוּ נָחִית וְאָתֵי, גּוֹ אִינּוּן צַנְוּרִין. הַאי אִתְמַלְיָיא מִתַּמָּן, כְּנוּקְבָּא דְּמִתְעַבְּרָא וְאִתְמַלְיָא מִן דְּכוּרָא.

אוּף הָכִי נָמֵי הַאי הֵיכָלָא, מִתְתַּקְנָא תָּדִיר לְקַבְּלָא, כְּנוּקְבָּא דְּמִקַּבְּלָא מִן דְּכוּרָא. קַבִּילוּ דְּקַבִּילוּ, כָּל אִינּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין דְּנַחְתִין לְעָלְמָא, וְאִתְעַבְּרוּ (ס"א ואתעכבו) תַּמָּן. כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ.

יִתְעַכְּבוּן עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְיִסְתַּפְּקוּן כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין, וְייתוּן וְיִחְדֵי עָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין. וּכְדֵין, יַחְדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמִלְקַדְמִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח יְיָ' בְּמַעֲשָׂיו.

בְּהַאי הֵיכָלָא, קַיְימִין עִנּוּגִין וְתַפְנוּקִין דְּרוּחֵי, וְאִשְׁתַּעְשְׁעוּתָא דְּאִשְׁתַּעֲשָׁע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן. הָכָא אִיהוּ תִּיאוּבְתָּא דְּכוֹלָּא, וְעִנּוּגָא דְּכוֹלָּא, לְאִתְחַבְּרָא כּוֹלָּא כַּחֲדָא, וּלְמֶהֱוֵי כּוֹלָּא חַד, קִשׁוּרָא דְּכוֹלָּא בְּיִחוּדָא חֲדָא הָכָא קַיְימָא.

דְּכַד שַׁיְיפֵי כֻּלְּהוּ מִתְחַבְּרָאן בְּשַׁיְיפִין עִלָּאִין, כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, לֵית לוֹן תִּיאוּבְתָּא, וְלֵית לוֹן עִנּוּגָא, בַּר בְּיִחוּדָא דְּהַאי הֵיכָלָא, כּוֹלָּא הָכָא תַּלְיָא. כַּד אִתְחַבְּרוּתָא דְּהָכָא אִתְיְיחַד בְּיִחוּדָא חֲדָא, כְּדֵין כָּל נְהִירוּ דְּשַׁיְיפִין, וְכָל נְהִירוּ דְּאַנְפִּין, וְכָל חֶדְוָון, כֻּלְּהוּ נְהִירִין וְחַדָּאן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּיָדַע לְסַדְּרָא סִדּוּרִין, וּלְאַתְקָנָא תִּקּוּנֵי אִשְׁתַּדְּלוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּכְדֵין, כָּל דִּינִין, וְכָל גְּזָרִין בִּישִׁין, מִתְעַבְּרִין וּמִתְבַּטְּלִין מֵעָלְמָא.

הֵיכָלָא דָּא, הֵיכָלָא דְּתִיאוּבְתָּא, הֵיכָלָא דְּעִנּוּגָא, הֵיכָלָא לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא. וּמְקַבְּלָא כֹּלָּא נְהִירוּ דְּבוּצִינָא עִלָּאָה דְּנָהִיר לְכֹלָּא, וּלְאִתְיַיחֲדָא כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוֹת. בְּיִחוּדָא שְׁלִים. וְעַל דָּא, הֵיכָלָא דָּא קָאִים בִּטְמִירוּ דְּכֹלָּא, גָּנִיז מִכֹּלָּא. אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ טְמִירִין. דָּא טָמִיר וְגָנִיז יַתִּיר. לְמֶהֱוֵי בְּרִית קַיְימָא כּוֹלָּא כַּחֲדָא, דְּכַר וְנוּקְבָּא לְמֶהֱוֵי שְׁלִים.

הֵיכָל דָּא אִקְרֵי אֲרוֹן הַבְּרִית, דְּאִיהוּ אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ אֲתָר, דְּנַפְקוּ מִנֵּיהּ כָּל נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא, לְיַחָדָא יְחוּדָא לְתַתָּא, וּלְאַמְשָׁכָא יְחוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵעֵילָּא

לְתַתָּא, לְיָהֲבָא לַצַּדִּיק, בְּגִין דְּנַפְקוּ (ויצא קנ"ה ע"ב) מִצַּדִּיק, וְעַיְילֵי בְּצַדִּיק. וּלְבָתַר נַפְקֵי מִצַּדִּיק, וְעַיְילֵי בַּאֲתָר דְּנַפְקֵי מִתַּמָּן.

הַאי אֲרוֹן הַבְּרִית, נָקִיט כֹּלָּא מִצַּדִּיק. וּלְבָתַר, נַפְקֵי מִנֵּיהּ, וְעַיְילֵי בְּצַדִּיק לְתַתָּא. לְבָתַר נַפְקֵי מִצַּדִּיק דִּלְתַתָּא, וְעַיְילֵי בְּהַאי אֲרוֹן הַבְּרִית. לְמֶהֱוֵי כָּל נִשְׁמָתִין כְּלִילָן מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא. לְמֶהֱוֵי שְׁלִים מִכָּל סִטְרִין. וְהַאי אֲרוֹן הַבְּרִית, נָקִיט מִצַּדִּיק אִינּוּן נִשְׁמָתִין, מִתְּרִין סִטְרִין. תָּא חֲזֵי, מַבּוּעָא דְּבֵירָא לָא מִתְפָּרְשָׁא מִבֵּירָא לְעָלְמִין, וְעַל דָּא, הַאי אֲתָר, שִׁכְלוּלָא דְּכֹלָּא, קְיוּמָא דְּכָל גּוּפָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא כְּדְקָא יָאוֹת. הָכָא, הוּא יְחוּדָא וְקִשּׁוּרָא כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי עֵילָּא וְתַתָּא חַד, בְּקִשּׁוּרָא חֲדָא, דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן כָּל שַׁיְיפִין דָּא מִן דָּא, וּלְאִשְׁתַּכְחָא כֹּלָּא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין.

וְעַל דָּא תְּנַיְנָן, מַאן דְּשַׁמְּשׁ עַרְסֵיהּ מֵאַחוֹרָא, אַכְחֵישׁ תִּקּוּנָא דְּאִסְתַּכְּלוּתָא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, לְאַנְהָרָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, וּלְאִשְׁתַּכְחָא כֹּלָּא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, בִּדְבֵיקוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב׳:כ"ד) וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, בְּאִשְׁתּוֹ דַּיְיקָא, וְלָא אֲחוֹרֵי אִשְׁתּוֹ.

תְּרִין אִינּוּן, יַעֲקֹב אִיהוּ לְעֵילָּא, יוֹסֵף לְתַתָּא. תְּרֵין תִּיאוּבְתִין אִינּוּן. חַד הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה. וְחַד הַאי הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה. תִּיאוּבְתָא לְעֵילָּא, בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין דְּנָטִיל יַעֲקֹב. תִּיאוּבְתָא לְתַתָּא, בְּהַאי שְׁמוּשָׁא דְּנָטִיל יוֹסֵף. מִתְּרִין סִטְרִין אִלֵּין, נָטִיל (האי) אֲרוֹן הַבְּרִית רוּחָא דְּחַיֵּי. מִסִּטְרָא דְּיַעֲקֹב, נָטִיל רוּחָא דְּחַיֵּי דִּלְעֵילָּא, דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין, וְאַעְיִיל (באינון נשיקין) (נ"א ועייל) רוּחָא דְּחַיֵּי דִּלְעֵילָּא בֵּיהּ, לְאִתְזָנָא מִנֵּיהּ. מִסִּטְרָא דְּיוֹסֵף, דְּאִיהוּ לְתַתָּא, בְּסִיוּמָא דְּגוּפָא, בְּהַאי הֵיכָלָא. נָטִיל רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְאַרְקָא לְתַתָּא, לְהַאי עָלְמָא.

אִלֵּין תְּרִין סִטְרִין, מִתְפָּרְשָׁן לִתְרִין סִטְרִין. סִטְרָא דְּיַעֲקֹב, אִתְפְּשַׁט וְיָהִיב תּוּקְפָּא, לְנַבְעָא בְּאִינּוּן שָׁדַיִם, דְּאִתְמַלְיָין מֵהַהוּא רוּחָא דְּחַיֵּי, וְיָנִיק בְּהוּ לְאִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן חַיִּין וְקַיְימִין לְעָלְמִין, וְקַיְימִין בְּקִיּוּמָא בֵּיהּ, סִטְרָא דְּיוֹסֵף, עָיֵיל בְּתִיאוּבְתָא וְיָהֵב תּוּקְפָּא לְגוֹ, וְעָבִיד נִשְׁמָתִין וְרוּחִין, לְנַחְתָּא לְתַתָּא, וּלְאַתְזָנָא בְּהוּ בְּנֵי עָלְמָא.

וְעַל דָּא, קַיְימִין תְּרֵין סִטְרִין אִלֵּין, דָּא לְעֵילָּא, וְדָא לְתַתָּא. דָּא לְאַתְזָנָא לְעֵילָּא, וְדָא לְמֵיזָן לְתַתָּא. כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ, (ועל דא) וְכֹלָּא אִיהוּ חַד, וְחַד רָזָא אִיהוּ. וְעִם כָּל דָּא, יוֹסֵף זָן לְכָל גּוּפָא, וְאַשְׁקֵי לֵיהּ. דְּמֵהַאי רוּחָא דְּחַיֵּי דְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּיַעֲקֹב, נָחִית לְתַתָּא, וּבֵיהּ אִתְדַּבַּק הַאי אֲרוֹן הַבְּרִית, בִּרְעוּתָא לְעֵילָּא, וְנָחִית הַהוּא רוּחָא דְּחַיֵּי לְתַתָּא, בְּהַהוּא אִתְדַּבְּקוּתָא דְּיוֹסֵף, וְכַד אִתְחֲבַר כֹּלָּא כַּחֲדָא, אִתְמַלְיָין אִינּוּן שָׁדַיִם לְיַנְקָא לְכֹלָּא, וּבְגִין כַּךְ כֹּלָּא אִיהִי חַד, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, מַאן דְּיָדַע לְקַשְׁרָא קִשְׁרִין, וּלְיַחֲדָא יִחוּדָא בְּצִלּוֹתֵיהּ בִּרְעוּתָא

דִּלְבָּא כְּדְקָא יֵאוֹת, בְּגִין לְדַבְּקָא שַׁיְיפָּא בְּשַׁיְיפָּא, רוּחָא בְּרוּחָא, כֹּלָּא בִּכְלָלָא חֲדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד כַּדְקָא חֲזֵי.

תָּא חֲזֵי, הַאי הֵיכָלָא, כַּד אִלֵּין רוּחִין קַדִּישִׁין, וְכָל אִינּוּן הֵיכָלִין וּרְתִיכִין, כֻּלְּהוּ מִתְיַיחֲדֵי כַּחֲדָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ בְּקִשׁוּרָא חֲדָא, כְּדֵין הַאי רוּחָא עִלָּאָה דְּכֻלְּהוּ, דְּאִיהוּ נְקוּדָה חֲדָא, אַסְתִּים בְּהוּ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְאִתְעֲבִיד רוּחָא סָתִים כְּגַוְונָא עִלָּאָה. וְסִימָנִיךְ אֱגוֹזָא, יְחוּדָא בְּקִשׁוּרָא דְּכֹלָּא כִּדְקַאמְרָן, לְאִתְקַשְּׁרָא דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא שְׁלִים, בִּשְׁלִימוּ (דכר ונוקבא) כַּחֲדָא.

וְהָא אוֹקִימְנָא כְּגַוְונָא דָּא, קֻרְבְּנָא סַלְקָא לְיַחֲדָא (נ"א יחודא) קֻרְבְּנָא וּלְיַחֲדָא (ד"א ולאסתפקא) כָּל חַד וְחַד כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ מֵהַהוּא תְּנָנָא דְּסָלִיק, כַּהֲנָא דְּאִיהוּ יְמִינָא, בְּקִשׁוּרָא דְּיִחוּדָא בְּרַעוּתָא, וְלֵיוָאֵי בְּשִׁירָתָא. כְּלִיל דָּא בְּדָא. הֵיכָלָא בְּהֵיכָלָא, רוּחָא בְּרוּחָא, עַד דְּמִתְחַבְּרָן בְּאַתְרַיְיהוּ, שַׁיְיפָּא בְּשַׁיְיפָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא כָּלִיל כַּחֲדָא כְּדְקָא יֵאוֹת.

וְהָא אוֹקִימְנָא דְּכַד אִשְׁתְּלִים כֹּלָּא כַּחֲדָא, שַׁיְיפִין עִלָּאִין בְּתַתָּאִין, כְּדֵין, נִשְׁמְתָא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, אִתְעֲרַת, וְעָאלַת בְּכֻלְּהוּ, וְנָהִיר לְכֹלָּא, וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָאן עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְהַהוּא דְּלָא אִתְיְידַע, וְלָא עָאל בְּחוּשְׁבָּנָא, רְעוּתָא דְּלָא אִתְפַּס לְעָלְמִין, כְּדֵין כֹּלָּא סָלִיק עַד אֵין סוֹף, וְאִתְקַשַּׁר כֹּלָּא בְּקִשׁוּרָא חֲדָא, וּבָסִים, הַהוּא רְעוּתָא לְגוֹ בְּגוֹ בְּסִתִּימוּ.

נְהִירוּ דְּנִשְׁמְתָא עִלָּאָה, סַלְקָא לְגוֹ בְּגוֹ, וְנָהִיר לְכֹלָּא. בְּגוֹ דְּהַאי נְהִירוּ, אָעִיל סְתִימוּ דְּמַחֲשָׁבָה, דְּאִיהוּ כָּלִיל כֹּלָּא, וּבְגוֹ לְגוֹ, בְּהַהוּא רְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה, אַנְהִיר וְאִתְבָּסָם וְתָפִיס וְלָא תָפִיס, וְסַלְקָא (ס"א האי רעו) מְגוֹ רְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה לְתָפְשָׁא בֵּיהּ, וְכַד הַאי סָלִיק, נְהִירוּ דִּלְתַתָּא תָּפִיס בֵּיהּ.

וְכֵן כֹּלָּא, לְאִתְקַשָּׁרָא וּלְאִתְמַלְיָא וּלְאִתְבָּרְכָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, כְּדְקָא יֵאוֹת. וּכְדֵין אִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא כַּדְקָא אֲמָרָן, הֵיכָלִין בְּהֵיכָלִין, תַּתָּאִין בְּעִלָּאִין, רָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, נְהִירוּ עִלָּאָה, בְּנְהִירוּ דְּסָתִים וְגָנִיז יַתִּיר בֵּיהּ. וְהַהוּא דְּגָנִיז, כָּלִיל בְּמָה דְּגָנִיז יַתִּיר, עַד דְּאִשְׁתְּכַח כֹּלָּא כְּדְקָא יֵאוֹת, בְּיִחוּדָא חֲדָא.

וְעַל דָּא, מֹשֶׁה הֲוָה יָדַע לְסַדְּרָא סִדּוּרָא דְּמַאֲרֵיהּ מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, כַּד אִצְטְרִיךְ לְאַרְכָא, אָרִיךְ. לְקַצָּרָא, קָצָר. כְּמָה (רמ"ד ע"ב) דְּאוֹקִימְנָא, (במדבר י״ב:י״ג) אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. תָּנֵינָן, מַאן דְּאָרִיךְ בִּצְלוֹתֵיהּ וְיִסְתַּכֵּל בֵּיהּ, לְסוֹף אָתָא לִידֵי כְּאֵב לֵב. וְתָנֵינָן, מַאן דְּאוֹרִיךְ בִּצְלוֹתֵיהּ, יוֹרְכוּן יוֹמוֹי.

וְרָזָא דְּמִלָּה, מַאן דְּאָרִיךְ בַּאֲתַר דְּבָעֵי לְקַצָּרָא, אָתֵי לִידֵי כְּאֵב לֵב, מַאן לֵב. דָּא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ט״ו:ט״ו) וְטוֹב לֵב מְשְׁתֶּה תָּמִיד. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר דְּבָעֵי לְקַצָּרָא, וְלָא לְאַרְכָא בֵּיהּ, דְּהָא כֹּלָּא קָאִים לְעֵילָּא, וּבָעֵי דְּלָא לְאַמְשָׁכָא לֵיהּ, לְקִשְׁרָא לֵיהּ בְּקִשׁוּרָא דִּלְעֵילָּא, בְּלָא

אֲרִיכוּ לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד בְּיִחוּדָא חַד. וְכֵיוָן דְּאִתְקְשַׁר כַּחֲדָא, כְּדֵין לָא בָּעֵי לְאַרְכָא בְּאָרִיכוּ, וּלְאִתְחַנְּנָא בְּתַחֲנוּנֵי. וְכַד אָרִיךְ בַּאֲרִיכוּ, בַּאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל צְלוֹתַיהּ, וְדָא הוּא יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּיִחוּדָא דִּצְלוֹתָא קָא מְקַשֵּׁר קִשְׁרִין, וְאַסְגֵּי בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

גּוֹ הֵיכָלָא דָּא, קַיְימָא נְקוּדָה חֲדָא טְמִירְתָא, וְהַאי נְקוּדָה אִיהִי רוּחָא, לָקֳבְלָא רוּחָא אַחֲרָא עִלָּאָה. וְכַד שַׁרְיָא רוּחָא בְּרוּחָא, כְּדֵין עָאל דָּא בְּדָא וְאִיהוּ חַד, וּדְבֵקוּתָא חֲדָא. וְאִתְרְכִיב דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי חַד, כְּהַאי אִילָנָא דְּאִתְרְכִיב דָּא בְּדָא וְאִיהוּ חַד, זִינָא בְּזִינֵיהּ. וַוי מַאן דְּאִתְרְכִיב זִינָא בְּלָא זִינֵיהּ, כְּאִינּוּן בְּנֵי אַהֲרֹן, דְּבָעוּ לְאִתְרְכָּבָא אִילָנָא בְּאִילָנָא אַחֲרָא דְּלָאו אִיהוּ זִינֵיהּ.

וּמַאן דְּאִתְרְכִיב זִינָא בְּזִינֵיהּ, וְיַדַּע לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא בְּקִשְׁרֵיהּ, הֵיכְלָא בְּהֵיכְלֵיהּ, דַּרְגָּא בְּדַרְגֵּיהּ, דָּא אִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא, הַאי אִיהוּ שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. וְכַד אִשְׁתְּלִים דָּא בְּדָא, וְאִיהוּ כֻּלָּא חַד עוֹבָדָא זִינָא בְּזִינֵיהּ דְּנָפִיק מֵהַאי שְׁלִימוּ הַהוּא אִקְרֵי מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה.

וְרָזָא דָּא (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּיצֶר יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, (בראשית מ"ח ע"ב) שֵׁם מִלֵּא. וְאָדָם אִיהוּ עוֹבָדָא דְּהַאי מֶרְכָּבָה, דְּאַרְכִּיב דָּא בְּדָא, עוֹבָדָא דְּשִׁלִּימוּ דְּכֹלָּא, וְכַד אִשְׁתְּלִים דָּא בְּדָא, כְּדֵין יְיָ׳ אֱלֹהִים, שֵׁם מִלֵּא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיָדַע לְקַשְׁרָא קִשְׁרֵי מְהֵימְנוּתָא. וּלְיַחְדָּא יִחוּדָא כַּדְקָא חָזֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּמָה דְּאִיתְּנְהוּ שְׁמָהָן קַדִּישִׁין עִלָּאִין, מִתְחַבְּרִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, הָכִי אִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא. אִתְפְּרַשׁ לְעֵילָּא, וְאִתְפְּרַשׁ לְתַתָּא. שְׁמָא דָּא אִיהוּ לְעֵילָּא, שְׁמָא דָּא אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, שְׁמָא דָּא אִיהוּ לְתַתָּא. יְהוֹ"ה דְּאִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אִיהוּ חַד. רָזָא דְּכֹלָּא. עָלְמָא עִלָּאָה, בְּסִתִּימוּ דִּסְתִּימוּתָא דְּעֵלֵּיהּ, דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ, וְאִיהוּ חַד. עָלְמָא תַּתָּאָה, בְּסִתִּימוּ דְּאֶמְצָעִיתָא, רָזָא רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּעֵלֵּיהּ, וְאוֹקִימְנָא. (ס"א תא חזי רזא דשמא קדישא דא יי אלהים שמא דא איהו לעילא שמא דא איהו באמצעיתא שמא דא איהו לתתא. לעילא רזא דעלמא דאתי בסתימו דסתימותא דעליה ואיהו חד. לתתא רזא דעלמא תתאה ועלמא עילאה דעליה אשתתף בהדיה ואיהו חד. באמצעיתא ברזא דרתיכא קדישא עילאה ואוקימנא)

מֵהַאי גִּיסָא, ד' רְתִיכִין נָפְקִין, וּמֵהַאי גִּיסָא אַרְבַּע רְתִיכִין נָפְקִין, בְּגִין דְּכָל חַד וְחַד מִתְפְּרַשׁ לְאַרְבַּע, כָּל רְתִיכָא אַרְבַּע אינּוּן, כַּד מִסְתַּכְּלִין דַּרְגִּין. וְכֵן כֻּלְּהוּ אַרְבַּע בְּאַרְבַּע, (עד דנחתין דרגא לתתא בההוא אתר דאקרי) בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ אֲדנָ"י, בְּאִינּוּן רְתִיכִין דְּקַיְימֵי וְנַטְלֵי בִּשְׁמָא דָּא, וְאִינּוּן אִקְרוּן (זכריה ו) הָרֵי נְחשֶׁת, בְּגִין דְּאִית הָרִים וְאִית הָרִים.

אִית הָרִים עִלָּאִין, (קל"ט ע"א) וְהָרִים תַּתָּאִין. וְאִינּוּן בְּתִלַּת סִטְרִין קַיְימֵי, וְנַפְקֵי מִגּוֹ זָהָב וַכֶּסֶף וּנְחוֹשֶׁת.

נְחוֹשֶׁת לְתַתָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן רְתִיכִין דְּנַפְקֵי מִגּוֹ אֶלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד דִּי בְּגוֹ הֵיכָלָא קַדְמָאָה, דְּאִינּוּן אַרְבַּע רְתִיכִין דְּנָפְקִין מִגּוֹ אִינּוּן תְּרִין רוּחִין יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, מִגּוֹ לְבָנַת הַסַּפִּיר, (רמ"ו ע"א) כְּדְקַאמְרָן. אִלֵּין תְּרִין רוּחִין דְּקָאמְרִינָן הָתָם, אִינּוּן אִקְרוּן תְּרֵי טוּרִים, וְאִינּוּן (רל"ג ע"א) הָרֵי נְחוֹשֶׁת.

מֵאִינּוּן תְּרֵי רוּחִין דְּאִקְרוּן הָרֵי נְחוֹשֶׁת, נַפְקֵי אִינּוּן ד' רְתִיכִין, דְּמִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּהַהוּא שְׁמָא (רמ"ו ע"ב) דְּאֶלֶ"ף דָּלֶ"ת, דְּאִשְׁתְּקַע בְּסַנְדַּלְפוֹ"ן, מָארֵיהּ דְּאַפִּיָא. וְכֻלְּהוּ שְׁלִיחָן עַל אִלֵּין בְּעָלְמָא, בְּרָזָא דְּסוּסְוָון וּרְתִיכִין, בְּגִין דְּאִית רְתִיכָא עַל סוּסְוָון, דְּנַטְלֵי לֵיהּ.

וְדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, אִתְכְּלִיל בְּיוּ"ד הֵ"א, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, דְּאִתְכְּלִיל אֶלֶ"ף דָּלֶ"ת בְּיוּ"ד הֵ"א, וְאִיהוּ יְאֲהַדוֹנָהּ"י. (רמ"ו ע"ב) וְהָא אִתְּמַר, אֱלֹהִים לָא אִתְכְּלִיל בִּשְׁמָא אַחֲרָא, בְּגִין דְּאִית אֱלֹהִים חַיִּים, וּמֵהַאי, אִתְפָּשַׁט לְכַמָּה סִטְרִין, וְלָא אִתְכְּנִישׁ, אֶלָּא אִתְפָּשַׁט.

שְׁמָא דְּכָלִיל כָּל שְׁמָהָן, יוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, בְּרָזָא דְּאַתְוָון צְרוּפָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּבֵיהּ הֲוָה יָדַע כַּהֲנָא, לְצָרְפָא בְּכָל סִטְרוֹי, עַד דְּסַלְקֵי שְׁמָהָן בְּכַמָּה סִטְרִין, (בראשית ט' ע"א) בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין גַּוְונִין, בְּאִשְׁתְּטָחוּ דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, דְּהַאי אִיהוּ כָּלִיל כָּל שְׁמָהָן.

וּשְׁמָא דָּא, כָּלִיל כָּל שְׁמָהָן. אאלדהנייי"ם סִימָן. בְּאִלֵּין אַתְוָון כְּלִילָן אַחֲרָנִין מִתְחַבְּרָן. וְנַפְקֵי אִלֵּין, וְעַיְילֵי אִלֵּין. לְבָתַר כַּד אִתְנְטֵי וְאִתְפָּשַׁט בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, מִצְטָרְפֵי אַתְוָון בְּגַוְונָהּ, וְאַעֲלֵי אַתְוָון, וְנַפְקֵי אַתְוָון, בְּרָזָא דְּאִלֵּין תֵּשַׁע אַתְוָון. וְאִלֵּין אִתְמְסָרוּ לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, לְמֵהַךְ בְּאוֹרְחָא דְּרָזָא דְּאַתְוָון. לְצָרְפָא יְחוּדָא דִּשְׁמָהָן דְּאַתְוָון, כְּמָה דְּהֲוָה יָדַע כַּהֲנָא לְצָרְפָא שְׁמָהָן, בְּאַתְוָון רְשִׁימָן.

(יחזקאל א':ח') וִידֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם. כֻּלְּהוּ יְדֵי אָדָם, הָא אוֹקִימְנָא, דְּאִינּוּן (נ"א שרפים) רוּחִין וְחֵיוָון וְאוֹפַנִּים. (כרובים וחיות ואופנים) כֻּלְּהוּ בְּגַוְונִין, וִידִין תְּחוֹת גַּוְונִין, לְקַבְּלָא צְלוֹתִין, וּלְקַבְּלָא מָארֵי דְּתִיּוּבְתָא. יְדֵי אָדָם אַתְרִין וְדוּכְתִין, לְקַבְּלָא בְּנֵי נָשָׁא, בִּצְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן, וּלְאַפְתְּחָא פִּתְחִין לְקַבְּלָא לוֹן, לְיַחֲדָא וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרִין, וּלְמֶעְבַד רְעוּתֵהוֹן.

וְאִלֵּין אַתְרִין וְדוּכְתִין דְּאִקְרוּן יְדֵי אָדָם, דְּקַיְימֵי לְבָנֵי נָשָׁא, אִלֵּין אִינּוּן שְׁמָהָן קַדִּישִׁין, דְּשָׁלִיטִין בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, (בגין) דִּבְהוֹן עָאלִין בְּנֵי נָשָׁא, בִּצְלוֹתֵהוֹן וּבָעוּתְהוֹן, בְּכָל תַּרְעִין עִלָּאִין. וּבְדָא שַׁלְטִין תַּתָּאִין לְעֵילָּא. וְרָזָא דָּא, (תהילים קי"ט:ע"ג) יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי, וְאִלֵּין שְׁמָהָן קַדִּישִׁין.

(שמות ט׳:כ״ב) וַיֹּאמֶר יְיָ׳ אֶל מֹשֶׁה נְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם. וְכִי הֵיךְ יָכִיל לְאָרְמָא יְדֵיהּ עַל שְׁמַיָּא. אֶלָּא נְטֵה: אַרְכִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים י״ח:י׳) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד, מְשִׁיכוּ מִלְעֵילָּא לְתַתָּא. יָדְךָ: אַתָּרָא. אַתְּרָא דְּדִרְגָּא דִּילָךְ, דְּאַתְּ שָׁאֲרֵי בְּגַוֵּיהּ, וְדָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְכֹלָּא עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, בְּרָזָא דִּשְׁמָהָן נַטָּלֵי וְקַיְימֵי. וּבְהוּ עָאלִין בְּנֵי נָשָׁא לְהֵיכְלִין עִלָּאִין, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהוּ. זַכָּאִין אינּוּן דְּיַדְעִין לְסַדְּרָא יְחוּדָא דְּמָארֵיהוֹן כְּדְקָא יֵאוֹת, וּלְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, בְּגִין דְּלָא יִטְעוּן בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, בְּהֵיכְלִין אִלֵּין, אִית רָזָא עִלָּאָה גּוֹ מְהֵימְנוּתָא. וְכֻלְּהוּ חֵיוָון רְתִיכִין, כֻּלְּהוּ מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, לְאִתְכַּלְלָא אִלֵּין בְּאִלֵּין לְטָב, לְאִתְקָנָא. וְסִימָנִיךְ (אסתר ב׳:ט׳) וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב. בְּשִׁבְעָה הֵיכְלִין אִלֵּין, שְׁלִימוּ דְּעִילָּא. כַּד אִשְׁתְּלִים דָּא בְּדָא, וְעָאלוּ צְלוֹתִין וּבָעוּתִין. דְּמַאן דְּיָדַע לְסַדְּרָא לוֹן, לְאִתְקָנָא לוֹן לְעֵילָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (אסתר ב׳:ט׳) וְאֶת שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֶת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

הֵיכָלָא קַדְמָאָה. (ישעיהו מ״ה:ז׳) יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ. נְהִירוּ דְּאֶבֶן טָבָא סְפִירוּ, דְּאֶבֶן טָבָא נָצִיץ לִתְרִין סִטְרִין, כְּמָה (ר״נ ע״א) דְּאוֹקִימְנָא לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, אוֹר וְחֹשֶׁךְ. (תהילים ק״ד:כ״ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ׳ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, כֻּלְּהוּ אוֹפַנִּים וְגַלְגִּלִים, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶיךָ וְגוֹ׳. הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז שְׁמָא קַדִּישָׁא יְאַהֲדוֹנָהּ״י, כְּלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, שְׁלִים בִּתְרֵי שְׁמָהָן, וְדָא הוּא סְלִיק בַּאֲוִירָא, וּמִתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם.

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא, אֵל בָּרוּךְ גְּדוֹל דֵּעָה, אוֹרְפָנְיָא״ל, (נ״א רזא אתוון זעירין) דְּכָלִיל רָזִין דְּאַתְוָון זְעִירִין דְּאַלְפָּא בֵּיתָא. הָכָא אִינּוּן דְּקַאמְרֵי קְדוּשׁ וּבָרוּךְ. וְהָכָא אִיהוּ קְדוּשָּׁה, וּבָרוּךְ כְּבוֹד יְיָ׳. הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה, לְאֵל בָּרוּךְ (מ״ו ע״ב) נְעִימוֹת יִתֵּנוּ.

הֵיכָלָא רְבִיעָאָה הַמְחֻדָּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. בְּגִין דְּהָכָא מִתְגַּלְגְּלִין נְהוֹרִין, וְדִינִין דְּעָלְמָא. מַאן דְּאִיהוּ לְחַיִּים, מִתְחַדֵּשׁ כְּמִלְקַדְמִין, לְאִתְקַיְימָא בְּעָלְמָא, בְּנְהוֹרָא דִּימִינָא, דְּאִקְרֵי אֵל כִּדְקַאמְרָן.

הֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה. הֵיכָלָא דָּא אִקְרֵי אַהֲבַת עוֹלָם. וְדָא אִיהוּ מְשִׁיכוּ דְּרַחֲמוּתָא דְּהֵיכָלָא דְּאִקְרֵי אַהֲבָה, וְדָא הִיא אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָתָנוּ יְיָ׳ אֱלֹהֵינוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ׳ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, בָּרָזָא דְּא״ל שַׁדַּ״י.

הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה, אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּים. וּבְעֵינָן דְּלָא לְאַפְסָקָא בֵּין הֵיכָלִין אִלֵּין. (לאלין) דְּהָא בְּמִשִּׁיכוּ דְּצְלוֹתָא וּרְעוּתָא מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וְאִתְקְשָׁרָאן אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּרָזָא דִּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין דְּשַׁלִּיטִין בְּכָל חַד וְחַד.

הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה, אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, רָזָא דְּרָזִין בִּלְחִישׁוּ, וְלָא אִשְׁתְּמַע קָלָא. הָכָא אִיהוּ רְעוּתָא דְּלִבָּא, לְאִתְכַּוָּונָא וּלְסַלָּקָא רְעוּתָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, עַד אֵין סוֹף, וּלְקַשְׁרָא שְׁבִיעָאָה

בְּשְׁבִיעָאָה, (וכלא חד בחד) דָּא בְּדָא (נ"א מתתא לעילא) וּלְבָתַר, מֵעֵילָּא לְתַתָּא, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, (נ"א דאיהו שביעאה לעלאה) דְּאִיהוּ הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה עִלָּאָה (ודא שכינתא) בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, וּבִסְתִימוּ דְּעַיְינִין, דְּרָזָא דְּאַתְוָון דְּשֵׁבַע שְׁמָהָן עִלָּאִין קַדִּישִׁין.

הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה עִלָּאָה דָּא, דְּאִיהוּ (רכ"ה ע"א) מְקוֹרָא דְּחַיֵּי, דָּא אִיהוּ בִּרְכָתָא קַמַּיְיתָא. וְדָא אִיהוּ הֵיכָלָא קַדְמָאָה, שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּלְנַטְלָא שְׁבִיעָאָה מִתַּתָּא, לְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא, שְׁבִיעָאָה בִּשְׁבִיעָאָה. דְּהָא מֵהַאי דִּלְתַתָּא, עָיֵיל מַאן דְּעָיֵיל, לְהֵיכָלָא עִלָּאָה.

וְדָא הוּא רָזָא, (בראשית מ"ה ע"א) בָּרוּךְ, רְבוּיָא דְּכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי, כְּלִילָא בְּחֵיוָון וּשְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים, וְכֻלְּהוּ הֵיכָלִין רְבוּיָא דְּרָזָא דְּקֻדְּשִׁים הַקְּדֻשִׁים, דְּשַׁרְיָא בְּגַוֵּיהּ בְּגַנִּיזוּ, וּכְדֵין אִקְרֵי בָּרוּ"הְ, בְּכָל אִלֵּין רְבוּיִין וּבִרְכָאן, וְרָזִין דְּאִשְׁתְּלִימוּ בָּהּ.

אַתְּ"ה, עִטּוּרָא דִּסְתִימוּ דְּאַתְוָון, כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ כ"ב אַתְוָון. וְדָא הוּא אָ"ת. ה' דְּכָלִיל לוֹן מֵעֵילָּא, בְּהַאי ה', וְכָנִישׁ לוֹן בְּגַוֵּיהּ, וְדָא אִיהוּ אָ"ת ה'. וְכַד אִיהִי בִּשְׁלִימוּ בְּהַהוּא (רל"ו ע"ב) נָהֲר דְּאָחִיד בָּהּ, סַלְּקָא לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, (אסתר ב':י"ג) (רכ"ה ע"ב) וּבָזֶה הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ, וּכְדֵין אֵת כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֶן לָהּ. וְדָא אִיהוּ רָזָא בָּרוּךְ אַתָּה, וּבָעֵי לְאִתְכַּוְונָא בְּהַאי רָזָא, וּלְקַשְׁרָא רְעוּתָא בְּהַאי רָזָא.

יְיָ' אֱלֹהֵינוּ: דָּא אִיהוּ קִשׁוּרָא וְיִחוּדָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה לְעֵילָּא, בְּהַאי, כַּד הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֶן לָהּ.

וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ: דָּא רָזָא דַּאֲבָהָן, לְבָרְכָא לָהּ. וְדָא אִיהוּ רָזָא, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. כְּמָה דְּהַאי נַעֲרָה לָא אִשְׁתְּבְקַת מִתַּתָּאֵי, הָכִי נָמֵי לָא אִשְׁתְּבַקַת מֵאֲבָהָן לְעָלְמִין. אִיהוּ אֲחִידַת בְּהוֹן (נ"א לנטרא לון ולעטרא לה) לְעַטָּרָא לָהּ.

וּבְגִין דְּאִתְבָּרְכָא מִכָּל חַד מִנְּהוֹן, בָּעֵי לְאַדְכָּרָא לָהּ עַל כָּל חַד וְחַד. וּלְבָתַר יִתְכַּנְּשׁוּן כֻּלְּהוּ בְּחִבּוּרָא חָדָא, (ס"א לגו מער דאמא) וּמִתְעַטְּרֵי בַּהֲדָהּ, הַאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, הָא כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, לְסַלְּקָא לְעֵילָּא בְּקַדְמִיתָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא וְהַשְׁתָּא מִתַּתָּא לְעֵילָּא. לְאַכְלְלָא לוֹן בַּהֲדֵיהּ דְּכֵיוָן דְּאָמַר הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בָּהּ. וּכְדֵין, אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְדָא כְּלָלָא דְּכֹלָּא.

וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, דְּאִשְׁתָּהוּ בַּהֲדָהּ (דאשתכחן כחדא) וְעָאלוּ בְּמְעָהָא, וְאִתְבָּרְכוּן תַּמָּן. וּלְבָתַר שָׂאֲרֵי לוֹן וְאַפִּיק לוֹן כַּד אִינּוּן אִתְבָּרְכָאן מִגַּוֵּוה. וּבְהַהִיא הִשְׁתַּחֲוָאָה דְּאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ' מָגֵן אַבְרָהָם, הָכָא נַפְקֵי כֻּלְּהוּ בְּכֻלָּלָא, דְּהָא בִּימִינָא כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָאן כַּדְקָא חֲזֵי.

תָּא חֲזֵי, הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה דָּא, רָזָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וּמִתְעַטָּרָן בֵּיהּ אֲבָהָן כִּדְקַאמְרָן, וְאִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ. וְעַד הַשְׁתָּא אִתְכְּלִילוּ, וּבָעֵי לְאַפָּקָא לוֹן, אִיהוּ הֵיכָלָא דָּא, וְכַד אַפִּיק לוֹן מְבָרְכָן, (נ"א מתברכאן) בְּגִין הַאי נַעֲרָה, כְּדֵין אִיהִי אֶחִידַת בֵּהּ, בְּכָל אִינּוּן בִּרְכָאן. וְאַף עַל גַּב דְּהָא אִתְכְּלִילוּ הֵיכָלִין בְּהֵיכָלִין, הַשְׁתָּא אִתְאַחִידוּ בְּאִינּוּן בִּרְכָאן כַּחֲדָא, וְכַד אָמַר מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן, כְּדֵין אַפִּיק לוֹן מְבָרְכָן.

וְהַאי, אִיהוּ חַד הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה, בְּרָזָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, בּוּכ"וּ. 'בְּרָכָה 'וְחֶסֶד 'כֹּחַ 'וּמִשְׁפָּט, כְּלָלָא רָזָא (נ"א דרזא) (כלא) וְרָזָא דָּא, הוּא רָזָא (ס"א דאיהי) דְּאָהְיֶ"ה כְּלָלָא דְּכֹלָּא. בְּגִין דְּאִלֵּין אַתְוָון כְּלָלָא דְּכֹלָּא. בְּגִין דְּאִלֵּין אַתְוָון, אַפִּיקוּ אִלֵּין (ס"א לון) דְּנַפְקוּ מִנַּיְיהוּ, כְּלָלָא דַּאֲבָהָן, וְדָא אִיהוּ דְּמִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ, דְּאִקְרֵי בְּרָכָה.

כֵּיוָן דְּאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ' מָגֵן אַבְרָהָם, הָא אֶחִידַת בִּרְכָאן מִנַּיְיהוּ, בְּרָזָא דְּהֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה אַהֲבָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא, וְאִיהוּ חֲמִישָׁאָה, לְאִתְקַשְּׁרָא בִּרְחִימוּ דְּבִרְכָאן דִּימִינָא. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ, מֵעֵילָּא לְתַתָּא לְאִתְבָּרְכָא. בְּקַדְמֵיתָא אִתְכְּלִילוּ הֵיכָלָא בְּהֵיכָלָא כִּדְקַאמְרָן, וְהַשְׁתָּא נַטְלֵי בִּרְכָאן לְאִשְׁתַּכְּחָא אִלֵּין מִקַּדְמַת אִלֵּין. וְאַף עַל גַּב דְּאִית דְּנָטִיל (ס"א דאתנטיף) בְּקַדְמִיתָא. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּכָחוּ מִסְטָרָא דִּימִינָא בִּרְכָאן, בְּהֵיכָלָא חֲמִישָׁאָה שָׁאֲרֵי לְאַחֲדָא.

וּלְבָתַר בִּסְטָר שְׂמָאלָא, בְּרָזָא דָּא אַתָּה גִּבּוֹר. וְהַאי אִיהוּ חִבּוּרָא אַתָּה וְגִבּוֹר, תְּרִין דִּינִין. וְכֵיוָן דְּאִתְמַשְׁכָאן בִּרְכָאן, אִתְכְּלִיל בְּרַחֲמֵי, וְאִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא סִטְרָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, וְדָא הוּא מְחַיֵּה מֵתִים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וְכוּ'.

וְדָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי אֲכַדְטַ"ם, רָזָא אִיהוּ בְּאַתְוָון דְּשָׁמָא דְּאִקְרֵי אֱלֹהִי"ם. בְּגִין דְּאִלֵּין אַתְוָון סַלְּקִין לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא, וְאַפִּיקוּ לְהוּ אִלֵּין לְאִתְקְרֵי בְּהוֹן, וְסַלְּקִין לְאִתְעַטָּרָא לְעֵילָּא אֱלֹהִים חַיִּים, וְגָרַע בַּאַתְוָון, לְאַחֲדָא בִּגְרִיעוּ. וּמַהָכָא אִתְפְּשָׁט לְתַתָּא, לְנַטְלָא מִגּוֹ אִלֵּין אַתְוָון אַחֲרָנִין, וּלְסַלְּקָא מֵאִלֵּין אַתְוָון, לִשְׁמָא דֵּאֱלֹהִים.

כֵּיוָן דְּאִתְמַשְׁכָאן אַתְוָון בְּחַמִּישָׁאָה וּרְבִיעָאָה מֵעֵילָּא כִּדְקַאמְרָן, שָׁאֲרֵי וְאָחִיד בִּרְכָאן מֵאֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא, מֵהֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה, וְאָחִיד בְּרִכָאן בְּהַאי וּבְהַאי. וּבְגִין כָּךְ (בכלא אתה קדוש ואתכליל) אַתָּה קָדוֹשׁ, אִתְכְּלִיל אַתָּה בְּקָדוֹשׁ.

וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, כֵּיוָן דְּאָמַר אַתָּה קָדוֹשׁ, אֲמַאי וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, הַיְינוּ שֵׁם, הַיְינוּ אַתָּה. אֶלָּא הָא תָּנֵינָן, בְּכָל אֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח יְחוּדָא וְקִשׁוּרָא, בָּעֵינָן (קל"ג ע"א) קְדוּשָׁה, וְתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה, וְהַהוּא תּוֹסֶפֶת עִקָּרָא הוּא יַתִּיר מִכֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ, בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב אַתָּה, וְלָא יַתִּיר, וְהָכָא בְּהַאי אֲתַר, אָמַר קְדוּשָׁה, וְתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה. אַתָּה קָדוֹשׁ קְדוּשָׁה, וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ תּוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה. וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם: אִלּוּ שְׁאַר קְדוֹשִׁין עִלָּאִין, דִּי בְּכָל הֵיכָלָא וְהֵיכָלָא, דְּמִתְקַדְּשֵׁי

מַהַאי תּוֹסֶפֶת. בְּגִין דִּקְדוּשָׁה קַמַּיְיתָא אִיהִי לָהּ, וְתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה, לְאִתְקַדְּשָׁא כָּל אִינּוּן שְׁאַר דְּקַאמְרָן.

וּלְבָתַר אִתְקַדְּשָׁא כּוּלָּא מֵעֵילָּא, וּמִכֻּלְּהוּ אֲבָהָן, אִתְקְשָׁר בְּקִשׁוּרָא חָדָא, וְהַיְינוּ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ' הָאֵל הַקָּדוֹשׁ. הָכָא כּוּלָּא קִשׁוּרָא חָדָא, בְּגִין דְּאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ' הָאֵל הַקָּדוֹשׁ. וְעַל דָּא אִקְרֵי צְרוֹרָא וְקִשׁוּרָא דְּכוּלָּא בְּיִחוּדָא חַד. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּיַדַּע לְסַדְּרָא שְׁבָחֵי דְּמָארֵיהּ בַּאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. עַד הָכָא, דְּבֵקוּתָא וּבִרְכָאן וּקְדוּשָׁה כַּחֲדָא בַּאֲבָהָן.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, קַיְימִין שְׁאֵלְתִּין וּבְעוּתִין. שֵׁירוּתָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִשְׁאַל, לְמִנְדַּע בְּמִלִּין דְּמָארֵיהּ, בְּגִין לְמֶחֱזֵי תִּיאוּבְתֵּיהּ לְגַבֵּיהּ, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִשְׁתַּתְּפָא בְּקִדּוּשָׁה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ, וְאִיהוּ שְׁמָא דְּבִרְכָאן וְקִדּוּשִׁין, כּוּז"וּ. רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא יְדָוָ"ד דְּאִיהוּ קַדִּישׁ בְּקִדּוּשָׁה. וְאִלֵּין אַתְוָון (אחרנין) אַפִּיקוּ מִנֵּיהּ הָנֵי אַתְוָון אַחֲרָנִין, חִבּוּרָא דְּהָנֵי, כְּחִבּוּרָא דְּדָכַר בְּנוּקְבָּא. וְהָנֵי קַדִּישִׁין עִלָּאִין, רָזָא דְּקֻדּוּשָׁה.

אִלֵּין אַתְוָון אַחֲרָנִין אִקְרוֹן טַ"ל. טַל הַשָּׁמַיִם. רָזָא דְּחוּשְׁבָּנָא דְּאַתְוָון דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּהָכָא לְתַתָּא, קַיְימָן כָּל מִלִּין בְּחוּשְׁבָּנָא, וְלָא (ט"ו ע"ב) חוּשְׁבָּנָא, אֶלָּא לְסִיהֲרָא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי לְאִתְקַשְּׁרָא בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהּ, וְלָא יִתְפְּרַשׁ בַּר נָשׁ מִנֵּיהּ. וְכַד שָׁאֵיל, שֵׁירוּתָא דִּשְׁאֵלְתִּין לְמִנְדַּע לְמָארֵיהּ, לְאַחֲזָאָה דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְגַבֵּיהּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, יִתְפְּרַשׁ זְעֵיר זְעֵיר, וַיִּשְׁאַל שְׁאֵלְתּוֹי מַה דְּאִצְטְרִיךְ לְשָׁאֲלָא.

וְכָל שְׁאֵלְתּוֹי יֵהוֹן, לְבָתַר דִּיסַדֵּר סִדּוּרָא דָּא דְּקַאמְרָן. כְּגַוְונָא דָּא, כָּל שְׁאֵלְתּוֹי יֵהוֹן בְּתַחֲנוּנִים וּבָעוּתִין לְקַמֵּי מָארֵיהּ, וְלָא יַצְדִּיק (ס"א ירחיק) גַּרְמֵיהּ מִנֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּיַדַּע לְסַדְּרָא סִדּוּרָא דָּא, לְמֶהֱוֵי בְּאֹרַח מֵישָׁר, כַּדְקָא חָזֵי.

כְּגַוְונָא דְּאִתְאֲחָדָא אֶשָּׁא בְּמַיָּא, וּמַיָּא בְּאֶשָּׁא. דְּרוֹם בְּצָפוֹן, וְצָפוֹן בְּדָרוֹם. מִזְרָח בְּמַעֲרָב, וּמַעֲרָב בְּמִזְרָח. הָכִי נָמֵי אִתְקַשָּׁר כּוּלָּא כַּחֲדָא, וְיִחוּדָא אִשְׁתְּלִים דָּא בְּדָא.

וְכָל אִינּוּן דְּיַדְעִין לְסַדְּרָא צְלוֹתְהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת, לְאִתְכַּלְּלָא הָנֵי הֵיכָלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וּלְאִתְקַשְּׁרָא דָּא בְּדָא. הַאי בַּר נָשׁ אִתְקַשַּׁר בֵּהּ, וְקָרִיב לֵיהּ לְאִתְכַּלְּלָא בֵּהּ. שְׁאֵלְתָּא שָׁאֵיל וְיָהִיב לֵיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

בָּתַר דְּסִיֵּים שְׁאֵלְתִּין וְגוּפָא שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין בְּחֶדְוָה דִּלְבָּא וְאִיהוּ שָׁאֵיל וְסִיֵּים שְׁאֵלְתִּין. יֶהְדַּר לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן וְחֶדְוָואן לְתַתָּא, בְּרָזָא דְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה, לְאַמְשָׁכָא לְתַתָּא, וְדָא הוּא רְצֵה יְיָ' אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּ"ךְ יִשְׂרָאֵ"ל. הַאי אִיהוּ (נ"א בגין) דְּמַעֲמָדוֹת אינּוּן סַמְכִין דְּגוּפָא. שֵׁירוּתָא לְתַתָּא מִן גּוּפָא תְּרֵין יַרְכִין, עַד דְּמָטֵי לְבִרְכִּין.

וְאִלֵּין אִינּוּן רָזָא דְּמַעֲמָדוֹת, דְּקַיְימֵי עַל קְרֻבְּנָא. וְהָכָא אִיהוּ רָזָא שֵׁירוּתָא דִּתְרֵין יַרְכִין מִלְעֵילָּא, עַד בִּרְכִין, חִבּוּרָא דִּנְבִיאִים. וּמַרְאוֹת, בְּרָזָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי

(צבאו"ת בא"ת ב"ש) הַשְׁתָּפָ"א. דְּאִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא דְּאִקְרֵי צְבָאוֹת. דָּא סָלִיק, וְדָא נָחִית. דָּא נְבִיאִים, וְדָא מַרְאוֹת.

וְהָכָא אִיהוּ רָזָא עִלָּאָה דִּבְרַיְיתֵי דְּקַאמְרָן, וְכַד מָטֵי אִינִישׁ לְבָרְכִין, יִכְרַע בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ' הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן, וְהָא הָכָא אָהַדְרוּ בְּרַיְיתֵי (רנ"ז ע"ב) לְמַתְנִיתִין וְאִתְבָּרְכָאן כַּחֲדָא. הֵיכָלָא תְּנַיְינָא לְתַתָּא, דְּאִתְפְּקָדוּ בֵּיהּ נְשָׁמָתִין לְסַלְקָא, לְאִתְחָזָאָה בְּחֵיזוּ (רנ"ח) דְּחֶלְמָא. מוֹדִים, לְאַכְרָעָה בִּרְכִין, לְאוֹדָאָה עַל נְשָׁמָתִין, כִּדְקַאמְרָן עַל נְשָׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת, (כיון דאשתאיל ממאריה) (ס"א היכלא תניינא לאמשכא ברכאן לתתא מודים אנחנו לך והאי היכלא איהו דאתפקדו ביה נשמתין לסלקא לאתחזאה בחיזו דחלמא. הכא בעי בר נש לאכרעא ברכין לאודעא על נשמתין ודא הוא על נשמותינו הפקודות) עַד דְּמָטֵי לְהַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת.

וְדָא הוּא גּוֹ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי בָּ"ם בְּמוּכָ"ן. דָּא אִקְרֵי אֵל אֱלֹהִים, דְּאִיהוּ בְּרָזָא עִלָּאָה. (יהושע כ"ב:כ"ב) אֵ"ל אֱלֹהֵי"ם יְהוָ"ה הוּא יוֹדֵעַ. כְּלָלָא דְּאִלֵּין אַתְוָון אַחֲרָנִין דְּנַפְקֵי מִנַּיְיהוּ, (ד"א והכא איהו רזא חדא דכולהו ירכין מברכין) וּלְתַתָּא, רָזָא דְּחֶלְמָא. רָזָא לְהַהוּא אֲתָר לְאַעֲלָא בֵּהּ נִשְׁמָתִין. וּבָעֵינָן לְאַמְשָׁכָא בְּהֲנֵי בִּרְכָאן, בְּגִין לְאַשְׁפְּחָא נַיְיחָא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

הֵיכָלָא תַּתָּאָה לְתַתָּא, שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. הָכָא אִיהוּ כְּלָלָא דְּשָׁלוֹם. שָׁלוֹם לְעֵילָּא, שָׁלוֹם לְתַתָּא, שָׁלוֹם לְכָל סִטְרִין, שָׁלוֹם בְּפָמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, שָׁלוֹם בְּפָמַלְיָא דִּלְתַתָּא, וְהֵיכָלָא דָּא אִיהוּ פָּמַלְיָא דִּלְתַתָּא. (ס"א דאיהו היכלא דלתתא ודא בחבורא וכו') בְּחִבּוּרָא חֲדָא בְּפָמַלְיָא (נ"א בהיכלה) דִּלְעֵילָּא. וּמֵהָכָא נָגִיד לְכָל אִינּוּן תַּתָּאֵי דִּלְבַר.

וְהָכָא אִתְכְּלִיל וְאִשְׁתְּלִים כֹּלָּא כַּחֲדָא, עֵילָּא וְתַתָּא, בְּנָהִירוּ חֲדָא, לְאִשְׁתַּלְמָא שֵׁם מָלֵא, יְיָ' אֱלֹהִים. שֵׁם דָּא דְּאִיהוּ שָׁלֵם, בְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין, בְּכָל אִינּוּן נְהוֹרִין עִלָּאִין, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ חַד. (שים שלום טובה וברכה)

הַאי בַּר נָשׁ, כַּד אִשְׁתְּאִיל מֵהֵיכָלָא דָּא לְנָפְקָא לְבַר. יְשַׁוֵּי גַּרְמֵיהּ, כְּמַאן דְּנָפִיק מֵהַבְרוּתָא דְּמַלְכָּא, וּמִגּוֹ הֵיכָלֵיהּ, וַיַּמְאִיךְ גַּרְמֵיהּ קַמֵּיהּ. אֲבָל יָחֵדֵי גַּרְמֵיהּ, דְּהָא קַדְמָאָה אִיהוּ, לְנַטָלָא עִטָּרָא דְּמִשְׁכּוּ דְּבִרְכָאן דְּנַגְדִּין מִיחוּדָא דְּמָארֵיהּ. דָּא אִיהוּ בַּר, דְּאִיהוּ מֵהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא. דְּהָא בְּהַאי שַׁעֲתָא דְּקָא נָפִיק מִקַּמֵּי מַלְכָּא, וְכֹלָּא קָשִׁיר בְּכָל הָנֵי סִטְרִין, בְּקִשּׁוּרָא (קט"ז ע"א) דִּיחוּדָא, וּבִרְכָאן, וּקְדוּשָׁה, וְתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לְפָמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, וְאָמַר לוֹן, כְּתוּבוּ לְהַאי בַּר נָשׁ פְּלַנְיָא, מֵאִינּוּן דְּאִקְרוּן חוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ.

מַאן חוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. אִינּוּן דְּמַחֲשְׁבֵי וּמְכַוְונִין בְּרָזָא דִּשְׁמֵיהּ, לְיַחֲדָא הֵיכָלִין בְּהֵיכָלִין, לְקַשְׁרָא קִשְׁרִין, וּלְיַחֲדָא כֻּלְּהוּ בְּיִחוּדָא חֲדָא. וְאִלֵּין אִינּוּן חוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי

ג׳:ט״ז) וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. כְּדֵין אַכְתִּיבוּ לֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים וְאִשְׁתְּמוֹדַע לְעֵילָּא, (ואתרשים) וְאִשְׁתְּלִים אִיהוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וּמַאן דְּקָרִיב קָמֵי מָארֵיהּ, וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, וְלָא אַשְׁלִים יְחוּדָא, וְלָא חָיֵישׁ עַל יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, לְקַשְׁרָא קִשְׁרִין כְּדְקַאמְרָן, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (ירמיהו כ״ב:ל׳) כִּתְבוּ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי גֶּבֶר לָא יִצְלַח בְּיָמָיו. וְדָא אִיהוּ (משלי כ״ח:כ״ד) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ.

הָכָא אִשְׁתְּלִים כֹּלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא שַׁלִּיטָא לְעֵילָּא. מַצָּפֵ״ץ מַצָּפֵ״ץ. (שמות לה) יְיָ׳ יְיָ׳ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. הָכָא אִיהוּ רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דָּא, לְאִתְקַדְּשָׁא בְּאַתְוָוי בְּבֵי עֶשְׂרָה, וְאַתְוָון אַחֲרָנִין בְּקִדּוּשָׁה דִּיחִידָאי בְּצַלּוֹתָא. בָּתַר דְּסַיֵּים, קָאִים עַל רַגְלּוֹי, (נ״א לכפרא) לְאוֹדָאָה (ק״כ ע״ב) עַל חוֹבּוֹי, בְּגִין דְּלָא יְהֵא פִּטְרָא דְּפוּמָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, לְאַסְטָאָה לֵיהּ, וְאִתְכַּפְיָא קָמֵיהּ. וְיֵקוּם בְּקִיּוּמֵיהּ לְאִתְבָּרְכָא מִבֵּי מַלְכָּא.

וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִתְקַדַּשׁ בְּהַאי גַּוְונָא בְּצַלּוֹתָא כִּדְקַאמְרָן, וְקַשַּׁר קִשְׁרִין, וְיִיחֵד יְחוּדִין, וְיִתְכַּוֵון בְּכֹלָּא כְּדָקָא יָאוֹת, וְלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. צְלוֹתֵיהּ לָא אַהְדַּר בְּרֵיקָנַיָּא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזִיר וְאִיהוּ מְבַטֵּל. עַל דָּא כְּתִיב (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. אִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. ((אסתר ב׳:י״ד) בערב היא באה היינו)

כְּתִיב (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ׳ מֵהַהוּא רְבוּיָא דְּבִרְכָאן, וּקְדוּשָׁה, וְתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה דְּקָא נַטְלָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ״ט:כ״ז) וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל, דִּפְלִיגַת חוּלָקָא לְכֹלָּא, וַאֲפִילּוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא חוּלָקָא בִּלְחוֹדָהָא.

וְרָזָא דָּא, רָזָא לִבְנֵי מְהֵימְנוּתָא. חוּלָקָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא מִסְאֲבָא, כָּל אִינּוּן חוֹבִין, וְכָל אִינּוּן חֲטָאִין, דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּקַשַּׁר קִשְׁרִין דְּיִחוּדָא, דְּאִתְוַדַּע עֲלַיְיהוּ, כֻּלְּהוּ שַׁרְיָין עֲלֵיהּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְאִינּוּן חוּלָקָא וְאַחֲסַנְתָּא דְּסִטְרָא אַחֲרָא מִסְאֲבָא. וְאִי לָא אוֹדֵי עָלֵיהּ, אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא וְיָכִיל לֵיהּ.

וְאִי אוֹדֵי עַל כָּל חוֹבּוֹי, בְּהַהִיא צְלוֹתָא, דְּקִשְׁיר קִשְׁרִין דְּיִחוּדָא, וְאִתְבָּרְכָאן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וּמַהַהוּא חוּלָקָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, כָּל אִינּוּן חוֹבִין וַחֲטָאִין דְּאוֹדֵי עֲלַיְיהוּ, נַטְלָא לוֹן לְחוּלָקֵיהּ. וְרָזָא דָּא שָׂעִיר. דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:כ״א) וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת וְגוֹ׳, וּכְתִיב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר וְגוֹ׳, דָּא הוּא חוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ וְאַחֲסָנְתֵּיהּ. וְאִי הַהוּא בַּר נָשׁ תָּב לְסָרְחָנֵי דְּחוֹבּוֹי, וַוי לֵיהּ, דְּכֻלְּהוּ נָטִיל לוֹן מֵהַהוּא סִטְרָא, בְּעַל כָּרְחֵיהּ דְּהַהוּא סִטְרָא. וּמִגּוֹ דְּנָטִיל לוֹן מֵהַאי סִטְרָא בְּעַל כָּרְחֵיהּ דְּהַהוּא סִטְרָא, כְּדֵין אַבְאִישׁ לֵיהּ, וְאִתְהַפַּךְ

עֲלֵיהּ מְקַטְרְגָא, וְקַטְרִיג לֵיהּ. וְכַד אוֹדֵי עֲלוֹי, נָטִיל לוֹן הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְאִיהוּ עָדְבֵיהּ וְחוּלָקֵיהּ.

וְרָזָא דָּא, הָכִי נָמֵי קָרְבָּנָא, דְּבָעֵי לְאוֹדָאָה עַל הַהוּא קָרְבָּנָא, כָּל חוֹבוֹי וְחֶטְאוֹי, לְמֵיהַב חוּלָקָא לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ. קָרְבָּנָא כֹּלָּא לְסִטְרָא דָּא חוּלָקָא דְּקוּדְשָׁא, וְרֵעוּתָא דְּקוּדְשָׁא. וּלְסִטְרָא דָּא, הַהוּא חוּלָקָא דְּאִינּוּן חוֹבִין, וְחַטָּאִין דְּאִתְיְהִיבוּ בְּהוֹדָאָה עַל הַהוּא בַּשְׁרָא דְּקָרְבָּנָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי כ"ה:כ"א) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְגוֹ'. כִּי גֶּחָלִים אַתָּה חוֹתֶה וְגוֹ', וְסִימָנִיךְ (אסתר ה':ה') יָבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיִדַּע אָרְחֵיהּ לְמֶהֱךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט.

וְכָל מַאן דְּלָא יָדַע לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ צְלוֹתָא דְּאִיהוּ שְׁלָמָא לְעֵילָּא. (בגין דאצטריך צלותא) מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה, וּרְעוּתָא דִּלְבָּא, וְקָלָא, וּמִלָּה דְּשִׂפְוָון. לְמֶעְבַּד שְׁלִימוּ וְקִשׁוּרָא וְיִחוּדָא לְעֵילָּא, כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. כְּגַוְונָא דְּנָפְקָא שְׁלִימוּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, הָכִי אִצְטְרִיךְ מִתַּתָּא לְעֵילָּא, לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא כַּדְקָא יָאוֹת.

רָזָא לְחַבְרַיָּיא דְּיֵהַכּוּן בְּאֹרַח מֵישַׁר, מַחֲשָׁבָה. וְרֵעוּתָא. וְקָלָא. וּמִלָּה. אִלֵּין אַרְבַּע מְקַשְׁרִין קִשְׁרִין. לְבָתַר קְשִׁירוּ קִשְׁרִין כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, אִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ רְתִיכָא חֲדָא, לְאַשְׁרָאָה עֲלַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא, וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ לְבָתַר אַרְבָּעָה סַמְכִין לְאִתְעַטְּרָא בְּהוּ, וּשְׁכִינְתָּא אִסְתִּמִיךְ עֲלַיְיהוּ, בְּכָל אִינּוּן קִשְׁרִין עִלָּאִין.

מַחֲשָׁבָה אַפִּיק רְעוּתָא, (רעותא אפיק כלא) רְעוּתָא דְּנָפִיק מִגּוֹ מַחֲשָׁבָה, אַפִּיק קָלָא דְּאִשְׁתְּמַע, וְהַהוּא קָלָא דְּאִשְׁתְּמַע, סָלִיק לְקִשְׁרָא קִשְׁרִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, הֵיכָלִין תַּתָּאִין בְּעִלָּאִין. קָלָא דְּאִיהוּ קָשִׁיר קִשְׁרִין וּמָשִׁיךְ בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא בִּלְחִישׁוּ, סָמִיךְ אִלֵּין אַרְבָּעָה סַמְכִין: מַחֲשָׁבָה. וּרְעוּתָא. קָלָא. וּמִלָּה. סְמִיכוּ בְּסִיוּמָא דְּקִשׁוּרָא, אֲתָר דְּכֹלָּא אִתְקַשַּׁר בֵּיהּ כַּחֲדָא, וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ חַד.

זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּקָשַׁר קִשְׁרִין דְּמָארֵיהּ, וְסָמִיךְ סְמִיכִין כְּדְקָא יָאוֹת, וְאִתְכַּוון בְּכָל הָנֵי מִלִּין דְּקַאמְרָן. זַכָּאָה אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. עַד הָכָא אִשְׁתְּכְלָלוּ הֵיכָלִין בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה.

פרק נג

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (הושע ו':ז') וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית שָׁם בָּגְדוּ בִי. מַאן יָגֵלֶּה עִפָּר מֵעֵינֶיךָ אָדָם קַדְמָאָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לָךְ פִּקּוּדָא חֲדָא, וְלָא יָכִילַת לְקַיְימָא בָּהּ. בְּגִין דְּאִתְפַּתִּית עַל מִלִּין בִּישִׁין, דְּאַסְטֵי לָךְ הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (בראשית ג':א') וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם. וּבְגִין כָּךְ, אִתְפַּתִּית אֲבַתְרֵיהּ, וְגָרְמַת מִיתָה לְגַרְמָךְ, וּלְכָל אִינּוּן

תּוֹלְדִין דְּנַפְקוּ מִינָךְ. תָּא חֲזֵי, דְּכָל מַאן דְּאִתְפַּתָּא אֲבַתְרֵיהּ וְנָחִית לְגַבֵּיהּ בְּרִגְעָא חָדָא, יְתָאֲבִיד לְגַבֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד הֲוָה קָיוּמָא נָעִיץ בִּמְקוֹרָא דְּמַיִין נַבְעִין, וְכַד אִתְדַּחְיָא לְאַרְעָא אַחֲרָא, וְצַעֲרִין לֵיהּ, וּלְפוּם צַעֲרֵיהּ אִתְדַּחְיָא מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא. אַף עַל גַּב דְּנָחִית מִדַּרְגּוֹי לְדַרְגָּא תַּתָּאָה, קָם בְּקִיּוּמֵיהּ, וְלָא עָאל לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְאִסְתְּמַר מִנֵּיהּ. מַה כְּתִיב (שמואל א כ׳:ג׳) וְאוּלָם חַי יְיָ׳ וְחֵי נַפְשְׁךָ כִּי כְּפֶשַׁע בֵּינִי וּבֵין הַמָּוֶת. דְּהָא נָחִית בְּדַרְגּוֹי, עַד דְּהֲוָה בֵּיהּ הַאי שְׁעוּרָא. וְזַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, מַאן דְּאִסְתְּמַר מֵהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, וּמִכָּל דַּרְגִּין דְּהַהוּא סִטְרָא, דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּעָלְמָא.

דְּכַמָּה סִטְרִין וְדַרְגִּין אִית לְיֵצֶר הָרָע: נָחָשׁ עֲקַלְתּוֹן. שָׂטָן. מַלְאַךְ הַמָּוֶת. יֵצֶר הָרָע. וְהָא אוּקְמוּהָ. דְּאַף עַל גַּב דְּבִשְׁמָהָן אִלֵּין אִקְרֵי, שֶׁבַע שְׁמָהָן אינוּן לֵיהּ: שָׂטָן. טָמֵא. שׁוֹנֵא. אֶבֶן מִכְשׁוֹל. עֶרֶל. רָע. צְפוֹנִי. אִלֵּין אִינוּן שֶׁבַע שְׁמָהָן, לָקֶבֶל שֶׁבַע דַּרְגִּין דְּהֵיכָלִין דִּילֵיהּ, דְּכֻלְּהוּ מִסְטְרָא מִסְאֲבָא כִּדְקַאמָרָן. לָקֶבֶל אִלֵּין שִׁבְעָה שְׁמָהָן, אִינוּן דְּאִקְרֵי בְּהוּ גֵּיהִנֹּם, אֶתָר דְּאִתְדָּנוּ בֵּיהּ חַיָּיבַיָּא דְּעָלְמָא. וְאִלֵּין אִינוּן: בּוֹר. שָׁחַת. דּוּמָה. טִיט הַיָּוֵן. שְׁאוֹל. צַלְמָוֶת. אֶרֶץ תַּחְתִּית. כָּל אִלֵּין שִׁבְעָה מָדוֹרִין דְּגֵיהִנֹּם, לָקֶבֶל אִלֵּין שֶׁבַע שְׁמָהָן, דְּאִית לֵיהּ לְיֵצֶר הָרָע.

וְהָא אוּקִימְנָא, דְּכַמָּה דְּאִית דַּרְגִּין וְהֵיכָלִין לְסִטְרָא קְדוּשָׁה, הָכִי נָמֵי לְסִטְרָא מִסְאֲבָא. וְכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי וְשַׁלְטֵי בְּעָלְמָא, בְּסִטְרָא (ס"א שמאלא) מִסְאֲבָא. שִׁבְעָה הֵיכָלִין אינוּן, דְּאִינוּן לָקֶבֶל שִׁבְעָה שְׁמָהָן, דְּאִקְרֵי בְּהוּ גֵּיהִנֹּם (יצר הרע). וְכֻלְּהוּ (לאסטאה בישא) קַיְימֵי לְדַיְינָא, וּלְסַאֲבָא, לְאֵינוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא דְּדַבְקֵי בְּהוּ, וְלָא אִסְתַּמְּרָן אָרְחַיְיהוּ מִנֵּיהּ, כַּד אִינוּן בְּהַאי עָלְמָא.

דְּהָא מַאן דְּאָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה בְּהַאי עָלְמָא, בְּסִטְרָא דְּדַכְיָא, מְדַכְּאִין לֵיהּ, בְּהַהוּא אֶתָר דְּאִקְרֵי רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. דְּכַמָּה דַּרְגִּין אִינוּן, וְכַמָּה מְמָנָן, דְּכֻלְּהוּ קַיְימִן לְקָרְבָא לִבְנֵי נָשָׁא לְפוּלְחָנֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְדַכָּאָה לֵיהּ. וּמַאן דְּאָתֵי לְאִסְתַּאֲבָא, מְסָאֲבִין לֵיהּ בְּהַאי סִטְרָא אַחֲרָא דְּאִיהוּ מִסְאֲבָא. דְּהָא כַּמָּה דַּרְגִּין, וְכַמָּה מְמָנָן, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי לְסָאֲבָא לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא.

מַאן דְּיִקְרַב בְּהוּ, וְאָתֵי לְאִתְמַשְּׁכָא בָּתַר הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, עָלֵיהּ כְּתִיב, (תהילים פ״ט:מ״ט) מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָּוֶת יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ וְגוֹ'. מַאן אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִתְבְּרֵי בְּעָלְמָא דְּלָא יֶחֱמֵי מוֹתָא, הַהוּא דְּכָל עָלְמָא אִתְמַשְּׁכָאן אֲבַתְרֵיהּ. דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְמֵיהַב חוּשְׁבָּנָא קָמֵי מָארֵיהּ, עַד לָא יִפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא, חָמֵי לֵיהּ, וְהָא אוּקִימְנָא.

וְאִלֵּין שִׁבְעָה הֵיכָלִין, דְּאִינּוּן שִׁבְעָה מָדוֹרִין לַגֵּיהִנָּם. תְּרֵיסָר יַרְחִין אִקָּרוּן, בְּגִין דְּהָא כְּמָה דְּאִית לְסִטְרָא מְהֵימְנוּתָא תְּרֵיסָר יַרְחִין, דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, הָכִי נָמֵי אִית לְסִטְרָא אַחֲרָא דָּא תְּרֵיסָר יַרְחִין, דְּחַיָּיבָיָא אִתְּדָנוּ בְּהוּ, וְנִשְׁמְתָא דִּלְהוֹן אִתְּדָנָת בְּהוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִתְמָנָעָן רַגְלַיְיהוּ מִנַּיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא מִתְקָרְבֵי לְתַרְעַיְיהוּ, בְּגִין לְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא.

פרק נד

הֵיכָלָא קַדְמָאָה. שֵׁירוּתָא דְּסִטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע. הַאי הֵיכָלָא קַדְמָאָה, אִקָּרֵי בּוֹר רֵיקָא מִכֹּלָּא. מַאן דְּאָתֵי לְאַעָלָא בֵּיהּ, לֵית מַאן דְּאָחִיד בֵּיהּ. כֻּלְּהוּ דַּחְיָין לֵיהּ לְמִנְפַּל דְּלָא יְקוּם, לֵית בֵּיהּ סְמָךְ לְטָב.

בְּהַאי הֵיכָלָא, קַיְימָא חַד מְמָנָא, וְדוּמָה שְׁמֵיהּ. וְהַאי אִיהוּ קַיְימָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. דָּא אִיהוּ אָחִיד בְּנִשְׁמְתָא, כַּד אִתְדַּחְיָא מֵהֵיכָלָא קַדִּישָׁא, עַל יָדָא דְּהַהוּא מְמָנָא טָהֲרִיאֵ"ל, וְהַאי אִיהוּ קָאִים לְגַבֵּי הַהוּא תַּרְעָא דְּהַהוּא סִטְרָא קַדִּישָׁא, וּבְגִין כַּךְ קַיְימָא הַאי דּוּמָה, לְאַחָדָא לָהּ לְנִשְׁמְתָא, וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין בַּהֲדֵיהּ.

וּתְחוֹת הַאי מְמָנָא, קַיְימָא חַד מְמָנָא אַחֲרָא, דִּי אֶלֶף וְרִבְבָן תְּחוֹתֵיהּ. וְהַאי מְמָנָא אִקְרֵי פִּתּוּ"ת. דָּא הוּא דְּאִיהוּ קַיְימָא לְפַתָּאָה בְּנֵי נָשָׁא. וְהַאי אִיהוּ דְּשָׁרֵי לְגַבֵּיהּ, וְאַסְטֵי לֵיהּ, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְעַיְינָא בְּמָה דְּלָא אִצְטְרִיךְ בְּכַמָּה זְנוּנִין וּבְכַמָּה נְאוּפִין. וְכָל אִינּוּן דְּעָמֵיהּ, כֻּלְּהוּ קַיְימָן לְגַבֵּיהּ, וְאָזְלִין קַמֵּיהּ, וְאַכְרִיזָן לֵיהּ לְאַסְטָאָה עֵינוֹי, לְאִסְתַּכְּלָא בְּמָה דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

וְהַאי אִיהוּ סִרְסוּרָא בִּישָׁא, לְכָל אִינּוּן בִּישִׁין, הַאי קָאִים עַל קִבְרָא בְּזִמְנָא דְּאִתְדַּן הַהוּא גּוּפָא, וְתָבַר לֵיהּ עֵינוֹי. בְּגִין דְּאִיהוּ רָווח לוֹן, כַּד אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְדִילֵיהּ אִינּוּן.

וּבְהַאי אֲתָר אִתְּדָנַת נִשְׁמְתָא, עַד דְּעָאלַת לְהַאי אֲתָר דְּאִקְרֵי בּוֹר, וְכַמָּה נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים אִית בֵּיהּ, דְּכֻלְּהוּ עַקְצֵי לָהּ לְהַאי נִשְׁמְתָא, וְאַחֲדֵי בָּהּ, וְדַיְינִין לָהּ.

לְגוֹ מִן דָּא, אִית חַד רוּחָא אַחֲרָא מִסְאֲבָא, דְּאִיהוּ עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. וְדָא קַיְימָא עַל כָּל הֵיכָלָא דָּא, וְכֻלְּהוּ נַטְלֵי בְּגִינֵיהּ, וְהַאי אִקְרֵי גַּמְגִימָ"א. הַאי הוּא (רמ"ו ע"א) סוּמָקָא כְּוַורְדָּא, אִיהוּ קָאִים לְאַבָאשָׁא תְּדִיר, דְּהָא כַּד צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ אִתְדַּחְיָא, וְלָא זָכֵי בָּהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, הַאי רוּחָא קַיְימָא, וְסַלְקָא וְאִשְׁתַּתַּף בְּרוּחָא מִסְאֲבָא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, וְאַסְטֵי לְעֵילָּא, וְאַדְכִּיר חוֹבוֹי דְּבַר נָשׁ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְסִיָּמְנִיךְ (איוב א':ו') וַיָּבֹא גַּ"ם הַשָּׂטָ"ן בְּתוֹכָם, וְלָא כְּתִיב וַיָּבֹא הַשָּׂטָן אֶלָּא גַּם.

וּמַהַאי רוּחָא בִּישָׁא, תַּלְיִין כַּמָּה גַּרְדִּינִין אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן מְמָנָן לְאַחָדָא מִלָּה בִּישָׁא, אוֹ מִלָּה טְנוּפָא דְּאַפִּיק בַּר נָשׁ מִפּוּמֵיהּ, וּלְבָתַר אַפִּיק מִלִּין קַדִּישִׁין. וַוי לוֹן, וַוי לְחַיַּיהוֹן, אִלֵּין

אינוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּגַרְמֵי לְאִלֵּין גַּרְדִּינִין אַחֲרָנִין לְשַׁלְטָאָה, לְמִפְגַּם אֶתָר קַדִּישָׁא. וַוי לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, וַוי לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין, דְּאִלֵּין רוּחִין מְסָאֲבִין, נַטְלִין הַאי מִלָּה מִסָּאֲבָא, וְכַד אַפִּיק בַּר נָשׁ לְבָתַר מִלָּה קַדִּישָׁא, אַקְדִּימוּ אִלֵּין רוּחֵי מְסָאֲבֵי, וְנַטְלֵי הַהִיא מִלָּה מִסָּאֲבָא, וּמְסָאֲבֵי לְהַהִיא מִלָּה קַדִּישָׁא, וְלָא זָכֵי בֵּיהּ בַּר נָשׁ, וְכַבָיָכוֹל תְּשַׁשׁ חֵילָא קַדִּישָׁא.

וְעַיֵּל א מֵאִלֵּין אִית חַד מְמָנָא סַפְּסִירִיטָ"א שְׁמֵיהּ. וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין, וְהַאי מְמָנָא דְּעַלַיְיהוּ, נַטְלֵי אִינּוּן מִלִּין בִּישִׁין, וְהָכִי נָמֵי נַטְלֵי כָּל אִלֵּין מִלִּין דְּזָרִיק בַּר נָשׁ בִּידוֹי, כַּד רוּגְזָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, דְּהָא כְּדֵין הַאי מְמָנָא סַפְּסִירִיטָ"א נָקִיט הַאי מִלָּה, דְּזָרִיק בַּר נָשׁ בְּרוּגְזֵיהּ, וְסָלִיק וְאָמַר, דָּא הוּא קָרְבְּנָא דִּפְלָנְיָא, דְּקָרִיב לְסִטְרָא דִּילָן.

בְּגִין דְּכָל סִטְרָא דְּנַיְיחָא, אִיהוּ מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וּמִסִּטְרָא דְּמְהֵימְנוּתָא. וְכָל סִטְרָא דְּרוּגְזָא, אִיהוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא בִּישָׁא, סִטְרָא מְסָאֲבָא. וְעַל דָּא מַאן דְּאַשְׁדֵּי מִן יְדוֹי מִדֵּי בְּרוּגְזָא, כָּל אִלֵּין נַטְלִין לֵהּ לְהַאי מִלָּה דְּאִזְדְּרִיק, וְסַלְקֵי לָהּ לְעֵילָּא, וְאִתְקְרִיב לְהַהוּא סִטְרָא, וְאָמְרֵי דָּא (ס"א פולחנא דקרבנא) קָרְבְּנָא דִּפְלָנְיָא.

וְכָרוֹזָא קָארֵי בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין וְאָמְרֵי, וַוי לְפִלָנְיָא דְּאַסְטֵי בָּתַר אֵל זָר, וּפָלַח לְאֵל אַחֵר. וְכָרוֹזָא קָארֵי זִמְנָא תִּנְיָנָא וְאָמַר, (הושע ז':י"ג) אוֹי לָהֶם כִּי נָדְדוּ מִמֶּנִּי וְגוֹ'. זַכָּאָה אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּאִסְתְּמַר מֵאָרְחוֹי, וְלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְלָא יִנְפּוֹל בְּגוֹ בֵּירָא עֲמִיקָא, דְּלָא יָכִיל לְסַלְּקָא מִנֵּיהּ.

פרק נה

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא, הֵיכָלָא דָּא, אִיהוּ חָשׁוּף יַתִּיר עַל הֵיכָלָא קַדָּמָאָה, הַאי אִקָּרֵי שְׁחַת, לְקֶבֶל שְׁמָא דְּאִקָּרֵי טָמֵא. בְּגִין דְּהֵיכָלָא קַדָּמָאָה אִקָּרֵי בּוֹר, לְקֶבֶל שְׁמָא דְּאִקָּרֵי שָׂטָן. וְהַאי אִקָּרֵי שָׁחַת, לְקֶבֶל שְׁמָא דְּאִקָּרֵי טָמֵא. בְּהֵיכָלָא דָּא קַיְימִין תְּלַת פִּתְחִין, לְתְלַת סִטְרִין.

פִּתְחָא קַדָּמָאָה. בֵּיהּ קַיְימָא חַד מְמָנָא, עַסְטִירְיָ"א שְׁמֵיהּ. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן מְמָנָן תְּחוֹתֵיהּ, וְהַאי אִיהוּ קַיְימָא עַל כָּל אִינּוּן דְּמְחַבְּלֵי אָרְחַיְיהוּ, לְאוֹשָׁדָא זַרְעָא עַל אַרְעָא. אוֹ דְּמַפְקֵי זַרְעָא, דְּלָא כְּאָרְחָא. אוֹ לְכָל אִינּוּן דְּמָזְנוּ בִּידַיְיהוּ. אִלֵּין אִינּוּן דְּלָא חָמָאן אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא כְּלָל. אֶלָּא הַאי מְמָנָא דְּבִסְטַר מְסָאֲבָא דְּקַאמְרָן, נָפִיק בְּהַהוּא זִמְנָא, וְכַמָּה אִינּוּן אֶלֶף וְרִבְבָן, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּפֵי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, וּמְסָאֲבֵי לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא. וּלְבָתַר כַּד נָפַק נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ מֵהַאי עָלְמָא, הַאי מְמָנָא וְכָל אִינּוּן דְּעִמֵּיהּ, מְסָאֲבִין לֵיהּ לְנִשְׁמָתֵיהּ, וְאַחֲדִין בָּהּ, (ואסתאבת בהו) וְאַעֲילוּ לָהּ לְאִתְדָּנָא בְּהוּ.

וְאִלֵּין אִקְרוּן שִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת. דְּכֻלְּהוּ רוּגְזִין מְסָאֲבִין קַיְימִין כֻּלְּהוּ עַל דָּא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ קַיְימִין וְשָׁרָאן עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאַרְתַּח גַּרְמֵיהּ, וְחָמִים לֵיהּ לְתִיאוּבְתָּא דָּא.

וּכְדֵין נַטְלִין לֵיהּ לְהַהוּא תִּיאוּבְתָּא. וְהַהוּא זַרְעָא דְּאִתּוֹשָׁד בְּאַרְעָא. וְאִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ, וְנַטְלֵי לֵיהּ. וְסַלְקֵי לֵיהּ לְעֵילָּא, וְגָרְמוּ דִּבְרִית דָּא דְּיִשְׁתַּעְבֵּד בִּסְטָר מִסְאָבָא.

פִּתְחָא תִּנְיָינָא, בֵּיהּ קַיְימָא מְמָנָא אַחֲרָא, טַסְקִיפָ"ה שְׁמֵיהּ, וְהַאי אִיהוּ מְמָנָא, עַל כָּל אִינּוּן דִּמְחַבְּלֵי אָרְחַיְיהוּ, דְּלָא אוֹשָׁדֵי זַרְעָא עַל אַרְעָא, אֶלָּא דְּאוֹשָׁדֵי זַרְעָא בִּבְעִירֵי, אוֹ בְּאִיסּוּרִין חֲמוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא, בְּאִינּוּן עֲרָיוֹת, הַאי מְמָנָא וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן דְּעִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי עָלֵיהּ, (ס"א לסאבא ליה ולמידן ליה) לְאִתְדָּנָא לֵיהּ כְּמָה דְּאִתְמַר בְּאִינּוּן אַחֲרָנִין.

תָּא חֲזֵי, הַאי מְמָנָא בִּידֵיהּ כַּסָּא חֲדָא, וְאִקְרֵי (ישעיהו נ"א:י"ז) כּוֹס הַתַּרְעֵלָה כּוֹס חֲמָתוֹ, וְכָל אִינּוּן קְטוּלֵי בֵּית דִּין, דְּאִתְקְטָלוּ, אוֹ אִתְעֲנָשׁוּ עַל חוֹבִין אִלֵּין, כֻּלְּהוּ אִתְעֲקָרוּ מֵאִלֵּין סִטְרִין מִסְאֲבִין, וְלָא אִית לוֹן חוּלָקָא בְּהוֹן, וּבְהַאי כַּסָּא דְּאִקְרֵי כּוֹס הַתַּרְעֵלָה, בְּגִין כַּסָּא אַחֲרָא דְּשָׁתוּ בְּקַדְמִיתָא.

וְכָל אִינּוּן דְּלָא שָׁתוּ הַהוּא כַּסָּא דְּבֵית דִּין, לְאִתְעַקְּרָא מֵהַאי כּוֹס הַתַּרְעֵלָה, לְבָתַר כַּד נָפִיק נְשָׁמָתֵיהּ מֵהַאי עָלְמָא, הַאי מְמָנָא וְכָל אִינּוּן דְּעִמֵּיהּ, אֲחִידָן בֵּיהּ וְדָא הוּא (עמוס ח) יוֹם הַמָּר, וְרוֵי לָהּ לְהַאי נְשָׁמְתָא, מִכַּמָּה דִּינִין מְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין.

בְּהֵיכְלָא דָּא, קַיְימָא חַד רוּחָא, דְּאִלֵּין מְמָנָן תְּחוֹתֵיהּ, וְדָא הוּא נִיאֲצִירִיאֵ"ל. מֵהַאי רוּחָא תַּקִּיפָא, נַפְקֵי תְּלַת טִיפִּין, מְרִירָן, דְּנַפְקֵי בְּהַאי (רמ"ו ע"ב) כּוֹס הַתַּרְעֵלָה. חַד אִקְרֵי חָצַ"ף. וְחַד, אִקְרֵי מַר הַמָּוֶת וְחַד אִקְרֵי קוּבַּע"ת, (ד"א וכלהו מתכנשי להאי כוס לבתר) וְאִלֵּין תְּלַת טִיפִּין נָפְלוּ לְבָתַר מֵהַאי כּוֹס, (נפקו תלתטיפין) (ס"א בההיא) דְּהַהִיא חַרְבָּא דְּקָטְלָא בְּנֵי נָשָׁא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

פִּתְחָא תְּלִיתָאָה, בֵּיהּ קַיְימָא מְמָנָא חַד סַנְגְּדִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְהַאי אִיהוּ מְמָנָא, עַל כָּל אִינּוּן דְּעָיְילֵי הַאי בְּרִית קְדִישָׁא, בְּאִינְתּוּ אַחֲרָא, דְּאִיהוּ מֵהַהוּא סִטְרָא דְּאֵל נֵכָר. וְכָל אִינּוּן דִּמְחַבְּלֵי אָרְחַיְיהוּ בְּדָא, וּמְשַׁקְּרֵי בְּאָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, הַאי מְמָנָא, וְכָל אִינּוּן מְמָנָן דְּעִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ מְצַיְירֵי בְּגַוְויְיהוּ, צִיּוּרִין דְּאִינּוּן נָשִׁין מִסְאֲבִין, דְּאִסְתָּאַב בְּהוּ הַהוּא קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ אִתְרַשְׁמוּ קַמֵּיהּ, כַּד נָפִיק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, וּמְסָאֲבֵי לֵיהּ לְבָתַר לְהַהוּא רוּחָא. וְהֵיכָלָא דָּא, תַּלְיָין כָּל רָזֵי דְּחַרְשִׁין, לְקָטְלָא בְּנֵי נָשָׁא עַד לָא יִמְטֵי זִמְנַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ חַרְשִׁין דְּאִצְטְרִיכוּ בְּנֵי נָשָׁא. אִינּוּן דְּחָרְשֵׁי חַרְשַׁיְיהוּ לְאִסְתַּאֲבָא בְּהוּ, כְּגוֹן דְּהֲוָה בִּלְעָם, חָרַשׁ בְּחַרְשׁוֹי, וְאִסְתְּאַב בְּקַדְמִיתָא בִּמְסָאֲבוּ דְּזַרְעָא רוֹתַחַת דְּאַשְׁדֵי בִּבְעִירֵי, וּבְגִין דָּא, בֵּיהּ אִתְּדָן, בְּהַהוּא שִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת דְּקַאמְרָן. וְעַל דָּא, הַאי הֵיכָלָא אִקְרֵי, שַׁחַת טָמֵא.

וּבְהַאי הֵיכָלָא, אִית רוּחָא אַחֲרָא, דִּי מְמָנָא תְּחוֹת הַהוּא רוּחָא דִּלְעֵילָּא, וְהַאי אִקְרֵי סַרְטַ"א, וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן תְּחוֹתֵיהּ. (ק"ל ע"א) וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי עַל הַהִיא מִלָּה, דְּנָפִיק בַּהֲדֵי רוּחָא דְּבַר נָשׁ בְּחֶלְמָא, מִגּוֹ סִטְרָא קַדִּישָׁא. הַאי רוּחָא מִסְאָבָא, וְכָל אִינּוּן גַּרְדִּינִין דְּעִמֵּיהּ,

כֻּלְּהוּ נַפְקֵי וּמִתְחַבְּרָאן בְּהַהִיא מִלָּה, וְנַחְתֵּי בָּהּ, וּמִתְעָרְבֵי בַּהֲדָהּ, בְּגִין לְאַכְחָשָׁא לָהּ מִנַּיְהּ, וְאוֹדְעִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ מִלִּין אַחֲרָנִין, מִילִּין כְּדִיבִין, בְּמִלָּה דְּקִשׁוֹט.

דְּכַךְ אָרְחוֹי דְּכִדְיבָא, דְּאִלְמָלֵא לָא נָטִיל מִלָּה דְּקִשׁוֹט, לָא יָכִיל לְתַקָּנָא כְּדִיבוֹי. אוּף הָכָא אִלֵּין, כֵּיוָן דְּמִתְעָרֵי בְּמִלֵּי קְשׁוֹט, וּמַכְחִישֵׁי לוֹן מִנַּיְהּ, מוֹדָעֵי לֵיהּ מִלָּה דְּקִשׁוֹט, בְּגִין לְקַיְּמָא כְּדִיבוֹי. לְבָתַר (מתפשטי כל אינון) (ס"א מתפשטא ההיא מלה, באינון) תַּתְאֵי לְתַתָּא, דְּלֵית לוֹן קִיּוּמָא. וְלָא מִתְקַיְּימֵי, וְאוֹדְעֵי מִילִּין בְּעָלְמָא, לְכַמָּה סִטְרִין (ד"א וכל הני אינון לתתא בדרגין דמתפרשאן לבר בכמה סטרין) לְכַמָּה זְיִינִין.

מֵהֵיכְלָא דָּא, נָפְקִין תְּרִין רוּחִין, דְּמִתְהַפְּכָאן, לְזִמְנִין גּוּבְרִין, לְזִמְנִין נָשִׁין, וְאִלֵּין אָזְלִין וְשָׁטָאן בְּעָלְמָא בַּאֲוִירָא, וְחַיְיכָאן בִּבְנֵי נָשָׁא בְּגוֹ חֶלְמָא, וְאִתְחָזוּן לוֹן לְגוּבְרִין, כְּנָשִׁין שְׁפִירָן בְּחֵיזוּ דְּחֶלְמָא, וְנַטְלֵי תִּיאוּבְתָּא דְּבַר נָשׁ. אוּף הָכִי לְנָשִׁין, אִתְחָזוּן כְּגוּבְרִין, וְאִלֵּין אִקְרוּן רָעָה וְנֶגַע, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ"א:י') לֹא תְאוּנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. וְאִלֵּין אִקְרוּן רוּחֵי תַּתְאֵי לְתַתָּא. דְּנַפְקֵי מִגּוֹ שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא. דְּכַד נַטְלִין אִלֵּין רוּחִין דִּלְעֵילָּא, דִּי בְּגוֹ הֵיכָלָא דָּא, נַפְקוּ תְּרֵי שַׁלְהוֹבֵי דְּאֶשָּׁא, וְאִלֵּין טָסָאן בְּעָלְמָא, וְאִתְעָבִידוּ אִלֵּין תְּרֵין רוּחִין כַּדְקָא אֲמָרָן, וְכֹלָּא בְּסִטְרָא דָּא מִסְאָבָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּאִתְמָנָן מִסִּטְרִין אִלֵּין וְאִסְתְּמָרוּ מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי ז':ה') לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה וְגוֹ'.

פרק נו

הֵיכָלָא תְּלִיתָאָה. הֵיכָלָא דָּא, אִיהוּ הֵיכָלָא דְּאֶפִיל וְחַשִׁיךְ, וְלֵית בֵּיהּ נְהוֹרָא כְּלַל, וְאִיהוּ אֶפִיל יַתִּיר מִן קַדְמָאֵי. וְהַאי אִיהוּ דְּאִקְרֵי דּוּמָ"ה, לְקַבֵּל שְׁמָא דְּאִקְרֵי שׁוֹנֵ"א. בְּהֵיכָלָא דָּא קַיְּימֵי אַרְבַּע פִּתְחִין, חַד קַיְּימָא לְסִטְרָא דָּא, וְחַד לְסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע סִטְרִין.

חַד מְמָנָא קַיְּימָא עַל הַאי פִּתְחָא קַדְמָאָה, וְהַאי מְמָנָא קַיְּימָא בְּהַהוּא תַּקִּיפוּ דְּרוּגְזָא דְּעָלְמָא. כַּד דִּינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, הַאי מְמָנָא דְּשָׁרֵי בְּהַאי פִּתְחָא, נָטִיל זְיִינִין, וְאָנַח לוֹן לְאִינּוּן תַּרְעִין דְּבֵי כְּנִישְׁתָּא (דבני נשא), וְהַאי אִקְרֵי סָקָפוֹרְטַיָּ"א וְדָא הוּא כִּשְׁלוֹנָא דְּעָלְמָא, וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי ד':י"ט) דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ. (האי ממנא קיימא על פרשת ארחין למחמי) בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִיהוּ שַׁלִּיט, וְשַׁרְיָא דִּינָא בְּעָלְמָא, אִיהוּ קַיְּימָא לְמֶחְמֵי בְּמַאן דְּאָזִיל יְחִידָאי בְּשׁוּקָא, וְאִי הוּא אִעְרַע בַּהֲדֵיהּ, יָכִיל לְנַזְקָא לֵיהּ, וּלְאַתְרָע מַזָּלֵיהּ.

פִּתְחָא תִּנְיָינָא, בֵּיהּ קַיְּימָא חַד מְמָנָא אַחֲרִינָא, וְדָא אִיהוּ קַיְּימָא לְנַטְלָא פִּתְקִין דְּדִינָא, וְדָא אִיהוּ סַנְגַּדִּיאֵ"ל. וּתְחוֹת יְדֵיהּ, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין, דְּשַׁלְטָאן, דְּקַיְּימִין לְקַבְּלָא אִינּוּן פִּתְקִין דְּדִינָא, וְהַאי קַיְּימָא עַל פִּתְחָא דָּא.

וְכַד נָטִיל פִּתְקָא דְּדִינָא, הַאי קַיְימָא עַל פִּתְחָא דָּא, וְנָחִית לְתַתָּא, לְאִינּוּן פִּתְחִין חֲשׁוֹכָאן דִּלְתַתָּא. חַד לְהַהוּא דְּאִקְרֵי שָׁחַת. וְחַד לְהַהוּא דְּאִקְרֵי בּוֹר, דְּאִינּוּן לְתַתָּא. וְתַמָּן, כַּמָּה אֶלֶף, וְכַמָּה רִבְבָן, מְמַנָּן דְּשַׁלְטֵי בְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד דִּינָא, וְאִשְׁתְּלִים דִּינָא בְּהַהוּא פִּתְקָא.

פִּתְחָא תְּלִיתָאָה. בְּהַאי פִּתְחָא, אִית מָמָנָא אַחֲרָא, אַנְגַּרִיוֹ"ן שְׁמֵיהּ וְדָא אִיהוּ קַיְימָא, עַל כָּל אִינּוּן מַרְעִין וּמַכְאוֹבִין, וְחִלְחוּלִין וְאֶשָּׁא דְּגַרְמֵי. דְּהָא מִנַּיהּ נַפְקֵי כַּמָּה וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן דְּמָמָנָן עִמֵּיהּ, עַל כָּל אִינּוּן מַרְעִין וּמַכְאוֹבִין כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פִּתְחָא רְבִיעָאָה, הָכָא אִיהוּ חַד רוּחָא, דְּאִתְבְּרֵי (רס"ו ע"ב) בִּפְגִימוּ דְּסִיהֲרָא, וְאִקְרֵי אַסְכָּרָ"א. וְהַאי קַיְימָא עַל קְטוּלֵי דְּרָבֵיי, וְדָא אִתְחֲזֵי לוֹן, וְחַייְךְ בְּהוֹן, עַד דְּקָטִיל לוֹן, וְאַדְמֵי לוֹן כְּאִתְּתָא אִמַּיהּ דְּרָבֵיא, וּמְנִיקָא לוֹן, וְחַייְכָא בְּהוּ, וַאֲחִידַת לוֹן, וְקָטְלַת לוֹן.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַאי הֵיכָלָא, קַיְימָא חַד רוּחָא, דְּאִקְרֵי אֲגִירִיסוֹ"ן. הַאי אִתְמַנָּא, עַל כָּל אִינּוּן דְּמֵתִין מִבַּר תְּלֵיסַר שְׁנִין, עַד עֶשְׂרִין שְׁנִין. הַאי אִיהוּ קְטוֹלָא דִּלְהוֹן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, וְדָא אִיהוּ בְּחָבְרוּתָא (ד"א בחכמתא) דְּהַהוּא נָחָשׁ (רמ"ח ע"ב) כִּדְקַאמְרָן וְקַיְימָא בַּהֲדֵיהּ, וְאָזִיל אֲבַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא אִקְרֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת טוֹב מְאֹד, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ל״א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, וְאוֹקִימְנָא.

מֵהָכָא מִתְפַּשְׁטִין וְנָפְקִין תְּרִין רוּחִין, אַ"ף וְחֵמָ"ה. וְאִלֵּין אִתְמְנוּן, עַל כָּל אִינּוּן דְּשַׁמְעֵי נְזִיפָא מִמָּאן דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְרַחְצָן בֵּיהּ, וְלָא חַייְשֵׁי עָלֵיהּ. וְכֵן עַל כָּל אִינּוּן דְּחַייְכָאן מִמִּלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ מִמִּלֵּי דְּרַבָּנָן.

מֵאַף וְחֵמָה אִלֵּין, נָפְקִין כַּמָּה אֶלֶף, וְכַמָּה רִבְבָן, וְכֻלְּהוּ נַפְקֵי וְשָׁארָן עֲלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּמִלֵּי דְּמַצְוָה, וְאִזְלֵי בְּאָרְחָא דְּמַצְוָה. בְּגִין דְּיִתְעַצְּבוּן, וְלָא יֵחדוּן בֵּהּ. וּמִתְּרִין אִלֵּין דָּחִיל מֹשֶׁה, כַּד חָאבוּ יִשְׂרָאֵל, וְנָחִית מִן טוּרָא דְּכְתִיב, (דברים ט׳:י״ט) כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה.

תְּחוֹת אִלֵּין, אִית רוּחָא חֲדָא, דְּקַיְימָא עַל כָּל אִינּוּן מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, דְּכַד מִתְעָרֵי בְּנֵי נָשָׁא בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, אוֹ הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִתְעָרֵי בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, כְּדֵין אִתְעַר הַאי רוּחָא בִּישָׁא מִסְאֲבָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרֵי סַכְסִיכָ"א. וְאִיהוּ שָׁאֲרֵי עַל הַהוּא אִתְעָרוּתָא דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, דְּשָׁאֲרֵי בֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא, וְאִיהוּ עָאל לְעֵילָּא, וְגָרִים בְּהַהוּא אִתְעָרוּ דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, מוֹתָא וְחַרְבָּא וְקָטוֹלָא בְּעָלְמָא. וַוי לְאִינּוּן דְּמִתְעָרֵי לְהַאי סִטְרָא בִּישָׁא, וְלָא נָטְרֵי פּוּמַיְיהוּ וְלִישָׁנֵהוֹן, וְלָא חַשְׁשֵׁי עַל דָּא, וְלָא יַדְעֵי דְּהָא בְּאִתְעָרוּ דִּלְתַתָּא, תַּלְיָא אִתְעָרוּ דִּלְעֵילָּא, בֵּין לְטָב בֵּין לְבִישׁ.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַאי אִתְעָרוּ דִּלְישָׁנָא בִּישָׁא אִתְעַר לְתַתָּא, כְּדֵין הַאי נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן, סָלִיק קַשְׁקְשׁוֹ, וְאוֹקִים לוֹן בְּסָלִיקוּ, וְאִתְעַר מֵרִישָׁא עַד רַגְלוֹי. וְכַד קַשְׁקְשׁוֹ סָלִיקוּ וּמִתְעָרֵי, כְּדֵין כָּל גּוּפָא אִתְעַר. קַשְׁקְשׁוֹ, אֶלֶּין אִינּוּן כָּל גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין דִּלְבַר.

וְכֻלְּהוּ מִתְעָרֵי וְאַחֲדִין בְּהַהוּא מִלָּה בִּישָׁא, וּמִתְעָרֵי לְגַבֵּי הַהוּא (ישעיהו כ"ז:א') נָחָשׁ בָּרִיחַ, כְּדֵין כָּל גּוּפָא בִּישָׁא, אִתְעַר מֵרִישֵׁיהּ וְעַד רַגְלוֹי, בְּכָל הָנֵי הֵיכָלִין דְּקַאמְרָן. וְכָל אִינּוּן קַשְׁקְשִׁין בְּהַהוּא גִּלְדָּא, נַחְתִּין לְתַתָּא, וְהַהוּא גִּלְדָּא אִתְפַּשַּׁט מִנֵּיהּ וְנָחִית לְתַתָּא. וְגוּפָא סָלִיק, וְאִתְעַר לְמֶהֱוֵי דַּלְטוֹרָא לְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּזִמְנָא קָבִיעָא אִיהוּ, לְכָל חִוְיִין דְּעָלְמָא, לְאִתְפַּשְׁטָא מִשְׁכָּא דִּלְהוֹן, לָא מִתְפַּשְׁטֵי, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּמִתְעָרֵי בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא לְתַתָּא, וּכְדֵין אִתְעַר הַהוּא רוּחָא (נ"א חויא) בִּישָׁא לְעֵילָּא, וּפָשַׁט מַשְׁכֵּיהּ וְקַשְׁקְשׁוֹ מִנֵּיהּ. דָּא סָלִיק, וְדָא נָחִית, וְקַשְׁיָא עֲלֵיהּ הַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּקַשְׁקְשׁוֹ בְּמִשְׁכֵּיהּ מִכֹּלָּא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִתְפְּרַשׁ מִזִּוּוגֵיהּ. דְּאִלְמָלֵא הֲוָה כֹּלָּא בְּחִבּוּרָא חָדָא, לָא יַכְלִין עָלְמִין לְמִסְבַּל לוֹן, וְכֹלָּא בְּגִין אִתְעָרוּתָא דִּלְישָׁנָא בִּישָׁא דִּלְתַתָּא.

וְכַד חִוְיָין דִּלְתַתָּא מִתְפַּשְׁטֵי מֵהַהוּא מִשְׁכָּא, כְּדֵין כָּל חַד וְחַד יָהִיב קָלָא, וְאַתְעַר לְכַמָּה חִוְיִין דְּקַיְימֵי בְּהַהוּא אֲתָר, דְּאִקְרֵי בּוֹר, דְּתַמָּן כַּמָּה נְחָשִׁין קַיְימִין. וְכֻלְּהוּ דַּלְטוֹרִין, לְאַתְעָרָא לְהַאי חִוְיָא רַבָּא, לְמֶהֱוֵי דַּלְטוֹרָא עַל עָלְמָא. וְכֹלָּא בְּגִין הַאי אִתְעָרוּ דִּלְישָׁנָא בִּישָׁא, כַּד קַיְימָא אִתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ לְתַתָּא.

כְּגַוְונָא דָּא, מַאן דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה אינּוּן דְּאִקְרוּן לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, דְּמִתְחַבְּרָן וְאַתְעָרֵי אַתְעָרוּתָא, לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. לְשׁוֹן מֵהַהוּא קֹדֶשׁ דִּלְעֵילָּא. וְכַמָּה קְדוּשׁוֹת וְקִדּוּשִׁין מִתְעָרִין מִכָּל סִטְרִין. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, אִינּוּן דְּגָרְמֵי לְאַתְעָרָא קִדּוּשִׁין לְעֵילָּא וּלְתַתָּא, קְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא וּקְדוּשָׁה דִּלְתַתָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י"א:מ"ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם: אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְאִינּוּן אִתְקְרוּן מַיִין עִלָּאִין. וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים: אֵלֵּין מַיִין תַּתָּאִין, וְאִקְרוּן מַיִם אַחֲרוֹנִים. וּמָזוֹן בְּאֶמְצַע, בֵּין מַיִם רִאשׁוֹנִים לְמַיִם אַחֲרוֹנִים. וְעַל דָּא מָזוֹן, לָאו אִיהוּ בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, אֶלָּא בְּמַיִם רִאשׁוֹנִים. מַיִם רִאשׁוֹנִים מֵעֵילָּא דִּמְזוֹנָא תַּלְיָא בֵּיהּ. וְלָא בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים. וְרָזָא לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין אִתְיְיהִיב. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק נז

הֵיכָלָא רְבִיעָאָה. הֵיכָלָא דָּא, אִיהוּ דְּאִקְרֵי (ז' ע"א) חוֹבָ"ה. וְדָא אִיהוּ (תהילים מ':ג') טִיט הַיָּוֵן, לְקֶבֶל שְׁמָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי אֶבֶן מִכְשׁוֹל, וְכֹלָּא חַד. אִיהוּ חוֹבָ"ה, בְּגִין דְּתַמָּן קַיְימֵי כָּל חוֹבֵי דְּעָלְמָא, אַכְרָעוּתָא דְּחוֹבִין.

בְּגִין דְּכַד חָבָאן בְּנֵי נָשָׁא, כָּל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין, נַטְלִין אִינּוּן חוֹבִין, וּמַנְחֵי לוֹן בְּהַאי הֵיכָלָא דְּאִקְרֵי חוֹבָה. וְכָל זַכָּיִן דְּעָלְמָא, כֻּלְּהוּ מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דִּמְמָנָן עַל זַכָּוון דְּעָלְמָא, כֻּלְּהוּ נַטְלֵי לְאִינּוּן זַכָּוון, וְאוֹקְמֵי לוֹן בְּהֵיכָלָא רְבִיעָאָה דְּאִקְרֵי זְכוּת, וְתַמָּן קַיְימֵי זַכָּוון דִּבְנֵי נָשָׁא. וְחוֹבִין קַיְימֵי בְּהֵיכָלָא אַחֲרָא, דְּאִקְרֵי חוֹבָה. וְאִתְקְלוּ כַּחֲדָא בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּי (קהלת ז׳:י״ד) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וּלְבָתַר דְּאַכְרְעוּ זַכָּיִן, אוֹ חוֹבִין, לְסִטְרָא דָּא, אוֹ לְסִטְרָא דָּא, הָכִי נָצַח.

וְעַל דָּא, בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּד מִתְעָרִין אִלֵּין תְּרִין סִטְרִין, זְכוּת וְחוֹבָה. וּבְהוּ תַּלְיָין חַיִּים וּמָוֶת. אִי זַכָּיִן אַכְרְעוּ, לְסִטְרָא דָּא דְּאִקְרֵי זְכוּת, אִכְתּוּב בַּר נָשׁ בְּהַהוּא סִטְרָא דְּאִקְרֵי חַיִּים. בְּגִין, דְּהָנֵי תְּרֵין סִטְרִין קַיְימֵי בְּהַהוּא יוֹמָא, דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דָּא. אִי זָכֵי הַהוּא בַּר נָשׁ, וְנַצְחִין אִינּוּן זַכָּיִן, הָא אִכְתּוּב הַהוּא בַּר נָשׁ לְחַיִּים. בְּגִין דְּאָחִיד בֵּיהּ הַאי סִטְרָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי זְכוּת, וְחַיִּים אָחִיד בֵּיהּ, וְאָמַר דָּא דִּילִי הוּא, וְדִידִי הֲוָה, וּכְדֵין אִכְתּוּב הַהוּא בַּר נָשׁ לְחַיִּים. (ס"א ואכתוב עד איהו דיליה)

וְאִי נַצָּחָן חוֹבִין, הַאי סִטְרָא אַחֲרָא מִסְאָבָא, דְּאִקְרֵי חוֹבָה וּמָוֶת, אָחִיד בֵּיהּ, אָמַר הַאי דִּידִי הוּא, וְדִידִי הֲוֹי, וּכְדֵין אִכְתּוּב דְּאִיהוּ דִּילֵיהּ. וְדָא הוּא דִּתְנַיְינָן, דְּהָא בְּיוֹמָא דָּא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִכְתּוּב בַּר נָשׁ, אוֹ לְחַיִּים אוֹ לְמִיתָה. אִי אִכְתּוּב בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, אִכְתּוּב לְחַיִּים, וְאִתְקַיָּים תַּמָּן, וְאִתְדַּבַק בֵּיהּ. וְאִי אִכְתּוּב בְּסִטְרָא אַחֲרָא, אִתְקַיָּים בְּסִטְרָא דְּמִסְאֲבוּתָא, וְדָבִיק בֵּיהּ, וְדָא הוּא הֵן לְחַיִּים הֵן לַמָּוֶת. וְאִתְמְשַׁךְ בְּהַאי סִטְרָא אוֹ בְּהַאי סִטְרָא.

כָּל זִמְנָא דְּאִיהוּ קַיְימָא בְּסִטְרָא דָּא דִּקְדוּשָׁה, כָּל קְדוּשִׁין וְכָל דַּכְיִין מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ. יִקְרָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב וְיִשְׁמַע לֵיהּ, עָלֵיהּ כְּתִיב (תהילים צ״א:ט״ו-ט״ז) יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ אוֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי. וְכָל זִמְנָא דְּאִיהוּ קַיְימָא בְּסִטְרָא אַחֲרָא דִּמְסָאֲבָא, כָּל מְסָאֲבוּ, וְכָל חוֹבָה, וְכָל בִּישִׁין מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ. יִקְרָא, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁמַע לֵיהּ. מָרָחֲקָא אִיהוּ מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלֵיהּ כְּתִיב (תהילים קי״ט:קנ״ה) רָחוֹק מֵרְשָׁעִים יְשׁוּעָה וּכְתִיב (ישעיהו א׳:ט״ו) גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁומֵעַ.

הֵיכָלָא דָּא, אִיהוּ אֲתַר דְּכָל אִינּוּן דְּאִקְרוּן אֱלֹהִים אֲחֵרִים, בְּגִין דְּאִתְגַּלְיָין הָכָא. וְכָל אִינּוּן דִּמְפַתּוּ לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא בְּעִנּוּגִין דְּהַאי עָלְמָא, לְאַזָּנָאָה לְאִתְעַנָּגָא בְּעִנּוּגֵי נְאוּפִין דְּעָלְמָא, וּמַשְׁכֵי לְהוּ בְּתַר עִנּוּגִין וְנָאוּפִין דְּהַאי עָלְמָא, כִּדְקַאמְרָן.

בְּהַאי הֵיכָלָא, אִתְחֲזֵי חַד רוּחָא שַׁלִּיט תַּקִּיפָא, דְּאִיהוּ עַל כֻּלְּהוּ, וְדָא אִקְרֵי אוּף הָכִי אֵל, כְּגַוְונָא דְּאַחֲרָא (רנ"ח ע"א) דְּבִסְטַר קְדוּשָׁה. הַאי אִיהוּ (דברים לכ) אֵ"ל נֶכְ"ר. וְדָא אִיהוּ דִּמְפַתֵּי לְבַר נָשׁ דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ דְּקָאִים בְּבֵי מִדְרָשָׁא. הַאי רוּחָא תַּקִּיפָא מְפַתֵּי לֵיהּ,

וְחָשִׁיב כַּמָּה הִרְהוּרִין, וְאָמַר מַה אַתְּ קָאִים הָכָא, טַב לָךְ לְמֵיהַךְ בְּחַבּוּרַת אִינּוּן דְּנָאוּ עַל בְּנֵי נָשָׁא, וְאִינּוּן דְּאָזְלִין בָּתַר נָשִׁין שְׁפִירָאן, וּמִתְעַנְּגֵי בְּעִנּוּגֵי עָלְמָא. כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אִתְפַּתֵּי אֲבַתְרֵיהּ, כְּדֵין כֻּלְּהוּ שַׂטְיָין וְאָזְלִי וְאִתְמַשְׁכָאן אֲבַתְרֵיהּ.

וְכַמָּה אִינּוּן אַחֲרָנִין דְּקַיְימִין תְּחוֹתֵיהּ, וְכֻלְּהוּ מְסָאֲבֵי לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּמְסָאֲבֵי לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא. (ק"ן ע"ב) וְאִינּוּן אִקְרוּן צוֹאָה רוֹתַחַת דְּכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ב) צֵא תֹּאמַר לוֹ. אִינּוּן דַּרְגִּין דְּקַיְימִין לְסָאֲבָא תְּדִיר, וְהָא אִתְּמַר.

בְּאֶמְצָעִיתָא דְּהַאי הֵיכְלָא, אִית רוּחָא אַחֲרָא, דְּאִקְרֵי נֶגַע. וּמֵהַאי נְפָקָא רוּחָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי נֶגַע צָרַעַת. וְאִיהוּ קַיְימָא תְּדִיר, לְסָאֲבָא לְכָל אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, יַתִּיר עַל כָּל מַה דְּמְסָאֲבִין לֵיהּ. וְהַאי נֶגַע עִלָּאָה, אִיהוּ מְמָנָא עַל כָּל אִינּוּן פְּתוֹרֵי דְּשַׁבְּתָא, דְּכַד עָיֵיל שַׁבְּתָא, וְלָא אִתְסָדְרוּ בְּעִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְאִינּוּן קָא מְבַזֵּי עִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא, הַאי נֶגַע נָטִיל לְאִינּוּן פָּתוֹרֵי דְּלָאו אִינּוּן בְּעִנּוּגָא דְּשַׁבְּתָא (רנ"ב ע"ב) כְּדְקַאמְרָן.

וְכַד הַאי נָטִיל לְאִינּוּן פָּתוֹרֵי, כָּל אִינּוּן גַּרְדִּינֵי נִימוֹסִין דְּקַיְימֵי בֵּיהּ, כֻּלְּהוּ פָּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהילים ק״ט:י״ז-י״ח) וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ וְגוֹ'. יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְגוֹ'. אַל יְהִי לוֹ מוֹשֵׁךְ חָסֶד וְגוֹ'.

וְהָא אוֹקִימְנָא, בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, כַּד פָּתוֹרֵי אִתְיְיהִיבוּ לְהַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, כְּדֵין אִתְתַּקַּף הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, מִסָּאֲבָא, וְהַהוּא בַּר נָשׁ אִתְמְסַר לְהַהוּא סִטְרָא. וַוי לֵיהּ דְּאִתְגְּרַע מֵהַהוּא סִטְרָא קַדִּישָׁא, סִטְרָא דְּמֵהֵימְנוּתָא. וְאִתְפְּקַד בְּסִטְרָא אַחֲרָא מִסָּאֲבָא. כְּגַוְונָא דְּא בְּכָל אִינּוּן סְעוּדָתֵי דְּיוֹם טוֹב.

הָכָא בְּהַאי הֵיכְלָא, בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי בְּהַפּוּכָא אִיהוּ. וּבְהַהוּא הֵיכְלָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא, לָא קַיְימֵי תְּלַת אִלֵּין, וְתַלְיָין לְעֵילָּא, (עיין ו' ע"א) וְהָכָא קַיְימִין לְבִישׁ. דְּכַד (ס"א מטו בנוי דבר נש) מָטֵי בַּר נָשׁ לְהַאי הֵיכְלָא, הָא תַּמָּן קַיְימִין חֵיוָון לְשֵׁיצָאָה לוֹן. וְהָא תַּמָּן בְּנִין כַּד אִינּוּן זְעִירִין, מֵהָכָא נָפְקָא, בְּגִין לְאִתְמַנָּאָה קַטֵּיגּוֹרָא עֲלַיְיהוּ. וְהָא תַּמָּן קַיְימִין מְזוֹנֵי, לְאַעְבָּרָא לוֹן מִנַּיהּ. וְכֹלָּא תַּלְיָא בְּחוֹבָה. וְעַל דָּא אִקְרֵי הַאי הֵיכְלָא חוֹבָה. כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וּמֵהָכָא נָפְקָא חַד רוּחָא מְסָאֲבָא, דְּאִקְרֵי אֲרִירִ"א. וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן עִמֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן אוֹרְרֵי יוֹם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ג׳:ח׳) יְקַבּוּהוּ אוֹרְרֵי יוֹם. וְהַאי רוּחָא וְכָל אִינּוּן דְּעִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ קַיְימֵי לְנַטְלָא הַהִיא מִלָּה דְּלֵילְיט בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ בְּרוּגְזֵיהּ, וְאִלֵּין מִתְעָרֵי לְהַאי חִוְיָא, דְּאִקְרֵי (ישעיהו כ״ז:א׳) לִוְיָתָן נָחָשׁ עֲקַלְתּוֹן, בְּגִין לְאַיְיתָאָה וּלְאַתְעָרָא לְוָוטִין עַל עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְקַבּוּהוּ אוֹרְרֵי יוֹם וְגוֹ'.

וְאִלֵּין אוֹרְרֵי יוֹם, שַׁלְטִין עַל רִגְעֵי וְשַׁעְתֵי דְּיוֹמָא, וְנַטְלֵי אִינּוּן מִילִּין דְּלֵילְיט בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ, בֵּין בְּרוּגְזָא, בֵּין בְּאוֹמָאָה, וּבְהַהִיא מִלָּה, מִתְעָרֵי לְהַאי נָחָשׁ עֲקַלְתּוֹן, דְּאִקְרֵי לְוְיָתָן, בְּגִין

לְקַיְּימָא לֵיהּ לְחַבְּלָא לְעָלְמָא. וְעַל דָּא לָייט אִיּוֹב יוֹמֵיהּ בְּצַעֲרֵיהּ, וְלָא גּוּפֵיהּ. דִּכְתִיב (איוב ג׳:א׳) וַיְקַלֵּל אֶת יוֹמוֹ בַּתְחִלָּה, וּלְבָתַר יְקַבּוּהוּ אוֹרְרֵי יוֹם. רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן מִסִּטְרָא בִּישָׁא, וּמִתּוּקְפּוֹי. וּמִכָּל מִלָּה בִּישָׁא.

פרק נח

הֵיכְלָא חֲמִישָׁאָה. הֵיכְלָא דְּא, אִיהוּ הֵיכְלָא דְּאִקָּרֵי (מצורע נ"ד ע"א) שְׁאוֹ"ל, לְקֶבֶל הַהוּא שְׁמָא דְּאִקָּרֵי עֶרֶל, וְהָא אוֹקִימְנָא דְּדָא אִיהוּ רָזָא דְּעָרְלָה. בְּהַאי הֵיכְלָא, אִית חַד פִּתְחָא, וְחַד מְמָנָא עָלֵיהּ. וְדָא אִיהוּ מְמָנָא לְאַתְעָרָא תְּדִיר קִטְרוּגָא עַל עָלְמָא, וְהַאי רוּחָא אִקָּרֵי אֵיב"ה, בְּגִין דִּשְׁמָא דְּהַאי פִּתְחָא אֵיב"ה שְׁמֵיהּ, וְסִימָנִיךְ (בראשית ג׳:ט"ו) וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וְגוֹ'.

בְּהַאי הֵיכְלָא קַיְּימָא חַד רוּחָא דְּשַׁלִּיט עַל כֹּלָּא, וְהַאי אִקָּרֵי שׁוֹדֵ"ד. וְאִיהוּ (שוד) (ישעיהו נ"ט:ז׳) שׁוֹד וָשֶׁבֶר. וְדָא הוּא שׁוֹדֵד בְּטוּרֵי רָמָאֵי, גּוֹ טַנָרִין וְטוּרִין. מֵהֵיכְלָא דָּא יַנְקֵי כָּל אִינּוּן מְשַׁדְּדֵי וּמְשַׁצֵּי בְּחָרְבָּנִין. וּמֵהָכָא נָפְקִין, כָּל אִינּוּן דְּקַטְלֵי בְּסַיְּיפִין וְרוּמְחִין, וְאַזְלִין בָּתַר לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשֵׁיצָאָה כֹּלָּא.

מֵהַאי נָפִיק רוּחָא אַחֲרָא, וְאִקָּרֵי שׁוֹד. וְכַד שַׁלִּיט כַּפְנָא עַל עָלְמָא, הַאי רוּחָא דְּאִקָּרֵי שׁוֹ"ד, אִיהוּ אִשְׁתְּכַח. וְרוּחָא אַחֲרָא אִשְׁתְּתַף עִמֵּיהּ, דְּאִקָּרֵי כָּפ"ן. וְאִלֵּין אַזְלֵי בְּעָלְמָא, וּמְשַׁתְּכְחֵי לְקֶבֶל בְּנֵי נָשָׁא, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (איוב ה׳:כ"ב) לְשׁוֹד וּלְכָפָן תִּשְׂחָק. וְאִלֵּין עַבְדִין קִטְרוּגָא לִבְנֵי נָשָׁא, וּמְשַׁדְּדֵי לְכֹלָּא. חַד דְּאִקָּרֵי שׁוֹד, דְּבָתַר דְּאָזִיל בְּגוֹ טוּרִין רָמָאִין, וְשָׁדִיד וְחָרִיב וְשַׁצֵּי כֹּלָּא. כְּדֵין תָּב וְשָׁדַד לִבְנֵי נָשָׁא, וּמַתִּין בְּחוּלְשָׁא דִּילֵיהּ. וְכַד אַכְלֵי בְּנֵי נָשָׁא, לָא שַׂבְעִין, בְּגִין דְּאִיהוּ שַׁלְטָא בְּעָלְמָא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, מַאן דְּעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי נָשָׁא, וְיָהִיב לוֹן לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי, כְּדַאי אִיהוּ לְדַחְיָיא לוֹן לְאִלֵּין תְּרִין רוּחִין לְבַר, דְּלָא שַׁלְטֵי בְּעָלְמָא. וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא עַבְדֵי חֶסֶד עִם בְּנֵי נָשָׁא, וּשְׁאַר עַמִּין עַבְדֵי חֶסֶד בְּעָלְמָא. כְּדֵין אִלֵּין תְּרִין רוּחִין מִתְבַּסְּמִין (ס"א לשאר עמין ומתקפי וכו') מִלַּיְיהוּ, וּמִתְקְפֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּהָא כְּדֵין אִתְקַף הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, וְיִשְׂרָאֵל אִתְכַּפְיָין.

וְכַד יִשְׂרָאֵל עַבְדֵי חֶסֶד, אִתְכַּפְיָא הַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא וְאִתְחַלְּשׁ, וְסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה אִתְקַף. וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא מִתְעָרֵי בְּחֶסֶד, אִינּוּן תְּרִין רוּחִין (ד"א מתבסמי, חד אתבסם להו לשאר עמין) וּמִתְהַפְּכֵי לְאַכְפְיָיא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין אִינּוּן בִּרְכָאן דְּנַחְתֵּי מִלְּעֵילָּא, מִסְטָר יְמִינָא, יַנְקֵי לוֹן שְׂאַר עַמִּין. (ד"א וקיימא להההוא סטרא) וְהָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ו׳) שָׁמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, אִלֵּין שְׂאַר עַמִּין. כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. בְּגִין

דִּשְׂאַר עַמִּין מַשְׁכֵי לֵיהּ בְּגַוְונִיְיהוּ, בְּאִינּוּן חֲסָדִים דְּעַבְדִּין עִם בְּנֵי נָשָׁא. וְיִשְׂרָאֵל מְרַחֲקָן לֵיהּ מִגַּוְונִיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאִינּוּן חֲסָדִים כִּשְׂאַר עַמִּין.

וּתְחוֹת אִלֵּין רוּחִין, קַיְימִין כָּל אִינּוּן דְּאִקְרוּן עָרְלָה. זְמוֹרֵי עָרְלָה, עַנְפֵי עָרְלָה. וְעֵילָא מִנְּהוֹן חַד מְמָנָא, דְּאִקְרֵי גְּזַר דִּינַיָּ"א. וְהַאי אִיהוּ קַיְימָא עַל כָּל אִינּוּן דְּלָא נַטְרֵי שְׁנֵי עָרְלָה דְּאִילָנָא. וְעַל כָּל אִינּוּן, דְּמְעַכְּבֵי אֶת קַיְימָא לְבָרְיְיהוּ. וְעַל דָּא, בָּעָא חִוְיָא לְקָטְלָא לְבָרְיהּ דְּמֹשֶׁה. עַד דְּגָזְרַת לֵיהּ צִפּוֹרָה, דִּכְתִיב, (שמות ד׳:כ״ה) וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ וְגוֹ'.

וְהַאי רוּחָא, מְמָנָא עַל בְּנֵי נָשָׁא דְּמְחַבְּלֵי אָרְחַיְיהוּ, וְלָא חַיְישֵׁי לְיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, לְמֵיטַר אֶת קַיְימָא קַדִּישָׁא. וְהַאי אָעִיל לוֹן לְגַיהִנָּם, לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן, וְאִתְדָּן תַּמָּן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא הָכָא.

בְּהַאי הֵיכָלָא לְגוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא, קַיְימָא חַד רוּחָא, דְּאִיהוּ קַיְימָא וְכָמִין עַל אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, לְמֵחמֵי לְכָל אִינּוּן דְּעַבְרִין עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא. כְּדֵי לְמֵיעַל דְּבָבוּ, בֵּין תַּתָּא לְעֵילָּא. בְּגִין דְּכָל הַאי הֵיכָלָא אֵיבָה אִיהוּ.

הַאי וְכָל אִינּוּן אַחֲרָנִין, כֻּלְּהוּ קַיְימִין לְאַחֲזָאָה אַנְפִּין נְהִירִין לִבְנֵי נָשָׁא, וּלְמִפְתֵּי לְהוּ, בְּגִין דְּיִסְטוּן מֵאֹרַח קְשׁוֹט, וּלְאַמְשָׁכָא לוֹן אֲבַתְרַיְיהוּ, וּלְבָתַר אִינּוּן קַטְלֵי לוֹן, וִימוּתוּן בִּתְרִין עָלְמִין. דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ד׳) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פְּיוֹת.

הַאי רוּחָא, אִיהוּ אִקְרֵי אַפְרִיךָ"א. עַפְרָא דְּקִיטְמָא. דְּלָא עָבִיד תּוֹלְדִין וְאִיבִין לְעָלְמִין, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ עַפְרָא דְּקִיטְמָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִקְרֵי עָפָר, לָאו אִיהוּ עַפְרָא קַדִּישָׁא, דְּעָבִיד אֵיבִין, וְאִקְרֵי (איוב כח) עַפְרוֹת זָהָב. אֶלָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר י״ט:י״ז) מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת. וְדָא הוּא עָפָר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת, וְסִימָנָא דָּא אַתְיָא בִּתְרִין סִטְרִין. חַד, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּלִיל בְּהַאי חַטָּאת, רָזָא דְּהַהוּא חִוְיָא תַּקִּיפָא. וְחַד, דְּכַד בַּר נָשׁ עָבִיד חַטָּאת, אִיהוּ אַתְקִיף לְהַאי עָפָר, וְשַׁלְטָא בְּעָלְמָא.

וְהַאי אִיהוּ כָּלִיל (במדבר ה׳:י״ח) בְּמֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים, וְעַל דָּא, אִצְטְרִיךְ לְאִנְתּוּ דְּאַסְטִיאַת תְּחוֹת בַּעְלָהּ, וְעַבְדַת עוֹבָדָא דְּאֵשֶׁת זְנוּנִים, לְאַשְׁקָאָה לָהּ מַיָּא כְּלִילָן בְּעַפְרָא, דְּאִיהוּ מִקַּרְקַע הַמִּשְׁכָּן. וְהַאי עָפָר אִיהוּ מֵהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי קַרְקַע וְהַהוּא אִקְרֵי קַרְקַע דְּהַהוּא מִשְׁכָּן. וְהַאי עָפָר מֵהַהוּא קַרְקַע אִיהוּ. וּבְגִין כָּךְ, אִצְטְרִיךְ כַּהֲנָא לְאַשְׁקָאָה לְהַאי אִתְּתָא, כְּגַוְונָא דָּא. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָמִיזָא עִלָּאָה.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַדְכֵּי לוֹן בְּמַיִין דַּכְיִין עִלָּאִין דִּכְתִיב (יחזקאל ל״ו:כ״ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם. מַיִם טְהוֹרִים הָא אָמַרְן, בֵּין מַיִם רִאשׁוֹנִים לְמַיִם אַחֲרוֹנִים. וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימְנָא, מַיִם רִאשׁוֹנִים מִצְוָה, הָכִי אִתְקְרוּן. וּמַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה הָכִי נָמֵי אִתְקְרוּן, וְהָא אוֹקִימְנָא עַל תְּרִין סִטְרִין אִלֵּין, דָּא סִטְרָא דִּקְדוּשָׁה

אִתְקְרֵי מְצֻוָה. וְדָא סִטְרָא אַחֲרָא, אִתְקְרֵי חוֹבָה. וּבְגִין כָּךְ חוּלָּקֵיהּ נָטַל בְּהַהוּא מַיָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם.

פרק נט

הֵיכָלָא שְׁתִיתָאָה. הֵיכָלָא דָּא, קַיְימָא עִלָּאָה, עַל כָּל אינּוּן שְׁאַר הֵיכָלִין תַּתָּאִין. אַרְבַּע פְּתְחִין, אִית לְהֵיכָלָא דָּא. חַד, אִקְרֵי מָוֶת. וְחַד, אִקְרֵי רָע. וְחַד, אִקְרֵי צַלְמָוֶ"ת. וְחַד, אִקְרֵי אפ"ל. אִלֵּין אַרְבַּע פְּתְחִין, קַיְימִין תְּדִיר לְאַבְאָשָׁא. אִלֵּין אינּוּן כְּלָלָא דְּכֹלָּא.

כְּמָה דְּאִית בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אַרְבַּע פְּתְחִין לְאַרְבַּע סִטְרִין, דְּמִתְקַשְׁרָן, דָּא בְּדָא, וְכֻלְּהוּ קַדִּישִׁין. הָכִי נָמֵי לְתַתָּא, הָכָא. וְכַד אִלֵּין מִתְקַשְׁרָן וּמִתְחַבְּרָן דָּא עִם דָּא כַּחֲדָא, בְּהֵיכָלָא דָּא, כְּדֵין אִקְרֵי בֵּית חָבֶר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי כ״א:ט׳) מֵאֶשֶׁת מִדְיָנִים וּבֵית חָבֶר. וְהַאי הֵיכָלָא, קַיְימָא לְאַבְאָשָׁא תְּדִיר.

עַל הַאי הֵיכָלָא כְּתִיב, (משלי כ״ז:ו׳) וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא, בְּגִין דְּהָכָא קַיְימָן, כָּל אינּוּן נְשִׁיקִין בִּישִׁין, וְתִיאוּבְתִין בִּישִׁין, וְכָל עִדּוּנִין דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא, דְּי בְּאינּוּן עִדּוּנִין אִתְּתָרַךְ בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל הַאי הֵיכָלָא כְּתִיב, (משלי ה׳:ג׳) כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וְגוֹ׳.

בְּהַאי הֵיכָלָא, קַיְימָא חַד רוּחָא, דְּאִיהוּ מְמָנָא עַל כָּל אִלֵּין דְּלְתַתָּא, וְאִיהוּ כְּלָלָא עַל כָּל שְׁאַר רוּחִין. הַאי הֵיכָלָא, מִתְקַשְׁטָא בְּקִשׁוּטוֹי דְּשִׁפִּירוּ, עַל כָּל אינּוּן הֵיכָלִין. בְּהֵיכָלָא דָּא, מִתְלַבְּדֵי רַגְלַיְיהוּ דְּטִפְשָׁאֵי. עַל הַאי הֵיכָלָא כְּתִיב, (משלי ו׳:כ״ה) אַל תַּחְמוֹד יָפְיָהּ בִּלְבָבֶךָ וְאַל תִּקָּחֲךָ בְּעַפְעַפֶּיהָ.

בְּהַאי הֵיכָלָא, תַּלְיָין כָּל תִּיאוּבְתִין דְּעָלְמָא. וְכָל אינּוּן עִנּוּגִין דְּטִפְשָׁאֵי, חַסְרֵי לִבָּא, חַסְרֵי דַּעְתָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ז׳:ז׳-ח׳) וָאֵרֶא בַּפְּתָאיִם אָבִינָה בַּבָּנִים נַעַר. חָסַר לֵב. עוֹבֵר בַּשּׁוּק אֵצֶל פִּנָּה וְגוֹ׳. בְּנֶשֶׁף בְּעֶרֶב יוֹם וְגוֹ׳. וּכְדֵין אִתְקְרִיבוּ רַגְלוֹי לְהַאי הֵיכָלָא, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ תַּתָּאִין. כְּדֵין, (משלי ז׳:י׳) וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ שִׁית זוֹנָה וּנְצוּרַת לֵב. שִׁית, דָּא אִיהוּ הַאי הֵיכָלָא, דְּאִיהוּ שְׁתִיתָאֵי לְכָל שְׁאַר הֵיכָלִין. וְהָכָא קַיְימָא זוֹנָה, לְאַפְּתָאָה לְטִפְשָׁאִין.

בְּהַאי הֵיכָלָא קַיְימָא וְלָא קַיְימָא. נַחְתָּא וּמְפַתָּא, סַלְקָא וְאַסְטִיאַת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ז׳:י״א-י״ב) בְּבֵיתָהּ לֹא יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ. פַּעַם בַּחוּץ פַּעַם בָּרְחוֹבוֹת, כַּד סַלְקָא לְעֵילָּא. (משלי ז׳:י״א-י״ב) וְאֵצֶל כָּל פִּנָּה תֶּאֱרוֹב. כַּד נָטִיל נְשִׁמְתָא.

מַה כְּתִיב, (משלי ז׳:י״ג) וְהֶחֱזִיקָה בּוֹ וְנָשָׁקָה לוֹ. אִלֵּין אינּוּן נְשִׁיקִין, לְסָאֲבָא, וּלְאַטְעָאָה בְּנֵי נָשָׁא אֲבַתְרֵהּ. בְּגִין דְּהָכָא, אִיהוּ אֲתַר דְּכָל אינּוּן נְשִׁיקִין בִּישִׁין, וּמִכָּל זְנוּנִים נוּכְרָאִין, דְּאינּוּן מְתִיקִין לְפוּם שַׁעֲתָא. וַוי לְסוֹפַיְיהוּ, כְּמָה דִּכְתִיב (משלי ה׳:ג׳) וְחֵלֶק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ.

וּכְתִיב וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה. מַאי מָרָה כַלַּעֲנָה. אֶלָּא, כַּד בַּר נָשׁ אִתְפַּתֵּא אֲבַתְרָהּ בְּהַאי עָלְמָא, וּמָטָא זְמַנֵּיהּ לְאִסְתַּלְּקָא מֵהַאי עָלְמָא, אִיהִי קַיְימָא עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאִתְגְּלִימַת קַמֵּיהּ בִּגְלִימָא דְּגוּפָּא דְּאֶשָּׁא וְחַרְבָּא שִׁינָּא בְּיָדָהּ, וּתְלַת טִיפִּין בָּהּ.

וְאוּקְמוּהָ, וּבָהּ טִפָּה חֲדָא, מֵאִינּוּן טִיפִּין דְּאִיהִי מְרִירָא, וּבְשַׁעֲתָא דְּאָטִיל לָהּ לְפוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, עָאל בְּמֵעוֹי. וּכְדֵין נְשָׁמְתָא אִתְבַּלְבָּלָא, וְהַהִיא טִיפָּה שַׁטְיָא וְאָזְלַת בְּגוֹ גוּפָּא, וְאַעְקָרַת לָהּ לְנִשְׁמְתָא מֵאַתְרָהּ, וְלָא שָׁבִיק לָהּ לְנִשְׁמְתָא אֲתַר לְמֵיתַב, וְאִיהִי מָרָה כַלַּעֲנָה, וְאַטְעִים לָהּ בַּר נָשׁ בְּמְרִירוּ, חָלָף הַהוּא מְתִיקָא, דְּטָעֲמוּ בָּהּ בְּהַאי עָלְמָא, כַּד אִתְמְשָׁכוּ בַּתְרָהּ, לְבָתַר אַשְׁדֵּי טִפָּה אַחֲרָא, וְנִשְׁמְתָא נָפְקַאת, וּמִית בַּר נָשׁ. וּלְבָתַר אַשְׁדֵּי טִיפָּה אַחֲרָא, וְירוֹקִין אַנְפּוֹי, וְאַבְאִישׁ. בְּגִין דְּנִשְׁמְתָא הִיא קַדִּישָׁא, וְכַד שַׁלְטָא עָלָהּ דָּא סִטְרָא אַחֲרָא מְסָאֲבָא, עַקְרַת מִקַּמֵּיהּ, וְלָא אִתְיַשְׁבָא כַּחֲדָא.

בְּגִין כַּךְ, כְּמָה דְּאִתְדְּבַק בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין בִּישִׁין בְּהַאי עָלְמָא, אוּף הָכִי נָמֵי בְּהַאי שַׁעֲתָא. דְּאִי בַּר נָשׁ אִתְמְשַׁךְ אֲבַתְרָהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְשָׁבַק סִטְרָא קַדִּישָׁא, כְּדֵין נִשְׁמְתָא לָא אָהַדְּרַת לְהַהוּא אֲתַר קַדִּישָׁא. וּכְמָה דְּאִתְמְשָׁךְ אֲבַתְרָהּ בְּהַאי עָלְמָא, הָכִי נָמֵי שַׁלְטָא עַל נִשְׁמָתֵיהּ, וּכְדֵין נִשְׁמָתֵיהּ נַפְקַת בְּפִטּוּרֵי, וְאוּקְמוּהָ. וְכָל דָּא, בְּגִין אִינּוּן נְשִׁיקִין דְּנַשְׁקָן לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, דְּאִינּוּן מְתִיקִין. וּלְבָתַר, מְרִירָן לֵיהּ בְּהַאי שַׁעֲתָא. וְעַל דָּא, וְהֶחזִיקָה בּוֹ וְנָשְׁקָה לוֹ, בְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

(משלי ז׳:י״ג) הֵעֵזָה פָנֶיהָ וַתֹּאמַר לוֹ, בְּגִין דִּבְהַאי הֵיכְלָא קַיְימִין כָּל קַטֵּיגּוֹרִין, וְכָל שְׁלִיחָאן בִּישִׁין דְּמִשְׁתַּכְחֵי לְגַבֵּי דְּבַר נָשׁ, וְעַבְדֵי לֵיהּ דִּיתְקַן בְּתִקּוּנוֹי, וְיַסְלְסֵל בְּשַׁעֲרֵיהּ, וְיִתְסְחֵי, וְיִתְתַּקַּן בְּגִין דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ. הָכָא קַיְימָא רוּחָא חָדָא, דְּאִקְרֵי סְקָטוּפָּ"ה. וְדָא הוּא מְמָנָא עַל כָּל תִּקּוּנָא וְסִלְסוּלָא דִּבְנֵי נָשָׁא.

לְגוֹ דְּהַאי הֵיכְלָא, קַיְימָא חַד מְמָנָא אַחֲרָא, דְּהַאי מְמָנָא אַחֲרָא, אִיהוּ אִתְעַר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְבָתַר, לְאַתְעָרָא לוֹן, דְּהָא אִיהוּ מְתַקַּן גַּרְמֵיהּ, וּמְסַלְסֵל בְּשַׂעֲרֵיהּ, דְּיִטּוֹל בִּידֵיהּ חַד מַרְאָה לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְשַׁוֵּי לֵיהּ בִּידֵיהּ, וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ, וְחָמֵי דְּיוּקְנֵיהּ בְּהַהוּא חֵיזוּ. וּבְהַאי אִתְעַר לְהַהוּא רוּחָא חֵילָא אַחֲרָא. דְּאִקְרֵי עַסִּירְטָ"א, וּמֵהָכָא (ק"ץ ע"ב רס"ד ע"א, ויקרא כ"ה ע"א, רל"ד ע"ב) נַפְקֵי, כָּל אִינּוּן דְּאִחְזִיו כְּדִיבִּין לִבְנֵי נָשָׁא בְּחֶלְמֵיהוּ. וְכָל אִינּוּן דְּאִחְזָיִין מִלִּין וְלָא מִתְקַיְימֵי בְּהוּ, אֶלָּא לְעַרְבָּבָא לוֹן.

וּלְבָתַר, כַּד אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא אִתְמַשְׁכָאן בְּהַהוּא חֵיזוּ, דְּאִקְרֵי מַרְאָה. כְּדֵין כֻּלְּהוּ בְּנַסּוּתָא דְּרוּחָא דִּילְהוֹן, וְהַאי רוּחָא דְּאִקְרֵי עַסִּירְטָ"א, אִיהוּ אַתְעַר לְחַד רוּחָא מְמָנָא דְּאִיהוּ תְּחוֹת יְדֵיהּ, וְעָאל בְּנוּקְבָא דִּלְתַתָּא דְּכָל נוּקְבִין, וְסָלִיק מִתַּמָּן חַד רוּחָא אַחֲרָא, דְּאִיהוּ מְמָנָא עִם הַהוּא רוּחָא דְּאִקְרֵי אַסְכָּרָא כְּדְקָאמְרָן. וְדָא אִיהוּ לִילִית אִימָּא דְּשֵׁדִין. וְכַד הַהוּא בַּר נָשׁ

אַתְעַר לְהַאי רוּחָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי עַסִּירְטָ"א, כְּדֵין אִתְחֲבָר עִמֵּיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְאִתְקְשַׁר עִמֵּיהּ תָּדִיר. וּכְדֵין בְּכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, אִתְעַר הַהוּא רוּחָא, דְּחֵיזוּ בִּישָׁא בַּהֲדֵהּ דְּלֵילִית, וּלְזַמְנִין דְּאִתְזַק מִנַּיְיהוּ הַהוּא בַּר נָשׁ, וַיִּפּוֹל לְאַרְעָא, וְלָא יָכִיל לְמֵיקָם, אוֹ יְמוּת. וְכָל דָּא גָּרִים, הַהוּא חֵיזוּ דְּמַרְאָה, דְּאִיהוּ מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ. דְּהָא כְּמָה דְּאַחְזֵי גַּסּוּתָא דְּרוּחָא בְּלִבֵּיהּ, הָכִי נְמֵי אַסְגֵּי רוּחָא בִּישָׁא לְגַבֵּיהּ. וְעַל דָּא כֹּלָּא קַיְימָא בְּהַהוּא אִתְעָרוּ דְּלְתַתָּא.

(משלי ז׳:י״ד) זְבָחַי שְׁלָמִים עָלָי. תָּא חֲזֵי, שְׁלָמִים לָא אַתְיָין עַל חוֹבָה, וְלָא עַל חַטָּאת, אֶלָּא עַל שָׁלוֹם. מַאי שְׁלָמִים. אֶלָּא שְׁלָמִים מִתְּרִין סִטְרִין, דְּלָא אִשְׁתְּכַח מְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ, לָא לְעֵילָּא, וְלָא לְתַתָּא. מַאן אִיהוּ מְקַטְרְגָא. אֶלָּא הַהוּא סִטְרָא דְּשָׂמְאלָא דְּיֵצֶר הָרָע, דְּיִשְׁתְּכַח בְּשִׁלְמָא דִּימִינָא. וְעַל דָּא, זְבָחַי שְׁלָמִים עָלָי. (ד"א עלי דייקא, ההוא זבחי שלמים עלי איהו בגין דלא אשתכח מקטרגא על עלמא)

דָּבָר אַחֵר זְבָחַי שְׁלָמִים עָלָי. הָא אֲנָא בְּשַׁלָּוָה לְגַבָּךְ, לְאַחֲזָאָה לָךְ שָׁלֵם. וּבְגִין כָּךְ, הַיּוֹם שִׁלַּמְתִּי נְדָרָי, לְאַפְּקָאָה בְּנֵי עָלְמָא תָּדִיר. עַל כֵּן יָצָאתִי לִקְרָאתֶךָ וְגוֹ', דְּיַדַּעְנָא דְּאַנְתְּ חָסֵר לְבָּא, חָסֵר טוֹבָה. לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדָךְ בְּכָל בִּישִׁין דְּעָלְמָא. וְיֵאוֹת לָךְ לְאַהֲנָאָה, וּלְמִטְעֵי בָּתַר תִּיאוּבְתִּין דְּהַאי עָלְמָא. וְדָחֵי לֵיהּ מִמִּלָּה לְמִלָּה, וּמִבִּישׁ לְבִישׁ. אַהֲדְרָנָא בְּאִינּוּן טִפְשָׁאִין, וְשָׁחִירְנָא פָּנֶיךָ, וְאָמְצָאֲךָ, כְּבַר אַשְׁכַּחְנָא לָךְ לְאִתְדַּבְּקָא בָּךְ.

לָכָה נְרֻוָּה דוֹדִים עַד הַבֹּקֶר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב כ״ד:ט״ו) וְעֵין נוֹאֵף שָׁמְרָה נֶשֶׁף. דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ זְמָנָא לְשַׁלְטָאָה. לָכָה נְרֻוָּה דוֹדִים, נְהַךְ כַּחֲדָא, הָא אֲנָא עִמָּךְ, דְּהָא עַד כְּעַן אַתְּ רַבְיָא אַנְתְּ בְּחֵילָךְ, אִי הַשְׁתָּא לָא תִּתְעַנַּג גַּרְמָךְ, אֵימָתַי, כַּד תְּהֵא סִיב, הַשְׁתָּא הוּא זְמָנָא. מַאי טַעְמָא. כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ, דָּא יֵצֶר טוֹב, דְּלָא שָׁרְיָא הָכָא בְּגַוָּוךְ, וְלָאו אִיהוּ זְמָנָא, הָלַךְ בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק, דְּלָא שָׁרְיָא בְּבַר נָשׁ, אֶלָּא בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק, כַּד אִיהוּ מִתְלַיְיסַר שְׁנִין וּלְהָלְאָה. וְלָאו בְּכָל בַּר נָשׁ, וַאֲנָא קָאִים עִמָּךְ מֵיּוֹמָא דְּאִתְיְלִידַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ד׳:ז׳) לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ. וְהַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ רָוֹוק, הַשְׁתָּא זְמָנָא לָךְ לְאִתְעַנְּגָא גַּרְמָךְ. (משלי ז׳:כ׳) צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ, לְסַלְקָא לְעֵילָּא, וּלְאִתְעַכְּבָא תַּמָּן (ס"א ולאתענגא). לְיוֹם הַכֶּסֶא יָבוֹא בֵיתוֹ, אֵימַת יָבֹא לְקֳבֵלֵיהּ, לְיוֹם הַכֶּסֶא דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, לְאַשְׁגָּחָא בְּדִינָא, דִּכְתִיב (תהילים פ״א:ד׳) בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. בְּזַמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִתְעַנְּגָא בְּעָלְמָא, וּלְאִתְהֲנֵי בֵּיהּ, אִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ. וּבְזַמְנָא דְּשַׁרְיָא דִּינָא בְּעָלְמָא, כְּדֵין אָתֵי לְגַבֵּיהּ לְמֶעְבַד עִמֵּיהּ דִּינָא, וְעַל דָּא הִטַּתּוּ בְּרֹב לְקָחָהּ וְגוֹ'. עַד יְפַלַּח חֵץ כְּבֵדוֹ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעִין אָרְחִין קַדִּישִׁין, לְמֵהַךְ בְּהוּ, וְלָא יִסְטוּן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק ס

הֵיכְלָא שְׁבִיעָאָה. הָדָא הוּא הֵיכָלָא דִּשְׁמָרֵי דְּחַמְרָא, לְאִתְרַוְיוֹאָה בֵּיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ט׳:כ״א) וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל. סְחִיטָא דְּכָל אִינּוּן עֲנָבִין, כֻּלְּהוּ עֲנָבִין בִּישִׁין, הָכָא אִיהוּ סְחִיטָא דְּלְהוֹן. וְדָא אִיהוּ (תהלים עה) יַיִן חָמַר. שְׁמָרִים דְּחָמַר דְּלֵית מַאן דְּשָׁתֵי מִנֵּיהּ, דְּלָא גָּרִים מוֹתָא לְגַרְמֵיהּ. מַיְינָא דָּא, אַטְעִימַת חַוָּה לְבַעְלָהּ, וְעָאלַת לֵיהּ בְּהֵיכָלָא דָּא, דְּתָנֵינָן, סָחֲטָה עֲנָבִין, וְיָהִיבַת לֵיהּ, וְגָרִימַת מוֹתָא לֵיהּ, וּלְכָל עָלְמָא אֲבַתְּרֵיהּ. בְּהֵיכָלָא דָּא, קַיְימִן כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין מִסְאָבִין, דְּנַחְתֵּי לְכָל אִינּוּן דִּי בְּסִטְרָא דָּא מִתְדַּבְּקִי, וְהַהוּא רוּחָא דְּנַחְתָּא לְכָל אִינּוּן דִּי מִסִּטְרָהָא, מֵהָכָא נַפְקִי. כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן סָטוּ אָרְחַיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְאִשְׁתְּדָלוּ בִּזְנוּתָא, בַּאֲתַר דְּלָא אִצְטְרִיךְ, לְאִתְרַחֲקָא מֵאַרַח קְשׁוֹט. כְּדֵין, כְּמָה דְּאִיהוּ אִתְדְּבָק בְּהַהוּא סִטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע בִּזְנוּתָא, הָכִי נָמֵי נָפִיק מֵהֵיכָלָא דָּא רוּחָא מִסְאֲבָא, לְסָאֲבָא לֵיהּ, וְלִבְרָא דְּנָפִיק מִתַּמָּן.

וְהַהוּא בְּרָא אִקְרֵי מַמְזֵר, דְּאַתְּי מִסִּטְרָא דְּאֵל זָר. כְּמָה דְּאִיהוּ אִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא תִּיאוּבְתָא, וּבְהַהוּא זְנוּתָא בְּהַהוּא סִטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע, הָכִי נָמֵי מָשִׁיךְ לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא בְּרָא רוּחָא אַחֲרָא מִסְאֲבָא, דְּסָאִיב, וְכֹלָּא סָהֲדִין עֲלֵיהּ דְּאִיהוּ מַמְזֵר, וְהָכִי כָּל עוֹבָדוֹי וְסִטְרוֹי בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ.

מְהֵיכָלָא דָּא נָפִיק חַד רוּחָא, דִּי מְמָנָא עַל אִינּוּן רוּחִין דְּאִקְרֵי צְפוֹנִי. וְסָמָנִיךְ, (משלי כ״ז:ט״ז) צוֹפְנֶיהָ צָפַן רוּחַ. וְהַאי אִיהוּ מְמָנָא עַל דָּא. וְהַאי הֵיכָלָא שְׁבִיעָאָה, לְקָבֵל הַהוּא שְׁמָא דְּאִקְרֵי (יחזקאל ל״א:י״ד) אֶרֶץ תַּחְתִּית. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יואל ב׳:כ׳) וְאֶת הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם.

הָכָא אִיהוּ נְקוּדָה חֲדָא, דְּקַיְימָא לְגוֹ בְּגוֹ, וּמֵהָכָא נַפְקֵי כָּל אִינּוּן רוּחִין אַחֲרָנִין דְּשָׁטָאן בְּעָלְמָא, וְשַׁלְטִין בְּהַאי עָלְמָא, בְּכָל אִינּוּן מִלִּין וְעוֹבָדִין, דְּאִתְמְסָרוּ בְּסִטְרָא דְּשִׁמְאלָא. וּמֵהָכָא נַפְקֵי כָּל אִינּוּן זִיקִין נְצִיצִין, דְּמִתְדַּעֲכֵי לְאַלְתַּר, לַהֲטֵי וּמִתְדַּעֲכֵי. וּמֵאִלֵּין נָפְקִין רוּחִין אַחֲרָנִין, דְּשַׁטְיִין בְּעָלְמָא, וּמְשַׁתַּתְפֵי לְאִינּוּן דְּנַפְקוּ מִגּוֹ תְּהוֹמָא רַבָּא. וְאִיהוּ הַאי הֵיכָלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ל״ו:ז׳) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. וְאִינּוּן רוּחִין דְּלָא אִתְמְסָרוּ לְמִגְלַם בְּעָלְמִין, וְאִתְחָזוּן וְלָא אִתְחָזוּן כְּמָה דְּאִתְמַר.

וּלְבָתַר אִינּוּן רוּחִין דְּשַׁטְיִין בְּעָלְמָא, וְאִלֵּין קַיְימֵי לְמֶרְחַשׁ נִסִּין לִבְנֵי נָשָׁא. בְּגִין דְּאִלֵּין לָא קַיְימִין בְּטִנּוּפָא דִּמְסָאֲבָא כָּל כַּךְ כְּאַחֲרָנִין. וְחַד רוּחָא מְמָנָא עֲלַיְיהוּ, וְאִקְרֵי נְסִיר"א, דְּאִיהוּ אִתְנְסַר מֵאִינּוּן סִטְרִין דִּמְסָאֲבוּ יַתִּיר, (ויקרא כ"ה ע"א) וְאִלֵּין פַּרְחֵי בַּאֲוִירָא, וַאֲבָאִישׁוּ לְסִטְרָא דִּלְהוֹן, בְּגִין לְמֶעְבַד נִסִּין לְאִינּוּן דִּי בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה.

וּמֵרוּחָא דָּא דְּאִתְנְסַר, דְּאִקְרֵי נְסִיר"א, מִנַּיְהּ נַפְקֵי כַּמָּה סִטְרִין אַחֲרָנִין, מִתְפָּרְשָׁן לְזַנְיֵיהוּ, וְכֻלְּהוּ קַיְימָאן שְׁלִיחָאן בְּעָלְמָא, כָּל חַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, עַד דְּאִתְמְנוּן לְתַתָּא מַלְכִין וְסַרְכִין. וְלֵית לוֹן קְיוּמָא תָּדִיר, כְּאינּוּן אַחֲרָנִין דִּלְעֵילָּא.

בְּהֵיכָלָא דָּא אִתְדַּבְקוּתָא דְּסִטְרָ מִסְאֲבָא, וְכָל תִּיאוּבְתִין מִסְאֲבִין, וּמְסָאֲבֵי לְעָלְמָא. הַאי אִיהוּ זַמִּין לְאַפָּקָא בְּכָל רִגְעָא וְשַׁעֲתָא אֶשָּׁא, וְלֵית מַאן דְּקָאִים קָמֵיהּ. מֵהָכָא נָפִיק אֶשָּׁא דְּרוּחָא תַּקִּיפָּא לְתַתָּא, לְאִתְדָּנָא בְּיֵיהּ חַיָּיבֵי עָלְמָא. וּמֵהָכָא נָפְקָא רוּחָא מְלֻהֲטָא, דְּאִיהוּ אֶשָּׁא וְתַלְגָּא, דְּאִקְרֵי צַלְמוֹן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ס"ח:ט"ו) תַּשְׁלֶג בְּצַלְמוֹן.

בְּהֵיכָלָא דָּא, קַיְימָאן אַרְבָּעָה פִּתְחִין, דְּמִתְפָּרְשָׁן לְאַרְבַּע סִטְרִין לְבַר. וְאִלֵּין אַחֲדִין וְלָא אַחֲדִין בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה. לָא אִתְאַחֲד, אֶלָּא דְּאִתְחֲזֵי בְּאינּוּן פִּתְחִין נְהוֹרָא דְּנָהִיר, וְאִיהוּ אָתָר דְּמִתְתְּקֵן בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא, לְאינּוּן חֶסִידֵי דִּשְׁאַר עַמִּין, אינּוּן דְּלָא אַבְאִישׁוּ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאִשְׁתְּדָלוּ עִמְּהוֹן בְּקִשׁוּט. אִלֵּין קַיְימֵי בְּאִלֵּין פִּתְחִין, וְנַיְיחֵי תַּמָּן. (נ"א מהאי סטרא ונייחי מהאי סטרא).

בְּפִתְחָא דְּהַאי הֵיכָלָא בְּאֶמְצָעִיתָא, לְבַר, שִׁית פִּתְחִין דְּמִתְאַחֲדֵי בְּהַאי הֵיכָלָא, וְכֻלְּהוּ אַחֲדִין בֵּיהּ. הָכָא אִית כַּוִּין פְּתִיחָן, לְסִטְרָא דִּנְהוֹרָא קַדִּישָׁא, וְאינּוּן דּוּכְתִין מִתְתְּקָנִי לְמַלְכֵי שְׁאַר עַמִּין, אינּוּן דְּלָא עָאקוּ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאַגִינוּ עָלַיְיהוּ תָּדִיר. אִלֵּין אִית לוֹן יְקָר בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִתְהֲנוּ בְּהַהוּא אֲפֵלָה דְּאינּוּן יַתְבִין, מִגּוֹ נְהוֹרָא דְּנָהִיר מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָׁה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו י"ד:י"ח) כֹּל מַלְכֵי גוֹיִם כֻּלָּם שָׁכְבוּ בְכָבוֹד.

וְאִי עַבְדוּ עָאקוּ לְיִשְׂרָאֵל, אוֹ דְּחִיקוּ לוֹן. כַּמָּה אינּוּן דְּאַחְדִין בְּהוּ, וְדַיְינִין לְהוּ לְתַתָּא תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא, מִכַּמָּה דִּינִין מְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין, לְאינּוּן מַלְכִין דְּעָאקוּ לְהוּ, דְּאִתְדָּנוּ בְּהַהוּא עָלְמָא בְּכַמָּה דִּינִין. וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא סָהֲדִין סַהֲדוּתָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל מְהֵימְנוּתָא דִּלְהוֹן, וְנָחְתֵי לְתַתָּא וְאִתְדָּנוּ תַּמָּן. זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין, וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

עַד הָכָא שָׁבַע הֵיכָלִין, מָדוֹרֵי דְּסִטְרָא מְסָאֲבָא, מִסִּטְרָא דְּנָחָשׁ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְהּ, וּמִלְּחִישׁוּתֵיהּ, דְּלָא יִתְנְשִׁיךְ מִנַּיְהּ, וְלָא יְטִיל בֵּיהּ אַרְסָא, דְּיֵמוּת בֵּיהּ. מִכָּל סִטְרִין אִית לְאִסְתַּמְּרָא מִינַּיְהּ, מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא. מַאן דְּיִשְׁתְּזִיב מֵרֵישָׁא, לָא יִשְׁתְּזִיב מִזְּנָבָא. כַּד אָכִיף רֵישָׁא, זָקִיף וְנָבָא, מָחֵי וְקָטִיל.

וְעִם כָּל דָּא, (קהלת י':י"א) אִם יִשּׁוֹךְ הַנָּחָשׁ בְּלֹא לָחַשׁ. כְּמָה דְּתָנֵינָן, נָטִיל רְשׁוּ וְאַפִּיק נִשְׁמְתָא. בְּגִין כָּךְ אִצְטָרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא, דְּלָא יְחוּב קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּלָא יַלְחִישׁוּ לֵיהּ לְהַהוּא חִוְיָא דְּיִנְשׁוֹךְ וְיִקְטֹל.

פרק סא

(ס"א זכאין אינון צדיקייא דידעין ארחין קדישין למיהך בהו דלא למיהך בתר ההוא חורייא בישא סטרא אחרא מסאבא ומתפרשי מניה ולא אתפתו אבתריה זכאין אינון בעלמא דין זכאין אינון בעלמא דאתי) (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּיצֶר יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה. עָפָר אִיהוּ, וְלָא חוֹמֶר. עָפָר אִיהוּ, וְיֵתוּב לְעַפְרָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ג׳:י״ט) כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב. (נ"א לבתר דחטא אתעביד מזונא לנחש ובגין כך וכו') לְבָתַר דְּחָטָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ בְּנָחָשׁ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. עָפָר דָּא הוּא אָדָם, דִּכְתִיב כִּי עָפָר אַתָּה וְגוֹ׳. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב עָפָר, וְלָא כְּתִיב אֲדָמָה, וְלָא חוֹמֶר, וּכְתִיב (ישעיהו ס״ה:כ״ה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ.

עַד דְּיִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִבָּעֵר לְהַהוּא רוּחָא מִסְאָבָא מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ׳, וְיָקִים לְהַהוּא עָפָר, וְיִתְעַר לֵיהּ לְמֵחְדֵי בְּעָלְמָא, דִּכְתִיב (ישעיהו כ״ו:י״ט) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר וְגוֹ׳.

כְּתִיב (בראשית ג׳:א׳) וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם, וְהָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל סִטְרָא דְּרָכִיב עֲלֵיהּ, יְהִיב לֵיהּ חֵילָא לְשַׁלְטָאָה, וּלְמִפְתֵּי, וּלְאַסְטָאָה. וְדָא הוּא רָזָא דִּדְכוּרָא, דְּהָא דְכוּרָא שַׁלִּיט עַל נוּקְבָא, וְיָהִיב בָּהּ חֵילָא. שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא מְשַׁמְּשִׁין כַּחֲדָא, וְלָא מִתְפָּרְשִׁין לְעָלְמִין, חֹשֶׁךְ וַאֲפֵילָה מְשַׁמְּשִׁין כַּחֲדָא. אִיהוּ חֹשֶׁךְ, וְאִיהִי אֲפֵילָה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות י׳:כ״ב) וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה. חֹשֶׁךְ וַעֲרָפֶל. בְּגִין דְּאִית חֹשֶׁךְ, וְאִית חֹשֶׁךְ.

פרק סב

תָּנָן, מַאן דְּחָמָא גַּמָּל בְּחֶלְמֵיהּ, מִיתָה אִתְגְּזַרַת עֲלֵיהּ, וְאִשְׁתְּזִיב מִינָּהּ. בְּגִין דְּאִיהוּ סִטְרָא מְסָאֲבָא, וְהַאי אִיהוּ (בראשית ו׳:י״ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר.

פרק סג

יוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר קָמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קֵץ כָּל בָּשָׂר אִתְּהֲנֵי מֵאִינּוּן קָרְבָּנִין דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, אוֹ לָא. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא הֲווֹ מִסְתַּפְקֵי כַּחֲדָא, לְעֵילָּא וּלְתַתָּא.

וְתָא חֲזֵי, כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵל, אִינּוּן אִקָּרוֹן אָדָם, בְּחִבּוּרָא דְּאִינּוּן רְעוּתִין קַדִּישִׁין, דְּסַלְקָא מַגָּוֵויְיהוּ. וְהַהוּא אִמְרָא, אוֹ כִּבְשָׂא, אוֹ הַהוּא בְּהֵמָה, הַאי דְּקָרְבִין, אִצְטְרִיךְ עַד לָא אִתְקְרִיב עַל מַדְבְּחָא, לְפָרְשָׁא עָלָה כָּל חָטָאִין, וְכָל חוֹבִין, וְכָל הִרְהוּרִין בִּישִׁין דְּעָבַד. וּכְדֵין הַהִיא, אִתְקְרֵי בְּהֵמָה בְּכֹלָּא, בְּגוֹ אִינּוּן חֲטָאִין וּבִישִׁין וְהִרְהוּרִין.

כְּגַוְונָא דְּקָרְבָּנָא דַּעֲזָאזֵל, דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:כ״א) וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳, הָכִי נָמֵי הָכָא. וְכַד סַלְקָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, מָטוּ לָהּ עַל חַד תְּרִין. וּבְגִין כָּךְ, דָּא סַלְקָא

לְאַתְרֵיהּ, וְדָא סַלְקָא לְאַתְרֵיהּ, (רמ"ד ע"ב, רל"ט ע"א) דָּא בְּרָזָא דְּאָדָם, וְדָא בְּרָזָא דִּבְהֵמָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'.

חֲבִיתִין וְכָל שְׁאַר מָנְחוֹת, לְאִתְעָרָא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, בִּרְעוּתָא דְּכַהֲנָא, וְשִׁירָתָא דְּלֵיוָאֵי, וְצִלּוֹתָא דְּיִשְׂרָאֵל. וּבַהֲהוּא תְּנָנָא, וְשַׁמְנָא וְקֻמְחָא דְּסָלִיק, מִתְרַוְון וּמִסְתַּפְּקֵי כָּל שְׁאַר מָארֵי דְּדִינִין, דְּלָא יַכְלֵי לְשַׁלְטָאָה בַּהֲהוּא דִּינָא דְּאִתְמְסַר לוֹן, וְכֹלָּא בְּזִמְנָא חָדָא. תָּא חֲזֵי, כֹּלָּא אִתְעָבִיד בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, לְאִסְתַּפְּקָא דָּא בְּדָא, וּלְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָּא מַאן דְּאִצְטְרִיךְ, עַד אֵין סוֹף. (רכ"ו ע"א)

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲרִימִית יָדִי בְּצִלּוֹתִין לְעֵילָּא, דְּכַד רְעוּתָא עִלָּאָה, לְעֵילָּא לְעֵילָּא, קַיְימָא עַל הַהוּא רְעוּתָא דְּלָא אִתְיְדַיע, וְלָא אִתְפַּס לְעִלְמִין, רֵישָׁא דְּסָתִים יַתִּיר לְעֵילָּא, וְהַהוּא רֵישָׁא אַפִּיק מַה דְּאַפִּיק, וְלָא יְדִיעַ. וְנָהִיר מַה דְּנָהִיר, כֹּלָּא בְּסְתִימוּ.

רְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, לְמִרְדַּף אֲבַתְרֵיהּ, וּלְאִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ, חַד פְּרִיסוּ אִתְפְּרַס, וּמִגּוֹ הַהוּא פְּרִיסָא בְּרִדִּיפוּ דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, מָטֵי וְלָא מָטֵי, עַד הַהוּא פְּרִיסָא נָהִיר מַה דְּנָהִיר. וּכְדֵין הַהוּא מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, נָהִיר בִּנְהִירוּ סָתִים דְּלָא יְדִיעַ. וְהַאי מַחֲשָׁבָה לָא יָדַע.

כְּדֵין בָּטַשׁ הַאי נְהִירוּ דְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְיְדַע, בִּנְהִירוּ (נ"א דפרסא) דִּפְרִשָׁא, דְּקַיְימָא דְּנָהִיר מִמָּה, דְּלָא יְדִיעַ, וְלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִתְגְּלְיָא. וּכְדֵין, (נ"א האי) דָּא נְהִירוּ דְּמַחֲשָׁבָה דְּלָא אִתְיְדַע, בָּטַשׁ בִּנְהִירוּ דִּפְרִיסָא, וְנָהֲרִין כַּחֲדָא.

וְאִתְעָבִידוּ תִּשְׁעָה הֵיכָלִין, וְהֵיכָלִין לָאו אִינּוּן נְהוֹרִין, וְלָאו אִינּוּן רוּחִין, וְלָאו אִינּוּן נְשָׁמָתִין, וְלָא אִית מַאן דְּקַיְימָא בְּהוּ. רְעוּתָא דְּכָל תִּשַׁע נְהוֹרִין, קַיְימֵי כֻּלְּהוּ בְּמַחֲשָׁבָה, דְּאִיהִי חַד מִנַּיְיהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא, כֻּלְּהוּ לְמִרְדַּף אֲבַתְרַיְיהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימֵי בְּמַחֲשָׁבָה, וְלָא מִתְדַּבְּקָן וְלָא אִתְיְדִיעוּ. וְאִלֵּין לָא קַיְימֵי, לָאו בִּרְעוּתָא, וְלָאו בְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, תַּפְסִין בֵּהּ וְלָא תַּפְסִין. בְּאִלֵּין קַיְימִין כָּל רָזִין דִּמְהֵימְנוּתָא, וְכָל אִינּוּן נְהוֹרִין, מֵרָזָא דְּמַחֲשָׁבָה עִלָּאָה וּלְתַתָּא, כֻּלְּהוּ אִקְרוֹן אֵין סוֹף. עַד הָכָא מָטוּן נְהוֹרִין, וְלָא מָטוּן, וְלָא אִתְיְדִיעוּ לָאו הָכָא רְעוּתָא, וְלָא מַחֲשָׁבָה.

כַּד נָהִיר מַחֲשָׁבָה, וְלָא אִתְיְדַע מִמַּאן דְּנָהִיר, כְּדֵין אִתְלְבַּשׁ וְאִסְתִּים גּוֹ בִּינָה, וְנָהִיר מַאן דְּנָהִיר, וְאָעִיל דָּא בְּדָא, עַד דְּאִתְכְּלִילוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

וּבְרָזָא דְּקִרְבְּנָא כַּד סָלִיק, כֹּלָּא אִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא, וְנָהִיר דָּא בְּדָא, כְּדֵין קַיְימֵי כֻּלְּהוּ בִּסְלִיקוּ, וּמַחֲשָׁבָה אִתְעֲטָר בְּאֵין סוֹף. הַהוּא נְהִירוּ דְּנָהִיר מִנֵּיהּ מַחֲשָׁבָה עִלָּאָה, (נ"א דלא ידע איהי בה כלל), אִקְרֵי אֵין סוֹף, דְּמִנֵּיהּ (נ"א ומניה) אִשְׁתְּכַח וְקַיְימָא וְנָהִיר לְמַאן דְּנָהִיר, וְעַל דָּא כֹּלָּא קָאִים. זַכְאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, הַאי סִטְרָא אַחֲרָא, דְּאִקְרֵי קֵץ כָּל בָּשָׂר, כְּמָה דְּקִשׁוּרָא אִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא בְּחִדּוּ, אוּף הָכִי נָמֵי לְתַתָּא, בְּחֶדְוָותָא, וּרְעוּתָא לְאִסְתַּפְּקָא כֹּלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִימָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדְקָא יָאוֹת.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, כַּד סִיהֲרָא אִתְחַדְּשָׁא, יָהֲבִין לֵיהּ לְהַאי קֵץ כָּל בָּשָׂר, חוּלָקָא חֲדָא יַתִּיר עַל קָרְבְּנִין, לְאִתְעַסְקָא בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּמַשׁ בְּחוּלָקֵיהּ, וִיהֵא סִטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, בְּגִין דְּיִתְאַחֲדוּן בְּמַלְכַּיהוֹן.

וְדָא אִיהוּ שָׂעִיר, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּלָקָא דְּעֵשָׂו, דִּכְתִיב בֵּיהּ שָׂעִיר. (בראשית כ"ז:י"א) הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר. וְעַל דָּא אִיהוּ אִשְׁתְּמַשׁ בְּחוּלָקֵיהּ, וְיִשְׂרָאֵל אִינּוּן מִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּחוּלָקֵיהוֹן. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים קל"ה:ד') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ.

וְתָא חֲזֵי, הַאי קֵץ כָּל בָּשָׂר, כָּל רְעוּתֵיהּ לְאוּ אִיהוּ אֶלָּא בְּבִשְׂרָא תָּדִיר. וּבְגִין כָּךְ, תִּקּוּנָא דְּבִשְׂרָא תָּדִיר לְגַבֵּיהּ, וְעַל דָּא אִקְרֵי קֵץ כָּל בָּשָׂר. וְכַד אִיהוּ שַׁלִּיט, שַׁלִּיט עַל גּוּפָא, וְלָאו עַל נִשְׁמְתָא, נִשְׁמְתָא סַלְקָא לְאַתְרָהּ, וּבִשְׂרָא אִתְיְיהִיב לְאַתָּר דָּא, כְּגַוְונָא דְּקָרְבְּנָא, דִּרְעוּתָא סַלְקָא לַאֲתָר חַד, וּבִשְׂרָא לְאֲתָר חַד.

וּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ זַכָּאָה, אִיהוּ קָרְבְּנָא מַמָּשׁ לְכַפָּרָא, וְאַחֲרָא דְּלָאו אִיהוּ זַכָּאָה, לָא. בְּגִין דְּבֵיהּ מוּמָא, דִּכְתִיב (ויקרא כ"ב:כ') כִּי לֹא לָרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם. וְעַל דָּא צַדִּיקָא כַּפָּרָה אִיהוּ בְּעָלְמָא, וְקָרְבְּנָא מַמָּשׁ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד, דְּהָא כַּד חָפָא עֲנָנָא יַת מַשְׁכְּנָא, שָׂרַאת שְׁכִינְתָּא בְּאַרְעָא, וְאִתְעֲבַר רוּחָא מִסְאָבָא, דְּאִיהוּ קֵץ כָּל בָּשָׂר מֵעָלְמָא, וְאִסְתַּלָּק וְעָאל בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְרוּחָא קַדִּישָׁא שָׂרָא עַל עָלְמָא, דִּכְתִיב וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד.

וּכְתִיב וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן, בְּגִין דְּרוּחָא קַדִּישָׁא שָׂרָא עַל עָלְמָא, וְרוּחָא מִסְאָבָא אִסְתַּלָּק, בַּר דְּאַמְשִׁיכוּ לֵיהּ אִינּוּן חַיָּיבַיָּא כְּמִלְקַדְּמִין עַל עָלְמָא, דְּאִי אִינּוּן לָא אַמְשִׁיכוּ לֵיהּ עַל עָלְמָא, לָא אִשְׁתְּכַח.

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְבָּרָא לֵיהּ מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ה:ח') בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ' דִּבֶּר. וּכְתִיב (זכריה י"ג:ב') וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

ויקרא

פרק א

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיהו ז׳:י״א) שְׁאַל לְךָ אוֹת מֵעִם יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַּ לְמָעְלָה. אִסְתַּכְּלְנָא בְּדָרִין קַדְמָאִין וְדָרִין בַּתְרָאִין, מַה בֵּין דָּרִין קַדְמָאִין לְדָרִין בַּתְרָאִין. דָּרִין קַדְמָאִין הֲווֹ יַדְעִין וּמִסְתַּכְּלִין בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְיַדְעִין לְצָרְפָא אַתְוָון דְּאִתְיְהִיבוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי, וְאַפִּילּוּ חַיָּיבִין דִּבְהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, הֲווֹ יַדְעִין גּוֹ אַתְוָון חָכְמְתָא עִלָּאָה. וְיַדְעִין גּוֹ אַתְוָון עִלָּאִין, וְגוֹ אַתְוָון תַּתָּאִין, חָכְמְתָא לְאַנָהֲגָא עוֹבָדִין בְּהַאי עָלְמָא.

בְּגִין דְּכָל אָת וְאָת דְּאִתְמְסַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה, הֲווֹ מִתְעַטְּרִין וְסַלְקִין עַל רֵישַׁיְיהוּ דְּחֵיְוָון עִלָּאִין קַדִּישִׁין. וְכֻלְּהוּ חֵיְוָון הֲווֹ מִתְעַטְּרֵי בְּהוּ, וּפַרְחִין גּוֹ אֲוִירָא, דְּנַחְתָּא מִגּוֹ אֲוִירָא עִלָּאָה, דָּקִיק דְּלָא יְדִיעַ.

וסַלְקִין וְנַחְתִּין אַתְוָון רַבְרְבִין וְאַתְוָון דְּקִיקִין. אַתְוָון רַבְרְבִין נַחְתִּין מִגּוֹ הֵיכָלָא עִלָּאָה טְמִירָא דְּכֹלָּא, וְאַתְוָון דְּקִיקִין הֲווֹ נַחְתִּין מִגּוֹ הֵיכָלָא אָחֳרָא תַּתָּאָה, וְאִלֵּין וְאִלֵּין אִתְמְסָרוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי.

וְחִבּוּרָא דְּאַתְוָון דְּאִינּוּן מִתְחַבְּרָאן בְּטְמִירוּ בְּכָל אָת וְאָת, כְּגוֹן א, אָת יְחִידָא, מִתְחַבְּרָאן עִמֵּהּ בְּטְמִירוּ תְּרִין אָחֳרָנִין לְף. וְכֵן כֻּלְּהוּ אִתְמְסָרוּ לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי, וְכֻלְּהוּ טְמִירִין גּוֹ חַבְרַיָּיא, זַכָּאִין אִינּוּן.

שְׁאַל לְךָ אוֹת, אוֹת מַמָּשׁ. דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ נַטְלִין בְּרָזָא דְּאַתְוָון. וְכֵן בְּרֵחַב מַה כְּתִיב, (יהושע ב׳:י״ב-י״ג) וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת, דָּא אָת ו', דְּדָא אִקְרֵי אוֹת אֱמֶת. וְאִי תֵּימָא שְׁאָר אַתְוָון לָאו אִינּוּן אֱמֶת. אִין, אֶלָּא אוֹת דָּא אוֹת אֱמֶת אִקְרֵי.

הַעֲמֵק שְׁאָלָה, דָּא אוֹת ה' בַּתְרָאָה דְּבִשְׁמָא קַדִּישָׁא. אוֹ הַגְבֵּהַּ לְמָעְלָה, דָּא אָת יו"ד רֵישָׁא דְּבִשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, שְׁאַל לְךָ אוֹת מֵעִם יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ, אוֹת מִשְׁמָא קַדִּישָׁא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב מֵעִם יְיָ׳, דְּדָא אִיהוּ שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָת חַד דְּבֵיהּ, וּמַשְׁכְּנָא קָאִים עַל דָּא.

תָּא חֲזִי, כַּד סָלִיק עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא וְשָׁרָא עֲלוֹי, כָּל אִינּוּן רְתִיכִין, וְכָל אִינּוּן מָאנֵי מַשְׁכְּנָא דְּלְעֵיל, כֻּלְּהוּ הֲווֹ גּוֹ עֲנָנָא. מַה כְּתִיב, (שמות מ׳:ל״ה) וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן. וּכְתִיב, וְיָבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן, (שמות כ״ד:י״ח) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה אִי מֹשֶׁה לָא הֲוָה יָכִיל לְאַעָלָא לְמַשְׁכְּנָא, אֲמַאי הֲוָה יָתִיב בְּטוּרָא כָּל אִינּוּן אַרְבְּעִין יוֹמִין.

אֶלָּא (ס"א אינו וכו' בגין לקבלא אורייתא זמנא אחרא דהא תרין לוחין אתברו בקדמיתא והשתא הוה בטורא כמלקדמין. אמר רבי יוסי אי הכי והא כתיב (שמות ל״ט:ל״ב) ויקם

משה את המשכן וכו'. וכתיב ולא יכול משה לבא אל אהל מועד. וכתיב ויהי משה בהר ארבעים יום וגו'. וכתיב ויקרא אל משה וגו'. משמע דמשה בטורא הוה בההוא זמנא דקרא ליה. וכתיב מאהל מועד. ואהל מועד לא הוה בטורא דסיני דהא ביניהו דישראל הוה. אמר ליה בההוא זמנא אשתלימו ארבעין יומין. ומ' יומין הוה משה בטורא. ועננא אחרא עלאה הוה מתקן משכנא ותקין פתורי מכל אינון רוחין קדישין לאתתקנא אתר דהא) תְּרֵי עֲנָנֵי הֲווֹ, (ס"א ענן דנהיר וענן דחשיך) חַד דְּעָאל בֵּיהּ מֹשֶׁה. וְחַד דְּשָׁארִי עַל מַשְׁכְּנָא. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב (שמות מ׳:ל״ה) וּכְבוֹד יְיָ' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן, מִלָּא לָא כְּתִיב, אֶלָּא מָלֵא, דְּהֲוָה שְׁלִים לְעֵילָּא וְתַתָּא, עִם מַשְׁכְּנָא דִּלְתַתָּא. תִּקוּנָא טְמִירָא דְּנָחַת לְתַתָּא וְאִתְתַּקְּנַת שְׁכִינְתָּא.

אַרְבַּע סִטְרִין דְּמַשְׁרְיָין אִתְגְּנִיזוּ. תִּקוּנָא קַדְמָאָה דְּחַד מִשְׁמָרָה, מֵאִינּוּן ד' מַשְׁרְיָין, כֻּלָּא עַד דְּאִתְתַּקְּנוּ. רֵישָׁא לְסִטַר יְמִינָא צָדְקִיאֵ"ל, רַב מְמָנָא, רַב מַשְׁרְיָין, דְּאִיהוּ תְּחוֹת שׁוּלְטָנָא דְּמִיכָאֵ"ל, וְעִמֵּיהּ הֲווֹ מִתְתַּקְּנָן כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין תְּחוֹת יְדֵיהּ.

וְחַד מְמָנָא אִתְקַם עַל אַרְבַּע תְּלַת, אַרְבַּע לְתַתָּא, בְּגִין דְּכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין עִלָּאִין, כַּד נַחְתִּין לְתַתָּא, מְשַׁנְיָין שְׁמָא דִּלְהוֹן, בִּשְׁמָהָן אָחֳרָנִין, כַּד אִינּוּן עִלָּאִין לָא מִשְׁתַּנְיָין לְעָלְמִין. וְהַאי מְמָנָא עִלָּאָה צָדְקִיאֵ"ל קָאִים עֲלַיְיהוּ לְגוֹ. אֶת חַד נָצִיץ עַל רֵישַׁיְיהוּ, וְאִיהִי א' זְעֵירָא, כַּד הַאי אֶת נָצִיץ, כֻּלְּהוּ נַטְלִין לְהַהוּא אֲתַר דְּנָצִיץ הַאי נְצִיצוּ.

לְגוֹ מִנַּיְיהוּ, רְזִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, רַב מַשְׁרְיָין, דְּקַיְימָא לְגוֹ תְּחוֹת שׁוּלְטָנוּתָא דְּמִיכָאֵ"ל. וְעִמֵּיהּ כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּתְחוֹת יְדֵיהּ. וְחַד מְמָנָא קָאִים עֲלַיְיהוּ בְּתַרְעָא, דְּאִתְקְרֵי רוּמִיאֵ"ל. וְסַחֲרִין לֵיהּ י"ב מְמָנָן, תְּלַת תְּלַת ד' זִמְנִין. וְרְזִיאֵ"ל רַב מְמָנָא קַיְימָא עַל כֻּלְּהוּ, דְּלָא אִשְׁתְּנֵי שְׁמֵיהּ. אֶת חַד נָצִיץ עַל רֵישַׁיְיהוּ דְּכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, וְאִיהִי אֶת ר'. כַּד הַאי נָצִיץ, נַטְלִין כֻּלְּהוּ לְהַהוּא סִטְרָא דְּהַהוּא נְצִיצוּ, הַאי אָת קַיְימָא עַל עוֹנְשָׁא דְּמָגְלָה רָזִין וסִימָנִיךְ (משלי י״ג:י״ח) רֵישׁ וְקָלוֹן.

לְגוֹ מִנַּיְיהוּ, יוֹפִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, רַב מַשְׁרְיָיאן, תְּחוֹת שׁוּלְטָנוּתָא דְּמִיכָאֵ"ל, וְעִמֵּיהּ הֲווֹ מִתְתַּקְּנָן כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּתְחוֹת יְדֵיהּ. וְלָא אִתְגַּלְיָין הָכָא בְּחֶשְׁבָּנָא, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּלִימוּ הָכָא עַד דְּאָתוּ לְבֵית עוֹלָמִים. דְּתַמָּן אִשְׁתְּלִימוּ כֻּלְּהוּ, (שמות מ"א ע"א) וַאֲסָגוּ מַשְׁרְיָין בְּשִׁלִימוּ. וּמַה דְּאַמָּרָן הָכָא, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּתְחוֹת יְדֵיהּ, דְּאִתְמְסָרוּ בְּהַהוּא שַׁעֲתָא לְאַעֲלָא עִמֵּיהּ וְחַד מְמָנָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְחָכְמִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ, וְי"ב מְמָנָן סָחֲרִין לֵיהּ לְכָל עִיבָר תְּלַת תְּלַת, כְּמָה דְּאַמָּרָן. וְיוֹפִיאֵ"ל רַב מְמָנָא קַיְימָא עַל כֻּלְּהוּ, דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי שְׁמֵיהּ. אֶת חַד נָצִיץ עַל רֵישַׁיְיהוּ דְּכָל אִלֵּין מַשְׁרְיָין, וְאִיהִי אֶת ק'. כַּד נָצִיץ דָּא, נַטְלִין כֻּלְּהוּ לְהַהוּא סִטְרָא דְּהַהוּא נְצִיצוּ. הַאי אָת ק' תַּלְיָיא בַּאֲוִירָא, וְאַכְפְּיָא תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא. וְסַלְקָא

וְנַחְתָּא, תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין קר, אִינּוּן אַתְוָון דְּקַיְימִין בְּאֶמְצָעִיתָא, חַד דְּחָפֵי לְאָת א', וְחַד דְּחַפְיָא עַל י', דְּאִיהִי לְבָתַר.

לְגוֹ מַנַּיְיהוּ, קְדוּמְיֵא"ל רַב מְמָנָא, רַב מַשְׁרְיָין, תְּחוֹת שׁוּלְטָנוּתָא דְּמִיכָאֵ"ל, עִמֵּיהּ הֲווֹ מִתְתַּקְנָן כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּתְחוֹת יְדֵיהּ. וְחַד מְמָנָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ בְּתַרְעָא, דְּאִתְקְרֵי אֲרִיאֵ"ל. וי"ב מְמָנָן סָחֲרִין לֵיהּ, תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטָר. וְהַאי מְמָנָא קְדוּמְיֵא"ל קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי שְׁמֵיהּ לְעָלְמִין. חַד אָת קַיְימָא נָצִיץ עַל רֵישַׁיְיהוּ, וְהוּא אָת י', כַּד הַאי נָצִיץ, נַטְלִין כֻּלְּהוּ לְהַהוּא נְצִיצוּ דְּנָצִיץ. אוֹת ק' דְּקַאמְרָן חַפְיָא עַל הַאי אָת י', ר' חַפְיָא עַל א'.

לְגוֹ לְגוֹ, בַּאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, נָצִיץ חַד אָת בְּטָמִירוּ וּבְגְנִיזוּ, וְאִיהִי אָת ו'. וְהַאי אָת ו' נָצִיץ בְּנְצִיצוּ עַל כֻּלְּהוּ אַתְוָון. וְקָלָא נָפִיק מִבֵּינַיְיהוּ דְּאִלֵּין אַתְוָון, כְּדֵין בָּטַשׁ נְצִיצוּ דְּאָת ו', לְנְצִיצוּ דְּאָת י', וְנָפַק הַהוּא נְצִיצוּ מְגוֹ אֲתַר (ס"א דאקרי קדש) דְּקֹדֶשׁ וּבָטַשׁ לְגוֹ נְצִיצוּ דְּאָת י'.

וּכְדֵין נְצִיצוּ דְּאָת י', בָּטַשׁ לְגוֹ נְצִיצוּ דְּאָת ק' (וקלא הוא נפיק) וְנָפְקָא נְצִיצוּ דְּאָת ק', וּבָטַשׁ לְגוֹ נְצִיצוּ דְּאָת ר', וְנַפְקֵי נְצוֹצִין כֻּלְּהוּ, וּמִתְחַבְּרִין לְגוֹ נְצִיצוּ דְּאָת א', דְּקַיְימָא. וְקָלָא הֲוָא נָפִיק, וּבָטַשׁ בְּכָל אִינּוּן נְצִיצִין דְּאַתְוָון כַּחֲדָא, נְצִיצוּ דְּאָת ו' בְּי', נְצִיצוּ דְּי' בְּק', נְצִיצוּ דְּק' בְּר', נְצִיצוּ דְּר' בְּא'. וּמִתְחַבְּרָן גְּלִיפִין דִּנְצִיצִין, וְנַפְקֵי לְבָתַר. וּבָתַר דְּמִתְחַבְּרִין בְּנִיצוֹצַיְיהוֹן, נָפִיק קָלָא מִבֵּינַיְיהוֹן, וּמִתְחַבְּרָן בְּרָזָא דָּא וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה הֲוָה מִסְתַּכַּל כָּל אִינּוּן יוֹמִין דְּלָא עָאל.

לְבָתַר אִתְהַדְּרוּ אַתְוָון, וַהֲווּ מִתְגַּלְגְּלִין בְּקוּלְפוֹי, בְּצוּרוּפִין דְּאַתְוָון דְּאִתְמְסָרוּ לְאָדָם בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. אָת א לְאַעָלָא בְּגוֹ טְמִירָא, לַאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, וְנָפַק ו', וְיַהִיב דּוּכְתָּא לְאָת א', וְאִתְחַבָּר א' לְגוֹ ו', דְּבַתְרֵיהּ קר, וְי' עָאל בֵּין ק' וְר' וְאִשְׁתְּכַח קִיר. וְאִתְגְּלִיפוּ וְאִתְנְצִיצוּ כְּמִלְקַדְמִין, וְקָלָא נָפַק מִבֵּינַיְיהוּ, וּמִתְחַבְּרָן נְצִיצִין דְּאַתְוָון, וְנָפִיק לְבַר וְאִתְגַּלְיָין לְגַבֵּי כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, דַּהֲווֹ נַטְלִין אִינּוּן אַתְוָון. וְכַד מִתְחַבְּרָן נְצִיצִין דְּאַתְוון, קָלָא בָּטַשׁ בֵּינַיְיהוּ, אִתְחָזוּן בְּגַלּוּפַיְיהוּ לְכָל אִינּוּן רְתִיכִין אוֹקִיר. וְקָלָא אַהְדָּר מִבֵּינַיְיהוּ וְקָרֵי בֵּין אִינּוּן רְתִיכִין (ישעיהו י״ג:י״ב) אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְאָדָם מִכֶּתֶם אוֹפִיר.

זְכָאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה דְּחָמֵי כָּל דָּא, אֲבָל צְרוּפָא דָּא לָא אִתְחֲמֵי לְעֵינוֹי דְּמֹשֶׁה, אֶלָּא צְרוּפָא קַדְמָאָה דְּאִיהוּ וַיִּקְרָא, דָּא הֲוָה חָמֵי מֹשֶׁה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וְצְרוּפָא דָּא אָחֳרָא לָא גַּלְיָין לֵיהּ. בְּגִין דִּשְׁבָחָא דְּבַר נָשׁ לָא מוֹדְעִין לְקַמֵּיהּ. וסִימָנִיךְ, (במדבר י״ב:ח') צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם, וּכְתִיב וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם, וּכְתִיב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ, וּכְתִיב לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה, בְּגִין דְּלָא מוֹדְעִין שְׁבָחֵיהּ דְּבַר נָשׁ לְקַמֵּיהּ.

סַלְקִין אַתְוָון, וְאִתְהַדְּרוּ בְּכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין כְּגַוְונָא דָּא, בְּצֵרוּפָא דָּא אוֹקִיר. וְקַלָּא נָפַק וְאַכְרִיז וְאָמַר, אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְגוֹ'. לְבָתַר אִתְמְשָׁכוּ אַתְוָון, וַהֲווּ נְצִיצִין עַל יִשַׂיְיהוּ דְּכָל אִינּוּן רְתִיכִין, וְאִשְׁתְּכָכוּ עַד דְּאִתְתְּקָנוּ לְדוּכְתַּיְיהוּ.

יִשָׂא לְסָטַר שְׂמָאלָא חִזְקִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, רַב מַשְׁרְיָין לְכָל אִינּוּן דְּקַיְימֵי לְתַרְעָא דְּמַשְׁכְּנָא, תְּחוֹת שׁוּלְטָנוּתָא דְּגַבְרִיאֵ"ל. וְעִמֵּיהּ מִתְתַּקְנָן בְּהַהוּא תַּרְעָא, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּתְחוֹת יְדֵיהּ. וְחַד מְמָנָא אִתְּקַם עַל תַּרְעָא לְבַר, וְגַזְרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וְעִמֵּיהּ י"ב מְמָנָן דְּסָחֲרִין לֵיהּ תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטָר, לְד' סְטָרִין.

וְאִלֵּין שְׁנַיָּא דְּלֶהֱטָא דְּמִתְהַפְּכָא בִּידַיְיהוּ. וְהַאי מְמָנָא חִזְקִיאֵ"ל, קָאִים עֲלַיְיהוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא לְגַו. אֶת חַד נָצִיץ עַל יִשַׂיְיהוּ, וְאִיהִי אֶת א'. דְּהָא לָא קַיְימֵי אִלֵּין, וְלָא שַׁיְילֵי (ס"א נטלי), אֶלָּא בְּרָזָא דְּא', דְּאִיהִי (שמות קנ"ט ע"א) יְמִינָא. בְּגִין דְּשָׁמְאלָא לָא נָטִיל אֶלָּא בִּימִינָא. יְמִינָא נָטִיל תְּדִיר לִשְׂמָאלָא, דְּא' אֶת נָצִיץ וְנָפִיק מִן יְמִינָא. כְּדֵין נַטְלִין לְהַהוּא אֲתַר דְּנָצִיץ הַהוּא נְצִיצוּ.

לְגַו מְנֵיהּ רַהֲטִיאֵ"ל רַב מַשְׁרְיָין, דְּקַיְימָא לְגוֹ תְּחוֹת שָׂלְטָנוּתָא דְּגַבְרִיאֵ"ל. וְעִמֵּיהּ כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין תְּחוֹת יְדֵיהּ. וְחַד מְמָנָא קָאִים עֲלַיְיהוּ בְּתַרְעָא, דְּאִתְקְרֵי קַדְשִׁיאֵ"ל, וְסָחֲרִין לֵיהּ י"ב מְמָנָן, תְּלַת תְּלַת ד' זִמְנִין. וְהַהוּא מְמָנָא רַהֲטִיאֵ"ל קַיְימָא עַל כֻּלְּהוּ, דְּלָא אִשְׁתַּנֵּי שְׁמֵיהּ. אֶת חַד נָצִיץ עַל יִשַׂיְיהוּ דְּכָל אִלֵּין מַשְׁרְיָין, וְאֶת דָּא אִיהוּ ז', וְאִיהוּ אִתְחַלָּף גּוֹ תִּקּוּנָא דְּמַשְׁכְּנָא בְּאֶת ל. הַאי אִתְחַלָּף בְּרָזָא (במדבר כ"ד:ז') דְּיִזַּל מַיִם מִדָּלָיו. וְאִתְחַלָּף בְּגִלּוּפֵי אַתְוָון, וְאִקְרֵי חִלּוּפָא ל'. כַּד הַאי נָצִיץ עַל יִשַׂיְיהוּ דְּכָל אִלֵּין מַשְׁרְיָין, כְּדֵין כֻּלְּהוּ נַטְלִין לְהַהוּא סִטְרָא דְּהַהוּא נְצִיצוּ.

לְגוֹ מִן דָּא, קִפְצִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, רַב מַשְׁרְיָין, תְּחוֹת שָׂלְטָנוּתֵיהּ דְּגַבְרִיאֵל, וְעִמֵּיהּ הֲווּ מְתַתְּקָנָן כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּתְחוֹת יְדֵיהּ, אִינּוּן דְּאִתְמְסָרוּ לֵיהּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְחַד מְמָנָא קָאִים עֲלַיְיהוּ עֲזָאֵ"ל שְׁמֵיהּ. וי"ב מְמָנָן סָחֲרִין לֵיהּ לְכָל עִיבָּר, תְּלַת תְּלַת כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, וְקַפְצִיאֵ"ל רַב מְמָנָא קַיְימָא עַל כֻּלְּהוּ. אֶת חַד נָצִיץ עַל יִשַׂיְיהוּ דְּכָל אִלֵּין מַשְׁרְיָין, וְאִיהִי אָת ד', וְכֻלְּהוּ נַטְלֵי לְהַהוּא נְצִיצוּ דְּהַהוּא אָת. הַאי אָת תַּלְיָיא גּוֹ אֲוִירָא, עַל תְּרִין אַתְוָון אָחֳרָנִין.

לְגוֹ מִן דָּא שַׁמְעִיאֵ"ל רַב מְמָנָא, הַאי אִתְחַלָּף לְד' שְׁמָהָן, בְּגִין דְּלָא קַיְימָא בְּגִלְפּוֹי. זִמְנִין לְסָטַר יְמִינָא, וְזִמְנִין לְסָטַר שְׂמָאלָא, וְעִמֵּיהּ י"ב מְמָנָן דְּסָחֲרִין לֵיהּ לְכָל עִיבָּר תְּלַת תְּלַת, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, וְרַגְשִׁיאֵ"ל רַב מְמָנָא עַל אִלֵּין י"ב, תְּחוֹתֵיהּ דְּהַהוּא מְמָנָא אָחֳרָא. וְאֶת חַד נָצִיץ עַל יִשַׂיְיהוּ לְעֵילָּא, וְאֶת דָּא אִיהִי אָת ה', וְדָא תַּלְיָא בַּאֲוִירָא עַל כָּל שְׁאָר אַתְוָון,

בְּהַהוּא אָת ד' דְּקַאמְרָן. ד' אִלֵּין תְּרִין סְלִיקוּ לְעֵילּ עַל כָּל שְׁאָר אֲחֲרָנִין, וְכֻלְּהוּ נַטְלִין לְהַהוּא נְצִיצוּ דְּתַלְיָא מֵהַהוּא אָת.

לְגוֹ לְגוֹ, בַּאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, נָצִיץ אָת חַד גּוֹ טְמִירוּ דְּקֹדֶשׁ, וְאִיהִי אָת ם סְתִימָא. הַאי נָצִיץ בִּנְצִיצוּ עַל כֻּלְּהוּ אַתְוָון, וְקַלָּא הוּא נָפִיק מִבֵּינַיְיהוּ דְּאִלֵּין אַתְוָון. כְּדֵין בָּטַשׁ נְצִיצוּ דְּהַאי אָת, וְנָטִיל תְּרִין אַתְוָון אֲחֲרָנִין נְצִיצִין דְּתַלְיָין בַּאֲוִירָא, וְאִינּוּן ד' ה' וְאִשְׁתְּאַר אֵל, וְאִתְחַבְּרָן בְּאִלֵּין אֲחֲרָנִין דְּסִטָר יְמִינָא, וּבָטְשׁוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְנַטְלֵי כֻּלְּהוּ, וְאִתְהַדְּרָן קַדְמָאֵי כְּמִלְקַדְמִין וְנַפְקֵי לְבַר, וּכְדֵין אִקְרוּן וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה.

פרק ב

(ויקרא א׳:א׳) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְיָ' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ה׳:א׳) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי וְגוֹ', הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. כְּתִיב אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, לְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים. מַאן דְּמְזַמַּן לְאָחֳרָא, כַּד מְזוֹנָא מִתְתַּקֵּן קָמֵיהּ. בְּתַר דְּאִיהוּ אָכַל, הֵיאַךְ יָזְמִין לְאָחֳרָא.

אֶלָּא זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְדַכְּאָה לְהוֹן, וְאִתְרְעֵי בְּהוֹן מִכָּל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וּמִדְּאִתְרְעֵי בְּהוֹן בָּעָא לְסַלְקָא לְהוֹן מִכָּל מְקַטְרְגֵי עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, (ס"א בתר דאתעבד משכנא) בְּיוֹמָא דְּאִתְּקַם מַשְׁכְּנָא לְתַתָּא, בְּהַהוּא יוֹמָא אִתְּתְקַם מַשְׁכְּנָא אָחֳרָא לְעֵילָּא עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב, (שמות מ׳:י״ז) הוּקַם הַמִּשְׁכָּן סְתָם, וְהַהוּא יוֹמָא חֶדְוָותָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה.

כֵּיוָן דְּאִתְּקַם מַשְׁכְּנָא מַה כְּתִיב, (שמות מ׳:ל״ה) וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. כַּד חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּךְ אָמַר, וּמַה עַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה אִתְּקַם, וְאִיהוּ לְבַר, מִיַּד וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. אָמַר לֵיהּ: מֹשֶׁה, חְנוֹכָא דְּבֵיתָא בְּמַאי הֲוָה, בִּסְעוּדָתָא, אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ'. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ'. (ס"א והא אוקמוה האי קרא, אבל באתי)

דָּבָר אַחֵר בָּאתִי לְגַנִּי, דָּא גַּן עֵדֶן דִּלְעֵילָּא. אֲחוֹתִי כַלָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּבְהַהוּא יוֹמָא אִזְדַּוְּוגוּ זִוּוּגִין בְּכֹלָּא, אִזְדַּוְּוגוּ זִוּוּגִין בְּהַהוּא גַּן עֵדֶן, בְּגִין דְּאִתְבָּרְכוּ כֻּלְּהוּ מִשִּׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, וְאִתְקַשָּׁרוּ כָּל חַד בְּחַבְרֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי (שיר השירים ה׳:א׳) עִם דְּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי כֻּלְּהוֹן אִתְשַׁקְיִין וְאִתְרְווֹ מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא. אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וְכֻלְּהוּ עַנְפִין (נ"א עלמין) כֻּלְּהוּ, אִתְבָּרְכוּ וְאִתְּזָנוּ, כַּד אִלֵּין אִתְבָּרְכוּ לְעֵילָּא. וּבְמָה מִתְבָּרְכָאן וּמִתְבַּסְּמָאן, כֻּלְּהוּ בְּרִיחָא דְּקֻרְבָּנָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתַּת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאַשְׁרָהָא דִּיוֹרָהָא בְּאַרְעָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, לְהַאי קְרָא, בְּגִין דְּאִשְׁתְּכָחוּ בִּרְכָאן וְחֶדְוה בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְאִתְבַּסְּמַת הִיא, לְנָפְקָא מִנָּהּ בִּרְכָאן לְכֹלָּא. דְּכַד אִלֵּין שִׁית אִתְבָּרְכָאן, כְּדֵין כֻּלְּהוּ עָלְמִין אִתְבָּרְכָאן כַּחֲדָא לְתַתָּא, וּמִתְבָּרְכָאן לְעֵילָּא. (ס"א וכנסת ישראל וישראל) אִתְבָּרְכוּ מְכֻלְּהוּ. דָּבָר אַחֵר בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַּלָּה. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, לָא אִזְדַּוּוְגָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס"א ישראל) בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִלֵּין שִׁית אַתְרָוון, מְשַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא דְּלָא פְּסַק.

פרק ג

רעיא מהימנא פְּתַח וְאָמַר בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַּלָּה, אִיהִי מַלְכוּת, אֲדֹנָ"י. אָרִיתִי מוֹרִי, דָּא חֶסֶד, דְּרָגָא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְמַר עָלֵיהּ אֵלֶּה לִי אֶל הַר הַמּוֹר. עִם בְּשָׂמִי, דָּא נָצַח, דַּרְגָּא דְּאַהֲרֹן, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמות ל׳:כ״ג) וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ. וְאִינּוּן דְּרוֹעָא יְמִינָא, בְּיַרְכָא יְמִינָא. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים ט״ז:י״א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח. וְאִינּוּן תְּרֵין בִּרְכִּן לְקֻבְלֵיהּ, חַד מָגֵן אַבְרָהָם, וּתְנֵינָא עֲבוֹדָה, דְּהוּא רְצֵה.

אָכַלְתִּי יַעְרִי, דָּא גְּבוּרָה פַּחַד יִצְחָק. עִם דְּבָשִׁי הוֹד, דַּרְגָּא דְּדָוִד, וְהַיְינוּ דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, עִם יַרְכָא שְׂמָאלָא. שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, גּוּף וּבְרִית, יַעֲקֹב עִם שְׁלֹמֹה. לְבַתַר אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דּוֹדִים, י"ב שְׁבָטִים, בי"ב בִּרְכָאן. תּוֹסֶפֶת בִּרְכַּת הַמִּינִין, מַאן אָכִיל לָהּ, הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַּלָּה.

וְאִית דְּפָלִיג לוֹן בְּרָזָא אָחֳרָא, אָרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי, גּוּף וּבְרִית, יַעְרִי עִם דְּבָשִׁי, שׁוֹקָא יְמִינָא עִם שְׂמָאלָא. יֵינִי עִם חֲלָבִי, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא בִּימִינָא, דְּאִינּוּן יֵינִי גְּבוּרָה, חֲלָבִי חֶסֶד. (ע"כ רעיא מהימנא)

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דּוֹדִים, אִלֵּין כָּל מָארֵי דִּיבָּבָא וִילָלָה, דְּאִתְבְּסָמוּ כֻּלְּהוּ וְאִתְבָּרְכוּ כַּחֲדָא. דְּהָא מִסְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא מִתְהַנְיָין כֹּלָּא. וְאֵימָתַי אִכְלֵי כֻּלְּהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא (ס"א אתאחדי) אָתֵי חַדֵּי. וְעַל דָּא מַלְכָּא אִתְחַדֵּי, וְחַדֵּי לְמַטְרוֹנִיתָא בְּקַדְמֵיתָא, לְבַתַר כֻּלְּהוּ אִכְלָן וְחַדָּאן.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, אִלֵּין אִינּוּן שִׁית דְּקַאמְרָן, וְאִלֵּין אִינּוּן דִּכְתִיב בָּהּ, (שיר השירים א׳:ד׳) הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו וְגוֹ'. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ, מֵהַהוּא יַיִן דְּרִוּי לְכֹלָּא. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל אִינּוּן דְּלְתַתָּא, דְּכֵיוָן דְּאִינּוּן שִׁית אִתְבָּרְכָאן, כֻּלְּהוּ דְּלְתַתָּא מִתְבָּרְכָאן.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כֹּלָּא שַׁפִּיר, אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, אִכְלוּ רֵעִים לְעֵילָּא, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים לְתַתָּא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאן אִינּוּן לְעֵילָּא, וּמַאן אִינּוּן לְתַתָּא. אָמַר לֵיהּ יְאוּת שְׁאֵילְתָּא, דָּא אֲתַר עִלָּאָה דְּאִינּוּן בְּאַחֲדוּתָא בְּחֶדְוָותָא דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, אִלֵּין אִקְרוּן

רַעְיִם. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְעֵדֶן וְהַהוּא נָהָר לָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, וְאִשְׁתְּכָחוּ לְעָלְמִין בִּרְעוּתָא בְּאַחֲדוּתָא בְּחֶדְוָותָא. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, אִלֵּין אִינּוּן לְתַתָּא, דְּאִקְרוּן דּוֹדִים, לְזִמְנִין יְדִיעָן וְהָא אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי בְּאִינּוּן עִלָּאֵי כְּתִיב בְּהוּ אֲכִילָה בְּלָא שְׁתְיָה. מַאי טַעְמָא. מַאן דְּאִית לֵיהּ גַּרְבֵּי דְּחַמְרָא, אֲכִילָה בַּעְיָא. וּבְגִין דְּתַמָּן שַׁרְיָא חַמְרָא דְּמִנְטְרָא, כְּתִיב בְּהוּ אֲכִילָה. וּבְאִינּוּן תַּתָּאֵי דְּבַעְיִין שַׁקְיוּ, כְּתִיב בְּהוּ שְׁתְיָה, דְּהָא כָּל נְטִיעָן שַׁקְיוּ בַּעְיִין מִנַּחֲלָא דְּעַמִּיקָא. וְעַל דָּא, בְּאִלֵּין אֲכִילָה, וּבְאִלֵּין שְׁתְיָה. אִלֵּין רַעְיִם וְאִלֵּין דּוֹדִים.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, אִתְחֲזֵי דְּהָא דּוֹדִים חֲבִיבוּתָא אִינּוּן, אֲמַאי אִינּוּן תַּתָּאֵי. אָמַר לֵיהּ, אִינּוּן דְּתָאֲבִין דָּא לְדָא, וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין תְּדִיר, אִקְרוּ דּוֹדִים. וְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּכְּחֵי תְּדִיר, וְלָא מִתְכַּסְּיָין וְלָא מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא, אִקְרוּ רַעְיִם. וְעַל דָּא, אִלֵּין דּוֹדִים, וְאִלֵּין רַעְיִם, אִלֵּין בִּרְעוּתָא בְּאַחֲדוּתָא תְּדִיר, וְאִלֵּין בְּתִיאוּבְתָּא לְזִמְנִין. וְדָא הוּא שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, בְּגִין דְּתִתְבָּרְכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין חֶדְוָותָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

רִבִּי חִזְקִיָּה אוֹקִים הַאי קְרָא בְּקָרְבָּנִין, בְּגִין דְּאִינּוּן סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא, לְקָרְבָּא קַמֵּיהּ, וּמִתְהַנְּיָין מִינֵּיהּ מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, וּמִתְבַּסְּמָן כֻּלְּהוּ, וְאִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא בְּכֹלָּא.

רִבִּי אֶחָא אוֹקִים הַאי קְרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאלַת שְׁכִינְתָּא לְמַשְׁכְּנָא, דְּאִשְׁתְּכָחוּ בִּרְכָאן וְחֶדְוָון בְּכֹלָּא, וְעָאלַת שְׁכִינְתָּא כְּכַלָּה לַחוּפָּה, וּכְדֵין אִשְׁתְּלִימוּ אִשְׁתְּכָחוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְאִתְאַחֲדוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ״ה:ח׳) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם, וּכְדֵין עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי אִתְבַּסְּמוּ.

פרק ד

(ויקרא א׳:א׳) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (שיר השירים ב׳:י״ב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַאי קְרָא אִית בֵּיהּ לְאִסְתַּכְּלָא, כֵּיוָן דִּכְתִיב נִרְאוּ בָאָרֶץ, מַהוּ דִּכְתִיב נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, דְּהָא בְּחַד אֶרֶץ סַגְיָא. אֶלָּא הַנִּצָּנִים, אִלֵּין אִינּוּן נְטִיעָן דְּעָקְרָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשָׁתִיל לוֹן בְּאַתְרָא אָחֳרָא, וְאִתְרְבִיאוּ, כִּנְטִיעָתָא כַּד אַפִּיק פַּרְחִין.

נִרְאוּ בָּאָרֶץ, דְּהַאי אֶרֶץ מִתְבָּרְכָא מִנַּיְהוּ כַּדְקָא חֲזֵי. וּמַאי אִיהִי. אֶרֶץ קַדִּישָׁא, אֶרֶץ עִלָּאָה, אֶרֶץ וַדַּאי. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ, עִידָּן לְאַעְקְרָא שׁוּלְטָנוּתָא דְּרַבְרְבֵי עַמִּין דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְּקִם מַשְׁכְּנָא.

וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, דָּא אֶרֶץ דְּלְתַתָּא, דְּאַחֲסִנוּ יִשְׂרָאֵל עַל יְדָא דִּיהוֹשֻׁעַ. מַאן הוּא קוֹל הַתּוֹר. דָּא הוּא תַּיָּיר עִלָּאָה, דְּאִזְדַּוּוג עִמֵּהּ כַּד בָּנָה שְׁלֹמֹה בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, וּכְדֵין

אִתְעֲטָר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִטְרוֹי, כֶּתֶר תַּן בְּכַלָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ג׳:י״א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וגו׳.

בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא אָמַר, קוֹל הַתּוֹר, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּתוֹרָה דִּבְכְתָב אִקְרֵי תּוֹרָה סְתָם, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה אִקְרֵי תּוֹר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּקָּר וַיִּקְרָא, דָּא שְׁלִימוּ, וְדָא לָאו הָכִי, וְאֲנָא אוֹקִימְנָא כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְהָכִי הוּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד נַחְתַּת שְׁכִינְתָּא לְמַשְׁכְּנָא, כְּתִיב כַּלַּת מֹשֶׁה, חָסֵר ו׳, כַּלַּת מֹשֶׁה וַדַּאי, וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, כַּלַּת מֹשֶׁה: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכֹלָּא חַד מִלָּה, וּלְמַלְכָּא עִלָּאָה אִתְּמַר. כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּם מַשְׁכְּנָא קָאִים מֹשֶׁה לְבַר, אָמַר לָא אִתְחֲזֵי לְמֵיעַל אֶלָּא בִּרְשׁוּתָא, מִיַּד וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. מַאן וַיִּקְרָא. דָּא הַהִיא דְּבֵיתָא דִּילֵהּ הִיא, הַהִיא כַּלָּה דְּכָל בֵּיתָא בִּרְשׁוּתָא דִּילֵהּ. (ויקרא א) וַיְדַבֵּר יְיָ׳ אֵלָיו, הַהוּא דְּאִקְרֵי קוֹל, הַהוּא דְּאָחִיד בֵּיהּ מֹשֶׁה.

פרק ה

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, רִבּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיהו נ׳:ב׳) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה הֲקָצוֹר קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּבָכָל אֲתַר דְּאִשְׁתְּכָחוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח עִמְּהוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּינֵיהוֹן, וּמִתְפָּאַר בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וּלְא עוֹד, אֶלָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַשְׁלִימוּ מְהֵימְנוּתָא בְּאַרְעָא. וְיִשְׂרָאֵל שְׁלִימוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אֵינּוּן. וְכַד יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּלִימוּ בְּעוֹבָדַיְיהוּ, כְּבֵיכוֹל, שְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִים. וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא אִשְׁתְּלִימוּ לְתַתָּא בְּעוֹבָדַיְיהוּ, וְאִתְחַיְּיבוּ גָּלוּתָא, כְּבֵיכוֹל שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא שְׁלִים לְעֵילָּא. דְּתָנֵן דָּא סָלִיק וְדָא נָחִית, יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא סָלִיק לְעֵילָּא. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נְחִיתַת לְתַתָּא, אִתְרְחָקוּ דָּא מִן דָּא, כְּבֵיכוֹל אִשְׁתְּאַר שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּלָא שְׁלִימוּ. וְכֹלָּא בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא.

וְאַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, וְאָתֵי וְאַקְדִּים לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וְקָרֵי וְאָמַר, (ירמיהו ג׳:כ״ב) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפֶּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם. וְלֵית מַאן דְּאִתְעַר רוּחֵיהּ, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה. אַקְדְּמִית, וְאֵין אִישׁ, וְלֵית מַאן דְּיִתְעַר רוּחֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִשְׁתַּכְלַל בֵּי מַשְׁכְּנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים וְשָׁארֵי בֵּיהּ. מִיַּד, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְיָ׳ אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. וַיְדַבֵּר יְיָ׳ אֵלָיו, וְאוֹדַע לֵיהּ דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֵיחַב קַמֵּיהּ, וּלְאִתְמַשְׁכְּנָא הַאי אֹהֶל מוֹעֵד בְּחוֹבַיְיהוּ, וְלָא יִתְקַיְּים בֵּידַיְיהוּ (ס״א בהדייהו), הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְדַבֵּר יְיָ׳ אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. מַאי אָמַר לֵיהּ. מֵאֹהֶל

מוֹעֵד, מֵעַסְקֵי אוֹהֶל מוֹעֵד, דְּזַמִּין לְאִתְמַשְׁכְּנָא בְּחוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יִתְקְיְימִים בְּקִיּוּמֵיהּ. אֲבָל אַסְוָותָא לְהַאי, אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ'. הֲרֵי לָךְ קָרְבְּנִין דְּאָגִין עַל כֹּלָּא.

פרק ו

רִבִּי חִזְקִיָּה, הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ, הַאי דְּאִקְרֵי קָרְבָּן, קֵירוּב מַבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ קְרִיבוּת, מַאי קָרְבָּן. אֲמַר לֵיהּ הָא יְדִיעַ הוּא לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, קָרְבָּן מַאִינּוּן כְּתָרִין קַדִּישִׁין, דְּמִתְקָרְבֵי כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, וּמִתְקַשְׁרָן דָּא בְּדָא, עַד דְּאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ חַד, בְּיִחוּדָא שְׁלִים, לְאַתְקָנָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא חָזֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב קָרְבָּן לַיְיָ'. קָרְבָּן דְּאִינּוּן כְּתָרִין קַדִּישִׁין לַיְיָ' הוּא, לְאִתְתַּקָּנָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְיַחֲדָא לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכָחוּ רַחֲמִין בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי לְאִתְבַּסְּמָא כֹּלָּא.

וְכָל דָּא בְּגִין לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי, וְלָא לְאִתְעָרָא דִּינָא. וּבְגִין כַּךְ לַיְיָ' הוּא, וְלָא לֵאלֹהִים. לַיְיָ': אֲנָן צְרִיכִים לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי, וְלָא לֵאלֹהִים, רַחֲמֵי בָּעֵינָן וְלָא דִינָא. אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקִי דְּשָׁאִילְנָא וְרַוַוחְנָא מִלִּין אִלֵּין, וְדָא בְּרִירוּ דְּמִלָּה. אֲבָל הָא כְּתִיב (תהילים נ״א:י״ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה, לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. זִבְחֵי אֱלֹהִים כְּתִיב, וְלֹא זִבְחֵי יְיָ'.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, קָרְבָּן אֱלֹהִים לָא כְּתִיב, אֶלָּא זִבְחֵי אֱלֹהִים. וְעַל דָּא שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, דְּהָא זְבִיחָה הוּא בְּגִין אֱלֹהִים, הַהוּא סִטְרָ גְּבוּרָה, דְּיִתְבַּסַּם וְיִתְבַּר רוּחָא דְּדִינָא, וְיִתְחַלַּשׁ דִּינָא, וְיִתְגַּבְּרוּן רַחֲמֵי עַל דִּינָא. וְעַל דָּא זִבְחֵי אֱלֹהִים, לְתַבְּרָא חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא, דְּכְתִיב רוּחַ נִשְׁבָּרָה, לְמֶהֱוֵי הַהוּא רוּחָא תַּקִּיפָא נִשְׁבָּרָה, וְלָא יִתְגַּבַּר רוּחֵיהּ וְחֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ. וּבַר נָשׁ בָּעֵי כְּדֵין, לְמֵיקַם עַל מַדְבְּחָא, בְּרוּחַ נִשְׁבָּרָה, וְיִכְסַף מֵעוֹבָדוֹי, בְּגִין דְּיִהוֵי הַהוּא רוּחָא תַּקִּיפָא תְּבִירָא, וְכֹלָּא בְּגִין דְּדִינָא יִתְבְּסָם, וְיִתְגַּבְּרוּן רַחֲמֵי עַל דִּינָא. (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, אָדָם כִּי יַקְרִיב קָרְבָּן לַיְיָ'. מַהוּ מִכֶּם. אֶלָּא לַאֲפוּקֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּהוּא אַקְרִיב קָרְבְּנָא כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְהָכָא מִכֶּם כְּתִיב, הַאי אָדָם, לַאֲפוּקֵי אָדָם אָחֳרָא, דְּלָא הֲוָה מִכֶּם. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, שַׁפִּיר קַאֲמַרְתְּ, וְהָכִי הוּא.

פרק ז

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים מ״ח:א׳) שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח. הַאי שִׁיר תּוּשְׁבַּחְתָּא מְעַלְּיָא הוּא, עַל כָּל שְׁאָר תּוּשְׁבָּחִין, דְּזָכוּ לְשַׁבְּחָא לֵיהּ בְּנֵי קֹרַח. שִׁיר מִזְמוֹר: תּוּשְׁבַּחְתָּא עַל תּוּשְׁבַּחְתָּא. תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּאִתְפְּלַג לְתְרִין תּוּשְׁבְּחָן.

וְזָכוּ בְּנֵי קֹרַח לְשַׁבְּחָא לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּשְׁבָחָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָא אַמְרֵי. וּמַאי הוּא. דִּכְתִיב, (תהילים מ״ח:ב׳) גָּדוֹל יְיָ' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. אֵימָתַי אִקְרֵי

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּדוֹל, בְּזִמְנָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכָחַת עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות רל"א) בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, הוּא גָּדוֹל בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, עִם עִיר אֱלֹהֵינוּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, אֱלֹהֵינוּ מַאי בָּעֵי הָכָא. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, הַאי עִיר דְּחָלָא אֱלֹהֵינוּ, (ס"א חילא) וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל הוּא. מַאי מַשְׁמַע. אִשְׁתְּמַע, דְּמַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא, לָאו הוּא מַלְכָּא, וְלָאו הוּא גָּדוֹל, וְלָא מְהוּלָּל. וּבְגִין כַּךְ, כָּל מַאן דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָּא, כָּל שְׁבָחָא אַעְדּוֹי מִנֵּיהּ, וְלָאו הוּא בִּכְלָלָא דְּאָדָם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּלָאו אִיהוּ כְּדַאי לְאִתְבָּרְכָא.

כְּתִיב (איוב א׳:ג׳) וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכֹּל בְּנֵי קֶדֶם, תָּנִינָן בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּבַת זוּגוֹ בְּדָחִילוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוַת כְּוותֵיהּ, וּמִסְטָרָא דְּאִתְּתֵיהּ אִקְרֵי גָּדוֹל. אוּף הָכָא, גָּדוֹל יְיָ׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד, וּבְמַה הוּא גָּדוֹל. הָדָר וְאָמַר, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ.

וּבְגִין כַּךְ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דָּא בַּשֵּׁנִי. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי לָא כְּתִיב כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. בְּגִין דִּזְמִינִין לְאִתְפָּרְשָׁא. וְרָזָא דְּמִלָּה (בראשית ב׳:י״ח) לֹא טוֹב היות הָאָדָם לְבַדּוֹ, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ לְבַדּוֹ לֹא טוֹב כְּתִיב. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי.

גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל כִּדְקַאמְרָן. יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ, תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּזוּוגָא דִּלְהוֹן. יְפֵה נוֹף, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא צַדִּיק, מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ, כְּדֵין הוּא חֶדְוותָא דְּכֹלָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָא.

אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב וְגוֹ', אִלֵּין אִינּוּן נֶ"ח וְהוֹ"ד, דְּתַמָּן כְּנִישׁוּתָא דְּכָל בִּרְכָאן, כְּנִישׁוּתָא דְּחֶדְוותָא. מִתַּמָּן נָפְקָא עַל יְדֵי דְּהַאי דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי צַדִּיק, וְתַמָּן אִתְכְּנָשׁוּ בִּרְכָאן, לְבַסְמָא לְהַאי עִיר קַדִּישָׁא, וּלְאִתְבָּרְכָא מִתַּמָּן. כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ. אִלֵּין כָּל כִּתְרֵי מַלְכָּא בִּכְלָלָא חָדָא, וְלַאֲתַר אָחֳרָא מִלִּין אִלֵּין סַלְקִין.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ מְתַקֵּן עוֹבָדוֹי עַל יְדֵי דְּקָרְבָּנָא, כֹּלָּא אִתְבְּסַם וְאִתְקָרַב, וְאִתְקְשָׁר דָּא בְּדָא, בְּיִחוּדָא שְׁלִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם. כִּי יַקְרִיב לְקַשְּׁרָא מִלִּין כַּדְקָא חֲזֵי.

פרק ח

תָּא חֲזִי, אָדָם כִּי יַקְרִיב, לַאֲפוּקֵי מַאן דְּלָא אִתְנְסִיב, דְּהָא קָרְבָּנֵיהּ לָאו קָרְבָּן, וּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְחָן לְגַבֵּיהּ, (ס"א על ידיה) לָא לְעֵילָּא, וְלָא לְתַתָּא. מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב אָדָם כִּי יַקְרִיב, שְׁאנֵי הָכָא, דְּלָאו אִיהוּ אָדָם, וְלָא בִּכְלָלָא דְּאָדָם הוּא, וּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא עֲלוֹהִי, בְּגִין דְּאִיהוּ פָּגִים, וְאִקְרֵי בַּעַל מוּם, וּמָארֵי דְּמוּמָא אִתְרַחֲקָא מִכֹּלָּא, כָּל שֶׁכֵּן לְמַדְבְּחָא לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא.

ונָדָב וַאֲבִיהוּא אוֹכָחָן, דִּכְתִיב, (ויקרא ט׳:כ״ד) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ׳. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ׳, אָדָם דְּאִשְׁתְּכָחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, הַאי חֲזֵי לְקָרְבָא קָרְבָּנָא דָּא, ולָא אָחֳרָא.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, אַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ לְנָדָב וַאֲבִיהוּא בְּמִלָּה אָחֳרָא, הָכִי הוּא וּדַאי. אֲבָל קְטֹרֶת, עִלָּאָה הוּא מִכָּל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא, דְּעָלֵיהּ אִתְבָּרְכָן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְקָרְבָּנָא דָּא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא מִכָּל קָרְבְּנִין לָא אִתְחָזוּן אינּוּן לְקָרְבָא, דְּהָא לָא אִתְנְסִיבוּ, לְקָרְבָּנָא לָא אִתְחָזוּן, כָּל שֶׁכֵּן לְמִלִּין עִלָּאִין, דְּיִתְבָּרְכוּן עַל יְדֵיהוּ.

וְאִי תֵּימָא וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ׳ וַתֹּאכַל אוֹתָם, אֲמַאי. לְבַר נָשׁ דְּאָתָא קַמֵּי מַטְרוֹנִיתָא, לְבַשְׁרָא לָהּ דְּהָא מַלְכָּא אָתֵי לְבֵיתָהּ, וְיִשְׁרֵי בָּהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא, לְמֶחְדֵּי עִמָּהּ. אָתָא לְקַמֵּי מַלְכָּא, חָמָא מַלְכָּא הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ מָארֵי דְּמוּמִין. אָמַר מַלְכָּא, לָאו הוּא יְקָרָא דִּילִי, דְּעַל יְדוֹי דְּהַאי פָּגִים, אִיעוּל לְמַטְרוֹנִיתָא. אַדְּהָכִי אַתְקִנַת מַטְרוֹנִיתָא בֵּיתָא לְמַלְכָּא, כֵּיוָן דְּחָמָאת דְּמַלְכָּא הֲוָה זַמִּין לְמֵיתֵי לְגַבָּהּ, וְהַהוּא בַּר נָשׁ גָּרִים לְאִסְתַּלְקָא מַלְכָּא מִינָּהּ, כְּדֵין פְּקִידַת מַטְרוֹנִיתָא לְקָטְלָא לְהַהוּא בַּר נָשׁ.

כַּךְ בְּזִמְנָא דְּעָאלוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא, וּקְטֹרֶת בִּידַיְיהוּ, חַדָּת מַטְרוֹנִיתָא, וְאִתְתַּקְנַת לְקַבְלָא לְמַלְכָּא. כֵּיוָן דְּחָמָא מַלְכָּא אינּוּן גַּבְרִין פְּגִימִין, מָארֵי דְּמוּמִין, לָא בָּעָא מַלְכָּא דְּעַל יְדֵיהוּ ייֵתֵי לְמִשְׁרֵי עִמָּהּ, וְאִסְתְּלַק מַלְכָּא מִנָּהּ. כַּד חֲמַת מַטְרוֹנִיתָא דְּבְגִינֵיהוֹן אִסְתַּלַק מַלְכָּא מִנָּהּ, מִיַּד וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ׳ וַתֹּאכַל אוֹתָם.

וכָל דָּא בְּגִין דְּמַאן דְּלָא אִתְנְסִיב הוּא פָּגִים. מָארֵיהּ דְּמוּמִין קֶדֶם מַלְכָּא, קְדוּשָׁה דְּמַלְכָּא אִסְתַּלַק מִנֵּיהּ, וְלָא שַׁרְיָא בִּפְגִימוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן, מַאן דְּאִקְרֵי אָדָם יַקְרִיב, וּמַאן דְּלָא אִקְרֵי אָדָם לָא יַקְרִיב.

מִן הַבְּהֵמָה כְּלָל. מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן פְּרָט, לְבָתַר אִלֵּין דְּכַשְׁרִין לְמֵיכַל, וּדְלָא כַּשְׁרִין לְמֵיכַל אָסִיר לְקָרְבָא. וְלַאֲתַר אָחֳרָא אִסְתְּלִיקוּ אינּוּן דְּכַשְׁרָן וְאינּוּן דְּלָא כַּשְׁרָן.

פרק ט

(ויקרא א׳:ג׳) אִם עוֹלָה קָרְבָּנוֹ, רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיהו נ״ה:ח׳) כִּי לֹא מַחְשְׁבֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי. כִּי לֹא מַחְשְׁבֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם, מַחְשְׁבֹתַי כְּתִיב חֲסַר בְּלָא ו׳, תָּא חֲזֵי, מַחֲשָׁבָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִיא עִלָּאָה וְרֵישָׁא דְּכֹלָּא, וּמַהֲהִיא מַחֲשָׁבָה אִתְפְּשָׁטוּ אַרְחִין וּשְׁבִילִין, לְאִשְׁתְּכָחָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ בְּתִקּוּנוֹי כְּדְקָא יָאוֹת. וּמֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה אִתְנְגִיד וְנָפִיק שַׁקְיוּ דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאַשְׁקָאָה כֹּלָּא. וּמֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה, קַיְימִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּמֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה, מִשְׁתְּכַח תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

מַחֲשָׁבָה דְּבַר נָשׁ, הֵיא רֵישָׁא דְּכֹלָּא, וּמַהַהִיא מַחֲשָׁבָה, אִתְפְּשָׁטוּ אָרְחִין וּשְׁבִילִין, לְאַסְטָאָה אוֹרְחוֹי, בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּמֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה, אִתְנְגִיד וְנָפִיק זוּהֲמָא דְּיֵצֶר הָרָע, לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ וּלְכֹלָּא. וּמֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה, אִשְׁתְּכָחוּ עֲבֵירוֹת חֲטָאוֹת וּזְדוֹנוֹת, עֲבוֹדָה זָרָה, גִּלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. וְעַל דָּא, כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם.

וּבְגִין כָּךְ, רֵישָׁא דְּכֹלָּא כְּתִיב, אִם עוֹלָה קָרְבָּנוֹ. מִן הַבָּקָר, וְלָא בָּקָר, וּמַאן אִיהוּ. פַּר בֶּן בָּקָר אִיהוּ, דְּאִיהוּ דְּכַר. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מִן הַבָּקָר סְתָם, וְחָזַר וּפֵירַשׁ זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ, זָכָר וְלָא נְקֵבָה, דְּהָא (ע"ט) דְּכַר אִשְׁתְּמוֹדַע לְעֵילָּא, וְנוּקְבָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא לְתַתָּא. וְכֵן מִן הַצֹּאן מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים.

מַאן דְּאָתֵי לְעוֹלָה, כֻּלְּהוּ דְּכַר, וְלָא נוּקְבָא, בְּגִין דְּעוֹלָה עוֹלָה עַל הַלֵּב, עַל הַלֵּב וּדְאִי, וְאִשְׁתְּמוֹדַע מַאן דְּקָאִים עַל הַלֵּב. וּבְגִין כָּךְ סַלְּקָא לְעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ דְּכְרִין. וְעַל דָּא פָּתַח קְרָא בְּרֵישָׁא בָּעוֹלָה יַתִּיר מִכָּל שְׁאָר קָרְבָּנִין, דְּהָא מַחֲשָׁבָה רֵישָׁא דְּכֹלָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי בַּאֲתַר דְּמַחֲשָׁבָה דִּלְעֵילָּא בַּעְיָא לְקָרְבָא, אֲמַאי לְתַתָּא יַתִּיר. לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, רֵישָׁא דְּכֹלָּא מַחֲשָׁבָה הוּא, וְסִיּוּמָא דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה אֲתַר דְּאִקְרֵי בֹּקֶר, וּמַאי אִיהוּ. הַהוּא סִיּוּמָא דְּגוּפָא, דְּמִבַּסֵּם לְנוּקְבָא. כַּךְ מַחֲשָׁבָה דְּבַר נָשׁ, רֵישָׁא דְּכֹלָּא. סִיּוּמָא דְּהַהִיא מַחֲשָׁבָה, כַּד אִתְעֲבִיד עוֹבָדָא. אֵימָתַי. בַּבֹּקֶר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ב׳:א׳) הוֹי חוֹשְׁבֵי אָוֶן וּפוֹעֲלֵי רָע, אֵימָתַי, עַל מִשְׁכְּבוֹתָם בְּאוֹר הַבֹּקֶר יַעֲשׂוּהָ. וְעַל דָּא לְהַהוּא אֲתַר דְּמַחֲשָׁבָה, מַחֲשָׁבָה אִסְתְּלִיק. וְעוֹבָדָא מִתְקָרְבָא לְסִיּוּמָא דְּמַחֲשָׁבָה וּדְאִי.

פרק י

רִבִּי אֶחָא הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי יְהוּדָה, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא דְּתַנְיָנן בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל, בְּתוּלָה דְּאִתְבָּרְכָא מִן שֶׁבַע (ס"א מישראל), דְּאִקְרֵי בַּת שֶׁבַע, ואוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אֲתַר. וּבְתוּלָה לְתַתָּא, יָרְתָא ז' בְּרָכוֹת בְּגִינָהּ. וְהָא כְּתִיב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וּדְאִי עֲלָהּ אִתְמַר, עַל כֵּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְדָא קַשְׁיָא מִכֹּלָּא, דִּכְתִיב (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְהַאי דְּקָא אָמְרֵי כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא בְּמִלָּה דָּא שַׁפִּיר הוּא. אֲבָל אִי פְּרִישְׁתָּא אִתְמַר בְּאוֹרַח נְחָמָה הֲוִינָן אָמְרֵי הָכִי. אֲבָל בְּהַאי קִינָה אִתְמַר, וְהָא קְרָא אוֹכַח הָכִי.

אָמַר לֵיהּ וּדְאִי הָכִי הוּא, וְהָא הֲוָה קַשְׁיָא לִי הַהוּא מִלָּה יַתִּיר מִכֹּלָּא, וַאֲתֵינָן לְגַבֵּי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, בַּחֲשׁוֹכָן דְּאַנְפִּין. אָמַר לִי, מֵחֵיזוּ דְּאַנְפָּךְ, אִשְׁתְּמוֹדַע מַה דְּבִלְבָּךְ. אֲמֵינָא לֵיהּ וַדַּאי, דְּאַנְפֵּי וְלִבֵּי שָׁוִין. אָמַר לִי אֵימָא לִי מִלָּךְ. אֲמֵינָא לֵיהּ, כְּתִיב נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, מַאן דְּאִית לֵיהּ רוּגְזָא בְּדַבִּיתְהוּ, וְנָפְקָא מִנֵּיהּ, לָא תֵּהֲדַר לְעָלְמִין, אִי הָכִי וַוי לְבָנִין

דְּאִתְתָּרְכוּ עִמֵּהּ. אָמַר לִי, וְלָא סַגֵּי לָךְ מַה דְּאָמְרוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא. אֲמֵינָא, הָא שְׁמַעְנָא מִלַּיְיהוּ, דְּהַוָה מֵרַחֲמֵי, וְלָא מִתִּישְׁבָן בְּלִבָּאי.

אָמַר, כָּל מַה דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא כֹּלָּא שַׁפִּיר וְיָאוּת, אֲבָל ווי לְדָרָא כַּד רַעְיָין לָא מִשְׁתַּכְּחִין, וְעָנָא סָאטָן וְאַזְלִין, וְלָא יַדְעִין לְאָן אֲתַר אַזְלֵי, לָא לִימִינָא וְלָא לִשְׂמָאלָא. וַדַּאי הַאי קְרָא בַּעְיָא לְמִנְדַּע, וְכֻלְּהוּ גַּלְיָין לְאִינּוּן דְּחָכְמָן בְּאָרְחָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּאַרַח קְשׁוֹט.

תָּא חֲזֵי, בְּכֻלְּהוּ גַּלְוָותָא דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל, לְכֻלְּהוּ שַׁוִּי זִמְנָא וְקִצָּא, וּבְכֻלְּהוּ הֲווֹ יִשְׂרָאֵל תַּיְיבִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל הֲוָה תָּבַת לְאַתְרָהָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּגָזַר עֲלָהּ. וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא דָּא בַּתְרָאָה לְאוֹ הָכִי, דְּהָא הִיא לָא תִּיתוּב הָכִי כְּזִמְנִין אֲחָרָנִין, וְהַאי קְרָא אוֹכַח, דְּכְתִיב נָפְלָה לא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, נָפְלָה וְלֹא אוֹסִיף לַהֲקִימָה לָא כְּתִיב.

מְתַל לְמַלְכָּא דְּרָגֵז עַל מַטְרוֹנִיתָא, וְאַשְׁדֵּי לָהּ מֵהֵיכְלֵיהּ, לְזִמְנָא יְדִיעָא. כַּד הֲוָה מָטֵי הַהוּא זִמְנָא, מִיַּד מַטְרוֹנִיתָא הֲוָת עָאלַת וְתָבַת קָמֵי מַלְכָּא. וְכֵן זִמְנָא חַד, וּתְרֵין, וּתְלַת זִמְנִין. לְזִמְנָא בַּתְרַיְיתָא, אִתְרַחֲקַת מֵהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, וְאַשְׁדֵּי לָהּ מַלְכָּא מֵהֵיכָלֵיהּ לְזִמְנָא רְחִיקָא. אָמַר מַלְכָּא, הַאי זִמְנָא לָאו הוּא כְּשְׁאָר זִמְנִין דְּהִיא תַּיְיתֵי קָמַאי הָכִי, אֶלָּא אֲנָא אֵיזִיל עִם כָּל בְּנֵי הֵיכָלִי וְאַתְבַּע עֲלָהּ.

כַּד מָטָא לְגַבָּהּ, חָמָא לָהּ דְּהַוָה שְׁכִיבַת לְעַפְרָא. מַאן חָמָא יְקָרָא דְּמַטְרוֹנִיתָא בְּהַהִיא זִמְנָא, וּבְעוּתִין דְּמַלְכָּא לְקָבְלָהּ עַד דְּאָחִיד לָהּ מַלְכָּא בִּידּוֹי, וְאוֹקִים לָהּ, וַאֲיְיתֵי לָהּ לְהֵיכָלֵיהּ, וְאוֹמֵי לָהּ דְּלָא יְתְפְּרַשׁ מִינָהּ לְעָלְמִין, וְלָא יְתְרְחִיק מִינָהּ.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל זִמְנִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, כַּד הֲוָה מָטֵי זִמְנָא, הִיא אֶתְיְאַת וְהַדְרַת קָמֵי מַלְכָּא. וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא דָּא לָאו הָכִי, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹחִיד בִּידָהָא, וְיוֹקִים לָהּ, וְיִתְפַּיֵּיס בַּהֲדָהּ וְיָתִיב לָהּ לְהֵיכָלֵיהּ. וְתָא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דְּהָא כְּתִיב נָפְלָה לא תוֹסִיף קוּם, וְעַל דָּא כְּתִיב, (עמוס ט׳:י״א) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת, הִיא לֹא תוֹסִיף קוּם כְּזִמְנִין אֲחָרָנִין, אֲבָל אֲנָא אוֹקִים לָהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת, אֲנִי אָקִים אֶת סוּכַּת דָּוִד. מַאן סֻכַּת דָּוִד. דָּא בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. הַנּוֹפֶלֶת: כְּמָה דְּכְתִיב נָפְלָה. וְדָא הִיא יְקָרָא דִּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְתוּשְׁבַּחְתָּא דִּילָהּ. וְדָא אוֹלִיפְנָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי מָלִילְתָא עַל לְבָּאי, וְאִתְיְשְׁבָא, וְדָא בְּרִירוּ דְּמִלָּה. וְאַזְלָא הַאי, כְּמִלָּה חֲדָא דְּשַׁמַּעְנָא וְשָׁכַחְנָא, וְהַשְׁתָּא רָווּחְנָא לָהּ, דְּתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרָזָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְיֵימָא, (ישעיהו נ״ב:ב׳) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַ ם, כְּמַאן דְּאָחִיד בִּידָא דְּחַבְרֵיהּ וְיֵימָא הִתְנַעֲר, קוּם, כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹחִיד בָּהּ וְיֵימָא הִתְנַעֲרִי, קוּמִי.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶחָא, וְכֵן כָּל אִינּוּן בְּנֵי הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא בְּלִישָׁנָא דָּא פַּתְחִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:א׳) קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ, הָא מַלְכָּא הָכָא, וַדַּאי כְּדֵין הוּא יְקָרָא דִּילָהּ, וְחֶדְוָותָא דְּכֹלָּא, כַּד מַלְכָּא אִתְפַּיַּיס בַּהֲדָהּ. (כתיב (מלכים א א׳:ט״ו) ותבא בת שבע אל המלך החדרה כגוונא דא) בְּכָל אִינּוּן זִמְנִין אִיהִי אָתַת לְגַבֵּי דְּמַלְכָּא, וְקָמַת קָמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א א׳:כ״ח) וַתָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַתַּעֲמֹוד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. אֲבָל בְּזִמְנָא דָּא לָאו הָכִי, אֶלָּא מַלְכָּא יַיתֵי לְגַבָּהּ, וְיִתְפַּיַּיס בַּהֲדָהּ, וְיֵתִיב לָהּ לְהֵיכְלֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה ט׳:ט׳) הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ וַדַּאי, וְלֹא אֲנָתְ לְגַבֵּיהּ, יָבֹא לָךְ, לְפָיְיסָא לָךְ. יָבֹא לָךְ, לְאַקָּמָא לָךְ. יָבֹא לָךְ, לְאַשְׁלָמָא לָךְ בְּכֹלָּא. יָבֹא לָךְ, לְאַעְלָאָה לָךְ לְהֵיכְלֵיהּ, וּלְאַזְדַּוּוגָא עִמָּךְ זִוּוגָא דְּעָלְמִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע ב׳:כ״ב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה.

פרק יא

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי פָּגַע בְּהוּ רִבִּי אַבָּא. אָמְרוּ, הָא מָארֵיהּ דְּחָכְמְתָא אִתֵי, נְקַבֵּל אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא. כַּד קְרִיבוּ בַּהֲדֵיהּ, אִשְׁתְּמִיט מִקַּסְטוֹרָא דְּקוּפְטָרָא, וְנָחַת גַּבּוֹן.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות י״ט:י״ט) וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד וְגוֹ'. וְיִהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר, הָכָא אַפְלִיגוּ סִפְרֵי קַדְמָאֵי, וְכֻלְּהוּ בְּחַד מִלָּה אִתְתְּקִעוּ. אִית מַאן דְּאָמַר, קוֹל הַשּׁוֹפָר תְּרֵי, קוֹל חַד, הַשּׁוֹפָר תְּרֵי. וְדַיְיק לָהּ, מִדְּלָא כְּתִיב וַיְהִי הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק, אֶלָּא קוֹל הַשּׁוֹפָר, קוֹל דְּנָפִיק מִשּׁוֹפָר, דְּוַדַּאי שׁוֹפָר אִקָּרֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ״ז:י״ג) יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל, וְהַאי אִיהוּ שׁוֹפָר גָּדוֹל, דְּבֵיהּ נָפְקִין לְחֵירוּת עָלְמִין. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְאִית מַאן דְּתָנֵי וְדַיְיק דִּכֹלָּא חַד, בְּגִין דִּכְתִיב קוֹל הַשּׁוֹפָר, קוֹל דְּאִקָּרֵי שׁוֹפָר. וּמְנָא לָן דְּאִקָּרֵי קוֹל. מִמַּה דִּכְתִיב, (דברים ה׳:י״ט) קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף, וְהַאי קוֹל גָּדוֹל אִקָּרֵי שׁוֹפָר. וְעַל דָּא קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ כְּתִיב. לְאָן הוֹלֵךְ. אִי תֵּימָא לְהַר סִינַי, אוֹ לְיִשְׂרָאֵל. יוֹרֵד מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אוֹרַיְיתָא מֵהָכָא נָפְקָא. וּמֵאֲתַר דָּא, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכָל שְׁאָר קְלִין אִתְיְיהִיבַת, וְכַד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי כֹּלָּא חַד.

וְעַל דָּא, לוּחֵי קַדְמָאֵי רְשִׁימִין מֵהַאי אֲתַר הֲווֹ, וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:ט״ז) חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת, אֶלָּא חֵירוּת, חֵירוּת מַמָּשׁ, אֲתַר דְּכָל חֵירוּ בֵּיהּ תַּלְיָא. וְתָא חֲזֵי, לֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַמְרִין כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא דָּא הָכִי וְדָא הָכִי, דְּלָא אָזִיל כֹּלָּא לַאֲתַר חַד, וּלְמַבּוּעָא חַד אִתְכַּנַּשׁ.

הוֹלֵךְ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּכְתִיב (קהלת א) הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד. וְחָזֵק מְאֹד, כַּמָּה דְּתַנִּינָן כְּלִי מַחֲזִיק אַרְבָּעִים סְאָה. וְחָזֵק מְאֹד, דְּלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא חַלָּשָׁא אוֹ תְּבִירָא, דְּכַד תִּסְתַּכַּל וְתִנְדַּע בָּהּ, דְּלָא תִּשְׁכַּח לָהּ תַּקִּיפָא

כְּפַטִּישָׁא דְּמַתְבָּר טִינָרִין. וְאִי אִיהִי חַלָּשָׁא, מִינָךְ הוּא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִּיב, (דברים לכ) כִּי לֹא דָבָר רֵק הוּא, וְאִם רֵק הוּא, מִכֶּם אִיהוּ. וְעַל דָּא וְחֲזַק מְאֹד.

פרק יב

כְּתִיב (שמות י״ט:י״ט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל, בַּאֲתַר דְּא אִתְכְּלִלוּ מִלִּין עִלָּאִין, הָא אוּקְמוּהָ וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּהַהוּא קוֹל דְּאִתְיְחִיד בֵּיהּ מֹשֶׁה. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא דְּהָא אִפְּכָא הֲוָה, דִּכְתִּיב (שמות כ׳:א׳) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, וְהָכָא כְּתִיב מֹשֶׁה יְדַבֵּר.

אֶלָּא אִית דְּאָמְרֵי, בְּגִין דִּכְתִּיב, (שמות כ׳:ט״ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים. וְעַל דָּא מֹשֶׁה יְדַבֵּר, וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא מִפּוּמָא דְּמֹשֶׁה (רס״ו) בִּלְחוֹדוֹי, וְדָא הוּא דְּאוּקְמוּהָ, קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֶה תּוֹרָה מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן. מֵעַצְמוֹ לָא תָּנֵינָן, אֶלָּא מִפִּי עַצְמוֹ, הַלָּלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה. וְהַלָּלוּ מִפִּי עַצְמוֹ, מִפִּי הַהוּא קוֹל דְּאָחִיד בֵּיהּ, דְּאִקְרֵי הָכִי. וְשַׁפִּיר מִלָּה.

וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב אָמְרֵי, אַף עַל גַּב דְּאוֹרַיְיתָא מִפִּי הַגְּבוּרָה אִתְמַר כּוּלָּהּ, מִפִּי עַצְמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה כְּמוֹ כֵּן אִתְמַר. וּמַאי אִיהוּ. כְּגוֹן קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֶה תּוֹרָה. וּלְבָתַר אִתְכְּלִילָן בְּגְבוּרָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. מֹשֶׁה יְדַבֵּר, דָּא קוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל, דָּא גְּבוּרָה, דְּאוֹדֵי לֵיהּ לְהַהוּא קָלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל בְּהַהוּא קוֹל דְּמֹשֶׁה. וְהַשְׁתָּא מַאן דְּפָתַח בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, (אנן אחדי נודן ליה, אמהו נסיב ומאן דפתח) לִיפְתַּח וייֵמָא, יָתְבוּ.

פרק יג

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, כְּתִיב (ויקרא כ״ב:י״ג) וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְגוֹ', זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, לָא בָרָא לֵיהּ אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּיִקַּבְּלוּן אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, וְיִתְזַכּוּן בְּכֻלָּא, וּשְׁתַּכְּחוּן זַכָּאִין קַמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִשְׁתְּלִים הַאי עָלְמָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְהַהוּא אָדָם אִתְנְעִיץ בְּאַרְעָא, וְרוּמֵיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁלְמָא (ס״א לאשלפא) נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, בְּגִין דְּיִתְאַחִיד וְיִתְקְשָׁר דָּא בְּדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ז׳) וַייִצֶר יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וְגוֹ'. לְמֶהֱוֵי קָשִׁיר דָּא בְּדָא, וְיִשְׁתְּכַח שְׁלִים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְיַשְׁלִים וְיִתַּקֵּן גַּרְמֵיהּ הָכִי.

וּבְגִין כָּךְ בָּרָא לֵיהּ דְּכַר וְנוּקְבָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים. וְאֵימָתַי אִקְרֵי בַּר נָשׁ שְׁלִים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִזְדַּוּוג בְּבַת זוּגֵיהּ בְּאַחֲדוּתָא בְּחֶדְוָותָא בִּרְעוּתָא, וְיַפִּיק מִנַּיהּ וּמִנּוּקְבֵיהּ בֵּן (ר״ס)

וּבַת. וּכְדֵין הוּא בַּר נָשׁ שְׁלִים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְאַשְׁלִים הוּא לְתַתָּא, כְּגַוונָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וּכְדֵין אִתְקְרֵי (ס"א אתקיים) שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה עֲלֵיהּ.

וּבַר נָשׁ דְּלָא בָּעֵי לְאַשְׁלְמָא שְׁמָא קַדִּישָׁא לְתַתָּא, טַב לֵיהּ דְּלָא אִתְבְּרֵי, דְּהָא לֵית לֵיהּ חוּלָקָא כְּלַל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְכַד נָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ, לָא אִתְאַחֲדָא בֵּיהּ כְּלַל, דְּהָא אִזְעָרָא דִּיוּקְנָא דְּמָארֵיהּ עַד דְּאִתְקַשְׁרָא (ס"א דאתהדרא) ואִתְתַּקְנַת בְּכֹלָּא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כ"ב:י"ג) וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְגו'. וּבַת כֹּהֵן, דָּא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְקְרֵי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, דְּהָא אוּקְמוּהָ דְּנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא מִזּוּגָא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא נַפְקַת. וּבְגִינֵי כַּךְ הֵיךְ גּוּפָא דִּלְתַתָּא מִדְּכָר וְנוּקְבָא, אוּף הָכִי נִשְׁמְתָא לְעֵילָּא. כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה מֵהַהוּא גּוּפָא דְּאִזְדַּוְוגַת בֵּיהּ, וּמִית. וּגְרוּשָׁה, דְּאִתְתַּרְכַת מַהַהוּא חוּלָקָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְכָל כַּךְ לְמָה, בְּגִין דְּזַרְע אֵין לָהּ לְאִשְׁתַּכְּחָא כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאִתְקַשְׁרָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, מַאן וְשָׁבָה. וְשָׁבָה סְתָם, לְאִתְתַּקְנָא כְּמִלְקַדְמִין. וּכְדֵין וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּנְעוּרֶיהָ: כְּקַדְמֵיתָא. מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכַל, לְאִתְעַנָּגָא בְּעִנּוּגָא דְּמַלְכָּא.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, (ויקרא כ"ב:י') וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. מַאן הוּא זָר. הַהוּא דְּלָא (ס"א אוקים) שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּתַתָּא, וְלֵית לֵיהּ בֵּיהּ חוּלָקָא. לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, לֵית בֵּיהּ חוּלָקָא מֵעִנּוּגָא דִּלְעֵילָּא דְּאִית בֵּיהּ אֲכִילָה, דִּכְתִיב, (שיר השירים ה':א') אֲכִלוּ רֵעִים, אֲכִילָה דִּלְעֵילָּא, עִנּוּגָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי, וְהַאי עִנּוּגָא שַׁרְיָא, בַּאֲתַר דְּשַׁרְיָא כַּד רֵיחָא דְּקָרְבְּנָא הֲוָה סָלִיק.

פרק יד

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכַח מְזוֹנָא לְתַתָּא, אִשְׁתְּכַח מְזוֹנָא לְעֵילָּא. לְמַלְכָּא דְּאַתְקָן סְעוּדָתָא דִּילֵיהּ, וְלָא אַתְקָן לְעַבְדּוֹהִי. כַּד אַתְקָן לְעַבְדּוֹהִי, אָכִיל הוּא סְעוּדָתָא דִּילֵיהּ, וְאִינּוּן אַכְלֵי סְעוּדָתַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה':א') אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי, דָּא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא. אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, דָּא סְעוּדָתָא דִּידְהוּ מֵרֵיחָא דְּקָרְבְּנָא, כַּד רֵיחָא דְּקָרְבְּנָא הֲוָה סָלִיק. וּבְגִינֵי כַּךְ אִקְרֵי רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְיָ'. רֵיחַ לְעַבְדּוֹהִי. נִיחוֹחַ לַיְיָ'. (מאתר דענוגא דעתיקא אשתכח) וְעַל דָּא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא אִתְעֲבָד, בְּגִין סְעוּדָתָא דְּעַבְדּוֹהִי. וּבְגִין כַּךְ, יִשְׂרָאֵל מְפָרְנְסֵי לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם תְּנִינָן. וּמִסְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא מַאן אָכִיל. אֶלָּא אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא.

פרק טו

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל"ג:א') הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּלָא יָהֵב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַבְרְבָא, אוֹ לְשַׁלִּיחָא, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל אֲחִידָן

בֵּיהּ, וְהוּא אָחִיד בָּהוּ, וּמַחֲבִיבוּתָא דִּלְהוֹן קָרֵא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַבְדִּין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ה:נ״ה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם. לְבָתַר קָרֵא לוֹן בָּנִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם. לְבָתַר קָרֵא לוֹן אַחִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ב:ח׳) לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי וְגוֹ׳. וּבְגִין דְּקָרֵא לוֹן אַחִים, בָּעָא לְשַׁוָּאָה מָדוֹרֵיהּ בָּהוּ, וְלָא יַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ. כְּדֵין כְּתִיב הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד.

פרק טז

וּבוּצִינָא קַדִּישָׁא הָכִי אָמַר, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים וְגוֹ׳, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ׳:י״ד) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחוֹתוֹ. וּבְסִפְרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא, וְאִישׁ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחוֹתוֹ: דָּא כְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכָל כַּךְ לָמָּה. חֶסֶד הוּא, חֶסֶד הוּא וַדַּאי, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְעַל דָּא הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. גַּם, לְרַבּוֹת יִשְׂרָאֵל דִּלְתַתָּא. כִּדְאָמְרִינָן, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (ס״א באחוותא באחדותא) בְּאַחֲדוּתָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל דִּלְתַתָּא שַׁרְיָין בְּחֶדְוָותָא גַּם אינון בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ גַּם יָחַד כְּתִיב. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, (ע״ז) גַּם יָחַד, לְרַבּוֹת צַדִּיק. בָּהּ, בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן זִוּוּגָא חַד, וְכוּלָּא מִלָּה חַד.

וְתָנִינָן בְּפַרְשְׁתָּא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ׳ אֱלֹהֵינוּ יְיָ׳ אֶחָד, מַהוּ אֶחָד. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִחִיד בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, זִוּוּגָא דְּדַכַר וְנוּקְבָא אִקְרֵי אֶחָד. בַּאֲתַר דְּנוּקְבָא שַׁרְיָא, אֶחָד אִקְרֵי. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּדַכַר בְּלָא נוּקְבָא פָּלַג גּוּפָא אִקְרֵי, וּפָלַג לָאו הוּא חַד. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא תְּרֵי פַּלְגֵי גּוּפָא, אִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא, וּכְדֵין אִקְרֵי אֶחָד.

וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִקְרֵי אֶחָד. וְרָזָא דְּמִלָּה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְזִוּוּגָא אִתְפְּרַשׁ, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא לָא אִשְׁתְּכַח שְׁלִים, וְאֶחָד לָא אִקְרֵי. וְאִימָתַי יִתְקְרֵי אֶחָד, בְּשַׁעֲתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא תִּשְׁתְּכַח בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, וְיִזְדַּוְּוגוּן כַּחֲדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (עובדיה א׳:כ״א) וְהָיְתָה לַיְיָ׳ הַמְּלוּכָה. מַאן מְלוּכָה. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּמַלְכוּ בָּהּ אִתְקְשַׁר, כְּדֵין (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְעַל דָּא, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד.

(תהילים קל״ג:ב׳) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ. מַאן שֶׁמֶן הַטּוֹב. דָּא מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּאִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא נָהָר עִלָּאָה, דְּיָנְקָא לִבְנִין, לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין, וְהַהוּא מְשַׁח נָגִיד בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, וּמֵרֵישֵׁיהּ לִיקִירוּ דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, וּמִתַּמָּן נָגִיד לְכָל אינון לְבוּשֵׁי יְקָר דְּמַלְכָּא אִתְלַבַּשׁ בָּהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שֶׁיּוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו. עַל פִּי מִדּוֹתָיו מַמָּשׁ, וְאִלֵּין אינון כְּתָרֵי מַלְכָּא דְּשִׁמֵּיהּ קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח בָּהוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל נְגִידוּ, וְכָל חֵידוּ דְּעָלְמִין, לָא נָחִית לְבָרְכָא, אֶלָּא עַל יְדָא דְּאִלֵּין כִּתְרִין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן שְׁמָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּבְגִין כָּךְ שֶׁיּוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו. עַל פִּי מִדּוֹתָיו וּדַאי כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר ד׳:כ״ז) עַל פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה. כַּךְ עַל פִּי מִדּוֹתָיו, נָחִית וְנָגִיד לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן לְכֹלָּא. וְתָא חֲזֵי, הַאי שְׁמָא טוֹב לָא זַמִּין, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּפוּלְחָנָא דִּלְתַתָּא הֲוָה סָלִיק, וְאִתְעַרְעָן דָּא בְּדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. שֶׁמֶן לְעֵילָּא, וּקְטֹרֶת לְתַתָּא, כְּדֵין הוּא חֶדְוָותָא דְכֹלָּא. רִבִּי אֶחָא וְרִבִּי יְהוּדָה זְקִיפוּ יְדִין, וְאוֹדוּ לְרִבִּי אַבָּא.

פרק יז

רִבִּי אֶחָא פָּתַח, (בראשית כ׳:ג׳) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה, וּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְתֹם לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת. הַאי וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ, מַאי שְׁנָא בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם, וַיָּבֹא אֱלֹהִים, וּלְיִשְׂרָאֵל לָא. (אלא דא הוא רזא דאלהים אחרים ואית לך למנדע דשמא דקודשא בריך הוא (ישעיהו נ״ז:ט״ו) רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו והוא בלחודוי מלכא על כל מה דאשתכח בין לעילא בין לתתא והיכלא קדישא דיליה באמצעיתא אתתקן וסחרניה אית שבעין כתרין ומנהון אתמשכו ע׳ רברבין ואתמנו על ע׳ עמין דעלמא למהוי כל חד וחד שליט על עמיה ועל ארעיה. וקודשא בריך הוא יהב לישראל רזא דשמיה בלחודיהון והוא שליט על ישראל וירושלים הדא הוא דכתיב (דניאל ט׳:י״ט) כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ולית לעמא אחרא חולקא ביה בקודשא בריך הוא דכתיב (דברים כ״ד) וראו כל עמי הארץ כי שם יי׳ נקרא עליך. וכתיב (מיכה ד׳:ה׳) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו וגו׳. וכתיב (דברים ל״ב) כי חלק יי׳ עמו וגו׳) אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, כָּל אֱלֹהִים דְּהָכָא, הַהוּא חֵילָא רַבְרְבָא דְּמָמָנָא עֲלַיְיהוּ הֲוָה, כְּגַוְונָא דָּא וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה, הַהוּא חֵילָא דְּאִתְפְּקַד עֲלֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם. הָכִי הוּא וַדַּאי, גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי, גַּם אֲמַאי הָכָא. אֶלָּא לְרַבּוֹת קָא אָתָא, דְּאַף עַל גַּב דִּלְעֵילָּא מַנַּאי יְדִיעַ, גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי. וְאֶחְשׂוֹךְ גַּם אָנֹכִי, גַּם לְרַבּוֹת, אוֹתְךָ מֵחֲטוֹ לִי, מֵחֲטוֹ חָסֵר אָלֶף כְּתִיב, מַאי קָאָמַר בְּגִין דְּחַטָּאָה לָאו בְּחֵילָא קַיְימָא.

אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, בְּחוֹבֵיהוֹן דְּעַמָּא דִּלְתַתָּא, אִתְפְּגִים לְעֵילָּא. בְּחוֹבֵי עַמָּא דִּלְתַתָּא, אִתְעַבָּר רַבְרְבָא דִּלְהוֹן דִּלְעֵילָּא מִשּׁוּלְטָנֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וָאֶחְשׂוֹךְ גַּם אָנֹכִי אוֹתְךָ, דְּאַף עַל גַּב דִּלְעֵילָּא מִנַּאי תַּלְיָא מִלְּתָא, גַּם אָנֹכִי לְרַבּוֹת לְגַרְמֵיהּ, מֵחֲטוֹ לִי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַחוּ גַּבָּאי, כְּהַאי מַחַט דְּנָעִיץ בְּבִשְׂרָא, דְּלָא תִּגְרוֹם לִי אַתְּ בְּחוֹבָךְ לְאַעְבְּרָא לִי מִשּׁוּלְטָנִי, וְיִקּוּצוּן בִּי, דְּלָא תָּקוֹץ לִי בְּמַחֲטָךְ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא כ׳:כ״ג) וְאָקֵץ בָּם, כְּהָנֵי קוֹצִין דְּנָעִיצִין

בְּבִשְׂרָא. מַאי מַשְׁמַע. מַשְׁמַע דִּבְחוֹבֵי בְּנֵי אֱנָשָׁא, עַבְדִּין פְּגִימוּ לְעֵילָּא, מַאי אִיהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ׳:א׳) וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם.

וְעַל דָּא קָרְבָּן אִתְקְרִיב, מַאי קָרְבָּן. הַאי דְּקַאמָרָן דְּכְתִיב, וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. דְּהָא חֵטְא גָּרִים פְּרוּדָא בְּחוֹבֵיהּ. קָרְבָּן קָרִיב עָלְמָא עִלָּאָה בָּעָלְמָא תַּתָּאָה וְאִתְעָבִיד כּוּלָּא חַד. אָתוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה, וְאוֹדוּ לֵיהּ לְרִבִּי אָחָא.

פרק יח

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה (כ"ו) וְאָמַר, (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֶת יְיָ׳ בְּשִׂמְחָה וְגוֹ׳. עִבְדוּ אֶת יְיָ׳ בְּשִׂמְחָה, הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּכָל פּוּלְחָנָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעֵי בְּחֶדְוָותָא, בְּרַעוּתָא דִּלְבָּא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח פּוּלְחָנֵיהּ בִּשְׁלִימוּ. וְאִי תֵּימָא פּוּלְחָנָא דְּקָרְבְּנָא הָכִי הוּא. לָא אֶפְשָׁר, דְּהָא הַהוּא בַּר נָשׁ דְּעָבַר עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, עַל פִּקּוּדָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְתָב לְקַמֵּי דְּמָארֵיהּ, בְּמַאן אַנְפִּין יְקוּם קָמֵיהּ, הָא וַדַּאי בְּרוּחַ תְּבִירָא, בְּרוּחַ עָצִיב, אֵן הוּא שִׂמְחָה, אֵן הוּא רְנָנָה.

אֶלָּא תַּמָּן תָּנֵינָן, הַהוּא בַּר נָשׁ דְּחָטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ, וְעָבַר עַל פִּקּוּדוֹי, וְאָתֵי לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא, וּלְתַקְנָא גַּרְמֵיהּ, בְּרוּחַ תְּבִירָא, בְּרוּחַ עָצִיבָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא, וְאִי בָּכֵי שַׁפִּיר מִכֹּלָּא. הָא שִׂמְחָה הָא רְנָנָה לָא אִשְׁתְּכַח. אֶלָּא בְּמַאי אִתְתְּקַן. בְּהַנְהוּ כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי, דְּהָא אִינּוּן אַשְׁלִימוּ שִׂמְחָה וּרְנָנָה בְּגִינֵיהּ. שִׂמְחָה בְּכַהֲנָא אִתְקַיָּים, בְּגִין דְּהוּא רְחִיקָא מִן דִּינָא תְּדִיר, וְכַהֲנָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא תְּדִיר בְּאַנְפִּין נְהִירִין, חַדָּאן יַתִּיר מִכָּל עַמָּא. דְּהָא כִּתְרָא דִּילֵיהּ גָּרִים. רְנָנָה בְּלֵיוָאֵי, וְהָכִי הוּא, דְּהָא לֵיוָאֵי מִשְׁתַּכְּחֵי עַל שִׁיר לְעֵלְמִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְאִלֵּין קַיְימִין עֲלֵיהּ, וּבֵיהּ אִשְׁתְּלִים פּוּלְחָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כַּהֲנָא קָאִים עֲלֵיהּ וְכַוָּון מִילִּין, בְּחֶדְוָותָא בִּרְעוּתָא, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת. וְלֵיוָאֵי בְּשִׁיר. כְּדֵין כְּתִיב דְּעוּ כִּי יְיָ׳ הוּא אֱלֹהִים. דָּא הוּא קָרְבָּן לְקָרְבָּא רַחֲמֵי בְּדִינָא, וּמִתְבָּסֶם כּוּלָּא.

הַשְׁתָּא דְּלָא אִשְׁתְּכַח קָרְבְּנָא, מַאן דְּחָטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ וְתָב לְגַבֵּיהּ, וַדַּאי בִּמְרִירוּ דְּנַפְשָׁא, בַּעֲצִיבוּ, בִּבְכְיָה, בְּרוּחַ תְּבִירָא, הֵיאַךְ אוֹקִים שִׂמְחָה וּרְנָנָה, הָא לָא אִשְׁתְּכָחוּ גַּבֵּיהּ. אֶלָּא הָכִי אוֹקְמוּהָ, דְּתוּשְׁבְּחָן דְּמָארֵיהּ, וְחֶדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּרְנָנָה דְּאוֹרַיְיתָא, דָּא הוּא שִׂמְחָה וּרְנָנָה. וְהָא תָּנֵינָן וְלָא מִתּוֹךְ עַצְבוּת וְכוּ׳, דְּלָא יְקוּם בַּר נָשׁ קַמֵּיהּ מָארֵיהּ בַּעֲצִיבוּ וְהָא לָא יָכִיל וּמַאי תְּקַנְתֵּיהּ.

אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, הָא תָּנֵינָן לְעוֹלָם יִכְנַס אָדָם שְׁעוּר שְׁנֵי פְּתָחִים וְכוּ׳, וְיִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח׳:ל״ד) לִשְׁמוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי, שְׁנֵי פְּתָחִים סְלִקָא דַּעְתָּךְ, אֶלָּא אֵימָא שִׁיעוּר שְׁנֵי פְּתָחִים. כָּאן רָמָז לְמָה שֶׁאָמַר דָּוִד, (תהילים כ״ד:ז׳) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, אִינּוּן מָעוֹן וּמָכוֹן, דְּאִינּוּן גּוֹ לְגוֹ, שֵׁירוּתָא דְּדַרְגִּין: חֶסֶד, וּפַחַד. וְאִינּוּן פִּתְחִין דְּעָלְמָא. עַל

דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ דְּיִתְכַּוֵון בִּצְלוֹתֵיהּ לְקֻדְשָׁא קוּדְשִׁין, דְּאִינּוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְיִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ. וְהַנָהוּ אִלֵּין שִׁיעוּר ב' פִּתְחִין, ב' כְּתָרִין.

וְאִית דְּמַתְנֵי הָכֵי, שִׂמְחָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְשִׂמְחָה הָא אוּקְמוּהָ, כְּדְכְתִיב, (ישעיהו נ"ה:י"ב) כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וְגוֹ'. וּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְנָפְקָא מִן גָּלוּתָא, בְּהַאי שִׂמְחָה. וּמַאן אִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּשִׂמְחָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ג') בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְכֹלָּא חַד.

בֹּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּנָה, דָּא שְׁלִימוּ דִּילָהּ. דְּשִׂמְחָה בַּלֵּב, וּרְנָנָה בַּפֶּה. וְדָא הוּא שְׁלִימוּ יַתִּיר. וּשְׁלִימוּ דְּהַאי שִׂמְחָה הָא אִשְׁתְּמוֹדָעָא, וְהָא יְדִיעָא. וְדָא הוּא תִּקּוּנָא דְּבַר נָשׁ לְקַמֵּיהּ מָארֵיהּ. כְּדֵין דְּעוּ כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים. וְכֹלָּא בְּחַד מִלָּה אַתְיָא, דְּבָעֵי לְבָתַר לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְקַשְׁרָא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, וְדָא הוּא פּוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמְרוּ לֵיהּ רִבִּי אֶחָא וְרִבִּי אַבָּא, וְדַאי הָכִי הוּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיָדְעֵי אָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָמוּ וְאַזְלוּ אֲבָתְרֵיהּ דְּרִבִּי אַבָּא, ג' מִילִּין.

פרק יט

פְּתַח רִבִּי אַבָּא (הקדמה י"א) וְאָמַר, (תהילים ה':ח') וַאֲנִי בְּרוֹב חַסְדְּךָ אָבֹא בֵיתֶךָ, הָכִי אוּקְמוּהָ, דְּלָא לְבָעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיעַל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, אֶלָּא אִי אִיתְמְלָךְ בְּקַדְמֵיתָא, בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּאִינּוּן תַּקִּינוּ צְלוֹתָא לְקַמֵּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַאֲנִי בְּרוֹב חַסְדְּךָ אָבֹא בֵיתֶךָ: אָבֹא בֵיתֶךָ: דָּא אַבְרָהָם. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ: דָּא יִצְחָק. בְּיִרְאָתֶךָ: דָּא יַעֲקֹב, (ס"א ואני ברוב חסדך דא אברהם. אבא ביתך דא יעקב, אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, דא יצחק.) וּבָעָא לְאַכְלְלָא לוֹן בְּרִישָׁא, וְיֵעוּל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, וְיִצְלֵי צְלוֹתֵיהּ. כְּדֵין כְּתִיב, (ישעיהו מ"ט:ג') וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק כ

(ויקרא א':ג') אִם עוֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי שְׁנָא מִן הַבָּקָר לְעוֹלָה, וּמִן הַצֹּאן לְעוֹלָה, וּמִן הָעוֹף לְעוֹלָה. אִי כֹּלָּא חַד, בְּגִין מַה שַׁנְיָא דָּא מִן דָּא, דְּהָא מִן כֹּלָּא אִתְעֲבִיד חַד מִלָּה. אֶלָּא, מַאן דְּאַדְבַּק יְדֵיהּ לְדָא, מַקְרִיב מִן הַבָּקָר. וְאִי לָא יָכִיל, מִן הַצֹּאן. וְאִי לָא יָכִיל מִן הָעוֹף. דְּהָא כְּתִיב, (ויקרא י"ד:כ"א) וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַטְרַח עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ יַתִּיר, בְּמִלָּה דְּלָא יָכִיל.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּמָה דְּהָווּ חַטָּאָה הָכִי הָווּ מַקְרִיב. עָתִירָא, דְּזִמְנִין דְּלִבֵּיהּ גַּס בֵּיהּ, הָווּ מַקְרִיב תּוֹרָא. בְּגִין דְּלִבֵּיהּ חָשִׁיב יַתִּיר לְמֶחֱטֵי קָמֵיהּ מָארֵיהּ. בֵּינוֹנִי, מַקְרִיב מִן הַצֹּאן, בְּגִין דְּרָעוּתֵיהּ לָאו גַּס בֵּיהּ כָּל כַּךְ לְמֶחֱטֵי. מִסְכְּנָא דְּלִבֵּיהּ לָא גַּס בֵּיהּ, רְעוּתֵיהּ נָמוֹךְ מִכֹּלָּא,

מַקְרִיב מֵהַהוּא קָלִיל מִכֹּלָּא. וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן קָרְבְּנַיְיהוֹן לְכֻלְּהוּ, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין דִּינָא כָּל חַד וְחַד בְּמַתְקְלָא יְשָׁרָה.

רִבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהִי, אָמַר לֵיהּ, הָא תְּנִינָן דְּעַל תְּלַת חוֹבֵי עָלְמָא רָעָב בָּא לְעוֹלָם, וְכֻלְּהוּ חוֹבֵי לָא מִשְׁתַּכְּחֵי אֶלָּא בְּעַתִּירֵי, בְּגִין דִּלְבַיְיהוּ גַּס בְּהוּ, וְלָא מִשְׁתַּכְּחֵי בְּמִסְכְּנֵי, מַה דִּינָא הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטִיל לְמִסְכְּנֵי, וְקָאִים לַעֲתִירֵי, דְּהָא מֵהַשְׁתָּא יוֹסִפוּן לְמֶחֱטֵי קַמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ יֵאוֹת שְׁאַלְתְּ וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפָּרְעָא מִן רַשִׁיעַיָּא וּלְאוֹבָדָא לְהוּ מִן עָלְמָא, כְּדֵין יְהֵיב לְהוּ שְׁלוֹם, וְאַשְׁלִים לְהוּ בְּכֹלָּא.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא לָא מִשְׁתַּכְּחִין קְרִיבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, כְּאִלֵּין מָאנִין דְּאִיהוּ אִשְׁתְּמַשׁ בְּהוּ. וּמַאן אִינּוּן. (תהילים נ״א:י״ט) לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה. (ישעיהו נ״ז:ט״ו) וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. אִלֵּין אִינּוּן מָאנֵי דְּמַלְכָּא. וְכַד אִשְׁתְּכַח בַּצּוֹרֶת בְּעָלְמָא, וְכַפְנָא וְדִינָא אִתְתָּקַף עַל מִסְכְּנֵי, כְּדֵין בָּעָאן וְנָעְאָן קָמֵי מַלְכָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לוֹן יַתִּיר מִכֹּלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ״ב:כ״ה) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד עַל מַה אַתְיָא כַּפְנָא לְעָלְמָא. וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּגַרְמֵי הַאי.

כַּד אִתְעָר מַלְכָּא לְאַשְׁגְּחָא בְּעָלְמָא עַל קָלָא דְּמִסְכְּנֵי, רַחֲמָנָא לִישַׁזְבָן מִנַּיְיהוּ, וּמֵעוֹלְבָנַיְיהוּ, כְּדֵין כְּתִיב, (שמות כ״ב:כ״ב) שָׁמוֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ. שָׁמוֹעַ אֶשְׁמַע תְּרֵי זִמְנֵי: חַד לְאַשְׁגְּחָא בְּקַלַּיְיהוֹן. וְחַד לְאִתְפָּרְעָא מִן אִינּוּן דְּגָרְמִין לוֹן הַאי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי וְחָרָה אַפִּי וְגוֹ'. וְעַל דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּכַפְנָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, וַוי לְאִינּוּן עֲתִירֵי חַיָּיבַיָּא, בְּקַלַּיְיהוֹן דְּמִסְכְּנֵי לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי דְּהַהוּא קָרְבְּנָא דְּמִסְכְּנָא, קָלִיל (נ״א קהב) מִכֹּלָּא, בְּגִין דִּלְבֵּיהּ תָּבִיר, וְאַף עַל גַּב דְּחִשִּׁיב לְמֶחֱטֵי, אִתְעֲבַר מִנַּיְיהוּ. דְּהָא דַּי לֵיהּ בְּצַעֲרֵיהּ, וּדְאִינְשֵׁי בֵּיתֵיהּ. וְעַל דָּא כָּל קָרְבְּנָא וְקָרְבְּנָא, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי, אִשְׁתְּמוֹדָעָן כֻּלְּהוּ לְגַבֵּי כַּהֲנָא.

עוֹבָדָא בְּהַהוּא עָתִירָא, דְּקָרִיב קָמֵי כַּהֲנָא תְּרֵין יוֹנִין, כַּד חָמָא לֵיהּ כַּהֲנָא, אָמַר לֵיהּ, לָאו דִּידָךְ הוּא הַאי קָרְבְּנָא. אָתָא לְבֵיתֵיהּ וַהֲוָה עָצִיב. אָמְרוּ לֵיהּ אֲחוּי אֲמַאי אַתְּ עָצִיב. אָמַר לְהוּ, דִּלָּא קָרִיב לִי כַּהֲנָא קָרְבְּנָא דִּילִי. אָמְרוּ לֵיהּ וּמַאי אִיהוּ. אָמַר לְהוּ תְּרֵין יוֹנִין. אָמְרוּ לֵיהּ, וְהָא מִן מִסְכְּנָא אִיהוּ, וְלָאו דִּידָךְ. דְּהָא כְּתִיב, וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְגוֹ'. אֶלָּא קָרִיב קָרְבְּנָךְ. אָמַר לְהוּ מַאי אִיהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ חַד תּוֹרָא.

אָמַר לְהוּ, וּמַה כָּל כַּךְ חֲמִירָא מַחֲשָׁבָה דְּחַטָּאָה. נָדְרָנָא, דְּלָא אַסְלֵק עַל לִבָּאי מַחֲשָׁבָה דְּחַטָּאָה. מִתַּמָּן וּלְהַלְאָה מָה עֲבַד. כָּל יוֹמָא אִשְׁתַּדַּל בִּסְחוֹרְתָא, וּבְלֵילְיָא הֲוָה נָאִים, כַּד אִתְעָר, הֲוָה קָרֵי לַאֲחוֹי, וְאוֹלִיפוּ לֵיהּ מִילֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וַהֲוָה לָעֵי עַד דְּסָלִיק יְמָמָא.

וְאִשְׁתְּכַח דְּאוֹלִיף אוֹרַיְיתָא, וַהֲוָה קָאֲרֵי לֵיהּ יְהוּדָה אָחֳרָא. יוֹמָא חַד אִיעָרַע בֵּיהּ רַבִּי יֵיסָא סָבָא, וַהֲוָה פָּרִישׁ נִכְסוֹי, פַּלְגּוּ לְמִסְכְּנֵי וּפַלְגּוּ לְסָחוֹרְתָא עַל יַמָּא, בְּאֵינוּן גַּבְרִין פְּרִישֵׁי יַמִּין. וַהֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א ט"ו:ו') וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּנִי. מַאן הוּא קֵנִי. אִלֵּין בְּנֵי יִתְרוֹ חָמוּי דְּמֹשֶׁה, דְּעָבְדוּ קִנָּא בְּמַדְבְּרָא, כְּהַאי דְּרוֹר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים פ"ד:ד') וּדְרוֹר קֵן לָהּ. בְּגִין לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. דְּאוֹרַיְיתָא לָא בַּעְיָא תַּפְנוּקִין, וְלָא סְחוֹרְתָא, אֶלָּא לְאַעֲמָלָא בָּהּ יְמָמָא וְלֵילְיָא. בְּגִין כָּךְ נַטְלוּ לְמַדְבְּרָא, מַעֲנוּגָא דִּירִיחוֹ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שופטים א':ט"ז) וּבְנֵי קֵנִי חוֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים וגו'.

וְאַתָּה עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאַהֲנֵי לְמֹשֶׁה בְּבֵיתֵיהּ. וּמֹשֶׁה כְּלָלָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֲוָה. וְתוּ, בְּגִין דְּאוֹלִיף פִּרְשָׁתָא חֲדָא יַתִּיר בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְדָא עָבִיד חֶסֶד עִם יִשְׂרָאֵל.

אֲמַאי קָא אָתָא הָכָא מִלָּה דָּא בְּמִלְחֲמְתָא דַּעֲמָלֵק. אֶלָּא אָמַר שָׁאוּל, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, מִכָּל שְׁאָר אוּמִין דְּעָלְמָא לָא הֲוָה מַאן דְּאִזְדַּוּוג לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְקַטְרְגָא לְהוּ, אֶלָּא עֲמָלֵק, וְהוּא עָבֵד בִּישׁ לְיִשְׂרָאֵל וְאַגַּח קְרָבָא בְּהוּ, וְאַנְתְּ אַקְדְּמַת לְהוּ שְׁלָם, וְעַבַדְתְּ חֶסֶד עִם כֻּלְּהוּ, וּבְגִינֵי כַּךְ לֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְאִתְחַבָּרָא בְּהוּ.

ולא עוד, אֶלָּא מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּיִתְרוֹ, (שמות י"ח:י"ב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה עוֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים, דְּהוּא אַקְרִיב קָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָתָא לְאִתְגַּיָּרָא. מַאי קָא מַיְירֵי. דְּקָרְבָּנֵיהּ חָשִׁיב קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אַקְרִיב קָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּתִיב, (שמות יב) וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכֹל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חוֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. לִפְנֵי הָאֱלֹהִים דַּיְיקָא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּכָל מַאן דְּאַקְרִיב קָרְבָּנָא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִזְדַּמַּן לְקַבְּלֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, קָרְבָּנָא דְּמִסְכְּנָא חָשִׁיב קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא הוּא קָרִיב תְּרֵי קָרְבְּנִין לְקָמֵיהּ. חַד חֶלְבֵיהּ וְדָמֵיהּ. וְחַד הַהוּא דְּקָרִיב. דְּהָא לֵית לֵיהּ לְמֵיכַל, וְהוּא אַיְיתֵי קָרְבָּנָא. קָרְבָּנָא דְּעָנִי קָלִיל מִכֹּלָּא תְּרִין תּוֹרִין, אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה, וְאִי לָאו, זְעִיר קֻמְחָא, וּמִתְכַּפֵּר בֵּיהּ וְהַהוּא שַׁעֲתָא מַכְרִיזִין וְאָמְרֵי, כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֲנוּת עָנִי. כָּל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּקָרְבָּנָא דְּעָנִי עָדִיף מִכֹּלָּא. דְּהָא הוּא גָּרִים לִי לְמֶהֱוֵי בְּעַדְבֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא גָּרִים לִי לְמֶהֱוֵי בְּחוּלָקָא דְּאוֹרַיְיתָא. בְּגִין כָּךְ פְּלִיגְנָא כָּל נְכָסַי (ס"א פליגנא נכסי, פלגא) לְמִסְכְּנֵי, דְּהָא אִינּוּן גָּרְמוּ לִי כּוּלֵי הַאי.

כְּמָה דְּמִסְכְּנָא אַרְתַּח חֶלְבֵיהּ וְדָמֵיהּ, כַּךְ הַהוּא קֻמְחָא מְרַתְּחִין לֵיהּ בְּמִשְׁחָא רְבוּת. וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּאֲפִילּוּ כָּל בַּר נָשׁ מְקָרֵב הַאי מִנְחָה עַל הַמַּחֲבַת וּמִנְחַת מַרְחֶשֶׁת. בְּגִין, דִּכְמָה דְּחַטָּאָה אַרְתַּח חֶלְבֵיהּ וְדָמֵיהּ בְּאֶשָּׁא דְּיֵצֶר הָרָע, וְכָל שַׁיְיפּוּ רַתְחֵי בְּאֶשָּׁא, כַּךְ קָרְבָּנָא

דָּא, כְּהַאי גַּוְונָא מַמָּשׁ. וְעִקָּרָא דְּקָרְבְּנָא כְּגַוונָא דְּחַטָּאָה, וּלְקָרְבָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְעוּתָא דְּלִבֵּיהּ, וְרוּחֵיהּ וְנִפְשֵׁיהּ, דְּהַאי חֲבִיבָא מִן כֹּלָּא קָמֵיהּ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן מְקָרְבִין בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא הַאי קָרְבְּנָא לְקָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאי אִיהוּ, גַּרְמַיְיהוּ וְנַפְשַׁיְיהוּ דְּמְקָרְבִין קָמֵיהּ. וַאֲנָא בָּעֵינָא לְקָרְבָא הַאי קָרְבְּנָא (ממש), וְדָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִבַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא. וּעִם כָּל דָּא קָרְבְּנָא דְּכֹלָּא (ס"א ממש) עָדִיף, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן עָלְמִין כֻּלְּהוּ.

פרק כא

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל"ה:כ"א) בָּרוּךְ יְיָ' מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ. וְכִי מִצִּיּוֹן הוּא בָּרוּךְ, וְהָא מִנָּהָרָא עֲמִיקָא עִלָּאָה אִיהוּ בָּרוּךְ. אֶלָּא בָּרוּךְ יְיָ', כַּד נָהִיר סִיהֲרָא מִנְּהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא, וּמִתְקָרְבֵי דָּא בְּדָא, וְלָא אַעְדִּיאוּ נְהוֹרָא דָּא מִן דָּא. וּלְזִמְנִין דְּסִיהֲרָא אִתְקָרֵי בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא, כְּמָה דְּאִיהוּ אִקְרֵי יְהוָ"ה, כַּךְ הִיא נִקְרֵאת יְהוָ"ה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית י"ט:כ"ד) וַיְיָ' הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמָיִם. וְלָא דָּא בִּלְחוֹדוֹהִי, אֶלָּא אֲפִילּוּ חַד שְׁלִיחָא, לְזִמְנִין (ממש) אִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא.

דָּבָר אַחֵר בָּרוּךְ יְיָ' מִצִּיּוֹן. מֵאָן אֲתַר אִשְׁתְּמוֹדַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא בָּרוּךְ. הָדָר וְאָמַר מִצִּיּוֹן, מֵאֲתַר דְּצִיּוֹן אִשְׁתְּמוֹדַע דְּהוּא בָּרוּךְ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (תהילים קל"ג:ג') כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ' אֶת הַבְּרָכָה וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִיסָא זַכָּאָה חוּלָקֵךְ דְּזָכִית לְכוּלֵי הַאי. זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ אָחִיד בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פרק כב

אִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (בראשית א':ו') וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא ז' רְקִיעִים לְעֵילָּא, בָּרָא ז' אֲרָצוֹת לְתַתָּא, ז' יַמִּים, ז' נְהָרוֹת, ז' יוֹמִין, ז' שָׁבוּעוֹת, ז' שָׁנִים. ז' פְּעָמִים. ז' אַלְפֵי שְׁנִין דַּהֲוֵי עָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשִׁבִיעָאָה דְּכֹלָּא.

ז' שְׁחָקִים (ס"א רקיעין) לְעֵילָּא, וּבְכָל חַד וְחַד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְשַׁמָּשִׁין דְּמְשַׁמְּשִׁין בְּכָל רָקִיעָא וּרְקִיעָא. וּבְכֻלְּהוּ מֵאִלֵּין, רְתִיכִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, לְקַבְּלָא עֲלַיְיהוּ עוֹל מַלְכוּתָא דְּמָארֵיהוֹן. וּבְכֻלְּהוּ רְקִיעִין אִית רְתִיכִין וְשַׁמָּשִׁין, מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, אִלֵּין עַל אִלֵּין, מִנְּהוֹן בְּוֹ' גַּדְפִּין, וּמִנְּהוֹן בְּד' גַּדְפִּין. מִנְּהוֹן בְּד' פָּנִים. וּמִנְּהוֹן בִּתְרֵין פָּנִים, וּמִנְּהוֹן בְּחַד. מִנְּהוֹן אֶשָּׁא דְּלָהִיט. מִנְּהוֹן מַיָּא. מִנְּהוֹן רוּחָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:ד') עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט.

וְכֻלְּהוּ רְקִיעִין, אִלֵּין עַל אִלֵּין כְּגַלְדֵי בְּצָלִים, אִלֵּין לְתַתָּא, וְאִלֵּין לְעֵילָּא. וְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, אַזְלָא וְרַעֲשָׁא מֵאֵימָתָא דְמָארֵיהוֹן. עַל פּוּמֵיהּ נַטְלִין, וְעַל פּוּמֵיהּ קַיְימִין. וְעֵילָּא מְכֻלְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנָטִיל כֹּלָּא בְּחֵילֵיהּ וְתוּקְפֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא שִׁבְעָה אֲרָצוֹת לְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ בְּיִשּׁוּבָא בַּר דְּאִלֵּין עִלָּאִין וְאִלֵּין תַּתָּאִין. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִלָּאָה מִכֹּלָּא, וְיִרוּשָׁלַ ם עִלָּאָה מִכָּל יִשּׁוּבָא.

וחַבְרָנָא יַתְבֵי דָּרוֹמָא, חָמוּ בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, וּבְסִפְרָא דְּאָדָם, דְּהָכִי מְחַלֵּק כָּל אִינּוּן אֲרָצוֹת, דְּכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן רְקִיעִין דִּלְעֵילָּא. אִלֵּין עַל אִלֵּין, וְאִלֵּין עַל אִלֵּין וּבֵין כָּל אַרְעָא וְאַרְעָא, רְקִיעַ דְּמַפְרֵשׁ בֵּין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא כֻּלְּהוּ אֲרָצוֹת פְּרִישָׁן בִּשְׁמָהָן. וּבֵינַיְיהוּ גַּן עֵדֶן וְגֵיהִנָּם. וְאִית בֵּינַיְיהוּ בְּרַיְין מְשַׁנְיָין, אִלֵּין מִן אִלֵּין, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. מִנְּהוֹן בִּתְרֵין אַנְפִּין, וּמִנְּהוֹן בְּד', וּמִנְּהוֹן בְּא'. וְחֵיזוּ דְּאִלֵּין לָאו כְּאִלֵּין.

וְאִי תֵּימָא, הָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא מֵאָדָם נַפְקוּ, (לאו הכי דלא) וְכִי נָחִית אָדָם הָרִאשׁוֹן לְכֻלְּהוּ אֲרָצוֹת, וְאוֹלִיד בְּנִין, וְכַמָּה נָשִׁין הֲווֹ לֵיהּ. אֶלָּא, אָדָם לָא אִשְׁתַּכַּח אֶלָּא בְּהַאי עָלְמָא עִלָּאָה מְכֻלְּהוּ, דְּאִקְרֵי תֵּבֵל, כְּדְאַמְרִינָן דִּכְתִיב (משלי ח) (ס"א משחקת בתבל ארצו) וַיְצַו לְתֵבֵל אַרְצוֹ. וְהַאי תֵּבֵל אֶחִידָא בִּרְקִיעַ דִּלְעֵילָּא, וְאִתְאֲחִידָא בִּשְׁמָא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ט׳:ט׳) וְהוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. בְּצֶדֶק וַדַּאי. בְּגִין כָּךְ בְּנוֹי דְּאָדָם, אִשְׁתְּכָחוּ בְּהַאי אַרְעָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי תֵּבֵל. וּאִינּוּן עִלָּאִין עַל כֹּלָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

מַאי טַעְמָא. כְּמָה דִּלְעֵילָּא לְכֻלְּהוּ רְקִיעִים, אִית רָקִיעַ עִלָּאָה, מְכֻלְּהוּ, וּלְעֵילָּא אִשְׁתְּכַח כִּסֵּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר (יחזקאל א׳:כ"ו) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. אוּף הָכָא בְּהַאי תֵּבֵל, אִשְׁתְּכַח מַלְכָּא דְּכֹלָּא, וּמַאן אִיהוּ אָדָם. מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ תַּתָּאִין.

וּאִינּוּן תַּתָּאִין מֵאָן אִתּוּ. אֶלָּא מִקִּסְטוֹרָא (נ"א מקטורא) דְּאַרְעָא, וְסִיוּעָא דְּרָקִיעָא דִּלְעֵילָּא, נָפְקִין בְּרַיְין מְשַׁנְיָין אִלֵּין מִן אִלֵּין, מִנְּהוֹן בִּלְבוּשִׁין, מִנְּהוֹן בְּקַלִּיפִין, כְּאִלֵּין תּוֹלְעִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּאַרְעָא, מִנְּהוֹן בְּקַלִּיפִין סוּמָקִין, אוּכְמִין חִוָּורִין, וּמִנְּהוֹן מִכָּל גַּוְונִין. כַּךְ כָּל בְּרַיְין כְּגַוְונָא דָּא. וְלָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּקִיּוּמָא בַּר עֶשֶׂר שְׁנִין. (או יתיר ס"א מעט או פחות מעט) וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, פָּרִישׁ יַתִּיר, דְּהָא כָּל יִשּׁוּבָא מִתְגַּלְגְּלָא בְּעִגּוּלָא כַּכַּדּוּר, אִלֵּין לְתַתָּא, וְאִלֵּין לְעֵילָּא, וְכָל אִינּוּן בְּרַיְין מְשַׁנְיָין בְּחֶזְוָויְיהוּ מִשְׁנוּיָא דַּאֲוִירָא. כְּפוּם כָּל אֲתַר וַאֲתַר, וְקַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

וְעַל דָּא אִית אֲתַר בְּיִשּׁוּבָא, כַּד נָהִיר לְאִלֵּין, חֲשִׁיךְ לְאִלֵּין, לְאִלֵּין יְמָמָא, וּלְאִלֵּין לֵילְיָא. וְאִית אֲתַר דִּכּוּלֵּיהּ יְמָמָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ לֵילְיָא, בַּר בְּשַׁעֲתָא חֲדָא זְעֵירָא. וְהַאי דְּאָמַר בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, וּבְסִפְרָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן הָכִי הוּא. דְּהָכִי כְּתִיב, (תהילים קל"ט:י"ד) אוֹדְךָ

עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ. וּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) מַה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'. וְעַל דָּא, כֹּלָּא שַׁפִּיר. וְרָזָא דָּא אִתְמְסַר לְמָארֵיהוֹן דְּחָכְמְתָא, וְלָא לְמְפַלְגֵי תְּחוּמִין, בְּגִין דְּאִיהוּ רָזָא עֲמִיקָא דְּאוֹרַיְיתָא.

כְּגַוונָא דָּא אִית בְּיַמָּא. דְּאִית בֵּיהּ כַּמָּה בְּרָיָין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ה-כ"ו) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן וְגוֹ'. וְכֹלָּא תַּלְיָיא דָּא בְּדָא (ומתקשרא דא בדא), וְכֹלָּא כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא. וּבְכֻלְּהוּ עָלְמִין לָא שַׁלְטָא בְּכֹלָּא בַּר אָדָם, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ.

רִבִּי נְהוֹרָאי סָבָא פָּרִישׁ לְיַמָּא רַבָּא, וְאִתְרְגִישׁ יַמָּא, וְאִתְאֲבִידוּ כָּל אִינּוּן דַּהֲווֹ בְּאַרְבָּא, וְאִתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָא, וְנָחַת בִּשְׁבִילִין יְדִיעָן בִּלְבָּא דְיַמָּא, וְנָפַק תְּחוֹת יַמָּא לְיִשּׁוּבָא חָדָא, וְחָמָא מֵאִינּוּן בְּרָיָין, כֻּלְּהוּ זְעִירִין. וַהֲווּ מְצַלֵּי צְלוֹתָא, וְלָא יָדַע מַאי קָא אָמְרֵי. אִתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָא, וְסָלִיק. אָמַר, זַכָּאִין אִינּוּן צַדַּיקַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין סְתִימִין דְּרָזֵי עִלָּאֵי. וַוי לְאִינּוּן דְּאַפְלִיגוּ עַל מְלֵיהוֹן וְלָא מְהֵימְנֵי.

מֵהַהוּא יוֹמָא, כַּד הֲוָה אָתֵי לְבֵי רַב, וְאָמְרֵי מִלְּתָא דְּאוֹרַיְיתָא, הֲוָה בָּכֵי. אָמְרֵי לֵיהּ, אֲמַאי קָא בָּכִית. אָמַר לוֹן, בְּגִין דְּעָבְרָנָא עַל מְהֵימְנוּתָא דְּמִלֵּי דְּרַבָּנָן, וּמִסְתַּפֵּינָא מִדִּינָא דְּהַהוּא עָלְמָא.

פרק כג

(בראשית א':ו') וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִלְמָלֵא הַהוּא רָקִיעָא דְּאַפְרִישׁ בֵּין מַיִין עִלָּאֵי לְתַתָּאֵי, הֲוָה פְּלִיגוּ בְּעָלְמָא מַנַּיְיהוּ. אֲבָל הַאי רָקִיעַ, עָבִיד שְׁלָמָא בֵּינַיְיהוּ, וְעָלְמָא לָא מִתְקַיְימָא אֶלָּא עַל שָׁלוֹם. תָּא חֲזִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי שָׁלוֹם, הוּא שָׁלוֹם. וּשְׁמֵיהּ שָׁלוֹם, וְאִתְקְשַׁר כֹּלָּא בְּשָׁלוֹם. רִבִּי אַבָּא אָמַר, חֲמֵינָא דְּהַאי שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה כֹּלָּא הוּא שָׁלוֹם, וְכֹלָּא חַד. וְאַרְחָן מִתְפָּרְשָׁאן לְהַאי סִטְרָא, וּלְהַאי סִטְרָא. (ס"א כאן חסר התחלת המאמר)

יו"ד דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְקְשַׁר בְּתַלַת קִשְׁרִין, בְּגִין דָּא, הַאי י', קוֹצָא חַד לְעֵילָּא, וְקוֹצָא חַד לְתַתָּא, וְחַד בְּאֶמְצָעִיתָא. בְּגִין דְּתַלַת קִשְׁרִין אִשְׁתָּלְשָׁלוּ (נ"א אתקשרו) בָּה חַד קוֹצָא לְעֵילָּא, כְּתִרְא עִלָּאָה, דְּהוּא עִלָּאָה מִכָּל עִלָּאִין, רֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין, וְהוּא קָאִים עַל כֹּלָּא. חַד קוֹצָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּהוּא רֵישָׁא אָחֳרָא. בְּגִין דְּתַלַת רֵישִׁין הֲווֹ, וְכָל חַד וְחַד רֵישָׁא בִּלְחוֹדוֹי. וְעַל דָּא קוֹצָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דָּא הוּא רֵישָׁא אָחֳרָא, דְּנָפִיק מִקּוֹצָא דִּלְעֵילָּא, וְהוּא רֵישָׁא לְכָל שְׁאַר רֵישִׁין, לְאִתְבָּנָאָה שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְהַאי רֵישָׁא סְתִימָא דְּכֹלָּא.

רֵישָׁא אֲחֶרָא תַּתָּאָה, הוּא רֵישָׁא לְאַשְׁקָאָה לְגִנְתָּא, וְהוּא מַבּוּעָ דְּמַיִין, דְּכָל נְטִיעָן אִשְׁתַּקְיָין מִנֵּיהּ. וְדָא הוּא י' בְּתִלַת קִשְׁרִין. וְעַל דָּא שַׁלְשֶׁלֶת אִקְרֵי. כְּהַאי שַׁלְשֶׁלֶת. דְּאִתְקְשָׁר דָּא בְּדָא, וְכוֹלָּא חַד.

תָּאנָא בְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּאַחְזִיאוּ לֵיהּ חָכְמְתָא דְּרָזִין עִלָּאִין, וְחָמָא אִילָנָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, אַחְזִיוּ לֵיהּ חָכְמְתָא, בְּרָזָא עִלָּאָה. וְחָמָא, דְּכֻלְּהוּ עָלְמִין הֲווֹ מִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא, שְׁאִיל לוֹן, עַל מָה קַיְימִין. אָמְרוּ לֵיהּ, עַל י' קַיְימֵי כֻּלְּהוּ. מִנֵּיהּ אִתְבְּנִיאוּ וְאִשְׁתְּלְשָׁלוּ (נ"א אתבריאו ואשתכללו). דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. וְחָמָא, דְּכֻלְּהוּ מִזְּדַעֲזְעוּ מִדְּחִילוּ דְּמַאֲרֵיהוֹן, וְעַל שְׁמֵיהּ אִתְקְרוּן כֻּלְּהוּ.

וּבְסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר, מָטוּן דִּי בְקַטְפּוּרָא דִּתְלָתָא, דִּכְלִילָן בְּקִיטְפָּא דִּגוּפֵיהּ. חַד דְּחִילוּ (ס"א שלימו) דִּכוֹלָּא. חַד סָתִים שְׁבִילִין. חַד נָהָר עָמִיקָא.

לְבָתַר פָּרִיט בְּאַתְוָון, (דאלפא) בֵּיתָא בְּשַׁכְלוּלֵיהּ יו"ד ה"א. בְּנַיְינָא דְּכוֹלָּא. (חד סתים שבילין. וחד נהר עמיקא לכל) שְׁלִימוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא י' רֵישָׁא דְּכוֹלָּא, אָב לְכוֹלָּא. ו' בֵּן דְּאוֹלִיד וְנָפִיק מִנֵּיהּ. וּמִנֵּיהּ אִשְׁתְּכַח ד', בַּת. מַטְרוֹנִיתָא דְּכָל דִּינִין (ס"א דיינין) בִּידָהָא אִשְׁתְּכָחוּ טְמִירָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, (ס"א עלאין נפקין, ועלאין ותתאין) דְּעִלָּאִין נָפְקִין, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין מִנָּהּ אִתְּזָנוּ. הָא יו"ד שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכְלַל בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּכַח סָתִים בְּבַוּיהּ.

לְבָתַר יו"ד אַפִּיק כּוֹלָּא, וְשַׁלְשֵׁל כּוֹלָּא בְּקִשּׁוּרָא חָדָא, דָּא בְּדָא. וְהָא אוּקְמֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, י' אַפִּיק הַהוּא נָהָר, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. (ד"א ל"ג כגוונא) דָּא ה', רָזָא דְּבִינָה, וְהִיא אִימָּא עִלָּאָה.

וְהַהוּא נָהָר, אַפִּיק תְּרֵין בְּנִין, כְּמָה דְּאִתְמַר. וּמִנֵּהּ אִתְּזָנוּ. לְבָתַר נָפְקִין תְּרֵין בְּנִין, וּבְרַתָּא אִתְּזָנַת מִבָּן, דָּא ו', הָא בֵּן הַאי מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כּוֹלָּא דִּילֵיהּ, רָזָא דת"ת. וּלְבָתַר אִשְׁתְּכַח ה', דְּאִתְּזָנַת מִן ו'. וְהָא אוּקְמֵיהּ. (ס"א לבתר נפקין תרין ברא וברתא ו"ה האי ברא מלכא דשלמא כלא דיליה. והאי ה' ברתא אתזנת מן ו' והא אוקמוה) אִשְׁתְּכַח, דִּי' עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא וּשְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כ"ד:ג') בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת.

פרק כד

תְּנַן, י' שֵׁמוֹת אִשְׁתְּכְלָלוּ וְנִפְקוּ מֵהַאי יו"ד. י' דְּהִיא עֲשִׂירָאָה דְּאַתְוָון. וְכֻלְּהוּ אָעִיל לוֹן לְהַהוּא נָהָר קַדִּישָׁא, כַּד אִתְעַבְּרָא. וַעֲשָׂרָה שְׁמָהָן כֻּלְּהוּ סְתִימִין בְּחַד. וְכֻלְּהוּ סְתִימִין בְּי'. י' כְּלִיל לוֹן. י' אַפִּיק לוֹן. הוּא אָב לְכוֹלָּא. אָב לַאֲבָהָן.

מִנֵּיהּ (ס"א וביה יתבין) (ביה עשר תיבין) נַפְקוּ ו"ד. רֶמֶז לַעֲשָׂרָה בְּחֶשְׁבּוֹן. אַתְוָון יו"ד כְּלִיל לוֹן ו"ד, (ס"איו"ד) שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא. ו"ד: דְּכַר וְנוּקְבָא. דּוּ קָרֵינָן לוֹן, תְּרֵין. וְעַל דָּא אָדָם

דּוּ פַּרְצוּפִין אִתְבְּרֵי, וְאִינּוּן פַּרְצוּפִין דְּכַר וְנוּקְבָּא הֲווֹ, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. ו"ד מֵעֵילָּא לְתַתָּא. ד"ו מִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְכֹלָּא חַד מִלָּה. י"ג מְכִילָן תַּלְיָין בֵּיהּ, וְעַל דָּא יוֹ"ד כָּלִיל ו"ד כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וּתְא חֲזֵי, י' שְׁמָהָן אִינּוּן, לָקֳבֵל י' אַתְוָון. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא תְּמַנְיָא אִינּוּן, וּתְרִין דַּרְגִּין, לָקֳבֵל תְּרִין רְקִיעִין. וּמִשְׁתַּנְיָין שְׁמָהָן, עַשָּׂרָה, וְתִשְׁעָה, וּתְמַנְיָא, וּשְׁבִיעָאָה.

קַדְמָאָה י"ה, בְּגִין דְּי' כָּלִיל ה'. וְה' נַפְקָא מִן י'. בְּגִין כָּךְ חָכְמָה יָ"הּ אִקְרֵי.

תִּנְיָינָא יֱהוֹה (נ"א יה"ו) דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים. בְּגִין דְּהַהוּא נָהָר רַחֲמֵי, וּבְגִין דְּדִינִין מִתְעָרֵי מִנַּיְהּ, (ס"א ל"ג) (אלהים ונפקו) אַתְוָון דְּרַחֲמֵי כְּתִיב, וְנָקוּד אֱלֹהִים. וְלָא אֱלֹהִים דִּינָא.

תְּלִיתָאָה, אֵל. וְהוּא גְּדוּלָה, וְהוּא אִקְרֵי הָאֵל הַגָּדוֹל. רְבִיעָאָה, אֱלֹהִים. דְּדִינִין בֵּיהּ אִתְעָרָן, וְהוּא דִּינָא תַּקִּיפָא. חֲמִישָׁאָה, יְהוֹ"ה. כְּלָלָא דְּכָל שְׁלִימוּ דְּמְהֵימְנוּתָא, וְדָא הוּא רַחֲמֵי בִּשְׁלִימוּ וְדָא הוּא תִּפְאֶרֶת. שִׁתִּיתָאָה וּשְׁבִיעָאָה, צְבָאוֹת אִקְרוּן.

תְּמִינָאָה, אֵ"ל חָי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קל"ג:ג') כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים וְגוֹ'. וְדָא צַדִּיק, דְּכָל חַיִּים נָפְקִין מִתַּמָּן, וְאִקְרֵי יְהוֹ"ה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים י"א:ה') יְיָ' צַדִּיק יִבְחָן. וְדָא הִיא ו' וְעֵירָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּגִין כָּךְ וָ"ו וָוִין תְּרִין.

תְּשִׁעָאָה, אֲדֹנָ"י. וְדָא מַלְכוּת קַדִּישָׁא, דְּדִינִין נַפְקִין מִתַּמָּן לְעָלְמָא. וְדָא הוּא כִּתְרָא בַּתְרָאָה, דְּכֻלְּהוּ שְׁמָהָן. וְשֵׁם אֶהְיֶ"ה, כְּלָלָא וּסְתִימָא דְּקַדְמֵיתָא. וְדָא הוּא כִּתְרָא עִלָּאָה, רֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין, שְׁמֵיהּ סָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְאִתְּמַר. וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא, עֶשֶׂר שְׁמָהָן כְּתִיבָן בְּגַוְונָא אָחֳרָא וַאֲנָא לָא תָּנֵינָא הָכִי.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (שיר השירים ד':ט"ז) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵּימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו. עוּרִי צָפוֹן, אֵלֵּין עוֹלוֹת דְּנִשְׁחָטוֹת בַּצָּפוֹן, בְּגִין דְּאִינּוּן מַחְשָׁבוֹת בִּצְפוּנֵי לִבָּא, וּבַאֲתַר דְּדִינָא. בְּגִין דְּמַחֲשָׁבָה אִשְׁתְּכַח בְּלֵילְיָא, בְּזִמְנָא דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח. רוּחַ צָפוֹן מְנַשְּׁבָא בְּפַלּוּגְתָּא דְּלֵילְיָא, כַּד מִתְעָרֵי אַנְשֵׁי, וְכִנּוֹר דְּדָוִד מְנַגֵּן מֵאֵלָיו, וּמַחֲשַׁבְתָּן דִּבְנֵי נָשָׁא מִתְעָרֵי.

וּבוֹאִי תֵּימָן, אִלֵּין שְׁלָמִים דְּנִשְׁחָטִין בַּדָּרוֹם, בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁלָמָא דְּכֹלָּא, שְׁלָמָא דְּעִלָּאֵי וּדְתַתָּאֵי. וְאִלֵּין שְׁלִימוּ (י"ז ע"א) דְּסִטְרֵי עָלְמָא. שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא מִסִּטְרָא דְּמְהֵימְנוּתָא. וּשְׁלָמִים: בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁלָמָא דְּכֹלָּא. בְּעָלִים אָכְלִין מַנַּיְיהוּ, וּמִתְהַנְּיָין מַנַּיְיהוּ. דְּהָא שְׁלָמָא הוּא לֵיהּ, וּלְכָל עָלְמָא, בְּדַרְגָּא חָדָא. חֲטָאוֹת וַאֲשָׁמוֹת נֶאֱכָלִין לְכַהֲנֵי, בְּגִין דְּאִינּוּן זְמִינִין לְכַפָּרָא עָלַיְיהוּ, וּלְאַעְבָּרָא חוֹבַיְיהוּ. וּמִכָּל קָרְבָּנִי לָא חֲבִיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמוֹ שְׁלָמִים, בְּגִין דְּאִשְׁתְּכַח שְׁלָמָא בְּעָלְמָא וְתַתָּאֵי.

וּעֵילָא מְכַלְּהוּ קְטוֹרֶת, דְּאִיהוּ שְׁלִים מִכֹּלָּא, וְלָא אַתְיָא לָא עַל חֵטְא, וְלָא עַל אָשָׁם, וְלָא עַל עָוֹן, אֶלָּא עַל שִׂמְחָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי כ"ז:ט') שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְעַל דָּא, קְטֹרֶת לָא מִתְקָרֵב אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּשֶׁמֶן מִתְקָרֵב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ל':ז') וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת יַקְטִירֶנָּה. וּכְתִיב, (שמות ל':ז'-ח') וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה. בְּגִין דְּאִשְׁתְּכָחוּ שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת כַּחֲדָא. תָּא חֲזֵי, שְׁלָמִים בְּכֹלָּא הוּא שְׁלָמָא. וּקְטָטָה וְקִטְרוּנָא לָא אִתְעָר בְּעָלְמָא, אֲבָל קְטֹרֶת, קְשִׁיר קְשִׁירוּ דִּמְהֵימְנוּתָא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כֻּלְּהוּ עֲשָׂרָה שְׁמָהָן כְּתִיבִי, וַאֲנָן תְּנֵינָן. קְדָמָאָה, (ס"ה ע"א) אֶהְיֶה, דָּא סְתִימָא עִלָּאָה, כְּמַאן דְּאָמַר אָנָא מַאן דַּאֲנָא, וְלָא אִתְיְדַע מַאן הוּא. לְבָתַר אֲשֶׁר אֶהְיֶה, אָנָא דְּזִמִּין לְאִתְגַּלְיָא, בְּאִינּוּן כְּתָרִין (אחרנין), דְּהָא בְּקַדְמִיתָא סְתִים, וּלְבָתַר שָׁרֵי לְאִתְגַּלְיָא, עַד דְּמָטֵי לְגַלּוּיָא דְּשְׁמָא (ס"א דשלימו) קַדִּישָׁא.

וְכַךְ כְּתִיב בְּמשֶׁה, אֶהְיֶה בְּקַדְמִיתָא, סְתִימוּ דְּכֹלָּא, אָנָא הוּא מַאן דַּאֲנָא. לְבָתַר אֲשֶׁר אֶהְיֶה, אָנָא זַמִּין לְאִתְגַּלְיָא. לְבָתַר אֶהְיֶה בַּתְרָאָה, וְדָא כַּד אִימָּא מִתְעַבְּרָא, וַעֲדַיִין הוּא סָתִים. אִימָתַי אִתְגַּלְיָא. בְּזִמְנָא דִּכְתִיב, (שמות ג':ט"ז) לֵךְ וְאָסַפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְיָ' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וְגוֹ', דָּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וְהָכָא הוּא גַּלּוּיָא וְקִשׁוּרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

בְּגִין כָּךְ, קַדְמָאָה דְּכֹלָּא, אֶהְיֶה. תִּנְיָינָא, יָהּ. בְּגִין דְּחָכְמָה אַפִּיק ה', וְסָתִים בֵּיהּ, וְלָא אִתְפְּרָשָׁא לְעָלְמִין מִנֵּיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן כְּהַאי גַּוונָא. ה.

וְהָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, י' כְּמָה דְּאִתְמַר. לְבָתַר יָ"הּ, דְּלָא מִתְפְּרְשָׁן לְעָלְמִין, י' אַפִּיק ה', כְּהַאי גַּוונָא ה חֲרִי י'. וְהַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מִנֵּיהּ.

וְאִתְמְשַׁךְ מִנֵּיהּ וּלְתַתָּא, תְּרִין בְּנִין דְּנָפְקִין מִנַּיְיהוּ. מִסְטָרָא דְּאַבָּא י', נָפִיק בֵּן, דְּהָא אֶחָיד בֵּיהּ בְּי', וְאֶחָיד בְּהַהוּא נָהָר. וּמִסְטָרָא דְּאִימָּא נַפְקַת בַּת, דְּאִיהוּ (שמות ר"י ע"א) נָהָר תַּתָּאָה, וְהַאי בֵּן אִתְמְשַׁךְ לְבָתַר וְנָפִיק מִנַּיְיהוּ, וְהוּא ו', וְדָא יְרִית לְאַבָּא וּלְאִימָּא, וְאִתְקְשַׁר בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא. וּמִנֵּיהּ אִתְּזַנַת בְּרָתָא, מֵהַהוּא יְרוּתָא דְּאִיהוּ יָרִית.

וְעַל דָּא בָּעֵי לְמִכְתַּב שְׁמָא קַדִּישָׁא, י' בְּקַדְמִיתָא, קוֹצָא חַד לְעֵילָּא, וְקוֹצָא חַד בְּאֶמְצָעִיתָא, וְקוֹצָא חַד לְתַתָּא, וְהָא אִתְמַר. לְבָתַר יָהּ, דְּלָא מִתְפְּרְשָׁן דָּא מִן דָּא לְעָלְמִין, כְּגַוונָא דָּא ה. בְּגִין דְּיִשְׁתְּכָחוּ תַּרְוַויְיהוּ בִּשְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, אָב וְאֵם בֵּן וּבַת. כְּגַוונָא דָּא י"ה (ס"א ו"ה). הֲרֵי לָךְ כָּל שְׁלִימוּ דְּמְהֵימְנוּתָא.

לְבָתַר אִתְפְּשַׁט מְהֵימְנוּתָא, וְנָפְקִין תְּרִין בְּנִין מִכֻּלָּא חַד, בְּאָרְחַיְיהוּ. בֵּן נָפִיק מִתַּרְוַויְיהוּ, וְהוּא ו' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בַּת נַפְקַת מִסִּטְרָא דְּאִימָּא, וְהִיא ה' בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְלָא

אִשְׁתְּלִימַת אֶלָּא עִם ו', בְּגִין דְּמִנַּיהּ אִתְּזַנַת, וְעַל דָּא בָּעֵי לְמִכְתַּב ו', וּלְבָתַר ה', כְּגַוְונָא דָּא ה, הֲרֵי ו' וְהַהוּא אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּנָפִיק מִנַּיהּ, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מִן י', בְּגִין דְּמִנַּיהּ אִתְּזַנַת. ו' הֲרֵי בֵּן דְּנָפִיק מִנַּיהּ לְתַתָּא.

וְהָא מִלִּין אִלֵּין אוֹקִים לוֹן אַבָּא, וְהָא אִתְּמָרוּ. וַאֲנָא כַּד מָטֵינָא לְמִלִּין אִלֵּין, אֵימָא לוֹן, בְּגִין דְּפִקְדוֹנָא דְּאַבָּא הָכִי. וְהָכִי בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּיִכְתּוֹב שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּגַוונָא דָּא, וְדָא אִיהוּ כַּדְקָא חָזֵי. וְאִי לָאו, לָא אִקְרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא וְאִקְרֵי פָּגִים. וּמַאן דְּפָגִים שְׁמָא קַדִּישָׁא, טַב לֵיהּ דְּלָא אִתְבְּרֵי.

תְּלִיתָאָה, יְהוֹ"ה דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים כְּמָה דְּאִתְּמַר, רַחֲמֵי, וְנָפִיק מִנַּיהּ דִּינָא. וְדָא הוּא הַהוּא נָהָר, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן. רְבִיעָאָה, אֵל גָּדוֹל. וְהָא אִתְּמַר, וְדָא גְּדוֹלָה. חֲמִשָּׁאָה, אֱלֹהִים. וּבְכָל אֲתַר הוּא גְּבוּרָה. שְׁתִיתָאָה, יְהוֹ"ה, רַחֲמֵי, שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. עִקָּרָא דְּכֹלָּא. קִשְׁרָא דִּי מְהֵימְנוּתָא. אָחִיד לְכָל סִטְרִין. וְדָא תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל.

שְׁבִיעָאָה וּתְמִינָאָה צְבָאוֹת. וְעַל דָּא, יְהוֹ"ה קָרִיב בְּכֹלָּא. אָחִיד בְּכָל סִטְרִין, לְזַמְנִין יְיָ' אֱלֹהִים, דְּהָא קָרִיבִין אִינּוּן תִּפְאֶרֶת לְגַבֵּי גְּבוּרָה. לְזַמְנִין יְיָ' צְבָאוֹת, דְּהָא קָרִיבִין אִינּוּן תִּפְאֶרֶת לְגַבֵּי נֶצַח וְהוֹד, דְּאִקְרוּן צְבָאוֹת. וְהָא אִתְּמַר דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלֵּי נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי מִפּוּמַיְיהוּ. כַּד אֲמָרֵי, כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים. וְכַד אֲמָרִי, כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת. וְהָוו יַדְעִין מֵאָן אֲתַר אַתְיָין מִלִּין.

תְּשִׁיעָאָה (נ"א א"ל) שַׁדַּי. דְּאָמַר לְעָלְמָא דַּי, דְּהָא דַּי סִפּוּקָא הוּא. וְסִפּוּקָא לָא אִתֵּי לְעָלְמָא, אֶלָּא מִן צַדִּיק, דְּאִיהוּ יְסוֹד עוֹלָם, דְּאָמַר לָעוֹלָם דַּי. עֲשִׂירָאָה, אֲדֹנָ"י. דְּהָא דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וַדַּאי. וְהַאי לְאַגָּחָא קְרָבִין דְּמַלְכָּא בְּעָלְמָא. וְדָא גְּבוּרָה תַּתָּאָה, וְדָא אִיהוּ צָדָק.

וְאִלֵּין אִינּוּן עֲשָׂרָה שְׁמָהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי בְּהוּ, מִתְקַשְׁרָן דָּא בְּדָא, בְּיִחוּדָא שְׁלִים. וְאִלֵּין אִינּוּן כְּתָרִין קַדִּישִׁין דְּמַלְכָּא, דְּהוּא אִשְׁתְּמוֹדַע בְּהוּ, וְאִינּוּן שְׁמֵיהּ, וְהוּא אִינּוּן. וְכַד מִתְקַשְׁרָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, עַל רֵישָׁא דִּקְטֹרֶת, כְּדֵין אִקְרֵי קְטֹרֶת, קִשּׁוּרָא דְּמִתְקַשְׁרִין כַּחֲדָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעִין אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס"ו:י"ח) וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי.

פרק כה

(ויקרא ג':א') וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּתִיב (במדבר ז':פ"ו) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה לְמַאי קָא אַתְיָא. אֶלָּא, עֲשָׂרָה לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. וַעֲשָׂרָה לְמַתַּן תּוֹרָה. עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וַעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת בְּמַתַּן תּוֹרָה. בְּמַאי קָא מַיְירֵי. בְּגִין דְּעָלְמָא לָא אִתְבְּרֵי אֶלָּא בְּגִין אוֹרַיְיתָא, וְכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעַסְקֵי

בְּאוֹרַיְיתָא, עָלְמָא מִתְקַיְּימָא. וְכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבַּטְלֵי מֵאוֹרַיְיתָא, מַה כְּתִיב, (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.

תָּא חֲזֵי, עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, כְּדְתָנֶן בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת לְמַתַּן תּוֹרָה, אֵלּוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. כְּתִיב (שמות כ) אָנֹכִי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ. וּכְתִיב בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית (בראשית א׳:ג׳) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. דָּא מְהֵימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹר אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (תהילים כ״ז:א׳) יְיָ׳ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא וְגוֹ׳.

כְּתִיב (שמות כ׳:ג׳) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. וּכְתִיב בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, (בראשית א׳:ו׳) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגוֹ׳. יְהִי רָקִיעַ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן חוּלְקָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְחַדִּין בְּהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם. וְהַיְינוּ רָזָא, דִּזְמָנָא חֲדָא שָׁאַל רִבִּי יֵיסָא סָבָא לְרִבִּי אֶלְעָאי, אָמַר, הָא שְׁאָר עַמִּין יָהֲב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַבְרְבִין מְמָנָן שַׁלִּיטִין, יִשְׂרָאֵל בְּאָן אַתַּר יָהֲב לוֹן. שָׁלַח לֵיהּ, וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, וְשַׁפִּיר שָׁלַח לֵיהּ. בְּתוֹךְ הַמָּיִם, בֵּין מִלּוּלֵי אוֹרַיְיתָא. וּיְהִי מַבְדִּיל בֵּין (שמות קצ״ט) מַיִם לָמָּיִם, בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וּבֵין עֲבוֹדָה זָרָה, דְּאִקְרֵי (ירמיהו ב׳:י״ג) בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים וְגוֹ׳ דְּאִינּוּן מַיִם הַמָּרִים, מַיִם עֲכוּרִין, מְכוּנָסִים, סְרוּחִים וּמְטוּנָפִים. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין מַבְדִּילִין בֵּין מַיִם לָמָּיִם.

כְּתִיב (שמות כ׳:ז׳) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא, וּכְתִיב בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, (בראשית א׳:ט׳) יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאוֹמֵי בְּשָׁמָא קַדִּישָׁא לְשַׁקְרָא, כְּאִילּוּ פָּרִישׁ אִימָּא מֵאַתְרָה לְעֵילָּא. וְכִתְרִין קַדִּישִׁין לָא מִתְיַישְׁבֵי בְּדוּכְתַּייהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ט״ז:כ״ח) וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף. וְאֵין אַלּוּף אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְתִיב יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, לָא תִּשְׁוֵי פְּרוּדָא, בְּגִין אוֹמָאָה דְּשַׁקְרָא. אֶל מָקוֹם אֶחָד, כַּדְקָא חֲזֵי בַּאֲתַר דְּקִשׁוֹט, וְלָא בַּאֲתַר אָחֳרָא לְשַׁקְרָא. וּמַאי שַׁקְרָא. הוּא דְּאָזְלִין מַיָּא לַאֲתַר אָחֳרָא, דְּלָאו אִיהוּ דִּילֵיהּ.

כְּתִיב (שמות כ׳:ח׳) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, וּכְתִיב בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב. אֵימָתַי אִתְרְבִיאַת אַרְעָא קַדִּישָׁא וְאִתְעַטָּרַת בְּעַטָּרָא, הֲוֵי אוֹמֵר בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דְּהָא כְּדֵין אִתְחַבְּרַת כַּלָּה (נ״א מטרוניתא) בְּמַלְכָּא, לְאַפָּקָא דְּשָׁאִין וּבְרָכָאן לְעָלְמָא.

כְּתִיב כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. וּכְתִיב בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא אִלֵּין מְאוֹרוֹת, דָּא הוּא אָבִיךָ וְאִמֶּךָ. אָבִיךָ, דָּא שִׁמְשָׁא. אִמֶּךָ, דָּא סִיהֲרָא. וְאֵין שִׁמְשָׁא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ד:י״ב) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ׳ אֱלֹהִים. וְלֵית סִיהֲרָא אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ׳) וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף, וְעַל דָּא כֹּלָּא חַד.

כְּתִיב לֹא תִרְצַח, וּכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאַנְתְּ לָא תִּקְטוֹל בַּר נָשׁ, דְּאִקְרֵי הָכֵי, דִּכְתִיב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וְלָא תֶּהווֹ כַּדְּגִים הַלָּלוּ, דְּרַבְרְבֵי בַּלְעֵי לְזוּטְרֵי.

כְּתִיב לֹא תִנְאָף, וּכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּלָא יִשַׁקֵּר בַּר נָשׁ בְּאִנְתּוּ אָחֳרָא דְּלָאו אִיהִי בַּת זוּגֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, דְּלָא תּוֹלִיד אִתְּתָא אֶלָּא מִמִּינָהּ, וּמַאן אִיהוּ מִינָהּ, דָּא בֶּן זוּגָהּ.

כְּתִיב לֹא תִגְנוֹב, וּכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זוֹרֵעַ זֶרַע, מַאי דְּיָהֲבִית לְכוּ וְאַפְקִידְתְּ לְכוּ יְהֵא לְכוּ, וְלָא תִּגְנוֹבוּ מַה דְּהוּא מֵאָחֳרָא.

כְּתִיב לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר, וּכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. מַאן דְּהוּא בְּדִיּוּקְנָא דְּמַלְכָּא, לָא תַסְהִיד בֵּיהּ שֶׁקֶר. וּמַאן דְּאַסְהִיד שֶׁקֶר בְּחַבְרֵיהּ, כְּאִילּוּ אַסְהִיד לְעֵילָּא.

כְּתִיב לֹא תַחְמוֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ, וּכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא טוֹב היוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ וְגוֹ'. הָא בַּת זוּגָךְ לָקֳבְלָךְ, וְעַל דָּא לֹא תַחְמוֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ.

וְהַיְינוּ עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וַעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת לְמַתַּן תּוֹרָה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר ז׳:פ״ו) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. אִתְּקָלוּ כַּחֲדָא בְּשִׁקּוּלָא חֲדָא. וּבְגִין כַּךְ קָאֵים עָלְמָא, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ שְׁלָמָא. וְעַל דָּא, וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ, לְקַיְימָא עָלְמָא בִּשְׁלָמָא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּמַכַּפֵּר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בְּגִין לְאַטְלָא שְׁלוֹם עַל כֻּלָּא.

כְּתִיב (איוב כ״ה:ב׳) הַמְשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל הַמְשֵׁל, דָּא אַבְרָהָם, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית כ״ג:ו׳) נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ, וּכְתִיב (בראשית י״ב:ב׳) וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ. וָפַחַד, דָּא יִצְחָק. דִּכְתִיב, (בראשית ל״א:מ״ב) וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי. (איוב כ״ה:ב׳) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, דָּא יַעֲקֹב. דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, וּכְתִיב (זכריה ח׳:י״ט) וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהֹבוּ. דֶּאֱמֶת וְשָׁלוֹם קָשִׁיר דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא הוּא שְׁלִימוּתָא דְּכֻלָּא.

פרק כו

וּשְׁלָמִים שְׁלִימוּתָא הוּא, וּשְׁלָמָא דְּכֻלָּא. וּמַאן דְּאַקְרִיב שְׁלָמִים אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. יַעֲקֹב אִיהוּ עֲבִיד שָׁלוֹם, כְּמָה דְּאָמְרָן. בְּגִין דְּאָחִיד לְהַאי וּלְהַאי. וּשְׁלָמִים אָחִידָן בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, וּבְמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בְּהַאי סִטְרָא, וּבְהַאי סִטְרָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי שְׁלָמִים. וְרָזָא דְּמִלָּה, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם: גְּבַר שְׁלִים. שְׁלִים לְעֵילָּא, וּשְׁלִים לְתַתָּא. דָּבָר אַחֵר (איוב כה) הַמְשֵׁל דָּא מִיכָאֵל. וָפַחַד דָּא גַּבְרִיאֵל. דָּא יְסוֹדָא דִּילֵיהּ מִמַּיָּא וְדָא

יְסוֹדָא דִּילֵיהּ מֵאֶשָּׁא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד שְׁלָמָא בֵּינַיְיהוּ דִּכְתִיב, (איוב כ"ה:ב') עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו.

רִבִּי אֶחָא אָמַר, כְּתִיב (ויקרא ז':י"ב) אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה וְגוֹ'. מַאי קָא מַיְירֵי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא ה':ה') וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ, עָלֶיהָ דַּיְיקָא. וְעַל דָּא חַלֹּת מַצּוֹת וְגוֹ'. וְחַלֹּת מַצּוֹת, הָא אוּקְמוּהָ, וְעַל מָה אַתְיָא. מַצּוֹת וְחַלֹּת כְּתִיב חָסֵר, בְּגִין דְּחָטָא עָלֶיהָ.

תָּאנֵי רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו, דָּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. שְׁלָמָיו: תְּרֵי. תּוֹדָה, אִתְיְידַע. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, תּוֹדָה יְדִיעַ, שְׁלָמָיו מַהוּ תְּרֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּרֵין וָוִין, וָ"ו דְּהַיְינוּ שְׁלָמָיו, שְׁלָמָא דְּכֹלָּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תּוֹדַת שְׁלָמָיו, דְּאָטִיל שְׁלָמָא בְּכֹלָּא, וְאִתְעַר רַחֲמֵי בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. תּוֹדַת שְׁלָמָיו, רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, הָא דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא שַׁפִּיר, דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְבָּרְכָא מֵאִינּוּן תְּרֵי, דְּאִינּוּן שְׁלָמָא דְּכֹלָּא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, לֶחֶם חָמֵץ הָא יְדִיעַ, וְהָא אִתְּמַר כְּמָה דְּהָווּ חַטָּאָה, כַּד הֲווּ מְקָרֵב בְּהַהוּא גַּוְונָא מַמָּשׁ.

תָּא חֲזֵי, חַלֹּת מַצּוֹת חָסֵר, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּלוּלוֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשׁוּחִים בַּשֶּׁמֶן. לְמַאי קָא רְמִיזָא. (שמות רכ"ג ע"א) אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָנֵי אִינּוּן (בראשית ג':כ"ד) לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת וְגוֹ'. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אִתְמָנָן עַל אָרְחַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, עַל אִינּוּן דְּעַבְרִין עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְעַל דָּא כֹּלָּא סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן, לְאַמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוּת מַאֲתַר עִלָּאָה לְתַתָּא, וְיִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, מֵהַהוּא מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא.

וְדָא הוּא יַיִן לַנֶּסֶךְ, וְהָא אוּקִימְנָא רְבִיעִית הַהִין. וַאֲתַר חַד (ס"א תלי) מָלֵי יַיִן וְשֶׁמֶן וּמַיִם לְנִסּוּךְ, וְהָא אוּקִימְנָא מִלֵּי, מַיִם לְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא, וְכָל אִינּוּן נְטִיעָן. וְעַל דָּא, אֵית מַיִם וְאֵית מַיִם. יַיִן, אֵית אֲתַר דְּאִיהוּ טוֹב, וְאֵית אֲתַר דְּאִיהוּ לְאַעְנָשָׁא דְּאִיהוּ דִּינָא.

עַל דָּא, מַאן דְּחָמֵי יַיִן בְּחֶלְמֵיהּ, אִית לְמַאן דְּאִיהוּ טַב, וְאִית לְמַאן דְּאִיהוּ דִּינָא. אִי תַּלְמִיד חָכָם הוּא, כְּתִיב (תהילים ק"ד:ט"ו) וְיַיִן יְשַׂמַּח לֵבָב אֱנוֹשׁ. וּכְתִיב (שיר השירים א':ב') כִּי טוֹבִים דּוֹדֶךָ מִיָּיִן, וְדָא הוּא יַיִן דְּמִנְטְרֵי, דְּחַדֵּי לְכֹלָּא. וְאִי לָא, (משלי ל"א:ו') תְּנוּ שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ. אִית יַיִן אָחֳרָא דְּאִיהוּ דִּינָא. וְעַל דָּא, יֵאוֹת לְקָרְבָּא אִלֵּין מִלִּין בְּקָרְבָּנֵיהּ, בְּגִין דְּיִתְעַבַּר דִּינָא, וְיִתְעַר רַחֲמֵי. אַעְבַּר יַיִן, וַאֲיִתֵּי יַיִן, וְכֵן בְּכֹלָּא.

וְשֶׁמֶן לָא אַעְדֵּי מִקָּרְבָּנֵיהּ לְעָלְמִין, בַּר מִמִּנְחַת קְנָאוֹת דִּכְתִיב, (במדבר ה':ט"ו) לֹא יִצּוֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְגוֹ'. דְּהָא הָכָא לָא בָּעָיָא רַחֲמֵי, דְּהָא כֹּלָּא דִּינָא, דִּכְתִיב, (במדבר ה':כ"ז) וְצָבְתָה בִּטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ. וּכְתִיב (במדבר ה':כ"ט) יִתֵּן יְיָ' וְגוֹ', וְעַל דָּא וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ.

פרק כז

רִבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה יָתִיב קָמֵיהּ דְּרִבִּי יִצְחָק, קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תהילים קל"ד:א') הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ' כָּל עַבְדֵי יְיָ' וְגוֹ', הַאי קְרָא הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְהָא אִתְּמַר. אֲבָל הַאי שְׁבָחָא הוּא דְּכָל אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא. וּמַאן אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְּעִין לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא יֵאוֹת. וּשְׁבָחָא דְּאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, אִינּוּן דְּקַיְימִין בְּפַלְגוּ לֵילְיָא לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּמִתְדַּבְּקֵי בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְשַׁבָּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְרוּחַ צָפוֹן אִתְּעַר בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, הַהִיא אַיָּלְתָּא קַיְימָא וּמְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּהִיא קַיְימָא, כַּמָּה אֶלֶף, וְכַמָּה רִבְבָן, קַיְימִין עִמָּהּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ שָׁארָן לְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

הַהוּא מַאן דְּזָכֵי וְקָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית לֵיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ח':י"ג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי. וְכָל אִינּוּן אוֹכְלוֹסִין לְעֵילָּא, וְכָל בְּנֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּמִזַּמְּרִין לָמָארֵיהוֹן, כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּתְּכֵי בְּגִין תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּאִינּוּן דְּלָעוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וּמַכְרְזִי וְאָמְרֵי, (תהילים קל"ד:א') הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ' כָּל עַבְדֵי יְיָ'. אַתּוּן שַׁבָּחוּ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא אַתּוּן אַעָטְרוּ לֵיהּ לְמַלְכָּא.

וְהַהִיא אַיָּלְתָּא מִתְעַטְּרָא בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְקָמַת קָמֵי מַלְכָּא, וְאָמְרַת חָמֵי בְּמַאי בָּרָא אֲתֵינָא לְקַמָּךְ, בְּמַאי בָּרָא אִתְעַרְנָא לְגַבָּךְ, וּמַאן אִינּוּן דִּשְׁבָחָא כֻּלָּא דִּלְהוֹן קָמֵי מַלְכָּא. הָדָר וְאָמַר, הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ' בַּלֵּילוֹת. אִלֵּין אִקְרוֹן עַבְדֵי יְיָ', אִלֵּין אִתְחָזוֹן לְבָרְכָא לְמַלְכָּא. וּבִרְכְתָא דִּלְהוֹן בִּרְכָתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ד:ב') שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְיָ' וְגוֹ'. אַתּוּן אִתְחָזוֹן דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵיכוּ וּבִרְכְתָא דְּעַל יְדֵיכוּ בִּרְכָתָא הִיא.

פרק כח

שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ. מַהוּ קֹדֶשׁ. אֲתַר עִלָּאָה, דְּמַבּוּעָא דְּנַהֲלָא עֲמִיקָא נָפִיק מִנֵּיהּ. דִּכְתִיב, וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת. וְעֵדֶן הוּא דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ עִלָּאָה, בְּגִין כַּךְ שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ. וּבַר נָשׁ דְּעָבִיד כֵּן, וְזָכֵי לְהַאי, מַאי קָא מַכְרְזִי עֲלֵיהּ. יְבָרֶכְךָ יְיָ' מִצִּיּוֹן, אַתְּ תְּבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ עִלָּאָה. וְהוּא יְבָרֵךְ לָךְ מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי צִיּוֹן, דְּאַתְּ וּמַטְרוֹנִיתָא תִּתְבָּרְכוּן כַּחֲדָא.

כְּמָה דְּזִווּגָא דִּלְכוֹן הֲוָה כַּחֲדָא לְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא. כַּךְ מֵהַהוּא אֲתַר דְּמִתְבָּרְכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מֵהַהוּא אֲתַר יַזְמִין לָךְ בִּרְכָאן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב יְבָרֶכְךָ יְיָ' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלַם. מַאן

הוּא טוּב יְרוּשָׁלַ ם. אִינּוּן בִּרְכָאן דְּנָפְקָא לָהּ מִמַּלְכָּא, עַל יְדֵי דְּהַהוּא דַּרְגָּא קַדִּישָׁא דְּצַדִּיק. וְעַל דָּא, יְבָרֶכְךָ יְיָ' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלַם, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ וְגוֹ', וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ שַׁפִּיר, מַהוּ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, מַאי קָא בָּעֵי הָכָא עַל יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא, בְּגִין דְּאַסְגֵּי שְׁלָמָא לְעֵילָּא, דְּכַד הוּא זָכֵי לְכוּלֵי הַאי, אַסְגֵּי שְׁלָמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, סְתָם. וְשָׁלוֹם שְׁבָחָא הוּא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, שְׁבָחָא הוּא דְּכָל עָלְמִין. וּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא אַסְגִּיאוּ שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, דִּכְתִיב, (תהילים כ"ט:י"א) יְיָ' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם.

פרק כט

(ויקרא ד':ב') נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (שיר השירים ב':י"ז) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים וְגוֹ', כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבֵיהוֹן, דְּלָא לְמֶחֱטֵי קָמֵי מָארֵיהוֹן, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כָּרוֹזָא נָפִיק וְקָארֵי, אַתְעָרוּ בְּנֵי עָלְמָא לְבַיְיכוּ לְקָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. אַתְעָרוּ לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבַיְיכוּ. אַתְעָרוּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּיָהֲב בְּגַוּוַיְיכוּ מֵאֲתַר קַדִּישָׁא עִלָּאָה. דְּתָנֵינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק נִשְׁמָתָא לְנַחְתָּא בִּבְנֵי נָשָׁא, אַסְהִיד בָּהּ בְּכַמָּה יְעוּדִין, בְּכַמָּה קַסְטוֹרִין, בְּגִין לְנַטָּרָא פִּקּוּדוֹי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאַעְבַּר לָהּ בְּאֶלֶף וּתְמַנְיָא עָלְמִין לְאַשְׁתַּעְשָׁעָא, וּלְמֶחֱמֵי בְּהוּ יְקָרָא דְּאִינּוּן דְּמַשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. (נפקא) וְקַיְימָא קָמֵי מַלְכָּא בִּלְבוּשׁ יְקָר, בְּדִיּוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא, בִּלְבוּשׁ יְקָר עִלָּאָה אִסְתְּכָלַת בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא כָּל יוֹמָא, וְאַעְטַר לָהּ בְּכַמָּה עִטְרִין.

בְּשַׁעֲתָא דְּמָטֵי זִמְנָא לְנַחְתָּא לְעָלְמָא, עַבְדַת מַדּוֹרָהָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא תְּלָתִין יוֹמִין, לְמֶחֱמֵי יְקָרָא דְּמָארֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְסַלְקָא לְאַתְרָהָא לְעֵילָּא, וּבָתַר דָּא נַחְתַת לְעָלְמָא, אַעְטָר לָהּ מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּשֶׁבַע עִטְרִין, עַד דְּאַתַת וְעָאלַת בְּגוֹ גּוּפָא דְּבַר נָשׁ. וְכַד אִיהִי בְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ, וְחָבַת בְּהַאי עָלְמָא, וְאִשְׁתַּדְּלַת בַּחֲשׁוֹכָהָא. אוֹרַיְיתָא תַּווֹהָא עָלָהּ, וְאָמְרַת, וּמַה כָּל יְקָרָא דָּא, וְכָל אַשְׁלְמוּתָא אַשְׁלִים לְנַפְשָׁתָא מַלְכָּא עִלָּאָה, וְהִיא חָבָאת קָמֵיהּ, נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא, מַה דִּין הוּא דְּתֶחֱטָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא אַהֲדְרָא לִקְרָא עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, עֵיטָא לְהַאי נֶפֶשׁ לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבָהָא, וְתִיתוּב לְאִתְדַּבְּקָאה, עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, עַד שֶׁלֹּא יָפוּחַ יוֹמָא דְּהַאי עָלְמָא, וְייֵתֵי הַהוּא יוֹמָא תַּקִּיפָא, דְּיִתְבַּע לָהּ מַלְכָּא דִּינָא, לְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא. וְנָסוּ הַצְּלָלִים, דָּא הוּא רָזָא בֵּין חַבְרַיָּיא דְּקָא אָמְרֵי, דִּבְשַׁעֲתָא דְּמָטֵי זִמְנָא דְּבַר נָשׁ לְנָפְקָא מִן עָלְמָא, צוּלְמָא דְּבַר נָשׁ אִתְעֲבַר מִנַּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, עַד דְּלָא יִנְשׁוֹף יוֹמָא לְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא. וְנָסוּ הַצְּלָלִים, דְּאִתְעֲבַר צוּלְמָא, יְתוּב קָמֵי מָארֵיהּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, תְּרֵין צוּלְמִין אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּקִיּוּמֵיהּ, חַד רַבְרְבָא, וְחַד זְעֵירָא, דְּכְתִיב הַצְּלָלִים, תְּרֵי. וְכַד מִשְׁתַּכְחֵי כַּחֲדָא, כְּדֵין הוּא בַּר נָשׁ בְּקִיּוּמֵיהּ. וְעַל דָּא, וְנָסוּ הַצְּלָלִים כְּתִיב. כְּדֵין בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בְּעוֹבָדוֹי, וּלְתַקָּנָא לוֹן קָמֵי מָארֵיהּ, וְיוֹדֵי עֲלַיְיהוּ. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי רַחוּם וְחַנּוּן, וּמְקַבֵּל לְאִינּוּן דְּתָבִין קָמֵיהּ.

וְדָא הוּא עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, דְּכֵיוָן דְּאִינּוּן צְלָלִים מִתְעַבְּרָן מִנַּיְיהוּ, וְאִיהוּ תָּפִיס בְּקוֹלְרָא, תְּשׁוּבָה הִיא אֲבָל לָא מְעַלְיָא כָּל כַּךְ כְּזִמְנָא דְּקָאִים אִיהוּ בְּקִיּוּמֵיהּ. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת י״ב:א׳) וּזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה וְגוֹ׳.

וְעַל דָּא עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַתְקָנָא עוֹבָדוֹי. דְּכַד מָטוּן יוֹמוֹי לְאִסְתַּלְּקָא מִן עָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹלֵה עָלֵיהּ, וְאוֹמֵר, וְנָפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה, וְהָא אוֹמֵינָא לָהּ בְּאוֹמָאָה דִּשְׁמִי דְּלָא לְשַׁקְּרָא בִּי, וְאַסְהֲדִית בָּהּ כַּד נַחְתַּת לְעָלְמָא, וְהוּא עֵד וַדַּאי, מִכְּמָה זִמְנִין דְּאַסְהֲדִית בָּהּ, לְנַטְרָא פִּקּוּדִי. בְּגִין כַּךְ הוֹאִיל וּבַר נָשׁ הוּא עֵד, בְּשַׁעֲתָא דְּיֵיתוּב קָמֵי מַלְכָּא, אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע. אוֹ רָאָה, אִינּוּן חוֹבִין דְּעָבַד וְאִסְתְּכַּל בָּהּ. אוֹ יָדָע בְּבִירוּרָא דְּמִלָּה דְּעָבַר עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, אִם לֹא יַגִּיד, אִם לָא יוֹדֵי עֲלַיְיהוּ קָמֵי מָארֵיהּ (מה כתיב) כַּד יִפּוּק מֵהַאי עָלְמָא, וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ. וְכַד יִשָּׂא עֲוֹנוֹ, הֵיאַךְ פַּתְחִין לֵיהּ פִּתְחָא, וְהֵיאַךְ יְקוּם קָמֵי מָארֵיהּ, וְעַל דָּא נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא כְּתִיב.

פרק ל

(ויקרא ד׳:ב׳) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים מ״ד:י״ח) כָּל זֹאת בָּאַתְנוּ וְלֹא שְׁכַחֲנוּךָ וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ. כָּל זֹאת בָּאַתְנוּ, כָּל אֵלּוּ בָּאוּ עָלֵינוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כָּל דִּינִין דִּלְעֵילָּא אָתוּ עָלָנָא. וְלָא שְׁכַחֲנוּךָ, וְלָא אַנְשֵׁינָא מִילּוֹלֵי אוֹרַיְיתָךְ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל מַאן דְּאַנְשֵׁי מִלּוֹלֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא בָּעֵי לְמִלְעֵי בָּהּ, כְּאִלּוּ אַנְשֵׁי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי.

וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ, דְּכָל מַאן דְּמְשַׁקֵּר בֵּיהּ בְּהַאי אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא דְּרָשִׁים בֵּיהּ, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא, בְּגִין דִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא אִתְרְשִׁים בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ. וּקְרָא אָחֳרָא אוֹדֵי בֵּיהּ בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב, (תהילים מ״ד:כ״א) אִם שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרוֹשׂ כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר. אִם שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר ולא שְׁכַחֲנוּךָ (ודא היא אורייתא דאיהו שם אלהינו). וַנִּפְרוֹשׂ כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ. וְכֹלָּא חַד מִלָּה. מַאי שִׁקְרָא הָכָא. דְּפָרִישׁ כַּפָּיו לְרִשְׁוּתָא אָחֳרָא, וּמְשַׁקֵּר בְּהַאי בְּרִית. וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא אַחְיְדַת בְּהַאי, דְּכָל מַאן דְּנָטִיר הַאי בְּרִית, כְּאִלּוּ נָטִיר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, וּמַאן דִּמְשַׁקֵּר בְּהַאי, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר בְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם עַד לָא אִתְגְּזַר, הָא לָא אִתְמַר דְּאִיהוּ נָטִיר אוֹרַיְיתָא, כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ו:ה') עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי. וְכֹלָּא בְּגִין דְּאִתְגְּזַר, אִתְרְשִׁים בֵּיהּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְנָטִיר לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, סָלִיק לֵיהּ כְּאִילּוּ נָטַר אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ. יִצְחָק אוּף הָכִי כְּתִיב, (בראשית י"ז:כ"א) וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק. וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא אִקְרֵי בְּרִית.

תָּא חֲזֵי, יוֹסֵף בְּגִין דְּנָטַר לֵיהּ לְהַאי בְּרִית, וְלָא בָּעָא לְשַׁקְּרָא בֵּיהּ, זָכָה לִיקָרָא בְּהַאי עָלְמָא, וְלִיקָרָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁרֵי שְׁמֵיהּ בְּגַוֵּיהּ, דִּכְתִיב, (תהילים פ"א:ו') עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְזָכָה לְבִרְכָתָא דְּהַאי עָלְמָא, וּלְבִרְכָתָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (דברים ל"ג:י"ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְגוֹ'. יוֹסֵף בְּגִין דְּנָטִיר לְהַאי בְּרִית, זָכָה בְּשׁוֹר, דְּאִיהוּ קַדְמָאָה לְקָרְבָּנָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי אֲמַאי אִתְבָּרַךְ בְּמִלָּה דְּאִיהִי שְׁמָאלָא, בִּימִינָא מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב (יחזקאל א':י') וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּיָגִין עַל חוֹבֵי דְּיָרְבָעָם.

אָמַר לֵיהּ, רָזָא אוֹלִיפְנָא בְּהַאי קְרָא, דְּכֵיוָן דְּיוֹסֵף נָטַר לֵיהּ לְהַאי בְּרִית, דְּהַאי בְּרִית אָחִיד בִּתְרֵין דַּרְגִּין, וְאִינּוּן תְּרֵין דַּרְגִּין לְעֵילָּא, בִּשְׂמָהֶן אִתְקְרוּן. וְאוֹלִיפְנָא בְּפָרָשַׁת פָּרָה אֲדוּמָּה, דְּהַאי פָּרָה חַד דַּרְגָּא מֵאִינּוּן תְּרֵין דַּרְגִּין עִלָּאִין הֲוֵי, וְזִווּגָא דְּפָרָה שׁוֹר אִקְרֵי, וְדָא הוּא בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו הֵמָּה עַמִּים יְנַגֵּח יַחְדָּיו אַפְסֵי אָרֶץ. קַרְנָא עִלָּאָה הוּא עַל כָּל אֻמִּין, וְעַל דָּא בָּהֶם עַמִּים יְנַגֵּח יַחְדָּיו אַפְסֵי אָרֶץ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַשְׁמַע, דְּכָל מַאן דְּנָטִיר לְהַאי אָת רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, אִינּוּן תְּרֵין דַּרְגִּין עִלָּאִין אִתְקַשָּׁרָן בֵּיהּ. לְנָטָרָא לֵיהּ בְּכֹלָּא, וּלְאַעְטָרָא לֵיהּ בִּיקָרָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא זָכָה בִּתְרֵין (לך לך צ"ג) מַלְכוּ. חַד הוּא. וְחַד בְּנוֹ. דְּכֵיוָן דְּשָׁלְמוֹהִ מַלְכָּא אִתְדַּבַּק בְּנָשִׁים נָכְרִיּוֹת, אִתְיְיהִיב מַלְכוּתָא לְיָרְבָעָם, וְעַל דָּא בְּרִית חֲבִיב מִכֹּלָּא.

בְּגִין כַּךְ אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי בַּר נָשׁ דְּאוֹלִיד בַּר, אִתְקְשַׁר בִּשְׁכִינְתָּא, דְּהִיא פִּתְחָא דְּכָל פִּתְחִין (ס"א והאי רביא דאתגזר אתקשר בשכינתא, דהיא פתחא דכל כתרין) עִלָּאִין, פִּתְחָא דְּאִתְקְשָׁר בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. (דאמר רבי שמעון) וְהַהוּא דָּמָא דְּנָפִיק מֵהַהוּא רַבְיָא, נָטִיר קְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְשַׁעֲתָא דְּדִינִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, אַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא דָּמָא, וְשֵׁזִיב עָלְמָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (בראשית י"ז:י"ב) וּבֶן שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר. וּכְתִיב (תהילים צ':י') וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמֹנִים שָׁנָה. וְכֹלָּא בְּחַד מַתְקְלָא סַלְקָא.

תָּאנָא בְּהַהוּא דְּמָא, זָכֵי עָלְמָא לְאִתְבַּסְּמָא בְּחֶסֶד, וְקַיְּימִין כֻּלְּהוּ עָלְמִין, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְגוֹ'. אִם לֹא בְּרִיתִי תִּינַח. יוֹמָם וָלַיְלָה לָמָּה.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּנֵינָן תְּרֵין כִּתְרִין אִתְאַחֲדָן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן פִּתְחָא דְּכָל שְׁאָר כִּתְרִין, וְתָאנָא, חַד דִּינָא, וְחַד רַחֲמֵי, וּמִתְבַּסְּמָאן דָּא בְּדָא, דְּכַר וְנוּקְבָא. (ס"א ותאנא חד דכר וחד נוקבא, חד דינא, וחד רחמי) בְּסִטְרָא דִּדְכוּרָא שַׁרְיָא חֶסֶד. (לך לך צ"ד) בְּסִטְרָא דְּנוּקְבָא שַׁרְיָא דִּינָא. (ובגין כך) חַד חִוְורָא וְחַד סוּמָקָא. וּבְגִין לְאִתְבַּסְּמָא דָּא בְּדָא, (בגין כך) מִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא. וְהַאי בְּרִית אָחִיד בְּהוּ בְּיוֹמָם וְלַיְלָה, בְּדִינָא וְחֶסֶד. בְּדִינָא בְּקַדְמֵיתָא. וּלְבָתַר שַׁרְיָא בְּיֵיהּ בְּחֶסֶד, וְאִתְבְּסָם בְּכוּלָּא. וְדָא הוּא בְּרִית דְּאִקְרֵי יוֹמָם וָלַיְלָה, דְּאָחִיד בְּתַרְוַויְיהוּ.

וּמַאן דְּזָכֵי לְנַטְרָא לְהַאי בְּרִית כְּדְקָא יֵאוֹת, וְלָא חָטֵי בֵּיהּ כָּל יוֹמוֹי, אָחִיד בְּהוּ בְּיוֹמָם וָלַיְלָה. וְזָכֵי לְתַרֵּין עָלְמִין, עָלְמָא דָּא וְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא אִקְרֵי אַבְרָהָם שְׁלִים, דִּכְתִיב, (בראשית י"ז:א') הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָּמִים, וְאֵימָתַי אִקְרֵי שְׁלִים. כַּד זָכָה בְּתַרְוַויְיהוּ, בְּיוֹמָם וָלַיְלָה. דִּכְתִיב, (תהילים מ"ב:ט') יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. וְתַרְוַויְיהוּ אַחֲסִין בְּאַבְרָהָם. וְלָא אִתְקַיְּימָא בֵּיהּ חֶסֶד בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, עַד דְּאִתְגְּזַר. כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר, אִתְקַיְּים בֵּיהּ, וְזָכָה לְתַרְוַויְיהוּ, וְאִקְרֵי שְׁלִים.

כְּמָה דְּתָנֵינָן דִּכְתִיב, (בראשית י"ח:א') וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹום הַיּוֹם. פֶּתַח הָאֹהֶל, דָּא הוּא כִּתְרָא עֶשְׂירָאָה דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ פִּתְחָא לְכָל מַשְׁכְּנָא קַדִּישָׁא דִּשְׁאָר כִּתְרִין, וּקְרֵייהּ דָּוִד מַלְכָּא (להאי) פִּתְחָא (נ"א צדק), דִּכְתִיב, (תהילים קי"ח:י"ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, וּכְתִיב זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ'. כְּחֹום הַיּוֹם. כַּד נָהֲרָא נְהִירוּ דְּחֶסֶד, חוּלַק עַדְבֵּיהּ, כְּמָה דְּיָתִיב בְּהַאי, יָתִיב בְּהַאי. אֵימָתַי אִתְקַיְּימוּ בֵּיהּ, כַּד אִתְגְּזַר. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי בְּרִית יוֹמָם וָלַיְלָה.

תָּאנָא כְּתִיב, (שמות י"ב:כ"ג) וּפָסַח יְיָ' עַל הַפֶּתַח. מַאי וּפָסַח יְיָ' עַל הַפֶּתַח. דְּשַׁרְיָא עַל הַאי פִּתְחָא חֶסֶד, לְאִתְבַּסְּמָא. וּבְגִינֵי כַּךְ וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָא תָּנֵינָן, גִּיּוֹרָא כַּד אִתְגְּזַר וְעָיֵיל תְּחוֹת גַּדְפֵּי דִּשְׁכִינְתָּא, אִקְרֵי גֵּר צֶדֶק וְלָא יַתִּיר, גֵּר צֶדֶק וַדַּאי, זָכֵי לְמֵיעַל בְּהַהוּא כִּתְרָא דְּצֶדֶק וְאַת אָמְרַת יוֹמָם וָלַיְלָה דְּזָכוּ לְתַרְוַויְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, לָא דְּמֵי מַאן דְּאָתֵי מִשָּׁרְשָׁא קַדִּישָׁא, וּמִגַּזְעָא דִּקְשׁוֹט, לְמַאן דְּאָתֵי מִגַּזְעָא בִּישָׁא, וּמִשָּׁרְשָׁא דְּגַעֲלֵי בִּישִׁין תַּקִּיפִין. בִּישְׂרָאֵל כְּתִיב בְּהוּ, (ירמיהו ב':כ"א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. בְּאוּמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה כְּתִיב (יחזקאל כ"ג:כ') אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם.

וּבְגִין כַּךְ, יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין זַרְעָא דִּקְשׁוֹט, גְּזָעָא דְּאִתְבְּסָמוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, וְאִתְפְּסַק מִנַּיְיהוּ כָּל זוּהֲמָא, כֻּלְּהוּ מִתְבַּסְּמִין, וְכֻלְּהוּ עַיְילֵי בְּקַיְימָא קַדִּישָׁא דְּיוֹמָם וָלַיְלָה, לְמֶהֱוֵי שְׁלֵמִים בְּכֹלָּא. אֲבָל בְּאוּמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, קַשְׁיָא לְמֶעְבַּר מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא, וַאֲפִילּוּ עַד ג' דָּרִין. וּבְגִין כַּךְ גֵּר צֶדֶק. וְדַאי.

דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אוּמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, עַד לָא אִתְגְּזָרוּ שַׁרְיָין בְּכִתְרִין תַּתָּאִין דִּלָּא קַדִּישִׁין, וְרוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּאִתְגְּיָירוּ וְאִתְגְּזָרוּ, שַׁרְיָין בְּכִתְרָא קַדִּישָׁא (של שכינתא) דְּשַׁרְיָא עַל שְׁאָר כִּתְרִין תַּתָּאִין, וְרוּחָא קַדִּישָׁא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, קַדִּישִׁין בְּנֵי קַדִּישִׁין, דְּגִזְעִין וְשָׁרְשִׁין, וְאִתְבְּסָמוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, וְעָאלוּ בְּמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָתָא קַדִּישָׁא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּזַר שַׁרְיָא בְּכֹלָּא, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פרק לא

(ויקרא ה׳:כ״ג) וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, (ישעיהו נ״ד:ט׳) כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבוֹר מֵי נֹחַ. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, כְּתִיב (בראשיתז) וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ עַל הָאָרֶץ. וּכְתִיב (בראשית ט׳:י״א) וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל. מֵי הַמַּבּוּל כְּתִיב, וְלָא מֵי נֹחַ, וְהָכָא כְּתִיב כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי. זֹאת לִי, הֵם לִי מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כַּד זַכָּאִין סְגִיאוּ בְּעָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי וּמִשְׁתְּבַּח בְּהוּ. דְּתָנֵינָן כַּד שָׁאֲרֵי זַכָּאָה בְּעָלְמָא, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, כְּבִיכוֹל אַטִּיל שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, וְכָל עָלְמָא מִתְבָּרְכָא בְּגִינֵיהּ, וְאַטִּיל שְׁלָמָא בְּפַמַלְיָא שֶׁל מַעֲלָה. מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ז:ה׳) אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. תֵּרִין שְׁלָמִין אֲמַאי הָכָא. אֶלָּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, דְּאַשְׁרֵי דְּכַר וְנוּקְבָא. שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, דְּמִתְבָּרְכָן אֲבָהָן.

מַאי אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּד מִתְבָּרְכָן אֲבָהָן, שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, דְּאַקְדִּים שְׁלָמָא בְּכֹלָּא. וּבְגִין כַּךְ שָׁלוֹם קַדִּים. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, מַאי טַעֲמָא לָא אַקְדִּים שָׁלוֹם הָכָא. אֶלָּא בְּגִין דְּיִתְעַבֵּר חִוְיָא דְּשַׁרְיָא בְּנוּקְבָא בְּקַדְמִיתָא, וְייֵתֵי דְּכוּרָא לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ, וּבְגִין כַּךְ יַעֲשֶׂה אַקְדִּים, וּלְבָתַר שָׁלוֹם. (ויקרא פ״א ע״ב ושם מתחילזה המאמר)

תָּאנָא בְּזִמְנָא דְּזַכָּאָה שָׁאֲרֵי בְּעָלְמָא, דִּינִין לָא מִתְעָרִין, וְלָא שַׁלְטִין בְּעָלְמָא, מְשׁוּם דְּהַהוּא בַּר נָשׁ זַכָּאָה הוּא אוֹת בְּעָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, וְעָלְמָא מִתְקַיֵּים בְּגִינֵיהּ. תָּנְיָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּזִמְנָא דִּבְנֵי עָלְמָא אִשְׁתְּכָחוּ חַיָּיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא זַכָּאָה דְּאִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, (בעי) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ, בְּגִין דְּיִבְעֵי רַחֲמִין עַל עָלְמָא, וְיִתְפַּיֵּיס בַּהֲדַיְיהוּ. מָה עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ עַל אִינּוּן חַיָּיבֵי

עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ לְאוֹטָבָא לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי, וּלְשַׁיצָאָה לְכֻלְּהוּ. מַה אַרְחֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ זַכָּאָה. שָׁבִיק דִּידֵיהּ, וְנָסִיב לְדִכּוּלֵי עָלְמָא בְּדִיל דְּיִתְפָּיֵיס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדַיְיהוּ.

מְנָא לָן. מִמֹּשֶׁה. דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חָבוּ יִשְׂרָאֵל, (שמות ל"ב:ח') עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ וְגוֹ' תּוּ אָמַר לֵיהּ, הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם וְגוֹ', בְּהַאי שַׁעֲתָא אָמַר מֹשֶׁה אִי בְּגִין יְקָרָא דִּידִי יִשְׁתֵּצוּן יִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא, טַב לִי מוֹתָא, וְלָא יֵימְרוּן דְּשָׁבִיקְנָא הַאי דְּכוּלֵי עָלְמָא, בְּגִין יְקָרָא דִּילִי. מִיַּד וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ' אֱלֹהָיו. וְאוֹשִׁיט גַּרְמֵיהּ לַמִּיתָה בְּכַמָּה אַתְרֵי בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִּיב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ וְגוֹ'.

וְתָאנָא, לָא זָז מֹשֶׁה מַהַמָּן, עַד דְּמָחַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב וּיְנָחֵם יְיָ' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. וּכְתִיב (במדבר י"ד:כ') וַיֹּאמֶר ה' סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ.

וְאִלּוּ בְּנֹחַ כְּתִיב, (בראשית ו':י"ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ נֹחַ, וְלִי מַה אַתְּ עָבִיד. אָמַר לֵיהּ וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וְגוֹ' עֲשֵׂה לְךָ תֵּיבַת עֲצֵי גֹפֶר.

וְלָא בָּעָא רַחֲמֵי עַל עָלְמָא, וּנְחִיתוּ מַיָּא, וְאוֹבִידוּ בְּנֵי עָלְמָא, וּבְגִין כַּךְ מֵי נֹחַ כְּתִיב. מֵי נֹחַ וּדַאי, דְּבֵיהּ הֲווֹ תַּלְיָין, דְּלָא בָּעָא רַחֲמֵי עַל עָלְמָא.

מִכָּאן אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִּיב, (בראשית ט"ו) וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה. וַיָּחֶל: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר ל':ג') לֹא יָחֵל דְּבָרוֹ, דְּאִתְעֲבִיד חוֹל. אִישׁ הָאֲדָמָה, דִּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּצִיאוּ בְּנֵי עָלְמָא, דְּלָא בָּעָא רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ. דָּבָר אַחֵר אִישׁ (בראשית נ"ח ע"ב) הָאֲדָמָה, דִּבְגִינֵיהּ אִתְקְיַימַת לְבָתַר דְּאִשְׁתְּצִיאוּ קַדְמָאֵי, דִּכְתִּיב לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם וְגוֹ'.

תָּאנָא מַי נֹחַ אִקְרוּן, דְּהוּא גָּרִים דְּאִקְרוּן עַל שְׁמֵיהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זֹאת לִי מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵי נֹחַ גָּרְמוּ לִי, דְּאַגְלֵי זֹאת בְּעָלְמָא. דִּכְתִּיב וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם. זֹאת אוֹת הַבְּרִית וְגוֹ'. אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן. כְּלוֹמַר לֵית מַאן דְּאַשְׁגַּח אֶלָּא לְיִקָּרָא דִּשְׁמִי דְּרְמִיזָא בְּזֹאת. וּמַאן גָּרִים לֵיהּ, מֵי נֹחַ.

מִכָּאן סִימָנָא לַחֲסִידָא זַכָּאָה, דְּלָא אִתְגַּלְיָיא הַאי קֻשְׁטָא בְּיוֹמוֹי, וְלָא אִצְטָרִיךְ עָלְמָא בְּיוֹמוֹי לְהַאי (זאת) אוֹת. וּמַאן אִיהוּ. הַהוּא דְּבָעֵי רַחֲמֵי עַל עָלְמָא, וְאִתְחֲזֵי לְאַגָּנָא עֲלוֹי. כְּגוֹן רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּלָא אִצְטָרִיךְ עָלְמָא בְּיוֹמוֹי לְהַאי אוֹת, דְּהָא הוּא אוֹת סִימָנָא בְּעָלְמָא הֲוָה.

דְּלָא הֲוָה גְּזֵרָה דְּאִתְגְּזַר עַל עָלְמָא לְעֵילָּא, דְּלָא מְבַטֵּל לָהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִּיב, (שמואל בכג) מוֹשֵׁל בָּאָדָם, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מוֹשֵׁל בָּאָדָם. וּמִי מוֹשֵׁל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּבֵיכוֹל. צַדִּיק. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזִיר, וְאִיהוּ מְבַטֵּל.

פרק לב

כְּגוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּיוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב אַבָּבָא דְּתַרְעָא (נ"א דמערתא) דְּלוּז, זָקַף עֵינוֹי, חָזָא שְׁמָשָׁא דְּנָהִיר, וְאַסְתִּים נְהוֹרָא ג' זְמָנִין, אַדְּהָכִי אִתְחֲשַׁךְ נְהוֹרָא, וְאִתְחֲזֵי בֵּיהּ בְּשִׁמְשָׁא אוּכְמָא וִירוֹקָא. אָמַר לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, תָּא אֲבַתְרַאי בְּרִי, וְנֶחְמֵי דְּהָא וַדַּאי גְּזֵרָה אִתְגְּזַר לְעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאוֹדָעָא לִי, דְּוַדַּאי תְּלָתִין יוֹמִין תַּלְיָא הַהוּא מִלְּתָא דְּאִתְגְּזַר לְעֵילָּא. וְלָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּאוֹדְעֵיהּ לְצַדִּיקַיָּיא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (עמוס ג׳:ז׳) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ' אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי עָאלוּ בְּהַהוּא כְּרֶם. חָמוּ חַד חִוְיָא דְּהֲוָה אָתֵי, וּפוּמֵיהּ פְּתִיחָא (נ"א והוה לחיש בלישניה), וּמְלַהֲטָא בְּאַרְעָא בְּעַפְרָא. אִשְׁתְּנִיק רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְקַטְפֵר יְדוֹי בֶּרֱישֵׁיהּ דְּחִוְיָא, שָׁכִיךְ חִוְיָא, מָאיךְ פּוּמֵיהּ. וְחָמָא לֵישָׁנֵיהּ מַרְחִישׁ. אָמַר לֵיהּ חִוְיָא חִוְיָא, זִיל וְאֵימָא לְהַהוּא חִוְיָא עִלָּאָה, דְּהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּעָלְמָא שְׁכִיחַ. עַיְילֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ לְחַד נוּקְבָּא דְּעַפְרָא. אָמַר גּוֹזֵר אֲנָא, כְּשֵׁם דְּתַתָּאָה אִתְחֲזַר לְנוּקְבָּא דְּעַפְרָא, כֵּן עִלָּאָה יִתְחֲזַר לְנוּקְבָּא דְּתִתָּאָה רַבָּא.

רָחִישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּצְלוֹתָא, עַד דַּהֲווֹ מְצַלֵּי שָׁמְעוּ חַד קָלָא, פּוּטְקָרָא דְּקִיטְפָּא עוּלוּ לְאַתְרַייכוּ, קַטְפֵירָא דְּבוּרְיֵינֵי לָא שָׁרָאן בְּעָלְמָא, דְּהָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי בָּטִיל לוֹן. זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּמָארָךְ בָּעֵי בִּיקָרָךְ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. בְּמֹשֶׁה כְּתִיב (שמות לכ) וַיְחַל מֹשֶׁה וְגוֹ', דְּמַשְׁמַע דְּאָחִיד לֵיהּ פַּרְגּוֹדָא, וְאַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן גּוֹזֵר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַיֵּים. הוּא גּוֹזֵר, וְאַנְתְּ מְבַטֵּל.

אַדְּהָכִי חָמָא דְּנָהִיר שִׁמְשָׁא, וְאִתְעֲבָר הַהוּא אוּכְמָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי הָא עָלְמָא אִתְבְּסָם, עָאל לְבֵיתֵיהּ וְדָרַשׁ, (תהילים י״א:ז׳) כִּי צַדִּיק יְיָ' צְדָקוֹת (בראשית כ"ג ע"א) אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָנָימוֹ. מַאי טַעְמָא כִּי צַדִּיק יְיָ' צְדָקוֹת אָהֵב, מִשּׁוּם דְּיָשָׁר יֶחֱזוּ פָּנֵימוֹ. מַאי פָּנִימוֹ. פָּנִים עִלָּאִין דִּבְנֵי עָלְמָא, בָּעוּן לְמִבְּעֵי רַחֲמֵי מִנֵּיהּ, עַל כָּל מַה דְּאִצְטְרִיכָן.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אִי הָכִי יָשָׁר יֶחֱזֶה פָּנִימוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ יְשָׁרִים יֶחֱזוּ, מַאי יָשָׁר יֶחֱזוּ. אָמַר לֵיהּ רָזָא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן (קל"ב) יְמֵי קֶדֶם דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וִימֵי עוֹלָם, דִּזְעֵיר אַנְפִּין, דְּאִינּוּן אִקָּרוּן פָּנִימוֹ, (דאינון) חָמָאן בְּאוֹרַח מֵישָׁר מַה דְּאִצְטְרִיךְ לְמֵחְמֵי.

דְּתָאנָא בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח בְּעָלְמָא, וְחָמָא דְּמִתְכַּשְׁרָן עוֹבָדַיְיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא לְתַתָּא, אִתְגְּלְיָיא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא בִּזְעֵיר אַנְפִּין, וּמִסְתַּכְּלָן כָּל אִינּוּן אַנְפִּין בְּאַנְפִּין סְתִימִין, וּמִתְבָּרְכָן כֻּלְּהוּ. מַאי טַעְמָא מִתְבָּרְכָן. מִשּׁוּם דְּמִסְתַּכְּלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דְּלָא סָטוּ לִימִינָא וּלְשְׂמָאלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָּנֵימוֹ. וּמִתְבָּרְכָן כֻּלְּהוּ, וּמְשַׁקְיָין דָּא

לְדָא, עַד דְּאִתְבָּרְכָן כֻּלְּהוּ עָלְמַיָּא. וּמִשְׁתַּכְחֵי כֻּלְּהוּ עָלְמִין כְּחַד, וּכְדֵין אִתְקְרֵי (זכריה יד) יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וְכַד חוֹבֵי עָלְמָא סְגִיאוּ, אַסְתִּים עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְלָא מַשְׁגְּחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, וּכְדֵין דִּינִין מִתְעָרֵי בְּעָלְמָא, וְכוֹרְסָוָון רְמִיוּ, וְעַתִּיק יוֹמִין אַסְתִּים, וְלָא אִתְגַּלְיָיא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ז׳:ט׳) חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כוֹרְסָוָון רְמִיוּ וַעֲתִּיק יוֹמִין יְתִיב. עַד דִּי כוֹרְסָוָון רְמִיוּ, דְּאִינּוּן כְּתָרִין עִלָּאִין, דִּמְשַׁקְיָין לְכֻלְּהוּ אֲחֲרָנִין, לְאוּקוֹמֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וּמַאן אִינּוּן. אֲבָהָן. וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב, וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וּכְדֵין מְהַפְּכִין חַיָּיבֵי עָלְמָא רַחֲמֵי לְדִינָא.

פרק לג

תָּאנָא. מִסְטָרָא דְּאִימָּא, נָפְקִין גַּרְדִּינִין נִימוּסִין קְלִיפִּין, וְאַחֲדִין בְּקוּלְפּוֹ דִּגְבוּרָה, שַׁלְטִין עַל רַחֲמֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר טז) הַנּוֹעָדִים עַל יְיָ', עַל יְיָ' מַמָּשׁ. וּכְדֵין אִשְׁתְּכָחוּ עָלְמִין חֲסֵרִין, (ס"א קטירין) דְּלָא שְׁלֵמִין, וּקְטָטוּתָא אִתְעָר בְּכֻלְּהוּ.

וְכַד בְּנֵי עָלְמָא מַכְשְׁרִין עוֹבָדֵיהוֹן לְתַתָּא, מִתְבַּסְּמָן דִּינִין, וּמִתְעַבְּרָן, וּמִתְעָרֵי רַחֲמֵי וְשַׁלְטָן עַל הַהוּא בִּישָׁא דְּאִתְעַר מִן דִּינָא קַשְׁיָא. וְכַד מִתְעָרָן רַחֲמֵי, חֶדְוָה וְנִיחוּמִין מִשְׁתַּכְחִין, מְשׁוּם דְּשָׁלְטִין עַל הַהוּא בִּישָׁא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:י״ד) וַיִּנָּחֶם יְיָ' עַל הָרָעָה. וַיִּנָּחֶם מְשׁוּם (דשלטא על הרעה) דְּאִתְכַּפְיָא דִּינָא קַשְׁיָא, וְשַׁלְטִין רַחֲמֵי.

תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּמִתְבַּסְּמָן דִּינִין, וְשַׁלְטִין רַחֲמֵי, כָּל כְּתָרָא וְכְתָרָא תָּב בְּקִיּוּמֵיהּ, וּמִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ כְּחֲדָא. וְכַד תַּיְיבִין כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ, וּמִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, וּמִתְבַּסְּמָא אִימָּא בְּקַלְדִּיטֵי גְּלִיפִּין וְתַיְיבִין לְסִטְרָהָא, כְּדֵין אִקְרֵי תְּשׁוּבָה שְׁלֵימָה, וְאִתְכַּפָּר עָלְמָא, דְּהָא אִימָּא בְּחֶדְוָותָא שְׁלֵימָתָא יָתְבָא, דִּכְתִיב, (תהילים קי״ג:ט׳) אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה, וּכְדֵין אִתְקְרֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּכְתִיב בֵּיהּ (ויקרא ט״ז:ל׳) לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם. וּמִתְפַּתְחִין נ' תַּרְעִין דְּסִטְרִין גְּלִיפִּין.

תָּאנָא, כְּתִיב וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם, מַהוּ כִּי יֶחֱטָא, וּלְבַסּוֹף וְאָשֵׁם. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כִּי יֶחֱטָא מֵאִינּוּן חוֹבִין דְּאִקְרוּן חֵטְא, דִּכְתִיב מִכָּל חַטֹּאוֹת הָאָדָם. וְאָשֵׁם: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר ה׳:ח׳) הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיְיָ'. וְאָשֵׁם: וְיִתַּקֵּן, כְּלוֹמַר אִם יְתַקֵּן עוֹבָדוֹי, וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב וְהֵשִׁיב, וְיָשִׁיב לָא כְּתִיב אֶלָּא וְהֵשִׁיב, וְהֵשִׁיב דַּיְיקָא.

פרק לד

תַּנְיָא, בְּאַרְבַּע תְּקוּפִין דְּשַׁתָּא, קָלָא אִתְפְּסָק, וְדִינִין מִתְעָרִין, וּתְשׁוּבָה תַּלְיָא עַד דְּאִתְתְּקַן. וְכַד דִּינִין מִתְעָרִין, קָלָא נָפִיק, וְד' זַוויָן (ס"א זימנין) דְּעָלְמָא, סַלְקִין וְנַחְתִּין. כְּרוֹזָא קָרֵי,

וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח וְיִתְעַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין, אִם יְתוּבוּן יְתוּב, וְאִי לָאו, (כלא ס"א קלא) אִתְפָּסָק, וְדִינָיָא אִתְעָבִידוּ וּכְדֵין אִתְקְרֵי וַיִּתְעַצֵּב, וּיִתְעַצֵּב בְּבָתֵּי בָּרָאי.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, תָּנֵינָן, מִן יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לֵית יוֹמָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִתְחָא בִּישָׁא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי יוּדָאי אָמַר רִבִּי יֵיסָא, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַם דְּלְעֵילָּא, עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַ ם דְּלְתַתָּא. וּבְגִין כַּךְ, רִתְחָא אִשְׁתְּכַחַת בְּעָלְמָא.

פרק לה

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, (ויקרא י״ח:ז׳) כְּתִיב עֶרְוַת אָבִיךְ וְעֶרְוַת אִמֵּךְ לֹא תְגַלֵּה. וּכְתִיב, אִמְּךְ הִיא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ. וְתָנֵינָן אִמְּךְ הִיא וַדַּאי. הָא אִם גִּלָּה עֶרְיָתָהּ, לְמַאן בָּעֵי לְאָתְבָא לָהּ, וַדַּאי לְתַקָּנָא. מַאי דְּגַלֵּי.

דְּתַנְיָא כַּד סַגְיָא יִצְרָא בִּישָׁא בְּבַר נָשׁ, לָא סַגֵּי אֶלָּא בְּאִינּוּן עֲרָיָין, וְכֻלְּהוּ חוֹבֵי אֲחִידָן בְּהַהוּא עֶרְיָא. וּכְתִיב לֹא תְגַלֶּה. כַּד אִתְתַּקַּן, אִתְתַּקַּן לְקֶבֶל הַהוּא דְּגַלֵּי, וְדָא אִקְרֵי תְּשׁוּבָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כָּל חוֹבֵי עָלְמָא אֲחִידָן (ס"א דא) בְּדָא, עַד דְּאִימָּא אִתְגַּלְיָא בְּגִינֵיהוֹן. וְכַד אִיהִי אִתְגַּלְיָא, כָּל אִינּוּן בְּנִין אִתְגַּלְיָין (בגינה). וּכְתִיב (דברים כ״ב:ו׳) לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וְכַד אִתְתַּקַּן עָלְמָא לְתַתָּא, אִתְתַּקַּן כֻּלָּא, עַד דְּסַלְקָא תִּקּוּנָא לְאִימָּא קַדִּישָׁא, וּמִתְתַּקְּנָא, וְאִתְכַּסְיָא מִמָּה דְּאִתְגַּלְיָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (תהילים ל״ב:א׳) אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה, וּכְדֵין אִקְרֵי תְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבָה וַדַּאי. וּכְדֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים אִתְקְרֵי, כְּמָה דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:ל׳) מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי אִתְקְרֵי תְּשׁוּבָה. כַּד אִימָּא מִתְכַּסְיָא וְקַיְימָא בְּחֶדְוָה עַל בְּנִין, דִּכְתִיב, (תהילים קי״ג:ט׳) אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. וְתָבָאת בְּקִיּוּמָא וּמַאן דְּחֶדְוָה סָגִיר, תָּב לְאַתְרֵיהּ. וְכֻלְּהוּ תָּבִין חַד לְחַד, וּמִתְבָּרְכָאן כָּל חַד וְחַד, וּכְדֵין אִתְקְרֵי תְּשׁוּבָה (שלימתא), תְּשׁוּבָה סְתָם לְאַכְלְלָא כֹּלָּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּד מִתְכַּשַּׁר עָלְמָא, כּוּלֵּיהּ מִתְכַּשַּׁר כַּחֲדָא. כְּתִיב (תהילים ק״ח:ה׳) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ. מֵעַל שָׁמַיִם, דְּסַלְקָא לְעֵילָּא מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם. וּמַאי אִיהוּ. דָּא אִיהִי אִימָּא. וְהַיְינוּ דְּאִקְרֵי תְּשׁוּבָה.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, דַּיְיקָא דִּכְתִיב מֵעַל שָׁמַיִם. אִלְמָלֵא כְּתִיב עַל שָׁמַיִם, מַשְׁמַע הַהוּא אֲתַר דְּקַיְימָא עַל שָׁמַיִם, וְלָא יַתִּיר. כֵּיוָן דְּאָמַר מֵעַל שָׁמַיִם, מַשְׁמַע הַהוּא אֲתַר דְּקַיְימָא עַל הַשָּׁמַיִם לְעֵילָּא. (ס"א ומאי איהי אימא, והיינו דאקרי תשובה.)

דְּתָנֵינָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְכַּשְּׁרָן עוֹבָדִין לְתַתָּא, וְאִימָּא בְּחֶדְוָותָא, אִתְגַּלְיָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְתָב נְהוֹרָא לְזְעֵיר אַנְפִּין, וּכְדֵין כֹּלָּא בְּחֶדְוָותָא, כֹּלָּא בִּשְׁלִימוּ, כֹּלָּא אִשְׁתְּכָחוּ בִּבְרָכָאן,

וְרַחֲמִין זְמִנִין, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָותָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ט) יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ. מַאן יָשׁוּב. יָשׁוּב עַתִּיקָא קַדִּישָׁא לְאִתְגַּלְיָיא בִּזְעֵירָא, יָשׁוּב לְאִתְגַּלְיָיא דְּהַוָה סָתִים בְּקַדְמִיתָא, וְכֹלָּא אִתְקְרֵי תְּשׁוּבָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֹּלָּא בִּכְלַל, כֹּלָּא סְתָם. וּכְתִיב (דברים י״ג:י״ח) לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ' מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כֹּלָּא הוּא וַדַּאי, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי קַמִּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

פרק לו

וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה, תַּמָּן שְׁאִילוּ חַבְרַיָּיא, מִפְּנֵי מָה בִּגְזֵלָה כְּתִיב, וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה וְלֹא יַתִּיר. אֶלָּא הָא אוֹקִימְנָא, דְּא שַׁוּוי דְּחִילוּ עִלָּאָה כְּתַתָּאָה. וְדָא דְּנָגִיב, שַׁוּוי דְּחִילוּ תַּתָּאָה לְקָבְלֵיהּ, וְלָא דְּחִילוּ עִלָּאָה.

מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, נֶפֶשׁ כִּי תֶחְטָא. (י״ג ע״ב) כִּדְקָאמְרָן, דְּאוֹרַיְיתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּווּהִין עָלֵיהּ, וְאָמְרֵי נֶפֶשׁ כִּי תֶחְטָא וְגוֹ'. וּכְתִיב נֶפֶשׁ כִּי תִמְעוֹל מַעַל וְגוֹ'. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, נֶפֶשׁ כְּתִיב, וְלָא רוּחַ, וְלָא נְשָׁמָה. וְהָכָא גּוּפָא (ס״א רוחא) וְנֶפֶשׁ. דִּכְתִיב, וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה. מַאן דְּבָעֵי לְתַקָּנָא עוֹבָדוֹי, כְּמָה דְּאָמְרָן וְהֵשִׁיב. מַאן וְהֵשִׁיב, אֶלָּא כְּמַאן דְּיָתִקֵּן עוֹבָדִין, בְּגִין דְּיָתִיב מַבּוּעֵי מַיָּא לְאַתְרֵיהוּ, לְאַשְׁקָאָה נְטִיעָן, דְּהָא הוּא גָּרִים בְּחוֹבוֹי לְאִתְמַנְעָא מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה וְגוֹ'. כְּמָה דְּאִתְּמַר. (ע״כ)

פרק לז

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב קֳמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, עָאל רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב, (תהילים צ״ב:י״ג) צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח וְגוֹ'. צַדִּיק כַּתָּמָר, מַאי כַּתָּמָר. דְּהָא מִכָּל אִילָנֵי עָלְמָא לֵית דְּמִתְעַבֵּב לְאַפְרָחָא, כְּמוֹ תָּמָר. דְּסָלִיק לְשִׁבְעִין שְׁנִין. מַאי טַעְמָא כַּתָּמָר. אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּקָרֵא אַסְהִיד, חַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ לָא בָּעוּ לְגַלָּאָה.

אֲבָל צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, עַל גָּלוּתָא דְּבָבֶל אִתְּמַר, דְּהָא לָא תָּבַת שְׁכִינְתָּא לְאַתְרָהָא, אֶלָּא בְּסוֹף שִׁבְעִין שְׁנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיהו כ״ט:י׳) כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקוֹד אֶתְכֶם. וְדָא הוּא צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, דְּסָלִיק דְּכַר וְנוּקְבָא לְשִׁבְעִין שְׁנִין. צַדִּיק: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים י״א:ז׳) כִּי צַדִּיק יְיָ' צְדָקוֹת אָהֵב. וּכְתִיב, (שמות ט) יְיָ' הַצַּדִּיק. וּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:י׳) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּא, מַהוּ אֶרֶז. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, בָּחוּר כָּאֲרָזִים. (ס״א דיתיב על כורסיא דיעקב שלימא) בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּא, בַּלְּבָנוֹן וַדַּאי, וְדָא הוּא עֵדֶן דְּלְעֵילָּא, דְּעָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. וְהַאי אֶרֶז, בְּהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה, יִשְׂגֶּא.

וְדָא בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה הוּא כְּהַאי אֶרֶז, דְּאִתְעֲכַב לְסַלָּקָאָה. וּמִשַּׁעְתָּא, דְּסָלִיק עַד דְּקָאֵים בְּקִיּוּמֵיהּ, הוּא יוֹמָא. וְשִׁירוּתָא דְּיוֹמָא אַחֲרִינָא, עַד דְּעָבִיד צֵל בִּנְהוֹרָא דִּימָמָא. וְאֶרֶז לָא סָלִיק, אֶלָּא בְּעִדּוּנָא דְּמַיָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר כ"ד:ו') כָּאֲרָזִים עֲלֵי מָיִם. כַּד אֶרֶז בַּלְבָנוֹן יִשְׂגֶּא. דְּמִתַּמָּן נָפִיק מַבּוּעָא וְנַהֲרָא דְּמַיָּא, לְאַשְׁקָאָה. וְאֶרֶז, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכְתִיב, (שיר השירים ה':ט"ו) בָּחוּר כָּאֲרָזִים.

שְׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ', לְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ, בְּתְחִיַּית הַמֵּתִים. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה, בְּהַהוּא יוֹמָא דְּיִשְׁתְּכַח עָלְמָא חָרוּב. דְּשַׁנִּים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ, לְבָתַר דְּכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ב) הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה, וּכְדֵין (תהלים קד) יִשְׂמַח יְיָ' בְּמַעֲשָׂיו כְּתִיב. וְכָל כַּךְ לָמָּה (תהילים צ"ב:ט"ז) לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְיָ' צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ.

פרק לח

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (משלי ט"ז:כ"ח-כ"ט) אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף. אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן, כְּמָה דְּאַמְרָן, חַיָּיבַיָּא עַבְדֵי פִּגִּימוּ לְעֵילָּא. וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף, מַפְרִיד אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דָּבָר אַחֵר אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן. מַהוּ יְשַׁלַּח. יְשַׁלַּח לְאִינּוּן נְטִיעָן. מָדוֹן: דְּיַנְקָן מִסִּטְרָא דְּדִינָא. וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף, כְּמָה דְּאַמְרָן, חַיָּיבַיָּא עַבְדִּין פִּגִּימוּ לְעֵילָּא. מַפְרִיד: דְּיִחוּדָא לָא אִשְׁתְּכַח, מַפְרִיד, לְמַטְרוֹנִיתָא מִמַּלְכָּא. וּלְמַלְכָּא מִמַּטְרוֹנִיתָא. וּבְגִין כַּךְ לָא אִקְרֵי אֶחָד, דְּאֶחָד לָא אִקְרֵי, אֶלָּא כַּד אִינּוּן בְּזִוּוּגָא חָדָא. וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּעַבְדִּין פְּרוּדָא לְעֵילָּא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן מְקַיְּימָן קְיוּמָא דִּלְעֵילָּא, וְזַכָּאִין אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּתִשְׁוּבָה דְּתַיְּיבִין כֻּלָּא לְאַתְרַיְּיהוּ.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, אֲתַר דְּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה יַתְבֵי, צַדִּיקִים גְּמוּרִים לָא יַתְבֵי בֵּיהּ. מַאי טַעְמָא. אֶלָּא אִינּוּן אִתְתָּקָנוּ בַּאֲתַר עִלָּאָה, בַּאֲתַר דְּשַׁקְיוּ דְּגִנְתָּא מִשְׁתְּכַח מִתַּמָּן. וְדָא הוּא תְּשׁוּבָה. וְעַל דָּא אִקְרוֹן בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה. וְאִלֵּין אִתְתָּקָנוּ בַּאֲתַר אָחֳרָא, דְּאִקְרֵי צַדִּיק.

וְעַל דָּא אִלֵּין יַתְבִין בַּאֲתַר עִלָּאָה, וְאִלֵּין יַתְבִין בַּאֲתַר זוּטָרָא. מַאי טַעְמָא. אִלֵּין תַּיְּיבִין מַיָּא לְאַתְרַיְּיהוּ, מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּנַהֲרָא עָמִיקָא, עַד הַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי צַדִּיק. וְצַדִּיקִים גְּמוּרִים, נַגְדִּין לוֹן מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִינּוּן יַתְבֵי, לְהַאי עָלְמָא. וְעַל דָּא אִלֵּין עִלָּאִין וְאִלֵּין תַּתָּאִין. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּמָארֵי תְּשׁוּבָה. וְזַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּבִגִינֵיהוֹן עָלְמָא מִתְקַיְּימָא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְהָיָה כִּי יֶחְטָא וְאָשַׁם וְגוֹ'. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְגוֹ', דְּהָא בְּגִין דָּא אִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכֻּלָּא. כְּבֵיכוֹל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִשְׁתְּכַח בְּקִיּוּמֵיהּ, דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְפָּרְשָׁא מֵאַתְרָהָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ז':כ"ח) אָבְדָה הָאֱמוּנָה. (ל"ה, קצ"א) מַאי אֱמוּנָה. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר

(תהילים צ"ב:ג') וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת. אָבְדָה הָאֱמוּנָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ירמיהו ט':י"א) עַל מַה אָבְדָה הָאָרֶץ, וְכֹלָּא חַד. וְהָא אוֹקִימְנָא אָבְדָה, וְלָא נֶאֱבֶדֶת, וְלָא אֲבוּדָה. כְּגַוְונָא דָּא, (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבָד, אָבוּד, אוֹ נֶאֱבַד, לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָבַד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָבְדָה הָאֱמוּנָה, בְּגִין כַּךְ וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה וְגוֹ'.

פרק לט

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, דּוּכְתִּין אִית בְּגֵיהִנֹּם, רְשִׁימִין לְמְחַלְלֵי שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא, וְלָא חַזְרִין בְּתִיּוּבְתָּא מֵאוֹתוֹ חִלּוּל. וּמִמַּנָּן עָלַיְיהוּ. וְאוּף הָכִי דּוּכְתִּין אִית בְּגֵיהִנֹּם, לְאִינּוּן דִּמְגַלֵּי עֶרְיָין. וּלְאִינּוּן דִּמְגַלֵּין פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה. וּלְאִינּוּן דְּשַׁפְכִין דָּם נָקִי. וּלְאִינּוּן דְּאוּמִין לְשַׁקְרָא. וּלְאִינּוּן דְּשָׁכְבִין עִם נִדָּה. אוֹ בַּת אֵל נֵכָר. אוֹ זוֹנָה. אוֹ שִׁפְחָה. וְאוּף הָכִי, לְעוֹבֵר עַל שס"ה לֹא תַּעֲשֶׂה. לְכָל חוֹבָא, אִית דּוּכְתָּא בְּגֵיהִנֹּם, וּמְמַנָּא עָלַיְיהוּ.

וְשָׁטָן יַצֵּר הָרַע דִּילֵיהּ, מְמַנָּא עַל כֻּלְּהוּ חוֹבִין, וְדוּכְתִּין וּמְמַנָּן דִּילֵיהּ. וְאִי הָדַר בְּתִיּוּבְתָּא, מַה כְּתִיב, (ישעיה מה) מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ, אִתְמָחוּ רְשִׁימִין דְּרַשִׁיעַיָּא דְּדוּכְתָּא דְּגֵיהִנֹּם מִכָּל חוֹבָה וְחוֹבָה.

וְאִית חוֹבִין רְשִׁימִין לְעֵילָּא, וְלָא לְתַתָּא. וְאִית דִּרְשִׁימִין לְתַתָּא, וְלָא לְעֵילָּא. וְאִית דִּרְשִׁימִין לְתַתָּא וּלְעֵילָּא. אִתְמָחוּן לְתַתָּא אִתְמְחוּן לְעֵילָּא, בָּתַר דְּאָהֲדָר בְּתִיּוּבְתָּא. וְעוֹד אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, רָשָׁע עֲוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים לוֹ עַל עַצְמוֹתָיו. צַדִּיק, זְכִיוֹתָיו חֲקוּקִים לוֹ עַל עַצְמוֹתָיו. אֲמַאי. בְּגִין לְמֶהֱוֵי רְשִׁימִין בֵּין בַּעֲלֵי חוֹבֵיהוֹן, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּהוּ, וְקָלָא נָפִיק עֲלֵיהּ, הַאי רָשָׁע אִיהוּ יִשְׁרְפוּ עַצְמוֹתָיו בְּגֵיהִנֹּם.

פרק מ

וְאוֹקִימְנָא, נִשְׁמוֹת שֶׁל רְשָׁעִים הֵן הֵן הַמַּזִּיקִים בָּעוֹלָם. וְדֵינָא דִּלְהוֹן אוּקְמוּהָ עֲלַיְיהוּ מָארֵי דְּנִשְׁמָתְהוֹן מַתְנִיתִין, נִשְׁרֶפֶת וְנַעֲשֵׂית אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים. וּבְמַאי אִתּוֹקְדוּן. בְּאֵשׁ דְּכוּרְסְיָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (דניאל ז':ט') כּוּרְסְיֵיהּ שְׁבִיבִין דִּי נוּר גַּלְגְּלוֹהִי נוּר דָּלִיק. (ונהר דינור נגיד ונפיק) מַד' חֵיוָון דְּאֶשָּׁא, דְּסָחֲרִין לְכוּרְסְיָא דְּדִין, דְּאִיהוּ אֲדֹנָי, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא.

וְהַהוּא נָהָר, אִתְמַר בֵּיהּ, (דניאל ז':י') נָהָר דִּי נוּר נָגִיד וְנָפַק מִן קֳדָמוֹהִי. נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, טַבְלִין וּמִתְדְּכִין בֵּיהּ. וְנִשְׁמָתֵהוֹן דִּרְשִׁיעֵי, נְדוֹנִין בֵּיהּ, וְאִתְבְּעִירוּ קַמֵּיהּ, כְּקַשׁ לְפָנֵי אֵשׁ, וְהַיְינוּ אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ. יְהוֹה אִיהִי חֲמָה. נָרַתִּיקָהּ דִּילֵיהּ, אֲדֹנָי. לשמור והַיְינוּ רָזָא דְּאוּקְמוּהָ, לֶעָתִיד לָבֹא מוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ צַדִּיקִים מִתְרַפְּאִין בָּהּ, וּרְשָׁעִים נִדּוֹנִין בָּהּ.

וּמֵחֵיוון דְּכוּרְסְיָא דְּדִינָא, הֲוָה נָחִית אַרְיֵה דְּאֶשָּׁא לְמֵיכַל קָרְבְּנִין, אִינּוּן דְּמָמָנָן, עַל כָּל אֵבֶר דְּחָב מְחַבֵּל קַטֵיגוֹר אֶחָד, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, עָשָׂה עֲבֵירָה אַחַת, קָנָה לוֹ קַטֵיגוֹר א'. וּמִיַּד דְּנָחַת אֵשׁ שֶׁל גֶּבוֹהַּ, וְאוֹקִיד לוֹן לְאִלֵּין אֵבָרִין וּפְדָרִין וְאֵמוּרִין דְּפָרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים וּעִזִּים. יְהוָ"ה דְּנָחִית כְּאַרְיֵה דְּאֶשָּׁא לְאוֹקָדָא לוֹן, אִתּוֹקְדוּן אֵבָרִים דִּלְהוֹן, אִתּוֹקְדוּן מְחַבְּלִים דְּמָמָנָן עֲלַיְיהוּ, וּמִתְכַּפְּרִין חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן אֵבָרִים דִּשְׁכִינְתָּא.

בְּהַהוּא זִמְנָא, חֵיוָון מִתְקָרְבִין דְּמָמָנָן עַל זַכָּוון, דְּאִינּוּן מִכּוּרְסְיָא דְּרַחֲמֵי, דְּאִיהִי תְּשׁוּבָה, אִימָּא עִלָּאָה. וּבְמָה מִתְקָרְבִין. בְּשֵׁם יְדוָ"ד, דְּעָאל בְּהוֹן. וּבְגִין דָּא, קָרְבָּן לַיְדוָ"ד. דְּלֵית מַאן דְּיָכִיל לְקַ רַב חֵיוָון וְיסוֹדִין, לְאַעְלָאָה שְׁלָם בֵּינַיְיהוּ, אֶלָּא שְׁמֵיהּ, דְּקָרִיב בְּשְׁמֵיהּ מַיִם לְאֵשׁ, וְלָא מְכַבֶּה דָּא לְדָא, וְקָרִיב רוּחָא לְעַפְרָא, וְלָא מַפְרִיד לֵיהּ.

פרק מא

בְּהַהוּא זִמְנָא, אִינּוּן שְׁלָמִים חֵיוָון וְיסוֹדִין, וְאִתְקְרִיאוּ קֻדָּשִׁים, דְּלֵית טְמֵאִים בֵּינַיְיהוּ. וְעוֹד, שְׁלָמִים דָּא ה' בַּתְרָאָה, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּכָל הֲוָיוֹת דִּכְלִילָן בֵּיהּ, לְכָל שִׁית סְטָרִין דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן שִׁית סְפִירָאן.

וְרָזָא דְּמִלָּה, חָתַם רוּם וּפָנָה לְמַעְלָה, בֵּיהּ"ו, לִימִינָא דְּחֶסֶד. בְּהוּ"י, לִשְׂמָאלָא דִּגְבוּרָה. וה"י, בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. יו"ה בְּנָצַח. בְּהוֹד הי"ו. בַּיְסוֹד וי"ה. אֵילָנָא דְּאַחִיד לוֹן כֻּלְּהוּ, תְּפְאֶרֶת. עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי. וּבְגִין דָּא מְקוֹם שֶׁיְּפוֹל הָעֵץ, שָׁם יה"ו. וְאוּף הָכִי בְּכָל הֲוָיָה, ה' בַּתְרָאָה שְׁלָמִים לָהּ. וּלְכָל הֲוָויִין, דַּאֲחִידָן בָּהּ. כְּגַוְונָא דָּא, יְהֹ"וּ עִם ה', יְהוָ"ה. הוּ"י עִם ה', הֲוָיָה. וה"י עִם ה', וְהָיָ"ה וְאוּף הָכִי שְׁאָר הֲוָויִין.

וְאִינּוּן ח"י אַתְוָון דְּשִׁית סְטָרִין, דִּכְלִילָן בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין, וְעִם ה' אִתְעֲבִיד חֲיָ"ה. וְרָזָא דְּמִלָּה אִיהִי ה', כְּגוֹן תֵּיבַת נֹחַ, דְּאִתְכְּנִישׁ בָּהּ מִכָּל מִין וּמִין, דְּאִינּוּן שְׁנַיִם שְׁנַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה לְקֻרְבְּנָא. שְׁנַיִם שְׁנַיִם אַרְבָּעָה. שִׁבְעָה שִׁבְעָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר. הָא י"ח. וּתֵיבָה ה', בָּהּ אִשְׁתְּזִיבוּ חַיָּה.

(ס"א פתח ואמר באתי לגני וגו') וְצַדִּיק אִיהוּ כָּלִיל ו' דַּרְגִּין. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְמִפְתַּר בֵּיהּ חֻלְמָא בְּג' שְׁלוֹמוֹת, בְּג' פְּדִיוֹנוֹת, דְּאִיהוּ ו', בְּחוּשְׁבָּן ו'. וְאִיהוּ סֻלָּם דְּחֻלְמָא דְּיַעֲקֹב, כְּלִיל ו' סְפִירָאן. מוּצָב אַרְצָה, שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, וְדָא ה' תַּתָּאָה. וּרְאשׁוֹ, דָּא י', בֵּיהּ אִיהוּ צַדִּיק שְׁבִיעִי. מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, דָּא אִימָּא עִלָּאָה, וְדָא ה' עִלָּאָה, דְּמִסְטָרָא דְּחֻלְמָא, ה' שַׁלְטָא עַל י', דְּאִיהוּ רֵישָׁא דְּסוּלְמָא, ה"י מִן אֱלֹקִים. וּבְגִין דָּא, (בראשית כ"ח:י"ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וגו', וְלָא מַלְאֲכֵי יְדוָ"ד.

אַתְוון כְּסִדְרָן, עוֹלִים בְּחֹלֶם, דְּאִיהוּ כֶּתֶר עַל ד' אַתְוָון, דְּאִתְפְּשָׁטוּתָא דִּלְהוֹן, מֵחָכְמָה עַד מַלְכוּת קַדִּישָׁא. בְּגִין דְּחָכְמָה אִיהִי י', בִּינָה ה', שִׁית סְפִירָאן ו', מַלְכוּת ה' בַּתְרָאָה. חֹלֶם

כְּתֶר עַל כָּל אַתְוון. (ע"כ רעיא מהימנא) (כאן חסר ותמצאהו לקמן דף רמ"ו ע"ב ד"א ויחלום וכו')

פרק מב

(ויקרא ד':ג') אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם. רִבִּי אַבָּא פָּתַח (שיר השירים א':ח') הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי וְגוֹ', אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ וְגוֹ', הֲנֵי קְרָאֵי אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּמִשָּׁה, בְּשַׁעֲתָא דְּהָוָה סָלִיק מֵעָלְמָא, דְּאָמַר (במדבר כ"ז:י"ז) יִפְקוֹד יְיָ' אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכֹל בָּשָׂר וְגוֹ', אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְגוֹ', וּתְנֵינָן דְּעַל גָּלוּיָא אִתְּמַר.

וּתָא חֲזִי, הֲנֵי קְרָאֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַמְרָן לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ג':ג') אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם. וּלְמַלְכָּא קַדִּישָׁא אִתְּמַר, אַנְתְּ שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה.

בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, כָּל זִמְנָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבֵיכוֹל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁלִימוּ, וְרֵעָי בִּרְעוּתָא לֵיהּ (ולאחרנין זן ליה) לְגַרְמֵיהּ, מֵהַהוּא יְנִיקוּ דַּחֲלָבָא (ס"א דמלכא) דְּאִימָּא עִלָּאָה, וּמֵהַהוּא יְנִיקוּ דְּאִיהוּ יָנִיק, אַשְׁקֵי לְכָל שְׁאַר אֲחָרָנִין, וְיָנִיק לוֹן. וְאוֹלִיפְנָא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל זִמְנָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכַחַת בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁלִימוּ, בְּחֶדְוָה, בִּרְכָאן בֵּיהּ שַׁרְיָין, וְנָפְקִין מִנֵּיהּ לְכָל שְׁאַר אֲחָרָנִין. וְכָל זִמְנָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא אִשְׁתְּכַחַת בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבֵיכוֹל בִּרְכָאן אִתְמְנָעוּ מִנֵּיהּ וּמִכָּל שְׁאַר אֲחָרָנִין.

וְרָזָא דְּמִלְּתָא, בְּכָל אֲתַר דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, בִּרְכָאן לָא שָׁרָאן עֲלוֹי, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּעֵי וּבָכֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו כ"ה:ל') שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. וּמַאי אוֹמֵר, אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְכוּ'.

וּבְשַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נַפְקַת בְּגָלוּתָא, אַמְרַת קַמֵּיהּ, הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי, אַנְתְּ רְחִימָא דְּנַפְשָׁאי, אַנְתְּ דְּכָל רְחִימוּ דְּנַפְשִׁי בָּךְ. אֵיכָה תִּרְעֶה, אֵיךְ תָּזוּן גַּרְמָךְ, מֵעֲמִיקָא דְּנַחֲלָא דְּלָא פְּסִיק. אֵיךְ תָּזוּן גַּרְמָךְ מִנְּהִירוּ דְּעֵדֶן עִלָּאָה. אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם, אֵיךְ תָּזוּן לְכָל אִינּוּן אֲחָרָנִין דְּאִשְׁתַּקְיָין מִנָּךְ תְּדִירָא.

וַאֲנָא הֲוֵינָא אַתְּוָנָא מִנָּךְ בְּכָל יוֹמָא, וּמִשְׁתַּקְיָא, וְאַשְׁקֵינָא לְכָל אִינּוּן תַּתָּאֵי, וְיִשְׂרָאֵל אִתְּזָנוּ בִּי, וְהַשְׁתָּא שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעוֹטְיָה, אֵיךְ אֶהֱוֵי מִתְעַטְּפָא, בְּלָא בִּרְכָאן, כַּד יִצְטָרְכוּן אִינּוּן בִּרְכָאן, וְלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בִּידִי. עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ, הֵיאַךְ אִיקוּם עֲלַיְיהוּ, וְלָא אֶהְיֶה רַעְיָא לְהוּ, וְזָנָא לְהוּ. עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ, אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן בְּנֵי אֲבָהָן, דְּאִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁבוֹק אַנְתְּ דִּידִי, דְּהָא דִּידִי מִלָּה טְמִירָא הוּא לְאִתְיַדָּע. אֲבָל אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ, לְגַרְמָךְ, הֲרֵי לָךְ עֵיטָא. הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי.

צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, אִלֵּין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן נְדָשִׁין בֵּין עֲקֵבִין, וּבְגִינֵיהוֹן יָהִיב לָךְ חֵילָא לְקַיָּימָא. (ועם כל דא) וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, אִלֵּין אִינּוּן תִּנּוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, דְּעָלְמָא מִתְקַיָּימָא בְּגִינֵיהוֹן, וְיָהֲבִין חֵילָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, אִלֵּין בָּתֵּי רַבָּן אֲתַר בֵּית מִדְרָשָׁא דְּאִשְׁתְּכַח אוֹרַיְיתָא בְּהוֹן תָּדִירָא.

דָּבָר אַחֵר אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּצַדִּיקַיָּיא אִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא, וְאִינּוּן תִּנּוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן מִשְׁתַּכְּחֵי וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, יַכְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְקַיָּימָא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. וְאִי לָאו, כְּבָיְכוֹל הִיא וְאִינּוּן לָא יַכְלֵי לְאִתְקַיָּימָא בְּעָלְמָא. וְאִי זַכָּאִין אִשְׁתְּכָחוּ, אִינּוּן אִתְּפְּסָן בְּקַדְמִיתָא. וְאִי לָא, אִינּוּן גַּדְיֵין דְּעָלְמָא מִתְקַיָּימָא בְּגִינֵיהוֹן, מִתְּפְּסִין בְּקַדְמִיתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לוֹן מֵעָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ חוֹבָה. וְלָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא רַחִיק מִנַּיהּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאִתְגְּלְיָיא בְּגָלוּתָא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם. אֲמַאי יֶחֱטָא. לְאַשְׁמַת הָעָם, בְּגִין חוֹבֵי עָלְמָא דְּגָרְמוּ הַאי, לְאַשְׁמַת הָעָם וּדַאי, וְלָא לְאַשְׁמָה דִּילֵּיהּ. יֶחֱטָא: יִגְרַע טוּבֵיהּ, וְדָאִין דִּינֵיהּ בְּכֹלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א א׳:כ״א) וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים. דָּבָר אַחֵר אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּדְקָאֲמָרָן. יֶחֱטָא, יִגְרַע מִן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּמֵעָלְמָא, דְּלָא יָהִיב לְהוֹן סִפּוּק בִּרְכָאן. אֲמַאי. אִיהוּ לְאַשְׁמַת הָעָם וּדַאי, בְּגִין חוֹבָה דְּעַמָּא הִיא.

פרק מג

(ויקרא ד׳:ג׳) אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שמות ל״ב:י״ג) זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ לְמִכְתַּב, זְכוֹר לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל, מַאי לְיִצְחָק. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, בְּכָל אֲתַר שְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וּבְכֻלָּא דִּימִינָא הוּא. דְּהַאי יְמִינָא, אִתְתַּקְנַת לְעָלְמִין, לְאַכְלְלָא בֵּיהּ שְׁמָאלָא. וְעַל דָּא לָא פָּלִיג, בְּגִין לְאַכְלְלָא לֵיהּ בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם. וּבְגִין כָּךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק (דייקא) כְּלָלָא חַד. (אבל) וּלְיִשְׂרָאֵל, דְּהָא בְּתַרְוַויְיהוּ אֶחָיד לוֹן בְּגַדְפּוֹי (ס״א בכתפוי), וְהוּא שְׁלִים בְּכֹלָּא.

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ. אוֹמְאָה אוֹמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲבָהָן, בַּאֲבָהָן דְּלֵעֵילָּא הֲדָא הוּא דִכְתִיב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ, בְּאִינּוּן דְּלֵעֵילָּא בְּאִינּוּן דְּשָׁרָאן בָּךְ. וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם וְגוֹ'. אֲשֶׁר אָמַרְתִּי, אֲשֶׁר אָמַרְתָּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר כַּךְ לַאֲבָהָן, זַמְנָא וּתְרֵין זַמְנִין. אֲשֶׁר אָמַרְתִּי: דְּצָבִיתִי בְּרַעוּ נַפְשִׁי, דְּהָא אֲמִירָה רְעוּתָא הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א ח׳:י״ב) אָדַנָּי אָמַר לִשְׁכּוֹן בָּעֲרָפֶל. וְעוֹד מַה תֹּאמַר נַפְשִׁךְ וְאֶעֱשֶׂה לָךְ. וְנָחֲלוּ לְעוֹלָם, מַאי לְעוֹלָם. עוֹלָם דְּלֵעֵילָּא, דַּאֲחִידָא בֵּיהּ הַהִיא אֶרֶץ, וְאִתְּזַנַת מֵהַהוּא עוֹלָם, וְאִי הַאי אֶרֶץ אִתְּרַכַּת, בְּמַאי הוּא. לְאַשְׁמַת הָעָם הוּא דַּהֲוִי.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא, דָּא כֹּהֵן דִּלְתַתָּא, דְּאִתְתְּקַן לַעֲבוֹדָה וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חַטָּאָה, לְאַשְׁמַת הָעָם הוּא דַּהֲוִי וַדַּאי. וַוי לְאִינּוּן דְּסַמְכִין עָלֵיהּ, כְּגַוְונָא דָּא, שְׁלִיחָא דְּצִבּוּרָא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חַטָּאָה, (בגין דעמא לא אשתכחו זכאין קמיה קודשא בריך הוא) וַוי לְאִינּוּן דְּסַמְכִין עָלֵיהּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְכָל שֶׁכֵּן כַּהֲנָא, דְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין כֻּלְּהוּ אֱחִידָן (נ"א מחכאן) וּמְצַפָּאן לְאִתְבָּרְכָא עַל יְדוֹי.

דְּהָא תָּנֵינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא שָׁארֵי לְכַוְונָא מִלִּין, וּלְקָרְבָא קָרְבְּנָא עִלָּאָה, כֹּלָּא אִשְׁתְּכַחוּ בְּבִרְכָתָא וּבְחֶדְווּתָא. יְמִינָא, שָׁארֵי לְאִתְעָרָא. שְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וְכֹלָּא אִתְאַחִיד וְאִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְאִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. אִשְׁתְּכַח, דְּעַל יְדָא דְּכַהֲנָא, מִתְבָּרְכָאן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וּבְגִין כַּךְ בָּעֵי לְקָרְבָא קָרְבְּנָא עָלֵיהּ, בְּגִין דְּיִתְכַּפַּר חוֹבֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא תָּנֵינָן, דְּעַל יְדָא דְּכַהֲנָא אִתְכַּפַּר חוֹבָא דְּבַר נָשׁ, כַּד קָרִיב קָרְבְּנָא. הַשְׁתָּא דְּאִיהוּ חָטֵי, מַאן מַקְרִיב עָלֵיהּ, וּמַאן יְכַפֵּר עָלֵיהּ. אִי תֵּימָא דְּאִיהוּ מַקְרִיב עַל נַפְשֵׁיהּ, הָא אִיהוּ אִתְקַלְקָל, וְלָאו אִיהוּ כְּדַאי דְּיִתְבָּרְכוּן עָלֵיהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. תַּתָּאֵי לָא יִתְבָּרְכוּן עַל יְדֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן עִלָּאֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְלָא. וְהָא כְּתִיב (ויקרא ט"ז:ו') וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ, אֲמַאי בַּעְיָא לְכַפָּרָא עָלֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ חָב יְכַפֵּר עַל גַּרְמֵיהּ, דִּכְתִיב וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא יְדִיעַ בְּאַן אֲתַר אִתְקְשַׁר כַּהֲנָא רַבָּא. וּבְאַן אֲתַר אִתְקְשַׁר כַּהֲנָא אָחֳרָא, וְהַהוּא דְּאִקְרֵי סָגָן יְדִיעָא. בְּגִין כַּךְ, כֹּהֵן אָחֳרָא קָא מַקְרִיב קָרְבָּנֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְסָלִיק לֵיהּ עַד הַהוּא אֲתַר דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ. בָּתַר דְּכַהֲנָא סָלִיק לְהַהוּא אֲתַר, לָא מְעַכְּבִין לֵיהּ לְסַלְקָא לְאַתְרֵיהּ, וּלְאִתְכַּפְּרָא חוֹבֵיהּ. וְעַל דָּא, אָחֳרָא קָא מַקְרִיב קָרְבָּנֵיהּ. כֵּיוָן דְּאָחֳרָא הוּא מַקְרִיב, וְלָא מִסְתַּפְּקִין כָּל כַּךְ עַל יְדֵיהּ, לְבָתַר אִיהוּ מַקְרִיב, וְאִינּוּן עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ מִתְחַבְּרָן לְכַפָּרָא חוֹבֵיהּ. וּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אִסְתַּכַּם עַל יְדֵיהוּ. כְּגַוְונָא דָּא, הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה יַעֲמוֹד אַחֵר תַּחְתָּיו.

פרק מד

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא הֲווֹ יַתְבֵי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, חֲמֵינָא לְאַבָּא בְּיוֹמֵי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּלָא בָּעֵי לְמִשְׁמַע צְלוֹתָא מִכָּל בַּר נָשׁ, אֶלָּא אִי קָאִים עֲלֵיהּ תְּלָתָא יוֹמִין קוֹדֶם, לְדַכְּאָה לֵיהּ. דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָמַר הָכִי, בְּצְלוֹתָא דְּהַאי בַּר נָשׁ דַּאֲנָא מַדְכֵּינָא, אִתְכְּפַר עָלְמָא. וְכָל שֶׁכֵּן בִּתְקִיעָה דְּשׁוֹפָר, דְּלָא מְקַבֵּל תְּקִיעָתָא דְּבַר נָשׁ דְּלָאו אִיהוּ חַכִּים לְמִתְקַע בְּרָזָא דִּתְקִיעָה.

דְּתָנֵינָן, רִבִּי יֵיסָא סָבָא אָמַר, הַנֵּי תְּקִיעָתָא כְּסִדְרָן. קַדְמָאָה, כְּלִילָא מִכֹּלָּא. תִּנְיָינָא, חֲדָא כְּסִדְרָא וַחֲדָא כְּסִדְרָא, גְּבוּרָה גְּדוֹלָה בֵּינַיְיהוּ. תְּלִיתָאָה, חַד הָכָא וְחַד הָכָא גְּבוּרָה בֵּינַיְיהוּ.

פּוּסְקָא סַלְקָא, ל קוּמַטְרָא נַחְתָּא. חַד תַּקִּיפָּא וְחַד רַפְיָא. וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִינּוּן עֲשָׂרָה. וְאִינּוּן תֵּשַׁע. חַד כְּלָלָא דְּכֹלָּא.

וּבְהַאי יוֹמָא מִתְעַטְּרָא יִצְחָק, וְהוּא רֵישָׁא לַאֲבָהָן. בְּהַאי יוֹמָא כְּתִיב, (ישעיהו ל"ג:י"ד) פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים. בְּהַאי יוֹמָא יִצְחָק אִתְעָקַד, וְעָקִיד כֹּלָּא, וְשָׂרָה מַלִּילַת (ס"א מיללת) וְקוֹל שׁוֹפָרָא תַּקִּיף לַחֲדָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּעָבַר בֵּינַיְיהוּ, וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּגִין כָּךְ קָרִינָן פַּרְשָׁתָא דְּיִצְחָק בְּהַאי יוֹמָא, דְּבְהַאי יוֹמָא אִתְעָקַד יִצְחָק לְתַתָּא, וְאִתְקְשַׁר בְּהַהוּא דְּלְעֵילָּא. (נ"א באברהם) אֵימָתַי אִתְקְשַׁר. בְּשַׁעֲתָא דְּכְתִיב, (בראשית כ"ב:ט') וַיַּעֲקֹד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּהַאי יוֹמָא אַעְטָר יִצְחָק לְאַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ב:א') וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. מַאי נִסָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ"ט:כ"ב) וְאֶל עַמִּים אָרִים נִסִּי. (שמות י"ז:ט"ו) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְיָ' נִסִּי. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. בְּגִין דְּאִשְׁתָּכְלִיל יְמִינָא וְאִשְׁתְּלִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. וְהָאֱלֹהִים דַּיְיקָא, וְדָא הוּא (בראשית ל"א:מ"ב) וּפַחַד יִצְחָק.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתִיב (תהילים ע"ה:ח'-ט') כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט זֶה יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים. כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, אִלְמָלֵא דְּאַעְבָּר דִּינָא דְּיִצְחָק, בַּאֲתַר דְּיַעֲקֹב שָׁאֵרִי, (ס"א ואתסי) וְאִתְחֲסֵי (ס"א ואתסחי) (ס"א ואתבסם) תַּמָּן, וַוי לְעָלְמָא דְּיֵיעֲרַע בְּגִינֵיהּ, וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיהו ס"ו:ט"ז) כִּי בָאֵשׁ יְיָ' נִשְׁפָּט. וְדָא הוּא אִתְבַּסְמוּתָא דְּעָלְמָא.

וְכֵיוָן דְּאָתֵי בְּאַתְרָא דְּיַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב אָחִיד בֵּיהּ, כְּדֵין שָׁכִיךְ אֵשָׁא, וְאִצְטְנַנוּ גּוּמְרֵיהּ. לְבַר נָשׁ, דְּהַוָה רָגִיז, וְחָגַר וְזַיִּין גַּרְמֵיהּ, וְנָפַק בְּרוּגְזֵיהּ לְקָטְלָא לִבְנֵי נָשָׁא. חַד חַכִּימָא קָם עַל פִּתְחָא, וְאָחִיד בֵּיהּ, אָמַר אִלְמָלֵא לָא אָחִיד בִּי וְאִתְתַּקַּף בִּי, הָא קָטוּלָא בִּבְנֵי נָשָׁא אִשְׁתְּכַח. בְּעוֹד דְּאִתְתַּקְפוּ דָּא בְּדָא, וְאָחִיד דָּא בְּדָא, אִצְטְנָן רוּגְזֵיהּ עַל דְּנָפַק לְקָטְלָא. נָפַק לְאוֹכָחָא, מַאן סָבִיל רוּגְזָא וְתוּקְפָּא דְּדִינָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. הֲוֵי אֵימָא, דָּא דְּקָאִים אֲפִּתְחָא.

כַּךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בָּנַי, לָא תִּדְחֲלוּן, הָא אֲנָא קָאִים עַל פִּתְחָא, אֲבָל אִזְדָּרְזוּ בְּהַאי יוֹמָא וְהָבוּ לִי חֵילָא. וּבְמָה. בְּשׁוֹפָר. דְּאִי אִשְׁתְּכַח קוֹל שׁוֹפָר כְּדְקָא יֵאוֹת, וּמְכַוְונֵי בֵּיהּ לְתַתָּא, הַהוּא קָלָא סָלִיק, וּבֵיהּ מִתְעַטְּרֵי אֲבָהָן, וְקַיְימֵי בְּמִשְׁכְּנֵיהּ דְּיַעֲקֹב. וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִזְדַּהֲרָא בְּשׁוֹפָרָא, וּלְמִנְדַּע בְּהַהוּא קָלָא וּלְכַוְונָא (ביה).

וּלְית לָךְ קָלָא בְּשׁוֹפָרָא, דְּלָא סָלִיק רְקִיעָא חַד. וְכָל אִינּוּן אוֹכְלוֹסִין דְּהַהוּא רְקִיעָא, יָהֲבִין אֲתַר לְהַהוּא קָלָא, וּמַאי קָא אָמְרֵי. (יואל ב':י"א) וַיְיָ' נָתַן קוֹלוֹ לִפְנֵי חֵילוֹ וְגוֹ'. וְקָאִים הַהוּא קָלָא בְּהַהוּא רְקִיעַ, עַד דְּאָתֵי קָלָא אָחֳרָא, וְאִתְעַתְּדוּ (ס"א ואתערו) כַּחֲדָא, וְסַלְקִין בְּזִווּגָא

לְרָקִיעָא אָחֳרָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, אִית קוֹל דְּסָלִיק קוֹל, וּמַאי אִיהוּ. הַהוּא קָלָא דְּתָקְיעָתָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּתַתָּא.

וְכֵיוָן דְּמִתְחַבְּרָן כָּל אִינּוּן קָלִין דִּלְתַתָּא, וְסַלְקִין לְהַהוּא רָקִיעָא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא שָׁאֲרֵי בֵּיהּ, מִתְעַטָּרָן (ס"א מתעתדן) כֻּלְּהוּ קְמֵי מַלְכָּא, וּכְדֵין כּוּרְסְוָון רְמִיזוּ וְכוּרְסְיָיא אָחֳרָא דְּיַעֲקֹב קָאִים וְאִתְתַּקַּן.

עַל דָּא אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, בְּאִינּוּן צְלוֹתֵי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּהֲוָה אָמַר, צְלוֹתָא וְקָלָ שׁוֹפָרָא (דההוא קול) דְּאַפִּיק הַהוּא זַכָּאָה, דְּאִשְׁתְּכַח מְרוּחֵיהּ וּמַנַפְּשֵׁיהּ בְּהַהוּא שׁוֹפָרָא, דְּהַהוּא קוֹל סָלִיק לְעֵילָּא. וּבְהַהוּא יוֹמָא קַיְימִין וּמִשְׁתַּכְחֵי מְקַטְרְגִין לְעֵילָּא. וְכַד סָלִיק הַהוּא קָלָא דְּשׁוֹפָרָא, כֻּלְּהוּ אִתְדַּחְיָין קַמֵּיהּ, וְלָא יַכְלִין לְקַיְימָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעִין לְכַוְונָא רְעוּתָא לְקָמֵי מָארֵיהוֹן, וְיַדְעִין לְתַקָּנָא עָלְמָא בְּהַאי יוֹמָא, בְּקָלָ שׁוֹפָרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ"ט:ט"ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. יוֹדְעֵי, וְלָא תּוֹקְעֵי.

בְּהַאי יוֹמָא, בָּעֵי עַמָּא לְאִסְתַּכְּלָא בְּבַר נָשׁ שְׁלִים מִכֹּלָּא, דְּיַדַּע אָרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּיַדַּע בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא, דְּיִבְעֵי עֲלַיְיהוּ בָּעוּתָא בְּהַאי יוֹמָא. וּלְזַמְנָא קָלָ שׁוֹפָרָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, בְּכַוְונָה דִּלְבָּא, בְּחָכְמְתָא, בִּרְעוּתָא, בִּשְׁלִימוּ. בְּגִין דְּיִסְתְּלַק דִּינָא עַל יְדוֹי מִן עָלְמָא. וַוי לְאִינּוּן דְּשָׁלִיחָא דִּלְהוֹן לָא אִשְׁתְּכַח כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהָא חוֹבֵי עָלְמָא (עמא) אַתְיָין לְאַדְכָּרָא בְּגִינַיְיהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא, דְּהוּא שְׁלִיחָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל, לְאַשְׁמַת הָעָם הוּא, בְּגִין דְּדִינָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ.

וְכַד שְׁלִיחָא הוּא זַכָּאָה כְּדְקָא יָאוֹת, זַכָּאִין אִינּוּן עַמָּא, דְּכָל דִּינִין מִסְתַּלְּקִין מִנַּיְיהוּ עַל יְדֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן כַּהֲנָא, דְּעָלֵיהּ מִתְבָּרְכָאן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְעַל דָּא, כֹּהֵן וְלֵוִי עַד לָא יִסְלַק לְפוּלְחָנָא, בַּדְקִין אֲבַתְרֵיהּ, וְיַדְעִין אָרְחוֹי וְעוֹבָדוֹי, וְאִי לָא, לָא סָלִיק לְפוּלְחָנָא, וְכֵן בְּסַנְהֶדְרִין לְמֵידָן דִּינָא.

וְאִי אִשְׁתְּכַח כַּדְקָא יָאוֹת, יְהֵבִין עָלֵיהּ חוּמְרָא דְּמַקְדְּשָׁא. וְאִי לָא, לָא סָלִיק לְפוּלְחָנָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל"ג:ח') וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. מִפְּנֵי מַה זָּכָה (אהרן) לְאוּרִים וּלְתוּמִים, וּלְמִפְלַח פּוּלְחָנָא. הֲוֵי אוֹמֵר (דברים ל"ג:ט') אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ וְגוֹ'. הָאוֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְגוֹ'. וְכֵיוָן דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּאִלֵּין דַּרְגִּין, כְּדֵין יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְגוֹ', יָשִׂימוּ קְטוֹרָה וְגוֹ'. לְשַׁכְּכָא רוּגְזָא, וּלְזַמְנָא שְׁלָמָא. וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ, בְּגִין דְּיִתְבַּסְּמוּן כֹּלָּא, וְיִשְׁתַּכְּחוּן בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, כְּדֵין (דברים ל"ג:י') בָּרֵךְ יְיָ' חֵילוֹ וְגוֹ'. (ויקרא ד':י"ג) וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ישעיהו ל"ב:ט') נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת קוֹמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלִי וְגוֹ'. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִסְתַּכְּלָא בְּיִקָּרָא

דְּמָארֵיהּ, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכַח בְּרִיָה שְׁלִים קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ בָּרָא לֵיהּ שְׁלִים, כְּמָה דְּאִתְּמַר, (קהלת ז׳:כ״ט) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יָשָׁר וְגוֹ'. אֶת הָאָדָם דְּכַר וְנוּקְבָא. וְנוּקְבָא אִתְכְּלִילַת בִּדְכוּרָא, וּכְדֵין יָשָׁר כְּתִיב. לְבָתַר וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חֶשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים.

פרק מה

תָּא חֲזִי, מְנוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא עִלָּאָה, אִשְׁתְּכַחַת חַד נוּקְבָא רוּחָתָא דְּכָל רוּחִין, וְהָא אוֹקִימְנָא לֵילִית שְׁמָהּ. וְהִיא אִשְׁתְּכַחַת בְּקַדְמֵיתָא לְגַבֵּי אָדָם. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְבְּרֵי אָדָם, וְאִשְׁתְּלִים גּוּפֵיהּ, אִזְדַּמְנוּ עַל הַהוּא גּוּפָא אֶלֶף רוּחִין מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. דָּא בְּדָא לְאַעֲלָא בֵּיהּ, וְדָא בָּעָא לְאַעֲלָא בֵּיהּ, וְלָא הֲווֹ יְכָלֵי, עַד דְּגָעַר בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָדָם הֲוָה שָׁכִיב גּוּפָא בְּלָא רוּחָא, וְחֵיזוּ דִּילֵיהּ יְרוֹקָא הֲוָה, וְכָל אִינּוּן רוּחִין סָחֲרָן עֲלֵיהּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָחִית עֲנָנָא חַד, וְדָחָא (וזריק) לְכָל אִינּוּן רוּחִין. וּבְשַׁעֲתָא דָּא כְּתִיב, (בראשית א׳:כ״ד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּנוּקְבָא אִתְעַבְּרַת מִן דְּכוּרָא מִן הַהוּא נֶפֶשׁ דְּאָדָם, וְהִיא אַפִּיקַת הַהוּא רוּחָא, לְנַשְׁבָא בֵּיהּ בָּאָדָם, כְּלִיל מִתְּרִין סִטְרִין כַּדְקָא חָזֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשיתב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. לְנֶפֶשׁ חַיָּה מַמָּשׁ. וּמַאן דְּאִסְתַּפַּק בְּהַאי, בְּגִין דְּלָא יָדַע, אִי חַיָּה זוֹ הִיא חַיָּה תַּתָּאָה, אוֹ חַיָּה דִּשְׁמָהּ יִשְׂרָאֵל, אוֹ מִדְּכוּרָא אוֹ מִנּוּקְבָא. אֲבָל לָא כְּתִיב לְנֶפֶשׁ הַחַיָּה, אֶלָּא לְנֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם, דְּמַשְׁמַע כֹּלָּא.

וְכַד קָם אָדָם, הֲווֹת נוּקְבָתֵיהּ תְּקוּעָה בְּסִטְרוֹי. וְהַהִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא דְּבֵיהּ, הֲוָה אַסְגֵּי לְהַאי סִטְרָא, וּלְהַאי סִטְרָא, וְסַגֵּי לְהַאי וּלְהַאי, בְּגִין דְּהָכֵי אִתְכְּלִילַת. לְבָתַר נָסַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְתָקִין לְנוּקְבֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב׳:כ״ב) וַיִּבֶן יְיָ' אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע וְגוֹ'. אֶת הַצֵּלָע הָא אוֹקִימְנָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ״ו:כ׳) וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן. וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם, בְּתִקּוּנָהָא כְּכֹלָּה לַחוּפָּה.

כִּיוֹן דְּחָמַת לֵילִית דָּא, עַרְקַת, וְהִיא בִּכְרֵכֵי יַמָּא, וְעַד כְּעַן הִיא זְמִינָא לְאַבָּאשָׁא בְּנֵי עָלְמָא. וְכַד זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַרְבָּא רוֹמֵי רְשִׁיעָתָא, וּלְמֶהֱוֵי חוֹרְבָּן לְעָלְמִין, יְסַלֵּק לְהַאי לֵילִית, וְיִשְׁרֵי לָהּ לְהַאי חוּרְבָּא, בְּגִין דְּהִיא חוֹרְבָּנָא דְּעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה לה) אַךְ שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ.

וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי אַמְרֵי, דְּאִיהִי עַרְקַת מִן אָדָם מִקַּדְמַת דְּנָא, וַאֲנָן לָא תָּנֵינָן הָכִי, בְּגִין דְּהָא נוּקְבָא דָּא אִשְׁתְּכַחַת עִמֵּיהּ, אֲבָל עַד לָא קָמַת הַאי נֶפֶשׁ (ס"א דהא נוקבא דא לא אשתכחת עמיה אבל עד לא אתתקנת נוקבא דא) עִמֵּיהּ דְּאָדָם כְּדְקָא יָאוֹת, הֲוֹת מְזַדְּוְוגָא עִמֵּיהּ וְכַד הַאי אִתְתַּקְּנַת עִמֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, עַרְקַת הִיא לְיַמָּא, וּזְמִינָא לְאַבָּאשָׁא בְּנֵי עָלְמָא.

אַסְוָותָא לְהַאי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִזְדַּוּוג בַּר נָשׁ בְּאִתְּתֵיהּ, יְכַוּון לִבֵּיהּ בְּקֻדּוּשָׁה דְּמָארֵי, וְלֵימָא הָכֵי, עֲטִיפָא בְּקִטְפָא אִזְדַּמְנַת, שְׁארֵי שָׁארֵי, לָא תִּעוֹל וְלָא תִּנְפּוֹק, לָא דִּידָךְ וְלָא בְּעַדָּךְ. תּוּב תּוּב, יַמָּא אִתְרְגִישָׁא, גַּלְגַּלּוֹי לִיךְ קָרָאן, בְּחוּלְקָא קַדִּישָׁא אֲחִידְנָא, בְּקֻדּוּשָׁה דְּמַלְכָּא אִתְעַטַּפְנָא.

וּלְחַפְיָא לֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ וּלְאִתְּתֵיהּ עַד שַׁעֲתָא חֲדָא, וְכֵן בְּכָל זִמְנָא, עַד ג' יוֹמִין לַקְּלִיטָה, דְּכָל הַרְכָּבָה דְּלָא קוֹלֶטֶת לְג' יוֹמִין, תּוּב לֵיתָא קוֹלֶטֶת. וּבְסִפְרָא דְּאֲנַח אַשְׁמְדָאי לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר, תְּלָתִין יוֹמִין. וְאָמַר דִּלְבָתַר דְּסִיֵּים עוֹבָדָא, לִישְׁדֵי מַיִין צְלִילִין סוֹחֲרָנֵיהּ לְעַרְסֵיהּ. וּנְטוּרָא דְּכוֹלָּא. (לבתר)

פרק מו

מַאן דְּיַנְקָא לְרַבְיָא, לָא תִּזְדַּוּוג לְבַר נָשׁ, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּרַבְיָא נָאִים. וּלְבָתַר לָא תָּנִיק לֵיהּ, עַד שַׁעֲתָא חֲדָא, כִּתְרִין מִילִּין, אוֹ חַד מִיל, אִי לָא יַכְלָא בְּגִין צַעֲרָא דְּרַבְיָא, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ בָּכֵי. וּבְדָא לָא מִסְתַּפֵּי מִנֵּהּ לְעָלְמִין.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹלִיף לוֹן רָזִין עֲמִיקִין דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכֻלָּא בְּגִין אוֹרַיְיתָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא, מַאן דְּיִשְׁתַּדַּל בָּהּ, מִתְעַטַּר בְּעִטְרִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא שְׁמָא קַדִּישָׁא הוּא. וּמַאן דְּיִשְׁתַּדַּל בָּהּ, אִתְרְשִׁים וְאִתְעַטַּר בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וּכְדֵין יָדַע אָרְחִין סְתִימִין, וְרָזִין עֲמִיקִין דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְלָא מִסְתַּפֵּי לְעָלְמִין.

פרק מז

תָּא חֲזִי, בְּהַהוּא יוֹמָא אִתְפְּקָדוּ עַל אִילָנָא חַד, וְעָבְרוּ עַל פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהוֹן, וּבְגִין דְּאִתְּתָא הִיא חֲבַת בְּקִדְמֵיתָא, וְאַתָּא עָלָה הַהוּא נָחָשׁ, כְּתִיב, (בראשית ג':ט"ז) וְהוּא יִמְשׁוֹל בָּךְ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, בְּכָל זִמְנִין דְּגוּבְרִין אִשְׁתְּכָחוּ חַיָּיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן נָשִׁים (דלעילא) מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, זְמִינִין לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוֹן, מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ג':י"ב) עַמִּי נוֹגְשָׁיו מְעוֹלֵל וְנָשִׁים מָשְׁלוּ בוֹ, נָשִׁים מָשְׁלוּ בוֹ וַדַּאי.

וְאִלֵּין אִקְרוּן לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, לְאוּ דְּאִינּוּן חֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, אֶלָּא לַהַט מֵהַהוּא חֶרֶב, דְּאִקְרֵי (ויקרא כ"ו:כ"ה) חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, (ישעיה לה) חֶרֶב לַיְיָ' מָלְאָה דָם. וְהַהוּא לַהַט הַחֶרֶב מִתְהַפֶּכֶת, לְזִמְנִין גּוּבְרִין וּלְזִמְנִין נוּקְבִין, וְהָא אוֹקִימְנָא.

ווי לְעָלְמָא, כַּד אִינּוּן נָשִׁין שַׁלְטָן בְּעָלְמָא, כַּד חָמָא נְבִיאָה, דְּיִשְׂרָאֵל מֵעָקְמֵי אָרְחַיְיהוּ, וְאִינּוּן אִשְׁתְּכָחוּ בְּחוֹבִין קָמֵי מָארֵיהוֹן, כְּדֵין אָמַר, נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת הֵיךְ אַתּוּן שְׁקִיטָאן, הֵיךְ אַתּוּן יָתְבָן דְּלָא לְאִתְעָרָא בְּעָלְמָא, קוּמְנָה. וּבְאֶתַר אָחֳרָא (ק"ס) אוֹקִימְנָא לְהַאי קְרָא (כאן חסר ועיין לקמן קס"ז ע"ב). וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

אֲבָל לָא אִתְמַר, אֶלָּא כְּמָה דְּאַשְׁכְּחַן בִּדְבוֹרָה. דִּכְתִיב (שופטים ד׳:ד׳) הִיא שׁוֹפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, וַוי לְבַר נָשׁ דְּאִתְתָּא קָא מְבָרְכָא לֵיהּ לְפָתוֹרָא. כַּךְ דְּבוֹרָה, הִיא שׁוֹפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא, וַוי לְדָרָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּהּ מַאן דְּדָאִין לְעַמָּא, אֶלָּא חַד נוּקְבָא.

תָּא חֲזֵי, תְּרֵין נָשִׁין אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא, וְאָמְרֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל גּוּבְרִין דְּעָלְמָא לָא יֵימְרוּן הָכֵי. וּמַאן אִינּוּן. דְּבוֹרָה. וְחַנָּה. חַנָּה אָמְרָה, (שמואל א ב׳:ב׳) אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ׳ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְכֻלְּהוּ קְרָאֵי. דְּהִיא פַּתְחַת פִּתְחָא דִּמְהֵימְנוּתָא לְעָלְמָא, כְּגוֹן (שמואל א ב׳:ח׳) מֵקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפּוֹת יָרִים אֶבְיוֹן, הָא פִּתְחָא דִּמְהֵימְנוּתָא. לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים, הָא מְהֵימְנוּתָא דִּלְעֵילָּא, בַּאֲתַר דַּאֲבָהָן שַׁרְיָין. מַאן נְדִיבִים. אִלֵּין אֲבָהָן, כְּדִכְתִיב (תהילים מ״ז:י׳) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ.

דָּבָר אַחֵר לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים, נִבְּאָה עַל שְׁמוּאֵל, דְּאִיהוּ זַמִּין לְאִתְקְשָׁא עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, דִּכְתִיב, (תהילים צ״ט:ו׳) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. (שמואל א ב׳:ח׳) וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִילֵם. מַאן יַנְחִילֵם. דָּא שְׁמוּאֵל. דְּאַחֲסִין יְקָרָא דְּמַלְכוּתָא לְתָרִין מַלְכִין. דָּבָר אַחֵר וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִילֵם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהוּא אַחֲסִין כּוּרְסְיָיא דִּילֵיהּ לְעַבְדּוֹהִי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִילֵם.

עוד (שמואל א ב׳:י׳) יְיָ׳ יֵחַתּוּ מְרִיבָו, מְרִיבָו חָסֵר, מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא מְרִיבָו תָּנִינָן, מֵרִיב ו׳, וְדָא מַלְכָּא קַדִּישָׁא וְרָזָא דְּחָכְמְתָא אִתְמַר הָכָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינִין מִתְעָרִין וְשַׁלִּיטִין שַׁלְטִין עַל רַחֲמֵי, וְרַחֲמֵי אִתְכַּפְיָין, וּבְשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְבְּרִךְ מִמְּבוּעָא דְּנַחֲלָא, כְּדֵין גַּבְרִין רַחֲמֵי וְאִתְכַּפְיָין דִּינֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְיָ׳ יֵחַתּוּ מְרִיבָו מֵרִיב ו׳.

עָלָיו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם. עָלָיו. מַאי עָלָיו. בְּשַׁעֲתָא דְּטַלָּא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא שָׁרְיָא עָלֵיהּ, וּמַלְיָא רֵישֵׁיהּ, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, כְּדֵין יַרְעֵם: יַתְּבַר חֵילֵיהוֹן וְתוּקְפֵיהוֹן דְּדִינִין תַּקִּיפִין. וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיֵרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרֵי קֶרֶן הַיּוֹבֵל (ס״א ל״ג היובל) כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. מְשִׁיחוֹ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים ב כג) מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, בְּגִין כָּךְ קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, וְהָא אִתְמַר.

דְּבוֹרָה דְּאָתַת לְשַׁבְּחָא שְׁבָחָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, (שופטים ה׳:ד׳) יְיָ׳ בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם. מִלְּמַד, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְמִין לְכָל שְׁאָר עַמִּין לְקַבְּלָא לְאוֹרַיְיתָא, וְלָא בָּעוּ. וְכִי לָא הֲוָה גַּלֵּי קֳמֵיהּ דְּלָא בָּעָאן, אֶלָּא דְּלָא יְהֵא לוֹן פִּתְחוֹן פֶּה, דְּאִלְמָלֵא יָהֵב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא הֲווֹ נַטְרֵי לָהּ. וְכָל אִינּוּן קְרָאֵי דְּאָמְרָה דְּבוֹרָה, כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, עַד הַהִיא שַׁעֲתָא דְּשַׁבְּחַת גַּרְמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר עַד שֶׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שֶׁקַּמְתִּי אֵם

בְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא אוּקְמוּהָ דְּאִסְתַּלָּק מִנֵּהּ רוּחַ נְבוּאָה, וּבְגִין כָּךְ (שופטים ה׳:י״ב) עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר.

וְכָל דָּא, כַּד אִשְׁתְּכָחוּ גּוּבְרִין בְּחַטָּאָה, וְלָאו אִינּוּן כְּדָאִין לְמִשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ רוּחַ קוּדְשָׁא וַדַּאי. (ויקרא ד׳:י״ג) וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְגוֹ', כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּהוֹרָאָה דְּטָעוּ בָּהּ. אֲבָל וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, וְאִם כָּל יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ מִבָּעֲי לֵיהּ, מַאי כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא אִינּוּן (כולהון) דְּאִשְׁתַּכְחָן בְּיִרוּשָׁלַ ם, דְּהָא מִתַּמָּן נָפְקָא אוֹרַיְיתָא לְכָל עַמָּא, וְאִי אִינּוּן דַּהֲווֹ תַּמָּן טָעָאן, כָּל יִשְׂרָאֵל טָעָאן, וּתְנַיְינָן דְּכֵיוָן דְּתַמָּן טָעָאן, כָּל עַמָּא טָעָאן, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ מַשְׁכֵי אֲבַתְרַיְיהוּ. וְנָעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל, עֵינֵי הַקָּהָל אִלֵּין סַנְהֶדְרֵי, אִלֵּין אִינּוּן דְּמָמָנָן עַל יִשְׂרָאֵל.

פרק מח

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא לְהָבִיא קָרְבָּן עַל סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה שֶׁטָּעוּ, תָּנָאִין וְאָמוֹרָאִין ע' סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה הֲיוּ, וּמֹשֶׁה עֲלַיְיהוּ. וְע' סַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה הֲווֹ, וְאַהֲרֹן עֲלַיְיהוּ. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, מֹשֶׁה שׁוּשְׁבִינָא דְּמַלְכָּא הֲוָה, וְדָא תִּפְאֶרֶת, מִתַּמָּן סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה. אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְדָא מַלְכוּת, ה״א זְעֵירָא קְרִינָן לֵיהּ, כְּגוֹן (בראשית כ״ט:י״ח) אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטַנָּה. וְעַל שְׁמָהּ אִתְקְרֵי סַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה.

וּמִתַּמָּן הֲווֹ יְדָעִין סַנְהֶדְרִין שִׁבְעִין לְשׁוֹן, דְּאִינּוּן שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה, דְּאִית שִׁבְעִים לְשׁוֹן מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת הָרְשָׁעָה וְכוּ', כֹּלָּא בְּפֵרוּדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית י׳:ה׳) מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אִיֵּי הַגּוֹיִם בְּאַרְצוֹתָם לְלְשׁוֹנוֹתָם כֻּלְּהוּ שִׁבְעִין לָשׁוֹן בְּפֵרוּדָא דָּא מִן דָּא.

אֲבָל בְּאוֹרַיְיתָא, ע' פָּנִים לַתּוֹרָה בְּלָשׁוֹן חַד. וְדָא יְסוֹד. ו' הֵלָכָה חָדָא, חָכְמָה זְעֵירָא מַלְכוּת, דְּבָהּ שִׁבְעִין לָשׁוֹן, כְּחוּשְׁבָּן סוֹד, מִן יְסוֹד. וְיסוֹד אִיהוּ לָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, סוֹד הַמֶּרְכָּבָה, בְּשִׁבְעִין קַתֶּדְרָאִין, עֲלַיְיהוּ אִתְמַר כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כֹּחוֹ, קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה. לָשׁוֹן חַד, אִיהוּ שִׁבְעִים לָשׁוֹן, עַל מִדָּה זְעֵירָא דְּחָכְמָה זְעֵירָא, דְּאִיהִי י' עַל מִדָּה זְעֵירָא. עַל חָכְמָה זְעֵירָא דְּאִיהִי י', עַל מִדָּה זְעֵירָא דְּחָכְמָה ב', תְּרֵין שִׁפְוון, דְּבְהוֹן דַּעַת וּתְבוּנָה, בְּהוֹן אִשְׁתְּלִימוּ שִׁבְעִין וּתְרֵין. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק מט

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא, נִשְׁתַּדֵּל בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, בְּמִלֵּי דְּעִתִּיק יוֹמִין. פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (תהילים ל״ב:ה׳) חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וְגוֹ', מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּכָל בַּר נָשׁ דִּמְכַסֵּי חֶטְאוֹי וְלָא מְפָרֵשׁ לוֹן קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְיִתְבַּע עֲלַיְיהוּ רַחֲמֵי, לָא יָהֲבִין לֵיהּ לְמִפְתַּח פִּתְחָא דִּתְשׁוּבָה, בְּגִין דְּאִיהוּ אִכְסִיף (נ"א

מכסי) מִנַּיה. וְאִי אִיהוּ פָּרִישׁ לוֹן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייִס עָלֵיהּ וְיִתְגַּבְּרוּן רַחֲמֵי עַל דִּינָא.

וְכָל שֶׁכֵּן אִי אִיהוּ בָּכֵי, דְּהָא כָּל פִּתְחִין סְתִימִין אִיהוּ פָּתַח, וְאִתְקַבָּל צְלוֹתֵיהּ, וְעַל דָּא, פְּרִישׁוּ דְּחֶטְאוֹי, יְקָרָא הוּא דְּמַלְכָּא, לְאַגְבָּרָא רַחֲמֵי עַל דִּינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים נ׳:כ״ג) זוֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי. מַהוּ יְכַבְּדָנְנִי. תְּרִין כִּבּוּדִין אינּוּן, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא, חַד בְּעָלְמָא דֵּין, וְחַד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

הַאי קְרָא קַשְׁיָא בְּכֹלָּא, בִּסְגִיאוּת מִלִּין, דְּהָא בְּאוֹדֶה עֲלֵי פְּשָׁעַי סַגִּי. מַהוּ חָטָאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, וּלְבָתַר אוֹדֶה עֲלֵי פְּשָׁעַי לַייָ', וְעוֹד דְּהָא אוֹדֶה עֲלֵי פְּשָׁעַי לַייָ', לְךָ מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא דָּוִד, כָּל מִלּוֹי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמָרָן, וּלְמַלְכוּתָא דִּשְׁמַיָּא אֲמַר, בְּגִין דְּאִיהִי שְׁלִיחָא מִתַּתָּאֵי לְעֵילָּאֵי, וּמֵעֵילָּאֵי לְתַתָּאֵי, וּמַאן דְּבָעֵי לְמַלְכָּא, לְהּ אוֹדַע בְּקַדְמִיתָא. וְעַל דָּא חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ, (ד"א למלכותא דשמיא קאמר) וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, מְצַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֲמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְּשָׁעַי לַייָ', דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּשְׁלָמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ, וּשְׁלָמָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַעֲלָאָה קָמֵיהּ בְּהוֹדָאָה. דְּהָא שְׁלָמִים הָכִי מִתְקָרְבִין בְּהוֹדָאָה, דִּכְתִיב (ויקרא ז׳:י״ג) עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו. (תהילים ל״ב:ה׳) וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה. דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, אֲתַר דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא שַׁרְיָא. בְּגִין כָּךְ, הַאי קְרָא אָחִיד בְּכֹלָּא.

כְּגַוונָא דָּא, מַאן דְּיִתְבַּע בָּעוּתֵיהּ לְמַלְכָּא, בָּעֵי לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּרָעוּתֵיהּ, מִתַּתָּא לְעֵילָּא וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּלְקַשְׁרָא כֹּלָּא בְּחַד קִשְׁרָא, וּבְהַהוּא קִשּׁוּרָא אִשְׁתְּכַח בָּעוּתֵיהּ. אֲמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאן הוּא חַכִּימָא, לְמִתְבַּע בָּעוּתֵיהּ כְּדָוִד מַלְכָּא, דְּהוּא הֲוָה נָטִיר פִּתְחָא דְּמַלְכָּא. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא וַדַּאי הָכִי הוּא. וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא אוֹלִיף לָן, אָרְחֵי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּנִנְדַּע לְמֵיהַךְ אֲבַתְרֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים י״ג:ה׳) אַחֲרֵי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וגו'.

פרק נ

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (ירמיהו ל״א:ט״ו) כֹּה אָמַר יְיָ' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי וְגו'. כֹּה אָמַר יְיָ', הָא אוּקְמוּהָ, בְּכָל אֲתַר דִּנְבִיאָה שָׁרֵי לְמַלְלָא, הֲווֹ מִלּוֹי אִשְׁתְּמוֹדָעָן, וְהָכָא הַאי כֹּה אָמַר יְיָ', קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַה אָמַר, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע.

הָכִי תָּנֵינָן, דִּבְהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, וְיִשְׂרָאֵל אַזְלוּ בְּגָלוּתָא, רֵיחַיִין עַל צַוָּארֵיהוֹן, וִידֵיהוֹן מְהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִתְתָּרְכַת מִבֵּית מַלְכָּא לְמֵיהַךְ בַּתְרֵיהוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתַּת, אֲמַרַת אֵיהָךְ בְּקַדְמִיתָא וְאֶבְכֶּה עַל מָדוֹרַאי, וְעַל בָּנַי, וְעַל בַּעֲלִי. כַּד נַחְתַּת, חָמַת אַתְרָהָא חָרִיב, וְכַמָּה דָּמָא דְּחָסִידֵי אִתּוֹשַׁד בְּגַוּוה, וְהֵיכָלָא קַדִּישָׁא וּבֵיתָא אִתּוֹקַד בְּאֶשָׁא.

כְּדֵין אֲרִימַת קָלָא, וְאִתְרְגִישׁוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּמָטָא קָלָא לְעֵילָּא, עַד אֲתַר דְּמַלְכָּא שָׁרֵי בֵּיהּ. וּבָעָא מַלְכָּא לְאָהַדְּרָא עָלְמָא לְתֹהוּ וָבֹהוּ, עַד דְּנַחְתּוּ כַּמָּה אוֹכְלוֹסִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין, לָקֳבְלֵהּ וְלָא קַבְּלָה תַּנְחוּמִין מִנַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ, דְּלָא קַבְּלָה מִנַּיְיהוּ תַּנְחוּמִים. כִּי אֵינֶנּוּ: בְּגִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא הֲוָה סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּגַוָּוהִי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי אֵינֶנּוּ, וְלָא כְּתִיב כִּי אֵינָם.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא, מַאי רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. אָמַר לֵיהּ אוֹלִיפְנָא, דְּהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְדָא אִנְתּוּ דְּיַעֲקֹב וּדְאי, דִּכְתִיב (בראשית כ"ט:י"ח) וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל. וּכְתִיב, (בראשית כ"ט:י"ח) וְרָחֵל עֲקָרָה. וּכְתִיב, הָתָם (תהילים קי"ג:ט') מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה.

דָּבָר אַחֵר כִּי אֵינֶנּוּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר, (בראשית ל"ט:ט') אֵינֶנּוּ גָּדוֹל בַּבַּיִת וְגוֹ', אֵינֶנּוּ: דְּהָא אִסְתָּלִיק לְעֵילָּא וְאִתְרְחִיק מִכֹּלָּא. אֵינֶנּוּ: בְּזִוּוּגָא בָּה. אֵינֶנּוּ: לְאִשְׁתַּכְּחָא (שמות קס"ה) שְׁמֵיהּ רַבָּא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מֵאָן אֲתַר שַׁרְיָא לְאִתְגַּלְיָאָה. אָמַר לֵיהּ, מִבֵּי מַקְדְּשָׁא. דְּתַמָּן שַׁרְיָא וּלְבָתַר אַסְחָרַת כָּל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. לְבָתַר כַּד נַפְקַת מִן אַרְעָא, קָמַת עַל מַדְבְּרָא וְיָתְבַת תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין. דַּבְּרַת אוּכְלֵסָהָא וּמַשְׁרְיָיהָא (ס"א ומתיבתהא) וְיָתְבָהָא מִבֵּי מַלְכָּא, וְקָרְאַת עָלַהּ (איכה א':א') אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד וגו'. בָּכוֹ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָא גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא, וְלָא אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, עַד דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכַחוּ בְּחִיּוּבָא קָמֵי מַלְכָּא, וְעַד דְּדַבְּרֵי עָלְמָא אִשְׁתְּכַחוּ בְּחִיּוּבָא בְּקַדְמֵיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ג':י"ב) עַמִּי מְאַשְּׁרֶיךָ מַתְעִים וְדֶרֶךְ אוֹרְחוֹתֶיךָ בִּלֵּעוּ. דְּכֵיוָן דְּרִישֵׁי עַמָּא אַזְלִין בְּחִיּוּבָא, כָּל עַמָּא אִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרַיְיהוּ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא, וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, בְּמַאי הֲוֵי. בְּגִין וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל. דְּעֵינֵי עַמָּא אִינּוּן רֵישַׁיְיהוּ, דְּכָל עַמָּא אִתְמְשָׁכָן אֲבַתְרַיְיהוּ.

אַזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי חָמוּ חַד אֲתַר מְדֻשָּׁנָא בַּעֲשָׂבִין, וּנְהַר מַיָּא דְּהַוָה נָגִיד בֵּיהּ. יָתְבוּ. עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, פָּרַח חַד עוֹפָא וְרָחִישׁ קָמַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, נִיקוּם מֵהָכָא, דְּוַדַּאי נַגְרֵי טוּרַיָּא הָכָא מִשְׁתַּכְּחִין, קָמוּ וְאָזְלוּ. עַד דְּאָהַדְּרוּ רֵישַׁיְיהוּ, חָמוּ אִינּוּן לִסְטִין דְּרָהֲטִין אֲבַתְרַיְיהוּ, אִתְרְחִישׁ לוֹן נִיסָּא, וְאִשְׁכָּחוּ קָמַיְיהוּ חַד טִינָרָא, וְחַד מְעָרְתָּא בֵּיהּ, עָאלוּ תַּמָּן יָתְבוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא וְכָל לֵילְיָא.

פרק נא

פְּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (ירמיהו ל׳:י״) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק. מֵרָחוֹק, מִקָּרוֹב מִבָּעֵי לֵיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ הַאי קְרָא, מֵרָחוֹק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ מֶרְחָק. אֲבָל מֵרָחוֹק, כְּהַהוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ט״ז) מֵרָחוֹק יְיָ' נִרְאָה לִי. וּכְתִיב (משלי ל״א:י״ד) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. וּמַאן הִיא. (בראשית רכ"א ע"א) עַמִּיקָא דְּנַחֲלָא, אֲתַר דְּהַהוּא נָהָר נָגִיד וְנָפִיק. וְשָׁב יַעֲקֹב, כֵּיוָן דִּכְתִיב אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, מַהוּ וְשָׁב יַעֲקֹב. אֶלָּא כְּמָה דְּתָנֵינָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים י׳:א׳) לָמָּה יְיָ' תַּעֲמוֹד בְּרָחוֹק, וּמַהַהוּא אֲתַר רָחוֹק הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ.

וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאַתְרֵיהּ (לכורסיא), לְאִזְדַּוְּוגָא בַּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְשָׁקַט: דָּא יְסוֹד. וְשַׁאֲנַן, לְמִשְׁרֵי דִּיוּרֵיהּ בָּהּ. וְאֵין מַחֲרִיד, מִיצְחָק. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כ״ז:ל״ג) וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֱרָדָה גְּדוֹלָה וְעַל דָּא (בראשית ל״א:מ״ב) וּפַחַד יִצְחָק כְּתִיב. וְהַהוּא פַּחַד כַּד אִתְעַר, אִסְתַּלָּק יְסוֹד לַאֲתַר אָחֳרָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:י״ד) פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים. בְּצִיּוֹן דַּיְיקָא, וְעַל דָּא וְאֵין מַחֲרִיד, וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁזִיב לָן מֵרְחִיק, וְאַסְתִּיר לָן בְּהַאי אֲתַר, בְּהַשְׁקֵט וּבְשַׁלְוָה, וְאֵין מַחֲרִיד מִכֹּלָּא. דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד נִיסָא בְּכֹלָּא עָבִיד.

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (שופטים ד׳:ח׳) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרָק אִם תֵּלְכִי עִמִּי וְהָלָכְתִּי וְגוֹ', מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא אָמַר בָּרָק הוֹאִיל וְרוּחַ קַדִּישָׁא שַׁרְיָא עָלָהּ, בִּזְכוּתָהּ אִשְׁתְּזִיב, וְלָא לִישְׁרֵי עָלַי נְזָקָא. וּמַה בָּרָק סָמִיךְ עַל אִתְּתָא לְאִשְׁתְּזָבָא בְּגִינָהּ. אֶנָן דְּאוֹרַיְיתָא עִמָּנָא דְּהִיא שְׁמֵיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פרק נב

יָתְבוּ גּוֹ הַהוּא מְעָרְתָּא כָּל הַהוּא יוֹמָא, כַּד רָמַשׁ לֵילְיָא, אִתְנְהִיר סִיהֲרָא בִּמְעָרְתָּא. עָבְרוּ תְּרֵי טַיְיעֵי, וַחֲמָרֵיהוֹן טְעִינִין מֵחַמְרָא וּמֵיכְלָא לְנַרְמַיְיהוּ שְׁאֲרֵי עַל מָטוּלָא. אָמְרֵי הַאי לְהַאי, נָבִית הָכָא, נִיהַב מֵיכְלָא וּמִשְׁתְיָיא לְחַמָּרֵי, וַאֲנָן נָעוּל לְמְעָרְתָּא דָּא. אָמַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ עַד לָא נִיעוּל, תֵּימָא הַאי קְרָא דְּלָא מִתְיַישְׁבָא.

אָמַר לֵיהּ מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ מִלָּה חַד, דִּכְתִיב, (תהילים נ״ב:י״א) אוֹדְךָ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וְגוֹ'. מַהוּ כִּי עָשִׂיתָ, וְלָא כְּתִיב מָה. וּכְתִיב כִּי טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ. וְכִי לְגַבֵּי אָחֳרָא לָאו אִיהוּ טוֹב, לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אָמַר וַוי לְטִיוּעָנָא, דְּשַׁבַּקְנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ. רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי דַּהֲווֹ יַתְבֵי בִּמְעָרְתָּא חֲדוּ, אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי, וְלָא אָמְרִית לָךְ דְּכַד עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא, בְּכֹלָּא עָבִיד. נַפְקוּ.

כַּד נַפְקוּ אַקְדִּים רִבִּי חִיָּיא וּפָתַח, (ישעיהו נ״ז:י״ט) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק. תְּרֵי שְׁלָמָא הָכָא, חַד לָרָחוֹק, וְחַד לַקָּרוֹב, וְכֹלָּא חַד. לָרָחוֹק, דְּאִתְעֲבִיד קָרוֹב. (תו לרחוק) דָּא הוּא

מָארֵיהּ דִּתְשׁוּבָה, קוּדְשָׁא הֲוָה רַחוּק, וְהַשְׁתָּא אִיהוּ קָרוֹב. תּוּ רָחוֹק, כַּד בַּר נָשׁ אִתְרְחִיק מֵאוֹרַיְיתָא. רָחִיק הוּא מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאן דְּקָרִיב לְאוֹרַיְיתָא, קָרִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵיהּ, וְהַשְׁתָּא אִתְחַבָּרוּ עַמָּנָא וְעוּלוּ לְמַעְרָתָא אָתוּ אינוּן טַיָּיעִין וְאִשְׁתְּתָפוּ עִמְּהוֹן. אִשְׁתָּנְקָלוּ לַחֲמָרַיְיהוּ, וַאִתְקִנוּ לְמֵיכַל, נַפְקוּ כֻּלְּהוּ לְפוּם מְעַרְתָּא.

אָמַר חַד מִן טַיָּיעָן נֵימְרוּ לָן מָארֵי דְּאוֹרַיְיתָא, הַאי קְרָא אוֹדֶךְ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וַאֲקַוֶּה וְגוֹ'. כִּי עָשִׂיתָ, מַהוּ כִּי עָשִׂיתָ, וְלָא כְּתִיב מָה. וּכְתִיב כִּי טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ, וְכִי לְגַבֵּי אָחֳרָא לָאו הוּא טוֹב.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כִּי עָשִׂיתָ וּדַאי, וּמַה עָשִׂיתָ. לְעוֹלָם. דִּבְגִין הַאי עוֹלָם, דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַתְקֵן לֵיהּ, אוֹדֵי בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא. וַאֲקַוֶּה שְׁמָךְ כִּי טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ, הָכִי הוּא וּדַאי, לְקַבֵּל אִינוּן זַכָּאִין, שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טוֹב. וְלָא לְקַבְּלֵי חַיָּיבַיָּא, דִּמְבַזִּין לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא וְלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ, יֵאוֹת הוּא. אֲבָל מִלָּה שְׁמַעְנָא מִבָּתַר כּוֹתָלָא, וּמִסְתַּפֵּינָא לְגַלָּאָה. אָמְרוּ לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, אֵימָא מִילָּךְ, דְּאוֹרַיְיתָא לָאו אִיהוּ יְרוּתָא לַאֲתַר חַד.

אָמַר לוֹן, יוֹמָא חַד הֲוִינָא אָזִיל לְלוּד, עָאלְנָא לְמָתָא, וְאִסְתַּכְּנָא גַּרְמָאי בָּתַר כּוֹתָלָא חַד, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי הֲוָה בְּהַהוּא בֵּיתָא, וְשָׁמַעְנָא מִפּוּמֵיהּ הַאי קְרָא, אוֹדֶךְ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ. אוֹדֶךְ, דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (לקודשא בריך הוא) אָמְרוֹ, עַל הַהוּא עוֹלָם בַּתְרָאָה, דְּאִיהוּ עֲבַד דְּדָוִד מַלְכָּא אָחִיד בֵּיהּ בְּהַהוּא עוֹלָם, וּבֵיהּ יָרִית מַלְכוּתָא. וַאֲקַוֶּה שְׁמָךְ כִּי טוֹב, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּיִחוּדָא דְּהַאי עָלְמָא דְּאִקְרֵי טוֹב. אֵימָתַי אִקְרֵי טוֹב. נֶגֶד חֲסִידֶיךָ. מַאן אִינוּן חֲסִידֶיךָ.

אֶלָּא אִית חֶסֶד וְאִית חֶסֶד, וְאִלֵּין אִקְרוּן חַסְדֵי דָּוִד (ויחי רי"ט, תרומה קס"ט) הַנֶּאֱמָנִים. וְכַד אִלֵּין חַסְדֵי דָּוִד אִתְמַלְיָין מֵהַהוּא טִיבוּ דִּנְגִידוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, כְּדֵין אִקְרֵי יְסוֹד טוֹב. כְּדֵין אִשְׁתְּכַח טוֹב לְגַבַּיְיהוּ. דְּהָא (ס"א כד אשתכח כמה דאיהו ביה) כְּמָה דְּאִשְׁתְּכַח דְּאִיהוּ בֵּיהּ, הָכִי אִיהוּ מְבַסֵּם לְהַאי עָלְמָא בַּתְרָאָה. וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בִּבְרָכָה, וְעַל דָּא דָּוִד הֲוָה מְחַכֶּה לְהַאי דַּרְגָּא, דְּנָהִיר לְהַאי עוֹלָם דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּיהּ.

מִלִּין אִלֵּין הָכִי שְׁמַעְנָא לוֹן, אֲבָל לָא יְדַעְנָא מַאי הוּא. אָתוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי וְנַשְּׁקוּ לֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאן חָפֵי עֵינָיךְ בְּעַפְרָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאַנְתְּ בְּאַתְרָךְ וְאַנְתְּ מַרְעִישׁ טוּרַיָּא עִלָּאֵי, וַאֲפִילּוּ צִפּוֹרֵי שְׁמַיָּא וְכֹלָּא חַדָּאן בְּמִלּוֹלָךְ וַוי לְעָלְמָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כַּד תִּסְתַּלַּק מִנַּיהּ.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר הַהוּא גַּבְרָא, הָא מִלָּה אָחֳרָא שְׁמַעְנָא מִנַּיהּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בַּקְרָא דִּכְתִיב, (דניאל ט׳:י״ז) וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְגוֹ' לְמַעַן אֲדֹנָי. וְאָמַר

הָכֵי, אִי שְׁמָא דָּא מְעַלְיָא (נ"א לעילא) מִכֹּלָּא, שַׁפִּיר הוּא, דְּהָכִי אַמְרִין עָבִיד בְּדִיל מַלְכָּא. אֲבָל שְׁמָא דָּא, הָא יְדִיעַ דְּהוּא אֲתַר בֵּי דִּינָא, דְּמִנַּיהּ נָפִיק דִּינָא לְעָלְמָא. מַאן חָמָא דְּאַמְרִין לְמַלְכָּא, עָבִיד בְּגִין עַבְדְּךָ, אוֹ בְּגִין מִלָּה זְעִירָא מִנָּךְ.

אֶלָּא הָכִי אִצְטְרִיךְ, דִּשְׁמָא דָּא אַתְקִין בֵּיתָא לְמַלְכָּא, וּבֵי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא, וְדָא אָחִיד בְּדָא, בְּגִין דְּאִתְקְשָׁר דָּא בְּדָא. וְכַד מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, הַאי שְׁמָא לְעֵילָּא קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ. וְדָא הוּא כְּמַאן דְּאָמַר לְמַלְכָּא בְּנֵי בֵּיתָא דָּא, וְהֵיכָלָא דָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַחַת מַטְרוֹנִיתָא דְּיָתְבָא לְבַר מֵהֵיכָלֵהּ. אוּף הָכָא, (דניאל ט׳:י״ז) וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן אֲדֹנָי. מַאי טַעְמָא לְמַעַן אֲדֹנָי. דְּלָא יִשְׁתְּכַח לְבַר מִן דִּיוּרֵיהּ.

פרק נג

תַּוּוהוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, וְחַדּוּ בְּהַהוּא לֵילְיָא. בָּתַר דְּאָכְלוּ, פָּתַח חַבְרֵיהּ טַיְיעָא וְאָמַר, אֵימָא קַמַּיְיכוּ מִלָּה חַד, דְּאִשְׁתְּדַלְנָא בֵּיהּ הַאי יוֹמָא, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (תהילים ס״ג:א׳) מִזְמוֹר לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה, דָּוִד אְמַר שִׁירָתָא, כַּד הֲוָה עָרִיק מֵחָמוֹי, אֲמַאי אָמַר (תהילים ס״ג:ב׳) אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי וְגוֹ'. אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה, דְּהָא בְּגַוְונָהּ אֲחִידָא תְּדִירָא. אֲשַׁחֲרֶךָּ, וְכִי דָּוִד הֵיךְ יָכִיל לְשַׁחֲרָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאַרְעָא רְחִיקָא, וְאִתְתָּרַךְ מֵאַרְעָא דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא.

אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּאִתְתָּרַךְ מִתַּמָּן, לָא שָׁבִיק דִּידֵיהּ לְשַׁחֲרָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֲנָא שְׁמַעְנָא, אֲשַׁחֲרֶךָּ: כְּמַאן דְּאָמַר, אִיזִיל לְאִתְחָזָאָה קַמָּךְ, בַּר דְּלָא יָכִילְנָא. כַּךְ אֲשַׁחֲרֶךָּ, בַּר דַּאֲנָא לְבַר מֵאֲתַר דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא. צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי, דְּהָא נַפְשָׁאי וְגוּפָא דִּילִי תְּאִבִין לְגַבָּךְ, לְאִתְחָזָאָה קַמָּךְ, וְלָא יָכִילְנָא, בְּגִין דַּאֲנָא בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם, דְּהָא אֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף אִקְרֵי לְבַר מֵאֲתַר דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא. בְּגִין דְּמַיִם חַיִּים לָא שְׁכִיחַ הָכָא. וּמַאן אִינּוּן מַיִם חַיִּים. דָּא שְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב בָּהּ (בראשית כ״ו:י״ט) בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וְעַל דָּא אֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם כְּתִיב.

פרק נד

אָמְרוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי אוֹרְחָא תַּקִּינָא קַמָּן, עָאלוּ לְמֶעְרְתָּא וְדָמְכוּ. בְּפַלְגוּ לֵילְיָא, שַׁמְעוּ קָלָּ חֵיוָתָא בְּמַדְבְּרָא דְּנַהֲמֵי. אַתְעָרוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא עִידָּן הוּא לְסַיְיעָא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהִיא מְשַׁבַּחַת לְמַלְכָּא. אָמְרוּ, כָּל חַד וְחַד לֵימָא מִלָּה מִמַּה דְּשָׁמַע וְיָדַע בְּאוֹרַיְיתָא, יָתְבוּ כֻּלְּהוּ.

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (תהילים כ״ב:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד. מַאן אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאִקְרֵי (משלי ה׳:י״ט) אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן. וְכִי אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, וְלָא כָּל יוֹמָא. אֶלָּא, אַיֶּלֶת: מֵהַהוּא אֲתַר, דְּאִקְרֵי אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן. וְהִיא

אַתְיָא מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שַׁחַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע ו׳:ג׳) כַּשַּׁחַר נָכוֹן מוֹצָאוֹ, וְדָוִד מַלְכָּא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאֲמַר דָּא, דְּהָא לֹא אֲמָרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דָּא (ס"א דאקרי אילת אהבים ויעלת חן והיא אתייא מההוא אתר דאקרי שחר כמה דאת אמר כשחר נכון מוצאו ודוד מלכא על כנסת ישראל קאמר דא) מַשְׁמַע דִּכְתִיב עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּרָמַשׁ לֵילְיָא, פַּתְחִין סְתִימִין דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי מִשְׁתַּכְּחֵי (ס"א משתככי). וְכָל אינּוּן רְחִיקִין, מִתְעָרִין וְאָזְלִין וְשָׁטָאן כָּל עָלְמָא, וּמְהַדְּרִין עַל גּוּפֵי בְּנֵי נָשָׁא, וְסָחֲרֵי לְאַתְרַיְיהוּ וּלְעַרְסַיְיהוּ. וְחָמָאן דִּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמִסְתַּפְּיָ. דְּהָא אִתְקְפוּ בְּעַרְסַיְיהוּ בְּמִלֵּי דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְנֵי נָשָׁא, נְשָׁמָתְהוֹן סַלְקִין כָּל חַד וְחַד כִּדְחֲזֵי לֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּנִשְׁמָתְהוֹן סַלְקִין לְעֵילָּא, וְלָא מִתְעַכְּבֵי בַּאֲתַר אָחֳרָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

כַּד אִתְפְּלַג לֵילְיָא, כָּרוֹזָא קָאִים וְכָרִיז, וּפָתְחִין פְּתִיחוּ. כְּדֵין רוּחָא חַד דְּסָטָר צָפוֹן אִתְעַר, וְאָקִישׁ בְּכִנּוֹר דָּוִד, וּמְנַגֵּן מֵאֵלָיו. וְשַׁבְּחַת לְמַלְכָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּצַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּאִתְעַר בְּהַהוּא זִמְנָא וְאִשְׁתָּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל מַאן דְּקָאִים בְּהַהוּא זִמְנָא וְאִשְׁתָּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אִקְרֵי חַבְרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִלֵּין אִקְרוּן אַחִים וְרֵעִים לֵיהּ. דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ב:ח׳) לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ. וְאִקְרוּן חֲבֵרִים בַּהֲדֵי מַלְאָכִין עִלָּאִין, וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין, דִּכְתִיב, (שיר השירים ח׳:י״ג) חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ.

כַּד אֲתֵי יְמָמָא, כָּרוֹזָא קָאִים וְכָרִיז, וּפַתְחִין דְּסָטָר דָּרוֹמָא אִתְפְּתָחוּ. וּמִתְעָרִין כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת, וּפָתְחִין דְּרַחֲמִין אִתְפְּתָחוּ. וּמַלְכָּא יְתִיב וְקָבִיל תּוּשְׁבְּחָן. כְּדֵין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נַטְלָא לְאִינּוּן מִלִּין וְסַלְקָא. וְכָל אִינּוּן חֲבֵרִים אֲחִידָן בְּגַוְונָהָא, וּמְלַיְיהוּ אַתְיָין וְשָׁרְיָין בְּחֵיקָא דְּמַלְכָּא. כְּדֵין פָּקִיד מַלְכָּא, לְמִכְתַּב כָּל אִינּוּן מִלִּין.

וּבְסַפְרָא כְּתִיבוּ כָּל אִינּוּן בְּנֵי הֵיכָלֵיהּ, וְחוּטָא דְּחֶסֶד אִתְמְשַׁךְ עֲלַיְיהוּ, דְּמֵהַהוּא חוּטָא אִתְעֲטָר בַּר נָשׁ בְּעִטְרָא דְּמַלְכָּא, וּמְנַיֵּהּ דַּחֲלִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, הוּא עָאל בְּכָל תַּרְעֵי מַלְכָּא, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידוֹי. וַאֲפִילּוּ בְּזִמְנָא דְּמָארֵיהוֹן דְּדִינָא קַיְימִין לְמֵידָן עָלְמָא, לָא דַיְינִין עָלֵיהּ דִּינָא. בְּגִין דְּהָא אִתְרְשִׁים בִּרְשִׁימוּ דְּמַלְכָּא, דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא דְּאִיהוּ מֵהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, וּבְגִין דְּא לָא דַיְינִין עָלֵיהּ דִּינָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא תְּאִיב עַל מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, רָזָא דְּמִלָּה, לֹא קַיְימָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמֵי מַלְכָּא אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא. וְכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא אִשְׁתְּדָלוּ בְּאוֹרַיְיתָא. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שָׁרָאת עִמְּהוֹן. כַּד אִתְבְּטָלוּ מִמִּלֵּי

אוֹרַיְיתָא, לָא יַכְלָא לְקַיְימָא עִמְהוֹן שַׁעֲתָא חָדָא. בְּגִינֵי כַּךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְעָרַת לְגַבֵּי מַלְכָּא בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְתָּקִיף חֵילָהָא, וּמַלְכָּא קַדִּישָׁא חַדֵּי לְקַבְלָא לָהּ.

וְכָל זִמְנָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָתַת לְקָמֵי מַלְכָּא, וְאוֹרַיְיתָא לָא אִשְׁתְּכַחַת עִמָּהּ, כְּבָיְכוֹל תָּשַׁשׁ חֵילָהָא. וַוי לְאִינּוּן דְּמְחַלְּשִׁין חֵילָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִינֵי כַּךְ, זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּתְּפָא בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָארֵי עָלֵיהּ, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק נה

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ״א:י״א) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְל. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, בְּכַמָּה אֲתַר. אֲבָל מַשָּׂא דּוּמָה, כָּל זִמְנִין דְּיִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכָחוּ בְּגָלוּתָא, אִתְיְידַע זִמְנָא וְקִצָּא דִּלְהוֹן, וְזִמְנָא וְקִצָּא דְּהַהוּא גָּלוּתָא. וְגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם, הוּא מַשָּׂא דּוּמָה, דְּלָא אִתְגַּלְיָיא וְלָא אִתְיְידַע כְּאִינּוּן אָחֳרָנִין.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אֲלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר, קָלָא שְׁמַעְנָא בְּגָלוּתָא דְּשָׂעִיר, אִינּוּן דְּדַחֲקֵי בֵּינַיְיהוּ, אִינּוּן דְּשַׁכְבֵי לְעַפְרָא. וּמַאי אֲמָרֵי. שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְל אִינּוּן תַּבְעָן לִי עַל מַטְרוֹנִיתָא, מַה עֲבָדִית מִן מַטְרוֹנִיתָא דִּילִי.

כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּנִישׁ לְפָמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר, חָמוּ בָּנַי רְחִימַי, דְּאִינּוּן דְּחִיקִין בְּגָלוּתָא, וְשַׁבְקִין צַעֲרָא דִּלְהוֹן, וְתַבְעִין לִי עַל מַטְרוֹנִיתָא. וְאָמְרֵי, שׁוֹמֵר: אַנְתְּ דְּאִקְרֵי שׁוֹמֵר, אֵן הוּא שְׁמִירָה דִּילָךְ אֵן הוּא שְׁמִירָה דְּבֵיתָךְ. מַה מִּלַּיְלָה: מַה עַבְדַת מִלַּיְלָה, הָכִי נַטְרַת לָהּ. מַה מִּלַּיְל. דְּהָא לְזִמְנִין אִתְקְרֵי לַיְלָה, וּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי לֵיל, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י״ב:מ״ב) לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא. וּכְתִיב הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה.

כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִיב לוֹן, הָא שְׁמִירָה דִּידִי אִשְׁתְּכַח, דְּהָא אֲנָא זַמִּין לְקַבְלָהּ, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בַּהֲדָהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָמַר שׁוֹמֵר, הַהוּא דְּנָטִיר בֵּיתָא, אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה. דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אִסְתַּלָּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְסָלִיק לְהַהוּא (ס״א אתר) בֹּקֶר (ע״ד ע״ב) דְּאִזְדַּמַּן בֵּיהּ תְּדִירָא. הַשְׁתָּא אָתָא בֹּקֶר. הָא זַמִּין לְאִתְחַבְּרָא בַּלַּיְלָה. וְגַם לַיְלָה, הָא זְמִינָא הִיא. אֲבָל בְּגִינֵיכוֹן אִתְעַכְּבוּ. וְאִי אַתּוּן בָּעָאן דָּא, עַל מַה אַתּוּן מִתְעַכְּבֵי, שׁוּבוּ. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה. כְּדֵין אִתְיוּ, אִתּוּ לְגַבַּאי, וְנֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּמַדּוֹרָא חָדָא, וְכֻלָּנָא נֵתוּב לְאַתְרָנָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל׳:ג׳) וְשָׁב יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ, וְהֵשִׁיב לְא נְאֵמַר, אֶלָּא וְשָׁב. תְּרִין וְשָׁב וְשָׁב כְּתִיב הָכָא. אֶלָּא, חַד לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְחַד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְשָׁב יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים.

פרק נו

פְּתַח הַהוּא טַיָּיעָא וְאָמַר, (איוב ל"ח:ז') בְּרֶן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. תָּא חֲזֵי, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, כָּל מַלֵּי דְּעָלְמָא תַּתָּאָה (ס"א עלאה), וְכָל עִלָּאִין וְתַתָּאִין מִתְעָרִין לְקָבְלֵיהּ. וְכָל אִילָנֵי דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, פַּתְחֵי שְׁבָחָא לְקָבְלֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברי הימים א ט"ז:ל"ג) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ' כִּי בָא. וְאַפִּילּוּ עוֹפֵי דְּאַרְעָא, כֻּלְּהוּ מְרַחֲשֵׁי שְׁבָחָא קַמֵּיהּ. כְּדֵין שַׁלְהוֹבָא נָפַק, וּבָטַשׁ בְּגַוְּדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא, וְקָרֵי וְשָׁבַח לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְקָרֵי לְבָנֵי נָשָׁא דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְשָׁבָחָא דְּמָארֵיהוֹן, וּבְפוּלְחָנֵיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּמַאן דְּקַיְימִין מַעֲרַסַיְיהוּ, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא. כַּד אָתֵי צַפְרָא, פְּתְחִין דְּדִרוֹמָא נְפָתְחִין, וְתַרְעֵי דְּאַסְוָותָא נָפְקִין לְעָלְמָא, וְרוּחָא דְּמִזְרָח אִתְעַר, וְרַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ, וְכָל אינוּן כֹּכְבַיָּא וּמַזָּלֵי דְּמָמָנָן תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵיהּ דְּהַאי בֹּקֶר, כֻּלְּהוּ פַּתְחִין שְׁבָחָא וְזַמְרִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בְּרֶן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, מַה בָּעָאן הָכָא בְּנֵי אֱלֹהִים, דְּאִינּוּן מְזַמְּנִין תְּרוּעָה בְּהַאי בֹּקֶר, וְהָא כָּל דִּינִין אִתְעֲבָרוּ בְּזִמְנָא דְּחֶסֶד אַתְעַר בְּעָלְמָא. אֶלָּא וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, הָא אִתְּבַר תּוּקְפָּא דְּדִינִין קַשְׁיָין, אַתְּבַר חֵילָא דִּלְהוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ד:י"ט) רֹעָה הִתְרוֹעֲעָה אָרֶץ. וְכָל כַּךְ, בְּגִין דְּהַאי בֹּקֶר אִתְעַר בְּעָלְמָא, וְאַבְרָהָם אִתְעַר וְאָתֵי לְמִנְטַע אֵשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע. מִלָּה דְּא הָכִי שְׁמַעְנָא לָהּ, בִּבְאֵר שָׁבַע וַדַּאי, וּכְתִיב (בראשית כ"א:ל"ג) וַיִּקְרָא שָׁם בְּשֵׁם יְיָ' אֵל עוֹלָם.

פרק נז

פְּתַח חַבְרִיהּ טָיָיעָא וְאָמַר, (בראשית מה) הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ וְגוֹ', מַאי הַבֹּקֶר אוֹר. הָכִי אוֹלִיפְנָא, מַהוּ בֹּקֶר. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאָתֵי צַפְרָא, וְדִינִין מִתְעַבְּרָן, וְחֶסֶד בָּעָא לְאִתְעָרָא, כָּל אינוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דָּא, מְבַקְּרֵי (ס"א מפקדי) לְאַתְרַיְיהוּ, לְזַמְנָא בִּרְכָאן לְעָלְמָא. וְדָא הוּא הַבֹּקֶר אוֹר, דְּהָא רַחֲמֵי מִתְיַשְּׁבֵי לְעָלְמָא, וְחֶסֶד קָאֵי בְּאַתְרֵיהּ, כְּדֵין הוּא בֹּקֶר אוֹר. וּכְתִיב (בראשית א':ד') וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

תָּא חֲזֵי, כֹּלָּא הוּא בְּדַרְגִּין יְדִיעָן. לֵילְיָא, הָא יְדִיעָא. בֹּקֶר אוֹר, הָא יְדִיעָא, וְהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ תְּדִירָא. אֵימָתַי. כַּד נָהִיר שִׁמְשָׁא. שִׁמְשָׁא יְדִיעָא, וְהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה, דְּמִבַּסָּם לְכֹלָּא, וְנָהִיר לְכֹלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים פ"ד:י"ב) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ' אֱלֹהִים. וְהַאי בֹּקֶר אוֹר, נָהִיר מִשִּׁמְשָׁא, וְדָא נָהִיר לְלֵילְיָא. בְּגִין כַּךְ, כֹּלָּא תַּלְיָא דָּא בְּדָא. וְהַאי בֹּקֶר אוֹר כַּד אִתְעַר, כָּל בְּנֵי עָלְמָא אִתְאַחֲדָן בְּאַחֲדוּתָא בְּחֶדְוָותָא, וּמִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא, וְהַשְׁתָּא הָא נָהִיר יְמָמָא, עִידָּן רְעוּתָא הוּא, לְמֵהַךְ בְּאוֹרְחָא.

בְּרִיכוּ לוֹן רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, וְנַשְׁקוּ לוֹן בְּרֵישַׁיְיהוּ, וְשַׁדְּרוּ לוֹן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא קַמָּן, דְּתַקִּין אָרְחָנָא קַמָּן, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁדַר לוֹן גַּבָּן. זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אַרְפִּין מִינָּהּ שַׁעֲתָא חֲדָא. נַפְקוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, וְאַזְלוּ לְאָרְחַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי רְחִימוּתָא דִּלְבָאי קָשִׁיר בְּאִלֵּין טַיָּיעֵי. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, לָא תַּוּוהְנָא עַל דָּא, דְּהָא בְּיוֹמוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲפִילּוּ צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא מְרַחְשָׁן חָכְמְתָא, דְּהָא מִלּוֹי אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק נח

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (דברים ל״א:ט״ו-ט״ז) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה הִנְךָ שֹׁכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּהֲוָה מֹשֶׁה קַיָּים בָּעָלְמָא, הֲוָה מָמְחֵי בִּידַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בְּחִיּוּבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְגִין דְּמֹשֶׁה אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ לָא יְהֵא כְּהַהוּא דָּרָא עַד דָּרָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּיֶחְמוּ יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּוותַיְיהוּ דְּאִינּוּן אִתְדַּבְּקוּ מַה דְּלָא אִתְדַּבְּקוּ דָּרִין אָחֳרָנִין.

דְּתָנֵינָן, חָמָאת שְׁפָחָה חֲדָא עַל יַמָּא, מַה דְּלָא חָמָאת עֵינָא דְּיֶחֱזְקֵאל נְבִיאָה. אִי אִינּוּן אִתְדַּבְּקוּ כָּל כַּךְ, נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל כָּל שֶׁכֵּן. בְּנַיְיהוּ כָּל שֶׁכֵּן. גּוּבְרִין כָּל שֶׁכֵּן. סַנְהֶדְרִין כָּל שֶׁכֵּן. נְשִׂיאִים כָּל שֶׁכֵּן, וְכָל שֶׁכֵּן נְבִיאָה עִלָּאָה מְהֵימָנָא מֹשֶׁה, דְּאִיהוּ עַל כֹּלָּא. וְהַשְׁתָּא אִלֵּין טַיָּיעֵי מַדְבְּרָא מְרַחֲשִׁין חָכְמְתָא כָּל כַּךְ, כָּל שֶׁכֵּן חַכִּימֵי דָּרָא, כָּל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּקַיְימֵי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאוֹלְפֵי מִינֵיהּ בְּכָל יוֹמָא. כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּהוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא.

בָּתַר דְּמִית מֹשֶׁה, מַה כְּתִיב, (דברים ל״א:ט״ז) וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה וְגוֹ'. כַּךְ, וַוי לְעָלְמָא כַּד יִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּמַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא יִסְתְּתָמוּ מֵעָלְמָא, וְיִבְעֵי בַּר נָשׁ מִלָּה דְּחָכְמְתָא, וְלָא יִשְׁכַּח מַאן דְּיֵימָא, וְטָעָאן כָּל עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, מַאן דְּאִתְעַר בְּחָכְמְתָא. עַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ. וְאִם יִשְׁגּוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִנְדְּעוּן אוֹרְחָהָא, בְּמַאי הוּא, בְּגִין וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל, דְּלָא יִשְׁתְּכַח מַאן דְּיַדַּע לְגַלָּאָה עֲמִיקָתָא דְּאוֹרַיְיתָא וְאוֹרְחָהָא. ווי לְאִינּוּן דָּרִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי כְּדֵין בְּעָלְמָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלָּאָה רָזִין עֲמִיקִין דְּאוֹרַיְיתָא, בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, בְּגִין (ישעיהו י״א:ט׳) דְּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים. וּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ל״ד) וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת אָחִיו לֵאמֹר דְּעוּ אֶת יְיָ כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם אָמַן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

פרק נט

(ויקרא ד׳:כ״ב) אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת וְגוֹ' בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם. תְּאנֵי רִבִּי יִצְחָק, מַאי שְׁנָא בְּכָל אֲתַר דְּכְתִיב בֵּהּ וְאִם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, וְהָכָא אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא, וְלָא כְּתִיב וְאִם נָשִׂיא יֶחֱטָא, מַאי קָא מַיְירֵי.

אֶלָּא, אִלֵּין כַּהֲנַיָּא לָא מִשְׁתַּכְּחֵי הָכִי בְּחַטָּאָה, דְּהָא כֹּהֵן נָטִיר גַּרְמֵיהּ תְּדִירָא, בְּגִין דְּמָטוּלָא דְּמָארֵיהּ עָלֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וּמָטוּלָא דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ, וּמָטוּלָא דְּכָל חַד וְחַד, וְעַל דָּא תַּוּוֹהָא אִיהוּ כַּד יֶחֱטָא, וּבְגִין כָּךְ וְאִם כְּתִיב. וְכֵן וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, תַּוּוֹהָא הוּא דְּכֻלְּהוּ יִשְׁתַּכְּחוּ בְּחוֹבָה חַד, דְּאִי אִלֵּין יֶחֱטָאוּן, אִלֵּין לָא יֶחֱטָאוּן, וּבְגִינֵי כַּךְ וְאִם כְּתִיב. אֲבָל הָכָא אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא, וַדַּאי, בְּגִין דְּלֵבֵיהּ גַּס בֵּיהּ, וְעַמָּא אַזְלִין אֲבַתְרֵיהּ, וְאִתְמְנוּן תְּחוֹתוֹי. וְעַל דָּא אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא. כְּגוֹן דְּעָבַר עַל מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, וְהוּא עָבִיד חַד מִנַּיְיהוּ, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב בֵּיהּ וְאִם, דְּהָא מִלּוֹי לָא בְּסִפְקָא הֲווֹ.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שמות ל״ה:כ״ז) וְהַנְּשִׂיאִים הֵבִיאוּ אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן. מַאי שְׁנָא דְּמִלִּין אִלֵּין אַקְרִיבוּ נְשִׂיאִים, וְלָא בַּר נָשׁ אָחֳרָא, וְהָא כְּתִיב (שמות ל״ה:ה׳) כֹּל נָדִיב לִבּוֹ יְבִיאֻהָ אֵת תְּרוּמַת יְיָ', וּכְתִיב (שמות ל״ה:ט׳) וְאַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלּוּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן.

אֶלָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַף עַל גַּב דִּבְכֹלָּא תַּלְיָא הַאי נְדָבָה, סְלִיקוּ אִלֵּין אֲבָנִים לַנְּשִׂיאִים. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּעַל לִבָּא דְּכַהֲנָא אִשְׁתְּכָחוּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֵיתוּ נְשִׂיאִים דְּלִבַּיְיהוּ גַּס בֵּהּ, וְייֵתוּן אִלֵּין אֲבָנִים דְּאִינּוּן מִשְׁתַּכְּחֵי עַל לִבָּא דְּכַהֲנָא, וְיִתְכַּפֵּר עֲלַיְיהוּ מְגַסּוּת לִבַּיְיהוּ, וּכְתִיב (שמות כ״ח:ל׳) וְהָיוּ עַל לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְיָ', וְעַל דָּא וְהַנְּשִׂיאִים הֵבִיאוּ אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים לְכַפְּרָא עֲלַיְיהוּ.

וּבְגִין כָּךְ אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וַדַּאי. וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ' אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂנָּה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּעָבַר עַל מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ. דִּבְגִין דְּלִבֵּיהּ גַּס בֵּיהּ, לְאַשְׁגָּחָא בַּחֲטָאֵיהּ, וּלְבָתַר אִתְיְידַע לֵיהּ, וְעָבִיד מִנַּיְיהוּ תְּשׁוּבָה.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ יַתְבֵי חַד לֵילְיָא, וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יוֹסֵי, חֲמֵינָא דְּצָחוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, הוּא יַתִּיר מִבִּימָמָא, אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּצָחוּתָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה הוּא. וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, בְּלֵילְיָא שַׁלְטָא וַאֲתְעֲרַת יַתִּיר מִבִּימָמָא, וּבְזִמְנָא דְּאִיהִי שַׁלְטָא, כְּדֵין אִיהוּ צָחוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק ס

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (איוב ל״ה:י׳) וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עוֹשִׂי נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה. תָּא חֲזֵי, (שלח לך קע״א ע״ב) בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַר רוּחַ צָפוֹן, וְאִתְפְּלַג לֵילְיָא, הָא אוּקְמוּהָ, דְּשַׁלְהוֹבָא

חַד נָפִיק, וּבָטַשׁ תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא, וְאָקִישׁ גַּדְפּוֹי וְקָארֵי. וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא בְּזִמְנָא דְּמָטֵי גַּבֵּיהּ, וְאִתְעַר לָקֳבְלֵיהּ, אִסְתָּכֵי בֵּיהּ, וְאִזְדָּעְזַע וְקָארֵי, וְאִסְתָּכֵי וְאַשְׁגַּח בְּגִין יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, וְקָאֲרֵי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא.

וְעַל דָּא אִקְרֵי שֶׂכְוִי, אַשְׁגָּחָא. וְאִקְרֵי גֶּבֶר, בְּגִין דְּאִתְעַר בְּשַׁלְהוֹבָא דִּגְבוּרָה, בְּסִטְרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָא לְאִתְעָרָא בְּעָלְמָא. כְּדֵין אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא קַיְימִין, וְיַהֲבִין גְּבוּרָה וְחֵילָא לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין אִקְרֵי רִנָּה דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא, יְרִית דָּוִד מַלְכוּתָא הוּא וּבְנוֹי לְעָלְמִין וּלְדָרֵי דָּרִין.

וְכַד תַּרְנְגוֹלָא קָארֵי, וּבְנֵי נָשָׁא נָיְימֵי בְּעַרְסַיְיהוּ, וְלָא מִתְעָרֵי. תַּרְנְגוֹלָא קָארֵי לָבַתַּר, וְאָמַר מַה דְּאָמַר, (קע"א ע"ב) וְהָא אוּקְמוּהָ. לְבַתַּר בָּטַשׁ בְּגַדְפּוֹי, וְאָמַר, וַוי לְפִלְנְיָא נָזִיף דְּמָארֵיהּ, שַׁבְקָא דְּמָארֵיהּ, דְּלָא אִתְעַר רוּחֵיהּ, וְלָא אַשְׁגַּח לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ.

כַּד נָהִיר יְמָמָא, כָּרוֹזָא קָרֵי עָלֵיהּ וְאָמַר, וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עוֹשָׂי נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה, לְסַיְיעָא לֵיהּ בְּאִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּסִיוּעָא חָדָא. עוֹשָׂי, עוֹשָׂנִי מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ עוֹשָׂי. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְאִשְׁתְּדַל בְּרִנָּה דְּאוֹרַיְיתָא, דְּרִנָּה דְּאוֹרַיְיתָא לָא אִתְקְרֵי, אֶלָּא בְּלֵילְיָא. וְכַד אִיהוּ אִשְׁתְּכַח בְּאוֹרַיְיתָא, כַּד נָהִיר יְמָמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְתַקְּנֵי לֵיהּ בְּחַד חוּטָא דְּחֶסֶד לְאִשְׁתְּזָבָא מִכֹּלָּא וּלְנַהֲרָא לֵיהּ בֵּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲנָא שְׁמַעְנָא דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא הַאי קְרָא, אַיֵּה אֱלוֹהַּ עוֹשָׂי, עוֹשֶׂה לִי מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ עוֹשָׂי. אֶלָּא כְּמָה דְּאָמְרַת, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, כַּד נָהָר יְמָמָא, אִתְּעַר אַבְרָהָם בְּהַהוּא חוּטָא דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית י״ד:כ״ג) אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְגוֹ'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְתַקְּנֵי לֵיהּ, וְעַבְדֵי לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֱלוֹהַּ עוֹשָׂי.

וְהָא (לך לך צ"ד ע"א) אוּקְמוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל: דָּא אַבְרָהָם. דִּכְתִיב, בֵּיהּ, הָאֵל הַגָּדוֹל. ו' דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. ה' דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא אֱלוֹהַּ. וְאִינּוּן עַבְדִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וּמְתַקְּנִין לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, עוֹשָׂי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קמ״ט:ב') יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְדַאי כַּךְ הוּא, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

פרק סא

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא. הוֹדַע אֵלָיו, מִסְטְרָא דְּמַאן, אוֹ יָדַע (נ"א נודע) חַטָּאתוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ הוֹדַע אֵלָיו. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְאוֹדָעָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ, הַהוּא חוֹבָא דְּהוּא חָב, וּבַמָּה מוֹדַע לֵיהּ, בְּדִינָהָא.

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ׳:כ״ז) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. הוֹדַע אֵלָיו, כְּמַאן דְּפָקִיד לְאָחֳרָא.

דְּתָנִינָן בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ חָב קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אַשְׁגַּח בַּחֲטָאֵיהּ לְאָהַדְרָא בְּתִיּוּבְתָּא קָמֵי מָארֵיהּ, וְאַשְׁדֵּי לֵיהּ בָּתַר כְּתְפֵּיהּ, נִשְׁמָתֵיהּ מַמָּשׁ סַלְקַת וְאַסְהִידַת קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדֵין, פָּקִיד מַלְכָּא לְכֻנְּסָת יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, אוֹשִׁיט דִּינָא עָלֵיהּ, וְאוֹדַע לֵיהּ חוֹבֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל ט״ז:ב׳) הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַ ם אֶת תּוֹעֲבוֹתֶיהָ.

בָּתַר דְּמָטֵי עָלֵיהּ דִּינָא, כְּדֵין אִתְעַר רוּחָא לְמֶהֱדַר בִּתְיוּבְתָּא קָמֵי מָארֵיהּ, וְאִתְכַּנַּע לְמִקְרַב קָרְבְּנָא, דְּהָא מַאן דְּלִבֵּיהּ גַּס בֵּיהּ, חָטֵי, וְאַנְשֵׁי חֲטָאֵיהּ, וְלָא אַשְׁגַּח עָלֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְקַבְלֵיהּ, וּפָקִיד לְאוֹדָעָא לֵיהּ לְהַהוּא חוֹבָא, בְּגִין דְּלָא יִתְנַשֵּׁי מִנֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָכִי הוּא וְדַאי (ס״א מנלן דהכי) וְהָכִי אַשְׁכַּחְנָא בְּדָוִד, דְּכֵיוָן דְּעָבַד הַהוּא עוֹבָדָא דְּבַת שֶׁבַע, לָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְּ אַנְשִׁית לֵיהּ, אֲנָא אַדְכַּרְנָא לָךְ. מַיָּד מַה כְּתִיב, (שמואל ב י״ב:ז׳) אַתָּה הָאִישׁ כֹּה אָמַר ה׳, אַתָּה הָאִישׁ דְּלָא דָּכַרִית לֵיהּ, אַתָּה הָאִישׁ דְּאַנְשִׁית לֵיהּ, וּבְמָה אוֹדַע לֵיהּ בְּדִינָא.

אוּף הָכָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְשַׁפִּיר מִלָּה, וְהָכִי הוּא, דְּלָא כְּתִיב אוֹ נוֹדַע אֵלָיו, כְּמָה דִּכְתִיב, (שמות כ״א:ל״ו) אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא, וּמַאן דְּקָאִים בְּלֵילְיָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹרַיְיתָא קָא מוֹדְעָא לֵיהּ חוֹבֵיהּ, וְלָא בְּאוֹרַח דִּינָא אֶלָּא כְּאִמָּא דְּאוֹדְעָא לִבְרָהּ, בְּמִלָּה רָכִיךְ, וְהוּא לָא אַנְשֵׁי לֵיהּ, וְתַב בִּתְיוּבְתָּא קָמֵי מָארֵיהּ. וְאִי תֵּימָא דָּוִד, דְּהָוָה קָם בְּפַלְגוּ לֵילְיָא, אֲמַאי אַתְּעָרוּ עָלֵיהּ בְּדִינָא, אֶלָּא שָׁאנִי דָּוִד, דְּאִיהוּ עָבַר בְּמָה דְּאִתְקְשַׁר, וּבְעָא דִּינָא, וּבְמָה דְּעָבַר אִתְדַּן. הוּא חָטָא לְקֳבְלֵיהּ דְּמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא וּלְגַבֵּי יְרוּשָׁלַם קַדִּישָׁא, וּבְגִין דְּא אִתְתָּרֵךְ מִירוּשָׁלַם, וּמַלְכוּתָא אַעְדִּיו מִנֵּיהּ, עַד דְּאִתְתְּקַן כְּדְקָא יָאוֹת. (ואתענישׁ)

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַהוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְנִישׁ לֵיהּ לְדָוִד עַל יְדָא דִּבְרֵיהּ, דִּכְתִיב, (שמואל ב י״ב:י״א) הִנְנִי מֵקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא אוֹקִימְנָא, בְּגִין דְּאִי יְקוּם עָלֵיהּ בַּר נָשׁ אָחֳרָא, לָא יְרַחֵם עָלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, וְהָא אַבְשָׁלוֹם בָּעָא לְקָטְלָא לְאָבוּי בְּכַמָּה עֵיטִין בִּישִׁין (דבר) עָלֵיהּ, יַתִּיר מִבַּר נָשׁ אָחֳרָא. אָמַר לֵיהּ לָא שְׁמַעְנָא.

אָמַר לֵיהּ, אֲנָא שְׁמַעְנָא, דָּוִד חָטָא בְּבַת שֶׁבַע סְתָם. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֵיתֵי בְּרָא דְּבַת אֵל נָכָר, וְיִנְקוֹם נוּקְמָתָא, וּמַאן אִיהוּ. דָּא אַבְשָׁלוֹם, דִּבְּרִיהּ דְּיִפַּת תּוֹאַר הֲוָה, מִקָּרְבָא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּנָטִיל אִתְּתָא דָּא בִּקָּרְבָא, וְחָמִיד בָּהּ, לְסוֹף נָפִיק מִנָּהּ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּעַד כְּעַן, לָא פָּסְקָא מִנָּהּ זוּהֲמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק סב

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ס"ב:ח') נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּבַר נָשׁ חָטֵי קַמֵּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִית דַּרְגָּא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְעֵילָּא לְקֻבְלֵי הַאי חַטָּאָה, לְדַיְינָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וְאִסְתַּכַּל (ס"א ואסתכן) עֲלֵיהּ, אִי תָּב בְּתִיּוּבְתָּא שְׁלִימְתָא קָמֵי מָארֵיהּ, אִתְעָבָר חוֹבֵיהּ, וְדִינָא לָא שַׁלְטָא עֲלוֹי, וְלָא מָאטֵי עֲלוֹי. אִי לָא תָּב, אִתְרְשִׁים הַהוּא חַטָּאָה לְגַבֵּי הַהוּא דַּרְגָּא. אוֹסִיף לְמֶחטֵי, הָא דַּרְגָּא אָחֳרָא אִזְדְּמַן לְקֻבְלֵיהּ, וְאִסְתַּכַּם בְּדַרְגָּא קַדְמָאָה, כְּדֵין בַּעְיָא תְּשׁוּבָה יַתִּיר. (ואי לא תב) וְאִי אוֹסִיף לְמֶחטֵי, אוֹסִיף דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא, עַד דְּאַשְׁלִים לַחֲמִשָּׁה דַּרְגִּין.

כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּן יְמִינָא לְקֻבְלֵיהּ, וְאִסְתַּכַּם עֲלֵיהּ. הָא שְׂמָאלָא זְמִינָא, לְאַסְכָּמָא בִּימִינָא, וּלְאִתְכַּלָּלָא בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּשָׂמְאלָא אִסְתַּכַּם בִּימִינָא, כְּדֵין לָא תַלְיָא בִּתְשׁוּבָה, וְהָא אוּקְמוּהָ, וּכְדֵין כֻּלָּא אִסְתְּכָמוּ עֲלֵיהּ בְּדִינָא, וּדִינָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ.

וכַד דִּינָא אִשְׁתְּלִים וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, כְּדֵין אִסְתְּיָים וְאִתְתְּקָנוּ אֲצָבְעָן, חֲמֵשׁ בְּגוֹ חֲמֵשׁ, יְמִינָא בְּשָׂמְאלָא, לְאַחָזָאָה דְּהָא כֻּלָּא אִסְתְּכָמוּ עֲלֵיהּ בְּהַהוּא דִּינָא, וְיָדוֹי מִתְיַשְּׁרָן, לְאַחָזָאָה מִלָּה בְּלָא כַּוָּונָה דְּבַר נָשׁ, וְלָא יִתְכַּוּון בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב. לְאִתְכַּלָּלָא שְׂמָאלָא בִּימִינָא, וְאַשְׁלִים דִּינָא, וּכְדֵין הוּא קַיְימָא דְּכֻלָּא. וְעַל דָּא, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַיְימָא כֻּלָּא, כְּתִיב (ישעיהו ס"ב:ח') נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ וגו'.

פרק סג

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, כְּתִיב (ויקראכג) פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים. פְּרִי עֵץ הָדָר, מַאן הוּא. דָּא אֶתְרוֹג. וְכִי אֶתְרוֹג מֵעֵץ הָדָר הוּא, וְהָא כַּמָּה קוֹצִין אִית סַחֲרָנֵיהּ, מִכָּאן וּמִכָּאן, וְאֵת אֲמַרְתְּ פְּרִי עֵץ הָדָר. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, דִּכְתִיב, (בראשית ב':כ"ב) וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִיאֶהָ אֶל הָאָדָם. וּכְתִיב (בראשית ב':כ"ג) עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי, וְדָא הוּא פְּרִי עֵץ הָדָר. מְנָלָן דְּאָדָם עֵץ אִקְרֵי. דִּכְתִיב, (דברים כ':י"ט) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה.

כַּפֹּת תְּמָרִים, דְּסָלִיק לְשִׁבְעִין שְׁנִין, וּבֵיהּ אִשְׁתְּכְלָלוּ שִׁבְעִין שְׁנִין עִלָּאִין. וְדָא אַכְפַּת וְאִתְקְשַׁר לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אִקְרֵי כַּפּוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כְּפִיתוֹ, דְּסָלִיק לְהָכָא וּלְהָכָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דַּיְיקָא.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, פְּרִי עֵץ הָדָר דָּא מִזְבֵּחַ, דְּעָבִיד פֵּירִין, וְסָלִיק אֲבִין לְכָל סִטְרִין. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּכָל ע' שְׁנִין, יָהֲבִין לֵהּ חוּלְקָא, וְאִתְבָּרְכָא מְכֻלְּהוּ. מַאי קָא מַיְירֵי. בְּגִין דְּמַאן דְּחָטֵי

לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, בְּכֹלָּא חָטֵי, דְּהָא כָּפִית לְקָרְבְּלֵי הַהוּא דְּכָפִית לְעֵילָּא, וְעַל דָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְלָא כְּתִיב וְכַפֹּת תְּמָרִים.

כְּתִיב (ויקרא ז׳:ל״ה) זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא, זֹאת: דָּא מִזְבֵּחַ, דְּאִתְמְשַׁח עַל יְדָא דְּאַהֲרֹן, דִּכְתִיב, (שמותמ) וּמָשַׁחְתָּ אֶת מִזְבַּח הָעוֹלָה וְאֶת כָּל כֵּלָיו. וּמִשְׁחַת (ס״א זו משחת) בָּנָיו, דְּהָא מְכַלְּהוּ אִתְמְשַׁח, וְאִתְרַבֵּי, וְאִתְבָּרְכָא, וְאִתְדַּכָּא. תָּא חֲזֵי, בֶּחָג סוֹבְבִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ זִמְנָא חֲדָא בְּכָל יוֹמָא, וְשִׁבְעָה זִמְנִין לְבָתַר. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא, לְמַלְכָּא דְּזִמִּין אוּשְׁפִּיזִין, וְאִתְעָסָק בְּהוּ, וַהֲוָה לֵיהּ לְמַלְכָּא בַּת יְחִידָאָה, אָמְרָה לֵיהּ, מָארִי מַלְכָּא, בְּגִין אוּשְׁפִּיזִין לָא אִשְׁגַּחְתְּ עָלַי. אָמַר לֵיהּ, חַיָּיךְ בְּרַתִּי פַּרְקָטָא חֲדָא אַסְלִיק לָךְ בְּכָל יוֹמָא, (דשוי ככלהו).

כַּךְ, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּחָג, מַקְרִיבִין יִשְׂרָאֵל לְקֻבֵּל אוּמִין דְּעָלְמָא. אָמַר מִזְבֵּחַ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְכֻלְּהוּ מְשַׁתַּכְחֵי מָאנִין וְחוּלְקִין, וְלִי מַה אַנְתְּ יָהִיב. אָמַר לֵהּ, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא יְסוֹבְבוּן לֵיךְ שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין, לְבָרְכָא לָךְ, וְיֶהֱבִין לָךְ שִׁבְעִין חוּלְקִין (בכל יומא), רַבִּי יוֹסֵי אָמַר שַׁבְעִין חוּלְקִין בְּכָל יוֹמָא לְקֻבֵּל שִׁבְעִין פָּרִים דְּמִתְקָרְבִין בֶּחָג.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שִׁבְעָה בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין דְּהָא אִתְבָּרְכָא (מאתר) מִכֻּלְּהוּ, וּלְסוֹף, שִׁבְעָה יוֹמִין, מִתְבָּרְכָא מֵאֲתַר דְּמִשַׁח רְבוּתָא אִשְׁתְּכַח. (ולבתר) שִׁבְעָה זִמְנִין, לְקֻבֵּל כָּל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין, בְּגִין לְקַיְּימָא לָהּ בִּרְכָאן מִן מַבּוּעָא דְּנַחֲלָא, דְּנָגִיד תָּדִיר וְלָא פָּסִיק, אִשְׁתְּכַח דְּאִתְבָּרְכָא (תדיר) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, עַד שִׁבְעָה יוֹמִין דְּאִתְבָּרְכָא מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא. וְכֵן זִמְנָא אָחֳרָא שִׁבְעָה זִמְנִין כַּחֲדָא וְאִתְקְיְימוּ בִּרְכָאן לְבָתַר מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּמַבּוּעָא נָפִיק וְלָא פָּסַק, כִּדְקַאמְרָן.

בְּכָל יוֹמָא, מַכְרִיזִין עִלָּה וְאָמְרִין, (שמואל א ב׳:ה׳) עַד עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה. עַד עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְבָּרְכָא מִשִּׁבְעָה בְּכָל יוֹמָא, וְסָלְיָק לְחוּשְׁבָּן עִלָּאָה. וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה, אִלֵּין אוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּסַלְּקִין בְּיוֹמָא קַדְמָאָה לְחוּשְׁבָּן עִלָּאָה. וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה, אִלֵּין אוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּסַלְּקִין בְּיוֹמָא קַדְמָאָה לְחוּשְׁבָּן רַב, וּלְבָתַר מִתְמַעֲטִין וְאָזְלִין בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. וְעַל דָּא, מִזְבֵּחַ מְכַפֵּר עַל חוֹבֵי הוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִזְבֵּחַ מַדְכֵּי לְהוֹן, וְאָרִיךְ לְהוֹן בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

וַעֲנַף עֵץ עָבוֹת: דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּאָחִיד לִתְרִין סִטְרִין. וּבְגִין כָּךְ הֲדַס תִּלַּת עָנָף, דְּיִתְעָבֵד עָנָף עֵץ עָבוֹת, דְּאָחִיד לְכָל סִטְרָא. וְעַרְבֵי נַחַל: אִלֵּין תְּרֵין קַיְימִין, דְּמֵהָכָא נָפִיק, לְכַפּוֹת תְּמָרִים. כַּפּוֹת תְּמָרִים, אָחִיד לְעֵילָּא וְאָחִיד לְתַתָּא, וְהָא אִתְמַר. אֶתְרוֹג נָפְקָא מִגּוֹ כּוּבִין דְּאִילָנָא וְהָכִי הוּא. כַּפּוֹת תְּמָרִים הָכִי נָמֵי אָחִיד בְּהוּ וַדַּאי, כָּל מַה דְּנָפִיק לְעֵלְמָא מֵהָכָא נָפְקָא וּמֵהָכָא אַתְיָין. (ס״א אתזן)

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים מ"ג:ד') וְאָבוֹאָה אֶל מִזְבַּח אֱלֹהִים. מַאן מִזְבַּח אֱלֹהִים. דָּא הוּא מִזְבַּחַ דִּלְעֵילָּא, מִזְבַּח אֱלֹהִים וַדַּאי. וְהַיְינוּ בְּאֵר דְּיִצְחָק. וּלְזִמְנִין מִזְבַּח יְיָ', כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א ח':נ"ד) קָם מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְיָ', וְעַל דָּא יָרְתִין עָלְמִין מֵהָכָא דִּינָא וְרַחֲמֵי, בְּגִין דְּהִיא יַנְקָא בְּהַאי סִטְרָא וּבְהַאי סִטְרָא, וְהָא אוּקְמוּהָ מִלָּה.

פרק סד

(ויקרא ה':ט"ו) נֶפֶשׁ כִּי תִמְעוֹל מַעַל וגו', רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ נֶפֶשׁ וַדַּאי. כְּתִיב (שמואל א כ"ה:כ"ט) וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, וּכְתִיב וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּאִית לוֹן חוּלָקָא עִלָּאָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּחוּלָקָא קַדִּישָׁא, בְּקִדּוּשֵׁי מַלְכָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן מְקַדְּשֵׁי גַּרְמַיְיהוּ בְּקִדּוּשֵׁי דְּמָארֵיהוֹן. וְכָל מַאן דְּאִתְקַדַּשׁ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַדֵּשׁ לֵיהּ, דִּכְתִיב (ויקרא כ':ז') וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. בַּר נָשׁ מְקַדֵּשׁ גַּרְמֵיהּ מִלְּרַע, מְקַדְּשִׁין לֵיהּ מִלְּעֵילָּא, וְכַד אִתְקַדַּשׁ בַּר נָשׁ בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהּ, מַלְּבִּישִׁין (נ"א ירתין) לֵיהּ נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, אַחֲסָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין יָרִית כֹּלָּא. וְאִלֵּין דְּאִקְרוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב (בראשית א':כ"ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאוֹקְמוּהָ (י"ט ע"א) נֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם. וּמַהַהוּא חוּלָקָא יָרִית דָּוִד מַלְכָּא, וְאִתְקְשַׁר בְּקִשּׁוּרָא עִלָּאָה, וְאַחֲסִין מַלְכוּתָא, כְּמָה דְּאִתְמַר. וּבְגִין כַּךְ וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וְהָא אוּקְמוּהָ דְּנֶפֶשׁ אִתְקְשַׁר בְּרוּחַ, וְרוּחַ בִּנְשָׁמָה, וּנְשָׁמָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיָרִית יְרוּתָא דָּא עִלָּאָה.

ווי לְאִינּוּן רַשִׁיעַיָּא דְּנַפְשָׁאן דִּלְהוֹן לָא זַכָּאן בָּעָלְמָא דֵּין, כָּל שֶׁכֵּן בָּעָלְמָא דְּאָתֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (שמואל א כ"ה:כ"ט) וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע. דְּאִזְלָן וְשָׁטָאן בָּעָלְמָא, וְלָא אַשְׁכְּחָן אֲתַר לְנַיְיחָא, לְאִתְקַשְׁרָא בֵּיהּ, וְאִסְתַּאֲבָן (נ"א ואשתאבן) בְּגוֹ סִטְרָא דְּמָסָאֲבוּתָא, וְכָרוֹזָא קָארֵי וְאָמַר, נֶפֶשׁ כִּי תִמְעוֹל מַעַל בַּיְיָ' מִקְדַּשׁ יְיָ' טַמֵּא. דְּהָא בְּקִדּוּשָׁה לָא עַיֵּיל, וְלָא אִתְכְּלִיל. וְאִינּוּן מַזִּיקֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּמִתְדַּבְּקָן בְּהוּ, וּמִסְתַּאֲבָן.

רִבִּי יִצְחָק, אָמַר הָא אוּקְמוּהָ, נֶפֶשׁ, כַּד מִתְעַטְּרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, אִתְעָטָר, וְאִקְרֵי צְרוֹרָא דְּחַיֵּי, בְּגִין דְּבָהּ אִתְקְשַׁר כֹּלָּא. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, שְׁכִינְתָּא כַּד נָטְלָא, בַּאֲבָהָתָא נָטְלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י"ד:י"ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ וגו'.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כֹּלָּא אִתְעֲבִיד חַד עָטָרָא, בְּגִין דְּיִתְעָטָר כַּחֲדָא, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְחֲזֵי בְּגַוְונֵיהוּ (ס"א בגוונין). בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִקְרֵי (שיר השירים ב':ג') כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן

דּוֹדִי בֵּין הַבְּנִים. וַהֲוּוּ חָמָאן יִשְׂרָאֵל זִיו יְקָרָא עִלָּאָה נָטִיל קָמַיְיהוּ, וְדָא הוּא דְּתָנֵינָן, (דברים ד׳:ל״ז) וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרָיִם. אִלֵּין אֲבָהָתָא, וּבְגִין כָּךְ, הַאי שְׁמָא מַתְבַּר טוּרִין, וּמַתְבַּר טָנָרִין, וְאִית בֵּיהּ לְטָב וּלְבִישׁ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא דָּא, הַמּוֹעֵל בְּהֶקְדֵּשׁ צָרִיךְ לְהָבִיא קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאֶת חֲמִשִׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו קֶרֶן ו׳. חוֹמֶשׁ דִּילֵיהּ ה׳. וְדָא (יהושע ו) קֶרֶן הַיּוֹבֵל. קֶרֶן דְּהַוָה בְּמִצְחֵיהּ דְּהַהוּא פַּר דְּהִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן. הַאי, אִיהוּ עִקָּרָא דְּכָל קָרְבַּנַיָּא. הַקֶּרֶן קַיְימָת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, וּפֵירוֹת דִּילֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין. וְדָא ה׳ ה׳. (ע״כ רע״מ)

פרק סה

תָּא חֲזֵי, עֵז לְקָרְבָּנָא, אֲמַאי. וְהָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עֵז שְׁמָא דִּילֵיהּ גָּרִים, לְאוֹלִיף מִן שְׁמֵיהּ, דְּהָא סִטְרָא בִּישָׁא זִינָא בִּישָׁא הוּא. אֶלָּא הָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא בָּעֵי לְקָרְבָא, דְּהָא אִי אַעְבַּר עָלֵיהּ רוּחָא דִּמְסַאֲבָא, אוֹ אִתְעֲסַק בֵּיהּ, הַאי עֵז קָרְבָּנֵיהּ, בְּהַהוּא גַּוְונָא דְּאִיהוּ חָטֵי בֵּיהּ.

וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא תְּנֵינָן אִית מַאן (בראשית ס״ט ע״א, שמות כ״ד ע״ב ועיין צ״א) דְּזָכֶה בִּנְשָׁמָה, וְאִית מַאן דְּזָכֶה בְּאִתְעָרוּתָא דְּרוּחַ, וְאִית מַאן דְּלָא זָכֵי אֶלָּא בְּנֶפֶשׁ. הַאי מַאן דְּלָא זָכֵי אֶלָּא בְּנֶפֶשׁ, וְלָא סָלִיק יַתִּיר, הָא אִתְדַּבַּק בְּהַהוּא סִטְרָא מְסָאֲבָא, וְכַד אִיהוּ נָאִים, אִינּוּן סִטְרִין בִּישִׁין אַתְיָין וּמִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ, וּמוֹדְעִין לֵיהּ בְּחֶלְמָא מִלִּין דְּעָלְמָא. מִנְּהוֹן כְּדִיבִין, וּמִנְּהוֹן קְשׁוֹט. וּלְזִמְנִין דְּחַיְיכָן בֵּיהּ, וְאַחְזִיאוּ לֵיהּ מִלֵּי שִׁקְרָ, וְצַעֲרִין לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ. וְעַל דָּא אוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, מִנְּהוֹן דְּחָמָאן בְּחֶלְמַיְיהוּ מִלֵּי קְשׁוֹט, בְּגִין הַהוּא סִטְרָא דְּמִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ. וְכֻלְּהוּ מִלִּין לְזִמַּן קָרִיב.

תָּא חֲזֵי, בְּאִלֵּין זִינִין בִּישִׁין, אִית תְּלַת דַּרְגִּין, אִלֵּין עַל אִלֵּין. דַּרְגָּא עִלָּאָה דִּלְהוֹן הַנָּהוּ דְּתַלְיָאן (ע״ו ע״ב שמות רס״ז ע״א, רס״א ע״א, צ״א ע״ב) בַּאֲוִירָא. דַּרְגָּא תַּתָּאָה דִּלְהוֹן אִינּוּן דְּחַיְיכָן בִּבְנֵי נָשָׁא, וְצַעֲרָן לְהוּ בְּחֶלְמַיְיהוּ, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ חֲצִיפִין כְּכַלְבֵי. וְאִית דַּרְגָּא עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ, דְּאִינּוּן מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְאִלֵּין מוֹדְעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ מִלִּין, מִנְּהוֹן כְּדִיבִין, וּמִנְּהוֹן קְשׁוֹט. וְאִינּוּן מִלֵּי דְּקִשׁוֹט כֻּלְּהוּ לְזִמַּן קָרִיב.

וְהַהוּא דַּרְגָּא מֵאִינּוּן דְּתַלְיָין בַּאֲוִירָא, דְּאִינּוּן עִלָּאִין יַתִּיר. הַהוּא דְּלָא זָכֵי יַתִּיר אֶלָּא בְּנֶפֶשׁ, וְהַהוּא נָפֶשׁ בָּעֵי לְאִתְתַּקָּנָא לְקַבְּלָא רוּחָא, עַד לָא רָווּח לֵיהּ, נָפְקָא מַה דְּנָפְקָא מֵהַהוּא נָפֶשׁ, וְאִתְפְּשַׁט בְּעָלְמָא, וּבָעָא לְסַלְקָא, וְלָא בָּעֵי, עַד דְּאַעְרַע בְּהוּ בְּאִינּוּן דַּאֲוִירָא, וְאִינּוּן מוֹדְעִין לֵיהּ מִלִּין, מִנְּהוֹן קְרִיבִין, וּמִנְּהוֹן רְחִיקִין יַתִּיר, וּבְהַהוּא דַּרְגָּא אָזִיל וְאִתְקְשַׁר בְּחֶלְמֵיהּ, עַד דְּקָנֵי רוּחַ.

כֵּיוָן דְּקָנָה רוּחָא, הַהוּא רוּחָא נָפִיק, מְתַבַּר טוּרִין וְטַנָּרִין, סָלִיק וְאִתְפָּשַׁט וְאַעִיל בֵּין מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי קַדִּישֵׁי, וְתַמָּן יָדַע מַה דְּיָדַע, וְאוֹלִיף מִלִּין, וְאִתְהַדָּר לְאַתְרֵיהּ. כְּדֵין הוּא קִשׁוּרָא דְּבַר נָשׁ בְּקִדּוּשָׁה, עַד דְּזָכֵי בַּנְּשָׁמָה וְקָנֵי לָהּ.

כֵּיון דְּקָנָה נְשָׁמָה, הִיא סַלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּנְטוּרֵי פִּתְחִין לָא מְעַכְּבֵי לָהּ, וְאַזְלָא וּמִתְפַּשְׁטָא וְעַיְילָא בֵּין אינּוּן צַדִּיקַיָּא דִּצְרִירָן בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וְתַמָּן חָמֵי עִנּוּגָא דְּמַלְכָּא וּמִתְהַנְיָא מִן זִיוָא עִלָּאָה.

וכַד אִתְעַר אַיְילְתָא קַדִּישָׁא, בְּרוּחַ צָפוֹן, נַחְתָּא, וְקָם הַהוּא זַכָּאָה דְּקָנֵי לָהּ, וְאִתְגַּבָּר כְּאַרְיֵה תַּקִּיפָא בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּאָתֵי צַפְרָא, וְאָזִיל בְּהַהִיא אַיְילְתָא קַדִּישָׁא לְאִתְחָזָאה קָמֵי מַלְכָּא, לְקַבְּלָא חַד חוּטָא דְּחֶסֶד, וּמַאי אִיהוּ דָּא חוּטָא דְּאַבְרָהָם, דְּהוּא קָנֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית י״ד:כ״ג) אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל, הוּא לָא אִתְהֲנֵי מֵאֲחָרָא כְּלוּם, וְאָמַר אִם מְחוּט, זָכָה לְהַאי חוּטָא, וְדָא אִקְרֵי חוּטָא דְּאַבְרָהָם.

וְכַד אָתֵי הַהוּא זַכָּאָה בְּהַאי אַיְילְתָּא, כְּדֵין אִתְעַטָּר עִמֵּהּ קָמֵי מַלְכָּא, וְדָוִד קָאֲמַר, (תהילים כ״ב:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר שִׁירָתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּקַאֲמְרֵי בְּגָלוּתָא אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי וגו'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאִין אינּוּן מָארֵי דְּנִשְׁמָתָא, מָארֵי דְּאוֹרַיְיתָא, בְּנֵי פּוּלְחָנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא, דְּלָא זַכָּאן לְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהוֹן, וְלָא זַכָּאן בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּלָא זָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לָא זָכֵי לָא בְּרוּחַ, וְלָא בִּנְשָׁמָה. וְאִתְדַּבְּקוּתָא דִּלְהוֹן, בְּהַהוּא סִטְרָא דְּזִינִין בִּישִׁין. וַוי לְהַאי לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא דִּקְדוּשָׁה. וַוי לֵיהּ כַּד יִפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא, דְּהָא אִשְׁתְּמוֹדַע הוּא לְגַבֵּי אינּוּן זִינִין בִּישִׁין, מָארֵי חֲצִיפוּתָא, תַּקִּיפֵי כְּכַלְבָּא, שְׁלוּחֵי דְּנוּרָא דְּגֵיהִנָּם, דְּלָא מְרַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה. יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּלָא זָכֵי בַּר נָשׁ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְּנֶפֶשׁ, דַּרְגָּא עִלָּאָה קָאִים עֲלֵיהּ, וְאִי אִיהוּ בָּעֵי לְמִקְנֵי רוּחַ, וְאִי אִיהוּ בָּעֵי לְמִקְנֵי נְשָׁמָה, קָנֵי וְזָכֵי בָּהּ. אֲבָל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לָא קָנְיָין לְעָלְמִין, בַּר אִי אִתְגְּזַר, דְּקָנֵי נֶפֶשׁ (תחת נפש) מֵאֲתַר אָחֳרָא.

וישְׂרָאֵל דְּקָנְיֵמֵי בְּדַרְגָּא תַּתָּאָה בְּנֶפֶשׁ, אִי אִיהוּ לָא בָּעֵי לְמִזְכֵּי יַתִּיר, עוֹנְשִׁיהּ סַגְיָא. וַוי לְהַהוּא חַיָּיבָא, דְּאַנְשֵׁי פִּקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אַנְשֵׁי לְמָארֵיהּ, עֲלֵיהּ כְּתִיב (תהילים ק״ד:ל״ה) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ.

ותָא חֲזֵי אִית בְּנֵי נָשָׁא דְּאִתְדַּבְּקָן בְּהַאי סִטְרָא, בְּגִין הַהוּא (נ"א בהאי) נֶפֶשׁ דְּלָא זַכָּאן יַתִּיר, וְכַד אַעְבַּר עֲלַיְיהוּ הַהוּא רוּחָא מִסְאָבָא, אַשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ וְאִתְדְּבָקוּ בֵּיהּ. כְּדֵין הַהוּא

חַטָּאָה דְּחָטֵי בַּר נָשׁ, הוּא מִסְטְרָא דְּהַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא, וְקָרְבָּנֵיהּ אִיהוּ חַד עֵז, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּעִירָא דְּאַתֵּי מֵהַהוּא סִטְרָא, לְכַפָּרָא עַל חוֹבֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וְהָא כְּתִיב (דברים כ״א:כ״ג) לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ וְגוֹ', וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ. בְּגִין דְּאַרְעָא הִיא קַדִּישָׁא, (ובאתרא דשארי) וְרוּחַ מְסָאֲבָא לָא יִשְׁתְּכַח אַתְרָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא לְמִשְׁרֵי עָלּוֹי, אִי הָכִי, כֵּיוָן דְּהַהוּא בְּעִירָא שָׁאֲרֵי עָלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא וְאָתֵי מִסִּטְרָהָא, אֲמַאי מַקְרִיבִין לֵיהּ לְסִטְרָא קוּדְשָׁא. אָמַר לֵיהּ יָאוּת שְׁאַלְתְּ.

אֲבָל תָּא חֲזֵי בְּרִי, כְּתִיב (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, אִית אֶשָּׁא אָכִיל אֶשָּׁא. אֶשָּׁתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָכִיל אֶשָּׁא אָחֳרָא. וְתָא חֲזֵי אִית מַלְאָכִין דְּאַמְרִין שִׁירְתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִינּוּן מִתְבַּטְלֵי כַּד מְסַיְּימֵי הַהִיא שִׁירְתָא, בְּנִיצוֹצָא דְּאֶשָּׁא אָכְלָא. לְתַתָּא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא, וְהַאי אֶשָּׁא אָכְלָא וְשֵׁצֵי לְכָל הַהוּא סִטְרָא, וְאִתְבַּטָּל הַהוּא סִטְרָא, בְּהַהוּא שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא, וְלָא אַשְׁאַר מִנֵּיהּ בְּעָלְמָא. וְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּמְקָרֵב קָרְבָּנֵיהּ, קָאִים עָלֵיהּ, וּבְהַהוּא רֵיחָא דְּקָרְבָּנָא דְּסָלִיק, אִתְעַבַּר מִנֵּיהּ סִטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא דְּשַׁרְיָא עָלּוֹי, וְיִתְכַּפֵּר. בְּגִינֵי כַּךְ כֹּלָּא אִתְבְּטִיל וּשְׁתְּצֵי, וְלֵית מַאן דְּקָאִים לְגַבֵּי הַהוּא אֶשָּׁא.

פרק סו

רִבִּי אֶחָא הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְרִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי אַעְרְעוּ כַּחֲדָא. אָמַר רִבִּי אֶחָא, וַדַּאי אֲנָן תְּלַת, זְמִינִין לְקַבְּלָא אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, אִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא וְאָזְלוּ. אָמַר רִבִּי אֶחָא, כָּל חַד וְחַד לְיָמָא מִלָּה דְּקִטּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא וְנֵזִיל.

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (ישעיהו מ״ה:ח') הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל וְגוֹ', הַאי קְרָא רָזָא הוּא דְּחָכְמָתָא, דְּאוֹלִיפְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא. הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל. מַאי הַרְעִיפוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ל״ב:ב') יַעֲרוֹף כַּמָּטָר לִקְחִי. וְעַל סִטְרָא דְּמִטְרָא דְּהוּא מְזוֹנָא דִּכְלָּא קָאָמַר. וְעַל דָּא, כָּל עֵינֵי עָלְמָא מְצַפָּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמְזוֹנֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ יָהִיב מְזוֹנָא לְכֹלָּא, וְזָן כֹּל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קמ״ה:ט״ו) עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וגו'.

וְאִי תֵּימָא דְּבָאתַר דָּא דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם תַּלְיָא מִלְּתָא. הָא תְּנִינָן, דְּלָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא. וּזְכוּתָא, הָא אוּקְמוּהָ צַדְקָה. וְתַרְגּוּם צְדָקָה, זְכוּתָא. וּזְכוּתָא וְשָׁמַיִם חַד מִלָּה הוּא, וְהָכָא הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם. (ואי תימא ביה תליא) כְּתִיב מִמַּעַל, מִמַּעַל וַדַּאי, מֵעִתִּיקָא קַדִּישָׁא קָא אַתְיָא, וְלָא מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, וְאִקְרֵי זְכוּתָא, אֶלָּא מִמַּעַל דַּיְיקָא.

וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ צֶדֶק, דְּכַד שָׁמַיִם נָטִיל לֵיהּ מִמַּעַל, מֵהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה דְּשָׁארֵי עָלּוֹי, כְּדֵין שְׁחָקִים יִזְּלוּ צֶדֶק. מַאן שְׁחָקִים. אֲתַר דְּטָחֲנִין מָנָא לְצַדִּיקַיָּיא. וּמַאי נִינְהוּ. נָצַח וְהוֹד, דְּאִינּוּן וַדַּאי טַחֲנִין מָנָא לְצַדִּיקַיָּיא. לְמַאן. לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי צַדִּיק דְּהָא אִינּוּן טַחֲנִין

לֵיהּ לְהַהוּא מָנָא דְּאַתְיָא מִלְּעֵילָּא, וְכָל הַהוּא טִיבוּ מִתְכְּנִישׁ בְּגַווֹיְיהוּ, לְמֵיהַב לֵיהּ לְדַרְגָּא דְּצַדִּיק, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן צָדֶק מֵהַהוּא נְזִילוּ דִּלְהוֹן, וְעַל דָּא טַחֲנִין מָנָא לְצַדִּיקַיָּיא. מַאן צַדִּיקַיָּיא דָּא צַדִּיק וְצֶדֶק, יוֹסֵף וְרָחֵל, דְּכַד מִזְדַּוְּוגָן כַּחֲדָא צַדִּיקִים אִקְרוּ.

וְאִלֵּין טַחֲנִין מָנָא לְצַדִּיקַיָּיא וַדַּאי, וְעַל דָּא וּשְׂחָקִים יְזִלוּ צֶדֶק. כְּדֵין תִּפְתַּח אֶרֶץ לְתַתָּא. וְיִפְרוּ יֶשַׁע, בְּנֵי עָלְמָא. וּצְדָקָה תַּצְמִיחַ יַחַד, כָּל רַחֲמֵי, וְכָל טִיבוּ דְּעָלְמָא סַגִּיאוּ, וּמְזוֹנַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא מִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא, כְּדֵין חֶדְוָה עַל חֶדְוָה אִתּוֹסַף, וְכָל עָלְמִין מִתְבָּרְכָאן. אָמַר רִבִּי אָחָא, אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיָּי.

פרק סז

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שופטים ה׳:ט׳) לִבִּי לְחוֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם בָּרֲכוּ יְיָ'. תָּא חֲזֵי, כָּל רְעוּתָא, וְכָל לִבָּא, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַרְקָא בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא. לְבָעֵי בִּצְלוֹתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְעוּתָא וּבְכַוָּנָה דִּלְבָּא, לְנַגְדָּא מֵהַהוּא נַחֲלָא עֲמִיקָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים ק״ל:א׳) מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ', דְּתַמָּן עוּמְקָא דְּכֹלָּא, בַּעֲמִיקֵי עֲלָאֵי, דְּאִינּוּן שֵׁירוּתָא עִלָּאָה, דְּאַבָּא וְאִימָא מִזְדַּוְּוגִין. אוּף הָכָא לִבִּי לְחוֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל, מַאן חוֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל. לָא כְּתִיב חָקוּקֵי יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא לְחוֹקְקֵי. אִלֵּין אַבָּא וְאִימָא, דְּאִינּוּן מְחוֹקְקֵי לְיִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ נָגִיד מְבֵּינַיְיהוּ.

הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם, אִלֵּין אִינּוּן אֲבָהָן, דְּאִקְרוּן נְדִיבִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים מ״ז:י׳) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. כְּדֵין בָּרֲכוּ יְיָ', לְנַגָּדָא מִנַּיהּ בִּרְכָאן לְתַתָּא, וְיִשְׁתַּכְחוּן בִּרְכָאן בְּעָלְמָא כֻּלְּהוּ, דְּכַד הָכָא מִשְׁתַּכְחִין בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא כֹּלָּא הוּא בְּחֶדְוָותָא כֹּלָּא הוּא בִּשְׁלִימוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵרִיךְ עֲלֵיהוֹן בִּרְכָאן, וְצַיְּית צְלוֹתְהוֹן, וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ק״ב:י״ח) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם וְגוֹ'.

צו

פרק א

(ויקרא ו׳:י״ח) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה וְגוֹ'. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ל״ו:ז׳) צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה וְגוֹ', (פקודי רל"ח ע"ב ושם מוגה) הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ וְאִתְּמַר, תָּא חֲזֵי, הַאי עוֹלָה, סְלִיקוּ וּקְשִׁירוּ דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, וְדִבּוּקָא דִּילָהּ בְּגוֹ עָלְמָא דְּאָתֵי, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, בְּקִשּׁוּרָא חֲדָא, בְּחִידוּ. וּבְגִין דְּסַלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, כְּתִיב זֹאת תּוֹרַת, רָזָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, לְסַלְקָא בַּחֲבִיבוּתָא.

כַּד אִתְעַר סִטְרָא דְצָפוֹן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (שער השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, כְּדֵין אִיהִי סַלְקָא בַּחֲבִיבוּתָא, וְאִתְעַטְרָא בִּימִינָא, וְאִתְחַבְּרָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִתְנְהִיר כֻּלָּא מֵרָזָא דְּקֻדְשָׁא הַקָּדֻשִׁים, וְדָא מִגּוֹ דְּרָזָא דְאָדָם, בִּרְעוּ דְּכַהֲנָא, וּבְצָלוֹתָא, וּבְשִׁירָתָא.

וְהָא אוֹקִימְנָא דְּעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, בְּרָזָא דְּרוּחַ עִלָּאָה, בְּגִין דְּתִלַת רוּחִין קְשִׁירָן כַּחֲדָא, רוּחַ תַּתָּאָה דְּאִקְרֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. רוּחַ דִּלְגוֹ בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִקְרֵי רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. וְכֵן אִקְרֵי רוּחַ תַּתָּאָה. אֲבָל הַאי רוּחַ, דְּנָפִיק מִגּוֹ שׁוֹפָר, כְּלִילָן בְּאֶשָּׁא וּמַיָּא. רוּחַ עִלָּאָה דְּאִיהוּ סְתִים בַּחֲשַׁאי, דְּבֵיהּ קַיְימִין כָּל רוּחִין קַדִּישִׁין, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין. וּבְגִין כָּךְ אַהֲדְרַת עוֹלָה רוּחַ מַמָּשׁ.

וּלְבָתַר מַרְזָא דִּבְהֵמָה, מִסְתַּפְּקֵי וְאִתְּזָנוּ, לְאִתְקַשְּׁרָא רוּחָא אָחֳרָא, דְּאִיהִי גּוֹ מְסָאֲבוּ, מֵאִינּוּן תַּרְבִּין וְשֻׁמְנוּנִין, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבְגִין כַּךְ עוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, שְׁאַר קָרְבְּנִין לְמֶעְבַּד שְׁלָמָא בְּעָלְמָא כֻּלְּהוּ, מִכַּמָּה סִטְרִין וּמָארֵי דְּדִינִין. לְאִתְעַבְּרָא וּלְאִתְנַהֲרָא מִגּוֹ רְעוּתָא לְאִתְבַּסְּמָא, אִקְרוּן קָדָשִׁים קַלִּים, בְּגִין דְּלָא מִתְעַטְּרִי לְעֵילָּא לְעֵילָּא בַּקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. וְעַל דָּא אִינּוּן קָדָשִׁים קַלִּים, וּנְכִיסוּ דְּיְיָ בְּכָל אֲתַר כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, אֲבָל עוֹלָה דְּאִיהִי רָזָא דְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, לָאו אִיהִי כִּשְׁאַר קָרְבְּנִין, דְּכָל עוֹבָדָהָא קֹדֶשׁ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד, אִלֵּין לְבוּשִׁין מְיַחֲדִין לְקֻדּוּשָׁה. בַּד יְחִידָאי, מְיַחֲדָא לְקֻדּוּשָׁה. וּכְתִיב בִּבְגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם. מַאי טַעְמָא דָּא קֹדֶשׁ. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, כְּדְקָאמַר דְּאִיהִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, דְּסַלְקָא כֻּלָּא וְאִתְעַטְּרָא בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, בְּקִשׁוּרָא חָדָא. וּלְבָתַר מַפְנֵי וְאַעֲבַר רוּחַ מְסָאֲבָא, דְּמִסָּאֵב כֻּלָּא, דְּלָא שַׁלְטָא, וְלָא יִתְקְרִיב גּוֹ מַקְדְּשָׁא, וְאִתְעֲבָר מִכָּל סִטְרֵי דְּקוּדְשָׁא, וְאִשְׁתְּאַר כֻּלָּא קֹדֶשׁ בְּקֻדּוּשָׁה יְחִידָאי.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא אִתְּמַר, (נח ס"ד) דִּכְתִיב, (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. וְהָכִי סַלְקָא רָזָא דְּאָדָם, מִסִּטְרָא דְּאָדָם. בְּהֵמָה, מִסִּטְרָא דִּבְהֵמָה. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם. אָדָם וּדַאי, דְּהָא קָרְבָּנֵיהּ לְעֵילָּא, לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא. וּלְבָתַר מִן הַבְּהֵמָה. וְכֻלָּא אִיהוּ בַּקָּרָא, אָדָם וּבְהֵמָה. וְדָא אִיהוּ רָזָא, דְּאִצְטְרִיךְ לְקָרְבְּנָא אָדָם וּבְהֵמָה, כִּדְקָאמַר. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הָכִי עָבֵד אָדָם וּבְהֵמָה.

פרק ב

וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב (בראשית א׳:כ׳) וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, דְּהָא מִנַּיְיהוּ מְקָרְבִין קָרְבְּנָא, וַאֲפִילּוּ עוֹלָה, כְּמָה דִּכְתִיב וְאִם מִן הָעוֹף עוֹלָה קָרְבָּנוֹ. תָּא חֲזֵי, מִכָּל אִינּוּן עוֹפִין לָא מְקָרְבִין אֶלָּא מִן הַתּוֹרִים אוֹ בְּנֵי יוֹנָה. אֶלָּא רָזָא דָּא, מַה דְּאִתְכְּשַׁר בְּדָא, פָּסִיל בְּדָא. דָּא יְמִינָא, וְדָא שְׂמָאלָא, וְכֻלָּא חַד.

עוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן רָזָא דִּרְתֵּיכָא. וּבְהוּ תִּסְתָּלֵק רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, לְסַלְּקָא לְעֵילָּא. דְּאִינּוּן תְּרֵי, חַד לִימִינָא, וְחַד לִשְׂמָאלָא. עוֹף לִימִינָא, וְדָא מִיכָאֵל. יְעוֹפֵף לִשְׂמָאלָא, וְדָא גַּבְרִיאֵל. דָּא לִימִינָא, וְדָא לִשְׂמָאלָא.

וּבְגִין כָּךְ מְקָרְבִין תְּרֵין אִלֵּין, לְסַלְּקָא רוּחַ קוּדְשָׁא, וּשְׂמָאלָא מְעַטֵּר וְזַיִּין לְתַתָּא, לְהַהוּא סְטָר שְׂמָאלָא. וִימִינָא לִימִינָא. וְאִתְקַשְּׁרַת אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, לְמֶהֱוֵי חַד. וְכֹלָּא מִסְתַּלֵּק וּמִתְקַשַּׁר כַּחֲדָא, לְעֵילָּא וְתַתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק בִּלְחוֹדוֹי וְאִתְתַּקַּף.

וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי, מִסְכְּנָא לָא יָהִיב חוּלָקָא לְאִתְּזָנָא, אֶלָּא לְעֵילָּא לְאִתְקַשְּׁרָא, אֲבָל כֹּלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא כָּל חַד מִתְקַשַּׁר לְסִטְרַיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְהָא אוֹקִימְנָא.

פרק ג

(שמות רל"ט ע"ב) רִבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי וְאָמַר, הָא קְשׁוּרָא דְּכֹלָּא אִתְקְשַׁר בַּקֹּדֶשׁ הַקְּדָשִׁים לְאִתְנַהֲרָא, אִתְדַּבְּקוּתָא דְּרַעֲוָא דְּכַהֲנֵי לֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, עַד הֵיכָן אִיהוּ סַלְקָא.

אָמַר לֵיהּ הָא אוֹקִימְנָא, עַד אֵין סוֹף, דְּכָל קְשׁוּרָא וְיִחוּדָא וּשְׁלִימוּ, לְאַצְנָעָא בְּהַהוּא צְנִיעוּ, דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִתְיְדַע, דְּרַעֲוָא דְּכָל רַעֲוִין בֵּיהּ. אֵין סוֹף לָא קַיְימָא לְאוֹדָעָא, וְלָא לְמֶעְבַּד סוֹף, וְלָא לְמֶעְבַּד רֹאשׁ דְּאַיִן. (נ"א ראש כמה דאין) קַדְמָאָה, אַפִּיק רֹאשׁ וְסוֹף, מַאן רֹאשׁ. דָּא נְקוּדָה עִלָּאָה, דְּאִיהִי רֵישָׁא דְּכֹלָּא סְתִימָאָה, דְּקַיְימָא גּוֹ מַחֲשָׁבָה. וְעָבִיד סוֹף, דְּאִקְרֵי סוֹף דָּבָר, אֲבָל לְהָתָם אֵין סוֹף.

לָאו רְעוּתִין, לָאו נָהוֹרִין, לָאו בּוּצִינִין בְּהַהוּא אֵין סוֹף, כָּל אִלֵּין נָהוֹרִין וּבוּצִינִין תַּלְיָין לְאִתְקַיְימָא בְּהוּ, וְלָא קַיְימֵי לְאִתְדַּבְּקָא, מַאן דְּיָדַע וְלָא יָדַע, לָאו אִיהוּ אֶלָּא רְעוּ עִלָּאָה סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, אַיִן.

וְכַד נְקוּדָה עִלָּאָה, וְעָלְמָא דְּאָתֵי, אִסְתְּלָקוּ, לָא יַדְעִין בַּר רֵיחָא, כְּמַאן דְּאָרַח בָּרֵיחָא וְאִתְבְּסָם, וְלָאו דָּא נַיְיחָא (ס"א ניחח), דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כ"ו:ל"א) וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם, דְּהָא רֵיחַ נִיחוֹחַ רֵיחָא דִּרְעוּתָא, דְּכָל הָנֵי רְעוּתָא דִּצְלוֹתָא, וּרְעוּתָא דְּשִׁירָתָא, וּרְעוּתָא דְּכַהֲנֵי, דְּכֻלְּהוּ רָזָא דְּאָדָם, כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִתְעֲבִידוּ רְעוּתָא חֲדָא, וְהַהוּא אִקְרֵי נִיחוֹחַ, רְעוּתָא: כְּתַרְגּוּמוֹ. כְּדֵין כֹּלָּא אִתְקְשַׁר וְאִתְנְהִיר כַּחֲדָא כְּדְקָא יָאוֹת, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וְעַל דָּא אִתְיְהִיבַת הַאי סִטְרָא אָחֳרָא בְּיָדָא דְּכַהֲנָא, דְּכְתִיב, צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר. רָזָא הָכָא, דְּהָא אוֹקִימְנָא, לֵית צַו אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה. וְהָכָא אִתְיְהִיבַת לֵיהּ לְאִתּוֹקְדָא הַהוּא מַחֲשָׁבָה רָעָה, וּלְאַעְבְּרָא לָהּ מִגּוֹ קוּדְשָׁא, בְּהַאי רְעוּתָא דְּסַלְּקָא לְעֵילָּא, וּבְהַאי תְּנָנָא וְתַרְבִּין דְּאִתּוֹקְדָן, בְּגִין לְאִתְעַבְּרָא מִן קוּדְשָׁא, וְהַאי צַו בִּרְשׁוּתַיְיהוּ קַיְימָא, לְאַפְרְשָׁא לָהּ מִן קוּדְשָׁא מִגּוֹ הַאי קָרְבָּנָא וְאִי תֵּימָא צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הָכִי נָמֵי דְּהָא בִּרְשׁוּתַיְיהוּ קַיְימָא,

(ס"א לאפרשא לה מן קודשא) כָּל זִמְנָא דְּעַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, דְּלָא יַכְלָא לְשַׁלְטָאָה עָלַיְיהוּ.

וְהַאי קְרָא כֹּלָּא אַתְיָא לְאַחֲזָאָה רָזָא דְּמִלָּה, לְאַעְטָרָא לְהַאי רוּחַ קוּדְשָׁא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וּלְאַפְרְשָׁא לָהּ לְדָא רוּחַ טוּמְאָה, לְנַחְתָּא לָהּ לְתַתָּא לְתַתָּא. דָּא בִּרְעוּתָא וּבְצִלּוֹתָא כְּדְקָאֲמַרָן, וְדָא בְּעוֹבָדָא כֹּלָּא כִּדְקָחֲזֵי לֵיהּ.

וְהַאי קְרָא מוֹכָחָא עָלַיְיהוּ, דִּכְתִיב צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר. צַו: דָּא עֲבוֹדָה זָרָה, רוּחַ מְסָאֲבָא. (בראשית ל"ח, נ"ח, ס') לֵאמֹר: דָּא אִתְּתָא, דְּאִקְרֵי יִרְאַת יְיָ. כְּתִיב הָכָא לֵאמֹר, וּכְתִיב הָתָם (ירמיהו ג':א') לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְהָא אוֹקְמוּהָ. בְּגִין כְּךָ כֹּלָּא אִתְּמַר, וְכַהֲנָא קַיְימָא לְאִתְתַּקְנָא כֹּלָּא בְּרָזָא דְּאָדָם וּבְהֲמָה.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִינּוּן יַדְעֵי אוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְאָזְלֵי בָּהּ בְּאֹרַח קְשׁוֹט, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ל"ח:ט"ז) יְיָ עֲלֵיהֶם יִחְיוּ. מַאן עֲלֵיהֶם. אִלֵּין אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא. יִחְיוּ: יִתְקַיְימוּן, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק ד

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּהַאי גַּוְונָא, (זאת תורת, דא כנסת ישראל. העולה: דהיא סלקא, ומתעטרא לעילא לעילא, לאתקשרא כדקא יאות, עד אתר דאקרי קדש קדשים.)

(דבר אחר) זֹאת תּוֹרַת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הָעוֹלָה: דָּא מַחֲשָׁבָה רָעָה, דְּאִיהִי סַלְקָא עַל רְעוּתָא דְּבַר נָשׁ לְאַסְטָאָה לֵיהּ מֵאֹרַח קְשׁוֹט, הִיא הָעוֹלָה, הִיא דְּסַלְקָא וְאַסְטִיאַת לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וּבָעֵי לְאוֹקְדָא לָהּ בְּנוּרָא. בְּגִין דְּלָא יְתְיְיהִיב לָהּ דּוּכְתָּא לְאַסְטָאָה.

וּבְגִין כְּךָ, עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה. מַאן לַיְלָה. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאִיהִי זֹאת, בְּגִין דְּאָתֵי לְדַכְאָה לְבַר נָשׁ מֵהַהוּא רְעוּתָא. עַל מוֹקְדָה, בְּגִין דְּנָהַר דִּינּוּר אִיהוּ אֲתַר לְאוֹקְדָא לְכָל אִינּוּן דְּלָא קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, דְּהָא עָאלִין לוֹן בְּהַהוּא נוּרָא דְּדָלִיק, וּמְעַבְּרֵי שׁוּלְטָנֵיהוֹן מֵעָלְמָא, וּבְגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט, אִצְטְרִיךְ עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה, וְאִתְכַּפְיָא וְלָא שַׁלְטָא.

וְעַל דָּא, כַּד אִתְכַּפְיָא הַאי, סַלְקָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי רוּחַ קוּדְשָׁא, דְּסַלְקָא וְאִתְעַטְרָא לְעֵילָּא, דְּהָא סְלִיקוּ דִּילָהּ, כַּד אִתְכַּפְיָא הַאי חֵילָא אָחֳרָא, וְאִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ. וּבְגִין כַּךְ בָּעֵינָן בְּרָזָא דְּקָרְבָּנָא, לְאַפְרְשָׁא לְהַאי סִטְרָא, מֵרוּחַ קוּדְשָׁא, וּלְמֵיהַב לָהּ חוּלְקָא, בְּגִין דְּרוּחַ קוּדְשָׁא תִּסְתַּלַּק לְעֵילָּא.

רִבִּי אָחָא פָּתַח וְאָמַר, וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ וְגוֹ', וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ, אֲמַאי. וּבְעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, אֲמַאי. וְכַהֲנָא אֲמַאי. וְהָא תְּנִינָן אֶשָּׁא בְּכָל אֲתַר

דִּינָא הוּא, וְכַהֲנָא מִסְטָרָא דִּימִינָא קָא אָתֵי, וּרְחִיקָא הוּא מִן דִּינָא, דְּהָא כַּהֲנָא לָא אִזְדַּמַּן בְּדִינָא לְעָלְמִין, וְהָכָא הוּא בָּעֵי לְאוֹקְדָא דִּינָא בְּעָלְמָא, דְּכְתִיב וּבְעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, בַּר נָשׁ דְּאָתֵי לְמֶחטֵי קָמֵי מָארֵיהּ, הוּא אוֹקִיד גַּרְמֵיהּ בְּשַׁלְהוֹבִיתָא דְּיֵצֶר הָרָע. וְיֵצֶר הָרָע מִסִּטְרָא דִּרוּחַ מְסָאֲבָא קָא אַתְיָא, וְהָא שַׁרְיָא בֵּיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וּלְזִמְנִין אִשְׁתְּמוֹדָעָן קָרְבָּנֵי דְּאַתְיָין מֵהַאי סִטְרָא, וּבָעָא לְקָרְבָא עַל מַדְבְּחָא כְּדְמֵי לֵיהּ. וְלָא אִשְׁתְּצֵי, וְלָא אִתְבְּטַל הַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא, בֵּין מִבַּר נָשׁ, וּבֵין מֵהַהוּא סִטְרָא דְּאַתֵי מִנֵּיהּ, אֶלָּא בְּאֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא, דְּהַהוּא אֶשָּׁא מְבָעֲרָא רוּחַ מְסָאֲבָא, וְזִינִין בִּישִׁין מֵעָלְמָא, וְכַהֲנָא בְּדָא אִתְכְּוִון, לְתַקָּנָא אֶשָּׁא דִּיבָעֵר זִינִין בִּישִׁין מֵעָלְמָא.

וְעַל דָּא בְּעֵי, דְּלָא יִדְעֵכוּן לֵיהּ לְעָלְמִין, וְלָא יִתְחֲלֵשׁ חֵילָא וְתוּקְפָּא דִּילֵיהּ, לְתַבְּרָא חֵילָא דְּתוּקְפָּא אָחֳרָא בִּישָׁא מֵעָלְמָא, וְעַל דָּא לֹא תִכְבֶּה. וְכַהֲנָא יְסַדֵּר עֲלֵיהּ אֶשָּׁא בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, בְּזִמְנָא דְּשַׁלְטָא סִטְרָא דִּילֵיהּ וְאִתְעַר בְּעָלְמָא, בְּגִין לְבַסְּמָא עָלְמָא (ס"א ולבסמא דינא), וְאִתְכַּפְיָין דִּינִין, וְלָא מִתְעָרֵי בְּעָלְמָא, וְעַל דָּא תָּנֵינָן, אִית אֶשָּׁא אַכְלָא אֶשָּׁא. אֶשָּׁא דְּלֵעֵילָּא אַכְלָא אֶשָּׁא אָחֳרָא, אֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא אַכְלָא אֶשָּׁא אָחֳרָא, וְעַל דָּא, אֶשָּׁא דָּא לָא תִכְבֶּה לְעָלְמִין, וְכַהֲנָא מְסַדֵּר לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא.

פרק ה

רעיא מהימנא פְּקוּדָא לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָה כְּמִשְׁפָּטָהּ, וְעֹלָה אִתְמַר זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה וְגוֹ'. חָמֵשׁ אִשִּׁים הֲווֹ נַחְתִּין עַל קָרְבָּנָא. אֵשׁ אוֹכֵל וְאֵינוֹ שׁוֹתֶה. אֵשׁ שׁוֹתֶה וְאֵינוֹ אוֹכֵל. אֵשׁ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה. אֵשׁ אוֹכֵל לַחִים וְיבֵשִׁים. אֵשׁ שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל וְאֵינוֹ שׁוֹתֶה. לְקֻבְלַיְיהוּ אִינּוּן, זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, חַד. הִיא הָעוֹלָה עַל מוֹקְדָה, ב'. עַל הַמִּזְבֵּחַ, ג'. כָּל הַלַּיְלָה, ד'. וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ ה'.

וְאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, עוֹלָה כּוּלָּהּ סַלְקָא לַגָּבוֹהַּ. וְדָא בִּינָה, ה', ה' מַרְאוֹת דִּילָהּ. י', בַּת יְחִידָה, (שמות כ"ד:י"ז) וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְיָ' כְּאֵשׁ אוֹכֶלֶת. ו' אוֹר דְּבַת עֵינָא, וְהִיא אֵשׁ שׁוֹתֶה כָּל מַיִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹכֶלֶת כָּל קָרְבָּנִין דִּצְלוֹתָא. וְאוֹכֶלֶת לַחִין וְיבֵשִׁין, אִינּוּן פִּשְׁטֵי דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִינּוּן כְּעֻצִּים יְבֵשִׁים. וְרָזֵי אוֹרַיְיתָא אִינּוּן כְּעֻצִּים לַחִים. וְהַאי אִיהוּ אֵשׁ אוֹכֶלֶת לַחִין וְיבֵשִׁין.

וְעוֹד אוֹכֶלֶת לַחִין, כָּל קָרְבָּנִין דַּהֲווֹ קָרְבִין בִּצְלוֹתָא, עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְיבֵשִׁין, כָּל קָרְבָּנִין דַּהֲווֹ קָרְבִין בִּצְלוֹתָא, עַל מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה. וְהַאי אִיהוּ, סְקִילָה שְׂרֵיפָה הֶרֶג וְחֶנֶק, עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעַל מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, אִלֵּין אִינּוּן קָרְבָּנַיָּא דִּשְׁכִינְתָּא, צְלוֹתָא, דְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה וְלָא תַּעֲשֶׂה. וּלְקֻבֵל ה' מַרְאוֹת אִלֵּין, תַּקִּינוּ חֲמֵשׁ צְלוֹתֵי בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי. וּלְקֻבֵל בַּת עֵינָא, אִינּוּן עֲשֶׂרֶת יְמֵי הַתְּשׁוּבָה ה' לְקֻבֵל אוֹר דְּבַת עֵינָא. ה' עִנּוּיִין, לְקֻבֵל ה' בַּתְרָאָה.

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְעַשּׂוֹת הַחַטָּאת כְּמִשְׁפָּטָהּ. תַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים, אַתּוּן דְּמִסְטָרָא דְּמִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְיתוּ, דְּטַרְחֲתוּן סַגֵּי לְנַקָּאָה בְּרַתָּא דִּילִי דְּאִיהִי הֲלָכָה, מֵאִלֵּין קְלִיפִּין, דְּעֶרֶב רַב, קוּשְׁיָין בִּישִׁין, דְּלֵית לוֹן תִּירוּץ, וְלָא פְּרוֹקָא, דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (קהלת א׳:ט״ו) מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת, אֶלָּא אִתְּמַר תִּיקוּ בְּהוֹן. וְכָל תִּיקוּ דְּאִסּוּרָא לְחוּמְרָא, וְאִיהוּ תִּיקוּ חָסֵר ן׳ דְּלֵית לֵיהּ תִּקּוּן. חָסֵר נוּן, דְּאִיהִי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּתִיקוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, שְׁתִיקָה. כְּגוֹן שְׁתוֹק כַּךְ עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה.

וְאִית קוּשְׁיָין דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דַּהֲלָכָה, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ה:י״ד) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ. וְאַתּוּן, פַּסְקִין לוֹן בְּכַמָּה פְּסָקוֹת, וּלְבָתַר מְתַקְּנִין וּמְפָרְקִין לוֹן בְּכַמָּה פְּרוּקִין.

וְאִי חָסֵר שׁוּם פְּסָק מִמַּתְנִיתִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ זֶה חָסֵר מִן הַמִּשְׁנָה, אַתּוּן מְתַקְּנִין לוֹן, וְהַאי הוּא חֶסְרוֹן שֶׁיּוּכַל לְהִמָּנוֹת. וְאִי יֵיתֵי טִפֵּשׁ שׁוּם בִּישׁ עַל הַהוּא אוּמָנָא דְּחָתִיךְ לְבוּשִׁין, וַיְיָמָא וְכִי אוֹרַיְיתָא אִיהִי חָסֵר, וְהָא כְּתִיב (תהלים יט) תּוֹרַת יְיָ׳ תְּמִימָה, תְּמִימָה בְּכָל אֲבָרִין דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן רמ״ח פִּקּוּדִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. תְּמִימָה בִּלְבוּשָׁהָא, וְאֵיךְ חָסֵר מִן הַמִּשְׁנָה.

אַתּוּן תֵּימְרוּן לֵיהּ, דּוֹק וְתִשְׁכַּח חֲתִיכָה, וְתִשְׁכַּח לֵהּ מְעוּרֶבֶת בִּשְׂאָר פְּסָקוֹת וּמִשְׁנָיוֹת. דְּאוֹרַח אוּמָנָא לְמֶחְתַּךְ לְבוּשִׁין בְּכַמָּה חֲתִיכוֹת, וְתַלְמִיד דְּלָאו אִיהוּ בָּקִי לְמִקְשַׁר הַהֲלָכָה בְּאִלֵּין חֲתִיכוֹת, מִתְחַלְּפֵי לֵיהּ פְּסָקוֹת וְקוּשְׁיָין, וְלָא אַשְׁכַּח לוֹן פְּרוּקָא. עַד דְּיֵיתֵי אוּמָנָא, וּפָרִיק לוֹן כָּל אִלֵּין סְפֵקוֹת דְּלְהוֹן. בְּהַהוּא זִמְנָא, הֲלָכָה דְּאִיהִי בְּרַתָּא, סְלִיקַת קֳדָם מַלְכָּא, שְׁלֵימָא בְּכֹלָּא, בְּגוּפָא בִּלְבוּשָׁא וּבְתַכְשִׁיטָהָא, וְאִתְקָיְיִם בָּהּ (בראשית ט׳:ט״ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וּלְזִמְנִין אִית לְאוּמָנָא תַּלְמִיד בָּקִי, דִּישַׁדַּר לֵיהּ לְתַקָּנָא לוֹן.

קְמוּ כֻּלְּהוּ וְאָמְרוּ, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא אוּמָנָא רַעְיָא מְהֵימָנָא. דְּאִתְּמַר בָּךְ מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְתַמֵּן וְאֵילָךְ כֻּלְּהוּ תַּלְמִידִים אִינּוּן דִּילָךְ, מִן יְהוֹשֻׁעַ עַד סוֹף כָּל דָּרִין. הֲדָא הוּא דְּאָמַר וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים, וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים, עַד סוֹף כֻּלְּהוּ. תַּלְמִיד בָּקִי דִּילָךְ מַאן הוּא הָא חֲזֵינָא דְּאִתְּמַר, הַכֹּל יְהֵא מוּנָח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ.

אָמַר לוֹן, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּאִיהוּ תַּלְמִיד חָבֵר, דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר (במדבר כ״ה:ז׳) בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. כְּגַוְונָא דְּאִתְּמַר בְּאַהֲרֹן (שמות ד׳:ט״ז) הוּא יִהְיֶה לְךָ לְפֶה, הָכִי נָמֵי בְּרֵיהּ, יִהְיֶה לִי לְפֶה, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה. בְּגִין דְּהִיכִי דַּהֲוֵינָא בְּקַדְמֵיתָא כְּבַד פֶּה וּכְבַד לְשׁוֹן, וְהָכִי יוֹקִים לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבַד פֶּה בְּאוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, וּכְבַד לְשׁוֹן בְּאוֹרַיְיתָא שֶׁבִּכְתָב, דְּלָא יֵימְרוּן אִלֵּין דִּלָּא אִשְׁתְּמוֹדְעִין לִי, אֲחֶרָא אִיהוּ. וְאֵלִיָּהוּ הוּא יִהְיֶה לִי לְפֶה, יֵיתֵי לְתַקָּנָא כָּל אִלֵּין סְפֵקוֹת, וּלְפָרְקָא לוֹן.

בְּהַהוּא זִמְנָא, זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, בְּרַתְּא, דַּהֲוַת מְהַדְּקָא שְׁפָלָה בְּגָלוּתָא, סְלִיקַת עַל כָּל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל״א:כ״ט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה, וּסְלִיקוּ דִילָהּ תְּהֵא לְאַבָּא דְּאִיהוּ לִימִינָא חֶסֶד, דְּבֵיהּ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים, מִתַּמָּן חָכְמָ"ה, כ"ח מ"ה.

אָמַר חַד תָּנָא, בְּוַדַּאי בְּגִין דָּא אִתְמַר בָּךְ, מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה בְּגִין כַּלָּה דִילָךְ, דְּלָא יְהֵא לָךְ שְׁלִימוּ אֶלָּא בָּהּ. דְּכַד אַנְתְּ תְּהֵא שְׁלֵימָא בָּהּ, אִתְמַר בָּךְ (במדבר י״ב:ח׳) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת. בְּמַרְאֶה: כְּגַוְונָא דְּכַלָּה דְּאִתְפַּשְׁטַת מַלְבּוּשָׁהָא, וּמִתְיַיחֶדֶת עִם בַּעְלָהּ בְּקֵירוּב בָּשָׂר, בְּרָמָ"ח אֲבָרִים דִּילָהּ, וְלָא כַּסְּיאַת אֲבָר חַד מִנָּהּ. וְהַאי אִיהוּ בְּמַרְאֶה רמ"ח בְּחוּשְׁבָּן. (נ"א אתחזי לה דאתמר ביה)

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּקַדְמֵיתָא אִתְחֲזֵי לָךְ הַאי חֵיזוּ, דְּאִתְמַר בָּהּ בְּמַרְאֶה, דְּאִיהוּ לָךְ הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל בַּסָּנֶה, דְּאִדְכַּר בֵּיהּ חֲמִשָּׁה זִמְנִין הַסָּנֶה. וּכְעַן אִתְגַּלְיָא לָךְ חֵיזוּ דָּא, בְּרָמָ"ח פִּקּוּדִין, דְּאִינּוּן בְּחַמְשָׁה חוּמָשֵׁי תּוֹרָה. וְלֹא בְחִידוֹת, דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דִּילָהּ, דִּבְהוֹן חָזוּ כָּל נְבִיאֵי. דְּלֵית אַרְח לְאִתְגַּלָּאָה כַּלָּה בְּקֵירוּב בָּשָׂר, אֶלָּא לְחָתָן דִּילָהּ.

בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּהוּ, (בראשית ב׳:כ״ה) וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ. כְּגוֹן אָדָם וְאִשְׁתּוֹ דִּכְבַר אִתְעַבָּר עִרְבּוּבְיָא בִּישָׁא, עֵרֶב רַב, קוּשְׁיָא בִּישָׁא מֵעָלְמָא, דְּאִינּוּן עֲרָיָין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, עֲרָיָין דְּיִשְׂרָאֵל. כָּל שֶׁכֵּן עֲרָיָין דִּילָהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא. וּמֵהֲלָכָה דִילָהּ. דִּבְגִינַיְיהוּ צָרִיךְ לְכַסָּאָה רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ (משלי כ״ה:ב׳) כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר, עַד דְּמִתְעַבְּרִין מֵעָלְמָא. וְלֵית מְלָכִים אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם, בְּהַהוּא זִמְנָא, וּכְבוֹד מְלָכִים חֲקוֹר דָּבָר. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְעַתִּיק יוֹמִין, דְּמִתַּמָּן אַנְתְּ, כְּעַנְפָּא דְּאִתְפְּשַׁט מֵאִילָנָא, הָכִי נְשָׁמָתִין עַנְפָּא מִנַּיהּ.

תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִין, הָא וַדַּאי עוֹלָה וְחַטָּאת וְאָשָׁם, תְּלַת פִּקּוּדִין אִינּוּן, תְּלַת אֲבָהָן. שְׁלָמִים מַטְרוֹנִיתָא. אֲבָל, דְּאִיהִי תַּשְׁלוּמִין דְּכָל אֲבָר, כְּגַוְונָא דְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְּחַג. (ס"א אתר דאיהו תשלומים דכלא כגוונא).

מִי שֶׁלֹּא חַג בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, אֵין תַּשְׁלוּמִים לָרִאשׁוֹן, וּשְׁאָר יוֹמִין תַּשְׁלוּמִין זֶה בָּזֶה, וּבְהוֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת אֲבָל מִי שֶׁלֹּא חַג יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג עָלֵיהּ אִתְמַר (קהלת א׳:ט״ו) מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לְתִקּוֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת. וְהַאי אִיהוּ חַטָּאת דְּמִתְעַכֵּב לְעוֹלָה. (מאי טעמא) חֵטְא אִיהוּ דְּכַר. חַטָּאת, נוּקְבָא. וּלְזִמְנִין דְּהָא אִתְבְּסָם חַטָּאת, וְאִתְפְּרַשׁ מֵעוֹלָה. בְּהַהוּא שָׂעִיר, דְּאִתְמַר (במדבר ט״ו:כ״ד) וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת.

אֲשֶׁם תָּלוּי אָחִיד בְּתַרְוַויְיהוּ, כְּמַאן דְּאָחִיד לְכָאן וּלְכָאן, וְאִיהוּ תָּלוּי בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּגוֹן, הַכֹּל תָּלוּי עַד שֶׁיָּבֹא אֵלָיְהוּ, וְיִפְרִישׁ לֵהּ מִתַּמָּן. הָכִי אֲשֶׁם תָּלוּי, אִיהוּ אָחִיד בְּתַרְוַויְיהוּ, עַד דְּיָהֲבִין לֵיהּ מְזוֹנָא דִּילֵיהּ, שׁוֹחַד דִּילֵיהּ, וְיִתְפְּרַשׁ מִתַּמָּן, וּמִתְקָרְבִין אֲבָרִין דְּכַלָּה דָּא לְדָא. דְּהָכִי אִיהוּ אָשָׁם וְחַטָּאת, כְּסִרְכוֹת דַּאֲחִידָן בָּרִיאָה, וְלָא מַנִּיחִין לֵהּ לְפַרְחָא לְסַלְקָא לְגַבֵּי עִילָּא, לְנָשְׁבָא בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא.

שֶׁה אִיהוּ לְעוֹלָה, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ב:ז') וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה. וְאִתְמַר בֵּיהּ (שמות י"ב:ה') שֶׂה תָּמִים זָכָר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אִישׁ תְּמִים. וְהָא צָרִיךְ לְמִשְׁאַל, דְּהָא שֶׂה אִיהוּ לִימִינָא, שְׂעִיר אִיהוּ לִשְׂמָאלָא, דְּהַיְינוּ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, וְאִית שָׂעִיר, וְאִית שָׂעִיר. שָׂעִיר אֶחָד לַיְיָ', וּשְׂעִיר אֶחָד לַעֲזָאזֵל. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ח') וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ' וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. וּבְהַהוּא שְׂעִיר, אִתְמַר בְּעֵשָׂו, (בראשית כ"ז:י"א) אִישׁ שָׂעִיר. וְדָא כָּבֵד. דְּנָטִיל כָּל אִינּוּן שְׂמָרִים דְּדָם. (דמתמן) שְׂחִין אֲבַעְבּוּעוֹת פּוֹרְחוֹת, סַפָּחַת, וְכָל מִינֵי צָרַעַת. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:כ"ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. וְאִינּוּן עֲוֹנוֹת תָּם, דְּאִיהוּ לִבָּא, וּכְדֵין אִתְפְּרַשׁ מִלְּעָרְבָא בְּלִבָּא, וּכְדֵין אִתְבְּסָם, וְאִיהוּ כָּבֵד בְּאִלֵּין חוֹבִין, וְלָא קָל לְסַלְקָא לְגַבֵּי יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. חֲדוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דִּמְתִיבְתָּאן, דְּקָא נַחְתֵּי עִם תָּנָאִין וְאָמוֹרָאִין.

קָם חַד מִנַּייהוּ וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הַב לִי רְשׁוּ לְמִשְׁאַל, בְּתַר דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין יַקִּירִין אִלֵּין מִפּוּמָךְ, דְּאוֹרַייְתָא דָּא דְּנָפְקַת מִפּוּמָךְ (משלי ג':ט"ז) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ, וְעַל כָּל דָּא הֲלָכָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צָרִיךְ. הָא שָׂעִיר דַּעֲזָאזֵל שֶׁפִּיר, אֲשֶׁם תָּלוּי בְּאָן אֲתַר אִיהוּ.

אָמַר לֵיהּ, בְּרִיךְ אַנְתְּ בְּרִי, שַׁפִּיר קָא שָׁאַלְתְּ. אֶלָּא, מַה עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אָחִיד בֵּיהּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דְּאִינּוּן חֶסֶד וּגְבוּרָה, כְּגוּפָא דְּאָחִיד בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין דְּבַר נָשׁ. אוֹ כְּנֶשֶׁר, דַּאֲחִידָן בֵּיהּ תְּרֵין גַּדְפִּין לְפָרְחָא בְּהוֹן. וְכַיּוֹנָה, דַּאֲחִידַת בָּהּ תְּרֵין גַּדְפִּין, דְּאַמְתִּילַת לְאוֹרַייְתָא, וְגַדְפִּין דִּילֵהּ לְמִצְוֹת עֲשֵׂה, וּבְהוֹן הִיא הָעוֹלָה, וּפָרְחַת לְעֵילָּא. הָכִי פִּקּוּדִין דִּלָּא תַּעֲשֶׂה, אִינּוּן תְּפִישׁוּ דִּילֵהּ, כְּגוֹן צִפֳּרִים הַנֶּאֱחָזִים בַּפֶּח. וְכָל תַּפְשִׁין דִּילֵהּ, דִּמְעַכְּבִין לֵהּ לְפַרְחָא, אִתְקְרִיאוּ סִרְכוֹת כְּאִלֵּין סִרְכוֹת, דִּמְעַכְּבֵי לְכַנְפֵי רֵיאָה, לְנָשְׁבָא.

הָכִי אָשָׁם. דְּיִשְׂרָאֵל אָחִיד בְּגַדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִינּוּן חֵיוָון דְּכוּרְסְיָיא, דְּלָא תְּהֵא עוֹלָה בְּהוֹן בְּזִכְוָון דְּיִשְׂרָאֵל, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְעַכְּבִין לֵהּ, וּמַכְבִּידִין גַּדְפָּאָה חי"ת חי"ת חֲטָאוֹת דִּלְהוֹן. וְאָשָׁם אִימָּא דְּעֵרֶב רַב, סִרְכָא אֲחִידָא בְּכוּרְסְיָיא, דְּתַמָּן מַטְרוֹנִיתָא, וְלָא מַנְחַת לֵהּ לְסַלְקָא מִגְּלוּתָא. וְזִכְוָון אֲחִידָן בָּהּ לְסַלְקָא, אִשְׁתְּאָרַת בַּאֲוִירָא, כְּגוֹן סִרְכָא תָּלוּי

בַּאֲוִירָא. וְדָא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. (דאיהו אוירא) הָכִי אֶשָׁם תָּלוּי בְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא.

חַטָּאת אִיהִי יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, אַכְּבִידַת עָלָה בְּחַטָּאוֹת, דְּלִכְלוּכִין דְּחוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, כְּגַוְונָא דְּכָבֵד מַכְבִּיד שְׁמָרִים, דְּאִינּוּן דָּמִים, עַל עַרְקִין דְּלִבָּא. הָכִי אִלֵּין חֲטָאוֹת, מַכְבִּידִין עַל גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִינּוּן פְּקוּדִין דַּעֲשֵׂה, דְּדָמְיָין לְכַנְפֵּי יוֹנָה. לֹא תַּעֲשֶׂה כַּד אִינּוּן מַכְבִּידִין עַל עֲשֵׂה, דְּאִינּוּן כַּד חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל מְרוּבִּין מִזְּכָוִון, אִתְּמַר בְּאוֹרַיְיתָא דְּאִיהוּ גּוּפָא, (דניאל ח׳:י״ב) וְתֻשְׁלַךְ אֱמֶת אַרְצָה, וְאִיהִי צוֹוָחַת (איכה א׳:י״ד) נָתְנַנִי יְיָ' בִּידֵי לֹא אוּכַל קוּם (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם.

וּבְגִין דָּא, תַּקִּינוּ תַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים צְלוֹתִין בַּאֲתַר דְּקָרְבְּנִין, לְאַעְבְּרָא חֲטָאוֹת וַאֲשָׁמוֹת מִינָּהּ. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית, כְּקָרְבָּן הַשַּׁחַר. וּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה, כְּקָרְבָּן בֵּין הָעַרְבַּיִם. וּצְלוֹתָא דְּעַרְבִית, כְּאֵמוּרִים וּפְדָרִים דַּהֲווֹ מִתְאַכְּלִים כָּל הַלַּיְלָה. וּתְלַת אֲבָהָן דְּתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין, לָקֳבֵל מָרְכַּבְתָּא דְּאִינּוּן קְטִירִין בָּהּ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה, דְּאִינּוּן פְּנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם וְגוֹ'. (ע"כ רעיא מהימנא)

(ויקרא ו׳:ו׳) אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (בראשית כ״ב:ז׳) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וְגוֹ', וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר תְּלַת זִמְנִין דְּיִצְחָק, וַיֹּאמֶר חַד דְּאַבְרָהָם, אֲמַאי הָכִי. אֶלָּא, ג' לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, דְּאִינּוּן תְּלַת דְּיִצְחָק הֲווֹ. וְחַד דְּאַבְרָהָם בָּרְבִיעִי, דִּכְתִיב הִנֶּנִּי בְנִי דְּחִיקָא (ס"א ודייקא) הִנֶּנִּי. וּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ד) יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם מְאוֹרֹת חָסֵר.

וְאִי תֵּימָא וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר יַתִּיר אינּוּן. אֶלָּא, אִינּוּן סְתִימִין הֲווֹ בְּמַחֲשָׁבָה. וְאִלֵּין, אִתְגַּלְיָין מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם, וּכְתִיב (בראשית א׳:ג׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וַיֹּאמֶר אָבִי, וּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְיִהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם. וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרוֹת.

פרק ו

רעיא מהימנא וְעוֹד אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ וְגוֹ'. דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ'. לֹא תִכְבֶּה וַדַּאי, דַּעֲבִירָה אֵינָהּ מְכַבֶּהּ תּוֹרָה. אֲבָל עֲבִירָה מְכַבֶּהּ מִצְוָה, וּמַאן דְּעָבִיד עֲבִירָה דְּמְכַבֶּהּ מִצְוָה דְּאִיהִי נֵר, הָכִי מְכַבֶּהּ נֵר דִּילֵיהּ, דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי כ׳:כ״ז) נֵר יְיָ' נִשְׁמַת אָדָם מְגוּפֵיהּ, וְהַאי הוּא כִּבּוּי, דְּאִשְׁתְּאַר גּוּפָא בַּחֲשׁוֹכָא. וְהָכִי מַאן דְּסָלִיק שְׁכִינְתָּא מֵאַתְרָהָא, גָּרִים (לכל העולם) כִּבּוּי וַחֲשׁוֹכָא לְהַהוּא אֲתַר. וַחֲשׁוֹכָא אִיהִי עֲבֵירָה, (משלי ל׳:כ״ג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ.

וּסְלִיקוּ דְּמִצְוָה מִסְטָרָא דְּעַמֵּי הָאָרֶץ, לְהוֹן מְכַבְּדָה מִצְוָה, לְקַיֵּים בְּהוֹן, (שמואל א ב׳:ט׳) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ. אֲבָל לְגַבֵּי מָארֵי תּוֹרָה, לֵית לֵיהּ כְּבֵיָיה עוֹלָמִית, בְּהוֹן דְּנָהֲרִין לָהּ בְּכַמָּה רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹר רָ"ז אִתְקְרֵי. וּמִצְוֹת דְּאוֹרַיְיתָא דְּמָקַיְימִין לָהּ רַבָּנָן, תּוֹרָה אִיהוּ לְגַבַּיְיהוּ, לֵילָה וְיוֹמָם לָא תִכְבֶּה עָלַיְיהוּ, בְּגִין דְּמָקַיְימִין בָּהּ (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה.

פרק ז

וְעָשָׂן דְּסָלִיק מִפּוּמַיְיהוּ בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ עָשָׂן הַמַּעֲרָכָה, דְּמָסַדְּרִין לָהּ, וּמַעֲרִיכִין לָהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, כְּגוֹן (במדבר ח׳:ב׳) בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד. וּבְעָשָׂן הַמַּעֲרָכָה וְעָנָן הַקְּטֹרֶת, דְּאוֹרַיְיתָא עָשָׂן דִּילָהּ, יִתְעַר מִלְּבָא, לְגַבֵּי חָכְמְתָא, דְּאִיהוּ כְּמוֹחָא, כְּגַוְונָא דַּעֲנָנָא. דְּאִתְעָרוּתָא דַּעֲנָנָא מִלְּבָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית ב׳:ו׳) וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, וּלְבָתַר וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

הָכִי יִתְעַר עָשָׂן, מִבִּינָה, דְּאִיהוּ בְּלִבָּא, דְּאוּקְמוּהָ לְגַבֵּיהּ, הַלֵּב מֵבִין. וְסָלִיק לְגַבֵּי חָכְמָה, דְּאִיהִי (נ"א במוחא) כְּמוֹחָא. (ומאן) וּמַאי עָשָׂן. (דעת) דְּא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דַּעַת, לֵב מֵבִין דַּעַת.

לְבָתַר דְּנָחִית עָשָׂן, חָכְמָה לְגַבֵּי בִּינָה, דְּאִינּוּן דָּא לִשְׁמָאלָא, וְדָא לִימִינָא. אִיהוּ נָחִית מָלֵא מֵאַבָּא וְאִימָּא, מָלֵא י"ה, לְאוּקְדָא עֲצִים דְּאִינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, מִסִּטְרָא דְּעֵץ חַיִּים, דְּאִינּוּן אֲבָרִים דְּגוּפָא, דְּתַמָּן ה' הַעֲצִים וְדַאי, לְאוּקְדָא לוֹן בְּשַׁלְהוֹבִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ'. בְּשַׁלְהוֹבִין דְּנֵר מִצְוָה בְּרַחֲימוּ. ע"כ (קנ"ז ע"ב תנאים ואמוראים וכו')

פְּקוּדָא (שייך לדף ק"י ע"ב) לְהַקְרִיב בְּכָל יוֹמָא תְּמִידִין. וַאֲבַתְּרֵיהּ לְהַדְלִיק אֵשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה. וַאֲבַתְּרֵיהּ, תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. וַאֲבַתְּרֵיהּ, קָרְבָּן נֶדֶר אוֹ נְדָבָה. תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, כָּל אִלֵּין תְּמִידִין, אִינּוּן מִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּצָרִיכִי לְמֶהֱוֵי לוֹן נַיְיחָא. וְאַף עַל גַּב דְּכָל סְפִירָן כַּלְּהוּ חַד, מִכָּל מָקוֹם, כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה מְמָנָא עַל שַׁבָּתוֹת וּזְמָנִין וְיוֹמִין טָבִין, וְהַהִיא מִדָּה דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּהַהוּא זִמְנָא, כָּל סְפִירָן אִתְכְּלִילוּ בָּהּ, וְאִתְקְרִיאוּ כֻּלְּהוּ עַל שֵׁם הַהִיא מִדָּה, בְּחֶסֶד חֲסָדִים, בִּגְבוּרָה גְּבוּרוֹת וְהָכִי בְּכָל מִדָּה.

פרק ח

וְאִית הַשְׁבָּתַת מְלָאכָה, כְּגוֹן שׁוֹר, דְּאִית לֵיהּ עוֹל. וַחֲמוֹר, דְּאִית לֵיהּ מַשָּׂאוֹי. בֵּין עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, כְּגוֹן תְּפִילִין. בֵּין עוֹל מַלְכוּת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כְּפוּם עוֹבָדַיְיהוּ, בְּאִלֵּין יוֹמִין אִית לוֹן הַשְׁבָּתַת מְלָאכָה וְנַיְיחָא. מַאן דְּלָא אִתְעֲסַק בְּאוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדִין,

אִית לֵיהּ עוֹל מַלְכוּת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּמַאן דְּאִתְעָסָק בְּאוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדִין, אִית לוֹן עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, דְּאִיהִי ה' בַּתְרָאָה, מַלְכוּת שָׁמַיִם אִתְקְרִיאַת.

עוֹל מִצְוֹת אִיהִי וַדַּאי, בְּגִין דְּבָהּ אִתְבְּרִיאוּ כָּל בְּרְיָין דְּשָׁמַיָּא וְאַרְעָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. בְּהּ' בְּרָאָם. וְכַד יֵיתֵי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, נַחֲתַת בֵּינָה דְּאִיהוּ יד"ו, עַל ה', דְּאִיהִי מַלְכוּת שָׁמַיִם נְשָׁמָה יְתֵירָה, וְאִיהוּ (שמות ל״ב:ט״ז) חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת. אָנֹכִי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וּפְרִישַׁת גַּדְפָּהָא עַל בְּרַתָּא, וְעַל מַשְׁרְיָין דִּילָהּ, וְאִית לוֹן נַיְיחָא. וְאִתְּמַר בְּמַשְׁרְיָין דְּסִמְאֵ"ל וְנָחָשׁ, (דברים כ״ח:י׳) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ, אוֹת תְּפִלִּין וְאוֹת שַׁבָּת, וְאוֹת דְּיוֹמִין טָבִין, וְאוֹת בְּרִית כֻּלְּהוּ שְׁקִילִין.

וְאִית אוֹת דְּשַׁדַּי"י, דְּאִיהוּ מְטַטְרוֹ"ן עֶבֶד, וְכַמָּה עַבְדִין תַּלְיָין מִנֵּיהּ, דְּמִמָּנָא עַל אִלֵּין דְּעַבְדִין פִּקּוּדֵי עַל מָנָת לְקַבֵּל פְּרָס. מְטַטְרוֹ"ן וּמַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ מְמָנָן עָלַיְיהוּ. בְּגִינַיְיהוּ אִתְּמַר, (שמות כ״ג:י״ב) לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ. אֲבָל אִינּוּן דְּעַבְדִין פִּקּוּדִין שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אִינּוּן בְּנוֹי דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְאִינּוּן כִּתְרִין וְתָגִין עַל רֵישָׁא, דְּעַבְדִין בְּיוֹמִין דְּחוֹל. וּבְגִינַיְיהוּ אִתְּמַר וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָגָא חֲלָף, וְהַזָּר הַקָּרֵב לְגַבַּיְיהוּ יוּמַת. דְּשַׁבְּתוֹת אִתְקְרִיאוּ לְגַבֵּי עַבְדִין.

וּבְגִין דָּא, אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים. אִם כְּבָנִים, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. אִם כַּעֲבָדִים, (ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְלֹא שִׁאַר אוּמִין. אֲבָל אִינּוּן חַיְיבַיָּא דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא וּמִצְוֹת, וְלֵית עֲלַיְיהוּ עוֹל תּוֹרָה וְעוֹל תְּפִלִּין, וּשְׁאָר פִּקּוּדִין, אִינּוּן עֲבָדִין לְאוּמִין דְּעָלְמָא, וּמִשְׁתַּעְבְּדִין בְּהוּ. כְּגוֹן (דברים ו׳:כ״א) עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם.

וְאִי נַטָּרִי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אִתְּמַר בְּהוּ וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ' אֱלֹהֵינוּ. וְיִתְקַיָּים בְּהוּ, (שמות כ״ג:י״ב) לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמוֹרֶךָ, חֲמוֹר בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת, וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ וּבְהֵמְתֶּךָ, עִם הָאָרֶץ בְּהֵמָה אִקְרֵי. וּלְבָתַר דְּיֵיעוּל גַּרְמֵיהּ תְּחוֹת אָדָם בַּתּוֹרָה, יִתְקַיָּים בֵּיהּ (תהילים ל״ו:ז׳) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. אִם הוּא כַּסּוּס דְּרָכִיב עֲלֵיהּ מָארֵיהּ, וְסָבִיל לֵיהּ, וְלָא מְבָעֵט בְּמָארֵיהּ.

וּמַאי סְבִילוּ דְּעַם הָאָרֶץ לְתַלְמִיד חָכָם. בְּגִין, דְּתַלְמִיד חָכָם כְּיוֹם שַׁבָּת צָרִיךְ אִיהוּ, דְּלֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ, וְאִי עַם הָאָרֶץ סָבִיל לֵיהּ בְּמָמוֹנֵיהּ, וְאִתְנְהִיג בֵּיהּ כְּפוּם רְעוּתֵיהּ לְשַׁמְּשָׁא לֵיהּ, וּלְאִתְנַהֲגָא בְּפִקּוּדִין כְּפוּם רְעוּתֵיהּ, יִתְקַיֵּים בֵּיהּ אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. יוֹשִׁיעַ לֵיהּ מִשּׁוֹד וּגְזֵלָה, יוֹשִׁיעַ לֵיהּ מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּלָא שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, וְיִשְׂחַט לֵיהּ בְּסַכִּין פָּגוּם

דִּילֵיהּ. וְכָל מַאן דְּשָׁחִיט בְּסַכִּין פָּגוּם, נְבֵלָה אִיהוּ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ, דְּאִיהוּ סָמָאֵ"ל.

פרק ט

וְנֶפֶשׁ דְּתַלְמִיד חָכָם אִתְקְרִיאַת שַׁבָּת מַלְכְּתָא, נֶפֶשׁ יְתֵירָה דְּשַׁבָּת. וְעִנָּג דִּילֵיהּ נִשְׁמַת חַיִּים, וְרוּחַ שִׂכְלִי. וְאִינּוּן נְשָׁמָה יְתִירָה, רוּחַ יְתֵירָה, עַל נְשָׁמָה וְרוּחָא וְנַפְשָׁא, דְּאִינּוּן עַבְדִין, דְּשַׁלְטִין בְּגוּפָא, דְּיוֹמִין דְּחוֹל. נְשָׁמָה יְתֵירָה, נִשְׁמַת כָּל חַי, (רמ"ב ע"ב) כֶּתֶר בְּרֹאשׁ צַדִּיק, דְּאִיהוּ יוֹם שַׁבָּת. וּבְהַאי נְשָׁמָה יְתֵירָה תְּהַלֵּל יָהּ, דְּאִינּוּן אַבָּא וְאִימָּא, דְּעָלְהּ אִתְמַר, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, בְּגִין דְּאִיהוּ מָרְכָּבָה לְעִלַּת הָעִלּוֹת, דְּאִיהוּ מְכוּסֶּה וְלָא שַׁלִּיט עָלֵיהּ עַיְנָא, וּבְגִין דָּא עַיִן לֹא רָאָתָה.

רוּחָא יְתֵירָה, נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, מִבֵּין אַבָּא וְאִימָּא. וּמַהֲלָכוֹ חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין, וּמָטֵי לְשָׁתְיָתָאָה דְּאִיהוּ צַדִּיק. לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, דְּאִיהִי נֶפֶשׁ יְתֵירָה, מַלְכוּת.

נְשָׁמָה דְּשַׁלְטָא בְּיוֹמִין דְּחוֹלָא, עַל עֶבֶד יְיָ', אִיהִי מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַנְּשָׁמוֹת גְּזוּרוֹת מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד. וְרוּחַ דְּשַׁלְטָא בְּיוֹמֵי דְּחוֹל, עַל עֶבֶד יְיָ', אִיהִי מֵעַבְדָא דְּמַלְכָּא מְטַטְרוֹ"ן, כְּלִיל שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה, וְאִיהִי שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וְנֶפֶשׁ דְּשַׁלִּיט בְּחוֹל, אִיהִי מִכִּסֵּא דִּין, סַנְדַלְפוֹ"ן, תְּכֶלֶת שֶׁבַּצִּיצִית, כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר. אֲבָל בְּרוּתָא דְּמַלְכָּא. בַּפֶּסַח, אִיהִי נֶפֶשׁ הַשִּׁכְלִית, לֵיל שִׁמּוּרִים, מַצָּה שְׁמוּרָה, וְרוּחַ שְׁמוּר לְקֻבְלֵיהּ אִיהִי יוֹם טוֹב, וְאִיהִי יוֹם שַׁבָּת, זָכוֹר וְשָׁמוֹר. בְּגִין דְּאִיהִי אֲצִילוּת מִמַּלְכוּת.

וְהָכִי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, בְּנוֹי דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, אִתְקְרִיאוּ שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, וְלֵית לוֹן מִדִּלְהוֹן, דְּלָאו אִינּוּן בַּעֲלֵי מְלָאכָה, כִּשְׁאָר עֲבָדִין בְּנוֹי דְּחוּלִין. אַגְרָא דִּלְהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, לְעַנְגָא לוֹן בְּכָל מִינֵי מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה, וּלְאוֹקָרָא לוֹן בִּלְבוּשִׁין שַׁפִּירִין, כְּגַוְונָא דְּשַׁבָּת, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, כַּבְּדֵהוּ בִּכְסוּת נְקִיָּה. כָּל מַה דְּעָבַד בַּר נָשׁ לְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אִית לְמֶעְבַּד לוֹן.

וּמַאן דְּמְחַלֵּל שַׁבָּת חַיָּיב סְקִילָה. וְהָכִי מַאן דְּאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָנָא, חֻלָּף. וְהָכִי הוּא הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שֶׁשְּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת, דְּמְחַלֵּל תּוֹרָתֵיהּ. וְכָל שֶׁכֵּן הַמְבַזֶּה לֵיהּ, כְּאִילּוּ מְבַזֶּה שַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדוֹת. וְאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת, כְּאִלּוּ כּוֹפֵר בָּעִיקָר.

וּכְגַוְונָא דְּכָל מָאנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאִתְקְרִיאוּ קֹדֶשׁ, הָכִי כָּל אִינּוּן דְּמְשַׁמְּשֵׁי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אִתְקְרִיאוּ קֹדֶשׁ. וְתַלְמִידֵי דְּרַב דְּאִינּוּן לְקֻבֵּל אֲבָרִים דְּגוּפָא, אִתְקְרִיאוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וְרָזָא דְּמִלָּה קָא רָמִיז בְּהוֹן, (שמות כ"ו:ל"ג-ל"ד) וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. וּמְטַטְרוֹ"ן, אַתְּ וּמַשְׁרְיָין דִּילְךָ, צְרִיכִין לְקָרְבָא לוֹן קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ' בְּכָל לֵילְיָא.

עֲשִׂיָה לְקַבֵּל עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, דָּא קַבָּלַת יְסוּרִין דַּעֲנִיוּת לְתַלְמִיד חָכָם אִיהוּ מָוֶת לְגוּפָא דִּבְעִירָן. דִּמְזוֹנָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ מְזוֹנָא דְּנִשְׁמְתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא שִׂכְלִיִּים, דְּאִינּוּן כֹּהֵן לֵוִי וְיִשְׂרָאֵל. כֹּהֵן בֵּיהּ י', חָכְמָה וַדַּאי. לֵוִי, בֵּיהּ ה', תְּבוּנָה. יִשְׂרָאֵל, בֵּיהּ דַּעַת, וְדָא ו'. נֶפֶשׁ יְתֵירָה, ה' בַּתְרָאָה, רמ"ח מִצְוֹות עֲשֵׂה ושס"ה לֹא תַּעֲשֶׂה. וְתוֹרָה דָּא אָדָם, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר יט) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם. וְדָא כְּלִיל שְׁמָא מְפֹרָשׁ, יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. הַאי אִיהוּ אוֹרַיְיתָא מְזוֹנָא לְאָדָם, בְּד' אַנְפִּין דִּילֵיהּ. מְזוֹנָא דִּבְעִירָן, נָהֲמָא וְחַמְרָא וּבִשְׂרָא, וְכָל מִינֵי פֵּירוֹת, (קהלת ז':י"ד) זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וְצָרִיךְ בַּר נָשׁ, לְקָרְבָּא בְּכָל לֵילְיָא, קָרְבָּן נַפְשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמְתָא דִּבְעִירָן, קֶדֶם יְיָ'. וְיִתְוַדֶּה בְּכַמָּה מִינֵי וִדּוּיִין, וְיִסְלַק לוֹן בְּמַחֲשַׁבְתֵּיהּ, קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ'. לְאַפָּקָא לוֹן בְּקִרְיַאת שְׁמַע, (בלב אחד) לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיַּפִּיק רוּחֵיהּ דְּדָפִיק בְּעַרְקִין דְּלִבָּא. נֶפֶשׁ, יְכַוּון בִּשְׁרֵפָתָהּ, וּבִשְׁחִיטָתָהּ, וּבִנְחִירָתָהּ, דַּהֲווֹ נְחִירִין כַּהֲנַיָּיא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל. וְהַיְינוּ חֶנָק. וּתְלָתָא מִיתוֹת אִלֵּין, הֲווֹ כְּמָרָה סוּמָקָא, יְרוֹקָא, אוּכְמָא. דְּאִינּוּן בַּכָּבֵד בַּמָּרָה בַּטְחוֹל, וְאִינּוּן כִּתְלַת קְלִיפִּין דְּאֱנוֹזָא.

וְקוֹדֶם דָּא, יְתַקֵּן מִזְבַּח אֲבָנִים, וְיכַוֵּין לְמֶעְבְּדֵהּ סְקִילָה, מִמָּרָה חִוָּורָא, דְּשַׁלְטַת בְּכַנְפֵי רֵיאָה, בְּאִינּוּן סְרָכוֹת דְּאִלֵּין בְּעִירָן תְּפוּסִין תַּמָּן. וּנְחִיתַת אֶשָּׁא תְּכֵלָא, וְישֵׁצֵי לוֹן, וְיהוֹן חֵיוָון וּבְעִירָן וְעוֹפִין דַּכְיִין, לְקָרְבָא לַיְיָ', וּלְשַׁרְיָיא שְׁמֵיהּ עֲלַיְיהוּ. בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּהוּ, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. ויהוֹן כְּסוּסְיָא דְּרָכִיב מָארֵיהּ עֲלַיְיהוּ, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (חבקוק ג':ח') כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה, וּבְהַהוּא זִמְנָא (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'.

וְתָא חֲזֵי אִיהוּ שָׁקִיל לְכָל מָארֵי תּוֹרָה, וְהָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי שָׁקִיל גַּרְמֵיהּ מִסְטָרָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִסְטָרָא דְּאֵבָרִים דְּגוּפָא, צָרִיךְ לְמִשְׁקַל גַּרְמֵיהּ לְכָל עַמֵּי הָאָרֶץ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עַצְמוֹ, כְּאִלּוּ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ תָּלוּי בּוֹ. וְיכַוִּין בְּנַפְשֵׁיהּ וּבְרוּחֵיהּ וּבִנְשְׁמָתֵיהּ, לְמֶעְבַּד לוֹן קָרְבְּנִין, עִם כָּל בְּנֵי עָלְמָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְצַוֵּךְ מַחֲשָׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֶׂה. וּבְדָא אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. קָמוּ כֻּלְּהוּ תָּנָאִין וְאָמוֹרָאִין לְגַבֵּיהּ, וְאָמְרוּ כֻּלְּהוּ בְּקָלָא חָדָא, אַנְתְּ הוּא רַעְיָא מְהֵימָנָא, דְּאִית לָךְ רְשׁוּ לְמֶעְבַּד כָּל דָּא, דְּאַנְתְּ שָׁקִיל לְכָל יִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דָּא שְׁלַח לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּינַיְיהוּ. (ע"כ רעיא מהימנא)

תוספתא (ויקרא ו':י"ח) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּהַאי גַּוְונָא, זֹאת תּוֹרַת: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הָעוֹלָה דָּא מַחֲשָׁבָה רָעָה, דְּאִיהִי סַלְּקָא עַל רְעוּתָא דְּבַר נָשׁ, לְאַסְטָאָה לֵיהּ מֵאָרְחָא דְּקוּשׁוֹט. הִיא הָעוֹלָה: הִיא הִיא דְּסַלְּקָא וַאֲסָטְיָיה לֵיהּ לְבַר

נָשׁ, בָּעֵי לְאוֹקְדָא לֵיהּ בְּנוּרָא. בְּגִין דְּלָא יִתְיְהִיב לֵיהּ דּוּכְתָּא לְאַסְטָאָה, וּבְגִין כָּךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה. מַאן לַיְלָה. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי זְאֵת לְאִתְדַּכְּאָה בַּר נָשׁ מֵהַהוּא רְעוּתָא. עַל מוֹקְדָה, בְּגִין דְּנָהַר דִּי נוּר אִיהוּ אֲתַר לְאוֹקְדָא, לְכָל אִינּוּן דְּלָא קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, דְּהָא עָאלִין לוֹן בְּהַהוּא נוּרָא דְּדָלִיק וּמְעַבְּרֵי שׁוּלְטָנֵיהוֹן מֵעָלְמָא. וּבְגִין דְּלָא תִּשְׁלוֹט (ס"א אצטריך) עַל מוֹקְדָה כָּל הַלַּיְלָה, וְאִתְכַּפְיָא וְלָא שַׁלְטָא. (ע"כ תוספתא)

פרק י

כְּתִיב (מלכים א י״ט:י״א) וְהִנֵּה יְיָ עֹבֵר וְגו' וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק וְגו'. רוּחַ גְּדוֹלָה דְּאַמָּרָן, וּכְתִיב לֹא בָרוּחַ יְיָ'. וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ דִּכְתִיב, (יחזקאל ג':י״ב) וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל. הֲרֵי רַעַשׁ אֲבַתְרֵיהּ דְּרוּחַ. וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ, דָּא הוּא דִּכְתִיב (דניאל ז':י') נְהַר דִּי נוּר נָגִיד וְנָפֵק מִן קֳדָמוֹהִי וְגו'.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר הַיְינוּ דִּכְתִיב, (יחזקאל א':י״ג) וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶן כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בּוֹעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת וְנֹגַהּ לָאֵשׁ וּמִן הָאֵשׁ יוֹצֵא בָרָק וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה. קוֹל דָּא, קוֹל בַּתָּרָאָה, דְּהִיא דְּמָמָה, דְּלֵית לָהּ מִלָּה פְּרָטָא, אֶלָּא הִיא דְּמָמָה מִגַּרְמָהּ. וְכַד מִתְכַּנְּשֵׁי עָלָהּ, הִיא אִשְׁתְּמַע בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְכֻלְּהוּ מִזְדַּעֲזְעֵי מִנָּהּ. דְּמָמָה דַקָּה, אֲמַאי הִיא דַקָּה. בְּגִין (ס"א דאיהי) (דאתיא) זְעֵירָא מִכֹּלָּא.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה, דָּא אֶשּׁוֹ דְּיִצְחָק. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:ז') הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים, וְהַיְינוּ אֵשׁ תָּמִיד, דְּקַיְימָא תָּדִיר. וְהָעֵצִים, אִלֵּין עֲצִים דְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב וּבְעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר.

תָּנָן, מֵאֵשָׁא דְּיִצְחָק נָגִיד וּמָטֵי לְהַאי מִזְבֵּחַ, וְנָפִיק גּוּמְרָא חַד לְסָטַר מִזְרָח, וְגוּמְרָא חַד לְסָטַר מַעֲרָב, וְגוּמְרָא חַד לְסָטַר צָפוֹן, וְגוּמְרָא חַד לְסָטַר דָּרוֹם, לְד' זָוְויִן דְּמַדְבְּחָא, וְכַהֲנָא אַסְחַר לָהּ לְד' זָוְויִן.

בְּמַדְבְּחָא (ס"א במזרח) אִית כֶּבֶשׂ חַד, בְּדַרְגִּין יְדִיעָן. וְדַרְגָּא תַּתָּאָה, מָטֵי וְנָחִית לְתָהוֹמָא עִלָּאָה, מִגּוֹ שִׁית חַד. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן גּוּמְרִין מָטוּ לְד' זָוְויִן, חַד זִיקָא אִתְעַר וְנָחִית לְהַהוּא תְּהוֹמָא עִלָּאָה.

וּבְהַהוּא אֲתַר, אִית חַיָּילִין חַיָּילִין דְּאָמְרֵי קָדוֹשׁ, בְּקָל רַב עִלָּאָה. וּמִסְטָרָא אָחֳרָא אָמְרֵי קָדוֹשׁ, בְּקָל נְעִימוּתָא עִלָּאָה. וּמִסְטָרָא אָחֳרָא, חַיָּילִין אָחֳרָנִין דְּאָמְרֵי קָדוֹשׁ. וְכֵן לְד' זָוְויִן. שִׁית מְאָה אֶלֶף רִבְבָוון חַיָּילִין בְּכָל זָוְויָא אִשְׁתְּכַח, וְעָלַיְיהוּ חַד מְמָנָא, וְכֻלְּהוּ מִתְלַבְּשֵׁי אֵפוֹדָא, וְקַיְימֵי לְסַדְּרָא פּוּלְחָנָא דְּמַדְבְּחָא לְקַבֵּל תַּתָּאֵי.

בַּאֲתַר אָחֳרָא מִשְׁתַּכְחֵי גַּלְגַּלֵּי יַמָּא דְּנַהֲמִין, וְנַחְתִּין בְּדַרְגִּין יְדִיעָן, וְתַמָּן חַיָּילִין אַמְרִין בָּקָל נְעִימוּתָא, (יחזקאל ג׳:י״ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ׳ מִמְּקוֹמוֹ. וְכֻלְּהוּ מְשַׁבְּחֵי בְּשִׁירָתָא, וְלָא מִשְׁתַּכְכֵי בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא, וְכֻלְּהוּ מְסַדְּרֵי שְׁבָחָא בְּקָל נְעִימוּתָא.

בַּאֲתַר אָחֳרָא, מִשְׁתַּכְחֵי חַיָּילִין חַיָּילִין, קַיְימִין בִּדְחִילוּ בְּזִיעַ בְּרָתֵת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (יחזקאל א) וְנַגַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם. (וגבה להם ויראה להם). וְכֻלְּהוּ מִסְתַּכְּלֵי לְגַבֵּי הַהוּא מַדְבְּחָא דִּלְעֵילָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דְּמַטֵּי אֶשָּׁא דְּיִצְחָק עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, כַּמָּה זִיקִין סַלְקִין וְנַחְתִּין לְכָל עִיבָר, וּמִתְלַהֲטִין מְנַיְיהוּ, כַּמָּה תַּקִּיפִין מָארֵי דְּחֵילָא, גִּיבָּרִין דְּעָלְמָא. וְאִלְמָלֵא דְּכַהֲנָא קָאִים עַל מַדְבְּחָא, וּמְסַדֵּר אָעִין, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם קָמַיְיהוּ. מֵאִלֵּין גּוּמְרִין וְזִיקִין דְּנָפְקִין, מִתְלַהֲטָן גַּבֵּיהוֹן דְּאִינּוּן חֵיוָון, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ בּוֹעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּידִים.

מִסְטָרָא דִּימִינָא דְּאִינּוּן חֵיוָון, אִתְעַר רוּחָא חָדָא מִלְּעֵילָּא, נָשִׁיב וְיָתִיב בְּהַהוּא אֶשָּׁא, וּמִתְלַהֲטָא וּמִתְבַּסְמָא, וְלָהִיט, וְשָׁכִיךְ בְּזִיוָוא יַקִּירָא, וְנָהִיר לְכַמָּה חַיָּילִין דְּקַיְימִין בְּסִטְרָא דִּימִינָא. מִסְטָרָא דְּשְׂמָאלָא, אִתְעַר רוּחָא אָחֳרָא תַּקִּיפָא, מַתְבָּר טַנָּרִין, וְנָשִׁיב (ס"א ויתיב) בְּהַהוּא אֶשָּׁא, וְאִתְתְּקַף וְאִתְגַּבַּר. כְּדֵין אִתְלְבַּשׁ מִנַּיְיהּ הַהוּא רוּחָא דְּמִסְטָרָא דְּשְׂמָאלָא, וְנָהִיר (ס"א ולהיט) לְכַמָּה חַיָּילִין דְּקַיְימִין לְהַהוּא סְטַר. וְכֵן לְאַרְבַּע סִטְרִין, לְד' מַשְׁרְיָין. וְכֻלְּהוּ מִתְבַּסְמָן בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא סָלִיק עַל מַדְבְּחָא.

פרק יא

אָמַר רִבִּי אַבָּא תְּרֵין מַדְבְּחָאן אִינּוּן לְתַתָּא, וּתְרֵין לְעֵילָּא. חַד פְּנִימָאָה דְּכוֹלָּא, דְּמִתְקָרֵב בֵּיהּ קְטוֹרֶת פְּנִימָאָה, וְדָקָה. קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְכַהֲנָא עִלָּאָה מִכּוֹלָּא, אִתְקְשַׁר (נ"א אקטר) קְטוֹרְתָּא דָּא, בְּקִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְדָא אִתְקְרֵי מִזְבַּח הַזָּהָב, וּמַהָכָא אִתְקְשַׁר וְאִתְקְשַׁר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בְּחַד קִשְׁרָא. וְחַד מַדְבְּחָא אָחֳרָא, וְאִקְרֵי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת, וְדָא הוּא לְבַר, (רברבא עלאה) וּמִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל, מַקְרִיב עֲלֵיהּ קָרְבָּנָא נַיְיחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּלְתַתָּא, מִזְבַּח הַזָּהָב, וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת, בְּדָא קְטוֹרֶת. וּבְדָא חֲלָבִין וְאֵמוּרִין.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטוֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְלָא כְּתִיב שֶׁמֶן וַחֲלָבִין וְאֵמוּרִין יְשַׂמַּח, אַף עַל גַּב דְּאִתְבַּסְמוּתָא דִּרוּגְזָא וְדִינָא אִינּוּן. אֲבָל שֶׁמֶן וּקְטוֹרֶת, חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא אִיהוּ, וְלָא מִסְטָרָא דִּרוּגְזָא וְדִינָא. וְדָא מַדְבְּחָא דְּאִיהוּ פְּנִימָאָה דְּקְטוֹרֶת (ס"א דאינון פנימאה דקטרת) דַּקָּה, בְּדַקּוּתָא דְּכֹלָּא, בְּקִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אִקְרֵי קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, וּבְגִין דְּאִיהוּ מַדְבְּחָא פְּנִימָאָה, דְּאִתְקְשַׁר בְּקִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

מַדְבְּחָא אָחֳרָא, אִקְרֵי מִזְבֵּחַ הַחִצּוֹן. וּפְנִימָאָה אִקְרֵי מִזְבַּח יְיָ'. אָחֳרָא, אִקְרֵי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ח׳:ס״ד) מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ' קָטֹן מֵהָכִיל וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר מֵהָכָא, (דברים ל״ג:י״) וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ, תְּרֵי. וּכְתִיב עַל מִזְבְּחוֹתַי לְרָצוֹן.

רִבִּי אַבָּא (אחא) אָמַר, כְּתִיב (שמות י״ז:ט״ו) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וְגוֹ', לָקֳבֵל הַהוּא פְּנִימָאָה בְּנָה הַאי, וְעַל דָּא אִתְקְרֵי יְיָ' נִסִּי. מַהוּ נִסִּי. דְּרָשִׁים רְשִׁימָא דְּאַת קַיְימָא קַדִּישָׁא. דִּבְשַׁעֲתָא דַּעֲמָלֵק אָתָא לְאַעְבְּרָא הַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הַאי מִזְבֵּח קַיְימָא לְקָבְלַיְיהוּ לְנַקְמָא הַהוּא נוּקְמָא דְּאַת קַיְימָא, וְעַל דָּא אִתְקְרֵי (ויקרא כ״ו:כ״ה) חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. וְדָא אַתְקִנַת לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל רְשִׁימָא קַדִּישָׁא. וּמֹשֶׁה בָּנָה לָקָבֵל הַאי מִזְבֵּחַ, וְקָרֵי לֵיהּ יְיָ' נִסִּי. וְדָא הוּא מִזְבֵּחַ פְּנִימִי, (מלכים א י״ט:י״ב) קוֹל דְּמָמָה דַקָּה.

וְעַל דָּא אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ וְגוֹ', אֵשׁ דְּאִשְׁתְּכַח תְּדִירָא. וּמַאי אִיהוּ. אֶשָּׁא דְּיִצְחָק. וּכְדֵין, שְׁמָא דָּא, אֲדֹנָ"י. וְכַד יְסַדַּר עָלָה כַּהֲנָא אִינּוּן אָעִין, אִתְבַּסְמָא בִּשְׁמָא, וְקָרֵינָן לָהּ בִּשְׁמָא דְּרַחֲמֵי, יְיָ', וְקָרֵינָן לָהּ בִּשְׁמָא דָּא. וּלְזִמְנִין קַיְימָא כְּגַוְונָא דָּא, וּלְזִמְנִין קַיְימָא כְּגַוְונָא דָּא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, תְּרֵי הֲווֹ, וּפְנִימָאָה קַיְימָא עַל הַהוּא דְּלְבַר, וּמְנָהּ אִתְּזָן, וְאִתְקַשְׁרָא דָּא בְּדָא.

(ויקרא ו׳:י״ג) זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהילים קמ״ה:י״ז) צַדִּיק יְיָ' בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו. צַדִּיק יְיָ' בְּכָל דְּרָכָיו, הָא תְּנֵינָן, כַּמָּה אִית לוֹן לְבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכְּלָא בְּיִקָּרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא יִסְטוּ מֵאָרְחַיְיהוּ לְבַר. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דִּינָא תְּלֵי בְּעָלְמָא, בְּגִין דְּעָלְמָא עַל דִּינָא אִתְבְּרֵי וְקַיְימָא.

וְעַל דָּא, בְּעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבוֹי, דְּלָא יַדַּע זִמְנָא דְּדִינָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. יְתִיב בְּבֵיתֵיהּ, דִּינָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. נָפַק מִבֵּיתֵיהּ לְבַר, דִּינָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. וְלָא יַדַּע אִי יְתוּב לְבֵיתֵיהּ אִי לָאו. נָפִיק לְאָרְחָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, דְּהָא כְּדֵין דִּינָא נָפְקָא קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ״ה:י״ד) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ. בְּגִין כָּךְ, בְּעֵי לְאַקְדָּמָא וּלְמִבְעֵי רַחֲמֵי קָמֵי מַלְכָּא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא, בְּשַׁעֲתָא דְּשַׁרְיָא בְּעָלְמָא. דְּהָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא שַׁרְיָא דִּינָא בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם.

פרק יב

הַשְׁתָּא אִית לְמֵימַר, הָא תְּנֵינָן, וְאִתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, אֵל בְּכָל אָתַר חֶסֶד הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל, וְדָא נְהִירוּ דְּחָכְמָה עִלָּאָה, וְאַתְּ (קי"ט ע"ב) אַמְרַת וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, שְׁבִיק קְרָא כָּל אִלֵּין שְׁמָהָן, וְאַחִיד בְּהַאי, אִי הָכִי לָא קַיְימִין מִילֵּי. וְעוֹד, דִּכְתִיב, (ישעיה ט) אֵל גִּבּוֹר, אוֹ נוֹקִים לֵיהּ דִּינָא, אוֹ נוֹקִים לֵיהּ רַחֲמֵי.

אֶלָּא הָכִי שְׁמַעְנָא, חַיְיבַיָּא מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא. דְּלֵית לָךְ בְּכָל אִינּוּן כְּתָרִין עִלָּאִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּלָא כְּלִילָן רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְדִינָא בְּרַחֲמֵי. וְחַיָּיבַיָּא, מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, שַׁפִּיר בָּהַהוּא דִּכְתִיב אֵל גִּבּוֹר, אֶלָּא אֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם מַהוּ, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קַיְימָא בְּדִינָא, בֵּין דִּבְנֵי עָלְמָא זַכָּאִין, בֵּין דְּלָא זַכָּאִין. לָא הֲוָה בִּידֵיהּ, אֶתוּ שְׁאִילוּ לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹן, וַדַּאי אֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, לְזִמְנִין הוּא דִּינָא, לְזִמְנִין הוּא רַחֲמֵי. אִי זַכָּאִין בְּנֵי עָלְמָא, הָא אֵל קַיְימָא, וְהוּא חֶסֶד. וְאִי לָא זַכָּאן, הָא אֵל קַיְימָא, וְאִקְרֵי גִּבּוֹר, וְעַל דָּא קַיְימָא בְּכָל יוֹמָא.

אֲבָל מִלָּה שַׁפִּיר הוּא, אֵל בְּכָל אֲתַר, נְהִירוּ (רב) דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה הוּא, וְקַיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, דִּכְתִיב, (תהילים נ"ב:ג') חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִלְמָלֵא דְּהַאי אֵל אִתְּעַר בְּעָלְמָא, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם אֲפִילּוּ שַׁעֲתָא חָדָא, מִקַּמֵּי דִּינִין תַּקִּיפִין דְּמִתְעָרִין בְּעָלְמָא בְּכָל יוֹמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב':ד') אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בְּאַבְרָהָם, בְּאִתְעָרוּתָא דְּאַבְרָהָם קַיְימִי, וְכַד אִתְּעַר אַבְרָהָם בְּעָלְמָא, כָּל אִינּוּן דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דָּחֵי לְהוּ לְבַר, וְלָא קַיְימִין קַמֵּיהּ.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, נְזָעֵם, אוֹ זְעוּם בְּכָל יוֹם, לָא כְּתִיב, אֶלָּא זוֹעֵם. בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, דָּחֵי לוֹן לְבַר, וְקַיְימָא הוּא וּמְבָטֵּם עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ"ב:ט') יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ' חַסְדּוֹ. וְאִלְמָלֵא הַאי, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. וְעַל דָּא כֻּלָּא קַיְימוּ בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם.

וְהַאי דִּכְתִיב אֵל גִּבּוֹר, לָאו דְּאִיהוּ גִּבּוֹר, אֶלָּא הַאי קְרָא רֶמֶז הוּא דְּקָא רָמִיז לַאֲבָהָן, וּרְמִיזָא הוּא דְּקָא רָמִיז לְמֶהֱימְנוּתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב (ישעיהו ט':ה') פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי עַד שַׂר שָׁלוֹם. פֶּלֶא, דָּא חָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּהִיא פְּלִיאָה וְאִתְכַּסְיָא מִכֹּלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים י"ז:ח') כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר. יוֹעֵץ, דָּא הוּא נָהָר עִלָּאָה דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְלָא פָּסְקָא, וְדָא יוֹעֵץ לְכֹלָּא, וְאַשְׁקֵי לְכֹלָּא. אֵל דָּא אַבְרָהָם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא הָאֵל הַגָּדוֹל. גִּבּוֹר, דָּא יִצְחָק, דִּכְתִיב הַגִּבּוֹר. אֲבִי עַד, דָּא יַעֲקֹב, דְּאָחִיד לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, וְקַיְימָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. שַׂר שָׁלוֹם, דָּא צַדִּיק, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּעָלְמָא, שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, שְׁלָמָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. אָתוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יְהוּדָה, וְנַשְּׁקוּ יְדוֹי. בָּכוּ, וְאָמְרוּ זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּשַׁאֲילְנָא הַאי. זַכָּאָה הוּא דָּרָא, דְּאַתְּ שָׁאֲרֵי בְּגַוּוַיְיהוּ.

פרק יג

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב. וְזֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ'. תָּא חֲזֵי, חַיָּיבֵי עָלְמָא, גַּרְמִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִסְתַּלְּקָא מִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ט"ז:כ"ח) אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף. מַאן הוּא אַלּוּף. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

(דאיהו אלופו של עולם), כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ג':ד') אַלּוּף נְעוּרַי אָתָּה. וְאִינּוּן (חייבי) מַפְרִישִׁין לְזֹאת מִזֶּה, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, וְאִינּוּן זוּוּגָא חָדָא.

אָתָא אַהֲרֹן קַדִּישָׁא וּבָנוֹי, וְעַל יְדֵיהוּ מִתְקָרְבִין תַּרְוַיְיהוּ, וְאִזְדַּוְוגָ זֶה בְּזֹאת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ג') בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו. וְאִינּוּן מְזַוְּוגֵי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְעַל יְדֵיהוּ מִתְבָּרְכָאן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּמִשְׁתַּכְחִין בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְאִשְׁתְּכַח כֹּלָּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא.

וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי לָא כְּתִיב זֹאת קָרְבָּן, לְקָרְבָא זֹאת לְאַתְרֵיהּ. לָאו הָכֵי, דְּהָא כַּהֲנָא מַעֲיֵילָא קָא שָׁרֵי לְאַיְיתָאָה זוּוּגָא לְהּ לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַד דְּמָטֵי לְהַאי זֶה, לְאִזְדַּוְוגָא בְּזֹאת וּלְקָרְבָא לוֹן כַּחֲדָא. וּבְגִין כָּךְ כַּהֲנָא אַשְׁלִים קָרְבְּנָא וְקָרִיב זוּוּגָא, זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק יד

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְטָבֶרְיָה, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב (תהילים קל"ב:י"ד) כִּי בָחַר יְיָ' בְּצִיּוֹן וְגוֹ'. זֹאת מְנוּחָתִי וְגוֹ', לְזִמְנִין קָרָאן לְהַאי חַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ דְּכוּרָא, בְּגִין דְּאִיהוּ (ס"א דציון איהו) רַחֲמֵי. וְהָכָא קְרָא נוּקְבָא קָרָא לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָכִי שְׁמִיעַ לִי מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, (אבל) בְּשַׁעֲתָא דְּזוּוּגָא אִזְדַּוְוגָ כַּחֲדָא, לְאַחֲזָאָה דְּהָא נוּקְבָא אִתְכְּלִילַת בֵּיהּ בִּכְלָלָא חֲדָא, אִתְקְרֵי נוּקְבָא בִּשְׁמָא (דדכורא), דְּהָא כְּדֵין בְּרִכָאן דְּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכָחוּ, וְלָא הֲוֵי בָּהּ פְּרִישׁוּתָא כְּלָל. וְעַל דָּא לְמוֹשָׁב לוֹ כְּתִיב. וּכְתִיב כִּי בָחַר יְיָ' בְּצִיּוֹן, בְּצִיּוֹן דַּיְיקָא, בְּהַהוּא דְּאִית בְּגַוְיהּ דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ, וְלָא כְּתִיב לְצִיּוֹן. וְכֹלָּא חַד, בֵּין דְּקָרָא לְהַאי בִּשְׁמָא דְּדְכוּרָא, וּבֵין דְּקָרָא לְהַאי בִּשְׁמָא דְּנוּקְבָא כֹּלָּא חַד וּבְדַרְגָּא חַד קַיְימִין.

(פתח רבי יוסי ואמר), וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ"ז:ה') וּלְצִיּוֹן יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יוּלַד בָּהּ. חַד לְדֵינָא, וְחַד לְרַחֲמֵי. כַּד מִזְדַּוְוגֵי כַּחֲדָא בְּזוּוּגָא חַד, כְּדֵין צִיּוֹן אִקְרֵי, וְצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם אִשְׁתְּמוֹדַע, וְאִשְׁתְּכַח דְּדָא בְּדָא תַּלְיָיא.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, כְּתִיב (ויקרא כ':ז') וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. מַאן דְּמְקַדֵּשׁ גַּרְמֵיהּ מִלְּרַע, מְקַדְּשִׁין לֵיהּ מִלְּעֵילָּא. מַאן דְּמַסְאִיב גַּרְמֵיהּ מִלְּרַע, מְסָאֲבִין לֵיהּ מִלְּעֵילָּא. מְקַדְּשִׁין לֵיהּ מִלְּעֵילָּא יָאוּת, דְּהָא קְדוּשָׁה דְּמָארֵיהּ שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, אֲבָל מְסָאֲבִין לֵיהּ מֵאָן אָתַר. וְאִי תֵּימָא מִלְּעֵילָּא, וְכִי מְסָאֲבוּתָא שַׁרְיָא לְעֵילָּא.

פרק טו

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַיְינוּ דְּתָנֵינָן, בְּעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר עוֹבָדָא לְעֵילָּא. אִי עוֹבָדָא דִּלְתַתָּא הִיא בִּקְדוּשָׁה, אִתְעַר קְדוּשָׁה לְעֵילָּא, וְאָתֵי וְשַׁרְיָא עָלֵיהּ, וְאִתְקַדָּשׁ בֵּיהּ. וְאִי אִיהוּ אִסְתְּאַב

לְתַתָּא, אִתְּעַר רוּחַ מִסְאֲבוּתָא לְעֵילָּא, וְאָתֵי וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וְאִסְתְּאַב בֵּיהּ. דְּהָא בְּעוֹבָדָא תַּלְיָא מִלְּתָא.

דְּהָא לֵית לָךְ טַב וּבִישׁ, קְדוּשָּׁא וּמְסָאֲבוּתָא, דְּלֵית לֵיהּ עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא לְעֵילָּא. וּבְעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא אִתְּעַר עוֹבָדָא דִּלְעֵילָּא, מַה דְּתַתְּלֵי בְּעוֹבָדָא, בְּעוֹבָדָא אִתְּעַר לְעֵילָּא, וְאִתְעָבִיד עוֹבָדָא. וּמַה דְּתָלֵי בְּמִלִּין, בְּמִלִּין. כַּד אִתְּגְזַר בְּמִלָּה, אִתְּעַר הָכִי לְעֵילָּא.

וְאִי תֵּימָא, מִלָּה מַה אִתְּעַר. אֶלָּא הָכִי כְּתִיב, (ישעיה נח) וְדַבֵּר דָּבָר. הַהוּא דָּבָר, אִתְּעַר מִלָּה אָחֳרָא לְעֵילָּא, דְּאִקְרֵי דָּבָר. (הושע א) דְּבַר יְיָ' אֲשֶׁר הָיָה. (שמואל א, ג) וּדְבַר יְיָ' הָיָה יָקָר. (תהילים ל"ג:ו') בִּדְבַר יְיָ' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. דְּהָא תְּנֵינָן, הַהִיא מִלָּה סַלְקָא, וּבָקַע רְקִיעִין, עַד דְּסַלְקָא (ס"א דאתיישבא) בְּדוּכְתֵּיהּ, וְאִתְּעַר מַה דְּאִתְּעַר, אִי טַב, טַב. אִי בִּישׁ, בִּישׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כ"ג:י') וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע.

פרק טז

ד' מִינִין בַּלּוּלָב, וְאִינּוּן שִׁבְעָה. וְאִי תֵּימָא דְּז' מִינִין אִינּוּן. לָאו הָכִי, אֶלָּא אַרְבְּעָה נִינְהוּ וְאִינּוּן מִתְפָּרְשִׁין לִתְלָתָא אוֹחָרָנִין. וּבְעוֹבָדָא דִּלְהוֹן אִתְּעָרוּ שִׁבְעָה אָחֳרָנִין לְעֵילָּא, לְאוֹטָבָא עָלְמָא בְּכַמָּה סִטְרִין.

כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּאִיהִי בִּכְלָלָא, מִתְבָּרְכָא מִכֻּלְּהוּ שִׁית, (ס"א ולאתברכא מאינון שית) וּמִנַּהֲלָא דְּעָמִיקָא דְּמַבּוּעָא, דְּנָגִיד וְלָא פָּסִיק לְעָלְמִין מֵימוֹי דְּנַגְדָּא (ס"א מלנגדא) עֲלַיְיהוּ, וְיַנְקָא לְבַת. דְּהָא בְּגִין דְּאִיהִי בַּת לֵהּ לְעָלְמָא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, אִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ בְּאִתְעָרוּתָא דָּא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, כֻּלְּהוּ עָלְמִין אִתְבָּרְכָן. עַל דָּא סוֹבְבִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ כְּמָה (כ"ד ע"ב) דְּאִתְּמַר.

וְעוֹד בְּאִתְעָרוּתָא דָּא, שִׁיתָּא כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָא בְּמַיָּא, לְאִסְתַּפְקָא בֵּיהּ, וְאִשְׁתַּאֲבִין כֻּלְּהוּ מַמַּבּוּעָא דְּיַיְנָא (ס"א דימא) (דמיא) (ס"א דנחלא) עֲמִיקָא דְּכֹלָּא, לְנַחְתָּא לְעָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ, בַּעְיָין כֻּלְּהוּ לַחִין וְלָא יְבֵשִׁין, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן לְעָלְמָא, בְּגִין דְּאִילָּנֵי אִלֵּין, כֻּלְּהוּ לַחִין תְּדִירָא, וְטַרְפִּין דִּלְהוֹן מִשְׁתַּכְחִין תְּדִירָא, וּזְמַן חֲדָוּותָא דִּלְהוֹן בְּהַאי זִמְנָא.

וְתָנֵינָן בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּהָא הַהוּא חֵילָא דְּאִתְפָּקְדָא עַל אִילָנִין אִלֵּין, כָּל חַד וְחַד מֵאִלֵּין, לָא נָטִיל בִּרְכָאן דְּחֶדְוָותָא לְעֵילָּא, אֶלָּא בְּזִמְנָא דָּא. וְחֶדְוָותָא דִּלְהוֹן כֻּלְּהוּ לְעֵילָּא, וְחֶדְוָותָא דְּאִילָנִין אִלֵּין לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ בְּזִמְנָא דָּא הוּא. וְאִתְּעָרוּתָא דִּלְהוֹן בְּאִינּוּן קַדִּישֵׁי מַלְכָּא תַּלְיָין. וְכַד יִשְׂרָאֵל נָטְלֵי לוֹן, כֹּלָּא אִתְּעַר בְּזִמְנָא דָּא, וְעָלְמָא מִתְבָּרְכָא, (ס"א לכנסת ישראל מתברכא) לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְעָלְמָא.

כְּתִיב (תהילים כ"ט:ג') קוֹל יְיָ' עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דָּא אַבְרָהָם. קוֹל יְיָ' בַּכֹּחַ: דָּא יִצְחָק. קוֹל יְיָ' בֶּהָדָר: דָּא יַעֲקֹב. קוֹל יְיָ' שׁוֹבֵר אֲרָזִים: דָּא נָצַח. קוֹל יְיָ' חוֹצֵב

לַהֲבוֹת אֵשׁ: דָּא הוֹד. קוֹל יְיָ׳ יָחִיל מִדְבָּר: דָּא צַדִּיק. קוֹל יְיָ׳ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת: דָּא צַדִּק. וְכֻלְּהוּ מִתְנַגְּדֵי עַל יַמָּא (מיא) וְאִתְשַׁקְיָין בְּמַיָּא, לְגַדְּלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְכֻלְּהוּ הָנֵי מִתְעָרֵי בְּרָכָאן לְעָלְמָא, מֵהַהוּא שַׁקְיוּ, דְּאִתְשַׁקְיָין כֻּלְּהוּ.

תָּא חֲזֵי, הָנֵי שֶׁבַע קָלִין, תַּלְיָין בְּמִלָּה דְּפוּמָא בִּשְׁאָר יוֹמֵי שַׁתָּא, וְהַשְׁתָּא, לָא תַּלְיָין אֶלָּא בְּעוֹבָדָא, וַאֲנָן עוֹבָדָא קָא בָּעֵינָן, וְלָא מִלָּה. בְּגִין דִּבְזִמְנָא דָּא, מְבָרֵךְ לְכָל שַׁתָּא.

בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְּחָג, הוּא סִיּוּמָא דְּדִינָא דְּעָלְמָא, וּפִתְקִין נָפְקִין מִבֵּי מַלְכָּא, וּגְבוּרָן מִתְעָרֵי וּמְסַתְּיְימָן בְּהַאי יוֹמָא, וְעָרְבֵי נַחַל (תליין) בְּהוּ. וּבָעֵינָן לְאִתְעָרָא גְּבוּרָן לְמַיָּא. וּלְסַחָרָא ז׳ זִמְנִין, לְרַוָּואָה לְהַאי מִזְבֵּחַ, מִמַּיָּא דְּיִצְחָק, בְּגִין דְּאִתְמַלְיָא מַיָּא הַאי בֵּירָא דְּיִצְחָק, וְכַד הוּא אִתְמַלְיָא, כָּל עָלְמָא אִתְבָּרְכָא בְּמַיָּא.

וּבְהַאי יוֹמָא גְּבוּרוֹת בָּעֵינָן לְמַיָּא, וּלְסַיְימָא לוֹן לָבָתַר, דְּהָא בְּהַאי יוֹמָא מְסַתְּיְימֵי דִּינָא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵינָן לְבַטְּשָׁא לוֹן בְּאַרְעָא, וּלְסַיְימָא לוֹן דְּלָא מִשְׁתַּכְחוּ, דְּהַאי יוֹמָא אִתְעָרוּתָא וְסִיּוּמָא הוּא. וְעַל דָּא אִתְעָרוּתָא וְסִיּוּמָא הוּא דְּעַבְדִינָן בָּעָרְבֵי נַחַל.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא הָכִי הוּא, וְשַׁפִּיר. וְעָרְבֵי נַחַל, מִסְטָרָא דְּנַחַל, נַפְקֵי גְּבוּרָאן. וּבְהַאי יוֹמָא מִתְעָרֵי וּמְסַיְימֵי. בְּהַאי יוֹמָא כְּתִיב, (בראשית כ״ו:י״ח) וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפּוֹר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם. בְּאֵרֹת כְּתִיב חָסֵר. וַיָּשָׁב, מַהוּ וַיָּשָׁב. אֶלָּא יוֹמָא קַדְמָאָה דְּיַרְחָא, שֵׁירוּתָא דְּדִינָא הַוָה בְּכָל עָלְמָא, וְיִצְחָק קַיְימָא לְכוּרְסְיֵיא לְמֵידָן עָלְמָא. בְּהַאי יוֹמָא, וַיָּשָׁב יִצְחָק לְאִתְעָרָא דִּינִין וּלְסַיְימָא דִּינִין. וַיַּחְפּוֹר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם, לְאַרְקָא גְּבוּרָן לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְאִתְעָרָא לְמַיָּא, דְּהָא מַיָּא בִּגְבוּרָן נַחְתֵּן לְעָלְמָא.

וּבְגִין דְּאִלֵּין גְּבוּרָן, לָא נַחְתִּין אֶלָּא בְּעִיבָא, וְיוֹמָא דְּעִיבָא לָא נַיְיחָא רוּחֵיהוֹן דְּקַיְימֵי עָלְמָא, אֶלָּא בְּגִין דְּעָלְמָא אִצְטְרִיךְ לְהוּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּעָלְמָא בְּדִינָא אִתְבְּרֵי, וְכֹלָּא בַּעְיָא הָכִי. בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּעוֹבָדָא תַּלְיָא מִלְּתָא. וְעַל דָּא, כַּהֲנָא בְּעוֹבָדָא וְתִקוּנָא דְּאִיהוּ עָבִיד לְתַתָּא, אִתְעֲרוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין לְתַקָּנָא לוֹן, וּמִתְתַּקְנֵי עַל יְדוֹי.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָא תְּנֵינָן, הַעֲרָבָה דְּדַמְיָא לְשִׁפְוָון בְּהַאי יוֹמָא, וּמַאי הִיא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אַף עַל גַּב דְּלִדְרָשָׁא הוּא דְּאָתֵי, הָכִי הוּא וַדַּאי. דְּהָא בְּהַאי יוֹמָא בְּשִׁפְוָון תַּלְיָא, בְּהַאי יוֹמָא פָּקִיד מַלְכָּא לְמֵיהַב פִּתְקִין לְסַנְטִירָא, וּמִסְתַּיְימֵי דִּינִין, וְאַסְתִּים לִישָׁנָא בִּישָׁא מֵעָלְמָא. בְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְּיַרְחָא שֵׁירוּתָא דְּדִינָא הוּא, וְסִיּוּמָא הוּא בְּהַאי יוֹמָא. וְהָא אִתְמַר.

תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דָּא שְׁלֵמִין וּמְסַיְימֵי עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה בִּרְכָאן דִּלְהוֹן, וְשָׁרָאן בְּדִינָא. וְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דָּא מְסַיְימֵי דִּינִין דִּלְהוֹן וְשָׁרָאן בִּבְרָכְתָא. דְּהָא לְיוֹמָא אָחֳרָא זְמִינִין לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּמַלְכָּא, לְנַטְלָא מִינֵּיהּ בִּרְכָאן לְכָל שַׁתָּא, וּבְהַהוּא חֶדְוָותָא לָא מִשְׁתַּכְחֵי

בְּמַלְכָּא אֶלָּא יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וּמַאן דְּיָתִיב עִם מַלְכָּא, וְנָטַל לֵיהּ בִּלְחוֹדֵיהּ, כָּל מַה דְּבָעֵי שָׁאֵיל, וְיָהִיב לֵיהּ. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל שָׂרָאן, וְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה מְסַיְּימֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלאכי א׳:ב׳) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ' וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ, הָא חֲמֵינָא לֵיהּ לְעֵשָׂו בְּשַׁלְוָה, בְּמַלְכוּ, בִּכְרִיכָן עִלָּאִין, וְשָׁלִיט עַל עָלְמָא, וְאַתְּ אָמַר וְאָשִׂים אֶת הָרָיו שְׁמָמָה. אָמַר לֵיהּ, בְּכָל אֲתַר הָכִי הוּא. כֵּיוָן דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא גָּזַר גְּזֵרָה, וְשַׁוִּי הַהִיא גְּזֵרָה בְּפִתְקֵיהּ, קָרָא אַסְהִיד כְּמָה דְּאִתְעֲבִיד. וְעַל דָּא וְאָשִׂים אֶת הָרָיו שְׁמָמָה, הָא שַׁוִּיתִי בְּפִתְקָא דִּילִי. וְכֵן כָּל אִינּוּן טָבָן דְּגָזַר עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (יחזקאל י״ז:כ״ד) אֲנִי יְיָ' דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי.

(ויקרא ז׳:י״א) וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ אִי לְתַתָּא דָּא בְּכֹלָּא. אִי לְעֵילָּא דָּא בְּכֹלָּא. וּמַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, נָטְלָא לְחוּלָקֵיהּ בְּכֹלָּא, וְאִתְאֲחִיד בְּכָל סִטְרִין, וְלָא בָּעֵי לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא עַל נַפְשֵׁיהּ, וְהָא אִתְּמַר.

פרק יז

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (ירמיהו ב׳:ח׳) הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְיָ' וְתוֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי וְהָרוֹעִים פָּשְׁעוּ בִי. הַכֹּהֲנִים, אִלֵּין כֹּהֲנִים דְּמִשַּׁמְּשִׁין בִּכְהוּנָה גְּדוֹלָה, וּמְקָרְבִין מִלִּין קַדִּישִׁין לְאַתְרַיְיהוּ, וּמְיַיחֲדִין יְחוּדָא כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חָזֵי. וְתוֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה מַאן אִינּוּן תּוֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה, וְכִי כַּהֲנֵי לָאו תּוֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה נִינְהוּ. אֶלָּא, אִלֵּין אִינּוּן לֵיוָאֵי, דְּתַפְשֵׂי בְּכִנּוֹרוֹת, דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּאוֹרַיְיתָא. וְאִתְיְיהִיבַת מִסִּטְרָא דִּלְהוֹן אוֹרַיְיתָא. וְאִינּוּן מְמַנָּן עַל שִׁבְחָא דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְיַחֲדָא לֵיהּ יְחוּדָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוֹת. וְהָרוֹעִים פָּשְׁעוּ בִי. אִלֵּין אִינּוּן רַבְרְבֵי עַמָּא, דְּאִינּוּן רַעְיָין לְעַמָּא, כְּרַעְיָא דְּמַדְבַּר עָאנֵיהּ.

וְאִלֵּין אִינּוּן ג' דַּרְגִּין, דְּבָעְיָא לְאִשְׁתַּכְּחָא תְּדִיר עַל קָרְבָּנָא, לְאַשְׁכְּחָא רַעֲוָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. כַּהֲנָא מְקָרֵב קָרְבָּנָא, וְאִתְכָּוִון לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא חָזֵי, וּלְאַתְעָרָא סִטְרָא דִּילֵיהּ. וּלֵיוָאֵי אִתְכַּוְונָן בְּשִׁיר, לְאִתְעָרָא סִטְרָא דִּלְהוֹן, וּלְאִתְכַּלְלָא בְּסִטְרָא דְּכַהֲנָא. וְיִשְׂרָאֵל אִתְכַּוְון לִבָּא וּרְעוּתָא לְתִיּוּבְתָּא שְׁלִימְתָא, וְאִתְכְּנַע קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְהַאי נָטִיל כֹּלָּא, וְאִתְכַּפַּר חוֹבֵיהּ, וְאִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

פרק יח

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים ק״ד:ג׳) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו וְגוֹ'. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, מִגּוֹ מַיָּא אַפִּיק לֵיהּ, וְסַדֵּר לֵיהּ עַל מַיָּא. מָה עֲבַד. פָּלַג מַיָּא לִתְרֵין. פַּלְגוּתָא לְתַתָּא, וּפַלְגוּתָא לְעֵילָּא. וְעָבִיד מַנְיֵיהוּ עוֹבָדִין, מִפַּלְגוּתָא תַּתָּאָה עָבֵד וְתִקֵּן עָלְמָא דָּא, וְסַדֵּר לֵיהּ עַל פַּלְגוּתָא דָּא, וְאַתְקִין לֵיהּ לְעֵילָּא עֲלַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ״ד:ב׳) כִּי הוּא

עַל יַמִּים יְסָדָהּ. וּפַלְגוּ אָחֳרָא סַלְקֵיהּ לְעֵילָּא, וְתָקַר בֵּיהּ תִּקְרָאִין עִלָּאִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו וְגוֹ'.

וַעֲבַד רָקִיעַ בֵּין תְּרֵין פַּלְגוּתַיָּא אִלֵּין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית א':ו') יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגוֹ', וְעָלְיֵיהוּ אַתְקִין וְסִדֵּר עִלָּאִין קַדִּישִׁין מִגּוֹ טִיפֵּי טִיפֵּי בְּרוּחָא דְאִתְגַּזָּרָא בְּבְסִיטָא (ס"א בבוצינא) (ס"א וסדר מלאכי עלאי קדישי, מגו רוחא דאתגזר מפומיה.) דִכְתִיב, (תהילים ל"ג:ו') וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם.

וּבְאִלֵּין אַתְקִין וְסִדֵּר מְזַמְּרֵי תּוּשְׁבַּחְתֵּיהּ בְּיוֹמָא, וְאִתְעָרְבוּ בְּשַׁלְהוֹבֵי אֶשָּׁא. וְאִינּוּן גְּדוּדֵי חֵיָילִין, אֲמִרִין שִׁירְתָא בְּיוֹמָא, תּוּשְׁבְּחָן בְּצַפְרָא, וּזְמִירָן בְּרַמְשָׁא. כַּד מָטֵי לֵילְיָא, כֻּלְּהוּ פַּסְקֵי שִׁירְתָא. לְעֵילָּא מַנְיֵיהוּ, גְּדוּדִין דְּאֶשָּׁא, בְּשַׁלְהוֹבָא תַּקִּיף, קַיְימִין וּמְרִיחִין אֶשָּׁא דְּאָכְלָא, וְאָהֲדְרֵי לְאַתְרַייְהוּ.

וְאִית בְּסִטְרָא אָחֳרָא, דְּתָהוֹמִין סַלְקִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. וְאִית תְּהוֹמָא עִלָּאָה, וּתְהוֹמָא תַּתָּאָה, וּבְכֻלְּהוּ שָׁאֲרָן מָארֵיהוֹן דְּדִינִין מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. וְאִית בְּגוֹ סִטְרָא דִּתְהוֹמָא תַּתָּאָה, שַׁלְהוֹבָן דְּאוֹקְדִין זִיקִין נוּרִין, מְמָנָן עַל דִּינִין דְּעָלְמָא, לְאוֹקָדָא לְחַיָּיבַיָּא בְּנוּרָא, דְּנַגְדֵי מַהֲהוּא נָהָר דִּינוּר. וְכֻלְּהוּ אֶשָּׁא, וְחֵיזוּ דִּלְהוֹן אֶשָּׁא דְּלָהִיט, וְקַיְימִין בֵּין עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

וְכַד תְּנָנָא דְּמַדְבְּחָא סָלִיק, מִתְעַבְּרָן וְסַלְקִין מֵהַהוּא דַּרְגָּא, דְּקַיְימִין לְשֵׁיצָאָה וּלְאוֹבָדָא, וְהַהוּא נְגִידוּ דְּאֶשָּׁא תַּקִּיפָא דְּנָהַר דִּינוּר, דְּאִיהוּ תַּקִּיף וְעִלָּאָה, אַהֲדַּר לְאַתְרַיהּ. וְכֻלְּהוּ, מִתְהַנְיָין מִתְּנָנָא דְּמַדְבְּחָא, בְּגִין דְּאִתְתַּקְנַת לָקֳבְלֵי (ס"א מדבחא) מַלְכָּא עִלָּאָה, וּבְגִין כָּךְ מִתְהַנְיָין מִנַּיהּ, וְאִינּוּן קָרְבִין לְהָכָא. וּתְנָנָא אָחֳרָא סָלִיק, וְהָא אוֹקִימְנָא, לְכָל חַד וְחַד, רְעוּתָא דְּכֹלָּא דְּסַלְקָא לְעֵילָּא, דְּאִיהוּ נַיְיחָא דְּרוּחָא, לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

פרק יט

הָא אִתְּמַר, דִּבְמַדְבְּחָא סַלְקָא וְאִתְחַזֵּי אוּרִיאֵ"ל, כְּחֵיזוּ דְּחַד אַרְיָא תַּקִּיפָא, רָבִיעַ עַל טַרְפֵּיהּ. וַהֲוּוּ חָמָאן כַּהֲנֵי וְיִשְׂרָאֵל, וְחַדָּאן, דַּהֲווֹ יַדְעִין דְּאִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְאֶשָּׁא אָחֳרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא נָחִית, לְקַבְלָא אֶשָּׁא תַּתָּאָה, כְּדֵין בַּר נָשׁ אָזִיל (נ"א דחיל) וְאִזְדַּעְזָע קָמֵי מָארֵיהּ, וְתָב בְּתִיּוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא.

לְמַלְכָּא דְּשַׁדְּרוּ לֵיהּ דּוֹרוֹנָא, וְאִתְיְישַׁר קָמֵיהּ, אָמַר לְעַבְדֵיהּ, זִיל וְטוֹל דּוֹרוֹן דָּא, דְּאַיְיתִיאוּ לִי. כַּךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוּרִיאֵ"ל, זִיל וְקַבֵּיל דּוֹרוֹנָא דִּבְנֵי מַקְרִיבִין קָמַאי. כַּמָּה חֶדְוָוה מִשְׁתַּכְּחֵי בְּכֹלָּא, כַּמָּה בְּסִימוּתָא בְּכֹלָּא מִשְׁתְּכַח, כַּד כַּהֲנָא וְלֵיוָאָה, וְהַהוּא דְּמַקְרִיב קָרְבְּנָא, מְכַוְונֵי לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא כְּדְקָא יָאוֹת, בְּיִחוּדָא שְׁלִים.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (ויקרא ט׳:כ״ד) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ׳ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה וְגוֹ׳. דָּא אוּרִיאֵ״ל, דְּנָחִית בְּחֵיזוּ דְּאֶשָּׁא בְּשַׁלְהוֹבָא, עַד דְּנָחִית לְמַדְבְּחָא, לְקַבְּלָא דּוֹרוֹנָא וְאִתְחַזֵּי כְּאַרְיֵה רַבְרָבָא, רְבִיעַ עַל קָרְבְּנָא.

וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא אִשְׁתְּכָחוּ זַכָּאִין, אוֹ הַהוּא דְּמַקְרִיב קָרְבְּנָא לָא קָרִיב כַּדְקָא יָאוּת, וְלָא אִתְקַבָּל קָרְבָּנֵיהּ, הֲווֹ חָמָאן דְּלָא סָלִיק תְּנָנָא בְּאֹרַח מֵישָׁר, וַהֲוָה קָם חַד רוּחָא מִנּוּקְבָא דְּצָפוֹן, וְעָאל לְמַדְבְּחָא, וַהֲווּ חָמָאן דְּיוּקְנָא דְּחַד כַּלְבָּא חֲצִיפָּא, רְבִיעַ עַל קָרְבְּנָא. כְּדֵין הֲווֹ יַדְעֵי דְּלָא אִתְקַבָּל בְּרַעֲוָא הַהוּא קָרְבְּנָא.

לְמַלְכָּא דְּשַׁדְּרוּ לֵיהּ דּוֹרוֹן, חָמָא לֵיהּ מַלְכָּא דְּלָאו אִיהוּ כְּדַאי לְקָרְבָא קַמֵּיהּ, אָמַר מַלְכָּא, אֲסִיקוּ הַהוּא דּוֹרוֹנָא, וְהָבוּ לֵיהּ לְכַלְבָּא, דְּלָאו אִיהוּ כְּדַאי לְאַעָלָא קָמַאי. כַּךְ בְּשַׁעֲתָא דְּקָרְבְּנָא אִתְקְרִיב, וְלָא אִתְקַבָּל בְּרַעֲוָא, דּוֹרוֹנָא לְכַלְבָּא אִתְמְסַר. וּבְגִין כָּךְ הֲווֹ חָמָאן, דִּיוּקְנָא דְּכַלְבָּא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב (ויקרא ט׳:כ״ד) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ׳ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דָּא אוּרִיאֵ״ל, דְּאִתְחֲזֵי בְּשַׁלְהוֹבִיתָא דְּאֶשָּׁא עַל מַדְבְּחָא, כְּמָה דְּאִתְמַר רְבִיעַ עַל קָרְבְּנָא. וּכְדֵין חֶדְוָותָא הֲוָה בְּכֹלָּא, דְּהָא אִתְקַבָּל בְּרַעֲוָא, כְּמָה דִּכְתִיב, וַיַּרְא כָּבוֹד יְיָ׳ אֶל כָּל הָעָם. וְאִי לָא הֲוָה עַרְבּוּבְיָא דִּבְנֵי אַהֲרֹן, מִן יוֹמָא דְּנָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא אִשְׁתְּכַח רַעֲוָא הָכִי לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק כ

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא לִשְׁרוֹף קֳדָשִׁים בְּאֵשׁ. וְאֲבַתְרֵיהּ וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף. תָּנָאִין וְאָמוֹרָאִין. בְּסִתְרֵי תּוֹרָה, אִית קֹדֶשׁ, וְאִית קֳדָשִׁים, וְאִית קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. מַה הֲנָאָה אִית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּקָּדָשִׁים דְּאִתּוֹקָדוּ. אִי תֵּימָא בְּגִין יִצְחָק, דִּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל בָּעָקוּ, סָלִיק אֲפָרוֹ שֶׁל יִצְחָק קַמֵּיהּ, דְּאִי חַיָּיבִין שְׂרֵיפָה אִשְׁתְּזִיבוּ בְּגִינֵיהּ. הַאי לְדִרְשָׁא אִיהוּ. וְאִי תֵּימְרוּן בְּגִין (צדיקייא) (נ"א ואי בגין) בְּנֵי אַהֲרֹן דַּהֲווֹ שְׂרֵיפַת קֳדָשִׁים, דִּכְתִיב בֵּהוֹן וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ׳ וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמוּתוּ. וּמִיתַתְהוֹן כַּפָּרָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׂרֵיפַת קֳדָשִׁים, אוּף דָּא לִדְרָשָׁא קָא אָתֵי.

אֶלָּא, תְּלַת אֶשִׁין בִּשְׁרָגָא: אֶשָּׁא חִוָּורָא, וְאֶשָּׁא אוּכְמָא, וְאֶשָּׁא תְּכֶלְתָּא. לְקֶבֶל: תּוֹרָה, נְבִיאִים, וּכְתוּבִים. לְקֶבֶל: כֹּהֵן, לֵוִי, וְיִשְׂרָאֵל. וּתְכֶלֶת אִיהִי שְׁכִינְתָּא, קְרִיבָא לָן, וְאִיהִי אֶחָידָא בְּאִינּוּן פְּתִילוֹת, בְּכַנְפֵי מְצְוָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית. וְהַאי תְּכֶלֶת דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, אִיהִי דִּינָא, דַּאֲכִילַת קָרְבָּנִין וְעִלָּוֹן.

אִי אַשְׁכָּחַת בְּנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן עֲצִים יְבֵשִׁים, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן פְּתִילוֹת יְבֵשִׁין, בְּלָא מִשְׁחָא, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא רַחֲמֵי, אִיהִי לוֹן (דלידונון) שְׂרֵיפָה, וְאוֹקִידַת לוֹן. וּבְגִין דְּעַמֵּי הָאָרֶץ אִינּוּן

בְּעִירָן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דְּאִינּוּן שֶׁקֶץ. תְּכֵלֶת, דְּאִיהִי אֲדָנָי, אוֹקִידַת לוֹן, בְּגִין דְּקָרְבִין לְגַבָּהּ עִם שֶׁרֶץ, דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, זָר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר ג׳:י׳) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

וְאִי בְּמִיתָתְהוֹן חַזְרִין בְּתִיּוּבְתָּא, (נ"א כד שחיט לון מלאך המות מיכאל) מַלְאָךְ מִיכָאֵל דְּאִיהוּ כַּהֲנָא רַבָּא, אַרְיֵה דְּאָכִיל קָרְבְּנִין, נָחִית עָלַיְיהוּ, לְקָרְבָא לוֹן קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ.

וְקֻדָּם דְּתִפּוּק נִשְׁמָתֵיהּ, מִתְוַוֹדֶּה בְּכַמָּה וִדּוּיִין, וְכַד נָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ הוּא הֲוָה מִתְכַּוון לְגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבָרוּךְ שֵׁם, לְקָרְבָא נִשְׁמָתֵיהּ מָאנָא (נ"א קרבנא) לְשֵׁם יְהוָ"ה, וְצָרִיךְ לְמִתְוַדֶּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְקַבְּלָא לְקָרְבָא ה' בִּשְׁמֵיהּ, דְּאָכִיל וְשֵׁצֵי, וּלְאַחְזָרָה בְּתִיּוּבְתָּא לְגַבֵּי יה"ו, אֱהֶיֶ"ה כְּחוּשְׁבָּן מ"ב. דַּאֲדָנָי קָרִינָא לֵיהּ דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא.

וְיכַוון בְּשְׁמָא מְפֹרָשׁ, דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בְּלֵב אֶחָד. וּבֵיהּ יְפוֹק רוּחֵיהּ. בְּנֶפֶשׁ דִּילֵיהּ מְקַבֵּל עָלֵיהּ מִיתָה וְיִסּוּרִין. וּבְנִשְׁמָתָא מוֹדֶה בְּכַמָּה וִדּוּיִין וּמִתְחָרֵט.

בְּנֶפֶשׁ מְקַבֵּל עָלֵיהּ מִיתָה שְׁחִיטָה שְׂרֵיפָה, וְאִי צָרִיךְ ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין, דְּאִינּוּן סְקִילָה שְׂרֵיפָה הֶרֶג וְחֶנֶק, מְקַבֵּל לֵיהּ מֵאֲדָנָ"י בְּנֶפֶשׁ דִּילֵיהּ. וּבְנִשְׁמָתֵיהּ מוֹדֶה בְּכַמָּה וִידוּיִין, וְחוֹזֵר בְּתִיּוּבְתָּא לְגַבֵּי אֱהֶיֶ"ה, דְּאָחִיד בִּתְרִין שְׁמָהָן, יְהוָ"ה יְהוָ"ה.

בְּמַחֲשַׁבְתֵּיהּ יְכַוין לְאַפָּקָא וּדּוּי, וְקַבָּלַת מִיתָה עָלֵיהּ, בְּלֵב א', דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפֹרָשׁ, כְּגַוְונָא דָּא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (כבוד) בֵּיהּ כֹּהֲנִים כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. כָּבוֹד, אִיהוּ ל"ב בְּחוּשְׁבָּן. וּבֵיהּ הָיָה מִתְכַּוין לְגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם. (וא"ו איהו א' בלב).

וְתַנָּאִין וְאָמוֹרָאִין, אִי תֵּימְרוּן וְכִי עִם הָאָרֶץ מְנָא יָדַע דָּא. אֶלָּא וַדַּאי עִם הָאָרֶץ אִיהוּ כְּשׁוֹר, אוֹ שֶׂה, אוֹ עֵז, אוֹ (פר) תּוֹר, אוֹ יוֹנָה. מַה בְּעִירָן לָא יַדְעֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי שֵׁם יְדוָ"ד. הָכִי עִם הָאָרֶץ, לָא יָדַע. אֶלָּא מִיכָאֵל כַּהֲנָא רַבָּא, אִיהוּ עָבִיד לֵיהּ עוֹלָה וְקָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ, וְאִיהוּ מְכַוון בְּשְׁמָא מְפֹרָשׁ, בְּסִלִּיקוּ דְּרוּחֵיהּ, דְּתִפּוּק בְּלֵב אֶחָד, כְּגַוְונָא דְּכַד נָפִיק רוּחָא דְּבַר נָשׁ בְּכָל לֵילְיָא.

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, שׁוּב יוֹם א' לִפְנֵי מִיתָתֶךָ, דִּבְכָל יוֹם וְיוֹם צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָּא, וּלְמִמְסַר רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ, דִּיפּוּק בְּאֶחָד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל״א:ו׳) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי.

וְאִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם, עָלֵיהּ אִתְּמַר (משלי י״ב:י׳) יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ דְּלֵית חָכָם, כְּמוֹ כַּהֲנָא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. וְאִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא, צָרִיךְ שֶׁיְהֵא בֵּיהּ חֶסֶד, וְעִם י' דְּאִיהוּ חָכְמָה, חָסִיד. וּמַאן דְּלֵית בֵּיהּ חָכְמָה, לָאו אִיהוּ חָסִיד. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ, וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד. וְאִי אִית בֵּיהּ ה', חַמְשָׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה, דְּאִתְיְיהִיבוּ מִשְּׁמָאלָא, אִתְקְרֵי גִּבּוֹר בַּתּוֹרָה, וְיֵרֵא חֵטְא. וְאִי אִיהוּ בּוּר, אִתְמַר בֵּיהּ, אֵין בּוּר יָרֵא חֵטְא.

וּמַאן דְּזָכֵי לְתִתְפָּאֲרָת, דְּאִיהוּ ו', וְאִיהוּ חָכְם מֵבִין בַּתּוֹרָה וְיִרֵא חֵטְא, יָרִית מַלְכוּתֵיהּ, דְּאִיהוּ ה"א, מִצַּוֹת הַמֶּלֶךְ, אִי עָבִיד פִּקּוּדֵי מַלְכָּא. כֵּיוָן דְּזָכֵי לְשֵׁם יְהוָ"ה, זָכֵי לִשְׁמָא מְפָרַשׁ דְּאִתְקְרֵי אָדָם, וְדָא יו"ד ה"א וָא"ו ה"א. בְּהַהוּא זִמְנָא שַׁלִּיט עַל גּוּפֵיהּ, דְּאִיהוּ שׁוּתָפוּ דְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית. וְרוּחַ הַבְּהֵמִית דְּבָנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית עֲשִׂיַּית הַבְלֵי עָלְמָא, רוּחַ מְמַלְּלָא בְּהַבְלֵי עָלְמָא (נשמה דבה כל הרהורין ומחשבות דהבלי עלמא). וְתַלְמִיד חָכָם שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ו) וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ. מַאי וּבְכָל הָאָרֶץ. דָּא גּוּפָא, עוֹלָם קָטָן, וְדַחֲלִין מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ט׳:ב׳) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם. מִסְטְרָא דִימִינָא, שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, בֵּיהּ וְיִרְדּוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ע״ב:ח׳) וְיֵרְדְ מַיִם עַד יָם. מִסְטְרָא דִשְׂמָאלָא, דַּחֲלִין מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ.

בָּתַר דְּאִיהוּ צַדִּיק, לָא יָהִיב לֵיהּ שְׁכַר מִצְוֹת, לֵית לֵיהּ אַגְרָא בְּעָלְמָא דָּא, וְלָא מְזוֹנָא לְבָעִירָן דְּעָנֵי חֶשׁוּב כַּמֵּת. אִיהוּ עִם שְׁכִינְתָּא בְּקִבְיעוּ דִילֵהּ עִמָּהּ עַל כֻּלָּא.

(דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. הַאי אֵשׁ, צָרִיךְ לֵיהּ תָּמִיד עִמָּהּ, דְּלֵית לֵיהּ כְּבָיָה, דְּאִיהוּ אָכִיל כָּל קָרְבָּנִין דְּצָלוֹתִין, וּמְלִין דְּאוֹרַיְיתָא. דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא אִיהוּ פָּרְנָסָה דִילֵיהּ, וּבְמָה. בְּצָלוֹתִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי. פִּתְחִי לִי, בְּצָלוֹתָא דְּאִתְּמַר בָּהּ (תהילים נ״א:י״ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, דְּאִיהִי אֶחוֹתִי רַעְיָתִי, וְלֵית רַעְיָתִי אֶלָּא פָּרְנָסָתִי, דְּבָהּ מְתַקְּנִין מַאֲכָלִין דְּקָרְבָּנִין דְּמַלְכָּא בְּנִין קַדִּישִׁין, בְּכַמָּה מִינֵי מַאֲכָלִים, בְּנַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא.

דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי, מִימִינָא. וּבְחַמְרָא, דְּאִיהוּ יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא, מִשְּׁמָאלָא. בְּנִסּוּךְ הַמַּיִם, וְיֵין דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב וּבְעַל פֶּה, מֵעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּכָלִיל תַּרְוַוְיְיהוּ. בְּבִשְׂרָא, דְּאִיהִי בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, בְּכַמָּה קָרְבָּנִין, דְּעָלֶהּ אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין בְּבָשָׂר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם עַסְקִינָן. מַאי מִן הַשָּׁמַיִם. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּעָלֶהּ אִתְּמַר, וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי.

וְדָא בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, דְּאַדְלִיקַת בְּכַמָּה שַׁלְהוֹבִין, מִסְטְרָא דִגְבוּרָה בְּרַחֲימוּ דְּבַעְלָהּ, אִתּוֹקְדַת בְּרַחֲימוּ דְּאַהֲבָה בְּקִרְיאַת שְׁמַע, בְּרַחֲימוּ דְּיִחוּדָא, דְּלֵילְיָא וְיוֹמָם לָא תִכְבֶּה. וְחַבְרַיָּיא בְּחַיְיכוֹן אַל תִּתְּנוּ דָּמִי לוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֶהֱוֵי אִיהוּ בְּשָׁלְהוֹבִין דְּרַחֲימוּ דְּיִחוּדֵיהּ דְּקִרְיאַת שְׁמַע. לְקַיְימָא בֵּיהּ, אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק כא

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דִּבְנֵי אַהֲרֹן מִיתוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, יָאוּת הֲוָה בְּכַמָּה גַּוְונִין. חֲדָא, דְּלָא הֲוָה שַׁעֲתָא דְּקִטְרֵת, דְּהָא קִטֹּרֶת לָא סַלְקָא, אֶלָּא בְּזִמְנִין יְדִיעָן, דִּכְתִיב (שמות ל׳:ז׳) וְהִקְטִיר

עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר. וְאִימָתַי בְּהֵטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת וְגוֹ' לְאַשְׁתַּכְחָא שֻׁמָּן וּקְטֹרֶת כַּחֲדָא. וּכְתִיב וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה וְגוֹ'.
וּבְזִמְנִין אִלֵּין אִתְקְרִיב, וְלָא בְּזִמְנָא אָחֳרָא, בַּר בְּזִמְנָא דְּמוֹתָנָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאִעְרַע דִּכְתִיב (במדבר י״ז:י״א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ וְגוֹ'. וּבְנֵי אַהֲרֹן לָא קְרִיבוּ בְּשַׁעֲתָא דְּשֻׁמָּן וּקְטֹרֶת מִשְׁתַּכְחֵי כַּחֲדָא.
וְעוֹד דְּדָחֲקוּ שַׁעֲתָא בְּחַיֵּי דַּאֲבוּהוֹן. וְעוֹד דְּלָא אַנְסִיבוּ, וַהֲווּ פְּגִימִין, דְּמַאן דְּלָא אַנְסִיב, פָּגִים הוּא, וְלָאו הוּא כְּדְאי לְאִשְׁתַּכְחָא בִּרְכָאן בְּעָלְמָא עַל יְדוֹי, עֲלוֹי לָא שַׁרְיָין, כָּל שֶׁכֵּן עַל יְדוֹי לַאֲחֵרִים. וְעוֹד, דְּהָא תְּנַן רְוֵוי חַמְרָא הֲווֹ, וּבְגִין כַּךְ, וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ' וַתֹּאכַל אוֹתָם וְגוֹ'. דְּהָא קְטֹרֶת חֲבִיב הוּא מִכֹּלָּא, וְחֶדְוָותָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּכְתִיב (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב.

פרק כב

רעיא מהימנא (פקודי ר"ס) לֵית מְצוֹרָע אֶלָּא הַהוּא דְּאִתְעֲבִיד בְּזַבּוּתָא. דְּחָמֵשׁ דָּמִים אִינּוּן דְּדָם נִדָּה מִסְאָבִין, דְּאִינּוּן כֻּלְּהוּ דָּם טָמֵא. וְהׄ' דָּמִין דַּכְיִין. וּמַאן דְּאַעְבַּר עֲלַיְיהוּ, כְּאִלּוּ אַעְבַּר עַל עֶשֶׂר דִּבְּרוֹת, דְּאִינּוּן כְּלַל תרי"ג פִּקּוּדִין.
וְשִׂפְחָה יִצֶּר הָרַע אִיהִי מַלְיָא מוּמִין. וּבְגִין דָּא, (ויקרא כ״א:י״ח) כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב. וּבְגִין דָּא, כַּהֲנָא לָא הֲוָה צָרִיךְ לְקָרְבָא לְגַבֵּי מַאן דְּאִית בֵּיהּ מוּמָא, מִכָּל מוּמִין דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְמַר בָּהּ, (שיר השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. הָכִי לָא צָרִיךְ לְקָרְבָא לְגַבָּהּ מַאן דְּאִית בֵּיהּ מוּם, וְאוּף הָכִי לָא צָרִיךְ לְמִקְרַב לְגַבָּהּ זָר (במדבר ג׳:י׳) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמַת וְהַיְינוּ מַמְזֵ"ר, מוּ"ם זָר. מוּם נוּקְבָא, זָר זָכָר. וּבְגִין דָּא מָנֵי. (ויקרא י״ח:י״ט) וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב וְעַל אִינּוּן דִּקְרִיבִין לָהּ, כְּתִיב בְּהוֹן וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אוֹתָם וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ'. וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמוּתוּ.
וְקָרְבָּן דְּאַתְוָון אִינּוּן, י' בָּאִישׁ, ה' בָּאִשָּׁה, ו' בַּבֵּן חָתָן, ה' בַּבַּלָּה. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַקְרִיב אַתְוָון דִּיְדוֹ"ד, בֵּיהּ וּבְאִתְּתֵיהּ וּבִבְרֵיהּ וּבִבְרָתֵיהּ, בִּקְדוּשָּׁה וּבִבְרָכָה בִּנְקִיּוּ בַּעֲנָוָה וּבִבְשֶׁת פָּנִים בְּכָל מִדּוֹת טָבִין דִּכְתִיבִין עַל מָארֵי מַתְנִיתִין.
וּמִתְחַמְּמִין בְּאֶשִׁין קַדִּישִׁין, דְּאִישׁ וְאִשָּׁה דְּאִינּוּן אֵשׁ, עוֹלֶה וְיוֹרֵד, אֵשׁ קֹדֶשׁ דַּעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, דְּאִינּוּן עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ אֲבָרִין קַדִּישִׁין, וְאֵשׁ שֶׁל גָּבוֹהַּ נָחִית, דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּבְגִין תְּרֵין אֶשִׁין אִלֵּין אָמַר נָבִיא, (ישעיהו כ״ד:ט״ו) בָּאוּרִים כַּבְּדוּ יְיָ'. דְּאִינּוּן אֶשִׁין דִּשְׁכִינְתָא, דְּבָהּ כְּתִיב (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא.
וְאִינּוּן אֵשׁ עִלָּאָה כְּסָא רַחֲמִים. אֵשׁ תַּתָּאָה כִּסֵּא דִּין. וְאִינּוּן בִּינָה וּמַלְכוּת מַלְכוּת אֵשׁ עוֹלֶה. בִּינָה אֵשׁ יוֹרֵד. יְהוָ"ה, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אָחִיד בְּתַרְוַוייְהוּ. בִּינָה יה"ו ה' מַלְכוּת.

תִּפְאֶרֶת כַּד אָחִיד לוֹן, שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ חָכְמָה, דְּבֵיהּ כ"ח מַ"ה. מָ"ה: אֱיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. כֹּחַ דִּילֵיהּ, יו"ד וָא"ו דָּ"ת. הֵ"א אָ"ף. וָא"ו אָ"ף וָא"ו. הֵ"א אָ"ף. וְכֻלְּהוּ מ"ב אַתְוָון, מִשְׁתַּכְחִין בְּבַר נָשׁ וּבְאִתְּתָא וּבִבְנוֹי, וּבְגִין דָּא לֵית בַּר נָשׁ שְׁלִים, אֶלָּא בְּבֵן וּבַת.

וּמַאן דְּלֵית לֵיהּ בֵּן דְּאִיהוּ ו', אִסְתַּלָּק י' מִינֵּיהּ. וּמַאן דְּלֵית לֵיהּ בַּת, דְּאִיהִי ה', אִסְתַּלָּק ה' עִלָּאָה, דְּאִיהִי אֵם, מִן בַּת זוּגֵיהּ. דְּאַתְוָון לָא שַׁרְיָין דָּא בְּלָא דָּא. וּבְגִין דָּא, בְּאִישׁ וְאִשָּׁה בֵּן וּבַת, דְּאִתְעֲבִידוּ כְּדְקָא יְאוֹת, שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ יְהוָ"ה, וְאִתְקְרִיאוּ (שם י"ד) (ס"א בנים לקודשא בריך הוא. הדא הוא דכתיב) (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ"ד אֱלֹהֵיכֶם. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק כג

(ויקרא ז':ל"ה) זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, זֹאת וַדַּאי מְשִׁיחוּתָא דְּאַהֲרֹן. דְּהָא אַהֲרֹן אִתְמְשַׁח, וְאַיְיתֵי מִמְשַׁח רְבוּת עִלָּאָה מֵעֵילָּא, וְנָגִיד לֵיהּ לְתַתָּא. וְעַל יְדָא דְּאַהֲרֹן אִתְמְשַׁח, מִמְּשִׁיחָתָא קַדִּישָׁא לְאִתְבָּרְכָא, וְעַל דָּא זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו וַדַּאי.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (מלכים ב ד':ב') וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ לָךְ בַּבָּיִת. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּלֵית בִּרְכָתָא שַׁרְיָא בְּפָתוֹרָא רֵיקָנְיָא, וְעַל מִלָּה רֵיקָנִית. וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בַּבַּיִת כִּי אִם אָסוּךְ שָׁמֶן. אָמַר לָהּ, וּדַאי סִיּוּעָא דְּנִיסָּא הוּא, דְּהָא וַדַּאי בְּאַתְרֵיהּ הוּא, וּמִתַּמָּן בְּרָכָאן נָפְקִין וְשַׁרְיָין. מַה כְּתִיב הֵם מַגִּישִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מוֹצֶקֶת. וְהִיא מוֹצֶקֶת סְתָם.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, וַיַּעֲמוֹד הַשָּׁמֶן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (ישעיהו ה':א') בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֶן. וּכְתִיב (שיר השירים א':ג') שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ, לְאַחֲזָאָה דְּהָא מֵהַאי שֶׁמֶן, נְגִידִין בִּרְכָאן עַל יָדָא דְּכַהֲנָא, וְכַהֲנָא נָגִיד לְהוּ לְתַתָּא, וְאַמְשַׁח (ס"א ואתמשך) לְהַאי זֹאת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו, וּכְתִיב (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ, וְהָא אִתְּמַר.

פרק כד

(ויקרא ח':ב') קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ וְאֶת הַבְּגָדִים. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח (תהילים ל"ו:י') כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר. כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים, דָּא שֶׁמֶן עִלָּאָה, דְּנָגִיד וְלָא פָּסִיק לְעָלְמִין, דְּשַׁרְיָא בְּגוֹ חָכְמָה עִלָּאָה דְּכֹלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי עִמְּךָ, עִמְּךָ שַׁרְיָא, וְלָא מִתְפָּרְשָׁא מִנָּךְ לְעָלְמִין, בַּחֲבִיבוּתָא דְּכֹלָּא. מְקוֹר חַיִּים, בְּגִין דְּהִיא מְקוֹרָא וּמַבּוּעָא דְּחַיִּים, לְאַפָּקָא חַיִּים לְאִילָנָא עִלָּאָה, וּלְאִילָנָא בּוּצִינִין. וְעַל דָּא הַהוּא אִילָנָא אִקְרֵי עֵץ חַיִּים, אִילָנָא דְּנָטִיעַ וְאִשְׁתְּרְשָׁא בְּגִין הַהוּא מְקוֹרָא דְּחַיִּים.

וְעַל דָּא בְּאוֹרְךָ נְרָאֶה אוֹר. בְּאוֹרְךָ: דָּא אוֹר דְּנָנִיז לְצַדִּיקַיָּיא לְזִמְנָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמַהֲהוּא נְהִירוּ זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְאַנְהָרָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דָּבָר אַחֵר כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים וְגוֹ', דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ אִילָנָא עִלָּאָה בִּמְצִיעוּת גִּנְתָּא, דְּאָחִיד לְכָל סִטְרִין. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאָחִיד בֵּיהּ הַהוּא (נ"א בההוא) מְקוֹר חַיִּים, וְאַעְטַר לֵיהּ בְּעִטְרִין עִלָּאִין סַחֲרָנֵיהּ דְּגִנְתָּא. כְּאִימָּא דְּמַעְטְרָא לְבָרָהּ עַל כֻּלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:י״א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן וְגוֹ'. וּבְגִין כָּךְ כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים, וְעַל דָּא בְּאוֹרְךָ נְרָאֶה אוֹר.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים, דָּא כֹּהֵן גָּדוֹל לְעֵילָּא, לְקָרְבְּלֵיהּ כֹּהֵן גָּדוֹל לְתַתָּא. בְּגִין כָּךְ, אַנְגִיד כַּהֲנָא מְשַׁח רְבוּת עִלָּאָה קַדִּישָׁא לְתַתָּא, וְאַדְלִיק בּוּצִינִין לְעֵילָּא. דְּכֹהֵן גָּדוֹל שְׁלִים בַּשְׁלִימוּ דִּז' יוֹמִין עִלָּאִין, וּלְאִתְעַטָּרָא עַל כֻּלָּא.

לְקָבֵל דָּא ז' יְמֵי מִלּוּאִים, לְכַהֲנָא דִּלְתַתָּא, לְאִשְׁתַּכְּחָא כֻּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא יְמֵי מִלּוּאִים אִקְרוֹן: יוֹמֵי אַשְׁלְמוּתָא. בְּגִין דְּיִשְׁתְּלִים כַּהֲנָא בִּשְׁאָר יוֹמִין אָחֳרָנִין, לְאַשְׁלָמָא ז' כַּחֲדָא. וְאִלֵּין יְמֵי מִלּוּאִים אִקְרוֹן, בְּגִין דְּאִתְאַחֲדָן שְׁאָר אָחֳרָנִין בֵּיהּ. מַאי קָא מַיְירֵי. דְּכַד כַּהֲנָא אִתְעַר, כָּל שְׁאָר אָחֳרָנִין מִתְעָרִין עִמֵּיהּ.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ', עַד יוֹם מְלֹאת וְגוֹ'. ז' יוֹמִין וַדַּאי, כְּדֵין אִתְעֲטָר כַּהֲנָא לְתַתָּא בְּכֻלָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר, כֻּלָּא יִתְּעָרוּן עַל יְדֵיהּ לְעֵילָּא, וְיִשְׁתַּכְחוּן בְּרָכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, מַאי שְׁנָא דְּמַשַּׁח מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן. אֶלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּרָא דְּהַהוּא (ס"א אחיד בההוא) אֲתַר מְקוֹרָא דְּחַיֵּי. וּכְתִיב (ישעיהו ס״ג:י״ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּמֹשֶׁה שִׁמֵּשׁ כָּל אִינּוּן ז' יְמֵי מִלּוּאִין, לְאַשְׁרָאָה כֻּלָּא עִמֵּיהּ דְּאַהֲרֹן.

רִבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה יָתִיב קָמֵי דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ, כַּמָּה נְהוֹרִין אִתְבְּרִיאוּ עַד לָא אִבְרֵי עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ ז'. וְאִלֵּין אִינּוּן: אוֹר תּוֹרָה. אוֹר גֵּיהִנֹּם. אוֹר גַּן עֵדֶן. אוֹר כִּסֵּא הַכָּבוֹד. אוֹר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אוֹר תְּשׁוּבָה. אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. וְאִלֵּין אִתְבְּרִיאוּ עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא. ז' נְהוֹרִין בּוּצִינִין אִתְאֲחָדוּ בֵּיהּ בְּאַהֲרֹן, וְהוּא אַדְלִיק בּוּצִינִין מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

פרק כה

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (קהלת ג׳:כ׳) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר. הָא תָּנֵינָן, הַכֹּל הָיָה מִן הָעָפָר, אֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה. מַאן הֶעָפָר. הַהוּא דְּשַׁרְיָא תְּחוֹת כּוּרְסֵי יְקָרָא קַדִּישָׁא. בְּסִפְרָא דְּבֵי רַב יֵיסָא סָבָא, הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, אֲתַר דְּכָנִישׁ לְכֻלָּא, מְלַמֵּד, דְּנַפְקוּ שְׁבִילִין לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, וְאִתְכְּנָשׁוּ לְאַנְהָרָא, כְּעַפְרָא דָּא דְּזַרְקִין לֵהּ לְכָל עִבְרָ. וְעַל דָּא הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר וַדַּאי.

אֶלָּא מִן הֶעָפָר, דְּבֵי מַקְדְּשָׁא קַדִּישָׁא. וְהַאי עָפָר מֵעַפְרָא עִלָּאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ״ח:ו׳) וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ. כְּמָה דְּאִשְׁתְּכַח עוֹבָדָא לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי הוּא לְעֵילָּא כְּגַוְונָא דָּא. וְאוֹקִימְנָא עָפָר, עָפָר דְּבֵי מַקְדְּשָׁא. דְּעָלְמָא דָּא בְּהּ' אִתְבְּרֵי. וְעַל דָּא, אֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אֱלֹה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּהּ' בְּרָאָם. וּבְגִינֵי כַּךְ, הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר. מַאן עָפָר. הַהוּא דְּשָׁרֵי תְּחוֹת כּוּרְסֵי יְקָרָא קַדִּישָׁא.

כְּתִיב (שיר השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמוּם אֵין בָּךְ, אִלּוּ סַנְהֶדְרִין דְּאִינּוּן לְקֻבֵּיל שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן. ע' נָפֶשׁ דְּנַחְתּוּ עִם יַעֲקֹב, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כֻּלָּא. וְעַל דָּא אֵין בּוֹדְקִין מִן הַסַּנְהֶדְרִין וּלְמַעְלָה תְּנַן.

כְּתִיב (שמות י״ט:ו׳) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ. מַאן מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, זֹאת מְשִׁחַת אַהֲרֹן וּמְשִׁחַת בָּנָיו, דְּכַד אִתְבָּרְכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַל יְדָא דְּכַהֲנֵי, כְּדֵין אִתְקְרֵי עַל שְׁמֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, תָּא חֲזֵי, מַלְכוּת כֹּהֲנִים לָא אִקְרֵי, אֶלָּא מַמְלֶכֶת, דְּאַמְלְכוּ לָהּ כַּהֲנֵי, וְעַבְדוּ לָהּ (גבירתא) גְּבוּרְתָּא עַל כֻּלָּא. אֲבָל מַלְכוּת כֹּהֲנִים לָא אִקְרֵי, דְּהָא מִן הַשָּׁמַיִם אִקְרֵי מַלְכוּת, מַלְכוּת שָׁמַיִם וַדַּאי. וְהָכָא מַמְלֶכֶת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר דְּכַהֲנֵי אַמְלְכוּ לָהּ, וּמְחַבְּרָאן לָהּ בְּמַלְכָּא, וּכְדֵין הִיא מַמְלֶכֶת, עַל כָּל גְּנָזֵי מַלְכָּא. מַמְלֶכֶת עַל כָּל זִינֵי מַלְכָּא. מַמְלֶכֶת בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. מַמְלֶכֶת עַל כָּל עָלְמָא.

פרק כו

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כְּתִיב (עמוס ט׳:ו׳) וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ. וַאֲגֻדָּתוֹ: כַּד אִזְדַּוּוג מַלְכָּא לְקֻבְלָהּ, בְּכָל אִינּוּן עִטְרִין קַדִּישִׁין, בִּכְנוּפְיָא חַד, כְּדֵין וַאֲגֻדָּתוֹ כְּתִיב.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַאֲגֻדָּתוֹ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ב:כ״ב) וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב. מַאי קָא מַיְירֵי. דְּכַד מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וְאִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, כְּדֵין שַׁלְטָא עַל כֻּלָּא, וְנַהֲרָא לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְכֻלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּלַח פּוּלְחָנָא, וְאַקְרִיב קָרְבָּנָא, וְאַקְטַר קְטֹרֶת, וּמְכַוּון מִלִּין לְקָרְבָּא כֻּלָּא כַּחֲדָא. כְּדֵין כְּתִיב, וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כַּד נָטַל אַהֲרֹן כֻּלָּא נַטְלִין עִמֵּיהּ, עַד דְּאִתְבָּרְכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבָּרְכָאן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. כְּדֵין כְּתִיב, (תהילים קל״ה:כ״א) בָּרוּךְ יְיָ' מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ. (תהילים ע״ב:י״ט) וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן.

פרק כז

רַבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל מִקַּפּוֹטְקַיָּא לְלוּד, וַהֲווּ עִמֵּיהּ רַבִּי יֵיסָא וְרַבִּי חִזְקִיָּה. פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיהו נ״א:ט״ז) וָאָשִׂים דְּבָרַי בְּפִיךְ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ וְגוֹ'. תָּנֵינָן, כָּל בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְשִׁפְוָותֵיהּ מְרַחְשָׁן אוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַפְיָא עֲלֵיהּ,

וּשְׁכִינְתָּא פַּרְשָׁא עֲלֵיהּ גַּדְפָּהָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאָשִׁים דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּהוּא מְקַיֵּים עָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי עִמֵּיהּ, כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא נָטַע שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ"א:ט"ז) לִנְטוֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסוֹד אָרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּיִשְׂרָאֵל אִקְרוּן בִּשְׁמָא דְצִיּוֹן, דִּכְתִיב וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אַתָּה, וְחַמֵּינָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי בִּשְׁמָא דְצִיּוֹן, דִּכְתִיב, (ישעיהו א':כ"ז) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ח':ט"ז) צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמּוּדָי. צוֹר תְּעוּדָה. דָּא סַהֲדוּתָא דְּדָוִד, דִּכְתִיב, (תהילים קל"ב:י"ב) וְעֵדוֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם. צוֹר: הִיא קְשׁוּרָא, כְּמַאן דְּקָטַר קְטוּרָא בַּאֲתַר חַד. חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמּוּדָי. חֲתוֹם תּוֹרָה: חַתִימָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל נְגִידוּ וּרְבוּ דְּנָגִיד מִלְּעֵילָּא, בְּאָן (נ"א בין) חֲתִימָה דִּילֵיהּ. בְּלִמּוּדָי. בְּגִין דְּתַמָּן אִתְכְּנַשׁ רְבוּ וּמִשְׁחָא, בֵּין תְּרִין קַיְימִין, דְּתַמָּן שַׁרְיָין, אֲתַר כְּנִישׁוּ דְּכָל רְבוּת וּמְשַׁח דְּנָגִיד מִלְּעֵילָּא, לְאַשְׁוָאָה לֵיהּ בְּפוּמָא דְּאַמָּה, וּלְאַרְקָא לֵיהּ בְּהַאי תְּעוּדָה. וּכְדֵין אִתְקְשַׁר כֻּלָּא קְשָׁרָא חַד מְהֵימָנָא.

פרק כח

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לְנְבִיאֵי מְהֵימְנֵי. אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, עֲדִיפֵי מִנְּבִיאֵי בְּכָל זִמְנָא. מַאי טַעֲמָא. דְּאִינּוּן קַיְימֵי בְּדַרְגָּא עִלָּאָה, יַתִּיר מִנְּבִיאֵי, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא קַיְימֵי לְעֵילָּא, בְּאַתְרָא דְּאִקְרֵי תּוֹרָה, (נ"א תפארת) דְּהוּא קְיוּמָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. וּנְבִיאֵי קַיְימֵי לְתַתָּא, בַּאֲתַר דְּאִקְרוּן נָצַח וְהוֹד. וְעַל דָּא (אקרון), אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, עֲדִיפֵי מִנְּבִיאֵי, וְעִלָּאִין מִנְּהוֹן יַתִּיר. דְּאִלֵּין קַיְימִין לְעֵילָּא, וְאִלֵּין קַיְימִין לְתַתָּא. אִינּוּן דְּאָמְרֵי מִלִּין בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, קַיְימֵי לְתַתָּא מְכֻלְּהוּ. (ועל דא)

זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר עַל כֹּלָּא. (ועל דא) מַאן דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לָא אִצְטְרִיךְ לָא לְקָרְבָּנִין, וְלָא לְעִלָּוִון. דְּהָא אוֹרַיְיתָא עָדִיף מִכֹּלָּא, וְקִשׁוּרָא דְּמְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי ג':י"ז) דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. וּכְתִיב, (תהילים קי"ט:קס"ה) שָׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל.

פרק כט

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אַשְׁכָּחוּ חַד גַּבְרָא דְּהֲוָה אָתֵי, וְגִ' עַנְפֵּי הֲדַס בִּידֵיהּ, קְרִיבוּ גַּבֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ לָמָּה לָךְ הַאי. אָמַר לְרַווּחָא אוֹבָדָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר שַׁפִּיר קָאָמְרַת. אֲבָל ג' אִלֵּין לָמָּה. אָמַר לֵיהּ, חַד לְאַבְרָהָם. חַד לְיִצְחָק, וְחַד לְיַעֲקֹב. וְקַשִׁירְנָא לְהוּ כַּחֲדָא, וְאָרַחְנָא בְּהוּ. בְּגִין דִּכְתִיב, (שיר השירים א':ג') לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ. בְּגִין דִּבְהַאי רֵיחָא,

אִתְקְיַים חוּלְשָׁא דְּנַפְשָׁא, וּבְהֵימְנוּתָא דָּא אִתְקַיְּימָא, וְאִתְנְגִידוּ בִּרְכָאן מֵעֵילָּא וְתַתָּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, לֵית עָלְמָא (נ"א נפשא) מִתְקַיְּימָא, אֶלָּא עַל רֵיחָא, וּמֵרֵיחָא דָּא אִשְׁתְּמוֹדְעָא רֵיחָא אָחֳרָא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּנָפִיק שַׁבְּתָא, (נתפרדה החבילה) וְסַלְקָא נַפְשָׁא יְתֵירָא, וְאִשְׁתָּאֲרוּן נַפְשָׁא וְרוּחָא מִתְפָּרְשָׁן עֲצִיבִין, אָתָא רֵיחָא דָּא, וּמִתְקָרְבָן דָּא בְּדָא וְחַדָּאן.

וְעַל דָּא, בָּעֵי רוּחָא בָּתַר רוּחָא, לְקַבְּלָא רֵיחָא, כֵּיוָן דְּאִתְקַבַּל רֵיחָא מִתְקָרְבָן כַּחֲדָא וְחַדָּאן. כִּי הַאי גַּוְונָא רֵיחָא דְּקוּרְבְּנָא, בְּרֵיחָא (דא) מִתְקָרְבִין כֹּלָּא כַּחֲדָא, וּמִתְלַהֲטָן בּוּצִינֵי וְחַדָּאן.

תָּא חֲזֵי, תְּרֵי בּוּצִינֵי, חַד לְעֵילָּא וְחַד לְתַתָּא, אִי לָהִיט בַּר נָשׁ הַאי בּוּצִינָא דִּלְתַתָּא, וְכַבֵי לָהּ (ס"א להההוא דלעילא), הַהוּא תְּנָנָא דְּסָלִיק (נ"א מבוצינא תתאה), לְהִיט הַהוּא בּוּצִינָא עִלָּאָה. כַּךְ תְּנָנָא דְּקָרְבְּנִין, הַאי תְּנָנָא דְּסָלִיק, לְהִיט בּוּצִינֵי עִלָּאֵי, וּמִתְלַהֲטָן בְּחַד, וּמִתְקָרְבִין כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, בְּרֵיחָא דָּא. וּבְגִין כָּךְ, רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְיָ', (אשה) וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְעַל דָּא, רֵיחָא דְּקָרְבְּנָא, קַיְּימָא דְּכֹלָּא, וְקַיְּימָא דְּעָלְמָא. וְקָרְבְּנָא עַל יְדָא דְּכָהֲנָא, דְּמִקָּרֵב כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ, שִׁבְעָה יוֹמֵי אַשְׁלְמוּתָא, אִשְׁתְּלִימוּ בֵּיהּ, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוּ בְּפוּלְחָנֵיהּ, וְיִשְׁתְּכָחוּ חֶדְוָואן וּבִרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק ל

כְּתִיב (ישעיהו כ"ה:א') יְיָ' אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמֶךָּ וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, יְיָ' אֱלֹהַי אַתָּה. דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאוֹדָאָה לְשָׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְשַׁבָּחָא לֵיהּ עַל כֹּלָּא. וּמַאן אֲתַר שְׁבָחָא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְהָכָא מַעֲמִיקָא דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא. פֶּלֶא: כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ט':ה') וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּלֶא, וְהָא אִתְּמַר. עֲצוֹת מֵרָחוֹק, עֲצוֹת: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, יוֹעֵץ. מֵרָחוֹק: דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:ג') מֵרָחוֹק יְיָ' נִרְאָה לִי. וּכְתִיב, (משלי ל"א:י"ד) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ.

אֱמוּנָה אֹמֶן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ל"ב:ד') אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל. וְאוּקְמוּהָ אֱמוּנָה בַּלַּיְלָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ"ב:ג') וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת. וּכְתִיב (איכה ג':כ"ג) חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ, וְזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מֵחוֹבֵיהוֹן, כְּמָה דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכֹּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

שמיני

פרק א

(ויקרא ט׳:א׳) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְגוֹ׳. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (איוב ל״ח:ז׳) בְּרֹן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא, חֶדְוָותָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְיֶילוּתָא דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב, (משלי ח׳:ל׳) וָאֶהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם. וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, חַד שְׁמָא קַדִּישָׁא אִיהִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְאוֹרַיְיתָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא דִּכְתִיב, (משלי ח׳:ל׳) וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן אַל תִּקְרֵי אָמוֹן אֶלָּא אוּמָן.

וּבְאוֹרַיְיתָא אִתְבְּרֵי בַּר נָשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹרַיְיתָא, בָּעֵינָא לְמִבְרֵי אָדָם. אָמְרָה קַמֵּיהּ, הַאי בַּר נָשׁ זְמִין לְמֶחֱטֵי וּלְאַרְגָּזָא קָמָךְ, אִי לָא תַּאֲרִיךְ רוּגְזָךְ עֲלֵיהּ, הֵיךְ יְקוּם בְּעָלְמָא. אָמַר לָהּ, אֲנָא וְאַתְּ נוֹקִים לֵיהּ בְּעָלְמָא, דְּהָא לָאו לְמַגָּנָא אִתְקְרֵינָא אֶרֶךְ אַפַּיִם. (ס"א דהא כל זמנא דישתדלון באורייתא מתקיימי בעלמא)

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה אוּקְמוּהָ לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵינוּ. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר מֵהָכָא, (קהלת ב׳:י״ב) אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עָשׂוּהוּ, עָשׂוּהוּ וַדַּאי. וְדָא הוּא צֶלֶם וּדְמוּת, צֶלֶם: בְּדִכּוּרָא. דְּמוּת: בְּנוּקְבָּא וְעַל דָּא שֵׁירוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא ב', וְאוּקְמוּהָ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מִפְּנֵי מָה ב' פְּתִיחָא וּסְתִימָא. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אָתֵי לְאִתְחַבְּרָא בְּאוֹרַיְיתָא, הֲרֵי הִיא פְּתִיחָא לְקַבָּלָא לֵיהּ, וּלְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדֵיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ, סָתִים עֵינוֹי מִנָּהּ, וְיַהֲדְ לְאָרְחָא אָחֳרָא, הֲרֵי הִיא סְתִימָא, מִסְטָרָא אָחֳרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אִם יוֹם תַּעַזְבֵנִי יוֹמַיִם אֶעֱזְבֵךְ. וְלָא יִשְׁכַּח פִּתְחָא, עַד דְּיֵיתוּב לְאִתְחַבָּר בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, וְלָא יִתְנַשֵּׁי מִנָּהּ. וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא פַּתְחַת קְמֵי בְּנֵי נָשָׁא וְאַכְרְזָא וְקָרֵי לְהוֹן (משלי ח׳:ד׳) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא וְגוֹ' וּכְתִיב (משלי א׳:כ״א) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בָּעִיר אֲמָרֶיהָ תֹאמַר.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, ב' תְּרִין גַּגִּין, וְחַד דְּאִחִיד לוֹן. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא חַד לִשְׁמַיָּא וְחַד לְאַרְעָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָחִיד וְקָבִיל לוֹן.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, ג' נְהוֹרִין (צדדים אלין) אִינּוּן עַלְאִין קַדִּישִׁין, דַּאֲחִידָן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִלֵּין פָּתְחִין פִּתְחָא לְכֹלָּא. פָּתְחִין פִּתְחָא לְמֵהֵימְנוּתָא, וְאִלֵּין בֵּיתָא דְּכֹלָּא. וְעַל דָּא בַּיִת אִקְרוּ, דְּאִלֵּין אִינּוּן בֵּיתָא. וּבְגִין כָּךְ שֵׁירוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא ב'. דְּהָא הִיא אוֹרַיְיתָא (ס"א אביה הוי אסוותא) הֲוִי וַאסְוָותָא דְּעָלְמָא.

וּבְגִין כָּךְ, מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ אִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְהָא אִתְּמַר, דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, חַד שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה אִיהִי. וּבְגִין דְּאִיהִי שְׁמָא קַדִּישָׁא, פַּתְחָא בְּבֵית, דְּאִיהִי כֻּלָּא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בַּתְּלַת קִשְׁרֵי מְהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְעַטְּרֵי בְּעִטְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְרַחֲימוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹשִׁיט לוֹן יְמִינֵיהּ (ס"א וקודשא בריך הוא ארשים לון) כָּל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא נָמֵי בְּלֵילְיָא. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּאִינּוּן מִשְׁתַּתְּפֵי בִּשְׁכִינְתָּא (נ"א בכנסת ישראל) וְאִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא. וְכַד אָתֵי צַפְרָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְעַטֵּר לְהוּ, בְּחַד חוּטָא דְּחֶסֶד, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בֵּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְכָל אִינּוּן כְּכָבֵי צַפְרָא, בְּשַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכָל אִינּוּן דְּלֵעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, אִתָּאן לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מַלְכָּא, כֻּלְּהוּ מְזַמְּרֵי כַּחֲדָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בְּרֶן יַחַד כֹּכְבֵי בֹּקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מַאי וַיָּרִיעוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ד:י"ט) רוֹעָה הִתְרוֹעֲעָה הָאָרֶץ. דְּאִינּוּן דִּינִין מִתְבָּרְרִין, וְאִתְבָּרוּ כֻּלְּהוּ מִקַּמֵּי בֹּקֶר, כַּד אִתְעַר בֹּקֶר בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כד) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. וְעַל דָּא וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

פרק ב

רִבִּי אֶלְעָזָר הָוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר דְּהָוָה אָתֵי, גְּעָא חָמְרֵיהּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי בְּטַקּוּלָא (נ"א בקלא) דְּחֶדְוָותָא דַּחֲמָרָא, חֲמֵינָא (חמית) אַנְפִּין חַדְתִּין יִשְׁתַּכְּחוּן הָכָא, כֵּיוָן דְּנָפַק מִבַּתַּר עַנְפּוֹי דְּטוּרָא, חָמָא לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר דְּהָוָה אָתֵי, אָמַר וַדַּאי טַקּוּלָא (נ"א קלא) דְּחֶדְוָותָא אִשְׁתְּלִים. נָחַת רִבִּי אֶלְעָזָר לְגַבֵּיהּ, וְנָשִׁיק לֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, אִי טוּפְסָא דְּאָרְחָא, חַד לְגַבָּךְ, נֵזִיל וְנִתְחַבַּר כַּחֲדָא. וְאִי לָאו טוֹל אָרְחָךְ וְזִיל. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי לָקֳבְלָךְ אֲזִילְנָא, כֵּיוָן דְּאַשְׁכַּחְנָא לָךְ, אֵיזִיל אֲבַתְרָךְ וְנִתְחַבַּר כַּחֲדָא.

פָּתַח רִבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, (תהילים קכ"ח:ה') יְבָרֶכְךָ יְיָ' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב וְגוֹ'. יְבָרֶכְךָ יְיָ' מִצִּיּוֹן, מַאי טַעְמָא מִצִּיּוֹן. בְּגִין דְּהָא מִתַּמָּן שָׁרָאן בִּרְכָאן לְאִשְׁתַּתְּפָא (ס"א לאשתכחא). הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וּבְגִין כָּךְ יְבָרֶכְךָ יְיָ' מִצִּיּוֹן דְּהָא מִתַּמָּן נַפְקֵי בִּרְכָאן לְכֹלָּא. וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלַם, דִּבְגִינֵי צִיּוֹן יְרוּשָׁלַם אִתְבָּרְכָא, דְּכְיוָן דְּצִיּוֹן אִתְמְלֵי בִּרְכָאן, כְּדֵין יְרוּשָׁלַם אִתְבָּרְכָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ בָּהּ רַחֲמִים. וְכַד יְרוּשָׁלַם אִתְבָּרְכָא, כָּל עַמָּא אִתְבָּרְכָא.

כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, דְּלָא יִתְחֲזֵי קֻשְׁטָ בְּיוֹמָךְ, כְּמָה לְאָבוּךְ. וְעַל דָּא וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלַם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ, דַּחֲלֵי חַטָּאָה, חֲסִידִין, קַדִּישִׁין, כְּדֵין שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. מַאי שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא, כְּמַאן דְּאָמַר שְׁלָמָא עַל רֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא, דְּלָא יֶחְסַר כֹּלָּא. כַּךְ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְנָא דְּצַדִּיקַיָּיא יִשְׁתַּכְּחוּן בְּעָלְמָא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי י״ז:ו׳) עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. בָּנִים הָא אוֹקִימְנָא. בְּנֵי בָנִים, אִלֵּין (ל״ה ע״א) שְׁאָר כִּתְרֵי מַלְכָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ״ד:י״ג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ. וּכְתִיב (איכה ד׳:ב׳) בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם, לָא מִתְעַטְּרָן בְּנִין אֶלָּא בַּאֲבָהָן. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דִּבְנִין לָא מִתְעַטְּרֵי, וְלָא מִשְׁתַּקְיָין מִשַּׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, אֶלָּא בְּזִמְנָא דַּאֲבָהָן מִתְעַטְּרָאן וּמִתְבָּרְכָאן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם.

פרק ג

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, מָטָא עִדָּן צְלוֹתָא, נַחְתוּ וְצַלּוּ. עַד דַּהֲווֹ מְצַלֵּי, קַפְטָר חַד חְוָיָא בְּרַגְלוֹי דְּחַמָּרָא, דְּרִבִּי פִּנְחָס. קְסָטָא (ס״א קפטא) וְנָעָא תְּרֵי זִמְנֵי. בָּתַר דְּסִיְימוּ צְלוֹתָא, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי צַעֲרָא הוּא לְבָעִירָא דִּילִי, דְּהָא יוֹמָא דָּא אַקְדִּימְנָא, וַהֲוֵינָא מַרְחִישׁ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאַעְבַּר לִי בַּאֲתַר דְּלִכְלוּכָא שַׁרְיָא, וְהַשְׁתָּא מְצַעֲרֵי לָהּ. קָמוּ וְחָמוּ חַד חְוָיָא קָטִיר אֲרַגְלֵיהּ, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, חְוָיָא חְוָיָא, זִיל וְאִתְחַר (ס״א ואסטר) קוּטְרָךְ, בְּקִטְפּוּרָא דְּחוּרָא. אַדְּהָכִי אִתְנְשַׁר חְוָיָא, וְנָפַל קַפְסִירֵי קַפְסִירֵי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה כָּל כַּךְ מְדַקְדֵּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצַדִּיקַיָּיא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּיא, וְנָטִיר לוֹן, וּבָעָא לְאוֹסָפָא לוֹן קְדוּשָּׁה עַל קְדוּשָּׁתַיְיהוּ וְהַשְׁתָּא הַאי חֲמָרָא, עַל דְּלָא נָטַר קְדוּשָּׁתָא דִּילִי אִצְטָעַר. וְדָא חְוָיָא שְׁלִיחָא הֲוָיָא, וְכַמָּה שְׁלוּחִין אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְכֻלְּהוּ עָבִיד שְׁלִיחוּתֵיהּ, וַאֲפִילּוּ בְּחַיּוֹת בָּרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ו:כ״ב) וְשָׁלַחְתִּי בָּכֶם אֶת חַיַּת הַשָּׂדֶה וְשִׁכְּלָה אֶתְכֶם. וַאֲפִילּוּ בְּיַד גּוֹי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:מ״ט) יִשָּׂא יְיָ עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וּבִידָא דְּיִשְׂרָאֵל עָבִיד שְׁלִיחוּתָא. אָמַר לֵיהּ, אִין. כְּגוֹן רָשָׁע בִּידָא דְּצַדִּיק. אֲבָל רָשָׁע בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל רָשָׁע אָחֳרָא, לָא עָבִיד בֵּיהּ שְׁלִיחוּתָא, אֶלָּא בִּזְמָנָא דְּאִיהוּ לָא מְכַוּון בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ״א:י״ג) וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ. וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה דַּיְיקָא, דְּלָא לְקַטְלָא לֵיהּ. דָּא, וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ, בְּגִין לְאַעְנָשָׁא לְתַרְוַויְיהוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הֵיכִי עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיחוּתָא בִּידָא דְּהַנֵי, וּבִידָא דְּגוֹי. אָמַר לֵיהּ וְאִבּוּד לָא קָאָמַר לָךְ. אָמַר לֵיהּ עַד לָא שָׁאֵילְנָא.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב ל״ד:כ״ט) וְהוּא יַשְׁקִיט וּמִי יַרְשִׁיעַ וְגוֹ'. וְהוּא יַשְׁקִיט, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵיב שְׁקִיטוּ וְשַׁלְוָה לְבַר נָשׁ, מַאן הוּא רַשַּׁאי לְאַבָאָשָׁא לֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ קַטֵּיגוֹרְיָא. וְיִסְתֵּר פָּנִים וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ. וּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ אִסְתִּיר עֵינֵיהּ מִלְּאַשְׁגְּחָא עָלֵיהּ, מַאן הוּא דְּיִשְׁגַּח עָלֵיהּ, לְנַטְרָא לֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ נְטִירוּ. וְאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדָא, עַל גּוֹי, וְעַל אָדָם יַחַד. בֵּין לְעַלְמָא כֹּלָּא, בֵּין לְעַמָּא חַד, בֵּין לְחַד בִּלְחוֹדוֹי.

תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דִּבְנֵי נָשָׁא מִתְכַּשְּׁרָן עוֹבָדִין לְתַתָּא, אִתְעַר לְגַבַּיְיהוּ לְעֵילָּא יְמִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדֵין מִתְעָרִין כַּמָּה רְחִימִין, כַּמָּה נְטוּרֵי עֶלְמָא, כַּמָּה נְטוּרֵי דְּבַר נָשׁ, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא. וּכְדֵין אִתַּכְּפָיָא שְׂמָאלָא, וְלָא יָכְלָא לְשַׁלְטָאָה. וּבְזִמְנָא דִּבְנֵי אֱנָשָׁא לָא מִתְכַּשְּׁרָן עוֹבָדִין לְתַתָּא, שְׂמָאלָא אִתְעַר, וְכָל אינון דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, כֻּלְּהוּ אִתְּעָרוּ, וְכֻלְּהוּ אִתְעָבִידוּ שְׁלוּחִין לְאַבָאשָׁא לְגַבַּיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. דְּהָא אינון דְּעָבְרוּ עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בְּאַנְפַּיְיהוּ, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּי אינון דְּמִתְּעָרֵי מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא.

וּבְגִין כָּךְ, חֱיוָותָא וְעוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְכָל אינון דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן (נ"א אינון) שְׁלוּחִין, לְגַבֵּי אינון רְשִׁימִין דְּמִתְּעָרֵי לְהוּ. וְיִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּלָא מְכַשְּׁרָן עוֹבָדִין, כֻּלְּהוּ מִן סִטְרָא דִּימִינָא קָא אַתְיָין. וּבְגִין דְּאִתַּכְּפָיָא יְמִינָא בְּעוֹבָדַיְיהוּ, שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ שְׂמָאלָא, וְכָל אינון דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, וְעַל דָּא, שְׁלִיחוּתָא בִּידָא דְּחַיָּוָותָא וְגוֹ', וְכָל דְּדָמֵי לוֹן, דְּאינון מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, וְלָא בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאַף עַל גַּב דְּחַיָּבָא אִיהוּ, מִסִּטְרָא דִּימִינָא קָא אָתֵי.

וְיִשְׂרָאֵל חַיָּבָא, דְּנָפַל בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל חַיָּבָא אָחֳרָא, בְּזִמְנָא דְּלָא אִתְכַּוָּון בֵּיהּ, בְּגִין דְּיִתְעָנְשׁוּ תַּרְוַויְיהוּ, וְיִקַּבְּלוּן עוֹנְשָׁא לְדַכְאָה לוֹן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מָנָלָן. אָמַר לֵיהּ אינון בִּימִינָא. וְלָא אִתְדְּבָקוּ בִּשְׂמָאלָא, וְלָא אִתְעָרְבוּ בַּהֲדֵהּ לְעֵלְמִין, וְעַל דָּא, לְזִמְנָא אָחֳרָא אִתְעָבְרוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מְנָא לָן. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי מִן (שופטים כ) פִּלֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה, דְּאַף עַל גַּב דְּחַיָּבֵי נִינְהוּ, לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְעָרוּן גַּבַּיְיהוּ חַיָּבֵי יִשְׂרָאֵל אֲחֳרָנִין. וְעַל דָּא מִיתוּ (מישראל) כָּל אינון זְמָנִין דְּמִיתוּ. עַד דְּכֻלְּהוּ חַיָּבִין דְּאִתְעָרוּ לְגַבַּיְיהוּ, מִיתוּ וְאִתְאֲבִידוּ, וְאִשְׁתְּאָרוּ אינון זַכָּאִין יַתִּיר, דְּיַעֲבָדוּן מִלָּה בְּאוֹרַח קְשׁוֹט. וְאַף עַל גַּב דְּזַכָּאִין אינון, לָא אִתְיְיהִיב מִלָּה, אֶלָּא לְאינון דְּאִתְיְיהִיב. כַּד שְׁקִילָן עָלְמִין כַּחֲדָא, עָלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְהַהוּא זִמְנָא, לָא אִשְׁתְּכָחוּ עָלְמִין שְׁקִילָן כַּחֲדָא.

וְעַל דָּא, חַיָּבִין דְּיִשְׂרָאֵל לְגַבַּיְיהוּ דְּחַיָּבִין אָחֳרָנִין, לָאו אינון שְׁלוּחֵי מַלְכָּא, דְּהָא לָא אַתְיָין מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. מְתַל לִבְנֵי נָשָׁא דְּחָבוּ לְמַלְכָּא, אִתְעַר סַנְטִירָא לְגַבַּיְיהוּ, לְתַפְּשָׁא לוֹן, וּלְאַעְנָשָׁא לוֹן, לְאינון דְּחָבוּ לְמַלְכָּא. קָם חַכִּים חַד מִנַּיְיהוּ, וְאִתְעָרַב בַּהֲדֵי בְּנֵי סַנְטִירָא, זַקַף סַנְטִירָא עֵינוֹי וְחָמָא לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ מַאן יָהֲבָךְ לְגַבָּן, וְלָאו אַנְתְּ מֵאינוּן דְּחָבוּ לְמַלְכָּא, הָא אַנְתְּ אִתְעַנַּשׁ בְּקַדְמִיתָא, שְׁקִילוּ לֵיהּ וְקַטְלוּהוּ.

כַּךְ יִשְׂרָאֵל מִסִּטְרָא דִּימִינָא קָא אַתְיָין, וְלָא אִתְדְּבָקוּ בִּשְׂמָאלָא, וְלָא אִתְעָרְבוּ בַּהֲדֵהּ לְעֵלְמִין. וְכַד אינון גַּרְמִין בְּחוֹבַיְיהוּ, דְּאִתַּכְּפָיָא יְמִינָא, וְאִתְעַר שְׂמָאלָא וְכָל אינון דְּאָתוּ מִסִּטְרֵיהּ, אִי חַד מִיִּשְׂרָאֵל קָם לְאִתְעָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ, אִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּיהּ, אֲמָרֵי לֵיהּ לָאו אַנְתְּ

מֵאִינּוּן דְּקָא אַתְיָין מִסִּטְרָא דִּימִינָא, דְּאִתְכַּפְיָא מֵחוֹבַיְיהוּ, וְלָאו אַנְתְּ מֵאִינּוּן דְּחָבוּ לְמַלְכָּא מַאן יָהֲבָךְ לְגַבָּן. אִשְׁתְּכַח דְּאִיהוּ אִתְעַנַּשׁ בְּקַדְמֵיתָא. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוּוח לָקֳבָלַיְיהוּ, וְאָמַר (קהלת ח׳:ט׳) עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ. לְרַע לוֹ וַדַּאי, בְּגִין דְּלָאו שְׁלִיחָא דְּמַלְכָּא אִיהוּ, וְלָא אָתֵי מֵהַהוּא סִטְרָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא תָּנֵינָן, דְּאִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא, יִשְׂרָאֵל (לימינא), וְעוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לְשְׂמָאלָא. יִשְׂרָאֵל אַף עַל גַּב דְּחַיָּיבֵי נִינְהוּ, וְאִתְכַּפְיָין, אִינּוּן בִּימִינָא, וְלָא אִתְדַּבְקָן בְּשְׂמָאלָא, וְלָא אִתְעָרְבוּן בַּהֲדָהּ לְעָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים ס׳:ז׳) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. דְּכַד אִסְתַּלַּק יְמִינָא יִשְׂרָאֵל דְּאִתְדַּבְקוּן בַּהֲדִיהּ, יִסְתַּלְּקוּן וְיִתְעַטְּרוּן בֵּיהּ. כְּדֵין אִתְכַּפְיָא שְׂמָאלָא, וְכָל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסִּטְרֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:ו׳) יְמִינְךָ יְיָ׳ תִּרְעַץ אוֹיֵב.

פרק ד

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא וְגוֹ'. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, מַאי יוֹם הַשְּׁמִינִי. אֶלָּא כְּתִיב וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ', כִּי שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם. כִּי שִׁבְעַת, בְּשִׁבְעַת יָמִים מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ שִׁבְעָה יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם, מַאי כִּי שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא.

אֶלָּא, זַכָּאִין אִינּוּן כַּהֲנֵי, דְּמִתְעַטְּרֵי בְּעִטְרוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמְשִׁיחִין בְּמִשְׁחָא רְבוּת קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּאִתְעַר מִשְׁחָא (אחרא) עִלָּאָה, דְּמַשְׁקֵי לְכָל שִׁבְעָה, וְאִתְמַשְׁחָן מֵהַהוּא רְבוּת קַדִּישָׁא, וְאִתְדְּלָקוּ מְנִיהּ כָּל אִינּוּן שִׁבְעָה בּוּצִינִין, וְהַאי מְשַׁח רְבוּת הוּא כְּלָלָא דְּכָל שִׁבְעָה, וְכֻלְּהוּ בֵּיהּ אִתְכְּלִילוּ.

וְתָנֵינָן שִׁיתָּא אִינּוּן, וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילָן בְּהַאי, וְדָא הוּא כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ, וּבְגִין כַּךְ שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא, דְּהָא בְּהַאי תַּלְיָין. וְעַל דָּא, אִקְרֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בַּת שֶׁבַע. מַאי אִיהִי בַּת שֶׁבַע. דְּאִיהִי כְּלִילָא מִשִּׁיתָּא אָתָרְנִין.

כֵּיוָן דְּהַאי שִׁבְעָה, אַשְׁלִים לְהוּ לְכַהֲנֵי, וְאַעְטַר לוֹן, וּמָשַׁח לוֹן בְּכוֹלָּא, כַּד מָטוּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי תְּמִינָאָה, אִתְפְּקַד אַהֲרֹן לְקָרְבָא עֻגֶל, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּרִיהּ דְּפָרָה, לְכַפָּרָה עַל הַהוּא חוֹבָא דְּעֻגֶל אָחֳרָא דַּעֲבַד אַהֲרֹן, וְחָב לְגַבֵּי פָּרָה, דְּאִיהִי תְּמִינָאָה, שְׁלִימוּ דֶּמֻמּוּנִיָּה (ס"א דאמוני) יִשְׂרָאֵל. וְאִשְׁתְּכַח כַּהֲנָא שְׁלִים בְּכוֹלָּא, בִּתְמַנְיָא מִינֵי לְבוּשִׁין דִּיקָר, שְׁלִים בְּכָל כִּתְרִין, שְׁלִים לְעֵילָּא, שְׁלִים לְתַתָּא.

וּבְכוֹלָּא, בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא. וְעַל דָּא אִתְעֲבִיד בֵּיהּ בְּאַהֲרֹן עוֹבָדָא לְתַתָּא, בְּגִין דְּיִתְעַר הָכִי לְעֵילָּא, וְיִשְׁתְּכַח כּוֹלָּא בְּגַוְונָא חַד, וּכְדֵין אִתְבָּרְכָאן עָלְמִין כֻּלְּהוּ, וּמִשְׁתַּכְחִין בִּרְכָאן עַל יְדָא דְּכַהֲנָא. וְהָכָא אִשְׁתְּלִים כַּהֲנָא בְּכוֹלָּא כַּדְקָא חָזֵי.

עֵגֶל לָמָּה. דִּכְתִיב עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת, בְּגִין הַהוּא חַטָּאת, דַּעֲבַד בְּקַדְמִיתָא. וְאַיִל לְעוֹלָה, מַאי טַעְמָא אַיִל. בְּגִין אַיִל דְּיִצְחָק, דַּהֲוָא עוֹלָה תְּמִימָה, וְהַאי אִתְחֲזֵי לְקָרְבָא, לְאַשְׁלְמָא כֹּלָּא. וְהַאי אֲתַר, מִסִּטְרָא דְּיִצְחָק אִשְׁתְּאַב. וְהַאי אַיִל בְּגִין אַיִל דְּיִצְחָק מִתְקָרְבָא עוֹלָה, (בגין דאיהי עולה) דְּהָא עוֹלָה לְעֵילָּא סַלְקָא, וּבְגִין לְאַעְטָרָא לָהּ בְּשְׁלֵימוּתָא. עֵגֶל וְאַיִל: עֵגֶל בְּגִינָהּ, כְּדְקָאמְרָן. אַיִל, לְאַשְׁלְמָא לָהּ בְּשְׁלֵימוּ דְּיִצְחָק כַּדְקָא חֲזֵי.

וְיִשְׂרָאֵל דְּחָבוּ עִמֵּיהּ דְּכַהֲנָא בְּהַאי, מַקְרִיבִין כְּגַוְונָא דָּא, דִּכְתִיב וְשׁוֹר וְאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבּוֹחַ לִפְנֵי יְיָ'. שׁוֹר, עַל מַה דְּחָבוּ. וְאַיִל לְאַשְׁלָמָא לְהַאי אֲתַר בְּשְׁלֵימוּ דְּיִצְחָק.

מַאי שְׁנָא בְּכַהֲנָא דִּכְתִיב בֵּיהּ עֵגֶל לְחַטָּאת, וְלָא כְּתִיב בְּיִשְׂרָאֵל שׁוֹר לְחַטָּאת. אֶלָּא, יִשְׂרָאֵל הָא קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא בְּקַדְמִיתָא, וּבְגִין דְּקַבִּילוּ עוֹנְשָׁא בְּכַמָּה אֲתַר, עַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעָא לְאַדְכָּרָא לוֹן חוֹבַיְיהוּ כִּדְקַדְמֵיתָא, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב הָכָא לְחַטָּאת, אֶלָּא לִשְׁלָמִים, בְּגִין לְאַחֲזָאָה שְׁלָמָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשְׁלָמָא בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל עַל דָּא.

אֲבָל אַהֲרֹן, דְּהָא לָא קַבִּיל עוֹנְשָׁא מִצְּלוֹתָא דְּמֹשֶׁה, דִּכְתִיב, (דברים ט':כ') וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְיָ' וְגוֹ'. וּכְתִיב וָאֶתְפַּלֵּל גַּם בְּעֵד אַהֲרֹן בָּעֵת הַהִיא, וְעַד כָּעֵן חוֹבָא הֲוָה תָּלֵי, כְּתִיב וְעֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת, לְחַטָּאת וַדַּאי, (ואיל לעולה) בְּגִין דְּיִכַּפֵּר חוֹבֵיהּ, וְיִתְדַּכֵּי וְיִשְׁתְּלִים בְּכֹלָּא.

וּבְהַהוּא יוֹמָא אִשְׁתְּלִימוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְאִשְׁתְּכַח שְׁלָמָא בְּכֹלָּא, בְּחֶדְוָותָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא וְאִלְמָלֵא דְּאִשְׁתְּכַח עֲרִבּוּבְיָא דִּבְנֵי אַהֲרֹן בְּהַהוּא יוֹמָא, מִן יוֹמָא דְּאִסְתַּלָּקוּ יִשְׂרָאֵל מִן יַמָּא, לָא אִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּאֵי כְּהַהוּא יוֹמָא. בְּהַהוּא יוֹמָא אִתְעֲבַר הַהוּא חוֹבָא מִן עָלְמָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ כַּהֲנָא וְיִשְׂרָאֵל מִתְדַּכְּאָן מִנֵּיהּ. (כל) הַהוּא יוֹמָא, אִתְעֲבָרוּ כָּל אִינּוּן מְקַטְרְגִין דִּלְעֵילָּא, וַהֲווּ אַזְלִין וְשָׁטָאן בְּסַהֲרַנְיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּהַהוּא עִדָּנָא.

עַד דְּגָרִים שַׁעֲתָא, וְקָמוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא וְעִכְּבוּ (ס"א וערבבו) חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא. וְאִשְׁתְּכַח רוּגְזָא בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֵּרָא כְּבוֹד יְיָ' אֶל כָּל הָעָם, מִיַּד וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ וְגוֹ'.

תָּנָן, בְּהַהוּא יוֹמָא חֶדְוָותָא דְּכֻנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל הֲוָות, לְאִתְקַטְּרָא בְּקִיטוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּכֻלְּהוּ קִשְׁרִין קַדִּישִׁין. דְּהָא קְטֹרֶת קְשִׁיר כֹּלָּא כַּחֲדָא, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי קְטֹרֶת. וְאִינּוּן אָתוּ, וּקְשִׁירוּ כָּל אִינּוּן אֲחֲרָנִין כַּחֲדָא, וְשָׁרוּ לָהּ לְבַר, דְּלָא קָשְׁרוּ לָהּ בַּהֲדַיְיהוּ, וּקְשִׁירוּ מִלָּה אֲחֲרָא. וּבְגִין כַּךְ, אַזְהַר לוֹן לְכַהֲנֵי לְבָתַר, דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ג') בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ.

וּבְכַמָּה גַּוְונִין עָרְבּוּבוּ חֶדְוָותָא דְּכֻנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל. חַד דְּלָא אִתְנְסִיבוּ, וְלָא אִתְחֲזְיִין לְקָרְבָא, וּלְאִתְבָּרְכָא עִלְּמִין עַל יְדַיְיהוּ. וְחַד דְּלָא הֲוָה שַׁעֲתָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְחַד דְּדַחֲקוּ שַׁעֲתָא. וְחַד, דְּהָא מִקַּדְמַת דְּנָא, נָפַק נִימוּסָא דִּלְהוֹן, וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ' אֵשׁ זָרָה וְגוֹ'. וַדַּאי מִלָּה אֲחֲרָא אִתְקְשָׁרוּ בְּקִשּׁוּרָא דָּא, וְשָׁרוּ לְכֻנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל לְבַר. אָמַר לֵיהּ רִבִּי פִּנְחָס, לָא תֵּימָא

דְּאִינּוּן שָׁארוּ לָהּ לְבַר, אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא אִתְקַשְׁרָא עַל יְדֵיהוּ. דְּהָא בְּכָל אֲתַר דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא שַׁרְיָא בֵּינַיְיהוּ כְּלָל. בְּגִין כַּךְ אִזְהַר לְכַהֲנֵי, דְּכְתִיב בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, דְּיִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעַל דָּא לָא יִיעוּל כַּהֲנָא לְקוּדְשָׁא, עַד דְּיִתְנְסִיב. בְּגִין דְּיִשְׁתְּתַף בְּקִשׁוּרָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּמַאן דְּלָא אִנְסִיב, שָׁארֵי לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְבַר, וְהִיא לָא אִשְׁתְּתְפָא בַּהֲדֵיהּ, וְעַל דָּא אִשְׁתְּכַח עֶרְבּוּבְיָא בְּהַהוּא יוֹמָא לְגַבַּיְיהוּ. (ויקרא ט׳:א׳) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:ב׳) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת. כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְהָא אוּקְמוּהָ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וַחֲבִיבוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקֶבְלָהָא, לְאִתְדַּבְּקָא בָּהּ.

וְעַל דָּא, מַאן דְּאִנְסִיב, בָּעֵי לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְשַׁבְּחָא לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא תְּנֵינָן בְּכֹלָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, כְּמָה דְּאִיהוּ בַּר נָשׁ מִתְדַּבַּק בְּבַת זוּגֵיהּ, וַחֲבִיבוּתָא דִּילֵיהּ לְקֶבְלָהּ, כַּד אָתֵי לְמִפְלַח קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, הוּא אִתְעַר זִווּגָא אָחֳרָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲבִיבוּתָא דִּילֵיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּמַאן דְּאִתְעַר מִלָּה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לֵיהּ, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְבָרְכָא לֵיהּ, וְהָא אִתְּמַר.

וְעַל דָּא שְׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמְשַׁבַּח לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשׁוֹשַׁנָּה דְּאִיהִי בֵּין הַחוֹחִים, דְּאִיהִי מְעַלְיָא וְסַלְקָא עַל כֹּלָּא. כַּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁאָר אוּכְלוּסִין, בְּגִין דְּהִיא סַלְקָא וּמִתְעַטְּרָא עַל כֹּלָּא. וְדָא שׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, וְאָתְרוֹג בֵּין הַחוֹחִים, לְאַחֲזָאָה שְׁבָחָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַל כֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָא עַל יְדֵי דְּכַהֲנָא, וְיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָאן עַל יְדֵי דְּכַהֲנָא. וְכַהֲנָא מִתְבָּרְכָא עַל יְדֵי דְּכַהֲנָא עִלָּאָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר ו׳:כ״ז) וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם.

כְּתִיב (תהילים כ״ה:ו׳) זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ' וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. זְכֹר רַחֲמֶיךָ, דָּא יַעֲקֹב. וַחֲסָדֶיךָ, דָּא אַבְרָהָם. כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה, וּמֵעוֹלָם נָטַל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְסָלִיק לוֹן לְעֵילָּא, וַעֲבַד מִנַּיְיהוּ רְתִיכָא קַדִּישָׁא, לְאַגָּנָא עַל עָלְמָא. וּבְגִין דַּהֲווֹ מֵעוֹלָם, הוּא דְּכִיר לְהוֹן לְאַגָּנָא וּלְרַחֲמָא עַל עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא. נָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא מִן עָלְמָא, וְסָלִיק לוֹן לְעֵילָּא, לְאַגָּנָא עַל עָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא יִצְחָק אֲמַאי לָא אַדְכַּר הָכָא. אֶלָּא אִשְׁתְּאַר לְאִתְפָּרְעָא מֵאִינּוּן דְּעָאקִין לְבָנוֹי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים פט) עוֹרְרָה אֶת גְּבוּרָתֶךָ. וּכְתִיב, (ישעיהו מ״ב:י״ג) יְיָ' כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה וְגוֹ', וְדָא הוּא יִצְחָק, דְּאִסְתַּלָּק מַהָכָא. רִבִּי חִיָּיא אָמַר,

זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ, אִלֵּין אִינּוּן יַעֲקֹב וְאַבְרָהָם, דְּבָעֵינָן לְהוֹן לְאַגָּנָא עָלָן. אֲבָל יִצְחָק, לְמֶעְבַּד קָרְבִין קַיְימָא, וּבְגִינֵי כַּךְ לָא בָּעֵינָן לֵיהּ לְגַבַּייְהוּ.

דָּבָר אַחֵר כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה, דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, נָטַל יִצְחָק וּבָרָא בֵּיהּ עָלְמָא. חָמָא דְּלָא יָכִיל לְמֵיקָם בִּלְחוֹדוֹי, נָטַל אַבְרָהָם וְקַיֵּים בֵּיהּ עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בְּאַבְרָהָם. חָמָא דְּבַעְיִין קְיוּמָא יַתִּיר, נָטַל לְיַעֲקֹב, וְשָׁתַף לֵיהּ בְּיִצְחָק, וְקַיֵּים עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וְעַל דָּא, בְּאַבְרָהָם וְיַעֲקֹב אִתְקַיָּים עָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, לָבָתַר דְּאִשְׁתְּלִים אַהֲרֹן, בְּאִינּוּן ז' יוֹמִין, וְאִתְעַטָּר בְּהוּ, (בההוא משח רבות קדישא עלאה) יוֹמָא תְּמִינָאָה בַּעְיָא לְאִשְׁתַּלְּמָא מִן שִׁבְעָה, דְּאִשְׁלְמוּתָא עַל יְדֵי דְּכַהֲנָא, וְעַל דָּא פּוּלְחָנָא בִּתְמִינָאָה, לְאִתְעַטָּרָא מִן שִׁבְעָה. וּלְאִתְתַּקְנָא כַּהֲנָא עַל הַהוּא (חובה) דְּחָב (ס"א דקביל) בְּקַדְמִיתָא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לְךָ עֵגֶל, הָא אוּקְמוּהָ עֵגֶל וּדְאי, לְכַפָּרָא עַל הַהוּא עֵגֶל, דִּכְתִיב (שמות ל"ב:ד׳) וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה. בֶּן בָּקָר, מַאי טַעְמָא בֶּן בָּקָר, וְלָא בֶּן פָּרָה. אֶלָּא אִיהוּ בָּעֵי לְאִתְתַּקְנָא לְגַבֵּי פָּרָה, לָא אִתְחֲזֵי לְקָרְבָּא מִינָּהּ לְגַבָּהּ. מַאן דְּשָׁדַר דּוֹרוֹן לְמַלְכָּא, חֲמִיתוּן דְּנָסִיב מִבֵּי מַלְכָּא, וְיָהִיב לְמַלְכָּא, אֶלָּא דּוֹרְנָא לְשַׁדְּרָא לְמַלְכָּא, מִבֵּי אָחֳרָא אִצְטְרִיךְ, וְלָא מִבֵּי מַלְכָּא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִדִּידֵיהּ לְדִידֵיהּ לָא אִתְחֲזֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּגִין כָּךְ בֶּן בָּקָר וַדַּאי וְלָא בֶּן פָּרָה.

לְחַטָּאת: לְדַכְּאָה עַל הַהוּא חוֹבָה דְּחָב בֵּיהּ. וְאַיִל לְעוֹלָה תְּמִימִים. תְּמִימִים, תְּמִים מִבָּעֵי לֵיהּ. אִי תֵּימָא דְּעַל אַיִל וְעֵגֶל קָאָמַר, לְאו הָכֵי. דְּהָא תַּרְוַוייְהוּ לָא סַלְקִין לְעוֹלָה, דְּהָא כְּתִיב לְעוֹלָה תְּמִימִים, וְעֵגֶל לְחַטָּאת סַלְקָא, מַהוּ תְּמִימִים, וּכְתִיב אַיִל.

אֶלָּא אֵילוֹ דְּיִצְחָק, לְקָרְבָּא לְגַבֵּי פָּרָה, דְּאִתְכַּר תְּרֵי זִמְנֵי בִּקְרָא, חַד דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:י״ג) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל, הָא חַד, וְחַד וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל, הָא תְּרֵי, וַיַּעֲלֵהוּ לְעוֹלָה. וְעַל דָּא אַיִל לְעוֹלָה תְּמִימִים, תְּרֵי אַיִל, דְּאִיהוּ תְּרֵי. וְעַל דָּא (ויחי רמ"א ע"א) גְּבוּרוֹת תָּנֵינָן, וּמְנַיְיהוּ מִתְפָּרְשִׁין לְכַמָּה אָחֳרָנִין.

(ויקרא ט׳:ג׳) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר עִזִּים לְחַטָּאת, עֵגֶל לְחַטָּאת מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּגַוְונָא דְּכַהֲנָא. אֶלָּא יִשְׂרָאֵל הָא קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב בְּהוּ עֵגֶל לְחַטָּאת, אֶלָּא עֵגֶל לְעוֹלָה. מַאי טַעְמָא. דְּכָל אִינּוּן דְּחָבוּ בֵּיהּ, קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא, בֵּין בְּמִלּוּלָא, בֵּין בְּעוֹבָדָא, בֵּין בְּפוּלְחָנָא, וַאֲפִילּוּ אִינּוּן דְּלָא עַבְדוּ מִדִּי, אֶלָּא דְּסָלִיקוּ לֵיהּ בְּרַעוּתָא דְּלִבַּייְהוּ לְמִפְלַח לֵיהּ, אִתְעָנָשׁוּ, כְּמָה דִכְתִיב, (שמות לב) וַיַּשְׁק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל כָּל אִינּוּן

דְּסָלִיקוּ לֵיהּ בְּרְעוּתָא דְּלָא לְמַפְלַח לֵיהּ, אֶלָּא דְּסָלִיקוּ גַּוְונָא דִּרְעוּתָא מְנֵיהּ, הָכָא אִתְּדַכָּן, וּמְקָרְבִין לֵיהּ לְעוֹלָה וְלֹא לְחַטָּאת.

אֲבָל קָחוּ שְׂעִיר עִזִּים לְחַטָּאת, אֲמַאי. אֶלָּא בְּגִין דַּהֲווֹ מְקָרְבִין בְּקַדְמֵיתָא לַשְּׂעִירִים, דְּשַׁלְטִין עַל טוּרֵי רָמֵאי. וְדָא הוּא לְחַטָּאת, וּבַעְיִין לְאִתְדַּכְּאָה מֵהַהוּא חוֹבָא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא לְחַדְתּוּתֵי דְּסִיהֲרָא אִצְטְרִיךְ.

(ויקרא ט׳:ד׳) וְשׁוֹר וְאַיִל לִשְׁלָמִים. שׁוֹר וְלָא פַּר, בְּגִין דְּשׁוֹר שְׁלִים אִיהוּ, לְאַחֲזָאָה שְׁלָמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לִשְׁלָמִים. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, שׁוֹר וְאַיִל מִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא קָא אַתְיָין. שׁוֹר מִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. אַיִל, בְּגִין אֵילוֹ דְּיִצְחָק. וְסָלְקִין לִשְׁלָמִים, לְאַשְׁלָמָא לוֹן לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְעַל דָּא שׁוֹר וְאַיִל לִשְׁלָמִים.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֹּלָּא בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָא וּמִתְבָּרְכָא עַל יְדָא דְּכַהֲנָא, בְּאַשְׁלְמוּתָא. וְהַאי יוֹמָא חֶדְוָותָא דִּכְלָּא הֲוָה, חֶדְוָותָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֶדְוָותָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּכְמָה דְּאִשְׁתְּלִים כַּהֲנָא לְתַתָּא, כִּבְיָכוֹל"ל אִשְׁתְּלִים כַּהֲנָא לְעֵילָּא, בַּר נָדָב וַאֲבִיהוּא דְּאִתְעָרוּ עִרְבּוּבְיָא בֵּין מַטְרוֹנִיתָא וּמַלְכָּא. וּבְגִין כָּךְ וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ' וַתֹּאכַל אוֹתָם וְגוֹ'.

חסר (ויקרא י׳:י״ב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ וְגוֹ', כִּי שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְיָ' עֲלֵיכֶם. רִבִּי אַבָּא אָמַר, הָא תְּנִינָן בְּעוֹבָדִין דִּלְתַתָּא, אִתְּעָרוּן עוֹבָדִין לְעֵילָּא, וְעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה כְּגַוְונָא דְּעוֹבָדָא דִּלְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כָּל חֶדְוָותָא דִּלְעֵילָּא, תַּלְיָא בְּהַהוּא שַׁמְנָא קַדִּישָׁא, דְּמִתַּמָּן נָפִיק חֶדְוָה וּבִרְכָאן לְכֻלְּהוּ בּוּצִינִין, וְכַהֲנָא עִלָּאָה (מיניה) אִתְּעָטַר בִּנְגִידוּ דְּמִשְׁחָא, וּבְגִין כְּךָ כַּהֲנָא, דִּרְבוּ מִשְׁחָא אִתְנְגִיד עֲלֵיהּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בָּעֵי לְאַחֲזָאָה חֵידוּ, וּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין (יתיר מכלא), וְלָא יִתְחֲזֵי גִּרְעוֹנָא בְּרֵישֵׁיהּ, וְלָא בִּלְבוּשֵׁיהּ, אֶלָּא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא שְׁלִים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְלָא יִתְחֲזֵי בֵּיהּ פְּגִימוּ כְּלָל, בְּגִין דְּלָא יַעֲבִיד פְּגִימוּ בַּאֲתַר אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר אִתְחֲזוּ פְּגִימוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא בִּלְבוּשֵׁיהוֹן אוֹ בְּרֵאשֵׁיהוֹן, לָא אִשְׁתְּזִיבוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, דְּהָא שַׁעֲתָא קַיְימָא לְמֶעְבַּד דִּינָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּמוֹתָנָא אִעְרַע בְּעָלְמָא, לָא יִתְעַר אִינַשׁ גַּרְמֵיהּ לְמִלָּה בָּעָלְמָא, בְּגִין דְּלָא יִתְּעָרוּן עָלֵיהּ. בַּר אִי אִתְּעַר גַּרְמֵיהּ לְטָב, וְיָכִיל לְדַחְיָיא (לדחקא) שַׁעֲתָא, דְּהָא בְּזִמְנָא וְשַׁעֲתָא דְּדִינָא קַיְימָא בְּעָלְמָא, מַאן דְּיִעַר בֵּיהּ, לְקַטֵּי לֵיהּ וְיִסְתַּלַק מֵעָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ וְלֹא תָמוּתוּ. כְּתִיב וַאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵיפָה, בְּגִין דְּאִינּוּן לָא אַתְיָין מִסִּטְרָא דְּכַהֲנֵי, וְלָא מִתְזַקֵּי.

פרק ה

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (שמות ו׳:כ״ג) וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב אֲחוֹת נַחְשׁוֹן לוֹ לְאִשָּׁה. וַיִּקַּח אַהֲרֹן. כֹּלָּא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. תָּא חֲזֵי, רְאוּיָה הָיְתָה בַּת שֶׁבַע לְדָוִד, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. רְאוּיָה הָיְתָה אֱלִישֶׁבַע לְאַהֲרֹן מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא כֹּלָּא חַד. אֲבָל הָתָם לְדִינָא, הָכָא בְּאַהֲרֹן, לִשְׁלָמָא, לְחֶדְוָה, לְנְהִירוּ דְּאַנְפִּין, לְאִתְבָּרְכָא. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי (הכי) הָתָם בַּת שֶׁבַע, הָכָא אֱלִישֶׁבַע. אֱלִישֶׁבַע: דְּאִתְחַבְּרָא בְּחֶסֶד, (תא חזי) בַּת שֶׁבַע לְדִינָא, לְיִרְתָא מַלְכוּתָא וּלְאִתְקָפָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא דְּתַנִּינָן דִּכְתִיב, (שמות י״ט:י״ט) קוֹל הַשּׁוֹפָר, שַׁפִּיר הוּא, וְדָא הוּא יַעֲקֹב, דְּאִסְתַּלָּק בְּמַחֲשָׁבָה דַּאֲבָהָן, וְנַפְקוּ כַּחֲדָא מִגּוֹ שׁוֹפָר, דְּהָא שׁוֹפָר אַפִּיק מַיָּא וְאֶשָּׁא וְרוּחָא כַּחֲדָא, וְאִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ קָלָא. כַּךְ אִמָּא עִלָּאָה, אַפִּיק לַאֲבָהָן, בְּקָל חַד. וּמִגּוֹ מַחֲשָׁבָה אִסְתַּלְקוּ כַּחֲדָא בְּחַד קוֹל, וְהַהוּא קוֹל אִקְרֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר, וְדָא יַעֲקֹב דְּכָלִיל לַאֲבָהָן כַּחֲדָא, וְאִקְרֵי קוֹל.

וּתְרֵי קָלֵי נִינְהוּ, דְּהָא מִגּוֹ קָלָא, נָפִיק קָלָא. אֲבָל קוֹל חַד דְּאִקְרֵי קוֹל הַשּׁוֹפָר, וּמַהָכָא נָפְקוּ שְׁאָר קוֹלוֹת, מִגּוֹ הַהוּא שׁוֹפָר בְּזִוּוּגָא דְּמַחֲשָׁבָה. וְשִׁבְעָה קוֹלוֹת נִינְהוּ, דְּנָפְקִין בְּזִוּוּגָא דְּמַחֲשָׁבָה בְּשׁוֹפָר, וְדָא שׁוֹפָר דְּאַשְׁקֵי לוֹן וְרוּחַ לוֹן לַאֲבָהָן בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר לְבָנִין, וְהָא אוּקְמוּהָ מִלָּה.

תָּא חֲזֵי, וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַע, לְבַסְּמָא לָהּ, לְמֶחֱדֵי לָהּ, לְחַבְּרָא לָהּ בְּמַלְכָּא, בְּזִוּוּגָא שְׁלִים, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ, עַל יְדֵי דְּאַהֲרֹן. בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי כַּהֲנָא לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין, בְּחֵידוּ, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דְּהָא עַל יְדוֹי בִּרְכָאן וְחֶדְוָון מִשְׁתַּכְּחֵי. וְעַל דָּא אִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ דִּינָא וְרוּגְזָא וְעָצִיבוּ, בְּגִין דְּלָא יִתְפְּגֵם מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקְטַר בֵּיהּ. וְעַל דָּא וַאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה, וְלָאו כַּהֲנָא. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים ל״ג:י״א) בָּרֵךְ יְיָ׳ חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה וְגוֹ׳.

פרק ו

(ויקרא י׳:ט׳) יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ וְגוֹ׳. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מִגּוֹ פַּרְשְׁתָּא דָּא שַׁמְעִינָן, דְּנָדָב וַאֲבִיהוּא רְוֵי חַמְרָא הֲווֹ, מִדְּאִזְדַּהַר לְכַהֲנֵי בְּהָא. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים ק״ד:ט״ו) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ וְגוֹ׳, אִי בָּעֵי כַּהֲנָא לְמֶחֱדֵי וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בְּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין יַתִּיר מִכֹּלָּא, אֲמַאי אְסִיר לֵיהּ חַמְרָא, דְּהָא חֵידוּ בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, נְהִירוּ דְּאַנְפִּין בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח. אֶלָּא שֵׁירוּתָא דְּחַמְרָא חֶדְוָותָא. סוֹפֵיהּ עֲצִיבוּ. וְעוֹד דַּיֵּין מִסְטָרָא דְּלֵיוָאֵי אִתֵּי, מֵאֲתַר דְּחַמְרָא שָׁרֵי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא וְחַמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה הוּא. (ס"א סִיפֵיהּ עֲצִיבוּ,

וכהנא שירותא וסיומא בעי חדותא ונהירו דאנפין, יין אתי מסטרא דליואי) וְסִטְרָא דְּכַהֲנָא מַיִין צְלִילִין נְהִירִין.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר כָּל חַד אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ, וְכָלִיל כֹּלָּא דָּא בְּדָא, וּבְגִין כָּךְ, חַמְרָא שָׁרֵי חֶדְוָותָא, בְּגִין דְּכָלִיל מִגּוֹ מַיָּא, וּלְבָתַר אַהְדַּר לְאַתְרֵיהּ, וְעָצִיב וְרָגִיז וְדָאִין דִּינָא. (וכהנא שירותא וסיומא בעי חדותא ונהירו דאנפין)

רִבִּי אַבָּא אָמַר, מֵאָתַר חַד נָפְקוּ, יַיִן וְשֶׁמֶן וּמַיִם. מַיִם וְשֶׁמֶן לִימִינָא, נַטְלֵי כַּהֲנֵי וְיַרְתֵּי לוֹן, וְשֶׁמֶן יַתִּיר מִכֹּלָּא. דְּאִיהוּ חֶדְוָותָא שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא, דִּכְתִיב, (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן. וְיַיִן לִשְׂמָאלָא, יַרְתֵּי לֵיוָאֵי, לְאַרְמָא קָלָא וּלְזַמְּרָא, וְלָא לִשְׁתּוּיֹ, דְּהָא חַמְרָא לָא שָׁתִיק לְעָלְמִין, וְשֶׁמֶן בַּחֲשַׁאי הוּא תְּדִיר.

מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, שֶׁמֶן דְּאִיהוּ בַּחֲשַׁאי בִּלְחִישׁוּ תְּדִיר, אָתֵי מִסִּטְרָא דְּמַחֲשָׁבָה, דְּאִיהוּ בִּלְחִישׁוּ תְּדִיר וְלָא אִשְׁתְּמַע, וְהוּא בַּחֲשַׁאי, וְעַל דָּא הוּא מִימִינָא. וְיַיִן דְּאִיהוּ (קרח קע"ו) לְאַרְמָא קָלָא, וְלָא שָׁתִיק לְעָלְמִין, אָתֵי מִסִּטְרָא דְּאִימָּא, וְיָרְתִין לֵיוָאֵי לְסָטַר שְׂמָאלָא, וְקַיְימֵי לְזַמְּרָא לְאַרְמָא קָלָא, וְקַיְימֵי בְּדִינָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דברים כ"א:ה') וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נָגַע.

בְּגִין כַּךְ, כַּהֲנָא כַּד יִיעוּל לְמַקְדְּשָׁא לְמִפְלַח פּוּלְחָנָא, אָסִיר לֵיהּ לְמִשְׁתֵּי חַמְרָא, דְּהָא עוֹבָדוֹי בַּחֲשַׁאי אינּוּן, וּבַחֲשַׁאי (ס"א אתחזי) אָתָאן וְאִתְכְּוָון, (ס"א ובחשאי אתכוון במה דאתכוון) וְזִוּוּג לְמַאן דְּזַוּוּג, וְנָגִיד בִּרְכָאן לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְכֹלָּא בַּחֲשַׁאי, (ועוד) דְּעוֹבָדוֹי כֻּלְּהוּ בְּרָזָא. וְחַמְרָא מְגַלֶּה רָזִין הוּא, דְּהָא כָּל עוֹבָדוֹי לְאַרְמָא קָלָא קָאִים.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, מִבֵּי מְרוֹנְיָא לְצִפּוֹרִי, וַהֲוָה רַבְיָיא חַד שְׁכִיחַ בְּגַוְונָן (ס"א לגבייהו), בְּחַמְרָא בְּקִינְטָא דְּדוּבְשָׁא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה נַיְמָא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא וְנָזִיל.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (שיר השירים ז':י') וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים וְגוֹ'. וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב, דָּא יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ טָב. דְּהָא יֵינָא אָחֳרָא לָאו אִיהוּ טָב, וְיֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא, טָב לְכֹלָּא. טָב לְעָלְמָא דָּא, וְטָב לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְדָא הוּא יֵינָא דְּנִיחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, וּבְזִכּוּ דָּא, מַאן דְּמָרֵוִי מַיֵּינָא דְּאוֹרַיְיתָא, יִתְעַר לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִזְכֵּי לְאַחֲיָיא, כַּד יוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדַּיקַיָּיא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים, הָא תָּנֵינָן דְּאַפִּילּוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, יִזְכֵּי לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים.

אָמַר הַהוּא רַבְיָא, אִי כְּתִיב וְחִכֵּךְ מִיֵּין הַטּוֹב, הֲוִינָא אֲמְרֵי הָכֵי. אֲבָל כְּיֵין הַטּוֹב כְּתִיב, וְלָא מִיֵּין. אֲשְׁגְּחוּ בֵּיהּ, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִי אֵימָא מִילָּךְ, דְּשַׁפִּיר קָא אֲמְרַת.

אָמַר, אֲנָא שְׁמַעְנָא, דְּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְדָבִיק בָּהּ, וְהַהִיא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּמַע בְּפוּמֵיהּ, וְלָא לָחִישׁ לָהּ בִּלְחִישׁוּ, אֶלָּא אָרִים קָלֵיהּ בָּהּ. דְּאוֹרַיְיתָא הָכִי בַּעְיָא לְאַרְמָא קָלָא, דִּכְתִיב, (משלי א׳:כ״א) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא, לְאָרְמָא רִנָּה דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא בִּלְחִישׁוּ. כְּיֵין הַטּוֹב, כַּחֲמַר טָב דְּלָא שָׁתִיק. וְהוּא עָתִיד לְאָרְמָא קָלָא, כַּד יִפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא. הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵשָׁרִים, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, לָא יִשְׁתְּכַח דִּימְחֵי בִּידוֹי. דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים, אֲפִילּוּ בְּהַהוּא עָלְמָא שִׂפְוָותֵיהּ מְרַחְשָׁן אוֹרַיְיתָא.

תּוּ שְׁמַעְנָא וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב, הַאי קְרָא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, וּבְתוּשְׁבַּחְתָּא אִתְּמַר. אִי הָכִי, מַאן הוּא דִּמְשַׁבַּח לָהּ בְּהַאי. אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַהוּ הוֹלֵךְ לְדוֹדִי, הוֹלֵךְ אֵלַי מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָא מְשַׁבַּח לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּהִיא קָא מְשַׁבַּחַת לֵיהּ, דִּכְתִיב חִכּוֹ מַמְתַקִּים, כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (דכתיב) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב, יֵין הַטּוֹב: דְּהוּא חַמְרָא דְּמַנְטְרָא. הוֹלֵךְ לְדוֹדִי: דָּא יִצְחָק, דְּאִקְרֵי יְדִיד מִבֶּטֶן. לְמֵשָׁרִים: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים צ״ט:ד׳) אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים, לְאִתְכַּלְלָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא. וְדָא הוּא מֵישָׁרִים, דִּבְגִין חֶדְוָותָא דְּהַהוּא חֲמָר טַב, אִתְכְּלִיל שְׂמָאלָא בִּימִינָא, וְחַדָּאן כֻּלָּא. (דובב שפתי ישנים) דְּהָא כֻּלָּא מִתְעָרֵי בְּחֶדְוָואן וּבְרָכָאן, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְחֵי בְּחֵדוּ, וּמִתְעָרֵי לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְתַתָּא.

אָתוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק וְנָשְׁקוּ לֵיהּ רֵישֵׁיהּ, וְחַדּוּ עִמֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ מַה שְׁמָךְ. אָמַר לְהוֹ יֵיסָא. אָמְרוּ רִבִּי יֵיסָא תְּהֵא. יַתִּיר תְּהֵא שְׁכִיחַ בְּעָלְמָא מֵרִבִּי יֵיסָא חַבְרָנָא, דְּאִסְתַּלַּק מִבֵּינָנָא. אָמְרוּ לֵיהּ וּמַאן אָבוּךְ. אָמַר לְהוֹ, אַפְטַר מֵעָלְמָא, וַהֲוָה אוֹלִיף לִי כָּל יוֹמָא ג' מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְלֵילְיָא ג' מִילִּין דְּחָכְמְתָא דְּאַגַּדְתָּא. וְהָנֵי מִילֵּי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, וְהַשְׁתָּא דִּיוּרִי בְּחַד בַּר נָשׁ, וְסָלִיק לִי מֵאוֹרַיְיתָא. וַאֲנָא אָזִיל כָּל יוֹמָא לַעֲבִידְתָּא, וּבְכָל יוֹמָא אַהֲדְרָנָא אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא.

אָמְרוּ לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ יָדַע בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לוֹן לָאו. סָבָא הוּא, וְלָא יָדַע לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִית לֵיהּ בְּנִין, וְלָא שַׁוִּי לוֹן בְּבֵי רַב. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה (נ״א אי לאו הכי הוה) אִי לָא הֲוָה הָכִי, הֲוָה אֲעִילְנָא לְגַבֵּי הַאי כְּפַר לְמַלְּלָא עָלָךְ, הַשְׁתָּא אָסִיר לָן לְמֵחֲזֵי אַנְפּוֹי. שְׁדֵי חָמָרָא מִנָּךְ, וְאַתְּ זִיל לְגַבָּן. אָמְרוּ לֵיהּ מַאן הוּא אָבוּךְ. אָמַר רִבִּי זְעֵירָא דִּכְפַר רָאמִין.

שְׁמַע רִבִּי יְהוּדָה וּבָכָה, אָמַר אֲנָא הֲוִינָא בְּבֵיתֵיהּ, וְאוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ ג' מִלִּין בְּכַסָּא דִּבְרָכָה, וְאוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית תְּרֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וּמַה מֵהַאי רַבְיָא בְּרֵיהּ אוֹלִיפְנָא,

מְנִיהּ לָא כָּל שֶׁכֵּן. אַזְלוּ וְאָחִידוּ בִּידֵיהּ. חָמוּ חַד חֲקַל וְיָתְבוּ תַּמָּן. אָמְרוּ לֵיהּ אֵימָא חַד מִלָּה, מֵאִינּוּן דְּאוֹלִיף לָךְ אָבוּךְ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.

פרק ז

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית א׳:כ״א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים וְגוֹ'. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים, כָּל אֲתַר דְּדִינָא אֱלֹהִים אִקְרֵי. וְהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה אֲתַר דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ, הָכִי קָרֵי לֵיהּ הָכָא. וְאַף עַל גַּב דְּרַחֲמֵי הוּא, מִנֵּיהּ נָפְקוּ דִּינִין, וּבֵיהּ תַּלְיָין.

אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, אִלֵּין אֲבָהָן. דְּאִינּוּן מִתְשַׁקְיָין בְּקַדְמִיתָא, וּמִשְׁתָּרְשִׁין עַל כֹּלָּא. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת, וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה, דָּא נֶפֶשׁ, דְּהַהִיא אֶרֶץ עִלָּאָה אַפִּיקַת מַהַהִיא חַיָּה עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְדָא אִיהִי נֶפֶשׁ דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּמִשִּׁיךְ בְּגַוֵּיהּ. הָרוֹמֶשֶׁת: דָּא הִיא חַיָּה דְּרַחֲשָׁא בְּכָל טוּרִין (ס"א סטרין), לְעֵילָּא וְתַתָּא. אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם, דְּהַהוּא נָהָר עִלָּאָה נָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן, וְאַשְׁקֵי לְהַאי אִילָנָא, לְאִשְׁתָּרְשָׁא בְּשָׁרְשׁוֹי עַל כֹּלָּא, וּלְאִשְׁתַּכְחָא בֵּיהּ מְזוֹנָא לְכֹלָּא.

דָּבָר אַחֵר הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת, דָּא הוּא דָּוִד מַלְכָּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהילים קי״ח:י״ז) לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וְגוֹ'. וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, אִלֵּין כָּל אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, דְּמִשְׁתַּכְחֵי לְקַדָּשָׁא שְׁמָא דְּמָארֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, דִּכְתִיב בֵּהּ (ישעיהו ו׳:ב׳) שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. וּמִנְּהוֹן טָאסִין בְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְדַאי כָּל כַּךְ לְהַאי רַבְיָא לָא אִתְחָזֵי, אֶבָל אֲנָא חָמֵי בֵּיהּ דְּלַאֲתַר עִלָּאָה יִסְתְּלַק.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי. הַחַיָּה (הרומשת) דָּא הִיא חַיָּה עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, דְּהָא אֲחֳרָא אֶרֶץ קְרֵייהּ קְרָא. הָכָא דִּכְתִיב וְהָעוֹף יָרֹב בָּאָרֶץ, בָּאָרֶץ וַדַּאי, וְלָא בַּמַּיִם. דְּהָא הַהוּא נָהָר, נָגִיד וְנָפִיק וְאַשְׁקֵי, בְּלָא פֵּירוּדָא, עַד הַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי אֶרֶץ, וּמִתַּמָּן כְּתִיב וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְגוֹ'. וְהָעוֹף, וְהַהוּא עוֹף בְּהַאי אֶרֶץ תַּלְיָין וְאִתְשַׁקְיָין, וְדָא הוּא דִּכְתִיב וְהָעוֹף יָרֹב בָּאָרֶץ. קָמוּ וְאָזְלוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נִשְׁתַּתֵּף לְהַאי רַבְיָא עִמָּנָא, וְכָל חַד וְחַד לֵימָא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא.

פרק ח

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:ה׳) סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים וְגוֹ'. הַאי קְרָא הָא אִתְּמַר וְשַׁפִּיר. אֲבָל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאָמַר דָּא בְּגָלוּתָא. סַמְּכוּנִי, מַהוּ סַמְּכוּנִי. אֶלָּא מַאן דְּנָפִיל בָּעֵי לְאַסְמְכָא לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:י״ד) סוֹמֵךְ יְיָ' לְכָל הַנּוֹפְלִים וְגוֹ'. וּבְגִין כָּךְ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּנָפְלָה, דִּכְתִיב, (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם, בְּעָיָא לְאַסְמְכָא, וְהִיא אָמְרָה סַמְּכוּנִי. לְמַאן אָמְרָה. לְיִשְׂרָאֵל בְּנָהָא דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא עִמָּהּ. וּבְמָה בָּאֲשִׁישׁוֹת. אִלֵּין אִינּוּן אֲבָהָן, דְּאִינּוּן אִתְמַלְיָין בְּקַדְמִיתָא, מֵהַהוּא חֲמָר טַב דְּמִנְטָרָא. וְכַד אִינּוּן אִתְמַלְיָין, הָא בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְחֵי לְגַבָּהּ, עַל יְדָא דְּחַד דְּרְגָּא דְּאִיהוּ צַדִּיק. וּמַאן

דְּיַדַּע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, אַף עַל גַּב דְּבִרְכָּאן לָא מִשְׁתַּכְּחֵי בְּעָלְמָא, אִיהוּ סָמִיךְ וְסָעִיד לָהּ לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא.

רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים, כֹּלָּא חַד כְּמָה דְּאַמָּרָן, אֲבָל רָזָא דָּא, אֲשִׁישָׁא: עַיֵּיל חַמְרָא. תַּפּוּחַ: אַפִּיק חַמְרָא, וּמְכַוְּון רְעוּתָא. וְעַל דָּא אֲשִׁישׁוֹת וְתַפּוּחִים. אֲשִׁישׁוֹת, לְרַוָּואָה מֵחַמְרָא. תַּפּוּחִים, לְכַוְּונָא רְעוּתָא דְּלָא יָזִיק חַמְרָא. וְכָל דָּא לָמָּה. כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי, בְּגָלוּתָא. וּמַאן דְּמַיַּחֵד שְׁמָא קַדִּישָׁא, בָּעֵי לְיַחֲדָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי, וּלְאַכְלְלָא לוֹן כַּדְקָא חֲזֵי, לְאִתְבַּסְּמָא וּלְאִתְתַּקְנָא כֹּלָּא כְּדְקָא יָאוֹת, וְדָא סָמִיךְ לָהּ לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא.

פרק ט

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דברים ל"ב:ל"ח) אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְקַדְּשָׁא לוֹן. תָּא חֲזֵי יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, כָּל חַיֵּי עָלְמָא דְּיַרְתִּין, כֹּלָּא תַּלְיָין בְּהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ חַיִּין דְּכֹלָּא, לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְהוּא אָתַר, דְּיַיִן דְּמַנְטְרָא שָׁארֵי (ואקרי יין) וּמִתַּמָּן נָפְקִין חַיִּין וּקְדוּשָׁא לְכֹלָּא. וְיַיִן דְּיִשְׂרָאֵל בְּגִין יַיִן דְּיִשְׂרָאֵל אִתְּרָא, וְדָא בְּדָא תַּלְיָא. דְּהָא יִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, בֵּיהּ נָטִיל חַיִּין, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי עֵץ חַיִּים, עֵץ מַהַהוּא אָתָר דְּאִקְרֵי חַיִּים, וְנָפְקֵי מִתַּמָּן חַיִּין, וְעַל דָּא מְבָרְכִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיַיִן. וְיַיִן דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא כְּהַאי גַּוְונָא.

עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִיהוּ מְסָאֵב, וּמַאן דְּקָרִיב בַּהֲדֵיהּ יִסְתָּאֵב, כַּד יִקָּרֵב בְּיַיִן דְּיִשְׂרָאֵל, הָא אִסְתָּאַב וְאָסִיר, כָּל שֶׁכֵּן הַהוּא יַיִן דְּאִיהוּ עָבִיד. וְעַל דָּא לָא תֵּימָא דְּדָא הוּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא כָּל מַה דְּעָבְדֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כֹּלָּא הוּא כְּעֵין דּוּגְמָא דִּלְעֵילָּא, כָּל שֶׁכֵּן יַיִן, דְּקָאֵי בַּאֲתַר עִלָּאָה, דּוּגְמָא דְּיַיִן דְּמַנְטְרָא.

בְּגִין כַּךְ יִשְׂרָאֵל שַׁתְיָין יַיִן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְעֲבִיד כַּדְקָא חֲזֵי בְּקֻדּוּשָׁה, כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, דְּשָׁתֵי וְאִשְׁתְּרָשָׁא וְאִתְבָּרְכָא בְּהַהוּא יַיִן עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְלָא שָׁתָאן יַיִן דְּאִתְעֲבִיד בְּמְסָאֲבוּתָא, וּמִסִּטְרָא דְּמְסָאֲבוּתָא, דְּהָא בֵּיהּ שַׁרְיָא רוּחָא דְּמְסָאֲבוּתָא. (ולאו הוא מסטרא דישראל) וּמַאן דְּשָׁתֵי לֵיהּ (בהדייהו), אִסְתָּאַב רוּחֵיהּ, וְאִסְתָּאַב אִיהוּ, וְלָאו הוּא מִסִּטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְלַיִת לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָא הַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, יַיִן דְּמַנְטְרָא אִיהוּ.

וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, בַּעְיָין לְנַטְרָא דָּא עַל כֹּלָּא, בְּגִין דְּאִתְקְשַׁר בַּאֲתַר דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִין כָּךְ, בְּיַיִן אִתְבְּרִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ חַדֵּי לְסִטְרָא שְׁמָאלָא, וּבְגוֹ חֶדְוָותָא דִּילֵיהּ אִתְכְּלִיל בִּימִינָא. וְכַד אִתְעֲבִיד כֹּלָּא יְמִינָא, כְּדֵין שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּחֵידוּ, וּבִרְכָאן מִשְׁתַּכְּחֵי בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וּבְעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא יִתְעַר עוֹבָדָא דִּלְעֵילָּא, וְעַל דָּא מְזַמְּנֵי יַיִן לָקֳבֵיל יַיִן.

וּבְגִין דְּאִיהוּ מְנַטְרָא לְעֵילָּא, בָּעֵי לְנַטְרָא לֵיהּ לְתַתָּא, וְכָל נְטִירוּ דִּילֵיהּ קְדוּשָּׁה הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וּמַאן דְּפָגִים לֵיהּ לְתַתָּא בְּסִטְרָא דְּמְסָאֲבוּתָא, יְסְתָּאֲב אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אֲתַר דְּהַהוּא יַיִן דְּמִנְטָרָא שַׁרְיָא. הוּא לָא נָטִיר לֵיהּ, לָא יִתְנַטַר הוּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. הוּא סָאִיב לֵיהּ, יְסְאֲבוּן לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, לָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַהוּא יַיִן דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּמְקַדְּשֵׁי נַפְשַׁיְיהוּ בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, וְנַטְרֵי מַה דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְנַטְרָא, וּמְקַדְּשֵׁי לְמַלְכָּא בִּנְטִירוּ עִלָּאָה דָּא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק י

פָּתַח הַהוּא רַבְיָא וְאָמַר, (משלי כ"ט:ד') מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְגוֹ'. מַאן מֶלֶךְ. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דַּאֲבָהָן. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת, תְּרוּמַת כְּתִיב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ"ה:ג') וְזֹאת הַתְּרוּמָה. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת, דָּא עֵשָׂו, דְּבָעֵי עַל תְּרוּמוֹת וְעַל מַעֲשְׂרוֹת כָּל יוֹמָא, וְלָא עָבִיד מִדֵּי. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת דְּלָאו אִיהוּ מִשְׁפָּט. דְּהָא תְּרוּמָה אִסְתַּלְקוּתָא דְּרַחֲמֵי, בְּגִין דָּא לָא אַתְיָא בְּמִשְׁפָּט, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי י"ג:כ"ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט, וְעַל דָּא, וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֱרָסֶנָּה.

וְאִי תֵּימָא, הָא דָּוִד מַלְכָּא אִישׁ תְּרוּמָה הֲוָה, אֶלָּא בְּרַחֲמֵי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא (ס"א דוד מלכא איש תרומה הוה וארעא אתקיימא בגיניה הכי הוא ודאי. אבל כלא ברחמי הוה) דְּהָא כְּתִיב (ישעיהו נ"ה:ג') חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים, כְּמָה דְּאִתְדַּבַּק בְּהַאי, אִתְדַּבַּק בְּהַאי.

תָּא חֲזֵי, כָּל יוֹמוֹי דְּדָוִד מַלְכָּא, הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל (בגין) דְּהַאי תְּרוּמָה, יִתְקַשַּׁר בְּמִשְׁפָּט, וְיִזְדַּוְוגוּן כַּחֲדָא. (בגין דיתקיים בארעא) אָתָא שְׁלֹמֹה וְזִוּוג לוֹן כַּחֲדָא, וְקַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וְקַיְימָא אַרְעָא בְּקִיּוּמָא. אָתָא צִדְקִיָּהוּ וְאַפְרִישׁ לוֹן, וְאִשְׁתְּאַרַת אַרְעָא בְּלָא מִשְׁפָּט, וְאִתְפְּגִימַת סִיהֲרָא, וְאִתְחֲרִיבַת אַרְעָא, כְּדֵין וְאִישׁ תְּרוּמַת יֶהֱרָסֶנָּה.

פרק יא

וְתָא חֲזֵי, שְׁמָן לְכַהֲנֵי, וְיַיִן לְלֵיוָאֵי. לָא בְּגִין דְּבַעְיַין יַיִן, אֶלָּא מִיַּין דְּמִנְטָרָא אֲתֵי לְסִטְרָא דִּלְהוֹן, לְחַבָּרָא כֹּלָּא כַּחֲדָא, וּלְמֶהֱדֵי עָלְמִין כֻּלְּהוּ, לְאִשְׁתַּכְּחָא בָּהוּ כֹּלָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא כְּלִיל דָּא בְּדָא. לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּהוּ חֲבִיבוּתָא דְּכֹלָּא, וּרְחִימוּתָא דִּבְנֵי מְהֵימְנוּתָא.

מַאן דְּאִתְדַּבַּק רְעוּתֵיהּ בְּהַאי, הוּא שְׁלִים בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִשְׁתְּכַח כָּל יוֹמוֹי דְּאִתְדַּבַּק בִּתְשׁוּבָה, אֲתַר דְּיַיִן וְשֶׁמֶן מִשְׁתַּכְּחֵי. כְּדֵין לָא יִתְדָּבָק בָּתַר עָלְמָא דָּא, לָא לְאַתְרָא, וְלָא לְכִסּוּפָא דִּילֵיהּ. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוַּוח עַל דָּא וְאָמַר, (משלי כ"א:י"ז) אוֹהֵב יַיִן וָשֶׁמֶן, לֹא יַעֲשִׁיר, דְּהָא עוּתְרָא אָחֳרָא יְזַדְמַן לֵיהּ, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלָקָא בֵּיהּ, וּלְמֶהֱוֵי בֵּיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אֲתַר דְּיַיִן וְשֶׁמֶן שַׁרְיִין בְּעָלְמָא דָּא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּמַאן דְּרָחִים לֵיהּ לְהַאי

אֲתַר, לָא בָּעֵי עוּתְרָא וְלָא רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּעוּתְרָא עִלָּאָה כָּל יוֹמָא, דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:י״ז) לֹא יַעֲרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָז. הַאי בְּהַאי עָלְמָא. לְבָתַר, (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.

פרק יב

תּוּ פְּתַח וְאָמַר, (שמות כ״ד:י״ב) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְגוֹ'. וְהַתּוֹרָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְהַמִּצְוָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. לְהוֹרֹתָם כְּתִיב חָסֵר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ג׳:ד׳) וְאֶל חֶדֶר הוֹרָתִי. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, לְהוֹרֹתָם דְּמִי, אִי תֵּימָא הוֹרֹתָם דְּיִשְׂרָאֵל, לָאו הָכֵי, דְּהָא יִשְׂרָאֵל לָא אַדְכָּרוּ בְּהַאי קְרָא. אֶלָּא הוֹרֹתָם דְּתוֹרָה וּמִצְוָה. וּמַאי הִיא. דָּא (אתר) יַיִן דְּמַנְטְרָא. בְּגִין דְּכָל כְּתִיבָה דְּסֵפֶר עִלָּאָה תַּמָּן שַׁרְיָא, וּמִתַּמָּן נָפְקָא תּוֹרָה, וְעַל דָּא קְרִינָן תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְדָא הוּא אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם, לְהוֹרֹתָם וַדַּאי. (כמה דאת אמר ואל חדר הורתי)

תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, תּוֹרָה אָחֳרָא, (ויקהל ר"א) דְּקַיְימָא עַל פֶּה. מַאן אִיהוּ פֶּה. דָּא הוּא דַּעַת, דְּאִיהוּ פֶּה דְּסֵפֶר וּכְתִיבָה. וְתוֹרָה דָּא, הִיא תּוֹרָה אָחֳרָא, דְּאִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּאִיהִי קַיְימָא עַל הַהוּא פֶּה דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, בְּגִין כַּךְ אִסְתְּלִיק מֹשֶׁה בְּכֹלָּא, עַל כָּל שְׁאָר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, דִּכְתִיב וְאָתְּנָה לְךָ, לְךָ דַּיְיקָא.

פרק יג

כְּתִיב (משלי כ״ה:ד׳-ה׳) הָגוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף וַיֵּצֵא לַצּוֹרֵף כֶּלִי הָגוֹ רָשָׁע לִפְנֵי מֶלֶךְ וְיִכּוֹן בַּחֶסֶד כִּסְאוֹ. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבִין בְּעָלְמָא, כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אִתְתַּקְנַת בְּדִינָא, לְאִסְתְּאָבַת (ס"א ואשתאבת) (ס"א וקיימא) בְּדִינָא, וְשַׁלְהוֹבוֹי אוֹקְדִין עָלְמָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְעָבַר חַיָּיבַיָּא מֵעָלְמָא, כְּדֵין וְיִכּוֹן בַּחֶסֶד כִּסְאוֹ. בַּחֶסֶד, וְלָא בְּדִינָא מַאי מַשְׁמַע.

מַשְׁמַע דְּעָלְמָא תַּתְּאָה תַּלְיָא בְּעָלְמָא עִלָּאָה, וְעָלְמָא עִלָּאָה לְפוּם אָרְחֵי דְּעָלְמָא תַּתְּאָה. וְיִכּוֹן בַּחֶסֶד כִּסְאוֹ. מַאן דְּבָעֵי לְבָרְכָא לֵיהּ, וּלְאִתְקָנָא כּוּרְסֵייהּ, בְּחֶסֶד וְלָא בְּדִינָא. מַאי מַשְׁמַע. דְּכַד עָיֵיל כַּהֲנָא לְבֵי מַקְדְּשָׁא, דְּיֵיעוּל בְּחֶסֶד דְּאִיהוּ מַיָּא, וְלָא יֵיעוּל בְּיַיִן דְּשָׁתֵי דְּאִיהוּ גְּבוּרָה. יֵיעוּל (בהאי מלה) בְּמַיָּא, וְלָא יֵיעוּל בְּחַמְרָא.

אָתוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק, וְנַשְּׁקוּ רֵישֵׁיהּ, וּמֵהַהוּא יוֹמָא לָא אִתְפָּרַשׁ מִבֵּי רִבִּי יְהוּדָה, וְכַד הֲוָה עָיֵיל לְבֵי מִדְרָשָׁא, הֲוָה קָם רִבִּי יְהוּדָה קַמֵּיהּ, אָמַר מִלָּה אוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ, וְיָאוּת לְאַנְהָגָא בֵּיהּ יְקָר. לְבָתַר אִסְתְּלַק בֵּין חַבְרַיָּיא, וַהֲווּ קָאָרְן לֵיהּ רִבִּי יֵיסָא, רֵישָׁא דְּפַטִּישָׁא דְּמַתְבְּרִ טְנָרִין, וְאַפִּיק שַׁלְהוֹבִין לְכָל סְטָר. וַהֲוָה קָרֵי עֲלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, (ירמיהו א׳:ה׳) בְּטֶרֶם אֶצָּרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ.

פרק יד

(ויקרא י״א:א׳) וַיְדַבֵּר יְיָ׳ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵיהֶם זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ וְגוֹ׳, מַאי שְׁנָא הָכָא אַהֲרֹן. אֶלָּא בְּגִין דְּאִיהוּ קַיְימָא תְּדִיר לְאַפְרְשָׁא בֵּין מִסְאָבָא וּבֵין דַּכְיָא. דְּכְתִיב לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ל״ד:י״ג) מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים וְגוֹ׳. נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ׳. סוּר מֵרָע וְגוֹ׳. וּכְתִיב (משלי כ״א:כ״ג) שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ וְגוֹ׳. מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים. מַאן חַיִּים. אֶלָּא אִלֵּין חַיִּים דְּאִקְרוּן עָלְמָא דְּאָתֵי, וְחַיִּים תַּמָּן שַׂרְיָין. וְעַל דָּא תְּנִינָן, עֵץ חַיִּים, הִיא אִילָנָא מֵאִינּוּן חַיִּים, אִילָנָא דְּאִתְנְטַע בְּאִינּוּן חַיִּין. וְעַל דָּא מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים כְּתִיב.

אוֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב, מַאן יָמִים. אֶלָּא דָּא הוּא שְׁמָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דַּאֲחִידָא בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּאִקְרוּן יְמֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, יְמֵי הַשָּׁמַיִם וַדַּאי, עַל הָאָרֶץ וַדַּאי. מַאן דְּבָעֵי חַיִּים דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלָקָא בֵּהּ. וּמַאן דְּבָעֵי יוֹמִין עִלָּאִין לְאִתְדַּבְּקָא בֵּהּ וּלְרַחֲמָא לֵהּ. יִנְטַר פּוּמֵיהּ מִכֹּלָּא, יִנְטַר פּוּמֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ, יִנְטַר פּוּמֵיהּ מִמֵּיכְלָא וּמִמִּשְׁתְּיָא, דְּמִסָּאֵב לְנַפְשָׁא, וּמְרַחֲקָא לְבַר נָשׁ מֵאִינּוּן חַיִּין וּמֵאִינּוּן יוֹמִין, וְיִנְטַר (ס״א פומיה ולישניה) לִישָׁנֵיהּ מִמִּלִּין בִּישִׁין, דְּלָא יִסְתָּאַב בֵּהּ, וְיִתְרַחַק מִנַּיְיהוּ, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בֵּהּ.

תָּא חֲזֵי, פּוּמָא וְלִישָׁן, אֲתַר (אחרא) עִלָּאָה הָכִי אִקָּרֵי, וּבְגִין כָּךְ לָא יַפְגִּים אִינִישׁ פּוּמֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ, וְכָל שֶׁכֵּן לְאִסְתָּאָבָא נַפְשֵׁיהּ וְגַרְמֵיהּ, בְּגִין דְּאִסְתָּאַב הוּא בְּעָלְמָא אָחֳרָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

(ויקרא י״א:ב׳) זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגוֹ׳, הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. זֹאת הַחַיָּה בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר מִכָּל הַבְּהֵמָה. אֶלָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְנַטְרֵי נַפְשַׁיְיהוּ, וְגַרְמַיְיהוּ, דְּלָא לְסָאֲבָא לוֹן, וַדַּאי זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ, יְהוֹן שְׁכִיחִין בְּקֻדּוּשָׁה עִלָּאָה, לְאִתְדַּבְּקָא בִּשְׁמִי, בִּבְרִירוּ דְּהַהִיא בְּהֵמָה דְּבָרִירְנָא לְכוּ לְמֵיכַל, לָא תִּסְתָּאֲבוּ בֵּהּ, וְתֶהֱווֹן דְּבֵקִין בִּשְׁמִי.

וְכָל זִמְנָא דְּלָאו אִינּוּן נָטְרִין נַפְשַׁיְיהוּ וְגַרְמַיְיהוּ מִמֵּיכְלָא וּמִשְׁתְּיָא, יִתְדַּבְּקוּן בַּאֲתַר אָחֳרָא מִסָּאֲבָא, לְאִסְתָּאֲבָא בֵּהּ. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל, מִכָּל וַדַּאי, דְּאִיהוּ רָזָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא, לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ. מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ, בְּגִין דְּהַאי מֵיכְלָא דְּהַאי בְּהֵמָה אִשְׁתְּכַח דַּכְיָא, וְלָא יְסָאֵב לְכוּ, יְהֵא לְכוּ חוּלָקָא בִּשְׁמִי, לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

תּוּ, זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ. בְּפַרְעֹה כְּתִיב, (שמות ו׳:ז׳) בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְיָ׳. הָא זֹאת לָקֳבְלָךְ, לְאִתְפָּרְעָא מִנָּךְ. אוּף הָכָא זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה, הָא זֹאת לָקֳבְלֵיכוֹן, לְאִתְפָּרְעָא מִנַּיְיכוּ, אִי תְּסָאֲבוּן נַפְשֵׁכוֹן. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּנַפְשָׁתָא מִנָּהּ הֲווֹ,

וְאִי אַתּוּן תְּסָאֲבוּן לְהַהוּא דִּילְהּ, הָא זֹאת לְקֳבְלַיְיכוּ, אִי לְטָב הִיא קַיְימָא לְגַבַּיְיכוּ, אִי לְבִישׁ הִיא קַיְימָא לְגַבַּיְיכוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה, מִכָּל אִינּוּן דַּאֲחִידָן מִן סְטָר דָּא, שָׁאֲרֵי לְכוּ לְמֵיכַל, וְכָל אִינּוּן דְּלָא אַתְיָין מִסְטָרָא דָּא, אָסִיר לְכוּ לְמֵיכַל. בְּגִין דְּאִית בְּעִירָן דְּאַתְיָין מִסְטָרָא דָּא, וְאִית דְּאַתְיָין מִסְטָרָא אָחֳרָא מִסְאֲבָא. וְסִימָנָא דִּילְהוֹן דִּכְתִיב, כֹּל מַפְרֶסֶת פַּרְסָה. וְגַמְרִינָן כֻּלְּהוּ רְשִׁימָן, וְכֻלְּהוּ אַרְשִׁים לְהוּ קְרָא. וּבְגִין כַּךְ, כָּל מַאן דְּאָכִיל מֵאִינּוּן דְּאַתְיָין מִסְטָרָא דָּא מִסְאֲבָא, אִסְתָּאַב בְּהוּ, וְסָאִיב לְנַפְשֵׁיהּ דְּאַתְיָא מִסְטָרָא דַּכְיָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר כְּלַל כֹּלָּא, כְּמָה דְּאִית עֶשֶׂר כִּתְרִין דִּמְהֵימְנוּתָא לְעֵילָּא. כַּךְ אִית עֶשֶׂר כִּתְרֵי דְּחָרְשֵׁי מִסְאֲבֵי לְתַתָּא. וְכָל מַה דִּי בְּאַרְעָא, מְנַיְיהוּ אֲחִידָן בְּסִטְרָא דָּא, וּמְנַיְיהוּ אֲחִידָן בְּסִטְרָא אָחֳרָא.

וְאִי תֵּימָא, הַאי עֵז, דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ רוּחַ מִסְאֲבָא. לָאו הָכֵי. דְּאִי רוּחַ מִסְאֲבָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, אָסִיר לָן לְמֵיכַל. אֶלָּא אַעְבָּרָן בְּגַוְוַיְיהוּ, וְיִתְחֲזוּן לָקֳבְלֵיהוֹן, וְלָא שַׁרְיָא לְדַיְירָא בְּהוּ, דְּכַד אִינּוּן שַׁרְיָין, רוּחַ אָחֳרָא אַעְבָּר עָלַיְיהוּ, וּפְרִישָׁן מִגַּרְמַיְיהוּ. וּבְגִין כַּךְ אִתְחָזוּן לָקֳבְלַיְיהוּ, וּמְקַטְרְגֵי בְּגַוְוַיְיהוּ, וְלָא שַׁלְטֵי בְּהוּ בְּגַרְמַיְיהוּ, וְעַל דָּא שָׁרֵי לָן לְמֵיכַל.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאַתְיָין לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ, אַעְבַּר רוּחָא חָדָא, זַקְפָן עַיְינִין וְחָמָאן רְשִׁימִין דִּילְהוֹן, וְאִתְפְּרְשָׁן מִנַּיְיהוּ, אֲבָל אִתְחֲזוֹ לָקֳבְלֵיהוֹן, וְלָא אָסִירֵי לָן לְמֵיכַל.

בֵּין בִּבְעִירֵי, בֵּין בְּחֵיוָותָא, בֵּין בְּעוֹפֵי, בֵּין בְּנוּנֵי יַמָּא, בְּכֻלְּהוּ אִתְחֲזוּן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא (רחמי ודינא), וְכָל מַאן דְּאָתֵי מִסְטָרָא דִּימִינָא, (מסטרא דרחמי) שָׁאֲרֵי לָן לְמֵיכַל. וְכָל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא (מסטרא דדינא), כֻּלְּהוּ אָסִיר לָן לְמֵיכַל. בְּגִין דְּדַרְגָּא (ס"א דגרמא) דְּכֻלְּהוּ מִסְאֲבָא, וְכֻלְּהוּ מִסְאֲבִין, וְרוּחָא מִסְאֲבָא שַׁרְיָא בְּגַוַוְיהוּ, וְדָרֵי בְּהוּ. וְעַל דָּא רוּחָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, לָא יִתְעָרַב בְּהוּ, וְלָא יִסְתָּאַב בְּהוּ, בְּגִין דְּיִשְׁתַּכְּחוּן קַדִּישִׁין, וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לְעֵילָּא וְתַתָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבָעֵי לְדַכָּאָה לְהוּ, וּלְקַדְּשָׁא לְהוּ עַל כֹּלָּא, בְּגִין דַּאֲחִידָן בֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְפָּאַר בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֵיךְ אַתְיָין לְאִסְתַּאֲבָא וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא מִסְאֲבָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תְשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְגוֹ', מַאן דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא, לָא לִבְעֵי לֵיהּ לְאַפְרְשָׁא מֵאוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא. וּבְגִין כַּךְ רָשִׁים לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דָּא, וְכָל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא אָחֳרָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ, (ישעיהו ס"א:ט') כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם (נח ע"א, פ') כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְיָ', בֵּרַךְ יְיָ' מַמָּשׁ, בֵּרַךְ יְיָ' בְּכֹלָּא.

פרק טו

וְתָא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאָכִיל מֵאִינּוּן מַאֲכָלֵי דַּאֲסִירֵי, אִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא אָחֳרָא, וְנָעִיל נַפְשֵׁיהּ וְגַרְמֵיהּ, וְרוּחַ מְסָאֵב שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וַאֲחִזֵי גַּרְמֵיהּ דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בֶּאֱלָהָא עִלָּאָה, וְלָא אִתֵּי מִסִּטְרֵיהּ, וְלָא אִתְדַּבַּק בֵּיהּ. וְאִי יִפּוֹק הָכִי מֵהַאי עָלְמָא, אֲחִידָן בֵּיהּ כָּל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בְּסִטְרָא (ס"א דאתיין מסטר) דִּמְסָאֲבָא, וּמְסָאֲבִין לֵיהּ וְדַיְינִין לֵיהּ כְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ גַּעֲלָא דְּמָארֵיהּ, גַּעֲלָא בְּהַאי עָלְמָא, וְגַעֲלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וְנִטְמֵתֶם בָּם בְּלָא א', דְּלָא אִשְׁתְּכַח אַסְווּתָא לְגַעוּלֵיהּ, וְלָא נָפִיק מִמְּסָאֲבוּתֵיהּ לְעָלְמִין. וַוי לוֹן, וַוי לְנַפְשַׁיְיהוּ, דְּלָא יִתְדַּבְּקוּן בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי לְעָלְמִין, דְּהָא אִסְתְּאָבוּ. וַוי לְגַרְמַיְיהוּ, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס"ו:כ"ד) כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְגוֹ', וְהָיוּ דֵּרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר. מַאי דֵּרָאוֹן. סִרְחוֹנָא. מַאן גָּרִים לֵיהּ, הַהוּא סְטָר דְּאִתְדַּבָּק בֵּיהּ.

יִשְׂרָאֵל אַתְּיָין מִסִּטְרָא דִּימִינָא, אִי אִתְדַּבְּקָן בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא, הָא פָּגְמִין לְסִטְרָא דָּא, וּפָגְמִין לְגַרְמַיְיהוּ, וּפָגְמִין לְנַפְשַׁיְיהוּ, פְּגִימִין בְּעָלְמָא דֵּין, וּפְגִימִין, בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאִתְדַּבָּק בְּסִטְרָא דְּמְסָאֲבָא, דְּכֹלָּא אֶחָד דָּא בְּדָא, וּכְתִיב (דברים י"ד:ב') כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'.

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ו':ז') כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיהוּ וְגוֹ'. אִסְתַּכַּלְנָא בְּמִלֵּי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְכֻלְּהוּ אֲחִידָן בְּחָכְמָה עִלָּאָה. כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיהוּ, הַאי קְרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדַיְינִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא כְּתִיב, כָּל הַהוּא דִּינָא, וְכָל מַאי דְּסָבִיל בְּהַהוּא עָלְמָא, וְנָקְמִין מִנֵּיהּ נְקָמָתָא דְּעָלְמָא. לְפִיהוּ: בְּגִין פִּיהוּ, דְּלָא נָטִיר לֵיהּ, וְסָאִיב לֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ, וְלָא אִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא דְּחַיֵּי, בְּסִטְרָא דִּימִינָא. וְגַם הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא, לָא תִּשְׁתְּלִים דִּינָהָא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. דָּבָר אַחֵר לֹא תִמָּלֵא, לָא תִּשְׁתְּלִים לְסַלְּקָא לְאַתְרָהָא לְעָלְמִין, בְּגִין דְּהָא אִסְתְּאָבַת, וְאִתְדַּבְּקַת בְּסִטְרָא אָחֳרָא.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל מַאן דְּאִסְתְּאַב בְּהוּ, כְּאִילּוּ פָּלַח לְעֲבוֹדָה זָרָה, דְּאִיהוּ (דברים יז) תּוֹעֲבַת יְיָ', וּכְתִיב לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה. מַאן דְּפָלַח לְעֲבוֹדָה זָרָה, נָפִיק מִסִּטְרָא דְּחַיֵּי, נָפִיק מֵרְשׁוּתָא קַדִּישָׁא, וְעָיֵיל בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא. אוּף מַאן דְּאִסְתְּאַב בְּהָנֵי מֵיכְלֵי, נָפִיק מִסִּטְרָא דְּחַיֵּי, וְנָפִיק מֵרְשׁוּ קַדִּישָׁא, וְעָיֵיל בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִסְתְּאַב בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא וְנִטְמֵתֶם בָּם כְּתִיב בְּלָא א'.

וּכְתִיב, וְלֹא תְשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמוֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם לְטַמֵּא. מַאי לְטַמֵּא. לְטַמֵּא לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּהָא אִינּוּן מִסְאֲבִין, וּמִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא קָא אַתְיָין. וְכָל חַד אִתְדַּבָּק בְּאַתְרֵיהּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה יָתִיב קָמֵי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, הָא דְּתָנֵינָן זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכָּאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּמָה. אָמַר לֵיהּ, בְּמָה דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאִתְדַּכָּאן מִתְקַדְּשָׁן, וְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קֹדֶשׁ אִקְרוּן, דִּכְתִיב, (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה, וּכְתִיב (שמות כ"ב:ל') וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲמַר עֲלַיְיהוּ, וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ', בְּגִין דִּכְתִיב (דברים י') וּבוֹ תִדְבָּק, וּכְתִיב (תהילים קמ"ז:כ') לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ.

פרק טז

רעיא מהימנא (נדפס תצא רע"ח ע"ב) דָּגִים וַחֲגָבִים, אִינָן טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפָתָם הִיא הַמַּתֶּרֶת אוֹתָם. הָכִי מָארֵי מְתִיבְתָּא, אֵין צְרִיכִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (בראשית מ"ט:ל"ג) וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו. מַה נוּנֵי יַמָּא, חִיּוּתָן בְּיַמָּא. אַף תַּלְמִידֵי (תיקון נ"ו) חֲכָמִים, מָארֵי מַתְנִיתִין, חִיּוּתַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִי אִתְפָּרְשָׁן מִנָּהּ, מִיַּד מֵתִים. (נ"א תנאין) תָּנֵינָן דְּמַתְנִיתִין, דְּבָהּ אִתְרַבּוּ כְּנוּנֵי יַמָּא, וְאִי אִינּוּן דִּבְיַבֶּשְׁתָּא יַעֲלוּן לְמַיָּא, וְלָא יַדְעִין לְשַׁטְטָא, אִינּוּן מַיְיתִין. אֲבָל אָדָם (דאינון מארי קבלה אינון לעילא), דְּאִיהוּ לְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ, אִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א':כ"ו) וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם.

דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין תַּנְינָיָא, הַתַּנִּין הַגָּדוֹל, (ישעיהו כ"ז:א') נָחָשׁ בָּרִיחַ, לְקֻבֵּל (שמות כ"ו:כ"ח) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים, בְּזִמְנָא דְּתַנִּינָן מָארֵי מִשְׁנָה אִית בְּהוֹן מַחֲלוֹקֶת, וּמַקְשִׁין דָּא לְדָא, בָּלַע לְחַבְרֵיהּ. וְהַאי אִיהוּ תַּלְמִיד זְעִיר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, חַיָּיב מִיתָה. וְאִי אִינּוּן שָׁוִין דָּא לְדָא, וְאִית בְּהוֹן מַחֲלוֹקֶת, וְקוּשְׁיָא, אִתְמַר בְּהוֹן (ס"א לבסוף) (במדבר כ"א:י"ד) אֶת וָהֵב בְּסוּפָה, אוֹקְמוּהָ אַהֲבָה בְּסוּפָה. (ע"כ רע"מ).

תזריע

פרק א

(ויקרא י"ב:ב') וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (שיר השירים ג':א') עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי וְגוֹ'. עַל מִשְׁכָּבִי, בְּמִשְׁכְּבֵי מִבְּעֵי לֵיהּ, מַהוּ עַל מִשְׁכָּבִי. אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָעָאת מִנַּיְיהּ עַל גָּלוּתָא, בְּגִין דְּהִיא יָתְבָא בֵּין שְׁאָר עַמִּין עִם בְּנָהָא, וּשְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וְעַל דְּהִיא שְׁכִיבַת בְּאַרְעָא אָחֳרָא מִסְאֲבָא, אָמְרָה, עַל מִשְׁכָּבִי בָּעֵינָא, דְּכְאִיבְנָא (נ"א דשכיבנא) בְּגָלוּתָא, וְעַל דָּא, בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי וּלְאַפָּקָא לִי מִנַּיְיהּ.

בְּקַשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו, דְּלָאו אָרְחֵיהּ לְאִזְדַּוְוגָא בֵּי אֶלָּא בְּהֵיכָלֵיהּ, קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי. דְּהָא בֵּינֵי עַמִּין אֲחָרָנִין יָתִיבְנָא, וְקָלֵיהּ לָא שַׁמְעִין אֶלָּא בְּנוֹי. דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ג) הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים וְגוֹ'.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת. אָמְרָה כְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַל מִשְׁכָּבִי אִתְעַרְעַמְנָא קַמֵּיהּ, דִּיהֵא מְזַדְּוֵוג עִמִּי לְמֶחְדֵּי לִי, וּלְבָרְכָא לִי, בְּחֵידוּ שְׁלִים. דְּהָכִי תָּנֵינָן דְּמִזּוּוּגָא דְּמַלְכָּא בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כַּמָּה צַדִּיקִים יַרְתוּ יְרוּתַת אַחֲסַנְתָּא קַדִּישָׁא, וְכַמָּה בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא.

פרק ב

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָזִיל לִכְפַר קַנְיָא, (ס״א בפרקמטיא) לְמֶעֱרְתָּא דְּלוּד. וַהֲווּ עִמֵּיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב, (משלי י״ב:ד׳) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וְגוֹ'. אֵשֶׁת חַיִל, דָּא כְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּכְרָקֵב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה. אִלֵּין (נ״א דא מהימנותא דשאר) עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יָכִיל לְמִסְבַּל לוֹן בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ׳:כ״ג) וָאָקוּץ בָּם. כְּהָנֵי קוֹצִין וְגוּבִין דְּדַחֲקִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ וְלָא יָכִיל לְמִסְבַּל לוֹן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי, אֵשֶׁת חַיִל, דָּא כְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהִיא גְּבִירְתָּא מִכַּמָּה חַיָּילִין וְכַמָּה מַשְׁרְיָין דְּמִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא, עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, עֲטָרַת תִּפְאֶרֶת, וְכוּלָּא חַד. (ל״ג וכו' אשת חיל דא כנסת ישראל דהא בזווגא דמלכא אפיקת כמה חיילין כמה משיריין כמה צדיקים בעלמא וכלהו אקרון בנים לקודשא בריך הוא ולכנסת ישראל כמה דכתיב (דברים י״ד:א׳) בנים אתם ליי' אלהיכם.) עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי אַבָּא כָּל חַד לֵימָא מִלָּה, בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר. (משלי ל״א:י׳) אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא, דָּא כְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אֵשֶׁת חַיִל, כְּמָה דְּאָמְרָן. מִי יִמְצָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. (ל״ג מי ימצא לאגחא ביה קרבא) מִי יִמְצָא, מַאן יִזְכֶּה לְמֶהֱוֵי בֵּהּ בִּשְׁלִימוּ, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא עִמֵּהּ תְּדִיר. וְרָחוֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ, מִכְרָהּ, מִקָּחָהּ מִבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, לְכָל אִינּוּן דְּלָא אִתְדַּבְּקָן בָּהּ בִּשְׁלִימוּ, וְלָא שְׁלִמִין בַּהֲדָהּ, הֵיא מָכְרָה לוֹן וְאַסְגְּרָא לוֹן בִּידָא דְּעַמְמִין אֲחָרָנִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל א י״ב:ט׳) וַיַּעַזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ' וַיִּמְכּוֹר אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא. וּכְדֵין כֻּלְּהוּ רְחִיקִין מֵאִלֵּין פְּנִינִים עִלָּאִין קַדִּישִׁין, דְּלָא יְהֵא חוּלָקָא בָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְרָחוֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח קְרָא אֲבָתְרֵיהּ וְאָמַר, בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר. בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּבְגִינֵי כַּךְ מָנֵי לֵהּ עַל עָלְמָא, לְאִתְדַּבְּרָא עָלָהּ, כָּל זִיוּנִין דְּלֵיהּ אַפְקִיד בִּידָהָא, וְכָל אִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא, וְעַל דָּא, וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר.

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח קְרָא אֲבַתְרֵיהּ, וְאָמַר, גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ. גְּמָלַתְהוּ טוֹב, הֵיא זְמִינַת טָב לְעָלְמָא, זְמִינַת טָב לְהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא וְלִבְנֵי הֵיכָלֵיהּ. וְלֹא רָע. בְּגִין דִּכְתִּיב, (בראשית ב׳:ט׳) וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, טוֹב אֵימָתַי, בְּזִמְנָא דְּאִינּוּן יְמֵי הַשָּׁמַיִם, נָהֲרִין עָלָה, וּמִזְדַּוְּוגָן עִמָּהּ כְּדְקָא יָאוֹת, דְּאִינּוּן יְמֵי חַיֶּיהָ. בְּגִין דְּעֵץ הַחַיִּים, שַׁדַּר לָהּ חַיִּים, וְנָהִיר לָהּ. וּבְהַהוּא זְמְנָא גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא רָע. אָמַר רִבִּי אַבָּא שַׁפִּיר הוּא, וְכֻלְּהוּ קְרָאֵי בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמָרוּ.

פרק ג

(ויקרא י״ב:ב׳) אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ. תָּנֵינָן, אִשָּׁה מַזְרַעַת תְּחִלָּה יוֹלֶדֶת זָכָר. רִבִּי אֶחָא אָמַר, הָא תָּנֵינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר עַל הַהִיא טִפָּה, אִי אִיהוּ דְּכַר אִי אִיהִי נוּקְבָא, וְאַתְּ אָמְרַת אִשָּׁה מַזְרַעַת תְּחִלָּה יוֹלֶדֶת זָכָר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַבְחִין בֵּין טִפָּה דִּדְכוּרָא וּבֵין טִפָּה דְּנוּקְבָא, וּבְגִין דְּאַבְחִין לֵיהּ, גָּזַר עָלֵיהּ, אִי לְהֱוֵי דְּכַר אוֹ נוּקְבָא.

אָמַר רִבִּי אֶחָא, וְיָלְדָה זָכָר, וְכִי כֵּיוָן דְּמַזְרַעַת יוֹלֶדֶת, דִּכְתִּיב, וְיָלְדָה (אלא), הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, אִשָּׁה כִּי תַהַר וְיָלְדָה זָכָר. (ס"א תזריע ויהיה זכר) מַהוּ, כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִתְּתָא, מִן יוֹמָא דְּאִתְעַבְּרַת עַד יוֹמָא דְּיוֹלְדַת לֵית לָהּ בְּפוּמָא, אֶלָּא יְלִידוּ דְּיִלָּהּ אִי לְהֱוֵי דְּכַר, וְעַל דָּא, אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר.

אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהילים ק״ד:כ״ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ'. כַּמָּה סַגִּיאִין עוֹבָדוֹהִי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּעָלְמָא, מְתַל לְבַר נָשׁ דְּנָטִיל בִּידוֹהִי כַּמָּה מַקְטוּרִין כַּחֲדָא, וְזָרַע לוֹן בְּזִמְנָא חֲדָא, וּלְבָתַר נָפִיק כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד עוֹבָדוֹהִי בְּחָכְמָה, וּבְחָכְמָה נָטִיל כֹּלָּא כַּחֲדָא וְזָרַע לוֹן, וּלְבָתַר נָפְקוּ כָּל חַד וְחַד בְּזִמְנֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (תהילים ק״ד:כ״ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.

פרק ד

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ', כַּמָּה סַגִּיאִין אִינּוּן עוֹבָדוֹהִי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ, סְתִימִין בְּחָכְמָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. כֻּלְּהוּ בְּחָכְמָה כְּלִילָן, וְלָא נָפְקֵי לְבַר אֶלָּא בִּשְׁבִילִין יְדִיעָן, לְגַבֵּי בִינָה. וּמִתַּמָּן, אִתְעֲבִידוּ כֹּלָּא וְאִתְתְּקָנוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (משלי כ״ד:ג׳) וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן. וְעַל דָּא כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, בְּבִינָה.

מָלְאָה הָאָרֶץ, הָאָרֶץ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּמִתַּמָּן אִתְמַלְיָא מִכֹּלָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹ'. קִנְיָנֶיךָ: דְּהִיא אַפִּיקַת לוֹן לְבָתַר, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם. בְּגִינֵי כַּךְ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶיךָ.

פרק ה

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אִתֵּי לְאִתְקַדְּשָׁא לְאִזְדַּוְּוגָא בְּנוּקְבֵיהּ, (בכוונה) בְּרַעוּתָא קַדִּישָׁא דִּילֵיהּ, אִתְעַר עֲלֵיהּ רוּחָא (אחרא) קַדִּישָׁא, כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. וְרָמִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד שְׁלוּחָא מְמָנָא עַל עִדּוּיֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, וּמָנֵי בִּידֵיהּ הַהוּא רוּחָא, וְאוֹדַע לֵיהּ, לְאָן אֲתַר יִפְקוֹד לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ג׳:ג׳) וְהַלַּיְלָה אָמַר הוֹרָה גָּבֶר. הַלַּיְלָה אָמַר, לְהַהוּא מְמָנָא, הוֹרָה גָּבֶר מִפְּלַנְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְקִיד לֵיהּ, לְהַהוּא רוּחָא, כָּל מַה דְּאַפְקִיד, וְהָא אוּקְמוּהָ.

כְּדֵין רוּחָא נַחְתָּא, וְחַד צוּלְמָא עִמֵּיהּ, (ק"ד ע"ב) הַהוּא דְּקָאִים בְּדִיוּקְנֵיהּ לְעֵילָּא, בְּהַהוּא צוּלְמָא אִתְבְּרֵי (ס"א אתרבי), בְּהַהוּא צוּלְמָא אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל"ט:ז׳) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. בְּעוֹד דְּהַאי צוּלְמָא אִשְׁתְּכַח (ויחי ר"כ ע"א) עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, (בצולמא דיליה) קָאִים בְּהַאי עָלְמָא, דְּמִתְחֲבָּרָאן כַּחֲדָא (ס"א אשתכח עמיה בר נש קאים בהאי עלמא ותרין אינון דמתחברן כחדא), וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אַזְהַר לִבְנֵי נָשָׁא וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:י״ז) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, תְּרֵי.

וּבְסִפְרָא דְּחָרְשִׁין דְּאַשְׁמְדַאי, אַשְׁכַּחְנָא דְּאִינּוּן דִּיְדַעֵי (ס"א דבעו) לְחַרְשָׁא חָרְשִׁין מִסְטָר שְׁמָאלָא, וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּהוּ, יְקוּם לְנָהוֹרָא דְּשַׁרְגָא, אוֹ בַּאֲתַר דְּיִתְחֲזוּן אִינּוּן צוּלְמִין דִּילֵיהּ, וְיֵימָא אִינּוּן מִלִּין דְּמִתַּתְקְנֵי לְאִינּוּן חָרְשִׁין, וְיִקְרֵי לוֹן, לְאִינּוּן סִטְרִין מִסְאֲבִין, בִּשְׁמָהָן מִסְאֲבִין דִּילְהוֹן, וְיִזְמִין (ויומי) צוּלְמִין דִּילֵיהּ לְאִינּוּן דְּקָאֲרֵי, וְיֵימָא דְּהוּא אִתְתָּקַן בִּרְעוּתֵיהּ לְהוּ לְפִקּוּדַיְיהוּ, וְהַהוּא בַּר נָשׁ נָפַק מֵרְשׁוּ דְּמָארֵיהּ וּפִקְדוֹנָא דִּילֵיהּ, יָהַב לְסִטְרָא מִסְאֲבָא. וּבְאִינּוּן מִלִּין דְּחָרְשִׁין דְּאִיהוּ יֵימָא, וְיַזְמִין (נ"א ויומי) לוֹן לְצוּלְמֵי, אִתְחֲזוּן תְּרֵין רוּחִין וּמִתַּתְקְנִין בְּאִינּוּן צוּלְמִין דִּילֵיהּ, בְּחֵיזוּ דִּבְנֵי אֱנָשָׁא, וּמוֹדְעִין לֵיהּ מִלִּין לְאַבָאשָׁא, וּמִלִּין לְאוֹטָבָא, לְזַמְנִין יְדִיעָן. וְאִלֵּין תְּרֵי רוּחִין, דְּלָא אִתְכְּלִילוּ בְּכָלָּא דְּגוּפָא, הַשְׁתָּא אִתְכְּלִילָן בְּאִלֵּין צוּלְמִין, וּמִתְתַּקְנָן בְּהוּ וּמוֹדְעִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ מִלִּין לְאַבָאשָׁא, וְדָא הוּא דְּנָפִיק מֵרְשׁוּתָא דְּמָארֵיהּ, וּפִקְדוֹנָא דִּילֵיהּ, יָהִיב לְסִטְרָא מִסְאֲבָא.

תָּא חֲזֵי, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִשְׁדָּאה מָאנֵי דְּבֵיתָא, וּלְאַפְקָדָא לֵיהּ לְסִטְרָא אָחֳרָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ, אוֹ מִלָּה אָחֳרָא דְּכְוָותֵיהּ, (ס"א דביתיה לקבלא ליה) דְּהָא כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין זְמִינִין לְהַהוּא מִלָּה לְקַבְּלָא לֵיהּ, וּמַהַהוּא זִמְנָא, לָא שָׁארוּ עֲלֵיהּ בִּרְכָאן, דְּהָא מִסְטָרָא אָחֳרָא הוּא. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאַזְמִין בִּרְעוּתֵיהּ עַל הַהוּא טִיבוּ עִלָּאָה דִּילֵיהּ, לְאָחֳרָא וּלְסִטְרָא אָחֳרָא. דְּהָא, מֵהַהוּא דְּאַזְמִין לֵיהּ הֲוִי.

וְכַד קָרִיבוּ יוֹמִין דְּבַר נָשׁ לְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא, הַהוּא צוּלְמָא עִלָּאָה דְּיֵהֲבֵי לֵיהּ, אַתְיָא הַהוּא רוּחָא בִּישָׁא דְּהַוָה מִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא, וְנָטִיל לֵיהּ לְהַהוּא צוּלְמָא, וְאִתְתָּקַן בֵּיהּ וְאָזִיל לֵיהּ, וְלָא אִתְחָזַר בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ לְעָלְמִין. כְּדֵין יְנַדַּע דְּהָא אִתְדַּחְיָא הוּא מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמְתָא נַחְתָּא לְאַעֲלָא לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, נַחְתָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא, וְחָמָאת יְקָרָא דְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדַּיקַיָּיא קַיְימִין שׁוּרִין שׁוּרִין. לְבָתַר אַזְלַת לְגֵיהִנֹּם, וְחָמָאת לְהוּ לְרַשִּׁיעַיָּיא דְּצַוָּוחִין וַוי וַוי, וְלָא מֵרַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ. וּבְכֹלָּא אַסְהִידוּ בָּהּ סַהֲדוּתָא, וְהַהוּא צוּלְמָא קַדִּישָׁא קַיְימָא עֲלֵיהּ, עַד דְּנָפִיק לְעָלְמָא.

כַּד נָפִיק לְעָלְמָא, אִזְדַּמַּן הַהוּא צוּלְמָא לְגַבֵּיהּ, וְאִשְׁתְּתַף בַּהֲדֵיהּ, וְאִתְרַבֵּי עִמֵּיהּ. כְּמָה דְּאִתְּמַר, (תהילים ל"ט:ז') אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. וּבְהַהוּא צֶלֶם אִשְׁתְּתַפוּ (אשתכחו) יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ, וְתַלְיָין בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ח':ט') כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. כִּי צֵל יָמֵינוּ וַדַּאי. וּמִן יוֹמָא דְּמִתְעַבְּרָא אִתְּתָא עַד יוֹמָא דְּאוֹלִידַת, לָא יַדְעִין בְּנֵי נָשָׁא עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּמָּה אִינּוּן רַבְרְבִין, וְכַמָּה אִינּוּן עִלָּאִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ' וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, כָּל רוּחִין דְּעָלְמָא כְּלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָא, וְכַד נָפְקִין, דְּכַר וְנוּקְבָא נָפְקִין, וּלְבָתַר מִתְפָּרְשָׁן בְּאַרְחַיְיהוּ, אִי זָכֵי בַּר נָשׁ, לְבָתַר מִזְדַּוְּוגֵי כַּחֲדָא. וְהַיְינוּ בַּת זוּגוֹ, וּמִתְחַבְּרָן בְּזִוּוּגָא (ס"א בגוונא) חַד בְּכֹלָּא, רוּחָא וְגוּפָא. דִּכְתִיב, (בראשית א':כ"ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מַאי לְמִינָהּ. הַהוּא רוּחָא דְּבַר נָשׁ דְּנָפִיק זוּגֵיהּ דְּדְמֵי לֵיהּ.

וּמַאי הָאָרֶץ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל"ט:ט"ו) רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ. וְהָא אוּקְמוּהָ. תּוֹצֵא הָאָרֶץ וַדַּאי, דְּהָא מִנָּהּ נָפְקִין נֶפֶשׁ חַיָּה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּא רוּחֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ג':ג') וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן. וּמִפְּרִי הָעֵץ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הָאִשָּׁה, תָּנֵינָן, הַיְינוּ, אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר, כְּתִיב. וְלָא כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא, כְּפוּם אוֹרְחוֹי דְּעָלְמָא, דְּאִינּוּן, גָּרְמוּ לֵיהּ, דְּלָא מִתְחַבְּרָן, כַּמָּה דְּנָפְקָן מִלְּעֵילָּא זוּגוֹת.

בְּגִין דְּאָדָם קַדְמָאָה, וְזִוּוג דִּילֵיהּ, חָבוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא מִתְפָּרְשִׁין, כַּד נָפְקִין מִלְּעֵילָּא, עַד דְּהַוָה רַעֲוָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי זָכָה בַּר נָשׁ, יְהֵבִין לֵיהּ זוּגָתוֹ, וְאִי לָא, מַפְרִישִׁין לֵהּ מִנֵּיהּ, וְיָהֲבִין לֵהּ לְאָחֳרָא, מוֹלִידִין בְּנִין דְּלָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ו':ג') לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם. מַאי רוּחִי, רוּחוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ, אִינּוּן תְּרִין רוּחֵי, דְּנַפְקֵי זוּגוֹת, לָא יְדוּנוּן כַּחֲדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְיָלְדָה זָכָר, וְלָא כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא, כְּפוּם אוֹרְחוֹי דְּעָלְמָא, דְּאִינּוּן גָּרְמוּ.

פרק ו

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לָאו הָכִי, דְּהָא כֹּלָּא, דְּכַר וְנוּקְבָּא כְּלִילָן כַּחֲדָא, וּמִתְפָּרְשָׁן לְבָתַר, אֲבָל וְיָלְדָה זָכָר, כְּלִילָן כַּחֲדָא מִסְטָרָא דִּימִינָא, וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד, כְּלִילָן בְּחַד נוּקְבָּא וּדְכַר מִסְטָרָא שְׂמָאלָא, דְּשַׁלְטָא סְטָר שְׂמָאלָא עַל סְטָר יְמִינָא יַתִּיר, וּדְכוּרָא אִתְכַּפְיָא בִּימִינָא דְּלָא שַׁלְטָא, וּכְדֵין הַהוּא דְּכַר דְּנָפִיק מִגּוֹ נוּקְבָּא, מִסְּטַר שְׂמָאלָא, כָּל אוֹרְחוֹי כְּנוּקְבָּא (ולא אקרי דכר), אֲבָל דְּכַר דְּנָפִיק מִגּוֹ יְמִינָא, הוּא שַׁלְטָא, וְנוּקְבָּא דְּנָפְקָא מִנֵּיהּ אִתְכַּפְיָא, דְּהָא סְטָר שְׂמָאלָא לָא שַׁלְטָא, וְעַל דָּא וְיָלְדָה זָכָר כְּתִיב.

פרק ז

וְכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן נַפְקֵי בְּזִמְנָא חֲדָא לְעָלְמָא. וּמִן יוֹמָא דְּאַפְקַת לוֹן, לָא אִקְרוּן נַפְשָׁן, עַד דְּאִתְיַישְׁבָן בְּגוּפָא. וְכַמָּה הוּא, ל"ג יָמִים. הַיְינוּ דִּכְתִיב, וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגוֹ'. וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים, דְּהָא כָּל שִׁבְעַת יָמִים לָא עָאלִין רוּחִין לְגַבָּהּ, לְאִתְקַשְּׁרָא בָּהּ, וְכָל אִלֵּין שִׁבְעַת יָמִים, רוּחָא אָזְלָא בְּגוּפָא, לְאַשְׁכְּחָא אַתְרֵיהּ. וּכְדֵין כְּתִיב, (ויקרא כ"ב:כ"ז) וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ.

וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה, אִתְהַדְּרוּ רוּחָא וְגוּפָא לְאִתְחַזָּאָה קָמֵי מַטְרוֹנִיתָא, וּלְאִתְקַשְּׁרָא בָּהּ, וּבְדָכוּרָא, בְּגוּפָא וּברוּחָא. וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָה, לְאִתְיַישְׁבָא רוּחָא בְּגוּפָא. וְג' יָמִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ. אֶלָּא שְׁלֹשֶׁת יָמִים דְּמִילָה, דְּרַבְיָא כָּאִיב, וְרוּחָא לָא שַׁרְיָא מָדוֹרֵיהּ בְּגוּפָא כְּשָׁאר יוֹמִין, וְעַל דָּא וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה. בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר יְמֵי טָהֳרָה. בִּדְמֵי טָהֳרָה, אִלֵּין, דְּמֵי מִילָה, דְּמָא בָּתַר דָּמָא דְּאִתֵּי מֵרַבְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לְאִינּוּן דְּמֵי כָּל אִלֵּין יוֹמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה. טָהֳרָה סְתָם, וְלָא אַדְכִּיר ה"א בַּתְרָאָה, דְּלָא תֵּימָא טָהֳרָה דְּמַטְרוֹנִיתָא, אֶלָּא טָהֳרָה סְתָם, דְּמֵי טָהֳרָה אִקְרוּן אִלֵּין דְּמֵי דַּכְיָא.

(ויקרא י"ב:ד') בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, נַטְלָא מִבֵּי מַלְכָּא מְזוֹנָא לְרוּחֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, וְזָנַת לְהוּ בִּקְדוּשָּׁה. בַּר לְהֲנֵי, עַד דְּאִתְיַישְׁבָן בְּגוּפָא אִינּוּן רוּחִין, בָּתַר תְּלָתִין וּתְלַת יוֹמִין, אַשְׁגָּחַת עֲלַיְיהוּ כָּל יוֹמָא, דְּהָא רוּחִין מִתְקַשְּׁרָן בְּגוּפָא כְּשָׁאר בְּנֵי עָלְמָא, כְּמָה דְּהֵיא לָא שַׁרְיָא אֶלָּא בַּאֲתַר שְׁלִים, כַּךְ כָּל עוֹבָדּוֹי כְּהַאי גַּוְונָא, עַד דְּאִשְׁתְּלִימוּ. בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע, לְאַשְׁגְּחָא עֲלַיְיהוּ.

פרק ח

וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּשַׁלְטָא סְטָר שְׂמָאלָא יַתִּיר וְאִתְכַּפְיָא יְמִינָא, וְעַל דָּא כֹּלָּא עַל חַד תְּרִין, רְחִיקָא נוּקְבָּא, מִדְּכוּרָא, לְאִתְקַשְּׁרָא רוּחָא בְּגוּפָא, דְּהָא שְׂמָאלָא לָא אִתְיַישְׁבָא הָכִי כִּימִינָא, וְאִשְׁתְּכַחַת בְּתוּקְפָּא יַתִּיר.

פרק ט

רעיא מהימנא (ויקרא י״ב:ג׳) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ. פִּקּוּדָא דָּא, לְמִגְזַר לִתְמַנְיָא יוֹמִין גְּזִירוּ דְּקַיְימָא קַדִּישָׁא. רָזָא עִלָּאָה, דִּכְתִיב, (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ׳ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. לְמַאן, לְאִינּוּן יָרֵאָיו אִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה, דְּהָא רָזָא דְּקַיְימָא קַדִּישָׁא לָא אִתְחֲזֵי לְגַלָּאָה בַּר לְהוּ. וְרָזָא דְּקַיְימָא קַדִּישָׁא, הָא אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר בְּכַמָּה דּוּכְתִין.

וְרָזָא דָּא, לַח׳ יוֹמִין, אִיהוּ חִיּוּבָא עַל עָלְמָא, לְכָל עַמָּא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ. יוֹם הַשְּׁמִינִי, דָּא הוּא אָת קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְאִיהוּ תְּמִינָאָה לְכָל דַּרְגִּין. וּגְזִירוּ דְּהַהוּא קַיְימָא, לְאַעְבָּרָא הַהוּא עָרְלָה. מִקַּמֵּי בְּרִית.

דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְכַּנְשֵׁי עַמָּא קַדִּישָׁא לְאַעְבָּרָא הַהוּא עָרְלָה מִקַּמֵּי בְּרִית, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּנִישׁ כָּל פַּמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְאִתְגְּלֵי וַדַּאי לְאַעְבָּרָא לְהַהוּא עָרְלָה לְעֵילָּא, מִקַּמֵּי בְּרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא. דְּהָא כָּל עוֹבָדִין דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִּין לְתַתָּא, מִתְעָרֵי עוֹבָדָא לְעֵילָּא. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְדַּחְיָיא הַהוּא עָרְלָה, מִכָּל עַמָּא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא. וּלְהַהוּא עָרְלָה מְתַקְנֵי מָאנָא חֲדָא בְּעַפְרָא, לְאַשְׁרָאָה הַהוּא עָרְלָה בְּגַוֵּיהּ. בְּרָזָא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ה:כ״ה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ. (בראשית ג׳:י״ד) וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

מִכָּאן, (תיקון ס"א) דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְאַנְהָגָא קְלָנָא בְּהַהוּא אֲתַר, אַף עַל גַּב דְּמִעַבְּרֵי לֵיהּ מִקַּמֵּי הַאי בְּרִית, וְדוּכְתֵּיהּ, כַּד מִתְעַבְּרָא מֵהַאי בְּרִית, עַפְרָא אִיהוּ, (ס"א דהא) דְּהָרֵי בָּתַר דְּהַהוּא נָחָשׁ אִתְעַבָּר מִקַּמֵּי אָדָם, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוִּי לֵיהּ מָדוֹרֵיהּ בֶּעָפָר, דִּכְתִיב וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְכֵיוָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אַעְבַּר לֵיהּ מִקַּמֵּי אָדָם שַׁוִּי מָדוֹרֵיהּ בְּעַפְרָא וְאַתְקִין לֵיהּ, כַּךְ בְּהַהוּא גַּוונָא מַמָּשׁ, אֲנָן צְרִיכִין כַּד מְעַבְּרִין לַעָרְלָה, לְאִתְתַּקְנָא לֵיהּ עַפְרָא, לְמֶהֱוֵי בֵּיהּ מָדוֹרֵיהּ.

כָּל בַּר נָשׁ אִצְטְרִיךְ לְקָרְבָא הַהוּא בְּרָא קָרְבְּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּחֶדְוָה, בִּרְעוּ דְּלִבָּא, לְמֵיעַל לֵיהּ תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, וְאִתְחַשָּׁב קֻמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ קָרְבְּנָא, שְׁלִים לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא.

וְקָרְבְּנָא דָּא, כְּגַוונָא דְּקָרְבְּנָא דִּבְעִירָא, דָּא לַח׳ יוֹמִין, וְדָא לַח׳ יוֹמִין, דִּכְתִיב, וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה, בְּמַאי יֵרָצֶה. בְּמַעְבַּר עֲלֵיהּ חַד שַׁבְּתָא, כֵּיוָן דְּאַעְבַּר עֲלֵיהּ חַד שַׁבְּתָא, כְּדֵין יֵרָצֶה דָּא לְקָרְבְּנָא, וְדָא לְקָרְבְּנָא. אֲמַאי. בְּגִין דְּאִתְדְּבַק וְאִזְדְּמַן לְגַבֵּי הַהוּא שַׁבָּת, רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא כֹּלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק י

(ויקרא י״ב:ב׳) אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְגוֹ׳. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שמואל א ב׳:ב׳) אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ׳ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ׳, מַשְׁמַע דְּאִיכָּא קָדוֹשׁ אָחֳרָא, בְּגִין דִּכְתִּיב כַּיְיָ׳, וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ, מַשְׁמַע דְּאִיכָּא צוּר אָחֳרָא.

אֶלָּא וַדַּאי, אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ׳, דְּכַמָּה קַדִּישִׁין נִינְהוּ, קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, דִּכְתִּיב, (דניאל ד׳:י״ד) וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָּא. יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין נִינְהוּ, דִּכְתִּיב, (ויקרא יט) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ. וְכֻלְּהוּ קַדִּישִׁין, וְלָאו קַדִּישִׁין כַּיְיָ׳. וּמַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִּיב, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ. מַאי, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ, אֶלָּא קְדוּשָּׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְתִּי קְדוּשָּׁא דִּלְהוֹן, דְּהוּא לָא אִצְטְרִיךְ לִקְדוּשָּׁה דִּלְהוֹן. אֲבָל אִינּוּן, לָאו אִינּוּן קַדִּישִׁין בִּלְתֶּךָ, וְדָא הוּא, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ, אֵין קְדוּשָּׁה דִּלְהוֹן, בִּלְתֶּךָ. וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צָר צוּרָה בְּגוֹ צוּרָה, וְתָקִין לֵיהּ, וְנָפַח רוּחָא דְּחַיֵּי, וַאֲפִיק לֵיהּ לַאֲוִירָא דְּעָלְמָא, דָּבָר אַחֵר, וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ. אִית צוּר, דְּאִקְרֵי צוּר, (ישעיהו נ״א:א׳) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם. (שמות י״ז:ו׳) וְהִכִּיתָ בַצּוּר. הֵנְנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחוֹרֵב. וְכֻלְּהוּ אִקְרוֹן צוּר, וְאֵין צוּר בְּכֻלְּהוּ כֵּאלֹהֵינוּ, דְּיֵלֵיהּ שׁוּלְטָנוּ וּמַלְכוּתָא עַל כֹּלָּא.

פרק יא

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי אֶחָא הֲווֹ יַתְבֵי לֵילְיָא חַד קַמֵּיהּ דְּרִבִּי אַבָּא. קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמַלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. עַד דְּנָפְקוּ לְבַר, חָמוּ חַד כַּכָּא דְּהֲוָה בָּטַשׁ ג׳ זִמְנֵי בְּכֹכָבָא אָחֳרָא וְסָתִים נְהוֹרֵיהּ. אֲדַהָכִי שְׁמָעוּ תְּרֵי קָלֵי בְּתְרֵי סִטְרֵי, קָלָא חַד לִסְטַר צָפוֹן לְעֵילָּא, וְקָלָא חַד לְתַתָּא. וַהֲהוּא קָלָא אַכְרִיז וְאָמַר, עוּלוּ וְאִתְכַּנִּישׁוּ לְאַתְרֵייכוּ, הַשְׁתָּא אִסְתַּמְרוּתָא דְּנוּקְבָּא פְּתִיחָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל לְטַיְילָא בְּגִנְתָא, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּצַדַּיקַיָּיא דִּי בְּגִנְתָא, אַעְבָּר הַהוּא קָלָא וְשָׁכִיךְ.

אָהַדְרוּ רִבִּי אֶחָא וְרִבִּי חִיָּיא, אָמְרוּ, הָא וַדַּאי עִדָּן רְעוּתָא, דְּאִתְעָרוּתָא דְּכִנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל (עדן) הוּא לְאִתְחַבְּרָא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, אָמַר רִבִּי אֶחָא, וַדַּאי, לָא (אתחברת) אֲנָגִידַת לָהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא מִגּוֹ שִׁירָתָא, מִגּוֹ שְׁבָחָא דִּילָהּ לְגַבֵּיהּ. עַד דְּאָתֵי צַפְרָא, וְאוֹשִׁיט לָהּ מַלְכָּא חוּטָא דְּחֶסֶד, וְרָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דְּאַמְרִינָן, (אסתר ה׳:ב׳) וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וְגוֹ׳. וְלָא תֵּימָא דְּלָהּ בִּלְחוֹדָהָא אוֹשִׁיט לָהּ מַלְכָּא דָּא, אֶלָּא לָהּ, וּלְכָל אִינּוּן דְּמִתְחַבְּרָן בָּהּ. תָּא וְנִתְחַבֵּר כַּחֲדָא. יְתִבוּ.

פרק יב

פָּתַח רִבִּי אָחָא וְאָמַר, (בראשית ב׳:י״ח) וַיֹּאמֶר יְיָ׳ אֱלֹהִים לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ וְגוֹ׳. אֲמַאי פָּתַח קְרָא הָכִי, אֶלָּא הָא אִתְּמַר, דְּעַל דָּא לָא כְּתִיב, כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי, בְּגִין דְּזַמִּין אָדָם לְאִתְפָּרְשָׁא, וּכְתִיב, לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ.

וְכִי לְבַדּוֹ הֲוָה, וְהָא כְּתִיב, (בראשית ה׳:ב׳) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְתָנֵינָן אָדָם דּוּ פַּרְצוּפִין אִתְבְּרִי, וְאִתְּ אֲמַרְתְּ, לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. אֶלָּא דְּלָא אִשְׁתְּדַל בְּנוּקְבֵיהּ, וְלָא הַוֹת לֵיהּ, סָמֶךְ לְקֻבְלֵיהּ, בְּגִין דְּהַוֹת בְּסִטְרוֹי, וַהֲוּוּ כַּחֲדָא מֵאֲחוֹרָא, וּכְדֵין הֲוָה הָאָדָם לְבַדּוֹ.

אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. מַהוּ כְּנֶגְדּוֹ, לְקֶבֶל אַנְפּוֹי, לְאִתְדַּבְּקָא דָּא בְּדָא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נָסַר לֵיהּ וְנָטִיל נוּקְבָּא מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:כ״א) וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו. מַהוּ אַחַת. דָּא נוּקְבָּא דִּילֵיהּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ו׳:ט׳) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי. וַיִּבֶן יְיָ׳ אֱלֹהִים, אִתְקִין לָהּ כְּכַלָּה וְאַיְתֵי לָהּ לְמֶהֱוֵי לְקֶבֶל אַנְפּוֹי נְהִירִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. וּבְעוֹד דְּהַוָה מִתְדַּבְּקָא נוּקְבָּא בְּסִטְרוֹי, הֲוָה הָאָדָם לְבַדּוֹ. לְבָתַר, סְלִיקוּ תְּרִין, וְקָמוּ שָׁבַע כַּחֲדָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְכְּנָשׁ (ס"א דאתתקנת) לְגַבֵּי אָדָם, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ב) וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים. כְּחַזָּן דְּמְבָרֵךְ לְכַלָּה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, חָתָן וְכַלָּה, כֵּיוָן דְּאִתְבָּרְכָן בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת אִתְדַּבְּקָן כַּחֲדָא, כְּדוּגְמָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא מַאן דְּאִתֵּי לְאִתְחַבְּרָא בְּאִנְתּוּ דְּאֶחָרָא, הָא פָּגִים זִוּוּגָא, (כביכול עביד ב' רשויות לעילא) דְּהָא זִוּוּגָא דְּכֻנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל, בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדּוֹי, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ בְּרַחֲמֵי, וּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ בְּדִינָא. תָּא חֲזֵי, מַאן דְּמִתְחַבָּר בְּאִנְתּוּ דְּאֶחָרָא, כְּאִילּוּ מְשַׁקֵּר בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מְכַפֵּר לֵיהּ בְּתִשּׁוּבָה, וּתְשׁוּבָה תַּלְיָא עַד דְּיִסְתַּלַק מֵעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ב:י״ד) אִם יְכוּפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן. וְאֵימָתַי, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל בְּתִשּׁוּבָה לְהַהוּא עָלְמָא, וְאִית לֵיהּ לְקַבְּלָא עוֹנְשָׁא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לָא יִתְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה, עַד דְּיִתְדַּן בְּדִינָא דְּגֵיהִנֹּם. כָּל שֶׁכֵּן, מַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּבְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָל שֶׁכֵּן אִי אִתְרַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד דִּיּוּקְנָא דְּמַמְזֵר בְּאִנְתּוּ דְּאֶחָרָא, וְאַכְחִישׁ פּוּמְבֵי דְּמַלְכָּא.

פרק יג

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ״ח:כ״ד) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְגוֹ׳. אָבִיו, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִמּוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי גּוֹזֵל. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ג׳:י״ד) גְּזֵלַת הֶעָנִי בְּבָתֵּיכֶם. וּמַאן אִיהוּ, מַאן דְּחָמִיד אִתְּתָא אָחֳרָא דְּלָאו אִיהִי בַּת זוּגֵיהּ.

תַּמָּן תָּנֵינָן, כָּל הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בָּרָכָה, כְּאִלּוּ גּוֹזֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְגוֹ'. כָּל הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּלָל דָּא, אִיהוּ אִינְתּוּ. מַאן דְּאִתְדַּבָּק בְּאִנְתּוּ לְמֶהֱוֵי מִנָּהּ, וְאַף עַל גַּב, דְּאִיהִי פְּנוּיָה, וְאַהֲנֵי מִנָּהּ בְּלָא בָּרָכָה, כְּאִלּוּ גּוֹזֵל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּזִוּוּגָא דִּלְהוֹן, בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת הוּא. וּמַה עַל פְּנוּיָה כַּךְ, מַאן דְּיִתְדַּבַּק בְּאִנְתּוּ דְּאַחֲרָא, דְּקָאִים כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא, בְּזִוּוּגָא דְּז' בְּרָכוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

(משלי כ"ח:כ"ד) חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית, דָּא יָרְבָעָם, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, וְאֹמֵר אֵין פֶּשַׁע דְּאָמַר הָא פְּנוּיָה הִיא, אֲמַאי אָסוּר. בְּגִין דָּא גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ הֲוֵי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּחָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית. מַאן הוּא אִישׁ מַשְׁחִית. דְּפָגִים דִּיוּקְנָא וְתִקוּנָא דִּלְעֵילָּא. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּחָמִיד לְאִנְתּוּ דְּחַבְרִיהּ לְאִתְדַּבְּקָא (ס"א ואתדבק בה) בָּהּ, דְּפָגִים יַתִּיר. וְעַל דָּא אִתְפְּגִים הוּא לְעָלְמִין. אִישׁ מַשְׁחִית, דְּפָגִים לְעֵילָּא, וּפָגִים לְתַתָּא, וּפָגִים לְנַפְשֵׁיהּ, דִּכְתִיב מַשְׁחִית, וּכְתִיב, (משלי ו':ל"ב) מַשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָּה.

פרק יד

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל"ב:כ"ז) וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר וְגוֹ'. וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי, וְכִי עָקוּד הָוָה בִּידֵיהּ דְּיַעֲקֹב. אֶלָּא זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל יְקָרָא דִּלְהוֹן, וְלָא שָׁבִיק לוֹן לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים נ"ה:כ"ג) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק. וְהָא כְּתִיב, (בראשית ל"ב:כ"ו) וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב.

אֶלָּא לְדִידֵיהּ גָּבָה. וְהָא אִתְּמַר, כְּתִיב (בראשית ל"ב:כ"ב) וְהוּא לָן בַּלַּיְלָה הַהוּא בַּמַּחֲנֶה. וּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת נְשָׁיו וַיַּעֲבֵרֵם אֶת הַנַּחַל מַאי הֲוָה דַּעְתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב, לְמַעֲבְּרָא לְהוֹן בְּנַחֲלָא בְּלֵילְיָא. אֶלָּא חָמָא מְקַטְרְגָא אָזִיל בֵּין מַשְׁרְיָיא דִּילֵיהּ, אָמַר יַעֲקֹב אַעְבַּר לְגִיסָא אָחֳרָא דְּנַהֲרָא, דִּלְמָא לָא יִשְׁתְּכַח עִרְבּוּבְיָא.

מַאי קָא חָמָא. חָמָא שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא מְלַהֲטָא, אַזְלָא וְטָאס בֵּין מַשְׁרְיָיתֵיהּ אָמַר יַעֲקֹב מוּטָב לְנַטְלָא מֵהָכָא, וְנַהֲרָא פְּסִיק בְּגַוְונָן, וְלָא יִשְׁתְּכַח עִרְבּוּבְיָא. מִיָּד וַיִּקַּח וַיַּעֲבִירֵם אֶת הַנַּחַל. וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא מַאן דְּאִשְׁתְּכַח בִּלְחוֹדוֹי בְּבֵיתָא בְּלֵילְיָא, אוֹ בִּימָמָא בְּבֵית מִיחַדָּא, כָּל שֶׁכֵּן בְּלֵילְיָא, מַאי מִיחַדָּא. מְיַחֲדָא מִשְׁאָר בֵּיתִין. אוֹ מַאן דְּאָזִיל בִּלְחוֹדוֹי בְּלֵילְיָא יָכִיל לְאִתְקָפָא.

תָּא חֲזֵי וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, כְּדַיִן וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגוֹ'. תָּנֵינָן מִסְטָרָא דְּדִינָא קָא אָתֵי, וְשׁוּלְטָנֵיהּ בְּסִטְרָא לֵילְיָא. מַאי בְּסִטְרָא לֵילְיָא. לְאַעֲלָא גָּלוּתָא (נ"א בגלותא) כֵּיוָן דְּסָלִיק נְהוֹרָא, תְּשַׁשׁ חֵילֵיהּ, וְאִתְגַּבָּר עָלֵיהּ חֵילֵיהּ דְּיַעֲקֹב. (נ"א הוא) דְּהָא מִסְטָרָא דִּלֵילְיָא קָא

אָתֵי, וּבְזִמְנָא דְּהַוָה לֵילְיָא לָא הֲוָה יָכִיל בֵּיהּ יַעֲקֹב. כַּד סָלִיק נְהוֹרָא אִתְתַּקַּף חֵילָא דְיַעֲקֹב, וְאָחִיד בֵּיהּ, וְאִתְגַּבָּר עָלֵיהּ. חָמָא לֵיהּ יַעֲקֹב דְּהָא שְׁלִיחָא הוּא.
אָמַר לֵיהּ שְׁבוֹק לִי דְּלָא יָכִילְנָא לָךְ. מַאי טַעְמָא לָא יָכִיל לֵיהּ. בְּגִין דְּהַוָה סָלִיק נְהוֹרָא, וְאִתְבַּר חֵילָא דִידֵיהּ, דִּכְתִיב, (איוב ל״ח:ז׳) בְּרָן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.
מַאי וַיָּרִיעוּ. דְּאִתְּבָרוּ כָּל אינוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּדִינָא. כְּדֵין אִתְתַּקַּף יַעֲקֹב וְאָחִיד בֵּיהּ.
אָמַר לֵיהּ שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, מָטָא זִמְנָא לְשַׁבְּחָא שְׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְכַּנָּשָׁא. וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי, אִם תְּבָרְכֵנִי מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אִם בֵּרַכְתָּנִי.
אֶלָּא אָמַר לֵיהּ יַעֲקֹב, וַדַּאי אַבָּא בְּרִיךְ לִי אינוּן בִּרְכָאן דְּבָעָא לְבָרְכָא לְעֵשָׂו, וּמִסְתַּפֵּינָא מִנָּךְ, עַל אינוּן בִּרְכָאן, אִי אוֹדִית עָלַיְיהוּ, (או) אִי לָאו, אוֹ תִּשְׁתְּכַח עָלַי מְקַטְרְגָא בְּגִינֵיהוֹן.
מִיַּד אָמַר לֵיהּ, וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ. מַאי קָאָמַר לֵיהּ, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר לֵיהּ, לָאו בְּחַכִּימוּ, וְלָאו בְּעוּקְבָא (דילך), רָווּחַת לְאינוּן בִּרְכָאן, לָא יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ יַעֲקֹב, דְּהָא לָאו בְּעוּקְבָא הֲוָה, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל וַדַּאי אוֹדֵי עָלָךְ, וּמִנַּיְיהוּ נָפְקוּ בִּרְכָאן, בְּגִין דְּאַנְתְּ אָחִיד בֵּיהּ, וְעַל דָּא, אֲנָא וְכָל שְׁאָר אוּכְלוּסִין, אוֹדֵינָא עָלַיְיהוּ.
כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל, עִם אֱלֹהִים כָּל אינוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. וְעִם אֲנָשִׁים, דָּא עֵשָׂו וְאוּכְלוּסִין דִּילֵיהּ. וַתּוּכָל, יָכִילַת לְהוֹן, וְאינוּן לָא יָכְלִין לָךְ. וְלָא שְׁבִיק לֵיהּ יַעֲקֹב, עַד דְּאוֹדֵי לֵיהּ עַל אינוּן בִּרְכָאן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שָׁם.
תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק נְהוֹרָא, אִתְכַּפְיָין כָּל אינוּן מָארֵי דְּדִינִין, וְלָא מִשְׁתַּכְּחֵי, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִשְׁתְּעֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַהִיא שַׁעֲתָא עִידָּן דְּרַעֲוָא הוּא לְכֹלָּא, וְאוֹשִׁיט לֵהּ מַלְכָּא וּלְכָל אינוּן דְּמִשְׁתַּכְּחֵי עִמֵּהּ, שַׁרְבִיטָא דְּחוּטָא דְּחֶסֶד, לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּשִׁלֵּימוּ בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְהָא אִתְּמַר.
תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּאינוּן זִמְנִין דְּאִשְׁתְּכַח עִמֵּהּ, וְהִיא מַתְעָרַת רְעוּתָא לְגַבֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּמַשְׁכָּאת לֵיהּ לְגַבָּהּ, בְּסִגְיאוּת חִבָּתָא וְתִיאוּבְתָּא, כְּדֵין אִתְמַלְיָא מִסִּטְרָא דִימִינָא, וְכַמָּה אוּכְלוּסִין מִשְׁתַּכְּחֵי בְּסִטְרָא דִימִינָא, בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר חֲבִיבוּתָא וּרְעוּתָא בְּקַדְמִיתָא, וְהִיא אִתְעָרַת לְבָתַר, וְלָאו בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ אִתְעַר, כְּדֵין כֹּלָּא בְּסִטְרָא דְּנוּקְבָא אִשְׁתְּכַח, וּשְׁמָאלָא אִתְעַר, וְכַמָּה אוּכְלוּסִין קַיְימֵי וּמִתְעָרֵי בְּסִטְרָא דִּשְׂמָאלָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. כְּהַאי גַּוְונָא כְּתִיב, (נ״א הדא הוא דכתיב) אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְגוֹ׳. מַאי טַעְמָא. תָּנִינָן, עָלְמָא תַּתְאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה אִשְׁתְּכַח, וְדָא כְּדוּגְמָא דְּדָא.
וְעַל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר דְּכַר אוֹ נוּקְבָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא רְעוּתָא בְּעָלְמָא. וּבְכֹלָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְדַּבְּקָא רְעוּתָא לְעֵילָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִשְׁתַּכְּחָא רַעֲוָון בְּעָלְמָא. זַכָּאָה

חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן יַדְעִין לְאַדְבָּקָא רְעוּתְהוֹן לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, עֲלַייְהוּ כְּתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פרק טו

(ויקרא י״ג:ב׳) אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְגוֹ׳. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א׳:ו׳) אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ, הַאי קְרָא אִתְּמַר, אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּסִיהֲרָא אִתְכַּסְיָא בְּגָלוּתָא, הֵיא אָמְרָה, אַל תִּרְאוּנִי. לָאו דְּאִיהִי פְּקִידַת דְּלָא לְמֶחֱמֵי לָהּ, אֶלָּא בְּגִין דְּאִיהִי חָמְתָ תִּיאוּבְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְגַבָּהּ, לְמֶחֱמֵי נְהוֹרָהָא, הֵיא אָמְרַת אַל תִּרְאוּנִי, לָא תֵּיכְלוּן לְמֶחֱמֵי לִי. אַל תִּרְאוּנִי וַדַּאי. מַאי טַעְמָא. בְּגִין שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת, בְּגִין דַּאֲנָא בְּקַדְרוּתָא.

מַאי שְׁחַרְחוֹרֶת, שְׁחוֹרָה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, תְּרֵין קַדְרוּתֵי, חַד שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ, דְּאִסְתַּלָּק מִנִּי שִׁמְשָׁא, לְאַנְהָרָא לִי, וּלְאִסְתַּכְלָא בִּי. וְחַד דִּבְנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי.

שֶׁשְּׁזָפַתְנִי, שְׁזָפַתְנִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא רְמָז הוּא דְּקָא רָמִיז, בְּשֵׁשׁ. דְּכַד נַהֲרָא שִׁמְשָׁא בְּשֵׁשׁ נְהוֹרִין נָהִיר, וְכַד אִסְתַּלָּק, כָּל אִינּוּן שֵׁית נְהוֹרִין אִסְתְּלָקוּ. בְּנֵי אִמִּי, אִלֵּין אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. נִחֲרוּ בִי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ס״ט:ד׳) נָחַר גְּרוֹנִי, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה ה׳:ה׳) עַל צַוָּארֵנוּ נִרְדָּפְנוּ דְּכַד הֲווֹ עַיְילִין יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, הֲווֹ אָזְלֵי יְדַיְיהוּ מֵהַדְּקָן לַאֲחוֹרָא, וְרֵיחַיִין עַל צַוָּארֵיהוֹן, וְלָא יְכִילוּ לְאַפְּתְחָא פּוּמָא.

שָׂמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, לְמֵהַדּ בְּגָלוּתָא, לְנַטְרָא לִשְׁאַר עַמִּין בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. כִּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי, דְּהָא לָא יָכִילְנָא לְנַטְרָא לְהוֹן כַּד בְּקַדְמֵיתָא. בְּקַדְמֵיתָא נְטִירְנָא כִּרְמִי שֶׁלִּי, וּמִנַּיהּ אִתְנְטָרוּ שְׁאָר כַּרְמִין. הַשְׁתָּא נְטִירְנָא שְׁאָר כַּרְמִין בְּגִין כַּרְמִי שֶׁלִּי דְּלֵהֱוֵי נָטִיר בֵּינַיְיהוּ.

פרק טז

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֻקָּל, חָמוּ חַד דַּפְטִירָא דְּקִיטְפָּא בֵּין אַרְחָא לִסְטַר יְמִינָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, עָטִיפָא דְּקוּטְרָא בְּעַיְינִין שְׁכִיחַ, לֵית לָן רְשׁוּ לְמֶחמֵי בְּחֻדְוָותָא, מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ד:א׳) לַיְיָ׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר לַיְיָ׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ, אֲמַאי תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ, וְכִי תֵּבֵל לָאו מִן אַרְעָא הוּא. אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, לַיְיָ׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ, דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי אֶרֶץ הַחַיִּים. תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ, דָּא שְׁאָר אַרְעָאן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ט׳:ט׳) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק, דְּתֵבֵל בְּצֶדֶק תַּלְיָא, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, לַיְיָ׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. הָאָרֶץ תִּינַח, וּמְלוֹאָהּ מַאי הִיא. אֶלָּא אִלֵּין נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא. תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ, תֵּבֵל: דָּא אַרְעָא דְּלַתַּתָּא. וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: אִלֵּין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי בְּמַאי אוֹקִימְנָא כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהַהִיא אֶרֶץ הַחַיִּים עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ, דְּכֻלְּהוּ נַפְקֵי מֵהַהוּא נָהָר עִלָּאָה דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן, וּבְהוּ אִתְתְּקָנַת לְאִתְעַטָּרָא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּלְמֵיזָן עָלְמִין. (ובגין כך)

מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ' וְגוֹ', נָקִי כַּפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְגוֹ'. נַפְשׁוֹ כְּתִיב, מַהוּ נַפְשִׁי וְנַפְשׁוֹ. אֶלָּא כֹּלָּא חַד מִלָּה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע יְיָ' בְּנַפְשׁוֹ (שמואל א ב':ל"ה) כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה. וְדָוִד מַלְכָּא אִתְאֲחִיד בְּהַהוּא לֵב וּבְהַהוּא נֶפֶשׁ, וְעַל דָּא לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשׁוֹ.

פרק יז

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אִעָרְעוּ בְּחַד בַּר נָשׁ, וְאַנְפּוֹי מַלְיָין מַכְתְּשִׁין, וַהֲוָה קָם מִתְּחוֹת אִילָנָא חַד, אִסְתְּכָלוּ בֵּיהּ, וְחָמוּ אַנְפּוֹי סוּמָקִין בְּאִינּוּן מַכְתְּשִׁין. אָמַר רִבִּי חִיָּיא מַאן אַנְתְּ. אָמַר לֵיהּ יוּדַאי אֲנָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי חַטָּאָה הוּא, דְּאִי לָאו הָכִי, לָא אִתְרְשִׁימוּ אַנְפּוֹי בְּאִלֵּין מַרְעִין בִּישִׁין, וְאִלֵּין לָא אִקְרוּן יִסּוּרִין דְּאַהֲבָה. אָמַר רִבִּי חִיָּיא הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּיִסּוּרִין דְּאַהֲבָה מִתְחַפְּיָין אִינּוּן מִבְּנֵי נָשָׁא.

תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת. הָא ג' זִינִין הָכָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן נֶגַע צָרַעַת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרַעַת. מַאי נֶגַע צָרַעַת. סְגִירוּ. סְגִירוּ בְּכֹלָּא, וּכְתִיב וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְגוֹ'. אֲבָל אִינּוּן דְּיִתְחֲזוּן לְבַר כְּתִיב, וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אוֹתוֹ. דְּהָא וַדַּאי אִינּוּן דְּיִתְחֲזוּן לְבַר בִּבְנֵי נָשָׁא, מִסְטָרָא דְּמָסָאֲבָא קָא אַתְיָין, וְלָאו יִסּוּרִין דְּאַהֲבָה נִינְהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מָנָא לָן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, דִּכְתִיב, (משלי כ"ז:ה') טוֹבָה תּוֹכַחַת מְגוּלָּה מֵאַהֲבָה מְסוּתָּרֶת. אֵי הַהִיא תּוֹכַחַת מֵאַהֲבָה (ס"א אינהו תוכחת מאהבה כד איהי), מְסוּתָּרֶת מִבְּנֵי נָשָׁא. כְּגַוְונָא דָּא מַאן דְּאוֹכַח לְחַבְרֵיהּ בְּרַחִימוּתָא, בָּעֵי לְאַסְתָּרָא מִלּוֹי מִבְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא יִכְסוֹף מִנַּיְיהוּ חַבְרֵיהּ, וְאִי מִלּוֹי אִינּוּן בְּאִתְגַּלְיָיא קָמֵי בְּנֵי נָשָׁא, לָאו אִינּוּן בְּרַחִימוּתָא.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אוֹכַח לְבַר נָשׁ, בְּכֹלָּא אוֹכַח בְּרַחִימוּתָא, בְּקַדְמִיתָא מָחֵי לֵיהּ בְּגַרְמֵיהּ דְּלָגוֹ. אִי הָדַר בֵּיהּ, מוּטָב. וְאִי לָאו מָחֵי לֵיהּ תְּחוֹת תּוֹתְבֵיהּ, וְאִלֵּין (בעורו) אִקְרוּן יִסּוּרִין דְּאַהֲבָה, אִי הָדַר בֵּיהּ מוּטָב, וְאִי לָאו מָחֵי לֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָיא בְּאַנְפּוֹי, קָמֵי כֹּלָּא, בְּגִין דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ, וְיִנְדְּעוּן דְּהָא חַטָּאָה אִיהוּ, וְלָאו רְחִימָא דְּמָארֵיהּ הוּא.

אָמַר לוֹן הַהוּא בַּר נָשׁ, בְּקִיטְרָא דְּעֵיטָא חַד אֲתִיתוּן גַּבָּאי, וַדַּאי לָאו אַתּוּן אֶלָּא מֵאִינּוּן דְּדִיוּרֵיהוֹן בְּבֵי רִבֵּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי דְּלָא דַּחֲלִין מִכֹּלָּא. אִי בָּנֵי דְּאַתְיָין אֲבַתְרַאי יְקַטְרְגוּ

בְּכוּ, אֵיךְ מִלַּיְיכוּ בְּאַתְגַּלְיָיא. אָמַר לֵיהּ אוֹרַיְיתָא הָכִי הוּא, דִּכְתִיב, (משלי א׳:כ״א) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בָּעִיר אֲמָרֶיהָ תֹאמֵר. וּמַה אִי בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא אֲנָן דַּחֲלֵי מִקָּמָךְ, הָא נִשְׁתְּכַח בְּכִסּוּפָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאוֹרַיְיתָא בָּעֵי צָחוּתָא. פְּתַח הַהוּא גַּבְרָא וְאָמַר (מיכה ז׳:י״ח) מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְגוֹ'. אֲרִים יְדוֹי וּבָכָה. אַדְּהָכִי מָטוּן בְּנוֹי. אָמַר בְּרֵיהּ זְעֵירָא סַיְיעְתָּא דִּשְׁמַיָּיא הָכָא.

פרק יח

פְּתַח וְאָמַר (קהלת ז׳:ט״ו) אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ. הַאי קְרָא אוֹלִיפְנָא בֵּי רִבִּי דּוֹסְתָּאי סָבָא, דְּהָוָה אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרִבִּי יֵיסָא סָבָא. אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי, וְכִי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא דְּהָוָה חַכִּים עַל כֹּלָּא, אֵיךְ אָמַר הָכִי דְּאִיהוּ חָמָא כֹּלָּא בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ אָזִיל בַּחֲשׁוֹכֵי עָלְמָא דְּהָא כָּל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בַּחֲשׁוֹכֵי עָלְמָא, לָא חֲמֵי מִדִּי, וְלָא יָדַע מִדִּי.

אֶלָּא הָכִי אִתְּמַר, בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וְאִתְחַכָּם שְׁלֹמֹה עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וּכְדֵין חָמָא כֹּלָּא, וְיָדַע כֹּלָּא. וּמַאי חָמָא. חָמָא כ״ל, דְּלָא אַעְדֵּי מִן סִיהֲרָא. וַהֲוָה נָהִיר לֵהּ שִׁמְשָׁא (ס״א ליה כשמשא). הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי. מַאן הֶבְלִי. דָּא סִיהֲרָא דְּאִתְכְּלִילַת מִן כֹּלָּא, מִן מַיָּא וְאֶשָּׁא וְרוּחָא כַּחֲדָא. כְּהֶבֶל דְּנָפִיק מִן פּוּמָא, דְּכֻלִּיל מִכֹּלָּא.

וְהוּא חָמָא כ״ל, בְּהַהוּא הֶבֶל דִּילֵיהּ, דְּאַחִיד בֵּיהּ. יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּאַסְגִּיאוּ זַכָּאִין בְּעָלְמָא, הַאי כ״ל לָא אַעְדֵּי מִן סִיהֲרָא לְעָלְמִין, וְהַאי כ״ל נָטַל כָּל מְשַׁח וּרְבוּ וְחַדּוּ דִּלְעֵילָּא, וְאִתְמְלֵי (ס״א ידוי ורוי) וְחַדֵּי וְרַבֵּי, בְּגִין לְאִזְדַּוְּוגָא בְּסִיהֲרָא, וְהוּא רַוּוח בְּגִינָהּ.

וּבְזִמְנָא דְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבִין בְּעָלְמָא, וְסִיהֲרָא אִתְחַשְׁכַת, כְּדֵין צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, צַדִּיק נָאֱבַד לָא כְּתִיב, אֶלָּא צַדִּיק אוֹבֵד, דְּהָא לָא אִתְחֲזֵי (נ״א אתחבר) בְּסִיהֲרָא, וְלָא נָטִיל מְשַׁח וּרְבוּ וְחַדּוּ לְמַלְיָא לֵהּ, וּלְאִזְדַּוְּוגָא עִמֵּהּ. וְעַל דָּא צַדִּיק אוֹבֵד, בְּצִדְקוֹ, דָּא סִיהֲרָא, דִּבְגִין סִיהֲרָא דְּלָא אִשְׁתְּכַחַת לְאִזְדַּוְּוגָא עִמֵּיהּ, הוּא אָבִיד, דְּלָא שָׁאִיב מֵחֵידוּ כְּמָה דְּהָוָה עָבִיד. וּכְדֵין כָּל סְטָר שְׂמָאלָא אִתְעַר, וְחַיָּיבִין מַאֲרִיכִין בְּשִׁלְוָה בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְיֵשׁ רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ. מַאי בְּרָעָתוֹ בְּהַהוּא סְטָר (נ״א בההיא רעה) דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ.

תּוּ יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, דְּכַד חַיָּיבִין סְגִיאוּ בְּעָלְמָא, וְדִינָא תַּלְיָא (בחובייהו) צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ, אִיהוּ אִתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ, כְּגוֹן אַבָּא דְּאִתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ דִּבְנֵי מָאתַיִם, דַּהֲווֹ כֻּלְּהוּ חֲצִיפִין (לגביה), וְהוּא לָא אַסְהִיד בְּהוּ וְלָא אַכְסִיף לְהוּ לְעָלְמִין, וּמְחֵי בִּידָן, דְּלָא נִתְגְּרֵי בְּהוּ בְּרַשְׁיעָיָא (נ״א ולא מחי בידיהון דלא מתגרו בהו). וַהֲוָה אָמַר לָן, (תהילים ל״ז:א׳)

לְדָוִד אַל תִּתְחַר בַּמְרֵעִים אַל תְּקַנֵּא בְּעוֹשֵׂי עַוְלָה. אָמַר אֲבוּי, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְנִישׁ לִי בְּדָא, דְּהָא הֲוָה רְשׁוּ בִּידֵי לְמְחָאָה בִּידַיְיהוּ, וְלָא עֲבָדִית, וְלָא אַכְסִיפְנָא (נ"א אוכיחנא) לְהוּ, לָא בִּטְמִירוּ, וְלָא בְּאִתְגַּלְיָא.

תּוּ פָּתַח בְּרֵישׁ אָחֳרָא וְאָמַר, (בראשית ב':ז') וַיִּיצֶר יְיָ' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וְגוֹ'. וַיִּיצֶר יְיָ' אֱלֹהִים, בִּתְרֵי יוֹדִין, בִּתְרֵין יִצְרִין, יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע, חַד לְקֶבֶל מַיָּא, וְחַד לְקֶבֶל אֶשָּׁא. יְיָ' אֱלֹהִים, שֵׁם מָלֵא. אֶת הָאָדָם, כְּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָּא. עָפָר מִן הָאֲדָמָה, דָּא עַפְרָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּמִתַּמָּן אִתְבְּרֵי, וְהוּא אֲתַר דְּבֵי מַקְדְּשָׁא.

פרק יט

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמַשְׁכָא מֵאִינּוּן חַיִּים דִּלְעֵילָּא. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, אָדָם אִתְכְּלִיל בְּנַפְשָׁא קַדִּישָׁא, מֵחַיָּה עִלָּאָה. דְּאַפִּיקַת אַרְעָא דִּכְתִיב, (בראשית א':כ"ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ דְּהַהִיא חַיָּה עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, בְּכָל זִמְנָא דְּאַנְפִּיק נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, אִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ. רְחִימָא הוּא דְּמָארֵיהּ. כַּמָּה נְטוּרִין נַטְרִין לֵיהּ מִכָּל סִטְרִין, רְשִׁימָא הוּא לְטָב לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא שַׁרְיָא עֲלוֹי.

וּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ אַסְטֵי אָרְחוֹי, שְׁכִינְתָּא אִסְתְּלַקַת מִנֵּיהּ, וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא לָא אִתְדְּבָקַת בֵּיהּ. וּמִסְטָרָא דְּחִוְיָא בִּישָׁא תַּקִּיפָא, אִתְעַר רוּחָא חַד, דְּשָׁט וְאָזִיל בְּעָלְמָא, דְּלָא שַׁרְיָא אֶלָּא בַּאֲתַר דְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה אִסְתְּלַק מִתַּמָּן. וּכְדֵין אִסְתְּאַב בַּר נָשׁ, וְאִתְפְּגִים בִּבְשָׂרֵיהּ, בְּחֵיזוּ דְּאַנְפּוֹי בְּכֹלָּא.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין דְּהַאי נֶפֶשׁ חַיָּה אִיהִי קַדִּישָׁא עִלָּאָה, כַּד אַרְעָא קַדִּישָׁא מַשְׁכָא לָהּ, וְאִתְכְּלִילַת בְּגַוָּוה, כְּדֵין קָרֵינָן לָהּ נְשָׁמָה. וְדָא הִיא דְּסַלְקָא לְעֵילָּא, וּמְמַלְּלָא קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעַיְילָא בְּכָל תַּרְעִין, וְלֵית דְּיִמְחֵי בִּידָהָא. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי רוּחָא מְמַלְּלָא, דְּהָא כָּל שְׁאָר נַפְשָׁתָא לֵית לוֹן רְשׁוּ לְמַלְּלָא קָמֵי מַלְכָּא, בַּר הַאי.

וְעַל דָּא אוֹרַיְיתָא אַכְרִיזַת וְאָמְרַת, (תהילים ל"ד:י"ד) נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ', וּכְתִיב (משלי כ"א:כ"ג) שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ וְגוֹ', בְּגִין דְּאִי שִׁפְוָותֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ מְמַלְּלָן מִלִּין בִּישִׁין, אִינּוּן מִלִּין סַלְקִין לְעֵילָּא, וּבְשַׁעֲתָא דְּסַלְקִין, כֹּלָּא מַכְרִיזִין וְאָמְרִין אִסְתַּלְקוּ מִסּוֹחֲרָנֵיהּ דְּמִלָּה בִּישָׁא דִּפְלָנְיָא, פְּנוּן אֲתַר לְאָרְחֵיהּ דְּחִוְיָא תַּקִּיפָא. כְּדֵין נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא אִתְעַבְּרָא מִנֵּיהּ וְאִסְתְּלַקַת, וְלָא יָכְלָא לְמַלְּלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ל"ט:ג') נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב.

וְהַהִיא נִשְׁמְתָא סַלְקָא בְּכִסּוּפָא, בְּעָאקוּ דְּכֹלָּא, וְלָא יָהֲבִין לָהּ אֲתַר כְּמִלְקַדְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ. נַפְשׁוֹ וַדַּאי הַהִיא דַּהֲוַת מְמַלְּלָא, אִתְעֲבִידַת

מַשְׁתּוּקָא, בְּגִין מִלּוּלָא בִּישָׁא. וּכְדֵין חִוְיָא אִזְדְּמַן, דְּכֹלָּא לְאַתְרֵיהּ אִתְהַדָּר, וְכַד הַהִיא מִלָּה בִּישָׁא סַלְקָא בְּאוֹרְחִין יְדִיעָן, וְשָׁארִי קַמֵּיהּ דְּחִוְיָא תַּקִּיפָא, כַּמָּה רוּחִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וְרוּחָא נַחְתָּא מֵהַהוּא סִטְרָא, וְאַשְׁכַּח דְּהַהוּא בַּר נָשׁ אִתְעַר לֵיהּ בְּמִלָּה בִּישָׁא, וְהָא רוּחָא מְמַלְלָא קַדִּישָׁא אִתְעַבְּרָא מִנֵּיהּ, כְּדֵין שַׁרְיָא עֲלוֹי וְסָאִיב לֵיהּ, וּכְדֵין הוּא סָגִיר.

פרק כ

כְּמָה דְּעוֹנְשָׁא דְּהַאי בַּר נָשׁ בְּגִין מִלָּה בִּישָׁא. כַּךְ עוֹנְשֵׁיהּ בְּגִין מִלָּה טָבָא, דְּקָאתֵי לִידֵיהּ, וְיָכִיל לְמַלְלָא, וְלָא מַלִּיל. בְּגִין דְּפָגִים לְהַהוּא רוּחָא מְמַלְלָא, דְּהִיא אִתְתְּקַנַת לְמַלְלָא לְעֵילָּא, וּלְמַלְלָא לְתַתָּא, וְכֹלָּא בְּקִדּוּשָׁה. כָּל שֶׁכֵּן אִי עַמָּא אַזְלִין בְּאוֹרְחָא עָקִימָא, וְהוּא יָכִיל לְמַלְלָא לְהוּ וּלְאוֹכָחָא לְהוּ, וְשָׁתִיק וְלָא מַלִּיל, כַּמָּה דַּאֲמִינָא דִּכְתִיב, נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר. נֶעְכָּר בְּמַכְתְּשִׁין דְּמִסְאֲבוּתָא, וְדָא הוּא דְּאָמַר דָּוִד מַלְכָּא אַלְקֵי בְּהַאי, וְאִתְפְּנֵי מִנֵּיהּ, דִּכְתִיב, (תהילים כ"ה:ט"ז) פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵנִי. מַהוּ פְּנֵה אֵלַי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר י"ב:י') וַיִּפֶן אַהֲרֹן. נַחְתּוּ רִבִּי רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, וּנְשַׁקְוּהוּ. אִזְדַּוְּגוּ כַּחֲדָא כָּל הַהוּא אוֹרְחָא, קָרָא רִבִּי חִיָּיא עָלַיְיהוּ, (משלי ד':י"ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם.

(ויקרא י"ג:ט') נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי נֶגַע, כָּל גַּוְונִין דִּילֵיהּ אִתְעָרוּ בְּהוּ חַבְרַיָּיא, וְכַהֲנָא הֲוָה יָדַע בְּהוּ לְדַכְיָא וּלְמַסְאֲבָא, הֲוָה יָדַע, אִינּוּן דַּהֲווֹ יְסוּרִין דִּרְחִימוּתָא, אוֹ אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּמַאן דְּמַאִיס בֵּיהּ מָארֵיהּ וְרָחִיק בֵּיהּ, דְּהָא לְפוּם אָרְחוֹי דְּבַר נָשׁ גָּרִים נֶגַע בְּעָלְמָא.

כְּתִיב (תהילים קמ"א:ד') אַל תַּט לִבִּי לְדָבָר רָע לְהִתְעוֹלֵל עֲלִילוֹת בְּרֶשַׁע. מִכָּאן תָּנֵינָן בְּאָרְחָא דְּבַר נָשׁ בָּעֵי לְמֵיהַךְ בָּהּ מַדְבְּרִין לֵיהּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְטֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵהַךְ בְּאַרַח חַטָּאָה, וּלְמֶעְבַּד עוֹבָדִין בִּישִׁין, אִי הָכִי לֵית דִּינָא בְּעָלְמָא דָּא, וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאוֹרַיְיתָא לָא אִתְתְּקַנַת, דִּכְתִיב בָּהּ אִם תִּשְׁמַע וְאִם לֹא תִּשְׁמַע.

אֶלָּא דָּוִד אַזְהַר לְלִבֵּיהּ, לְדַבְּרָא לֵיהּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ד':ל"ט) וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ. מַאי וַהֲשֵׁבוֹתָ. אֶלָּא זִמְנָא חַד, וּתְרֵין, וּתְלַת, לְאַהְדָּרָא לְקָבְלֵיהּ, וּלְדַבְּרָא, וּלְאַזְהָרָא לֵיהּ. וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ, אַל תַּט לִבִּי לְדָבָר רָע, לְלִבֵּיהּ קָאָמַר דָּוִד (כלומר) אַל תַּט לְפוּם אוֹרְחוֹי דְּבַר נָשׁ (נ"א והכי קאמר ליה, לבי, אל תט לדבר רע) דְּהָא דָּבָר רָע גָּרִים נֶגַע בְּעָלְמָא, וְדִינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְהַיְינוּ נֶגַע צָרַעַת.

נֶגַע צָרַעַת, הָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, אֲבָל צָרַעַת כְּתַרְגּוּמוֹ, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי כְּתַרְגּוּמוֹ. סְגִירוּ, דְּסָגִיר וְלָא פָּתַח, וְכַד סָגִיר הוּא וְלָא פָּתַח, נֶגַע הוּא דְּאִקְרֵי. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, דְּלָא

מִסְתַּפְּקִין אֲבָהָן, כָּל שֶׁכֵּן בְּנִין. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, בָּאָדָם מַמָּשׁ, וּמִכָּאן נָחִית לְמַאן דְּנָחִית, אִשְׁתְּכַח נֶגַע לְכֹלָּא, מֵהַהוּא סְגִירוּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי דָּא הוּא רָזָא דְּמִלָּה, דִּכְתִיב, (איכה ב׳:ז׳) נֹאַר מִקְדָּשׁוֹ. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דִּבְנֵי עָלְמָא גָּרְמוּ הַאי, דִּכְתִיב, (במדבר י״ט:כ׳) אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ' טִמֵּא, טִמֵּא מַמָּשׁ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, טִמֵּא, מִשּׁוּם דְּאִסְתַּלְקַת (שכינתא מניה) מַאן דְּאִסְתַּלָּק, וְחָוְיָא תַּקִּיפָא שַׁרְיָא, וְאָטִיל זוּהֲמָא, וְסָאִיב לְמַאן דְּסָאִיב, וְכֻלְּהוּ בְּנִין חוֹבֵי עָלְמָא.

פרק כא

תָּאנֵי, כַּד שָׁאֲרֵי חִוְיָא (תקיפא) לְאִתְגַּלָּאָה, מִסְתַּלְקִין סַמְכִין וּבְנַיְינִין וּמִתְעַבְּרִין, וְאַתֵּי חִוְיָא תַּקִּיפָא וְאָטִיל זוּהֲמָא, וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח מַקְדְּשָׁא מְסָאָב, מַאן מַקְדְּשָׁא. כְּמָה דְּאִתְּמַר (ויקרא י״ד:ל״ד) וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחוּזָתְכֶם. וּכְתִיב (בראשית ג׳:א׳) וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ' אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה. אֶל הָאִשָּׁה מַמָּשׁ, דְּאָתַר מַקְדְּשָׁא אִתְאֲחִיד בְּגַוָּוהִי, וְהַיְינוּ אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ' טִמֵּא בְּגִין חוֹבוֹי, מִשּׁוּם דְּאִתְגַּלְיָא חִוְיָא תַּקִּיפָא.

מַאן חוֹבוֹי. דְּא לִישָׁנָא בִּישָׁא, דִּבְגִין לִישָׁנָא בִּישָׁא, חִוְיָא אִזְדַּמַּן, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא, דִּכְתִיב, (במדבר כ״א:ו׳) וַיְשַׁלַּח יְיָ' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים. הַשּׂוֹרְפִים אוֹ הַשְּׂרוּפִים לָא כְּתִיב, אֶלָּא הַשְּׂרָפִים, מַאן שְׂרָפִים. דִּכְתִיב (תהילים ע״ד:י״ג) רָאשֵׁי תַנִּינִים (תרי, חד אתאחיד לעילא, וחד לתתא) (ס״א תרי, חד אתחזרו לזמנין) וּכְתִיב (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, מִמַּעַל לוֹ וַדַּאי, כְּמָה דְּאוּף אָמַר (איוב א) לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ', וּכְדֵין סְגִירוּ בְּכֹלָּא, וְלֵית מַאן דְּפָתַח, וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי ל׳:כ׳) כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאֶפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְגוֹ', מַאי מְנָאֶפֶת. מְנָאֶפֶת מַמָּשׁ וַדַּאי, אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעָלְתִּי אָוֶן.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּרַעוּתָא דְּכֹלָּא לָא אִשְׁתְּכַח לְתַתָּא, אֶלָּא בְּגִין דְּאִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא. וּלְעֵילָּא לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא כַּד אִשְׁתְּכַח לְתַתָּא בְּחוֹבֵי עָלְמָא, דְּיַלְפִּינָן דְּכֹלָּא תַּלְיָיא הַאי בְּהַאי, וְהַאי בְּהַאי.

פרק כב

(ויקרא י״ג:מ׳) וְאִישׁ כִּי יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר (קהלת ב׳:י״ג) וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן הַסִּכְלוּת וְגוֹ', בְּכַמָּה אֲתַר אִסְתַּכַּלְנָא בְּמִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְאָשְׁגַּחְנָא בְּחָכְמְתָא סַגִּיאָה דִּילֵיהּ, וְאַסְתִּים מִלּוֹי בְּגוֹ, לְגוֹ הֵיכָלָא קַדִּישָׁא. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אֲמַאי אָמַר וְרָאִיתִי אֲנִי, וְכִי שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא לָא יַדְעֵי וְלָא חָמָאן דָּא. אֶפִילּוּ מַאן דְּלָא יָדַע חָכְמְתָא מִן יוֹמוֹי, וְלָא אַשְׁגַּח בָּהּ, יָדַע הַאי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן הַסִּכְלוּת כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ. וְהוּא שְׁבַח גַּרְמֵיהּ וְאָמַר רָאִיתִי אֲנִי.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, מַאן חַכִּים כִּשְׁלֹמֹה דְּבִשְׁבָעָה דַּרְגִּין דְּחָכְמָה אִתְקְרֵי כְּנָוְונָא דִּלְעֵילָּא. שִׁיתָּא יוֹמִין לְעֵילָּא, שְׁבִיעָאָה עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. שִׁיתָּא יוֹמִין לְתַתָּא, שְׁבִיעָאָה עֲלַיְיהוּ. שִׁיתָּא דַּרְגִּין לְכוּרְסְיָיא, הוּא עַל כּוּרְסְיָיא, דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:כ״ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְיָ' לְמֶלֶךְ. שִׁבְעָה כִּתְרִין דְּיוֹמִין לְעֵילָּא, וּכְדֵין לָקֳבֵלֵיהוֹן שִׁבְעָה שְׁמָהָן לִשְׁלֹמֹה. לְאִתְחַזָּאָה בֵּיהּ חָכְמְתָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרֵי שֶׁבַע שְׁמָהָן: שְׁלֹמֹה. יְדִידְיָה. אָגוּר. בֶּן יָקֶה. לְמוּאֵל, אִיתִיאֵל, קֹהֶלֶת.

וְאָמַר שִׁבְעָה הֲבָלִים. וּמַה דְּאִיהוּ חָמָא לָא חָמָא בַּר נָשׁ אָחֳרָא, וְכַד כָּנַשׁ חָכְמְתָא וְאִסְתַּלַק בְּדַרְגִּין דְּחָכְמְתָא, אִקְרֵי קֹהֶלֶת. וְשִׁבְעָה הֲבָלִין אָמַר, לְקֳבֵיל ז' כִּתְרִין דִּלְעֵילָּא, וְכָל הֶבֶל קַלָּא אִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ, וְעָלְמָא לָא מִתְקַיְימָא אֶלָּא בַּהֶבֶל.

וְתָאנָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הֶבֶל אַפִּיק קַלָּא בְּרוּחָא וּמַיָּא דְּבֵיהּ, וְלֵית קַלָּא אֶלָּא בַּהֶבֶל. וְתָאנָא בְּשִׁבְעָה הֲבָלִין אִתְקַיְימִין עַלָּאִין וְתַתָּאִין. וְתָאנֵי רִבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, דְּעַל הֶבֶל מִתְקַיֵּים עָלְמָא, דְּאִלְמָלֵא לָא הֲוָה הֶבֶל דְּנָפִיק מִפּוּמָא, לָא אִתְקַיָּים בַּר נָשׁ אֲפִילּוּ שַׁעֲתָא חֲדָא.

כְּגַוְונָא דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה מִלּוֹי, דְּעָלְמָא מִתְקַיְימָא בְּהוּ, דְּהַאי הֶבֶל דְּמִתְקַיֵּים בֵּיהּ עָלְמָא. וְהַאי הֶבֶל דְּמִתְקַיֵּים בֵּיהּ עָלְמָא, מֵהֲבָלִים דִּלְעֵילָּא קָאָתֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב הֶבֶל הֲבָלִים, הֶבֶל מֵהֲבָלִים דִּלְעֵילָּא. וְכָל מִלּוֹי הָכִי הֲווֹ. וּבַהֲבָלִים דִּלְעֵילָּא כְּתִיב, (דברים ח׳:ג׳) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יְיָ' יִחְיֶה הָאָדָם. מַאי מוֹצָא פִי יְיָ'. דָּא הֲבָלִים דִּלְעֵילָּא.

וְתַנְיָא, וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן הַסִּכְלוּת. מִן הַסִּכְלוּת מַמָּשׁ, אֲתֵי תּוֹעַלְתָּא לְחָכְמְתָא, דְּאִלְמָלֵא לָא אִשְׁתְּכַח שְׁטוּתָא בְּעָלְמָא, לָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא חָכְמְתָא וּמִלּוֹי. (תיקון קכ"ג ע"א) וְתָאנָא חִיוְּבָא הוּא עַל בַּר נָשׁ דְּאוֹלִיף חָכְמְתָא, לְמֵילַף זְעִיר מִן שְׁטוּתָא, וּלְמִנְדַּע לֵהּ. בְּגִין דְּאָתֵי תּוֹעַלְתָּא לְחָכְמְתָא בְּגִינֵיהּ. כְּמָה דְּאָתְיָא תּוֹעַלְתָּא לְנָהוֹרָא מֵחֲשׁוֹכָא, דְּאִלְמָלֵא חֲשׁוֹכָא לָא אִשְׁתְּמוֹדַע נְהוֹרָא. וְלָא אַתְיָיא (נ"א אתחזיא) תּוֹעַלְתָּא לְעָלְמָא מִנֵּיהּ. תָּנָא שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה, לַחָכְמָה סְתָם. דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אַבָּא, תָּא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, לָא נָהִיר חָכְמְתָא דִּלְעֵילָּא, וְלָא אִתְנְהִיר, אֶלָּא בְּגִין שְׁטוּתָא דְּאִתְעֲר מֵאֲתַר אָחֳרָא, וְאִלְמָלֵא הַאי, נְהִירוּ וּרְבוּ סַגִּיא וְיַתִּיר לָא הֲוָה (להוי), וְלָא אִתְחֲזָיָא תּוֹעַלְתָּא דְּחָכְמְתָא. וּבְגִין שְׁטוּתָא אִתְנְהִיר יַתִּיר, וּנְהִירִין לֵיהּ יַתִּיר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה, לַחָכְמָה סְתָם, מִן הַסִּכְלוּת סְתָם. וְכַךְ לְתַתָּא, אִלְמָלֵא לָא הֲוָה שְׁטוּתָא שְׁכִיחַ בְּעָלְמָא, לָא הֲוִי חָכְמְתָא שְׁכִיחַ בְּעָלְמָא.

וְהַיְינוּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, כַּד הֲווֹ יַלְפִין מִנֵּיהּ חַבְרַיָּיא רָזֵי דְּחָכְמְתָא, הֲוָה מְסַדֵּר קַמַּיְיהוּ פִּרְקָא דְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא, בְּגִין דְּיֵיתֵי תּוֹעַלְתָּא לְחָכְמְתָא בְּגִינֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (קהלת

י׳:א׳) יָקָר מֵחָכְמָה וּמִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעַט, מִשּׁוּם דְּהִיא תִּקּוּנָא דְּחָכְמְתָא, וְיִקָּרָא דְּחָכְמְתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְלִבֵּי נוֹהֵג בַּחָכְמָה וְלֶאֱחוֹז בְּסִכְלוּת.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר יָקָר מֵחָכְמָה וּמִכָּבוֹד, כְּלוֹמַר יְקָרָא דְּחָכְמְתָא וְנוֹי דִּילָהּ, וְיִקָּרָא דְּכָבוֹד דִּלְעֵילָּא, מַאי הִיא. סִכְלוּת מְעַט. זְעֵיר דִּשְׁטוּתָא אַחְזֵי וְגַלֵּי יְקָרָא דְּחָכְמְתָא וְכָבוֹד דִּלְעֵילָּא, יַתִּיר מִכָּל אָרְחִין דְּעָלְמָא.

כְּיִתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ, תּוֹעַלְתָּא דִּנְהוֹרָא לָא אַתְיָיא (נ"א אתחזיא) אֶלָּא מִן חֲשׁוֹכָא. (ולעולם) תִּקּוּנָא דְּחִוָּורָא מַאי הִיא. אוּכְמָא, אִלְמָלֵא אוּכְמָא לָא אִשְׁתְּמוֹדַע חִוָּורָא, וּבְגִין אוּכְמָא, אִסְתְּלִיק חִוָּורָא וְאִתְיַקַּר. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מָשָׁל לְמָתוֹק בְּמַר, דְּלָא יָדַע אֱינָשׁ טַעֲמָא דִּמְתִיקָא, עַד דְּטָעֲיִם מְרִירָא, מַאן עָבִיד לְהַאי מְתִיקָא. הֲוֵי אוֹמֵר הַאי מְרִירָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (קהלת ז׳:י״ד) גַּם אֶת זֶה לְעוּמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וּכְתִיב (קהלת ז׳:י״ח) טוֹב אֲשֶׁר תֶּאֱחוֹז בָּזֶה וְגַם מִזֶּה אַל תָּנַח יָדֶךָ.

פרק כג

תָּאנָא בְּכַמָּה דַּרְגִּין אִתְקְרֵי בַּר נָשׁ: אָדָם, גֶּבֶר, אֱנוֹשׁ, אִישׁ. גְּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּם אָדָם. (משום) דִּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וּכְתִיב (בראשית ט׳:ו׳) כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וְלָא כְּתִיב, גֶּבֶר, אֱנוֹשׁ, אִישׁ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי, וְהָא כְּתִיב (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ׳. (ולא גבר, אנוש, איש) מַאן בָּעֵי לְמִקְרַב קָרְבְּנָא. מַאן דְּאִיהוּ חַטָּאָה וּכְתִיב אָדָם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק תָּא חֲזֵי, קִיּוּמָא דְּעָלְמָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, הוּא קָרְבְּנָא. נַיְיחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאן אִתְחֲזֵי לְמִקְרַב קַמֵּיהּ הַאי נַיְיחָא, הֲוֵי אוֹמֵר הַאי אָדָם, דְּיַקִּירָא מִכֹּלָּא. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, אָדָם כִּי יְהֶיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ וְגוֹ', וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת. אָמַר לֵיהּ, לְהַאי בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכָּאָה יַתִּיר מִכֹּלָּא, דְּמַאן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה דְּכֻלְּהוּ, לָא לִיתִיב הָכֵי.

וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב בָּאָדָם, וְהוּא אֶל הַכֹּהֵן. וּבָא לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְהוּבָא, דְּכָל מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ, אִתְחַיָּיב בֵּיהּ לְאַקְרוֹבֵי קַמֵּי כַּהֲנָא, דְּדִיּוּקְנָא קַדִּישָׁא לָא לִיתִיב הָכֵי. וּכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע וְגוֹ', וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרָם בֶּהָרוֹת וְגוֹ', וְלָא כְּתִיב בֵּהוּ וְהוּבָא. אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְּתִיב (במדבר י״ב:ג׳) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה, (שמות ל״ב:א׳) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, אֲמַאי לָא אִקְרֵי אָדָם. אָמַר לֵיהּ מִשּׁוּם דְּאִקְרֵי עֶבֶד לְמַלְכָּא, דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:ז׳) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה. (יהושע א׳:ב׳) מֹשֶׁה עַבְדִּי. וְאוֹף הָכִי אִקְרֵי אִישׁ לְגַבֵּי אָדָם דִּלְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, וְהָא כְּתִיב (שמות ט״ו:ג׳) יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה, וְלָא כְּתִיב אָדָם. אָמַר לֵיהּ (תהלים

כה) סוֹד יְיָ׳ לִירֵאָיו. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי אֲנָא בֵּינַיְיהוּ (ס"א יתיב) אִתֵּיבוּ בְּכוּלָּא, וּבַאֲתַר דָּא לָא זָכִינָא.

אָמַר לֵיהּ זִיל לְרִבִּי אַבָּא, דַּאֲנָא אוֹלִיפְנָא מִנַּיהּ עַל מָנָת דְּלָא לְגַלָּאָה. אָזַל לְגַבֵּי דְּרִבִּי אַבָּא, אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהֲוָה דָּרִישׁ וְאָמַר, אִיתָמַי אִתְקְרֵי שְׁלֵימוּתָא דִּלְעֵילָּא (נ"א דכלא), כַּד יָתִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכוּרְסְיֵיא. וְעַד דְּלָא יָתִיב בְּכוּרְסְיֵיא, לָא אִשְׁתְּכַח שְׁלֵימוּתָא. דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ"ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה, מַשְׁמַע דִּכְתִיב אָדָם, דְּהוּא כְּלָלָא, וּשְׁלֵימוּתָא דִּכֹלָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַשְׁכַּחְתְּ לָךְ בְּהַאי. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי הָא כְּתִיב (שמות ט"ו:ג׳) יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה, וְלָא כְּתִיב אָדָם. אָמַר לֵיהּ יָאוּת שָׁאַלְתָּ.

תָּא חֲזֵי, הָתָם לָא אִשְׁתְּכַח שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, וּבְגִינֵי כַּךְ אִקְרֵי אִישׁ. אֲבָל הָכָא, שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, וּכְלָלָא דְּכֹלָּא, בְּגִין כַּךְ אִקְרֵי אָדָם. קָאֲרֵי עָלֵיהּ (תהילים קי״ט:ע״ב) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף.

תּוּ אָמַר לֵיהּ, כְּתִיב (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה, וְלָא כְּתִיב אִישׁ וּבְהֵמָה. אָמַר לֵיהּ וְלָא. וְהָכְתִיב (שמות י״א:ז׳) לְמַאִישׁ וְעַד בְּהֵמָה. אֲבָל מַה דִּכְתִיב אָדָם וּבְהֵמָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:י״ג) מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן עַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר יוֹצֵא בַּקִּיר. אוֹרְחֵיהּ דִּקְרָא הוּא, דְּנָקִיט עִלָּאָה מְכֻלְּהוּ, וְנָמִיךְ מְכֻלְּהוּ. אוּף הָכָא עִלָּאָה דִּכֹלָּא, אָדָם, וְנָמִיךְ מִכֹּלָּא בְּהֵמָה.

אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב (בראשית ב׳:ה׳) וְאָדָם אַיִן לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, דְּכָל מַה דִּי בְּעָלְמָא לָא הֲוֵי אֶלָּא בְּגִינֵיהּ דְּאָדָם, וְכֻלְּהוּ בְּגִינֵיהּ מִתְקַיְּמֵי, וְלָא אִתְחֲזִיאוּ בְּעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ אִתְעַכְּבוּ עַד דְּיֵיתֵי הַהוּא דְּאִקְרֵי אָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ה׳) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְגוֹ׳. טֶרֶם: עַד לָא, כְּתַרְגּוּמוֹ. מִשּׁוּם דְּדִיּוּקְנָא עִלָּאָה לָא אִתְחֲזֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאָדָם אַיִן, כְּלוֹמַר, כֻּלְּהוּ אִתְעַכְּבוּ בְּגִינֵיהּ דְּהַאי דִּיּוּקְנָא, עַד דְּאִתְחֲזֵי. וּבְגִין כָּךְ לָא אִתְחֲזֵי (נ"א אתברי) הַאי דִּיּוּקְנָא, אֶלָּא בְּדִיּוּקְנָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּיצֶר יְיָ׳ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מָלֵא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאִיהוּ שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, וּכְלָלָא דְּכֹלָּא.

תָּאנָא, בַּשִּׁשִּׁי נִבְרָא אָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁלַם הַכִּסֵּא. וְנִקְרָא כִּסֵּא, דִּכְתִיב, (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וּלְפִיכָךְ נִבְרָא הָאָדָם בַּשִּׁשִּׁי, שֶׁהוּא רָאוּי לֵישֵׁב עַל הַכִּסֵּא. וְתָאנָא כֵּיוָן דְּנִבְרָא אָדָם אִתְתַּקַּן כֹּלָּא, וְכָל מַה דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכֹלָּא אִתְכְּלִיל בָּאָדָם.

תָּנָיָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (יחזקאל א׳:י׳) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, וְכֹלָּא כְּלִילָן בְּהַאי דִּיּוּקְנָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן, אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא אַפֵּי אָדָם הֲווֹ, וּבְהַהוּא דִּיּוּקְנָא

דְּאָדָם, אִתְחֲזְיָין כָּל גַּוְונִין וְכָל דְּיוּקְנִין. כְּמָה דְּתַנְיָנָן אַנְפּוֹי אַנְפֵּי נִשְׁרָא, לָא דְּהוּא נִשְׁרָא, אֶלָּא דְּאִתְחֲזֵי בְּדְיוּקְנָא דְּאָדָם, מִשּׁוּם דְּכָלִיל כָּל גַּוְונִין וְכָל דְּיוּקְנִין.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאִיהוּ תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵי דְּאָדָם, אִתְקְרֵי אִישׁ. מִשּׁוּם דְּאִתְתָּקַן בְּגַוְונָא דְּאָדָם, מִדְּרָגָא אָחֳרָא דְּהָוָה בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. דְּתַנְיָא בְּרָזָא עִלָּאָה (תרומה קע"ח ע"ב, מ"ו ע"ב) בְּסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא, כַּד אִתְבְּרֵי אָדָם, נָחַת בְּדְיוּקְנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְנַחְתּוּ עִמֵּיהּ תְּרֵין רוּחִין, מִתְּרֵין סִטְרִין, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, כְּלָלָא דְּאָדָם. וְרוּחָא דִּימִינָא, אִתְקְרֵי נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּכְתִיב, (בראשית ב׳:ז׳) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. וְרוּחָא דְּשְׂמָאלָא, אִתְקְרֵי נֶפֶשׁ חַיָּה, וַהֲוָה אָזִיל וְנָחִית מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וְלָא אִתְיַישְׁבָא בַּהֲדֵי אָחֳרָא.

כַּד הֲוָה עַיִּיל שַׁבְּתָא, וַהֲוָה חָב אָדָם, אִתְעָבִידוּ (נ"א אתנגידו) מֵהַהוּא רוּחָא שְׂמָאלָא, בְּרִיִּין מִתְפַּשְׁטָן בְּעָלְמָא, וְלָא אִסְתַּיְימוּ גּוּפָא דִּלְהוֹן. וְאִתְחַבָּרוּ בְּהַאי גּוּפָא דְּאָדָם, בְּדְכוּרָא וְנוּקְבָא, וְאִתְיְלִידוּ בְּעָלְמָא. וְאִלֵּין אִקְרוּן נְגָעֵי בְּנֵי אָדָם. (כ"ה ע"א) תָּנָא, עֲלָאִין מִנַּיְיהוּ דְּלָא אִתְדַּבָּקוּ לְתַתָּא, וְתַלְיָין בַּאֲוִירָא, וְשַׁמְעִין מַה דְּשַׁמְעִין מִלְּעֵילָּא. וּמִנַּיְיהוּ יַדְעִין אִינּוּן אָחֳרָנִין לְתַתָּא.

תָּנָא, מִן בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, נָפְקִין תְּלַת מְאָה וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ נִיצוֹצֵי, מִתְגַּלְפִּין וּמִתְאַחֲדָן כַּחֲדָא מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, דְּאִקְרוּן גְּבוּרוֹת, (ס"א ומתלכדן) כַּחֲדָא, וְאִתְעָבִידוּ חַד. (גופא) וְכַד עַיְילִין אִלֵּין בְּגוּפָא, אִקְרֵי אִישׁ. (ס"א ולא איש דא) דְּא דְּתַנְיָנָן אִישׁ תָּם וְיָשָׁר אִישׁ צַדִּיק, וְאִישׁ דְּהָכָא, אִישׁ מִלְחָמָה כְּתִיב, דְּכֹלָּא סָלִיק דִּינָא, וְכֹלָּא חָדָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַאי. לָא הֲוָה בִּידֵיהּ (דרבי יצחק). אָתוּ שְׁאִילוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹן, תּוּ קַשְׁיָא, דְּהָא תְּנַיְנָן כְּתִיב (בראשית ב׳:כ״ג) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקְּחָה זֹּאת, וְתָנֵינָן מַאן אִישׁ דָּא חֶסֶד, וְהָכָא אַמְרִיתוּ דְּהוּא דִּינָא.

פרק כד

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כֹּלָּא הוּא בְּחַד מַתְקְלָא סַלְקָא, וְכֹלָּא חַד. וּמִשּׁוּם דְּדִינֵי תַּתָּאֵי מִתְאַחֲדָן (נ"א ומתלכדן) וּמִתְחַבְּרָן בְּשַׁעֲרוֹ דְּהַאי. אִקְרֵי הוּא דִּינָא קַשְׁיָא, וְכַד אִתְעַבָּר מִנֵּיהּ שַׁעֲרָא דְּרֵישָׁא, אִתְבְּסָם, וְדִינִין דִּלְתַתָּא לָא אִזְדַּמְנוּ. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי טָהוֹר. דְּלָא אִקְרֵי טָהוֹר, אֶלָּא כַּד נָפִיק מִסִּטְרָא דְּמָסָאֲבָא, וְכַד נָפִיק מִן מָסָאֲבָא, אִקְרֵי טָהוֹר. דִּכְתִיב, (איוב י״ד:ד׳) מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא. מִטָּמֵא וַדַּאי, וְהָכָא כְּתִיב, וְאִישׁ כִּי יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ קֵרֳחַ הוּא טָהוֹר הוּא. וְתָא חֲזֵי, בְּרֵישָׁא דְּהַאי אִישׁ, בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא. וּבְגִין כָּךְ גּוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא דְּהַאי, סוּמָקָא כֹּלָּא כְּוַורְדָּא, וְשַׂעֲרֵי סוּמְקֵי בְּגַוֹ סוּמְקֵי, וְתַלְיָין מִנֵּיהּ כִּתְרִין תַּתָּאִין דִּלְתַתָּא, דְּמִתְעָרִין דִּינִין בְּעָלְמָא. וְכַד אִתְעַבָּר מִנֵּיהּ שַׁעֲרָא וְאִתְגְּלִישׁ, מֵחֶסֶד עִלָּאָה אִתְבְּסָם כֹּלָּא, וְאִתְקְרֵי טָהוֹר עַל שְׁמֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי אִתְקְרֵי עַל שְׁמֵיהּ, קָדוֹשׁ אִתְקְרֵי, וְלָא טָהוֹר. אָמַר לֵיהּ לָאו הָכִי, דְּקָדוֹשׁ לָא אִתְקְרֵי אֶלָּא כַּד תָּלֵי שַׁעֲרָא. דִּקְדוּשָׁה בְּשַׁעְרָא תָּלֵי, דִּכְתִיב, (במדבר ו׳:ה׳) קָדוֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ. וְהַאי אִקְרֵי טָהוֹר, מִסִּטְרָא דְּתַלְיָין לְתַתָּא מִנַּיהּ, וּבְגִינֵי כַּךְ אִתְעַבָּר מִנַּיהּ שַׁעֲרָא, וְאִתְדַּכְיָא.

וְתָא חֲזֵי כָּל מַאן דְּאִיהוּ מִסִּטְרָא דְּדִינָא, וְדִינִין מִתְאַחֲדִין בֵּיהּ, לָא אִתְדַּכֵי, עַד דְּאִתְעֲבָר מִנַּיהּ שַׁעֲרָא, וּמִדְאִתְעֲבָר מִנַּיהּ שַׁעֲרָא אִתְדַּכֵי. וְאִי תֵּימָא אָדָם. לָאו הָכִי, דְּהָא הוּא שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, וְרַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ בֵּיהּ. בְּגִין כַּךְ לָאו הָכִי דְּכֻלְּהוּ קְדוּשָׁאן וְקַדִּישִׁין אִתְיַיחֲדוּ בֵּיהּ. אֲבָל הַאי, הוּא דִּינָא, וְדִינֵי אִתְאַחֲדָן בֵּיהּ, לָא אִתְבְּסָם עַד דְּאִתְעֲבָר מִנַּיהּ שַׁעֲרָא.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא לֵיוָאֵי דְּאָתוּ מֵהַאי סִטְרָא דְּדִינָא, לָא מִתְדַּכְּאָן עַד דְּאִתְעֲבָרוּ מִנְּהוֹן שַׁעֲרָא, דִּכְתִיב, (במדבר ח׳:ז׳) וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וגו׳. וּבְגִין דְּיִתְבַּסְּמוּן יַתִּיר, בָּעֵי כַּהֲנָא דְּאָתָא מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד עִלָּאָה, לְאָרְמָא לוֹן, דִּכְתִיב, (במדבר ח׳:י״א) וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ׳. כְּמָה דְּאִיהוּ לְהַאי אִישׁ דְּלְעֵילָּא, דְּכַד בָּעֵי לְאִתְבַּסְּמָא יַתִּיר, אִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ חֶסֶד עִלָּאָה, וְאִתְבְּסָם. וּמְבָסֵּם הוּא, לְתַתָּא.

וְהַאי אִישׁ בְּכֹלָּא דְּאָדָם הוּא. וְכַד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַגָּחָא קְרָבָא, בְּהַאי אִישׁ אֲגַח בְּהוּ קְרָבָא, דִּכְתִיב (שמות ט״ו:ג׳) יְיָ׳ אִישׁ מִלְחָמָה, בְּהַאי אִישׁ מַמָּשׁ. וְלָא אֲגַח בְּהוּ קְרָבָא, עַד דְּאַעְבַּר לֵיהּ שַׁעֲרָא דְּרֵישָׁא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּלְשְׁלוּן מִשְׁלְשׁוּלֵיהוֹן, וְיִתְבְּרוּן כָּל אִינּוּן כִּתְרִין דְּמִתְאַחֲדָן בְּשַׂעֲרֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ז׳:כ׳) בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח יְיָ׳ וגו׳. בְּעֶבְרֵי נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשַׂעַר הָרַגְלַיִם וְגַם אֶת הַזָּקָן תִּסְפֶּה.

תָּאנָא, וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם. מַאי וְכֹה. כְּגַוְונָא דְּלְעֵילָּא, הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת, שִׁיּוּרֵי טָלָּא דְּבָדוֹלְחָא הָכָא מֵי חַטָּאת, דְּאִינּוּן שִׁיּוּרֵי טָלָּא. לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (יחזקאל ל״ו:כ״ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים. וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם, כְּגַוְונָא דְּלְעֵילָּא, דְּתִקּוּנוֹי דְּהַאי אִישׁ אִתְסָחָן בְּחֶסֶד עִלָּאָה וְאִתְדַּכֵּי מִכֹּלָּא.

וְתָנֵינָן, אֲמַאי כְּתִיב בְּתַעַר וְלֹא בְּמִסְפָּרַיִם. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּיִתְעֲבַר שַׁעֲרָא בְּשָׂרְשׁוֹי, וְיִתְעֲבְּרוּן מִנֵּיהּ דִּינִין תַּתָּאִין מִשּׁוּלְשׁוּלֵיהוֹן. וּלְזִמְנָא דְּיִתְכַּשְׁרוּן עוֹבָדִין לְתַתָּא, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁעֲרָא דָּא לְאַעְבְּרָא לֵיהּ, וּלְמִגְלֵשֵׁיהּ בְּגִין דְּלָא יִצְמַח וְיִרְבֶּה, דִּכְתִיב כִּי יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, רַב מִכָּל לֵיוָאֵי, קֹרַח הֲוָא, דְּעַבְדֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּלְעֵילָּא, וְקָרֵייהּ קֹרַח. אֵימָתַי. בְּשַׁעֲתָא דְּגָלִישׁ בְּגִינֵיהּ לְהַאי אִישׁ, דִּכְתִיב קֹרַח הוּא.

וְכַד חָמָא קוּרְח רִישֵׁיהּ בְּלָא שַׁעֲרָא, וְחָמָא לְאַהֲרֹן מִתְקַשְּׁטִ בְּקִשׁוּטֵי מַלְכִין, אִתְזְלָזָל בְּעֵינֵיהּ וְקִנְּא לְאַהֲרֹן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא עֲבָדִית לָךְ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, לָא בָּעֵאת לְאַעְלָאָה בְּעִלָּאִין, חוּת לְתַתָּא וַהֲוִי בְּתַתָּאִין. דִּכְתִיב, (במדבר ט״ז:ל׳) וְיָרְדוּ חַיִּים שְׁאוֹלָה. מַאי אִיהוּ שְׁאוֹל. גֵּיהִנָּם. דְּתַמָּן צַוָּוחִין חַיָּיבִין, וְלֵית מַאן דְּמְרַחֲמֵי עָלַיְיהוּ. וּמְמִינִין אִינּוּן לְאַחֲיָיא וּלְאַעֲלָא, כַּד יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַמֵּיהּ, וּלְאַחֲיָיא לְהוּ. דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:ו׳) יְיָ׳ מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל.

(ויקרא י״ג:מ״א) וְאִם מִפְּאַת פָּנָיו יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ. תָּאנָא, אִית פָּנִים וְאִית פָּנִים, וּמַאן פָּנִים הַלָּלוּ. אִלֵּין אִינּוּן דְּאִקְרוּן פָּנִים שֶׁל זַעַם. וְכָל אִלֵּין דְּתַלְיָין מֵאִינּוּן פָּנִים חֲצִיפִין, כֻּלְּהוּ תַּקִּיפִין. כֻּלְּהוּ דְּלָא מְרַחֲמֵי, וְכַד אִתְעַבָּר שַׁעֲרָא מִסְּטָרָא דְּאִינּוּן פָּנִים, מִתְעַבְּרָן כֻּלְּהוּ וְאִתְבָּרוּ.

דְּתַנְיָא, (קל״א ע״ב, קמ״א) כָּל אִינּוּן דְּתַלְיָין מִשַּׁעֲרָא דְּרֵישָׁא, אִינּוּן עִלָּאִין עַל אָחֳרָנִין, וְלָא חֲצִיפִין כְּוָותַיְיהוּ. וְכָל אִינּוּן דְּתַלְיָין מִסְּטָרָא דְּשַׁעֲרָא דְּאִינּוּן פָּנִים, כֻּלְּהוּ חֲצִיפִין וְתַקִּיפִין, וּבְגִין כָּךְ אַנְפּוֹי מִתְלַהֲטָן כְּאֶשָׁא, מְשׁוּם נִיצוֹצָא דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא. וּבְהַאי כְּתִיב, (איכה ד) פְּנֵי יְיָ׳ חִלְּקָם. (תהילים ל״ד:י״ז) פְּנֵי יְיָ׳ בְּעוֹשֵׂי רָע.

פרק כה

אָמַר רִבִּי יִצְחָק מַהוּ נֶגַע לָבָן אֲדַמְדָּם. נֶגַע מַמָּשׁ הוּא, אִי חִוָּורָא אִתְחֲזֵי, וְסוּמָקָא לָא אִתְעֲבָר. מַשְׁמַע דִּכְתִיב לָבָן אֲדַמְדָּם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דְּחִוָּורָא לָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא בְּסוּמָקָא, כְּגַוְונָא חִוָּורָא וְסוּמָקָא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אַף עַל גַּב דְּחִוָּורָא אִתְחֲזֵי, אִי סוּמָקָא לָא אָזִיל, נֶגַע הוּא. דִּכְתִיב, (ישעיהו א׳:י״ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וְכַד אִתְחֲוָור, כֹּלָּא רַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ, וְדִינִין לָא אִשְׁתְּכָחוּ. (ס״א דהא אתעקרו)

תָּאנֵי רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב נֶגַע הוּא, וּכְתִיב נֶגַע הִיא. חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא. אֶלָּא כַּד נוּקְבָא, אִסְתְּאֲבַת בְּגִין חוֹבֵי תַּתָּאֵי, כְּתִיב נֶגַע הִיא. וְכַד דְּכַר לָא אִתְדְּכֵי בְּגִין חוֹבֵי תַּתָּאֵי, כְּתִיב נֶגַע הוּא.

וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלִּין אִלֵּין לְגַבֵּי כַּהֲנָא, דִּינִין דְּאָתוּ מֵהַאי, וְדִינִין דְּאָתוּ מֵהַאי. וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן קַרְבְּנֵי דְּבַעְיָין לְקָרְבָא, דִּכְתִיב זָכָר תָּמִים. וּכְתִיב נְקֵבָה תְּמִימָה יְבִיאֶנָּה, דְּהָא אִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלֵּי, מֵאָן אָתוּ דִּינִין, וּמֵאָן אִינּוּן חוֹבֵי. דְּאִתְאַחֲדָן בְּהַאי אוֹ בְּהַאי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים נ״א:י״ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. לְאַפָּקָא שְׁאָר קָרְבְּנִין דְּלָא כְּתִיב רוּחַ נִשְׁבָּרָה, דְּאִינּוּן שְׁלָמָא לְעֵלָּמָא, וְחֶדְוָה דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין.

(ויקרא י״ג:כ״א) וְאִם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן. תָּאנֵי רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (תהילים ס״ה:ג׳) שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ יָבוֹא׳. שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, שׁוֹמֵעַ

תְּפִלּוֹת מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. אֶלָּא תְּפִלָּה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי תְּפִלָּה, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ט:ד') וַאֲנִי תְּפִלָּה (ס"א (תהילים ס"ט:י"ד) ואני תפלתי) וְדָוִד בְּגִין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאֲמַר לָהּ. וּמַה דְּאָמַר וַאֲנִי תְּפִלָּה, כֹּלָּא חַד, וְעַל דָּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְדָא תְּפִלָּה שֶׁל יַד, דִּכְתִיב, (שמות יג) עַל יָדְכָה בְּהֵ"א.

עֲדַיִךְ כָּל בָּשָׂר יְבוֹאוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּגוּפָא שַׁרְיָא בְּצַעֲרָא, בְּמַרְעִין בְּמַכְתְּשִׁין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּבָשָׂר כִּי יִהְיֶה בְעוֹרוֹ. אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר. הַבָּשָׂר הַחַי. וּבְגִין כָּךְ לָא כְּתִיב, כָּל רוּחַ יָבֹאוּ, אֶלָּא כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ. מַהוּ עֲדַיִךְ. אֶלָּא כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, דָּא הוּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְאִם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן. תָּא חֲזֵי, בַּאֲתַר חַד אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, וּבְאַתְרָא אָחֳרָא הַכֹּהֵן סְתָם, וְדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פרק כו

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְהָא כְּתִיב נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, אִי הָכִי דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר לֵיהּ אין. בְּגִין דְּבֵיהּ תַּלְיָא כָּל דַּכְיוּתָא וְכָל קְדוּשָׁה. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, אֲמַאי וְהוּבָא, וְהוּעֲלָה מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ"ז:ז') וְהוּבָא אֶת בַּדָּיו בַּטַּבָּעוֹת, דְּעַיֵּיל דָּא בְּגוֹ דָּא. אוּף הָכָא וְהוּבָא, דְּיִכָּנְסוּן לֵיהּ לְכַהֲנָא, לְדַכְּאָה לֵיהּ (כד אהדר ביה) וְיֵעָלוּן מִלָּה קַמֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הָכִי תָּנֵינָן, נֶגַע צָרַעַת. נֶגַע הוּא דִינָא תַּקִּיפָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא. צָרַעַת: סְגִירוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, סְגִירוּ דְּנָהוֹרָא עִלָּאָה. סְגִירוּ דְּטִיבוּ עִלָּאָה, דְּלָא נָחִית לְעָלְמָא. כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, בְּאָדָם סְתָם. וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. דָּא כֹּהֵן דְּלְתַתָּא, דְּהוּא אִתְתְּקַן לְמִפְתַּח הַהוּא סְגִירוּ, וּלְאֶדְלָקָא בּוּצִינְיָא דְּיִשְׁתְּכָחוּ עַל יְדוֹי בִּרְכָן לְעֵילָּא וּלְתַתָּא. וְיִתְעָבַר וְיִסְתָּלַק הַהוּא נֶגַע, וְיִשְׁרֵי נְהִירוּ דְּרַחֲמֵי עַל כֹּלָּא, וּבְגִין כָּךְ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן.

פרק כז

אָמַר רִבִּי אַבָּא, חֲמֵינָא לְאִינָהוּ בְּנֵי עָלְמָא, דְּלָא מַשְׁגְּחָן, וְלָא יַדְעִין בֵּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, כְּתִיב בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (ויקרא כ':כ"ד) אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי. וּכְתִיב, (ויקרא כ':כ"ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ'. אִי אִינּוּן מִתְרַחֲקָן, אַן הוּא קְדוּשָׁה דִּלְהוֹן, הָא רְעוּתָא דִּלְהוֹן אִתְרַחֲקַת מִנֵּיהּ. וּקְרָא אַכְרִיז וְאָמַר, (תהילים ל"ב:ט') אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין, בְּמֶה אִתְפָּרְשָׁן בְּנֵי נָשָׁא מִסּוּס וָפֶרֶד, בְּקְדוּשָׁה דְּגַרְמַיְיהוּ, לְאִשְׁתַּכְּחָא שְׁלֵימִין וּרְשִׁימִין מִכֹּלָּא.

וְעַל דָּא זוּגָא דִּבְנֵי נָשָׁא הוּא בְּזִמְנִין יְדִיעָן, לְכַוְונָא רְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא אִתְּעָרוּ, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא

עִם צַדִּיקַיָּיא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְשַׁבַּחַת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהִיא שַׁעֲתָא דִּרְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא בֵּהּ.

וְחַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, מִשְׁתַּתְּפֵי בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְשַׁבְּחָא לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִתְעַסְקָן בְּאוֹרַיְיתָא, שְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא כְּדֵין עִדָּן רְעוּתָא לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְכַוּונָא רְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ. וְאִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא זוּגָא דִּלְהוֹן בְּשַׁעֲתָא דְּזוּגָא אָחֳרָא אִשְׁתְּכַח, וְהַאי מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת לְכַוּונָא רְעוּתָא לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהוּא עִידָּן רְעוּתָא דְּמִתְבָּרְכָן כֻּלָּא עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

אִי בְּנֵי נָשָׁא אִתְרַחֲקוּ מִנַּיְיהוּ, וְעַבְדָן כִּבְעִירֵי, אֵן הוּא קִדּוּשָׁה דִּלְהוֹן, לְאִשְׁתַּכְּחָא קַדִּישִׁין. אֵן אִינּוּן נַפְשָׁאָן קַדִּישִׁין דְּמָשְׁכָן מֵעֵילָּא. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צָווּח וְאָמַר, (משלי י״ט:ב׳) גַּם בְּלֹא דַּעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. גַּם בְּלֹא דַּעַת, מַאן הוּא דַּעַת. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. נֶפֶשׁ לֹא טוֹב, דָּא הוּא נֶפֶשׁ, דְּאִינּוּן מַשְׁכִּין בְּעוֹבָדַיְיהוּ, לֹא טוֹב, דְּהָא מִסְטְרָא אָחֳרָא אִתְמַשְׁכָּאן עֲלַיְיהוּ נַפְשָׁתָא דִּלְאוּ אִיהוּ טוֹב, בְּגִין דְּלָא מְכַוְּונֵי לְבַיְיהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מַאן דְּאִתְלְהִיט בְּיֵצֶר הָרָע, בְּלָא רְעוּתָא וְכַוּונָה דִּלְבָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִסְטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע אִתְמְשַׁךְ עֲלֵיהּ נַפְשָׁא, דִּלְאוּ אִיהִי טוֹב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב גַּם בְּלֹא דַּעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב וְאָץ בְּרַגְלַיִם חוֹטֵא. מַאן דְּאִיהוּ אָץ בְּרַגְלַיִם וְדָחֵי שַׁעֲתָא בְּלָא רְעוּתָא קַדִּישָׁא, חוֹטֵא. חוֹטֵא וַדַּאי, בְּכֹלָּא.

וְעַל דָּא שַׁרְיָין מַכְתְּשִׁין בִּישִׁין בִּבְנֵי נָשָׁא, וְאַסְהִידוּ בְּאַנְפַּיְיהוּ בַּחֲצִיפוּתָא דִּלְהוֹן, לְאַחֲזָאָה דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאִיס בְּהוּ, וְלָאו דַּעְתֵּיהּ בְּהוֹן, עַד דְּאִינּוּן זַכָּאן וּמַכְשָׁרָאן עוֹבָדַיְיהוּ כְּמִלְקַדְּמִין, וּמִתְבָּרְכָן (ס"א ומתדכאן). וְעַל דָּא אִשְׁתְּמוֹדָעָן מַכְתְּשִׁין לְגַבֵּי כַּהֲנָא, אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא, וְאִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא אָחֳרָא.

פרק כח

כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן וְגוֹ', וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחוּזַתְכֶם. וְכִי אֲנַר טַב הוּא, דְּיִשְׁתְּכַח בְּאִינּוּן דְּזַכָּאן לְמֵיעַל בְּאַרְעָא. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ לְאַשְׁכְּחָא מַטְמוֹנִין דְּאַטְמָרָן בְּבֵיתַיְיהוּ, וּלְאַהֲנָאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לְהוּ, דִּכְתִיב, (מלאכי א׳:ב׳) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ'. וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ, אַעְיֵיל לְהוּ לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ בֵּינַיְיהוּ, וּלְמֶהֱוֵי דִּיוּרֵיהּ עִמְּהוֹן, וְיִשְׂרָאֵל דְּיִשְׁתַּכְּחוּן קַדִּישִׁין עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות ל"ה:כ"ו) וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ עַבְדִין עֲבִידְתָּא, הֲווֹ אַמְרֵי, דָּא לְמַקְדְּשָׁא. דָּא לְמַשְׁכְּנָא. דָּא לְפָרוֹכְתָּא. וְכֵן כָּל אִינּוּן אוּמָנִין בְּגִין דְּיִשְׁרֵי קְדוּשָׁה עַל יְדֵיהוֹן, וְאִתְקַדַּשׁ הַהוּא עֲבִידְתָּא. וְכַד סָלִיק לְאַתְרֵיהּ, בְּקְדוּשָׁה סָלִיק. כְּגַוְונָא דָּא מַאן דְּעָבִיד עֲבִידְתָּא לְעָבוֹדָה זָרָה, אוֹ לְסִטְרָא אָחֳרָא, דְּלָא קַדִּישָׁא. כֵּיוָן דְּאִתְכַּר לֵיהּ עַל הַהוּא עֲבִידְתָּא, הָא רוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עֲלוֹי, וְכַד סָלִיק עֲבִידְתָּא, בִּמְסָאֲבָא סָלִיק. כְּנַעֲנִים פַּלְחֵי לְעָבוֹדָה זָרָה אִינְהוּ, וּמִתְדַּבְּקָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא בְּרוּחַ מְסָאֲבָא בְּעָבוֹדָה זָרָה, וַהֲווּ בְּנַיָּין בָּנִין לְפַרְצוּפַיְיהוּ (ס"א לטנופייהו) וּלְגַוולַיְיהוּ לְסָטַר מְסָאֲבָא לְעָבוֹדָה זָרָה, וְכַד שָׁרָאן לְמִבְנֵי, הֲווֹ אַמְרֵי מִלָּה, וְכֵיוָן דְּאִתְדְּכָר בְּפוּמַיְיהוּ, סָלִיק עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. כַּד אִסְתָּלִיק עֲבִידְתָּא, בְּרוּחַ מְסָאֲבָא אִסְתָּלִיק.

כֵּיוָן דְּעָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לוֹן, וּלְקַדְּשָׁא לוֹן אַרְעָא, וּלְאַפְּנָאָה אֲתַר לִשְׁכִינְתָּא דְּלָא תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא גּוֹ מְסָאֲבָא. וְעַל דָּא בְּהַהוּא נָגַע צָרַעַת, הֲווֹ סָתְרִין בְּנָיְינִין דְּאָעִין וַאֲבָנִין דְּאִתְעֲבִידוּ בְּמָסָאֲבוּ.

פרק כט

תָּא חֲזֵי, אִי עוֹבָדָא דָּא הֲוָה לְאַשְׁכְּחָא מַטְמוֹנִין בִּלְחוֹדוֹי, יְהַדְּרוּן אֲבָנִין לְבָתַר כְּמָה דְּאִינּוּן לְאַתְרַיְיהוּ, וְעַפְרָא לְאַתְרֵיהּ. אֲבָל קְרָא כְּתִיב, וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים. וּכְתִיב וְעָפָר אַחֵר יִקַּח. בְּגִין דְּיִתְעַבַּר רוּחַ מְסָאֲבָא, וְיִתְפַּנֵּי וְיִתְקַדַּשׁ הַשְׁתָּא כְּמִלְקַדְּמִין, וְיִשְׁתְּכַח יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁה, וּבְדִיּוּרָא קַדִּישָׁא, לְמִשְׁרֵי בֵּינַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא.

וְעַל דָּא מַאן דְּבָנֵי בִּנְיַן כַּד שָׁאֲרֵי לְמִבְנֵי, בָּעֵי לְאַדְכְּרָא בְּפוּמֵיהּ, דְּהָא לְפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא בָּנֵי. בְּגִין דִּכְתִיב, (ירמיהו כ"ב:י"ג) הוֹי בּוֹנֶה בֵיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק וְגוֹ', וּכְדֵין סַיְּיעְתָּא דִּשְׁמַיָּא שָׁאֲרֵי עֲלוֹי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין עֲלֵיהּ קְדוּשָׁתָא, וְקָאֲרֵי עֲלֵיהּ שָׁלוֹם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ה':כ"ד) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וְגוֹ'. מַהוּ (איוב ה':כ"ד) וּפָקַדְתָּ נָוְךָ, הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל וּפָקַדְתָּ, לְאַפְקְדָא מִלָּה בְּפוּמָא כַּד אִיהוּ בָּנֵי. וּכְדֵין וְלֹא תֶחֱטָא כְּתִיב. וְאִי לָאו הָא זַמִּין לְבֵיתֵיהּ סִטְרָא אָחֳרָא.

כָּל שֶׁכֵּן, מַאן דְּבָנֵי וּרְעוּתֵיהּ בְּגַוְונָא אָחֳרָא, בְּגִין דְּמִיַּחֵד בֵּיתָא לְסִטְרָא אָחֳרָא, לְאִסְתַּאֲבָא בֵּיהּ. הָא וַדַּאי שַׁרְיָא בֵּיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא, וְלָא נְפִיק הַהוּא בַּר נָשׁ מֵעָלְמָא, עַד דְּאִתְעָנַשׁ בְּהַהוּא בֵּיתָא, וּמַאן דְּדָיֵיר בֵּיהּ, יָכִיל לְאַתְזָקָא, דְּהָא הַהוּא דִּירָה רוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, וְאָזִיק מַאן דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ.

פרק ל

וְאִי תֵּימָא בְּמַה יְדִיעַ. כְּגוֹן דְּאִתְזַק בְּהַהוּא בֵּיתָא, הַהוּא דְּבָנֵי לֵהּ, אוֹ אַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ, אוֹ בְּנִזְקֵי דְּגוּפָא, אוֹ בְּנִזְקֵי מָמוֹנָא, הוּא וּתְרֵין אֲחֲרָנִין אֲבַתְרֵיהּ. הָא וַדַּאי יַעֲרוֹק בַּר נָשׁ לְטוּרָא, וְלָא יְדוּר בֵּיהּ. יְדוּר בְּטֵיחֲלָא דְּעַפְרָא, וְלָא יְדוּר בֵּיהּ.

וּבְגִין כַּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן לָא יַדְעִין מִלָּה בְּכָל אִינּוּן בָּתֵּי. וְהוּא אָמַר, אַתּוּן לָא יַדְעִין, אֲנָא יְדַעְנָא, וְאַרְשִׁימְנָא לוֹן בְּנֶגַע. נֶגַע דְּיֵיר בְּבֵיתָא, הָא נֶגַע אָחֳרָא תַּקִּיפָא, דְּיָפִיק לֵיהּ, וְיַעֲבַר לֵיהּ מִן עָלְמָא. וּכְדֵין וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו. כֵּיוָן דְּאָזִיל לֵיהּ, מַאי טַעֲמָא וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת. אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא דְּהַהוּא בִּנְיָן לְהֱוֵי קַיָּים, דִּילֵיהּ הוּא, וְיָכִיל לְאָהַדְּרָא.

הַאי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, כָּל שֶׁכֵּן בְּאַרְעָא אָחֳרָא, דִּזְמִינָא רוּחַ מְסָאֲבָא יַתִּיר, וְיָכִיל בַּר נָשׁ לְאִתְזָקָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאִקְרֵי בְּקִלְפּוֹי דְּחַבְרוֹי אָחֳרָנִין, לְאִשְׁתַּכְּחָא תַּמָּן, וַאֲפִילּוּ טוּרְפֵי דְּקַסְפְּתָא לָא מַעְבְּרָן לֵיהּ מֵהַהוּא בֵּיתָא, וּבְגִין כָּךְ הַאי קְרָא אַכְרִיז וְאָמַר, הוֹי בּוֹנֶה בֵיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק. הוֹי וַדַּאי קַאֲמַרִי כָּל יוֹמָא בְּהַהוּא בֵּיתָא.

רִבִּי יוֹסֵי עָאל חַד יוֹמָא בְּחַד בֵּיתָא, מָטָא בַּסְפְּתָא (ס"א אטרח בטיפסא), עָאל לְגוֹ. שְׁמַע חַד קָלָא דְּאָמַר, אִתְכְּנָשׁוּ עוּלּוֹ, הָא חַד פְּלוּגְתָּא דִּילָן. סִיפְּתוּ וְנָנְזִיק לֵיהּ עַד לָא יְנְפּוֹק, אָמְרוּ, לָא נֵיכוֹל אֶלָּא אִי דִּיּוּרֵיהּ הָכָא. נָפַק רִבִּי יוֹסֵי וְדָחִיל. אָמַר, וַדַּאי מַאן דְּאַעְבַּר עַל מִלּוֹי דְּחַבְרַיָּיא, אִתְחַיָּיב בְּנַפְשֵׁיהּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא, וְהָא גּוֹיִם וּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא דַּיְירֵי בְּגַוֵּיהּ, וְאִשְׁתְּלִימוּ. אָמַר לֵיהּ, אִינּוּן מִסְטָרַיְיהוּ קָא אַתְיָין, אֲבָל מַאן דְּדָחִיל חַטָּאָה, יָכִיל לְאִתְזָקָא. וַאֲפִילּוּ אִינּוּן, אִי יְעַכְּבוּ דִּיּוּרֵיהוֹן בֵּיהּ, לָא יִפְקוּן בִּשְׁלָם. אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְּתִיב (איוב כ"א:ט') בָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפָּחַד. אָמַר לֵיהּ כְּגוֹן דְּהֲוָה מֵאָחֳרָא, וְאִתְבְּנֵי מִצַּדֵּק. וְקָרָא הָכִי הוּא, בָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפָּחַד, כְּשֶׁבָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפָּחַד שֵׁבֶט אֱלוֹהַּ לָא שַׁרְיָא עֲלֵיהֶם.

פרק לא

(ויקרא י"ד:ל"ה) וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד וְגוֹ'. וְהִגִּיד, וַיֹּאמֶר מִבְּעִי לֵיהּ, אוֹ וַיְדַבֵּר, מַהוּ וְהִגִּיד. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר מִלָּה דְּחָכְמְתָא הוּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, כְּנֶגַע, נֶגַע מִבְּעִי לֵיהּ. נִרְאָה לִי, יֵשׁ לִי מִבְּעִי לֵיהּ. דְּהָא כְּתִיב, וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם, דְּיִתְחֲזֵי לְכֹלָּא. אֲמַאי כְּנֶגַע נִרְאָה לִי.

אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי עַיִּיל, אָחֳרָא אִתְגַּלְיָא. וּמִקַּטְרְנָא דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא נִרְאָה לִי, הַהוּא דְּאִתְכַּסֵּי אִתְגַּלְיָא, וּדְאִתְגַּלְיָא אִתְכַּסֵּי. וּלְבָתַר מִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּדִיּוּקְנָא דְּהַהוּא נֶגַע דְּבֵיתָא, וְאִתְכַּסְיָא אָחֳרָא. וְעַל דָּא וְהִגִּיד לַכֹּהֵן, דְּמִלָּה דְּחָכְמְתָא הִיא.

וּכְדֵין אָתֵי כַּהֲנָא, וְיִרְמוּן בֵּיתָא, וְיִנְתְּצוּן לֵיהּ אֲבָנִין וְאָעִין וְכֹלָּא. כֵּיוָן דְּאִנְתְּצַן וְאִתְדְּכָן כֹּלָּא, מִתְבָּרְכָאן, כְּדֵין כְּתִיב, (דברים ח׳:י״ב) וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה וְיָשָׁבְתָּ. אִלֵּין אִקְרוּן טוֹבִים, דְּהָא קַדְמָאֵי לָאו אינּוּן טוֹבִים, וְלָאו בְּכָלָּא דְּקֻדּוּשָׁה וְדָכְיוּ נִינְהוּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי בְּמַאי מוּקְמִינָן קְרָא דִּכְתִיב, (דברים ו׳:י״א) וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל טוּב אֲשֶׁר לֹא מִלֵּאתָ. אִי רוּחַ מִסְאֲבָא שַׁרְיָא בְּגַוַויְיהוּ הֵיךְ מְלֵאִים כָּל טוּב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מְלֵאִים כָּל טוּב: בְּמָמוֹנָא, בְּכַסְפָּא, וּבְדַהֲבָא, וּבְכֹלָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (בראשית מ״ה:ח׳) כִּי טוּב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם. וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כָּל בָּתֵּי דְּמִצְרָאֵי, מַלְיָין חַרְשִׁין וְטַעֲוון הֲווֹ. אֶלָּא בְּגִין עוּתְרָא דְּאַרְעָא אִתְּמַר. אוּף הָכָא בְּגִין עוּתְרָא וּמָמוֹנָא הוּא.

תְּרֵין עוּתְרִין נַטְלוּ יִשְׂרָאֵל, חַד כַּד נָפְקוּ מִגְּלוּתָא דְּמִצְרַיִם. וְחַד כַּד עָאלוּ לְאַרְעָא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כָּל דָּא וַדַּאי הֲוָה לְאִתְקַדְּשָׁא אַרְעָא, וּלְאַעְבְּרָא רוּחַ מְסָאֲבָא מֵאַרְעָא, וּמִגּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְכַד בֵּיתָא הֲוָה נָתִיךְ, הֲוָה אִשְׁתְּכַח בָּהּ מָמוֹנָא, לְמִבְנֵי לֵיהּ, וּלְמַלְיָא בֵּיתֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִצְטָעֵר עַל בֵּיתָא, וְיִשְׁרוּן בְּדִיּוּרָא דְּקֻדּוּשָׁה.

(ויקרא י״ג:ל״ח) וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָעוֹר בְּשָׂרָם בָּהָרוֹת וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כְּסִילְתָּא דְּמוֹקְפֵי בְּבַהֶרֶת עַזָּה, חֵיזוֹ תְּנֵינָא, וּבְחֵיזוֹ אִתְּדָן, בְּאִינּוּן גַּוונִין. אָמַר רִבִּי יִצְחָק ש' טַעֲמֵי אִית מַאן דְּגָרִיס בְּבַהֶרֶת עַזָּה. וְכֻלְּהוּ אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, בַּר חֵיזוּר (חיור) חַד סָאִיב, סָהֲדָא חַד. תְּרֵין, תְּרֵי סַהֲדֵי, וְדָכֵי. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אֲפִילּוּ מֵאָה כִּתְרֵי, וּתְרֵי כְּמֵאָה. וְדָא אוֹלִיפְנָא לְבָתַר דִּכְתִיב, (דברים י״ט:ט״ו) לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ וְגוֹ', עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים וְגוֹ'.

פרק לב

רִבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, כְּתִיב נֶגַע לָבָן אֲדַמְדָּם, כְּדֵין הוּא נֶגַע, דְּהָא חִוָּורָא לָא קָאִים בְּעֵינֵיהּ. פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, כְּתִיב (ישעיהו א׳:י״ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים וְגוֹ', זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְדַכָּאָה לוֹן בְּכֹלָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בְּדִינָא קַמֵּיהּ. וּמָארֵיהוֹן דִּדִינָא לָא יִשְׁלְטוּן בָּהוֹן, דְּהָא כֹּלָּא אָזִיל בָּתַר זִינֵיהּ. סוּמְקָא לְסוּמְקָא, וְחִוָּורָא לְחִוָּורָא. יְמִינָא לִימִינָא, וּשְׂמָאלָא לִשְׂמָאלָא.

בְּעֵשָׂו כְּתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי, וְעַל דָּא שַׁרְיָא בֵּיהּ זִינֵיהּ. וְאִי תֵּימָא אַדְמוֹנִי כְּתִיב בְּעֵשָׂו. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּדָוִד, (שמואל א ט״ז:י״ב) וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי. אֶלָּא דָּא מִזּוֹהֲמָא דְּדַהֲבָא אִתְעֲבִיד, וְדָא בְּזוֹהֲרָא דְּדַהֲבָא אִתְדְּבַק, בְּעֵשָׂו כְּתִיב בֵּיהּ, אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר, (מ״ח ע״ב) בְּזוּהֲמָא דְּהִתּוּכָא נָפַק. בֵּיהּ כְּתִיב בְּדָוִד, עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי.

תָּא חֲזֵי, מַאי טַעְמָא. גַּוונָא חִוָּורָא אִשְׁתְּמוֹדַע, וְגַוונָא סוּמְקָא אִשְׁתְּמוֹדַע, סוּמְקָא בְּקַדְמֵיתָא, וְהָא אִתְחֲזֵי בֵּיהּ חִוָּורָא, הָא דַּכְיוּתָא אִתְיְלִיד בֵּיהּ, וְשָׁארֵי לְאִתְדַּכָּאָה. חִוָּורָא

בְּקַדְמִיתָא, וְאִתְחֲזֵי בֵּיהּ סוּמָקָא, הָא שָׁאֲרֵי לְאִסְתַּאֲבָא, וּכְתִיב וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן, דְּהָא אִתְיְלִיד בֵּיהּ סוּמָקָא, לְאִסְתַּאֲבָא. וְכַהֲנָא הֲוָה יָדַע בְּכָל אִינּוּן גַּוְונִין. וּלְזִמְנִין דְּאִתְחֲזֵי בֵּיהּ גַּוְונָא דְּדַכְיוּתָא, וְיַסְגַּר לֵיהּ לְמֵחֲמֵי אִי אִתְיְלִיד בֵּיהּ גַּוְונָא אָחֳרָא. וְאִי לָא, מַדְכֵּי לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן וְגוֹ'.

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (מלכים ב ה׳:כ״ז) וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ לְעוֹלָם וְגוֹ', אִי הוּא חָטָא בְּנוֹי אֲמַאי יִלְקוֹן. אָמַר לֵיהּ, אֱלִישָׁע יַתִּיר מִשְּׁאַר נְבִיאֵי חָמָא. חָמָא דְּלָא נָפִיק מִגֵּחֲזִי בְּרֵא דְּמַעַלְיָא, וְעַל דָּא לְיֵיט לְכֻלְּהוּ.

וְלָא עוֹד, אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, אֲנָא פּוּלְחָנָא בְּשִׁמּוּשָׁא עִלָּאָה לְגַבֵּי אַלְיָהוּ, וְזַכֵּינָא בִּתְרֵין חוּלְקִין, דְּהָא פְּלַחְנָא לֵיהּ בְּקֻשׁוֹט, וְאַנְתְּ רָשָׁע פְּגִימַת לִי, אוּמִית לְשִׁקְרָא, וַחֲמִידַת, הָא עֲבַרְתְּ עַל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, וּמַאן דְּאַעְבָּר עַל דָּא, מִית הוּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אֲבָל בְּגִין דְּפַלְחַת לִי, שִׁמּוּשָׁא דִּילְךָ לָא לְהֱוֵי לְמַגָּנָא, תֶּהֱוֵי מִיתָה דִּילְךָ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לָא. וּבְגִין כַּךְ, וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ. (גוונא דחיוורא אשתמודע, וגוונא דסומקא אשתמודע)

פרק לג

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים אֲמַאי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּכֹלָּא שַׁרְיָא, וּבְכֹלָּא שַׁלְטָא. וְאִית כְּגַוְונָא דָּא דִּכְתִיב, (משלי ל״א:י״ג) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. וּבְגִינֵי כַּךְ, שׁוּלְטָנֵיהּ דְּהַהוּא נָגַע דְּנָפִיק מֵאָתַר עִלָּאָה, דָּא שַׁלְטָא בְּכֹלָּא, בְּתֵרֵי גַּוְונֵי, בְּצֶמֶר וּבְפִשְׁתִּים. וּבְגִין כַּךְ, זֹאת תּוֹרַת נֶגַע הַצָּרַעַת בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים.

פרק לד

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה אָזִיל לְקַטְפּוּרֵי דַּאֲבוֹ'. חָמָא חַד בַּר נָשׁ, דְּסַאטֵי בְּקוּטְרָא דְּמָטוּלָא אֲכַתְפּוֹ'. אָמַר לֵיהּ, שׁוּרְטָא דְּקִישְׁטָא בְּכַתְפָּךְ אֲמַאי, לָא אָמַר לֵיהּ מִדִּי. אָזַל אֲבַתְרֵיהּ, חָמָא דְּעַיֵּיל בְּמְעָרְתָּא חֲדָא, עָאל אֲבַתְרֵיהּ, חָמָא קְטוּרָא דְּתִנְנָא דְּהֲוָה סָלִיק מִתְּחוֹת אַרְעָא, וְעָאל הַהוּא בַּר נָשׁ בְּנוּקְבָּא חַד, וְאִתְכַּסְיָא מִנֵּיהּ. דְּחִיל רִבִּי יִצְחָק, וְנָפַק לְפוּם מְעָרְתָּא.

עַד דְּהֲוָה יָתִיב, אַעְבְּרוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי חִזְקִיָּה, חָמָא לוֹן, וְקָרִיב גַּבֵּיהוֹן, סַח לוֹן עוֹבָדָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁזְבָךְ. הַאי מְעָרְתָּא דְּסָגִיר, דִּסְרוֹנְיָא הִיא, וְכָל יַתְבֵי הַהִיא קָרְתָּא, חַרְשִׁין אִינּוּן, וְאַתְיָין לְמַדְבְּרָא לְחַוְוִיזִין אוּכְמִין, דְּאִינּוּן בְּנֵי עֶשֶׂר שְׁנִין, אוֹ יַתִּיר, לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין, וְלָא מְנַטְרָא מִנַּיְיהוּ, וְאִתְעֲבִידוּ סְגִירִין וְכָל זַיְינֵי חַרְשִׁין דִּילְהוֹן בְּהַאי מְעָרְתָּא אִינּוּן.

אָזְלוּ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אִעָרְעוּ בְּחַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי, וּבָרִיהּ דְּהֲוָה מָרַע, קָטִיר עַל חֲמָרָא. אָמְרוּ לֵיהּ, מַאן אַתְּ. אָמַר לְהוֹ יוּדָאי, וְדָא הוּא בְּרִי דְּאִיהוּ קָטִיר עַל חֲמָרָא. אָמְרוּ לֵיהּ, אֲמַאי הוּא קָטִיר. אָמַר לוֹן דִּיוּרִי הוּא בְּחַד כְּפַר, דְּאִיהוּ מִבְּנֵי רוֹמָאֵי, וְהַאי בְּרִי הֲוָה אוֹלִיף

אוֹרַיְיתָא בְּכָל יוֹמָא, וַהֲוָה אַהְדַּר לְבֵיתָא, וְלָעֵי לוֹן לְאִינּוּן מִלִּין. וְג' שְׁנִין הֲוָה דִּיּוּרֵי בְּהַהוּא בֵּיתָא, וְלָא חֲמֵינָא מִדֵּי. וְהַשְׁתָּא יוֹמָא חַד עָאל בְּרֵי לְבֵיתָא לְאָהַדְּרָא מִלִּין, אַעְבָּר חַד רוּחָא קַמֵּיהּ, וְנָזִיק לֵיהּ, אַעֲקִם פּוּמֵיהּ וְעֵינוֹי, וִידוֹי אִתְעַקָּמוּ, וְלָא יָכִיל לְמַלְּלָא. וַאֲתֵינָא לְגַבֵּי מְעָרְתָּא דְּסִגִירוּ דְּסְרוֹנְיָא דִּלְמָא יִלְפּוּן לִי מִלָּה דְּאַסְוּתָא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, וּבְהַהוּא בֵּיתָא יַדְעַת מִן קַדְמַת דְּנָא, דְּאִתְנְזַק בֵּיהּ בַּר נָשׁ אָחֳרָא. אָמַר לֵיהּ יְדָעְנָא, דְּהָא מִכַּמָּה יוֹמִין אִתְנְזַק בֵּיהּ חַד בַּר נָשׁ, וַהֲווּ אַמְרֵי דְּמַרְעָא הֲוָה, וּמְנַיְיהוּ אַמְרֵי דְּרוּחָא דְּבֵיתָא, וּלְבָתַר עָאלוּ בֵּיהּ כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא אִתְנְזִיקוּ. אָמְרוּ, הַיְינוּ דְּאָמְרֵי חַבְרַיָּיא, וַוי לְאִינּוּן דְּעַבְרִין עַל מִלַּיְיהוּ.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (ירמיהו כ"ב:י"ג) הוֹי בּוֹנֶה בֵיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק, דְּהָא בְּכָל אֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ צֶדֶק, כָּל רוּחִין וְכָל מַזִּיקֵי עָלְמָא עַרְקֵי מִנֵּיהּ, וְלָא מִשְׁתַּכְּחֵי קַמֵּיהּ. וְעִם כָּל דָּא, מַאן דְּאַקְדִּים וְנָטִיל אֲתַר, אָחִיד בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה, אִי הָכִי שָׁקִיל שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּרוּחַ מְסָאֲבָא.

אָמַר לֵיהּ, לָאו הָכִי, אֶלָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר מְסָאֲבָא, וּבְגִין כַּךְ, אִי שְׁמָא קַדִּישָׁא נָטִיל אֲתַר מִקַּדְמַת דְּנָא, כָּל רוּחִין וְכָל מַזִּיקִין דְּעָלְמָא לָא יַכְלִין לְאִתְחָזָאָה בֵּיהּ, כָּל שֶׁכֵּן לְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ. אִי רוּחַ מְסָאֲבָא קָדִים, נָטִיל אֲתַר. שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, דְּהָא לָאו אַתְרֵיהּ.

וְכַד הֲוָה נָחִית נָגַע צָרַעַת, הֲוָה מַדְכֵּי אַתְרָא, וְאַפִּיק לְרוּחַ מְסָאֲבָא מֵאַתְרֵיהּ, וּלְבָתַר מְנַתְּצֵי בֵּיתָא, אֲבָנִין וְאַעְיָן וְכֹלָּא, וּבָנֵי לֵהּ כְּמִלְקַדְּמִין, בְּסִטְרָא קַדִּישָׁא בְּצֶדֶק, דְּדָכִיר לֵיהּ לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלִשְׁרֵי עָלֵיהּ קְדוּשָׁה, וְעִם כָּל דָּא בְּעַפְרָא אָחֳרָא, וְיַרְחִיק בֵּיתָא מֵאַתְרֵיהּ, מִיְּסוֹדָא קַדְמָאָה תְּרֵי טְפָחִים.

הַשְׁתָּא דְּלָא אִתְחָזֵי, וְלָא נָחִית מַאן דְּמָקַטְרֵג בֵּיהּ בְּהַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא, לְאַפָּקָא לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ, מַאי תְּקַנְתֵּיהּ. אִי יָכִיל לְנַפָּקָא מֵהַאי בֵּיתָא שַׁפִּיר. וְאִי לָאו יִבְנֶה לֵיהּ כְּמִלְקַדְּמִין, בַּאֲבָנִין אָחֳרָנִין, וְאַעְיָן וְכֹלָּא, וַיַּפִּיק וְיַרְחִיק לֵיהּ מֵאֲתַר קַדְמָאָה, וְיִבְנֵי לֵיהּ עַל שְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְעִם כָּל דָּא, לָא נָפִיק הַהוּא רוּחָא מִן אֲתַר קַדְמָאָה, בְּגִין דִּקְדוּשָׁה לָא שַׁרְיָא עַל אֲתַר מְסָאֲבָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק לָמָּה לֵיהּ לְאַטְרְחָא כּוּלֵי הַאי, בְּזִמְנָא דָּא כְּתִיב, (קהלת א':ט"ו) מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן וְגוֹ'. מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרֵב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא אִשְׁתְּכַח אַסְוּתָא בְּעָלְמָא, בְּגִינֵי כַּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא, כִּי הֵיכִי דְּלֵהֱוֵי נָטִיר.

אָמְרֵי נְזִיל בַּהֲדֵי הַאי בַּר נָשׁ וְנֶחֱמֵי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַסִּיר לָן. אִי הֲוָה אָזִיל לְגַבֵּי גַּבְרָא רַבָּא דְּחִיל חַטָּאָה, כְּגוֹן נַעֲמָן לְגַבֵּי אֱלִישָׁע, נֵזִיל אֲבַתְרֵיהּ. הַשְׁתָּא דְּאִיהוּ אָזִיל לְגַבֵּי רְחִיקֵי

עָלְמָא, רְחִיקֵי אוֹרַיְיתָא, גַּעֲלֵי מִכֹּלָּא, אָסִיר לָן לְאִתְחָזָאָה קָמַיְיהוּ. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דִּי שֵׁזִיב לָן מִנַּיְיהוּ. וְהַאי בַּר נָשׁ אָסִיר לֵיהּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא תָּנִינָן בַּכֹּל מִתְרַפְּאִין, חוּץ מֵעָצֵי אֲשֵׁרָה וְכוּ'. אָמַר לֵיהּ, וְדָא עֲבוֹדָה זָרָה אִיהוּ, וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּהָא כְּתִיב (דברים י״ח:י׳) לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ וְגוֹ'. אַזְלוּ לְאַרְחַיְיהוּ.

אָזַל הַהוּא בַּר נָשׁ לְהַהִיא מְעָרְתָּא, הוּא וּבְרֵיהּ, שָׁרֵי לֵיהּ בְּמְעָרְתָּא. עַד דְּנָפַק אֲבוֹי לְקַטְרָא לַחֲמָרֵיהּ, נָפַק קִיטוּרָא דְּאֶשָּׁא, וּמָחָא לֵיהּ בְּרֵישָׁא, וְקַטְלֵיהּ. אַדְּהָכִי עָאל אֲבוֹי, וְאַשְׁכְּחֵיהּ מֵית. נָטַל לֵיהּ וְלַחֲמָרֵיהּ, וְאָזַל לֵיהּ. וְאַשְׁכַּח לְהוּ לְבָתַר יוֹמָא חַד, לְרִבִּי יִצְחָק, וּלְרִבִּי יְהוּדָה, וְרִבִּי חִזְקִיָּה, דַּהֲווֹ אָזְלֵי. בָּכָה קָמַיְיהוּ, וְסָח לוֹן עוֹבָדָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְלָא זְמִנִין סַגִּיאִין אֲמֵינָא לָךְ, דְּאִסִּיר לְמֵיהַךְ תַּמָּן. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, (דניאל ד׳:ל״ד) דִּי כָל מַעֲבָדוֹהִי קְשׁוֹט, וְאׇרְחָתֵיהּ דִּין. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאָזְלִין בְּאׇרַח קְשׁוֹט, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאׇרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּכָל עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ, לְבָעֵי לֵיהּ דְּלֵהֱוֵוֹן כֻּלְּהוּ לִשְׁמָא קַדִּישָׁא. מַאי לִשְׁמָא קַדִּישָׁא. לְאַדְכָּרָא בְּפוּמֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא עַל כָּל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד, דְּכֹלָּא הוּא לְפוּלְחָנֵיהּ, וְלָא יִשְׁרֵי עֲלוֹי סִטְרָא אָחֳרָא. בְּגִין דְּאִיהוּ זַמִּין תְּדִירָא לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְיָכִיל לְאַשְׁרָאָה עַל הַהוּא עֲבִידְתָּא. וְעַל דָּא, הַשְׁתִּי אוֹ הָעֵרֶב הֲוָה אִסְתְּאַב, וְשַׁרְיָא עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וּמַה בְּהַאי כַּךְ, מַאן דְּפָקִיד מִלּוֹי לְסִטְרָא אָחֳרָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (דברים כ״ג:י׳) וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע.

פרק לה

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֵחֱמֵי לַאֲבוֹי (ס"א לחמוי) וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי אַבָּא נַיְימָא מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא וְנֵזִיל. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (בראשית י״ב:י״ג) אִמְרִי נָא אֲחוֹתִי אָתְּ, הַאי קְרָא קַשְׁיָא. וְכִי אַבְרָהָם דְּאִיהוּ דָּחִיל חַטָּאָה, רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה אָמַר הָכִי עַל אִתְּתֵיהּ, בְּגִין דְּיוֹטְבִין לֵיהּ. אֶלָּא אַבְרָהָם, אַף עַל גַּב דְּהֲוָה דָּחִיל חַטָּאָה, לָא סָמִיךְ עַל זְכוּתָא דִּילֵיהּ, וְלָא בָּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא זְכוּתֵיהּ, אֶלָּא עַל זְכוּתָא דְּאִתְּתֵיהּ, דְּיַרְוִוח בְּגִינָהּ מָמוֹנָא דְּשָׁאַר עַמִּין, דְּהָא מָמוֹנָא בְּאִתְּתֵיהּ זָכֵי לֵיהּ בַּר נָשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי י״ט:י״ד) בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת וּמֵיְיָ' אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת. מַאן דְּזָכֵי בְּאִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת, זוֹכֶה בְּכֹלָּא. וּכְתִיב, (משלי ל״א:י״א) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר.

וְאַבְרָהָם הֲוָה אָזִיל בְּגִינָהּ, לְמֵיכַל שְׁלָלָא מִשָּׁאַר עַמִּין, וְסָמִיךְ עַל זְכוּתָא דִּילָהּ, דְּלָא יֵכְלוּן לְאַעְנָשָׁא לֵיהּ, וּלְחַיְיכָא בָּהּ. וּבְגִינֵי כַּךְ לָא יְהִיב מִדֵּי לְמֵימַר אֲחוֹתִי הִיא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּחָמָא חַד מַלְאָכָא אָזִיל קָמָהּ, וְאָמַר לֵיהּ לְאַבְרָהָם, לָא תִּדְחַל מִנָּהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדַּר לִי, לְאַפָּקָא לֵהּ מָמוֹנָא דִּשְׁאַר עַמִּין, וּלְנַטְרָא לָהּ מִכֹּלָּא. וּכְדֵין לָא דָּחִיל אַבְרָהָם מֵאִתְּתֵיהּ,

אֶלָּא מִנַּיהּ, דְּלָא חָמָא עִמֵּיהּ מַלְאָכָא, אֶלָּא עִמָּהּ. אָמַר הָא הִיא מִתְנַטְרָא, וַאֲנָא לָא נְטִירְנָא. וּבְגִינֵי כַּךְ אָמַר, אִמְרִי נָא אֲחוֹתִי אָתְּ וְגוֹ'.

יִיטַב לִי, יֵיטִיבוּ לִי מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּכְתִיב וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת, וְעַל דָּא יֵיטִיבוּ לִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא יִיטַב לִי, דָּא דְּאָזִיל קַמָּךְ. יִיטַב לִי בְּהַאי עָלְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָמוֹנָא. וְחַיְתָה נַפְשִׁי בְּהַהוּא עָלְמָא בִּגְלָלֵךְ, דְּלָא תִּסְטֵי מִן אוֹרְחָא דְּקִשׁוֹט, דְּאִי אַזְכֵּי בְּגִינָךְ בְּמָמוֹנָא בְּהַאי עָלְמָא, וְתִסְטֵי אַנְתְּ בְּאוֹרְחָא, הָא מִיתָא זְמִינָא בְּהַהוּא עָלְמָא, אֶלָּא תִּסְתַּמַר, דְּתִחְיֵי נַפְשִׁי בְּהַהוּא עָלְמָא בִּגְלָלֵךְ.

וּבְגִין דְּהַהוּא מַלְאָכָא אָזִיל קָמָּה לְנַטְרָא לָהּ, מַה כְּתִיב. וַיִּנַּגַּע יְיָ' אֶת פַּרְעֹה וְגוֹ', עַל דְּבַר שָׂרַי וַדַּאי, דְּהַוּת אֲמָרַת לְמַלְאָכָא מָחֵי, וְהוּא מָחֵי. וְעַל דָּא לָא דְּחִיל אַבְרָהָם מִנָּהּ כְּלוּם, דְּהָא הִיא מִתְנַטְרָא. וּמַה דְּדָחִיל, מִגַּרְמֵיהּ דְּחִיל, דְּלָא חָמָא עִמֵּיהּ נְטוּרָא הָכִי.

תָּא חֲזֵי, עֶשֶׂר זְמָנִין פְּקִידַת שָׂרָה לְמַלְאָכָא, לְמַחֲאָה לְפַרְעֹה. וּבְעֶשֶׂר מַכְתְּשִׁין אַלְקֵי. סִימָנָא עַבְדַת שָׂרָה לְבָנָהָא בַּתָּרָאָה בְּמִצְרַיִם.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (מיכה ז׳:ט״ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָזָאָה פּוּרְקָנָא לִבְנוֹי, כְּאִינּוּן יוֹמִין דְּשָׁלַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחְזֵי אִינּוּן מַכְתְּשִׁין בְּמִצְרָאֵי, וְאַלְקֵי לוֹן בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין פּוּרְקָנָא דָּא, לְפוּרְקָנָא דְּמִצְרַיִם. פּוּרְקָנָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה בְּחַד מַלְכָּא, וּבְמַלְכוּ חֲדָא. הָכָא, בְּכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא, וּכְדֵין יִתְיְיקַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל עָלְמָא, וְיִנְדְּעוּן כֹּלָּא שׁוּלְטָנוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ יִלְקוּן בְּמַכְתְּשִׁין עִלָּאִין, עַל חַד תְּרֵין, בְּגִין דְּיִסְּרְבוּן כֻּלְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וּכְדֵין יִתְגַּלֵּי שׁוּלְטָנֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. וּכְדֵין כֻּלְּהוּ יִתְנַדְּבוּן בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ׳) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם וְגוֹ'. כְּדֵין קַיְימִין אֲבָהָן בְּחֶדְוָה, לְמֶחֱמֵי פּוּרְקָנָא דִּבְנֵיהוּ כְּמִלְקַדְמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: יִמְלוֹךְ יְיָ' אָמֵן וְאָמֵן:

מצורע

פרק א

(ויקרא י״ד:א׳-ב׳) וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ספרי שמות כ"ו ע"א) (איוב י״ט:כ״ט) גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תֵּדְעוּן שַׁדִּוּן. שַׁדִּוּן, שַׁדִּין כְּתִיב. כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא

אַרְחַיְיהוּ וּלְדַחֲלָא מְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יִסְטֵי מֵאָרְחָא דְּכַשְׁרָא, וְלָא יַעֲבוֹר עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא יִתְנַשֵּׁי מִנָּהּ.

דְּכָל מַאן דְּלָא לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִשְׁתְּדַל בָּהּ, נְזִיפָא הוּא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְחִיקָא הוּא מִנַּיְיהוּ, לָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא עִמֵּיהּ. וְאִינּוּן נְטוּרִין, דְּאַזְלִין עַמֵּיהּ, אִסְתְּלָקוּ מִנַּיְיהוּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמַכְרְזֵי קָמֵיהּ וְאָמְרֵי, אִסְתְּלָקוּ סוֹחֲרָנֵיהּ דְּפָלָנְיָא, דְּלָא חָשׁ עַל יְקָרָא דְּמָארֵיהּ. וַוי לֵיהּ, דְּהָא שַׁבְקוּהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּאָרְחָא דְּחַיֵּי.

וְכַד אִיהוּ אִשְׁתְּדַל בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה נְטוּרִין זְמִינִין לְקָרְבָלֵיהּ לְנַטְרָא לֵיהּ, וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וְכֹלָּא מַכְרְזֵי קָמֵיהּ וְאָמְרֵי, הָבוּ יְקָרָא לְדַיּוּקְנָא דְּמַלְכָּא, הָבוּ יְקָרָא לִבְרֵיהּ דְּמַלְכָּא, אִתְנְטִיר הוּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא דְּאָמַר נָחָשׁ לְאִתְּתָא, גָּרִים לְאִתְּתָא, וּלְאָדָם, לְמִגְזַר עֲלַיְיהוּ מִיתָה, וְעַל כָּל עָלְמָא בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא כְּתִיב, (תהילים נ"ז:ה') וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חַדָּה. בְּגִין כָּךְ, גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, מִפְּנֵי לִישָׁנָא בִּישָׁא. כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב. מַאי כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב. דָּא חֶרֶב לַיְיָ', דְּתָנָן, חֶרֶב אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבֵיהּ דָּאִין לְחַיָּיבַיָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל"ד:ו') חֶרֶב לַיְיָ' מָלְאָה דָם. (דברים ל"ב:מ"ב) וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר. וּבְגִין כָּךְ גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב כִּי חֵמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תֵּדְעוּן שַׁדִּין, שַׁדִּין כְּתִיב. בְּגִין דְּתֵדְעוּן דְּהָכִי אִתְּדָן, מַאן דְּאִית לֵיהּ חֶרֶב בְּלִישָׁנֵיהּ, אִזְדְּמַן לֵיהּ חֶרֶב (ס"א אחדן בההוא חרב) דְּשָׁצֵי כֹּלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב זֹאת תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע.

פרק ב

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (קהלת ט':י"ב) וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחוּזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם. הַאי קְרָא הָא אִתְּמַר. אֲבָל תָּא חֲזֵי, בְּנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְלָא שַׂמְעִין, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, וְכָרוֹזָא כָּל יוֹמָא קָארֵי קָמַיְיהוּ, וְלֵית מַאן דְּצָיֵית לֵיהּ, וְלֵית מַאן דְּיִתְעַר רוּחֵיהּ לְפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ.

בְּשַׁעֲתָא דְּרָמַשׁ לֵילְיָא, וְתַרְעִין סְתִימִין, אִתְּעַר נוּקְבָא דְּתַהוֹמָא רַבָּא, וְכַמָּה חֲבִילֵי טָרִיקִין מִשְׁתַּכְּחֵי בְּעָלְמָא. כְּדֵין אָפִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁינָתָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וַאֲפִילּוּ עַל כָּל דִּי בְּהוֹן אִתְּעָרוּתָא דְּחַיֵּי, וְאִינּוּן שָׁאטָן בְּעָלְמָא, וּמוֹדְעִין לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא, מִלִּין, מִנְּהוֹן כְּדִיבָן, וּמִנְּהוֹן קְשׁוֹט, וּבְנֵי נָשָׁא אִתְקְטָרוּ בְּשֵׁינָתָא.

כַּד אִתְּעַר רוּחָא דְּצָפוֹן, וְאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, שַׁלְהוֹבָא נָפְקָא וּבָטַשׁ תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא, וְקָרֵי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא. וּכְדֵין כָּרוֹזָא נָפִיק וְקָרֵי, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא מִתְעָרֵי בְּעַרְסַיְיהוּ, אִינּוּן דִּי בְּהוֹן אִתְּעָרוּתָא דְּחַיֵּי, קַיְימִין לְפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, וְעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּבְשָׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּאָתֵי צַפְרָא.

פרק ג

כַּד אָתֵי צַפְרָא, (ס"א כרוזא קרי בקול) כָּל חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ל"ח:ז') בְּרָן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וְגוֹ'. כְּדֵין כַּמָּה תַּרְעִין אִתְפְּתָחוּ לְכָל סִטְרִין. וְתַרְעָא דְּאַבְרָהָם, אִתְפְּתַח בָּהּ בְּכִנְסָת יִשְׂרָאֵל, לְזַמְּנָא לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ"א:ל"ג) וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע.

וּמַאן דְּלָא יִתְעַר רוּחֵיהּ בְּפוּלְחָנָא דְּמָרֵיהּ, בְּהֵיךְ אַנְפִּין יְקוּם קָמֵי מַלְכָּא, כַּד יִתְעָרוּן עָלֵיהּ בְּדִינָא, וְיִתְפְּשׁוּן לֵיהּ בְּקוֹלָרָא, וְלָא יִשְׁתְּכַח עָלֵיהּ זְכוּתָא לְאִשְׁתְּזָבָא, כְּדֵין כְּתִיב, (קהלת ט':י"ב) וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֵם יוּקָשִׁים בְּנֵי אָדָם. וְעַד לָא יִנְפּוֹק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, בְּכַמָּה דִּינִין אִתְדָּן נַפְשָׁא עִם גּוּפָא, עַד לָא יִתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא, וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח.

אפילו בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמָטָא שַׁעֲתָא לְאִתְפָּרְשָׁא, לָא נָפְקָא נַפְשָׁא מִן גּוּפָא, עַד דְּאִתְגְּלֵי עָלֵיהּ שְׁכִינְתָּא, וְנַפְשָׁא, מִגּוֹ חֶדְוָתָא וְחֵבִיבוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, נָפְקָא מִגּוּפָא לְקָבְלָהָא. אִי זַכָּאָה הוּא, מִתְקַשַּׁר בָּהּ וְאִתְדַּבָּק בָּהּ. וְאִי לָאו, שְׁכִינְתָּא אַזְלָא, וְהִיא אִשְׁתְּאַרַת, וְאַזְלַת וּמִתְאַבְּלָא עַל פְּרִישׁוּתָא דְּגוּפָא. מַתְלָא אָמְרִי. שׁוּנְרָא מֵאָשָׁא לָא מִתְפָּרְשָׁא, חַדְדֵי לְסַכִּינָא, אַזְלָא אֲבַתְרֵיהּ.

לְבָתַר אִתְדָּנוּ תַּרְוַוּיְיהוּ עַל יְדוֹי דְּדוּמָה. גּוּפָא אִתְדָּן בְּקִבְרָא עַד דְּתָב לְעַפְרָא, וְנַפְשָׁא בְּאֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם בְּכַמָּה דִּינִין, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּאִתְגְּזַר עָלָהּ לְקַבְּלָא עוֹנְשָׁא. בָּתַר דְּקַבִּילַת עוֹנְשָׁא, וּמָטֵי זִמְנָא לְאִתְדַּכְּאָה, כְּדֵין אִסְתַּלְקָא מִגֵּיהִנָּם, וְאִתְלַבְּנַת מֵחוֹבָהָא כְּפַרְזְלָא דְּאִתְלַבַּן בְּנוּרָא, וְסַלְקִין עִמָּהּ, עַד דְּשָׁאלַת לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, וְאִסְתַּחֵי תַּמָּן בְּאִינּוּן מַיָּא, וְאִסְתַּחֵי בְּבוּסְמִין דְּתַמָּן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים) מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה. וְקַיְימָא תַּמָּן עַד זִמְנָא דְּאִתְגְּזַר עֲלֵיהּ לְאִתְרַחֲקָא מֵאֲתַר דְּיִתְבִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּא.

וְכַד מָטָא זִמְנָא לְסַלְקָא, כְּדֵין סַלְקִין עִמֵּהּ, דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, עַד דְּאִתְקְרִיבַת כְּקוּרְבָּנָא עַל מַדְבְּחָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, זֹאת תּוֹרַת הַמְּצֹרָע. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (קהלת א':ה') וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִתְמַר, וְאוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּנִשְׁמְתָא דְּבַר נָשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּהִיא קַיְימָא עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, כְּדֵין, וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, בְּזִמְנָא דְּנָפִיק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, וְאִשְׁתְּכַח בִּתְשׁוּבָה, כְּדֵין אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם, אִי זַכָּאָה אִיהוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ"ב:ז') וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר, וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים.

תָּא חֲזֵי, כָּל חוֹבֵי עָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר עֲלַיְיהוּ, בְּתִשּׁוּבָה, בַּר מֵהַהוּא לִישָׁנָא בִּישָׁא, דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל חַבְרֵיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּכְתִיב, זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע, זֹאת הִיא תּוֹרָתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רָע. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, כָּל מַאן דְּאַפִּיק לִישָׁנָא בִּישָׁא, אִסְתַּאֲבָן לֵיהּ כָּל שַׁיְיפוֹי, וְיִתְחֲזֵי לְסַגְרָא, בְּגִין דְּהַהִיא מִלָּה בִּישָׁא סַלְקָא וְאִתְעַר רוּחָא מְסָאֲבָא עֲלוֹי וְאִסְתְּאַב, אָתֵי לְאִסְתַּאֲבָא מְסָאֲבִין לֵיהּ, בְּמִלָּה דְּלַתַּתָּא אִתְעַר מִלָּה אָחֳרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו א׳:כ״א) אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה וְגוֹ'. מַאן דַּהֲוַת מְהֵימָנָא לְבַעְלָהּ, אַהֲדְרַת לְזוֹנָה. מְלַאֲתִי מִשְׁפָּט, וַדַּאי דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, צֶדֶק, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דְּאִתְעָרַת מִלָּה אָחֳרָא, אִסְתְּלַק מִנַּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשַׁרְיָא בָּהּ רוּחָא דְּקַטוּלֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְעַתָּה מְרַצְּחִים. וּמַה יְרוּשָׁלַם קַרְתָּא קַדִּישָׁא כַּךְ, שְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, זֹאת תִּהְיֶה וַדַּאי לְקָבְלֵיהּ לְאִתְפָּרְעָא מִנֵּיהּ, דְּהַהוּא מוֹצִיא שֵׁם רָע, בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. מַשְׁמַע, מַאן דְּאִית לֵיהּ לִישָׁנָא בִּישָׁא צְלוֹתֵיהּ לָא עָאלַת קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אִתְעַר עָלֵיהּ רוּחָא מְסָאֲבָא. כֵּיוָן דְּאָהֲדָר בִּתְשׁוּבָה וְקַבִּיל עָלֵיהּ תְּשׁוּבָה, מַה כְּתִיב, בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן וְגוֹ' וְרָאָה הַכֹּהֵן וְגוֹ'.

(ויקרא י״ד:ד׳) וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת. רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ שְׁכִיחֵי קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. יוֹמָא חַד אָמַר לֵיהּ, עֵץ אֶרֶז הָא יְדִיעַ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים א ה׳:י״ג) מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן, דְּהָא הַהוּא עֵץ אֶרֶז, לָא אִשְׁתְּרְשָׁן נְטִיעוֹי אֶלָּא בַּלְּבָנוֹן, וְהָא אִתְּמַר. אֵזוֹב לְמָה, וּמַאי הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, וְלָקַח לַמִּטַהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזוֹב. תָּא חֲזֵי, בַּר נָשׁ דְּמִשְׁתַּדֵּל בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, וְאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁארֵי עֲלוֹי וּשְׁכִינְתֵּיהּ אִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אָתֵי לְאִסְתַּאֲבָא, שְׁכִינְתָּא אִסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְחִיק מִנֵּיהּ, וְכָל סִטְרָא דִּקְדוּשָּׁה דְּמָארֵיהּ מְרַחֲקִין מִנֵּיהּ, וְשָׁארֵי עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא וְכָל סִטְרָא דְּמְסָאֲבָא, אָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה מְסַיְיעִין לֵיהּ. בָּתַר דְּאִתְדַּכֵּי וְאַהְדַּר בִּתְשׁוּבָה, הַהוּא דְּאִסְתַּלָּק מִנֵּיהּ אַהְדַּר, וְשָׁארֵי עֲלוֹי.

פרק ה

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וְלָקַח לַמִּטַהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת. כֵּיוָן דְּאָמַר, שְׁתֵּי צִפֳּרִים, לָא יָדַעְנָא דְּאִינּוּן חַיּוֹת, אֶלָּא, הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל חַיּוֹת, חַיּוֹת מַמָּשׁ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א׳:ט״ו) וָאֵרֶא הַחַיּוֹת, לְקֶבֶל אֲתַר דְּיַנְקֵי מִנַּיְיהוּ נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, וְעֵץ אֶרֶז הָא אִתְּמַר, וּשְׁנִי תוֹלַעַת, סְטָר סוּמָקָא דִּגְבוּרָה דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ בְּקַדְמִיתָא. וְאֵזוֹב, דָּא ו' זְעֵירָא, דְּיָנִיק לֵיהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְגִין כָּךְ, עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב, אַזְלָן כַּחֲדָא, וְעַל דָּא ו' ו' כַּחֲדָא אִשְׁתְּכָחוּ,

חַד עִלָּאָה, וְחַד זְעֵירָא, וְקַרְיֵין לוֹן, ו' עִלָּאָה, ו' תַּתָּאָה. וְכֻלְּהוּ אָהֲדְרוּ לְשַׁרְיָא עֲלוֹי בְּגִין דְּהָא אִתְדְּכֵי, לְקַבֵּל אִלֵּין, לְתַתָּא (מנייהו), עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת אִשְׁתְּכָחוּ (בשמא) בְּדַכְיוּתָא דָּא, וְתַלְיֵין מֵאִלֵּין עִלָּאִין.

פרק ו

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. יָתְבוּ בְּהַהוּא בֵּי חַקְלָא וְצַלּוּ. בָּתַר דְּסִיְימוּ צְלוֹתָא קָמוּ וְאָזְלוּ. פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. וְאָמַר, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאוּשָּׁר. עֵץ חַיִּים, דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי אִילָנָא עִלָּאָה רַבָּא וְתַקִּיף. תּוֹרָה, אֲמַאי אִקְרֵי תּוֹרָה. בְּגִין דְּאוֹרֵי וְגַלֵּי בְּמָה דְּהַוָּה סְתִים דְּלָא אִתְיְדַע. חַיִּים, דְּכָל חַיִּים דִּלְעֵילָּא בָּהּ אִתְכְּלִילוּ, וּמִנָּהּ נָפְקִין. לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, לְאִינּוּן דְּאַחְדִין בָּהּ, דְּמַאן דְּאָחִיד בְּאוֹרַיְיתָא אָחִיד בְּכֻלָּא, אָחִיד לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְתוֹמְכֶיהָ מְאוּשָּׁר, מַאן תּוֹמְכֶיהָ. אִלֵּין אִינּוּן דְּמַטְיְלִין מִלָּאי, לְכִיסָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְתוֹמְכֶיהָ, זְכֵי לִנְבִיאֵי מְהֵימְנֵי דְּיִפְקוּן מִנַּיְיהּ. מְאוּשָּׁר, אַל תִּקְרֵי מְאוּשָּׁר, אֶלָּא מֵרֹאשׁוֹ, אִינּוּן תַּמְכִין לְאוֹרַיְיתָא, מֵרֹאשׁוֹ וְעַד סוֹפוֹ. מֵרֹאשׁוֹ, דָּא רֵישָׁא דְּכֹלָּא דְּאִקְרֵי רֹאשׁ, דְּכְתִיב, (משלי ח׳:כ״ג) מֵעוֹלָם נְסַכְתִּי מֵרֹאשׁ. וְרֹאשׁ דָּא חָכְמָה, דְּאִיהִי רֵישָׁא לְכָל גּוּפָא, וְגוּפָא אִתְפְּשַׁט בֵּיהּ עַד סְיוּמָא דְּשִׁית סְטָרִין, וְתוֹמְכֶיהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ה׳:ט״ו) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ. דְּאִינּוּן דְּמַטְיְלִין מִלָּאי לְכִיסָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אִינּוּן תַּמְכִין לְאוֹרַיְיתָא מֵרֵישָׁא עַד סְיוּמָא דְּגוּפָא, וְכָל מְהֵימְנוּתָא, בֵּיהּ תַּלְיָא, וְאִתְמָנֵךְ. וְזָכֵי לִבְנִין דְּיִתְחָזוּן לִנְבִיאֵי מְהֵימְנֵי.

פרק ז

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (ויקרא א׳:א׳) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְיָ' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. וַיִּקְרָא אֶלֶף זְעֵירָא, אֲמַאי. אֶלָּא בְּגִין לְאַחֲזָאָה מַאן הוּא הַהוּא דִּקְרָא, הַהוּא דְּשַׁרֵי בְּמַקְדְּשָׁא, וּכְדֵין זַמִּין לְמֹשֶׁה, כְּמַאן דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזָא. הָכָא א' זְעֵירָא, הָתָם א' רַבְּתָא, אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ. (ס"א אדם) דָּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, הֵי מִנַּיְיהוּ עִלָּאָה. אֶלָּא מֹשֶׁה עִלָּאָה, מֹשֶׁה שׁוּשְׁבִינָא דְּמַלְכָּא, אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. מְתַל לְמַלְכָּא דְּהַוָּה לֵיהּ מַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה. מָה עָבַד. יָהַב לָהּ שׁוּשְׁבִינָא לְתַקָּנָא לָהּ וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּמִלֵּי דְּבֵיתָא. וְעַל דָּא, כַּד עַיִּיל שׁוּשְׁבִינָא דָּא לְמַלְכָּא, לָא עַיִּיל אֶלָּא עִם מַטְרוֹנִיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן וְגוֹ'.

מֹשֶׁה שׁוּשְׁבִינָא לְמַלְכָּא, בְּגִין כָּךְ אִזְדַּמַּן כְּאוּשְׁפִּיזָא, וּלְבָתַר, וַיְדַבֵּר יְיָ' אֵלָיו. אַהֲרֹן הוּא שׁוּשְׁבִינָא לְמַטְרוֹנִיתָא, וְכָל מִלּוֹי הֲווֹ, לְפַיְיסָא לְמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְיִתְפַּיֵּיס מַלְכָּא בַּהֲדָהּ. וְעַל דָּא בְּגִין דְּאִיהוּ, שׁוּשְׁבִינָא לָהּ שַׁוִּי מָדוֹרֵיהּ בַּהֲדָהּ, לְתַקָּנָא בֵּיתָא וּלְעַיְינָא תָּדִיר בְּמִלֵּי

דְּבֵיתָא. וְעַל דָּא אִתְתְּקַן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְאִקָּרֵי כֹּהֵן גָּדוֹל. מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (תהילים ק״י:ד׳) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק.

וּבְגִין כָּךְ כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ מִבֵּי מַלְכָּא, נָטִיל, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ. וְעַל דָּא הוּא קָאִים לְדַכְאָה לְכָל אִינּוּן דְּעָאלִין לְבֵי מַטְרוֹנִיתָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח מִסְאֲבָא בְּאִינּוּן בְּנֵי הֵיכָלָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וְלָקַח לַמְטַהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְגוֹ'.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ב׳:ד׳) יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ. יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק, דָּא יִצְחָק דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דְּחַמְרָא, נָהִיר בְּקַדְמִיתָא, וְחַיִּיךְ, וּלְבָתַר זְעִים וְתָרִיךְ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם וְלָא כְּתִיב, יוֹשֵׁב שָׁמַיִם. יִשְׂחָק, נָהִיר וְחַיִּיךְ. וְעַל דָּא דִּינָא נָהִיר וְחַיִּיךְ, לְהוּ לְרַשִׁיעַיָּיא.

וּלְבָתַר מַה כְּתִיב, אָז יְדַבֵּר אֲלֵימוֹ בְּאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ. וְכַךְ אָרְחֵי דְּחַיָּיבַיָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָהִיר לְהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְנָהִיר לוֹן אַנְפִּין כְּחַמְרָא, דְּנָהִיר בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר זְעִים וְקָטֵיל. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָשִׁיךְ לוֹן לְחַיָּיבַיָּא, אִי יְהַדְרוּן לְקֳבְלֵיהּ, יָאוּת, וְאִי לָא שָׁצֵי לוֹן מֵהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֵית לוֹן בֵּיהּ חוּלָקָא, וְיִשְׁתֵּצוּן מִכֹּלָּא. אַתּוּן לְאִתְדַכְּאָה, מְסַיְּיעִין לוֹן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַכֵּי לוֹן וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, וְקָאמַר עֲלַיְיהוּ שָׁלוֹם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו נ״ז:י״ט) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב וְגוֹ'.

פרק ח

(ויקרא ט"ז) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֶת נִדָּתָהּ וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (זכריה י״ד:א׳) הִנֵּה יוֹם בָּא לַיְיָ וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ. הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, הִנֵּה יוֹם יָבֹא, מַאי, הִנֵּה יוֹם בָּא. אֶלָּא שֶׁכְּבָר בָּא, עַד לָא אִבְרֵי עָלְמָא, וְהוּא יוֹם דְּבֵיהּ יַעְבִּיד דִּינָא לְחַיָּיבַיָּא. וְהוּא יוֹם דְּבֵיהּ יִתְפָּרַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן דְּעָקוּן לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. הַאי יוֹם בָּא וְקָאִים קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתָבַע מִנֵּיהּ לְמֶעְבַּד דִּינָא וּלְשֵׁצָאָה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (זכריה י״ד:ב׳) וְאָסַפְתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לַמִּלְחָמָה וְגוֹ'.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, תְּרֵין יוֹמִין אִינּוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַד שְׁאָרֵי עִמֵּיהּ, וְחַד אָתֵי לְקַמֵּיהּ, וּבְאִלֵּין עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרָבִין בְּכֹלָּא. וְכַד הַאי יוֹמָא, אָתֵי לְאַגָּחָא קְרָבָא, אִזְדַּוּוג בְּהַהוּא יוֹמָא אָחֳרָא, וְנָטִיל זַיְינִין עַל זַיְינֵיהּ, וְאָגַח קְרָבָא בְּכֹלָּא, בְּאִינּוּן רָאמִין וּנְמוּכִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ב׳:י״ב) כִּי יוֹם לַיְיָ צְבָאוֹת, עַל כָּל גֵּאֶה וָרָם וְעַל כָּל נִשָּׂא וְשָׁפֵל. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ וְגוֹ'. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ד:ו׳) חֶרֶב לַיְיָ מָלְאָה דָם. מָלְאָה דָם וַדַּאי, דִּכְתִיב כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים. בְּלֹא עֶת נִדָּתָהּ, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (דניאל ט׳:י״ד) וַיִּשְׁקוֹד יְיָ עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ. דְּתָנֵינָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

אַקְדִּים פּוּרְעָנוּתָא לְעָלְמָא, חַיָּיבַיָּא מְקַדְּמִין פּוּרְעָנוּתָא בְּחוֹבֵיהוֹן לְמֵיתֵי לְעָלְמָא, אוֹ כִּי תָזוּב עַל נִדָּתָהּ. הַיְינוּ (ויקרא כ"ו:י"ח) וְיָסַפְתִּי לְיִסְּרָה אֶתְכֶם, מַהוּ וְיָסַפְתִּי לְיַסְּרָה. אוֹסִיף דִּינָא עַל דִּינָא, וְאֶתֵּן דָּמָא עַל דָּמָא, יַתִּיר עַל מַה דְּאִית בְּהַהוּא חֶרֶב לַיְיָ' מָלְאָה דָם. כְּתִיב, (בראשית ח':כ"א) לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. מַהוּ לֹא אוֹסִיף. אֶלָּא, לָא אֶתֵּן עוֹד תּוֹסֶפֶת לְהַהוּא חֶרֶב, אֶלָּא כְּגַוְונָא דְּיָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל. וְהָא כְּתִיב וְיָסַפְתִּי. אֶלָּא לְיִסְּרָה כְּתִיב, וְלָא לְשֵׁיצָאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אוֹ כִּי תָזוּב עַל נִדָּתָהּ. כָּל יְמֵי זוֹב טוּמְאָתָהּ. מַהוּ כָּל יְמֵי זוֹב טוּמְאָתָהּ. אֶלָּא חַיָּיבַיָּא מְסָאֲבִין בְּחוֹבֵיהוֹן לְגַרְמֵיהוֹן, וּמְסָאֲבִין לְאַתָר אָחֳרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר י"ט:כ') כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ' טִמֵּא. וְאִתְעַר רוּחַ מְסָאֲבָא עֲלַיְיהוּ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וּלְאַעְבָּרָא לְהַהוּא רוּחָא מְסָאֲבָא מֵעָלְמָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:א') לֹא יוֹסִיף יָבֹא בָךְ עוֹד עָרֵל וְטָמֵא. וּכְתִיב (זכריה י"ג:ב') וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. מִן הָאָרֶץ וַדַּאי. (מאן דאתי לאסתאבא מסאבין ליה ודאי)

פרק ט

רִבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, לֵילְיָא חַד קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (קהלת ז':י"ד) בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וְגוֹ' גַּם אֶת זֶה לְעוּמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב, בְּזִמְנָא דְּאַסְגֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֶסֶד בְּעָלְמָא, בְּעֵי בַּר נָשׁ לְמֵיהַךְ בְּשׁוּקֵי וּלְאִתְחַזָּאָה קָמֵי כֹּלָּא, דְּהָא כַּד שָׁארֵי טִיבוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא, בְּכֹלָּא שָׁארֵי, וּבְכֹלָּא עָבִיד טִיבוּ וַאסְגֵּי לֵיהּ בְּעָלְמָא. וּבְגִין כָּךְ, יִתְחֲזֵי בַּר נָשׁ בְּאִתְגַּלְיָא בְּשׁוּקֵי, וְיַעְבִיד טִיבוּ דְּלִשְׁרֵי עֲלֵיהּ טִיבוּ אָחֳרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב. הֱיֵה בְטוֹב וַדַּאי.

וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה. לָא כְּתִיב וּבְיוֹם רָעָה הֱיֵה בְּרֵע, אֶלָּא, בְּיוֹם רָעָה רְאֵה. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעָלְמָא, לָא לִבְעֵי לֵיהּ לֶאֱינִישׁ לְאִתְחַזָּאָה בְּשׁוּקָא וּלְמֵיהַךְ יְחִידָאָה בְּעָלְמָא. דְּהָא כַּד דִּינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, עַל כֹּלָּא שָׁארֵי. וּמַאן דְּפָנֵע בֵּיהּ, וְאַעְרַע קַמֵּיהּ, יִתְדַּן בְּהַהוּא דִּינָא. וּכְדֵין כְּתִיב, (משלי י"ג:כ"ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. דְּהָא מִשְׁפָּט אִסְתַּלָּק מִצַּדֶּק, וְלָא שַׁרְיָין דָּא בְּדָא עַל עָלְמָא. וְעַל דָּא רְאֵה. רְאֵה וַהֲוִי נָטִיר, אַשְׁגַּח וְעַיֵּין לְכָל סְטָר. וַהֲוִי יָדַע, דִּבְכֻלְּהוּ שַׁרְיָא דִינָא, וְלָא תִּפּוֹק לְבַר, וְלָא תִּתְחֲזֵי בְּשׁוּקָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁרֵי עָלָךְ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּגַם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. כַּמָּה דְּכַד שָׁארֵי טִיבוּ בְּעָלְמָא שָׁארֵי עַל כֹּלָּא, כָּךְ, כַּד שַׁרְיָא דִינָא בְּעָלְמָא שָׁארֵי עַל כֹּלָּא, וּמַאן דְּאִתְעָרַע בֵּיהּ אִתְפַּס.

תָּא חֲזֵי, כַּד דִּינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, כַּמָּה סַיְיפִין תַּלְיָין, דְּנַפְקֵי מֵהַהוּא חֶרֶב עִלָּאָה, וְזַקְפִין רֵישָׁא וְחָמָן דְּהָא הַהוּא חֶרֶב עִלָּאָה סוּמָקָא, מַלְיָיא דָּמָא בְּכָל סִטְרִין, כְּדֵין גַּוְרִין נִימוּסִין.

וְכַמָּה סַיְיפַיָּא אִתְעָרוּ, (ס"א כדין פסירן סייפין, וכמה נימוסין אתערו) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג׳:ח׳) אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ. וּכְתִיב, (יהושע ה׳:י״ג) וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ. וְכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי לְמֶעְבַּד דִּינָא. וּמַאן דְּיִעְרַע בְּהוּ אִתְּזַק. כְּתִיב, (בראשית י״ט:י״ט) הִנֵּה נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּבְכָל אֲתַר דְּדִינָא שַׁרְיָא בְּכֹלָּא שַׁרְיָא, בֵּין בְּמָתָא בֵּין בְּמַדְבְּרָא וּבְסָחֲרָנָא דְּמָתָא.

פרק י

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ח׳:ו׳) שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ וְגוֹ'. שִׂימֵנִי כַחוֹתָם, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרָה דָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שִׂימֵנִי כַחוֹתָם, מַאן הוּא חוֹתָם. דָּא חוֹתָם דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּקֻשׁוֹט. כַּחוֹתָם עַל לִבֶּךָ, דָּא חוֹתָם שֶׁל תְּפִלִּין, דְּאָנַח בַּר נָשׁ עַל לִבֵּיהּ. כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ, דָּא יַד כֵּהָה, דְּמָנַח בְּהַהוּא זְרוֹעַ, וּמַנוּ יִצְחָק. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאָמַר שִׂימֵנִי כַּחוֹתָם, חוֹתָם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי כַּחוֹתָם. כְּאִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִתֵּי שְׁבָחָא לְכָל גּוּפָא. וְעַל דָּא תְּפִלִּין בַּזְּרוֹעַ, עַל הַלֵּב, וּבְדָא אִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ שְׁלִים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה. מַאי כִּי עַזָּה כַמָּוֶת. אֶלָּא לָא אִשְׁתְּכַח קַשְׁיוּתָא בְּעָלְמָא, כְּמָה דְּפִרְישׁוּ דְּנַפְשָׁא מִגּוּפָא, כַּד בָּעַיִין לְאִתְפָּרְשָׁא. (ועל דא) כַּךְ אַהֲבַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא אִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ תְּפִלָּה שֶׁל יַד, אִתְקַשְׁרָא בִּזְרוֹעַ, לְקַיְימָא דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי.

קָשֶׁה כִּשְׁאוֹל קִנְאָה. בְּכָל דַּרְגִּין דְּגֵיהִנָּם, לָא אִית קַשְׁיָא כִּשְׁאוֹל, דְּנָחִית לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ, בַּר הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי אֲבַדּוֹן, וְדָא וְדָא אִשְׁתְּתָפוּ כַּחֲדָא. וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ לְחַיְיבַיָּא מִכֹּלָּא. כַּךְ, קָשֶׁה כִּשְׁאוֹל קִנְאָה, דְּלֵית קִנְאָה אֶלָּא בְּרַחִימוּתָא, וּמִגּוֹ רַחִימוּתָא אָתֵי קִנְאָה, וּמַאן דְּקִנֵּי לְהַהוּא דְּרָחִים (ויחי קע"ה ע"א) יַתִּיר, קַשְׁיָא לֵיהּ לְאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ מֵהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שְׁאוֹל, דְּאִיהוּ קַשְׁיָא מִכָּל דַּרְגִּין דְּגֵיהִנָּם.

רִשְׁפֶּיהָ רִשְׁפֵי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶת יָהּ. וּמַאן אִיהוּ שַׁלְהֶבֶת יָהּ, דָּא אֶשָּׁא דְּנָפִיק מִגּוֹ שׁוֹפָר, כְּלִיל מֵרוּחָא וּמַיָּא. וּמִגּוֹ הַהוּא שַׁלְהוֹבָא כַּד מִתְלַהֲטָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אוֹקִיד עָלְמָא בְּשַׁלְהֹבוּתָא בְּקִנְאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְשַׁעֲתָא דְּהִיא מְקַנְּאָה לֵיהּ, וַוי דְּאַעְרַע בְּשַׁלְהוֹבִיתָא, דְּאִיהוּ יִתּוֹקַד בֵּהּ.

פרק יא

תּוּ פָּתַח וְאָמַר. (שיר השירים ח׳:ז׳) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת וְגוֹ'. מַיִם רַבִּים דָּא דְּרוֹעָא יְמִינָא, דְּבָעֵי לְקַשְׁרָא בֵּיהּ קִשְׁרָא דִּתְפִלָּה עַל דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, לְקַיְימָא וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. דָּבָר אַחֵר, מַיִם רַבִּים, דָּא הוּא נָהָר עִלָּאָה, דְּמִנֵּיהּ נָפְקִין נַהֲרִין לְכָל עִבָר, וְכֻלְּהוּ נַגְדִּין וְאִתְמַשְׁכָן

מְנַיֵּהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים צ״ג:ד׳) מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים. מֵאִינּוּן קוֹלוֹת דְּמַיִם רַבִּים, דְּנָפְקָן וְאִתְמַשְּׁכָן מִנַּיֵּהּ. וּנְהָרוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, נָשְׂאוּ נְהָרוֹת וְגוֹ'.

אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה, דְּרָחִים כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יָבוּזוּ לוֹ. (שיר השירים ח׳:ז׳) בוֹז יָבוּזוּ לוֹ, יָבוּז מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי יָבוּזוּ לוֹ. אֶלָּא, אִם יִתֵּן אִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי כ״ד:ד׳) כָּל הוֹן יָקָר וְנָעִים. בָּאַהֲבָה, דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּיהּ, וְלָא לְאִתְקַשְּׁרָא בַּהֲדָהּ, בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ, כָּל אִינּוּן אוּכְלוּסִין וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא, לְהַהוּא הוֹן יָקָר, דְּהָא לֵית רְעוּתָא לְכֻלְּהוּ אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְעַטְּרָא בַּהֲדֵיהּ, כְּדֵין כָּל אִינּוּן אוּכְלוּסִין, וְכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֵדוּ, בְּנְהִירוּ, בְּבִרְכָאן, (על דא אמר) כְּתִיב שְׁמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. מַאן דְּאָנַח תְּפִלִּין, כַּד מָנַח תְּפִלָּה שֶׁל יַד, בָּעֵי לְאוֹשָׁטָא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, לְקַבְּלָא לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּלְקַשְּׁרָא קִשְׁרָא עִם יְמִינָא, בְּגִין לְחַבְּקָא לָהּ, לְקַיְּימָא דְּכְתִיב, שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. לְאִתְחֲזָאָה בַּר נָשׁ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאִתְעַטְּרָא בְּכֻלָּא, וּכְדֵין בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכֻלָּא, בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי עֲלֵיהּ, (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

תוספתא בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ. מַאי בּוֹז. יוֹמָא תְּנֵינָא וְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְּסוּכּוֹת, דְּבָהוֹן הֲווֹ מְנַסְּכֵי מַיִם וְיַיִן. דְּז' יוֹמִין דְּסוּכּוֹת, בְּהוֹן הֲווֹ מַקְרִיבִין יִשְׂרָאֵל, ע' פָּרִים, לְכַפָּרָא עַל שִׁבְעִין מְמָנָן, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּאַר עָלְמָא חָרוּב מִנַּיֵּהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר כ״ט:י״ב) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְגוֹ' וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה אִשֵּׁה וְגוֹ'. (ע"כ תוספתא)

פרק יב

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים יז) שִׁמְעָה יְיָ' צֶדֶק וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבָכָל זִמְנָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אָתַת לְקַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִזְדְּמַן לְקַבְּלָהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שִׁמְעָה יְיָ' צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי. אָמַר דָּוִד, אֲנָא אִתְקַטַּרְנָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּהִיא אִשְׁתְּכַחַת לְקַמָּךְ, אֲנָא נְמֵי הָכִי אִשְׁתְּכַחְנָא. וּבְגִין כַּךְ שִׁמְעָה יְיָ' צֶדֶק, בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר, הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי. בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה. מַאי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן. כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּצָלוֹתָא, דְּאַפִּיק בַּר נָשׁ מִפּוּמֵיהּ, סָלְקָא לְעֵילָּא וּבָקְעָא רְקִיעִין, וְעָאלַת לַאֲתַר דְּעָאלַת, תַּמָּן אִתְבְּחָנַת הַהִיא מִלָּה, אִי הִיא מִלָּה דְּכַשְׁרָא אִי לָא, אִי אִיהִי מִלָּה דְּכַשְׁרָא עָאלִין לָהּ קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְמֶעְבַּד רְעוּתָהּ. וְאִי לָאו, סָאטִין לָהּ לְבַר, וְאִתְעַר בְּהַהִיא מִלָּה רוּחָא אָחֳרָא. וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, (תהילים ק״ה:י״ט) עַנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ וְגוֹ'. עַד אֵימָתַי, עַנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ. עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ אִמְרַת יְיָ' צְרָפָתְהוּ. עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ דְּמַאן. אֶלָּא עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ

(דיוסף, ואתבחין) הַהִיא מִלָּה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אִמְרַת יְיָ' צְרָפָתְהוּ. כְּדֵין, שַׁלַּח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ. אַדְהָכִי הֲוָה אָתָא צַפְרָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב, (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. נֶפֶשׁ אֲדֹנִי, סְתָם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים כ״ד:ד׳) אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי, הָא עִידָנָא בְּצַפְרָא לְאִתְקַשְּׁרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּלְאִתְחַבְּרָא בְּבַעְלָהּ, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, וְאָתָאן לְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

פרק יג

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר כְּתִיב, (ויקרא ט״ו:ל״א) וְהִזַּרְתֶּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם וְגוֹ' בְּטַמְּאָם אֶת מִשְׁכָּנִי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם. וְהִזַּרְתֶּם, כְּהַאי זָר, דְּאִיהוּ זָר מִכֻּלְּהוּ, וְלָא אִתְחַבָּר בְּמָה דְּלֵיתֵיהּ דִּילֵיהּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּמִסְתַּאֲבִין בְּנֵי נָשָׁא לְתַתָּא, מִסְאֲבִין לוֹן בְּכֹלָּא, וְהָא אִתְּמַר. אֲבָל, בְּשַׁעֲתָא דְּרוּחַ מִסְאֲבָא אִתְעַר (ס"א לתתא, אתער רוח וכו') חֲשַׁבְתּוּן זָר, אֶלָּא רוּחַ מִסְאֲבָא דִּלְתַתָּא, אִתְעַר רוּחַ מִסְאֲבָא אָחֳרָא, וְאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְנַחְתָּא לְעָלְמָא. מַאי רְשׁוּתָא, רְשׁוּתָא דְּקִדּוּשָׁה דְּהַוָה נָחִית וּמָחֵי בֵּיהּ, לָא אִשְׁתְּכַח, וְאִסְתְּלַק, וּכְדֵין אִתְגַּלְיָיא דִּינָא, לְקֻבְלֵיהוֹן דְּחַיְיבִין, וְאוֹסִיף דִּינָא עַל דִּיְיהוּ, וּכְדֵין, תְּרִין רוּחִין מִשְׁתַּכְּחִין בְּעָלְמָא, חַד, רוּחָא דְּדִינָא, וְחַד, רוּחָא דְּמִסְאֲבָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִצְטְרִיכְנָא הָכָא לְמֵימַר מִלָּה דְּאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא. תָּא חֲזֵי, הָכָא יַלְפִינָן מִנֶּגַע דְּבֵיתָא. דְּכַד רוּחָא מִסְאֲבָא שַׁרְיָא בְּבֵיתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְדַכְּאָה לֵיהּ, שָׁדַר נָגַע צָרַעַת בְּבֵיתָא, לְקַטְרְגָא דָּא בְּדָא, וְהַהוּא נָגַע לָא אַעְדֵּי מִבֵּיתָא, וְאַף עַל גַּב דְּרוּחַ מִסְאֲבָא אִסְתְּלַק מֵהַהוּא בֵּיתָא, עַד דְּיִנְתְּצוּן בֵּיתָא, אֲבָנִין וְאָעִין וְכֹלָּא, כְּדֵין אִתְדְּכֵי אַתְרָא. כְּהַאי גַּוְונָא, מַאן דְּאִסְתְּאַב וְאִתְעַר רוּחָא מִסְאֲבָא וְשָׁאֲרֵי עֲלוֹי, כַּד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה עָלְמָא, אִתְעַר רוּחַ דִּינָא תַּקִּיפָא, וְאִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא וְשַׁרְיָא עַל הַהוּא רוּחָא מִסְאֲבָא, וּמְקַטְרְגֵי דָּא בְּדָא, עַד דְּיִתְעַבַּר מֵעָלְמָא, וְהַהוּא רוּחָא דִּינָא תַּקִּיפָא, לָא אִסְתְּלַק מֵאַתְרֵיהּ עַד דְּיִנָּתֵץ אֲתַר, שַׁיְיפִין וְגַרְמִין וְכֹלָּא, כְּדֵין אִתְדְּכֵי עָלְמָא וְאִתְעַבְּרוּ מִנֵּיהּ רוּחִין מִסְאֲבִין, וְעָלְמָא אִשְׁתְּכַח בְּדַכְיוּ.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, אָתָא לְאִסְתַּאֲבָא מִסְאֲבִין לֵיהּ וּדְאי. וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ כַּד שְׁאֲרֵי עֲלֵיהּ רוּחַ מִסְאֲבָא, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ בְּעָלְמָא, דְּוַדַּאי לִינְדַע, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְבַעֲרָא לֵיהּ מִן עָלְמָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּכֻלְּהוּ קַדִּישִׁין, וְאִשְׁתְּכָחוּ בִּקְדוּשָׁה קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ רוּחַ קַדִּישָׁא, בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. כֵּיוָן דְּאָתָא צַפְרָא קָמוּ אַזְלוּ.

פרק יד

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (בראשית ל"ב:ב'-ג') וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ, דְּהָוָה אָזִיל לְקֶבֶל אֲבוּהִי. תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא, דְּיַעֲקֹב אִשְׁתְּכַח לְגַבֵּיהּ דְּלָבָן לָא מַלִּיל עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ולא אשתכח לגביה) וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב, (בראשית ל"א:ג') וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְגוֹ'. הַאי בְּסוֹפָא הֲוָה, בְּזִמְנָא דְּבָעָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִלָּבָן וְכַד אִתְפָּרַשׁ מִנֵּיהּ, אָתוּ לְקֶבְלֵיהּ אינון מַלְאֲכֵי וְאוֹזְפוּהוּ בְּאוֹרְחָא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ. וַיִּפְגַּע בְּמַלְאֲכֵי אֱלֹהִים מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי בּוֹ. אֶלָּא אִינְהוּ אָתוּ לְאִתְכַּלְלָא בֵּיהּ (ואוזפוהו באורחא). מַאי לְאִתְכַּלְלָא בֵּיהּ. אֶלָּא אִינּוּן מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קַאָתְיָין, דִּכְתִיב מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, וְחָמָא מִסְטָרָא אָחֳרָא מַלְאֲכֵי דְּרַחֲמֵי, וְאִתְכַּלְלוּ בֵּיהּ רַחֲמֵי וְדִינָא.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא, מַחֲנֶה אֱלֹהִים, זֶה חַד. לְבָתַר וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם, תְּרֵי. חַד מִסְטָרָא דְּדִינָא וְחַד מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי, מַלְאֲכִין מַהַאי גִּיסָא, וּמַלְאָכִין מֵהַאי גִּיסָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ. בּוֹ, דַּיְיקָא. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם, רָאָה אוֹתָם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי רָאָם. אֶלָּא חָמָא לוֹן כְּלִילָן כַּחֲדָא, מִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא, מִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב רָאָם, וְכֻלְּהוּ אָתוּ לְאוֹזְפָא לֵיהּ וּלְשֵׁיזָבָא לֵיהּ מִידָא דְּעֵשָׂו.

פרק טו

כְּתִיב בֵּיהּ בְּעֵשָׂו, (בראשית כ"ה:כ"ה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי. וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן, אִי תֵּימָא, דְּיַעֲקֹב טִפָּה קַדְמָאָה הֲוָה, לָאו הָכֵי, דְּהָא כְּתִיב, וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן, וְלָא כְּתִיב, וַיֵּצֵא רִאשׁוֹן. וּבְגִין דְּיִצְחָק אָתֵי מִסְטָרָא דְּדִינָא קְשִׁיָא, נָפַק עֵשָׂו אַדְמוֹנִי, סוּמָקָא. דְּאִי יַעֲקֹב הֲוָה בּוּכְרָא, הַהִיא טִפָּה קַדְמָאָה נָפְקָא הָכִי סוּמָקָא. אֲבָל טִפָּה תִּנְיָינָא הֲוָה, וּבְגִין כַּךְ לָא נָפְקָא הָכֵי, דְּהָא מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי הֲוָת הַהִיא טִפָּה, מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא.

וְטִפָּה דְּעֵשָׂו לָא הֲוָת כְּטִפָּה דְּיַעֲקֹב, דְּדָא שְׂלִיס וְדָא לָא שְׂלִיס. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, יִצְחָק הֲוָה מְכַוּוֹן בְּסִיוּמָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, דְּאַפִּיק בְּסִטְרוֹי, בְּגְלִיפּוֹי טְהִירִין בְּשַׁיְיפוּי, וּבְגִין כַּךְ עֵשָׂו, זוּהֲמָא דְּאִתְהַתִּיךְ מִדַּהֲבָא.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְכַוּונָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהּ, בְּגִין דְּיִפּוֹק בְּנִין קַדִּישִׁין לְעָלְמָא. וְאִי תֵּימָא, יִצְחָק לָא אִתְכַּוַּון. לָאו הָכֵי, אֶלָּא אִתְכַּוַּון בְּקִדּוּשָׁה, וְאִתְכַּוַּון בְּסִיוּמָא דְּהַהוּא אֲתַר, וְאִשְׁתְּכַח כַּד נָפַק הַהִיא טִפָּה קַדְמָאָה, בְּהַהוּא אֲתַר מַמָּשׁ, וְעַל דָּא כְּתִיב, כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר.

תָּא חֲזֵי, דָּוִד בִּשְׁפִירוּ דְּסוּמָקָא נָפֵק, וְאִתְאֲחַד בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל א ט״ז:י״ב) וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי. אֲבָל יַעֲקֹב בּוּכְרָא הֲוָה מִנַּיהּ דְּעֵשָׂו, לָאו מִטַּפָּה, אֶלָּא דְּכַוָּונָה דִּרְעוּתָא, בְּאִילָנָא עִלָּאָה רַבְרְבָא וְתַקִּיף, וְעֵשָׂו בְּהַהוּא אֲתַר דְּסִיּוּמָא דְּכֹלָּא, וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (עובדיה א׳:ב׳) הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד.

רִבִּי יְהוּדָה הֲוָה מַתְנֵי הָכֵי. עֵשָׂו נִקְרָא רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:כ״ה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ד:ו׳) אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וְאֵת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. וְזַמִּין לְאִתְפָּרְעָא רִאשׁוֹן מֵרִאשׁוֹן. וּלְמֶבְנֵי רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב, (ירמיהו י״ז:י״ב) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו מ״א:כ״ז) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַ ם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן.

תָּאנָא, זִמְנָא יְרוּשְׁלֵם, לְמֶהֱוֵי שׁוּרְהָא לְעֵילָּא וּלְאִתְקָרְבָא עַד כּוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ג׳:י״ז) בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַ ם כִּסֵּא יְיָ׳. כְּדֵין כְּתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם. כְּדֵין (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: יִמְלוֹךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרק טז

תוספתא (נ״ח מ״ה) רִבִּי אֶלְעָזָר, וְרִבִּי יוֹסֵי חָמוּי, הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְשָׁר שֶׁמַּעְתָּ מֵאָבוּךָ מַאי דִּכְתִיב, וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וְגוֹ׳. אָמַר לֵיהּ לָא יְדַעְנָא. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי מָטוּ לְמַעְרְתָּא דְּלוּד. שָׁמְעוּ הַהוּא קָלָא דְּאָמַר, תְּרֵי עוּזְלִין דְּאַיְלְתָּא עָבְדוּ קָמַאי רְעוּתָא דְּנִיחָא לִי. וְאִינּוּן הֲווֹ מַשְׁרְיָיתָא קַדִּישָׁא דְּעָרַע יַעֲקֹב קַמֵּיהּ. אִתְרְגִישׁ רִבִּי אֶלְעָזָר, וְאִסְתָּעַר בְּנַפְשׁוֹי, וְאָמַר, מָרֵיהּ דְּעָלְמָא כַּךְ אוֹרְחוֹי, טַב לָן דְּלָא נִשְׁמַע, שְׁמַעְנָא וְלָא יָדַעְנָא.

אִתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָא, וְשָׁמַע הַהוּא קָלָא דְּאָמַר, אַבְרָהָם וְיִצְחָק הֲווֹ, נָפַל עַל אַנְפּוֹי וְחָמָא דְּיוּקְנָא דַּאֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, אַבָּא, שְׁאֵילְנָא וַאֲתֵיבוּנָא, דְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק הֲווֹ, דְּעָרְעוּ לְיַעֲקֹב כַּד אִשְׁתְּזִיב מִלְּבָן. אָמַר לֵיהּ בְּרִי, פּוּק (ס״א פסקך) פִּתְקָךְ, וְסָב סָבָתֵךְ, פּוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן הֲוָה. וְלָא דָּא הִיא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא לְכָל צַדִּיקַיָּא נְשָׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא מְעַרְעִין קֳדָמוֹהִי לְשֵׁיזְבוּתֵיהּ, וְאִינּוּן מַלְאָכַיָּא קַדִּישֵׁי עִלָּאֵי.

וְתָא חֲזֵי, יִצְחָק קַיָּים הֲוָה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אֲבָל נִשְׁמָתֵיהּ קַדִּישָׁא אִתְנְסִיבַת בְּכוּרְסְיָא יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, כַּד אִתְעָקַד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא. וּמִכְּדֵין אַסְתְּמוּ עֵינוֹי מֵחֵיזוּ. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ל״א:מ״ב) לוּלֵא וְגוֹ׳ וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי. (ע״כ תוספתא)

אחרי מות

פרק א

(ויקרא ט"ז:א') וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן וְגוֹ'. וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֵּיוָן דִּכְתִּיב וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה, אֲמַאי זִמְנָא אָחֳרָא וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ, דְּהָא בְּמִלּוֹלָא קַדְמָאָה סַגֵּי. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, כְּתִיב, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְיָ' אֵלָיו. וּכְתִיב, (שמות כ"ד:א') וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל יְיָ'. וְהָא אוּקְמוּהָ מִלָּה, דְּהָכָא דַּרְגָּא חַד. וּלְבָתַר, דַּרְגָּא אָחֳרָא. אוּף הָכָא, וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה דַּרְגָּא חַד. וּלְבָתַר וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ, דַּרְגָּא אָחֳרָא. וְכֹלָּא, בְּחַד מַתְקְלָא סַלְקָא, וּמִן שָׁרְשָׁא חָד כֻּלָּא אִתְחַבָּר.

אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים ב':י"א) עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה. וּכְתִיב, (תהילים ק':ב') עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה. הֲנֵי קְרָאֵי קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי, אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּיִרְאָה. דְּכָל פּוּלְחָנָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח קָמֵי מָארֵיהּ, בְּקַדְמִיתָא בָּעֵי יִרְאָה, לְדַחֲלָא מִנֵּיהּ, וּבְגִין דַּחֲלָא דְּמָארֵיהּ, יִשְׁתְּכַח לְבָתַר דְּיַעֲבִיד בְּחֶדְוָותָא פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים י':י"ב) מָה יְיָ' אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה.

וְגִילוּ בִּרְעָדָה. דְּאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶחְדֵּי יַתִּיר בְּעָלְמָא דֵּין. הַאי בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא, אֲבָל בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא, בָּעֵי לְמֶחְדֵּי. לְבָתַר, יִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ דְּיַעֲבִיד בְּחֶדְוָותָא פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. דִּכְתִיב, עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּשִׂמְחָה.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּיִרְאָה. רָזָא דְּמִלָּה הוּא, עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּיִרְאָה, מַה יִרְאָה הָכָא. אֶלָּא כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (משלי א':ז') יִרְאַת יְיָ' רֵאשִׁית דָּעַת, וּכְתִיב, (תהילים קי"א:י') רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ'. יִרְאַת יְיָ', קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אִקְרֵי. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, עִבְדוּ אֶת יְיָ' בְּיִרְאָה, מַאן דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, מֵאָן אָתַר שָׁארֵי, וּבְאָן אָתַר יְכַוּון פּוּלְחָנָא לְיַחֲדָא שְׁמָא דְּמָארֵיהּ. הָדָר וְאָמַר בְּיִרְאָה, בְּיִרְאָה הוּא שֵׁירוּתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא. (תא חזי בני אהרן האי אוקימנא והא אתמר מלה)

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב הָכָא אַחֲרֵי מוֹת, וּלְבָתַר דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְגוֹ' בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן, אֶלָּא מִכָּאן, שֶׁיְּרוּתָא לְאִזְדַּהֲרָא לְכַהֲנֵי, כָּל מַאן, דְּבַעְיָין לְאִזְדַּהֲרָא בְּהַאי זֹאת, וְדָא הִיא יִרְאַת יְיָ'. דָּבָר אַחֵר. אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, אַחֲרֵי מוֹת נָדָב וַאֲבִיהוּא, מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי טַעְמָא שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן, וְהָא יְדִיעַ דִּבְנוֹי הֲווֹ. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, דְּעַד כָּאן לָאו בִּרְשׁוּתַיְיהוּ קַיְימֵי, אֶלָּא בִּרְשׁוּתָא דְּאָבוּהוֹן, וּבְגִין כָּךְ, בָּקָרְבָתָם לִפְנֵי יְיָ' וַיָּמוּתוּ, דְּאִינּוּן דַּחֲקוּ שַׁעֲתָא בְּחַיֵּי דְּאָבוּהוֹן, וְכֹלָּא הֲוָה, בְּגִין הַהוּא חוֹבָא דְּעָבְדוּ, דִּכְתִיב (במדבר ג':ד') בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ

זָרָה. דְּתַנְיָא, בְּאָתַר חַד, כְּתִיב בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה, וּבְאָתָר חַד כְּתִיב, בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי יְיָ'. וְהַאי וְהַאי הֲוָה, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא בְּנֵי אַהֲרֹן, וּכְתִיב בְּקָרְבָתָם.

תאנא אָמַר רִבִּי חִיָּיא, יוֹמָא חַד הֲוִינָא אָזִיל בְּאָרְחָא, לְמֵיהַךְ גַּבֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, לְמֵילַף מִנֵּיהּ פַּרְשְׁתָּא דְּפִסְחָא. עַרְעִית בְּחַד טוּרָא, וַחֲמֵינָא בְּקִיעִין גּוּמִּין בְּחַד טִינָרָא, וּתְרֵין גּוּבְרִין בָּה. עַד דַּהֲוִינָא אָזִיל, שְׁמַעְנָא קָלָא דְּאִינּוּן גּוּבְרִין, וַהֲווּ אֲמְרִין, (תהילים מ״ח:א׳-ב׳) שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח גָּדוֹל יְיָ' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְגוֹ'. מַאי שִׁיר מִזְמוֹר. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁיר דְּאִיהוּ כְּפוּל, שִׁיר דְּאִיהוּ מְשׁוּבָּח מִשְּׁאַר שִׁירִין, וְעַל דְּאִיהוּ מְשׁוּבָּח מִשְּׁאַר שִׁירִין, תְּרֵין זִמְנִין אִתְּמַר בֵּיהּ שִׁירָתָא, וְכֵן (תהילים צ״ב:א׳) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. כְּהַאי גַּוְונָא, (שיר השירים א׳:א׳) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, שִׁירָתָא לְעֵילָּא מִן שִׁירָתָא. שִׁיר מִזְמוֹר, שִׁירָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקָא מְזַמְּרֵי בְּנֵי קֹרַח עַל אִינּוּן דְּיַתְבֵי, עַל פִּתְחָא דְּגֵיהִנָּם. וּמַאן אִינּוּן, אֱחוּהוֹן דְּאִינּוּן דְּיַתְבֵי בְּתַרְעֵי דְּגֵיהִנָּם. וְעַל דָּא, שִׁירָתָא דָּא בְּיוֹם שֵׁנִי אִתְּמַר. קָרִיבְנָא גַּבַּיְיהוּ, אֲמֵינָא לְהוּ, מַאי עָסְקַיְיכוּ בַּאֲתַר דָּא. אָמְרוּ מְזַבְּנֵי אֲנָן, וּתְרֵי יוֹמֵי בְּשַׁבְּתָא, בָּדֵילָנָא מִישׁוּבָא וְנַעֲסֵק בְּאוֹרַיְיתָא. בְּגִין דְּלָא שַׁבְקִין לָן בְּנֵי נָשָׁא, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא. אֲמֵינָא זַכָּאָה חוּלְקֵיכוֹן.

תּוּ פָּתְחוּ וְאָמְרוּ. בְּכָל זִמְנָא דְּצַדִּיקַיָּא מִסְתַּלְּקֵי מֵעָלְמָא, דִּינָא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, וּמִיתַּתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא מְכַפֶּרֶת עַל חוֹבֵי דָּרָא. וְעַל דָּא פָּרְשְׁתָּא דִּבְנֵי אַהֲרֹן, בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי קָרִינָן לָהּ, לְמֶהֱוֵי כַּפָּרָה לְחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעַסְקוּ בְּמִיתַּתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא אִלֵּין, וְיִתְחַשֵּׁב לְכוּ כְּאִלּוּ אַתּוּן מְקָרְבִין קָרְבְּנִין בְּהַאי יוֹמָא לְכַפָּרָא עֲלַיְיכוּ. דְּתָנֵינָן, כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל יֵהוֹן בְּגָלוּתָא, וְלָא יְקָרְבוּן קָרְבְּנִין בְּהַאי יוֹמָא, וְאִינּוּן תְּרֵין שְׂעִירִין לָא יַכְלִין לְקָרְבָא, יְהֵא לְהוּ דֵּכְרָנָא, דִּתְרֵי בְּנֵי אַהֲרֹן, וְיִתְכַּפֵּר עֲלַיְיהוּ.

דְּהָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּכְתִיב, (במדבר ג׳:ב׳) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְגוֹ'. וּכְתִיב, הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר. וְאֶלְעָזָר וְאִיתָמָר מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר. אֶלָּא שְׁקוּל הֲוָה אֲבִיהוּא כְּתְרֵי אֲחוּי. וְנָדָב כְּכֻלְּהוּ.

וְאִית דְּמַתְנֵי (לה אפכא) הַבְּכֹר נָדָב, דָּא בִּלְחוֹדוֹי, וַאֲבִיהוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְכָל חַד אִתְחֲשִׁיב בְּעֵינֵיהּ, כְּתַרְוַיְיהוּ, כְּאֶלְעָזָר וְאִיתָמָר. אֲבָל נָדָב וַאֲבִיהוּא בִּלְחוֹדַיְיהוּ, שְׁקוּלִין הֲווּ לְקַבֵּל שִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין, דַּהֲווּ מְשַׁמְּשִׁין קָמֵי מֹשֶׁה. וּבְגִין כַּךְ, מִיתַּתְהוֹן מְכַפְּרָא עַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י׳:ו׳) וַאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה. וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַבְּכֹר נָדָב, כְּלוֹמַר, הַהוּא, דְּכָל שְׁבָחָא וְיקָרָא דִּלֵּיהּ (מה שמיה). נָדָב וַאֲבִיהוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, דְּהָנֵי תְּרֵי, לָא אִשְׁתְּכָחוּ כְּוָתַיְיהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

פרק ב

וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ"ט:כ"ב) לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ' אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם מִבְּעֵי לֵיהּ. מַאי, כֹּה אָמַר יְיָ' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ וְהָא אִתְּמַר, דְּיַעֲקֹב פָּדָה אֶת אַבְרָהָם וַדַּאי. דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּנָפַל בְּגוֹ נוּרָא דְּכַשְׂדָּאֵי, דָּנוּ דִּינֵיהּ (ס"י ואמרו קמי קודשא בריך הוא, בגין מאי ישתזיב האי, זכות אבהן לית ליה. אמר ליה, ישתזיב בגין בנוי, דהכי תניא, ברא מזכי אבא). אָמְרוּ, הָא יִשְׁמָעֵאל דְּנָפִיק מִנֵּיהּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא יִצְחָק, דְּיוֹשִׁיט קְדָלֵיהּ עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא. אַמְרוּ, הָא עֵשָׂו דְּנָפִיק מִנֵּיהּ. אָמַר, הָא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ כּוּרְסְיָא שְׁלֵימָתָא, וְכָל בְּנוֹהִי שְׁלֵימִין קָמַאי. אַמְרוּ, הָא וַדַּאי בִּזְכוּתָא דְּא יִשְׁתְּזִיב אַבְרָהָם הָדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחְוָרוּ כִּי בְרְאוֹתוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי בְּקִרְבּוֹ יַקְדִּישׁוּ שְׁמִי. מַאן אִינּוּן יְלָדָיו מַעֲשֵׂה וְגוֹ'. אִלֵּין אִינּוּן, חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה. דַּאֲפִילּוּ גַּרְמַיְיהוּ לְגוֹ נוּרָא יְקִידְתָא לְקַדְּשָׁא שְׁמֵיהּ לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב מַאי בְּעֵי הָכָא יַעֲקֹב, וְהָא כְּתִיב, (דניאל א':ו') וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה. בְּנֵי יְהוּדָה אִקְרוֹן, וּבְגִין כָּךְ לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יְהוּדָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב.

אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן. בְּהַאי שַׁעֲתָא דְּאִתְכְּפִיתוּ, לְמִנְפַּל בְּנוּרָא, כָּל חַד אָרִים קָלֵיהּ וְאָמַר, גַּבֵּי כָּל אִינּוּן עַמִּין וּמַלְכִין וְאַפְרָכַיָּא, חֲנַנְיָה אָמַר, (תהילים קי"ח:ו'-ז') יְיָ' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם יְיָ' לִי בְּעוֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשׂוֹנְאָי טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ' וְגוֹ'. מִישָׁאֵל פָּתַח וְאָמַר, (ירמיהו ל':י') וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ' וְגוֹ' כִּי אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם יְיָ' לְהוֹשִׁיעֶךָ כִּי אֶעֱשֶׂה וְגוֹ'. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, דְּשַׁמְעוּ כֻּלְּהוּ שְׁמָא דְּיַעֲקֹב. תַּווּהוּ וְחַיְּיכוּ בְּלֵצָנוּתָא. עֲזַרְיָה פָּתַח וְאָמַר, (דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד.

הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ד:ה') זֶה יֹאמַר לַיְיָ' אֲנִי וְגוֹ'. זֶה יֹאמַר לה' אֲנִי, דָּא חֲנַנְיָה, וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם יַעֲקֹב, דָּא מִישָׁאֵל, וְזֶה יִכְתּוֹב יָדוֹ לַיְיָ' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה, דָּא עֲזַרְיָה, בֵּיהּ שַׁעֲתָא כָּנַשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּמַלְיָא דִּילֵיהּ, אָמַר לוֹן, בְּמַאן מִלָּה, מֵאִינּוּן מִלִּין דְּאָמְרוּ אִלֵּין תְּלָתָא, אַשְׁזִיב לוֹן. פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, (תהילים פ"ג:י"ט) וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה שִׁמְךָ יְיָ' לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ.

בָּה שַׁעֲתָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכוּרְסְיָיא, כּוּרְסְיָיא דִּילִי, בְּמַאן מִלָּה מֵאִינּוּן מִלִּין, אַשְׁזִיב לְאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא. אָמַר לֵיהּ, בְּהַאי מִלָּה דְּכֻלְּהוּ חַיְּיכִין בָּה, אַשְׁזִיב לוֹן, לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחְוָרוּ. כְּמָה דְּקָאִים יַעֲקֹב לְגַבֵּי דְּאַבְרָהָם בְּנוּרָא, יְקוּם הַשְׁתָּא

לְגַבֵּי אִלֵּין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כֹּה אָמַר יְיָ' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְגוֹ'. מֵהַאי כְּסוּפָא דְּלֵצָנוּתָא.

תָּנָא, כֻּלְּהוּ דַּהֲווֹ חַיְיכִין מִמַּלָּה דָּא, אִתּוֹקָדוּ בְּהַהוּא נוּרָא, וְקָטַל לוֹן שְׁבִיבָא דְנוּרָא. מַאן שֵׁזִיב לְאִלֵּין. עַל דַּהֲווֹ מְצַלָּן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמְיַחֲדָן שְׁמֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְעַל דְּמַיַּחֲדָן שְׁמֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, אִשְׁתֵּזִיבוּ מֵהַהוּא נוּרָא יָקִידְתָּא.

פרק ג

תְּרֵי בְּנֵי אַהֲרֹן קְרִיבוּ אֶשָּׁא נוּכְרָאָה, דְּלָא אִתְיַחֲדוּ שְׁמֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְאִתּוֹקָדוּ בְּנוּרָא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתִיב, אַחֲרֵי מוֹת. וּכְתִיב וַיָּמוּתוּ. כֵּיוָן דְּאָמַר אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן, לָא יְדַעְנָא, דְּהָא וַיָּמוּתוּ. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, תְּרֵי מִיתוֹת הֲווֹ, חַד לְפָנֵי יְיָ'. וְחַד, דְּלָא הֲווֹ לְהוּ בְּנִין, דְּכָל מַאן דְּלָא זָכֵי לִבְנִין מִית הוּא. בְּגִין כַּךְ, אַחֲרֵי מוֹת, וַיָּמוּתוּ.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, מַאי דִּכְתִיב, (במדבר ג׳:ד׳) וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְיָ' בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְיָ' בְּמִדְבַּר סִינַי וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר. מַאי דָּא לְגַבֵּי דָּא, דִּכְתִיב, וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם, וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר. אֶלָּא רָזָא דְמִלְּתָא. הַאי דַּאֲמִינָא, וַיָּמוּתוּ, דְּלָא הֲווֹ לְהוּ בְּנִין. וְהָכִי הוּא וַדַּאי. אֲבָל לָא כְּשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אַנְסִיבוּ, דְּהָא אִלֵּין לָא מִיתוּ אֶלָּא מִיתַת גַּרְמֵיהוֹן, אֲבָל מִיתַת נַפְשָׁהוֹן לָא מִיתוּ.

מָנָא לָן, דִּכְתִיב, (שמות ו׳:כ״ה) וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּנְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחוֹתָם. אֵלֶּה, וְהָא פִּנְחָס בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה. וּכְתִיב, רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם, בְּגִין כָּךְ, מִיתַת גַּרְמֵיהוֹן מִיתוּ, מִיתַת נַפְשָׁהוֹן לָא מִיתוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי מַשְׁמַע אֵלֶּה, וּמַשְׁמַע רָאשֵׁי.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (במדבר כ״ה:ז׳) פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּכְתִיב וּפִנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָיָה כֹּהֵן בַּיָּמִים הָהֵם, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא בְּכָל אֲתַר דְּאָתָא פִּנְחָס בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן כְּתִיב, וְאֶלְעָזָר לָא כְּתִיב אֶלָּא אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן. דִּכְתִיב, (במדבר כ״ז:ב׳) וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן. (במדבר ל״א:כ״א) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְגוֹ'. וְעַל דָּא מִיתַת גַּרְמֵיהוֹן מִיתוּ, מִיתַת נַפְשָׁהוֹן לָא מִיתוּ.

וְתָנֵינָן בְּרָזָא דְמַתְנִיתִין, תְּרֵי זוּגִ, פֶּן חָס. וְהָא אִתְמַר, יוֹ"ד זְעֵירָא בֵּינֵי אַתְוָון דְּפִנְחָס. דְּהַאי יוֹ"ד כְּלִיל תְּרֵי כַּחֲדָא, וְדָא הוּא רָזָא דְמִלָּה, וְהָא אִתְמַר.

רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאִיל לַאֲבוּי, אָמַר לֵיהּ, וְהָא תְּרֵי אִינּוּן וּתְרֵי הֲווֹ, אֲמַאי לָא אִשְׁתְּכַחוּ תְּרֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּרֵי פַּלְגֵי גּוּפָא הֲווֹ, דְּהָא לָא אַנְסִיבוּ, וּבְגִין כָּךְ, בְּחַד אִתְכְּלִילוּ, דִּכְתִיב, וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּנְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי וְגוֹ'.

וְיוֹ"ד דְּפִנְחָס, לָא אִתְיְיהִיב בֵּיהּ לְחַבְּרָא אַתְוָון, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקַנֵּי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָתָא לְיַשְׁרָא עֲקִימָא, דְּחָמָא דְּהַאי אָת בְּרִית קַדִּישָׁא, עָיֵיל זִמְרִי בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא. וּבְמָה דְּאִתְעַקָּם בְּקַדְמִיתָא, אִתְתָּקַן הָכָא. בְּנוּכְרָאָה אִתְעַקָּם בְּקַדְמִיתָא, דִּכְתִיב, בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה, הָכָא בְּנוּכְרָאָה, אִתְתָּקַן, כְּמָה דִּכְתִיב, (מלאכי ב׳:י״א) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. מַה לְהַלָּן אֵשׁ זָרָה, אַף כָּאן נָמֵי אִשָּׁה זָרָה.

מַאי אִתְחֲזֵי הָכָא. אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא רְחִיקָא קְרִיבוּ, דִּכְתִיב, בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה. אוּף הָכָא זִמְרִי, הֲוָה קָרִיב רְחִיקָא, שְׁמָא דְּמַלְכָּא, הֲוָה קָרִיב גַּבֵּי רְחִיקָא, מִיָּד, (במדבר כ״ה:ז׳) וַיַּרְא פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֲדָה. הָכָא אִתְקִין עֲקִימָא דְּקַדְמֵיתָא, כְּדֵין אִתְיְיהִיב יוֹ"ד בִּשְׁמֵיהּ לְחַבְּרָא אַתְוָון כַּחֲדָא, וְאִתְבְּשַׁר בְּשָׁלוֹם, דִּכְתִיב, (במדבר כ״ה:י״ב) לָכֵן אֱמוֹר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. (בריתי ממש).

(נח ס"ו ע"ב) מַאי שָׁלוֹם הָכָא, אֶלָּא בְּהַהוּא כְּתָרָא, חָבוּ בְּקַדְמִיתָא, בְּהַהוּא כְּתָרָא, אַתְּעָרוּ קְטָטוּתָא בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא דְּאִתְתְּקַן, כְּתִיב הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. בְּרִיתִי מַמָּשׁ, תְּהֵא עִמֵּיהּ בְּשָׁלוֹם, וּבְגִין כַּךְ, אִתְיְיהִיב יוֹ"ד זְעֵירָא בִּשְׁמֵיהּ, דְּהָא מֵאַתְוָון זְעִירָאן הִיא, לְאַתְחֲזָאָה דְּהָא אִתְתְּקַן מַה דְּאִתְעַקָּם בְּקַדְמִיתָא, וְהָא אַשְׁלִימַת עִמֵּיהּ. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוֹי. אָמַר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשָׁאֵילְנָא הַאי מִלָּה, וְלָא אִתְאֲבִיד מִנַּאי.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּהַאי יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, אִתְתְּקַן לְמִקְרֵי פִּרְשָׁתָא דָּא, לְכַפָּרָא לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, בְּגִין דָּא, סִדְרָא דְּיוֹמָא דָּא, הָכָא אִתְסַדַּר, וּבְגִין דְּמִיתָתְהוֹן דִּבְנֵי אַהֲרֹן, מְכַפְּרָא עַל יִשְׂרָאֵל.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל הַהוּא בַּר נָשׁ דְּיִסּוּרֵי דְּמָארֵיהּ אַתְיִין עֲלֵיהּ, כַּפָּרָה דְּחוֹבוֹי אִינּוּן. וְכָל מַאן דְּמִצְטָעַר עַל יִסּוּרֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, מַעֲבִירִין חוֹבַיָּיא דִּלְהוֹן מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא בְּיוֹמָא דָּא, קוֹרִין, אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן, דְּיִשְׁמְעוּן עַמָּא, וְיִצְטַעֲרוּן עַל אֲבוּדְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, וְיִתְכַּפֵּר לְהוֹן חוֹבַיָּיהוּ. וְכָל דְּמִצְטַעַר עַל אֲבוּדְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, אוֹ אָחִית דְּמָעִין עֲלַיְיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַכְרִיז עֲלֵיהּ וְאוֹמֵר, (ישעיהו ו׳:ז׳) וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּלָא יְמוּתוּן בְּנוֹי בְּיוֹמוֹי. וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיהו נ״ג:י׳) יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וְגוֹ'.

פרק ד

(ויקרא ט״ז:ב׳) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ' רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תַּוּוהְנָא עַל בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא לֵית לְהוּ עֵינִין לְמֶחֱזֵי, וְלִבָּא לְאַשְׁגְּחָא, וְלָא יַדְעִין, וְלָא שַׁוְיָין לִבַּייהוּ לְאִסְתַּכְּלָא בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, הֵיךְ נַיְימִין, וְלָא מִתְעָרֵי

מִשֶּׁנְּתַיְּיהוּ, עַד לָא יֵיתֵי הַהוּא יוֹמָא דְּחָפֵי עֲלַיְּיהוּ חֶשׁוֹכָא וְקַבְלָא, וְיִתְבַּע הַהוּא מָארֵיהּ דְּפִקְדוֹנָא, חוּשְׁבָּנָא מִנַּיְּיהוּ.

וְכָרוֹזָא כָּל יוֹמָא קָארֵי עֲלַיְּיהוּ, וְנִשְׁמָתֵהוֹן, אַסְהִידַת בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא וְלֵילְיָא, אוֹרַיְיתָא רָאמַת קָלִין לְכָל עִבָר, מַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת, (משלי א׳:כ״ב) עַד מָתַי פְּתָאִים תְּאֱהֲבוּ פֶּתִי (משלי ט׳:ה׳) מִי פֶּתִי יָסוּר הֵנָּה חֲסַר לֵב אָמְרָה לוֹ. לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וּשְׁתוּ בְּיַיִן מָסָכְתִּי. וְלֵית מַאן דְּיַרְכִּין אוּדְנֵיהּ, וְלֵית מַאן דְּיִתְעַר לִבֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, זְמִינִין דָּרֵי בַּתְרָאֵי דְּיִיתוּן, דְּיִתְנַשֵּׁי אוֹרַיְיתָא מִבֵּינַיְּיהוּ, וְחַכִּימֵי לִבָּא יִתְכַּנְּשׁוּן לְאַתְרַיְּיהוּ, (ס״א לאתרא קדישא) וְלָא יִשְׁתְּכַח מַאן דְּסָגִיר וּפָתַח. וַוי לְהַהוּא דָּרָא. וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה, לָא יְהֵא דָּרָא כְּדָרָא דָּא, עַד דָּרָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וּמַנְדְּעָא יִתְעַר בְּעָלְמָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ל״ד) כִּי כֻלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וְתַנְיָנָן, מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא נָהָר. אוֹקִימְנָא יוּבַל שְׁמֵיהּ, דִּכְתִיב, (ירמיהו י״ז:ח׳) וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, חַיִּים שְׁמֵיהּ, דִּמְתַּמָּן נָפְקִין חַיִּים לְעָלְמָא, וְאִינּוּן אִקָּרוּן חַיֵּי מַלְכָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא, הַהוּא אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיפָא, דְּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. אִקָּרֵי עֵץ חַיִּים. אִילָנָא דְּנָטַע שָׁרְשׁוֹי בְּאִינּוּן חַיִּים, וְכֹלָּא הוּא שַׁפִּיר.

וְתָאנָא, הַהוּא נָהָר אַפִּיק נַחֲלִין עֲמִיקִין, בְּמִשַּׁח רְבוּת, לְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא, וּלְרָוָואָה אִילָנִין וּנְטִיעִין, דִּכְתִיב (תהילים ק״ד:ט״ז) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע, וְאִינּוּן נַחֲלִין, נַגְדִּין וְאִתְמַשְׁכָן וּמִתְכַּנְּשִׁין בְּתַרִין קַיְימִין (נ״א סמכין) וְאִינּוּן בְּרַיְיתֵי (תרי) קָרֵינָן לְהוּ, (מלכים א ז) יָכִי"ן וּבוֹעַ"ז, וְשַׁפִּיר. וּמִתַּמָּן נָפְקִין כָּל אִינּוּן נַחֲלִין, וְשַׁרְיָין לוֹן בְּחַד דַּרְגָּא דְּאִקָּרֵי צַדִּיק, דִּכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְכֻלְּהוּ אָזְלִין וּמִתְכַּנְּשִׁין לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקָּרֵי יָם, וְהוּא יַמָּא דְּחָכְמְתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת א׳:ז׳) כָּל (שמות נ' ע"ב) הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹ'.

וְאִי תֵּימָא, דְּהָא מָטוּ לַאֲתַר דָּא, וּפַסְקִין, וְלָא תַּיְיבִין, לְבָתַר כְּתִיב, אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לָלֶכֶת, בְּגִין דְּהַהוּא נַהֲרָא לָא פָּסִיק לְעָלְמִין. הֵם שָׁבִים, לְאָן אֲתַר שָׁבִים, לְאִינּוּן תְּרֵין קַיְימִין, נָצַח וְהוֹד. לָלֶכֶת, בְּהַאי צַדִּיק, לְאַשְׁכְּחָא בִּרְכָאן וְחִידוּ. וְהַיְינוּ רָזָא דְּתַנְיָנָן, (תהילים ק״ד:כ״ו) לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ, דָּא צַדִּיק.

כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ. מַאן עִתּוֹ. דָּא (עתו דצדיק) מַטְרוֹנִיתָא, דְּאִקָּרֵי עִתּוֹ דְּצַדִּיק, וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ מְחַכָּאן לְהַאי עִתּוֹ, כֻּלְּהוּ דְּאַתְּזָנָן לְתַתָּא, מֵאֲתַר דָּא אַתְּזָנָן, וְרָזָא דָּא אוֹקִימְנָא, (תהילים קמ״ה:ט״ו) עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְגוֹ' כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי כֹּל, מְבַסֵּם לְעִתּוֹ, וּמִתְחַבְּרָא עִמֵּיהּ, כֻּלְּהוּ עָלְמִין בְּחֵידוּ, כֻּלְּהוּ עָלְמִין בְּבִרְכָאן, כְּדֵין שְׁלָמָא אִשְׁתְּכַח בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְכַד גַּרְמִין חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּתַמָּן לָא אִשְׁתְּכַחוּ בִּרְכָאן דְּאִינּוּן נַחֲלֵי, וְיַנְקָא, הַאי עֵת, מִסְטְרָא אָחֳרָא, כְּדֵין דִּינִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וּשְׁלָמָא לָא אִשְׁתְּכַח. וְכַד בָּעָאן בְּנֵי עָלְמָא לְאִתְבָּרְכָא, לָא יָכְלִין אֶלָּא עַל יְדָא דְּכַהֲנָא, בְּגִין דְּיִתְעַר כִּתְרָא דִּילֵיהּ, וְיִתְבָּרַךְ מַטְרוֹנִיתָא, וְיִשְׁתְּכָחוּ בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

תָּאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בָּעָא מֹשֶׁה קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַלָּה דָּא, אָמַר לֵיהּ, אִי בְּנֵי עָלְמָא יְתוּבוּן קָמָךְ, עַל יְדֵי דְּמַאן מִתְבָּרְכָאן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִי אַתְּ אוֹמֵר, דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ, דְּהָא בִּידֵיהּ מְסִירָאן בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק ה

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, זִמְנִין אִית קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִשְׁתַּכְּחָא רַעֲוָון, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן, וּלְמִתְבַּע בָּעוּתֵי, וְזִמְנִין, דְּרַעֲוָון לָא אִשְׁתְּכַחוּ, וּבִרְכָאן לָא מִזְדַּמְנָן, וְדִינִין קַשְׁיָין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא. וְזִמְנִין דְּדִינָא תְּלֵי. תָּא חֲזֵי, זִמְנִין אִית בְּשַׁתָּא, דְּרַעֲוָוא אִשְׁתְּכַח. וְזִמְנִין אִית בְּשַׁתָּא, דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח. וְזִמְנִין אִית בְּשַׁתָּא, דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח וְתַלְיָא. זִמְנִין אִית בְּיַרְחֵי, דְּרַעֲוָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ. וְזִמְנִין אִית בְּיַרְחֵי, דְּדִינִין אִשְׁתְּכָחוּ, וְתַלְיָין עַל כֹּלָּא.

זִמְנִין אִית בְּשָׁבוּעֵי, דְּרַעֲוָון מִשְׁתַּכְּחָן, וְזִמְנִין אִית בְּשָׁבוּעֵי, דְּדִינִין מִשְׁתַּכְּחָן בְּעָלְמָא. וְזִמְנִין אִית בְּיוֹמֵי, דְּרַעֲוָוא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא וְעָלְמָא אִתְבַּסְּמָא. וְזִמְנִין אִית בְּיוֹמֵי דְּדִינִין תַּלְיָין וּמִשְׁתַּכְּחָן, וַאֲפִילּוּ בְּשַׁעְתֵּי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת ג׳:א׳) וְעֵת לְכָל חָפֵץ וְגוֹ'. וּכְתִיב, (תהילים ס״ט:י״ד) וַאֲנִי תְּפִלָּתִי לְךָ וְגוֹ'. וּכְתִיב, (ישעיה נה) דִּרְשׁוּ יְיָ' בְּהִמָּצְאוֹ. וּכְתִיב, (תהילים י׳:א׳) לָמָּה יְיָ' תַּעֲמוֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. וּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק יְיָ' נִרְאָה לִי. וְזִמְנִין דְּאִיהוּ קָרוֹב, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:י״ח) קָרוֹב יְיָ' לְכָל קוֹרְאָיו. בְּגִין כָּךְ, וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ'.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הָא אוֹקִימְנָא. מִלָּה בְּעִתּוֹ, וְהָכִי הוּא וּדַאי, וְהָכָא אִתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַזְהָרָא לְאַהֲרֹן, דְּלָא יִטְעֵי בְּהַהוּא חוֹבָא, דְּטָעוּ בְּנוֹי, דְּהָא הַאי עֵת יְדִיעָא, בְּגִין כָּךְ לָא יִטְעֵי לְחַבְּרָא עֵת אָחֳרָא, לְגַבֵּי מַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. כְּלוֹמַר, אַף עַל גַּב דְּיֵיחֲמֵי עִידָּן, דְּאִתְמְסַר בִּידָא אָחֳרָא, לְאִתְנַהֲגָא עָלְמָא, וְיִתְמְסַר בִּידוֹי לְיִיחֵד בֵּיהּ לְקָרְבָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא, דְּהָא אֲנָא וּשְׁמִי חַד הוּא. וּבְגִינֵי כַּךְ, (ס"א לקרבא ליה לקודשא בריך הוא דהא האי עת ידיע, בגין כך) וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְאִי בָּעֵי לְמִנְדַּע בְּמָה יֵיעוּל. בְּזֹאת. בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. דְּהַאי זֹאת, הִיא עֵת דַּאֲחִידַת בִּשְׁמִי, בְּהַאי י׳, דִּרְשִׁימָא בִּשְׁמִי, יֵיעוּל אֶל הַקֹּדֶשׁ. (אבל) וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי כְּתִיב (קהלת ג׳:י״א) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ הַאי מִלָּה אוֹקְמָהּ בּוּצִינָא (ס"א בשמא) קַדִּישָׁא וְהָכִי הוּא דְּתַנְיָנָא אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ וְהָכִי הוּא וַדַּאי. אֶת הַכֹּל וַדַּאי. עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ, דָּא בְּדָא, וְלָא יִתְעָרְבוּן אָחֳרָנִין בֵּינַיְיהוּ. בְעִתּוֹ מַמָּשׁ, וְלָא בָּאָחֳרָא. בְּגִינֵי כַּךְ, אִזְדָּרוּתָא לְאַהֲרֹן, וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל בְּמָה יֵיעוּל. בְּזֹאת, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ.

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה יָתִיב קָמֵי אֲבוּהָ, אָמַר לֵיהּ, כְּתִיב בִּכְנִישְׁתָּא דְּקֹרַח, (במדבר ט״ז:ל״ג) וְיֹאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל, מַאי וְיֹאבְדוּ. אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ג:ל׳) וְהָאֲבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִקֶּרֶב עַמָּהּ. (ס"א כתיב בבני אהרן (ויקרא י׳:ב׳) ותצא אש מלפני יי' ותאכל אותם וימותו. וכתיב בכנישתא דקרח ואש יצאה מאת יי' ותאכל את החמשים ומאתים איש ס"ד דשקילין דא כדא) אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁאנֵי אִינּוּן בְּנֵי אַהֲרֹן, דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ אֲבֵדָה, כְּאִינּוּן דִּכְנִישְׁתָּא דְּקֹרַח, דִּכְתִיב בְּהוּ, וְיֹאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל. וּכְתִיב, (במדבר י״ז:כ״ז) הֵן גָּוַעְנוּ אָבַדְנוּ כֻּלָּנוּ אָבָדְנוּ. לְאַכְלָלָא אִינּוּן דְּאַקְרִיבוּ קְטֹרֶת בּוּסְמִין, מָאתָן וְחַמְשִׁין, דְּאִתְאֲבִידוּ וַדַּאי, וְאִלֵּין לָא אִתְאֲבִידוּ.

אָמַר לֵיהּ כְּתִיב, וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּכְתִיב, בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. כֵּיוָן דְּאָמַר, וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת, אֲמַאי לָא כְּתִיב, בְּמָה זִמְנָא יֵיעוּל. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, הָא אִתְּמַר, וּמִלָּה חַד הוּא, וְזִמְנָא חַד הוּא הֲווֹ יַדְעֵי כַּהֲנֵי. אֲבָל עַל מָה דְּחָאבוּ בְּנוֹי, בָּעָא לְאַזְהָרָא הָכָא, וְהָא אִתְּמַר. אָמַר לֵיהּ, וַאֲנָא הָכִי סָבִירְנָא, וּבְגִין לְאַתְיַישְׁבָא מִלָּה בְּעֵינָא.

אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר בְּרִי תָּא חֲזֵי, כָּל קָרְבְּנִין וְכָל עִלָּוִון, נַיְיחָא הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל לָא הֲוָה נַיְיחָא, כְּמָה דְּהַאי קְטֹרֶת, דְּקִטֹּרֶת מְעַלְיָא מִכֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ, הֲווֹ מַעֲלִין לֵיהּ לְגוֹ בְּגוֹ, בְּלְחִישׁוּ. וְהָא אִתְּמַר. וּבְגִין כָּךְ, לָא אִתְעֲנָשׁוּ כָּל בְּנֵי נָשָׁא בְּשָׁאר קָרְבְּנִין וְעִלָּוִון כְּמוֹ בַּקְּטֹרֶת, דְּכָל פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכָא אִתְקְטַר וְאִתְקְשַׁר יַתִּיר מִכֹּלָּא. וְעַל דָּא אִקְרֵי קְטֹרֶת. וְהָא אִתְּמַר, (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב.

פרק ו

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְדָרַשׁ, (שיר השירים א׳:ג׳) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִסְתַּכַּלְנָא בֵּיהּ, וְהָכִי הוּא. לְרֵיחַ, מַאי רֵיחַ. רֵיחַ דִּקְטֹרֶת דְּאִיהוּ דְּקִיקָא וּמַעֲלְיָא וּפְנִימָאָה מִכֹּלָּא, וְכַד סָלִיק הַהוּא רֵיחַ לְאִתְקַשָּׁרָא, בְּהַהוּא מְשַׁח רְבוּת דְּנַחֲלֵי מַבּוּעָא, אִתְּעָרוּ דָּא בְּדָא וְאִתְקְטָרוּ כַּחֲדָא. וּכְדֵין אִינּוּן מִשְׁחָן טָבָאן לְאַנְהָרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים.

וּכְדֵין אִתְעַרְק מִשְׁחָא מִדְּרָגָא לְדַרְגָּא, בְּאִינּוּן דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. מַאי עֲלָמוֹת. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא עוֹלָמוֹת, עוֹלָמוֹת

מַמָּשׁ, דָּבָר אַחֵר עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים מ״ו:א׳) עַל עֲלָמוֹת שִׁיר. וְכֹלָּא חַד.

וּבְסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא כְּתִיב, מַאי עוֹלָמוֹת. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ל״א:ט״ו) וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. נַעֲרוֹתֶיהָ הֲנֵי עֲלָמוֹת, אֲהֵבוּךָ, לְבָרְכָא שְׁמָךְ, וּלְזַמְּרָא קַמָּךְ, וּמִתַּמָּן אִשְׁתַּכְּחָן בְּרָכָאן בְּכֻלְּהוּ תַּתָּאֵי, וּמִתְבָּרְכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

דָּבָר אַחֵר עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. שַׁפִּיר הוּא מַאן דְּאָמַר. עַל מָוֶת אֲהֵבוּךָ, דְּהָא בְּמִלָּה דָּא מָאריהוֹן דְּדִינִין אִתְבַּסְּמָן, וּבְגִין דְּהַאי קְטֹרֶת, אִתְקְטַר בְּמִשְׁחָא דִּלְעֵילָּא יַתִּיר, אִתְחֲשָׁב קְמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל קָרְבְּנִין וְעִלָּוִון. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֲנָא כְּקִטֹרֶת, וְאַנְתְּ כְּמִשְׁחָא, מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה וְגוֹ'. נָרוּצָה: כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. אֲנָא וְכָל אוּכְלוּסִין, דְּהָא כֻּלְּהוּ בִּי אֲחִידָן, וְעַל דָּא מָשְׁכֵנִי, דְּהָא בִּי תַּלְיָין.

הֲבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. אִם יֵיעוּל לִי מַלְכָּא בְּאַדְרוֹי, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ, אֲנָא וְכֻלְּהוּ אוּכְלוּסִין. תָּאנָא. כֻּלְּהוּ אוּכְלוּסִין, בְּשַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל חַדְּאת וּמִתְבָּרְכָא, כֻּלְּהוּ חַדָּאן, וְדִינָא לָא שַׁרְיָא כְּדֵין בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים צ״ו:י״א) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ.

כִּי בָּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאִין אינוּן צַדִּיקַיָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרַיְהוֹן. וְתָנֵינָא, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, אִי בַּר נָשׁ רָכִיב עַל סוּסְיָא דִּילֵיהּ, בַּר קַטְלָא הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְכִּיב אֱלָיְהוּ עַל דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב, (מלכים ב ב׳:י״א) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם וְגוֹ'. הָכָא מַאי כְּתִיב, וְלֹא יָמוּת כִּי בָּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת. וּקְוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲיֵילֵיהּ לְמִשָּׁה בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ״ד:י״ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן, בְּתוֹךְ הֶעָנָן מַמָּשׁ, כִּי בָּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ה׳) וּבָרָא יְיָ' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן. וּכְתִיב, (שמות מ׳:ל״ח) כִּי עָנָן יְיָ' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם.

וְתָאנָא, הַאי דִּכְתִיב, (שמות לד) וַיֵּרֶד יְיָ' בֶּעָנָן. בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת. תָּאנָא, אֲתַר דַּהֲווֹ שָׁרָאן אינוּן כְּרוּבֵי, כְּמָה דְאוֹקִימְנָא, כְּרוּבִים עַל אָת הֲווֹ יַתְבִין. וְתָאנָא, ג' זִמְנִין בְּיוֹמָא אִתְרְחִישׁ נִיסָא, בְּגַוְונָא דְאִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ קְדוּשָׁה דְּמַלְכָּא, אינוּן מְגַרְמַיְיהוּ סַלְקִין גַּוְונִין בְּגַוְונִין דִּילְהוֹן, וּפַרְסִין לוֹן, וְחַפְיָין עַל כַּפּוֹרְתָא. לְבָתַר קְמִיטִין גַּוְונִין בְּגַוְונִין דִּילְהוֹן, וְנֶאֱחָזִין בְּגַוְונִין דִּילְהוֹן (ס״א ונאחזין בגופייהו) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות כ״ה:כ׳) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה, פּוֹרְשֵׂי וְלֹא פְּרוּשֵׂי. סוֹכְכִים וְלֹא סְכוּכִים. דָּא בְּאָת (ס״א בזאת) הֲווֹ קַיְימֵי וְחַדָּאן בִּשְׁכִינְתָּא.

פרק ז

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַה בָּעָא הָכָא, כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת. וּכְתִיב בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן, וְהָא כַּהֲנָא לָא חָמֵי לִשְׁכִינְתָּא בְּשַׁעֲתָא כַּד הֲוָה עָאל. אֶלָּא עֲנָנָא הֲוָה נָחִית, וְכַד הֲוָה נָחִית מָטָא עַל הַאי כַּפֹּרֶת, וּמִתְעָרִין גַּדְפַּיְיהוּ דִּכְרוּבִין, וְאַקְשֵׁי לְהוּ וְאָמְרֵי שִׁירָתָא.

וּמַה שִׁירָתָא אָמְרֵי (תהילים צ״ו:ד׳) כִּי גָּדוֹל יְיָ׳ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים. הַאי כַּד סַלְקֵי גַּדְפַּיְיהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּפַרְסִין לְהוּ אָמְרֵי, (תהילים צ״ו:ה׳) כִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְיָ׳ שָׁמַיִם עָשָׂה. כַּד חַפְיָין עַל כַּפּוֹרְתָא, אָמְרֵי, (תהילים צ״ח:ט׳) לִפְנֵי יְיָ׳ כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים.

וְקַלְהוֹן הֲוָה שָׁמַע כַּהֲנָא בְּמַקְדְּשָׁא, כְּדֵין שַׁוִּי קְטֹרֶת בְּאַתְרֵיהּ, וְאִתְכְּוָון בְּמָה דְּאִתְכָּוָון, בְּגִין דְּיִתְבָּרַךְ כֹּלָּא (וקלהון). וְגַדְפֵּי כְּרוּבְיָיא, סַלְקִין וְנַחְתִּין, וְזַמְרֵי שִׁירָתָא, מְחַפְּיָין לְכַפּוֹרְתָּא וְסַלְקֵי לְהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב סוֹכְכִים. סוֹכְכִים דַּיְיקָא ומְנָא לָן דְּקַלֲהוֹן אִשְׁתְּמַע, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א׳:כ״ד) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל וְגוֹ׳.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים. מַהוּ בְּמֵישָׁרִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךְ, לְאַכְלְלָא תְּרִין כְּרוּבִין, דְּכַר וְנוּקְבָא, מֵישָׁרִים וַדַּאי. וְעַל דָּא, וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים.

פרק ח

וּכְתִיב, (במדבר ז׳:פ״ט) וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דִּבְכָל אֲתַר דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, לָאו כְּדַאי לְמֵחֱמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ, וְתַנְיָנָן, כְּתִיב, (דברים ל״ב:ד׳) צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, דְּכַר וְנוּקְבָא, אוּף הָכָא כְּרוּבִים דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים צ״ט:ד׳) אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים. וּבְגִינֵי כַּךְ, (שמות כ״ה:כ׳) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו, וְהָא אוֹקִימְנָא.

פרק ט

תַּנְיָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זִמְנָא חָדָא, הֲוָה צְרִיכָא עַלְמָא לְמִטְרָא, אָתוּ לְקַמֵּיהּ (ס"א אזלו לגביה) דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, רִבִּי יֵיסָא וְרִבִּי חִזְקִיָּה וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא. אַשְׁכְּחוּהוּ דְּהֲוָה אָזִיל לְמֵחֱמֵי, לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, הוּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל״ג:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. מַאי שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד.

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ חַד בְּחַד מַשְׁגִּיחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, כְּתִיב, מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים. וְכַד מְהַדַּר דְּכוּרָא אַנְפּוֹי מִן נוּקְבָא, וַוי לְעָלְמָא. כְּדֵין כְּתִיב, (משלי י״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. בְּלֹא מִשְׁפָּט וַדַּאי, וּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו)

צַדָּק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ, דִּלָּא אָזִיל דָּא בְּלָא דָּא, וְכַד מִשְׁפָּט, מִתְרַחֵק מִצְּדָק, וַוי לְעָלְמָא. (כדין כתיב, (משלי י״ג:כ״ג) ויש נספה בלא משפט).

וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא, דְּאִתּוּן אֲתִיתוּן, עַל דִּדְכוּרָא לָא שַׁרְיָא בְּנוּקְבָּא, אָמַר, אִי לְדָא אֲתִיתוּן גַּבָּאי תִּיבוּ. דְּהַאי יוֹמָא אִסְתַּכָּלְנָא, דְּיִתְהַדָּר כֹּלָּא לְמִשְׁרֵי אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. וְאִי לְאוֹרַיְיתָא אֲתִיתוּן, שָׁרוּ גַּבָּאי. אָמְרוּ לֵיהּ, לְכֹלָּא, קָא אָתֵינָא לְגַבֵּי דְּמֹר, יִשְׁתְּמִיט חַד מִינָּן, לְבַשְּׂרָא לַאֲחָנָא, שְׁאָר חַבְרַיָּיא, וַאֲנָן נֵתִיב לְקָמֵיהּ דְּמֹר.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א׳:ה׳) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם וְגוֹ'. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּגָלוּתָא, וְנָאוָה אֲנִי בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא לָא שַׁבְקֵי לוֹן. כְּאֶהֱלֵי קֵדָר, דְּאִינּוּן בְּנֵי קְטוּרָה (ס״א טורי), דְּאִתְקַדְּרוּ אַנְפַּיְיהוּ תְּדִירָא, וְעִם כָּל דָּא כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, כְּהַהוּא חֵיזוֹ שְׁמַיָּא לְמַדְכֵּי, דְּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ב׳) נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת. מַאי טַעְמָא (ס״א אני שחרחורת בגין ששזפתני) אַל תִּרְאוּנִי, בְּגִין שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ, דְּלָא אִסְתַּכַּל בִּי שִׁמְשָׁא, לְאַנְהָרָא לִי כְּדְקָא יָאוֹת. יִשְׂרָאֵל מַה אִינּוּן אָמְרִין. בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי. מַאן אִינּוּן בְּנֵי אִמִּי, אִלֵּין רַבְרְבִין מְמָנָן תְּרִיסִין עַל שְׁאָר עַמִּין.

דָּבָר אַחֵר, בְּנֵי אִמִּי מַמָּשׁ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ וְגוֹ'. וְכַד הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ, שָׁמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים. מַאי טַעְמָא. דְּכַרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי. וְתָנֵינָן, בְּנֵי אִמִּי וַדַּאי אִסְתְּכָמוּ עָלַי, כְּלוֹמַר, כַּד אִתְעֲדֵי אֶרֶץ, מִשָּׁמַיִם, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, דִּכְתִיב, (שמות ב׳:ד׳) וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק.

וְהָכָא אִתְּמַר וַדַּאי, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. וּבְהוּ אוּקִימְנָא (נ״א והכא אוקימנא), גַּם יָחַד. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ״ו:מ״ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם, שֶׁבֶת אַחִים בְּכֻלַּל, כֵּיוָן דִּכְתִיב, גַּם, לְאַכְלְלָא כָּל אִינּוּן דִּלְעֵילָּא, דְּכָל שׁוּלְטָנוּתָא בְּהַהוּא אֲתַר אִשְׁתְּכַח. דָּבָר אַחֵר. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים וְגוֹ'. אִלֵּין אִינּוּן חַבְרַיָּיא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן יַתְבִין כַּחֲדָא, וְלָא מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא. בְּקַדְמֵיתָא אִתְחָזוּן גּוּבְרֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא, דְּבָעוּ לְקָטְלָא דָּא לְדָא. לְבָתַר, אִתְהַדָּרוּ בְּרַחֲימוּתָא דְּאַחְוָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַהוּ אוֹמֵר, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. גַּם, לְאַכְלְלָא עִמְּהוֹן שְׁכִינְתָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית לְמִלּוֹלַיְיהוּ, וְנִיחָא לֵיהּ וְחַדֵּי בְּהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:ט״ז) אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ' וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו וְגוֹ'.

וְאִתּוּן חַבְרַיָּיא דְּהָכָא, כְּמָה דַּהֲווֹיתוֹן בַּהֲבִיבוּתָא בְּרַחֲימוּתָא, מִקַּדְמַת דְּנָא, הָכִי נָמֵי, מִכָּאן וּלְהַלְאָה לָא תִּתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַחֲדֵי עִמְּכוֹן, וְיִקְרֵי עֲלַיְיכוּ שְׁלָם.

וְיִשְׁתְּכַח בְּגִינֵיכוֹן שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קכ"ב:ח') לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בָּךְ.

אָזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, מָטוּ לְבֵי רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. נָפַק רִבִּי פִּנְחָס, וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר, זָכִינָא לְנַשְׁקָא שְׁכִינְתָּא. זַכָּאָה חוּלָקִי אַתְקִין לְהוּ טִיקְלֵי דְּעַרְסֵי, קַפְטוּרֵי דְּקִילְטָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹרַיְיתָא לָא בָּעֵי הָכִי, אַעְבָּר לְהוֹן, וְיָתִיבוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, עַד לָא נֵיכוּל, נִשְׁמַע מִמָּארֵיהּ דְּאוֹרַיְיתָא מִלָּה. דְּהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן כָּל מִלּוֹי בְּאַתְגַּלְיָיא אִינּוּן, אִיהוּ גַּבְרָא דְּלָא דָּחִיל מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, לְמֵימַר לוֹן, לָא דָּחִיל מֵעֵילָּא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכַּם בֵּיהּ, לָא דָּחִיל מִתַּתָּא, כְּאַרְיֵה דְּלָא דָּחִיל מִבְּנֵי עָנָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאֵימָא מִלָּה חַדְתָּא, לְגַבֵּי דְּרִבִּי פִּנְחָס וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא.

פרק י

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּאִתְחֲזֵי דִּיתִירָא אִיהוּ. דְּהָא כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ. מִכָּאן שֵׁירוּתָא דְּפַרְשְׁתָּא, הַאי קְרָא דִּלְעֵילָּא, מַאי הוּא, דִּכְתִיב, וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה. מַאי הוּא דְּאָמַר לֵיהּ, וּלְבָתַר וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה.

אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב קְטֹרֶת בּוֹסְמִין לְאַהֲרֹן, בְּעָא, דְּלָא יִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּיהּ בְּחַיָּיוֹי בַּר נָשׁ אָחֳרָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאַהֲרֹן אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְּ בָּעֵי לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, עַל יְדֵךְ יִסְגֵּי שְׁלָמָא לְעֵילָּא, הָא קְטֹרֶת בּוֹסְמִין, יְהֵא מְסוּר בְּיָדָךְ מִכָּאן וּלְהָלְאָה, וּבְחַיָּיךְ לָא יִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּיהּ בַּר נָשׁ אָחֳרָא. נָדָב וַאֲבִיהוּא אַקְדִּימוּ בְּחַיֵּי דְּאֲבוּהוֹן, לְאַקְרָבָא מַה דְּלָא אִתְמְסַר לְהוּ. וּמִלָּה דָּא, גָּרִים לְהוֹן דְּטָעוּ בֵּיהּ. וְתָאנָא, מֹשֶׁה הֲוָה מְהַרְהֵר, מַאן גָּרַם לוֹן טָעוּתָא דָּא, וַהֲוָה עָצִיב. מַה כְּתִיב, וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן. וּמַה אָמַר לֵיהּ, בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי יְיָ' וַיָּמוּתוּ. בְּהַקְרִיבָם לָא כְּתִיב, אֶלָּא בְּקָרְבָתָם. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, דָּא גַּרְמָא לְהוּ, דְּדַחֲקוּ שַׁעֲתָא בְּחַיֵּי אֲבוּהוֹן, וְטָעוּ בָּהּ, וְהַיְינוּ דִכְתִיב, (ויקרא י':א') אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אוֹתָם, אוֹתָם לֹא צִוָּה, אֲבָל לְאַהֲרֹן צִוָּה. וּמַה תְּרֵין בְּנֵי אַהֲרֹן, עַל דְּדַחֲקוּ שַׁעֲתָא בְּחַיֵּי אֲבוּהוֹן גָּרְמוּ לְגַרְמַיְיהוּ כָּל כַּךְ, אֲנָא לְגַבֵּי אַבָּא וְרִבִּי פִּנְחָס וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָתָא רִבִּי פִּנְחָס נְשָׁקֵיהּ וּבָרְכֵיהּ.

פרק יא

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג':ז') הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ וְגוֹ'. הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, מַאי מִטָּתוֹ. דְּא כּוּרְסֵי (נ"א ערסא) יְקָרָא דְּמַלְכָּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (משלי ל"א:י"א) בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ. שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, מַלְכָּא דִּי שְׁלָמָא כֻּלָּא דִּילֵיהּ הוּא.

שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ, דְּאִתְאַחֲדָן בְּסִטְרָהָא מִדִּינָא קַשְׁיָא, וְאִקְרוּן, שִׁתִּין פּוּלְסֵי דְּנוּרָא, (ס"א שתין מזייני זיוני קשיין) דְּהַהוּא נַעַר, אִתְלְבַּשׁ בָּהוּ.

מִימִינֵיהּ, שְׁנָנָא דְּחַרְבָּא תַּקִּיפָא, מִשְּׁמָאלֵיהּ גּוֹמְרֵי דְּנוּרָא תַּקִּיפָא, דְּמִתְאַחֲדָא בִּגְלִיפּוֹי (ס"א בקליפוי), בְּשִׁבְעִין אֶלֶף לַהֲטֵי נוּרָא דְּאַכְלָא, וְאִינּוּן שִׁתִּין מְזַיְּינֵי זִיוּנֵי קַשְׁיָין, מֵאִינּוּן גְּבוּרָן תַּקִּיפִין, דְּהַהִיא גְּבוּרָה עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. וְתָאנָא, בְּהַאי עַרְסָא, מַה כְּתִיב בָּהּ, וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה, כַּד יַנְקָא מִסִּטְרָא דִּימִינָא (ס"א מסטרא דדינא). וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ. מַאי טֶרֶף, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מיכה ה':ז') וְטֶרֶף וְאֵין מַצִּיל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כֻּלָּם אֲחוּזֵי חֶרֶב מְלוּמְדֵי מִלְחָמָה, זְמִינִין בְּכָל אֲתַר לְמֶעְבַּד דִּינָא, וְאִקְרוּן מָארֵי דִּיבָבָא וִילָלָה.

אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים מ"ה:ד') חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת. הָא אוּקְמוּהָ, מִפַּחְדָּה דְּגֵיהִנָּם וְכוּ' אֲבָל מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת, כְּלוֹמַר, כָּל דָּא מָאן אֲתַר נַטְלִין, מִפַּחַד, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי פַּחַד, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ל"א:נ"ג) וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי. וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. בַּלֵּילוֹת, בְּזִמְנִין דְּאִינּוּן מִתְפַּקְּדִין לְמֶעְבַּד דִּינָא. וְתָאנָא, כְּתִיב (משלי ל"א:ט"ז) זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב מ':כ') וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יְשַׂחֲקוּ שָׁם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ה) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם וְגוֹ' שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן וְגוֹ' כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר. (משלי ל"א:י"ד) הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. מִמֶּרְחָק וַדַּאי. מֵרֵישָׁא דְּמוֹחָא, וּמֵעֵילָא דְּרֵישָׁא, תָּבִיא לַחְמָהּ. עַל יָדָא דְּצַדִּיק, כַּד מִזְדַּוְּוגָן כְּחַד, כְּדֵין חֵידוּ בְּכֻלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, לְוָיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ.

תָּאנָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה, מָארֵי תְּרִיסִין, מָארֵי דְּשׁוּלְטָנוּתָא, אִתְאַחֲדָן מְהַאי סִטְרָא, דְּאִינּוּן גִּיבָּרִין. בֵּידּוֹי דְּהַהוּא דְּאִקְרֵי נַעַר, אַרְבַּע מַפְתְּחִין רַבְרְבָן. תַּנְיָנֵיא אַזְלִין תְּחוֹת סְפִינָה, דְּהַאי יַמָּא רַבָּא, לְאַרְבַּע זָוְיִן. דָּא אָזִיל לְסִטְרָא דָּא, וְדָא אָזִיל לְסִטְרָא דָּא. וְכֵן כֻּלְּהוּ. אַרְבַּע חֵיזוּ דְּאַנְפִּין אִתְחֲזְיִין בָּהוּ, וְכַד אִתְכְּלִילָן בְּחַד, כְּתִיב, (יחזקאל א':י') וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, פְּנֵיהֶם דְּכֻלָּא.

אַפֵּי רַבְרְבֵי, וְאַפֵּי זוּטְרֵי, כְּלִילָן כְּחַד לְעֵילָּא, תְּרֵי סַלְקִין וְשָׁאטִין, וּתְרֵין מַגְרוֹפִין בִּידַיְיהוּ. אֶלֶף טוּרִין סַלְקִין וְעָאלִין (ס"א אלין טמירין עאלין וסלקין) בְּכָל יוֹמָא, מְשַׁקְיוּ דְּהַהוּא יַמָּא, לְבָתַר, אִתְעֲקָרוּ מִנָּהּ, וְסַלְקִין לְיַמָּא אָחֳרָא.

לֵית חוּשְׁבָּנָא לְאִינּוּן דְּאִתְאַחֲדָן בְּשַׁעְרָהָא, תְּרֵין בְּנֵין יַנְקִין כָּל יוֹמָא, דְּאִקְרוּן מְאַלְּלֵי אַרְעָא. וְדָא הוּא רָזָא דִּסְפָרָא דִּצְנִיעוּתָא, דִּכְתִיב, (יהושע ב':א') וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מִן הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים חֶרֶשׁ לֵאמֹר. וְאִלֵּין, יַנְקִין מִתְּחוֹת סִטְרֵי אֶבְרָהָא, תְּרֵין בְּנוֹת בְּתְחוֹת רַגְלָהָא, (ס"א ואלין ינקן מסטרא דאברהא, תרין בנת בתחותהא) וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית

ו׳:ב׳) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. וְאִלֵּין מִתְאַחֲדָן בְּטַרְפֵי (ס"א בטופרי) דְּהַהִיא עַרְסָא, וְדָא הוּא דְּתָנֵינָן, דְּכְתִיב, (מלכים א ג׳:ט״ז) אָז תָּבֹאנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים זוֹנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ. אָז תָּבֹאנָה, וְלָא מִקַּדְמַת דְּנָא, וּבְזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, אֲהֲדָרוּן קְדָל מִבָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאי כְּתִיב, (ישעיהו ג׳:י״ב) עַמִּי נוֹגְשָׂיו מְעוֹלֵל וְנָשִׁים מָשְׁלוּ בוֹ. וַדַּאי.

בִּידָא שְׁמָאלָא, שִׁבְעִין עַנְפִין, דְּמָנְדְּלִין בֵּין נוּנֵי יַמָּא, כֻּלְּהוּ סוּמָקֵי כְּוָורְדָּא. וְעֵילָּא מִנְּהוֹן, עַנְפָּא חַד סוּמָקָא יַתִּיר, דָּא סָלִיק וְנָחִית. וְכֻלְּהוּ אִתְחַפְּיָין בְּשַׁעֲרָהָא.

מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא. כַּד נָחִית חִוְיָא. אִתְעֲבִיד מְקַפֵּץ עַל טוּרִין, מְדַלְגָא עַל טַנֵּרֵי. עַד דְּיִשְׁכַּח טַרְפָּא, דְּאָחִיד בְּטוּפְרֵי וְיֵכוּל. כְּדֵין שָׁכִיךְ, וְאִתְחֲזַר לִישָׁנֵיהּ לְטָב. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּמְזַמְּנִין לֵיהּ טַרְפֵּיהּ. אַהֲדָר לְאַתְרֵיהּ (ס"א לבתריה), עַיִּיל בְּנוּקְבָּא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. כַּד (ס"א סליק סלקין) סַלְּקִין מָארֵי דְּרוֹמְחִין וְסַיְּיפִין, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא, סוּחֲרָנַיְיהוּ דְּאִינּוּן שַׁתִּין עִלָּאִין, דְּסוּחֲרָנֵיהּ דְּהַאי עַרְסָא, אֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹא רִבְוָון, קַיְּימִין בְּכָל סְטָרָא דְּהַאי עַרְסָא לְעֵילָּא. וּמְנַיֵּיהּ אַתְּזָנָן, כֻּלְּהוּ מְקַמֵּיהּ (ס"א ומניה אתזנו, ליה פלחין כולהו קמיה) יְקוּמוּן.

מִתְּחוֹת כֻּלְּהוּ, נָפְקִין כַּמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא, וְנָחְתִּין וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא, עַד דְּתַקְעֵי מָארֵי שׁוֹפָרָא, וּמִתְכַּנְּשֵׁי. וְהָנֵי בְּזוּהֲמָא דְּטוּפְרֵי אֲחִידָן.

דָּא עַרְסָא כְּלִיל לוֹן, דָּא עַרְסָא, רַגְלוֹהִי אֲחִידָן בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, כֹּלָּא עָאלִין בְּכֻלָּא, דְּאִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא, וְאִשְׁתְּכַח לְתַתָּא, בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, וְעַל דָּא כְּתִיב הִנֵּה. מַאי הִנֵּה. בְּגִין דִּזְמִינָא לְכֹלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא. וּרְשׁוּמָא הַאי עַרְסָא מִכֹּלָּא, אֲדֹנָ"י אִתְקְרֵי, רִבּוֹנָא דְּכֹלָּא, רְשִׁימָא בֵּין חַיָּילָהָא.

בְּגִין כַּךְ, כַּהֲנָא בָּעֵי לְכַוְונָא מִלֵּי דִּלְעֵילָּא, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא מֵאֲתַר דְּבָעָא לְיַחֲדָא, וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כְּתִיב, בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, בְּהַאי בָּעֵי לְקָרְבָא קָדוּשָׁה לְאַתְרֵיהּ, מֵהַאי אֲתַר, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְדַחֲלָא מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ל״ב:כ״ט) לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת מִיַּד יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם. כְּלוֹמַר, אִי יִסְתַּכְּלוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּעוֹנְשָׁא, הֵיךְ אֲחִידַת זֹאת בֵּין חַיָּילָהָא, וְהֵיךְ אִתְמָנוּ קַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן בְּנֵי חַיָּילִין, וַאֲחִידָן בְּפוּלְחָנָא לְאִתְפָּרְעָא מִן חַיָּיבַיָּא, מִיַּד יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם, וְיִסְתַּמְרוּן עוֹבָדֵיהוֹן, וְלָא יְחוּבוּן קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

תּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל בַּר נָשׁ דְּזָכֵי לְמֵילַף אוֹרַיְיתָא, וְנָטִיר לָהּ לְהַאי זֹאת. הַאי זֹאת נְטִירַת לֵיהּ, וְגָזַר עִמֵּיהּ קַיְּימָא עַל קַיְּימָא דִּילֵיהּ, דְּלָא יִתְעֲדֵי מִנַּיֵּיהּ, וּמִן בְּנוֹהִי וּמִן בְּנֵי בְּנוֹהִי לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ט:כ״א) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם וְגוֹ׳. יְתִבוּ

לְמֵיכַל. עַד דְּאָכְלוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, כָּל חַד וְחַד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא. עַל פָּתוֹרָא, לְקָמֵיהּ דְּרַבִּי פִּנְחָס.

פרק יב

פָּתַח רַבִּי חִזְקִיָּה וְאָמַר, (ישעיהו נ׳:ד׳) יְיָ' אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לָעוּת אֶת יָעֵף דָּבָר וְגוֹ'. זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, וּקְרָאָן, קֹדֶשׁ. דִּכְתִיב, (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַייָ'. וְיַהִיב לְהוּ חוּלָק, לְאִתְאַחֲדָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְמָה אֲחִידוּ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּגִין דְּזָכוּ בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא זָכֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

(נ"א בקדש) (רצ"ז ע"א) וְתָנֵינָן קָמֵיהּ דְּמַר, מַאי קֹדֶשׁ. שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא דְּאִקְרֵי חָכְמָה עִלָּאָה, וּמַהַאי אֲתַר (נגיד משח רבות קדישא בשבילין ידיען, לאתר דאקרי בינה עלאה), וּמְתַמָּן נַפְקִין מְבוּעִין וּנְחָלִין לְכָל עֵבֶר, עַד דְּמַטוּ לְהַאי זֹאת. (ומהאי אתר אתער רוחא קדישא) וְהַאי זֹאת כַּד מִתְבָּרְכָא, אִקְרֵי קֹדֶשׁ, וְאִקְרֵי חָכְמָה, וּקְרָאן לֵיהּ (נ"א והאי זאת כד אתברכא מאתר עלאה דא דאקרי קדש ואקרי חכמה קראן ליה) רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּלוֹמַר, רוּחַ, מֵהַהוּא קֹדֶשׁ דְּלְעֵילָּא. וְכַד נָפְקִין וּמִתְעָרִין מִנַּהּ רָזֵי אוֹרַיְיתָא, כְּדֵין אִתְקְרֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וּבְשַׁעֲתָא דְּנָגִיד הַהוּא רְבוּת קַדִּישָׁא, לְאִינּוּן תְּרֵי קַיְימִין, דְּאִקְרוּן לְמוּדֵי ה', וְאִקְרוּן צָבָאוֹת, אִתְכַּנַּשׁ תַּמָּן, וְכַד נָפִיק מִתַּמָּן, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי יְסוֹד, לְהַהוּא חָכְמָה זְעֵירָא, כְּדֵין אִתְקְרֵי לְשׁוֹן לְמוּדִים. וְנָפִיק לְאִתְעָרָא לְאִינּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִים. כְּדֵין כְּתִיב, יְיָ' אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים. וְלָמָּה. לָדַעַת לָעוּת אֶת יָעֵף דָּבָר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב הַאי לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְעוֹד דְּסָלִיק לֵיהּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא, בְּגִין כָּךְ כָּל מִלּוֹי בְּאִתְגַּלְיָיא אִתְמָרוּ, וְלָא אִתְכַּסְיָין. עָלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר י״ב:ח׳) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת.

פרק יג

פָּתַח רַבִּי יֵיסָא וְאָמַר, (מלכים א ה׳:כ״ו) וַיְיָ' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וְגוֹ'. וַיְיָ' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה, דָּא הוּא דְּתָנֵינָן, בְּיוֹמֵי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, כְּמָה דְּאִתְמַר לֵיהּ, (דברי הימים ב א׳:י״ב) הַחָכְמָה וְהַמַּדָּע נָתוּן לָךְ.

וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה. וְכִי מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, וַיְיָ' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. וְהַאי חָכְמָה בְּמַאי אוֹקִים לָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אוֹקִים לָהּ בְּהַאי, בְּקַדְמֵיתָא, דִּשְׁלֹמֹה עֲבַד דְּנָחִית לְחִירָם מֵהַהוּא דַּרְגָּא, דְּהַוָה אָמַר, (יחזקאל כ״ח:ב׳) מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי וְגוֹ', דְּתַנְיָא, חִירָם מֶלֶךְ צוֹר עָבַד גַּרְמֵיהּ אֱלוֹהַּ. בָּתַר דִּשְׁלֹמֹה אָתָא, עָבַד לֵיהּ

בְּחָכְמָתֵיהּ, דְּנָחִית מֵהַהוּא עֵיטָא, וְאוֹדֵי לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה. וּבְגִין כָּךְ, (מלכים א ה׳:כ״ו) וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה.

וְתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּשָׁדַר לֵיהּ, חַד שִׁידָא, וְנָחִית לְיָד שִׁבְעָה מָדוֹרִין דְּגֵיהִנָּם וְסַלְקֵיהּ, וְשָׁדַר לֵיהּ פִּתְקִין בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בִּידֵיהּ, עַד דְּאָהֲדָר, וְאוֹדֵי לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה. וְתָנֵינָן. (ויחי רכ"ג, רכ"ה) שְׁלֹמֹה יָרִית לָהּ לְסִיהֲרָא, בְּכָל סִטְרוֹי. בְּגִין כָּךְ, בְּכֹלָּא שַׁלִּיט בְּחָכְמָתֵיהּ. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שַׁלִּיט בְּחָכְמָתֵיהּ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, כָּל אינון דְּסַלְקִין בְּדַרְגּוֹי, לָא סַלְקִין אֶלָּא לְאַשְׁלָמָא עִמֵּיהּ. (ס"א אי לא שלמין עמיה)

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:י״ד) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה וְגוֹ'. יוֹנָתִי, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מַה יוֹנָה לָא שַׁבְקַת בֶּן זוּגָהּ לְעָלְמִין, כַּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא שַׁבְקַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין. בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע, אִלֵּין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּלָא מִשְׁתַּכְחֵי בְּנַיְחָא בְּעָלְמָא דֵּין. בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה, אִלֵּין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, הַצְּנוּעִין, דִּבְהוֹן חֲסִידִין דַּחֲלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּשְׁכִינְתָּא לָא אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין. כְּדֵין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְבַּע בְּגִינַיְיהוּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר, הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב, דְּלֵית קָלָא מִשְׁתַּמַע לְעֵילָּא, אֶלָּא קָלָא דְּאִינּוּן דְּמִתְעַסְּקֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

וְתָאנָא, כָּל אִינּוּן דְּמִתְעַסְּקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, בְּלֵילְיָא, דִּיּוּקְנֵיהוֹן אִתְחַקָּק לְעֵילָּא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעְשַׁע בְּהוּ כּוּלֵּיהּ יוֹמָא, וּמִסְתַּכַּל בָּהוּ. וְהַהוּא קָלָא, (דהכא) סָלִיק וּבָקַע כָּל אִינּוּן רְקִיעִין, עַד דְּסָלִיק קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדֵין כְּתִיב, כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאַיִךְ נָאוֶה. וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָקַק דְּיוּקְנָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן לְעֵילָּא וְקָלֵיהּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא סַלְקָא, וּמִתְעַטְּרָא בִּכְתָרָא קַדִּישָׁא, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְעַטָּר בֵּיהּ בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וּמִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ. עָלַיִיהּ כְּתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק יד

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (קהלת ג׳:ט״ו) מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא (נקרא שמו ל"ג) וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת וְגוֹ'. מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר, הַיְינוּ דְּתָנֵינָן, עַד לָא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַאי עָלְמָא, הֲוָה בְּאֹרַי עָלְמִין וְחָרִיב לוֹן, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק בִּרְעוּתֵיהּ, לְמִבְרֵי הַאי עָלְמָא, וְאַמְלִיךְ בְּאוֹרַיְיתָא. כְּדֵין אִתְתַּקַּן הוּא בְּתִקּוּנוֹי, וְאִתְעַטַּר בְּעִטְרוֹי, וּבָרָא הַאי עָלְמָא. וְכָל מַאי דְּאִשְׁתְּכַח בְּהַאי עָלְמָא, הָא הֲוָה קַמֵּיהּ, (והא סליק מקמיה) וְאִתְתַּקַּן קַמֵּיהּ.

וְתָאנָא, כָּל אִינּוּן דַּבְּרֵי עָלְמָא, דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא, הָא הֲווֹ קַיְימֵי קַמֵּיהּ בְּדִיּוּקְנֵיהוֹן. (והכי תאנא) אֲפִילּוּ כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דִּבְנֵי נָשָׁא, עַד לָא יֵחתוּן

לְעָלְמָא, כֻּלְּהוּ גְּלִיפִין קְמֵיהּ בְּרִקִיעָא, בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא מַמָּשׁ, דְּאִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא. וְכָל מַה דְּאוֹלְפִין בְּהַאי עָלְמָא, כֹּלָּא יָדְעוּ עַד לָא ייתוּן לְעָלְמָא. וְתָנֵינָא, הַאי בְּאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט. וְכָל אִינּוּן דְּלָא מִשְׁתַּכְּחִין זַכָּאִין בְּהַאי עָלְמָא, אֲפִילּוּ תַּמָּן, מִתְרַחֲקִין מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָאלִין בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְדַחֲקִין שַׁעֲתָא, וְנַחְתִּין לְעָלְמָא. וְהַהִיא נִשְׁמְתָא דִּלְהוֹן, הָא אוֹלִיפְנָא, כְּמָה דְּאִינּוּן קְשֵׁי קָדָל בְּהַאי עָלְמָא, כַּךְ הֲווֹ עַד לָא ייתוּן לְעָלְמָא. וְהַהוּא חוּלָקָא קַדִּישָׁא דְּיָהֲב לוֹן רַחֲמָן לֵיהּ, וְאָזְלִין וְשָׁאטִין וְאַסְתַּאֲבוּן, בְּהַהוּא נוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְנַטְלֵי חוּלָקֵיהוֹן מִתַּמָּן, וְדַחֲקִין שַׁעֲתָא וְנַחְתֵּי לְעָלְמָא. אִי זָכֵי לְבָתַר, וְתָב בְּתִיּוּבְתָּא קָמֵי מָארֵיהּ, הוּא נָטִיל הַהוּא חוּלָקָא דִּילֵיהּ מַמָּשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר (נקרא שמו) הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת וְגוֹ' כְּבָר הָיָה.

תָּא חֲזֵי בְּנֵי אַהֲרֹן לָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּיִשְׂרָאֵל כְּוָותַיְיהוּ, בַּר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וְאִינּוּן אִקְרוּן (שמות כ״ד:ט׳) אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְעַל דְּטָעוּ קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, מִיתוּ. וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאוֹבָדָא לוֹן, וְהָא תָּנֵינָן בָּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד חֶסֶד בְּכֹלָּא, וַאֲפִילּוּ בְּרַשִׁיעֵי עָלְמָא לָא בָּעֵי לְאוֹבָדָא לוֹן. וְהָנֵי זַכָּאֵי קְשׁוֹט סַלְּקָא דַּעְתָּךְ דְּאִינּוּן אִתְאֲבִידוּ מֵעָלְמָא, זְכוּתָא דִּלְהוֹן אַן הוּא. זְכוּתָא דְּאֲבוּהוֹן אַן הוּא. זְכוּתָא דְּמֹשֶׁה הָכִי נָמֵי. וְאִינּוּן הֵיךְ אִתְאֲבִידוּ.

אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל יְקָרָא דִּלְהוֹן, וְאִתּוֹקַד גַּרְמֵיהוֹן לְגוֹ, וְנִשְׁמָתֵהוֹן לָא אִתְאֲבִידוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא. וְתָא חֲזֵי עַד לָא מִיתוּ בְּנֵי אַהֲרֹן כְּתִיב, (שמות ו׳:כ״ה) וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ וְגוֹ', אִקְרֵי שְׁמֵיהּ פִּנְחָס, דְּהַוָה זַמִּין לְאִתְתַּקָּנָא עֲקֵימָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה.

וְתָאנָא, כֻּלְּהוּ זַכָּאֵי קְשׁוֹט, עַד לָא ייתוּן לְעָלְמָא, כֻּלְּהוּ אִתְתַּקָּנוּ לְעֵילָּא, וְאִקְרוּן בִּשְׁמָהָן. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, מִן יוֹמָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הֲוָה אִזְדַּמַּן קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ בִּשְׁמֵיהּ, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, עָלֵיהּ כְּתִיב (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ, אָבִיךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִמֶּךָ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

פרק טו

פְּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר (שיר השירים א׳:י״ב) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח וְזַמִּין בְּטוּרָא דְּסִינַי, לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ, יִשְׂרָאֵל יָהֲבוּ וּסְלִיקוּ רֵיחָא טַב, דְּקָאִים וְאָגִין עָלַיְיהוּ לְדָרֵי דָּרִין. וְאָמְרוּ, (שמות כ״ד:ז׳) כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ, בְּעוֹד דְּסָלִיק מֹשֶׁה לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְחֲקַק בְּתָרֵי לוּחֵי

אֲבָנִין, יִשְׂרָאֵל שָׁבְקוּ הַהוּא רֵיחָא טָבָא דְּהַוָה מִתְעַטַּר עָלַיְיהוּ, וְאָמְרוּ לָעֵגֶל, אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

הַשְׁתָּא הַאי קְרָא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא הוּא, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, הַאי נַהֲרָא אִתְפְּשָׁט בְּסִטְרוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְּמִזְדַּוּוג עִמֵּיהּ בְּזִוּוגָא שְׁלִים, כָּדֵי הַאי עֵדֶן (זווגא) בְּהַהוּא נָתִיב, דְּלָא אִתְיְידַע לְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (איוב כ״ח:ז׳) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עָיִט. וְאִשְׁתְּכָחוּ בִּרְעוּתָא (שמות ע״ז, נ״ה, ס״ד ע״ב) דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן תְּדִירָא חַד מֵחַד. כְּדֵין נָפְקִין מַבּוּעִין וּנְחָלִין, וּמְעַטְּרִין לְבֶן קַדִּישָׁא, בְּכָל אִינּוּן כְּתָרִין, כְּדֵין (שמות כ״ד ע״א) כְּתִיב (שיר השירים ג׳:י״א) בַּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא יְרִית הַהוּא בֵּן אַחֲסַנְתָּא דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, כְּדֵין הוּא אִשְׁתַּעֲשַׁע, בְּהַהוּא עִנּוּגָא וְתַפְנוּקָא.

וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין, יָתִיב בְּעִטְרוֹי, כְּדֵין כְּתִיב עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. דָּא יְסוֹד דְּאַפִּיק בִּרְכָאן לְאִזְדַּוְּוגָא מַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּמַטְרוֹנִיתָא. (בהא דרגא) וּכְדֵין אִתְיַיהֲבוּן בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, (ונפקין) וּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְהַשְׁתָּא הָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא מִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי דְּהַאי דַּרְגָּא, וְהוּא וְחַבְרַיָּיא סְלִיקוּ תּוּשְׁבְּחָן מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְהִיא מִתְעַטְּרָא בְּאִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן. הַשְׁתָּא אִית לְאַפָּקָא בִּרְכָאן לְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, בְּהַאי דַּרְגָּא קַדִּישָׁא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר (ס״א דרבי אלעזר) בְּרִיהּ לֵימָא מֵאִינּוּן מִלִּין מְעַלְּיִין דְּאוֹלִיף מֵאֲבוֹי.

פרק טז

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (בראשית כ״ט:ב׳) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְגוֹ׳. וְנֶאֱסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וְגוֹ׳. הָנֵי קְרָאֵי אִית לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ, וּבְרָזָא דְּחָכְמְתָא אִינּוּן, דְּאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה, מַאן בְּאֵר. דָּא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר כ״א:י״ח) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם. וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רוֹבְצִים עָלֶיהָ, אִלֵּין אִינּוּן נָצַח הוֹד יְסוֹד, דְּאִלֵּין אִינּוּן רְבִיעִין עָלָּה, וְקַיְימִין עָלָּה, וּמֵאִלֵּין אִתְמַלְיָא בִּרְכָאן הַהִיא בְּאֵר.

כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים, דְּהָא מִן הַאי בְּאֵר אִתְּזָנוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין (נ״א עלמין תתאין), וּמִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר, דָּא הוּא דִּינָא קַשְׁיָא, דְּקַיְימָא עָלָּהּ מִסִּטְרָא אָחֳרָא לְיָנְקָא לָהּ (נ״א מינה). וְנֶאֱסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים, אִלֵּין אִינּוּן שִׁית כִּתְרֵי מַלְכָּא, דְּמִתְכַּנְּשֵׁי כֻּלְּהוּ, וְנַגְדֵּי בִּרְכָאן מֵרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, וּמְרִיקָן בָּהּ. וְכַד אִתְחַבְּרָאן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא לְאַרְקָא בָּהּ, כְּתִיב וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, מְנַדְּדִין (ס״א מגנדרין) לְהַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא, וּמְעַבְּרָן לֵיהּ מִינָּהּ.

וְהַשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, מְרִיקִין בִּרְכָאן מֵהַהִיא בְּאֵר, לְעִלָּאִין וְתַתָּאִין לְבָתַר וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר לִמְקוֹמָהּ. תָּב הַהוּא דִּינָא לְאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבָשְׁמָא עָלְמָא, וּלְתַקָּנָא

עָלְמָא. וְהַשְׁתָּא הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִיק עֲלַיְיכוּ בִּרְכָאן, מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא, וּמְנַיְיכוּ כָּל בְּנֵי דָּרָא מִתְבָּרְכִין. זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי עֲלַיְיכוּ כְּתִיב, (ישעיהו נ״ד:י״ג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ׳ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים קמ״ט:ה׳) יַעֲלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם וְגוֹ׳, תָּאנָא בי״ג מְכִילָן, אִתְקְשַׁר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן לְכֹלָּא. וְכָל מְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתָלָתָא אַסְתִּימוּ. וְעַל הַאי, בי״ג מְכִילָן, אוֹרַיְיתָא מִתְעַטְּרָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא מִקַּל וָחוֹמֶר וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה וְכוּ׳, וְכַמָּה זְמָנִין אוֹקִימְנָא הַאי. וּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּהַאי מִתְעַטְּרָא.

פרק יז

תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּבָעָא יַעֲקֹב, דְּיִתְבָּרְכוּן בְּנוֹי בִּשְׁמָא (ס״א בקשרא) דִּמְהֵימְנוּתָא. מַה כְּתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ח) כָּל אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר וְזֹאת, הָא תְּלֵיסַר, דְּאִשְׁתַּתְּפָן עִמְּהוֹן שְׁכִינְתָּא, וְאִתְקְיָימוּ בִּרְכָאן. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ אוֹתָם. מַאי כְּבִרְכָתוֹ. בְּהַהוּא דּוּגְמָא דִּלְעֵילָּא, כְּבִרְכָתוֹ דְּכָל מְכִילָא וּמְכִילָא.

וְתָאנָא, כָּל אִינּוּן מְכִילִין סַלְקִין, וּמִתְעַטְּרִין וְנָיְחִין בְּרֵישָׁא חֲדָא, וְתַמָּן מִתְעַטְּרָא רֵישָׁא דְּמַלְכָּא, הַהוּא דְּאִקְרֵי בְּדַרְגָּא עִלָּאָה דַּחֲסִידוּת. וַחֲסִידִים, יַרְתִּין כָּל הַהוּא כְּבוֹד דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב יַעֲלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד, בְּהַאי עָלְמָא. יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם, דְּיַדְעִין לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, וּכְדֵין חֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. מַאן חֶרֶב פִּיפִיּוֹת. דָּא הוּא חֶרֶב לָהּ׳, חַרְבָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פִּיפִיּוֹת: לְהִיטָא בְּתַרִין דִּינִין. וְלָמָּה. לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם וְגוֹ׳.

וְהָא רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, כְּתָרָא דְּחֶסֶד, רֵישָׁא עִלָּאָה. בְּגִין כָּךְ כָּבוֹד דִּלְעֵילָּא יָרִית, וְהוּא קְשִׁיר קִשְׁרָא עִלָּאָה, קִשְׁרָא קַדִּישָׁא, קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. עַל הַאי פָּתוֹרָא אִתְּמַר, (יחזקאל מ״א:כ״ב) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ׳. קָם רַבִּי פִּנְחָס, וְנָשִׁיק לֵיהּ, וּבָרִיךְ לֵיהּ, וְנָשִׁיק לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וּלְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא, וּבָרִיךְ לוֹן, נָטַל כַּסָּא וּבָרִיךְ.

פרק יח

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים כ״ג:ה׳) תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי וְגוֹ׳, יָתְבוּ (ס״א חדו) תַּמָּן, כָּל הַהוּא יוֹמָא, וַהֲווּ חַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ חַדָּן בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְחֶדְוָותָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה סַגֵּי. נָטַל רַבִּי פִּנְחָס לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וְלָא שַׁבְקֵיהּ כָּל הַהוּא יוֹמָא וְכָל לֵילְיָא, וַהֲוָה חַדֵּי עִמֵּיהּ, קָרָא עָלֵיהּ, (ישעיהו נ״ח:י״ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ׳, כָּל חֶדְוָותָא וְעִנּוּגָא יַתִּירָא דָּא דְּחוּלָקֵי הוּא, (על דא דעמי הוא על דא כתיב (תהילים קמ״ד:ט״ו) אשרי העם שככה לו וגו׳)

זְמִינִין בְּהַהוּא עָלְמָא לְאַכְרָזָא עָלַי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ רִבִּי פִּנְחָס, דְּאַנְתְּ זָכִית לְכָל הַאי, (דברי הימים א י״ב:י״ט) שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעוֹזְרֶךָ כִּי עֶזְרְךָ אֱלֹהֶיךָ. אַשְׁכִּימוּ לְמֵיזַל, קָם רִבִּי פִּנְחָס וְאָחִיד בֵּיהּ בְּרִבִּי אֶלְעָזָר, וְלָא שַׁבְקֵיהּ לְמֵיהַךְ. אוֹזִיף רִבִּי פִּנְחָס לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָרְכֵיהּ, וּלְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא. עַד דַּהֲווּ אַזְלֵי אָמַר לְהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ.

פרק יט

אָתָא רִבִּי אַבָּא וְשָׁאֵיל, כְּתִיב וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרָלוֹת וְגוֹ'. הָנֵי עַדְבִין לָמָּה. וְאַהֲרֹן לָמָּה לֵיהּ לְמֵיהַב עַדְבִין. וּפַרְשְׁתָּא דָּא לָמָּה. וְהָא אוֹלִיפְנָא קַמֵּי דְּמַר סִדְרָא דְּיוֹמָא, וְהַאי בְּעֵינָא לְמִנְדַּע.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית מ״ב:כ״ד) וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שִׁמְעוֹן וַיֶּאֱסֹר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. וְכִי מַה חָמָא יוֹסֵף לְמֵיסַב לְשִׁמְעוֹן עִמֵּיהּ יַתִּיר מֵאֲחוֹהִי. אֶלָּא, אָמַר יוֹסֵף, בְּכָל אֲתַר שִׁמְעוֹן (ולוי) פְּתִיחוּתָא דְּדִינָא אִיהוּ (אינון), וְהַהִיא שַׁעֲתָא דַּאֲזִילְנָא מֵאַבָּא לְגַבַּייהוּ דְּאֲחֵי, שִׁמְעוֹן פָּתַח בְּקַדְמִיתָא בְּדִינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל״ז:י״ט-כ') וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַּעַל הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא וְעַתָּה לְכוּ וְגוֹ'. לְבָתַר בִּשְׁכֶם, (בראשית ל״ד:כ״ה) וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, כֻּלְּהוּ בְּדִינָא הֲווֹ. טַב לְמֵיסַב דָּא, וְלָא יִתְעַר קְטָטוּתָא בְּכֻלְּהוּ שְׁבָטִין.

וְתָנֵינָן, מַאי קָא חָמָא שִׁמְעוֹן לְאִזְדַּוְּוגָא בְּלֵוִי יַתִּיר מִכֹּלָּא. וְהָא רְאוּבֵן הֲוָה אָחוּהּ וְסָמִיךְ לֵיהּ, אֶלָּא שִׁמְעוֹן חָמָא וְיָדַע דְּלֵוִי מִסְטָרָא דְּדִינָא קָא אָתֵי, וְשִׁמְעוֹן מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא יַתִּיר אִתְאֲחַד. אָמַר נְתִיעָרַב חַד בְּחַד וַאֲנָן נֶחֱרִיב עָלְמָא. מָה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נָטַל לֵיהּ לְחוּלָקֵיהּ לְלֵוִי, אָמַר מִכָּאן וּלְהָלְאָה שִׁמְעוֹן לֵיתִיב בְּקוּפְּטִירָא בַּהֲדֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי.

תָּאנָא בְּסִטְרָא דְּאִימָּא, תְּרֵין גַּרְדִּינֵי טְהִירִין (ס"א תריסין) אִתְאַחֲדָן בִּידָא שְׁמָאלָא, וְהָא אוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן מְאַלְּלֵי אַרְעָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְהַיְינוּ רָזָא דִכְתִיב, (יהושע ב׳:א׳) שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים.

וְתָאנָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יַתִּיר מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְדַכָּאָה לְהוּ, וּלְרַחֲמָא עֲלַייהוּ, דְּאִינּוּן חוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ וְגוֹ', וּכְתִיב (דברים לב) יַרְכִּיבֵהוּ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ. עַל בָּמֳתֵי אֶרֶץ דַּייְקָא. דְּהָא אִינּוּן אִתְאַחֲדָן לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ אִתְדְּבָק בְּהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי א׳:ב׳) אֲהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ', וּכְתִיב (דברים ז׳:ח׳) כִּי מֵאַהֲבַת יְיָ' אֶתְכֶם וְגוֹ', וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא יַתִּירָא דְּרָחִים לְהוּ, יָהֵב לוֹן יוֹמָא חַד בְּשַׁתָּא לְדַכָּאָה לְהוּ, וּלְזַכָּאָה לְהוּ מִכָּל חוֹבֵיהוֹן, דִּכְתִיב, (ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה וְגוֹ'. בְּגִין דִּיהוֹן זַכָּאִין

בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא יִשְׁתְּכַח בָּהוּ חוֹבָא. וְעַל דָּא בְּיוֹמָא דָּא, מִתְעַטְּרִין יִשְׂרָאֵל, וְשַׁלְטִין עַל כֻּלְּהוּ גַּרְדִּינִין, וְעַל כֻּלְּהוּ טְהִירִין.

תָּאנָא (ויקרא ט"ז:ח') וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרָלוֹת. וְנָתַן אַהֲרֹן, בְּגִין דְּאָתֵי מִסְטְרָא דְּחֶסֶד. עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים, עַל דַּיְיקָא, בְּגִין דְּתִתְבַּסַּם מַטְרוֹנִיתָא. גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל וְהָא תְּרֵין שְׂעִירִין אִינּוּן, אֲמַאי חַד לַיְיָ'. אֶלָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יֵתִיב הַאי גַּבָּאי, וְחַד יֵזִיל וְיִשׁוֹט בְּעָלְמָא, דְּאִלְמָלֵי תַּרְוַיְיהוּ מִזְדַּוְּוִגָן, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל.

נָפַק הַאי, אָזִיל וְשָׁאט בְּעָלְמָא, וְאַשְׁכַּח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּכַמָּה פּוּלְחָנִין, בְּכַמָּה דַּרְגִּין, בְּכַמָּה נְמוּסִין טָבָן, לָא יָכִיל לְהוּ, כֻּלְּהוּ שְׁלָמָא בֵּינַיְיהוּ, לָא יָכִיל לְמֵיעַל בָּהוּ בְּדַלְטוֹרָא. (אזל ושאט בעלמא, ואשכח לישראל כהאי גוונא) (נ"א ישראל לתתא אוף הכי כהאי גוונא) הַאי שְׂעִירָא שַׁלְחִין לֵיהּ בְּמַטּוּלָא דְּכָל חוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

תָּאנָא, כַּמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין מְזַדַּוְּוגָן (נ"א מזדמנן), דְּאִינּוּן תְּחוֹת יָדֵיהּ, וּמְמָנָן לְאַלְּלָא אַרְעָא, עַל כָּל אִינּוּן דְּעַבְרִין עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא. וְהַהוּא יוֹמָא, לָא שְׁכִיחַ דַּלְטוֹרָא (ס"א פטרא) לְמַלְּלָא בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. כַּד מָטָא הַאי שְׂעִירָא לְגַבֵּי טוּרָא, כַּמָּה חֵידוּ עַל חֵידוּ מִתְבַּסְּמִין כֻּלְּהוּ בֵּיהּ. וְהַהוּא גַּרְדִּינָא דְּנָפִיק, אַהֲדַר וְאָמַר תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, קַטֵּיגוֹרָא אִתְעֲבִיד סַנֵּיגוֹרָא.

וְתָא חֲזֵי, לָאו דָּא בִּלְחוֹדוֹי הוּא, אֶלָּא בְּכָל אֲתַר דְּבַעְיָין יִשְׂרָאֵל לְאִתְדַּכָּאָה מֵחוֹבַיְיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לוֹן עֵיטָא לְקַשְׁרָא מָארֵי דְּדִינָא, וּלְבַסְּמָא לְהוּ בְּאִינּוּן קָרְבָּנִין וְעֹלָוון, דְּקָרְבִין קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדֵין לָא יַכְלִין לְאַבָאשָׁא. וְהַהוּא יוֹמָא יַתִּיר עַל כֹּלָּא, כְּמָה דְּמִתְבַּסְּמִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא לְכֹלָּא, הָכִי מִתְבַּסְּמִין לְכָל אִינּוּן דְּאִית לְהוּ דַּלְטוֹרָא (ס"א פטרא) וְכֹלָּא קָרְבָּנָא הוּא וּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּכְתִיב, וְלָקַח אַהֲרֹן אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְגוֹ', מִתְעָרִין אִינּוּן בְּהַהוּא יוֹמָא לְעֵילָּא, וּבַעְיָין לְשַׁלְטָאָה (נ"א לשטאה) וּלְמֵיפַּק בְּעָלְמָא. כֵּיוָן דְּכַהֲנָא מְקָרֵב אִלֵּין לְתַתָּא, מִתְקָרְבִין אִינּוּן לְעֵילָּא. כְּדֵין עַדְבִין סַלְקִין בְּכָל סִטְרִין, כַּהֲנָא יָהַב עַדְבִין לְתַתָּא, כַּהֲנָא יָהִיב עַדְבִין לְעֵילָּא. כְּמָה דְּחַד אִשְׁתְּאַר בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא. וְחַד אַפְּקִין לֵיהּ לְהַהוּא מַדְבְּרָא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא, חָד אִשְׁתְּאַר בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחַד נָפִיק וְשָׁט בְּעָלְמָא, לְהַהוּא מַדְבְּרָא עִלָּאָה, וְחַד בְּחַד מִתְקַשָּׁר.

כְּתִיב (ויקרא ט"ז:כ"א) וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו וְגוֹ'. בְּגִין כָּךְ וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִסְתְּכַּם עַל יְדוֹי. עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי, הַחַי דַּיְיקָא, לְאַכְלְלָא הַהוּא דְּלְעֵילָּא.

(ויקרא ה) וְהִתְוַדֶּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת, כְּמָה דִּכְתִיב (ויקרא ה':ה') וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ. וְאוֹקִימְנָא עָלֶיהָ, דְּאִתְדַּכֵּי בַּר נָשׁ וְאִשְׁתְּאַר עָלֶיהָ כָּל הַהוּא חוֹבָא. אוּף הָכִי וְהִתְוַדָּה עָלָיו, בָּתַר דְּאוֹדֵי כַּהֲנָא בְּגִינֵיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, עָלָיו: כְּלוֹמַר, יִשְׁתַּאֲרוּן כֻּלְהוּ עָלָיו.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, אִי הָכִי וְהָא כְּתִיב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִים, אָמַר לֵיהּ שָׁאנֵי הָכָא, דְּהָתָם לַשְּׂעִירִים הֲווֹ קָרְבִין קָרְבָּנָא, וּבְגִין כָּךְ לָא כְּתִיב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם שְׂעִירִים, אֶלָּא לַשְּׂעִירִים, דְּהָתָם לַשְּׂעִירִים הֲווֹ עַבְדֵי פּוּלְחָנָא, וְשׁוּלְטָנוּתָא. וְהָכָא וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם, וְקָרְבָּנָא לָא אִתְעֲבִיד אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי, דִּבְגִינֵי קָרְבָּנָא מִתְבַּסְּמָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְדִינָא לָא שַׁרְיָא וְשַׁלְטָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

פרק כ

תָּאנָא, וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה. מַהוּ אִישׁ עִתִּי. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה הָכִי הוּא בְּכָל מַה דְּאִתְעֲבִיד, בָּעֵי בַּר נָשׁ זַמִּין לְהַהִיא מִלָּה. אִית בַּר נָשׁ דְּבָרְכָתָא אִתְקָיְימָא עַל יְדֵיהּ יַתִּיר מֵאָחֳרָא. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּכַהֲנָא, (משלי כ"ב:ט') טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ, אֶלָּא יְבָרֵךְ, בְּגִין דְּהוּא זַמִּין דְּיִתְקָיְימָא בִּרְכָתָא עַל יְדֵיהּ בְּהַאי. (ס"א ושארי ברכתא באשגחותא דיליה).

וְאִית בַּר נָשׁ דְּהוּא זַמִּין לְאִתְקָיְימָא לְוָוטִין עַל יְדֵיהּ, וּבְכָל מַה דְּיִשְׁגַּח לֵיתֵי לְוָוטַיְיא וּמְאֵרָה וּבְעִיתָא כְּגוֹן בִּלְעָם, דְּאִקְרֵי רַע עַיִן, דְּהֲוָה זַמִּין בְּכָל בִּישׁ, וְלָא הֲוָה זַמִּין לְטָב. וְאַף עַל גַּב דִּבְרָךְ, בְּרָכְתֵיהּ לָא בִּרְכָתָא, וְלָא אִתְקָיְימָא. וְכַד הֲוָה לָיֵיט, כָּל מַאן דְּלָיֵיט אִתְקָיְימָא, וְאַפִּילּוּ בְּרִגְעָא חָדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר כ"ד:ג') שְׁתֻם הָעַיִן. בְּכָל אֲתַר דְּעַיְנֵיהּ שַׁלְטָא אִתְלַטְיָיא.

תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב. (במדבר כ"ד:א') וַיָּשֶׁת אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו, בְּגִין דְּיִתְעַר מֵהַהוּא סִטְרָא הַהוּא דְּשַׁלְטָא תַּמָּן, וְיֵיתֵי בְּדַלְטוֹרָיָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מַה כְּתִיב בְּהוּ בְּכַהֲנֵי, (משלי כ"ב:ט') טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, דְּהוּא הֲוָה זַמִּין בְּהַאי, וְשָׁאנֵי בִּרְכָתָא בְּאַשְׁגָּחוּתָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא תְּנֵינָן, יִסְטֵי בַּר נָשׁ אֲפִילּוּ מִמַּאָה אַרְחִין, וְלָא יִאְרַע בְּבַר נָשׁ דְּאִית לֵיהּ עֵינָא בִּישָׁא. אוּף הָכָא וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי, דְּהוּא זַמִּין לְהַאי. וְרָשִׁים לְהַאי, וְכַהֲנָא הֲוָה אִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ, חַד עֵינָא יַתִּיר מֵאָחֳרָא פּוּרְתָא. סוּרְטָא דְּעַל עֵינָא אִתְחַפְּיָא בְּשַׂעֲרִין סַגִּיאִין. מְכַסֵּחַ עֵינָא, וְלָא מִסְתָּכֵל בְּמֵישָׁר. הַאי הוּא בַּר נָשׁ זַמִּין לְהַאי, וְכַדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּיַד אִישׁ עִתִּי.

בְּגוּשׁ חֲלָבָא הֲוָה בַּר נָשׁ, דְּבְכָל אֲתַר דְּמָחֵי בִּידוֹי, הֲוָה מִית, וְלָא הֲווֹ בְּנֵי נָשָׁא מְקָרְבִין בַּהֲדֵיהּ. בְּסוּרְיָא הֲוָה בַּר נָשׁ, דְּבְכָל אֲתַר דְּאִסְתַּכַּל אֲפִילּוּ לְטָב, כֹּלָּא אִתְהַפָּךְ לְבִישׁ. יוֹמָא חַד הֲוָה חַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּשׁוּקָא, וַהֲווּ אַנְפּוֹי נְהִירִין. אָתָא הַהוּא בַּר נָשׁ וְאִסְתְּכַל בֵּיהּ,

וְאִתְבָּקַע עֵינֵיהּ. בְּגִין כָּךְ, בְּכׇלָ֣א הֲוָה בַּר נָשׁ זַמִּין, לְהַאי וּלְהַאי. וְעַל דָּא כְּתִיב טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ אֶלָּא יְבָרֵךְ.

וְתָאנָא, הַאי בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָזִיל לְמִדְבְּרָא, כַּד מָטָא בֵּיהּ בְּהַהוּא שְׁעִירָא הֲוָה סָלִיק לְטוּרָא, וְדָחֵי לֵיהּ בִּתְרֵין יְדוֹי. וְלָא הֲוָה נָחִית לְפַלְגוּת טוּרָא, עַד דְּאִתְעָבִיד שַׁיְיפִין שַׁיְיפִין. וְהַהוּא בַּר נָשׁ הֲוָה אָמַר, כַּךְ יִמְחוּ עָוֹנוֹת עַמְּךָ וְגוֹ'. וּבְגִין דְּסָלִיק הַהוּא קַטֵיגוֹרְיָא וְאִתְעָבִיד סַנֵיגוֹרְיָא דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל חוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְכָל מַה דְּכְתִיב בְּאִינּוּן פִּתְקִין דִּלְעֵילָּא, לְאַדְכָּרָא חוֹבַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, נָטִיל לוֹן וּרְמֵי לוֹן כְּהַאי גַּוְונָא, לַאֲתַר דְּאִתְקְרֵי מְצוּלוֹת יָם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ט) וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם.

פרק כא

תָּאנָא, (ויקרא ט״ז:ה׳) וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת, וּמֵאֵת עֲדַת, בְּגִין דְּיֵהֵא מְכַלְּהוּ, וְיִתְכַּפֵּר לְכׇלְּהוּ. דְּהָא כָּל חוֹבַיְיהוּ דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָכָא תַּלְיָין, וְכׇלְּהוּ מִתְכַּפְּרֵי בְּדָא. וְלָא סָגֵי מִבַּר נָשׁ חַד. וּמֵאָן אֲתַר אִתְנְסִיבוּ מֵאִינּוּן קוּפִּין דְּבַעֲזָרָה נַטְלִין אַגְרָא, וְאַיְיתֵי לְהוּ מֵאִינּוּן דָּמֵי דַּהֲווֹ מְכַלְּהוּ.

וְהַהוּא שְׂעִירָא אָחֳרָא, דְּהֲוָה אִשְׁתְּאַר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַבְדִּין לֵיהּ חַטָּאת בְּקַדְמֵיתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא בְּאָן אֲתַר הֲוָה מִתְקַשְׁרָא. וּלְבָתַר דָּא מִתְקָרְבִין הָנֵי, וּמִתְבַּסְּמִין כׇּלָּא, וְאִשְׁתְּאַרוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל חוֹבִין דְּעָבְדוּ וְחָבוּ קָמֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם וְגוֹ'.

תּוּ אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, (בראשית כ״ז:י״א) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק. מַאי קָא רָמִיזָא, אֶלָּא וַדַּאי עֵשָׂו אִישׁ שָׂעִיר, הוּא מֵהַהוּא דְּאִקְרֵי שָׂעִיר, דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא אָתֵי. וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק: גְּבַר מֵהַהוּא דְּפָלִיג לְכָל שְׁאָר עַמִּין רַבְרְבִין מְמָנָן. דִּכְתִיב, (דברים ד׳:י״ט) אֲשֶׁר חָלַק יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אוֹתָם, וּכְתִיב (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ וְגוֹ'. תּוּ אִישׁ חָלָק, מִתְּרֵי שְׂעִירִים וְאִשְׁתְּאַר חֲדָא. דְּכַהֲנָא פָּלִיג לֵהּ, חַד לְחוֹלְקֵיהּ, וְחַד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲמַאי. בְּגִין דְּיִטְעִין עַל כַּתְפּוֹי כָּל חוֹבוֹי דְּיַעֲקֹב, דִּכְתִיב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם, עֲוֹנוֹת תָּם.

תָּאנָא, בְּהַהוּא יוֹמָא כַּמָּה פִּתְחִין פְּתִיחִין לְקֳבָלֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לְקַבְּלָא צְלוֹתֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְזַכָּאָה לוֹן, וּלְדַכְּאָה לוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר וְגוֹ'. בְּהַאי יוֹמָא אִתְעָטַר כַּהֲנָא בְּכַמָּה עִטְרִין. בְּהַאי יוֹמָא פּוּלְחָנָא דְּכַהֲנָא יַקִּירָא וְרַב מִכָּל פּוּלְחָנִין. לְכׇלָ֣א יָהֵב חוּלְקָא בְּאִינּוּן קׇרְבְּנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּהַאי יוֹמָא אִתְעָטַר (ס"א אתער) חֶסֶד בְּעָלְמָא עַל יְדָא דְּכַהֲנָא, מְקָרֵב קׇרְבְּנִין עַל חוֹבֵיהוֹן

דְּעַמָּא. עַל חוֹבֵי־הּ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר עַל חוֹבֵי־הוֹן דְּעַמָּא. מְקָרֵב עִלָּוון עֲלֵי־הּ וְעַל עַמָּא וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

פרק כב

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא (מ"ד) דָּא, לְמִפְלַח רַבָּא כַּהֲנָא פּוּלְחָנָא דְּהַהוּא יוֹמָא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְמִשְׁלַח שְׁעִיר לַעֲזָאזֵל. רָזָא דָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, בְּגִין לְאִתְפָּרְשָׁא מֵעַמָּא קַדִּישָׁא, וְלָא יִתְבַּע חוֹבֵי־הוֹן קַמֵּי מַלְכָּא. וְלָא יְקַטְרֵג עָלַיְי־הוּ, דְּהָא לֵית לֵי־הּ תְּקִיפוּ וְשׁוּלְטָנוּ, (בה) בַּר כַּד אִתְקַף רוּגְזָא מִלְּעֵילָּא, וּבְהַהוּא דּוּרוֹנָא אִתְהַפָּךְ לְבָתַר אַפּוֹטְרוֹפּוֹסָא עָלַיְי־הוּ, וְעַל דָּא אִתְדַּחְיָיא מִקַּמֵּי מַלְכָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא, בְּגִין דְּאִי־הוּ קֶרֶן כָּל בָּשָׂר.

וְעַמָּא קַדִּישָׁא יָהֲבִין לֵי־הּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לֵי־הּ שְׁעִיר, וְרָזָא דָּא (בראשית כ"ז:י"א) הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר. כְּמָה דְּאִי־הוּ בְּסָטָר דִּקְדוּשָּׁה דְּכַר וְנוּקְבָא, אוּף הָכִי בְּסָטָר מְסָאֲבוּ דְּכַר וְנוּקְבָא. מַתְלָא אֲמָרֵי, לְכַלְבָּא אַרְמֵי לֵי־הּ גַּרְמָא, יְלַחֵךְ עַפְרָא דְּרַגְלָךְ.

שָׂאֲלוּ לְבֶן זוֹמָא, מַהוּ לְסָרוּסֵי כַּלְבָּא. אָמַר לָהֶם, (ויקרא כ"ב:כ"ד) וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַּעֲשׂוּ, כָּל שֶׁבְּאַרְצְכֶם לֹא תַּעֲשׂוּ. כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְהַאי, הָכִי אִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְהַאי. וְעַל דָּא אִתְמַר, (בראשית א':ל"א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד דָּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. לֵית לְבַטְלָא לֵי־הּ מִן עָלְמָא, עָלְמָא אִצְטְרִיךְ לֵי־הּ, אַף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּי־הּ, (ישעיהו נ"ו:י"א) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְגוֹ', לָא יִתְבַּטְלוּן מִן עָלְמָא. כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ טוֹב וָרָע.

וּבְגִינֵי כָּךְ אִית לָן בְּיוֹמָא דָּא לְמִרְמֵי לֵי־הּ גַּרְמָא לְכַלְבָּא, עַד דְּאִי־הוּ גָּרִיר, יֵיעוּל מַאן דְּיֵיעוּל לְגַבֵּי הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידּוֹי. לְבָתַר יְכַשְּׁכֵּשׁ לֵי־הּ בְּזָנָבֵי־הּ.

מַה כְּתִיב וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם. כֵּיוָן דְּאִי־הוּ חָמֵי הַאי שָׂעִיר. תִּיאוּבְתֵּי־הּ לְגַבֵּי־הּ, וּלְאִשְׁתַּכְלְלָא בַּהֲדֵי־הּ, וְלָא יָדַע מֵאִינּוּן חוֹבִין דְּקָא נָטִיל שָׂעִיר. תָּב לְגַבַּיְי־הוּ דְּיִשְׂרָאֵל, חָמֵי לוֹן בְּלָא חוֹבִין, בְּלָא פְּשָׁעִין, דְּהָא כֻּלְּהוּ שָׁרָאן בְּרֵישָׁא דְּשָׂעִיר, סָלִיק לְעֵילָּא, וְשַׁבַּח לוֹן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי סַהֲדוּתָא דְּהַהוּא מְקַטְרְגָא, וְהוֹאִיל וְתִיאוּבְתֵּי־הּ לְרַחֲמָא עַל עַמֵּי־הּ, אַף עַל גַּב דְּאִי־הוּ יָדַע כָּל עוֹבָדָא, חָס עֲלַיְי־הוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

וְכֹלָּא שַׁרְיָא בְּדָא, בְּגִין דְּלָא יִתְעַר רָזָא דְּדִינָא מִלְּעֵילָּא, וְיִתְקַף הַאי וְיִשְׁתֵּצוֹן בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא דָּא מִסְטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא קָא אָתֵי. וְאִי יִתְעַר הַאי, בְּחוֹבֵי בְּנֵי אֱינָשָׁא אִתְעַר. דְּהָא לֵית לֵי־הּ אַתְעָרוּ לְסַלְקָא לְעֵילָּא לְאִתְעָרָא דִּינָא קַשְׁיָא בַּר בְּדִיל חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ עָבִיד חוֹבָא, אִתְכְּנַשׁ הַאי, וְכַמָּה אֶלֶף סַיְיעָן דִּילֵי־הּ, וּמִתְכַּנְפֵי תַּמָּן, וְנָטְלֵי לֵי־הּ, וְסַלְקֵי לְעֵילָּא רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבֵן. וְעַל כֹּלָּא יְהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵיטָא לְיִשְׂרָאֵל לְאִשְׁתְּזָבָא

מִכָּל סִטְרִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ׳ אֱלֹהָיו. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק כג

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, יָתְבוּ בְּחַד חֶקֶל, וְצָלוּ. נָחַת חַד עֲנָנָא דְּאֶשָּׁא, וְאַסְחַר לוֹן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא חֲמֵינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְעוּתָא דִּילֵיהּ הָכָא. נֵיתִיב. יָתְבוּ וַהֲווּ אֲמָרֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. פְּתַח וְאָמַר, (משלי כ״ה:כ״ה) מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עָיֵפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק, הָא אִסְתַּכַּלְנָא בְּמִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְכֻלְּהוּ (ס"א בחכמתא) בְּחָכְמָה אַמָּרָן.

תָּא חֲזֵי ג' סְפָרִין דְּחָכְמְתָא אַפִּיק שְׁלֹמֹה לְעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. שִׁיר הַשִּׁירִים חָכְמָה, קֹהֶלֶת תְּבוּנָה, וּמִשְׁלֵי דַּעַת. לָקֶבֶל ג' אִלֵּין, עֲבַד ג' סְפָרִים. שִׁיר הַשִּׁירִים כְּנֶגֶד חָכְמָה הָכֵי הוּא. קֹהֶלֶת לְקֶבֶל תְּבוּנָה, הָכֵי הוּא. מִשְׁלֵי לְקֶבֶל דַּעַת. בְּמָאי אִתְחֲזֵי. אֶלָּא כָּל אִינּוּן קְרָאֵי בְּתָרֵי גְּוונֵי אִינּוּן, רֵישָׁא וְסֵיפָא תְּרֵי גְּוונֵי אִתְחֲזָיָא. וְכַד מִסְתַּכְּלֵי קְרָאֵי, דָּא כְּלִיל בְּדָא, וְדָא כְּלִיל בְּדָא, בְּגִין כָּךְ שִׁקְיל לְקֶבְלֵיהּ דְּדַעַת.

הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. וְכַד אִסְתַּכְלְנָא בֵּיהּ, כֹּלָּא כָּלִיל חַד בְּחַד, בֵּין מִסֵּיפֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ, בֵּין מֵרֵישֵׁיהּ לְסֵיפֵיהּ. שְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה. מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק, וְדָא וְדָא נַיְיחָא דְּרוּחָא, כְּמָה דְּהַאי נַיְיחָא דְּרוּחָא, כַּךְ הַאי נַיְיחָא דְּרוּחָא.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, אָתָא חַד בַּר נָשׁ, אָמַר, אִנְתּוּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אִתְסִיאַת מִמַּרְעָהָא. וְחַבְרַיָּיא שָׁמְעוּ קָלָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבַק לְאִינּוּן חוֹבֵי דְּדָרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא אִתְקַיָּים הָכָא קְרָא, וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק, הָכִי הוּא נַיְיחָא דְּרוּחָא, כְּמוֹ מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה. אָמַר לְהוּ נְקוּם וְנֵזִיל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְחִישׁ לָן בְּנִסִּין.

פְּתַח וְאָמַר, מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה, דָּא אוֹרַיְיתָא. דְּכָל מַאן דְּזָכֵי לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּמְרַוֵּי נַפְשָׁא מִנָּהּ, מַה כְּתִיב וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַכְרִיז עֲלֵיהּ כַּמָּה טָבָאן לְאוֹטָבָא לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּשְׁמוּעָה טוֹבָה, מַאן אֲתַר מַאֲרֵץ מֶרְחָק, מֵאֲתַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה רָחִיק מִנַּיְיהּ בְּקַדְמֵיתָא, מֵאֲתַר דְּהֲוָה בַּר נָשׁ בְּדָבְנוּ עִמֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא, דִּכְתִיב, (איוב כ׳:כ״ז) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ, מֵהַהוּא אֲתַר מַקְדִּימִין לֵיהּ שְׁלָם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, מֵאֶרֶץ מֶרְחָק. וּכְתִיב (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק יְיָ׳ נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהֲבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד.

פרק כד

(כאן חסר) (ויקרא ט״ז:י״ח) וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ׳ וְכִפֶּר עָלָיו. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים נ׳:א׳) מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים יְיָ׳ דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד

מְבוֹאוֹ. תְּאַנָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין רִבּוֹא מָארֵי שִׁירָתָא, מְזַמְּרִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד נָהִיר יְמָמָא. וְאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא בְּטִיהֲרָא. וְאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתִשְׁעִין אֶלֶף רִבּוֹא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִקְרֵי בֵּין הָעַרְבַּיִם.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כַּד נָהִיר יְמָמָא, כָּל אִינּוּן מָארֵי דִּיבָּבָא, מְשַׁבְּחָן בְּמִלֵּי תּוּשְׁבְּחָן, לְקֻבְלֵיהּ דְּהַאי בֹּקֶר. (ס"א כד אתער, דכד) דְּכַד אִתְּעַר הַאי בֹּקֶר, כֻּלְּהוּ מִתְבַּסְּמִין, וְדִינָא אִשְׁתְּכִיךְ, וְאָמְרִין תּוּשְׁבְּחָן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ל"ח:ז') בְּרָן יַחַד כֹּכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. וְהַהוּא זִמְנָא, (הימנותא) חֶדְוָותָא וּבִרְכָאן מִשְׁתַּכְּחִין בְּעָלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְּעַר לְאַבְרָהָם לְאַחָיָיא לֵיהּ, וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּיהּ, וְאַשְׁלְטֵיהּ בְּעָלְמָא. וּמְנָא לָן דְּהַאי בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם הוּא. דִּכְתִיב (בראשית י"ט:כ"ז) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, כָּל אִינּוּן אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתִשְׁעִין אֶלֶף רִבּוֹא מָארֵי דִּילְלָה אִקְרוּן, וּמְזַמְּרִין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וּקְטָטוּתָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְּעָרוּתָא דְּאִתְּעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִצְחָק, וְקָם וְדָאִין לְחַיָּיבַיָּא דְּעַבְרִין עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, וְשִׁבְעָה נַהֲרֵי אֶשָׁא נַגְדִּין וְנָפְקִין וְחָלִין עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּרַשִׁיעַיָּיא, וְשַׁלְהוֹבֵי גוּמְרִין דְּנוּרָא מִתְעָרִין מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּכְדֵין תָּב אַבְרָהָם לְאַתְרֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית י"ח:ל"ג) וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקוֹמוֹ. וְיוֹמָא אִתְפְּנֵי, וְחַיָּיבֵי גֵּיהִנָּם צַוָּוחִין וְאָמְרִין (ירמיהו ו':ד') אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא, בִּצְלוֹתָא דְּמַנְחָה.

בְּזִמְנָא דְּמָטֵי לֵילְיָא אִינּוּן אֶלֶף וְהֹ' מְאָה וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא, אִקְרוּן מְבָרְכִין לְפָרוֹכְתָּא, וְאָמְרִין שִׁירְתָא. עַד כְּדֵין דִּינִין דִּלְתַתָּא מִתְעָרִין, וְאָזְלִין וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא, וְאִלֵּין אָמְרִין שִׁירְתָא. עַד דְּיִתְפְּלִיג לֵילְיָא מִשְׁמָרָה וּפַלְגָא. בָּתַר דְּיִתְפְּלִיג לֵילְיָא מִזְדַּמְנֵי כֻּלְּהוּ אַחֲרִינֵי כַּחֲדָא, וְאָמְרֵי תְּהִלּוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה ס) וּתְהִלּוֹת יְיָ' יְבַשֵּׂרוּ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר כַּד רַעֲוָא אִשְׁתְּכַח בְּצַפְרָא, תְּהִלּוֹת יְיָ' מְבַשְּׂרִין.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, בָּתַר דְּרוּחָא דְּצָפוֹן אִתְּעַר בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְאָזִיל לֵיהּ, תְּהִלּוֹת מְבַשְּׂרִי, עַד דְּיֵיתֵי צַפְרָא, וְאִתְּעַר הַאי בֹּקֶר, כְּדֵין חֶדְוָותָא וּבִרְכָאן אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי אַבָּא, כֻּלְּהוּ הָכִי, וְעֵילָּא מִנַּהוֹן סַרְכִין תְּלָתָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְּעַר הַאי בֹּקֶר, וּמִתְעָרִין תּוּשְׁבְּחָן, כָּל אִינּוּן אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין רִבּוֹא, אִתְמָנָא עֲלַיְיהוּ חַד מְמָנָא, וְהֵימָן שְׁמֵיהּ לְקֻבְלֵיהּ דִּלְתַתָּא, וּתְחוֹת יְדֵיהּ סַרְכִין מְמָנָן עֲלַיְיהוּ לְאַתְקָנָא שִׁירְתָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְּעַר זִמְנָא דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְזִמְרִין כָּל אִינּוּן אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתִשְׁעִין אֶלֶף רִבּוֹא מָארֵי דִּילְלָה, אִתְמָנָא עֲלַיְיהוּ חַד מְמָנָא וִידוּתוּן שְׁמֵיהּ, לְקֻבְלֵיהּ דִּלְתַתָּא, וּתְחוֹת יְדֵיהּ סַרְכִין מְמָנָן עֲלַיְיהוּ, לְאַתְקָנָא הַהוּא זִמְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ה:ה') זְמִיר עָרִיצִים.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּמָטֵי לֵילְיָא, מִתְעָרִין כָּל אִינּוּן דְּמִבָּרָא לְפָרוֹכְתָּא, כְּדֵין שָׁכִיךְ כּוֹלָּא, וּפִטְרָא לָא אִשְׁתְּכַח, וְדִינִין דִּלְתַתָּא מִתְעָרִין, כֻּלְּהוּ אִתְמָנָן כַּחֲדָא, אִלֵּין עַל אִלֵּין, עַד דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא. בָּתַר דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, וּמִתְכַּנְּשֵׁי כֻּלְּהוּ, אִתְמָנָא עֲלַיְיהוּ חַד מְמָנָא וְכָנִישׁ לְכָל מַשְׁרְיָין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר י׳:כ״ה) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת וְגוֹ', וְאָסֵף שְׁמֵיהּ, לְקֻבְלֵיהּ דִּלְתַתָּא, וּתְחוֹת יְדֵיהּ כָּל אִינּוּן סַרְכִין מְמָנָן, וּמְבַשְּׂרֵי תְּהִלּוֹת.

עַד דְּאָתֵי צַפְרָא, כֵּיוָן דְּאָתֵי צַפְרָא, קָם הַהוּא נַע"ר, יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמֵּיהּ, לְדַכְאָה לְהוּ, וְעָאל לְשַׁמְּשָׁא. כַּד אִתְעַר בֹּקֶר, כְּדֵין הִיא שַׁעֲתָא דְּרַעֲוָא, דְּאִשְׁתְּעֵי מַטְרוֹנִיתָא בְּמַלְכָּא, וּמַלְכָּא מָשִׁיךְ מִנֵּיהּ חַד חוּטָא דְּבִרְכָאן וּפָרִיס עַל מַטְרוֹנִיתָא, וְעַל אִינּוּן דְּמִזְדַּוְּגֵי לֵיהּ. מַאן אִינּוּן דְּמִזְדַּוְּגֵי עִמֵּהּ. אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, כַּד אִתְפְּלַג.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּאָתֵי עִם מַטְרוֹנִיתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתַת לְקַבְּלָא אַנְפֵּי מַלְכָּא, לְאִשְׁתְּעֵי בֵּיהּ. וְאִשְׁתְּכַח עִמָּהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאוֹשִׁיט מַלְכָּא יְמִינָא, לְקַבְּלָא לְמַטְרוֹנִיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל״ט:ט׳) אֶשָּׂא כַנְפֵי שָׁחַר אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם. מַאי אַחֲרִית יָם. הַהִיא שַׁעֲתָא אַחֲרִית דְּהַהוּא יַם הוּא. דְּכַד אִתְפְּלַג, שֵׁירוּתָא הֲוָה, וְדִינָא הֲוָה, וְהַשְׁתָּא אַחֲרִית הוּא דִּילְהּ, דְּמִסְתַּלְקִין דִּינָהָא. וְעָאלַת בְּגַדְפּוֹי דְּמַלְכָּא, הִיא וְכָל אִינּוּן דְּמִזְדַּוְּגִין לֵהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם.

וְתָאנָא, כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא. אִשְׁתְּתַף בִּשְׁכִינְתָּא. וְכַד אָתֵי צַפְרָא, וּמַטְרוֹנִיתָא אִתְחַבְּרַת עִם מַלְכָּא, הוּא אִשְׁתְּכַח עִמָּהּ עִם מַלְכָּא. וּמַלְכָּא פָּרִיס עַל כֻּלְּהוּ גַּדְפּוֹי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי וְגוֹ'.

תָּאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אֲבָהָן מְזַדְּמְנִין בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְקָדְמִין לְאִשְׁתָּעֵי בַּהֲדָהּ, וּלְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלִּיל עִמָּהּ בְּהוּ. וְהוּא קָאֲרֵי לָהּ לְפָרְסָא לָהּ גַּדְפּוֹי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים נ׳:א׳) מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים יְיָ' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ וְגוֹ'. אֵל: דָּא נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא, וְאִקְרֵי חֶסֶד. אֱלֹהִים: דָּא גְּבוּרָה. יְדֹוָ"ד: דָּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא, רַחֲמֵי. וְעַל דָּא, דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ וְגוֹ'.

פרק כה

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה יָתִיב קָמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, הָא תְּנֵינָן אֱלֹהִים בְּכָל אֲתַר דְּיָנָא הוּא. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אִית אֲתַר דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים, כְּגוֹן (בראשית טו) אֲדֹנָ"י יְהוָ"ה. אֲמַאי אִקְרֵי אֱלֹהִים, וְהָא אַתְוָון רַחֲמֵי אִינּוּן בְּכָל אֲתַר.

אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא כְּתִיב בַּקְּרָא, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ט) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, וּכְתִיב (מלכים א י״ח:ל״ט-מ׳) יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים. אָמַר לֵיהּ מִלָּה דָּא

יְדַעְנָא, דְּבַאֲתַר דְּאִית דִּינָא, אִית רַחֲמֵי. וּלְזִמְנָא, בַּאֲתַר דְּאִית רַחֲמֵי, אִית דִּינָא, אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, יְדוָ"ד בְּכָל אֲתַר רַחֲמֵי. וּבְשַׁעֲתָא דְּמְהַפְּכֵי חַיָּיבַיָּא רַחֲמֵי לְדִינָא, כְּדֵין כְּתִיב יְהוָ"ה, וְקָרֵינָן לֵיהּ אֱלֹהִים.

אֲבָל תָּא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, ג' דַּרְגִּין אינּוּן, וְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא בִּלְחוֹדוֹי, וְאַף עַל גַּב דְּכוֹלָּא חַד, וּמִתְקַשְּׁרֵי בְּחַד, וְלָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא. תָּא חֲזֵי, כֻּלְּהוּ נְטִיעָן, וְכָל אינּוּן בּוּצִינִין דְּמִתְלַהֲטִין כֻּלְּהוּ נְהִירִין וּמִתְלַהֲטָן וּמִשְׁתַּקְיָין וּמִתְבָּרְכָאן, מֵהַהוּא נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, דְּכוֹלָּא כָּלִיל בֵּיהּ, (תרי נוסחי) וּכְלָלָא דְּכוֹלָּא בֵּיהּ.

וְהַאי נַהֲרָא אִתְקְרֵי א"ם לְגַנְתָּא, וְעֵילָּא מִגִּנְתָּא, בְּגִין דְּעֵדֶן מִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵהּ, וְלָא פָּרִישׁ (ס"א ע"ב) מִנֵּהּ. וּבְגִין כַּךְ, כָּל מַבּוּעִין נָפְקִין וְנָגְדִּין וְאִשְׁתַּקְיָין לְכָל עִיבָר. וּפַתְחִין בָּהּ פְּתִיחָן, וְעַל דָּא רַחֲמֵי מְנַּהּ מִשְׁתַּכְחִין, וְרַחֲמִין פְּתִיחִין בָּהּ.

וּבְגִין דְּקָרֵינָן לָהּ אֵם, נוּקְבָּא גְּבוּרָה, וְדִינָא מְנַּהּ נָפִיק. אִקְרֵי רַחֲמֵי בִּלְחוֹדָהָא, הָא מִסְטָרָהָא דִּינִין מִתְעָרִין. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב בְּרַחֲמֵי, וְנָקוּד בְּדִינָא. אַתְוָון בְּרַחֲמֵי, וְאִתְנְגִיד דִּינָא מִסְטָרָהָא, כְּגַוְונָא דָּא יְהֹוָ"ה, הַאי דַּרְגָּא חַד.

דַּרְגָּא תִּנְיָינָא, מִסְטָרָא דְּהַאי קַדְמָאָה, נָפִיק וְאִתְעַר דַּרְגָּא אָחֳרָא אִקְרֵי גְּבוּרָה, וְהַאי אִקְרֵי אֱלֹהִים, בְּאִלֵּין אַתְוָון מַמָּשׁ. וְשִׁירוּתָא (חד) מִזְּעֵיר אַנְפִּין הוּא, וּבֵיהּ אִתְאַחִיד. וּבְגִין דְּאִתְאַחִיד (האי) בְּהַאי, כְּתִיב יְיָ' הָאֱלֹהִים, כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, בְּאִלֵּין אַתְוָון, וְהוּא חַד, וְדָא הוּא דַּרְגָּא תִּנְיָינָא.

דַּרְגָּא תְּלִיתָאָה, צָדֵק. כְּתָרָא בַּתְרָאָה, הַאי בֵּי דִּינָא דְּמַלְכָּא. וְתָאנָא אָדֹנָ"י הָכִי כְּתִיב, וְהָכִי אִקְרֵי, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּהַאי שְׁמָא אִתְקְרֵי. וְהַאי שְׁמָא בַּאֲתַר דָּא אִשְׁתְּלִים. וְאִלֵּין אינּוּן ג' דַּרְגִּין, דְּאִקְרוּן בִּשְׁמֵהוֹן דְּדִינָא. וְכוֹלָּא מִתְקַשְּׁרָא חַד בְּחַד בְּלָא פְּרוּדָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

פרק כו

אָמַר לֵיהּ, אִי נִיחָא קַמֵּיהּ דְּאַבָּא, הָא שְׁמַעְנָא בְּהַאי, (ח"י ע"א) דִּכְתִיב, (שמות ג':י"ד) אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה, וְלָא קַיְימָא בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר בְּרִי, הָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְהַשְׁתָּא בְּחַד מִלָּה אִתְקְשַׁר כּוֹלָּא.

וְרָזָא דְּמִלָּה הָכִי הוּא. אֶהְיֶה, דָּא כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. דְּכַד שְׁבִילִין סְתִימִין וְלָא מִתְפָּרְשָׁן, וּכְלִילָן בְּחַד אָתָר. כְּדֵין אִקְרֵי אֶהְיֶה, כְּלָלָא כּוֹלָּא, סְתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

בָּתַר דְּנָפַק מִנֵּיהּ שֵׁירוּתָא, וְהַהוּא נָהָר אִתְעַבָּר לְאַמְשָׁכָא כּוֹלָּא, כְּדֵין אִקְרֵי אֲשֶׁר אֶהְיֶה. כְּלוֹמַר, עַל כֵּן אֶהְיֶה, אֶהְיֶה זִמִּין לְאַמְשָׁכָא וּלְאוֹלָדָא כּוֹלָּא. אֶהְיֶה: כְּלוֹמַר, הַשְׁתָּא אֲנָא הוּא כְּלָל כּוֹלָּא, כְּלָלָא דְּכָל פְּרָטָא. אֲשֶׁר אֶהְיֶה: דְּאִתְעַבְּרַת אִמָּא, וְזַמִּינַת לְאַפָּקָא פְּרָטִין כֻּלְּהוּ, וּלְאִתְגַּלְיָיא שְׁמָא עִלָּאָה.

לְבָתַר בָּעָא מֹשֶׁה לְמִנְדַּע פִּרְטָא דְּמִלָּה מַאן הוּא, עַד דְּפָרִישׁ וְאָמַר אֶהְיֶה (ס"א יהוה), דָּא הוּא פִּרְטָא, וְהָכָא לָא כְּתִיב אֲשֶׁר אֶהְיֶה. (ויחי קל"ה) וַאֲשַׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, אֲשֶׁר: בְּקִיטוּרָא דְּעִדּוּנָא קַסְטִירָא בְּחַבְרוּתָא עִלָּאָה אִשְׁתְּכַח. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ל':י"ג) בְּאָשְׁרִי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָּנוֹת, אֶהְיֶה זְמִינָא לְאוֹלָדָא.

תָּא חֲזֵי הֵיךְ נָחִית מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, לְאוֹלָדָא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא (לאחזאה קודשא בריך הוא) לְמֹשֶׁה. בְּקַדְמִיתָא אֶהְיֶה, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, סָתִים דְּלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל, כְּמָה דַּאֲמִינָא. וְסִימָן, (משלי ח':ל') וָאֶהְיֶה אָצְלוֹ אָמוֹן וְגוֹ', וּכְתִיב (איוב כ"ח:י"ג) לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ וְגוֹ'. לְבָתַר אַפִּיק (רזא דשירותא עילאה, ראשיתא דכלא ו) הַהוּא נַהֲרָא, אִימָּא עִלָּאָה, אִתְעַבְּרַת, וּזְמִינָא לְאוֹלָדָא. וְאָמַר אֲשֶׁר אֶהְיֶה, זְמִינָא לְאוֹלָדָא, וּלְתַקָּנָא כֹּלָּא. לְבָתַר שָׁאֲרֵי לְאוֹלָדָא, וְלָא כְּתִיב אֲשֶׁר, אֶלָּא אֶהְיֶה: כְּלוֹמַר, הַשְׁתָּא יָפִיק וְיִתְתַּקַּן כֹּלָּא.

בָּתַר דְּנָפִיק כֹּלָּא, וְאִתְתַּקַּן כָּל חַד וְחַד בְּאַתְרֵיהּ, שָׁבַק כֹּלָּא, וְאָמַר יְהוָ"ה. דָּא פִּרְטָא, וְדָא קִיּוּמָא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא יָדַע מֹשֶׁה, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, סָתִים וְגַלְיָא וְאִתְדַּבָּק מַה דְּלָא אִתְדְּבָקוּ שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוֹי.

פרק כז

אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר בְּרִי, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִזְדְּהַר דְּלָא לְמִכְתַּב שְׁמָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא כְּדְקָא יָאוֹת. דְּכָל מַאן דְּלָא יָדַע לְמִכְתַּב שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת, וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא קִשְׁרָא דְּחַד בְּחַד, בְּגִין לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר ט"ו:ל"א) כִּי דְבַר יְיָ' בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת וְגוֹ'. אֲפִילּוּ דְּגָרַע חַד דַּרְגָּא, אוֹ חַד קִשְׁרָא, מֵאָת חַד מִנַּיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, י' בְּקַדְמִיתָא, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, סָתִים מִכָּל סְטָרִין, שְׁבִילִין לָא מִתְפַּתְּחִין, כְּלָלָא דְּדַכַר וְנוּקְבָא. קוֹצָא דְּיו"ד דִּלְעֵילָּא, רְמִיזָא לְאַיִן. לְבָתַר, י' דְּאַפִּיק הַהוּא נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק מִנֵּיהּ, וּלְאִתְעַבְּרָא מִנֵּיהּ ה', בְּהַאי כְּתִיב (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. (שמות פ"ג ע"א) יוֹצֵא וְלָא יָצָא. בְּגִין כָּךְ לָא בַּעְיָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב רַעְיָתִי.

וְאִי תֵּימָא נָהָר כְּתִיב, מַשְׁמַע חַד, וְהָא הָכָא ג'. הָכִי הוּא וְדַאי, י' אַפִּיק תְּלָתָא, וּבְתְלָתָא אִתְכְּלַל כֹּלָּא. י' אַפִּיק לְקַמֵּיהּ הַהוּא נָהָר, וּתְרֵין בְּנִין דְּיַנָקָא לְהוּ אִימָּא, וְאִתְעַבְּרַת מִנַּיְיהוּ, וְאַפִּיק לוֹן לְבָתַר. ה': כְּגַוְונָא דָּא ה', וְאִינּוּן בְּנִין תְּחוֹת אַבָּא וְאִימָּא.

בָּתַר דְּאוֹלִידַת, אַפִּיקַת בֶּן דְּכַר, וְשַׁוְויֵיהּ לְקַמָּהּ, וּבְעֵי לְמִכְתַּב ו', וְהַאי יָרִית אַחֲסַנְתָּא דְּאַבָּא וְאִימָּא, וְיָרִית תְּרֵין חוּלְקִין, וּמִנֵּיהּ אִתְּזַן בְּרָתָא. וְעַל דָּא, בָּעֵי לְמִכְתַּב לְבָתַר, ו"ה כַּחֲדָא כְּמָה דְּהֵ"א קַדְמָאָה י"ה כַּחֲדָא, וְלָא בָּעֵי לְאַפְרְשָׁא לוֹן, אוּף הָכָא ו"ה כַּחֲדָא, וְלָא בָּעֵי לְאַפְרְשָׁא לוֹן. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. וְלַאֲתַר אָחֳרָא סַלְקִין הֲנֵי מִלֵּי. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן

דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעִין רָזִין עִלָּאִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְיִתְחַזּוּן לְאוֹדָאָה לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, (תהילים נ׳:א׳) אֵל אֱלֹהִים יְיָ' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ. שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, שְׁלִימוּ דַּאֲבָהָן קַדִּישֵׁי. דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּ בְּחֶדְוָותָא. וּמֵאָן אֲתַר הוּא אִשְׁתְּכַח עִמָּהּ. הָדָר וְאָמַר, מִצִּיּוֹן מִכְלַל יוֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

פרק כח

תָּאנָא כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא דִּלְתַתָּא, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא עֲבַד לֵיהּ. עֲבַד יְרוּשְׁלֵים, אֶמְצָעִיתָא דְּכָל אַרְעָא. וַאֲתַר חַד דְּאִקְרֵי צִיּוֹן, עִלָּה. וּמֵהַאי אֲתַר מִתְבָּרְכָא. וּבְהַאי אֲתַר דְּצִיּוֹן שָׁאֲרֵי עָלְמָא לְאִתְבָּנָאָה, וּמִנֵּיהּ אִתְבְּנֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אֵל אֱלֹהִים יְיָ' דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ מִמִּזְרָח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. וּמֵאָן אֲתַר. מִצִּיּוֹן מִכְלַל יוֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. כְּלוֹמַר, מִצִּיּוֹן דְּהוּא שְׁלִימוּ דְּיוֹפִי דְּעָלְמָא, אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. תָּא חֲזֵי, לָא אִתְבָּרְכָא יְרוּשָׁלַם, אֶלָּא מִצִּיּוֹן. וְצִיּוֹן מֵעֵילָּא, וְכֹלָּא חַד בְּחַד אִתְקְשַׁר.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, (ויקרא ט״ז:י״ח) וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ' וְכִפֶּר עָלָיו. אֶל הַמִּזְבֵּחַ סְתָם. (כביכול) כְּמָה דְּאִתְעֲבִיד לְתַתָּא, אִתְעֲבִיד לְעֵילָּא, וְכֹלָּא אִתְקְשַׁר חַד בְּחַד. וְתָאנָא, כְּמָה דְּבָהַאי יוֹמָא מְכַפֵּר כַּהֲנָא לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא. וְכַד כַּהֲנָא דִּלְתַתָּא מְסַדֵּר פּוּלְחָנֵיהּ, כַּהֲנָא דִּלְעֵילָּא הָכִי נָמֵי, (כביכול) לָא אִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא, עַד דְּאִשְׁתְּכַח לְתַתָּא. וּמִתַּתָּא שָׁאֲרֵי לְסַלְקָא קְדוּשָׁה דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וּמִשְׁתַּכְחִין כֻּלְּהוּ עָלְמִין חַד קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵא הֲווֹ יַדְעֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לְאוֹטָחָא לְהוּ יַתִּיר מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, יִנְדְּעוּן דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבִיק דִּידֵיהּ, וְלָא גָּבֵי מִנְּהוֹן חַד מִמַּאָה. תָּאנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּמָּה רְתִיכִין, כַּמָּה חַיָּילִין אִית לֵיהּ, כַּמָּה שׁוּלְטָנִין מְמָנָן מִשְׁתַּכְּחִין בְּפוּלְחָנֵיהּ, כַּד זַמִּין לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּהַאי עָלְמָא, אַכְתַּר לוֹן בְּכִתְרִין קַדִּישִׁין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אַשְׁרֵי לוֹן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּכְחוּ בְּפוּלְחָנֵיהּ, קַשִּׁיר לְכֻלְּהוּ עִלָּאֵי בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְחֶדְוָון לָא עָאלִין קַמֵּיהּ, וּפוּלְחָנָא לָא אִתְעֲבִיד קַמֵּיהּ לְעֵילָּא, עַד דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִין לְתַתָּא. כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּכְּחִין בְּפוּלְחָנֵיהּ דְּמַאַרְיהוֹן לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא. (כביכול) בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּטֵלֵי פּוּלְחָנָא לְתַתָּא. בְּטֵלֵי לְעֵילָּא, וּפוּלְחָנָא לָא אִשְׁתְּכַח לָא לְעֵילָּא וְלָא לְתַתָּא. וְעַל דְּיִשְׂרָאֵל בַּטְלוּ פּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד שָׁארָן בְּאַרְעָא, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא, כָּל שֶׁכֵּן לְבָתַר.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל אִי אַתּוּן יַדְעִין, כַּמָּה אוּכְלוּסִין, כַּמָּה חַיָּילִין, מִתְעַכְּבִין בְּגִינַיְיכוּ, תִּנְדְּעוּן דְּלֵית אַתּוּן כְּדַאי לְמֵיקַם בָּעָלְמָא, אֲפִילּוּ שַׁעֲתָא חָדָא. וְעִם כָּל דָּא מַה כְּתִיב, (ויקרא כ״ו:מ״ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים וגו', (בגין כך) וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ, אֶל הַמִּזְבֵּחַ סְתָם, אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ' סְתָם. וְכִפֶּר עָלָיו לְבָתַר, וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עוֹלָתוֹ וְאֶת עוֹלַת הָעָם וגו'. וְכִפֶּר עָלָיו מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לְאִתְעָרָא חֶסֶד בְּעָלְמָא בְּקַדְמֵיתָא.

תָּאנָא, כְּתִיב וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַאי וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָא תְּנִינָן, חַיְיבִיָּא עַבְדִּין תְּגִימוּתָא לְעֵילָּא, וּמִתְעָרִין דִּינִין, וְגָרְמִין לְאַסְתַּאֲבָא מַקְדְּשָׁא. וְחָזְיָא תַּקִּיפָא שְׁארֵי לְאִתְגַּלְּאָה. וּכְדֵין דִּינִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וּבְהַאי יוֹמָא, בָּעֵי כַּהֲנָא לְדַכְּאָה כֹּלָּא, וּלְאִתְעַטָּרָא (ס"א ולאתערא) כְּתָרָא קַדִּישָׁא דִּילֵּיהּ, דְּהִיא רֵישָׁא דְּמַלְכָּא. בְּגִין דְּיֵיתֵי מַלְכָּא לְאַשְׁרָאָה בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְכַד רֵישָׁא דְּמַלְכָּא נָטִיל, כֹּלָּא נָטִיל, וְיֵיתֵי לְאִזְדַּוְּוגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא וּלְאַתְעָרָא חֵידוּ וּבִרְכָאן בְּעָלְמָא. (ס"א בגין דייתי מלכא לאזדווגא במטרוניתא ולאתערא חדו וברכאן בעלמא, וכד רישא דמלכא נטיל כלא נטיל) אִשְׁתְּכַח דְּכָל שְׁלָמָא (נ"א שלימו) דְּעֵילָּא וְתַתָּא, בְּכַהֲנָא תַּלְיָיא. דְּאִי אִתְעַר כְּתָרָא דִּילֵּיהּ, כֹּלָּא אִתְעַר וְכֹלָּא בִּשְׁלִימוּ אִשְׁתְּכַח. וְעַל דָּא כְּתִיב וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ. בְּקַדְמֵיתָא וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ. לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, וּלְאַסְגָּאָה חֵידוּ בְּעָלְמָא. וְכַד חֵידוּ דְּזַוּוגָא אִשְׁתְּכַח בְּמַלְכָּא וּבְמַטְרוֹנִיתָא, כָּל שַׁמָּשִׁין, וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא, כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ בְּחֵידוּ (וכד חידו דעלמא). וְכָל חוֹבִין דְּחָבוּ קְמֵי מַלְכָּא, אִתְכַּפְּיָא לְהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ' תִּטְהָרוּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ. בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל לְזַוּוגָא לְהוּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּמִזְדַּוְּוגִין מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, הַהִיא שַׁעֲתָא וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ.

פרק כט

תָּאנָא, (ויקרא ט״ז:י״ז) וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (ויקרא כ״ו:מ״ב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְגוֹ', וְהַאי קְרָא אוּקְמוּהּ. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, כִּבְיָכוֹל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא, דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדֵי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין. תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכָחוּ בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל, שְׁכִינְתָּא בֵּינַיְיהוּ שַׁרְיָא, וְאָתְאַת עִמְּהוֹן מִן גָּלוּתָא. וּבְזִכּוּת אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּאִשְׁתְּאַרוּ בְּאַרְעָא, שְׁאַרַת בְּאַרְעָא, וְלָא אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּאִתְהַדְּרַת מַטְרוֹנִיתָא בְּמַלְכָּא, וְאִתְהַדָּר כֹּלָּא בְּהִלּוּלָא דְּמַלְכָּא, בְּגִין כָּךְ אִקְרוּן אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וַדַּאי.

תָּאנָא, בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִי אִינּוּן זַכָּאִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לְרַחֲמָא עָלַיְיהוּ, וּלְאַפָּקָא לוֹן מִגָּלוּתָא. וְאִי אִינּוּן לָא זַכָּאִין, מְעַכֵּב לוֹן בְּגָלוּתָא, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּאִתְגְּזַר. וְכַד מָטָא זִמְנָא, וְאִינּוּן לָא אִתְחֲזְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח לִיקָרָא דִּשְׁמֵיה, וְלָא אַנְשֵׁי לְהוּ בְּגָלוּתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְגוֹ'. אִלֵּין אֲבָהָן דְּכֹלָּא, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, מַאי טַעֲמָא יַעֲקֹב קַדְמָאָה הָכָא. אֶלָּא, בְּגִין דְּיַעֲקֹב כְּלָלָא דַּאֲבָהָן, וְהוּא אִילָנָא קַדִּישָׁא. בְּגִין כָּךְ, ו' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בֵּיהּ אֲחִידָא, וְהָכִי קָרִינָן יַעֲקוֹב בְּו'. רִבִּי יִצְחָק, אָמַר וָא"ו בְּאַתְווֹי י"ג מְכִילָן, דְּיָרִית יְרוּתָא דִּי"ג מַבּוּעִין דְּמַבּוּעָא סְתִימָא קַדִּישָׁא.

פרק ל

רִבִּי אַבָּא אָמַר, וָא"ו אָמַאי כָּלִיל ו' א' ו'. אֶלָּא, ו' דְּיָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א׳:כ״ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּפֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. א' סְתִים בְּגַוּיהּ וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:ט״ז) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי (ק"ל ע"א) נְאֻם יְיָ', בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, וְלָא אִקְרֵי, בַּתְרָאָה, כְּלָלָא דְּקַדְמָאָה. בַּתְרָאָה, הָא אוֹקִימְנָא (נ"א בתראה כללא דו' קדמאה ו' בתראה) דָּא יְסוֹד, דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגוּפָא, וּכְלָלָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא כְּלִילָן אַתְוָון דָּא בְּדָא, וָא"ו, רֵישָׁא וְסִיּוּמָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

וְתָאנָא, תְּרִין אַתְוָון אִינּוּן, כְּהַאי גַּוְונָא וָא"ו דַּאֲמַרְנָא, נו"ן אוֹף הָכִי. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ מִלָּה, נו"ן הָכִי מִתְפָּרְשָׁא: נ' כְּפוּפָה, דָּא מַטְרוֹנִיתָא. וּסְמִיכָא לָהּ ו', דְּאִיהוּ יְסוֹד, בְּגִין לְאִתְבָּרְכָא מִנֵּיהּ. ן' פְּשׁוּטָה, אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּתִפְאֶרֶת. וְעַל דָּא כְּלִילָן אַתְוָון, וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא. וְאִי תֵּימָא, אֲמַאי אַהְדָּר ו' אַנְפּוֹי מִנּוּ"ן כְּפוּפָה, וְאַהְדָּר אַנְפּוֹי לְגַבֵּי ן' פְּשׁוּטָה. אֶלָּא בְּגִין יְקָרָא דְּמַלְכָּא, אַהְדָּר אַנְפּוֹי לְקֳבְלֵיהּ דְּמַלְכָּא.

וְתָאנָא, מֵ"ם לָא כָּלִיל בְּגַוָּיהּ אָת אָחֳרָא, (בגין) אֶלָּא מ' פְּתוּחָה, ם' סְתוּמָה. מ' פְּתוּחָה: דְּהוּא כַּד דְּכַר אִתְחַבָּר עִמָּהּ. ם' סְתוּמָה: יוֹבְלָא. דְּהָא סְתִימִין אֲרָחָהָא וְאַף עַל גַּב דְּמִתְפַּשְׁטִין לְזִמְנִין, וְאִית דְּמַתְנֵי בְּהַאי כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד׳:י״ב) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַּלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אַדְכַּר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּגִין שְׁמֵיהּ, וְאָהַדְרַת מַטְרוֹנִיתָא לְאַתְרָהָא, (כדין) כְּתִיב, וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ. כַּד כַּהֲנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְכַפָּרָא בְּקוּדְשָׁא, לְזַוּוּגָא לְמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא. כְּתִיב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'.

תָּאנָא, רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כַּהֲנָא אִתְעַר שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְתַנְיָא עָאל בְּדַרְגָּא חַד, אִסְתֵּי גּוּפֵיהּ. נָפִיק מֵהַאי דַּרְגָּא, לְדַרְגָּא אָחֳרָא אִסְתֵּי גּוּפֵיהּ. אָחִיד שְׁלָמָא בְּהַאי וּבְהַאי,

קַדֵּשׁ יְדוֹי, וּמִתְבָּרְכָאן כַּחֲדָא. וּבְכֹלָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, וּבָעֵי לְאַחֲזָאָה לְבוּשׁוֹי, דְּיִתְלַבַּשׁ כְּגַוונָא דְּעוֹבָדָא דְּיִתְכַּוון, עַד דִּיסַדַּר כֹּלָּא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וְיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

פרק לא

תָּאנָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, פָּתַח (ד') יו"ד בִּגְלִיפוֹי, אַתְוון בְּסִטְרִין, אִתְקַשָּׁרָן בְּיו"ד. יו"ד אָזִיל לְיו"ד. (לוי"ו) יו"ד סָלִיק בְּיו"ד. יו"ד אָזִיל לְוָי"ו, מִתְכַּנְּשֵׁי בה'. וּמְכַוון דַּעְתָּא, אִתְחַבָּר ה' בְּוָא"ו. ה' עִלָּאָה אָחִיד תַּרְעוֹי (ס"א בתרעוי) בְּגַלּוּפֵי תִּכְסִיסִין, אַחֲדָא בְּנְהִירוּ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וְשִׁבְעִין אַכְסַדְרִין סְתִימִין. סָלִיק ה', וְאִתְעַטָּר חַמְשִׁין זְמָנִין, לְן' תַּרְעִין קַיְימִין דְּקַיְימִין, כַּד אִתְגְּלָף בָּעָטָרוֹי, נַהֲרִין אַנְפִּין דְּמַלְכָּא, וְא"ו אִתְפְּשָׁט לְע"ב גְּלִיפִין.

מְעַטֵּר ה' לְו', (נ"א מתעטר ביו"ד, ה' לו') בְּע' אֶלֶף וְה' מְאָה כִּתְרִין, דְּמִתְעַטָּרָן בְּחַד כִּתְרָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) בַּעֲטָרָה, שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. ו' בִּתְרִין רֵישִׁין, רֵישָׁא דְּגוּלְגַּלְתָּא גְּלִיפָּא רֵישָׁא, קוֹצָא חַד לְעֵילָּא, וְקוֹצָא חַד לְתַתָּא, וְי' נָחִית לְו', (ס"א וא"ו נחית לוא"ו) גְּלִיפָּא דְּגִלּוּפִין בְּגַוַּיְיהוּ, שִׁבְעִין אַנְפִּין דְּעִטְרִין מֵעֵילָּא לְתַתָּא. בֵּיהּ טָאסִין גְּבִיעִין וּפַרְחִין, דָּא סָלִיק, וְדָא נָחִית מִתְגַּלְפִין חַד בְּחַד.

אִתְקְשַׁר י' בְּה', ה' בְּוָ', ו' בָּה'. (ס"א ו' בה', ה' בו', ו' בו', ו' בה') דָּא אִחִיד בְּדָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית מ"ט:כ"ד) וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ וַיָּפֻזּוּ זְרוֹעֵי יָדָיו מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב. וּכְתִיב, (במדבר כ"ד:כ"א) אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. כְּדֵין אִתְקְשַׁר כֹּלָּא חַד בְּחַד, דָּא בְּדָא, נַהֲרִין מַפְתְּחָן, וְנַהֲרִין אַנְפִּין כְּלָּהוּ, כְּדֵין כֻּלְּהוּ נַפְלִין עַל אַנְפַּיְיהוּ, וּמְזַדְּעְזָעָן, וְאָמְרִי בְּרִיךְ שְׁמָא יְקָרָא מַלְכוּתֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

פרק לב

קָלָא מִתְקַשָּׁר עִמֵּיהּ דְּכַהֲנָא, וְהוּא אָתִיב לְגַבַּיְיהוּ. וְאָמַר תִּטְהָרוּ. תִּטְהָרוּ לָא אַמְרִין שְׁאַר כַּהֲנֵי וְעַמָּא, בַּר כַּהֲנָא רַבָּא, כַּד אִתְקְשַׁר בֵּיהּ הַהוּא קָלָא.

תָּאנָא, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ', כֵּיוָן דִּכְתִיב מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם, אֲמַאי לִפְנֵי יְיָ'. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, (שמות ק"ע ע"ב) לִפְנֵי יְיָ' מַמָּשׁ.

דְּתַנְיָא, מֵרִישָׁא דְּיַרְחָא סַפְרִין פְּתִיחִין, וְדַיְינֵי דַּיְינִין. בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּתֵי דִּינִין אִתְמַסְרָן, לְאִתְפַּתְחָא בְּדִינָא, עַד הַהוּא יוֹמָא דְּאִקָּרֵי תִּשְׁעָה לְיַרְחָא. בְּהַהוּא יוֹמָא, סַלְקִין דִּינִין כֻּלְּהוּ לְמָארֵי דְּדִינָא, וּמְתַקְּנֵי כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה דְּרַחֲמֵי, לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. בְּהַהוּא יוֹמָא בָּעָאן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְמֶחְדֵּי בְּחֶדְוָותָא לְקַדְמוּת מָארֵיהוֹן, דְּזִמִּין לְיוֹמָא אָחֳרָא, לְמֵיתַב עֲלַיְיהוּ בְּכוּרְסְיָיא קַדִּישָׁא דְּרַחֲמֵי, בְּכוּרְסְיָיא דְּוַותָּרְנוּתָא.

וְכָל אִינּוּן סַפְרִין דִּפְתִיחִין קָמֵיהּ, וּכְתִיבִין קָמֵיהּ כָּל אִינּוּן חוֹבִין, הוּא מְזַכֵּי לוֹן, וּמַדְכֵּי לוֹן מִכֻּלְּהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ' תִּטְהָרוּ. לִפְנֵי יְיָ' מַמָּשׁ, אִינּוּן דְּאַמְרֵי

קְרָא, עַד הָכָא אַמְרִין, וְלָא יַתִּיר. וְלֵית רְשׁוּ לְאָחֳרָא דְּלִימָא תִּטְהָרוּ, אֶלָּא כַּהֲנָא רַבָּא, דְּפָלַח פּוּלְחָנָא, וְקָשַׁר שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּפוּמֵיהּ, וְכַד הֲוָה אִתְקְשַׁר וּמִתְבָּרֵךְ בְּפוּמֵיהּ, הַהוּא קָלָא נָחִית וּבָטַשׁ בֵּיהּ, וְאִתְנְהִיר מִלָּה בְּפוּמֵיהּ דְּכַהֲנָא, וְאוֹמֵר תִּטְהָרוּ. פָּלַח פּוּלְחָנָא, וּמִתְבָּרְכִין כָּל אינּוּן עִלָּאִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ.

וּלְבָתַר אַסְחֵי גּוּפֵיהּ, וְקַדֵּשׁ יְדוֹי, לְאַעָלָא בְּפוּלְחָנָא אָחֳרָא קַדִּישָׁא. עַד דְּיִתְכַּוְון לְמֵיעַל לַאֲתַר אָחֳרָא עִלָּאָה, קַדִּישָׁא מִכֹּלָּא. ג' שׁוּרִין סָחֲרִין לֵיהּ, כַּהֲנֵי אָחוֹי, וְלֵיוָאֵי, וּמִכָּל שְׁאָר עַמָּא כֻּלְּהוּ. (ברכאן קמיה) זָקְפִין יְדִין עִלֵּיהּ בִּצְלוֹתָא וְקָטָרָא דְּדַהֲבָא זָקְפָא בְּרַגְלֵיהּ. נָטִיל ג' פְּסִיעָן, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְלָא נָטְלִין בַּתְרֵיהּ (הוה אקטיר קטורת).

נָטִיל ג' פְּסִיעָן אֲחָרָן, (רשימא בלבא) אַסְחַר לְדוּכְתֵּיהּ. נָטִיל ג' פְּסִיעָן, אַסְתִּים עַיְינִין, וְאִתְקְשַׁר לְעֵילָּא. עָאל לַאֲתַר דְּעָאל, שָׁמַע קוֹל גַּדְפֵּי דְּכְרוּבַיָּיא מְזַמְּרִין, וְאָקִישָׁן גַּדְפִּין פְּרִישָׁאן לְעֵילָּא. הֲוָה אַקְטִיר קְטוֹרֶת, מִשְׁתַּכְּחָא קוֹל גַּדְפַּיְיהוּ וּבְלְחִישׁוּ אִתְדַּבְּקָן.

אִי כַּהֲנָא זָכֵי, דְּהָא לְעֵילָּא בְּחֵידוּ אִשְׁתְּכַח, אוּף הָכָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָפִיק רַעֲוָא דִּנְהוֹרָא, מִתְבַּסְּמָא מֵרֵיחִין דְּטוּרֵי אֲפָרְסְמוֹנָא דַּכְיָא דִּלְעֵילָּא, וְאַזְלָא בְּכָל הַהוּא אֲתַר, אָעִיל רֵיחָא בְּתָרֵי נוּקְבֵי דְּחוּטָמֵיהּ, וְאִתְיְישְׁבָא לִבָּא. כְּדֵין כֹּלָּא הוּא בִּלְחִישׁוּ, וּפְטָרָא לָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן. פָּתַח כַּהֲנָא פּוּמֵיהּ בִּצְלוֹתָא בִּרְעוּתָא בְּחֶדְוָותָא, וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ.

בָּתַר דְּסִיֵּים, זָקְפִין כְּרוּבָיָיא כְּמִלְקַדְמִין גַּדְפַּיְיהוּ, וּמְזַמְּרִין. כְּדֵין יָדַע כַּהֲנָא דִּרְעוּתָא הֲוֹוּ, וְעִידָּן חֶדְוָותָא לְכֹלָּא, וְעַמָּא יַדְעִין דְּאִתְקַבֵּל צְלוֹתֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו א׳:י״ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וְהוּא תָּב לַאֲחוֹרֵיהּ, וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּכַהֲנָא, דְּהָא עַל יְדוֹי חֵידוּ עַל חֵידוּ אִשְׁתְּכַח הַהוּא יוֹמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, עַל הַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ' אֱלֹהָיו.

פרק לג

(ויקרא ט״ז:כ״ט) וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיהו כ״ו:ט') נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ וְגוֹ'. נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה. נַפְשִׁי בַּלַּיְלָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ. אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, יְשַׁחֲרֶךָּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא הָכִי תְּאַנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא וְנַפְשָׁא דְּכֹלָּא, וְיִשְׂרָאֵל אַמְרֵי נַפְשִׁי וְרוּחִי אַנְתְּ. בְּגִין כַּךְ אִוִּיתִיךָ לְאִדְבָּקָא בָּךְ, וַאֲשַׁחֲרֶךָּ לְאַשְׁכְּחָא רְעוּתָךְ.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ נָאִים בְּעַרְסֵיהּ. נְפָקָא נַפְשֵׁיהּ, סַלְקָא וְאַסְהִידַת בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, עַל כָּל מַה דַּעֲבַד בְּכָל יוֹמָא. גּוּפָא אָמַר לְנַפְשָׁא, נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה, אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ.

דָּבָר אַחֵר נַפְשִׁי אִוִּיתִיךְ, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נַפְשִׁי אִוִּיתִיךְ בַּלַּיְלָה, בְּעוֹד דַּאֲנָא בְּגָלוּתָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וּמְנִיעָא נַפְשִׁי מִכָּל בִּישָׁתָא (נ"א ורוינא נפשי מכל פיסתא) דְּקוּטְרָא בְּנֵי עַמְמַיָּא, נַפְשִׁי אִוִּיתִיךְ, בְּגִין לְאַתְבָא לְאַתְרִי. אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, כְּלוֹמַר, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן מְשַׁעְבְּדִין לְבָנַי, בְּכָל שִׁעְבּוּדָא, רוּחָא קַדִּישָׁא לָא אִתְעֲדֵי מִנַּאי, בְּגִין לְמִשְׁחַר לָךְ, וּלְמֶעְבַּד פִּקּוּדָךְ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעוֹד דְּנַפְשִׁי בִּי, אִוִּיתִיךְ בַּלַּיְלָה. מַאי טַעֲמָא בַּלַּיְלָה, אֶלָּא בְּגִין דְּהַאי נָפֵשׁ בְּהַאי שַׁעֲתָא, אִצְטְרִיךְ לְחַמְדָּא לָךְ. אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, כַּד אִתְּעַר בִּי רוּחָא קַדִּישָׁא, אֲשַׁחֲרֶךָּ בְּאִתְעָרוּתָא לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ. כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ בְּזִמְנָא דְּמִשְׁפָּט נָחִית בְּאַרְעָא, לְבַשְּׁמָא עָלְמָא, כְּדֵין צַדָּק לָמְדוּ יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל. כְּלוֹמַר יַכְלִין לְמִסְבַּל דִּינָא דְּצַדָּק, וְלָא יִשְׁתְּצֵי עָלְמָא מִנַּיְהּ. אֵימָתַי צֶדֶק לָמְדוּ יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל, כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, נַפְשִׁי אִוִּיתִיךְ בַּלַּיְלָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב קָמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּפַלְגוּ לֵילְיָא, לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. קָמוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא עִמֵּיהּ. פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים מ"ב:ב') כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַּעֲרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, זַכְאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְאוֹרִית לוֹן נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין מֵאֲתַר קַדִּישָׁא, בְּגִין לְמֶעְבַּד פִּקּוּדוֹי, וּלְאִשְׁתַּעֲשָׁעָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּעֲשָׁע בְּאוֹרַיְיתָא, לָא דָּחִיל מִכֹּלָּא. דִּכְתִיב, (תהילים קי"ט:צ"ב) לוּלֵי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשׁוּעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי.

מַאן אִינּוּן שַׁעֲשׁוּעָי. אוֹרַיְיתָא. דְּאוֹרַיְיתָא שַׁעֲשׁוּעִים אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (משלי ח':ל') וָאֱהְיֶה שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם. וְדָא הוּא דְּתָנֵינָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגַנְתָא דְּעֵדֶן. מַאי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא. בְּגִין לְמֶחְדֵּי בֵּהּ. דְּתָנֵינָן, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דִּכְתִיב בֵּהּ, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ', בְּגִין לְאִתְעַנְגָא מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ"ח:י"א) וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ. כְּבְיָכוֹל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעְשַׁע בֵּהּ, מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, דְּמִתְעַנְגֵי בֵּהּ צַדִּיקַיָּיא. וְעַל דָּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא. וְכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא, מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא.

פרק לד

תָּאנָא, כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ"ב:כ') אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה. תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם, וַדַּאי לְאִשְׁתַּקְיָא מִשַּׁקְיוּ דְּמַבּוּעֵי דְּנַחֲלָא,

עַל יְדֵי דְּצַדִּיק. תַּעֲרוֹג: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ו) לַעֲרוּגֹת הַבֹּשֶׂם, כֵּן נַפְשִׁי תַּעֲרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. לְאִשְׁתַּקְיָיא מִנָּךְ, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

מַבּוּעֵי נַחֲלָא מַאן אִינּוּן. מַבּוּעָא חַד לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגוֹ'. וּמִתַּמָּן נָגִיד וְנָפִיק, וּמַשְׁקֵי גִּנְתָּא, וְכָל אִינּוּן נַחֲלִין, נַגְדִּין וְנָפְקִין וּמִתְכַּנְּשִׁין בְּתְרֵי מַבּוּעִין, דְּאִקְרוּן נָצַח וְהוֹד, וְאִלֵּין אִקְרוּן אֲפִיקֵי מַיִם, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּמַנֵּיהּ נָגִיד וְנָפִיק וּמַשְׁתַּקְיָא גִּנְתָּא. בְּגִין כַּךְ אַיָּל וּצְבִי כַּחֲדָא מִשְׁתַּכְחֵי, (נ"א איל וצבי אקרון עטרת ויסוד) צַדִּיק וְצַדִּיק.

פרק לה

תָּאנָא, כְּתִיב (תהילים כ״ט:ט׳) קוֹל יְיָ' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת, אַיָּלוֹת, אַיָּלַת כְּתִיב חָסֵר, דָּא אַיָּלוֹת הַשָּׂדֶה (נ"א דא אילת דשחר). (דבר אחר אילות השדה), דְּתַנְיָא, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא, הַאי קוֹל נָפִיק, וְכָאיב כָּל אִינּוּן אַיָּלְתָּא דְּסַחֲרָנֵי כּוּרְסְיָיא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ז׳) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ. דָּבָר אַחֵר יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ״ו:י״ג) חוֹלָלָה יָדוֹ נָחָשׁ בָּרִיחַ. וְיַחְשׂוֹף יְעָרוֹת כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר. (שמואל א יב) בְּיַעֲרֹת הַדָּבָשׁ, וּכְתִיב (שיר השירים ה׳:א׳) אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי, וְיַנְקָא לְהוּ כְּאִמָּא דְּיָנְקָא לִבְנִין.

פרק לו

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא, אִלֵּין מָארֵי מַתְנִיתִין מָארֵי חָכְמְתָא עִלָּאָה, מָארֵי קַבָּלָה, מָארֵי רָזֵי תוֹרָה, שַׁעֲתָא דְּחִיקַת לוֹן. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם, דְּאִינּוּן אֲפִיקֵי מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא. וְלֵית תּוֹרָה, אֶלָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּיהוֹן אִלֵּין אֲפִיקֵי מַיִם, בְּצַעֲרָא בִּיגוֹנָא בְּעַנְיוּתָא, וְאִלֵּין אִינּוּן חֲבָלִים צְיִירִין דְּיוֹלְדָה, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ, (משלי כ״ג:כ״ה-כ״ו) וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. וּבְאִינּוּן חֲבָלִים, תְּהֵא בְּצַעֲרָא דְּלְהוֹן.

וּבְאִינּוּן חֲבָלִים דְּצַוָּוחַת בְּהוֹן, אִתְעֲרַת שִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין דְּלְעֵילָּא, עַד דְּיִתְעַר קוֹל דִּילָהּ עַד יְהוֹ"ה, וּמַיָּד (תהילים כ״ט:ט׳) קוֹל יְיָ' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת, דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין, (תהילים מ״ה:ט״ז) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ, כֻּלְּהוֹן יְהוֹן לוֹן חִיל כַּיּוֹלֵדָה מַמָּשׁ, בְּדַחֲקִין, דְּדַחֲקָא לוֹן שַׁעֲתָא, בְּכַמָּה נְשִׁיכִין דְּיִצָּר הָרָע, דְּחָוְיָא דְּנָשַׁיךְ לוֹן בְּכַמָּה דַּחֲקִין.

בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְפַּתְּחַת לְאוֹלָדָא מְשִׁיחָא, בְּגִין חֲבָלִים וְדוֹחֲקִים דְּצַדִּיקִים, וּמָארֵי מִדּוֹת, וּמָארֵי רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, מָארֵי בוֹשֶׁת וַעֲנָוָה, מָארֵי יִרְאָה וְאַהֲבָה, מָארֵי חֶסֶד, אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים, אַנְשֵׁי אֱמֶת, שׂוֹנְאֵי בָצַע, דְּדַחֲקָא לוֹן שַׁעֲתָא. וְהַאי הוּא דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי

מַתְנִיתִין, הוֹר שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא, אַנְשֵׁי חַיִל יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לָעִיר וְלָא יְחוֹנָנוּ, וְיִרְאֵי חֵטְא יִמָּאֲסוּ, וְחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח, וּתְהֵי הָאֱמֶת נֶעֱדֶרֶת, וְהַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָה, וְהַיַּיִן בְּיוֹקֶר.
וּמֵאִינּוּן קָלִין דְּיָהֲבַת, דְּאִינּוּן שִׁבְעִין, לָקֳבֵל שִׁבְעִין תֵּיבִין דְּיַעֲנָךְ יְיָ בְּיוֹם צָרָה, אִתְפַּתְּחַת רַחְמָהּ, דְּאִיהִי ב', כְּלִילָא מִתְּרִין בֵּיתִין, לְאוֹלָדָא ב' מְשִׁיחִין, וְאִעִילַת רֵישָׁהּ בֵּין בִּרְכָּהָא, דְּאִיהוּ רֵישָׁא דִּילָהּ, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. תְּרִין שׁוֹקָהָא, נֶצַח וְהוֹד, תְּרִין נְבִיאִים. מִתַּמָּן אוֹלִידַת תְּרִין מְשִׁיחִין. בְּהַהִיא זִמְנָא וַיֶּחֱשׁוֹף יְעָרוֹת, יִתְעַבַּר נָחָשׁ מֵעָלְמָא (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק לז

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, (ישעיהו כ"ו:ט') נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, נַפְשִׁי בַּלַּיְלָה מִבָּעֲיָ לֵיהּ. אֲשַׁחֲרֶךָּ, יְשַׁחֲרֶךָּ מִבָּעֲיָ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ הָא אוּקְמוּהָ, (בראשית כ"ג) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (איוב י"ב:י') אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ.
תָּא חֲזֵי נַפְשָׁא וְרוּחָא אִשְׁתְּמוֹדָע (ס"א אשתעי) (ס"א אשתפי) כַּחֲדָא לְעָלְמִין. תָּנָא פּוּלְחָנָא שְׁלֵימְתָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְתַנְיָנן (דברים ו':ה') וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. דְּיַרְחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימוּתָא דְּנַפְשָׁ מַמָּשׁ, וְדָא הוּא רְחִימוּתָא שְׁלֵימְתָא, רְחִימוּתָא דְּנַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ. כְּמָה דְּאִתְדְּבָקוּ אִלֵּין בְּגוּפָא, וְגוּפָא רָחִים לוֹן. (ס"א כדין) כַּךְ יִתְדַּבָּק בַּר נָשׁ לְרַחֲמָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְחִימוּתָא דְּנַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ, לְאִדְּבָקָא בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַּלַּיְלָה (כלומר) נַפְשִׁי מַמָּשׁ.
אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ, אִתְדַּבְּקָא בָּךְ בִּרְחִימוּתָא סַגִּיאָה, בַּלַּיְלָה. דְּבָעֵי בַּר נָשׁ מֵרְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיקָם בְּכָל לֵילְיָא, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּפוּלְחָנֵיהּ, עַד דְּיִתְעַר צַפְרָא, וְיִתְמַשַּׁךְ עֲלֵיהּ חוּטָא דְּחֶסֶד. דְּתַנְיָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דִּרְחִימוּתָא דָּא רָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָנֵי זַכָּאֵי קִשׁוֹט דִּמְרַחֲמִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי, עָלְמָא מִתְקַיְּימָא בְּגִינֵיהוֹן, וְשַׁלְטִין עַל כָּל גְּזִירִין קַשִׁין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. (נ"א היא) (בגין דיתקיים עלמא בגיניהון)
תָּאנָא, הַהוּא זַכָּאָה דְּאִתְדַּבָּק בְּרוּחֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ לְעֵילָּא, בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, בִּרְחִימוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת. שַׁלִּיט בְּאַרְעָא דִּלְתַתָּא, וְכָל מַה דְּגָזַר עַל עָלְמָא אִתְקַיָּים. מְנָא לָן, מֵאֵלִיָּהוּ. דִּכְתִיב, (מלכים א י"ז:א') חַי יְיָ' אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְּבָרִי.
תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְיָין נִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וְאִינּוּן זַכָּאֵי עָלְמָא מְשַׁלְּפֵי לְהוּ מִמַּלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, זְעִירִין אִינּוּן, דִּבְהַהוּא שַׁעֲתָא דְּנָחִית, קַיְימָא קָמֵי מַלְכָּא, וּרְעוּתָא

דְּמַלְכָּא לְאִסְתַּכְּלָא בָּהּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָשַׁב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא בְּכָל חֵילָא וְחֵילָא דִּשְׁמַיָּא, כֻּלְּהוּ חַיָּילִין אִתְעֲבִידוּ, וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים ל״ג:ו׳) וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וּמִנַּיְיהוּ אִתְעַכְּבוּ עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָחִית לְהוּ לְתַתָּא. וְתָאנָא, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, קַיְימֵי קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַכָּבוּ עַד דְּמָטָא זִמְנָא לְאַחֲתָא לוֹן בְּאַרְעָא, וְאִלֵּין שְׁלִיטוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב חַי יְיָ׳ אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו, אֲשֶׁר אֲנִי עוֹמֵד לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֲשֶׁר עָמַדְתִּי. לְבָתַר אַהְדָּר לְאַתְרֵיהּ, וְסָלִיק לְאַדְרֵיהּ, וְאִינּוּן אִתָּרְנִין לָא סַלְקִין עַד דִּימוּתוּן. בְּגִין דְּלָא קַיְימוּ קוֹדֶם לָכֵן כְּאִינּוּן אִתָּרְנִין. וּבְגִין כַּךְ אֱלִיָּהוּ אִתְעֲבִיד שְׁלִיחָא, מַלְאָכָא לְעֵילָּא, וְאִלֵּין דְּמִתְדַּבְּקָן יַתִּיר לְמַלְכָּא.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּאֵדֶם קַדְמָאָה דְּכָל רוּחִין קַדִּישִׁין דִּלְעֵילָּא, עָבְדִין שְׁלִיחוּתָא, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין מֵאֲתַר חַד. דְּנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא מִתְּרֵי דַּרְגִּין דִּכְלִילָן בְּחַד, וּבְגִין כַּךְ סַלְקִין יַתִּיר, וְדַרְגֵּיהוֹן יַתִּיר, וְהָכִי הוּא. וְכָל אִינּוּן דַּהֲווֹ טְמִירִין תַּמָּן, נַחְתּוּ וְסָלְקוּ בְּחַיֵּיהוֹן, כְּגוֹן חֲנוֹךְ דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ מִיתָה. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה דָּא, בַּחֲנוֹךְ וְאֵלִיָּהוּ.

וְתָאנָא מְאָה וְעֶשְׂרִין וְחַמֵּשׁ אֶלֶף דַּרְגִּין (לצדיקייא) לְנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, סָלְקוּ בִּרְעוּתָא, עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַמְּנָא לְהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, וְסַלְקִין וְטָאסִין עָלְמָא, וּמִתְקַשְּׁרֵי בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וְזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדְּתָא עָלְמָא בְּהוּ, עַלַּיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ב) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וְגוֹ׳.

(ויקרא ט״ז:כ״ט) תְּעַנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם, נַפְשׁוֹתֵיכֶם קָאָמַר, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּכְחִין קְמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא זַכָּאִין, וְיהֵא רְעוּתָא דִּלְהוֹן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְדַּבְקָא בֵּיהּ, בְּגִין דְּיִתְכַּפַּר לְהוּ חוֹבַיְיהוּ. וְעַל דָּא, מַאן דְּאָכַל וְשָׁתֵי בְּתִשְׁעְאָה, וּמְעַנֶּה נַפְשֵׁיהּ בְּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְיָיא, אִשְׁתְּכַח בַּעֲשִׂירָאָה עִנּוּיָא דְּנַפְשָׁא בְּתָרִין חוּלְקִין, וְאִשְׁתְּכַח כְּאִלּוּ אִתְעַנֵּי תְּשִׁעְאָה וַעֲשִׂירָאָה. אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם: לְאַכְלְלָא כֹּלָּא, גּוּפָא וְנַפְשָׁא, וּלְאִתְכַּנָּעָא בְּהַאי יוֹמָא, לְאִתְכַּפְּרָא עַל חוֹבַיְיהוֹן.

תָּאנָא כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם. בַּיּוֹם הַזֶּה. הַיּוֹם הַזֶּה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בַּיּוֹם הַזֶּה דִּייקָא, דְּבֵיהּ אִתְגְּלֵי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, לְכַפָּרָא עַל חוֹבַיְיהוֹן דְּכֹלָּא.

פרק לח

דָּבָר אַחֵר תְּעַנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם. רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ט׳:י״ד) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט וְגוֹ׳, עִיר קְטַנָּה, הָא אוּקְמוּהָ. אֶבֶל עִיר קְטַנָּה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ״ו:א׳) עִיר עָז לָנוּ יְשׁוּעָה יָשִׁית חוֹמוֹת וָחֵיל וְגוֹ׳. וּכְתִיב (הושע י״א:ט׳) וְלֹא אָבֹא בְּעִיר. עִיר קְטַנָּה, וְעִירָא הִיא, דְּהִיא בַּתְרָאָה מִכֻּלָּא, תַּתָּאָה מִכֻּלָּא, שׁוּרוֹי רַבְרְבִין, תַּקִּיפִין, קַדִּישִׁין, עִיר הַקֹּדֶשׁ אִקְרֵי. וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט, זְעִירִין אִינּוּן דְּזַכָּאן לְסַלְקָא לְגַוָּוהּ, וּלְמִשְׁרֵי בָּהּ, כְּמָה

דְּאַתְּ אָמַר (תהילים כ"ד:ג') מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ' וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ וְגוֹ'. וְעַל דָּא אֲנָשִׁים בָּה מְעָט.

וּבָא אֱלִיָּהוּ מֶלֶךְ גָּדוֹל, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְאִזְדַּוְוגָא בָּה, וּלְמִשְׁרֵי בָּה, וְסָבַב אוֹתָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה ב':ט') וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם יְיָ' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וְגוֹ'. וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוּדִים גְּדוֹלִים, דְּבָנָה שׁוּרוֹ', רַבְרְבִין תַּקִּיפִין יָאֲיָאן וְשַׁפִּירִין (ס"א מכל אבנין יקירין) קַדִּישִׁין. עִיר הַקֹּדֶשׁ אִקְרֵי, וְכָל יְקָרָא דְּמַלְכָּא עַיִּיל בְּגַוָּוהּ. וּבְגִין כָּךְ, הִיא בִּלְחוֹדָהָא כְּלִילָא מִכָּל עִטְרֵי דְּמַלְכָּא, וְכָל עִטְרֵי מַלְכָּא בָּהּ מִתְעַטְּרִין. בְּגִין כָּךְ, וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט כְּתִיב.

וּמְצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן וְחָכָם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים טו) נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב. מִסְכֵּן: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות א':י"א) וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה, מִתְעַטָּר בְּעִטְרִין תַּקִּיפִין, בְּעִטְרֵי אוֹרַיְיתָא, בְּעִטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּמַלְכָּא. וְחָכָם, דְּזָכֵי בָּהּ בְּהַאי חָכְמָה. וְחָכָם, דְּהוּא חַכִּים יַתִּיר מִכֹּלָּא לְעַיְינָא בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, בְּגִין לְמִזְכֵּי בָּהּ, וּלְאַעָלָא בָּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ. וּמִלַּט: כְּמוֹ (שמואל א כ':כ"ט) אִמָּלְטָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת אָחָי, (בראשית י"ט:כ') אִמָּלְטָה נָא שָׁמָּה. אוּף הָכָא וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא, וְאָדָם לָא זָכַר, לְמֶעְבַּד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כְּהַהוּא גְּבַר מִסְכְּנָא דְּאִתְחַבָּר בְּכֹלָּא, בְּגִין לְמִזְכֵּי בָּהּ. (קהלת ט':ט"ז) וְאָמַרְתִּי אֲנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה. דְּהָא בְּהַהוּא עָלְמָא, לָא יְהֵבִין רְשׁוּ לְמֵיעַל, בַּר הָנֵי זַכָּאֵי קִשׁוֹט, הָנֵי דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמָא וְלֵילְיָא, וּמִתְעַטְּרֵי בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, לְמֵיעַל בְּהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים. דְּהָא בְּנֵי נָשָׁא לָא מִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ, וְלָא בָּעָאן לְאִתְחַבָּרָא בֵּיהּ, וּלְאָצִיתָ לְמִלּוֹי. דְּתָנָא, כָּל מַאן דְּאָצִית לְמִלּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, זַכָּאָה הוּא בְּהַאי עָלְמָא, וּכְאִלּוּ קַבִּיל תּוֹרָה מִסִּינַי. וַאֲפִילּוּ מִכָּל בַּר נָשׁ נָמֵי בָּעֵי לְמִשְׁמַע מִלּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאן דְּאַרְכִּין אוּדְנֵיהּ לְקַבְלֵיהּ, יְהִיב יְקָרָא לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְיָהִיב יְקָרָא לְאוֹרַיְיתָא. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (דברים כ"ז:ט') הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ.

פרק לט

תָּאנָא, יוֹמָא חַד הֲווֹ אָזְלֵי חַבְרַיָּיא עִמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמֵינָא אִלֵּין עַמִּין כֻּלְּהוּ עִלָּאֵי, וְיִשְׂרָאֵל תַּתָּאֵי מִכֻּלְּהוּ, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּמַלְכָּא אַשְׁדַּר מַטְרוֹנִיתָא מִינֵּהּ, וְאָעִיל אֲמָהוּ בְּאַתְרָהָא (כלומר שפחה). כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ל':כ"ג) תַּחַת שָׂלְשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגוֹ'. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְגוֹ'. וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. מַאן שִׁפְחָה. הִיא כְּתָרָא נוּכְרָאָה, דְּקָטֵל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוּכְרָא דִּלְהוֹן בְּמִצְרַיִם. דִּכְתִיב (שמות י"א:ה') עַד בְּכוֹר

הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֶחָיִם. אַחַר הָרֶחָיִם הֲוַת יָתְבָא בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא, הַאי שִׁפְחָה תִּירַשׁ גְּבִירְתָּהּ.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, מַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא, לָא אִקְרֵי מַלְכָּא. מַלְכָּא דְּאִתְדַּבָק בְּשִׁפְחָה בְּאָמָהוּ דְּמַטְרוֹנִיתָא, אָן הוּא יְקָרָא דִּילֵיהּ. וּזְמִינָא קָלָא לְבַשָּׂרָא לְמַטְרוֹנִיתָא, וְלֵימָא (זכריה ט':ט') גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת יְרוּשָׁלַ ם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא. כְּלוֹמַר, צַדִּיק הוּא נוֹשָׁע, בְּגִין דְּהַוָה רָכִיב עַד הַשְׁתָּא בַּאֲתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ, בַּאֲתַר נוּכְרָאָה, וְיָנִיק לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, עָנִי (דלא) הֲוָה בְּקַדְמִיתָא, וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, אִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּקָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוּכְרָא דִּלְהוֹן בְּמִצְרַיִם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י"א:ה') וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. כְּבֵיכוֹל צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא, הוּא וַדַּאי יַתִּיר מִכֹּלָּא. בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא שְׁאֲרֵי צַדִּיק בְּלָא צָדָק. וְהַשְׁתָּא דְּיִזְדַּוְּוגוּן כַּחֲדָא, צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא, דְּהָא לָא יָתִיב בְּסִטְרָא אָחֳרָא. תָּאנָא, (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבָד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וְגוֹ', הַאי קְרָא קַשְׁיָא, הַצַּדִּיק אָבָד, נָאֲבַד מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ אָבָד. אֶלָּא אָבָד מַמָּשׁ, וּמַאי אָבָד. אָבַד לְמַטְרוֹנִיתָא, וְאִתְדַּבָק בַּאֲתַר אָחֳרָא, דְּאִקְרֵי שִׁפְחָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי נִיחָא קָמֵי דְּמָר, הָא דְּתָנֵינָן, דִּכְתִיב (משלי י':כ"ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, מַאן דְּאָמַר, דְּעַל שִׁבְעָה קַיְימִין קַיְימָא עָלְמָא. וּמַאן דְּאָמַר, עַל חַד קַיְימָא עָלְמָא, הֵיךְ מִתְיַישְׁבָן מִלֵּי. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא מִלָּה חַד הוּא, דְּהָא ז' אינּוּן וּבְהוּ אִית חַד קַיְימָא, דְּאִקְרֵי צַדִּיק, וְקַיְימֵי עֲלֵיהּ, וְעָלְמָא בְּהַאי אִתְקַיְימָא. וְכַד אִתְקַיְימָא עָלְמָא עֲלֵיהּ, כְּאִלּוּ אִתְקַיְים עַל כֻּלְהוּ שִׁבְעָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי בְּכַמָּה אֲתַר. וְתָאנָא, הַאי שִׁפְחָה זְמִינָא לְשַׁלְטָאָה בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דִּלְתַתָּא, כְּמָה דַּהֲוַת מַטְרוֹנִיתָא שַׁלְטָא בְּקַדְמִיתָא, דִּכְתִיב (ישעיהו א':כ"א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ, וְהַשְׁתָּא שִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ בְּכֹלָּא. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאָתְבָא לְמַטְרוֹנִיתָא לַאֲתָרָהָא כְּקַדְמֵיתָא, וּכְדֵין מִמַּאן הוּא חֶדְוָותָא, הֲוֵי אֵימָא חֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא, וְחֶדְוָותָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. חֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא, בְּגִין דְּיֵיתוּב לָהּ וְיִתְפָּרֵשׁ מִשִּׁפְחָה, כַּדְקָא אֲמִינָא. וְחֶדְוָותָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, בְּגִין דְּתֵיתוּב לְאַזְדַּוְּוגָא בְּמַלְכָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם. וְהָיְתָה לָכֶם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי זֹאת. הָא דְּאָמְרָן, לְחֻקַּת עוֹלָם. בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר חֻקַּת עוֹלָם אִתְקְרֵי, גְּזֵרָה דְּמַלְכָּא, דְּעַיִיל כָּל נְמוּסוֹי בַּאֲתַר דָּא, וְאַסְתִּים לוֹן, כְּמָאן דְּסָתִים כֹּלָּא, בְּאַסְקוּפָּא חָדָא. (ק"פ) חֻקַּת עוֹלָם וַדַּאי. בְּהַאי זֹאת רָשִׁים וְחָקַק כָּל גְּנִיזִין דִּילֵיהּ, וְכָל טְמִירִין דִּילֵיהּ.

פרק מ

(ויקרא ט"ז:כ"ט) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ. בֶּעָשׂוֹר דַּיְיקָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. תְּעַנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם, וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא אִתְּמַר נַפְשׁוֹתֵיכֶם וַדַּאי. דְּהָא בְּנַפְשָׁא תַּלְיָא מִלְּתָא, וּבְגִין כַּךְ, אֲכִילָה וּשְׁתִיָה מִתְּשִׁעְאָה, יַתִּיר מִיּוֹמָא אָחֳרָא. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי מִלָּה אִתְּמַר בְּגַוְונָא אָחֳרָא, וְכֹלָּא שַׁפִּיר, וְהַאי וְהַאי מִלָּה חֲדָא, וְכָל חַד בְּאַתְרֵיהּ, וְהָכִי הוּא.

וְתָאנָא, בְּהַאי יוֹמָא, כָּל חֵידוּ, וְכָל נְהִירוּ, וְכָל וַותָּרנוּתָא דְּעָלְמִין, כֻּלְּהוּ תַּלְיָין בְּאִימָּא עִלָּאָה, דְּכָל מַבּוּעִין נַגְדִּין וְנָפְקִין מִנָּהּ. וּכְדֵין נְהִירִין כָּל אִינּוּן בּוּצִינִין, וְנַהֲרִין בְּנְהִירוּ בְּחֶדְוָותָא, עַד דְּמִתְבַּסֵּם כֹּלָּא. וּכְדֵין כָּל אִינּוּן דִּינִין אִשְׁתְּכָחוּ בִּנְהִירוּ, וְדִינָא לָא אִתְעֲבִיד, וְעַל דָּא תְּעַנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אוֹקִים לָהּ מֹר, מִן גּוּפָא דְּמַתְנִיתָא, לָא גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, עַד שֶׁכָּפְרוּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, (שמואל ב כ':א') אֵין לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה בְּבֶן יִשַׁי, וְהָא אִתְּמַר. קְרָא אַחֲרִינָא אַשְׁכַּחְנָא בְּהַאי, דִּכְתִיב, (מלכים א י"ב:ט"ז) רְאֵה בֵיתְךָ דָּוִד. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, בֵּית דָּוִד אִקָּרֵי, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ב':ה') בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְיָ'. בֵּית יַעֲקֹב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ס':ז') וּבֵית תִּפְאַרְתִּי אֲפָאֵר. לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְיָ', דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, וְנָטַע הַאי גַּן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בֵּיהּ עִם צַדִּיקַיָּיא, דְּבֵיהּ שַׁרְיָין.

תָּאנָא, כְּתִיב אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא וְגוֹ' וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם. וּכְתִיב וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ'. אַךְ דִּכְתִיב, מַאי קָא בָּעֵי הָכָא. אָמַר לֵיהּ, לְמֵעוּטָא קָא אַתְיָא. דְּיָכִין דְּאָמַר וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ, אָמַר לְבַתַּר אַךְ בֶּעָשׂוֹר. אַךְ עָשׂוֹר מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּבֶעָשׂוֹר תַּלְיָא מִלְּתָא.

אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, (שמות י"ב:ט"ו) אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבָּתֵּיכֶם, וְתָנֵינָן אַךְ חֵלֶק, חֵצְיוֹ אָסוּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ, וְחֵצְיוֹ מוּתָּר. אוּף הָכָא אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, אֵימָא דְּחֵצְיוֹ אָסוּר בַּמְּלָאכָה (נ"א באכילה), וְחֵצְיוֹ מוּתָּר. אָמַר לֵיהּ אוּף הָכָא בְּוַעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם תַּלְיָא, דְּהָא עִנּוּי לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא מִפְּלָגוּת יוֹמָא וּלְהָלְאָה, וְשַׁפִּיר הוּא אַךְ חֵלֶק בְּוַעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב, (ויקרא ט"ז:ל') כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם וְגוֹ'. אֲכַפֵּר עֲלֵיכֶם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, לְאַכְלְלָא יוֹבְלָא, דְּנָגִיד מַבּוּעֵי לְאַשְׁקָאָה בְּהַאי יוֹמָא לְכָל עִיבָר, לְאַרְוָאָה כֹּלָּא, וּלְאַשְׁקָאָה כֹּלָּא. וְדָא עֲלֵיכֶם, כְּלוֹמַר, בְּגִינֵיכוֹן לְדַכְאָה לְכוֹן בְּהַאי יוֹמָא, דִּכְתִיב לִפְנֵי יְיָ' תִּטְהָרוּ. וְלָא יִשְׁלוֹט עֲלַיְיכוּ דִּינָא.

רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבָעֵי לְדַכְּאָה לְהוּ, דְּלָא יִשְׁתְּכַח בְּהוּ חוֹבָה, בְּגִין דִּיהוֹן בְּנֵי הֵיכָלֵיהּ, וִידוּרוּן בְּהֵיכָלֵיהּ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (יחזקאל ל״ו:כ״ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וְגוֹ'.

פרק מא

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים ק״ל:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'. תְּנִינָן, בְּשַׁעְתָּא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּעָא לְמִבְרֵי בַּר נָשׁ, אַמְלִיךְ בְּאוֹרַיְיתָא, אָמְרָה קַמֵּיהּ, תִּבְעֵי לְמִבְרֵי הַאי בַּר נָשׁ, זִמִּין הוּא לְמֶחֱטֵי קַמָּךְ, זִמִּין הוּא לְאַרְגָּזָא קַמָּךְ. אִי תַּעֲבִיד לֵיהּ כְּעוֹבָדוֹי, הָא עָלְמָא לָא יָכִיל לְמֵיקַם קַמָּךְ, כָּל שֶׁכֵּן הַהוּא בַּר נָשׁ. אָמַר לֵיהּ, וְכִי לְמַגָּנָא אִתְקְרִינָא, (שמות ל״ד:ו׳) אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם.

וְעַד לָא בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא תְּשׁוּבָה, אָמַר לָהּ לִתְשׁוּבָה, אֲנָא בָּעֵינָא לְמִבְרֵי בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא, עַל מְנָת דְּכַד יְתוּבוּן לָךְ מֵחוֹבֵיהוֹן, דְּתֶהֱוֵי זְמִינָא לְמִשְׁבַּק חוֹבֵיהוֹן, וּלְכַפָּרָא עֲלַיְיהוּ. וּבְכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא תְּשׁוּבָה זְמִינָא לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְכַד בְּנֵי נָשָׁא תַּיְיבִין מֵחוֹבַיְיהוּ, הַאי תְּשׁוּבָה תָּבַת לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכַפַּר עַל כֹּלָּא, וְדִינִין אִתְכַּפְיָין, וּמִתְבַּסְּמָן כֻּלְּהוּ, וּבַר נָשׁ אִתְדְּכֵי מֵחוֹבֵיהּ.

אֵימָתַי אִתְדְּכֵי בַּר נָשׁ מֵחוֹבֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל בְּהַאי תְּשׁוּבָה כַּדְקָא חָזֵי. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, דְּתָב קָמֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, וְצַלֵּי צְלוֹתָא מֵעוּמְקָא דְּלִבָּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ', אֲתַר גְּנִיז הוּא לְעֵילָּא, וְהוּא עַמִּיקָא (שמות ס״ג ע״ב) דְּבֵירָא, וּמֵהַאי נָפְקִין נַהֲלִין וּמַבּוּעִין לְכָל עִיבָר, וְהַהוּא עֲמִיקָא דַּעֲמִיקְתָא אִקְרֵי תְּשׁוּבָה. וּמַאן דְּבָעֵי לְאָתְבָא וּלְאִתְדַּכָּאָה מֵחוֹבוֹי, בְּהַאי עוּמְקָא אִצְטְרִיךְ לְמִקְרֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'.

תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה בַּר נָשׁ חָב קָמֵי מָארֵיהּ, וְקָרִיב קָרְבָּנֵיהּ עַל מַדְבְּחָא, וְכַהֲנָא מְכַפֵּר עֲלֵיהּ, וּבָעֵי בָּעוּתֵיהּ עֲלֵיהּ, מִתְעָרִין רַחֲמֵי, וְדִינִין מִתְבַּסְּמָן, וּתְשׁוּבָה אָרִיךְ בִּרְכָאן, בְּמַבּוּעִין דְּנָגְדִּין וְנָפְקִין, וּמִתְבָּרְכִין כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין כַּחֲדָא, וּבַר נָשׁ אִתְדְּכֵי מֵחוֹבֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַפִּיק עֶשֶׂר כִּתְרִין, עִטְרִין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, דְּאִתְעַטָּר בְּהוּ, וּמִתְלַבָּשׁ בְּהוּ, וְהוּא אִינּוּן, וְאִינּוּן הוּא, כְּשַׁלְהוֹבָא דַּאֲחִידָא בְּגוּמְרָא, וְלֵית תַּמָּן פְּרוּדָא. לְקָבֵיל דְּנָא, אִית עֶשֶׂר כִּתְרִין דְּלָא קַדִּישִׁין לְתַתָּא, וְאִינּוּן אֲחִידָן בְּזוּהֲמָא דְּטוּפְרָא דְּחַד עִטְרָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי חָכְמָה. וְעַל דָּא אִקְרוּן חָכְמוֹת.

פרק מב

וְתָאנָא, עֶשְׂרָה זִינֵי חָכְמוֹת אִלֵּין נַחְתּוּ לְעָלְמָא. וְכֻלְּהוּ אִסְתְּאָבוּ (ס"א אשתאבו) בְּמִצְרַיִם, בַּר מֵחַד דְּאִתְפְּשַׁט בְּעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ זִינֵי חַרְשֵׁי אִינּוּן, וּמִנַּיְיהוּ יַדְעֵי מִצְרַיִם חַרְשִׁין, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. וְכַד מִצְרָאֵי בָּעָאן לְמֶעְבַּד כְּנוּפְיָיא בְּחַרְשַׁיְיהוּ לְעוֹבָדֵיהוֹן, הֲווֹ נַפְקֵי לְחַקְלָא לְטוּרֵי רָמַאֵי, וְדַבְחִין דְּבָחִין, וְעָבְדִין גּוּמִּין בְּאַרְעָא, וְסָחֲרִין הַהוּא דָּמָא סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהָנֵי גּוּמִּין, וּשְׁאָר דָּמָא מִתְכַּנְפֵי בְּהַנָהוּ גּוּמִּין, וּבִשְׁרָא שָׁוִין עֲלַיְיהוּ. וּקְרָבִין קָרְבְּנֵיהוֹן, לְאִינּוּן זִינִין בִּישִׁין, וְאִינּוּן זִינִין בִּישִׁין מִתְכַּנְּשִׁין וּמִתְקָרְבִין כַּחֲדָא, וּמִתְפַּיְיסִין בַּהֲדַיְיהוּ בְּהַהוּא טוּרָא.

יִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ בְּשִׁעְבּוּדֵיהוֹן, הֲווֹ מִתְקָרְבִין לְהוֹן, וְאוֹלְפוּ מִנַּיְיהוּ, וַהֲווֹ טָעָאן בַּתְרַיְיהוּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנַעַן וְגוֹ', וּכְתִיב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִים וְגוֹ'. תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲווֹ מְקָרְבִין לְהוֹן עַל גַּבֵּי חַקְלָא, וַהֲווּ מְזַמְּנֵי הַהוּא דָּמָא, וּמְקָרְבֵי קָרְבְּנַיְיהוּ, הֲווֹ מִתְכַּנְּפֵי כָּל אִינּוּן זִינִין בִּישִׁין, וְחָמָאן לְהוֹן כְּגַוְונָא דְשְׂעִירִים, כֻּלְּהוּ מַלְיָין שַׂעֲרָא, וּמוֹדְעֵי לְהוּ מַה דְּאִינּוּן בָּעְיָין.

תָּא חֲזֵי, יִצְחָק מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ"ז:כ"ב) וַיְגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ, אָמַר, דָּא לָא אִתְעֲדֵי (ס"א הכא לא אתער), אֶלָּא מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא דְּנָגִיד עַל אַרְעָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּכֹלָּא בָּרְכֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחָמָא לֵיהּ בְּשַׂעְרָא, אָמַר לְמֶעְבַּר דָּא, וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ אִצְטְרִיךְ, וְלָא זוּהֲמָא דְּאַרְעָא, דְּהַאי זוּהֲמָא הוּא דְּאַרְעָא, וְכַד טַלָּא דִּשְׁמַיָּא וּמִגְדָּא דְּאַרְעָא מִתְחַבְּרָאן אִתְעַבָּר הַאי זוּהֲמָא.

פרק מג

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בַּתְרַיְיתָא דְּאִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין דִּלָּא קַדִּישִׁין הַאי הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י"ח:י"א) וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, וְדָא הוּא עֲשִׂירָאָה דְּכֹלָּא. דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נַפְשָׁתָא דְּרַשְׁעַיָּיא אִלֵּין אִינּוּן מַזִּיקִין דְּעָלְמָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי טַב לְהוּ לְחַיָּיבַיָּא דְּאִתְעַבְּדִין מַזִּיקִין בָּעָלְמָא, אֶן הוּא עוֹנְשָׁא דְּגֵיהִנָּם. אֶן הוּא בִּישָׁא דִּזְמִינָא לְהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָכִי תָּנֵינָן, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, נַפְשָׁתָא דְּרַשְׁעַיָּיא בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקִין מֵעָלְמָא, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין מַזְדַּמְּנֵי לְקַבְּלָא לְהוּ, וּלְאַעְלָאָה לְהוּ לְגֵיהִנָּם, וְעָאלִין לְהוּ בִּתְלַת דִּינִין בְּכָל יוֹמָא, בַּגֵּיהִנָּם. לְבָתַר מִזְדַּוְוגֵי בְּהוּ, וְאָזְלִין וְשָׁאטִין בָּעָלְמָא, וּמַטְעָן לְהוּ לְרַשְׁעַיָּיא, לְאִינּוּן דְּקָא אַסְתִּים תְּשׁוּבָה מִקַּמַּיְיהוּ. לְבָתַר תַּיְיבִין לְהוּ לְגֵיהִנָּם, וְאִתְסָאבִין (נ"א ואתדנון) תַּמָּן, וְכַךְ בְּכָל יוֹמָא. לְבָתַר דְּאָזְלִין בְּהוּ, וְשָׁאטִין בְּהוּ בָּעָלְמָא, מְהַדְּרִין לְקַבְרַיְיהוּ, וְחַמָּן תּוֹלַעְתָּא דְּגוּפָא מְנַקְּרֵי בְּשָׂרָא וּמִתְאַבְּלָן עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן חַרְשִׁין הֲווֹ אָזְלֵי לְבֵי קִבְרֵי, וְחַרְשֵׁי בְּחַרְשַׁיְיהוּ, וְעַבְדִין

חַד צַלְמָא דְּבַר נָשׁ, וְדָבְחִין קַמֵּיהּ חַד צִפּוֹרָא. לְבָתַר עָאלִין לְהַהוּא צִפּוֹרָא, בְּהַהוּא קִרְבָּא, וְהַהוּא צַלְמָא מְתַבְּרִין (ס"א מדברין) לֵיהּ לְאַרְבַּע סִטְרִין, וּמַעֲלִין לֵיהּ לְאַרְבַּע זִיוָוִין דְּקִרְבָּא. כְּדֵין מְחָרְשֵׁי בְּחַרְשַׁיְיהוּ, וּמִתְכַּנְפֵי אינוּן כְּנוּפֵי, וְאינוּן זִינִין בִּישִׁין, וּמַיְיתִין הַהִיא נַפְשָׁתָא, וְעָאל בְּקִרְבָּא וּמִשְׁתָּעֵי בַּהֲדַיְיהוּ.

פרק מד

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, זַכָּאִין אִינוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא כֻּלְּהוּ קַדִּישִׁין. גּוּפָא דְּלְהוֹן קַדִּישָׁא. נַפְשָׁא דְּלְהוֹן קַדִּישָׁא. רוּחָא דְּלְהוֹן קַדִּישָׁא. נִשְׁמְתָא דְּלְהוֹן קַדִּישׁ קַדִּישִׁים. תְּלַת דַּרְגִּין אִינוּן, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (בראשית א׳:כ"ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דָּא הִיא נִשְׁמְתָא (עלאה) דְּאָדָם קַדְמָאָה (עלאה). תָּא חֲזֵי, תְּלַת דַּרְגִּין אִינוּן, וְאִתְדְּבָקוּ כְּחַד, נֶפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה. וְעִלָּאָה מִנַּיְיהוּ, נְשָׁמָה.

דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּכֻלְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא אִית נֶפֶשׁ, וְאִית נֶפֶשׁ עִלָּאָה מִנֶּפֶשׁ. זָכָה בַּר נָשׁ בְּהַאי נֶפֶשׁ, מְרִיקִין עֲלֵיהּ עִטָּרָא חַד, דְּאִקְרֵי רוּחַ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ל"ב:ט"ו) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. כְּדֵין אִתְעַר בַּר נָשׁ בְּאִתְעָרוּתָא אָחֳרָא עִלָּאָה, לְאִסְתַּכְּלָא בְּנִמּוּסֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. זָכָה בַּר נָשׁ בֵּיהּ בְּהַהוּא רוּחָא, מְעַטְּרִין לֵיהּ בְּכִתְרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּכָלִיל כֹּלָּא, דְּאִקְרֵי נְשָׁמָה. דְּאִתְקְרֵי נִשְׁמַת אֱלוֹהַּ.

וְתָאנָא בְּרָזָא דְּרָזִין, בְּגוֹ רָזִין דְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא. הַאי קְרָא, דִּכְתִיב, (קהלת ד׳:ב׳) וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, כַּיָּון דִּכְתִיב וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, אֲמַאי שֶׁכְּבָר מֵתוּ. אֶלָּא שֶׁכְּבָר מֵתוּ בְּהַאי עָלְמָא, בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן. (בראשית רכ"ד ע"ב)

וְתַמָּן כְּתִיב, תְּלַת מָדוֹרִין עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא, חַד (ס"א דזכו אינון צדיקייא דלא אישתציאו מהאי עלמא וכד אצטריך) לְנַפְשָׁאן דְּאינוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּלָא אִסְתְּלָקוּ מֵהַאי עָלְמָא, וּשְׁכִיחִין בְּהַאי עָלְמָא. וְכַד אִצְטְרִיךְ עָלְמָא רַחֲמִין, וְאינוּן חַיִּין יַתְבִין בְּצַעֲרָא, אינוּן מְצָלוּ צְלוֹתָא עֲלַיְיהוּ, וְאַזְלִין וּמוֹדְעִין מִלָּה לְאינוּן דְּמִיכִין דְּחֶבְרוֹן, וּמִתְעָרִין, וְעַאלִין לְגַן עֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּתַמָּן רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, מִתְלַבְּשָׁן בְּעִטְרִין דְּנְהוֹרָא, וְאִתְיַיעֲטוּ בְּהוּ, וְנָזְרִין גְּזֵרָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד רְעוּתָא דִּלְהוֹן, וְחָס עַל עָלְמָא.

וְאינוּן נַפְשָׁן דְּצַדִּיקַיָּיא, מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי עָלְמָא, לְאַגָּנָא עַל חַיַּיא, וְהַאי אִקְרֵי נֶפֶשׁ, וְדָא לָא אִסְתְּלָקָא (ס"א אשתצי) מֵהַאי עָלְמָא, וּשְׁכִיחָא בְּהַאי עָלְמָא, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע וּלְאַגָּנָא עַל דָּרָא. וְהַאי הוּא דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא, דְּמֵתֵי יְדֵעֵי בְּצַעֲרָא דְּעָלְמָא. וְעוֹנְשָׁא דְּחַיָּיבִין דִּי בְּאַרְעָא, בְּהַאי הוּא, דִּכְתִיב וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמֶּיהָ.

וּמָדוֹרָא תִּנְיָינָא הוּא גַּן עֵדֶן דִּי בְּאַרְעָא. בֵּיהּ עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָדוֹרִין עִלָּאִין יַקִּירִין, כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא, וּכְגַוְונָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה. וְהֵיכָלִין בְּתַרִין גַּוְונִין, דִּלֵּית לְהוֹן חוּשְׁבָּנָא,

וְאִילְנִין וַעֲשָׂבִין וְרֵיחִין דְּסַלְקִין בְּכָל יוֹמָא. וּבְהַאי אֲתַר שָׁארֵי הַהוּא דְּאִקְרֵי רוּחַ דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, וּמָדוֹרָא דְּהַהוּא רוּחָא בֵּיהּ שָׁארֵי. וְכָל רוּחַ וְרוּחַ מִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשׁ יַקִּירָא, כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא, וּכְגַוְונָא דְּהַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה.

מָדוֹרָא תְּלִיתָאָה, הַהוּא מָדוֹרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּאִיתְקְרֵי צְרוֹרָא דְּחַיֵּי. דְּתַמָּן מִתְעַדְּנָא הַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי נְשָׁמָה. וְהַאי אִתְדְּבַק לְאִתְעַנְּגָא בְּעִדּוּנָא עִלָּאָה. עָלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְהִרְכַּבְתִּיךָ וְגוֹ'.

וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא רַחֲמֵי, וְאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא זַכָּאִין. הַהוּא נֶפֶשׁ דְּאִשְׁתַּכְּחָא בְּעָלְמָא, לְאַגָּנָא עַל עָלְמָא. נֶפֶשׁ סָלִיק וְאָזִיל וְשָׁאט בְּעָלְמָא, וּמוֹדַע לְרוּחַ. וְרוּחַ סָלִיק וְאִתְעַטָּר, וּמוֹדַע לַנְּשָׁמָה. וּנְשָׁמָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְדֵין חָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עָלְמָא. כְּדֵין נַחְתָּא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, נְשָׁמָה אוֹדַע לְרוּחַ, וְרוּחַ אוֹדַע לְנַפְשָׁא.

וּבְכָל שַׁבְּתָא וְשַׁבְּתָא, וְרֵישׁ יַרְחָא, כֻּלְּהוּ, מִתְחַבְּרָן וּמִתְעַטְּרָן כְּחַד, עַד דְּאִזְדַּוְּגוּ לְמֵיתֵי לְסַגְּדָא לְמַלְכָּא עִלָּאָה. וּלְבָתַר תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר וְגוֹ'.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא רַחֲמֵי, וְחַיַּיא אַזְלֵי וּמוֹדְעֵי לְהוּ לְנַפְשַׁיְיהוּ דְּצַדִּיקַיָּיא, וּבָכָאן עַל קִבְרַיְיהוּ, אִינּוּן דְּאִתְחָזוֹ לְאוֹדָעָא לְהוּ. מַאי טַעְמָא. דְּשַׁוְיָין רְעוּתָא דִּלְהוֹן לְאִתְדַּבְּקָא נַפְשָׁא בְּנַפְשָׁא, כְּדֵין אִתְעָרִין נַפְשַׁיְיהוּ דְּצַדִּיקַיָּיא, וּמִתְכַּנְפֵי וְאָזְלִין וְשָׁאטִין לִדְמֵיכֵי חֶבְרוֹן, וּמוֹדְעֵי לְהוּ צַעֲרָא דְּעָלְמָא. וְכֻלְּהוּ עָאלִין בְּהַהוּא פִּתְחָא דְּגַן עֵדֶן, וּמוֹדְעֵי לְרוּחַ. וְאִינּוּן רוּחִין דְּמִתְעַטְּרָן בְּגַן עֵדֶן, מַלְאֲכֵי עִלָּאִין אָזְלֵי בֵּינַיְיהוּ. וְכֻלְּהוּ מוֹדְעִין לַנְּשָׁמָה. וּנְשָׁמָה אוֹדַעַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ בָּעָאן רַחֲמֵי עַל חַיִּין, וְחָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עָלְמָא בְּגִינַיְיהוֹן. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, תַּוּוהְנָא אִי אִית מַאן דְּיָדַע לְאוֹדָעָא לְהוּ לְמַתַּיָּיא, בַּר אֲנָן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, צַעֲרָא מוֹדְעָא לְהוּ. אוֹרַיְיתָא מוֹדְעָא לְהוּ. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּלֵית מַאן דְּיָדַע בְּהַאי, (בראשית רכ"א ע"א) אַפְקֵי אוֹרַיְיתָא סָמוּךְ לְקִבְרֵי, וְאִינּוּן מִתְעָרֵי, עַל אוֹרַיְיתָא עַל מַה אִתְגַּלְיָיא לְהַהוּא אֲתַר, כְּדֵין דּוּמָה אוֹדַע לְהוֹן.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְאִינּוּן יַדְעֵי דְּהָא עָלְמָא בְּצַעֲרָא, וְחַיַּיא לָא אִתְחָזוּן, וְלָא יַדְעֵי לְאוֹדָעָא לְהוּ. בֵּיהּ שַׁעֲתָא כֻּלְּהוּ צַוּוחִין עַל אוֹרַיְיתָא דְּאִתְקְלָנָא וְאִתְגַּלְיָיא לְהַהוּא אֲתַר. אִי בְּנֵי נָשָׁא תַּיְיבִין וּבָכָאן בִּלְבָּא שְׁלִים, וְתַיְיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשִׁי, וּבָעָאן רַחֲמֵי, וּמוֹדְעִין לְאִינּוּן דְּמֵיכֵי חֶבְרוֹן, וְעָאלִין וּמוֹדְעִין לְרוּחַ דבְּגַן עֵדֶן, כְּמָה דְּאָמְרָן.

וְאִי אִינּוּן לָא תַּיְיבִין בִּלְבָּא שְׁלִים לְמִבְעֵי וּלְמִבְכֵּי עַל צַעֲרָא דְּעָלְמָא. וַוי לְהוֹן, דְּכֻלְּהוּ מִתְכַּנְפֵי לְרֵיקָא אֲמְרֵי מַאן גָּרַם לְאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא דְּאִתְגַּלְיָיא עַל יְדַיְיהוּ בְּלָא תְּשׁוּבָה.

וְכֻלְּהוּ אָתָאן לְאִתְחַדְּתָא (ס"א לאדכרא) חוֹבַיְיהוּ בְּגִינֵי כַּךְ לָא יַהֲכוֹן תַּמָּן בְּלָא תְּשׁוּבָה וּבְלָא תַּעֲנִיתָא לְמִבָּעֵי בָּעוּתָא קַמַּיְיהוּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר, (ס"א כלא אתלת) בְּלָא תְּלַת תַּעֲנִיתָא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, אֲפִילּוּ חַד, וּבְהַהוּא יוֹמָא, וּבִלְבַד דְּעָלְמָא יָתִיב בְּצַעֲרָא טְפֵי, כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִזְדַּוְּוגֵי לְמִבָּעֵי רַחֲמִין עַל עָלְמָא.

פרק מה

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יוֹמָא חַד הֲווֹ אָזְלֵי (קמ"ד ע"א, צ"א) רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא בְּאוֹרְחָא, עָרְעוּ בְּגוּשׁ חֶלְב, וַהֲוָה חָרִיב, יָתְבוּ סָמִיךְ לְבֵי קִבְרֵי, וְרִבִּי יֵיסָא הֲוָה בֵּידֵיהּ חַד חוּטְרָא (ס"א קיטרא) דְּסֵפֶר תּוֹרָה דְּאִקְרַע, עַד דְּיָתְבוּ אִתְרַגִּישׁ חַד קִבְרָא קַמַּיְיהוּ, וְצָוַוח וַוי וַוי, דְּהָא עָלְמָא בְּצַעֲרָא שְׁכִיחַ, הָא אוֹרַיְיתָא הָכָא דְּאִתְגַּלְיָיא, אוֹ חַיָּיא אָתוּ לְחַיָּיכָא עָלָן, וּלְכַסָּפָא בְּכִסּוּפָא עָלָן בְּאוֹרַיְיתַיְיהוּ. אִזְדַּעָזְעוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה מַאן אַתְּ. אָמַר לֵיהּ מֵיתָא אֲנָא, וְהָא אִתְעַרְנָא לְגַבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה. דְּזִמְנָא חֲדָא הֲוָה יָתִיב עָלְמָא בְּצַעֲרָא, וְאָתוּ חַיָּיא הָכָא, לְאִתְעָרָא לָן בְּסֵפֶר תּוֹרָה, וַאֲנָא וְחַבְרָאי אַקְדִּימְנָא לְגַבֵּי דְּמִיכֵי חֶבְרוֹן, וְכַד אִתְחַבְּרוּ בְּגַן עֵדֶן בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, אִשְׁתְּכַח קַמַּיְיהוּ, דְּהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה דְּאַיְיתוּ לְקַמָּן אינון חַיָּיא, הֲוָה פָּסוּל וּמְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא, עַל דְּאִשְׁתְּכַח וָא"ו יַתִּיר בְּהַהוּא קְרָא (ויקרא יא) דְּוִשְׁסַעַת שֶׁסַע שִׁתֵּי פְּרָסוֹת, וְאָמְרוּ דְּהוֹאִיל וְשַׁקְּרוּ בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא דְּלָא יְתוּבוּן לְגַבֵּיהוֹן, וְדָחוּ לִי וּלְחַבְרָאי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא מִבֵּי מְתִיבְתָּא.

עַד דְּחַד סָבָא דְּהֲוָה בֵּינַיְיהוּ, אָזַל וְאַיְיתֵי סַפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וּכְדֵין אִתְעַר (קהלת רבה פסוק שלח לחמך) רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהֲוָה קָבִיר עִמָּנָא, וְאָזַל וּבָעָא בְּגַן עֵדֶן עֲלַיְיהוּ, וְאִתְסֵי עָלְמָא, כְּדֵין שָׁארוּ לָן, וּמִן הַהוּא יוֹמָא דְּסִלִּיקוּ לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּי קִבְרָא דָּא, וְאִתְיְיהִיב לְגַבֵּי אֲבוּהָ, לֵית מַאן דְּאִתְעַר לְמֵיקַם קַמַּיְיהוּ דְּדִמְיכֵי חֶבְרוֹן, דְּמִסְתַּפֵּינָא מִן הַהוּא יוֹמָא דְּדָחוּ לִי וּלְחַבְרַי. וְהַשְׁתָּא אֲתִיתוּן לְגַבָּן, וְסֵפֶר תּוֹרָה גַּבֵּיכוֹן, אֲמִינָא דְּהָא עָלְמָא בְּצַעֲרָא אִשְׁתְּכַח. וְעַל דָּא אִזְדַּעָזְעָנָא, דַּאֲמִינָא מַאן יַקְדִּים לְאוֹדָעָא לְאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּמִיכֵי חֶבְרוֹן, אִשְׁתְּמִיט רִבִּי יֵיסָא בְּהַהוּא קִיטְרָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, חַס וְשָׁלוֹם לֵית עָלְמָא בְּצַעֲרָא, וַאֲנָן לָא אֲתֵינָן לְהַאי.

קָמוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא וְאָזְלוּ. אֲמָרֵי, וַדַּאי בְּשַׁעֲתָא דְּזַכְאִין לָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא, עָלְמָא לָא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּמַתַיְיא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְמִטְרָא, אֲמַאי אָזְלֵינָן לְגַבֵּיהוֹן דְּמַתַיְיא, וְהָא כְּתִיב (דברים י״ח:י״א) וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים וְאֶסִיר. אָמַר לֵיהּ עַד כָּאן לָא חֲמֵיתָא גַּדְפָּא דְּצִפָּרָא דְּעֵדֶן. וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, אֶל הַמֵּתִים דַּיְיקָא. דְּאִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּאִשְׁתְּכָחוּ תָּדִיר מֵתִים. אֲבָל יִשְׂרָאֵל

דְּאִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, שְׁלֹמֹה קָרָא עֲלַיְיהוּ (קהלת ד׳:ב׳) וְשַׁבַּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, בְּזִמְנָא אָחֳרָא וְלָא הַשְׁתָּא. שֶׁכְּבָר מֵתוּ, וְהַשְׁתָּא אִינּוּן חַיִּין.

וְעוֹד, דִּשְׁאָר עַמִּין כַּד אָתָאן לְמִתְיהוֹן, אַתְיָין בְּחַרְשִׁין, לְאִתְעָרָא עֲלַיְיהוּ זִינִין בִּישִׁין. וְכַד יִשְׂרָאֵל אָתָאן לְמִתְיהוֹן, אַתְיָין בְּכַמָּה תְּשׁוּבָה לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בִּתְבִירוּ דְּלִבָּא, בְּתַעֲנִיתָא לָקֳבָלֵיהּ, וְכֹלָּא בְּגִין דְּנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין יְבָעוּן רַחֲמֵי לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָיִיס עַל עָלְמָא בְּגִינַיְיהוֹן.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, צַדִּיקָא אַף עַל גַּב דְּאִתְפְּטַר מֵהַאי עָלְמָא, לָא אִסְתַּלַּק וְלָא אִתְאֲבִיד מִכֻּלְהוּ עָלְמִין, דְּהָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין אִשְׁתְּכַח יַתִּיר מֵחַייּוֹי. דִּבְחַייּוֹי אִשְׁתְּכַח בְּהַאי עָלְמָא בִּלְחוֹדוֹי, וּלְבָתַר אִשְׁתְּכַח בְּתִלַת עָלְמִין, וְזִמִּין לְגַבַּייְהוּ, דִּכְתִיב, (שיר השירים א׳:ג׳) עֲלָמוֹת אָהֲבוּךָ, אַל תִּקְרֵי עֲלָמוֹת, אֶלָּא עוֹלְמוֹת. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

תָּאנָא, כְּתִיב (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי, נִשְׁמַת אֲדוֹנִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כְּמָה דְּאָמְרָן, דִּזַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּכֹלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, נֶפֶשׁ בְּרוּחַ, וְרוּחַ בִּנְשָׁמָה, וּנְשָׁמָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִשְׁתְּכַח דְּנֶפֶשׁ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא, גָּלוּתָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה אֲפִילּוּ מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא אָחֳרָא אָסִיר. וְכָל שֶׁכֵּן לְבֵי רְחוֹב, אֲמַאי לְבֵי רְחוֹב. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דְּאָמְרָן, בְּגִין דְּיִתְעָרוּן עֲלֵיהּ וְיִתְבָּעוּן רַחֲמֵי עַל עָלְמָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, שְׁכִינְתָּא כַּד אִתְגַּלְיָיא הָכִי נָמֵי מֵאֲתַר לַאֲתַר, עַד דְּאָמְרָה (ירמיהו ט׳:א׳) מִי יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים וְגוֹ׳ אוּף הָכָא בְּקַדְמֵיתָא מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, לְבָתַר לְבֵי רְחוֹב, לְבָתַר בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּנֵי בָבֶל מְסְתַּפּוּ וְלָא קָא עַבְרֵי אֲפִילּוּ מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, כָּל שֶׁכֵּן הַאי.

תָּנָיָא, אָמַר לֵהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, בְּיוֹמַאי לָא יִצְטָרְכוּן בְּנֵי עָלְמָא לְהַאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, צַדִּיקַיָּיא מְגִינִין עַל עָלְמָא בְּחַייֵהוֹן, וּבְמִיתָתְהוֹן יוֹתֵר מֵחַייֵהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ל״ז:ל״ה) וְגַנוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי, וְאִילּוּ בְּחַייּוֹהִי לָא כְּתִיב. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה מַאי שְׁנָא הָכָא דִּכְתִיב לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי, דְּשַׁקְיִל הַאי לְגַבֵּי הַאי. אֶלָּא, בְּגִין דְּדָוִד זָכָה לְאִתְקַשְׁרָא בִּרְתֵּיכָא קַדִּישָׁא דַּאֲבָהָתָא, וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא חַד, בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

פרק מו

(ויקרא י״ח:ג׳) כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ, רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים ק״ב:כ״ב) לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְיָ׳ וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלַ ם. תַּמָּן תְּנֵינָן, שְׁמָא קַדִּישָׁא סָתִים וְגַלְיָא.

וְאוֹרַיְיתָא דְּהִיא שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, סָתִים וְגַלְיָא. וְכָל קְרָא דְּבָאוֹרַיְיתָא, וְכָל פִּרְשָׁתָא דְּאוֹרַיְיתָא, סָתִים וְגַלְיָא.

דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵחֲצִיפוּתָא דְּצַדֶּקֶת חָדָא, נַפְקָן כְּמָה טָבָאן לְעָלְמָא. וּמַאן הִיא. תָּמָר. דִּכְתִיב, (בראשית ל"ח:י"ד) וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינָיִם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, פַּרְשָׁתָא דָּא מוֹכַח, דְּאוֹרַיְיתָא סָתִים וְגַלְיָא. וְהָא אִסְתַּכַּלְנָא בְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא אֲתַר דְּאִקְרֵי פֶּתַח עֵינָיִם, אֶלָּא כֹּלָּא סָתִים, וְרָזָא דְּרָזִין הוּא.

וְתַנְיָא, מַאי חָמְאת צַדֶּקֶת זוֹ לְעוֹבָדָא דָּא. אֶלָּא יַדְעַת בְּבִיתָא דַּחֲמוֹהִי אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֵיךְ מַדְבֵּר הַאי עָלְמָא עִם בְּנֵי נָשָׁא. וּבְגִין דְּהִיא יַדְעַת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹקִים מִלָּה עַל יָדָהָא. וְאַזְלָא הָא כְּמָה דְּתַנְיָנָן, אִזְדַּמְּנַת הֲוַת בַּת שֶׁבַע מו' יְמֵי בְּרֵאשִׁית לְמֶהֱוֵי אִמֵּיהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא. אוּף הָכָא אִזְדַּמְּנַת הֲוַת תָּמָר לְדָא, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עָלְמָא.

וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינָיִם, מַאן פֶּתַח עֵינַיִם כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (בראשית י"ח:א') וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. וּכְתִיב, (שמות י"ב:כ"ג) וּפָסַח יְיָ' עַל הַפֶּתַח. וּכְתִיב (תהילים קי"ח:י"ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק וְגוֹ'. עֵינַיִם: דְּכָל עַיְינִין דְּעָלְמָא לְהַאי פִּתְחָא מְצַפָּאן. אֲשֶׁר עַל דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה, מַאי תִּמְנָתָה. כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (במדבר יב) וּתְמוּנַת יְיָ' יַבִּיט. וְהָכִי אוֹקִימְנָא, תָּמָר אוֹקִימַת מִלָּה לְתַתָּא, וּפַרְחַת פַּרְחִין, וַאֲנִיצַת עַנְפִין בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

(הושע י"ב:א') וִיהוּדָה עוֹד רָד עִם אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה וְגוֹ'. כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (משלי ל':כ') כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאֲפֶת. כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ, וְאוֹקִימְנָא כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ, אוֹקִידַת עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי, וְאָמְרָה לֹא פָעָלְתִּי אָוֶן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ, וְלֵית מַאן דְּיֵדַע אוֹרְחָהָא, לְאִשְׁתְּזָבָא מִנָּהּ. וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ, אֶל הַדֶּרֶךְ מַמָּשׁ, לְאִתְחַבְּרָא חִוָּורָא בְּסוּמְקָא. וַיֹּאמֶר הָבָה נָא אָבוֹא אֵלַיִךְ וְגוֹ', הָא אוֹקִימְנָא הָבָה בְּכָל אֲתַר.

כִּי לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִיא. כִּי כַלָּתוֹ הִיא דְּעָלְמָא, מְתַרְגְּמִינָן אֲרֵי שֵׁצִיְיתָא דְּעָלְמָא הִיא. מַאי טַעֲמָא לָא יָדַע. בְּגִין דְּהָא מְנַהֲרָן אַנְפָּהָא, לְקַבְּלָא מִנַּיהּ, וְאִזְדַּמְּנָא לְאִתְבַּסְּמָא וּלְרַחֲמָא עָלְמָא (דבר אחר) כִּי כַלָּתוֹ הִיא, דָּא כַּלָּה מַמָּשׁ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':ח') אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה.

וַתֹּאמֶר מַה תִּתֵּן לִי כִּי תָבֹא אֵלָי. הַשְׁתָּא כַּלָּה בַּעְיָא תַּכְשִׁיטָהָא. וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי עִזִּים מִן הַצֹּאן. לְמַלְכָּא דְּהַוָּה לֵיהּ בְּרָא מֵאַמַּהּ חָדָא, וְאָזִיל בְּהֵיכְלָא, בָּעָא מַלְכָּא לְאִתְנַסְּבָא בְּמַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה, וּלְאַעְלָאָה בְּהֵיכְלֵיהּ. אָמְרָה מַאן יָהִיב לֵיהּ בְּהֵיכְלֵיהּ דְּמַלְכָּא (נ"א מאן יהיב ליה לדין בהיכליה דמלכא. אמר מלכא), אָמַר מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַשְׁדַּר וְאַתְּרִיךְ לְבָרָא דְּאַמַּהּ מֵהֵיכְלָא דִּילִי.

כַּךְ נָמֵי הָכָא, אָנֹכִי אֶשְׁלַח גְּדִי עִזִּים מִן הַצֹּאן. וְהָא אוֹקִימְנָא, בְּלֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי. וְכָל אִינּוּן בְּסִטְרָא דִּבְכוֹר בְּהֵמָה קָא אָתוּ. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב אָנֹכִי אֶתֵּן, אֶלָּא אָנֹכִי אֶשְׁלַח, אַתָּרִיךְ וְאַשְׁדָּר לֵיהּ, דְּלָא יִשְׁתְּכַח בְּהֵיכָלִי.

וַתֹּאמֶר אִם תִּתֵּן עֵרָבוֹן עַד שָׁלְחֵךְ. אִלֵּין אִינּוּן סִימָנִין דְּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִתְבָּרְכָא מִן מַלְכָּא בְּזִוּוּגָהָא. וַיֹּאמֶר מַה הָעֵרָבוֹן אֲשֶׁר אֶתֵּן לָךְ, וַתֹּאמֶר חוֹתָמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמַטֶּךָ. אִלֵּין אִינּוּן (נ"א סטרי) קִטְרֵי עִלָּאֵי, תַּכְשִׁיטָהָא דְּכַלָּה אִתְבָּרְכָא מִתְּלָתָא אִלֵּין, נֶצַח הוֹד יְסוֹד, וְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בִּתְלָתָא אִלֵּין וְכַלָּה (ס"א מנצח הוד יסוד) מֵהָכָא מִתְבָּרְכָא. מִיַּד וַיִּתֵּן לָהּ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לוֹ. וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים. מַאן מִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים. בָּתַר דִּיתְלְתוּן יַרְחַיָּא, וְהָא ג' יַרְחִין אוֹקִימְנָא. וְהָכָא כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים, דְּשָׁארֵי יַרְחָא רְבִיעָאָה לְאִתְעָרָא דִּינִין בְּעָלְמָא בְּחוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא, וְהִיא יַנְקָא מִסִּטְרָא אָחֳרָא. כְּדֵין, וַיּוּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ, הָא כַּלָּה בְּסִטְרָא אָחֳרָא אִשְׁתְּכַחַת. מַה כְּתִיב, הוֹצִיאוּהָ. כְּמָה דִּכְתִיב, (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. וְתִשָּׂרֵף, בְּשֵׁלְהוֹבֵי טִיהֲרָא בְּגָלוּתָא. מַה כְּתִיב, הִיא מוּצֵאת, לְאִתְמַשָּׁכָא בְּגָלוּתָא. וְהִיא שָׁלְחָה אֶל חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לוֹ. לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה מִמֶּנּוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לוֹ. דְּיִלֵּיהּ סִימָנִין אִלֵּין מִשְׁתַּכְּחִין, אָנֹכִי הָרָה. מִיַּד וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי. צָדְקָה וַדַּאי, וּשְׁמָא גָּרִים. מַאן גָּרִים לָהּ, שְׁמָא דָּא. הָדָר וְאָמַר מִמֶּנִּי, דִּכְתִיב, (תהילים י״א:ז׳) כִּי צַדִּיק יְיָ׳ צְדָקוֹת אָהֵב יְשָׁר יֶחֱזוּ פָנָיו. צָדְקָה: צָדַק ה׳, דְּמִמֶּנִּי נַטְלַת שְׁמָא דָּא. מִמֶּנִּי יָרְתָא. מִמֶּנִּי אִשְׁתְּכַחַת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי טַעְמָא חָמִיהָ כְּתִיב בַּאֲתַר חַד, יְהוּדָה בַּאֲתַר אָחֳרָא. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא אִתְקְטַר דָּא בְּדָא. חָמִיהָ, בַּאֲתַר עִלָּאָה תְּלֵי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, פַּרְשְׁתָּא דָּא אוֹקִימְנָא בְּרָזָא עִלָּאָה, בְּכַמָּה גַּוְונִין. כַּד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי, מִינָּהּ יִשְׁתְּמַע רָזִין דְּאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדִינוֹי בְּכָל אֲתַר. וְהִיא יַדְעַת וַאֲקְדִּימַת גַּרְמָאָה לְמִלָּה דָּא, לְאַשְׁלְמָא אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּיִנְפְּקוּ מִינָּהּ מַלְכִין שַׁלִּיטִין, וּזְמִינִין לְשַׁלְטָאָה עַל עָלְמָא. וְרוּת כְּהַאי גַּוְונָא עַבְדַת.

פרק מז

אָמַר רִבִּי אַבָּא, פַּרְשְׁתָּא דָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא דְּאוֹרַיְיתָא אִתְקַשְׁרָא, וְכֹלָּא סְתִים וְגַלְיָא. וְאוֹרַיְיתָא כֹּלָּא כְּהַאי גַּוְונָא אִשְׁתְּכַחַת. וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא רָשִׁים בָּהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּסָתִים וְגַלְיָא. בְּגִינֵי כַּךְ, סְתִימֵי דְּאוֹרַיְיתָא, קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יָרְתִין לָהּ, וְאִתְגַּלְיָא בִּשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (תהילים ק״ב:כ״ב) לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְיָ׳ וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלַ ם, דְּהָא בְּצִיּוֹן בְּמַקְדְּשָׁא, שָׁרֵי לְאַדְכָּרָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא חָזֵי. וּלְבַר

בְּכִינּוּיוֹ. וְעַל דָּא כֹּלָּא סָתִים וְגַלְיָא. תָּאנָא, כָּל מַאן דְּגָרַע אָת חַד מֵאוֹרַיְיתָא. אוֹ יוֹסִיף אָת חַד בְּאוֹרַיְיתָא, כְּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עוֹבָדָא דְּמִצְרִים פַּלְחִין לְשִׁפְחָה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. עוֹבָדָא דִּכְנַעַן, פַּלְחִין לְהַהוּא דְּאִקְרֵי (שמות י״ב:כ״ט) שִׁבִּי אֱשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ט׳:כ״ה) אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. בְּגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ מַכְתִּיבִין (ס"א מברכין) (ס"א מכדבין) בְּמִלִּין קַדִּישִׁין, וְעַבְדִין עוֹבָדִין (ס"א עריין) בְּכֹלָּא. בְּגִינֵי כַּךְ כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם בָּהּ וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, דְּעַבְדִין דִּינִין (ס"א זינין) בִּישִׁין לְשַׁלְטָא עַל (נ"א לסאבא) אַרְעָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ. וּכְתִיב וַתִּטְמָא הָאָרֶץ.

(ויקרא י״ח:ג׳) כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ', רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (איוב ל״ח:י״ג) לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְגוֹ', תָּאנָא, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לְאַרְעָיהּ, מִכָּל מְסָאֲבוּתָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּסָאִיבוּ לָהּ. כְּהַאי מַאן דְּאָחִיד בְּטָלִיתֵיהּ, וְאַנְעַר טִנּוּפָא מִנֵּיהּ. וְכָל אִינּוּן דְּאִתְקָבָרוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, לְמִשְׁדֵּי לוֹן לְבַר, וּלְדַכְּאָה אַרְעָא קַדִּישָׁא מִסְּטָרָא אָחֳרָא (ס"א קדישא אחרא), כְּבָיָכוֹל דְּהַוָה מַתְזָנָא לִשְׁאָר רַבְרְבֵי עַמִּין, וּלְקַבְּלָא מְסָאֲבוּתָא דִּלְהוֹן, וּלְדַבְּרָא לוֹן. וְזַמִּין לְדַכְּאָה לָהּ וּלְאַעְבְּרָא לוֹן לְבַר.

פרק מח

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה מַדְכֵּי טוּרֵי (ס"א שוקי) דְּטִבֶּרְיָא, וְכָל דְּהַוָה תַּמָּן מִית, הֲוָה סָלִיק לֵיהּ, וּמְדַכֵּי אַרְעָא. תָּאנָא, כְּתִיב (ירמיהו ב׳:ז׳) וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי וְגוֹ', אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּזָכֵי בְּחַיָּיוֹ לְמִשְׁרֵי מָדוֹרָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. דְּכָל מַאן דְּזָכֵי לָהּ, זָכֵי לְאַנְגָּדָא מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא דִּלְעֵילָּא, דְּנָחִית עַל אַרְעָא. וְכָל מַאן דְּזָכֵי לְאִתְקַשְּׁרָא בְּחַיָּיוֹ בְּהַאי אַרְעָא קַדִּישָׁא, זָכֵי לְאִתְקַשְּׁרָא לְבָתַר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

וְכָל מַאן דְּלָא זָכֵי בְּחַיָּיוֹ, וּמַיְיתִין לֵיהּ לְאִתְקַבְּרָא תַּמָּן, עָלֵיהּ כְּתִיב, (ירמיהו ב׳:ז׳) וַנַּחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה. רוּחֵיהּ נָפִיק בִּרְשׁוּתָא נוּכְרָאָה אָחֳרָא, וְגוּפֵיהּ אָתֵי תְּחוֹת רְשׁוּתָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, כְּבָיָכוֹל עָבִיד קֻדְשׁ חוֹל, וְחוֹל קֹדֶשׁ. וְכָל מַאן דְּזָכֵי לְמֵיפַּק נִשְׁמָתֵיהּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אִתְכְּפָרוּ חוֹבוֹי, וְזָכֵי לְאִתְקַשְּׁרָא תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:מ״ג) וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִי זָכֵי בְּחַיָּיוֹ, זָכֵי לְאִתְמַשְּׁכָא עֲלֵיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא תְּדִיר, וְכָל מַאן דְּיָתִיב בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא, אִתְמְשַׁךְ עָלֵיהּ רוּחָא אָחֳרָא נוּכְרָאָה.

תָּאנָא, כַּד סָלִיק רַב הַמְנוּנָא סָבָא לְהָהֵם, הֲוֹוּ עִמֵּיהּ תְּרֵיסַר בְּנֵי מְתִיבְתָּא דִּילֵיהּ, אָמַר לוֹן, אִי אֲנָא אָזִיל לְאָרְחָא דָּא, לָאו עַל דִּידִי קָא עָבִידְנָא, אֶלָּא לְאָתְבָא פִּקְדוֹנָא לְמָארֵיהּ. תְּנֵינָן כָּל אִינּוּן דְּלָא זָכוּ לְהַאי בְּחַיָּיוֹ, אִתְיְבִין פִּקְדוֹנָא דְּמָארֵיהוֹן לְאָחֳרָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּגִינֵי כַּךְ, כָּל מַאן דְּאַעְבַּר מֵאִינּוּן זִינִין בִּישִׁין, אוֹ רְשׁוּתָא אָחֳרָא בְּאַרְעָא, אַרְעָא אִסְתְּאָבַת, וַוי לֵיהּ לְהַהוּא גְּבַר, וַוי לְנַפְשֵׁיהּ, דְּהָא אַרְעָא קַדִּישָׁא לָא מְקַבְּלָא לֵיהּ לְבָתַר. עָלֵיהּ כְּתִיב, (תהילים ק"ד:ל"ה) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ, בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּבָעוֹלָם הַבָּא, וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם, בְּתְחִיַּית הַמֵּתִים, כְּדֵין בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ' הַלְלוּיָהּ.

פרק מט

(ויקרא י"ח:ד') אֶת מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם וְגוֹ', רִבִּי אַבָּא אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וּבְגִין רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ עָלַיְיהוּ, יָהִיב לוֹן נִימוּסִין דְּקִשׁוֹט, נָטַע בְּהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, אַשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא בֵּינַיְיהוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין בִּרְשִׁימִין קַדִּישָׁא בִּבְשָׂרֵיהוֹן. וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן דְּאִינְהוּ דִּילֵיהּ, (אשתמודען) מִבְּנֵי הֵיכָלֵיהּ.

וּבְגִינֵי כַּךְ, כָּל אִינּוּן דְּלָא רְשִׁימִין בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא בִּבְשָׂרֵיהוֹן לָאו אִינּוּן דִּילֵיהּ, וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן דְּכֻלְּהוּ מִסְטְרָא דְּמָסָאֲבוּתָא אַתְיָין, וְאָסִיר לְאִתְחַבְּרָא בְּהוּ, וּלְאִשְׁתַּעֵי בַּהֲדַיְיהוּ, בְּמִלּוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָסִיר לְאוֹדָעָא לְהוּ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל אַת דְּאוֹרַיְיתָא, מִתְקַשְּׁרָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְכָל מַאן דְּלָא אִתְרְשִׁים בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא בִּבְשָׂרֵיהּ, אָסִיר לְאוֹדָעָא לֵיהּ מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. וְכָל שֶׁכֵּן לְאִשְׁתַּדְּלָא (נ"א לאסתכלא) בֵּיהּ.

פרק נ

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (שמות י"ב:מ"ג-מ"ד) זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל בֶּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ, וּכְתִיב וְכָל עֶבֶד אִישׁ וְגוֹ'. וּכְתִיב תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ. וּמַה פִּסְחָא דְּאִיהוּ בִּשְׁרָא לְמֵיכְלָא, עַל דְּאִתְרְמִיז בְּמִלָּה קַדִּישָׁא, אָסִיר לְכָל הָנֵי לְמֵיכַל בֵּיהּ, וּלְמֵיהַב לְהוּ לְמֵיכַל, עַד דְּאִתְגְּזָרוּ. אוֹרַיְיתָא דְּהִיא קֻדְשׁ קֳדָשִׁים (דקדישא) שְׁמָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהִי, אָמַר לֵיהּ, הָא תְּנֵינָן אָסוּר לְלַמֵּד תּוֹרָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְשַׁפִּיר אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא דְּבָבֶל, דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ז:כ') לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי, אֲבָל כֵּיוָן דְּאָמַר מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב, אֲמַאי חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּחוּלָקָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּא נָטַע בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (משלי ד':ב') כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, לָכֶם, וְלָא לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וּבְגִין דְּאִיהִי גְּנִיזָא עִלָּאָה יַקִּירָא, שְׁמֵיהּ מַמָּשׁ, אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא סָתִים וְגַלְיָא, בְּרָזָא דִּשְׁמֵיהּ. וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל בִּתְרִין דַּרְגִּין אִינּוּן, סָתִים וְגַלְיָא, דְּתַנְיָנָן תְּלַת דַּרְגִּין אִינּוּן מִתְקַשְּׁרָן דָּא בְּדָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹרַיְיתָא, וְיִשְׂרָאֵל. וְכָל חַד, דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא, סָתִים וְגַלְיָא. קוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא, סָתִים וְגַלְיָא. אוֹרַיְיתָא הָכִי נָמֵי סָתִים וְגַלְיָא. יִשְׂרָאֵל הָכִי נָמֵי דַּרְגָּא עַל דַּרְגָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ז:י"ט) מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. תְּרֵי דַּרְגִּין אִינּוּן, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, חַד גַּלְיָא, וְחַד סָתִים.

מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא כָּל מָאן דְּאִתְגְּזַר וְאִתְרְשִׁים בִּשְׁמָא (נ"א ברשומא) קַדִּישָׁא, יָהֲבִין לֵיהּ בְּאִינּוּן מִלִּין דְּאִתְגַּלְיָין בְּאוֹרַיְיתָא, כְּלוֹמַר, מוֹדִיעִין לֵיהּ בְּרִישֵׁי אַתְוָון, בְּרִישֵׁי פִּרְקִין, יָהֲבִין עֲלֵיהּ חוּמְרָא דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְלָא יַתִּיר, עַד דְּיִסְתַּלַק בְּדַרְגָּא אָחֳרָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב (ליעקב שפיר). אֲבָל חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר. וּכְתִיב (בראשית ל"ה:י') לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב וְגוֹ'. חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, אִלֵּין רָזֵי אוֹרַיְיתָא וְנִמּוּסֵי אוֹרַיְיתָא, וְסִתְרֵי אוֹרַיְיתָא, דְּלָא יִצְטָרְכוּן לְגַלָּאָה אֶלָּא לְמַאן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר כַּדְקָא חָזֵי.

וּמַה לְיִשְׂרָאֵל הַאי, לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, וְכָל מַאן דְּלָא אִתְגְּזַר וְיָהֲבִין לֵיהּ אֶפִּילּוּ אָת זְעִירָא דְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ חָרִיב עָלְמָא, וּמְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכֹלָּא בְּהַאי תַּלְיָא, וְדָא אִתְקְשַׁר, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים ד':מ"ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׂם, אֲבָל לִשְׁאָר עַמִּין לָא שָׂם. בְּגִין כָּךְ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (ויקרא כ) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר. וְכֵן כֻּלְּהוּ. יְנוּחוּן אֲבָהָן דְּעָלְמָא, אִינּוּן הִלֵּל וְשַׁמַּאי, דְּהָכִי אָמְרוּ לְאוּנְקְלוֹס, וְלָא אוֹדְעוּ לֵיהּ מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא עַד דְּאִתְגְּזַר.

וְתָא חֲזֵי, מִלָּה קַדְמָאָה דְּאוֹרַיְיתָא, דְּיָהֲבִין לִינוֹקֵי, אֶל"ף בֵּי"ת, דָּא מִלָּה דְּלָא יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְאַדְבְּקָא בְּסוּכְלְתָנוּ, וּלְסַלְקָא לֵיהּ בִּרְעוּתָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְמַלְּלָא בְּפוּמַיְיהוֹן. וַאֲפִילּוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וְעִלָּאֵי דְּעִלָּאֵי, לָא יַכְלִין לְאַדְבָּקָא, בְּגִין דְּאִינּוּן סְתִימִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וַאֲלַף וְאַרְבַּע מְאָה וַחֲמֵשׁ רִבְבָן דְּעָלְמִין, כֻּלְּהוּ תַּלְיָין בְּקוּצָא דְּאֶל"ף, וְשִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁמָהָן קַדִּישִׁין גְּלִיפִין בְּאַתְוֵי רֵישֵׁימוּ, דְּקַיְימוּ בֵּהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְכוּרְסְיָיא יְקָרָא דְּמַלְכָּא, תַּלְיָין מִסְטָרָא חֲדָא לְסִטְרָא חֲדָא, דִּפְשִׁיטוּתָא דְּאֶל"ף, קְיוּמָא דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְסַמְכִין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין בָּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

וּשְׁבִילִין סְתִימִין, וְנַהֲרִין עֲמִיקִין, וְעֶשֶׂר אֲמִירָן, כֻּלְּהוּ נָפְקִין מֵהַהוּא קוֹצָא תַּתָּאָה דְּתִתְחוֹת אֶל"ף. מִכָּאן וּלְהָלְאָה שָׁאנֵי לְאִתְפַּשְׁטָא אֶלֶף בְּבֵית. וְלֵית חוּשְׁבָּן לְחָכְמְתָא דְּהָכָא אִתְגְּלִיף. בְּגִינֵי כַּךְ, אוֹרַיְיתָא קְיוּמָא דְּכֹלָּא, וּמְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא, לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא דָּא בְּדָא כַּדְקָא חָזֵי. וּמַאן דְּאִתְגְּזַר, אִתְקְשַׁר בְּהַהוּא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וּמַאן דְּלָא אִתְגְּזַר, וְלָא אִתְקְשַׁר בֵּיהּ, כְּתִיב בֵּיהּ, (ויקרא כ"ב:י') וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. (שמות י"ב:מ"ח) וְכָל

עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ. דְּהָא אִתְעַר רוּחַ מְסָאֲבָא דְּמִסְטָרֵיהּ, וְאָתֵי לְאִתְעָרְבָא בְּקִדּוּשָׁה. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּפָרִישׁ לְיִשְׂרָאֵל בְּנוֹי, רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא, מִנַּיְיהוּ וּמִזּוּהֲמָא דִּלְהוֹן. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. וּבְגִינֵי כַּךְ, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, וְלָא לְאָחֳרָא. תּוֹרַת אֱמֶת, לְזֶרַע אֱמֶת. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וּנְשָׁקֵיהּ עַל יְדוֹי.

רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כְּתִיב (שמואל א י״ב:כ״ב) כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ׳ אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ וְגוֹ׳, כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ׳ אֶת עַמּוֹ, מַאי טַעְמָא בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בְּגִין דְּכֹלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וּבְמָה אִתְקְשָׁרוּ יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּהַהוּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּאִתְרְשִׁים בְּבְשָׂרֵיהוֹן. וּבְגִינֵי כַּךְ, לֹא יִטֹּשׁ יְיָ׳ אֶת עַמּוֹ. וְלָמָּה. בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל דְּאִתְרְשִׁים בְּהוּ.

תָּאנָא, אוֹרַיְיתָא אִקְרֵי בְּרִית, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי בְּרִית. וְהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא אִקְרֵי בְּרִית. וְעַל דָּא כֹּלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ דָּא מִן דָּא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יֵיסָא, אוֹרַיְיתָא וְיִשְׂרָאֵל שַׁפִּיר. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנָלָן דְּאִקְרֵי בְּרִית. אָמַר לֵיהּ דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:מ״ה) וַיִּזְכּוֹר לָהֶם בְּרִיתוֹ, וְהָא אִתְיְידַע, וְהָא אִתְמַר.

(ויקרא י״ח:ד׳) וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ, חֻקּוֹתַי: אִלֵּין אִינּוּן נְמוּסֵי מַלְכָּא. מִשְׁפָּטַי: אִלֵּין אִינּוּן גְּזָרֵי אוֹרַיְיתָא, רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּל אִינּוּן נְמוּסִין מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי צֶדֶק, אִקְרוּן חֻקּוֹתַי, וְאִינּוּן גְּזֵרַת מַלְכָּא. וּבְכָל אֲתַר דְּאִקְרֵי מִשְׁפָּט אִקְרוּן דִּינָא דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ מַלְכָּא קַדִּישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ הוּא. דְּהוּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בַּאֲתַר דְּתֵרִין חוּלְקִין אֲחִידָן דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ, וְאִינּוּן דִּינָא וְרַחֲמֵי. וּבְגִינֵי כַּךְ חֹק וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים קמ״ז:י״ט-כ׳) חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. לְיִשְׂרָאֵל וְלָא לְשָׁאַר עַמִּין.

בַּתְרֵיהּ מַה כְּתִיב, לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי. וְתָנֵינָן, אַף עַל גַּב דְּאִתְגְּזַר וְלָא עָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, הֲרֵי הוּא כְּגוֹי בְּכֹלָּא, וְאָסִיר לְמֵילַף לֵיהּ פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן (שמות כ׳:כ״ב) מִזְבַּח אֲבָנִים, דָּא מִזְבֵּחַ אֲבָנִים מַמָּשׁ. וְהָא קַשְׁיוּ דִּלְבֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ קַיְימָא, וְזוּהֲמָא לָא אִתְפְּסָק מִנֵּיהּ. בְּגִינֵי כַּךְ, לָא סָלִיק בִּידֵיהּ הַהוּא גְּזִירוּ, וְלָא מְהַנְיָא לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות כ׳:כ״ב) כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶהָ.

בְּגִינֵי כַּךְ, לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי סְתָם. וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. מִלָּה אָחֳרָא (נ"א זעירא), לָא יַהֲבִינָן לְהוּ, כָּל שֶׁכֵּן רָזֵי אוֹרַיְיתָא, וְנִמּוּסִין דְּאוֹרַיְיתָא. וּכְתִיב, (דברים ל״ב:ט׳) כִּי חֵלֶק יְיָ׳ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ׳ אֱלֹהָיו.

פרק נא

מַתְנִיתִין, בְּנִמּוּסֵי טָהִירִין. אַרְבַּע מַפְתְּחִין שָׁוִיין, לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. בְּזִוְיַיתְהוֹן אִשְׁתְּכַחוּ. חַד לְסִטְרָא אַרְבַּע, וְאַרְבַּע לְסִטְרָא חַד. אִתְגַּלְפָן (ס"א אתפלגן) בְּחַד גַּוְונָא. בְּהַהוּא גַּוְונָא, תְּכֵלָא, וְאַרְגְּוָונָא וְצֶבַע זְהוֹרִי, וְחִוָּורָא, וְסוּמָקָא. דָּא עָיֵיל בְּגַוְונָא דְּחַבְרֵיהּ, וְדִידֵיהּ בֵּיהּ רָשִׁים.

אַרְבַּע רֵישִׁין כַּחֲדָא אִסְתְּלִיקוּ, וּבְחַד דִּיוּקְנָא מִתְדַּבְּקָן. חַד רֵישָׁא אִסְתְּלִיק, מִגּוֹ סַחְיוּ דְּאִסְתְּחֵי. תְּרֵי אַיְילְתָּא קְצִיבִין בְּשִׁיעוּרָא חַד, סַלְקָן מֵהַהוּא סַחְיוּתָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ד׳:ב׳) כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה. בְּשַׁעֲרָא דִּלְהוֹן, חֵיזוֹ דְּאֶבֶן טָבָא דְּאַרְבַּע גַּוְונִין.

אַרְבַּע גַּדְפִּין דְּכַסְיָין עַל גּוּפָא, וִידִין זְעִירִין תְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ. וְחָמֵשׁ בְּחָמֵשׁ גְּלִיפָן. טָאסִין (ס"א שאפין) לְעֵילָּא לְעֵילָּא מֵהֵיכָלָא, דְּשַׁפִּירָא בְּרִיוָא וְיָאָה לְמֶחֱזֵי.

חַד עוּלֵּים רַבָּיָא, נָפִיק שְׁנַן חַרְבָּא, דְּמִתְהַפְּכָא לְגוּבְרִין לְנוּקְבִין. נַטְלִין לְמִשְׁיְחָא דְּאֵיפָּה בֵּין שְׁמַיָּא וּבֵין אַרְעָא. לְזִמְנִין נַטְלִין (ס"א עולין) לָהּ בְּכָל עָלְמָא, וְכָל מְשִׁיחִין בָּהּ מָשִׁיחִין, דִּכְתִיב, (ויקרא י״ט:ל״ו) אֵיפַת צֶדֶק וְגוֹ'.

חַד חֵיזוֹ דְּבְדוֹלְחָא, קַיְימָא עַל חַרְבָּא חַד, בְּרֵישָׁא דְּהַהוּא רַבְיָא (נ"א חרבא) מְלְהָטָא סוּמָקָא מִגּוֹ בְּדוֹלְחָא. תְּרִין סִטְרִין מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא, אִתְחָזֵי הַהוּא חַרְבָּא, בִּרְשִׁימִין עָמִיקִין, חַד גְּבָר תַּקִּיף, עוֹלְמָא דְּקַיְימָא בי"ג עָלְמִין. חַגִּיר הַהוּא חַרְבָּא, לְמֶעְבַּד נוּקְמִין. עִמֵּיהּ חַגִּירִין שִׁתִּין אֲחֶרְנִין, כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּלְחָפֵי (נ"א מתיילפי) (ס"א משלפי) נַצְחִין קְרָבָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ה:ד׳) חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ וַהֲדָרֶךָ. וּכְתִיב (שיר השירים ג׳:ח׳) כֻּלָּם אֲחוּזֵי חֶרֶב מְלוּמְּדֵי מִלְחָמָה וְגוֹ'. בְּכַמָּה גַּוְונִין מִתְהַפְּכִין אַנְפַּיְיהוּ, לֵית דְּיֵדַע לוֹן, בַּר חַד תּוֹלַעְתָּא דְּשָׁאט (ס"א דשארי) בֵּין נוּנֵי יַמָּא, כָּל אֲבָנִין דְּאַעְבָּר עֲלַיְיהוּ מִתְבַּקְּעִין.

בְּהַהוּא זִמְנָא, קָלָא דְּנָפִיק מֵאִינּוּן דַּחֲגִירֵי חַרְבָּא, מְבָקַע תְּמָנְיסָר טוּרִין רַבְרְבִין, וְלֵית מַאן דְּיַרְכִּין אוּדְנַיְיהּ. כֻּלְּהוּ עָלְמָא סְתִימִין עַיְינִין, אֲטִימִין לִבָּא, לֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח דְּהָא בְּנָיְינָא לְסְתּוֹר כַּד עַבְדִּין עוֹבָדָן דְּלָא מִתְבַּשְּׁרָן, סָאטִין מֵאָרְחָא דְּתַקְּנָא, יְמִינָא אַעְדֵּי, וּשְׂמָאלָא שַׁלְטָא, כְּדֵין עָרְיָין אִשְׁתְּכָחוּ. וַוי לְחַיָּיבַיָּא דְּגַרְמִין דָּא בְּעָלְמָא, דְּהָא לָא מִתְבָּרְכִין לְעֵילָּא, עַד דְּיִשְׁתְּצוּן אִינּוּן לְתַתָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:ל״ה) וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ' הַלְלוּיָהּ. (ע"כ).

פרק נב

(ויקרא ח"י) עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה רִבִּי חִיָּיא פָּתַח. (שיר השירים ב':ג') כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי בֵּין הַבָּנִים וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֲבָל כַּמָּה חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהִיא מְשַׁבַּחַת לֵיהּ בְּהַאי. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, אֲמַאי מְשַׁבַּחַת לֵיהּ בְּתַפּוּחַ, וְלָא בְּמִלָּה אָחֳרָא, אוֹ בְּגִוְונִין אוֹ בְּרֵיחָא אוֹ בְּטַעְמָא.

אֲבָל הוֹאִיל וּכְתִיב תַּפּוּחַ, בְּכֹלָּא הִיא מְשַׁבַּחַת לֵיהּ, בִּגְוונִין, בְּרֵיחָא, וּבְטַעְמָא. מַה תַּפּוּחַ הוּא אַסְווֹתָא לְכֹלָּא, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְווֹתָא לְכֹלָּא. מַה תַּפּוּחַ אִשְׁתְּכַח בִּגְוונֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בִּגְוונִין עִלָּאִין. מַה תַּפּוּחַ אִית בֵּיהּ רוּחָא דָּקִיק מִכָּל שְׁאָר אִילָנֵי, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בֵּיהּ (הושע י"ד:ז') וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן. מַה תַּפּוּחַ טַעֲמֵיהּ מְתִיקָא, אוּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בֵּיהּ (שיר השירים ה':ט"ז) חִכּוֹ מַמְתַקִּים.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹשַׁנָּה, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, אֲמַאי כְּשׁוֹשַׁנָּה, וְהָא אִתְּמַר. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּאַסְגִּיאוּ זַכָּאֵי בְּעָלְמָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל סַלְקָא רֵיחִין טָבִין, וּמִתְבָּרְכָא מִמַּלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאַנְפָּהָא דְּאַסְגִּיאוּ חַיְּיבִין בְּעָלְמָא, כִּבְיָכוֹל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא סַלְקָא רֵיחִין טָבִין, וְאַטְעָמַת מִסְּטָרָא אָחֳרָא מְרִירָא. כְּדֵין, כְּתִיב (איכה ב':א') הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ וְגוֹ', וְאַנְפָּהָא חֲשׁוֹכָן.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּאַסְגִּיאוּ זַכָּאִין בְּעָלְמָא, כְּתִיב (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. וּבְזִמְנָא דְּאַסְגִּיאוּ חַיְּיבִין בְּעָלְמָא, כְּתִיב (איכה ב':ג') הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר מֵהָכָא, (משלי ט"ז:כ"ח) וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף, כְּלוֹמַר פָּרִישׁ מַלְכָּא מִן מַטְרוֹנִיתָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה.

פרק נג

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה יָתִיב קָמֵי אֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, אִי פְּרַקְלִיטָא בְּעָלְמָא בְּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַח, וְאִי קַטֵּיגוֹרְיָא בְּעָלְמָא, בְּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַח, אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ, לְמַלְכָּא דְּהַוָה לֵיהּ בַּר מְמַטְרוֹנִיתָא, כָּל זִמְנָא דְּהַהוּא בְּרָא עָבִיד רְעוּתָא דְּמַלְכָּא, מַלְכָּא עָבִיד מָדוֹרֵיהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא. וְכָל זִמְנָא דְּלָא הֲוָה הַהוּא בַּר עָבִיד רְעוּתָא דְּמַלְכָּא, מַלְכָּא פָּרִישׁ מָדוֹרֵיהּ מִמַּטְרוֹנִיתָא.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִּין רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוִּי מָדוֹרֵיהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא עַבְדִּין רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁוִּי מָדוֹרֵיהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא. בְּגִין

דְּיִשְׂרָאֵל הוּא בְּרָא בּוֹכְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. אִמָּא, דָּא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב, (משלי יא) וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ.

תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל רָחֲקִין מֵהֵיכָלָא דְמַלְכָּא, כִּבְיָכוֹל מַטְרוֹנִיתָא אִתְרַחֲקַת עִמְּהוֹן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמַטְרוֹנִיתָא לָא אַקְדִּימַת קִיסְטָא לְהַאי בַּר, לְאַלְקָאָה לֵיהּ, לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח מֵישָׁר. בְּגִין דְּמַלְכָּא לָא אַלְקֵי לִבְרֵיהּ לְעָלְמִין. אֶלָּא שָׁבִיק כֹּלָּא בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, לְאַנָּהָגָא הֵיכְלָא, וּלְאַלְקָאָה בָּרָהּ, וּלְדַבְּרָא לֵיהּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, לְקֻבְלֵיהּ דְּמַלְכָּא.

וְרָזָא דְּמִלָּה דִּכְתִיב, (משלי ל״א:א׳) דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ (אמו ודאי), דָּא בַּת שֶׁבַע, וְהָא אִתְּמַר כְּתִיב, (משלי י׳:א׳) מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ. תּוּגַת אִמּוֹ וַדַּאי. חֲמֵי מַה כְּתִיב, בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב, בְּעוֹד דְּהַאי בַּר אָזִיל בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְהוּא חַכִּימָא, יְשַׂמַּח אָב (כלל), דָּא מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא. יְשַׂמַּח אָב סְתָם. אִשְׁתְּכַח הַאי בַּר בְּאוֹרְחָא תְּקַלָּא, מַה כְּתִיב וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ. תּוּגַת אִמּוֹ וַדַּאי, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְרָזָא דְּמִלָּה כְּתִיב, (ישעיהו נ׳:א׳) וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם.

תָּא חֲזֵי, לָא אִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּיוֹמָא דְּסָלִיק שְׁלֹמֹה לְחָכְמָתָא, וְאָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים. כְּדֵין נְהִירוּ אַנְפּוֹי דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאָתֵי מַלְכָּא לְמִשְׁרֵי מָדוֹרֵיהּ עִמָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:י׳) וַתֶּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְגוֹ'. מַאי וַתֶּרֶב. דְּסַלְקָא שְׁפִירוּ דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאִתְרַבְיאַת בְּדַרְגָּהָא עַל כָּל שְׁאָר דַּרְגִּין, בְּגִין דְּמַלְכָּא שַׁוִּי מָדוֹרֵיהּ בָּהּ. וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּאַפִּיקַת בְּרָא חַכִּימָא דָּא לְעָלְמָא. (נ"א למלכא)

וְכַד אַפִּיקַת לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה, לְכָל יִשְׂרָאֵל אַפִּיקַת, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ בְּדַרְגִּין עִלָּאִין זַכָּאִין כִּשְׁלֹמֹה (ס"א בשלמא). דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי בְּהוּ, וְאִינּוּן בֵּיהּ. וּבְיוֹמָא דְּשַׁכְלֵל שְׁלֹמֹה בֵּיתָא לְתַתָּא, אַתְקִינַת מַטְרוֹנִיתָא בֵּיתָא לְמַלְכָּא. וְשַׁוִּוּ מְדוֹרֵיהוֹן כַּחֲדָא, וּנְהִירוּ אַנְפֵּיהָא בְּחֶדְוָה שְׁלִימוּ. כְּדֵין אִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא לְכֹלָּא, לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּכְתִיב, מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ, דְּדַבְּרַת לֵיהּ לְרַעוּתָא דְּמַלְכָּא.

וְכַד הַאי בַּר כְּמָה דַּאֲמִינָא, (ס"א דאצטריך) לָא אִתְדַּבַּר לְרַעוּתֵיהּ דְּמַלְכָּא. כְּדֵין הִיא עָרְיָיתָא דְּכֹלָּא, עָרְיָיתָא דְּכָל סִטְרִין דְּהָא מַלְכָּא פָּרִישׁ מִמַּטְרוֹנִיתָא, וּמַטְרוֹנִיתָא אִתְרַחֲקַת מֵהֵיכָלֵיהּ, וּבְגִין כָּךְ עָרְיָיתָא הִיא דְּכֹלָּא. וְכִי לָא עָרְיָיתָא הוּא, מַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא, וּמַטְרוֹנִיתָא בְּלָא מַלְכָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִיא. אִמְּךָ הִיא וַדַּאי, וְשַׁרְיָא עִמָּךְ, בְּגִינֵי כַּךְ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוָתָהּ.

פרק נד

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָקִישׁ יְדוֹי וּבָכָה, וְאָמַר וַוי אִי אֵימָא וְגַלֵּינָא רָזָא, וַוי אִי לָא אֵימָא, דְּיֵיבְדוּן חַבְרַיָּיא מִלָּה. (יחזקאל י״א:י״ג) אֲהָהּ יְיָ' אֱלֹהִים כָּלָה אַתָּה עוֹשֶׂה אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל.

מַאי אֱלֹהֶיהָ. וּמַאי כָּלָה אַתָּה עוֹשֶׂה. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, בְּזִמְנָא דְּה' תַּתְאָה אִתְתָּרֶכַת מֵהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, ה' אָחֳרָא עִלָּאָה בְּגִינָהּ מַנְעַת בִּרְכָתָא. וּכְדֵין כְּתִיב, אֱלֹהֶיהָ כָּלָה אַתָּה עוֹשֶׂה. בְּגִין דְּכַד אִיהִי (נ"א האי ה') אִתְמְנַעַת מִבִּרְכָאן, ה' אָחֳרָא מַנְעַת לוֹן מִכֹּלָּא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחֵי, אֶלָּא בַּאֲתַר דְּשַׁרְיָין דְּכַר וְנוּקְבָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיהו כ"ה:ל') יְיָ' מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. עַל נָוֵהוּ מַמָּשׁ. דָּא מַטְרוֹנִיתָא, וְדָא הוּא וַדַּאי. וּמַאי אוֹמֵר. אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְכוּ'. בֵּיתִי זוּוְגָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְדָא הוּא וַדַּאי, עֶרָוֹת אֲבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה. דְּהָא מִכָּל סִטְרִין עֶרְיָיתָא הוּא. וּכְדֵין, (ישעיהו נ':ג') לְבָשׁוּ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשָׂק הוּשַׂם כְּסוּתָם דְּהָא אֲתַר אַחֲסָנַת בְּרָכָאן דְּמַבּוּעִין דְּנָחֲלִין דַּהֲווֹ נְגִידִין וְשַׁקְיָין כַּדְקָא חָזוּ, אִתְמְנָעוּ.

תָּנֵינָן, כַּד אִתְפָּרֵשׁ מַלְכָּא מִמַּטְרוֹנִיתָא, וּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחָן, כְּדֵין אִקְרֵי ו'. מַאי טַעֲמָא ו'. דְּתַנְיָא, רֵישָׁא דְּיִסּוֹד י', דְּהָא יְסוֹד ו' זְעֵירָא הוּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ו' רַבְרְבָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב וָ"ו תְּרִין וָוִין כַּחֲדָא, וְרֵישָׁא דְּהַאי יְסוֹד י' הוּא. וְכַד אִתְרַחֲקַת מַטְרוֹנִיתָא מִמַּלְכָּא, וּבִרְכָאן אִתְמְנָעוּ מִמַּלְכָּא, וְזוּוְגָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּרֵישָׁא דְּיִסּוֹד, נָטִיל ו' עִלָּאָה לְהַאי רֵישָׁא דְּיִסּוֹד דְּהוּא י', וְנָגִיד לֵיהּ לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין הוּא ו"ו, ו"י לְכֹלָּא, לְעִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מִיּוֹמָא דְּאִתְחֲרִיב יְרוּשָׁלַם, בִּרְכָאן לָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא, וְלֵית לָךְ יוֹם דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ לְוָוטִין, דְּהָא בִּרְכָאן אִתְמְנָעוּ בְּכָל יוֹם. אָמַר לֵיהּ, אוֹ הָכִי, אוֹ"י אוֹ הוֹ"י, (נ"א או וה') מַהוּ.

אָמַר לֵיהּ, כַּד מִלָּה תַּלְיָא בְּתִשׁוּבָה, וְלָא תַּיְיבִין, כְּדֵין ה' עִלָּאָה נָטִיל לוֹן, וְאַנְגִיד לְוָאו וְי', לְגַבָּהּ, בְּגִין דְּלָא תַּיְיבִין, כְּדֵין אִקְרֵי הוֹי. הוֹי כַּד אִסְתַּלַּק מַלְכָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְצַוָּוחִין בְּנֵי נָשָׁא וְלָא אַשְׁגַּח בְּהוּ. וְהַהוּא עִלָּאָה אֱהֶיֶה טְמִירָא, סָלִיק לְוֹ', וְי' לְגַבֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא אִתְקְבִיל צְלוֹתֵיהּ, כְּדֵין אִקְרֵי אוֹי, דְּהָא א' סָלִיק לְגַבֵּיהּ דְּוֹ' וְי'. (ס"א דהוא א' סליק גביה לה' ו' לי')

וּכְדֵין תְּשׁוּבָה לָא אִשְׁתְּכַח. וְעַל דָּא אִסְתַּלַּק מֵאִלֵּין אַתְוָון ה', דְּהָא בִּתְשׁוּבָה לָא תַּלְיָיא.

וַדַּאי כַּד אַסְגִּיאוּ חוֹבֵי עָלְמָא טְפֵי, וּתְשׁוּבָה הֲוָה תַּלְיָא בְּקַדְמִיתָא, וְלָא בָּעוּ, כְּדֵין אִסְתַּלַּק ה', וא' סָלִיק לְוֹ' יו"ד לְגַבֵּיהּ, וְאִקְרֵי אוֹי. וְכַד חָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּתְשׁוּבָה אִסְתָּלַקַת (ולא מעליא), כְּדֵין צָווֹחוּ וְאָמְרוּ, (ירמיהו ו':ד') אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם. מַאי כִּי פָנָה הַיּוֹם. דָּא הוּא יוֹמָא עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי תְּשׁוּבָה, דְּאִסְתַּלַּק וְאִתְעֲבַר, וְלָא שְׁכִיחַ. הַהוּא יוֹמָא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע, לְפַשְׁטָא יְמִינָא לְקַבְּלָא חַיָּיבִין, וְהָא אִתְפְּנֵי מִכֹּלָּא, וְלָא אִשְׁתְּכַח, וְעַל דָּא אָמְרוּ אוֹי, וְלָא הוֹי. כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, דְּהָא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְרַבְרְבֵי מְמָנֵן דְּשָׁאר עַמִּין, לְמִשְׁלַט עָלַיְיהוּ.

תָּאנָא, סָלִיק ו' לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְהֵיכְלָא אִתּוֹקַד, וְעַמָּא אִתְגְּלֵי, וּמַטְרוֹנִיתָא אִתְתָּרְכַת, וּבֵיתָא אִתְחָרַבַת. לְבָתַר כַּד נָחִית ו"ו לְאַתְרֵיהּ, אַשְׁגַּח בְּבֵיתֵיהּ וְהָא אִתְחָרִיב, בָּעֵי לְמַטְרוֹנִיתָא,

וְהָא אִתְרַחֲקַת וְאַזְלַת. חָמָא לְהֵיכָלֵיהּ, וְהָא אִתּוֹקַד. בָּעָא לְעַמָּא, וְהָא אִתְגְּלֵי. חָמָא לְבִרְכָאן דְּנַחֲלִין עַמִּיקִין דַּהֲווֹ נָגְדִין, וְהָא אִתְמְנָעוּ. כְּדֵין כְּתִיב, (ישעיהו כ"ב:י"ב) וַיִּקְרָא יְיָ' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגוֹר שָׂק. וּכְדֵין לָבְשׁוּ שְׂמִים קַדְרוּת.

כְּדֵין ו' ה' (ס"א ו' י') אִתְנְגִיד חַד לָקֳבֵיל חַד. וְה' עִלָּאָה, נָגִיד מַבּוּעֵי לְסִטְרָא אָחֳרָא, וּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְחָן. דְּהָא דְּכַר וְנוּקְבָא לָא אִשְׁתְּכָחוּ, וְלָא שַׁרְיָין כַּחֲדָא. כְּדֵין (ירמיהו כ"ה:ל') שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבָכָה רִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּכְיָיה תְּקִיעָא בְּלִבָּאי מִסִּטְרָא חֲדָא, וְחֶדְוָותָא בְּלִבָּאי מִסִּטְרָא אָחֳרָא. דְּהָא שְׁמַעְנָא מִלִּין, דְּלָא שְׁמַעְנָא עַד הַשְׁתָּא, זַכָּאָה חוּלְקִי.

פרק נה

(ויקרא ח"י) עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה, מַאן אֵשֶׁת אָבִיךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא תְּנֵינָן, כָּל מִלּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא סָתִים וְגַלְיָא, כְּמָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא סָתִים וְגַלְיָא, אוֹרַיְיתָא דְּהִיא שְׁמָא קַדִּישָׁא, הָכִי נְמֵי סָתִים וְגַלְיָא. הָכָא כֹּלָּא בְּאִתְגַּלְיָיא, יְדִיעָא סָתִים כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

וְהַאי קְרָא הָכִי הוּא, אֵשֶׁת אָבִיךָ: תְּאַנָּא, כָּל זִמְנָא דְּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַחַת בְּמַלְכָּא, וְינָקָא לָךְ, אִקְרֵי אִמֵּךְ. הַשְׁתָּא דְּאִתְגַּלְיָא עִמָּךְ וְאִתְרַחֲקַת מִן מַלְכָּא, אֵשֶׁת אָבִיךָ אִתְקְרֵי. אִנְתּוּ הִיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא לָא אִתְפְּטָרַת בְּתִרוּכִין מִנַּיהּ, אִנְתְּתֵיהּ הִיא וַדַּאי. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ':א') כֹּה אָמַר יְיָ' אַי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ. אֶלָּא וַדַּאי אִנְתּוּ הִיא דְּמַלְכָּא, אַף עַל גַּב דְּאִתְגַּלְיָיא.

וְעַל דָּא פָּקִיד עָלָה תְּרֵי זִמְנֵי, כַּד יָתְבָא בְּמַלְכָּא בְּזִווּגָא חַד, וְאִתְקְרֵי אִמֵּךְ, דִּכְתִיב עֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה, לָא תַּעֲבִיד דְּיִתְרַחֲקוּן דָּא מִן דָּא, וְתִשְׁתְּלַח עַל חוֹבָךְ, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ':א') וּבְפִשְׁעֵכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְחַד, כַּד הִיא בְּגָלוּתָא עִמָּךְ, וְאִתְגַּלְיָיא מֵהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, וְאִתְקְרֵי אִנְתּוּ דְּמַלְכָּא. אַף עַל גַּב דְּאִתְרַחֲקַת מִנַּיהּ לָא תַּעֲבִיד בְּגִין דְּתַעְדֵי מִבֵּינָךְ, וְיִשְׁלְטוּן בָּךְ שַׂנְאַךְ, וְלָא תִּסְתַּמַּר עָלָךְ בְּגָלוּתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין כִּי עֶרְוַת אָבִיךָ הוּא. אַף עַל גַּב דְּאִתְרַחֲקַת מִן מַלְכָּא, אַשְׁגְּחוּתָא דְּמַלְכָּא בָּהּ תְּדִירָא, וּבַעְיָא לְאִסְתַּמְּרָא לָקֳבְלָהּ יַתִּיר, וְלָא תֵּיחוּב לְגַבָּהּ.

פרק נו

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (דברים כ"ג:ט"ו) כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְגוֹ'. כִּי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ: דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאִשְׁתְּכַחַת בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְכָל שֶׁכֵּן בְּגָלוּתָא, לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ תְּדִירָא מִכָּל סִטְרִין, וּמִכָּל שְׁאָר עַמִּין, דְּלָא יְשֵׁיצוּן לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל.

דְּתַנְיָא, לָא יָכְלִין שַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לְאַבָאשָׁא לְהוּ, עַד דְּיִשְׂרָאֵל מַחֲלִישִׁין חֵילָא דִּשְׁכִינְתָּא מִקַּמֵּי רַבְרְבֵי מְמָנָן דִּשְׁאָר עַמִּין. כְּדֵין יָכְלִין לְהוֹן שַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְשַׁלְטִין עֲלַיְיהוּ, וְנָזְרִין

עָלַיְיהוּ כַּמָּה גְּזִירִין בִּישִׁין. וְכַד אִינּוּן תַּיְיבִין לְקָבְלָה, הִיא מְתָבְּרַת חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּכָל אִינּוּן מָמָנָן רַבְרְבִין, וְתַבְּרַת חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּשַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִתְפָּרְעָא לְהוּ מִכֹּלָּא.

וְעַל דָּא וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ דְּלָא יִסְתָּאַב בְּחוֹבוֹי, וַיַּעֲבָר עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא. דְּאִי עָבִיד הָכֵי, מְסָאֲבִין לֵיהּ, כְּמָה דְּכְתִיב וְנִטְמֵתֶם בָּם, בְּלֹא א'. וְתָאנָא, מָאתָן וּתְמַנְיָא וְאַרְבָּעִין שַׁיְיפִין בְּגוּפָּא, וְכֻלְּהוּ אִסְתַּאֲבָן, כַּד אִיהוּ אִסְתָּאַב. כְּלוֹמַר, כַּד בָּעֵי לְאִסְתַּאֲבָא.

וְעַל דָּא, וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. מַאי מַחֲנֶיךָ, אִלֵּין אִינּוּן שַׁיְיפֵי גּוּפָּא. וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר, מַאי עֶרְוַת דָּבָר. עֶרְיָיתָא נוּכְרָאָה לְהַאי (ס"א דהוי) דְּבָר רָמָז, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. דְּאִי הָכִי, וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ וְדַאי. וְעַל דָּא עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב עֶרְוַת אָבִיךָ הוּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

תָּאנָא, עַל ג' מִלִּין מִתְעַכְּבִין יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. עַל דְּעַבְדִין קָלָנָא בִּשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא. וּמְהַדְּרֵי אַנְפַּיְיהוּ מִן שְׁכִינְתָּא, וְעַל דִּמְסָאֲבֵי גַּרְמַיְיהוּ קָמֵי שְׁכִינְתָּא. וְכֻלְּהוּ אוֹקִימְנָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן.

פרק נז

רִבִּי אַבָּא, הֲוָה אָזִיל לְקַפּוֹטְקִיָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי יוֹסֵי. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, חָמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהֲוָה אָתֵי, וּרְשִׁימָא חַד בְּאַנְפּוֹי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, נִסְטֵי מֵהַאי אוֹרְחָא, דְּהָא אַנְפּוֹי דְּדֵין אִסְתְּחִידוּ עִלֵּיהּ, דְּעָבַר בְּעֶרְיָיתָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִינֵי כַּךְ אִתְרְשִׁים בְּאַנְפּוֹי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אִי הַאי רְשִׁימָא הֲוָה לֵיהּ כַּד הֲוָה יָנוּקָא, מַאי עֶרְיָיתָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, אֲנָא חֲמֵינָא בְּאַנְפּוֹי, דְּאִסְתְּחִידוּ בְּעֶרְיָיתָא דְּאוֹרַיְיתָא.

קָרָא לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, אָמַר לֵיהּ אֵימָא מִלָּה, הַאי רְשִׁימָא דְּאַנְפָּךְ, מַה הוּא. אָמַר לוֹן, בְּמָטוֹתָא מִנַּיְיכוּ, לָא תַּעֲנְשׁוּ יַתִּיר לְהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּהָא חוֹבוֹי קָא גָּרְמוּ לֵיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, יוֹמָא חַד הֲוֵינָא אָזִיל בְּאָרְחָא אֲנִי וַאֲחוֹתִי, שָׁרֵינָא בְּחַד אוּשְׁפִּיזָא, וְרָוִינָא חַמְרָא, וְכָל הַהוּא לֵילְיָא אֲחִידְנָא בַּאֲחוֹתִי. בְּצַפְרָא קָמְנָא, וְאוּשְׁפִּיזָאי קָטַט בְּחַד גַּבְרָא, עַיֵּילְנָא בֵּינַיְיהוּ, וְקָטְרוּ לִי דָּא מֵהַאי גִּיסָא, וְדָא מֵהַאי גִּיסָא, וּרְשִׁימָא דָּא הֲוָה עַיֵּיל לְבֵי מוֹחָא, וְאִשְׁתְּזַבְנָא עַל יְדָא דְּחַד אַסְיָיא דְּאִית בְּגַוָּון.

אָמַר לֵיהּ, מַאן הוּא אַסְיָיא. אָמַר לֵיהּ, רִבִּי שִׁמְלָאי הוּא. אָמַר לֵיהּ מַאי אַסְוותָא יָהֵב לָךְ. אָמַר לֵיהּ אַסְוותָא דְּנַפְשָׁא. וּמֵהַהוּא יוֹמָא אַהֲדְרָנָא בִּתְשׁוּבָה. וּבְכָל יוֹמָא חֲזֵינָא אַנְפָּאי בְּחַד חֵיזוּ, וּבָכֵינָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא רְבוֹן עָלְמִין עַל הַהוּא חוֹבָה. וּמֵאִינּוּן דִּמְעִין אַסְחֵינָא אַנְפָּאי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אִי לָאו דְּאִתְמְנַע מִנָּךְ תְּשׁוּבָה, אַעְבְּרָנָא מֵאַנְפָּךְ הַהוּא רְשִׁימָא. אֶבָל קָרֵינָא עָלָיְךָ, (ישעיהו ו':ז') וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכוּפָּר. אָמַר לֵיהּ, ג' זִמְנִין אֵימָא. אָמַר לֵיהּ ג' זִמְנִין, וְאִתְעֲבָר רְשִׁימָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי מָארֵהּ הָא בָּעָא לְאַעְבָּרָא מִנָּהּ, דְּוַדַּאי בִּתְשׁוּבָה אִשְׁתְּכַחַת. אָמַר לֵיהּ, נָדְרָנָא מֵהַאי יוֹמָא לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. אָמַר לֵיהּ, מַה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר. אָמַר לֵיהּ אֵל עָזָר, וַדַּאי שְׁמָא גָּרִים, דֶּאֱלָהָךְ סְיְיעָךְ, וַהֲוָה בְּסָעֲדָךְ, שַׁדְּרֵיהּ רִבִּי אַבָּא וּבָרְכֵיהּ.

לְזִמְנָא אָחֳרָא, הֲוָה רִבִּי אַבָּא אָזִיל לְגַבֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, עָאל בְּמָאתֵיהּ, אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהֲוָה יָתִיב וְדָרִישׁ, (תהילים צ״ב:ז׳) אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת. אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וְגוֹ', כַּמָּה טְפֵּשִׁין אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יַדְעִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין לְמִנְדַּע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל מַה קַיְימִין בְּעָלְמָא. מַאן מְעַכֵּב לְהוּ לְמִנְדַּע, טְפֵּשׁוּתָא דִּלְהוֹן. בְּגִין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִילּוּ הֲווֹ מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְנְדְּעוּן אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת, דְּלָא מִסְתַּכַּל וְלָא יָדַע נִימוּסֵי דְּזֹאת בְּעָלְמָא. (דאף על גב) דְּדָאִין עָלְמָא בְּדִינּוֹי וְחַמָּאן לְדִינּוֹי דְּהַאי זֹאת, דְּמָטָאן עַל בְּנֵי נָשָׁא דְּאִינּוּן זַכָּאִין, וְלָא מָטָאן עַל רַשִׁיעָיֵיא חַיָּיבִין, דְּעַבְרִין עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב, (תהילים צ״ב:ח׳) בִּפְרוֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וְגוֹ'. דְּהַאי עָלְמָא יָרְתִין לֵיהּ בְּכָל סִטְרוֹי, וְדִינִין לָא מָטוּן עָלּוֹי בְּהַאי עָלְמָא. וְאִלְמָלֵא דְּדָוִד מַלְכָּא אוֹדְעֵיהּ בְּסוֹפֵיהּ דִּקְרָא, לָא יַדְעֵינָן, דִּכְתִיב לְהִשָּׁמְדָם עָדֵי עַד, לְשֵׁיצָאָה לְהוֹן מֵהַהוּא עָלְמָא, וּלְמֶהֱוֵי עַפְרָא תְּחוֹת רַגְלֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:כ״א) וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם.

תּוּ פְּתַח וְאָמַר, (איוב ט״ז:ח׳) וַיָּקָם בִּי כַחֶשִׁי בְּפָנַי יַעֲנֶה. בְּמַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִנְדַּע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ אִשְׁתַּדַּל בַּשְׁמֵיהּ מַמָּשׁ. מַה שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד נִימוּסִין. אוּף אוֹרַיְיתָא הָכִי נָמֵי. תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּעָבַר עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, אוֹרַיְיתָא סַלְקָא וְנָחְתָא וְעָבְדָא בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ רְשִׁימִין בְּאַנְפּוֹי, בְּגִין דְּיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְכֻלְּהוּ אוֹשְׁדָן לְוָוטִין עַל רֵישֵׁיהּ.

וְתָאנָא, כָּל אִינּוּן עֵינֵי יְיָ', דְּאַזְלִין וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא לְמִנְדַּע אוֹרְחוֹי דִּבְנֵי נָשָׁא, כֻּלְּהוֹן זַקְפִין עַיְינִין, וּמִסְתַּכְּלִין בְּאַנְפּוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וְחָמָאן לְהוּ, וְכֻלְּהוּ פַּתְחִין עָלֵיהּ וַוי וַוי. וַוי לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וַוי לֵיהּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. אִסְתְּלָקוּ מִסּוֹחֲרָנֵיהּ דִּפְלָנְיָא, דְּהָא סַהֲדוּתָא בְּאַנְפּוֹי, וְרוּחָא דְּמָסָאֲבָא שַׁרְיָא עָלּוֹי. וְכָל אִינּוּן יוֹמִין דְּאִשְׁתְּכַח רְשִׁימוּ בְּאַנְפּוֹי לְסַהֲדוּתָא, אִי אוֹלִיד בַּר, אַשְׁלִיף לֵיהּ רוּחָא מְסָטְרָא דְּמָסָאֲבָא. וְאִלֵּין אִינּוּן חַיָּיבֵי דָּרָא, תַּקִּיפֵי אַנְפִּין, דְּמָארֵיהוֹן שְׁבִיק לְהוֹן בְּהַאי עָלְמָא, לְשֵׁיצָאָה לְהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּנֵינָן, הַאי צַדִּיקָא זַכָּאָה דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָשִׁיךְ עָלֵיהּ חַד חוּטָא דְּחֶסֶד, וְאִתְרְשִׁים לֵיהּ בְּאַנְפּוֹי, וּמַהֲהוּא רְשִׁימָא דַּחֲלֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. הָכִי נָמֵי מַאן דְּעָבַר עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, מַשְׁכָּן עָלֵיהּ רוּחָא דִּמְסָאֲבָא, וְאִתְרְשִׁים לֵיהּ בְּאַנְפּוֹי, וּמִנֵּיהּ עַרְקִין עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְכֹלָּא מַכְרְזֵי עָלֵיהּ, אִסְתְּלָקוּ מִסְּחָרָנֵיהּ דְּפָלַנְיָא, דְּעָבַר עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, וְעַל פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהּ, וַוי לֵיהּ, וַוי לְנַפְשֵׁיהּ. הַאי אַשְׁלִיךְ רוּחָא דִּמְסָאֲבָא, דְּאִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ, וְאוֹרִית לֵיהּ לְבָרֵיהּ, וְהַאי הוּא דִּקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵית לֵיהּ בֵּיהּ חוּלָקָא, וְשָׁבִיק לֵיהּ, לְשֵׁיצָאָה לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, שַׁפִּיר קַאֲמַרְתְּ, מְנָא לָךְ הַאי. אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹלִיפְנָא. וְאוֹלִיפְנָא, דְּהַאי יְרוּתָא בִּישָׁא, אַחֲסִינוּן כֻּלְּהוּ בְּנוֹי, אִי לָא יְתוּבוּן, דְּהָא לֵית מִלָּה קַיְימָא קָמֵי תְּשׁוּבָה. וַאֲנָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּאַסּוּתָא דָּא יְהַבוּ לִי זִמְנָא חָדָא, דַּהֲוִינָא רְשִׁים בְּאַנְפָּאי, וְיוֹמָא חַד הֲוִינָא אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְאִעַרְעָנָא בְּחַד זַכָּאָה, וְעַל יְדוֹי אִתְעֲבַר מִנַּאי הַהוּא רְשִׁימָא. אָמַר לִי, מַה שְׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, וְקָרֵי עָלַי אֶלְעָזָר אֶחָרָא. אָמַר לֵיהּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דַּחֲמֵינָא לָךְ, וְזָכֵינָא לְמֶחֱמֵי לָךְ בְּהַאי. זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, (אמר ליה) אֲנָא הוּא דְּאִעַרְעָנָא לָךְ.

אִשְׁתְּטַח קָמֵיהּ, אֵייתֵיהּ לְבֵיתֵיהּ, אַתְקִין קָמֵיהּ קוּרְטִיסָא (ס"א טרכוסא) (טרטיסאי) דְּנַהֲמָא, וּבִשָּׂרָא דְּעֶגְלָא תְּלִיתָאָה. בְּתַר דְּאָכְלוּ, אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא, רִבִּי, אֵימָא לִי חַד מִלָּה, חָדָא תּוֹרְתָא סוּמָקָא אִית לִי, אִימָּא דְּעֶגְלָא דְּבִישָׂרָא דָּא דַּאֲכִילְנָא, וְיוֹמָא חַד עַד לָא אִתְעַבְּרַת וְאוֹלִידַת, אֲזִילְנָא בַּתְרָאָה לְמַרְעָא לְמַדְבְּרָא, עַד דְּדַבְּרְנָא לְהּ אַעְבָּר קָמַאי חַד גַּבְרָא, אָמַר לֵיהּ, מַה שְׁמָהּ דְּתוֹרְתָא דָּא. אֲמֵינָא, מִן יוֹמָא דְּאִתְיְילִידַת לָא קָרֵינָא לָהּ בִּשְׁמָא. אָמַר לֵיהּ, בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה אִתְקְרֵי, אִי תִּזְכֶּה לְכַפָּרָה. וַאֲנָא בְּעוֹד דְּאָהֲדְרְנָא רֵישָׁאי, לָא חֲמֵינָא לֵיהּ, וְחַיְיכְנָא מֵהַהוּא מִלָּה.

וְהַשְׁתָּא דְּזָכֵינָא בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְעַרְנָא עַל הַהִיא מִלָּה, וּמִן יוֹמָא דְּאִתְפְּטַר רִבִּי שִׁמְלָאי מֵהָכָא, לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיָנְהִיר לָן בְּאוֹרַיְיתָא כְּוָותֵיהּ. וַאֲנָא דְּחִילְנָא לְמֵימַר מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא אוֹלִיפְנָא. וּמִלָּה דָּא דְּאִסְתַּכַּלְנָא דְּמִלָּה דְּחָכְמְתָא הִיא, וְלָא יְדַעְנָא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי מִלָּה דְּחָכְמְתָא הִיא, וּרְמִיזָא עִלָּאָה הִיא לְעֵילָּא וּלְתַתָּא.

פרק נח

אֲבָל תָּא חֲזֵי, בַּת שֶׁבַע אִתְקְרֵי מַמָּשׁ בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב בָּהּ כֹּלָּא בְּשֶׁבַע. ז' פָּרוֹת. ז' שִׁבֳּּלוֹת. ז' הֲזָאוֹת. ז' כִּבּוּסִים. ז' טְמֵאִים. ז' טְהוֹרִים. ז' כֹּהֲנִים. וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּחוּשְׁבָּנָא דְּהָא כְּתִיב, וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְגוֹ'. וְשַׁפִּיר קָאָמַר הַהוּא גַּבְרָא, דְּאָמַר בַּת שֶׁבַע, וְכֹלָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא הִיא.

אָמַר לֵיהּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁמַּעְנָא מִלָּה דָּא. בְּרִיךְ הוּא דְּהָא אַקְדִּים לִי שְׁלָם בְּקַדְמִיתָא, לְמִזְכֵּי לְהַאי: דִּכְתִיב (ישעיהו נ"ז:י"ט) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ'. אֲנָא כַּד הֲוִינָא רָחוֹק, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לִי שְׁלָם לְמֶהֱוֵי קָרוֹב. קָרָא עָלֵיהּ רִבִּי אַבָּא, (שמואל א כ"ה:ו') אַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לְךָ שָׁלוֹם.

פרק נט

(ויקרא ח"י) עֶרְוַת אֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחוֹתוֹ בַּת אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֶרְוָתָהּ וְגוֹ'. תַּמָּן תְּנֵינָן, מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין, אִתְפְּרַשׁ אָדָם מֵאִתְּתֵיהּ, וְלָא הֲוָה אוֹלִיד. מִדְּקָטַל קַיִן לְהֶבֶל, לָא בָּעָא אָדָם לְאִזְדַּוְוגָא בְּאִתְּתֵיהּ. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִשַּׁעָתָא דְּאִתְגְּזַר עָלֵיהּ וְעַל כָּל עָלְמָא מִיתָה, אָמַר, אֲמַאי אֲנָא אוֹלִיד לְבָעֲתוּתָא. מִיַּד אִתְפְּרַשׁ מֵאִתְּתֵיהּ.

וּתְרֵין רוּחִין נוּקְבִין, הֲווֹ אַתְיָין וְאִזְדַּוְוגָן עִמֵּיהּ, וְאוֹלִידוּ. וְאִינּוּן דְּאוֹלִידוּ הֲווֹ מַזִּיקִין דְּעָלְמָא, וְאִקְרוּן נְגְעֵי בְּנֵי אָדָם. וְאִלֵּין סָאטָן לִבְנֵי אָדָם, וְשַׁרְיָין בְּפִתְחָא דְּבֵיתָא, וּבְבֵירְאֵי, וּבְבָתֵּי כִסְאֵי. וְעַל דָּא בַּר נָשׁ, דְּאִשְׁתְּכַח בְּפִתְחָא דְּבֵיתֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא שַׁדַּי בְּכִתְרִין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ עַרְקָאן וְאִתְרַחֲקָן מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים צ"א:י') וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. מַאי וְנֶגַע לֹא יִקְרַב. אִלֵּין נְגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָחַת אָדָם בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה, בְּדִיוּקְנָא קַדִּישָׁא, וְחָמוּ לֵיהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, כֻּלְּהוּ קָרִיבוּ גַּבֵּיהּ, וְאַמְלִיכוּהוּ עַל הַאי עָלְמָא. בָּתַר דְּאָתָא חִוְיָא עַל חַוָּה, וְאָטִיל בָּהּ זוּהֲמָא, לְבָתַר אוֹלִידַת קַיִן. (בראשית קע"ח ע"א) מִתַּמָּן (ס"א נתייחסו) נִתְחַיְּבוּ כָּל דָּרִין חַיָּיבִין דְּעָלְמָא. וּמָדוֹרָא דְּשֵׁדִין וְרוּחִין, מִתַּמָּן אִשְׁתְּכָחוּ, וּמִסְטָרוֹ'. וּבְגִינֵי כַּךְ כָּל רוּחִין וְשֵׁדִין, פַּלְגוּתָא אִית בְּהוּ מִבְּנֵי נָשָׁא דְּלָתַתָּא, וּפַלְגוּתָא מִמַּלְאָכֵי עִלָּאֵי דְּלְעֵילָּא. וְכֵן כַּד אִתְיְלִידוּ מֵאָדָם אִינּוּן אָחֳרָנִין, כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ כְּהַאי גַּוְונָא, פַּלְגוּ מִתַּתָּאֵי, וּפַלְגוּ מֵעִלָּאֵי.

בָּתַר דְּאִתְיְלִידוּ מֵאָדָם, (ס"א אהדרו ליה קצת מאינון רוחין דנפקו מתיאובתיה בחלמא) אוֹלִיד מֵאִינּוּן רוּחֵי בְּנָתָן, דְּדָמְיָין לִשְׁפִּירוּ דְּעִלָּאֵי, וּלְשַׁפִּירוּ דְּתַתָּאֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ו':ב') וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבוֹת הֵנָּה וְגוֹ', וְטָעָן כֹּלָּא בַּתְרַיְיהוּ. וְחַד דְּכוּרָא אִשְׁתְּכַח, דְּאָתָא לְעָלְמָא מִרוּחֵיהּ דְּסִטְרָא דְּקַיִן, וְקָרוּן לֵיהּ תּוּבַל קַיִן. וַחֲדָא נוּקְבָא נָפְקַת עִמֵּיהּ, וַהֲווּ בְּרַיְין וְטָעָאן בַּתְרָאֵה, וְאִתְקְרֵי נַעֲמָ"ה. מִינָּהּ נָפְקוּ רוּחִין וְשֵׁדִין אָחֳרָנִין. וְאִינּוּן (בראשית צ"ב ע"א, י"ו ע"א, קמ"ג ע"ב, ר"ה ע"א) תַּלְיָין בַּאֲוִירָא, וְאוֹדְעִין מִלִּין לְאִינּוּן אָחֳרָנִין דְּשִׁכִּיחִין לְתַתָּא.

וְדָא תּוּבַל קַיִן, אַפִּיק זַיְינֵי קְטוּלָא לְעָלְמָא. וְדָא נַעֲמָה אִתְרְגִישַׁת בְּרִיגְשָׁהָא, וְאִתְדַּבְּקַת בְּסִטְרָהָא. וְעַד כְּעַן הִיא קַיְימָא, וּמָדוֹרָהָא בֵּין רִיגְשֵׁי יַמָּא רַבָּא, וְנָפְקַת וְחַיְּיכַת בִּבְנֵי נָשָׁא,

וְאִתְחַמְּמַת מִנַּיְיהוּ בְּחֶלְמָא, בְּהַהוּא תִּיאוּבְתָּא דְּבַר נָשׁ, וְאִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ. תִּיאוּבְתָּא נַטְלַת וְלָא יַתִּיר. וּמֵהַהוּא תִּיאוּבְתָּא אִתְעַבְּרַת, וְאַפִּיקַת זַיְנִין אָחֳרָנִין לְעָלְמָא.

וְאִלֵּין בְּנִין דְּאוֹלִידַת מִבְּנֵי נָשָׁא, מִשְּׁתַּכְּחִין לָקֳבֵלֵי נוּקְבֵי בְּנֵי נָשָׁא, וּמִתְעַבְּרָן מִנַּיְיהוּ, וְאוֹלִידָן רוּחִין, וְכֻלְּהוּ אַזְלִין לְלֵילִית קַדְמִיתָא, וְהִיא מְגַדֶּלֶת לוֹן. וְהִיא נַפְקַת לְעָלְמָא, וּבָעְיָא רַבָּיֵהָא, וְחָמַת רַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְאִתְדַּבְּקַת בָּהוּ, לְקָטְלָא לְהוּ, וּלְאִשְׁתְּאָבָא בְּרוּחַיְיהוּ דְּרַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא וְהִיא אַזְלַת בְּהַהוּא רוּחָא (נ"א רביא), וְאִזְדַּמְּנָן תַּמָּן ג' רוּחִין קַדִּישִׁין, וְטָאסִין קְמַהּ, וְנַטְלִין הַהוּא רוּחָא (נ"א רביא) מִנַּהּ, וּמַנִּיחִין לֵיהּ קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתַמָּן מִתְגַּלְגְּלֵי (ס"א מתאלפי) קַמֵּיהּ.

פרק ס

בְּגִינֵי כַּךְ אוֹרַיְיתָא אַזְהֲרַת לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא, וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים וַדַּאי. אִי אִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ קַדִּישָׁא, לָא מִסְתָּפֵי מִינָּהּ, דִּכְדֵין זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלֵּין ג' מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּאַמָּרָן, וְנָטְרִין לֵיהּ לְהַהוּא רַבָּיָא, וְהִיא לָא יַכְלָא לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים צ"א:י') לֹא תְאוּנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. מַאי טַעֲמָא לֹא תְאוּנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה. בְּגִין כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ, וּכְתִיב (תהלים צ) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ.

דְּאִי בַּר נָשׁ לָא אִשְׁתְּכַח קַדִּישָׁא, וְאַשְׁלִיךְ רוּחָא מִסְּטָרָא דְּמָסָאֲבָא, כְּדֵין הִיא אַתְיָא וְחַיְּיכַת בֵּיהּ בְּהַהוּא רַבְיָא. וְאִי קַטִּילַת לֵיהּ, אִשְׁתְּאֲבַת בְּהַהוּא רוּחָא, וְלָא תַּעְדֵּי מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. וְאִי תֵּימָא אִינּוּן אָחֳרָנִין, דְּקַטִּילַת לוֹן, וְאִזְדַּמְּנוּ קַמֵּהּ אִינּוּן תְּלָתָא קַדִּישִׁין, וְנַטְלִין מִנֵּהּ הַהוּא רוּחָא, הָא לָא בְּסִטְרָא דְּמָסָאֲבָא אִשְׁתְּכָחוּ, אֲמַאי שַׁלְטָא לְקָטְלָא לְהוּ. אֶלָּא, הַאי כַּד בַּר נָשׁ לָא אִתְקַדַּשׁ, אֲבָל לָא אִתְכַּוֵּון לְאִסְתַּאֲבָא וְלָא אִסְתְּאַב, בְּגִין כַּךְ יַכְלָא לְשַׁלְטָאָה בְּגוּפָא, וְלָא בְּרוּחָא.

וְזִמְנִין אִשְׁתְּכַח דְּנָפְקַת נַעֲמָה לְעָלְמָא, לְאִתְחַמְּמָא מִבְּנֵי נָשָׁא, וְאִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ בְּקִשְׁרָא (נ"א בקשויא) דְּתִיאוּבְתָּא עִמָּהּ, וְאִתְעַר מִשֵּׁנָתֵיהּ, וְאָחִיד בְּאִנְתְּתֵיהּ, וְשָׁכִיב עִמָּהּ, וּרְעוּתָא דִּילֵיהּ בְּהַהוּא תִּיאוּבְתָּא דְּהַוָה לֵיהּ בְּחַלְמֵיהּ, כְּדֵין הַהוּא בַּר דְּאוֹלִיד, מִסִּטְרָא דְּנַעֲמָה קָא אַתְיָא, דְּהָא בְּתִיאוּבְתָּא דִּילָהּ אִשְׁתְּכַח הַאי, כַּד נַפְקָא לִילִי"ת וְחָמַאת לֵיהּ, יָדְעַת מִלָּה, וְהִיא אִתְקְטָרַת בֵּיהּ, וּמַגְדְּלַת לֵיהּ כְּאִינּוּן אָחֳרָנִין בְּנוֹי דְּנַעֲמָ"ה, וְאִשְׁתְּכַחַת עִמֵּיהּ זִמְנִין סַגִּיאִין, וְלָא קַטְלָא לֵיהּ.

הַאי הוּא בַּר נָשׁ, דִּבְכָל סִיהֲרָא וְסִיהֲרָא אִתְפְּגִים, וְלָא אִתְיְיאֲשָׁא מִנֵּיהּ לְעָלְמִין, דְּהָא בְּכָל סִיהֲרָא וְסִיהֲרָא כַּד אִתְחַדְּשָׁא בְּעָלְמָא, לִילִי"ת נָפְקָא, וּפַקְדָּא עַל כֻּלְּהוּ דְּהֵיא מַגְדְּלַת, וְחַיְּיכָא בְּהוּ, וּכְדֵין הַהוּא בַּר נָשׁ פָּגִים בְּהַהוּא זִמְנָא, זַכְאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִתְקַדְּשֵׁי

בְּקִדּוּשָׁה דְּמַלְכָּא, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְגוֹ׳.

מִלִּין אִלֵּין גַּלֵּי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בְּסִפְרָא דְּאַשְׁמְדָאי מַלְכָּא, וְאַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ (ע״ט ע״א) אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה וַחֲמֵשׁ זִינֵי מְסַאֲבוּתָא, דְּמִסְתַּאֲבֵי בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. דְּגַלֵּי דָּא אַשְׁמְדָאי לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

וַוי לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא, דְּכֻלְּהוּ אֲטִימִין וּסְתִימִין עַיְינִין, וְלָא יַדְעִין, וְלָא שַׁמְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין, הֵיךְ קַיְימִין בְּעָלְמָא. וְהָא עֵיטָא וְאַסְווּתָא קָמַיְיהוּ, וְלָא מִסְתַּכְּלִין. דְּהָא לָא יַכְלִין בְּנֵי נָשָׁא לְאִשְׁתְּזָבָא, אֶלָּא בְּעֵיטָא דְּאוֹרַיְיתָא. דִּכְתִיב, (דברים כ״ג:י״א) כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה לָיְלָה. אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר דַּיְיקָא, מִקְרֵה לָיְלָה דַּיְיקָא, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, בְּעֵיטָא דְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא. דְּהָכִי כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם.

פרק סא

תָּאנָא, בָּתַר דְּאִסְתְּלָקוּ קַיִן וְהֶבֶל, אִתְהַדָּר אָדָם לְאַנְתְּתֵיהּ, וְאִתְלַבָּשׁ בְּרוּחָא אָחֳרָא, וְאוֹלִיד לְשֵׁת. מִכָּאן אִתְיַיחֲסוּ דָּרֵי דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא. וְאַסְגֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֶסֶד בְּעָלְמָא, וּבְכָל חַד אִתְיְילִידַת נוּקְבָא עִמֵּיהּ, לְאִתְיַישְׁבָא עָלְמָא כְּנָוונָא דִּלְעֵילָּא. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּסִתְימָאָה דְּמַתְנִיתִין, דִּכְתִיב, (ויקרא כ׳:י״ז) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחוֹתוֹ בַּת אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְגוֹ׳, חֶסֶד הוּא. חֶסֶד הוּא וַדַּאי, וּבָתַר דְּשָׁאַרִי חֶסֶד, גִּזְעִין וְשָׁרְשִׁין נָפְקִין מִתְּחוֹת לְעֵילָּא, וְאִתְפָּרְשָׁן עַנְפִין, וְקָרִיב אִתְרְחַק. כְּדֵין עַנְפָּא אַסְגֵּי, וְאָתֵי לְאִתְחַבְּרָא בְּזִווּגָא חַד בְּאֵילָנָא. הַאי בְּקַדְמֵיתָא, הַאי בַּסְתִימָא דְּעָלְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ג׳) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. אֲבָל מִכָּאן וּלְהָלְאָה בְּנֵי נָשָׁא דְּיִשְׁתַּכְחוּן בֵּיהּ, וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם.

פרק סב

תָּאנָא עֶרָוַת אֲחוֹת אָבִיךָ, כְּמָה דְּאִתְגַּלְיָיא בְּסִתְימָא. כְּתִיב, (הושע י״ד:י׳) כִּי יִשָּׁרִים דַּרְכֵי יְיָ׳ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וְגוֹ׳, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעֵי אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַזְלִין בְּהוּ, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן גַּבַּיְיהוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

תָּאנָא, אִתְעַבְּרַת הֵ״א עִלָּאָה בְּרַחֲימוּתָא וַחֲבִיבוּתָא דִּלָּא מִתְפָּרֵשׁ מִנַּהּ יו״ד לְעָלְמִין. אִתְעַבְּרַת וְאַפִּיקַת וָא״ו, לְבָתַר קָאִים קַמָּהּ, וְיַנְקָא לֵיהּ. וְדָא (נ״א ודאין בעלמא) וָא״ו כַּד נָפְקָא, בַּת זוּגוֹ נָפְקָא עִמֵּיהּ. אַתְיָא חֶסֶד אִתְעַר גַּבֵּיהּ, וּפָרִישׁ לוֹן, וְנָפְקוּ גִּזְעִין מִתְּחוֹת לְעֵילָּא, וְאִתְפַּשָּׁטוּ עַנְפִין, וְאִסְגִּיאוּ, וְאִתְעֲבִידַת הֵ״א תַּתָּאָה. וְאִתְרַבְּיָאת בְּעַנְפָּהָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, עַד דְּאִזְדַּוְּוגַת בְּאֵילָנָא עִלָּאָה, וְאִתְחַבָּרוּ וָא״ו עִם הֵ״א, מַאן גָּרִים לוֹן. חֶסֶד הוּא. חֶסֶד הוּא וַדַּאי. דְּחִבֵּר לוֹן כַּחֲדָא.

יו"ד עִם ה"א עִלָּאָה. לָא תַלְיָא חִבּוּרָא דִּלְהוֹן בְּחֶסֶד, אֶלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָיא חִבּוּרָא דִּלְהוֹן, וַחֲבִיבוּתָא דִּלְהוֹן, דְּלָא (ס"א ע"ב) מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין. יו"ד אִתְקְשַׁר בְּהֵ"א, וְהֵ"א אִתְקְשַׁר בְּוָא"ו, וָא"ו אִתְקְשַׁר בְּהֵ"א, וְהֵ"א אִתְקְשַׁר בְּכוּלָּא. וְכוּלָּא חַד קִשּׁוּרָא הוּא, וְחַד מִלָּה. לָא אִתְפְּרָשׁוּ דָּא מִן דָּא לְעָלְמִין. כְּבָיְכוֹל, מַאן דְּגָרִים פְּרוּדָא, כְּאִלּוּ חָרִיב עָלְמָא, וְאַקְרֵי עָרְיָיתָא דְּכוּלָּא.

פרק סג

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָתְבָא שְׁכִינְתָּא לַאֲתָרָהָא, וּלְאִשְׁתַּכְחָא כּוּלָּא בְּזִוּוּגָא חַד דְּכְתִיב (זכריה י"ד:כ') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וְגוֹ'. וְאִי תֵּימָא הַשְׁתָּא לָאו הוּא אֶחָד. לָא, דְּהָא הַשְׁתָּא חַיָּיבֵי עָלְמָא גָּרְמוּ, דְּלָא אִשְׁתְּכַח חַד. דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא אִתְרָחֲקַת מִן מַלְכָּא, וְלָא מִשְׁתַּכְחֵי בְּזִוּוּגָא. אִמָּא עִלָּאָה אִתְרָחֲקַת מִן מַלְכָּא וְלָא יָנְקָא לֵיהּ.

בְּגִין דְּמַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא, לָא מִתְעַטַּר בְּעִטְרוֹי עִמָּהּ (ס"א דאמא), כְּמָה בְּקַדְמִיתָא כַּד אִתְחַבָּר בְּמַטְרוֹנִיתָא, דְּעַטָּרָא לֵיהּ, בְּכַמָּה עִטָּרִין, בְּכַמָּה זְהִירִין בְּעִטָּרִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין. דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן (ס"א ע"ב, שמות פ"ד ע"א) בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ', דְּאִזְדַּוּוג בְּמַטְרוֹנִיתָא, כְּדֵין עַטָּרָא לֵיהּ אִימָּא עִלָּאָה כְּדְקָא יָאוֹת. וְהַשְׁתָּא דְּלָא אִשְׁתְּכַח מַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, כְּדֵין אִימָּא עִלָּאָה נָטְלַת כִּתְרָאָה (נ"א עטראה) וּמָנַעַת מִנֵּיהּ מַבּוּעֵי דְּנַהֲלִין, וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּקִשּׁוּרָא חַד. כְּבָיְכוֹל לָא אִשְׁתְּכַח חַד.

וּבְזִמְנָא דְּתֵיתוּב מַטְרוֹנִיתָא לַאֲתַר הֵיכָלָא, וּמַלְכָּא יְזַדַּוּוג עִמָּהּ בְּזִוּוּגָא חַד. כְּדֵין, יִתְחַבָּר כּוּלָּא כַּחֲדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בַּיּוֹם הַהוּא: בְּזִמְנָא (קע"א) דְּיָתוּב מַטְרוֹנִיתָא לְהֵיכָלָא, כְּדֵין כּוּלָּא אִשְׁתְּכַח חַד בְּלָא פְּרוּדָא. וּכְדֵין (עובדיה א':כ"א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפּוֹט וְגוֹ'.

דְּתַנְיָא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לָא תֵּיעוּל מַטְרוֹנִיתָא בְּחֶדְוָותָא בְּהֵיכָלֵיהּ עַד דְּיִתְדָּן מַלְכוּתָא דְּעֵשָׂו, וְתִיסַּב מִנֵּיהּ נוּקְמִין דְּגַרְמָא כָּל הַאי. לְבָתַר תִּזְדַּוּוג בְּמַלְכָּא, וְיֵהֵא חֵדוּ שְׁלִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפּוֹט אֶת הַר עֵשָׂו בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר וְהָיְתָה לַיְיָ' הַמְּלוּכָה. מַאן מְלוּכָה, דָּא מַטְרוֹנִיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְהָיְתָה לַיְיָ' הַמְּלוּכָה. וּלְבָתַר דְּיִזְדַּוּוּגָן כַּחֲדָא, מַה כְּתִיב. וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

פרק סד

(ויקרא ח"י) עֶרְוַת אֲחִי אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה. תָּאנֵי רִבִּי יְהוּדָה, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא. וַאֲחוֹת אִמְּךָ: דָּא יְרוּשְׁלַם דִּלְתַתָּא. דִּבְחוֹבִין אִלֵּין, יִגְלוּן יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּיא, וְיִתְחָרִיב יְרוּשְׁלַ ם לְתַתָּא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּקָרֵא לְיִשְׂרָאֵל אַחִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים

קכ"ב:ח') לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא וְגוֹ'. (ואוקימנא מילין ותמן (ס"א מילי תמן) בת בנה ובת בתה וכו' ואף על גב דאינון באתגלייא ובאתכסיא וכן בתריה. דהא עלמא איצטריך לון, ואינון ישובא דעלמא כמה דכתיב (משלי כ"ז) רעך ורע אביך) וְהַאי רָזָא דְּמִלָּה.

דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי אַחַי לָמָּה רֵעַי, וְאִי רֵעַי לָמָּה אַחַי. אֶלָּא תָּאנָא, הַהוּא מִלָּה דְּלָא אִתְעֲדֵי לְעָלְמִין, אִקְרֵי רֵעַ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזוֹב. וְהַאי רָזָא דְּמִלָּה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִימָא עִלָּאָה, רַעְיָא אִקְרֵי, בְּגִין דְּלָא אִתְעֲדֵי (ס"א ע"ב) רְחִימוּתָא דְּאַבָּא מִנָּהּ לְעָלְמִין. וְאִימָא תַּתָּאָה כַּלָּה אִקְרֵי, וְאִקְרֵי אֲחוֹת, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא (שיר השירים ח':ח') אֲחוֹת לָנוּ קְטַנָּה.

וְהַיְינוּ סְתָם מַתְנִיתָא דִּילָן, דִּכְתִיב הָכָא, עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ, כֵּיוָן דְּאָמַר בַּת אָבִיךָ, מַאי אוֹ בַת אִמֶּךָ. אֶלָּא, אִי מִסְטָרָא דְּאַבָּא אִשְׁתְּכַחַת, חָכְמָה אִתְקְרֵי. וְאִי מִסְטָרָא דְּאִימָּא, בִּינָה אִתְקְרֵי. וְעַל כָּל פָּנִים בֵּין הַאי וּבֵין הַאי, מֵאִימָּא וְאַבָּא אִשְׁתְּכַחַת. דְּהָא יו"ד לָא אִתְעֲדֵי מִן ה' לְעָלְמִין. וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה, מוֹלֶדֶת בַּיִת: מִסְטָרָא דְּאַבָּא. אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ: מִסְטָרָא דְּאִימָּא.

פרק סה

רִבִּי אַבָּא אָמַר, (משלי כ"ד:ג') בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת, מַאן הוּא בַּיִת דְּאִתְבְּנֵי בְּחָכְמָה. הֲוֵי אֵימָא דָּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, בְּגִינֵי כַּךְ מוֹלֶדֶת בַּיִת. אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ. כַּד נָפְקַת מִן ו', כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ב':כ"ג) עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי. וּכְתִיב (בראשית ב':כ"א) וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, וְדָא הוּא מוֹלֶדֶת חוּץ, מֵאָתַר דִּזְעִיר אַנְפִּין אִשְׁתְּכַח, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וְעַל דָּא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יִשְׂרָאֵל אָחִין אִקְרוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא אַעְדֵּי רְחִימוּתָא דִּילְהוֹן לְעָלְמִין. יְרוּשָׁלַם דִּלְתַתָּא אָחוֹת אִמֵּךְ אִתְקְרֵי, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים קכ"ב:ג') יְרוּשָׁלַ ם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחוּבְּרָה לָהּ יַחְדָּיו וְגוֹ'. מַאי שֶׁחוּבְּרָה לָהּ יַחְדָּיו. בְּגִין דְּאִזְדַּוּוג בָּהּ מַלְכָּא מִשִּׁית סִטְרִין, בְּכָל סִטְרֵי מַלְכָּא, בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק, וְכָל כִּתְרֵי מַלְכָּא כְּלִילָן בֵּיהּ. וְהַיְינוּ שֶׁחוּבְּרָה לָהּ יַחְדָּיו.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, (תהילים קכ"ב:ד') שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ. מַאן שְׁבָטִים. אִלֵּין תְּרֵיסָר תְּחוּמִין, דְּמִתְפָּרְשָׁן מֵהַהוּא אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף, דְּאַחֲסִין לוֹן מִסְטָרָא דְּאַבָּא וְאִימָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שִׁבְטֵי יָהּ, מִשְׁפַּר סַהֲדוּתָא, דְּאַסְהִיד בָּרָא קַדִּישָׁא (רצ"ה) (נ"א דאסהיד אבא ואימא בברא קדישא) דִּכְתִיב שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְאִינּוּן נַהֲרִין עַמִּיקִין, דְּנָגְדִין וְאִתְמַשְׁכָן מִן יָהּ. וְכֹלָּא (ס"א וכל כך למה). לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ'. (ס"א ובגין כך) כִּי שָׁמָּה

יָשְׁבוּ כִּסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד, לְאַחְסָנָא מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא הוּא וּבְנוֹי לְדָרֵי דָּרִין, וְדָא הִיא שִׁירְתָא דְּאָמַר דָּוִד עַל מָלְכוּ עִלָּאָה קַדִּישָׁא.

רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כֹּלָּא בָּרָזָא עִלָּאָה הוּא, לְאַחָזָאָה דְּמַאן דְּפָגִים לְתַתָּא, פָּגִים לְעֵילָּא. עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה, דְּתָנֵינָן עוֹנָתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת. בְּגִין דְּיִדְּעִין רָזָא דְּמִלָּה, וְיִכַּוְונוּן לִבָּא, וְיִשְׁתְּכַּח רְעוּתְהוֹן שְׁלִים. וּבְנִין דְּאוֹלִידוּ אִקְרוּן בְּנִין דְּמַלְכָּא. וְאִי אִלֵּין פְּגִימוּ מִלָּה לְתַתָּא, כְּבָיְכוֹל פַּגְמִין אִינּוּן בְּכַלָּה דִּלְעֵילָּא, כְּדֵין כְּתִיב עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה. דָּא בְּגִין אִינּוּן דְּיִדְּעִין אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא. שְׁאָר עַמָּא הַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא, כַּלָּתְךָ מַמָּשׁ, וּבְחוֹבָא דָּא שְׁכִינְתָּא אִסְתְּלָקַת מִבֵּינַיְיהוּ.

פרק סו

תָּאנָא, אִתְגַּלְיָיף שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּסִטְרִין יְדִיעָן, בְּאַתְוָון רְשִׁימִין דְּעֶשְׂרִין וּתְרֵין (ס"א י' בא', א' בי', י' בב', ב' בי', י' בא', ב' בה', ו' בג', י' בה', י' בג', ה' בי', ג' בה', ה' בד' אלו השני נוסחאות מצאנו בהעתקות אשר לפנינו) י' בְּא', א' בְּי'. י' בְּב', ב' בְּי'. ו' בְּא' ה' בְּג', יו"ד בְּה"א, יו"ד בְּגִימ"ל, ה"א בְּיו"ד גִימ"ל בְּה"א, ה"א בְּדל"ת (י' בד', ד' בי'. י' בה'. י' בג'. ה' בי'. ג' בי'. ו' בי'). כֻּלְּהוּ מִתְגַּלְּפֵי בְּיוֹ"ד, יוֹ"ד סָלִיק לוֹן.

ה"א כְּלִיל בְּיוֹ"ד, מִנַּיְהּ נָפְקַת, כְּדֵין מְעַטְּרִין לַאֲבָהָן. אִתְפַּתְּחַת הֵ"א בְּנַחְלוֹי, וְאַעְטַר לְרֵישָׁא דְּוֹ', דְּתַמָּן שַׁרְיָין אֲבָהָן.

ו' כְּלִיל שִׁית אַתְוָון, וְכֻלְּהוּ כְּלִיל יוֹ"ד. י' (יו"ד) אִתְגְּלִיף בְּגִלּוּפוֹי, וְסָלִיק לְאִתְעַטְּרָא בִּתְרֵיסַר אַתְוָון אָחֳרָנִין, מִנַּיְהּ נָפְקוּ עֶשֶׂר אֲמִירָן בְּגִלּוּפוֹי, וְכֻלְּהוּ שְׁבִילִין דְּאוֹרְחָא עִלָּאָה, (ס"א דאורחן דאורייתא) יַקִּירָא דְּכֹלָּא. כְּדֵין הֵ"א אָחֳרָא אִתְכְּלִילַת מִן כֻּלְּהוּ, גְּלִיפָא מִסְטָרָא מְתִיחָא (ס"א מתייחדא) טְמִירָא, לְאוֹלָדָא לְתַתָּא.

אִתְגְּלִיפוּ (ס"א אתפליגו) כֻּלְּהוּ בְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון, וְכֻלְּהוּ פָּרִישְׁנָא בְּמַתְנִיתָא דִּידָן, וְכֻלְּהוּ סַלְקָן בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא.

שֶׁבַע שַׁבָּתִין שְׁלֵימִין, מִתְפָּרְשִׁין בְּשִׁבְעִין אַתְוָון. שִׁבְעִין וּתְרֵין אִסְתְּלָקוּ, וְאִסְתְּלָקוּ בְּאוֹת ו' (ס"א יו"ד), רְשִׁימָן בפ' וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה בְּקָרְא וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט. כַּד נַטְלַת שְׁכִינְתָּא, וְז' רְשִׁימִין אִתְרְשִׁימוּ בֵּיהּ, שִׁבְעָה אִסְתְּלָקוּ מִנַּיְהּ, בְּאַתְוָון רְשִׁימִין. תָּאנָא, אִסְתְּלָקוּ אַתְוָון בִּרְשִׁימִין יְדִיעָן, וְאָרְחִין סְתִימִין, בַּר לְזַכָּאֵי קְשׁוֹט, סַמְכֵי עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, הָנֵי עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון דִּגְלִיפִין בְּאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ מִתְפָּרְשָׁן בְּהָנֵי (נ"א מאלין) עֶשֶׂר אֲמִירָן. כָּל אֲמִירָה וַאֲמִירָה מַאֵלֵּין עֶשֶׂר, דְּאִינּוּן כְּתָרֵי מַלְכָּא כֻּלְּהוּ גְּלִיפִין בְּאַתְוָון יְדִיעָן (ד"א אחרנין), בְּגִינֵי כַּךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְכַּסְיָיא בְּאַתְוָון אָחֳרָנִין, וְכָל אֲמִירָה, אוֹזִיף לַאֲמִירָה עִלָּאָה מִנַּיְהּ אַתְוֹוי, בְּגִין דְּאִתְכְּלִיל הַאי בְּהַאי. וְעַל

דָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, גְּלִיפְנָא לֵיהּ בְּאַתְוָון אָחֳרָנִין, בְּגִין דְּאִתְכַּסְיָין דָּא בְּדָא, וְדָא בְּדָא, עַד דְּמִתְקַשְׁרָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

וּמַאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע צְרוּפֵי שְׁמָהָן קַדִּישִׁין, לִינְדַע אִינּוּן אַתְוָון דִּרְשִׁימִין בְּכָל כִּתְרָא וְכִתְרָא, וּכְדֵין לִינְדַע וְיִתְקְיֵים בְּכֹלָּא. וְהָא גְּלִיפְנָא לוֹן, בְּכָל אִינּוּן אַתְוָון דִּרְשִׁימָן וִידִיעָן בְּכָל כִּתְרָא וְכִתְרָא, מִסִּפְרָא עִלָּאָה דִּשְׁלֹמֹה. וְהָכִי סָלִיק בִּידָן, וְחַבְרַיָּיא גְּלִיפִין לוֹן, (ס"א ולחברייא גלינן לון) וְשַׁפִּיר הוּא, דְּהָא כָּל כִּתְרָא וְכִתְרָא אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ אַתְווֹי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, וּלְזִמְנִין דְּלָא אִצְטְרִיךְ אֶלָּא, בְּאַתְווֹי אִינּוּן דִּרְשִׁימִין בֵּיהּ. וְכֻלְּהוּ יְדִיעָן לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא וְהָא אוֹקִימְנָא לוֹן.

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן, וּמְגַלֵּי לְהוֹן רָזִין עִלָּאִין דִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, דְּלָא גַּלֵּי לְעִלָּאִין קַדִּישִׁין, וְעַל דָּא יָכִיל מֹשֶׁה, לְאִתְעַטָּרָא בֵּינֵי קַדִּישִׁין, וְכֻלְּהוּ לָא יָכְלֵי לְמִקְרַב בַּהֲדֵיהּ, כְּנוּרָא יָקִידְתָּא, וְגוּמְרֵי דְּאֶשָּׁא. דְּאִי לָאו הָכִי, מַאן הֲוָה לֵיהּ לְמֹשֶׁה, לְמֵיקָם בֵּינַיְיהוּ. אֶלָּא זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה, דְּהָא כַּד שָׁארֵי לְמַלְּלָא עִמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעָא לְמִנְדַּע שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא (ס"א שמוי קדישין), סָתִים וְגַלְיָא, בְּכָל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזֵי, וּכְדֵין אַדְבַּק וְיָדַע יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק מֹשֶׁה גּוֹ עֲנָנָא יַקִּירָא, עָאל בֵּינֵי קַדִּישִׁין. פָּגַע בֵּיהּ חַד מַלְאָכָא בְּשַׁלְהוֹבֵי נוּרָא, בְּעַיְינִין מְלֵהֲטָן, וְגַדְפּוֹי מוֹקְדָן, בָּעָא לְשַׁאֲפָא לֵיהּ בְּנַוְויהּ. וְהַהוּא מַלְאָכָא גַּבְרִיאֵל (ס"א גזריא"ל) (ס"א גזרנא"ל) (קמוא"ל) שְׁמֵיהּ, כְּדֵין אַדְכַּר מֹשֶׁה חַד שְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּהֲוָה גָּלִיף בְּתַרְיסֵר אַתְוָון, וְאִזְדְּעָזַע וְאִתְרַגַּשׁ, עַד דְּסָלִיק מֹשֶׁה בֵּינַיְיהוּ. וְכֵן לְכָל חַד וְחַד, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ (שמות נח ע"א) וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

פרק סז

עֶרְוַת אִשָּׁה, וּבְתָּהּ לֹא תְגַלֶּה. תָּאנָא, בְּתִקּוּנֵי מַטְרוֹנִיתָא אוֹקִימְנָא אִלֵּין עֶרְיָין, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן (נ"א עריין אינון) בְּאִתְגַּלְיָיא וּבִסְתִימָא, וְתַמָּן בַּת בְּנָהּ וּבַת בִּתָּהּ. דְּהָא עָלְמָא אִצְטְרִיךְ לוֹן, וְאִינּוּן יִשּׁוּבָא דְּעָלְמָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּמַאן דְּגַלֵּי חַד עֶרְיָיתָא מִנַּיְיהוּ, וַוי לֵיהּ, וַוי לְנַפְשֵׁיהּ, דְּהָא גַּלֵּי בְּגִין דָּא עֶרְיָין אָחֳרָנִין.

וְתַנְיָא מִלָּה בַּתְרָאָה דְּעָשֶׂר אֲמִירָן דְּאוֹרַיְיתָא, (שמות כ׳:י״ד) לֹא תַחְמוֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ, בְּגִין דְּהַאי כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ. וּמַאן דְּחָמִיד אִתְּתָא אָחֳרָא, כְּאִלּוּ אַעְבָּר עַל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא. בְּרַם לָא אִית מִלָּה דְּקַיְימָא קָמֵי תְּשׁוּבָה. וְכָל שֶׁכֵּן אִי קַבִּיל עוֹנְשֵׁיהּ כְּדָוִד מַלְכָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תָּנִינָן, כָּל מַאן דְּחָב וְאִתְפָּרֵשׁ מֵהַהוּא חוֹבָא, תְּשׁוּבָה קָא מְעַלְיָיא לֵיהּ טְפֵי. וְאִי לָאו, לָא סָלִיק בִּידֵיהּ תְּשׁוּבָה, וְלָא מְעַלְיָיא לֵיהּ. אִי הָכִי, דָּוִד הֵיךְ לָא אִתְפְּרַשׁ מִבַּת שֶׁבַע לְבָתַר. אָמַר לֵיהּ, בַּת שֶׁבַע דִּידֵיהּ הֲוַת, וְדִידֵיהּ נָטִיל, דְּהָא מִית בַּעְלָהּ.

דְּתַנְיָא, אִזְדַּמְּנַת הֲוַת בַּת שֶׁבַע לְדָוִד, מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, וּמָה עַכְבָא לֵיהּ. דְּנָטַל בְּרָתֵיהּ דְּשָׁאוּל מַלְכָּא, וְהַהוּא יוֹמָא נָטַל לָהּ אוּרְיָה בְּרַחֲמֵי, אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוַת דִּילֵיהּ. לְבָתַר אָתָא דָּוִד, וְנָטִיל דִּילֵיהּ, וְעַל דְּדָוִד דָּחִיק שַׁעֲתָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקָטְלָא לְאוּרְיָה וּלְמֶעְבַּד הָכִי. אַבְאִישׁ קָמֵיהּ, וְאַעְנָשׁ לֵיהּ לְדָוִד, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאָתְבָא לֵיהּ לְדָוִד, לְקַיְּימָא לֵיהּ מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְכַד תָּאַב, לְדִידֵיהּ תָּאַב.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִיב אֲנִי יְיָ'. אֲנִי יְיָ': עָתִיד לִיתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. אֲנִי יְיָ' עָתִיד לְהַפְרַע מִן הָרְשָׁעִים לֶעָתִיד לָבֹא. אִינּוּן דִּכְתִיב בְּהוּ (ישעיהו ס״ו:כ״ד) הַפּוֹשְׁעִים בִּי. כְּתִיב אֲנִי יְיָ', וּכְתִיב (דברים ל״ב:ל״ט) אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה. אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי בְּמִדַּת הָרַחֲמִים, הָרְשָׁעִים הוֹפְכִים אוֹתִי לְמִדַּת הַדִּין. דְּתַנְיָא, שֵׁם מָלֵא: יְיָ' אֱלֹהִים. זְכוּ יְיָ', וְאִי לָאו אֱלֹהִים. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חַיָּיבִין עַבְדֵי פְּגִימוּתָא לְעֵילָּא. מַאי פְּגִימוּתָא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא פְּגִימוּתָא מַמָּשׁ, וְהָא אִתְּמַר.

פרק סח

תָּאנָא כְּתִיב וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ, תָּנֵי רִבִּי יְהוּדָה, דָּרָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי שָׁארֵי בְּגַוּיהּ, כֻּלְּהוּ זַכָּאִין, חֲסִידִין, כֻּלְּהוּ דַּחֲלֵי חַטָּאָה נִינְהוּ. שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בֵּינַיְיהוּ, מַה דְּלֵית כֵּן בְּדָרִין אָחֳרָנִין. בְּגִינֵי כַּךְ מִילִּין אִינּוּן מִתְפָּרְשָׁן, וְלָא אִתְטַמְּרָן. בְּדָרִין אָחֳרָנִין לָאו הָכִי, וּמִלִּין דְּרָזֵי עִלָּאָה לָא יַכְלִין לְגַלָּאָה, וְאִינּוּן דְּיַדְעֵי מִסְתָּפוּ. דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן כַּד הֲוָה אָמַר רָזָא דְּהַאי קְרָא, חַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ עַיְּינֵיהוֹן נַבְעִין דְּמְעִין, וְכֻלְּהוּ מִילִּין דְּאָמַר הֲווֹ בְּעַיְּינֵיהוּ גַּלְיָין, כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:ח') פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת.

פרק סט

דְּיוֹמָא חַד שְׁאִיל רִבִּי יֵיסָא אָמַר, בֵּיעָא דְּקוּשְׁטָא (ס"א דקוסטא), דְּנָפְקָא מֵעוֹפָא דְּשַׁרְיָא (ס"א דשדי) בְּנוּרָא, וְאִתְבָּקַע לְאַרְבַּע סִטְרִין. תְּרִין סַלְקִין מִנַּיְיהוּ, וְחַד מָאיךְ, וְחַד רָבִיעַ בְּרְבִיעָא (ס"א נביעי נביעא) דְּיַמָּא רַבָּא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, עַבְדַת קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, קֻדֶּשׁ חוֹל, דְּהָא כְּתִיב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַד לָא יִתְבָּקַע בֵּיעָא, (שמות ס"א ע"ב, קע"ד ע"א) תִּסְתָּלַק מֵעָלְמָא. וְכַךְ הֲוָה בְּאַדְרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

תָּאנָא, בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָמַר בַּר נָשׁ לְחַבְרֵיהּ, פְּתַח פִּיךְ וְיֵאִירוּ דְּבָרֶיךָ. בָּתַר דְּשָׁכִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲווֹ אַמְרֵי (קהלת ה׳:ה') אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ.

פרק ע

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי בְּנֵי עָלְמָא מִסְתַּכְּלָן בְּמָה דְּכְתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, לָא יֵיתוּן לְאַרְגָּזָא קָמֵי מָארֵיהוֹן. תָּאנָא, כַּד מִתְעָרִין דִּינִין קַשְׁיָין לְאַחֲתָא בְּעָלְמָא, וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ

וְגוֹ', הָכָא כְּתִיב (תהלים כה) סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו, (ר"צ ע"ב ובאדרא ס"א ובהאי דרא) וּבְאַדְרָא קַדִּישָׁא אִתְּמַר, הָכָא אִצְטְרִיכְנָא לְגַלָּאָה, דְּהָא לַאֲתַר דָּא אִסְתַּלָּק.

דְּתָנֵינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּחִוְיָא תַּקִּיפָא דִּלְעֵילָּא אִתְּעַר, בְּגִין חוֹבֵי עָלְמָא, שָׁאֲרֵי וְאִתְחַבָּר עִם נוּקְבָא, וְאָטִיל בָּהּ זוּהֲמָא, אִתְּפְּרַשׁ דְּכוּרָא מִינָּהּ, בְּגִין דְּהָא אִסְתְּאָבַת, וְאִתְקְרִיאַת מִסְאֲבָא, וְלָא אִתְחֲזֵי לְדְכוּרָא לְמִקְרַב בַּהֲדָהּ, דְּוַוי אִי אִסְתְּאַב הוּא בַּהֲדָהּ, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי אִסְתְּאָבַת.

פרק עא

וְתָאנָא, (תשא קצ"ב) מְאָה וְעֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ זִינֵי מְסַאֲבוּתָא נַחְתּוּ לְעָלְמָא, דְּמִתְאַחֲדָן מִסִּטְרָא דְּחִוְיָא תַּקִּיפָא, וְשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין רַבְרְבִין מִנַּיְיהוּ, מִתְאַחֲדָן בְּנוּקְבֵי, וְאִתְדַּבְּקָן בָּהּ. וַוי לְמַאן דְּיִקְרַב בַּהֲדָהּ בְּהַהוּא זִמְנָא, דְּמַאן דְּיִקְרַב בַּהֲדָהּ, אַחְזֵי פְּגִימוּתָא לְעֵילָּא, דְּהָא בְּחוֹבָא דָּא, אִתְּעַר חִוְיָא תַּקִּיפָא לְעֵילָּא, וְאַשְׁדֵּי זוּהֲמָא בַּאֲתַר דְּלָא אִצְטְרִיךְ, וְאִתְחַבָּר בְּנוּקְבָא, וְאִתְרַבֵּי שַׁעֲרֵיהּ לְדְכוּרָא, בְּנוּקְבָא אִסְתְּאָבַת, וְשַׁעֲרָהָא רַבָּא, וְטוּפְרָהָא סַגִיאוּ, וּכְדֵין דִּינִין שַׁרְיָין לְאִתְּעָרָא בְּעָלְמָא, וְיִסְתַּאֲבוּן כֻּלָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר י"ט:כ') כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ' טִמֵּא, מִקְדַּשׁ יְיָ' אִסְתְּאַב, בְּחוֹבַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא.

תָּאנָא, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית ג׳:ט״ו) וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים זִינֵי מְסַאֲבוּתָא אַטִּיל חִוְיָא בְּנוּקְבָא, כַּד אִתְחַבָּר עִמָּהּ, כְּחוּשְׁבָּן וְאֵיבָה, וְעֶשְׂרִין וְד' זִינִין (ס"א דינין) מִתְעָרִין לְעֵילָּא, וְעֶשְׂרִין וְאַרְבַּע לְתַתָּא. וְשַׁעֲרָא רַבָּא, וְטוּפְרִין סְגִיאוּ, וּכְדֵין דִּינִין מִתְעָרִין בְּכֻלָּא. וְתָאנָא כַּד בָּעֵת אִתְּתָא לְאִתְדַּכָּאָה, בָּעְיָא לְסַפְּרָא הַהוּא שַׁעֲרָא דְּרַבֵּי בְּיוֹמָא דְּאִיהִי מִסְאֲבָא, וּלְסַפְּרָא טוּפְרָהָא, וְכָל הַהוּא זוּהֲמָא דִּי בְּהוֹן.

פרק עב

דְּתָאנָא בָּרְזֵי דִּמְסָאֲבוּתָא, זוּהֲמָא דְּטוּפְרִין, יִתְעַר זוּהֲמָא אָחֳרָא, וּבְגִינֵי כַּךְ, בַּעְיָין גְּנִיזָא, וּמַאן דְּאַעְבַּר לוֹן לְגַמְרֵי, כְּאִלּוּ אִתְּעַר חֶסֶד בְּעָלְמָא. דְּתַנְיָא לָא לִבְעֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמֵיהַב דּוּכְרָנָא לְזִינִין בִּישִׁין. דְּתַנְיָנן (ע"ז ע"א) אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה וְה' זִינִין בִּישִׁין, מִתְאַחֲדָן בְּהַהוּא זוּהֲמָא, דְּאִטִיל חִוְיָא תַּקִּיפָא, וְכֻלְּהוּ מִתְעָרִין בְּהַהוּא זוּהֲמָא דְּטוּפְרִין.

וַאֲפִילּוּ מַאן דְּבָעֵי, יַעֲבִיד בְּהוּ חַרְשִׁין לְבְנֵי נָשָׁא, מִשּׁוּם אִינּוּן דְּתַלְיִין בְּהוּ, וּמַאן דְּאַעְבַּר לוֹן, כְּאִלּוּ אַסְגֵּי חֶסֶד בָּעָלְמָא, וְדִינִין בִּישִׁין לָא מִשְׁתַּכְּחִין. וְיַעְבַּר הַהוּא זוּהֲמָא וְטוּפְרָהָא דְּרָשִׁים בֵּיהּ. דְּתַנְיָא, מַאן דְּדָרִיךְ בְּרַגְלֵיהּ, אוֹ בִּמְסָאנֵיהּ עֲלַיְיהוּ, יָכִיל לְאִתְזְקָא. וּמַה בְּהַאי שִׁיוּרֵי דְּשִׁיוּרֵי דְּזוּהֲמָא דִּלְעֵילָּא כַּךְ, אִתְּתָא דְּמִקַּבְּלָא וְאִתְחֲבָּרַת בְּחִוְיָא, וְאָטִיל בָּהּ זוּהֲמָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וַוי לְעָלְמָא דְּמִקַּבְּלָא מִינָּהּ מֵהַהוּא זוּהֲמָא, בְּגִינֵי כַּךְ וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב.

פרק עג

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. עָלַי וַדַּאי, בְּגִין דְּיִתְעַבַּר הַהוּא חִוְיָא, וְיִתְבַּסַּם מַאן דְּבַעְיָא. עָלַי: כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּקֹרַח, (במדבר טז) הַנּוֹעָדִים עַל יְיָ', דִּבְגִינֵיהוֹן אִתְעַר מַאן דְּאִתְעַר דְּאַתֵי מִסִּטְרֵיהוּ. אוּף הָכָא הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה, עָלַי מַמָּשׁ. בְּגִין דְּיִתְבַּסַּם וְיִתְעָבַר וְלָא אִשְׁתְּכַח חִוְיָא בַּאֲתַר דְּשָׁארֵי. וְכָל כַּךְ לָמָּה. עַל שֻׁמַּעֲטָתִי אֶת הַיָּרֵחַ, וְשַׁלְטָא בָּהּ מַאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב.

זַכָּאָה דָּרָא, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי שָׁארֵי בְּגַוּיהּ. זַכָּאָה עַדְבֵיהּ בֵּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. עָלֵיהּ כְּתִיב, (קהלת י׳:י״ז) אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין. מַהוּ בֶּן חוֹרִין. דְּזַקִיף רֵישָׁא לְגַלָּאָה, וּלְפָרְשָׁא מִלִּין וְלָא דָּחִיל. כְּהַאי דְּאִיהוּ בֶּן חוֹרִין, וְיֵימָא מַאי דְּבַעְיָא וְלָא דָּחִיל. מַהוּ מַלְכֵּךְ. דָּא הוּא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, מָארֵיהּ דְּאוֹרַיְיתָא, מָארֵיהּ דְּחָכְמְתָא. דְּכַד הֲוָה רִבִּי אַבָּא וְחַבְרַיָּיא חָמָאן לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, הֲווֹ רַהֲטֵי אֲבַתְרֵיהּ, וְאָמְרֵי, (הושע י) אַחֲרֶי יְיָ' יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג.

פרק עד

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, אֲמַאי שְׁקִיל דָּא בְּדָא. אֶלָּא כֹּלָּא בְּחַד דַּרְגָּא סְלִיקוּ, דָּא אִזְדַּוּוג בְּדָא. וְחֶדְוָותָא דְּדָא בְּדָא לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא כַּד אִתְגְּלֵי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וּכְדֵין חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא. וְתָנֵינָן, כְּתִיב (תהילים צ״ב:א׳) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ. שְׁבָחָא דְּקָא מְשַׁבַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדֵין חֶדְוָותָא אִשְׁתְּכַח, וְנִשְׁמְתָא אִתּוֹסָפַת. דְּהָא עַתִּיקָא אִתְגְּלֵי וְזִווּגָא יְזַדְּמַן.

אוּף הָכִי בְּחַדְתּוּתֵי סִיהֲרָא, דְּהָא נָהִיר לֵהּ שִׁמְשָׁא בְּחֶדְוָותָא דְּנַהִירוּ דְּעַתִּיקָא לְעֵילָּא. בְּגִינֵי כַּךְ הַאי קָרְבָּנָא הוּא לְעֵילָּא, בְּגִין דְּיִתְבַּסַּם כֹּלָּא, וְיִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא בְּעָלְמָא, וְעַל דָּא הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה, דַּיְיקָא מִלָּה.

תָּאנָא, כְּתִיב (במדבר כ״ח:י׳) עוֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עוֹלַת הַתָּמִיד, דְּבָעֵי לְכַוְונָא לְבָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, יַתִּיר מִשְּׁאַר יוֹמִין. וְעַל דָּא עַל עוֹלַת הַתָּמִיד דַּיְיקָא. תַּנְיָא, כְּתִיב בְּחַנָּה (שמואל א א) וַתִּתְפַּלֵּל עַל יְיָ', עַל דַּיְיקָא, בְּגִין דִּבְנִין בְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא תַּלְיָין, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ אַת זְעֵירָא בְּאוֹרַיְיתָא. דְּלָא רְמִיזָא בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְתַלְיָין מִנֵּיהּ תִּלֵּי תִּלִּין רָזִין דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:י״א) קְווּצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים, וְהָא אִתְּמַר.

פרק עה

רִבִּי יוֹסֵי אַשְׁכַּחֵיהּ לְרִבִּי אַבָּא, דְּהֲוָה יָתִיב וְקָאֲרִי, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (תהילים נ"ה:כ"ג) הַשְׁלֵךְ עַל יְיָ יְהָבְךָ, עַל דַּיְיקָא, דְּהָא מְזוֹנֵי בְּמַזָּלָא תַּלְיָין. רִבִּי יְהוּדָה הֲוָה קָאֲרֵי, (תהילים ל"ב:ו') עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא. עַל זֹאת וַדַּאי. לְעֵת מְצֹא, הָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל לְעֵת מְצֹא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ה:ו') דִּרְשׁוּ יְיָ' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאוּהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב. דָּבָר אַחֵר לְעֵת מְצֹא, בְּשַׁעֲתָא דְּנַהֲרִין נַגְדִּין וְאִתְמַשְׁכָאן, וּמִסְתַּפְּקֵי אֲבָהָן, וּמִתְבָּרְכָאן כֻּלָּא. רַק לְשֶׁטֶף מַיִם רַבִּים, מַאן שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים, דָּא עַמִּיקָא דְּמַבּוּעִין וְנַהֲרִין, דְּמַאן יְזַכֶּה לֵיהּ, וּמַאן יְזַכֶּה לְקָרְבָא וּלְסַלְקָא תַּמָּן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (תהילים ל"ב:ו') רַק לְשֶׁטֶף מַיִם רַבִּים אֲלֵיוֹ לֹא יַגִּיעוּ דְּהָא לָא זַכָּאן, וְלָא יַכְלִין.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתִיב (תהילים כ"ז:ד') אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת יְיָ' אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ וְגוֹ'. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּכַמָּה גְּנִיזִין עִלָּאִין טְמִירִין לְהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ בְּאִינּוּן עָלְמִין, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּנֹעַם יְיָ', וְהָא אִתְּמַר. רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר מֵהָכָא, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. יַעֲשֶׂה, תַּעֲשֶׂה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא יַעֲשֶׂה וַדַּאי, הַיְינוּ (ישעיהו ל"ח:ה') יוֹסִיף עַל יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְהַיְינוּ הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ. וּכְתִיב וַתִּתְפַּלֵּל עַל יְיָ'. וְכֹלָּא חַד.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים ה':י"ב) וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְזוּ בְךָ אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ. וּכְתִיב (תהילים ק"מ:י"ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. וּכְתִיב (תהילים ט':י"א) וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ יְיָ'. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

קדושים

פרק א

(ויקרא י"ט:א'-ב') וַיְדַבֵּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהילים ל"ב:ט') אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין וְגוֹ'. בְּכַמָּה זִמְנִין אוֹרַיְיתָא אַסְהִידַת בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, כַּמָּה זִמְנִין אָרִימַת קָלִין, לְכָל סְטָרִין לְאִתְעָרָא לְהוּ, וְכֻלְּהוּ דְּמִיכִין בְּשֵׁינָתָא בְּחוֹבֵיהוֹן (ס"א בחוריהון), לָא מִסְתַּכְּלִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין, בְּהֵיךְ אִנְפִּין יְקוּמוּן לְיוֹמָא דְּדִינָא עִלָּאָה, כַּד יִתְבַּע לוֹן מַלְכָּא עִלָּאָה עֶלְבּוֹנָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּצַוּוחַת לְקֳבֵלֵיהוֹן, וְלָא אָהֲדְרוּ אַנְפִּין לְקָבְלָהּ, דְּכֻלְּהוּ פְּגִימִין בְּכֹלָּא, דְּלָא יָדְעוּ מְהֵימְנוּתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וַוי לוֹן, וַוי לְנַפְשָׁתְהוֹן.

דְּהָא אוֹרַיְיתָא בֵּיהּ אַסְהִידַת, וְאַמְרַת (משלי ט׳:ד׳) מִי פֶתִי יָסוּר הֵנָּה חָסַר לֵב (ס"א ואמרה) אָמְרָה לוֹ. מַהוּ חָסַר לֵב. דְּלֵית לֵיהּ מְהֵימְנוּתָא, דְּמַאן דְּלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, לָאו בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא, וּפָגִים הוּא מִכֹּלָּא (ס"א ואמרה) אָמְרָה לוֹ, אוֹמָרָה לוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהילים מ״ב:י׳) אוֹמְרָה לְאֵל סַלְעִי, מַהוּ אָמְרָה. אֶלָּא לְאַכְלָלָא וּלְאִתּוֹסָפָא אוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא, דְּהִיא קַרְיֵיהּ לֵיהּ חֶסַר לֵב, פָּגִים מִמְּהֵימְנוּתָא.

דְּהָכִי תָּנֵינָן, כָּל מַאן דְּלָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אָסִיר לְמִקְרַב לְגַבֵּיהּ, לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד בֵּיהּ סְחוֹרְתָּא, וְכָל שֶׁכֵּן לְמֵהַךְ עִמֵּיהּ בְּאוֹרְחָא. דְּהָא לֵית בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא. (ועל דא) תָּנֵינָן כָּל בַּר נָשׁ דְּאָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְלֵית עִמֵּיהּ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, אִתְחַיַּיב בְּנַפְשֵׁיהּ. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאָזְדָּוּוֹג בְּאוֹרְחָא, עִם מַאן דְּלֵית בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא, דְּלָא חָשִׁיב לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ וְדִידֵיהּ דְּלָא חָס עַל נַפְשֵׁיהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַאן דְּלָא חָס עַל נַפְשֵׁיהּ, הֵיךְ יִשְׁלוֹף נַפְשָׁא דְּכַשָּׂרָא לְבָרֵיהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תַּוּוהְנָא עַל דָּרָא, וְהָא אִתְּמַר מִלָּה וְכוּ'. וְעַל דָּא כְּתִיב אַל תְּהִי כְסוּס בְּפָרֶד אֵין הָבִין. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְקַדְּשֵׁי גַּרְמַיְיהוּ בְּקִדּוּשָׁא דְּמַלְכָּא, וְאִשְׁתְּכַחוּ קַדִּישִׁין בְּכֹלָּא, וּבְגִין כָּךְ מִשְׁלַּפֵי רוּחָא דְּקוּדְשָׁא מִלְּעֵילָּא, וּבְנַיְיהוּ כֻּלְּהוּ זַכָּאֵי קְשׁוֹט, וְאִקְרוּן בְּנֵי מַלְכָּא בְּנִין קַדִּישִׁין. (זכאין אינון אברים וכו' עד למהוי בנדתה, מהרעיא מהימנא נדפס בפרשת פנחס מאמר מתחיל אלא פגיעה רכ"ה ע"ב).

וַוי לְהוֹן לְרַשִׁיעַיָּיא, דְּכֻלְּהוּ חֲצִיפִין, וְעוֹבָדַיְיהוּ חֲצִיפִין. בְּגִינֵי כַּךְ יָרְתִין בְּנַיְיהוּ נַפְשָׁא חֲצִיפָא, מִסְטָרָא דְּמָסָאֲבָא. כְּמָה דִּכְתִיב וְנִטְמֵתֶם בָּם, אָתָא לְאִסְתַּאֲבָא, מְסָאֲבִין לֵיהּ. אַל תְּהִיוּ כְסוּס כְּפֶרֶד, דְּאִינּוּן מָארֵי זְנוּתָא (ס"א דמסאבותא) עַל כֹּלָּא. אֵין הָבִין, דְּלָא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּאָרְחָא דָּא, דְּאִי הָכֵי, כְּתִיב הָכָא אֵין הָבִין, וּכְתִיב הָתָם (ישעיהו נ״ו:י״א) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה רוֹעִים לֹא יָדְעוּ הָבִין. כְּלוֹמַר יְהוֹן מִזְדַּמְּנִין אִינּוּן דְּאִקְרוּן עַזֵּי נֶפֶשׁ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּלָא יָדְעוּ הָבִין.

וְהֵמָּה רוֹעִים, מַאי רוֹעִים, אִלֵּין אִינּוּן מַדְבְּרֵי וּמַנְהֲגֵי לְבַר נָשׁ בַּגֵּיהִנָּם. לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (משלי ל׳:ט״ו) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב, בְּגִין כָּךְ דְּאִינּוּן הַב הַב, לָא יָדְעוּ שָׂבְעָה. כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ. דְּהָא תַּיְירֵי דְּגֵיהִנָּם אִינּוּן. וְכָל דָּא מַאן גָּרִים לְהוּ. בְּגִין דְּלָא אִתְקַדְּשׁוּ בְּהַהוּא זִוּוּגָא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. וְעַל דָּא כְּתִיב, קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ'. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל שְׁאָר עַמִּין לָא רַעְיְתִי לְאַדְבְּקָא בִּי, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ', אַתּוּן, וְלָא שְׁאָר עַמִּין. (ועל דא כתיב הכא קדוש) בְּגִין כָּךְ, (קדושים תהיו דייקא).

פרק ב

(ויקרא י״ט:ב׳) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (ישעיהו י״ח:א׳) הוֹי אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפַיִם וְגוֹ'. וְכִי בְּגִין דְּהִיא אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפַיִם, קְנָטוּרָא בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, דְּכְתִיב הוֹי אֶרֶץ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא עָלְמָא, וּבָעָא לְגַלָּאָה עֲמִיקְתָא מִגּוֹ מְסַתְּרָתָא, וּנְהוֹרָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא, הֲווֹ כְּלִילָן דָּא בְּדָא, וּבְגִין כַּךְ, מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא נָפַק נְהוֹרָא, וּמִגּוֹ מְסַתְּרָתָא, נָפַק וְאִתְגַּלְיָיא עֲמִיקָא, וְדָא נָפְקָא מִן דָּא. דְּמִגּוֹ טַב, נָפִיק בִּישׁ. וּמִגּוֹ רַחֲמֵי, נָפִיק דִּינָא. וְכֻלָּא אִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא. יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, יִשְׂרָאֵל וּשְׁאָר עַמִּין, חִוָּור וְאוּכָם, וְכֻלָּא חַד בְּחַד תַּלְיָא.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל עָלְמָא כֻּלְּהוּ לָא אִתְחָזֵי, אֶלָּא בְּחַד עֲטִירָא דְּקוּטְפָּא (ס"א דקיזטופא) בְּקִיטְרוֹי כַּד אִתְּדַן עָלְמָא בְּדִינָא כְּלִיל בְּרַחֲמֵי אִתְּדַן. וְאִי לָאו, לָא יָכִיל עָלְמָא לְקַיְימָא, אֲפִילּוּ רִגְעָא חֲדָא, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:ט׳) כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יוֹשְׁבֵי תֵבֵל.

וְתָאנָא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעָלְמָא, וְצָדָק אִתְעַטָּרָא בְּדִינוֹי, כַּמָּה מָארֵי דְּגַדְפִּין מִתְעָרֵי, לְקֳבְלֵי מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא, לְשַׁלְטָאָה בְּעָלְמָא. פַּרְסִין גַּדְפִּין מַהַאי סִטְרָא, וּמֵהַאי סִטְרָא, לְאִשְׁתַּטְחָא (ס"א לאשגחא) בְּעָלְמָא. כְּדֵין מִתְעָרִין גַּדְפִּין לְמִפְרַס לוֹן, וּלְאִשְׁתַּאֲבָא (נ"א ולאשתתפא) בְּדִינָא קַשְׁיָא, וְשָׁאטִין בְּעָלְמָא לְאַבְאָשָׁא. כְּדֵין כְּתִיב, הוֹי אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפַיִם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, חַמִּינָא בְּנֵי עָלְמָא בְּחַצִּיפוּתָא, בַּר אִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט. וּבְגִין כָּךְ, כִּבְיָכוֹל, כֻּלָּא הָכִי אִשְׁתְּכַח, אָתָא לְאִתְדַּכָּאָה, מְסַיְיעִין לֵיהּ. אָתָא לְאִסְתָּאָבָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, וְנִטְמֵתֶם בָּם.

פרק ג

רִבִּי יוֹסֵי הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ הַאי דְּאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּכְתִיב בְּעֵלִי, (שמואל א ג׳:י״ד) וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם יִתְכַּפֵּר עֲוֹן בֵּית עֵלִי בְּזֶבַח וּמִנְחָה עַד עוֹלָם. בְּזֶבַח וּמִנְחָה אֵינוֹ מִתְכַּפֵּר, אֲבָל מִתְכַּפֵּר הוּא בְּדִבְרֵי תוֹרָה. אֲמַאי. בְּגִין דְּדִבְרֵי תוֹרָה, סַלְקִין עַל כָּל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (ויקרא ז׳:ל״ז) זֹאת הַתּוֹרָה לָעוֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים, שְׁקִיל אוֹרַיְיתָא לָקֳבֵיל כָּל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אַף עַל גַּב דְּאִתְגְּזַר עָלֵיהּ עוֹנְשָׁא מִלְעֵילָּא, נִיחָא לֵיהּ מִכָּל קָרְבְּנִין וְעֹלָוֹן, וְהַהוּא עוֹנְשָׁא אִתְקְרַע. (ובגין דלעי בה לשמה, קודשא בריך הוא אתפייס בהדיה)

וְתָא חֲזֵי, לָא אִתְדְּכֵי בַּר נָשׁ לְעָלְמִין, אֶלָּא בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא. בְּגִינֵי כַּךְ מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא לָא מְקַבְּלִין טוּמְאָה, בְּגִין דְּאִיהִי (משלי ג) קַיְימָא לְדַכְּאָה לְאִלֵּין מִסְאֲבֵי, וְאַסְווּתָא בְּאוֹרַיְיתָא

אִשְׁתְּכַח. דִּכְתִיב, רִפְאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְדָכְיוּתָא אִשְׁתְּכַח בְּאוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב, (תהילים י״ט:י׳) יִרְאַת יְיָ׳ טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד. מַאי עוֹמֶדֶת לָעַד. דְּקַיְימָא תְּדִירָא בְּהַהוּא דַּכְיוּתָא, וְלָא אִתְעֲדֵי מִנַּיהּ לְעָלְמִין.

אָמַר לֵיהּ יִרְאַת יְיָ׳ כְּתִיב, וְלָא תּוֹרָה. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָיא. אָמַר לֵיהּ, וּמֵהָתָם נָפְקָא, מֵהָכָא נָפְקָא, דִּכְתִיב, (תהילים קי״א:י׳) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ׳, וּכְתִיב יִרְאַת יְיָ׳ טְהוֹרָה.

וְאוֹרַיְיתָא קְדוּשָׁה אִתְקְרֵי, דִּכְתִיב כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ׳, וְדָא אוֹרַיְיתָא, דְּהִיא שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְעַל דָּא, מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ אִתְקַדָּשׁ, דִּכְתִיב קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ, קְדוֹשִׁים הֱיוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא תִּהְיוּ. תִּהְיוּ וַדַּאי. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא, וּמִקְרָא כְּתִיב, (שמות י״ט:ו׳) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ, וּכְתִיב אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגוֹ׳.

תָּאנָא, קְדוּשָׁה דְּאוֹרַיְיתָא, קְדוּשָׁה דְּסִלְיקַת עַל כָּל קְדוּשִׁין. וּקְדוּשָׁה דְּחַכְמְתָא עִלָּאָה סְתִימָא, סַלְקָא עַל כֻּלָּא. אָמַר לֵיהּ לָאו אוֹרַיְיתָא בְּלָא חָכְמְתָא, וְלָאו חָכְמְתָא בְּלָא אוֹרַיְיתָא, וְכֻלָּא בְּחַד דַּרְגָּא הוּא, וְכֻלָּא חַד, אֶלָּא אוֹרַיְיתָא בְּחָכְמָה עִלָּאָה אִשְׁתְּכַחַת, וּבָהּ קַיְימָא, וּבָהּ אִתְנְטָעוּ שָׁרְשָׁהָא מִכָּל סִטְרִין.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אַשְׁכָּחוּ חַד בַּר נָשׁ, בִּלְקִינְטָא דְּקוֹסְטָא, (ס"א בלקיטנא דקיסחא) רָכִיב עַל סוּסְיָא, אַשְׁמְיט יְדוֹי לְחָד עַנְפָּא דְּאִילָנָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי הוּא דִּכְתִיב וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. אָדָם מְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ מִלְּמַטָּה, מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ׳.

תָּאנֵי רִבִּי אַבָּא, פַּרְשָׁתָא דָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא הִיא, וְחוֹתָמָא דְּקוּשְׁטָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא הִיא. בְּפַרְשָׁתָא דָּא אִתְחַדְּשׁוּ רָזִין עִלָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא, בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, וְגִזְרִין וְעוֹנָשִׁין, וּפִקּוּדִין עִלָּאִין, דְּכַד מָטָאן חַבְרַיָּיא לְפַרְשָׁתָא דָּא, הֲווֹ חַדָּאן.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי טַעְמָא פַּרְשָׁתָא דַּעֲרָיוֹת, וּפַרְשָׁתָא דִּקְדוּשִׁים תִּהְיוּ, סְמוּכִין דָּא לְדָא. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כָּל מַאן דְּאִסְתָּמַר מֵאִלֵּין עֶרְיָין, בִּקְדוּשָׁה אִתְעֲבִיד וַדַּאי. וְכָל שֶׁכֵּן אִי אִתְקַדַּשׁ בִּקְדוּשָׁה דְּמָארֵיהּ. וְהָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא.

אֵימָתַי עוֹנָתָן דִּכֹּלָּא, לְאִתְקַדָּשׁ בַּר נָשׁ. תָּא חֲזֵי, מַאן דְּבָעֵי לְאִתְקַדָּשָׁא בְּרַעוּתָא דְּמָארֵיהּ, לָא לִישַׁמֵּשׁ אֶלָּא מִפַּלְגוּת לֵילְיָא וְאֵילָךְ, אוֹ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. דְּהָא בָּהַהִיא שַׁעֲתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וּקְדוּשָׁה עִלָּאָה אִתְעַר, וּכְדֵין שַׁעֲתָא הִיא לְאִתְקַדָּשָׁא. הַאי לִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא שַׁעֲתָא דְּלֵילְיָא לְמֵיקָם לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לְאִזְדַּוּוּגָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְשַׁבְּחָא לְשִׁמְא קַדִּישָׁא, לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא, דִּרְעוּתָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח, זִווּגָא דִּלְהוֹן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. לְאַפָּקָא רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּכְתִיב, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. וְאִלֵּין אִקְרוּן קַדִּישִׁין, דִּכְתִיב קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ'. וּכְתִיב (תהילים א׳:ג׳) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְגוֹ'.

קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ, רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ, תָּא חֲזֵי, בְּכָל עַמִּין דְּעָלְמָא, לָא אִתְרְעֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר בְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְעָבִיד לוֹן עַמָּא יְחִידָאָה בְּעָלְמָא, וְקָרֵא לוֹן גּוֹי אֶחָד כִּשְׁמֵיהּ. וְאַעְטַר לוֹן בְּכַמָּה עִטְרִין, וְכַמָּה פִּקּוּדִין, לְאִתְעַטְּרָא בְּהוּ. וְעַל דָּא תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא וּתְפִילִּין דְּדְרוֹעָא, לְאִתְעַטְּרָא בְּהוּ בַּר נָשׁ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּלְאִשְׁתַּכְּחָא חַד שְׁלִים בְּכֹלָּא.

וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְעַטָּר בְּהוּ בַּר נָשׁ, וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוּ, אִתְעֲבִיד שְׁלִים, וְאִקְרֵי אֶחָד, דְּאֶחָד לָא אִקְרֵי אֶלָּא כַּד אִיהוּ שְׁלִים. וּמַאן דָּפֵגִים, לָא אִקְרֵי אֶחָד. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי אֶחָד, בְּשְׁלִימוּ דִּכֹלָּא, בְּשְׁלִימוּ דְּאָבָהָן, בְּשְׁלִימוּ דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כָּךְ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא אִקְרוּן אֶחָד. דְּכַד בַּר נָשׁ אָנַח תְּפִילִּין, וְאִתְחֲפֵי בְּכַסוּיָיא דְּמִצְוָה, כְּדֵין אִתְעַטָּר בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְאִקְרֵי אֶחָד.

וּבְגִינֵי כַּךְ, לֵיתֵי אֶחָד, וְיִשְׁתְּדַל בְּאֶחָד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ אֶחָד, יִשְׁתְּדַל בְּאֶחָד. דְּהָא לֵית מַלְכָּא מִשְׁתַּדֵּל, אֶלָּא בְּמַאי דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (איוב כ״ג:י״ג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ, לָא שָׁאֲרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא בְּאֶחָד. בְּאֶחָד, אֶחָד מִבָּעֵי לֵיהּ אֶלָּא בְּמַאן דְּאִתְתָּקַן בִּקְדוּשָׁא עִלָּאָה לְמֶהֱוֵי חַד. כְּדֵין הוּא שָׁרְיָא בְּאֶחָד, וְלָא בַּאֲתַר אָחֳרָא. וְאֵימָתַי אִקְרֵי בַּר נָשׁ אֶחָד. בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאִתְקַדַּשׁ בִּקְדוּשָׁה (ס"א בעטרין) עִלָּאָה, וְאִתְכְּוִון לְאִתְקַדְּשָׁא. וְתָא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּאִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ בְּזִווּגָא חַד דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאִתְכַּוִון לְאִתְקַדְּשָׁא כְּדְקָא יָאוֹת. כְּדֵין הוּא שְׁלִים, וְאִקְרֵי אֶחָד בְּלָא פְּגִימוּ.

בְּגִינֵי כַּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵּי לְאִתְּתֵיהּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, לְזַמְּנָא לָהּ בְּרְעוּתָא חֲדָא עִמֵּיהּ. וְיִתְכַּוְונוּן תַּרְוַוֵיְיהוּ כְּחַד לְהַהִיא מִלָּה. וְכַד מִשְׁתַּכְּחֵי תַּרְוַוֵיְיהוּ כְּחַד, כְּדֵין כֹּלָּא חַד בְּנַפְשָׁא וּבְגוּפָא. בְּנַפְשָׁא: לְאַדְבְּקָא דָּא בְּדָא בִּרְעוּתָא חֲדָא. וּבְגוּפָא: כְּמָה דְּאוֹלִיפְנָא דְּבַר נָשׁ דְּלָא נָסִיב, הוּא כְּמַאן דְּאִתְפְּלִיג, וְכַד מִתְחַבְּרָן דְּכַר וְנוּקְבָא, כְּדֵין אִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא. אִשְׁתְּכַח דְּאִינְהוּ חַד נַפְשָׁא, וְחַד גּוּפָא, וְאִקְרֵי בַּר נָשׁ אֶחָד. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֲרֵי בְּאֶחָד, וְאַפְקִיד רוּחָא דִּקְדוּשָׁה בְּהַהוּא אֶחָד.

וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבְגִינֵי כַּךְ קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ'. זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּלָא אוֹקִים מִלָּה דָּא בַּאֲתַר אָחֳרָא, אֶלָּא בֵּיהּ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב

כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ'. בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, וְלָא בְּאָחֳרָא. וְעַל דָּא קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם.

פרק ד

(ויקרא י"ט:ג') אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וגו'. הָא תְּנֵינָן, דְּפַרְשְׁתָּא דָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא. מַקִּישׁ דְּחִילוּ דְּאַבָּא וְאִימָּא לְשַׁבְּתוֹתַי. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כֹּלָּא חַד, מַאן דְּדָחִיל מֵהַאי, נָטִיר לְהַאי.

אִישׁ אִמּוֹ, אַקְדִּים אִמּוֹ לְאָבִיו בְּדָחִילוּ מַאי טַעְמָא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. אֲבָל אִימָּא דְּלֵית רְשׁוּ בְּיָדָהָא כָּל כַּךְ כְּאָבִיו (ס"א אבל תא חזי אמו דא כנסת ישראל ובגין דבה שריא יראה ואיהי יראת ה' אתקרי) אַקְדִּים דְּחִילוּ דִּילָהּ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ. אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִתְקַדְּשָׁא בְּאִתְּתֵיהּ כְּחַד. מִמַּאן הוּא שְׁבָחָא יַתִּיר בְּהַהִיא קְדוּשָּׁה. הֲוֵי אֵימָּא מִנּוּקְבָּא. בְּגִין כַּךְ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, כְּהַאי גַּוְונָא, (בראשית ב׳:ד׳) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וּבַאֲתַר אָחֳרָא, אַקְדִּים שָׁמַיִם לָאָרֶץ. אֶלָּא לְאַחֲזָאָה דְּתַרְוַויְיהוּ כַּחֲדָא אִתְעֲבִידוּ. אוּף הָכָא אַקְדִּים אִימָּא לְאַבָּא, וּבַאֲתַר אָחֳרָא אַקְדִּים אַבָּא לְאִימָּא, לְאַחֲזָאָה דְּתַרְוַויְיהוּ כַּחֲדָא אִשְׁתָּדָלוּ בֵּיהּ.

וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ, שְׁקִיל דָּא לְדָא, וְכֹלָּא כַּחֲדָא אִתְּקְלוּ בְּמַתְקְלָא חַד. דִּכְתִיב, (שמות ל"א:י"ד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם, וּכְתִיב (שמות כ׳:ח׳) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. אֶלָּא חַד לְאַבָּא, וְחַד לְאִימָּא. כְּתִיב הָכָא אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ. וּכְתִיב הָתָם (ויקרא כ"ו:ב') אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ. מַהוּ מִקְדָּשִׁי. כְּמַשְׁמָעוֹ. תּוּ מִקְדָּשִׁי אִלֵּין אִינּוּן דִּמְקַדְּשֵׁי גַּרְמַיְיהוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. כְּגַוְונָא דָּא, (יחזקאל ט׳:ו׳) וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלּוּ. אַל תִּקְרֵי מִמִּקְדָּשִׁי, אֶלָּא מִמְּקוּדָּשִׁי. מַה לְהַלָּן מִמְּקוּדָּשִׁי, אַף כָּאן מִמְּקוּדָּשִׁי, דְּאִינּוּן אַבָּא וְאִימָּא.

(ויקרא י"ט:ג') אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כְּתִיב (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' וגו'. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּמִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (אינון ולא אומין עובדי כוכבים ומזלות) וּבְגִין דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּלָּא אִתְדַּבָּקוּ כַּחֲדָא דָּא בְּדָא.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ מְקַדֵּשׁ לְתַתָּא, כְּגוֹן חַבְרַיָּיא דְּמְקַדְּשֵׁי גַּרְמַיְיהוּ מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, בְּשַׁעֲתָא דְּזוּוְגָא עִלָּאָה אִשְׁתְּכַח, דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא רַעֲוָא אִשְׁתְּכַח, וּבְרָכָתָא אִזְדַּמְּנַת. כְּדֵין מִתְדַּבְּקָן כֻּלְּהוּ כְּחַד, נַפְשָׁא דְּשַׁבָּת, וְגוּפָא דְּאִזְדַּמַּן בְּשַׁבָּת. וְעַל דָּא כְּתִיב, אִישׁ אִמּוֹ

וְאָבִיו תִּירָאוּ, דְּאִינּוּן זִוּוּגָא חַד בְּגוּפָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא (לאתקדשא) דְּאִתְקַדְּשָׁא. וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ. דָּא שַׁבָּת עִלָּאָה וְשַׁבָּת תַּתָּאָה, דְּאִינּוּן מְזַמְּנֵי לְנַפְשָׁא בְּהַהוּא גּוּפָא, מֵהַהוּא זִוּוּגָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, תְּרֵי וְכֹלָּא אִתְדַּבַּק דָּא בְּדָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ, לְאַזְהָרָה לְאִינּוּן דִּמְחַכָּן לְזִוּוּגַיְיהוּ מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וְהָא אוֹקִימְנָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ו:ד') לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתָי. מַאן סָרִיסִים. אִלֵּין אִינּוּן חַבְרַיָּיא דִּמְסָרְסָן גַּרְמַיְיהוּ כָּל שְׁאָר יוֹמִין, בְּגִין לְמֶלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִינּוּן מְחַכָּאן מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת. הָדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ל"ז:י"א) וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר. וּבְגִין כָּךְ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ. אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, דָּא גּוּפָא. וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, דָּא נַפְשָׁא. וְכֹלָּא אִתְדַּבַּק דָּא בְּדָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

רעיא מהימנא אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ. פִּקּוּדָא דָּא, שְׁקִיל דָּא לְדָא. שְׁקִיל יְקָרָא דְּאָב וְאֵם, לְיקָרָא דְּשַׁבָּת. לְאַבָּא אַקְדִּים כָּבוֹד, וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קְרָא, (מלאכי א':ו') וְאִם אָב אֲנִי אַיֵּה כְבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אֲנִי אַיֵּה מוֹרָאִי. כְּבוֹדִי סָלִיק בְּחוּשְׁבָּן עֶשֶׂר אֲמִירָן, ול"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית.

וּבְכָל אֲתַר (משלי ג':ל"ה) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, אֵין כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה. בְּגִין דְּאִינּוּן ל"ב אֱלֹהִים דְּתוֹרָה, יְקָרָא דִּילֵיהּ. וְאִלֵּין (אינון) חֲכָמִים דְּאוֹרַיְיתָא, חֲכָמִים בְּחָכְמָה, יָרְתִין הַאי כָּבוֹד וְלָא טִפְּשֵׁי, דְּעַלַיְיהוּ אִתְּמַר, (משלי ג':ל"ה) וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. וּמְנָלָן דְּמַאן דְּלָא יָדַע בְּאוֹרַיְיתָא אִקְרֵי כְּסִיל, דִּכְתִיב, (תהילים צ"ב:ז') וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת. וְאֵין זֹאת, אֶלָּא תּוֹרָה, דִּכְתִיב, (דברים ד':מ"ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה.

רַעְיָא מְהֵימָנָא. בְּגִין דַּחֲלִישָׁתָא, פַּתַּחְנָא לְפַרְשָׁתָא בְּאִלֵּין פִּקּוּדִין, לְמֶהֱוֵי מְעַט עֵזֶר לָךְ. אִתְתַּקַּף בָּךְ, דְּהָא מַשְׁרַיְיין דִּמְתִיבְתָּאן אָתָאן לְגַבָּךְ, בְּפִקּוּדָא בָּתַר דָּא, דְּאִיהוּ פִּקּוּדָא לְהַעֲמִיד עָלָיךְ מֶלֶךְ לְעֵילָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָךְ מֶלֶךְ בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּדִיוּקְנֵיהּ. בְּגִין דְּרַבָּנָן דִּמְתִיבְתָּא, עָלַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ בְּאֶמְצָעִיתָא, אָחִיד בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין הָכִי אַנְתְּ תְּהֵא בְּדִיוּקְנֵיהּ, בְּרָא דִּילֵיהּ, קוּם בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא.

קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְסָלִיק יְדוֹי לְעֵילָּא, וְאָמַר, יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ עִלַּת הָעִלּוֹת, דְּאַנְתְּ מִתְעַלֶּה מֵעִלּוּי לְעִלּוּי, עַד דְּלֵית עִלּוּי. אֶלָּא דְּאַנְתְּ לְעֵילָּא מִכָּל עִלּוּי. לְמֵיהַב לִי חֵילָא, לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ בְּדַרְגִּין דִּילָךְ, דְּאִינּוּן אַבָּא וְאִימָּא, וַאֲנָא בְּרָא דִּלְהוֹן. וּבְיִחוּדָךְ תַּרְוַויְיהוּ אֶחָד. וְאַנְתְּ שַׁקְלַת דְּחִילוּ דְּאַבָּא וְאִימָּא, לְדָחֲלוּ דִּילָךְ, בָּתַר דְּאַנְתְּ בְּאֶמְצָעִיתָא חַד, וְלָא תְּרֵין, בְּלָא שׁוּתָפוּ,

אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן חַד בְּשׁוּתָפוּ דִּילָךְ, אֲבָל אַנְתְּ חַד בְּלָא שׁוּתָפוּ דְּתִתְנַיְּינָא. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בָּךְ, (דברים ל״ב:ל״ט) וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי.

הַב לִי חֵילָא, לְאִתְעָרָא בִּיקָרָךְ בְּקַדְמֵיתָא. וּלְבָתַר בִּיקָרָא דְּאָבִי וְאִמִּי דְּבִשְׁמַיָּא, דְּאוּקְמוּהָ עָלַיְיהוּ, (משלי כ״ח:כ״ד) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאוֹמֵר אֵין פָּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית. וְאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, אֵין אָבִיו, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֵין אִמּוֹ, אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִקָּרָא דִּילָךְ אַבָּא חָכְמָה, דְּכָלִיל עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִתַּתָּא דִּילֵיהּ לְעֵילָּא, וְתַרְוַויְיהוּ אִינּוּן כּוּרְסְיָיא סַפְסָל תְּחוֹתָךְ לִיקָרָךְ.

וְהָכִי תַּקִּינוּ, לְמֶהֱוֵי קְטָן לַגָּדוֹל מְכַבֵּד דִּלְעֵילָּא מִנַּיְיהּ. אַבָּא, אִיהוּ חָכְמָה, הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ, לְמֶהֱוֵי מְשַׁמֵּשׁ תְּחוֹתָךְ, וְאַנְתְּ כְּתֶר עֶלְיוֹן עַל רֵישֵׁיהּ. וְלֵית כְּתֶר עֲלָךְ, וְלֵית אֱלָהָא אָחֳרָא. וְאִימָּא, לְשַׁמְּשָׁא לְאַבָּא. דְּאִיהוּ תְּחוֹתֵיהּ לְמֶהֱוֵי כִּסָּא תְּחוֹתֵיהּ.

וַיֹּאמֶר אִיהוּ, בְּכָל מַאֲמָר, עַד תְּלָתִין וּתְרֵין, יְהִי כֵּן, וַיְהִי כֵּן. וְאִיהִי, עֲבִידַת מַאֲמָרֵיהּ מִיַּד. וּבְגִין דְּעֲבִידַת מַאֲמָרֵיהּ וְצִוּוּיֵיהּ בְּלָא עִכּוּבָא כְּלָל, בל״ב שְׁבִילִין דִּבְהוֹן אִתְבְּרֵי כָּל דִּבְרַאשִׁית, עוֹבָדָא אִתְקְרֵיאַת כָּבוֹד, (תהילים כ״ט:ט׳) וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד. (יחזקאל ג׳:י״ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ. אַיְהִי מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ.

וְתַרְגּוּם כְּבוֹד אָבִיו, יְקָרָא דַּאֲבוּהִי. וְדָא (תהלים יט) תּוֹרַת יְיָ' תְּמִימָה, עָלָהּ אִתְּמַר (משלי ג) יְקָרָה הִיא וְיִשְׂרָאֵל מִפְּנִינִים. דְּאִתְקְרִיאוּ בָּנִים, בִּכְלַל בֵּן וּבַת, מִסִּטְרָא דִּתְפְאֶרֶת וּמַלְכוּת. דְּאִינּוּן בֵּן וּבַת, יְקָרָא דְּאָבִיו וְאִמּוֹ, לְמֶעְבַּד צִוּוּיֵיהּ, וְצִוּוּי דִּילֵיהּ, אִינּוּן פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. וְהָא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, יֵשׁ מִצְוָה וְעוֹשֶׂה. וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. וְהַאי אִיהוּ כָּבוֹד דְּאַבָּא וְאִימָּא, דְּיַצָּוֶה לְבָרֵיהּ דְּיֶעְבַּד הָכֵי וְאִיהוּ עָבִיד מִיַּד, בְּלָא עִכּוּבָא כְּלָל.

וְעִלַּת עַל כֻּלָּא, אֲנָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בִּיקָרָךְ, לְתַקָּנָא מִדּוֹת דְּאַבָּא וְאִימָּא, לִיקָרָךְ. תְּהֵא בְּעָזְרִי לְסַדְּרָא כֻּלָּא כְּדְקָא יְאוֹת. וְאַנְתְּ תְּסַדֵּר לִי, וּלְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּאן עִילָּא וְתַתָּא, וּמַשְׁרְיָין דְּמַלְאָכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, לְמֶהֱוֵי מְתַקְּנִין וּמְסַדְּרִין לִיקָרָא דִּילָךְ, וְלִיקָרָא דְּאַבָּא וְאִימָּא, לְמֶהֱוֵי סַפְסָל תְּחוֹת רַגְלוֹי. וּלְמֶעְבַּד צִוּוּיֵיהּ בְּכָל פִּקּוּדִין דִּילֵיהּ. וּלְמִדְחַל מִנַּיְיהּ בְּכָל פִּקּוּדִין דִּלָּא תַּעֲשֶׂה.

וְהַאי אִיהוּ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְסָמִיךְ לֵיהּ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ. וּבְקָרָא אַחֲרִינָא וְאֶת מִצְוֹתַי תַּעֲשׂוּ. מִסִּטְרָא דְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה דְּאִינּוּן כָּבוֹד, אַקְדִּים אַבָּא לְאִימָּא, וְדָא י״ה. מִסִּטְרָא דִּלָּא תַּעֲשֶׂה, אַקְדִּים אִימָּא לְאַבָּא, וְדָא ה״י. וְהַיְינוּ כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר. לְאִלֵּין דִּלָּא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּהַאי כָּבוֹד, הַסְתֵּר דָּבָר מִנַּיְיהוּ.

וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (משלי ג׳:ל״ה) וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. אִלֵּין אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, בָּתַר דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּהַאי כָּבוֹד דְּאוֹרַיְיתָא, וְאֵיךְ אֲמְרִין אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם

עָלֵינוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ. הָא אִיהוּ לֵימָא לוֹן, וְאִם אָב אֲנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי, אַיֵּה אִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּלְכוֹן בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְפִקּוּדִין דִּילִי, לְמֶעְבַּד צַוּוּיַי, דְּמַאן דְּלָא יָדַע בְּצַוּוּיָיה דְּמָארֵיהּ, אֵיךְ יַעְבִּיד לֵיהּ. בַּר מִמַּאן דְּשָׁמַע מֵחָכְמִים וְעָבִיד, וְהַאי אִיהוּ דְּקַבִּיל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. וְעִם כָּל דָּא, מַאן דְּלָא קַבִּיל מִמָּארֵיהּ, אֶלָּא מִשְׁלוּחֵיהּ, אִיכָּא אַפְרָשׁוּתָא. וּמַאי אַפְרָשׁוּתָא אִית בֵּין דָּא לְדָא. דְּהָא כְּתִיב, מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּלְבָתַר וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ. אֲנָא קַבִּילְנָא, וּלְבָתַר מוֹסְרָנָא לְכֻלְּהוּ. וְהָכִי מַאן דְּמְקַבֵּל מֵאָחֳרָא, כְּקַבָּלַת סִיהֲרָא וְכֹכָבַיָּיא מִשִּׁמְשָׁא, וּבְהַאי קִבּוּל אִתְמְלֵי. וּמַאן דְּמְקַבֵּל יָכִיל לְאִסְתַּלְּקָא מִנַּיהּ נְבִיעוּ, כְּמָה דַּחֲזִינָא בְּשִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא, דְּאִסְתַּלְּקַת נְהוֹרָא דִּלְהוֹן, בְּלֵילְיָא, דְּלָא נָהִיר שִׁמְשָׁא, אֶלָּא בִּימָמָא. וְסִיהֲרָא בְּלֵילְיָא. וְאִי תֵּימָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא מִשִּׁמְשָׁא אִיהוּ, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנִישׁ, נָהִיר בְּסִיהֲרָא וְכֹכָבַיָּא, הָא חֲזִינָן מִסְּטָרָא אָחֳרָא בְּלָקוּתָא דְּסִיהֲרָא וְשִׁמְשָׁא דְּאִסְתַּלָּק נְהוֹרַיְיהוּ, וְאִשְׁתָּאֲרוּ כְּגוּפָא בְּלָא נִשְׁמְתָא, דְּאִית אָדוֹן עֲלֵיהֶם מַחֲשִׁיךְ מְאוֹרֵיהֶם. אֲבָל עִקָּרָא דִּנְהוֹרָא, הַהוּא אֲתַר דִּנְבִיעַ דְּלֵית פְּסָק לְנְהוֹרָא דִּילֵיהּ, וְלָא אִית עֲלֵיהּ אֱלָהָא אָחֳרָא לְמִפְסַק מִנַּיהּ נְהוֹרֵיהּ.

וְעִלַּת הָעִלּוֹת, בָּתַר דְּאַנְתְּ תַּמָּן, לֵית פְּסָק לְנְבִיעוּ דִּנְהוֹרָא דְּאוֹרַיְיתָא. יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ דְּלָא תָּזוּז מֵאַבָּא וְאִימָּא דִּילִי, וְלָא מִבְּנוֹי. וְהָכִי מַאן דְּאָמִית גַּרְמֵיהּ עַל אוֹרַיְיתָא, דְּהִיא יְקָרָה, אִתְקַיְּימַת בֵּיהּ, וְלָא מַפְסְקַת מִנַּיהּ. מַה דְּלָאו הָכִי, מַאן דְּלָא יִשְׁתַּדֵּל בָּהּ, אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּעָבַד צַוּוּי חֲכָמִים, אִיהוּ שַׁמַּשׁ דִּלְהוֹן, עֶבֶד וְלָא בֵּן, אֲבָל אִי אִיהוּ מֵהֵימָנָא, מָארֵיהּ אַשְׁלִיט לֵיהּ בְּכָל דִּילֵיהּ.

אֲבָל מַאן דְּלָא אִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא מְשַׁמֵּשׁ חֲכָמִים, לְמִשְׁמַע מִנַּיְיהוּ פִּקּוּדִין, לְקַיֵּים נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. אֶלָּא דְּסָרַח וְעָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, אִיהוּ שָׁקִיל לְאוּמִין דְּעָלְמָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, בְּנוֹי דְּסָמָאֵ"ל וְנָחָשׁ, דְּאִתְמַר בְּהוּ, (משלי ג׳:ל״ה) וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, דְּלָא בָּעוּ לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא, דְּכָל דִּלֵּית בֵּיהּ תּוֹרָה, לֵית בֵּיהּ כָּבוֹד, דְּאִתְמַר בָּהֶם (משלי ג׳:ל״ה) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ.

פרק ה

וְעִם כָּל דָּא מָארֵי מְתִיבְתָּא, לָא כָּל כָּבוֹד שָׁוֶה, דְּהָא (מלאכי א׳:ו׳) בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו. בֵּן יְכַבֵּד, עַל מְנָת דְּלָא לְקַבְּלָא אַגְרָא, אֲבָל מְצוּוָּה הוּא בְּכָבוֹד אַבָּא וְאִימָּא. וְאִי לָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד צַוּוּיֵיהּ, יְכִתֵּשׁ לֵיהּ אַבָּא וְאִימָּא, עַד דְּיַעֲבַד עַל כָּרְחֵיהּ. וְאִי הַוֵי בְּרָא רַבְרָבָא, בֵּית דִּין כּוֹפִין לֵיהּ. דְּאִי לָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דברים כ״א:כ׳) בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלֵנוּ, וְדָנִין לֵיהּ בִּסְקִילָה. אֲבָל עֶבֶד דְּמְשַׁמֵּשׁ עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס,

אִי לָא עָבִיד צַוּוּיֵיהּ דְּרַבֵּיהּ, מָארֵיהּ אַעְבַּר לֵיהּ מִגּוֹ בֵּיתֵיהּ, וְיִטּוֹל אָחֳרָא. מַה דְּלָא הֲוָה יָכִיל לְמֶעְבַּד הָכִי לִבְרֵיהּ, אֶלָּא אוֹ יַעֲבִיד צַוּוּיֵיהּ אוֹ יִקְטוֹל לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, מַאן גָּרִים דְּלָא יַעֲבִיד צַוּוּיֵיהּ, הוֹאִיל וּבְרֵיהּ הוּא. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַדַּאי תַּעֲרוֹבֶת דְּרַע, וְרָזָא דָּא גָּרַם לְיִשְׂרָאֵל, לְמֶחֱטֵי גַּבֵּי אֲבוּהוֹן דִּבְשְׁמַיָּא. וְרָזָא דָּא, (תהילים ק"ו:ל"ה) וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם. וְדָא גָּרַם קְטוּלָא לְיִשְׂרָאֵל, וְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּבְגִין דָּא, אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, אֶלָּא (דברים ל"ב:י"ב) יְיָ' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

דְּיִשְׂרָאֵל אִינּוּן מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, עֵבֶד טוֹב וְעֶבֶד רָע, מִסִּטְרָא דְּמַטַטְרוֹ"ן עֶבֶד טוֹב, עֶבֶד נֶאֱמָן לְרַבֵּיהּ. עֶבֶד רָע סָמְאַ"ל. מַאן דְּאִיהוּ מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, אִיהוּ בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, בֶּן מִסִּטְרָא דְּבֵן יְ"ה, בֵּינָ"ה. וְיִרְיֵת מַלְכוּתָא דְּאִיהִי ה'. וְאֵיךְ יְרִית לָהּ. אִי עָבִיד צַוּוּיֵיהּ דְּאַבָּא וְאִימָא, בְּגִין דְּאִיהוּ מַלְכוּתָא מִצַּוַּת הַמֶּלֶךְ, וְעָלֵיהּ אִתְּמַר, (אסתר ג':ג') מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֵת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. אִיהִי מִצְוָה, וְצַוּוּיֵיא דְּמַלְכָּא עַל עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה.

מִצְוָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי תְּפָאֶרֶת. וְהָכָא לֵית תַּמָּן פְּרוּדָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֱמֶת, תּוֹרָתוֹ תּוֹרַת אֱמֶת, אִיהוּ תּוֹרָתוֹ וּמִצְוָתוֹ. כְּגַוְונָא דְּבִינָה, תּוֹרָתוֹ וּמִצְוָתוֹ דְּחָכְמָה. דְּאִית תּוֹרָה דְּבְרִיאָה, וְחָכְמָה דְּבְרִיאָה, וּבִינָה דְּבְרִיאָה, וְהָכִי בְּכָל מִדּוֹת. בְּהַאי, יָכִיל בֶּן בְּהַאי אוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי בְּלָא מִצְוָה, וּמִצְוָה בְּלָא תּוֹרָה בְּפֵרוּדָא. וּמֵהָכָא, בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. אֲבָל מִסִּטְרָא דַּאֲצִילוּת, לֵית אַפְרְשׁוּתָא, תַּמָּן, וְכֵן מִתַּמָּן אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ וְלֵית בֵּהּ עוֹנֶשׁ וְלָא שָׂכָר וְלָא מִיתָה.

וּבְגִין דָּא, אוֹרַיְיתָא דְּא אִילָנָא דְּחַיֵּי, שְׂכַר הָעוֹלָם הַבָּא, וְאִילָנָא דָּא, אִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְקְרֵי, וְאִתְקְרֵי הָעוֹלָם הַבָּא, וְלָא אִתְקְרֵי בֵּיהּ שָׂכָר. בְּגִין דְּאִיהוּ בֵּן. מִתַּמָּן, לָא אִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא לְקַבְּלָא אַגְרָא, לָא בְּמַעֲשֵׂה וְלָא בְּדִיבּוּר וְלָא בְּמַחֲשָׁבָה.

פרק ו

אָתָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, לְנַשְּׁקָא לֵיהּ יְדֵיהּ. אָמַר, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא בֵּן מִתַּמָּן, בְּדִיּוּקְנָא דִּבְרָא בּוּכְרָא דִּילֵיהּ, תִּפְאֶרֶת בְּרָא דְּאַבָּא וְאִימָא עִלָּאָה, אֲצִילוּת דִּילֵיהּ בְּלָא הַפְסָקָה, לָא קְדָמָךְ בְּרָא אָחֳרָא, לָא בְּמַחֲשָׁבָה, וְלָא בְּדִבּוּר, וְלָא בְּמַעֲשֵׂה. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאַנְתְּ, וְחַבְרַיָּיא, וְרָאשֵׁי מָארֵי מְתִיבְתָּאן, דְּמִזַּמְנִין הָכָא, אִתְּי, בְּלָא הַפְסָקָה כְּלַל, וּבְלָא תַּעֲרוֹבֶת. נַשְׁקוּ כֻּלְּהוּ דָּא לְדָא, וְאִשְׁתְּמוֹדָעוּ בְּאַחֲוָה, וּבָכוּ.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, עִם כָּל דָּא, בְּרָא בּוּכְרָא חַיָּיבִין כָּל אֲחוּי בִּיקָרֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב (שמות כ':י"ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, אֶת לְרַבּוֹת אֲחִיךָ הַגָּדוֹל. וַאֲפִילּוּ מִכָּל סִטְרָא אִיהוּ מְפָרֵשׁ עָלָךְ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּשַׁגַּ"ם זֶה הֶבֶל. וְלָא הֲוָה לְאָדָם קַדְמָאָה בְּרָא קַדְמָאָה מִנֵּיהּ,

וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, בְּשַׁגַּם, זֶה מֹשֶׁה. דִּבְרָא דְמַלְכָּא בְּכָל אֲתַר, אַנְתְּ בּוּכְרָא מִסְטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּטוֹב וָרָע, אַנְתְּ הוּא טוֹב. (בוכרא) הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, (שמות ב׳:כ״ה) וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא.

וּמִתַּמָּן קָרָא יָתָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֶבֶד נֶאֱמָן. לְבָתַר סְלִיקַת לְמֶהֱוִי מַלְכָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל״ג:ה׳) וַיְהִי בִישׁוּרוּן מֶלֶךְ. לְבָתַר בֶּן בַּיִת לְעֵילָּא. מֶלֶךְ מִסְטְרָא דְמַלְכוּת דִּבְרִיאָה. בֶּן בַּיִת, מִסְטְרָא דְּבִינָה דִּבְרִיאָה. כְּעַן אַנְתְּ מֶלֶךְ, מִסְטְרָא דְּאִילָנָא דְמַלְכוּת דַּאֲצִילוּת. בֶּן בַּיִת, מִסְטְרָא דְּבֶ״ן יְ״ה, תִּפְאֶרֶת דַּאֲצִילוּת, זַכָּאָה חוּלְקָךְ. וּמַאן גָּרִים לָךְ דָּא, בְּגִין דְּאִשְׁתְּדָלוּתָךְ בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוָה, לְיַחֲדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, לְאַעָלָא מַלְכָּא עַל אַתְרֵיהּ, וְעַל מַשְׁרְיָיתֵיהּ לְעֵילָּא, וְעַל יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

וּבְגִין כַּךְ (ס״א ובגינך) יָרְתִין כֻּלְּהוּ נִשְׁמָתִין דַּאֲצִילוּת מִנַּיהּ, וְאִתְקְרִיאוּ בְּנִין דִּילֵיהּ, מִשֵּׁם יְדוֹ״ד דַּאֲצִילוּת, דִּלֵית תַּמָּן פְּרוּד וְקִצּוּץ. דְּבָקְדְמֵיתָא אִתְמַר בְּהוּ בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, מִצַּד יְהוֹ״ה דִּבְרִיאָה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו, וּכְעַן בָּנִים לַיְדוֹ״ד דַּאֲצִילוּת.

פרק ז

וּבְךָ אִתְקַיְּים פִּקּוּדָא, דְּאִיהִי מִצְוָה עַל יִשְׂרָאֵל, לְהַעֲמִיד עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים י״ז:ט״ו) שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ. וְאִתְקַיְּים בָּךְ (דברים ל״ג:ה׳) וַיְהִי בִישׁוּרוּן מֶלֶךְ, כַּד בְּקַדְמֵיתָא. וְכֻלְּהוּ מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרָךְ, כְּאֲבָרִין דְּמִתְנַהֲגִין כֻּלְּהוּ בִּתְנוּעָה דְּנִשְׁמָתָא, דְּאִתְפַּשְׁטָא עַל כָּל אֵבֶר. בְּגִין דְּכֻלָּא עֶלְיוֹן אַנְתְּ תְּהֵא מְעוּטָר בֵּיהּ, דְּבֵיהּ עִלַּת הָעִלּוֹת אִיהוּ כֶּתֶר עַל כֻּלָּא, טָמִיר וְנֶעְלָם מִלְּעֵילָּא מִנַּיהּ. וּמִנַּיהּ אִתְפְּשָׁטוּ עַל כָּל סְפִירָן, וּמְסַדֵּר לוֹן לְמֶהֱוֵי דָּא רַב, וְדָא זְעֵיר, וְדָא בֵּינוֹנִי, וְאַנְהִיג לוֹן לְרַעוּתֵיהּ, וְנָהִיר בְּהוּ, וּמְקַשֵּׁר לוֹן, וּמְיַחֵד לוֹן.

הָכִי אַנְתְּ תְּהֵא מַנְהִיג לְיִשְׂרָאֵל, בְּכָל מִדּוֹת טָבִין דִּילֵיהּ, וּתְסַדֵּר כָּל חַד כִּדְחָזֵי לֵיהּ, הַבְּכוֹר כִּבְכוֹרָתוֹ, וְהַצָּעִיר כִּצְעֵירָתוֹ, וּבֵינוֹנִי כְּפוּם דַּרְגֵּיהּ. וּתְקַשֵּׁר לוֹן קֶשֶׁר אֶחָד לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דִּבְשְׁמַיָּא. לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ בְּשֶׁפָה בְּרוּרָה, לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּלְקַדְּשֵׁיהּ, וּלְיַיחֲדֵיהּ, בְּדִרְגָּא דִּילָךְ, בְּמַחֲשָׁבָה דִּילָךְ, בַּאֲצִילוּת דִּילָךְ, דְּאִתְקְיָים בָּךְ (במדבר י״א:י״ז) וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם. קוּם אִתְעַר בְּפִקּוּדָא, לְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק. (פרשת תצא רפ״א ע״ב שייך לנשא קמ״ה ע״א)

(ויקרא י״ט:ג׳) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְגוֹ׳ פִּקּוּדָא דָּא, לְכַבֵּד אָב וְאֵם, דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְמִדְחַל מֵאִבּוֹי וּמֵאִמֵּיהּ, וּלְאוֹקִיר לוֹן. כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאוֹקִיר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִסְטְרָא דְּרוּחָא דְּיַהֲב בְּגַוֵּיהּ. וּלְמִדְחַל מִנַּיהּ. הָכִי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאוֹקִיר לְאִבּוֹי

וּלְאִמֵּיהּ, מִסְטָרָא דְּגוּפָא דִּילֵיהּ, וּלְמִדְחַל מִנֵּהוֹן, דְּהָא אִינּוּן מִשְׁתַּתְּפִין בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַבְדֵי לֵיהּ גּוּפָא, וְהוֹאִיל וְאִינּוּן שׁוּתָּפִין בְּעוֹבָדָא, לֵיהֱווּ שׁוּתָּפִין בִּדְחִילוּ וְיִקָרָא.

כְּגַוְונָא דָּא, ג' שׁוּתָּפִין אִשְׁתְּכָחוּ לְעֵילָּא בְּרָזָא דְּאָדָם. אָדָם קַדְמָאָה, אַף עַל גַּב דְּגוּפָא דִּילֵיהּ הֲוָה מֵעַפְרָא, לָאו מֵעַפְרָא דְּהָכָא הֲוָה אֶלָּא מֵעַפְרָא דְּבֵי מַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא. אַבָּא וְאִימָּא אִשְׁתְּכָחוּ, וּמַלְכָּא עִלָּאָה אִשְׁתְּתַף בַּהֲדַיְיהוּ, וְשָׁדַר בֵּיהּ רוּחָא דְּחַיֵּי, וְאִתְבְּרֵי. וּכְגַוְונָא דָּא, אִשְׁתְּכַח כֹּלָּא עֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמִדְחַל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמִדְחַל לַאֲבוּי וּלְאִמֵּיהּ.

פרק ח

בְּסִתְרֵי תּוֹרָה, אָדָם קַדְמָאָה לָא הֲוָה לֵיהּ מֵהַאי עָלְמָא כְּלוּם. חַד צַדִּיק עָבַד שְׁמוּשָׁא בְּנוּקְבֵיהּ, וְאִתְעֲבִיד מֵהַהוּא שְׁמוּשָׁא גּוּפָא חָדָא, דְּנָהִירוּ דִּילֵיהּ יַתִּיר מִכָּל אִינּוּן מַלְאָכִין שְׁלִיחָן לְעֵילָּא. וְכַד אִתְבְּרֵי הַהוּא גּוּפָא מַלְכָּא עִלָּאָה, שָׁדַר בְּהַהוּא צַדִּיק כ"ב אַתְוָון, וְאִשְׁתְּתַף בַּהֲדַיְיהוּ, וְנָפַק לְעָלְמָא.

כֵּיוָן דְּנָפַק, חָמוּ לֵיהּ שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא, וְאִסְתִּימוּ נְהוֹרַיְיהוּ, דְּתַפּוּחָא דְּרַגְלֵיהּ אַחְשִׁיךְ נְהוֹרָא דִּלְהוֹן. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּמֵעוֹבָדָא דְּשִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא עִלָּאָה נָפַק. כֵּיוָן דְּחָטָא, אִתְחֲשָׁךְ, וְאַזְעִיר גַּרְמֵיהּ, וְאִצְטְרִיךְ לְגוּפָא אָחֳרָא בְּמִשְׁכָּא וּבִבְשָׂרָא. דִּכְתִיב, (בראשית ג':כ"א) וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם. כְּהַהוּא שְׁמוּשָׁא דַּעֲבַד הַהוּא צַדִּיק בְּנוּקְבֵיהּ, לָא אִשְׁתְּכַח מְקַדְּמַת דְּנָא, וּלְבָתַר דְּנָא, דְּהָא עַד לָא נָפַק לְצוֹרֶךְ אוּמָנָא.

עַד דְּאָתָא חָנוֹךְ, וְנָטִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאַרְעָא, וְאַבְרִיר פְּסוֹלֶת וְקַסְטוּרָא מִכַּסְפָּא, וְכֵן בְּכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּי בְּאַרְעָא. לְבָתַר אִתְתָּקַן הַהוּא אֲתַר, וְאִתְעֲבִידוּ רוּחִין וְנִשְׁמָתִין בְּשִׁמּוּשַׁיְיהוּ וְגוּפָא מִתַּתָּא בְּאַרְעָא. וְעַל דָּא בְּשׁוּתָּפוּ דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בַּר נָשׁ אָתֵי לְעָלְמָא, וְאִצְטְרִיךְ לְמִדְחַל לְאִינּוּן שׁוּתָּפִין, וּלְאוֹקִיר לוֹן, כְּמָה דְּאִתְמַר (ע"כ רעיא מהימנא)

(ויקרא י"ט:ד') אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (דברים ט':כ"ז) אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. אַל תֵּפֶן. וְכִי מַאן הוּא דְּיֵימָא לְמַלְכָּא, אַל תֵּפֶן. וְהָא כְּתִיב (איוב ל"ד:כ"א) כִּי עֵינָיו עַל דַּרְכֵי אִישׁ. וּכְתִיב (ירמיהו כ"ג:כ"ד) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ'. וְהָא בְּכֹלָּא אַשְׁגַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל עוֹבָדִין מִסְתַּכַּל, וְעָיֵיל בְּדִינָא עַל כֻּלְּהוּ, אִם טַב וְאִם בִּישׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת י"ב:י"ד) הָאֱלֹהִים יָבִיא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל נֶעְלָם אִם טוֹב וְאִם רָע. וּמֹשֶׁה אָמַר אַל תֵּפֶן.

אֶלָּא, כַּמָּה בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא מְחוֹבוֹי, בְּגִין דְּלָא יֶחֱטֵי קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. תָּא חֲזֵי, בַּר נָשׁ דְּעָבִיד מִצְוָה, הַהִיא מִצְוָה סַלְקָא, וְקַיְימָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמְרָה אֲנָא מִפְּלַנְיָיא דְּעָבַד לִי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לָהּ קַמֵּיהּ, לְאַשְׁגְּחָא בָּהּ כָּל יוֹמָא לְאוֹטָבָא לֵיהּ

בְּגִינָהּ. עָבַר עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, הַהִיא עֲבֵירָה סַלְקָא קָמֵיהּ, וְאָמְרָה אֲנָא מִפְּלַנְיָיא דַּעֲבַד לִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לָהּ, וְקַיְימָא תַּמָּן לְאַשְׁגּחָא בָּהּ, לְשֵׁיצָאָה לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:י"ט) וַיַּרְא יְיָ' וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנוֹתָיו. מַהוּ וַיַּרְא. הַהוּא דְּקַיְימָא קַמֵּיהּ. תָּב בְּתְשׁוּבָה, מַה כְּתִיב. (שמואל ב י"ב:י"ג) גַּם יְיָ' הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. דְּאַעְבָּר הַהוּא חוֹבָא מִקַּמֵּיהּ, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בֵּיהּ. לְאוֹטָבָא לֵיהּ. וְעַל דָּא אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְכֵן מֵהָכָא מַשְׁמַע, דִּכְתִיב, (ירמיהו ב':כ"ב) נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי.

פרק ט

רִבִּי יוֹסֵי זְעֵירָא, עָאל קָמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן יוֹמָא חַד, אַשְׁכְּחֵיהּ דְּהֲוָה יָתִיב וְקָאֲרֵי, כְּתִיב, (בראשית ג':י"ב) וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמָּדִי הִיא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאוֹכֵל. מַשְׁמַע דְּאָדָם וְחַוָּה כַּחֲדָא אִתְבְּרִיאוּ, וּבְגוּפָא חֲדָא. דִּכְתִיב אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמָּדִי, וְלָא כְּתִיב אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי, אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, וְהָכְתִיב (שמואל א א':כ"ו) אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצָּבֶת עִמָּכָה בָּזֶה. וְלָא כְּתִיב הַנִּצָּבֶת לְפָנֶיךָ. אָמַר לֵיהּ, אִי כְּתִיב הַנִּתֶּנֶת עִמָּךְ, הֲוָה אֲמִינָא הָכִי, כְּדִכְתִיב אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמָּדִי, אֲבָל הַנִּצָּבֶת כְּתִיב.

אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְּתִיב (בראשית ב':י"ח) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. אֶעֱשֶׂה לוֹ הַשְׁתָּא. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וּדַאי, דְּאָדָם לְבַדּוֹ הֲוָה, דִּלְא הֲוָה לֵיהּ סָמֵךְ מִנּוּקְבֵיהּ, בְּגִין דַּהֲוַת בְּסִטְרוֹי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּמַה דְּאָמַר אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר, הָכִי הוּא, דִּלָּא כְּתִיב אֶבְרָא לוֹ עֵזֶר, בְּגִין דִּכְתִיב, (בראשית ה':ב') זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. אֲבָל אֶעֱשֶׂה כְּתִיב. וּמַהוּ אֶעֱשֶׂה. אַתָּקֵן. מַשְׁמַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לָהּ מִסִּטְרוֹי, וְתָקִין לָהּ בְּתִקּוּנָא, וְאַייְתֵי לָהּ קָמֵיהּ. וּכְדֵין אִשְׁתַּמַּשׁ אָדָם בְּאִנְתְּתֵיהּ, וַהֲוָה לֵיהּ סָמֵךְ.

וְתָנֵינָן, שְׁפִירוּ דְּאָדָם קַדְמִיתָאָה דְּקִיטְרָא עִלָּאָה, מִזִּיהֲרָא דְּנַהֲרָא. שְׁפִירוּ דְּחַוָּה, דִּלָּא הֲוֹוּ יַכְלִין כָּל בְּרְיִין לְאִסְתַּכְּלָא בָּהּ. וַאֲפִילּוּ אָדָם לָא הֲוָה אִסְתַּכַּל בָּהּ, עַד דַּהוּא זִמְנָא דְּחָאבוּ, וְאַעְדִּיאַת (ס"א ואזעירת) שְׁפִירוּ דִּלְהוֹן. כְּדֵין אִסְתַּכַּל בָּהּ אָדָם, וְאִשְׁתְּמוֹדַע בָּהּ לְשַׁמְּשָׁא בָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ד':כ"ה) וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ. וַיֵּדַע: בְּכֹלָּא. וַיֵּדַע: בְּתַשְׁמִישׁ. וַיֵּדַע: דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בָּהּ וְאִסְתַּכַּל בָּהּ.

פרק י

וְתָנֵינָן, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בִּשְׁפִירוּ דְּאִנְתְּתָא, בְּגִין דְּלָא יֵיתֵי בְּהַרְהוּרָא בִּישָׁא, וְיִתְעַקַּר לְמִלָּה אָחֳרָא. וְכַךְ הֲוָה רַבִּי שִׁמְעוֹן עָבִיד, כַּד הֲוָה אָזִיל בְּמָתָא, וַהֲוּוּ חַבְרַיָּיא אָזְלִין אֲבַתְרֵיהּ, וְחָמָא לְאִינְתּוּ שְׁפִירָאן, מָאִיךְ עֵינֵיהּ, וַהֲוָה אָמַר לְחַבְרַיָּיא אַל תִּפְנוּ.

וְכָל מַאן דְּיִסְתַּכַּל בִּשְׁפִירוּ דְּאַנְתְּתָא בִּימָמָא, אָתֵי לְהַרְהוּרֵי בְּלֵילְיָא. וְאִי סָלִיק הַהוּא הַרְהוּרָא בִּישָׁא עִלָּוִיהּ, אַעְבָּר מִשּׁוּם וְאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. תּוּ, אִי שִׁמֵּשׁ בְּאַנְתְּתֵיהּ בְּזִמְנָא דְּסָלִיק בֵּיהּ הַהוּא הַרְהוּרָא בִּישָׁא, אִינּוּן בְּנִין דְּאוֹלִידוּ אֱלֹהֵי מַסֵּכָה אִקְרוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י״ט:ד׳) אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. רִבִּי אַבָּא אָמַר, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בֶּאֱלִילֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וּבְנָשֵׁי דְּעַמִּין, וְלָא לְאִתְהַנָּיָיא מִנַּיְיהוּ, וְלָא לְאִתְרַפְּאָה בְּהוּ, דְּאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בַּאֲתַר דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

פרק יא

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים פ״ו:ט״ז) פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ, פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי, וְכִי לָא הֲוָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא שַׁפִּירָא כְּדָוִד, דְּאִיהוּ אָמַר פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי. אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, דָּוִד אָחֳרָא אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא מְמָנָא עַל כַּמָּה אוּכְלוּסִין עִלָּאִין וּמַשְׁרְיָין. וְכַד בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַחֲמָא עַל עָלְמָא, אִסְתַּכַּל בְּהַאי דָּוִד, וְנָהִיר לֵיהּ אַנְפִּין, וְהוּא נָהִיר לְעָלְמִין, וְחַיֵּיס עָלְמָא.

וּשְׁפִירוּ דְּהַאי דָּוִד, נָהִיר לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ, רֵישֵׁיהּ גּוּלְגַּלְתָּא דְּדַהֲבָא, אִתְרְקִימַת בְּשִׁבְעָה תִּכְשִׁיטֵי זִינִין דְּדַהֲבָא. וְהָא (תיקון קכ"ב, יתרו ע"ג) אוּקְמוּהָ. וַחֲבִיבוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַבְלֵיהּ, וּמִסְגִיאוּת רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ גַּבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיֶהֱדַר עֵינוֹי לְקַבְלֵיהּ, וְיִסְתְּכַּל בֵּיהּ. בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁפִירָן בְּכֹלָּא, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (שיר השירים ו׳:ה׳) הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי וְגוֹ'. הָסֵבִּי עֵינַיִךְ עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי דְּבִשְׁעָתָא דְּאִלֵּין עַיְינִין מִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין מִתְעָרִין בְּלִבֵּיהּ קִסְטִין דִּבְלִסְטְרָאֵי, בְּרַחֲמוּתָא עִלָּאָה, וּבִסְגִיאוּת שַׁלְהוֹבִיתָא דְּרַחֲמוּ עִלָּאָה לְגַבֵּיהּ, אָמַר הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי, אַסְחַר עֵינַיִךְ לִסְטַר אָחֳרָא מִנִּי, דְּאִינּוּן מוֹקְדִין לִי בְּשַׁלְהוֹבֵי רְחִימוּתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ בְּדָוִד, (שמואל א ט״ז:י״ב) וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי. וּבְגִין הַהוּא דָּוִד עִלָּאָה שַׁפִּירָא, רְחִימְנָא וְתִיאוּבְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַדְבְּקָא בֵּיהּ. אָמַר דָּוִד פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי.

כְּגַוְונָא דָּא, (בראשית כ״ז:כ״ז) וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְיָ'. מַשְׁמַע דְּעָאל עִמֵּיהּ עִם יַעֲקֹב גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּאִיהוּ שָׂדֶה דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. וְכִי הֵיךְ יָכִיל גִּנְתָּא דְּעֵדֶן לְאַעָלָא עִמֵּיהּ, דְּהָא גִּנְתָּא דְּעֵדֶן כַּמָּה רַב הוּא בְּפוּתְיָא וּבְאַרְכָּא. כַּמָּה זִינִין דְּבָיְיתִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, מָדוֹרִין עַל מָדוֹרִין אִית תַּמָּן.

אֶלָּא (שמות ר"י ע"ב) גִּנְתָּא אָחֳרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהַהוּא גִּנְתָּא רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ, וְאִתְדְּבַק בֵּיהּ, וְלָא אִתְנְטִיר אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דְּהוּא עָיֵיל בֵּיהּ. וְדָא אַחֲסִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִשְׁתַּכְּחָא תְּדִיר עִמְּהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. וְכָל שֶׁכֵּן לְאִשְׁתַּכְּחָא בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, וְדָא זַמִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְלָאָה עִמֵּיהּ לְסַיְיעָא לֵיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, (בראשית כ"ח:י"ג) אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ וְגוֹ'. תָּנָן, מְלַמֵּד שְׁנִתְקַפְּלָה לוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי ד' מֵאוֹת פַּרְסָה עַל ד' מֵאוֹת פַּרְסָה, הֵיךְ אִתְעֲקָרַת מֵאַתְרָהּ, וְיָתְבָא תְּחוֹתוֹי. אֶלָּא אֶרֶץ אֲחֶרָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא אִית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי. וְהִיא תְּחוֹת דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב דְּקָאִים עָלָהּ. וְאַחֲסִין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּגִין רְחִימוּתָא דִּלְהוֹן, לְדַיְירָא עִמְּהוֹן, וּלְדַבְּרָא לְהוֹן, וּלְאַגְנָא לְהוֹן מִכֹּלָּא, וְאִקְרֵי אֶרֶץ חַיִּים.

פרק יב

תָּא חֲזֵי, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִסְתַּכְּלָא בַּאֲתַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאִיס בֵּיהּ, וּרְחִיקָא בֵּיהּ נַפְשֵׁיהּ. וּמַה בְּמַה דְּרָחִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָסִיר לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, בְּמַה דְּרָחִיק עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. דְּתָא חֲזֵי, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בַּקֻּשְׁטָא, בְּגִין דְּאִיהוּ חֵיזוּ דְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה. אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בְּאַת קַיְימָא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּהוּא רְמִיז לְצַדִּיקָא דְּעָלְמָא. אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא, בְּאָצְבְּעָן דְּכַהֲנֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּפַרְסֵי יְדַיְיהוּ, בְּגִין דְּתַמָּן שַׁרְיָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה. וּמַה בַּאֲתַר קַדִּישָׁא עִלָּאָה אָסִיר לְאִסְתַּכְּלָא, בַּאֲתַר מְסָאֲבָא רְחִיקָא לָא כָּל שֶׁכֵּן. בְּגִינֵי כַּךְ, אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, וּמַה לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ אָסִיר, לְמִפְלַח לְהוּ, אוֹ לְמֶעְבַּד לְהוּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וּבְגִינֵי כַּךְ, אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים. הָכָא אִתָּא לְאַזְהָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּקַדְמֵיתָא. לָקֳבֵיל (שמות כ':ג') לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. וְאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, לָקֳבֵיל לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. לָקֳבֵיל אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. לָקֳבֵל כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ, זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. לֹא תִשָּׂבְעוּ בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר. לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. לֹא תִּגְנֹובוּ, לֹא תִגְנֹוב. וְלֹא תְכַחֲשׁוּ, וְלֹא תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ. לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. מוֹת יוּמַת הַנּוֹאֵף וְהַנּוֹאֶפֶת, לֹא תִנְאָף. לֹא תַעֲמוֹד עַל דַּם רֵעֶךָ, לֹא תִרְצַח. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְעַל דָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּפַרְשְׁתָּא דָּא.

פרק יג

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּקַדְמֵיתָא, אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. לֹא תִשָּׂא. לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאָף. לֹא תִגְנֹוב. בְּלִישָׁנָא יְחִידָאי. וְהָכָא, אֲנִי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ. אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים. בְּלִישָׁנָא דְּסַגִּיאִין. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, מִיּוֹמָא דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל שְׁכִיחִין בָּעָלְמָא, לָא אִשְׁתְּכָחוּ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּלִבָּא חַד, וּבְרַעוּתָא חֲדָא, כְּמָה בְּהַהוּא יוֹמָא דְּקַיְימוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי. וְעַל דָּא כֹּלָּא אִתְּמַר בְּלָשׁוֹן יְחִידָאי. לְבָתַר בְּלִישָׁנָא דְּסַגִּיאִין, דְּהָא לָא אִשְׁתְּכָחוּ כָּל כַּךְ בְּהַהוּא רְעוּתָא.

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֵחֲמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בָּן לָקוּנְיָא חָמוּי, וַהֲוּוּ עִמֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֲקַל, יָתְבוּ תְּחוֹת אִילָנָא חָדָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל חַד לֵימָא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (הושע י״ג:ד׳) וְאָנֹכִי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וֵאלֹהִים זוּלָתִי לֹא תֵדָע. לָא כְּתִיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֶלָּא אָנֹכִי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְכִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הֲוָה לְהוּ מַלְכָּא, וְלָא מִקַּדְמַת דְּנָא, וְהָא כְּתִיב (בראשית ל״ה:ב׳) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְכָל אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם. וּכְתִיב (בראשית ל״ה:ג׳) וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית אֵל, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

אֶלָּא, מִן יוֹמָא דְּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא, לָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בַּר בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, דַּהֲווּ בְּהַהוּא פּוּלְחָנָא קַשְׁיָא, וְצַוָּוחוּ לְקָבְלֵיהּ, וְלָא אִשְׁתַּנּוּ מִנִּימוּסָא דִּלְהוֹן לְעָלְמִין. וְתַמָּן אִתְבְּחִינוּ אֲבְהָתָנָא, כִּדַּהֲבָא מִגּוֹ שָׁפְכָה. (ס"א כפתורא דדהבא מגו טפסא) וְעוֹד, דַּהֲווֹ חָמָאן בְּכָל יוֹמָא, כַּמָּה חַרְשִׁין, כַּמָּה זִינִין בִּישִׁין, לְאַטְעָאָה לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, וְלָא סָטוּ מֵאָרְחָא לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְאַף עַל גַּב דְּלָא הֲווֹ יַדְעֵי כָּל כַּךְ בִּיקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא הֲווֹ אָזְלִין בָּתַר נִימוּסֵי אֲבָהָתְהוֹן.

וּלְבָתַר, חָמוּ כַּמָּה נִסִּין, וְכַמָּה גְּבוּרָאן, וְנָטַל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפוּלְחָנֵיהּ. וּבְגִין דְּכֻלְּהוּ חָמוּ כַּמָּה נִסִּין וְאָתִין בְּעֵינֵיהוֹן, וְכָל אִינּוּן אָתִין וּגְבוּרָן. אָמַר וְאָנֹכִי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. דְּתַמָּן הֲוָה בְּאִתְגַּלְיָיא יְקָרָא דִּילֵיהּ. וְאִתְגַּלֵּי עֲלַיְיהוּ עַל יַמָּא, וְחָמוּ זִיו יְקָרָא עִלָּאָה דִּילֵיהּ אַפִּין בְּאַפִּין. דְּלָא תֵּימְרוּן אֱלָהָא אָחֳרָא הוּא דְּמַלִּיל עִמָּנָא, אֶלָּא אֲנָא הוּא דַּחֲמִיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, אֲנָא הוּא דְּקָטַלְנָא סָנְאֵיכוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. אֲנָא הוּא דְּעָבֵדְנָא כָּל אִינּוּן עֻשָּׁר מְחָאן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וּבְגִינֵי כַּךְ, וֵאלֹהִים זוּלָתִי לֹא תֵדָע, דְּלָא תֵּימָא דְּאָחֳרָא הֲוָא, אֶלָּא אֲנָא הוּא כֹּלָּא.

פרק יד

תּוּ פְּתַח, (ויקרא י״ט:י״ג-י״ד) לֹא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר. לֹא תָלִין פְּעוּלַּת שָׂכִיר אֲמַאי. אֶלָּא מִקְרָא אָחֳרָא אִשְׁתְּמַע, דִּכְתִיב, (דברים כ״ד:ט״ו) בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ. לֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ, אִזְדְּהַר דְּלָא תִּתְכְּנֵשׁ בְּגִינּוֹי מֵעָלְמָא, עַד לָא יִמְטֵי זִמְנָךְ לְאִתְכַּנְּשָׁא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת י״ב:ב׳) עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ׳. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא מִלָּה אָחֳרָא, מַאן דְּאַשְׁלִים לְנַפְשָׁא דְּמִסְכְּנָא. אֲפִילּוּ דְּמָטוּ יוֹמוֹי לְאִסְתַּלְקָא מֵעָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁלִים לְנַפְשֵׁיהּ, וְיָהִיב לֵיהּ חַיִּין יַתִּיר.

לֹא תָלִין פְּעוּלַּת שָׂכִיר, תָּא חֲזֵי, מַאן דְּנָטִיל אַגְרָא דְּמִסְכְּנָא, כְּאִילּוּ נָטִיל נַפְשֵׁיהּ, וּדְאַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ. הוּא אַזְעַר נַפְשַׁיְיהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְעִיר יוֹמוֹי, וְאַזְעַר נַפְשֵׁיהּ, מֵהַהוּא עָלְמָא.

דְּהָא כָּל אִינּוּן חֲבָלִים דְּנַפְקֵי מִפּוּמֵיהּ, כָּל הַהוּא יוֹמָא, כֻּלְּהוּ סַלְקִין קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקַיְימִין קַמֵּיהּ, לְבָתַר סַלְקָא נַפְשַׁיְיהוּ דְּאַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ, וְקַיְימִין, בְּאִינּוּן חֲבָלִים דְּפוּמֵיהּ. וּכְדֵין, אֲפִילּוּ אִתְגְּזַר עַל הַהוּא בַּר נָשׁ כַּמָּה יוֹמִין, וְכַמָּה טָבָאן, כֻּלְּהוּ מִתְעַקְּרָאן מִנֵּיהּ, וּמִסְתַּלְּקֵי מִנֵּיהּ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּנַפְשָׁא דִּילֵיהּ לָא סַלְקָא לְעֵילָּא, וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא, רַחֲמָנָא לִשְׁזְבִינָן מִנַּיְיהוּ, וּמֵעֶלְבּוֹנַיְיהוּ. וְאוֹקְמוּהָ אֲפִילּוּ עָשִׁיר הוּא, וְאֵלְיוֹ הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ דַּיְיקָא, אֲפִילּוּ מִכָּל בַּר נָשׁ נָמֵי, וְכָל שֶׁכֵּן מִסְכְּנָא. וְהַיְינוּ דְּהָוָה רַב הַמְנוּנָא עָבִיד, כַּד הָוָה הַהוּא אֲגִיר מִסְתְּלַק מֵעַבִידְתֵּיהּ, הָוָה יָהִיב לֵיהּ אַגְרֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ, טוֹל נַפְשָׁךְ דְּאַפְקִידַת בִּידָאי, טוֹל פִּקְדוֹנָךְ.

וַאֲפִילּוּ אָמַר יְהֵא בִּידָךְ, דַּאֲנָא (לא) בָּעֵינָא לְסַלְקָא אַגְרִי. לָא הָוָה בָּעֵי. אָמַר פִּקְדוֹנָא דְּגוּפָךְ, לָא אִתְחֲזֵי לְאִתְפָּקְדָא בִּידִי, כָּל שֶׁכֵּן פִּקְדוֹנָא דְּנַפְשָׁא. דְּהָא פִּקְדוֹנָא דְּנַפְשָׁא לָא אִתְיְהִיבַת, אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, (תהילים ל״א:ו׳) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וּבִידָא דְּאָחֳרָא שָׁארֵי. אָמַר לֵיהּ, אֲפִילּוּ בִּידֵיהּ, בָּתַר דְּיָהִיב.

כְּתִיב לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר, וּכְתִיב וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי לֵית לָךְ יוֹמָא וְיוֹמָא, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ יוֹמָא עִלָּאָה אָחֳרָא. וְאִי אִיהוּ לָא יָהִיב לֵיהּ נַפְשָׁא דִּילֵיהּ בְּהַהוּא יוֹמָא, כְּמַאן דְּפָגִים לְהַהוּא יוֹמָא עִלָּאָה. וּבְגִינֵי כַּךְ בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ, וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ. וְהָא דְּאִתְמַר לֹא תָלִין, בְּגִין דְּנַפְשַׁיְיהוּ לָא סָלִיק, וְסָלִיק הַהוּא נַפְשָׁא דְּמִסְכְּנָא, וּדְאַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ, כְּמָה דְּאִתְמַר.

פרק טו

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר קְרָא אֲבָתְרֵיהּ, (ויקרא י״ט:י״ד) לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר וְגוֹ', הַאי קְרָא כְּמַשְׁמָעוֹ. אֲבָל פַּרְשְׁתָּא דָּא, כֹּלָּא אוֹלִיפְנָא מִינָּהּ מִלִּין אָחֳרָנִין, וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין דָּא בְּדָא. תָּא חֲזֵי, מַאן דְּלָיֵיט לְחַבְרֵיהּ, וְאִיהוּ קַמֵּיהּ, וַאֲכְסִיף לֵיהּ, כְּאִלּוּ אוֹשִׁיד דָּמֵיהּ, וְהָא אוּקִימְנָא. וְהַאי קְרָא, דְּלָאו חַבְרֵיהּ עִמֵּיהּ, וְהוּא לָיֵיט לֵיהּ, הַהִיא מִלָּה סַלְקָא.

דְּלֵית לָךְ מִלָּה וּמִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ, דְּלָא אִית לֵיהּ קָלָא, הַהוּא קָלָא סָלִיק לְעֵילָּא, וְכַמָּה קַסְטְרִין מִתְחַבְּרָן עִמֵּיהּ דְּהַהוּא קָלָא, עַד דְּסַלְקָא וְאִתְעַר אֲתַר דְּתְהוֹמָא רַבָּא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ וְכַמָּה מִתְעָרִין עֲלֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. וַוי לְמַאן דְּאַפִּיק מִלָּה בִּישָׁא מִפּוּמֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, כְּמַשְׁמָעוֹ. וְאוּקְמוּהָ, בְּמַאן דְּגָרִים לְאָחֳרָא לְמֶחֱטֵי. וְכֵן מַאן דְּמָחֵי לְבָרֵיהּ רַבָּא. וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן וְגוֹ', בְּמַאן דְּלָא מָטָא לְהוֹרָאָה וְאוֹרֵי, (כמה דאת

אמר) דִּכְתִיב, (משלי ז׳:כ״ו) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וַעֲצוּמִים כָּל הֲרוּגֶיהָ. וְהַאי אַעְבָּר, מִשּׁוּם וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, בְּגִין דְּאַכְשִׁיל לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

דְּתָנֵינָן מַאן דְּאָזִיל בְּאוֹרַח מֵישַׁר בְּאוֹרַיְיתָא, וּמַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא כְּדְקָא יָאוּת, אִית לֵיהּ חוּלָקָא טָבָא תְּדִיר לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּהַהִיא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא דְּאַפִּיק מִפּוּמֵיהּ, אַזְלָא וְשָׁאֲטָא בְּעָלְמָא, וְסַלְקָא לְעֵילָּא. וְכַמָּה עִלָּאִין קַדִּישִׁין מִתְחַבְּרָאן בְּהַהִיא מִלָּה, וְסַלְקָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְאִתְעַטָּר בְּעִטָּרָא קַדִּישָׁא, וְאִסְתַּחֵי בְּנַהֲרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן, וְאִתְקַבַּל בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּאַב בְּגַוֵּיהּ, וְאִתְעַנָּג (ס״א ואתנטע) סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא נַהֲרָא, אֵילָנָא עִלָּאָה. וּכְדֵין נָגִיד וְנָפִיק נְהוֹרָא עִלָּאָה וְאִתְעַטָּר בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ כָּל יוֹמָא, כְּמָה דְּאִתְמַר. (יתרו נ״ז ע״א).

וּמַאן דְּלֵעֵי (נ״א דיליף) בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִשְׁתְּדַל בָּהּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, וּבְאוֹרַח מֵישָׁר. הַהוּא מִלָּה סַלְקָא, וְסָטֵי אוֹרְחִין, וְלֵית מַאן דְּיִתְחַבָּר בָּהּ, וְכֹלָּא דַּחְיָין לָהּ לְבַר, וְאָזִיל וְשָׁאט בְּעָלְמָא וְלָא יִשְׁכַּח אֲתַר. מַאן גָּרִים לֵיהּ הַאי. הַהוּא דְּסָאטֵי לֵיהּ מֵאוֹרַח מֵישָׁר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ׳.

וּמַאן דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אַשְׁכַּח מַאן דְּיוֹלִיף לֵיהּ, וְהוּא בְּרַחֲימוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא, לָעֵי בָּהּ, וּמְגַמְגֵּם בָּהּ, בְּגַמְגּוּמָא דְּלָא יָדַע. כָּל מִלָּה וּמִלָּה סַלְקָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי בְּהַהִיא מִלָּה, וְקַבִּיל לָהּ, וְנָטַע לָהּ סָחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא נַחֲלָא, וְאִתְעֲבִידוּ מֵאִלֵּין מִלִּין אִילָנִין רַבְרְבִין, וְאִקְרוּן עַרְבֵי נַחַל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה׳:י״ט) בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָּמִיד.

וְדָוִד מַלְכָּא אָמַר, (תהילים פ״ו:י״א) הוֹרֵנִי יְיָ׳ דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ. וּכְתִיב (תהילים כ״ז:י״א) וּנְחֵנִי בְּאֹרַח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרָי. זַכָּאִין אִינּוּן דְּיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִשְׁתַּדְּלֵי בָּהּ בְּאֹרַח מֵישָׁר, דְּאִינּוּן נָטְעִין אִילָנִין דְּחַיִּין לְעֵילָּא, דְּכֻלְּהוּ אַסְווּתָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (מלאכי ב׳:ו׳) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. וְכִי אִית תּוֹרָה דְּלָאו אִיהִי אֱמֶת. אִין כְּגַוְונָא דְּאָמְרָן, דְּאוֹרֵי מַאן דְּלָא יָדַע, וְלָאו אִיהוּ קְשׁוֹט וְהַהוּא דְּאוֹלִיף מִלָּה מִיניֵיהּ, אוֹלִיף מִלָּה דְּלָאו אִיהוּ אֱמֶת. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ.

וְעִם כָּל דָּא, מִבָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵילַף מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא מִכָּל בַּר נָשׁ, אֲפִילּוּ מִמַּאן דְּלָא יָדַע. בְּגִין דְּעַל דָּא יִתְעַר בְּאוֹרַיְיתָא, וְייֵתֵי לְמֵילַף מִמַּאן דְּיָדַע, וּלְבָתַר אִשְׁתְּכַח, דְּאָזִיל בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא בְּאֹרַח קְשׁוֹט. תָּא חֲזֵי, יִשְׂתְּדֵל בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא וּפִקּוּדוֹי, אֲפִילּוּ דְּלָא עָבִיד לִשְׁמָהּ, דְּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ.

פרק טז

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח קְרָא אֲבָתְרֵיהּ וְאָמַר, (ויקרא י״ט:ט״ו) לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט וְגוֹ'. לֹא תַּעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט, כְּמַשְׁמָעוֹ. אֲבָל הָא אִתְּמַר, דְּפִרְשְׁתָּא דָּא מִלִּין עִלָּאִין וְיַקִּירִין אִית בָּהּ בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. הַאי קְרָא מְסוֹפֵיהּ קָא מַשְׁמַע, דִּכְתִיב בְּצֶדֶק תִּשְׁפּוֹט עֲמִיתֶךָ. תָּא חֲזֵי, תְּרֵי דַּרְגִּין אִינּוּן הָכָא: מִשְׁפָּט, וְצֶדֶק. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא חַד רַחֲמֵי, וְחַד דִּינָא, וְדָא אִתְּבְּסָם בְּדָא.

כַּד אִתְּעַר צֶדֶק, דְּאִין דִּינָא לְכׇלָּא כַּחֲדָא, דְּלֵית בֵּיהּ רַחֲמֵי, וְלָאו וַוּתְּרָנוּתָא. כַּד אִתְּעַר מִשְׁפָּט, אִית בֵּיהּ רַחֲמֵי. יָכוֹל יְהֵא כׇּלָּא בְּמִשְׁפָּט. אָתָא קְרָא וְאָמַר, בְּצֶדֶק תִּשְׁפּוֹט עֲמִיתֶךָ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּצֶדֶק לָאו דָּאִין לְדָא וְשָׁבִיק לְדָא, אֶלָּא כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא בְּשִׁקּוּלָא חֲדָא. כְּגַוְונָא דָּא לֹא תַשָּׂא פְּנֵי דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָּדוֹל, אֶלָּא כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא חֲדָא, בְּצֶדֶק. יָכוֹל יְהֵא כׇּלָּא דִּינָא בְּצֶדֶק בִּלְחוֹדוֹי. אָתָא קְרָא וְאָמַר תִּשְׁפּוֹט, דְּבָעֵי לְחַבְּרָא לְהוּ כַּחֲדָא, דְּלָא יִשְׁתְּכַח דָּא בְּלָא דָּא, וְהַאי שְׁלִימוּ דְּדִינָא.

וְכָל כַּךְ לְמָּה. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁכִיחַ תַּמָּן. וּבְגִינֵי כַּךְ בָּעֵי לְאַשְׁלְמָא דִּינָא. כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ עָבִיד לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ מַמָּשׁ עָבִיד לְעֵילָּא. וְתָא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁוִּי כּוּרְסְיָיא דְּדִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדַיָּינֵי יַתְבִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ט׳:ח׳) כּוֹנֵן לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹ. וּמִתַּמָּן אִתְתַּקַּן כּוּרְסְיָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַאן אִיהוּ כּוּרְסְיָה. אִלֵּין אִינּוּן צֶדֶק וּמִשְׁפָּט. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ. וּמַאן דְּדָאִין דִּינָא, בָּעֵי לְמֵידַן (ס"א למיתב) בְּכוּרְסְיֵיהּ דְּמַלְכָּא. וְאִי פָּגִים חַד מִנַּיְיהוּ, כְּאִלּוּ פָּגִים לְכוּרְסֵיהּ דְּמַלְכָּא. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק מִבֵּינַיְיהוּ דְּדַיָּינֵי, וְלָא קָאִים בְּדִינַיְיהוּ. וּמַאי אָמַר. (תהילים י״ב:ו׳) עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְיָ' וְגוֹ'. וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא אָמַר, (תהילים נ״ז:ו׳) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

פרק יז

רעיא מהימנא (ויקרא י״ט:י״ז) לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְאוֹכָחָא לְהַהוּא דְּחָטֵי, לְמֵחֲזִי לֵיהּ רְחִימוּ סַגְיָא, דְּרָחִים לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִתְעָנַשׁ אִיהוּ. דְּהָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב, (משלי ג׳:י״ב) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יְיָ' יוֹכִיחַ. וּכְמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד וְאוֹכַח לְמַאן דְּרָחִים לֵיהּ, הָכִי יוֹלִיף בַּר נָשׁ מֵהַהוּא אָרְחָא, וְיוֹכַח לְחַבְרֵיהּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַאי אוֹכַח לְבַר נָשׁ. אוֹכַח לֵיהּ בִּרְחִימוּ בְּסִתְרָא, אִי יְקַבֵּל לֵיהּ יָאוּת. וְאִי לָא, אוֹכַח לֵיהּ בֵּין רְחִימוֹי. אִי יְקַבֵּל יָאוּת. וְאִי לָא, אוֹכַח לֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָיא לְעֵינֵיהוֹן דְּכׇלָּא. אִי יְקַבֵּל יָאוּת. וְאִי לָאו, שָׁרֵי לֵיהּ, וְלָא אוֹכַח לֵיהּ, וְשָׁבִיק לֵיהּ יֵיזִיל וְיַעְבִּיד רְעוּתֵיהּ.

בְּקַדְמִיתָא אוֹדַע לֵיהּ בְּסִתְרָא, בְּגִין לְאוֹכָחָא לֵיהּ, וּלְאִתְעָרָא לֵיהּ, דְּלָא יִנְדַּע בֵּיהּ בַּר נָשׁ. וְדָא אִיהוּ בֵּינֵיהּ לְבֵינֵיהּ. אִי מְקַבֵּל יָאוּת. וְאִי לָאו, אוֹדַע לֵיהּ בֵּין רְחִימוֹ, בְּזִמְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא הֲוָה בְּעָלְמָא, יְהִיב לֵיהּ מַרְעִין בָּעַרְסֵיהּ, וְאָתוּ רְחִימוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹדָעָן לֵיהּ, אִי אִית בֵּיהּ חוֹבָא דְּיֵיתוּב מִנַּיְהּ, וּלְעָיֵין בְּמִלֵּיהּ. אִי מְקַבֵּל יָאוּת, וְאִי לָאו אוֹכַח לֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָיא, בְּמָמוֹנֵיהּ, בִּבְנוֹי, דְּכֹלָּא מְלַחֲשָׁן עֲלֵיהּ, וְייתוּן לְגַבֵּיהּ. אִי מְקַבֵּל יָאוּת. וְאִי לָאו שָׁארֵי לֵיהּ מָארֵיהּ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, וְלָא יַתְקִיף בֵּיהּ לְעָלְמִין. כְּגַוְונָא דָּא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאוֹכָחָא לְחַבְרֵיהּ בְּקַדְמִיתָא בְּסִתְרָא. לְבָתַר בֵּין רְחִימוֹ. לְבָתַר בְּאִתְגַּלְיָיא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יִשְׁבּוֹק לֵיהּ וְיַעְבִּיד רְעוּתֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ. הוֹכֵחַ: בְּסִתְרָא, דְּלָא יִנְדַּע בֵּיהּ בַּר נָשׁ. תּוֹכִיחַ: בֵּין חַבְרוֹי וּרְחִימוֹי. אֶת עֲמִיתֶךָ: בְּאִתְגַּלְיָיא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא תּוֹכִיחַ, אֶלָּא הוֹכֵחַ. תּוּ הוֹכֵחַ, אִי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּיִכְסוּף, לָא יֵימָא לֵיהּ וְלָא יוֹכִיחַ לֵיהּ אֲפִילּוּ בְּסִתְרָא, אֶלָּא יֵימָא קַמֵּיהּ, כְּמָאן דְּמִשְׁתָּעֵי בְּמִלִּין אָחֳרָנִין. וּבְגוֹ אִינּוּן מִלִּין, יְדַבַּר מַאן דְּעָבַד הַהוּא חוֹבָא הוּא כַּךְ וְכַךְ, בְּגִין דְּאִיהוּ יָדַע בְּגַרְמֵיהּ, וְיִשְׁתְּבִיק מֵהַהוּא חוֹבָא. וְעַל דָּא הוֹכֵחַ. וְאִם לָאו, תּוֹכִיחַ. וּלְבָתַר אֶת עֲמִיתֶךָ בְּאִתְגַּלְיָיא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא.

דָּבָר אַחֵר וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא, דְּהָא כֵּיוָן דְּדַבַּר נָשׁ אוֹכַח לְחַבְרֵיהּ, וְאִזְדַּמַּן לְאוֹכָחָא לֵיהּ בְּאִתְגַּלְיָא, לָא יְסַלֵּק קַמֵּיהּ הַהוּא חוֹבָה דַּעֲבֵיד, דְּאָסִיר לֵיהּ וַדַּאי, אֶלָּא יֵימָא סְתָם, וְלָא יְסַלֵּק עָלוֹי הַהוּא חוֹבָא בְּאִתְגַּלְיָיא, וְלָא יַרְשִׁים עָלוֹי חוֹבָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל יְקָרָא דְּבַר נָשׁ, אֲפִילּוּ בְּחַיָּיבַיָּא. (ע"כ רעיא מהימנא) (פקודא ח"י לברכא ליה לקודשא בריך הוא וכו' ר"ע ע"ב)

פָּתַח וְאָמַר, וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְגוֹ'. וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר, הָכָא אִתְפְּלִיגוּ סִפְרֵי קַדְמָאֵי וְכוּ', עַד דְּאָתוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה, וְאוֹדוּ לֵיהּ לְרִבִּי אֶחָא. (אמר המגיה מצאתי כתוב כאן זה המאמר ויען שכבר הודפס פרשת ויקרא דף ו' ע"ב שורה כ"ב ומסיים בדף ח' ע"א שורה כ"ו, לא רציתי להדפיסו פעם שנית)

פרק יח

קְמוֹ, עַד דַּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לֹא תַלֵּךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ לֹא תִקּוֹם וְלֹא תִטּוֹר. הָא אוֹקִימְנָא לוֹן, וְכֻלְּהוּ אַתְעָרוּ עֲלַיְיהוּ חַבְרַיָּיא, אֲבָל נַיְמָא מִלָּה בְּפָרְשָׁתָא דָּא, כְּתִיב, אֶת חֻקּוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיהו מ"ג:י') אַתֶּם עֵדַי נְאֻם יְיָ' וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ וְגוֹ'. אַתֶּם עֵדַי, אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל. וְתָנֵינָן, אִלֵּין אִינּוּן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, דִּכְתִיב

(דברים ל׳:י״ט) הֲעִידוֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל אֵינוּן סָהֲדִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, וּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכוּלָּא, סָהֲדִין עֲלַיְיהוּ. וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי, דָּא יַעֲקֹב, דִּכְתִיב (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר, וּכְתִיב, (ירמיהו ל׳:י׳) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב. וְאִית דְּאָמְרֵי דָּא דָּוִד. וְדָוִד עַבְדִּי אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ז:ל״ה) לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי, דָּא דָּוִד עִלָּאָה.

לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי אֲנִי הוּא. מַאי כִּי אֲנִי הוּא. דְּאִתְרַעְיִתִי בְּהַהוּא דָּוִד, וּבְהַהוּא יַעֲקֹב. אֲנָא, הוּא מַמָּשׁ. לְפָנַי לֹא נוֹצַר אֵל, דְּתָנֵינָן, קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב אֵל, דִּכְתִיב, (בראשית ל״ג:כ׳) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב אֵל. הָדָא הוּא דִכְתִיב, לְפָנַי לֹא נוֹצַר אֵל וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה. וּבְגִין כָּךְ, אֲנִי הוּא. כֹּלָּא כְּמָה דְּאִתְמַר. וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה, דְּהָא דָּוִד הָכִי אִקְרֵי, וְלָאו אִית בַּתְרֵיהּ אָחֳרָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, אַתְקִין כָּל מִלָּה וּמִלָּה, כָּל חַד וְחַד בְּסִטְרוֹי. וּמַנֵּי עֲלַיְיהוּ חֵילִין עִלָּאִין. וְלֵית לָךְ אֲפִילּוּ עִשְׂבָּא זְעִירָא בְּאַרְעָא, דְּלֵית לֵיהּ חֵילָא עִלָּאָה לְעֵילָּא. וְכָל מַה דְּעָבְדִין בְּכָל חַד וְחַד, (תרי נוסחי) וְכָל מַה דְּכָל חַד וְחַד עָבִיד, כֹּלָּא הוּא בְּתַקִּיפוּ דְּהַהִיא חֵילָא עִלָּאָה, דְּמִמָּנָא עָלֵיהּ לְעֵילָּא. וְכֻלְּהוּ נְמוּסִין גְּזִירִין מִדִּינָא, עַל דִּינָא נַטְלִין, וְעַל דִּינָא קַיְימִין. לֵית מַאן דְּנָפִיק מִן קִיּוּמֵיהּ לְבַר.

וְכֻלְּהוּ מְמָנָן, מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, מִתְפַּקְּדָן שִׁלְטוֹנִין עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה. וְכֻלְּהוּ נַטְלִין עַל נִימוּסָא אָחֳרָא עִלָּאָה, דְּנַטְלִין כָּל חַד וְחַד. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. כֵּיוָן דְּנַטְלִין הַהוּא חֹק, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן חֻקּוֹת, וְהַהוּא חֹק דְּאִתְיְיהִיב לְהוּ, מִן שְׁמַיָּא קָא אָתֵי, וּכְדֵין אִתְקְרוּן חֻקּוֹת שָׁמַיִם. וּמְנָלָן דְּמִן שָׁמַיִם קָא אַתְיָין. דִּכְתִיב (תהילים פ״א:ה׳) כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, אֶת חֻקּוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ בְּגִין דְּכָל חַד וְחַד מְמָנָא עַל מִלָּה יְדִיעָא בְּעָלְמָא, בְּהַהוּא חֹק. בְּגִין כַּךְ אָסִיר לְמִחְלַף זִינִין, וּלְאַעֲלָא זִינָא בְּזִינָא אָחֳרָא. בְּגִין דְּאָעָקַר לְכָל חֵילָא וְחֵילָא מֵאַתְרַיְיהוּ, (אכחיש פמליא של מעלה) וְאַכְחִישׁ פּוּמְבִּי דְּמַלְכָּא.

כִּלְאַיִם, מַהוּ כִּלְאַיִם. כְּמָאן דְּיָהִיב אָחֳרָא בְּבֵי מַטְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיה לז) אֶל בֵּית הַכֶּלֶא, בְּגִין דְּלָא לְמֶעְבַּד מִידִי. כִּלְאַיִם: מְנִיעוּתָא, דְּמָנַע לְכָל אִינּוּן חֵילִין מֵעֲבִידָתָא דִּלְהוֹן. כִּלְאַיִם: עִרְבּוּבְיָיא, דְּעָבִיד עִרְבּוּבְיָא בְּחֵילָא דִּלְעֵילָּא, וְאַכְחִישׁ פּוּמְבִּי דְּמַלְכָּא, כְּמָה דְּאִתְמַר, (ובגין כך) וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית ב׳:י״ז) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת. וְהָא אִתְּמַר, דְּשָׁנֵי פְּקוּדוֹי דְּמַלְכָּא, וְאַחְלַף עֵץ חַיִּים, דְּבֵיהּ אִשְׁתְּלִים כֹּלָּא, וּבֵיהּ תַּלְיָא מְהֵימְנוּתָא, וְאִתְדְּבַק בַּאֲתַר אָחֳרָא. וְהָא תָּנֵינָן, בְּכֹלָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַחָזָאָה עוֹבָדָא

כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּלְמֶעְבַּד עוֹבָדָא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. וְאִי אִשְׁתְּנֵי בְּמִלָּה אָחֳרָא, הוּא אַנְגִּיד עָלֵיהּ לְשַׁרְיָא בֵּיהּ מִלָּה אָחֳרָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אַחֲזֵי עוֹבָדָא לְתַתָּא בְּאַרַח מֵישָׁר, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, נָגִיד וְנָפִיק וְשַׁרְיָא עֲלוֹי רוּחַ קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ אַחֲזֵי עוֹבָדָא לְתַתָּא בְּאוֹרְחָא עֲקִימָא, דְּלֵית אִיהוּ אוֹרַח מֵישָׁר, כְּדֵין נָגִיד וְנָפִיק וְשַׁרֵי עֲלוֹי רוּחַ אָחֳרָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ, דְּסָטֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְסָטָר בִּישׁ. מַאן מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ הַהוּא רוּחָא. הֲוֵי אוֹמֵר, הַהוּא עוֹבָדָא דְּאַחֲזֵי בְּסָטָר אָחֳרָא.

כְּתִיב (משלי ל״א:י״ג) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. דָּרְשָׁה, מַהוּ דָּרְשָׁה. דְּבַעְיָא וְדָרִישׁ עַל צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, מַאן דְּמְחַבֵּר לוֹן כַּחֲדָא, וְאִי תֵּימָא בְּצִיצִית אֲמַאי שְׁרֵי. הָא אוּקְמוּהָ. אֶבָל הָתָם הוּא הַהוּא לְבוּשָׁא בְּתִקּוּנוֹי, בְּאַשְׁלְמוּת עוֹבָדָא כַּדְקָא חֲזֵי.

(נ"א ודא) תּוּ, דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, לְמֶעְבַּד נוּקְמָא בְּמַאן דְּמְחַבֵּר לוֹן כַּחֲדָא. אֶבָל אֵימָתַי שַׁרְיָא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ בְּאַשְׁלְמוּתָא, דִּכְתִיב, וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ. וְצִיצִית, הָא אוֹקִימְנָא דְּהָתָם בְּהַהוּא כְּלָלָא דִּשְׁלֵימוּתָא אִשְׁתְּכַח, וְלָא עָבִיד מִדִּי. אֶבָל בְּשַׁעֲתָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בִּשְׁלֵימוּתָא, מַאן דְּאָתֵי לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא, אִתְעַר עֲלֵיהּ רוּחָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ.

מִלָּה דָּא מַאן אוֹכַח. קַיִן וְהֶבֶל אוֹכְחָן. דְּדָא אָתֵי מִסִּטְרָא חַד, וְדָא אָתֵי מִסִּטְרָא אָחֳרָא. וּבְגִין כָּךְ לָא לִבְעֵי לָן לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא. (ס"א ל"ג מלה דא מאן אוכח. קין והבל אוכחן) וְקָרְבְּנָא דְּקַיִן, אִתְרְחַק מִקַּמֵּי קָרְבְּנָא דְּהֶבֶל.

וְעַל דָּא וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ סְתָם, לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ רוּחָא אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה בָּךְ. וְאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא דְּכַשְׁרָא כְּמָה דְּיָאוּת, וּבְהַהוּא עוֹבָדָא שַׁרְיָא עָלֵיהּ רוּחַ קַדִּישָׁא, רוּחַ עִלָּאָה, לְאִתְקַדְּשָׁא בֵּיהּ, אָתָא לְאִתְקַדְּשָׁא מְקַדְּשִׁין לֵיהּ, דִּכְתִיב וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ׳.

כְּתִיב וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וּמַה עַל דָּא גָּרִים אָדָם מִיתָה בְּעָלְמָא, מַאן דְּאַחֲזֵי עוֹבָדָא אָחֳרָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. שׁוֹר וַחֲמוֹר אוֹכְחָן. מִסִּטְרָא דָּא אִקְרֵי שׁוֹר, וּמִסִּטְרָא דָּא אִקְרֵי חֲמוֹר, וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים כ״ב:י׳-י״א) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו. לָא תַּעֲבִיד עִרְבּוּבְיָיא כַּחֲדָא, בְּגִין דְּאִתְעַר לְאִתְחַבְּרָא סִטְרָא אָחֳרָא כַּחֲדָא, לְאַבָאָשָׁא עָלְמָא. וּמַאן דְּפָרִישׁ לוֹן, אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. אוּף הָכָא, מַאן דְּפָרִישׁ לוֹן בְּהַהוּא גַּוְונָא כְּמָה דְּאָמְרוּ, דְּלָא אִשְׁתְּכַח שׁוּעַ טָווּי וְנוּז כַּחֲדָא, הַאי בַּר נָשׁ אַסְגֵּי שְׁלָמָא עֲלֵיהּ, וְעַל כָּל עָלְמָא.

קָרְבְּנָא דְּקַיִן הֲוָה פִּשְׁתִּים, וְקָרְבְּנָא דְּהֶבֶל הֲוָה צֶמֶר, לְאוּ דָּא כְּדָא, וְלָאו דָּא כְּדָא. רָזָא דְּמִלָּה, קַיִן כִּלְאַיִם הֲוָה, עִרְבּוּבְיָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ, סִטְרָא אָחֳרָא, דְּלָא זִינָא דְּחַוָּה וְאָדָם.

וְקוּרְבָּנֵיהּ מֵהַהוּא סִטְרָא קָא אַתְיָא. הֶבֶל מִזִּינָא חָדָא דְּאָדָם וְחַוָּה. וּבְמַעֲהָא דְּחַוָּה אִתְחַבָּרוּ אִלֵּין תְּרֵין סִטְרִין. וּבְגִין דְּאִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא, לָא אַתְיָא מְנַיְיהוּ תּוֹעַלְתָּא לְעָלְמָא, וְאִתְאֲבִידוּ. וְעַד יוֹמָא דֵּין, סִטְרָא דִּלְהוֹן קַיְימָא. וּמַאן דְּאַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ בְּעוֹבָדָא דְּחַבּוּרָא דָּא, אִתְעַר עָלֵיהּ אִינּוּן סִטְרִין כַּחֲדָא, וְיָכִיל לְאִתְזָקָא, וְשָׁארֵי עָלּוֹי רוּחָא אָחֳרָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ. וְיִשְׂרָאֵל בָּעָאן לְאִתְעָרָא עָלַיְיהוּ רוּחָא קַדִּישָׁא לְמֶהֱוֵי קַדִּישִׁין, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּשְׁלָמָא, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

כְּתִיב (ויקרא ו׳:ג׳) וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ (ובאבנט בד יחגור) אֲמַאי אִקְרֵי בַּד, יְחִידָאי. בְּגִין דְּלָא בָּעֵי לְחַבְּרָא לְהַאי פִּשְׁתִּים בְּאָחֳרָא, וְעַל דָּא לָא כְּתִיב מִדּוֹ פִּשְׁתִּים, אֶלָּא בַד יְחִידָאָה.

וְכַהֲנָא אֲמַאי אִיהוּ בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה בְּהַאי. אֶלָּא אִלֵּין מָאנֵי בַּד, בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה בְּהוּ עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה, כַּד הֲוָה מַפְנֵי קִטְרָא (ס"א קטמא) דְּדִשְׁנָא דְּעוֹלָה, דְּהָא עוֹלָה מִסִּטְרָא דְּעֲבוֹדָה זָרָה וְהַרְהוּרָא בִּישָׁא קָא אַתְיָא. וּבְגִין כָּךְ, בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה בְּהוּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא בְּעִרְבּוּבְיָא כְּמָה דְּאֲמָרָן, בְּגִין דְּיִתְכַּפַּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ כָּל אִינּוּן חוֹבִין דְּאִתְיָין מֵהַהוּא סִטְרָא.

וְכַד עָיֵיל לְמַקְדְּשָׁא, אֲתַר דִּשְׁלִימוּ אִשְׁתְּכַח, וְכָל אִינּוּן פּוּלְחָנֵי דִּשְׁלֵימוּתָא, אַף עַל גַּב דְּאִתְחַבָּרוּ, לֵית לָן בָּהּ, כְּמָה דְּאֲמָרָן בְּצִיצִית, בְּגִין דְּתַמָּן אִשְׁתְּכָחוּ וְאִתְחַבְּרוּ כָּל אִינּוּן זְיִינִין דִּלְעֵילָּא, וְכָל אִינּוּן מָאנֵי מַקְדְּשָׁא, מִשְׁתַּכְּחִין בֵּיהּ כַּמָּה זְיִינִין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילוּ תַּמָּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לְהוּ אוֹרַיְיתָא דְּקִשׁוֹט, אוֹרַיְיתָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְרִיחֵם לְהוּ מִכָּל שְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב, (מלאכי א׳:ב׳) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ׳.

פרק יט

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, כִּי תָּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וְגוֹ׳. וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִית יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַיְיָ׳. כִּי תָּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ, הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, אֲבָל תָּא חֲזֵי, דְּהָא אִילָנָא לָא עָבִיד פֵּירִין, אֶלָּא בְּאַרְעָא. וְאַרְעָא אַפִּיק לְהוֹן, וְאַחֲזֵי הַהוּא אִיבָּא לְעָלְמָא. וְאַרְעָא לָא עַבְדָּא פֵּירִין אֶלָּא מִגּוֹ חֵילָא אָחֳרָא דְּעָלָהּ. כְּמָה דְּנוּקְבָא לָא עַבְדָּא פֵּירִין, אֶלָּא מִגּוֹ חֵילָא דִּדְכוּרָא.

וְהַהוּא אִיבָּא, לָא אִשְׁתְּלִים בְּאַשְׁלְמוּתָא, עַד תְּלַת שְׁנִין. וְחֵילָא לָא אִתְפַּקְדָא עָלֵיהּ לְעֵילָּא עַד דְּאִשְׁתְּלִים. בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִים אִתְפַּקְדָא עָלֵיהּ חֵילָא וְאַרְעָא אִתְתַּקְנַת בֵּיהּ. דְּהָא עַד תְּלַת שְׁנִין אַרְעָא לָא אִתְתַּקְנַת בֵּיהּ וְלָא (אשתכחת) אִשְׁתְּלִימַת (ס"א אתבסמת) (נ"א אסתכמת) עִמֵּיהּ. בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִים וְאִתְתַּקְנוּ כַּחֲדָא כְּדֵין הוּא שְׁלֵימוּתָא.

תָּא חֲזֵי, נוּקְבָא, עַד תְּלָת זִמְנִין דְּאִתְעַבְּרָא, אִיבָּא דִּמְעָהָא לָא אִשְׁתְּלִים. בָּתַר ג' עִידוּאָן, נוּקְבָא אִתְקָנַת בְּהַהוּא אִיבָּא, וְאִסְתְּכָמוּ כַּחֲדָא. כְּדֵין הַהוּא אִיבָּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וּשְׁפִירוּ דְּכֹלָּא. בָּתַר דְּנָפַק, עַד ג' שְׁנִין לָא אִית לֵיהּ חֵילָא לְעֵילָּא, דְּהָא כְּדֵין אִשְׁתְּלִים בִּשּׁוּלָא דִּילֵיהּ. לָוֵי אִתְרְעֵי מִכֹּלָּא, תְּלִיתָאָה לְאִמֵּיהּ, דְּאִתְתָּקְנַת בֵּיהּ, וְאִסְתַּכְּמַת ס"א (ואתבסמת) בַּהֲדֵיהּ. בָּתַר ג' שְׁנִין, אִתְפְּקְדַת עָלֵיהּ (ס"א אתפקד עלה) חֵילָא עִלָּאָה לְעֵילָּא. וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִית, יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים. מַאי קֹדֶשׁ הִלּוּלִים. תּוּשְׁבְּחָן, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד הָכָא. מִכָּאן וְאֵילָךְ רָזָא דְּמִלָּה, דְּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִית מְזַדְּוְוגַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהִלּוּלָא חַד אִשְׁתְּכַח. דִּכְתִיב קֹדֶשׁ הִלּוּלִים, הִלּוּלָא וְחֶדְוָה בְּזִמְנָא (ס"א בזווגא) חֲדָא.

מַאי שָׁנָה (הרביעית) דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתָנֵינָן, שָׁנָה הָרְבִיעִית, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי קַיְימָא רְבִיעָאָה לְכוּרְסְיָיא, וְכֹלָּא חַד, דְּהָא כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַדְּוְוגַ בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּכְדֵין הִיא קֹדֶשׁ, וְהִלּוּלָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח. (וקודשא בריך הוא אזדווג בהדה) וּכְדֵין חַיָּילִין אִתְמָנָן עַל עָלְמָא, עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ מִכָּאן וּלְהָלְאָה מִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ, וְשָׁארִי לְמֵיכַל, דְּהָא כֻּלְּהוּ בִּשְׁלִימוּתָא דְּכֹלָּא, בִּשְׁלִימוּתָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וְעַד לָא אִשְׁתְּלִים בְּכֹלָּא מִתַּתָּא וּמֵעֵילָּא, אָסִיר לְמֵיכַל מִנַּיהּ. וּמַאן דְּאָכִיל מִנַּיהּ, כְּמַאן דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא הַהוּא אִיבָּא בְּלָא רְשׁוּתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא קַיְימָא, דְּלָא שָׁארֵי עָלֵיהּ עַד דְּיִשְׁתְּלִים. וּבְלָא רְשׁוּתָא. תַּתָּאָה, דְּהָא לָא אִסְתַּכְּמַת (ס"א אתבסמת) חֵילָא דְּאַרְעָא בֵּיהּ. וְהַהוּא דְּאָכִיל מִנַּיהּ, אַחְזֵי גַּרְמֵיהּ דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִי בְּרִיךְ עָלֵיהּ, בָּרְכָה לְבַטָּלָה הוּא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד כָּעַן לָא שַׁרְיָא עָלּוֹי, וְלֵית בֵּיהּ חוּלָקָא. רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבִינָן מֵאִינּוּן דְּלָא מַשְׁגִּיחִין לִיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (משלי ד':י"ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ. בְּגִין דִּבְהַהוּא זִמְנָא, יִסְתַּלַּק חִוְיָא דְּשַׁרְיָא בְּנוּקְבָא בְּקַדְמִיתָא, וְיֵיתֵי דְּכוּרָא לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ כַּד בְּקַדְמִיתָא, וְכֹלָּא יְהֵא שְׁלִים. תָּאנָא בְּזִמְנָא דְּזַכָּאָה שָׁארֵי בְּעָלְמָא וְכוּ' עַד צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח. (אמר המגיה המאמר הזה ימצאהו המעיין בפרשת ויקרא דף י"ד ע"ב שורה כ"ד ומשלים דף י"ו ע"א שורה כ"ב)

פרק כ

רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח קְרָא וְאָמַר, (ויקרא י"ט:כ"ו) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. הָא בְּכַמָּה אֲתַר אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְכָל הָנֵי קְרָאֵי אֲבַתְרֵיהּ. וְכָל חַד וְחַד בְּאָתְגַּלְיָיא. אֲבָל הַאי קְרָא אִית לְאִתְעָרָא בֵּיהּ, דִּכְתִיב מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְגוֹ'. מִפְּנֵי שֵׂיבָה, שֵׂיבָה דְּאוֹרַיְיתָא סְתָם. תָּקוּם, מִכָּאן דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֵיקָם בְּקִיּוּמָא (מכאן דבעי בר נש למיקם) מִקָּמֵי סֵפֶר תּוֹרָה, וְהָכִי רַב

הַמְנוּנָא (ס"א ייסא) סָבָא, כַּד הֲוָה חָמֵי סֵפֶר תּוֹרָה, הֲוָא קָם מִקַּמֵּיהּ, וְאָמַר מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם. (כד הוה חמי חומש דאורייתא הוא קם מקמיה) (ס"א עביד ליה הדורא) (והוי אמר והדרת פני זקן) כְּגַוְונָא דָּא, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֵיקָם בְּקִיּוּמֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּתַלְמִיד חָכָם, בְּגִין דְּאִיהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא (נ"א בדיוקנא) קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְרָמַז לְכַהֲנָא עִלָּאָה (ס"א והכא רמיז לעתיקא) קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דִּכְתִיב וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן, דְּאִיהוּ בְּעָלְמָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִכָּאן רָמָז לְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְרָמָז לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

וְתוּ תְּנַינָן, הַאי קְרָא לְדָרְשָׁא הוּא דְּאָתָא, מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, כְּמָה דְּאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא, מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, אֲזַהַר לֵיהּ לְבַר נָשׁ, עַד לָא יִסְתַּלַּק בְּסִיבוּתָא, דְּיָקוּם בְּקִיּוּמָא טָבָא בְּעָלְמָא, בְּגִין דְּדַיָּין הוּא הִדּוּרָא לֵיהּ, אֲבָל לְסוֹף יוֹמוֹי לֵית שְׁבָחָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ כָּל כַּךְ, כַּד אִיהוּ סִיב וְלָא יָכִיל לְמֶהֱוֵי בִּישׁ. אֶלָּא שְׁבָחָא דִּילֵיהּ, כַּד אִיהוּ בְּתוּקְפֵּיהּ, וְאִיהוּ טַב. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צָווח וְאָמַר, (משלי כ׳:י״א) גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַכֶּר נָעַר וְגוֹ'. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (קהלת י״ב:א') וּזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי (הכי הוא) אוֹרְחָא דָּא מְתַקְּנָא קָמָן, וְהַאי אוֹרְחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פרק כא

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים א׳:ו') כִּי יוֹדֵעַ יְיָ' דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד. מַאי כִּי יוֹדֵעַ יְיָ'. אֶלָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹדֵעַ וְאַשְׁגַּח בְּאָרְחָא דְּצַדִּיקַיָּיא, לְאוֹטָבָא לְהוּ, וּלְאַגָּנָא לְהוּ, וְהוּא אָזִיל קַמַּייהוּ לְנַטְרָא לְהוּ. וּבְגִין כָּךְ, מַאן דְּנָפִיק לְאָרְחָא בָּעֵי דְּלֶהֱוֵי הַהִיא אָרְחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִשְׁתַּדַּל לֵיהּ בַּהֲדַיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, כִּי יוֹדֵעַ יְיָ' דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד. הֵיא מִגַּרְמָהּ, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְהַהוּא אָרְחָא דִּלְהוֹן, וְלָא אָזִיל בַּהֲדַיְיהוּ.

כְּתִיב דֶּרֶךְ, וּכְתִיב אֹרַח, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, דֶּרֶךְ: דִּשְׁאָר קַרְסוֹלֵי בְּנֵי נָשָׁא אָזְלוּ בָּהּ. אֹרַח: דְּאִיהוּ אִתְפַּתַּח מִן זִמְנָא זְעֵירָא (דא ארח כמה דאת אמר (איוב ל״ד:ח') וארח לחברה עם פעלי און) וְעַל אָרְחָא דָּא כְּתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

אמור

פרק א

(ויקרא כ״א:א') וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי טַעְמָא דָּא לָקֵבֶל דָּא, דִּכְתִיב לְעֵילָּא, וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעוֹנִי מוֹת יוּמָתוּ, וְסָמִיךְ לֵיהּ אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים. אֶלָּא (משמע) כֵּיוָן

דְּאַזְהַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַדְּשָׁא לְהוּ בְּכֹלָּא, אַזְהַר לְהוּ לְכָהֲנֵי לְקַדְּשָׁא לוֹן, וְכֵן לַלְוִיִּם. לְכָהֲנֵי מִנַּיִן. דִּכְתִיב אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים. לְלֵוָאֵי מִנַּיִן. דִּכְתִיב, (במדבר י״ח:כ״ו) וְאֶל הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם. בְּגִין דְּיִשְׁתַּכְחוּן כֻּלְּהוּ זַכָּאִין קַדִּישִׁין דַּכְיָין.

אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן, מַאי טַעְמָא הָכָא בְּנֵי אַהֲרֹן, וְכִי לָא יְדַעְנָא דִּבְנֵי אַהֲרֹן נִינְהוּ. אֶלָּא בְּנֵי אַהֲרֹן, וְלָא בְּנֵי לֵוִי, דְּאַהֲרֹן דְּהוּא שֵׁירוּתָא דְּכָל כַּהֲנֵי דְּעָלְמָא, דְּבֵיהּ אִתְרְעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכֹּלָּא, בְּגִין לְמֶעְבַּד שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, וּבְגִין דְּאַהֲרֹן אָרְחוֹי סְלִיקוּ לֵיהּ לְהַאי, דְּכָל יוֹמוֹי דְּאַהֲרֹן הֲוָה מִשְׁתַּדֵּל לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעָלְמָא. וּבְגִין דְּאוֹרְחוֹי כַּךְ, סְלִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי, לְמֵיעַל שְׁלָמָא בְּפַמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, וּבְגִין כַּךְ אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן. אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים ל״א:כ׳) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. מַה רַב טוּבְךָ, כַּמָּה עִלָּאָה וְיַקִּירָא, הַהוּא נְהוֹרָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי טוֹב, דִּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְדָא הוּא אוֹר הַגָּנוּז, דְּבֵיהּ עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טַב בְּעָלְמָא, וְלָא מָנַע לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין דְּבֵיהּ מִתְקַיְּים עָלְמָא, וְקָאִים עָלֵיהּ. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, דִּתְנָן, נְהוֹרָא עִלָּאָה עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בָּרָא עָלְמָא, וְגָנִיז לֵיהּ לְצַדִּיקַיָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ.

פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. פָּעַלְתָּ, בְּזִמְנָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא, הַהוּא נְהוֹרָא הֲוָה קָאִים וְנָהִיר מֵרֵישָׁא דְּעָלְמָא לְסַיְּיפֵי דְּעָלְמָא. כַּד אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִינּוּן חַיָּיבִין דִּזְמִינִין לְקַיְּימָא בְּעָלְמָא, גָּנִיז לֵיהּ לְהַהוּא נְהוֹרָא, דִּכְתִיב (איוב ל״ח:ט״ו) וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם. וְזִמִּין לְאַנְהָרָא לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְדָא הוּא אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, וּכְתִיב (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

פרק ב

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָאִים לְמֵיהַךְ לְהַהוּא עָלְמָא, וְהוּא בְּבֵי מַרְעֵיהּ, אַתְיָין עָלֵיהּ ג' שְׁלוּחִין, וְחָמֵי תַּמָּן, מַה דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֶחֱמֵי כַּד אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא. וְהַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּדִינָא עִלָּאָה הוּא, דְּמַלְכָּא בָּעֵי פִּקְדוֹנָא דִּילֵיהּ. זַכָּאָה הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּפִקְדוֹנֵיהּ אִתְיְיהִיב לְמַלְכָּא כְּמָה דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ בְּגַוְיהּ. אִי הַהוּא פִּקְדוֹנָא אִתְטְנָף בְּטִנּוּפֵי גּוּפָא, מַה יֵימָא לְמָארֵי פִּקְדוֹנָא.

זַקַף עֵינוֹי, וְחָמֵי לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת קָאִים קַמֵּיהּ, וְסַיְּיפֵיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ, קַסְטַר בְּקַטְרִין, בְּקוּטְמָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. וְלֵית לֵהּ לְנַפְשָׁא קַשְׁיוּ בְּכֹלָּא, כְּפִרִישׁוּ דִּילֵהּ מִן גּוּפָא. וּבַר נָשׁ לָא מִית, עַד דְּחָמֵי לִשְׁכִינְתָּא, וּמִגּוֹ סְגִיאוּת תִּיאוּבְתָּא דִּשְׁכִינְתָּא, נַפְשָׁא נַפְקַת לְקַבְלָא לִשְׁכִינְתָּא. בָּתַר דְּנַפְקָא, מַאן אִיהִי נַפְשָׁא דְּאִתְדַּבָּק בָּהּ (ס"א ותתקבל) וְיִקַּבֵּל בְּגוּפָא (ס"א בגווה) וְהָא אוּקְמוּהָ לְהַנֵי מִלֵּי.

בָּתַר דְּנָפְקָא נַפְשָׁא מִן גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאַר גּוּפָא בְּלָא רוּחָא, אָסִיר לְמִשְׁבַּק לֵיהּ בְּלָא קְבוּרָתָא, דִּכְתִיב, (דברים כ"א:כ"ג) לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא. בְּגִין דְּמֵיתָא דְּיִשְׁתָּהֵי כ"ד שָׁעוֹת, דְּאִינּוּן יוֹמָם וָלַיְלָה, בְּלָא קְבוּרָתָא, יָהִיב חַיְלִישׁוּתָא בְּשַׁיְיפוּי דִּרְתֵיכָא, וּמְעַכֵּב עַבִידְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלְּמֶעְבַד דְּאֶפְשָׁר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר עֲלֵיהּ, בְּגִין לְמֵיתֵיהּ בְּגֵלְגּוּלָא אָחֳרָא, מִיַּד בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְפְּטָר, לְאוֹטָבָא לֵיהּ. וְכָל זִמְנָא דְּלָא אִתְקְבַר גּוּפָא, נִשְׁמְתָא לָאו עָאלַת קְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יַכְלָא לְמֶהֱוֵי בְּגוּפָא אָחֳרָא, בְּגֵלְגּוּלָא תִּנְיָינָא, דְּלָא יָהֲבִין לְנִשְׁמְתָא גּוּפָא אָחֳרָא, עַד דְּיִתְקְבָר קַדְמָאָה. וְדָא דְּמֵי לְבַר נָשׁ דְּמֵיתַת אִתְּתֵיהּ, לָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ, לְמֵיסַב אִתְּתָא אָחֳרָא, עַד דְּקָבִיר לְקַדְמֵיתָא, וּבְגִין דָּא אָמְרָה אוֹרַיְיתָא, לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ.

דָּבָר אַחֵר, כַּד אִתְפָּרְשָׁא נִשְׁמְתָא מִן גּוּפָא, וּבָעְיָא לְמֵיזַל לְהַהוּא עָלְמָא, לָא תִּיעוּל לְהַהוּא עָלְמָא, עַד דְּיָהֲבִין לָהּ גּוּפָא אָחֳרָא מִנְּהוֹרָא, וּלְבָתַר יַכְלָא לְמֵיעַל. וּמַאֲלִיָּהוּ תִּנְדַּע, דַּהֲווֹ לֵיהּ תְּרֵין גּוּפִין, חַד דְּבֵיהּ אִתְחֲזֵי לְתַתָּא לִבְנֵי נָשָׁא, וְחַד דְּבֵיהּ אִתְחֲזֵי לְעֵילָּא, בֵּין מַלְאָכִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין. וְכָל כַּמָּה דְּגוּפָא לָא אִתְקְבַר, צַעֲרָא הוּא לְנִשְׁמְתָא, וְרוּחַ מְסָאֲבָא אִזְדְּמַן לְשָׁרְיָיא עֲלוֹי, וּלְסָאֲבָא לְהַהוּא גּוּפָא.

וּבְגִין דְּהַהוּא רוּחַ מְסָאֲבָא, אִזְדְּמַן, לָא לְבָעֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ, לְמֵיבַת הַהוּא גּוּפָא לֵילְיָא חַד, בְּגִין דְּרוּחַ מְסָאֲבָא אִשְׁתְּכַח בְּלֵילְיָא, וְאִשְׁתְּטַח בְּכָל אַרְעָא, לְאַשְׁכְּחָא גּוּפָא בְּלָא נַפְשָׁא, לְסָאֲבָא לֵיהּ, וְאִסְתָּאַב יַתִּיר, וְעַל דָּא אַזְהַר לְכַהֲנֵי וְאָמַר, לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו, בְּגִין דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין לָא יִשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא, וְלָא יִסְתָּאֲבוּן.

פרק ג

(ויקרא כ"א) אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים, רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים, בִּלְחִישׁוּ. כַּמָּה דְּכָל עוֹבָדַיְיהוֹן דְּכַהֲנֵי בִּלְחִישׁוּ, כַּךְ אֲמִירָה דִּלְהוֹן בִּלְחִישׁוּ. אֱמוֹר וְאָמַרְתָּ: זִמְנָא חַד, וּתְרֵין זִמְנִין, לְאַזְהָרָא לְהוּ עַל קְדוּשַׁיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא יִסְתָּאֲבוּן. דְּמַאן דְּמְשַׁמֵּשׁ בַּאֲתַר קַדִּישָׁא, בַּעְיָא דְּיִשְׁתְּכַח קַדִּישָׁא בְּכֹלָּא. לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּגוּפָא בְּלָא רוּחַ, מִסְאֲבָא הוּא, וְשָׁארֵי עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. דְּהָא תִּיאוּבְתָּא דְּרוּחֵי מְסָאֲבֵי לְגַבֵּי גּוּפַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אִיהוּ, בְּגִין דְּאִתְרָךְ מִנַּיְיהוּ רוּחָא קַדִּישָׁא, וּבְמָנָא דְּקוּדְשָׁא, אַתְיָין לְאִתְחַבְּרָא. וְכַהֲנֵי דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין, קְדוּשָׁתָא עַל קְדוּשָׁתָא, לָא בַּעְיָין לְאִסְתָּאֲבָא כְּלָל, בְּגִין דִּכְתִיב, (במדבר ו':ז') כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ. וּכְתִיב כִּי שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְיָ'.

וְהוּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא קָאִים לְתַתָּא, דִּכְתִיב, (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ, דָּא מְשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵאֲתַר דְּנַהֲרָא עֲמִיקָא דְּכֹלָּא. דָּבָר

אַחֵר, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵרֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. עַל הָרֹאשׁ, עַל הָרֹאשׁ וַדַּאי, רֵישָׁא דְּאָדָם קַדְמָאָה.

יוֹרֵד עַל הַזָּקָן, דָּא דִּיקְנָא יַקִּירָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. זָקָן אַהֲרֹן, דָּא כֹּהֵן גָּדוֹל דִּלְעֵילָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְהַהוּא שֶׁמֶן, יוֹרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו, דְּמֵאִינּוּן מְשִׁיחָן, נָגִיד וְנָפִיק וְנָחִית לְתַתָּאֵי, וּכְגַוְונָא דָּא נָגִיד וְאִתְעַטָּר כַּהֲנָא תַּתָּאָה, בִּמְשַׁח רְבוּת לְתַתָּא.

הַאי קְרָא, לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. כְּתִיב אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא. לָא יִטַּמְּאוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ לֹא יִטַּמָּא. אֶלָּא, עַל הַהוּא כֹּהֵן עִלָּאָה מְכֻלְּהוּ קָאָמַר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו. (כאן חסר) אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּהֲנָא דְּקָאִים לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בִּקְדוּשָׁה אִצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּכְּחָא יַתִּיר מִכֹּלָּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פרק ד

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא, לְסַדְּרָא כַּהֲנָא בְּכָל יוֹמָא בּוּצִינִין בְּבֵי מַקְדְּשָׁא, וְהָא אוֹקִימְנָא בְּרָזָא דִּמְנוֹרָה. וְאִיהוּ רָזָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין דִּנְהִירוּ עִלָּאָה בְּמִשַׁח רְבוּ, נָחִית עַל רֵישָׁא דְּכַהֲנָא בְּקַדְמֵיתָא לְבָתַר אִיהוּ אַדְלִיק וְאַנְהִיר כָּל בּוּצִינִין. דִּכְתִיב כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ וְגוֹ', וּכְתִיב כִּי שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו וְגוֹ'. וְעַל דָּא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְכַהֲנָא בִּלְחוֹדוֹי, לְסַדְּרָא בּוּצִינִין, וּלְאַדְלָקָא לְהוֹן בְּכָל יוֹמָא תְּרִין זִמְנִין, לְקֶבֶל נְהִירוּ דִּיחוּדָא תְּרֵין זִמְנִין, קָרְבָּנָא בְּכָל יוֹמָא, תְּרֵין זִמְנִין, וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ.

וְעַל יְדֵי דְּכַהֲנָא נַהֲרִין בּוּצִינִין בְּכֹלָּא, עִלָּא וְתַתָּא לְמֶחְדּוּ חֵידּוּ, וּלְאַשְׁכְּחָא חֵידּוּ בְּכָל סִטְרִין. בְּאַדְלָקוּתָא דְּבוּצִינִין, דְּהָא תְּרֵין אִלֵּין עַל יְדֵי דְּכַהֲנָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא חֵידּוּ בְּכָל סִטְרִין, וְאִלֵּין אִינּוּן אַדְלָקוּתָא דְּבוּצִינִין וּקְטֹרֶת. וְהָא אוֹקִימְנָא (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק ה

(ויקרא כ״א:ג׳) וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו וְגוֹ'. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, כִּי אִם לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיהו ס״ג:א׳) מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה וְגוֹ', מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְלַבָּשָׁא לְבוּשֵׁי נוּקְמָא עַל אֱדוֹם, דְּאַחֲרִיבוּ בֵּיתֵיהּ, וְאוֹקִידוּ הֵיכָלֵיהּ, וְגָלוּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּא. וּלְמֶעְבַּד לְהוֹן נְקַמַת עָלְמִין, עַד דְּיִשְׁתַּכְּחוּן כָּל טוּרִין מְטוּרֵי עָלְמָא, מַלְיָין מְקָטוּלֵי עַמִּין, וּלְמִקְרֵי לְכָל עוֹפָא דִּשְׁמַיָּא עֲלַיְיהוּ, וְכָל חֵיוָות בָּרָא יִתְזָנוּן מִנַּיְיהוּ תְּרֵיסָר יַרְחֵי, וְעוֹפָא דִּשְׁמַיָּא שְׁבַע שְׁנִין, עַד דְּלָא תִּסְבַּל אַרְעָא נִיוּוֹלָא דִּידְהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ד:ו׳) כִּי רָוָה לַיְיָ׳ בְּבָצְרָה וָטֶבַח

גָּדוֹל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, עַד דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין יִסְתַּאֲבוּן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ג:ג') וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִי.

חֲמוּץ בָּגְדִים מִבָּצְרָה, בְּגִין דְּמִינָהּ נָפְקוּ אוּכְלוּסִין דְּעָלְמָא, לְחַיָּילָא עַל יְרוּשָׁלַם, וְאִינּוּן שָׂרוּ לְאוֹקְדָא הֵיכָלָא, וּבְנֵי אֱדוֹם מְפַגְּרִין שׁוּרִין, וְרָמוּ אַבְנֵי יְסוֹדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים קל"ז:ז') זְכוֹר יְיָ' לִבְנֵי אֱדוֹם וְגוֹ', הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ.

זֶה הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ, בְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי דְּנוּקְמָא דְּזַמִּין לְאַלְבָּשָׁא. צוֹעֶה בְּרוֹב כֹּחוֹ, מַהוּ צוֹעֶה. מִתְגַּבֵּר. כְּמָה דִכְתִיב, (תהילים מ"ה:ו') עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ וְגוֹ'. אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִישַׁעְיָה, מַאן הוּא דַּיָּעֲבִיד כָּל כַּךְ. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ס"ג:א') אֲנִי מְדַבֵּר בְּצֶדֶק, הַהוּא דְּאִיהוּ רַב לְהוֹשִׁיעַ, הַהוּא דִכְתִיב בֵּיהּ, (תהילים ל"ג:ה') אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְאִיהוּ צָדִיק מַמָּשׁ, וְאִיהוּ רַב לְהוֹשִׁיעַ.

וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּגַרְמוּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמֶהֱוֵי שְׁכִיבַת לְעַפְּרָא בְּגָלוּתָא, וּלְמִנְפַּל לְאַרְעָא, כְּמָה דִכְתִיב, (עמוס ה':ב') נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְלַבֵּשׁ לְבוּשֵׁי נוּקְמָא עֲלַיְיהוּ, לְסָאֲבָא לוֹן בִּסְגִיאוּ דְּקְטוּלְיָיא, דִכְתִיב וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִי.

וְכָל כַּךְ לָמָּה, דִכְתִיב וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ. דְּלָאו חוּלָקֵיהּ דְּעֵשָׂו, וְלָא הֲוָות בְּעַדְבֵיהּ דְּהַהוּא דִכְתִיב בֵּיהּ (בראשית כ"ה:כ"ז) אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה, לָהּ יִטַּמָּא, בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּנוּקְמָא, דְּזַמִּין לְאִסְתַּאֲבָא בֵּין אִינּוּן אוּכְלוּסִין, דִכְתִיב בֵּיהּ לָהּ יִטַּמָּא, בְּגִינָהּ, בְּגִין דְּאִיהִי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וְהוּא בָּעֵי לְאַקָּמָא לָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס':א') קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ. (ס"א (עמוס ט':י"א) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת).

פרק ו

(ויקרא כ"א:ה') לֹא יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, לֹא יִקְרְחָה בְּהֵ"א מַאי טַעֲמָא. אֶלָּא, הַהוּא שֵׁמֶן עִלָּאָה, דְּאִיהוּ מִשַּׁח רְבוּת קוּדְשָׁא, דְּאַשְׁלִים לְכָל שִׁבְעָה יוֹמִין כְּמָה דְּאִתְּמַר, דִכְתִיב, (ויקרא ח':ל"ג) כִּי שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם, הַהוּא שֵׁמֶן עִלָּאָה אִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ וְאִתְקְרַח, אִי אִיהוּ אַפְּגִים רֵישֵׁיהּ. בְּגִין דְּרֵישָׁא דְּכָהֲנָא עִלָּאָה, הַהוּא שֵׁמֶן עִלָּאָה הֲוִי, וְעַל דָּא לָא לִיבְעֵי לֵיהּ לְכָהֲנָא דְּלִתַּתָּא, לְאַחֲזָאָה בֵּיהּ בְּגַרְמֵיהּ פְּגִימוּ כְּלַל, וְהָא אִתְּמַר. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב בֵּהֵ"א.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ"ו:א') בְּשׁוּב יְיָ' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחוֹלְמִים. בְּשׁוּב יְיָ' אֶת שִׁיבַת, דָּא בְּגָלוּת בָּבֶל אִתְּמַר. דְּלָא אִשְׁתְּכָחוּ יַתִּיר בְּגָלוּתָא אֶלָּא שִׁבְעִין שְׁנִין. דִכְתִיב,

(ירמיהו כ"ט:י') כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקוֹד אֶתְכֶם. וּכְתִיב הָיֵינוּ כְּחוֹלְמִים, מַאי כְּחוֹלְמִים. אֶלָּא הָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, דְּאִיכָּא שִׁבְעִין שְׁנִין בְּחֶלְמָא.

פרק ז

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב כִּי שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם. מַאן שִׁבְעַת יָמִים. הָא אִתְּמַר, הַהוּא אֲתַר עִלָּאָה, דְּהוּא כְּלָלָא דְּכָל שִׁיתָּא אֲחֲרָנִין, אִקְרֵי שִׁבְעַת יָמִים, וְאִקְרֵי תִּשׁוּבָה. תְּנִינָן, מַאן דְּיָתִיב בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבְּתָא, קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, וְשִׁבְעִין שָׁנָה אִינּוּן שָׁבַע אַנְפֵּי מַלְכָּא, דְּאֶפִילּוּ אִסְתְּכָמוּ עָלַיְיהוּ (כלא) לְבִישׁ, הַהוּא גְּזַר דִּינָא אִתְקְרַע. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִתְיְיחִד בֵּיהּ בְּהַהוּא יוֹמָא, בְּכֻלָּא דְּכֻלְּהוּ, דְּאִקְרֵי שִׁבְעָה, וְאִקְרֵי תְּשׁוּבָה, בְּגִין כַּךְ בְּכֻלְּהוּ אָחִיד, וְאַהְדַּר בִּתְשׁוּבָה, וְאִתְקְרַע גְּזַר דִּינָא בְּכֻלְּהוּ. וְעַל דָּא וַדַּאי שִׁבְעִין שְׁנִין אִיכָּא בְּחֶלְמָא.

כְּגַוְונָא דָּא, כַּהֲנָא אִתְעָטַר בְּשֶׁבַע, דְּאִקְרֵי שִׁבְעַת יָמִים, אִי פָּגִים רֵישֵׁיהּ, הַהוּא שִׁבְעָה דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ, אַקְרַח מִנֵּיהּ כָּל הַהוּא קְדוּשָּׁא דְּכֻלְּהוּ, דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ. וְעַל דָּא אִזְדְּהָרוּ דְּלָא יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם, וְיִשְׁתְּכְחוּ פְּגִימִין מִכֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ כַּהֲנָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְחָא בְּשִׁלְימוּ יַתִּיר מִכֹּלָּא, כָּל שֶׁכֵּן הַהוּא דְּאִיהוּ עִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּאן בְּהֵ"א תַּתָּאָה, כָּאן בְּהֵ"א עִלָּאָה. כֹּהֵן גָּדוֹל דְּאִיהוּ עִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ, בְּהֵ"א עִלָּאָה. דִּכְתִיב אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת יָדוֹ וְגוֹ'. וּמִלֵּא יָדוֹ דִּכְתִיב שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם. כַּהֲנָא אֲחֶרָא בְּהֵ' תַּתָּאָה, דִּכְתִיב, לֹא יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם, וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ, וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם. וְהַאי שֵׁם הָא יְדִיעָא אִיהוּ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לִלְבּוֹשׁ אֶת הַבְּגָדִים, כְּמָה דְּאַמָּרָן. וּבְגִין דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּתִיב וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא.

פרק ח

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (דניאל ט':ז') לְךָ יְיָ' הַצְּדָקָה וְלָנוּ בּוּשֶׁת הַפָּנִים כְּהַיּוֹם הַזֶּה לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ ם. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא דִּלְהוֹן, יָהֵב לְהוּ אוֹרַיְיתָא דְּקוּשׁוֹט, לְמִנְדַּע אָרְחָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ אִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי. וּבְגִין כָּךְ מַאן דְּאִתְעַסָּק בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְעַסָּק בֵּיהּ בִּשְׁמֵיהּ, וּמַאן דְּאִתְרְחַק מֵאוֹרַיְיתָא, רְחִיקָא הוּא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזֵי, לְךָ יְיָ' הַצְּדָקָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברי הימים א כ"ט:י"א) לְךָ יְיָ' הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה. מַאן צְדָקָה. אֲתַר דְּכָל אַנְפִּין נְהִירִין אֲחִידָן בֵּיהּ, וְהוּא אָחִיד בְּכֻלְּהוּ, וּבֵיהּ אִשְׁתְּכָחוּ. וְלָנוּ בּוּשֶׁת הַפָּנִים אֲתַר דְּכָל אַנְפִּין נְהִירִין אִתְרַחֲקָן מִנֵּיהּ. צְדָקָה, אֱמֶת קְשׁוֹט, וּנְהוֹרָא דְּכֹלָּא,

וּנְהוֹרָא דְּאַנְפִּין חֵידוּ דְּכֹלָּא. בּוֹשֶׁת, כִּסּוּפָא רְחִיקוּ דִּקְשׁוֹט מַאן דְּאַכְסִיף, בְּגִין דֶּאֱמֶת דְּאִיהוּ צָדָקָה, אִתְרַחַק מִנַּיְיהּ. רְחִיקוּ דְּאַנְפִּין נְהִירִין.

תָּא חֲזֵי, כַּהֲנָא עִלָּאָה בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה בִּשְׁפִירוּ דְּאַנְפִּין, בִּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין, בְּחֵידוּ יַתִּיר מִכֹּלָּא. וְלָא בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה בֵּיהּ עֲצִיבוּ וְרוּגְזָא, אֶלָּא כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּעָלַיְיהּ כְּתִיב, (במדבר י״ח:כ׳) אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ. וּכְתִיב (דברים יח) יְיָ׳ הוּא נַחֲלָתוֹ. וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִתְחַזָּאָה שְׁלִים בְּכֹלָּא, בְּגַרְמֵיהּ, בִּלְבוּשֵׁיהּ, דְּלָא יַפְגִּים גַּרְמֵיהּ כְּלַל, כְּמָה דְּאִתְמַר. (האי איהו בתר נישואין וכו', עד לארעא דישראל דף רע"ו ע"א שיטה ד'. זהו קצת מאמר מרעיא מהימנא מצאתי בהעתק ונדפס באורך בפרשת כי תצא כי שם ביתו מאמר מתחיל וענשו אותו)

פרק ט

(ויקרא כ״א:י״ג) וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (דברים כ״ב:י״ז) וְהִנֵּה הוּא שָׂם עֲלִילוֹת דְּבָרִים וְגוֹ'. וּכְתִיב וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְגוֹ', כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְכִי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל הִיא, בְּתוּלַת אָבִיהָ, אוֹ בְּתוּלַת בַּעְלָהּ הִיא, מַהוּ בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל הָכָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ז׳) שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ. אוּף הָכָא כַּהֲנָא דְּקָאֵים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּתִיב וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח, הָכִי נָמֵי בִּבְתוּלֶיהָ, דְּלָא תִּפּוֹק מִבָּבָא דְּחַצֵּרהּ מִזִּמְנָא לְבַר, וְהָא אִתְמַר.

פרק י

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲוּוּ עִמֵּיהּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה. פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים קי״א:ה׳) טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכּוֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו, אִלֵּין אִינּוּן זַכָּאִין, אִינּוּן דַּחֲלֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מַאן דְּדָחִיל לֵיהּ, אִתְקְרֵי מֵאִינְשֵׁי דְּבֵיתָא דְּמַלְכָּא, וְעָלַיְיהּ כְּתִיב, (תהילים קי״ב:א׳) אַשְׁרֵי אִישׁ יָרֵא אֶת יְיָ׳.

מַהוּ טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו. אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכָל בַּר נָשׁ דְּלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא, וְקָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, בְּשַׁעֲתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְעָרַת לְאַתְקָנָא בֵּיתָא לְמַלְכָּא, הַאי אִשְׁתְּתַּף בַּהֲדָהּ, וְהַאי אִקְרֵי מִבֵּי מַלְכָּא, וְיָהֲבִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא מַאינּוּן תִּיקוּנֵי בֵּיתָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. מַאן בֵּיתָהּ. כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּתְּפֵי בַּהֲדָהּ בְּלֵילְיָא, אִקְרוּן בֵּיתָהּ, בְּנֵי בֵּיתָהּ. וּבְגִין כַּךְ טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו.

מַהוּ טֶרֶף. טֶרֶף מַמָּשׁ, דְּאִיהִי נַטְלָא מֵאֲתַר רְחִיקָא עִלָּאָה, דִּכְתִיב (משלי ל״א:י״ד) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. וּמַאן זָכֵי לְהַאי טֶרֶף, סוֹפֵיהּ דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב, (תהילים קי״א:ט׳) יִזְכּוֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. מַאן דְּאִסְתַּכַּל (ס"א דאשתדל) בְּאוֹרַיְיתָא, לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדָהּ בְּלֵילְיָא. וְלָא

עוֹד, אֶלָּא דְּצַדִּיק חַד עַלָּאָה אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אִשְׁתְּתַף בַּהֲדֵיהּ, וְיָרְתִין תַּרְוַוייְהוּ לְכְנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ.

פרק יא

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כ״א:ט״ו) וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ׳ מְקַדְּשׁוֹ. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאַפִּיק זֶרַע לְבַטָּלָה, לָא זָכֵי לְמֶחמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, וְאִקְרֵי רָע, דִּכְתִיב (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע. הַאי מַאן דְּאַפִּיק לֵיהּ בִּידֵיהּ, אוֹ בְּאִנְתּוּ אָחֳרָא דְּלָא כַּשְׁרָא. וְאִי תֵּימָא דְּאַפִּיק לֵיהּ בְּאִנְתּוּ דְּלָא מִתְעַבְּרָא, הָכִי נָמֵי. לָא. אֶלָּא כְּמָה דְּאָמְרָן. וְעַל דָּא יִבְעֵי בַּר נָשׁ מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיַזְמִין לֵיהּ מָאנָא דְּכַשְׁרָא, דְּלָא יַפְּגִים זַרְעֵיהּ, מַאן דְּאַפִּיק זַרְעָא בְּמָאנָא דְּלָא כַּשְׁרָא, פָּגִים לֵיהּ לְזַרְעֵיהּ, וַוי לְמַאן דְּפָגִים זַרְעֵיהּ. וּמַה בִּשְׂאָר בְּנֵי נָשָׁא כַּךְ, בְּכַהֲנָא דְּקָאִים לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. בְּעַמָּיו, מַהוּ בְּעַמָּיו. דְּהָא כְּתִיב לְעֵילָּא, אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זוֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח, וּכְתִיב וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו. בָּהֶם מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ בְּעַמָּיו. אֶלָּא מִלָּה דָּא קְלָנָא בְּעַמָּיו, פְּגִימוּ בְּעַמָּיו, וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה, מֵעַמָּיו וַדַּאי, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ, מַהוּ מְקַדְּשׁוֹ. אֶלָּא אֲנָא הוּא הַהוּא, דְּאִיהוּ מְקַדֵּשׁ לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וּבְגִין כַּךְ לָא יַפְּגִים זַרְעֵיהּ, וְלָא יִשְׁתְּכַח בֵּיהּ פְּגִימוּ. (ס"א ובגין דא) דְּהָא אֲנִי יְיָ׳ מְקַדְּשׁוֹ דַּאֲנָא בָּעֵינָא לְקַדְּשָׁא לֵיהּ וְיִשְׁתְּכַח קַדִּישָׁא בְּכֹלָּא, דְּקַדִּישָׁא יִשְׁתַּמֵּשׁ עַל יְדָא דְּקַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁתַּמֵּשׁ עַל יְדֵי דְּכַהֲנָא, וְיִשְׁתְּכַח קַדִּישָׁא כַּד אָתֵי לְשַׁמְּשָׁא, וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁתַּמֵּשׁ עַל יָדָא דְּכַהֲנָא דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא, כַּהֲנָא יִשְׁתַּמֵּשׁ עַל יְדֵי דְּדַכְיָא, דְּאִתְקַדַּשׁ בְּדַכְיוּתֵיהּ, וּמַאי אִיהוּ. לֵיוָאֵי. בַּר נָשׁ (כהנא) אָחֳרָא, יִשְׁתַּמֵּשׁ עַל יְדֵי דְּקַדִּישָׁא אָחֳרָא, בְּגִין דְּיִשְׁתַּכְחוּן כֹּלָּא בְּקִדּוּשָׁא, לְשַׁמְּשָׁא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּעַלַיְיהוּ כְּתִיב, (ויקרא כ׳:כ״ו) וַאַבְדִּיל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי. כַּמָּה פְּרִישָׁן יִשְׂרָאֵל מִכֹּלָּא, בְּקִדּוּשָׁה, לְשַׁמְּשָׁא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא כ׳:ז׳) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ג׳:ט׳) לַיְיָ׳ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה. לַיְיָ׳ הַיְשׁוּעָה. הָכִי תָּנֵינָן, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דִּבְכָל אֲתַר דְּאִתְגְּלוּ, שְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָיא בַּהֲדַיְיהוּ. כַּד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָא, פּוּרְקָנָא לְמַאן, לְיִשְׂרָאֵל אוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא הָא אוּקְמוּהָ בְּכַמָּה קְרָאֵי, וְהָכָא, לַיְיָ׳ הַיְשׁוּעָה וַדַּאי, אֵימָתַי. עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה. בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַשְׁגַּח בְּבִרְכָאן עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לְאַפָּקָא לוֹן מִן גָּלוּתָא, וּלְאוֹטָבָא לְהוּ, כְּדֵין לַיְיָ׳

הַיְשׁוּעָה וַדַּאי. וְעַל דָּא תְּנִינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְיתוּב עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל׳:ג׳) וְשָׁב יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ.

פרק יב

רעיא מהימנא כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה, פְּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, פְּקוּדָא דָּא, לְמֵיסַב כַּהֲנָא רַבָּא בְּתוּלְתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זוֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקַּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה. וַאֲמַאי בָּעֵינָן דְּלָא יִסַּב אֶלָּא בְּתוּלְתָא בְּלָא פְּגִימוּ. אֶלָּא, אִתְּתָא אִיהִי כּוֹס דִּבְרָכָה, טָעֲמוּ פְּגָמוֹ. וְכַהֲנָא דְּקָרִיב קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׳, בָּעֵי דְּלֵהֱוֵי אִיהוּ שְׁלִים, בְּלָא פְּגִימוּ, שְׁלִים בְּאֲבָרוֹי בְּלָא פְּגִימוּ, דְּמוּמִין פַּסְלִין בְּכַהֲנַיָּא. שְׁלִים בְּגוּפֵיהּ, שְׁלִים בְּנוּקְבֵיהּ, לְקַיְּימָא בֵּיהּ, (שיר השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ.

דְּקָרְבָּנָא מִנְחָה אִיהוּ, וּצְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁלַח מִנְחָתָא דִּלְהוֹן לְמַלְכָּא, בְּגַבַּר (בגוף) שְׁלִים. דְּאִינּוּן בְּהִפּוּכָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא, דְּהָא בְּיַד אִישׁ עִתֵּי פָּגִים, הֲווֹ שַׁלְחִין לֵיהּ הוֹרְנָא, דִכְתִיב (ויקרא ט״ז:ח׳) גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ׳ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. דֵּאֱלֹהִים אֲחֵרִים כֻּלְּהוּ פְּגִימִין מִסִּטְרָא דְּצָפוֹן וְהָכִי רוּבָּא דְּבָתֵי עֲבוֹדָה זָרָה הֵם פְּגִימִין, בְּנוּקְבָּא דִּלְהוֹן, חוּרְבָּא, לִילִית, פְּגִימוּתָא וְכוּ׳.

(ס״א ורעיא מהימנא) אִיהוּ ו׳ מָלֵא וְאִיהוּ בְּסִדּוּרָא דָּא יְהִ״וִ. ה׳ בַּתְרָאָה, כּוֹס מָלֵא בְּרִכַּת ה׳, מִסִּטְרָא דִּימִינָא וּמִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה דְּאִיהוּ דִּינָא, שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת הוי״ה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט׳:ג׳) הִנֵּה יַ״ד יְדוֹ״ד הוֹיָה בְּמִקְנְךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה. קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאִשְׁתְּטַח קַמֵּיהּ. וְאָמַר זַכָּאָה חוּלְקֵי דְּמַטְרוֹנִיתָא דְּמָארֵי (ומטרוניתא) אִינְהוּ בְּעָזְרֵי. (ע״כ רעיא מהימנא)

פרק יג

(ויקרא כ״א:י״ז) אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדוֹרוֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּגִין דְּאִיהוּ פְּגִים, וּמַאן דְּאִיהוּ פְּגִים, לָא אִתְחֲזֵי לְשַׁמְּשָׁא בְּקוּדְשָׁא. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּבַר נָשׁ דְּאִשְׁתְּכַח פְּגִים, לֵית בֵּיהּ מֵהֵימְנוּתָא, וְהַהוּא פְּגִימוּ אַסְהִיד עֲלֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן כַּהֲנָא, דְּבָעְיָא לְאִשְׁתַּכְחָא שְׁלִים, מָארֵיהּ דְּמֵהֵימְנוּתָא, יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה יָתִיב בְּקִסְטְרָא דְּבֵי חָמוּי, וְהוּא הֲוָה אָמַר, זִילָגָא דְּבְקִסְטִירָא בְּעֵיטָא שְׁכִיחַ. אַדְהָכִי, אַעְבָּר חַד בַּר נָשׁ, פָּגִים מְעַיְּנֵיהּ חַד. אָמַר חָמוּי, נִשְׁאַל לְהַאי. אָמַר, פָּגִים הוּא, וְלָאו מְהֵימָנָא. אָמַר, נִשְׁאַל בַּהֲדֵיהּ. אָתוּ שְׁאִילוּ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, טוּפְקָא מַאן הוּא בְּעָלְמָא. אָמַר עֲתִירָא, אֲבָל דִּישְׁלִיף, בַּהֲדֵיהּ אֲנָא מְכַלְּהוּ. (ס״א עתירא, אבל דישליף, ווי על דא, בהדיה אנא מכלהו) אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּמִלּוֹי אִשְׁתְּמַע, דְּלָאו מְהֵימְנוּתָא גַּבֵּיהּ,

וְלָאו בַּר מְהֵימְנָא הוּא. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב, דְּהָא קְדוּשָׁא דִּלְעֵילָּא, לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר פָּגִים.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ח׳:כ׳) לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה אִם לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה. לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה. מַאן הוּא תּוֹרָה, וּמַאן הוּא תְּעוּדָה. אֶלָּא תּוֹרָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. תְּעוּדָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר פָּגִים, דְּהָא מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אִתְּבָנֵי. כְּתִיב צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמּוּדָי, צוֹר תְּעוּדָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, בְּגִין דְּתַמָּן אִתְּצַר צְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וּבְתְעוּדָה אִתְקְשַׁר קִשְׁרָא דְּחַיֵּי (נ"א קשרא דמהימנותא) דִּלְעֵילָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וּמִתַּמָּן לָתַתָּא אִתְפְּרְשָׁן אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וּמִתַּמָּן מִתְפָּרְשִׁין אוֹרְחִין בְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ הָדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים.

חֲתוֹם תּוֹרָה, חֲתִימָה דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּאָן אֲתַר. בְּלִמּוּדָי, אִלֵּין נְבִיאֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ז׳:כ״א) וַיָּקֶם אֶת הָעַמּוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יָכִין וַיָּקֶם אֶת הָעַמּוּד הַשְּׂמְאלִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בּוֹעַז. וּמִתַּמָּן אִתְפָּרְשָׁן אוֹרְחִין לִנְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, וְקַיְימֵי אִלֵּין בְּקְיוּמָא לְגוּפָא, לְשֵׁית טְהִירִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:ט״ו) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ. וְכֹלָּא לָא קַיְימָא אֶלָּא בִּשְׁלִימוּ, וְלָא שַׁרְיָא קְדוּשָׁה דִּכֹלָּא, אֶלָּא בִּשְׁלִימוּ, כַּד מִתְחַבְּרָאן דָּא בְּדָא, כֹּלָּא הוּא שְׁלִים, כֹּלָּא הוּא חַד, לָא אִתְפְּגִים אֲתַר. וְעַל דָּא אִקְרֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שָׁלֵם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית י״ד:י״ח) וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם (תהילים ע״ו:ג׳) וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ.

וּבְגִין כַּךְ לָא שַׁרְיָא כֹּלָּא, אֶלָּא בַּאֲתַר שְׁלִים. וְעַל דָּא כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב. כְּגַוְונָא דָּא קָרְבָּנָא דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִתְקָרִיב. מַאי טַעְמָא. דִּכְתִיב כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם. וְאִי תֵּימָא הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁאֲרֵי אֶלָּא בַּאֲתַר תְּבִירָא, בְּמָאנָא תְּבִירָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ז:ט״ו) וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ. הַאי אֲתַר שְׁלִים יַתִּיר הוּא מִכֹּלָּא, (דכתיב, (ישעיהו נ״ז:ט״ו) ואת דכא ושפל רוח) בְּגִין דְּמַאיךְ גַּרְמֵיהּ לְמִשְׁרֵי עֲלֵיהּ גְּאוּתָא דְּכֹלָּא, גְּאוּתָא עִלָּאָה, וְדָא הוּא שְׁלִים. אֲבָל לָא כְּתִיב, וְאֶת עִוֵּר וְשָׁבוּר וְחָרוּם וְשָׁרוּעַ. אֶלָּא וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ, מַאן דְּמַאיךְ גַּרְמֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זָקִיף לֵיהּ.

וּבְגִינֵי כַךְ, כַּהֲנָא דְּקָאִים לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בָּעֵי לְמֶהֱוֵי שְׁלִים יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְלָא יִתְחֲזֵי פָּגִים, וְעַל דָּא אַזְהַר לְהוּ לְכַהֲנֵי, דִּכְתִיב אִישׁ מִזֶּרַע לְדוֹרוֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (מלאכי א׳:ח׳) וְכִי תַגִּישׁוּן עִוֵּר לִזְבּוֹחַ אֵין רָע, וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחוֹלֶה אֵין רָע, וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר אֵין רָע, אִי הָכִי טוֹב הוּא. אֶלָּא סוֹפֵיהּ דִּקְרָא אוֹכַח, דְּיִשְׂרָאֵל בְּאִינּוּן יוֹמִין הֲווֹ מְמָנָן כַּהֲנֵי מְארֵי דְּמוּמִין, עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, וּלְשַׁמְּשָׁא עַל מַקְדְּשָׁא, וְאָמְרֵי מַאי אִכְפַּת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּא, אוֹ אָחֳרָא. וְאִינּוּן הֲווֹ דְּאָמְרֵי אֵין רָע. וְקוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא אָתִיב לְהוֹן הַהִיא מִלָּה דַּהֲווֹ אֲמָרֵי. אָמַר: יִשְׂרָאֵל אַתּוּן אֲמָרֵי כַּד מְקָרְבֵי מָארֵי דְּמוּמִין עַל פּוּלְחָנִי אֵין רָע, מַאי אִכְפַּת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

סוֹפֵיהּ דִּקְרָא מַה כְּתִיב, הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצֶךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ. בַּר נָשׁ מִנַּיְיכוּ, אִי בָּעִיתוּ לְשַׁלּוּמֵי לְמַלְכָּא, וּלְקָרְבָא קַמֵּיהּ דּוֹרוֹנָא, אַתּוּן מְשַׁדְּרִין לֵיהּ בִּפְגִימָא, אוֹ לָא. הֲיִרְצָךְ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ בְּהַהוּא דּוֹרוֹנָא, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּאַתּוּן מְקָרְבִין קָמַאי בַּר נָשׁ פָּגִים לְקָרְבָא דּוֹרוֹנָא, הָא דּוֹרוֹנָא דִּלְכוֹן לְכַלְבָּא אִתְמְסַר, דְּוַדַּאי בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ פָּגִים, פָּגִים הוּא מִכֹּלָּא, פָּגִים הוּא מְהֵימְנוּתָא. וְעַל דָּא כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁלָמָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא שְׁלֵימִין בְּכֹלָּא, דְּלָא יְהֵא בְּהוֹן מָארֵי דְּמוּמִין כְּלָל, בְּגִין דְּיהוֹן תְּקוּנָא דְּעָלְמָא, כְּאִלֵּין מָאנֵי וּלְבוּשָׁא דְּבַר נָשׁ דְּאִינּוּן תְּקוּנָא דְּגוּפָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב ל"ח:י"ד) וְיִתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ.

(ס"א ד"א) תָּא חֲזֵי, כַּד יִתְּעָרוּן מַעֲפְרָא, כְּמָה דְּעָאלוּ, הָכִי יְקוּמוּן, חִגְרִין אוֹ סוּמִין. עָאלוּ חִגְרִין וְסוּמִין, יְקוּמוּן בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, דְּלָא יֵימְרוּן דְּאָחֳרָא הוּא דְּאִתְעַר. וּלְבָתַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵיסֵי לוֹן, וְיִשְׁתַּכְּחוּן שְׁלֵימִין קַמֵּיהּ, וּכְדֵין יְהֵא עָלְמָא שְׁלִים בְּכֹלָּא, כְּדֵין (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

פרק יד

(ויקרא כ"ב:כ"ז) שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים ל"ו:ז') צְדָקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, צַדִּיק: כְּתִיב קַדִּישָׁא עִלָּאָה. כְּהַרְרֵי אֵל: כְּאִינּוּן טוּרִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, דְּאִקְרוּן טוּרֵי דְּאֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. וּבְגִין דְּאִיהִי סַלְקָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ לְעֵילָּא, כָּל דִּינָהָא בְּשִׁקּוּלָא חֲדָא לְכֹלָּא, דְּלֵית בְּהַהוּא דִּינָא רַחֲמֵי. מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. מִשְׁפָּט דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, נָחִית לְתַתָּא לְהַהוּא דַּרְגָּא לְתַקָּנָא עָלְמִין, וְחַיֵּיס עַל כֹּלָּא, וְעָבִיד דִּינָא בְּרַחֲמֵי לְבַסְּמָא עָלְמָא.

וּבְגִין דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. לְכֹלָּא בְּשִׁקּוּלָא חֲדָא. אָדָם וּבְהֵמָה, הָא אוּקְמוּהָ, מַאן דְּהוּא אָדָם, וְשִׁוּוֹ לְגַרְמֵיהּ כַּבְּהֵמָה. אָדָם וּבְהֵמָה: דִּין אָדָם, וְדִין בְּהֵמָה, חַד הוּא. אָדָם: (בראשית י"ז:י"ב) וּבֶן שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר. בְּהֵמָה: וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיְיָ', בְּגִין דְּיִעְבַּר עָלַיְיהוּ שַׁבָּת חַד, וְהָא (הקדמה י"ג) אוּקְמוּהָ.

פרק טו

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח (שופטים ה':ד') יְיָ' בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה גַּם שָׁמַיִם נָטָפוּ. תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

אִתְרְעֵי בְּהוּ, וְאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ, וְאִקְרוּן קַדִּישִׁין, עַם קָדוֹשׁ. וְכֵן עַד דְּסָלִיק לוֹן לְדַרְגָּא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:ג׳) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ׳ רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּהָא יִשְׂרָאֵל מִתְּמַנְיָא יוֹמִין מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ בְּשַׁמֵּיהּ, וּרְשִׁימִין בִּשְׁמֵיהּ, וְאִינּוּן דִּילֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. וְעַמְּמִין לָא מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ, וְלָא אָזְלִין בְּנִימּוֹסֵיהּ, וּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא אַעְדִּיאוּ מִנַּיְיהוּ, עַד דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקָן בְּסִטְרָא אָחֳרָא דִּלְאוּ קַדִּישָׁא.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, זַמִּין בָּהּ לְבָנֵי עֵשָׂו, אֲמַר לוֹן, בָּעָאן אַתּוּן לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְרְגִיזַת אַרְעָא קַדִּישָׁא, וּבָעֵאת לְאַעֲלָא לְנוּקְבָּא דִּתְהוֹמָא רַבָּה. אָמְרָה קַמֵּיהּ, מָארֵי דְּעָלְמָא, פִּסְטִירָא דְּחֶדְוָה (ס״א דעלמא) תְּרֵי אַלְפֵּי שְׁנִין עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, קַלְטִינָא קַמֵּיהּ (נ״א קליטנא גו) (נ״א אזדמן קמי) עָרְלִין דְּלָא רְשִׁימָן בְּקִיּוּמָךְ.

אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כּוּרְסָיָיא כּוּרְסָיָיא, יֵיבְדוּן אֶלֶף אוּמִין כְּוָותַיְיהוּ, וְקַיְימָא דְּאוֹרַיְיתָא לָא יִזְדַּמַּן קַמַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְיָ׳ בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה. וַדַּאי בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא לָא אִתְיְיהִיבַת (בגין דאיהו קיימא קדישא) אֶלָּא לְמַאן דְּאִית בֵּיהּ קַיְימָא קַדִּישָׁא. וּמַאן דְּיָלִיף אוֹרַיְיתָא לְמַאן דְּלָא אִתְגְּזַר, מְשַׁקֵּר בְּתָרֵי קַיְימֵי, מְשַׁקֵּר בְּקַיְימָא דְּאוֹרַיְיתָא, וּמְשַׁקֵּר בְּקַיְימָא דְּצַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאוֹרַיְיתָא לְהַאי אֲתַר אִתְיְיהִיבַת, וְלָא לְאָחֳרָא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, מְשַׁקֵּר בְּתַלַּת דּוּכְתֵּי עִלָּאֵי, מְשַׁקֵּר בַּתּוֹרָה, מְשַׁקֵּר בַּנְּבִיאִים, מְשַׁקֵּר בַּכְּתוּבִים. מְשַׁקֵּר בַּתּוֹרָה, דִּכְתִיב, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה וְגוֹ׳. מְשַׁקֵּר בַּנְּבִיאִים דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:י״ג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ׳. אִינּוּן לִמּוּדֵי יְיָ׳, וְלָא אָחֳרָא, וּכְתִיב (ישעיהו ח׳:ט״ז) חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמּוּדָי, אִינּוּן, וְלָא אָחֳרָא. מְשַׁקֵּר בַּכְּתוּבִים, דִּכְתִיב, (תהילים ע״ח:ה׳) וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ. מַאן צַדִּיקִים. דָּא צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּמַאן דְּלָא אִתְגְּזַר, וְלָא עָאל בְּקִיּוּמָא דִּלְהוֹן, לָא יוֹדוּן לְשִׁמֵּיהּ קַדִּישָׁא, דְּהִיא אוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא כֵּיוָן דְּאִתְגְּלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל טוּרָא דְּסִינַי, לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְׁכִיבַת אַרְעָא, וְתַבַת בְּנַיְיחָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם עו) אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה.

פרק טז

תָּא חֲזֵי, בַּר נָשׁ דְּאִתְיְילִיד לָא אִתְמְנָא עֲלֵיהּ חֵילָא דִּלְעֵילָּא, עַד דְּאִתְגְּזַר. כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר, אִתְעַר עֲלֵיהּ (רוחא) אִתְעָרוּתָא דְּרוּחָא דִּלְעֵילָּא. זָכֵי לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְעַר עֲלֵיהּ אִתְעָרוּתָא יַתִּיר. זָכֵי וְעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, אִתְעַר עֲלֵיהּ אִתְעָרוּתָא יַתִּיר. זָכֵי וְאִתְנְסִיב,

זָכֵי וְאוֹלִיד בְּנִין, וְאוֹלִיף לוֹן אוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, הָא כְּדֵין הוּא אָדָם שְׁלִים. שְׁלִים בְּכֹלָּא.

אֲבָל בְּהֲמָה דְּאִתְיְלִידַת, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְיְלִידַת, הַהוּא חֵילָא דְּאִית לָהּ בְּסוֹפָהּ, אִית לָהּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְיְלִידַת, וְאִתְמְנָא עָלֶיהָ. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד. עֵגֶל אוֹ טָלֶה, אוֹ שָׂעִיר אוֹ גְּדִי לָא אִתְמַר, אֶלָּא שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז, הַהוּא דְּאִית לֵיהּ לְסוֹפָא, אִית לֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְלִיד.

וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ, בְּגִין לְאִתְיַשְׁבָא בֵּיהּ הַהוּא חֵילָא וְאִתְקַיָּים בֵּיהּ. וּבְמַה יִתְקַיָּים בֵּיהּ. כַּד יִשְׁרֵי עָלֶיהָ שַׁבָּת חַד, וְאִי לָא, לָא יִתְקַיָּים. (ועוד דאתייבש מזוהמא דאמיה) וּלְבָתַר דְּיִתְקַיָּים בֵּיהּ הַהוּא חֵילָא, כְּתִיב יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיְיָ', בְּקִיּוּמָא דְּשַׁבָּת חַד, דְּאַעְבָּר עָלֶיהָ.

וּבַר נָשׁ, בְּקִיּוּמָא דְּשַׁבָּת חַד, אִתְקַיָּים בֵּיהּ אִתְעָרוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, וְחֵילָא דִּילֵיהּ. בָּתַר דְּאִתְגְּזַר, אִתְעַר עָלֶיהָ אִתְעָרוּתָא דְּרוּחָא עִלָּאָה, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַעְבָּר עָלֶיהָ, וְחָמָאת לֵיהּ, בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְאַתְעָרַת עָלֶיהָ, וְשַׁרְיָא עָלֶיהָ רוּחָא דְּהַהוּא עָלְמָא קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (יחזקאל ט"ז:ו') וָאֶעֱבוֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ וְגוֹ'. בְּדָמַיִךְ: בִּתְרֵי.

וְאִי תֵּימָא, הָתָם כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, דִּשְׁכִיחַ בֵּינַיְיהוּ דָּם פֶּסַח וְדָם מִילָה, כְּדֵין כְּתִיב בְּדָמַיִךְ חַיִי, הָכָא מַאי בְּדָמַיִךְ. אֶלָּא תְּרֵין, חַד דְּמִילָה, וְחַד דִּפְרִיעָה. חַד דִּגְזִירוּ, דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְחַד דִּפְרִיעָה, בְּצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְאִלֵּין תְּרֵין דְּמִין דְּבַר נָשׁ קָאִים בְּגִינַיְיהוּ בְּקִיּוּמָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בְּדָמַיִךְ חַיִי.

פרק יז

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, (תהילים כ"ה:י"ד) סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם, דָּא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, בְּקִשׁוּרָא חָדָא.

יו"ד, תִּלַּת אַתְוָון, שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא. י' רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. י' עִלָּאָה דְּכֹלָּא. וָא"ו אֶמְצָעִיתָא, שְׁלֵימוּתָא דְּכָל סִטְרִין, מַעְבַּר לְכָל רוּחִין, בֵּיהּ תַּלְיָא מְהֵימְנוּתָא. דָּלֶ"ת, גִּנְתָּא, צְרוֹרָא דְּחַיֵּי. אָת דָּא זְעֵירָא, שְׁלֵימָא דְּכֹלָּא.

אָת דָּא סְתִימָא דְּכָל סִטְרִין. כַּד נָפִיק, נָפִיק כְּמַלְכָּא עִם חֵילוֹי. תָּב (נ"א יתיב) לְבָתַר, י' בְּלְחוֹדוֹי, בֵּיהּ אַסְתִּים מִלָּה, בֵּיהּ נָפִיק, סָגִיר וּפָתַח. (נ"א נגיד ונפיק ופתח).

ה"א (נ"א דא) שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, לְעֵילָּא וּלְתַתָּא. וְהָא אִתְּמַר, ה', הָא יְדִיעָא. א' הוּא יו"ד, שְׁלִימוּ דְּתִלַּת אַתְוָון, דְּאִינּוּן בְּרֵישָׁא, דְּסְתִימִין (ס"א ביו"ד והא אוקמוה) ביה"ו על גבי א' (ס"א דא' הא) וְהָא אוּקְמוּהָ (בי' והא אוקמוה), וְכֹלָּא חַד מִלָּה הוּא, שְׁלִימוּ דְּשָׁמָא

קַדִּישָׁא, הוּא שְׁלִימוּ דְּעֵילָּא (ותתא). בְּגִין כַּךְ, לְזִמְנִין הֵ"א נָטִיל א', בְּזִמְנָא דְּהִיא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרוֹי.

תָּא חֲזֵי, כָּל אָת וְאָת דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אִתְחֲזֵי בֵּיהּ שְׁלִימוּ דְּכָל שְׁמָא. יו"ד הָא אִתְמַר שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא. ה' שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא וְאַף עַל גַּב דְּלָאו אִיהוּ בְּאָלֶף, ה' בִּלְחוֹדוֹי, הָא אִתְמַר בְּדִיּוּקְנָא (ס"א דא א' הוא וכו') ה"י (ס"א איהו) (דא ה'). הוּא שְׁלִימוּתָא דְּכוֹלָּא. (וא"ו ה"א ו' בין בסטרא דא, בין בסטרא אחרא, שלימו הוא דכלא. ו"ה) הוּא שְׁלִימוּ יַתִּיר, לְאַעְטָרָא לְכוֹלָּא הָא דְּכוֹלָּא חַד, וְהָא אַתְּעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא.

תָּא חֲזֵי, וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים וְגוֹ'. יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א (נ"א וא"ו ה"א יו"ד ה"א) אִתְגְּלִיפוּ אַתְוָון (והיה). ו' ה', הָא שִׁבְעַת יוֹמִין אִתְכְּלִילוּ בְּחַד. י' ה', שִׁבְעַת יוֹמִין. י' חַד, כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. ה' תְּלַת, הֵיא וּתְרֵין בְּנִין. וּבְרָא חַד, תְּרֵין אֲבָהָן בֵּיהּ כְּלִילָן, הָא שִׁיתָּא (חמשא). בְּרָתָא נוּקְבָא חַד, הָא שְׁבָעָה (שיתא), אִשְׁתְּמַע דְּהּ' עִלָּאָה כְּלָלָא דְּשִׁיתָּא. י"ה הָא שְׁבָעָה. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (מלכים א ח':ס"ה) שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם.

וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ. תַּחַת אִמּוֹ, אִתְעַטָּרוּ שִׁבְעַת יָמִים, דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ"ט:י"א) לְךָ יְיָ' הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְגוֹ'. וְעַל דָּא שִׁבְעַת יָמִים לְתַתָּא, לִיקָרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. תַּחַת אִמּוֹ לְתַתָּא. דִּכְתִיב, (שמואל א ב':ה') עַד עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה. עִקָּרָא דְּכָל בֵּיתָא, יָלְדָה שִׁבְעָה, אִלֵּין שִׁבְעַת יוֹמִין דְּחַג הַסּוּכּוֹת. וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה, אִלֵּין קָרְבְּנִין דְּחַג, דְּנַחְתִּין בְּכָל יוֹמָא מִן מְנָיְינָא.

וְתָא חֲזֵי אִלֵּין סַלְקִין לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִלֵּין נַחְתִּין לְתַתָּא לְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עובדיה א':ד') אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ'. וְיִשְׂרָאֵל סַלְקִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ח:י"ד) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְתִיב (בראשית כ"ו:ד') וְהִרְבֵּיתִי אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, וּלְבָתַר סַלְקִין עַל כֹּלָּא, וּמִתְדַּבְּקָן בַּאֲתַר עִלָּאָה עַל כֹּלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'.

פרק יח

(ויקרא כ"ב:כ"ח) וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתַרְגּוּמוֹ לָהּ וְלִבְרָהּ. דְּעִקָּרָא דְּאִימָּא לְמִנְדַּע בְּרָהּ, וְאָזִיל בַּתְרָהּ, וְלָא אָזִיל בָּתַר אֲבוּהָ, וַאֲנָן לָא יַדְעִינָן מַאן הוּא. לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי טַעְמָא. אִי תֵּימָא מִשּׁוּם עַגְמַת נֶפֶשׁ דְּבְעִירָא, נֵיכוּס לְהַאי בְּבֵיתָא חַד, וּלְהַאי בְּבֵיתָא אָחֳרָא. אוֹ לְהַאי הַשְׁתָּא, וּלְהַאי לְבָתַר. אָמַר לֵיהּ, אִית מַאן דְּשָׁרֵי, וְלָאו הָכֵי, אֶלָּא בְּיוֹם אֶחָד מַמָּשׁ.

תָּא חֲזֵי תְּנֵינָן יָפָה תַּעֲנִית לַחֲלוֹם, כְּאֵשׁ לַנְּעוֹרֶת. וְעִקָּרָא דְּתַעֲנִיתָא בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, וְלָאו בְּיוֹמָא אָחֳרָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּלֵית לָךְ יוֹם לְתַתָּא, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ יוֹמָא אָחֳרָא עִלָּאָה. וְכַד אִיהוּ שָׁארֵי בְּתַעֲנִיתָא דְּחֶלְמָא, אוֹלִיפְנָא דְּהַהוּא יוֹמָא לָא אִתְעֲדֵי, עַד דְּאִתְבְּטַל הַהוּא גְּזֵרָה. וְאִי דָּחֵי לֵיהּ לְיוֹמָא אָחֳרָא, הָא שׁוּלְטָנָא דְּיוֹמָא אָחֳרָא הוּא, וְלָא עָאל יוֹמָא בְּיוֹמָא אָחֳרָא דְּחַבְרֵיהּ. כְּהַאי גַּוְונָא, לֵית לָךְ יוֹם דְּלָא אִתְמְנָא עָלֵיהּ יוֹמָא עִלָּאָה לְעֵילָּא. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמְּרָא, דְּלָא יַעְבִּיד פְּגִימוּ בְּהַהוּא יוֹמָא, וְלָא יְתְפְּגִים קַמֵּי שְׁאָר יוֹמִין אָחֳרָנִין.

וְתָנֵינָן, בְּעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא אִתְעַר עוֹבָדָא דִּלְעֵילָּא. אִי בַּר נָשׁ עָבִיד עוֹבָדָא לְתַתָּא כִּדְקָא יָאוֹת, הָכִי אִתְעַר חֵילָא כִּדְקָא יָאוֹת לְעֵילָּא, עָבִיד בַּר נָשׁ חֶסֶד בְּעָלְמָא, אִתְעַר חֶסֶד לְעֵילָּא, וְשָׁארֵי בְּהַהוּא יוֹמָא, וְאִתְעַטָּר בֵּיהּ בְּגִינֵיהּ. וְאִי אִתְדַּבַּר בַּר נָשׁ לְרַחֲמֵי לְתַתָּא, אִתְעַר רַחֲמֵי עַל הַהוּא יוֹמָא, וְאִתְעַטָּר בְּרַחֲמֵי בְּגִינֵיהּ. וּכְדֵין הַהוּא יוֹמָא קָאִים עָלֵיהּ לְמֶהֱוֵי אֲפוֹטְרוֹפָּא בְּגִינֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, בְּהָפוּכָא דָּדָא. (ועל כלא) אִי עָבִיד בַּר נָשׁ עוֹבָדָא דְּאַכְזָרִי, הָכִי אִתְעַר בְּהַהוּא יוֹמָא, וּפָגִים לֵיהּ, וּלְבָתַר קָאִים עָלֵיהּ לְאַכְזָרִי לְשֵׁיצָאָה לֵיהּ מֵעָלְמָא. בְּהַהִיא מִדָּה דְּבַר נָשׁ מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִין לֵיהּ.

תָּנָן, דְּיִשְׂרָאֵל אַכְזָרִיוּת אִתְמְנַע מִנַּיְיהוּ, מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, וְלָא יִתְחֲזוּן מִנֵּיהּ עוֹבָדָא בְּעָלְמָא. דְּהָא כַּמָּה מָארֵי דְּעַיְינִין קַיְימִין עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּהַהוּא עוֹבָדָא, זַכָּאָה מַאן דְּאַחֲזֵי עוֹבָדָא דְּכַשְׁרָא לְתַתָּא, דְּהָא בְּעוֹבָדָא תַּלְיָיא מִלְּתָא בְּכֹלָּא, לְאִתְעָרָא מִלָּה אָחֳרָא.

פרק יט

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (בראשית מ"ב:א') וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם, הַאי קְרָא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ, וְאִית לָן לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּלָאו סִיפֵּיהּ רֵישֵׁיהּ, וְלָאו רֵישֵׁיהּ סִיפֵּיהּ. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמֵידָן עָלְמָא בְּכַפְנָא, לָא יָהִיב מִלָּה דָּא לְיַדָּא דְּכָרוֹזָא, דְּהָא כָּל דִּינִין אָחֳרָנִין דְּעָלְמָא, כָּרוֹזָא כָּרִיז עָלוֹהִי עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא, וְדִינָא דָּא לָא אִתְיְיהִיב לְכָרוֹזָא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַכְרִיז עָלֵיהּ וְקָארֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים ב ח) כִּי קָרָא יְיָ' לָרָעָב. מֵהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְפַּקְּדָן עַל עָלְמָא מְמָנָן אָחֳרָנִין, בְּפִקּוּדוּ דְּרָעָב. (דתרעין).

וְאָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּאִית לֵיהּ שַׂבְעָא, לְאַחֲזָאָה בְּנַרְמֵיהּ שַׂבְעָא, דְּהָא אַחְזֵי פְּגִימוּ לְעֵילָּא, וְאַסְחִישׁ מִלָּה דְּמַלְכָּא, וְכִבְיָכוֹל כְּאִלּוּ אַעְבַּר מְמָנָן דְּמַלְכָּא מֵאַתְרַיְיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר יַעֲקֹב לְבָנוֹי, לָמָּה תִתְרָאוּ, לָמָּה תַּעֲבִידוּ פְּגִימוּ לְעֵילָּא וּלְתַתָּא, וּלְאַכְחָשָׁא מִלָּה דְּמַלְכָּא, וְכָל אִינּוּן מְמָנָן בְּכְרִיזוּ דִּילֵיהּ.

אֲבָל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם רְדוּ שָׁמָּה, וְתַמָּן אַחְזִיאוּ גַּרְמַיְיכוּ בְּשַׁבְעָא, וְלָא תַּכְחִישׁוּ פָּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא הָכָא. וְתָא חֲזֵי, יַעֲקֹב כַּמָּה תְּבוּאָה הֲוַת לֵיהּ, וְלָא בָּעֵי לְשִׁבּוֹר אֶלָּא בְּתוֹךְ הַבָּאִים בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח פְּגִימוּ בְּעוֹבָדָא דִּילֵיהּ.

פרק כ

תּוּ פְּתַח וְאָמַר, (ויקרא ט׳:כ״ב) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם. וְתָנֵינָן יָדוֹ כְּתִיב, דְּבָעֵי לְזַקָּפָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וַאֲמַאי. לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא לְתַתָּא, בְּגִין דְּיִתְעַר עוֹבָדָא לְעֵילָּא.

כְּתִיב (ויקרא כ״ה:ט׳) וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', שׁוֹפָר תְּרוּעָה אֲמַאי. אֶלָּא שׁוֹפָר, דְּמַתְבָּר שַׁלְשְׁלָאִין, דְּמַתְבָּר שׁוּלְטָנוּתָא מִכָּל עַבְדִּין. וּבַעְיָא לְאַחֲזָאָה שׁוֹפָר דְּאִיהוּ פָּשִׁיט, וְלָא כָּפִיף, לְאַחֲזָאָה חֵירוּ לְכֹלָּא, דְּהָא יוֹמָא גָּרִים. וּבְכֹלָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, וְעַל דָּא שׁוֹפָר, וְלָא קֶרֶן, בְּגִין לְאַחֲזָאָה מַאן הוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שׁוֹפָר.

זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִינּוּן יַדְעִין לְאִתְדַּבְּקָא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּלְאַתְעָרָא חֵילָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאַמְשָׁכָא קְדוּשָּׁה דְּמַאֲרֵיהוֹן עָלַיְיהוּ, בְּגִין כָּךְ כְּתִיב (דברים ל״ג:כ״ט) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ וְגוֹ'. (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

הקדמת רעיא מהימנא (ויקרא כ״ב:ל״א) וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם וְגוֹ'. פְּקוּדִין דְּמָארֵי עָלְמָא, הָא תְּנֵינָן. דִּכְתִיב וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם. אִי נְטוּרֵי קָא בָּעֵינָן, עֲבִידָא לְמָה. תּוּ, כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא אינּוּן בִּתְרֵין גַּוְונִין דְּאינּוּן חַד, זָכוֹר וְשָׁמוֹר, זָכוֹר לְדָכוּרָא, וְשָׁמוֹר לְנוּקְבָא. וְכֻלְּהוּ כְּלָלָא חֲדָא, אִי שָׁמוֹר לְנוּקְבָא אֲמַאי כְּתִיב וּשְׁמַרְתֶּם (את כל) מִצְוֹתַי.

אֶלָּא כֹּלָּא בְּהַאי קְרָא, וּשְׁמַרְתֶּם: דָּא שָׁמוֹר. וַעֲשִׂיתֶם: דָּא זָכוֹר, דְּכֹלָּא רָזָא חֲדָא. זְכִירָה דָּא אִיהִי עֲשָׂיָה, דְּהָא מַאן דְּאַדְכַּר מִלָּה לְתַתָּא, אַתְקִין (עבידו מתמן להההוא רזא דלעילא, וכל מאן דעביד מלה לתתא) וְאִתְעֲבִיד הַהוּא רָזָא דִּלְעֵילָּא. פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא אִלֵּין אינּוּן שִׁית מֵאָה וּתְלֵיסַר פִּקּוּדִין, דְּאינּוּן כְּלָלָא דְּדָכַר וְנוּקְבָא, וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא.

פרק כא

רעיא מהימנא (שמות כ״ה ע״א ולקחתם) (ויקרא כ״ב:ל״ב) וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְקַדְּשָׁא לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, לְסַלְקָא קְדוּשָׁתֵיהּ מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, עַד דְּסָלִיק קְדוּשָׁתֵיהּ לַאֲבָהָן וּבְנִין. וְרָזָא דָּא, וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עֵילָּא וְתַתָּא. עֵילָּא בְּגִ' דַּרְגִּין. לְתַתָּא בְּגִ' דַּרְגִּין.

קָדוּשָׁה, הָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי, אֲבָל כְּמָה דְּאִית קָדוּשָׁה לְעֵילָּא עַל כֹּלָּא, הָכִי אִית קָדוּשָׁה בְּאֶמְצָעִיתָא, קָדוּשָׁה לְתַתָּא. וְכֹלָּא בְּרָזָא דִּלְתַתָּא (ס"א בתלתא), קָדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא לְעֵילָּא, בְּרָזָא חֲדָא. קָדוּשָׁה בְּאֶמְצָעִיתָא וּלְתַתָּא תְּלַת דַּרְגִּין דְּאִינּוּן חַד.

קָדוֹשׁ, אִיהוּ סְטַר עִלָּאָה, דְּאִשְׁתְּכַח רֵאשִׁיתָא לְכָל דַּרְגִּין. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ סְטָר טְמִירָא, וְאִקְרֵי קֹדֶשׁ. מִתַּמָּן אִתְפְּשָׁט פְּשִׁיטוּ, דְּנָהִיר בְּחַד שְׁבִילָא דְּקִיקָא טְמִירָא, גּוֹ אֶמְצָעִיתָא. כֵּיוָן דְּאִתְנְהִיר גּוֹ אֶמְצָעִיתָא, כְּדֵין אִתְרְשִׁים חַד ו', דְּנָהִיר גּוֹ הַאי קֹדֶשׁ, וְאִקְרֵי קָדוֹשׁ. מֵהַאי נְהִירוּ אִתְפְּשַׁט פְּשִׁיטוּ לְתַתָּא, סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין. כֵּיוָן דְּאִתְנְהִיר בְּסוֹפָא, כְּדֵין אִתְרְשִׁים בְּנְהִירוּ, חַד ה', וְאִקְרֵי קְדוּשָׁה, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וּמַה דְּאִקְרֵי קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, דְּהָא קֻדֶּשׁ מִבָּעֵי לֵיהּ, רָזָא דְּרַאשִׁיתָא (ס"א דאיהו ראשיתא) דְּכֹלָּא, הוֹאִיל וּמִתַּמָּן אִשְׁתְּכַח, וְאִי הָכִי אֲמַאי אִקְרֵי לְעֵילָּא קָדוֹשׁ, דְּהָא תַּמָּן ו' לָא אִשְׁתְּכַח.

אֶלָּא רָזָא הָכִי הוּא וּדַאי, וְיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא, כְּנֶגְוָונָא דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָּא, דִּכְתִּיב בְּהוּ, (ישעיהו ו':ג') וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ. וְכֵיוָן דְּיִשְׂרָאֵל קָא מְקַדְּשֵׁי, סַלְקֵי מִתַּתָּא לְעֵילָּא יְקָרָא עִלָּאָה, עַד דְּאִסְתְּלַק ו' רָזָא דְּשָׁמַיִם עִלָּאִין לְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּאִינּוּן שָׁמַיִם אִסְתְּלָקוּ לְעֵילָּא, נְהִיר הַהוּא קֻדֶּשׁ בְּהוּ, וּכְדֵין אִקְרֵי לְעֵילָּא קָדוֹשׁ. וּלְבָתַר נְהִיר הַהוּא נְהִירוּ עִלָּאָה, עַל כּוּרְסְיָיא דְּאִיהוּ שָׁמַיִם. וְאִינּוּן שָׁמַיִם תַּייְבִין לְדוּכְתַּייְהוּ, וּמִתְיַישְׁבוּ בֵּיהּ בְּהַהוּא נְהִירוּ, וּכְדֵין אִקְרֵי קָדוֹשׁ. לְבָתַר נָחִית הַהוּא נְהִירוּ, עַד דְּנָטִיל כֹּלָּא חַד צַדִּיק עִלָּאָה, דַּרְגָּא יַקִּירָא לְקַדְּשָׁא כֹּלָּא לְתַתָּא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא, כְּדֵין אִקְרֵי קָדוֹשׁ. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּכֹלָּא.

וּמַאן דְּשַׁוִּי רְעוּתֵיהּ בְּהַאי, שַׁפִּיר קָא עָבִיד. וּמַאן דְּשַׁוִּי רְעוּתֵיהּ, בִּתְלַת דַּרְגִּין דַּאֲבָהָן בְּכֻלָּלָא חֲדָא, לֵיחֲדָא לוֹן גּוֹ קְדוּשָׁתָא דָּא, אִי לָא יָכִיל לְשַׁוָּואָה רְעוּתֵיהּ יַתִּיר, שַׁפִּיר קָא עָבִיד. וְכֹלָּא לְנַחְתָּא מִגּוֹ קְדוּשָׁתָא דִּלְעֵילָּא לְתַתָּא, לְקַדְּשָׁא כָּל חַד גַּוְונֵיהּ בְּהַאי קְדוּשָׁה, וּלְנַטְרָא לֵיהּ, לְמִפְרַשׁ פְּרִישׁוּ דִּקְדוּשָׁתָא עַל גַּבֵּיהּ. וְרָזָא דָּא, וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר אֲנִי יְיָ' מְקַדִּשְׁכֶם.

בְּאָן אֲתַר יְקַדֵּשׁ בַּר נָשׁ גַּוְונֵי גּוֹ קְדוּשָׁתָא דָּא, לְאַכְלָלָא גַּוְונֵי בָּהּ. כַּד מָטֵי בַּר נָשׁ, לְשַׁמָּא קַדִּישָׁא יְיָ' צְבָאוֹת. וְרָזָא דָּא אֲנִי יְיָ' מְקַדִּשְׁכֶם. דָּא אַשְׁכַּחְנָא בְּרָזָא דְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי. וַאֲנָן לָא עַבְדִּינָן הָכֵי, אֶלָּא לְבָתַר יְיָ' צְבָאוֹת בִּלְחוֹדוֹי. וּלְבָתַר כַּד מָטֵי בַּר נָשׁ לְמִלֵּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, כְּדֵין יְכִלּוֹל גַּוְונֵיהּ בְּהַהוּא קְדוּשָׁה, לְאִתְקַדְּשָׁא לְתַתָּא, גּוֹ הַהוּא כְּבוֹד דִּלְתַתָּא, וְרָזָא דָּא וְנִקְדַּשׁ בִּכְבוֹדִי. (שמות נ' ע"א, ר"ז ע"א, נשא קמ"ג ע"ב) וּלְבָתַר יַעְבִּיד אוֹרַח פְּרָט, לְאִתְקַדְּשָׁא כֹּלָּא. כְּמָה דַּאֲנָן עַבְדִּין לְעַמְּתָם דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, דְּאָמְרֵי בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ, דָּא כְּבוֹד עִלָּאָה. וּלְבָתַר יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם וְכוּ'. דָּא כְּבוֹד דִּלְתַתָּא.

וּבְסִפְרָא דְּרַב יֵיסָא סָבָא, קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ וְכוּ', דָּא אִיהִי קְדוּשָּׁה לְאִתְקַדְּשָׁא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בִּכְלָלָא חֲדָא. וּלְבָתַר לְעַמָּתָם בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ', אִלֵּין נְבִיאִים. וּלְבָתַר יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם. רָזָא דָּא, אֲנָן צְרִיכִין בְּקְדוּשָּׁתָא דָּא, לְאִשְׁתַּכְּחָא תַּמָּן קְדוּשָּׁה וּבָרָכָה וּמַלְכוּת, לְאִשְׁתַּכְּחָא כֻּלָּא כַּחֲדָא. קְדוּשָּׁה, כְּמָה דְּאִתְמַר קָדוֹשׁ. בְּרָכָה, בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ' מִמְּקוֹמוֹ. מַלְכוּת, יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם. וְעַל דָּא כֻּלָּא אֲנַן צְרִיכִין לְאַשְׁלְמָא, וְעַל דָּא יְכַוּון בַּר נָשׁ, וִישַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ בְּכָל יוֹמָא. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק כב

(ויקרא כ"ג:י') דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (בראשית א':ה') וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְגוֹ'. תָּנֵינָן, אוֹר דְּהַוָה בְּקַדְמֵיתָא, הַוָה נָהִיר מִסַּיְפֵי עָלְמָא לְסַיְפֵי עָלְמָא, כַּד אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַיָּבִין דִּזְמִינִין לְמֵיקַם בְּעָלְמָא, גָּנִיז לֵיהּ לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ל"ח:ט"ו) וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם. וּכְתִיב (תהילים צ"ז:י"א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק.

תָּא חֲזֵי, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה, הָא תָּנֵינָן, יְהִי אוֹר, אוֹר דִּכְבַר הַוָה. וְהָכָא, אִי תֵּימָא אוֹר דְּאִיהוּ יוֹם בִּלְחוֹדוֹי, הָדַר וְאָמַר וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה. אִי תֵּימָא כָּל חַד בִּלְחוֹדוֹי, הָדַר וְאָמַר וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. דְּלַיְלָה לֵית בְּלָא יוֹם, וְלֵית יוֹם בְּלָא לָיְלָה, וְלָא אִקְרֵי אֶחָד, אֶלָּא בְּזִווּגָא חַד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי אֶחָד, וְדָא בְּלָא דָּא לָא אִקְרֵי אֶחָד.

תָּא חֲזֵי, בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, כַּבְיָכוֹל לָא אִקְרֵי אֶחָד. וְאֵימָתַי אִקְרֵי אֶחָד. בְּשַׁעֲתָא דְּיִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַהֲדְרַת לְאַתְרָהָא, לְאִזְדַּוְּוגָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. (בגין כך ויהי ערב ויהי בקר יום אחד) וְדָא בְּלָא דָּא לָא אִקְרֵי אֶחָד.

תָּא חֲזֵי, מוֹעֲדֵי יְיָ' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ וְגוֹ'. לְזַמְנָא כֻּלָּא לַאֲתַר חַד, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא כֻּלָּא בְּשִׁלֵימוּ, בְּרָזָא דְּאֶחָד. וּלְמֶהֱוֵי יִשְׂרָאֵל (בזווגא חדא) לְתַתָּא גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. תִּינַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרֵי אֶחָד, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא דְּאִינּוּן זְמִינִין כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּמָה יִקְרוֹן אֶחָד. אֶלָּא, בִּירוּשְׁלֵ ם דִּלְתַתָּא, יִקְרוֹן יִשְׂרָאֵל אֶחָד. מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (שמואל ב ז':כ"ג) גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. וַדַּאי, בָּאָרֶץ הֵם גּוֹי אֶחָד, עִמָּהּ אִקְרוֹן אֶחָד, וְלָא אִינּוּן בִּלְחוֹדַיְיהוּ. דְּהָא וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד סַגֵּי לֵיהּ, אֲבָל לָא אִקְרוֹן אֶחָד, אֶלָּא בָּאָרֶץ, בְּזִווּגָא דְּהַאי אֶרֶץ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין כַּךְ, כֻּלָּא קְשִׁיר דָּא בְּדָא בְּזִווּגָא חֲדָא, זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה אִתְמַר, וְהָא אוּקְמוּהָ.

(רבי יוסי ורבי חייא אזלי בארחא וכו'. עד הושיעה ימינך ועננו. (כבר נדפס בפרשת וארא דף ל"ב ע"א וצריך להוסיף אחר מלת קדישא) אמר ליה את חמי ואנא חמינא מפומיה דרבי שמעון שמענא מלה ובכינא. אמר ליה מאי האי ואחר מלת דא דאתגזר בי כדקא יאות).

פרק כג

(ויקרא כ"ג:ד') אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים כ"ז:ח') לְךָ אָמַר לִבִּי בַּקְּשׁוּ פָנַי אֶת פָּנֶיךָ יְיָ' אֲבַקֵּשׁ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא בְּכַמָּה אֲתַר, אֲבָל הַאי קְרָא הָכִי אִתְּמַר, לְךָ אָמַר לִבִּי, דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא בְּגִין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לָקֳבֵל מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּמַאי אָמַר. לְךָ אָמַר לִבִּי, בְּגִינָךְ אָמַר לִבִּי לִבְנֵי עָלְמָא, וְאִזְהַר לוֹן לִבִּי. דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּיהּ, דְּדָא בְּגִין מַלְכָּא עִלָּאָה אָמַר. בַּקְּשׁוּ פָנַי, אִלֵּין עִטְרֵי מַלְכָּא, דְּאִיהוּ אָחִיד בָּהּ, וְאִינּוּן בֵּיהּ. אִינּוּן שְׁמֵיהּ, וְאִיהוּ וּשְׁמֵיהּ, מִלָּה חֲדָא הוּא. בְּגִין כַּךְ אָמַר דָּוִד אֶת פָּנֶיךָ יְיָ' אֲבַקֵּשׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק"ה:ד') דִּרְשׁוּ יְיָ' וְעָזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָּנָיו תָּמִיד. תָּא חֲזֵי, יָאוּת הוּא דָּוִד מַלְכָּא לְמֵימַר שִׁירְתָא בְּגִין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, וּלְמֵימַר מִלֵּי דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמַלְכָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ אָחִיד בָּהּ.

פרק כד

דָּבָר אַחֵר לְךָ אָמַר לִבִּי בַּקְּשׁוּ פָנַי. בְּגִינָךְ אָמַר לִבִּי לִבְנֵי עָלְמָא, בַּקְּשׁוּ (ס"א את פניך יי' אבקש) פָּנַי אִלֵּין זִמְנַיָּיא וְחַגַּיָּיא דְּכֻלְּהוּ זַמִּין לְהוֹן לַאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, בְּגִין לְעַטָרָא לוֹן, כָּל חַד וְחַד בְּיוֹמֵיהּ, כָּל חַד וְחַד בְּזַמַּנֵיהּ, וְיִשְׁאַבוּן כֻּלְּהוּ מֵהַהוּא עֻמִּיקָא דַּעֲמִיקָתָא, דְּנַחֲלִין וּמַבּוּעִין נָפְקִין מִנֵּיהּ, בְּגִין כַּךְ כְּתִיב מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, זְמִינִין אִינּוּן לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ, וּלְאִשְׁתַּאֲבָא בֵּיהּ, בְּגִין דְּיִתְקַדְּשׁוּן כֻּלְּהוֹן כַּחֲדָא, וְיִשְׁתְּכַח בְּהוּ חֶדְוָותָא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ: זְמִינִין דְּקֹדֶשׁ. וְכַד מֵהַאי זְמִינִין, זְמִינִין מִן נַחֲלָא דְּנַגִּיד וְנָפִיק. לְמַלְכָּא דְּזַמִּין בְּנֵי נָשָׁא לְסָעוּדָתֵיהּ, אַעְטָר קָמַיְיהוּ מִכָּל זִינֵי מֵיכְלָא דְּעָלְמָא, אַפְתַּח לְהוּ גַּרְבֵי חַמְרָא, שַׁפִּיר בְּרֵיחָא, שַׁפִּיר לְמִשְׁתְיָיא. דְּהָכִי אִתְחֲזֵי, מַאן דְּמְזַמִּין לְמֵיכְלָא וּלְמִשְׁתְיָיא זַמִּין. כַּךְ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּיָון דְּאִינּוּן זְמִינִין לְסָעוּדָתָא דְּמַלְכָּא, זְמִינִין אִינּוּן לְחַמְרָא טַב וְשַׁפִּיר דְּמַנְטְרָא. (כמה דאת אמר (שיר השירים א':ב') כי טובים דודיך מיין) וְעַל דָּא מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ כְּתִיב.

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם, כְּתִיב (שמות כ"ב:ל') וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא אִקְרוּן אַנְשֵׁי קֹדֶשׁ. כְּיָון דְּזִמִּינִין אִינּוּן מִקֹּדֶשׁ דִּלְעֵילָּא אַתּוּן אַנְשֵׁי קֹדֶשׁ לְתַתָּא זְמִינָא לְהוּ, כְּדֵין אִתְקִינוּ סְעוּדָתָא, וְחַדּוּ, דְּהָא לְכוּ אִתְחֲזֵי, בְּגִין דְּאַתּוּן אִתְקְרוּן אַנְשֵׁי קֹדֶשׁ, וְיֵהוֹן כֻּלְּהוּ זְמִינִין בְּכָל סִטְרִין דְּקֹדֶשׁ לְעֵילָּא וְתַתָּא.

דָּבָר אַחֵר (ויקרא כ"ג:ד') אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ'. מַהוּ מוֹעֲדֵי יְיָ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מֵיְיָ' אִינּוּן. דְּבֵיהּ אִתְקְשָׁרוּ מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא, כֻּלְּהוּ בֵּיהּ מִתְקַשְּׁרָן, וּמִתְעַטָּרָן (ס"א ומתעתדן) (נ"א ומתאחדן) כֻּלְּהוּ, לְאִתְקַשְּׁרָא קִשְׁרָא חַד בְּקִשְׁרָא דְּמַלְכָּא. מַאי טַעֲמָא. כְּמָה דְּמַלְכָּא יָרִית לְאַבָּא וּלְאִמָּא, וְאָחִיד בְּהַהוּא קֻדְשָׁ, וְאִתְעַטָּר בֵּהּ. (בגין) כַּךְ כָּל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, בַּעְיָין לְאִזְדַּמְּנָא בְּהַהוּא אֲתַר עִלָּאָה דְּאִקְרֵי קֻדְשָׁ, בְּגִין דְּיִתְאַחֲדוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא (למלכא). וְעַל דָּא מוֹעֲדֵי יְיָ' אִקְרֵי, וּלְבָתַר מִקְרָאֵי קֻדְשָׁ, דְּהָא בְּהוּ אִתְעַטָּר בְּמַלְכָּא.

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם, תְּרִין חוּלָקִין אִית לְיִשְׂרָאֵל בְּהוּ אִי מִסְטָרָא דְּמַלְכָּא, חוּלָקָא עִלָּאָה אִית לְיִשְׂרָאֵל בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ', (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וְאִי מִסְטָרָא עִלָּאָה דְּקֻדְשָׁ, חוּלָקָא עִלָּאָה אִית לְיִשְׂרָאֵל בֵּיהּ, דִּכְתִיב וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי, וּכְתִיב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ'. וְעַל דָּא לְכוּ אִתְחֲזֵי לְזִמְנָא לְהוּ, וּלְתַקָּנָא קַמַּיְיהוּ חֶדְוָותָא וּסְעוּדְתָא וּלְמֶחְדֵּי בְּהוּ.

וּמַאן דְּמְזַמֵּן לְאֶחָרָא (ס"א לארחא), בָּעֵי לְאַחֲזָאָה לֵיהּ חֵידוּ, וְאַנְפִּין נְהִירִין לְעַטָּרָא (נ"א לנטרא) אוֹרְחֵיהּ דְּהַהוּא אוּשְׁפִּיזָא. לְמַלְכָּא דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזָא יַקִּירָא, אָמַר לְבָנֵי הֵיכָלֵיהּ, כָּל שְׁאָר יוֹמִין הֲוִיתוּן כָּל חַד וְחַד בְּבֵיתֵיהּ, דָּא עָבִיד עֲבִידְתֵיהּ, וְדָא אָזִיל בְּסְחוֹרְתֵיהּ, וְדָא אָזִיל בְּחַקְלֵיהּ. בַּר הַהוּא יוֹמָא דִּילִי, דְּכֻלְכּוֹן מִתְעָרִין (ס"א מתעתדי) בְּחֶדְוָותָא דִּילִי, הַשְׁתָּא זְמִינִית אוּשְׁפִּיזָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא, לָא בָּעֵינָא דְּתִשְׁתַּדְּלוּן בַּעֲבִידְתָא, וְלָא בִּסְחוֹרְתָא, וְלָא בְּמַדְבְּרֵי, אֶלָּא כֻּלְכוּ אִזְדַּמְּנוּ, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא יוֹמָא דִּילִי, וְאִתְקִינוּ גַּרְמַיְיכוּ לְקַבְּלָא לְהַהוּא אוּשְׁפִּיזָא, בְּאַנְפִּין נְהִירִין, בְּחֶדְוָותָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא. אַתְקִינוּ לֵיהּ סְעוּדְתָא יַקִּירָא, בְּגִין דְּיֵהֵא זְמִינִי דִּילִי בְּכָל סִטְרִין.

כַּךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בָּנַי, כָּל שְׁאָר יוֹמִין אַתּוּן מִשְׁתַּדְּלֵי בַּעֲבִידְתָא בְּסְחוֹרְתָא, בַּר הַהוּא יוֹמָא דִּילִי. הַשְׁתָּא אוּשְׁפִּיזָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא זְמִינִית, אַתּוּן קַבִּילוּ לֵיהּ, בְּאַנְפִּין נְהִירִין, זְמִינוּ לֵיהּ, אַתְקִינוּ לֵיהּ סְעוּדְתֵי עִלָּאֵי, פָּתוֹרֵי מְסַדְּרָן, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא יוֹמָא דִּילִי. בְּגִין כָּךְ תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא חֲדָאן בְּהֲנֵי מוֹעֲדַיָּא, וּמְשַׁבְּחִין שְׁבָחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִסַּדְּרִין פָּתוֹרֵי, מְתַקְּנֵי גַּרְמַיְיהוּ בְּמָאנֵי יְקָר, מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי אַמְרִין, מַה טִיבָן דְּיִשְׂרָאֵל בְּכַךְ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אוּשְׁפִּיזָא עִלָּאָה אִית לוֹן יוֹמָא דָּא. אַמְרֵי וְלָאו דִּילְהוּ הוּא, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי קֻדְשָׁ. אָמַר לוֹן וְכִי יִשְׂרָאֵל לָאו קֹדֶשׁ נִינְהוּ, וְאִקְרוּן קֻדְשָׁ, לוֹן אִתְחֲזֵי לְזִמְנָא אוּשְׁפִּיזָא דִּילִי, חַד מִסְטָרָא דִּילִי, דְּהָא אִינּוּן דְּבָקִים בִּי. וְחַד מִסְטָרָא דְּקֻדְשָׁ, דִּכְתִיב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל אִקְרוּן קֻדְשָׁ, אוּשְׁפִּיזָא דִּלְהוֹן הוּא וַדַּאי, בְּגִין

דִּזְמִינוּ דְּהַאי אוּשְׁפִּיזָא מִקַּדֶּשׁ הוּא, דִּכְתִיב מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. פָּתְחוּ כֻּלְּהוּ וְאָמְרוּ, (תהילים קמ"ד:ט"ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ.

תְּלָתָא אִינּוּן זְמִינִין מִקַּדֶּשׁ, וְלָא יוֹתֵר. חַג הַמַּצּוֹת. וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת. וְחַג הַסּוּכּוֹת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא, וְכִי שַׁבָּת לָאו מִקַּדֶּשׁ הוּא זַמִּין. אָמַר לֵיהּ לָאו, בִּתְרֵי סְטָרִין, חַד, דְּהוּא וַדַּאי קֹדֶשׁ אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (שמות ל"א:י"ד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם. וְחַד, דְּשַׁבָּת לָאו זַמִּין הוּא, דְּהָא יְרוּתָא דִּילֵיהּ הוּא וַדַּאי. יְרוּתָא דְּקֹדֶשׁ הוּא יָרִית, וְלָאו זְמִינִי. וְעַל דָּא כֻּלְּהוֹן זְמִינִין בַּקֹּדֶשׁ, וּמִתְקַשְּׁרָן בְּשַׁבָּת, וּמִתְעַטְּרָן בֵּיהּ. בְּהַאי, יוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִתְעַטָּר בֵּיהּ, וְעַל דָּא שַׁבָּת לָאו זַמִּין הוּא.

לְבָרָא דְּעָאל לְבֵיתָא דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, וְאָכַל וְשָׁתֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּהוּא בָּעֵי. לְמַלְכָּא דְּהָוֶה לֵיהּ בְּרָא יְחִידָאי, חֲבִיבָא דְּנַפְשֵׁיהּ, יָהֵב לֵיהּ שׁוּשְׁבִינָא לְנַטְרָא לֵיהּ, וּלְאִתְחַבְּרָא בֵּהּ. אָמַר מַלְכָּא, יָאוּת הוּא לְזַמְנָא לְאִלֵּין שׁוּשְׁבִינִין דִּבְרִי, וּלְאַחְזָאָה יְקָרָא וַחֲבִיבוּתָא דִּילִי בֵּהּ, זַמִּין לוֹן לְהָנֵי שׁוּשְׁבִינִין. בְּרָא לָא אִתְחֲזֵי לְזַמְנָא, אֶלָּא לְמֵיעַל וּלְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי בְּבֵיתָא דַּאֲבוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ בָּעֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:י"א) מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִּים יְיָ' מִי כָּמוֹךָ נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ, נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ וַדַּאי, כְּבַר דְּאִתְתְּקַן (ס"א דאתתקף) בַּאֲבוֹי, נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ, וְלָאו זַמִּין מִקַּדֶּשׁ.

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, שֵׁשֶׁת יָמִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְלָא כְּתִיב בְּשֵׁשֶׁת. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עֲבִיד עֲבִידְתֵּיהּ, וְאִקְרוּן יוֹמֵי מְלָאכָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִי הָכִי אֲמַאי אִקְרוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי חוֹל, אֲמַאי חוֹל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַשְׁתָּא אִתְנְהִיג עָלְמָא (רמ"ח) עַל יְדָא דְּשִׁלּוּחַיְיהוּ, בְּגִין כָּךְ יוֹמֵי חוֹל אִקְרוּן.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, בְּגִין דְּשָׁרֵי לְמֶעְבַּד בְּהוֹן עֲבִידְתָּא, וּבְגִין דָּא לָא אִקְרוּן קֹדֶשׁ. וּמַאן דְּלָאו אִקְרוּן קֹדֶשׁ, חוֹל אִקְרוּן. וְעַל דָּא אַתְקִינוּ חַבְרַיָּיא בְּהַבְדָּלָה, בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. מַאי הַבְדָּלָה הָכָא. אֶלָּא קֹדֶשׁ מִלָּה בְּגַרְמֵיהּ הוּא, וְשַׁארָא מִנֵּיהּ אַתְיָין. וְעַל דָּא אִלֵּין לְעוֹבָדָא, וְאִלֵּין לְנַטָרָא. וְאֵימָתַי אִשְׁתְּכַח נְטִירוּ בֵּהּ. כַּד זְמִינִין מִקַּדֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲדָוָותָא וּנְטִירוּתָא דְּיוֹמָא דְּשַׁבָּתָא עַל כֹּלָּא הוּא, וּבְגִין דְּהָא יוֹמָא אִתְעַטָּר בְּאַבָּא וְאִימָּא, וְאִתּוֹסַף קְדוּשָּׁה עַל קְדוּשָּׁתֵיהּ, מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח הָכִי בְּשָׁאַר יוֹמֵי, דְּהָא הוּא קֹדֶשׁ, וְאִתְעַטָּר בַּקֹּדֶשׁ, וְאוֹסִיף קְדוּשָּׁה עַל קְדוּשָּׁתֵיהּ. בְּגִין כַּךְ הַאי יוֹמָא חֲדָוָותָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, כֹּלָּא חֲדָאן בֵּיהּ. מָלֵי בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. כֻּלְּהוּ מִנֵּיהּ אִתְקָנוּ (נ"א אתזנו), בְּהַאי יוֹמָא נַיְיחָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. בְּהַאי יוֹמָא נַיְיחָא דְּחַיָּיבַיָּא דְּגֵיהִנָּם.

לְמַלְכָּא דְּעָבַד הִלּוּלָא לִבְרֵיהּ יְחִידָאי, אַעְטָר לֵיהּ בְּעִטְרָא עִלָּאָה, מָנֵי לֵיהּ מַלְכָּא עַל כֻּלָּא. בְּהַאי יוֹמָא חֶדְוָותָא לְכֻלָּא. חַד סַנְטִירָא דְּאִתְפְּקַד עַל דִּינָא דִּבְנֵי נָשָׁא, הֲווֹ בִּידֵיהּ גּוּבְרִין דְּבַעְיָין קְטוּלָא, גּוּבְרִין דְּבַעְיָין לְאַלְקָאָה. בְּגִין יְקָרָא דְּהַאי יוֹמָא דְּחֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא, שָׁבִיק דִּינוֹי, וְנָטַר לְחֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא.

כַּךְ הַהוּא יוֹמָא, הִלּוּלָא דְּמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, חֶדְוָותָא דְּאַבָּא וְאִימָּא עָלֵיהּ, חֶדְוָותָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. בְּחֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא, כֻּלְּהוּ חַדָּאן, וְלָא יְצָטַעֲרוּן בֵּיהּ. עַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"ג) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג. מַאי עֹנֶג. עֹנֶג לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא לְעֵילָּא בַּאֲתַר דְּקֻדְשָׁא עִלָּאָה שְׁאַרֵי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'. דְּהַאי עֹנֶג עַל יְיָ' הוּא. וְהַאי יוֹמָא דְּהוּא הִלּוּלָא דְּמַלְכָּא, אִתְעָטַר בְּהַהוּא עִטְרָא דְּעֹנֶג הַדָּא הוּא דִּכְתִיב וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג. מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח הָכִי בְּשְׁאַר יוֹמִין.

בְּהַאי יוֹמָא, תְּלַת סְעוּדָתָאן בַּעְיַין בְּנֵי מַלְכָּא, לְזַמְנָא, וּלְסַדְּרָא פָּתוֹרֵי. בְּגִין יְקָרָא דְּמַלְכָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְכַד אִזְדַּמַּן בֵּיהּ חַבָּא, אוֹ זְמָנָא, לָא יְסַדֵּר בַּר נָשׁ תְּרֵי פָּתוֹרֵי בְּכָל סְעוּדָתָא, חַד לְשַׁבָּת, וְחַד לְאוּשְׁפִּיזָא, בְּגִין דִּכְתִיב, (שמואל ב ט':י"ג) עַל שֻׁלְחָן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אוֹכֵל, סְפוּקָא הוּא בְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, לְהַהוּא אוּשְׁפִּיזָא דְּאִתְיָא לֵיהּ. וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרֵי פָּתוֹרָא שְׁלֵימָא לְמַלְכָּא, וְהוּא יְהֵיב מִינֵּיהּ לְאוּשְׁפִּיזָא.

פרק כה

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדָתָא תְּלִיתָאָה דְּשַׁבָּת, כַּד אִעְרַע בֵּיהּ אוּשְׁפִּיזָא, שַׁבָּקִין לֵיהּ אוֹ לָא שַׁבָּקִין לֵיהּ, אִי לָא שַׁבָּקִין לֵיהּ, אִשְׁתְּכַח אוּשְׁפִּיזָא דְּחַיָּיא מִפָּתוֹרָא דְּמַלְכָּא, אִי שַׁבָּקִין לֵיהּ, אִשְׁתְּכַח פְּגִימוּ בִּסְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן אֱבוֹי, לְמַלְכָּא דְּאִיעְרַע בֵּיהּ אוּשְׁפִּיזָא, וְנָטִיל מֵיכְלָא מִקַּמֵּיהּ, וְסַלְקָא לְאוּשְׁפִּיזֵיהּ, אִשְׁתְּכַח אַף עַל גַּב דְּמַלְכָּא לָא אָכַל עִמֵּיהּ, מִמֵּיכְלָא דְּמַלְכָּא קָא אָכִיל, וּמַלְכָּא יָהֵיב לֵיהּ לְמֵיכַל. וְכָל דָּא, בְּגִין דְּהוּא אוּשְׁפִּיזֵיהּ דְּמַלְכָּא. וּבְבֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא, לָא חַיְישֵׁי לְאוּשְׁפִּיזָא בְּשַׁעֲתָא דָּא, וּלְבָתַר מְסַדְּרֵי פָּתוֹרָא לְאוּשְׁפִּיזָא.

בְּהַאי יוֹמָא מְלוּלָא אָסִיר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"ג) מִמְצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר, וּתְנַן חֶפְצְךָ כְּתִיב, בְּגִין דְּהַאי יוֹמָא כָּל מְהֵימְנוּתָא אִתְקְשַׁר בֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וְהֵיךְ עֲבִידְנָא דְּלָא לְסַדְּרָא (ס"א לסלקא) סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא לְאוּשְׁפִּיזָא, דְּהָא אַרְבֵּיסַר דְּחַל לְהֵיוֹת בְּשַׁבָּת, סַלְקָא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא לְפִסְחָא, אַף עַל גַּב דְּלָאו אִיהוּ אוּשְׁפִּיזֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ הָכִי אֲמֵינָא דְּאִי הוּא אוּשְׁפִּיזֵיהּ, (כל ההוא יומא) יַכְלָא לְסַלְקָא לֵיהּ, וְאִי לָאו לָא סַלְקָא לֵיהּ. וְאִי נֵימָא די"ד דְּחַל לְהֵיוֹת בְּשַׁבָּת, אִתְדַּחְיָיא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא מִקַּמֵּי סְעוּדָתָא

דְּפִסְחָא. שָׁאנֵי פֶּסַח, דְּסָעוּדָתָא דְּשַׁבָּת אִתְדַּחְיָיא בְּכַמָּה גַּוְונִין. חַד, בְּגִין מַצּוֹת וּמְרוֹרִים, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ דְּיִשְׁתְּכַח תַּאֲיבָא. וְחַד, בְּגִין פֶּסַח וְהָא נָהֲמָא לָא אִשְׁתְּכַח מוּ' שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה, דְּסִדּוּרָא דְּפָתוֹרָא בְּלָא נָהֲמָא, לָאו הוּא סִדּוּרָא.

וְאִי תֵּימָא בְּחַמְרָא, חַמְרָא שָׁאֲרֵי, בְּגִין דְּתָאֵיב (ס"א דגריר ס"א דגביר) לְבָא. אֲבָל מִיּוֹמָי אִשְׁתַּדַּלְנָא דְּלָא בָּטִילְנָא סְעוּדָתָא דְּשַׁבָּת, אֲפִילּוּ אינוּן יוֹמֵי, דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. בְּהַאי יוֹמָא חֲקַל דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין אִתְבָּרַךְ, וּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְהַאי יוֹמָא קִשׁוּרָא הוּא דְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הֲוָה עָבִיד רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּזִמְנָא דְּאִסְתְּלַק סְעוּדָתָא דְּשַׁבָּתָא, מְסַדֵּר פִּתּוֹרֵיהּ וְאִשְׁתְּדַל בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, וַהֲוָה אָמַר הָא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא דְּיֵיתֵי לְמֵיכַל גַּבָּאי. בְּגִינֵי כַּךְ, שַׁבָּת, אִשְׁתְּכַח בְּכֹלָּא עָדִיף מִכָּל זְמָנִין וְחַגִּין, וְאִקְרֵי קוֹדֶשׁ וְלָא מִקְרָא קוֹדֶשׁ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֻּלְּהוּ מוֹעֲדִים מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ קְרִינָן בְּהוּ. אֲבָל נַפְקֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹמָא דְּכִפּוּרָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ חֶדְוָותָא, דְּהָא אינוּן דִּינָא הֲווֹ, אֲבָל אִלֵּין תִּלְתָא, זְמִינִין מִקּוֹדֶשׁ, לְחֶדְוָותָא לְכֹלָּא, לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּהוּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י"ב:י"ב) וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם, וּכְתִיב (דברים כ"ז:ז') וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. בְּהַאי יוֹמָא דְּשַׁבָּתָא, אִתְנְשֵׁי כָּל צַעֲרָא וְכָל רוּגְזָא וְכָל דּוּחֲקָא מִכָּל עָלְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּהִילּוּלָא דְּמַלְכָּא, דְּנִשְׁמָתִין אִתּוֹסְפָן, כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק לְרִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (שמות כ':ח') זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, וְתַנִּינָן זָכְרֵהוּ עַל הַיַּיִן, אָמַאי עַל הַיַּיִן. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּיַיִן חֶדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְיֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא, חֶדְוָותָא הוּא דִּכֹלָּא. וְהַאי יַיִן חַדֵּי לְמַלְכָּא, וְהַאי יַיִן מְעַטְּרָא לְמַלְכָּא בְּעִטְרוֹי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. וְתַנִּינָן בְּכֹלָּא בָּעְיֵיא לְאַחֲזָאָה בַּר נָשׁ עוֹבָדָא. דְּלָא אִשְׁתְּכַח קִדּוּשָׁה אֶלָּא בְּיַיִן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א':ד') כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן, מֵיַּיִן אינוּן טָבָאן, נַזְכִּירָה דֹּדֶיךָ מִיַּיִן. וְעַל דָּא קִדּוּשָׁה דְּשַׁבָּת בְּיַיִן, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְהָא אִתְּמַר.

פרק כו

(ויקרא כ"ג:ו') וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (שיר השירים ה':ב') אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק וְגוֹ'. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֲנִי יְשֵׁנָה בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם, דַּהֲווֹ בָּנַי בְּשִׁעְבּוּדָא דְּקַשְׁיוּ. וְלִבִּי עֵר, לְנַטָּרָא לְהוּ דְּלָא יִשְׁתַּיצוּן בְּגָלוּתָא. קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאָמַר (שמות ו':ה') וָאֶזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי.

פִּתְחִי לִי פְּתָחָא כְּחַדּוּדָא דְּמַחָטָא, וַאֲנָא אַפְתַּח לָךְ תַּרְעִין עִלָּאִין. פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי, דְּהָא פְּתָחָא לְאַעְלָא לִי, בָּךְ הוּא, דְּלָא יֵיעָלוּן לְגַבַּאי בָּנַי אֶלָּא בָךְ, אַנְתְּ הוּא פְּתָחָא לְאַעְלָא לִי

(בך), אִי אַנְתְּ לָא תִּפְתַּח פִּתְחָךְ, הָא אֲנָא סָגִיר. דְּלָא יִשְׁכְּחוּן לִי. בְּגִין כַּךְ, פִּתְחִי לִי. פִּתְחִי לִי וַדַּאי. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, כַּד בָּעָא לְאַעָלָא לְמַלְכָּא, אָמַר (תהילים קי"ח:י"ט-כ') פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ', דָּא הוּא פִּתְחָא וַדַּאי לְאַעָלָא לְמַלְכָּא. זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ', לְאַשְׁכְּחָא לֵיהּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, וְעַל דָּא פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי שֶׁרֹאשִׁי וְגוֹ'. בְּגִין לְאִזְדַּוְּגָא עִמָּךְ, וּלְמֶהֱוֵי עִמָּךְ בִּשְׁלָם דְּעָלְמִין.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה קָטִיל לְבוּכְרֵי דְּמִצְרָאֵי, כָּל אינון דְּקַטָל בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְאָחִית דַּרְגִּין מֵעֵילָּא לְתַתָּא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּמָא דְּאָת קַדִּישָׁא, אִתְגְּזָרוּ וְאִשְׁתְּתָפוּ בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִתְאַחֲדוּ בָּהּ. כְּדֵין הַהוּא דָּמָא אַחְזִיאוּ לֵיהּ עַל פִּתְחָא. וּתְרֵין דְּמֵי הֲווֹ, חַד דְּפִסְחָא, וְחַד דָּמָא דְּאִתְגְּזָרוּ. וַהֲוָה רָשִׁים עַל פִּתְחָא, רְשִׁימָא דְּמֶהֱימְנוּתָא, חַד הָכָא וְחַד הָכָא וְחַד בֵּינַיְיהוּ, וְהָא אִתְמַר, (שמות י"ב:ז') וְנָתְנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוֹף, בְּגִין לְאַחֲזָאָה מְהֵימְנוּתָא.

וּבְאַרְבָּעָה (נ"א ובחמשה) עָשָׂר, הָא אִתְמַר, דְּהָא כְּדֵין מְבַטְּלִין חָמֵץ וּשְׂאוֹר, וְאִסְתַּלָּקוּ יִשְׂרָאֵל מֵרְשׁוּתָא אָחֳרָא, וְאִתְעָקְרוּ מִנַּיְיהוּ, וְאִתְאַחֲדוּ בְּמַצָּה, קִשׁוּרָא קַדִּישָׁא. בָּתַר דְּאִתְגְּזָרוּ, עָאלוּ בָּהּ, עַד דְּאִתְפְּרָעוּ, וְאִתְגַּלְיָיא רְשִׁימָא דִּלְהוֹן, וּכְדֵין יָהַב לְהוֹן קִשׁוּרָא, בַּאֲתַר עִלָּאָה, בְּקִשׁוּרָא דְּמֶהֱימְנוּתָא, בַּאֲתַר דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:ד') הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם, מִן הַשָּׁמַיִם דַּיְיקָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק כז

תָּא חֲזֵי, בְּאַרְבֵּיסַר (נ"א בחמיסר) בְּשַׁעֲתָא דְּזִוּוּגָא דְּסִיהֲרָא אִשְׁתְּכַח בִּשְׁלִימוּ עִם שִׁמְשָׁא, וְכִתְרִין תַּתָּאִין לָא מִשְׁתַּכְּחִין כָּל כַּךְ בְּעָלְמָא, דְּהָא בְּחַדְתּוּתֵי דְּסִיהֲרָא, זִינִין בִּישִׁין מִשְׁתַּכְּחִין, וּמִתְעָרֵי לְאִתְפַּשְׁטָא בְּעָלְמָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּזִוּוּגָא דְּסִיהֲרָא אִשְׁתְּכַח בְּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא בִּשְׁלִימוּ, מִתְכַּנְּשֵׁי כֻּלְּהוּ לַאֲתַר חַד, וְקִדּוּשֵׁי מַלְכָּא אַתְעָרוּ. כְּדֵין כְּתִיב (שמות י"ב:מ"ב) לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַיְיָ', דְּהָא זִוּוּגָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח, וְהוּא שִׁמּוּרִים בְּכֹלָּא.

רִבִּי אַחָא אָמַר, בְּגִין כַּךְ תִּקּוּנָא דְּכֹלָּא (נ"א דכלה) בַּהֲהוּא יוֹמָא, וּבְלֵילְיָא אִשְׁתְּכַח יִשּׁוּבָא דְּבֵיתָא, וַוי לְאִינּוּן דְּלָאו מִבְּנֵי בֵּיתָא נִינְהוּ, כַּד אָתָאן לְאִזְדַּוְּוגָא אוֹרַיְיתָא (ס"א אריוותא) כַּחֲדָא, וַוי לְאִינּוּן דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן גַּבַּייהוּ. בְּגִין כַּךְ יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין מִתְקַנְּין לוֹן בֵּיתָא, כָּל הַהוּא יוֹמָא, וְעַל יְדַייהוּ, עַיְילֵי מַאן דְּעַיְילֵי, וְאִינּוּן חַדָּאן וְזַמְּרָן תַּרְוַוייהוּ זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לָמָּה לָן לְאַטְרְחָא כּוּלֵי הַאי, קְרָא שְׁלִים הוּא, דְּהָא בְּהַאי לֵילְיָא, זִוּוּגָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא אִתְעַר וְאִשְׁתְּכַח, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י"ב:מ"ב) הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיְיָ' שִׁמּוּרִים, מַאי שִׁמּוּרִים. תְּרֵי, זִוּוּגָא דְּסִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא. לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרֹתָם, דְּהָא מִכָּאן

וּלְהָלְאָה, אִתְאֲחָדוּ וְאִתְקַשָּׁרוּ בְּקִשׁוּרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְנָפְקוּ מֵרְשׁוּתָא אָחֳרָא. בְּגִינֵי כַּךְ בְּאַרְבָּעָה עֲשַׂר, מְתַקְּנֵי גַּרְמַיְיהוּ, וּמְבַעֲרֵי חָמֵץ מִבֵּינַיְיהוּ, וְעַיְילֵי בִּרְשׁוּתָא קַדִּישָׁא, וּכְדֵין מִתְעַטְּרֵי חָתָן וְכַלָּה, בְּעִטְרוֹי דְּאִימָא עִלָּאָה, וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ דְּאִיהוּ בַּר חוֹרִין.

פרק כח

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָנֵי אַרְבַּע כַּסֵּי דְּהַהוּא לֵילְיָא אֲמַאי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, לְקֶבֵּיל ד' גְּאוּלּוֹת. אֲבָל שַׁפִּיר הוּא בְּסִפְרָא דְּרַב יֵיסָא סָבָא, דְּקָאָמַר הוֹאִיל וְזִווּגָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח בְּהַאי לֵילְיָא בְּכָל סִטְרִין, וְזִווּגָא הוּא בְּאַרְבַּע קִשְׁרִין, דְּאִינּוּן ד' דַּרְגִּין, וְלָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא, כַּד זִווּגָא דָּא אִשְׁתְּכַח, וְאָנָן בְּחֶדְוָותָא דִּלְהוֹן אִתְעָרְנָא, בְּגִין דְּהָא זַכִּינָא בְּהוּ, דְּמַאן דְּאָחִיד בְּדָא, זָכֵי בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא אִשְׁתַּנֵּי לֵילְיָא דָּא מִכָּל שְׁאָר לֵילָוָון, וּבָעֵינָן לְמֶעְבַּד שְׁמָא בְּכֹלָּא, וּלְמֶחְדֵּי בְּהַאי לֵילְיָא, בְּגִין דְּחֶדְוָותָא הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְעוֹד אָמַר, דְּאַרְבַּע אִלֵּין אַרְבַּע גְּאוּלּוֹת קָרִינָן לְהוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהַאי דַּרְגָּא בַּתְרָאָה, גּוֹאֵל אִתְקְרֵי, (בראשית מ"ח:ט"ז) הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל. וְלָא אִקְרֵי גּוֹאֵל, אֶלָּא עַל יְדָא דְּדַרְגָּא אָחֳרָא עִלָּאָה, (שמות קכ"ו, ר"ח ע"ב) דְּקַיְימָא עָלָּה וְנָהִיר לָהּ. וְדָא לָא אַפִּיק לָהּ נְהוֹרָא, אֶלָּא בְּאִלֵּין תְּרִין (ס"א באינון דרגין) דַּרְגִּין דְּעֲלֵיהּ. אִשְׁתְּכַח, דְּד' אִלֵּין אַרְבַּע גְּאוּלּוֹת נִינְהוּ.

פרק כט

רִבִּי יְהוּדָה שָׁאַל לְרִבִּי אַבָּא, הָא כְּתִיב (ס"א האי דכתיב) שִׁבְעַת יָמִים שְׁאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם, וְחֶדְוָותָא הוּא כָּל שִׁבְעָה, אֲמַאי לָא אִשְׁתְּלִים הַלֵּל כָּל ז' יוֹמִין, כְּמוֹ בְּסֻכּוֹת, דְּאִשְׁתְּכַח ח' יוֹמִין הַלֵּילָא, בִּשְׁלִימוּ דְּחֶדְוָותָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא.

אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, אֲבָל יְדִיעָא הוּא, דְּהָא הָכָא לָא אִתְקְשָׁרוּ יִשְׂרָאֵל כָּל כַּךְ בְּכֹלָּא, כְּמָה דְּאִתְקְשָׁרוּ לְבָתַר. בְּגִין כַּךְ בְּהַאי לֵילְיָא, דְּזִווּגָא אִשְׁתְּכַח (בכל אינון דרגין עלאין) וְחֶדְוָותָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח, וְיִשְׂרָאֵל אִתְקְשָׁרוּ בְּהַהוּא חֶדְוָותָא, עֲבִידְנָא שְׁלִימוּ, וְהַלֵּילָא אִשְׁתְּלִים. (אבל באינון דרגין עלאין) אֲבָל לְבָתַר אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי, עַד כְּעַן יִשְׂרָאֵל לָא אִתְקְשָׁרוּ בְּהוּ, וְלָא אִתְפְּרָעוּ לְאִתְגָּלְיָיא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְלָא קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, וְלָא עָאלוּ בְּמָה דְּעָאלוּ לְבָתַר. בְּגִין כַּךְ בַּסֻּכּוֹת שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וְחֶדְוָותָא דְּכֹלָּא יַתִּיר, אֲבָל הָכָא עַד כְּעַן לָא זָכוּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ בֵּיהּ כָּל כַּךְ, אַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּכָחוּ כָּל ז', לָאו הוּא בְּאִתְגַּלְיָיא, וְיִשְׂרָאֵל עַד לָא אִתְקְשָׁרוּ בְּהוּ כַּדְקָא חָזֵי. \

וְעַל דָּא חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא וּשְׁלִימוּ דְּהַלֵּילָא בְּהַאי לֵילְיָא, בְּגִין הַהוּא חוּלָקָא דְּאִתְקְשָׁרוּ בֵּיהּ. מַאי טַעְמָא. דְּכֵיוָן דִּבְהַהוּא לֵילְיָא זִווּגָא אִשְׁתְּכַח, כָּל קִשּׁוּרָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בְּסִטְרָא דְּזִווּגָא, וְלָא בְּסִטְרָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכַד זִווּגָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ מִשְׁתַּכְּחֵי אִלֵּין תְּרִין (ס"א תלת) דַּרְגִּין דְּקַיְימִין עָלָּה. וְכַד אִלֵּין מִשְׁתַּכְּחֵי, הָא כָּל גּוּפָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ, וּכְדֵין שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא,

וְחֶדְוָותָא מִכֹּלָּא, וְהַלֵּילָא אִשְׁתְּלִים, דְּהָא כְּדֵין אִתְעַטָּרַת סִיהֲרָא בְּכֹלָּא. אֲבָל לָא לְבָתַר, דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִשְׁתַּכְחֵי, וְיִשְׂרָאֵל עַד לָא זָכוּ בְּהוּ, הָא לָאו הַלֵּילָא שְׁלִימָא, כְּמוֹ בְּזִמְנִין אָחֳרָנִין.

פרק ל

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, שַׁפִּיר הוּא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. וְהַאי זִמְנָא אָחֳרָא שְׁמַעְנָא לֵיהּ בְּהַאי גַּוְונָא, וְאַנְשֵׁינָא מִלֵּי. הַשְׁתָּא מִלָּה אָחֳרָא בָּעֵינָא לְמִנְדַּע, הָא חֲזֵינָא בַּפֶּסַח ז', וּבְסֻכּוֹת ז', וּשְׁלִימוּ דְּחֶדְוָותָא בְּיוֹמָא אָחֳרָא. בְּשָׁבוּעוֹת, אֲמַאי לָא אִשְׁתְּכָחוּ בֵּיהּ ז' יְמִים, וְהָא הָכָא אִתְחָזוּן יַתִּיר מִכֹּלָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. וְכִי מַאי שְׁנָא הָכָא דְּאִקְרוֹן יִשְׂרָאֵל אֶחָד, יַתִּיר מֵאַתַר אָחֳרָא. אֶלָּא, כֵּיוָן דִּשְׁבָחָא דְּיִשְׂרָאֵל, אִתְיָיא לְפָרָשָׁא, קְרָא לוֹן אֶחָד, דְּהָא בְּכָל אֲתַר שְׁבָחָא דְּיִשְׂרָאֵל אֶחָד הוּא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל קְשִׁירוּ דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, בְּהַאי אֲתַר דְּאִקְרֵי יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכַח. (ועוד) דְּאִתְקְשַׁר בְּמָה דְּלְעֵילָּא, וְאִתְקְשַׁר בְּמָה דְּלְתַתָּא, וְאִתְקְשַׁר בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אִקְרֵי כֹּלָּא אֶחָד. וּבַאֲתַר דָּא אִשְׁתְּמוֹדָעָא מְהֵימְנוּתָא, וְקִשׁוּרָא שְׁלִימָא, וְיִחוּדָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא.

וְעַל דָּא, יוֹמָא דָּא, קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא הוּא, קִשׁוּרָא דְּכֹלָּא. וּכְתִיב (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ אִילָנָא הוּא דְּאִקְרֵי אֶחָד. וְעַל דָּא בְּגִין דְּאִינּוּן מִתְקַשְּׁרֵי בַּאֲתַר דָּא, אִקְרֵי הָכִי. וְעֵץ חַיִּים אֶחָד הוּא וַדַּאי אִקְרֵי, בְּגִין דְּכֹלָּא בֵּיהּ אִתְקְשַׁר, וְיוֹמָא (ס"א ושמא) דִּילֵיהּ, אֶחָד וַדַּאי, קִשׁוּרָא דְּכֹלָּא, וְאֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ט׳) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן, בְּתוֹךְ מַמָּשׁ, בְּמִצְיעוּת, וְאָחִיד בְּכָל סִטְרִין, וְאִתְקְשַׁר בֵּיהּ. וְעַל דָּא פֶּסַח וְסֻכּוֹת, וְהוּא בְּאֶמְצָעִיתָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא, וְדָא הוּא שְׁבָחָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי יוֹמָא, וְלָא יַתִּיר, שְׁבָחָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְקִשׁוּרָא דְּכֹלָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁאֵילְנָא, וְזָכֵינָא לְהָנֵי מִילֵּי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, חֶדְוָותָא וְשִׁירָתָא, זִמִּינִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁבְּחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּהַאי שְׁבָחָא דְּמִשַּׁבְּחֵי יִשְׂרָאֵל בְּלֵילְיָא דְּפִסְחָא, דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְקַדְּשַׁת בְּקִדּוּשָׁה דְּמַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ט) הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חָג. כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חָג דַּיְיקָא. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרק לא

וּבְיוֹם (במדבר כ״ח:כ״ו) הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיְיָ' בְּשָׁבוּעֹתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְגוֹ'. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (דברי הימים א ט״ז:ל״ג) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ' כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי,

דְּיַדְעִין אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְאַחֲדָן בְּשִׁמֵּיהּ (כל יומא). וַוי לְאִינּוּן דְּלָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא לֵית לוֹן חוּלָקָא בְּשִׁמָּא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְאַחֲדָן בֵּיהּ, לָא בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. מַאן דְּזָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, זָכֵי בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָכִי תָּנֵינָן, (שיר השירים ז׳:י׳) דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בְּהַהוּא עָלְמָא, שִׂפְוָותֵיְיהוּ מְרַחְשָׁן תַּמָּן אוֹרַיְיתָא. תָּא חֲזֵי, עַד הַשְׁתָּא אַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל תְּבוּאַת הָאָרֶץ, תְּבוּאַת הָאָרֶץ וּדַאי. וְאִתְעַסְּקוּ בֵּיהּ, וְאִתְקַשָּׁרוּ בְּהַהוּא קִשּׁוּרָא. וְאַף עַל גַּב דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, דִּינָא בִּשְׁלָמָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. (ס"א דעלמא אתנהיג ביה) וְאַקְרִיבוּ שְׂעוֹרִים, בְּגִין דְּאִיהוּ קַדְמָאָה מִכָּל שְׁאָר תְּבוּאָה, וּמִן קַדְמָאָה מִתְקָרְבָא, וְלָא מֵהַהוּא דְּמִתְאַחַר, דְּהָא אֲחִידוּ קַדְמָאָה, דְּיִשְׂרָאֵל אִתְאַחְדוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכָא הוּא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא יָהֲבִית לְכוּ מָן בְּמַדְבְּרָא, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, דִּכְתִיב, (שמות ט״ז:ד׳) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם, וְאַתּוּן מְקָרְבִין קַמַּאי שְׂעוֹרִים.

וְרָזָא דְּמִלָּה, זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת, חָסֵר. אַזְהָרוּתָא לְנָשֵׁי עָלְמָא, דְּלָא יִשְׁטוּן תְּחוֹת בַּעֲלֵיהוֹן. וְאִי לָאו, קֶמַח שְׂעוֹרִים זְמִינָא לְקָרְבָא. וּמִמִּלָּה חֲדָא, אִשְׁתְּמוֹדָע מִלָּה אָחֳרָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא שַׁקְרַת בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא לְעָלְמִין. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תַּוְוהַת, (במדבר ה׳:כ״ט) אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ, בְּגִין כַּךְ דִּינָא דְּהַאי אִתְּתָא מֵאַתְרָהָא קָא אַתְיָיא. וּמַאן הוּא אַתְרָהָא הַהוּא דִּכְתִיב בָּהּ (משלי ל״א:י׳) אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחוֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ. (משלי י״ב:ד׳) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ.

וְהַהוּא קֶמַח שְׂעוֹרִים, דְּאַיְיתִית הַהִיא אִתְּתָא, מִנְחַת קְנָאוֹת אִתְקְרֵי, חָסֵר, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הָכִי אִקְרֵי. וְעַל דָּא, בְּפִנְחָס כְּתִיב, (במדבר כ״ה:י״ג) תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו, דְּקִנְאָה הָכָא אִתְּאֲחַד, דְּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בָּהַאי בְּרִית, קִנְאָה אִתְּעֲרַת עָלֵיהּ, וְעַל דָּא קַנַּאי פּוֹגְעִין בּוֹ. תָּא חֲזֵי, קֶמַח שְׂעוֹרִים, הַאי עוֹמֶר, דְּכֵיוָן דְּהָוָה מָטָא לְרֵיחַיִן דִּגְרוּסוֹת, מְפִיקִין מִנֵּיהּ עִשָּׂרוֹן מְנוּפֶּה בְּי״ג נָפָה.

וְדָא שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת, לְבָתַר דְּסַלְקִין שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת אִלֵּין, אָתָא מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְאִזְדַּוְוגָא בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת. וּכְדֵין אִתְעֲטָר מַלְכָּא בִּיחוּדָא שְׁלִים, וְאִשְׁתְּכַח אֶחָד לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְכַד אַתְעַר מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמָטָא זִמְנָא דְּאוֹרַיְיתָא. כָּל אִינּוּן אִילָנִין דְּמַבְכְּרֵי אִבְּיְיהוּ, סַלְקִין שִׁירָתָא. וּמַאי אֲמְרֵי בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְקְטֵי לְהוֹן, פַּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהילים ק״ג:י״ט) יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. (תהילים ל״ו:ו׳) יְיָ בְּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ. וּכְתִיב, (ישעיהו נ״ה:י״ב) וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף.

פרק לב

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (תהילים צ"ח:א') מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ' שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה. שִׁיר חָדָשׁ אִקְרֵי. בְּגִין כַּךְ בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה. הָתָם מִנְחַת קְנָאוֹת, הָכָא מִנְחָה חֲדָשָׁה. חֲדָשָׁה דְּחִדּוּשָׁא דְּכֹלָּא (ס"א דכלה) הָכָא. קִשׁוּרָא דְּכֹלָּא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְעַל דָּא יַעֲקֹב שְׂלֵימָא אִתְעָטַר בְּעִטְרוֹי, וְאוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת.

וְכַד מָטוּן בְּכוּרִים לְגַבֵּי כַּהֲנָא, הֲוָה בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֵימַר וּלְפָרְשָׁא מִלִּין, עַל הַהוּא אִילָנָא דְּאַרְעָא, דְּאִשְׁתְּלִים כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּתַרֵיסַר תְּחוּמִין, בְּשִׁבְעִין עַנְפִּין, וּבָעָא לְאוֹבָדָא לֵיהּ לָבָן אֲרַמָּאָה, דְּאִתְפְּגִים עָלְמָא בְּגִינֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֵׁזִיב לֵיהּ, וְאִתְעַטָּר בְּדִינוֹי (ס"א בבנוי) כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. בְּגִין הַהוּא אִילָנָא, דְּכָל קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בֵּיהּ תַּלְיָיא. וְעַל דָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה אִתְקְרֵי. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחֶדְוָותָא דְּעֵלָּאֵי וְתַתָּאֵי הוּא, וְחֶדְוָותָא דְּסִיהֲרָא. וּבְכָל זִמְנָא חַדְתּוּתֵי דְּסִיהֲרָא, קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא הוּא, וְחֶדְוָותָא דִּילָהּ. (דסיהרא)

לְמַלְכָּא דַּהֲווֹ לֵיהּ בְּנִין, וּבְרַתָּא חֲדָא, אַתְקִין סְעוּדְתָא לְכֻלְּהוּ בְּנִין, לָא אִשְׁתְּכַחַת הַהִיא בְּרַתָּא עַל פָּתּוֹרָא. כַּד אָתַאת, אֲמַרַת לְמַלְכָּא, מָארֵי, לְכָל אַחֵי זְמִינַת וְיָהֲבַת לְכָל חַד מָאנִין יְדִיעָן, וְלִי לָא יָהֲבַת חוּלָקָא בֵּינַיְיהוּ. אֲמַר לֵיהּ, חַיָּיךְ בְּרָתִי, מָנָא דִּילָךְ יִשְׁתְּכַח עַל חַד תְּרֵין. הָא כֹּלָּא יִתְנוּן לָךְ מֵחוּלָקֵיהוֹן. אִשְׁתְּכַח לְבָתַר בִּידָהָא חוּלָקִין, עַל חַד תְּרֵין מִכֹּלָּא. כַּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מִכֹּלָּא נָטְלָא חוּלָקִין, וְעַל דָּא אִתְקְרֵי כַּלָּה, כְּלוּלָּא. כַּכַּלָּה דְּכֻלְּהוּ מְזַמְּנִין לָהּ מָאנִין וְחוּלָקִין וְתַכְשִׁיטִין, כַּךְ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, חַדְתּוּתֵי (נ"א חדוותא) דִּילָהּ בְּכֹלָּא, וְכֹלָּא יָהֲבִין לָהּ חוּלָקִין וּמָאנִין.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח בְּעִטְרוֹי, חֶדְוָותָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הוּא. וְכַד אוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת, אִתְעַטָּרַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּעִטְרִין עִלָּאִין, וּבְגִין דְּכָל קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, אִתְקְשַׁר בְּהַאי אִילָנָא, אִקְרֵי יוֹם אֶחָד. דִּכְתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ'. יוֹם אֶחָד וַדַּאי, דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹם אֶחָד, בְּקִשּׁוּרָא דִּלְעֵילָּא.

קִשּׁוּרָא דִּלְעֵילָּא, רֵישָׁא וְגוּלְגַּלְתָּא וּמוֹחֵי. (ויחי רכ"א) קִשּׁוּרָא אָחֳרָא, תְּרֵין דְּרוֹעִין וְגוּפָא. דַּאֲחִידָן, (קשורא אחרא) מֵחֵילָא דְּרֵישָׁא. וְאוֹקְמָא רַב הַמְנוּנָא, (ס"א בתרין) בְּתַלַּת קְשִׁירִין דַּאֲבָהָתָא (קשורא אחרא). תְּרֵין קַיְימִין (נ"א כוליין דלתתא) דְּאִתְמְשָׁכוּ בְּמִשַּׁח רְבוּת, (בקיומא) בְּתְרֵין דַּרְגִּין, תְּרֵין נַחֲלִין, לְאַכְנָשָׁא זַרְעָא, לְאַפָּקָא בְּדַרְגָּא אָחֳרָא, בְּפוּם אַמָּה. אִילָנָא דָּא, הוּא גּוּפָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאָחִיד לְכָל הָנֵי, וְכֹלָּא מִתְקַשְּׁרָן בֵּיהּ, וְהוּא בְּהוֹן, וְעַל דָּא כֹּלָּא חַד. וְכַד אִזְדַּוְוגַת בֵּיהּ מַטְרוֹנִיתָא, כְּדֵין הוּא אֶחָד, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת. מַאן עֲצֶרֶת. אֶלָּא בְּהַהוּא אֲתַר, דְּכֹלָּא מִתְקַשְּׁרָן כַּחֲדָא, אִקְרֵי עֲצֶרֶת, מַאי עֲצֶרֶת, (ס"א כנופיא כנישו) כְּנִישׁוּ. וְאִי תֵּימָא הָכָא דְּאִקְרֵי עֲצֶרֶת, מַאי

טַעֲמָא. אֶלָּא בְּכָל אִינּוּן יוֹמִין, יוֹמֵי סְעוּדָתֵי דְּעַנְפֵי אִילָנָא הֲווֹ. וְעַל דָּא, שִׁבְעִים פָּרִים אִינּוּן. לְבָתַר, חֲדָוָותָא (דגופא) דְּאִילָנָא מַמָּשׁ, וְחֶדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּבְגִינֵיהּ הוּא יוֹמָא חַד עֲצֶרֶת. חֶדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא, חֶדְוָותָא דְּאִילָנָא, דְּהוּא גּוּפָא.

וְעַל דָּא לֵית חוּלָקָא בְּהַאי יוֹמָא, אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כָּךְ, עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם, לָכֶם, וְלָא לְאָחֳרָא. (ס"א לבתר חדוותא דאלנא ממש ובגיניה הוא יומא חד ולית חולקא בהאי יומא אלא לקודשא בריך הוא וכנסת ישראל ועל דא כתיב עצרת תהיה לכם. אוף הכי בהאי יומא חדוותא דאורייתא חדוותא דאלנא דהוא גופא וכלא אשתכח ביה) דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא אִשְׁתְּכַח, כֻּלָּא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, בַּעֲצֶרֶת עַל פֵּירוֹת הָאִילָן, וְהָא אוּקְמוּהָ בְּגִין כָּךְ אֶחָד אִקָּרֵי, אֶחָד וַדַּאי, כְּמָה דְּאַמָּרָן.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תְּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וְגוֹ', סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה. מַאי שְׁנָא הָכָא חָמֵץ (בכנסת ישראל), אֶלָּא בְּגִין דְּכֻלָּא אֲחִידָן בֵּיהּ (וכן) בְּאִילָנָא, דְּהָא בְּאִילָנָא אֲחִידָן עַנְפִין, בְּאִילָנָא אֲחִידָן עָלִין, קְלִיפִין, דִּינִין סַגִּיאִין בְּכָל סִטְרִין, כֻּלָּא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ. וּבְגִין דְּהַאי אִילָנָא, מְכַפֵּר עַל יֵצֶר הָרָע, דְּהוּא בְּבֵי מוֹתְבֵיהּ דְּבַר נָשׁ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מֵהַאי אִילָנָא אִתְּזָנוּ כָּל שְׁאָר אִילָנִין לְתַתָּא. וְהוּא אִשְׁתָּרְשָׁא עַל חַד נַהֲרָא עָמִיקָא, דְּנָגִיד וְנָפִיק וְלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין. עֲלֵיהּ כְּתִיב (ירמיהו י״ז:ח׳) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו, וְעַל דָּא אִקָּרֵי אוֹרַיְיתָא, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא וְגוֹ'. וּמַאי וְתוֹמְכֶיהָ מְאוּשָּׁר. הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל וְתוֹמְכֶיהָ מְאוּשָּׁר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ל׳:י״ג) בְּאָשְׁרִי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָּנוֹת.

פרק לג

רעיא מהימנא (ויקרא כ״ג:י״א) וְהֵנִיף אֶת הָעֹמֶר וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, (ל״ב) לְקָרְבָּא קָרְבָּן הָעֹמֶר, קָרְבָּנָא דָּא, כֹּלָּא אִיהוּ בְּדִבְקוּתָא עֵילָּא וְתַתָּא, מַטְרוֹנִיתָא וּבְנָהָא כַּחֲדָא אַזְלִין. עֹמֶר דָּא, מִקָּרְבִין יִשְׂרָאֵל בְּדַכְיוּתָא דִּלְהוֹן, וְהַהוּא קָרְבָּנָא אִיהוּ מִן שְׂעוֹרִים, וְדָא אִתְקְרִיבוּ, לְמֵיעַל רְחִימוּ בֵּין אִתְתָא וּבַעְלָהּ.

אֵשֶׁת זְנוּנִים, אִתְרַחֲקַת גַּרְמָהּ מִבֵּינַיְיהוּ, דְּלָא יְכִילַת לְמֵיקַם עַל גַּבָּהּ. אֵשֶׁת חַיִל קְרִיבַת גַּרְמָהּ לְקָרְבָּא לְגַבֵּי כַּהֲנָא רַבָּא, וַדַּאי טְהוֹרָה הִיא, (במדבר ה׳:כ״ח) וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע, וְאוֹסִיפַת חֵילָא וּרְחִימוּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. אֵשֶׁת זְנוּנִים עַרְקַת מִן מַקְדְּשָׁא, דְּלָא לְמִקְרַב לְגַבֵּיהּ, דְּאִלְמָלֵא בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאֵשֶׁת חַיִל אִבְדִּיקַת גַּרְמָהּ, אִיהִי אִתְקְרִיבַת לְגַבָּהּ, אִתְאֲבִידַת מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא לָא בַּעְיָא לְקָרְבָּא לְמַקְדְּשָׁא, וְעַרְקַת מִנֵּיהּ, וְאִשְׁתְּאָרוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, בְּלָא עִרְבּוּבְיָא אָחֳרָא, לְגַבֵּי רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

רָזָא דְּסִתְרָא דָּא, תַּרְתֵּין אַחֲתָן. וְכַד אַרְחַת דָּא לְגַבֵּי דָּא, בְּבָדִיקוּ דִּילָהּ, צָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ. דְּהָא בְּדִיקוּ דְּאֵשֶׁת חַיִל, סָמָא דְּמוֹתָא לְאֵשֶׁת זְנוּנִים. וְדָא אִיהוּ עֵיטָא, דְּיָהֵב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִבְנוֹי, לְקָרְבָא קָרְבָּנָא דָּא בְּגִין אֵשֶׁת חַיִל, דְּתַעֲרוֹק אֵשֶׁת זְנוּנִים מִנָּהּ. וְאִשְׁתַּאֲרוּ יִשְׂרָאֵל בְּלָא עַרְבוּבְיָא אָחֳרָא, זַכָּאִין אִינּוּן בָּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק לד

רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי חִיָּיא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב, (ויקרא כ"ג:ט"ו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה. מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר לֵיהּ, הָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֶבָל תָּא חֲזֵי, יִשְׂרָאֵל כַּד הֲווֹ בְּמִצְרַיִם, הֲווֹ בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא, וַהֲווּ אֲחִידָן בְּמָסָאֲבוּתָא, כְּאִתְּתָא דָּא, כַּד הִיא יָתְבָא בְּיוֹמֵי דְּמָסָאֲבוּתָא. בָּתַר דְּאִתְגְּזָרוּ, עָאלוּ בְּחוּלָקָא קַדִּישָׁא, דְּאִקְרֵי בְּרִית. כֵּיוָן דְּאִתְאֲחָדוּ בֵּיהּ, פְּסַק מִסָּאֲבוּתָא מִנַּיְיהוּ, כְּדָא אִתְּתָא כַּד פַּסְקוּ מִנָּהּ דְּמֵי מְסָאֲבוּתָא. בָּתַר דְּאִתְפְּסָקוּ מִנָּהּ, מַה כְּתִיב. (ויקרא ט"ו:כ"ח) וְסָפְרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. אוּף הָכָא, כֵּיוָן דְּעָאלוּ בְּחוּלָקָא קַדִּישָׁא, פְּסָקָא מְסָאֲבוּ מִנַּיְיהוּ, וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה חוּשְׁבָנָא לְדַכְיוּתָא.

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם, לָכֶם דַּיְיקָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְסָפְרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים, לָהּ: לְעַצְמָהּ. אוּף הָכָא לָכֶם: לְעַצְמְכֶם. וְלָמָּה. בְּגִין לְאִתְדַּכָּאָה בְּמַיִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וּלְבָתַר לְמֵיתֵי לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, וּלְקַבְּלָא אוֹרַיְיתֵיהּ.

הָתָם וְסָפְרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים, הָכָא שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת, אֲמַאי שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת. בְּגִין לְמִזְכֵּי לְאִתְדַּכָּאָה בְּמַיִין, דְּהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק. וְאִקְרֵי מַיִם חַיִּים. וְהַהוּא נָהָר, שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת נָפְקוּ מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת וַדַּאי, בְּגִין לְמִזְכֵּי בֵּיהּ, כְּמָה דְּאִתְּתָא, דַּכְיוּ דִּילָהּ בְּלֵילְיָא, לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בְּבַעְלָהּ.

כַּךְ כְּתִיב וּבֵרֵךְ הַטַּל עַל הַמַּחֲנֶה לָיְלָה. עַל הַמַּחֲנֶה כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב וּבֵרֵךְ הַטַּל לָיְלָה. אֶלָּא עַל הַמַּחֲנֶה, בְּגִין דְּיוֹרֵד מֵהַהוּא נְקוּדָה, עַל אִינּוּן יוֹמִין דְּאִתְקְרִיאוּ מַחֲנֶה. וּמִתְחַבְּרַת בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִימְתַי נָחֵת הַאי טַלָּא. כַּד קְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְּסִינַי, כְּדֵין נָחֵת הַהוּא טַלָּא בִּשְׁלִימוּ, וְאַדְּכֵי, וְאִתְפְּסָקַת זוּהֲמָתָן מִנַּיְיהוּ, וְאִתְחַבְּרוּ בֵּיהּ בְּמַלְכָּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְקַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא, וַדַּאי כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, לְאִתְדַּכָּאָה וּלְאִסְתַּחָאָה, וְכוּלָּא אִתְקַשָּׁרוּ (ס"א אתקדשו) וְאִתְחַבְּרוּ בֵּיהּ בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, כָּל בַּר נָשׁ דְּלָא מָנֵי חוּשְׁבָנָא דָּא, אִינּוּן שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת, לְמִזְכֵּי לְדַכְיוּתָא דָּא. לָא אִקְרֵי טָהוֹר, וְלָאו בְּכְלָלָא דְּטָהוֹר הוּא. וְלָאו הוּא כְּדָאי לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלָקָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּמַאן דְּמָטֵי טָהוֹר לְהַאי יוֹמָא, וְחוּשְׁבָנָא לָא אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ, כַּד מָטֵי לְהַאי לֵילְיָא, לְבָעֵי

לֵיהּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְאִתְחַבְּרָא בָּה, וּלְנַטְרָא דַכְיוּ עִלָּאָה, דְּמָטֵי עָלֵיהּ בְּהַהוּא לֵילְיָא, וְאִתְּדְכֵי.

פרק לה

וְאוֹלִיפְנָא, דְּאוֹרַיְיתָא דְּבָעֵי לֵיהּ לְמַלְעֵי בְּהַאי לֵילְיָא, אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, בְּגִין דְּיִתְדְּכוּן (ס"א דיתדבק) כַּחֲדָא, מִמַּבּוּעָא דְנַחֲלָא עֲמִיקָא. לְבָתַר, בְּהַאי יוֹמָא, לֵיתֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְיִתְחַבַּר (ס"א בהו) בָּהּ, וְיִשְׁתַּכְחוּן כַּחֲדָא בְּזִוּוּגָא חַד לְעֵילָּא. כְּדֵין מַכְרִיזֵי עָלֵיהּ וְאָמְרֵי, (ישעיהו נ"ט:כ"א) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ וְגוֹ'.

וְעַל דָּא, חֲסִידֵי קַדְמָאֵי לָא הֲווֹ נָיְימֵי בְּהַאי לֵילְיָא, וַהֲווּ לָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָמְרֵי, נֵיתֵי לְאַחֲסָנָא יְרוּתָא קַדִּישָׁא, לָן, וְלִבְנָן, בִּתְרִין עָלְמִין. וְהַהוּא לֵילְיָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְעַטָּרָא עָלַיְיהוּ, וְאַתְיָיא לְאִזְדַּוְּוגָא בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, וְתַרְוַויְיהוּ מִתְעַטְּרֵי עַל רֵישַׁיְיהוּ, דְּאִינּוּן דְּזָכָאן לְהָכִי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָכִי אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּמִתְכַּנְּשֵׁי חַבְרַיָּיא בְּהַאי לֵילְיָא לְגַבֵּיהּ, נֵיתֵי לְתַקָּנָא תִּכְשִׁיטֵי כַּלָּה, בְּגִין דְּתִשְׁתְּכַח לְמָחָר בְּתִכְשִׁיטָהָא, וְתִקּוּנָהָא, לְגַבֵּי מַלְכָּא כַּדְקָא יָאוּת. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּחַבְרַיָּיא, כַּד יִתְבַּע מַלְכָּא לְמַטְרוֹנִיתָא, מַאן תַּקִּין תִּכְשִׁיטָהָא, וְאַנְהִיר עִטָּרָהָא, וְשַׁוִּי תִּקּוּנָהָא. וְלֵית לָךְ בְּעָלְמָא, מַאן דְּיָדַע לְתַקָּנָא תִּכְשִׁיטֵי כַּלָּה, אֶלָּא חַבְרַיָּיא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, חַבְרַיָּיא מְתַקְּנֵי בְּהַאי לֵילְיָא תִּכְשִׁיטָהָא לְכַלָּה, וּמְעַטְּרֵי לָהּ בְּעִטָּרָהָא, לְגַבֵּי מַלְכָּא. וּמַאן מַתְקִין לֵיהּ לְמַלְכָּא, בְּהַאי לֵילְיָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא בָּהּ בְּכַלָּה, לְאִזְדַּוְּוגָא בָּהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא. נַהֲרָא קַדִּישָׁא עַמִּיקָא דְּכָל נַהֲרִין, אִימָּא עִלָּאָה. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ'. לְבָתַר דְּאִתְתַּקְּנַת לֵיהּ לְמַלְכָּא, וְאַעְטָרַת לֵיהּ, אַתְיַית לְדַכְאָה לָהּ לְמַטְרוֹנִיתָא, וּלְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּכְּחֵי גַּבָּהּ.

לְמַלְכָּא דְּהַוָה לֵיהּ בַּר יְחִידָאי, אָתָא לְזַוּוגָא לֵיהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה, מַאי עֲבַדַת אִמֵּיהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, עָאלַת לְבֵי גְּנִיזָהָא, אַפִּיקַת עִטָּרָא עִלָּאָה, בְּשִׁבְעִין אַבְנֵי יְקָר סַחֲרָנָא, וְאַעְטָרַת לֵיהּ. אַפִּיקַת לְבוּשִׁין דְּמִילַת וְאַלְבִּישַׁת לֵיהּ, וְאִתְקְנַת לֵיהּ בְּתִקּוּנֵי דְּמַלְכִין.

לְבָתַר עָאלַת לְבֵי כַּלָּה, חָמָאת עוּלֵימְתָהָא, דְּקָא מְתַקְּנֵי עִטָּרָהָא, וּלְבוּשָׁהָא, וְתַכְשִׁיטָהָא, לְתַקָּנָא לָהּ. אָמְרָה לוֹן, הָא אֲתָקִינַת בֵּי טְבִילָה, אֲתַר דְּמַיִין נַבְעִין, וְכָל רֵיחִין וּבוּסְמִין סוּחֲרֵנִי אִינּוּן מַיִין, לְדַכְאָה לְכַלָּתִי, לֵיתֵי כַּלָּתִי, מַטְרוֹנִיתָא דִּבְרִי, וְעוּלֵימְתָהָא, וְיִתְּדְכוּן בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקִינַת בְּהַהוּא בֵּי טְבִילָה, דְּמַיִין נַבְעִין דְּעִמִּי. לְבָתַר תַּקִּינוּ לָהּ

בְּתַכְשִׁיטָהָא, אַלְבִּישׁוּ לָהּ לְבוּשָׁהָא, אַעֲטִרוּ לָהּ בְּעִטָרָהָא. לְמָחָר כַּד יֵיתֵי בְּרִי לְאִזְדַּוְוגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא, יַתְקִין הֵיכָלָא לְכֻלְּהוּ, וְיִשְׁתְּכַח מָדוֹרֵיהּ בְּכוּ כַּחֲדָא.

כַּךְ מַלְכָּא קַדִּישָׁא וּמַטְרוֹנִיתָא, וְחַבְרַיָּיא, כְּהַאי גַּוְונָא. וְאִימָא עִלָּאָה דְּמִתַּקְנָת כֹּלָּא. אִשְׁתְּכַח דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וּמַטְרוֹנִיתָא, וְחַבְרַיָּיא, מָדוֹרֵיהוֹן כַּחֲדָא, וְלָא מִתְפָּרְשִׁין לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ט״ו:א׳) יְיָ׳ מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ וְגוֹ׳, הוֹלֵךְ תָּמִים וּפוֹעֵל צֶדֶק. מַאן הוּא פּוֹעֵל צֶדֶק. אֶלָּא, אִלֵּין אִינּוּן דְּמִתַּקְנֵי לְמַטְרוֹנִיתָא בְּתַכְשִׁיטָהָא, בִּלְבוּשָׁהָא, בְּעִטָרָהָא. וְכָל חַד, פּוֹעֵל צֶדֶק אִקְרֵי. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אִלְמָלֵא לָא זָכֵינָא בְּעָלְמָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין דַּיֵי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וַיְדָעִין אוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דִּרְעוּתָא דִּלְהוֹן בְּאוֹרַיְיתָא, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים צ״א:י״ד) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ. וּכְתִיב אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ.

פרק לו

רעיא מהימנא (ויקרא כ״ג:ט״ו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת וְגוֹ׳. פִּקּוּדָא (ל״א) דָּא, לְסִפּוֹר סְפִירַת הָעֹמֶר, הָא אוּקִימְנָא, וְרָזָא דָּא, יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּאִתְדְּכוּ לְמֶעְבַּד פִּסְחָא, וְנָפְקוּ מִמָּסָאֲבוּ, לָא הֲווֹ שְׁלֵמִין וְדַכְיִין כַּדְקָא חֲזֵי. וְעַל דָּא, לָאו הַלֵּל גָּמוּר בְּיוֹמֵי דְּפִסְחָא, דְּעַד כְּעַן לָא אִשְׁתְּלִימוּ כַּדְקָא יָאוּת.

כְּאִתְתָּא דְּנָפְקָא מִמָּסָאֲבוּ, וְכֵיוָן דְּנָפְקָא, מִתַּמָּן וּלְהַלְאָה, וְסָפְרָה לָהּ. אוּף הָכָא יִשְׂרָאֵל, כַּד נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם, נָפְקוּ מִמָּסָאֲבוּ, וְעָבְדוּ פֶּסַח, לְמֵיכַל בְּפָתּוֹרָא דְּאָבוּהוֹן, וּמִתַּמָּן וּלְהַלְאָה יַעֲבְדוּן חוּשְׁבָּנָא, לְמִקְרַב אִתְּתָא לְבַעְלָהּ, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, וְאִינּוּן חַמְשִׁין יוֹמִין דְּדַכְיִין, לְאַעֲלָא לְרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וּלְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא, וּלְמִקְרַב אִתְּתָא לְבַעְלָהּ.

וּבְגִין דְּאִלֵּין יוֹמִין, יוֹמִין דְּעָלְמָא דִּדְכוּרָא, לָא אִתְמְסַר חוּשְׁבָּנָא דָּא אֶלָּא לְגַבְרֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וְעַל דָּא חוּשְׁבָּנָא דָּא, בַּעֲמִידָה אִיהוּ, וּמִלִּין דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, בִּישִׁיבָה, וְלָא בַּעֲמִידָה. וְרָזָא דָּא, צְלוֹתָא דְּעֲמִידָה, וּצְלוֹתָא מְיוּשָׁב.

וְאִלֵּין חַמְשִׁין, מ״ט אִינּוּן, כְּלַל אַנְפֵּי אוֹרַיְיתָא, דְּהָא בְּיוֹמָא דְּחַמְשִׁין, אִיהוּ רָזָא דְּאוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ. וְאִלֵּין אִינּוּן חַמְשִׁין יוֹמִין, דְּבֵיהּ שְׁמִטָּה וְיוֹבְלָא. וְאִי תֵּימָא, חַמְשִׁין, מ״ט אִינּוּן. חַד טְמִירָא אִיהוּ, וְעָלְמָא אִסְתְּמִיךְ עֲלֵיהּ. וּבְהַהוּא יוֹמָא דְּחַמְשִׁין, אִתְגַּלְיָא טְמִירָא, וְאִתְכַּסְיָא (נ״א ואשתכח) בֵּיהּ. כְּמַלְכָּא דְּאָתֵי לְבֵי שׁוּשְׁבִינֵיהּ, וְאִשְׁתְּכַח תַּמָּן, אוּף הָכָא יוֹמָא דְּחַמְשִׁין, וְהָא אוֹקִימְנָא רָזָא דָּא. (פקודא ל״ב לקרבא קרבן העומר וכו׳ לעיל עמ׳ א׳)

פרק לז

פִּקּוּדָא (ל״ג) בָּתַר דָּא, לְמֶעְבַּד חַג שָׁבוּעוֹת, דִּכְתִיב וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבוּעוֹת לַיְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ. שָׁבוּעוֹת: עַל דְּעָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְרָזָא דְּחַמְשִׁין יוֹמִין, דְּאִינּוּן שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת, וּבְקַרְבָּנָא דְּעֹמֶר,

אִתְבְּטַל יְצֶר הָרַע, דְּעַרְקַת מֵאֶשֶׁת חַיִל. וְכַד תַּמָּן לָא אִתְקְרִיב, מִתְדַּבְּקִין יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְבְּטָל מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא.

וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי בְּגָוונָא דָּא עֲצֶרֶת, דְּאִית בֵּיהּ בְּטוּל יְצֶר הָרַע. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב בֵּיהּ חַטָּאת, כְּשְׁאָר זְמַנִין, דִּכְתִיב בְּהוּ חַטָּאת (ליי'). וּכְדֵין כָּל נְהוֹרִין אִתְכְּנָשׁוּ לְאֶשֶׁת חַיִל, וּבְגִין כַּךְ עֲצֶרֶת.

שָׁבוּעוֹת, וְלָא כְּתִיב כַּמָּה אִינּוּן. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר דְּאִתְמַר סְתָם, שְׁמָא גָּרִים דְּאִינּוּן מִן שֶׁבַע. וּכְתִיב שְׁבֻעָה שָׁבוּעוֹת תִּסְפֹּר לָךְ, אֲמַאי כְּתִיב שָׁבוּעוֹת בִּלְחוֹדוֹי. אֶלָּא הָכִי אִצְטְרִיךְ שָׁבוּעוֹת סְתָם, לְאַכְלְלָא עֵילָא וְתַתָּא, דְּהָא בְּכָל אֲתַר דְּאִלֵּין מִתְעָרֵי, אִלֵּין אוֹף הָכִי מִתְעָרֵי עִמְּהוֹן. עַד לָא הֲוָה שְׁלֹמֹה, לָא הֲווֹ אִתְגַּלְיָין, כֵּיוָן דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, עָבֵד מִנַּיְיהוּ פְּרָט. דִּכְתִיב, (מלכים א ח':ס"ה) שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים, דָּא אִיהוּ פְּרָט.

בִּזְמָנָא אָחֳרָא בִּכְלַל, שָׁבוּעוֹת סְתָם. וְלָא אִצְטְרִיךְ לְבַר נָשׁ אָחֳרָא לְמֶעְבַּד מִנְּהוֹן פְּרָט, בַּר שְׁלֹמֹה. בְּגִין דְּאִינּוּן שִׁבְעַת יָמִים דִּלְתַתָּא, לָא נְהִירוּ בְּשְׁלִימוּ, עַד דְּאָתָא שְׁלֹמֹה, וּכְדֵין קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, בְּאִינּוּן שִׁבְעַת יוֹמִין. וְהָכָא חַג שָׁבוּעוֹת סְתָם, בְּגִין דְּאִתְכְּלָלוּ תַּתָּאֵי בְּעֵלָּאֵי, וְלָא אַנְהִירוּ כְּיוֹמָא דִּשְׁלֹמֹה.

פְּקוּדָא (ל"ד) בָּתַר דָּא, לְקָרְבָּא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. הָא אוֹקִימְנָא, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם: תַּרְתֵּי שְׁכִינְתֵּי, עֵילָא וְתַתָּא, וְאִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא. לְגַבֵּיהוֹן, תְּרִין נָהֳמֵי בְּשַׁבָּת, מְזוֹנָא דְּחַד תְּרֵין, דְּעֵילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ט"ז:כ"ב) שְׁנֵי הָעֹמֶר לָאֶחָד. לָאֶחָד וַדַּאי, לְאִתְיַיחֲדָא בַּאֲתַר חַד. לְהַהוּא דְּאִקְרֵי אֶחָד. וּמַאן אִיהוּ. הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ יְרִית עֵילָא וְתַתָּא, תְּרִין נָהֳמֵי כַּחֲדָא. וּבְגִין דְּשַׁבָּת אִיהוּ רָזָא דְּעֵילָא וְתַתָּא, וְכֹלָּא אִיהוּ שַׁבָּת, (אתקריבו) תְּרִין נָהֳמֵי. ע"כ פְּקוּדָא בָּתַר דָּא לְהַסְדִּיר לֶחֶם וּלְבוֹנָה, לְהַקְרִיב עִמֶּר. דִּכְתִיב וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תְּמִים לְעוֹלָה. וְכֵן בְּשַׁבּוּעוֹת לְהַקְרִיב שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְהָכִי בְּכָל יוֹמִין טָבִין, לְהַקְרִיב קָרְבָּן דְּמוּסְפִין. אֶלָּא וַדַּאי בְּכָל יוֹמָא דְּמוֹעֲדַיָּיא צָרִיךְ לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא דִּילֵיהּ. צָרִיךְ לְקָרְבָּא עֲלֵיהּ תּוֹסָפָת דְּאִית לֵיהּ, כְּגוֹן תּוֹסָפָת כְּתוּבָתָא וּמַתְנָתָא, דְּאוֹסִיף חָתָן לְכַלָּה. וְשַׁבָּת מַלְכָּתָא, דְּאִיהִי כַּלָּה, בְּשַׁבָּתוֹת וּבְכָל יוֹמִין טָבִין, צְרִיכָה תּוֹסָפָת, דְּאִינּוּן מוּסְפִין דְּקָרְבְּנִין, וּמַתְנָתָא, דְּאִינּוּן מַתָּנוֹת כְּהוּנָה.

וּבְשָׁבוּעוֹת דְּאִיהוּ מַתַּן תּוֹרָה, דְּאִתְיְיהִיבוּ תְּרִין לוּחִין דְּאוֹרַיְיתָא, מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, צָרִיךְ לְקָרְבָּא לְגַבַּיְיהוּ, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּאִינּוּן ה"ה דְּתְרֵין יוֹמִין דְּשָׁבוּעוֹת אִינּוּן י"ו צָרִיךְ לְקָרְבָּא לְגַבַּיְיהוּ, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מְאִינּוּן ה"ה דְּהָא אִיהוּ נָהֳמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (משלי ט':ה') לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי, ה"ה, מִן הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

וְהַאי אִיהוּ מַאֲכָל אָדָם, דְּאִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. (במדבר יט) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם. (ויקרא א) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ'. עוֹמֶר שְׂעוֹרִין, מַאֲכָל בְּעִירָן, דְּאִינּוּן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, דְּמִנְּהוֹן צָרִיךְ לְקָרְבָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא א) מִן הַבְּהֵמָה. אֵלּוּ: מְנֻגָּחִים בְּמַתְנִיתִין, בְּאִלֵּין פַּשָׁטִין. מִן הַבָּקָר: פָּרִים מְנֻגָּחִים בְּמַתְנִיתִין, בְּתוֹקְפָּא יַתִּיר. וּמִן הַצֹּאן: שְׂאֹר עַמָּא, קָרְבָּנָא דִּלְהוֹן צָלוֹתִין, וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם.

דְּמָארֵי קַבָּלָה, וּמָארֵי מִדּוֹת, אִינּוּן מִסְטָר דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי. שְׂאֹר עַמָּא מִסְטָרָא דְּאֵילָנָא דְּטוֹב וָרָע, אָסוּר וְהֶתֵּר. וּבְגִין דָּא, מִן הַבְּהֵמָה, מַאֲכָל דִּלְהוֹן, עֹמֶר לֶחֶם שְׂעוֹרִים, (רות ג׳:ט״ו) וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׂעוֹרִים. וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ, אוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, דְּשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה. אֲבָל אִלֵּין דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִינּוּן אָדָם אוֹרַיְיתָא דִּלְהוֹן, נָהֲמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וְהֵיינוּ שְׂתֵי הַלֶּחֶם. חֲדוּ כֻּלְהוּ תְּנָאִין וַאֲמוֹרָאִין, וְאָמְרוּ מַאן קָאִים קַמֵּי סִינַי. (ע"כ רעיא מהימנא) (שייך כאן פקודא לשרוף קדשים הנדפס בדף ל"ג ע"א)

פרק לח

(ויקרא כ״ג:כ״ד) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ, רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, מִן כָּל אוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְאִתְרְעֵי בְּהוּ, וּמַאֲתַר רְחִיקָא קָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יהושע כ״ד:ב׳) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. לְאַחֲזָאָה, דְּהָא מֵאֲתַר רְחִיקָא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וְקָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ, וּכְתִיב, (יהושע כ״ד:ג׳) וָאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְגוֹ'. הֲנֵי קְרָאֵי אִית לְאִסְתַּכְלָא בְּהוּ, וְכִי כָּל יִשְׂרָאֵל לָא הֲווֹ יַדְעֵי דָּא, וְכָל שֶׁכֵּן יְהוֹשֻׁעַ.

אֶלָּא אוֹרַיְיתָא כּוּלָּהּ סָתִים וְנִגְלֶיָא, כְּמָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא סָתִים וְנִגְלֶיָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא כּוּלָּהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא הִיא, וְעַל דָּא אִיהִי סָתִים וְנִגְלֶיָא. אִי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשֻׁעַ הֲווֹ יַדְעֵי, אֲמַאי כְּתִיב כֹּה אָמַר יְיָ'. אֶלָּא וַדַּאי סְתִימָא דְּמִלָּה, טִיבוּ סַגֵּי עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ בַּאֲבָהָתָא, וְעָבִיד לוֹן רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה לְיקָרֵיהּ, וְאַפִּיק לוֹן מִגּוֹ נַהֲרָא עִלָּאָה יַקִּירָא קַדִּישָׁא, בּוּצִינָא דְּכָל בּוּצִינִין, בְּגִין דְּיִתְעֲטַר בְּהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כֹּה אָמַר יְיָ' בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. הַנָּהָר: הַהוּא נָהָר דְּאִשְׁתְּמוֹדַע, וְאִתְיְידַע.

מֵעוֹלָם, מַאי קָא בָּעֵי הָכָא. אֶלָּא לְאַחֲזָאָה חָכְמְתָא. מֵעֵבֶר הַנָּהָר מֵעוֹלָם, אֶלָּא הַהוּא נָהָר עוֹלָם אִקָּרֵי. וְעַל דָּא, בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, לְאַחֲזָאָה טִיבוּ וּקְשׁוֹט דְּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. וְאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר מַאי קָא מַיְירִי. אֶלָּא אַבְרָהָם לָא אִתְדְּבַק בֵּיהּ בְּהַהוּא נָהָר, כְּמוֹ יִצְחָק דְּאִתְדְּבַק בֵּיהּ בְּסִטְרֵיהּ לְאִתְתַּקָּפָא.

תָּא חֲזֵי, הַאי נָהָר, אַף עַל גַּב דְּלָאו אִיהוּ דִּינָא, דִּינִין נָפְקֵי מִסִּטְרֵיהּ, וְאִתְתָּקְפוּ בֵּיהּ. וְכַד יִצְחָק אִתְתָּקַף (בדינוי) בִּבְנוֹי, כְּדֵין עִלָּאִין וְתַתָּאִין מִתְכַּנְפֵי לְדִינָא, וְכוּרְסְיָיא דְּדִינָא אִתְתָּקַן, וּמַלְכָּא קַדִּישָׁא יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא דְּדִינָא, וְדַאִין עָלְמָא, כְּדֵין, תִּקְעוּ בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. זַכָּאִין אינוּן יִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין לְסַלְקָא כּוּרְסְיָיא דְּדִינָא, וּלְתַקְנָא כּוּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי. וּבְמָה. בַּשּׁוֹפָר.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, הָא זִמְנִין סַגִּיאִין שָׁאִילְנָא עַל הַאי שׁוֹפָר, מַאי קָא מַיירֵי, וְעַד כָּאן לָא אִתְיִישַׁבְנָא בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הַאי הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, דְּיִשְׂרָאֵל בַּעְיִין בְּיוֹמָא דְּדִינָא (נ"א דא), שׁוֹפָר, וְלָא קֶרֶן. בְּגִין דְּקֶרֶן הָא אִתְיְידַע בְּאֵן אֲתַר אִיהוּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא דִּינָא לָא בָּעֵינָא. אֲבָל הָא תָּנֵינָן, בְּמִלִּין וּבְעוֹבָדָא, בָּעֵינָן לְאַחֲזָאָה וּלְאַתְעָרָא מִלִּין סְתִימִין.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, דְּנָהִירוּ דְּכֹלָּא בֵּיהּ, אִסְתַּלַּק וְלָא נָהִיר לְבָנִין, כְּדֵין דִּינָא אִתְעָרַ, וְכָרְסְוָון אִתְתָּקָנוּ לְבֵי דִּינָא, וְדָא שׁוֹפָר, אֵילוֹ דְּיִצְחָק אִקָּרֵי, תּוּקְפֵּיהּ דְּיִצְחָק, תּוּשְׁבַּחְתֵּיהּ דַּאֲבָהָן, כַּד אִסְתְּלַק הַהוּא שׁוֹפָר גָּדוֹל, דְּלָא יַנָּקָא לְבָנִין, כְּדֵין יִצְחָק אִתְתָּקַף, וְאִתְתָּקַן לְדִינָא בְּעָלְמָא.

וְכַד אִתְעַר הַאי שׁוֹפָר וְכַד בְּנֵי נָשָׁא תַּיְיבִין מֵחֲטָאֵיהוֹן, בַּעְיִין לְנַגְּדָא קוֹל שׁוֹפָר מִתַּתָּא, וְהַהוּא קָלָא סָלִיק לְעֵילָּא, כְּדֵין אִתְעַר שׁוֹפָרָא אָחֳרָא עִלָּאָה, וְאִתְעַר רַחֲמֵי, וְאִסְתַּלַּק דִּינָא. וּבָעֵינָן לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא בְּשׁוֹפָר, לְאִתְעָרָא שׁוֹפָרָא אָחֳרָא, וּלְאַפָּקָא בְּהַאי שׁוֹפָר לְתַתָּא, אינוּן קָלֵי, לְאַחֲזָאָה דְּכָל אינוּן קָלִין דִּלְעֵילָּא, דִּכְלִילָן כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, יִתְעָרוּן לְנָפְקָא.

וּבְהַנֵי קָלִין דִּלְתַתָּא, יְהֲבִין יִשְׂרָאֵל חֵילָא (לרחמי מתתא ואתער שופר גדול) לְעֵילָּא, וְעַל דָּא בָּעֵינָן לְזַמְּנָא שׁוֹפָר בְּיוֹמָא דָּא, וּלְסַדְּרָא קָלִין, לְכַוְונָא בֵּיהּ בְּגִין לְאַתְעָרָא שׁוֹפָר אָחֳרָא, דְּבֵיהּ כְּלִילָן קָלֵי לְעֵילָּא. (ולסדרא קלין בשופר).

סִדְרָא קַדְמָאָה, קָלָא נָפִיק, וּמִתְעַטָּר לְעֵילָּא, סָלִיק רְקִיעִין, וְאִתְבָּקַע בֵּין טוּרֵי רָמָאֵי, וּמָטֵי לְגַבֵּיהּ דְּאַבְרָהָם, וְשַׁרְיָא בָּרִישֵׁיהּ, וְאִתְעַטָּר, וְאִתְעַר הוּא, וְאַתְקֵן לְכוּרְסְיָיא. וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא תָּנֵינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוּא קָלָא קַדְמָאָה סָלִיק, אִתְעַר וְאִתְעַטָּר אַבְרָהָם, וְאַתְקֵן לְכוּרְסְיָיא, פַּקְדִין עָלֵיהּ אַבָּא. (ס"א אבא ואמא) אַבָּא.

אַדְּהָכִי, סַלְקָא תְּנָיְינָא, תַּקִּיפָא (לחברא) לְתַבְרָא תּוּקְפֵי רְגִיזִין. וְדָא סִדְרָא תְּנָיְינָא, הַהוּא קָלָא תְּבִירָא בְּתוּקְפּוֹי. וּכְדֵין סַלְקָא, וְכָל דִּינִין דְּאִתְעָרוּן (ס"א דאתערען) קָמֵיהּ אִתְבְּרוּ, עַד דְּסָלִיק לְאַתְרֵיהּ דְּיִצְחָק. כְּיָון דְּיִצְחָק אִתְעַר, וְחָמֵי לְאַבְרָהָם מְתַקֵּן לְכוּרְסְיָיא לְקַיְימָא קַמֵּיהּ, כְּדֵין אִתְכַּפְיָא, וְתָבַר תּוּקְפָּא קַשְׁיָא. וּבְהַאי, בָּעֵי מַאן דְּתָקַע, לְכַוְונָא לִבָּא וּרְעוּתָא,

בְּגִין לְתַבְרָא חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יוֹדְעֵי תְרוּעָה וַדַּאי.

סִדְרָא תְּלִיתָאָה, קָלָא נָפִיק, וְסָלִיק, וּבָקַע כָּל אִינּוּן רְקִיעִין, וְרַחֲמֵי מִתְעָרָן, וּמָטֵי הַהוּא קָלָא לְרֵישֵׁיהּ דְּיַעֲקֹב וְיַעֲקֹב אִתְעַר, וְחָמֵי לְאַבְרָהָם מִתְתַּקֵּן בְּגִיסָא אָחֳרָא, כְּדֵין אָחִידָן תַּרְוַוייְהוּ בֵּיהּ בְּיִצְחָק, דָּא מֵהַאי סְטָרָא, וְדָא, מֵהַאי סְטָרָא וְלָא יַכְלִין תּוּקְפּוֹי לְנָפְקָא לְבַר. וְהָנֵי תְּלָתָא סִדְרִין, כֻּלְּהוּ סִדְרָא חַד.

סִדְרָא אָחֳרָא, קָלָא נָפִיק, וְסָלִיק, וְנָטִיל לְאַבְרָהָם מֵאַתְרֵיהּ, וְנָגִיד לֵיהּ לְתַתָּא, לַאֲתַר דְּתוּקְפֵּיהוֹן דְּיִצְחָק שַׁרְיִין וְקַיְימָן לֵיהּ לְאַבְרָהָם בְּגַוַוייְהוּ.

סִדְרָא תְּנְיָינָא, נָפִיק קָלָא תְּבִירָא, לָא תַּקִּיפָא כְּקַדְמָאָה, לָא דְּחִלִישׁ הַהוּא קָלָא דְּתָקַע, אֶלָּא דְּהַהוּא קָלָא לָאו אִיהוּ לְגַבֵּי יִצְחָק בְּקַדְמִיתָא, דְּתַמָּן תּוּקְפָּא תַּקִּיפָא שַׁרְיָא, אֶלָּא לְגַבֵּי אִינּוּן בֵּי דִּינָא דִּלְתַתָּא, דְּאִינּוּן רְפוּיִין יַתִּיר, וְכֻלְּהוּ חָמָאן לְאַבְרָהָם לְגַבַּייְהוּ, וְאִתְכַּפְיָין קַמַּיהּ.

אַדְּהָכִי, סִדְרָא תְּלִיתָאָה, קָלָא נָפִיק, וְסָלִיק, וְאִתְעַטָּר בְּרֵישֵׁיהּ דְּיַעֲקֹב, וְנָגִיד לֵיהּ לְתַתָּא לְהַהוּא אֲתַר דְּאִינּוּן גְּבוּרָאן שַׁרְיָין, וְקָאִים לְקֳבָלַייְהוּ, אַבְרָהָם מֵהַאי סְטָרָא, וְיַעֲקֹב מֵהַאי סְטָרָא, וְאִינּוּן בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּדֵין אִתְכַּפְיָין כֻּלְּהוּ, וּמִשְׁתַּכְחִין (ס"א ומשתככי) בַּאֲתַרַייְהוּ. וְהָנֵי כֻּלְּהוּ סִדְרָא אָחֳרָא תְּנְיָינָא.

סִדְרָא בַּתְרָאָה, דְּבַעְיָיא לְסַלָּקָא לוֹן לְאַתְרַייְהוּ, וּלְיַישְׁבָא (ס"א ולישרא) בֵּינַייְהוּ לְיִצְחָק כְּמִלְקַדְמִין. בְּגִין דְּהַאי בָּעֵי לְיַשְׁרָא לֵיהּ בַּאֲתַרֵיהּ, וְלָא יִפּוּק בְּתוּקְפּוֹי לְבַר, כְּדֵין דִּינִין כֻּלְּהוּ אִתְכַּפְיָין, וְרַחֲמִין אִתְעָרוּ.

עַל דָּא בָּעֵי לְכַוּונָא לִבָּא וּרְעוּתָא בְּהָנֵי קָלֵי, וּלְמֶהְדַּר בְּתִיּוּבְתָּא קֳמֵי מָארֵיהוֹן. כְּדֵין כַּד יִשְׂרָאֵל מְתַקְּנֵי וּמְסַדְּרֵי קָלִין בְּרֵעוּתָא דְּלִבָּא כְּדְקָא יָאוּת, בְּשׁוֹפָרָא דָּא, אַהְדָּר הַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, וְכַד אַהְדָּר, מְעַטָּרָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב, וְאִתְתַּקַּן כּוּלָּא. וְכוּרְסְיָיא אָחֳרָא רְמִיז, וּכְדֵין חֵידוּ אִשְׁתְּכַח בְּכוּלָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְרַחֵם עַל עָלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין לְנַגְּדָא וּלְאַמְשָׁכָא לְמָארֵיהוֹן, מִדִּינָא לְרַחֲמֵי, וּלְתַקָּנָא כֻּלְּהוּ עָלְמִין עַל יְדַייְהוּ.

תָּא חֲזֵי, לָקֵבל דָּא, תְּלָתָא סִפְרִין פְּתִיחִין בְּיוֹמָא דָּא, וּכְמָה דְּרַחֲמִין מִתְעָרִין, וְדִינִין קַשְׁיָין אִתְכַּפְיָין וְעָאלִין לְדוּכְתַּייְהוּ. כַּךְ הוּא לְתַתָּא כְּגַוונָא דִּלְעֵילָּא, דִּינִין קַשְׁיָין אִתְכַּפְיָין וְאִתְעָבָרוּ מֵעָלְמָא. וּמַאן אִינּוּן. אִלֵּין אִינּוּן רְשָׁעִים גְּמוּרִים, דְּאִינּוּן דִּינִין קַשְׁיָין דְּאִתְכַּפְיָין וְאִתְעָבָרוּ מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא נִכְתָּבִים וְנֶחְתָּמִים וְכוּ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי דָּא הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשָׁאֵילְנָא וְרַוַוחְנָא בְּהָנֵי מִילֵי.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב זִכָּרוֹן תְּרוּעָה, זִכָּרוֹן עַבְדֵּינָן, לְכַוּונָא לִבָּא וּרְעוּתָא, יִשְׂרָאֵל עַבְדִּין זִכָּרוֹן לְתַתָּא, בְּמָה. בְּעוֹבָדָא, בְּגִין דְּיִתְעַר מִלָּה כְּהַהוּא גַּוונָא לְעֵילָּא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (תהילים פ״א:ד׳) בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ דְּאִתְכַּסְיָא בֵּיהּ סִיהֲרָא. וְהֵיךְ אִתְכַּסְיָא. אֶלָּא, כַּד קַיְימָא עִיבָא, וְשִׁמְשָׁא לָא נָהִיר, כְּדֵין סִיהֲרָא אִתְכַּסְיָא, וְלָא נָהִיר. וְעַל דָּא, מִקַּמֵּי עִיבָא שִׁמְשָׁא לָא נָהִיר, כָּל שֶׁכֵּן סִיהֲרָא דְּאִתְכַּסְיָא וְלָא נְהִירָא. וְעַל דָּא בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ, בְּהֵ"א, דְּאִתְכַּסְיָא סִיהֲרָא. וּבְמָה נָהִיר. כֹּלָּא בְּתִיּוּבְתָּא, וּבְקַל שׁוֹפָרָא, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה כְּדֵין יְיָ' בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן.

פרק לט

רעיא מהימנא פְּקוּדָא (מ"ב) דָּא לְתָקוֹעַ שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּהוּא יוֹמָא דְּדִינָא כַּמָּה דְּאוֹקִימְנָא וְהָא אוּקְמוּהָ דְּכְתִיב (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר, בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ וְהָא אִתְּמַר. דְּהַאי אִיהוּ יוֹמָא דְּסִיהֲרָא אִתְכַּסֵּי בֵּיהּ וְקָאִים עַלְמָא בְּדִינָא. בְּגִין דְּהַהוּא מְקַטְרְגָא חָפֵי וְכָסֵי וְאָנְעַל פִּתְחָא עַל מַלְכָּא אֲתַר דְּדִינָא שַׁרְיָא לְמִתְבַּע דִּינָא עַל עַלְמָא.
וְאִי תֵּימָא אֵיךְ אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְהַהוּא מְקַטְרְגָא לְחָפָאה וּלְמִתְבַּע דִּינָא, אֶלָּא וַדַּאי בִּידָא דְּהַאי מְקַטְרְגָא שַׁוֵּי קב"ה לְמִתְבַּע דִּינָא עַל כָּל עַלְמָא וְשַׁוֵּי לֵיהּ יוֹמָא יְדִיעָא לְמִתְבַּע קַמֵּיהּ כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא דְּהָא קב"ה עָבִיד לֵיהּ וְשַׁוֵּי לֵיהּ קַמֵּיהּ. לְמֶהֱוֵי דְּחִילוּ דקב"ה סָלְקָא וְשָׁרְיָא עַל כֹּלָּא. וְרָזָא דָּא וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו (קהלת ג׳:י״ד) מַאי עָשָׂה, עָשָׂה לְהַאי מְקַטְרְגָא וְאִתְקִין לֵיהּ קַמֵּיהּ לְמֶהֱוֵי סָיְיפָא שְׁנָנָא עַל כָּל עָלְמָא וְכָל דָּא בְּגִין דְּיִדְחֲלוּן מִקַּמֵּי קב"ה כֹּלָּא וְדָא אִיהוּ סָנְטִירָא דְּתָבַע חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא וְתָבַע דִּינָא וְתָפִיס בְּנֵי נָשָׁא וְקַטִיל לוֹן וְאַלְקֵי לוֹן כֹּלָּא כַּמָּה דְּנָפִיק מִן דִּינָא.
כְּגַוְונָא דְּהַהוּא מְמוּנֶה בֵּי דִּינָא דְּלָתַתָּא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְאַדְכָּרָא קַמֵּי בֵּי דִּינָא פְּלוֹנִי עָבַד כָּךְ. וּפְלוֹנִי עָבַר עַל כָּךְ. וּלְמִתְבַּע עֲלַיְיהוּ דִּינָא. וּתְנַן רְשׁוּ אִתְיְהִיב לְהַהוּא מְמוּנֶה בֵּי דִּינָא לְאָנְעָלָא עַל בֵּי דִּינָא פִּתְחָא עַד דְּיִגְזְרוּן דִּינָא עַל כָּל מַה דְּאִיהוּ תָּבַע וְלֵית רְשׁוּ לְבֵית דִּין לְדַחְיָיא לֵיהּ. בְּגִין כִּי אֲנִי אוֹהֵב מִשְׁפָּט וְאִיהוּ בָּעֵי דְּעָלְמָא יִתְקַיֵּים בְּדִינָא וּלְמִנְדַע דְּאִית דִּין וְאִית דַּיָּין.
כְּהַאי גַּוְונָא שַׁוֵּי קב"ה לְהַאי דְּאִיהוּ תָּבַע דִּינָא קַמֵּי מַלְכָּא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. וּבְהַאי יוֹמָא אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְכַסָּאָה פִּתְחָא דְמַלְכָּא וְסִיהֲרָא אִתְחֲפִיא לְגוֹ עַד דְּיִתְגְּזַר דִּינָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. וְאע"ג דְּכֹלָּא אִתְגְּלֵי קַמֵּי קב"ה לֹא בָּעֵי אֶלָּא בְּדִינָא.
כֹּלָּא כְּגַוְונָא חָדָא עֵילָּא וְתַתָּא אַתְקִין כָּרְסְיָיא דְּדִינָא בְּהַאי יוֹמָא וְסָנְטִירָא אָתָא וְתָבַע דִּינָא עַל כָּל עוֹבְדֵי בְּנֵי עָלְמָא כָּל חַד וְחַד כְּפוּם אָרְחוֹי וּכְפוּם מַה דְּעָבַד. וְסָהֲדִין אַתְיָין וְסָהֲדֵי עַל כָּל עוֹבְדֵי בְּנֵי עָלְמָא וְאִלֵּין אִינּוּן עֵינֵי יְיָ' דְּאִינּוּן מַשְׁטְטֵי בְּכָל עָלְמָא וְכַמָּה אִינּוּן עֵינֵי יְיָ' דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבְּנָא דְּקָא אָזְלֵי וּמַשְׁטְטֵי בְּכָל עָלְמָא וְחָמָאן כָּל עוֹבְדֵי בְּנֵי עָלְמָא.

וַוי לְאִינּוּן דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלֹא מִסְתַּכְּלִין בְּעוֹבָדַיְיהוֹן דְּהָא לְגַבַּיְיהוּ קָיְימִין אִלֵּין סָהֲדֵי מַלְכָּא וּמַשְׁגִּיחִין וְחָמָאן כָּל מַה דְּאִינּוּן עָבְדִין וְקָאֲמְרֵי דְּהָא אִינּוּן סָלְקֵי וְסָהֲדֵי קַמֵּי מַלְכָּא וְהַאי סָנְטִירָא קָאִים קַמֵּי מַלְכָּא וְתָבַע דִּינָא פְּלוֹנִי עָבַר דִּינָא פְּלוֹנִי עֶבֶד כָּךְ. וְהָא הָכָא סָהֲדֵי. וְעַד דקב"ה לֹא שָׁאִיל לוֹן לֵית לוֹן רְשׁוּ לְסָהֲדָא. כְּדֵין אִינּוּן סָהֲדֵי סַהֲדוּתָא.

וְכֹלָּא אַכְתִּיב קַמֵּי מַלְכָּא בְּפִתְקָא. בְּבֵי מַלְכָּא אִית חַד הֵיכָלָא הֵיכָלָא דָּא מִלַּיָּא אֶשָּׁא חִוּוֹרָא וְהַאי אֶשָּׁא מִתְגַּלְגְּלָא בְּפַלְקָא וְלִהִיט שְׁבִיבַן וְהַאי לֹא פָּסִיק לְעָלְמִין. לְגוֹ הַאי הֵיכָלָא אִית הֵיכָלָא אוֹחָרָא מִלַּיָּא אֶשָּׁא אוּכְמָא דְּלָא פָּסִיק לְעָלְמִין תְּרִין סוֹפְרִין קָיְימִין תְּדִיר קַמֵּי מַלְכָּא. בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא סָהֲדִין כָּל סָהֲדֵי קַמֵּי מַלְכָּא. אִינּוּן סָהֲדִין נָטְלִין מֵהַהוּא פָּלְקָא דְּאֶשָּׁא חִוּוֹרָא וְכִתְבֵי עֲלֵיהּ בְּהַהוּא אֶשָּׁא אוּכְמָא.

וּכְדֵין מַלְכָּא אָחְמֵיךְ דִּינָא עַד זִמְנָא יְדִיעָא דְּיִלְמָא בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יְהַדְּרוּן בִּתְשׁוּבָה. אִי יְהַדְּרוּן פִּתְקִין נְקָרְעִין וְאִי לָאו מַלְכָּא יָתִיב וְכָל אִינּוּן דְּבֵי זְכוּתָא קָיְימֵי קַמֵּיהּ. כָּרוֹזָא קָם וְכָרִיז פְּלוֹנִי עֶבֶד כָּךְ מַאן יוֹלִיף עֲלֵיהּ זְכוּת. אִי אִית מַאן דְּיוֹלִיף עֲלֵיהּ זְכוּת יְאוּת. וְאִי לָאו הָא אִתְמְסַר לְסָנְטִירָא

וְכֹלָּא יָדַע קב"ה אַמַּאי אִצְטְרִיךְ לְכָל דָּא אֶלָּא בְּגִין בְּגִין דְּלָא יְהֵא פִּטְרָא דְּפוּמָא לִבְנֵי עַלְמָא אֶלָּא לְאַחֲזָאָה דְּכֹלָּא עָבִיד בְּאַרַח קְשׁוֹט וְנִיחָא קַמֵּיהּ מַאן דְּאִשְׁתְּזִיב מִן דִּינֵיהּ. וְאִי תֵּימָא מְנָא לָן, הַאי אִתְמְסַר לַחֲכִימִין. ואפ' לְמַאן דְּלָא יָדְעֵי מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְּלָא יַשְׁגַּח בַּמֶּה דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא וְיִדַע בַּמֶּה דְּאִיהוּ בְּסִתְרָא דְּהָא כֹּלָּא כְּגַוְונָא חָדָא כָּל מַה דְּפָקִיד קב"ה בְּאַרְעָא כֹּלָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

יוֹמָא דר"ה אִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא וּמַלְכָּא יָתִיב בְּכֻרְסְיָיא דְּדִינָא סָנְטִירָא קָא אָתֵי וְחָפֵי פִּתְחָא דְּמַלְכָּא וְתָבַע דִּינָא. וְאָף עַל גַּב דקב"ה רָחִים לֵיהּ לְדִינָא כד"א כִּי אֲנִי יְיָ' אוֹהֵב מִשְׁפָּט נָצַח רְחִימוּ דִּבְנוֹי לְרַחֲמוּ דְּדִינָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּסָנְטִירָא קָם לְמִטְעָן מִלִּין עֲלַיְיהוּ. פַּקִּיד לְמִתְקַע בְּשׁוֹפָר בְּגִין לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי מִתַּתָּא לְעֵילָּא בְּהַהוּא שׁוֹפָר.

סָלְקָא הַהוּא קָלָא כְּלֵילָא בְּאֶשָּׁא וְרוּחָא וּמַיָּא. וְאִתְעֲבִיד מִנַּיְיהוּ קָלָא חָדָא וְאִתְעַר קָלָא אָחֳרָא לְעֵילָּא. כַּד הַהוּא קָלָא אִתְעַר מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא כְּדֵין כָּל טְעָנוֹת דְּקָא טָעִין הַהוּא מְקַטְרְגָא מִתְעָרְבֵי

בְּיוֹמָא דר"ה נָפִיק יְצָחָק בִּלְחוֹדוֹי וְקָרֵי לְעֵשָׂו לְאַטְעָמָא לֵיהּ תַּבְשִׁילִין דְּכָל עַלְמָא כְּפוּם אַרְחוֹי. דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאוֹת דְּנָפִיק מִנֵּיהּ מַאן דְּאַחְשַׁךְ אַפֵּי בְּרַיְיִן וְאִתְפְּרַשׁ וְשָׁכִיב עַל עַרְסֵיהּ דְּדִינָא וְקָרֵי לְעֵשָׂו וְאָמַר וְצוּדָה לִי צֵידָה וְעֲשֵׂה לִי מַטְעַמִּים וְהָבִיאָה לִי.

וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל יַעֲקֹב בָּנָה רְחִימָא דְנַפְשָׁה בָּנָה רְחִימָא דְאִתְמְסַר לָהּ מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עַלְמָא. וּפְקִידָת לֵיהּ לְאַתְעָרָא אִיהוּ בְּאִינּוּן מַטְעַמִּים דִילֵיהּ. וְיַעֲקֹב אִתְעַר מִתַּתָּא מִתְלַבֵּשׁ בִּצְלוֹתִין וּבָעוּתִין. וְהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב בְּהַהוּא שׁוֹפָר דְקָא סָלִיק וְאִתְעַר יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ וְאִתְקְרִיב בַּהֲדֵיהּ וְיֵשׁ לוֹ וַיֹּאכַל וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא. כֵּיוָן דְּאִתְכְּלִיל בַּהֲדֵיהּ וַיָּבֵא לוֹ יַיִן דָּא יַיִן דְּמִנְטָרָא יַיִן דְּהוּא חֲדוּ דְלִבָּא רָזָא דְעָלְמָא דְאָתֵי כְּדֵין וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו צְלוֹתָא דְסָלְקִין וּבָעוּתִין וַיְבָרְכֵהוּ. נָח רוּגְזָא וְחָדֵי לְבָא וְכוּלָּא אִיהוּ רַחֲמֵי.

כֵּיוָן דְּאִיהוּ אִתְכְּלִיל בְּיַעֲקֹב כָּל אִינּוּן חַיָּילִין וְתוּקְפִין וְרוּגְזִין דְּהָווּ זְמִינִין אִתְבַּדְּרוּ וְלֹא אִשְׁתַּכְּחוּ תַּמָּן וְיִשְׂרָאֵל נָפְקִין מִן דִּינָא בְּחֶדְוָה וּבְבִרְכָאן. וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אֲבִיו בְּיוֹמָא דָּא בְּחֶדְוָה וּבְבִרְכָאן עִלָּאִין וְעָשׂוּ אֲחִיו בָּא מִצֵּידוֹ טָעִין טוֹעֲנֵי מֵעוֹבְדֵי דְעָלְמָא. וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מַטְעַמִּים חָדִיד לִישָׁנֵיהּ לַמַּטְעָן טָעֲנוֹת. אַתְקִין סָחֲדֵי וַיָּבֵא לְאָבִיו

וַיֹּאמֶר יָקוּם אָבִי יִתְעַר בְּדִינוֹ. וַיֹּאכַל כַּמָּה עוֹבָדִין בִּישִׁין דְּכָל עַלְמָא דְקָא אַשְׁכַּחְנָא וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד דְּהָא לֹא יָכִיל לְאִתְפָּרְשָׁא מִכְּלָלָא דְיַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּחֶדְוָה. וַיֹּאמֶר מִי אֵיפֹה הוּא הַצָּד צַיִד בְּכַמָּה צְלוֹתִין וּבָעוּתִין וְאוֹכֶל מִכָּל בְּטֶרֶם תָּבֹא וַאֲבָרְכֵהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה. כִּשְׁמוֹעַ עֵשָׂו אֶת דִּבְרֵי (יִצְחָק) אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה וְגוֹ'. דְּחָמֵי דְּהָא צַיִדוֹ לֹא הֲוָה כְּלוּם. עַד לְבָתַר אָמַר לֵיהּ הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה וְגוֹ'. אִלֵּין תַּקִּיפִין וְאָכְלוּסִין דְּשָׁאַר עַמִּין וְדָא קַשְׁיָא לֵיהּ מִכֹּלָּא. וְיִשְׁטוֹם עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב לְמֵיזַל אֲבַתְרֵיהּ וּלְקַטְרְגָא לֵיהּ תְּדִיר. וַיַּעֲקֹב אָזַיל בְּאִינּוּן יוֹמִין דְּבֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים עָרִיק לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ. תָּב בִּתְיוּבְתָּא שַׁוֵּי גַּרְמֵיהּ בְּתַעֲנִיתָא עַד דְּאָתֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וי"ה כְּדֵין יְדָעֵי יִשְׂרָאֵל דְּעֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ כֻּלְּהוּ מְקַטְרְגֵי זְמִינִין לְקַטְרְגָא לוֹן וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ סַגֵּי בְּעָלוֹתִין וּבָעוּתִין וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹקֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹקֵי אָבִי וְגוֹ'. עַד דְּנָטִיל עִיטָא וְאָמַר כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו בַּמִּנְחָה הַהוֹלֶכֶת לְפָנַי וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ מִנְחָה וְגוֹ' עִזִּים מָאתַיִם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים וְגוֹ'

גְּמַלִּים וְגוֹ' כָּךְ הוּא סִטְרָא דִילֵיהּ גְּמַלִּים הוּא נָחָשׁ כָּמִין גָּמָל. בְּשַׁעְתָּא דְּפַתֵּי סמאל לָאָדָם אַרְכִּיב עַל נָחָשׁ כָּמִין גָּמָל. תָּנִינָן מַאן דְּחָמֵי גָּמָל בְּחַלְמֵיהּ מִיתָה נְקִנָסָה עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאִשְׁתְּזִיב מִינָהּ. וְכוּלָּא חַד.

וּכְדֵין אַהֲדַר עֵשָׂו אַפֹּטְרוֹפּוֹסָא דְיַעֲקֹב וְיַעֲקֹב לֹא בָּעָא דּוּבְשֵׁיהּ וּעוּקְצֵיהּ. יַעֲבֹר נָא אֲדוֹנִי לְפָנַי עַבְדּוֹ. כְּדֵין וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ אֵימָתַי בִּשְׁעַת נְעִילָה דְּהָא אִתְפְּרַשׁ מֵעָמָא קַדִּישָׁא וְקב"ה שָׁבִיק לְחוֹבִיהוֹן וְכַפֵּר עֲלַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּהַהוּא מְקַטְרְגָא אָזַל בְּהַהוּא דּוֹרוֹנָא וְאִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ בָּעֵי קב"ה לְמֶחֱדֵי בִּבְנוֹי מַה כְּתִיב וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וְגוֹ'. עַל

כֵּן קְרָא שָׁם הַמָּקוֹם סֻכּוֹת. כֵּיוָן דְּיָתְבוּ בַּסֻּכּוֹת הָא אשתזיבו מִן מְקַטְרְגָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָדֵי בִּבְנוֹי. זָכָאָה חוּלָקֵהוֹן בְּהַאי עַלְמָא וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי:

פרק מ

תָּא חֲזֵי, בְּהַאי יוֹמָא אִתְכַּסְיָיא סִיהֲרָא, וְלָא נָהִיר עַד בֶּעְשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, דְּיִשְׂרָאֵל תַּיְיבִין כֻּלְּהוּ בְּתִיּוּבְתָּא שְׁלֵימְתָא, וְאִימָא עִלָּאָה תָּאבַת וְנָהֲרַת לֵהּ. וְהַאי יוֹמָא נְהִירוּ דְּאִימָא נַטְלָא, וְאִשְׁתְּכַח חֵידוּ בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא. יוֹם כִּפּוּר מְבָעֵי לֵיהּ, מַאן יוֹם הַכִּפּוּרִים. אֶלָּא בְּגִין דְּתָרֵי נְהוֹרִין נָהֲרִין בְּחַד. בּוּצִינָא עִלָּאָה, נָהִיר לְבוּצִינָא תַּתָּאָה. וּבְהַאי יוֹמָא מִנְּהוֹרָא עִלָּאָה נָהִיר. וְלָא מִנְּהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא וּבְגִין כָּךְ בַּכֻּסֶּה לְיוֹם חַגֵּנוּ כְּתִיב.

רִבִּי אַבָּא שָׁלַח לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, אֵימָתַי זִוּוּגָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. שָׁלַח לֵיהּ, (בראשית כ׳:י״ב) וְגַם אָמְנָה אֲחוֹתִי בַּת אָבִי הִיא אַךְ לֹא בַת אִמִּי וַתְּהִי לִי לְאִשָּׁה. אִתְרְגִישׁ רִבִּי אַבָּא, אָרִים קָלֵיהּ, בָּכָה וְאָמַר, רִבִּי רִבִּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַוי, וַוי לְעָלְמָא כַּד תִּפּוֹק מִנֵּיהּ, וַוי לְדָרָא דִּיהוֹן בְּעָלְמָא כַּד תִּסְתַּלַּק מִנְּהוֹן וְיִשְׁתַּאֲרוּן יַתְמִין מִנָּךְ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי אַבָּא, הַאי דְּשָׁלַח לָקֳבְלָךְ. מַאי קָאָמַר.

אָמַר וּדַאי לָאו זִוּוּגָא דְּמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּנַהֲרָא מֵאַבָּא עִלָּאָה, וְכַד אִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ, קָרִינָן לֵהּ קוּדְשׁ דְּהָא מִבֵּי אַבָּא נַטְלָא הַאי. וּכְדֵין מִזְדַּוְּוגֵי כַּחֲדָא, בְּגִין דְּמַלְכָּא קוּדְשׁ אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', דְּנָטִיל מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי קוּדְשׁ. כְּדֵין אֲחוֹתִי בַּת אָבִי הִיא אַךְ לֹא בַת אִמִּי, דְּהָא מִבֵּי אַבָּא שְׁמָא דָּא, וְלָא מִבֵּי אִימָּא, וְעַל דָּא וַתְּהִי לִי לְאִשָּׁה, לְאִזְדַּוְּוגָא כַּחֲדָא, בְּזִמְנָא דָּא, וְלָא בְּזִמְנָא אָחֳרָא, בְּזִמְנָא דְּנַטְלָא מִבֵּי אַבָּא, וְלָא בְּזִמְנָא דְּנַטְלָא מִבֵּי אִימָּא. וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹכַח, דִּתְשַׁמִּישׁ הַמִּטָּה אָסוּר, בְּגִין דְּזִוּוּגָא לָא אִשְׁתְּכַח, דְּהָא מִבֵּי אִימָּא נַטְלָא, וְלָא מִבֵּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי זַכָּאָה דָּרָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן שָׁאֲרֵי בְּגַוֵּיהּ, זַכָּאִין אִינּוּן דְּקַיְימִין קַמֵּיהּ כָּל יוֹמָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה נִבְרָא אָדָם, וְקָאִים בְּדִינָא קַמֵּי מָארֵיהּ, וְתָב בְּתִיּוּבְתָּא, וְקַבִּיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר לֵיהּ, אָדָם, אַנְתְּ תְּהֵא סִימָנָא לִבְנָיךְ לְדָרֵי דָּרִין, בְּהַאי יוֹמָא קַיְימִין בְּדִינָא, וְאִי יְתוּבוּן אֲנָא אֶקַבֵּל לוֹן, וְאֵיקוּם מִכּוּרְסְיָיא דְּדִינָא, וְאֶתְקַיֵּים עַל כּוּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי, וַאֲרַחֵם עֲלֵיהוּ. וְדָוִד אָמַר, (תהילים קט״ז:א׳) אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ' אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק״ל:ד׳) כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא. וּכְתִיב, (תהילים ל״ו:י׳) כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר. **רעיא מהימנא** פִּקּוּדָא (מ״ג) דָּא, לְאִתְעַנָּאָה בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, לְאַכְנָעָא גּוּפָא וְנַפְשָׁא, בְּרָזָא דְּחַמְשָׁה עִנּוּיִין, דְּחַמְשָׁה דַּרְגִּין דְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי. דְּהָא מְקַטְרְגָא קָא אָתֵי לְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֻלְּהוּ בְּתִיּוּבְתָּא

שְׁלֵימָתָא קַמֵּי אֲבוּהוֹן. כֹּלָּא, כְּמָה דְּאִתְמַר בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי. (ע"כ רעיא מהימנא) (פקודא מ"ד למפלח כהנא וכו' ס"ג ע"א)

(ויקרא כ"ג:כ"ז) אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים ל"ב:א') לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה. לְדָוִד מַשְׂכִּיל, הָא תְּנֵינָן בְּי' זִינֵי זִמְרָא (נ"א אתתקן) אִתְקְרֵי סֵפֶר תְּהִלִּים, בְּנִצּוּחַ, בְּנִגּוּן, בְּמַשְׂכִּיל, בְּמִכְתָּם, בְּמִזְמוֹר, בְּשִׁיר, בְּאַשְׁרֵי, בִּתְפִלָּה, בְּהוֹדָאָה, בְּהַלְלוּיָהּ, וְעִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ הַלְלוּיָהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הָכָא מַשְׂכִּיל, אַתְרֵיהּ יְדִיעַ, מַהוּ מַשְׂכִּיל, מַיָּא דְּאַחְכִּימוּ לְאִינּוּן דְּשָׁתוּ לְהוּ, הַהוּא אֲתַר (ס"א דמשתדלן בההוא אתר) דְּאִקְרֵי מַשְׂכִּיל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ט"ז:כ') מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב. וּבְגִין דְּאִקְרֵי הָכֵי, תַּלְיָא בֵּיהּ סְלִיחָה, חֵירוּ דְּחִירִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה.

מַאי כְּסוּי חַטָּאָה. הָא אוּקְמוּהָ, דְּהוּא כַּסּוּי מִבְּנֵי נָשָׁא, הַהוּא חַטָּאָה דְּחָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאוֹדֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲבָל (ס"א כסוי חטאה) תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ חָטֵי, וְחָב זִמְנָא חֲדָא, וּתְרֵין וּתְלָתָא, וְלָא אַהְדָּר בֵּיהּ, הָא חוֹבוֹי בְּאִתְגַּלְיָא אינּוּן וּמְפָרְסְמֵי לוֹן לְעֵילָּא, וּמְפָרְסְמֵי לוֹן לְתַתָּא. וְכָרוֹזֵי אָזְלִין קַמֵּיהּ וּמַכְרְזֵי, אִסְתְּלָקוּ מִסְּחָרָנֵיהּ דִּפְלַנְיָא, נָזִיף הוּא מִמָּארֵיהּ, נָזִיף הוּא לְעֵילָּא, נָזִיף הוּא לְתַתָּא, וַוי לֵיהּ דְּפָגִים דִּיוּקְנָא דְּמָארֵיהּ, וַוי לֵיהּ דְּלָא חַיִּישׁ לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי חוֹבֵיהּ לְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב כ':כ"ז) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרְחָא דְּמָארֵיהּ, וְאִשְׁתְּדַל בְּפוּלְחָנֵיהּ, וְאִזְדַּמַּן לֵיהּ חַטָּאָה חַד, כֹּלָּא מְכַסְּיָין עִלָּוֵיהּ, עִלָּאִין וְתַתָּאִין, דָּא אִקְרֵי כְּסוּי חַטָּאָה.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, עַד כָּעַן לָא מָטִית לְעִקָּרָא דְּמִלָּה. וְשַׁפִּיר קָאָמְרִתְּ. וְהַאי דְּקָאָמְרוּ חַבְרַיָּיא שַׁפִּיר. אֲבָל אִי הָכִי, מְכוּסֶּה חַטָּאָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַהוּ כְּסוּי חַטָּאָה.

אֶלָּא תְּרֵי מִלֵּי דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ, וְתַרְוַוֵיהוּ הָכִי. חַד כְּמָה דְּתָנֵינָן, דְּעוֹבָדִין טָבִין דְּבַר נָשׁ עָבִיד בְּהַאי עָלְמָא, עָבְדִין לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא לְבוּשָׁא יַקִּירָא עִלָּאָה, לְאִתְלַבָּשָׁא בֵּהוּ. וְכַד בַּר נָשׁ אִתְקִין עוֹבָדִין טָבִין, וְגָבְרִין עָלֵיהּ עוֹבָדִין בִּישִׁין, וְאִשְׁגַּח בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעוֹבָדוֹי בִּישִׁין סַגִּיאִין, וְאִיהוּ רָשָׁע, דְּאִשְׁתְּכַח חַטָּאָה קַמֵּי מָארֵיהּ, וְתוֹהֵא עַל אינּוּן טָבָאן דַּעֲבַד בְּקַדְמִיתָא, הָא אִתְאֲבִיד הוּא מִכֹּלָּא, מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא דְּאָתֵי. מַה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן טָבָאן דַּעֲבַד הַאי חַטָּאָה בְּקַדְמִיתָא.

אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַף עַל גַּב דְּהַהוּא רָשָׁע חַטָּאָה אִתְאֲבִיד. אינּוּן טָבָאן וְזַכְיָין לָא אִתְאֲבִידוּ. אִית צַדִּיק דְּאָזִיל בְּאָרְחוֹי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְאִתְקִין לְבוּשׁוֹי מֵעוֹבָדוֹי, וְעַד לָא

אַשְׁלִים לְבוּשׁוֹי, אִסְתַּלַּק. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁלִים לֵיהּ, מֵאִינּוּן עוֹבָדִין דַּעֲבַד (ס"א דאבד) הַאי רָשָׁע חַטָּאָה, וְאַשְׁלִים לְבוּשׁוֹי, לְאִתְתַּקָּנָא בְּהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ״ז:י״ז) יָכִין וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ. הַהוּא חַטָּאָה אַתְקִין, וְצַדִּיק אִתְחֲפֵי מִמָּה דְּאִיהוּ תַּקִּין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כְּסוּי חַטָּאָה, (כסוי הוא מדא דחטאה אתחפי מחטאה) וְעַל דָּא לָא כְּתִיב מְכוּסֶּה, אֶלָּא כְּסוּי.

וְחַד, דְּאִתְחֲפֵי הַהוּא חַטָּאָה דְּהַאי זַכָּאָה, בְּאִינּוּן דְּאִקְרוּן מְצוּלוֹת יָם, דְּהָא מַאן דְּנָפִיל בְּמְצוּלוֹת יָם, לָא אִשְׁתְּכַח לְעָלְמִין בְּגִין דְּמַיִין חָפְיִן עֲלֵיהוּ. (מאן מצולות ים) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מיכה ז׳:י״ט) וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם. מַאן מְצוּלוֹת יָם. אֶלָּא רָזָא יַקִּירָא הוּא, וְהָא (אוקמוה רבי שמעון אמר) אוֹקְמֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר, כָּל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסְּטָרָא תַּקִּיפָא, וְאִתְאַחֲדוּ בְּזִינִין בִּישִׁין, בְּכְתָרִין תַּתָּאִין, כְּגוֹן עֲזָאזֵל בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דָּא אִקְרֵי מְצוּלוֹת יָם. כְּזָפְטָא דְּכַסְפָּא, כַּד בַּחֲנִין לֵיהּ בְּנוּרָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ״ה:ד׳) הָגוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף.

כַּךְ הַאי, מֵאִינּוּן מְצוּלוֹת יָם הוּא, וּמְצוּלוֹת יָם אִקְרֵי, מְצוּלוֹת מֵהַהוּא יָם קַדִּישָׁא, מְצוּלוֹת, זוּהֲמָא דְּכַסְפָּא. וְעַל דָּא, כָּל אִינּוּן חַטָּאִין דְּיִשְׂרָאֵל שַׁרְיִין לְגַוֵּיהּ (ס"א לגביה), וְהוּא קַבִּיל לוֹן, וְיִשְׁתַּאֲבוּן בְּגַוֵּיהּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ חַטָּאָה אִקְרֵי. מַאי חַטָּאָה. גִּרְעוֹנָא. וְעַל דָּא הוּא גִּרְעוֹנָא דְּכֹלָּא, וְנָטַל גִּרְעוֹנָא דְּגוּפָא וּדְנַפְשָׁא. בְּהַאי יוֹמָא נָחִית הַאי מְצוּלוֹת יָם, זוּהֲמָא (דכספא) דְּנַפְשָׁא, וְנָטִיל זוּהֲמָא דְּגוּפָא. מַאן הוּא זוּהֲמָא דְּגוּפָא. דָּא אִינּוּן חוֹבִין דְּאִתְעֲבִידוּ עַל יְדֵי דְּיֵצֶר הָרָע, דְּאִקְרֵי מְזוֹהֲם מְנוּוָל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תָּנָן (ויקרא ט״ז:ח׳) וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרָלוֹת, אִי הָכִי יִקָּרֵא הוּא דַּעֲזָאזֵל, חֲמִיתוּן עַבְדָּא דְּשַׁדֵּי עַדְבִין בְּמָארֵיהּ, אוֹרְחוֹי דְּעָלְמָא דְּעַבְדָּא לָא נָטַל אֶלָּא מַה דְּיָהִיב לֵיהּ מָארֵיהּ. אֲבָל, בְּגִין דְּסָמָאֵ"ל זַמִּין הַאי יוֹמָא בְּדִלְטוֹרָא, וּבְגִין דְּלָא יְהֵא לֵיהּ פְּטָרָא (ס"א בהאי עדבא הוא סלקא ביה) יָהֲבִין לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַאי.

וְהַאי עַדְבָּא מְגַרְמֵיהּ הוּא דְּסָלִיק בֵּיהּ, דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִלָּה עִלָּאָה אַשְׁכַּחְנָא בְּעַדְבָּא. עַדְבָּא דְּיהוֹשֻׁעַ, כְּתִיב בֵּיהּ, (במדבר כ״ו:נ״ו) עַל פִּי הַגּוֹרָל, עַל פִּי הַגּוֹרָל וַדַּאי, דְּאִיהוּ אָמַר דָּא חוּלָקָא דִּיהוּדָה, דָּא דְּבִנְיָמִין וְכוּ', וְכֵן כֻּלְּהוּ. אוּף הָכָא, כֵּיוָן דְּכַהֲנָא שַׁוִּי יְדוֹי, אִינּוּן עַדְבִין מְדַלְּגֵי וְסַלְּקִין בִּידָא דְּכַהֲנָא, (ס"א וסלקין עדבין בידא דכהנא, אינון מדלגי מן ידוי) וְשָׁארָן בְּאַתְרַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל, עָלָה עָלָיו וַדַּאי.

וְלָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא דְּדִלְטוֹרָא זַמִּין, וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא, בָּעֵינָן לְשַׁוָּואָה לְקָבְלֵיהּ בְּמָה דְּיִתְעָסָק, וְשָׁבִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. בְּהַאי יוֹמָא דַּלְטוֹרָא זַמִּין לְאַלְּלָא אַרְעָא. הֲדָא

הוּא דִכְתִיב, (איוב א׳:ז׳) וַיֹּאמֶר יְיָ׳ אֶל הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא. וְהָא תָּנִינָן, מִשּׁוּט בָּאָרֶץ, מַאי הוּא. אֶלָּא הַאי הוּא דִּלְטוֹרָא רַבָּא מְקַטְרְגָא דְיִשְׂרָאֵל.

וְהָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, (דוד׳) בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דַּהֲווֹ זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד יַמָּא, וּלְאִתְפָּרְעָא מִמִּצְרָאֵי, אָמַר, אֲנָא אֵעְבְּרָנָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, וַחֲמֵינָא דְּלָא אִתְחָזוּן אִלֵּין לְמֵיעַל בְּגַוָּוהִי, אִי אַנְּתְּ דָּאִין דִּינָא, דִּינַיְיהוּ הָכָא כְּמִצְרָאֵי, מַה שַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין, אוֹ יְמוּתוּן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, אוֹ יְהַדְּרוּן כֻּלְּהוּ לְמִצְרַיִם. וְלָאו אַנְּתְּ הוּא דְּאָמְרְתְּ, (בראשית ט״ו:י״ג) וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם ד' מֵאוֹת שָׁנָה, וְהָא לָא סְלִיקוּ מֵחוּשְׁבַּנַיָּא אֶלָּא רד"ו, וְלָא יַתִּיר.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאי אַעְבִּיד, אִשְׁתַּדְּלוּתָא בַּעְיָא הָכָא, לְאַיְיתָאָה קָרְבָּא לְקֳבְלֵיהּ, יָהִיבְנָא לֵיהּ בְּמָה דְּיִתְעָסָק, וְיִשְׁבּוֹק בְּהוּ לְבָנַי, וְהָא אִשְׁתְּכַח בְּמַאן דְּיִתְעָסָק, מִיָּד אָמַר לֵיהּ, הֲשַׁמְתְּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בָּאָרֶץ. מִיָּד פָּלֵג לֵיהּ דַּלְטוֹרָא בְּמִלִּין, וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ׳ וַיֹּאמַר הַחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים.

לְרַעְיָא דְּבָעֵי לְאַעְבָּרָא עָאנֵיהּ בְּחַד נַהֲרָא, אַעְבָּר זְאֵבָא לְקַטְרְגָא לֵיהּ בְּעָאנֵיהּ, רַעְיָא הֲוָה חַכִּים, אָמַר מַאי אַעְבִּיד, דִּבְעוֹד דַּאֲנָא אַעְבַּר לְטַלְיָיא, יְקַטְרֵג הוּא בְּעָאנַי. זָקַף עֵינוֹי, וְחָמָא בֵּין עָאנָא, חַד תַּיְישָׁא מֵאִלֵּין תַּיְישֵׁי בָּרָא, דְּהֲוָה רַב וְתַקִּיף. אָמַר, אַשְׁדִּי דָּא לָקֳבְלֵיהּ, וּבְעוֹד דִּמְקַטְרְגֵי דָּא בְּדָא, אַעְבַּר לְכָל עָאנָא, וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִנֵּיהּ.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וַדַּאי הָא תַּיְישָׁא חַד רַב וְתַקִּיף וְאָלִים, אַשְׁדֵּי לְקָבְלֵיהּ, וּבְעוֹד דְּהוּא יִשְׁתְּדֵל בֵּיהּ, יַעֲבְרוּן בָּנַי, וְלָא יִשְׁתְּכַח קַטֵּיגוֹרָא לְגַבַּיְיהוּ. מִיָּד, וַיֹּאמֶר יְיָ׳ אֶל הַשָּׂטָן הֲשַׁמְתְּ לִבְּךָ. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זָווּג לְהוּ כַּחֲדָא, דִּכְתִיב הִנּוֹ בְיָדֶךָ. בְּעוֹד דְּהוּא אִשְׁתַּדֵּל בֵּיהּ, שָׁבִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִשְׁתְּכַח קַטֵּיגוֹרָא לְגַבַּיְיהוּ.

אוּף הָכִי בְּהַאי יוֹמָא, דִּלְטוֹרָא זַמִּין לְאַלָּלָא אַרְעָא, וּבָעֵינָא לְשַׁדְּרָא לְקֳבְלֵיהּ בְּמָה דְּיִתְעָסָק (כגוונא דיליה), וּבְעוֹד דְּאִיהוּ אִשְׁתַּדֵּל בֵּיהּ, שָׁבִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וּמַתְלָא אֲמָרִי לְזִלְזוּלָא דְּבֵי מַלְכָּא, הַב לֵיהּ זְעֵיר חַמְרָא, וְישַׁבְּחָךְ קַמֵּי מַלְכָּא. וְאִי לָאו יֵימָא לְמַלְכָּא מִלָּה בִּישָׁא. לְזִמְנִין נַטְלִין לָהּ לְהַהִיא מִלָּה, עַלָּאֵי דְּבֵי מַלְכָּא, וּמַלְכָּא עָבִיד דִּינָא בְּגִינֵיהּ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, לְשַׁטְיָא דְּקָאִים קַמֵּי מַלְכָּא, הַב לֵיהּ חַמְרָא, וּלְבָתַר אֵימָא לֵיהּ, וְאַחֲזֵי לֵיהּ, כָּל אִינּוּן טַעֲוָון דְּעָבְדַת, וְכָל אִינּוּן בִּישִׁין, וְהוּא יֵיתֵי וִישַׁבְּחָךְ, וְיֵימָא דְּלָא יִשְׁתְּכַח בָּעָלְמָא כְּוָותָךְ. אוּף הָכָא, הָא קָאִים דַּלְטוֹרָא תָּדִיר קַמֵּי מַלְכָּא, יִשְׂרָאֵל יָהֲבִין לֵיהּ הַאי דּוֹרוֹן, וּבְהַאי דּוֹרוֹן פִּתְקָא, לְכָל בִּישִׁין, וּלְכָל טַעֲוָון, וּלְכָל חוֹבִין דְּעָבְדוּ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָתֵי וּמְשַׁבַּח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְאִתְעֲבִיד סַנֵּיגוֹרָא עֲלַיְיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַהְדַּר כֻּלָּא לְרֵישָׁא דְּבִישֵׁי דְּעַמֵּיהּ, בְּגִין דִּכְתִיב, (משלי כ״ה:כ״ב) כִּי גֶחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַוי לוֹן לְעַמָּא דְּעֻשָּׁו, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי שָׂעִיר מְשַׁדְּרֵי לְהַהוּא דְּלְטוֹרָא מְמָנָא דְּעָלַיְיהוּ, דִּבְגִינֵיהּ אָתֵי לְשַׁבְּחָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַהְדַּר כָּל אִינּוּן חוֹבִין לְרֵישָׁא דְּעַמֵּיהּ, בְּגִין דִּכְתִיב, (תהילים ק"א:ז') דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵי הֲווֹ יַדְעֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם מַהַאי שָׂעִיר, לָא שַׁבְקִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, יוֹמָא חַד בְּעָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַהוּא יוֹמָא מִשְׁתַּדַּל אִיהוּ בְּהַהוּא שָׂעִיר, וּבְגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְדָכֵי לוֹן מִכֹּלָּא, וְלָא אִשְׁתְּכַח קַטֵגוֹרְיָא קַמַּיהּ. לְבָתַר, הוּא אָתֵי וּמְשַׁבַּח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וּכְדֵין שָׂאִיל לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיֹּאמֶר יְיָ' אֶל הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא, אָתִיב בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְקַטֵגוֹרָא אִתְעֲבִיד סַנֵיגוֹרָא וְאָזִיל לֵיהּ.

כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְשִׁבְעִין שָׂרִין דְּסָחֲרִין כּוּרְסְיֵיא, חֲמִיתוּן הַאי דְּלְטוֹרָא, הֵיאַךְ קָאִים עַל בָּנַי תְּדִיר, (אסתכמו) הָא שְׁעִירָא חֲדָא דְּאִשְׁתְּכַח (ס"א אשתדר) גַּבֵּיהּ, בְּפִתְקָא דְּכָל חוֹבַיְיהוּ וְכָל טָעֲוָתַיְיהוּ, וְכָל מַה דְּחָטוּ וְחָבוּ קַמַּאי, וְהוּא קַבִּיל לוֹן. כְּדֵין אִסְתָּכְמוּ כֻּלְּהוּ, דְּיַהֲדְרוּן אִינּוּן חוֹבִין עַל עַמֵּיהּ.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל אִינּוּן חוֹבִין וְחַטָּאִין מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (מיכה ז':י"ט) וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם. וּלְבָתַר, כֻּלְּהוּ מִתְהַדְּרָן בְּרֵישֵׁיהוֹן דְּעַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:כ"ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. בְּהַאי יוֹמָא מִתְעַטָּר כַּהֲנָא בְּעִטָּרִין עִלָּאִין, וְהוּא קָאִים בֵּין עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּמְכַפֵּר עָלֵיהּ וְעַל בֵּיתֵיהּ, וְעַל כַּהֲנֵי, וְעַל מַקְדְּשָׁא, וְעַל יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ.

תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל בְּדָמָא דְּפָר, מְכַוִּין בְּרֵישָׁא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאַדֵּי בְּאֲצְבְּעֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, וְהִזָּה אוֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת וְהֵיךְ עָבִיד. בָּסִים בְּקִפְּטָא (ס"א בקטפא) דְּאֲצְבְּעָא, וְאַדֵּי כְּמַצְלִיף, בְּטִיפִין דְּאֲצְבְּעָא, לְסִטְרֵי קַפְּתּוֹרָא (ס"א קטעורא) (ס"א כפורתא), אֲדֵי וְאִתְכְּוִון, וְשָׁארֵי לְמִמְנֵי אַחַת, אַחַת וְאַחַת. אַחַת בִּלְחוֹדָהָא, אַחַת (תיקון פ"ב ע"א, רעיא מהימנא ק"ח ע"ב) דְּכָלִיל כֹּלָּא, אַחַת שְׁבָחָא דְּכֹלָּא, אַחַת דְּכֹלָּא אַהֲדָרָן לַקֳבְלָהּ, אַחַת רֵישָׁא דְּכֹלָּא. לְבָתַר אַחַת וְאַחַת, דְּאִינּוּן שַׁרְיָין כַּחֲדָא, בִּרְעוּתָא בְּאַחְוָותָא, וְלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין.

בָּתַר דְּמָטָא לְהַאי וְאַחַת, דְּהִיא אִימָּא דְּכֹלָּא. מִכָּאן שָׁארֵי לְמִמְנֵי בְּזוּוגָא, וּמָנֵי וְאָמַר, אַחַת וּשְׁתַּיִם. אַחַת וְשָׁלֹשׁ. אַחַת וְאַרְבַּע. אַחַת וְחָמֵשׁ. אַחַת וְשֵׁשׁ. אַחַת וְשֶׁבַע. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא וּלְנַגְדָּא לְהַאי אַחַת, דְּהִיא אִימָּא (ימא) עִלָּאָה, בְּדַרְגִּין יְדִיעָן, לְכִתְרָא (ס"א לנהרא לאימא) דְּאִימָּא תַּתָּאָה. וּלְאַמְשָׁכָא נַהֲרִין עֲמִיקִין מֵאַתְרַיְיהוּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, יוֹמָא דָּא

תְּרִין נְהוֹרִין נַהֲרִין כַּחֲדָא, אִימָּא עִלָּאָה נַהֲרָא לְאִימָּא תַּתָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב יוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק קִפְּטָרָא חָדָא קְשִׁירָא בְּרַגְלוֹי דְּכַהֲנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה עָאל, דְּאִי יָמוּת הָתָם, יַפְקוּהוּ מִלְבַר. וּבְמַה יַדְעֵי. בְּהַהוּא זְהוֹרִיתָא אִתְיְידַע וְאִשְׁתְּמוֹדַע, כַּד לָא יְהָפֵךְ גַּוונוֹי.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּכַהֲנָא אִשְׁתְּכַח לְגוֹ בַּחֲטָאָה. וְאִי יִפּוּק בִּשְׁלָם, בְּזְהוֹרִיתָא אִתְיְידַע וְאִשְׁתְּמוֹדַע, דְּיֵהָפֵךְ גַּוונוֹי לְחִוָּור. כְּדֵין חֶדְוָותָא הִיא בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְאִי לָאו כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכַחוּ בְּצַעֲרָא, וַהֲווּ יָדְעֵי כֹּלָּא, דְּלָא אִתְקַבְּלוּ צְלוֹתְהוֹן.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן דְּהֲוָה עָאל, וְטָמְטֵם עֵינוֹי דְּלָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּמָה דְּלָא אִצְטְרִיךְ, וַהֲוָה שָׁמַע קַל גַּבְּפֵי כְּרוּבְיֵיא מְזַמְּרֵי וּמְשַׁבְּחֵי. הֲוָה יָדַע כַּהֲנָא, דְּכֹלָּא הֲוָה בְּחֶדְוָה, וְיִפּוּק בִּשְׁלָם. וְעִם כָּל דָּא בְּצְלוֹתֵיהּ הֲוָה יָדַע, דְּמִלִּין נָפְקִין בְּחֶדְוָותָא, וּמִתְקַבְּלָן וּמִתְבָּרְכָן כְּדְקָא יָאוּת, וּכְדֵין חֶדְוָותָא הִיא בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, הַאי יוֹמָא אֲמַאי הוּא בְּהַאי אֲתַר תָּלֵי, וְלָא בְּדַרְגָּא אָחֳרָא, דְּיֵאוֹת הוּא לְמֶהֱוֵי בְּדַרְגָּא דְּמַלְכָּא שָׁארֵי, יַתִּיר מִכֹּלָּא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְיָאוּת שָׁאַלְתָּ.

תָּא חֲזֵי, מַלְכָּא קַדִּישָׁא, שָׁבִיק הֵיכָלֵיהּ וּבֵיתֵיהּ בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְשָׁבַק לְבָנוֹי עִמֵּהּ, בְּגִין לְדַבְּרָא לוֹן, וּלְאַלְקָאָה לוֹן, וּלְמִשְׁרֵי בְּגַוַויְהוּ. דְּאִי זָכָאן מַטְרוֹנִיתָא עָאלַת בְּחֶדְוָותָא בִּיקָרָא לְגַבֵּי מַלְכָּא. וְאִי לָא זָכָאן, הִיא וְאִינּוּן, אִתְּהֲדָרוּ בְּגָלוּתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא, כְּמָה דְּכְתִיב, (משלי י״ט:כ״ו) מְשַׁדֵּד אָב יַבְרִיחַ אֵם. וּכְתִיב, (ישעיהו נ׳:א׳) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם.

וְעַל דָּא אִית יוֹמָא חַד בְּשַׁתָּא, לְאַשְׁגָּחָא בְּהוּ, וּלְעַיְינָא בְּהוּ. וְכַד אִזְדַּמַּן הַאי יוֹמָא, אִימָּא עִלָּאָה דְּכָל חֵירוּ בִּידָהָא, אִזְדַּמַּן לְקַבְלֵיהּ, לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. וְיִשְׂרָאֵל אִזְדָּרְזוּ בְּהַאי יוֹמָא, בְּכַמָּה פּוּלְחָנִין, בְּכַמָּה צְלוֹתִין, כֻּלְּהוּ בִּזְכוּתָא. כְּדֵין אִזְדַּמַּן לְהוּ חֵירוּ, מֵאֲתַר דְּכָל חֵירוּ בִּידָהָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. בְּנֵי מַלְכָּא בְּנָהָא, דְּאִתְפָּקְדָן בִּידָהָא, כֻּלְּהוּ זַכְאִין, כֻּלְּהוּ בְּלָא חָטָאן, בְּלָא חוֹבִין, כְּדֵין אִזְדַּוְּוגַת (ס"א וכד אזדמן האי יומא וישראל אזדמנו בהאי יומא בכמה פולחנין בכמה צלותין בכמה ענויין כלהו בזכותא כדין אימא עלאה דכל חירו בידהא אזדמנת לקבלא לאסתכלא בהו בישראל וחמאת בני מלכא בנהא (נ"א ברהא) דאתפקדן בידהא דמטרוניתא כלהו זכאין בלא חטאין בלא חובין כדין אזמינת להו חירו מאתר דכל חירו בידהא דמטרוניתא כדין מטרוניתא עלאה) לְגַבֵּי מַלְכָּא, בְּנָהִירוּ, בְּחֶדְוָה, בְּשָׁלִימוּ, בִּרְעוּתָא. דְּהָא רַבְּיאַת בְּנִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה כְּדְקָא יָאוּת.

וְכַד הַאי יוֹמָא לָא אִשְׁתְּכָחוּ כְּדְקָא יָאוּת, וַוי לוֹן, וַוי לִשְׁלוּחֵיהוֹן, וַוי דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא אִתְרַחֲקַת מִן מַלְכָּא, וְאִימָּא עִלָּאָה אִסְתַּלְקַת, וְלָא נָפִיק מִנָּהּ חֵירוּ לְעָלְמִין. זַכָּאִין אִינּוּן

יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹלִיף לוֹן אוֹרְחוֹי, בְּגִין לְאִשְׁתְּזָבָא מִן דִּינָא, וְיִשְׁתַּכְחוּן זַכָּאִין קַמֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ל') כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם. וּכְתִיב, (יחזקאל ל"ו:כ"ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וְגוֹ'.

פרק מא

(ויקרא כ"ג:ו') וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי שָׁאַל לְרִבִּי אַבָּא, אָמַר לֵיהּ, הָנֵי חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי רָזָא יַקִּירָא הוּא. תָּא חֲזֵי, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא, כָּל חַד וְחַד, בְּאָרְחֵיהּ נַטְלָא. וּבְאָרְחֵיהּ יָתְבָא, וּבְאָרְחֵיהּ אִתְּעַר וְעָבִיד מַאי דְּעָבִיד. הַאי עָשׂוֹר מִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִינּוּן. וְיוֹמָא עֲשִׂירָאָה, בַּעֲשִׂירָאָה קַיְימָא. וְעַל דָּא (שמות י"ב:ג') בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית וְגוֹ'. וְהַאי יוֹמָא, הוּא דִּילֵהּ. וַחֲמִשָּׁה יוֹמִין אָחֳרָנִין, דְּמַלְכָּא הוּא. הַהוּא יוֹמָא דְּאָתֵי עָלֵהּ. דְּהָא חֲמִשָּׁאָה, בֵּיהּ יָתִיב מַלְכָּא, בְּכוּרְסְיֵיא. וּבְכָל אֲתַר בֶּעָשׂוֹר, דְּמַטְרוֹנִיתָא הוּא. חֲמִשָּׁה עָלַיְיהוּ, דְּמַלְכָּא הוּא (ס"א ההוא יומא דעלה בגין דדרגא חמשאה ביה יתיב מלכא בכורסייא, ובכל אתר וכו'). הַהוּא יוֹמָא דְּאָתֵי עָלֵהּ דְּהָא חֲמִשָּׁאָה בֵּיהּ, יָתִיב מַלְכָּא בְּתַרְעָא.

וּבְכָל אֲתַר בֶּעָשׂוֹר דְּמַטְרוֹנִיתָא הוּא, חֲמִשָּׁה עָלַיְיהוּ, דְּמַלְכָּא הוּא. הַהוּא יוֹמָא דְּאָתֵי עָלֵהּ. בְּגִין כְּדֵּ חֲמִשָּׁה יוֹמִין מִיַּרְחָא, לְאוֹרַיְיתָא. וְאִי תֵּימָא שְׁבִיעָאָה, בְּזִמְנָא דְּתָרִין אֲבָהָן מִשְׁתַּכְּחֵי בֵּיהּ, דְּהָא מַלְכָּא בְּהוּ, וּכְדֵין מִתְעַטַּר בְּכוֹלָּא. וְחַד מִלָּה, שְׁבִיעָאָה וַחֲמִשָּׁאָה.

תָּא חֲזֵי, חֲמִשָּׁאָה דִּילֵיהּ הוּא וַדַּאי, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּכְדֵין נָהִיר אַבָּא לְאִימָּא, וְאִתְנְהִירוּ מִנָּהּ חַמְשִׁין תַּרְעִין לְאַנְהָרָא לַחֲמִשָּׁאָה. וְאִי תֵּימָא שְׁבִיעָאָה, בְּגִין דְּמַלְכָּא בִּשְׁלִימוּ דְּאֲבָהָן, וַעֲטָרָה יָרִית מִשְׁבִיעָאָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן. וְעַל דָּא בִּשְׁבִיעָאָה הוּא יוֹמָא דְּמַעֲטָרָא מַלְכָּא בְּעִטְרוֹי, וּכְדֵין יָרִית מַלְכָּא לְאַבָּא וְאִימָּא, דְּמִזְדַּוְּוגִין כַּחֲדָא. וְעַל דָּא כֹּלָּא בְּחַד תַּלְיָיא.

פרק מב

(ויקרא כ"ג:ו') וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (במדבר כ"א:א') וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד. תְּנִינָן, ג' מַתָּנָן עִלָּאִין, אִזְדַּמְנוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי תְּלָתָא אֲחִין: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. מָן, בִּזְכוּת מֹשֶׁה. עֲנָנֵי כָּבוֹד, בִּזְכוּת אַהֲרֹן. בְּאֵר, בִּזְכוּת מִרְיָם. וְכֻלְּהוּ אֶחִידָן לְעֵילָּא. מָן בִּזְכוּת מֹשֶׁה, דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:ד') הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם מִן הַשָּׁמַיִם (דייקא), דָּא מֹשֶׁה. עֲנָנֵי כָּבוֹד בִּזְכוּת אַהֲרֹן, דִּכְתִיב, (במדבר י"ד:י"ד) אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן (אהרן) נִרְאָה אַתָּה יְיָ' וְגוֹ', וּכְתִיב (ויקרא ט"ז:י"ג) וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת. מַה לְהַלָּן, שְׁבָעָה. אַף כָּאן נָמֵי שְׁבָעָה. דְּהָא בַּקְּטֹרֶת שְׁבָעָה עֲנָנִין מִתְקַשְּׁרָן כַּחֲדָא (ועוד). וְאַהֲרֹן רֵישָׁא לְכָל שְׁבָעָה עֲנָנִין הוּא וְהוּא קָשִׁיר לְשִׁית אָחֳרָנִין בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא.

בְּאֵר בְּזְכוּת מְרָיִם, דְּהָא הִיא וַדַּאי בְּאֵר אִתְקְרֵי. וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא, (שמות ב׳:ד׳) וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק לְדַעָה וְגוֹ׳. דָּא הוּא בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וְכֹלָּא קִשׁוּרָא חַד. מֵתָה מְרָיָם, אִסְתַּלָּק בְּאֵר. דִּכְתִיב, (במדבר כ׳:ב׳) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא בָּעָאת בְּאֵר אָחֳרָא לְאִסְתַּלָּקָא, דְּהַוָה שְׁכִיחַ עִמְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. כַּד חָמָאת שִׁיתָּא עֲנָנִין דַּהֲווֹ קְשִׁירִין עָלָהּ, אִתְקַשְׁרַת הִיא בְּהוּ.

מִית אַהֲרֹן, אִסְתַּלְקוּ אינּוּן עֲנָנִין, וְאִסְתַּלָּק עֲנָנָא דְּבֵירָא עִמְהוֹן. אָתָא מֹשֶׁה, אַהְדָּר לְהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ס״ח:י״ט) עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם. לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת וַדַּאי, אינּוּן מַתָּנוֹת דַּהֲווֹ בְּקַדְמִיתָא בְּאֵר וַעֲנָנִין.

בְּאֵר, דָּא בְּאֵר דְּיִצְחָק. עֲנָנִים, אִלֵּין עֲנָנִים דְּאַהֲרֹן. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִפְּנֵי מָה זָכָה אַהֲרֹן לְדָא, בְּגִין דְּאִיהוּ קָשִׁיר בַּעֲנָנִים (נ"א רישא לעננים). וְהוּא אַקְשִׁיר כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא לְכֻלְּהוּ כַּחֲדָא, דְּמִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ עַל יְדוֹי.

תָּא חֲזֵי, עַל כָּל חֶסֶד דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל. קָשִׁיר עִמְּהוֹן ז׳ עֲנָנֵי יְקִירָן, וְקָשִׁיר לְהוּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא עֲנָנָא דִּילָהּ אִתְקְשַׁר בְּשִׁיתָּא אָחֳרָנִין. וּבְכֻלְּהוּ שִׁבְעָה, אַזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ קִשְׁרָא דְּמֵהֵימְנוּתָא נִינְהוּ וְעַל דָּא בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים. מַאי קָא מַיְירֵי. בְּגִין דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ג׳) בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ, דְּיָתִיב תְּחוֹת צִלָּא דְּמֵהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל אינּוּן שְׁנִין דְּקָאִים אַהֲרֹן, הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּצִלָּא דְּמֵהֵימְנוּתָא, תְּחוֹת אִלֵּין עֲנָנִין. בָּתַר דְּמִית אַהֲרֹן, אִסְתַּלָּק עֲנָנָא חַד, דְּהוּא יְמִינָא דְּכֹלָּא. וְכַד הַאי אִסְתַּלָּק, אִסְתַּלָּקוּ כָּל שְׁאָר עִמֵּיהּ (נ"א ענניו) וְאִתְחֲזִיאוּ בְּגִרְיעוּתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (במדבר כ׳:כ״ט) וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן. אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ, אֶלָּא וַיִּירְאוּ. מִיָּד וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים. שְׁמַע דְּאִסְתַּלָּקוּ אינּוּן עֲנָנִים, וּמִית תַּיָּירָא רַבְרְבָא דְּכָל אינּוּן עֲנָנִים אִתְקְשָׁרוּ בֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב וַדַּאי. וְכַד אָתוּ אינּוּן מְאַלְּלִין דְּשַׁדַּר מֹשֶׁה, אָמְרוּ (במדבר י״ג:כ״ט) עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, בְּגִין לְתַבְּרָא לְבַיְיהוּ. דְּהָא בַּעֲמָלֵק אַתְּבַר חֵילֵיהוֹן בְּקַדְמִיתָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וְיִשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי, מַאי קָא מַיְירֵי הָכָא. בָּתַר דְּאִסְתַּלָּקוּ אינּוּן עֲנָנִים. אֶלָּא כְּנַעַן כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית ט׳:כ״ה) וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. הָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּאַפֵּיק גַּרְמֵיהּ מִצִּלָּא דְּמֵהֵימְנוּתָא, אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי עֶבֶד לְעַבְדֵי עַבְדִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כ״א:א׳) וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי. הוּא נָטַל עַבְדִין מִיִּשְׂרָאֵל לְגַרְמֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסּוּכוֹת. כָּל מַאן דְּאִיהוּ מִשָּׁרְשָׁא וְגִזְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת, תְּחוֹת צִלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא. וּמַאן דְּלֵיתֵיהּ מִגִּזְעָא וְשׁוֹרְשָׁא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, לָא יְתִיב בְּהוּ, וְיִפּוֹק גַּרְמֵיהּ מִתְּחוֹת צִלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא.

כְּתִיב (הושע י״ב:ח׳) כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה, דָּא אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם. וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב אָרוּר כְּנַעַן וּבְגִין דְּזָכָה כְּנַעַן דָּא, לְשַׁמְּשָׁא לְאַבְרָהָם, כֵּיוָן דְּשַׁמֵּשׁ לְאַבְרָהָם, יְתִיב תְּחוֹת צִלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, זָכָה לְמֵיפַּק מֵהַהוּא לָטְיָיא דְּאִתְלַטְיָיא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּרָכָה. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:ל״א) וַיֹּאמֶר בֹּא בְרוּךְ יְיָ׳. מַאי קָא מַיְירֵי. דְּכָל מַאן דְּיֵתִיב תְּחוֹת צִלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, אַחֲסִין חֵירוּ לֵיהּ וְלִבְנוֹי לְעָלְמִין, וְאִתְבָּרַךְ בִּרְכָתָא עִלָּאָה, וּמַאן דְּאַפֵּיק גַּרְמֵיהּ מְצִלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, אַחֲסִין גָּלוּתָא לֵיהּ וְלִבְנוֹי, דִּכְתִיב וַיַּלְחֻם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי.

פרק מג

(ויקרא כ״ג:מ״ב) בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ חָסֵר, וְדָא עֲנָנָא חַד, דְּכֻלְּהוּ קְשִׁירִין בֵּיהּ. דִּכְתִיב, כִּי עֲנַן יְיָ׳ עֲלֵיהֶם יוֹמָם. וּכְתִיב, (במדבר י״ד:י״ד) וּבְעַמּוּד עָנָן אַתָּה הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. דָּא הוּא עֲנָנָא דְּאַהֲרֹן, דְּאִקְרֵי יוֹמָם, דִּכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ׳ חַסְדּוֹ. עֲנָנָא חַד, נָטִיל עִמֵּיהּ חֲמֵשׁ אֲחֶרְנִין, וְאִינּוּן שִׁית. וַעֲנָנָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב וּבְעַמּוּד אֵשׁ לָיְלָה, דָּא נָהֳרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, מִנְּהִירוּ דְּאִינּוּן שִׁית.

רעיא מהימנא (ויקרא כ״ג:מ״ב) בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים וְגוֹ׳, פִּקּוּדָא (מ"ה) דָּא, לְיַשֵּׁב בַּסּוּכָּה. וְהָא אוֹקִימְנָא, בְּגִין לְאִתְחַזָּאָה דְּיִשְׂרָאֵל יַתְבֵי בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בְּלָא דְּחִילוּ כְּלָל, דְּהָא מִקַּטְרְגָא אִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ. וְכָל מַאן דְּאִיהוּ בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, יָתִיב בַּסּוּכָּה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת. מַאן דְּאִיהוּ בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּמִזַּרְעָא וְשָׁרְשָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת. וְרָזָא דָּא אִתְּמַר בְּכַמָּה דּוּכְתֵי.

פִּקּוּדָא (מ"ו) בָּתַר דָּא, לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא בְּכָל יוֹמָא, וְקָרְבְּנָא דָּא, לְמֶהֱוֵי חוּלָקָא בְּכֹלָּא, בְּחֶדְוָותָא דִּבְנוֹי. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ אֲחִידָן בְּאִילָנָא. עַנְפִין דִּלְתַתָּא דִּלְגַבֵּי שָׁרְשָׁא דְּאִילָנָא, כֹּלָּא אִתְבָּרְכָן בְּגִין אִילָנָא. אַף עַל גַּב דְּלֵית בְּהוּ תּוֹעִלְתָּא, כֹּלָּא אִתְבָּרְכָאן. וְחֶדְוָותָא דְּיִשְׂרָאֵל בַּאֲבוּהוֹן דִּלְעֵילָּא, יַהֲבֵי חוּלָקָא דִּבְרָכָאן, לְכָל אִינּוּן שְׁאָר עַמִּין, דְּאִית לוֹן אֲחִידוּ, וְאִתְאַחֲדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְכָל אִלֵּין קָרְבְּנִין, לְמֵיהַב מְזוֹנָא, לְאִינּוּן מְמָנָן דִּשְׁאָר עַמִּין, דְּהָא מִגּוֹ רְחִימוּ דְּקָא רָחֲמִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנוֹי, בָּעֵי דְּכֹלָּא יֵהוֹן רְחִימִין דִּלְהוֹן. וְרָזָא דָּא, (משלי ט״ז:ז׳) בִּרְצוֹת יְיָ׳ דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ. אֲפִילּוּ כָּל אִינּוּן מְקַטְרְגֵי עִלָּאֵי כֻּלְּהוּ אֲהַדְּרָן רְחִימִין

לְיִשְׂרָאֵל וְכַד חַיָּילִין דִּלְעֵילָּא אָהֲדָרוּ רְחִימִין לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וְאִי תֵּימָא לְהוֹן הֲווֹ מְקָרְבֵי קָרְבָּנָא, לָאו הָכִי, אֶלָּא כֹּלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק וּמִתְקָרֵב. וְאִיהוּ פָּרִישׁ מְזוֹנָא לְכֻלְּהוּ אוּכְלוּסִין דְּסִטְרִין אָחֳרָנִין, דְּיִתְהֲנוּן בְּהַהוּא דּוֹרוֹנָא דִּבְנוֹ', וְיִתְהַדְּרוּן רְחִימִין דִּלְהוֹן, דְּיִנְדְּעוּן עֵילָּא וְתַתָּא, דְּהָא לֵית עַמָּא כְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן חוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִסְתַּלָּק יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָּא וְתַתָּא כְּדָקָא יָאוּת. וְכָל אוּכְלוּסִין עִלָּאִין פַּתְחֵי וְאַמְרֵי, (שמואל ב ז׳:כ״ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. (תיקונין דף קנ"ב) (ע"כ רעיא מהימנא)

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (ואמר), (ירמיהו ב׳:ב׳) כֹּה אָמַר יְיָ' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ וְגוֹ'. הַאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְמַר, בְּשַׁעֲתָא דַּהֲוַת אַזְלָא בְּמַדְבְּרָא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד: דָּא עֲנָנָא דְּאַהֲרֹן, דְּנַטְלָא בְּחַמֵּשׁ אָחֳרָנִין, דְּאִתְקְשָׁרוּ עָלָךְ, וּנְהִירוּ עָלָךְ. אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ, דְּאִשְׁתְּכָלְלוּ לָךְ, (ס"א וכלהו אשתכללו בך) וְאַעְטָרוּ לָךְ, וְאִתְקִינוּ לָךְ כְּכַלָּה דְּתַעְדֵּי תַּכְשִׁיטָהָא. וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ יָתִיב בְּמָדוֹרָא דָּא, צַלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, שְׁכִינְתָּא פָּרְסָא גַּדְפָּהָא עֲלֵיהּ מִלְּעֵילָּא, וְאַבְרָהָם וַחֲמִשָּׁה צַדִּיקַיָּיא אָחֳרָנִין שַׁוְיִין מָדוֹרֵיהוֹן עִמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אַבְרָהָם וַחֲמִשָּׁה צַדִּיקַיָּיא, וְדָוִד מַלְכָּא, שַׁוְיִין מָדוֹרֵיהוֹן עִמֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים. שִׁבְעַת יָמִים כְּתִיב, וְלָא בְּשִׁבְעַת יָמִים. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ' אֶת הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶהֱדֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, בְּאַנְפִּין נְהִירִין, בְּאוּשְׁפִּיזִין אִלֵּין דְּשַׁרְיִין עִמֵּיהּ.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים, וּלְבָתַר יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת. בְּקַדְמִיתָא תֵּשְׁבוּ, וּלְבָתַר יֵשְׁבוּ. אֶלָּא, קַדְמָאָה לְאוּשְׁפִּיזֵי. תְּנֵינָא, לִבְנֵי עֶלְמָא. קַדְמָאָה לְאוּשְׁפִּיזֵי, כִּי הָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, כַּד הֲוָה עָיֵיל לְסוּכָּה הֲוָה חָדֵי, וְקָאִים עַל פִּתְחָא לְסוּכָּה מִלְּגָאו, וְאָמַר נְזַמֵּן לְאוּשְׁפִּיזִין. מְסַדֵּר (נ"א נסדר) פָּתוֹרָא, וְקָאִים עַל רַגְלוֹהִי, וּמְבָרֵךְ, וְאוֹמֵר בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים. תֵּיבוּ אוּשְׁפִּיזִין עִלָּאִין, תֵּיבוּ. תֵּיבוּ אוּשְׁפִּיזֵי מְהֵימְנוּתָא, תֵּיבוּ. אָרִים (ס"א אסחי) יָדוֹי, וְחָדֵי, וְאָמַר זַכָּאָה חוּלָקָנָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ וְגוֹ', וַהֲוָה יָתִיב.

תְּנֵינָא, לִבְנֵי עֶלְמָא, דְּמַאן דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּעַמָּא וּבְאַרְעָא קַדִּישָׁא, יָתִיב בְּצִלָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, לְקַבְּלָא אוּשְׁפִּיזִין, לְמֶחְדֵּי בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי וּבָעֵי לְמֶחְדֵּי לְמַסְכְּנֵי. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּחוּלָקָא דְּאִינּוּן אוּשְׁפִּיזִין דְּזַמִּין דְּמַסְכְּנֵי הוּא. וְהַהוּא דְּיָתִיב בְּצִלָּא דָּא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְזַמִּין אוּשְׁפִּיזִין אִלֵּין עִלָּאִין, אוּשְׁפִּיזֵי מְהֵימְנוּתָא, וְלָא יָהִיב לוֹן חוּלָקֵיהוֹן,

כֻּלְּהוּ קַיְימֵי מִנַּיְהּ, וְאַמְרֵי (משלי כ"ג:ו') אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְגוֹ', אִשְׁתְּכַח דְּהַהוּא פָּתוֹרָא דְּתַקִּין, דִּילֵיהּ הוּא, וְלָאו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלֵיהּ כְּתִיב (מלאכי ב':ג') וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם וְגוֹ', פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם, וְלָא חַגֵּי. וַוי לֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין אוּשְׁפִּיזֵי מְהֵימְנוּתָא קַיְימֵי מִפָּתוֹרֵיהּ.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, אַבְרָהָם, כָּל יוֹמוֹי הֲוָה קָאִים בְּפָרָשַׁת אוֹרְחִין, לְזַמְּנָא אוּשְׁפִּיזִין, וּלְתַקָּנָא לוֹן פָּתוֹרֵי, הַשְׁתָּא, דְּמִזַּמְּנִין לֵיהּ, וּלְכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא, וּלְדָוִד מַלְכָּא, וְלָא יָהֲבִין לוֹן חוּלָקֵיהוֹן, אַבְרָהָם קָאִים מִפָּתוֹרָא, וְקָרֵי, (במדבר ט"ז:כ"ו) סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה. וְכֻלְּהוּ סַלְקִין אֲבַתְרֵיהּ. יִצְחָק אָמַר, (משלי י"ג:כ"ה) וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר. יַעֲקֹב אָמַר, (משלי כ"ג:ח') פִּתְּךָ אֲכַלְתָּ תְּקִיאֶנָּה. וּשְׁאָר כָּל צַדִּיקַיָּיא אָמְרֵי, (ישעיהו כ"ח:ח') כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה בְּלִי מָקוֹם.

דָּוִד מַלְכָּא אָמַר, (חסר כאן) וְאַשְׁלִים דִּינוֹי, דִּכְתִיב, (שמואל א כ"ה:ל"ח) וַיְהִי כַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים וַיִּגֹּף יְיָ' אֶת נָבָל וַיָּמֹת. מַאי קָא מַיְירֵי. בְּגִין דְּדָוִד שָׁאַל לְנָבָל, וְאִתְעֲבִיד לֵיהּ אוֹשְׁפִּיזָא, וְלָא בָּעָא. וְדָא זַמִּין לֵיהּ, וְלָא יָהֲב לֵיהּ חוּלָקָא, וּבְאִינּוּן עֲשָׂרָה יוֹמִין דְּדָוִד מַלְכָּא דְּאִין עָלְמָא, אִתְּדָן עָלֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאַשְׁלִים לֵיהּ בִּישׁ יַתִּיר מִנָּבָל.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (בגין כך) אוֹרַיְיתָא לָא אִטְרַח עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ יַתִּיר, אֶלָּא כְּמָה דְּיָכִיל, דִּכְתִיב, (דברים ט"ז:י"ז) אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ וְגוֹ'. וְלָא לֵימָא אִינִישׁ אֶכּוֹל וְאֶשְׁבַּע וְאַרְווֹי בְּקַדְמֵיתָא, וּמַה דְּיִשְׁתְּאַר אֶתֵּן לְמִסְכְּנֵי, אֶלָּא רֵישָׁא דְּכֹלָּא דְּאוּשְׁפִּיזִין הוּא, וְאִי חַדֵּי לְאוּשְׁפִּיזִין וְרַוִּי לוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי עִמֵּיהּ, וַאֲבְרָהָם קָרֵי עָלֵיהּ, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְגוֹ'. וְיִצְחָק קָאֲרֵי עָלֵיהּ, (ישעיהו נ"ד:י"ז) כָּל כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי, דָּוִד מַלְכָּא אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּכָל זַיְינִין דְּמַלְכָּא, וּקְרָבִין דְּמַלְכָּא, בִּידוֹי דְּדָוִד אִתְפְּקָדוּ, אֲבָל יִצְחָק קָאָמַר, (תהילים קי"ב:ב') גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ וְגוֹ', הוֹן וְעוֹשֶׁר וְגוֹ'.

יַעֲקֹב אָמַר, (ישעיהו נ"ח:ח') אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹ', שְׁאָר צַדִּיקַיָּיא אָמְרֵי, (ישעיהו נ"ח:ח') וְנָחֲךָ יְיָ' תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ וְגוֹ', דָּוִד מַלְכָּא אָמַר, (ישעיהו נ"ד:י"ז) כָּל כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח, דְּהָא הוּא עַל כָּל זַיְינֵי עָלְמָא אִתְפְּקַד. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּזָכֵי לְכָל הַאי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. **רעיא מהימנא** פִּקּוּדָא (מ"ז) דְּא לְיטוֹל לוּלָב בְּהַהוּא יוֹמָא בְּאִינּוּן זִינִין דִּילֵיהּ וְהַאי רָזָא אוֹקִימְנָא וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּהָנֵי יוֹמִין וְחַדֵּי בְּהוֹן. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל נַטְלֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחוּלָקֵיהוֹן

וְחַדָּאן בֵּיהּ. וְדָא הוּא רָזָא דְּלוּלָב. וּמִינִין דְּבֵיהּ דְּאִיהוּ רָזָא דִּיוּקְנָא דְּאָדָם וְהָא אִתְּמַר. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק מד

(ויקרא כ"ג:מ') וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגוֹ', רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ישעיהו מ"ג:ז') כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי, דָּא אָדָם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ בִּשְׁמֵיהּ (נ"א בדיוקניה), דִּכְתִיב, (בראשית א':כ"ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וְקָרָא לֵיהּ בִּשְׁמֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאַפִּיק קְשׁוֹט וְדִינָא בְּעָלְמָא, וְאִקְרֵי אֱלֹהִים, דִּכְתִיב, (שמות כ"ב:כ"ז) אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל.

קָרָא לֵיהּ בִּשְׁמֵיהּ, דִּכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְשַׁפִּיר. הָא אוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּזַוּוגָא אִתְּמַר. וְכַךְ הוּא בְּזַוּוגָא דְּתַרְוַיְיהוּ, בְּצֶלֶם וּדְמוּת. וְאָדָם מִדְּכָר וְנוּקְבָּא נָפַק.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אַשְׁכַּחְנָא, דִּבְשַׁעֲתָא דְּזַוּוגָא אִשְׁתְּכַח לְתַתָּא, שְׁדַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד דְּיוּקְנָא כְּפַרְצוּפָא דְּבַר נָשׁ, רְשִׁימָא חֲקִיקָא בְּצוּלְמָא, וְקַיְימָא עַל הַהוּא זַוּוגָא. וְאִלְמָלֵא אִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְעֵינָא לְמֶחֱזֵי, חָמֵי בַּר נָשׁ עַל רֵישֵׁיהּ חַד צוּלְמָא, רְשִׁימָא כְּפַרְצוּפָא דְּבַר נָשׁ, וּבְהַהוּא צוּלְמָא אִתְבְּרֵי בַּר נָשׁ, וְעַד דְּקַיְימָא (ס"א ועד לא קיימא) הַהוּא צוּלְמָא דְּשַׁדַּר לֵיהּ מָאֲרֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, וְיִשְׁתְּכַח תַּמָּן, לָא אִתְבְּרֵי בַּר נָשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

הַהוּא צֶלֶם אִזְדַּמַּן לְקֶבְלֵיהּ, עַד דְּנָפִיק לְעָלְמָא. כַּד נָפַק, בְּהַהוּא צֶלֶם אִתְרַבֵּי, בְּהַהוּא צֶלֶם אָזִיל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ל"ט:ז') אַךְ (שמות קמ"ב ע"ב, י"ג ע"ב, מ"ב) בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. וְהַאי צֶלֶם אִיהוּ מִלְּעֵילָּא.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן רוּחִין נְפָקָן מֵאַתְרַיְיהוּ, כָּל רוּחָא וְרוּחָא אִתְתָּקַן קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּתִקּוּנֵי יְקָר, בְּפַרְצוּפָא דְּקָאִים בְּהַאי עָלְמָא. וּמֵהַהוּא דְּיוּקְנָא תִּקּוּנָא יְקָר, נָפִיק הַאי צֶלֶם. וְדָא תְּלִיתָאָה לְרוּחָא, וְאִקְדִּימַת בְּהַאי עָלְמָא, בְּשַׁעֲתָא דְּזַוּוגָא אִשְׁתְּכַח. וְלֵית לָךְ זַוּוגָא בְּעָלְמָא, דְּלָא אִשְׁתְּכַח צֶלֶם בְּגַוְונַיְיהוּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, הַאי צֶלֶם קַדִּישָׁא, וּמֵאֲתַר קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח בְּגַוְונַיְיהוּ. וּלְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, צֶלֶם מֵאִינּוּן זִינִין בִּישִׁין. מִסִּטְרָא דְּמִסְאֲבוּתָא אִשְׁתְּכַח בְּגַוְונַיְיהוּ. וְעַל דָּא, לָא לִיבְעֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ, לְאִתְעָרְבָא צוּלְמָא דִּילֵיהּ, בְּצוּלְמָא דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, בְּגִין דְּהַאי קַדִּישָׁא, וְהַאי מִסְאֲבָא. תָּא חֲזֵי מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל וּלְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְכוּ'. (עד דמלכא דזמין אושפיזין. זה המאמר כתוב בפרשת ויחי יעקב דף ר"ך עמוד א' שורה א' (ושייך כאן) ואלו החילופים מצאתי בין הכתוב בהעתק לבין הכתוב שם. שורה כ"ב במקום עלמין מצאתי צולמין. שורה כ"ה במקום יעדי דיני גריע.

שם במקום ידה מצאתי דינא. שורה ל"א מי יתן ערב ודא כד נהרא סיהרא ולילי‍א אתתקן בנהורא. שורה ל"ה עובדין מצאתי ברייז. עמוד ב' שורה ה' ביה חילא. שורה ו' יצרתיו היינו וענף עץ עבות. אף עשיתיו. שורה י"ד לחירו ועל דא קרינא ליה יום הראשון דא בספרא דאגדתא ושפיר הוא. שורה כ"ד דאבא בגין כך כלא יאה ולא בסימא לפירין ולא עביד פירין. שורה כ"ה הדין צ"ל תרין. שורה כ"ו לבירא ד"א. שורה כ"ט יעקב צ"ל בירא. שורה ל"א דא בדא צ"ל דא בלא דא. שורה ל"ג צ"ל אף על גב דבהאי נחל דינא לא אשתכח ביה. שורה ל"ה צ"ל דצדיק איבא וכנישו רברבא נפקי מנייהו. שורה ל"ו צ"ל מנייהו לא איבא ולא טעמא. שם וכלא שפיר ועל דא אתרוג בשמאלא. ובסוף המאמר מצאתי כתוב דכתיב).

פרק מה

דִּכְתִיב (במדבר כ"ט:ל"ה) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם, דְּהָא יוֹמָא דָּא, מִמַּלְכָּא הוּא בִּלְחוֹדוֹי, חֶדְוָותָא דִּילֵיהּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. מִתַּל לְמַלְכָּא דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזִין, אִשְׁתְּדַלוּ בְּהוּ כָּל בְּנֵי הֵיכָלֵיהּ, לְבָתַר אָמַר מַלְכָּא, עַל כֵּן אֲנָא וְאַתּוּן אִשְׁתְּדַלְנָא כֻּלְּהוּ בְּאוּשְׁפִּיזִין, וּקְרַבְתּוּן קָרְבְּנִין עַל שְׁאָר עַמִּין בְּכָל יוֹמָא, מִכָּאן וּלְהַלְאָה, אֲנָא וְאַתּוּן נֶחֱדֵי יוֹמָא חַד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. לָכֶם: לְקָרְבָּא קָרְבְּנִין עֲלַיְיכוּ. אֲבָל אוּשְׁפִּיזֵי מְהֵימְנוּתָא, בְּמַלְכָּא מִשְׁתַּכְחֵי תְּדִירָא. וּבְיוֹמָא דְּחֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּפֵי עִמֵּיהּ, וּמִשְׁתַּכְחָן. וְעַל דָּא כְּתִיב, עֲצֶרֶת, תַּרְגּוּמוֹ: כְּנִישׁוּ.

וְהַאי יוֹמָא, יַעֲקֹב הוּא רֵישָׁא לְחֶדְוָותָא, וְכָל אִינּוּן אוּשְׁפִּיזֵי חֲדָאן עִמֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים ל"ג:כ"ט) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ. וּכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:ג') וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

(ויקרא כ"ד:ב') וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר וְגוֹ', אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל אֲמַאי אַסְמִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּרָשָׁה דָּא, לְפָרָשַׁת מוֹעֲדִים. אֶלָּא, כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין עִלָּאִין, כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין לְאַדְלָקָא מְשַׁח רְבוּת עִלָּאָה, וְהָא אִתְּמַר. וְעַל יְדֵיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מִתְבָּרְכָאן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְאַדְלִיקוּ בּוּצִינִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (משלי כ"ז:ט') שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, חֶדְוָותָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים ל"ב:י"א) שִׂמְחוּ בַיְיָ' וְגִילוּ צַדִּיקִים, (שמחו ביי' כמה דאת אמר) וּכְתִיב, (תהילים קי"ח:כ"ד) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ' נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ. וְאוֹקְמוּהָ, דְּהָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נ"א במועדיא) בָּעֵי לְמֶחְדֵּי, וּלְאַנְהָרָא אַנְפִּין, וְיִשְׁתְּכַח בַּר נָשׁ בְּחֶדְוָה, בְּגִין דְּהַהוּא חֶדְוָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי, דִּכְתִיב נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ בְּיוֹמָא. בּוֹ: בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

שִׂמְחוּ בַיְיָ', כַּד דִּינִין אִתְכַּפְיָין, וְרַחֲמֵי אִתְעָרוּ, וְכַד מִתְעָרֵי רַחֲמֵי, כְּדֵין וְגִילוּ צַדִּיקִים, (כתיב) צַדִּיק וְצֶדֶק מִתְבָּרְכָאן כַּחֲדָא, דְּאִקְרוּן צַדִּיקִים, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּהָא אִלֵּין מִתְבָּרְכָאן (ס"א מברכין) לְעָלְמִין, וְחֶדְוָון לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ. וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב, אִלֵּין בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּהוּ.

וּבְכֹלָּא, בָּעֵי עוֹבָדָא לְאַתְעָרָא לְעֵילָּא. תָּא חֲזֵי, מַאן דְּאָמַר דְּלָא בַּעְיָא עוֹבָדָא בְּכֹלָּא, אוֹ מִלִּין לְאַפָּקָא לוֹן וּלְמֶעְבַּד קָלָא בְּהוּ, תִּיפַח רוּחֵיהּ. וְהָא הָכָא פָּרְשָׁתָא דָּא אוֹכַח, אַדְלָקוּת בּוּצִינָיָא, וּקְטֹרֶת בּוֹסְמִין, (כחדא בגין) דִּכְתִיב שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. (ובהאי) וּבְעוֹבָדָא דָּא אִשְׁתְּכַח אַדְלָקוּתָא לְעֵילָּא וְחֶדְוָותָא לְתַתָּא (ס"א אדלקותא וחדוותא לעילא ותתא) וְאִתְקַשְּׁרוּתָא כַּחֲדָא כְּדְקָא יֵאוֹת. (ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִזְּבֵּחַ דִּלְתַתָּא, אַתְעַר מִזְּבֵּחַ אָחֳרָא. כֹּהֵן דִּלְתַתָּא, אַתְעַר כֹּהֵן אָחֳרָא. בְּעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, אַתְעַר עוֹבָדָא לְעֵילָּא.

פרק מו

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יִצְחָק הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"ג) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ' מְכֻבָּד וְגוֹ', וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ שַׁפִּיר. אֲבָל מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר מָה הוּא. וּמַאי גְּרִיעוּתָא הוּא לְשַׁבָּת.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי גְּרִיעוּתָא הוּא, דְּלֵית לָךְ מִלָּה וּמִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּלֵית לָהּ קָלָא, וְסַלְקָא לְעֵילָּא, וְאִתְעַר מִלָּה אָחֳרָא. וּמַאי הוּא. הַהוּא דְּאִקְרֵי חוֹל, (לעילא) מֵאִינּוּן יוֹמִין דְּחוֹל. וְכַד אִתְעַר חוֹל בְּיוֹמָא קַדִּישָׁא, גְּרִיעוּתָא הוּא לְעֵילָּא וַדַּאי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שָׁאֲלֵי עָלֵיהּ, מַאן הוּא דְּבָעֵי לְאַפְרָשָׁא זִווּגָא דִּילָן. מַאן הוּא דְּבָעֵי חוֹל הָכָא. עַתִּיקָא קַדִּישָׁא לָא אִתְחֲזֵי, וְלָא שַׁרְיָא עַל חוֹל.

בְּגִין כַּךְ, הִרְהוּר מוּתָּר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהִרְהוּר לָא עָבִיד מִדֵּי וְלָא אִתְעֲבִיד מִנֵּיהּ קָלָא, וְלָא סָלִיק. אֲבָל לְבָתַר דְּאַפִּיק מִלָּה מִפּוּמֵיהּ, הַהוּא מִלָּה אִתְעֲבִיד קָלָא, וּבָקַע אֲוִירִין וּרְקִיעִין, וְסַלְקָא לְעֵילָּא, וְאִתְעַר מִלָּה אָחֳרָא. וְעַל דָּא מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר כְּתִיב. וּמַאן דְּאַפִּיק מִלָּה קַדִּישָׁא מִפּוּמֵיהּ, מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, אִתְעֲבִיד מִנֵּיהּ קָלָא, וְסָלִיק לְעֵילָּא, וְאִתְעָרוּ קַדּוּשֵׁי מַלְכָּא עִלָּאָה, וּמִתְעַטְּרָן בְּרֵישֵׁיהּ, וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק מז

אָמַר לֵיהּ, וּדַאי הָכִי הוּא. וְהָא שְׁמַעְנָא מִלָּה. אֲבָל מַאן דְּשָׁאֲרִי בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבָּתָא, עָבִיד גְּרִיעוּתָא לְשַׁבָּת, אוֹ לָא. אִי תֵּימָא דְּלָא עָבִיד גְּרִיעוּתָא, הָא סְעוּדָתֵי דִּמְהֵימְנוּתָא בָּטִיל מִנֵּיהּ, וְעוֹנְשֵׁיהּ סַגִּי, הָא חֶדְוָותָא דְּשַׁבָּת בָּטִיל מִנֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ, מִלָּה דָּא שְׁמַעְנָא, דְּדָא הוּא דְּאַשְׁגְּחָן עֲלֵיהּ מִלְּעֵילָּא, מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. בְּגִין דְּהַאי יוֹמָא, חֶדְוָותָא הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא. חֶדְוָותָא דְּכָל חֶדְוָון. חֶדְוָותָא, דְּכָל מְהֵימְנוּתָא בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח. וַאֲפִילּוּ רְשָׁעִים דְּגֵיהִנָּם נַיְחִין בְּהַאי יוֹמָא. וְהַאי בַּר נָשׁ לֵית לֵיהּ חֶדְוָה, וְלֵית לֵיהּ נַיְחָא, וְשַׁנְיָא דָּא מִכָּל עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כֻּלְּהוּ שְׁאַלִּין עֲלֵיהּ, מַאי שַׁנְיָא דְּפָלַנְיָא הוּא בְּצַעֲרָא.

וּבְשַׁעֲתָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְגְּלֵי בְּהַאי יוֹמָא, וְאִשְׁתְּכַח הַאי בְּצַעֲרָא, צְלוֹתֵיהּ סַלְקָא וְקַיְימָא קַמֵּיהּ, כְּדֵין אִתְקְרְעוּ כָּל גְּזֵרֵי דִּינִין דְּאִתְגְּזָרוּ עָלֵיהּ, וַאֲפִילּוּ אִסְתְּכָמוּ בְּבֵי דִּינָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה לְבִישׁ, כֹּלָּא אִתְקְרַע, בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּעַתִּיקָא אִתְגַּלְיָיא, כָּל חֵירוּ וְכָל חֵידוּ אִשְׁתְּכַח, בְּגִין דְּאִתְגַּלְיָיא בְּהִלּוּלָא דְּמַלְכָּא.

וְעַל דָּא תְּנֵינָן, קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה. מַאן שִׁבְעִין שָׁנָה. אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּאִסְכְּמוּ עָלֵיהּ כָּל אִינּוּן שִׁבְעִין כִּתְרֵי מַלְכָּא, דְּהוּא אִתְחֲזֵי בְּהוּ, כֹּלָּא אִתְקְרַע. בְּגִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא נָטִיל (ס"א בטיל ליה והני) לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וְהָנֵי מִלֵּי, כַּד מִתְעָרֵי עָלֵיהּ בְּחֶלְמָא בְּלֵילְיָא דְּשַׁבְּתָא.

לְמַלְכָּא דַּעֲבֵיד הִלּוּלָא לְבָרְיהּ, וְגָזַר חֶדְוָה עַל כֹּלָּא. בְּהַאי יוֹמָא דְּהִלּוּלָא, כָּל עָלְמָא הֲווֹ חֲדָאן, וּבַר נָשׁ חַד הֲוָה עָצִיב, תְּפִיס בְּקוּלְרָא. אָתָא מַלְכָּא לְחֶדְוָותָא, חָמָא כָּל עַמָּא חֲדָאן כְּמָה דְּאִיהוּ גָּזַר. זָקַף עֵינוֹי, חָמָא הַהוּא בַּר נָשׁ תְּפִיס בְּקוּלְרָא עָצִיב. אָמַר, וּמַה כָּל בְּנֵי עָלְמָא חֲדָאן בְּהִלּוּלָא דִּבְרִי, וְדָא תְּפִיס בְּקוּלְרָא. מִיַּד פָּקִיד וְנַפְקֵי לֵיהּ, וְשָׁאֲרוּ לֵיהּ מְקוּלְרֵיהּ. (ס"א מקטרוי)

כַּךְ הַאי דְּשָׁאֲרִי בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבְּתָא, כָּל עָלְמָא חֲדָאן, וְאִיהוּ עָצִיב, וְהַאי אִתְפַּס בְּקוּלְרָא. בְּשַׁעֲתָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְגַּלְיָיא בְּהַאי יוֹמָא, וְאִשְׁתְּכַח הַאי בַּר נָשׁ תְּפִיס בְּקוּלְרָא, אַף עַל גַּב דְּאִסְכְּמוּ עָלֵיהּ כָּל אִינּוּן שִׁבְעִין שְׁנִין דְּאַמָּרָן, כֹּלָּא אִתְקְרַע, וְלָא שָׁאֲרֵי עָלֵיהּ דִּינָא. בְּיוֹמָא אָחֳרָא אִית בֵּיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַע לֵיהּ, בְּהַהוּא יוֹמָא, כָּל שֶׁכֵּן שַׁבָּת.

דְּלֵית לָךְ יוֹם דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חֵילָא, וּמַאן דְּשָׁאֲרֵי בְּתַעֲנִיתָא דְּחֶלְמָא בְּהַהוּא יוֹמָא, לָא סָלִיק הַהוּא יוֹמָא עַד דְּקָרַע דִּינֵיהּ. אֲבָל לָאו דְּשִׁבְעִים שָׁנָה כְּיוֹמָא דְּשַׁבָּת. בְּגִין כָּךְ, בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, וְלָא בְּיוֹמָא אָחֳרָא, דְּלֵית רְשׁוּ לְיוֹמָא עַל יוֹמָא אָחֳרָא. כָּל יוֹמָא, מַה דְּאִירַע בְּיוֹמֵיהּ, עָבִיד. דְּלָא אִירַע בְּיוֹמֵיהּ, לָא עָבִיד. וְעַל דָּא לָא לִבְעֵי לֵיהּ לְאֱינָשׁ לְסַלְקָא לֵיהּ מִיּוֹמָא דָּא לְיוֹמָא אָחֳרָא. וּבְגִין כָּךְ, דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ תְּנֵינָן, וְלָא דְּבַר יוֹם לְיוֹמָא אָחֳרָא.

וְתָא חֲזֵי, לְאוֹ לְמַגָּנָא מִתְעָרֵי עָלֵיהּ בְּחֶלְמָא, בְּגִין לְמִתְבַּע עָלֵיהּ רַחֲמֵי. וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא מִתְעָרֵי עָלֵיהּ, וְלָא אוֹדְעוּ לֵיהּ בְּחֶלְמָא, דְּהָא אִקָּרֵי רָע. וּבְגִינֵי כָּךְ, (תהילים ה':ה') לֹא יְגוּרְךָ רָע כְּתִיב. וּכְתִיב (משלי י"ט:כ"ג) בַּל יִפָּקֵד רָע, בַּל יִפָּקֵד, בְּגִין דְּאִיהוּ רָע.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"ג) מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר, כֵּיוָן דִּכְתִיב מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ, מַהוּ וְדַבֵּר דָּבָר. אֶלָּא, עַד דְּיִגְזַר מִלָּה כְּדְקָא יָאוֹת, וְיִמַלֵּל לֵיהּ. וַדַּאי כַּךְ הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְדַבֵּר דָּבָר. זַכָּאִין אינוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עָלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס"ג:ח') וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ.

פרק מח

(ויקרא כ"ד:י') וַיֵּצֵא בֶּן אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית וְהוּא בֶּן אִישׁ מִצְרִי וְגוֹ'. וַיֵּצֵא, רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, נָפַק מִכְּלָלָא דְּיִחוּלָקָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּנָפַק מִכְּלָלָא דְּכוֹלָא, נָפַק מִכְּלָלָא דְּמְהֵימְנוּתָא. וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל מַאן דְּאָתֵי מִזּוּהֲמָא דְּזַרְעָא, לְסוֹף גַּלְיָיה לֵיהּ קַמֵּי כּוֹלָּא. מַאן גָּרִים לֵיהּ, זוּהֲמָא דְּחוּלָקָא בִּישָׁא דְּאִית בֵּיהּ. דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בִּכְלָלָא דְּיִשְׂרָאֵל.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (משלי כ"ה:ב') כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר וּכְבוֹד מְלָכִים חֲקוֹר דָּבָר. כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר, דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְגַלָּאָה מִלִּין סְתִימִין, דְּלָא אִתְמְסָרוּ לְאִתְגַּלְיָיא. מִלִּין דְּחִפָּא לוֹן עַתִּיק יוֹמִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ג:י"ח) לֶאֱכוֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק. לֶאֱכוֹל לְשָׂבְעָה, עַד הַהוּא אֲתַר דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ וְלָא יַתִּיר. וְעִם כָּל דָּא, וְלִמְכַסֶּה עָתִיק, לְמִכַסֶּה עָתִיק וַדַּאי.

דָּבָר אַחֵר, לֶאֱכוֹל לְשָׂבְעָה, אינוּן חַבְרַיָּיא דְּיַדְּעִין אָרְחִין וּשְׁבִילִין לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח מְהֵימְנוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת. כְּגוֹן דָּרָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן שְׁאַרֵי בְּגַוּוּיהּ. וְלִמְכַסֶּה עָתִיק, מִדְּרִין אֲחֲרָנִין דְּהָא כֻּלְּהוֹן לָא אִתְחָזוּן לֶאֱכוֹל וּלְשָׂבְעָה וּלְאִתְגַּלְיָיא מִלִּין בְּגַוְוייהוּ, אֶלָּא לְמִכַסֶּה עָתִיק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ה':ה') אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ.

בְּיוֹמוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, הֲוָה בַּר נָשׁ אָמַר לְחַבְרֵיהּ, פְּתַח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְּבָרֶיךָ. בָּתַר דְּשָׁכִיב, הֲווֹ אָמְרֵי, אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ וְגוֹ'. בְּיוֹמוֹי, לֶאֱכוֹל לְשָׂבְעָה. בָּתַר דְּשָׁכִיב, וְלִמְכַסֶּה עָתִיק. דְּחַבְרַיָּיא מְגַמְגְּמֵי, וְלָא קַיְימֵי בְּמִלִּין. דָּבָר אַחֵר, לֶאֱכוֹל לְשָׂבְעָה: בְּאִינּוּן מִלִּין דְּאִתְגַּלְיָין. וְלִמְכַסֶּה עָתִיק: בְּאִינּוּן מִילִּין דְּאִתְחַפְיָין.

וַיִּקוֹב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם, מַהוּ וַיִּקוֹב. רִבִּי אַבָּא אָמַר, וַיִּקּוֹב וַדַּאי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים ב י"ב:י') וַיִּקּוֹב חוֹר בְּדַלְתּוֹ, נָקִיב מַה דְּהֲוָה סָתִים. וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלוֹמִית בַּת דִּבְרִי, עַד כָּאן סְתִים שְׁמָא דְּאִמֵּיהּ, כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיִּקּוֹב, נָקִיב שְׁמָא דְּאִמֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, אִי לָאו דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא קַיְימָא בְּעָלְמָא, לָא אַרְשִׁינָא לְגַלָּאָה, (מכאן והלאה) דְּהָא לָא אִתְיְיהִיב מִלָּה דָּא לְגַלָּאָה אֶלָּא לְחַבְרַיָּיא, דְּאִינּוּן בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא (דאי לאו). תִּיפַּח רוּחֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּאַתְיָין לְגַלָּאָה, לְאִינּוּן דְּלָא יַדְּעִי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶּן הַיִּשְׂרְאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, הַאי קְרָא הָא אוֹקִימְנָא, אֲבָל דָּא בַּר אִינְתּוּ אֲחֲרָא דַּאֲבוֹי, בַּעְלָהּ דִּשְׁלוֹמִית הֲוָה. וְכֵיוָן דְּאָתָא הַהוּא מִצְרָאָה עָלָהּ,

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, תָּב לְבֵיתָא וְיַדַּע מִלָּה, אִתְפְּרַשׁ מִנֵּהּ וְלָא אָתָא עָלֵהּ. וְנָטַל אִינְתּוּ אָחֳרָא, וְאוֹלִיד לְהַאי, וְאִקְרֵי אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, וְאָחֳרָא בֶּן הַיִּשְׂרְאֵלִית. אִי אִינּוּן אִינְצוּ הָכָא כַּחֲדָא, מַאי קָא בָּעֵי הָכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא. וַאֲמַאי קִלֵּל שְׁמָא קַדִּישָׁא.

אֶלָּא, אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי אָמַר מִלָּה מֵאִמֵּיהּ, מִגּוֹ קְטָטָה. מִיַּד וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיִּקֹּב חוֹר בְּדַלְתּוֹ. רָזָא דְּמִלָּה, נָטַל ה' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָיֵיט, לְאַגָּנָא עַל אִמֵּיהּ. וְדָא הוּא נְקִיבָא, דְּאִיהוּ נָקִיב וּפָרִישׁ שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְלִמְחַצְּדֵי חַקְלָא אִתְּמַר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי ל׳:כ׳) זֹאת אִשָּׁה מְנָאֲפֶת וְגוֹ', זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְּעִין מִלָּה, וּמְכַסְּיִין לָהּ. וְעַל דָּא אִתְּמַר, (משלי כ״ה:ט׳) רִיבְךָ רִיב אֶת רֵעֶךָ וְסוֹד אַחֵר אַל תְּגַל.

ה' בַּתְרָאָה, הֲוַת נוּקְבָא דְּיָנְקָא בִּתְרִין סִטְרִין, בְּגִין כַּךְ נַטְלָא זַיְינִין דְּמַלְכָּא, וְנַקְמַת נִקְמָתָא, דְּכְתִיב הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל. עַל דָּא כְּתִיב, אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, דְּחִילוּ דְּאִימָּא אַקְדִּים לְאַבָּא. וְזַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק מט

(ויקרא כ״ד:ט״ו) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו סְתִים. וּבְגִין דְּאָמַר אֱלֹהָיו סְתָם, לְכַךְ וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. דְּהָא לָא יַדְעִינָן מַאן הוּא אֱלֹהָיו, מַאן דַּחֲלָא דִּילֵיהּ, אִי אֶחָד מִן הַשָּׂרִים, אוֹ חַד מִן כּוֹכְבַיָּיא, אוֹ חַד מִדִּבְרֵי עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי צַדִּיק גָּמוּר הוּא, לָא יִתְעַר (ס"א מלה) חֵילֵיהוֹן, וְכֵיוָן דְּאִתְעַר מִלָּה דָּא, חַיִּישִׁינָן מִינּוּת אִזְדְּרִיקַת בֵּיהּ, וְלָא יְמוּת (ס"א אמר רבי יוסי, אפילו צדיק גמור לא ימות) עַל דָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ מִלָּה סְתִים.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, דָּאִין לֵיהּ לְטָב בְּהָא, דְּאִי אָמַר אֱלֹהַי, יָכִיל לְמִטְעָן אֱלֹהַי דְּהַוָה עַד הַשְׁתָּא, דְּאִתְמַשְׁכְּנָא אֲבָתְרֵיהּ בְּלַבָּאי, וְהַשְׁתָּא אַהֲדְרָנָא לָקֳבְלָא מֵהֵימְנוּתָא עִלָּאָה. אֲבָל אִי אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים, אוֹ יְיָ', וְנָקִיב לֵיהּ בִּשְׁמָא, הַאי לֵית לֵיהּ לְמִטְעָן בְּהַאי, בְּגִין דְּדָא הוּא מְהֵימְנוּתָא דִּכְלָּא, וְכָל אֵת וְאֵת (צ"ב ע"ב) דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דָּא, סַלְקָא לִשְׁמָא שְׁלֵימָא. (ס"א לשבחא) דָּבָר אַחֵר וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה, אֲמַאי. אֶלָּא כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. אֲבָל הָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, בַּעֲלָהּ דִּשְׁלוֹמִית הֲוָה. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּרֵיהּ דְּבַעְלָהּ דִּשְׁלוֹמִית מֵאִנְתּוּ אָחֳרָא הֲוָה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, נָצוּ כַּחֲדָא, וְאָמַר לֵיהּ מִלָּה מֵאִמֵּיהּ, וְכִי אֲבוֹי הֲוָה דְּאִתְקָטַל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ דִּכְתִיב (שמות ב׳:י״ד) הֲלְהָרְגֵנִי אַתָּה אוֹמֵר, דְּהָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, קְטִיל לֵיהּ מֹשֶׁה, וְעַל דָּא אוֹשִׁיט מִלָּה לָקֳבְלֵיהּ. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה. אֲמַאי. (ס"א לגביה דמשה בגין דקטיל לאבוהי וכו') בְּגִין דְּמָטָא לְגַבֵּיהּ דְּמֹשֶׁה, עַל דְּקָטִיל

לְאָבוּהִי בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. בְּגִין כַּךְ וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה. כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה, מִיַּד וַיַּנִּיחוּהוּ בַּמִּשְׁמָר, וְאַבָּא וּבְרָא נָפְלוּ בִּידָא דְּמֹשֶׁה.

(ויקרא כ״ד:ט״ו) אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים פ״א:ט׳-י׳) שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר. אֶלָּא לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר, דְּלָא יֵיעוּל בַּר נָשׁ לְיֵצֶר הָרָע בְּגַוּיהּ, דְּכָל מַאן דְּאָתֵי לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ, אֵל זָר שַׁרְיָא בְּגַוּיהּ, דְּהָא כַּד אִתְחַבָּר בַּר נָשׁ בֵּיהּ מִיַּד אָתֵי לְאַעְבְּרָא עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, אָתֵי לְאַעְבְּרָא עַל מְהֵימְנוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאָתֵי לְבָתַר לְמִסְגַּד לְטַעֲוָון אָחֳרָן, וְעַל דָּא כְּתִיב, לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר, כֵּיוָן דְּלָא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר, לָא תֵיתֵי לְמִסְגַּד לְטַעֲוָון אָחֳרָן, וּלְמֶעְבַּד עַל מְהֵימְנוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר, וּמְהֵימְנוּתָא בִּישָׁא דְּבַר נָשׁ דָּא הוּא.

וְעַל דָּא כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו, דְּיָכִיל לְמִטְעָן דְּהוּא לָיֵיט לְהַהוּא אֵל זָר, יִצְרָא בִּישָׁא דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ לְזַמְנִין, וַאֲנָן לָא יַדְעִינָן מִלּוֹי אִי קְשׁוֹט אוֹ לָאו. וְעַל דָּא, וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. אֲבָל וְנוֹקֵב שֵׁם יְיָ' מוֹת יוּמָת.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי, אֲמַאי וְנָשָׂא חֶטְאוֹ, וְנִסְלַח חֶטְאוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. (ס"א אלא) אָמַר לֵיהּ, כְּגוֹן דְּאָמַר אֱלֹהַי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא סְתָם, וְלָא פָּרִישׁ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו סְתָם, וְלָא פֵּירַשׁ, וְהָא וַדַּאי וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. אֲבָל וְנוֹקֵב שֵׁם יְיָ' מוֹת יוּמָת, דְּהָא הָכָא תַּלְיָיא מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא, וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִטְעָן עֲלֵיהּ כְּלָל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא שְׁמָא דָּא מְהֵימְנוּתָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְעַל דָּא קַיְימִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ, בְּאָת חַד וְעִירָא, תַּלְיָין אַלְפִין וְרִבּוֹא רִבְבָן עָלְמִין דְּכַסּוּפִין, וְעַל דָּא תָּנֵינָן, אַתְוָון אִלֵּין, קְשִׁירִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְכַמָּה אַלְפִּין רִבְבָן עִלָּאִין (ס"א עלמין), תַּלְיָין בְּכָל אָת וְאָת, וְאִסְתְּלִיקוּ וְאִתְקַשָּׁרוּ בִּמְהֵימְנוּתָא (באתגלייא) וְסָתִים בְּהוּ, מַה דְּלָא אִתְדְּבָקוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אוֹרַיְיתָא בְּהוּ תַּלְיָיא, עָלְמָא דֵּין וְעָלְמָא דְּאָתֵי, הוּא וּשְׁמֵיהּ חַד. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ל״ט:ב׳) אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי. וּכְתִיב (קהלת ה׳:ה׳) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ.

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (שמות י״ט:י״ג) לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה בְּמָשׁוֹךְ הַיּוֹבֵל. וּמַה טּוּרָא דְּסִינַי, דְּאִיהוּ טוּרָא כְּשְׁאַר טוּרֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּאִתְחֲזֵי עֲלֵיהּ יְקָרָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, כְּתִיב לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה, מַאן דְּקָרִיב לְמַלְכָּא לָא כָּל שֶׁכֵּן. וּמַה טּוּרָא דְּסִינַי דְּיָכִיל בַּר נָשׁ לְאוֹשִׁיט בֵּיהּ יָדָא אוֹרַח יְקָר

בְּדָחִילוּ, כְּתִיב לֹא תִגַּע בּוֹ יַד סְתָם, וַאֲפִילוּ בְּאוֹרַח יְקָר. מַאן דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ בְּאוֹרַח קְלָנָא לְקָבֵיל מַלְכָּא, לָא כָּל שֶׁכֵּן.

רִבִּי יֵיסָא פָּתַח וְאָמַר, (שמות ג׳:ה׳) אַל תִּקְרַב הֲלוֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא. וּמַה מֹּשֶׁה, דְּמִן יוֹמָא דְּאִתְיְלִיד זִיהֲרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה לָא אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ, כְּתִיב בֵּיהּ אַל תִּקְרַב הֲלוֹם. אָמַר לֵיהּ, מֹשֶׁה, עַד כָּאן לָא אַנְתְּ כְּדַאי לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בִּיקָרִי, שַׁל נְעָלֶיךָ. וּמַה מֹּשֶׁה כַּךְ, דְּהַוָּה קָרִיב בְּדָחִילוּ בִּקְדוּשָׁה כְּתִיב בֵּיהּ הָכִי. מַאן דְּקָרִיב בְּאוֹרַח קְלָנָא לְגַבֵּי מַלְכָּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. תָּא חֲזֵי, כַּד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הֲווֹ יַדְעֵי בְּאִינּוּן רַבְרְבֵי עָלְמָא, דְּמָמָנָן עַל שְׁאָר עַמִּין, וְכָל חַד וְחַד הֲוָה לֵיהּ דַּחֲלָא בִּלְחוֹדוֹי מִנַּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּאִתְקְשָׁרוּ בְּקִשְׁרָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְקָרִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפוּלְחָנֵיהּ, אִתְפָּרְשׁוּ מִנַּיְיהוּ וּקְרִיבוּ לְגַבֵּי מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו, וְאַף עַל גַּב דְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה הוּא, כֵּיוָן דַּאֲנָא פָּקִידַת לוֹן מְמָנָא לְדַבְּרָא עָלְמָא מַאן דְּלָיֵיט וּמְבַזֵּי לוֹן, וְנָשָׂא חֶטְאוֹ וַדַּאי, דְּהָא בִּרְשׁוּתִי קַיְימִין וְאָזְלֵי וּמַדְבְּרִין בְּנֵי עָלְמָא. אֲבָל וְנוֹקֵב שֵׁם יְיָ' מוֹת יוּמָת, לָאו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ כְּמָה לְאִלֵּין, אֶלָּא מוֹת יוּמָת. מוֹת בְּעָלְמָא דֵּין, יוּמָת בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. לְאִלֵּין וְנָשָׂא חֶטְאוֹ, בְּגִין דְּמְבַזֵּי עוֹבָדֵי יְדוֹי, מְבַזֵּי לְשַׁמָּשֵׁי דַּאֲנָא פִּקִּידִית, וְאָסִיר הוּא, אֲבָל מִיתָה לָא אִתְחַיָּיב בְּהוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה מָטוּ לְחַד טִיקְלֵי דְּמַיָּא, פּוֹסְקָרָא רִבִּי יוֹסֵי בְּקַטְפּוּי לְגוֹ מַיָּא, אָמַר קוּטְרָא דְּקוּסְטֵי דְּמַיָּא וּלְוַאי לָא שְׁכִיחַ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָסִיר לָךְ. שַׁמְשָׁא דְּעָלְמָא הוּא, וְאָסִיר לְאַנְהָגָא קְלָנָא בְּשַׁמְשָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל שֶׁכֵּן דְּאִינּוּן עוֹבָדֵי קְשׁוֹט, בְּנֵימוּסֵי דְּקִסְטֵירָא עִלָּאָה שְׁכִיחֵי.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית א׳:ל״א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, סְתָם, אֲפִילּוּ נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וִיתוּשִׁים, וַאֲפִילּוּ אִינּוּן דְּאִתְחָזוּן מְחַבְּלֵי עָלְמָא, בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד כֻּלְּהוּ שַׁמָּשֵׁי עָלְמָא, מַדְבְּרֵי עָלְמָא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמוּ חַד חִוְיָא מַדְבָּר קָמַיְיהוּ, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי דָּא אָזִיל לְאַרְחָשָׁא לָן נִיסָא, רָהַט הַהוּא חִוְיָא קָמַיְיהוּ, וְקָטַר בְּחַד אִפְעָה בְּקִיטְרָא דְּאוֹרְחָא סְטוּן (ס״א נצן) חַד בְּחַד וּמִיתוּ. כַּד מָטוּן, חָמוּ לוֹן לְתַרְוַויְיהוּ שְׁכִיבִין בְּאָרְחָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּרָחִישׁ לָן נִיסָא. דְּהָא כָּל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּהַאי, כַּד אִיהוּ בְּקִיּוּמֵיהּ, אוֹ אִיהוּ יִסְתַּכַּל בְּבַר נָשׁ, לָא יִשְׁתְּזִיב וַדַּאי, כָּל שֶׁכֵּן אִי יִקְרַב בַּהֲדֵיהּ. קָרָא עָלֵיהּ, (תהילים צ״א:י׳) לֹא תְאוּנֶּה

אֱלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. וּבְכֹלָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיחוּתָא דִּילֵיהּ, וְלֵית לָן לְאַנְהָנָא קְלָנָא בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבֵד. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קמ"ה:ט'-י') טוֹב יְיָ' לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וּכְתִיב, יוֹדוּךָ יְיָ' כָּל מַעֲשֶׂיךָ. (נדפס ויחי רכ"א)

פרק נ

רִבּוֹי שְׁמְעוֹן פְּתַח, (שיר השירים ב':א') אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים. כַּמָּה חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לֵיהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת לֵיהּ תְּדִיר. וְכַמָּה שְׁבָחִין וּמַזְמְרִין אַתְקַנַּת לֵיהּ לְמַלְכָּא תְּדִיר. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דַּאֲחִידָן בְּעַדְבָא דְּחוּלָקָא קַדִּישָׁא, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִקְרֵי חֲבַצֶּלֶת, דְּקַיְימָא בִּשְׁפִירוּ דְּנוֹי בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִתְנַטָּעָא. הַשָּׁרוֹן, דְּהִיא (נטרת נ"א שרה) וּמַשְׁבָּחַת לֵיהּ לְמַלְכָּא עִלָּאָה. דָּבָר אַחֵר אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן, דְּבַעְיָא לְאִשְׁתְּקָאָה מִשְׁקְיוּ דְּנַחֲלָא עֲמִיקָא, מַבּוּעָא דְּנַחֲלִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה לג) הָיָה הַשָּׁרוֹן (כערבה). (לאגם מים) שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים, דְּקַיְימָא (בראשית רכ"א ע"א) בְּעֲמִיקְתָא דְּכֹלָּא.

שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים. מַאן אִינּוּן עֲמָקִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ק"ל:א') מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'. חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן, מֵהַהוּא אֲתַר דְּשַׁקְיוּ דְּנַחֲלִין עֲמִיקִין נָפְקִין, וְלָא פַּסְקִין לְעָלְמִין. שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים, שׁוֹשַׁנַּת דְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי עֲמִיקָא דְּכֹלָּא, סְתִים מִכָּל סְטָרִין. תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא חֲבַצֶּלֶת יְרוֹקָא, בְּטַרְפִּין יְרוֹקִין לְבָתַר שׁוֹשַׁנָּה, בִּתְרֵין גַּוְונִין סוּמָק וְחִוָּור. שׁוֹשַׁנַּת: בְּשִׁית טַרְפִּין. שׁוֹשַׁנַּת: דְּשַׁנְיָאת גַּוְונָהָא, וְאִשְׁתְּנְיָאת מִגַּוְונָא לְגַוְונָא. שׁוֹשַׁנַּת, בְּקַדְמִיתָא חֲבַצֶּלֶת, בְּזִמְנָא דְּבַעְיָא לְאִזְדַּוְוגָא בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, אִקְרֵי חֲבַצֶּלֶת. בָּתַר דְּאִתְדַּבָּקַת בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין, אִקְרֵי שׁוֹשַׁנָּה. בְּגִין דִּכְתִיב (שיר השירים ה':י"ג) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים. דְּהִיא שַׁנְיַית וּמַשְׁנְיָאת גַּוְונָהָא, זִמְנִין לְטָב, וְזִמְנִין לְבִישׁ. זִמְנִין לְדִינָא, וְזִמְנִין לְרַחֲמֵי.

פרק נא

(בראשית ג':ו') וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, דְּהָא בְּנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְלָא מִסְתַּכְּלִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְאוֹקִיר לֵיהּ בְּיָקִירוּ עִלָּאָה, בָּעָא מִנֵּיהּ לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, בְּגִין דִּישְׁתְּכַח יְחִידָאי, וּבְלִבָּא יְחִידָאי, וּבַאֲתַר דְּדְבֵיקוּתָא יְחִידָאָה, דְּלָא יִשְׁתַּנֵּי וְלָא יִתְהַפֵּךְ לְעָלְמִין, בְּהַהוּא קִשׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא יְחִידָאָה, דְּכֹלָּא בֵּיהּ אִתְקְשַׁר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן. וּלְבָתַר סָאטוּ מֵאוֹרְחָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְשָׁבְקוּ אִילָנָא יְחִידָאָה עִלָּאָה מִכָּל אִילָנִין, וְאָתוּ לְאִתְדַּבְּקָא בַּאֲתַר דְּמִשְׁתַּנֵּי וּמִתְהַפֵּךְ מִגַּוְונָא לְגַוְונָא, וּמִטָּב לְבִישׁ, וּמִבִּישׁ לְטָב, וְנַחְתוּ

מֵעֵילָא לְתַתָּא, וְאִתְדָּבָקוּ לְתַתָּא בְּשִׁנּוּיִין סַגִּיאִין, וְשָׁבְקוּ עִלָּאָה דְּכֹלָּא, דְּהוּא חַד, וְלָא אִשְׁתַּנֵּי לְעָלְמִין. הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז׳:כ״ט) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יָשָׁר וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חִשְׁבֹונֹות רַבִּים. וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חִשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים וַדַּאי, כְּדֵין אִתְהַפָּךְ לְבַּיְיהוּ בְּהַהוּא סִטְרָא מַמָּשׁ, זִמְנִין לְטָב, זִמְנִין לְבִישׁ, זִמְנִין לְרַחֲמֵי, זִמְנִין לְדִינָא. כְּהַהוּא מִלָּה דְּאִתְדָּבָקוּ בָּהּ וַדַּאי. וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חִשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים, וְאִתְדָּבָקוּ בָּהוּ.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָדָם, שַׁבְקַת חַיֵּי, וְאִתְדַּבַּקַת בְּמוֹתָא. חַיֵּי, דִּכְתִיב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן, עֵץ דְּאִתְקְרֵי חַיִּים, דְּמַאן דְּאָחִיד בֵּיהּ, לָא טָעֲמָא דְּמוֹתָא לְעָלְמִין. וְאִתְדְּבְקַת בְּאֵילָנָא אָחֳרָא, הָא וַדַּאי מוֹתָא הוּא לָקֶבְלָךְ. הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ה׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת וְגוֹ'. וּכְתִיב (קהלת ז׳:כ״ו) וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה. וַדַּאי בַּאֲתַר דְּמוֹתָא אִתְדְּבַק, וְשָׁבַק אֲתַר דְּחַיֵּי, בְּגִין כָּךְ אִתְגְּזַר עֲלֵיהּ וְעַל כָּל עָלְמָא מוֹתָא.

אִי הוּא חָטָא, כָּל עָלְמָא מַאי חָטְאוּ. אִי תֵּימָא דְּכָל בְּרָיִין אָתוּ וְאַכְלוּ מֵאִילָנָא דָּא, וְאִתְרְמֵי מִכֹּלָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאָדָם קָאִים עַל רַגְלוֹי, חָמוּ לֵיהּ בְּרָיִין כֻּלְּהוּ, וְדָחֲלוּ מִקַּמֵּיהּ, וַהֲווּ נָטְלִין בַּתְרֵיהּ, כְּעַבְדִּין קַמֵּי מַלְכָּא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אֲנָא וְאַתּוּן, (תהילים צ״ה:ו׳) בּוֹאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נְבָרְכָה לִפְנֵי יְיָ' עוֹשֵׂנוּ, וְכֻלְּהוּ אָתוּ בַּתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ דְּאָדָם סָגִיד לְהַאי אֲתַר, וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ, כֻּלְּהוּ אִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרֵיהּ, וְגָרִים מוֹתָא לֵיהּ, וּלְכָל עָלְמָא.

כְּדֵין אִשְׁתַּנֵּי אָדָם לְכַמָּה גַּוְונִין, זִמְנִין לְטָב, זִמְנִין לְבִישׁ. זִמְנִין רוּגְזָא, זִמְנִין נַיְיחָא. זִמְנִין דִּינָא, וְזִמְנִין רַחֲמֵי. זִמְנִין חַיֵּי, זִמְנִין מוֹתָא. וְלָא קָאִים בְּקִיּוּמָא תְּדִיר בְּחַד מִנַּיְיהוּ. בְּגִין דְּהַהוּא אֲתַר גַּרְמָא לֵיהּ. וְעַל דָּא אִקְרֵי, לַהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, מִן סִטְרָא דָּא, לְסִטְרָא דָּא, מִן טָב לְבִישׁ, מִן רַחֲמֵי לְדִינָא, מִן שְׁלוֹם לְקְרָבָא, אִתְהַפְּיכַת הִיא לְכֹלָּא. וְאִקְרֵי טוֹב וָרָע, דִּכְתִיב וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

וּמַלְכָּא עִלָּאָה, רַחֲמָא עַל עוֹבָדֵי יְדוֹי, אוֹכַח לֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, וְהוּא לָא קַבִּיל מִנֵּיהּ, וְאִתְמְשַׁךְ בָּתַר אִתְּתֵיהּ, וְאִתְתָּרַךְ לְעָלְמִין. דְּהָא אִתְּתָא לַאֲתַר דָּא סַלְקָא, וְלָא יַתִּיר. וְאִתְּתָא גָּרִים מוֹתָא לְכֹלָּא.

תָּא חֲזֵי, לְעָלְמָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו ס״ה:כ״ב) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי. כִּימֵי הָעֵץ: הַהוּא עֵץ דְּאִשְׁתְּמוֹדַע. בֵּיהּ זִמְנָא כְּתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

בהר

פרק א

(ויקרא כ"ה:א'-ב') וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ויקרא ו':י"ח) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה הִיא הָעוֹלָה וְגוֹ'. הַאי קְרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹקִימְנָא, דְּהִיא סַלְּקָא וּמִתְחַבְּרָא בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּזִווּגָא שְׁלִים.

הִיא הָעוֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּעָאל לֵילְיָא, וְתַרְעִין סְתִימִין, דִּינִין תַּתָּאִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וְאַזְלִין וְשָׁאטִין, חֲמָרֵי וַאֲתָנֵי וְכַלְבֵי. חֲמָרֵי הָא אוֹקִימְנָא, וְכַלְבֵי וַאֲתָנֵי, לָא שָׁאטָן וְלָא אַזְלִין, אֶלָּא בְּהוּ עַבְדֵי חַרְשַׁיָּא לְבָנֵי נָשָׁא. כְּגוֹן בִּלְעָם, וְאוֹקְמוּהָ. כְּדֵין כָּל בְּנֵי עָלְמָא נַיְימִין, וּמִזְבֵּחַ תַּתָּאָה דִּלְבַר אִתּוֹקַד.

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, אִתְּעַר רוּחַ צָפוֹן, וּמַהַהוּא מִזְבֵּחַ תַּתָּאָה, נָפִיק שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא, וְתַרְעִין אִתְפָּתָחוּ, וְדִינִין תַּתָּאִין אִתְכְּנָשׁוּ בְּנוּקְבֵיהוּ, וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא אָזִיל וְשָׁאט, וְתַרְעִין דְּגַן עֶדֶן אִתְפָּתָחוּ, עַד דְּמָטֵי (נ"א צפרא) הַהוּא שַׁלְהוֹבָא, אִתְפְּלַג לְכַמָּה סִטְרִין דְּעָלְמָא, וְעָאל תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דְּתַרְנְגוֹלָא וְקָארֵי.

כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּין צַדִּיקַיָּיא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְשַׁבַּחַת לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּאָתֵי צַפְרָא. כֵּיוָן דְּאָתֵי צַפְרָא, אִשְׁתְּכָחוּ מִשְׁתַּעְיָן בְּרָזָא חֲדָא. וְאִית לָהּ נַיְיחָא בְּבַעְלָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה וְגוֹ'. עַד הַבֹּקֶר, דְּהָא בְּצַפְרָא דִּינִין וְשַׁלְהוֹבִין אִשְׁתְּכָכוּ, וּכְדֵין אִתְּעַר אַבְרָהָם בְּעָלְמָא, וְנַיְיחָא הוּא דִּכְלָּא.

פרק ב

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּעָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, לָא אִשְׁתְּכָחוּ בָּהּ דִּינִין תַּתָּאִין, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הֲוָת בָּהּ בְּנַיְיחָא, עַל כַּנְפֵי דְּכְרוּבִים. כְּמָה דְּאִתְּמַר, דִּכְתִיב, (ישעיהו א':כ"א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. כְּדֵין הֲוָת לָהּ נַיְיחָא מִכֹּלָּא. דְּהָא יִשְׂרָאֵל לָא נַיְימִין, עַד דִּמְקָרְבֵי קָרְבְּנָא דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְאִסְתְּלִיקוּ דִּינִין. וְעוֹלָה הֲוָה אִתּוֹקַד עַל מַדְבְּחָא, וּכְדֵין הֲוָה לָהּ נַיְיחָא מִכֹּלָּא, וְלָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי תָבֹאוּ וְגוֹ' וְשָׁבָתָה הָאָרֶץ, נַיְיחָא וַדַּאי. (ויקרא כ"ה:ב') וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיְיָ', שַׁבָּת לַיְיָ' מַמָּשׁ.

תּוּ פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר, (שמות כ"א:ב') כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וְגוֹ'. בְּגִין דְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגְּזַר, דְּאִית בֵּיהּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, אִית לֵיהּ נַיְיחָא בִּשְׁמַטָּה. דְּהָא דִּילֵיהּ הוּא הַהוּא שְׁמַטָּה, לְנַיְיחָא בֵּיהּ. וְדָא אִקְרֵי שַׁבַּת הָאָרֶץ, וַדַּאי חֵירוּ אִית בָּהּ. נַיְיחָא בָּהּ, כְּמָה דְּשַׁבָּת נַיְיחָא הוּא דִּכְלָּא, הָכִי נָמֵי שְׁמַטָּה נַיְיחָא דִּכְלָּא, נַיְיחָא הוּא דְּרוּחָא וְגוּפָא.

תָּא חֲזֵי, ה' נַיְיחָא הוּא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. בְּגִין כָּךְ, ה' עִלָּאָה, ה' תַּתָּאָה. נַיְיחָא דְּעִלָּאִין, נַיְיחָא דְּתַתָּאִין. ה' עִלָּאָה, שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים. ה' תַּתָּאָה, שֶׁבַע שָׁנִים בִּלְחוֹדַיְיהוּ. דָּא שְׁמִטָּה, וְדָא יוֹבֵלָא.

וְכַד מִסְתַּכְּלִין מִלֵּי כֹּלָּא חַד. בְּגִין כָּךְ וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ, בְּהַהוּא נַיְיחָא דְּאַרְעָא, אִצְטְרִיכוּ עַבְדִין נַיְיחָא. וּבְגִין כָּךְ, וּבַשְּׁבִיעִית יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם. חִנָּם, מַהוּ חִנָּם. דְּלָא יָהִיב לְמָארֵיהּ כְּלוּם.

פרק ג

אֶלָּא דָּא רָזָא, הָכָא אוֹלִיפְנָא, כְּתִיב (במדבר י״א:ה׳) זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם, בְּלָא בִּרְכָה. דְּלָא הֲוָה עָלְנָא בְּמִצְרַיִם עוֹל דְּלְעֵילָּא. תָּא חֲזֵי, עַבְדִין פְּטוּרִין מֵעוֹל מַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְעַל דָּא פְּטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת. מַאי עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. אֶלָּא, כְּהַאי תּוֹרָא דְּיָהֲבִין עָלֵיהּ עוֹל בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין לְאַפְקָא מִנֵּיהּ טַב לְעָלְמָא. וְאִי לָא קַבִּיל עָלֵיהּ הַהוּא עוֹל, לָא עָבִיד מִדִּי. הָכִי נָמֵי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְקַבְּלָא עָלֵיהּ עוֹל בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר דְּיִפְלַח בֵּיהּ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. וְאִי לָא קַבִּיל עָלֵיהּ הַאי בְּקַדְמִיתָא, לָא יָכוּל לְמִפְלַח.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ב׳:י״א) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה. מַהוּ בְּיִרְאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קי״א:י׳) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ. וְדָא מַלְכוּת שָׁמַיִם. וּבְגִין כַּךְ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וְעַל דָּא הַאי בְּקַדְמִיתָא הוּא דְּכֹלָּא. מַאן אוֹכַח. תְּפִלָּה, בְּקַדְמִיתָא שֶׁל יַד. בְּגִין דְּבַהַאי עָיֵיל לִשְׁאָר קְדוּשָׁה. וְאִי הַאי לָא אִשְׁתְּכַח לְגַבֵּיהּ, לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ קְדוּשָׁה לְעֵילָּא, בְּגִין כָּךְ (ויקרא ט״ז:ג׳) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ' כְּתִיב.

וְהַאי עוֹל לָא שַׁרְיָא, בְּמַאן דְּאִיהוּ כָּפִית בְּאָחֳרָא. וְעַל דָּא עָבְדִין פְּטוּרִין מֵעוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וְאִי מֵהַאי עוֹל פְּטוּרִין, מִכָּל שְׁאָר פְּטוּרִין. דְּהָא שְׁאָר לָא שַׁרְיָא עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, עַד דְּאִשְׁתְּכַח גַּבֵּיהּ בְּהַאי עוֹל. וּבְגִין כָּךְ הֲווֹ אָכְלֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם חִנָּם. אוּף הָכָא יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם. דְּהָא עַבְדָּא הֲוָה, וְכָל מַה דְּעָבִיד, חִנָּם הוּא, בְּלָא עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וְאַף עַל גַּב דְּחִנָּם הֲווֹ עוֹבָדוֹהִי יֵצֵא לַחָפְשִׁי, וִיהֵא לֵיהּ נַיְיחָא.

פרק ד

לָבָתַר דְּאִיהוּ בְּחֵירוּ, וְאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ נַיְיחָא, יָהֲבִין עָלֵיהּ עוֹל, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאַפִּיק לֵיהּ לְחֵירוּ. וְאִי בַּר נָשׁ יְסָרֵב לְמֵיפַק לְחֵירוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְאִם אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת אֲדוֹנִי וְגוֹ'. הָא וַדַּאי פָּגִים לֵיהּ לְהַאי אֲתַר, דְּשָׁבִיק עוֹל מַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְנָטִיל עוֹל דְּמָארֵיהּ. וְעַל דָּא מַה כְּתִיב, וְהִגִּישׁוֹ אֲדוֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל הַדֶּלֶת וְגוֹ'. וְהִגִּישׁוֹ אֲדוֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים. אֶל הָאֱלֹהִים סְתָם. לְגַבֵּי הַהוּא אֲתַר דְּפָגִים לֵיהּ דְּהָכִי נָמֵי אֱלֹהִים אִקְרֵי.

וּלְאָן אַתַר יִתְקְרִיב לְגַבֵּיהּ. אֶל הַדֶּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה. בְּגִין דְּהַאי אַתַר פִּתְחָא הוּא דִּלְעֵילָּא, וּמְזוּזָה אִקְרֵי, וְהָא אִתְּמַר. וְכֵיוָן דְּאִיהוּ אַכְוָון לְאַפְּנָמָא לְהַאי אַתַר, הַהוּא פְּגִימוּ אִשְׁתְּאַר בַּהֲדֵיהּ בֵּיהּ בְּגוּפֵיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְרָצַע אֲדוֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעוֹלָם. יֶהֱוֵי עַבְדָּא תְּחוֹת רַגְלוֹי דְּמָארֵיהּ, עַד שַׁתָּא דְּיוֹבְלָא.

אֶת אָזְנוֹ אֲמַאי. הָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל שְׁמִיעָה תָּלֵי בְּהַאי אֶתַר, עָשִׂיָה לְעֵילָּא. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל כַּד קְרִיבוּ לְטוּרָא דְּסִינַי, וַהֲווּ בִּרְחִימוּ דִּלְבַּייהוּ לְאִתְקָרְבָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַקְדִּימוּ עֲשִׂיָה לַשְּׁמִיעָה, דְּהָא שְׁמִיעָה בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר עֲשִׂיָה. שְׁמִיעָה בְּהַאי שְׁמִיטָה תַּלְיָא. וְעַל דָּא הוּא פָּגִים לְהַאי שְׁמִיעָה, יִתְפְּגִים שְׁמִיעָה דִּילֵיהּ, וְיִשְׁתְּאַר פְּגִימוּ בֵּיהּ. וְלָא יִשְׁתְּאַר הוּא עַבְדָּא לְמָארֵיהּ, עַד דְּיִתְקָרֵב לְהַהוּא אֶתַר דְּפָגִים, וְיִתְפְּגִים הוּא קַמֵּיהּ, וְיִשְׁתְּאַר בֵּיהּ הַהוּא פְּגִימוּ. וּבְגִין כָּךְ, וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים סְתָם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא, וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיְיָ'.

(ויקרא כ"ה:ד') שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְגוֹ', וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַיְיָ'. וְהָא אוֹקְמוּהָ, דִּכְתִיב, (שמות כ"ג:י"א) וּבַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא וְאָכְלוּ אֶבְיוֹנֵי עַמֶּךָ. בְּגִין דְּמִסְכְּנֵי בְּהַאי אֶתַר תַּלְיָין, וּבְגִין כָּךְ שָׁבִיק לוֹן לְמֵיכַל. וְעַל דָּא, מַאן דְּרָחִים לְמִסְכְּנָא, יְהֵיב שְׁלָמָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹסִיף בִּרְכָתָא בְּעָלְמָא, וְיָהֵיב חֵידוּ וְחֵילָא לַאֲתַר דְּאִתְקְרֵי צְדָקָה, לְאַרְקָא בִּרְכָתָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹקִימְנָא.

פרק ה

רעיא מהימנא וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא לִשְׁבוֹת בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וַאֲבַתְרֵיהּ לִשְׁבוֹת בַּשְּׁבִיעִי. וַאֲבַתְרֵיהּ לְהַשְׁמִיט כְּסָפִים בַּשְּׁבִיעִית. וַאֲבָתְרֵיהּ לִמְנוֹת שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה. הָכָא רָזָא דְּכָל שְׁבִיעָיוֹת, מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרִיאַת שֶׁבַע מִסְטָרָא דְּצַדִּיק דְּאִיהוּ שְׁבִיעִי לַבְּיָנָה, וְאִיהִי בַּת שֶׁבַע, מִסְטָרָא דְּאִימָא עִלָּאָה, דְּאִתְּמַר בָּהּ (תהילים קי"ט:קס"ד) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ.

שֶׁבַע שְׁמָהָן אִינּוּן אַבְגִית"ץ, וּבְהוֹן מ"ב אַתְוָון וְתֵיבִין הֵם תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִין, אִימָא עִלָּאָה שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, דְּבָהּ וּבְקָרְאתֶם דְּרוֹר. בָּהּ תְּהֵא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, דְּרוֹר פְּדוּת וּשְׁבִיתָה לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (בראשית כ"ח:י"ד) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ.

כָּל סְפִירָה מֵאִלֵּין שֶׁבַע, שִׁית גַּדְפִין, דְּאִינּוּן שִׁית אַתְוָון לְכָל חַד. וּבְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ושכינתיה) בְּכָל סְפִירָה מֵאִלֵּין שֶׁבַע, (ישעיהו ו':ב') בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף, וּבִינָה אִיהוּ אַחַת, וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה שֶׁבַע. וּלְעֵילָּא מִבִּינָה, אַחַת וְאַחַת, הָא עֶשֶׂר סְפִירָן. שְׁתַּיִם, ג', וְד', וְה', וְו', וְז'.

כָּאן וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל. מִסְטְרָא נוּכְרָאָה, וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, אֵימָתַי. בַּאֲתַר דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה שַׁרְיָא בְּז'. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ח׳:ד׳) וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ, אֵיהִי שְׁבִיעָאָה וַעֲשִׂירָאָה.

דְּסִלִּיקַת בְּהוֹן אֶהְיֶה, דְּאִיהִי בִּינָה, שְׁנַת הַיּוֹבֵל, אִיהִי אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה, תְּרֵין זִמְנִין אֶהְיֶה חוּשְׁבָּן מ"ב, וּתְמַנְיָא אַתְוָון בְּהוֹן חַמְשִׁין. דְּבְהוֹן פִּקּוּדָא לַחֲשׁוֹב שְׁנַת הַיּוֹבֵל. וּבֵיהּ פִּקּוּדָא לַחֲזוֹר לַאֲחֻזָּתוֹ בַּיּוֹבֵל, בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשׁוּבוּ וְגוֹ'. כָּל חַד יַחֲזוֹר בֵּיהּ לְדַרְגָּא דִּילֵיהּ, דְּנִשְׁמָתֵיהּ אִחְיְזָא מִתַּמָּן, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ (קהלת י״ב:ז׳) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים וְגוֹ'.

שְׁמִיטָה: שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, דְּאִיהִי מִשְׁבַּע שְׁנִין. יוֹבֵל: אִימָּא עִלָּאָה, בִּינָה, אִיהִי לְחַמְשִׁין שְׁנִין. וּבָהּ אִתְיַיחֲסִין יִשְׂרָאֵל בְּמַפְקָנוּתְהוֹן מִן גָּלוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁוּבוּ. כְּגַוְונָא דְּמַפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם דְּאִינּוּן מָאתַיִם תּוֹרָה בָּהּ, אִתְמַר בְּהוֹן (שמות י״ג:י״ח) וַחֲמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאוֹקְמוּהָ אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים.

וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, אִיהִי גְּאוּלַת בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה אִתְמַר בָּהּ, וּבָתֵּי עָרֵי הַחֲצֵרִים. דְּתָרֵי בָּתֵּי אִית בְּלָבָא, אִם אִינּוּן מִמָּאתַיִם תּוֹרָה, אִתְקְרִיאוּ בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה, כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּמָפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם, (שמות י״ד:כ״ב) וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם. לַאֲחֵרִים, דְּלָאו אִינּוּן מָאתַיִם תּוֹרָה אִתְקְרִיאוּ בָּתֵּי הַחֲצֵרִים.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָא אַשְׁכַּחְנָא חֲצֵרִים דְּאִתְמַר בֵּיהּ (אסתר ה׳:א׳) וַתַּעֲמֹוד בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ. וּבְכָל אֲתַר הַמֶּלֶךְ סְתָם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וַתַּעֲמוֹד, אֵין עֲמִידָה, אֶלָּא צְלוֹתָא. נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ: נֹכַח בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דְּכָל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְצַלָּאָה צְלוֹתָא דִּלְהוֹן לְתַמָּן, וּלְמֶהֱוִי נֹכַח בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. הָכָא מַאן חֲצַר הַפְּנִימִית. וַדַּאי תְּרֵין אִינּוּן חֲצָרוֹת בֵּית יְיָ'.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, תְּרֵין חֲצֵרִים, אִינּוּן חִצּוֹנִיִּים דְּלִבָּא, וְאִינּוּן תְּרֵין אָזְנַיִם דְּלִבָּא. וּתְרֵין בָּתִּים פְּנִימִיִּים, תְּרֵין בָּתֵּי דְּלִבָּא. וּתְרֵין אִינּוּן בָּתֵּי גּוֹוָאֵי, וּתְרֵין אִינּוּן בָּתֵּי בָּרָאֵי. וּבְזִמְנָא דְּיֵהֵא פּוּרְקָנָא, גְּאוּלָה תְּהֵא לְכֻלְּהוּ לְאִינּוּן קָרִיבִין לְלִבָּא, דְּאִיהוּ שְׁכִינְתָּא, וּלְאִלֵּין רְחִיקִין דְּאִתְקְרִיבוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ״ז:י״ט) שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב, וְאוֹקְמוּהָ לָרָחוֹק מֵעֲבִירָה, וְלַקָּרוֹב מִמִּצְוָה.

פרק ו

בְּהַהוּא זִמְנָא, פִּקּוּדָא לְתָקוֹעַ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּיּוֹבֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו י״ח:ג׳) כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקוֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ. כְּגַוְונָא דְּבִתְקִיעַת שׁוֹפָר דְּיוֹבְלָא, כֻּלְּהוּ עַבְדִין נָפְקִי לְחֵירוּת, הָכִי בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַייְתָא, בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר, מִתְכַּנְּשִׁין כָּל יִשְׂרָאֵל מֵאַרְבַּע סְטְרֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן עַבְדִין דְּיוֹבְלָא. דְּמָארֵי תּוֹרָה, אִית בְּהוֹן עַבְדִין עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס,

וְאִתְקְרִיאוּ עַבְדֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. אֲבָל בְּנוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, (שמות י״ט:ד׳) וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי, דְּאִינּוּן גַּדְפֵי חֵיוָון דְּמֶרְכַּבְתָּא.

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לָתֵת לַלְוִיִּם עָרִים לָשָׁבֶת. וּבְגִין דְּאִינּוּן לָא אִשְׁתַּתְּפוּ בַּעֶגְלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָלַק לוֹן לְגַבֵּיהּ. לְמֶהֱוֵי מְנַגְּנִין לֵיהּ בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּן. דְּכֹהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָן, וּלְוִיִּים לְשִׁירָם וּלְזִמְרָם, וְיִשְׂרָאֵל לְנִוּיֵהֶם. כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם, דְּאִית תַּמָּן כַּמָּה פִּקּוּדִין.

פִּקּוּדָא חַד, לַעֲשׂוֹת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. ב׳, לְוִיִּים שׁוֹמְרִין בַּמִּקְדָּשׁ. ג׳ יִשְׂרָאֵל לֵירָא מִן הַמִּקְדָּשׁ. ד׳, עֲבוֹדַת הַלְוִיִּים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. ה׳, לְהַקְטִיר קְטֹרֶת פַּעֲמַיִם. ו׳, כֹּהֲנִים תּוֹקְעִים בַּחֲצוֹצְרוֹת בַּמִּקְדָּשׁ. ז׳, לְקַדֵּשׁ זֶרַע אַהֲרֹן בַּמִּקְדָּשׁ. ח׳, לִלְבּוֹשׁ בִּגְדֵי כְהוּנָה בַּמִּקְדָּשׁ. ט׳, רְחִיצַת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, לַעֲבוֹד בַּמִּקְדָּשׁ.

י׳, לִהְיוֹת הַכֹּהֲנִים עוֹשִׂים קָרְבָּנוֹת בַּמִּקְדָּשׁ. י״א, לִפְדּוֹת פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין. י״ב, קָרְבַּן הַיּוֹלֶדֶת בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי. י״ג, לִמְלוֹחַ קָרְבָּנוֹת בַּמִּקְדָּשׁ. י״ד, לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָה כְּמִשְׁפָּטָהּ. ט״ו, לַעֲשׂוֹת הַחַטָּאת כְּמִשְׁפָּטוֹ. ט״ז, אֲכִילַת קָדָשִׁים כַּמִּשְׁפָּט לַכֹּהֲנִים. י״ז, אֲכִילַת שְׁיָרֵי מְנָחוֹת. ח״י, לַעֲשׂוֹת מְנָחוֹת כְּמִצְוָותָן. י״ט, לְהָבִיא קָרְבָּנוֹת לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. כ׳, לְהָבִיא נֶדֶר אוֹ נְדָבָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. כ״א, לְהָבִיא קָרְבָּנוֹת קָדָשִׁים תְּמוּרוֹת וְוֹלָדוֹת. כ״ב, לְהַקְרִיב שְׁנֵי תְּמִידִין כְּהִלְכָתָן. כ״ג, לְהַדְלִיק אֵשׁ תָּמִיד עַל הַמִּזְבֵּחַ.

כ״ד, לַעֲשׂוֹת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. כ״ה, לְהַדְלִיק נֵרוֹת הַמְּנוֹרָה. כ״ו, לְהַקְרִיב מִנְחָה בְּכָל יוֹם. כ״ז, לְהַקְרִיב מוּסַף בְּשַׁבָּת. כ״ח, לְהַסְדִּיר לֶחֶם וּלְבוֹנָה. כ״ט, לְהַקְרִיב קָרְבַּן מוּסַף בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. ל׳, לְהַקְרִיב בְּז׳ יְמֵי הַפֶּסַח. ל״א, לְהַקְרִיב בְּיוֹם הָעוֹמֶר כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה. ל״ב, לְהַקְרִיב (קרבן) הָעוֹמֶר. (היינו ספירת העומר) ל״ג, לְהַקְרִיב קָרְבַּן מוּסַף בְּשָׁבוּעוֹת. ל״ד, לְהַקְרִיב שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּשָׁבוּעוֹת. ל״ה, לְהַקְרִיב מוּסַף בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. ל״ו, לְהַקְרִיב מוּסַף בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. ל״ז, לְהַקְרִיב מוּסַף בְּז׳ יְמֵי הֶחָג. ל״ח, לְהַקְרִיב מוּסַף בְּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת. ט״ל, לְשָׁרוֹף אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ. מ׳, לִשְׂרוֹף קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ. מ״א, לַעֲבוֹד כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

מ״ב, הַמּוֹעֵל בַּהֶקְדֵּשׁ קֶרֶן וָחוֹמֶשׁ. מ״ג, (ס״א להביא החוטא קרבן חטאת על חטאו) קָרְבַּן חַטָּאת. מ״ד, אָשָׁם תָּלוּי עַל סְפֵקוֹ. מ״ה, קָרְבַּן אָשָׁם וַדַּאי, עַל הַיָּדוּעַ. מ״ו, קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. מ״ז, קָרְבַּן סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה שֶׁטָּעוּ. מ״ח, לְהַקְרִיב הַזָּב אַחַר שֶׁיִּטְהַר. מ״ט, קָרְבַּן זָבָה אַחַר שֶׁתִּטְהַר. נ׳, קָרְבַּן יוֹלֶדֶת. נ״א, קָרְבַּן מְצוֹרָעִים, מִתַּמָּן וְאֵילָךְ שְׁאָר פִּקּוּדִין.

פרק ז

מָארֵי מְתִיבְתָּאן, בְּאוֹמָאָה עֲלַיְיכוּ, לָא תַּעְדוּ מִנַּי, עַד דְּאַתְקִין קָרְבְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי קָרְבָּן לַיְיָ׳, בְּכָל אֲבָר וְאֲבָר דְּמַלְכָּא, בְּחִבּוּרָא שְׁלִים, בִּדְכַר וְנוּקְבָא. בְּכָל

אֲבָרִים, דְּאִינּוּן: מִנְּהוֹן בְּרֵישָׁא, עַיְינִין בְּעַיְינִין. אוּדְנִין לְגַבֵּי אוּדְנִין. חוֹטָמָא בְּחוֹטָמָא. אַנְפִּין בְּאַנְפִּין. פּוּמָא בְּפוּמָא. כְּגוֹן (מלכים ב ד׳:ל״ד) וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו וְעֵינָיו עַל עֵינָיו. וּבְדָא הֲוָה מְחַיֶּה הַיֶּלֶד. וְהָכִי יְדִין דְּמַלְכָּא, עִם יְדִין דְּמַטְרוֹנִיתָא, גּוּפָא בְּגוּפָא, בְּכָל אֲבָרִים דִּילֵיהּ. קָרְבָּנָא שְׁלִים.

דְּבַר נָשׁ בְּלָא אִתְּתָא, פַּלְגוּ גּוּפָא אִיהוּ, וּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָא עָלֵיהּ. הָכִי (ס"א כד) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָאו אִיהוּ בְּקָרְבָּנָא עִם שְׁכִינְתָּא, בְּכָל יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן אַנְשֵׁי מִדּוֹת, דְּאִינּוּן אֲבָרִים דִּילֵיהּ. עִלַּת הָעִלּוֹת לָא שַׁרְיָא תַּמָּן, וּכְאִלּוּ לָא הֲוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד, בָּתַר דְּלָאו אִיהוּ עִם שְׁכִינְתֵּיהּ. וּבְחוּצָה לָאָרֶץ דְּשְׁכִינְתָּא מְרַחֲקָא מִן בַּעְלָהּ, אִתְּמַר כָּל הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ, דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. בְּגִין דְּלֵית תַּמָּן קָרְבָּנִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וּלְזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְקָרֵב עִם שְׁכִינְתֵּיהּ, אִתְקְיַים בֵּיהּ הַאי קְרָא, (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְעִלַּת הָעִלּוֹת שַׁרְיָא עָלַיְיהוּ.

אַף עַל גַּב דְּתָקִינוּ אֲבָהָן קָרְבָּנִין. הַאי אִיהוּ לְקָרְבָּא נַפְשִׁין וְרוּחִין וְנִשְׁמָתִין דְּאִינּוּן שִׁכְלִיִּים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. כְּאֲבָרִין לְגַבֵּי גּוּפָא אֲבָל מִסְטְרָא דְּכוּרְסְיָין וּמַלְאָכִין, דְּאִינּוּן גּוּפִין וְאֵבָרִין, דִּלְבַר מִמַּלְכָּא וּמִמַּטְרוֹנִיתָא, לֵית תַּמָּן קָרְבָּנָא. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּכוּרְסְיָיא, (שמות י״ז:ט״ז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ. (כס, חסר מכס א') (נ"א ה"ו חסר משם הוי"ה) (ירמיהו י״ז:י״ב) כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרֹאשׁוֹן מָקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ. וְאֵבָרִין בְּפֵרוּדָא מִן גּוּפָא. אִיהוּ לְגוֹ, וְאִינּוּן לְבַר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ל״ג:ז׳) הֶן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה, חוּצָה וַדַּאי.

יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ, לְאַחְזָרָא לָן לְבֵי מַקְדְּשָׁא, לְקַיֵּים צְלוֹתָא דְּאוֹקְמוּהָ קַדְמָאֵי, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבָּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִין כְּסִדְרָן, כָּל חַד בְּסִדּוּרָא דִּילֵיהּ, וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן. דִּכְעָן לְבַר מֵאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, לֵית תַּמָּן קָרְבָּנִין, כְּגוּפִין דִּבְרִיאָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, מִסְטָרָא דַּאֲצִילוּת דִּילֵיהּ, לֵית תַּמָּן פְּרוּדָא וְאַפְרָשׁוּתָא. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי יְחוּדֵיהּ, וּבִרְכָתֵיהּ, וְקִדּוּשָׁתֵיהּ. וְלָא אִתְקְרִיאַת גּוּפָא, אֶלָּא כַּד אִתְגַּשְׁמוּ בְּכוּרְסַיָּין, וּמַלְאָכִין דִּבְרִיאָה, כְּנִשְׁמָתָא דְּאִתְלַבְּשָׁא בְּגוּפָא שְׁפָלָה. וּבְגִין דָּא, כַּד שְׁכִינְתָּא אִיהִי לְבַר מֵהֵיכָלָא דִּבֵי מַקְדְּשָׁא, וּלְבַר מִכּוּרְסְיָין דִּילֵהּ, כִּבְיָכוֹל כְּאִלּוּ לָא הֲוָה חַד עִמֵּיהּ.

מִסְטְרָא דְּכִסֵּא עֶלְיוֹן דְּאִיהוּ גּוּפָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַלְאָכִין דְּתַלְיָין מִנֵּיהּ, כְּאֵבָרִין דְּתַלְיָין מִן גּוּפָא, דְּאִינּוּן דְּכוּרִין. וְנִשְׁמָתִין דְּאִתְגְּזָרוּ מִנֵּיהּ דְּכוּרִין. כִּסֵּא תִּנְיָינָא, גּוּפָא דִּשְׁכִינְתָּא, וְכָל נְשָׁמָתִין דְּתַלְיָין מִנֵּיהּ, נוּקְבִין. וּמַלְאָכִין דְּתַלְיָין מֵהַהוּא כּוּרְסְיָיא, נוּקְבִין. וּקְרִיבוּ דִּלְהוֹן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ.

הָכִי יְחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן כְּנִשְׁמָתִין לְגַבֵּי כּוּרְסְיָיא וּמַלְאָכִין, הָכִי אִינּוּן לְגַבָּךְ עִלַּת הָעִלּוֹת, כְּגוּפָא, דְּאַנְתְּ הוּא דְּמְיַיחֵד לוֹן, וּמְקָרֵב לוֹן, וּבְגִין דָּא אֲמוּנָה דִּילָךְ בְּהוֹן, וְאַנְתְּ לֵית עָלָךְ נִשְׁמְתָא, דְּתֶהֱוֵי אַנְתְּ כְּגוּפָא לְגַבָּהּ, דְּאַנְתְּ הוּא נְשָׁמָה לַנְּשָׁמוֹת, וְלֵית נְשָׁמָה עָלָךְ, וְלָא אֱלָהָא עָלָךְ, אַנְתְּ לְבַר מִכֹּלָּא, וּלְנָאו מִכֹּלָּא, וּלְכָל סִטְרָא, וּלְעֵילָּא מִכֹּלָּא, וּלְתַתָּא מִכֹּלָּא. וְלֵית אֱלָהָא אָחֳרָא, עֵילָּא וְתַתָּא, וּמִכֹּל סִטְרָא, וּמִלְּגוֹ דְּעֶשֶׂר סְפִירָן, דְּמִנְּהוֹן כֹּלָּא, וּבְהוֹן כֹּלָּא תַּלְיָא וְאַנְתְּ בְּכָל סְפִירָה, בְּאָרְכָּה וְרָחְבָּהּ, עֵילָּא וְתַתָּא, וּבֵין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, וּבְעוֹבֵי דְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה.

וְאַנְתְּ הוּא דְּמְקָרֵב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, וּבְכָל עַנְפִין דְּנָהוֹרִין דְּתַלְיָין מִנְּהוֹן, כְּגַרְמִין, וְגִידִין, וְעוֹר, וּבָשָׂר, דְּתַלְיָין מִן גּוּפָא. וְאַנְתְּ לֵית לָךְ גּוּפָא, וְלָא אֲבָרִים, וְלֵית לָךְ נוּקְבָא. אֶלָּא אֶחָד בְּלָא שֵׁנִי. יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ, דְּתְקָרֵב אַנְתְּ שְׁכִינְתָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל דַּרְגִּין דְּאִינּוּן אֲצִילוּת דִּילָהּ, דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּבַעֲלֵי מִדּוֹת. נְשֵׁיאֵי יִשְׂרָאֵל. חֲכָמִים. נְבוֹנִים. חֲסִידִים. גִּבּוֹרִים. אַנְשֵׁי אֱמֶת. נְבִיאִים. צַדִּיקִים. מְלָכִים. כֻּלְּהוּ דַּאֲצִילוּת. דְּאִית אָחֳרָנִין דִּבְרִיאָה.

דְּשְׁכִינְתָּא אִיהִי קְרֶבָן, שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. מִימִינָא שֶׁמֶן לַמָּאוֹר, כְּגוֹן (בראשית א׳:ט״ז) אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל. שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ אִיהוּ מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא, דְּאִתְמַר בָּהּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְּוִיִּם. שֶׁמֶן כְּתִית, אִיהִי מִסְטְרָא דְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ כָּתִישׁ כְּתִישִׁין מֵאֲבָרִין דְּאִינּוּן זַיְתִים, לְאַחֲתָא מַשְׁחָא לְגַבֵּי פְּתִילָה. פְּתִילָה תֵּכְלָא. וּגְבוּרָה מִתַּמָּן אִיהִי יִרְאָה, וּלְוִיִּם שׁוֹמְרִין הַמִּקְדָּשׁ. וּמִתַּמָּן פְּקוּדָא לְיָרָא מִן הַמִּקְדָּשׁ, וְאִיהוּ מִצְוַת עֲבוֹדַת הַלְּוִיִּם בַּמִּקְדָּשׁ בְּכ״ד מִשְׁמָרוֹת לְוִיִּם דִּבְהוֹן לְוִיִּם בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה הֲווֹ מְזַמְּרִין קֳדָמָךְ, לְסַלְּקָא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי שִׁירָה וְזִמְרָה בְּהוֹן לְיָיְ. כ״ד עִם שִׁירָה וְזִמְרָה כ״ו, כְּחוּשְׁבָּן יְדֹוָ״ד. וַאֲבַתְרֵיהּ פְּקוּדָא אִיהִי מִצְוַת קְטוֹרֶת תָּמִיד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּקְטוֹרֶת כְּקָרְבָּנָא.

וְהִפְשִׁיט אֶת הָעוֹלָה וְנִתַּח אוֹתָהּ לְנְתָחֶיהָ. וְאִמּוּרִין וּפְדָרִין דְּאִינּוּן מִתְאַכְּלִין כָּל הַלַּיְלָה, אִינּוּן כַּפָּרָה דְּאֲבָרִין דְּגוּפָא דִּילֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ, דְּלָא יִתּוֹקְדוּן בְּגֵיהִנָּם, וְלָא יִתְמַסְּרוּן בִּידָא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, וּבְגִין דְּבַר נָשׁ חָב בְּיִצֶּר הָרָע, דְּאִיהוּ צְפוֹנִי, הָכִי שְׁחִיטָתוֹ בַּצָּפוֹן לְשֵׁזָבָא לֵיהּ מֵהַהוּא צְפוֹנִי.

וּבְקָרְבָּנִין, טוֹל בְּהוּ קַל וָחוֹמֶר מִנְּבִיאִים, דְּאַף עַל גַּב דְּתוֹרָה אִיהִי שֵׁם יְהוָ״ה, וּנְבוּאָה דְּאִתְמַר בָּהּ (ישעיה סג) רוּחַ יְיָ' תְּנִיחֶנּוּ. עִם כָּל דָּא, לָאו כָּל מָארֵי תּוֹרָה שְׁקִילִין, וְלָאו כָּל נְבִיאִים שְׁקִילִין, דְּאִית נְבִיאִים, דִּנְבוּאָה דִּלְהוֹן בִּלְבוּשִׁין דְּמַלְכָּא, וְהָכִי הוּא אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, כַּמָּה מָארֵי סְפֵקוֹת וּפְרוּקִין, בִּלְבוּשָׁא דְּמַלְכָּא.

וְאִית אָחֳרָנִין דְּסַלְקִין יַתִּיר, בְּאֵבָרִים דְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, דְּאִתְמַר בֵּהוֹן וָאֶרְאֶה, וְרָאִיתִי, בַּמַּרְאֶה, בְּעֵינַיִן. (חבקוק ג׳:ב׳) יְיָ' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי, בִּשְׁמִיעָה. יְחֶזְקֵאל אִסְתַּכְּלוּתֵיהּ וּנְבִיאוּתֵיהּ מֵעֵינַיִן. חֲבַקּוּק מֵאוּדְנַיִן בִּשְׁמִיעָה. וּבְגִין דָּא, יְחֶזְקֵאל חָזָא כָּל אִלֵּין מַרְאוֹת דְּמֶרְכָּבָה בִּרְאִיָּיה, בְּעֵין הַשֵּׂכֶל. חֲבַקּוּק, בִּשְׁמִיעָה. וְאִית נְבִיאָה דְּנְבוּאָתֵיהּ בְּפוּמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ו׳:ז׳) וַיִּגַּע עַל פִּי. נְבוּאָה אָחֳרָא מֵרֵיחָא דְּחוֹטָמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ב׳:ב׳) וַתָּבֹא בִי הָרוּחַ. וְאִית דְּנְבוּאָתֵיהּ בְּיָד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (הושע י״ב:י״א) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. וְאַחֳרָנִין לִפְנִים בְּחֵיוֵי הַמֶּלֶךְ, וְאָחֳרָנִין לִפְנֵי לִפְנִים.

וְהָכִי בְּאוֹרַיְיתָא, פְּשָׁטֵי"ם, רְאָיו"ת, דְּרָשׁו"ת, סוֹדו"ת דְּסִתְרֵי תוֹרָה, וּלְעֵילָּא סִתְרֵי סִתְרִים לַה' הָכִי בְּקָרְבָּנִין אַף עַל גַּב דְּקָרְבָּנִין כֻּלְּהוּ לַיְיָ"ה, אִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא, וּפְלִיג קָרְבָּנִין לְמַשְׁרְיָיתֵי דִּילֵיהּ. מִנְּהוֹן פָּלִיג לַכָּלְבִים, אִינּוּן קָרְבָּנִין פְּסוּלִין, דְּיָהִיב לְהוֹן לְסָמָאֵ"ל כֶּלֶב, וּלְמַשְׁרְיָיתֵי דִּילֵיהּ. וּבְגִין דָּא הֲוָה נָחִית דִּיוּקְנָא דְּכַלְבָּא. וּמִנְּהוֹן לְשֵׁדִים, דְּאִית בְּהוֹן כִּבְעִירָן, וּמִנְּהוֹן כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמִנְּהוֹן כִּבְנֵי נָשָׁא. לְאִינּוּן דְּעוֹבָדֵיהוֹן כַּשֵּׁדִים, פָּלִיג קָרְבָּנֵיהוֹן לַשֵּׁדִים.

אִלֵּין דְּעוֹבָדֵיהוֹן כְּמַלְאָכִין, פָּלִיג קָרְבָּנִין דִּילְהוֹן לְמַלְאָכִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כ״ח:ב׳) אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. דְּאִינּוּן קָרְבָּנִין דִּילְהוֹן, לָאו תַּלְיָין בִּבְעִירָן. דְּקָרְבָּנִין דִּבְעִירָן, אִינּוּן דְּעַמֵּי הָאָרֶץ. אִינּוּן קָרְבָּנִין (דמלאכין) דִּבְנֵי נָשָׁא, צְלוֹתִין וְעוֹבָדִין טָבִין. קָרְבָּנִין דְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, מָארֵי מִדּוֹת, אִלֵּין מָארֵי רָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְסִתְרִין גְּנִיזִין דִּבְהוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית הוּא בְּגַוְונֵי מִיהּ, לְקַבְּלָא קָרְבָּנִין דִּלְהוֹן, דְּאִיהִי תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, שְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא, מֵי' מִדּוֹת.

וְתַלְמִידֵי דְּרַבָּנָן, אִינּוּן מִלִּין דִּלְהוֹן כַּאֲכִילַת שְׁיָירֵי מְנָחוֹת, וְאִית אָחֳרָנִין דְּמִתְגַּבְּרִין עֲלַיְיהוּ, דְּאוֹרַיְיתָא דִּלְהוֹן כַּאֲכִילַת מְנָחוֹת עַצְמָן, וְלָא שְׁיָירֵי מְנָחוֹת. וְאִית אָחֳרָנִין דְּאוֹרַיְיתָא דִּלְהוֹן אֲכִילַת קָדָשִׁים, מַאֲכָלִים מִכַּמָּה מִינִין לְמַלְכָּא. וְכָל מְנָחוֹת דְּמַאֲכָלִין דְּקָרְבָּנִין, מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקָרְבָּא לֵיהּ כֻּלְּהוּ בְּבֵיתָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וְהַאי אִיהוּ פִּקּוּדָא לְקָרְבָּא קָרְבָּנוֹת בְּבֵית הַבְּחִירָה, לְקַיֵּים (ירמיהו ט׳:כ״ג) כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל וְגוֹ'.

לְמַלְכָּא דַּהֲווֹ עַבְדוֹי וַאֲפַרְכְּסוֹי וְשׁוּלְטָנֵי מַלְכוּתָא שַׁלְּחֵי לֵיהּ כַּמָּה דּוֹרוֹנֵי, אֲמַר, מַאן דְּבָעֵי לְמִשְׁלַח לִי דּוֹרוֹנָא, לָא יִשְׁלַח אֶלָּא בְּיָדָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, לְקַיֵּים בָּהּ (תהילים ק״ג:י״ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת שְׁכִינְתָּא קָרְבָּן לַה', עוֹלָה לַה', אִשֶּׁם לַה', וַאֲפִילּוּ קָרְבָּן נְדָבָה וְיוֹלְדוֹת וּמְצוֹרָעִים וְזָבִים וְזָבוֹת, כֹּלָּא צָרִיךְ לְקָרְבָּא לַיְיָ', וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וּלְבָתַר אִיהִי פָּלִיגַת לְכֹלָּא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל״א:ט״ו) וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, וַאֲפִילּוּ מְזוֹנָא דְּחֵיוָון, כְּגוֹן קָרְבָּן שְׁעוֹרִים מַאָכָל בְּעִירָן, וּמַאֲכַל עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת

דְּבֵי מַלְכָּא, וַאֲפִילּוּ דְּכַלְבֵי וּדְחַמָּרֵי וּגְמַלֵּי, לְקַיֵּים בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בְּכֹל מָשָׁלָה. וּמִנָּלָן דְּעַל יְדָהָא פָּלִיג כֹּלָּא, דִּכְתִיב וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּן י"ה, ו' בֵּן י"ה, כָּלִיל יה"ו. וּשְׁלִימוּ דִּילֵיהּ ה', אִיהִי עוֹלָה לַיְדָוָ"ד. קָרְבָּן לַיְדָוָ"ד. שְׁלָמִים לַיְיָ'. קְרִיבוּ דִּילֵיהּ, שְׁלִימוּ דִּילֵיהּ, דְּבֵיהּ אַשְׁלִים יה"ו, לְמֶהֱוֵי יְדָוָ"ד. וְכֹלָּא אִתְהַדַּר בֵּיהּ, וּבְגִין דָּא (שמות כ"ב:י"ט) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם, בִּלְתִּי לַיְדָוָ"ד לְבַדּוֹ, דְּלָא יְהִיב שׁוּלְטָנוּתָא לְסִטְרָא אָחֳרָא בְּקָרְבָּנָא, דְּכָל אֱלֹהִים אֲחֵרִים עָלְמָא דְּפֻרוּדָא אִינּוּן, וְלֵית לוֹן קְרִיבָא וְיִחוּדָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְרִישׁ לוֹן מִשְּׁמֵיהּ, כְּגוֹן דְּאַפְרִישׁ חִשָּׁךְ מֵאוֹר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א':ד') וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וּמֵאן דְּקָרִיב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּאַפְרִישׁ, כְּמַאן דְּקָרִיב מְסָאֲבוּ דְּנָדָה לְבַעְלָהּ, וְהַאי אִיהוּ רָזָא (ויקרא י"ח:י"ט) וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ.

וְהַאי לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן, קִירוּב, דְּכָל עֶרְיָין שְׁקִילִין לְעָבוּדָה זָרָה, דְּכָל סִטְרִין אָחֳרָנִין, עֲלַיְיהוּ אִתְמַר, (בראשית י':ה') מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אִיֵּי הַגּוֹיִם בְּאַרְצוֹתָם. וּכְתִיב לִלְשׁוֹנוֹתָם בְּאַרְצוֹתָם בְּגוֹיֵהֶם. וּכְתִיב כִּי שָׁם בָּלַל יְיָ' שְׂפַת כָּל הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְדָוָ"ד. וְכָל מַאן דְּקָרִיב שׁוּם קָרְבָּנָא לְסִטְרִין אָחֳרָנִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְרִישׁ לֵיהּ מִשְּׁמֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בִּשְׁמֵיהּ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּחַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאָר אוּמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י"ד:ב') וּבְךָ בָּחַר ה'. וּפְלִיג לוֹן מִנַּיְיהוּ לְחוּלָקֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וּבְגִין דָּא יָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא מִשְּׁמֵיהּ. (שמות ג':ט"ו) זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר, וְהָא אוּקְמוּהָ י"ה עִם שְׁמִי, שס"ה. ו"ה עִם זִכְרִי, רמ"ח. בְּכָל מְצָוָה וּמְצָוָה, קָשִׁיר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בִּשְׁמֵיהּ, לְמֶהֱוֵי כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּלְהוֹן, חוּלַק עַדְבֵיהּ וְאַחֲסָנְתֵּיהּ. וּבְגִין דָּא זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם וְגוֹ'.

צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁתְּפָא לַיְיָ', בַּהֲלִיכָה דִּלְהוֹן, בְּהַקְרָיָ דִּלְהוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ו':כ"ב) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. קָם הַהוּא תַּלְמִידָא וְאִשְׁתְּטַח קַמַּיְיהּ, וְאָמַר זַכָּאָה אִיהוּ חוּלָקֵיהּ, דְּמַאן דְּזָכֵי לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, כֻּלְּהוּ שֵׁם יְיָ' בְּכָל סִטְרָא, וְלָא נָפִיק מִנַּיְיהּ לְבַר בְּכָל סִטְרוֹי. (ע"כ רעיא מהימנא) (כ"ט ע"א פקודא להקריב וכו')

פרק ח

(ויקרא כ"ה:כ') וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל וְגוֹ', רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים ל"ז:ג') בְּטַח בַּיְיָ' וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה. לְעוֹלָם בַּר נָשׁ יְהֵא זָהִיר בְּמָארֵיהּ, וִידַבֵּק לְבֵיהּ בְּמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, בְּגִין דְּיְיָ' שְׁלִים בְּמָארֵיהּ. דְּכַד יְיָ' שְׁלִים בֵּיהּ, לָא יַכְלִין לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, בְּטַח בַּיְיָ' וַעֲשֵׂה טוֹב, מַאי וַעֲשֵׂה טוֹב. אֶלָּא הָכִי תַּנְינָן, בְּעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, יִתְעַר עוֹבָדָא דִּלְעֵילָּא. וְהָא אוּקְמוּהָ, וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם, כִּבְיָכוֹל, אַתּוּן תַּעַבְדוּן לְהוֹן, בְּגִין דִּבְהַהוּא אַתְעָרוּתָא דִּלְכוֹן דְּאַתּוּן עַבְדִין לְתַתָּא, אִתְעַר לְעֵילָּא וְעַל דָּא וַעֲשֵׂה טוֹב כְּתִיב, וְאֵין טוֹב, אֶלָּא צַדִּיק, דִּכְתִיב (ישעיהו ג':י') אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. כֵּיוָן דְּאַתּוּן עַבְדִין הַאי, וַדַּאי הַאי טוֹב יִתְעַר, כְּדֵין שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה, וְכֹלָּא חַד.

שְׁכָן אֶרֶץ, אֶרֶץ עִלָּאָה. דְּהָא לֵית לָךְ בָּעָלְמָא, דְּיָכוֹל לְמִשְׁרֵי בַּהֲדָהּ, עַד דְּיִתְעַר הַאי טוֹב לְגַבָּהּ, כֵּיוָן דְּיִתְעַר לֵיהּ, כְּבָיְכוֹל הוּא עָבִיד לֵיהּ, וּכְדֵין שְׁכָן אֶרֶץ, שְׁרֵי בְּגַוָּוהּ, אֵיכוּל אֵיבָה, אִשְׁתַּעְשַׁע בַּהֲדָהּ. וּרְעֵה אֱמוּנָה, דָּא אֶרֶץ וְכֹלָּא חַד כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ"ב:ג') וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת. וּרְעֵה אֱמוּנָה, הֲוֵי דָּבַר לָהּ בְּכָל רְעוּתָךְ.

וְאִי לָא תִּתְעַר לְקֳבָלָהּ, הַאי טוֹב אִתְרְחַק מִנָּהּ, וְלָא תִּקְרַב בַּהֲדָהּ, לָא תִּקְרַב לְגוֹ אַתּוּן נוּרָא יָקִידְתָּא, וְאִי תִּקְרַב בַּהֲדָהּ, בְּדְחִילוּ, כְּמָאן דְּדָחִיל מִן מוֹתָא. דְּהָא כְּדֵין נוּרָא דָּלִיק, וְאוֹקִיד עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹ'. וְכֵיוָן דְּאִתְעַר לְקֳבָלָהּ הַאי טוֹב, כְּדֵין, שְׁאֵרֵי בְּגַוָּוהּ, וְלָא תִּדְחַל מִנָּהּ אַנְתְּ, כְּדֵין, (איוב כ"ב:כ"ח) וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר.

תָּא חֲזֵי, בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא מַדְבְּרֵי לְהַאי לִרְעוּתְהוֹן בְּכָל יוֹמָא. מַאן אינוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא. אינוּן דְּמִתְעָרֵי הַאי טוֹב לְקֳבָלֵיהּ, וְלָא חָס עַל דִּילֵיהּ, וְיָדְעֵי דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ יַתִּיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי י"א:כ"ד) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסֵף עוֹד. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּהַאי אִתְעַר בִּרְכָאן לְקֳבָלֵיהּ, וְלָא יֵימָא אִי אֶתֵּן הַאי הַשְׁתָּא, מַאי אַעְבִּיד לְמָחָר. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ בִּרְכָאן עַד בְּלִי דַּי, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וּבְגִין כַּךְ, וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וְגוֹ', מַה כְּתִיב. וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית וְעָשָׂת אֶת הַתְּבוּאָה לִשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים. וְעָשָׂת, וְעָשְׂתָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי וְעָשָׂת. אֶלָּא לְאַפָּקָא ה', דְּאִית לָהּ שְׁמַשָּׂה וְנַיְיחָא, וְלָא עָבִיד עֲבִידְתָּא. כְּתִיב (שמות ט"ז:כ"ט) רְאוּ כִּי יְיָ' וְגוֹ' נוֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמַיִם וְגוֹ', כְּגַוְונָא דָּא וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית וְגוֹ'.

פרק ט

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, פָּגְעוּ בְּהַהוּא טוּרָא, אַשְׁכָּחוּ תְּרֵי גַּבְרֵי דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אֲדְהָכֵי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי, וְאָמַר לוֹן, בְּמָטוּ מְנַיְיכוּ, הָבוּ לִי מְזוֹנָא פִּתָּא דְּנַהֲמָא, דְּהַנֵי תְּרֵין יוֹמִין דְּתַעֲינָא בְּמַדְבְּרָא, וְלָא אֲכַלְנָא מִדִּי. אִשְׁתְּמִיט חַד מֵאִינּוּן תְּרֵי גַּבְרֵי, וְאַפֵּיק מְזוֹנֵיהּ דְּאִיהוּ אַיְיתֵי לְאוֹרְחָא, וְיָהִיב לֵיהּ, וְאָכִיל וְאַשְׁקֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ, מַה תַּעֲבִיד מִן מְזוֹנָא, דְּהָא אֲנָא דִּידִי אֲכַלְנָא. אָמַר לֵיהּ, וּמָה עֲלֵי דִּידָךְ, אֲנָא אָזִיל, יָתִיב גַּבֵּיהּ

הַהוּא מִסְכְּנָא, עַד דְּאָכַל כָּל מַה דְּהֲוָה גַּבֵּיהּ, וְהַהוּא נָהֲמָא דְּאִשְׁתְּאַר, יָהַב לֵיהּ לְאוֹרְחָא, וְאָזַל לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִלָּה דָּא יִתְעֲבִיד עַל יָדָן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דֵּילְמָא דִּינָא אִתְגְּזַר עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַמְנָא קַמַּיהּ הַאי, בְּגִין לְשַׁזָּבָא לֵיהּ. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, לָאָה הַהוּא גַּבְרָא בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ, וְלָא אֲמַרְנָא לָךְ דְּלָא תִּתֵּן נָהֲמָא לְאָחֳרָא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי, הָא מְזוֹנָא גַּבָּן נִיהַב לֵיהּ לְמֵיכַל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי תִּבְעֵי לְמֵיפַּק מִנֵּיהּ זְכוּתָא, נֵזִיל וְנָחֲמֵי, דְּהָא וַדַּאי בְּקַפְּטוּרֵי דְּדָא טָפְסָא דְּמוֹתָא אִתְאֲחִיד, וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַמְנָא זְכוּתֵיהּ, בְּגִין לְשַׁזָּבֵיהּ.

אַדְּהָכִי, יָתִיב הַהוּא בַּר נָשׁ, וְנָאֵים תְּחוֹת חַד אִילָנָא, וְחַבְרֵיהּ אִתְרְחִיק מִנֵּיהּ, וְיָתִיב בְּדָרֶךְ אָחֳרָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, הַשְׁתָּא נֵיתִיב וְנָחֲמֵי, דְּוַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמִרְחַשׁ לֵיהּ נִיסָא, קָמוּ וְאוֹרִיכוּ. אַדְּהָכִי חָמוּ חַד טִיפְסָא בְּשַׁלְהוֹבֵי קָאִים גַּבֵּיהּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַוי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּהַשְׁתָּא יְמוּת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַכָּאָה הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָא. אַדְּהָכִי נָחַת מַאִילָנָא חַד חִוְיָא, וּבָעָא לְמִקְטְלֵיהּ. קָם הַהוּא טִפְסָא עָלֵיהּ וְקַטְלֵיהּ. קִסְטֵר בְּרֵישֵׁיהּ טִפְסָא, וְאָזַל לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְלָא אֲמִינָא לָךְ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְמִרְחַשׁ לֵיהּ נִיסָא, וְלָא תִּיפּוֹק זְכוּתֵיהּ מִנֵּיהּ. אַדְּהָכִי אִתְעַר הַהוּא בַּר נָשׁ, וְקָם וְאָזִיל לֵיהּ. אֲחִידוּ בֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, וְיָהֲבוּ לֵיהּ לְמֵיכַל. בָּתַר דְּאָכַל, אַחְוִיאוּ לֵיהּ נִיסָא דְּרַחִישׁ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (תהילים ל״ז:ג׳) בְּטַח בַּיְיָ' וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּבַר נָשׁ דְּעָבִיד טוֹב מִדִּידֵיהּ, דְּהָא אִתְעַר טוֹב בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּבְמָה. בִּצְדָקָה. דְּכַד אִתְעַר צְדָקָה, הוּא טוֹב כְּדֵין אִתְעַר לְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי י׳:ב׳) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּצְדָקָה אִילָנָא דְּחַיֵּי הוּא, וְאִתְעַר עַל הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, וְנָטִיל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בֵּיהּ, וְשֵׁזִיב לוֹן מִן מוֹתָא. מַאן גָּרִים לְהַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִתְעַר לְהַאי, הֲוֵי אֵימָא הַהִיא צְדָקָה דְּאִיהוּ עֲבִיד, כְּבָיְכוֹל הוּא עֲבִיד לֵיהּ לְעֵילָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים קי) עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. וְהָא אִתְּמַר.

פרק י

רעיא מהימנא (ויקרא כ״ה:מ״ו) וְהִתְנַחַלְתֶּם אוֹתָם לִבְנֵיכֶם וגו', לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וגו'. פְּקוּדָא דָּא לַעֲבוֹד בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי, דִּכְתִיב, לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וְאִינּוּן מִסְטְרָא דְּחֵם דְּגַלֵּי עֶרְיַין דְּאִתְּמַר עֲלֵיהּ (בראשית ט׳:כ״ה) אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. אֲמַאי עֶבֶד עֲבָדִים. אֶלָּא עֶבֶד לַהַהוּא עֶבֶד עוֹלָם, דְּאִיהוּ עוֹלְמוֹ שֶׁל יוֹבֵל. וְאִי תֵּימָא דְּהָא אָחוּהָ דְּשֵׁם

וְיֶפֶת הֲוָה, אֲמַאי לָא הֲוָה הָכִי כְּוָותַיְיהוּ. וְהָכִי מִזַּרְעָא דְּחָם הֲוָה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד דְּאַבְרָהָם, אֲמַאי לָא הֲוָה כְּוָותֵיהּ, דְּנָפַק צַדִּיק, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדֵי בִּבְרָכָתֵיהּ, כַּד בָּרִיךְ לֵיהּ לָבָן.

פרק יא

אֶלָּא וַדַּאי הָכָא בָּרָזָא דְּגַלְגּוּלָא, גּוֹלֶל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ, עַבְדָּא דְּאַבְרָהָם דְּנָפַק מֵחֹשֶׁךְ, וְדָא זַרְעָא דְּחָם, דַּיּוֹ לְעֶבֶד לִהְיוֹת כְּרַבּוֹ דְּאִיהוּ אַבְרָהָם, דְּנָפַק מִתֶּרַח עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר, דָּא יִשְׁמָעֵאל דְּנָפַק מֵאַבְרָהָם, וְעֵשָׂו מִיִּצְחָק.

וְרָזָא תַּעֲרוֹבֶת טִפִּין, בַּאֲתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ גָּרִים דָּא. מַאן דְּעָרִיב טִפָּה דִּילֵיהּ, בְּשִׁפְחָה מַחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל, אוֹ בְּבַת אֵל נֵכָר, דְּאִינּוּן רַע חֹשֶׁךְ, וְטִפָּה דִּילֵיהּ טוֹב אוֹר, (בראשית א׳:ג׳-ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. מְעָרֵב טוֹב עִם רָע, עָבַר עַל מֵימְרָא דְּמָארֵיהּ, דְּאָמַר (בראשית ב׳:י״ז) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּהַהוּא דְּעָרֵב (רב), אַרְכִּיב לֵיהּ, וְאַיְיתֵי לֵיהּ בְּגַלְגּוּלָא לְקַבְּלָא עוֹנְשֵׁיהּ. חָזַר בְּתִיּוּבְתָּא, אִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, וְאַפְרִישׁ טוֹב מֵרָע, דְּאִינּוּן אָסוּר וְהֶתֵּר, טוּמְאָה וְטָהֳרָה, כָּשֵׁר וּפָסוּל. בְּדָא אִתְפְּרַשׁ רָע מִטּוֹב, דְּאִתְמַר בֵּיהּ וַיַּיְצֵר, יְצִירָה לְטָב, וְיִצְרָה לְבִישׁ. בְּאוֹרַיְיתָא אַפְרִישׁ לוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרִית לֵיהּ נִשְׁמְתָא מִנַּיְיהּ, לְמֶהֱוֵי שַׁלְטָא עַל תַּרְוַויְיהוּ, בְּחַד דְּאִיהוּ אוֹר. עָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְחַד דְּאִיהוּ חֹשֶׁךְ, עָלְמָא דֵּין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים.

וּכְפוּם זַכְוָון וְחוֹבִין. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת מְטִיבִין לוֹ. בֵּינוֹנִי, זַכְוָון וְחוֹבוֹי שְׁקִילִין, פְּלִגוּ זַכְוָון לְעֵילָּא (ס"א ופלגו לתתא) וּפְלִגוּ חוֹבוֹי לְתַתָּא, וְרָזָא דָּא (אסתר ה׳:ו׳) מַה שְׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ. צַדִּיק גָּמוּר, כָּל זַכְוֹוי לְעֵילָּא, וְחוֹבוֹי לְתַתָּא. רָשָׁע גָּמוּר, חוֹבוֹי לְעֵילָּא, וְזַכְוֹוי לְתַתָּא.

וּבַר נָשׁ דְּחָב בְּאִתְגַּלְיָיא, בְּתַרְיִן דַּרְגִּין אִיהוּ, אִי חָזַר בְּתִיּוּבְתָּא בְּאִתְגַּלְיָיא, בֵּין צַדִּיקַיָּיא, בְּגִין דְּיַדְעִין דִּינּוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָטְרִין גַּרְמַיְיהוּ מִלְּמֶחֱטֵי. וּבְאִתְכַּסְיָיא, בֵּין רַשִׁיעַיָּיא, לְקַיֵּים בָּהוּ (איוב י״א:כ׳) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה.

וּבְגִין דָּא, חוֹבָא דְּאָדָם עָבַר, עַל (בראשית ב) וַיְצַו יְיָ׳ אֱלֹהִים, וְאוֹקְמוּהָ, אֵין צַו אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה, אִעְבָּר עֲלֵיהּ, אַרְכִּיב לֵיהּ בְּטִפַּת תֶּרַח, דְּבֵיהּ רָתַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעָבַר עַל צַו מַעֲבוֹדָה זָרָה. הָדָר בְּתִיּוּבְתָּא, וְתָבַר צוּלְמִין דְּעֲבוֹדָה זָרָה, וְכָל מְזוֹנֵי דִּילֵיהּ. הוּא תַּקִּין בְּמָה דְּחָב, וְתָבַר חוֹבָא, וּבְנַיְינָא בִּישָׁא דְּבָנָה, וְאַמְלִיךְ לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. עַל עָלְמָא.

פרק יב

בְּמַאי. בְּגִין דְּקַדִּישׁ שְׁמֵיהּ יִתְבָּרַךְ בָּרַבִּים, וְעָאל בְּנוּרָא לְאִתּוֹקְדָא גַּרְמֵיהּ. לְקַיֵּים בֵּיהּ (דברים ז׳:כ״ה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּלְאָבוֹי תֶּרַח אַהֲדַּר בְּתִיּוּבְתָּא, וְאָעִיל לֵיהּ וּלְאִמֵּיהּ, וּלְכָל מָארֵי דְּהַהוּא דָּרָא בְּגַן עֵדֶן. וְהָכִי אִתְּלְבָּן בְּנוּרָא כְּכַסְפָּא, דְּאִיהִי מוֹנִי"טָא דְּמַלְכָּא, וְשַׁקֵּר לָהּ בְּעוֹפֶרֶת, אָעִיל לֵיהּ בְּנוּרָא, וְנָפַק הָעוֹפֶרֶת לְבַר, יִשְׁמָעֵאל. וּבְגִין דָּא נָפַק, מְצַחֵק בְּעָבוֹדָה זָרָה. וְאִשְׁתְּאַר אָדָם מְלוּבָּן, וְהַאי אִיהוּ שִׁינּוּי הַשֵּׁם. דְּכַד אִתְגַּלְגַּל אָדָם, בָּעֵי לְמֶעְבַּד לֵיהּ שִׁנּוּי הַשֵּׁם, שִׁנּוּי מָקוֹם, וְשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה.

לְבָתַר אָתָא יִצְחָק, וְאִתְתְּקַף בֵּיהּ, מֵחוֹבָא תִּנְיָינָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ עַל הָאָדָם, דְּדָא שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְדָא גָּרַם נִסְיוֹנָא דְּיִצְחָק בְּסַכִּינָא. וְאִתְבָּרַר בֵּיהּ, כְּמַאן דְּבָרִיר אוֹכֶל מִגּוֹ פְּסוֹלֶת, וְנָפִיק פְּסוֹלֶת לְבַר, עֵשָׂו שׁוֹפֵךְ דָּמִים.

לְבָתַר אָתָא יַעֲקֹב, וְאַרְכִּיב לֵיהּ בְּלֵבָן, וְאִתְעֲבִיד עֶבֶד לְגַבֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב. (בראשית כ״ט:י״ח) אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל. וּבְהַהִיא סִבָּה דְּאַחְלָף לֵהּ בַּאֲחוֹתָא, עֲבַד שֶׁבַע שָׁנִים אָחֳרָנִין. לְאַפָּקָא תְּרֵין טִפִּין דְּזַרְע אָדָם בַּאֲתַר נוּרָאָה, וְדָא גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְהַאי אִיהוּ לֵאמֹר. וְאַפִּיק לוֹן מִן לְבָן הָאֲרַמִי, נָחָשׁ.

וּבְתֻלַת אִלֵּין, הֲוָה לְאָדָם שִׁנּוּי הַשֵּׁם, וְשִׁנּוּי מָקוֹם, וְשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. שִׁנּוּי הַשֵּׁם: בְּאַבְרָהָם. וְשִׁנּוּי מָקוֹם: בְּיִצְחָק. וְשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה: בְּיַעֲקֹב. וְאִי לְהַאי דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (איוב כ״ח:כ״ז) אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ, קִבֵּל בְּתִיּוּבְתָּא כָּל שֶׁכֵּן לְאֲחֵרִים.

וּבְגִין דָּא, עֶבֶד טוֹב אַתְרָא גָּרִים. וְעֶבֶד רָע, אוּף הָכִי. אֲבָל שְׁאָר עֲבָדִים, לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבוֹדוּ. קָמוּ מָארֵי מְתִיבְתָּא, וְאָמְרוּ (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, שֶׁכָּכָ"ה בְּגִימַטְרִיָא מֹשֶׁה. קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ' אֱלֹהָיו. (ע"כ רעיא מהימא) (משפטים קי"ז לא תהיה אחרי רבים וכו')

פרק יג

(ויקרא כ״ה:נ״ה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְגוֹ'. פִּקּוּדָא לַעֲבוֹד בְּכָל מִינֵי עֲבוֹדָה בַּמִּקְדָּשׁ, וּלְבַר מִמִּקְדָּשׁ, בְּכָל אִינּוּן פּוּלְחָנִין דְּאִקְרֵי עֲבוֹדָה, בִּצְלוֹתָא, לְאִשְׁתַּדְּלָא בָּתַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא דְּכֹלָּא אִקְרֵי עֲבוֹדָה, כְּעֶבֶד דְּאִשְׁתְּדַל בָּתַר מָארֵיהּ, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל קָרֵי לוֹן עֲבָדִים, דִּכְתִיב כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם. מַאי טַעֲמָא אִינּוּן עֲבָדִים. בְּגִין דִּכְתִיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן לְבָתַר, דִּכְתִיב (שמות כ׳:ב׳) אָנֹכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְמִפְלַח לֵיהּ כְּעֶבֶד דְּפָלַח לְמָארֵיהּ דְּפָרִיק לֵיהּ מִן מוֹתָא, דְּפָרִיק לֵיהּ מִכָּל בִּישִׁין דְּעָלְמָא.

בְּתֵרִין זִינִין (נ"א שמהן אלין) אִקְרוּן יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבָדִים, דִּכְתִיב עֲבָדַי הֵם. וְאִקְרוּן בָּנִים, דִּכְתִיב (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם. בְּזִמְנָא דְּיַדַּע לֵיהּ בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַח כְּלָל, כְּדֵין אִקְרֵי עֶבֶד דְּעָבִיד פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְחַפְּשָׂא בְּגְנִיזוֹי וּבְרָזִין דְּבֵיתֵיהּ. בְּזִמְנָא דְּיַדַּע לֵיהּ בַּר נָשׁ בְּאוֹרַח פָּרָט, כְּדֵין אִקְרֵי בֵּן רְחִימָא דְּיֵלֵיהּ, כְּבֵן דְּחָפֵישׂ בִּגְנִיזוֹי, בְּכָל רָזִין דְּבֵיתֵיהּ.

וְאַף עַל גַּב דְּאִקְרֵי בֵּן בְּרָא בּוּכְרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, לָא יִפּוּק גַּרְמֵיהּ מִכְּלָלָא דְּעֶבֶד, לְמִפְלַח לַאֲבוּי בְּכָל פּוּלְחָנִין דְּאִינּוּן יְקָרָא דַּאֲבוּי. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְכָל בַּר נָשׁ לְמֶהֱוֵי לְגַבֵּי אֲבוּי בֵּן, לְחַפְּשָׂא בִּגְנִיזוֹי וּלְמִנְדַּע רָזִין דְּבֵיתֵיהּ, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא אֲבַתְרַיְיהוּ. וּלְמֶהֱוֵי לְגַבֵּי אֲבוּי עֶבֶד.

פרק יד

וְרָזָא דְּמִלָּה, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן לְעֵילָּא, דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ, וְאִינּוּן רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וְאִינּוּן חַד. חַד, רָזָא דְּעֶבֶד. וְחַד, רָזָא דִּבֵן. וְהַאי עֶבֶד, אִקְרֵי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּן, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּנֵי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִתְעַטָּרָא בְּאִלֵּין דַּרְגִּין, לְאִתְכַּלָּלָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

עֶבֶד, לְמִפְלַח בְּכָל זִינֵי פּוּלְחָנָא, בְּצִלּוֹתָא דְּאִקְרֵי עֲבוֹדָה, כְּהַאי עֶבֶד דְּאִיהוּ רָזָא עִלָּאָה, דְּלָא שַׁכִּיךְ לְעָלְמִין תְּדִיר. וְקָא מְשַׁבְּחָא וּמְנַגְּנָא תְּדִיר. וְהָא אִתְּמַר בְּפוּלְחָנִין אֲחֳרָנִין, דְּכָל פּוּלְחָנִין וּמִלִּין דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ אִיהוּ עָבִיד וּפָלַח. וּבְגִין דָּא אִקְרֵי אֲדוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ עֶבֶד לְמִפְלַח, אִקְרֵי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בַּר נָשׁ דְּאִתְעַטַּר בְּרָזָא דָּא, לְמֶיהֱוֵי עֶבֶד לְמִפְלַח פּוּלְחָנֵיהּ דְּמָארֵיהּ, אִיהוּ סָלִיק וְאִתְעַטַּר לְמֶהֱוֵי בְּדַרְגָּא דָּא, וְאִקְרֵי אוּף הָכִי אֲדוֹן, דְּהָא אִיהוּ בַּרְיךְ בְּכָל אִינּוּן פּוּלְחָנִין, לְהַאי עָלְמָא, וְקַיֵּים לֵיהּ. וְעַל דָּא אִקְרֵי אֲדוֹן. (ס"א אדוני הארץ).

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַאי בֵּן, דְּזָכֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא לְמִנְדַּע בְּגְנָזֵי דְּאֲבוֹי, וּבְכָל רָזִין דְּבֵיתֵיהּ, כְּבָרָא יְחִידָאי דְּאַשְׁלְטֵיהּ אֲבוֹי בְּכָל גְּנָזוֹי, וְדָא אִיהוּ יְקָרָא, דְּשַׁלִּיט עַל כֹּלָּא מַאן דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִנְדַּע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְאִינּוּן גְּנִיזִין דִּילֵיהּ, אִקְרֵי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, לֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ, בְּכָל שַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לְמֵיעַל לְגַבֵּי אֲבוֹי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ. וּבְגִין דָּא, כַּד אִשְׁתַּדַּל לְמִנְדַּע לֵיהּ בְּאוֹרַח פָּרָט, בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, כְּדֵין אִקְרֵי בֵּן.

בְּפוּלְחָנָא דְּבַר נָשׁ פָּלַח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִית פּוּלְחָנָא, דְּאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִתְכַּלָּלָא בְּתַרְוַויְיהוּ, לְמֶהֱוֵי עֶבֶד וּבֵן, לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמָה אִיהוּ. דָּא פּוּלְחָנָא דִּצְלוֹתָא, דְּאִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי בָּהּ עֶבֶד וּבֵן, לְאִתְכַּלָּלָא בְּדַרְגִּין עִלָּאִין אִלֵּין. לְמִפְלַח

וּלְאַתְקָנָא צְלוֹתָא בְּרָזָא דְּעֶבֶד, לְמִפְלַח פּוּלְחָנָא דְּתִקּוּנָא דְּעָלְמִין. וּלְאִתְדַּבְּקָא רְעוּתֵיהּ בְּרָזִין דְּחָכְמָתָא, לְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ בִּגְנִיזִין עִלָּאִין כַּדְקָא חֲזֵי.

בֵּן אִתְדַּבַק תָּדִיר בַּאֲבוֹי בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל, לֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ. עֶבֶד, עָבִיד פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, וְאַתְקִין תִּקּוּנֵי עָלְמָא. מַאן דַּהֲוִי תַּרְוַויְיהוּ בִּכְלָלָא חָדָא, בְּחִבּוּרָא חָדָא, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאַתְקִין רָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא בִּכְלָלָא חָדָא, בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל, וּמְחַבֵּר כֹּלָּא כַּחֲדָא. דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַכְרִיז עֲלוֹי בְּכָל אִלֵּין חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דְּכָל עָלְמִין, וּבְכָל אִינּוּן רְקִיעִין, אִזְדְּהָרוּ בְּפִלְנְיָא מְהֵימָנָא דְּבֵי מַלְכָּא, דְּכָל גִּנְזֵי דְּמָארֵיהּ בִּידֵיהּ. זַכָּאָה אִיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

מֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהַלְאָה, אִשְׁתְּמוֹדַע בַּר נָשׁ, וְאִתְרְשִׁים בְּעָלְמִין כְּלְהוּ. בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ כָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין כְּלְהוּ אִזְדְּהָרָן לְמֶהֱוֵי גַּבֵּיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי. וְקָלָא אִתְּעַר, יֵאוֹת הוּא לְיָחִיד לְמֶהֱוֵי גַּבֵּיהּ דְּיָחִיד, וּלְאִתְעַסְקָא יָחִיד בְּיָחִיד.

וְרָזָא דְּתָרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין, אַשְׁכַּחְנָא בְּחַד קְרָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה, הָא עֶבֶד. יִשְׂרָאֵל הָא בֵּן. דְּכַד אִינּוּן כְּלָלָא חָדָא, כְּדֵין כְּתִיב אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. בָּרוּךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְמְלוֹךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (שמות קל"ד ע"ב פקודא ללמוד תורה)

בחקותי

פרק א

(ויקרא כ״ו:ג׳) אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְגוֹ׳. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (מיכה ו׳:ה׳) עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְגוֹ׳. עַמִּי זְכָר נָא, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּעַמָּא דָּא, דְּמָארֵיהוֹן אוֹכַח לוֹן הָכִי. עַמִּי זְכָר נָא, אַף עַל גַּב דְּאַתּוּן סָטָאן מֵאוֹרְחֵי, עַמִּי אַתּוּן, דְּלָא בָּעֵינָא לְמֶעְבַּד לְכוּ כְּעוֹבָדַיְיכוּ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּעַמָּא, דְּמָארַיְיהוּ אָמַר לוֹן, (מיכה ו׳:ג׳) עַמִּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֶלְאֵיתִיךָ עֲנֵה בִי. מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב. בְּכַמָּה מִלִּין וְעוֹבָדִין אָמַר לְשֵׁיצָאָה לְכוּ מֵעָלְמָא, וְכַמָּה חַרְשִׁין אִתְּעַר לְקָבְלַיְיכוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, זְכוֹר נָא. וַוי דַּאֲנָן צַוָּותִין בְּכָל יוֹמָא, וְנָעֲיָינָן וּבָכְיָינָן, (איכה ה׳:א׳) זְכוֹר יְיָ׳ מֶה הָיָה לָנוּ. (תהילים קל״ז:ז׳) זְכוֹר יְיָ׳ לִבְנֵי אֱדוֹם, וְלָא בָּעֵי לְאַשְׁגָּחָא עָלָנָא, הוּא אָמַר לָן בְּבָעוּ זְכוֹר נָא, אֵין נָא אֶלָּא לְשׁוֹן בָּעוּתָא, וַאֲנָן לָא אַשְׁגַּחְנָא בֵּיהּ, כְּגַוְונָא דְּא אֲנָן צַוָּותִין, זְכוֹר יְיָ׳ מֶה הָיָה לָנוּ, זְכוֹר יְיָ׳ לִבְנֵי אֱדוֹם, (תהילים

ע"ד:ב') זְכוֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶדֶם, (תהילים ק"ו:ד') זָכְרֵנִי יְיָ' בִּרְצוֹן עַמֶּךָ, וְלָא בָּעֵי לְאַשְׁגְּחָא עָלָן.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח עָלָן תָּדִיר, וְדָכִיר לָן, אִי לָאו דְּאִיהוּ אַשְׁגַּח בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְדָכִיר לוֹן, לָא יְקוּמוּן חַד יוֹמָא בְּגָלוּתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כ"ו:מ"ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָבִיד לָן כְּעוֹבָדָנָא.

תָּא חֲזֵי, בָּלָק חַכִּים הֲוָה, וְרַב חַרְשִׁין בְּעוֹבָדֵי יְדוֹי, יַתִּיר מִן בִּלְעָם. וְהָכִי אוֹלִיפְנָא כָּל מַה דְּבָעֵי בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעֵי לְאִתְעָרָא בְּעוֹבָדָא לְתַתָּא. דִּבְעוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, אִתְעַר עוֹבָדָא לְעֵילָּא, וְעוֹבָדָא דָּא בָּעֵי בִּקְדוּשָׁה, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבַאֲתַר דְּלֵית עוֹבָדָא, אִית מִלָּה, וּבְמִלָּה דְּפוּמָא, תַּלְיָא עוֹבָדָא, לְאִתְעָרָא לְעֵילָּא. כְּמָה דְּבָעֵינָן לְאִתְעָרָא קְדוּשָׁה עִלָּאָה, בְּעוֹבָדָא וּבְמִלָּה. הָכִי נָמֵי אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּמָסָאֲבוּתָא, בָּעְיִין לְאִתְעָרָא סִטְרָא דִּלְהוֹן, בְּעוֹבָדָא וּבְמִלָּה דְּפוּמָא.

וְאַף עַל גַּב דְּבִלְעָם חַרְשָׁא הֲוָה רַב מִכָּל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא, חַרְשָׁא עִלָּאָה מִנַּיהּ הֲוָה בָּלָק. בְּקֶסֶם הֲוָה בָּלָק רַב מִכָּל חַכִּימִין. וּבִלְעָם בְּנַחַשׁ (והא אוקמוה). קֶסֶם וְנַחַשׁ תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, קֶסֶם תַּלְיָא בְּעוֹבָדָא. נַחַשׁ לָא תַּלְיָא בְּעוֹבָדָא אֶלָּא בְּאִסְתַּכְלוּתָא, וּבְמִלָּה דְּפוּמָא. וּכְדֵין מִתְעָרִין עָלַיְיהוּ רוּחָא מְסָאֲבָא, לְאִתְלַבָּשָׁא בֵּהּ, וְעָבִיד מַה דְּעָבִיד.

וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין לָאו הָכֵי, אֶלָּא כֻּלְּהוּ קַדִּישִׁין, וְכָל עוֹבָדַיְיהוּ לְאִתְעָרָא עָלַיְיהוּ רוּחָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ל"ב:ט"ו) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר כ"ג:כ"ג) כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא אִינּוּן בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה עִלָּאָה אַחִידָן. וְעוֹבָדַיְיהוּ בִּקְדוּשָׁה אָתוּ, וּקְדוּשָׁה מִתְעָרֵי עָלַיְיהוּ וּמִתְלַבְּשָׁן בֵּהּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּקֶסֶם הֲוָה בָּלָק רַב מִכָּל חַכִּימִין, וּבִלְעָם בְּנַחַשׁ. וְעַל דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא בָּלָק לְאִתְחַבְּרָא עִמֵּיהּ, מַה כְּתִיב (במדבר כ"ב:ז') וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם. (ובלעם עובדוי בנחש) תָּא חֲזֵי, בְּמִלָּה דְּפוּמָא הֲוָה בִּלְעָם רַב מִכָּל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא, וּבְאִסְתַּכְלוּתָא דְּהַהוּא נַחַשׁ, הֲוָה יָדַע לְכַוְונָא שַׁעֲתָא. וְעַל דָּא בָּעָא בָּלָק לְאַשְׁלָמָא מִלָּה (ס"א כלא) קֶסֶם וְנַחַשׁ.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, הָא קָדָמוּךְ בָּנַי. עוֹבָדָא אִית בְּגַוְוּיְיהוּ, דְּכָל סִטְרִין בִּישִׁין וְזִינִין בִּישִׁין וְחַרְשִׁין דְּעָלְמָא לָא יַכְלִין לְקָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ, דְּכֻלְּהוּ עַרְקִין מִקַּמַּיהּ. וּמַאי אִיהוּ. אֹהֶל מוֹעֵד, וּמָאנֵי קוּדְשָׁא, וּשְׁמוּשֵׁי מַקְדְּשָׁא, וּקְטֹרֶת בּוֹסְמִין, דְּקָא מְבַטֵּל כָּל רְתָחָא וְרוּגְזָא דְּעָלְמָא, דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעָלְוון וְקָרְבְּנִין בְּכָל יוֹמָא, וּתְרֵי מִזְבְּחוֹת, לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא מִזְבְּחוֹת, וְשֻׁלְחָן וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְאֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת כַּנּוֹ, וְכַמָּה שְׁמוּשִׁין לְעוֹבָדָא, לְמִלָּה דְּפוּמָא, הָאָרוֹן וּתְרֵי לוּחַיָּיא דְּאוֹרַיְיתָא, וְאַהֲרֹן לְכַפְּרָא עַל עַמָּא בְּצִלּוֹתָא בְּכָל יוֹמָא. כֵּיוָן דְּאַשְׁגַּח

הַהוּא רָשָׁע בְּהַאי, אָמַר כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא. יְיָ' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וְעַל דָּא עַמִּי זְכָר נָא, בְּבָעוּ מִנַּיְיכוּ, הֲווֹ דְּכִירִין הַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחַבָּרוּ בָּלָק וּבִלְעָם לְשֵׁיצָאָה לְכוּ, וְלָא יְכִילוּ, דַּאֲנָא אֲחֵידְנָא בְּכוּ, כְּאַבָּא דְּאָחִיד בִּבְרֵיהּ, וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ בִּידָא דְּאָחֳרָא. מִן הַשִּׁטִּים וְעַד הַגִּלְגָּל, מַאי דָּא לָקֳבֵיל דָּא. אֶלָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּבָעוּ מִנַּיְיכוּ, הֲווֹ דְּכִירִין כָּל זִמְנָא דַּהֲוֵיתוּן אֲחִידְן בִּי, וְלָא יָכִיל הַהוּא רָשָׁע בְּחַרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיכוּ. כֵּיוָן דִּשְׁבַקְתּוּן יְדַיְיכוּ לְאַחֲדָא בִּי, וַהֲוֵיתוּן בְּשִׁטִּים, מַה כְּתִיב. (במדבר כ"ה:ב') וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן. בַּגִּלְגָּל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע י"ב:י"ב) בַּגִּלְגָּל שָׁוְוִרִים זָבֵחוּ, וּכְדֵין שְׁלִיטוּ בְּכוּ שַׂנְאֵיכוֹן.

וְכָל דָּא אֲמַאי. לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת יְיָ' כָּל אִינּוּן צְדָקוֹת, דְּעָבַדְנָא לְכוּ, בְּזִמְנָא דְּאַתּוּן אֲחִידְן בִּי, וְלָא שָׁבִיקְנָא מִלָּה דְּעָלְמָא לְשַׁלְטָאָה בְּכוּ, וְרוּגְזָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְזִינִין בִּישִׁין, לָא יָכְלִין לְקָרְבָא בְּכוּ.

פרק ב

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבוֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ' אֵלָי. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל שִׁמְשָׁא, וְתַרְעִין כֻּלְּהוּ אַסְתִּימוּ, וְעָאל לֵילְיָא וְאִתְחֲשָׁךְ, כַּמָּה חֲבִילֵי שָׁרָאן מְשַׁלְשְׁלֵיהוֹן, וְאָזְלִין וְשָׁטָאן בְּעָלְמָא, וְכַמָּה רַבְרְבֵי מְמָנָן עֲלַיְיהוּ דְּמְדַבְּרֵי לְהוּ. וְאִית מְמָנָא רַבְרְבָא עַל כֹּלָּא מְסַטְרָא דְּשִׂמְאלָא וְהַהוּא רָשָׁע הֲוָה שְׁכִיחַ לְגַבֵּי הַהוּא מְמָנָא עִלָּאָה מִכֹּלָּא בְּחַרְשׁוֹי. וְהוּא הֲוָה אָמַר בְּחַרְשׁוֹי בְּלֵילְיָא, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ שַׁלְטָא בְּכָל סִיעָתָא דִּילֵיהּ, וְהוּא הֲוָה אָתֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא גַּבֵּיהּ, וְאוֹדַע לֵיהּ מַה דְּאִיהוּ בָּעֵי.

כְּגַוְונָא דָּא (בראשית ל"א:כ"ד) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִּי, הַהוּא דִּשְׁכִיחַ גַּבֵּיהּ. (בראשית כ':ג') וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ, כֻּלְּהוּ כְּגַוְונָא דָּא. בְּכָל אֲתַר אִקְרוֹן לֵיהּ בְּאִינּוּן חַרְשִׁין, וְעַל דָּא הֲוָה שְׁכִיחַ בְּלֵילְיָא יַתִּיר מִבִּימָמָא. וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְכָל הָנֵי חַרְשִׁין וְחַכִּימִין הֲווֹ לַאֲבִימֶלֶךְ, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ו:ח') וַיְשַׁקֵּף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן. כְּתִיב הָכָא בְּעַד הַחַלּוֹן, וּכְתִיב הָתָם (שופטים ה':כ"ח) בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא. לָבָן הָא אוֹקְמוּהָ, בִּלְעָם כְּדֵין.

וְעַל דָּא בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב אֱלֹהִים, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ, הוּא אָתָא לְגַבַּיְיהוּ, וְלָאו אִינּוּן לְגַבֵּיהּ, דְּהָא לֵית לְהוּ אֲתַר זַמִּין. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב אֱלֹהִים. אֶלָּא, שְׁמָא דָּא אִשְׁתְּתַף בְּכֹלָּא, וַאֲפִילּוּ עֲבוֹדָה זָרָה נָמֵי אֱלֹהִים אִקְרֵי, אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וּבְכֻלָּא דֵּאֱלֹהִים אֲחֵרִים אִלֵּין מְמָנָן, וּבְכֻלָּא דָּא הֲווֹ, וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי הָכֵי. וְהַהוּא רָשָׁע הֲוָה אָמַר בְּחַרְשׁוֹי וְקָרֵי לֵיהּ, וְאָתֵי לְגַבֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (במדבר כ"ב:ח')

לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁיבוֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ' אֵלָי. הַהוּא רָשָׁע קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ, דְּהָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ, אֶלָּא וַיָּבֹא אֱלֹהִים.

פרק ג

דָּבָר אַחֵר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ' אֵלָי, עַל יְדֵי דְּהַהוּא שְׁלִיחָא דְּסִטְרָא אָחֳרָא. וְאִי תֵּימָא הָא בֵּימָמָא אִשְׁתְּכַח לְגַבֵּיהּ. (ס"א כד הוה לגביה בלק אלא) אֶלָּא וַדַּאי בְּנַחַשׁ אִסְתַּכְּלוּתָא הֲוָה בֵּיהּ, וּבְהַהוּא זִמְנָא הֲוָה מִסְתַּכֵּל לְכַוְונָא שַׁעֲתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים. וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְּהַהוּא יוֹמָא אִסְתַּכַּל לְכַוְונָא שַׁעֲתָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח כִּשְׁאָר יוֹמֵי, וּכְדֵין חָמָא דְּהָא רוּגְזָא רַבָּא לָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, כְּדֵין יָדַע כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהַהוּא זִמְנָא שָׁבִיק גַּרְמֵיהּ מִכָּל נְחָשִׁים דְּעָלְמָא, וְלָא אִסְתַּכַּל בֵּהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים. תָּא חֲזֵי, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּרוּחָא אִשְׁתְּכַח, כְּדֵין שְׁמָאלָא אִתְעַר, וַהֲוָה יָדַע הַהוּא רָשָׁע אֲתַר, לְאַחֲדָא בְּסִטְרָא שְׁמָאלָא, לְמֵילַט. וְאִסְתַּכַּל בְּהַהוּא זִמְנָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח. כְּדֵין מַה כְּתִיב, (במדבר כ"ג:ח') מַה אָקוֹב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעוֹם לֹא זָעַם יְיָ'. וּבְגִין כַּךְ, (מיכה ו':ה') עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק וְגוֹ'. וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר (בגין כך) זַכְאִין אינוּן יִשְׂרָאֵל, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (דמאריהון אוכח לון הכי)

פרק ד

(ויקרא כ"ו:ג') אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ. אִם בְּחֻקֹּתַי, דָּא אַתַר דְּגָזִירִין דְּאוֹרַיְיתָא תַּלְיָין בְּהַהוּא אֲתַר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא י"ח:ד') אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ. חוֹק הוּא דְּאִקְרֵי הָכִי, וּגְזִירִין דְּאוֹרַיְיתָא בְּהּ אִתְכְּלִילָן. (ויקרא כ"ה:י"ח) וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ. מִשְׁפָּטַי, דָּא הוּא אֲתַר אָחֳרָא עִלָּאָה, דְּהַהִיא חֻקָּה אֲחִידַת בֵּיהּ, וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא דְּעִילָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְכָל גְּזֵרֵי אוֹרַיְיתָא, וְכָל קִדּוּשֵׁי אוֹרַיְיתָא, בְּהָנֵי אֲחִידָן. בְּגִין דְּהַאי תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, וְהַאי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

וְעַל דָּא אִם בְּחֻקֹּתַי, כָּל אינוּן גְּזִירִין וְדִינִין וְעוֹנָשִׁין וּפִקּוּדִין, דְּאינוּן בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, חֻקָּה. וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ, בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהילים פ"א:ה') מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. וְדָא אֶחָיד בְּדָא וְדָא בְּדָא, וְכוּלָּא חַד. וְדָא הוּא כְּלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא וּמַאן דְּאַעְבַּר עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ פָּגִים שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּחֹק וּמִשְׁפָּט שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוִי. וְעַל דָּא, אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ: דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ: דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב. וְדָא הוּא כְּלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם. מַאי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם, כֵּיוָן דְּאָמַר תֵּלֵכוּ וְתִשְׁמְרוּ, אֲמַאי וַעֲשִׂיתֶם. אֶלָּא, מַאן דְּעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא וְאָזִיל בְּאוֹרְחוֹי, כְּבָיְכוֹל כְּאִלּוּ עָבִיד לֵיהּ לְעֵילָּא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא, כְּאִלּוּ עֲשָׂאָנִי, וְאוֹקְמוּהָ. וְעַל דָּא וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם. וַעֲשִׂיתֶם אַתֶּם כְּתִיב וַדַּאי, וְהוֹאִיל וּמִתְעָרֵי עָלַיְיכוּ לְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוֹת, וַעֲשִׂיתֶם אַתֶּם וַדַּאי.

כְּגַוְונָא דָּא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, (שמואל ב ח׳:י״ג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְכִי דָּוִד עָבַד לֵיהּ. אֶלָּא בְּגִין דְּאָזִיל בָּאֳרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא, וְעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְאַנְהִיג מַלְכוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, כִּבְיָכוֹל, עָשָׂה שֵׁם לְעֵילָּא. וְלָא הֲוָה מַלְכָּא בְּעָלְמָא דְּזָכָה לְהַאי כְּדָוִד, דְּהֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וַהֲוָה מְשַׁבַּח לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּסָלִיק שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכוּרְסְיֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק נְהוֹרָא דִּימָמָא. כִּבְיָכוֹל הוּא עָבַד שֵׁם מַמָּשׁ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ד:י״א) וַיִּקֹּוב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל. וּבְגִין כָּךְ וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְעַל דָּא וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּתִיב, וְאִי אַתּוּן תִּשְׁתַּדְּלוּן לְמֶעְבַּד לוֹן, לְאִתְתַּקְנָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת, כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא יִשְׁתַּכְּחוּן גַּבַּיְיכוּ בְּתִקּוּנֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוֹת.

פרק ה

(ויקרא כ״ו:ד׳) וְנָתַתִּי גִּשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם וְגוֹ׳. כָּל חַד וְחַד, יִתֵּן חֵילָא דִּילֵיהּ עָלַיְיכוּ. מַאן אִינּוּן. הַהוּא תִּקּוּנָא דַּעֲבָדְתּוּן דְּהַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (בראשית י״ח:י״ט) וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ׳ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי כֵּינּוּן דִּכְתִיב וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ׳, אֲמַאי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. אֶלָּא מַאן דְּנָטִיר אוֹרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא, כִּבְיָכוֹל הוּא עוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וּמַאי צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּלָא יַדְעִין וְלָא מַשְׁגִּיחִין בֵּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, מַאן עָבִיד שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָל יוֹמָא, הֲווֹי אֵימָא מַאן דְּיָהִיב צְדָקָה לְמִסְכְּנֵי.

פרק ו

תָּא חֲזֵי, הָא אוּקְמוּהָ הָכִי הוּא, דְּמִסְכְּנָא אִחִיד בֵּיהּ בְּדִינָא, וְכָל מֵיכְלַיְיהוּ בְּדִינָא הוּא, אֲתַר דְּאִקְרֵי צֶדֶק, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים כב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף. תְּפִלָּה, דָּא תְּפִלָּה שֶׁל יַד, וְאוֹקִימְנָא. וּמַאן דְּיָהִיב לֵיהּ צְדָקָה לְמִסְכְּנָא, הוּא עָבִיד לְעֵילָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת. בְּגִין דְּצְדָקָה דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי, וּצְדָקָה יְהִיב לְצֶדֶק. וְכַד יְהִיב לְצֶדֶק, כְּדֵין אִתְחַבָּר דָּא בְּדָא, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח שְׁלִים. מַאן עָבִיד דָּא אִתְעָרוּתָא (ד"א דעביד אתערותא דא) דִּלְתַתָּא, וַדַּאי כְּאִלּוּ עָבִיד שְׁמָא קַדִּישָׁא בִּשְׁלִימוּ. כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ עָבִיד לְתַתָּא, הָכִי אִתְעַר לְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק״ו:ג׳) אַשְׁרֵי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. עוֹשֵׂה צְדָקָה, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּבְיָכוֹל הוּא עָבִיד לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, מִסְכְּנָא הָא אִתְמַר מַאן הוּא אַתְרֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִסְכְּנָא לָא אִית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ כְּלוּם, אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לֵיהּ וְסִיהֲרָא לָא אִית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ, אֶלָּא מַה דְּיָהִיב לָהּ שִׁמְשָׁא.

תָּא חֲזֵי, אֲמַאי עָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהַהוּא אֲתַר גָּרִים לֵיהּ, דְּהָא בַּאֲתַר דְּמוֹתָא הוּא שְׁכִיחַ, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי מֵת. הַהוּא דְּחָיֵס עֲלֵיהּ, הוּא יָהִיב לֵיהּ צְדָקָה, אִילָנָא דְּחַיֵּי שַׁרְיָא עֲלוֹי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי י׳:ב׳) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. וּכְגַוונָא דְּעָבִיד בַּר נָשׁ לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי עָבִיד לְעֵילָּא מַמָּשׁ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּזָכֵי לְמֶעְבַּד שְׁמָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, בְּגִין כָּךְ צְדָקָה סָלִיק עַל כֹּלָּא.

וְהָנֵי מִלֵּי, צְדָקָה לִשְׁמָהּ. דְּהָא אִתְּעַר צְדָקָה לְצַדָּק, לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת. דְּהָא צַדָּק, לָא אִתְתָּקַן, וְלָא אִשְׁתְּלִים, אֶלָּא בִּצְדָקָה. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:י״ד) בְּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי, וְלִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, וּבְגִין כָּךְ וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם וְגוֹ׳.

פרק ז

(ויקרא כ״ו:ו׳) וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד וְגוֹ׳. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהילים ד׳:ה׳) רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ וְגוֹ׳. רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ, הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַרְגָּזָא יֵצֶר טוֹב עַל יֵצֶר הָרָע, וְשַׁפִּיר. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּרַמַשׁ לֵילְיָא, וּבַר נָשׁ שָׁכִיב עַל עַרְסֵיהּ, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וְאָזְלִין וְשָׁאטִין, וּבְנֵי נָשָׁא בָּעָאן לְאִתְרַגָּזָא מִקַּמַּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְדַחֲלָא מִנַּיהּ, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח נַפְשֵׁיהּ בְּגַוַּיְיהוּ, וְיִשְׁתֵּזִיב מִנַּיְיהוּ. וְיִבְעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּלָא יָפִיק מִנַּיְיהוּ מִלָּה בְּפוּמֵיהּ. בְּגִין דְּלָא יִתְעַר לְהוּ לְגַבֵּיהּ, וְלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בַּהֲדֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה. דְּלָא יָפִיק מִנַּיְיהוּ מִלָּה מִפּוּמֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכָחוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב, וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ. הַאי לְעֵילָּא. דְּאַתְּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְחַבְּרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּדֵין וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד. מַאי טַעְמָא. בְּגִין וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ. דְּא חַיָּה דְּזִינָא בִּישָׁא לְתַתָּא. וּמַאי אִיהִי. אַגְרַת בַּת מַחֲלַת, הִיא, וְכָל סִיעָתָא דִּילָהּ. הַאי בְּלֵילְיָא. בִּימָמָא, בְּנֵי נָשָׁא דְּאִתּוּ מִסְּטַרְהָא דָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כ״ו:ו׳) וְחֶרֶב לֹא תַעֲבוֹר בְּאַרְצְכֶם.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ דְּאָפִילּוּ חֶרֶב שֶׁל שָׁלוֹם, כְּגוֹן פְּרִעָה נְכֹה. אֲבָל וְחֶרֶב לֹא תַעֲבוֹר, דָּא סִיעָתָא דִּילָהּ. וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה, דְּלָא תִּשְׁלוֹט בְּאַרְעָא, וַאֲפִילּוּ הַעֲבָרָה בְּעָלְמָא לֹא תַעֲבוֹר עֲלַיְיכוּ, וַאֲפִילּוּ חֶרֶב דִּשְׁאָר עַמִּין, וַאֲפִילּוּ בַּר נָשׁ מִזְיָינָא, לָא יַעֲבוֹר עֲלַיְיכוּ.

וְדָא דְּרִישׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכָּא, וְאוֹקְמוּהָ דְּהוּא אַתְפַּס בְּחוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. כְּמָה דִּכְתִיב, (איכה ד׳:כ׳) רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ יְיָ׳ נִלְכַּד בִּשְׁחִיתוֹתָם וְגוֹ׳. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דְּהָא תָּנֵינָן אִי רֵישָׁא דְּעַמָּא הוּא טַב, כָּל עַמָּא מִשְׁתֻּזְבָן בְּגִינֵיהּ. וְאִי רֵישָׁא דְּעַמָּא לָא אִתְכַּשָּׁר, כָּל עַמָּא אִתְפָּסָן בְּחוֹבֵיהּ. וְהָא יִשְׂרָאֵל רֵישָׁא דְּכַשָּׁרָא הֲוָה, וְעוֹבָדוֹי מִתְכַּשְּׁרָן. אֲמַאי אִתְפַּס בְּחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

אֶלָּא עַל דְּלָא הֵימִין בֵּיהּ בְּיִרְמְיָהוּ, וְלָא כָּפִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דְּחָשִׁיב דְּכֻלְּהוּ זַכְאִין כְּוָותֵיהּ. וַהֲוָה אָמַר לֵיהּ יִרְמְיָה, וְלָא הֵימִין בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ אִתְפַּס בְּחוֹבֵיהוֹן. וְעוֹד דְּסִיהֲרָא הֲוָה מָאִיךְ נְהוֹרָא, וּבַעְיָא לְאַסְתָּמָא.

פרק ח

(ויקרא כ״ו:י״א) וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְגוֹ׳. וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי, דָּא שְׁכִינְתָּא. מִשְׁכָּנִי: מַשְׁכּוֹנָא דִּילִי. דְּהֵיא אִתְמַשְׁכְּנָא בְּחוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי, מַשְׁכּוֹנִי וַדַּאי. מְתַל לְבַר נָשׁ דְּהֲוָה רְחִימָא לְאָחֳרָא, אָמַר לֵיהּ וַדַּאי בִּרְחִימוּתָא עִלָּאָה דְּאִית לִי גַּבָּךְ, בָּעֵינָא לְדַיְירָא עִמָּךְ. אָמַר הֵיךְ אֶנְדַּע דְּתֵידוּר גַּבַּאי, נָטַל כָּל כִּסוּפָא דְּבֵיתֵיהּ, וְאַיְיתֵי לְגַבֵּיהּ, אָמַר הָא מַשְׁכּוֹנָא לְגַבָּךְ, דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִנָּךְ לְעָלְמִין.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעָא לְדַיְירָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, מָה עָבַד, נָטַל כִּסוּפָא דִּילֵיהּ, וְנָחִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹן, יִשְׂרָאֵל, הָא מַשְׁכּוֹנָא דִּילִי גַּבַּייכוּ, בְּגִין דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִנַּייכוּ לְעָלְמִין. וְאַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְחִיק מִינַן, מַשְׁכּוֹנָא שָׁבִיק בִּידָן, וַאֲנַן נַטְרִין הַהוּא כִּסוּפָא דִּילֵיהּ, מַאן דְּיִבְעֵי מַשְׁכּוֹנֵיהּ ייֵתֵי לְדַיְירָא גַּבָּן בְּגִין כָּךְ וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם, מַשְׁכּוֹנָא אֶתֵּן בִּידַיְיכוּ, בְּגִין דְּאִדּוּר עִמְּכוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, מַשְׁכּוֹנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא גַּבַּייהוּ, וְלָא שָׁבְקוּ לֵיהּ לְעָלְמִין.

וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם, לְבַר נָשׁ דְּרָחִים לְחַבְרֵיהּ, וּבָעָא לְדַיְירָא עִמֵּיהּ, מַה עָבַד, נָטַל עַרְסָא דִּילֵיהּ וְאַיְיתִי לְבֵיתֵיהּ. אָמַר דָּא עַרְסָא דִּילִי בְּבֵיתָיךְ, בְּגִין דְּלָא אַרְחִיק מִינָךְ, עַרְסָךְ, וּמָאנָךְ. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם, הָא עַרְסָא דִּילִי בְּבֵיתַיְיכוּ, כֵּיוָן דְּעַרְסָא דִּילִי עִמְּכוֹן, תִּנְדְּעוּן דְּלָא אִתְפְּרַשׁ מִנַּייכוּ, וּבְגִין כָּךְ וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם.

(ויקרא כ״ו:י״ב) וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים, כֵּיוָן דְּמַשְׁכְּנָא דִּילִי גַּבַּייכוּ, בְּוַדַּאי תִּנְדְּעוּן דַּאֲנָא אָזִיל עִמְּכוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים כ״ג:ט״ו) כִּי יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אוֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ.

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה, הֲווֹ שְׁכִיחֵי לֵילְיָא חַד בִּכְפַר קָרִיב לְיַמָּא דִּטְבֶרְיָא, קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא אֲמַר רִבִּי יִצְחָק לְרִבִּי יְהוּדָה נֵימָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא דְּאַף עַל גַּב דַּאֲנָן בַּאֲתַר דָּא, לָא בָּעֵינָא לְאִתְפָּרְשָׁא מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי.

פרק ט

פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (שמות ל"ג:ז') וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְגוֹ'. וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל, אֲמַאי. אֶלָּא אָמַר מֹשֶׁה, הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל קָא מְשַׁקְּרֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַחְלִיפוּ יְקָרָא דִּילֵיהּ, הָא מַשְׁכּוֹנָא דִּילֵיהּ יְהֵא בֵּידָא דְּמָהֵימְנָא, עַד דְּנֶחֱמֵי בְּמַאן יִשְׁתְּאַר.

אָמַר לֵיהּ לִיהוֹשֻׁעַ, אַנְתְּ תְּהֵא מְהֵימְנָא בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵין יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׁתְּאַר מַשְׁכּוֹנָא בִּידָךְ בְּהֵימְנוּתָא, וְנֶחְמֵי בְּמַאן יִשְׁתְּאַר. מַה כְּתִיב, וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל. מַאי טַעֲמָא לִיהוֹשֻׁעַ בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיהֲרָא לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא, וְאִיהוּ אִתְחֲזֵי לְנַטָּרָא מַשְׁכּוֹנָא. וְעַל דָּא, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, לָא אִתְחֲזֵי הָכִי, דְּהָא מַשְׁכּוֹנָא דִּילִי יָהֲבִית בִּידַיְיהוּ, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן חָאבוּ לְגַבָּאי, מַשְׁכּוֹנָא יְהֵא לְגַבַּיְיהוּ, דְּלָא יִתְפָּרְשׁוּן מִנַּיְיהּ. (ס"א דלא אתפרש מנייהו) תִּבְעֵי דְּאִתְפָּרֵשׁ מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִיתוּב לְגַבַּיְיהוּ לְעָלְמִין, אֶלָּא אִתְיב מַשְׁכּוֹנָא דִּילִי לְגַבַּיְיהוּ, וּבְגִינַיְיהּ לָא אֶשְׁבּוֹק לְהוֹן בְּכָל אֲתַר.

אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל חָבוּ לְגַבֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַאי מַשְׁכּוֹנָא דִּילֵיהּ לָא שָׁבְקוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא נָטִיל לֵיהּ מִבֵּינַיְיהוּ. וְעַל דָּא, בְּכָל אֲתַר דְּגָלֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁכִינָה עִמְּהוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם. וְהָא אוּקְמוּהָ.

פרק י

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר (שיר השירים ב':ט') דּוֹמֶה דּוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעוֹפֶר הָאַיָּלִים הִנֵּה זֶה וְגוֹ'. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּזָכוּ דְּמַשְׁכּוֹנָא דָּא לְמֶהֱוֵי גַּבַּיְיהוּ, מִן מַלְכָּא עִלָּאָה. דְּאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בָּגְלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי וּזְמַנֵּי, לְאַשְׁגְּחָא עֲלַיְיהוּ, וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהַהוּא מַשְׁכּוֹנָא דְּאִית לֵיהּ גַּבַּיְיהוּ, דְּאִיהוּ כְּסוּפָא דִּילֵיהּ.

לְמַלְכָּא דְּסַרְחָא מַטְרוֹנִיתָא, אַפְקָהּ מֵהֵיכָלֵיהּ. מָה עַבְדַת. נַטְלַת בָּרָה דִּילֵיהּ כְּסוּפָא דְּמַלְכָּא, רְחִימָא דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּדַעְתָּא דְּמַלְכָּא עִלָּה, שַׁבְקֵיהּ בִּידָהָא. בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק רְעוּתָא דְּמַלְכָּא, עַל מַטְרוֹנִיתָא, וְעַל בְּרָה, הֲוָה סָלִיק אַגְרִין, וְנָחִית דַּרְגִּין, וְסָלִיק כּוֹתָלִין, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַשְׁגָּחָא בֵּין נוּקְבֵי כּוֹתָלָא עֲלַיְיהוּ, כְּיָוֹן דְּחָמֵי לוֹן, שָׁאֲרֵי בָּכֵי מֵאֲחוֹרֵי קוּסְטֵי כּוֹתָלָא, וּלְבָתַר אָזִיל לֵיהּ.

כַּךְ יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן נַפְקוּ מֵהֵיכָלֵיהּ דְּמַלְכָּא, הַהוּא מַשְׁכּוֹנָא לָא שָׁבְקוּ, וּבְגִין דְּרָעוּתָא דְּמַלְכָּא עָלַיְיהוּ, שַׁבְקֵיהּ עִמְּהוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק רְעוּתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַל מַטְרוֹנִיתָא וְעַל יִשְׂרָאֵל. סָלִיק אַגְרִין (מקפץ על הגבעות), נָחִית דַּרְגִּין, וְסָלִיק כּוֹתָלִין, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַשְׁגָּחָא בֵּין קוּסְטֵי כּוֹתָלָא עָלַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּחָמֵי לוֹן, שָׁארֵי וּבָכֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב דּוֹמָה דּוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעוֹפֶר הָאַיָּלִים לְדַלְגָא מִכּוֹתָלָא לְאִיגָּרָא, וּמֵאִיגָּרָא לְכוֹתָלָא. הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ, בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת, (דודאי בי כנישתא בעייא חלונות). מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַשְׁגָּחָא עָלַיְיהוּ. וּבְגִין כַּךְ, יִשְׂרָאֵל בָּעוּ לְמֶחְדֵּי בְּהַהוּא יוֹמָא, דְּאִינְהוּ יַדְעֵי דָּא, וְאָמְרֵי. (תהילים קי״ח:כ״ד) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ' נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.

(ויקרא כ״ו:ט״ו) וְאִם בְּחֻקֹּתַי תִּמְאָסוּ וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (משלי ג׳:י״א) מוּסַר יְיָ' בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקוֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ. כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאוֹכָחָא לְהוּ, וּלְדַבָּרָא לְהוּ בְּאֹרַח מֵישָׁר, כְּאַבָּא דְּרָחִים לִבְרֵיהּ, וּמְגוֹ רְחִימוּ דִּילֵיהּ לָגַבֵּיהּ, שַׁרְבִיטָא בִּידֵיהּ תָּדִיר, לְדַבָּרָא לֵיהּ בְּאֹרַח מֵישָׁר, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ג׳:י״ב) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יְיָ' יוֹכִיחַ וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְצֶה. וּמַאן דְּלָא רָחִים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְסָאנֵי לֵיהּ, סָלִיק מְנַיְּהוּ תּוֹכָחָה, סָלִיק מְנַיְּהוּ שַׁרְבִיטָא. כְּתִיב. (מלאכי א׳:ב') אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ' וְגוֹ', מִגּוֹ רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ, שַׁרְבִיטָא בִּידֵיהּ תָּדִיר, לְדַבָּרָא לֵיהּ. וְאֶת עֲשָׂו שָׂנֵאתִי, בְּגִין כָּךְ סְלִיקִית מְנַיְּהוּ שַׁרְבִיטָא, סְלִיקַת מְנַיְּהוּ תּוֹכַחְתָּא, בְּגִין דְּלָא אֲתַן לֵיהּ בֵּי חוּלְקָא, רְחִיקָא דְּנַפְשָׁאי הוּא. אֲבָל אַתּוּן, אֲהַבְתִּי אֶתְכֶם וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ, מוּסַר יְיָ' בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקוֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ. מַאי וְאַל תָּקוֹץ. לָא תְּקוּצוּן בֵּיהּ, כְּמַאן דְּעָרַק מִגּוֹ גּוּבִין, דְּאִינּוּן מִילִּין כְּגוֹבִין לְגַבֵּיהּ בְּגַרְמֵיהּ.

פרק יא

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַר צֶדֶק בְּדִינוֹי. כַּמָּה סִטְרֵי טְהִירִין, מִתְעָרִין מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, כַּמָּה שַׂרְבִיטִין נָפְקִין, מִנְּהוֹן שַׂרְבִיטֵי אֶשָּׁא, שַׂרְבִיטֵי גוּמְרִין, שַׂרְבִיטֵי שַׁלְהוֹבָא, כֻּלְּהוּ נָפְקִין וּמִתְעָרִין בְּעָלְמָא, וְלָקְאן לִבְנֵי נָשָׁא. תְּחוֹתַיְיהוּ מְמָנָן אֲחֲרָנִין, מָארֵי טַפְסִין, מְמָנָן דְּאַרְבְּעִין חָסֵר חַד. שָׁאטְין וְנַחְתִּין, לָקְאן וְסַלְקִין, וְנַטְלִין רְשׁוּתָא, עַיְּילִין בְּנוּקְבָּא דְּתְהוֹמָא רַבָּא, מְצַבְּעִין טַפְסֵי, וְנוֹרָא דְּדָלִיק אִתְחַבָּר בָּהּ, נָפְקֵי גוּמְרִין וְשָׁאטִין וְנַחְתִּין, וְאִשְׁתְּכָחוּ לָקֳבְלֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא. וְהַיְינוּ דִכְתִיב, וְיַסַּפְתִּי לְיַסְּרָה אֶתְכֶם אֲתַן לְמָארֵיהוֹן דְּדִינָא, תּוֹסֶפֶת עַל דִּינָא דִלְהוֹן.

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ח׳:כ״א) לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. מַאי לֹא אוֹסִיף. לֹא אֶתֵּן תּוֹסֶפֶת לְמֵארֵי דִּינָא לְשֵׁיצָאָה עָלְמָא, אֶלָּא תּוֹסֶפֶת כְּגַוְונָא דְּיָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל. וְעַל דָּא וְיַסַּפְתִּי, אֶתֵּן תּוֹסֶפֶת וַדַּאי.

פרק יב

תּוֹסֶפֶת אֲמַאי. בְּגִין לְיַסְּרָה אֶתְכֶם שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם. שֶׁבַע, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִי גָּבֵי הַהוּא דִּילֵיהּ לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ל:ג׳) אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמוֹר יָהּ יְיָ׳ מִי יַעֲמוֹד, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם.

אֶלָּא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר שֶׁבַע. אֶלָּא הָא שֶׁבַע לְקָבְלַיְיכוּ. וּמַאי אִיהִי. דָּא שְׁמִיטָּה, דְּאִיהִי שֶׁבַע, דְּאִקְרֵי שֶׁבַע, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים ט״ו:א׳) מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִיטָּה. וְעַל דָּא שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם, וְאִקְרֵי שֶׁבַע, וְאִקְרֵי בַּת שֶׁבַע. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא שֶׁבַע בִּלְחוֹדָהָא, לְמֶעְבַּד שְׁמִטָּה, וּלְמֶעְבַּד דִּינִין, לְאַפָּקָא חֵירוּ דְכֹלָּא בָּהּ. בַּת שֶׁבַע אִקְרֵי, דְּאִתְחַבָּר בְּאַחֲרָא כַּחֲדָא, לְאַנְהָרָא, לְמִשְׁלַט בְּמַלְכוּתָא, לְאוֹדְעָא מַלְכוּתָא בְּאַרְעָא וּבְכֹלָּא, בַּת שֶׁבַע אִקְרֵי. כְּתִיב, (בראשית כ״ו:ל״ג) עַל כֵּן שֵׁם הָעִיר בְּאֵר שֶׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה. בְּאֵר שֶׁבַע, בְּאֵרָה דְּיִצְחָק הוּא, וְכֹלָּא חַד מִלָּה הוּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, (ויקרא כ״ו:כ״ח) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם. וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם, עַל יְדָא דְּמָמָנָן אֲחֶרְנִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. אַף אֲנִי, הָא אֲנָא אִתְעַר לֶקֶבְלַיְיכוּ. הָא שֶׁבַע, לְאִתְעָרָא עֲלַיְיכוּ.

פרק יג

תָּא חֲזֵי, רְחִימוּתָא עִלָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, לְמַלְכָּא דְּהַוָה לֵיהּ בַּר יְחִידָאי, וַהֲוָה חָטֵי קַמֵּי מַלְכָּא, יוֹמָא חַד סָרַח קַמֵּי מַלְכָּא, אָמַר מַלְכָּא, כָּל הָנֵי יוֹמִין אַלְקֵינָא לָךְ, וְלָא קַבִּלְתְּ. מִכָּאן וְאֵילָךְ חָמֵי מַאי אַעְבִּיד לָךְ, אִי אַתְּרִיךְ לָךְ מִן אַרְעָא, וְאַפֵּיק לָךְ מִמַּלְכוּתָא, דִּילְמָא יְקוּמוּן עָלָךְ דּוּבֵּי חַקְלָא, אוֹ זְאֵבֵי חַקְלָא, אוֹ לִסְטִין, וְיַעַבְרוּן לָךְ מֵעָלְמָא. מַה אַעְבִּיד. אֶלָּא אֲנָא וְאַנְתְּ נֵיפּוֹק מֵאַרְעָא.

כַּךְ אַף אֲנִי, אֲנָא וְאַנְתְּ נִיפּוֹק מֵאַרְעָא (אף אנא ואנת נהך בגלותא וניפוק כחדא). כַּךְ אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל מַה אַעְבִּיד לְכוּ, הָא אַלְקֵינָא לְכוּ, וְלָא אַרְכִּיתוּ אוּדְנַיְיכוּ, הָא אַיְיתֵינָא עֲלַיְיכוּ מָארֵי תְּרִיסִין, מָארֵי טַפְסִין, לְאַלְקָאָה לְכוֹן, וְלָא שְׁמַעְתּוּן. אִי אַפֵּיק לְכוּ מֵאַרְעָא לְחוֹדְכוֹן, דָּחֵילְנָא עֲלַיְיכוּ מִכַּמָּה דּוּבִּין, מִכַּמָּה זְאֵבִין, דִּיקוּמוּן עָלַיְיכוּ, וְיַעַבְרוּן לְכוּ מֵעָלְמָא. אֲבָל מַה אַעְבִּיד לְכוּן, אֶלָּא אֲנָא וְאַתּוּן נֵפּוֹק מֵאַרְעָא, וּנְהַךְ בְּגָלוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם לְמֵהַךְ בְּגָלוּתָא. וְאִי תֵּימְרוּן דְּאֶשְׁבּוֹק לְכוֹן, אַף אֲנִי עִמְכוֹן. שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם, דָּא שֶׁבַע דְּיִתְתָּרֵךְ עִמְכוֹן, וַאֲמַאי. עַל חַטֹּאתֵיכֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו

נ׳:א׳) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתּוּן גַּרְמְתּוּן, דַּאֲנָא וְאַתּוּן לָא נַיְידוּר (ס"א באראע) בְּעָלְמָא (נ"א נטרוד (ס"א מארעא) מעלמא). הָא מַטְרוֹנִיתָא נַפְקַת מֵהֵיכְלָהּ עִמְּכוֹן, הָא אִתְחָרֵב כּוּלָּא, הֵיכָלָא דִּילִי וְדִלְכוֹן אִתְחָרַב. דְּהָא לְמַלְכָּא לָא אִתְחֲזֵי הֵיכָלָא, אֶלָּא כַּד אִיהוּ עָיֵיל עִם מַטְרוֹנִיתָא. וְחֶדְוָה דְּמַלְכָּא לָא אִשְׁתְּכַח.

אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּעָאל בְּהֵיכָלָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאִשְׁתְּכַח בָּרָהָא עִמֵּהּ בְּהֵיכָלָא, חַדָּאן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. הַשְׁתָּא דְּלָא אִשְׁתְּכַחוּ בְּרָא וּמַטְרוֹנִיתָא, הָא הֵיכָלָא חֲרִיבָא מִכֹּלָּא. אֶלָּא אֲנָא מַה אַעְבִּיד. אַף אֲנָא עִמְּכוֹן. וְהַשְׁתָּא אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל אִינְהוּ בְּגָלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח עִמְּהוֹן, וְלָא שָׁבִיק לוֹן, דְּכַד יִפְקוּן, יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְתוּב עִמְּהוֹן. דִּכְתִיב, (דברים ל) וְשָׁב יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, וְשָׁב יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וַדַּאי. וְהָא אִתְמַר.

פרק יד

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אַעְרְעוּ בְּהַהִיא מְעָרְתָּא בְּחַקְלָא. אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי, הַאי דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:ס״ט) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית וְגוֹ', מִלְּבַד הַבְּרִית. מַאי דִּבְרֵי הַבְּרִית. דִּבְרֵי גְּבוּרָה (ס"א האלה) מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ הָא אוּקְמוּהָ, הַלֵּלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְהַלֵּלוּ מִפִּי עַצְמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְהָא אִתְמַר.

תָּא חֲזֵי, אֵלֶּין וְאֵלֶּין דִּבְרֵי הַבְּרִית הֲווֹ, דְּאַף עַל גַּב דְּמִפִּי הַגְּבוּרָה הֲווֹ מִלִּין. מִלֵּי בְּרִית הֲווֹ, דְּהָא טַב וּבִישׁ בֵּיהּ תַּלְיִין. טַב דְּאָתֵי מִצַּדִּיק. בִּישׁ דְּאָתֵי מִן דִּינָא. דִּינָא, מֵאֲתַר דְּדִינָא, וְהַיְינוּ צָדֵק. וְצַדִּיק וְצָדֵק בְּרִית אִינּוּן, בְּרִית אִקְרוּן. וְעַל דָּא, מִלִּין אִלֵּין, מִלֵּי בְּרִית אִינּוּן. וְקָשִׁיר בְּרִית כַּחֲדָא. וּבְגִינֵי כַּךְ זָכוֹר וְשָׁמוֹר, קָשִׁיר כַּחֲדָא. זָכוֹר בְּיוֹם, שָׁמוֹר בַּלַּיְלָה. הָא בְּרִית כַּחֲדָא, וּבְגִין כַּךְ בְּרִית וַדַּאי, דִּבְרֵי הַבְּרִית נִינְהוּ. וּבְכָל אֲתַר בְּרִית בַּאֲתַר דָּא אִיהוּ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי הָכִי הוּא, וּבְגִין כָּךְ שַׁבָּת דְּאִיהוּ זָכוֹר וְשָׁמוֹר, אִקְרֵי בְּרִית. דִּכְתִיב, (שמות ל״א:ט״ז) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם. וְכֹלָּא מִלָּה חַד, וַאֲתַר דָּא, אִקְרֵי בְּרִית בְּכָל אֲתַר.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ, הוּא יְסוֹד, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּאַרְעָא, שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, שְׁלָמָא דְּעָלְמָא. וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע. מַאי ז'. דָּא צָדֵק. הָא וַדַּאי בְּרִית, וּבְגִין כָּךְ דִּבְרֵי הַבְּרִית נִינְהוּ.

פרק טו

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי כְּתִיב. (ויקרא כ״ו:מ״ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'. וְאַף גַּם זֹאת, וְאַף, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אַף אֲנִי. גַּם, לְרַבּוֹת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִקְרֵי זֹאת, דְּלָא שַׁבְקַת לוֹן לְעָלְמִין. בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, בִּהְיוֹתָם כֹּלָּא כַּחֲדָא. לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים בְּגִין

דְּלָא אִתְחֲבָּר בְּהוּ. לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם, דְּאִי לָא אֶפְרוֹק לְהוּ, הָא בְּרִיתִי פָּלִיג, וּבְגִין כָּךְ לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אֲנָא שְׁמַעְנָא מִלָּה חַדְתָּא, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם, לָא הִכִּיתִים וְלָא הֲרַגְתִּים לְכַלּוֹתָם מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לָא מְאַסְתִּים וְלָא גְעַלְתִּים, מַאן דְּסָאנֵי לְאֲחָרָא מָאִיס הוּא לָקֳבֵלֵיהּ, וְגַעֲלָא הוּא בְּגִיעוּלָא קַמֵּיהּ. אֲבָל הָכָא, לָא מְאַסְתִּים וְלָא גְעַלְתִּים. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּחֲבִיבוּתָא דְּנַפְשָׁאי בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִינָהּ כֻּלְּהוּ חֲבִיבִין גַּבָּאי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב לְכַלּוֹתָם, חָסֵר וָי"ו, בְּגִינָהּ לָא מְאַסְתִּים וְלָא גְעַלְתִּים, בְּגִין דְּאִיהִי רְחִימָתָא דְּנַפְשָׁאי, רְחִימוּתָא דִּילִי גַּבָּהָא.

לְבַר נָשׁ דְּרָחִים אִתְּתָא, וְהַוות דַּיְירָא בְּשׁוּקָא דְּבוּרְסָקֵי, אִי לָא הֲוות הִיא תַּמָּן, לָא עָיֵיל בָּהּ לְעָלְמִין. כֵּיוָן דְּהִיא תַּמָּן, דָּמֵי בְּעֵינוֹי כְּשׁוּקָא דְּרוֹכְלֵי, דְּכָל רֵיחִין דְּעָלְמִין טָבִין אִשְׁתְּכָחוּ תַּמָּן.

אוּף הָכָא, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, דְּאִיהוּ שׁוּקָא דְּבוּרְסָקֵי, לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים. וְאַמַּאי. לְכַלּוֹתָם. בְּגִין כַּלָּתָם, דַּאֲנָא רְחִימְנָא לָהּ, דְּאִיהִי רְחִימָתָא דְּנַפְשָׁאי, דְּשַׁרְיָא תַּמָּן, וְדָמֵי עָלַי כְּכָל רֵיחִין טָבָאן דְּעָלְמָא, בְּגִין הַהִיא כָּלָּה דִּבְגַוַויְיהוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִלּוּ לָא אִתֵּינָא הָכָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלָּה דָּא דַּיֵּי.

פרק טז

פְּתַח וְאָמַר, (מלאכי א׳:ו׳) בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו. בֵּן יְכַבֵּד אָב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ׳:י״ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, וְאוֹקְמוּהָ, בְּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָיא וּבְכֹלָּא. הַאי בְּחַיָּיוֹי דְּאִתְחַיָּיב בֵּיהּ. בָּתַר דְּמִית, אִי תֵּימָא הָא פָּטוּר מִנַּיהּ הוּא, לָאו הָכֵי. דְּאַף עַל גַּב דְּמִית, אִתְחַיָּיב בֵּיקָרֵיהּ יַתִּיר, דִּכְתִיב כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ. דְּאִי הַהוּא בָּרָא אָזִיל בָּאוֹרַח תְּקָלָא, וַדַּאי מְבַזֶּה לַאֲבוּי הוּא, וַדַּאי עָבִיד לֵיהּ קְלָנָא. וְאִי הַהוּא בָּרָא אָזִיל בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְתָקִין עוֹבָדוֹי, וַדַּאי דָּא אוֹקִיר לַאֲבוּי, אוֹקִיר לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא גַּבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, אוֹקִיר לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא, גַּבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייֵס עָלֵיהּ, וְאוֹתִיב לֵיהּ בְּכוּרְסְיָיא דִּיקָרֵיהּ. וַדַּאי בֵּן יְכַבֵּד אָב.

כְּגוֹן רִבִּי אֶלְעָזָר, דְּאִיהוּ אוֹקִיר לֵיהּ לַאֲבוּי בְּהַאי עָלְמָא, וּבְהַהוּא עָלְמָא הַשְׁתָּא אַסְגֵּי שְׁבָחָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּתָרִין עָלְמִין, בְּהַאי עָלְמָא, וּבְהַהוּא עָלְמָא יַתִּיר מְחַייּוֹי. דִּזְכָה לִבְנִין קַדִּישִׁין, וּלְגִזְעִין קַדִּישִׁין. זַכְאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּזַכָּאן לִבְנִין קַדִּישִׁין, לְגִזְעִין קַדִּישִׁין. עֲלַיְיהוּ אִתְקְרֵי, (ישעיהו ס״א:ט׳) כָּל רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְיָ' אָמֵן. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

במדבר

פרק א

(במדבר א׳:א׳) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ', רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (בראשית א׳:כ״ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ', הַאי קְרָא אִתְמַר. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם עָבֵד לֵיהּ בְּדִיוּקְנָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וַהֲוָה כָּלִיל מִכֹּלָּא, וַהֲוָה נְהוֹרֵיהּ נָהִיר, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא. וַהֲווּ דַּחֲלִין קַמֵּיהּ כֹּלָּא.

וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוּקְמוּהָ, אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ בְּהַאי קְרָא, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ, כֵּיוָן דְּאָמַר בְּצַלְמוֹ, מַאי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. אֶלָּא וַדַּאי תְּרֵין דַּרְגִּין דִּכְלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָּא, חַד לְדָכַר, וְחַד לְנוּקְבָּא.

וּבְגִין כַּךְ דּוּ פַּרְצוּפִין הֲווֹ וַדַּאי, וְסֵיפָּא דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. וְכָלִיל הֲוָה מִכָּל סִטְרִין (נ״א מתרין סטרין) וְאַף עַל גַּב דְּנוּקְבָּא אֲחִידַת בְּסִטְרוֹי. הָא הִיא נָמֵי כְּלִילָא מִתְּרֵין סִטְרִין, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא.

וַהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא, לְעֵילָּא וְתַתָּא. כֵּיוָן דְּסָרַח, אִתְמַעֲטוּ פַּרְצוּפִין, וְחָכְמְתָא אִסְתַּלָּקַת מִנֵּיהּ, וְלָא הֲוָה מִסְתַּכַּל אֶלָּא בְּמִלֵּי דְּגוּפֵיהּ. לְבָתַר אוֹלִיד בְּנִין מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְלָא אִתְיְשָׁבוּ דָּא וְדָא בְּעָלְמָא, עַד דְּאוֹלִיד בַּר, וּמַנֵּיהּ אִשְׁתְּלִים (ס״א אשתיל) עָלְמָא, דְּאִקְרֵי שֵׁת, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְעִם כָּל דָּא, עָלְמָא תַּתָּאָה לָא אִשְׁתְּלִים, וְלָא הֲוָה שְׁלִים, וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּקִיּוּמֵיהּ, עַד דְּאָתָא אַבְרָהָם, וְאִתְקְיָים עָלְמָא. אֲבָל לָא אִשְׁתְּלִים, עַד דְּאַבְרָהָם אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ בְּעָלְמָא וְאִחִיד בֵּיהּ בִּימִינָא, כְּמַאן דְּאָחִיד בִּימִינֵיהּ, לְמַאן דְּנָפִיל. אָתָא יִצְחָק, וְאָחִיד בִּידֵיהּ דְּעָלְמָא בִּשְׂמָאלָא, וְאִתְקְיָים יַתִּיר. כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב, אָחִיד בְּאֶמְצָעִיתָא בְּגוּפָא, וְאִתְכְּלִיל בִּתְרֵין סִטְרִין, אִתְקְיָים עָלְמָא וְלָא הֲוָה מִתְמוֹטֵט.

וְעִם כָּל דָּא לָא אַשְׁתִּיל (ס״א אשתלים) בְּשָׁרְשׁוֹי, עַד דְּאוֹלִיד תְּרֵיסָר שְׁבָטִין, וְשִׁבְעִין נַפְשָׁאן, וְאַשְׁתִּיל (ס״א ואשתלים) עָלְמָא. וְעִם כָּל דָּא לָא אִשְׁתְּלִים, עַד דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, וְאִתְקַם מַשְׁכְּנָא. כְּדֵין אִתְקְיָימוּ עָלְמִין וְאִשְׁתְּלִימוּ, וְאִתְבְּסָמוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

כֵּיוָן דְּאוֹרַיְיתָא וּמַשְׁכְּנָא אִתּוֹקְמוּ, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִפְקַד חֵילוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה חַיָּילִין אִינּוּן דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה חַיָּילִין אִינּוּן דְּמַשְׁכְּנָא. תָּא חֲזֵי, כָּל מִלָּה דְּבָעֵי לְאִתְיַישְׁבָא בְּדוּכְתֵּיהּ, לָא מִתְיַישְׁבָא עַד דְּאִדְכַּר בְּפוּמָא, וְאִתְמְנֵי עֲלֵהּ. אוּף הָכָא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִפְקַד חַיָּילִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְחַיָּילִין דְּמַשְׁכְּנָא, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ כְּחַד וְלָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא וּמַשְׁכְּנָא לָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא, וְאָזְלִין כַּחֲדָא.

וּבְגִין כַּךְ, חַיֵּילֵיהוֹן עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא גַּבַּיְיהוּ, בַּר אִינּוּן אַחֲרָנִין דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד. אִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד, אֲמַאי בְּמִדְבַּר סִינַי. אֶלָּא חַד לְאוֹרַיְיתָא וְחַד לְמַשְׁכְּנָא.

וְהַאי וְהַאי, בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית, וְכֹלָּא חַד, וְהַאי אִקְרֵי (מלכים א ו׳:א׳) חֹדֶשׁ זִיו רֵמֶז לְהַהוּא יַרְחָא וְשַׁתָּא דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, דְּהָא כְּדֵין עָלְמִין כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ בַּשְׁלִימוּ. לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא דְּהָא כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הֲוָה. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים קט״ו:י״ב) יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית וְגוֹ׳. יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ, אִלֵּין גּוּבְרִין. דַּהֲווֹ עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא בְּמַדְבְּרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן, וְאוֹסִיף עֲלַיְיהוּ בְּכָל זִמְנָא.

תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּאָמַר שְׁבָחָא דְּחַבְרַיהּ, דִּבְנוֹי, אוֹ דְּמָמוֹנֵיהּ, בָּעֵי לְבָרְכָא לֵיהּ, וּלְאוֹדָאָה עֲלֵיהּ בְּרָכָאן. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה. דִּכְתִיב, (דברים א׳:י׳) וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב, לְבָתַר מַה כְּתִיב, יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וְגוֹ׳. תְּרֵין בְּרָכָאן הֲווֹ, חַד יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וְגוֹ׳. הָא חַד. לְבָתַר וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. לְאוֹדָאָה עֲלַיְיהוּ, בִּרְכָאן עַל בִּרְכָאן.

וְאִי אִיהוּ מָנֵי שְׁבָחָא דְּחַבְרַיהּ, וְלָא אוֹדֵי עֲלֵיהּ בִּרְכָאן. הוּא נִתְפַּס בְּקַדְמִיתָא מִלְּעֵילָּא. וְאִי אִיהוּ מְבָרֵךְ לֵיהּ, הוּא מִתְבָּרֵךְ מִלְּעֵילָּא. וּבִרְכָתָא בָּעֵי לְבָרְכָא לָהּ בְּעֵינָא טָבָא, וְלָא בָּעֵינָא בִּישָׁא. וּבְכֹלָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימוּתָא דִּלְבָּא. וּמַה מַאן דְּמְבָרֵךְ לְחַבְרֵיהּ, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיבָרֵךְ לֵיהּ בְּעֵינָא טָבָא, בְּלִבָּא טָבָא. מַאן דְּמְבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, דְּבָעֵי עֵינָא טָבָא, וְלִבָּא טָבָא, וּרְחִימוּתָא דִּלְבָּא. בְּגִין כָּךְ (דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וְגוֹ׳.

תָּא חֲזֵי, הָא אוּקְמוּהָ לֵית בִּרְכָתָא דִּלְעֵילָּא שַׁרְיָא, עַל מִלָּה דְּאִתְמְנֵי. וְאִי תֵּימָא, יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אִתְמְנוּן. אֶלָּא כּוּפְרָא נַטְלֵי מִנַּיְיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְחוּשְׁבָּנָא לָא הֲווֹי עַד דְּיִתְכְּנִישׁ כָּל הַהוּא כּוּפְרָא, וְסָלִיק לְחוּשְׁבָּנָא, וּבְקַדְמֵיתָא מְבָרְכָן לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּלְבָתַר מְנָאן הַהוּא כּוּפְרָא, וּלְבָתַר מְהַדְּרִין וּמְבָרְכִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. אִשְׁתְּכָחוּ דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִין בְּקַדְמִיתָא וּבְסוֹפָא, וְלָא סָלִיק בְּהוּ מוֹתָנָא.

מוֹתָנָא אֲמַאי סָלִיק בְּמִנְיָינָא. אֶלָּא בְּגִין דְּבִרְכָתָא לָא שַׁרְיָא בְּמִנְיָינָא, כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַק בִּרְכָתָא, סִטְרָא אַחֲרָא שָׁאֲרֵי עֲלוֹי, וְיָכִיל לְאַתְזָקָא. בְּגִין דָּא בְּמִנְיָינָא נַטְלִין כּוּפְרָא וּפִדְיוֹנָא, לְסַלְּקָא עֲלֵיהּ מִנַּיְיהוּ.

(ס"א מעליה מותנא) יְבָרֶךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, אִלֵּין נְשִׁין, דְּלָא סַלְקִין בְּמַנְיָינָא. יְבָרֶךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, דְּאִינּוּן מְבָרְכִין לְעַמָּא, בְּעֵינָא טָבָא וּבְלִבָּא טָבָא, וּבְרַחֲימוּתָא דִּלְבָּא. אֶת בֵּית אַהֲרֹן, הָכִי נָמֵי נָשִׁין (דלהון), דְּאִתְבָּרְכָן בִּבְרָכָתָא (ס"א דלהון).

יְבָרֶךְ יִרְאֵי יְיָ. אִלֵּין אִינּוּן לֵיוָאֵי, וְכָלְהוּ מִתְבָּרְכִין, בְּגִין דְּדַחֲלִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַקְטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים, אַף עַל גַּב דְּלָא עָאלִין בְּמִנְיָינָא.

תָּא חֲזֵי לָא אִשְׁתְּכַח מִנְיָינָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְבָּרְכָן בֵּיהּ, כְּהַאי מִנְיָינָא. דְּהַאי מִנְיָינָא לְאִתְבָּרְכָא הֲוָה, וּלְאַשְׁלְמָא שְׁלֵימוּתָא דְּעָלְמִין הֲוָה, וּבַאֲתַר דְּבִרְכָּאן נָפְקִין אִתְמְנוּן, דִּכְתִיב בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, דְּאִיהוּ זִיוָא דְּבִרְכָאן דְּעָלְמָא, דְּמִנַּיהּ נָפִיק זִיוָא לְעָלְמָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי חֹדֶשׁ זִ"ו, דְּזִיוָא דְּכֹלָּא נָפִיק מִנַּיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קל"ד:ג') יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, וְכֹלָּא חַד מִלָּה וּכְתִיב (תהילים קל"ג:ג') כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה וְגוֹ'.

רִבִּי יְהוּדָה הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ יִשְׂרָאֵל מֵאָן אֲתָר אִתְבָּרְכָן. אָמַר לֵיהּ, וַוי לְעָלְמָא, דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּנֵי נָשָׁא, בֵּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכָחוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַהֲווּ עָלְמִין (ס"א עמיה) שְׁכִיחִין בְּחַד אִילָנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דִּמְזוֹנָא דְּכֹלָּא בֵּיהּ, הֲוָה מִתְבָּרֵךְ מֵאֲתַר דְּכָל בִּרְכָאן כְּנִישִׁין בֵּיהּ. וּבֵיהּ אִתְנַטַּע וְאַשְׁתִּילוּ שָׁרְשׁוֹי.

וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, הֲווֹ מִתְבָּרְכָן (ואשתילו שרשוי) מֵאֲתַר דְּכָל אִינּוּן בִּרְכָאן נָפְקִין בֵּיהּ, וְלָא מִתְעַכְּבֵי לְמֵיפַק, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, וּכְתִיב (תהילים קל"ג:ג') כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וְדָא אִיהוּ נְהִירוּ דְּעָלְמָא. דִּכְתִיב, (תהילים נ':ב') מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹופִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. הוֹפִיעַ: נְהִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ל"ג:ב') הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן (ס"א ודא נהירו). וְכַד יְנַהֵר, יְנַהֵר לְכֻלְּהוּ עָלְמִין.

וְכַד הַאי נְהִירוּ אִתְעַר, כֻּלָּא הוּא בְּחַבְרוּתָא (ס"א כלא הוא בחביבותא), כֻּלָּא הוּא בִּרְחִימוּתָא, כֻּלָּא הוּא בְּשִׁלֵּימוּ, כְּדֵין הוּא שְׁלָמָא דְּכֻלָּא, שְׁלָמָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קכ"ב:ז') יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ.

פרק ב

(במדבר ב':ב') אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיהו ס"ו:י') שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַ ם וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבָא אוֹרַיְיתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא בְּכָל אֲתַר דְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּמָעוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל חַיָּילִין דִּילֵיהּ כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְמִלּוֹלֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְדַיְירָא עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ':כ"א) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּשַׁנְאוֹי נַפְלִין קַמֵּיהּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא עִלָּאִין אִינּוּן לְעֵילָּא. אָתֵי בַּר נָשׁ וְעָבִיד פִּקּוּדָא חָדָא, הַהוּא פִּקּוּדָא קַיְימָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְעַטָּרָא קַמֵּיהּ, וְאָמַר פְּלַנְיָיא עֲבַד לִי, וּמִן פְּלַנְיָיא אֲנָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אִתְעַר לֵיהּ לְעֵילָּא. כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ אִתְעַר לֵיהּ לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי אִתְעַר לְעֵילָּא, וְעָבִיד שְׁלָמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ז:ה') אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעוּזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, לְעֵילָּא. (לעיל י"ד ע"ב) שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, לְתַתָּא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגוֹ', בְּגִין דְּחֶדְוָה לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל קַיְימֵי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. דְּתַמָּן אִתְחַבְּרַת אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, וּכְדֵין הוּא חֶדְוָותָא דִּכְלָּא, חֶדְוָותָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵחְדֵי, וּלְאַחְזָאָה חֵידוּ. דִּכְתִיב, שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ וְגוֹ', וְגִילוּ בָהּ דַּיְיקָא.

רִבִּי אַבָּא חָמָא חַד בַּר נָשׁ, דְּהֲוָה חַדֵּי בִּבֵי טְרוֹנְיָיא דְּבָבֶל, בָּטַשׁ בֵּיהּ, אָמַר שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם כְּתִיב (אמר רבי אבא), בְּזִמְנָא דְּיִרוּשָׁלַ ם בְּחֶדְוָה, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵי. רִבִּי אֶלְעָזָר לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים ק':ב') עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה. כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (תהילים ב':י"א) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, כָּאן בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. כָּאן בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן בְּאַרְעָא אַחֲרָא. (ד"א) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה, דְּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (ישעיהו נ"ה:י"ב) כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ, וְדָא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּיוָן דְּאָמַר תֵּצֵאוּ, מִן גָּלוּתָא הוּא, וְאִקְרֵי שִׂמְחָה. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל זִמְנָא דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא וּשְׁכִיבַת לְעַפְרָא, לָא אִקְרֵי שִׂמְחָה, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַיתֵי לְגַבָּהּ, וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא, וְיֵימָא (ישעיהו נ"ב:ב') הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר וְגוֹ'. (ישעיהו ס':א') קוּמִי אוֹרִי וְגוֹ'. וְיִתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא, (ויוקים לה מעפרא) כְּדֵין חֶדְוָותָא אִקְרֵי. חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא, וּכְדֵין בְּשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וַדַּאי. כְּדֵין כַּמָּה חַיָּילִין יִפְּקוּן לָקֳבְלָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, לְחֶדְוָותָא דְּהִלּוּלָא דְּמַלְכָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו נ"ה:י"ב) הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ וְגוֹ', וּכְתִיב (ישעיהו נ"ב:י"ב) כִּי הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם יְיָ וּמְאַסִּפְכֶם וְגוֹ'.

פרק ג

(במדבר ב':ב') אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת. אִלֵּין אַרְבַּע מַשְׁרְיִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר שְׁבָטִין, תְּרֵיסָר תְּחוּמִין, סְחוֹר סְחוֹר לָהּ. כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּתִיב (תהילים קכ"ב:ד') שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ וְגוֹ'. שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים, אִלֵּין י"ב שְׁבָטִין, י"ב תְּחוּמִין דִּלְתַתָּא.

שִׁבְטֵי יָהּ, הָא אוּקְמוּהָ בְּגִין דְּיָ"ה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל וַדַּאי. וּבְגִין דָּא, הָרָאוּבֵנִי, הַשִּׁמְעוֹנִי, יָ"ה בְּכָל חַד וְחַד. אֲבָל וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא אִילָנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, בְּהוּ אַחְתָּם בְּחוֹתָמוֹ. וְאוֹקְמוּהָ דְּכְתִיב, (יחזקאל א':י') וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין וְגוֹ'. דְּיוּקְנָא דְּאָדָם אִתְכְּלִיל בְּכֻלְּהוּ, וְאִפֵּין הֲווֹ לְד' סִטְרִין דְּעִלְּמָא, וּמִתְפָּרְשָׁן בְּדִיוּקְנֵיהוֹן, וְכֻלְּהוֹן כְּלִילָן בֵּיהּ בְּאָדָם.

מִיכָאֵל מִימִינָא, גַּבְרִיאֵל מִשְּׂמָאלָא, אוּרִיאֵל לְקִדְמַיְיהוּ, רְפָאֵל לַאֲחוֹרַיְיהוּ, שְׁכִינְתָּא עִלַּיְיהוּ. תְּרֵין מִכָּאן, וּתְרֵין מִכָּאן, וְהִיא בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּגַוְונָא דְּא בְּאַרְעָא דְּלְתַתָּא, תְּרֵי מִכָּאן, וּתְרֵי מִכָּאן, וְיָ"ה בֵּינַיְיהוּ.

כְּיָוֹן דְּנַטְלִין תְּרֵין דְּגָלִים, מַה כְּתִיב. וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם וְגוֹ'. וּלְבָתַר, אִינּוּן תְּרֵין אַחֲרָנִין ד' מַשְׁרְיָין אִינּוּן לְד' סִטְרֵי עָלְמָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵיסָר. אוּף הָכִי לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

וְנָסַע בָּרֹאשׁוֹנָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה, לָקֳבֵיל מַשְׁרְיָיא דְּאוּרִיאֵל. וּמַחֲנֶה דְּרְאוּבֵן לָקֳבֵיל מַשְׁרְיָיא דְּמִיכָאֵל. דָּא לַדָּרוֹם, וְדָא לְמִזְרָח. מִזְּבֵּחַ הָכִי נָמֵי דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. וּמַחֲנֶה דָּן לַצָּפוֹן. מַחֲנֵה אֶפְרַיִם יָמָה. מַחֲנֵה דָּן לָקֳבֵיל מַשְׁרְיָיא דְּגַבְרִיאֵל. מַחֲנֶה אֶפְרַיִם לְמַעֲרָב, לָקֳבֵיל מַשְׁרְיָיא דְּרָפָאֵל מִזְּבֵּחַ הָכִי נָמֵי צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. כֹּלָּא אָחִיד דָּא בְּדָא, עַד דְּסַלְקָא כֹּלָּא וְאִתְאַחַד בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא. עִלָּאָה דְּכֹלָּא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא. כֹּלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ.

י' מִזְרָח הוּא שֵׁירוּתָא דִּנְהוֹרָא, אֲזִיל וְשָׁאט וְאַפִּיק לְדָרוֹם. וְדָרוֹם נָפִיק וְתַלְיָיא בְּשֵׁירוּתָא דְּמִזְרָח. ה' דָּרוֹם. מִנַּיְהּ נָפִיק דָּרוֹם בְּעָלְמָא. וְעָיֵיל י' בְּשֵׁירוּתָא דְּמִזְרָח, וְאַפִּיק לֵיהּ.

וּמִן ה' תַּלְיָיא דָּרוֹם וְצָפוֹן, וְהַהוּא (אד"ג) דְּבֵינַיְיהוּ, י' מִזְרָח יָ"ה דָּרוֹם וְצָפוֹן תַּלְיָיאן בֵּיהּ. ו' בְּאֶמְצָעִיתָא. וְדָא הוּא בֵּן דְּכָר. בְּגִין כָּךְ אִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וְעַל דָּא תְּנִינָן, מַאן דְּיָהִיב מִטָּתוֹ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, הַוְיָין לֵיהּ בָּנִים זְכָרִים. דְּהַאי בֵּן דְּכַר אִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. ה' עִלָּאָה בָּהּ תַּלְיָא צָפוֹן וְדָרוֹם, וּבֵן דְּכָר בֵּינַיְיהוּ, בְּרָזָא דְּיו"ה. ה' בַּתְרָאָה מַעֲרָב.

וְעַל דָּא דָּרוֹם אָחִיד מִזְרָח, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא וְתַלְיָיא בֵּיהּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, מִסְטָרָא דְּאַבָּא אָחִיד וְתַלְיָיא חֶסֶד עִלָּאָה. מִסְטָרָא דְּאִימָּא תַּלְיָיא גְּבוּרָה. כְּגַוְונָא דָּא אָחִיד כֹּלָּא דָּא בְּדָא.

זָוִיין דְּמַדְבְּחָא הָכִי נָמֵי אִסְתַּחֲרָן, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. דְּדָרוֹם תּוּקְפֵּיהּ בְּמִזְרָח, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, וְתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא לָא שַׁרְיָיא אֶלָּא בְּשֵׁירוּתָא. מִזְרָחִית צְפוֹנִית. כְּיָוֹן דְּדָרוֹם נָטִיל תּוּקְפֵּיהּ דְּמִזְרָח, הוּא אַנְהִיר לַצָּפוֹן וְצָפוֹן אִתְכְּלִיל בְּדָרוֹם, דְּהָא שְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא.

צָפוֹנִית מַעֲרָבִית, דְּהָא מַעֲרָב דְּאִיהִי בָּהּ' בַּתְרָאָה, נַטְלָא מִצָּפוֹן. וְעַל דָּא צָפוֹן אָזִיל לְמַעֲרָב. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, הִיא אַזְלָא (ס"א לאתחבקא) לְאִתְחַבְּרָא בְּדָרוֹם, כְּמָה דְּדָרוֹם תַּלְיָיא בְּמִזְרָח, וְתוּקְפֵּיהּ אָזִיל בְּשִׂרוּתָא. הָכִי נָמֵי מַעֲרָב, אַזְלָא (ס"א לאתחבקא) לְאִתְאַחֲדָא בְּדָרוֹם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב':ו') וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. יְמִינָא דָּא הוּא דָּרוֹם. בְּגִין כָּךְ יַנְקָא מִתְּרִין סִטְרִין, מִצָּפוֹן וּמִדָּרוֹם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. שְׂמֹאלוֹ דָּא הוּא צָפוֹן, וִימִינוֹ דָּא הוּא דָּרוֹם.

וְרָזָא דָּא אוֹלִיפְנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב מִטָּתֵיהּ, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וַאֲחִידַת לְהַאי בֵּן וּדַאי. וְעַל דָּא אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְמֵיהַב מִטָּתַיְיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וְהָכִי אוֹלִיף לִי אַבָּא. דְּיַהֲבִין לְהוּ בְּנִין דְּכָרִין. דְּהָא אִיהוּ אִתְכְּוִון כְּלַפֵּי מְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָא עִלָּאָה, בִּשְׁלֵימוּתָא דְּכוֹלָּא. לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאַנְהִירִין (ס"א דאיהי) בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וַדַּאי יֶהֱוֵון לֵיהּ בְּנִין דְּכָרִין.

וּבְכוֹלָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּכְמָה דְּאַחְזֵי עוֹבָדָא לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי אִתְעַר לְעֵילָּא, וְאוֹקְמוּהָ. שָׁמַע רַבִּי פִּנְחָס, וּנְשָׁקֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וּבָכָה וְחַיֵּיךְ אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקִי בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק ד

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים כ"ז:א') יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא וְגוֹ'. יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי, כְּיוָן דְּבַר נָשׁ אִסְתַּכַּל (נ"א אתאחד) בְּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְהִיר עֲלֵיהּ, לָא דָּחִיל מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ס':ב') וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְיָ וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה. יְיָ מָעוֹז חַיַּי, כְּיָון דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָחִיד בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, לָא מִסְתְּפֵי בְּהַהוּא עָלְמָא מִכָּל מָאנֵי דְּהַאי עָלְמָא אַחֲרָא. אוּף אֲנָא כְּהַאי גַּוְונָא, כְּיָון דְּאַחִידְנָא בְּאָבוּךְ וּבָךְ לָא אֶסְתַּפֵּינָא בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא אַחֲרָא.

וְעָלָךְ כְּתִיב, (משלי כ"ג:כ"ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְגוֹ'. כְּיָון דִּכְתִיב יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ, מַאי וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ, דְּהָא בְּאִמֶּךָ סָגְיָא. אֶלָּא יִשְׂמַח אָבִיךָ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִמֶּךָ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ: יוֹלַדְתֶּךָ דִּלְתַתָּא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָבוּךְ אֵן חֶדְוָותָא דִּילֵיהּ. אֶלָּא קְרָא הוּא בְּלְחוֹדוֹי דִּכְתִיב, (משלי כ"ג:כ"ד) גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ: דָּא אָבִיךְ דִּלְתַתָּא. דָּבָר אַחֵר, גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק: דָּא אָבִיךְ דִּלְתַתָּא. וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ, כְּתִיב בְּתוֹסֶפֶת וְא"ו, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא לְעֵילָּא.

פרק ה

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (תהילים ל"א:ו') בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת. הַאי קְרָא אִית לֵיהּ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, חֲמִיתוּן מַאן דְּאַפְקִיד בִּידָא דְּמַלְכָּא מִידִּי. אֶלָּא, וַדַּאי זַכָּאָה

הוּא בַּר נָשׁ, דְּאָזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְלָא חָטֵי קַמֵּיהּ תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּעָאל לֵילְיָא, אִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁלִּיט בָּעָלְמָא, וְאִילָנָא דְּחַיֵּי אִסְתַּלָּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְכֵיוָן דְּאִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁלִּיט בָּעָלְמָא בִּלְחוֹדוֹי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהַהוּא אִילָנָא גָּרִים.

וּבַר נָשׁ בָּעֵי לְאַקְדָּמָא וּלְמִפְקַד בֵּידֵיהּ נַפְשֵׁיהּ בְּפִקְדוֹנָא. כְּפִקְדוֹנָא דְּבַר נָשׁ, דְּיָהִיב פִּקְדוֹנָא לְאַחֲרָא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ אִתְחַיָּיב לְגַבֵּיהּ יַתִּיר מֵהַהוּא פִּקְדוֹנָא, לָאו כְּדַאי לְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ, הוֹאִיל וּפִקְדוֹנָא אִתְמְסַר לְגַבֵּיהּ, וְאִי יְסָרֵב בֵּיהּ, וַדַּאי נִבְדּוֹק אֲבַתְרֵיהּ, דְּלָאו מַזְרְעָא קַדִּישָׁא הוּא, וְלָאו מִבְּנֵי מְהֵימְנוּתָא.

כַּךְ הַהוּא אִילָנָא, בְּנֵי נָשָׁא אַקְדִּימוּ וְיָהֲבִין לֵיהּ פִּקְדוֹנָא דְּנַפְשָׁתְיְהוּ, וְכָל נִשְׁמָתִין דִּבְנֵי עָלְמָא נָטִיל. וְכֻלְּהוּ טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, בְּגִין דְּהַאי אִילָנָא דְּמוֹתָא הוּא. וּבְגִין דְּכָל אִינּוּן נַפְשָׁתָא, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ אִתְחַיְּיבוּ לְגַבֵּיהּ, וְלָאו כְּדַאי הוּא לְאִתְבָּא פִּקְדוֹנָא לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, אֶלָּא כֵּיוָן דְּכֻלְּהוּ אִתְמְסָרִי לֵיהּ בְּפִקְדוֹנָא, אָתִיב כָּל פִּקְדוֹנִין לְמָארֵיהוֹן.

תָּא חֲזֵי, לָאו כְּדַאי הוּא הַאי אִילָנָא דְּמוֹתָא לְאִתְבָּא פִּקְדוֹנָא לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְעַר בָּעָלְמָא. וְאִימָתַי אִתְעַר הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק צַפְרָא. וּכְדֵין, כֵּיוָן דְּהַאי אִתְעַר בָּעָלְמָא, כָּל בְּנֵי עָלְמָא חַיִּין, וְשָׁבִיק וְאָהֵדַּר הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא כָּל פִּקְדוֹנִין דְּאִתְפְּקָדוּ לְגַבֵּיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ. מַאי טַעְמָא חַיִּין. בְּגִין דְּהַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי גָּרִים.

וְאִי תֵּימָא, הָא בְּנֵי נָשָׁא סַגִּיאִין אִינּוּן דְּמִתְעָרִין בְּלֵילְיָא, בְּעוֹד דְּאִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁלִּיט. אֶלָּא, וַדַּאי הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי קָא עָבִיד. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכְתִיב, (תהילים י״ד:ב׳) לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דּוֹרֵשׁ אֶת אֱלֹהִים. וְלָא יְהֵא לֵיהּ פִּתְחוֹן פֶּה לְבַר נָשׁ, דְּיֵימָא, אִלְמָלֵי שְׁלִיטְנָא בְּנַפְשָׁאי בְּלֵילְיָא אִשְׁתַּדַּלְנָא בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי בְּיִשְׂרָאֵל וַדַּאי וְהָכִי הוּא. אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם דַּחֲמֵינָא כְּהַאי גַּוְונָא, מַאי טַעְמָא. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי שַׁפִּיר הוּא דְּקָא אָמְרַת.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כ״ג:ח׳) מָה אֶקֹוב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹום לֹא זָעַם יְיָ. תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דְּאִית לְעֵילָּא, אִית לְתַתָּא. לְעֵילָּא אִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא. לְתַתָּא יִשְׂרָאֵל וְעַמִּין. יִשְׂרָאֵל אִתְאַחֲדָן לִימִינָא, בִּקְדוּשָׁא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לִשְׂמָאלָא, לְסִטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא. וְכֻלְּהוּ לְתַתָּא מִכֻּלְּהוּ דַּרְגִּין דִּשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין אָחִידָן דָּא בְּדָא, עַד דְּתַלְיָין מִן רֵישָׁא. וּכְגַוְונָא דְּרֵישָׁא נָטִיל, בְּהַהוּא גַּוְונָא נָטִיל זַנְבָא, דְּאִיהִי תַּתְאָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאַחִיד בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּהַהוּא סִטְרָא מְסָאֲבָא דִּלְהוֹן, הָכִי אִתְדַּבָּרוּ.

בִּלְעָם הוּא אִשְׁתְּמַשׁ בְּכֻלְּהוּ כִּתְרִין (נ"א דרגין) תַּתָּאִין. וְהוּא הֲוָה חֲמֵי בְּהַאי תַּתָּאָה דְּאִיהוּ זַנְבָא, דְּלָא יָכִיל לְאִתְדַּבְּרָא אֶלָּא בְּרֵישָׁא. בְּגִין כַּךְ אָמַר, מָה אֶקּוֹב לֹא קַבֹּה אֵל, (דאיהו רישא בגין) דְּהַהוּא רֵישָׁא עִלָּאָה, לָא אִשְׁתְּכַח בְּדִינָא בְּאִינּוּן יוֹמִין.

וְאַף עַל גַּב דְּהַאי אֵל אוֹקִימְנָא, הַאי מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא נָטִיל שְׁמָא כְּגַוְונָא דְּכֹלָּא, וְהַאי טַב וְחֶסֶד דְּהַאי עָלְמָא (ס"א אוקימנא באתר אחרא עלאה והוא טב וחסד עלמא האי מלכותא קדישא נטיל שמא כגוונא דעילא) וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אֵל, אֶלָּא דְּאִיהוּ (לעיל ל"ב) זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ דִּינָא.

וְתָא חֲזֵי, אֵל שַׁדַּי (שמות רנ"ג ע"א) הָא אוֹקִימְנָא דְּבֵיהּ סִפּוּקָא דְּעָלְמָא וְאִיהוּ אָמַר לַעוֹלָם דַּי, דְּהָא הַאי אֵל הוּא דְּאִזְדַּוּוג בַּהֲדֵיהּ, וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אֵל שַׁדַּי, אֵל דְּשַׁדַּי. וְעַל דָּא מַה אֶקּוֹב לֹא קַבֹּה אֵל. בְּגִין כַּךְ, כְּגַוְונָא דְּאִתְעַר רֵישָׁא, הָכִי נָמֵי אִתְעַר תַּתָּאָה.

בָּכָה רִבִּי אֶלְעָזָר, פְּתַח וְאָמַר (ירמיהו מ"ו:כ"ב) קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ וְגוֹ'. הַשְׁתָּא (כהאי גוונא) דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהִי וַדַּאי אַזְלָא כְּנָחָשׁ. חִוְיָא כַּד אִיהוּ (ד"א בדינא) כָּפִיף רֵישָׁא לְעַפְרָא, סָלִיק זַנְבָא, שַׁלִּיט וּמָחֵי לְכָל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ קַמֵּיהּ. אוּף הָכִי הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, כְּהַאי גַּוְונָא, רֵישָׁא כָּפִיף לְעַפְרָא, וְזַנְבָא שַׁלִּיט. מַאן עָבִיד לְזַנְבָא דְּיִסְתְּלִיק לְעֵילָּא וְשָׁלִיט וּמָחֵי, רֵישָׁא דְּאִתְכַּפְיָא לְתַתָּא. וְעִם כָּל דָּא, מַאן מַדְבַּר לֵיהּ לְזַנְבָא, וּמַאן נָטִיל לֵיהּ לְמַטַלְנוֹי. הַאי רֵישָׁא. אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ כָּפִיף לְעַפְרָא, הוּא מַדְבַּר לְמַטַלְנוֹי, בְּגִין דָּא קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ.

וְהַשְׁתָּא שְׁאַר עַמִּין דְּאִינּוּן אֲחִידָן בְּזַנְבָא, סַלְקִין לְעֵילָּא, וְשַׁלְטִין וּמַחְיִין, וְרֵישָׁא כָּפִיף לְעַפְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עמוס ה':ב') נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם וְגוֹ'. וְעִם כָּל דָּא, הַאי רֵישָׁא מַדְבַּר לְזַנְבָא וְנָטִיר (ס"א ונטיל) לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א':ו') שָׂמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, אִלֵּין עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִינּוּן זַנְבָא. אָתָא רִבִּי יְהוּדָה וְנָשִׁיק יְדוֹי, אָמַר אִלְמָלֵי לֹא שָׁאִילְנָא מִלָּה בָּעָלְמָא, אֶלָּא דְּשָׁאִילְנָא דָּא וַרְוָוחְנָא לֵיהּ, דַּי לִי. דְּהַשְׁתָּא יְדַעְנָא עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְשׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן הֵיךְ מִתְדַּבְּר. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים קל"ה:ד') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ לְסָגוּלָתוֹ. אָמַר לֵיהּ, תְּלַת אֲבָהָן אִלֵּין אִקְרוּן סְגוּלָה, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דָּא כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, וְכֹלָּא חַד. וְאִלֵּין סְגוּלָתוֹ שֶׁל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, וּסְגוּלָתוֹ לְתַתָּא, וְדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות י"ט:ה') וְהְיִיתֶם לִי סְגוּלָה מִכָּל הָעַמִּים.

פרק ו

(במדבר ב':י"ז) וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם וְגוֹ'. לְבָתַר מַה כְּתִיב, וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם יָמָּה. הַיְינוּ שְׁכִינְתָּא שְׁרוּיָה בְּמַעֲרָב, וְאוֹקְמוּהָ. כְּתִיב (בראשית מ"ח:כ') וַיְשִׂם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה, וְכָתִיב (שם) וַיַּרְא יוֹסֵף אֶת בְּנֵי מָכִיר בֵּן מְנַשֶּׁה, וְכָתִיב (שם) וַיְהִי מָכִיר בְּכוֹר יוֹסֵף, וְכָתִיב (שם) וַיְהִי מְנַשֶּׁה לְגוֹי גָּדוֹל

וַיְבָרֵכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וגו'. וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם וגו'. בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן.

אֶלָּא בְּךָ יִתְבָּרֵךְ יִשְׂרָאֵל לָא כְּתִיב, אוֹ בְּךָ יְבוֹרָךְ יִשְׂרָאֵל, מַהוּ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא, יִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא לָא יְבָרֵךְ לְעָלְמָא, אֶלָּא בְּךָ, דְּאַנְתְּ בְּמַעֲרָב. וּכְתִיב (בראשית ל"ה:י"א) אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה. אוֹלִיפְנָא דְּחָמָא עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וּכְדֵין אָמַר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר. בְּךָ יְבָרֵךְ לְעָלְמָא.

וְהֵיאַךְ חָמָא, וְהָכְתִיב (בראשית מ"ח:י') וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן וגו'. אֶלָּא שֶׁכֵּל אֶת יָדָיו כְּתִיב. מַאי שֶׁכֵּל. אֶלָּא יְמִינָא הֲוָה זָקִיף, וְסָטֵי לֵיהּ שְׁכִינְתָּא כְּלַפֵּי אֶפְרַיִם, וְאַרַח רֵיחָא דִּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ, כְּדֵין אָמַר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. וְחָמָא דְּאִיהוּ לְמַעֲרָב.

וַדַּאי שְׁכִינְתָּא בְּמַעֲרָב, וְהָא אוֹקִימְנָא בְּגִין דְּלֶהֱוֵי בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא, וּלְמֶהֱוֵי בְּזוּוְגָא חַד. וְצָפוֹן מְקַבְּלָא לָהּ תְּחוֹת רֵישָׁא, וְדָרוֹם מְחַבְּקָא לָהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וימינו וְיִמִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. וְהָא אוֹקִימְנָא וַדַּאי, מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא, וּכְדֵין כְּלָלָא חַד לְאִתְבָּרְכָא עָלְמָא. תְּנַן, כָּל הָאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד ג' פְּעָמִים בְּכָל יוֹמָא, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָא אוֹקִימְנָא בְּגִין לְזַוְּוגָא לָהּ לְהַאי תְּהִלָּה, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בְּכָל יוֹמָא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם.

אָתֵי בַּר נָשׁ בְּצַפְרָא, מְקַבֵּל עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם (כמה דאתמר מסדר שבחא) בְּאִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן דְּקָאֲמַר (עם) תְּהִלָּה לְדָוִד, וְכֻלְּהוּ הַלְלוּיָהּ דְּאִינּוּן סִדּוּרָא דַּעֲשָׂרָה תּוּשְׁבְּחָן, דַּעֲשָׂרָה כְּתִרִין קַדִּישִׁין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כַּךְ עֲשָׂרָה אִינּוּן הַלְלוּיָהּ. לְבָתַר סְיִים בַּעֲשָׂרָה תּוּשְׁבְּחָן, דְּאִינּוּן (תהילים ק"נ:א') הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ וגו'. הַלְלוּהוּ וגו'. מַאן אִינּוּן עֲשָׂרָה הַלְלוּיָהּ, וְהָא חֲמִשָּׁה אִינּוּן. אֶלָּא שָׁרֵי שְׁבָחָא בְּהַלְלוּיָהּ, וְסִיֵּים בְּהַלְלוּיָהּ.

לְבָתַר עָלְוִיָא דְּסִדּוּר שְׁבָחָא, בָּאן יָשִׁיר מֹשֶׁה, דְּאִית בֵּיהּ כֹּלָּא. וּבְדָא מְקַבֵּל עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא. לְבָתַר אַשְׁרֵי לֵהּ בְּחֶסֶד, בְּסִיּוּמָא דִּצְלוֹתָא, לְאִתְקַדְּשָׁא בֵּיהּ. לְבָתַר בְּצִלּוֹתָא דְּמִנְחָה דִּגְבוּרָה תַּלְיָיא, וְדִינָא שָׁארֵי. אִשְׁתְּכַח בְּכָל דָּרוֹמָא (ס"א יומא) דָּא מִטָּה דְּאִתְיְהִיבַת בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. לְאִתְחַבְּרָא בְּזוּוְגָא דָּא בְּגוּפָא כְּדְקָא יָאוּת. וּמַאן דְּמְסַדֵּר וּמְחַבֵּר לֵהּ בְּכָל יוֹמָא כְּהַאי גַּוְונָא, וַדַּאי הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא.

בְּגִין כַּךְ הַאי דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם יָמָּה, וְאִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. דָּרוֹם רְאוּבֵן מִן סִטְרָא חַד, דִּכְתִיב דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תֵּימָנָה. צָפוֹן דָּן מִסִּטְרָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפוֹנָה. אֶפְרַיִם, בֵּין דָּא לְדָא. אִשְׁתְּכַח מַעֲרָב דְּאִיהוּ אֶפְרַיִם, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. רָזָא לְיַתְבֵי דְּרוֹמָא אֲחוּנָא. וְהָכִי שַׁדַּר לוֹן אֲחוּנָא, מִסִּטְרָא דְּבוּצִינִין (ס"א מסדרי בוצינין) בְּרָזִין קְטִירִין, דְּבָעֵיתוּ לְיַחֲדָא יְחוּדָא בְּטוּפְסָרָא דְּקִטְרָא עִלָּאָה, קַבִּילוּ עֲלַיְיכוּ עוֹל מַלְכוּתָא

קַדִּישָׁא בְּכָל יוֹמָא בְּקַדְמֵיתָא, וּבְדָא תַּעֲלוּן (ס"א בקשורא) בְּקִסוּרָא (ס"א בקסטרא) קַדִּישָׁא דְּדָרוֹם, וְאַסְחֲרוּ סִטְרֵי עָלְמָא, עַד דְּמִתְקַשְּׁרָן בְּקִטוּרָא חָדָא, וּבְדָרוֹם תְּקִיפוּ (ס"א תקיעו) דּוּכְתָּא, וְתַמָּן תִּשְׁרוּן.

פרק ז

רִבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי, אָמַר לֵיהּ, סִימָנָא לְזִווּגָא דְּיִחוּדָא מִנַּיִן. אָמַר לֵיהּ בְּרִי, אַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא מִלִּין לְכָל סְטָר וּסְטָר, וְאִתְבָּדָרוּ הָכָא מִלָּה וְהָכָא מִלָּה סִימָנָא דָּא נְקוֹט בִּידָךְ, וְהָכִי הוּא, כְּעַיִן סָחֲרָא דְּמַדְבְּחָא, דִּתְנַן, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אָמַר לֵיהּ וְהָא לָא יָכִיל עַד דִּמְקַבָּל עֲלֵיהּ בַּר נָשׁ עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא, וְיַהֲיב עֲלֵיהּ עוֹל דָּא, וְאַתְּ אַמְרַת דְּיֵיתֵי לְדָרוֹם בְּקַדְמֵיתָא.

אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא הָא אֲמִינָא לָךְ, דְּהָא וּבָא לוֹ לְקֶרֶן, אֲמִינָא בְּקַדְמֵיתָא, וְהָא יַדְעַתָּא רָזָא דְּקֶרֶן, וְדָא הוּא עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא. לְבָתַר דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, דְּתַמָּן הוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְדָא לְאַזְדַּוּוּגָא לֵיהּ בְּמִזְרָח דְּאִיהוּ אַבָּא עִלָּאָה. דְּהָא בֵּן מִסְטָרָא דְּאַבָּא קָא אָתֵי. וּבְגִין כַּךְ, מִדְּרוֹם לְמִזְרָח, דְּתוּקְפָּא דְּדָרוֹם בְּמִזְרָח הוּא, וּבָעֵי לְאִתְקַשָּׁרָא כַּחֲדָא, דְּרוֹם בְּמִזְרָח.

וּמִזְרָח דְּאִתְקַשַּׁר בְּצָפוֹן, (כמה דאת אמר (תהילים י״ז:י״ד) וצפונך תמלא בטנם) בְּגִין דְּהַאי אַשְׁלִים וּמַלֵּי נַחֲלִין וּמַבּוּעִין, וְעַל דָּא מִזְרָחִית צְפוֹנִית, אִלֵּין אַבָּא וְאִמָּא דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּמַה דְּאִתְּמַר צְפוֹנִית, דְּאִיהוּ טְמִירָא עִלָּאָה, וּמְסָטֵר דִּילָהּ נָפִיק צָפוֹן, וְדִינִין מִסִּטְרָא דִּילָהּ מִתְעָרִין, אַף עַל גַּב דְּהִיא רַחֲמֵי וְחֵידוּ. וְהָא אוֹקִימְנָא. וְכַד אִיהִי נָפְקַת, צָפוֹן נָפְקַת בֵּיהּ, דְּאִיהוּ אִתְכְּלִיל וְאִתְקַשַּׁר בַּדָּרוֹם.

לְבָתַר צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, דְּהָא מִסִּטְרָא דְּאַבָּא נָפִיק בֵּן, וּמִסִּטְרָא דְּאִמָּא נְפִיקַת בַּת. וּבְגִין כַּךְ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, וְדָא הוּא קֶרֶן דְּקַדְמֵיתָא, (ס"ה ע"א) דְּהַשְׁתָּא אִתְקַשַּׁר בַּצָּפוֹן סָתָם. לְבָתַר בָּעֵי לְקַשְּׁרָא לָהּ בַּדָּרוֹם, דְּתַמָּן הוּא קִשּׁוּרָא דִּכְלָּא, וְגוּפָא בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, וְעַל דָּא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית.

אִשְׁתְּכַח הַאי קֶרֶן ג' זְמִנִין, חַד לְקַבְּלָא לֵיהּ בַּר נָשׁ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר הָכִי לְקַשְּׁרָא לָהּ בִּתְרֵי דְּרוֹעֵי, לְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וְדָא הוּא סִדּוּרָא דְּיִחוּדָא שְׁלִים. וְכָל סְטָר וּסְטָר בְּהַהוּא קִשּׁוּרָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְלָא יַחְלִיף סִטְרָא בְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּלָא אִיתְחֲזֵי לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִתְעַנַּשׁ. מַאן דְּעָבִיד יִחוּדָא דָּא כַּדְקָא חֲזֵי כְּמָה דַּאֲמִינָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא יָדַע לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ, וְיִחוּדָא דְּמָארֵיהּ, וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתְּבַּח בֵּיהּ. עָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

פרק ח

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (תהילים כ"ה:א'-ב') לְדָוִד אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי וְגוֹ', מַאי קָא חָמָא דָּוִד לְסַדְּרָא הַאי שְׁבָחָא הָכִי. וְכֻלְּהוּ שְׁבָחֵי דְּאִינּוּן בְּאַלְפָּא בֵּיתָא כֻּלְּהוּ שְׁלֵמִין, וְהַאי חַסְרָא דְּלָא אִית בֵּיהּ ו'. וַאֲמַאי סִדּוּרָא דָּא לְמִנְפַּל עַל אַנְפִּין.

אֶלָּא (תא חזי) רָזָא עִלָּאָה הוּא, גְּנִיז בֵּין חַבְרַיָּיא. בְּשַׁעֲתָא דְּלֵילְיָא עָאל, (ושלטא) אִילָנָא תַּתָּאָה דְּתַלְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא פָּרִישׁ עַנְפּוֹי וּמְכַסְיָא לְכֹלָּא. וְעַל דָּא אִתְחֲשָׁךְ. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְאַקְדִּים בַּר נָשׁ וְיָהִיב לֵיהּ פִּקְדוֹנָא דְּנַפְשֵׁיהּ, וְאַפְקְדֵיהּ בִּידֵיהּ בְּפִקְדוֹנָא. וּבְגִין דְּנָטִיל לוֹן בְּפִקְדוֹנָא, תָּב פִּקְדוֹנָא לְמָארֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי צַפְרָא. כַּד אָתֵי צַפְרָא וְתָב לְגַבֵּיהּ פִּקְדוֹנֵיהּ, בָּעֵי לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ מְהֵימָנָא עִלָּאָה. לְבָתַר דְּקָם, עָאל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, מְעָטַר בְּטוֹטָפֵי. אִתְכְּסֵי בְּכִיסּוּי דְּצִיצִית. עָאל וּמַדְכֵּי גַּרְמֵיהּ בְּקוּרְבְּנִין בְּקַדְמֵיתָא. לְבָתַר קָבִיל עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּתָא בְּסִדּוּרָא דִּשְׁבָחֵי דָּוִד, דְּאִינּוּן סִדּוּרָא דְּעוֹל מַלְכוּתָא. וּבְסִדּוּרָא דִּשְׁבָחָא דָּא, אַשְׁרָא עֲלֵיהּ הַהוּא עוֹל. לְבָתַר סִדּוּרָא דְּצָלוֹתָא דְּמְיוּשָׁב, וּצְלוֹתָא דְּמְעוּמָד, לְקַשְׁרָא לוֹן כַּחֲדָא.

תָּא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה אַף עַל גַּב דְּצָלוֹתָא תַּלְיָיא בְּמִלּוֹלָא וְדִבּוּרָא דְּפוּמָא, כֹּלָּא תַּלְיָיא בְּעַקָּרָא דְּעוֹבָדָא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר בְּדִבּוּרָא וּבְמִלּוֹלָא דְּפוּמָא. מַאן עוֹבָדָא, אֶלָּא הַהוּא עוֹבָדָא דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּקַדְמֵיתָא, כְּגַוְונָא דְּצָלוֹתָא הוּא, וְלָא יִצְלֵי בַּר נָשׁ צְלוֹתָא, עַד דְּיִתְחֲזֵי עוֹבָדָא בְּקַדְמֵיתָא כְּגַוְונָא דְּצָלוֹתָא. (שמות ר"א ע"ב)

עוֹבָדָא דְּקַדְמֵיתָא (ס"א בקדמיתא עובדא) בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָאִים, בָּעֵי לְדַכְּאָה גַּרְמֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא. וּלְבָתַר יְקַבֵּל עֲלֵיהּ הַאי עוֹל, לְפָרְשָׁא עַל רֵישֵׁיהּ פְּרִישׁוּ דְּמִצְוָה. לְבָתַר יִתְקַשַּׁר קְשׁוּרָא דְּיִחוּדָא דְּאִינּוּן תְּפִלִּין, (מהו תפלין) תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל יָד. וּלְאַתְקָנָא לוֹן בְּקְשׁוּרָא חָדָא בְּשָׂמְאלָא, וְעַל לִבָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹ'. וּכְתִיב (שיר השירים ח':ו') שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ. וְהָא אוֹקִימְנָא. וְדָא הוּא עוֹבָדָא בְּקַדְמֵיתָא.

לְבָתַר בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ עָאל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, יְדָכֵּי גַּרְמֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, בְּקוּרְבְּנִין, בְּמִלּוֹלָא דְּפוּמָא. לְבָתַר יְקַבֵּל עֲלֵיהּ הַאי עוֹל מַלְכוּת, לְפָרְשָׁא עַל רֵישֵׁיהּ (פרישו דמצוה) בְּשִׁבְחֵי דָּוִד מַלְכָּא. כְּגַוְונָא דְּעוֹבָדָא דְּפָרִישׁ עַל רֵישֵׁיהּ פְּרִישׁוּ דְּמִצְוָה. וּלְבָתַר צְלוֹתָא דְּמְיוּשָׁב, לְקַבֵּל תְּפִלָּה שֶׁל יָד. לְבָתַר צְלוֹתָא דְּמְעוּמָד, דְּהִיא לְקַבֵּל תְּפִלָּה דְּרֵישָׁא. וְדָא כְּגַוְונָא דְּדָא. עוֹבָדָא כְּגַוְונָא דְּדִבּוּרָא. וַדַּאי בְּעוֹבָדָא וּמִלּוֹלָא תַּלְיָיא צְלוֹתָא.

וְאִי פָּגִים עוֹבָדָא, מִלּוֹלָא לָא אַשְׁכַּח אֲתָר דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ, וְלָאו אִיהוּ צְלוֹתָא, וְאִתְפְּגִים הַהוּא בַּר נָשׁ לְעֵילָּא וְתַתָּא. (ולא עוד אלא) דְּבָעֵינָן לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, וּלְמַלָּלָא מִלּוֹלָא עֲלֵיהּ,

וְדָא הוּא צְלוֹתָא שְׁלִים. וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּפָגִים צְלוֹתֵיהּ, פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיהו א׳:ט״ו) כִּי תָבוֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי וְגוֹ׳. גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שׁוֹמֵעַ, דְּהָא בְּעוֹבָדָא וּבְמִלּוֹלָא תַּלְיָא מִלְּתָא.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ עָבִיד צְלוֹתָא כְּגַוונָא דָּא, בְּעוֹבָדָא וּבְמִלּוֹלָא, וְקָשִׁיר קִשׁוּרָא דְּייִחוּדָא, אִשְׁתְּכַח דְּעַל יְדֵיהּ מִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּדֵין בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ, בָּתַר דְּסַיֵּים צְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, כְּאִלּוּ אִתְפַּטַר מִן עָלְמָא, דְּהָא אִתְפָּרַשׁ מִן אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְכָנִישׁ רַגְלוֹי לְגַבֵּי הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, דְּאֶהֱדַר לֵיהּ פִּקְדוֹנֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ״ט:ל״ג) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה. דְּהָא אוֹדֵי חֶטְאוֹי, וְצַלֵּי עֲלַיְיהוּ. הַשְׁתָּא בָּעֵי לְאִתְכַּנְּשָׁא לְגַבֵּי הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, וּלְמִנְפַּל, וְלֵימָא לְגַבֵּיהּ אֲלֵיךְ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. בְּקַדְמֵיתָא, יְהֵיבְנָא לָךְ בִּפְקִדוֹנָא, הַשְׁתָּא דְּקַשִׁירְנָא יִיחוּדָא, וְעָבֵידְנָא עוֹבָדָא וּמִלּוֹלָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְאוֹדֵינָא עַל חֶטָאַי, הָא נַפְשִׁי מָסִירְנָא לָךְ וַדַּאי.

וְיֶחֱזֵי בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ כְּאִילּוּ פָּטִיר מִן עָלְמָא, דְּנַפְשֵׁיהּ מָסִיר לְהַאי אֲתָר דְּמוֹתָא, בְּגִין כַּךְ לָא אִית בֵּיהּ וָא״ו, דְּוָא״ו אִילָנָא דְּחַיֵּי הוּא, וְהַאי אִילָנָא דְּמוֹתָא הוּא. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּרָזָא דְּמִלָּה, (מאי קא משמע לן רזא דמלה) דְּאִית חוֹבִין דְּלָא מִתְכַּפְּרָן, עַד דְּאִתְפְּטַר בַּר נָשׁ מֵעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ב:י״ד) אִם יְכוּפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן, וְהַאי יְהֵיב גַּרְמֵיהּ וַדַּאי לְמוֹתָא, וּמָסִיר נַפְשֵׁיהּ לְהַאי אֲתָר. לָאו בְּפִקְדוֹנָא כְּמָה בְּלֵילְיָא, אֶלָּא כְּמַאן דְּאִתְפְּטַר מִן עָלְמָא וַדַּאי.

וְתִקּוּנָא דָּא בְּעֵי בְּכַוונָא דְּלִבָּא וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְרַחֵם עָלוֹי, וּמְכַפֵּר לֵיהּ לְחוֹבֵיהּ. זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּיָדַע לְמִפְתֵּי לֵיהּ, וּלְמִפְלַח לְמָארֵיהּ, בִּרְעוּתָא וּבְכַוונָא דְּלִבָּא. וַוי לֵיהּ לְמַאן דְּאָתֵי לְמִפְתֵּי לְמָארֵיהּ, בְּלִבָּא רְחִיקָא, וְלָא בִּרְעוּתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ע״ח:ל״ו-ל״ז) וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. הוּא אוֹמֵר (תהילים כ״ה:א׳) אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא, וְלָאו כָּל מִלּוֹי אֶלָּא בְּלִבָּא רְחִיקָא, הָא גָּרַם עֲלֵיהּ לְאִסְתַּלְקָא מֵעָלְמָא, עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי, בְּזִמְנָא דְּהָא אִילָנָא אִתְעַר בְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד דִּינָא.

וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַדְבְּקָא נַפְשֵׁיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּמָארֵיהּ, וְלָא ייֵתֵי לְגַבֵּיהּ בִּרְעוּתָא כְּדִיבָא, בְּגִין דִּכְתִיב, (תהילים ק״א:ז׳) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. מַאי לֹא יִכּוֹן. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּהוּא אַתְקִין גַּרְמֵיהּ לְהַאי, וְלִבֵּיהּ רְחִיקָא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָלָא נָפִיק וְאָמַר, לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. (אמאי) הַאי בָּעֵי לְאַתְקָנָא גַּרְמֵיהּ, לֹא יִכּוֹן, לָא בָּעֵינָא דְּיִתְתַּקַּן. כָּל שֶׁכֵּן אִי אִתֵּי לְיִחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא מְיַחֵד לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס״ו:י״ח) וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי וְגוֹ׳. וּכְתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וְגוֹ׳. אָתָא

רִבִּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוֹי. אָמַר, אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין דַּיֵּי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלָקָנָא, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים וְגוֹ'. (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

נשא

פרק א

(במדבר ד':כ"א-כ"ב) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים ל"ב:ב') אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁוב יְיָ לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. הַאי קְרָא, לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. וְאִית לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא דְּמַנְחָה דִּינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְיִצְחָק תִּקֵּן צְלוֹתָא דְּמַנְחָה, וּגְבוּרָה עִלָּאָה שַׁלְטָא בְּעָלְמָא, עַד דְּאָתֵי וְעָאל לֵילְיָא, בְּגִין לְקַבְּלָא לֵיהּ (לליליא), וּמִזְמְנָא דְּשָׁאנֵי צְלוֹתָא דְּמַנְחָה, אִתְפְּרַשׁ שְׁמָאלָא לְקַבְּלָא (ליה) וְאִתְעַר לֵילְיָא.

בַּתַר דְּאִתְעַר כָּל אִינּוּן נְטוּרֵי פִּתְחִין דִּלְבַר, כֻּלְּהוּ מִתְעָרִין בְּעָלְמָא וְאִתְפָּשָׁטוּ. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא.

וְהָא אִתְּמַר. בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, אִתְעַר שְׁמָאלָא כְּמִלְקַדְמִין, וּוַרְדָּא קַדִּישָׁא סַלְקָא רֵיחִין, וְהִיא מְשַׁבַּחַת וַאֲרִימַת קָלָא, וּכְדֵין סַלְקָא וְשַׁרְיָא רֵישָׁא לְעֵילָּא בִּשְׁמָאלָא, וּשְׁמָאלָא מְקַבֵּל לָהּ.

כְּדֵין כָּרוֹזָא קָאֲרֵי בְּעָלְמָא, דְּהָא עִידָּן הוּא לְאִתְעָרָא לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְמַלְכָּא. וּכְדֵין תּוּשְׁבְּחָן מִתְעָרִין, וְאִתְבַּסְּמוּתָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִתְעַר לְזַוּוּגָא זַוּוּגָא דָּא. כַּד אָתֵי צַפְרָא, וִימִינָא אִתְעַר וּמְחַבְּקָא לָהּ, כְּדֵין זַוּוּגָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח כַּחֲדָא. (ס"א למלכא, כד אתי צפרא וימינא אתער ומחבק לה כדין זווגא דכלא אשתכח כחדא וכדין תושבחתן מתערין ואתבסמותא דכלא אשתכח זכאה חולקיה מאן דאתער לזווגא זווגא דא)

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דִּבְנֵי נָשָׁא דְּמִיכִין, וְטַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא לְעֵילָּא, קַיְימָא בַּאֲתָר דְּקַיְימָא, וְאִתְבְּחִינַת עַל עוֹבָדָהָא דְּעַבְדַת כָּל יוֹמָא, וְכַתְבִין לְהוּ עַל פִּתְקָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמָתָא סַלְקָא לְעֵילָּא, וְאַסְהִידַת עַל עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ, וְעַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ.

וְכַד הַהִיא מִלָּה דְּאַפִּיק בַּר נָשׁ מִפּוּמֵיהּ אִיהִי כְּדָקָא יָאוּת, מִלָּה קַדִּישָׁא דְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא. הַהִיא מִלָּה סַלְקָא, וּבָקַע רְקִיעִין, וְקַיְימָא בַּאֲתָר דְּקַיְימָא, עַד דְּעָאל לֵילְיָא, וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא וְאָחִיד לְהַהִיא מִלָּה, וְעָאִיל לָהּ קַמֵּי מַלְכָּא.

וְכַד הַהִיא מִלָּה לָאו אִיהִי כְּדָקָא יָאוּת, וְאִיהִי מִלָּה מִמִּילִין בִּישִׁין, מִלִּישָׁנָא בִּישָׁא, הַהִיא מִלָּה סַלְקָא לַאֲתָר דְּסַלְקָא, וּכְדֵין אִתְרְשִׁים הַהִיא מִלָּה, וְהַהוּא חוֹבָה עָלַיהּ דְּבַר נָשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ז׳:ה׳) מִשּׁוֹכֶבֶת חֵיקֵךְ שְׁמוֹר פִּתְחֵי פִיךְ. וּבְגִין כָּךְ (תהילים ל״ב:ב׳) אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחֲשׁוֹב יְיָ לוֹ עָוֹן. אֵימָתַי. כְּשֶׁאֵין בְּרוּחוֹ רְמָיָה.

פרק ב

רעיא מהימנא (במדבר ד׳:מ״ז) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד. פִּקּוּדָא דְּא לִהְיוֹת הַלְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בַּמִּקְדָּשׁ. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא לְעֵילָּא, הָכָא צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ מִלִּין, דְּהָא כֹּהֵן אִיהוּ מַקְרִיב קָרְבָּנָא, וְאִיהוּ מִיכָאֵל. לֵוִי אִיהוּ גַּבְרִיאֵל. אִיהוּ צָרִיךְ לְנַגְּנָא.

וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ, דָּא חֶסֶד כַּהֲנָא רַבָּא דְּמִיכָאֵל אִיהוּ כֹּהֵן הֶדְיוֹט לְגַבֵּי מָארֵיהּ, וְעִם כָּל דָּא דְּהֶדְיוֹט אִיהוּ אֲצַל מָארֵיהּ. מֶלֶךְ דְּחַיָּות הַקֹּדֶשׁ אִיהוּ. וּבִרְכַּת הֶדְיוֹט אַל תְּהִי קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, וְהַאי אִיהוּ יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ.

וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, דָּא גְּבוּרָה. שִׁירָה: (דברים ל״ג:י״ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, וְגַבְרִיאֵל שְׁלוּחֵיהּ, וְצָרִיךְ לְשׁוֹרֵר וּלְנַגֵּן בְּחֶדְוָה בְּחַמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, (לאתעסקא לשלחא קרבנא קמי מלכא בחדוה ומאן דלית ליה רשו) לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא, יְקַיֵּים (איכה ב׳:י״ט) קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת.

וְיֵימָא בְּאַשְׁמוּרוֹת, כַּמָּה סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבַקָּשׁוֹת, בְּכָל מִינֵי רִנָּה בִּגְרוֹנַיְיהוּ, דְּאִיהוּ כְּנוֹר לְאַפָּקָא בֵּיהּ קָלָא, בְּשִׁית כַּנְפֵי רֵיאָה עִם וַורְדָא. בְּשִׁית עִזְקָאן דְּקָנָה. וְדָא ו׳. וְיִפּוֹק לֵיהּ מִלְּבָא, דְּתַמָּן בִּינָה. כְּמָה דְּאוֹקִמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הַלֵּב מֵבִין. יִפּוֹק בֵּן מִבִּינָה, מִבֶּן יָהּ, דְּאִיהוּ ו׳, דְּאִיהוּ אֶפְרוֹחַ בְּשִׁית גַּדְפִּין. וְיִסַּלֵּק לֵיהּ בְּשִׁית עִזְקָאן דְּקָנָה, דְּאִינּוּן (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא.

וב׳ כְּרָסְיָין אִינּוּן (ירמיהו י״ז:י״ב) כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן, וְאִינּוּן לְבָּא וּפוּמָא. לֵ״ב, (שמות י״ז:ט״ז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיְיָ בַּעֲמָלֵק, (בנה״ר) כָּבֵד, סָמָא״ל, פּוּמָא דְּכִסֵּ״ה, כֵּ״ס י״ה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר וְגוֹ׳.

מַאי שׁוֹפָר. קָנָה, ו׳, קוֹל דְּסָלִיק מִן הַקָּנָה, לְגַבֵּי פּוּמָא, דְּתַמָּן ה׳. בָּה׳ מִינֵי תְּקוּנִין דְּדִבּוּרָא, דְּאִינּוּן שִׁפְוָון וְשִׁינַיִם וְחֵיכְּ. שִׁפְוָון תְּרֵין. שִׁינַיִם וְטוֹחֲנוֹת תְּרֵין מִינִין. וְחֵיכְּ, הָא חָמֵשׁ. דְּטָחֲנִין כְּנָהָר דְּאִיהוּ קוֹל, כְּגַוְונָא דְּטָחֲנִין רֵיחַיָּא. לְאַפָּקָא קוֹל וְדִבּוּר, דְּנָפִיק מִבִּינָה דְּלִבָּא. בְּמַחֲשָׁבָה.

דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפֹרָשׁ בְּעֶשֶׂר מִינֵי תְּלִים. וּבְשׁוֹפָר, אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְאוֹרַיְיתָא, קָלָא דְּיִלְהּ, דִּיבּוּר דְּיִלְהּ, בִּינָה דְּיִלְהּ, דְּאוֹקְמוּהָ אֵיזְהוּ חָכָם הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. מַחֲשָׁבָה

דִּילֵיהּ. חָשִׁיב קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל קָרְבְּנִין וְעֹלָוָן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא ז׳:ל״ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וְלַמִּנְחָה. (ע״כ רעיא מהימנא) (כ״ד ע״ב פקודא דא המועל בהקדש וכו׳)

פרק ג

(במדבר ה׳:ו׳) אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם וְגוֹ׳. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שופטים ד׳:י״א) וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרָד מִקַּיִן מִבְּנֵי חוֹבָב חוֹתֵן מֹשֶׁה וְגוֹ׳, וְחֶבֶר הַקֵּינִי מִבְּנֵי בְּנוֹי דְּיִתְרוֹ הֲוָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ט״ו:ו׳) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּינִי וְגוֹ׳. אֲמַאי אִקְרֵי קֵינִי. וְהָא אוּקְמוּהָ. וּכְתִיב (בראשית ט״ו:י״ט) אֶת הַקֵּינִי וְאֶת הַקְּנִזִּי. וְאִתְּמַר דְּעֲבַד קִנְיָא בְּמַדְבְּרָא, כְּעוֹפָא דָּא, בְּגִין לְמִלְּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְפְּרַשׁ מִן מָתָא, נִפְרָד מִקַּיִן, אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא עַמָּא דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא, וְאִתְדַּבָּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נִפְרָד מִקַּיִן.

זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לְמֵיזַל לְאִתְדַּבְּקָא בְּאוֹרְחוֹי. דְּכַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, מַשְׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו ל״ב:ט״ו) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. וְכַד בַּר נָשׁ סָטֵי אוֹרְחוֹי, מָשְׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחָא אַחֲרָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, דְּהוּא סִטְרָא דְּמִסְאֲבָא. וְסִטְרָא דְּמִסְאֲבָא אִתְּעַר מִסִּטְרָא דְּנוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא, דְּתַמָּן מָדוֹרִין דְּרוּחִין בִּישִׁין, דְּנַזְקֵי לִבְנֵי נָשָׁא, דְּאִקְרוּן נַזְקֵי עָלְמָא. דְּהָא (קמ״ג ע״א ע״ב) מִסִּטְרָא דְּקַיִן קָדְמָאָה אִשְׁתְּכָחוּ.

וְיִתְרוֹ בְּקָדְמִיתָא כּוּמְרָא לְעֲבוֹדָה זָרָה הֲוָה, וּלְהַהוּא סִטְרָא הֲוָה פָּלַח, וּמִשְּׁךְ עֲלֵיהּ רוּחָא מֵהַהוּא אֲתָר. וְעַל דָּא אִקְרֵי קֵינִי לְבָתַר נִפְרָד מִקַּיִן (ודאי), וְאִתְדַּבַּק (נ״א ואתחבר) בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (מאי משמע) דְּכָל מַאן דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כִּבְיָכוֹל, הוּא קַיֵּים עָלְמָא, עָלְמָא דִּלְעֵילָּא וְעָלְמָא דִּלְתַתָּא. וְהָא אוּקְמוּהָ, וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּתִיב.

וְכָל מַאן דְּעָבַר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כִּבְיָכוֹל פָּגִים לְעֵילָּא, פָּגִים לְתַתָּא, פָּגִים לְגַרְמֵיהּ, פָּגִים לְכָל עָלְמִין. מְתַל לְאִינּוּן מַפְרִישֵׁי יְמִין דְּשָׁאטֵי (ס״א דטסרין) בְּאַרְבָּא, קָם חַד שַׁטְיָיא בֵּינַיְיהוּ, בָּעָא לְנַקְבָא וְכוּ׳.

וְעַל דָּא אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ׳, הָאָדָם וְגוֹ׳. (תא חזי) (הושע ו׳:ז׳) וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית. אָדָם עָבַר עַל פִּקּוּדָא חַד דְּאוֹרַיְיתָא, גָּרִים לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ מִיתָה, וְגָרַם לְכָל עָלְמָא, פָּגִים לְעֵילָּא, פָּגִים לְתַתָּא, וְהַהוּא חוֹבָא תַּלְיָיא, עַד דְּיֵיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיִתְעָבַר הַהוּא פְּגִימוּ מֵעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ״ה:ח׳) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגוֹ׳. וּבְגִין כָּךְ כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם. (כתיב) הָאָדָם, אָדָם קַדְמָאָה.

לְמֶעוֹל מַעַל בַּיְיָ, דְּמַאן דְּיִפּוֹק מֵרַחֲמֵי, וְיַנְקָא מִן דִּינָא, הוּא גָּרִים פְּגִימוּ וְכוּ', וְעַל דָּא, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן מֵחַיָּיבֵי דְּהַאי עָלְמָא, וּמִן פְּגִימוּ דִּלְהוֹן, כַּמָּה זַכָּאִין מִסְתַּלְקֵי בְּגִינַיְיהוּ, בַּר כָּל מַה דְּגַרְמֵי לְעֵילָּא וְתַתָּא.

פרק ד

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, אֲמַר רִבִּי יְהוּדָה (יצחק) נַיְמָא מִילִּין דְּאוֹרַיְיתָא וְנֵזִיל. פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה (ס"א יצחק) וְאָמַר, (שמות כ"א:ל"ג) כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְגוֹ'. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם וְגוֹ'. וּמַה עַל דָּא כַּךְ, מַאן דְּגָרִים לְאַבָּאשָׁא עָלְמָא בְּחוֹבוֹי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא תַּוּוהְנָא דְּאַף עַל גַּב דְּאַבָּאִישׁ עָלְמָא, אֲמַאי אִית לֵיהּ תְּשׁוּבָה, כְּמָה דִּכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ' וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם וְהֵשִׁיב.

אֶלָּא וַדַּאי דָּא מְהַנְיָא לְהוּ, בְּגִין דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה, כְּבָיְכוֹל הוּא עָבִיד לֵיהּ מַמָּשׁ. דְּהָא מַה דְּפָגִים לְעֵילָּא, אַתְקִין לֵיהּ, וּבְמָה בִּתְשׁוּבָה. דִּכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ', וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם וְהֵשִׁיב, וּתְשׁוּבָה אַתְקִין כֹּלָּא, אַתְקִין לְעֵילָּא, אַתְקִין לְתַתָּא, אַתְקִין לְגַרְמֵיהּ, אַתְקִין לְכָל עָלְמָא.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק (ס"א יהודה) אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (דברים ד':ל') בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. בַּצַּר לְךָ, מִכָּאן דִּתְשׁוּבָה מַעֲלְיָא מִכֹּלָּא, עַד לָא יִשְׁרֵי דִּינָא בְּעָלְמָא. דְּבָתַר דִּשְׁרֵי דִּינָא תַּקִּיף חֵילֵיהּ מַאן יַעְבַּר לֵיהּ מֵעָלְמָא וְיסַלֵּק לֵיהּ. דְּהָא כֵּיוָן דְּשָׁארֵי דִּינָא, לָא אִסְתְּלִיק עַד דְּיִשְׁתְּלִים. בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִים, וְעָבַד תְּשׁוּבָה, אַתְקִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ. מַשְׁמַע, דִּכְתִיב וּמְצָאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'.

בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, מַאי אִיכָּא הָכָא. אֶלָּא לְאַכְלְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא, וְאִשְׁתְּכָחַת בְּעָאקוּ דִּלְהוֹן, וְלָא שַׁבְקַת לוֹן לְעָלְמִין. וּבְגִין כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַף עַל גַּב דְּאַשְׁרֵי דִּינָא בְּעָלְמָא, בָּעֵי דְּיַהֲדְרוּן יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה, לְאוֹטָבָא לְהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֵית לָךְ מַאן דְּקָאִים קַמֵּי תְּשׁוּבָה.

תָּא חֲזֵי, אֲפִילּוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, תְּשׁוּבָה אִקְרֵי. וְאִי תֵּימָא (תשובה) עִלָּאָה (ס"א מעליא) (נ"א ואת עלאה) מִכָּל אֲתַר לָא שְׁכִיחַ, אֶלָּא דָּא אִקְרֵי תְּשׁוּבָה, כַּד אַהְדַּר רַחֲמֵי לְקִבְלָהָא, וְהִיא תְּבַת עַל כָּל אִינּוּן אוֹכְלְסִין וְיַנְקָא לוֹן. וּתְשׁוּבָה מַעֲלְיָא, כַּד אִתְמְסַר נַפְשָׁא לְגַבָּהּ, וְנָטִיל לָהּ בְּזִמְנָא דְּאִיהִי בִּתְשׁוּבָה, כְּדֵין כֹּלָּא אִתְתַּקַּן לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִתְתַּקַּן הוּא, וְכָל עָלְמָא.

חַיָּיבָא חַד בְּעָלְמָא, קַלְקוּלָא דְּכַמָּה אַחֲרָנִין בְּגִינֵיהּ. וַוי לַחַיָּיבָא, וַוי לִשְׁבִיבֵיהּ. תָּא חֲזֵי, יוֹנָה, בְּגִין דְּלָא בָּעָא לְמֵהַךְ בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ, כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא הֲווֹ אִתְאֲבִידוּ בְּגִינֵיהּ

בְּיַמָּא, עַד דְּכֻלְּהוּ אֲהַדְּרוּ עֲלוֹי, וְדַאִינוּ לֵיהּ בְּדִינָא בְּיַמָּא, וּכְדֵין אִשְׁתְּזִיבוּ כֻּלְּהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיהּ לְבָתַר, וְשֵׁזִיב כַּמָּה אוֹכְלֹסִין בָּעָלְמָא. אֵימָתַי. כַּד אַהְדָּר לְמָארֵיהּ מִגּוֹ עַקְתֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יונה ב׳:ג׳) קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל יְיָ וַיַּעֲנֵנִי. וּכְתִיב, (תהילים קי״ח:ה׳) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ וְגוֹ׳.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא, הִיא מִצְוַת תְּשׁוּבָה. וְדָא אִיהִי בִּינָה. וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ מִדְּחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא אִשְׁתְּאַר לָנוּ אֶלָּא וּדוּי דְּבָרִים לְבַד, וְדָא מַלְכוּת. וּמַאי בִּינָה. בֵּן יְ״ה. וְהַאי בֵּן, ו׳ אִיהוּ וַדַּאי. וְכָל מַאן דְּחָזַר בְּתִיּוּבְתָּא, כְּאִלּוּ חָזַר אֶת ה׳ לְאֶת ו׳, דְּאִיהוּ בֵּן יְ״ה, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ יְדְוָ״ד. וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה, תְּשׁוּב ה׳ וַדַּאי לְגַבֵּי ו׳.

דְּאֶת ה׳ וַדַּאי אִיהוּ וּדוּי דְּבָרִים, וְרָזָא דְּמִלָּה, (הושע י״ד:ג׳) קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ אִמְרוּ אֵלָיו וְגוֹ׳ וּנְשַׁלְּמָה פָּרִים שְׂפָתֵינוּ. דְּוַדַּאי כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ חוֹטֶא, גָּרִים לְאִתְרַחֲקָא ה׳ מֵאֶת ו׳. דְּאִסְתְּלַק בֶּן יְ״ה, דָּא יה״ו, מֵאֶת ה׳. וּבְגִין דָּא אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל מִתַּמָּן, וְאִתְגְּלוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא. וּבְגִין דָּא, כָּל מַאן דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה, גָּרִים לְאַחְזָרָא ה׳ לְאֶת ו׳, וּפוּרְקָנָא בְּדָא תַּלְיָיא. וּבְגִין דָּא הַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה. דְּכַךְ אָמְרוּ קַדְמָאֵי, כָּל הַקְּצִים כָּלוּ, וְאֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דִּשְׁמֵיהּ.

וְעַל דָּא (יחזקאל כ׳:י״ד) וָאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי. וְעוֹד (ישעיהו מ״ח:י״א) לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה. וְאִם לָאו חָזְרִין, אֲנָא אַעֲמִיד לוֹן מַלְכָּא, שֶׁקֶשִׁין גְּזֵרוֹתָיו מִשֶּׁל פַּרְעֹה, וְיַחְזְרוּן עַל כָּרְחַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ, עַד יְדְוָ״ד וַדַּאי.

וּתְשׁוּבָה דָּא אִתְקְרִיאַת חַיִּים, (משלי ד׳:כ״ג) כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים, דְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִיהוּ הֶבֶל דְּנָפַק וְעָאל בְּפוּמָא דְּבַר נָשׁ, בְּלֹא עָמָל וּבְלֹא יְגִיעָה. ה׳ דִּבְהַבְרָאָם. וְעָלֶה אִתְּמַר, (דברים ח׳:ג׳) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי יְיָ יִחְיֶה הָאָדָם. וְהִיא עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ. עָלֶה אִתְּמַר, (במדבר י״ב:ח׳) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט. (תהילים ל״ט:ז׳) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. וּבְגִין דְּאִיהִי עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיזַל ד׳ אַמּוֹת בְּגִלּוּי דְּרֵישָׁא, דְּאִם הִיא אִסְתָּלָקַת מֵעַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, מִיַּד אִסְתָּלָקוּ חַיִּים מִנֵּיהּ.

וְאִי תֵּימָא דְּכַךְ שַׁרְיָא עַל אוּמִין דְּעָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְבְּרֵי בְּהוֹן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכָל תּוֹלְדִין דִּבְהוֹן. לָא שַׁרְיָא וַדַּאי, דְּמִשֶּׁה בָּעָא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא תִּשְׁרֵי שְׁכִינָה עַל אוּמִין דְּעָלְמָא, וְיָהִיב לֵיהּ. הָבְלָא דְּקַיְימָא עַל אוּמִין דְּעָלְמָא מֵאַן נָפְקָא. אוֹ עַל חַיָּיבַיָּא דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב מְעוֹרְבִין עִם יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא וַדַּאי לֵית כָּל אַפַּיָּא שָׁוִין, אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל לָאו אִינּוּן שָׁוִין, כָּל שֶׁכֵּן אַחֲרָנִין.

אֶלָּא וַדַּאי עַל הַאי דִּיוּקְנָא דְּאָת ה' אוּקְמוּהָ, מַתְנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנָזַי וְשַׁבָּת שְׁמָהּ. וְכַד הַאי שַׁרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל, לֵית לוֹן יְגִיעָה וְלָא שִׁעְבּוּד. וּבָהּ נֶפֶשׁ עֲמֵלָה וְיגִיעָה (שמות ל"א:י"ז) שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ.

דְּנֶפֶשׁ אַחֲרָא אִית עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּאִתְקְרִיאַת עֶבֶד. וְאִיהוּ דִּיוּקְנָא עַל בַּר נָשׁ. וְאִיהִי עֶבֶד דְּמַלְכָּא, דִּמְנַעְנְעָא כָּל אֵבָרִין דְּבַר נָשׁ, לְמֵיזַל בְּאָרְחִין טָבִין, וּלְקַיְימָא בְּהוֹן רמ"ח פִּקּוּדִין, לְשַׁרְיָא עָלַיְיהוּ ה' דִּבְהִבָּרְאָם, דְּכַךְ סָלִיק הִבָּרְאָם לְרמ"ח.

וּדְיוּקְנָא אַחֲרָא עַל רֵישֵׁיהּ, דְּאִתְקְרִיאַת יִרְאָה, וְדָא י'. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (בראשית א':כ"ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. תְּרִין דִּיוּקְנִין טָבִין, דְּאִינּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. דְּכַר מִסְטְרָא דְּאָת י'. נוּקְבָא מִסְטְרָא דְּאָת ה'.

וּתְרֵין אַתְוָון אַתְעָרִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְתוֹרָה וְלִמְצְוָה. י' יִרְאָה, וְדָא אִיהִי עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמְנָהּ יֵיעוּל דְּחִילוּ לְלִבָּא דְּבַר נָשׁ, לְמִדְחַל מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְנָטְרָא גַּרְמֵיהּ דְּלָא יֶעֱבַר עַל פִּקּוּדִין דְּלָא תַּעֲשֶׂה. ה' אַהֲבָה עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמְנֵיהּ עָאל רְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל רמ"ח אֵבָרִין דִּילֵיהּ, לְקַיְימָא בְּהוֹן פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. ו' אִיהִי עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמְנֵיהּ יֵיעוּל עַל פּוּמָא דְּבַר נָשׁ מִלּוֹלִין לְאוֹלָפָא בְּאוֹרַיְיתָא.

וּבְהַאי קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ. וּבְהַאי דִּיהֵא בְּכוֹן הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה וְהַתּוֹרָה יִתְחַזַּר יְדֹוָ"ד דְּאִיהוּ בִּינָה תְּשׁוּבָה, ו' תָּשׁוּב לְנֻבֵּי ה', דְּאִיהוּ עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְאִיהִי ל"ב אֱלֹהִים. וְיִשְׁתַּלִּים יְדֹוָד וּבָהּ יְהֵא לְכוֹן נַיְיחָא מִכֹּלָּא, וּבָהּ שַׁבָּת וַיִּנָּפַשׁ.

וּבָהּ יִתְכַּלִּיל יד"ו, וּבְגִין דָּא וַיְכֻלּוּ: שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא: בָּהּ, אִתְבְּרֵי כָּל עָלְמָא, וְעָלָהּ קַיְימִין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וַיַּמָּא וְכָל בְּרְיָין דְּאִתְבְּרוּן, דִּכְתִיב, (בראשית ב':ד') אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּהּ' בְּרָאָם. וְאִם הֵיא אִתְרַחֲקַת מֵעָלְמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא, כֹּלָּא אִתְחֲרַב וְאִתְבַּטֵּל, וְלָא הֲוֵי קַיּוּמָא בְּעָלְמָא.

הַאי ה' לָא תֵּיזִיל מִגּוֹפָא, וּבָהּ קַיְימָא וְכַד הִיא תֵּיזִיל מִינֵּיהּ, הוּא סַם הַמָּוֶת תֵּיתֵי וְתִשְׁרֵי עֲלֵיהּ, דְּתִתְקְרֵי טוּמְאָה, נְבֵלָה, פְּסוּלָה, מַלְאַךְ הַמָּוֶת, חֹשֶׁךְ, אֲפֵלָה, וְשַׁרְיָא עַל גּוּפָא דְּבַר נָשׁ. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְקְרֵי בַּר נָשׁ מֵת. וְרָזָא דְּמִלָּה, (יחזקאל י"ח:ל"ב) כִּי לֹא אֶחְפּוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם יְיָ אֱלֹהִים וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ.

כָּל פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דַּהֲווֹ עֲתִידִין לְשַׁרְיָא בְּרמ"ח אֵבָרִין דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ מִתְאַבְּלִין עָלֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיהו נ"ז:י"ח) דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְגוֹ'. וְלַאֲבֵלָיו. מַאי וְלַאֲבֵלָיו. אִילֵּין רמ"ח אֵבָרִין, דְּקָא מִתְאַבְּלִין עָלֵיהּ, דְּאִינּוּן דִּיוּקְנָא עִלָּאָה דְּשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, דְּבָהּ שַׁרְיָא הַוָ"ה. דְּכְמָה דְּאִית (וישלח קס"ה, שמות ק"ו ע"ב) דִּיוּקְנָא טָבָא עַל צַדִּיק, וּמַנְהִיג לֵיהּ לְכָל עוֹבָדִין טָבִין, לְזַכָּאָה לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כַּךְ אִית דִּיוּקְנָא בִּישָׁא, עַל רֵישָׁא דְּחַיָּיבָא,

לְאַנְהָגָא לוֹן בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין, דְּיַרְתּוּן גֵּיהִנָּם. וּבְגִין דָּא אִית הֶבֶל וְאִית הֶבֶל, אִית הֶבֶל טָב, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (דברים ח׳:ג׳) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יְיָ יִחְיֶה הָאָדָם. וְאִית הֶבֶל בִּישׁ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (קהלת ב׳:כ״ו) גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ.

וְתָא חֲזֵי בְּעוֹבָדִין דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא, דְּאִיהִי עֶלְיוֹנָה, וּפַרְצוּפָא דְּאַנְפּוֹי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:ט׳) הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם. בְּדִיּוּקְנָא, אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא דְּחַיָּה דְּשַׁרְיָא עֲלַיהּ, אִם הוּא אַרְיֵה, אוֹ שׁוֹר אוֹ נָשֶׁר, אוֹ אָדָם. מֵהַמֶּרְכָּבָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. אוֹ מֵהַמֶּרְכָּבָה דְּמַלְאֲךְ שַׂר הַפָּנִים. אוֹ מֵהַמֶּרְכָּבָה בִּישָׁא דְּסָמָאל. אוֹ מֵהַמֶּרְכָּבָה דְּאַרְבַּע יְסוֹדִין דְּעָלְמָא. וְלֵית בְּהוֹן לָא הַיְצֵר טוֹב, וְלָא הַיְצֵר הָרָע, אֶלָּא כִּבְעִירִין דְּעָלְמָא. וּבְגִין דָּא כַּמָּה הֲבָלִים אִית בִּבְנֵי נָשָׁא, כָּל חַד לְמִינֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (בראשית א׳:כ״ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּבְגִין דָּא, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. וּבְכָל פַּרְצוּפָא אִית מָמָנָא עֲלַיהּ.

תָּא חֲזֵי, לְשִׁית יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, לְכָל חַד אִית לֵיהּ פַּרְצוּפֵיהּ, דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאַנְהִיג לֵיהּ, וְלָא תִּשְׁכַּח יוֹם דְּלֵית בֵּיהּ טוֹב. וְאַף עַל גַּב דִּבְיוֹמָא תִּנְיָינָא לָא אִית בֵּיהּ טוֹב, בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה תִּשְׁכַּח לֵיהּ. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בֵּיהּ תְּרֵי זִמְנֵי טוֹב.

וְכָל יוֹמָא אִית לֵיהּ גְּדֵר מִלְבַר, דְּלָא יִיעוּל כָּל בַּר נָשׁ לְהַהוּא טוֹב. כְּגוֹן חֹשֶׁךְ דְּכַסֵּי לִנְהוֹרָא. דְּתִשְׁכַּח בְּיוֹמָא קַדְמָאָה אוֹר, וְתִשְׁכַּח בֵּיהּ חוֹשֶׁךְ. בְּכָל יוֹמָא תִּשְׁכַּח נְטִירָא. וְאִינּוּן נְטִירִין אִינּוּן, כְּגוֹן קוֹצִים לַכֶּרֶם. וְאִית נְטִירִין אַחֲרָנִין, כְּגוֹן נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וּשְׂרָפִים, וְנַטְרִין הַהוּא טוֹב, דְּלָא יִיעוּל תַּמָּן דְּלָאו אִיהוּ רָאוּי לְמֵיעַל. וְאִי לָאו, כָּל חַיָּיבַיָּא הֲווֹ עָאלִין בְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וּבְגִין דָּא מַאן דְּאִיהוּ חַיָּיבָא, וְיִיעוּל לְמִנְדַּע רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה דְּאִתְקְרִיאוּ חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים חֵיוֹת בָּרָא אִתְקְרִיאוּ, וּמְבַלְבְּלִין מַחֲשַׁבְתֵּיהּ, דְּלָא יִיעוּל לְאָתָר דְּלָאו דִּילֵיהּ.

אֲבָל מַאן דְּאִיהוּ טוֹב, כָּל אִלֵּין נְטִירִין אִינּוּן לְמָרֵיהּ, וְקַטֵּיגוֹר נֶעֱשָׂה סַנֵּיגוֹר, וְיִיעָלוֹן (ליה) לְטוֹב הַגָּנוּז, וְיֵימְרוּן לֵיהּ מָרָנָא, הָא בַּר נָשׁ טוֹב וְצַדִּיק יָרֵא שָׁמַיִם, בָּעֵי לְאַעָלָא קֳדָמָךְ, אֲמַר לָנוּ, (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. הַהוּא טוֹב הַגָּנוּז יֵימָא לוֹן, פִּתְחוּ לֵיהּ בְּהַאי תַּרְעָא דְּאִתְקְרֵי אַהֲבָה, אוֹ בְּהַאי תַּרְעָא דְּאִיהִי תְּשׁוּבָה. כָּל צַדִּיק יִיעוּל כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, וְרָזָא דְּמִלָּה (ישעיהו כ״ו:ב׳) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק וְגוֹ׳.

כְּעַן צָרִיךְ לְאַהְדָּרָא עַל פֶּתַח הַתְּשׁוּבָה. וְכִי מִכַּמָּה מִינִין אִיהוּ תְּשׁוּבָה דְּעַבְדִין בְּנֵי נָשָׁא, כֻּלְּהוּ טָבִין, אֲבָל לָאו כָּל אַפַּיָּיא שָׁוִין. אִית בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ רָשָׁע גָּמוּר כָּל יְמָיו, וְאִיהוּ עוֹבֵר עַל כַּמָּה פִּקּוּדִין דְּלָא תַּעֲשֶׂה, וּמִתְחָרֵט וּמוֹדֶה עָלַיְיהוּ, וּלְבָתַר כֵּן לָא עָבֵד לָא טַב וְלָא בִּישׁ.

לְדָא וַדַּאי יִמְחוֹל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל לָא דְּיִזְכֶּה לִתְשׁוּבָה עִלָּאָה. אִית בַּר נָשׁ לְבָתַר דְּייתוּב מֵחַטָאֵיו, וּמִתְכַּפֵּר לֵיהּ, אִיהוּ אָזִיל בְּדָרֶךְ מִצְוָה, וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כֹּחוֹ בְּדַחְילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דָּא זָכֵי לִתְשׁוּבָה תַּתָּאָה, דְּאִתְקְרֵי ה'. וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה תַּתָּאָה.
וְאִית בַּר נָשׁ לְבָתַר דְּמִתְחָרֵט מֵחוֹבוֹי, וְיַעֲבִיד תְּשׁוּבָה, וְיִתְעַסָק בְּאוֹרַיְיתָא בְּדַחְילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. דָּא זָכֵי לְאָת ו', וְאִיהוּ בֵּן יָ"ה, וְעַל שְׁמֵיהּ אִתְקְרֵי בִּינָה, וְדָא גָּרִים דְּתָשׁוּב ו' לְגַבֵּי ה'. וּמִלַּת תְּשׁוּבָה כַּךְ הִיא, תָּשׁוּב ו' לָהּ'.
וּלְעוֹלָם לָא שַׁרְיָא ה' בְּבַר נָשׁ, וְלֹא ו', בְּלָא דְּחִילוּ וּבְלָא רְחִימוּ, דְּאִינּוּן יָ"ה, יִרְאָה וְאַהֲבָה קְרֵינָן לֵיהּ וַדַּאי. וּמִתַּמָן אִתְיְהִיבוּ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה דְּאִינּוּן בֵּן וּבַת. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל מְקַיְּמִין הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, אִתְקְרִיאוּ בָּנִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם.
הַנִסְתָּרוֹת: יִרְאָה וְאַהֲבָה, דְּאִינּוּן בְּמוֹחָא וְלִבָּא. בַּחֲלָלָא דְּגוּפָא. וּבְרֵישָׁא. וְהַנִּגְלוֹת: הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, דְּאִינּוּן בְּגוּפָא וּבְרֵישָׁא לְבַר. וְרָזָא דְּמִלָּה הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּאִי בַּר נָשׁ דָּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹ רָחִים לֵיהּ, דָּא לָא יָדַע בַּר נָשׁ אַחֲרָא, בְּגִין דְּאִיהוּ מִלָּה דְּלָא אִתְגַּלְיָא אֶלָּא בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ.
אֲבָל בַּר נָשׁ דְּמִתְעָסָק בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָזִיל בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דָּא אִתְגַּלְיָא לְכָל בַּר נָשׁ, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד לֵיהּ פּוּמָא בְּאִתְגַּלְיָא, לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְעַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא בָּהּ, וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע בָּהּ. וְעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּבַר נָשׁ, יְדִין וְרַגְלִין וְגוּפָא, לְמֶעְבַּד בְּהוֹן פִּקּוּדִין דְּעֲשֵׂה.
אִם כֵּן חוֹטָמָא לְמַאי נָפְקָא מִנֵּיהּ. (בראשית ב':ז') וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא אִיהִי דִּיוּקְנָא דְּעַל בַּר נָשׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית כ"ח:י"ב) וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סֻלָּם. סֻלָּם וַדַּאי אִיהִי נִשְׁמַת חַיִּים, כְּרָסְיָיא לְשֵׁם יְדוֹ"ד דְּאִיהוּ הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה וּבָהּ שַׁרְיָא, וְהַאי כָּרְסְיָיא, מִנָּהּ גְּזוּרוֹת כָּל נִשְׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִיהִי דִּיוּקְנָא עַל רֵישָׁא דְּבַר נָשׁ.
וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. אִלֵּין הֲבָלִים דְּסַלְקִין וְנָפְקִין בְּגוּפָא, בְּהַאי סֻלָּם. אִיהוּ חַד, שְׁבִיעָאָה דְּכוֹלָּא. וְאִיהוּ מָצָא אַרְצָה, תְּרֵין. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, תְּלַת. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים, תְּרֵי. וְיוֹרְדִים תְּרֵי. אִינּוּן לְקַבֵּל ד' רוּחוֹת וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְרָזָא, דְּמִלָּה (קהלת א':ב') הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל. אִינּוּן שִׁבְעָה, לְקַבֵּל כּוּרְסְיָיא, דְּאִיהוּ הַסֻּלָּם, וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְד' יְסוֹדִין דְּעָלְמָא, וְאִינּוּן שִׁבְעָה. לְקַבֵּל שִׁבְעָה יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית. אִית כָּל בְּרַיְין דִּשְׁמַיָּא, וְיַמָּא, וְאַרְעָא. כְּנוֹן חַיּוֹת עוֹפוֹת בְּהֵמוֹת דָּגִים, וְכַמָּה תּוֹלְדִין דְּתַלְיָין מִינֵּיהּ.

וּבְגִין דְּכֹלָּא אִתְבְּרֵי בְּהַאי צוּלְמָא, דְּעַל כָּל יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי צַדִּיק, אִתְּמַר בְּהוֹן (בראשית ט׳:ב׳) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. וְדָא מְמַלֵּל עַל בְּנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן מְתִילִין לְחֵינָן בָּרָא, וְלִבְעִירָן, וּלְעוֹפִין, וּלְנוּנֵי יַמָּא. דְּאִית בַּר נָשׁ דְּמַזָּלֵיהּ שׁוֹר, וּמַזָּלֵיהּ אַרְיֵה, וּמַזָּלֵיהּ נֶשֶׁר, וּמַזָּלֵיהּ אָדָם.

וְכָל אִלֵּין, לָמָּה מִתְפַּחֲדִין מֵהַאי דְּיוּקְנָא דְּאִינּוּן מִתַּמָּן אִתְבְּרִיאוּ. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשֵׁם יְדוָ"ד שַׁרְיָא עָלֵיהּ. רָזָא דְּמִלָּה, (דברים כ״ח:י׳) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְכָל מַאן דְּפָגִים עוֹבָדוֹי, אִתְפְּגִים דְּיוּקְנֵיהּ. וְשֵׁם יְיָ לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר פְּגִים, וּבְהַהוּא פְּגִימוּ שַׁרְיָא חֹשֶׁךְ, בְּגִין פְּגִימוּ דְּסִיהֲרָא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ חַשׁוֹכָא. וְהַאי בַּר נָשׁ כְּמָה דְּאִיהוּ פְּגִים דְּיוּקְנֵיהּ, כַּךְ אִתְפְּגִים אִיהוּ לְתַתָּא, אוֹ אִתְעֲבִיד אִלֵּם, אוֹ חֵרֵשׁ, אוֹ סוּמָא, אוֹ חִגֵּר. בְּגִין דְּיֵהֵא רָשִׁים לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְהַהוּא חֹשֶׁךְ שַׁרְיָא בְּפְגִימוּ דִּילֵיהּ, וּמִיַּד אִשְׁתְּמוֹדְעָאן בֵּיהּ דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן חֵילוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְרַחֲקִין מִנֵּיהּ, דִּכְבַר יַדְעִין דִּבְהַהוּא פְּגִימוּ לָא שַׁרְיָא מַלְכָּא. וּבְגִין דָּא חֵילוֹי דְּמַלְכָּא מִתְרַחֲקִין מִנֵּיהּ, דְּחַיָּילִין דְּמַלְכָּא לָא שַׁרְיָין, וְלָא מִתְקָרְבָן, אֶלָּא בְּאֲתַר דְּמַלְכָּא שַׁרְיָא, דְּכַךְ אינּוּן מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּאֲבָרִין בָּתַר גּוּפָא.

וּבְהַהוּא אֲתַר דְּשָׁרֵי הַהוּא חֹשֶׁךְ, כַּמָּה מַלְאָכֵי חַבָּלָה, דְּאִתְקְרִיאוּ נָחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, מִתְקָרְבִין לֵיהּ, וְיָהֲבִין לֵיהּ כַּמָּה נְשִׁיכִין, וְאִלֵּין אִינּוּן יְסוּרִין. וְאִי אִית לֵיהּ מָמוֹנָא דְּעוֹבָדִין טָבִין דְּעָבִיד, אִתְמַעֲטוּן מִנֵּיהּ. וְאֵיךְ אִתְמַעֲטוּן מִנֵּיהּ, אֶלָּא כָּל זְכוּת דְּנָחִית לֵיהּ מִלְעֵילָּא, יָהִיב לֵיהּ לְאִלֵּין מַלְאָכֵי חַבָּלָה, וּבַטְלִין מִנֵּיהּ יְסוּרִין. וְאִי לֵיהּ לֵיהּ זְכוּ, וְלָא חוֹבָא לְעֵילָּא, אֶלָּא כֻּלָּא לְתַתָּא, בְּכָל זְכוּ דְּעָבִיד נָחִית לֵיהּ מָמוֹנִין, וְאוּמִין דְּעַלְמָא מִתְקָרְבִין לֵיהּ, לְקַבֵּל מַלְאָכֵי חַבָּלָה, וְיָהִיב לוֹן מָמוֹנָא, וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ.

וּבְגִין דָּא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין לַעֲזָאזֵל, לְגַבֵּי הַהוּא חֹשֶׁךְ. וְשִׁבְעִים פָּרִים, לְקַבֵּל שִׁבְעִים אוּמִין, לְקַיְימָא קְרָא, (משלי כ״ה:כ״א) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. וּמִיַּד דְּהַדְרִין בְּתִיּוּבְתָּא, אִתְעַבָּר הַהוּא חֹשֶׁךְ מֵהַהוּא פְּגִימוּ, וְיִשְׁתְּלִים. וְרָזָא דְּמִלָּה, (שמואל ב י״ב:י״ג) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. וּמִיַּד אִתְהַדָּר בֵּיהּ שְׁמָא דַּיְיָ, וְאִתְרָעֵי (נ"א ויתרפי) בֵּיהּ, מֵאִנּוּן נְשִׁיכִין דְּיִסּוּרִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ו׳:י׳) וְשָׁב וְרָפָא לוֹ. וּמִנַּיִן דְּאִתְהַדָּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיַּד דְּהַדָּר בְּתִיּוּבְתָּא וְאִשְׁתְּלִים הַהוּא פְּגִימוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:ז׳) שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם.

וְדָא אִיהוּ בִּתְשׁוּבָה גְּמוּרָה, דְּגָרִים לְאַהֲדָּרָא בֵּינָה דְּאִיהוּ יד"ו, לְגַבֵּי ה' דְּאִיהִי מַלְכוּת. דְּאִלְמָלֵא מְנַדְּדָא מִן קַנָּהּ, דְּאִיהִי הַהִיא דִּיוּקְנָא, דְּמִתְקַטְרִין בָּהּ כָּל פְּקוּדִין. וּבָהּ מִתְקַטְרִין עֶשֶׂר סְפִירָן. כַּד בַּר נָשׁ עָבֵד פִּקּוּדָא חֲדָא וְלָא יַתִּיר, וְעָבִיד לָהּ בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִינָהּ שַׁרְיָין עָלֵיהּ י' סְפִירָן. וְכָל מַאן דְּקַיֵּים פִּקּוּדָא חַד כַּדְקָא יָאוּת, כְּאִלּוּ

מְקַיֵּים רמ"ח פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דְּלֵית פִּקּוּדָא דְּלָאו אִיהוּ כְּלִילָא מִכֻּלְּהוּ רמ"ח. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק ה

(במדבר ה':י"ב) אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וְגוֹ'. מַאי הַאי לְגַבֵּי הַאי. אֶלָּא כְּמָה דְּכְתִיב, (במדבר ה':י"ב) לְמָעוֹל מַעַל בַּיְיָ. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אִישׁ אִישׁ, מַאי אִישׁ אִישׁ, דָּהָא בְּחַד סַגֵּי, אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ, אֲבָל אִישׁ אִישׁ, מַשְׁמַע אִישׁ דְּאִיהוּ אִישׁ, וְקַיֵּים קְרָא דְּכְתִיב, (משלי ה':ט"ו) שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְגוֹ'. כְּדֵין הוּא אִישׁ בְּעָלְמָא, אִישׁ לְגַבֵּי אִתְּתֵיהּ. וּמַעֲלָה בּוֹ מָעַל, הָא בְּחַד סַגֵּי, אֲמַאי תְּרֵי. אֶלָּא חַד לְעֵילָּא וְחַד לְתַתָּא. חַד לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְחַד לְבַעְלָהּ. בְּגִין כַּךְ וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

אֲמַאי אֶל הַכֹּהֵן. רָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּכַהֲנָא שׁוּשְׁבִינָא אִיהוּ דְּמַטְרוֹנִיתָא. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, הָא כְּתִיב (ויקרא א':ה') וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר, וְשָׁחַט אַחֲרָא, וְלָאו כַּהֲנָא, דְּכַהֲנָא אָסִיר לֵיהּ בְּדִינָא, בְּגִין דְּלָא יַפְגִּים הַהוּא אֲתָר דְּאִתְיְחִיד בֵּיהּ, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ, וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן, לְמֵידָן דִּינָהָא. אֶלָּא וַדַּאי כַּהֲנָא לְדָא חָזֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ שׁוּשְׁבִינָא לְמַטְרוֹנִיתָא, וְכָל נְשֵׁי עָלְמָא מִתְבָּרְכָן (נ"א אתאחדת) בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא אִתְּתָא דְּלְתַתָּא מִתְבָּרְכָא בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, דְּאָחִידַת בָּהּ בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכַהֲנָא קָאִים לְאַתְקָנָא מִלֵּי דְּמַטְרוֹנִיתָא, וּלְעַיְינָא בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, בְּגִין כַּךְ כַּהֲנָא לְדָא, וְלָא אַחֲרָא.

וְאִי תֵּימָא דְּאִיהוּ עָבִיד דִּינָא, לָאו הָכִי, אֶלָּא לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעָלְמָא קָא אִשְׁתְּדַל בְּהַאי, וּלְאַסְגָּאָה חֶסֶד. דְּאִי הַהִיא אִתְּתָא אִשְׁתְּכַחַת זַכָּאָה, כַּהֲנָא אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּהוּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמִתְעַבְּרָא בִּבְרָא דְּכַר, וְאִתְעָבִיד שְׁלָמָא עַל יְדֵיהּ. וְאִי לָא אִשְׁתְּכַחַת זַכָּאָה, אִיהוּ לָא עָבִיד דִּינָא, אֶלָּא הַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִיהִי קָא מְשַׁקְּרַת בֵּיהּ, הוּא עָבִיד דִּינָא, וְהוּא בָּדִיק לָהּ. תָּא חָזֵי, כַּהֲנָא לָא עָיֵיל גַּרְמֵיהּ לְהַאי, אֶלָּא כַּד הִיא יַהֲבַת גַּרְמָהּ קַמֵּיהּ, מִפְּאָה (נ"א לזכאה) זִמְנָא, וּתְרֵין שָׁאִיל לָהּ, כֵּיוָן דְּאִיהִי בַּעְיָא לְאִשְׁתַּכְּחָא זַכָּאָה, כְּדֵין כַּהֲנָא עָבִיד עוֹבָדָא, בְּגִין לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא.

כַּהֲנָא כְּתִיב שְׁמָא קַדִּישָׁא חַד זִמְנָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, לְבָתַר כָּתַב לֵיהּ לְמַפְרַע אַתְוון (נ"א סריטין) טְרִיסִין בִּטְהִירִין, דִּינָא בְּדִינָא, רַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי, רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְדִינָא בְּרַחֲמֵי. אִשְׁתְּכַחַת זַכָּאָה, אַתְוון רַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ, וְדִינִין סַלְקִין. לָא אִשְׁתְּכַחַת כַּדְקָא יָאוּת, רַחֲמֵי סַלְקִין, וְדִינִין אִשְׁתְּאָרוּ, וּכְדֵין דִּינָא אִתְעָבִיד.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (שמות ט"ו:כ"ג) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם, הָא אוֹקְמוּהָ. אָמַר, תַּוּוהְנָא אֵיךְ בְּנֵי עָלְמָא לָא מִסְתַּכְּלִין וְלָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, אֲמַאי כְּתִיב הָכָא שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ.

אֲבָל וַדַּאי רָזָא דְּמִלָּה, דְּהָכָא עַל מַיָּיא הֲוָה, בְּגִין דְּמִצְרָאֵי הֲווֹ אָמְרֵי, דִּבְנַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ מְנַיְיהוּ, וַהֲווּ כַּמָּה בְּיִשְׂרָאֵל דְּחַשְׁדִין לְאִנְתְּתַיְיהוּ בְּדָא. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָטָא לוֹן לְהַאי אֲתָר, וּבְעֵי לְמִבְדַּק לוֹן, מַה כְּתִיב וַיִּבְאוּ מָרָתָה וְגוֹ'. וְיִצְעַק אֶל יְיָ וְגוֹ'.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה מַה אַתְּ בָּעֵי, הָא כַּמָּה חֲבִילִין קַיְימִין גַּבַּייכוּ הָכָא, וַאֲנָא בָּעֵינָא לְמִבְדַּק הָכָא נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּתוֹב שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּרְמֵי לְמַיָּיא, וְיִבָּדְקוּן כֻּלְּהוֹן, נְשֵׁי וּגוּבְרִין, וְלָא יִשְׁתְּאַר לַעֲז עַל בָּנַי. וְעַד דְּיִבָּדְקוּן כֻּלְּהוּ הָכָא, לָא אַשְׁרֵי שְׁמֵי עֲלַייהוּ, מֵיָד וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם, דָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, הַהוּא דְּהֲוָה כּוֹתֵב כַּהֲנָא לְמִבְדַּק נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ.

וְאִי תֵּימָא נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יָאוּת, אִינּוּן אֲמַאי. אֶלָּא אוּף אִינּוּן בַּעְיִין, דְּלָא אִסְתַּאֲבוּ בְּנְשֵׁיהוֹן דְּמִצְרָאֵי. וּנְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לָא אִסְתַּאֲבוּ בְּמִצְרָאֵי, כָּל אִינּוּן שְׁנִין דַּהֲווֹ בֵּינַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ נָפְקוּ גּוּבְרִין וְנוּקְבִין זַכָּאִין, וְאִשְׁתְּכָחוּ זַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, זַכָּאִין, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁרֵי שְׁמֵיהּ בֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא עַל מַיָּא וַדַּאי, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ אוּף הָכָא, בְּמַיָּא בָּדִיק כַּהֲנָא לְאִתְּתָא, וּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא.

(במדבר ה':י"ז) וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן. מַאן הֶעָפָר. הָא תָּנֵינָן, כְּתִיב (קהלת ג':כ') הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, אֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה, כָּל שֶׁכֵּן בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתְּכָחוּ מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִלּוּ כְּתִיב וּמִן הֶעָפָר וְלָא יִתִּיר, הֲוִינָא אָמַר הָכִי. אֲבָל כֵּיוָן דִּכְתִיב וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, מַשְׁמַע דְּאַחֲרָא הוּא. אֶלָּא כְּתִיב (ישעיהו מ"א:ב') יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ, אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּקִיסְטְרָאִין, מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, דַּאֲחִידָן לְתַתָּא. וְעַל דָּא יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם.

מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים, אִלֵּין מֵי יַמָּא, דְּאִינּוּן מְרִירִין. מַאי הוּא. דָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכַח בְּדִינָא, כְּדֵין אִקְרוּן מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים. וּבְגִין כָּךְ מַיָּא דְּיַמָּא דִּלְתַתָּא כֻּלְּהוֹן מְרִירִין.

תָּא חֲזֵי, הַאי יַמָּא קַדִּישָׁא כַּמָּה נַהֲרִין מְתִיקִין עָאלִין בְּגַוֵּוהּ, וּבְגִין דְּאִיהִי דִּינָא דְּעָלְמָא, מֵימוֹי מְרִירָן, בְּגִין דְּאָחִיד בָּהּ מוֹתָא לְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן מְרִירָן, כַּד מִתְפַּשְׁטִין מְתִיקִין אִינּוּן. לְזִמְנִין מַיִין דְּיַמָּא מְרִירָן. לְזִמְנִין יַמָּא דְּבַלַּע לְכָל שְׁאַר מֵימִין, וְאִקְרֵי יַמָּא דְּקִקָּפָא, וּבַלַּע כָּל אִינּוּן אַחֲרָנִין, וְשָׁאִיב לוֹן בְּגַוֵּויהּ, וְלָא נִיגְרִין לְבַר. לְזִמְנִין שְׁאָרָן מַיָּיא, וְנַגְדִין מֵהַהוּא יַמָּא, כָּל מַה דְּנָגִיד לְתַתָּאי. וּבְכַמָּה גְּוונִין קַיְימָא הַאי יַמָּא. הַמַּיִם הַמְאָרְרִים, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי חִיוְיָא וְאָטִיל זוּהֲמָא, כְּדֵין הַמַּיִם הַמְאָרְרִים וְעַל דָּא כַּהֲנָא עָבִיד עוֹבָדָא לְתַתָּא, וְאוֹמֵי אוֹמָאָה, וְאִתְעֲבִיד דִּינָא.

תָּא חֲזֵי, אִי אִתְּתָא אִשְׁתְּכַחַת זַכְיָיתָא, אִלֵּין מַיִין עָאלִין בְּגַוָּוהִי, וְאִתְּהַפְּכָן מְתִיקָן, וְנָקָאן גַּרְמָהִי, וְקַיְימִין בְּגַוָּוהִי, עַד דְּמִתְעַבְּרָא. כֵּיוָן דְּמִתְעַבְּרָא, הֲווֹ מְשַׁפְּרֵי בְּשַׁפִּירֵי לְעוּבָּרָא דְּמָעָהָא, וְנָפִיק בְּרָא שַׁפִּירָא, נָקֵי בְּלָא מוּמָא דְּעָלְמָא. וְאִי לָאו, אִינּוּן מַיִין עַיְילִין בְּגַוָּוהִי, וְאָרְחָא רֵיחָא דְּזוּהֲמָא, וְאִינּוּן מַיִין מִתְּהַפְּכִין לְחִוְיָא בִּמְעָהָא, בְּמָה דְּקִלְקְלָה אִתְּפְּסַת, וְאִתְחֲזֵי קְלָנָא לְכֹלָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן נְשֵׁי עָלְמָא, בְּאַתְרַיְיהוּ קַיְימֵי וְאִתְּדָנוּ, וְעַל דָּא הַהוּא אֲתָר מַמָּשׁ דְּאִינְהוּ קַיְימֵי, בֵּיהּ אִתְּדָנוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבָעֵי לְדַכְּאָה לְהוּ.

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהילים קכ"ח:ג') אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה וְגוֹ', מַה גֶּפֶן לָא מְקַבֵּל עָלַיְיהּ אֶלָּא מִדַּיְידֵיהּ, כַּךְ אִתְּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, קַיְימָא בְּהַאי גַּוְונָא, דְּלָא מְקַבְּלָא עָלָהּ אֶלָּא הַהוּא בַּר זוּגָהּ. כְּשַׁפְּנִינָא (נ"א כתורא) דָּא, דְּלָא מְקַבְּלָא אֶלָּא הַהוּא בַּר זוּגָהּ. וְעַל דָּא כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכָתֵי בֵיתֶךָ. מַהוּ פּוֹרִיָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים כ"ט:י"ז) פּוֹרֶה רֹאשׁ. פּוֹרִיָּה: פּוֹרַחַת, דְּאַפִּיקַת עֲנָפִים לְכָל סִטְרָא. וְאָן. בְּיַרְכָתֵי בֵיתֶךָ, וְלָאו לְבַר בְּשׁוּקָא, בְּגִין דְּלָא תֵּיתֵי לְשַׁקְּרָא בִּבְרִית עִלָּאָה.

וּשְׁלֹמֹה אָמַר, (משלי ב':י"ז) הָעוֹזֶבֶת אַלּוּף נְעוּרֶיהָ וְאֶת בְּרִית אֱלֹהֶיהָ שָׁכֵחָה. מַאן בְּרִית אֱלֹהֶיהָ. הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי בְּרִית. וְהֵיא אִתְקַשְׁרָא בֵּיהּ, בְּגִין כַּךְ בְּיַרְכָתֵי בֵיתֶךָ.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, תּוּנְבָא לֵיתֵי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּשָׁבַק לְאִנְתְּתֵיהּ דְּתִתְחֲזֵי מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁה לְבַר. וְדָא הוּא חַד מֵאִינּוּן צְנִיעוּתָא דְּבֵיתָה. וְאִתְּתָא דַּאֲפִיקַת מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁה לְבַר, לְאִתְתַּקָּנָא בֵּיהּ, גָּרִים מְסָכְּנוּתָא לְבֵיתָא. וְגָרִים לְבָנָהָא דְּלָא יִתְחַשְּׁבוּן בְּדָרָא. וְגָרִים מִלָּה אַחֲרָא דְּשַׁרְיָא בְּבֵיתָא. מַאן גָּרִים דָּא. הַהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְחֲזֵי מֵרֵישָׁהּ לְבַר. וּמַה בְּבֵיתָא הַאי, כָּל שֶׁכֵּן בְּשׁוּקָא, וְכָל שֶׁכֵּן חֲצִיפוּתָא אַחֲרָא. וּבְגִין כָּךְ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכָתֵי בֵיתֶךָ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, שַׁעֲרָא דְּרֵישָׁא דְּאִתְּתָא דְּאִתְגַּלְיָיא, גָּרִים שַׁעֲרָא אַחֲרָא לְאִתְגַּלְיָיא, וּלְאַפְּגָּמָא לָהּ. בְּגִין כַּךְ, בַּעְיָא אִתְּתָא דְּאַפִּילוּ טְסִירֵי דְּבֵיתָא, לָא יֶחְמוּן שַׁעֲרָא חַד מֵרֵישָׁא, כָּל שֶׁכֵּן לְבַר.

תָּא חֲזֵי, כְּמָה בִּדְכוּרָא שַׁעֲרָא הוּא חוּמְרָא דְּכֹלָּא, הָכִי נָמֵי לְנוּקְבָא. פּוּק חֲמֵי, כַּמָּה פְּגִימוּ גָּרִים הַהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְּתָא. גָּרִים לְעֵילָּא, גָּרִים לְתַתָּא, גָּרִים לְבַעְלָהּ דְּאִתְלַטְיָיא, גָּרִים מְסָכְּנוּתָא, גָּרִים מִלָּה אַחֲרָא בְּבֵיתָא, גָּרִים דְּיִסְתְּלַק חַשִׁיבוּתָא מִבְּנָהָא. רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבוּן, מֵחֲצִיפוּ דְּלָהוֹן.

וְעַל דָּא, בַּעְיָא אִתְּתָא לְאִתְכַּסָּיָא, בְּזִיווֹתֵי דְּבֵיתָא. וְאִי עַבְדַת כֵּן מַה כְּתִיב, (תהילים קכ"ח:ג') בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. מַהוּ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. מַה זַּיִת דָּא, בֵּין בְּסִתְוָוא, בֵּין

בְּקַיְּטָא, לָא אִתְאֲבִידוּ טַרְפּוֹי, וְתָדִיר אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חֲשִׁיבוּת יַתִּיר עַל שְׁאַר אִילָנִין. כַּךְ בְּנָהָא יִסְתַּלְקוּן בַּחֲשִׁיבוּ עַל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּבַעְלָהּ מִתְבָּרֵךְ בְּכֹלָּא, בְּבִרְכָאן דִּלְעֵילָּא, בְּבִרְכָאן דִּלְתַתָּא, בְּעוּתְרָא, בִּבְנִין, בִּבְנֵי בְּנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קכ"ח:ד') הִנֵּה כִּי כֵן יְבוֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ. וּכְתִיב (תהילים קכ"ח:ה'-ו') יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלִַם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. (ישראל סבא קדישא) **רעיא מהימנא** אֱלִיָּהוּ, קוּם אַפְתַּח עַמִּי בְּפִקּוּדִין, דְּאַנְתְּ הוּא עוֹזֵר לִי, בְּכָל סִטְרָא. דְּהָא עָלְךָ אִתְּמַר בְּקַדְמֵיתָא, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. וּבֶן אַהֲרֹן וַדַּאי אִיהוּ אָח דִּילִי, (משלי י"ז:י"ז) אָח לְצָרָה יִוָּלֵד.

פְּתַח וְאָמַר, פִּקּוּדָא לְדָוִן בְּדִינֵי סוֹטָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא וְגוֹ'. וַדַּאי רוּחַ טוּמְאָה מִתְרֵין סִטְרִין אִשְׁתְּכַח, חַד בְּשִׁקְרָא, וְחַד בְּקִשׁוֹט. בְּגִין דָּא, בְּרוּחַ שִׁקְרָא וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהִיא לֹא נִטְמְאָה. וְתָנֵינָא, וְעָבַר עָלָיו וְגוֹ', וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא נִטְמְאָה. וְכִי אִית קוּשְׁטָא בְּרוּחַ מְסָאֲבָא. אֶלָּא בְּבַר נָשׁ מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, תַּמָּן יֵצֶר הָרָע, נָחָשׁ. בְּזִמְנָא דְּאִית לְבַר נָשׁ אִתְּתָא שַׁפִּירָא, בְּכָל עוֹבָדִין טָבִין, דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי י"ב:ד') אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. יֹצֵר הָרָע אִית לֵיהּ קִנְאָה, כְּגַוְונָא דְּאַשְׁכַּחְנָא דְּקַנֵּי אָדָם עַל אִנְתְּתֵיהּ, עַד דְּפַתֵּי לָהּ, וְגָרַם לָהּ מִיתָה. וּלְזִמְנִין שַׁלִּיט עָלָהּ בְּחוֹבִין, וּמְסָאֵב לָהּ, וְהָא אִתְעֲבִידַת נְבֵלָה.

וְיֹצֵר הָרָע, מִסִּטְרָא דִּימִינָא, דִּילֵיהּ, דְּרָגָא דְּיִשְׁמָעֵאל, אִתְקְרֵי נָחָשׁ. וּמִסִּטְרָא דְּשְׂמָאלָא, דַּרְגֵּיהּ דְּעֵשָׂו סָמָא"ל, אִתְקְרֵי כֶּלֶב, מְמָנָא דְּגֵיהִנֹּם דְּצַוּוֹחַ הַב הַב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל':ט"ו) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב, וּבִרְעוּתָא דִּילֵיהּ לְמֵיכַל נִשְׁמָתָא מִסְאֲבָא, בְּנוּרָא דִּילֵיהּ, גֵּיהִנֹּם. וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּקִשׁוֹט, וְהִיא נִטְמְאָה.

וּבְגִינָהּ אִתְּמַר, (ויקרא כ"א:ט') וּבַת אִישׁ כֹּהֵן, דָּא מִיכָאֵל, כִּי תָּחֵל לִזְנוֹת אֶת אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף. וְתַמָּן אִתּוֹקְדַת הַהִיא זוּהֲמָא, וְאִתְתַּלְבְּנַת אִיהִי מִנֵּיהּ, כַּכֶּסֶף דְּאִתְתַּלְבַּן בְּנוּרָא, וְהַהִיא עוֹפָרֶת דְּזוּהֲמָא אִתּוֹקַד, וְאִתְעֲבִיד עָפָר, וְאִתְאֲבִיד.

כְּגַוְונָא דָּא בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד אִינּוּן מְחַלְּלִין אוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַיעוּל לוֹן בְּגָלוּתָא דִּבְנֵי עֵשָׂו וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל, תְּחוֹת שִׁעְבּוּדָא דִּלְהוֹן, דְּדַרְגַּיְיהוּ כֶּלֶ"ב וְנָחָ"שׁ, וְאִתְּדָנוּ תַּמָּן, וּבְהוֹן יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצּוֹרְפוּ כְּצָרוֹף הַכֶּסֶף וְכִבְחוֹן הַזָּהָב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה י"ג:ט') וּצְרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת הַזָּהָב, עַד דְּיִתְקַיֵּים בְּהוּ, (ישעיהו א':י"ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

וְאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, בְּגִינֵיהּ אִתְּמַר, (שמות ט"ו:כ"ה) וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם וְגוֹ'. בְּגִין דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל עִם עֵרֶב רַב, כֻּלְּהוּ הֲווֹ אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, וְעַל דָּא, חֲצִיוֹ

מָתוֹק מִסְּטָרָא דִּימִינָא. וְחֶצְיוֹ מַר, מִסְּטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וּבְזִמְנָא דְּעֶרֶב רַב הֲווֹ מַחֲטִיאִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הֲוֵי כְּאִילּוּ הֲווֹ כֻּלְּהוּ מִסְּטָרָא דְּרָע. וּמַיָּא אִתְהַדָּרָא כֻּלְּהוּ מְרִירִין, כְּהַהוּא עֵץ מַר בְּמַיָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט״ו:כ״ג) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם.

וְהַאי עֵץ מַר, אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּנִסְיוֹנָא דְּסוֹטָה, אִי סָטַת תְּחוֹת בַּעְלָהּ, אִינּוּן מַיִן דְּאַשְׁקְיִין לָהּ אִתְהַדָּרוּ מְרִירִין, וּבְהוֹן וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵיכָהּ, וְאִי לָא סָטַת מַה כְּתִיב, וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע, וְאוֹלִידַת בַּר. אוּף הָכָא וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם.

כְּגַוְונָא דָּא, יִתְעָבִיד לְנַסָּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּפוּרְקָנָא בַּתְרָיְיתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל י״ב:י׳) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים, דְּאִינּוּן מִסְּטָרָא דְּטוֹב, וְקַיְימִין בְּנִסְיוֹנָא. וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים אִינּוּן מִסְּטָרָא דְּרַע, וְיִתְקַיְּים בְּהוֹן (יחזקאל י״ג:ט׳) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וְקָטִיל לוֹן.

פרק ו

(דניאל י״ב:י׳) וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ, מִסְּטָרָא דְּבִינָה, דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, בְּגִינַיְיהוּ אִתְּמַר, (דניאל י״ב:ג׳) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ בְּהַאי חִבּוּרָא דִּילָךְ דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר, מִן זוֹהֲרָא דְּאִימָא עִלָּאָה תִּשּׁוּבָה. בְּאִלֵּין לָא צָרִיךְ נִסָּיוֹן, וּבְגִין דַּעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעַם מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֹּהַר, יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא בְּרַחֲמֵי. וְיִתְקַיְּים בְּהוֹן, (דברים ל״ב:י״ב) יְיָ בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

וְאִילָנָא דְּטוֹב וְרַע, דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטָהֳרָה, לָא שַׁלְטָא עַל יִשְׂרָאֵל יַתִּיר, דְּהָא פַּרְנָסָה דִּילָן לָא לִיהֱוֵי, אֶלָּא מִסְּטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלֵית תַּמָּן לָא קַשְׁיָא מִסְּטָרָא דְּרַע, וְלָא מַחֲלוֹקֶת מֵרוּחַ הַטּוּמְאָה, דִּכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

דְּלָא יִתְפַּרְנְסוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ, אֶלָּא מִסְּטָרָא דְּטוֹב, דְּאָכְלִין טָהֳרָה כָּשֵׁר הֵיתֵּר, וְלָא מֵעֶרֶב רַב, דְּאָכְלִין טוּמְאָה פָּסוּל אִיסּוּר, דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין, דִּמְסָאֲבִין גַּרְמַיְיהוּ בְּנִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה. בְּגִין דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְּלִילִית, דְּאִיהִי, נִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה חַזְרִין לְשָׁרְשַׁיְיהוּ. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (ישעיהו י״ד:כ״ט) כִּי מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע.

וּבְזִמְנָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וְרַע שַׁלְטָא, דְּאִיהוּ חוּלִין דְּטַהֲרָה, וְחוּלִין דְּטוּמְאָה. אִינּוּן חֲכָמִים דְּדַמְיִין לְשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב, לֵית לוֹן אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לוֹן אִינּוּן חוּלִין. כְּגַוְונָא דְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דְּלֵית לֵיהּ, אֶלָּא מַה דְּמִתַּקְנִין לֵיהּ בְּיוֹמֵי דְּחוֹל.

וּבְזִמְנָא דְּשַׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי, אִתְכַּפְיָיא אִילָנָא דְּטוֹב וְרַע, וְלָא יְהֵא לְעַמֵּי הָאַרְצוֹת, אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לוֹן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאִתְכַּפְיָין תְּחוֹתַיְיהוּ, וּכְאִלּוּ לָא הֲווֹ בְּעָלְמָא.

וְהָכִי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר, טוּמְאָה וְטָהֳרָה, לָא אִתְעֲבָר מֵעַמֵּי הָאָרֶץ. דְּמִסְטָרַיְיהוּ לֵית בֵּין גָּלוּתָא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ (לגבייהו) אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכִיּוֹת בִּלְבַד דְּאִינּוּן לָא טַעֲמִין מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְצָרִיךְ לוֹן מַתְנִיתִין בְּאִיסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטָהֳרָה. אֶלָּא יְהוֹן מְבוּזִים קֳדָם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּגַוְונָא דַּחֲשׁוֹכָא קַמֵּי נְהוֹרָא, דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ אִינּוּן חֲשׁוּכִין. וְלָא אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא עַבְדִּין זְבִינִין לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאִינּוּן כִּבְעִירִין. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְיִשְׂרָאֵל אִתְקְרִיאוּ אָדָם, וּמִנַּיִן דְּאִית בְּהוֹן בְּעִירָא וְאָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ל״ד:ל״א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי, אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, טָבִין, מִסְטָרָא דְּטוֹב. אָדָם אַתֶּם, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וּבְקָרָא דָּא נֶמֵי רָמִיז לֵיהּ, (תהילים פ״א:י״ד) לוּ עַמִּי שֹׁומֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. בְּתַר דְּאָמַר עַמִּי, אֲמַאי קָאָמַר יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא עַמִּי: עַמֵּי הָאָרֶץ. יִשְׂרָאֵל: תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וּבְגִינַיְיהוּ אִתְּמַר (שמות י״ד:ח׳) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה.

כְּגַוְונָא דְּפָלִיג לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּטוּרָא דְּסִינַי, הָכִי פָּלִיג לוֹן בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (שמות י״ג:י״ח) וַחֲמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִינּוּן נ' שְׁנִין דְּיוֹבְלָא. אִתְּמַר בְּהוֹן, (שמות י״ט:י״ג) הַמָּה יַעֲלוּ בָהָר. וּבְהוֹן (שמות י״ד:י״ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְלוֹן אִתְּמַר (שמות י״ט:ד׳) וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, דְּאִינּוּן עֲנָנֵי כָּבוֹד. וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה, הָכִי יָפִיק לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, בְּכָל הַאי יְקָר.

וּכְגַוְונָא דְּאִתְּמַר בְּעַמֵּי הָאָרֶץ מִסְטָרָא דְּטוֹב, (שמות י״ט:י״ז) וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. הָכִי יְהוֹן בְּמַפְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, תְּחוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּעַבְדָּא דְּאָזִיל לְרַגְלַיָּא דְּסוּסְיָא דְּמָארֵיהּ. וּכְגַוְונָא דְּאָמַר לוֹן בְּתַחְתִּית הָהָר, אִם תְּקַבְּלוּ תּוֹרָתִי מוּטָב, וְאִם לָאו שָׁם תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם. הָכִי יֵימָא בְּמַפְקָנוּ פּוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, אִם תְּקַבְּלוּן עֲלֵיכוֹן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּמַפְקָנוּ דְּגָלוּתָא, כְּאָדָם דְּרָכִיב עַל סוּסְיָא, וְעַבְדָּא דְּמְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ מוּטָב. וְאִם לָאו תַּמָּן תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם, בְּגָלוּתָא.

פרק ז

וְעֵרֶב רַב כְּגַוְונָא דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (שמות כ׳:ט״ו) וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק. הָכִי יְהוֹן רְחִיקִין מִן פּוּרְקָנָא, וְיִחְמוּן לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וּלְעַמָּא קַדִּישָׁא בְּכָל הַאי יְקָר, וְאִינּוּן רְחִיקִין מִינַּיְיהוּ. וְאִי בָּעוּ לְאִתְחַבָּרָא בַּהֲדַיְיהוּ מַה כְּתִיב בְּהוּ, (שמות י״ט:י״ג) לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה. בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים ל״ב:י״ב) יְיָ בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, וְהָא אוּקְמוּהָ אֵין מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. (שמואל א ב׳:ט׳)

וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ, אִינּוּן עֶרֶב רַב. וּבְגִין דָּא אָמַר נְבִיאָה עֲלַיְיהוּ, (יחזקאל י״ג:ט׳) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ.

אָמַר אֱלִיָּהוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הָא שַׁעֲתָא אִיהִי לְסַלָּקָא לְעֵילָּא, בְּאוֹמָאָה אִימָּא אַנְתְּ, דְּהָא בְּגִינָךְ אֲנָא בָּעֵי לְסַלָּקָא. דְּיָהִיב לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְשׁוּ, לְאִתְגַּלְיָיא לָךְ בְּבֵית אֲסוּרִים דִּילָךְ, בְּקִבּוּרָה דִּילָךְ, וּלְמֶעְבַּד עִמָּךְ טִיבוּ, דְּאַנְתְּ מְחוֹלָל בְּחוֹבִין דְּעַמָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ״ג:ה׳) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּאוֹמָאָה עֲלָךְ בִּשְׁמָא דְּיְדְוָ"ד, לָא תְּאַחַר בְּכָל יְכוֹלְתָּךְ, דְּהָא אֲנָא בְּצַעֲרָא סַגֵּי. (שמות ב׳:י״ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, עוֹזֵר לִי, לְאַפָּקָא לִי מֵהַאי צַעֲרָא, בְּהַאי קְבוּרָה דְּאִתְמַר עָלַי, (ישעיהו נ״ג:ט׳) וַיִּתֵּן אֶת הָרְשָׁעִים קִבְרוֹ, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן בִּי, וַאֲנִי חָשִׁיב בְּעֵינַיְיהוּ בֵּין עֶרֶב רַב רַשִׁיעָיֵיא, כְּכֻלֶּב מֵת דְּסָרַח בֵּינַיְיהוּ, דְּחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח בֵּינַיְיהוּ, בְּכָל קַרְתָּא וְקַרְתָּא, וּבְכָל אֲתָר דְּיִשְׂרָאֵל מְפוּזָרִין בֵּינַיְיהוּ בֵּין מַלְכָּוָן. וְאִתְהַדְּרוּ אינּוּן עֶרֶב רַב רַעְיָין עַל יִשְׂרָאֵל, עָאנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְמַר בָּהוּ (יחזקאל ל״ד:ל״א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם, וְלֵית לוֹן יְכוֹלֶת לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטְא מְסוֹבְבִים מֵעִיר לָעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ, וּמַחֲרִימִין עֶרֶב רַב בֵּינַיְיהוּ. וְלָא יַהֲבִין לוֹן בְּאַתְרִין סַגִּיאִין אֶלָּא דְּבָר קָצוּב, דְּלָא יְהֵא תְּקוּמָה לְנָפִילוּ דִּלְהוֹן, וַאֲפִילּוּ חַיֵּי שָׁעָה. וְכָל חֲכָמִים וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטְא בְּצַעֲרָא בְּדוּחֲקָא בְּיַגוֹנָא, חֲשִׁיבִין כִּכְלָבִים. (איכה ד׳:ב׳) בָּנִים הַמְסוּלָאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי חֶרֶשׂ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת. דְּלָא אִשְׁתָּכְחוּ אַכְסַנְיָא בֵּינַיְיהוּ.

וְאִינּוּן עֶרֶב רַב, אִינּוּן עֲתִירִין, בְּשַׁלְוָה, בְּחֶדְוָוא, בְּלָא צַעֲרָא, בְּלָא יְגוֹנָא כְּלָל, גַּוְלָנִין מָארֵי שׁוּחַד, דְּאִינּוּן דַּיָּינִין רַישֵׁי עַמָּא. (בראשית ו׳:י״ג) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, עֲלַיְיהוּ אִתְמַר (איכה א׳:ה׳) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. בְּאוֹמָאָה עָלָךְ זְמָנָא תִּנְיָינָא, בְּחַי יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, דְּכָל אִלֵּין מִלִּין לָא יִפְלוּן מִפּוּמָךְ, בְּכָל יְכָלְתָּךְ לְמַלְּלָא בְּהוֹן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאַחְזָאָה דּוֹחֲקָא דִּלְהוֹן. (ע"כ רעיא מהימנא) (אמור פ"ט ע"א כי אם בתולה וכו')

פרק ח

(במדבר ו׳:ב׳) אִישׁ כִּי יַפְלִיא לִנְדּוֹר וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיהו נ׳:ב׳) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ וְגוֹ'. מַדּוּעַ בָּאתִי. כַּמָּה חֲבִיבִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבָכָל אֲתָר דְּאִינּוּן שַׁרְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא אַעְדֵי רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ מִנְּהוֹן,

מַה כְּתִיב, (שמות כ״ה:ח׳) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ סְתָם, דְּכָל בֵּי כְּנִישְׁתָּא דְּעָלְמָא מִקְדָּשׁ אִקְרֵי. וְהָא אוּקְמוּהָ. וּשְׁכִינְתָּא אַקְדִּימַת לְבֵי כְּנִישְׁתָּא.

זַכָּאָה הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתְּכַח מֵאִינּוּן עַשָּׂרָה קַדְמָאָה בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, בְּגִין דִּבְהוּ אִשְׁתְּלִים מַה דְּאִשְׁתְּלִים, וְאִינּוּן מִתְקַדְּשֵׁי בְּקַדְמֵיתָא בִּשְׁכִינְתָּא. וְהָא אִתְּמַר. וְהָא בַּעְיָא דְּיִשְׁתְּכָחוּ עַשָּׂרָה בְּזִמְנָא חָדָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. וְלָא יֵיתוּ פִּסְקֵי פִּסְקֵי, דְּלָא יִתְעַכֵּב שְׁלִימוּ דְּשַׁיְיפִין, דְּהָא בַּר נָשׁ בְּזִמְנָא חַד עָבֵד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְקִין לֵיהּ כַּחֲדָא כָּל שַׁיְיפֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ו׳) הוּא עָשְׂךָ וַיְכוֹנְנֶךָ. (חסר וזהו הוא)

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּלִימוּ שַׁיְיפּוֹי, בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְתַּקַּן לְכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא כַּדְקָא יָאוּת. כְּגַוְונָא דָּא, כֵּיוָן דִּשְׁכִינְתָּא אַקְדִּימַת לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, בַּעְיָין עַשָּׂרָה דְּיִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן כַּחֲדָא, וְיִשְׁתְּלִים מַה דְּיִשְׁתְּלִים. וּלְבָתַר דְּאִתְתַּקַּן כֹּלָּא. וּבְמָה הִיא תִּיקוּנָא דְּכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי י״ד:כ״ח) בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, וְעַל דָּא עַמָּא דְּאַתְיָאן לְבָתַר כֵּן, כֻּלְּהוּ תִּיקוּנָא דְּגוּפָא.

וְכַד אָתַת אַקְדִּימַת שְׁכִינְתָּא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא אַתְיָאן כַּחֲדָא כַּדְקָא יָאוּת. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי, מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. מַאי וְאֵין אִישׁ. דְּלָא מִתְתַּקְנֵי שַׁיְיפֵי, וְלָא אִשְׁתְּלִים גּוּפָא. דְּכַד גּוּפָא לָא אִשְׁתְּלִים, אֵין אִישׁ. וּבְגִין כָּךְ, וְאֵין אִישׁ דַּיְיקָא. וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּגוּפָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, קְדוּשָׁה עִלָּאָה אַתְיָא וְעָאל בְּהַאי גּוּפָא, וְאִתְעֲבִיד תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא מַמָּשׁ. וּכְדֵין, כֹּלָּא בַּעְיָין דְּלָא יִפְתְּחוּן פּוּמָא בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּהָא קַיְימֵי יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִימוּ עִלָּאָה, וּמִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשָׁה עִלָּאָה, זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן.

פרק ט

(במדבר ו׳) אִישׁ כִּי יַפְלִיא וְגוֹ׳. מַאי כִּי יַפְלִיא. דְּאִתְפָּרַשׁ מִשְּׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, לְאִתְקַדְּשָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא שְׁלִים. בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אָתֵי לְאִתְדַּכָּאָה, מַדְכִּין לֵיהּ. בַּר נָשׁ דְּבָעֵי לְאִתְקַדְּשָׁא, מְקַדְּשִׁין לֵיהּ. וּפַרְסֵי עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא, קְדוּשָׁה דְּאִתְקַדַּשׁ בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (חסר)

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים ק״ג:א׳) לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּרוֹזָא קָארֵי וְאָמַר, (משלי א׳:כ״ב) עַד מָתַי פְּתָאִים תְּאֲהֲבוּ פֶתִי וְגוֹ׳. (ירמיהו ג׳:כ״ב) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם. וְלֵית מַאן דְּיַרְכִּין אוּדְנֵיהּ, אוֹרַיְיתָא קָא מַכְרָזָא קַמַּיְיהוּ, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח.

תָּא חֲזֵי, בַּר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, וְהוּא חָשִׁיב דְּדִילֵּיהּ הוּא תְּדִיר וְיִשְׁתְּאַר בְּגַוְויהּ לְדָרֵי דָּרִין, עַד דְּאִיהוּ אָזִיל בְּעָלְמָא, יָהֲבִין לֵיהּ בְּקוּלְרָא, עַד דְּאִיהוּ יְתִיב, דַּיְינִין לֵיהּ בְּקִינְפּוֹן עִם

שְׁאַר בְּנֵי דִינָא. אִי אִשְׁתְּכַח לֵיהּ סַנֵּיגוֹרָא, הָא אִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ל״ג:כ״ג-כ״ד) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר וְגוֹ'. מַאן הוּא סַנֵּיגוֹרָא. אִלֵּין עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, דְּקַיְימֵי עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ. וְאִי לָא יִשְׁתְּכַח עָלֵיהּ סַנֵּיגוֹרָא, הָא אִתְחַיָּיב מִן דִּינָא לְאִסְתַּלְקָא מִן עָלְמָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כַּד אִיהוּ שָׁכִיב בְּקוּלְרָא דְּמַלְכָּא, עַד דְּזָקִיף עֵינוֹי, חָמָא דְּאִתְיַין לְגַבֵּיהּ תְּרִין, דְּכַתְבִין קַמֵּיהּ כָּל מַה דְּעָבִיד בְּהַאי עָלְמָא. וְכָל מַה דְּאַפֵּיק מִן פּוּמָא, וְיָהִיב דִּינָא (נ"א חושבנא) עַל כֻּלָּא וְכַתְבִין קַמֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (עמוס ד׳:י״ג) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שִּׂיחוֹ וְגוֹ'. וְהוּא אוֹדֵי עֲלַיְיהוּ.

מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּהַהוּא עוֹבָדָא דְּאִיהוּ עָבִיד, סַלְקָא וְקַיְימָא עֲלֵיהּ לְאַסְהָדָא בֵּיהּ, וְקַיְימִין לְאַסְהָדָא עֲלֵיהּ, וְכֻלְּהוּ נַחְתִין וְאִתְרְשִׁימוּ קַמֵּיהּ, וְקַיְימֵי קַמֵּיהּ, וְלָא מִתְעַבְּרָן מִנֵּיהּ, עַד שַׁעֲתָא דְּאִתְדָּן בְּהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ זְמִינִין וְקַיְימֵי לְאַסְהָדָא בֵּיהּ, וְלָא אִתְאֲבִידוּ מִינֵּיהּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּמַפְקֵי לֵיהּ לְקִבְרָא, כֻּלְּהוּ מִתְעַתְּדָן וְאָזְלֵי קַמֵּיהּ. וּתְלַת כָּרוֹזֵי מַכְרְזֵי. חַד קַמֵּיהּ, וְחַד מִימִינֵיהּ, וְחַד מִשְּׂמָאלֵיהּ. וְאָמְרֵי דָּא פְּלָנְיָיא דְּמָרִיד בְּמָארֵיהּ. מָרִיד לְעֵילָּא, מָרִיד לְתַתָּא, מָרִיד בְּאוֹרַיְיתָא, מָרִיד בְּפִיקוּדוֹי. חָמוּ עוֹבָדוֹי, חָמוּ מִלּוֹי, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

עַד דְּמָטֵי לְגַבֵּי קִבְרָא, כֻּלְּהוּ מֵתִין אִתְרַגְזוּן מִדּוּכְתַּיְיהוּ עֲלֵיהּ, וְאָמְרֵי וַוי וַוי דְּדָא אִתְקְבַר בְּגַוון. עוֹבָדוֹי וּמִלּוֹי אַקְדְּמָן וְעָאלִין לְקִבְרָא, וְקַיְימֵי עֲלֵיהּ דְּהַהוּא גּוּפָא, וְרוּחֵיהּ אָזְלָא וְשָׁאט, וּמִתְאַבְּלָא עַל גּוּפָא. כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אִתְטְמַר בְּבֵי קִבְרֵי, דּוּמָ"ה קָדִים (ס"א קאים) וְנָפִיק תְּחוֹת יְדֵיהּ, תְּלָתָא בֵּי דִינָא, דִּי מְמָנָן עַל דִּינָא דְּקִבְרָא, וּתְלַת שַׁרְבִיטֵי דְּאֶשָּׁא בִּידַיְיהוּ, וְדַיְינִין רוּחָא וְגוּפָא כַּחֲדָא. וַוי עַל הַהוּא דִּינָא, וַוי עַל עוֹבָדוֹי.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ תְּפִיס בְּקוּלְרָא דְּמַלְכָּא, וְאִתְדָּן דִּינֵיהּ, וְאִשְׁתְּלִים, דְּלָא אִשְׁתְּכַח עָלֵיהּ סַנֵּיגוֹרָיָא. וְסַנְטִירָא דְּמַלְכָּא נָחִית, וְקָאִים קַמֵּיהּ, לְרַגְלוֹי, וְחַד סַיְיפָא שְׁנָנָא בִּידֵיהּ.

זָקִיף בַּר נָשׁ עֵינוֹי, וְחָמֵי כֻּתְלֵי בֵּיתָא דְּמִתְלַהֲטָן בְּאֶשָּׁא (דזיוא) מִנֵּיהּ אַדְהָכֵי חָמֵי לֵיהּ קַמֵּיהּ כּוּלֵיהּ מָלֵי עַיְינִין, לְבוּשֵׁיה אֶשָּׁא דְּלָהִיט קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא חָמוּ מַלְאָכָא בְּשׁוּקָא, וְקַיְימֵי קַמֵּיהּ, וּשְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא לָא חָמָאן לֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ'. הֵיךְ יָכִיל לְאִתְחַזָּאָה בְּאַרְעָא. אֶלָּא מִלָּה דָּא, הָא אוּקְמוּהָ, דְּכֵיוָן דְּנָחִית מַלְאָכָא לְאַרְעָא, אִתְלַבַּשׁ בְּגוּפָא, וְאִתְחַזֵּי לְמַאן דְּאִתְחֲזֵי, בְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ. וְאִי לָאו, לָא יָכִיל לְמִסְבַּל לֵיהּ עָלְמָא וּלְאִתְחֲזָאָה. כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן הַאי דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא צְרִיכִין לֵיהּ.

תְּלַת טִפִּין בְּחַרְבֵּיהּ וְכוּ', וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. כֵּיוָן דְּחָמֵי לֵיהּ, אִזְדְּעָזַע כָּל גּוּפֵיהּ וְרוּחֵיהּ, וְלִבֵּיהּ לָא שָׁכִיךְ, בְּגִין דְּאִיהוּ מַלְכָּא דְּכָל גּוּפָא. וְרוּחָא דִּילֵיהּ אַזְלָא בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאִיל מִנַּיְיהוּ, כְּבַר נָשׁ דְּאִשְׁתְּאִיל מֵחַבְרֵיהּ, לְמֵהַךְ לַאֲתָר אַחֲרָא. כְּדֵין הוּא אוֹמֵר וַוי עַל מַה דְּעָבַד, וְלָא מְהַנְיָא לֵיהּ, אֶלָּא אִי אַקְדִּים אַסְוָותָא דִּתְשׁוּבָה, עַד לָא מָטָא הַהִיא שַׁעֲתָא.

דְּחִיל הַהוּא בַּר נָשׁ, וּבָעֵי לְאִתְטַמְּרָא וְלָא יָכִיל. כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלָא יָכִיל, הוּא פָּתַח עֵינוֹי, וְאִית לֵיהּ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּעַיְינִין פְּקִיחִין. וּכְדֵין הוּא מָסִיר גַּרְמֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ. וְהַהוּא שַׁעֲתָא, הוּא עִידָּן דְּדִינָא רַבָּא, דְּבַר נָשׁ אִתְּדָן בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא. וּכְדֵין רוּחָא אָזְלָא בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאִיל מִינַּיְיהוּ, וְשָׁאט בְּכָל שַׁיְיפִין, וְאִזְדְּעָזָע לְכָל סִטְרִין וְכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא כֻּלְּהוּ מִזְדַּעְזָעָן.

כַּד מָטָא רוּחָא לְכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא, וְאִשְׁתְּאִיל מִנֵּיהּ. נָפַל זִיעָא עַל הַהוּא שַׁיְיפָא, וְרוּחָא אִסְתָּלִיק מִנֵּיהּ. וּמִיַּד מִית הַהוּא שַׁיְיפָא. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ.

כֵּיוָן דְּמָטֵי רוּחָא לְמֵיפַק, דְּהָא אִשְׁתְּאִיל מִכָּל גּוּפָא, כְּדֵין שְׁכִינְתָּא קַיְימָא עֲלֵיהּ. וּמִיַּד פָּרְחָא מִן גּוּפָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּאִתְדַּבַק בָּהּ, וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דִּרְחִיקִין מִנָּהּ, וְלָא מִתְדַּבְּקִין בָּהּ.

וְכַמָּה בֵּי דִינָא אַעְבַּר בַּר נָשׁ כַּד נָפַק מֵהַאי עָלְמָא. חַד הַהוּא דִּינָא עִלָּאָה דְּקָאָמַרָן, כַּד נָפִיק רוּחָא מִן גּוּפָא. וְחַד דִּינָא, כַּד עוֹבָדוֹי וּמִלּוֹי אָזְלִין קַמֵּיהּ, וְכָרוֹזִי מַכְרְזִי עֲלוֹי. וְחַד דִּינָא, כַּד עַיִּיל לְקִבְרָא וְחַד דִּינָא דְּקִבְרָא. וְחַד דִּינָא דְּתוֹלַעְתָּא. וְחַד דִּינָא דְּגֵיהִנָּם. וְחַד דִּינָא דְּרוּחָא דְּאָזְלָא וְשָׁאט בְּעָלְמָא, וְלָא אַשְׁכַּח אֲתָר, עַד דְּיִשְׁתְּלִימוּ עוֹבָדוֹי. וְדַאי שִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלוֹי. בְּגִין כַּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ, כַּד אִיהוּ אִשְׁתְּכַח בְּהַאי עָלְמָא, לְדַחֲלָא מִן מָארֵיהּ, וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּעוֹבָדוֹי, וְייתוּב מִנַּיְיהוּ קַמֵּי מָרֵיהּ.

כַּד אִסְתַּכַּל דָּוִד מַלְכָּא בְּאִינּוּן דִּינִין דְּבַר נָשׁ, כַּד אִסְתַּלַּק מֵהַאי עָלְמָא, אַקְדִּים וְאָמַר, (תהילים ק"ג:א') בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, עַד דְּלָא תִּפּוּק מֵעָלְמָא, הַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ אִשְׁתְּכַחַת עִם גּוּפָא. וְכָל קָרְבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ, אַתּוּן שַׁיְיפֵי דְּמִשְׁתַּתְּפֵי בְּרוּחָא, הַשְׁתָּא דְּאִשְׁתְּכַחַת עִמְּכוֹן, אַקְדִּימוּ לְבָרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, עַד לָא יִמְטֵי זִמְנָא, דְּלָא תֵּיכְלוּן לְבָרְכָא לֵיהּ, וּלְאוֹדָאָה עֲלַיְיכוּ.

פרק י

תָּא חֲזֵי אִישׁ כִּי יַפְלִיא לִנְדּוֹר נֶדֶר, נָזִיר דְּאַקְדִּים בְּהַאי עָלְמָא, לְאִתְקַדְּשָׁא בִּקְדוּשָׁה דְּמָארֵיהּ (במדבר ו':ג') מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חוֹמֶץ יַיִן וְגוֹ'. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, כֵּיוָן דְּאִסִּיר לֵיהּ חַמְרָא,

עֲנָבִים לָמָּה. דְּהָא בְּכַהֲנֵי כְּתִיב יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ וְגוֹ', יָכוֹל עֲנָבִים נָמֵי לָא, בַּעֲנָבִים שָׂרֵי. הָכָא לַנְזִיר, מַאי טַעְמָא אָסַר לֵיהּ עֲנָבִים.

אֶלָּא, עוֹבָדָא דָּא, וּמִלָּה דָּא, רָזָא עִלָּאָה הוּא, לְאִתְפָּרְשָׁא מִן דִּינָא בְּכוֹלָּא. וְהָא יְדִיעָא הַהוּא אִילָנָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה, עֲנָבִים הֲווֹ. וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה, דְּהָא יַיִן וְשֵׁכָר וַעֲנָבִים, בְּסִטְרָא חַד אִתְאֲחָדוּ. יַיִן לְעֵילָּא וְאוֹקְמוּהָ. שֵׁכָר לִשְׁמָאלָא, דְּהָא שֵׁכָר מִיַּין נָפְקָא. עֲנָבִים דְּכַנִישׁ כֻּלְּהוּ לְגַבַּיְיהוּ, וְדָא הוּא אִילָנָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה. בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּחַד סִטְרָא אִתְאֲחָד. וְאִי תֵּימָא דְּהַאי נָזִיר שָׁבִיק מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה. (ס"א כלום) לָאו הָכִי, אֶלָּא לָא אִתְחֲזֵי בֵּיהּ עוֹבָדָא מִסְּטַר שְׁמָאלָא כְּלוּם.

פרק יא

תָּא חֲזֵי, דְּהָכִי אוֹלִיפְנָא מִסִּפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְהָכִי הוּא. כְּתִיב גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, בָּעֵי דְּיִתְרַבֵּי שְׂעַר רֵישֵׁיהּ וְדִיקְנֵיהּ, וְיִתְפָּרֵשׁ מִיַּין וְשֵׁכָר וַעֲנָבִים, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ סְטָר שְׁמָאלָא, וְלָא תַּלְיָין שַׂעֲרָא. יַיִן אִימָּא עִלָּאָה. שֵׁכָר סִטְרָא דְּאָחִידוּ בֵּיהּ לֵיוָאֵי וְנַפְקֵי מִיַּין עִלָּאָה וְלָא תַּלֵּי שַׂעֲרָא. וּבְגִין כָּךְ כַּד סָלְקוּ לֵיוָאֵי לְהַהוּא אָתָר, בָּעָיִין לְאַעְבָּרָא כָּל שַׂעֲרָא דִּלְהוֹן, כְּמָה דְּאוֹקִמֵר (במדבר ח':ז') וְהֶעֱבִירוּ תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם. (קכ"א ע"ב).

עֲנָבִים אִימָּא תַּתָּאָה, דְּכַנִישׁ יַיִן וְשֵׁכָר לְגַוֵּיהּ, וְעַל דָּא אִתְפְּרַשׁ מִכָּל סְטָר שְׁמָאלָא, דְּלָא לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא דִּילְהוֹן לְגַבֵּיהּ. עֲנָבִים דָּא לָא תָּלֵי שַׂעֲרָא וְדִיקְנָא. דְּהָא נוּקְבָא בַּעְיָיא לְסַפְּרָא שַׂעֲרָא, כַּד אַתְיָא לְאִזְדַּוְּוגָא בְּדָכוּרָא, וְהָא דִּיקְנָא לָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ. בְּגִין כָּךְ הוּא תָּלֵי שַׂעֲרָא דְּרֵישָׁא וְדִיקְנָא, וְרָזָא דְּמִלָּה (שופטים י"ג:ה') נְזִיר אֱלֹהִים אִקָּרֵי, וְלָא נְזִיר יַיִן, פָּרִישׁ מִדִּינָא כֹּלָּא.

פרק יב

תָּא חֲזֵי, עַל דָּא כְּתִיב, וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְגוֹ'. עַל נַפְשׁוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל הַנֶּפֶשׁ סְתָם. וּמַאי אִיהוּ. דָּא עֲנָבִים, דְּאִקְרֵי נֶפֶשׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב חָטָא, בְּגִין דְּסִטְרָא דִּילֵיהּ יַיִן וְשֵׁכָר הוּא, וְגָרַע מִנַּיהּ אָתָר דִּינָא. חָטָא, מַאי חָטָא. אֶלָּא גָּרַע דִּינָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ.

אִי הָכִי, אֲמַאי וְכִפֶּר עָלָיו. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא קָא אַתְיָא לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא מְקַבְּלָן לֵיהּ הָנֵי אַתְרֵי, עַד דְּיִמָּלֵךְ בְּכַהֲנָא, וִיכַפֵּר עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁדֵי לוֹן לְבַר בְּקַדְמֵיתָא, כְּיוָן דְּהַשְׁתָּא אָתֵי לְגַבַּיְיהוּ, בָּעֵי לְאִתְחַבְּרָא תִּקּוּנָא דְּכַפָּרָה, וִיקַבְּלוּן לֵיהּ, וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה. (ודאי בכלא).

וְאִי תֵּימָא, שִׁמְשׁוֹן נְזִיר אֱלֹהִים הָוָה, אֲמַאי אִתְעַנַּשׁ. אֶלָּא שַׁפִּיר הוּא מִלָּה, דְּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. וַהֲוָה לֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בְּדִידֵיהּ, בְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וְהוּא דְּהֲוָה קַדִּישׁ, אַעְרֵב הַהִיא קְדוּשָּׁה בְּבַת אֵל נֵכָר, וְשָׁבִיק אַתְרֵיהּ, דְּאִתְחֲזֵי לְהַהִיא קְדוּשָּׁה, וּבְגִין כָּךְ אִתְעַנַּשׁ.

וְאִית מַאן דְּאָמַר, דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאָמַר (שופטים ט"ז:ל') תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים, וּמָסַר חוּלָקֵיהּ בְּחוּלָקָא דְּפִלְשְׁתָּאֵי, דִּימוּת נַפְשֵׁיהּ עִמְּהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא. כַּךְ הֲווֹ מַכְרְזֵי עַל נְזִירָא, לַךְ לַךְ אֲמְרִין נְזִירָא, סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

לַיְוָאֵי מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר ח':ז') וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם. כֵּיוָן דְּעַבְרֵי שַׁעֲרָא, וְעַבְדֵי כּוּלֵי הַאי, כְּדֵין אִקְרֵי לַיְוָאֵי טָהוֹר, וְלָא קָדוֹשׁ. אֲבָל הַאי נָזִיר בְּגִין דְּאִתְפְּרַשׁ מֵהַאי סִטְרָא, אִקְרֵי קָדוֹשׁ וְלָא טָהוֹר. בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ וְגוֹ' אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדוֹשׁ יִהְיֶה וְגוֹ'.

גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, מִשּׁוּם הָא דִּכְתִיב, (דניאל ז':ט') וּשְׂעַר רֹאשׁהּ כְּצֶמֶר נָקֵא, דְּבְהַאי דָּמֵי לְגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּר רַב, בְּשַׁעֲרֵי מַמָּשׁ אִשְׁתְּמוֹדַע דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ה':י"א) קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים.

תָּאנֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵי יְדָעֵי בְּנֵי נָשָׁא, מַאי קָאָמְרֵי בְּהַאי שַׁעֲרָא, וּבְרָזָא דִּילֵיהּ, (ס"א בהני שערי ובהני מילין) כְּמָה דְּאִיהוּ בְּרָזָא דְּרָזִין, אִשְׁתְּמוֹדָעָן לְמָארֵיהוֹן, בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. עַד כָּאן רָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה כִּתְרֵי (נ"א סתרי) תּוֹרָה, (ישעיהו כ"ב:י"ח) סַחְרָרָה וְאֶתְנַנָּה קֹדֶשׁ לַיְיָ.

פרק יג

(במדבר ו':כ"ג) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ וְגוֹ'. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ק"ג:י"ז) וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. כַּמָּה גְּדוֹלָה הַיִּרְאָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּכָלַל הַיִּרְאָה עֲנָוָה, וּבְכָלַל הָעֲנָוָה חֲסִידוּת. נִמְצָא שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת חֵטְא, יֶשְׁנוֹ בְּכֻלָּן וּמִי שֶׁאֵינוֹ יְרֵא שָׁמַיִם, אֵין בּוֹ לֹא עֲנָוָה וְלֹא חֲסִידוּת. תָּאנָא, מִי שֶׁיָּצָא מִן הַיִּרְאָה, וְנִתְלַבֵּשׁ בַּעֲנָוָה, עֲנָוָה עֲדִיף, וְנִכְלַל בְּכֻלְּהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ"ב:ד') עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְיָ. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, זוֹכֶה לַעֲנָוָה. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲנָוָה, זוֹכֶה לַחֲסִידוּת. וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, זוֹכֶה לְכֻלָּם. לַעֲנָוָה, דִּכְתִיב עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְיָ. לַחֲסִידוּת, דִּכְתִיב וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו.

תָּאנָא, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲסִידוּת, נִקְרָא מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ב':ז') כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת הוּא. מִפְּנֵי מָה זָכָה כֹּהֵן לְהִקָּרֵא מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַה מַּלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת, כֹּהֵן לְמַעְלָה, אַף כֹּהֵן מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת לְמַטָּה.

וּמַאן הוּא מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת לְמַעְלָה. זֶה מִיכָאֵ"ל הַשַּׂר הַגָּדוֹל, דְּאָתֵי מֵחֶסֶד שֶׁל מַעְלָה, וְהוּא כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, כְּבְיָכוֹל, כֹּהֵן גָּדוֹל דִּלְתַתָּא, אִקְרֵי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת, מִשּׁוּם דְּאָתֵי

מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. מַהוּ חֶסֶד. רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי. וּבְגִין כַּךְ, כֹּהֵן לָא אִשְׁתְּכַח מִסְטָרָא דְּדִינָא. מַאי טַעְמָא זָכָה כֹּהֵן לְחֶסֶד, בְּגִין הַיְרָאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ג:י"ז) וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו.

עוֹלָם וְעוֹלָם מַהוּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק כְּמָה דְּאִתְתָּקַן בְּאַדְרָא קַדִּישָׁא, עוֹלָם חַד, וְעוֹלָם תְּרֵי. אָמַר רִבִּי חִיָּיא אִי הָכִי מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, תְּרֵי עָלְמֵי נִינְהוּ. וְאִתְהַדְּרוּ לְחַד. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי יִצְחָק עַד מָתַי תִּסְתּוֹם דְּבָרִיךְ. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, כְּלָלָא דְּרָזָא עִלָּאָה, אָדָם דְּלְעֵילָּא, וְאָדָם דְּלְתַתָּא, וְהַיְינוּ עוֹלָם וְעוֹלָם. וּכְתִיב יְמֵי עוֹלָם, וּכְתִיב שְׁנוֹת עוֹלָם, וְהָא אוּקְמוּהָ בְּאַדְרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

עַל יְרֵאָיו, דְּכָל מַאן דְּאִיהוּ דָּחִיל חַטָּאָה, אִקְרֵי אָדָם. אֵימָתַי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, דְּאִית בֵּיהּ יִרְאָה עֲנָוָה חֲסִידוּת, כְּלָלָא דְּכוֹלָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא תָּנֵינָן אָדָם כְּלָלָא דְּדָכַר וְנוּקְבָא. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכָא הוּא, בְּכְלָלָא דְּאָדָם, דְּמַאן דְּאִתְחַבָּר דְּכַר וְנוּקְבָא, אִקְרֵי אָדָם, וּכְדֵין דָּחִיל חַטָּאן. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שַׁרְיָא בֵּיהּ עֲנָוָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ חֶסֶד. וּמַאן דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, לָא הֲווֹ בֵּיהּ לֹא יִרְאָה וְלֹא עֲנָוָה וְלֹא חֲסִידוּת. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אָדָם כְּלָלָא דְּכוֹלָּא, וְכֵיוָן דְּאִקְרֵי אָדָם, שַׁרְיָא בֵּיהּ חֶסֶד, דִּכְתִיב, (תהילים פ"ט:ג') אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה וְגוֹ'. וְלָא יָכִיל לְאִתְבָּנָאָה, אִי לָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא.

וּכְתִיב וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו. יְרֵאָיו כְּלָלָא דְּאָדָם. דָּבָר אַחֵר וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם, אִלֵּין אִינּוּן כַּהֲנֵי דְּאִתּוּ מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, וְאַחֲסִינוּ אַחֲסָנָא דָּא דְּנָחִית מֵעוֹלָם דְּלְעֵילָּא לְעוֹלָם דְּלְתַתָּא. עַל יְרֵאָיו, כַּהֲנֵי דְּלְתַתָּא, דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:ו') וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ לְאִתְכַּלְלָא בְּכְלָלָא דְּאָדָם. וְצַדְּקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים, מִשּׁוּם דְּזָכָה לִבְנֵי בָנִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי, מַהוּ וְצַדְּקָתוֹ, וְחַסְדּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ.

פרק יד

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַיְינוּ רָזָא דְּתָנֵינָן בְּזֹאת, (בראשית ב':כ"ג) כִּי מֵאִישׁ לֻקְּחָה זֹּאת. וּכְתִיב (בראשית ב':כ"ג) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, וְזֹאת אִתְכְּלִילַת בְּאִישׁ, דְּהַיְינוּ חֶסֶד, וְזֹאת נוּקְבָא. חֶסֶד דְּכַר. וּבְגִין כַּךְ דְּכַר דְּאִתֵּי מִסְטָרָא דְּחִוְורָא דָּא, אִקְרֵי חֶסֶד. וְזֹאת אִתְקְרֵי צֶדֶק, דְּאִתֵּי מִסְטַר סוּמְקָא. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אִשָּׁה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וְצִדְקָתוֹ, מַאי וְצִדְקָתוֹ. צִדְקָתוֹ דְּחֶסֶד, בַּת זוּגוֹ, דְּאִתְבַּסְמָא דָּא בְּדָא. וּבְגִין כַּךְ תָּנֵינָן, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵין לוֹ בַּת זוּג, אָסוּר בַּעֲבוֹדָה, דִּכְתִיב וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִשּׁוּם דְּלֵית שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא, בְּמַאן דְּלָא אַנְסִיב, וְכַהֲנֵי בַּעְיִין יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמָּא, לְאַשְׁרְיָיא בְּהוּ שְׁכִינְתָּא. וְכֵיוָן דְּשַׁרַת בְּהוּ שְׁכִינְתָּא, שַׁרְיָא בְּהוּ חֶסֶד, וְאִקְרוּן

חֲסִידִים. וּבַעְיָין לְבָרְכָא עַמָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים קמ"ה:י') וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. וּכְתִיב, (דברים ל"ג:ח') תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וּמִשּׁוּם דְּכַהֲנָא אִקְרֵי חָסִיד, בָּעֵי לְבָרְכָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּאִקְרוּן חֲסִידִים, וּכְתִיב וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.

פרק טו

כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם, כֹּה תְבָרֲכוּ, בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֹּה תְבָרֲכוּ, בְּיִרְאָה. כֹּה תְבָרֲכוּ, בַּעֲנָוָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כֹּה תְבָרֲכוּ, תָּאנָא, הַאי צָדֵ"ק אִתְקְרֵי כ"ה, דְּכָל דִּינִין מִתְעָרִין מִכ"ה (נ"א מניה), וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ מַכָּה רַבָּה. (ס"א דכה) כְּלוֹמַר, מַכָּה מִן כֹּה. וּכְתִיב (שמות ז':ט"ז-י"ז) וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כ"ה, כְּמָה דְּאַגְזִים מִשָּׁה. וּכְתִיב (שמות ז':י"ז) בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְיָ, וְכֹלָּא חַד, וּכְתִיב (שמות ז':כ"ג) וְלֹא שָׁת לִבּוֹ גַּם לָזֹאת, דְּזִמְינָא לְחַרְבָּא אַרְעֵיהּ.

וּמַהַאי כ"ה מִתְעָרִין דִּינִין. וּמִדְּאִתְחַבָּר עִמֵּהּ חֶסֶד, אִתְבַּסְמַת. וּבְגִין כַּךְ, אִתְמְסַר דָּא לַכֹּהֵן, דְּאָתֵי מֵחֶסֶד, בְּגִין דְּתִתְבָּרֵךְ וְתִתְבָּסֶם כ"ה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כֹּה תְבָרֲכוּ, כְּלוֹמַר, אַף עַל גַּב דְּהַאי כֹּה אִשְׁתְּכַחַת בְּדִינִין, תְּבַסְּמוּן לֵהּ, וּתְבָרְכוּן לֵהּ, דִּכְתִיב כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, תְּבָרְכוּ בְּהַאי חֶסֶד לְכ"ה, וּתְבַסְּמוּן לֵהּ לְקָבְלֵיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בֵּהּ דִּינִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם. אִמְרוּ לֹא כְּתִיב, אֶלָּא אָמוֹר, לְאַפָּקָא מִשָּׁרְבּוּ הַפְּרִיצִים, דְּלָא מְפָרְסְמִין מִלָּה, דְּהָא לָא אִתְפְּקָדוּ לְפָרְסָמָא שְׁמָא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב אָמוֹר לָהֶם. אָמוֹר סְתָם. דָּבָר אַחֵר אָמוֹר כֵּיוָן דִּכְתִיב כֹּה תְבָרֲכוּ, אֲמַאי לָא כְּתִיב תֹּאמְרוּ. אֶלָּא תְּנֵי רִבִּי יְהוּדָה, אָמוֹר לָהֶם. זָכוּ לָהֶם, לֹא זָכוּ אָמוֹר סְתָם.

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דניאל י':ז') וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה וְגוֹ'. וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי. וְהָא תָּנֵינָן, אִינְהוּ נְבִיאֵי, וְאִיהוּ לָאו נָבִיא, וּמַאן נִינְהוּ. חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. אִי הָכִי, אִתְעָבִיד קוֹדֶשׁ חוֹל, וְהָא כְּתִיב לֹא רָאוּ, אֲמַאי דְּחִילוּ. וּבְדָנִיֵּאל כְּתִיב וְרָאִיתִי אֲנִי, וְלָא דְּחִיל. וְאִיהוּ לָאו נָבִיא, הָא חוֹל קוֹדֶשׁ.

אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כְּתִיב (תהילים כ"ז:ג') אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. בְּזֹאת, הָא דְּאָמַרְן זֹאת עַדְבָא חוּלְקֵיהּ, לְאִתְחַסָּנָא, וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ נוּקְמִין. וְתָנָא, עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד, רְתֵיכָא קַדִּישָׁא עִם אֲבָהָתָא, כִּתְרִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין דְּכֹלָּא, דְּאַחֲסִינוּ אֲבָהָתָא. וְתָאנָא, מָלְכוּ יְרִית דָּוִד לְבָנוֹי בַּתְרוֹי. וּבַאֲתַר מַלְכוּ דְּלְעֵילָּא, אִתְקָף, וְאַחֲסִין הוּא וּבְנוֹי מָלְכוּ דָּא, דְּלָא אַעְדֵּי מִשּׁוּלְטָנֵהוֹן לְדָרֵי דָּרִין.

וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי כִּתְרָא דְּמַלְכוּתָא אִתְעַר לְבָנוֹי דְּדָוִד, לֵית מַאן דְּקָאִים קַמֵּיהּ. וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה, מִשּׁוּם דְּמִבְּנוֹי דְּדָוִד הֲוָה, דִּכְתִיב, (דניאל א':ו') וַיְהִי בָהֶם

מִבְּנֵי יְהוּדָה דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה וְגוֹ'. וְהוּא חָמָא וְחַדֵּי בְּהַאי דְּהוּא מִסְטַר אַחֲסָנַת חוּלָקָא עַדְבָא דַּאֲבוֹי, וּמִשּׁוּם דְּהֲוָה דִּילֵיהּ הוּא סָבִיל, וְאַחֲרִינֵי לָא סַבְלֵי. דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי כ"ה אִתְעַר בְּדִינוֹי, לָא יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקַם קָמֵיהּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּפַרְסִין כַּהֲנֵי יְדֵיהוּ, דְּאַתְיָין מֵחֶסֶד, אִתְעַר חֶסֶד דִּלְעֵילָּא, וְאִתְחַבָּר בְּהַאי כֹּה, וּמִתְבַּסְּמָא וּמִתְבָּרְכָא בְּאַנְפִּין נְהִירִין לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְעָדֵי מִנְּהוֹן דִּינִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא לִשְׁאַר עַמִּין.

בְּגִין כַּךְ כֹּהֵן, וְלָא אַחֲרָא. כֹּהֵן בְּגִין דְּיִתְעַר הַאי כִּתְרָא דִּילֵיהּ חֶסֶ"ד, עַל יְדוֹי, דְּאִקְרֵי חָסִיד, דִּכְתִיב, (דברים ל"ג:ח') לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וְהוּא אִתֵּי מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד. וּכְתִיב (תהילים קמ"ה:י') וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה, אַל תִּקְרֵי יְבָרְכוּכָה, אֶלָּא יְבָרְכוּ כ"ה. כֹּה תְבָרְכוּ, בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ. כֹּה תְבָרְכוּ, בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא דִּלְתַתָּא קָם וּפָרִיס יְדוֹי, כָּל כִּתְרִין קַדִּישִׁין דִּלְעֵילָּא מִתְעָרִין, וּמִתְתַּקְּנִין לְאִתְבָּרְכָא, וְנַהֲרִין מֵעוּמְקָא דְּבֵירָא, דְּאִתְמְשָׁךְ לְהוּ מֵהַהוּא עוּמְקָא דְּנָפַק תְּדִיר, וְלָא פָּסִיק בִּרְכָאן דְּנַבְעָן, מַבּוּעִין לְכֻלְּהוּ עָלְמִין וּמִתְבָּרְכָן וּמִתְשַׁקְיָין מְכֻלְּהוּ. וְתָאנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא, לְחִישׁוּתָא וּשְׁתִיקוּתָא הֲווֹי בְּכָל עָלְמִין. לְמֶלֶךְ דְּבָעֵי לְאִזְדַּוְּוגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא, וּבָעֵי לְמֵעַאל לָהּ בִּלְחִישׁוּ, וְכָל שַׁמָּשִׁין מִתְעָרִין בְּהַהוּא זִמְנָא וּמִתְלַחֲשִׁין, הָא מַלְכָּא אָתֵי לְאִזְדַּוְּוגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא. מַאן מַטְרוֹנִיתָא. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל סְתָם.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כֹּהֵן בָּעֵי לְזַקְפָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא, דִּכְתִיב, (ויקרא ט':כ"ב) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם. יָדוֹ כְּתִיב, וְלָא יָדָיו. מִשּׁוּם דְּשָׁבָחָא דִּימִינָא עַל שְׂמָאלָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, רָזָא הוּא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (בראשית ג':ט"ז) וְהוּא יִמְשׁוֹל בָּךְ.

תָּאנָא, כֹּהֵן דְּבָעֵי לְפָרְסָא יְדוֹי, בָּעֵי דְּיִתּוֹסַף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁה דִּילֵיהּ, דְּבָעֵי לְקַדְּשָׁא יְדוֹי, עַל יְדָא דְּקַדִּישָׁא. מַאן יְדָא דְּקַדִּישָׁא. דָּא לֵיוָאָה. דְּבָעֵי כַּהֲנָא לְיטוֹל קְדוּשָׁה דְּמַיְיא מִיְּדוֹי, דִּכְתִיב וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם, הָא אִינּוּן קַדִּישִׁין. וּכְתִיב בְּהוּ בַּלְוִיִּם, (במדבר י"ח:ב') וְגַם אֶת אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי וְגוֹ'. שֵׁבֶט אָבִיךָ כְּלָל. מִכָּאן, דְּכָל כֹּהֵן דְּפָרִיס יְדוֹי, בָּעֵי לְאִתְקַדְּשָׁא עַל יְדֵי דְּקַדִּישָׁא, לְיתוֹסַף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתֵיהּ. וְעַל דָּא, לָא יִטּוֹל קְדוּשָׁה דְּמַיְיא, מִבַּר נָשׁ אַחֲרָא, דְּלָא הֲוֵי קַדִּישָׁא.

וּבְצִנְיעוּתָא דִּסְפָרָא תָּאנָא, לֵוִי דְּאִתְקַדַּשׁ כַּהֲנָא עַל יְדוֹי, בָּעֵי הוּא לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקַדְמֵיתָא. וַאֲמַאי לֵוִי, וְיִתְקַדַּשׁ עַל יְדָא דְּכַהֲנָא אַחֲרָא. תָּאנָא, כַּהֲנָא אַחֲרָא לָא בָּעֵי, דְּהָא כֹּהֵן דְּלָא שְׁלִים, לָא בָּעֵי הַאי כַּהֲנָא שְׁלִים, לְאִתְפַּגָּמָא עַל יְדָא דְּפִגִּימָא דְּלָא שְׁלִים. אֲבָל לֵוִי דְּאִיהוּ שְׁלִים, וְאִתְחֲזֵי לְסַלְקָא בְּדוּכְנָא, וּלְמִפְלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא, הָא שְׁלִים הוּא, וְהָא אִקְרֵי קָדוֹשׁ,

דְּכְתִיב וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, אַף אִקְרֵי טָהוֹר, דְּכְתִיב, (במדבר ח׳:ו׳) וְטִהַרְתָּ אוֹתָם. וּבְגִין כַּךְ בָּעֵי לְאוֹסָפָא כַּהֲנָא קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתַיְיהוּ.

תָּאנָא, כַּהֲנָא דְּפָרִיס יְדוֹי, בָּעֵי דְּלָא יִתְחַבְּרוּן אֶצְבְּעָן דָּא בְּדָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן כִּתְרִין קַדִּישִׁין, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בָּעֵי לְאִתְפָּרְשָׁא בְּאַתְוָון רְשִׁימִין דְּלָא לְאַעְרָבָא דָּא בְּדָא. וְלָא יִתְכַּוְון (נ"א ולאתכוונא) בְּאִינּוּן מִלִּין.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן תַּתָּאֵי, וְיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, עַל יְדָא דְּתַתָּאֵי, דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין מִכָּל קַדִּישִׁין דִּלְתַתָּא, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:י׳) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל כֹּהֵן דְּלָא יָדַע רָזָא דָּא, וּלְמַאן מְבָרֵךְ, וּמַאן הִיא בְּרָכְתָא דְּמָבָרֵךְ, לָאו בְּרָכְתָא דִּילֵיהּ בְּרָכָתָא, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (מלאכי ב׳:ז׳) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. מַאי דַּעַת. דַּעַת סְתָם. וְתוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ, עִלָּאִין, יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. וּמַאי יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. תּוֹרָה. תּוֹרָה סְתָם, הֵיךְ אֲחִידָא תּוֹרָה דִּלְעֵילָּא דְּאִקְרֵי תּוֹרָה סְתָם. דְּתַנְיָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּאִינּוּן כִּתְרִין עִלָּאִין דְּאִתְקְרוּן הָכִי. מַאי טַעְמָא. כִּי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת הוּא. וְתָנֵינָא, דְּבָעֵי כַּהֲנָא לְכַוְונָא בְּאִינּוּן מִלִּין דִּלְעֵילָּא, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ.

פרק טז

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְגַּלְיָיא וְאִתְכַּסְיָיא. דְּאִתְגַּלְיָיא, כְּתִיב בְּיוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. דְּאִתְכַּסְיָיא כְּתִיב בַּאֲתָוון אַחֲרָן, וּמַהַהוּא דְּאִתְכַּסְיָיא הַהוּא טְמִירָא (ס"א אחרנין וההוא דאתכסייא הוא טמירו) דִּכְלָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַאֲפִילּוּ הַהוּא דְּאִתְגַּלְיָיא, אִתְכַּסְיָא בַּאֲתָוון אַחֲרָן, בְּגִין הַהוּא טְמִירָא דְּטְמִירִין בְּגוֹ.

דְּהָא הָכָא בָּעֵי כַּהֲנָא לְצָרְפָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְמֵיחַת רַחֲמֵי, (כלהו) דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּדִיבּוּר דְּכ"ב אַתְוון (ס"א דכלהו מכילן) (ס"א בתרי כתרי) כִּתְרֵי דְּרַחֲמֵי. וּבְהָנֵי אַתְוון דְּהַאי שְׁמָא, סְתִימָאן כ"ב מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, וי"ג דַּעֲתִיקָא סְתִים וְנָנִיז מִכֹּלָּא, וְט' דְּאִתְגַּלְיָין מִזְּעֵיר אַנְפִּין (בזעיר אנפין) וּמִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ בְּצֵרוּפָא דִּשְׁמָא חַד, דְּהַוָה מְכַוְונָא כַּהֲנָא כַּד פָּרִיס יְדוֹי בְּכ"ב אַתְוון גְּלִיפָן.

וְתָאנָא, כַּד הֲוָה צָנִיעוּתָא בְּעָלְמָא, הֲוָה מִתְגַּלְיָיא שְׁמָא דָּא לְכֹלָּא. מִדְּאַסְגֵּי חֲצִיפוּתָא בְּעָלְמָא, סְתִים בְּאַתְווֹי. דְּכַד הֲוָה מִתְגַּלְיָיא. כַּהֲנָא מְכַוִּין, וּשְׁמָא מִתְפָּרֵשׁ. בְּמַאי מְכַוִּין. מְכַוִּין בְּסִתִימָא דְּטְמִיר וְנָנִיז, וּמִתְגַּלְיָיא וּמִתְפָּרֵשׁ. מִדְּאַסְגֵּי חֲצִיפוּתָא בְּעָלְמָא, סְתִים כֹּלָּא בַּאֲתָוון רְשִׁימִין.

וְתָא חֲזֵי, דְּכָל הָנֵי כ"ב אַתְוָון (ס"א רחמי) (ס"א דכל הני כ"ב מכילן דרחמי), מֹשֶׁה אֲמָרָן בִּתְרֵי זִמְנֵי. זִמְנָא קַדְמָאָה אָמַר, י"ג מְכִילָן דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין סְתִימָא דְּכֹלָּא, לְנַחְתָּא אִלֵּין לְאָתָר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, לְאַכְפְּיָא לְהוּ. זִמְנָא תִּנְיָינָא, אָמַר ט' מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּכִלִּילָן בְּזֵעִיר אַנְפִּין, וּנְהִירִין מֵעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא. וְכֻלְּהוּ כָּלִיל כַּהֲנָא כַּד פְּרֵיס יְדוֹי לְבָרְכָא עַמָּא, וּמִשְׁתַּכְחָן דְּמִתְבָּרְכִין כֻּלְּהוּ (ס"א עלאין) עִלְּמִין בְּסִטְרָא דְּרַחֲמֵי, דְּאִתְמַשְּׁכָן מֵעַתִּיקָא טְמִירָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא. וְכָל הָנֵי כ"ב אַתְוָון, מְכִילָן סְתִימָן.

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ, אִלֵּין תִּלַת קְרָאֵי, וְג' שְׁמָהָן דְּתְרֵיסַר אַתְוָון כְּלִילָן לָקֳבֵלֵיהוֹן, וּבְכֹלָּא אִתְכְּוִון כַּהֲנָא. וְכָל עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי מִתְבַּסְּמָן בְּכ"ב אַתְוָון, דְּסִתִּימִין בְּהָנֵי ג' קְרָאֵי, לְקַבֵּיל כ"ב (אתוון) מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּכָלִיל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב אָמוֹר, וְלָא אִמְרוּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. אָמוֹר. דְּבָעֵי לְכַוְונָא בְּכָל הָנֵי סְתִימִין, בְּכָל הָנֵי דַּרְגִין. אָמוֹר: בְּמִלִּין סְתִימִין דְּלְעֵילָּא. אָמוֹר: חוּשְׁבָּן רמ"ח אֵבָרִין דִּבְאָדָם חָסֵר חַד. מַאי טַעְמָא. דְּבַחַד תַּלְיָין כֻּלְּהוּ. וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּהַאי בִּרְכָתָא, בְּהָנֵי תִּלַת קְרָאֵי, כְּדְאָמָרָן. לָהֶם: לְאִתְכַּלְּלָא בְּהַאי בִּרְכָתָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין. תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, יוֹמָא חַד יָתִיבְנָא קַמֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רִבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁאֵילְנָא לֵיהּ, אֲמֵינָא, רִבִּי מַאי קָא חָמָא דָּוִד דְּקָאָמַר (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ, אָדָם תִּינַח, בְּהֵמָה לָמָּה. אָמַר לֵיהּ יָאוּת שְׁאַלְתְּ, כֹּלָּא בְּמִנְיָינָא הוּא, זְכוּ אָדָם, לָא זְכוּ בְּהֵמָה.

אֲמֵינָא, רִבִּי, רָזָא דְּמִלָּה קָא בָּעֵינָא. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא אִתְּמַר, וְתָא חֲזֵי, קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אָדָם, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְקְרָא לְהוּ בְּהֵמָה, וְכֹלָּא בְּחַד קְרָא, דִּכְתִיב (יחזקאל ל"ד:ל"א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי וְגוֹ'. וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי, הָא בְּהֵמָה. אָדָם אַתֶּם, הָא אָדָם. וְיִשְׂרָאֵל אִקְרוּ אָדָם וּבְהֵמָה, וּבְגִין כָּךְ אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ. וְעוֹד רָזָא דְּמִלָּה, זְכוּ אָדָם כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. לָא זְכוּ, בְּהֵמָה אִקְרוּן. וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּשַׁעֲתָא חָדָא. אָדָם דִּלְעֵילָּא. וּבְהֵמָה דִּלְתַתָּא. וְכָל שֶׁכֵּן דְּכֹלָּא אִית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ.

וְתָא חֲזֵי, לֵית בִּרְכָתָא לְתַתָּא אִשְׁתְּכַח, עַד דְּיִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא. וּמִדְּאִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא אוֹף לְתַתָּא אִשְׁתְּכַח, וְכֹלָּא הָכִי תַּלְיָא לְטָב וּלְבִישׁ. לְטָב, דִּכְתִיב (הושע ב':כ"ג) אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. לְבִישׁ, דִּכְתִיב (ישעיהו כ"ד:כ"א) יִפְקֹוד יְיָ עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּגִין כָּךְ (האי תפארת פתח ביה) כְּתִיב אָמוֹר לָהֶם סְתָם, לְאִתְבָּרְכָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין, כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. דִּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כַּךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם סְתָם, לְאִתְבָּרְכָא כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, יְבָרֶכְךָ יְיָ, לְעֵילָּא. וְיִשְׁמְרֶךָ, לְתַתָּא. יָאֵר יְיָ פָּנָיו, לְעֵילָּא. וִיחֻנֶּךָּ, לְתַתָּא. יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו, לְעֵילָּא. וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם לְתַתָּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא מִתְבָּרְכָאן, בְּכ"ב אַתְוָון גְּלִיפָן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְכְּלַל וְסָתִים הָכָא, בְּכ"ב אַתְוָון מִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ. וְאִינּוּן רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ דִּינָא. וְלָא, וְהָכְתִיב יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יִשָּׂא: יְסַלַּק וְיַעֲבַר בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח דִּינָא כְּלָל.

פרק יז

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּרֵיס יְדוֹי, אָסִיר לֵיהּ לְעַמָּא לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, מִשּׁוּם דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בִּידוֹי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי, כֵּיוָן דְּלָא חָמָאן מַה אִכְפַּת לְהוּ, דְּהָא כְּתִיב (שמות ל"ג:כ') כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, בְּחַיֵּיהוֹן לָא חָמָאן, אֲבָל בְּמִיתָתְהוֹן חָמָאן. אָמַר לֵיהּ, מִשּׁוּם דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא רְמִיזָא בְּאֶצְבְּעָן דִּידוֹי, וּבְעֵי בַּר נָשׁ לְדַחֲלָא, אַף עַל גַּב דְּלָא חָמָאן שְׁכִינְתָּא, לָא בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא בִּידַיְיהוּ דְּכַהֲנֵי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְחוּן עַמָּא חֲצִיפָאן לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא.

תָּאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּרֵיס יְדוֹי, צְרִיכִין עַמָּא לְמֵיתַב בְּדָחִילוּ, בְּאֵימָתָא, וְלִינְדַע דְּהַהִיא שַׁעֲתָא, עִידָּן רְעוּתָא אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְלֵית דִּינָא בְּכֻלְּהוּ. וְהוּא שַׁעֲתָא, דְּאִתְגְּלֵי סִתִימָא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין בִּזְעֵיר אַנְפִּין וְאִשְׁתְּכַח שְׁלָמָא בְּכֹלָּא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהָנֵי תְּלַת קְרָאֵי רַיְשֵׁיהוֹן יו"ד יו"ד יו"ד, יְ"בָרֶכְךָ יְ"אֵר יְ"שָׂא. כֻּלְּהוּ לְאַחָזָאָה מְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָא. וּלְאִתְבָּרְכָא מֵעַתִּיקָא מַאן דְּאִצְטְרִיךְ. יו"ד יו"ד יו"ד, לְאִתְבָּרְכָא וְזֵעִיר אַנְפִּין מֵעַתִּיקָא דְּכֹלָּא. וּבְגִין כָּךְ יְבָרֶכְךָ יְיָ לְעֵילָּא, וְיִשְׁמְרֶךָ הוּא לְתַתָּא, וְכֵן כֻּלְּהוּ. וְתָאנֵי תָּנָא קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי מַאן דְּמְצַעֵר בְּחֶלְמֵיהּ, לֵיתֵי בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנֵי פָּרְסֵי יְדַיְיהוּ, וְלֵימָא רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלְּךָ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלְּךָ וְכוּ'. אֲמַאי. מִשּׁוּם דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּכָחוּ רַחֲמֵי בְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וּמַאן דְּיִבְעֵי צְלוֹתֵיהּ בְּצַעֲרֵיהּ, אִתְהַפָּךְ לֵיהּ דִּינָא לְרַחֲמֵי.

פרק יח

רעיא מהימנא פְּקוּדָא (כ"ב) דָּא לְבָרְכָא כַּהֲנָא יַת עַמָּא בְּכָל יוֹמָא, בְּזִקִיפוּ דְּאֶצְבְּעָן. וּלְבָרְכָא בִּרְכָתָא בְּכָל יוֹמָא, לְאִשְׁתַּכְחָא בִּרְכָאן עֵילָּא וְתַתָּא. דְּהָא אֶצְבְּעָאן קַיְימָן בְּרָזָא עִלָּאָה, חֲמֵשׁ גּוֹ חֲמֵשׁ. חֲמֵשׁ דִּימִינָא, וְחֲמֵשׁ דִּשְׂמָאלָא. חֲמֵשׁ דִּימִינָא, אִינּוּן שְׁבָחָא יְתֵירָא עַל אִינּוּן דִּשְׂמָאלָא, בְּגִין, דְּהָא יְמִינָא אִית לֵיהּ שְׁבָחָא יְתֵירָא עַל שְׂמָאלָא. וְעַל דָּא בְּבִרְכָתָא דְּקָא בָּרִיךְ כַּהֲנָא יַת עַמָּא, אִצְטְרִיךְ לְזַקְפָּא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וּלְעַיְינָא בְּעֵינָא טָבָא.

וְכַד פָּרִישׂ יְדוֹי כַּהֲנָא, שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל אִינּוּן אֶצְבְּעָן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכַּם עִמֵּיהּ דְּכַהֲנָא בְּאִינּוּן בִּרְכָאן. וְיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִין מִתְּרִין סִטְרִין מֵעֵילָּא וְתַתָּא. מֵעֵילָּא, שְׁכִינְתָּא דְּשַׁרְיָא עַל אִינּוּן אֶצְבְּעָן. וְכַהֲנָא דְּקָא מְבָרֵךְ.

תָּא חֲזֵי, מִלִּין דְּקָא עַבְדֵי, מִתְעָרִין מִלִּין לְעֵילָּא. כְּגַוְונָא דָּא בִּפְרִישׁוּ דְּאֶצְטְרִיכוּ לְמֵיכַל מָנָא, אִתְעָרַת שְׁכִינְתָּא לְמֵיתֵי וּלְשַׁרְיָא עָלָן. וְכֵן כַּמָּה מִלִּין אִינּוּן בָּעָלְמָא, דְּמִתְעָרִין מִלִּין לְעֵילָּא. דְּהָא בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, אִתְעַר חֵילָּא אַחֲרָא לְעֵילָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵי. וְהַיְינוּ טַעֲמָא דְּלוּלְבָ, וְהַיְינוּ טַעֲמָא דְּשׁוֹפָר. וּכְמָה אִינּוּן בְּהַאי גַּוְונָא עֶשֶׂר אֶצְטְרִיכוּ, מִתְעָרֵי שְׁכִינְתָּא לְשַׁרְיָיא עָלַיְיהוּ. מִתְעָרֵי עֶשֶׂר דַּרְגִּין אַחֲרָנִין לְעֵילָּא לְאַנְהָרָא, וְכוּלָּא בְּשַׁעֲתָא חֲדָא. וְעַל דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְזַקְפָּא אֶצְטְרִיכוּ לְמַגָּנָא, אֶלָּא בְּצָלוֹתָא, וּבִבְרָכָאן, וּבִשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּאִינּוּן אַתְעָרוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. זְקִיפוּ דְּאֶצְטְרִיכוּ, מְמָנָן בְּהַהוּא זְקִיפוּ דִּלְהוֹן, עֲשָׂרָה שַׁלִּיטִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְכַהֲנָא בָּעֵי לְבָרְכָא בְּעִינָא טָבָא, בְּאִסְתַּכְּמוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דִּבְרָכְתָּא דָּא נָפְקָא מִפּוּמֵיהּ דְּכַהֲנָא, אִינּוּן שִׁתִּין אַתְוָון, נָפְקִין וְטָסִין בְּרָקִיעָא, וּמְמָנָן שִׁתִּין רַבְרְבִין, עַל כָּל אָת וְאָת. וְכֻלְּהוּ אוֹדָן עַל כָּל אִלֵּין בְּרָכָאן. מַאי טַעֲמָא שִׁתִּין אַתְוָון בְּבִרְכָּן אִלֵּין. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל שִׁתִּין רִבּוֹא אִינּוּן, וְרָזָא דְּשִׁתִּין רִבּוֹא קַיְימִין בָּעָלְמָא, וְכָל חַד וְחַד אִיהוּ חַד רִבּוֹא.

שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּנָפְקָא מֵהַאי, סַלְקָא לְעֵילָּא, עַד הַהוּא כֻּרְסְיָיא דִּלְעֵילָּא. וְכוּלָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, וּשְׁכִינְתָּא דִּלְתַתָּא, אוֹדָן בְּכַהֲנָא בְּאִינּוּן בִּרְכָאן, וְכָל אִינּוּן שִׁתִּין מְמָנָן. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. (ע"כ) (פקודא כ"ג לכבד אב וכו' פ"ג ע"א)

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, בִּרְכַּת כֹּהֲנִים יְבָרֶכְךָ יְיָ. יָאֵר יְיָ. יִשָּׂא יְיָ. מְקוֹרָא מִתְּלַת שְׁמָהָן אִלֵּין, יו"ד ה"א וא"ו ה"א (ס"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י). קְדוּשָּׁה, אֶהְיֶ"ה אֲהֶיֶ"ה אֲהֶיֶ"ה, דְּמָקוֹרָא דִּילֵיהּ, יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. קִשּׁוּרָא דְּתַרְוַיְיהוּ, יְחוּד דְּתַרְוַיְיהוּ, אֲדֹנָ"י, דְּבֵיהּ א"י, דְּרָמִיזִין איהדונה"י (ס"א יאהדונהי ודא עמודא דאמצעיתא ושכינתא איהי יאהדונהי) (ס"א מקורא מג' שמהן אלין יו"ד ה"י וי"ו ה"י דרמיזין יאהדונהי ודא עמודא דאמצעיתא שכינתא איההדונה"י נ"א אידהונה"י) וּרְמִיזִין א"י רְבִיעָאָה, מִתְּרֵי שְׁמָהָן מְפָרְשָׁן, דְּרִשִׁימִין בְּהוֹן (ע"כ רעיא מהימנא) (תצא רע"ז ע"א כי ימצא איש נערה)

פרק יט

(במדבר ו׳:כ״ז) וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. מַהוּ וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יְתֵקְנוּ. כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר ד׳:י״ט) וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְאֶל מַשָּׂאוֹ. לְאַתְקָנָא בְּבִרְכָתְהוֹן כִּתְרִין דִּימִינָא לִימִינָא, וְכִתְרִין דְּשְׂמָאלָא לְשְׂמָאלָא, כַּדְּקָא חֲזֵי. דְּבַעְיָא דְּלָא יִטְעוּן בְּהוֹן, לְאַתְקָנָא כֻּלָּא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וְאִי יַעַבְדוּן הָכִי, מַה כְּתִיב. וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם. לְמַאן. לְאִינּוּן כַּהֲנֵי, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ט) וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ. וּכְתִיב (בראשית י״ב:ג׳) וַאֲבָרְכָה מְבָרַכֶיךָ. אִינּוּן מְבָרְכִין לְעַמָּא, וַאֲנָא אֲבָרֵךְ לְהוּ. וּלְפִיכָךְ כְּתִיב וְשָׂמוּ, וְלָא כְּתִיב יֹאמְרוּ, אוֹ יְזַכְּרוּ.

תָּאנָא, כָּל כֹּהֵן דְּלָא רַחֲמִין לֵיהּ עַמָּא, לָא יִפְרוֹס יְדוֹי. וְעוֹבָדָא הֲוָה בְּחַד כֹּהֵן דְּקָם וּפָרִיס יְדוֹי, וְעַד דְּלָא אַשְׁלִים, אִתְעֲבִיד תְּלָא דְּגַרְמֵי. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלָא בְּרִיךְ בַּחֲבִיבוּתָא. וְקָם אַחֵר וּפָרִיס יְדוֹי וּבָרִיךְ, וְאִתְתַּקַּן הַהוּא יוֹמָא. כָּל כֹּהֵן דְּהוּא לָא רָחִים לְעַמָּא, אוֹ עַמָּא לָא רַחֲמִין לֵיהּ, לָא יִפְרוֹס יְדוֹי לְבָרְכָא לְעַמָּא, דִּכְתִיב, (משלי כ״ב:ט׳) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ, אֶלָּא יְבָרֵךְ.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בְּהַהוּא רָשָׁע דִּבְלְעָם, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמְסַר לֵיהּ לְבָרְכָא לְיִשְׂרָאֵל, הֲוָה מַשְׁגַּח בְּעֵינָא בִּישָׁא, בְּגִין דְּלָא יִתְקַיְּים בִּרְכָתָא, וַהֲוָה תָּלֵי מִלּוֹי בְּהַהוּא עֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (במדבר כ״ד:ג׳) נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְּעוֹר. מַאי בְּנוֹ בְּעוֹר. מֵהַהוּא דְּהֲוָה סָאנֵי לְהוּ יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתוּם הָעָיִן, דְּסָתִים עֵינָא טָבָא מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן, וְלָא יִתְקַיְּים בִּרְכָתָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וּדַאי, דְּאִשְׁתְּכַח פְּקִיעָא (ס"א דאשתכחן פקיחא) דְּעֵינָא לְבָרְכָא, דִּכְתִיב, (דניאל ט) פְּקַח עֵינֶיךָ, בְּגִין לְבָרְכָא. וּבִרְכָתָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, הָכִי אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְקַח עֵינוֹי עֲלָךְ. וּבְהַהוּא רָשָׁע כְּתִיב, שְׁתוּם הָעָיִן. בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן עַל יְדוֹי. וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּגִין כָּךְ כַּהֲנָא דְּבָרִיךְ בְּעֵינָא טָבָא, בִּרְכָתֵיהּ אִתְקַיְּים. וּדְלָא מְבָרֵךְ בְּעֵינָא טָבָא, כְּתִיב, (משלי כ״ג:ו׳) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עָיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו, כְּלוֹמַר אַל תִּבְעוּ מִנַּיהּ בִּרְכָתָא כְּלָל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים כ״ג:ו׳) וְלֹא אָבָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמוֹעַ אֶל בִּלְעָם וְגוֹ'. לִשְׁמוֹעַ אֶל בִּלְעָם, אֶל בָּלָק מְבַּעֲי לֵיהּ, דְּהָא עָבִיד בָּלָק כֹּלָּא, מַהוּ אֶל בִּלְעָם. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהֲוָה סָתִים עֵינוֹי, בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל. תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבִלְעָם, רָשָׁע, אַתְּ סָתִים עֵינָךְ בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן בָּנַי. אֲנָא אַפְקַח עֵינָי, וְכָל מִלַּיִן דְּתֵימָא, אֱהֶפֹּךְ לְהוּ לְבִרְכָאן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיַּהֲפֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ וְגוֹ'.

וְעַל דָּא כְּתִיב, טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מַהוּ מִלַּחְמוֹ. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״א:כ״ב) לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וְגוֹ'. מַשְׁמַע דְּקָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים לֶחֶם אֱלֹהָיו נָפַק מִנֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. תַּנְיָא, כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעַלְאֵי לָא מִתְבָּרְכֵי אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

דְּתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַם שֶׁל מַעְלָה, עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַ ם שֶׁל מַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע י״א:ט׳) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בְּעִיר. כְּלוֹמַר, כָּל זְמָנָא דִּשְׁכִינְתָּא הָכָא בְּגָלוּתָא, שְׁמָא דִּלְעֵילָּא לָא אִשְׁתְּלִים. וְכָל תִּקּוּנִין לָא אִתְּקָנוּ, כִּבְיָכוֹל אִשְׁתְּאַר שְׁמָא קַדִּישָׁא חַסְרָא.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָזִיל לְלוּד, פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי זֵירָא בַּר רַב, אָמַר לֵיהּ הָא חֲמֵינָא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, וּמַאן דְּחָמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, בָּעֵי לְמֵיזַל וּלְרַהֲטָא בַּתְרָאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (הושע ו׳:ג׳) וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה׳. וּכְתִיב (ישעיהו ב׳:ג׳) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ וְגוֹ׳. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְגוֹ׳. וַאֲנָא בָּעֵינָא לְמֵהַךְ בָּתְרָךְ, וּלְמֵילַף מֵאִינּוּן מִלֵּי מְעַלְּיָיתָא, דְּאַתּוּן טַעֲמִין כָּל יוֹמָא, מֵאַדְרָא קַדִּישָׁא.

פרק כ

מַאי דִּכְתִיב, (בראשית ט״ו:ו׳) וְהֶאֱמִין בַּייְ וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲשָׁבָהּ לְאַבְרָהָם, אוֹ אַבְרָהָם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וַאֲנָא שְׁמַעְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲשָׁבָהּ לְאַבְרָהָם, וְלָא אִתְיְשְׁבָא בְּלִבָּאי. אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹקִימְנָא, וְלָאו הָכִי הֲוֵי. תָּא חֲזֵי, וַיַּחְשְׁבֶהָ, וַיַּחְשׁוֹב לוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיַּחְשְׁבֶהָ, אַבְרָהָם וּדְאִי חֲשָׁבָהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּתַנְיָא, כְּתִיב (בראשית ט״ו:ה׳) וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, צֵא מֵאַצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ, לְאוֹ הַהוּא אוֹרְחָא לְמִנְדַּע שְׁמִי, אַת חָמֵי, וַאֲנָא חֲמֵינָא, אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, אַבְרָהָם מוֹלִיד. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִשְׁתְּדָלוּ בְּאָרְחָא אַחֲרָא, כ״ה יִהְיֶה זַרְעֶךָ. מַאי כ״ה. הִיא כְּתָרָא עֲשִׂירָאָה קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא, לְמִנְדַּע שְׁמֵיהּ, וְהִיא כְּתָרָא דְּדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ.

וְתָאנָא, כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ מַמָּשׁ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא חַדֵּי אַבְרָהָם, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע שְׁמֵיהּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, מִשּׁוּם דְּאִתְבְּשַׂר בְּכ״ה, וְאַף עַל גַּב דְּדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ, חֲשָׁבָהּ אַבְרָהָם לְהַהוּא כְּתָרָא, אַף עַל גַּב דְּהִיא דִּינָא, כְּאִלּוּ הִיא רַחֲמֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיַּחְשְׁבֶהָ. מַאי וַיַּחְשְׁבֶהָ. לְהַהוּא כְּתָרָא. צְדָקָה רַחֲמֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כ״ה כְּתָרָא עֲשִׂירָאָה הִיא, וְאִתְקְרֵי צֶדֶ"ק, וְדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ, וְאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְּיָדַע דְּדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ מֵהַאי צֶדֶק. הוּא חֲשָׁבָהּ צְדָקָה, דְּדִינִין לָא מִתְעָרִין מִנָּהּ, בְּגִין דְּהוּא רַחֲמֵי.

פרק כא

תּוּ אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:א׳) וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברי הימים א כ״ט:י״א) כִּי כָל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ, דִּבְגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרֵךְ הַאי כ״ה עַל יְדָא דְּכַהֲנָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְיִשְׁתְּכַח בִּרְכָתָא בְּכֹלָּא וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי (ס״א כתיב) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קל״ד:ג׳) יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וְגוֹ׳. (תהילים קל״ה:כ״א) בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַ ם.

פרק כב

(במדבר ז׳:א׳) וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה וְגוֹ׳. תָּנָא רִבִּי יוֹסֵי, בְּיוֹם שֶׁנִּכְנְסָה כַּלָּה לַחוּפָּה. בְּמַאי אוֹקִימְנָא בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה. אֶלָּא מִלְּמַד, דְּעַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה נִכְנְסָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְכִי עַד הַשְׁתָּא אִתְעַכְּבַת דְּלָא עַיְּילַת לְדוּכְתָּהּ, וְהָכְתִיב (שמות מ׳:ל״ה) וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ׳. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה.

וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת שֶׁל מֹשֶׁה וַדַּאי. דְּתָנֵינָן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִיב, (תהילים ס״ח:י״ט) עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי וְגוֹ׳. אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (שמות ג׳:ה׳) שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, אִזְדְּעָזַע הָהָר, אָמַר מִיכָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם תִּבְעֵי לְסִתּוֹר אָדָם. וְהָא כְּתִיב (בראשית ה׳:ב׳) זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, וְלֵית בְּרָכָתָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא בְּמַאן דְּאִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ לְאִתְפָּרְשָׁא מְאִתְּתֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ הָא קַיֵּים מֹשֶׁה פִּרְיָה וּרְבִיָּה, הַשְׁתָּא אֲנָא בָּעֵינָא דְּיִתְנְסַב בִּשְׁכִינְתָּא, וּבְגִינֵיהּ יֵחוּת שְׁכִינְתָּא לְדַיְּירָא עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי. וּמַאי שֶׁבִי. שְׁכִינְתָּא דְּאִתְנְסִיבַת עִמָּךְ. לְקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם. בְּאָדָם לָא כְּתִיב, אֶלָּא בָּאָדָם הַיְדוּעַ לְמַעְלָה. וּבְיוֹמָא דְּנַחְתַּת שְׁכִינְתָּא, הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְנַסְּבָא בְּמֹשֶׁה נַחְתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת מֹשֶׁה מַמָּשׁ.

וּבִיהוֹשֻׁעַ דְּאַנְפּוֹי כְּאַנְפֵּי סִיהֲרָא כְּתִיב, (יהושע ה) שַׁל נַעֲלֶךָ, דְּלָא אִתְפְּרַשׁ אֶלָּא בְּזִמְנִין יְדִיעָן, דְּהָא לָא אִתְנְסִיבַת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא כָּל כַּךְ, וְלָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב (יהושע ה׳:י״ד) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו אַרְצָה. אֲבָל הָכָא כַּלַּת מֹשֶׁה וַדַּאי. מַתָּנוֹת בָּאָדָם, מַתְּנַת כְּתִיב, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּמָארֵיהּ בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, עַל כָּל שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא.

פרק כג

(במדבר ז׳:י״א) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם. מַהוּ לַיּוֹם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יוֹמִין דְּלֵעֵילָּא, דְּאִתְחַנָּכוּ לְאִתְבָּרְכָא, בְּאִינּוּן תְּרֵיסָר תְּחוּמִין, דְּמִתְפָּרְשָׁא, וְכָל חַד אִתְתַּקַּן וְאִתְחַנָּךְ בְּבִרְכָתָא עַל יְדוֹי דְּאִלֵּין דְּלְתַתָּא. תָּאנָא, כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּגִין מַדְבְּחָא דְּלְעֵילָּא, וַאֲפִילּוּ תַּתָּאָה וַאֲפִילּוּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מִתְבָּרְכָן.

דְּתַנְיָא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא לָא אַקְרִיבוּ אִלֵּין תְּרֵיסָר נְשִׂיאִין, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם קַמֵּי תְּרֵיסָר נְשִׂיאֵי יִשְׂמָעֵאל, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ה:ט״ז) שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים לְאוּמוֹתָם. מִדְּאַקְרִיבוּ אִלֵּין דְּיִשְׂרָאֵל, נָסִיבוּ שׁוּלְטָנוּתָא דְּכֻלְּהוּ, בְּגִין כָּךְ נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם.

וְכָל מַה דְּאַקְרִיבוּ, כְּגַוְונָא דְּלְעֵילָּא אַקְרִיבוּ, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוֹן. אֵילִם שִׁשִּׁים, עַתּוּדִים שִׁשִּׁים, כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ז׳) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ, דְּבִסְטַר גְּבוּרָה. כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב וְגוֹ׳, וְהָא אִתְּמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַרִיק

עָלַיְיהוּ בִּרְכָאן, וְצַיְית צְלוֹתְהוֹן, וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ק״ב:י״ח) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

האדרא רבא

פרק א

(אמר אברהם המגיה להסיר מכשול מדרך המעיינים אשר לא הופיע עליהם עדין אור בקבלה השומע ישמע והמבין יבין כי כל המלות אשר הביא האלהי רשב"י בזה הספר הקדוש כגון מצחא דגולגלתא, שערי דרישא, חללי דמוחא, חוטמא דעתיקא, אודנין, ידין, ורגלין וזולתם מהכלים הגשמיים ותארים אחרים שתאר בהם ה' ית' ובפרט באדרא קדישא רבא ובאדרא קדישא זוטא כי באלו השני מקומות רבו התארים הללו, הלא המה מורים מדות וספירות וענינים פנמיים שכליים וכל האברים שבנו החכמים הללו הם לדמיון וסימנים לדברים סתומים ונעלמים לא לשום דבר גשמי וחמרי חלילה וחס כי אין דמיון בינו ית' ובינינו בשום צד מהצדדים וכל שכן מצד העצם והתבנית ה' יצילנו משגיאות. אכי"ר.)

האדרא רבא קדישא תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, עַד אֵימַת נֵיתִיב בְּקַיְימָא דְּחַד סַמְכָא. כְּתִיב (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ. יוֹמִין זְעִירִין, וּמָארֵי דְּחוֹבָא דָּחִיק. כָּרוֹזָא קָארֵי כָּל יוֹמָא, וּמְחַצְּדֵי חַקְלָא זְעִירִין אִינּוּן. וְאִינְהוּ בְּשׁוּלֵי (נ"א בשורי) כַּרְמָא. לָא אַשְׁגְּחָן, וְלָא יַדְעִין, לְאָן אֲתָר אָזְלִין כְּמָה דְּיָאוּת.

אִתְכָּנְשׁוּ חַבְרַיָּיא לְבֵי אִדָּרָא, מְלוּבָּשִׁין שַׂרְיָין סַיְיפֵי וְרוּמְחֵי בִּידֵיכוֹן, אִזְדָּרְזוּ בְּתִקּוּנֵיכוֹן. בְּעֵיטָא, בְּחָכְמְתָא. בְּסוּכְלְתָנוּ. בְּדַעְתָּא. בְּחֵיזוּ. בְּיַדִּין. בְּרַגְלִין (נ"א בחילא דידין ורגלין). אַמְלִכוּ עֲלֵיכוֹן לְמַאן (ס"א למלכא) דִּבְרִשׁוּתֵיהּ חַיֵּי וּמוֹתָא. לְמַגְזַר מִלִּין דְּקִשׁוֹט. מִלִּין דְּקִדּוּשֵׁי עֶלְיוֹנִין צַיְיתֵי לְהוּ, וַחֲדָאן לְמִשְׁמַע לְהוּ, וּלְמִנְדַּע לְהוּ.

יָתִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכָה, וְאָמַר וַוי אִי גָּלֵינָא, וַוי אִי לָא גָּלֵינָא. חַבְרַיָּיא דְּהֲווֹ תַּמָּן אִשְׁתִּיקוּ. קָם רַבִּי אַבָּא וְאָמַר לֵיהּ, אִי נֵיחָא קַמֵּיהּ דְּמָר לְגַלָּאָה, הָא כְּתִיב (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו, וְהָא חַבְרַיָּיא אִלֵּין דַּחֲלִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן, וּכְבַר עָאלוּ בְּאַדְרָא דְּבֵי מַשְׁכְּנָא, מִנְּהוֹן עָאלוּ, מִנְּהוֹן נַפְקוּ.

תָּאנָא, אִתְמָנוּ חַבְרַיָּיא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאִשְׁתְּכָחוּ, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. וְרַבִּי אַבָּא. וְרַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יַעֲקֹב. וְרַבִּי יִצְחָק. וְרַבִּי חִזְקִיָּה בַּר רַב. וּרְבִּי חִיָּיא. וְרַבִּי יוֹסֵי. וְרַבִּי יֵיסָא. יְדִין יָהֲבוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָצְבָּעָן זְקִפוּ לְעֵילָּא. וְעָאלוּ בְּחַקְלָא בֵּינֵי אִילָנֵי וְיָתְבוּ. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, יָתִיב בְּגַוַּויְיהוּ וְאָמַר, כָּל חַד יְשַׁוִּי יְדוֹי בְּתוּקְפֵּיהּ. שַׁוּוּ יְדֵיְיהוּ, וְנָסִיב לוֹן פָּתַח וְאָמַר (דברים כ״ז:ט״ו) אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ (ס"א כל העם) כֻּלָּם וְאָמְרוּ אָמֵן.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים קי״ט:קכ״ו) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ, אֲמַאי עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ. מִשּׁוּם דְּהֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ. מַאי הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ, תּוֹרָה דִּלְעֵילָּא. דְּאִיהִי מִתְבַּטְּלָא אִי לָא יִתְעֲבִיד בְּתִקּוּנוֹי (ס"א שמא) דָּא. וּלְעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר. כְּתִיב (דברים ל״ג:כ״ט) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ. וּכְתִיב, (שמות ט״ו:י״א) מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים יְיָ.

קָרָא לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אוֹתְבֵיהּ קַמֵּיהּ, וּלְרִבִּי אַבָּא מִסְטָרָא אַחֲרָא, וְאָמַר אֲנָן כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. עַד הַשְׁתָּא אִתְתְּקָנוּ קַיְימִין. אִשְׁתִּיקוּ, שַׁמְעֵי קָלָא, וְאַרְכּוּבָתָן דָּא לְדָא נַקְשָׁן. מַאי קָלָא. קָלָא דִּכְנוּפְיָיא עִלָּאָה דְּמִתְכַּנְּפֵי.

חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (חבקוק ג׳:ב׳) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. (אמר) (קל"ח ע"ב) הָתָם יֵאוֹת הֲוָה לְמֶהֱוֵי דְּחִיל. אֲנָן בַּחֲבִיבוּתָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, דִּכְתִיב, (דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וּכְתִיב (דברים ז׳:ח׳) מֵאַהֲבַת יְיָ אֶתְכֶם, וּכְתִיב (מלאכי א׳:ב׳) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם וְגוֹ'.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי י״א:י״ג) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. הוֹלֵךְ רָכִיל, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, (כיון דאתמר רכיל אמאי הולך) אִישׁ רָכִיל מְבַעֵי לֵיהּ לְמֵימַר, מַאן הוֹלֵךְ. אֶלָּא מַאן דְּלָא אִתְיְישָׁב בְּרוּחֵיהּ, וְלָא הֲוֵי מְהֵימָנָא, הַהוּא מִלָּה דְּשָׁמַע, אָזִיל בְּגַוְוהּ כְּחִיזָרָא בְּמַיָּא, עַד דְּרָמֵי לֵיהּ לְבַר. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֵית רוּחֵיהּ רוּחָא דְּקִיּוּמָא. אֲבָל מַאן דְּרוּחֵיהּ רוּחָא דְּקִיּוּמָא, בֵּיהּ כְּתִיב, וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. וְנֶאֱמַן רוּחַ, קִיּוּמָא דְּרוּחָא. (כמו (ישעיהו כ״ב:כ״ג) ותקעתיו יתד במקום נאמן) בְּרוּחָא תַּלְיָיא (נ"א ברזא) מִלְּתָא. וּכְתִיב, (קהלת ה׳:ה׳) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ.

וְלֵית עִלָּמָא מִתְקַיְימָא אֶלָּא בְּרָזָא. וְכִי אִי (קל"ח ע"א) בְּמִלֵּי עִלָּמָא אִצְטְרִיךְ רָזָא. בְּמִלִּין רָזִין דְּרָזַיָּיא דְּעַתִּיק יוֹמִין, דְּלָא אִתְמַסְרָאן אֶפִילּוּ לְמַלְאָכִין עִלָּאִין עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְשָׁמַיָּא לָא אִימָא דְּיֵצִיתוּן (ס"א דיציתן), לְאַרְעָא לָא אֵימָא דְּתִשְׁתַּמַּע, דְּהָא אֲנָן קִיּוּמֵי עִלְמִין. תָּנָא רָזִין דְּרָזִין, כַּד פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרָזֵי דְּרָזִין, אִזְדַּעְזַע אַתְרָא, וַחֲבֵרִין אִתְחַלְחָלוּ.

פרק ב

גַּלֵּי בְּרָזָא וּפָתַח וְאָמַר, כְּתִיב (בראשית ל״ו:ל״א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ וְגוֹ'. זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִתְגְּלֵי לְכוֹן רָזֵי דְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִתְגַּלְיָין לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, מַאן יַשְׁגִּיחַ בְּהַאי, וּמַאן יִזְכֶּה בְּהַאי, דְּהוּא סָהֲדוּתָא עַל מְהֵימְנוּתָא (דמהימנותא) דְּכוֹלָּא (ק"ל ע"ב, קכ"ט ע"א, קל"ו ע"א). (דנהיר למאתאן ושבעין עלמין ומניה נהיר אורייתא דנהירין ביה צדיקייא לעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב (משלי ד׳:י״ח) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. מן ההוא ארחא מתפרשן לשית מאה ותליסר אורחיה דפליג בזעיר אנפין דכתיב (תהילים כ״ה:י׳) כל ארחות יי חסד

ואמת לנוצרי בריתו וגו') צְלוֹתָא בָּרַעֲוָא יְהֵא, דְּלָא יִתְחֲשַׁב לְחוֹבָא לְגַלָּאָה דָּא. וּמַה יֵימְרוּן חַבְרַיָּיא, דְּהַאי קְרָא קַשְׁיָא הוּא, דְּהָא לָא הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב הָכִי, דְּהָא חֲזִינָן כַּמָּה מִלָּכִים הֲווֹ, עַד דְּלָא יֵיתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַד לָא יְהֵי מַלְכָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַה אִתְחֲזֵי הָכָא, וּבְדָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא. אֶלָּא רָזָא דְּרָזִין הוּא, דְּלָא יַכְלִין בְּנֵי נָשָׁא לְמִנְדַּע וּלְאִשְׁתְּמוֹדָע וּלְמִרְחַשׁ בְּדַעֲתַיְיהוּ בְּהַאי.

תָּאנָא, (קל"ד, קמ"ב ע"א) עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, טְמִירָא דְּטְמִירִין, עַד לָא זַמִּין תִּקוּנוֹי (דמלכא), וְעִטּוּרֵי עִטּוּרִין, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא לָא הֲוָה. וַהֲוָה מַגְלִיף וּמְשַׁעֵר בֵּיהּ. וּפָרִיס קַמֵּיהּ חַד פַּרְסָא, וּבָה גְּלִיף וְשִׁיעֵר מַלְכִּין.

וְתִקּוּנוֹי לָא אִתְקְיָימוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. מַלְכָּא קַדְמָאָה, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קַדְמָאָה. וְכֻלְּהוּ דְּגְלִיפוּ (ולא אתקיימו) בִּשְׁמָהָן אִתְקְרוּן. וְלָא אִתְקְיָימוּ, עַד דְּאָנַח לְהוּ, וַאֲצָנַע לְהוּ, וּלְבָתַר זִמְנָא הוּא אִסְתְּלַק (נ"א הוה מסתכל) בְּהַהוּא פַּרְסָא, וְאִתְתַּקַּן בְּתִקּוּנוֹי.

וְתָאנָא, כַּד סָלִיק בִּרְעוּתָא, לְמִבְרֵי אוֹרַיְיתָא טְמִירָא תְּרֵי אַלְפֵּי שְׁנִין, וְאַפְקָה, מִיַּד אָמְרָה קַמֵּיהּ, מַאן דְּבָעֵי לְאַתְקָנָא וּלְמֶעְבַּד (קל"ה ע"א), יְתַקַּן בְּקַדְמִיתָא תִּקּוּנוֹי.

פרק ג

תָּאנָא בְּצַנִּיעוּתָא דְּסִפְרָא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, סְתִירָא דְּסִתְרִין טְמִיר דְּטְמִירִין, אִתְתַּקַּן וְאִזְדַּמַּן, (כלומר אשתכח, ולא אשכח ממש, אבל אתתקן ולא דידע ליה משום דהוה עתיק דעתיקין) (אבל בתיקוני ידיע) כְּחַד סָבָא דְּסָבִין, עַתִּיק מֵעַתִּיקִין, טָמִיר מִטְּמִירִין, וּבְתִיקוּנוֹי יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ. מָארֵי דְּחִוָּור כְּסוּ (ס"א בסומק), וְחֵיזוּ בּוּסְיָטָא (ס"א בוצינא) דְּאַנְפּוֹי (נ"א באנפוי), יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא דְּשֵׁבִיבִין, לְאַכְפְּיָיא לוֹן.

אַרְבַּע מְאָה אַלְפֵּי עָלְמִין, אִתְפְּשָׁט חִוָּורָא דְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישׁוֹי. וּמִנְּהִירוּ דְּהַאי חִיוָּורָא, יַרְתֵּי צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, ד' מְאָה עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ג:ט"ז) אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עוֹבֵר לַסּוֹחֵר.

פרק ד

בְּגוּלְגַּלְתָּא, (בכל יומא) יַתְבִין תְּלֵיסַר (ס"א תריסר) אַלְפֵּי רִבּוֹא עָלְמִין, דְּנַטְלִין עֲלוֹי רַגְלִין, וְסַמְכִין עֲלוֹי. וּמַהַאי גּוּלְגַּלְתָּא נָטִיף טַלָּא, לְהַהוּא דְּלָבַר, וּמַלְיָיא לְרֵישֵׁיהּ בְּכָל יוֹמָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ה':ב') שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל.

וּמֵהַהוּא טַלָּא דְּאַנְעַר מֵרֵישֵׁיהּ, הַהוּא דְּאִיהוּ לְבַר, יִתְעָרוּן מַתַּיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דִּכְתִיב (שראשי נמלא טל, מלאתי טל לא כתיב, אלא נמלא) דִּכְתִיב (ישעיהו כ"ו:י"ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ, אוֹרוֹת נְהוֹרָא דְּחִוָּורְתָּא דְּעַתִּיקָא. וּמֵהַהוּא טַלָּא, מִתְקַיְּימִין קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין.

וְהוּא (רצ"ב) מָנָא דְּטַחְנֵי לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְנָטִיף הַהוּא טַלָּא לְחַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:י"ד) וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל וְהִנֵּה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק מְחוּסְפָּס. וְחֵיזוּ הַהוּא טַלָּא חִוָּור. כְּהַאי גַּוְונָא דְּאַבְנִין (מ"ט) דִּבְדוֹלְחָא, דְּאִתְחֲזָיָיא כָּל גַּוְונִין בְּגַוָּוהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר י"א:ז') וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹולַח.

הַאי גּוּלְגַּלְתָּא. חִוָּורָא דִּילֵיהּ, אַנְהִיר לְתַלְיסַר (רפ"ח) עִיבָר גְּלִיפִין בְּסַחֲרָנוֹי. לְאַרְבַּע עִיבָר בְּסִטְרָא חַד, וּלְאַרְבַּע עִיבָר בְּסִטְרָא דְּא, בְּסִטְרָא דְּאַנְפּוֹי. וּלְאַרְבַּע עִיבָר בְּסִטְרָא דָּא, לְסִטְרָא דְּאָחוֹרָא. וְחַד לְעֵילָּא דְּגוּלְגַּלְתָּא. (כלומר לסטרא דלעילא).

וּמֵהַאי אִתְפְּשָׁט אוֹרְכָא דְּאַנְפּוֹי, לְתַלַת מְאָה וְשִׁבְעִין רִבּוֹא עָלְמִין. וְהַהוּא אִתְקְרֵי אֶרֶךְ אַפַּיִם. (כלומר אורכא דאנפין) וְהַאי עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין אִתְקְרֵי אֲרִיכָא דְּאַנְפִּין. וְהַהוּא דִּלְבַר אִתְקְרֵי זְעֵיר אַנְפִּין. לָקֳבְלֵיהּ דְּעַתִּיקָא סָבָא, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים דְּקָדָשַׁיָּא. וּזְעֵיר אַנְפִּין (קל"ה ע"ב) כַּד אִסְתַּכַּל לְהַאי, כֻּלָּא (ס"א טלא) דִּלְתַתָּא אִתְתְּקַן, וְאַנְפּוֹי מִתְפַּשְׁטִין וַאֲרִיכִין בְּהַהוּא זִמְנָא, אֲבָל לָא כָּל שַׁעֲתָא כְּמָה דְּעַתִּיקָא.

וּמֵהַאי גּוּלְגַּלְתָּא, נָפִיק חַד עִיבָר חִיוָּר לְגוּלְגַּלְתָּא דְּזְעֵיר אַנְפִּין, לְתַקָּנָא רֵישֵׁיהּ. וּמֵהַאי לִשְׁאַר גּוּלְגַּלְתִּין דִּלְתַתָּא, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכָל גּוּלְגַּלְתָּא יָהֲבִין אֲגַר חִיוָּרְתָּא (ס"א אוראותא) לְעַתִּיק יוֹמִין. כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא תְּחוֹת שַׁרְבִיטָא. וְלָקֵבִיל דָּא, (קל"ו) בֶּקַע לַגּוּלְגֹּולֶת לְתַתָּא, כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא.

פרק ה

בְּחַלְּקָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, קְרוּמָא דַּאֲוִירָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה סְתִימָה דְּלָא פָּסַק. וְהַאי לָא שְׁכִיחַ (קכ"ט), וְלָא אִתְפְּתַח. וְהַאי קְרוּמָא אִתְחַפְּיָיא עַל מוֹחָא דְּאִיהוּ חָכְמְתָא סְתִימָאָה. וּבְגִינֵי כַּךְ אִתְכַּסְיָא (ס"א ובגין דאתכסיא) הַאי חָכְמְתָא בְּהַהוּא קְרוּמָא, דְּלָא אִתְפַּתְּחָא. (ס"א בגין דא אקרי חכמתא סתימאה).

וְהַאי מוֹחָא, דְּאִיהוּ הַאי חָכְמְתָא סְתִימָאָה. שָׁקִיט וְאִשְׁתְּכִיךְ בְּאַתְרֵיהּ, כַּחֲמָר טַב עַל דּוּרְדְּיֵיהּ, וְהַיְינוּ דְּאָמְרֵי סָבָא דַּעְתּוֹי סָתִים, וּמוֹחֵיהּ סָתִים וְשָׁכִיךְ.

וְהַאי קְרוּמָא אִתְפְּסָק מִזְּעֵיר אַפִּין, וּבְגִינֵי כַּךְ מוֹחֵיהּ אִתְפְּשַׁט וְנָפִיק לִתְלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּקְרוּמָא אִתְפְּסָק, דְּלָא מְחַפְּיָא עַל מוֹחָא. (ועל כל פנים קרומא פסיק לתתא) וְהַיְינוּ דְּתָנֵינָן בְּרֵישׁוּמֵי אַתְוָון, תְּי"ו רָשִׁים רֵישׁוּמָא לְעַתִּיק יוֹמִין דְּלֵית דְּכָוותֵיהּ. (דביה תליא תמים דעות שלים מכל סטרוי וסתים ושכיך ושקיט כחמר טב על דורדייה)

פרק ו

תְּאַנָא, בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא, תַּלְיָין אֶלֶף אַלְפִין רִבּוֹא, וְשִׁבְעָת אַלְפִין, וַחֲמֵשׁ מְאָה קוֹצֵי דְּשַׂעְרֵי, חִוָּור וְנָקִי, כְּהַאי עַמְרָא כַּד אִיהוּ נָקִי, דְּלָא אִסְתְּבַךְ דָּא בְּדָא. דְּלָא לְאַחֲזָאָה עָרְבּוּבְיָה בְּתִקּוּנוֹי. אֶלָּא כֻּלָּא עַל בּוּרְיֵיהּ, דְּלָא נָפִיק נִימָא מִנִּימָא, וְשַׂעֲרָא מִשַּׂעֲרָא.

וְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, אִית בֵּיהּ אַרְבַּע מְאָה וְעֶשֶׂר נִימֵי דְּשַׂעְרֵי, כְּחוּשְׁבַּן קָדוֹ"שׁ. וְכָל נִימָא וְנִימָא לְהֵיט בְּאַרְבַּע מְאָה וְעֶשֶׂר עָלְמִין. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא סָתִים וְגָנִיז, וְלֵית דְּיֵדָע לוֹן, בַּר אִיהוּ. וְלָהֵיט לְשֶׁבַע (ס"א לארבע) מְאָה וְעֶשֶׂר עִיבָר.

וּבְכָל נִימָא וְנִימָא, אִית מַבּוּעָ דְּנָפֵק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, (דברתר כותלא) וְנָהִיר וְנָגִיד בְּהַהוּא נִימָא, לְנִימִין דִּזְעֵיר אַנְפִּין. וּמֵהַאי מִתְקַן (ס"א מתזן) מוֹחֵיהּ. וּכְדֵין, נָגִיד הַהוּא מוֹחָא, לְתִלְתִּין וּתְרִין שְׁבִילִין.

וְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא מִתְלַהֲטָן, וְתַלְיָין. מִתְתַּקְנָן בְּתִקּוּנָא יָאֶה, בְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא. מְחַפְּיָין עַל גּוּלְגַּלְתָּא. מִתְתַּקְנֵי קוֹצֵי דְּנִימִין, מֵהַאי סְטָרָא, וּמֵהַאי סְטָרָא, עַל גּוּלְגַּלְתָּא. וְתָאנָא, כָּל נִימָא וְנִימָא, אִקְרֵי (ס"א איהי) מְשִׁיכָא מִמַּבּוּעַ (ס"א ממבועין) (ס"א ואינון מבועין) סְתִימִין, דְּנָפְקִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה.

וְתָאנָא, מִשַּׁעְרוֹי דִּבַּר נָשׁ, אִשְׁתְּמוֹדַע מַאי הוּא, אִי דִּינָא אִי רַחֲמֵי. מִכַּד עַבְרִין עֲלוֹי אַרְבְּעִין שְׁנִין. וַאֲפִילּוּ כַּד אִיהוּ עוּלָם, בְּשַׂעֲרֵיהּ בְּתִיקוּנֵיהּ (ס"א בדיוקניה) (ס"א בדיקניה) וּבְגַבְיֵנִי עֵינוֹי.

קוֹצִין דְּשַׂעֲרֵי, תַּלְיָין בְּתִקּוּנֵי נָקֵיי כַּעֲמַר נָקֵא עַד כַּתְפּוֹי. עַד כַּתְפּוֹי סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא עַד רֵישֵׁי דְּכַתְפּוֹי, דְּלָא אִתְחֲזֵי קוּדְלָא. מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״ז) כִּי פָנוּ אֵלַי עוֹרֶף וְלֹא פָּנִים. וְשַׂעֲרָא סָלִיק אֲבַתְרוֹי דְּאוּדְנִין, דְּלָא לְחַפְיָיא עֲלוֹי, דִּכְתִיב לִהְיוֹת אָזְנֶיךָ פְּקוּחוֹת. שַׂעֲרָא דְּנָפִיק מִבָּתַר אוּדְנוֹי, כּוּלֵיהּ בְּשִׁקּוּלָא. לָא נָפִיק דָּא מִן דָּא, תִּקּוּנָא שְׁלִים. תִּקּוּנָא יָאֶה. תִּקּוּנָא שַׁפִּירָא. תָּאִיב לְמֵחמֵי. תִּיאוּבְתָּא וְחֶדְוָותָא דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן בִּזְעֵיר אַפִּין, לְמֵחֱמֵי וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּתִקּוּנוֹי. דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא.

י"ג נִימִין דְּשַׂעְרִין, קַיְימֵי מֵהַאי סְטָרָא, וּמֵהַאי סְטָרָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, לְקֵבֵיל אַנְפּוֹי. וּבְאִינּוּן שַׂרְיָין שַׂעֲרֵי לְאִתְפַּלְגָא. לֵית שְׁמָאלָא בְּהַאי עַתִּיקָא סְתִימָאָה, כֹּלָּא יְמִינָא. אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי. סְתִים וְלָא סְתִים. וְהַאי בְּתִקּוּנֵיהּ, כָּל שֶׁכָּן בֵּיהּ. (שמות פ"ד ע"ב).

וְעַל הַאי, תָּאִיבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצָרְפָא בְּלִבְּהוֹן, דִּכְתִיב, (שמות י״ז:ז׳) הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן. בֵּין זְעֵיר אַנְפִּין דְּאִקְרֵי יְיָ, וּבֵין אָרִיךְ אַנְפִּין דְּאִקְרֵי אַי"ן. אֲמַאי אִתְעֲנָשׁוּ. מִשּׁוּם דְּלָא עַבְדוּ בַּחֲבִיבוּתָא, אֶלָּא בְּנִסְיוֹנָא. דִּכְתִיב, (שמות י״ז:ז׳) וְעַל נַסּוֹתָם אֶת יְיָ לֵאמֹר הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן.

בְּפַלְגוּתָא דְּשַׁעֲרֵי, אָזִיל חַד אַרְחָא דְּנָהִיר לְמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין. וּמִנֵּיהּ נָהִיר אָרְחָא דְּזִעֲיר אַנְפִּין, דְּנָהִירִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. וּמִן הַהוּא אָרְחָא אִתְפָּרְשָׁא לְשִׁית מֵאָה וּתְלֵיסָר אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּפָלִיג בִּזְעֵיר אַפִּין. דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהילים כ״ה:י׳) כָּל אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת וְגוֹ'.

פרק ז

מִצְחָא דְּגַלְגַּלְתָּא רַעֲוָא דְרַעֲוִין, רְעוּתָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין לְקַבְּלֵי הַהוּא רְעוּתָא (נ"א מצחא דגולגלתא, רצון אקרי. דהא רעוא דרעוין אתגלי בההוא מצחא לקבל דא לתתא. כתיב) דִּכְתִיב (שמות כ״ח:ל״ח) וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן וְגוֹ' וַהֲהוּא מִצְחָא דְּאִקְרֵי רָצוֹן, הוּא גִּלּוּיָיא דְּכָל רֵישָׁא וְגוּלְגַּלְתָּא, דְּמִתְכַּסְיָיא בְּאַרְבַּע מְאָה וְעֶשְׂרִין (נ"א ועשר) עָלְמִין.

וְכַד אִתְגַּלְיָא, אִתְקַבְּלָא צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. אֵימָתַי אִתְגַּלְיָא. שָׁתִיק רַבִּי שִׁמְעוֹן. שָׁאַל תְּנָיְינוּת אֵימָתַי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֵימָתַי אִתְגַּלְיָא. אָמַר לֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא (רפ"ח) דְּמִנְחָה דְּשַׁבְּתָא. אָמַר לֵיהּ מַאי טַעְמָא. אָמַר לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּהַהִיא שַׁעֲתָא בְּיוֹמֵי דְּחוֹל, תַּלְיָא דִּינָא לְתַתָּא בְּזִעֵיר אַפִּין. וּבְשַׁבְּתָא אִתְגַּלְיָא מִצְחָא דְּאִתְקְרֵי רָצוֹן. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּכִיךְ רוּגְזָא. וְאִשְׁתְּכַח רַעֲוָא, וּמִתְקַבְּלָא צְלוֹתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ס״ט:י״ד) וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן. וְעֵת רָצוֹן מַעֲתִיק יוֹמִין, לְגַלָּאָה מִצְחָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְתַּקַּן הַאי קְרָא, לְמֵימְרֵיהּ בְּצָלוֹתָא דְּמִנְחָה בְּשַׁבְּתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, בְּרִיךְ בְּרִי לְעַתִּיק יוֹמִין, רַעֲוָא דְּמִצְחָא תִּשְׁכַּח בְּשַׁעֲתָא דְּתִצְטָרִיךְ לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשָׁאר (ס"א בשעתא) דִּילְתָתָא, כַּד אִתְגְּלֵי מִצְחָא אִשְׁתְּכַח חוּצְפָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תא חזי בשאר דלתתא כד אתגלי מצחא דינא אתער ואשתכח ואתעביד מצחא דאשגחותא לחייבי עלמא לאינון דלא מתכספי בעובדייהו כמה דאת אמר) (ירמיהו ג׳:ג׳) וּמֵצַח (קל"ו) אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנְתְּ הִכָּלֵם. וְהָכָא כַּד אִתְגְּלֵי מִצְחָא, תִּיּוּבְתָּא (ס"א חביבותא) וְרַעֲוָא שְׁלִים אִשְׁתְּכַח, וְכָל רוּגְזִין אִשְׁתְּכְכוּ וּמִתְכַּפְיָין קַמֵּיהּ.

מֵהַאי מִצְחָא (ס"א דלתתא), נַהֲרִין אַרְבַּע מְאָה בָּתֵּי דִּינִין. כַּד אִתְגַּלְיָא הַאי עֵת רָצוֹן, כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְכִין קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ז׳:י׳) דִּינָא יְתִיב. (כלומר יתיב באתריה ודינא לא אתעביד) וְתָאנָא, שַׁעֲרָא לָא קָאִים בְּהַאי אֲתָר, מִשּׁוּם דְּמִתְגַּלְיָיא, וְלָא אִתְכַּסְיָיא. אִתְגַּלְיָא, דְּיִסְתַּכְּלוּן מָארֵי דְּדִינָא, וְיִשְׁתַּכְּכוּן. וְלָא אִתְעֲבִידוּ.

תָּאנָא, הַאי מִצְחָא אִתְפְּשָׁט בְּמָאתָן וְשִׁבְעִין אַלְפִּין נְהִירִין בּוּצִינִין (ס"א דנהרין) מֵעֲדֶן עִלָּאָה. דְּתַנְיָא, אִית עֵדֶן דְּנָהִיר לְעֵדֶן. עֵדֶן עִלָּאָה לָא אִתְגַּלְיָיא, וְהוּא סָתִים בִּסְתִימָא וְלָא

מִתְפָּרְשָׁא לְאָרְחִין כְּדְקָאֲמָרָן. וְהַאי עֵדֶן דִּלְתַתָּא, מִתְפָּרֵשׁ בִּשְׁבִילוֹי, לְתָלָתִין וּתְרֵין (עיבר) שְׁבִילִין.

וְאַף עַל גַּב דְּמִתְפָּרֵשׁ הַאי עֵדֶן בִּשְׁבִילוֹי, לֵית דְּיֵדַע לֵיהּ, בַּר הַאי זְעֵיר אַפִּין. וְעֵדֶן דִּלְעֵילָּא, לֵית דְּיֵדַע לֵיהּ, וְלָא שְׁבִילוֹי, בַּר הַהוּא אָרִיךְ אַנְפִּין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ"ח:כ"ג) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ. אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, דָּא עֵדֶן דִּלְתַתָּא, דְּיֵדַע זְעֵיר אַפִּין. וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, דָּא עֵדֶן דִּלְעֵילָּא, דְּיֵדַע עַתִּיק יוֹמִין, סְתִימָאָה דְּכֹלָּא.

פרק ח

עֵינוֹי דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, מִשְׁתַּנְיָין מִשְׁאַר עַיְינִין, לֵית כְּסוּתָא עַל עֵינָא. וְלֵית גְּבִינִין עַל עֵינָא. מַאי טַעְמָא. דִּכְתִיב (תהילים קכ"א:ד') הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא. וּכְתִיב (ירמיהו ל"ב:י"ט) אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקוּחוֹת. וְתָאנָא, כָּל מַה דְּאָתֵי בְּרַחֲמֵי, לֵית כְּסוּתָא עַל עֵינָא, וְלֵית גְּבִינִין עַל עֵינָא. כָּל שֶׁכֵּן רֵישָׁא חִוָּורָא, דְּלָא בָּעָא מִידִי. (ס"א נטירו) אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אַבָּא לָמַאי הִיא רְמִיזָא. אָמַר לֵיהּ לְנוּנֵי יַמָּא, דְּלֵית כְּסוּתָא עַל עֵינָא, וְלֵית גְּבִינִין עַל עֵינָא, וְלָא נַיְימִין, וְלָא בַּעְיָין נְטוּרָא עַל עֵינָא. כָּל שֶׁכֵּן עַתִּיקָא דְּעַתִּיקָא, דְּלָא בָּעֵי נְטוּרָא. וְכָל שֶׁכֵּן דְּאִיהוּ מַשְׁגִּיחַ לְכֹלָּא, וְכֹלָּא מִתְּזַן בֵּיהּ וְלָא נָאִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא.

כְּתִיב (תהילים ל"ג:י"ח) הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו. וּכְתִיב (זכריה ד':י') עֵינֵי יְיָ הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. לָא קַשְׁיָא, הָא בְּזְעֵיר אַפִּין. הָא בַּאֲרִיךְ אַנְפִּין. וְעִם כָּל דָּא תְּרֵי עַיְינִין אִינּוּן וְאִתְחַזְּורוּ (ס"א ואתחזרו) לְחַד, עֵינָא דְּאִיהִי חִוָּור בְּגוֹ חִוָּור וְחִוָּור דְּכָלִיל כָּל חִוָּור.

חִוָּורָא קַדְמָאָה, נְהִיר וְסָלִיק, וְנָחִית לְאַסְתַּכְּלָא (ס"א לאתכללא), דְּצָרִיר בְּצָרוֹרָא. תָּאנָא, בָּטַשׁ הַאי חִיוָּרָא, וְאַדְלִיק ג' בּוֹצִינֵי, דְּאִקְרוּן: הוֹד. וְהָדָר. וְחֶדְוָה. וְלַהֲטִין בְּחֶדְוָותָא בִּשְׁלֵימוּתָא.

חִוָּורָא תִּנְיָינָא, נְהִיר, וְסָלִיק וְנָחִית, וּבָטַשׁ וְאַפִּיק (ס"א ואדליק) ג' בּוֹצִינִין אַחֲרָנִין, דְּאִקְרוּן נָצַח וְחֶסֶד וְתִפְאֶרֶת, וְלַהֲטִין בִּשְׁלֵימוּתָא בְּחֶדְוָותָא.

חִוָּורָא תְּלִיתָאָה, לָהִיט וְנָהִיר, וְנָחִית וְסָלִיק, וְנָפִיק מִסְּתִימוּתָא דְּמוֹחָא, וּבָטַשׁ בְּבוּצִינָא אֶמְצָעִיתָא שְׁבִיעָאָה. וְאַפִּיק אַרְחָא לְמוֹחָא תַּתָּאָה, (נ"א ואפיק ארחא ללבא תתאה) וּמִתְלַהֲטָן כֻּלְּהוּ בּוֹצִינִין דִּלְתַתָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן יָאוּת הוּא, וְעַתִּיק יוֹמִין יִפְקַח עֵינָא דָּא עָלָךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּתִצְטָרִיךְ לֵיהּ.

תָּאנָא חִוָּור בְּגוֹ חִוָּור. וְחִוָּור דְּכָלִיל כָּל חִוָּור. חִוָּורָא קַדְמָאָה, נְהִיר, וְסָלִיק. וְנָחִית לְתַתָּא (ס"א לתלת) בּוּצִינֵי דְּלִסְטָר שְׂמָאלָא, וְלַהֲטִין וְאִסְתַּחַן בְּהַאי חִוָּורָא, כְּמַאן דְּאִסְתַּחַי גּוּפֵיהּ בְּבוּסְמִין טָבִין, וּבְרֵיחִין, עַל מַה דַּהֲווֹ עָלוֹי בְּקַדְמִיתָא.

חִוָּורָא תִּנְיָינָא, נָחִית, וְסָלִיק, וְנָהִיר לְתִלַּת בּוֹצִינֵי, דְּלִסְטַר יְמִינָא. וְלַהֲטִין וְאַסְחִין בְּהַאי חִוָּורָא, כְּמַאן דְּאַסְחֵי בְּבוּסְמִין טָבִין וּבְרֵיחִין, עַל מַה דַּהֲווֹ עָלוֹי בְּקַדְמֵיתָא.

חִוָּורָא תְּלִיתָאָה, נָהִיר וְסָלִיק וְנָחִית, וְנָפִיק נְהִירוּ דְּחִוָּורָא, דִּלְגוֹ לְגוֹ מִן מוֹחָא, וּבָטַשׁ בְּשַׁעֲרָא אוּכְמָא, כַּד אִצְטְרִיךְ. וּבְרִישָׁא. וּבְמוֹחָא דְּרֵישָׁא. וְנָהִיר לִתְלַת כִּתְרִין דְּאִשְׁתְּאָרוּ, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה. אִי נִיחָא קַמֵּי עַתִּיק סְתִימָא דְּכֹלָּא.

וְתָאנָא לָא סָתִים הַאי עֵינָא. וּאִינּוּן תְּרִין וּמִתְחַוְּורָן (ס"א ואתחזרו) לְחַד. כֹּלָּא הוּא יְמִינָא. לָא הֲוֵי (ס"א לית ביה) שְׂמָאלָא. לָא נָאִים וְלָא אַדְמִיךְ, וְלָא בָּעֵי נְטִירוּתָא. לֵית מַאן דְּאָגִין עֲלֵיהּ. הוּא אָגִין עַל כֹּלָּא, וְהוּא אַשְׁגַּח עַל כֹּלָּא. וּמַאַשְׁגָּחוּתָא דְּהַאי עֵינָא מִתְזָנָן כֻּלְּהוּ.

תָּאנָא, אִי עֵינָא דָּא אַסְתִּים רַגְעָא חָדָא, לָא יַכְלִין לְקַיְּימָא כֻּלְּהוּ, בְּגִין כָּךְ אִקְרֵי עֵינָא פְּקִיחָא. עֵינָא עִלָּאָה. עֵינָא קַדִּישָׁא. עֵינָא דְּאַשְׁגָּחוּתָא. עֵינָא דְּלָא אַדְמִיךְ וְלָא נָאִים. עֵינָא דְּהוּא נְטוּרָא דְּכֹלָּא. עֵינָא דְּהוּא קַיּוּמָא דְּכֹלָּא. וְעַל הַאי כְּתִיב (משלי כ"ב:ט') טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ אֶלָּא יְבָרֵךְ. דְּהַאי אִתְקְרֵי טוֹב עַיִן, וּמְנַיֵּהּ מְבָרֵךְ לְכֹלָּא.

וְתָאנָא, לֵית נְהִירוּ לְעֵינָא תַּתָּאָה, לְאִסְתַּחֲאָה מֵאַדְמִימוּתָא מֵאוּכְמוּתָא בַּר כַּד חֲזִי (ס"א אתחזי) (ס"א אתסחי) מֵהַאי נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּעֵינָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי טוֹב עַיִן. וְלֵית דְּיָדַע כַּד נָהִיר עֵינָא עִלָּאָה דָּא קַדִּישָׁא וְאַסְחֵי לְעֵינָא תַּתָּאָה דָּא. בַּר אִיהוּ.

וּזְמִינִין צַדִּיקַיָּיא, זַכָּאֵי עֶלְיוֹנִין, לְמֶחֱמֵי דָּא בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:ח') כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ. אֵימָתַי. בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן. וּכְתִיב (במדבר י"ד:י"ד) אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְיָ. וְאִלְמָלֵא עֵינָא טָבָא עִלָּאָה, דְּאַשְׁגַּח וְאַסְחֵי לְעֵינָא תַּתָּאָה, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם רַגְעָא חָדָא.

תָּאנָא בְּצַנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּעֵינָא תַּתָּאָה, כַּד אַשְׁגַּח נְהִירוּ עִלָּאָה בֵּיהּ, וְעָיֵיל הַהוּא נְהִירוּ דְּעִלָּאָה בְּתַתָּאָה. דְּמַנֵּיהּ נָהִיר כֹּלָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְיָ.

כְּתִיב (תהילים ל"ג:י"ח) הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו. וּכְתִיב (זכריה ד':י'-י"א) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. זְכוֹ, עֵינֵי יְיָ אֶל יְרֵאָיו, עֵינָא דִּלְעֵילָּא. לָא זְכוֹ, עֵינֵי יְיָ הֵמָּה מְשׁוֹטְטוֹת, עֵינָא דִּלְתַתָּא.

דְּתַנְיָא, מִפְּנֵי מַה זָכָה יוֹסֵף דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא, מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה לְאִשְׁתַּגְּחָא בְּעֵינָא טָבָא עִילָּאָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית מ"ט:כ"ב) בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרָת עֲלֵי עָיִן. אֲמַאי הוּא בֵּן פּוֹרָת. עֲלֵי עָיִן. כְּלוֹמַר עַל סִבַּת עַיִן דְּאִשְׁתְּגַח בֵּיהּ.

וּכְתִיב טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, מַאי טַעְמָא. כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מַאי טַעְמָא אִקְרֵי חַד. תָּא חֲזֵי, בְּעֵינֵיהּ דְּתַתָּאָה אִית עֵינָא יְמִינָא, וְאִית עֵינָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן תְּרֵי, בְּתְרֵי גְּוונֵי. אֲבָל

הָכָא, לֵית עֵינָא שְׁמָאלָא. וְתַרְוַויְיהוּ בְּדַרְגָּא חַד סַלְקֵי, וְכוֹלָּא יְמִינָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, עֵינָא חַד, וְלָא תְּרֵין.

וְתָאנָא, עֵינָא דָּא, דְּהוּא עֵינָא דְּאַשְׁגָּחוּתָא. פְּקִיחָא תְּדִיר. חַיְיכָאן תָּדִיר. וְחַדָּאן (ס"א וחזאן) תָּדִיר, דְּלָא הֲוִי הָכִי לְתַתָּאָה, דְּכְלִילָן בְּסוּמָקָא וּבְאוּכְמָא וּבְחִוָּורָא, בְּגִ' גְּוָונֵי, וְלָא הֲוָה תָּדִיר פְּקִיחָא (ס"א דליה גבינא) דְּלֵית גַּבָּהָנָא סוּטָרָא (ס"א כליה גביני סודרא) (ס"א דליה עיניה בגביני דמכסאן) עַל עֵינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים מ"ד:כ"ד) עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יְיָ. (מלכים ב י"ט:ט"ז) פְּקַח יְיָ עֵינֶיךָ.

כַּד אִתְפְּקַח, אִית לְמַאן דְּאִתְפְּקַח לְטָב. וּלְמַאן דְּלָא אִתְפְּקַח לְטָב. וַוי לְמַאן דְּאִתְפְּקַח וְעֵינָא אִתְעָרַב בְּסוּמָקָא, וְסוּמָקָא אִתְחֲזֵי לְקֶבְלֵיהּ, וּמְכַסְיָא עֵינָא. מַאן יִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ. אֲבָל עַתִּיק יוֹמִין, טָבָא דְּעֵינָא. חִוָּור בְּגוֹ חִוָּור. חִוָּור דְּכָלִיל כָּל חִוָּורֵי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, לְמַאן דְּיִשְׁגַּח עִלָּוֵיהּ, חַד חִוָּור מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא וַדַּאי כְּתִיב טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ. וּכְתִיב (ישעיהו ב':ה') בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְיָ.

תָּאנָא, (עם כל דא) שְׁמֵיהּ דְּעַתִּיקָא סָתִים מִכֹּלָּא, וְלָא מִתְפָּרַשׁ בְּאוֹרַיְיתָא, בַּר מִן אֲתָר חַד, דְּאוֹמֵי זְעֵיר אַפִּין לְאַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית כ"ב:ט"ז) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְיָ. נְאֻם דִּזְעֵיר אַפִּין. וּכְתִיב, (בראשית מ"ח:כ') בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, יְשִׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא. וּכְתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר, לְיִשְׂרָאֵל קָאֲמַר דָּא. וְתָנֵינָן עַתִּיק יוֹמִין אֲמָרוֹ וְהַאי וְהַאי שַׁפִּיר.

תַּנְיָא, כְּתִיב (דניאל ז':ט') חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָּרְסָוָון רְמִיו וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב. כָּרְסָוָון רְמִיו, מַאן הוּא. אָמַר לְרַבִּי יְהוּדָה, קוּם בְּקִיּוּמָךְ וְאַתְקִין כָּרְסְיָיא דָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (דניאל ז':ט') כּוּרְסְיֵיהּ שְׁבִיבִין דִּינוּר. וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב עַל הַאי כֻּרְסְיָיא. מַאי טַעְמָא. דְּתַנְיָא אִי עַתִּיק יוֹמִין לָא יְתִיב עַל הַאי כָּרְסְיָיא, לָא יָכִיל לְאִתְקַיְימָא עָלְמָא, מִקַּמֵּי הַהוּא כּוּרְסְיָיא. כַּד יְתִיב עַתִּיק יוֹמִין עָלֵיהּ לְכַפְיָיא (ס"א אתכפייא) לְהַהוּא כּוּרְסְיָיא, וּמַאן דְּרָכִיב שַׁלִּיט. בְּעִידָנָא דְּנָטִיל מֵהַאי כֻּרְסְיָיא, וְיָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא אַחֲרָא, כּוּרְסְיָיא קַדְמָאָה רְמִיו, דְּלָא שַׁלְטָא אֶלָּא אִיהוּ דְּרָכִיב בֵּיהּ עַתִּיק יוֹמִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי יְהוּדָה, יִתְתַּקֵּן אָרְחָךְ, וְיֵיתֵי בָּךְ מֵעַתִּיק יוֹמִין.

פרק ט

וְתָא חֲזֵי כְּתִיב (ישעיהו מ"א:ד') אֲנִי יְיָ רִאשׁוֹן וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. כֹּלָּא הוּא, וְהוּא סָתִים מִכָּל סְטָרוֹי. (בהאי) חוֹטָמָא. תָּאנָא, בְּחוֹטָמָא אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא.

וְתָא חֲזֵי מַה בֵּין עַתִּיקָא, לְזְעֵיר אַפִּין. דָּא מָארֵיהּ דְּחוֹטָמָא מֵחַד נוּקְבָא חֵיוִין, וּמֵחַד נוּקְבָא חֵיוִין דְּחַיְין. הַאי חוֹטָמָא. הוּא פַּרְדַּשְׁקָא, דְּבֵיהּ נָשִׁיב רוּחָא דְּחַיֵּי, לְזְעֵיר אַפִּין. וְקָרֵינָן לֵיהּ סְלִיחָה. וְהוּא נַחַת רוּחַ, אִתְבַּסְּמוּתָא דְּרוּחָא.

דְּרוּחָא דְּנָפִיק (מהכא) מֵאִינּוּן נוּקְבֵי, חַד רוּחָא נָפִיק לְזְעֵיר אַפִּין. לְאַתְעָרָא (ס"א חיין מכל סטרין, חירו מכל סטרי, חיין דחיין) לֵיהּ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְחַד רוּחָא דְּחַיֵּי, דְּבֵיהּ זַמִּין לְזַמָּנָא לְבָרֵיהּ דְּדָוִד, לְמִנְדַּע חָכְמְתָא. וּמֵהַהוּא נוּקְבָא, אִתְעַר וְנָפִיק רוּחָא מְמוֹחָא סְתִימָאָה, וְזַמִּין לְאַשְׁרָאָה עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו י״א:ב׳) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. הָא הָכָא ד' רוּחִין, וְהָא רוּחָא חָדָא אַמְרֵינָן. אֲמַאי תְּלַת. קוּם רְבִי יוֹסֵי בְּקִיּוּמָךְ.

קָם רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר. בְּיוֹמוֹי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, לָא יֵימְרוּן חַד לְחַד, אֱלִיף לִי חָכְמְתָא, דִּכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ל״ד) וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגוֹ', כִּי כֻלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם. וּבְהַהוּא זִמְנָא, יִתְעַר עַתִּיק יוֹמִין, רוּחָא דְּנָפִיק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה דְּכוֹלָּא, וְכַד יִשְׁלוֹף דָּא, כָּל רוּחִין דִּלְתַתָּא יִתְעָרוּן עִמֵּיהּ. וּמַאן אִינּוּן. אִינּוּן (תרין) כִּתְרִין קַדִּישִׁין דִּזְעֵיר אַפִּין. וְאִינּוּן שִׁיתָּא רוּחִין אַחֲרָנִין, דְּיַהֲבֵי (ס"א דהכי) אִינּוּן (ס"א שיתא רוחין, ג' רוחין אינון דכללינן תלת אחרנין) דְּכְתִיב רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ.

דְּתָנֵינָן, כְּתִיב (דברי הימים א כ״ט:כ״ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְיָ. וּכְתִיב (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא זַמִּין לְמֵיתַב בְּשִׁבְעָה. שִׁיתָּא אִינּוּן וְרוּחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין דְּעָלַיְיהוּ, הָא שִׁבְעָה. כְּמָה דְּאִתְמַר. (ג' רוחי אינון דכללינן ג' אחרנין) אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, רוּחֲךָ יָנוּחַ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (יחזקאל ל״ז:ט׳) כֹּה אָמַר יְיָ (בראשית קל"ט ע"א, רל"ה ע"א) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וְגוֹ'. וְכִי אַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא, מַאי עַבְדֵי הָכָא. אֶלָּא אַרְבַּע רוּחֵי יִתְעָרוּן. ג' אִינּוּן. וְרוּחָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָא אַרְבַּע, וְהָכִי הֲווֹ. דְּכַד יִפּוֹק דָּא, נָפְקִין עִמֵּיהּ תְּלָתָא, דִּכְלִילָן בְּגוֹ תְּלָתָא אַחֲרָנִין.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא חַד רוּחָא דְּכָלִיל מִכֻּלְּהוּ. דִּכְתִיב מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. אַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי לָא כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי. וּבְיוֹמֵי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, לָא יִצְטָרְכוּן לְמֵילַף חַד לְחַד, דְּהָא רוּחָא דִּלְהוֹן דְּכָלִיל מִכָּל רוּחִין. יְדִיעַ כֹּלָּא. חָכְמָה וּבִינָה עֵצָה וּגְבוּרָה (רוח) דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. מְשׁוּם רוּחָא דְּכָלִילָא מִכָּל רוּחֵי. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, דְּאִינּוּן אַרְבַּע דְּכָלִילָן בְּשִׁבְעָה דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאַמְרָן. וְתַאנָא, דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי רוּחָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, דְּנָפִיק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה לְנוּקְבָא דְּחוֹטָמָא.

וְתָא חֲזֵי, מַה בֵּין חוֹטָמָא לְחוֹטָמָא. חוֹטָמָא דְּעַתִּיק יוֹמִין חַיִּין מִכָּל סִטְרוֹי. חוֹטָמָא דְּזְעֵיר אַפִּין, כְּתִיב, (שמואל ב כ״ב:ט׳) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל וְגוֹ׳. עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, וּמַהַהוּא עָשָׁן דָּלִיק נוּר, כַּד סָלִיק תְּנָנָא לְבָתַר. גֻּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ. מַהוּ מִמֶּנּוּ (ג' נוסחי). מֵאוֹתוֹ עָשָׁן. מֵהַהוּא חוֹטָמָא, מֵהַהוּא אֵשָׁא.

תָּאנָא, כַּד הֲוָה רַב הַמְנוּנָא סָבָא בָּעֵי לְצַלָּאָה צְלוֹתֵיהּ, אָמַר לְבַעַל הַחוֹטֶם אֲנִי מִתְפַּלֵּל, לְבַעַל הַחוֹטֶם אֲנִי מִתְחַנֵּן. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ח:ט׳) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ, הַאי קְרָא לְעַתִּיק יוֹמִין אֲמָרוֹ.

תָּנָא, אוֹרְכָא דְּחוֹטָמָא, תְּלַת מְאָה וע״ה עָלְמִין, אִתְמַלְיָין מִן הַהוּא חוֹטָמָא. וְכֻלְּהוּ מִתְדַּבְּקָן בְּזְעֵיר אַפִּין. הַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּתִקוּנָא דְּחוֹטָמָא הוּא. וְכָל תִּקוּנֵי דְּעַתִּיק יוֹמִין, אִתְחָזוּן וְלָא אִתְחָזוּן, אִתְחָזוּן לְמָארֵי מְדִין, וְלָא אִתְחָזוּן לְכֹלָּא.

פרק י

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַוי מַאן דְּאוֹשִׁיט יְדוֹי בְּדֵיקָנָא יַקִּירָא עִלָּאָה, דְּסָבָא קַדִּישָׁא, טְמִירָא וּסְתִימָא (נ״א טמיר וסתים) מִכֹּלָּא דִּיקְנָא דְּהַהִיא תּוּשְׁבַּחְתָּא. דִּיקְנָא דְּסָתִים וְיַקִּיר מִכָּל תִּקוּנוֹי. דִּיקְנָא דְּלָא יַדְעִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. דִּיקְנָא דְּהִיא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּכָל תּוּשְׁבָּחִין. דִּיקְנָא דְּלָא הֲוֵי בַּר נָשׁ נְבִיאָה וְקַדִּישָׁא דְּיִקְרַב לְמֶחֱמֵי לֵיהּ. דִּיקְנָא דְּהִיא תַּלְיָיא בְּשַׂעֲרוֹי עַד טַבּוּרָא דְּלִבָּא. חִוָּורָא כְּתַלְגָּא יַקִּירָא דְּיַקִּירִין. טְמִירָא דְּטְמִירִין. מְהֵימְנוּתָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא.

תָּאנָא, בְּצַנִּיעוּתָא דְּסִפְרָא, דְּהַאי דִּיקְנָא מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא, נָפִיק מֵאוּדְנוֹי, וְנָחִית סוֹחֲרָנֵיהּ דְּפוּמָא קַדִּישָׁא, וְנָחִית וְסָלִיק וְחָפֵי, בְּתַקְרוּבְתָּא (סגי) דְּבוּסְמָא טָבָא, חִוָּורָא דְּיַקִּירָא (ס״א דבדיקניה). וְנָחִית (ס״א חוורא יקירא דדיקניה נחית) בְּשִׁקּוּלָא, וְחָפֵי עַד טַבּוּרָא. הוּא דִּיקְנָא יַקִּירָא, מְהֵימָנָא שְׁלֵימָא, דְּנַגְדִּין בֵּיהּ י״ג נְבִיעִין, מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת טָבָא, בְּתַלַּת עֲשַׂר תִּקוּנִין מִתְתַּקְּנָא.

תִּקוּנָא קַדְמָאָה. מִתְתַּקַּן שַׂעֲרָא מִלְעֵילָּא, וְשָׁארֵי מֵהַהוּא תִּקוּנָא דִּשְׂעַר רֵישֵׁיהּ, דְּסָלִיק בְּתִקוּנוֹי לְעֵילָּא מֵאוּדְנוֹי, וְנָחִית מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין, בְּחַד חוּטָא בְּשִׁקּוּלָא טָבָא, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא.

תִּקוּנָא תִּנְיָינָא. מִתְתַּקַּן שַׂעֲרָא מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, (וסליק) עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפוּמָא, בְּתִקוּנָא שְׁקִיל.

תִּקוּנָא תְּלִיתָאָה. מֵאֶמְצָעִיתָא דִּתְחוֹת (ס״א דהאי) חוֹטָמָא, מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין, נָפִיק חַד אוֹרְחָא, וְשַׂעֲרָא אִתְפְּסַק בְּהַהוּא אָרְחָא, וּמַלְיָא מֵהַאי גִּיסָא, וּמֵהַאי גִּיסָא שַׂעֲרָא, מִתְקוּנָא שְׁלִים סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אוֹרְחָא.

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׁעֲרָא (ונחית) תְּחוֹת פּוּמָא, מֵרֵישָׁא חָדָא לְרֵישָׁא חָדָא, בְּתִקּוּנָא שְׁלִים.

תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. תְּחוֹת פּוּמָא נָפִיק אָרְחָא אַחֲרָא, בְּשִׁקּוּלָא דְּאָרְחָא דִּלְעֵילָּא, וְאִלֵּין תְּרֵין אָרְחִין רְשִׁימִין עַל פּוּמָא, מִכָּאן מִכָּאן.

תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׁעֲרָא, וְסָלִיק וְנָפִיק מִלְּרַע לְעֵיל לְרֵישָׁא דְּפוּמָא. וְחָפֵי תַּקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא טָבָא, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא דִּלְעֵילָּא. וְנָחִית שַׁעֲרָא לְרֵישָׁא דְּפִתְחָא דְּאוֹרְחָא תַּתָּאָה דְּפוּמָא.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. פָּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחָזֵן תְּרֵין תַּפּוּחִין, בְּתַקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא טָבָא, שַׁפִּירָן וְיָאִין לְמֵחֲזֵי. בְּגִינֵיהוֹן אִתְקְיַים עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ט״ז:ט״ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

תִּקּוּנָא תְּמִינָאָה. נָפִיק חַד חוּטָא דְּשַׁעֲרֵי סוֹחֲרָנֵי דְּדִיקְנָא, וְתַלְיָין בְּשִׁקּוּלָא עַד טַבּוּרָא.

תִּקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה. מִתְעָרְבִין שַׁעֲרֵי דִּיקְנָא, עִם אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין בְּשִׁקּוּלָא, (דתליין) וְלָא נָפְקֵי דָּא מִן דָּא.

תִּקּוּנָא עֲשִׂירָאָה. (מתערבין) נַחְתִּין שַׁעֲרֵי תְּחוֹת דִּיקְנָא. וְחַפְיָין בְּגַרוֹנָא תְּחוֹת דִּיקְנָא.

תִּקּוּנָא חַד סָר. דְּלָא נָפְקִין נִימָא מִן נִימָא, וּמִתְשַׁעְרָן בְּשִׁיעוּרָא שְׁלִים.

תִּקּוּנָא תְּרֵיסָר. דְּלָא תַּלְיָין שַׁעֲרֵי עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי. וְיָאן שַׁעֲרֵי סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ.

תִּקּוּנָא תְּלֵיסַר. דְּתַלְיָין שַׁעֲרָן בְּתְחוֹת דִּיקְנָא, מִכָּאן וּמִכָּאן, בִּיקָרָא יָאָה, בִּיקָרָא שַׁפִּירָא. מְחַפְיָין עַד טַבּוּרָא. לָא אִתְחֲזֵי (ס"א לאתחזאה) מִכָּל אַנְפֵּי תַּקְרוּבָא דְּבוּסְמָא, בַּר אִינּוּן תַּפּוּחִין שַׁפִּירִין חִוָּורִין, דְּמַפְקִין חַיִּין לְעָלְמָא, וּמְחַזְיָין חֵדוּ לְזָעִיר אַפִּין.

בְּתְלֵיסָר תִּקּוּנִין אִלֵּין, נַגְדִּין וְנָפְקִין תְּלֵיסַר מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת, וְנַגְדִּין לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וּנְהָרִין בְּהַהוּא מִשְׁחָא. וּמְשִׁיחִין מֵהַהוּא מִשְׁחָא, דְּבְתְלֵיסָר תִּקּוּנִין אִלֵּין. בְּתְלֵיסָר תִּקּוּנִין אִלֵּין אִתְרְשִׁים דִּיקְנָא יַקִּירָא, סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין. מִתְרֵי תַּפּוּחִין שַׁפִּירָן דְּאַנְפּוֹי, נְהִירִין אַנְפִּין דְּזָעִיר אַנְפִּין, וְכָל חִיּוּר (ס"א חיזור) וְשׁוּשָׁן דְּאִשְׁתַּכְחָן לְתַתָּא, נְהִירִין וּמִתְלַהֲטִין מֵהַהוּא נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא. תִּקּוּנִין תְּלֵיסַר אִלֵּין, אִשְׁתְּכַחוּ בְּדִיקְנָא, וּבְשְׁלֵימוּת דִּיקְנָא בְּתִקּוּנוֹי, אִתְקְרֵי בַּר נָשׁ נָאֶמָן. דְּכָל דְּחָמֵי דִּיקְנֵיהּ, תְּלֵי בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא. תָּאנָא בְּצַנְיוּתָא דְּסִפְרָא, תְּלֵיסַר תִּקּוּנִין אִלֵּין דְּתַלְיָין בְּדִיקְנָא יַקִּירָא, בְּשִׁבְיעָאָה (מנהון) מִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא, וּמִתְפַּתְחֵי בְּתְלֵיסָר תַּרְעֵי דְּרַחֲמֵי. וּמַאן דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לְאוּמָאָה, כְּמַאן דְּאוֹמֵי בִּתְלֵיסָר תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא. הַאי בַּאֲרִיךְ אַפִּין. בְּזָעִיר אַפִּין. אָמַר לְרִבִּי יִצְחָק, קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְסַלְסֵל בְּסַלְסָלָא דְּתִקּוּנָא דְּמַלְכָּא (ס"א בדיקנא) קַדִּישָׁא הֵיאַךְ יִתְתַּקְנוּן.

פרק יא

קם רבי יצחק, פתח ואמר, (מיכה ז׳:כ׳) מי אל כמוך נושא עון וגו׳, ישוב ירחמנו וגו׳, תתן אמת ליעקב וגו׳. תאנא, תלת מכילין אתחזון הכא, וכלהו נפקין מתלת מבועין דמשח רבות דתיקוני דיקנא קדישא, עתיקא דעתיקין. טמירא דטמירין. תנא, תקונא דדיקנא טמיר וסתים, טמיר ולא טמיר. סתים ולא סתים. בתקונוי ידיע ולא ידיע. תקונא קדמאה. הא תנינן, דכל שערא ושערא וכל נימא ונימא לא מתדבקא לחברתה. ושארו נימין דדיקנא לאתקנא, מתקונא דשער רישא.

הכא אית לאסתכלא, אי כל נימין דשער רישא, ונימין דדיקנא יקירא עלאה, בחד נימא אתכלילו, (ס"א בחד מתקלא אתקלו) אמאי אלין אריכין, ואלין לא אריכין. אמאי (ק"מ) נימין דדיקנא לא אריכין כולי האי, וקשיין. ואלין דרישא לא קשיין, אלא שעיעין. אלא, כל נימין שקילין דרישא ודיקנא. דרישא אריכין על כתפין, למיגד לרישא (ד"א מרישא) דזעיר אפין, מההוא משיכא דמוחא, למוחא דיליה. ובגיני כך לא הוו קשיין. ועל דא אתחזון למהוי רכיכי.

תאנא, מאי (ע"ח ע"א, ק"מ ע"א, רס"ב ע"א) דכתיב, (משלי א׳:כ׳) חכמות בחוץ תרנה. ולבסוף כתיב, בראש חומות תתן קולה. האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולאו סיפיה רישיה. אלא חכמות בחוץ תרנה, כד נגיד ממוחא סתימאה דאריך אפין, למוחא דזעיר אפין, באינון נימין. כאלו מתחברן לבר, תרין (בראשית קמ"א ע"ב, ק"מ) מוחין, ואתעביד חד מוחא, בגין דליית קיומא למוחא תתאה, אלא בקיומא דמוחא עלאה. וכד נגיד מהאי לאהאי, כתיב תתן קולה חד.

ובגין דנגיד ממוחא למוחא באינון נימין (כאלו מתחבראן לבר תרין מוחין ואתעביד חד מוחא באינון נימין) אינון לא אשתכחו קשישין. מאי טעמא. משום דאי אשתכחו קשישין, לא נגיד חכמתא למוחא בהון. בגיני כך, ליית חכמתא נפקא מבר נש דאיהו קשישא (ס"א קשיא) ומארי דרוגזא. דכתיב, (קהלת ט׳:י״ז) דברי חכמים בנחת נשמעים. ומהכא אוליפנא, מאן דשערוי דרישיה קשישן, לאו חכמתא מתישבא עמיה.

ועל דא אינון אריכי, למיתי תועלתא לכלא. מאי לכלא. למיעל על חוטא דשדרה, דמתשקיין מן מוחא. ובגין דא לא תלי שערא דרישא על שערא דדיקנא. דשערא דרישא תלי וסליק על אודנין לאחוורוי, ולא תלי על דיקנא, משום דלא אצטריך לאתערבא אלין באלין. דכלהו מתפרשן באורחייהו.

תאנא, כלהו שערי בין דרישא, בין דדיקנא, כלהו חוורי כתלגא. ותאנא, אינהו דדיקנא קשישאי כלהו. מאי טעמא. משום דאינון תקיפא דתקיפין, לאחסין (נ"א לאחתא) אינון

י"ג מְכִילָן, מֵעַתִּיק דְּעַתִּיקִין. וַהֲנֵי מְכִילָן מִקַּמֵּי אוּדְנוֹי שַׁרְיָין, וַהֲנֵי מְכִילָן סְתִימָן אִינּוּן. דְּלָא יִתְעָרְבוּן בְּאַחֲרָנִין. (דאתחסינו לתתא והכי תנינא מקמי אודנוי שריין שערי משום דבלחודייהו אינון ולא אתערבו באחרנין).

וְאִי תֵּימָא דְּלֵית אַחֲרָנִין כְּוָותַיְיהוּ. לָא. דְּתַנְיָא תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא: מִי אֵל כָּמוֹךָ, חַד. (ק"מ) נוֹשֵׂא עָוֹן, תְּרֵי. וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, תְּלַת. לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ, אַרְבַּע. לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ, חֲמֵשׁ. כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא, שִׁית. יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ, שְׁבָעָה. יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ, תְּמַנְיָא. וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם, תִּשְׁעָה. תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, עַשְׂרָה. חֶסֶד לְאַבְרָהָם, חַד סָר. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ, תְּרֵיסָר. מֵימֵי קֶדֶם, תְּלֵיסַר. לָקֵבִיל דָּא, אֵל רַחוּם וְחַנּוּן וְגוֹ', אִינּוּן לְתַתָּא.

וְאִי תֵּימָא, מֹשֶׁה אַיִּךְ לָא אָמַר אִלֵּין עִלָּאִין. (קל"ח) אֶלָּא, מֹשֶׁה לָא אִצְטָרִיךְ, אֶלָּא לְאֲתָר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, וּבַאֲתָר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, לָא בָּעֵי הָכִי לְמֵימַר. וּמֹשֶׁה לָא אָמַר, אֶלָּא בְּעִידָנָא דְּיִשְׂרָאֵל חָאבוּ, וְדִינָא הֲוָה תַּלְיָיא, וּבְגִינֵי כַּךְ לָא אָמַר מֹשֶׁה, אֶלָּא בַּאֲתָר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח. אֲבָל בְּהַאי אֲתָר, סְדוּרָא דִּשְׁבָחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין מְסַדֵּר נְבִיאָה.

וְאִינּוּן תְּלֵיסָר תִּקּוּנִין דְּדִיקְנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, טְמִירָא דְּטִמִּירִין, תַּקִּיפִין, לְתַבְּרָא וּלְאַכְפְּיָיא כָּל גְּזֵרֵי דִּינִין. מַאן חֲמֵי דִּיקְנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, טְמִירָא דְּטִמִּירִין דְּלָא אַכְסִיף (קל"ב) (ס"א אתכסי) מִנֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, כָּל שַׁעֲרוֹי קְשִׁישִׁין, וְתַקִּיפִין בְּתִקּוּנוֹי.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי הָא שַׁעֲרֵי דִּלְתַתָּא, אִינּוּן אוּכְמֵי, אֲמַאי לָא הֲווֹ דָּא כְּדָא. דְּתַנְיָא כְּתִיב, (שיר השירים ה':י"א) קְווּצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב. וּכְתִיב, (דניאל ז':ט') וּשְׂעַר רֹאשׁוֹ כַּעֲמַר נָקִא. לָא קַשְׁיָא, הָא בְּדִיקְנָא עִלָּאָה, הָא בְּדִיקְנָא תַּתָּאָה. וְעַל דָּא, כַּד אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אִתְיְיהִיבַת בְּאֵשׁ שְׁחוֹרָה עַל גַּבֵּי אֵשׁ לְבָנָה. וְעִקָּרָא דְּמִלָּה מִשּׁוּם דְּהַנֵי שַׁעֲרֵי בְּגִין דְּמִמּוֹחָא אִשְׁתְּכָחוּ לְאִתְמַשְּׁכָא לְמוֹחָא דִּלְתַתָּא וְאִינּוּן לְעֵילָּא מִן דִּיקְנָא דִּיקְנָא בִּלְחוֹדוֹי הוּא. וְכָל תִּקּוּנוֹי בִּלְחוֹדֵיהוֹן אִשְׁתְּכָחוּ. דִּיקְנָא בִּלְחוֹדוֹי. וְשַׁעֲרֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

תִּקּוּנָא קַדְמָאָה תִּקּוּנָא דְּשָׁארֵי מֵרֵישָׁא דְּשַׁעֲרֵי דְּרֵישָׁא. וְתָאנָא, כָּל תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא (מחומא דלבא) מִמּוֹחָא דְּרֵישָׁא, (ס"א מתיקוני דרישא) וְהָכָא לָא פָּרִישׁ הָכִי, דְּהָא לָא הֲוִי. אֶלָּא תִּקּוּנָא דָּא, דְּנָחִית מִן רֵישָׁא דְּשַׁעֲרֵי דְּרֵישָׁא, הָכִי אִשְׁתְּכַח. (חסר כאן)

וּמֵהַאי דִּיקְנָא אִשְׁתְּמוֹדַע, כָּל מַה דַּהֲוִי בְּרֵישָׁא, דְּאֶלֶף עָלְמִין דְּחַתִּימִין (ס"א אלף עלמין חתימין) בְּעִזְקָא דְּדַכְיָא. עִזְקָא, דְּכָלִיל כָּל עִזְקִין.

אוֹרְכָא דְּכָל שַׁעֲרָא, דְּנָחִית מִקַּמֵּי אוּדְנוֹי, לָא הֲוֵי אֲרִיכָא. וְלָא אִתְדְּבַק דָּא בְּדָא, וְלָא (ס"א דכלא) נַחְתִּין. אִלֵּין שַׁעֲרִין. מִכַּד נַגְדִּין אִתְמַשְּׁכָן (ס"א אלא מכד נחתין אלין, שערין. נגדין ואתמשכן) וְתַלְיָין.

וְשִׁירוּתָא דְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה, תְּלָתִין וְחַד קוֹצֵי, שְׁקִילָן, אִתְמַשְּׁכָן עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. וּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין נִימִין אִשְׁתַּכְחָן בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא.

תְּלָתִין וְחַד קוֹצֵי שְׁקִילִין, דַּהֲווּ בְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה תַּקִּיפִין, לְאַכְפְּיָיא לְתַתָּא, כְּחוּשְׁבָּן אֵ"ל. מַהוּ אֵ"ל. תַּקִּיף יָכוֹל. וּבְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, מִתְפָּרְשִׁין תְּלָתִין וְחַד עָלְמִין, תַּקִּיפִין שָׁלְטִין, לְאַתְעָיְינָא (ס"א לאתפשטא) (ס"א לאכפיא, ואתפשטו) ל"א בְּהַאי סְטָר, וְל"א בְּהַאי סְטָר. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא מִנַּיְהּ, מִתְפָּרֵשׁ לְאֶלֶף עָלְמִין דְּכִסֵּיפִין לְעִדּוּנָא רַבָּא. וְכֹלָּא סָתִים בְּרִישָׁא דְּדִיקְנָא, דְּכָלִיל תַּקִּיפָא, וּכְלִילָן בְּהַאי אֵ"ל. וְעִם כָּל דָּא, הַאי אֵ"ל אִתְכַּפְיָיא לְרַחֲמֵי, דְּרַחֲמֵי דְּעַתִּיק יוֹמִין, (אתבסם) וְאִתְכְּלַל וְאִתְפַּשַּׁט בֵּיהּ.

אֲמַאי עַד פּוּמָא. מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (דניאל ז׳:י׳) דִּינָא יְתִיב וְסִפְרִין וְגוֹ'. מַאי דִּינָא יְתִיב. יְתִיב לְאַתְרֵיהּ דְּלָא שַׁלְטָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ט׳:ה׳) פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר. אֵל דְּהוּא גִּבּוֹר, וְאִתְבָּסָם בְּדִיוּקְנָא (ס"א בדיקנא) קַדִּישָׁא דְּעַתִּיק יוֹמִין. וְרָזָא דִּכְתִיב, מִי אֵל כָּמוֹךָ בְּעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר, בְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

עָלְמָא קַדְמָאָה, דְּנָפִיק מִתִּקּוּנָא קַדְמָאָה, שַׁלִּיט וְנָחִית. וְסָלִיק לְאֶלֶף אַלְפִּין וְרִבּוֹא רִבְּבָן מָארֵי תְּרִיסִין. וּמִנַּיְהּ מִתְאַחֲדִין, בְּקִסְטָא בְּעִזְקָא רַבָּא.

עָלְמָא תִּנְיָינָא. דְּנָפִיק מֵהַאי תִּקּוּנָא. שַׁלִּיט וְנָפִיק, וְנָחִית וְסָלִיק, לְשִׁבְעָה וְחַמְשִׁין אֶלֶף דַּרְגִּין, מָארֵי דִּיבָּבָא. וּמִתְאַחֲדָן מִנַּיְהּ, לְאַכְפְּיָיא בְּקוּדְלָא בְּחִיזְוָרָא. (ס"א בחיזרא)

עָלְמָא תְּלִיתָאָה. דְּנָפִיק מֵהַאי תִּקּוּנָא שַׁלִּיט וְנָחִית, וְסָלִיק לצ"ו אַלְפִּין מָארֵי דִּילָלָה, וּמִתְאַחֲדָן מִנַּיְהּ (בבוסיטא לקוסטירא) (ס"א כבוסינא לקוסרא) (בבוצינא קמורא), וּמֵהַאי תִּקּוּנָא, מִתְכַּפְיִין כֻּלְּהוּ, וּמִתְבַּסְּמָן בְּמַרְירָא דְּדִמְעִין, דְּמִתְבַּסְּמִין בְּיַמָּא רַבָּא.

מַאן חֲמֵי תִּקּוּנָא דָּא, דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, עִלָּאָה, יַקִּירָא, דְּלָא אַכְסִיף מִנַּיְהּ. מַאן חֲמֵי טְמִירוּתָא (ס"א יקירותא) דְּקוֹצִין דְּשַׂעֲרֵי דְּתַלְיָין מֵהַאי סָבָא. יְתִיב בְּעִיטְרָא דְּעִטְרִין, עִטְרִין דְּכָל עִטְרִין. עִטְרִין דְּלָא אִתְכְּלָלוּ בְּעִטְרִין. עִטְרִין דְּלָא כִּשְׁאַר עִטְרִין. עִטְרִין, דְּעִטְרִין דְּלְתַתָּא מִתְאַחֲדָן מִנְּהוֹן. וּבְגִין כָּךְ, הָנֵי תִּקּוּנִין, אִינּוּן תִּקּוּנִין דְּלְתַתָּא מִנְּהוֹן מִתְאַחֲדִין.

תִּקּוּנֵי דְּאִתְתַּקַּן, דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְבָּרְכָא, מַאן דְּבָעֵי בָּרְכָה. דְּכָל תִּקּוּנִין דְּאִתְתַּקַּן בְּקֶבְלֵהוֹן, בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְחִין (לקבליהון) וְאִתְעֲבִיד מַה דְּאִתְעֲבִיד. כֹּלָּא כָּלִיל בְּהָנֵי תִּקּוּנִין. כֹּלָּא זַקְפָן לְקֶבְלֵיהּ תִּקּוּנִין דְּמַלְכָּא תַּקִּיפָא, עַתִּיקָא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. וְכֻלְּהוּ אִתְבַּסְּמָן מִתִּקּוּנִין אִלֵּין. (דמלכא עתיקא)

תָּאנָא. אִי עַתִּיק דְּעַתִּיקִין, קַדִּישָׁא דְּקַדִּישִׁין, לָא אִתְתָּקַן בְּאִלֵּין תִּקוּנִין, לָא אִשְׁתְּכָחוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְכֹלָּא הֲוֵי כֹּלָּא הֲוִי. וְתַנְיָא, עַד כַּמָּה זְהִירִין אִלֵּין (ס"א אתתקן באלין ל"ג) תִּקוּנֵי דְּדִיקְנָא. עַד תְּלֵיסַר (דלתתא), וְכָל זְמָנָא דְּתַלֵּיסָר אִלֵּין מִשְׁתַּכְּחִין, זְהִירִין אִלֵּין דְּלָתַתָּא. וְכֹלָּא. בְּחוּשְׁבָּנָא דְּאִלֵּין תְּלֵיסַר, אִשְׁתְּכַח דִּיקְנָא דְּמַלְכָּא עַתִּיקָא יַקִּירָא מִכֹּלָּא. כֹּלָּא בְּחַד אִיהוּ טְמִירָא וְיַקִּירָא.

וּבְגִין דְּאִיהוּ יַקִּירָא וּטְמִירָא מִכֹּלָּא, לָא אִדְכַּר בֵּיהּ בְּאַתָר דְּאוֹרַיְיתָא (ס"א לא אדכר באורייתא), וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וּמַה דִּיקְנָא אִתְגַּלְיָיא. דִּיקְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא עִלָּאָה. וּמֵהַאי דִּיקְנָא, נָחִית לְדִיקְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא דְּלָתַתָּא. (מאי דיקנא דכהנא רבא) דִּיקְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא בְּתַמָּנְיָא תִּקוּנִין אִתְתָּקַן. וּבְגִין כַּךְ, תְּמַנְיָא תִּקוּנִין לְכַהֲנָא רַבָּא, כַּד מִשְׁחָא נָחִית עַל דִּקְנֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן'.

וּמְנָא לָן. דִּכְתִיב, (תהילים קל"ג:א') שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. גַּם לְרַבּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל דְּלָתַתָּא. דְּכָל זְמָנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא דְּלָתַתָּא, מְשַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָא רַבָּא, כְּבֵיכוֹל כֹּהֵן גָּדוֹל דִּלְעֵילָּא, מְשַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָא רַבָּא.

דָּא תִּקוּנָא חַד, דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָא דְּכֹלָּא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת אַנְתְּ רִבִּי יִצְחָק, לְמֵחֱמֵי בְּיַקִּירָא דְּתִקוּנֵי דְּדִיקְנָא, וּסְבַר אַפֵּי דְּעַתִּיק יוֹמִין, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. זַכָּאָה חוּלְקָךְ, וְזַכָּאָה חוּלְקֵי עִמָּכוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק יב

תִּקוּנָא תִּנְיָינָא. מִתְתָּקַן שַׁעֲרָא, מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפוּמָא, בְּתִקוּנָא שְׁקִיל. קוּם רִבִּי חִזְקִיָּה, וְקָאִים בְּקִיּוּמָךְ, וְאוֹקִיר יְקָרָא דְּתִקוּנָא דָּא דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא. קָם רִבִּי חִזְקִיָּה, שָׁאֲרֵי וְאָמַר, (שיר השירים ז':י"א) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ מִי גָּרַם שֶׁאֲנִי לְדוֹדִי. מִשּׁוּם דְּעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ.

מִסְתַּכֵּל הֲוִינָא, וַאֲרוּ חָמִית, נְהוֹרָא יַקִּירָא דְּבוּצִינָא עִלָּאָה, נָהִיר וְסָלִיק לְתִלַּת מְאָה וַחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִין עִיבָר. וְחַד חֻשׁוֹךְ הֲוָה אִתְסָחֵי בְּהַהוּא נְהוֹרָא, כְּמַאן דְּאִתְסְחֵי בְּהַהוּא נַהֲרָא עֲמִיקָא, דְּמֵימוֹי מִתְפַּלְּגִין, וּנְהִרִין, וְנָגְדִּין לְכָל עִיבָר, מִמָּה דְּעָלוֹי. וְסָלִיק הַהוּא נְהוֹרָא, בְּשִׁפְתָא דְּיַמָּא עִלָּאָה עֲמִיקָא, דְּכָל פִּתְחִין טָבִין וְיַקִּירִין, בְּהַהוּא פִּתְחָא אִתְפַּתְחָן. אֲנָא שְׁאִיל מֵהֶם (ס"א מהו), פִּשְׁרָא דְּחָמֵית. פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, נוֹשֵׂא עָוֹן חֲמֵיתָא. אָמַר, דָּא הוּא תִּקוּנָא תִּנְיָינָא. יָתִיב. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָאִידָנָא אִתְקַשַּׁר (ס"א אתבסם) עָלְמָא. בְּרִיךְ אַנְתְּ רִבִּי חִזְקִיָּה, לְעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין חַבְרִין, דְּאַתְיָין בְּהַאי עִזְקָא קַדִּישָׁא. אַסְהֲדָנָא עֲלַי שְׁמַיָּא עִלָּאִין דְּעִלָּאִין, וְאַרְעָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּעִלָּאָה. דַּאֲנָא חָמֵי הַשְׁתָּא, מַה דְּלָא חָמָא בַּר נָשׁ,

מִיּוֹמָא דְּסָלִיק מֹשֶׁה זִמְנָא תִּנְיָינָא לְטוּרָא דְּסִינַי. דַּאֲנָא חֲמֵינָא אַנְפָּאי נְהִירִין, כִּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא תַּקִּיפָא, דְּזַמִּין לְמֵיפַּק בְּאַסָּוותָא לְעָלְמָא. דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ. וְעוֹד דַּאֲנָא יָדְעָנָא דְּאַנְפָּאי נְהִירִין, וּמֹשֶׁה לָא יָדַע וְלָא אִסְתְּכַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ל״ד:כ״ט) וּמֹשֶׁה לָא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו.

וְעוֹד, דַּאֲנָא חֲמֵי בְּעֵינַי, תְּלֵיסַר מְכִילִין גְּלִיפִין קַמָּאי, וּנְהִירִין כְּבוּצִינִין. וְכַד אִתְפְּרִישׁ כָּל חַד מִנַּיְיהוּ מִפּוּמֵיכוֹן, אִסְתְּלִיק וְאִתְתְּקַן, וְאִתְעַטַּר וְאִתְטַמַּר בְּטַמִּירוּתָא דְּתִקּוּנֵי דְּדִיקְנָא, וְכָל אַחֲרָנִין אִשְׁתְּאָרָן. וּבְעוֹד דְּכָל חַד מִתְפְּרַשׁ בְּפוּמַיְיכוּ, נָהִיר וְאִתְעַטַּר וְיָתִיב כְּמַלְכָּא בְּגוֹ חֵילֵיהּ. וְכַד אִסְתָּיִים לְאִתְפְּרָשָׁא, סָלִיק וְאִתְעַטַּר בְּעִטְרָא קַדִּישָׁא, וְאִתְתְּקַן וְאִתְטַמַּר, וְיָתִיב בְּתִקּוּנוֹי דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, וְכֵן לְכָל חַד וְחַד. אִזְדָּרְזוּ חַבְרִין קַדִּישִׁין, דְּהָא בְּקִיּוּמָא דָּא, לָא יְהֵא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא.

קוּם רַבִּי חִזְקִיָּה תִּנְיָינוּת. וְאוֹקִיר תִּיקוּנָא תְּלִיתָאָה, דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא. תָּנָא, עַד לָא קָם רַבִּי חִזְקִיָּה, קָלָא נָפַק וְאָמַר, אֵין מַלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה שְׁתֵּי שְׁלִיחוּת. אִתְרְגִישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַדַּאי כָּל חַד וְחַד בְּאַתְרֵיהּ. וַאֲנָא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וְרַבִּי אַבָּא, אִשְׁתְּלִים שְׁלֵימָתָא עִלָּאָה.

פרק יג

קוּם רַבִּי חִיָּיא. קָם רַבִּי חִיָּיא, פָּתַח וְאָמַר, (ירמיהו א׳:ו׳) וְאוֹמַר אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים הִנֵּה לָא יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי נַעַר אָנֹכִי. וְכִי יִרְמְיָה לָא הֲוָה יָדַע לְמַלְּלָא, וְהָא כַּמָּה מִלּוֹלִין נַפְקֵי מִפּוּמוֹי, עַד לָא אָמַר דָּא. וְהוּא אָמַר מִלָּה כְּדִיבָּא, דִּכְתִיב הִנֵּה לֹא יָדַעְתִּי דַּבֵּר. אֶלָּא (תאנא) חַס וְשָׁלוֹם דְּאִיהוּ אָמַר עַל דָּא. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, מַה בֵּין דִּבּוּר לַאֲמִירָה. אֲמִירָה הוּא דְּלָא בָּעֵי לְאַרְמָא קָלָא, דִּבּוּר, בָּעֵי לְאַרְמָא קָלָא, וּלְאַכְרָזָא מִלִּין.

דִּכְתִיב, (שמות כ׳:א׳) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר. וְתָאנָא, כָּל עָלְמָא שָׁמְעוּ הַהוּא דִּבּוּר, וְכָל עָלְמָא אִזְדַּעֲזָעוּ. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב וַיְדַבֵּר, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאמֶר. אוּף הָכָא כְּתִיב הִנֵּה לֹא יָדַעְתִּי דַּבֵּר, לְאַכְרָזָא מִלָּה וּלְאוֹכָחָא בְּרוּחַ קַדְשָׁא לְעָלְמָא.

אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (שמות ו׳:י׳) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. אֶלָּא, מַאן הוּא נְבִיאָה עִלָּאָה כְּמֹשֶׁה, דְּלָא זָכָה בַּר נָשׁ כְּוָותֵיהּ. דְּהוּא שָׁמַע דִּבּוּר בְּהַכְרָזָה, וְלָא דְּחִיל, וְלָא אִזְדַּעְזָע. וּשְׁאַר נְבִיאִים אִזְדַּעֲזָעוּ, אֲפִילּוּ בַּאֲמִירָה, וְדַחֲלִין בְּדְחִילוּ.

וְתָאנָא, תִּקּוּנָא קַדְמָאָה דְּדִיקְנָא, וְתִנְיָינָא לְאָתְבָא (ס"א לאייתאה) (ס"א לאכפא) לְתִלִּיתָאָה. דִּכְתִיב, (איוב ל״ג:כ״ט) הֶן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. (תרין נוסחי) וְתָא חֲזֵי דִּתְרֵין תִּקּוּנִין קַדְמָאִין לְמֵיתֵי לְתִלִּיתָאָה הֲווּ דְּהוּא תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה. מֵאֲמָצְעֵיתָא דִּתְחוֹת חוֹטָמָא, מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין. נָפִיק חַד אָרְחָא, וְשַׁעֲרָא אַפְסִיק (ס"א אתפסק) בְּהַהוּא אָרְחָא. אֲמַאי אִתְּפָּסָק. מִשּׁוּם (דכתיב ועובר על פשע) דְּהַאי אוֹרְחָא

אִתְתָּקַן לְאַעְבָּרָא בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, יְתִיב תְּחוֹת נוּקְבֵי חוֹטָמָא הַאי אוֹרְחָא. וְשַׁעֲרָא לָא אִתְרַבֵּי בְּהַאי אוֹרְחָא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, לְמֵיהַב אַעְבָּרָא עַד (על) פּוּמָא קַדִּישָׁא, דְּיֵימָא סָלַחְתִּי. תָּאנָא, כַּמָּה עַרְקִיסָאוֹת מְחַכָּאן לְהַהוּא פּוּמָא, וְלָא אִתְגְּלֵי לְחָד מִנַּיְיהוּ, דְּהָא אִסְתְּלַק וְאִתְעַטָּר, יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ. תָּאנָא, בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, מַהוּ דִּכְתִיב פֶּשַׁע. זָכוּ עוֹבֵר, לֹא זָכוּ פֶּשַׁע. (מאי משמע עובר על פשע, שפע דאקדים ש' לפ', לא זכו עומד ולא עובר) (האי) בְּזִעֵיר אַפִּין.

מַאי בֵּין הַאי לְהַאי. בְּזִעֵיר אַפִּין, כַּד נָחִית הַהוּא אוֹרְחָא מִתְּחוֹת נוּקְבֵי חוֹטָמוֹי, כְּתִיב, (במדבר י״ב:ט׳) וַיִּחַר אַף יְיָ בָּם וַיֵּלֶךְ. מַאי וַיֵּלֶךְ. דְּנָפִיק רוּחָא דְּרוּגְזָא מֵאִינּוּן נוּקְבֵי, וּמַאן דְּאַשְׁכַּח קַמֵּיהּ, אָזִיל וְלָא אִשְׁתְּכַח. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:ז׳) כִּי רוּחַ יְיָ נָשְׁבָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ (ס"א כי רוח עברה בו ואיננו). בְּאֲרִיךְ אַפִּין כְּתִיב, (מיכה ז׳:י״ח) וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וּכְתִיב, (איוב ל״ז:כ״א) וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם. וְתָאנָא, הָכָא כְּתִיב, עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע בְּהַהוּא אֲרְחָא. הָתָם, (שמות י״ב:כ״ג) וְעָבַר יְיָ לִנְגּוֹף אֶת מִצְרַיִם.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּזָכֵי לְהַאי. וְדָא הוּא תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה, (דאורחא) דְּדִיקְנָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַסְגֵּי לְאוֹטָבָא לָךְ, וְיֶחְדֵּי לְאַגָּנָא עָלָךְ.

וְתָאנָא, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״א:י׳) שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ, בְּעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר. דְּהָא הוּא חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא. תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּלֵי הַאי אוֹרְחָא דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיק יוֹמִין. כֻּלְּהוּ מָארֵי דִּיבָבָא וִילֵלָה, וּמָארֵיהוֹן דְּדִינָא סְתִימִין וּשְׁתִיקִין, וְלֵית דְּיִפְתַּח פִּטְרָא לְאַבָּאשָׁא. מִשּׁוּם דְּהַאי אוֹרְחָא אִתְגַּלְיָיא לְתַקָּנָא. וּמֵהַאי, מַאן דְּאָחִיד (נ"א דאחית) וְאָזְהַר (משום דהאי אורחא סימנא לשתיקותא ומהאי הוא מאן דאחזי ואזהר) לְשַׁתְקָאָה, לְהַאי אוֹרְחָא רְשִׁים, דְּהוּא סִימָנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

פרק יד

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה, מִתְתָּקַן שַׁעֲרָא (ונחית) תְּחוֹת פּוּמָא, מֵרִישָׁא חֲדָא לְרֵישָׁא חֲדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ח) לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים ב י״ט:ד׳) וְנָשָׂאתָ תְּפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה. הַנִּמְצָאָה מַמָּשׁ. שְׁאֵרִית דִּכְתִיב, (צפניה ג׳:י״ג) שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה.

פרק טו

תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. נָפִיק אוֹרְחָא אַחֲרָא מִתְּחוֹת פּוּמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ח) לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ. קוּם רַבִּי יוֹסֵי. קָם רַבִּי יוֹסֵי, פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי

הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ. מַהוּ שֶׁכָּכָה לוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (אסתר ז׳:י׳) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, שָׁכִיךְ מֵרוּגְזֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר. שָׁכִיךְ בְּרוּגְזֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר י״א:ט״ו) וְאִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג. דָּא הוּא דִינָא דְדִינָא. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו, רַחֲמֵי דְרַחֲמֵי.

דָּבָר אַחֵר, שֶׁכָּכָה, שְׁמָא דְכִלִיל כָּל שְׁמָהָן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעְבַּר רוּגְזֵיהּ, וַאֲנַח בֵּיהּ לְזָעֵיר אַנְפִּין, וּמַעֲבִיר עַל כָּל אִינּוּן דִּלְבַר.

דְּתַנְיָא, אָרְחָא, עִלָּאָה דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, (עלאה עתיקא דעתיקי) דְּאִיהוּ נָחִית (בדיקניה) תְּחוֹת נוּקְבֵי דְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקִי. וְהַאי אָרְחָא דִּלְתַתָּא. שְׁקִילָן אִינּוּן בְּכוֹלָּא. דָּא לְעֵילָּא, וְדָא לְתַתָּא. לְעֵילָּא, עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. לְתַתָּא, לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ. וְתַנְיָנָן, לֹא הֶחזִיק: דְּלָא אִית אֲתָר לְמִיתַב. כְּמָה דִּלְעֵילָּא יְהִיב אַתְרָא לְאַעְבְּרָא. כַּךְ לְתַתָּא, יְהִיב אֲתָר לְאַעְבְּרָא.

תָּנָא, בְּכָל אֲתָר דְּבַהַאי עַתִּיקָא טְמִירָא דְּכוֹלָּא אַרְחָא אִתְגַּלְיָיא, טַב לְכָלְהוּ דִּלְתַתָּא, דְּהָא אִתְחֲזֵי עֵיטָא לְמֶעְבַּד טַב לְכוֹלָּא. מַאן דְּסָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא, לֵית עֵיטָא, וְלֵית מַאן דְּיֵדַע לֵיהּ, אֶלָּא הוּא בִּלְחוֹדוֹי. כְּמָה דְּעֵדֶן עִלָּאָה, לֵית דְּיֵדַע לֵיהּ אֶלָּא הוּא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִי. וְעַל הַאי כְּתִיב, (תהילים צ״ב:ו׳) מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן יִתְתַּקְנוּן עוֹבָדָךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מֵעִם עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.

פרק טז

תְּקוּנָא שְׁתִיתָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׂעֲרָא וְסָלִיק מִלְּרַע לְעֵילָּא, וְחַפֵּי תַּקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא טָבָא עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא דִּלְעֵילָּא. וְנָחִית שַׂעֲרָא (דרישא) לְרֵישָׁא דְּפִתְחָא דְּאַרְחָא תַּתָּאָה דְּפוּמָא.

קוּם רַבִּי יֵיסָא וְאַתְקִין תְּקוּנָא דָּא. קָם רַבִּי יֵיסָא, פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו נ״ד:י׳) וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא יָמוּשׁ, וּכְתִיב (ישעיהו נ״ד:ח׳) וּבְחֶסֶד עוֹלָם רִחַמְתִּיךְ, הָנֵי קְרָאֵי קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי.

וְלָא אַקְשׁוּ, דְּתַנְיָנָן, אִית חֶסֶד וְאִית חֶסֶד. אִית חֶסֶד דִּלְגוֹ, וְאִית חֶסֶד דִּלְבַר. חֶסֶד דִּלְגוֹ, הָא דְּאָמְרָן דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וְהוּא סָתִים בְּסִטְרָא דָּא דְּדִיקְנָא, דְּאִקְרֵי פְּאַת הַזָּקָן. וְלָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְחַבָּלָא הַאי סִטְרָא, מִשּׁוּם הַאי חֶסֶד דִּלְגוֹ דְּעַתִּיק יוֹמִין. וּבְגִין כָּךְ, בְּכֹהֵן דִּלְתַתָּא כְּתִיב בֵּיהּ, (ויקרא כ״א:ה׳) לֹא יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא לְחַבָּלָא אוֹרְחוֹי דְּחֶסֶד דְּעַתִּיקָא, דְּכֹהֵן מִסִּטְרָא דָּא קָא אָתֵי.

וְתָאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, בְּכוֹלָּא אִצְטְרִיךְ חֶסֶד לְאִתְרַבָּאָה וּלְמִבְנֵי, וְלָא לְקַטָּעָא לֵיהּ, וְלָא אִשְׁתְּצֵי מֵעָלְמָא. וְהַאי דִּכְתִיב וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא יָמוּשׁ, חֶסֶד דְּעַתִּיק יוֹמִין. וּבְחֶסֶד עוֹלָם, חֶסֶד דְּאִקְרֵי חֶסֶד עוֹלָם, וְהַאי הוּא אַחֲרָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ג׳) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

וְהַאי חֶסֶד דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין, הוּא חֶסֶד דְּקִשׁוֹט. וְחֶסֶד דְּקִשׁוֹט לָאו בְּחַיֵּי גּוּפָא אִתְמַר, אֶלָּא בְּחַיֵּי דְּנִשְׁמָתָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (מיכה ז׳:י״ח) כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא. דָּא הוּא תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה דְּדִיקְנָא יַקִּירָא, דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין.

פרק יז

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. פָּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחָזֵן ב' תַּפּוּחִין בְּתִקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא, שַׁפִּירָן וְיָאִין לְמֶחֱזֵי.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (שיר השירים ב׳:ג׳) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ'. מַה תַּפּוּחַ זֶה כְּלִיל בִּתְלַת גְּוָונִי, כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תְּרֵין תַּפּוּחִין כְּלִיל שִׁיתָּא גְּוָונִי, וּתְרֵין תַּפּוּחִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא ז', אִינּוּן כְּלָלָא דְּכָל שִׁיתָּא תִּקּוּנִין דַּאֲמִינָא. וּבְגִינֵיהוֹן אִתְקָיְּים (משלי ט״ז:ט״ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

וְתָאנָא, מֵהָנֵי תַּפּוּחִין נָפְקִין חַיִּין לְעָלְמָא, וּמְחַזְּיָין חֵידוּ לְזָעֵיר אַפִּין. כְּתִיב (במדבר ו׳:כ״ה) יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. וּכְתִיב (משלי ט״ז:ט״ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵין תַּפּוּחִין דְּתִקְרוֹבְתָּא דְּבוּסְמָא דַּאֲמִינָא. יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, פָּנִים דִּלְבָר, דְּכַד נְהִרִין מִתְבָּרֵךְ עָלְמָא.

וְתָאנָא, כָּל זְמַן דְּהָנֵי בּוֹצִינֵי דִּלְבָר נְהִירִין, כָּל עָלְמָא מִתְבָּרֵךְ, וְלָא אִשְׁתְּכַח רוּגְזָא בְּעָלְמָא. וּמָה אִי הָנֵי דִּלְבָר כַּךְ. תְּרֵין תַּפּוּחִין דְּנְהִרִין תְּדִירָא, דְּחַדָּאן תְּדִירָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

תָּנְיָא, כַּד אִתְגַּלְיָין תְּרֵין תַּפּוּחִין אִלֵּין, אִתְחָזֵי זְעֵיר אַפִּין בְּחֶדְוָותָא. וְכָל אִינּוּן בּוֹצִינִין דִּלְתַתָּא, בְּחֶדְוָותָא. וְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, נְהִרִין, וְכָל עָלְמִין חַדָּאן, וּשְׁלֵימִין מִכָּל שְׁלִימוּתָא. וְכֹלָּא חַדָּאן וּנְהִרִין. וְכָל טִיבוּ לָא פָּסִיק. כֻּלְּהוּ אִתְמַלְיָין בְּשַׂעֲתָא חָדָא, כֻּלְּהוּ חַדָּאן בְּשַׂעֲתָא חָדָא.

תָּא חֲזֵי, פָּנִים דִּלְבָר, אִית זְמַן דְּנְהִרִין, וְאִית זְמַן דְּלָא נְהִרִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. (תהילים ס״ז:ב׳) יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה. מִכְּלָל דְּלָא הֲוִי תְּדִירָא. אֶלָּא כַּד אִתְגַּלְיָין תַּפּוּחִין דִּלְעֵילָּא.

תָּאנָא, אִלֵּין תַּפּוּחִין דִּסְתִימִין, נְהִירִין וְחָוְורִין תְּדִירָא. וּמִנְּהוֹן נְהִירִין לְתַלַּת מְאָה וְשִׁבְעִין עִיבָר. וְכָל שִׁיתָּא תִּקּוּנִין קַדְמָאִין דְּבְדִיקְנָא בֵּיהּ כְּלִילָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ט) יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ. יָשׁוּב, מִכְּלָל דְּזִמְנִין טְמִירִין, וְזִמְנִין אִתְגַּלְיָין. הָכָא, הוּא יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ. וּבְהַאי דִּלְתַתָּא, הוּא וְאֵמָּת. דָּא הוּא תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה, דְּכָלִיל שִׁיתָּא, בִּתְרֵין תַּפּוּחִין דְּבְעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.

פרק יח

תִּקּוּנָא תְּמִינָאָה. נְפִיק חַד חוּטָא דְּשַׁעֲרֵי סוֹחֲרָנֵיהּ דְּדִיקְנָא, וְתַלְיָין בְּשִׁקּוּלָא עַד טַבּוּרָא. קוּם אֶלְעָזָר בְּרִי, אַתְקִין תִּקּוּנָא דָּא.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר (בריה), פָּתַח וְאָמַר, הַכֹּל תְּלוּי בְּמַזָּל, וַאֲפִילּוּ סֵפֶר תּוֹרָה בָּהֵיכָל. מִלָּה דָּא אוֹקִימְנָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, וְהָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וְכִי הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, וְתָנֵינָן, סֵפֶר תּוֹרָה קֹדֶשׁ, וְנַרְתֵּקוֹ קֹדֶשׁ, וְהַהֵיכָל קֹדֶשׁ. וּכְתִיב (ישעיהו ו׳:ג׳) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, הָא תְּלַת אִינּוּן. וְסֵפֶר תּוֹרָה. לָקֳבֵלֵיהוֹן, נַרְתִּקוֹ קֹדֶשׁ, וְהַהֵיכָל קֹדֶשׁ, וְהוּא קָדוֹשׁ. וְהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּג' קְדוּשׁוֹת. בְּשָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת, בִּימִים שְׁלשָׁה, שְׁכִינָה בְּשָׁלֹשׁ, לוּחוֹת וַאֲרוֹן וְהֵיכַל בְּסֵפֶר תּוֹרָה תַּלְיָא, וְאִיהוּ תַּלְיָא בְּמַזָּל, וּכְתִיב (ירמיהו י׳:ב׳) וּמֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחָתּוּ. מַאן דְּאִיהוּ בִּקְדוּשׁוֹת הַלָּלוּ לֶהֱוֵי תַּלְיָא בְּמַזָּלָא.

אֶלָּא הָכִי אוֹקִימְנָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, הַאי חוּטָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, דְּכָל שַׁעֲרֵי דְּדִיקְנָא תַּלְיָין בֵּיהּ, אִתְקְרֵי מַזָּל. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּכָל קַדִּישֵׁי קוֹדְשִׁין דְּקוּדְשַׁיָּא, בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָין. וְסֵפֶר תּוֹרָה, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ קָדוֹשׁ לָא חָל עֲלֵיהּ עֶשֶׂר קְדוּשִׁין עַד דְּעָיֵיל לְהֵיכָל. כֵּיוָן דְּעָיֵיל לְהֵיכָל, אִתְקְרֵי קָדוֹשׁ בְּעֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת. כְּגַוְונָא דָּא דְּלָא אִתְקְרֵי הֵיכָל, אֶלָּא כַּד אִתְחַבָּרָן עֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת. וְתָאנָא, הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, דְּאִיהוּ הַאי חוּטָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, דְּכָל שַׁעֲרִין תַּלְיָין בֵּיהּ.

אֲמַאי אִקְרֵי מַזָּל. מִשּׁוּם דְּמִנֵּיהּ תַּלְיָין מַזְּלֵי, וּמַזְּלֵי מְנַיֵּיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּבְגִין כָּךְ אִיהִי תַּלְיָיא. וּבֵיהּ תַּלְיָין כָּל מִלֵּי דְּעָלְמָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וַאֲפִילּוּ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁבָּהֵיכָל, דְּמִתְעַטַּר בְּעֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת, לָא נָפִיק מִכְּלֵלֵיהּ עִם שְׁאַר קְדוּשִׁין וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַאי. וּמַאן דְּחָמֵי לְהַאי תִּקּוּנָא, אִתְכַּבְּשָׁן חוֹבֵיהוֹן מִקַּמֵּיהּ וּמִתְכַּפְּיָין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:י״ט) יְכִבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ בְּרִי לְקוּדְשָׁא דְּקַדִּישִׁין, עַתִּיק מִכֹּלָּא.

פרק יט

תִּקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה. מִתְעָרְבִין שַׁעֲרֵי עִם אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין, וְלָא נָפְקִין דָּא מִן דָּא. קוּם רִבִּי אַבָּא, קָם רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, אִלֵּין (אינון) שַׁעֲרֵי דְּמִתְעָרְבִין עִם אִינּוּן דְּתַלְיָין, אִקְרוּן מְצוּלוֹת יָם. מִשּׁוּם דְּנָפְקֵי מִמּוֹתְרֵי מוֹחָא, וּמֵהַאי אַתָּרָא רְמִיזוּ, כָּל מָארֵי דְּתַבְעִין חוֹבֵי דִּבְנֵי נָשָׁא וּמִתְכַּפְּיָין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ תְּהֵא לְעַתִּיק יוֹמִין.

פרק כ

תִּקּוּנָא עֲשִׂירָאָה. נַחְתִּין שַׁעֲרֵי תְּחוֹת דִּיקְנָא, וְחַפְיָין בִּגְרוֹנָא תְּחוֹת דִּיקְנָא. קוּם רִבִּי יְהוּדָה. קָם רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו ב׳:י״ט) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צוּרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְיָ וְגוֹ'. מִפְּנֵי פַּחַד יְיָ, הָא אִתְיְדַע דְּמַאן דְּאִיהוּ לְבַר, פַּחַד יְיָ אִתְקְרֵי. וּמַהֲדַר גְּאוֹנוֹ,

אינון שַׁעֲרֵי דִתְחוֹת דִיקְנָא, וְאִתְקְרוּן הֲדַר גְּאוֹנוֹ, תְּרֵי. תִּקוּנָא עֲשִׂירָאָה, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. וְחַד סָר, דְּלָא נַפְקֵי נִימָא מִן נִימָא, חֶסֶד לְאַבְרָהָם.

פרק כא

תִּקוּנָא דִתְרֵיסָר. דְּלָא תַּלְיָין שַׁעֲרֵי עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרִין, וְיָאִין שַׁעֲרֵי סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח טַרְחוּתָא, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ.

טַרְחוּתָא בְּמַאי קָא מַיְירֵי. דִּינָא. בַּאֲתָר (נ"א בתר) דִּינָא טַרְחוּתָא אִשְׁתְּכַח. וְכִי שַׁעֲרֵי דְּדִיקְנָא טְרָחָא אִינּוּן, אוֹ דִּינָא אִינּוּן, וְהָא כֻּלָּא רַחֲמֵי אִתְחָזוּן. אֶלָּא דְּלָא אִתְטָרַח בְּיִשּׁוּבָא (ס"א בנשובא) דְּרוּחָא דְּזָעִיר אַפִּין.

דְּתָאנָא מַהַאי פּוּמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, נָשְׁבָא רוּחָא. מַאי רוּחָא. רוּחָא דְּאִיתְּרַק (ס"א דאתדבק) בֵּיהּ, דְּמִתְלַבֵּשׁ בֵּיהּ (נ"א דאתתקן ומתלבש ביה) זְעִיר אַפִּין. וּמַהַאי רוּחָא מִתְלַבְּשִׁין כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וְכַד הַהוּא רוּחָא נָפִיק, אִתְפְּרַשׁ לְתָלָתִין וְשִׁבְעָה אֱלֶף עִיבָר. וְאִתְפְּשַׁט (ס"א ואתפרשא) כָּל חַד בִּלְחוֹדוֹי לְאַתְרֵיהּ, וְכָל מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְלַבְּשָׁא מִנֵּיהּ אִתְלַבַּשׁ. וְעַל דָּא שַׁעֲרִין לָא אִשְׁתְּכַחוּ עַל פּוּמָא קַדִּישָׁא, מִשּׁוּם דְּרוּחֵיהּ נָפִיק, וְלָא בָּעֵי מִלָּה אַחֲרָא לְאִתְעָרְבָא בֵּיהּ, וּלְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ.

וְדָא הוּא טְמִירוּתָא דְּכֹלָּא, דְּלָא אִתְדְּבַק לָא לְעֵילָּא וְלָא לְתַתָּא. וְהוּא סָתִים בְּסָתִימָא דְּסָתִימִין דְּלָא אִתְיְדַע. דָּא הוּא דְּלָא אִתְתָּקַן, וְלָא הֲוָה בֵּיהּ תִּקוּנָא. וּבְגִין כַּךְ, רוּחַ דְּנָפִיק לְבַר (ס"א דנפיק מההוא דלבר), וּמִתְלַבְּשִׁין בֵּיהּ נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, אִתְקְרֵי פֶּה יְיָ. אֲבָל בְּהַאי עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין לָא אִתְפְּרַשׁ. וְלֵית מַאן דְּיֵדַע רוּחֵיהּ בַּר אִיהוּ. וּבְגִין כַּךְ שַׁעֲרוֹי שְׁקִילִין סוּחֲרָנֵי דְּפוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי.

וּבְהַאי אִתְרְחִיצוּ אֲבָהָתָנָא, לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהַאי רוּחָא, דְּמִתְפַּשַּׁט לְכַמָּה עִיבָרִין, בַּאֲתָר דְּכָל שַׁעֲרֵי שְׁקִילִין בְּסוֹחֲרָנוֹי. (הדא הוא דכתיב, (מיכה ז׳:כ׳) אשר נשבעת לאבותינו). וְדָא הוּא תִּקוּנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּתְרֵיסָר. דְּמִכָּאן אִשְׁתֶּלְשָׁלוּ י"ב תְּחוּמִין לְעֵילָּא. י"ב תְּחוּמִין לְתַתָּא. י"ב תְּחוּמִין לי"ב שִׁבְטֵי אֲבָהָתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.

פרק כב

תִּקוּנָא דְּתַלְיסָר. תַּלְיָין שַׁעֲרֵי דִתְחוֹת דִיקְנָא מִכָּאן וּמִכָּאן, בִּיקָרָא יָאָה, וּבִיקָרָא שַׁפִּירָא, וְחַפְיָין עַד טַבּוּרָא וְלָא אִתְחֲזָיין מֵאֲנָפֵי תַּקְרוּבָא דְּבוּסְמָא, בַּר אִינּוּן תַּפּוּחִין שַׁפִּירָן חִוָּורִין. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּאִשְׁתְּכַח בְּהַאי אִדְּרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דַּאֲנָן בֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דַּאֲנָן יַתְבִין בִּקְדוּשָׁא עִלָּאָה, אֶשָּׁא עִלָּאָה אִסְתַּחַר לָן (ס"א בין אשא עלאה דאסחר לן) וְהָא כָּל תִּקוּנִין עִלָּאִין (לדיוקנא) דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא אִתְתָּקָנוּ, וְאִתְעַטְּרוּ וְאִסְתַּחֲרוּ לְדוּכְתַּיְיהוּ.

וְהַאי תִּקוּנָא דְּתַלִּיסָר, הוּא תִּקוּנָא יָאֶה, דְּבֵיהּ אֲחִידָן כֹּלָּא. כֻּלְּהוּ מִתְכַּסְּפִין לְמִזְקַף רֵישָׁא לָקֳבְלֵיהּ. מִנֵּיהּ תַּלְיָין כָּל אִינּוּן דְּבִזְעִיר אַפִּין אֲחִידָן. מִנֵּיהּ תַּלְיָין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכָל גִּנְזִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין גְּנִיזִין בֵּיהּ, וּבֵיהּ כְּלִילָן. וְאִיהוּ מַזָּלָא דְּמִתְזָלָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא, דָּא הוּא תִּקוּנָא שְׁלֵימָתָא, דְּאַשְׁלִים לְכָל תִּקוּנִין, דָּא אַשְׁלִים לְכֹלָּא.

תָּאנָא, אִלֵּין תִּקוּנִין אִקְרוּן יְמֵי קֶדֶם, יוֹמִין קַדְמָאֵי דְּקַדְמָאֵי. וְאִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ בִּזְעִיר אַפִּין, אִקְרוּן (ישעיהו ס"ג:ט') יְמֵי עוֹלָם. וְתָאנָא, אִלֵּין יְמֵי קֶדֶם, כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְּנָן בְּתִקוּנָא דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, טְמִירָא דְּטְמִירִין (כליל בהו). וְהַאי דְּתִלֵּיסָר כָּלִיל לְהוֹן, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְדָא יוֹמָא לָא אִתְכְּלִיל בַּהֲדַיְיהוּ, אֶלָּא הוּא כָּלִיל כֹּלָּא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְעַר עַתִּיק יוֹמִין בְּתִקוּנִין דִּלְעֵילָּא, הַהוּא אִתְקְרֵי יוֹם אֶחָד, דְּבֵיהּ זַמִּין לְאוֹקִיר דִּיקְנֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה י"ד:ז') יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ. הוּא בְּלְחוֹדוֹי יַתִּיר מִכֹּלָּא. הוּא דְּכָלִיל כֹּלָּא, הוּא דְּאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא יְדִיעָא.

דְּתָנֵינָן, בַּאֲתָר דְּאִית יוֹם אִית לַיְלָה דְּלֵית יוֹם בְּלָא לַיְלָה. וּמִשּׁוּם דְּהַהוּא זִמְנָא, זַמַּן יְהֵא דִּיקְרָא דְּדִיקְנָא, וְהוּא בִּלְחוֹדוֹי יִשְׁתְּכַח. לָא אִתְקְרֵי לָא יוֹם וְלָא לַיְלָה. דְּלֵית יוֹם אִקְרֵי, אֶלָּא מִסְטָרָא דִּילָן. וְלֵית לַיְלָה אִקְרֵי, אֶלָּא מִסְטָרָא דִּילָן. וּמִשּׁוּם דְּהַאי תִּקוּנָא כָּלִיל כֹּלָּא, לָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְחֲזֵי מִנֵּיהּ, וּמִנֵּיהּ נָגִיד מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא לְתִלֵּיסַר עִיבָר מַבּוּעִין. לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, דְּנָהֲרִין בְּהַהוּא מִשְׁחָא. (אתתקנו)

בְּתִלֵּיסָר תִּקוּנִין אִלֵּין אִתְתַּקְּנָא דִּיקְנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִלֵּין תִּקוּנִין דְּבַהַאי דִּיקְנָא, מִתְתַּקְּנָן וְנַחְתִּן לְכַמָּה עִיבָר. וְלָא אִתְחֲזוּן הֵיךְ מִתְפַּשְׁטִין וְהֵיךְ נָפְקִין, מִכֹּלָּא אִסְתִּימוּ, וּמִכֹּלָּא אִתְטַמְּרוּ. לֵית דְּיִדַּע אֲתַר לְהַאי עַתִּיקָא, בְּפִשְׁיטוּתָא דִּלְהוֹן כֻּלְּהוֹן כְּלִילָן, כְּמָה דְּאִתְמַר, אִתְיְדַע וְלָא אִתְיְדַע. טָמִיר וְלָא טָמִיר. עֲלֵיהּ אִתְקְרֵי, (ישעיהו מ"ב:ח') אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. וּכְתִיב (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. וּכְתִיב (דניאל ז':ט') וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב. בְּאַתְרֵיהּ יְתִיב וְלֵית יְדִיעַ לֵיהּ. יְתִיב וְלָא שְׁכִיחַ, וּכְתִיב (תהילים קל"ט:י"ד) אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי וְגוֹ'.

פרק כג

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, כַּד אִתְפְּרִיס פְּרִיסָא דָּא, דְּאִתּוּן חָמָאן עָלָנָא, אֲנָא חֲמֵינָא דְּנַחְתּוּ כֹּל תִּקוּנִין בְּגַוָּוה, וּנְהִירוּ בְּאֲתָר דָּא. וְחַד פָּרוֹכְתָּא בּוּצִינָא דְּקוּדְשָׁא (ס"א בוסיטא דקדושא) בְּרִיךְ הוּא, פְּרִיסָא בְּאַרְבַּע סַמְכִין, לְאַרְבַּע עִיבָר.

סַמְכָא חַד הוּא יְתִיב מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְחַד מַגְרוֹפְיָא בִּידֵיהּ. וּבְמַגְרוֹפְיָא אַרְבַּע מַפְתְּחֵי שְׁנִינָן (ס"א שניין) מִכָּל סְטָרוֹי. וּמִתְאַחֲדָן פַּרְסָא, וְנַחְתִּין לָהּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וְכֵן לְסַמְכָא תִּנְיָינָא,

וּתְלִיתָאָה וּרְבִיעָאָה. וּבֵין סַמְכָא לְסַמְכָא, אֲחִידָן תִּמְנֵיסָר רַגְלֵי דְּסַמְכֵי וּמִתְנַהֲרִין בְּבוּצִינָא דִּגְלִיפָא (בבוסיטא דגליפין) בְּהַהוּא פְּרִיסָא. וְכֵן לְד' עִיבָר.

וַחֲמֵינָא אִלֵּין תִּקּוּנִין דְּנָהֲרִין עָלָהּ, וַהֲווּ מְחַכָּאן מִלֵּי דְּפוּמָנָא, לְאִתְעַטָּרָא וּלְאִסְתַּלְקָא כָּל חַד בְּאַתְרֵיהּ. וְכַד הֲווֹ מִתְתַּקְנָן מִפּוּמָנָא, כָּל חַד וְחַד סָלִיק וְאִתְעַטָּר וְאִתְתָּקַן בְּהַהוּא תִּקּוּנָא דְּאִתְתְּקַן הָכָא, מִכָּל (ס"א בהבל דכל) פּוּמָא דְּחַד מִינָן. וּבְשַׁעֲתָא דְּחַד מִינָן פָּתַח פּוּמָא, לְתַקָּנָא בְּהַהוּא תִּקּוּנָא, הַהוּא תִּקּוּנָא הֲוָה יְתִיב וּמְחַכֶּה לְמִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיכוֹן, וּכְדֵין סַלְקָא בְּדוּכְתֵּיהּ וְאִתְעַטָּר.

וְכָל סַמְכִין מִכָּאן וּמִכָּאן, חַדָּאן עַל דְּשַׁמְעִין מַה דְּלָא יָדְעוּ, וְצַיְּיתִין לְקַלֵּיכוֹן. כַּמָּה רְתִיכִין קַיְּימִין הָכָא בְּגִינֵיכוֹן. זַכָּאִין אַתּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּכֻלְּהוּ מִלֵּי דְּנַפְקֵי מִפּוּמֵיכוֹן, כֻּלְּהוּ מִלִּין קַדִּישִׁין. מִלִּין כַּשְׁרָן דְּלָא אַסְטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי לְמִשְׁמַע, וְצַיְּית לְהֲנֵי מִלֵּי, עַד דְּהוּא אַגְמַר (ס"א אגזר) דִּינָא, דִּי לְעָלְמָא דְּאָתֵי תֵּימְרוּן זִמְנָא אָחֳרָא כָּל הָנֵי מִלֵּי קַדִּישִׁין. עֲלַיְיכוּ כְּתִיב, (שיר השירים ז':י') וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב וְגוֹ', דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. מַאי דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. דְּאַפִּילוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי מְרַחְשָׁן שִׂפְוָותַיְכוּ אוֹרַיְיתָא קַמֵּיהּ.

פרק כד

הַשְׁתָּא אִתְתְּקַנוּ וְאִתְכָּוונוּ דַּעְתָּא, לְמִתְקַן תִּקּוּנוֹי דְּזְעֵיר אַפִּין, הֵיךְ יִתְתַּקַּן, וְהֵיךְ יִתְלַבַּשׁ בְּתִקּוּנוֹי מִתִּקּוּנֵי עַתִּיק יוֹמִין, קַדִּישָׁא דְּקַדִּישִׁין, טְמִירָא דְּטְמִירִין, טְמִירָא מִכֹּלָּא. דְּהַשְׁתָּא חוֹבָתָא (חכמתא) עֲלַיְיכוּ, לְמִנְזַר דִּינָא קוּשְׁטָאָה יָאָה וְשַׁפִּירָא וּלְאַתְקָנָא כָּל תִּקּוּנִין עַל בּוֹרְיֵיהּ.

תִּקּוּנֵי דְּזְעֵיר אַפִּין, מִתִּקּוּנֵי דַּאֲרִיךְ אַפִּין אִתְתָּקָנוּ. וְאִתְפַּשְׁטוּ תִּקּוּנוֹי מִכָּאן וּמִכָּאן, כְּחֵיזוּ בַּר נָשׁ, לְמִשְׁלְטָא (ס"א ומשלחא) בֵּיהּ רוּחָא דְּטְמִירָא דְּכָל טְמִירִין. בְּגִין לְמֵיתַב עַל כּוּרְסְיָיא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א':כ"ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּכָלִיל כָּל דְּיוּקְנִין. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּכָלִיל כָּל שְׁמָהָן. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּבֵיהּ סְתִימִין כָּל עָלְמִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּכָלִיל כָּל רָזִין דְּאִתְאֲמָרוּ וְאִתְתָּקָנוּ עַד דְּלָא אִבְרֵי עָלְמָא, וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְקָיְימוּ.

תָּאנָא בְּצַנְיְעוּתָא דְּסִפְרָא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין עַד לָא זַמִּין תִּקּוּנוֹי, בָּאנֵי מַלְכִין, כָּנֵס מַלְכִין, (נ"א (קכ"ח) גליף מלכין) וּמְשַׁעֵר מַלְכִין, וְלָא הֲווֹ מִתְקַיְּימֵי, עַד דְּדָחֵי (ס"א דאנח) לוֹן, וְאַצְנַע לוֹן לְבָתַר זִמְנָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ל"ו:ל"א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, בְּאֶתָר דְּכָל דִּינִין מִתְקַיְּימִין תַּמָּן, וְכֻלְּהוּ לָא אִתְקַיְּימוּ.

עַד דְּרִישָׁא חִוָּורָא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין אִתְתָּקַן. כַּד אִתְתָּקַן, תַּקִּין כָּל תִּקוּנִין דִּלְתַתָּא, תַּקִּין כָּל תִּקוּנִין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל רֵישָׁא דְּעַמָּא, דְּלָא אִתְתָּקַן הוּא בְּקַדְמִיתָא, לֵית עַמָּא מִתְתַּקְנָא. וְאִי אִיהוּ מִתְתַּקַּן, כֵּלְהוּ מִתְתַּקְּנָן. וְאִי אִיהוּ לָא מִתְתַּקַּן בְּקַדְמִיתָא, לָא יַכְלִין עַמָּא לְאִתְתַּקְּנָא.

מְנָלָן. מֵעַתִּיק יוֹמִין. דְּעַד לָא אִתְתָּקַן הוּא בְּתִקוּנוֹי, לָא אִתְתָּקָנוּ כָּל אִינּוּן דְּבָעוּ לְאִתְתַּקְּנָא, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין אִתְחָרְבוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל"ו:ל"ב) וַיִּמְלוֹךְ בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן בְּעוֹר. וַיִּמְלוֹךְ בֶּאֱדוֹם, רָזָא חָדָא (ס"א יקירא) הוּא. אֲתָר דְּכָל דִּינִין מִתְקַטְרִין תַּמָּן, וְתַלְיָין, מִתַּמָּן. בֶּלַע בֶּן בְּעוֹר, תְּאַנָא הוּא גְּזֵרַת דִּינָא, תַּקִּיפָא דְּתַקִּיפִין, דִּבְגִינֵיהּ מִתְקַטְרָן אֶלֶף אַלְפִין מָארֵי דִּיבָבָא וְיִלְלָה. (בראשית ל"ו:ל"ב) וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה. מַאי דִּנְהָבָה. כְּלוֹמַר דִּין הָבָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי כ) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב.

כֵּיוָן דְּסָלִיק לְאִתְיַשְּׁבָא, בֵּיהּ לָא קָאִים, וְלָא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקָם, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין אִתְחָרְבוּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּאָדָם לָא אִתְתָּקַן. דְּתִקוּנָא דְּאָדָם בְּדִיוּקְנֵיהּ, כָּלִיל כֹּלָּא, וְיָכִיל כֹּלָּא לְאִתְיַשְּׁבָא בֵּיהּ.

וּבְגִין דְּתִקוּנָא דָּא דְּאָדָם, לָא אִשְׁתְּכַח. לָא יָכִילוּ לְמֵיקָם וּלְאִתְיַשְּׁבָא, וְאִתְבְּטָלוּ. וְאִתְבְּטָלוּ סַלְקָא דַּעְתָּךְ וְהָא כֻּלְּהוּ בְּאָדָם אִתְכְּלִילָן. אֶלָּא אִתְבְּטָלוּ וְאִסְתַּלָּקוּ מֵהַהוּא תִּקוּנָא, עַד דְּייֵתֵי תִּקוּנָא (נ"א דיוקנא) דְּאָדָם. וְכַד אָתָא הַאי דְּיוּקְנָא, אִתְגַּלָּפוּ (ס"א אתכללו) כֻּלְּהוּ, וְאִתְחֲזָרוּ לְקִיּוּמָא אַחֲרָא. מִנְּהוֹן אִתְבְּסָמוּ, (ס"א מנהון אתבסמו ולא אתבסמו) וּמִנְּהוֹן לָא אִתְבְּסָמוּ כְּלָל.

וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב וַיָּמָת, וַיָּמָת. דְּאִתְבְּטָלוּ לְגַמְרֵי. לָאו הָכִי, אֶלָּא כָּל מַאן דְּנָחִית מִדַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּהַוָה בֵּיהּ, קָאֲרֵי בֵּיהּ מִיתָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ב׳:כ״ג) וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרָיִם, דְּנָחִת מִדַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּהַוָה קָם בֵּיהּ. וְכֵיוָן דְּאִתְתַּקַּן אָדָם, אִתְקְרוּן בִּשְׁמָהֵן אַחֲרָנִין, וְאִתְבְּסָמוּ בְּקִיּוּמָא בֵּיהּ, וְקַיְימִין בְּדִיוּקְנַיְיהוּ.

וְכֻלְּהוּ אִתְקְרוּן בִּשְׁמָהֵן אַחֲרָנִין מִן קַדְמָאִין, בַּר הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית ל"ו:ל"ט) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּהָנֵי לָא אִתְבְּטָלוּ כִּשְׁאַר אַחֲרָנִין. מִשּׁוּם דְּהַוָה דְּכַר וְנוּקְבָא. כְּהַאי תִּמְרָא, דְּלָא סַלְקָא אֶלָּא דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין כָּךְ הַשְׁתָּא דְּאִשְׁתְּכָחוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, לָא כְּתִיב בְּהוּ מִיתָה כְּאַחֲרָנִין, וְאִתְקְיְימוּ. אֲבָל לָא אִתְיַשְּׁבוּ, עַד דְּאִתְתַּקַּן דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, וְכֵיוָן דְּאִתְתַּקַּן דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, אִתְחֲזָרוּ וְאִתְקְיְימוּ בְּקִיּוּמָא אַחֲרָא, וְאִתְיַישְּׁבוּ.

פרק כה

תְּאַנָא, כַּד סָלִיק בְּרַעוּתָא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, לְמֶעְבַּד יְקָרָא לִיקָרֵיהּ, תַּקִּין וְזַמִּין וְאַפֵּיק מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, חַד נִיצוֹצָא, נָשַׁב בֵּיהּ אִתְּתוֹקַר (ס"א אתתקן) וְסָלִיק (רעותיה) וְאִתְפַּשַּׁט לְתַלַּת מְאָה וְשִׁבְעִין עִיבָר. וְנִיצוֹצָא קָאִים, וְשָׁארִי נָפִיק אֲוִירָא דַּכְיָא וּמִתְגַּלְגְּלָא, נָשַׁב בֵּיהּ אִתְתָּקַן. וְנָפִיק חַד גּוּלְגַּלְתָּא תַּקִּיפָא, וְאִתְפַּשַּׁט לְאַרְבַּע סִטְרִין.

וּבְהַאי אֲוִירָא דַּכְיָא, אִשְׁתְּאִיב נִיצוֹצָא וְאִתְאֲחָד, וְכָלִיל (ס"א ואתכליל) בֵּיהּ. בֵּיהּ סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא אִתְטַמַּר בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, הַאי גּוּלְגַּלְתָּא אִתְפַּשַּׁט בְּסִטְרוֹי, וְהַאי אֲוִירָא הוּא טָמִיר דְּטָמִירִין דְּעַתִּיק יוֹמִין, בְּרוּחָא דְּגָנִיז.

בְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא אִתְפַּשָּׁטוּ אֶשָּׁא מִסְטַר חַד, וַאֲוִירָא מִסְטַר חַד. וַאֲוִירָא דַּכְיָא קָאִים עָלַיהּ מֵהַאי סִטְרָא. וְאֶשָּׁא דַּכְיָא קָאִים מֵהַאי סִטְרָא. מַאי אֶשָּׁא הָכָא. אֶלָּא לָאו הוּא אֶשָּׁא, אֲבָל בּוּצִינָא דָּא (נ"א ניצוצא) דְּאִתְכְּלִיל בַּאֲוִירָא דַּכְיָא, נָהִיר לְמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין, וְדִינָא מִסִּטְרוֹי אִשְׁתְּכַח, וּבְגִין דָּא, הַאי גּוּלְגַּלְתָּא, אִתְקְרֵי גּוּלְגַּלְתָּא תַּקִּיפָא.

בְּגוּלְגַּלְתָּא דָּא, יַתְבִין תִּשְׁעָה אַלְפֵי רִבּוֹא עָלְמִין, דְּנַטְלִין עָלּוֹי וְסַמְכִין עָלּוֹי. בְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא, נָטִיף טַלָּא מֵרֵישָׁא חִוָּורָא, דְּאִתְמְלֵי מִנֵּיהּ תְּדִיר. וּמֵהַאי טַלָּא דְּאַנְעַר מֵרֵישֵׁיהּ זְמִינִין מַיְתַיְיא לְאַחֲיָאָה.

וְהוּא טַלָּא דְּאִתְכְּלִיל בִּתְרֵי גְּוָונֵי, מִסִּטְרָא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, חִוָּור בְּגַוְויהּ (ס"א בגיניה). דְּכָלִיל כֻּלְּהוּ חִוָּורֵי (וכלהו חיוורי) אֲבָל כַּד אִתְיַישְּׁבָן בְּהַאי רֵישָׁא דְּזָעֵיר אַפִּין, אִתְחֲזֵי בֵּיהּ סוּמָקָא. כְּהַאי בְּדוֹלְחָא דְּאִיהוּ חִוָּור, וְאִתְחֲזְיָא גַּוְונָא סוּמָקָא בְּגַוְונָא חִוָּורָא.

וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (דניאל י"ב:ב') וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם. לְחַיֵּי עוֹלָם, בְּגִין דְּאִתְחֲזִיאוּ לְהַהוּא חִוָּורָא, דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּעַתִּיק יוֹמִין, אֲרִיכָא דְּאַנְפִּין. לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם, בְּגִין דְּאִתְחֲזִיאוּ לְהַהוּא סוּמָקָא דְּזָעֵיר אַפִּין. וְכֹלָּא כָּלִיל בַּהֲהוּא טַלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ו:י"ט) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלָּךְ. אוֹרוֹת: תְּרֵין. וְהַהוּא טַלָּא דְּנָטִיף, נָטִיף כָּל יוֹמָא לְחַקְלָא דְּתַפּוּחִים. כְּגַוְונֵי חִוָּורָא וְסוּמָקָא.

הַאי גּוּלְגַּלְתָּא אַנְהִיר בְּתַרֵי גְּוָונֵי, לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא. וּמֵהַאי אֲוִירָא דַּכְיָא, אִתְפַּשָּׁט מְגוּלְגַּלְתָּא לְאַנְפּוֹי ק"נ רִבּוֹא עָלְמִין. וּבְגִין כַּךְ אִתְקְרֵי זְעֵיר אַפִּין. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ, אִתְפְּשָׁטוּ אַנְפּוֹי וַאֲרִיכִין בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּגִין דְּאִשְׁתַּגַּח בְּאַנְפּוֹי דְּעַתִּיקֵי דְּעַתִּיקִין, וְחָיֵיס לְעָלְמָא.

וּמֵהַאי גּוּלְגַּלְתָּא, נָפִיק חַד עִיבָר, לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וְיַהֲבֵי אֲגַר אוֹרָאוֹתָא לְעַתִּיק יוֹמִין. כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא, תְּחוֹת שַׁרְבִיטָא. וְלָקֵבִיל דָּא. (שמות ל"ח:כ"ו) בֶּקַע לַגּוּלְגֹּלֶת לְתַתָּא, כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא. וְהַאי בֶּקַע אֲגַר אוֹרָאוֹתָא, אִשְׁתְּכַח מִנֵּיהּ לְעַתִּיק יוֹמִין.

פרק כו

בַּחַלְּלֵיהּ דְּגוּלְגַּלְתָּא, (ס"א בגולגלתא דא) ג' חַלְּלִין אִשְׁתְּכָחוּ, דְּשַׁרְיָיא מוֹחָא בְּהוּ, וּקְרוּמָא דָּקִיק חַפְיָיא עֲלַיְיהוּ. אֲבָל לָא קְרוּמָא קְשִׁישָׁא סְתִימָא כְּעַתִּיק יוֹמִין. וּבְגִין דָּא, הַאי מוֹחָא אִתְפְּשָׁט וְנָהִיר (ס"א ונפיק) לְתַלְתִּין וּתְרֵין שְׁבִילִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן.

וְתָאנָא, בְּתַלַת חַלָּלִין דְּגוּלְגַּלְתָּא מוֹחָא שַׁרְיָיא. מֵחַלָּא חַד מִתְבְּקַע (ס"א ומתפשט) חַד מַבּוּעָא לְד' סִטְרִין, וְנָפִיק מֵהַהוּא מוֹחָא דְּשַׁרְיָיא בְּהַאי חַלָּא, תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין רוּחִין דְּחָכְמְתָא.

מֵחַלָּא תִּנְיָינָא, מִתְבְּקַע וּמִתְפָּשַׁט חַד מַבּוּעָא אַחֲרָא. וּמִתְפַּתְחִין ן' תַּרְעִין. מֵאִלֵּין ן' תַּרְעִין, אִתְאַחֲדָן ן' יוֹמִין דְּאוֹרַיְיתָא. ן' שְׁנִין דְּיוֹבְלָא. ן' אֶלֶף דָּרִין, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָתְבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ, וּלְשַׁרְיָיא בֵּיהּ.

מֵחַלָּא תְּלִיתָאָה, נָפְקִין אֶלֶף אַלְפִין אִדְּרִין וְאַכְסַדְרָאִין, דְּדַעְתָּא שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, וְדָרֵי בְּהוּ. וְהַאי חַלָּא שְׁרֵי חֲלָלִיה (ס"א מדוריה) בֵּין הַאי חַלָּא וּבֵין הַאי חַלָּא, וְאִתְמַלְיָין מִתְּרִין סִטְרִין. כָּל אִינּוּן אִדְּרִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ״ד:ד׳) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ. וְאִלֵּין ג' מִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא, לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא. וּבְאִינּוּן אָחִיד כָּל גּוּפָא וְאָחִיד בְּהוּ גּוּפָא מִכָּל סִטְרוֹי. וּבְכָל גּוּפָא אִתְפַּשְׁטָן וְאִשְׁתַּכְחָן.

פרק כז

תָּאנָא, בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא, תַּלְיָין אֶלֶף אַלְפֵי רִבּוֹא וְרִבּוֹא רִבָּבָן קוֹצֵי דְּשַׂעֲרֵי אוּכְמָן, וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא, וּמִתְעָרְבִין דָּא בְּדָא. וְלֵית חוּשְׁבָּנָא לְנִימִין דְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, דַּאֲחִידָן בֵּיהּ דַּכְיָין וּמְסָאֲבָן. וּמִכָּאן אִתְאַחֲדָן טַעֲמֵי אוֹרַיְיתָא, בְּדַכְיָא בִּמְסָאֲבָא. בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּאִינּוּן דַּכְיָין, בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּאִינּוּן מְסָאֲבָן.

יַתְבִין קוֹצֵי מִסְתַּבְּכִין וְתַקִּיפִין. מִנְּהוֹן שְׂעִיעִין, וּמִנְּהוֹן תַּקִּיפִין. וּבְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, יַתְבִין נִימִין תִּלִּין עַל תִּלִּין. מִתְלַהֲטָן וְתַלְיָין כְּגִיבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נַצָּח קָרְבִין. בְּתִקּוּנָא יָאֶה בְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא תַּקִּיפָא (בחור כארזים). רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:ט״ו) בָּחוּר כָּאֲרָזִים.

מִתְתַּקְּנִין קוֹצִין דְּשַׂעֲרֵי, וְתַלְיָין תִּלִּין עַל תִּלִּין, מֵהַאי סִטְרָא לְהַאי סִטְרָא, עַל גּוּלְגַּלְתָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה׳:י״א) קְווּצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. וְתָאנָא יַתְבִין תִּלֵּי תִּלִּין, מְשׁוּם דְּמְשִׁיכִין מִמַּבּוּעִין סַגִּיאִין, דְּתַלַת רַהֲטֵי מוֹחָא. מִמַּבּוּעָא חַלָּא חַד דְּגוּלְגַּלְתָּא, אִתְמַשְׁכָן שַׂעֲרֵי בְּמְשִׁיכוּתָא, וּמִתְעָבְדִין תִּלִּין, דְּתַלְיָין מִכַּמָּה מַבּוּעִין, דְּאִתְמַשְׁכָן מֵהַאי חַלָּא. מֵחַלָּא תִּנְיָינָא, נַפְקֵי חַמְשִׁין מַבּוּעִין, וְאִתְמַשְׁכָן שַׂעֲרֵי מֵאִינּוּן מַבּוּעִין בְּמְשִׁיכוּתָא,

וְאִתְעַבְדִין תִּלִּין, דְּתַלְיָין וּמִתְעָרְבִין בְּקוֹצִין אַחֲרָנִין. מֵחַלָּא תְּלִיתָאָה, נָפְקֵי אֶלֶף אַלְפִּין אִדְּרִין וְאַכְסַדְרָאִין, וְאִתְמַשְּׁכָן שַׁעֲרֵי בְּמָשִׁיכוּתָא מִכֻּלְהוּ. (ומתעבדין תלין על תלין ומתערבין בקוצין אחרנין) וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן קוֹצִין, תִּלִּין עַל תִּלִּין.

וְכֻלְּהוּ מְשִׁיכָן דְּאִתְמַשְּׁכָן מִג' חַלָּלִין דְּמוֹחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא. וְכָל אִינּוּן נִימִין וְכָל אִינּוּן קוֹצֵי תַּלְיָין וְחַפְיָין לְסִטְרָא דְּאוּדְנִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דניאל ט׳:י״ח) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע. וּבְהַאי תִּלִּין, תַּלְיָין (נ"א ובהאי תליין) יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, נְהוֹרָא וַחֲשׁוֹכָא, רַחֲמֵי וְדִינָא. וְכָל יְמִינָא וּשְׂמָאלָא תְּלֵי בְּהַאי, וְלָא בְּעַתִּיקָא.

בְּפַלְגוּתָא דְּשַׂעֲרֵי, אִתְחֲזֵי חַד אוֹרְחָא דְּקִיק, דְּמִתְאַחֲדָא מֵהַהוּא אָרְחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין. וּמֵהַהוּא אָרְחָא, אִתְפְּרְשָׁן שִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר אָרְחִין, דְּאִתְפַּלְגוּן בְּאָרְחִין דְּפִקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא. דִּכְתִיב, (תהילים כ״ה:י׳) כָּל אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנוֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדוֹתָיו.

תָּנָא, בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, מִתְאַחֲדָן אֶלֶף אַלְפִּין מָארֵי דִּיבָּבָא וִילָלָה, דְּתַלְיָין בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא מֵאִינּוּן תַּקִּיפִין. וּמֵאִינּוּן שְׁעִיעִין מָארֵיהוֹן דְּמַתְקְלָא, (ס"א מאריהון דרחימותא ואיהו מתקלא ביניהו) בְּגִין כָּךְ אִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא.

פרק כח

מִצְחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא. אַשְׁגְּחוּתָא דְּאַשְׁגְּחוּתָא. וְלָא מִתְגַּלְיָיא, בַּר הַהוּא זִמְנָא, דְּצָרִיכִין חַיָּיבַיָּא לְאִתְפַּקְּדָא, וּלְעַיְינָא בְּעוֹבָדַיְיהוֹן. וְתָאנָא, כַּד אִתְגַּלְיָיא הַאי מִצְחָא, אִתְעָרוּ כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, וְכָל עָלְמָא בְּדִינָא אִתְמְסַר. בַּר הַהִיא שַׁעֲתָא, כַּד סְלִיקוּ צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לְקַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, וּבְעֵי לְרַחֲמָא עַל בְּנוֹי, גַּלֵּי מִצְחָא דְּרַעֲוָא דְּרַעֲוִין, וְנָהִיר בְּהַאי דְּזִעֵיר אַפִּין, וְאִשְׁתְּכִיךְ דִּינָא.

בְּהַאי מִצְחָא, נָפִיק חַד (פקודי רל"ז ע"ב) שַׁעֲרָא, דְּמִתְפְּשָׁט בֵּיהּ מִמּוֹחָא דְּאַפִּיק חַמְשִׁין תַּרְעִין. וְכַד אִתְפְּשָׁט, אִתְעֲבִיד מִצְחָא דְּאַשְׁגְּחוּתָא, לְחַיָּיבֵי עָלְמָא, לְאִינּוּן דְּלָא מִתְכַּסְּפֵי בְּעוֹבָדַיְיהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיהו ג׳:ג׳) וּמֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנְתְּ הִכָּלֵם.

וְתַנְיָא, שַׁעֲרָא לָא קָאִים בְּהַאי אֲתָר דְּמִצְחָא, בְּגִין דְּאִתְגַּלְיָיא לְאִינּוּן דְּחַצִּיפִין בְּחוֹבַיְיהוּ. וְשַׁעֲתָא דְּמִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא, נְהִירִין אַנְפּוֹהִי דְּעַתִּיק יוֹמִין, בְּאַנְפּוֹי דְּזִעֵיר אַפִּין, וּמִתְגַּלְיָא מִצְחֵיהּ, וְנָהִיר לְהַאי מִצְחָא, וּכְדֵין אִתְקְרֵי עֵת רָצוֹן. וְכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא דְּדִינָא תְּלֵי, וְהַאי מִצְחָא דְּזִעֵיר אַפִּין אִתְגַּלְיָיא, אִתְגַּלְיָיא מִצְחָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וְאִשְׁתְּכִיךְ דִּינָא, וְלָא אִתְעֲבִיד.

תָּאנָא, הַאי מִצְחָא, אִתְפְּשָׁט בְּמָאתָן אֶלֶף סוּמָקֵי דְּסוּמָקֵי, דְּאִתְאַחֲדָן בֵּיהּ, וּכְלִילָן בֵּיהּ. וְכַד אִתְגַּלְיָיא מִצְחָא דְּזִעֵיר אַפִּין, אִית רְשׁוּתָא לְכֻלְּהוּ לְחַרְבָּא. וְכַד אִתְגַּלְיָיא מִצְחָא דְּרַעֲוָא דְּרַעֲוִין, דְּנָהִיר לְהַאי מִצְחָא, כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְּכִין. (קכ"ט, רל"ג)

וְתַנְיָא, עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע בָּתֵּי דִינִין מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי מִצְחָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן נָצַח (ס"א מצחא וכל חד אקרי נצח). וּבְאַתְוָון (דאפין) רְצוּפִין, הוּא מֻצַח. וְאִית נָצַח דְּאִינּוּן נָצְחִים. וְהַיְינוּ דְּתָנָן נָצַח נְצָחִים. וְאִינּוּן בְּמִצְחָא, וּמִתְפַּשְׁטָן מִנְּהוֹן בְּגוּפָא, בְּאַתְרִין יְדִיעָן.

תַּנְיָא, מַאי דִּכְתִיב, (שמואל א ט"ו:כ"ט) וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם. הַאי רָזָא אוֹקִימְנָא, כָּל הַהוּא נֶצַח דְּאִתְפַּשַׁט בְּגוּפָא, זִמְנִין דְּתָלֵי עַל עָלְמָא לְמֵידָן, וְתָב וּמִתְחָרֵט וְלָא עָבִיד דִּינָא, אִי תַּיְיבִין. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּקָאֵי בְּדוּכְתָּא דְּאִקְרֵי אָדָם, וְיָכִיל לְאִתְחָרְטָא. אֲבָל אִי בְּאֲתַר דְּאִתְקְרֵי רֹאשׁ, (בהאי מצחא) אִתְחֲזֵי וְאִתְגַּלְיָיא הַאי נֶצַח, לָאו הוּא עִידָּן וַאֲתַר לְאִתְחָרְטָא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלָא הֲוָה מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי אָדָם, דְּהָא לָא אִתְגְּלֵי פַּרְצוּפָא וְחוֹטָמָא, אֶלָּא מִצְחָא בִּלְחוֹדוֹי. וּבַאֲתַר דְּלָא אִשְׁתְּכַח פַּרְצוּפָא, לָא אִקְרֵי אָדָם. וּבְגִין כָּךְ לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם כְּנֶצַח דְּבִשְׁאַר תִּקּוּנֵי גּוּפָא.

פרק כט

עֵינוֹי דְּרִישָׁא, מִשְׁתַּנְיָין מִשְׁאַר עַיְינִין, שְׁרִקוּתָא דִּבְגַבְתָּא, דְּעַל רִיסֵי עַיְינִין, מְכַחֲלָן (דכל עיינין מכחלן) בְּאוּכְמֶתָא, תַּלְיָין תִּלִּין עַל תִּלִּין דְּשַׂעֲרֵי, וְאִינּוּן תִּקּוּנָא דְּעַל עַיְינִין, בְּרִישָׁא דְּמִצְחָא, וּמִתְאַחֲדָן מִתַּרְוַויְיהוּ שְׁבַע מְאָה אַלְפֵי מָארֵי דְּאַשְׁגְּחוּתָא. (דעל תריסי דעיינין) בְּכָסוּתָא דְּעַיְינִין, לַהֲטִין אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה רִבּוֹא, דְּמִתְאַחֲדָן בִּנְבִינִין דְּאִינְהוּ כְּסוּתָא. וְאַשְׁגָּחוּתָא דְּעַיְנָא דְּעַתִּיק יוֹמִין עֲלַיְיהוּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּסַלְקִין אִינּוּן כְּסוּתָא, אִתְחֲזֵי כְּמַאן דְּאִתְעַר מִשְׁנָתֵיהּ, וְאִתְפַּקְחָן עֵינוֹי, וְחָמָאן לְעֵינָא פְּקִיחָא, וְאִתְסָחָן בְּחַד חִוָּורָא דְּעֵינָא טָבָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה':י"ב) רוֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. מַאי בֶּחָלָב. בְּחִוָּורָא דִּלְעֵילָּא קַדְמָאָה (נ"א בחוורא קדמאה דעינא טבא). וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּכַח אַשְׁגָּחוּתָא דְּרַחֲמֵי. (ס"א ובגין כך צלותא דישראל סלקא בגין דיפקח עינוי, ויתסחון בההוא חוורא) וְעַל דָּא צַלֵּי דָּוִד, (תהילים מ"ד:כ"ד) עוּרָה לָמָּה תִּישָׁן יְיָ הָקִיצָה. דְּיִפְקַח עֵינוֹי, וְיִתְסָחוּן בְּהַהוּא חִוָּורָא. וְכָל זִמְנָא דְּעֵינוֹי לָאו מִתְפַּקְחָן, כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, כַּפְיָין לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּשְׁאַר עַמִּין שַׁלְטִין עֲלַיְיהוּ. וּבְזִמְנָא דְּיִפְקַח עֵינוֹי, יִתְסָחָן בְּעֵינָא טָבָא, וְרַחֲמֵי עַל יִשְׂרָאֵל. וְאִסְתְּחַר (ס"א ואתזהר) עֵינָא, וְעָבִיד נוּקְמִין בִּשְׁאַר עַמִּין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ל"ה:כ"ג) הָעִירָה וְהָקִיצָה. הָעִירָה: לְאִתְסָחָאָה בְּהַהִיא חִוָּורָא. הָקִיצָה: לְמֶעְבַּד נוּקְמִין לְאִינּוּן דְּכַפְיָין לוֹן.

עֵינוֹי כַּד אִתְפַּקְחָן, אִתְחָזוּן שַׁפִּירִין כְּהֲנֵי יוֹנִים, בְּסוּמָק וְאוּכָם וְיָרוֹק, חִוָּור לָא אִתְגְּלֵי, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִסְתַּכַּל בְּעֵינָא טָבָא, וּמִסְתְּחָאן כָּל אִינּוּן גַּוְונִין, בְּהַהוּא חִוָּור.

מַאִינּוּן גַּוְונִין דְּמִתְגַּלְיָין, נָפְקִין שִׁבְעָה עַיְינִין דְּאַשְׁגָּחוּתָא. דְּנַפְקֵי מֵאוּכְמָא דְּעֵינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה ג':ט') עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. מַאן אֶבֶן אַחַת. אוּכְמֶתָא דְּעֵינָא.

מִסּוּמָקָא, נָפְקִין שִׁבְעָה רְהִיטִין, דְּסַמְכִין (נ"א דסחרן) לְסָטַר שְׂמָאלָא, וּמִתְלַהֲטִין בְּאֶשָּׁא דְּלִסְטַר צָפוֹן, וּמִתְאַחֲדָן לְאִתְפַּשְּׁטָא בְּעָלְמָא, לְגַלָּאָה אָרְחִין דְּחַיָּיבִיָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה ד':י') שִׁבְעָה (ויחי רמ"ט) אֵלֶּה עֵינֵי יְיָ הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ.

מִירוֹקָא, נָפְקִין שִׁבְעָה טְהִירִין (ס"א נהירין) דְּקִטְרָא דְּלִסְטַר (נ"א רהיטין דסחראן לסטר) דָּרוֹמָא, וּמִתְאַחֲדָן לְאִתְפַּשְּׁטָא בְּעָלְמָא, לְגַלָּאָה אָרְחִין וְעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא, בֵּין טַב בֵּין בִּישׁ, דִּכְתִיב, (איוב ל"ד:כ"א) כִּי עֵינָיו עַל דַּרְכֵי אִישׁ וְגוֹ'.

וְכַד אִסְתְּחָאן בְּחִוָּורָא, מִשְׁתַּכְּחִין כֻּלְּהוּ לְאַשְׁגָּחָא לְכָל מָארֵי קְשׁוֹט, לְאוֹטָבָא עָלְמָא בְּגִינֵיהוֹן. וְכָל אַשְׁגָּחוּתָא דְּהַהוּא חִוָּורָא, הֲוֵי לְטַב עַל יִשְׂרָאֵל. וְאַשְׁגַּח בְּסוּמְקָא לְמַאן דְּעָאקִין לְהוּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ג':ז') רָאֹה רָאִיתִי: רָאֹה: לְאוֹטָבָא לוֹן. רָאִיתִי: לְנַקָּמָא לוֹן, מִדְּעָקִין לוֹן, וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (תהילים מ"ד:כ"ד) עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יְיָ הָקִיצָה אַל תִּזְנַח לָנֶצַח. עוּרָה, וְהָקִיצָה, תְּרֵי אַשְׁגָּחוּתָא. תְּרֵי פְּקִיחִין. תְּרֵי טָבָן. רַחֲמֵי וְנוּקְמִין.

גַּוְונָא קַדְמָאָה, סוּמְקָא בְּגוֹ סוּמְקָא כְּלִיל וְסָתִים כָּל סוּמְקִין, מִקַּמֵּיהּ לָא אִתְחָזוּן. סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא סוּמְקָא, אַסְחַר חַד חוּטָא אוּכְמָא, וְאָקִיף לֵיהּ.

גַּוְונָא תִּנְיָינָא, אוּכְמָא. כְּאַבְנָא חַד דְּנָפִיק מִתְּהוֹמָא, חַד זְמַן לְאֶלֶף שְׁנִים, בְּיַמָּא רַבָּא. וְכַד נָפִיק הַאי אַבְנָא, אָתֵי רִגְשָׁא וְתֻקְפָּא עַל יַמָּא. וְקָלֵיהּ דְּיַמָּא, וְגַלְגַּלּוֹהִי אַזְלִין, וְאִשְׁתַּמְעוּ לְנוּנָא רַבָּא, דְּאִקְרֵי לִוְיָתָן. וְנָפִיק מִתְּהוֹמָא. וְהַאי אַבְנָא מִתְגַּלְגְּלָא בְּתוּקְפָּא דְּיַמָּא, וְנָפִיק לְבַר. וְהִיא אוּכְמָא, דְּכָל אוּכְמִין סְתִימִין קָמֵיהּ. (ס"א והא אוקמוה דכל אורחין סתימין קמה) וְכַךְ הִיא אוּכְמוּתָא דְּעֵינָא אוּכְמָא, דְּכְלִיל וְסָתִים כָּל שְׁאַר אוּכְמִין. וְסוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אוּכְמָא, אַסְחַר חַד חוּטָא סוּמְקָא, (ס"א לסטר חד) וְאָקִיף לְהַהוּא אוּכְמָא.

גַּוְונָא תְּלִיתָאָה. יְרוֹקָא דִּירוֹקֵי, דְּכְלִיל וְסָתִים כָּל יְרוֹקִין. וּבְסוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא יְרוֹקָא, אִסְתְּחָרוּ תְּרֵין חוּטִין. חוּטָא סוּמְקָא לְסָטַר חַד. וְחַד חוּטָא אוּכְמָא לְסָטַר חַד. וְאַקִּיפִין לְהַהוּא יְרוֹקָא.

וְכַד אִסְתְּחַר (נ"א אתגלי) חִוָּורָא, וְאִסְתָּחֲרִי עֵינָא, כָּל אִינּוּן גַּוְונִין לָא מִשְׁתַּכְּחִין, וּמִשְׁתַּקְּעִין לְתַתָּא (סומקא ירוקא אוכמא). לָא אִתְחָזֵי בַּר הַהוּא חִוָּורָא, דְּנָהִיר מֵעַתִּיק יוֹמִין. וּנְהִירִין מִנֵּיהּ כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. (נ"א הוא).

וְלֵית גַּוְונָא אִתְחָזְיָיא, בַּר הַהוּא חִוָּורָא בִּלְחוֹדוֹי. וּבְגִין כַּךְ אִסְתְּלָקוּ כָּל מָארֵיהוֹן דְּסוּמְקָא וְאוּכְמָא, דְּאִינּוּן תְּאוֹמִין כַּחֲדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר השירים ד':ב') שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. מַאי מִן הָרַחְצָה. מֵהַהוּא אַסְחוּתָא דְּעֵינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. מִתְעָרְבָן דָּא בְּדָא, וְאִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא. וּמַה דְּאָמַר שִׁנַּיִךְ

כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת, וְאַתְּ אֲמָרַת שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. כְּלוֹמַר, חִוְּורָא דִּלְהוֹן, כְּהַהוּא חִוְּורָא דְּעַיְינִין, כַּד אַסְחָן בְּחַוָורְתָּא דְּעֵינָא עִלָּאָה.

וְדָא זְמִינִין לְמִנְדַּע צַדִּיקַיָּיא, לְמֶחֱזֵי בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה נד) כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ. אֵימָתַי בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן. וּכְתִיב (במדבר י״ד:י״ד) אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְיָ, וּכְדֵין פְּקִיחוּתָא דְּעַיְינִין לְטַב.

וְאִית פְּקִיחוּתָא דְּעַיְינִין לְטַב. וְאִית פְּקִיחוּתָא דְּעַיְינִין לְבִישׁ. כְּמָה דִּכְתִיב, (דניאל ט׳:י״ח) פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שׁוֹמְמוֹתֵינוּ וְגוֹ'. וְדָא הָכָא לְטַב, וּלְבִישׁ. וּכְתִיב (ישעיהו ל״ג:כ׳) עֵינֶיךָ תִרְאֶנָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתֵדוֹתָיו לָנֶצַח הָא הָכָא לְטַב וּלְבִישׁ. דְּלָא אִתְעֲבִיד דָּא בְּלָא דָּא.

תָּנָא בְּצַנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, מַהוּ עֵינֶיךָ תִרְאֶנָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן. וְכִי יְרוּשָׁלַ ם נָוֶה שַׁאֲנָן הוּא, וְהָא כְּתִיב (ישעיהו א׳:כ״א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. וּבַאֲתָר דְּאִשְׁתְּכַח צֶדֶק, לָאו שְׁקִיט, וְלָאו שַׁאֲנָן הוּא. אֶלָּא עֵינֶיךָ תִרְאֶנָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן, נָוֶה שַׁאֲנָן, לְעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר, (דישגח באלין עיינין) דְּהַהוּא עֵינָא שָׁקִיט וְשַׁאֲנַן. עֵינָא דְּרַחֲמֵי, עֵינָא דְּלָא נָטִיל מֵאַשְׁגָּחוּתָא דָּא, לְאַשְׁגָּחוּתָא אַחֲרָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (קמ"ו ע"ב), עֵינָךְ תִּרְאֶינָּה חָסֵר יו"ד, וְלָא עֵינֶיךָ. וּמַה דְּאָמַר יְרוּשָׁלַם וְלָא צִיּוֹן, הָכִי אִצְטְרִיךְ, לְאַכְפְּיָיא לְדִינָא, דְּאִשְׁתְּכַח בָּהּ וּלְרַחֲמָא עָלָהּ.

וְתָאנָא, כְּתִיב (דברים י״א:י״ב) עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה, (הדא הוא דכתיב צדק ילין בה דבה אשתכחו גזרי דדינין יתיר מכל שאר אתרי ותאנא, כתיב (דברים י״א:י״ב) עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה) וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, יִשְׁתְּכַח בָּהּ עֵינָא חַד דְּרַחֲמֵי. עֵינָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:ז׳) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ. כֵּיוָן דְּאָמַר רַחֲמִים, מַהוּ גְּדוֹלִים. אֶלָּא אִית רַחֲמֵי, וְאִית רַחֲמֵי. רַחֲמֵי דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין, אִינּוּן אִקְרוּן רַחֲמִים גְּדוֹלִים. רַחֲמֵי דְּזֵעִיר אַנְפִּין, אִקְרוּן רַחֲמִים סְתָם. (מהנ"א הוא: משום דאית ביה ימינא ושמאלא, דינא ורחמי) וּבְגִין כָּךְ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ, דְּעַתִּיק יוֹמִין.

תָּאנָא בְּהָנֵי עַיְינִין, בִּתְרֵין גַּוְונִין מִנַּיְיהוּ, בְּסוּמָקָא וְאוּכְמָא, שָׂרָאן תְּרֵין דִּמְעִין. וְכַד בָּעֵי קוּדְשָׁא דְּקוּדְשִׁין לְרַחֲמָא עַל יִשְׂרָאֵל, אִחֵית תְּרֵין דִּמְעִין, לְאִתְבַּסְמָא בְּיַמָּא רַבָּא. מַאן יַמָּא רַבָּא. יַמָּא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. כְּלוֹמַר דְּיִתְסְחוּן בְּנַהֲרָא (ס"א בחוורא) בְּמַבּוּעָא דְּנָפִיק מֵחָכְמְתָא רַבָּא, וּמְרַחֵם לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל.

פרק ל

חוֹטָמָא. תָּאנָא בְּצַנִּיעוּתָא דְּסִפְרָא, חוֹטָמָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין. בְּחוֹטָמָא אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא. בְּהַאי חוֹטָמָא אִתְפָּרְשָׁא מִלָּה דִּכְתִיב, (שמואל ב כ״ב:ט׳) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְגוֹ'. עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, בְּהַאי חוֹטָמָא, אִתְכְּלָלוּ אֶשָּׁא, וְגַחֲלֵי דְּנוּרָא. דְּלֵית (ס"א בחוטמא אשתמודע פרצופא תלת שלהובין מתוקדן בנוקבוי מהאי חוטמא אתפשטן תלת גווני תננא ואשא וגחלי דנורא דכתיב, (שמואל ב כ״ב:ט׳) עלה עשן באפו. ולית) תְּנָנָא בְּלָא אֶשָּׁא, וְלָא אֶשָּׁא בְּלָא תְּנָנָא. וְכֻלְּהוּ אִסְתְּלִיקוּ (ס"א אתדליקו) וְנָפְקֵי מֵחוֹטָמוֹי.

וְתָאנָא, כַּד אִתְחַבָּרוּ תְּלַת אִלֵּין, דִּכְלִילָן בְּהַאי תְּנָנָא, דְּנָפִיק מֵחוֹטָמָא. אִתְקְמַט חוֹטָמָא, וְנָשִׁיב וְנָפִיק תְּנָנָא אוּכְמָא וְסוּמְקָא. וּבֵין תְּרֵי (נ"א בתרי) גְּוונֵי. וְקָרֵינָן לֵיהּ, אַף וְחֵימָה וּמַשְׁחִית. וְאִי תֵּימָא אַף וְחֵימָה כְּתִיב, (דברים ט׳:י״ט) כִּי יָגוֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה, דְּאִינּוּן תְּנָנָא אוּכְמָא וְסוּמְקָא, מַשְׁחִית מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (בראשית י״ג:י׳) לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדוֹם וְאֶת עֲמוֹרָה. שַׁחֵת הַמַּשְׁחִית, בְּנוּרָא דְּלִיק מוֹקְדָא.

וְתָאנָא, חֲמֵשׁ גְּבוּרָאן אִינּוּן, בְּהַאי זְעֵיר אַנְפִּין. וְאִסְתְּלָקוּ לְאֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה גְּבוּרָאן. וּמִתְפַּשְׁטָאן בְּחוֹטָמוֹי. בְּפוּמָא. בְּדְרוֹעוֹי. בִּידִין. בְּאֶצְבְּעִין. וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב, (תהילים ק״ו:ב׳) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ. גְּבוּרוֹת כְּתִיב, כְּתִיב הָכָא גְּבוּרוֹת, וּכְתִיב הָתָם, (דברי הימים א כ״ט:י״א) לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כַּד אִתְחַבָּרָאן כֻּלְּהוּ גְּבוּרָאן כַּחֲדָא, אִתְקְרֵי גְּבוּרָה חֲדָא.

וְכֻלְּהוּ גְּבוּרָאן, שְׁרִיאָן לְנַחְתָּא מֵחוֹטָמוֹי. וּמַהַאי תַּלְיָין, אֶלֶף (אלפין) וְאַרְבַּע מְאָה רִבּוֹא, לְכָל חַד מִנַּיְיהוּ. וּבְהַאי תְּנָנָא דְּאַפִּיק מֵחוֹטָמוֹי, תַּלְיָין אֶלֶף (אלפין רבוא) וְאַרְבַּע מְאָה (וחמש) דִּסְטַר גְּבוּרָה דָּא. וְכֻלְּהוּ גְּבוּרָאן תַּלְיָין מֵהַאי חוֹטָמָא, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:ד׳) דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וְגוֹ'. וְכַד שָׁארֵי גְּבוּרָה דָּא, כֻּלְּהוּ גְּבוּרָאן מִתְלַהֲטָן וְשָׁטָאן, (נ"א ונחתין) עַד דְּנַחְתָּן לְלַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת.

כְּתִיב, (בראשית י״ט:י״ג) כִּי מַשְׁחִיתִים אֲנַחְנוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה. וּכְתִיב (בראשית י״ג:י׳) לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדוֹם אֶת עֲמוֹרָה. וּכְתִיב, (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, לֹא דַיְּין לָרְשָׁעִים וְכוּ', אֶלָּא דְּמְהַפְּכֵי מִדַּת רַחֲמִים לְמִדַּת הַדִּין.

וְהֵיאַךְ מְהַפְּכֵי, וְהָא כְּתִיב (מלאכי ג׳:ו׳) אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי. אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין, רֵישָׁא חִוָּורָא, (אתגלייא) רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, אִתְגַּלְיָין, רַחֲמִין רַבְרְבִין אִשְׁתְּכָחוּ בְּכֹלָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא, כָּל זַיְינִין (ס"א דינין) דְּזְעֵיר אַפִּין זְמִינִין, וְכַבְיָכוֹל רַחֲמֵי, עָבִיד דִּינָא, הַהוּא עַתִּיקָא דְּכֹלָּא.

דְּתַנְיָא, כַּד אִתְגַּלְיָיא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, כֻּלְּהוּ בּוֹצִינֵי דְּאִתְקְרוּן בְּשְׁמָא דָּא, נְהִירִין. וְרַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ בְּכוּלָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּלָא אִתְגְּלֵי טְמִירָא דְּטְמִירִין, וְלָא אִתְנַהֲרָן אִלֵּין בּוֹצִינֵי. מִתְעָרִין דִּינִין, וְאִתְעֲבִיד דִּינָא. מַאן גָּרִים לְהַאי דִּינָא. רַעֲוָא דְּרַעֲוִין דְּלָא אִתְגְּלֵי, וּבְגִין כָּךְ מְהַפְּכִין חַיָּיבַיָּא רַחֲמֵי לְדִינָא. וּמָה דְּאָמַר הָכָא, מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם. בִּזְעֵיר אַפִּין אִתְמַר. וּמַשְׁמַע דִּכְתִיב מִן הַשָּׁמַיִם, אֵשׁ וּמַיִם. רַחֲמֵי וְדִינָא. לְאַפָּקָא מַאן דְּלֵית בֵּיהּ דִּינָא כְּלָל.

תָּאנָא, הַאי חוֹטָמָא זְעֵיר. וְכַד שְׁאֲרֵי תְּנָנָא לְאַפָּקָא, נָפִיק בִּבְהִילוּ, וְאִתְעֲבֵד דִּינָא. וּמַאן מְעַכֵּב לְהַאי חוֹטָמָא דְּלָא יָפִיק תְּנָנָא, חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּהוּא אִקְרֵי אֲרֻךְ אַפַּיִם מִכֹּלָּא.

וְהַיְינוּ רָזָא דְּתַנְיָנָן, (שמות לד) יְיָ יְיָ פְּסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ. בְּכֻלְּהוּ אֲתָר דִּשְׁמָא אַדְכַּר תְּרֵי זִמְנֵי, פְּסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ, כְּגוֹן (בראשית כ״ב:י״א) אַבְרָהָם אַבְרָהָם. (בראשית מ״ו:ב׳) יַעֲקֹב יַעֲקֹב. (שמואל א ג׳:י׳) שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל. כֻּלְּהוּ פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ. חוּץ מִמֹּשֶׁה מֹשֶׁה, דְּלָא פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ. מַאי טַעְמָא. אַבְרָהָם אַבְרָהָם, בַּתָּרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא שְׁלִים בְּעֶשֶׂר נִסְיוֹנֵי, וּבְגִין כַּךְ פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ, דְּהַשְׁתָּא לָא הֲוָה אִיהוּ כִּדְקַדְמֵיתָא.

יַעֲקֹב יַעֲקֹב, בַּתָּרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אִתְבָּשַׂר בְּיוֹסֵף, וְשָׂרַאת עֲלֵיהּ שְׁכִינְתָּא. וְעוֹד, דְּהַשְׁתָּא אִשְׁתְּלִים בְּאַרְעָא, אִילָנָא קַדִּישָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּתַרֵיסַר תְּחוּמִין, בְּשִׁבְעִין עַנְפִּין, מַה דְּלָא הֲוָה בְּקַדְמִיתָא. וּבְגִינֵי כָךְ, בַּתָּרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, וּפָסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ. שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, טַעֲמָא פָּסִיק בְּגַוָּויהּ. מַאי טַעְמָא. בַּתָּרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא הוּא נְבִיאָה, וְקוּדָּם לְכֵן לָא הֲוָה נְבִיאָה. אֲבָל מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לָא אַפְסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ, דְּמִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד, שְׁלִים הֲוָה. דִּכְתִיב, (שמות ב׳:ב׳) וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא.

אוֹף הָכָא יְיָ יְיָ, פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוָּוְיִיהוּ, קַדְמָאָה שְׁלִים, בַּתָּרָאָה שְׁלִים בְּכֻלְּהוּ. וּמֹשֶׁה, בַּאֲתָר דִּינָא אָמַר, לְנַחְתָּא לוֹן מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, רַחֲמִין לְזְעֵיר אַנְפִּין. דְּהָכִי תָּנֵינָן, כַּמָּה חֵילָא דְּמֹשֶׁה, דְּאָחִית מְכִילָן דְּרַחֲמֵי לְתַתָּא. וְכַד אִתְגְּלֵי עַתִּיקָא בְּזְעֵיר אַפִּין, כֻּלָּא בְּרַחֲמֵי אִתְחָזוּן. וְחוֹטָמָא אִשְׁתְּכִיךְ, וְאֶשָּׁא וּתְנָנָא לָא נָפִיק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו מ״ח:ט׳) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ.

וְתָאנָא, בְּתַרִין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, בְּחַד נוּקְבָא נָפִיק תְּנָנָא, לְהֵיט, וּמִשְׁתַּקְעָא בְּנוּקְבָא דְּתִתְהוֹמָא רַבָּא. וּמֵחַד נוּקְבָא, נָפִיק אֶשָּׁא דְּאוֹקִיד בְּשַׁלְהוֹבוֹי, וּמִתְלַהֲטָא (בארבע אלף) בְּאֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה עָלְמִין דְּבִסְטַר שְׂמָאלָא. וּמַאן דָּגָרִים לְקָרְבָא בְּהַאי, אִקְרֵי אֵשׁ יְיָ. אֶשָּׁא

דְּאַכְלָא וְאוֹקִיד כָּל שְׁאַר אֶשִׁין. וְהַאי אֶשָּׁא לָא אִתְבְּסָם, אֶלָּא בְּאֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא. וְהַאי תְּנָנָא דְּנָפִיק מִנּוּקְבָא אַחֲרָא, לָא אִתְבְּסָם אֶלָּא בִּתְנָנָא דְּקָרְבְּנָא. (דמדבחא).

פרק לא

וְכֹלָּא תַּלְיָיא בְּחוֹטָמָא, בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, (בראשית ח׳:כ״א) וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. דְּכֹלָּא בְּחוֹטָמָא תַּלְיָין, לְאַרְחָא הַאי חוֹטָמָא, בִּתְנָנָא, וְאֶשָּׁא סוּמְקָא. וּבְגִין כַּךְ אִתְקְבָּל בְּרַעֲוָא. וְהַאי (הוא) דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:ט׳) וַיִּחַר אַף יְיָ. (דברים י״א:י״ז) וְחָרָה אַף יְיָ. (שמות כ״ב:כ״ג) וְחָרָה אַפִּי. (דברים ו׳:ט״ו) פֶּן יֶחֱרֶה אַף יְיָ. כֹּלָּא בְּזִעֲיר אַפִּין אִתְמַר, וְלָא בְּעַתִּיקָא. תָּאנָא, כְּתִיב (דניאל ט׳:י״ח) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמַע הַאי (ס"א תאנא בצניעותא דספרא דרגא (ס"א עקימא) עמיקא למשמע טב וביש ודא) אִיהוּ אוּדְנָא דְּאִתְעָבִיד תְּחוֹת שַׁעֲרֵי. וְשַׁעֲרֵי תַּלְיָין עֲלֵיהּ. (ואודנא הוא למשמע) וְאוּדְנָא אִתְעָבִיד בְּרִשּׁוּמֵי רְשִׁימִין לְנָאו. כְּמָה דְּעָבִיד (ס"א דכארי) דַּרְנָא בְּעַקִּימָא, (להאי ולהאי) מַאי טַעְמָא בְּעַקִּימָא. (ס"א בגין דיתעכב קלא לאעלא למוחא ויבחין במוחא ולא בבהילו) בְּגִין לְמִשְׁמַע טַב וּבִישׁ וְתָנָא, מֵהַאי עֲקִימָא דְּבָגוֹ אוּדְנִין, תַּלְיָין כָּל אִינּוּן מָארֵי דְּגַדְפִּין, דִּכְתִיב בְּהוּ, (קהלת י׳:כ׳) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר.

בְּגוֹ אוּדְנָא, נְטִיף מְגַ' חַלְלֵי דְּמוֹחָא, לְהַאי נוּקְבָא דְּאוּדְנִין. וּמֵהַהוּא נְטִיפָא, עָיֵיל קָלָא בְּהַהוּא עֲקִימָא, וְאִתְצְרִיף בְּהַהוּא נְטִיפָא, בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ. טָב, דִּכְתִיב, (תהילים ס״ט:ל״ד) כִּי שֹׁומֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים יְיָ. בִּישׁ, דִּכְתִיב, (במדבר י״א:א׳) וַיִּשְׁמַע יְיָ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ.

וְהַאי אוּדְנָא סָתִים לְבַר. וַעֲקִימָא עָיֵיל לְגוֹ, לְהַהוּא נוּקְבָא דִּנְטִיפָא מִן מוֹחָא, בְּגִין לְמִכְנַשׁ קָלָא לְגָאוּ, דְּלָא יִפּוּק לְבַר, וְיֵהֵא נָטִיר וְסָתִים מִכָּל סִטְרוֹי. בְּגִין כָּךְ הוּא רָזָא. וַוי לְהַהוּא דְּמְגַלֵּי רָזִין, דְּמַאן דְּמְגַלֵּי רָזִין כְּאִילּוּ אַכְחִישׁ תְּקוּנָא דִּלְעֵילָּא. דְּאִתְתְּקַן לְמִכְנַשׁ רָזִין, וְלָא יִפְּקוּן לְבַר.

תָּנְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְּצַוָּוחִין יִשְׂרָאֵל בְּעָאקָא, וְשַׁעֲרֵי מִתְגַּלְיָין מֵעַל אוּדְנִין, כְּדֵין עָיֵיל קָלָא בְּאוּדְנִין, בְּהַהוּא נוּקְבָא דִּנְטִיף מְמּוֹחָא, וְכָנַשׁ (ובטש) בְּמוֹחָא. וְנָפִיק בְּנוּקְבֵי דְּחוֹטָמָא. וְאִתְזְעַר חוֹטָמָא, וְאִתְחַמָּם, (ס"א ואתקמט) וְנָפִיק אֶשָּׁא וּתְנָנָא מֵאִינּוּן נוּקְבִין, וּמִתְעָרִין כָּל גְּבוּרָאן, וְעָבִיד נוּקְמִין.

וְעַד לָא נָפְקִין מֵאִינּוּן נוּקְבִין אֶשָּׁא וּתְנָנָא"סְלִיק הַהוּא קָלָא לְעֵילָּא, וּבָטַשׁ בְּרִיחָא דְּמוֹחָא (ס"א ברישא במוחא), וְנָגְדִין תְּרִין דִּמְעִין מְעַיְינִין, וְנָפַק מִנְּחִירוֹי תְּנָנָא וְאֶשָּׁא, בְּהַהוּא קָלָא דְּנָגִיד לוֹן לְבַר.

בְּהַהוּא קָלָא דְּעַיֵּיל בְּאוּדְנִין, אִתְמַשְׁכָאן וּמִתְעָרָן (ס"א מתערבין) כּוּלֵי הַאי, בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, וַיִּשְׁמַע יְיָ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ. בְּהַהִיא שְׁמִיעָה דְּהַהוּא קָלָא, אִתְעַר מוֹחָא. (כלא) תָּנָא, כְּתִיב הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ, כְּלוֹמַר אַרְכִּין (ס"א אודנין). שִׁית מְאָה אֶלֶף רִבּוֹא אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִּין, דְּתַלְיָין בְּאִלֵּין אוּדְנִין. וְכֹלָּא אִתְקְרוּן אָזְנֵי יְיָ. וּמַה דְּאִתְּמַר הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ, אָזְנְךָ בְּזֵעִיר אַפִּין אִתְּמַר.

מִסִּטְרָא דְּחַד חַלָּא דְּמוֹחָא תַּלְיָין אוּדְנִין. וּמֵחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּנָפְקִין מֵהַהוּא חַלָּא, דָּא הוּא (ס"א אית) תַּרְעָא חַד, דְּנָגִיד וְנָפִיק וְאִתְפְּתַח בְּהַהוּא נוּקְבָא דְּאוּדְנָא, דִּכְתִיב, (איוב ל"ד:ג') כִּי אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן. וּכְתִיב (תהילים ז':י') וּבוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת. וּמִסִּטְרָא דְּאִתְפַּשְׁטוּתָא דְּהַהוּא חַלָּא, דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּאִתְפַּשְׁטוּתָא בְּגוּפָא, בַּאֲתַר דְּלִבָּא שַׁארֵי, מִתְפַּשַּׁט הַהוּא חַלָּא דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין, וְאוּדְנָא קָרֵי בֵּיהּ בְּחִינָה, וּבְלִבָּא קָרֵי בֵּיהּ בְּחִינָה, מִשּׁוּם דְּמֵאֲתַר חַד מִתְפַּשְׁטִין. (ס"א בההוא נוקבא דאודנא ומסטרא דאתפשטותא דההוא חללא דחמשין תרעין אתפשט בגופא באתר דלבא שארי ועל דא באודנא קרי ביה בחינה ובלבא קרי ביה בחינה דכתיב כי אזן מלין תבחן וכתיב בוחן לבות וכליות משום דמאתר חד מתפשטין) תָּאנָא בְּצָנְיוּתָא דְּסִפְרָא, כְּמָה דְּאוּדְנָא דָּא אַבְחַן בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ, כַּךְ כֹּלָּא. וְדִבְזֵעִיר אַפִּין אִית סִטְרָא דְּטָב וּבִישׁ. יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. רַחֲמֵי וְדִינָא. וְהַאי אוּדְנָא כְּלִיל בְּמוֹחָא וּמִשּׁוּם דְּאִתְכְּלִל בְּמוֹחָא וּבַחֲלָא חַד. אִתְכְּלִיל בְּקָלָא דְּעַיֵּיל בֵּיהּ. וּבְאוּדְנָא קָרֵי בֵּיהּ שְׁמִיעָה. וּבְשְׁמִיעָה אִתְכְּלִיל בִּינָה. שְׁמַע: כְּלוֹמַר, הָבֵן אִשְׁתְּכַח (ס"א ואסתכל) דְּכֹלָּא בְּחַד מַתְקָלָא אִתְקַל. וּמִלִּין אִלֵּין לְמָארֵיהוֹן דְּמַארִין אִתְיְהִבָן, לְמִשְׁמַע וּלְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (חבקוק ג':ב') יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי וְגוֹ', הַאי קְרָא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּכַד נְבִיאָה קַדִּישָׁא, (ס"א מהימנא) שָׁמַע, וְאִסְתַּכַּל, וְיָדַע, וְקָאִים עַל תִּקּוּנִין אִלֵּין, כְּתִיב יָרֵאתִי, תַּמָּן יָאוּת הוּא לְדַחֲלָא וּלְאִתְבָּר קַמֵּיהּ, הַאי בְּזֵעִיר אַפִּין אִתְּמַר.

כַּד אִסְתַּכַּל וְיָדַע מַה כְּתִיב. יְיָ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ. הַאי לְעַתִּיק יוֹמִין אִתְּמַר. וּבַכֹּל אֲתָר דְּיִשְׁתְּכַח, יְיָ יְיָ, בְּיוֹ"ד ה"א תְּרֵי זִמְנֵי, אוֹ בְּאֶלֶף דָּלֶ"ת, וְיוּ"ד ה"א, חַד לְזֵעִיר אַפִּין, וְחַד לְעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ חַד, וְחַד שְׁמָא אִקְרוּ.

וְתָנֵינָן אִימָתַי אִקְרֵי שֵׁם מָלֵא. בְּזִמְנָא דִּכְתִיב יְיָ אֱלֹהִים. דְּהַאי הוּא שֵׁם מָלֵא דְּעַתִּיק דְּכֹלָּא, וְדְזֵעִיר אַנְפִּין. וְכֹלָּא הוּא שֵׁם מָלֵא אִקְרֵי. וּשְׁאַר לָא אִקְרֵי שֵׁם מָלֵא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (בראשית ב':ח') וַיִּטַּע יְיָ אֱלֹהִים, שֵׁם מָלֵא בְּנִטְיעוֹת גִּנְתָּא. וּבְכָל אֲתַר, יְיָ אֱלֹהִים, אִתְקְרֵיא שֵׁם מָלֵא. יְיָ יְיָ, כֹּלָּא הוּא בִּכְלָלָא. וְהַהוּא זִמְנָא אִתְעָרוּן רַחֲמִין בְּכֹלָּא.

יְיָ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ, לְעַתִּיק יוֹמִין אִתְּמַר. מַאן פָּעָלְךָ. זְעֵיר אַפִּין. בְּקֶרֶב שָׁנִים, אִינּוּן שָׁנִים קַדְמוֹנָיוֹת, דְּאִקְרוּן יְמֵי קֶדֶם, וְלָא אִקְרוּן שָׁנוֹת עוֹלָם. שָׁנִים קַדְמוֹנָיוֹת אִינּוּן יְמֵי

קֶדֶם. שְׁנוֹת עוֹלָם אִלֵּין יְמֵי עוֹלָם. וְהָכָא בְּקֶרֶב שָׁנִים, מַאן שָׁנִים. שָׁנִים קַדְמוֹנָיוֹת. חַיֵּיהוּ לְמַאן. חַיֵּיהוּ לְזִעֵיר אַפִּין. דְּכָל נְהִירוּ דִילֵיהּ מֵאִינּוּן שָׁנִים קַדְמוֹנָיוֹת אִתְקָיַּימוּ, וּבְגִין כָּךְ אָמַר חַיֵּיהוּ. בְּרוּגְז רַחֵם תִּזְכּוֹר, לְהַהוּא חֶסֶד עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, דְּבֵיהּ אִתְעַר רַחֲמִין לְכֹלָּא, לְמַאן דְּבָעֵי לְרַחֲמָא, וּלְמַאן דְּיֵאוֹת לְרַחֲמָא.

פרק לב

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַסְהַדְנָא עָלַי שְׁמַיָּא, וּלְכָל אִלֵּין דְּעָלְנָא קַיְימִין. דְּחַדָּאן מִלִּין אִלֵּין, בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וְחַדָּאן בְּלִבָּאי מִלִּי, וּבְגוֹ פָּרוֹכְתָּא עִלָּאָה דְּפִרִיסָא עָלָנָא, מִתְטַמְּרִין, וְסַלְקִין, וְגָנְיִז לְהוּ עַתִּיקָא דְּכֹלָּא, גָּנִיז וְסָתִים מִכֹּלָּא. וְכַד שָׁרֵינָא לְמַלְּלָא, לָא הֲווֹ יַדְעִין חַבְרַיָּא, דְּכָל הָנֵי מִלִּין קַדִּישִׁין מִתְעָרִין הָכָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן חַבְרַיָּיא דְּהָכָא. וְזַכָּאָה חוּלָקִי עִמְּכוֹן, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'. מַאן עַמָּא קַדִּישָׁא כְּיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב בֹּהוּ (דברים ל״ג:כ״ט) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ, דְּכְתִיב (שמות ט״ו:י״א) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ. מִשּׁוּם דְּאִתְדַּבְּקוּתָא דִּלְהוֹן הוּא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּעָלְמָא דֵּין. וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי יַתִּיר מֵהָכָא. דְּהָתָם לָא מִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ, מֵהַהוּא צְרוֹרָא דְּצְרִירִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ, וְלָא כְּתִיב הַדְּבֵקִים לַיְיָ, אֶלָּא בַּיְיָ מַמָּשׁ.

תָּאנָא, כַּד נָחִית מִן דִּיקְנָא יַקִּירָא עִלָּאָה, דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סָתִים וְטָמִיר מִכֹּלָּא, מִשְׁחָא דִּרְבוּת קַדִּישָׁא, לְדִיקְנָא דִּזְעֵיר אַפִּין. אִתְתַּקַּן דִּיקְנָא דִילֵיהּ, בְּתִשְׁעָה תִּקוּנִין. וּבְשַׁעֲתָא דְּנָהִיר דִּיקְנָא יַקִּירָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, בְּהַאי דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַפִּין, נַגְדִּין תְּלֵיסַר מַבּוּעִין דְּמִשְׁחָא עִלָּאָה, בְּהַאי דִּיקְנָא. וּמִשְׁתַּכְחִין בֵּיהּ, עֶשְׂרִין וּתְרֵין תִּקוּנִין. וּמִנֵּיהּ נַגְדִּין, עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתָוון (ס"א דאורייתא) דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. (מתחיל מסוף קל"ח ע"ב) (נ"א ובעלמא דאתי, משום דאתדבקותא דילהון הוא בשמא קדישא בעלמא דין ובעלמא דאתי יתיר מהכא דהתם לא מתפרשין מההוא צרורא דחיי דצרורין ביה צדיקייא הדא הוא דכתיב ואתם הדבקים בייי בייי ממש עלייכו כתיב אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בייי וכתיב מי כמוך באלים יי השתא אתכוונו דעתא לאוקורי למלכא ולאוקיר יקרא דדיקנא קדישא דמלכא, תנא מתתקן דיקנא עלאה דיקנא קדישא בט' תקונין ודא איהו דיקנא דזעיר אנפין וכד נחית מן דיקנא יקירא עילאה דעתיקא קדישא בהאי דיקנא דזעיר אנפין נגדין י"ג מבועין דמשחא עילאה בהאי דיקנא ומשתכחין ביה כ"ב תקונין ומניה נגדין כ"ב אתוון דש"ק) וְאִם תֹּאמַר דִּיקְנָא לָא אִשְׁתְּכַח, וְלֹא אָמַר שְׁלֹמֹה אֶלָּא (שיר השירים ה) לְחָיָיו. (ולא קארי דיקנא) אֶלָּא הָכִי תָּאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, כָּל מַה דְּאַטְמַר וְגָנִיז, וְלָא אִדְכַּר וְלָא

אִתְגַּלְיָיא. הַהוּא מִלָּה הֲוֵי עִלָּאָה וְיַקִּירָא מִכֹּלָּא, (משום) וּבְגִין דָּא הוּא סָתִים וְגָנִיז. וְדִיקְנָא מְשׁוּם דְּהוּא שְׁבָחָא וּשְׁלֵימוּתָא, וְיַקִּירוּתָא מִכָּל פַּרְצוּפָא, גַּנְזֵיהּ קְרָא, וְלָא אִתְגַּלְיָיא.
וְתָאנָא, הַאי דִּיקְנָא דְּאִיהוּ שְׁלֵימוּתָא דְּפַרְצוּפָא וְשַׁפִּירוּתָא דְּזְעֵיר אַפִּין, נָפִיק מֵאוּדְנוֹי, וְנָחִית וְסָלִיק וְחָפֵי, בְּתַקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא. מַאי תַּקְרוּבָא דְּבוּסְמָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה':י"ג) לְחָיָיו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם (ולא ערוגות). בְּתִשְׁעָה תִּקּוּנִין, אִתְתַּקַּן הַאי דִּיקְנָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין. בְּשַׁעֲרֵי (דדיקנא) אוּכְמֵי, מִתַּתְקְנָא בְּתִקּוּנָא שַׁפִּיר. כְּגַוְנָא תַּקִּיף שַׁפִּיר לְמֵחֱזֵי. דְּכְתִיב, (שיר השירים ה':ט"ו) בָּחוּר כָּאֲרָזִים.
תִּקּוּנָא קַדְמָאָה. מְתַּתְקַן שַׁעֲרָא מִלְּעֵילָּא, וְנָפִיק הַהוּא נִיצוֹצָא (בראשית ט' ע"א) בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְנָפִיק מִכְּלָלָא דַּאֲוִירָא דַּכְיָא, וּבָטֵשׁ בִּתְחוֹת שַׁעֲרָא דְּרֵישָׁא, מִתְּחוֹת קוֹצִין דְּעַל אוּדְנִין. וְנָחִית מִקַּמֵּי פְּתְחָא דְּאוּדְנִין נִימֵי עַל נִימֵי, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא.
תִּקּוּנָא תִּנְיָינָא. נָפִיק שַׁעֲרָא, וְסָלִיק מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפִתְחָא דְּפוּמָא. וְנָחִית מִתְּחוֹת פּוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא, נִימִין עַל נִימִין, בְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא.
תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה. מֵאֶמְצָעִיתָא דִּתְחוֹת חוֹטָמָא, מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין, נָפִיק חַד אָרְחָא, וְשַׁעֲרִין זְעִירִין תַּקִּיפִין, מַלְיָין לְהַהוּא אָרְחָא, וּשְׁאַר שַׁעֲרִין מַלְיָין מֵהַאי גִּיסָא, וּמֵהַאי גִּיסָא, סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אָרְחָא. וְאָרְחָא לָא אִתְחֲזֵי לְתַתָּא כְּלָל, אֶלָּא הַהוּא אָרְחָא דִּלְעֵילָּא, דְּנָחִית עַד רֵישָׁא דְּשִׂפְוָותָן, וְתַמָּן שְׁקִיעָא הַהוּא אָרְחָא.
תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה. נָפִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְתַּקַּן, וְסָלִיק וְחָפֵי בְּעִלְעוֹי דְּתִקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא. תִּקּוּנָא חֲמִשָּׁאָה. פָּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחֲזָיָין תְּרֵין תַּפּוּחִין, מִכָּאן וּמִכָּאן, סוּמָקָן כְּהַאי וְרָדָא סוּמָקָא. וּמִתְלַהֲטָן בְּמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין, דְּמִתְלַהֲטִין מִתַּמָּן (ס"א מנהון). תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. נָפִק שַׁעֲרָא כְּחַד חוּטָא בְּסַחֲרָנֵיהּ דְּדִיקְנָא, וְתַלְיָין עַד רֵישָׁא דְּמֵעוֹי, וְלָא נָחִית עַד טַבּוּרָא. תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. דְּלָא תַּלְיָין שַׁעֲרֵי עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי. וְיַתְבִין שַׁעֲרֵי בְּתִקּוּנָא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ.
תִּקּוּנָא תְּמִינָאָה. דְּנַחְתִּין שַׁעֲרֵי בִּתְחוֹת דִּיקְנָא, דְּמְחַפְּיָין קְדָלָא, דְּלָא אִתְחֲזָיָא. כֻּלְּהוּ שַׁעֲרֵי דְּקִיקִין, נִימִין עַל נִימִין. מַלְיָין מִכָּל סִטְרוֹי. תִּקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה. (מתערבין שערי עם אינון) דְּמִתְחַבְּרָן (נ"א אתמשכן) שַׁעֲרֵי כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא מְעַלְיָיא, (ס"א מלייא) עַד (נ"א עם) אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין. כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא שַׁפִּיר, כְּחַד גִּיבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נָצַח קְרָבִין.
בְּתִשְׁעָה תִּקּוּנִין אִלֵּין, נָגְדִין וְנָפְקִין ט' מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת דִּלְעֵילָּא. וּמֵהַהוּא מְשַׁח רְבוּת, נָגְדִין לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. ט' תִּקּוּנִין אִלֵּין אִשְׁתְּכָחוּ בְּדִיקְנָא דָּא. וּבִשְׁלֵימוּת תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא, אִתְקְרֵי (בר נש לתתא) גִּיבָּר תַּקִּיף. דְּכָל מַאן דְּחָמֵי דִּיקְנָא קַיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ, תַּלְיָיא בֵּיהּ גְּבוּרָה תַּקִּיפָא. עַד כָּאן תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא עִלָּאָה דְּזְעֵיר אַפִּין.

פרק לג

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, קוּם בְּרִי (קדישא), סַלְסֵל תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא (נ"א דמלכא) קַדִּישָׁא, בְּתִקּוּנוֹי אִלֵּין. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר, פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי"ח:ה') מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ וְגוֹ'. עַד מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים. תָּנָא, הָכָא ט' תִּקּוּנִין דִּבְדִיקְנָא דָּא. לְהָנֵי תִּקּוּנִין אִצְטְרִיךְ דָּוִד מַלְכָּא, בְּגִין לְנַצָּחָא לִשְׁאַר מַלְכִין, וְלִשְׁאַר עַמִּין.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאָמַר הָנֵי ט' תִּקּוּנִין, לְבָתַר אָמַר כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם. אָמַר, הָנֵי תִּקּוּנִין דַּאֲמִינָא, לְמַאי אִצְטְרִיכְנָא. מִשּׁוּם דְּכָל גּוֹיִם סְבָבוּנִי. וּבְתִקּוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא, ט' תִּקּוּנִין, דְּאִינּוּן שֵׁם יָיְ, אַשֵּׁצִינּוּן מִן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם.

וְתָנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין אָמַר דָּוִד, הָכָא, שִׁיתָא אִינּוּן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּשִׁית שְׁמָהָן הֲווֹ, וּתְלַת אָדָם. וְאִי תֵּימָא תְּרֵין אִינּוּן. תְּלָתָא הֲווֹ, דְּהָא נְדִיבִים בִּכְלַל אָדָם הֲווֹ.

תָּנָא שִׁיתָא שְׁמָהָן, דִּכְתִיב: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, חַד. עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, תְּרֵין. יְיָ לִי לֹא אִירָא, תְּלַת. יְיָ לִי בְּעוֹזְרָי, אַרְבַּע. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ, חֲמִשָּׁה. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ, שִׁיתָא. אָדָם תְּלַת, דִּכְתִיב: יְיָ לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם, חַד. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם, תְּרֵי. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים, תְּלַת.

וְתָא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, דְּבָכָל אֲתַר דְּאִדְכַּר אָדָם הָכָא, לָא אִדְכַּר אֶלָּא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּהָכִי אִתְחֲזֵי. מִשּׁוּם דְּלָא אִקְרֵי (הוה) אָדָם, אֶלָּא בְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וּמַאי אִתְחֲזֵי לֵיהּ. שְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, (בראשית ב':ז') וַייִצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מָלֵא, דְּהוּא יְיָ אֱלֹהִים. כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ וּבְגִין כָּךְ הָכָא לָא אִדְכַּר אָדָם אֶלָּא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְתָנָא, כְּתִיב מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, תְּרֵי זִמְנֵי יָ"ה יָ"ה, לָקֶבִיל תְּרֵי עִלְּעוֹי, דְּשַׁעְרֵי אִתְאַחֲדָן בְּהוּ. וּמִדְּחָמָא דְּשַׁעְרֵי אִתְמַשְׁכָאן וְתַלְיָין, שָׁאֲרֵי וְאָמַר יְיָ לִי לֹא אִירָא. יְיָ לִי בְּעוֹזְרָי. בִּשְׁמָא דְּלָא חָסֵר. בִּשְׁמָא דְּהוּא קַדִּישָׁא. וּבִשְׁמָא דָּא, אַדְכַּר אָדָם.

וּמַה דְּאָמַר מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם, הָכִי הוּא. דְּתָנָא כָּל אִינּוּן כִּתְרִין קַדִּישִׁין דְּמַלְכָּא, כַּד אִתְתַּקָּנָן בְּתִקּוּנוֹי. אִתְקְרוּן אָדָם. דִּיוּקְנָא דְּכֻלִּיל כֹּלָּא. וּמַה דְּמַשְׁלְפָא בֵּהּ, אִתְקְרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְתַעְרָא וּמַה דְּבֵיהּ, אִתְקְרֵי יוד"ד, וְאִתְקְרֵי אָדָם בְּכֻלְּלָא דְּתַעְרָא, וּמַה דְּבֵיהּ.

וְאִלֵּין תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין דְּאָמַר דָּוִד הָכָא, לְאַכְנָעָא שַׂנְאוֹי בְּגִין דְּמַאן דְּאָחִיד דִּיקְנָא דְּמַלְכָּא, וְאוֹקִיר לֵיהּ בְּיִקְרוּ עִלָּאָה, כָּל מָה דְּבָעֵי מִן מַלְכָּא. מַלְכָּא עָבִיד בְּגִינֵיהּ. מַאי טַעְמָא דִּיקְנָא, וְלָא גּוּפָא. אֶלָּא גּוּפָא אָזִיל בָּתַר דִּיקְנָא, וְדִיקְנָא לָא אָזִיל בָּתַר גּוּפָא. (ס"א ומה דאשתליף מתערא אתקרי שמא קדישא, תערא ומה דביה אתקרי יהו"ה אתקרי אדם בכלא תערא ומה דביה) (ול"ג מן ודיקנא עד וגופא)

וּבְתָרֵי גְּוָונֵי אָתֵי הַאי חוּשְׁבָּנָא, חַד כְּדְקַאמְרָן. תְּרֵין: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, חַד. עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, תְּרֵי. ה' לִי לֹא אִירָא, תְּלַת. מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם, אַרְבַּע. ה' לִי בְּעוֹזְרָי, חֲמֵשׁ. וַאֲנִי אֶרְאֶה בְּשׂוֹנְאָי, שִׁיתָּא. טוֹב לַחֲסוֹת בַּה', שְׁבָעָה. מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם, תְּמַנְיָיא. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים, תִּשְׁעָה. (ס"א טוב לחסות בה', מבטוח באדם. ז. טוב לחסות בה'. ח. מבטוח בנדיבים)

מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָ"הּ, מַאי קָא מַיְירֵי אֶלָּא דָּוִד, כָּל מָה דְּאָמַר הָכָא, עַל תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא קָאָמַר. (רבי יהודה אמר) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, מֵאֲתַר דְּשָׁארֵי דִּיקְנָא לְאִתְפַּשְׁטָא, דְּהוּא אֲתַר דְּחִיק, מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין מַעֵילָּא, תְּחוֹת שַׂעֲרֵי דְּרִישָׁא. וּבְגִין כָּךְ אָמַר יָ"הּ יָ"ה תְּרֵי זִמְנֵי. וּבַאֲתַר (ס"א ובתר) דְּאִתְפַּשַּׁט דִּיקְנָא, וְנָחִית מֵאוּדְנוֹי, וְשָׁארֵי לְאִתְפַּשְׁטָא, אָמַר יְיָ לִי לֹא אִירָא, דְּהוּא אֲתַר דְּלָא דָּחִיל (ס"א דחיק) וְכָל הַאי אִצְטְרִיךְ וְכוּ', (אדם אתקרי ועל אתפשטותא האי אצטריך) דָּוִד לְאַכְנָעָ תְּחוֹתֵיהּ מַלְכִין וְעַמִּין, בְּגִין יְקָרָא דְּדִיקְנָא דָּא. וְתָאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, כָּל מַאן דְּחָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ דְּדִיקְנָא דְּבַר נָשׁ עִלָּאָה אָחִיד בִּידֵיהּ, אוֹ דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לֵיהּ. יִנְדַּע דְּשִׁלִּים הוּא עִם עִלָּאֵי, וְאַרְמֵיהּ תְּחוֹתֵיהּ אִינּוּן דְּמְצַעֲרִין לֵיהּ. תָּנָא, מְתַתְקֵן דִּיקְנָא עִלָּאָה בְּתִשְׁעָה תִּקּוּנִין, וְהוּא דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַפִּין, בְּט' תִּקּוּנִין מְתַתְקֵן. תִּקּוּנָא קַדְמָאָה. מְתַתְקֵן שַׂעֲרָא מֵעֵילָּא, וְנָפִיק מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין, מִתְּחוֹת קוֹצֵי דְּתַלְיָין עַל אוּדְנִין, וְנַחְתִּין שַׂעֲרֵי, נִימִין עַל נִימִין, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. תָּאנָא, כָּל אִלֵּין נִימִין דִּבְדִיקְנָא, תַּקִּיפִין יַתִּיר מִכָּל נִימִין דְּקוֹצִין דְּשַׂעֲרֵי דְּרִישָׁא, וְשַׂעֲרֵי דְּרִישָׁא אֲרִיכִין (וכפיין), וְהֲנֵי לָאו אֲרִיכִין, וְשַׂעֲרֵי דְּרִישָׁא, מִנְּהוֹן שְׁעִיעֵי, וּמִנְּהוֹן קְשִׁישִׁין.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְמַשְּׁכָן שַׂעֲרֵי חִוָּורֵי דְּעַתִּיק יוֹמִין, לְשַׂעֲרֵי דִּזְעֵיר אַפִּין, כְּתִיב, (משלי א׳:כ׳) חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. מַאי בַּחוּץ. בְּהַאי זְעֵיר אַפִּין. דְּמִתְחַבְּרָן תְּרֵי מוֹחֵי.

תְּרֵי מוֹחֵי סָלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא אִימָא אַרְבַּע מוֹחֵי. תְּלַת מוֹחֵי דַּהֲווֹ בִּזְעֵיר אַפִּין, וְאִשְׁתְּכָחוּ בְּתַלַּת חַלָּלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרִישָׁא. וְחַד מוֹחָא שָׁקִיט עַל בּוּרְיֵיהּ, דְּכָלִיל כָּל תְּלַת מוֹחֵי. דְּאִתְמְשָׁךְ מִנֵּיהּ מְשִׁיכָן כְּלִילָן שְׁקִילָן, בְּשַׂעֲרֵי חִוָּורֵי. לְהַאי זְעֵיר אַפִּין לְתַלַּת מוֹחֵי דְּבֵיהּ. וּמִשְׁתַּכְחָן אַרְבַּע מוֹחֵי בְּהַאי זְעֵיר אַפִּין. בְּגִין כַּךְ אִשְׁתְּלִימוּ אַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת דִּכְתִיבִין בַּתְּפִילִין, דְּאִתְכְּלִיל בְּהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא דַּעְתִּיק יוֹמִין, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וּזְעֵיר אַפִּין. דְּהַאי הוּא שְׁלִימוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, (דברים כ"ח:י'-י"א) וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיִרְאוּ מִמֶּךָּ. שֵׁם יְיָ. שֵׁם יְיָ מַמָּשׁ, דְּאִינּוּן אַרְבַּע רְהִיטֵי בָּתֵּי דִּתְפִילִין.

וּבְגִין כָּךְ, (קל"א ע"ב, רס"ב ע"א) חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. דְּהָכָא מִשְׁתַּכְחִין. דְּהָא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, סְתִימָא דִּסְתִימִין, לָא אִשְׁתְּכַח, וְלָא זַמִּין חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, מְשׁוּם דְּאִית חָכְמְתָא סְתִימָא דְּכֹלָּא וְלָא אִתְפְּרַשׁ. וּבְגִין דְּאִתְחַבָּרוּ אַרְבָּעָה מוֹחִין בְּהַאי זְעֵיר אַפִּין. אִתְמַשְּׁכָן.

אַרְבַּע מַבּוּעִין מִנֵּיהּ לְאַרְבַּע עִיבָר, וּמִתְפָּרְשָׁן מֵחַד מַבּוּעָא, דְּנָפִיק מְכֻלְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן אַרְבַּע.

וְתָאנָא, הַאי חָכְמְתָא דְּאִתְכְּלִילָא בְּאַרְבַּע, אִתְמַשְּׁכָא בְּהָנֵי שַׁעֲרֵי, דְּאִינּוּן תַּלְיָין תִּלִּין עַל תִּלִּין. (נ"א הוא) וְכֻלְּהוּ קַשְׁיָין וְתַקִּיפִין, וְאִתְמַשְּׁכוּ וּנְגִידוּ כָּל חַד לְסִטְרוֹי. וְאֶלֶף אַלְפִּין וְרִבּוֹא רִבְבָן תַּלְיָין, מְנַיְּיהוּ דְּלֵיתְהוֹן בְּחוּשְׁבָּנָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה':י"א) קְווּצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. תִּלֵּי תִּלִּים. וְכֻלְּהוּ קַשְׁיָין וְתַקִּיפִין לְאִתְחַבְּרָא, כְּהַאי חַלְמִישׁ תַּקִּיף. וּכְהַאי טְנָרָא דְּאִיהִי תַּקִּיפָא. עַד דְּעַבְדִין נוּקְבִין וּמַבּוּעִין מִתְּחוֹת שַׁעֲרָא, וְנָגְדִין מַבּוּעִין תַּקִּיפִין לְכָל עִיבָר וְעִיבָר לְכָל סְטָר וּסְטָר. וּבְגִין דְּהָנֵי שַׁעֲרֵי אוּכְמֵי וַחֲשׁוֹכָן, כְּתִיב (איוב י"ב:כ"ב) מְגַלֶּה עֲמוּקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ וַיּוֹצֵא לָאוֹר צַלְמָוֶת.

וְתָנָא, הָנֵי שַׁעֲרֵי דְּדִיקְנָא תַּקִּיפִין (בלחודי) מִשְּׁאַר שַׁעֲרֵי דְּרֵישָׁא, מִשּׁוּם דְּהָנֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ מִתְפָּרְשָׁן וּמִשְׁתַּכְחָן, וְאִינּוּן תַּקִּיפִין בְּאוֹרְחַיְיהוּ.

אֲמַאי תַּקִּיפִין. אִי תֵּימָא, מִשּׁוּם דְּכֻלְּהוּ דִּינָא, לָאו הָכִי, דְּהָא בְּתִקּוּנִין אִלֵּין אִשְׁתְּכָחוּ רַחֲמֵי (ודינא). וּבְשַׁעֲתָא דְּנַחְתִּין תְּלֵיסַר מַבּוּעֵי נַהֲרֵי דְּמִשְׁחָא, אִלֵּין כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי.

אֶלָּא תָּאנָא, כָּל הָנֵי שַׁעֲרֵי דְּדִיקְנָא, כֻּלְּהוּ תַּקִּיפִין. מַאי טַעְמָא. כָּל אִינּוּן דְּרַחֲמֵי, בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפִין. לְאַכְפְּיָיא לְדִינָא. וְכָל אִינּוּן דְּאִינְהוּ דִּינָא, הָא תַּקִּיפִין אִינּוּן. וּבֵין כַּךְ וּבֵין כַּךְ בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפִין, מִתְּרִין סִטְרִין. כַּד בָּעֵי עָלְמָא רַחֲמִין, רַחֲמֵי תַּקִּיפִין וְנַצְחִין עַל דִּינָא. וְכַד בָּעֵי דִּינָא, דִּינָא תַּקִּיף, וְנָצַח עַל רַחֲמֵי. וּבְגִין כָּךְ בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפִן מִתְּרִין סִטְרִין, דְּכַד בָּעוּ רַחֲמֵי, שַׁעֲרֵי דְּאִינּוּן בְּרַחֲמֵי, קַיְימִין וּמִתְחַזְיָא (ס"א מתאחדא) דִּיקְנָא בְּאִינּוּן שַׁעֲרֵי, וְכֻלָּא הֲווֹ רַחֲמֵי. וְכַד בַּעְיָיא דִּינָא, אִתְחַזְיָיא דִּיקְנָא בְּאִינּוּן שַׁעֲרֵי. וְכֻלָּא אִתְקַיָּים בְּדִיקְנָא.

וְכַד אִתְגַּלְיָיא דִּיקְנָא קַדִּישָׁא חִוָּורָא, כָּל הָנֵי וְכָל הָנֵי מִתְנַהֲרִין וּמִסְתַּחְיָין, כְּמַאן דְּאִסְתְּחֵי בְּנְהָרָא עֲמִיקָא מִמָּה דְּהָווֹה בֵּיהּ. וְאִתְקְיְימוּ כֻּלְּהוּ בְּרַחֲמֵי, וְלֵית דִּינָא אִשְׁתְּכַח, וְכָל הָנֵי תִּשְׁעָה כַּד נַהֲרִין כַּחֲדָא, כֻּלְּהוּ אִסְתַּחְיָין בְּרַחֲמֵי.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה זִמְנָא אָחֳרָא, (במדבר י"ד:י"ח) יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד. וְאִלּוּ אֱמֶת לָא קָאָמַר. מִשּׁוּם דְּרָזָא דְּמִלָּה, אינּוּן תִּשְׁעָה מְכִילָן דְּנַהֲרִין מֵעַתִּיק יוֹמִין לִזְעֵיר אַפִּין. וְכַד אָמַר מֹשֶׁה זִמְנָא תִּנְיָינָא, תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין אָמַר. וְאִינְהוּ תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בִּזְעֵיר אַפִּין, וְנַחְתִּין מֵעַתִּיק יוֹמִין וְנַהֲרִין בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ אֱמֶת תַּלְיָיא בְּעַתִּיקָא, וְהַשְׁתָּא לָא אָמַר מֹשֶׁה וְאֱמֶת.

תָּנָא, שַׁעֲרֵי דְּרֵישָׁא דִּזְעֵיר אַפִּין, כֻּלְּהוּ קְשִׁישֵׁי, תִּלִּין עַל תִּלִּין. וְלָא שְׁעִיעִין. דְּהָא חֲמֵינָא דְּתִלַּת מוֹחֵי בְּתִלַּת חֲלָלֵי מִשְׁתַּכְּחִין בֵּיהּ, וּנְהִרִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה. וּמִשּׁוּם דְּמוֹחָא דְּעַתִּיק

יוֹמִין, שָׁקִיט וְשָׁכִיךְ כַּחֲמָר טַב עַל דּוּרְדֵּיהּ, שַׁעֲרוֹי כֻּלְּהוּ שְׁעִיעִין, וּמְשִׁיחִין בְּמִשְׁחָא טַב. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דניאל ז׳:ט׳) רֵאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא.

וְהַאי דְּזִעֵיר אַפִּין, קְשִׁישִׁין וְלָא קְשִׁישִׁין. דְּהָא כֻּלְּהוּ תַּלְיָין וְלָא מִתְקַמְטֵי, וּבְגִין כָּךְ חָכְמְתָא נָגִיד וְנָפִיק. אֲבָל לָא חָכְמְתָא דְּחָכְמְתָא, דְּאִיהִי שְׁכִיכָא וּשְׁקִיטָא. דְּהָא תָּנֵינָא דְּלֵית דְּיָדַע מוֹחֵיהּ דְּעַתִּיק יוֹמִין, בַּר אִיהוּ. וְהַאי דִּכְתִיב, (איוב כ״ח:כ״ג) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, (קכ"ט ע"ב) בְּזִעֵיר אַפִּין אִתְמַר. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בָּרִיךְ בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק לד

תִּקוּנָא תְּנֵיינָא. נָפִיק שַׁעֲרָא, וְסָלִיק מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפִתְחָא דְּפוּמָא, וְנָחִית מִתְּחוֹת פּוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא, נִימִין עַל נִימִין, בְּתִקוּנָא שַׁפִּיר.

קוּם רִבִּי אַבָּא. קָם רִבִּי אַבָּא, פָּתַח וְאָמַר, כַּד תִּקוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא מִתְתַּקַּן בְּתִקוּנָא דְּמַלְכָּא, (ס"א בתיקוני מלכין) (ס"א כד תקונא דא מתתקן בדיקנא דמלכא אתחזי) כְּגַוְנָא תַּקִּיף שַׁפִּיר לְמֶחֱזֵי, רַב וְשָׁלִיט, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ז:ה׳) גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ. וְכַד אִתְבְּסָם בְּתִקוּנָא דִּיקְנָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, וְיִשְׁגַּח בֵּיהּ, אִקְרֵי בִּנְהִירוּ דִּילֵיהּ, אֵל רַחוּם וְגוֹ'.

וְהַאי תִּקוּנָא תְּנֵיינָא אִתְתַּקַּן, כַּד נָהִיר בִּנְהִירוּ דְּעַתִּיק יוֹמִין, אִקְרֵי רַב חֶסֶד. וְכַד מִסְתַּכְּלֵי דָּא בְּדָא, אִתְקְרֵי בְּתִקוּנָא אַחֲרָא וְאֱמֶת. דְּהָא נְהִירוּ אַנְפֵּיהּ. (ס"א דא נהירו דאנפין)

וְתָאנָא, נוֹשֵׂא עָוֹן אִתְקְרֵי דָּא תִּקוּנָא תְּנֵיינָא, כְּגַוְונָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. אֲבָל מִשּׁוּם הַהוּא אוֹרְחָא דְּנָפִיק, בְּתִקוּנָא תְּלִיתָאָה תְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, וְשַׁעֲרִין תַּקִּיפִין זְעִירִין מַלְיָין לְהַהוּא אוֹרְחָא. לָא אִתְקְרוּן הָכָא נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, וְאִתְקְיֵימוּ בְּאֲתַר אַחֲרָא.

וְתַנְיָא, תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ חֲסָדִים, כְּלִילָן בְּחֶסֶד דְּעַתִּיק יוֹמִין, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן חַסְדֵּי קַדְמָאֵי. דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:נ׳) אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּחֶסֶד דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. וְחֶסֶד דִּזְעֵיר אַפִּין אִקְרֵי חֶסֶד עוֹלָם.

וּבְסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא, (שמות קע"ז ע"ב) קְרֵי בֵּיהּ לְחֶסֶד קַדְמָאָה דְּעַתִּיק יוֹמִין רַב חֶסֶד. וּבִזְעֵיר אַפִּין, חֶסֶד סְתָם. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא, (שמות לד) וְרַב חֶסֶד. וּכְתִיב, (שמות ל״ד:ו׳-ז׳) נוֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים סְתָם. וְאוֹקִימְנָא, הַאי רַב חֶסֶד, מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, לְנַהֲרָא לֵיהּ, וּלְאַדְלָקָא בּוֹצִינֵי.

דְּתָנָא הַאי אוֹרְחָא דְּנָחִית תְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, וְשַׁעֲרִין זְעִירִין מַלְיָין לְהַהוּא אֹרְחָא, לָא אִקְרֵי הַהוּא אֹרְחָא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, דְּלֵית אֲתַר לְאַעְבְּרָא לֵיהּ בִּתְרֵי גְּוונֵי. חַד מִשּׁוּם שַׁעֲרֵי דְּאִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא אֹרְחָא, הוּא אֲתַר קַשְׁיָא לְאַעְבְּרָא. וְחַד, מִשּׁוּם דְּנָחִית אַעְבָּרָא דְּהַהוּא אוֹרְחָא עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא, וְלָא יַתִּיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ה׳:י״ג) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים, סוּמָקִין כְּוַרְדָא, נוֹטְפוֹת מוֹר עוֹבֵר, סוּמָקָא תַּקִּיף, וְהַאי אוֹרְחָא דְּהָכָא, בִּתְרֵי גְּוָונֵי לֹא (ס"א בתרי גוונין אגזים ולא) אִתְבְּסָם. מִכָּאן מַאן דְּבָעֵי לְאַגְזָמָא, תְּרֵי זִמְנֵי בָּטַשׁ בִּידֵיהּ בְּהַאי אוֹרְחָא.

פרק לה

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה נָפִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְתַּקַּן, וְסָלִיק וְחָפֵי בְּעִלְּעוֹי, בְּתִקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא. הַאי תִּקּוּנָא יָאֶה וְשַׁפִּירָא, לְאִתְחַזְיָא הוֹד וְהָדָר הוּא (ס"א הוד עלאה). וְתַנְיָא, הוֹד עִלָּאָה, נָפִיק וְאִתְעַטָּר וְנָגִיד לְאִתְאַחָדָא (ס"א ליאה דעלעין) בְּעִלְּעוֹי, וְאִתְקְרֵי הוֹד זָקֵן. וּמֵהַאי הוֹד וְהָדָר, תַּלְיָין אִלֵּין לְבוּשֵׁי, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְאִינּוּן פּוּרְפִּירָא יַקִּירָא דְּמַלְכָּא. דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:א׳) הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ, תִּקּוּנִין דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְאִתְתַּקַּן בְּהַאי דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, יַתִּיר מִכָּל דִּיוּקְנִין.

וְתָאנָא הַאי הוֹד, כַּד אִתְנְהַר בְּנְהִירוּ דְּדִיקְנָא עִלָּאָה, (נ"א דא) וְאִתְפָּשַׁט בִּשְׁאַר תִּקּוּנִין נְהִירִין. הַאי הוּא נוֹשֵׂא עָוֹן מֵהַאי גִּיסָא, וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע מֵהַאי גִּיסָא. וּבְגִין כָּךְ, (שיר השירים ה) לְחָיָיו כְּתִיב. וּבְצַנְיעוּתָא דְּסִפְרָא אִקְרֵי, הוֹד וְהָדָר וְתִפְאֶרֶת. דְּהָא תִּפְאֶרֶת הוּא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י״ט:י״א) וְתִפְאַרְתּוֹ עֲבוֹר עַל פֶּשַׁע. אֲבָל הַאי תִּפְאֶרֶת לָא אוֹקִימְנָא, אֶלָּא בְּתִקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְתִפְאֶרֶת בַּחוּרִים כּוֹחַם. וְתַמָּן אִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. וְכַד אִתְתַּקַּל (ס"א אסתכל), בְּמַתְקְלָא חַד סַלְקִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יֵאוֹת אַנְתְּ רַבִּי אַבָּא, לְאִתְבָּרְכָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקִין מִנֵּיהּ.

פרק לו

תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. פָּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחָזוּן תְּרֵין תַּפּוּחִין מִכָּאן וּמִכָּאן, סוּמָקָן כְּהַאי וַרְדָא סוּמָקָא. וּמִתְלַהֲטָן בְּמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין, הָנֵי תְּרֵי תַּפּוּחִין, כַּד נְהָרִין (מתרין סטרין) מִנְּהִירוּ דְּתְרֵין תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין דְּעַתִּיקָא, אִתְמְשַׁךְ סוּמָקָא, וְאָתֵי חִיוָּרָא. בְּהַאי כְּתִיב, (במדבר ו׳:כ״ה) יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ. דְּכַד נְהָרִין מִתְבָּרְךְ עָלְמָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְעַבְדוּ סוּמָקָא, כְּתִיב יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, כְּלוֹמַר יִסְתַּלֵּק. וְלָא יִשְׁתְּכַח רוּגְזָא בְּעָלְמָא. תְּאנָא, כֻּלְּהוֹן נְהוֹרִין דְּאִתְנַהֲרָן מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, אִתְקְרוּן חַסְדֵי קַדְמָאֵי. וּבְגִין אִינּוּן, נַהֲרִין כָּל אִינּוּן חַסְדֵי עוֹלָם.

פרק לז

תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. נָפִיק שַׁעֲרָא, כְּחַד חוּטָא דְּשַׂעֲרֵי בְּסַחֲרָנֵיהּ דְּדִיקְנָא. (ס"א ותליין עד רישא דמעוי ולא נחית עד טבורא, תנא תקונא דא הוא דאקרי) פְּאַת הַזָּקֵן וְאֵיהוּ חַד מֵחֲמֵשׁ פֵּאין, דְּתַלְיָין בְּחֶסֶד (וברחמי), וְלָא אִבְעֵי לְחַבְּלָא הַאי חֶסֶד, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבְגִין כַּךְ, (ויקרא י״ט:כ״ז) לֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ כְּתִיב.

פרק לח

תִּקוּנָא שְׁבִיעָאָה. דִּלְא תַּלְיִין שַׁעֲרָא עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי, וְיַתְבִין שַׁעְרִין בְּתִקוּנָא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ. קוּם רִבִּי יְהוּדָה. קָם רִבִּי יְהוּדָה, פָּתַח וְאָמַר, (דניאל ד׳:י״ד) בְּגְזֵירַת עִירִין פִּתְגָמָא. כְּמָה אֶלֶף רִבְבָן מִתְנַשָּׁן (ס"א מתישבן) וּמִתְקַיְּימָן בְּהַאי פּוּמָא, וְתַלְיָין מִנֵּיהּ, וְכֻלְּהוֹן אִקְרוּן פֶּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ל״ג:ו׳) וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וּמֵהַהוּא רוּחָא דְּנָפִיק מִפּוּמָא, מִתְלַבְּשָׁן.

כָּל אִינּוּן דִּלְבַר, תַּלְיָין מֵהַאי פּוּמָא. וּמֵהַאי פּוּמָא (ס"א רוחא) כַּד אִתְפַּשָּׁט הַאי רוּחָא, מִתְלַבְּשָׁן בֵּיהּ כַּמָּה נְבִיאֵי מְהֵימְנָא, וְכֻלְּהוּ פֶּה יְיָ אִתְקְרוּן. וּבַאֲתַר דְּרוּחָא נָפִיק, לָא אִתְעָרְבָא מִלָּה אַחֲרָא וְכֻלְּהוּ (פיות) מְחַכָּאן לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהַהוּא רוּחָא דְּנָפִיק. וְהַאי תִּקוּנָא שַׁלִּיטָא עַל כֻּלְּהוּ שִׁיתָא. מִשּׁוּם דְּהָכָא מִתְקַיְּימָן כֻּלְּהוּ וּמִתְאַחֲדָן. וּבְגִינֵי כַּךְ שַׁעְרוֹהִי שְׁקִילִין סוֹחֲרֵיהּ דְּפוּמָא. וְאִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי, וְהַאי תִּקוּנָא שַׁלִּיטָא עַל כֻּלְּהוּ מִשּׁוּם דְּהָכָא מִתְקַיְּימָן כֻּלְּהוּ וּמִתְאַחֲדָן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

פרק לט

תִּקוּנָא תְּמִנָאָה דְּנַחְתִּין שַׁעֲרֵי בִּתְחוֹת דִּיקְנָא, מְחַפְּיָין קְדָלָא דְּלָא אִתְחֲזֵי. דְּתַנְיָא, אֵין לְמַעְלָה לֹא עֹרֶף וְלֹא עִפּוֹי, וּבְזִמְנָא דְּאַגַּח (ס"א דנצח) קְרֵבֵי אִתְחֲזֵי. מִשּׁוּם לְאַחֲזָאָה גְּבוּרְתָּא. דְּהָא תְּנֵינָן, אֶלֶף עָלְמִין אִתְאַחֲדָן מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד׳:ד׳) אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים. וְאֶלֶף הַמָּגֵן רָזָא הוּא. בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים דְּאִתּוּ מִסִּטְרָא גְּבוּרָה חַד, מֵאִינּוּן גְּבוּרָאן.

פרק מ

תִּקוּנָא תְּשִׁעָאָה. דְּאִתְמַשְּׁכָן (ס"א דמתחברן) שַׁעֲרֵי בְּשִׁקּוּלָא מַלְיָא, עִם אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין, כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא שַׁפִּיר, כְּחַד גִּיבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נַצָּחָן קְרַבָיָיא. מִשּׁוּם דְּכֻלְּהוּ שַׁעֲרֵי אִתְמַשְּׁכָן בָּתַר אִינּוּן דְּתַלְיָין. וּכְלָלָא דְּכֻלְּהוּ בְּאִינּוּן דְּתַלְיָין. וְכֻלָּא אִתְמְשַׁךְ, (חסר כאן) וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ׳:כ״ט) תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם. (ונראה על הים כבחור טוב הדא הוא דכתיב) כְּתִיב (שיר השירים ה׳:ט״ו) בָּחוּר כָּאֲרָזִים, כְּגִיבָּר עָבִיד גְּבוּרָאן, וְדָא הוּא תִּפְאֶרֶת, חֵילָא וּגְבוּרְתָּא וְרַחֲמֵי.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כָּל הָנֵי תִּקוּנִין, וְכָל הָנֵי מִלִּין, בְּעֵינָא לְנַלָּאָה לְמָארַיהוֹן דְּאִתְקַלּוּ בְּמַתְקָלָא, וְלָא לְאִינּוּן דְּלָא עָאלוּ (נ"א דעאלו ולא נפקו) אֶלָּא לְאִלֵּין דְּעָאלוּ וְנָפְקוּ, דְּכָל מָאן דְּעָיֵיל וְלָא נָפִיק, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

פרק מא

כְּלָלָא דְּכָל מִלִּין, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וְזְעֵיר אַפִּין, כֹּלָּא חַד. כֹּלָּא הֲוָה. כֹּלָּא יְהֵא. לָא יִשְׁתַּנֵי. וְלָא מִשְׁתַּנֵי. וְלָא שְׁנָא. אִתְתָּקַן בְּתִקוּנִין אִלֵּין. אִשְׁתְּלִים דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין. דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל שְׁמָהָן. דִּיוּקְנָא דְּאִתְחֲזֵי בְּגַוֹונַיָּיה כְּהַאי דִּיוּקְנָא (נ"א בגוויה כל דיוקנין) לָאו הַאי דִּיוּקְנָא הֲוֵי, אֶלָּא כְּעֵין הַאי דִּיוּקְנָא.

כַּד אִתְחַבָּרָן עִטָּרִין וְכִתָּרִין, כְּדֵין הוּא אַשְׁלְמוּתָא דְּכֹלָּא. בְּגִין, דְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם, הֲוֵי דִּיוּקְנָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּאִתְכְּלָלוּ בֵּיהּ. וּבְגִין דְּהַאי דִּיוּקְנָא כָּלִיל עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אַתְקִין עַתִּיקָא קַדִּישָׁא תִּקוּנוֹ, וְתִקוּנָא דְּזְעֵיר אַפִּין, בְּהַאי דִּיוּקְנָא וְתִקוּנָא.

וְאִי תֵּימָא מַה בֵּין הַאי לְהַאי. כֹּלָּא הוּא בְּמַתְקְלָא חָדָא, אֲבָל מִכָּאן (נ"א מנן) אִתְפָּרְשָׁן אָרְחוֹי. (נ"א אתפשטן רחמי) וּמִכָּאן (נ"א ומנן) אִשְׁתְּכַח דִּינָא. וּמִסִּטְרָא דִּילָן הֲווֹ שַׁנְיָין דָּא מִן דָּא. וְרָזִין אִלֵּין לָא אִתְמְסָרוּ, בַּר לְמַחֲצַדֵי חַקְלָא קַדִּישָׁא. וּכְתִיב (תהילים כ"ה:י"ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו.

כְּתִיב (בראשית ב':ז') וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בִּתְרֵי יוֹדִי"ן. אַשְׁלִים תִּקוּנָא גּוֹ תִּקוּנָא, טַבְרָקָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא. וְדָא הוּא וַיִּיצֶר. תְּרִין יוֹדִין לָמָּה. רָזָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְרָזָא דְּזְעֵיר אַפִּין. וַיִּיצֶר, מַאי יֵצֶר. יֵצֶר צוּרָה בְּגוֹ צוּרָה. (ודא הוא וייצר) וּמַהוּ צוּרָה בְּגוֹ צוּרָה. תְּרֵין שְׁמָהָן, דְּאִתְקְרֵי שֵׁם מָלֵא, יְיָ אֱלֹהִים. וְדָא הוּא רָזָא דִּתְרֵין יוֹדִי"ן דְּוַיִּיצֶר, דְּצַר צוּרָה גּוֹ צוּרָה. תִּקוּנָא דִּשְׁמָא שְׁלִים, יְיָ אֱלֹהִים.

וּבְמָה אִתְכְּלִילוּ. בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה דָּא, דְּאִקְרֵי אָדָם. דְּכָלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעַל דָּא כְּתִיב אֶת הָאָדָם דְּכָלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. אֶת: לְאַפָּקָא וּלְמַסְגֵּי זִינָא דְּנָפִיק מִנֵּיהּ. (מדכר ונוקבא)

עָפָר מִן הָאֲדָמָה: דִּיוּקְנָא בְּגוֹ דִּיוּקְנָא. וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים: טַבְרָקָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא גּוֹ בְּגוֹ. וְכָל דָּא לָמָּה. בְּגִין לְאִשְׁתַּלְּפָא וּלְעַיְילָא בֵּיהּ סָתִים דְּסָתִימָא עִלָּאָה, עַד סוֹפָא דְּכָל סְתִימִין. (הדא הוא דכתיב (בראשית ב':ז') ויפח באפיו נשמת חיים) נִשְׁמְתָא, דְּכָל חַיֵּי דְּעַיְילָא וְתַתָּא תַּלְיָין מֵהַהִיא נִשְׁמְתָא, וּמִתְקַיְימֵי בָּהּ.

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, לְאַתְרָקָא, וּלְעַיְילָא בְּתִקוּנִין כְּגַוְונָא דָּא, וּלְאַשְׁלְפָא לְהַהִיא (נ"א מההיא) נִשְׁמְתָא. מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַד סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין. בְּגִין דְּיֵהֲוֵי הַהִיא נִשְׁמְתָא מִשְׁתַּכְּחָא בְּכֹלָּא, וּמִתְפַּשְׁטָא בְּכֹלָּא. וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּיִחוּדָא חַד. וּמַאן דְּפָסִיק הַאי יִחוּדָא מִן עָלְמָא, כְּמַאן דְּפָסִיק נִשְׁמְתָא דָּא, וּמְחֲזֵי דְּאִית נִשְׁמְתָא אַחֲרָא, בַּר מֵהַאי. וּבְגִין כַּךְ, יִשְׁתְּצֵי הוּא וְדוּכְרָנֵיהּ מִן עָלְמָא לְדָרֵי דָּרִין.

פרק מב

בְּהַאי דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, שַׁארֵי וְתָקִין כְּלָלָא דְּכַר וְנוּקְבָא. כַּד אִתְתַּקַּן הַאי דְּיוּקְנָא בְּתִקּוּנוֹי, שָׁארֵי מַחֲדּוֹי, מִבֵּין תְּרִין דְּרוֹעִין. בְּאֲתַר דְּתַלְיָין שַׂעֲרֵי דְּדִיקְנָא, דְּאִתְקְרוּן (נ"א דאתקרי) תִּפְאֶרֶת. וְאִתְפַּשַּׁט הַאי תִּפְאֶרֶת, וְתָקִין תְּרִין חַדִּין, וְאִשְׁתְּלִיף לַאֲחוֹרוֹי, וְעָבַד גּוּלְגַּלְתָּא דְּנוּקְבָא. כֻּלָּא סְתִימָא מִכָּל סִטְרוֹי. בְּשַׂעֲרָא בְּפַרְצוּפָא דְּרֵישָׁא. וּבְכֻלָּא חֲדָא אִתְעָבִידוּ בְּהַאי תִּפְאֶרֶת, וְאִקְרֵי אָדָם דְּכַר וְנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ"ד:י"ג) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת.

כַּד אִתְבְּרֵי פַּרְצוּפָא דְּרֵישָׁא דְּנוּקְבָא, תַּלְיָיא חַד קוֹצָא דְּשַׂעֲרֵי מֵאֲחוֹרוֹי דְּזֵעִיר אַפִּין, וְתָלֵי עַד רֵישָׁא דְּנוּקְבָא. וְאִתְעָרוּ שַׂעֲרֵי בְּרֵישָׁהָא, כֻּלְּהוּ סוּמְקֵי דְּכֻלְּהוּ בְּגוֹ גְּוָונֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ז':ו') וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן. מַהוּ אַרְגָּמָן. גְּוָונֵי דְּכֻלְּהוּ בְּגוֹ גְּוָונֵי.

תָּאנָא, אִתְפַּשַּׁט הַאי תִּפְאֶרֶת מִטַּבּוּרָא דְּלִבָּא, וְנָקִיב וְאִתְעָבָר בְּגִיסָא אַחֲרָא, וְתָקִין פַּרְצוּפָא דְּנוּקְבָא עַד טַבּוּרָא. וּמִטַּבּוּרָא שָׁארֵי, וּבְטַבּוּרָא שְׁלִים.

תּוּ אִתְפַּשַּׁט הַאי תִּפְאֶרֶת, וְאַתְקִן מֵעוֹי דְּדִכּוּרָא, וְעָיֵיל (ואתתקן) בְּהַאי אֲתַר כָּל רַחֲמִין, וְכָל סִטְרָא דְּרַחֲמֵי. וְתָאנָא, בְּהָנֵי מֵיעַיִין אִתְאַחֲדָן, שִׁית מֵאָה אֶלֶף רִבּוֹא מָארֵי דְּרַחֲמֵי. וְאִתְקְרוּן בַּעֲלֵי מֵיעַיִין. דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:כ') עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם יְיָ.

תָּאנָא, הַאי תִּפְאֶרֶת, כְּלִיל בְּרַחֲמֵי, וְכָלִיל בְּדִינָא, וְאִתְפַּשַּׁט רַחֲמֵי בִּדְכוּרָא, וְאִתְעָבָר וְנָקִיב (ס"א ונהיר) לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְתָקִין מֵיעוֹי דְּנוּקְבָא, וְאִתְתַּקַּנוּ מְעָהָא בְּסִטְרָא דְּדִינָא.

תָּאנָא, אִתְתַּקַּן דְּכוּרָא בְּסִטְרִיה, בְּמָאתָן וְתַמָנְיָא וְאַרְבְּעִין תִּקּוּנִין דִּכְלִילָן בֵּיהּ, וּמִנְהוֹן לְגוֹ, וּמִנְהוֹן לְבַר. מִנְהוֹן רַחֲמֵי. וּמִנְהוֹן דִּינָא. כֻּלְּהוּ דְּדִינָא, אִתְאַחֲדוּ בְּדִינָא דַּאֲחוֹרוֹי, דְּנוּקְבָא אִתְפַּשְׁטַת תַּמָן. וְאִתְאַחֲדוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ בְּסִטְרָהָא.

וְתָאנָא, חֲמִשָּׁה עֶרְיָיתָא (נ"א תקונין) אִתְגְּלְיָין בָּה, בְּסִטְרָא דְּדִינִין חֲמִשָּׁה. וְדִינִין ה' (נ"א בסטרא דדינא ודינהא) אִתְפַּשְׁטָן, בְּמָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא אֶרְחִין. וְהָכִי תָּאנָא, קוֹל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. שֵׂעָר בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. שׁוֹק בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. יַד בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. רֶגֶל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. דְּאַף עַל גַּב דְּתְרִין אִלֵּין לָא שַׁנְיוּהָ חַבְרָנָא, וּתְרִין אִלֵּין יַתִּיר מֵעֶרְוָה אינוּן.

פרק מג

וְתָאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, אִתְפַּשַּׁט דְּכוּרָא וְאִתְתַּקַּן בְּתִקּוּנוֹי. אִתְתַּקַּן תִּקּוּנָא דִּכְסוּתָא דַּכְיָא. וְהַאי הַוְיָא אַמָּה דַּכְיָא. אַרְכֵּיהּ דְּהַהוּא אַמָּה, מָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא עָלְמִין. וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּפוּמָא דְּאַמָּה, דְּאִתְקְרֵי יו"ד. וְכֵיוָן דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד פּוּמֵיהּ דְּאַמָּה, אִתְגְּלֵי חֶסֶד עִלָּאָה. וְהַאי אַמָּה חֶסֶד הוּא דְּאִתְקְרֵי, וְתָלֵי (נ"א והאי חסד הוא תלי) בְּהַאי פּוּם אַמָּה. וְלָא אִקְרֵי חֶסֶד, עַד דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד דְּפוּם אַמָּה.

וְתָא חֲזֵי, דְּלָא אִתְקְרֵי אַבְרָהָם שְׁלִים בְּהַאי חֶסֶד, עַד דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד דְּאַמָּה. וְכֵיוָן דְּאִתְגְּלֵי אִקְרֵי שְׁלִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית י"ז:א') הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים, תָּמִים מַמָּשׁ. וּכְתִיב (שמואל ב כ"ב:כ"ד) וָאֶהְיֶה תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי. מַאי קָא מַיְירֵי, רֵישָׁא וְסֵיפָא. אֶלָּא כָּל דְּגַלֵּי הַאי יו"ד, וְאִסְתְּמַר דְּלָא עַיְילֵיהּ לְיו"ד בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא. לְיהֱוֵי שְׁלִים לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֶהֱוֵי צָרִיר בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי. מַאי בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא. דִּכְתִיב, (מלאכי ב':י"א) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, וָאֶהְיֶה תָמִים לוֹ, דְּכֵיוָן דְּהוּא תָּמִים בְּגַלּוּיָיא דְּיו"ד, וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי.

וְכֵיוָן דְּאִתְפְּשַׁט אַמָּה דָּא, אִתְפְּשָׁט סְטָר גְּבוּרָה מֵאִינּוּן גְּבוּרָאן (בשמאלא) דְּנוּקְבָא, וְאִשְׁתְּקַע בְּנוּקְבָא בַּאֲתָר חַד, וְאַרְשֵׁם בְּעֶרְיָיתָא, כְּסוּתָהּ דְּכָל גּוּפָא דְּנוּקְבָא. וּבְהַהוּא אֲתָר אִקְרֵי עֶרְוָה דְּכֹלָּא. אֲתָר לְאַצְנָעָא לְהַהוּא אַמָּה, דְּאִקְרֵי חֶסֶד. בְּגִין לְאִתְבַּסְּמָא גְּבוּרָה דָּא דְּכָלִיל חֲמֵשׁ גְּבוּרָאן, בְּהַאי חֶסֶד דְּכָלִיל בְּחֲמֵשׁ חֲסָדִין. חֶסֶד יְמִינָא, גְּבוּרָא שְׂמָאלָא. אִתְבְּסָם דָּא בְּדָא, וְאִקְרֵי אָדָם, כָּלִיל מִתְּרִין סִטְרִין. וּבְגִין כַּךְ, בְּכֻלְּהוּ כְּתִרִין אִית יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי.

פרק מד

תָּאנָא, עַד לָא זַמִּין תִּקּוּנוֹי דְּמַלְכָּא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, בָּנָה עָלְמִין, וְאַתְקִין תִּקּוּנִין לְאִתְקַיָּימָא. הַהוּא נוּקְבָא לָא אִתְבַּסְּמָא, וְלָא אִתְקַיָּימוּ, עַד דְּנָחִית (רפ"ט ע"ב) חֶסֶד עִלָּאָה וְאִתְקַיָּימוּ, וְאִתְבַּסְּמוּ תִּקּוּנֵי נוּקְבָא, בְּהַאי אַמָּה דְּאִקְרֵי חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ל"ו:ל"א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, אֲתָר דְּכָל דִּינִין מִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן (ואינון תקוני אתתא, אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו) וְלָא אִתְבַּסְּמוּ, עַד דְּאִתְקַן כֹּלָּא, וְנָפִיק הַאי חֶסֶד, וְאִתְיְשַׁב בְּפוּמָא דְּאַמָּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיָּמָת וַיָּמָת, דְּלָא אִתְקַיָּימוּ, וְלָא אִתְבַּסָּמוּ, דִּינָא בְּדִינָא.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי דְּדִינָא כֻּלְּהוּ, וְהָא כְּתִיב וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחוֹבוֹת הַנָּהָר, וְהָא לָא אִתְחֲזֵי דִּינָא. דְּתָנֵינָן, רְחוֹבוֹת הַנָּהָר אֵיהוּ בִּינָה, דְּמִינָהּ מִתְפַּתְּחִין חֲמִשִּׁין תַּרְעִין דְּנְהוֹרִין וּבוּצִינִין, לְשִׁית סִטְרֵי עָלְמָא. תָּאנָא, כֻּלְּהוּ דִּינָא, בַּר מַחַד דְּאִתְקַיָּים בַּתָּרָאָה, וְהַאי שָׁאוּל מֵרְחוֹבוֹת הַנָּהָר, דָּא הוּא חַד סִטְרָא, דְּאִתְפְּשָׁט וְנָפִיק מֵרְחוֹבוֹת הַנָּהָר.

וְכֻלְּהוּ לָא אִתְקַיָּימוּ, לָא תֵּימָא דְּאִתְבָּטָלוּ, אֶלָּא דְּלָא אִתְקַיָּימוּ בְּהַהוּא מַלְכוּ, (ובסטר נוקבא) עַד דְּאִתְעַר וְאִתְפְּשַׁט הַאי בַּתָּרָאָה מְכֻלְּהוּ, דִּכְתִיב וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר. מַאי הֲדַר. חֶסֶד עִלָּאָה. וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ, מַאי פָּעוּ. בְּהַאי פָּעִי בַּר נָשׁ דְּזָכֵי לְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל, בְּכָאן אִתְבַּסְּמוּ דָּא בְּדָא, וְאִתְקְרֵי אִשְׁתּוֹ, מַה דְּלָא כְּתִיב בְּכֻלְּהוּ.

מְהֵימְנָא, אִתְבַּסְמוּתָא דְּדָא בְּדָא. בַּת מַטְרֵד, תִּקוּנִין דְּמִסְטַר גְּבוּרָה. בַּת מֵי זָהָב, אִתְבְּסָמוּ וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, מֵי זָהָב: רַחֲמֵי וְדִינָא. כָּאן אִתְדַּבְּקוּ אִתְּתָא בִּדְכוּרָא.

פרק מה

בְּסִטְרוֹי, אִתְפָּרְשָׁן בִּדְרוֹעִין, בַּשׁוֹקִין. דְּרוֹעִין דִּדְכוּרָא, חַד יְמִינָא, חַד שְׂמָאלָא דְּרוֹעָא קַדְמָאָה (ס"א קדישא) תְּלַת קִשְׁרִין אִתְקַשָּׁרוּ בֵּיהּ, וְאִתְכְּלִילוּ ב' דְּרוֹעִין. וְאִתְכְּלִילוּ סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא ג' קִשְׁרִין בִּימִינָא, וְג' קִשְׁרִין בִּשְׂמָאלָא. ג' קִשְׁרִין דִּימִינָא, אִתְכְּלִילָן בְּג' קִשְׁרִין דִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין כָּךְ, דְּרוֹעָא לָא כְּתִיב אֶלָּא חַד. אֲבָל יְמִינָא, לָא כְּתִיב בֵּיהּ זְרוֹעַ, אֶלָּא (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ. (תהילים קי"ח:ט"ו) יְמִין יְיָ אֹתֶקְרֵי, בְּג' קִשְׁרִין דַּאֲבָהָתָא דְּאַחֲסִינוּ לְחוּלָקֵיהוֹן.

וְאִי תֵּימָא הָא בְּתַלַת חֲלָלִין מוֹחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא מִשְׁתַּכְחִין. תָּאנָא, כֻּלְּהוּ ג' מִתְפַּשְׁטִין, וּמִתְקַשְּׁרָן בְּכָל גּוּפָא, וְכָל גּוּפָא אִתְקְשַׁר בְּהָנֵי תְּלַת, וּמִתְקַשְּׁרָן בִּדְרוֹעָא יְמִינָא. וּבְגִין כַּךְ תָּאִיב דָּוִד וְאָמַר, (תהילים ק"י:א') שֵׁב לִימִינִי. מִשּׁוּם דְּהוּא אִתְחַבַּר עִמְּהוֹן דַּאֲבָהָתָא, וְיָתִיב תַּמָּן לְכוּרְסְיָא שְׁלֵימְתָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים וְגוֹ', מִשּׁוּם דְּיָתִיב לִימִינָא. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (דניאל י"ב:י"ג) וְתָנוּחַ וְתַעֲמוֹד לְגוֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין, כְּלוֹמַר, כְּמַאן דְּזָכֵי לַחֲבִיבוּתָא דְּמַלְכָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּמַאן דְּפָרִישׁ מַלְכָּא יְמִינֵיהּ. וְקָבִיל לֵיהּ תְּחוֹת יְמִינֵיהּ. וְהַאי יְמִינָא כַּד יְתִיב, קִשְׁרִין אִתְפַּשְׁטָא.

וּדְרוֹעָא לָא אוֹשִׁיט יְדֵיהּ (ס"א וקשרין לא אתפשטו ודרועא לא אושיט יתיב) בְּתַלַת קְשִׁירִין דְּאַמְרָן. וְכַד מִתְעָרִין חַיָּיבַיָּא, וּמִתְפַּשְׁטָן בְּעָלְמָא, מִתְעָרִין תְּלַת אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן דִּינָא קַשְׁיָא, וְאוֹשִׁיט דְּרוֹעָא וְכַד אוֹשִׁיט דְּרוֹעָא, יַד יְמִינָא הוּא, אֲבָל אִתְקְרֵי (ישעיהו נ"א:ט') זְרוֹעַ יְיָ, (דברים ט':כ"ט) זְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה (נ"א תלת קשרין אתקשרו ביה ואתכלילו תלת קשרין דימינא ותלת קשרין דשמאלא בג' קשרין דאבהתא דאחסינו לחולקיהון. ואי תימא הא בג' חללי מוחא דגולגלתא משתכחין. תאנא כולהו ג' מתפשטין ומתקשרין בכל גופא וכל גופא אתקשר בהני תלתא ומתקשרין בדרועא ימינא. והאי ימינא כד יתיב (קשרין לא אתפשטו ודרועא לא אושיט ויתיב) בתלת קשרין דאמרן. וכד חייביא מתערין. מתערין תלת אחרנין דאינון דינא קשיא ואושיט דרועא ואתקרי זרוע יי זרועך הנטויה) בְּזִמְנָא דְּג' אִלֵּין אִתְכְּלִילָן בג' אַחֲרָנִין, אִקְרֵי כֻּלָּא יְמִינָא, וְעָבִיד דִּינָא בְּרַחֲמֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ תּוֹרֵעַ אוֹיֵב, בְּגִין דְּמִתְעָרָן רַחֲמֵי בְּהוּ.

וְתָאנָא, בְּהַאי יְמִינָא מִתְאַחֲדָן תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף רִבּוֹא, דְּאִקְרוּן יְמִינָא. וּמְאָה וְתִמְנִין וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף רִבּוֹא, מִזְּרוֹעַ דְּאִקְרֵי זְרוֹעַ יְיָ. מֵהַאי וּמֵהַאי תַּלְיָיא זְרוֹעָא, וְהַאי וְהַאי אִקְרֵי

תִּפְאֶרֶת, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:י״ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה, הָא יְמִינָא. זְרוֹעַ, הָא שְׂמָאלָא. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ג:י״ב) זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ, דָּא בְּרָא.

וְתָאנָא, בִּידָא שְׂמָאלָא, מִתְאַחֲדָן אַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין רִבּוֹא מָארֵי תְּרֵיסִין, מִתְאַחֲדָן בְּכָל אֶצְבְּעָא וְאֶצְבְּעָא. וּבְכָל אֶצְבְּעָא וְאֶצְבְּעָא עֶשֶׂר אַלְפִין מָארֵי תְּרֵיסִין מִשְׁתַּכְּחִין. פּוּק וַחֲשׁוֹב, כַּמָּה אִינּוּן דְּבִידָא. וְהַהוּא יְמִינָא אִקָּרֵי סִיּוּעָא קַדִּישָׁא, דְּאָתֵי מִדְּרוֹעָא דִּימִינָא, מִתְּלַת קִשְׁרִין. (ואף על גב דאקרי יד הוי סיועא) דִּכְתִיב (וכתיב) (שמואל ב ג׳:י״ב) וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ. וּמִתְאַחֲדָן מֵהַאי, אֶלֶף וְאַרְבַּע רִבּוֹא, וּתְמַנְיָא, וְחָמֵשׁ מְאָה אַלְפִין מָארֵיהוֹן דְּסִיּוּעִין בְּכָל עָלְמָא. וְאִקְרוּן יַד יְיָ עֹלָאָה. יַד יְיָ תַּתָּאָה. וְאַף עַל גַּב דִּבְכָל אֲתָר יַד יְיָ שְׂמָאלָא. זְכוּ יְמִין יְיָ, אִתְכְּלִל יְדָא בִּזְרוֹעָא, וַהֲוִי סִיּוּעָא, וְאִקְרֵי יָמִין. וְאִי לָאו, יַד יְיָ תַּתָּאָה. תָּאנָא, כַּד מִתְעָרִין דִּינִין קַשְׁיָין לְאַחֲתָא בְּעָלְמָא, הָכָא כְּתִיב, (תהילים כ״ה:י״ד) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו.

פרק מו

וְתָאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, דְּכָל דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחִין מִדְּכוּרָא, תַּקִּיפִין בְּרֵישָׁא, וְנַיְיחִין בְּסוֹפָא. וְכָל דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחִין מִנּוּקְבָא, נַיְיחִין בְּרֵישָׁא, וְתַקִּיפִין בְּסוֹפָא. וְאִלְמָלֵא דְּאִתְעֲבִידוּ כַּחֲדָא, לָא יַכְלִין עָלְמָא לְמִסְבַּל. עַד דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקֵי סְתִימָא דְּכֹלָּא, פָּרִישׁ דָּא מִן דָּא, וְחַבַּר לוֹן לְאִתְבַּסְּמָא כַּחֲדָא.

וְכַד פָּרִישׁ לוֹן, אַפִּיל דּוּרְמִיטָא לְזֵעִיר אַפִּין, וּפָרִישׁ לְנוּקְבָא מֵאֲחוֹרוֹי דְּסִטְרוֹי, וְאִתְקִין לָהּ כָּל תִּקּוּנָהָא, וְאַצְנְעָא לְיוֹמָא דִּילֵיהּ, לְמֵיתָהָא לְדִכוּרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:כ״א) וַיַּפֶּל יְיָ אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן. מַהוּ וַיִּישָׁן. הַאי הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ד:כ״ד) עוּרָה לָמָּה תִּישָׁן יְיָ. וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, מַאי אַחַת. דָּא הִיא נוּקְבָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ו׳:ט׳) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי, וְסַלְקָא, וְאִתְתַּקְנָא. וּבְאַתְרָהָא שְׁקִיעַ רַחֲמֵי וְחֶסֶד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:כ״א) וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה. וּכְתִיב (יחזקאל ל״ו:כ״ו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.

וּבְשַׁעֲתָא דְּבָעָא לְמֵיעַל שַׁבְּתָא הֲוָה בָּרֵי רוּחִין וְשֵׁדִין וְעִלְעוּלִין, וְעַד לָא סַיֵּים לוֹן, אָתַת מַטְרוֹנִיתָא בְּתִקּוּנָהָא, וְיָתְבַת קַמֵּיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּיָתְבַת קַמֵּיהּ, אָנַח לוֹן לְאִינּוּן בְּרְיָיאן, וְלָא אִשְׁתְּלִימוּ. כֵּיוָן דְּמַטְרוֹנִיתָא יַתְבַת עִם מַלְכָּא, וְאִתְחַבְּרוּ אַפִּין בְּאַפִּין, מַאן יֵיעוּל בֵּינַיְיהוּ, מַאן הוּא דְּיִקְרַב בַּהֲדַיְיהוּ. (בגין כך סתימא דמלה עונתן של תלמידי חכמים דידעין רזא דנא משבת לשבת.) וְכַד אִתְחַבְּרוּ, אִתְבַּסְּמוּ דָּא בְּדָא. יוֹמָא דְּכֹלָּא אִתְבְּסָם בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, אִתְבַּסְּמוּ דִּינִין דָּא בְּדָא, וְאִתְתַּקְנוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

פרק מז

וְתָאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, בָּעָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא לְמֵחֲזֵי, אִי אִתְבְּסָמוּ דִּינִין, וְאִתְדְּבָקוּ תְּרֵין אִלֵּין דָּא בְּדָא, וְנָפַק מִסְטָרָא דְּנוּקְבָּא דִּינָא תַּקִּיפָא, (דלא יכיל עלמא למסבל) דִּכְתִיב, (בראשית ד׳:א׳) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי וְגוֹ'. וְלָא הֲוָה יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל, מִשּׁוּם דְּלָא אִתְבַּסְּמַת, וְחַוְיָא תַּקִּיפָא אַטִּיל בָּה זוּהֲמָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וּבְגִין כָּךְ לָא הֲוָה יָכִיל לְאִתְבַּסְּמָא. וְכַד נָפִיק דָּא קַיִן מִסְּטַר דְּנוּקְבָּא, נָפַק תַּקִּיף קַשְׁיָא, תַּקִּיף בְּדִינוֹי, קַשְׁיָא בְּדִינוֹי. כֵּיוָן דְּנָפַק אִתְחֲלָשָׁת וְאִתְבַּסְּמַת. בָּתַר דָּא, אַפִּיקַת אַחֲרָא בְּסִימָא יַתִּיר, וְסָלִיק קַדְמָאָה דְּהֲוָה תַּקִּיפָא קַשְׁיָא, וְכָל דִּינִין לָא אִתְעָרְבוּ (ס"א אתערעו) קָמֵיהּ (ס"א וכל דינין (לא) אתערו) עִמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית ד׳:ח׳) וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה. בַּשָּׂדֶה: דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְעֵילָּא. בַּשָּׂדֶה דְּאִקְרֵי שָׂדֶה דְּתַפּוּחִים. וְנָצַח הַאי דִּינָא לַאֲחוּהּ, מִשּׁוּם דְּהֲוָה קַשְׁיָא מִנַּיהּ, וְאַכְפֵּייהּ וְאַטְמְרֵיהּ תְּחוֹתֵיהּ. עַד דְּאִתְעַר בְּהַאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַעְבְּרֵיהּ מִקַּמֵּיהּ. וְשַׁקְעֵיהּ בְּנוּקְבָּא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. וְכָלִיל לַאֲחוּי בְּשִׁקּוּעָא דְּיַמָּא רַבָּא, דְּמַבֵּסֵם דְּמָעִין עִלָּאִין. וּמִנָּהוֹן נַחְתִין נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, אֱינָשׁ לְפוּם אוֹרְחוֹי.

וְאַף עַל גַּב דְּטָמִירִין אִינּוּן. מִתְפַּשְׁטִין דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ גּוּפָא חַד וּמַהַאי גּוּפָא, נַחְתִין נִשְׁמָתְהוֹן דְּרַשְׁיעַיָּיא חַיָּיבַיָּא, תַּקִּיפֵי רוּחָא. מִתַּרְוִיהוֹן כַּחֲדָא סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא דָּא לְסִטְרוֹי, וְדָא לְסִטְרוֹי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִשַּׁלְפֵי נִשְׁמָתְהוֹן מֵהַאי גּוּפָא קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי אָדָם, דְּכָלִיל כֹּלָּא, אֲתָר דְּעִטְרִין וְכִתְרִין קַדִּישִׁין מִתְחַבְּרָאן תַּמָּן, בִּצְרוֹרָא דְּאַתְקְלָא (ס"א דאתכלא).

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, (ס"א אתון חברייא) דְּכָל הָנֵי מִלִּין קַדִּישִׁין, דְּאִתְמָרוּ בְּרוּחַ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, רוּחַ דְּכָל קַדִּישִׁין עִלָּאִין אִתְכַּלְלָן בֵּיהּ, אִתְגַּלְיָין לְכוּ. מִלִּין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין צַיְיתִין לְהוּ, זַכָּאִין אַתּוּן מָארֵיהוֹן דְּמָארִין, מְחַצְדֵי חַקְלָא, דְּמִלִּין אִלֵּין תִּנְדְּעוּן וְתִסְתַּכְלוּן בְּהוּ, וְתִנְדְּעוּן לְמָארֵיכוֹן אַפִּין בְּאַפִּין, עַיְנָא בְּעַיְנָא. וּבְהָנֵי מִלִּין תִּזְכּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל״ט) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ וְגוֹ'. יְיָ: עַתִּיק יוֹמִין הוּא הָאֱלֹהִים. וְכֹלָּא הוּא חַד, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

פרק מח

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמֵינָא עִלָּאִין לְתַתָּא, וְתַתָּאִין לְעֵילָּא. עִלָּאִין לְתַתָּא, דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, דְּהוּא תִּקּוּנֵי עִלָּאָה, כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ. (חסר)

תָּאנָא, כְּתִיב (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּכָלִיל שִׁית בְּקַרְטוּפָא כַּחֲדָא. וְהַאי הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:ט״ו) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ.

פרק מט

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, בָּאָדָם אִתְכְּלִילוּ כִּתְרִין עִלָּאִין, בִּכְלַל וּבִפְרַט. וּבְאָדָם אִתְכְּלִילוּ כִּתְרִין תַּתָּאִין, בִּפְרָט וּכְלָל. כִּתְרִין עִלָּאִין בִּכְלַל, כְּמָה דְּאִתְמַר בְּדִיוּקְנָא דְּכָל הָנֵי תִּיקוּנִין (ס"א דיוקנין). בִּפְרָט: בְּאֶצְבְּעָן דִּידָן, חָמֵשׁ כְּנֶגֶד חָמֵשׁ. כִּתְרִין תַּתָּאִין, בְּאֶצְבְּעִין דְּרַגְלִין דְּאִינּוּן פְּרָט וּכְלָל. דְּהָא גּוּפָא לָא אִתְחֲזֵי בַּהֲדַיְיהוּ. דְּאִינּוּן לְבַר מִגּוּפָא. וּבְגִין כָּךְ לָא הֲווֹ בְּגוּפָא. דְּגוּפָא אַעְדִּיוּ מִנַּיְיהוּ.

אִי הָכִי, מַאי (זכריה י״ד:ד׳) וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא. אֶלָּא רַגְלָיו דְּגוּפָא, מָארֵיהוֹן דְּדִינִין (ס"א דמארין) לְמֶעְבַּד נוּקְמִין וְאִקְרוּן בַּעֲלֵי רַגְלַיִם. וּמִנְּהוֹן תַּקִּיפִין. וּמִתְאַחֲדָן מָארֵיהוֹן דְּדִינִין דִּי לְתַתָּא, בְּכִתְרִין תַּתָּאִין.

פרק נ

תָּאנָא, כָּל אִינּוּן תִּקוּנֵי דִּלְעֵילָּא, דִּבְגוּפָא קַדִּישָׁא, (בדכר ונוקבא) כְּלָלָא דְּאָדָם, אִתְמְשִׁיךְ דָּא מִן דָּא, וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא, וְאַשְׁקוּן דָּא לְדָא. כְּמָה דְּאִתְמְשָׁךְ דָּמָא בְּקִטְפִּין דְּוִרִידִין לְדָא וּלְדָא, לְהָכָא וּלְהָכָא, מֵאֲתַר דָּא לְאֲתַר אַחֲרָא, וְאִינּוּן מַשְׁקִין (ס"א קסטין) דְּגוּפָא (נ"א לגופא). אַשְׁקְיָין דָּא לְדָא, מְנַהֲרִין דָּא לְדָא. עַד דְּאַנְהִירוּ כֻּלְּהוּ עָלְמִין, וּמִתְבָּרְכָאן בְּגִינֵיהוֹן. תָּאנָא, כָּל אִינּוּן כִּתְרִין דְּלָא אִתְכְּלִילוּ בְּגוּפָא, כֻּלְּהוּ רְחִיקִין וּמְסָאֲבִין, וּמְסָאֲבָן כָּל מַאן דְּיִקְרַב לְגַבַּיְיהוֹן, לְמִנְדַּע מִנְּהוֹן מִלִּין.

תָּאנָא, מַאי תִּיאוּבְתָּא דִּלְהוֹן לְגַבֵּי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחָמָן בְּהוּ גּוּפָא קַדִּישָׁא, וּלְאִתְכַּלָּלָא בְּהוּ בְּהַהוּא גּוּפָא. וְכִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הָא מַלְאָכִין קַדִּישִׁין וְלֵיתְהוֹן בְּכְלָלָא דְּגוּפָא. לָא. דְּחַס וְשָׁלוֹם אִי לֵיהֱווֹן לְבַר מִכְּלָלָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא, לָא הֲווֹ קַדִּישִׁין וְלָא מִתְקַיְּימֵי. וּכְתִיב (דניאל י׳:ו׳) וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ. וּכְתִיב (יחזקאל א׳:י״ח) וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם. (דניאל ט׳:כ״א) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל. כֻּלְּהוּ בִּכְלָלָא דְּאָדָם. בַּר מֵהָנֵי דְּלֵיתְהוֹן בִּכְלָלָא דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן מִסְאֲבִין, וּמְסָאֲבָן כָּל מַאן דְּיִקְרַב בַּהֲדַיְיהוּ.

וְתָאנָא, כֻּלְּהוּ מַרוּחָא דִּשְׁמָאלָא, דְּלָא אִתְבְּסָם בְּאָדָם מִשְׁתַּכְּחִין, וְנַפְקוּ מִכְּלָלָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְדַּבָּקוּ בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ מִסְאֲבִין וְאָזְלִין וְטָאסִין עָלְמָא, וְעַיְילִין בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַהוּא דִּינָא קַדְמָאָה דְּאִקְרֵי קַיִן, דְּנָפִיק בִּכְלָלָא דְּגוּפָא דִּלְתַתָּא. וְשָׁאטִין וְטָאסִין כָּל עָלְמָא, וּפַרְחָן וְלָא מִתְדַּבְּקָאן בִּכְלָלָא דְּגוּפָא, וּבְגִינֵי כַּךְ אִינּוּן לְבַר, מִכָּל מַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. מִסְאֲבִין אִינּוּן. בְּהוּ כְּתִיב (ויקרא י״ג:מ״ו) מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ. וּבְרוּחָא דְּאִקְרֵי הֶבֶל, דְּאִתְבָּסָם יַתִּיר בִּכְלָלָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא. נָפְקִין אַחֲרָנִין דְּמִבַּסְמָן יַתִּיר, וּמִתְדַּבְּקָן בְּגוּפָא, וְלָא מִתְדַּבְּקָן. כֻּלְּהוּ תַּלְיָין (ע"ו ע"ב) בַּאֲוִירָא וְנָפְקִין מֵהַאי כְּלָלָא דְּאִלֵּין מִסְאֲבִין. וְשַׁמְעִין מַה דְּשַׁמְעִין מֵעֵילָּא, וּמַנַּיְיהוּ יַדְעֵי לְתַתָּא דְּקַאמְרֵי לְהוּ.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, כֵּיוָן דְּאִתְבָּסָמוּ לְעֵילָּא כְּלָלָא דְּאָדָם, גּוּפָא קַדִּישָׁא, דְּכַר וְנוּקְבָא. אִתְחַבָּרוּ זִמְנָא תְּלִיתָאָה, וְנָפַק אִתְבַּסְּמוּתָא דְּכוֹלָּא. וְאִתְבָּסָמוּ עָלְמִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּמִכָּאן אִשְׁתְּכְלָל עָלְמָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, מִסִּטְרָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא. וּמִתְחַבְּרָן עָלְמִין, וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא. (ובגין דכלהו חד גופא, שכינתא לעילא, שכינתא לתתא, קודשא בריך הוא לעילא, קודשא בריך הוא לתתא') וּמְשַׁלְּפָא רוּחָא, וְעַיְילָא בְּחַד גּוּפָא. וּבְכֻלְּהוּ לָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא חַד. (ישעיהו ו׳:ג׳) קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. דְּכוֹלָּא הוּא חַד גּוּפָא.

תָּאנָא, כֵּיוָן דְּאִתְבָּסָמוּ דָּא בְּדָא, (כתיב (שיר השירים א׳:י״א) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף) אִתְקַשָּׁרוּ דִּינָא וְרַחֲמֵי. (אתבסמא דינא ברחמי) וְאִתְבַּסְּמַת נוּקְבָא בְּדִכּוּרָא. וּבְגִינֵי כַּךְ לָא סַלְקָא דָּא בְּלָא דָּא, כְּהַאי תָּמָר, דְּלָא סַלְקָא דָּא בְּלָא דָּא. וְעַל הַאי תְּנִינָן, מַאן דְּאַפִּיק גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא מִכְּלָלָא דְּאָדָם, לָבַתַר כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, לָא עָיֵיל בְּכָלָלָא דְּאָדָם, דְּאִקְרֵי גּוּפָא קַדִּישָׁא. אֶלָּא בְּאִינּוּן דְּלָא אִקְרוּן אָדָם, וְנָפִיק מִכְּלָלָא דְּגוּפָא.

תַּנְיָא, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף, דְּאִתְבָּסָמוּ דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְלֵית דִּינָא, דְּלָא הָווֹ בֵּיהּ רַחֲמֵי. וְעַל הַאי כְּתִיב, (שיר השירים א׳:י׳) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים. בַּתּוֹרִים: כְּמוֹ דִּכְתִיב, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ וְגוֹ'. בַּחֲרוּזִים: כְּמָה דִּכְתִיב, עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף. צַוָּארֵךְ, בְּכָלָּא דְּנוּקְבָא, דָּא מַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַח בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּלְעֵילָּא, וְיִרוּשָׁלַם דִּלְתַתָּא (ס"א ומקדשא דכלא) וּמַקְדְּשָׁא. וְכָל דָּא מִדְּאִתְבָּסָמַת בְּדִכּוּרָא, וְאִתְעֲבִיד כְּלָלָא דְּאָדָם, וְדָא הוּא כְּלָלָא דִּמְהֵימְנוּתָא. מַאי מְהֵימְנוּתָא. דִּבְגִוּיהּ אִשְׁתְּכַח כָּל מְהֵימְנוּתָא.

(שייך פרשת כי תצא) וְתָאנָא, מַאן דְּאִקְרֵי אָדָם, וְנִשְׁמְתָא נַפְקַת מִנֵּיהּ, וּמִית. אָסִיר לְמֵיבַת לֵיהּ בְּבֵיתָא, לְמֶעְבַּד לֵיהּ לִינָה עַל אַרְעָא, מִשּׁוּם יְקָרָא דְּהַאי גּוּפָא, דְּלָא יִתְחֲזֵי בֵּיהּ קְלָנָא, דְּכְתִיב, (תהילים מ״ט:י״ג) אָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין, אָדָם דְּהוּא יָקָר מִכָּל יְקָרָא, בַּל יָלִין. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּאִי יַעַבְדוּן הָכִי, נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ. מַה בְּעִירֵי לָא הֲווֹ בִּכְלָלָא דְּאָדָם, וְלָא אִתְחֲזֵי בְּהוּ רוּחָא קַדִּישָׁא, אוֹף הָכָא כִּבְעִירֵי, גּוּפָא בְּלָא רוּחָא, וְהַאי גּוּפָא, דְּהוּא יְקָרָא דְּכוֹלָּא, לָא יִתְחֲזֵי בֵּיהּ קְלָנָא.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, כָּל מַאן דְּעָבִיד לִינָה לְהַאי גּוּפָא קַדִּישָׁא, בְּלָא רוּחָא, עָבִיד פְּגִימוּתָא בְּגוּפָא דְּעָלְמִין. דְּהָא בְּגִין דָּא, לָא עָבִיד לִינָה בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא, בְּאַרְעָא דְּצַדִּיק יָלִין בֵּהּ, (ס"א דכתרא קדישא דמלכא בארעא דכתיב (ישעיהו א׳:כ״א) צדק ילין בה) מִשּׁוּם דְּהַאי גּוּפָא יְקָרָא, אִתְקְרֵי דִּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא. וְאִי עָבִיד בֵּיהּ לִינָה, הֲוֵי כְּחַד מִן בְּעִירֵא. (הדא הוא דכתיב, (תהילים מ״ט:י״ג) נמשל כבהמות (ע"כ) נדמו)

תָּאנָא, (בראשית ו׳:ב׳) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. (ס"א בני האלהים) אינון (ס' ע"ב) דְּאִטְמַרוּ, וְנָפְלוּ בְּנוּקְבָא דְּתָהוֹמָא רַבָּא. אֶת בְּנוֹת הָאָדָם, (האדם הידוע). וּכְתִיב וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְגוֹ'. מֵהַהוּא דְּאִקְרֵי עוֹלָם. כִּדְתַנְיָנן יְמֵי עוֹלָם. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, מִנְּהוֹן נָפְקוּ רוּחִין וְשֵׁדִין לְעָלְמָא, לְאִתְדַּבָּקָא בְּרַשְׁיעַיָּיא.

הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ, לְאַפָּקָא אִלֵּין אַחֲרָנִין. דְּלָא הֲווֹ בָּאָרֶץ. הַנְּפִילִים: עַזְּ"א וְעַזְאֵ"ל הֲווֹ בָּאָרֶץ. בְּנֵי הָאֱלֹהִים לָא הֲווֹ בָּאָרֶץ. וְרָזָא הוּא וְכֹלָּא אִתְמַר.

כְּתִיב (בראשית ו׳:ו׳) וַיִּנָּחֶם יְיָ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ, לְאַפָּקָא אָדָם דְּלָעֵילָּא, דְּלָא הֲוִי בָּאָרֶץ. וַיִּנָּחֶם יְיָ הַאי בְּזָעִיר אַפִּין אִתְמַר. וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ, וַיֶּעְצַב לֹא נֶאֱמַר. אֶלָּא וַיִּתְעַצֵּב, אִיהוּ אִתְעַצָּב, דְּבֵיהּ תַּלְיָיא מִלְּתָא. לַאֲפוּקֵי מִמַּאן דְּלָא אִתְעַצָּב. אֶל לִבּוֹ, בְּלִבּוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶל לִבּוֹ. כְּמַאן דְּאִתְעַצָּב (ומקבל) לְמָארֵיהּ, דְּאַחֲזֵי הַאי לְלִבָּא דְּכָל לְבִּין.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְגוֹ'. לְאַפָּקָא אָדָם דְּלְעֵילָּא. וְאִי תֵּימָא אָדָם דְּלְתַתָּא בְּלְחוֹדוֹי. לָאו לְאַפָּקָא כְּלָל. מִשּׁוּם דְּלָא קָאִים דָּא בְּלָא דָּא.

וְאִלְמָלֵא חָכְמָה סְתִימָא דְּכֹלָּא, כֹּלָּא אִתְתַּקַּן כְּמֵרֵישָׁא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח׳:י״ב) אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה. אַל תִּקְרֵי שָׁכַנְתִּי, אֶלָּא שְׁכִינָתִי (ס"א שיכנתי).

וְאִלְמָלֵא הַאי תִּקּוּנָא דְּאָדָם, לָא קָאִים עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ט) יְיָ בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. וּכְתִיב (בראשית ו׳:ח׳) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ.

וְתָאנָא, כֻּלְּהוּ מוֹחִין תַּלְיָין בְּהַאי מוֹחָא. וְהַחָכְמָה הוּא כְּלָלָא דְּכֹלָּא הוּא. וְדָא חָכְמָה סְתִימָא, דְּבֵהּ אִתְתַּקְיָף וְאִתְתַּקַּן תִּקּוּנָא דְּאָדָם, לְאִתְיַישְׁבָא כֹּלָּא עַל תִּקּוּנֵיהּ, כָּל חַד בְּאַתְרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז׳:י״ט) הַחָכְמָה תָּעוֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא שְׁלֵימָא דְּאָדָם. וְאָדָם הוּא תִּקּוּנָא דְּלָעֵילָּא, מִנֵּיהּ קָאִים רוּחָא. (הדא הוא דכתיב, (שמואל א ט"ז:ז׳) כי האדם יראה לעינים ויהוה יראה ללבב, דאיהו בלגו לגו)

וּבְהַאי תִּקּוּנָא דְּאָדָם, אִתְחֲזֵי שְׁלֵימוּתָא מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא, דְּקָאִים עַל כּוּרְסְיָיא. דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ו-כ״ז) וּדְמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. וּכְתִיב (דניאל ז׳:י״ג) וַאֲרוּ עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה הֲוָא וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וּקְדָמוֹהִי הַקְרֲבוּהִי. עַד כָּאן סְתִימָאן מִלִּין. וּבְרִירָן טַעֲמִין. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּיָדַע וְיַשְׂגַּח בְּהוֹן. וְלָא יִטְעֵי בְּהוֹן. דְּמִלִּין אִלֵּין לָא אִתְיְהִיבוּ, אֶלָּא לְמָארֵי מְדִין וּמְחַצְּדֵי חַקְלָא, דְּעָאלוּ וְנָפְקוּ. דִּכְתִיב, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפוֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם.

תָּאנָא, בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָרִים קָלֵיהּ וְאָמַר, אִי בְּמִלִּין דִּילָן, דְּאִתְגַּלְיָין הָכָא, אִתְגְּנִיזוּ חַבְרַיָּיא בְּאַדְרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִסְתְּלָקוּ מֵהַאי עָלְמָא, יָאוּת וְשַׁפִּיר הֲוָה, בְּגִין דְּלָא אִתְגַּלְיָין לְחַד מִבְּנֵי עָלְמָא. הָדַר וְאָמַר, הַדְרִי בִּי, דְּהָא גַּלֵּי קָמֵיהּ דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, סְתִימָא

דְּכָל סְתִימִין, דְּהָא לָא לִיקָרָא דִּילִי עֲבִידְנָא, וְלָא לִיקָרָא דְּבֵית אַבָּא, וְלָא לִיקָרָא דְּחַבְרַיָּיא אִלֵּין, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא יִטְעוּן בְּאוֹרְחוֹי, וְלָא יַעֲלוּן בְּכִסּוּפָא לְתַרְעֵי פַּלְטְרוֹי, וְלָא יִמְחוּן בִּידֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלָקִי עִמְּהוֹן, לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק נא

תָּנָא, עַד לָא נָפְקוּ חַבְרַיָּיא מֵהַהוּא אִדְּרָא, מִיתוּ (צ"ע ע"א ע"א) רִבִּי יוֹסֵי בַּרְבִּי יַעֲקֹב, וְרִבִּי חִזְקִיָּה, וְרִבִּי יֵיסָא. וְחָמוּ חַבְרַיָּיא, דַּהֲווֹ נַטְלִין לוֹן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין בְּהַהוּא פַּרְסָא. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְאִשְׁתְּכַח. צָוּוח וְאָמַר, שָׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם גְּזֵרָה אִתְגְּזַר עָלָנָא לְאִתְעַנָּשָׁא, דְּאִתְגְּלֵי עַל יָדָנָא מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי מִיּוֹמָא דְּקָאֵים מֹשֶׁה עַל טוּרָא דְּסִינַי, דִּכְתִיב, (שמות ל"ד:כ"ח) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וְגוֹ'. מַה אֲנָא הָכָא. אִי בְּגִין דָּא אִתְעֲנָשׁוּ.

שָׁמַע קָלָא, זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאָה חוּלָקָךְ וְחַבְרַיָּיא, אִלֵּין דְּקַיְימִין בַּהֲדָךְ, דְּהָא אִתְגְּלֵי לְכוֹן מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לְכָל חֵילָא דִּלְעֵילָּא, אֲבָל תָּא חֲזֵי, דְּהָא כְּתִיב, (יהושע ו':כ"ו) בְּבְכוֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ. וְכָל שֶׁכֵּן דְּבִרְעוּ סַגֵּי וְתַקִּיף, אִתְדַּבָּקוּ נַפְשָׁתְהוֹן בְּשַׁעֲתָא דָּא דְּאִתְנְסִיבוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן, דְּהָא בְּשִׁלֵּימוּתָא אִסְתַּלָּקוּ. (דלא הוה כן לאינון דהוו קמייהו, אמאי מיתו)

תָּאנָא, בְּעוֹד דְּאִתְגַּלְיָין מִלִּין, אִתְרַגִּישׁוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, (דאינון רתיכין) וְקָלָא אִתְּעַר בְּמָאתָן וְחַמְשִׁין עָלְמִין דְּהָא מִלִּין עַתִּיקִין לְתַתָּא אִתְגַּלְיָין, וְעַד (נ"א ועוד) דְּאִלֵּין מִתְבַּסְּמָן נְשָׁמָתַיְיהוּ בְּאִינּוּן מִלִּין, נַפָּקָא נְשָׁמָתַיְיהוּ בִּנְשִׁיקָה, וְאִתְקַשָּׁר בְּהַהוּא פַּרְסָא, וְנַטְלִין לְהוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וְסַלְקִין לוֹן לְעֵילָּא. וַאֲמַאי אִלֵּין. מִשּׁוּם דְּעָאלֵן וְלָא נַפְקוּ זִמְנָא אַחֲרָא מִן קַדְמַת דְּנָא, וְכֻלְּהוּ אַחֲרִינֵי עָאלוּ וְנַפְקוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּהָנֵי תְּלָתָא, וְזַכָּאָה חוּלָקָנָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי בְּגִין דָּא. נָפַק קָלָא תִּנְיָינוּת וְאָמַר, (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. קָמוּ וְאָזְלוּ. בְּכָל אֲתַר דַּהֲווֹ מִסְתַּכְּלֵי סָלִיק רֵיחִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁמַע מִינַּהּ, דְּעָלְמָא מִתְבָּרְךְ בְּגִינָן. וַהֲווּ נַהֲרִין אַנְפּוֹי דְּכֻלְּהוּ, וְלָא הֲווֹ יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ.

תָּאנָא, עֲשָׂרָה עָאלוּ, וְשֶׁבַע נַפְקוּ, וַהֲוָה חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְרִבִּי אַבָּא עָצִיב. יוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא עִמֵּיהּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְחָמוּ לְאִלֵּין תִּלְתָא דַּהֲווֹ מַיְיתִין לְהוֹן מַלְאָכִין עִלָּאִין, וּמְחַזְיִין לְהוּ גְּנִיזִין וְאַדְּרִין דִּלְעֵילָּא, בְּגִין יְקָרָא דִּלְהוֹן. וַהֲווּ עַיְילֵי לוֹן בְּטוּרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. נַח דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אַבָּא.

תָּאנָא, מֵהַהוּא יוֹמָא לָא אַעְדּוּ חַבְרַיָּיא מִבֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְכַד הֲוָה רַבִּי שִׁמְעוֹן מְגַלֶּה רָזִין, לָא מִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן אֶלָּא אִינּוּן. וַהֲוָה קָאֵרֵי לְהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁבְעָה אֲנָן עֵינֵי יְיָ. דִּכְתִיב,

(זכריה ד׳:י׳) שִׁבְעָה אֵלֶּה עֵינֵי יְיָ וְעָלָן אִתְמַר. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אֲנָן שִׁיתָּא בּוֹצִינֵי, דְּנַהֲרָאן מִשְּׁבִיעָאָה. אַנְתְּ הוּא שְׁבִיעָאָה דְּכֻלָּא. דְּהָא לֵית קִיּוּמָא לְשִׁיתָּא, בַּר מִשְּׁבִיעָאָה. דְּכֻלָּא תָּלֵי בְּשְׁבִיעָאָה. רִבִּי יְהוּדָה קָאֲרֵי לֵיהּ שַׁבָּת, דְּכֻלְּהוּ שִׁיתָּא מִנֵּיהּ מִתְבָּרְכִין, דִּכְתִיב, (שמות כ׳:י׳) שַׁבָּת לַיְיָ, קֹדֶשׁ לַיְיָ, מַה שַּׁבָּת לַיְיָ קֹדֶשׁ, אוּף רַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁבָּת לַיְיָ קֹדֶשׁ.

פרק נב

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תַּוּוהְנָא עַל הַהוּא חַגִּיר חַרְצָן, מָארֵיהּ דְּשַׁעְרֵי, אֲמַאי לָא אִשְׁתְּכַח בְּבֵי אִדְּרָא דִּילָן, בְּזִמְנָא דְּאִתְגַּלְיָין מִלִּין קַדִּישִׁין. אַדְּהָכִי, אָתָא אֵלִיָּהוּ, וּתְלַת קַטְפּוֹרֵי נְהִירִין בַּאֲנָפּוֹי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי טַעְמָא לָא שְׁכִיחַ מֹר בְּקַרְדּוּטָא (ס"א בקרטמא) גְּלִיפָא דְּמָארֵיהּ, בְּיוֹמָא דְּהִלּוּלָא.

אָמַר לֵיהּ, חַיֶּיךָ רִבִּי שֶׁבַע יוֹמִין אִתְבְּרִירוּ קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אִינּוּן דְּיֵיתוּן וְיִשְׁתַּכְחֶן עִמֵּיהּ, עַל לָא עַיְילְתּוּן בְּבֵי אִדָּרָא דִּלְכוֹן, וּבָעֵינָא לְאִשְׁתַּכְּחָא, זַמִּין קָטִיר בְּכַתְפּוֹי (ס"א נ"ל שכן צריך לומר, ואנא הוה זמין תמן, ובעינא קמיה לאשתכחא, וכדין קטיר בכתפוי) וְלָא יָכִילְנָא, דְּהַהוּא יוֹמָא שָׁדַרְנִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֶעְבַּד נִסִּין לְרַב הַמְנוּנָא סָבָא וְחַבְרוֹי, דְּאִתְמְסָרוּ בְּאַרְמוֹנָא (ס"א בקרוניא) דְּמַלְכָּא, וְאַרְחִישְׁנָא לְהוּ בְּנָסָא, דְּרַמֵּינָא לְהוּ כּוֹתָלָא דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, וְאִתְקְטָרוּ בְּקִטְרוֹי, דְּמִיתוּ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה פַּרְדַּשְׁכֵּי. וַאֲפֵיקְנָא לְרַב הַמְנוּנָא וְחַבְרוֹי וְרַמֵּינָא (ס"א ואוליכנא) לוֹן לְבֵקְעַת אוֹנוֹ, וְאִשְׁתְּזִיבוּ. וְזַמִּינְנָא קַמַּיְיהוּ נָהֲמָא וּמַיָּיא, דְּלָא אַכְלוּ תְּלָתָא יוֹמִין. וְכָל הַהוּא יוֹמָא לָא בָּדִילְנָא מִנַּיְיהוּ. וְכַד תַּבְנָא, אַשְׁכַּחְנָא פַּרְסָא דְּנָטְלוּ כָּל אִינּוּן סַמְכִין, וּתְלַת מִן חַבְרַיָּיא עֲלָהּ, וְשָׁאֵילְנָא לוֹן. וְאָמְרוּ חוּלָקָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵהִלּוּלָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי. זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְזַכָּאָה חוּלָקָךְ, וְחוּלָקָא דְּאִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּיַתְבִין קַמָּךְ. כַּמָּה דַּרְגִּין אִתְתָּקָנוּ לְכוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כַּמָּה בּוֹצִינִין דְּנָהֲרִין זְמִינִין לְנַהֲרָא לְכוּ.

וְתָא חֲזֵי, יוֹמָא דֵּין בְּגִינָךְ אִתְעַטָּרוּ חַמְשִׁין כִּתְרִין לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר חָמוּךְ. וַאֲנָא אֲזִילְנָא עִמֵּיהּ בְּכָל אִינּוּן נַהֲרֵי דְּטוּרֵי דְּאֲפַרְסְמוֹנָא דְּכִיָּא, וְהוּא בְּרִיר דּוּכְתֵּיהּ, וְאִתְתָּקַן. (ס"א ואנא הא חזינא דהא בריר וכו') אָמַר לֵיהּ, קְטוּרִין צַדִּיקַיָּיא בְּקַרְטוּפָּא דְּעִטְרִין, בְּרֵישׁ יַרְחֵי וּבְזִמְנֵי וְשַׁבָּתֵי, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר יוֹמִין.

אָמַר לֵיהּ, וְאַף כָּל אִינּוּן דְּלְבַר, דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְגוֹ'. אִי אִלֵּין אַתְיָין, כָּל שֶׁכֵּן צַדִּיקַיָּיא. מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ, לָמָּה. מִשּׁוּם דְּמִתְעַטְּרֵי אֲבָהָתָא וְתִיכָא קַדִּישָׁא. וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, דְּמִתְעַטָּר שְׁבִיעָאָה דְּכָל אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין, דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ג׳) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ'.

וְאַנְתְּ הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן, שְׁבִיעָאָה דְּשִׁיתָא, תְּהֵא מִתְעַטָּר וּמִתְקַדָּשׁ יַתִּיר מִכֹּלָּא. וּתְלַת עִדּוּנִין דְּמִשְׁתַּכְחִין בִּשְׁבִיעָאָה, זְמִינִין חַבְרַיָּיא אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא לְאִתְעַדָּנָא בְּגִינָךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּכְתִיב (ישעיהו נ"ח:י"ג) וְקָרָאתָ לְשַׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכוּבָּד. מַאן הוּא קָדוֹשׁ יְיָ. דָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאִקְרֵי מְכוּבָּד בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (עד כאן האדרא קדישא רבא)

בהעלותך

פרק א

(במדבר ח':א'-ב') וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת וְגוֹ', רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהילים י"ט:ו') וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחוּפָּתוֹ וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוֹן, וְיָהַב לְהוֹן אוֹרַיְיתָא דְּקִשׁוֹט, אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּבֵיהּ אָחִיד בַּר נָשׁ (ס"א ירית) חַיִּין לְהַאי עָלְמָא, וְחַיִּין לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא וְאָחִיד בָּהּ, אִית לֵיהּ חַיִּין (ס"א אחיד בחיין). וְכָל מַאן דְּשָׁבִיק מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְפְּרַשׁ מֵאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ מִתְפְּרַשׁ מֵחַיִּין, בְּגִין דְּהִיא חַיִּין, וְכָל מִלּוֹי חַיִּין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ד) כִּי חַיִּים הֵם וְגוֹ'. וּכְתִיב (משלי ג':ח') רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, אִילָנָא דְּחַיֵּי, אָחִיד מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וְהַאי שִׁמְשָׁא דְּנָהִיר לְכֹלָּא, נָהוֹרָא דִּילֵיהּ שָׁארֵי מֵרֵישָׁא, וְאִתְפָּשַׁט בְּגוּפָא דְּאִילָנָא בְּאֹרַח מֵישָׁר, ב' סְטָרִין אֲחִידָן בֵּיהּ, חַד לַצָּפוֹן, וְחַד לַדָּרוֹם. חַד יְמִינָא, וְחַד שְׂמָאלָא. (ואינון) בְּשַׁעֲתָא דְּשִׁמְשָׁא נָהִיר כְּמָה דְּאִתְמַר, מֵהַהוּא גּוּפָא (ס"א נופא) דְּאִילָנָא, אַתְקִיף לְדָרוֹעָא דִּימִינָא, וַאֲנָהִיר בְּתוֹקְפֵּיהּ. וּמִתּוֹקְפֵּיהּ נָהִיר שְׂמָאלָא, וְאִתְכְּלִיל בַּנְהוֹרֵיהּ.

וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. מַאן אִיהוּ חֻפָּתוֹ. דָּא אִיהוּ (שיר השירים ג':י"א) עֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ. יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, דָּא אִיהוּ רֵישָׁא דְּכָל נָהוֹרָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר בַּקְּרָא דַּאֲבַתְרֵיהּ, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ, דָּא שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, דְּאִקְרֵי מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם. וּכְדֵין, נָפִיק כְּחָתָן מַמָּשׁ, כַּד נָפִיק לְאַעְרָעָא לְכַלָּתֵיהּ, רְחִימָתָא דְּנַפְשׁוֹ, וּפָרִישׁ דְּרוֹעוֹי, וּמְקַבֵּל לָהּ.

כְּהַאי גַּוְונָא וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, אַזְלָא שִׁמְשָׁא וְאִתְפָּשַׁט לְגַבֵּי מַעֲרָב, כֵּיוָן דְּמַעֲרָב אִתְקְרִיב, סְטָר צָפוֹן אִתְּעַר לְקַבְלֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְקָרִיב לְמַעֲרָב, וְזָוִיג לֵיהּ בַּאֲתְרֵיהּ, כְּמָה דְּאִתְמַר דִּכְתִיב, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וּלְבָתַר סְטָר דָּרוֹם דְּאִיהוּ יְמִינָא, דִּכְתִיב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. כְּדֵין יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח, לְאַנְהָרָא סִיהֲרָא וְאוֹקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, אִלֵּין בּוֹצִינִין עִלָּאִין, דְּכֻלְּהוּ נְהִירִין כַּחֲדָא מִן שִׁמְשָׁא. (חסר כאן)

פרק ב

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים פ"ט:ט"ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְאוֹלִיף לוֹן אָרְחוֹי, לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, וּלְמֵיטַר פִּקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמִזְכֵּי בְּהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְקָרִיב לְהוּ בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ מִמְּצָרִים, דְּהָא כְּדֵין אַפִּיק לוֹן מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְסָלִיק לוֹן לְאִתְאַחֲדָא בִּשְׁמֵיהּ, וּכְדֵין אִקְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי חוֹרִין מִכֹּלָּא. דְּלָא יָתְבוּ תְּחוֹת רְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְסָלִיק לוֹן לְאִתְאַחֲדָא בִּשְׁמֵיהּ, דְּסָלִיק עַל כֹּלָּא, דְּשַׁלִּיט עַל עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא דִּלְהוֹן, קָרָא לוֹן (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, כְּגַוְונָא (דקדושה) עִלָּאָה (ועל דא). קַטָל (ס"א וקטל) כָּל בְּכוֹר דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְשָׂרָא קְטִירִין וְאֲסִירִין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, בְּגִין לְאַפְקָא לוֹן, וְעָבִיד לוֹן בְּנֵי חוֹרִין מִכֹּלָּא. וְעַל דָּא לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא מַלְאָךְ, וְלָא שָׂרָף, אֶלָּא אִיהוּ. וְעוֹד, דְּהָא אִיהוּ יָדַע לְאַבָּחֲנָא וּלְמַנְדַּע כֹּלָּא, וּלְמִשְׁרֵי אֲסִירִין, וְלָאו אִינּוּן בִּרְשׁוּתָא דִּשְׁלִיחָא אַחֲרָא אֶלָּא בִּידֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקָטְלָא כָּל אִינּוּן בְּכוֹרֵי כְּמָה דְּאִתְּמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּרָמַשׁ לֵילְיָא, אָתוּ מְזַמְּרִין לְזַמְּרָא קַמֵּיהּ, אָמַר לוֹן, לָאו עִידָּן הוּא דְּהָא שִׁירְתָא אַחֲרָא, מְזַמְּרִין בָּנַי בְּאַרְעָא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין עָבַד נוּקְמִין, וְיִשְׂרָאֵל עַבְדִין שִׁירְתָא בְּקוֹל רָם, (ס"א וישראל מזמרין ואמרין הלילא בקול רם) וּכְדֵין עָבַד לוֹן בְּנֵי חוֹרִין מִכֹּלָּא, וּמַלְאָכִין עִלָּאֵי, וְכָל מַשְׁרְיָין כֻּלְּהוּ, הֲווֹ צַיְיתִין לְהוֹן לְקַלֵּיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. בָּתַר דְּאִתְגְּזָרוּ, רְשִׁימוּ לְבָתֵּיהוֹן, מֵהַהוּא דָּמָא, וּמִדָּמָא דְּפִסְחָא, בְּתְלַת רְשִׁימִין. (שמות י"ב:כ"ג) עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.

מַאי טַעְמָא. הָא אוּקְמוּהָ בְּגִין דְּאִיהוּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וּמְחַבְּלָא כַּד אִיהוּ נָפִיק, וְחָמֵי הַהוּא דָּמָא דְּהַוָה רָשִׁים עַל הַהוּא פִּתְחָא, חָייֵס עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וְגוֹ'. הָכָא אית לְאִסְתַּכְּלָא, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי וְקָטִיל בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְלָא שְׁלִיחַ אַחֲרָא, רְשִׁימָא דָּא דְּעַל פִּתְחָא לָמָּה, וְהָא כֹּלָּא גַּלֵּי קַמֵּיהּ. וְתוּ, מַהוּ וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית, וְלֹא יַשְׁחִית מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, דִּכְתִיב, (שמות י"ב:כ"ט) וַיְיָ הִכָּה כָל בְּכוֹר. וַיְיָ: הוּא וּבֵית דִּינוֹ. וְהַהוּא בֵּי דִינָא הָכָא אִשְׁתְּכַח. (ס"א מכאן דבכלא) וּבְכֹלָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, בְּגִין לְאִשְׁתְּזָבָא. דְּהָא כְּגַוְונָא דָּא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח מְחַבְּלָא.

הַאי בְּעוֹבָדָא, וּבְזִמְנָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ הַאי, כְּגוֹן רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, וּמָארֵיהוֹן דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא קַיְימִין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בָּעֵינָן מִלִּין, צְלוֹתִין וּבָעוּתִין, וּבָעֵינָן לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא (ס"א ברוחא ונפשא) כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְהָא אִתְּמַר, וּבְמָה. בַּשּׁוֹפָר. (לאחזאה

שופר) לְאַתְעָרָא שׁוֹפָרָא אַחֲרָא. וְאָנָן מְפִיקִין בְּהַהוּא קָלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא כַּחֲדָא, כֹּלָּא כַּדְקָא יָאוּת. כְּמָה דְהַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, אַפִּיק קָלָא דְּאִיהוּ כְּלָלָא כַּחֲדָא. וּלְאַתְעָרָא רַחֲמֵי קַאַזְלִינָן, וּלְתַּבָּרָא מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּהַאי יוֹמָא. וְכַד רַחֲמֵי מִתְעָרִין, כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין עִלָּאִין נַהֲרִין מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא. כְּדֵין (משלי ט״ז:ט״ו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא (רבא) אִתְכָּוֵון לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין לְתַתָּא, וַהֲוָה קָרִיב קְטוֹרֶת בּוּסְמִין, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא כְּדֵין בּוּצִינִין עִלָּאִין נַהֲרִין, וְאִתְקְטַר כֹּלָּא כַּחֲדָא, וְחִדּוּ וְחֶדְוָותָא אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטוֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, וְעַל דָּא בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת.

פרק ג

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יִצְחָק, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, פָּגְעוּ בְּאִינּוּן טוּרֵי קַרְדּוֹ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, זָקַף עֵינוֹי רִבִּי אֶלְעָזָר, וְחָמֵי אִינּוּן טוּרֵי רָמָאֵי, וַהֲווּ חֶשׁוֹכָן, וְדַחֲלָן בְּדָחִילוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְאִינּוּן חַבְרַיָּיא, אִלּוּ אַבָּא הָכָא, לָא הֲוָה דָּחִילְנָא, אֲבָל כֵּיוָן דַּאֲנָן תְּלָתָא, וּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בֵּינָנָא, דִּינָא הָכָא לָא אִשְׁתְּכַח.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, כְּתִיב וַתִּנַּח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', עַל הָרֵי אֲרָרָט וְגוֹ', כַּמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דִּבְכָל מִלָּה וּמִלָּה, אִית רָזִין עִלָּאִין, וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, עִלָּאָה אִיקָרֵי. וְתָנֵינָן בְּתֹלֵיסֶר מְכִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל, וְיָצָא מִן הַכְּלָל, לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. דְּהָא אוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי כְּלָלָא עִלָּאָה, אַף עַל גַּב דְּנָפַק מִנָּהּ, חַד סִפּוּר בְּעָלְמָא. וְדַאי לָא אָתֵי לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא סִפּוּר, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה מִלִּין עִלָּאִין, וְרָזִין עִלָּאִין. וְלֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. בְּגִין דְּהַהוּא סִפּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ הַהוּא עוֹבָדָא, אַף עַל גַּב דְּהוּא נָפְקָא מִכְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, לָאו לְאַחֲזָאָה עַל גַּרְמֵיהּ נָפַק בִּלְבַד, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא כְּלָלָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא כֹּלָּא נָפַק. כְּגוֹן הַאי דִּכְתִיב, (בראשית ח׳:ד׳) וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט. וַדַּאי הַאי קְרָא מִכְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא נָפַק, וְאִתֵּי בְּסִפּוּר דְּעָלְמָא. מַאי אִכְפַּת לָן, אִי שָׁרֵי בְּהַאי, אוֹ בְּהַאי, דְּהָא בַּאֲתַר חַד לִישָׁרֵי. אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. וְזַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְיְהִיב לְהוּ אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט. וּמַאן דְּאָמַר, דְּהַהוּא סִפּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא סִפּוּר בִּלְבַד קָאָתֵי, תִּיפַּח רוּחֵיהּ. דְּאִי הָכִי, לָאו אִיהִי אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה, אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט, אֶלָּא וַדַּאי אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִיהִי אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט.

תָּא חֲזֵי, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, לָאו יְקָרָא דִּילֵיהּ הוּא, לְאִשְׁתַּעֵי מִלָּה דְּהֶדְיוֹטָא, כָּל שֶׁכֵּן לְמִכְתַּב לֵיהּ, וְאִי סָלִיק בְּדַעְתָּךְ, דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲווֹ לֵיהּ מִלִּין קַדִּישִׁין,

לְמִכְתַּב וּלְמֶעְבַּד מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא, אֶלָּא דְּאִיהוּ כְּנִישׁ כָּל מִלִּין דְּהֲדְיוֹטִין, כְּגוֹן מִלִּין דְּעֵשָׂו. מִלִּין דְּהָגָר. מִלִּין דְּלָבָן בְּיַעֲקֹב. מִלִּין דְּאָתוֹן. מִלִּין דְּבִלְעָם. מִלִּין דְּבָלָק. מִלִּין דְּזִמְרִי. וְכָנִישׁ לְהוּ, וְכָל שְׁאָר סִפּוּרִין דְּכְתִיבִין, וְעָבִיד מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא.

אִי הָכִי, אֲמַאי אִקְרֵי (מלאכי ב׳:ו׳) תּוֹרַת אֱמֶת, (תהילים י״ט:ח׳-ט׳) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה, עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה, פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים, מִצְוַת יְיָ בָּרָה, יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה, מִשְׁפְּטֵי יְיָ אֱמֶת, וּכְתִיב הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב. אֶלָּין אִינּוּן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. אֶלָּא וּדְאִי אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִיהוּ אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט, תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה, אַתְיָיא לְאַחֲזָאָה מִלִּין (אחרנין) עִלָּאִין, דְּהַהוּא מִלָּה דְּהַהוּא סִפּוּר, לָאו לְאַחֲזָאָה עַל גַּרְמֵיהּ בִּלְבַד קָא אָתְיָא, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא כְּלָלָא קַאֲתֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי וַתָּנַח הַתֵּיבָה וְגוֹ'. הַאי קְרָא כַּדְּ, כָּל שֶׁכֵּן אַחֲרָנִין, (ס"א האי קרא כך איהו והא אתמר) בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תָּלֵי עַל עָלְמָא, וְדִינִין שַׁרְיָין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא דְּדִינָא לְמֵידָן עָלְמָא בְּהַהוּא כּוּרְסְיָיא, כַּמָּה רְשִׁימִין אִתְרְשִׁימוּ בֵּיהּ, כַּמָּה פִּיתְקִין גְּנִיזִין בְּגַוֵּיהּ, בְּגוֹ אַחְמְתָא דְּמַלְכָּא, כֻּלְּהוּ סְפָרִים דִּפְתִיחוּ תַּמָּן אִתְגְּנִיזוּ, וּבְגִין כַּךְ לָא אִתְנְשֵׁי מִלָּה מִן מַלְכָּא, וְהַאי כּוּרְסְיָיא לָא אַתְקַן, וְלָא שַׁרְיָא. אֶלָּא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, יוֹמָא דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא אִתְפַּקְדוּן בֵּיהּ, כֻּלְּהוּ עַבְרִין קַמֵּי הַהוּא כֻּרְסְיָיא. וְעַל דָּא, וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְדַאי, דְּאִיהוּ דִּינָא דְּעָלְמָא.

עַל הָרֵי אֲרָרָט, אִלֵּין (סמכי כורסייא) מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, מָארֵיהוֹן דִּיבָבָא וִילֶלָא, וְכֻלְּהוּ שְׁלִיחִין (ס"א דכלהו שכיכין) בְּהַהוּא יוֹמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכַמָּה מָארֵי תְּרִיסִין אִתְעָרוּ בְּהַאי יוֹמָא, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי תְּחוֹת הַהוּא כֻּרְסְיָיא, בְּדִינָא דְּעָלְמָא.

וְיִשְׂרָאֵל מְצַלָּאן צְלוֹתָא בְּהַהוּא יוֹמָא, וּבְעָאן וּמִתְחַנְּנָן קַמֵּיהּ, וְתַקְעִין בַּשּׁוֹפָר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייֵס עֲלַיְיהוּ, וּמְהַפֵּךְ דִּינָא לְרַחֲמֵי. וְכָל עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, פָּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהילים פ״ט:ט״ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. וְעַל דָּא בָּעֵינָא בְּהַהוּא יוֹמָא, דְּהַהוּא דְּתָקַע, דְּיָדַע עִקָּרָא דְּמִלָּה, וְיכַוּון בֵּיהּ בִּתְרוּעָה, וְיַעֲבִיד מִלָּה בְּחָכְמְתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, וְלָא כְּתִיב תּוֹקְעֵי תְרוּעָה, וְהָא אִתְּמַר.

פרק ד

אָזְלוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא, כַּד רָמַשׁ לֵילְיָא, סְלִיקוּ לְחַד אֲתָר, וְאִשְׁתָּכָחוּ חַד מְעָרְתָּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לִיעוּל חַד גּוֹ מְעָרְתָּא, אִי אִשְׁתְּכַח אֲתָר דְּאִיהוּ יַתִּיר מְתַתְקַן. עָאל רִבִּי יוֹסֵי, וְחָמָא מְעָרְתָּא אַחֲרָא בְּגַוֵּיהּ, נְהוֹרָא דִּשְׁרָנָא בֵּיהּ, שָׁמַע חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר, בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. הָכָא נָטְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נְהוֹרָא, וְאָמָא עִלָּאָה

מִתְעַטָּרָא, וְכֻלְּהוּ בּוּצִינִין מִינָהּ נַהֲרִין. בָּהּ תְּרֵין טוּפְסִירִין דְּקִיקִין פַּרְחִין, שׁוּשְׁבִינִין (ס"א שבשבין) כֻּלְּהוּ קְטִרִין לְגַבֵּי עִלָּאָה, וּמִתַּמָּן לְתַתָּא.

שָׁמַע רִבִּי יוֹסֵי וְחַדֵּי, אָתָא לְגַבֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, נִיעוּל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לָן הַאי יוֹמָא, לְאִתְרַחֲשָׁא לָן בְּנִסִּין. עָאלוּ, כֵּיוָן דְּעָאלוּ, חָמוּ תְּרֵין בְּנֵי נָשָׁא, דַּהֲווֹ לָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, (תהילים ל"ו:ח') מַה יָקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. קָמוּ אִלֵּין, וְיַתְבֵי כֻּלְּהוּ, וְחַדּוּ כֻּלְּהוּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מָה יָקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים, דְּאִשְׁכַּחְנָא לְכוּ. חֶסֶד עָבַד לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּאֲתָר דָּא, הַשְׁתָּא אַדְלִיקוּ בּוּצִינִין. פְּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר. (במדבר ח':ב') בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, בְּהַעֲלוֹתְךָ מַמָּשׁ, בְּאַדְלָקוּתָךְ. דְּהָא כַּחֲדָא אִתְעֲבִיד עַל יְדָא דְּכַהֲנָא תְּרִין פּוּלְחָנִין. דְּאִינּוּן קִשּׁוּרָא חָדָא. וּמַאן אִינּוּן. שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת. כְּדְכְתִיב, (משלי כ"ז:ט') שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. דִּכְתִיב, (שמות ל':ח') וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן וְגוֹ'. וּכְתִיב וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה. מַאי שְׁנָא הָכָא בְּהֵטִיבוֹ, וּמַאי שְׁנָא הָתָם וּבְהַעֲלוֹת. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֹּלָּא חַד מִלָּה.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּהֵטִיבוֹ: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א':ב') כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן. טוֹבִים: רָווּי חֲמָרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו מ"ד:י"ז) וַנִּשְׂבַּע לֶחֶם וַנִּהְיֶה טוֹבִים. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הֶטְבָּה מַמָּשׁ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ט"ו:ט"ו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָמִיד. וּבְהַעֲלוֹת, דְּהָא בְּזִמְנָא דְּאִתְּשַׁקְיָין וְאִתְרַוְיָין מִשְּׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, כְּדֵין עִלְּאִין עִלּוּיָא, וּבִרְכָאן (ס"א עלאין מתתאין) אִשְׁתַּכְּחוּ בְּכֻלְּהוּ, וְחַדּוּ בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא וּבְהַעֲלוֹת.

רִבִּי אֶחָא אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דַּעֲמִיקָא דְּכֹלָּא נָהִיר, (ס"א דסתימא דכלא נהיר) נָהִיר בְּנַחֲלָא. וְנַחֲלָא, נָגִיד (ס"א נהיר) בְּאֹרַח מֵישָׁר לְאַשְׁקָאָה כֹּלָּא. כְּדֵין כְּתִיב, בְּהַעֲלוֹת (נ"א בהטיבו) בְּגִין דְּהָא מֵעוּמְקָא דְּכֹלָּא נָפְקֵי, בְּהַעֲלוֹת דְּאַתֵּי מִסִּטְרָא עִלָּאָה, (בראשית כ"א א') דְּעַמִּיקָא (ס"א דסתימא) דְּכֹלָּא, דְּאִקְרֵי מַחֲשָׁבָה. וְכֹלָּא חַד מִלָּה, וּכְדֵין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְבָּרְכָא, וּבִרְכָאן אִשְׁתַּכְּחֵי בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

פרק ה

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, כְּתִיב (מלכים א ח':י"ג) בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבוּל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים. בֵּית זְבוּל, בֵּית זְבוּל וַדַּאי, כַּד אִתְפְּקְדוּ בִּידָהָא, כָּל גְּנָזֵי מַלְכָּא, וְשִׁלְטָא בְּהוּ. כְּדֵין אִקְרֵי בֵּית זְבוּל. וְרָקִיעַ חַד אִית דְּאִקְרֵי זְבוּל, דְּהָא דָּא אַשְׁכַּח לְקַבְּלָא בִּרְכָאן, וּלְסַדְּרָא כֹּלָּא, וְהַאי אִקְרֵי בֵּית זְבוּל.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים ל"ג:י"ח) וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאָהָלֶיךָ, מִלְּמַד דְּאִשְׁתְּתָפוּ כַּחֲדָא. דָּא נָפִיק וְאָנַח קְרָבָא, וְדָא יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְדָא יָהִיב חוּלָקָא לְדָא, וְדָא יָהִיב חוּלָקָא לְדָא. בְּחוּלָקֵיהּ דִּזְבוּלוֹן יַמָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי יָם כִּנֶּרֶת. וְהָכִי

אִתְחֲזֵי, בְּגִין דְּהָא תְּכֵלֶת נָפִיק מִתַּמָּן, וְאוֹקְמוּהָ, דְּהָא לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, יָם כִּנֶּרֶת לְעֵילָּא, יָם כִּנֶּרֶת לְתַתָּא. תְּכֵלֶת לְעֵילָּא, תְּכֵלֶת לְתַתָּא, וְכֹלָּא בַּאֲתָר חַד.

וְעַל דָּא יָרִית זְבוּלוּן, לְמֵיפַּק לְאַגָּחָא קְרָבָא, וּמְנָלָן דְּהָכִי הוּא. דִּכְתִיב, (דברים ל"ג:י"ט) עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק. זִבְחֵי צֶדֶק וַדַּאי. מַאי טַעְמָא. כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ. וְיִשְׁשָׂכָר חוּלָקֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְיָהִיב לִזְבוּלוּן חוּלָקָא דְּאוֹרַיְיתָא וַדַּאי, וְעַל דָּא אִשְׁתְּתָפוּ כַּחֲדָא, לְאִתְבָּרְכָא זְבוּלוּן מִיִּשָּׂשכָר, דְּבִרְכָתָא דְּאוֹרַיְיתָא, הִיא בִּרְכָתָא דִּכֹלָּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, אַחֲסַנְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא וּדַאי הָכִי הוּא, וְדִרְגָּא דָּא שְׁתִיתָאָה יָהִיב אֱגַר (ס"א חד שתיתאה יהיב אגר) אוֹרַיְיתָא, וְאַחֲסִין לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַחֲסִין חִוּוּרָא לִתְכֶלְתָּא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן, דְּיִשְׂתְּמוֹדְעָן גְּוָונֵי, דְּהָא כְּדֵין אִקְרֵי בֹּקֶ"ר, וְחִוּוּרָא אִתֵּי לְעָלְמָא, וּתְכֶלְתָּא אִתְעֲבָר. וְעַל דָּא כָּל קָרְבִין דְּמַלְכָּא, וְכָל זַיְינֵי מַלְכָּא בִּידָהָא אִתְמָנָן, וְהָא אוֹקִימְנָא. (חסר תחילת המאמר ועיין פרשת וילך רפ"ו ע"א)

פרק ו

(במדבר כ"א:י"ח) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, בְּאֵר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. חָפָרוּהָ שָׂרִים, דָּא אַבָּא וְאִמָּא, דְּאוֹלִידוּ לָהּ. כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אִלֵּין אֲבָהָן. דִּכְתִיב, (תהילים מ"ז:י') נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְגוֹ'. בְּגִין לְאִתְבָּרְכָא מִנְּהוֹן, עַל יְדֵי דַּדְרָגָא חַד, וּמִנּוֹ. צַדִּיק דְּקָאֵים עָלָה. וְעַל דָּא אַמְרִינָן, כַּד הַאי בְּאֵר נַטְלָא, בְּסִיוּעָא דַּאֲבָהָן נַטְלָא. וְאִקְרֵי בְּאֵר, וְאִקְרֵי יָם. אִקְרֵי בְּאֵר, בְּשַׁעֲתָא דְּיִצְחָק נָפִק מְזַיְינָא מִסְטָרָא דְּאִימָּא, וְאַתֵּי לְאַמְשָׁכָא אֲבַהָתָא דְּדָא, וּמַלֵּי לָהּ, כְּדֵין אִקְרֵי בְּאֵר דְּיִצְחָק. בְּאֵר דְּמַרְיָם. וְהָא אוּקְמוּהָ. יָם כַּד אִתְנַהֲרָא מִנְּהָרָא עִלָּאָה דְּאַבָּא, כְּדֵין אִקְרֵי יָם, דְּנַחֲלִין אָזְלִין לְגַוָּוהִ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת א':ז') כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא.

וּמִיּוֹמָא דְּגָלְתָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, כְּתִיב (איוב י"ד:י"א) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ, דָּא צַדִּיק. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו נ"ז:א') הַצַּדִּיק אָבַד וְגוֹ'. דְּהוּא הֲוָה נָהָר עִלָּאָה וְיַקִּירָא, דְּעָיֵיל בְּגַוָּוהִ, וְהוּא כְּנִישׁ כָּל אִינּוּן נַהֲרִין וּנְחָלִין, דְּנָגְדִּין מִנְּגִידוּ דְּהַהוּא נָהָר קַדִּישָׁא, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן עִלָּאָה, וְהוּא עָיֵיל בְּגַוָּוהִ וּמַלֵּי אַגְמָהָא, וּמִתַּמָּן יָרְתִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ (אתזנו וירתין) בִּרְכָּן בְּכֹלָּא.

פרק ז

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבָּרְכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עָלְמִין כֻּלְּהוּ אִתְבָּרְכָן, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, יִנְקִין וּמִתְבָּרְכָן בְּגִינָהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא דְּהִיא אַגָּנָא עַלַיְיהוּ, דְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

כְּתִיב (שמות י"ד:י"ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ וְגוֹ'. מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בְּסִיוּעַ דַּאֲבָהָן נַטְלָא. וְכַד אִינּוּן מִשְׁתַּכְּחִין לְגַבָּהּ,

כֹּלָא מִשְׁתַּכְחֵי. וּבְגִין כָּךְ אִתְמְסַר בְּאִלֵּין קְרָאֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּכָלִיל בְּהוֹן אֲבָהָתָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. חַד קְרָא כְּסִדְרָא, וְחַד לְמַפְרֵעַ, וְחַד כְּסִדְרָא.

וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ וְגוֹ', דָּא כְּסִדְרָא בְּגִין דְּאַבְרָהָם אִשְׁתְּכַח הָכָא, וְכָל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסִּטְרֵיהּ, וְעַל דָּא אִיהוּ כְּסִדְרָא כְּגַוְונָא דָּא. (אמר המגי"ה כאן מצאתי כתוב פסוק ויסע כסדר כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון ותמצאם כולם בסוף ח"ב בסוף שמות)

הָכָא אִתְעֲטַר אַבְרָהָם בְּעִטְרוֹי, וְאַעְטַר לֵהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִלֵּין אַתְוָון כֻּלְּהוּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, לְמֵיהַךְ בֵּימָמָא. דִּכְתִיב (תהילים מ"ב:ט') יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיִּסַּע, אֵימָתַי נָטְלִין בְּמַטְלָנַיְיהוּ, הֲוֵי אֵימָא בֵּימָמָא, כַּד נָהִיר שִׁמְשָׁא. וְדָא חַד קְרָא דְּאִיהוּ בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין אַתְוָון.

תְּנֵינָא דְּיִצְחָק, הָכִי נָמֵי דְּאִשְׁתְּכַח בְּע"ב אַתְוָון, לְאִשְׁתַּכְחָא בְּדִינָא לְגַבֵּי מִצְרָאֵי וּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרִים וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, לָקֳבֵיל אִלֵּין וְלָקֳבֵיל אִלֵּין. וְיִהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, דְּהָכִי הוּא יוֹמָא דְּיִצְחָק, דְּעִיבָא הֲוִי, עֲנָנָא וַחֲשׁוֹכָא מִנֵּיהּ הוּא. וּבְגִין כַּךְ סִדּוּרָא דְּאַתְוָון לְמַפְרֵעַ, (באורחא עקימא) וְלָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּגַוְונָא דָּא.

(כאן מצאתי כתוב פסוק ויבא למפרע כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון)

וְעַל דָּא אַתְוָון כֻּלְּהוּ לְמַפְרֵעַ, דִּכְתִיב וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, דְּכֵיוָן דְּעָאל יִצְחָק בְּדִינוֹי, לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה. כְּתִיב זֶה אֶל זֶה, אִינּוּן דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם, לָא קָרִיבוּ דָּא בְּדָא. דְּהָא לָא יַכְלִין, בְּגִין דְּהַאי בְּאֵר אִתְדַּבְּקָא בִּיצְחָק. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיַּאֶר אֶת הַלָּיְלָה. דְּכַד אִתְמַלְיָיא לְאִתְחַבְּרָא (ס"א לאתקפא) בִּיצְחָק, לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה, וְלָא יָכִיל לְקָרְבָא. עַד דְּאָתָא יַעֲקֹב, וְאִתְחַבָּר בְּאַבְרָהָם, וְנָטַל לְיִצְחָק, וְשָׁארִי לֵיהּ בְּאֶמְצָעִיתָא, כְּדֵין אִתְקְשַׁר מְהֵימְנוּתָא דָּא בְּדָא וְדָא בְּדָא, וְאִשְׁתְּזִיבוּ יִשְׂרָאֵל.

וְתָנֵינָן, בַּאֲתָר דַּאֲבָהָתָא אִשְׁתַּכְחֵי, שְׁאָר צַדִּיקַיָּיא מִשְׁתַּכְחֵי גַּבַּיְיהוּ, וְעַל דָּא שְׁמָא דָּא, סָלִיק לְסִטְרִין אַחֲרָנִין מִתְפָּרְשָׁן, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ נָפְקִין לְאָרְחָא חַד.

כַּד נַהֲרָא הַאי בְּאֵ"ר מִסִּטְרָא דְּיִצְחָק, וְאִתְקְשַׁר בֵּיהּ, אִתְעֲבִיד יַמָּא רַבָּא תַּקִּיפָא, וְגַלְגַּלִּין תַּקִּיפִין, סַלִּיקִין וְנַחְתִּין בְּזַעַף וְרוּגְזָא בִּתְקִיפוּ, נָטִיל לְעֵילָּא, סָלִיק, וְנָחִית לְתַתָּא, אַבְרָהָם אָתֵי לְקָבְלָא (ס"א לקבליה), וּמִגּוֹ רוּגְזָא וְזַעְפָּא וְחֵימָתָא וּתְקִיפוּ, זֶה אֶל זֶה לָא הֲווֹ מִתְקָרְבִין, עַד דְּאָתָא יַעֲקֹב, וְשָׁכִיךְ רוּגְזָא, וּמְאִיךְ וְתָבַר גַּלְגַּלֵּי יַמָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י"ד:כ"א) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה וְגוֹ'. מַאי בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה. דָּא רוּחַ יַעֲקֹב, עַזָּה תַּקִּיף לְקָבְלֵיהּ, לְתַבְרָא רוּגְזָא דְּהַאי יַמָּא. וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם (נ"א הוא) אָרִיךְ יַמָּא מַיֵּמֵי רוּגְזִין, וְאִתְפְּלִיגוּ מַיָּא לְסִטְרָא

דְּאַבְרָהָם וּלְסִטְרָא דְיַעֲקֹב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִבָּקְעוּ הַמַּיִם לְסִטְרָא דָא וּלְסִטְרָא דָא. וְעַל דָּא אַתָּוון כֻּלְּהוּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר כַּדְקָא יָאוּת. (כאן היה כתוב פסוק ויט כסדר כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון)

אִלֵּין אַתָּוון בְּאוֹרַח מֵישָׁר, בִּסְטַר דְיַעֲקֹב, וְכָל אינּוּן דְאָתוּ מִסִּטְרֵיהּ, וְכַד אָתָא יַעֲקֹב, אִתְחַבָּר בְּאַבְרָהָם, וְנָטַל לְיִצְחָק, וְשָׁארִי לֵיהּ בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּדֵין אִתְקְשַׁר מְהֵימְנוּתָא דָּא בְּדָא וְדָא בְּדָא. וְעַל דָּא, עוֹבָדָא בְּתִקוּנָא בְּשִׁמָא קַדִישָׁא בְּזִוּוּגָא דַּאֲבָהָן אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּאִיהוּ קְשׁוֹרָא חַד, קְשׁוֹרָא מְהֵימָנָא, לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא שְׁלֵימָתָא. וּבְזִוּוּגָא דַּאֲבָהָן כַּחֲדָא, אִתְעֲבִיד כֹּלָּא.

וְיַדְעִין חַבְרַיָיא לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, לְאַתְקָנָא עוֹבָדִין כַּדְקָא יָאוּת, וּבְשִׁמָא דָּא קְשׁוֹרָא דַּאֲבָהָן, אִשְׁתְּכָחוּ אוֹרְחִין לְדִינָא, וּלְרַחֲמֵי, לְסִיּוּעַ, לְחֶסֶד, לְדְחִילוּ, לְאוֹרַיְיתָא, לְחַיֵּי, לְמוֹתָא, לְטָב, לְבִישׁ. זַכָּאִין אינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין לְמֵיהַךְ בְּאוֹרְחוֹי דְמַלְכָּא קַדִישָׁא, זַכָּאִין אינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי. (וכאן מצאתי הע"ב שמות היוצאים מג' פסוקים אלו במרובע כל שם ושם מג' אותיות בבית אחד ישר הפוך ישר, וסימניך יהי אור ולא הדפסתי אותו מפני יקר תפארת קדושתו)

פרק ח

הָא אֲבָהָן בְּמַטְלָנִין, בְּעוֹבָדִין, בְּקִשׁוּרִין דְּמִתְקַשְׁרֵי דָּא בְּדָא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, לֵית מַאן דְיָקוּם קַמַּייהוּ. וְתָנֵינָן, בַּאֲתַר דַּאֲבָהָתָא אִשְׁתְּכָחוּ, שְׁאַר צַדִּיקַיָּיא מִשְׁתַּכְּחֵי גַּבַּייהוּ. וְעַל דָּא שְׁמָא דָּא סָלִיק לְסִטְרִין אַחֲרָנִין מִתְפָּרְשָׁן, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ נָפְקִין לְאַרְחָא חַד.

שִׁבְעָה קְשׁוּרִין אינּוּן, דְּמִתְקַשְׁרֵי בְּהוּ ג' אֲבָהָן, וְד' אַחֲרָנִין. רֵישָׁא וְאֶמְצָעִיתָא בְּקִשׁוּרָא חֲדָא. וְאִלֵּין אינּוּן דְּחַפְּרוּ בֵּירָא דְמַיָּא. תִּנְיָינָא זֶה אֵל זֶה, וְאינּוּן קְשׁוּרָא חֲדָא, בִּתְלַת יוֹדִין. תְּלִיתָאָה, שְׁלִימוּ דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. רְבִיעָאָה, תְּרֵין קַיְימִין, דְּגוּפָא קַיְימָא עֲלַייהוּ. חֲמִישָׁאָה, טַב וּבִישׁ, נַהֲרָא דְּנָפִיק אִילָנָא דְּחַיֵּי וּמוֹתָא, (בראשית רכ"א ע"א) עֲמִיקָתָא דְּכֹלָּא. שְׁתִיתָאָה, דִּינָא בְּרַחֲמֵי. שְׁבִיעָאָה, בְּקַדְמִיתָא אִתְּמַר, בְּהַהוּא רֵישָׁא דְּאַמָּרָן, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא, אִקְרֵי (שמות נ"ה ע"א) אֲנִי, קְיוּמָא דְּכָל עַנְפִין דְּמִתְאַחֲדָן מִסַּחֲרָנֵיהּ.

שִׁבְעָה דַּרְגִין אִלֵּין, מִדַּרְגָּא חֲדָא לְדַרְגָּא חֲדָא (ס"א אחרא), אִשְׁתְּמוֹדְעָא רְתִיכָא חֲדָא, בְּכָל אינּוּן דְּמִתְאַחֲדָאן בֵּיהּ. וְכֵן מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וְכֻלְּהוּ אִתְנַהֲגָן אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְפַּקְּדָא עֲלַייהוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין דַּרְגִין מִשְׁתַּכְּחֵי, כָּל מְהֵימְנוּתָא אִשְׁתְּכַח, וְאִלֵּין שִׁבְעָה עֲנָנִין דְּאַסְחֲרוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִין כָּךְ כַּד נַטְלָא שְׁכִינְתָּא, בַּאֲבַהָתָא נָטְלָא. וְכַד אִלֵּין נַטְלִין, כֻּלְּהוּ דַּרְגִין אַחֲרָנִין נַטְלִין בְּהוּ, וּכְדֵין אִתְעַטָּרַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כַּדְקָא יָאוּת.

תָּא חֲזֵי, זְבוּלֵן דְּקָאַמְרַן יָרִית יָם כִּנֶּרֶת. יָם כִּנֶּרֶת סְתָם, וְהָכִי אִתְחֲזֵי. אִי הָכִי יְהוּדָה מַה חוּלָקָא אִית בֵּיהּ, אֶלָּא יְהוּדָה נָטַל מַלְכוּתָא כֻּלָּא, וְאִתְאֲחִיד בֵּיהּ בְּכָל סִטְרִין.

פרק ט

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הַאי פַּרְשְׁתָא, הָא אוּקְמַר עוֹבָדָא דְּמַנְרְתָּא וְתִקּוּנָהָא וְכָל מַה דְּבָהּ, אֲמַאי הָכִי זְמָנָא אַחֲרָא. אֶלָּא כֵּיוָן דִּנְשִׂיאִים קָרִיבוּ (לעילא) קוּרְבָּנָא דְּמַדְבְּחָא, וְכָל תִּקּוּנָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, אָתָא קְרָא וְאִשְׁתְּעֵי עוֹבָדָא דְּמַנְרְתָּא, דְּהִיא תִּקּוּנָא עַל יְדָא דְּאַהֲרֹן, דְּהָא לְעֵילָּא מְנַרְתָּא, וְכָל בּוּצִינִין (ס"א תקונין) דִּילָהּ, עַל יְדָא דְּאַהֲרֹן נַהֲרִין כֻּלָּא.

תָּא חֲזֵי, מַדְבְּחָא, תְּרֵיסָר נְשִׂיאִין הֲווֹ לְחַנְכָא לֵיהּ, וּלְאִתְקָנָא לֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ תְּרֵיסָר אִינּוּן שְׁבָטִין, לְד' סִטְרִין, ד' דְּגָלִים, וְכֻלְּהוּ תְּרֵיסָר. וְכֻלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. מְנַרְתָּא אִתְמְנֵי בְּשִׁבְעָה בּוּצִינִין, לְאַדְלָקָא עַל יְדָא דְּכַהֲנָא, וְכֻלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּמְנַרְתָּא, עַל אָת קַיְימָא, וּבְנִיסָא אִתְעֲבִידַת, וְהָא אוּקְמוּהָ בְּעוֹבָדָא דְּמַנְרְתָּא.

וּמַדְבְּחָא פְּנִימָאָה, וּמְנַרְתָּא, קַיְימֵי כַּחֲדָא, לְחֲדָוָותָא דְּכֻלָּא. דִּכְתִיב, (משלי כ"ז:ט') שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְאוֹקִימְנָא דִּתְרֵי מַדְבְּחָן הֲווֹ, חַד פְּנִימָאָה דְּכֻלָּא, וְהַאי קַיְימָא לְחֲדָוָותָא. וְחַד לְבַר, לְקָרְבָּא קָרְבְּנִין. וּמֵהַאי פְּנִימָאָה נָפִיק לְהַאי דִּלְבַר, וּמַאן דְּחָמֵי וְיִסְתַּכַּל, יִנְדַּע חָכְמְתָא עִלָּאָה, רָזָא דְּמִלָּה אֲדֹנָי יְדוֹד. וְעַל דָּא לָא אִתְקְרֵב קְטֹרְתָּא, אֶלָּא בְּשַׂעֲתָא דְּשָׁמֶן אִשְׁתְּכַח.

אִשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קְטֹרֶת הוּא לְחֲדָוָה, וּלְסַלְקָא מוֹתָנָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּדִינָא מֵהַאי דִּלְבַר אִשְׁתְּכַח, וְחֲדָוָותָא וְחַדּוּ וְקִשּׁוּרָא דִּנְהִירוּ, מֵהַהוּא פְּנִימָאָה, דְּכָל חֵידוּ בֵּיהּ קַיְימָא. וְכַד הַאי אַתְעָר, כָּל דִּינָא אִסְתַּלָּק מֵהַאי, וְלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד דִּינָא. וּבְגִין כָּךְ קְטֹרֶת קַיְימָא לְבַטָּלָא מוֹתָנָא, וְעַל דָּא, קְטֹרֶת קְשִׁירוּ הוּא דְּכֻלָּא, וְדָא אִתְקְרִיב בְּהַהוּא פְּנִימָאָה. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו מ"ט:ג') וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'.

פרק י

(במדבר ח':ו') קַח אֶת הַלְוִיִּם וְגוֹ', הָא אוּקְמוּהָ דְּבָעֵי לְדַכְּאָה (ס"א לדברא) לוֹן, וּלְאַמְשָׁכָא לוֹן, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּאַתְרַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִינּוּן דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, וְסִטְרָא דְּדִינָא, וְכָל מַאן דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּדִינָא, בָּעֵי דְּלָא יִרְבֵּי שַׂעֲרָא, בְּגִין דְּאַסְגֵּי דִּינָא בָּעָלְמָא. וְעַל דָּא אִתְתָּא כְּהַאי גַּוְונָא, דְּלָא יִתְחֲזֵי שַׂעֲרָא לְבַר, וּבַעְיָיא לְאִתְחַפְּיָיא רֵישֵׁהּ, וּלְכַסֵּי שַׂעְרָהָא, וְאוֹקִימְנָא, וְהָא אִתְּמַר. וּכְדֵין אִתְבָּרְכָן כָּל אִינּוּן דְּאִתְיִין מִסִּטְרָא דְּדִינָא. וְעַל דָּא בְּלֵיוָאֵי כְּתִיב, וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם וְגוֹ', וְהֶעֱבִירוּ תַעַר וְגוֹ'. וְאִתְּמַר לֵיוָאֵי לָא סַלְקִין לְאַתְרַיְיהוּ, עַד דְּיָרִים לוֹן כַּהֲנָא, בְּגִין דִּימִינָא מַדְבַּר תְּדִיר לִשְׂמָאלָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּיוֹמָא דְּסַלְקִין לֵיוָאֵי בְּדוּכְתַיְיהוּ, בְּתַרִין פָּרִים. מַאי טַעְמָא פָּרִים. אֶלָּא אִינְהוּ כְּפָרִים, לְקַבְלָא בִּשְׁמָאלָא לְהַאי פָּרָה דְּאִקְרֵי פָּרָה אֲדוּמָה. כַּהֲנָא כָּל חֵילָא וְכָל תִּקוּנָא בֵּיהּ תַּלְיָיא, בְּגִין דְּכָל חֵילָא דְּגוּפָא בִּדְרוֹעָא יְמִינָא קַיְימָא. וְעַל דָּא כַּהֲנָא דְּרוֹעָא דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ הֲווֹ. וּבֵיהּ קַיְימָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא וּלְאַתְקָנָא עָלְמָא (ס"א מאי טעמא פרים אלא אינהו שמאלא כפרים לקבלא בשמאלא. תא חזי כהנא דרועא ימינא דישראל כלהו הוה וביה קיימא לאתתקנא עלמא ולאתתקנא כלא בגין דכל חילא דגופא בדרועא ימינא קיימא וכל תקונא ביה תלייא) וְעִם כָּל דָּא, לָא אִשְׁתְּכַח בְּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא בְּגוּפָא וּשְׁמָאלָא, וְגוּפָא עִקָּרָא הוּא דְּכֹלָּא.

פרק יא

(במדבר ח':כ"ד) זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, לֵיוָאָה בַּר חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִין שְׁנִין יִפְלַח בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין סְלִיק לְדוּכְתֵּיהּ וְאִתְעַטָּר. וְחֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִין יִפְלַח דְּהָא בַּר נָשׁ (ס"א תא חזי ליואה בר חמש ועשרין שנין לדוכתיה ואתעטר. וחמש ועשרין יפלח עד דסליק לדרגא דחמשין). כַּד סָלִיק לְהַאי דַּרְגָּא דְּחַמְשִׁין שְׁנִין וּלְהִלְאָה, נָחִית מִן תּוּקְפָּא דְּאֶשָּׁא דְּבֵיהּ, וְכֵיוָן דְּאֶשָּׁא וַחֲמִימוּתָא אִתְקְרַר, הָא פָּגִים לְהַהוּא אֲתָר דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ.

וְעוֹד, דְּקָלָא דְּזִמְרָא לָא אִתְקְשַׁר בַּהֲדֵיהּ כָּל כַּךְ. וְקָלָא בָּעֵי דְּלָא יִתְפְּגֵם, אֶלָּא בָּעֵי לְאִתְקָפָא, דְּהָא בַּאֲתָר דְּדִינָא תַּקִּיף קַיְימָא, וְלָא בְּחַלְשָׁא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי דְּלָא יַפְגִּים הַהוּא אֲתָר דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ, דְּאִיהוּ דִּינָא תַּקִּיפָא, וְלָא חַלְשָׁא, וְעַל דָּא לָא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה חוּלְשָׁתָא כְּלָל בְּכָל סִטְרִין. זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְיִנְדַּע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא סָטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, דִּכְתִיב (הושע י"ד:י') כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ.

פרק יב

(במדבר ט':א') וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי טַעְמָא אַזְהַר לְהוֹן הָכָא עַל פִּסְחָא, וְהָא אִתְּמַר לְהוּ בְּמִצְרַיִם. אֶלָּא בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית הֲוָה, דְּיִשְׂרָאֵל חְשִׁיבוּ דְּהָא פֶּסַח לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּמִצְרַיִם, וְכֵיוָן דְּעָבְדוּ לֵיהּ זִמְנָא חָדָא בְּמִצְרַיִם, חֲשִׁיבוּ דְּלָא אִצְטְרִיךְ יַתִּיר. אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַזְהַר לוֹן עָלֵיהּ, דְּלָא יַחְשְׁבוּן דְּהָא קָא עָבַר זִמְנֵיהּ בְּמִצְרַיִם, וְלֹא יִצְטְרִיךְ. בְּגִין כַּךְ בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית, לְאַתְקָנָא לְהוּ לְדָרֵי דָּרִין.

וְאַף עַל גַּב דְּהָא אַזְהַר לְהוּ בְּמִצְרַיִם, הַשְׁתָּא פָּקִיד לוֹן זִמְנָא אַחֲרָא, בְּהַהוּא אֲתָר דְּכָל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא בֵּיהּ אִתְיְהִיבוּ. וְעַל דָּא בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית. מַאי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה הִיא, חַד שָׁנָה. וְחַד חֹדֶשׁ. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. חֹדֶשׁ: דָּא סִיהֲרָא. שָׁנָה: דָּא שִׁמְשָׁא, דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא. וּכְדֵין הֲוָה בְּזִמְנָא דְּכָל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא אִתְמְסָרוּ בֵּיהּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאָמַר, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אָתָא לְאַחֲזָאָה סִפּוּרִין בְּעָלְמָא, וּמִלִּין דְּהֶדְיוֹטֵי. דְּאִי הָכִי, אֲפִילּוּ בְּזִמְנָא דָּא, אֲנַן יָכְלִין לְמֶעְבַּד אוֹרַיְיתָא, בְּמִלִּין דְּהֶדְיוֹטֵי, וּבִשְׁבָחָא יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. אִי לְאַחֲזָאָה מִלָּה דְּעָלְמָא, אֲפִילּוּ אִינּוּן קַפְסִירֵי דְּעָלְמָא, אִית בֵּינַיְיהוּ מִלִּין עִלָּאִין יַתִּיר. אִי הָכִי נֵזִיל אֲבַתְרַיְיהוּ, וְנַעֲבֵיד מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא, כְּהַאי גַּוְונָא. אֶלָּא כָּל מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִלִּין עִלָּאִין אִינּוּן, וְרָזִין עִלָּאִין.

תָּא חֲזֵי, עָלְמָא עִלָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה בְּחַד מַתְקְלָא אִתְקְלוּ. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָּא. מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת. (האי באתר עלאה) בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתִּין לְתַתָּא (אף על גב דנחתין), מִתְלַבְּשֵׁי בִּלְבוּשָׁא דְּהַאי עָלְמָא. וְאִי לָאו מִתְלַבְּשֵׁי בִּלְבוּשָׁא כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא, לָא יְכִלִין לְמֵיקַם בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא סָבִיל לוֹן עָלְמָא. וְאִי בְּמַלְאֲכֵי כַּדְּ, אוֹרַיְיתָא דְּבָרָא לְהוּ, וּבָרָא עָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְקַיְימִין בְּגִינָהּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כֵּיוָן דְּנַחְתַּת לְהַאי עָלְמָא, אִי לָאו דְּמִתְלַבְּשָׁא בְּהָנֵי לְבוּשִׁין דְּהַאי עָלְמָא, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל.

וְעַל דָּא הַאי סִפּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא. אִיהוּ. מַאן דְּחָשִׁיב דְּהַהוּא לְבוּשָׁא אִיהוּ אוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא, תִּיפַּח רוּחֵיהּ, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בָּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין כַּדְּ אָמַר דָּוִד, (תהילים קי״ט:י״ח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. מַה דְּתְחוֹת לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, אִית לְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לְכֹלָּא, וְאִינּוּן טִפְּשִׁין כַּד חָמָאן לְבַר נָשׁ בִּלְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לוֹן שַׁפִּירָא, לָא מִסְתַּכְּלִין יַתִּיר. חָשִׁיבוּ דְּהַהוּא לְבוּשָׁא, גּוּפָא, וַחֲשִׁבוּ דְּגוּפָא, נִשְׁמְתָא.

כְּהַאי גַּוְונָא אוֹרַיְיתָא, אִית לָהּ גּוּפָא, וְאִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִקְרוּן גּוּפֵי תּוֹרָה. הַאי גּוּפָא מִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין, דְּאִינּוּן סִפּוּרִין דְּהַאי עָלְמָא. טִפְּשִׁין דְּעָלְמָא, לָא מִסְתַּכְּלֵי אֶלָּא בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, דְּאִיהוּ סִפּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יַדְעֵי יַתִּיר, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּמָה דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא. אִינּוּן דְּיַדְעִין יַתִּיר, לָא מִסְתַּכְּלָן בִּלְבוּשָׁא, אֶלָּא בְּגוּפָא, דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא. חַכִּימִין עַבְדֵי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, לָא מִסְתַּכְּלֵי אֶלָּא בִּנְשְׁמְתָא, דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכֹלָּא אוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ. (ולעלמא) וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זְמִינִין לְאִסְתַּכְּלָא בִּנְשְׁמְתָא דִּנְשְׁמְתָא דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא, אִית לְבוּשָׁא, וּגוּפָא, וְנִשְׁמְתָא, וְנִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא. שְׁמַיָּא וְחֵילֵיהוֹן. אִלֵּין אִינּוּן לְבוּשָׁא. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דָּא גּוּפָא, דְּמִקַּבְּלָא לְנִשְׁמְתָא, דְּאִיהִי תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אִיהוּ גּוּפָא לְנִשְׁמְתָא. נִשְׁמְתָא דְּאַמְרָן דָּא תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ. וְנִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא, דָּא אִיהוּ עָתִיקָא קַדִּישָׁא. וְכֹלָּא אָחִיד דָּא בְּדָא.

וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא, דְּאָמְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא לָאו אִיהִי אֶלָּא סִפּוּרָא בְּעָלְמָא, וְאִינּוּן מִסְתַּכְלֵי בִּלְבוּשָׁא דָּא וְלָא יַתִּיר. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִסְתַּכְלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוּת. חַמְרָא לָא יָתִיב אֶלָּא בְּקַנְקָן. כַּךְ אוֹרַיְיתָא לָא יְתִיב אֶלָּא בִּלְבוּשָׁא דָּא. וְעַל דָּא לָא בָּעֵי לְאִסְתַּכְלָא, אֶלָּא בְּמָה דְּאִית תְּחוֹת לְבוּשָׁא. וְעַל דָּא כָּל אִינּוּן מִלִּין, וְכָל אִינּוּן סִפּוּרִין, לְבוּשִׁין אִינּוּן.

פרק יג

(במדבר ט':ב'-ג') וְיַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפָּסַח בְּמוֹעֲדוֹ מַאי וְיַעֲשׂוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא אִתְּמַר, כָּל מַאן דְּאַחְזֵי עוֹבָדָא לְתַתָּא כַּדְקָא יָאוּת, כְּאִילּוּ עָבִיד לֵיהּ לְעֵילָּא. דְּהָא בְּגִינֵיהּ אִתְּעַר הַהוּא מִלָּה, כְּבָיְכוֹל, כְּאִילּוּ הוּא עָבִיד לֵיהּ, וְהָא אִתְּמַר.

(במדבר ט':י') אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא וְגוֹ'. אִישׁ אִישׁ תְּרֵי זִמְנֵי, אֲמַאי, אֶלָּא אִישׁ דְּהוּא אִישׁ, וְיִתְחַזֵּי לְקַבְּלָא נִשְׁמְתָא עִלָּאָה, וְהוּא פָּגִים גַּרְמֵיהּ. דְּלָא שַׁרְיָיא עֲלּוֹי שְׁכִינְתָּא (ס"א שירותא) (ס"א נשמתא) עִלָּאָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ גָּרִים, וְהוּא מְסָאֵב לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ. וְעַל דָּא אִישׁ אִישׁ. אִישׁ דְּיִתְחַזֵּי לְמֶהֱוֵי אִישׁ, וְהוּא מְסָאֵב גַּרְמֵיהּ, דְּלָא יִשְׁרֵי עֲלּוֹי קְדוּשָּׁה דִּלְעֵילָּא.

(במדבר ט':י') אוֹ בְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, דָּא אִיהוּ חַד מֵעַשָּׂרָה דְּאִינּוּן נְקוּדִים בְּאוֹרַיְיתָא, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין לְאַחֲזָאָה מִלָּה. מַאי בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. בְּגִין דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ מַסְאִיב גַּרְמֵיהּ, מְסָאֲבִין לֵיהּ לְעֵילָּא. כְּיָון דְּמְסָאֲבִין לֵיהּ לְעֵילָּא, הָא אִיהוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. מֵהַהוּא אֲתָר וְאֵרְחָא דְּזַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אֲחִידָן בֵּיהּ, הָא בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה אְחִיד, דְּאִתְרְחַק (נ"א מלמקרב) לְמִקְרַב לְכוֹן, וּלְאִתְקַשְׁרָא בְּכוֹן, כְּמָה דְּאַתּוּן מִתְקַשְׁרִין.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְהָא כְּתִיב כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, דְּאִתְחֲזֵי תְּרֵין מִלִּין. מַשְׁמַע דִּכְתִיב אוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּאן, עַד לָא מְסָאֲבִין לֵיהּ. כָּאן, בָּתַר דִּמְסָאֲבִין לֵיהּ. וּמַשְׁמַע אֲפִילּוּ הַאי, אוֹ הַאי, לָא יִשְׁרֵי עֲלּוֹי קְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא, וְלָא יַעֲבְדוּן פִּסְחָא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל עָבְדִין לֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, הָא בְּיַרְחָא תְּנֵינָא עָבִיד אִי לָא מְתַקֵּן גַּרְמֵיהּ. לָא, אֶלָּא כְּיָון דְּמִתַּדְכֵי וּמְתַקֵּן גַּרְמֵיהּ, הָא יַרְחָא תְּנֵינָא לְמֶעְבַּד פִּסְחָא. מִכָּאן, כָּל בַּר נָשׁ דְּמְדַכֵּי גַּרְמֵיהּ, מְדַכָּאן לֵיהּ.

דְּאִי תֵּימָא דְּבַדְרָגָא עִלָּאָה יַתִּיר קָאִים בְּיַרְחָא תְּנֵינָא. לָאו הָכִי, דְּהָא יִשְׂרָאֵל זַרְעָא קַדִּישָׁא דְּעָבְדוּ פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ, נָטְלוּ לֵיהּ לְסִיהֲרָא וּלְשִׁמְשָׁא כְּחַד. וּמַאן דְּנָטִיל יְסוֹדָא בְּקַדְמִיתָא, נָטִיל בְּנֵינָא. מַאי יְסוֹדָא. תֵּימָא יְסוֹדָא עִלָּאָה דְּצַדִּיקָא דְּעָלְמָא, אֶלָּא יְסוֹדָא דְּאֶבֶן טָבָא, כְּמָה דְּאָמַר (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְהַאי הוּא אֶבֶן דְּשָׁארֵי עֲלֵיהּ מַאן דְּשָׁארֵי.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי כֹּלָּא נָטִיל אֲפִילּוּ בְּיַרְחָא תְּנָיְינָא. אֲבָל לָאו אִיהוּ כְּמַאן דְּנָטִיל לֵיהּ בְּזִמְנֵיהּ. מַאי טַעֲמָא. דְּא דְּנָטִיל פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ, נָטִיל מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְלָא נָחִית. בְּגִין דְּמַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ, וְלָא מוֹרִידִין. וְדָא דְּנָטִיל בָּתַר זִמְנֵיהּ, נָחִית מֵעֵילָּא לְתַתָּא. בְּגִין כָּךְ שַׁוְיָן בְּכֹלָּא, וְלָא שַׁוְיָן. דְּדָא סָלִיק וְלָא נָחִית, וְדָא נָחִית וְלָא סָלִיק. בְּגִין כַּךְ מַאן דִּמְקָרֵב פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ, שְׁבָחָא יַתִּיר אִית לֵיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּזַכָּאן בְּכֹלָּא, דְּזַכָּאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל מַאן דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי לֵיהּ בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא לְמֶעְבַּד פֶּסַח שֵׁנִי, עַל אִינּוּן דְּלָא יָכִילוּ, אוֹ דְּאִסְתְּאָבוּ בְּמְסָאֲבוּ אַחֲרָא. אִי רָזָא דְּפֶסַח, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל עָאלִין בָּהּ, שַׁלְטָא בְּנִיסָן, וּכְדֵין אִיהוּ זִמְנָא לְחֶדְוָה, אֵיךְ יַכְלִין אִלֵּין דְּלָא יָכִילוּ, אוֹ דְּאִסְתְּאָבוּ, לְמֶעְבַּד בְּיַרְחָא תְּנָיְינָא, דְּהָא אַעְבָּר זִמְנָא.

אֶלָּא כֵּיוָן דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָא בְּעִטְּרָהָא בְּנִיסָן, לָא אִתְעֲדִיאַת כְּתָרָהָא וְעִטְּרָהָא מִנָּהּ תְּלָתִין יוֹמִין. וְכָל אִינּוּן ל' יוֹמִין מִן יוֹמָא דְּנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִפֶּסַח יָתְבָא מַטְרוֹנִיתָא בְּעִטְּרָהָא, וְכָל חֵילָאָה בְּחֶדְוָה. מַאן דְּבָעֵי לְמֵחֱמֵי לְמַטְרוֹנִיתָא, יָכִיל לְמֵחֱמֵי. כְּרוֹזָא כָּרִיז, כָּל מַאן דְּלָא יָכִיל לְמֵחֱמֵי מַטְרוֹנִיתָא, ייֵתֵי וְיֵחֱמֵי עַד לָא יִנְעֲלוּן תַּרְעֵיהּ. אֵימָתַי כְּרוֹזָא כָּרִיז. בְּאַרְבְּעָה עָשָׂר לְיַרְחָא תְּנָיְינָא, דְּהָא מִתַּמָּן עַד שִׁבְעָה יוֹמִין, תַּרְעִין פְּתִיחָן. מִכָּאן וּלְהַלְאָה יִנְעֲלוּן תַּרְעֵי. וְעַל דָּא פֶּסַח שֵׁנִי. (ע"כ) (פקודא דא לספור ספירת העומר צ"ז ע"א)

פְּקוּדָא דָּא, שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ. וַאֲבַתְּרֵיהּ פֶּסַח רִאשׁוֹן וּפֶסַח שֵׁנִי לָאֲכוֹל אוֹתָן כְּמִשְׁפָּטָן. וּטְמֵאִים לִהְיוֹת נִדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי, דְּאִיהוּ פְּקוּדָא תְּלִיתָאָה. תָּנָאִין וַאֲמוֹרָאִין, אִית בְּנֵי נָשָׁא כְּחוּלִּין דְּטָהֳרָה, מִסְטָרָא דִּמְיכָאֵל. וּכְחוּלִּין דִּקְדֻשָּׁה, כְּגוֹן בְּשַׂר קָדֶשׁ, וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּגַבְרִיאֵל. כֹּהֵן וְלֵוִי. וְאִית בְּנֵי נָשָׁא דְּאִינּוּן כְּיוֹמִין טָבִין, וְאִינּוּן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

פרק יד

שְׁכִינְתָּא אִיהִי פֶּסַח רִאשׁוֹן, מִימִינָא. וּפֶסַח שֵׁנִי, מִשְּׂמָאלָא. פֶּסַח רִאשׁוֹן מִימִינָא, דְּתַמָּן חָכְמָ"ה. פֶּסַח שֵׁנִי מִשְּׂמָאלָא, דְּתַמָּן בִּינָה. וּבְגִין דְּבִנְבוּרָה מִתְעַבְּרִין כָּל אֶשִּׁין נוּכְרָאִין, דְּאִינּוּן כְּקַשׁ וְתֶבֶן לְגַבֵּי אֵשׁ דִּגְבוּרָה, טְמֵאִים נִדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי.

וְכָל טוּמְאָה נִדָּה, וּמְצוֹרָע, וְזָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת, בְּאֶשָּׁא דִּגְבוּרָה אִיהוּ שׁוֹרֵף. דְּנִשְׁמְתָא אִיהוּ מָאנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ לָא שָׁרֵי בָּהּ, עַד דְּאִתְלַבְּנַת בְּאֶשָּׁא דִּגְבוּרָה, דְּכְתִיב, (ירמיהו כ"ג:כ"ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ. וּבְהַאי אֶשָּׁא, אִם בַּרְזֶל הוּא מִתְפּוֹצֵץ, וְאִם אֶבֶן הוּא נִמּוֹחַ.

וּבִימִינָא (נ"א ובמיא) דְּתַמָּן תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִיהִי מַיִם, (ויקרא י"ב:ז') וְטָהֲרָה מִמְּקוֹר דָּמֶיהָ, וְאִתְדַּכְּיָ בָּהּ מְצוֹרָע, וְטָמֵא מֵת, וְזָב וְטָמֵא בְּכָל מִינֵי שֶׁרֶץ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל לג) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם וְגוֹ'.

בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מָאנָא אִתְיַחֲדַת בְּבַעְלָהּ, דְּאִיהִי אִתְּתָא, בָּתַר דְּאִתְקַדְּשַׁת בִּשְׁמָאלָא, וְאִתְדַּכְּאַת בְּמֵי מִקְוֶה בִּימִינָא, וְאוֹמְרִים עַל מָאנֵי דְּפִסְחָא, כֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּצוֹנֵן, מַטְבִּילָן בְּצוֹנֵן, וְהֵן טְהוֹרִים. אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּרַחֲמֵי, וְאִינּוּן רַחֲמָנִים, מָארֵי חִנָּא וְחִסְדָּא, לָא צְרִיכִין לְאַדְכָּאָה בְּמַיִם פּוֹשְׁרִים כַּבֵּינוֹנִיִּים. כָּל שֶׁכֵּן בְּחַמֵּי חַמִּין, דְּבֵהוֹן מִתְדַּכְּיִן רְשָׁעִים גְּמוּרִים, דְּמְחַמְּמִין גַּרְמַיְיהוּ בְּאֶשָּׁא דְּיִצְרָ הָרָע. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ. בְּגִין דְּזוּהֲמָא דִּלְהוֹן נְפִישָׁא. אֲבָל צַדִּיקִים גְּמוּרִים בְּצוֹנֵן. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, כָּל הַמַּשִּׁים רֶיוַח בֵּין הַדְּבֵקִים, מְצַנְּנִים לֵיהּ גֵּיהִנָּם.

וְאִי נִשְׁמָתִין חָמְרַיִּים, דְּאִינּוּן כְּמָאנֵי חֶרֶס, שְׁבִירְתָן זוֹ הִיא טַהֲרָתָן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר נִשְׁבָּרוּ, נִטְהָרוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים נ"א:י"ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. אֲבָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב וּבְאוֹרַיְיתָא דְּבָעַל פֶּה, דְּאִינּוּן אֵשׁ וּמַיִם, וְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּרָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ אוֹר, דִּכְתִיב בָּהּ, (משלי ו':כ"ג) וְתוֹרָה אוֹר, בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן מִתְדַּכְּיִן בָּהּ.

פרק טו

וְעוֹד בְּפֶרֶק הָרוֹאֶה, הָרוֹאֶה תְּמָרִים בַּחֲלוֹם, תַּמּוּ עֲוֹנוֹתָיו. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה ד':כ"ב) תַּם עֲוֹנֵךְ בַּת צִיּוֹן. בְּגִין דִּתְמָרִים, בֵּיהּ תַּם, דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית כ"ה:כ"ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. חוֹבִין מָרִים, וְעַל דָּא תְּמָרִים: תַּמָּן תָּ"ם, וְתַמָּן מָ"ר.

הָכָא רָמִיז, וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:כ"ה) וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּמְתְּקוּ הַמָּיִם. מֵהָכָא, מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ עֵץ. חוֹבִין דִּילֵיהּ, דְּאִתְמַר בֵּהוֹן (שמות א':י"ד) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לֵיהּ, וְיִתְחַזְרוּן מְתִיקִין.

דְּיוֹמִין יֵיתוּן, דְּיִתְקַיְּים בְּהוּ כְּמִפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות א':ו') וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא. וּבְגִלּוּתָא בַּתְרָאָה, לֵית מִיתָה אֶלָּא עוֹנִי דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת. לְקַיְּים בְּהוֹן (צפניה ג':י"ב) וְהִשְׁאַרְתִּי בְךָ עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם יְיָ. לְאִתְקַיְּימָא בְּהוֹן (שמואל ב כ"ב:כ"ח) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ. וְאִלֵּין עֲתִירִים דְּיִשְׁתַּאֲרוּן בְּהוֹן יִתְקַיְּים בְּהוֹן, (שמות ה':י"ז) נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים. נִרְפִּים הֵם בְּאוֹרַיְיתָא. נִרְפִּים הֵם, לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם מָארֵי תּוֹרָה. וְאַנְשֵׁי חֵיל הַמְסוֹבְבִים מֵעִיר לָעִיר וְלָא יְחוּנָּנוּ.

וְנִרְפִּים הֵם בְּכוֹבָד הַמַּס, דְּאִי תֵּימָא כְּבֵדִין אִינּוּן בְּכוֹבָד הַמַּס, וְלָא עַבְדִין טִיבוּ, בְּגִין דָּא תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ בָּהּ, דְּכוֹבָד הַמַּס עָלַיְיהוּ, וְאַל יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שֶׁקֶר, דְּאִינּוּן

מְשַׁקְּרִין וְאָמְרִין דְּכוֹבָד הַמַּס עָלַיְיהוּ, וּבְגִין דָּא לָא יַעַבְדוּן טִיבוּ. אִינּוּן מְשַׁקְּרָן בְּמִלּוֹלַיְיהוּ, וְאָמְרִין דְּמֵהַכּוֹבָד דְּתִכְבַּד עָלַיְיהוּ, תֶּבֶן אֵין נִתָּן, מָמוֹנָא דְּשַׁקְּרָא, דְּבֵיהּ טוֹעִין (ס"א שועין) לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְגִין דְּלָא יִשְׁעוּן בֵּיהּ, וְלָא חָסוּ בְּשֵׁם יְיָ, אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ.

וְאִלֵּין דְּאִית לוֹן, טָמִיר וְגָנִיז מָמוֹנָא מִלְּגוֹ, דְּאִיהוּ תּוֹכָן, כְּגוֹן תּוֹךְ הָאוֹצָר וְתֵיבָה, אִתְקְרָיִים בְּהוּ וְתוֹכָן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ. וְדָא כְּסָפִים לְבָנִים, דִּיהוֹן בְּהַהוּא דָּרָא.

בְּהַהוּא זִמְנָא (שמות ט"ו:כ"ג) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, וְאִינּוּן מָארֵי מִשְׁנָה. אוּף הָכָא וַיְבֹאוּ מָרָתָה, אִתְהַדָּר לוֹן אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, מָרָה בְּדַחֲקִין סַגִּיאִין, בַּעֲנִיוּתָא, דְּיִתְקְרָיִים בְּהוּ, (שם א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה: זוֹ קוּשְׁיָא. בְּחֹמֶר: דָּא קַל וָחוֹמֶר. וּבִלְבֵנִים: דָּא לִבּוּן הֲלָכָה. וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה: דָּא בָּרַיְיתָא. אֵת כָּל עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ: דָּא תֵּיקו"ּ.

וְרַעְיָא מְהֵימָנָא, תַּמָּן אִתְקְרָיִים בָּךְ, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. וּבְהַאי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֵיתֵּר. וּבְאִינּוּן רָזִין דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. כַּמֶּלַח דְּמַמְתְּקָת בִּשְׂרָא, הָכִי יִתְמַתְּקוּן בְּרָזָיְיא דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ, כָּל אִינּוּן קוּשְׁיָין וּמַחְלוֹקוֹת, דְּמַיִין מְרִירָן דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, אִתְהֲדָרוּ מְתִיקָן מֵי אוֹרַיְיתָא, וְיִסּוּרִין דִּילָךְ, בְּרָזִין אִלֵּין דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ, יְהוֹן לָךְ מְתִיקָן, וִיהַדְּרוּן לָךְ כָּל דַּחֲקִין דִּילָךְ, כְּחֶלְמִין דְּעַבְרִין. וַחֲל"ם, בְּהִיפּוּךְ אַתְוָון מֶלַ"ח. דְּמַמְתְּקַת יַת בִּשְׂרָא. אוּף יִסּוּרִין מְמַתְּקִים. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְלָרְשָׁעִים מִתְהַדְּרָן יִסּוּרִין מֶלַח סְדוֹמִית, דְּאִיהִי מְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם, לְקַיְימָא בְּהוּ (איוב י"א:כ') וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה. וְאִינּוּן עֶרֶב רַב רַשְׁיְיעָא, דְּיִתְקְרָיִים בְּהוּ בְּהַהוּא זִמְנָא, (דניאל י"ב:י') יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים. יִתְלַבְּנוּ: אִינּוּן מָארֵי מִשְׁנָה. וְיִצָּרְפוּ: אִינּוּן זַרְעָא קַדִּישָׁא דִּשְׁאַר עַמָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה י"ג:ט') וּצְרַפְתִּים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף. וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים, אִינּוּן עֶרֶב רַב.

פרק טז

(דניאל י"ב:י') וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ, אִינּוּן מָארֵי קַבָּלָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (דניאל י"ב:ג') וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. אִלֵּין אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּזֹהַר דָּא, דְּאִקְרֵי סֵפֶר הַזֹּהַר, דְּאִיהוּ כְּתֵיבַת נֹחַ, דְּמִתְכַּנְּשִׁין בֵּהּ שְׁנַיִם מֵעִיר, וְשֶׁבַע מִמַּלְכוּתָא. וּלְזִמְנִין אֶחָד מֵעִיר, וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה. דִּבְהוֹן יִתְקְיֵים (שמות א':כ"ב) כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאוֹרָה תַּשְׁלִיכוּהוּ. וְדָא אוֹרָה דְּסִפְרָא דָּא, וְכֹלָּא עַל סִיבָּה דִּילָךְ.

וּמַאן גָּרִים דָּא. עוֹרֵב דְּאַנְתְּ תְּהֵא בְּהַהוּא זִמְנָא, כַּיּוֹנָה. דְּשָׁלִיחַ אַחֲרָא דְּאִקְרֵי בִּשְׁמָךְ, כָּעוֹרֵב דְּאִשְׁתְּלַח בָּקְדָמֵיתָא, וְלָא אִתְהֲדָר בִּשְׁלִיחוּתָא, דְּאִשְׁתְּדַל בַּשְׁקָצִים, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, עַמֵּי

הָאָרֶץ שֶׁקֶץ. בְּגִין מָמוֹנָא דִּלְהוֹן, וְלָא אִשְׁתָּדַל בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ לְאַהֲדְרָא לְצַדִּיקַיָּיא בְּתִיּוּבְתָא. כְּאִילּוּ לָא עָבִיד שְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ.

וּבָךְ יִתְקַיֵּים רָזָא דְּיוֹנָה, דְּעָאל בְּעִמְקִין דִּתְהוֹמֵי יַמָּא, הָכִי תֵּיעוּל אַנְתְּ בַּעֲמִיקוּ דִּתְהוֹמֵי אוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יונה ב׳:ד׳) וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים. וְיהוֹן חָכְמָה חֻסֶּד נָצַח לִימִין. דִּבְגִינַיְיהוּ אָמַר דָּוִד, (תהילים קי״ח:ט״ו-ט״ז) יְמִין יְיָ עוֹשָׂה חָיִל יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עוֹשָׂה חָיִל. וּתְלַת מִשְׁמָאלָא יִתְקַשְּׁרוּן כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן בִּינָה גְּבוּרָה הוֹד. וְג' דַּרְגִּין דְּאֶמְצָעִיתָא, כֶּתֶר תִּפְאֶרֶת יְסוֹד, דַּאֲחִידָן בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא.

וּבְגִין דְּחָזָא לֵהּ נָבִיא מִתְקַשֵּׁר בְּתַלַת דַּרְגִּין דְּאֶמְצָעִיתָא, פָּתַח עָלָךְ הַאי קְרָא, (ישעיהו נ״ב:י״ג) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד. וּבְגִין דְּאַנְתְּ תְּהֵא אֲחִיד בְּתַרֵין מְשִׁיחִין, אָמַר דָּוִד עַל ג' יְמִינִין דְּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, יְמִין יְיָ תְּלַת זְמִנִין. לְקֻבֵּיל ג' שְׂמָאלִין, דְּאֲחִיד בְּהֹן מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, אָמַר מִסְטְרָא דְּחַד שְׂמָאלָא, גְּבוּרָה, לֹא אָמוּת. כִּי אֶחְיֶה, מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא דְּהוֹ״ד דִּילֵךְ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ וְנָתַן הַהוֹד לְמֹשֶׁה. אִתְיְיהִיב בָּךְ, מִסְטְרָא דְּבִינָה.

בְּגִין דְּבֵיהּ חַיִּית אַנְתְּ חָרֵב וְיָבֵשׁ בְּכֹלָּא, בְּגִין מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, בְּאוֹרַיְיתָךְ, בִּנְבִיאוּתָךְ עָלֵיהּ, בְּגוּפָךְ דְּסִבִילַת כַּמָּה מִינֵי יִסּוּרִין, בְּגִין דְּלָא יְמוּת הוּא. וּבָעֵית רַחֲמֵי עָלֵיהּ. אִתְמַר בֵּיהּ כִּי אֶחְיֶה, מִסְטְרָא דְּבִינָה. וּבְגִין דְּא לָא אָמוּת, מִסְטְרָא דִּגְבוּרָה. כִּי אֶחְיֶה מִסְטְרָא דְּבִינָה, אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִתְגַּבָּר עָלֵיהּ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וְקִשִּׁיר לֵיהּ בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִין, בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּאִיהוּ שַׁחֲרִית.

וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ, מִסְטְרָא דְּהוֹד. יַסּוֹר יִסְּרַנִּי יָהּ, חָכְמָה וּבִינָה, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, בְּתִלַת יְמִינִין, וּתְלַת שְׂמָאלִין. וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּג' דְּכְלִיל כֶּתֶר, וְצַדִּיק, וְאִיהוּ בֵּן י״ה. וּמֵיָּד יָקוּם ו' לְהֹ' בְּי״ה, בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, בְּרַחֲמֵי וְתַחֲנוּנֵי, בְּכַמָּה פִּיּוּסִים לֵהּ וְלִבְנָהָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (עמוס ט׳:י״א) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת. וּבְגִין דָּא אָמַר נָבִיא, (ירמיהו ל״א:ט׳) בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.

קָם רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְנָשִׁיק לֵיהּ, וּבָרִיךְ לֵיהּ, וְאָמַר וַדַּאי שְׁלִיחָא דְּמָארֵךְ אַנְתְּ לְגַבָּן. פָּתְחוּ תָּנָאִין וַאֲמוֹרָאִין וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אַנְתְּ הֲוִית יָדַע כָּל דָּא, וְעַל יָדָךְ הֵיא אִתְגַּלְיָיא, אֲבָל בַּעֲנָוָה דִּילָךְ, דְּאִתְמַר בָּךְ (במדבר י״ב:ג׳) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, בְּאִלֵּין אַתְרִין דְּאַנְתְּ מִתְבַּיֵּישׁ לְאַחְזָקָא טִיבוּ לְגַבָּךְ, מַנִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָן, וּלְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי בִּידָךְ וּבְפוּמָךְ בְּאִלֵּין אַתְרִין. (ע״כ רעיא מהימנא) (ע״ח ע״א פקודא בתר דא וכו׳)

פרק יז

(במדבר ט׳:ט״ו) וּבְיוֹם הָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים קי״ב:ט׳) פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד. פִּזַּר לָאֶבְיוֹנִים, מַאי פִּזַּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר

(משלי י״א:כ״ד) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. יָכוֹל פִּזּוּר בְּעָלְמָא, קָא מַשְׁמַע לָן פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים, כֵּיוָן דְּיָהִיב לְמִסְכְּנֵי, הַאי פִּזּוּרָא יָאוּת. מַאי וְנוֹסָף עוֹד. בְּכֹלָּא. וְנוֹסָף עוֹד בְּעוּתְרָא. וְנוֹסָף עוֹד בְּחַיֵּי.

הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, יֵשׁ מְפַזֵּר וְיוֹסֵף עוֹד, מַאי וְנוֹסָף. אֶלָּא הַהוּא אֲתָר דְּשָׁרֵי בֵּיהּ מִיתָה, הוּא גָּרִים לֵיהּ דְּיִתּוֹסַף מֵחַיִּים דִּלְעֵילָּא לְאוֹסְפָא לֵיהּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רִבִּי חִיָּיא, קְרָא אַסְהִיד, דְּכָל מַאן דְּיָהִיב לְמִסְכְּנֵי, אִתְעַר אִילָנָא דְּחַיֵּי, לְאוֹסְפָא לְהַהִיא אִילָנָא דְּמוֹתָא, וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח חַיִּים וְחֵדוּ לְעֵילָּא. וּבַר נָשׁ דְּגָרִים דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי קָאִים עֲלֵיהּ, וְהַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא אַגִּין עֲלוֹי. וּבְגִין כַּךְ וְנוֹסָף עוֹד. (כמה דאת אמר)

(תהילים קי״ב:ט׳) צָדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד. מַאי עוֹמֶדֶת לָעַד. עוֹמֶדֶת עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְזַמְּנָא לֵיהּ קִיּוּמָא וְחַיִּים, כְּמָה דְּאִיהוּ יָהִיב לֵיהּ חַיִּים, וְאַתְעַר לְגַבֵּי חַיִּין, הָכִי נָמֵי יַהֲבִין לֵיהּ. וְאִינּוּן תְּרֵי אִילָנִין (יהבין ליה) קַיְימִין עֲלֵיהּ לְשֵׁיזָבָא לֵיהּ, וּלְאוֹסְפָא לֵיהּ חַיִּין.

קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד, תָּא חֲזֵי עָלְמָא דְּאַמָּרָן, הַהוּא (ק״כ ע״א) קֶרֶן תָּרוּם. וּבְמָה. בְּכָבוֹד דִּלְעֵילָּא, דְּהַאי בַּר נָשׁ גָּרִים לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא, וּלְאַרְקָא בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל זִמְנָא דְּמַשְׁכְּנָא אִתְקָם בְּעוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, כְּדֵין הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּחֶדְוָה דִּכֹלָּא, וּמָשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא אִתְרַק בַּהֲנָהוּ בּוּצִינִין, וְנַהֲרִין כֻּלְהוּ. מַאן דְּגָרִים דָּא, גָּרִים לֵיהּ (בההוא עלמא דאתי) דְּיִשְׁתְּזִיב בְּהַאי עָלְמָא, וְיֵהֵא לֵיהּ חַיִּים בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי י״א:ד׳) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת, וּכְתִיב (משלי ד׳:י״ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם.

פרק יח

(במדבר י׳:ב׳) עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְגוֹ'. רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (יחזקאל א׳:י״ט) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים. וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת, בְּקוּפְּיִרָא דִּלְעֵילָּא הֲווֹ אָזְלֵי. דְּאִי תֵּימָא דְּהַאי לְעֵילָּא לְעֵילָּא. לָאו, לְתַתָּא. אֶלָּא כְּגַוְונָא הַאי מִקַּמֵּי אַנְפִּין, וְהַאי לְבָתַר אַנְפִּין.

זִיקָא מֵאַרְבַּע זִיקִין, בְּד' מַדּוֹרִין, וּבְד' סְטָרִין, בְּזִיוָון דְּאִתְבְּרוּן בְּקוֹלְמִיטִין דְּאַנְפִּין נְהִירִין. בְּגִין כַּךְ כְּעֵין (נאש״ר) כְּמַרְאֵה הַחַיּוֹת, דְּאִינּוּן אַרְבַּע זִוְיִין, דְּגָלִין פְּרִישָׁן, אַרְיֵ״ה. נָשֶׁ״ר. שׁוֹ״ר. אָד״ם. דְּכָלִיל כֻּלְּהוּ ד' מַלְאָכִין דְּשַׁלְטִין וּכְלִילָן כֹּלָּא.

דְּגָלָא קַדְמָאָה, מַשְׁרְיָא מַזְיְינָא, אַרְיֵ״ה. מִיכָאֵ״ל, רָשִׁים בְּפִרְישׁוּ דְּגָלָא פְּרִישָׁא לִימִינָא. מְזָרַח שֵׁירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, אָזִיל בְּמַטְלָנוֹי, בְּנְהִירוּ. תְּרֵין מְמָנָן תְּחוֹת יְדֵיהּ, יוֹפִ״אֵל, צַדְקִי״אֵל. חַד לְאוּרְתָא (נ״א לאורייתא). וְחַד, לְמֵיהַךְ בְּשׁוּקָא דְּאָזִיל

כַּד אִלֵּין נַטְלִין, נַטְלִין כַּמָּה מַשְׁרְיָין מְזַיְינִין, מִסְטָרָא דִימִינָא, וְכוּלָּא חַד. לְסִטְרָא שְׂמָאלָא, שְׁמְשָׁא אָזִיל (ס"א נטל כד חד לסטר שמשא, שמשא אזיל) וְנָהִיר, וּמְעַטַּר לְהוּ. אֶלֶף וְרִבְוָון מָמָנָן תְּחוֹתוֹי. וְכֻלְּהוּ בְּדְחִילוּ בְּאֵימָתָא בְּזִיעַ בְּרֶתֶת.

אַרְיֵה אוֹשִׁיט יְדֵיהּ יְמִינָא, כָּנִישׁ לְכָל חֵילוֹי לְגַבֵּיהּ, תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף אַרְיָוותָא, סוֹחֲרַנֵיהּ דְּהַהוּא אַרְיֵ"ה, וְאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא.

כַּד גָּעֵי הַאי אַרְיֵה, מִזַּדַעְזָעָן רְקִיעִין, וְכָל חַיָּלִין וּמַשְׁרְיָין מִזַּדַעְזְעִין, מִדְּחִילוּ דִּילֵיהּ. מֵהַהוּא קָלָא, נָהַר דִּי נוּר מִתְלַהֲטָא, וְנָחִית בְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה דַּרְגִּין דְּגֵיהִנָּם לְתַתָּא, כְּדֵין כֻּלְּהוּ חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם מִזַּדַעְזָעָן, וּמְלַהֲטָן אֶשָּׁא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (עמוס ג׳:ח׳) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא.

גָּעֵי תִּנְיָינוּת, תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף אַרְיָוותָא, כֻּלְּהוּ גָּעָאן. אוֹשִׁיט יְדֵיהּ שְׂמָאלָא, כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינָא לְתַתָּא דַּחֲלִין, וְאִתְכַּפְיָין תְּחוֹת הַהוּא יְדָא. וְהַהוּא יְדָא פָּשִׁיט עֲלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ תְּחוֹתֵיהּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מ״ט:ח׳) יָדְךָ בְּעוֹרֶף אוֹיְבֶיךָ.

אַרְבַּע גַּדְפִּין לְכָל חַד וְחַד, מֵאֶשָּׁא חִוָּורָא. כֻּלְּהוּ מְלַהֲטִין. כָּל אַפִּין דְּחִזּוּר וְשׁוּשָׁן בְּחִוָּורְתָּא דְּהַהוּא אֶשָּׁא שְׁקִיעָן.

אַרְבַּע אַנְפִּין לְכָל חַד וְחַד לְאַרְבַּע סִטְרִין, כֻּלְּהוּ נְהִירִין בְּחִוָּורָא דְּשִׁמְשָׁא. חַד לְסִטְרָא מִזָּרָח, נָהִיר בְּחֵדּוּ. וְחַד לְסִטְרָא מַעֲרָב, (ס"א דא כניש) דְּאִתְכְּנִישׁ נְהוֹרֵיהּ. וְחַד לְסִטְרָא צָפוֹן, חָשׁוּךְ בְּלָא נְהִירוּ, כְּצַלָּא דְּשִׁמְשָׁא לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא. צַלָּא חָשׁוּךְ, שִׁמְשָׁא נָהִיר. בְּגִין דְּשִׁמְשָׁא וְצַלָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִזְלָא כַּחֲדָא. חַשׁוֹכָן (ס"א חושבן) דְּאִזְלִין עִמֵּיהּ, כָּל אִינּוּן דְּנַטְלִין זַיְינָא. וְכֻלְּהוּ מִימִינָא וּמִשְׂמָאלָא בְּתִלַּת רֵישִׁין. רֵישָׁא חֲדָא דִּילֵיהּ, שִׁבְעִין וְאַרְבַּע אֶלֶף, וְשִׁית מְאָה. אִלֵּין אִינּוּן רֵישָׁא חַד. נָפְקֵי חֵילָא בִּימִינָא, דְּאִיהוּ אָרִים עֲלַיְיהוּ. בַּר כָּל אִינּוּן מָמָנָן דִּלְתַתָּא, תְּחוֹת אִלֵּין. שִׁלְטוֹנִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, דְּרִגִּין תַּתָּאִין עִם עִלָּאִין, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. רֵישָׁא תִּנְיָינָא, דְּאָזִיל בְּרֵישָׁא קַדְמָאָה, חוּשְׁבַּן דִּילֵיהּ חֲמֵשִׁין וְאַרְבַּע אֶלֶף, וְאַרְבַּע מְאָה. בַּר כָּל אִלֵּין מָמָנָן דִּתְחוֹת לְדֹ' סִטְרִין, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. רֵישָׁא תְּלִיתָאָה, דְּאָזִיל בַּתְרַיְיהוּ, חֲמֵשִׁין וְשִׁבְעָה אֶלֶף, וְאַרְבַּע מְאָה. כְּגַוְונָא דְּנָטִיל יְמִינָא, הָכִי נָמֵי נָטִיל שְׂמָאלָא, הָכִי נָמֵי מִקַּמַּיְיהוּ, הָכִי נָמֵי מִבַּתְרַיְיהוּ.

כֵּיוָן דְּנָטִיל הַאי קַדְמָאָה, וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן. וְכֻלְּהוּ לֵיְוואֵי אַמְרֵי שִׁירָתָא, מָארֵי דְּתוּשְׁבְּחָן כֻּלְּהוּ מִסְטָרֵיהּ. כְּדֵין (יחזקאל א׳:כ״א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים כְּתִיב.

פרק יט

דִּגְלָא תְּנָיְינָא. מַשְׁרְיָיא מִזְּיְינָא, נֶ"ר, אוּרְיָא"ל, דְּרוֹ"ם. תְּרֵי מְמָנָן עִמֵּיהּ, שַׁמְשִׁיאֵ"ל חַסְדִּיאֵ"ל. הַאי נֶ"ר סָלִיק, וְכָל מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִּין מִקַּמֵּיהּ. כַּמָּה מַשְׁרְיָין סָלְקִין בְּכָל סִטְרִין. כָּל חַד וְחַד בְּתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא.

רוּחָא דְּרוּחָא פְּנִימָאָה נָפִיק, וְהַהוּא רוּחָא מָטֵי לְהַאי נֶ"ר, וְסָלִיק אֲבָרוֹי וּמְכַסְיָיא לְגוּפָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל"ט:כ"ו) הֲמִבִּינָתְךָ יַאֲבֶר נֵץ יִפְרוֹשׂ כְּנָפָיו לְתֵימָן. כְּגַוְונָא כְּדוּגְמָא כְּעֵין כְּנָפֶ"ר יָעִיר קִנּוֹ הַאי נֶ"ר נֵץ בַּהֲדֵיהּ יוֹנָה, בַּהֲדֵיהּ נֵץ, וְכָל מָארֵי דְּגַדְפִּין כֻּלְּהוּ מְצַפְּצְפָן וְחַדָּאן. חַד מִסְטָרָא (ס"א חד סמכא) קַמֵּיהּ, סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא. כַּמָּה צִיפְּרִין נַחְתִּין וְעָאלִין, מְצַפְּצְפָן וְחַדָּאן, אַזְלִין וְשָׁאטִין.

כַּד נָטִיל, אוֹשִׁיט גַּדְפָּא יְמִינָא, כָּנִישׁ לְכָל חֵילוֹי, תְּלַת מְאָה וְחַמְשִׁין אֶלֶף מָארֵי דְּגַדְפִּין, בְּתְרֵי גּוּפֵי, נֶ"ר וְאַרְיֵ"ה כַּחֲדָא. אָרִים קָלָא, כֻּלְּהוּ אַחֲרָנִין סַלְקִין וְנַחְתִּין, מְצַפְּצְפָן מִסְטָרַיְיהוּ, מִכַּמָּה דַּרְגִּין.

ג' רֵישִׁין אִינּוּן כַּחֲדָא, בְּמַשְׁרְיָין אִלֵּין. וְכֻלְּהוּ בְּחַד חוּשְׁבָּן. וְחוּשְׁבָּן דְּאִלֵּין רֵישִׁין, רֵישָׁא חֲדָא, אַרְבְּעִין וְשִׁית אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה. רֵישָׁא תִּנְיָנָא חַמְשִׁין וְתַשַׁע אֶלֶף וּתְלַת מְאָה. רֵישָׁא תְּלִיתָאָה, אַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ אַלְפִין, וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין.

מֵאִלֵּין תְּרֵי סִטְרִין, נָפִיק תְּרִין כְּרוֹזִי, דְּאָזְלִי מִקַּמֵּי כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין. כַּד אִלֵּין תְּרֵי מַכְרִיזֵי, כָּל חֵילִין, וְכָל מַשְׁרְיָין, חֵיוָון זְעִירִין עִם רַבְרָבָן, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשֵׁי. מַאן חָמֵי נְטִילָא דְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, כּוּלְּהוּ נַטְלִין בְּמַטּוּלָא בְּמַשְׁרְיָין, לְקַמֵּיהּ דְּהַהוּא מַשְׁכְּנָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּחַד מִנַּיְיהוּ, הַהוּא דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּאַרְיֵה, פָּשִׁיט קָלָא, בְּגִין דְּלָא יְזַדַּעְזְעוּן כָּל אִינּוּן קַלִּין. כְּדֵין מִתְכַּנְּשִׁין כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין. בְּשַׁעֲתָא דְּאַחֲרָא קָרֵי, מִתְּבָר קָלָא וְלָא פָּשִׁיט, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דְּהַאי נֶ"ר, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשׁוּ לְנַטְלָא בְּמָטַלְנַיְיהוּ. לָקֳבֵיל אִינּוּן, שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף, כְּגַוְונָא דָּא כֹּלָּא לְתַתָּא. תָּא חֲזֵי, כַּד אִלֵּין נַטְלִין מַה כְּתִיב, (יחזקאל א':י"ט) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם, אִינּוּן דְּמִתְכַּנְּשׁוּ לְגַבַּייהוּ, כְּגַוְונָא דְּרִישָׁא אִסְתְּכַל, הָכִי נָמֵי כֻּלְּהוּ.

פרק כ

דִּגְלָא תְּלִיתָאָה. שׁוֹר. גַּבְרִיאֵל. צָפוֹן. תְּרֵין מְמָנָן עִמֵּיהּ, קַפְצִיאֵ"ל חִזְקִיאֵ"ל. הַאי שׁוֹר מִסְטָרָא דְּשִׂמָאלָא. קַרְנוֹי סַלְקִין בֵּין תְּרֵין עֵינוֹי. רָגִיז בְּאִסְתַּכְּלוּתָא, עַיְינִין מְלַהֲטָן כְּאֶשָּׁא דְּנוּר דָּלִיק. נָגַח וְרָפְסָא בְּרַגְלוֹי וְלָא חָייס.

כַּד גָּעֵי הַאי שׁוֹר, נָפְקִין מִנּוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, כַּמָּה חֲבִילֵי שְׁרִיקִין (ס"א טריקין), כֻּלְּהוּ גָּעָאן וְשָׁטָאן קָמֵיהּ, וְחֵימָתָא, וְאַחְמָתָא דְּכָל חוֹבִין תַּלְיָיא קָמֵיהּ, דְּהָא כָּל חוֹבֵי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ בְּסִפְרָא סְלִיקִין וּכְתִיבִין.

שִׁבְעָה נַהֲרֵי דְּאֶשָׁא נַגְדִּין קָמֵיהּ, כַּד צָחֵי אָזִיל לְגַבֵּי הַהוּא נָהָר דִּינוּר, וְשָׁאִיב לֵיהּ בִּגְמִיעָא חֲדָא. וְהַהוּא נָהָר אִתְמְלֵי כִּדְבְקַדְמֵיתָא, וְלָא כָּדִיב. כָּל אִינּוּן חַיָּילִין, שָׁאֲבִין אֶשָׁא אַכְלָא אֶשָׁא. וְאִלְמָלֵא דְּמִסְטָרָא דְּאַרְיֵה, נָפִיק חַד נַהֲרָא דְּמַיָּא, דְּמְכַבְּין גַּחֲלָתַיְיהוּ, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל.

חֲשׁוֹכָא דְּשִׁמְשָׁא תַּמָּן אִשְׁתְּכַח, לָא אִשְׁתְּכַח נְהִירוּ. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין אָזְלִין וְשָׁטָאן בְּחֲשׁוֹכָא וְהַהוּא נָהָר דְּדָלִיק בְּסִטְרָא דָּא, נוּרָא אוּכְמָא חֲשׁוּף. וְאִי תֵּימָא, דְּלָא אִית אֶשָׁא חִוָּורָא, אֶשָׁא אוּכְמָא, אֶשָׁא סוּמְקָא, אֶשָׁא דִּתְרֵי גְּוונֵי. לָא תֵּימָא, דְּהָא וַדַּאי הָכִי הוּא, וְעִם כָּל דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא הָכִי אִשְׁתְּכַח, וּמִתַּמָּן נָגִיד לְאִלֵּין תַּתָּאֵי.

תָּנֵינָן אוֹרַיְיתָא בְּמָה אִשְׁתְּכַחַת. אֶשָׁא חִוָּורָא, וְאֶשָׁא אוּכְמָא עַל גַּבֵּי אֶשָׁא חִוָּורָא. בְּתָרֵי אִשֵּׁי אִשְׁתְּכַחַת אוֹרַיְיתָא. תָּא חֲזֵי, אֶשָׁא חֲדָא הוּא, וְהַאי אִתְפְּלַג לְאַרְבָּעָה. מַיָּא חֲדָא אִיהוּ, וְהַאי אִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע. רוּחָא חֲדָא אִיהוּ, וְהַאי אִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע.

תְּלַת רֵישִׁין אִשְׁתְּכָחוּ (ס"א אתחברו) בְּמַשְׁרְיָין אִלֵּין. חוּשְׁבָּן דִּלְהוֹן, רֵישָׁא חֲדָא שִׁתִּין וּתְרֵי אֶלֶף וּשְׁבַע מְאָה. רֵישָׁא ב', אַרְבְּעִין וְחַד אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה. רֵישָׁא תְּלִיתָאָה, תְּלַת וְחַמְשִׁין אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה. בַּר כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין אַחֲרָנִין דְּאִתְפְּרְשָׁן בְּסִטְרַיְיהוּ, וְלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין. בַּר כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין דְּאִינּוּן לְתַתָּא, חֲצִיפִין כְּכַלְבָּא, נַשְׁכִין כְּחַמָּרָא, וַוי מַאן דְּאִשְׁתְּכַח גַּבַּיְיהוּ, וְדִינָא דִּלְהוֹן בְּסִטְרָא רְבִיעָאָה.

פרק כא

דִּגְלָא רְבִיעָאָה, אָדָ"ם רָפָא"ל. מַעֲרָב. בַּהֲדֵיהּ אַסְוָותָא. בְּסִטְרָא דְּאָדָם אִתְכְּלִיל דִּינָא עִלָּאָה עָלֵיהּ אַתְסִי. הַאי (ס"א חד) אָחִיד בְּקַרְנוֹי דְּשׁוֹר, כַּד מִבָּעֵי לְאַעֲלָא לוֹן לְתְהוֹמָא רַבָּא. וְכָפִית לוֹן, דְּלָא יוֹקִיד עָלְמָא. בָּתַר דָּא שַׁרְיָא קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה דִּינָא. (ס"א הכא) מִלָּה בַּחֲשַׁאי, לָא מִשְׁתְּמַע מִלָּה דְּהַבָּרָה כְּלָל.

בְּסִטְרָא דָּא, שַׁרְיָא מַאן דְּשַׁרְיָא, סְלִיק מַאן דְּסָלִיק, שְׁמְשָׁא אִתְכְּנִישׁ לְאַנְהָרָא לְהַאי אֲתָר. בְּגִין כַּךְ וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה, בְּסִטַר דְּרוֹם. אֲבָל הָכָא, לָאו הַאי וְלָאו הַאי. אֲמַאי תְּרוּעָה. לְאַכְפְּיָיא סִטְרָא צָפוֹן, וּבְגִין כָּךְ סִטְרָא צָפוֹן לַאֲחוֹרָא.

תָּא חֲזֵי, שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת, בְּגִין דְּאִינּוּן מִסִּטְרֵי תְּרֵי דְּקַאֲמְרֵי, מִמִּזְרָח וּמִדְּרוֹם. אִינְהוּ זְמִינִין לְתַבְרָא דִּינִין, וּלְאַכְפְּיָיא לוֹן. וְעַל דָּא אִינּוּן מְכֻסָּף. וּבְגִין כָּךְ וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וְגוֹ', וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת, סְתָם, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן, וְיָהִיב לוֹן חוּלָקָא עִלָּאָה עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּבַח בְּהוּ בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳.

פרק כב

(במדבר י׳:ל״ה) וַיְהִי בִּנְסוֹעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְגוֹ׳. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, נ׳ דְּאִיהִי (ס״א מנוזרא) מְחַזְּרָא לַאֲחוֹרָא הָכָא בִּתְרֵי דּוּכְתֵּי, אֲמַאי. וְאִי תֵּימָא נ׳ כְּפוּפָה, הָא יְדִיעָה נ׳ כְּפוּפָה נוּקְבָא. נ׳ פְּשׁוּטָה, כְּלָלָא דְּדָכַר וְנוּקְבָא. וְהָא אוֹקִימְנָא בַּאֲתָר דָּא, וַיְהִי בִּנְסוֹעַ הָאָרוֹן. אֲמַאי אִתְהַדָּר לְבָתַר כְּגַוְונָא דָּא.

תָּא חֲזֵי, נ בְּאַשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתָךְ לָא אִתְמַר, בְּגִין דְּהִיא בְּגָלוּתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא דִּכְתִיב, (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳. אֶלָּא מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ נוֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה. כֵּיוָן דְּהֲוָה נָטִיל אֲרוֹנָא, נו״ן נָטִיל עֲלֵיהּ (נ״א עמיה), וְהָא שְׁכִינְתָּא עַל גַּבֵּי אֲרוֹנָא יְתִיב. תָּא חֲזֵי, חֲבִיבוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבַּייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן סָטָאן מֵאֲרַח מֵישָׁר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי לְשַׁבְקָא לוֹן, וּבְכָל זִמְנָא אַהְדַּר אַנְפּוֹי לְקֶבְלַייְהוּ, דְּאִי לָאו הָכִי לָא יְקוּמוּן בָּעָלְמָא. תָּא חֲזֵי, אֲרוֹנָא הֲוָה נָטַל קַמַּייְהוּ אוֹרַח תְּלָתָא יוֹמִין, נ לָא הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ מִנַּיְיהוּ, וְנָטִיל עִמַּיְיהוּ. וּמַגּוֹ רְחִימוּ דִּלְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, אַהְדַּר אַנְפּוֹי וְאִסְתְּחַר מִלְּגַבֵּי אֲרוֹנָא, כְּהַאי אַיָּילָא דְּעָזְלָתָא, כַּד אִיהוּ אָזִיל, אַהְדַּר אַפּוֹי לַאֲתָר דְּנָפִיק. וְעַל דָּא בְּנְסוֹעַ הָאָרוֹן, נו״ן אַסְחַר אַנְפִּין לְקֶבְלַייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְכַתְפֵּי גּוּפָא לְגַבֵּי אֲרוֹנָא.

וְעַל דָּא כַּד אֲרוֹנָא הֲוָה נָטִיל, מֹשֶׁה אָמַר קוּמָה יְיָ, לָא תִּשְׁבּוֹק לוֹן, אַהְדַּר אַנְפָּךְ לְגַבָּן, כְּדֵין נו״ן אִתְהַדָּר לְגַבַּייְהוּ כְּגַוְונָא דָּא כְּמַאן דְּמְהַדַּר אַנְפֵּיהּ לְמַאן דְּרָחִים, וְכַד הֲוָה שָׁאֲרֵי אֲרוֹנָא (וישראל) לְמִשְׁרֵי, כְּדֵין אַהְדַּר נוּן אַנְפּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל, וְאִתְהַדַּר לְגַבֵּי אֲרוֹנָא, וּבְכֹלָּא אִתְהַדַּר. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, בְּוַדַּאי הָכִי הוּא, אֶבָל הָכָא לָא אַהְדַּר אַנְפּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל, דְּאִי הָכִי בָּעֵי נוּן לְאִתְהַפְּכָא מִגַּוְונָא דְּאַחֲרָא עִלָּאָה (ס״א דלעילא), הַאי מְנוּזָר לַאֲחוֹרָא וְהַאי בְּאוֹרַח מֵישָׁר לְגַבֵּי אֲרוֹנָא.

אֶלָּא וַדַּאי לָא אַהְדַּר אַנְפּוֹי מִנַּיְיהוּ, וּמָה עֲבִיד בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁאֲרֵי אֲרוֹנָא לְמִשְׁרֵי. אָמַר מֹשֶׁה שׁוּבָה יְיָ, כְּדֵין שָׁאֲרֵי אֲרוֹנָא, וּשְׁכִינְתָּא קָאִים בְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְאַנְפִּין לְקֶבְלַייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלְקֶבְלֵיהּ דַּאֲרוֹנָא. (ובגין כך) וּכְדֵין כֹּלָּא כָּלִיל (לגווה) לְכַוְונָא, לַאֲרוֹנָא, וּלְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְּיִשְׂרָאֵל גָּרְמוּ לְבָתַר, דִּכְתִיב וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאוֹנְנִים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲנָא דְּאָמְרָן מִסְּפְרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא, דְּאָמַר דְּבֵין בְּהַאי גִּיסָא, וּבֵין בְּהַאי גִּיסָא, אִתְהַדַּר. אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר קָאָמַר, אֶבָל דָּא דַּאֲמֵינָא, הָכִי תִּשְׁכַּח בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

פרק כג

וְהָמָן (במדבר י״א:ז׳) כִּזְרַע גֶּד הוּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לְקַיְימָא זַרְעָא וְחֵילִין בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ״ט:י״ט) גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ. מַה זַרְעָא דְּגָד נַטְלֵי חוּלְקֵיהוֹן בְּאַרְעָא אַחֲרָא, כַּךְ מָן שַׂרְיָא עִלַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא.

דְּבָר אַחֵר כִּזְרַע גֶּד הוּא. כְּזַרְעָא דְּגָד חִוָּורָא, וְאִקְפֵּי כַּד נָחִית לַאֲוִירָא, וְאִתְנַגְרִיס (ס"א ואתגשים) (ס"א ואתבלע) בְּגוּפָא, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדוֹלַח, כְּהַהוּא בְּדוֹלְחָא דְּאִיהוּ חִוָּור, כְּגַוְונָא דִּימִינָא (ס"א חיוורא דעינא) דִּלְעֵילָּא. (כזרע גד הכי לא אקרון בארעא דמצראי אבל לכך מחרשי זריעא כזרע גד הוא כזרע גדא חוורא ואתקפיה כד נחית מלעילא לתתא)

פרק כד

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מַאי שְׁנָא (דאמר) דְּמֹשֶׁה בְּמִלָּה דָּא (חלש) לְעֵילָּא כְּנוּקְבָּא, דִּכְתִיב אִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי, אַתְּ, אַתָּה מְבָעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לַאֲתָר דְּמוֹתָא שְׁאַרֵי בֵּיהּ קָאָמַר, וְהַהוּא אֲתָר דְּנוּקְבָּא אִיהוּ. בְּגִין כַּךְ אָמַר הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג, וְדָא אִילָנָא דְּמוֹתָא. וְהָא אוּקִימְנָא דִּבְאִילָנָא דְּחַיֵּי לָא שַׁרְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא. וְעַל דָּא אִתְהַדָּר לְגַבֵּי אִילָנָא דְּמוֹתָא וְאָמַר אַתְּ, וְלָא אָמַר אַתָּה, וְהָכִי מְבָעֵי לֵיהּ.

מִיַּד (במדבר י״א:ט״ז) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֶסְפָּה לִי שִׁבְעִים אִישׁ וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְּ בָּעֵי מוֹתָא בְּכָל זִמְנָא, הֲרֵי לָךְ, וְאַצַלְתִּי מִן הָרוּחַ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, דְּהָכָא יָדַע מֹשֶׁה דְּאִיהוּ יָמוּת, וְלָא יֵיעוּל לְאַרְעָא, דְּהָא אֶלְדָּד וּמֵידָד מִלָּה דָּא הֲווֹ אָמְרֵי.

עַל דָּא, לָא לִבְעֵי לֵיהּ לֶאֱינָשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזָא שְׁאַרֵי בֵּיהּ, לְלַטְיָיא גַּרְמֵיהּ. דְּהָא כַּמָּה קַיְימֵי עֲלֵיהּ דְּמַקְבְּלֵי הַהִיא מִלָּה. בְּזִמְנָא אוֹחֲרָנָא דְּבָעָא מִיתָה, לָא קַבִּילוּ מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּכֹלָּא לְתוֹעַלְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה. הַשְׁתָּא לָאו אִיהוּ, אֶלָּא מִגּוֹ רוּגְזָא וְדוּחֲקָא, וּבְגִין כָּךְ קַבִּילוּ מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא אִשְׁתְּאֲרוּ לְבָתַר אֶלְדָּד וּמֵידָד, וְאָמְרוּ דָּא, דְּמֹשֶׁה יִתְכְּנִישׁ, וִיהוֹשֻׁעַ יֵיעוּל לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא.

וּבְגִין כָּךְ אָתָא יְהוֹשֻׁעַ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, וְקַנֵּי עֲלֵיהּ דְּמֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה לָא אַשְׁגַּח בִּיקָרָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא אָמַר, אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם. מַאי כְּלָאֵם. מָנַע מִנְּהוֹן אִינּוּן מִלִּין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ל״ו:ו׳) וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא. (בראשית ח׳:ב׳) וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמָיִם. מְנִיעוּתָא מַמָּשׁ. וּמֹשֶׁה לָא בָּעָא. פּוּק חֲמֵי עַנְוְותָנוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה, מַה כְּתִיב הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ סָלִיק עַל כֻּלְהוּ נְבִיאֵי עִלָּאֵי (נ"א דעלמא). אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל שְׁאַר נְבִיאִין לְגַבֵּי מֹשֶׁה, כְּסִיהֲרָא לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא.

פרק כה

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב לֵילְיָא חַד, וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וַהֲווּ עִמֵּיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא תַּקִּיפוּ לִבָּא, דְּלָא מַשְׁגְּחֵי בְּמִלֵּי דְּהַהוּא עָלְמָא כְּלוּם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בִּשְׁרָא דְּלִבָּא, דַּאֲחִידָא בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, קָא עָבִיד לוֹן. פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ו׳:א׳) יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא עַל הָאָדָם. יֵשׁ רָעָה: דָּא אִיהִי תּוּקְפָּא בִּישָׁא דְּלִבָּא, דְּבָעֵי לְשַׁלְטָאָה בְּמִלֵּי דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אַשְׁגַּח בְּמִלֵּי דְּהַהוּא עָלְמָא מִדִּי.

אֲמַאי אִיהִי רָעָה. קְרָא דְּבַתְרֵיהּ אוֹכַח, דִּכְתִיב אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עוֹשֶׁר וּנְכָסִים וְגוֹ'. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, כֵּיוָן דִּכְתִיב וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יִתְאַוֶּה, אֲמַאי וְלֹא יַשְׁלִיטֵנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ, דְּהָא אֵינוֹ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ כְּלוּם אֶלָּא. רָזָא אִיהוּ, וְכָל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, מִתְלַבְּשָׁן אִינּוּן בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, כְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן מִתְלַבְּשָׁן בְּסִפּוּרֵי עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּבָעֵינָן לְאִסְתַּכְּלָא בִּלְבוּשָׁא, הַשְׁתָּא הַאי קְרָא הָכִי קָאָמַר, דְּבַר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, וְיָהִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוּתְרָא, בְּגִין דְּיִזְכֵּי בֵּיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִשְׁתְּאַר לְגַבֵּיהּ קֶרֶן. מַאי קֶרֶן. הַהוּא דְּאִיהוּ קַיָּים, דְּאִיהוּ אָתָר לְאִתְצַרְרָא בֵּיהּ נִשְׁמָתָא. בְּגִין כָּךְ בְּעֵי לְאַשְׁאָרָא אֲבַתְרֵיהּ (נ"א עותריה) לְהַאי קֶרֶן, וְהַאי קֶרֶן יְקַבֵּל לֵיהּ, בָּתַר דְּיִפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא.

בְּגִין דְּהַאי קֶרֶן, הוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי דְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא קַיְימָא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא הַהוּא אִיבָּא דְּנָפִיק מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא אִיבָּא דִּילֵיהּ אָכִיל בַּר נָשׁ, דְּזָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְהַקֶּרֶן קַיְימָא לֵיהּ לְהַהוּא עָלְמָא, לְמִזְכֵּי בֵּיהּ בַּחַיִּין עִלָּאִין דִּלְעֵילָּא.

וּמַאן דְּסָאִיב גַּרְמֵיהּ, וְאִתְמְשַׁךְ בָּתַר גַּרְמֵיהּ, וְלֵיתֵיהּ חָסֵר לְנַפְשֵׁיהּ וּלְגַרְמֵיהּ כְּלוּם. וְהַהוּא אִילָנָא אִשְׁתְּאַר, וְלָא שַׁוֵּיהּ לָקֳבֵלֵיהּ בִּדְחִילוּ, וּלְקַבְּלָא לֵיהּ לְעֵילָּא. כְּדֵין וְלֹא יַשְׁלִיטֵנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, וּלְמִזְכֵּי בְּהַהוּא עוּתְרָא, וַדַּאי אִישׁ אַחֵר יֹאכְלֶנּוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כ״ז:י״ז) יָכִין וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ. בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִזְכֵּי, בְּמַה דְּיָהִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא עָלְמָא, וּכְדֵין אָכִיל מִינֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְיִשְׁתְּאַר לְגַבֵּיהּ הַהוּא קֶרֶן לְעָלְמָא אַחֲרָא, לְמֶהֱוֵי צְרוֹרָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי.

תּוּ אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב אִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא וְגוֹ' וְכִי מֹשֶׁה דְּאִיהוּ עָנָו מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּשָׁאִילוּ מִנֵּיהּ יִשְׂרָאֵל לְמֵיכַל, מְסַר גַּרְמֵיהּ לְמֵיתָה, אֲמַאי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַאי מִלָּה אוֹלִיפְנָא, וְרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, מֹשֶׁה לָא אַבְאִישׁ קַמֵּיהּ, וְלָא שָׁאַל לְמֵיתָה עַל דְּשָׁאִילוּ יִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה אִתְאֲחַד, וַהֲוָה סָלִיק בְּמַה דְּלָא אִתְאֲחַד נְבִיאָה אַחֲרָא. (דהא אחיד צדקה הוי) וּבְשַׁעֲתָא דְּאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, (שמות ט״ז:ד׳) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם

מִן הַשָּׁמַיִם. חַדֵּי מֹשֶׁה וְאָמַר, וַדַּאי הַשְׁתָּא הַהוּא שְׁלִימוּ בִּי אִשְׁתְּכַח. דְּהָא בְּגִינַי אִשְׁתְּכַח מָן לְיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה דְּאָהַדְרוּ לְנַחְתָּא לְדַרְגָּא אַחֲרָא, וְשָׁאִילוּ בָּשָׂר, וְאָמְרֵי וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלוֹקֵל. אָמַר אִי הָכִי הוּא, הָא דַּרְגָּא דִּילִי פָּגִים. דְּהָא בְּגִינֵי יֵיכְלוּן יִשְׂרָאֵל מָן בְּמַדְבְּרָא (קפ"א), הָא אֲנָא פְּגִימָא, וְאַהֲרֹן פָּגִים, וְנַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב פָּגִים.

אָמַר וְאִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג, דַּחֲשִׁיבְנָא נוּקְבָא בְּמֵיכְלָא דִּילָהּ, (ואנא נחית מן שמייא דאיהו דרגא עלאה, לנחתא לדרגא דנוקבא, ואנא עדיף מן שאר נביאי עלמא, ועל דא אמר ואל אראה (אחותי) ברעתי כמת ודאי לנחתא לדרגא תתאה.

פרק כו

כדין ויאמר יי אל משה אספה לי שבעים איש. את שאיל אתר דמיתה לא תבעי אתר דלא תהא פגים בדרגא דילך. ועל דא כתיב ואצלתי מן הרוח אשר עליך דכלהו אינון דתמן אתאחדו). (ס"א ואנא נחית מן שמייא לארעא. את עושה לי לנחתא לאתר דנוקבא, ולמפגם לאתרי ודרגי אי הכי הרגני נא הרוג אם נא מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי. רעתי היא ודאי לאחדא בדרגא תתאה. כדין ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. הא אינון למיתן להו מיכלא אחרא, ולא תהא פגים בדרגא דילך. ועל דא ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם. מאי טעמא. בגין דאינון אתאחדו בסיהרא וכו') בְּסִיהֲרָא וּבְעֵי שִׁמְשָׁא לְאַנְהָרָא לָהּ. וְעַל דָּא וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם, בְּגִין לְאַנְהָרָא מִן שִׁמְשָׁא, כְּנָהוֹרָא דְּסִיהֲרָא. (ס"א ובגיני האי מיכלא דא, לא) אַתְיָיא עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה, בְּגִין דְּלָא יִתְפְּגִים.

זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, עֲלֵיהּ כְּתִיב (משלי כ"ג:כ"ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְגוֹ'. יִשְׂמַח אָבִיךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִמֵּךְ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ: דָּא אִימָא דְּמֹשֶׁה דִּלְתַתָּא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לֵיהּ יַתִּיר מִכָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, בְּלָא, אֶמְצָעֵי כְּלָל. (ס"א דהא משה אסתלק על כל נביאי עלמא בלא אמצעי כלל כמה) דְּכְתִיב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ, וְהָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה אֲתָר.

פרק כז

(במדבר יי:ב:י"ג) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. הָא אוּקְמוּהָ, וְהוּא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, מֵחַד סְרֵי אַתְוָון, וְלָא בָּעָא מֹשֶׁה לְצַלָּאָה יַתִּיר, בְּגִין דְּעַל דִּידֵיהּ לְמַלְכָּא לָא בָּעֵי לְאַטְרְחָא יַתִּיר. בְּגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא עַל יְקָרָא דְּמֹשֶׁה. וּבְכָל אֲתָר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא עַל יְקָרֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, יַתִּיר עַל דִּילֵיהּ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, עָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִתְבַּע עֻלְבּוֹנָא דְּיִשְׂרָאֵל מֵעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּלְמֵחֱדֵי לוֹן בְּחֶדְוָותָא דְּצִיּוֹן.

דִּכְתִיב, (ירמיהו ל"א:י"ב) וּבָאוּ וְרָנְנוּ בִמְרוֹם צִיּוֹן וְגוֹ'. וּכְדֵין (ישעיהו נ"ט:כ') וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

שלח לך

פרק א

(במדבר י"ג:א'-ב') וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתוּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (איוב ל"ח:י"ב) הֲמִימֶיךָ צִוִּיתָ בֹּקֶר יְדַעְתָּ הַשַּׁחַר מְקוֹמוֹ. שַׁחַר כְּתִיב, ה"א אִתְרַחֲקָא מִשַּׁחַר. מַאי טַעְמָא. אֶלָּא אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָטֵי עֲרֶב, וְשִׁמְשָׁא נָטֵי לְמֵיעַל, כְּדֵין אִתְחֲלָשׁ תּוּקְפֵּיהּ, כְּדֵין שַׁלְטָא שִׂמְאלָא, וּמִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּעָלְמָא, וְאִתְפְּשַׁט (לעילא). וּכְדֵין בָּעֵי בַּר נָשׁ לְצַלָּאָה, וּלְכַוְּנָא רְעוּתָא (ס"א לצלאה דישכח רעותא) קַמֵּי מָארֵיהּ.

פרק ב

דְּאָמַר רִבִּי יֵיסָא, כַּד נָטֵי שִׁמְשָׁא, וְאִתְחַלְּשׁ, כְּדֵין אִתְפְּתַח חַד פְּתִיחוּ בְּשִׁמְשָׁא, וְאִתְכְּנִישׁ חֵילֵיהּ, וּשְׁמָאלָא שַׁלִּיט. וְיִצְחָק כְּרֵי בֵּירָא תְּחוֹתֵיהּ.

כֵּיוָן דְּעָאל לֵילְיָא, פְּתְקָא דְּקוּטְפָּא בְּאַחֲמָתֵיהּ שְׁכִיחַ. וְכַמָּה חֲבִילִין טָרִיקִן (אזדריקו) אִתְפְּשָׁטוּ בְּעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ שָׁטָאן בְּעַרְבּוּבְיָא, וְאִזְלֵי וְחַיְיכָאן בְּנַפְשָׁן דְּרַשִּׁיעַיָּיא, (ס"א דבני נשא) וּמוֹדְעִין לוֹן מִלִּין, מִנְּהוֹן כְּדִיבָן, וּמִנְּהוֹן קְשׁוֹט, וּמַאן דְּאִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, אִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְחַבְּלָא, וְכֻלְּהוּ בְּנֵי עָלְמָא נַיְימִין, (ואתכנשו) וְטַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְהָא אוֹקִימְנָא. תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְּעַר רוּחַ צָפוֹן, כְּדֵין אִתְקַבְּלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁמָאלָא, וְאִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא וְשַׂרְיָא בְּדָרוֹעָא בְּאַתְרָהָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא דְּבָנְנָתָא דְּעֵדֶן, וּכְדֵין כָּל מַאן דְּיִתְעַר לְמַלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַהוּא שַׁעֲתָא. הָא אִשְׁתְּתַף בַּהֲדָהּ, בְּגִין דְּהִיא (יתבת) וְכָל אֻכְלוּסִין דִּילָהּ, מְשַׁבְּחָן לְמַלְכָּא עִלָּאָה, וְכָל אינוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ (נ"א דאשתתפו בהדה) בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ כְּתִיבִין בִּבְנֵי הֵיכָלָא, וְאִקְרוּן בִּשְׁמֵהוֹן, וְאִלֵּין רְשִׁימִין בִּימָמָא.

תָּא חֲזֵי שְׁמָא חֲדָא קַדִּישָׁא אִית בִּגְלוּפֵי אַתְוָון, דְּהוּא שַׁלְטָא מִפְּלְגוּ לֵילְיָא וְאֵילָךְ, וְאינוּן אַתְוָון (כל"ך סעפ"ה יאעוצ"ה) ם דְּמַנְצַפְּךָ כָּלִיל לוֹן, אוּקְמוּהָ, (ישעיה ט) לְמַרְבֶּה הַמִּשְׂרָה. נ' הֲוָה אַסְתִּים לְהַאי וּלְהַאי, כְּדֵין כִּתְרִין כְּלִילָן הוּא ו' (נ"א י') דְּשְׁמָא קַדִּישָׁא אַתְקִין לֵיהּ. וְסָתִים מַבּוּעָהָא. בָּתַר דְּאוֹלִידַת, פְּתִיחָא הֲוַת בְּחַד רֵישָׁא דְּפְתָחָא.

כַּד אִתְחֲרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אַסְתִּימוּ מַבּוּעִין מִכָּל סִטְרִין. (ס"א את דאכליל אתוון) וְאַכְלִיל אַתְוָון אַחֲרָן, וְאינוּן שִׁבְעָה. תְּלַת מֵהַאי סִטְרָא, וְאַרְבַּע מֵהַאי סִטְרָא. כל"ך. וְסִימָן (שיר

השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, ן׳ דְּכַר וְנוּקְבָּא כְּלִיל כַּחֲדָא, דָּא כְּלִיל תְּלַת מְכָּאן וּתְלַת מִכָּאן וְאִינּוּן שִׁית. וְאוֹקִימְנָא בְּאִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון ם׳ ן׳ (נ"א ס׳ ו׳) אִתְכְּלָלוּ (תליסר) תְּרֵיסָר אַתְוָון סָלִיק מִנַּיְיהוּ תְּרֵי. חַד לַאֲתַר חַד, וְחַד לַאֲתַר חַד. (נ"א לאת חד וחד לאת חד)

כל"ך סעפ"ה יאע"וצה, הָכִי אִתְגְּלִיפוּ אַתְוָון, וְרָזָא דָּא בְּכִי תֵּצֵא לַמִּלְחָמָה, קְרָא דִּכְתִיב, (דברים כ״ב:כ״ג) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה. נַעֲר כְּתִיב, בָּתַר דְּאִסְתְּלַק לֵילְיָא, וְצַפְרָא נָהִיר, כְּדֵין ה׳ סַלְּקָא וְאִתְכְּלִילַת בִּנְהוֹרָא עִלָּאָה. וּכְדֵין יַדְּעִתָּ הַשַּׁחַר מְקוֹמוֹ, דְּיַדַּע (דודאי) שַׁחַר מְקוֹמוֹ דְּהֵ"א, וְאִתְכְּלִילַת בְּגַוִיהּ.

פרק ג

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה הֲוָה שְׁמָשָׁא, וּבָעָא לְאַעְלָאָה לְאַרְעָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, כַּד אָתֵי נְהוֹרָא דִּשְׁמָשָׁא, אִתְכְּלִיל סִיהֲרָא בְּגַוּויהּ, הַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ שְׁמָשָׁא, הֵיךְ יְקוּמוּן כַּחֲדָא שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא, לָא נָהִיר סִיהֲרָא אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְכְּנִישׁ שְׁמָשָׁא, אֲבָל הַשְׁתָּא לֵית אַנְתְּ יָכִיל. אִי תִּבְעֵי לְמִנְדַּע מִנָּהּ שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים, לְגַרְמָךְ, בְּגִין לְמִנְדַּע.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה, אִי תֵּימָא דְּהוּא לָא יָדַע דְּלָא יֵיעוּל לְאַרְעָא בְּזִמְנָא דָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא יָדַע, וַהֲוָה בָּעֵי לְמִנְדַּע מִנָּהּ, עַד לָא יִסְתַּלַק, וְשִׁלַּח לְאִלֵּין מְאַלְּלֵי, כֵּיוָן דְּלָא אָתִיבוּ מִלָּה כַּדְקָא יָאוּת, לָא שָׁלַח זִמְנָא אָחֳרָא, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲזִי לֵיהּ, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:מ״ט) עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ. וּכְתִיב (דברים ל״ד:א׳) וַיַּרְאֵהוּ יְיָ אֶת כָּל הָאָרֶץ. וְלָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא כָּל אִינּוּן דִּזְמִינִין לְמֵיקָם בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, כֻּלְּהוּ אַחֲזֵי לֵיהּ לְמֹשֶׁה. וְאִתְמַר, וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

כֵּיוָן דְּשָׁאַרִי מֹשֶׁה לְמִשְׁלַח, מַה אָמַר לוֹן. הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ. וְכִי מַה הוּא דְּקָאָמַר, וְאִי תֵּימָא דְּלָא יָדַע. (לקמן יימא מלה אבל הכא) אֶלָּא הָכִי אָמַר מֹשֶׁה, אִם יֵשׁ בָּהּ עֵץ, הָא יְדַעְנָא דַּאֲנָא אִיעוּל לְתַמָּן. מַאי עֵץ. דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְתַמָּן לָא הֲוָה אֶלָּא בְּגַן עֵדֶן דְּאַרְעָא. אָמַר אִם יֵשׁ בָּהּ עֵץ דָּא, אֲנָא אִיעוּל לְתַמָּן. וְאִי לָא, לָאו אֲנָא יָכִיל לְמֵיעַל.

פרק ד

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב (במדבר ט״ו:ל״ב) וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. מַאן עֵצִים הָכָא. וּמַאן הוּא דָּא. אֶלָּא דָּא צְלָפְחָד, וַהֲוָה דָּיִיק עַל אִלֵּין אִילָנִין, הֵי מִנַּיְיהוּ רַב עַל אַחֲרָא, וְלָא חָשַׁשׁ לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ, וְאַחְלַף שַׁבָּת לְשַׁבָּת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כ״ז:ג׳) כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת, בְּחֵטְא ו׳ מֵת. (ורזא דכלא ודאי מקושש עצים) בְּגִין כַּךְ, הֲוָה דִּינֵיהּ סָתִים, וְלָא אִתְפָּרַשׁ דִּינֵיהּ. כְּדִינִין אַחֲרָנִין. בְּגִין דְּמִלָּה דָּא בָּעֵי בַּחֲשַׁאי וְסָתִים וְלָא גַּלְיָיא. וְעַל דָּא לָא אִתְמַר בְּאִתְגַּלְיָיא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד יְקָר לִיקָרֵיהּ.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, שְׁאַר עֲצִים בַּהֲדֵי שַׁבָּת הֲוָה מְקוֹשְׁשִׁים, וְקַבִּיל עוֹנְשָׁא לְפוּם שַׁעֲתָא, וְאִתְכְּפַר חוֹבֵיהּ. וְעַל דָּא אִתְקָשֵׁי מֹשֶׁה בְּדִינָא דִּבְנָתָא, דְּלָא יָדַע אִי אִתְכַּפָּר לְמֶהֱוֵי לִבְנָתֵיהּ חוּלָק וְאַחֲסָנָא אִי לָאו. כֵּיוָן דְּדָכַר שְׁמֵיהּ (דצלפחד) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכְתִיב כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דִּוְבֹרוֹת, אִתְיְדַע דְּהָא אִתְכַּפָּר חוֹבֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, ב' אִילָנִין אִינּוּן, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא, בְּדָא חַיִּין, וּבְדָא מוֹתָא. מַאן דְּאַחְלָף לוֹן, גָּרִים לֵיהּ מוֹתָא בְּהַאי עָלְמָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַהוּא עָלְמָא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כ"ה:ט"ז) דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכוֹל דַּיֶּךָּ וְגוֹ'.

אֹרֶן וְתוֹרָה בְּחַד קַיְימֵי. תּוֹרָה עִקָּרָא, אָרוֹן בֵּיתָא. וְעַל דָּא, אֹרֶן חָסֵר בְּלָא וָא"ו בְּכָל אֲתָר, אֶרֶז הַבְּרִית, אֶרֶז הָעֲדוּת. בְּכָל אֲתָר אַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא, בַּר בְּחַד, דִּכְתִיב (במדבר ג':ל"ט) כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, נָקוּד לְעֵילָּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה אִילָנָא דְּחַיֵּי נָקַט, וְעַל דָּא בָּעָא לְמִנְדַּע, אִי הֲוָה שְׁכִיחַ בְּאַרְעָא, אִי לָאו, וּבְגִין כָּךְ אָמַר, הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ. דְּהָא אִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְחֲמָד לְכֹלָּא. וְאִינּוּן לָא אַיְיתִיאוּ אֶלָּא עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים וּתְאֵנִים, בְּאִילָנָא אַחֲרָא תַּלְיָין וַאֲחִידָן.

תָּא חֲזֵי, (במדבר י"ג:ב') שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים: בְּגִינָךְ. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי כ"ה:י"ג) כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו וְנֶפֶשׁ אֲדוֹנָיו יָשִׁיב. כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר, דְּאַהֲנֵי לְגוּפָא וּלְנַפְשָׁא. צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו, אִלּוּ כָּלֵב וּפִנְחָס דַּהֲווֹ שְׁלִיחֵי מְהֵימְנֵי לְגַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ. וְנֶפֶשׁ אֲדוֹנָיו יָשִׁיב, דְּאַהְדְּרוּ שְׁכִינְתָּא לְדַיְירָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִסְתַּלְקָא מִנַּיְיהוּ.

וְאִלֵּין דְּשָׁדַר מֹשֶׁה, גְּרִימוּ בְּכָיָיה לְדָרִין בַּתְרָאִין, וְגָרִימוּ לְאִסְתַּלְקָא מִיִּשְׂרָאֵל כַּמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן. וְגָרִימוּ לְסַלְקָא שְׁכִינְתָּא מֵאַרְעָא מִבֵּינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. אִינּוּן דְּשָׁדַר יְהוֹשֻׁעַ, וְנֶפֶשׁ אֲדוֹנָיו יָשִׁיב.

פרק ה

רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יֵיסָא לְרִבִּי חִזְקִיָּה. חֲמֵינָא בְּאַפָּךְ דְּהַרְהוּרָא אִית בְּגַוָּוךְ. אָמַר לֵיהּ, הָא וַדַּאי הַאי קְרָא אִסְתַּכָּלְנָא בֵּיהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ג':י"ט) כִּי מִקְרֶה בְּנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד לָהֶם וְגוֹ'. וְתָנֵינָן, דְּכָל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, כֻּלְּהוּ סְתִימִין מִדְּרְגִין דְּחָכְמְתָא. אִי הָכִי, הַאי קְרָא אִית בֵּיהּ לְאִסְתַּכָּלָא, דְּהָא פִּתְחָא לְאִינּוּן דְּלָאו בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, וְאִית בֵּיהּ לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא. אַדְּהָכִי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי, שָׁאַל לוֹן מַיָּיא, דְּהֲוָה צָחֵי, וַהֲוָה לָאֵי בְּתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא. אָמְרוּ לֵיהּ, מַאן אַתְּ. אָמַר לוֹן

יוּדְאי אֲנָא, וַאֲנָא לָאֵי וְצַחֵינָא. אָמְרוּ לָעֵית בְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר לוֹן, עַד דַּאֲנָא עִמְכוֹן בְּמִלִּין, אֶסְלַק לְהַאי טוּרָא, וְתַמָּן אֶסַּב מַיָּיא וְאִשְׁתֵּי.

אַפִּיק רִבִּי יֵיסָא חַד זְפִירָא מָלֵי מַיִין, וִיהַב לֵיהּ. בָּתַר דְּשָׁתָה, אָמַר נְסַלֵּק עִמָּךְ לְמַיָּיא. סְלִיקוּ לְטוּרָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ חַד חוּטָא דְּמַיָּיא דָּקִיק, וּמַלֵּי קַטְפּוּרָא חַד. יָתְבוּ. אָמַר לוֹן הַהוּא בַּר נָשׁ, הַשְׁתָּא שָׁאֵילוּ, דְּהָא אֲנָא אִשְׁתַּדְּלְנָא בְּאוֹרַיְיתָא, עַל יְדוֹי דְּחַד בְּרִי, דַּאֲנָא עַיְילִית לֵיהּ לְבֵי רַב, וּבְגִינֵיהּ רָווּחְנָא בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה אִי עַל יְדָא דְּבָרָךְ, טַב הוּא. אֶבָל מִלָּה דַּאֲנָן בֵּיהּ, אֲנָא חָמֵינָא דְּלַאֲתַר אַחֲרָא בָּעֵי לְאִסְתַּלְּקָא. אָמַר הַהוּא בַּר נָשׁ, אִימָא מִלָּךְ, דְּלִזְמְנִין בְּאַפַּרְקְסָתָא דְּעַנְיָיא תִּשְׁכַּח מַרְגָּנִיתָא.

אָמַר לֵיהּ הַאי קְרָא דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, סַח לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, וְכִי (נ"א כמה) בְּמָה אַתּוּן פְּרִישָׁן מִשְּׁאַר בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יַדְעֵי. אָמְרוּ לֵיהּ וּבְמָה. אָמַר לוֹן, עַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה הַאי קְרָא, וְלָא אָמַר הַאי מְגַרְמֵיהּ, כְּשְׁאַר אִינּוּן מִלִּין. אֶלָּא אַהְדָּר אִינּוּן מִלִּין דְּטִפְּשָׁאֵי עָלְמָא דְּאָמְרֵי כַּךְ, וּמַאי אָמְרֵי. כִּי מִקְרֶה הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וְגוֹ', טִפְּשָׁאֵי דְּלָא יַדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלָן בְּחָכְמְתָא אָמְרֵי דְּהַאי עָלְמָא אָזִיל בְּמִקְרֶה, וְקִוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַשְׁגַּח עָלַיְיהוּ, אֶלָּא מִקְרֶה הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד וְגוֹ'.

וְכַד שְׁלֹמֹה אִסְתַּכַּל בְּאִלֵּין טִפְּשָׁאִין דְּקָאמְרֵי דָּא קְרָא לוֹן בְּהֵמָה, דְּאִינּוּן עַבְדִּין גַּרְמַיְיהוּ בְּהֵמָה מַמָּשׁ, בְּגִין דְּאָמְרֵי מִלִּין אִלֵּין. וּמְנָלָן. קְרָא דְּעָלַיְיהּ אוֹכַח, דִּכְתִיב, (קהלת ג׳:י״ח) אָמַרְתִּי אֲנִי בִּלְבִּי עַל דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם. אָמַרְתִּי אֲנִי בִּלְבִּי וַחֲשִׁיבְנָא בְּהַאי לְאִסְתַּכְּלָא עַל מָה, עַל דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם. עַל הַהוּא מִלָּה דְּטִפְּשׁוּתָא, דְּאִינּוּן אָמְרֵי לְבָרָם הָאֱלֹהִים בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא יִתְחַבְּרוּן בַּהֲדֵי בְּנֵי נָשָׁא אַחֲרָנִין דְּאִית לוֹן מְהֵימְנוּתָא, וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם. וְלִרְאוֹת בְּהוּ אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, שֶׁהֵם בְּהֵמָה מַמָּשׁ, וְדַעְתַּיְיהוּ כִּבְעִירָא. הֵמָּה לָהֶם בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא לְאַעֲלָאה לְבְנֵי מְהֵימְנוּתָא בְּדַעְתָּא דְּטִפְּשׁוּתָא דָּא, וְעַל דָּא הֵמָּה לָהֶם, וְלָא לְאַחֲרָנִין. וּמַה דַּעְתָּא דִּלְהוֹן. כִּי מִקְרֶה בְנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד לְכֻלָּם וְגוֹ'. תִּיפַּח רוּחֵיהוֹן דְּאִינּוּן בְּעִירֵי. אִינּוּן טִפְּשָׁאֵי. אִינּוּן מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא. וַוי לוֹן וַוי לְנַפְשָׁתַיְיהוּ. טַב לְהוּ דְּלָא יֵיתוּן לְעָלְמָא.

וּמַה אָתִיב לוֹן שְׁלֹמֹה עַל דָּא. קְרָא אֲבַתְרֵיהּ, וְאָמַר, וּמִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. מִי יוֹדֵעַ בְּאִינּוּן טִפְּשָׁאֵי, דְּלָא יַדְעֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְלָא מִסְתַּכְּלִי בְּאוֹרַיְיתָא, רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה, הִיא לְמַעְלָה, לַאֲתַר עִלָּאָה, לַאֲתַר יְקָר, לַאֲתַר קַדִּישָׁא, לְאִתְּזָנָא מִנְּהִירוּ עִלָּאָה, מִנְּהִירוּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי צְרוֹרָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וְאִשְׁתְּכַחַת קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא עוֹלָה תְּמִימָה וְדָא הוּא הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה.

וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ, וְלַאו לְהַהוּא אֲתָר דְּהַוָה כָּל בַּר נָשׁ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ט׳:ו׳) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וּכְתִיב (משלי כ׳:כ״ז) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם. הֵיךְ אַמְרֵי אינוּן טִפְּשָׁאֵי דְּלָאו מִבְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל, תִּיפַּח רוּחֵיהוֹן, עָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ל״ה:ה׳) יִהְיוּ כְּמוֹץ לִפְנֵי רוּחַ וּמַלְאַךְ יְיָ דּוֹחֶה. אֲלֵין יִשְׁתַּאֲרוּן בַּגֵּיהִנָּם, לְאִינּוּן דַּרְגִּין תַּתָּאִין, וְלָא יִסְתַּלְקוּן לְדָרֵי דָרִין. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים ק״ד:ל״ה) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ הַלְלוּיָהּ. אָתוּ רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא, וְנָשְׁקוּ רֵישֵׁיהּ, אָמְרוּ וּמַה כָּל כַּךְ הֲוָה עִמָּךְ וְלָא יְדַעְנָא, זַכָּאָה הַאי שַׁעֲתָא דְּאַעְרַעְנָא בָּךְ.

תּוּ אָמַר, וְכִי עַל דָּא בִּלְחוֹדוֹי תְּוֵה שְׁלֹמֹה, וְהָא בַּאֲתָר אַחֲרָא אָמַר כְּגַוְונָא דָּא, פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ט׳:ג׳) זֶה רָע בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. זֶה רָע וַדַּאי. מַאי זֶה רָע. דָּא הוּא מָאן דְּאוֹשִׁיד זַרְעָא בְּרֵיקָנְיָא, וְחָבִיל אוֹרְחוֹי, בְּגִין דְּהַאי לָאו מָדוֹרֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בָּעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ה׳:ה׳) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע. עַל דָּא אָמַר, זֶה רָע, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ מָדוֹרָא לְעֵילָּא. כִּי מִקֶּרֶב אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי הָאָדָם מָלֵא רָע (בגין דא) וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם. בְּחַיֵּיהֶם שְׁטוּתָא תְּקִיעַ בְּלִבַּיְיהוּ, וְאִינּוּן מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא, וְלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, לָאו בָּעָלְמָא דֵּין, וְלָא בָּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ט׳:ג׳) וְאַחֲרָיו אֶל הַמֵּתִים.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְהַר לִבְנֵי עָלְמָא וְאָמַר, (דברים ל׳:י״ט) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה, (בהאי עלמא, ובעלמא דאתי) וְחַיִּין דְּהַהוּא עָלְמָא נִינְהוּ. אִינּוּן חַיָּיבִין מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא מַאי קָא אָמְרֵי. (קהלת ט) כִּי מִי אֲשֶׁר יִבָּחֵר וְגוֹ'. אַף עַל גַּב דְּיִבָּחֵר בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא (ס"א בההוא עלמא) כְּמָה דְּאָמַר, לָאו הוּא כְּלוּם, דְּהָא מְסִירָא דָּא בִּידָנָא, (קהלת ט׳:ד׳) אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן, וּמְסִירָא דָּא בִּידַיְיהוּ, (קהלת ט׳:ד׳) כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה הַמֵּת. הֵיךְ יְהֵא לָן חַיִּין בְּהַהוּא עָלְמָא. וְעַל דָּא זֶה רָע וּדַאי, דְּלָא יְדוּרוּן בְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְלָא יְהֵא לוֹן חוּלָקָא בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּכָל הָנֵי קְרָאֵי תִּשְׁכַּח סְמִיכִין לְחַבְרַיָּיא בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, אֲבָל וַדַּאי שְׁלֹמֹה קָא אָתָא לְגַלָּאָה עַל אִינּוּן חַיָּיבִין מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר לֵיהּ, תִּבְעֵי דְּנִתְחַבָּר בַּהֲדָךְ וְתִזֵּיל בַּהֲדָן. אָמַר לְהוּ, אִי עֲבִידְנָא הָכִי, אוֹרַיְיתָא יְקָרֵי עֲלַי כְּסִיל, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאִתְחַיַּיבְנָא בְּנַפְשָׁאי. אָמְרוּ לֵיהּ לְמָה. אָמַר לוֹן דְּהָא שְׁלִיחָא אֲנָא, וְשָׁדְרוּ לִי בִּשְׁלִיחוּתָא, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר, (משלי כ״ו:ו׳) מְקַצֵּה רַגְלַיִם חָמָס שׁוֹתֶה שׁוֹלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד כְּסִיל. תָּא חֲזֵי, מְרַגְּלִים עַל דְּלָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא וּשְׁלוּחֵי מְהֵימְנוּתָא, אִתְחַיַּיבוּ בְּנַפְשַׁיְיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. נָשַׂק לוֹן, וְאָזַל לֵיהּ.

אַזְלוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ פָּגְעוּ בְּאִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא. שָׁאֵילוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא עָלַיְיהוּ, אָמְרוּ מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. אָמְרוּ, רִבִּי חַגַּי הוּא, וְחַבְרָא דְּבֵין חַבְרַיָּיא הוּא, וְשַׁדְּרוּ לֵיהּ חַבְרַיָּיא דְּבָבֶל, לְמִנְדַּע מִלִּין מֵרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, וַדַּאי דָּא הוּא רִבִּי חַגַּי, דְּכָל יוֹמוֹי לָא בָּעָא לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ בְּמַה דְּיַדַּע, וְעַל דָּא אָמַר לָן דְּהָא בְּרֵיהּ זָכָה לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאָמַר קְרָא, (משלי כ״ו:י״ב-י״ג) רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ. וַדַּאי שְׁלִיחָא מְהֵימָנָא אִיהוּ, (וזכאה הוא שליחא מהימנא) וְזָכָאָה אִיהוּ מַאן דְּשָׁדַר מִלּוֹי בִּידָא דִּשְׁלִיחָא מְהֵימָנָא.

תָּא חֲזֵי, אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם מִבְּנֵי כְּנַעַן הֲוָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (הושע י״ב:ח׳) כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה. וּכְנַעַן כְּתִיב עָלַיְיהוּ, (בראשית ט׳:כ״ה) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. וּבְגִין דְּהָוָה שְׁלִיחָא מְהֵימָנָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (בראשית כ״ד:כ״ז) בּוֹא בְּרוּךְ יְיָ. בְּרוּךְ יְיָ מַמָּשׁ. וְעַל דָּא אַכְתִּיב הָכִי בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּנָפַק מֵהַהִיא קְלָלָה, וְאִתְבָּרַךְ. וְלָא דַּי לֵיהּ דְּנָפִיק מִנָּהּ, אֶלָּא דְּאִתְבָּרַךְ בִּשְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאוֹלִיפְנָא דְּאָתָא מַלְאָךְ, וְאָעִיל מִלָּה דָּא בְּפוּמֵיהּ דְּלָבָן.

וַיִּשְׁלַח אוֹתָם מֹשֶׁה וְגוֹ', כֻּלְּהוּ זַכָּאִין הֲווֹ, וְרִישֵׁי דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ. אֲבָל אִינּוּן דְּבָרוּ לְגַרְמַיְיהוּ עֵיטָא בִּישָׁא. אֲמַאי נַטְלֵי עֵיטָא דָּא. אֶלָּא אָמְרוּ, אִי נֵיעֲלוּן יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, נִתְעָבֵר אֲנָן מִלְּמֶהֱוֵי רֵישִׁין, וְיִמְנֵי מֹשֶׁה רֵישִׁין אַחֲרָנִין, דְּהָא אֲנָן זַכִּינָן בְּמַדְבְּרָא לְמֶהֱוֵי רֵישִׁין, אֲבָל בְּאַרְעָא לָא נִזְכֵּי. וְעַל דְּנַטְלֵי עֵיטָא בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ, מִיתוּ אִינּוּן, וְכָל אִינּוּן דְּנַטְלָן מִלַּיְיהוּ.

פרק ו

אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה וְגוֹ', אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה אִסְתַּכַּל וְיָדַע דְּלָא יִצְלְחוּן בְּאָרְחַיְיהוּ, כְּדֵין צַלֵּי עָלַיְיהוּ דִּיהוֹשֻׁעַ. כְּדֵין כָּלֵב הֲוָה בְּדוּחֲקָא, אָמַר, מַה אַעְבִּיד, הָא יְהוֹשֻׁעַ אָזִיל בְּסַיְיעְתָּא עִלָּאָה דְּמֹשֶׁה, דְּשָׁדַר בֵּיהּ נְהִירוּ דְּסִיהֲרָא, וְהוּא אַנְהִיר עָלַיְיהוּ בְּצִלּוֹתֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שִׁמְשָׁא. מָה עָבַד כָּלֵב. אִשְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ, וְאָתֵי לְגַבֵּי קִבְרַיָּיא דַּאֲבָהָן, וְצַלֵּי תַּמָּן צְלוֹתֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אוֹרַח אַחֲרָא נָטִיל, וְעָקִים שְׁבִילִין, וּמָטָא עַל קִבְרֵי דַּאֲבָהָן, וְאִסְתַּכַּן בְּגַרְמֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק. אֲבָל מַאן דְּאִיהוּ בְּדוּחֲקָא, לָא אִסְתַּכַּל מִדֵּי. כַּךְ כָּלֵב, בְּגִין דְּהֲוָה בְּדוּחֲקָא, לָא אִסְתַּכַּל מִדֵּי, וְאָתָא לְצַלָּאָה עַל קִבְרֵי אֲבָהָן, לְאִשְׁתְּזָבָא מֵעֵיטָא דָּא.

(במדבר י״ג:ט״ז) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, וְכִי הוֹשֵׁעַ קְרָאֵיהּ קְרָא, וְהָא כְּתִיב (שמות י״ז:ט׳) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ. (שמות ל״ג:י״ב) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר. (שמות י״ז:י״ג) וַיַּחֲלוֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, יָהּ יוֹשִׁיעֲךָ מִנַּיְיהוּ.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כֵּיוָן דְּשַׁדְרֵיהּ לְמֵיעַל לְתַמָּן, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי שְׁלִים. וּבְמָה. בִּשְׁכִינְתָּא. דְּעַד הַהִיא שַׁעֲתָא נַעַר אִקְרֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא קָשִׁיר לֵיהּ מֹשֶׁה בַּהֲדָהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאַשְׁכְּחָן יְהוֹשֻׁעַ בְּקַדְמִיתָא, קְרָא קַרְיֵיהּ הָכִי עַל הַהוּא דְּזִמִּין לְמִקְרֵייהּ. אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי לָא אִצְטְרִיךְ דְּא לְמֵיעַל תַּמָּן, אֶלָּא בִּשְׁכִינְתָּא, וְהָכִי אִתְחֲזֵי.

(במדבר י״ג:כ׳) הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, וְכִי לָא הֲוָה יָדַע מֹשֶׁה דְּאִית בָּהּ כַּמָּה אִילָנִין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְהָא הוּא שִׁבַּח לָהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה זִמְנִין, וְהוּא אִסְתַּפַּק בְּדָא. וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּקַדְמִיתָא, דְּהִיא אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב, (איוב א׳:א׳) אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, רָמַז לָהֶם רְמִיזָא דְּחָכְמְתָא, עַל מַה דְּשָׁאִילוּ בְּקַדְמִיתָא. דִּכְתִיב, (שמות י״ז:ז׳) הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן. אָמַר, תַּמָּן, תֶּחֱמוּן, אִי הִיא אִתְחֲזָיָא לְהַאי, אוֹ לְהַאי. אָמַר לוֹן, אִי תֶּחֱמוּן דְּאִיבָא דְּאַרְעָא כִּשְׁאַר אַרְעֵי דְּעָלְמָא, יֵשׁ בָּהּ עֵץ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְלָא מֵאָתַר עִלָּאָה יַתִּיר. וְאִי תֶּחֱמוּן דְּאִיבָא דְּאַרְעָא יַתִּיר וּמְשַׁנְיָיא מִכָּל אָתַר דְּעָלְמָא, תִּנְדְּעוּן, דְּהָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא קָא נָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ הַהוּא שִׁנּוּיָיא עִלָּאָה, מִכָּל אַתְרֵי דְּעָלְמָא. וּבְדָא תִּנְדְּעוּן, הֵיֵשׁ בָּהּ ע"ץ, אִם אַיִ"ן, וְדָא בְּעִיתּוּן בְּקַדְמִיתָא (דבמעיכון בעיתון) לְמִנְדַּע דָּא, דִּכְתִיב, (שמות י״ז:ז׳) הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ. בְּקִרְבֵּנוּ דַּיְיקָא, אוֹ אִם אַיִן. וְעַל דָּא וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ, לְמִנְדַּע שִׁנּוּיָיא דִּילֵיהּ.

וְהַיָּמִים יְמֵי בִּכּוּרֵי עֲנָבִים. וְהַיָּמִים, מַאי קָא מַיְירֵי, דְּהָא וְאָז בִּכּוּרֵי עֲנָבִים סַגֵּי לֵיהּ. אֶלָּא וְהַיָּמִים, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן, כֻּלְּהוּ הֲווֹ מִתְחַבְּרָן בְּהַהוּא זִמְנָא בְּהַהוּא אִילָנָא דְּחַטָּא בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן. כְּמָה דְּתַנִּינָן עֲנָבִים הָיוּ וְעַל דָּא, וְהַיָּמִים: אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן, יְמֵי בִּכּוּרֵי עֲנָבִים דַּיְיקָא.

(במדבר י״ג:כ״ב) וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. וַיָּבֹאוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּלֵב הוּא דְּאָתָא לְצַלָּאָה עַל קִבְרֵי אֲבָהָתָא. אָמַר כָּלֵב, יְהוֹשֻׁעַ הָא בָּרְכֵיהּ מֹשֶׁה בְּסִיּוּעָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְיָכִיל לְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ, וַאֲנָא מַה אַעְבִּיד. אִימְלָךְ, לְמִבְּעֵי בָּעוּתָא עַל קִבְרֵי אֲבָהָתָא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּזִיב מְרָזַיְיהוֹן (ס"א מעיטא בישא) דְּשָׁאַר מְאַלְּלִין.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מַאן דְּהַוָה רָשִׁים מִכֻּלְּהוּ דָּא עָאל בְּגַוּוּיהּ דְּבֵיהּ תַּלְיָא כֹּלָּא. וְתָא חֲזֵי, מַאן הוּא מִשְׁאַר אֲחֵרִי דְּיֵכוּל לְאַעָלָא תַּמָּן, דְּהָא כְּתִיב וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי, וּמִדְּחִילוּ דִּלְהוֹן

מַאן יָכִיל לְאַעְלָאָה בִּמְעַרְתָּא. אֶלָּא שְׁכִינְתָּא עָאלַת תַּמָּן בְּכָלֵב, לְבַשְּׁרָא לַאֲבָהָן, דְּהָא מָטָא זִמְנָא לְאַעֲלָא בְּנַיְיהוּ לְאַרְעָא, דְּאוֹמֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא הוּא וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. תָּאנָא, אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי, מִמַּאן נַפְקוּ. זַרְעָא הֲווֹ מֵאינּוּן נְפִילִין, דְּאָפִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, וְאוֹלִידוּ מִבְּנַת אַרְעָא, וּמִנַּיְיהוּ נַפְקוּ גִּיבָּרֵי עָלְמָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ו׳:ד׳) הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם. אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, שַׁמָּשֵׁי (נ"א מדאתברי) עָלְמָא מִשְׁתַּכְּחֵי. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי.

(במדבר י״ג:כ״ג) וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ', רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיהו מ״ב:ה׳) כֹּה אָמַר הָאֵל יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וְגוֹ'. כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּמָּה אִית לְהוּ לְאִסְתַּכְּלָא בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִילּוּ מְקָרֵב כָּל קוּרְבְּנִין דְּעָלְמָא לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר לֵיהּ עַל כָּל חוֹבוֹי, וּמְתָקְנִין לֵיהּ כַּמָּה כּוּרְסְיִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, (חסר).

פרק ז

רִבִּי יְהוּדָה הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא בַּהֲדֵי רִבִּי אַבָּא, שְׁאַל לֵיהּ, אָמַר מִלָּה חַד בָּעֵינָא לְשָׁאֲלָא, כֵּיוָן דְּיָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּזִמִּין בַּר נָשׁ לְמֶחֱטֵי קָמֵיהּ, וּלְמִגְזַר עָלֵיהּ מִיתָה, אֲמַאי בָּרָא לֵיהּ. דְּהָא אוֹרַיְיתָא הֲוָה תְּרֵי אַלְפִין שְׁנִין עַד לָא אִיבְּרֵי עָלְמָא. וּכְתִיב בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, (במדבר י״ט:י״ד) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. (במדבר כ״ז:ח׳) אִישׁ כִּי יָמוּת. וַיָּמָת. וַיְחִי פְּלוֹנִי וַיָּמָת. מַאי קָבְעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, דְּאָפִילּוּ אִי אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא יְמוּת, וְאִי לָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמוּת, כֹּלָּא בְּחַד אָרְחָא, בַּר פְּרִישׁוּתָא דְּהַהוּא עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת ט׳:ב׳) כַּטּוֹב כַּחוֹטֶא.

אָמַר לֵיהּ, אוֹרְחוֹי דְּמָארָךְ, וְגַזְרֵי דְּמָארָךְ, מַה לָּךְ לְמִטְרַח בֵּהּ. מַה דְּאִית לָךְ רְשׁוּ לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא שָׁאִיל, וּדְלֵית לָךְ רְשׁוּ לְמִנְדַּע, כְּתִיב (קהלת ה׳:ה׳) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ, דְּאוֹרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסִתְרִין, גְּנִיזִין עִלָּאִין, דְּהוּא סָתִים וְגָנִיז לֵית לָן לְשָׁאֲלָא. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא סָתִים וְגָנִיז, דְּהָא הִיא שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה הֲוִי, וּמַאן דְּמִתְעָסֵק בְּאוֹרַיְיתָא כְּאִלּוּ אִתְעָסַק בִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, וְאִי הָכִי, לֵית לָן לְשָׁאֲלָא וּלְאִסְתַּכְּלָא.

אָמַר לֵיהּ אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא סָתִים וְגַלְיָיא, וּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא סָתִים וְגַלְיָיא, וּכְתִיב (דברים כ״ט:כ״ח) הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, הַנִּגְלוֹת לָנוּ, דְּאִית רְשׁוּ לְשָׁאֲלָא, וּלְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ וּלְמִנְדַּע בְּהוּ. אֲבָל הַנִּסְתָּרוֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ, דִּילֵיהּ אִינּוּן, וְלֵיהּ אִתְחֲזְיָין, דְּמַאן יָכִיל לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא דַּעְתּוֹי סְתִימָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְמִשְׁאַל.

פרק ח

תָּא חֲזֵי, לֵית רְשׁוּ לִבְנֵי עָלְמָא לְמֵימַר מִלִּין סְתִימִין וּלְפָרְשָׁא לוֹן, בַּר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכַם עַל יְדוֹי. וּבְגִין דְּדָרָא דִּילֵיהּ רְשִׁימָא הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעַל דָּא מִלִּין אִתְמָרוּ בְּאִתְגַּלְיָיא עַל יְדוֹי, וְלָא יְהֵא דָּרָא כְּדָרָא דָּא דְּאִיהוּ שָׁאנֵי בְּגַוִּיהּ, עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית א׳:כ״ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ (בכלא הוא כעין דוגמא דעילא תא חזי) רָזָא דְּמִלָּה, תְּלַת עָלְמִין אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ גָּנִיז בְּגַוָּוייהוּ. עָלְמָא קַדְמָאָה, הַהוּא עִלָּאָה טְמִירָא דְּכֹלָּא, דְּלָא אִסְתַּכַּל בֵּיהּ, וְלָא אִתְיְדַע בֵּיהּ, בַּר אִיהוּ, דְּאִיהוּ גָּנִיז בְּגַוָּוהּ.

עָלְמָא תִּנְיָינָא, דְּאִיהוּ קָשִׁיר בְּהַהוּא דִּלְעֵילָּא, וְדָא הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדַע מִנֵּיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ. וְדָא הוּא עָלְמָא תִּנְיָינָא.

עָלְמָא תְּלִיתָאָה, הַהוּא עָלְמָא תַּתָּאָה מִנַּיְיהוּ, דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ פִּרוּדָא, וְדָא הוּא עָלְמָא, דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי שַׁרְיָין בְּגַוָּויהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח. אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ הַשְׁתָּא, כַּד בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע לֵיהּ, אִסְתַּלָּק מִנַּיְיהוּ, וְלָא אִתְחֲזֵי, עַד דְּכֻלְּהוּ שָׁאֲלֵי אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ. (יחזקאל ג׳:י״ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. וְהַאי הוּא עָלְמָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ תִּדִירָא.

כְּגַוְונָא דָּא, (בראשית ט׳:ו׳) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. כְּדֵין אִית לֵיהּ תְּלַת עָלְמִין. עָלְמָא קַדְמָאָה: הַאי עָלְמָא דְּאִקְרֵי עָלְמָא דְּפִירוּדָא, וּבַר נָשׁ אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ וְלָא אִשְׁתְּכַח. כַּד בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אִסְתַּלָּק מִנַּיְיהוּ וְלָא אִתְחֲזֵי.

עָלְמָא תִּנְיָינָא, עָלְמָא דְּאִיהוּ קָשִׁיר בְּהַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה, וְדָא הוּא גַּן עֵדֶן דִּי בְּאַרְעָא, דְּדָא הוּא קָשִׁיר בְּעָלְמָא אַחֲרָא עִלָּאָה, וּמֵהַאי אִתְיְדַע וְאִשְׁתְּמוֹדַע עָלְמָא אַחֲרָא.

עָלְמָא תְּלִיתָאָה, עָלְמָא עִלָּאָה טְמִירָא, גָּנִיז וְסָתִים, דִּלֵּית מַאן דְּיֵדַע לֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא עִלָּאָה, (קדמאה דאמינא ובקשוט) דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:ו׳) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם.

(תא חזי ודאי) עַל דָּא כְּתִיב, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ', כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְאִלֵּין אִינּוּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, וְאִלֵּין יְרָתִין יְרוּתָא עִלָּאָה כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא אִזְהַר בְּאוֹרַיְיתָא, (דברים י״ד:א׳) לֹא תִתְגּוֹדְדוּ וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה. דְּהָא לָא אִתְאֲבִיד, וְהָא שְׁכִיחַ בְּעָלְמִין טָבִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין, לֶהֱוֹוֹן חַדָּן כַּד אִסְתַּלַק (צדיקא) מֵהַאי עָלְמָא.

וְתָא חֲזֵי, אִלְמָלֵי לָא חָב אָדָם, לָא יִטְעַם טַעֲמָא דְּמוֹתָא בְּהַאי עָלְמָא, בְּזִמְנָא דְּעַיֵּיל לְעָלְמִין אַחֲרָנִין. אֶבָל בְּגִין דְּחָב, טַעַם טַעֲמָא דְּמוֹתָא, עַד לָא יֵיעוּל לְאֵינוּן עָלְמִין, וְאִתְפַּשַּׁט רוּחָא מֵהַאי גּוּפָא, וְאַשְׁאַר לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְרוּחָא אִסְתַּחְיָא בְּנַהֲר דִּינוּר לְקַבְלָא עוֹנְשָׁא. וּלְבָתַר עַיְילָא לְגַן עֵדֶן דִּבְאַרְעָא, וְאִזְדַּמְנָא לֵיהּ מָאנָא אַחֲרָא דִּנְהוֹרָא, כְּהַאי פַּרְצוּפָא דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא מַמָּשׁ. וְאִתְלַבָּשׁ וְאִתְתָּקַן בֵּיהּ. וְתַמָּן הוּא מָדוֹרָא דִּילֵיהּ תְּדִיר. וְאִתְקְשַׁר בְּרֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי בְּנִשְׁמְתָא. וְסָלִיק וְאִתְעַטָּר לְעֵילָּא לְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ג) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וְגוֹ'.

מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ אֲמַאי. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין חַדְתּוּתֵי דְּסִיהֲרָא, דְּאִתְעַטָּרָא (עטרוי) לְאַנְהָרָא מִן שִׁמְשָׁא בְּהַהוּא זִמְנָא. וְכֵן מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, מִדֵּי שַׁבָּת דָּא סִיהֲרָא. בְּשַׁבַּתּוֹ דָּא שִׁמְשָׁא. דִּנְהוֹרָא אַתְיָא לָהּ מִן תַּמָּן. וְעַל דָּא כֹּלָּא חַד מִלָּה. וְדָא הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, בַּר לְחַיָּיבַיָּא דִּכְתִיב בְּהוּ מִיתָה לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, כֻּרַת מִכֻּלְּהוּ עָלְמִין. וְאִשְׁתַּצְיָין מִכֹּלָּא, כַּד לָא עַיְילֵי בַּתְשׁוּבָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּשָׁאֵילְנָא וְרַוַוחְנָא מִלִּין אִלֵּין, וְקַאֵימְנָא עֲלַיְיהוּ.

פרק ט

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִפָּרְשָׁתָא דָּא אוֹלִיפְנָא רָזָא דְּחָכְמְתָא, וְאִשְׁתְּמַעוּ מִנָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָמַר אַזִילוּ בְּאוֹרְחַי, אִשְׁתַּדְלוּ בְּפוּלְחָנַי, וְהָא אֲנָא מְעַיֵּיל לְכוֹן לְעָלְמִין טָבִין, לְעָלְמִין עִלָּאִין. בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יַדְעֵי, לָא מְהֵימְנֵי, וְלָא מִסְתַּכְלֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אֲזִילוּ אֲלִילוּ הַהוּא עָלְמָא טָבָא, הַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה דְּכְסוּפָא. אִינּוּן אֲמָרֵי, אֵיךְ נֵיכוֹל לְאַלָּלָא לֵיהּ, וּלְמִנְדַּע כָּל הַאי.

מַה כְּתִיב. עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב, אִשְׁתְּדָלוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְתֶחְמוּן דְּהָא הִיא קַיְימָא קַמַּיְיכוּ, וּמִנָּהּ תִּנְדְּעוּן לֵיהּ. (במדבר י״ג:י״ח) וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה הִיא וְגוֹ'. תֶּחְמוּן מִנָּהּ הַהוּא עָלְמָא, דְּהָא יְרוּתָא דְּאַחֲסָנָא, דְּאָנָא עַיֵּיל לְכוּ בָּהּ. וְאֶת הָעָם הַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ, אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּקַיְימָן שׁוּרִין שׁוּרִין בִּיקָרָא עִלָּאָה, בְּדַרְגִּין עִלָּאִין.

הֶחָזָק הוּא הֲרָפָה, בָּהּ תֶּחְמוּ אִי זָכוּ לְכָל הַאי כַּד אִתְקְפוּ עַל יְצֶרֵיהוֹן, וְתַבְּרוּ לֵיהּ, אִי לָא. אוֹ כַּד אִתְקְפוּ בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִלְעֵי בָּהּ יְמָמָא וְלֵילְיָא. אוֹ אִי אַרְפּוּ יְדַיְיהוּ מִנָּהּ. וְזָכוּ לְכָל הַאי. הַמָּעַט הוּא אִם רָב, אִי סַגִּיאִין אִינּוּן דְּאִשְׁתְּדָלוּ בְּפוּלְחָנַי, וְאִתְקִיפוּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּזָכוּ לְכָל הַאי אִי לָא.

(במדבר י״ג:כ׳) וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הִיא אִם רָזָא. מִדְּאוֹרַיְיתָא תִּנְדְּעוּן מַה הָאָרֶץ. מַה הַהוּא עָלְמָא אִי אַסְגֵּי טִיבוּ עִלָּאָה לְיִתְבָּהָא, אוֹ אִי אַזְעִיר מִנָּהּ כְּלוּם. הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן, הֲאִית בָּהּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, אוֹ אִי צְרוֹרָא דְּחַיֵּי אִשְׁתְּכַח בְּגַוָּוהִי, אִם לָא.

(במדבר י״ג:כ״ב) וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב, בְּנֵי נָשָׁא סַלְקִין בְּגַוְונָהּ בַּנֶּגֶב, בְּלִבָּא עַצְלָא, כְּמַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּמַגָּנָא, בִּנְגִיבוּ, דְּחָשִׁיב דְּלֵית בָּהּ אֲגָר, חָמֵי דְּהָא עוּתָרָא דְּהַאי עָלְמָא אָבִיד בְּגִינָהּ, חָשִׁיב דְּכֹלָּא הוּא. בַּנֶּגֶב: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ח׳:י״ג) חָרְבוּ הַמַּיִם, וּמְתַרְגְּמִינַן נְגִיבוּ.

פרק י

לְבָתַר וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן, עַד דְּאָתֵי לְאִתְחַבְּרָא בָּהּ, קָאֲרֵי וְשָׁאנֵי בָּהּ. (במדבר י״ג:כ״ב) וְשָׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי, תַּמָּן חֲמֵי פְּלִיגָּן סַגִּיאִין, טָמֵא וְטָהוֹר, אָסוּר וּמוּתָּר, (נ"א כשר ופסול) עוֹנָשִׁין וְאַגָּרִין. אֵלֵּין אִינּוּן אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, דִּקְדוּקֵי אוֹרַיְיתָא. יְלִידֵי הָעֲנָק, דְּאִתְיְלִידוּ מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה.

וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה, אֵלֵּין אִינּוּן שִׁבְעִין אַנְפִּין דְּאוֹרַיְיתָא, שִׁבְעִין פָּנִים אִית לָהּ, לְכָל סִטְרָא עַשְׂרָה. וְחֶבְרוֹן, דָּא אוֹרַיְיתָא, מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בָּהּ אִקְרֵי חָבֵר. לִפְנֵי צוֹעַן מִצְרַיִם, תָּנֵינָן אוֹרַיְיתָא אִית לָקֳבֵל אוֹרַיְיתָא. וְהַיְינוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְהַאי (מלכות) חֶבְרוֹן. מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נִפְקַת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי ז׳:ד׳) אֱמוֹר לַחָכְמָה אָחוֹתִי אָתְּ. וְהַאי נִבְנְתָה שֶׁבַע שָׁנִין, דְּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי בַּת שֶׁבַע. לִפְנֵי צֹעַן מִצְרַיִם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ה׳:י׳) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם.

(במדבר י״ג:כ״ג) וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל, אֵלֵּין אִינּוּן מִלֵּי אַגָּדָה, דְּרָשָׁה, דְּתַלְיָין מִסִּטְרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְגוֹ', אוֹלְפִין מִתַּמָּן רָאשֵׁי פִּרְקִין, רָאשֵׁי מִלִּין, אִינּוּן דִּבְנֵי מְהֵימְנוּתָא, חַדָּאן בְּמִלִּין, וּמַתְבָּרְכָן מִלִּין בְּגַוַויְיהוּ, וּמִסְתַּכְּלָן שָׁרְשָׁא חַד וְעִקָּרָא חַד, וְלָא אִשְׁתְּכַח בָּהוּ פִּרוּדָא. אִינּוּן דְּלָא מִשְׁתַּכְּחֵי בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, וְלָא אוֹלְפֵי אוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, שַׁוְיָן לֵיהּ לִמְהֵימְנוּתָא בְּפִרוּדָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְשַׁאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, בְּפִרוּדָא. מַהוּ בַמּוֹט. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קכ״א:ג׳) אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ. וּמִן הָרִמּוֹנִים וּמִן הַתְּאֵנִים, כֹּלָּא שָׁוִין לְהָנֵי מִילֵּי לְסִטְרָא אַחֲרָא, לְסִטְרָא דְּמִינָאֵי, לְסִטְרָא דְּפִרוּדָא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ. וַיָּשֻׁבוּ, תַּייְבִין לְסִטְרָא בִּישָׁא, וְתַייְבִין מֵאָרְחָא דִּקְשׁוֹט. אֲמַרִי, מַאי אִכְפַּת לָן. עַד יוֹמָא לָא חֲמֵינָא טַב לְעָלְמָא, אַעְמַלְנָא בָּהּ, בֵּיתָא רֵיקָם. יָתְיבְנָא בְּקָלְנָא דְּעַמָּא, וּלְהֵהוּא עָלְמָא מַאן יְזַכֵּי וּמַאן יֵיעוֹל לְגַוּוויהּ, טַב לָן דְּלָא אַטְרַחְנָא כּוּלֵי הַאי. (במדבר י״ג:כ״ז) וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ', הָא אַעְמַלְנָא וְלָאֵינָא, בְּגִין לְמִנְדַּע חוּלָקָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא, טַב הוּא הַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה, כְּמָה דְּיַדְעָנָא בְּאוֹרַיְיתָא, אֲבָל מַאן יָכִיל לְמִזְכֵּי בֵּיהּ.

(במדבר י״ג:כ״ח) אֶפֶס כִּי עַז הָעָם, תַּקִּיף הוּא, דְּלָא יַחֲשִׁיב כָּל עָלְמָא כְּלָל, בְּגִין דְּיֵהֵא לֵיהּ עוּתָרָא סַגִּיא לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ, מַאן הוּא דְּיִזְכֵּי בָּהּ. וַדַּאי אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ,

מַאן דְּבָעֵי לְמִזְכֵּי בָּה, בָּעֵי לְמֶהֱוֵי תַּקִּיף בְּעוּתְרָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (משלי י״ח:כ״ג) וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוּת. וְהֶעָרִים גְּדוֹלוֹת בְּצוּרוֹת. בָּתִּין מַלְיָין כָּל טוּבָא, דְּלָא יַחְסְרוּן מִכֹּלָּא. וְעִם כָּל דָּא וְגַם יְלִידֵי הָעָנָק רָאִינוּ שָׁם, בָּעֵי גּוּפָא תַּקִּיף, גִּיבּוֹר כַּאֲרִי. (דאשתכח תמן תדירא) בְּגִין דְּהִיא מַתָּשֶׁת חֵילֵיהּ דְּבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַהוּא אִיסּוּר וְהַהֵתֵר, טָמֵא וְטָהוֹר, כָּשֵׁר וּפָסוּל. מַאן יֵיכוֹל לְזָכָאָה בָּהּ.

וְעוֹד, (במדבר י״ג:כ״ט) עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. אִי יֵימָא בַּר נָשׁ, דְּאָפִילוּ בְּכָל דָּא יְזָכֵי. עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, הָא יְצָרָא בִּישָׁא, קַטֵּיגוֹרָא, מְקַטְרְגָא דְּבַר נָשׁ, דְּיִשְׁתְּכַח תְּדִיר בְּגוּפָא. וְהַחִתִּי וְהָאֱמוֹרִי וְגוֹ', כַּמָּה מְקַטְרְגֵי מִשְׁתַּכְּחֵי תַּמָּן. דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֵיעַל בְּהַהוּא עָלְמָא כְּלָל, מַאן יְזָכֵי לֵיהּ, וּמַאן יֵיעוּל בְּגַוֵּיהּ, בְּמִלִּין אִלֵּין, (במדבר ל״ב:ט') וַיָּנִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עָלָּהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וַיּוֹצִיאוּ אֶת דִּבַּת הָאָרֶץ.

אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא מַאי קָא אָמְרֵי, אִם חָפֵץ בָּנוּ יְיָ וּנְתָנָהּ לָנוּ. כֵּיוָן דְּיִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא בָּעֵי מִנָּן אֶלָּא לִבָּא, וְיִסְתַּמְרוּן הַהוּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, דְּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ.

אֲבָל, (במדבר י״ד:ט') אַךְ בַּיְיָ אַל תִּמְרֹדוּ, בָּעֵי דְּלָא יִמְרְדוּן בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹרַיְיתָא לָא בָּעֵי עוּתְרָא, וְלָא מָאנֵי דְּכַסְפָּא וְדַהֲבָא. וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ, דְּהָא גּוּפָא תְּבִירָא, אִי יִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, יִשְׁכַּח אַסְוָותָא בְּכֹלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג׳:ח') רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וּכְתִיב (משלי ד׳:כ״ב-כ״ג) וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא. וְכָל אִינּוּן מְקַטְרְגֵי, אִינּוּן מַכְרְזָאן וְאָמְרֵי, פֵּנוּ אֲתָר לְפִלְנְיָיא עַבְדָּא דְּמַלְכָּא.

בְּגִין כַּךְ אַל תִּירְאוּ, כִּי לַחְמֵנוּ הֵם, אִינּוּן בְּגַרְמַיְיהוּ מְזַמְּנָן מְזוֹנֵי בְּכָל יוֹמָא לְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א י״ז:ד') וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָ. וּכְתִיב (מלכים א י״ז:ו') וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר. סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם. מַאן צִלָּם. דָּא תּוּקְפָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא. מַאי טַעֲמָא אַעְדֵּי. מִשּׁוּם דְּיָיְ אִתְּנוּ אַל תִּירָאוּם. כֹּלָּא אַעְדִּיאוּ בְּגִין אוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, דְּהָא מִתְקַשְּׁרֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַמָּשׁ. וְאִקְרוּן אַחִים וְרֵעִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ב:ח') לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ.

(במדבר י״ג:כ״ג) וַיַּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא אָמַר, כָּרְתוּ הַהוּא אֶשְׁכּוֹל, אָתוּ לְסַלְקָא לֵיהּ לָא יָכִילוּ. אָתוּ לְנַטְלָא לֵיהּ, לָא יָכִילוּ. אָתוּ כֻּלֵּב וִיהוֹשֻׁעַ, נַטְלוּ לֵיהּ, וּסְלִיקוּ לֵיהּ, וְאִזְדַּקַּף עַל יְדֵיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּשָּׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם. בִּשְׁנַיִם בְּאִינּוּן שְׁנַיִם יְחִידָן. זְמוֹרָה מַאי קָא בָּעָאן. אֶלָּא אֶשְׁכּוֹל הֲוָה תַּלְיָיא בֵּיהּ, וּבְעוֹד דְּהֲוָה מִתְחַבָּר בְּאַתְרֵיהּ, אִקְרֵי זְמוֹרָה. לְבָתַר קָרְיֵיה מוֹט, דִּכְתִיב וַיִּשָּׂאוּהוּ בַמּוֹט. הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע. הַהוּא דְּכָרְתוּ.

מִכָּאן יָדְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, דְּאִינּוּן אִתְחֲזְיָין לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּלְמֶהֱוֵי לוֹן בָּהּ חֻלָּק וְאַחֲסָנָא. עַד דַּהֲווֹ אַתְיָין אַמְלְכוּ עֲלַיְיהוּ כֻּלְּהוּ, קָאִים כָּלֵב בְּאֵיבָא, אָמַר אֵיבָא אֵיבָא, אִי בְּגִינָךְ אֲנָן מִתְקַטְלִין, מַה אֲנָן בְּחוּלָקָךְ. מִיַּד קָלִיל גַּרְמֵיהּ. וְיָהֲבוּ לוֹן.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לָא יָהֲבוּ לְאָחֳרִי, דְּהָא כְּתִיב וַיִּשָּׁאֵהוּ בַמּוֹט, וּכְתִיב בִּשְׁנָיִם, וּבְכֻלְּהוּ לָא הֲווֹ שְׁנַיִם כְּוָותַיְיהוּ. וּמִכָּאן אוֹלִיף יְהוֹשֻׁעַ לְבָתַר, דִּכְתִיב, (יהושע ב׳:א׳) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מִן הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים. וְהָנֵי שְׁנַיִם הָא אוּקְמוּהָ קַדְמָאֵי. וְכַד מָטוּ לְגַבַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, יְהָבוּ לוֹן, וְאִינּוּן אִשְׁתְּאָרוּ, וְעַבְדוּ גַּרְמַיְיהוּ שִׁירַיִים.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כַּד הֲווֹ מָטָאן לְגַבַּיְיהוּ דְּאִינּוּן עֲנָקִים, הֲווֹ שַׁוְויָין הַהוּא חוּטְרָא דְּמֹשֶׁה קַמַּיְיהוּ, וְאִשְׁתְּזִיבוּ. וּמִנָּלָן דְּהַהוּא חוּטְרָא יְהִיב לוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב. כְּתִיב הָכָא עֲלוּ זֶה, וּכְתִיב הָתָם (שמות ד) וְאֶת הַמַּטֶּה הַזֶּה וְגוֹ', וּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּזִיבוּ. דְּאִי תֵּימָא הָנֵי עֲנָקָיֵיא שַׁבְקֵי לוֹן. אֶלָּא אָתוּ לְנַסְבָּא לוֹן, וַהֲווֹ שַׁוְויָין לְקַמַּיְיהוּ הַהוּא חוּטְרָא, וּמִשְׁתְּזְבֵי (ס"א ומשתמטי) מִקַּמַּיְיהוּ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, מָסוֹרֶת שְׁמָא קַדִּישָׁא מָסַר לוֹן מֹשֶׁה, וּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּזִיבוּ מִנַּיְיהוּ.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, תְּלַת שְׁמָהָן אִקְרוּן, נְפִילִים. עֲנָקִים. רְפָאִים. וְכֻלְּהוּ אוֹרְכֵי יוֹמֵי. נְפִילִין אִקְרוּן בְּקַדְמִיתָא, לְבָתַר כַּד אִתְחַבְּרוּן בִּבְנַת בְּנֵי נָשָׁא, וְאוֹלִידוּ מִנַּיְיהוּ, אִקְרוּן עֲנָקִים. לְבָתַר דַּהֲווֹ אָזְלֵי וְשָׁטָאן בְּהַאי עָלְמָא, וּמִתְרַפְיָין מֵהַהוּא דִּלְעֵילָּא, אִקְרוּן רְפָאִים.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (איוב כ״ו:ה׳) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ, (דברים ב׳:י״א) רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף הֵם כַּעֲנָקִים. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא, בְּגִין דַּעֲנָקִים אָתוּ מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא, וְאִתְיָאֲשׁוּ יַתִּיר בְּאַרְעָא. כְּגַוְונָא דְּא רְפָאִים, וּמִנַּיְיהוּ נַפְקֵי, וַהֲווּ אוֹרְכֵי יוֹמֵי. וְכַד מִתְחַלְּשֵׁי אִתְחֲלָשׁ פַּלְגוּת גּוּפָא, וּפַלְגוּת קָאִים. כֵּיוָון דְּפַלְגוּת גּוּפָא הֲוָה מֵית, הֲווֹ נָסְבֵי עִשְׂבָּא מֵעִשְׂבֵּי בָּרָא וְשַׁדְיָין לְפוּמַיְיהוּ, וּמֵיתוּ. וּבְגִין דְּאִינּוּן בָּעָאן לְקָטְלָא גַּרְמַיְיהוּ, אִקְרוּן רְפָאִים. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שַׁדְיָין גַּרְמַיְיהוּ בְּיַמָּא רַבָּא, וְטַבְעָן וּמֵתִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ״ו:ה׳) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁוֹכְנֵיהֶם.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִלְמָלֵא הֲווֹ עַיְילִין יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, בְּסִימָנָא (נ"א באומנא) דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, לָא הֲוָה קָאִים עָלְמָא רִגְעָא חַד. מַאן אוּמָנָא דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, נָחָשׁ. וְרָזָא דְּמִלָּה, מִדְּאָתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה אַטִּיל בָּהּ זוּהֲמָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְעַל כֹּלָּא מָחַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר מִן לִישָׁנָא בִּישָׁא. בְּגִין דִּכְתִיב, (תהילים י״ב:ה׳) אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשׁוֹנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה עָבֵד הַהוּא לִישָׁנָא בִּישָׁא, גָּזַר עַל אֲבָהָתָנָא דְּלָא יֵיעוֹל לְאַרְעָא וּמֵיתוּ אִינּוּן דְּאָמְרוּ. וְאִתְגְּזַר בִּכְיָה לְדָרֵי דָּרִין. (כל שכן הכא דאפיקו לישנא בישא על כלא) כְּבָיְכוֹל

כֵּיוָן דְּאַפִּיקוּ עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא, כְּאִילּוּ אַפִּיקוּ עֲלֵיהּ. בְּגִין כַּךְ קָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דָּא, (כלומר קני לשמיה) וְקָאִימוּ יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ לְאִשְׁתַּצָאָה מֵעָלְמָא, אִלְמָלֵא בָּעוּתֵיהּ דְּמשֶׁה. (במדבר י״ג:כ״ז) וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאי שְׁנָא הָכָא וַיְסַפְּרוּ, וְלָא כְּתִיב וַיַּגִּידוּ, אוֹ וַיֹּאמְרוּ. אֶלָּא כָּל חַד אוֹלִיף מִלָּה בִּלְחוֹדוֹי. וַיַּגִּידוּ, בְּכָל אֲתָר רֶמֶז קָא רָמִיז בְּחָכְמְתָא, וְהָא אִתְּמַר. וַיֹּאמֶר, אָמִירָה בָּעָלְמָא. וַיֹּאמְרוּ, הַרְהוּרָא דִּלְבָּא. וַיֹּאמְרוּ, תַּפְקִידְתָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה אֲתָר. וַיְסַפְּרוּ, פְּרִישׁוּתָא דְּמִלָּה בְּכָל אֲתָר.

בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ, הֲלַכְנוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בָּאנוּ, עָאלְנָא לְתַמָּן לְהַהִיא אַרְעָא דַּהֲוִית מְשַׁבַּח בְּכָל יוֹמָא, וַהֲוִית אַמָּרְתְּ דְּלֵית דְּכְוָותָהּ. וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מַאן דְּבָעֵי לְמֵימַר כְּדִבָּא, אֲמַר מִלָּה דְּקִשׁוֹט בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין דְּיֶהֱמְנוּ לֵיהּ כְּדִבּוֹי.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, (אלא) הָכִי אָמְרוּ, עָאלְנָא לְהַהִיא אַרְעָא דַּהֲוִית מְשַׁבַּח לָהּ כָּל יוֹמָא וְאָמָרַת דְּלֵית דְּכְוָותָהּ, (וגם זבת חלב ודבש היא), וַאֲרִימַת שְׁבָחָא עַל כֻּלָּא. וְלָאו הָכִי, דְּהָא זֶה פְּרִיָה, אַתְכְּלָא חַד מֵאִינּוּן זְעִירִין קַטְפוּ. אָמְרוּ, אִי לְדָא אַחְסִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְסַבְלוּ כָּל אִינּוּן עַקְתִּין וְלֵיאוּתִין, הָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אִית אַתְכְּלִין וְאֵיבִין דְּאַרְעָא יַתִּיר, עַל חַד תְּרֵין.

(במדבר י״ג:כ״ח) אֶפֶס כִּי עַז הָעָם, אוֹרְחֵיהּ דְּעָלְמָא דְּאִינּוּן גִּבָּרִין מַגִּיחֵי קְרָבָא יַתְבִין לְבַר, לְאִסְתַּמְּרָא אְרְחִין. וְהָכָא אֲפִילּוּ אִינּוּן בְּנֵי מָתָא, תַּקִּיפִין גִּבּוֹרִין. וְהֶעָרִים בְּצוּרוֹת, דְּאֲפִילּוּ כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא יִתְכַּנְּשׁוּ עֲלַיְיהוּ. לָא יַעַבְדוּן בְּהוּ פְּגִימוּתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל מַה דְּאָמְרֵי, בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא אָמְרוּ, וְקַשְׁיָא מְכֻלְּהוּ, דִּכְתִיב עָמֵלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. לְבַר נָשׁ דְּנְשָׁכֵיהּ חִוְיָא, כַּד בָּעָאן לְאַגְזָמָא לֵיהּ, אֲמְרֵי הָא חִוְיָא הָכָא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, וְדַאי דָּא קַשְׁיָא מִכָּל מַה דְּאָמְרֵי, כְּלוֹמַר, הַהוּא דְּאַגָּח קְרָבָא בְּכֹלָּא, הָא הָכָא זַמִּין. וּבְאֵן אֲתָר. בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, דְּהָא הוּא אֲתָר לְאַעְלָאָה בֵּיהּ. מִיַּד וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם. קְבִיעוּ בְּכְיָה לַדּוֹרוֹת, לְעָלְמִין, בְּהַהוּא לֵילְיָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, עֵיטָא נָסִיבוּ עַל כֻּלָּא, לְאַפָּקָא שׁוּם בִּישׁ. מַאי עַל כֻּלָּא. עַל אַרְעָא, וְעַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עַל אַרְעָא תִּינַח. עַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַיִן. אָמַר לֵיהּ מַשְׁמַע דִּכְתִיב, אֶפֶס כִּי עַז הָעָם. מַאן יָכִיל בֵּהּ. כִּי עַז הָעָם דַּיְיקָא. וּכְתִיב עָמֵלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, כְּדֵין גָּרְמוּ כָּל הַאי, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה לוֹן מִן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ו:כ״ג) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו וְגוֹ'.

(במדבר י״ד:י״ז) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ. רִבִּי אָחָא וְרִבִּי יוֹסֵי אָמְרֵי, זַכָּאי אִינּוּן יִשְׂרָאֵל מֵעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וְאִתְכְּנֵי בְּהוּ, וְאִתְפָּאַר

בְּהוּ, דְּהָא עָלְמָא לָא אִבְרֵי אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיִשְׂתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּחַד בְּחַד אִתְקַשָּׁרָן. וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּהַאי עָלְמָא, אִינּוּן קַיּוּמָא דִּילֵיהּ, וְקַיּוּמָא דְּכָל שְׁאַר עַמִּין, אֵימָתַי בִּזְמַן דְּעַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן.

פרק יא

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא, אַתְקִין לֵיהּ כְּנָוּונָא עִלָּאָה (יקירא), וְיָהַב לֵיהּ חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ בְּאֶמְצָעִיתָא דְּגוּפָא, דְּתַמָּן שַׁרְיָא לִבָּא. דְּהוּא (מזונא) תּוּקְפָּא דְּכָל גּוּפָא, וּמִתַּמָּן אִתְּזָן כָּל גּוּפָא. (וכל אינון שייפי דגופא מתמן אתזנו) וְהָא לִבָּא אָחִיד וְאִתְקָף בַּאֲתָר עִלָּאָה דְּלֵעֵילָּא. דְּאִיהוּ מוֹחָא דְּרֵישָׁא, דְּשָׁארֵי לְעֵילָּא (ואחיד ביה), וְדָא אִתְקְשַׁר בְּדָא.

וּבְגַוְונָא דָּא, אַתְקִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. וְעָבַד (ליה) חַד גּוּפָא, וְאַתְקִין שַׁיְיפֵי דְּגוּפָא סַחֲרָנֵיהּ דִּלְבָּא, וְלִבָּא שָׁארֵי בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכָל גּוּפָא. וְכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין אִתְּזָנוּ מֵהַהוּא לִבָּא, דְּהוּא תּוּקְפָּא דְּכוֹלָּא, וְכוֹלָּא בֵּיהּ תַּלְיָין. וְהַהוּא לִבָּא, אִתְקְשַׁר וְאִתְאֲחַד בְּמוֹחָא עִלָּאָה דְּשַׁרְיָא לְעֵילָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, אַשְׁרָא (ס"א אסדר) לְיַמָּא דְּאוֹקְיָנוּס דְּאַסְחַר כָּל יְשׁוּבָא דְּעָלְמָא. וְיָשׁוּבָא דְּכָל שִׁבְעִין אוּמִין כֻּלָּא אַסְחַר לְיִרוּשָׁלַם. וְיִרוּשָׁלַם בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכָל יְשׁוּבָא שַׁרְיָא. וְהִיא אַסְחָרָא לְהַר הַבַּיִת. וְהַר הַבַּיִת אַסְחַר לַעֲזָרוֹת דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִינּוּן עֲזָרוֹת סָחֲרָן לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית, דְּתַמָּן סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה יַתְבִין. וְתַנְיָנָן, לֵית יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה, אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

וְלִשְׁכַּת הַגָּזִית אַסְחַר לַמִּזְבֵּחַ. וְהַמִּזְבֵּחַ אַסְחַר לְבֵית הָאוּלָם. וְהָאוּלָם לְהֵיכָל. וְהֵיכָל לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּתַמָּן שְׁכִינָה שַׁרְיָא, וְכַפֹּרֶת וּכְרוּבִים וְאָרוֹן. וְהָכָא הוּא לִבָּא, דְּכָל אַרְעָא וְעָלְמָא. וּמֵהָכָא אִתְּזָנוּ כָּל אִינּוּן אַתָּרֵי דְּיִשּׁוּבָא, דְּאִינּוּן שַׁיְיפֵי דְּגוּפָא. וְלִבָּא דָּא אִתְּזָן מִמּוֹחָא דְּרֵישָׁא, וְאִתְאֲחִיד דָּא בְּדָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ט"ו:י"ז) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ. כְּגַוְונָא דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִיהוּ בְּרָזָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, בְּרָזָא יַקִּירָא סְתִימָאָה.

יַמָּא עִלָּאָה לָקֵבֵיל דָּא. דְּאִית יַמָּא לְעֵילָּא מִן יַמָּא, וְיַמָּא מִן יַמָּא. תָּא חֲזֵי, נְהַר דִּינוּר אַסְחַר לְכַמָּה מַשְׁרְיָין. מִקֶּבְלֵיהּ שִׁבְעִין סְטְרִין, גְּלִיפִין מִשִּׁבְעָה דְּלִיקִין, וְאִינּוּן סָחֲרָן, לְאִינּוּן שַׁמָּשֵׁי דִּלְגוֹ מַנְיֵיהוּ. וְאִינּוּן סָחֲרִין לְאַרְבַּע רְתִיכִין. וְאִינּוּן סָחֲרָן לְהַהִיא קַרְתָּא דְּקַדִּישָׁא דְּרְבִיעָא עֲלַיְיהוּ.

וְתָאנָא, תַּמָּן עֲזָרוֹת לְגוֹ מֵעֲזָרוֹת. וְלֵית יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה דְּתַמָּן, אֶלָּא לְמַלְכֵיהוֹן דְּבֵית דָּוִד בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְתַמָּן מִשְׁתַּכְחֵי וְיָתְבֵי. וְסַהֲנֶדְרֵי גְּדוֹלָה, מִשְׁתַּכְחֵי תַּמָּן בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וְהַהוּא בֵּי דִינָא עֲלַיְיהוּ, דְּמְשַׁמֵּשׁ לַאֲתָר דְּמְשַׁמֵּשׁ. וְדִינָא אִתְיְהִיב מִתַּמָּן, לְקַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִין, עַד

דְּמָטָא לַאֲתָר דְּאִקְרֵי קוֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּבֵיהּ כֹּלָּא, וְתַמָּן הוּא לִבָּא שַׁרְיָיא, וְדָא אִתְּוָן מִן מוֹחָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְאַחִיד דָּא בְּדָא.

כְּגַוְונָא דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִיהוּ בְּרָזָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, בְּרָזָא יַקִּירָא סְתִימָאָה. עַד דְּאִשְׁתְּכַח, דְּכֹלָּא אִתְּוָן מִמּוֹחָא עִלָּאָה, סְתִימָאָה דְּכֹלָּא. וְכַד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי, כֹּלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא וְדָא בְּדָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד אַנְהִיר עַתִּיקָא סְתִימָא בְּמוֹחָא, וּמוֹחָא אַנְהִיר לְלִבָּא, בְּדֶרֶךְ נֹעַם יְיָ. וְהָא אוֹקִימְנָא, וְדָא הוּא כֹּחַ יְיָ. הַהוּא חֵילָא דְּאָתֵי מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. יְגַדֵּל נָא, דְּיִתְרַבֵּי וְיִסְגֵּי לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְיִתְנַגִּיד וְיִתְמַשַּׁךְ לְתַתָּא. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. לֵאמֹר, לְמֵילַךְ מֵהָכָא כָּל דָּרִין בַּתְרָאִין, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. לֵאמֹר, לְמֵימַר לְדָא בְּשַׁעֲתָא דְּעַקְתָּא. לְמֵימַר דָּא, בְּשַׁעֲתָא דִּרְוָוחָא. וּמַאי הוּא. יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגוֹ', וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֱמֶת אֲמַאי סָלִיק מִכָּאן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אִינּוּן גָּרְמוּ לֵיהּ דְּאִסְתָּלִיק מִכָּאן, דְּהָא בְּשִׁקְרוּ דִּבְּרוּ גַּרְמַיְיהוּ בְּהַהוּא מְדָּה דְּבַר נָשׁ מוֹדֵד בָּהּ, מוֹדְדִין לֵיהּ. וְכֵן שְׁאַר אֲחֵרִי אִסְתְּלָקוּ, דְּלָא יָכִיל מֹשֶׁה לְמֵימְרִינְהוּ, בְּגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ. סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ, כִּדְבָרֶיךָ מַמָּשׁ, וְהָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, וְהָא אִתְּמַר. (אמר המגיה כך מצאתי בהעתקות אשר לפני ומתוך הלשון נראה שחסר התחלת המאמר וגם במקומות אחרים ממנו חסר ועם כל זה לא רציתי להשמיטו מן הספר להגדיל תורה ולהאדיר)

פרק יב

דָּא עִם דָּא, מַה דְּלָא הֲווֹ יַכְלִין לְמַלְּלָא מִקַּדְמַת דְּנָא. נַפְקוּ מֵהַהִיא פְּתְחָא, וְיָתְבוּ בְּגִנְתָא תְּחוֹת אִילָנִין. אָמְרוּ דָּא לְדָא, כֵּיוָן דַּאֲנָן הָכָא, וְחַמֵּינָן כָּל דָּא, אִי נָמוּת הָכָא, וַדַּאי נֵיעוּל לְעָלְמָא דְּאָתֵי. יָתְבוּ. שֵׁינָתָא נַפְלַת עֲלַיְיהוּ. וְדַמְכוּ. אַדְּהָכִי, הָא הַהוּא מְמָנָא אָתָא, וְאַתְעַר לוֹן, אָמַר לוֹן, קוּמוּ פּוּקוּ לְגוֹ פַּרְדֵּס דְּאַבְרָא. נַפְקוּ, חָמוּ לְאִלֵּין מָארֵי מִקְרָא, דַּהֲווּ אָמְרֵי בְּהַהוּא קְרָא, (במדבר י״ד:ל״ה) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ, הָא בַּאֲתָר אַחֲרָא לָא. וְשָׁם יָמוּתוּ, הָא בַּאֲתָר אַחֲרָא לָא, וְדָא בְּגוּפִין, אֲבָל בְּנִשְׁמָתִין לָא, כְּגַוְונָא דִּבְנֵי גִנְתָא.

אָמַר לוֹן הַהוּא מְמָנָא, פּוּקוּ. נַפְקוּ בַּהֲדֵיהּ, אָמַר לוֹן, שְׁמַעְתּוּן מִדֵּי לְגוֹ הַהוּא דַּרְגָּא. אָמְרוּ, שְׁמַעְנָא דְּהָא חַד קָלָא הֲוָה אָמַר, מַאן דְּפָסַק, יִתְפְּסַק. מַאן דְּקַצַר, יִתְקַצַר, יִתְאֲרֵךְ. אָמַר לוֹן, יְדַעְתּוּן מַאי הַאי. אָמְרוּ, לָא. אָמַר לוֹן, חֲמִיתּוּן הַהוּא נִשְׁרָא רַבְרְבָא, וְהַהוּא יְנוֹקָא דְּקָא מְלַקֵּט עֲשָׂבִין, רִבִּי אִילְאִי דְּנְצִיבִין הֲוָה. הוּא וּבְרֵיהּ, וּמָטָא הָכָא, וְחָמָא הוּא וְינוֹקָא בְּרֵיהּ מְעַרְתָּא דָּא, כֵּיוָן דְּעָאלוּ לְגוֹ חָשׁוּךְ, לָא יְכִילוּ לְמִסְבַּל, וּמִיתוּ.

וְהַהוּא יְנוֹקָא בְּרֵיהּ, קַיְימָא בְּכָל יוֹמָא קָמֵיהּ דְּבְצַלְאֵל, בְּשַׁעֲתָא דְּנָחִית מִמְּתִיבְתָּא עִלָּאָה, וְאָמַר קָמֵיהּ תְּלַת מִלִּין, עַד לָא יִפְתַּח בְּצַלְאֵל בְּרָזִין סְתִימִין דְּחָכְמְתָא, דְּכָל מִלּוֹי רָזִין

סְתִימִין אִינּוּן, (ישעיהו ס״ד:ג׳) דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. הַאי (מאן) דְּאָמַר, מַאן דְּפָסַק יִתְפְּסַק. מַאן דְּפָסַק מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, עַל מִלִּין בְּטֵלִין, יִתְפַּסְקוּן חָיּוֹהִי מֵהַאי עָלְמָא, וְדִינֵיה קַיְימָא בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאן דְּקָצַר יִתְקַצָּר, מַאן דְּקָצַר אָמֵן, וְלָא מַאֲרִיךְ בֵּיהּ גּוֹ נַיְיחָא, יִתְקַצַּר מֵחַיִּין דְּהַאי עָלְמָא. מַאן דְּקָצַר יִתְאָרַךְ, מַאן דְּאָמַר אֶחָד, אִצְטְרִיךְ לְחַטָּפָא אָלֶף, וּלְקַצָּרָא קְרִיאָה דִּילֵהּ, וְלָא יְעַכֵּב בְּהַאי אָת כְּלָל. וּמַאן דְּעָבִיד דָּא, יִתְאָרְכוּן חַיָּיו.

אָמְרוּ לֵיהּ, תּוּ אָמַר, תְּרֵין אִינּוּן, וַחֲדָא אִשְׁתְּתַף בְּהוּ, וְאִינּוּן תְּלָתָא. וְכַד הֲווֹ תְּלָתָא, אִינּוּן חַד. אָמַר לוֹן, אִלֵּין תְּרֵין שְׁמָהָן דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן יְיָ יְיָ. אֱלֹהֵינוּ אִשְׁתְּתַף בְּהוּ, וְאִיהוּ חוֹתָמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא, אֱמֶת. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא אִינּוּן חַד בְּיִחוּדָא חֲדָא.

תּוּ אָמַר, תְּרֵין אִינּוּן וְחַד אִתְהַדַּר. כַּד שַׁלִּיט. טָאס עַל גַּדְפֵּי רוּחָא, וְשָׁאט בְּמָאתָן אֶלֶף, וְאִתְטַמַּר. אָמַר לוֹן, אִלֵּין תְּרֵין כְּרוּבִים, דְּהֲוָה רָכִיב בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמִן יוֹמָא דְּאַגְנִיז יוֹסֵף מֵאֲחוּי, אַגְנִיז אִיהוּ (ס"א חד), וְאִשְׁתְּאַר חַד לְגַבֵּי בִּנְיָמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים י״ח:י״א) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּדֶא עַל כַּנְפֵי רוּחַ. וְאַגְנִיז בְּמָאתָן אֶלֶף עָלְמִין וְאִתְטַמַּר, הַהוּא דְּרָכִיב עָלֵיהּ, דְּאִינּוּן מָאתָן אֶלֶף גְּנִיזִין, אִינּוּן דִּילֵיהּ, בְּרִיךְ הוּא.

פּוּקוּ מֵהָכָא, זַכָּאִין אַתּוּן, נַפְקוּ, יָהַב לוֹן הַהוּא מְמָנָא וַורְדָא (אחרא) חֲדָא וְנַפְקוּ. כַּד נַפְקוּ אַסְתִּים פּוּם מְעַרְתָּא, וְלָא אִתְחֲזֵי כְּלָל. חָמוּ הַהוּא נְשָׁרָא, דְּהֲוָה נָחִית מֵהַהוּא אִילָנָא, וְעָאל גּוֹ מְעַרְתָּא אַחֲרָא. אַרְחוּ אִינּוּן בְּהַהוּא וַורְדָא, וְעָאלוּ תַּמָּן, אַשְׁכְּחוּ הַהוּא נְשָׁרָא אַפּוּם מְעַרְתָּא, אָמַר לוֹן עוּלוּ זַכָּאֵי קְשׁוֹט חַבְרִין, דְּהָא לָא חֲמֵינָא חֶדְוָה דְּחַבְרוּתָא, מִן יוֹמָא דַּאֲנָא הָכָא, אֶלָּא בְּכוּ.

עָאלוּ מָאטוּ לַפַּרְדֵּס אַחֲרָא, וְהַהוּא נְשָׁרָא בַּהֲדַיְיהוּ, כַּד מָטוּ לְגַבֵּי אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּמַשְׁנָה, אִתְהַדַּר הַהוּא נְשָׁרָא בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם, בִּלְבוּשׁ יְקָר, מְנַהֲרָא כְּוָותַיְיהוּ, וְיָתִיב עִמְּהוֹן כַּחֲדָא, אָמַר לְאִינּוּן דְּיָתְבֵי, הָבוּ יְקָר לְמָארֵי מַתְנִיתָא דְּאָתוּ הָכָא, דְּהָא מָארֵיהוֹן אַחְמֵי לוֹן פְּלִיאָן רַבְרְבָן הָכָא. אָמַר חַד מִנַּיְיהוּ, אִית בְּכוּ סִימָנָא. אָמְרוּ הֵין. אַפִּיקוּ תְּרֵין וְרִדִין, וְאַרְחוּ בְּהוּ. אָמְרוּ, תִּיבוּ מָארֵי מְתִיבְתָּא, תִּיבוּ זַכָּאֵי קְשׁוֹט, אֲחִידוּ בְּהוּ, וְיָתְבוּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אוֹלְפוּ תַּמָּן תְּלָתִין הֲלָכוֹת, דְּלָא הֲווֹ יַדְעֵי מִקַּדְמַת דְּנָא, וְרָזִין אַחֲרָנִין דְּאוֹרַיְיתָא.

אָהַדְרוּ לְגַבֵּי אִינּוּן מָארֵי מִקְרָא, אַשְׁכָּחוּ דַּהֲווֹ אָמְרֵי, (תהילים פ״ב:ו׳) אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. אֲנִי אָמַרְתִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַקְדִּימְתּוּן עֲשִׂיָּה לַשְּׁמִיעָה. דְּהָא אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. אֲנִי אָמַרְתִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַקְדִּימְתּוּן עֲשִׂיָּה לַשְּׁמִיעָה. מַה מִּיתָתוֹ שֶׁל אָדָם אַתֶּם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאַמְשִׁכְתּוּן בָּתַר יֵצֶר הָרַע, אֲכַן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וְגוֹ'. מַה מִּיתָתוֹ שֶׁל אָדָם אֲחִית לֵיהּ לְעַפְרָא, בְּגִין דְּיִתְמְחֵי הַהוּא יֵצֶר הָרַע דִּי בְּגַוֵּיהּ, וְהַהוּא יֵצֶר הָרַע אִיהוּ דְּמִית, וְאִתְעֲכָל בְּגַוֵּיהּ.

אָמַר הַהוּא סָבָא דְּעָלַיְיהוּ, אוּף הָכָא כְּתִיב, וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה. מַאי פִּגְרֵיכֶם. דָּא יֵצֶר הָרָע, כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָּא. חֶסְרוֹנִין דְּאִית בְּכוּ, דְּיֵצֶר הָרָע נָחִית תָּדִיר לְחֶסְרוֹנָא, וְלָא סָלִיק. בַּקֹּדֶשׁ מַעֲלִין וְלָא מוֹרִידִין, בְּמָסָאבוּ מוֹרִידִין תָּדִיר, וְלָא מַעֲלִין. וְעַל דָּא אִקְרוּן פִּגְרֵיכֶם, חֶסְרוֹנִין דִּלְכוֹן. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל א ל׳:י׳) אֲשֶׁר פִּגְּרוּ מֵעֲבוֹר אֶת הַנַּחַל וְגוֹ', סוֹפָא דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב יִפְּלוּ, וְלָא תִּפְּלוּ. וְעַל דָּא, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ אִינּוּן פִּגְרִים וְשָׁם יָמוּתוּ, בְּגִין דִּרְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה לְהָנֵי פִּגְרִים מֵעָלְמָא, לְעָלַם.

אָמַר לְהוּ רַבִּי אִילְאִי, זַכָּאֵי קְשׁוֹט, עוּלּוּ וְתֶחֱמוּ, דְּהָא רְשׁוּ אִתְמְסַר לְכוּ, לְמֵיעַל עַד הַהוּא אֲתָר דְּפָרוֹכְתָּא פְּרִיסָא. זַכָּאָה חוּלְקֵכוֹן. קָמוּ וְעָאלוּ גּוֹ דּוּכְתָּא חָדָא, וַהֲווּ תַּמָּן מָאתַיְיהוֹן דְּאַגָּדָה, וְאַנְפֵּיהוֹן מְנַהֲרָן כִּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא. אָמְרוּ מַאן אִלֵּין. אָמַר לְהוֹן, אִלֵּין מָאתַיְיהוֹן דְּאַגָּדָה. וְחָמָאן בְּכָל יוֹמָא נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוֹת. קַיְימוּ, וּשְׁמָעוּ כַּמָּה מִלִּין חַדְתִּין בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִתְיְהִיב לוֹן רְשׁוּ לְמֵיעַל לְגַוַיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אִילְאִי, עוּלּוּ לְדוּכְתָּא אַחֲרָא וְתֶחמוּ. עָאלוּ לְגוֹ גִּנְתָּא אַחֲרָא, וְחָמוּ אוּף הָכִי כָּרָאן קְבִרִין, וּמִיַּד מֵתִין. וּמִתְהַדְּרִין חַיִּין בְּגוּפִין מְנַהֲרָן קַדִּישִׁין. אָמְרֵי לֵיהּ, מַאי הַאי. אָמַר לֵיהּ, דָּא עַבְדֵי בְּכָל יוֹמָא, וּמִיַּד דְּשַׁכְבֵי מִתְעַכְּלָא הַהוּא זוּהֲמָא בִּישָׁא דְּקַבִּילוּ בְּקַדְמִיתָא, וְקַיְימִין מִיַּד בְּגוּפִין חַדְתִּין מְנַהֲרִין, בְּאִינּוּן גּוּפִין קַדִּישִׁין דְּקַיְימֵי עַל טוּרָא דְּסִינַי, כְּנִוּנָא דְּאַתּוּן חָמָאן, קַיְימוּ כֻּלְּהוּ עַל טוּרָא דְּסִינַי, בְּגוּפִין בְּלָא לְכְלוּכָא כְּלָל, כֵּיוָן דְּאַמְשִׁיכוּ עָלַיְיהוּ יֵצֶר הָרָע, אִתְהַדְּרוּ בְּגוּפִין אַחֲרָנִין, דְּגוּפִין קַדְמָאִין, גּוּפִין נוּכְרָאִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״ג:ו׳) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב.

קַלָּא אִתְעַר, זִילוּ אִתְכַּנְּשׁוּ, הָא אֱלִיאָב קָאִים עַל קְיוּמֵיהּ, וְכָל אִינּוּן קַתָּדְרָאִין קַמֵּיהּ. לְשַׁעֲתָא פָּרְחוּ כֻּלְּהוּ, וְלָא חָמוּ מִדִּי, אִשְׁתָּאֲרוּ בַּלְחוֹדַיְיהוּ תְּחוֹת אִילָנִין דְּגִנְתָּא. חָמוּ פִּתְחָא אַחֲרָא, עָאלוּ תַּמָּן, חָמוּ הֵיכְלָא חָדָא, עָאלוּ וְיָתְיבוּ תַּמָּן. תְּרִין עוּלֵימִין הֲווֹ תַּמָּן. זָקְפוּ עַיְינִין, וְחָמוּ חַד מַשְׁכְּנָא מְרֻקָּמָא בְּכָל זִינֵי צִיּוּרִין וּגְוָונִין דְּעָלְמָא, וְעָלֵיהּ פְּרֵיס פְּרִיסָא דִּנְהוֹרָא מְנַצְּצָא, דְּלָא יָכְלִין עַיְינִין לְאִסְתַּכָּלָא (וכפון תרין מלין חמו גו ההוא משכנא עד אתר פרוכתא פריסא דלא חמו), מִתַּמָּן וּלְהַלְאָה לָא חָמוּ כְּלוּם.

אַרְכִּינוּ אוּדְנִין, וּשְׁמָעוּ חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר, בְּצַלְאֵל רְבִיעָאָה אִיהוּ לְנָהוֹרִין עִלָּאִין. יוֹסֵף רְבִיעָאָה אִיהוּ גּוֹ נְהוֹרִין דְּאָדָם קַדְמָאָה. סְלִיקוּ דִּלְעֵילָּא, חֲבִיבָא דְּכֹלָּא. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר כ״ח:ה׳) וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין בַּקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. מַאן דְּיִסְתַּכַּל וְחָמֵי, יִסְמוּן עֵינֵיהּ. מַאן דְּלָא יִסְתַּכַּל, חָמֵי וְאִתְפַּתַּח. אִילָנָא דְּתַמְנֵי סָרֵי, כַּד כָּפִיף, יְזָקוֹף וְיִתְקַיֵּים. אִי לָא כָּפִיף, חָוְיָא בִּישָׁא אָכִיל לֵיהּ. מַאן דְּעָאל תֵּרִין כְּרוּבִין לְגוֹ, רְעוּתֵיהּ אִתְעֲבִיד. מַאן דִּמְעַיֵּין, רָחִיק מֵרְעוּתֵיהּ. קָרְבָּנָא דְּרַבְיָא, שְׁלִים לְאִתְקַבְּלָא. פָּסַק הַהוּא קָלָא.

אָמְרוּ אִינּוּן תְּרֵין עוּלֵימִין, סִימָנָא אִית בְּגַוָּיְיכוּ. אָמְרוּ הִין. אַפִּיקוּ אִינּוּן תְּרֵין וְרָדִין, אַרְחוּ בְּהוּ, אָמְרוּ תִּיבוּ, עַד דְּתִשְׁמְעוּן תְּרֵין מִלִּין, בְּרָזִין עַתִּיקִין, מִגּוֹ מָארֵי מְתִיבְתָּא, וִיהוֹן תָּדִיר בְּרָזָא בְּגַוָּיְיכוּ. אָמְרוּ הֵן.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל הָנֵי מִלִּין, וְכָל מַה דְּחָמוּ, כַּתְבוּ. וְכַד מָטוּ הָכָא, הֲוָה כְּתִיב (תהילים ל״ט:ב׳) אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי. וַאֲנָא שְׁאֵילְנָא לַאֲבִי אַבָּא, כַּמָּה הֲווֹ אִינּוּן תְּרֵין מִלִּין, וְאָמַר לִי חַיֶּיךָ בְּרִי, אִינּוּן תְּרֵין מִלִּין, בָּאנוּ עָלְמִין, וְחָרִיבוּ עָלְמִין, מַאן דְּאִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ. כֵּיוָן דְּשָׁמְעוּ אִלֵּין תְּרֵין מִילִּין, אָמְרוּ אִינּוּן יְנוּקֵי, פּוּקוּ פּוּקוּ, לֵית לְכוּ רְשׁוּתָא יַתִּיר לְמִשְׁמַע. אַפִּיק חַד מִנַּיְיהוּ, תַּפּוּחַ אֶחָד, וְיָהַב לוֹן. וְאָמַר, אַרְחוּ בְּדָא, אַרְחוּ בֵּיהּ, וְנַפְקוּ, וּמִכָּל דְּחָמוּ לָא אַנְשׁוּ כְּלוּם. נַפְקוּ.

הָא מָמָנָא אַחֲרָא, אָתָא אָמַר לוֹן, חַבְרַיָּיא, רִבִּי אֵילְאִי שְׁדַרְנִי לְכוּ, תּוֹרֵיכוּ לֵיהּ הָכָא אַפּוּם מְעַרְתָּא, וְהוּא יֵיתֵי וְיוֹדַע לְכוּ מִלִּין עִלָּאִין דְּלָא יְדַעְתּוּן. דְּאִיהוּ תָּבַע מִגּוֹ מָתִיבְתָּא, דִּיהֵא לֵיהּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה לְכוּ מִלִּין. נַפְקוּ בַּהֲדֵיהּ וְאוֹרִיכוּ אַפּוּם מְעַרְתָּא, וַהֲווּ מְהַדְּרִין מִלֵּי דָּא לְדָא, מִכָּל מַה דְּחָמוּ וְאוֹלִפוּ תַּמָּן.

אַדְּהָכִי, הָא רִבִּי אֵילְאִי אָתָא, נָהִיר כְּשִׁמְשָׁא. אָמַר לֵיהּ אוֹרַיְיתָא חַדְתָּא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לוֹן וַדַּאי, וּרְשׁוּ יָהֲבוּ לִי לְמֵימַר לְכוּ מִלֵּי. אִתְחַבְּרָא כַּחֲדָא אַפּוּם מְעַרְתָּא, וְיָתְבוּ. אָמַר לוֹן זַכָּאִין אַתּוּן, דְּאַחְמֵי לְכוֹן מָארֵיכוֹן כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהָא לֵית לְכוּ דְּחִילוּ וְאֶמְתָּנוּ, אָמְרוּ וַדַּאי הָא אִתְנְשֵׁי מִנָּן אָרְחָא דִּבְנֵי נָשָׁא, וּתְוָוהָא אִיהוּ עַל כָּל מַה דַּחֲמֵינָן בְּהַאי טוּרָא. אָמַר לוֹן, חֲמִיתוּן אִלֵּין טוּרַיָּא, כֻּלְּהוּ רָאשֵׁי מְתִיבְתֵּי לְעֵמָּא דָּא דְּבַמִּדְבָּרָא. וְזָכוּ הַשְׁתָּא, מַה דְּלָא זָכוּ כַּד הֲווֹ בַּחַיִּין. וְאִלֵּין רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי, כֻּלְּהוּ בְּרֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּיא, מִתְכַּנְּשֵׁי לְגַבֵּי טוּרָא דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא, וּמִתְעָרֵי לְגַבֵּיהּ, וְעָאלִין גּוֹ מְתִיבְתָּא דִּילֵיהּ, וּמִתְחַדְּשָׁן תַּמָּן, בְּדַכְיוּ דְּטָלָא קַדִּישָׁא דְּנָחִית עַל רֵישֵׁיהּ, וּמְשַׁח רִבּוּ דְּנָגִיד עָלֵיהּ, וְעִמֵּיהּ מִתְחַדְּשָׁן כֻּלְּהוּ בְּחִדּוּשִׁין דְּרָזִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַד דְּאִקָּרֵי הָכָא מְתִיבְתָּא דְּרָזִין.

וְאִיהוּ נָטִיל בְּכָל מְתִיבְתָּא, בְּטָמִירוּ דְּקִיק מִתְעַפְּפָן כְּנִשְׁרִין גּוֹ מְתִיבְתָּא דְּנָהוֹרָא, וְאִיהִי מְתִיבְתָּא דְּמֹשֶׁה, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי לְבַר, וְלָא עָאלִין לְגוֹ, בַּר אַהֲרֹן בִּלְחוֹדוֹי וּכְפוּם שַׁעֲתָא אִקָּרוּן בִּשְׁמָא.

וְלֵית מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ לְמֹשֶׁה, דְּהָא הַהוּא מַסְוָה דְּאַנְפּוֹי, פְּרִיס קָמֵיהּ. וּשְׁבַע עֲנָנֵי יְקָר סַחֲרֵנֵיהּ. אַהֲרֹן קָאִים גּוֹ פַּרְגּוֹדָא דִּלְתַתָּא מִן מֹשֶׁה. וּפַרְגּוֹדָא פָּסִיק, וְלָא פָּסִיק בְּגַוָּיְיהוּ. וְכָל רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי, לְבַר מִפָּרוֹכְתָּא דְּפַרְגּוֹדָא דָּא. וְכָל שְׁאָר, לְבַר מֵאִינּוּן עֲנָנִין. וּכְפוּם חִדּוּשֵׁי דְּנָהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִתְנַהֲרָא, הָכִי מְנַהֲרָן אִינּוּן עֲנָנִין.

וְאִתְקְלִישׁוּ בְּדִקִיקוּ דִּנְהוֹרָא, עַד דְּאִתְחֲזֵי הַהוּא מַסְוָה, וּמִגּוֹ הַהוּא מַסְוָה, חָמָאן נְהוֹרָא דְּנָהִיר יַתִּיר מִכָּל נְהִירִין דְּעָלְמָא. וְאִינּוּן אַנְפֵּי מֹשֶׁה. אַנְפּוֹי לָא אִתְחָזוּן כְּלָל, וְלֵית מַאן דְּחֵמֵי לוֹן, בַּר הַהוּא נְהִירוּ דְּנָפִיק מִגּוֹ הַהוּא מַסְוָה, בָּתַר כָּל אִינּוּן עֲנָנִין.

מֹשֶׁה אָמַר מִלָּה סְתָם לְאַהֲרֹן, וְאַהֲרֹן פָּרִישׁ לְרַבְרְבֵי מְתִיבְתֵּי. בְּמַה פָּרִישׁ. בְּכָל אִינּוּן מַבּוּעִין דְּאַסְתִּימוּ מִנֵּיהּ, כַּד מָטָא זִמְנֵיהּ דִּישׁוֹעֵ. וְהַשְׁתָּא אִיהוּ מְהָדַר לוֹן. בְּכַמָּה פְּלִיאָן, וּמְקוֹרִין וּמַבּוּעִין וּנְחָלִין דְּנַבְעִין מִכָּל מִלָּה וּמִלָּה.

כָּל נְשִׁין זַכְיָין דְּהַאי דָּרָא, אִתָּאן לְמֵרֵים אוּף הָכָא בְּהָנֵי זִמְנִין. וּכְדֵין סַלְקִין כֻּלְּהוּ, כְּתִמְרוֹת עָשָׁן גּוֹ מַדְבְּרָא דְּא. וְהַהוּא יוֹמָא, אִקְרֵי יוֹמָא דְּהִלּוּלָא. נָשִׁין בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת וּבְלֵילֵי יוֹמִין טָבִין, כֻּלְּהוּ אִתָּאן לְגַבֵּי מֵרֵים, וְיַדְעִין אִשְׁתַּדְּלוּתָא בִּידִיעָה דְּמָארֵי עָלְמָא. זַכְאָה דָּרָא דָּא, מִכָּל דָּרִין דְּעָלְמָא. נַפְקֵי מִמְּתִיבְתָּא דְּמֹשֶׁה, וּפָרְחֵי לְגַבֵּי מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְאִינּוּן דְּאִתְחָזוּן פָּרְחֵי לְגַבֵּי מְתִיבְתָּא עִלָּאָה. עַל הַהוּא דָּרָא כְּתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו.

פרק יג

פָּתַח רִבִּי אִילְאִי וְאָמַר, (דברים י״ח:י״ג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. מַה בֵּין תָּם לְתָמִים. בְּאַבְרָהָם כְּתִיב, (בראשית י״ז:א׳) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים. יַעֲקֹב דְּאִשְׁתְּלִים יַתִּיר, כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ״ה:כ״ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. אֲמַאי אִקְרֵי אִישׁ תָּם. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּאַר בֵּיהּ פְּסוֹלֶת כְּלַל, דְּהָא פְּרִיעָה הֲוָה בֵּיהּ.

בְּמָה אִתְפְּרַע, (ס"א פריעה הוה ביה דאתפרע) וְאִתְדַּכֵּי מֵהַהוּא פְּסוֹלֶת בְּגִין דְּהַהוּא אֲתָר דְּאִתְקְיִיף לְפָסוֹלֶת, דִּלְגוֹ אֲתָר דִּפְרִיעָה שָׁאנֵי, אִיהוּ שׁוֹר, דִּיוּקְנָא דִּשְׂמָאלָא דְּכָרְסַיָּא דִּילֵיהּ. וְהַהוּא שׁוֹר, אִקְרֵי שׁוֹר תָּם. דְּהָא רְתִיכָא דְּכָרְסַיָּא, רְשִׁימָא דִּבְרִית אִית בֵּיהּ. וְעַל דָּא, הַאי שׁוֹר אִקְרֵי תָּם. וְיַעֲקֹב אָחִיד בֵּיהּ בְּגַוְויהּ, וּבְהַאי שׁוֹר עָבִיד פְּרִיעָה, וְאַעְבַּר זוּהֲמָא דִּפְסוֹלֶת כֻּלָּא.

בְּמַתְנִיתָא דִּבְצַלְאֵל כְּתִיב, (בראשית ל׳:כ״ב) וַיְזַכּוֹר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל. בְּשָׂרָה כְּתִיב (בראשית כא) פְּקִידָה, וּבְרָחֵל כְּתִיב זְכִירָה, אֲמַאי. בְּגִין דְּזָכוֹר אִתְרְשִׁים בְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ בְּרִית שְׁלִים, כַּד (אתעביד) אִתְיְילִיד יוֹסֵף. וּבְמָה. כַּד נָטַל שׁוֹר בַּהֲדֵיהּ, דְּלָא יַתְקִיף לְסִטְרָא אָחֳרָא. וּבְגִין כָּךְ, אִתְקְרֵי יוֹסֵף (דברים ל״ג:י״ז) בְּכוֹר שׁוֹר, בְּכוֹר דְּהַהוּא שׁוֹר דְּנָטַל יַעֲקֹב בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, (ודחי להההוא שור).

וּדְאִי, וְהַהוּא שׁוֹר שׁוֹר תָּם, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. רִבּוֹן וְשָׁלִיט, מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, דְּהַהוּא שׁוֹר תָּם שָׁארֵי בְּגַוְויהּ. בְּגִין דְּאִית שׁוֹר מוּעָד בִּסְטָר עָרְלָה פְּרִיעָה. וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין נַפְקִין מִנֵּיהּ, עַד דַּרְגָּא בַּתְרַיְיתָא דְּאִקְרֵי שְׁאִיָ"ה. הַהוּא דְּאָפִיל בֵּיתִין דְּעָלְמָא, דִּלְא דַּיְירִין בְּהוּ

בְּנֵי נָשָׁא. וְכֻלְּהוּ נַפְקָא מֵהַהוּא שׁוֹר מוּעָד. וְדָא בְּחִבּוּרָא דַּחֲמוֹר בִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ (דברים כ״ב:י׳) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. בְּגִין דְּלָא לְאַתְעָרָא לְהוּ.

וּבְהַהוּא מְתִיבְתָּא דִּבְצַלְאֵל, וְכֵן בִּתְרִין מְתִיבְתָּא, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, בַּעְלָהּ דְּהַהוּא תָּם. וּמַאן אִיהוּ א' רָזָא דְּו"ו. וְכַד הֲווֹ כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, כְּדֵין נָטִיל כָּל אַתְוָון אִלֵּין אֶת"ם, וְאִיהוּ אֵמֶ"ת. (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא.

אַבְרָהָם לָא אִתְפְּקַד עַל פְּרִיעָה, וְכַד עָאל עָאל, וְאִלְנוֹ דַּרְגִּין דִּילֵיהּ, דְּאִקְרוּן כַּחֲדָא יָם. וְהַיְינוּ תְּמִים. לְבָתַר אִסְתַּלַּק אַבְרָהָם, וְעָאל לְגוֹ, וְאִתְקְשַׁר עִם יְמִינָא עִלָּאָה.

תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וַדַּאי, כְּמָה דְּאִיהוּ תָּמִים כְּלָלָא חֲדָא, אוּף אַנְתְּ תְּהֵא עִמֵּיהּ תָּמִים, עִמֵּיהּ וַדַּאי. בְּמָה אִתְעֲבִיד בַּר נָשׁ תָּמִים, דִּיהֵא תּ"ם יָם. תָּם כְּמָה דְּאִתְמַר. יָ"ם כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין קַדִּישִׁין דִּילֵיהּ אִקְרוּן יָ"ם, וְלָא אִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. (תרי נוסחי) אוּף אַנְתְּ כְּגַוְונָא דָּא, לְאַעֲדָאָה מִנָּךְ דַּרְגִּין נוּכְרָאִין, וּלְאִתְקַשְׁרָא בְּתָמִים, לְמֶיהֱוִי בָּךְ דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, רָזָא דְּיָם, וְדַרְגָּא קַדִּישָׁא, תּ"ם. לְקַבְלָא א' רָזָא דְּיַעֲקֹב. בַּר נָשׁ אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוִי בְּכָל יוֹמָא, תּ"ם יָ"ם. כְּגַוְונָא דָּא מַמָּשׁ.

הַשְׁתָּא פָּרִישׁ מַאן דְּפָרִישׁ, בְּמִתִיבְתָּא, דְּסִיהֲרָא קַדִּישָׁא שַׁפִּירָא, אִיהוּ בְּחִוָּורוּ, וְכָל גַּוְונִין מְנַצְצָן בָּהּ וּמְרַקְמָן, וְאִיהוּ כְּהַהוּא שְׁפִירוּ וְחִוָּורוּ דְּשִׁמְשָׁא מַמָּשׁ. וּבְהַהוּא יַמָּא דִּילָהּ, גּוֹ שִׁבְעִין שְׁנִין, נָפְקָא נוּנָא חֲדָא, וְאַפִּיק מִנֵּיהּ גַּוְון תְּכֵלֶת, וְאִיהִי נַטְלָא גַּוְון דָּא, וְתַקִּינַת לֵיהּ, וְאִתְחַפְיָיא לְבַר בְּהַאי גַּוְון. לָאו דְּהַאי גַּוְון לְבוּשָׁא דִּילָהּ, דְּהָא (משלי ל״א:כ״ב) שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ. אֲבָל חוּפָּאָה דִּלְבַר הַאי גַּוְון הוּא. כְּגַוְונָא דָּא הֲוָה מַשְׁכְּנָא, דְּכוּלֵיהּ בְּשִׁפְירוּ מְרַקְמָא לְגוֹ, וּלְבַתַר (במדבר ד׳:ו׳) וּפָרְשׂוּ בֶּגֶד כְּלִיל תְּכֵלֶת. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּתְחוֹת יָם דָּא, אִית מְצוּלוֹת יָ"ם, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאִית לוֹן עֵינָא בִּישָׁא לְאִסְתַּכְּלָא, וְכַד מִסְתַּכְּלִין, זַמִּין לְעֵינַיְיהוּ גַּוְון תְּכֵלָא, וְלָא יַכְלָא עֵינַיְיהוּ לְשַׁלְטָאָה, וְאִיהִי אִתְתְּקָנַת לְגוֹ, בְּכָל גְּוונִין מְרַקְמָן כַּדְקָא יָאוּת, מִתְתַּחְמָן לְד' סִטְרִין דְּעָלְמָא.

כְּגַוְונָא דָּא בַּר נָשׁ דְּלָבִישׁ צִיצִית, אִתְעֲבִיד בְּכָל יוֹמָא תָּמִים. תּ"ם, בְּד' כְּנָפַיִם מְתַקְּנָן כַּדְקָא יָאוּת. יָ"ם, בְּהַהוּא תְּכֵלֶת דְּנוּנָא, דְּשַׁבְעִין דַּרְגִּין דְּיַמָּא, סְטָרָא בִּישָׁא כַּד אִסְתַּכַּל בְּהַאי בַּר נָשׁ לָא יָכִיל לְאַבָאָשָׁא לֵיהּ בְּעֵינָא בִּישָׁא. וּכְדֵין אִיהוּ תָּם יָ"ם, עִם יְיָ אֱלֹהָיו מַמָּשׁ, בְּתִקּוּנָא חֲדָא, אִיהִי לְעֵילָּא, וְאִיהוּ לְתַתָּא.

לְבָתַר אִסְתַּלַּקַת אִיהִי גּוֹ דַּרְגִּין עִלָּאִין. אוּף הָכִי בַּר נָשׁ, אִסְתַּלַּק אִיהוּ לְבָתַר בִּתְפִלִּין, גּוֹ דַּרְגִּין עִלָּאִין. וְעַל דָּא תְּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ, עִמֵּיהּ וּדַאי. וַדַּאי בְּשַׁעֲתָא חֲדָא, בְּרִגְעָא חֲדָא, אִיהִי אִתְקְנַת לְעֵילָּא, וּבַר נָשׁ אִתְקַן לְתַתָּא.

אָמַר רִבִּי אִילְאִי, כָּל אִלֵּין דְּהָכָא, כְּגַוְונָא דְּא מְתַקְנָן, לְמֶהֱוֵי כָּל חַד תָּמִים עִם יְיָ. וְעַל רָזָא דָּא, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ. אִי תֵּימְרוּן דְּכַד אִתְּמַר לְבִישׁ אִתְּמַר, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהַוָה לוֹן לְמֶהֱוֵי כָּל חַד תָּמִים עִם יְיָ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אֲתָר דַּיְיָ שָׁאֲרֵי תַּמָן, לְמֶהֱוֵי אַפִּין בְּאַפִּין כַּחֲדָא עִמֵּיהּ, וְהַשְׁתָּא כָּל חַד הֲוֵי תָּמִים בְּמַדְבְּרָא דָּא לְבַר, אֲתָר רָחִיק מִתַּמָּן, דְּלָא יִסְתַּכַּל אַנְפִּין בְּאַנְפִּין בַּהֲדֵיהּ לְמֶהֱוֵי עִם יְיָ כַּדְקָא יָאוּת. וְשָׁם יָמוּתוּ, כְּמָה דַּחֲמִיתוּן דְּעַבְדִין בְּכָל יוֹמָא.
זַכָּאָה חוּלָקְכוֹן חַבְרַיָּיא קַדִּישִׁין, דְּזַכִיתוּן לְכָל הַאי. הֲנֵי תְּרֵי מְעַרְתֵי אַחֲרָנִין דִּילְכוּ, דְּלָא תִּשְׁכְּחוּ כָּל דָּא תַּמָן, דְּאִינּוּן גּוֹ מְתִיבְתָּא דְּמִשָּׁה, יַתְבֵי מַרְחִיק. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמֹשֶׁה, (במדבר י״ב:ג׳) עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם. וּנְבִיאָה עִלָּאָה, קַבִּיל לוֹן לְמִתְיבְתָּא דִּילֵיהּ, מִיּוֹמָא דְּשָׁאֲרֵי לְמֵהֱוֵי כָּל דָּא, עַד הַהִיא שַׁעֲתָא שִׁבְעָה יוֹמִין. וְהָא לָא הֲווֹ מִסְתַּכְּלִין בְּהַאי עָלְמָא כְּלוּם.
אָמַר לוֹן רִבִּי אִילְאִי, זַכָּאִין קַדִּישִׁין, אִימָא לְכוּ מִלִּין דִּשְׁמַעְתּוּן. וּמִלָּה קַדְמָאָה כַּד תִּנְדְּעוּן מְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא, בִּשְׁמָא גְּלִיפָא מְפֹרָשׁ, תִּנְדְּעוּן (ואף על גב) דִּבְצַלְאֵל רְבִיעָאָה אִיהוּ, דְּנָהוֹרִין עִלָּאִין. דִּכְתִיב, (שמות ל״א:ג׳) וָאֲמַלֵּא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. מַאן דְּלָא אִסְתַּכַּל חָמֵי וְאִתְפְּתַח.
מַאן דְּלָא אִסְתַּכַּל, בְּאִינּוּן תִּלַת מִלִּין טְמִירִין, מַה לְעֵילָּא, מַה לְתַתָּא וְכוּ'. זַמִּין אִיהוּ לְאִתְפַּתְּחָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְפַקְחָא עַיְינִין בָּהּ. אִילְנָא דְּתַמְנֵי סְרֵי, שְׁדְרָתוֹ דְּבַר נָשׁ, כַּד כָּפִיף קַמֵּי מָארֵיהּ, יְזָקוֹף וְיִתְקְיֵים לְתַחַיֵּית מֵתַיָּיא. אִי לָא כָּפִיף בְּמוֹדִים, אִתְעֲבִיד חִוְיָא, וְלֵית לֵיהּ תְּקוּמָה לְהַהוּא זִמְנָא. מַאן דְּעָאל בֵּין תְּרֵין כְּרוּבִים לְגוֹ.
מַאן דְּעָאל שִׁיעוּר תְּרֵין פִּתְחִין, לְגוֹ בֵּי כְּנִשְׁתָּא, אִתְדַּבַּק בְּמָארֵיהּ, וּרְעוּתֵיהּ אִתְעֲבִיד. מַאן דִּמְעַיֵּין בְּצְלוֹתֵיהּ, וְאִסְתַּכַּל בָּהּ, רָחִיק מֵרְעוּתֵיהּ דְּשָׁאִיל. קְרִבְנָא דְּרַבָּיָא, כַּד קָרֵב בַּר נָשׁ בְּרֵיהּ לְבֵי סַפְּרָא, אוֹ לְמֵילָה, דָּא קָרְבְּנָא שְׁלִים לְאִתְקַבָּלָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה רְחִימִין, זִילוּ. (חסר)

פרק יד

אֶלְעָזָר בְּרִי, שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, כְּפוּם מַה דְּאוֹלִיפַת. אֲבָל חַס וְשָׁלוֹם, דְּאַף עַל גַּב דְּרָחֵל הֲוָת עָקְרָא בְּהַהוּא זִימְנָא, יַעֲקֹב חַכִּים הֲוָה. וְאִלְמָלֵא לָא יָדַע יַעֲקֹב, דְּלֵאָה אִנְתְּתֵיהּ, לָא קָבִיר לָהּ בְּמְעָרְתָּא, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, בְּחִבּוּרָא חָדָא, וִיהֵא קָבִיר לָהּ לְבַר מֵאַרְעָא. אֲבָל לְלֵאָה אִעֵיל לָהּ גּוֹ אַרְעָא, וּלְרָחֵל שַׁוּי לְבַר. מִית יַעֲקֹב, אִתְקְבַר בְּגַוָּוה, בְּחִבּוּרָא חָדָא.
כְּמָה דְּעָבְדוּ כָּל שְׁאַר אֲבָהָן, אוּף הָכִי אָדָם. מַתָּה חַוָּה בְּקַדְמִיתָא, אִתְקַבְּרַת תַּמָּן. וְתַמָּן יָדַע אָדָם, דְּהַאי דּוּכְתָּא אִתְחֲזֵי לֵיהּ. מִית אָדָם, אִתְקְבַר בְּגַוָּוה בְּחִבּוּרָא חָדָא. מַתָּה שָׂרָה אִתְקַבְּרַת תַּמָּן, וְחַוָּה חָמָאת, וְחַדְּאת לְקֳבְלָהּ, וְקָמַת וְקָבְלָה לָהּ. שִׁיעוּרָא דְּחַוָּה לְגַבֵּי שָׂרָה,

שִׁיעוּרָא דִּתְרֵין אַמִּין, וְלָא יַתִּיר. מֵת אַבְרָהָם, אִתְקְבַר לְגַבֵּי שָׂרָה, בְּחִבּוּרָא חָדָא. מֵתָה רִבְקָה, אִתְקַבְּרַת תַּמָּן, וְשָׂרָה חָמָאת, וְקָמַת וְקִבְּלַת לָהּ. מֵת יִצְחָק, אִתְקְבַר בַּהֲדָהּ בְּחִבּוּרָא חָדָא. מֵתָה לֵאָה, אִתְקַבְּרַת תַּמָּן, וְרִבְקָה חָמָאת, וְקָמַת, וְקִבְּלָה לָהּ. מֵת יַעֲקֹב, אִתְחֲבָר בַּהֲדָהּ בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְכֻלְּהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, בְּחִבּוּרָא חָדָא.

סִדּוּרָא דִּלְהוֹן הֵיךְ שְׁכְנֵי. נָשִׁין לְגַבֵּי נָשִׁין, וּדְכוּרִין לְגַבֵּי דְּכוּרִין. אָדָם בְּרֵישָׁא, חַוָּה סָמִיךְ לֵיהּ. שָׂרָה לְגַבֵּי חַוָּה. אַבְרָהָם סָמִיךְ לְשָׂרָה. יִצְחָק סָמִיךְ לְאַבְרָהָם. רִבְקָה סָמִיךְ לְיִצְחָק. לֵאָה סָמִיךְ לְרִבְקָה. יַעֲקֹב סָמִיךְ לְלֵאָה. אִשְׁתְּכַח אָדָם בְּסִטְרָא דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא דָּא, דָּא רֵישָׁא, וְדָא סִיפָּא.

בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אִיהוּ כְּדְקָא יָאוּת וְהָכִי הוּא, אָדָם וְחַוָּה בְּקַדְמִיתָא. וְשָׂרָה וְאַבְרָהָם סָמִיךְ לוֹן. יִצְחָק וְרִבְקָה לְזִוְיָא אַחֲרָא, בְּאוֹרַח מֵישָׁר בְּשׁוּרָה חָדָא. יַעֲקֹב וְלֵאָה בְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִינּוּן נָשִׁין לְגַבֵּי נָשִׁין. וּדְכוּרִין לְגַבֵּי דְּכוּרִין. וְאָדָם וְחַוָּה, שָׂרָה וְאַבְרָהָם, יַעֲקֹב וְלֵאָה, רִבְקָה וְיִצְחָק. אָדָם בְּסִטְרָא דָּא, וְיִצְחָק בְּסִטְרָא דָּא, וְיַעֲקֹב בְּאֶמְצָעִיתָא. יִצְחָק לְגַבֵּי אֲבוּהָ לָאו אוֹרַח עָלְמָא. וְעִם כָּל דָּא יַעֲקֹב אִצְטְרִיךְ בְּאֶמְצָעִיתָא.

וּבְכָל אִינּוּן זוּגִין, כְּמָה דְּאִתְקָבְרוּ, הָכִי יְקוּמוּן, וְהָכִי יִשְׁתַּכְּחוּן. לֵאָה תֻּחֲדֵי בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ, בְּרֵיהּ דְּדָוִד, דְּנָפִיק מִנָּהּ לְגוֹ. רָחֵל תֻּחֲדֵי בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ, בְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף, דְּנָפִיק מִנָּהּ לְבַר מִירוּשְׁלֵם. וְכֹלָּא לְדוּכְתַּיְיהוּ.

פרק טו

אִלֵּין הֻכָּא וְאִלֵּין הָכָא. דְּאִינּוּן (ס"א מגדלין) מַרְגְּלָאן דְּאָבֵן טָבָא כֻּלְּהוּ. בֵּין כֻּלְּהוּ מִגְדָּלִין אִית חַד מִגְדָּל דְּאָבֵן טָבָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וְדָא סָלִיק לְרוּם רְקִיעָא, וְלָא אִתְחֲזֵי הַשְׁתָּא, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְגְּלֵי. רַב מְתִיבְתָּא חָמָא לֵיהּ, וַהֲוָה רָשִׁים בֵּיהּ לְעֵילָּא הַאי קְרָא, (משלי י״ח:י׳) מִגְדַּל עֹז שֵׁם יְיָ בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. וּפָרִישׁ רַב מְתִיבְתָּא קְרָא דָּא, מִגְדַּל עֹז: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק: בֵּיהּ רְעוּתֵיהּ דְּצַדִּיק תְּדִיר. וְעַל דָּא, וְנִשְׂגָּב הַהוּא מִגְדָּל, דְּלָא יִנְפּוֹל לְעָלְמִין, כְּמָה דְּהַוָה.

וְרִבִּי כְּרוֹסְפְּדָאי חָמִיד לְבָא, פָּרִישׁ הַאי קְרָא עַד לָא אִסְתַּלַּק, וּפָרִישׁ שַׁפִּיר. מִגְדַּל עֹז: דָּא תֵּיבָה, וְסֵפֶר תּוֹרָה דְּאִיהוּ עֹז, לְשַׁוָּאָה בֵּיהּ, וּלְאַפָּקָא לֵיהּ מִגּוֹ הֵיכָל, דִּיּוּקְנָא דְּהֵיכָל פְּנִימָאָה, דְּמַנֵּיהּ נָפְקָא תּוֹרָה, וְהַהוּא מִגְדָּל שֵׁם יְיָ אִיהוּ, וּדְיּוּקְנָא דִּילֵיהּ וְאִצְטְרִיךְ בְּשִׁית דַּרְגִּין.

בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק, בְּמַאן. בְּמִגְדַּל, אוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה. אֶלָּא קְרָא דְּרִישׁ בְּהַאי וּבְהַאי. כַּד דָּרַשׁ בְּמִגְדַּל, אִצְטְרִיךְ צַדִּיק דָּא דְּלֵיהֱוֵי חֲזַן הַכְּנֶסֶת, זַכָּאָה דְּקִשׁוֹט, וּדְיּוּקְנָא דְּצַדִּיק עִלָּאָה. כַּד דָּרִישׁ לְסֵפֶר תּוֹרָה, מַאן דְּסָלִיק לְסֵפֶר תּוֹרָה לְמִקְרֵי אוֹרַיְיתָא, אִצְטְרִיךְ צַדִּיק. וְצַדִּיק

אִקָּרֵי. מַאן אִקָּרֵי צַדִּיק מְכֻלְּהוּ. שְׁתֵּיתָאָה, דְּסָלִיק מַאינוּן שַׁבְעָה. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי, דְּאִיהוּ לָא סָלִיק כָּל יוֹמוֹי, אֶלָּא שְׁתֵּיתָאָה לְאִינּוּן דְּסַלְקִין. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק, בְּסֵפֶר תּוֹרָה יָרוּץ דִּבְרֵי צַדִּיק דָּא. וְנִשְׂגָּב מִמַּאן. מִדְּחִילוּ דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּהָא אוֹרִיךְ יוֹמִין. וְנִשְׂגָּב דְּלָא יִתְנְזָק לְעָלְמִין.

בְּהַהוּא מְגָדָל דְּסַלְקָא בֵּין אִינּוּן מִגְדָּלִין, קַיְימָא נְהִירוּ חַד, בְּדִיוּקְנָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה, כַּד אָתֵי הַהוּא צִיפְּרָא, נַטְלָא הַהוּא מְגָדָל מֵאַתְרֵיהּ, וְקָאִים גּוֹ אֲמְצָעִיתָא דַּעֲזָרָה, גּוֹ גַּדְפֵּי דְּכְרוּבִים הֲוָה. (ס"א ומה דהוה). רוּמֵיהּ לְרוּם שְׁמַיָּא מָאִיךְ וְעָאל תְּחוֹת אִינּוּן כְּרוּבִים, וְשׁוּרוֹי בֵּין רֵישֵׁי כְּרוּבִים.

תְּלַת מְאָה פִּתְחִין תַּמָּן, בְּפִתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא, קַיְימָא נְהִירָא דָּא, דְּיוּקְנָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה, בֵּיהּ זַמִּין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְמִקְרֵי בְּפָרָשַׁת הַקְהֵל. וְדָא לֵיהֱוֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְלָא אַחֲרָא.

וּבְהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה דְּהַהוּא נְהִירוּ, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה אִיהוּ דְּמִפּוּמֵיהּ יִשְׁמְעוּ, קָל נְעִימוּ דְּמַלּוֹי מֵאִינּוּן מִלִּין סְתִימִין דְּפָרִישׁ בְּאוֹרַיְיתָא. בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי, וְשַׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּיא וְזִמְנַיָּיא, כַּד בָּעָאן כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי לְסַלְקָא לְעֵילָּא לְגוֹ מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּפֵי לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְאִיהוּ פָּרִישׁ מִלִּין, וּמִגּוֹ מְתִיקוּ דְּמַלּוֹי בְּתִיאוּבְתָּא, סַלְקִין. כֻּלְּהוּ עֶשֶׂר מִלִּין, גְּנִיזִין לָךְ מֵאִינּוּן מִלִּין דְּאִיהוּ פָּרִישׁ, לְיוֹמָא דִּשְׁאֶלְתִּין דִּילָךְ.

כַּד קַיְימָא הַהוּא מְגָדָל בְּאֶמְצָעוּ דַּעֲזָרָה, וּפִתְחָא דָּא פָּתַח, פָּתְחִין אִינּוּן כְּרוּבִין פּוּמַיְיהוּ, וּפָרְשֵׁי גַּדְפַּיְיהוּ, וְנָהִיר נְהִירוּ עִלָּאָה עַל הַהוּא פִּתְחָא. וְהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה פָּתִיחַ, וְאִינּוּן כְּרוּבִים פַּתְחֵי וְאַמְרֵי (תהילים ל"א:כ') מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. סָגִירוּ פִּתְחִין, וְסֵפֶר תּוֹרָה אִתְגְּלִיל.

מַאן חָמָא, נְהִירוּ דְּנַהֲרָא דְּהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה, כּוּלֵּיהּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר, אַתָּוון דִּילֵיהּ, שַׁלְהוֹבֵי דְּאֶשָּׁא מֵד' גַּוְונֵי, דְּאִינּוּן דְּעֶלְמָא עִלָּאָה, כֻּלְּהוּ בַּלְטֵי וּמְנַצְצֵי, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְמֵיקַם בְּהוּ, בַּר מָשִׁיחַ.

סָגִיר פִּתְחָא דָּא, כְּרוּבִים מִשְׁתַּכְכֵי. וְהַהוּא מְגָדָל פָּרַח, וְקַיְימָא בְּאַתְרֵיהּ בֵּין שְׁאַר מְגָדָלִין.

פרק טז

בְּהַהוּא פִּתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִית עֲטָרָה דְּפָז עִלָּאָה וְיַקִּירָא גְּנִיזָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי הַשְׁתָּא, גְּלִיפָא וּמְחֻקָּקָא בְּכָל זִינֵי אַבְנֵי יְקָר, וּזְמִינָא לְמֶהֱוֵי עַל רֵישָׁא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, כַּד סָלִיק בְּהַהוּא מְגָדָל, וּתְרֵין נְשָׁרִין, דָּא מִסְטָרָא דָּא, וְדָא מִסְטָרָא דָּא, נַטְלֵי לֵיהּ בִּידַיְיהוּ.

כַּד סָלִיק מַלְכָּא מְשִׁיחָא, מִתְתַּקְנִין נְשָׁרִין, וְנַטְלֵי עֲטָרָא דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרֵי לְמִקְרֵי, יִתְפְּתַח פִּתְחָא אַחֲרָא, וּמִתַּמָּן תִּפּוּק הַהִיא יוֹנָה, דְּשַׁדַּר נֹחַ בִּימֵי טוֹפָנָא, דִּכְתִיב, (בראשית

ח׳:ח׳) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה, הַיּוֹנָה: הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא, וְלָא מַלִּילוּ בָּהּ קַדְמָאֵי, וְלָא יָדְעוּ מַה הִיא, אֶלָּא מֵהָכָא נַפְקַת, וְעַבְדַת שְׁלִיחוּתָא.

וּבְשַׁעֲתָא דְּכְתִיב וְלָא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד, לָא יָדַע בַּר נָשׁ לְאָן אַזְלַת, וְהִיא תָּבַת לְאַתְרָהּ, וְאִתְגְּנִיזַת בְּפִתְחָא דָּא וְאִיהִי תִּטוֹל עֲטָרָה בְּפוּמָהָא, וּתְשַׁוֵּי עַל רֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, מָטֵי וְלָא מָטֵי, וּכְדֵין כְּתִיב, (תהילים כ״א:ד׳) תְּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז.

וְכֵיוָן דְּיִקְרֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה. יְקוּמוּן תְּרֵין נְשָׁרִין, דָּא מִכָּאן וְדָא מִכָּאן, וְיוֹנָה מָאִיךְ, וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא נָחִית, וְעַטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, עַד דַּרְגָּא בַּתְרָאָה. וּתְרֵין נְשָׁרִין פַּרְחִין לְעֵילָּא עַל רֵישֵׁיהּ, וְיוֹנָה תָּבַאת וַעֲטָרָה בְּפוּמַהּ, וְיַקְבְּלוּן לָהּ אִלֵּין תְּרֵין נְשָׁרִין.

דָּוִד מַלְכָּא, זַיִת רַעֲנָן אִקְרֵי קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים נ״ב:י׳) וַאֲנִי כְּזַיִת רַעֲנָן בְּבֵית וְגוֹ'. עֵלָּה זַיִת, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּרֵיהּ דְּדָוִד. וְדָא אִיהוּ דְּרָמִיז יוֹנָה דָּא בְּיוֹמוֹי דְּנֹחַ, דִּכְתִיב, (בראשית ח׳:י״א) וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ. הַהוּא עֲלֵה זַיִת, טָרָף וְחָטַף לְיִקְרָא דִּילֵיהּ. בְּמָה. בְּפִיהָ. דְּקַיְימָא עַל רֵישֵׁיהּ, וּמְקַבְּלָא יְקָר מֵהַאי יוֹנָה וְהַאי דִּכְתִיב טָרָף, וְלָא טָרְפָה, (אלא) כִּדְכוּרָא דָּא, דְּעָבִיד חֵילָא וְנָצַח. בִּמְתִיבְתָּא דְּרַקִיעַ, יוֹנָה דְּכַר הוּא, מִגּוֹ דְּאִקְרֵי יוֹנָה, כְּתִיב כְּנוּקְבָּא, וּכְתִיב כִּדְכוּרָא, בְּזִמְנָא דְּמִקַּבְּלָא יְקָר (חסר) דָּא. מִגְּדֵּ"ל דָּא כַּד תָּב לְאַתְרֵיהּ, נָהִיר כְּנְהִירוּ דְּעֵינָא דְּשִׁמְשָׁא, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ל״ז) כְּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְאַף דְּכַרְסְיָיא אַחֲרָא לֵיהֱוֵי לֵיהּ בְּנִסִּין וְאָתִין רַבְרְבִין. בְּרֵישׁ מִגְדַּל דָּא, אִית עוֹפִין דְּנוּר (דרורא) דְּקָא מְצַפְצְפָאן, כַּד סָלִיק צַפְרָא, צִפְצוּפָא דְּנָעִימוּ, דְּלֵית נְעִימוּ וְנִגּוּנָא כְּהַהוּא נְעִימוּ.

לְעֵילָּא מִכָּלְהוּ, זִינִין אַחֲרָנִין, וְשַׁפְנִינִין אַחֲרָנִין, דְּקָא פַּרְחִין בַּאֲוִירָא, סַלְקֵי וְנַחֲתֵי, נַחֲתֵי וְסַלְקֵי, לָא מִשְׁתַּכְּכִין לְעָלְמִין. אַתָּוון רַבְרָבָן, וְאַתָּוון זְעִירָן, פַּרְחִין בֵּינַיְיהוּ.

פרק יז

אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתָּוון פַּרְחִין, חָמֵי בַּר נָשׁ בְּאַתָּוון רַבְרָבָן. כְּתִיב בַּאֲוִירָא לְפוּם שַׁעֲתָא, (בראשית א׳:א׳-ב׳) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ (והארץ היתה תהו ובהו וגו', מהכא אהדרי אתוון רברבן כמלקדמין) בַּטְשֵׁי אַתָּוון זְעִירָן בָּהוּ, וּפַרְחִין, וְאִתְחֲזֵי מַנַּיְיהוּ כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וְגוֹ', וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר וְגוֹ'. לְבָתַר מְהַדְּרֵי אַתָּוון זְעִירָן, וּבַטְשֵׁי בְּאַתָּוון רַבְרָבָן, וּמִתְחֲזֵי מַנַּיְיהוּ דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ וְגוֹ'. וְכֵן כָּל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, פְּלִיאָן רַבְרְבָן, וְחֵדּוּ לְעַיְינִין עוֹבָדָאן דְּאַתָּוון אִלֵּין, זַכָּאָה עַמָּא דְּכָל דָּא מְחַכָּאן.

אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, מַאן דְּנָטִיר בְּרִית, שַׁוִּי לֵיהּ אֲבָתְרוֹי, וְאִיהִי לְקֳמָא. וְאִי תֵּימָא, מַאן נָטִיר לַאֲחוֹרָא. הָא נָטִירוּ רַב וְעִלָּאָה מִכֹּלָּא, דְּנָטִיר לֵיהּ. וּמַאן אִיהוּ. צַדִּיק עִלָּאָה בְּרִחִימוּ

סַגִּי. עָאל בֵּין צַדִּיק וְצַדָּק. וְאִשְׁתְּכַח נָטִיר מִכָּל סִטְרִין. זַכָּאָה מַאן דְּנָטִיר בְּרִית דָּא. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל, אִתְחָזוּן כָּל דְּכוּרִין, דְּנַטְרִין אָת קַיָּימָא דָּא, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. מַאן אִיהוּ דְּיָכִיל לְנַזָּקָא לִבְרָא, דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעוּ אֲבוּהָ מִכָּאן, וְאִמֵּיהּ מִכָּאן, וְאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ. וְדָא כַּד אִיהוּ אַחֲרֵי יְיָ.

פרק יח

תָּא חֲזֵי הַהוּא רְקִיעַ כַּד סָחֲרָא בְּגַלְגּוֹלָא מְנַגְּנָא בְּנִגּוּנָא, וּמְקַל נְהִימוּ דְּמַיִין דְּנַבְעִין, לָא יְדִיעַ הַהוּא נִגּוּנָא. כָּל אִינּוּן אַגָּנִין דִּי בְּאַרְבַּע סִטְרִין, מַלְיָין מִנְּבִיעוּ דְּמַיִין דְּנַבְעִין. מַאן דְּאִיהוּ לְגוֹ, בְּתַרֵין סִטְרִין קַיְימָא תַּמָּן. חַד בְּחָדְוָה, דְּלֵית חֶדְוָה כְּהַהִיא חֶדְוָה בְּעָלְמָא, לְקַיְימָא (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה. וְחַד בְּיִרְאָה, דְּלֵית דְּחִילוּ כְּהַהוּא דְּחִילוּ בְּעָלְמָא, לְקַיְימָא (תהילים ב׳:י״א) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה.

חַד מַעְיְינָא דְּמַיָּיא, דְּנָבְיעַ מִסְּטַר מִזְרָח, דָּא הוּא דְּאָמַר יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה. מֵהַאי מַעְיְינָא, לָא יָכְלִין לְסַיְימָא שְׁבָחָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא. בַּאֲתַר דְּאִתְיְילִיד תַּמָּן לְסִטְרָא מִזְרָח, לֵית עוּמְקָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא זָרְתָא וְלָא יַתִּיר.

כַּד נַבְעִין מַיָּא וְסַלְקִין, סַלְקִין כָּל זִינֵי מַרְגְּלָאן דְּעָלְמָא, וְלָא נַפְלִין לְבַר, הַשְׁתָּא אִתְחָזוּן בְּגַוּון חַד, לְפוּם שַׁעֲתָא נַפְלִין אִלֵּין, וְהָא סַלְקִין, אָחֳרָנִין, כְּגַוּון אָחֳרָא, בְּכָל זִינֵי גַּוְונִין דְּעָלְמָא. נַפְלֵי אִינּוּן מַרְגְּלָאן, וְלָא נַפְלֵי לְבַר.

סַחֲרָנִין דְּהַהוּא נְבִיעוּ, חֵיזוּר וְשׁוּשָׁן סָחֲרִין. וְלָא יָכְלִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקַם עַל אִינּוּן גַּוְונִין, כֻּלְּהוּ שַׁלְהוֹבִין מְלַהֲטָאן, וְלָא יָכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ. לָא יְדִיעַ חֲשִׁיבוּ דְּעוֹבָדָא. טַרְפִּין דִּילְהוֹן מְנַצְצָן בְּכַמָּה גַּוְונִין.

עוֹבֵד צִיּוּר, אוּמָנוּ דְּמָארֵי עָלְמָא, חַפְיָין עַל תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁה כְּרוּבִין דְּתְחוֹתַיְיהוּ, בָּתַר שְׁבָכִין אַחֳרָנִין לְגוֹ. וְאִינּוּן שְׁבָכִין סְחוֹר סְחוֹר דַּעֲזָרָה לְגוֹ.

וּלְעֵילָּא מִנְּהוֹן, אִינּוּן גּוּפְנִין פְּרִישָׁאן, תְּחוֹת גּוּפְנִין אִינּוּן כְּרוּבִין, כֻּלְּהוּ גַּדְפִּין פְּרִישָׁן, מְשֻׁלָּבָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. הָכָא אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּאִינּוּן גּוּפְנִין, מְנַהֲרִין אַנְפּוֹי כְּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא.

אִינּוּן שְׁבָכִין דְּאִתְחָמָן סְחוֹר סְחוֹר דַּעֲזָרָה, כֻּלְּהוּ מְרֻקָּמָן, בְּחוּטִין דִּנְהִירִין בִּגְוָונִין סַגִּיאִין, מְלַהֲטָן בְּד' מִינֵי זְהוֹרִין דְּאֶשָּׁא. שַׁלְהוֹבִין סַלְקִין, וּגְוָונִין מְנַצְצָן, וּלְזִמְנִין שַׁלְהוֹבִין מִשְׁתַּכְכֵי, וּנְהוֹרִין וּגְוָונִין סַלְקִין, וּבַטְשֵׁי אִלֵּין בְּאִלֵּין.

שִׁית אֶלֶף אַגָּנִין, לְגַבֵּי אִינּוּן שְׁבָכִין, ד' גַּוְונִין, לְד' סִטְרִין דַּעֲזָרָה, אִלֵּין אִינּוּן רַבְרְבִין, וּנְבִיעוּ דְּמַיִין חַיִּין בְּכָל סִטְרֵי. וְאִינּוּן נַפְלֵי בְּאִינּוּן אַגָּנִין, וּבַלְעֵי בְּאַתְרַיְיהוּ וְאִלֵּין מַיִין לָא יַדְעֵי לְאָן אַזְלִין.

בְּאֶמְצָעוּ דַּעֲזָרָה, יְקוּמוּן כֻּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַזּוּן קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. בִּסְטָר דָּרוֹם בַּעֲזָרָה דָּא, אִתְיְילִיד חַד מַעְיְינָא דְּמַיָּא, וְאִתְרְמֵי (ס"א ואתדמי) (ס"א ואתרבי) דָּקָא יַשְׁקֵפוּן מַיָּא כָּל עָלְמָא. מַאן דְּיֵיעוּל בָּהוּ, יְהוֹן עַד בִּרְכַּיִם, יֵיעוּל בָּהוּ גִּיבָּר רַב יֵיעוּל בָּהוּ עַד בִּרְכַּיִם, אִי תֵּינוֹק בַּר יוֹמָא עַד בִּרְכַּיִם. מַאן דְּשָׁתֵי מִנַּיְיהוּ יִתְחַכָּם, וְיִתְפַּקַּח בְּחָכְמְתָא.

מַעְיְינָא דָּא נָפִיק מִגּוֹ מַרְגְּלָא חֲדָא זְעֵירָא, בְּכוֹתָלָא דְּדָרוֹם. אִינּוּן מַיִן בַּלְעֵי גּוֹ אַתְרָא (ס"א גו אתר דא), וּמִתַּמָּן יִפְקוּן לְבַר מִמַּקְדְּשָׁא, עַד דְּיֵעָלוּ לְנַחַל שִׁטִּים, יִשְׁקֵפוּן הַהוּא זִמְנָא, דְּאוֹלְדִין מַיָּא דְּשִׁטִּים. וְעַל דָּא מַיִן אִלֵּין בַּעֲזָרָה, בְּגִין אִינּוּן דְּאִתְחַזּוּן תַּמָּן דְּכוּרִין. הֲווֹ שָׁתָאן מִן מַיָּא, לָא חַיְישֵׁי בְּנוּקְבֵי, בְּמֵיתַיְהוֹן לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. תּוּ, דְּהָא יִתְפַּקְּחוּן לְמִנְדַּע מִלִּין סְתִימִין דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, גּוֹ מַקְדְּשָׁא דָּא כָּל הִרְהוּרִין יִשְׁתַּכְּחוּן, בַּר הִרְהוּרָא דְּחֶדְוָה דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

עַנְפָּא חַד נָפִיק, גּוֹ אֶמְצָעוּ דְּהַהוּא מַעְיְינָא. אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, כַּד קָרִיבְנָא לְהַהוּא עַנְפָּא גּוֹ מַעְיְינָא, אִסְתַּלָּק עַנְפָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, כָּל מַה דְּקָרִיבְנָא, הָכִי אִסְתַּלָּק, יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא דְּהַהוּא עַנְפָּא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּמַיָּא. הַהוּא עַנְפָּא חָפֵי עָלְמִין. כָּל גַּוְונִין דְּעָלְמָא בְּאִינּוּן טַרְפִּין דִּילֵיהּ. אִיבָּא דִּילֵיהּ, לָא יְדִיעַ מַהוּ. וְלָא יַכְלִין לְמִנְדַּע. וְאָמַר, דְּקָא שָׁאִיל לְמָשִׁיחַ עַל הַהוּא אִיבָּא, וְאָמַר, אִיבָּא דָּא גָּנִיז, (זכריה ח׳:ד׳) לְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרוֹב יָמִים. מַאן דְּזָכֵי לְמִנְדַּע דָּא, לִינְדַּע.

רָקִיעַ חַד אִית עַל הַהוּא עַנְפָּא, פָּרִישׁ לְעֵילָּא. מֵהַהוּא רְקִיעָ, אָזִיל טַלָּא עַל גַּבֵּי מַעְיְינָא דָּא, וְלָא יַתִּיר. כַּד אִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ לְהַהוּא רְקִיעַ מַרְחִיק, דְּמֵי תִּכְלָא. קָרִיב יַתִּיר, דְּמֵי סוּמָקָא. קָרִיב יַתִּיר, דְּמֵי יְרוֹק קָרוֹב יַתִּיר, דְּמֵי חִוָּוּר, דְּלֵית חִוָּוּר בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. טַלָּא דְּקָא אָזִיל מִנֵּיהּ, אִשְׁתְּאִיב בְּהַהוּא עַנְפָּא, וְעָבִיד אִיבָּא דָּא, וְאִתְרַבֵּי. הַהוּא רְקִיעָא, אִיהוּ אָזִיל בְּגַלְגּוּלָא יַתִּיר, מִמָּה דְּעַיְינִין יַכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא.

פרק יט

כָּל אִינּוּן נְטוּרֵי קַיְימָא קַדִּישָׁא, (ס"א בעון) דְּבָעוּן לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מַלְכָּא, דְּהָא לָא אִתְחַזּוּן, אֶלָּא בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּאִינּוּן בְּנֵי גְּזִירוּ קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, (שמות כ״ג:י״ז) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ, אִינּוּן בְּנֵי קַיְימָא קַדִּישָׁא. דְּייִק רַב מְתִיבְתָּא, זְכוּרְךָ, וְלָא זְכָרְךָ. דְּהָא זָכָר כְּתִיב, וְלָא זְכוּר, מַאי זְכוּרְךָ. אֶלָּא כָּל אִינּוּן דְּנָטְרִין קַיְימָא קַדִּישָׁא, וְלָא חָבָאן בֵּיהּ, אִינּוּן הֲווּ בְּנֵי מַלְכָּא, דְּבְכֹל יוֹמָא מִשְׁתַּבַּח בְּהוּ וְדָכִיר לוֹן תְּדִיר. וְעַל דָּא זְכוּרְךָ, הַהוּא דְּאִית בֵּיהּ קַיְימָא קַדִּישָׁא, דְּדָכִיר לוֹן מַלְכָּא בְּכָל יוֹמָא, דְּלֵית שִׁבְחָא קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, (אלא) כְּמַאן דְּנָטִיר קַיְימָא דָּא.

וְעַל דָּא בָּעֵי דִּיתְחָזוּן תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא קַמֵּיהּ. תְּלַת זִמְנִין אֲמַאי. אֶלָּא בְּגִין אֲבָהָן קַדְמָאֵי, דְּקַבִּילוּ לְהַאי בְּרִית, קַדְמָאָה לְכָל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְגִין כָּךְ תְּלַת זִמְנִין אִינּוּן בְּשַׁתָּא. אַבְרָהָם קַבִּיל בְּרִית. יִצְחָק קַבִּיל בְּרִית. יַעֲקֹב הֲוָה שְׁלִים מְכֻלְּהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ"ה:כ"ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, שְׁלִים מִכֹּלָּא.

אַבְרָהָם תָּמִים אִקָּרֵי, וְלָא הֲוָה כָּל כַּךְ שְׁלִים, אֲבָל תָּם: שְׁלִים מִכֹּלָּא. מַה כְּתִיב בְּנֹחַ, (בראשית ו':ט') אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו. הֲוָה רְשִׁים בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא בֵּינַיְיהוּ. וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא, בְּכָל אֲתַר דִּכְתִיב תָּמִים, דְּרָשִׁים בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא, בְּאַת קַיְימָא דִּבְרִית, וּבְגִין דְּנָטַר בְּרִית, אִקָּרֵי תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו. מַה דְּלָא הֲווֹ כֻּלְּהוּ הָכִי, דְּאִינּוּן מְחַבְּלָן אָרְחַיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ. וְכִי מַאן יָכִיל לְמֵיהַךְ עִמֵּיהּ. אֶלָּא כָּל מַאן דְּנָטַיר בְּרִית קַדִּישָׁא, אִזְדַּוּוֹגַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְשָׁרְיָאת עֲלֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ, (דברים י"ח:י"ג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. תָּמִים תִּהְיֶה, וּלְבָתַר עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. בְּזִוּוּגָא חָדָא. דְּכֵיוָן דְּנָטַיר בְּרִית דָּא, עִם יְיָ לֶהֱוֵי, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ.

בְּאַבְרָהָם כְּתִיב, (בראשית י"ז:א') הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים, גְּזִירוּ דְּאַת קַיָּימָא. הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, מֵהָכָא, דְּלָא יְהַךְ גָּבֵר בָּתַר אִתְּתָא, אֶלָּא קַמָּהָא, אֹרַח כָּשֵׁר אִיהוּ. וְהָא כְּתִיב, (שמות כ"ג:כ') הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ. (שמות ל"ג:ב') וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ. לְאַבְרָהָם דְּלָא הֲוָה גָּזִיר, דָּחָה לֵיהּ לְקַמָּהּ. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב הֱיֵה תָּמִים, וְהִתְהַלֵּךְ לְפָנַי. אֶלָּא הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, דְּלָא יֵאוֹת אַנְתְּ, עַד שֶׁתְּהֵא תָּמִים. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ תָּמִים, וְנָטַיר לֵיהּ, מִיַּד הֵיא לְקַמֵּיהּ, וְאִיהוּ אֲבַתְרָהּ, כְּשֵׁר אִיהוּ לְדָא. לְגַרְעוֹנָא מַה כְּתִיב, (שמואל א ט"ו:י"א) כִּי שָׁב מֵאַחֲרַי.

נֹחַ גָּזִיר הֲוָה, וְתָמִים, פְּרִיעָה לָא הֲוָה בֵּיהּ, וּבְגִין דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ פְּרִיעָה מַה כְּתִיב, אֶת הָאֱלֹהִים, וְלָא אַחַר הָאֱלֹהִים, לְקַמָּא לָא הֲוָה, בְּגִין דְּהֲוָה גָּזִיר, לַאֲחוֹרָא לָא הֲוָה, בְּגִין דְּלָא אִתְפְּרַע. אֵיךְ הֲוָה. אֶת הָאֱלֹהִים, סָמִיךְ לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּלָאו כָּשֵׁר כָּל כַּךְ. בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיב, (שמות י"ג:כ"א) וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, (שמות י"ד:י"א) הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם וְגוֹ'. כִּי טוֹב לָנוּ עֲבוֹד אֶת מִצְרַיִם. כְּבָיְכוֹל, אִתְחֲלַשׁ דַּעְתָּא. כְּתִיב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם, וַיִּסַּע לְמֶעְבַּד בְּהוּ נוּקְמִין.

פרק כ

חסר וְעַל דָּא חַדֵּי מָשִׁיחַ, וְחַדֵּי רַב מְתִיבְתָּא, דְּקָא אִתְבָּשַּׂר בְּדָא. וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דְּהָא דַּיְיק לְמָשִׁיחַ וְאָמַר, מָנָא הֲוָה לְדָנִיֵּאל דְּקָאֲמַר, (דניאל ה':כ"ח) פְּרֵיס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ וִיהִיבַת לְמָדַי וּפָרָס. מֵאִינּוּן אַתְוָון דְּופַרְסִין אִשְׁתְּמַע לֵיהּ. וְהָכָא מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ, הָכִי

הוּא וַדַּאי, פְּרִיס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ חַיָּיבָא, עַל יְדֵי דְּמָשִׁיחַ אַחֲרָא, וּלְבָתַר יִשְׁלוֹט מֶלֶךְ פְּרָס, וְיִטּוֹל מַלְכְּוָון סַגִּיאִין, וְהוּא יִשְׁלֹט עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא תְּרֵיסָר יַרְחֵי, וְהוּא יִשְׁלוֹט וְיִקְטוֹל סַגִּיאִין, וְהַהוּא מְשִׁיחָא, וּלְבָתַר יִפּוֹל, וְיִקְבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין. וְעַל דָּא, וּפַרְסִין, מַלְכָּא דְּפָרַס, אִשְׁתְּמַע הָכָא.

אִי חֶסְדָּא קַדִּישָׁא, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה, בְּהַהוּא מַעְיְינָא. בְּהַהוּא מַעְיְינָא, מְגַדְּלָא כָּל זִינֵי אִילָנִין, דְּנָצִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי לְאַסְוָותָא, טַרְפִּין וְאִיבִין וְעַנְפִין, וּלְחַדּוּ לְבָא תָּדִיר. וְלֵית בֵּינַיְיהוּ כַּפְנָא, וּדְאָגָה, וַאֲנָחָה, לְעָלְמִין. זַכָּאָה עַמָּא דְּכָל דָּא מְחַכָּאן, וְכָל דָּא גָּנִיז לוֹן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּקַרְקַע דְּהַאי מַקְדְּשָׁא, אִית מַאלַיִן ם פְּלִיאָן, אָמַר לֵיהּ, אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ דְּכָל הַאי. בְּהַהוּא. עַל גַּבֵּי הַהוּא מַעְיְינָא רְקִיעָא, אֲבָל לֵית מַאן דְּיָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, לְזִמְנִין נְהִירוּ דִּילֵיהּ נְהוֹרָא. לְזִמְנִין חֲשׁוֹכָא, לְזִמְנִין גְּוֹון אַרְגְּוָונָא. מְנַצְּצָן דְּלָא יַכְלִין עַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא לְעֵילָּא. (ס"א ההיא) הִיא דְּשַׁאֲלַת חֶסְדָּא קַדִּישָׁא, מֵהַהוּא קַרְקַע דְּמַקְדְּשָׁא, רַב מְתִיבְתָּא לָא פָּרִישׁ מִנֵּיהּ, דְּהָא גָּנִיז אֵיהוּ גּוֹ יַרְדְּנָא, וְהָא אֲמִינָא לָךְ מַה דַּאֲמִינָא, אֲבָל נִשְׁאַל מִלָּה דָּא, וְתִנְדַּע מַה דְּתִנְדַּע.

יַרְדֵּן דָּא, עָאל וְאִתְמְשַׁךְ זִמְנָא חָדָא בְּשַׁתָּא, גּוֹ הַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, לָאו מֵאִינּוּן אַרְבַּע נַהֲרִין דְּאִתְמַשְׁכָן מִנֵּיהּ, אֶלָּא בֵּיהּ מַמָּשׁ. כֵּיוָן דְּמָטֵי לְגַבֵּיהּ, אֵיהוּ אִתְמְשַׁךְ וְאִתְפְּשַׁט וְעָאל גּוֹ יַרְדְּנָא. וְכֵיוָן דְּמָטֵי גּוֹ קַרְקַע דְּמַקְדְּשָׁא, אִשְׁתְּכַח תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלָא אִתְפְּשָׁט וְלָא אִתְמְשַׁךְ לְאָתָר אַחֲרָא. וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דְּכַד אַהְדַּר הַהוּא נָהָר לְאַתְרֵיהּ, שְׁבִיק תַּמָּן, כָּל זִינֵי צִיּוּרִין, דְּקָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, דְּאִינּוּן צִיּוּרִין גְּנִיזִין, דִּתְחוֹת דּוּכְתַּיְיהוּ. (חסר)

פרק כא

אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא, וְסַלְקֵי וְנַחְתֵּי כִּדְקַדְמֵיתָא. בְּהַהוּא סְטָר דָּרוֹם, אִית תְּלַת מְאָה וְחַמְשִׁין עַמּוּדִין, מִכָּל זִינֵי מַרְגְּלָאן. וְאִלֵּין אִינּוּן דִּנְהִרִין תָּדִיר, וְנַטְפִין בּוּסְמִין טְמִירִין, דְּלָא אִתְגַּלּוּ לְעָלְמִין. אַרְבַּע אַגָּנִין בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא נְעִיצִין. וְכַד אִינּוּן בּוּסְמִין נַטְפִין, מֵאִינּוּן עַמּוּדִין, נַפְקֵי בָּהוּ, וְאִתְמַלְיָין כֻּלְּהוּ אֲגָנוֹת, וְלָא נָפְקִין בּוּסְמִין לְבַר.

מֵאִינּוּן בּוּסְמִין, זְמִינִין לְזִמְנָא דְּאָתֵי, לְאַקְטָרָא בְּכָל יוֹמָא קְטוֹרְתָּא, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. דְּלָא יֵהוּוּ מִכְּתִישׁוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. אִינּוּן בּוּסְמִין לָא יְדִיעַ עִקָּרָא דִּלְהוֹן, וּמִמָּה הֲווֹ, אֶלָּא מֵאִינּוּן עַמּוּדִין נַפְקִין תַּמָּן.

תְּרִין נְשָׁרִין בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא, מִתְנַצְּצָן מִתְלַהֲטִין בְּכָל גַּוְונִין. שֶׁבַע מְאָה נְשָׁרִין. אִינּוּן, פַּרְחִין, אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא, בְּגַלְגּוּלָא דְּעַמּוּדִין. כַּד אִסְתַּחֲרָן, לָא יָכְלִין עַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא, דּוּכְתָּא דִּבְהוּ.

תְּלַת אַתְוָון בַּלְטִין וּפַרְחִין, מִפּוּמָא דָּא לְפוּמָא דָּא. בְּגַלְגּוּלָא דְּעַמּוּדִין וּנְשָׁרִין. כָּל אִינּוּן אַתְוָון מֻרְקָמָן בְּאֶשָׁא חִוָּורָא, וְדַהֲבָא יְרוֹקָא. תְּרִין אַלְפִין וּמְאָה מְנַרְתִּין, תַּלְיָין בֵּין אִינּוּן עַמּוּדִין. וּתְרִין אַלְפִין וּמְאָה שְׁרָגִין, בְּכָל מְנַרְתָּא וּמְנַרְתָּא. דַּלְקִין בִּימָמָא, וּבְלֵילְיָא מִתְדַּעֲכֵי, עַל צַעֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל. כַּד אָתֵי צַפְרָא, דַּלְקִין כֻּלְּהוּ מִגַּרְמַיְיהוּ.

פרק כב

אַדְהָווֹ יַתְבֵי, אֲמָרֵי הָא רָמַשׁ לֵילְיָא. אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, נְהִירוּ דְּעָלְמָא, טוֹל פִּנְקֵסָא דְּאַחְמָתָא דָּא, וְטוֹל שְׁרָגָא, וּכְתוֹב מִלִּין אִלֵּין, דְּהָא מָטָא זִמְנָא דִּילָן, לְפַקְדָּא כָּל חַד וְחַד לְגוֹ קִבְרֵיהּ, עַד פָּלְגוּ לֵילְיָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל גּוֹ גִּנְתָּא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בַּהֲדֵי צַדִּיקַיָּיא וּכְדֵין כָּל חַד וְחַד פָּרַח לְתַמָּן. וּלְמָחָר נָהֲוִי גַּבָּךְ, הוֹאִיל וְיָהֲבוּ לָן רְשׁוּ, לְאַשְׁלְמָא דּוֹרוֹנָא דְּקָא מְשַׁדְּרֵי לָךְ. פָּרַחִי, בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְגָעָא.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ה׳:י״ט) אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוּךָ בְכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד. אוֹרַיְיתָא אוֹרַיְיתָא, נְהִירוּ דְּכָל עָלְמִין, כַּמָּה יְמִין, וּנְחָלִין, וּמְקוֹרִין, וּמַבּוּעִין, מִתְפַּשְׁטֵי מִנָּךְ לְכָל סִטְרִין. מִנָּךְ כֻּלָּא, עָלָךְ קַיְימֵי עִלָּאֵין וְתַתָּאִין, נְהִירוּ עִלָּאָה (ודא) מִנָּךְ נָפְקָא. אוֹרַיְיתָא אוֹרַיְיתָא, מַה אֵימָא לְגַבָּךְ, אַיֶּלֶת אֲהָבִים אַנְתְּ, וְיַעֲלַת חֵן (גבי) עֵילָּא וְתַתָּא רְחִימִין דִּילָךְ. מַאן יְזַכֵּי לְיַנְקָא מִנָּךְ כְּדְקָא יָאוֹת. אוֹרַיְיתָא אוֹרַיְיתָא שַׁעֲשׁוּעִים דְּמָארָךְ, מַאן יָכִיל לְגַלָּאָה, וּלְמֵימַר סְתִירִין וּגְנִיזִין דִּילָךְ. בָּכָה, וְאָעִיל רֵישֵׁיהּ בֵּין בִּרְכּוֹי, וְנָשַׁק לְעַפְרָא.

אַדְהָכִי חָמָא כְּמָה דִּיוּקְנִין דְּחַבְרַיָּיא סַחֲרָנֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, לָא תִּדְחַל בְּרֵיהּ דְּיוֹחָאי, לָא תִּדְחַל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, כְּתוֹב וְחַדֵּי גּוֹ חֶדְוָה דְּמָארָךְ. כָּתַב כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּשָׁמַע בְּהַהוּא לֵילְיָא, וְלָעָא לוֹן, וְלָהַג לוֹן, וְלָא אַנְשֵׁי מִלָּה. וְהַהוּא שְׁרָגָא נָהִיר קָמֵיהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, עַד דְּאָתָא צַפְרָא. כַּד אָתָא צַפְרָא, זָקַף עֵינוֹי, וְחָמָא חַד נְהִירוּ דְּהֲוָה נָהִיר בְּרָקִיעָא, מְאִיךְ עֵינוֹי לְתַתָּא. אַהְדָּר כְּמִלְקַדְּמִין, וְחָמָא נְהִירוּ בְּכָל רָקִיעַ, דְּנָהִיר וְסָלִיק בְּהַהוּא נְהִירוּ דִּיוּקְנָא דְּבֵיתָא, בְּכַמָּה צִיּוּרִין. חֲדָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּלְפוּם רִגְעָא, אַגְנִיז הַהוּא נְהוֹרָא.

אַדְהָכִי, הָא אִינּוּן תְּרִין שְׁלִיחָן אַתְיָין. אִשְׁתְּכַחוּהוּ רֵישֵׁיהּ בֵּין בִּרְכּוֹי. אָמְרוּ לֵיהּ שְׁלָמָא עָלֵיהּ דְּמֹר, שְׁלָמָא לְמַאן דְּעָלְאִין וְתַתָּאִין בָּעָאן לְאַקְדָּמָא לֵיהּ שְׁלָם. קוּם. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲדָא בְּהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ, וְלָא חָמִית נַיְיחָא דְּרוּחָא דְּעָבַד לָךְ מָארָךְ, חָמִית נְהִירוּ דְּבֵיתָא בְּרָקִיעָא. אָמַר לוֹן חֲמֵינָא, אָמְרוּ לֵיהּ בֵּיהּ שַׁעֲתָא, אַפִּיק תְּהוֹמָא בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאַעְבְּרֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיַמָּא רַבָּא, וּמִנְהִירוּ דִּילֵיהּ, הֲוָה נָהִיר בִּרְקִיעָא.

אָמְרוּ לֵיהּ, רַב מְתִיבְתָּא בָּעָא בִּשְׁלָמָךְ, וְהָא יָדַע דַּאֲנָן שְׁלִיחָן לְגַבָּךְ. וְכַמָּה מִלִּין חַדְתִּין עַתִּיקִין, אִתְחַדָּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי לֵילְיָא. אָמַר לוֹן, בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ, אִמְרוּ חַד מִלָּה מִנַּיְיהוּ. אָמְרוּ, לָא אִתְיְיהִיב לָן רְשׁוּ לְמַאי דְּאָתֵינָן לְגַבָּךְ, אֶבָל מִלָּה חַדְתָּא הֲוָה לְגַבָּךְ הַשְׁתָּא.

פרק כג

פְּתַח רַב מְתִיבְתָּא וְאָמַר (בראשית י״ב:א׳) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ', דָּא בְּגִין דְּאִתְנַהֲרָא בֵּיהּ נְהִירוּ כְּגַוְונָא דָּא. מַאן דְּלָא זָכֵי בַּאֲתָר דָּא, יְהֵךְ וְיִנְטַל גַּרְמֵיהּ לַאֲתָר אַחֲרָא, וְיִזְכֶּי בֵּיהּ. אָעָא דְּדָלִיק, וּנְהוֹרָא לָא סָלִיק וְנָהִיר בֵּיהּ, יְנַעְנְעוּן לֵיהּ, וִיסַלֵּק בֵּיהּ נְהוֹרָא, וְאַנְהִיר. וְהָוִינָן זְמִינִין לְמִשְׁמַע, אֶבָל בְּגִין לְמֵיתֵי גַּבָּךְ, לָא בָּעֵינָן לְאִתְעַכְּבָא, חַדֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן.

אָמְרוּ לֵיהּ, אִי חֶסִידָא קַדִּישָׁא, כָּל מִלִּין דִּי בְּגַוָּון בְּאוֹרַיְיתָא, מִלִּין זְעִירִין אִינּוּן, בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה. וְאִינּוּן מִלִּין זְעִירִין, כַּמָּה אִינּוּן מִלִּין רַבְרְבִין וְעִלָּאִין, עַד דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא. דְּהָא לֵית בְּגַוָּון סְפֵקָא, אֶלָּא בְּרִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא עַל בּוּרְיֵיהּ. וְהַשְׁתָּא רַב מְתִיבְתָּא פָּרִישׁ מִלִּין סְתִימִין עַל דָּא, בְּגִין דְּעִקָּרָא דִּנְשָׁמְתָא, אֲמַאי לָא נָהִיר בַּאֲתָר דָּא, וְזָכֵי לְאִתְנַהֲרָא בַּאֲתָר אַחֲרָא. וְעַד כְּעַן לָא זָכֵינָן בְּהוּ, בְּגִין לְמֵיתֵי גַּבָּךְ.

וּמִלָּה אַחֲרָא זָכֵינָן לְמִשְׁמַע מִנַּיְיהוּ, רוּחָא דְּאַזְלָא בְּעַרְטוּרָא בְּהַהוּא עָלְמָא בְּלָא בְּנִין, אִנְתְּתַיְיהוּ יִתְעֲבִיד לֵיהּ מָאנָא לְאִתְבְּנָאָה אִיהוּ. מַאי טַעֲמָא. אִנְתְּתַיְיהוּ אִיהִי שְׁרָנָא, דְּאִתְדְּלִיקַת מִנַּיְיהוּ, וְתַרְוַוייְיהוּ שְׁרָנָא חֲדָא הֲוֹוּ, נְהוֹרָא דָּא נָפַק מִנְּהוֹרָא דָּא, אִתְדַּעַךְ דָּא, אִתְדְּלִיק מִגּוֹ נְהוֹרַיְיהוּ מַמָּשׁ, בְּגִין דַּחֲדָא נְהוֹרָא הֲוֹוּ.

פרק כד

הַשְׁתָּא רִבִּי, נֶהְדַּר לְמִלִּין קַדְמָאִין, וְכַד נֶהְדַּר לְאַתְרִין, נְטוֹל רְשׁוּ מֵרַב מְתִיבְתָּא, בְּאִינּוּן מִלִּין דְּנִקְבֵּל מִנַּיְיהוּ, וְנֵימָא קַמָּךְ. זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּאַתְּ זָכֵי לְנְהוֹרִין סְתִימִין, מִכָּל סִטְרִין, מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא אוֹחָרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִלָּה חֲדָא בָּעֵינָא לְמִנְדַּע, אִי תֵּיכוֹל לְאוֹדָעָא לִי. נְשִׁין בְּהַהוּא עָלְמָא, אִי זַכָּאִין לְסַלְּקָא לְעֵילָּא, אוֹ הֵיךְ אִינּוּן תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ, אִי רִבִּי אִי רִבִּי, בְּדָא אִית לָן רָזָא יַתִּירָא (ס"א יקירא). בְּגִין דְּלָא לְגַלָּאָה סִתְרִין דְּתַמָּן, אֲבָל דָּא יְהֵךְ וְיִטּוֹל רְשׁוּ, וְנֵימָא לָךְ. אַדְּהָכִי פָּרַח חַד, וְאִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ, וְאָזַל לֵיהּ.

וּלְפוּם שַׁעֲתָא תָּב לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לוֹן, זְמִינָא הֲוִינָא לְמֵיעָאל, וַהֲווֹ כֻּלְּהוּ בְּעַטּוּרָא חֲדָא, דְּדַיְינֵי דִּינָא דְּחַד בַּר נָשׁ, דְּקָאִים עַל פִּתְחָא דְּגַן עֵדֶן, וְאִינּוּן כְּרוּבִין אֲחִידוּ בֵּיהּ, וְלָא שָׁבְקוּ לֵיהּ לְמֵיעָאל תַּמָּן, וַהֲוָה בְּצַעֲרָא בֵּינַיְיהוּ, וְצַוָּוח צַוָּוחִין עַל גַּבֵּי פִּתְחָא, וּשְׁמָעוּ כּוּלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן, וְהַשְׁתָּא הֲווֹ מִתְכַּנְפֵי כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי, לְמֵיעָאל לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לְעַיְינָא בְּדִינֵיהּ. וַאֲתֵינָא לְאוֹדָעָא לְכוּ, וְדָא חַבְרַאי אִצְטְרִיךְ לְמֵהַךְ תַּמָּן, דְּכַרְוֹתָא הֲוָה אַעְבָּר

בְּכָל אִינּוּן בְּנֵי מְתִיבְתֵּי. דְּלִיהֱוֹוֹן כְּנִישִׁין הַשְׁתָּא קַמֵּי מָשִׁיחַ. נָטַל פִּתְקָא חָדָא, וְיָהַב לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, טוֹל דָּא, וְעַיֵּין בְּמָה דְּתַמָּן, עַד דְּנֵיתֵי גַּבָּךְ, פַּרְחוּ תַּרְוַוֵיהוּ.

וְרִבִּי שִׁמְעוֹן נָטַל פִּתְקָא, וְחָמָא מַה דְּחָמָא, בָּרְזִין דְּתַמָּן, כָּל הַהוּא יוֹמָא. בְּלֵילְיָא חָמָא שְׁרָגָא, וְנָפִיל בֵּיהּ שֵׁינָתָא, וְדָמַךְ עַד צַפְרָא. כַּד נָהִר יְמָמָא, קָם וּפָרַח הַהוּא פִּתְקָא מִנֵּיהּ, וְהָא אִינּוּן תַּרְוַוֵיהוּ אַתְיָין, אָמַר לֵיהּ, קוּם רִבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, קוּם. בְּגִינָךְ חֲמֵינָן וְזָכֵינָן לְכַמָּה סִתְרִין עִלָּאִין, כַּמָּה חֶדְוָה אַחְזִיו לָן, כַּד יָהֲבוּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה לָךְ, כָּל מַה דְּאַתְּ בָּעֵי. רֵישׁ מְתִיבְתָּא עִלָּאָה נָפַק לְגַבָּן, וְאָמַר, שְׁאִילוּ בִּשְׁלֵמֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי, אַתְרֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי, הָא פָּנוּ לֵיהּ מִכַּמָּה יוֹמִין. לֵית מַאן דְּיִקְרַב לְגַבֵּיהּ, זַכָּאָה אִיהוּ.

רִבִּי רִבִּי, כַּד פָּרַחְנָא (בגינך) מִגַּבָּךְ, עָאלְנָא וַחֲמֵינָא כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי, דְּהָא מִתְכַּנְּפֵי לְגוֹ הֵיכָלָא חָדָא, דְּמִשִׁיחַ תַּמָּן, וְדַיְינוּ דְיָנָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּקָאִים עַל פִּתְחָא, שְׁמֵיהּ לֵית לָן רְשׁוּ לְגַלָּאָה. אִצְטָעַר רִבִּי שִׁמְעוֹן עַל דָּא, אָמַר לֵיהּ, לָא תִּצְטַעַר רִבִּי עַל דָּא, אַנְתְּ תֵּדַע בָּדָא לֵילְיָא בְּחֶלְמָךְ. אֲבָל דַּיְינָא דַּיְינוּ עָלֵיהּ, דְּגָזַר מָשִׁיחַ, דְּלֶהֱוֵי הַהוּא בַּר נָשׁ לְבַר בְּהַהוּא צַעֲרָא אַרְבְּעִין יוֹמִין. לְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין, יְצַעֲרוּן לֵיהּ בְּדִינָא, בְּצַעֲרָא דְּגֵיהִנָּם, שַׁעֲתָא וּפַלְגָּא. וְכָל דָּא, בְּגִין דְּיוֹמָא חָדָא, חַד מִן חַבְרַיָּיא הֲוָה פָּרִישׁ מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, כַּד מָטָא לְחַד מִלָּה, יָדַע הַאי בַּר נָשׁ דְּיִתְכְּשַׁל בֵּיהּ, וְאָמַר לְחַבְרַיָּיא שְׁתּוֹקוּ, לָא תֵּימְרוּן מִדִּי. וּבְגִין דִּשְׁתִּיקוּ חַבְרַיָּיא אִתְכְּשַׁל בְּהַהוּא מִלָּה, וְאִכְסִיף. וְהַהוּא כְּסוּפָא. דְּגָרִים הַאי בַּר נָשׁ, דַּיְינִין לֵיהּ בְּהַאי דִּינָא קַשְׁיָא, בְּגִין דְּלָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשַׁבְקָא חוֹבָא דְּאוֹרַיְיתָא, אֲפִילּוּ כְּמִלָּא נְיָמָא.

פרק כה

דַּיְינוּ דִּיינֵיהּ, וְנַפְקוּ כָּל בְּנֵי מְתִיבְתָּא. וַאֲנָא שָׁאֵילְנָא רְשׁוּ, דְּהָא בְּרֵיהּ דְּיוֹחָאי, שָׁאֵיל שְׁאֵלְתָּא דָּא. וְעַל דָּא אַחְזִיו לִי, מַה דְּלָא יְדָעְנָא מִקַּדְמַת דְּנָא. אִי רִבִּי, שִׁית הֵיכָלִין אַחְזִיו לִי, בְּכַמָּה עִנּוּגִין וְעִדּוּנִין, בַּאֲתַר דְּפָרוֹכְתָּא פְּרִישָׁא בְּגִנְתָּא. דְּהָא מֵהַהוּא פָּרוֹכְתָּא וּלְהָלְאָה, לָא עָאלִין דְּכוּרִין כְּלָל.

בְּהֵיכָלָא חָדָא, אִית בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה, וְכַמָּה רִבּוֹא וְאַלְפֵי נָשִׁין, זַכְיָין בַּהֲדָהּ, וְכָל חָדָא וַחֲדָא מִנַּיְיהוּ, דּוּכְתִּין דִּנְהוֹרִין וְעִדּוּנִין, בְּלָא דִּוקָנָא כְּלָל אִית לָהּ. תִּלַת זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא, כְּרוֹזֵי אַכְרִיזוּ, הָא דִּיוּקְנָא דְּמשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא אָתֵי, וּבַתְיָה נַפְקַת, לַאֲתָר דְּפַרְגּוֹדָא חָדָא דְּאִית לָהּ, וְחָמָאת דִּיוּקְנָא דְּמשֶׁה, וְסָגְיַדת לְגַבֵּיהּ, וְאָמְרָה, זַכָּאָה חוּלְקִי דְּרָבִיתִי נְהִירוּ דָּא. וְדָא אִיהוּ עִנּוּגִין דִּילָהּ, יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ.

אַהֲדְרַת לְגַבֵּי נָשִׁין, וְאִשְׁתַּדְּלָן בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. כֻּלְּהוּ בְּאִינּוּן דִּיוּקְנִין דַּהֲווֹ בָּהַאי עָלְמָא, בְּלִבּוּשָׁא דְּנְהוֹרָא, (ס"א כלבושא) בִּלְבוּשָׁא דְּדִכּוּרִין, בַּר דְּלָא נַהֲרֵי הָכִי, פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא

דְּלָא זָכוּ לְקַיְּימָא לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, מִשְׁתַּדְּלֵי בְּהוּ, וּבְטַעֲמַיְיהוּ, בְּהַהוּא עָלְמָא. וְכָל הָנֵי נָשִׁין, דְּיַתְבִין בַּהֲדֵי בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה, אִקְרוּן נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת, דְּלָא אִצְטַעָרוּ בְּצַעֲרָא דְּגֵיהִנָּם כְּלַל.

בְּהֵיכְלָא אַחֲרָא, אִית סָרַח בַּת אָשֵׁר, וְכַמָּה נָשִׁין רַבּוֹא וְאַלְפִין בַּהֲדָהּ. תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא מַכְרִיזִין קַמֵּה, הָא דְּיוּקְנָא דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא אָתָא, וְאִיהִי חַדָּאת, וְנַפְקַת לְגַבֵּי פַּרְגּוֹדָא חֲדָא דְּאִית לָהּ, וְחָמָאת נְהִירוּ דְּדְיוּקְנָא דְּיוֹסֵף, וְחַדָּאת, וְסָגִידַת לְגַבֵּיהּ, וְאָמְרַת, זַכָּאָה הַאי יוֹמָא, דְּאִתְעָרִית בְּשׁוֹרָה דִּילָךְ לְגַבֵּי סָבָאי. לְבָתַר אַהֲדְרַת לְגַבֵּי שְׁאַר נָשִׁין, וּמַשְׁתַּדְּלִין בְּתוּשְׁבְּחָן דְּמָארֵי עָלְמָא, וּלְאוֹדָאָה שְׁמֵיהּ. וְכַמָּה דּוּכְתִין וְחֵידוּ, אִית לְכָל חָדָא וַחֲדָא. וּלְבָתַר אֲהַדְּרָן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וּבְטַעֲמַיְיהוּ.

בְּהֵיכְלָא אַחֲרָא, אִית יוֹכֶבֶד, אִמֵּיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, וְכַמָּה אַלְפִין וְרִבְבָן בַּהֲדָהּ. בְּהֵיכְלָא דָּא, לָא מַכְרְזֵי כְּלַל, אֶלָּא ג' זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, אוֹדַת וּמְשַׁבְּחַת לְמָארֵי עָלְמָא, אִיהִי וְכָל אִינּוּן נָשִׁין דִּי בַּהֲדָהּ. וְשִׁירָתָא דְּיַמָּא מְזַמְּרִין בְּכָל יוֹמָא, וְאִיהִי בְּלְחוֹדָהָא אַמְרַת מֵהָכָא, (שמות ט"ו:כ') וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה וְגוֹ', אֶת הַתּוֹף בְּיָדָהּ וְגוֹ'. וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּי בְנַן עֵדֶן, צַיְּיתִין לַקָּל נְעִימוּ דִּילָהּ. וְכַמָּה מַלְאָכִין קַדִּישִׁין אוֹדָאן וּמְשַׁבְּחָן עִמָּהּ לִשְׁמָא קַדִּישָׁא.

בְּהֵיכְלָא אַחֲרָא, אִית דְּבוֹרָה, אוּף הָכִי וְכָל שְׁאַר נָשִׁין בַּהֲדָהּ, אוֹדָן וּמְזַמְּרָן בְּהַהִיא שִׁירָתָא דְּאִיהִי אַמְרַת בְּהַאי עָלְמָא. אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, מַאן חָמֵי חֶדְוָה דְּצַדִּיקַיָּיא, וּדְנָשִׁין זַכְיָין דְּעַבְדִּין לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְגוֹ לְגוֹ דְּאִינּוּן הֵיכְלִין, אִית אַרְבַּע הֵיכְלִין טְמִירִין, דְּאִמְּהָן קַדִּישִׁין דְּלָא אִתְמַסְרָן לְאִתְגַּלָּאָה, וְלֵית מַאן דְּחָמֵי לוֹן. בְּכוּלֵּיהּ יוֹמָא אִינּוּן בְּלְחוֹדֵיהוֹן, כְּמָה דַּאֲמַיְנָא לָךְ, וְגוּבְרִין אוּף הָכִי.

וּבְכָל לֵילְיָא אִתְכְּלִילָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, בְּגִין דְּשַׁעְתָּא דְּזִוּוּגָא אִיהוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, בֵּין בְּהַאי עָלְמָא, בֵּין בְּהַהוּא עָלְמָא. זִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, אִתְדַּבְּקוּתָא דְּנִשְׁמָתָא בְּנִשְׁמָתָא נְהוֹרָא בְּנְהוֹרָא. זִוּוּגָא דְּהַאי עָלְמָא, גּוּפָא בְּגוּפָא. וְכֹלָּא כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ, זִוּוּגָא בָּתַר זִוּוּגָא, גּוּפָא בָּתַר גּוּפָא, זִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, נְהוֹרָא בָּתַר נְהוֹרָא. הֵיכְלִין דְּאַרְבַּע אִמָּהָן, אִקְרוּן הֵיכְלִין דְּבָנוֹת בּוֹטְחוֹת. וְלָא זָכֵינָא בְּהוּ לְמֵחמֵי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, גּוּבְרִין וְנוּקְבֵי דְּאַזְלֵי בְּאֹרַח מֵישָׁר בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין לְכֻלְּהוּ עִנּוּגִין דְּהַהוּא עָלְמָא.

אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, אִלְמָלֵא בַּר יוֹחַאי אַנְתְּ, לָא אִתְמְסַר לְגַלָּאָה. זִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, אִתְעָבִיד אִיבָּא יַתִּיר, מֵאִיבָּא דְּאִתְעָבִיד בְּהַאי עָלְמָא. בְּזִוּוּגָא דִּילְהוֹן, בְּזִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, בְּתִיאוּבְתָּא דִּילְהוֹן כַּחֲדָא, כַּד מִתְדַּבְּקָן נְשָׁמָתִין דָּא עִם דָּא, עַבְדֵי אֵיבִין, וְנַפְקֵי נְהוֹרִין מִנַּיְיהוּ, וְאִתְעַבְדֵי שְׁרָגִין. וְאִינּוּן נְשָׁמָתִין, לַגַּיּוֹרִין דְּמִתְגַּיְּירִין, וְכָל הָנֵי עַיְילִין לְהֵיכָלָא חֲדָא.

וְכַד מִתְגַּיְּרָא גִּיּוֹרָא חֲדָא, פַּרְחָא מֵהַהוּא הֵיכְלָא נִשְׁמְתָא, וְעָאלַת תְּחוֹת גַּדָּפָהָא דִּשְׁכִינְתָּא, וְנַשְׁקַת לָהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אִיבָּא דְצַדִּיקַיָּיא, וּמְשַׁדְּרַת לָהּ לְגוֹ הַהוּא גִּיּוֹרָא, וְשָׁרַאת בֵּיהּ. וּמֵהַהוּא זִמְנָא, אִקְרֵי גֵּר צֶדֶק. וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (משלי י״א:ל׳) פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים. מַה אִילָנָא דְּחַיֵּי אַפִּיק נִשְׁמָתִין, אוּף הָכִי צַדִּיק, אִיבָּא דִּילֵּיהּ עָבִיד נִשְׁמָתִין.

רַב מְתִיבְתָּא אָמַר, כְּתִיב (בראשית י״א:ל׳) וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד. מַמַּאי דְּאָמַר וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה, לֵית אָנָא יוֹדֵעַ דְּלֵית לָהּ וָלָד, מַאי אֵין לָהּ וָלָד. אֶלָּא הָכִי אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, וָלָד לָא הֲוֹת מוֹלִידָא, אֲבָל נִשְׁמָתִין הֲוֹת מוֹלִידָא בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּתִיאוּבְתָּא, דְּאִינּוּן תְּרִין זַכָּאִין הֲווֹ מוֹלִידֵי נִשְׁמָתִין לְגִיּוֹרֵי כָּל הַהוּא זִמְנָא דַּהֲווֹ בְּחָרָן. כְּמָה דְּעַבְדִּין צַדִּיקַיָּיא בְּגַן עֵדֶן. כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית י״ב:ה׳) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן, נֶפֶשׁ עָשׂוּ וַדַּאי.

חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא, אִי רִבִּי, מָה אֵימָא לְךָ, בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּיא וּזְמַנַיָּיא, אִינּוּן דְּכוּרִין סַלְקִין לְאִתְחָזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּכוּרִין וְלָא נוּקְבִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ״ג:י״ז) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ. וְכַד אַהְדָּרָן מֵהַהָדָרָן בְּכַמָּה מִלֵּי חַדְתִּין, וְאַהְדָּרָן מִלִּין קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא.

יוֹמָא דָּא אַהְדָּרָן מִלִּין חַדְתִּין קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, עַל רָזִין עַתִּיקִין, צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, צַדִּיק וָרָע לוֹ. דְּכֻלְּהוּ סַלְקִין גּוֹ מַתְקְלָא דְּאִילָנָא, עַד לָא יֵיתוֹן לְעָלְמָא, וּכְפוּם טַקְלָא דְּמַתְקְלָא, הָכִי אִית לוֹן בְּהַאי עָלְמָא. רַב מְתִיבְתָּא, נָחִית וְגַלֵּי מִמָּה דְּשָׁמַע לְעֵילָּא, מִלָּה חֲדָא גַּלֵּי וְלָא יַתִּיר. אָעָא דְּלָא סָלִיק נְהוֹרֵיהּ, יְבָטְשׁוּן בֵּיהּ וְאַנְהִיר. גּוּפָא דְּלָא סַלְקָא בֵּיהּ נְהוֹרָא דְּנִשְׁמָתָא, יְבָטְשׁוּן בֵּיהּ, וְיִסַּלֵק נְהִירוּ דְּנִשְׁמָתָא, וְיִתְאַחֲדוּן דָּא בְּדָא לְאַנְהָרָא. (תרי נוסחי) בְּגִין דְּאִית גּוּפָא דְּנְהִירוּ דְּנִשְׁמָתָא לָא נָהִיר בֵּיהּ, עַד דְּיִבָּטְשׁוּן בֵּיהּ, כְּדֵין נָהִיר נְהִירוּ דְּנִשְׁמָתָא, וְאִתְאַחֲדַת בְּגוּפָא, וְגוּפָא אִתְאַחַד בָּהּ. גּוּפָא כְּדֵין סָלִיק נְהִירוּ מִגּוֹ נִשְׁמָתָא, מֵהַהִדַּר מְרוֹמַם וּמְשַׁבַּח, מְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ וּבָעוּתֵיהּ, מְבָרֵךְ לְמָארֵיהּ, הָא כְּדֵין כֻּלָּא נָהִיר. בְּגִין דְּאִית גּוּפָא, דְּלָא יָכִילַת נִשְׁמָתָא לְאַנְהָרָא בֵּיהּ, עַד דְּיִבָּטְשׁוּן בֵּיהּ, וּכְדֵין נָהִיר וְאִתְאַחַד דָּא בְּדָא. אִית אָעָא דְּלָא אִתְאַחַד בְּנְהוֹרָא, וְלָא סָלִיק נְהוֹרָא בֵּיהּ, עַד דְּיִבָּטְשׁוּן בֵּיהּ, וּכְדֵין נָהִיר. סִטְרָא אַחֲרָא, בָּעֵי לְמֶעְבַּד הָכִי, וּבָטַשׁ בְּחַיָּיבַיָּא, וְכָל מַה דְּבָטַשׁ, כְּדֵין (משלי י״ג:ט׳) וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ. מְחָרֵף וּמְגַדֵּף לְכָל סִטְרִין, וְלָא יָכִיל לְאַנְהָרָא כְּלָל, וּכְדֵין כְּתִיב (קהלת ב׳:י״ב) כִּי מֶה הָאָדָם שֶׁיָּבֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ. וּבָעֵי לְאִתְדַּמֵּי לֵיהּ, וְלָא יָכִיל. וְעַל דָּא (תהילים י״א:ה׳) יְיָ צַדִּיק יִבְחָן, וּבָטַשׁ בֵּיהּ, וּכְדֵין נָהִיר וְאִתְקְרֵי בְּנְהִירוּ. יִבְחָן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ״ח:ט״ז) אֶבֶן בֹּחַן. גְּחִין רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְנָשִׁיק לְעַפְרָא. אָמַר, מִלָּה מִלָּה אֲבַתְרָךְ רְדִיפְנָא, מִיּוֹמָא דַּהֲוֵינָא, וְהַשְׁתָּא אִשְׁתְּמוֹדָעָא לִי מִלָּה, מִגּוֹ שָׁרְשָׁא וְעִקָּרָא דְּכֹלָּא.

אָמַר לֵיהּ, אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, כַּד סַלְקִין לְעֵילָּא, כָּל אִינּוּן רוּחִין דְּכוּרִין וְנוּקְבִין, בְּהַהוּא זִמְנָא, שַׁמְעִין (ס"א כמה) מִלִּין חַדְתִּין וַעֲתִיקִין, נַחְתִּין וְעָאלִין לְגוֹ מְתִיבְתָּא, וְאַהֲדָרָן מִלֵּי קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, וְאִיהוּ אוֹלִיף לוֹן מִלָּה עַל קִיּוּמֵיהּ. כַּד סַלְקִין מִתְפַּשְׁטִין מַלְבּוּשֵׁיהוֹן וְסַלְקִין. כַּד נַחְתֵּי, מִתְלַבְּשִׁין בִּלְבוּשֵׁיהוֹן דְּהַהוּא גּוּפָא.

פרק כו

אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, כַּמָּה חַדְתִּין מִלִּין מִגּוֹ רַב מְתִיבְתָּא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַזְעַר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִיהוּ רַב וְעִלָּאָה בְּהַהוּא עָלְמָא. וְהָכִי פְּתַח רַב מְתִיבְתָּא, מַאן דְּאִיהוּ זְעֵיר, אִיהוּ רַב. וּמַאן דְּאִיהוּ רַב, אִיהוּ זְעֵיר. דִּכְתִיב, (בראשית כ"ג:א') וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. מֵאָה דְּאִיהוּ חֶשְׁבּוֹן רַב, כְּתִיב בֵּיהּ שָׁנָה, זְעִירוּ דְּשָׁנִין, חַד אַזְעִיר לֵיהּ. שֶׁבַע, דְּאִיהוּ חֶשְׁבּוֹן זְעֵיר, אִסְגֵּי לֵיהּ, וְרִבֵּי לֵיהּ דְּכְתִיב שֶׁבַע שָׁנִים. תָּא חֲזֵי, דְּלָא רַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא לְדַאֲזְעִיר. לָא אַזְעִיר אֶלָּא לְדָרַבֵּי. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַזְעִיר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִיהוּ רַב בְּעִלּוּיָא בְּהַהוּא עָלְמָא.

פרק כז

אַדְּהָכִי שַׁמְעוּ שִׁירָתָא דְּיַמָּא, בָּקָל נְעִימוּ דְּלָא שָׁמְעוּ מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִיאוּ, קָל נְעִימוּ דְּשִׁירָתָא, כְּהַהוּא נְעִימוּ דַּהֲווֹ אַמְרֵי. וְכַד סְיְימוּ (שמות ט"ו:י"ח) יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. חָמוּ ד' דִּיוּקְנִין בְּרָקִיעַ. וְחַד מִנַּיְיהוּ רַב וְעִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ. וְהַהוּא רַב וְעִלָּאָה מִנַּיְיהוּ, אִתְעַר קָלָא וְאָמַר, (ירמיהו ב':ב') כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ וְגוֹ'. שָׁאט בְּרָקִיעָא וְאַגְנִיז, קָם אַחֲרָא אָבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (ישעיהו מ"ב:ט"ז) וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא יָדָעוּ וְגוֹ'. סְיֵים וְשָׁאט בְּרָקִיעָא וְאַגְנִיז.

פְּתַח אִידָךְ וְאָמַר, (ישעיהו ל"ה:א') יְשׂוּשׂוּם מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח כַּחֲבַצֶּלֶת. וְשָׁאט בְּרָקִיעָא, וְאַגְנִיז. פְּתַח אִידָךְ וְאָמַר, (ישעיהו מ"ג:א') כֹּה אָמַר יְיָ בּוֹרַאֲךָ יַעֲקֹב וְגוֹ', (ישעיהו מ"ג:ט"ז) כֹּה אָמַר יְיָ הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נָתִיבָה וְגוֹ'. תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה וְגוֹ'. סְיֵים וְשָׁאט בְּרָקִיעָא, וְאַגְנִיז. כְּדֵין דְּחִילוּ סַגִּיא וְאֶמְתָנִי נָפַל עֲלַיְיהוּ. כַּד הֲוָה נָהִיר יְמָמָא, קָלָא אִתְעַר כְּמַלְקֳדְמִין, וְאָמַר, עַמָּא תַּקִּיפָא כְּאֲרֵיֵה, גִּבָּרִין כִּנְמֵרִין, הָבוּ יְקָר לְמָארֵיכוֹן. דִּכְתִיב, (ישעיהו כ"ה:ג') עַל כֵּן יְכַבְּדוּךָ עַם עָז וְגוֹ'. שָׁמְעוּ קָל. חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דַּהֲווֹ אַמְרֵי, (דברי הימים א כ"ט:י"א) לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד וְגוֹ', עַד וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה. תַּווּהוּ וְאָזְלוּ. אַדְּהָכִי נָהַר יְמָמָא, אַהֲדְרוּ רֵישָׁא, וְחָמוּ כָּל מַדְבְּרָא חָפֵי בַּעֲנָנֵי יְקָר, מְנַצְּצָן, בְּגַוְונִין סַגִּיאִין.

אָמְרוּ דָּא לְדָא, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּבְּחָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּדָרָא דְּמַדְבְּרָא, דְּלָא הֲוָה בְּעָלְמָא, דָּרָא עִלָּאָה, כְּדָרָא דָּא. וְלָא יְהֵא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וַדַּאי כָּל מַה דְּאִתְמֵי

לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲוָה, אֶלָּא בְּגִין לְאוֹדָעָא לָן חֲבִיבוּ דְּמָארֵיהוֹן עֲלַיְיהוּ. לְאוֹדָעָא דְּאִית לוֹן חוּלָקָא טָבָא, וְאִינּוּן בָּנֵי עָלְמָא דְּאָתֵי. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כַּד יוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵתַיָּיא, זְמִינִין אִלֵּין לְאַחֲיָיא בְּקַדְמִיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ו:י"ט) יִחְיוּ מֵתֶיךָ, וְאִלֵּין אִינּוּן דָּרָא דְּמַדְבְּרָא.

פרק כח

אָמַר לֵיהּ, אִי מִלָּה חַדְתָּא יַדְעַת, דַּאֲנָא עַרְטִירָא בָּהּ. אָמַר לֵיהּ אִיתָא. אָמַר קָלָא דְּהַדְרָא בָּעֵינָא לְמִנְדַּע. בַּר נָשׁ יְהִיב קָלָא בְּחַקָּלָא, אוֹ בַּאֲתָר אַחֲרָא, וְהַדְרָא קָלָא אַחֲרָא, וְלָא יְדִיעַ. אָמַר לֵיהּ, אִי חֶסְידָא קַדִּישָׁא, עַל מִלָּה דָּא, כַּמָּה קָלִין אִתְעָרוּ, וְכַמָּה דִּקְדוּקִין הֲווֹ קָמֵי רַב מְתִיבְתָּא, וְכַד נָחֵת רַב מְתִיבְתָּא, אָמַר, הָכִי אוּקְמוּהָ מִלָּה בְּמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְרָזָא יַקִּירָא אִיהִי.

תָּא חֲזֵי, תְּלַת קָלִין אִינּוּן, דְּלָא אִתְאֲבִידוּ לְעָלְמִין, בַּר קָלִין דְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא, דְּאִלֵּין סַלְקִין לְעֵילָּא, וּבָקְעִין רְקִיעִין. אֲבָל קָלִין אַחֲרָנִין אִינּוּן דְּלָא סַלְקִין, וְלָא אִתְאֲבִידוּ.

וְאִינּוּן תְּלַת: קוֹל חַיָּה בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי עַל קָלְבִּיטָא, הַהוּא קָלָא מְשַׁטְטָא וְאָזְלָא בַּאֲוִירָא, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא. קוֹל דְּבַר נָשׁ, בְּשַׁעֲתָא, דְּנָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ מִגּוּפֵיהּ, הַהוּא קָלָא מְשַׁטְטָא וְאָזְלָא בַּאֲוִירָא, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא. קוֹל נַחַשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּפָשִׁיט מַשְׁכֵּיהּ, הַהוּא קָלָא מְשַׁטְטָא בַּאֲוִירָא, וְאָזְלָא מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא.

אִי חֶסְידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה מִלָּה דְּא רַבָּא וְיַקִּירָא. אִלֵּין קָלִין, מַה אִתְעֲבִיד מִינַּיְיהוּ, וּלְאָן אֲתָר עָאלִין וְשָׁרָאן. אִלֵּין קָלִין דְּצַעֲרָא אִינּוּן, וְאָזְלִין וְמְשַׁטְטֵי בַּאֲוִירָא, וְאָזְלֵי מִסַּיְיפֵי עָלְמָא, עַד סַיְיפֵי דְּעָלְמָא, וְעָאלִין גּוֹ נְקִיקִין וּמְחִילִין דְּעַפְרָא, וְאִתְטַמְּרָן תַּמָּן. וְכַד יְהִיב בַּר נָשׁ קָלָא, אִינּוּן מִתְעָרִין לְגַבֵּי הַהוּא קָלָא. קָלָא דְּנָחָשׁ, לָא אִתְעַר לְגַבֵּי קָלָא דְּבַר נָשׁ. הֵיאַךְ יִתְעַר. בְּמָחָאָה. כַּד מָחֵי בַּר נָשׁ מָחָאָה אִתְעַר קָלָא דְּנָחָשׁ, דְּאִתְטַמַּר לְגַבֵּיהּ הַהוּא קָלָא, וְלָאו קָלָא אַחֲרָא. קָלָא אִתְעַר בָּתַר קָלָא, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ.

וְעַל דָּא בְּיוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, קוֹל שׁוֹפָר, אִתְעַר קוֹל שׁוֹפָר אַחֲרָא, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ אָזְלָא. אָרְחֵיהּ דְּנָחָשׁ לְבִישׁ אִיהוּ, לְקָטְלָא וּלְמָחָאָה, בְּהַהוּא קָלָא מַמָּשׁ, לָא אִתְעַר קָלָא דְּהַאי נָחָשׁ, אֶלָּא בָּתַר זִינֵיהּ. וְדָא אִיהוּ, כַּד בַּר נָשׁ מָחֵי בְּחוּטְרָא בְּאַרְעָא, וְקָרֵי לֵיהּ לְזִינֵיהּ, כְּדֵין אִתְעַר הַהוּא קָלָא דְּנָחָשׁ, לְאָתְבָא לְזִינֵיהּ. וְרָזָא דָּא אִיהוּ טְמִירוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי מִלָּה דָּא מִלָּה סְתִימָא הִיא. וְתַוּוּהְנָא אֵיךְ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא לָא יָדַע מִלָּה דָּא. אָמַר לֵיהּ, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מִנְדַּע יָדַע, וְלָא כָּל כַּךְ. אֲבָל מַה דְּלָא יָדַע, הַהוּא קָלָא מַה תּוֹעַלְתָּא אִית בֵּהּ, וְהֵיךְ יָתְבָא.

וְרַב מְתִיבְתָּא הָכִי אָמַר, דִּקְדוּקָא דָּא לָא יָדַע שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּהָא הַהוּא קָלָא, אִיהִי כְּלִילָא רוּחָא וְנַפְשָׁא, וְהַבַל גַּרְמֵי מֵעַצְבוֹנָא דְּבִשְׁרָא, וּמְשַׁטְטָא בַּאֲוִירָא, וְכָל חַד מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא. וְכַד מָטָא לְהַהוּא אֲתָר דְּעָאל בֵּיהּ, יָתְבָא כְּמֵיתָא. וְכָל אינוּן חַרְשִׁין וְקוֹסְמִין יַדְעִין אַתְרִין בְּחַרְשַׁיְיהוּ, וְנַחְנִין לְאַרְעָא, וְשַׁמְעִין קָלָא דָּא, דְּמִתְחַבְּרוּן אינוּן רוּחָא וְנַפְשָׁא, וְהַבַל דְּגַרְמֵי, וְאוֹדְעִין מִלָּה. וְדָא אִיהוּ (ישעיה כט) אוֹב מֵאֶרֶץ. וְעַל דָּא רָדִיף שְׁלֹמֹה, לְמִנְדַּע מַה דְּאִתְעֲבִיד מֵהַהוּא קָלָא, וְלָא יָדַע. זַכָּאָה חוּלָקָךְ רִבִּי, דְּאִתְבְּרִיר לָךְ מִלָּה דְּקִשׁוֹט. כַּד בַּר נָשׁ אִתְעַר קָלָא, מַיִּד (מתחברן) אִתְעַר הַהוּא קָלָא, וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַרְכָּא יַתִּיר. אֶלָּא כְּעֵין הַהוּא קָלָא, דְּאִתְעַר בַּר נָשׁ, וְלָא יַתִּיר. וְאִי אַרִיךְ בַּר נָשׁ קַלֵּיהּ, אִיהוּ לֹא אָרִיךְ כָּל כַּךְ בָּהֲדֵיהּ, אֶלָּא לְסוֹפָא דְקָלָא, בְּגִין דְּלָא יָכִיל לְאַרְכָּא. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּכַד נָפְקָא בְּקַדְמֵיתָא, אִתְאֲרִיךְ מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא, וְהַשְׁתָּא דְּעָאל תַּמָּן, לָא יָכִיל לְאַרְכָּא קָלָא, דְּהָא לֵית לֵיהּ אֲתָר לְאִתְפַּשְׁטָא תַּמָּן כִּדְבְקַדְמֵיתָא.

חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אִלְמָלֵי לָא זָכֵינָא לְמִשְׁמַע, אֶלָּא מִלָּה דָּא, דַּי לִי, לְמֶהֱוֵי חַדֵּי, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין דִּקְשׁוֹט, דְּהַהוּא עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא. אִלְמָלֵי יַדְעַת חֶדְוָה דְּמִלִּין בְּהַהוּא עָלְמָא קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, תְּהֵא חַדֵּי יַתִּיר.

פרק כט

אָמַר לֵיהּ, מַאי חִדּוּשָׁא הֲוָה הַשְׁתָּא, כַּד אָתֵית לְגַבֵּי. אָמַר, רַב מְתִיבְתָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית מ״ו:ד׳) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ. חֶדְוָה הוּא. אֲמַאי סְתִימוּ דְּעַיְינִין לְמֵיתָא. בְּגִין דְּעַיְינִין, גַּוונִין דְּהַאי עָלְמָא אינוּן, וְחֵיזוּ וּדְיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא בְּהוּ, אִיהוּ אַסְתִּים מִנֵּיהּ הַאי עָלְמָא, חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא. אַסְתִּימוּ עֵינוֹי, כָּל חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא, הָא אִתְחֲשָׁךְ מִנֵּיהּ. וְחֶשְׁכִין מִנֵּיהּ חֵיזוּ דְּעֵינוֹי, לֵית לֵיהּ חֵיזוּ בְּהַאי עָלְמָא, מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת תְּקוּנָא דְּקַדְמָאֵי, וְחָכְמְתָא דִּלְהוֹן יַתִּיר מִמַּלְאָכִין קַדִּישִׁין.

אָמַר לֵיהּ, יוֹסֵף אֲמַאי יָשִׁית יָדוֹ מִכָּל בְּנוֹי. וְאִי תֵּימָא עַל בְּשׂוֹרָה דִּילֵיהּ, מִבָּעֵי לֵיהּ וְיוֹסֵף חַי תִּרְאֶה. אָמַר לֵיהּ יָשִׁית יָדוֹ בְּגִין דְּרַחִימוּ דִּילֵיהּ הֲוָה, וּבְגִין כָּךְ דָּא אַסְתִּים מִינֵּיהּ נְהִירוּ דְּהַאי עָלְמָא, וְדָא נָטִיל לֵיהּ. מַאן דְּאַסְתִּים עֵינוֹי, רְחִימָא דִּילֵיהּ אַחֲזֵי הָכִי: חֵיזוּ דִּילְךָ דְּהַאי עָלְמָא אִתְאֲבִיד, הָא אֲנָא חֵיזוּ דִּילְךָ בְּאַתְרָךְ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יִתְתַּקְנוּן לָךְ חֵיזוּ אַחֲרָא, דְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה אִתְּהֲנֵי הַאי לְמֵיתָא, וּמַה תּוֹעַלְתָּא אִית לֵיהּ בְּהַאי. מַאן דְּיִבְעֵי לְמִשְׁאַל יוֹמָא מַה דְּאִצְטְרִיךְ לְאַפְקָחָא עֵינוֹי, בְּגִין לְאַחָזָאָה דְּעָדַיִין אִזְדַּמַּן אִיהוּ, לְאָתְבָא לְחֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא כִּדְבְקַדְמִין.

פרק ל

אָמַר לֵיהּ אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי אִי לָא אַסְתִּים מִנַּיְיהּ כָּל חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אִתְאֲבִיד כֹּלָּא מִנַּיְיהּ, לָא לֶהֱוֵי לֵיהּ חֵיזוּ וְחוּלָקָא דְּהַהוּא עָלְמָא. עָלְמָא דָּא, בְּהִפּוּכָא אִיהוּ מַהַהוּא עָלְמָא דַּאֲנַן בֵּיהּ, דִּבְזִמְנָא דִּתְחַיֵּית מֵתַיָּיא, אֲפִילּוּ כְּחוּטָא דְּשַׂעֲרָא לָא הֲוָה מֵעוֹבָדָא דְּהַאי עָלְמָא, דִּכֹלָּא אִתְאֲבִיד בְּקַדְמִיתָא, (טלא יבטיל ליה, וישוי ליה) בְּהַהוּא טַלָּא (בקדמיתא) וְיִתְעֲבַר מִנַּיְיהּ כָּל זוּהֲמָא, וּלְבָתַר יִתְעֲבִיד כַּחֲמִירָא דָּא, וּמִנַּיְיהּ יִתְעֲבִיד גּוּפָא בְּרִיָּה חַדְתָּא, כַּךְ הָכָא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי יְדַעְנָא דְּאַתּוּן מְלוּבָּשִׁין תַּמָּן, בְּלִבּוּשׁ יְקָר, דְּגוּפָא דַּכְיָא קַדִּישָׁא. אִי הֲוָה בְּגַוְונָא דָּא בְּהַאי עָלְמָא, בַּר נָשׁ דְּאִתְחֲזֵי בְּהַהוּא גּוּפָא, כְּגַוְונָא דְּאַתּוּן קַיְימִין בְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר לֵיהּ, מִלָּה דָּא שָׁאִילוּ קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, תְּרֵין עוּלְימִין דְּאִתְלַבָּשׁוּ בֵּינָנָא, בָּתַר דְּסַבְלוּ צַעֲרָא עַל חוֹבָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי לְגַלָּאָה, וְשָׁאִילוּ דָּא קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא. וְאִיהוּ אָמַר, דְּהָא הֲוָה בְּהַאי עָלְמָא הָכִי. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (אסתר ה׳:א׳) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת, אִתְלַבְּשַׁת בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּהַהוּא עָלְמָא. מַלְכוּת: דָּא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּהָא מַלְכוּת שְׁמַיָּא, נָשִׁיב רוּחָא, מֵהַהוּא רוּחָא דַּאֲוִירָא דְּהַהוּא עָלְמָא, וְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ אֶסְתֵּר.

וְכַד עָאלַת קַמֵּי מַלְכָּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְחָמָא הַהוּא לְבוּשָׁא דִּיוּקְנָא, דִּיוּקְנָאָה אִדְמֵי לְמַלְאֲךְ אֱלֹהִים. פַּרְחָה מִנַּיְיהּ נִשְׁמְתָא לְפוּם שַׁעֲתָא. מָרְדְּכַי אוּף הָכִי, דִּכְתִיב (אסתר ח׳:ט״ו) וּמָרְדְּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, וַדַּאי, דִּיוּקְנָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (אסתר ט׳:ג׳) כִּי נָפַל פַּחַד מָרְדְּכַי עֲלֵיהֶם. פַּחַד מָרְדְּכַי, וְלָא פַּחַד אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה מְתִיקִין אִינּוּן מִלִּין, זַכָּאָה חוּלְקִי, וְהָא יְדַעְנָא דְּצַדִּיקַיָּיא (ס״א בהאי) בְּהַהוּא עָלְמָא, מִתְלַבְּשָׁן בִּלְבוּשָׁא דְּאִקָּרֵי לְבוּשׁ מַלְכוּת, וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

אָמַר לֵיהּ, אֱוִירָא דְּגַן עֵדֶן, נָשִׁיבוּ דְּרוּחַ קוּדְשָׁא אִינּוּן, וּמִתְלַבְּשָׁן בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא, כְּגַוְונָא דַּהֲווֹ בְּהַאי עָלְמָא. וּלְבָתַר, רוּחַ קוּדְשָׁא שָׁרָאת, עַל רֵישָׁא דְּכָל חַד וְחַד. וְאִתְעַטָּר וְאִתְעֲבִידָא לֵיהּ עָטָרָא. וְכַךְ הֲוָה לְמָרְדְּכַי, דִּכְתִיב בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, דִּיוּקְנָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וּלְבָתַר וַעֲטָרֶת זָהָב גְּדוֹלָה, דָּא עֲטָרֶת, דְּשַׁרִיאַת עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא. כַּד קַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, כְּגַוְונָא דָּא הֲוָה לְהוֹן. עַד דְּחָבוּ, דִּכְתִיב בְּהוּ, (שמות ל״ג:ו׳) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. אִתְפְּשָׁטוּ מֵהַהוּא לְבוּשָׁא.

וְכֵן כְּתִיב בִּיהוֹשֻׁעַ כַּהֲנָא רַבָּא, (זכריה ג׳:ד׳) הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצוֹאִים מֵעָלָיו. וּכְתִיב וַיַּלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים, אִלֵּין לְבוּשִׁין דְּהַהוּא עָלְמָא. מֵהָכָא מִלִּין קַדְמָאִין. וּמֵהָכָא, דְּכָל זִמְנָא דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא קַיְימָא בְּקִבְרָא בְּקִיּוּמָא, לָא אִתְלַבַּשׁ רוּחָא בִּלְבוּשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא.

דְּכְתִיב וַיָּסִירוּ הַבְּגָדִים הַצוֹאִים מֵעָלָיו בְּקַדְמִיתָא. וּלְבָתַר וַיַּלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים. וּמַלְאַךְ יְיָ עוֹמֵד, מַהוּ עוֹמֵד. אֶלָּא דָּא הִיא עָטָרָא, דְּאִקְרֵי מַלְאַךְ יְיָ, דְּקַיְימָא עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא וְדָא אִיהוּ עוֹמֵד. עוֹמֵד עַל רֵישָׁא לְעֵילָּא. לְבָתַר דְּאִתְלַבְּשָׁן בְּהַאי לְבוּשָׁא דִּיקָר.

תְּרֵין גּוּפִין כַּחֲדָא, לָא יַכְלִין לְמֵיקָם, כָּל זִמְנָא דְּהַאי קַיְימָא, רוּחָא לָא מְקַבְּלָא אַחֲרָא. אִתְעֲבָר דָּא, הָא אַחֲרָא זְמִינָא מִיַּד, וּדְאִי, דָּא נָפִיק, וְדָא עָאל. כְּגַוְונָא דְּיֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע. בְּהַאי עָלְמָא. לָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּתַרְוַויְיהוּ יְקוּמוּן כַּחֲדָא.

אָמַר לֵיהּ, תַּוּוהְנָא עַל מַה דִּכְתִיב, (זכריה ג׳:א׳) וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. וְכִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק כַּךְ, שְׂאַר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר לֵיהּ, חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה טְמִירִין סְתִימִין מִלִּין אִלֵּין, (אמר ליה) אַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא יַדְעִין בְּמִלִּין דְּהַהוּא עָלְמָא, לָא יַכְלִין לְמִנְדַּע בְּרָזִין אִלֵּין.

אָמַר לֵיהּ, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא, מַה תּוֹעַלְתָּא אִית לְהַהוּא שָׂטָן לְאַסְטָאָה לֵיהּ, וְלָא דַּי לֵיהּ דְּאַפִּיק נְשָׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ, וְקָטִיל לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה בִּלְבוּשָׁא דַּכְיָא קַדִּישָׁא, חֲזֵי תִּיאוּבְתָּא דְּשָׂטָן לָא הֲוָה, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא יִתְלַבַּשׁ הַהוּא זַכָּאָה בִּלְבוּשָׁא דַּכְיָא קַדִּישָׁא, דְּכֵיוָן דְּחָזֵי הַהוּא שָׂטָן, דִּלְבוּשָׁא דִּילֵיהּ אִתְדַּחְיָא, וְלָא אִתְחֲשִׁיב, עַל דָּא אַסְטֵי לֵיהּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִי אִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא לְבוּשׁ יְקָר, מִיַּד לְבוּשָׁא דְּזוּהֲמָא, וְעַבִידְתָּא דְּהַהוּא שָׂטָן, יִתְבַּטַל וְיַעֲבֹר מֵעָלְמָא, וְלָא נִיחָא לֵיהּ לְשָׂטָן.

וְתוּ, דִּבְכָל זִמְנָא דְּלָא אִתְלַבַּשׁ, פַּקְדָא רוּחָא לְהַהוּא גּוּפָא דְּזוּהֲמָא דִּילֵיהּ, וְנִיחָא לֵיהּ לְשָׂטָן. וְכֵיוָן דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא לְבוּשׁ יְקָר, הָא אִתְבְּטֵל גְּוונֵי דְּיִצְרָא בִּישָׁא, וְגוּפָא דִּילֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ דּוּכְרָנָא בַּהֲדֵיהּ לְעָלְמִין.

וְאִי תֵּימָא, דַּאֲנָן פַּקְדִין לְבֵי קְבָרֵי בְּרֵישׁ כָּל לֵילְיָא, לָאו עַל גּוּפָא אֶלָּא עַל נַפְשָׁא. (דאזלא ערטיראה) דְּהָא כָּל זִמְנָא דְּבִשְׁרָא קַיְימָא, רוּחָא פַּקְדָא עֲלָה דְּנַפְשָׁא, וְנַפְשָׁא פַּקְדָא לְגוּפָא. אֲבָל הַשְׁתָּא, פְּקִדוֹנָא דִּילָן אִיהוּ לְנַפְשָׁא, דְּאִיהִי מְשָׁתַּכְּחָא. וְאִשְׁתְּאַרַת בְּשִׁכּוּכֵי גּוֹ גַּרְמֵי. וּבְגִין כָּךְ, בְּרֵישׁ כָּל לֵילְיָא, פְּקִדוֹנָא דְּרוּחָא לְנַפְשָׁא, וְלָא עַל בִּשְׂרָא.

פרק לא

אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, תָּא וְאַגְלֵי לָךְ מִלָּה סְתִימָא. בְּנֵיְינָא דְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ הָכִי הוּא, רוּחָא מֵעִם רוּחָא דְּקוּדְשָׁא. (יתרו ע"ג, צ"ט ע"ב, רל"ו ע"ב) נִשְׁמָתָא מִגּוֹ אִילָנָא דְּחַיֵּי. כֵּיוָן דְּרוּחָא קַדִּישָׁא, יָהֵב חֵילָא, מִיַּד רְתִיכִין דִּילֵיהּ. יָהֲבִין חֵילַיְיהוּ. חֵילָא דִּלְהוֹן, גַּרְמֵי וְשַׁיְיפִין. כֻּלְּהוּ מִסְטָרָא דִּלְהוֹן, וְתִקוּנַיְיהוּ דָּא עַל דָּא. סִטְרָא אַחֲרָא יָהֲבַת בִּשְׂרָא, וּמִסְטָרָא דִּילָהּ, אַתְיָא בִּשְׂרָא, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא. רְתִיכִין דִּילָהּ, יָהֲבִין כָּל אִינּוּן גִּידִין וְעַרְקִין, לְאַמְשָׁכָא דָּמָא

לְבִשְׂרָא. בָּתַר דְּאִלֵּין יָהֲבֵי חֵילַיְיהוּ, שְׁמַיָּא יַהֲבֵי חֵילַיְיהוּ, וּמַאן אִינּוּן. עוֹר דְּאִתְמְשָׁךְ עַל כֹּלָּא. כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן.

לְבָתַר מִתְחַבְּרָן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא כַּחֲדָא, וְיָהֲבֵי ד' יְסוֹדֵי אִלֵּין: אֶשָּׁא, וּמַיָּא וַאֲוִירָא, וְעַפְרָא. לְאַגָּנָא עַל אִלֵּין, וּלְחַפָּיָא עַל כֹּלָּא. לְבָתַר, כָּל חַד נָטִיל חוּלָקֵיהּ דְּיָהַב, וְאִתְבַּטֵּל. רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, וּרְתִיכִין דִּילֵיהּ, חוּלָקַיְיהוּ קַיְימָא. רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, רוּחָא דִּילֵיהּ קַיְימָא וְנִשְׁמְתָא סַלְקָא. רְתִיכִין דְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא, גַּרְמִין דִּלְהוֹן קַיְימִין. וְעַל דָּא חָשִׁיבוּ דְּגוּפָא, גַּרְמִין הֲווֹ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"א) וַעֲצָמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ. וּבִשְׂרָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ הָכִי.

וְכָל זִמְנָא דְּבִשְׂרָא דְּסָטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא, הַהוּא שָׁטָן קַיְימָא לְאַסְטָנָא. אִתְאֲבִיד בִּשְׂרָא, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַסְטָנָא, דְּהָא לֵית לֵיהּ עַל מַה דְּיִסְתְּמִיךְ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב ל"ג:כ"א) יִכְלְ בְּשָׂרוֹ מֵרוֹאִי וְשֶׁפוּ עַצְמוֹתָיו לֹא רָאוּ. מֵהַהוּא חֵיזוּ דְּשָׁטָן דְּקַיְימָא לְאַסְטָנָא, דְּלָא יָכִיל, כֵּיוָן דְּיִכְלְ בְּשָׂרוֹ. וְשֶׁפוּ עַצְמוֹתָיו לֹא רָאוּ, לָא אִתְחָזוּן לְקָרְבָא לְגַבֵּיהּ, דְּלֵית לֵיהּ בְּהוֹן חוּלָקָא, כֵּיוָן דְּשָׁף כָּל חַד וְחַד מִדּוּכְתֵּיהּ, לָא תָּבַע עֲלַיְיהוּ, וְלָא קָאִים לְאַסְטָנָא בְּגִינַיְיהוּ. לְבָתַר דְּבִשְׂרָא מִתְעַכְּלָא, הָא לָא יְתִבַּע דִּינָא, וְלָא קָאִים לְאַסְטָנָא, דְּהָא לֵית לֵיהּ עַל מַה דְּיִסְתְּמִיךְ, וְלָא אִדְכַּר לְבַר נָשׁ בְּשׁוּם מִלָּה דְּעָלְמָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַשְׁתָּא יְדָעְנָא מִלִּין עַל תִּקּוּנַיְיהוּ, וַדַּאי יָאוּת הוּא לֵיהּ לְאַסְטָנָא.

פרק לב

אָמַר לֵיהּ רִבִּי (שמעון), חֲגוֹר זֵינָךְ, וְתָקִין גַּרְמָךְ, אִי תִּבְעֵי לְמִנְדַּע מִלִּין דְּשֵׁארִית. אוֹ אִי תִּשְׁאַל בְּהָנֵי מִלִּין, אֵימָא לִי. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, הָא יְדָעְנָא דְּבֵיתְאִי שְׁכִיבַת, דְּלָא יְדָעְנָא מִנָּהּ כְּלוּם. וְחַבְרַיָּיא יַדְעִין. נָשִׁין מַאי טַעְמָא דַּעְתַּיְיהוּ קַלָּה.

אָמַר לֵיהּ דַּעְתָּא אַתְיָא בְּשִׁית דַּרְגִּין, וְכָל חַד נָטִיל חוּלָקֵיהּ, מַה דְּאִשְׁתְּאַר, קַל אִיהוּ. אֲבָל יַקִּירָא דָּא, אִי לָאו דְּאִשֵּׁת כְּסִילוּת אִשְׁתְּתַף בָּהּ. בְּמִלָּה דָּא לָא תִּשְׁאַל, דְּהָא יְדַעְנָא דְּלָאו עַל דְּבִיתָךְ שָׁאַלְתְּ, אֶלָּא עַל מַה דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ט:א') הִנֵּה יְיָ רוֹכֵב עַל עָב קַל. וְהַהוּא עָב קַל אִקְרֵי דַּעַת, מֵהַהִיא כַּלָּה יִרְאַת יְיָ, וְאִיהִי קַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא כְּגַוְונָא דְּדַעַת עִלָּאָה, אֲבָל (ועל דא) אִקְרֵי קַל. וְהָא יְדָעְנָא שְׁאֶלְתָּא דִּילָךְ מַאי הִיא.

פרק לג

אֲבָל שָׁאנֵי וַחֲגוֹר זֵינָךְ, וְקָטִיר קִטְרָךְ, דְּהָא עִידָנָא הוּא לְגַלָּאָה, כְּמָה דְּשָׁאנֵי עוֹבָדָא. דְּעַל אַנְפֵּי רוֹחַב בֵּיתָא, אוּלָם דַּעֲזָרָה לְגוֹ. בְּהַאי עֲזָרָה, אִית תְּרֵיסָר פִּתְחִין, לְפוּם חוּשְׁבָּן שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל. בְּפִתְחָא חֲדָא, כְּתִיב רְאוּבֵן. וּבְפִתְחָא אַחֲרָא, כְּתִיב שִׁמְעוֹן. וְכֵן כָּל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל, רְשִׁימִין עַל אִינּוּן פִּתְחִין. בְּזִמְנָא דְּיִסַּלְקוּן לְאִתְחֲזָאָה קַמֵּי מָאנֵי דְּעָלְמָא. מַאן דְּעָיִיל בְּפִתְחָא דְּרָשִׁים בֵּיהּ רְאוּבֵן, אִי מִשְׁבְּטָא דְּרְאוּבֵן אִיהוּ, מְקַבְּלִין לֵיהּ פִּתְחִין, וְאִי לָא

פַּלְטִין לֵיהּ לְבַר. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ, דְּלָא יְקַבְּלוּן פִּתְחִין, אֶלָּא לְמַאן דְּאִיהוּ מֵהַהוּא שִׁבְטָא דְּרָשִׁים בְּהוֹן. וּבְדָא יִתְחַזְּקוּן וְיִשְׁתְּמוֹדְעָן כָּל חַד וְחַד.

תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ עַמּוּדִין דְּנָהוֹרָא מִלָּהֲטָא, אִית בְּכָל סִטְרָא, מֵאִינּוּן אַרְבַּע סִטְרִין. כָּל אִלֵּין עַמּוּדִין, אִקְרוּן עַמּוּדִים חַיִּים. בְּגִין דְּלָא קַיְימָא נְהוֹרָא דִּלְהוֹן שָׁכִיךְ בְּאֲתָר חַד. וְכֻלְּהוּ, אִלֵּין סַלְקִין, וְאִלֵּין נַחְתִּין. יַהֲבֵי דּוּכְתָּא דָּא לְדָא. אִלֵּין דְּסַלְקִין בַּטְשִׁין דָּא בְּדָא, וּמְנַגְּנֵי נְגוּנָא. וְאִלֵּין דְּנַחְתֵּי אוּף הָכִי. אִלֵּין דְּסַלְקֵי דְּנָגְנֵי נְגוּנָא, מַאי נְגוּנָא מְנַגְּנֵי. שִׁיר יַתְמָא. (תהילים צ״ח:א׳) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה וְגוֹ׳. שִׁיר חָדָשׁ, וְכִי אִית שִׁיר עַתִּיק. אֶלָּא שִׁיר, דְּעַד כְּעַן מַלְאֲכִין קַדִּישִׁין לָא שַׁבָּחוּ לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ חָדָשׁ. מַאי טַעֲמָא אִיהוּ חָדָשׁ. בְּגִין דְּהַהוּא דִּמְחַדֵּשׁ עוֹלֵימוֹ, מְשַׁבַּח לֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ. וְהָכִי אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דָּא אִקָּרֵי חָדָשׁ וְאִיהוּ חָדָשׁ. בְּגִין דְּדָבִיק בְּשִׁמְשָׁא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ. לְאַפָּקָא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּלֵית בֵּיהּ חִדּוּשָׁא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (קהלת א) וְאֵין כָּל חָדָשׁ. זָקֵן הוּא וְאִתְבְּלֵי, וְלָא אִתְחַדָּשׁ. (ס״א ולא עביד תולדין דאלמלא עביד תולדין הוה מטשטש כולי עלמא) תּוּ פָּתַח רַב מְתִיבְתָּא. שָׂרָה אִתְחַדָּשַׁת בְּעִדּוּנָא, דַּרְנָא דִּילָהּ גָּרִים, דִּכְתִיב, (בראשית י״ח:י״ב) אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה. מַאי עֶדְנָה, מְשִׁיכוּ דְּעֶדֶן עִלָּאָה. וּבְגִין דְּאִתְמְשָׁךְ עִלָּה מִסְּטַר דְּנוּקְבָא, כְּתִיב עֶדְנָה בְּהֵ״א וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָיְתָה, וְלֹא הָיָה.

וַאדֹנִי זָקֵן. וְכִי אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ זָקֵן, לָא אִתְחֲזֵי לְאוֹלָדָא. אֶלָּא לָאו מִלְּתָא זְעֵירְתָּא אָמְרָה לְגַבֵּיהּ, (דאברהם אלא) דְּבְגִין (לאזער גרמה דאתדבקת) הַהוּא (מלך) זָקֵן, (ד״א דאתדבקא) (וכסיל) לָא אִתְחַדַּשׁ וְלָא עָבִיד תּוֹלְדִין, דְּאִלְמָלֵא הֲוָה עָבִיד תּוֹלְדִין הֲוָה מְטַשְׁטְשָׁא עָלְמָא. (אלא אמרה לגבי דאברהם, בגין דהוא זקן לא יתחדש ולא עביד תולדין) וְעַל דָּא אַהְדַּר מִלִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמָה זֶה צָחֲקָה שָׂרָה וְגוֹ׳. וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב (בראשית כ״ד:א׳) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים. אֶלָּא בָּא בַּיָּמִים, בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּמִתְחַדְּשֵׁי עוֹלְמִין כְּנִשְׁרָא. וְעַל דָּא נְגוּנָא דָּא נְגוּנָא דְּהַהוּא חָדָשׁ אִיהוּ. הוֹשִׁיעָה לוֹ, לְמַאן. לְהַהוּא חָדָשׁ, הוֹשִׁיעָה יְמִינָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וּדְרוֹעָא דִּילֵיהּ.

אִינּוּן דְּנַחְתֵּי, אוּף הָכִי מְנַגְּנֵי, וְאָמְרֵי שִׁירָה אַחֲרָא יַתְמָא. וּמַאן אִיהוּ. (תהילים ק׳:א׳) מִזְמוֹר לְתוֹדָה, דְּאִיהוּ יַתְמָא, אוּף הָכִי.

נָהוֹרָא דִּלְהוֹן חַד אִתְחֲזֵי. וְכַד מִתְנַלְגְּלֵי, אִתְחֲזָן חָמֵשׁ גַּוְונִין דִּנְהוֹרִין. בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא. עַמּוּדִין אִלֵּין כֻּלְּהוּ חֲלֵלִין מִלְּגָאו. וְכַד סַלְקֵי וְנַחְתֵּי, נַפְקֵי מִנַּיְיהוּ שַׁלְהוֹבִין דִּנְהוֹרָא, כְּגַוְונֵי חֵיזוּר וְשׁוּשָׁן. לְעֵילָּא מִכָּל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא, אִית תְּלַת תַּפּוּחִין, דְּבַטְשֵׁי בְּהוּ תְּלַת גַּוְונִין, סוּמָק יָרוֹק וְחִוָּור. בְּכָל גַּוֹון וּגְוון מִלַּהֲטָן אַתְוָון בַּלְטֵי, מִשַּׁלְהוֹבָא יְרוֹקָא דְּאֶשָּׁא, וְלָא מִשְׁתַּכְּכֵי לְעָלְמִין. וְלֵית מַאן דְּיָקוּם עָלַיְיהוּ.

אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין מְתַחֲמָן עוֹבָד צִיּוּר, בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא. בְּאִינּוּן גַּלְגַּלִּין, אִית פְּלִיאָן רַבְרְבָן. כַּד מִסְתַּחֲרָן מַפְקִין מִנַּיְיהוּ זַגִּין דְּדַהֲבָא וְאַבְנֵי יְקָר. וּמִיַּד מִתְכַּנְּשֵׁי בְּגַוַוּיְיהוּ, וְלָא נַפְקֵי לְאַרְעָא. כַּד נָפְקִין אִינּוּן זַגִּין דְּדַהֲבָא, וְאִינּוּן אַבְנֵי יְקָר גּוֹ אִסְתַּחֲרוּתָא דְּגַלְגַּלִּין, אִשְׁתְּמַע קָלָא דְּאָמְרֵי, (ישעיהו נ״ד:י״ז) זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְיָ וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם יְיָ.

תְּרִין אַרְיָין בְּכָל גַּלְגַּלָּא וְגַלְגַּלָּא, אַרְיָא חַדָּא מִסְטְרָא חָדָא, וְאַרְיָא חַדָּא מִסְטְרָא חָדָא, וְכֻלְּהוּ מֵאֶשָּׁא יְרוֹקָא, וּבְגַלְגּוּלָּא דְּקָא מִסְתַּחֲרָן גַּלְגַּלִּין, מִתְחַבְּקָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְאִזְלֵי כֻּלְּהוּ, בְּגַלְגּוּלָּא מִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא. כַּד סַלְקִין עַמּוּדִין, מְנָהֲמָן אַרְיָין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְתַפּוּחִין פָּרְחִין בַּאֲוִירָא, וְסַלְקִין לְעֵילָּא, וּבַטְשֵׁי אִלֵּין בְּאִלֵּין בַּאֲוִירָא. וְתָבוּ לְאַתְרַיְיהוּ, וּמִתַּמָּן נָפְקֵי. וְאַרְיָין פַּשְׁטֵי יְדַיְיהוּ לְנַטְלָא לוֹן, וְסַלְקִין אִלֵּין מִגַּרְמַיְיהוּ. אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, מַאן חָמָא חָכְמְתָא דְּאוּמָנוּ, דְּצַיֵּיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַמּוּדִין אִלֵּין.

בְּכַפְלְגּוּ יוֹמָא נָפְקֵי תְּרִין נְשָׁרִין בְּכָל גַּלְגַּלָּא וְגַלְגַּלָּא, וְלָא יְדִיעַ אֲתַר דְּנַפְקֵי מִתַּמָּן, וְשַׁרְיָין עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּאִלֵּין אַרְיָין. וּכְדֵין מִשְׁתַּכְּכֵי עַמּוּדִין וְגַלְגְּלִין, וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְתַפּוּחִין נָפְקֵי עַל פּוּמַיְיהוּ דְּנְשָׁרֵי, וּמְקַבְּלֵי לוֹן. וּמִיַּד פָּרְחִין מִפּוּמָא לְפוּמָא, וְאָזְלִין וּמְשַׁטְּטֵי בֵּינַיְיהוּ, וְתָבוּ לְאַתְרַיְיהוּ, וְלָא יְדִיעַ מַאן הִיא. לְבָתַר שַׁעֲתָא וּפַלְגָּא, נְשָׁרִין אֲרִימִין קָלָא, וּמְנַגְּנִין נִגּוּנָא תְּאִיבָא, וְאִתְטַמָּרָן, וְלָא יְדִיעַ בְּהֵי אֲתָר.

פרק לד

סַחֲרַנַיְיהוּ דְּאִינּוּן עַמּוּדִין, אִית שְׁבָכִין עוֹבָד צִיּוּר. אֶשָּׁא סוּמָקָא, וּנְהוֹרָא חִוָּורָא, וְחוּטִין דְּדַהֲבָא, סְחוֹר סְחוֹר, סָחֲרִין לְכָל סְטָר. וּמַעְיְינָא דְּמַיָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַיִם חֶצְיָם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן.

הָכָא פָּרִישׁ רַב מְתִיבְתָּא קְרָא דָּא לְגוֹ, וְקַלֵּיהּ אִשְׁתְּמַע לְבַר. מְדַּהֲוָה פָּרִישׁ קְרָא דָּא. (אי קדישא אי קדישא) קַל יְנוֹקָא אִתְּעַר מִלְּבַר, הַהוּא יְנוֹקָא דְּהֲוָה פָּרִישׁ תַּלְמוּדֵיהּ, וְגָמִיר קַמֵּי חַד עַמּוּדָא דְּעֵלְמָא, בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה, דְּרָבִית אַנְתְּ. וַהֲווּ אַחֲדֵי בֵּיהּ לְדִינָא, וְקַלֵּיהּ אִתְּעַר מִלְּבַר, בְּהַאי קְרָא, וְאָמַר, מַיָּא דְּאִינּוּן מִלְּרַע הֵיךְ סַלְקִין לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ, לַאֲתַר עִלָּאָה יַתִּיר מִנַּיְיהוּ, בְּכַמָּה דַּרְגִּין, וּמַה אִצְטְרִיךְ לוֹן לְאִינּוּן מַיִין לְעֵילָּא. וּמָה אֲתַר דְּכָל (תפוחי) מַבּוּעִין וּנְחָלִין נָפְקִין מִנַּיְיהוּ, וְלֵית פְּסִיקוּ לְמַבּוּעֵי וְנַחֲלֵי, אִתְּשַׁקְיָא מֵאֲתַר נָגִיב, מַאן חָמָא חֻפְּיָרָא דְּבֵירָא, יְהֵיב מַיִין לְמַבּוּעָא דְּנָבִיעַ. וְכִי יְרוּשְׁלַ ם, יְהֵיב מַיִין אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי, אֲתַר דְּכָל מַיְמִין דְּעָלְמָא נָפְקֵי מִתַּמָּן, וְנַבְעִין מִנַּיְיהוּ. אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, לְקָלָא דָּא אִשְׁתְּכַּחוּ, וְצַיְיתוּ כָּל קַלִּין דִּבְנֵי מְתִיבְתֵּי דְּתַמָּן, וּבְגִין כָּךְ לָא יְכִילוּ מָארֵי דְּדִינָא לְמִקְרַב גַּבַּיְיהוּ.

בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ לָא תִּבְכֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, זָכָאָה חוּלָקָךְ, דְּאַפִּילוּ יְנוּקֵי, מִנָּךְ אָמְרֵי רָזִין סְתִימִין דְּאוֹרַיְיתָא. תָּא, וְאֵימָא לָךְ, מַה דְּעָבְדוּ בְּנֵי מְתִיבְתֵּי עַל קַלֵּיהּ דְּהַהוּא

יְנוֹקָא, כַּד עָאל קַלֵּיהּ דְּהַהוּא יְנוֹקָא, כְּגִירָא לְגוֹ, וְכֻלְּהוּ צַיְיתֵי לֵיהּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִזְדַּעְזָע רַב מְתִיבְתָּא, וְכָל אִינּוּן דְּהֲווֹ קַמֵּיהּ, וְאָמַר, מַאן אִינּוּן דְּלָא שַׁבְקִין לְהַהוּא בְּרָא דֶּאֱלָהָא חַיָּיא, לְמֵיעַל. קָמוּ וְאָחִידוּ בֵּיהּ תְּלַת עַמּוּדִין דְּקַיְימֵי קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, וְעָאל. וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי אִתְכָּנְשׁוּ לְגַבֵּיהּ, אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, אֵימָא קְרָאיךְ בְּרָא קַדִּישָׁא.

אָמַר, עַד כְּעַן דָּחִילְנָא, דְּהָא אֲנָא מִמְּתִיבְתָּא אַחֲרִינָא הֲוִינָא, וְהָכִי אָמְרוּ לִי, כַּד מָארֵי דְּדִינָא הֲווֹ אָחֲדִין בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, לָא תִּדְחַל בְּרָא קַדִּישָׁא, הָכָא תְּהֵא בֵּינָנָא שִׁבְעָה יוֹמִין, וְתִתְסְחֵי בְּכָל יוֹמָא מִטַּלָּא קַדִּישָׁא. וּלְבָתַר יְסַלְּקוּן לָךְ. לְגוֹ הַהוּא מְתִיבְתָּא בִּשְׁאַר יַנּוּקָא דְּהָכָא.

פְּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא. הַהוּא, לָא יְדִיעַ מַאן הוּא. אֶלָּא בְּכָל אֲתָר בַּיּוֹם הַהוּא, יוֹמָא בַּתְרָאָה הוּא, אֲמַאי אִקְרֵי יוֹם הַהוּא. אֶלָּא דָּא הוּא יוֹמָא דְּאִחִיד סוֹפָא בְּשֵׁירוּתָא. שֵׁירוּתָא אִקְרֵי הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר י״ח:כ״ג) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא פּוּלְחָנָא דִּלֵּוִי, לְדָרְגָּא דְּאִקְרֵי הוּא, טָמִיר וְגָנִיז. וְאִקְרֵי הַהוּא (ה' הוא), לְאַחֲזָאָה סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא, וְכֻלָּא חַד. וּבְגִין דְּאִיהוּ סוֹפָא, אִתּוֹסַף בֵּיהּ ה'. (ס"א ועבד הלוי הוא טמיר וגניז. ואקרי יום ההוא, לאחזאה סופא דכל דרגין, דאחיד שירותא וכלא חד)

זְמִינָא יְרוּשְׁלַ ם לְאַפָּקָא מַיִין, וּלְנַבָּעָא נְבִיעוּ, הָכָא אִית לוֹמַר, סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, לָאו אִיהוּ יְרוּשְׁלַם, אֶלָּא וַדַּאי יְרוּשְׁלַ ם וְיוֹמָא הַהוּא כֻּלָּא חַד. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא יְרוּשְׁלַם, כָּל דַּרְגִּין קַדִּישִׁין דִּילָהּ, כַּד אִסְתַּחֲרָן, אִקְרוּן יְרוּשְׁלַ ם. וְהָכִי אִתְּחֲמָאן. וְאִית דַּרְגִּין דְּסַחֲרָן, וְאִקְרוּן עֲזָרוֹת, אִלֵּין פְּנִימָאִין, וְאִלֵּין לְבַר. וְאִית דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן כַּד אִסְתַּחֲרָן, לְשָׁכוֹת. (ס"א כד אסתחרן אלין פנימאין, ואלין לבר. אקרון ירושלם. ואית דרגין דסחרן, ואקרון עזרות, ואית דרגין דאקרון לשכות) וְאִית דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן כַּד אִסְתַּחֲרָן. הֵיכָל וּדְבִיר. לְגוֹ מִכָּל אִינּוּן דַּרְגִּין, אִית חַד נְקוּדָה, (תהילים מ״ה:י״ד) כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. נְקוּדָה דָּא, אִקְרֵי יוֹם הַהוּא, וְסִימָנִיךְ (דברים ג׳:י״ג) הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ.

וְכַד יְקוּם יוֹמָא דָּא, מִגּוֹ שְׁבָכִין דַּעֲזָרָה יְקוּם נְבִיעוּ דְּמַיָּא, וְהַהוּא נְבִיעוּ מִן הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי לֶהֱוֵי. כְּגַוְונָא דְּאִמָּא, דִּבְרָהּ בֵּין דְּרוֹעָהָא, וּמִסְגִּיאוּ חֲלָבָא דְּיָנִיק, אִתְמָלֵי פּוּמֵיהּ, וְאִתְרַבֵּי בֵּיהּ, אָרִיק חֲלָבָא לְפוּמָא דְּאִמֵּיהּ. כַּךְ חֲצָיִם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי.

נַטְלֵיהּ רַב מְתִיבְתָּא, וּנְשַׁקֵּיהּ. אָמַר חַיֶּיךָ (ס"א חיין דעלמא דמלה דא הכי), אוּקְמוּהָ בְּמְתִיבְתָּא דְּרַקִּיעָא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. יָם הָאַחֲרוֹן: דְּרִגִּין בַּתְרָאִין דִּילָהּ. אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה, אִתּוֹסַף בְּהַהוּא יַנּוּקָא, גּוֹ בְּנֵי מְתִיבְתֵּי. כ"ז טַעֲמֵי דְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא. וְשִׁבְעִין כְּתָרִין אַעְטְרוּהָ לַאֲבוּהָ בְּהַהוּא יוֹמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּזָכֵי לְמֵילַף לְבְרֵיהּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לָא זָכָה אֲבוּהָ לְמֵילַף לֵיהּ. אָמַר, אֲבוּהָ שָׁבַק.

וְרָזָא סְתִימָא הֲוָה בְּהַאי יַנּוּקָא, עַל מַה דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, וְעַל דְּבָעוּ לְמֵידָן דִּינֵיהּ, (ס"א באתגלייא) וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיהּ, דָּא הֲוָה בְּאִתְגַּלְיָיא, דְּהֲוָה מַכְסִיף לְרַבֵּיהּ קַמֵּי כֹּלָּא, בְּשֶׁאֶלְתִּין וְקוּשְׁיָין דִּילֵיהּ, וְלָא חָיֵישׁ לְמֵהַךְ לְאַחָרָא, לְאִתְקָנָא תַּלְמוּדוֹ, וְחָלִישׁ דַּעְתָּא דְּרַבֵּיהּ. וְעַל דָּא בָּעוּ לְמֵידָן לֵיהּ בְּדִינָא תַּקִּיפָא. וּבְגִין כָּךְ, אַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּזִיב מִמָּארֵיהוֹן דְּדִינָא, לָא אִשְׁתְּזִיב הָכָא. שְׁבָעָה יוֹמִין הֲוִי דְּלָא אִשְׁתְּלִים דִּיוּקָנֵיהּ. (ס"א דיניה) וְכַד הֲוָה אֶסְתַּחְי, בְּכָאֵבָא יַתִּירָא קָמֵי כֹּלָּא כָּל אִינּוּן שְׁבָעָה יוֹמִין עַד דְּאִשְׁתְּלִים דִּיוּקָנֵיהּ. וְעַל דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא לָא תִּבְעֵי לְמַנְדַּע. אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ.

תָּא חֲזֵי, תְּחוֹת עִגּוּלָא דְּאִינּוּן שְׁבָכִין, דְּתַמָּן בְּאִינּוּן מַיִין דְּהַהוּא נְבִיעוּ דְּמַעְיְינָא, אִתְרְשִׁים נְבִיעוּ חַד, וְאִתְפַּשַּׁט וְנָפִיק לְבַר, וְעָאל גּוֹ יַמָּא רַבָּא. (דתמן) וְרָשִׁים בֵּיהּ אָרְחָא בְּלִבָּא דְּיַמָּא, וּמִינֵּיהּ שָׁתֵי לְוָיָתָן, וְרִוִי, וְחַדֵּי, וְאִתְרַבֵּי בְּרִבּוּיָיא. וְכַד נָפִיק נְבִיעוּ אַחֲרָא, הַהוּא נְבִיעוּ אִתְפְּשָׁט וְאָזִיל בִּטְמִירוּ, תְּחוֹת תְּהוֹמָא, לְגוֹ יַמָּא בַּתְרָאָה. וְכֹל אִינּוּן מַיִם זַדוֹנִים, וּמַיִין תַּקִּיפִין, מָאִיךְ לוֹן, וְכָפִיף לוֹן, דְּלָא יִפְקוּן לְחַבָּלָא בְּנֵי עָלְמָא. וְסִימָן (ישעיהו מ"ג:ט"ז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה.

וּבְאֶמְצָעִיתָא דְּהַהִיא עֲזָרָה, אִית תְּרֵין כְּרוּבִים, עוֹבָדָא דְּאוּמָנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְלָא יַכְלִין לְקַיְימָא בְּהוּ, עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּתְחוֹתַיְיהוּ זְמִנִין כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַיְימָא, דְּלָא יִפְקוּן מִתְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ לְבַר, זַכָּאִין לִיהֱוֵון, כָּל דְּעָאלִין תְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ. תְּלֵיסַר אַלְפֵי מִגְדָּלִין דְּשַׁמְשָׁא, דְּנָהִיר מִנִּיצוֹצָא דְּמַרְגְּלָא בְּצַעְצוּעָא (ס"א בניצוצא), כְּדְקָא יָאוּת. רַב מְתִיבְתָּא בְּגִין כָּךְ זָכָה לְהַהוּא יְקָר.

פרק לה

מַאן יָכִיל לְמֵימַר, מֵאִינּוּן מִלִּין דְּקָא מִתְחַדְּשָׁן בְּכָל יוֹמָא, מִקַּמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, אִי רִבִּי, בְּכָל זִמְנָא דְּרוּחִין דְּכוּרִין סַלְקִין לְעֵילָּא. נְשִׁין בְּהַהוּא זִמְנָא נָפְקֵי כֻּלְּהוּ, וּמִתְכַּנְּשֵׁי לְגוֹ הֵיכָלָא דְּבַתְיָה תַּמָּן, וְחַדָּאִין תַּמָּן, בְּכַמָּה מִלִּין עַתִּיקִין. וּמִתַּמָּן נָפְקִין, וְעָאלִין כֻּלְּהוּ. וְהִיא עִמְּהוֹן, לְגוֹ הֵיכָלָא דְּסָרַח. וְחַדָּאן בְּכַמָּה מִלִּין חַדְתִּין וְעַתִּיקִין, וּמִתַּמָּן נָפְקִין וְהִיא עִמְּהוֹן, וְעָאלִין לְגוֹ הֵיכָלָא דְּיוֹכָבֶד. וְכֵן בְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין.

הַשְׁתָּא רִבִּי אֵימָא לְךָ רָזָא חֲדָא. תָּא חֲזֵי, בְּכָל שִׁמְשָׁה וּשְׁמָשָׁה, כְּרוֹזָא נָפִיק, אִתְכְּנִישׁוּ גּוּבְרִין וְנָשִׁין, וְכָל אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, וּסְלִיקוּ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִתְפַּשְּׁטִין דְּכוּרִין וְנָשִׁין, וְסַלְקִין. וְכֹל אִינּוּן יַנּוּקֵי מֵחָלָב, עָאלִין לְגוֹ מְתִיבְתָּא (ס"א אתכנישו בני מהימנותא גוברין ונשין וכל אינון ינוקי מחלב וסליקו. כדין כלהו מתפשטין דכורין ונשין, וסלקין. וכלהו עאלין לגו מתיבתא) דִּרְקִיעָא, וְחַדָּאן חֶדְוָה, וְעִלּוּיָא דִּלְהוֹן, וְתַמָּן חֲדוּ עַל חֲדוּ. וְהַהוּא נַעַר

דְּמַפְתְּחָן דְּמָארֵיהּ בִּידֵיהּ, קָם וְאָמַר לוֹן כַּמָּה מִלִּין חַדְתִּין וְעַתִּיקִין, וְכֻלְּהוּ חָמָאן חֶדְוָה, דְּלֵית חֶדְוָה כְּהַהִיא חֶדְוָה.

לְבָתַר עָאלִין כֻּלְּהוּ לְגוֹ כַּמָּה פְּרוֹכְתִין, וְכַמָּה הֵיכָלִין גְּנִיזִין תַּמָּן. דְּאִינּוּן נַהֲרִין בְּנַעֲם יְיָ, בְּגוֹ הֵיכָלָא דְּאַהֲבָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. (קכ"ז ע"ב, שמות קי"ג ע"ב) לְבָתַר פַּרְחִין יַנּוּקִין לְעֵילָּא, וְאִינּוּן פַּרְחִין לְתַתָּא, וּמְהַדְּרִין לְדוּכְתַּיְיהוּ, וּמִתְלַבְּשָׁן כִּדְבְקַדְמֵיתָא. זַכָּאָה עַמָּא דְּכָל טוּבָא דְּהַהוּא עָלְמָא מְחַכָּאן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה מְתִיקִין מִלִּין דְּשָׁמַעְנָא. זַכָּאָה חוּלָקָא דִּידִי, דְּזָכֵינָא לְכָל הַאי לְמִשְׁמַע, זַכָּאָה יוֹמָא דְּנָפְקִינָא הָכָא. אֲמָרִי לֵיהּ רַבִּי, תְּלַת יוֹמִין אִית לָן רְשׁוּ לְמֵיתֵי גַּבָּךְ, וּלְבָתַר יוֹמָא חַד (ס"א ניזיל ולא אית לן רשו למיתי, בההוא יומא אתוסף) ם חֶדְוָה דִּילָךְ. ם

פרק לו

אִיהוּ מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ מִסְטָרָא דִּילֵיהּ, וְאִתְטַמַּר וְאִתְחָפָּא תְּחוֹת אֲתָר דְּאִקְרֵי (מלכים א י"ד:כ"ח) תְּא הָרָצִים, עַד פַּלְגוּ לֵילְיָא. מִבָּתַר פַּלְגוּ לֵילְיָא, שַׁלְהוֹבָא דְּעַמּוּדָא דְּיִצְחָק נָפִיק, וּבָטַשׁ בְּהַאי תַּרְנְגוֹלָּא דְּאִקְרֵי גָּבֶר, כְּגַוְונָא דְּגֶבֶר אַחֲרָא עִלָּאָה עֲלֵיהּ. כֵּיוָן דְּבָטַשׁ בֵּיהּ הַאי גָּבֶר, קָרֵי וְיָהִיב שִׁית קָלִין, וְכֻלְּהוּ בְּסָכְלְתָנוּת.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ קָרֵי, כָּל תַּרְנְגוֹלִין דְּהַאי עָלְמָא קָרָאן, וְנָפִיק מִנֵּיהּ שַׁלְהוֹבָא אַחֲרָא, וּמָטֵי לוֹן תְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ, וְקָרָאן. אִיהוּ מַה קָרֵי. בְּשַׁעֲתָא קַדְמָאָה קָרֵי וְאָמַר, (תהילים כ"ט:ד') קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל יְיָ בֶּהָדָר. וּבְשַׁעֲתָא תִּנְיָינָא קָרֵי וְאָמַר, (מיכה ו':ט') קוֹל יְיָ לָעִיר יִקְרָא (תהילים כ"ט:ד') קוֹל יְיָ שׁוֹבֵר אֲרָזִים. בְּשַׁעֲתָא תְּלִיתָאָה קָרֵי וְאָמַר, קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. בְּשַׁעֲתָא רְבִיעָאָה קָרֵי וְאָמַר, (תהילים כ"ט:ח') קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא חֲמִישָׁאָה קָרֵי וְאָמַר, קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא שְׁתִיתָאָה קָרֵי וְאָמַר, קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וְגוֹ'. לְבָתַר קָרֵי וְאָמַר, (ישעיהו מ':ו') קוֹל אוֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא וְגוֹ'. וְדָא אִיהוּ תַּרְנְגוֹלָּא דְּקָרֵי, וְלָא שָׂכִיךְ וּלְבָתַר קָרֵי כְּמִלְקַדְמִין.

וּמַאי קָרֵי. כָּל עוֹבָדִין דִּבְנֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ מָארֵיהּ דְּאַחְמְתָא (ס"א דחכמתא) וְקֶשֶׁת הַסּוֹפֵר בְּחַרְצוֹי. וְכָל עוֹבָדִין דִּבְנֵי עָלְמָא כַּתִּיב בְּכָל יוֹמָא. וּבְלֵילְיָא, בָּתַר דְּקָרֵי כָּל קְרִיאָן אִלֵּין, קָרֵי כָּל מַה דְּכָתַב בְּיוֹמָא.

וְאִלְמָלֵא רַגְלוֹי אֲצַבְּעָאן דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן תְּרִין דַּרְגִּין, חַד הַהוּא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. דְּאִיהוּ רַב. וְהַהוּא דְּקַיְימָא מֵאֲחוֹרָא, דְּאִיהוּ זְעִיר, דְּקָא מְעַכְּבִין לֵיהּ, יְהֵא מוֹקִיד עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי. וּמָה עַבְדֵי. כֵּיוָן דְּסָלִיק צַפְרָא, וְחוּטָא דְּנְהִירוּ נָפִיק מִסְטַר דָּרוֹם, כְּדֵין מִתְחַבְּרִין כֻּלְּהוּ, וְאִתְעָבְדִין תְּרֵין רַגְלִין תְּרֵין טָלַפִּין כְּעָגָלָא, לְקַיְימָא דִּכְתִיב (יחזקאל א':ז')

וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֶגֶל, וְהָא יְדִיעַת רָזָא דָּא. שְׁאֵלַת עַנְפָּא דְּגוֹרָן. לְגוֹ בַּעֲזָרָה דָּא, אית תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמִשָּׁה הֵיכָלִין, כְּחוּשְׁבָּן יוֹמֵי שַׁתָּא. וּבְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא כְּתִיב, (תהילים קכ"ב:ז') יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ. לָא יְדִיעַ מַאי הוּא בְּהָנֵי הֵיכָלִין, אֶלָּא כֻּלְּהוּ, אִתְחֲמָן עוֹבָד צִיּוּר. שֶׁבַע סִדְרִין דְּמַרְגְּלָאן אִתְחֲמָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּכָל חַד וְחַד.

פרק לז

אִי חֶסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה מְשַׁבַּח רַב מְתִיבְתָּא הֵיכָלָא חֲדָא, דְּאִיהוּ בְּרֵישׁ סִטָּר מִזְרָח דַּעֲזָרָה דָּא, בְּגִין דְּאַרְבַּע אִינּוּן בְּד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, אֲבָל הֵיכָלָא דְּסִטָּר מִזְרָח, אַסְגֵּי נְהוֹרִין דִּילֵיהּ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ.

יוֹמָא חַד, בְּיַמָּא רַבָּא, לְוָיָתָן נָפִיק, וְכָל יַמָּא אִזְדָּעְזָע, וְכָל נוּנֵי אָזְלִין לְכָאן וּלְכָאן, כַּד מָטֵי לְוָיָתָן בְּפִתְחָא דְּפִתְחָא דְּתִהוֹמָא, שָׁאֲרֵי לְמֶחְדֵּי, וְאִשְׁתְּכַח תַּמָּן ם תְּהוֹמֵי ם, אֶלָּא הַהוּא ם כְּחֵיזוּ דְּמַעְיָין, וְאִתְחַפְּיָין נְהוֹרִין, וְלָא אִתְחָזוּן כָּל אִינּוּן נְהוֹרִין, בַּר נְהוֹרָא דְּהֵיכָלָא דְּבִסְטַר מִזְרָח דָּא.

הַהוּא מַרְגְּלָא דְּקָא אַפִּיק לְוָיָתָן, מִגּוֹ הַהוּא תְּהוֹמָא דְּאִקְרֵי סַגְדּוֹ"ן, מִמָּה אִתְעֲבִיד. אֶלָּא יוֹמָא דָּא דְּקָא אַפִּיק לְוָיָתָן, דְּאִזְדָּעְזָע יַמָּא, יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, ט' בְּאָב אִיהוּ. וְהַהוּא מַרְגְּלָא, דְּכַד דְּכִיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנוֹי, וְאוֹשִׁיד (שמות ט' ע"א) תְּרֵין דְּמְעִין לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, חַד נָפִיל לְגוֹ תְּהוֹמָא דָּא דְּאִקְרֵי סַגְדּוֹ"ן, וְחַד נָפִיל לְגוֹ תְּהוֹמָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי גֵּילְבָ"א.

בְּגִין דְּחָמֵשׁ תְּהוֹמֵי אַחֲרָנִין אִינּוּן בְּיַמָּא רַבָּא. אֲבָל לָא חֲשִׁיבִין כְּהָנֵי אַחֲרָנִין, וְכֵיוָן דְּנַפְלֵי אִינּוּן דְּמְעִין, קָפְאָן גּוֹ תְּהוֹמֵי חַד. וְחַד אַטְבַּע גּוֹ תְּהוֹמָא, דְּאִקְרֵי גֵּילְבָ"א. ם

פרק לח

דְּתַתָּא גּוֹ שְׁמָרִים דְּחַמְרָא, דּוּרְדַּיָּין בִּישִׁין, נָפִיק חַד עַרְעוּרָא מְקַטְרְגָא, מַזִּיקָא קַדְמָאָה, וְאִיהוּ בְּרוּחָא דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, ם כַּד קָרִיב לְגוֹ קוּדְשָׁא. כֵּיוָן דְּמִתְעָבַר מִתַּמָּן, וּבָעֵי לְנַחְתָּא לְתַתָּא, לְאִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשָׁא לְנַזָּקָא עָלְמָא, נָחִית הוּא וּרְתִיכוֹי. וּלְבוּשָׁא קַדְמָאָה דְּקָא נָקִיט תַּבְנִית שׁוֹר, דִּיוּקְנָא דְּשׁוֹר. וְקַדְמָאָה לַנְּזִיקִין מֵאִינּוּן אַרְבַּע, שׁוֹר אִיהוּ. וְאִינּוּן אַרְבַּע אָבוֹת לְנַזָּקָא עָלְמָא. וְכֻלְּהוּ תְּלָתָא אָבוֹת נְזִיקִין, בַּר שׁוֹר, כֻּלְּהוּ דִּילֵיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ו:כ') וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אוֹכֵל עֵשֶׂב. מַהוּ אוֹכֵל עֵשֶׂב, הָא דַּרְשִׁינָן בֵּיהּ. אֲבָל עִקָּרָא דְּמִלָּה, מִתַּמְצִית הַלֶּחֶם, וְלָא שִׁבְעַת זִינֵי דָּגָן, לֵית לֵיהּ בְּהוּ חוּלָקָא, וְלָא יָאוּת לֵיהּ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן.

מִדּוּכְתַּיְיהוּ, וְאִלֵּין יַתְבִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ, עַד לָא נָפְקֵי אִלֵּין, זְמִינִין אִלֵּין, נְהִירוּ וּנְצִיצוּ דִּלְהוֹן, לָא יַכְלִין עַיְינִין לְמִסְבַּל. אַזְלִין בְּסָחֲרָנִין, לֵית לְהוֹן שְׁכִיכוּ לְעָלְמִין.

כַּד אֶסְתָּכַל בַּר נָשׁ בְּהַאי הֵיכְלָא, מִיַּד בְּאִסְתַּכְּלוּתָא קַדְמָאָה, אִתְחֲזֵי זְעִיר וְלָא זְעִיר, אֶסְתָּכַל יַתִּיר, אִתְחֲזֵי רַב. תּוּ אֶסְתָּכַל, אִתְחֲזֵי יַתִּיר רַב, כָּל מַה דְּאִסְתָּכַל, הָכִי אִתְחֲזֵי בְּאִתְפַּשְׁטוּתָא רַב וְעֶלְאָה, עַד דְּדָמֵי בְּאִסְתַּכְּלוּתָא כְּמִלְּא נִימָא, דְּלֵית לֵיהּ שִׁיעוּרָא.

עוֹבָדִין סַגִּיאִין לְגוֹ, דְּלָא יְדִיעַ אוּמָנוּ דִּילְהוֹן, מִנַּיְהּ נַהֲרָא עֶזְרָה, וְכָל מַה דְּאִית בָּהּ, בַּר כְּרוּבִים דִּנְהוֹרָא דִּילְהוֹן סַלְקָא עַד רוּם רְקִיעָא, בְּגָוְונִין סַגִּיאִין, וּנְהוֹרִין מְנַצְצָן. אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִין גּוּפְנִין, עַבְדִין אֵיבִין בַּעֲזָרָה דָּא. ם

פרק לט

יַתִּיר (קהלת ד׳:ה׳) חוֹבֵק אֶת יָדָיו, בְּמָרִירוּ וַאֲנִינוּ דִּילֵיהּ, וּלְבָתַר אוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ בָּעַל כָּרְחֵיהּ, דִּלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה עַל מִלָּה אַחֲרָא. מָה אִתְּהָנֵי לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאַסְטֵי וְעָבִיד וְעָמֵל, דִּלְבָתַר לֵית לֵיהּ רְשׁוּ, אֶלָּא עַל דִּילֵיהּ לְבָתַר מַרְקִיד וְחַדֵּי, כַּכְסִיל בְּלָא דַּעְתָּא כְּלָל, וְאָזִיל בְּלָא תּוֹעַלְתָּא, וְאָכִיל לְבִשָּׂרָא. וּבַשָּׂאָר לֵית לֵיהּ רְשׁוּ. מְרִירוּ דְּעֵילָּא וְתַתָּא, כַּד יִשְׂרָאֵל בְּעָאקוּ, וְאָכְלֵי לוֹן שַׂנְאֵיהוֹן וְלָא יַהֲבֵי חֵילָא בְּעוֹבָדִין טָבִין דִּלְהוֹן, לְאַפָּקָא מִנֵּיהּ.

וַאֲפִילּוּ מִבְּשָׂרֵיהּ דְּאִיהוּ מֵהַאי סְטָר, אַבָּאִישׁ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ רַחוּם וְחַנּוּן. אֲבָל עַל דִּילֵיהּ, רוּחָא קַדִּישָׁא וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, לֵית עִלָּאִין וְתַתָּאִין יַכְלִין לְשַׁלְטָא עֲלוֹי כְּלָל. וְעַל דָּא כָּל תַּסְקוּפִין, וְכָל מַה דְּאַסְטֵי הַהוּא רָע, דְּחָשִׁיב לְמִשְׁלַט עַל רוּחָא קַדִּישָׁא, וּלְבָתַר לָא יָכִיל, וְיָשׁוּב וְאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ. מַה תּוֹעַלְתָּא הֲוָה לֵיהּ. וְעוֹד דְּאִינּוּן חָפָּאן כֻּלְּהוּ כְּעַרְטִילָאָה תַּקִּיף, וְלֵית שְׁכִיכוּ לְעֵלָּאִין וְתַתָּאִין.

תָּא וְאֵימָא לְךָ מִלָּה. אִי תֵּימָא, דְּחֵדוּ הוּא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, כַּד קָטִיל בְּנֵי נָשָׁא. לָאו. אֶלָּא בְּגִין דְּחָמֵי דִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהּ בָּכָךְ, אַחְזֵי גַּרְמֵיהּ בְּחֵדוּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ח:ח׳) רוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְּבָרוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָא אִיהוּ אָזִיל וּמְרַקֵּד בְּחֶדְוָה קַמֵּי נָשִׁין. אָמַר לֵיהּ אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי הָכִי הוּא, לְאַחָזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בִּרְעוּתֵיהּ דְּמַלְכָּא. אֲבָל נַיְיחָא דִּילֵיהּ בְּהֶסְפֵּדָא דְּנָשִׁין, אִיהוּ רָקִיד וְאוּדְנֵיהּ לְהֶסְפֵּדָא.

אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, אֲמַאי אָזִיל וְאַסְטֵי עַל בַּר נָשׁ לְעֵילָּא, וְאַדְכַּר לְחוֹבוֹי. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ זָקֵן וּכְסִיל, וְחָשִׁיב לְמִשְׁלַט עַל רוּחָא, וְכָל תְּאוּבְתֵּיהּ בְּגִינֵי כַּךְ אִיהוּ, לְסוֹף לָא שַׁלִּיט אֶלָּא עַל דִּילֵיהּ. בִּשְׂרָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ז׳:י״ז) יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ.

פרק מ

אָזִיל וּבָעֵי לְאַרְגָּשָׁא עָלְמָא, וּמַיָּא סְלִיקִין מִגּוֹ שְׁאַר תְּהוֹמִין, וּבָעָאן לְחַפָּיָא עָלְמָא, אִינּוּן דִּמְעִין דְּתִיחִין יַתִּיר מִכָּל אֶשָּׁא דְּעָלְמָא. וּמִגּוֹ תּוֹקֶף דְּרְתִיחוּ דִּילְהוֹן, אַקְפּוּ מַיָּא, גּוֹ יַמָּא

דְּנָקְפָּא. וְאִלְמָלֵא דְּרָמַז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד נְשִׁיבוּ מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם, מֵעַמּוּדָא דִּילֵיהּ, וְאַחְזֵי עַל עָלְמָא, לָא יָכִיל לְמֵיקָם אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא.

אִינּוּן דְּמָעִין כַּד נָפְלִין גּוֹ יַמָּא, אִשְׁתְּמַע קָלָא בֵּין יַמָּא, עַד מְעָרְתָּא דְּכַפֶּלְתָּא. מִקָּל נָהֵימוּ דִּילְהוֹן דְּקָא אִשְׁתְּמַע תַּמָּן, כַּד עָאלִין גּוֹ יַמָּא, מִתְעָרָן אֲבָהָן קַדְמָאֵי, וְקָמוּ, וְחָשְׁבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאָהַפְכָא עָלְמָא, עַד דְּקָלָא נָפִיק וְאָמַר לוֹן, לָא תִּדְחָלוּ רְחִימִין קַדִּישִׁין, בְּגִינֵכוֹן דְּכִיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִבְנֵיכוֹן, וְאִיהוּ בָּעֵי דְּמִפָּרַק לוֹן, וְאַתּוּן תֶּחמוּן.

פרק מא

אַלְפָּא בֵּיתִין כֻּלְּהוּ, מְשֻׁלָּבָן וּמִתְצָרְפָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְאִתְחַבָּרָן בְּצֵרוּפָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. כֵּיוָן דְּאִתְחָזוּן אַתְוָון בְּצֵרוּפָא דָּא, אִלֵּין גְּנִיזִין, וְנָפְקִין אַחֲרָנִין, וְכֵן כֻּלְּהוּ. אִלֵּין גְּנִיזִין, וְאִלֵּין נָפְקִין, כֻּלְּהוּ לְגוֹ בְּחָלוּלָא דְּאִינּוּן כַּפְתּוֹרִים.

תּוּ פַּרְחֵי תִּלַּת זִמְנִין בְּיוֹמָא בַּאֲוִירָא וְנָפְקָא לְבַר, וְקַיְימָא שְׁמָא בְּאַרְבַּע אַתְוָון, תַּלָּיִין בַּאֲוִירָא שַׁעֲתָא וּפַלְגָא, לְבָתַר גָּנִיז דָּא, מִיַּד נָפִיק מִגּוֹ אֲוִירָא מֵחָלוּלָא דִּילֵיהּ, שְׁמָא דְּתַרֵיסָר אַתְוָון, פָּרַח וְתַלְיָא בַּאֲוִירָא, שַׁעֲתָא חָדָא, וְלָא יַתִּיר. לְבָתַר גָּנִיז דָּא, וְנָפְקָא מִיַּד צֵרוּפָא דְּאַתְוָון אַחֲרָנִין, שְׁמָא דכ' (דכ"ב) אַתְוָון, וְתַלְיָין בַּאֲוִירָא שַׁעֲתָא אַחֲרָא, וְאַגְנִיז. וּמִיַּד נָפְקֵי אַתְוָון מֵחָלוּלָא אַחֲרָא, שְׁמָא דְּתְמָנְיָא וְעֶשְׂרִין אַתְוָון, מִתְעַטְּרִין כֻּלְּהוּ בְּכִתְרֵיהוּ, וְקַיְימֵי שַׁעֲתָא וּפַלְגָא, וְאַגְנִיז דָּא. וּמִיַּד נָפְקֵי תַּלְיָא בַּאֲוִירָא, שְׁמָא דְּעֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ אַתְוָון בְּצֵרוּפַיְיהוּ, וְקַיְימָא שַׁעֲתָא וּתְלַת רִגְעֵי, נָפְקֵי אַתְוָון דְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון. לְעָלְמָא קַיְימָא. שְׁמָהָן. אֶלָּא אַתְוָון כּוּלְּהוּ, לָא מִשְׁתַּכְּחֵי לְעָלְמִין, בַּלְטֵי וּמְנַצְּצֵי לְבַר, וְסַלְקֵי וְנַחְתֵּי, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְקַיְימָא בְּהוּ, בַּר מָשִׁיחַ בְּטוֹרַח סַגִּי. דָּא גָּנִיז, לְבָתַר דְּקַיְימָא תְּרֵין שַׁעְתִּין וְעֶשְׂרִין וּתְרֵין רָגָעִין, וְהַאי שְׁמָא גְּלִיפָא דְּע"ב אַתְוָון קָא נָפִיק. וְקַיְימָא וְתַלְיָא בַּאֲוִירָא, שַׁעֲתָא וּפַלְגָא. כָּל הָנֵי שְׁמָהָן לָא נָפְקֵי, וְלָא אִתְחָזוּן, אֶלָּא זִמְנָא חָדָא בְּיוֹמָא, אֲבָל אִינּוּן אַלְפָּא בֵּיתִין, אִתְחָזוּ פַּרְחִין בַּאֲוִירָא, וּמְצָרְפִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, תִּלַּת זִמְנִין בְּיוֹמָא.

כַּד פַּרְחָן אַתְוָון דְּאִלְפָּא בֵּיתִין, אִלֵּין פַּרְחִין מִכָּאן, וְאִלֵּין מִכָּאן, וּמִתְצָרְפָן כֻּלְּהוּ. כַּד נָחִית תַּמָּן רַב מְתִיבְתָּא, שְׁאֵרֵי, מָשִׁיחַ חָמָא בְּצֵרוּפָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, אַתְוָון כְּמָה דְּחָמָא דָּנִיֵּאל, דְּאִינּוּן ממתוס ננקפי אאלרן.

פרק מב

כָּל מַעֲלֵי שַׁבְּתָא, כַּד מְקַדְּשִׁין יִשְׂרָאֵל יוֹמָא לְתַתָּא, כָּרוֹזָא כָּרִיז לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, אִתְכְּנָשׁוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, אַתְקָנוּ כֻּרְסְיָין (קדישין). מַאן חֲמֵי חֶדְוָה, בִּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, כַּמָּה מְמָנָן, כַּמָּה שִׁלְטוֹנִין, מִתְכַּנְּשִׁין לְאַתְרַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מְקַדְּשִׁין

(לקודשא בריך הוא), כְּדֵין אִתְעַר אִילָנָא דְּחַיֵּיא, וְאָקִישׁ בְּאִינּוּן טַרְפִּין דִּילֵּיהּ, רוּחַ נְשִׁיבוּ חַד מִגּוֹ עָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִינּוּן עֲנָפִין דְּאִילָנָא מִתְנַעְנְעָן, וְסַלְקִין רֵיחִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.
הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְּעַר, וְאַפִּיק נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין, וּפָרִישׁ עַל עָלְמָא. וְעִם כָּל דָּא, נְשָׁמָתִין נָפְקִין, וְנְשָׁמָתִין עָאלִין, אִלֵּין מִתְעָרֵי אִלֵּין, אִלֵּין נָפְקִין וְאִלֵּין עָאלִין, וְאִילָנָא דְּחַיֵּי בְּחֶדְוָה.
וּכְדֵין, יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּעִטְרִין דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה בְּנַיְיחָא.
וְכָל הַשַּׁבָּת, אִית לוֹן הַהוּא חֶדְוָה, וְהַהוּא נַיְיחָא, וְכָל צַדִּיקַיָּיא דִּי בְּגִנְתָּא, כֻּלְּהוּ סַלְקִין וּמִתְעַנְּגִין בְּעִנּוּגָא עִלָּאָה, דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. כֵּיוָן דְּנָפִיק שַׁבָּתָא, כֻּלְּהוּ נְשָׁמָתִין פַּרְחִין וְסַלְקִין.
תָּא חֲזֵי, כַּד עָיֵיל שַׁבָּתָא נְשָׁמָתִין נַחְתִּין לְשַׁרְיָיא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא. וְנְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא סַלְקִין לְעֵילָּא. כַּד נָפִיק שַׁבָּתָא, נְשָׁמָתִין סַלְקִין, אִינּוּן דְּשָׁארוּ עַלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְנְשָׁמָתִין נַחְתִּין, אִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא.
כֵּיוָן דְּסַלְקִין כֻּלְּהוּ נְשָׁמָתִין דְּשָׁארוּ עַלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. סַלְקֵי וְקַיְימִין בְּדִיּוּקְנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל לְכֻלְּהוּ, מַאי חִדּוּשָׁא הֲוָה לְכוּ בְּהַהוּא עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא.
זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּחִדּוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא אַמְרַת קַמֵּיהּ. כַּמָּה חֶדְוָה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּנִישׁ לְפָמַלְיָא דִּילֵּיהּ, וְאָמַר, שִׁמְעוּ חִדּוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַמְרַת נְשָׁמָתָא דָּא דְּפִלּוֹנִי, וְכֻלְּהוּ מוּקְמֵי הַהִיא מִלָּה בִּתְרֵי מְתִיבְתֵּי. אִינּוּן לְתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, חָתִים לְהַהִיא מִלָּה.
תָּא חֲזֵי, כַּד מִלָּה אִתְחַדָּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא, וְנְשָׁמְתָא דְּנַחְתָּא בְּשַׁבָּתָא אִתְעַסְקַת בְּאִינּוּן מִלִּין חַדְתִּין, וְסַלְקֵי לְעֵילָּא. כָּל פָּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, צַיְיתִין לְהַהוּא מִלָּה, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מִתְרָבִין בְּגַדְפִּין, וּמִתְלַבְּשָׁן בְּגַדְפִּין. וְכַד שָׁאִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא תָּבִין וְשַׁתְקִין, כְּדֵין חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מַה כְּתִיב, (יחזקאל א׳:כ״ד) בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ל״ב:ט״ז) כִּי עָמְדוּ לֹא עָנוּ עוֹד. (נחמיה ח׳:ה׳) וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ כָּל הָעָם.
וְאִי תֵּימָא, שְׁתִיקָה אֲמַאי קָרוּ לֵיהּ עָמִידָה. אֶלָּא, בְּדִבּוּרָא אִית ז' שַׁיְיפִין דְּמִתְנַעֲנְעָן בַּהֲדֵיהּ, לְבָא. רֵיאָה. קָנֶה. לְשׁוֹן. שִׁנַּיִים. שִׂפְוָון. בָּשָׂר. וּבִשְׁתִיקָה קַיְימוּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ, בְּלָא נְעָנוּעָא.
וְעַל דָּא קָרֵי לַשְׁתִיקָה עֲמִידָה.
דְּהָא רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, (נ"א רב מתיבתא) (תהילים כ׳:ג׳) יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. מִקֹּדֶשׁ, דָּא קִדּוּשׁ יָדַיִם. וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ, דָּא הַמּוֹצִיא, דְּאִיהוּ סָעִיד לְבָא דְּבַר נָשׁ. יִזְכּוֹר כָּל מִנְחוֹתֶיךָ, כָּל לְאַסְגָּאָה מִלָּה אַחֲרָא, דָּא נְטִילַת יָדַיִם בַּתַרְיְיתָא. וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶּלָה, דָּא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּזִמּוּן. וְאִי אַתְּ עָבִיד כֵּן, יִתֶּן לְךָ כִּלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא. וּבְשַׁבָּת מְקַדֵּשׁ, דָּא קִדּוּשָׁא רַבָּא. וְעַל מִלָּה דָּא, אִתְעַטָּרוּ צַדִּיקַיָּיא בְּגַן עֵדֶן, מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת אַחֲרָא.

פרק מג

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו מ׳:ט׳) עַל הַר גָּבוֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן וְגוֹ׳. עַל הַר גָּבוֹהַּ, הַאי וַדַּאי הַר הָעֲבָרִים, אֲתַר דְּמֹשֶׁה אִתְקְבַר. וְהָא אוּקְמוּהָ, דִּשְׁכִינְתָּא תְּסַלֵּק לְתַמָּן, וּתְבַשֵּׂר עָלְמָא. אֲבָל כֹּלָּא אִיהוּ, מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן, דְּא אִיהִי חֶפְצִי בָהּ, אִתְתָּא דְּנָתָן בַּר דָּוִד. אִימָּא אִיהִי דְּמְשִׁיחָא, מְנַחֵם בַּ"ר עַמִּיאֵ"ל, וְאִיהִי תִּיפּוּק וּתְבַשֵּׂר, וְאִיהִי בִּכְלָלָא דְּמְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן.

קָלָא יִשְׁתְּמַע בְּעָלְמָא, וּתְרֵין מַלְכִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא, לְאַגָּחָא קְרָבָא, וְיִפּוּק שְׁמָא קַדִּישָׁא עַל עָלְמָא. מַה תְּבַשֵּׂר וְתֵימָא. (ישעיהו מ׳:י׳) הִנֵּה יְיָ אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא וּזְרוֹעוֹ מוֹשְׁלָה לוֹ. הִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָּתוֹ לְפָנָיו. הִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּרִיז בְּכָל פָּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, וְיֵימָא לוֹן, אִתְכַּנָּשׁוּ וְדָאִינוּ דִּינָא. מַאן דְּמָסַר נַפְשָׁתֵיהּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמִי, אַגְרֵיהּ מַאי הוּא. וְאִינּוּן יֵימְרוּן כַּךְ וְכַךְ. מַאן דְּסָבִיל כַּמָּה חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין בְּכָל יוֹמָא עֲלַי, מַהוּ אַגְרֵיהּ. אִינּוּן אֲמְרֵי כַּךְ. מַאן דְּאִתְעָנַשׁ בְּכָל יוֹמָא עֲלַי, מַהוּ אַגְרֵיהּ. אִינּוּן אֲמְרֵי כַּךְ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, הִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָּתוֹ לְפָנָיו.

מַהוּ וּפְעוּלָּתוֹ. אֶלָּא כְּמָה דִכְתִיב, (תהילים ל״א:כ׳) מָה רַב טוּבְךָ וְגוֹ׳. פְּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. דָּא הוּא פְּעוּלָּתוֹ. נֶגֶד בְּנֵי אָדָם מַהוּ. אֶלָּא נֶגֶד עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, מַהוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ. וְכִי מַאן יְגַזּוֹל וְיִטּוֹל מִן יְדוֹי, מַה דְּהוּא בָּעֵי לְמֵיהַב, דִּכְתִיב צָפַנְתָּ.

אֶלָּא פּוּק וְחֲמֵי עוֹבָדִין דְּרַחֲמָנוּ דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּמָה דְּאִיהוּ מָחֵי, בֵּיהּ יְהִיב אַסְוָותָא, בְּמָה מָחֵי בִּשְׁמָאלָא, בִּימִינָא קָרִיב, וּבִשְׁמָאלָא מָחֵי. בְּמָה דְּמָחֵי, בֵּיהּ יְהִיב אַסְוָותָא לְעוֹלָם, כְּתִיב (ירמיהו א׳:י״ד) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה, וּבְצָפוֹן מָחֵי. דְּמִתַּמָּן נָפְקֵי כָּל דִּינִין וְכָל גְּזֵירֵי קַשְׁיָין. וּבֵיהּ שָׁרֵי כָּל אֶגֶר טַב, וְכָל טִיבוּ, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב לְיִשְׂרָאֵל. לְזִמְנָא דְּאָתֵי, קָרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַצָּפוֹן, וְיֵימָא לֵיהּ, בָּךְ יָהֲבִית כָּל טִיבוּ, וְכָל אֶגֶר טוֹב לִבָנַי, דְּסַבְלוּ כַּמָּה בִּישִׁין בְּהַאי עָלְמָא, עַל קִדּוּשַׁת שְׁמִי. הַב אַגְרִין טָבִין דְּיָהֲבִית בָּךְ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״ג:ו׳) אוֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי וְגוֹ׳. וְכִי אָרְחָא הָכִי הוּא דְּדָרוֹם, לְמִמְנַע בִּרְכָאן, וְהָא כָּל בִּרְכָאן מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם, וְכָל טָבִין דְּעָלְמָא מִדָּרוֹם נָפְקֵי, וְאִיהוּ אָמַר לְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי.

אֶלָּא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וְיֵימָא לֵיהּ קוּם, דְּהָא מָטָא זִמְנָא דַּאֲנָא פָּרִיק לִבְנָךְ, לְמֵיהַב לוֹן אֶגֶר טַב, עַל כָּל מַה דְּסַבְלוּ בְּגָלוּתָא. וּמִגּוֹ דְּאַבְרָהָם הֲוָה בִּזְבִינוּ דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:ל׳) אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם, דָּא אַבְרָהָם. הֲוָה לֵיהּ כְּמַאן דְּלָא טַב בְּעֵינוֹי, וְאַחְמֵי גַּרְמֵיהּ, כְּמַאן דְּבָעֵי דְּיִלְקוּן עַל חוֹבֵיהוֹן יַתִּיר, וְיֵימָא גְּבוּ מֵחוֹבֵיהוֹן, גְּבוּ מֵחֲטָאֵיהוֹן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, יָדַעְנָא כֹּלָּא אִיהוּ מַה

דְּאַמְרַת לְאַנְפִּין. אֲנָא אוּף הָכִי לְאַנְפִּין. אַל תִּכְלָאִי, אֲנָא בָּעֵי לְפַיְּיסָא לָךְ עַל בָּנָךְ. לָא תִּמְנָע טִיבוּ מִנָּהוֹן, לָא תִּמְנָע אֲגַר טַב מִנָּהוֹן, כַּמָּה וְכַמָּה סַבְלוּ עַל חוֹבֵיהוֹן, וּבְגִינֵי כַּךְ אוֹמַר לַצַּפּוֹן תֵּנִי. וְהַיְינוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ, וְדָא הוּא מִלָּה (ס"א דתהא) דְּהַהִיא מְבַשֶּׂרֶת.

וְתוּ תְּבַשֵּׂר זִמְנָא תְּנָיְינָא, בְּשַׁעֲתָא דִּשְׁכִינְתָּא תְּסַלֵּק עַל הַהוּא טוּרָא עִלָּאָה, וְתֵהַךְ וּתְבַשֵּׂר לַאֲבָהָן, מִיַּד תֵּהַךְ לִירוּשָׁלַ ם, וְתֶחֱמֵי לָהּ בְּחָרְבָּנָא. תֵּיעוּל לְצִיּוֹן, וְתַמָּן תִּקְרְקַר קִירָא כְּמִלְקַדְמִין, עַל אֲתָר בֵּי מוֹתְבָה, וְעַל יְקָרָא דִּילָהּ בְּהַהוּא אֲתָר. וְתַמָּן אוֹמִיאַת, דְּלָא תִּיטוֹל מִתַּמָּן, וְלָא תִּפּוּק, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְרוּק לִבְנָהָא, וְדָא חֶפְצִי בָּהּ. תְּבַשֵּׂר כְּמִלְקַדְמִין וְאֶמְרַת, (ישעיהו י״ב:ו׳) צַהֲלִי וְרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ וְגוֹ'. מַאי גָּדוֹל בְּקִרְבֵּךְ. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ אֲתֵי לְגַבָּהּ, לְאַקָּמָא לָהּ מֵעַפְרָא, וְיֵימָא לָהּ (ישעיהו נ״ב:ב׳) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם. יְרוּשָׁלַם אִיהִי, וְיְרוּשָׁלַם שְׁמָהּ וַדַּאי.

וּבְדָא אוּף הָכִי, כַּמָּה חֲדוּ עַל חֲדוּ הֲווֹ לְצַדַּיקַיָּיא בְּגַן עֵדֶן. וּבְגִין כָּךְ זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּנִשְׁמָתֵיהּ בְּשַׁבָּת אִסְתְּהִידַת קֳמֵי מַלְכָּא, עַל חֲדוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל פָּמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדַּיקַיָּיא דַּהֲווֹ בְּגַן עֵדֶן, כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּהַהוּא מִלָּה. תּוּ שְׁמַעְנָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּכַמָּה יְקָר עַל יְקָר, וַעֲטָרָה עַל עֲטָרָה, מְעַטְּרָן לַאֲבוּהָ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ תַּמָּן, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְכְּנָשִׁי לְמִשְׁמַע חִדּוּשָׁא וּמִלִּין חַדְתִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִשְּׁמֵיהּ דְּפִלּוֹנִי בַּר פְּלוֹנִי, כַּמָּה אִינּוּן דְּנָשְׁקִין עַל רֵישֵׁיהּ. כַּמָּה צַדַּיקַיָּיא מְעַטְּרִין לֵיהּ, כַּד נַחְתִּין. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא מִשְׁאַר יוֹמִין. (עד כאן)

פרק מד

רעיא מהימנא (במדבר ט״ו:כ׳) רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ וְגוֹ', פִּקּוּדָא דָּא לְהַפְרִישׁ חַלָּה לַכֹּהֵן. חַלָּ"ה הָכִי חוּשְׁבָּנֵיהּ, מ"ג בֵּיצִים, וְחוֹמֶשׁ בֵּיצָה, חַד מֵחֲמֵשׁ. וְאִית חוֹמֶשׁ חַד מִן חֲמִשִּׁין, דְּאִיהוּ ן'. וְדָא סִימָן מָגֵ"ן, דְּאִיהוּ מִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל. חַלָּה, שְׁכִינְתָּא. דְּבַאֲתַר דְּאִלֵּין מַלְאָכִין תַּמָּן, אֲבָהָן תַּמָּן. וּבְאַתְרָא דַּאֲבָהָן תַּמָּן, שְׁכִינְתָּא תַּמָּן. וּבָה וְיִחַל, בָּהּ צַלֵּינָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:י״א) וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהָיו. (דברים ג׳:כ״ד) אֲדֹנָי יֱדוֹד אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. וּבָהּ חָלָה זְכוּת אָבוֹת. וּבָהּ תָּמָה זְכוּת אָבוֹת לְרָשָׁעִים. דַּהֲווֹ מְקַבְּלִים אַגְרַייהוּ בְּהַאי עָלְמָא.

דְּמִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן י' דְּאִיהוּ חָכְמָה, שֵׁרוּתָא דִּשְׁמָא דַּיְדוֹד, דְּאִיהוּ אַחְזֵי זְכוּתָא עַל בְּנָהָא מִימִינָא, דְּתַמָּן רמ"ח פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. מִסְטָרָא דְּאֶת ה' בַּתְרָאָה, דְּאִיהִי לִשְׁמָאלָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן לֹא תַּעֲשֶׂה, דְּאִינּוּן שס"ה, דְּתַמָּן נְדוֹנִין רְשָׁעִים גְּמוּרִים, תָּמָה לוֹן זְכוּת

אָבוֹת, וְאִתְהַפַּךְ לוֹן שֵׁם יְהוָ"ה, הוה"י. וְאוֹלִיפְנָא מֵהָמָן הָרָשָׁע, (אסתר ה':י"ג) וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שָׁוֶה לִי. (ע"כ רעיא מהימנא)\

פרק מה

(במדבר ט"ו:א'-ב') וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם וְגוֹ'. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (זכריה ג':א') וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְגוֹ'. כַּמָּה זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵהוֹן עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְיָהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְיָהַב לוֹן נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, דְּמְדַבְּרֵי לְהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּאֹרַח קְשׁוֹט. תָּא חֲזֵי, כָּל נְבִיאֵי וּנְבִיאֵי דְּאוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ אִתְגְּלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, בְּדַרְגִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וְחָמוּ זִיו יְקָרָא קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא מֵאֲתַר עִלָּאָה, אֲבָל לָא קָרִיב כְּמשֶׁה, דְּהָוָה קָרִיב לְמַלְכָּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, דְּהָא זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, דְּעָלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר י"ב:ח') פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת. וּשְׁאַר נְבִיאֵי, הָווֹ חָמָאן מֵאֲתַר רְחִיקָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו ל"א:ג') מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי.

(שמות י"א ע"ב) אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, הָכִי אוֹלִיפְנָא, כְּתִיב (שמות ב':א') וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. וַיֵּלֶךְ אִישׁ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ט"ו:ג') יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. מִבֵּית לֵוִי: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַר דְּחָכְמָה עִלָּאָה, וְהַהוּא זוֹהַר (ס"א נהר) מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין. מִבֵּית לֵוִי: דְּאַשְׁרֵי לְוָיְתָן (ס"א כל חידו) בְּלְחוֹדוֹי בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים ק"ד:כ"ו) לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַר דְּנָהֲירוּ דְּסִיהֲרָא נָהִיר.

וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן. הָאִשָּׁה וַדַּאי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב':כ"ג) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה. בְּקַדְמִיתָא בַּת לֵוִי, הָכִי הוּא וַדַּאי. וְכִי בַּת לֵוִי בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא אִשָּׁה. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, אִתְּתָא עַד לָא אִזְדַּוְּוגַת, אִתְקְרִיאַת בַּת פְּלוֹנִי, בָּתַר דְּאִזְדַּוְּוגַת. אִתְקְרֵי אִשָּׁה, וְהָכָא, בַּת וְאִשָּׁה, כֻּלָּא בְּחַד דַּרְגָּא הוּא.

וַתִּצְפְּנֵהוּ ג' יַרְחִים, אִלֵּין תִּלַת יַרְחִין דְּדִינָא קַשְׁיָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא. וּמַאי נִינְהוּ. תַּמּוּ"ז וְאָ"ב וְטֵבֵ"ת. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. דְּעַד דְּלָא נָחֵת מֹשֶׁה לְעָלְמָא, שְׁכִיחַ הֲוָה הוּא לְעֵילָּא, וְעַל דָּא אִזְדַּוְּוגַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא מִן יוֹמָא דְּאִתְיְלִיד. מִכָּאן אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא שְׁכִיחִין אִינּוּן לְעֵילָּא, עַד לָא יֵחתוּן לְעָלְמָא.

וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח לוֹ וְגוֹ' מַאי וַתִּקַּח לוֹ תֵּיבַת גֹּמֶא. דְּחָפַת לֵיהּ בְּסִימָנָהָא, לְמֶהֱוֵי נָטִיר מֵאִינּוּן נוּנֵי יַמָּא, דְּשָׁאטִין בְּיַמָּא רַבָּא, כְּמָה דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ה) שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר. וְהִיא חָפַת לֵיהּ לְמֶהֱוֵי נָטִיר מִנַּיְיהוּ בְּחָפּוּ (ס"א דסטרא דיובלא יקירא)

דִּבְנֵי יַמָּא בְּלָא יַקִּירָא בִּתְרֵי גַּוְונִין, בְּחִיוָור וְאוּכָם, וְאָנַח לֵיהּ לְמֹשֶׁה לְמֵישַׁט בֵּינַיְיהוּ, לְאִשְׁתְּמוֹדַע בֵּינֵיהוֹן, בְּגִין דְּזַמִּין הוּא לְסַלָּקָא בֵּינַיְיהוּ, זִמְנָא אַחֲרָא, לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא.

וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה. דָּא הִיא, דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא שְׁמָאלָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר לְרָחוֹק עַל הַיְאוֹר. עַל הַיְאוֹר דַּיְיקָא, וְלָא עַל הַיָּם. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (שמות י״ז:ה׳) וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאוֹר. וּמֹשֶׁה לָא הִכָּה אֶלָּא בַּיָּם, וְקַרְיֵיהּ קְרָא יְאוֹר. אֶלָּא יְאוֹר הֲוָה דְּמָחָא אַהֲרֹן עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה, וְשַׁוְוּיֵיהּ קְרָא דְּאִיהוּ עֲבַד.

כְּהַאי גַּוְונָא (שמות ז׳:כ״ה) וַיִּמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת יְיָ אֶת הַיְאוֹר, וְאַהֲרֹן הִכָּה, אֶלָּא (ס"א דעל דא) עַד דְּאָתָא מִסִּטְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קַרְיֵיהּ קְרָא הַכּוֹת יְיָ, לְבָתַר קַרְיֵיהּ בִּשְׁמָא דְּמֹשֶׁה. וְנַעֲרוֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת, אינּוּן שְׁאַר מַשְׁרְיָין דְּאִתְיָין מִסִּטְרָא דָּא.

(שמות ב׳:ו׳) וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וַתִּרְאֵהוּ, וַתֵּרֶא מְבָּעֲי לֵיהּ, מַאי וַתִּרְאֵהוּ. וְהָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ אַתְּ חַד בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִית בֵּיהּ רָזִין יַקִּירִין וְעִלָּאִין. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, רְשִׁימָא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַחַת בֵּיהּ, וְאִינּוּן רְשִׁימָא דָּוָ"ו הֵ"א, מִיַּד וַתַּחְמוֹל עָלָיו וְגוֹ'. עַד כָּאן לְעֵילָּא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה לְתַתָּא, בַּר הַאי קְרָא, דִּכְתִיב וַתֵּתֵצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. אֲחוֹתוֹ דְּמַאן. אֲחוֹתוֹ דְּהַאי אִיהוּ, דִּקְרָא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחוֹתִי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי. מֵרָחוֹק: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ל״א:ג׳) מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי.

מַאי מַשְׁמַע. מַשְׁמַע דְּאִינּוּן זַכָּאִין, עַד דְּלָא נַחְתּוּ לְעָלְמָא, אִשְׁתְּמוֹדְעָן אִינּוּן לְעֵילָּא לְגַבֵּי כֹּלָּא, וְכָל שֶׁכֵּן מֹשֶׁה. וּמַשְׁמַע דִּנְשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, אִתְמְשַׁךְ מֵאֲתַר עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְרָזָא דְּמִלָּה אוֹלִיפְנָא, דְּמַשְׁמַע דְּאָב וְאֵם אִית לְנִשְׁמְתָא, כְּמָה דְּאִית אָב וְאֵם לְגוּפָא, בְּאַרְעָא.

וּמַשְׁמַע דְּכָלָּ סִטְרִין, בֵּין לְעֵילָּא, בֵּין לְתַתָּא, מִדְּכָר וְנוּקְבָא כֹּלָּא אַתְיָא וְאִשְׁתְּכַח. וְהָא אוּקְמוּהָ רָזָא דְּכְתִיב, (בראשית א׳:כ״ד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאָרֶץ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. נֶפֶשׁ חַיָּה, נַפְשָׁא דְּאָדָם קַדְמָאָה עִלָּאָה, כְּמָה דְּאִתְּמַר. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמְרַת, וְהָכָא הוּא כֹּלָּא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה מְהֵימָנָא, עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי עָלְמָא. בְּגִין כַּךְ, לָא אִשְׁתְּדַל בֵּיהּ כַּד אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַעֲלֵיהּ לְפַרְגּוֹדֵיהּ. וְעַל דָּא סָלִיק מֹשֶׁה בִּנְבוּאָה עִלָּאָה, וּבְדַרְגִּין יַקִּירִין, מִכָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, וּשְׁאַר נְבִיאֵי חָמָאן בָּתַר כּוֹתָלִין סַגִּיאִין.

פרק מו

(זכריה ג׳:א׳) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, מַאי קָא חָמָא, דְּהַוָה קָאִים קֳמֵי מַלְאָכָא, וּמִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁין מְלוּכְלָכִין, עַד דְּכָרוֹזָא נָפִיק, וְאָמַר הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצוֹאִים מֵעָלָיו.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב הָכָא וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ, מַאי לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ. דְּהָוָה דָּאִין דִּינוֹי, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (קהלת ה׳:ה׳) וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. דְּכָל בַּר נָשׁ דְּלָא זָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, לְאִתְעַטָּפָא בְּעַטּוּפָא דְּמָצָוָה, וּלְאִתְלַבָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא דְּמָצָוָה. כַּד עָיֵיל בְּהַהוּא עָלְמָא, קָאִים בִּלְבוּשָׁא טָנוּפָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ, וְקָאִים בְּדִינָא עָלֵיהּ. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה לְבוּשִׁין מִזְּדַמְּנִין בְּהַהוּא עָלְמָא, וְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא זָכֵי בְּהַאי עָלְמָא בִּלְבוּשִׁין דְּמָצָוָה, כַּד עָיֵיל לְהַהוּא עָלְמָא, מְלָבְּשִׁין לֵיהּ בְּחַד לְבוּשָׁא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן דְּגֵיהִנָּם, וְהַהוּא לְבוּשָׁא, וַוי לְמַאן דְּאִתְלְבַּשׁ בֵּיהּ. דְּהָא כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין, זְמִינִין לְאַחָדָא בֵּיהּ, וְעַיְילֵי לֵיהּ לְגֵיהִנָּם. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוַּוח וְאָמַר (קהלת ט׳:ח׳) בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים.

תָּאנָא בְּרָזָא דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, אַרְבַּע מַלְכִין נָפְקִין לְקַדְמוּת אַרְבַּע. בְּהוּ תַּלְיָין כַּעֲנָבִים בְּאִתְכְּלָא, צָרְיָרן בְּהוּ ז' רְהִיטִין, סָהֲדִין סַהֲדוּתָא. וְלָא קַיְימִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

רעיא מהימנא צִיצִית פִּקּוּדָא דָּא אִיהוּ לְאַדְכָּרָא כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּגִינָהּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם דָּא אִיהוּ סִימָנָא דְּמַלְכָּא לְאַדְכָּרָא וּלְמַעֲבָדָא.

כְּתִיב (שמות כ״ח:ל״ו) וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב, וְהָא אוֹקִימְנָא רָזָא דְּצִיץ לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ כַּהֲנָא רַבָּא. וְדָא אִיהוּ צִיץ, לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ עַיְינִין, דְּאִיהוּ סִימָן דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִתְעַטָּר בֵּיהּ כַּהֲנָא רַבָּא.

וּבְגִין כַּךְ אִסְתַּכְּלוּתָא דִּילֵיהּ מְכַפְּרָא עַל עַזּוּת פָּנִים, דְּלָא קַיְימָא לְקַמֵּיהּ, אֶלָּא פָּנִים דְּקִשׁוֹט, רָזָא דְּכָל אִינּוּן פָּנִים עִלָּאִין, דְּאִינּוּן פָּנִים דְּקִשׁוֹט, פָּנִים דֶּאֱמֶת. דִּכְלִילָן בֶּאֱמֶת דְּיַעֲקֹב.

צִיצִית אִיהוּ נוּקְבָא, רָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה. אִסְתַּכְּלוּתָא לְאַדְכָּרָא. צִיץ דְּכַר, צִיצִית נוּקְבָא, וְדָא לְכָל בַּר נָשׁ. צִיץ לְכַהֲנָא.

וְתָנֵינָן, אָסוּר לְאִסְתַּכְּלָא בִּשְׁכִינְתָּא, בְּגִין כְּךָ אִית תְּכֵלָא, בְּגִין דִּתְכֵלֶת, אִיהוּ כָּרְסְיָיא לְבֵית דָּוִד, וְתִקּוּנָא דִּילֵיהּ. וְדָא אִיהוּ דַּחֲלָא מִן קֳדָם יְיָ לְדַחֲלָא מֵהַהוּא אֲתָר. וְעַל דָּא וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ, וְדָא כָּרְסְיָיא דַּדְיְינִין בָּהּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, דְּכָל גַּוְונִין טָבִין לְחֶלְמָא, בַּר תְּכֵלָא, דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא דְּסָלִיק בְּדִינָא דִּנְפָשׁוֹת.

כְּתִיב וְנָתְנוּ עַל צִיצִית הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְנָתְנוּ עַל הַכָּנָף לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְנָתְנוּ עַל צִיצִית. דְּדָא אִיהוּ דְּחָפֵי עַל שְׁאַר חוּטִין.

וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, וּכְתִיב, (דברים כ״ה:י״ז) זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק. מַאי טַעְמָא דָּא. אֶלָּא לְבָרָא דְּפָרִיק גִּדְרָא, וּנְשָׁכֵיהּ כַּלְבָּא. כָּל זִמְנָא דַּאֲבוֹי בָּעֵי לְאוֹכָחָא לִבְרֵיהּ, הֲוָה

אָמַר הָוֵי דָּכִיר כַּד נָשִׁיךְ לָךְ כַּלְבָּא. אוּף הָכָא וּרְאִיתָם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, דְּדָא אִיהוּ אֲתָר דְּסַלְקִין נִשְׁמָתִין לְמֵידָן.

כְּגַוְונָא דָּא, (במדבר כ״א:ח׳) וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי, אֲמַאי. אֶלָּא כַּד סָלִיק לְעֵינוֹי, וְחָמֵי דְּיוּקְנָא דְּהַהוּא דְּנָשִׁיךְ לֵיהּ, הֲוָה דָּחִיל, וְצַלֵּי קֳדָם יְיָ, וַהֲוָה יָדַע דְּאִיהוּ עוֹנְשָׁא דְּחַיָּיבָא. כָּל זְמַן דִּבְרָא חָמֵי רְצוּעָה דַּאֲבוֹי, דָּחִיל מֵאֲבוֹי. אִשְׁתְּזִיב מִרְצוּעָה, אִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא. מַאן גָּרִים לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא. הַהוּא דְּחָמֵי בְּעֵינוֹי הַהוּא רְצוּעָה, הַהוּא רְצוּעָה גָּרִים לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא. וְעַל דָּא וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי, חָמֵי רְצוּעָה דְּאַלְקֵי לֵיהּ, וְאִיהוּ עָבִיד לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא. אוּף הָכָא וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, וַעֲשִׂיתֶם וַדַּאי. וְאִי לָאו, הָא רְצוּעָה, דְּהַאי יִגְרוֹם לְכוֹן, לְמֶהֱוֵי תְּבִין לְפוּלְחָנָא דִּילִי תְּדִיר, וּכְדֵין וַעֲשִׂיתֶם.

וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם, יְמַנַּע מִנְּכוֹן בִּישִׁין אָרְחִין אַחֲרָנִין, וַדַּאי, לֹא תָתוּרוּ, וְלָא תַעֲבְדוּ בִּישִׁין. וְעַל דָּא סַלְקָא גְּוֹון תְּכֵלָּא. דָּא תְּכֵלֶת, דַּמְיָא לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, מַה כִּסֵּא הַכָּבוֹד, עָבִיד לְבַר נָשׁ לְמֵהַךְ לְאָרְחָא דְּמֵישָׁר, לְדַכְאָה לֵיהּ. אוּף הַאי תְּכֵלֶת, עָבִיד לְבַר נָשׁ לְמֵהַךְ בְּאָרַח מֵישָׁר, וַדַּאי דְּכֹלָּא אִית לְדַחֲלָא מֵהַאי אֲתָר, לְמֵיהַךְ בְּמֵישָׁר.

כְּתִיב (ישעיהו כ״ד:ט״ז) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וְאוֹמַר רָזִי לִי וְגוֹ'. מִכְּנַף הָאָרֶץ, דָּא כָּנָף דְּצִיצִית, דְּאִיהוּ כָּנָף הָאָרֶץ. זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, אִלֵּין שְׁאַר חוּטִין, דְּנָפְקִין וְתַלְיָין מֵאֲתַר עִלָּאָה, גּוֹ אִינּוּן שְׁבִילִין עִלָּאִין, דְּנָפְקִין מֵחָכְמָה עִלָּאָה. צְבִי לַצַּדִּיק, דָּא צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, דְּאִינּוּן חוּטִין אִינּוּן שְׁפִירוּ דִּילֵיהּ, דְּהָא מִנֵּיהּ נָפְקִין, וְכָל חוּטָא כְּלִילָא בִּתְרֵין סְטָרִין. וְכַד אִסְתַּכַּלְנָא, אֲמִינָא רָזִי לִי רָזִי לִי, דְּהָא מִגּוֹ רָזָא עִלָּאָה דְּכָל מְהֵימְנוּתָא נָפְקִין. וְכַד אִסְתַּכַּלְנָא בְּתִכְלָת, וַחֲמֵינָא רְצוּעָה לְאַלְקָאָה, אֲתָר דְּחִילוּ לְמִדְחַל, אֲמֵינָא אוֹי לִי, דִּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי לְאַשְׁגְּחָא וּלְאִסְתַּכְּלָא עַל מַה מִתְעָנְשִׁין לְשַׁקְרָא, בְּהַאי בּוּגְדִים בָּגָדוּ, דְּהָא קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע בְּלָא צִיצִית, וְסָהֲדִין סַהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא, וְאִלֵּין אִינּוּן בּוֹגְדִים דְּבָגְדוּ, מְשַׁקְרֵי דְּגַרְמַיְיהוּ.

וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ, לְבוּשָׁא דִּלְהוֹן בְּלָא צִיצִית, אִקְרֵי בֶּגֶד בּוֹגְדִים. לְבוּשָׁא דְּאִינּוּן בּוֹגְדִים דְּבָגְדוּ, דְּמְשַׁקְרֵי וְסָהֲדִין סַהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא בְּכָל יוֹמָא. וַוי לוֹן, וַוי לְנַפְשֵׁיהוֹן, דְּסַלְקֵי בְּהַהוּא כֻּרְסְיָיא דְּתִכְלָא לְמֵידָן. וְעַלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ק״א:ז׳) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי, הַהוּא בֶּגֶד דִּלְהוֹן אִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּי כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינִין. וַוי לוֹן, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמַלְבּוּשֵׁיהוֹן וְתִקּוּנֵיהוֹן אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְעֵילָּא, לְאוֹטָבָא לוֹן בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (ע"כ) (שמות מ"ג ע"א והיה לאות וכו')

פִּקּוּדָא דָּא מִצְוַת צִיצִית, כְּלִיל תְּכֵלֶת וְלָבָן, דִּינָא וְרַחֲמֵי בְּנוּרָא. אֶשָּׁא חִוָּורָא לָא אָכִיל, תְּכֵלָּא אָכִיל וְשָׁצֵי. (דברי הימים ב ז׳:א׳) וַתֹּאכַל הָעוֹלָה, חִוָּור מִימִינָא, תְּכֵלֶת מִשְּׂמָאלָא.

עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא יְחוּד בֵּין תַּרְוַיְיהוּ, יָרוֹק. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית. מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ פָּרָשַׁת צִיצִית לְמִקְרֵי לָהּ בְּיִחוּדָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה סַהֲדֵי עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַסְהָדָא בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, וְכֻלְּהוּ בְּעֵיטָא וּבְסַהֲדוּתָא קַיְימִין לָקֳבֵלֵיהּ. קָם בְּצַפְרָא אוֹשִׁיט רַגְלוֹי לְמֵהַךְ, סָהֲדַיָּיא קַיְימִין לָקֳבֵלֵיהּ, מַכְרִיזִין וְאָמְרִין, (שמואל א ב׳:ט׳) רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר וְגוֹ'. (קהלת ד׳:י״ז) שְׁמוֹר רַגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ. (משלי ד׳:כ״ו) פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ. אַפְתַּח עֵינוֹי לְאִסְתַּכְּלָא בְּעָלְמָא, סָהֲדַיָּיא אָמְרֵי, (משלי ד׳:כ״ה) עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ. קָם לְמִלְּלָא, סָהֲדַיָּיא אָמְרֵי (תהילים ל״ד:י״ד) נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ'. אוֹשִׁיט יְדוֹי בְּמִלֵּי עָלְמָא, סָהֲדַיָּיא אָמְרֵי (תהילים ל״ד:ט״ו) סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב.

אִי צַיְית לְהוּ, יָאוּת. וְאִי לָא, כְּתִיב (זכריה ג׳:א׳) וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. כֻּלְּהוּ סָהֲדִין עָלֵיהּ בְּחוֹבוֹי לְעֵילָּא. אִי בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ סָהֲדִין סַנֵּיגוֹרִין קַמֵּיהּ, וְקַיְימִין לְאַסְהָדָא עָלֵיהּ טָבָאן, בְּשַׁעֲתָא דְאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.

קָם בְּצַפְרָא, מְבָרֵךְ כַּמָּה בִּרְכָאן. אֲנָח תְּפִילִין בְּרֵישֵׁיהּ בֵּין עֵינוֹי. בָּעֵי לְזַקְפָא רֵישֵׁיהּ, חָמֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אָחִיד וְרָשִׁים עַל רֵישֵׁיהּ. וּרְצוּעִין תַּלְיָין מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא עַל לִבֵּיהּ. הָא אֶסְתְּכַל בִּיקָרָא דְמָארֵיהּ. אוֹשִׁיט יְדוֹי, חָמֵי יָדָא אַחֲרָא, מִתְקַשְׁרָא בְּקִשּׁוּרָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא. אַהְדַּר יְדֵיהּ וְאִסְתַּכַּל בִּיקָרֵיהּ דְמָארֵיהּ. אִתְעָטַף בְּעַטּוּפָא דְמַצְנָה, בְּאַרְבַּע זִיוָין דִּכְסוּתֵיהּ, אַרְבַּע מַלְכִין נָפְקִין לְקַדְמוּת אַרְבַּע. אַרְבַּע סַהֲדֵי קְשׁוֹט דְמַלְכָּא, תַּלְיָיא מֵאַרְבַּע זִיוָין, וְתַלְיָין בְּהוּ כַּעֲנָבִים בְּאִתְכְּלָא.

מָה אַתְכְּלָא, דְּאִיהוּ חַד, וְתַלְיָין בֵּיהּ כַּמָּה עֲנָבִים, מֵהַאי סְטָר וּמֵהַאי סְטָר. כַּךְ הַאי, מִצְוָה חָדָא, וְתַלְיָין בֵּיהּ כַּמָּה עֲנָבִים, וְזָגִין וּזְמוֹרִין צְרִירִין בְּהוּ, שִׁבְעָה רְהִיטִין אִלֵּין אִינּוּן שִׁבְעָה צְרִירִין דִּתְכֶלְתָּא, דְּבָעֵי לְכַרְכָא בֵּיהּ בְּכָל חַד וְחַד, אוֹ לְאַסְגָּאָה עַד תְּלֵיסַר, מַאן דְּיוֹסִיף, לָא יוֹסִיף עֲלַיְיהוּ עַל תְּלֵיסַר. מַאן דְּיִמְעַט, לָא יִמְעַט מִשִּׁבְעָה.

וְתָאנָא, הַאי תְּכֵלֶת, הוּא רָזָא דְּדָוִד מַלְכָּא. וְדָא חוּטָא דְּאַבְרָהָם, דְּזָכָה בֵּיהּ לְבָנוֹי בַּתְרוֹי. מַאי תְּכֵלֶת. תַּכְלִית דְּכֹלָּא. (ודאי) רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כִּסֵּא הַכָּבוֹד אִקְרֵי.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, שִׁבְעָה כְּרִיכָן דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא שְׁבִיעָתָא דְּכֹלָּא וַדַּאי. דְּהָא הִיא מִתְבָּרְכָא מִשִּׁיתָּא אַחֲרָנִין, עַל יָדָא דְּצַדִּיק. וְאִי תְּלַת עֲשַׂר, תְּלַת עֲשַׂר אִינּוּן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בִּתְלַת עֲשַׂר מְכִילָן. וְהַאי הִיא פִּתְחָא דְּכֻלְּהוּ.

וְהִיא חוּטָא חַד, וּרְשִׁימָא בִּגְוָונָהָא, וּגְוָונָא דִּילָהּ נָפִיק, מֵחַד נוּנָא דְּאָזִיל בְּיַם כִּנֶּרֶת. וְכִנֶּרֶת עַל שְׁמָהּ אִתְקְרֵי. וְעַל דָּא, כְּנוֹר הֲוָה תְּלוּי לְעֵילָּא מַעֲרְסָא דְּדָוִד, דְּהָא (דדוד) וַדַּאי אִיהוּ

כְּנוֹר דְּדָוִד מְנַגֵּן מֵאֲלָיו, לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וּבְגִין כָּךְ, גְּוונוֹי עֲיֵיל עַד רְקִיעָא, וּמֵרְקִיעָא עַד כּוּרְסְיָיא.

וְהָכָא כְּתִיב מִצָּוָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים ב י״ח:ל״ו) מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הִיא. (אסתר ג׳:ג׳) מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. (נחמיה י״א:כ״ג) כִּי מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. וְתָאנָא, יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא בְּמַלְכָּא מִתְעַטְּרִין כַּחֲדָא. וְהַאי הוּא כִּתְרָא וּפִתְחָא לְכָל שְׁאַר כִּתְרִין. דִּכְתִיב, (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. וּכְתִיב, (תהילים קי״ח:י״ט) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ. וְעַל דָּא כְּתִיב, וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ, לְאַכְלְלָא בְּהַאי כָּל שְׁאַר כִּתְרִין. וְעַל דָּא אִינּוּן סַהֲדֵי סַהֲדוּתָא, וְלָא קַיְימֵי בְּדוּכְתַּיְיהוּ בְּגִין דְּאִיהִי מִצְוַת.

וְתָנֵינָן, תַּשְׁמִישֵׁי מִצְוָה, נְזָרְקִין. וְאִי תֵּימָא, הָא לוּלָב וַעֲרָבָה וְכוּ', תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָׁה אִינּוּן, אֲמַאי נְזָרְקִין. אֶלָּא תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָׁה, בְּגִין דְּרִשִׁימִין בַּכְּתִיבָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִינּוּן חוּטִין, לְאַחָזָאה הֵיךְ תַּלְיָין מִכָּאן וּמִכָּאן, לְד' סִטְרֵי עָלְמָא, מֵהַאי אֲתָר. וְאִיהִי שַׁלְטָא עַל כֹּלָּא. בְּרָזָא דְּלֵב, דְּאִיהִי לִבָּא דְּכָל הַאי עָלְמָא, וְלִבָּא דְּעִלָּאֵי, וְתַלְיָא בַּלֵּב עִלָּאָה. וְכֹלָּא הוּא בַּלֵּב, דְּנָפַק מֵחָכְמָה עִלָּאָה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שִׁעוּרָא דְּהַאי, (ס"א ואורכא) דְּהַאי, אִתְּמַר בְּאַתְוָון גְּלִיפָן דְּרִבִּי אֶלְעָזָר.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּבָעֵי לְמֵהַךְ בָּתַר דְּחַלְתִּי, יְהַךְ בָּתַר לִבָּא דָּא, וּבָתַר עַיְינִין דְּקַיְימִין עָלָּה. מַאן אִינּוּן עַיְינִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים לא) עֵינַי יְיָ אֶל צַדִּיקִים אֲבָל אַתֶּם לֹא תְתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאַתֶּם זוֹנִים אַחֲרֵיהֶם.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאי טַעֲמָא הָכָא יְצִיאַת מִצְרַיִם, דִּכְתִיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֶלָּא, בְּגִין דְּכַד נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם, בְּהַאי חוּלְקָא עָאל. וּבְהַאי, קָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטוּלָא דְּמִצְרַיִם. וְעַל דָּא בְּאַתְרֵיהּ אִתְדְּכַר, וּבְאַתְרֵיהּ אִזְדְּהַר לְהוּ בְּדָא. מַאי בְּאַתְרֵיהּ. בְּגִין דְּהַאי מִצְוָה, הִיא אֲתַר דִּילֵהּ.

תָּאנֵי רִבִּי יֵיסָא, כְּתִיב (מיכה ז׳:ט״ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. כִּימֵי, כַּיּוֹם מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא בְּחַד זִמְנָא נַפְקוּ וְלָא אִתְעַכְּבוּ. אֶלָּא כְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּאִתְבָּרְכָא בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כַּךְ זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, וּכְדֵין כְּתִיב (ישעיהו י״ב:ד׳) וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיְיָ קִרְאוּ וְגוֹ', זַמְּרוּ יְיָ כִּי גֵּאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ. מַאי מוּדַעַת זֹאת. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא אִשְׁתְּמוֹדְעָא זֹאת בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה. בְּהַהוּא זִמְנָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא זֹאת, בְּכַמָּה נְמוּסִין דִּילֵהּ, דְּיַעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתִּין וְנִסִּין בְּעָלְמָא, כְּדֵין כְּתִיב (זכריה י״ד:ט׳) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

קרח

פרק א

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח (תהילים י״ט:י״א) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רַב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים. כַּמָּה עִלָּאִין פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה יַקִּירִין אִינּוּן, תְּאִיבִין אִינּוּן לְעֵילָּא, תְּאִיבִין אִינּוּן לְכֹלָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתְּדַל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא, אִשְׁתְּזִיב בְּעָלְמָא דֵּין, וְאִשְׁתְּזִיב בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. כֵּיוָן דְּאָחִיד בֵּיהּ, בְּכֹלָּא אָחִיד, דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְגוֹ'.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל מַאן דְּיִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, חֵירוּ אִית לֵיהּ מִכֹּלָּא, חֵירוּ מִמִּיתָה, כְּמָה דְּאָמְרָן. בְּגִין דְּחֵירוּ עָלֵיהּ שַׂרְיָא, וְאָחִיד בֵּיהּ. אִילּוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרִין בְּאוֹרַיְיתָא, יִשְׁתְּזִבוּ מִכֹּלָּא, וְלָא יִשְׁתְּכָחוּ בְּגָלוּתָא, וְדָא הוּא דִּכְתִיב (ס"א אילו ישראל מנטרין אורייתא, אשתזבו מכלא, ולא אשתכחו בגלותא כתיב) (שמות ל״ב:ט״ז) חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת אֶלָּא חֵירוּת. וְחֵירוּת דָּא (אוקמוה) בְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּכַח, אוֹרַיְיתָא אִיהִי חֵילָא דִּימִינָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, וּשְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, מַאן דְּעָבִיד יְמִינָא שְׁמָאלָא, וּשְׁמָאלָא יְמִינָא, הָא אִיהוּ כְּאִילּוּ חָרִיב עָלְמָא.

תָּא חֲזֵי, אַהֲרֹן יְמִינָא. לֵיוָאֵי שְׁמָאלָא, קֹרַח בָּעֵי לְמֶעְבַּד חִלּוּפָא דִּימִינָא לִשְׁמָאלָא, בְּגִין כָּךְ אִתְעַנַּשׁ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ לִישָׁנָא בִּישָׁא, וְאִתְעָנַשׁ בְּכֹלָּא. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, שְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל תְּדִיר בִּימִינָא, קֹרַח בָּעָא לְאַחְלָפָא תִּקּוּנָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין כָּךְ אִתְאֲבִיד מֵעֵילָּא וְתַתָּא.

וַיִּקַּח קֹרַח, מַאי וַיִּקַּח. נָסִיב עֵיטָא בִּישָׁא לְגַרְמֵיהּ, כָּל דְּרַדָּף בָּתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ, אִיהוּ עָרִיק מִקַּמֵּיהּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מַה דְּאִית בֵּיהּ אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ. קֹרַח רָדִיף בָּתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ, דִּילֵיהּ אֲבִיד, וְאַחֲרָא לָא רָווח.

קֹרַח אָזִיל בְּמַחְלוֹקֶת. מַאי מַחְלוֹקֶת. פְּלוּגְתָּא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. וּמַאן דְּבָעֵי לְאַפְלָגָא תִּקּוּנָא דְּעָלְמָא, יִתְאֲבִיד מְכֻלְּהוּ עָלְמִין. מַחְלוֹקֶת, פְּלוּגְתָּא דְּשָׁלוֹם. וּמַאן דְּפָלִיג עַל שָׁלוֹם, פָּלִיג עַל שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, שָׁלוֹם אִקְרֵי.

תָּא חֲזֵי, לֵית עָלְמָא קָאִים אֶלָּא עַל שָׁלוֹם, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, לָא יָכִיל לְאִתְקַיְּימָא, עַד דְּאָתָא וְשָׁרָא עָלַיְיהוּ שָׁלוֹם. וּמַאי הוּא. שַׁבָּת, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּכְדֵין אִתְקַיְּים עָלְמָא. וּמַאן דְּפָלִיג עָלֵיהּ, יִתְאֲבִיד מֵעָלְמָא.

צְלָפְחָד פָּלִיג עַל שַׁבָּת, דְּהַוָה מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים. וּמַאן אִינּוּן עֵצִים. אִינּוּן אִילָנִין אַחֲרָנִין (קנ"ז ע"א) כְּדְאַמָּרָן. וְאִינּוּן מִלִּין (ס"א אילנין) דְּחוֹל, וְחוֹל בַּקֹּדֶשׁ לָא שַׁרְיָיא, (מכאן והלאה מילי דחול בשבת אסיר ודאי) דְּפָלִיג עַל שְׁלָמָא דְּעָלְמָא.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כְּתִיב (תהילים קי"ט:קס"ה) שָׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְגוֹ'. אוֹרַיְיתָא הוּא שָׁלוֹם, דִּכְתִיב, (משלי ג':י"ז) וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. וְקוֹרַח אָתָא לְאַפְּגָמָא שָׁלוֹם דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין כָּךְ אִתְעָנַשׁ הוּא מֵעֵילָּא וְתַתָּאָה.

פרק ב

וַיָּקוּמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, קְרִיאֵי מוֹעֵד קְרָאֵי כְּתִיב, חָסֵר יוֹ"ד, אֲמַאי קְרָאֵי. אֶלָּא הָכִי הוּא, מַלְכוּתָא דְּאַרְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דְּרָקִיעָא. וְרָזָא דָּא, כָּל אִינּוּן כְּתָרִין עִלָּאִין, דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְאַחִיד בָּהוּ, כֻּלְּהוּ זְמִינִין מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כ"ג:ב') מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. וְאִימָתַי (צ"ח) בְּשַׁעֲתָא דְּמוֹעֵד זַמִּין בְּעָלְמָא, כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן כְּתָרִין עִלָּאִין, דִּזְמִינִין מִקֹּדֶשׁ עִלָּאָה, הָכִי נָמֵי קֹדֶשׁ תַּתָּא זַמִּין לְחֵילוֹי, לְאַעְטָרָא וּלְאַעְלָאָה לְהוּ.

קֹדֶשׁ עִלָּאָה יְדִיעָא, קֹדֶשׁ תַּתָּאָה חָכְמַת שְׁלֹמֹה, הָכִי נָמֵי אִיהִי זְמִינַת לְכָל חֵילָהָא. וְאִינּוּן חַיָּילִין כּוּלְּהוּ, זְמִינִין לְאִתְעַטָּרָא בְּהַאי קֹדֶשׁ תַּתָּאָה, בְּזִמְנָא דְּמוֹעֵד שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא. וּכְגַוְונָא דְּחֵילָהָא קַיְימִין לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי קַיְימֵי מְמָנָן דְּעַמָּא, כְּדוּגְמָא דִילְהּ לְתַתָּא, וְעַל דָּא אִקְרוּן קְרָאֵי מוֹעֵד. וּבְגִין דְּאִנּוּן לְתַתָּא, קְרָאֵי מוֹעֵד חָסֵר, (כגוונא דלעילא) אֲבָל בְּשִׁלּוּמוֹ יַתִּיר אִינּוּן.

אַנְשֵׁי שֵׁם וַדַּאי, וְלָא אַנְשֵׁי יָיִ. וְדָא הוּא רָזָא, בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת, וְאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי הָכָא, אַנְשֵׁי שֵׁם וַדַּאי, כֵּיוָן דְּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָין, אַנְשֵׁי שֵׁם אִינּוּן, הָא שְׁבָחָא דִּלְהוֹן יַתִּיר, אֲבָל אִינּוּן נַטְלוּ לְגַרְמַיְיהוּ. וְאִתְאַחֲדוּ בְּמַחְלוֹקֶת.

פרק ג

בֹּקֶר וְיוֹדַע יְיָ אֶת אֲשֶׁר לוֹ. אֲמַאי בֹּקֶר, וַאֲמַאי קָדוֹשׁ וְלָא טָהוֹר. אֶלָּא אִינּוּן מִסִּטְרָא דְּטָהוֹר קָא אַתְיָין, וְקָדוֹשׁ כַּהֲנָא. אָמַר מֹשֶׁה, בֹּקֶר, דִּכְדֵין כְּתִיב דְּכַהֲנָא אִתְּעַר בְּעָלְמָא, אִי אַתּוּן כַּהֲנֵי, הָא בֹּקֶר, פַּלְחוּ עֲבוֹדָה דְּבֹקֶר, וּכְדֵין וְיוֹדַע יְיָ אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקָּדוֹשׁ. אֶת אֲשֶׁר לוֹ סְתָם, דָּא לֵיוָאֵי. וְאֶת הַקָּדוֹשׁ, דָּא כַּהֲנָא, כְּדֵין וְהִקְרִיב אֵלָיו. וְלֵית מַאן דְּאַבְחִין מִלָּה, אֶלָּא בֹּקֶר, אִי תִּתְחַזּוּן לְאִשְׁתַּאֲרָא בִּסְטַר דִּינָא, בֹּקֶר לָא סָבִיל לְכוּ, דְּהָא לָאו זִמְנֵיהּ הוּא. וְאִי תִּתְחַזּוּן לְאִשְׁתַּאֲרָא בְּחֶסֶד, הָא זִמְנֵיהּ הוּא, וְתִשְׁתַּאֲרוּן גַּבֵּיהּ, וְיִקַּבֵּל לְכוּ.

בְּמָה. בַּקְטֹרֶת. דְּהָא קְטֹרֶת בָּעֵי לְשׁוּשְׁבִינָא, לְאִתְקַטָּרָא עַל יְדֵיהּ בְּכֹלָּא, וּלְאִתְקַשָּׁרָא. מַאן שׁוּשְׁבִינָא. דָּא כַּהֲנָא. וּבְגִין כָּךְ, וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ הוּא הַקָּדוֹשׁ, וְלָא הַטָּהוֹר. תְּרֵין דַּרְגִּין אינוּן: קָדוֹשׁ. וְטָהוֹר. כֹּהֵן, קָדוֹשׁ. לֵוִי, טָהוֹר. וְעַל דָּא הַקָּדוֹשׁ כְּתִיב.

פרק ד

וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מָסְרוּ גַּרְמֵיְיהוּ לְמִיתָה. בְּמָה, בְּגִין דִּכְתִיב וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת, רוּחַת כְּתִיב, חָסֵר וָא"ו. וּבְגִין כָּךְ אִילְנָא דְּמוֹתָא הוּא, וּבְכָל אֲתָר נְפִילַת אַנְפִּין לְהַהוּא אֲתָר הֲוֵי. וְעַל דָּא אֵל אֱלֹהֵי, אֵל: הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת, דְּאִיהוּ אֲתָר צְרוֹרָא דְּנִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא, וְכָל נִשְׁמָתִין תַּמָּן סַלְקִין, וּמִתַּמָּן אַתְיָין. (נ"א תמן אתחזיין) רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב ל"ד:ב') שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלָּי וְיוֹדְעִים הַאֲזִינוּ לִי. הַאי קְרָא אֱלִיהוּא אֲמָרוֹ. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב (איוב ל"ב:ג') וּבִשְׁלֹשֶׁת רֵעָיו חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ מַעֲנֶה וְגוֹ'. דְּהָא אינוּן הֲווֹ אַמְרִין מִלִּין, וְאִיּוֹב לָא הֲוָה אִתְנְחִים עָלַיְיהוּ. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּעָאל לְנַחֲמָא לְאָבֵל, בָּעֵי לְיַסְדָּא מִלִּין בְּקַדְמֵיתָא, דְּהָא חַבְרַיָּיא דְּאִיּוֹב הֲווֹ אַמְרֵי מִלֵּי קְשׁוֹט, אֲבָל לְנַחֲמָא לֵיהּ לָאו, בְּגִין דְּבָעֵי מִלִּין דְּאִיהוּ יוֹדֵי עָלַיְיהוּ, (באורח קשוט) וּכְדֵין יְקַבֵּל עָלֵיהּ דִּינָא, וְיוֹדֵי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עָלֵיהּ. מַה כְּתִיב, (איוב ל"ב:ד') וְאֱלִיהוּא חִכָּה אֶת אִיּוֹב בִּדְבָרִים וְגוֹ'. דְּאוֹדֵי לְבָתַר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל עָלֵיהּ דִּינָא דְּשִׁמַיָּא.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (איוב ל"ד:י') לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי חָלִילָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל. לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי, שְׁלֵימִין בְּכֹלָּא, לְאַבְחָנָא מִלִּין. חָלִילָה לָאֵל מֵרֶשַׁע, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. וְשַׁדַּי מֵעָוֶל, דָּא סָמִיךְ לָקֳבְלָא דָּא, (והא אוקמוה) אֵל שַׁדַּי. (איוב ל"ד:י') כִּי פוֹעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, הָא בַּר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, וְעָבִיד עֲבִידְתּוֹי וְחָטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ, הַהוּא עוֹבָדָא תַּלְיָא עָלֵיהּ, לְשַׁלָּמָא לֵיהּ דִּינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי פוֹעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, הַהוּא עוֹבָדָא יְשַׁלֵּם לוֹ.

וְעִם כָּל דָּא, אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ שָׁוִי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְאִתְבָּא קַמֵּי מָארֵיהּ, כְּדֵין אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסוֹף לְאִתְצְרָרָא בְּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וְלָא שָׁבִיק לְנַפְשֵׁיהּ לְבַר, לְאִתְדָּנָא בְּדִינָא אַחֲרָא.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַאי מִלָּה רָזָא (אחרא) הוּא, בְּדִינִין טְמִירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּי פוֹעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, לְאִתְדָּנָא בְּדִינַיָּיה, וּבְאִינוּן עוֹבְדִין דְּבַר נָשׁ עַבִיד בְּהַאי עָלְמָא, וְסַלִּיק לֵיהּ לְאִתְדָּנָא כְּעוֹבָדוֹי, וְיִתְאֲבִיד מֵעָלְמָא, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, מִי פָקַד עָלָיו אָרְצָה וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ. מִי פָקַד עָלָיו אָרְצָה, דָּא הוּא אָחוּהָ דְּפָרִיק לֵיהּ. וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ, דְּבָאנֵי בֵּיתָא, וּבָנֵי בְנָיִן עָלְמָא, וְתִקּוּנָא וְיִשּׁוּבָא. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ. הַאי בַּר נָשׁ,

דְּפָקִיד עֲלֵיהּ לְמִבְנֵי בְּנָיְינָא, בָּעֵי לְכַוְונָא לִבָּא וּרְעוּתָא לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא מִיתָא. מִכָּאן, בַּר נָשׁ דְּאָתֵי עַל הַהִיא אִתְתָא, בְּגִין שְׁפִירוּ וְתִיאוּבְתָּא דִּילָהּ, הָא בְּנָיִן עָלְמָא לָא אִתְבְּנֵי, דְּהָא רְעוּתָא וְלִבָּא לָא אִתְכָּוְון לְגַבֵּי מִיתָא.

וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ, בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא דִּיכַוִּין לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסוֹף, וְאִתְמְשַׁךְ גַּבֵּיהּ, לְאִתְבָּנָאָה בְּהַאי עָלְמָא, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, יִגְוַע כָּל בָּשָׂר יָחַד וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב, יִגְוַע כָּל בָּשָׂר יָחַד, הַהוּא גּוּפָא יִתְבְּלֵי בְּעַפְרָא, וְכָל הַהוּא בְּשָׂרָא. וְהַשְׁתָּא, אָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב, הָא חַדְתּוּתִין דְּבְנָיְינָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיָתוּב עַל עַפְרָא דְּבְנָיְינָא דְּגוּפָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא. וְעַל דָּא, רוּחָא וְנִשְׁמָתָא בִּידוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחַיֵּיס עֲלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּלָא יִתְאֲבִידוּ מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא אַחֲרָא, בְּגִין כַּךְ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר.

פרק ה

(במדבר י״ז:י״א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח (משלי ט״ז:י״ד) חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה. כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא. לְאִסְתַּמְּרָא מֵחוֹבַיְיהוּ, וּלְנָטְרָא עוֹבָדַיְיהוּ, דְּהָא בְּכַמָּה זִמְנִין עָלְמָא אִתְּדַן, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עוֹבָדִין בְּמַתְקְלָא סַלְקִין, וּמַשְׁגִּיחִין עֲלַיְיהוּ לְעֵילָּא, וְאַכְתִּיבוּ קַמַּיהּ. וְכַד עוֹבָדַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, לָא מִתְכַּשְּׁרָן קַמֵּי מַלְכָּא, סָלִיק רוּגְזָא, וְדִינָא אִתְעַר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת, וְעַל דָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהֲרָא מֵחוֹבוֹי.

וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, בְּשַׁעֲתָא דְּמָארֵיהוֹן דְּדִינִין קַיְימִין עַל עָלְמָא, וְרוּגְזָא תָּלֵי, אִי אִשְׁתְּכַח בְּדָרָא זַכָּאָה דְּרָשִׁים לְעֵילָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּכַךְ רוּגְזָא. לְמַלְכָּא דְּאִתְרְגַז עַל עַבְדּוֹי, וַהֲוָה תָּבַע עַל סַנְטִירָא לְמֶעְבַּד דִּינָא, אַדְּהָכִי עָאל רְחִימָא דְּמַלְכָּא, וְקָם קַמֵּיהּ, כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ מַלְכָּא, אִתְנְהִירוּ אַנְפּוֹי. שָׁאנֵי הַהוּא רְחִימָא דְּמַלְכָּא לְאִשְׁתָּעֵי בַּהֲדֵיהּ, וּמַלְכָּא חַדֵּי. לְבָתַר כַּד אָתָא סַנְטִירָא, חָזָא אַנְפּוֹי דְּמַלְכָּא חַדָּאן, אִסְתַּלָּק וְאָזִיל לֵיהּ, וְלָא עָבִיד דִּינָא. וּכְדֵין, הַהוּא רְחִימָא בָּעֵי לְמַלְכָּא עַל עָבְדּוֹי, וּמְכַפֵּר לְהוּ. וּבְגִין כָּךְ, וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה.

אוּף הָכָא, כַּד חָמָא מֹשֶׁה דְּרוּגְזָא הֲוָה תָּלֵי, מִיַּד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וּקְטֹרֶת לָא סַלְקָא אֶלָּא בִּידוֹי, דְּאִיהוּ אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, וְקִשִּׁיר קִשְׁרָא דְּמְהֵימְנוּתָא. קְטֹרֶת, הָא אוּקְמוּהָ, חֶדְוָותָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, קִשּׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, סָלִיקוּ דְּרוּגְזָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כ״ז:ט׳) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, וּכְדֵין וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, יְנָקֵי וִידָכֵי לְהַהוּא רוּגְזָא, וְרַחֲמִין מִתְעָרִין.

פרק ו

רִבִּי אֶלְעָזָר (נ"א רבי אבא) אָמַר, (במדבר ד':י"ח) אַל תַּכְרִיתוּ אֶת שֵׁבֶט מִשְׁפְּחוֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם, בְּגִין דְּאִינּוּן גִּזְעָא וְשָׁרְשָׁא דִּלְיוָאֵי. וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ, דְּבָעֵי כַּהֲנָא לְאַתְקָנָא לְהוּ, דְּאַף עַל גַּב דִּקְרִיבִין אִינּוּן לְקוּדְשָׁא, לָא יֵיעָלוּן אֶלָּא בְּתִקּוּנָא דְּכַהֲנָא, דְּהוּא יָדַע סִימָנָא דְּיִמְטוּן לְגַבֵּיהּ, וְלָא יַתִּיר. וְכַד מְכַסְּיָא לְמָאנֵי קוּדְשָׁא, כְּדֵין כְּסוּיָא אַחֲרָא שָׁרֵי, וְאָסִיר לוֹן לְקָרְבָא לְמַחֲמֵי, דְּהָא מִלָּה בַּחֲשָׁאי לָא אִית לְגַבַּייהוּ, אֶלָּא לְכַהֲנָא, (ועל דא) דְּמִלָּה דִּלְהוֹן וְעוֹבָדָא דִּלְהוֹן בְּרָזָא וּבַחֲשָׁאי וְלֵיוָאֵי לְאָרְמָא קָלָא.

בְּגִין כָּךְ כַּהֲנֵי בַּחֲשָׁאי וּבְרָזָא, וְעַל דָּא אָסִיר לוֹן חַמָּרָא, דְּחַמְרָא לְאָרְמָא קָלָא, וּלְגַלָּאָה רָזִין אִיהוּ. בְּגִין כָּךְ לֵיוָאֵי אִתְמְסָרוּ לְאָרְמָא קָלָא, דְּהָא בְּדִינָא אִתְאֲחַד, דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא אִיהוּ, וּלְפַרְסְמָא מִלָּה קַמֵּי כֹּלָּא. אֲבָל כַּהֲנָא, כָּל מִלּוֹי בְּרָזָא וּבַחֲשָׁאי, וְלָאו בְּאִתְגַּלְיָיא (סימנא דכלא שמאל תהא דוחה, וימין מקרבת). בְּגִין דְּאִיהוּ יְמִינָא (מקרב), כַּד דִּינִין שַׁרְיִין בְּעָלְמָא מִסְּטָרָא דְּשְׂמָאלָא, יְמִינָא יְהֵא מְקָרְבָא, וּבְמָה. בִּקְטוֹרֶת, דְּאִיהוּ בַּחֲשָׁאי, בְּרָזָא דְּקִיק, וּפְנִימָאָה מִכֹּלָּא.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַאי מְדַבְּחָא אַחֲרָא, שְׁאַרֵי לְאִתְעָרָא אִתְעָרוּתָא, כַּד לָא יִשְׁתְּכָחוּ זַכָּאִין, מַדְבְּחָא פְּנִימָאָה אִתְּעַר לְגַבֵּיהּ, וְקָאִים לְקָבְלֵיהּ, וְדִינִין מִשְׁתַּכְכֵי. וְעַל דָּא קַיְימָא לְקֶבֶל דָּא, וּכְדֵין דִּינָא אִסְתַּלָּק.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, (במדבר ד':ד') זֹאת עֲבוֹדַת בְּנֵי קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, בְּשַׁעֲתָא דִּבְנֵי קְהָת נָטְלִין קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, כְּדֵין אַתֵּי כַּהֲנָא, וְחָפֵי כֹּלָּא, עַד לָא יְקָרְבוּן לְנָטְלָא לֵיהּ, וְלָא הֲווֹ חָמָאן לְעָלְמִין מַה דְּאִינּוּן נָטְלִין, אֶלָּא כֹּלָּא בְּכִסּוּיָיא מְנַיְיהוּ. כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר ד':ה') וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסוֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִידוּ אֵת פָּרוֹכֶת הַמָּסָךְ. וְרוֹב כְּסוּיָיא דְּמָאנֵי מַקְדְּשָׁא, תְּכֶלֶת אִיהוּ, בְּגִין דִּתְכֶלֶת הָא (קכ"ג ע"ב) אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר. בָּתַר דְּאִתְכַּסְיָיא כֹּלָּא, מְקָרְבִין בְּנֵי קְהָת דְּנָטְלִין, וְלָא מְקָרְבִין אֶלָּא בְּאִינּוּן בַּדִּים דְּנָפְקִין לְבַר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר ד':ט"ו) וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ', בִּנְסוֹעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי קְהָת לָשֵׂאת וְגוֹ'.

בְּגִין כָּךְ קְטוֹרֶת דְּאִיהִי פְּנִימָאָה, וְכָל מַה דִּי בְּרָזָא, לְכַהֲנָא אִתְמְסַר. וְעַל דָּא (במדבר ז') וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרֶץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת, דְּאִיהִי פְּנִימָאָה, רָזָא דְּכַהֲנָא, כְּדֵין וַיְכַפֵּר עַל הָעָם וַיַּעֲמוֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים, בֵּין אִילָנָא דְּחַיֵּי, וּבֵין אִילָנָא דְּמוֹתָא, כְּדֵין יְמִינָא קָרִיב דָּא בְּדָא, וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּכַהֲנָא, דְּכַהֲנָא אִית לֵיהּ חֵילָא לְעֵילָּא, וְאִית לֵיהּ חֵילָא לְתַתָּא, וְהוּא גָּרִים שְׁלָמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּבְכָל זִמְנָא, שְׁמָאלָא פָּלַח לִימִינָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְיָלוּוּ עָלֶיךָ וִישָׁרֵתוּךָ, וִימִינָא בִּשְׁמָאלָא מִשְׁתַּכְחֵי בַּמִּקְדָּשׁ.

פרק ז

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה קָאִים קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהָ, אָמַר לֵיהּ, כְּתִיב (קהלת ט׳:ט׳) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כָּל יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ (ס"א והוה אמר רבי שמעון כתיב (קהלת ט׳:ט׳) ראה חיים עם אשה אשר אהבת) דָּא הוּא רָזָא, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלָלָא חַיִּים בַּאֲתַר דָּא, דָּא בְּלָא דָּא לָא אָזְלָא. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלָלָא מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה, וּמִדַּת לֵילָה בַּיּוֹם. וְדָא הוּא רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ מַאי טַעֲמָא בְּגִין כִּי הִיא חֶלְקֶךָ בַּחַיִּים, דְּחַיִּים לָא שַׁרְאָן אֶלָּא עַל דָּא. וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, כְּמָה דְּאָמַר (משלי ג׳:ו׳) בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אׇרְחוֹתֶיךָ. וְתָא חֲזֵי כָּל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, כֻּלְּהוּ סְתִימִין לְגוֹ בְּחָכְמְתָא, וְהָנֵי קְרָאֵי אִתְחָזוֹן דְּהוּתָּרָה רְצוּעָה, כְּמָה דִּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, (נ"א אמר ליה רבי אלעזר כתיב) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, (קהלת ט׳:י׳) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, וְכִי שְׁלֹמֹה דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה בֵּיהּ, יַתִּיר עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, אֲמַר הָכִי.

אֶלָּא (נ"א אמר ליה) כָּל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא עַל רָזָא דְּחָכְמְתָא אִתְמָרוּ. תָּא חֲזֵי, כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, דָּא הוּא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלָלָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא, וְכָל מַה דְּהוּא עָבִיד, מִבָּעֵי לֵיהּ דְּלָא יְהוֹן אֶלָּא כְּלִילָן בִּימִינָא. כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ, דָּא שְׁמָאלָא. לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ: דָּא הוּא יְמִינָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ט"ו:ו׳) יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. וְכֵיוָן דְּבַר נָשׁ יְזַהֲר דְּכָל עוֹבָדוֹי יֶהוֹן לְסִטְרָא דִּימִינָא, וַיַכְלִיל שְׁמָאלָא בִּימִינָא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁארֵי בְּגַוּוּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וַיַכְנִישׁ לֵיהּ לְגַבֵּיהּ לְהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי.

וְלָא יֵימָא בַּר נָשׁ בְּשַׁעֲתָא דַּאֲתֵינָא לְהַהוּא עָלְמָא, כְּדֵין אֶתְבַּע מִן מַלְכָּא רַחֲמֵי, וְאֵיתוּב קַמֵּיהּ, אֶלָּא כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה, בָּתַר דְּיִסְתְּלַק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, אֶלָּא אִי בָּעֵי בַּר נָשׁ, דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא יַנְהִיר לֵיהּ לְהַהוּא עָלְמָא, וְיִתֵּן לֵיהּ חוּלְקָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, יִשְׁתְּדֵל בְּהַאי עָלְמָא, לְאַכְלָלָא עוֹבָדוֹי בִּימִינָא, וְכָל עוֹבָדוֹי יֶהוֹן לִשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא לְבָתַר כַּד יִתְכַּנִּישׁ מֵהַאי עָלְמָא, לְאִתְדָּנָא בְּדִינָא תַּקִּיפָא, בְּדִינָא דְּגֵיהִנָּם, לֵית תַּמָּן עֵיטָה וְחָכְמָה וְסָכְלְתָנוּ לְאִשְׁתְּזָבָא מִן דִּינָא.

דָּבָר אַחֵר כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בַּשְּׁאוֹל. בְּגֵיהִנָּם, אִית בֵּיהּ מָדוֹרִין עַל מָדוֹרִין. מָדוֹרָא תַּתָּאָה שְׁאוֹל. מָדוֹרָא תַּתָּאָה מִנֵּיהּ, אֲבַדּוֹן. וְדָא סָמִיךְ לְדָא. מַאן דְּנָחִית לִשְׁאוֹל, יְדוּנוּן לֵיהּ וּמִתַּמָּן יְצַפְּצֵף וְעוֹלֶה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:ו׳) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל. וּמַאן דְּנָחִית לַאֲבַדּוֹן, תּוּ לָא סָלִיק לְעָלְמִין.

מַאן דְּאִית בֵּיהּ עוֹבָדָא טָבָא, אוֹ דְּאִיהוּ (ס"א אי טבא איהו) מָארֵי דְּחוּשְׁבָּנָא, הָא אוּקְמוּהָ דִּבְכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא עַד לָא יִשְׁכַּב, וְעַד לָא נָאִים, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד חוּשְׁבָּנָא מֵעוֹבָדוֹי דְּעָבַד כָּל הַהוּא יוֹמָא, וַיִתּוּב מִנַּיְיהוּ, וְיִבְעֵי עֲלַיְיהוּ רַחֲמֵי. מַאי טַעְמָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִילָנָא דְּמוֹתָא שָׁארֵי בְּעָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וּבָעֵי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא לְמֶעְבַּד חוּשְׁבָּנָא מֵעוֹבָדוֹי, וְיוֹדֵי עֲלַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִיהִי שַׁעֲתָא דְּמוֹתָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן מָארֵי דְּחוּשְׁבָּנָא.

וְכֵן מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּדַעַת וּבְחָכְמָה לְמַנְדַּע לְמָארֵיהּ, כַּד יַעַבְרוּן לֵיהּ לְאִסְתַּכָּאָה וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּאִינּוּן חַיָּיבִין דְּאִתְטְרִידוּ בַּגֵּיהִנָּם, וּבְדַרְגָּא דְּשָׁאוֹל, וְכֻלְּהוּ צַוָּוחִין מֵאִינּוּן דַּרְגִּין, הוּא לָא יִשְׁתְּאַר תַּמָּן, וְלָא יִשְׁתְּכַּח בֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל, וְלָא יִשְׁתְּכַח אֶלָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, בַּאֲתָר דְּכַמָּה נְהוֹרִין וּבוּצִינִין, וְכַמָּה כְּסוּפִין שָׁארָן בֵּיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי (ביה) (ס"א ותאיב ליה) לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם שְׁאַר צַדִּיקַיָּיא דִּי בְּגַן עֵדֶן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהילים ק"מ:י"ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

פרק ח

(במדבר י"ח:כ"ג) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת עֲבוֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיהו מ':כ"ב) הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, סָלִיק בִּרְעוּתָא קַמַּיהּ, וּבָרָא לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא. (ס"א כד סליק ברעותא קמיה קודשא בריך הוא למברי עלמא אסתכל באורייתא וברא ליה) וּבָהּ אִשְׁתַּכְלַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ח':כ"ז) בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אָנִי. וּכְתִיב (משלי ח':ל') וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן. וְהָא אוּקְמוּהָ, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אוּמָּן.

כַּד אֲתֵי לְמִבְרֵי אָדָם, וְהָא אִתְּמַר, אָמְרָה תּוֹרָה וְכִי לְמַגָּנָא אִתְקְרִיאַת אֱרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּנָפִיק אָדָם לְעָלְמָא, הֲוָה זִיו פַּרְצוּפָא דִּילֵּיהּ מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, וַהֲווּ דַּחֲלִין מִנֵּיהּ כָּל בְּרִיָּין, וְאוֹקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, לָא אִתְקְיָים עָלְמָא, וְלָא אִשְׁתְּלִים, עַד הַהִיא שַׁעֲתָא דְּנָפַק אָדָם בִּשְׁלִימוּ דִּכֹלָּא, וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, וְאִתְתְּקַן כָּרְסְיָיא קַדִּישָׁא לְמַלְכָּא, כְּדֵין אִשְׁתְּלִימוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְאִשְׁתְּכָחוּ חֶדְוָון בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּבָעָא יוֹמָא לְאִתְקַדְּשָׁא, הֲווֹ נָפְקֵי רוּחֵיהוֹן דְּשֵׁדִין לְאִתְבְּרֵי גּוּפָא דִּלְהוֹן, וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, וְלָא אִתְבְּרִיאוּ, וְאִשְׁתְּאַר עָלְמָא כְּמָה דְּאִתְפְּגִים מֵעֲבִידְתָא וְאִסְתָּחַר (ס"א ואתחסר), כְּיָון דְּאִתְקַדַּשׁ (עלמין) יִשְׂרָאֵל, וְאִשְׁתְּלִימוּ בְּדַרְגֵּיהוֹן, וְאִשְׁתְּכָחוּ לֵיוָאֵי בִּסְטַר שְׂמָאלָא, כַּד (ס"א כדין) אִשְׁתְּלִים הַהוּא פְּגִימָא דְּעָלְמָא, דְּמִסְטַר שְׂמָאלָא.

וְעַל דָּא בָּעָאן לְאִתְדַּכָּאָה לֵיוָאי, וּכְדֵין כֻּלָּא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וְעָלְמָא לָא אִתְפְּגִים, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. הוּא אַשְׁלִים לְסָטָר שְׁמָאלָא. הוּא אַשְׁלִים לְפָגִימוּ דְּעָלְמָא. וַאֲפִילּוּ הַהוּא סִטְרָא דְּצָפוֹן, דְּאִשְׁתְּאַר חָסֵר בְּעָלְמָא, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. לֵיוָאָה בַּארוֹנָא אַשְׁלִים לְכֻלָּא. מַאי בַּארוֹנָא. בְּהַהוּא מָטוּלָא דְּהֲווֹ נַטְלֵי בְּמַשְׁכְּנָא, אִשְׁתְּלִים כָּל הַהוּא פְּגִימוּ עַל יְדֵיהּ.

הוּא: לְעֵילָּא לְשָׁמְאלָא. הוּא: אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, תּוּ הוּא: דָּא עַתִּיקָא. (ס"א תא חזי ול"ג מן תו) אִלְמָלֵי דִּינָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, לָא הֲווֹ יָדְעֵי בְּנֵי נָשָׁא מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, וְלָא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִתְקַיְימוּ פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, פּוּלְחָנָא שְׁלֵימוּתָא דְּיִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, מַאן עָבִיד לֵיהּ. הֲוֵי אוֹמֵר דָּא לֵיוָאָה.

וְתוּ וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ד׳:ל״ה) כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. הוּא אַשְׁלִים שְׁלֵימוּתָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד. הוּא: פְּשִׁיטָא לְקַבְּלָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, בְּגִין לְחַבְּרָא זִוּוּגָא כַּחֲדָא. מַאן אִתְּעַר רְחִימוּתָא. הֲוֵי אוֹמֵר הוּא. תּוּ הוּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ס"א תו הוא דא עתיקא כמה דאת אמר כי יי הוא האלהים) (תהילים ק׳:ג׳) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ עַמּוֹ. בְּגִין כָּךְ הוּא: לְתַתָּא. הוּא: לְעֵילָּא. הוּא: אִתְגַּלְיָיא. הוּא סָתִים. הוּא אֱלֹהִים.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, כִּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא. וּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא יְהֵא עַל חַד שֻׁבְעָא זְמָנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ל׳:כ״ו) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְגוֹ'. וּכְתִיב (ישעיהו ס׳:כ׳) לֹא יָבֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף. וּכְתִיב (ישעיהו ס׳:י״ט) לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ'.

רעיא מהימנא (במדבר י״ח:ט״ו) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר וְגוֹ', וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה. פִּקּוּדָא דָּא לְפִדּוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, לְפִדּוֹת לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִי קוֹדֶם דְּאָזִיל לְהַהוּא עָלְמָא, לָא יִפְדֶּה נַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, עָתִיד לְאַחְזָרָא לְהַאי עָלְמָא כְּדְבָקְדְמֵיתָא. (איוב ל״ג:כ״ה) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו, וְלָקֳבֵל נַפְשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמְתָא.

כְּתִיב (איוב ל״ג:כ״ט) הֶן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. וְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּפִדְיוֹן דִּילְהוֹן הֲוָה בְּלָא תוֹרָה, דְּאִיהוּ כְּסֶף כִּסּוּפָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אָהֲדְרוּ תְּלַת זִמְנִין אַחֲרָנִין בְּגָלוּתָא, וּבְפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא דְּפוּרְקָנָא דִּילְהוֹן יְהֵא בְּאוֹרַיְיתָא, לָא יְהַדְּרוּן לְעָלַם בְּגָלוּתָא. אָתוּ רַבָּנָן וּבָרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ רַעְיָא מְהֵימְנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְדֶּה לָךְ, וְכָל יִשְׂרָאֵל יִפְדּוּן עַל יָדָךְ, וְתִתְחַדֵּשׁ עִמְּהוֹן, וְאִינּוּן עִמָּךְ.

פרק ט

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּעָרְכֵי בַּיִת. וּבְרַזָּא דְּחָכְמְתָא, בַּיִת דְּבַר נָשׁ, דָּא אִתְּתָא. אִי אִיהִי אִתְּתָא דְּטוֹב וָרַע, וּבָעֵי לְהָמִיר רַעֲה בְּטוֹבָה, יִפְּדֶה לָהּ מֵהַהוּא רַע, וְיָהִיב לֵיהּ עֵרֶךְ דִּילָהּ. אֲבָל אִתְּתָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּיא, אִתְּמַר בָּהּ (איוב כ"ח:י"ז) לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלֵי פָּז, וְאֵין לָהּ עֵרֶךְ. כְּמָה דְּאִתְּמַר, (משלי י"ב:ד') אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. וְאִתְּמַר (משלי ל"א:י') אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְגוֹ'. וְדָא שְׁכִינְתָּא. מַאן דְּגָמִיל חֶסֶד עִמָּהּ, לֵית עֵרֶךְ לְאַגָּרָא דִּילֵיהּ. וּמַאן דְּחָאב לְגַבָּהּ, לֵית עֵרֶךְ לְעָנְשָׁא דִּילֵיהּ.

כַּמָּה שְׁפָחוֹת אִית לָהּ דִּמְשַׁמְּשִׁין לָהּ, וְכָל חָדָא וַחֲדָא מִנַּיְיהוּ, אִית לָהּ עֵרֶךְ. וְכָל חַד וְחַד צָרִיךְ פִּדְיוֹן. אֲבָל מַאן דְּיָרִית נִשְׁמְתָא, אוֹ רוּחָא, אוֹ נַפְשָׁא מִשְׁכִּינְתָּא, לָא צָרִיךְ פִּדְיוֹן, דְּשִׁכִּינְתָּא עָלְהּ אִתְּמַר (ישעיהו מ"ב:ח') אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. דְּפִדְיוֹן דִּילָהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּלְיָא. דְּאַמְשְׁכָן לָהּ (לגביה) יִשְׂרָאֵל, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִין, בְּאוֹת דְּשַׁבָּת, בְּאוֹת דְּיוֹמִין טָבִין, בְּאוֹת דְּבְרִית, וְתוֹרָה, בְּכַמָּה פִּקּוּדִין. דְּפִדְיוֹן דִּילָהּ תַּלְיָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל כ':ט') וָאֲעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי, וּבְגִינָהּ (ויקרא כ"ו) וְאַף גַּם זֹאת. הָכִי כַּמָּה פִּקּוּדִין אִינּוּן דְּעַבְדִין בְּנֵי נָשָׁא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וְכַמָּה חוֹבִין. וּלְכָל פִּקּוּדָא אִית לֵיהּ עֵרֶךְ בְּהַהוּא עָלְמָא. (ס"א אבל עונשא) וּלְכָל עוֹנְשָׁא לְמַאן דְּאַעְבַּר עָלַיְיהוּ, אֵין לֵיהּ עֵרֶךְ וְשִׁיעוּר.

פרק י

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּמַחֲרִים נְכָסָיו לַכֹּהֵן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה. וְרָזָא דָּא (באדם ובבהמה) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה. רֶחֶם: בְּהִיפּוּךְ אַתְוָון כְּחוּשְׁבַּן רמ"ח אֲבָרִים דְּבַר נָשׁ, עָלַיְיהוּ אִתְּמַר (חבקוק ג':ב') בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר. בָּתַר דְּכָעֵיס בַּר נָשׁ, וּמַחֲרִים הַהוּא בְּעִירָא לְגַבֵּיהּ, הָא שַׁרְיָא אֵל אַחֵר נָחָשׁ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית ג':י"ד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה, וְאִיהוּ לִשְׁמָאלָא דְּבַר נָשׁ. בְּגִין דָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיהַב לְכַהֲנָא, דְּאִיהוּ רַחֲמֵי בָּרְכָה, לְאִתְכַּפְיָיא רֹגֶז, דְּאִתְעַר בְּהַהוּא בַּר נָשׁ מָרָה, חַרְבָּא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, וְאִתְעַר יְמִינָא לְגַבֵּיהּ בְּרַחֲמֵי, וְאִתְכַּפְיָיא רוּגְזָא דִּשְׂמָאלָא, וְהַאי אִיהוּ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר.

מַאן דְּכָעֵיס, דְּאִית לֵיהּ בְּכַעַס סַם הַמָּוֶת, דְּעָלֵיהּ אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. בְּגִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתּוֹקַדַת בְּבַר נָשׁ. וּבְהַהִיא בְּעִירָא דְּיָהִיב לְכַהֲנָא אִתְפְּרַשׁ חֵרֶם מִנֵּיהּ, וְסָמְאַל אֵל אַחֵר חֵרֶם, וְנוּקְבָא דִּילֵיהּ קָלְלָה, כְּלוֹלָה מִכֹּל קְלָלוֹת שְׁבַּמִּשְׁנָה תּוֹרָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּרִיךְ בְּכָל אוֹרַיְיתָא כְּלָא, וְכָל בִּרְכָאן מִימִינָא, דְּאַחִיד בָּהּ כֹּהֵן. וּבְגִין דָּא כָּל חֵרֶם צָרִיךְ לְמֵיהַב לֵיהּ לְכַהֲנָא, דְּאִיהוּ אָכִיל לֵיהּ בְּנוּרָא,

וְשֵׁצִי לֵיהּ מֵעָלְמָא, וְשָׁכִיךְ אֶשָּׁא מִשְּׁמָאלָא בִּימִינָא, דְּאִיהוּ מַיָּיא, וּבֵיהּ (אסתר ז׳:י׳) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה.

פרק יא

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וְאוֹקְמוּהָ תְּרֵי מִמְאָה, מַאי תְּרוּמָה. רַבָּנָן דְּמַתִיבְתָּא, הַאי תְּרוּמָה דְּצָרִיכִין לְאַפְרָשָׁא תְּרֵי מִמְאָה, בְּסִתְרֵי תּוֹרָה מַאי נִיהוּ. מַאן דְּבָעֵי לְמִטְעַם, אִי הוּא זָר יוּמַת וְהַיְינוּ אֵל זָר סָמְאֵ"ל. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (שמות כח) וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, תְּרֵי מִמְאָה, לְיַחֲדָא לֵיהּ תְּרִין זִמְנִין בְּיוֹמָא, דְּהַיְינוּ תְּרֵי מִמְאָה, בְּמ"ט אַתְוָון דִּשְׁמַע וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד דְּעַרְבִית, וּבְמ"ט אַתְוָון דְּשַׁחֲרִית, חֲמֵרִין תְּרִין מִמְאָה, אִינּוּן שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, וְתַתָּאָה, בְּתַרְוַוִיְיהוּ צָרִיךְ לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַמָּה דְּתַרְוַוִיְיהוּ. מִדָּה דְּתַרְוַוִיְיהוּ. מֵאָה בָּאַמָּה. אַמָּ"ה בְּאַתְוָוֹ מֵאָ"ה אִיהוּ וְאִיהוּ בְּהַפָּךְ אַתְוָון, הַאֵ"ם.

וְעוֹד (במדבר ט״ו:י״ט) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְּרוּמָה לַיְיָ, תָּרִימוּ, כְּגוֹן (חבקוק ג׳:י׳) רוּם יָדֵיהוּ נָשָׂא, וְאִינּוּן עֶשֶׂר אֶצְבָּעָן, דְּסִלִּיקוּ דִּלְהוֹן לְעֶשֶׂר סְפִירָן, דְּאִינּוּן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דְּסִלִּיקוּ מ"ה. וּבַאֲתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, מָה סְלִיק מַאְ"ה, י"ם ה"צ. וְהַאי אִיהוּ דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן מָארֵי מַתְנִיתִין, (דברים י׳:י״ב) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָ"ה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעִמָּךְ, וְאָמְרוּ, אַל תִּקְרֵי מָה אֶלָּא מֵאָה, לְקַבֵּל מֵאָה בִּרְכָאן דְּמִחַיָּיב בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לְמָארֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וְהַאי אִיהוּ דְּצָרִיךְ בַּר נָשׁ לְמַטְעַם בְּכָל יוֹמָא לְמָארֵיהּ, וּבְגִין דָּא וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה.

וְכַמָּה תְּרוּמוֹת אִינּוּן, אִית תְּרוּמָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, תּוֹרָה מ'. וְהַאי אִיהוּ תְּרוּמָה, תּוֹרָה דְּאִתְיְיהִיבַת בְּאַרְבָּעִים יוֹם. וְאִי תֵּימְרוּן דְּאָכְילְנָא מְנָּהּ (נ"א מנא), הָא כְּתִיב (שמות ל״ד:כ״ח) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. נְטִירַת הֲוָה עַד הַשְׁתָּא הַאי תְּרוּמָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּמַלְכָּא לָא אָכַל, אֵיךְ אַכְלִין עַבְדֵי, דְּהָא לְבָתַר דְּאָמַר (שיר השירים ה׳:א׳) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, לְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים, יֵיכְלוּן עַבְדּוֹי.

פרק יב

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא לְהַפְרִישׁ (נ"י לוי תרומת מעשר ואיהי) (נ"א תרומות) מַעֲשֵׂר לְלֵוִי, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא מִסְּטַר דִּימִינָא דְּאִיהוּ חֶסֶד, תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לַכֹּהֵן. מִסְּטָרָא דְּשְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ גְּבוּרָה, תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְלֵוִי, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

יו"ד ה"י וָא"ו ה"י, שְׁלֹשֶׁת עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר, מִסִּטְרָא דְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (יחוזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, וְדָא גְּבוּרָה. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ, וְדָא יו"ד ה"א וָא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י), דְּסָלִיק לְעֶשֶׂר אַתְוָון, הַאי עִשָּׂרוֹן. וְעֶשֶׂר לְמ"ה וּמ"ה לְמֵאָה.

אֲבָל שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים י' י', (נ"א דא יו"ד ה"י וא"ו ה"י) וְסַלְקִין (ס"א ל' ל' ו' י') לְל', וְי' סְפִירָן בְּהוֹן, סַלְקִין מ"ג בֵּיצִים וְכֹלָּא יו"ד, חוֹמֶשׁ בֵּיצָה, תּוֹסֶפֶת מִצַּד ה', וְהָכִי מַעֲשֶׂר, דְּאִיהוּ פִּקּוּדָא לְהַפְרִישׁ יִשְׂרָאֵל מַעֲשֵׂר, מִסִּטְרָא דְּאָת י', מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, חַד מֵחֲמֵשׁ מִסִּטְרָא דְּאָת ה'. כָּל עִשּׂוּרִין דְּאָת י', וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא חַד מֵעֲשֶׂר סְפִירָן. א' מֵחֲמֵשׁ, אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּתִפְאֶרֶת, דְּאִיהוּ חֲמִשָּׁה מִכֻּתָּר. וְכַד תַּחְשׁוֹב מִמַּלְכוּת עַד תִּפְאֶרֶת, תִּשְׁכַּח תִּפְאֶרֶת חֲמֵשׁ מִתִּתָּא לְעֵילָּא. וּשְׁכִינְתָּא חֲמִשָּׁאָה לְגַבֵּיהּ.

וּמִסִּטְרָא אַחֲרָא אִיהִי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל, וּכְלִילַת י' י' הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה י' ה"ה, לָאַיִל דָּא ו', דְּאִיהוּ שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, וְהַאי אִיהוּ עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. וְעוֹד, שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, י' י' מִן וַיֵּיצֶר. לָאַיִל ו' מִן וַיֵּיצֶר. וְכֹלָּא א', י' לְעֵילָּא, י' לְתַתָּא, ו' בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעוֹד שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים אִינּוּן י' י' י'.

פרק יג

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לְהַפְרִישׁ תּוֹדָה. וְרַבָּנָן מָארֵי מַתְנִיתִין אוּקְמוּהָ, דְּתוֹדָה עֶשְׂרִים עֶשְׂרוֹנִים, וּמִתְפַּלְגִין י' עֶשְׂרוֹנִין לְחָמֵץ, וְי' לְמַצָּה. וּמִי שֶׁל מַצָּה, עוֹשִׂים ל' מַצּוֹת. וּמֵעֶשְׂרָה שֶׁל חָמֵץ, עוֹשִׂים י' חַלּוֹת. וְדָא אִיהוּ סֹלֶת חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלוֹת בַּשֶּׁמֶן. מֵי' עֶשְׂרוֹנִים, דְּאִינּוּן יו"ד ה"י וָא"ו ה"י, הֲווֹ עַבְדִין ל' מַצּוֹת, דְּאִינּוּן י' י'. הַאי שְׁמָא, זִמְנִין אִיהוּ לִימִינָא, וְזִמְנִין אִיהוּ לִשְׂמָאלָא, וְזִמְנִין בְּאֶמְצָעִיתָא. רַחֲמֵי מִכָּל סִטְרָא, לִימִינֵיהּ וְלִשְׂמָאלֵיהּ.

וְזִמְנִין י' לִימִינָא, וְאֵין פּוֹחֲתִין בֵּיהּ מְעֻשָּׂרָה מַלְכִיּוֹת. וּלְזִמְנִין יו"ד לִשְׂמָאלָא, וְאֵין פּוֹחֲתִין בֵּיהּ מֵעֻשָּׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וּלְזִמְנִין יו"ד בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאֵין פּוֹחֲתִין בֵּיהּ מֵי' זִכְרוֹנוֹת.

פרק יד

(במדבר ט':כ"ג) עַל פִּי יְיָ יַחֲנוּ וְעַל פִּי יְיָ יִסָּעוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת יְיָ שָׁמָרוּ. דְּכָל י' אִית לָהּ ד' אַנְפִּין, ג' חִיּוֹן אִינּוּן, לָקֵבֶל תְּלַת יוֹדִין, וְד' אַנְפִּין לְכָל חַיָּה, לָקֵבֶל ד' אַנְפִּין (ס"א אתוון) דְּיְהוָ"ה, עַל פִּי יְיָ יַחֲנוּ וְיִסָּעוּ.

שָׁמָרוּ, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּנָטְרָא לְאִינּוּן דְּשָׁמְרֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, דְּבְגִין כָּךְ לָא זָזָה שְׁכִינָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל שַׁבָּתוֹת ויוֹם טוֹב, וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּתוֹת (ס"א ביומוי) דְּחוֹל, אֶלָּא דְּאִיהוּ סוֹגֶרֶת וּמְסוּגֶּרֶת בְּהוֹן.

וּבְכָל צְלוֹתָא, אִיהוּ עוֹלָה לַיְדָוָ"ד, עַד דְּמָטַאת לְמֶרְכַּבְתָּא דַּאֲבָהָן עִלָּאִין, דְּאִינּוּן: גְּדוּלָ"ה, גְּבוּרָ"ה, תִּפְאֶרֶ"ת, דְּאִית לְהוֹן תְּרֵיסָר אַנְפִּין, לָקֵבֶל תְּרֵיסָר שְׁבָטִין. וּכְפוּם דְּאִיהִי אוֹלִיפַת

זְכוּת, עַל אִלֵּין מָארֵי צְלוֹתִין, וּמָארֵי זַכְוִון, בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא דְּאוֹרַיְיתָא, הָכִי יַחֲנוּ עַל זַכְוָון דִּלְהוֹן וְכֵן יִסָּעוּ לְגַבַּיְיהוּ. וְהָכִי נַחְתָּא שְׁמִירָה לְגַבַּיְיהוּ.

אינוּן דְּעַבְדִין זַכְוָון עַל מָנָת לְקַבֵּל פְּרָס, נָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמֶרְכַּבְתַּיְיה דְּעֶבַד, וּבְד' שׁוֹמְרִין דִּילֵּיהּ, ומַאן דְּעָבִיד זַכְוָון שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, נָחִית עֲלַיְיהוּ בְּמֶרְכַּבְתָּא דִּילֵּיהּ. וּלְרַשִׁיעָיָא נָחִית עֲלַיְיהוּ בְּעוֹבָדַיְיהוּ, בְּאינוּן שֵׁדִין וּמַזִּיקִין וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה בְּמֶרְכַּבְתָּא דִּלְהוֹן, לְאִתְפָּרְעָא מִנְּהוֹן. (ס"א זכוון שלא על מנת לקבל פרס קודשא בריך הוא נחית עלייהו במרכבתא דיליה ובד' חיוון דיליה. ומאן דעביד זכוון על מנת לקבל פרס נחית עלייהו במרכבתא דעבד מטטרו"ן ובד' שומרין דיליה. ולרשיעיא נחית עלייהו בעובדייהו, באינון שדין ומזיקין ומלאכי חבלה עון ומשחית אף וחימה במרכבתא דלהון, לאתפרעא מנהון) פָּתְחוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וְאָמְרוּ. וַדַּאי הָכִי הוּא, זַכָּאָה חוּלָקָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא. (ע"כ רעיא מהימנא) בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן (תצא ער"ה ע"ב ועשו אותו וכו')

חקת

פרק א

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר (במדבר י״ט:א׳-ב׳) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (דברים ד׳:מ״ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישִׁין אינוּן, עִלָּאִין אִינוּן, מְתִיקִין אינוּן. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים י״ט:י״א) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְגוֹ'. מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ קָאִים כָּל יוֹמָא עַל טוּרָא דְּסִינַי וְקַבִּיל אוֹרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ״ז:ט׳) הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

כְּתִיב הָכָא זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, וּכְתִיב וְזֹאת הַתּוֹרָה, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, וְזֹאת הַתּוֹרָה: לְאַחֲזָאָה כֹּלָּא בְּיִחוּדָא חַד, וּלְאַכְלְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִשְׁתַּכְחָא כֹּלָּא חַד. בְּגִינֵי כַּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה. אֲמַאי תּוֹסֶפֶת וָא"ו. אֶלָּא הָא אִתְּמַר, לְאַחֲזָאָה דְּכֹלָּא חַד, בְּלָא פְּרוּדָא. וְזֹאת: כְּלַל וּפְרָט כַּחֲדָא, דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין כַּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה וַדַּאי. אֲבָל זֹאת בְּלָא תּוֹסֶפֶת וָא"ו, חֻקַּת הַתּוֹרָה וַדַּאי, וְלָא הַתּוֹרָה, דִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא, גְּזֵרָה דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, (במדבר ח׳:כ״ד) זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם, וְלָא וְזֹאת. דְּהָא מִסְטָרָא דְּדִינָא (קשיא) קָא אַתְיָין, וְלָא מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (במדבר ד׳:י״ט) וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ. וְדָא בְּלֵיוָאֵי אִתְּמַר, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ זֹאת וְלָא וְזֹאת. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, וּקְרָא מוֹכֵח,

מַאן דְּאָחִיד סָמָא דְּמוֹתָא, אִי לָא יְעָרַב בֵּיהּ סָמָא דְּחַיֵּי, הָא וַדַּאי יְמוּת. וְעַל דָּא, וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ, וְלֹא יָמוּתוּ, בְּגִין דְּסָמָא דְּחַיֵּי מְעָרַב בַּהֲדֵיהּ, וְזֹאת עֲשׂוּ וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ, וַדַּאי וְזֹאת אִצְטְרִיךְ לְהוּ, וְלָא זֹאת. בְּגִינֵי כַּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה מַמָּשׁ, בְּיִחוּדָא חַד, בְּיִחוּדָא שְׁלִים, כְּלָלָא דְּדִכְרָר וְנוּקְבָא. ו"ה. זֹאת: ה' בִּלְחוֹדוֹי, וְעַל דָּא זֹאת חוּקַּת הַתּוֹרָה.

פרק ב

רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יִצְחָק, הֲווֹ שְׁכִיחֵי בְּבֵי רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמָטוֹתָא מִנָּךְ אַנְתְּ דְּאוּקְמֵי עָלָךְ לְעֵילָּא, וּמִילָּךְ בְּאַתְגַּלְיָיא, מַה דְּלָא אִתְיְהִיב רְשׁוּתָא לְבַר נָשׁ אַחֲרָא. בְּפַרְשְׁתָּא דָּא אֵימָא מִלָּה חַדְתָּא, אָמַר לֵיהּ וּמַאי הִיא. אָמַר לֵיהּ זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. אָמַר לֵיהּ הָא שְׁאַר חַבְרַיָּיא יֹאמְרוּ. אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאֵימָא מִלָּה חַד בְּפַרְשְׁתָּא דָּא, וְחַבְרַיָּיא יֵימְרוּן אֲבַתָּרָךְ.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (רות ד׳:ז׳) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּים וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְאִי אִינּוּן קַדְמָאֵי עַבְדֵי הַסְכָּמָה דָּא בְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְאָתוּ בַּתְרָאֵי וּבְטָלוּהָ, אֲמַאי בְּטָלוּהָ. וְהָא מַאן דְּבָטִיל מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. כְּאִילּוּ חָרִיב עָלְמָא שְׁלִים. וְאִי לָאו אִיהוּ בְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא הַסְכָּמָה בְּעָלְמָא, אֲמַאי נַעַל הָכָא.

אֶלָּא וַדַּאי בְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא הֲוָה, וּבְרַזָּא עִלָּאָה אִתְעֲבִידַת מִלָּה, וּבְגִין דַּהֲווֹ קַדְמָאֵי חֲסִידֵי זַכָּאֵי, מִלָּה דָּא אִתְגַּלְיָיא בֵּינַיְיהוּ, וּמְדְאַסְגִּיאוּ חַיְיבֵי בְּעָלְמָא, אִתְעֲבִידַת (אעברו) הַאי מִלָּה בְּגַוְונָא אַחֲרָא, בְּגִין לְאִתְכַּסָּאָה מִלִּין דְּאִינּוּן בְּרַזָּא עִלָּאָה. (והא אוקמוה)

תָּא חֲזֵי, (שמות ג׳:ה׳) וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלוֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ וְגוֹ'. וְכִי אֲמַאי נַעַל הָכָא. אֶלָּא אִתְּמַר, דְּפָקִיד לֵיהּ עַל אִתְתָּא, לְאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּהּ, וּלְאִזְדַּוְּוגָא (ס"א באתר) בְּאִתְתָּא אַחֲרָא, דִּנְהִירוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

וְהַהוּא נַעַל אוֹקִים לֵיהּ בַּאֲתַר אַחֲרָא, (ס"א ואיהי שכינתא) אַעְבָּר לֵיהּ מֵהַאי עָלְמָא, וְאוֹקִים לֵיהּ בְּעָלְמָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא, כָּל מַה דְּיָהִיב מִיתָא לְבַר נָשׁ בְּחֶלְמָא טַב. נָטִיל מָאנֵיהּ מִן בֵּיתָא בִּישׁ, כְּגוֹן סַנְדָּלֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאַעְבָּר רַגְלֵיהּ, דְּאִינּוּן קְיוּמָא דְּבַר נָשׁ, מֵהַאי עָלְמָא, וְכַנִּישׁ לוֹן לְעָלְמָא אַחֲרָא, אֲתַר דְּמוֹתָא שָׁארֵי בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ב׳) מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב. (מאי היא בת נדיב דא בת אברהם דכתיב, (תהילים מ״ז:י׳) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק) וְרָזָא דְּמִלָּה בֵּין חַבְרַיָּיא אִיהוּ.

וְדָא כַּד מִיתָא נָטִיל לוֹן, אֲבָל בְּזִמְנָא דְּחַיָּיא שְׁלִיף מָסָאנֵיהּ, וְיָהִיב לְבַר נָשׁ אַחֲרָא, בְּגִין לְקַיְּימָא קְיָים, קָא עָבִיד בִּגְזֵרָה דִּלְעֵילָּא. נַעַל דַּחֲלִיצָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא נַעַל אַחֲרָא, וְכוּלָּא אֲתַר חַד (ס"א כלא אתיחד) (נ"א רזא חדא).

תָּא חֲזֵי, הַהוּא מִיתָא דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא בְּלָא בְּנִין, הַאי בַּת נָדִיב לָא כְּנִישַׁת לֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ לְגַבָּהּ, וְאַזִיל לְאִתְטָרְדָא בְּעָלְמָא, דְּלָא אַשְׁכַּח אֲתָר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָיִיס עָלֵיהּ וּפָקִיד לְאָחוּהִי לְמִפְרַק לֵיהּ, לְאָתָבָא וּלְאִתְתַּקְנָא בְּעַפְרָא אַחֲרָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (איוב ל״ד:ט״ו) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב (קע״ז ע״א) וְאוֹקְמוּהָ.

וְאִי הַהוּא פְּרוּקָא לָא בָּעֵי לְקַיְימָא לְאָחוּהִי בְּהַאי עָלְמָא, בָּעֵי לְמִקְטַר חַד נַעַל בְּרַגְלֵיהּ, וְהַהוּא אִתְתָא דְּתִשְׁרֵי לֵיהּ וּמְקַבְּלָא לְהַהוּא נַעַל לְגַבָּהּ. אֶמַאי נַעַל. אֶלָּא בְּגִין דְּהַהוּא נַעַל בְּגִין מִיתָא הוּא (ס״א בגין דההוא נעל קיומא דמיתא הוא בהאי עלמא), וְאִתְיְהִיב בְּרַגְלֵיהּ דְּחַיְיָא אָחוּהִי, וְאִתְתָא מְקַבְּלָהּ לְהַהוּא נַעַל לְגַבָּהּ, לְאַחֲזָאָה דְּהָא הַהוּא מִיתָא בֵּין חַיְיָא אַהְדָּר בְּעוֹבָדָא דָּא.

וְהוּא בְּהִפּוּכָא מֵהַהוּא נַעַל דְּנָטִיל מִיתָא מֵחַיְיָא, וְהַשְׁתָּא הַאי נַעַל נָטִיל חַיְיָא מִמִּיתָא, וּבְהַהוּא נַעַל הַהוּא מִיתָא אָזִיל בֵּין חַיָּיא, (נ״א ובעי נעל דההוא מיתא דא אזיל ביה בחיוהי) וְאִתְתָא נַטְלָא לֵיהּ לְגַבָּהּ, לְאַחֲזָאָה דְּהַהִיא אִתְתָא עֲטָרַת בַּעְלָהּ, נַטְלָא לֵיהּ וּמְקַבְּלָא לֵיהּ לְגַבָּהּ.

וּבָעֵי לְבַטְּשָׁא לֵיהּ לְהַהוּא נַעַל בְּאַרְעָא, לְאַחֲזָאָה דְּשָׁכִיךְ גּוּפֵיהּ דְּהַהוּא מִיתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזִמְנָא דָּא, אוֹ לְבָתַר זִמְנָא, חָיִיס עָלֵיהּ, וְיִקַּבֵּל לֵיהּ לְעָלְמָא אַחֲרָא. תּוּ בְּטָשׁוּתָא דְּהַהוּא נַעַל בָּיְדָא (ס״א מידא) דְּאִתְתָא לְאַרְעָא לְאַחֲזָאָה, דְּהָא יִתְבְּנֵי הַהוּא מִיתָא בְּעַפְרָא אַחֲרָא דְּהַאי עָלְמָא, וְהַשְׁתָּא יְתוּב לְעַפְרֵיהּ דְּהָוָה מִתַּמָּן בְּקַדְמִיתָא, (אכדין יתוב לעפריה) וּכְדֵין הַהִיא אִתְתָא תִּשְׁתְּרֵי לְמֶעְבַּד זַרְעָא אַחֲרָא, וְאוּקְמוּהָ.

תָּא חֲזֵי, עַל דָּא מַאן דְּבָעֵי לְקַיְימָא קָיֶים, נָטִיל נַעֲלֵיהּ, וְיָהֵב לְחַבְרֵיהּ, לְקַיְימָא עֲלֵיהּ קַיְימָא. (דבת נדיב) הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה. מַאי וְזֹאת. קַיְימָא שְׁלִים בְּכֹלָּא. לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד הֲווֹ צָנוּעִין קַדִּישִׁין. לְקַיֵּים כָּל דָּבָר, כָּל דָּבָר מַמָּשׁ, דְּהָא דָּא הוּא קַיּוּמָא. וּכְדֵין וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וּדַאי. דְּלָא תֵּימָא דְּהַסְכָּמָה בְּעָלְמָא הִיא, וּמִדַּעֲתַיְיהוּ עַבְדֵי לָהּ, אֶלָּא קַיּוּמָא עִלָּאָה הֲוָה, לְמֶהֱוֵי עוֹבְדֵיהוֹן בָּרָזָא דִּלְעֵילָּא.

כֵּיוָן דְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבִין בְּעָלְמָא, כָּסִיאוּ מִלָּה בְּגַוְונָא אַחֲרָא, בְּכַנְפָא דְּמַלְבּוּשָׁא, וְהַאי מַלְבּוּשָׁא הִיא תִּקּוּנָא עִלָּאָה, וְרָזָא דְּמִלָּה, (דברים כ״ג:א׳) וְלֹא יָגֶלֶּה כְּנַף אָבִיו כְּתִיב.

פרק ג

(במדבר י״ט:ב׳) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. זֹאת: דָּא אֶת קַיְימָא, דְּלָא אִתְפְּרַשׁ דָּא מִן דָּא (וכד אתפרע דא כלא) דְּאִקְרֵי זֶה. וּמְנוּקְבָא עָיֵיל לְדַכַר. וְעַל דָּא, שְׁמוֹ״ר וְזָכוֹ״ר כַּחֲדָא מִתְחַבְּרָן. חֻקַּת הַתּוֹרָה, חֹק הַתּוֹרָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי חֻקַּת.

אֶלָּא חֻקַּת וַדַּאי, (נ"ח, ס"א) וְאוֹקִימְנָא, ה' ד' הֲוַת (נ"א חק) וְהָא אִתְּמַר. אֲבָל ת', הוּא ד' וְנ' מְחֻבָּר כַּחֲדָא. וְנוּ"ן הָא אִתְּמַר, נוּ"ן אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי בְּנוּ"ן. אֶלָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא כ"ה:י"ז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ. דְּהַשְׁתָּא הִיא בְּאַנְפָּהָא נְהִירִין וְעַבְדָּא אוֹנָאָה לִבְנֵי נָשָׁא, לְבָתַר מַחְיָא כְּחִוְיָא, וְשָׁצֵי וְקָטִיל (משלי ל':כ') וְאָמְרָה לֹא פָעָלְתִּי אָוֶן. וְעַל דָּא הָכִי אִקְרֵי בְּנוּ"ן, דְּאִתְּמַר עָלֵיהּ. ת' כֹּלָּא כַּחֲדָא דָּלֶ"ת נוּ"ן. ד' נוּ"ן דָּלֶ"ת רֵי"שׁ (ה"א ה"א) (נוּ"ן רֵי"שׁ), רֵי"שׁ וְדָלֶ"ת חַד מִלָּה הוּא. וּבְאַתְוָון"ן גְּלִיפִין אִינּוּן תָּא חֲזֵי חֹק וֹת (ס"א אינון חק ות') וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

פרק ד

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה, הַאי פָּרָה לְדַכְיוּתָא קָא אַתְיָיא. לְדַכְּאָה לְמִסְאֲבֵי. פָּרָה דְּקִבֵּילַת מִן שְׁמָאלָא. וּמַאן הוּא לִשְׂמָאלָא. שׁוֹר. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יחזקאל א':י') וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. אֲדוּמָה, סוּמָקָא כְּוַורְדָּא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ב':ב') כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. אֲדוּמָה: גְּוָזֶרֶת דִּינָא.

תְּמִימָה, מַאי תְּמִימָה. כְּמָה דְּתָנֵינָן, שׁוֹר תָּם וְשׁוֹר מוּעָד. (קס"ג ע"ב) שׁוֹר תָּם דִּינָא רַפְיָיא. שׁוֹר מוּעָד דִּינָא קַשְׁיָא. אוּף הָכָא תְּמִימָה דִּינָא רַפְיָיא, גְּבוּרָה תַּתָּאָה, דָּא הִיא תְּמִימָה. גְּבוּרָה עִלָּאָה, דָּא הִיא דִּינָא קַשְׁיָא, וְהִיא יַד הַחֲזָקָה תַּקִּיפָא.

אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד':ז') כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל. עַל כְּתִיב, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל ב כ"ג:א') וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עָל. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהִיא שְׁלוּמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעָלֶיהָ לָאו הִיא אֶלָּא עִמָּהּ. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (עמוס ה) בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, (בראשית כ"ד:ט"ז) בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ.

וּנְתַתֶּם אוֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר, מִצְוָותָהּ בַּסְּגַן, וְאוֹקְמוּהָ. מַאי טַעְמָא לֵיהּ וְלָא לְאַהֲרֹן. אֶלָּא אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְעוֹד דְּאַהֲרֹן לָא אִתֵּי מִסְטְרָא דְּטָהוֹר, אֶלָּא (קע"ז ע"ב) מִסְטְרָא דְּקֻדּוּשׁ, וּבְגִין דְּדָא אַתְיָיא לְטָהֳרָה, לָא אִתְיְיהִיב לֵיהּ.

כָּל מִלָּה דְּהַאי פָּרָה, הִיא בְּשֶׁבַע, ז' כִּבּוּסִים וְכוּ', וְהָא (ע"ז ע"ב) אִתְּמַר, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהִיא שֶׁבַע שְׁנֵי שְׂמִטָּה, וּבַת שֶׁבַע אִתְקְרֵי, וְעַל דָּא כָּל עוֹבָדוֹי בְּשֶׁבַע. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאי דְּאִתְעֲבִיד מַהַאי פָּרָה, בְּגִין לְדַכְּאָה, וְלָא לְקַדְּשָׁא, וְאַף עַל גַּב דְּאִתְיְיהִיב לַסְּגָן, הוּא לָא שָׁחִיט וְלָא שָׁרִיף, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּסִטְרוֹי, וְכָל שֶׁכֵּן אַהֲרֹן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא שְׁלִים יַתִּיר, דְּלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא תַּמָּן, וּלְאִזְדַּמְּנָא תַּמָּן.

הַאי פָּרָה, כֵּיוָן דְּאִתְעֲבִיד אֵפֶר, בָּעֵי לְמִשְׁדֵּי בֵּיהּ עֵץ אֶרֶז, וְאֵזוֹב, וּשְׁנֵי תוֹלַעַת, וְהָא אִלֵּין אִתְּמָרוּ. וְאַסַף אִישׁ טָהוֹר, וְלָא קָדוֹשׁ. וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר, דְּהָא טָהוֹר לָא אִקָּרֵי, אֶלָּא מִן סִטְרָא דִּמְסָאֵב בְּקַדְמִיתָא.

רָזָא דְּכֹלָּא, הַאי דְּכְתִיב לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא, בְּגִין דְּכָל דִּינִין תַּתָּאִין, וְכָל אִינּוּן דְּאִתּוּ מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא, כַּד אִיהוּ יַנָּקָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וְיָתִיבַת בְּדִינָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ל״ד:ו׳) מָלְאָה דָם הוּדַּשְׁנָה מֵחֶלֶב. כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי וּמִסְתַּלְקֵי וְשָׁרָאן בְּעָלְמָא. כֵּיוָן דְּעַבְדֵי הַאי עוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, וְכָל הַאי דִּינָא בַּאֲתַר דָּא דְּהַאי פָּרָה, וְרָמָאן עָלְהּ עֵץ (דף קפ"א ע"א) אֶרֶז וְגוֹ'. כְּדֵין אִתְחֲלָשׁ חֵילָא דִּלְהוֹן, וּבְכָל אֲתַר דְּשָׁרָאן אִתְּבְּרוּ וְאִתְחֲלָשׁוּ וְעָרְקִין מִנֵּיהּ, דְּהַאי חֵילָא דִּלְהוֹן אִתְחֲזֵי כְּגַוְונָא דָּא לְגַבַּיְיהוּ, כְּדֵין לָא שָׁרָאן בְּבַר נָשׁ, וְאִתְדַּכֵּי.

וְעַל דָּא אִתְקְרֵי מֵי נִדָּה, מַיָּיא לְדַכְּאָה. כַּד עָלְמָא שָׁאֲרֵי בְּדִינָא, וְסִטְרָא מִסְאֲבָא אִתְפְּשָׁט בְּעָלְמָא, הָכָא אִתְכְּלִילָן כָּל זִינִין מְסָאֲבָא, וְכָל זִינֵי דַּכְיוּ, וּבְגִין כַּךְ טוּמְאָה וְטָהֳרָה, כְּלָלָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, עַבְדַּת דְּלָא יָיתְרוּן חַבְרַיָּיא מִלָּה אֲבַתְרָךְ.

רעיא מהימנא פָּרָה אֲדוּמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם וְגוֹ', אָסוּר לַחֲרוֹשׁ בְּשַׁבָּת חֲרִישָׁה דְּשׁוֹר, דְּאִתְּמַר (תהילים קכ״ט:ג׳) עַל גַּבִּי חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, אִיהִי פָּרָה אֲדוּמָּה, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. תְּמִימָה מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית י״ז:א׳) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל, מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, דְּאִיהִי חֵירוּ. בַּאֲתַר דְּאִיהִי שַׁלְטָא, וְהַזָּר הַקָּרֵב לֵית רְשׁוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה. לָא שָׁטָן, וְלָא מַשְׁחִית, וְלָא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּגֵיהִנָּם. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק ה

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים ק״ד:י׳) הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים וְגוֹ'. יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי וְגוֹ'. הֲנֵי קְרָאֵי דָּוִד מַלְכָּא בְּרוּחָא קַדִּישָׁא אֲמָרָן, וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה בָּטַשׁ בִּגְלִיפּוֹי, אַף עַל גַּב דְּהִיא טְמִירָא בְּכָל סִטְרִין, פָּתַח וְאִתְנַגִּיד מִנֵּיהּ חַד נַהֲרָא, מַלְיָא (נ"א ומלייא לתרעין) בְּתַרְעִין עִלָּאִין.

כְּמַבּוּעָא וּמְקוֹרָא דְּמַיָּא דְּמָלֵי קוּזְפָּא רַבָּא מִנֵּיהּ, וּמִתַּמָּן אִתְמַשְׁכָן מַבּוּעִין דְּנַחֲלִין וְנַהֲרִין בְּכָל סְטָר, כַּךְ הַאי, בְּחַד שְׁבִיל דְּקִיק דְּלָא אִתְיְידַע, מָשִׁיךְ וְנָגִיד הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וּמְמַלֵּי לְהַהוּא נַחֲלָא עֲמִיקָא, וּמִתַּמָּן אִתְמַשְׁכָן מַבּוּעִין וּנְחָלִין, וְאִתְמַלְיָין מִנֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים וְגוֹ'. אִלֵּין נַהֲרֵי עִלָּאֵי קַדִּישָׁא דְּאַפְרְסְמוֹנָא דַּכְיָיא, וְכֻלְּהוּ אִתְשַׁקְיָין כְּחַד מֵהַהוּא נְבִיעָא דְּנַחֲלָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּנָפִיק וְנָגִיד.

לְבָתַר, יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. הָנֵי ד' רָאשִׁין, אִלֵּין אִינּוּן חַיְתוֹ שָׂדָי, כְּלָלָא דְּכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין, דַּאֲחִידָן בְּהוּ שָׂדָי, אַל תִּקְרֵי שָׂדָי, אֶלָּא שַׁדַּי. דְּהוּא נָטִיל, וְאַשְׁלִים שְׁמָא מִיְּסוֹדָא דְּעָלְמָא. יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאָם, אִלֵּין אִינּוּן דִּכְתִיב בְּהוּ, (יחזקאל א׳:כ׳) וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים, מַאן חַיָּה. אֶלָּא אִלֵּין חַיְתוֹ שָׂדָי, אַרְבַּע אִינּוּן, וְכָל חַד וְחַד לְחַד סִטְרָא דְּעָלְמָא. וְהַהוּא אִקָּרֵי חַיָּה, וְאוֹפַנִּים לְקֻבֵּיל כָּל חַד וְחַד. וְלָא אַזְלִין אֶלָּא מֵרוּחַ דְּהַהִיא חַיָּה דְּאָזִיל עָלַיְיהוּ וְכַד אִלֵּין מִתְשַׁקְיָין מַהַהוּא שַׁקְיוּ עִלָּאָה, כָּל שְׁאַר חַיָּילִין אַחֲרָנִין אִשְׁתַּקְיָין, וְאִתְרָוָון, וּמִשְׁתָּרְשָׁן בְּשָׁרְשַׁיְיהוּ, וְאִתְאַחֲדָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּדַרְגִּין יְדִיעָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, עֲלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן וְגוֹ'. מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו וְגוֹ'. אִלֵּין שְׁאַר דַּרְגִּין עִלָּאִין.

לְבָתַר כָּל דָּא, מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ, (ס"א לתתא וכל עלמין וכו') אַרְעָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְכַד אִיהִי מִתְבָּרְכָא, כָּל עָלְמִין כֻּלְּהוּ חַדָּאן, וּמִתְבָּרְכָאן. דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּבִרְכָאן מִשְׁתַּכְּחֵי, מִשַּׁקְיוּ דְּנַחֲלָא (בראשית רכ"א ע"א) עֲמִיקָא דְּכֹלָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דְּעָלְמָא יְתִיב בְּדִינָא דְּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחֵי לְנַחְתָּא בְּעָלְמָא, כְּדֵין אִסְתְּאַב מִקְדָּשׁ (ס"א ובשעתא דברכאן לא משתכחי לנחתא בעלמא, כדין עלמא יתיב בדינא, ומסטרא דשמאלא רוחא אתער ואתפשט בעלמא) וְכַמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין מִשְׁתַּכְּחֵי בְּעָלְמָא, וְשָׁרָאן (בכמה אתרי) עַל בְּנֵי נָשָׁא, וּמְסָאֲבִין הַהוּא רוּחָא לְהוּ, כְּבַר נָשׁ דְּגָוַע (ס"א כבר האי רוח) וְרוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ. הָכִי נָמֵי שַׁרְיָא, לְמַעַן דְּיִקָּרֵב בַּהֲדֵיהּ.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן וְגוֹ'. הַאי קְרָא מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן, דְּהָא לָא אִתְשַׁקְיָין לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן לְעָלְמִין. תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן, (נ"א לאתערא) וְאִתְעַר רוּחָא אַחֲרָא מִסִּטְרָא שְׂמָאלָא, וְרוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עַל בְּנֵי נָשָׁא, עַל אִינּוּן דְּמֵיתִין, וּמַאן דְּקָאִים בַּהֲדַיְיהוּ, וְעַל שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, מַאי אַסְוָותָא דִּלְהוֹן. הָא דִּכְתִיב וְאֶל עֲפָרָם יָשׁוּבוּן. דָּא עֲפַר שְׁרִיפַת הַחַטָּאת, (ס"א דא עפר מקדשא דלעילא) בְּגִין לְאִתְדַּכְּאָה בֵּיהּ. וְהַיְינוּ רָזָא (קהלת ג׳:כ׳) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, וְאֶפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה.

לְבָתַר דְּמִתְדָּרִין לְהַאי עָפָר, בְּגִין לְאִתְדַּכְּאָה בֵּיהּ, מִתְעַבָּר רוּחָא מְסָאֲבָא, וְאִתְעַר רוּחָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא, וְשָׁארִי בְּעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן, וְיִבָּרֵאוּן, וְיִתְּסוּן בְּאַסְוָותָא עִלָּאָה, דְּרוּחָא אַחֲרָא. וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה, דְּהָא אִתְדַּכְיָאת, (אתתא לבעלה) וְחַדְתּוּתֵי דְּסִיהֲרָא אִשְׁתְּכַח, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָאן. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לוֹן עִיטָא, דְּכֹלָּא אַסְוָותָא, בְּגִין דְּיִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִשְׁתְּכְחוּ דַּכְיִין בְּהַאי עָלְמָא, קַדִּישִׁין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (יחזקאל ל״ו:כ״ה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם.

פרק ו

(במדבר כ׳:א׳) וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר צִין וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲמַאי פָּרְשָׁתָא דְּפָרָה, סְמִיכָה לְמִיתַת מִרְיָם. הָא אוּקְמוּהָ. אֶלָּא כֵּיוָן (ס"א כמה) דְּאִתְעֲבִיד דִּינָא בְּהַאי פָּרָה, לְדַכְּאָה לְמִסְאֲבֵי, אִתְעֲבִיד דִּינָא בְּמִרְיָם, לְדַכְּאָה עָלְמָא, וְאִסְתְּלָקַת מִן עָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּלָּקַת מִרְיָם, אִסְתַּלָּק הַהוּא בְּאֵר, דְּהַוָה אָזִיל עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא וְאִסְתַּלָּק בֵּירָא בְּכֻלָּא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְכִי עָלָה בִּלְחוֹדָהָא, לָא. אֶלָּא בְּגִין דְּכֻלָּא אִתְּבַר בְּגִינָהּ. בְּגִינָהּ אִתְּבַר יְמִינָא אֲבַתְרָהּ, דְּהַוָה מְקָרֵב לָהּ גַּבֵּי גּוּפָא. וְגוּפָא דְּאִיהוּ שִׂמְשָׂא, אִתְחֲשָׁךְ בְּגִינָהּ. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (תהילים ס׳:ז׳) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. גּוּפָא (ס"א בגינה דכתיב, (ישעיהו י״ג:י׳) חשך השמש בצאתו וכתיב) דִּכְתִיב, (ישעיהו נ׳:ג׳) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת, דְּהָא שִׂמְשָׂא אִתְחֲשָׁךְ בְּגִינָהּ. כְּגַוְונָא דָּא וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וְגוֹ'.

(במדבר כ׳:ב׳) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה, דְּהָא אִסְתַּלָּק בֵּירָא דְּעִילָּא וְתַתָּא לְבָתַר אִתְּבַר יְמִינָא, דִּכְתִיב יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו. וּלְבָתַר אִתְחֲשָׁךְ שִׂמְשָׂא, דִּכְתִיב, (דברים ל״ב:נ׳) וּמֵת בָּהָר וְגוֹ'. וְהֵאָסֵף אֶל עַמָּךְ וְגוֹ'. הָא (תצוה קפ"א ע"א) דְּרוֹעָא יְמִינָא אִתְּבַר, וְגוּפָא דְּאִיהוּ שִׂמְשָׂא אִתְחֲשָׁךְ.

וְתָא חֲזֵי, לָא אִשְׁתְּכַח דָּרָא בְּעָלְמָא, כְּדָרָא דְּמֹשֶׁה קַיְימָא בְּעָלְמָא, וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם. וְאִי תֵּימָא בְּיוֹמוֹי דְּשִׁלְמֹה הָכִי נָמֵי, לָאו. דְּהָא בְּיוֹמוֹי דְּשִׁלְמֹה שַׁלִּיט סִיהֲרָא, וְשִׂמְשָׂא אִתְכְּנִישׁ. וּבְיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, אִתְכְּנִישׁ סִיהֲרָא, וְשִׂמְשָׂא שַׁלְטָא.

תְּלַת אַחִין הֲווֹ: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מיכה ו׳:ד׳) וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם. מִרְיָם, סִיהֲרָא. מֹשֶׁה, שִׂמְשָׂא. אַהֲרֹן, דְּרוֹעָא יְמִינָא. (שמות ס"ו ע"א) חוּר, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא. וְאַמְרֵי לָהּ, נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב. בְּקַדְמִיתָא מִיתַת מִרְיָם, אִסְתַּלְקַת סִיהֲרָא, אִסְתַּלָּק בְּאֵר. לְבָתַר אִתְּבַר דְּרוֹעָא יְמִינָא, דִּמְקָרֵב תְּדִיר סִיהֲרָא, בְּאֲחָוָא, בְּחֵידוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ט״ו:כ׳) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן. אֲחוֹת אַהֲרֹן וַדַּאי, דְּאִיהוּ דְּרוֹעָא, דִּמְקָרֵב לָהּ בְּאַחֲדוּתָא, בְּאָחָוָה עִם גּוּפָא.

לְבָתַר אִתְכְּנִישׁ שִׂמְשָׂא וְאִתְחֲשָׁךְ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב וְהֵאָסֵף אֶל עַמָּךְ גַּם אַתָּה וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם, דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא. בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה, שַׁלְטָא סִיהֲרָא, בְּתִקּוּנָהָא, וְאִתְחַזֵּי בְּעָלְמָא. וְאִתְקְיָים שְׁלֹמֹה בְּחָכְמְתָא דְּנְהִירוּ דִּילֵהּ, וְשַׁלִּיט בְּעָלְמָא. כֵּיוָן דְּסִיהֲרָא נַחְתָּא בְּחוֹבוֹי, אִתְפְּגִים יוֹמָא בָּתַר יוֹמָא, עַד דְּאִשְׁתְּכַח בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית, וְלָא יַתִּיר, וְאִתְיְהִיב שִׁבְטָא חַד לִבְרִיהּ. זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא.

כְּתִיב (קהלת א׳:ה׳) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ׳. הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, דְּנָהִיר שִׁמְשָׁא וְלָא סִיהֲרָא. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף וְגוֹ׳, הָא כְּתִיב וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, בְּמַדְבְּרָא, עִם שְׁאַר מֵתֵי מַדְבְּרָא. כֵּיוָן דְּעָאל שִׁמְשָׁא, לְאָן אֲתָר אִתְכְּנִישׁ. אֶל מְקוֹמוֹ, בְּגִין לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנִישׁ, זוֹרֵחַ הוּא שָׁם וַדַּאי. דְּהָא לָא אַנְהִיר סִיהֲרָא, אֶלָּא מִנְּהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא. וְדָא הוּא רָזָא דִכְתִיב, (דברים ל״א:ט״ז) הִנְּךָ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ וְקָם. אַף עַל גַּב דְּתִתְכַּנַּשׁ, הִנְּךָ קַיָּים לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. דָּא הוּא יְהוֹשֻׁעַ.

וְעָלֶיהָ כָּךְ הוּא מֹשֶׁה וְעָלֶיהָ כְּתִיב הַאי קְרָא, (קהלת א׳:ג׳) מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְגוֹ׳. מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, דָּא יְהוֹשֻׁעַ, דְּאִשְׁתְּדַל לְאַחְסָנָא אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא זָכָה לְאַשְׁלְמָא לְסִיהֲרָא כַּדְקָא יָאוּת, דְּהָא אִיהוּ אַעְמַל בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל, תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ תְּחוֹתֵיהּ דְּמֹשֶׁה. תָּא חֲזֵי, וַוי לְהַהוּא כְּסוּפָא, וַוי לְהַהוּא כְּלִימָה, בְּגִין דְּפָלַח, וְלָא נָטַל אַתְרֵיהּ מַמָּשׁ, אֶלָּא תְּחוֹת שִׁמְשָׁא, וְלָא הֲוָה לֵיהּ נְהִירוּ מִדִּילֵיהּ, אֶלָּא נְהִירוּ דְּנָהִיר לֵיהּ. וְאִי הָכִי, מַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא הֲוָה לֵיהּ, הוֹאִיל וְלָא אַשְׁלִים לְהָכָא וּלְהָכָא.

וּבְכֹל אֲתָר דְּאָמַר שְׁלֹמֹה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, עַל דַּרְגָּא דִּילֵיהּ קָאָמַר. (קהלת ה׳:י״ב) רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. (קהלת ג׳:ט״ז) וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. (קהלת ט׳:י״א) שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. וְכֵן כֻּלְּהוּ. וּבְגִין דַּרְגָּא דִּילֵיהּ קָאָמַר. וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה וַדַּאי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַדַּאי מַאן דְּנָטִיל סָמָא דְּמוֹתָא בִּלְחוֹדוֹי, עֲלֵיהּ כְּתִיב בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וַדַּאי. וּמַאן הוּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. הֲוֵי אֵימָא דָּא סִיהֲרָא. וּמַאן דְּאִחִיד סִיהֲרָא בְּלָא שִׁמְשָׁא, עֲמָלוֹ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וַדַּאי. וְדָא הוּא חוֹבָא קַדְמָאָה דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, לָאָדָם קַדְמָאָה, וְכֵן לְכֻלְּהוּ דְּאַתְיָין בַּתְרֵיהּ, דְּחָבוּ בַּאֲתָר דָּא.

פרק ז

הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן, הַיְינוּ דִכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יְמִינוֹ, זֶה דָּרוֹם. אֵשׁ דָּת, דָּא צָפוֹן. וְדָא כְּלִיל בְּדָא.

סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי הוֹלֵךְ הָרוּחַ. מַאן רוּחָא דָּא, דָּא הוּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, דְּאִקְרֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְדָא (הוא) רוּחַ הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב לְאִלֵּין תְּרִין סִטְרִין לְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא. וְעַל דָּא כְּתִיב הָרוּחַ, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע הַשֶּׁמֶשׁ סְתָם, דְּאִשְׁתְּמוֹדַע (ס"א לאתחברא בגופא דאיהו שמשא ההוא דאשתמודע) חוּלְקָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ, מַאן סְבִיבוֹתָיו. אִלֵּין אֲבָהָן, דְּאִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן תְּלַת, וְדָוִד וְד' רוּחֵי דְּאִתְחַבְּרָן בֵּהּ (ס"י ודא רוחא דאתחברא בהו) (ס"א ודוד דא הוא רוחא

רביעאה, דאתחבר בהו) הָא אִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא שְׁלֵימָתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

בְּגִין דְּכָל מִלּוֹי דִּשְׁלִמּוֹ מַלְכָּא סְתִימִין כֻּלְּהוּ בְּחָכְמְתָא, וְכֻלְּהוּ לְגוֹ בְּגוֹ דְּהֵיכָלָא קַדִּישָׁא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא מִסְתַּכְּלֵי בְּהוּ, וְחָמָאן מִלּוֹי כְּמִלִּין דְּבַר נָשׁ אַחֲרָא. אִי הָכִי, מַה שְׁבָחָא הוּא לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּחָכְמָתֵיהּ, מִשְּׁאַר בְּנֵי נָשָׁא. אֶלָּא וַדַּאי כָּל מִלָּה וּמִלָּה דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא סְתִים בְּחָכְמְתָא.

פרק ח

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ז':י"א) טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה וְיוֹתֵר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ, אִי לָאו דְּהָא אִתְגַּלְיָיא מִלָּה דָּא, לָא (שמענא ולא) יְדָעְנָא מַאי קָאָמַר. טוֹבָה חָכְמָה, דָּא הִיא חָכְמָה, דְּהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, (ס"א לכורסייא) כּוּרְסְיָיא מִתְתַּקְנָא לֵיהּ. טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה, יָאָה וְשַׁפִּירָא כַּד אִיהִי שַׁרְיָיא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן נַחֲלָה וְעַדְבָא דִּילָהּ, לְאִתְקַשְּׁרָא בָּהּ. אֲבָל תּוּשְׁבַּחְתָּא יַתִּיר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ, לְאִינּוּן דְּזָכוּ לְאִתְחַבְּרָא בְּשִׁמְשָׁא, וּלְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ, דְּהָא אְחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, וּמַאן דְּאָחִיד בֵּיהּ, בְּכֹלָּא אָחִיד, בַּחַיִּין דְּהַאי עָלְמָא, וּבְחַיֵּי דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז':י"ב) וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. מַאי וְיִתְרוֹן דַּעַת. דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. יִתְרוֹן דִּילֵיהּ מַהוּ, הַחָכְמָה וַדַּאי, דְּהָא תּוֹרָה, (שמות ס"ב ע"א) מֵחָכְמָה עִלָּאָה נָפְקָא.

תּוּ טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה, טוֹבָה חָכְמָה, וַדַּאי עִם נַחֲלָה, דָּא צַדִּיקָא דְּעָלְמָא, דְּאִיהוּ נָהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא, דְּהָא תְּרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין כַּחֲדָא יַתְבֵי, וְדָא הוּא שְׁפִירוּ דִּלְהוֹן, אֲבָל וְיוֹתֵר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ, לְאִינּוּן דְּמִתְאַחֲדִין בְּשִׁמְשָׁא, תּוּקְפָּא דְּכֹלָּא, שְׁבָחָא דְּכֹלָּא.

וְדָא הוּא דַּעַת, אִילָנָא דְּחַיֵּיא, וְהָא אוּקְמוּהָ (משלי י"ט:ב') גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. מַאן נֶפֶשׁ. דָּא נֶפֶשׁ טוֹב דְּדָוִד מַלְכָּא. וְדָא חָכְמָה דְּקַאֲמָרָן. וּבְגִינֵי כַּךְ יִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה, דְּמִתַּמָּן אִשְׁתָּרְשָׁא אִילָנָא וְאִתְנְטָע לְכָל סִטְרִין, וְכֵן לְכָל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בֵּיהּ בְּהַאי אִילָנָא, וְעַל דָּא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, וּמִתַּמָּן יָדַע כֹּלָּא, וַהֲוָה אָמַר עוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, וְשַׁבְתִּי וְרָאִיתִי וְגוֹ'. וְכֵן כֻּלְּהוּ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּסְתִימִין עִלָּאִין דִּגְנִיזִין בְּאוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב, (הושע י"ד:י') כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְגוֹ'. (חסר)

פרק ט

(במדבר כ':כ"ד) יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (קהלת ד':ב') וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִתְּמַר וְאוּקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, כָּל עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא, בְּדִינָא וּקְשׁוֹט, וְלֵית מַאן דְּאַקְשֵׁי לָקֳבְלֵיהּ, וְיִמְחֵי בִּידֵיהּ, וְיֵימַר לֵיהּ מַה עַבְדַת, וְכַרְעוּתֵיהּ עָבֵד בְּכֹלָּא.

וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים. וְכִי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מְשַׁבַּח לְמֵתַיָּיא יַתִּיר מִן חַיָּיא, וְהָא לָא אִקְרֵי חַי אֶלָּא מַאן דְּאִיהוּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט בְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל ב כ״ג:כ׳) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי, וְהָא (בראשית ו' ע"א, קס"ד ע"א, ר"ז ע"ב) אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְרָשָׁע דְּלָא אָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט אִקְרֵי מֵת, וְאִיהוּ מְשַׁבַּח לַמֵּתִים מִן הַחַיִּים.

אֶלָּא, וַדַּאי כָּל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בְּחָכְמְתָא אִתְמָרוּ, וְהָא אִתְּמַר, וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, אִילּוּ לָא כְּתִיב יַתִּיר, הֲוָה אָמֵינָא הָכִי, אֲבָל כֵּיוָן דִּכְתִּיב שֶׁכְּבָר מֵתוּ, אִשְׁתְּכַח מִלָּה אַחֲרָא בְּחָכְמְתָא. שֶׁכְּבָר מֵתוּ: זְמָנָא אַחֲרָא אִסְתָּלָקוּ מִן עָלְמָא, וְאִתְתַּקַּן בְּעַפְרָא, (דאזדמנא די ממנא עליה ומית בחיי עלמא דבגין דיתתקן (ס"א דאזדמנא עליה ותב בהאי עלמא בגין דיתתקן) (ס"א דממנא עליה ומית בהאי עלמא ואתתקן בעפרא בגין דיתתקן באתר דישתלים זמניה מת הא ודאי דא הוא שבחא משאר מתי עלמא אי תימא אתדן זמנא אחרא בההוא עלמא הא כתיב לא תקום וגו') בתר דאשתלים זמניה מית ודאי הוא שבחא משאר מתי עלמא. אי תימא לא אתדן זמנא אחרא בההוא עלמא, דכתיב לא תקום פעמים צרה) כָּל שֶׁכֵּן דְּהָא קַבִּיל עוֹנְשָׁא זְמָנָא וּתְרֵין, וְדָא וַדַּאי, אַתְרֵיהּ אִתְתַּקַּן בִּשְׁבָחָא יַתִּיר מֵאִינּוּן חַיֵּי, דְּעַד לָא קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא.

וְעַל דָּא כְּתִיב וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, דַּיְיקָא, אֶלָּין אִינּוּן חַיִּין, וְאִקְרוּן מֵתִים. מַאי טַעְמָא אִקְרוּן מֵתִים, בְּגִין דְּהָא טָעֲמוּ טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְאַף עַל גַּב דְּקַיְימֵי בְּהַאי עָלְמָא, מֵתִים אִינּוּן, וּמִבֵּין מֵתַיָּיא אָהֲדְרוּ. וְעוֹד עַל עוֹבָדִין קַדְמָאִין קַיְימִין לְאַתְקָנָא, וְאִקְרוּן מֵתִים. מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים, דְּעַד לָא טָעֲמוּ טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְלָא קַבִּילוּ עוֹנְשַׁיְיהוּ, וְלָא יַדְעֵי אִי זַכָּאן בְּהַהוּא עָלְמָא וְאִי לָאו.

תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין דְּזַכָּאן לְאִתְקַשְׁרָא בְּצִרוֹרָא דְּחַיֵּי, אִינּוּן זַכָּאִין לְמֵחמֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים כ״ז:ד׳) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְאִינּוּן מָדוֹרֵהוֹן, יַתִּיר וְעִלָּאָה מִכָּל אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וְכָל דַּרְגִּין דִּלְהוֹן. דְּהָא הַהוּא אַתְרָא (ס"א חדוה) עִלָּאָה, לָא זַכָּאִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין לְמֵחמֵי לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ וְגוֹ'.

וְאִינּוּן דְּלָא זַכָּאן לְסַלָּקָא כָּל כַּךְ כְּאִינּוּן, (ס"א דוכתא, אית וכו') דּוּכְתָּיָיא אִית לוֹן לְתַתָּא כְּפוּם אוֹרְחַיְיהוּ, וְאִלֵּין לָא זַכָּאן לְהַהוּא אֲתָר, וּלְמֵחמֵי כְּמָה דְּחָמָאן אִינּוּן דִּלְעֵילָּא, וְאִלֵּין קַיְימֵי בְּקִיּוּמָא דְּעֲדָן תַּתָּאָה וְלָא יַתִּיר. וְאִי תֵּימָא מַאן עֲדָן תַּתָּאָה. אֶלָּא דָּא עֲדָן דְּאִקְרֵי

חָכְמָה תַּתָּאָה, וְדָא קַיְימָא עַל גַּן דִּבְאַרְעָא, וְאַשְׁגָּחוּתָא דְּהַאי עֵדֶן עֶלְיוֹה (ולא יתיר), וְאִלֵּין קַיְימֵי בְּהַאי גַּן, וְאִתְהֲנוּן מֵעֵדֶן דָּא.

מַאי בֵּין עֵדֶן תַּתָּאָה לְעִלָּאָה. כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ, עֵדֶן תַּתָּאָה, אִקְרֵי עֶדְנָא נוּקְבָּא. עֵדֶן עִלָּאָה, אִקְרֵי עֵדֶן דְּכַר, עֶלְיוֹה כְּתִיב עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. הַאי עֵדֶן תַּתָּאָה, אִקְרֵי גַּן לְעֵדֶן דְּלְעֵילָּא, וְהַאי גַּן אִקְרֵי עֵדֶן, לְגַן דִּלְתַתָּא. וְאִלֵּין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּגַן תַּתָּאָה, אִתְהֲנוּן מֵהַאי עֵדֶן דְּעַלַּיְיהוּ, בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, וּבְכָל יַרְחָא וְיַרְחָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:כ"ג) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ.

וְעַל אִלֵּין אָמַר שְׁלֹמֹה, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדָנָה, דְּהָא אִלֵּין בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר מִנַּיְיהוּ. מַאן אינוּן. אִינוּן שֶׁכְּבָר מֵתוּ, וְקַבִּילוּ עוֹנְשָׁא תְּרֵי זִמְנֵי, וְאִלֵּין אִקְרוּן כֶּסֶף מְזוּקָּק, דְּעָאל לְנוּרָא זִמְנִין וּתְרֵין, וְנָפִיק מִנֵּיהּ זוּהֲמָא, וְאִתְבָּרַר וְאִתְנַקֵּי. (קהלת ד':ג') וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֶת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה. הַהוּא רוּחָא דְּקָאִים לְעֵילָּא, וְאִתְעַכָּב לְנַחְתָּא לְתַתָּא, דְּהַאי קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ לְקַבְּלָא עוֹנְשָׁא, וְאִית לֵיהּ מְזוֹנָא מֵהַהוּא מְזוֹנָא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא לְעֵילָּא.

טַב מְכֻלְּהוּ, מַאן דְּלָא אִתְפְּרַשׁ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְכָל מִלּוֹי בִּסְתִימָא אִינוּן. דָּא הוּא זַכָּאָה חֲסִידָא, דְּנָטַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְקַיְּים לוֹן, וְאִשְׁתָּדַל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי. דָּא אִתְאַחִיד וְאִתְהֲנֵי בְּדַרְגָּא עִלָּאָה עַל כָּל שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, וְכֻלְּהוּ אִתְאַחֲדָן (ס"א אתוקדן) מֵחוּפָּה דְּהַאי. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו, אִתְחֲלַשׁ חֵילָא דִּילֵיהּ, וְיָדַע דְּהָא אַתְבַּר (תצוה קפ"א ע"א) דְּרוֹעָא יְמִינָא דִּילֵיהּ, וְאִזְדְּעִזְעָא כָּל גּוּפֵיהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, הָא דְּרוֹעָא אַחֲרָא אוֹזִיפְנָא לָךְ (זמינית לך), וְהַפְשֵׁט אֶת אַהֲרֹן וְגוֹ', וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף, הֵא אֶלְעָזָר יְהֵא לְגַבָּךְ, זְמָנָא (נ"א ימינא) דָּא תֻּחוֹת אֲבוֹי. וְעִם כָּל דָּא לָא אַשְׁלִים אֲתַר בְּהַהוּא זְמָנָא כַּאֲבוֹי, דְּהָא עֲנָנֵי יְקָר אִסְתַּלָּקוּ, וְלָא אָהַדְּרוּ אֶלָּא בִּזְכוּתָא דְּמֹשֶׁה, וְלָא בִּזְכוּתָא דְּאֶלְעָזָר.

(במדבר כ':כ"ז) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה וְגוֹ'. אֲמַאי לְעֵינֵי כָּל הָעֵדָה. אֶלָּא, בְּגִין דְּאַהֲרֹן הֲוָה רְחִימָא דְּעַמָּא, יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְלָא יֵימְרוּן דְּהָא אִתְנַגִּיד עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה מָשִׁיךְ לְאַהֲרֹן בְּמִלִּין, עַד דְּסָלִיקוּ לְטוּרָא, וְכָל יִשְׂרָאֵל הֲווֹ חָמָאן, בְּשַׁעֲתָא דְּאַפְשִׁיט מֹשֶׁה לְבוּשֵׁי דְּאַהֲרֹן, וְאַלְבִּישׁ לוֹן לְאֶלְעָזָר.

מַאי טַעֲמָא מֹשֶׁה (נ"א ולאהרן). אֶלָּא מֹשֶׁה אַלְבְּשִׁינוּן לְאַהֲרֹן כַּד סָלִיק לְכַהֲנָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּלְבֵּשׁ מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו, וּכְתִיב (ויקרא ח':ז') וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ אֶת הַמְּעִיל. הַשְׁתָּא. מֹשֶׁה אַעְדֵּי מִנֵּיהּ, מַה דְּיָהֲב לֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְדֵּי מִנֵּיהּ, מַה דְּיָהֲב לֵיהּ.

וְתַרְוַויְיהוּ אַפְּשִׁיטוּ לֵיהּ לְאַהֲרֹן מִכֹּלָּא, וּמִשָּׁה אַעְדֵּי לְבַר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגוֹ. וְעַד דְּאַעְדֵּי מֹשֶׁה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַעְדֵּי, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן. אַתְקִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲרֹן, עַרְסָא וּמְנַרְתָּא דְּדַהֲבָא דְּנַהֲרָא. וּמִדִּידֵיהּ נָטִיל, מֵהַהוּא מְנַרְתָּא דְּהֲוָה דָּלִיק בְּכָל יוֹמָא תְּרֵי זִמְנֵי וְאַסְתִּים פּוּם מְעַרְתָּא וְנַחְתּוּ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, פּוּם מְעַרְתָּא הֲוָה פְּתִיחָא, דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֲווֹ חָמָאן לְאַהֲרֹן שָׁכִיב, וּבוּצִינָא דְּמְנַרְתָּא דָּלִיק קַמֵּיהּ, וְעַרְסֵיהּ נָפִיק וְעָיִיל, וְעָנָנָא חַד קָאִים עֲלֵיהּ. וּכְדֵין יְדְעוּ יִשְׂרָאֵל דְּהָא אַהֲרֹן מִית. וְחָמוּ דְּהָא אִסְתְּלָקוּ עָנָנֵי כָּבוֹד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וְגוֹ', וְהָא אוּקְמוּהָ. וְעַל דָּא בָּכוּ לְאַהֲרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, גּוּבְרִין וְנָשִׁין וְטַף, דְּהָא רְחִימָא מְכֻלְּהוּ הֲוָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הֲנֵי תְּלָתָא אָחִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, אֲמַאי לָא אִתְקָבְרוּ בְּאָתָר חַד, וְשַׁיְיפִין אִתְבַּדְּרוּ, חַד הָכָא, וְחַד הָכָא, וְחַד בְּאָתָר אַחֲרָא. אֶלָּא אִית דְּאָמְרֵי, בַּאֲתָר דְּבָעָאן יִשְׂרָאֵל לְאִסְתַּכְּנָא בֵּיהּ, מִית כָּל חַד וְחַד, בְּגִין לְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ, וְאִשְׁתְּזִבוּן, אֲבָל כָּל חַד וְחַד מִית כַּדְּקָא חֲזֵי עָלַיְיהוּ. מִרְיָם בְּקֻדֵּשׁ, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. אַהֲרֹן לִסְטַר יְמִינָא. מֹשֶׁה כַּדְּקָא חֲזֵי לֵיהּ. אָחִיד הַהוּא טוּרָא לְטוּרָא דְּאַהֲרֹן, וְכָנִישׁ לְקִבּוּרְתָא דְּמִרְיָם לְגַבֵּי הַהוּא טוּרָא, אָחִיד לְתְרֵי סְטָרֵי. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי הַר הָעֲבָרִים, דְּתְרֵי סְטָרֵי טוּרָא דְּמַעַבְרֵי, וְאָחִיד לְסָטָרָא דָּא וּלְסָטָרָא דָּא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בַּאֲתָר אַחֲרָא, בְּעָלְמָא אַחֲרָא עִלָּאָה, זְכוּתְהוֹן קַיְימָא בְּעָלְמָא דָּא, לְדָרֵי דָּרִין. וּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל תַּיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּגְזֵירָה אִתְגְּזַר עָלַיְיהוּ, כְּדֵין קָארֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא דְּקַיְימֵי קַמֵּיהּ לְעֵילָּא, וְאוֹדַע לוֹן, וְאִינּוּן מְבַטְּלֵי הַהִיא גְּזֵרָה, וְחַיֵּיס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"א) וְנָחֲךָ יְיָ תָּמִיד וְגוֹ'.

פרק י

(במדבר כ"א:ה') וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה וְגוֹ'. פַּרְשְׁתָּא דָּא, בַּאֲתָר אַחֲרָא אִסְתְּלִיק, עִם אִינּוּן מֵי מְרִיבָה דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (אסתר ה':א') וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וְגוֹ'. מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה, וּבְגִין כַּךְ כְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דְּאִתְחֲלִישׁ חֵילָא דְּגוּפָא, וְהָא קַיְימָא בְּרוּחָא בְּלָא גּוּפָא, כְּדֵין וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת. מַאי (קפ"ט ע"ב) מַלְכוּת. אִי תֵּימָא בִּלְבוּשֵׁי יְקָר וְאַרְגְּוָונָא, הָא לָאו הָכִי אִקְרֵי. אֶלָּא וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת,

דְּאִתְלַבְּשַׁת בְּמַלְכוּת עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וַדַּאי לְבָשָׁה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. מַאי טַעֲמָא זָכְתָה לְהַאי אֶתָר. בְּגִין דְּנַטְרָא פּוּמָּהּ דְּלָא לְחַוָּואָה מִדִּי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (אסתר ב':כ') אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ. וְאוֹלִיפְנָא כָּל מַאן דְּנָטִיר פּוּמֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ, זָכֵי לְאִתְלַבְּשָׁא בְּרוּחַ דְּקוּדְשָׁא. וְכָל מַאן דְּסָטֵי פּוּמֵיהּ לְמִלָּה בִּישָׁא, הָא וַדַּאי הַהוּא מִלָּה בִּישָׁא עָלֵיהּ. (ס"א ואי לאו), וְאִי תֵּימָא הָא נָגְעִים, אוֹ צָרַעַת, דְּמוֹקְדָן כְּחִוְיָא עָלֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. דְּאָמְרוּ מִלָּה בִּישָׁא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְתַרְגּוּמוֹ. וְעִם מֹשֶׁה נָצוּ. לְמָה הֶעֱלִיתוּנוּ, שַׁוּוּ כָּל אַפַּיְיא שַׁוְוִין בְּגִין כָּךְ אִזְדַּמַּן לְגַבַּיְיהוּ חִוְויִין, דְּמוֹקְדָן לוֹן כְּאֶשָׁא, וְעַיֵּיל אֶשָׁא לְמֵעַיְיהוּ וְנַפְלִין מֵתִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר וַיִּשְׁלַח יְיָ בָּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, חִוְויִן הֲווֹ אַתְיָין, מְלַחֲשָׁן בְּפוּמַיְיהוּ, וְנַשְׁכִין וּמֵתִין. מַאי מְלַחֲשָׁן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (קהלת י':י"א) אִם יִשּׁוֹךְ הַנָּחָשׁ בְּלֹא לָחַשׁ. אֶשָׁא הֲווֹ מְלַהֲטָן בְּפוּמַיְיהוּ, וְנַשְׁכִן, וְשַׁדְיָין אֶשָׁא בְּהוּ, וְאִתּוֹקָדָאן מֵעַיְיהוּ וּמֵתִין וְהָא מִלִּין אִלֵּין אִסְתְּלָקוּ לַאֲתָר אַחֲרָא.

פרק יא

(במדבר כ"א:ט"ז) וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא הַבְּאֵר. מַאי שְׁנָא דְּהָכָא בְּאֵרָה, וּלְבָתַר בְּאֵר. אֶלָּא בְּאֵרָה, לְבָתַר דְּמִתְכַּנְשֵׁי מַיָּיא לְגוֹ יַמָּא, וְנַחְתֵּי לְתַתָּא. בְּאֵר, בְּשַׁעֲתָא דְּיִצְחָק מַלְיָיא לֵיהּ. הֵיא הַבְּאֵר, הוּא כְּתִיב וְרָזָא דָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר י"ח:כ"ג) וְעֲבַד הַלֵּוִי הוּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל אֲתָר הוּא, וְקָרֵינָן הֵיא, דְּכַר וְנוּקְבָּא כַּחֲדָא. וּכְלָלָא עִלָּאָה, ה' נוּקְבָא, ו' (רפ"ה ע"ב, פקודי רל"ה ע"ב) דְּכַר, א' כְּלָלָא דִּכְלָּא. דְּהָא א' בִּשְׁלִימוּ שַׁרְיָא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן לְתַתָּא, אִינּוּן אֲחִידָן בִּכְלָלָא עִלָּאָה דִּכְלָּא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ, בְּאָלֶף כְּתִיב. כְּלָלָא דְּוי"ה וְא' דְּכָלִיל כֹּלָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, רוּחַ דְּמַיָּא, דָּא הוּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, דְּנָשַׁב בְּקַדְמִיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (שיר השירים ד':ט"ז) הָפִיחִי גַנִּי, לְבָתַר נָזְלִין מַיָּיא לְמַלְיָא לָהּ, (כלא) הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קמ"ז:י"ח) יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ מָיִם. יַשֵּׁב רוּחוֹ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר יִזְלוּ מָיִם. וְעַד לָא נָשִׁיב הַאי רוּחָא, לָא נָזְלִין מַיָּיא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, מַשְׁמַע דְּבָעֵי בְּכֹלָּא לְאַתְעָרָא מִלָּה, בְּעוֹבָדָא אוֹ בְּמִלָּה, אוֹ לְאִתְחַזָּאָה כְּחֵיזוּ דְּעוֹבָדָא. וְהָכָא, עַד דְּרוּחָא לָא נָשִׁיב, לָא נָזְלִין מַיָּיא לְגַבַּיְיהוּ דְּהַהוּא רוּחָא.

הוּא הַבְּאֵר, הֵיא הַבְּאֵר קָרֵינָן, מַאי שְׁנָא בְּקַדְמִיתָא בְּאֵרָה, וְהַשְׁתָּא בְּאֵר, אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא נוּקְבָא בִּלְחוֹדָהָא, וְהַשְׁתָּא דְּקָאֲמַר הוּא, כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא, אִקְרֵי בְּאֵר. וּבַאֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר, אֲפִילּוּ מְאָה נוּקְבָא, דְּכַר קָרֵינָן לְכֹלָּא.

אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱסוֹף אֶת הָעָם, בְּגִין דְּהַאי בְּאֵר לָא אַעְדֵּי (באר) מִנַּיְיהוּ. וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ יַכְלִין לְשָׁאֲבָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא, אֶלָּא אִיהוּ נָפִיק לְתִלֵּיסַר נַחֲלִין, וּנְבִיעַ אִתְמְלֵי וְנָפִיק לְכָל סִטְרִין, וּכְדֵין הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁארָן וּבַעְיָין מַיָּיא, קַיְימִין עָלֵיהּ, וְאָמְרֵי שִׁירָתָא. וּמַה אָמְרֵי, עֲלִי בְּאֵר. סַלְּקִי מֵימַיְךָ, לְאַנְפָּקָא מַיִין לְכֹלָּא, וּלְאִתְשַׁקָאָה מַנָּךְ. וְכֵן אָמְרֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַאי בְּאֵר, בְּאֵר חֻפָּרוּהָ שָׂרִים וְגוֹ'. מִלָּה קְשׁוֹט הֲווֹ אָמְרֵי, וְכָךְ הוּא.

מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא (נ"א תא חזי), כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאִתְעָרָא מִלִּין דְּלְעֵילָּא, בֵּין בְּעוֹבָדָא בֵּין בְּמִלָּה. אִי הַהוּא עוֹבָדָא, אוֹ הַהוּא מִלָּה, לָא אִתְעָבִיד כַּדְּקָא יָאוּת, לָא אִתְעַר מִדֵּי. כָּל בְּנֵי עָלְמָא אַזְלִין לְבֵי כְּנִישְׁתָּא לְאִתְעָרָא מִלָּה דְּלְעֵילָּא, אֲבָל זְעִירִין אינּוּן דְּיַדְעִין לְאִתְעָרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לְכֹלָּא דְּיַדְעֵי לְמִקָּרֵי לֵיהּ וּלְאִתְעָרָא מִלָּה כַּדְּקָא יָאוּת, אֲבָל אִי לָא יַדְעֵי לְמִקָּרֵי לֵיהּ, לָאו אִיהוּ קָרִיב, דִּכְתִיב (תהילים קמ"ה:ט') קָרוֹב יְיָ לְכָל קוֹרְאָיו וְגוֹ'.

מַאי בֶּאֱמֶת. דְּיַדְעֵי לְאַתְעָרָא מִלָּה דְּקְשׁוֹט כַּדְּקָא יָאוּת, וְכֵן בְּכֹלָּא.

אוֹף הָכָא, הֲווֹ אָמְרֵי יִשְׂרָאֵל הָנֵי מִלִּין, מִלִּין דְּקְשׁוֹט, בְּגִין לְאִתְעָרָא לְהַאי בֵּירָא, וּלְאַשְׁקָאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְעַד דְּאָמְרֵי הָנֵי מִלֵּי לָא אִתְעַר. וְכֵן אֲפִילּוּ בְּאִינּוּן חֲרָשֵׁי עָלְמָא, דְּמִשְׁתַּמְּשֵׁי בְּזִינֵין בִּישִׁין, עַד דְּעַבְדֵי עוֹבָדּוֹי דְּקְשׁוֹט לְגַבַּייְהוּ, אִי לָא אָמְרוּ מִלֵּי דְּקְשׁוֹט, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לוֹן בְּהָנֵי גְּוונָא דְּבַעְיָין, לָא מִתְעָרִין לְגַבַּייְהוּ, וַאֲפִילּוּ דְּצַוּוחֵי כָּל יוֹמָא בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, אוֹ בְּעוֹבָדָא אַחֲרָא, לָא מַשְׁכִּין לוֹן לְגַבַּייְהוּ לְעָלְמִין, וְלָא מִתְעָרִין לְקֻבְלַייְהוּ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (מלכים א י״ח:כ״ו) וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם הַבַּעַל וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא. חַד דְּלָאו רְשׁוּ בְּהַהוּא בַּעַל בְּהַאי. וְעוֹד דְּמִלִּין לָא מִתְכַּשְׁרָן בֵּינַייְהוּ, וְאַנְשֵׁי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִנַּהוֹן.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א י״ח:ל״ז) וְאַתָּה הַסְבּוֹתָ אֶת לִבָּם אֲחוֹרַנִּית. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעֵי לְמִקְרֵי לְמָארֵיהוֹן כַּדְּקָא יָאוּת.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָכָא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה מִלָּה. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּיַדַּע לְסַדְּרָא עוֹבָדָא כַּדְּקָא יָאוּת, וּלְסַדְּרָא מִלִּין כַּדְּקָא יָאוּת, הָא וַדַּאי מַתְעָרֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַמְשָׁכָא מִלִּין עִלָּאִין דְּמִתְכַּשְׁרָן. (ס"א ואי לא, לא אתכשר לגבייהו). וְלָא אִכְשַׁר לְגַבַּייְהוּ אִי הָכִי כָּל עָלְמָא יַדְעֵי לְסַדְּרָא עוֹבָדָא, וּלְסַדְּרָא מִלִּין, מַאי חָשִׁיבוּ דִּלְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעֵי עִקָּרָא דְּמִלָּה וְעוֹבָדָא, וְיַדְעֵי לְכַוּונָא לִבָּא וּרְעוּתָא, יַתִּיר מֵאִלֵּין אַחֲרָנִין, דְּלָא יַדְעֵי כָּל כַּךְ.

אֶלָּא אִלֵּין דְּלָא יַדְעֵי עִקָּרָא דְּעוֹבָדָא כּוּלֵי הַאי, אֶלָּא סִדּוּרָא בְּעָלְמָא וְלָא יַתִּיר, מַשְׁכִּין עֲלַייְהוּ מְשִׁיכוּ דְּבָתַר כַּתְפּוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא טָס בַּאֲוִירָא דִּשְׁגִיחוּ אִקָּרֵי.

וְאִלֵּין דְּיַדְעֵי וּמְכַוְּונֵי לִבָּא וּרְעוּתָא, מַפְקֵי בִּרְכָאן מֵאָתָר דְּמַחֲשָׁבָה, וְנָפְקֵי בְּכָל גִּוְעִין וְשָׁרְשִׁין בְּאִלָּנָא מֵישָׁר כַּדְּקָא יָאוּת, עַד דְּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה מִתְבָּרַךְ עַל יְדֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לְגַבַּייְהוֹן, וְזַמִּין

לְקָבְלֵיהוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְקָארוּן לֵיהּ, הוּא זַמִּין לוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְאִינּוּן בְּעָאקוּ, הוּא לְגַבַּיְיהוּ, הוּא אוֹקִיר לוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים צ״א:י״ד) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי.

פרק יב

(במדבר כ״א:ל״ד) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַל תִּירָא אוֹתוֹ וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי ל״א:כ״א) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יַנְקָא מִתְּרֵי סִטְרֵי, הַשְׁתָּא בְּרַחֲמֵי, הַשְׁתָּא בְּדִינָא. כַּד בַּעְיָא לְיַנְקָא בְּרַחֲמֵי, אִשְׁתְּכַח אֲתָר לְאִתְיַשְׁבָא בֵּיהּ. כַּד בָּעֵי לְיַנְקָא בְּדִינָא, אֲתָר אִשְׁתְּכַח לְאִתְיַשְׁבָא בֵּיהּ, וּלְמִשְׁרֵי עָלּוֹהִי, דְּהָכִי הוּא בְּכָל אֲתָר, לָא שָׁארֵי מִלָּה דִּלְעֵילָּא, עַד דְּאִשְׁתְּכַח אֲתָר לְמִשְׁרֵי עָלּוֹי. וְעַל דָּא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכָל בֵּיתָא לָבוּשׁ שָׁנִים. לָא שַׁרְיָא הַאי, אֶלָּא בְּהַאי חִוָּור בְּסוּמָק, וְסוּמָק בְּחִוָּור. וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַל תִּירָא אוֹתוֹ, תִּרֵין אוֹתוֹ אִינּוּן שְׁלֵימִין בְּאוֹרַיְיתָא בִּתְרִין וָוִי"ן, חַד דָּא, וְחַד, (דברים כ״ב:ב') עַד דְּרוֹשׁ אָחִיךָ אוֹתוֹ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִינּוּן אוֹת מַמָּשׁ. עַד דְּרוֹשׁ אָחִיךָ (אחיך ממש) אוֹתוֹ, דְּבָעֵי לְפָרְשָׁא הַהוּא אוֹת, דְּהַהוּא אֲבִידָה.

אוּף הָכָא דֵּין אוֹתוֹ, דָּא עוֹג, דְּאִתְדַּבָּק בְּאַבְרָהָם, וּמַאנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ הֲוָה, וְכַד אִתְגְּזַר אַבְרָהָם מַה כְּתִיב, וְכָל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְגוֹ'. דָּא עוֹג דְּאִתְגְּזַר עִמֵּיהּ, וְקַבִּיל הַאי אָת קַדִּישָׁא, כְּיָון דְּחָמָא עוֹג דְּיִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין גַּבֵּיהּ, אָמַר הָא וַדַּאי אֲנָא אַקְדִּימְנָא זְכוּתָא דְקָאִים לוֹן, וְדָא שַׁוִּי לְקָבְלֵיהּ.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא דָּחִיל מֹשֶׁה, הֵיךְ יָכִיל לְאַעְקָרָא רְשִׁימָא דְּרָשִׁים אַבְרָהָם. אָמַר, וַדַּאי הָא יְמִינָא דִּילִי מִית, דְּהָא יְמִינָא בַּעְיָא לְהַאי. אִי נֵימָא הָא אֶלְעָזָר, יְמִינָא דְּסִיהֲרָא הוּא, וְלָא דִּילִי. וְהַאי אַת לִימִינָא הוּא, דְּאַבְרָהָם לִימִינָא הוּא.

מֵיָּד אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַל תִּירָא אוֹתוֹ, לָא תִּדְחַל לְהַהוּא אוֹת דִּילֵיהּ, וַאֲפִילּוּ לִימִינָא לָא אִצְטְרִיךְ. כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי. שְׁמָאלָא דִּילָךְ יַעְקֹר לֵיהּ מֵעָלְמָא, דְּהָא הוּא פָּגִים רְשִׁימָא דִּילֵיהּ, וּמַאן דְּפָגִים לְהַאי אַת, אִתְחֲזֵי לְאִתְעַקְּרָא מֵעָלְמָא, כָּל שֶׁכֵּן שְׁמָאלָא דִּילָךְ, דְּאִיהוּ יְדָךְ, יֶעְקֹר לֵיהּ מֵעָלְמָא, בְּגִין כַּךְ אִתְעֲקַר מֵעָלְמָא, וַאֲפִילּוּ דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא מִבְּנֵי גַּבְרַיָּיא, וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, נָפַל בִּידֵיהּ דְּמֹשֶׁה וְאִשְׁתְּצִי.

בְּגִין כַּךְ כֹּלָּא שֵׁצִיאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי וְכָל עַמֵּיהּ, וְכָל דִּילֵיהּ. כְּמָה דִּכְתִיב, וַיַּכּוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ וּכְתִיב, (דברים ב׳:ל״ג) וַנַּךְ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָו. בְּנוֹ כְּתִיב חָסֵר יו"ד, וְקָרֵינָן בָּנָיו, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּמִשֶּׁה נְבִיאָה הֲוָה בֵּינַיְיהוּ, דִּבְגִינֵיהּ עָבִיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל הָנֵי אַתְוָון, וְאוֹקְמוּהָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גָּזַר קַיְימֵיהּ עִם שְׁאַר עַמִּין לְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ, אֶלָּא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּאינּוּן בְּנוֹי דְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב בּוֹ (בראשית י״ז:ז׳) וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם. וּכְתִיב (ישעיהו נ״ט:כ״א) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגוֹ'. לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

בלק

פרק א

(במדבר כ״ב:ב׳) וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגוֹ'. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַיַּרְא, מַאי רְאִיָה חָמָא. רְאִיָה וַדַּאי מַמָּשׁ חָמָא בְּמַשְׁקוּפָא דְּחָכְמְתָא, וְחָמָא בְּעֵינוֹי. חָמָא בְּמַשְׁקוּפָא דְּחָכְמְתָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כ״ו:ח׳) (ק"מ ע"ב) וַיְשַׂקֵּף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן. מַאי בְּעַד הַחַלּוֹן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שופטים ה׳:כ״ח) בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא (אלא) (ס"א ודאי) חַלּוֹן דְּחָכְמְתָא דְּזָנְבֵי שׁוּלֵיהוֹן דְּכַלְבָּיָא, וְאינּוּן חַלּוֹנֵי דְּחָכְמְתָא. וְחַד חַלּוֹן אִית דְּכָל חָכְמְתָא בֵּיהּ שַׂרְיָא, וּבָהּ חָמֵי מַאן דְּחָמֵי בְּעַקָּרָא דְּחָכְמְתָא. אוּף הָכָא וַיַּרְא בָּלָק, בְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ.

בֶּן צִפּוֹר, כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֲבָל בֶּן צִפּוֹר מַמָּשׁ, דְּהָא חֲרָשׁוֹי הֲווֹ בְּכַמָּה זִינִין דְּהַהוּא צִפּוֹר, נָטִיל צִפּוֹר, מְכַשְּׁכֵּשׁ בְּעִשְׁבָּא, מִפְּרַח בַּאֲוִירָא. עָבִיד עוֹבָדִין וְלָחִישׁ לְחִישֵׁי, וְהַהוּא צִפּוֹר הֲוָה אָתֵי, וְהַהוּא עִשְׁבָּא בְּפוּמֵיהּ, (ס"א מפרח באוירא) מְצַפְצְפָא קַמֵּיהּ. וְאָעִיל לֵיהּ בְּכָלוּב חַד. מְקַטֵּר קְטָרְתִין קַמֵּיהּ, וְאִיהוּ אוֹדַע לֵיהּ כַּמָּה מִלִּין. עָבִיד חֲרָשׁוֹי, וּמְצַפְצְפָא עוֹפָא, וּפָרַח וְטָס לְגַבֵּי גְּלוּי עֵינַיִם, וְאוֹדַע לֵיהּ. וְאִיהוּ אָתֵי. וְכָל מִלּוֹי בְּהַהוּא צִפּוֹר הֲווֹ.

יוֹמָא חַד עָבַד עוֹבָדוֹי, וְנָטִיל הַהוּא צִפּוֹר, וּפָרַח וְאָזִיל וְאִתְעֲכָב, וְלָא אָתָא. הֲוָה מִצְטַעֲר בְּנַפְשֵׁיהּ. עַד דְּאָתָא, חָמָא חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא דְּטָס אֲבַתְרֵיהּ, וְאוֹקִיד גַּדְפּוֹי. כְּדֵין חָמָא מַה דְּחָמָא, וְדָחִיל מִקַּמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא צִפּוֹר. יָדוּ"עַ. וְכָל אינּוּן דְּמִשְׁמְשֵׁי וְיַדְעֵי לְשַׁמְּשָׁא בְּהַהוּא צִפּוֹר, לָא יַדְעִין חֲרָשׁוֹי, כְּמָה דְּהֲוָה יָדַע בָּלָק.

וְכָל חָכְמְתָא דְּהֲוָה יָדַע, בְּהַהוּא צִפּוֹר הֲוָה יָדַע. וְהָכִי הֲוָה עָבִיד. גָּחִין קַמֵּיהּ, וְקָטִיר קְטָרְתָּא חֲפֵי רֵישֵׁיהּ, וְגָחִין וְאָמַר. אִיהוּ אָמַר הָעָם, וְצַפְּרָא אָתִיב יִשְׂרָאֵל, אִיהוּ אָמַר מְאֹד, וְצַפְּרָא אָתִיב רַב. עַל שׁוּם רַב עִלָּאָה דְּאָזִיל בֵּהּ. שִׁבְעִין זְמָנִין צַפְצְפוּ דָּא וְדָא. אִיהוּ אָמַר דַּל, וְצַפְּרָא אָמַר רַב. כְּדֵין דְּחִיל, דִּכְתִיב וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב הוּא, רַב הוּא וַדַּאי.

וּבְזֵינֵי חַרְשִׁין (ס"א דקסריא"ל) דְּקַסְדִּיאֵ"ל (נ"א דכשדיא"ל) קַדְמָאָה, אַשְׁכְּחָן, דְּצַפְּרָא דָּא הֲוֹוּ עַבְדִּין לֵיהּ בְּזִמְנִין יְדִיעָן, מִכֶּסֶף מְעֻרָב בְּדַהֲבָא, רֵישָׁא דְּדַהֲבָא. פּוּמָא דְּכֶסֶף. גַּדְפּוֹי מִנְּחֹשֶׁת קָלָל מְעֻרָב בְּכַסְפָּא. גּוּפָא דְּדַהֲבָא, נְקוּדִין דְּנוּצֵי בְּכֶסֶף. רַגְלִין דְּדַהֲבָא. וְשַׁוְיִין בְּפוּמָא לִישָׁן דְּהַהוּא צִפּוֹר יָדוּ"עַ.

וְשַׁוְיָן לְהַהוּא צִפָּרָא בָּחַלּוֹן חַד. וּפַתְחִין כַּוִּין לָקֳבֵל שִׁמְשָׁא. וּבְלֵילְיָא פַּתְחִין כַּוִּין לְסִיהֲרָא. מְקַטְּרִין קְטַרְתִּין, וְעַבְדִין חַרְשִׁין, וְאוֹמָאן לְשִׁמְשָׁא. וּבְלֵילְיָא אוֹמָאן לְסִיהֲרָא, וְדָא עַבְדִין שִׁבְעָה יוֹמִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, הַהוּא לִישָׁנָא מְכַשְּׁכְּשָׁא בְּפוּמָא דְּהַהוּא צִפָּרָא, נָקְדִין לְהַהוּא לִישָׁנָא בְּמַחֲטָא דְּדַהֲבָא, וְהִיא מְמַלְּלָא רַבְרְבָן מִגַּרְמֵהּ, וְכֹלָּא הֲוָה יָדַע בָּלָק בְּצִפּוֹר דָּא (ודאי). עַל דָּא בֶּן צִפּוֹר, וּבְגִין כַּךְ חָמָא, מַה דְּבַר נָשׁ אַחֲרָא לָא יָכִיל לְמִנְדַּע, וְלָא יָכִיל לְמֵחֲמֵי. ם

פרק ב

כְּתִיב (תהילים ס"ח:כ"ג) אָמַר יְיָ מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצוּלוֹת יָם. אִית לָן לְשַׁוָּואָה לִבָּא לְמֵהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מִלּוֹי מִלֵּי קְשׁוֹט, וּמְהֵימְנוּתָא סַגִּיא. דְּכִיוָן דְּמִלָּה אָמַר, כֹּלָּא אִתְעֲבִיד, וְדָא בַּר נָשׁ דְּחִיק לִבָּא, וְאָמַר לְכַמָּה שְׁנִין, וּלְכַמָּה זְמָנִין יִשְׁתְּלִם דָּא, דְּאִיהוּ כַּךְ. כְּפוּם רַבְרְבָנוּ דִּילֵיהּ, דְּכָל עָלְמִין מַלְיָא יְקָרֵיהּ, הָכִי הוּא. מִלּוֹי בַּר נָשׁ זְעֵיר, וְכָל מִלּוֹי אִינּוּן לְפוּם שַׁעֲתָא, הָכִי הוּא לְפוּם שַׁעֲתָא. אֲבָל בִּתְיוּבְתָּא, וּבָעוּתָא, וּבְעוֹבָדִין טָבִין, וּבְדָמְעִין סַגִּיאִין, אִיהוּ קַדִּישָׁא רַב וְעִלָּאָה עַל כָּל עָלְמָא, אַזְהִיר נְהוֹרֵיהּ, וְקַמִּיט קְדוּשָׁתֵיהּ, לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ.

אָמַר יְיָ, לְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְעָרָא וּלְאָתָבָא מִבָּשָׁן, כָּל אִינּוּן דְּקַטְלוּ לוֹן חֵיוָת בָּרָא וְאַכְלוּ לוֹן. בְּגִין דְּאִית בָּעָלְמָא (ס"א אוף הכא מלך הבשן) אֶתָר מוֹתָבָא, דְּכָל חֵיוָן רַבְרְבָן, וְטוּרִין רָמָאִין וְסַגִּיאִין, וּטְמִירִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְעָרוֹד מַדְבְּרָא תַּקִּיפָא תַּמָּן, אִיהוּ עוֹג (בין) עָרוֹדֵי דְּמַדְבְּרָא הֲוָה, וּשְׁכִיחַ תַּמָּן תּוּקְפָּא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּהֲוָה מֶלֶךְ הַבָּשָׁן, דְּכָל מַלְכֵי עָלְמָא, לָא יַכְלִין לְאַנָּחָא קְרָבָא בֵּיהּ, בְּגִין תּוּקְפָּא דְּבָשָׁן. וְאָתָא מֹשֶׁה, וְאַנַּח בֵּיהּ קְרָבָא.

סִיחוֹן: סַיְיחָא דְּמַדְבְּרָא הֲוָה סִיחוֹן. וְרָחֲצָנוּ דְּמוֹאָב עֲלֵיהּ הֲוָה. כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמוֹרִי. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל קַרְתָּא דְּסִיחוֹן, כָּרוֹזָא אִתְעַבָּר בְּמַלְכוּ דְּשִׁמַיָּא, אִתְכְּנָשׁוּ גֻּבְרִין שָׁלְטָנִין עַל שְׁאַר עַמִּין, וְתֶחֱמוּן מַלְכוּ דֶּאֱמוֹרָאָה הֵיךְ אִתְחָרַב בְּמַלְכוּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, כָּל אִינּוּן שָׁלְטָנִין דַּהֲווֹ מְמַנִּין עַל שֶׁבַע עֲמָמִין אִתְכְּנָשׁוּ, וּבָעוּ לְאַהַדָּרָא מַלְכוּ לְיוֹשְׁנָהּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ תֻּקְפָּא דְּמֹשֶׁה, אָהֲדָרוּ לַאֲחוֹרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר

כ״א:כ״ז) עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמּוֹשְׁלִים בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן, אֵינוּן שִׁלְטוֹנִין מְמָנָן עֲלַיְיהוּ דְּאִתְכְּנָשׁוּ, וַהֲווּ אָמְרֵי בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן, מַאן הוּא דֵּין דְּחָרִיב לָהּ. תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן כִּדְבְקַדְמֵיתָא, וְתֶהְדַּר מַלְכוּ לְיוֹשְׁנָהּ.

כַּד חָמוּ גְּבוּרְתָּא דְּמֹשֶׁה, וְשַׁלְהוֹבָא דְּמַלְכוּ, אָמְרוּ כִּי אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחוֹן. כֵּיוָן דְּכְתִיב מֵחֶשְׁבּוֹן, אֲמַאי מִקִּרְיַת סִיחוֹן. דְּהָא קִרְיַת סִיחוֹן חֶשְׁבּוֹן הֲוָה, דְּכְתִיב כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמוֹרִי.

אֶלָּא, שַׁלְהוֹבָא דְּמַלְכָּא שְׁמַיָּא נָפַק, וְחָרִיב כֹּלָּא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן אַמְרִין תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחוֹן סְתָם, וְלָא אָמְרוּ חֶשְׁבּוֹן, דְּחָשִׁיבוּ דִּבְגִין כַּךְ יִתְבְּנֵי לְמוֹתְבָא דֶּאֱמוֹרָאָה, כְּדֵין אִתְיְבוּ וְאָמְרוּ, לָא יָכִילְנָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל אַרְחִין וּשְׁבִילִין אִסְתַּתְמוּ בְּתַקְפָּא דְּרַב עִלָּאָה דִּלְהוֹן. אִי נֶהְדַּר וְנֵימָא וְנִדְכַּר חֶשְׁבּוֹן דְּתִבָּנֶה, הָא אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן. אִי נֶהְדַּר וְנֵימָא (סתם) קִרְיַת סִיחוֹן, הָא לֶהָבָה יָצְאָה מִקִּרְיַת סִיחוֹן וַדַּאי. כֵּיוָן דְּהַהִיא שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא שַׁרְיָא תַּמָּן עֲלָהּ, לֵית מַאן דְּיָכִיל לָהּ לְאַהֲדָרָא לָהּ לְיוֹשְׁנָהּ, דְּהָא מִכָּל סִטְרִין לֵית לָן רְשׁוּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אוֹי לְךָ מוֹאָב, דְּהָא הַהוּא דְּהֲוָה מָגֵן עָלָךְ, אַתְּבַּר. וּבְגִין כָּךְ מוֹאָב כֵּיוָן דְּחָמוּ דְּמָגֵן דִּלְהוֹן אִתְּבַּר, כְּדֵין וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד. מַאי מְאֹד, יַתִּיר מִמּוֹתָא.

כִּי רַב הוּא. דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ הֲוָה רַב, וְרַב הֲוָה זְעֵיר, דִּכְתִיב (עובדיה א׳:ב׳) הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם. וְיִשְׂרָאֵל הֲוָה רַב בַּאֲתַר עֵשָׂו, דִּכְתִיב בֵּיהּ וְרַב. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחָמוּ דְּשַׁלְטוּ יִשְׂרָאֵל, עֵילָּא וְתַתָּא. דִּכְתִיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמוֹרִי. אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אֵת כָּל. לְאַסְגָּאָה עֵילָּא וְתַתָּא, עֵילָּא, דְּאַפִּילּוּ מַשְׁלְטָנַיְיהוֹן רַבְרְבִין וְשַׁלְטָנִין דִּלְעֵילָּא. וַאֲפִילּוּ מַשְׁלְטָנַיְיהוֹן רַבְרְבָנִין וְשַׁלְטָנִין דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. וְעַל דָּא כִּי רַב הוּא, בַּאֲתַר דְּרַב בּוּכְרָא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל.

וְאִי תֵּימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא הָכִי, וְלָאו מִן דִּינָא. תָּא חֲזֵי, עֲשָׂו קְלִיפָּה הֲוָה, וְסִטְרָא אָחֳרָא הֲוָה. כֵּיוָן דְּנָפַק קְלִיפָּה וְאִתְעֲבַר, הָא מוֹחָא שְׁכִיחָא (שפחה), עָרְלָה קַדְמָאָה קָאֵי לְבַר. בְּרִית אִיהוּ (ס״א רב ועלאה) יַקִּירָא מִכֹּלָּא, וְאִיהוּ אִתְגְּלֵי לְבָתַר.

פרק ג

(במדבר כ״ב:ד׳) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ וְגוֹ׳. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (זכריה ג׳:א׳) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ׳. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִסְתַּמְּרָא אוֹרְחוֹי בְּהַאי עָלְמָא, וּלְמֵהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט. בְּגִין דְּכָל עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ כְּתִיבִין קַמֵּי מַלְכָּא, וּרְשִׁימִין קַמֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ בְּמַנְיְינָא. נְטוּרֵי תַּרְעֵי קַיְימִין וְסָהֲדִין, קַיְימֵי וְתָבְעֵי דִּינָא תְּרִיסִין. וְדַיְינָא קַיְימָא לְקַבְּלָא סָהֲדוּתָא, וְאִינּוּן דְּטַעֲנוּ טָעֲנָתָא מְרַחְשָׁן, וְלָא יְדִיעַ אִי יֶהֱכוּן מִימִינָא, וְאִם יִשְׂמָאֲלוּן מִשְׂמָאלָא.

דְּהָא כַּד רוּחֵי בְּנֵי נָשָׁא נָפְקֵי מֵהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִינּוּן מְקַטְרְגִין דְּקַיְימִין קַמַּיְיהוּ, וְכָרוֹזִין נָפְקִין הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ, כְּפוּם מַה דְּנָפִיק מִן דִּינָא. דְּתַנְיָא, בְּכַמָּה דִּינִין אִתְּדָן בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, בֵּין בְּחַייּוֹי, בֵּין לְבָתַר. דְּהָא כָּל מִלּוֹי בְּדִינָא אִינּוּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּדִיר בְּרַחֲמָנוּ, וְרַחֲמוֹי עַל כֹּלָּא, וְלָא בָּעֵי לְדַיְּינָא בְּנֵי נָשָׁא כְּפוּם עוֹבָדַיְיהוֹן, דְּהָכִי אָמַר דָּוִד, (תהילים ק"ל:ג') אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָהּ יְיָ מִי יַעֲמוֹד. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, כֵּיוָן דְּאָמַר אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָ"הּ, אֲמַאי יְיָ (ד"א אדנ"י).

אֶלָּא, תְּלַת דַּרְגִּין דְּרַחֲמֵי אַדְכַּר דָּוִד הָכָא. אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָהּ, אִם חוֹבִין סַגִּיאוּ, עַד דְּסַלְקִין לְעֵילָּא לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא, הָא יְיָ (ד"א אדנ"י) דְּאִיהוּ רַחֲמֵי. וְאִי שְׁמָא דָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, יִתְּעַר בְּדִינָא וְכָל דַּרְגִּין אַסְתִּימוּ בְּדִינָא, דַּרְגָּא חָדָא אִית דְּנָהֲדַר לְגַבֵּיהּ, דְּכָל אַסְוָותִין מִינַּיהּ נָפְקִין, אִיהוּ יָחוֹס עֲלָן, וּמַאן אִיהוּ, מִי. מ"י יַעֲמוֹד וַדַּאי. מ"י יִרְפָּא לָךְ. (כמה דאת אמר (איכה ב':י"ג) כי גדול כים שברך מי ירפא לך) וְעַל דָּא יָהּ יְיָ (ד"א אדנ"י) אִי אִלֵּין שְׁמָהָן יִסְתְּמוּן מִנָּן, מ"י יַעֲמוֹד, דְּכָל אִרְחִין דְּתִיּוּבְתָּא פְּתִיחָן מִנֵּיהּ.

פרק ד

תָּא חֲזֵי, יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק צַדִּיק גָּמוּר הֲוָה, גַּבְרָא דְּהֲוָה עָאל לְפָנַי לְפָנִים, דְּעַיְּילוּהוּ לְמִתְיִבְתָּא דְּרָקִיעָא. אִתְכְּנָשׁוּ כָּל בְּנֵי מִתְיִבְתָּא תַּמָּן, לְעַיְּינָא בְּדִינֵיהּ. וְכַךְ אָרְחוֹי דְּהַהוּא מִתְיִבְתָּא דְּרָקִיעָא, כַּד עַיְּילֵי לֵיהּ לְדִינָא, כָּרוֹזָא נָפִיק וְאַכְרִיז, כָּל בְּנֵי מִתְיִבְתָּא עוּלוּ לְאַדְרָא טְמִירָא, וּבֵי דִּינָא מִתְכַּנְּשֵׁי.

וַהֲוּוּ רוּחָא דְּבַר נָשׁ סַלְקָא עַל יְדֵי דְּתָרֵי מְמָנָן, כֵּיוָן דְּעָאל, קָרִיב לְגַבֵּי חַד עַמּוּדָא דְּשַׁלְהוֹבָא מְלָהֲטָא דְּקַיְימָא תַּמָּן, ם וְאִנְּלִים בְּרוּחָא דַּאֲוִירָא דְּנָשִׁיב בְּהַהוּא עַמּוּדָא, וְכַמָּה אִינּוּן דְּסַלְקִין לוֹן תַּמָּן. ם. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּמְחַדְּשֵׁי בָּהּ חִדּוּשִׁין, מִיַּד אַכְתּוּב לְגַבֵּי בְּנֵי ם מִתְיִבְתָּא אִינּוּן מִלִּין, כְּדֵין כָּל אִינּוּן בְּנֵי מִתְיִבְתָּא אָתָאן לְמֵחמֵי לֵיהּ. אִינּוּן תְּרֵין מְמָנָן נָפְקִין, וְסַלְקִין לֵיהּ לְהַהוּא מִתְיִבְתָּא דְּרָקִיעָא, מִיַּד קָרִיב לְגַבֵּי הַהוּא עַמּוּדָא, דְּאַנְּלִים תַּמָּן.

עָאל לְמִתְיִבְתָּא, וְחָמָאן לֵיהּ. אִי מִלָּה כַּדְקָא יָאוּת זַכָּאָה אִיהוּ, כַּמָּה עִטְרִין מְנַצְּצָן, מְעַטְּרִין לֵיהּ כָּל בְּנֵי מִתְיִבְתָּא. וְאִי מִלָּה אַחֲרָא הֲוָה, וַוי לֵיהּ לְהַהוּא כְּסוּפָא, דַּחְיָין לֵיהּ לְבַר, וְקָאִים גּוֹ עַמּוּדָא, עַד דְּעַיְּילֵי לֵיהּ לְדִינָא, רַחֲמָנָא לְשֵׁיזְבָן.

וְאִית אַחֲרָנִין דְּסַלְקִין לוֹן תַּמָּן, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּפְלוּגְתָּא בִּבְנֵי מִתְיִבְתָּא, וְאָמְרֵי מַאן מוֹכַח, הָא פְּלוֹנִי דְּאוֹכַח מִלָּה. כְּדֵין סַלְקִין לֵיהּ תַּמָּן, וְאוֹכַח הַהוּא מִלָּה בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבֵין בְּנֵי מִתְיִבְתָּא. וְאִית אַחֲרָנִין דְּסַלְקִין לוֹן תַּמָּן לְדִינָא, וְדַיְּינִין לֵיהּ תַּמָּן, לְבָרָא לוֹן, וּלְלַבְּנָא לוֹן.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי בְּלָא דִּינָא אִתְפְּטַר בַּר נָשׁ וְאִסְתַּלָּק מֵהַאי עָלְמָא. וְאִי בְּדִינָא אִסְתַּלָּק, אֲמַאי אִתְּדָן זִמְנָא אַחֲרִינָא. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אוֹלִיפְנָא, וְהָכִי שְׁמַעְנָא, דְּהָא וַדַּאי בְּדִינָא אִסְתַּלָּק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, אֲבָל עַד לָא יֵיעוּל לְמְחִיצָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, סַלְקֵי לֵיהּ לְדִינָא, וְתַמָּן אִתְּדָן בְּהַהוּא מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא.

וְתַמָּן קַיְימָא הַהוּא מָמָנָא דְּגֵיהִנָּם לְאַסְטָאָה. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּזָכֵי מִן דִּינָא, וְאִי לָאו הַהוּא מָמָנָא דְּגֵיהִנָּם נָטִיל לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּמַסְרִין לֵיהּ בִּידוֹי, וּמִקְלַע לֵיהּ מִתַּמָּן לְתַתָּא, כְּמַאן דְּמִקְלַע אַבְנָא בְּקַרְטִיפָא (ס"א בקוספיתא) דִּכְתִיב, (שמואל א כ"ה:כ"ט) וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע וְגוֹ'. וְשַׁדֵּי לֵיהּ לְגֵיהִנָּם, וְקַבִּיל עוֹנְשֵׁיהּ כְּפוּם מַה דְּאִתְּדָן.

פרק ה

תָּא חֲזֵי, (זכריה ג':א') וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ וְגוֹ', דְּסָלִיקוּ לֵיהּ לְדִינָא, גּוֹ הַהוּא מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּטָר מֵהַאי עָלְמָא. עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ, דָּא הוּא הַהוּא נַעַר, רֵישׁ מְתִיבְתָּא, דְּאִיהוּ חָתִיךְ דִּינָא עַל כֹּלָּא.

וְהַשָּׂטָן, מַאן וְהַשָּׂטָן. הַהוּא דְּמָמָנָא, עַל נַפְשָׁתָא בְּגֵיהִנָּם, דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְמֵיסַב לֵיהּ, וְתָדִיר קַיְימָא וְאָמַר הַב הַב, הָבוּ חַיָּיבִין לְגֵיהִנָּם. לְשִׂטְנוֹ, לְאַדְכָּרָא חוֹבוֹי. כְּדֵין וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר ה' בְּךָ, תְּרֵין גְּעָרוֹת אֲמַאי. אֶלָּא חַד לְדוּמָה. וְחַד, לְהַהוּא דְּנָפְקָא מִגֵּיהִנָּם, דְּקַיְימָא תְּדִיר לְאַסְטָאָה.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא שָׂטָן עִלָּאָה נָחִית כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּאַגְלִים בְּדִיוּקְנָא דְּשׁוֹר, וְכָל אינוּן רוּחִין בִּישִׁין, דְּאִתְּדָנוּ לְאַעֲלָא בַּגֵּיהִנָּם, לְחִיךְ לוֹן בְּרִגְעָא חֲדָא, וְחָטַף לוֹן, וְנָחִית וְיָהַב לוֹן לְדוּמָה, לְבָתַר דְּבָלַע לוֹן. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבוֹתֵינוּ כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר, דְּאִשְׁתְּמוֹדַע, הַשּׁוֹר דְּקַיְימָא לְבִישׁ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה, אינוּן רוּחִין דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאינוּן יֶרֶק הַשָּׂדֶה. הַשָּׂדֶה. הַהוּא שָׂדֶה דְּאִשְׁתְּמוֹדַע.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, חַכִּים הֲוָה בָּלָק. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמִנְדַּע כָּל אָרְחוֹי דְּהַהוּא שׁוֹר, וְאִי לָא יַדְּעֵי לְהוּ, לָא יָכִיל לְמֶעְבַּד חָרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי הָכִי הוּא, וְיָאוּת אֲמָרַת. וְתוּקְפֵּיהּ דְּהַהוּא שׁוֹר, מִכֹּחַ מַכְרִיזוּ עַל הַתְּבוּאָה. (כאן חסר) כָּל אינוּן יוֹמִין דְּמַכְרִיזִין וְכָל יוֹמִין דְּמַכְרִיזֵי עַל רוּחִיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא. וְאינוּן (קצ"ו ע"ב, ר' אלעזר וכו' שייך כאן) יוֹמֵי נִיסָן, וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי, וְהָא אִתְּמַר. (כאן מתחיל זהר אלה הדברים כי שם שייך ינוקא דפרשת בלק)

פרק ו

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, מָטוּ לְהַהוּא אֲתָר דְּכַפַּר סִכְנִין, דְּהֲוָה תַּמָּן רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אִתְאָרְחוּ בְּאִתְתָּא דִּילֵיהּ, דְּהֲוָה לָהּ בְּרָא חֲדָא זְעִירָא, וְכָל יוֹמָא הֲוָה בָּבֵי

סִפְרָא, הַהוּא יוֹמָא סָלִיק מִבֵּי סִפְרָא, וְאָתָא לְבֵיתָא, חָמָא לוֹן לְאִלֵּין חַכִּימִין. אָמַר לֵיהּ אַמַּיהּ, קָרִיב לְגַבֵּי אִלֵּין גּוּבְרִין עִלָּאִין וְתִרְוַוח מִנַּיְיהוּ בִּרְכָאן. קָרִיב לְגַבַּיְיהוּ, עַד לָא קָרִיב, אַהֲדָר לַאֲחוֹרָא. אָמַר לֵיהּ לְאַמַּיהּ, לָא בָּעֵינָא לְקָרְבָא לְגַבַּיְיהוּ. דְּהָא יוֹמָא דָּא לָא קָרוּ קְרִיאַת שְׁמַע, וְהָכִי אוֹלְפֵי לִי, כָּל מַאן דְּלָא קָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתֵיהּ, בְּנִדּוּי הוּא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

שְׁמָעוּ אינּוּן, וְתַוְוהוּ, אָרִימוּ יְדַיְיהוּ וּבָרִיכוּ לֵיהּ. אָמְרוּ וַדַּאי הָכִי הוּא. וְיוֹמָא דָּא אִשְׁתְּדַלְנָא בַּהֲדֵי חָתָן וְכַלָּה, דְּלָא הֲוָה לוֹן צָרְכַיְיהוּ, וַהֲווּ מִתְאַחֲרָן לְאַזְדַּוּוּגָא, וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא עֲלַיְיהוּ, וַאֲנָן אִשְׁתְּדַלְנָא בְּהוּ, וְלָא קָרֵינָן קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתֵיהּ, וּמַאן דְּאִתְעַסָּק בְּמִצְוָה, פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה. אָמְרוּ לֵיהּ, בְּרִי, בְּמָה יַדְעַת. אָמַר לֵיהּ, בְּרִיחָא דְּלְבוּשַׁיְיכוּ יְדַעְנָא, כַּד קָרֵיבְנָא לְגַבַּיְיכוּ. תַּוְוהוּ. יָתְבוּ, נַטְלוּ יְדַיְיהוּ וְכָרְכוּ רְפָתָא.

רִבִּי יְהוּדָה הֲוָוֹ יְדוֹי מְלוּכְלְכָן, וְנָטִיל יְדוֹי, וּבָרִיךְ עַד לָא נָטִיל. אָמַר לֵיהּ, אִי תַּלְמִידֵי דְּרַב שְׁמַעְיָה חֲסִידָא אַתּוּן, לָא הֲוָה לְכוּ לְבָרְכָא בְּיָדַיִם מְזוּהָמוֹת, וּמַאן דְּבָרִיךְ בְּיָדַיִם מְזוּהָמוֹת, חַיָּיב מִיתָה.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (שמות ל׳:כ׳) בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמוּתוּ וְגוֹ'. יַלְפֵּינָן מֵהַאי קְרָא, דְּמַאן דְּלָא חָיִישׁ לְהַאי, וְיִתְחַזֵּי קַמֵּי מַלְכָּא בִּידִין מְזוּהָמָן, חַיָּיב מִיתָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּידוֹי דְּבַר נָשׁ יַתְבִין בְּרוּמוּ שֶׁל עוֹלָם. אֶצְבְּעָא חָדָא אִית בִּידָא דְּבַר נָשׁ, וְאִיהוּ אֶצְבְּעָא דְּאַרְמָא מֹשֶׁה.

כְּתִיב (שם כו) וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. וּכְתִיב וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. וְאִי תֵּימָא, דְּהַהוּא בָּרִיחַ הַתִּיכוֹן אַחֲרָא הוּא, דְּלָא הֲוָה בִּכְלָלָא דְּאִינּוּן חֲמִשָּׁה. לָאו הָכִי. אֶלָּא הַהוּא בָּרִיחַ הַתִּיכוֹן, מֵאִינּוּן חֲמִשָּׁה הֲוָה. תְּרֵין מִכָּאן, וּתְרֵין מִכָּאן, וְחַד בְּאֶמְצָעִיתָא. הָא הֲוָה בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן, עַמּוּדָא דְּיַעֲקֹב, רָזָא דְּמֹשֶׁה, לְקֶבֶל דָּא, חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָאן בִּידָא דְּבַר נָשׁ. וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּאֶמְצָעִיתָא, רַב וְעִלָּאָה מִכֹּלָּא, בֵּיהּ קַיְימִין שְׁאַר אַחֲרָנִין.

וְאִינּוּן חֲמֵשׁ בְּרִיחִין, דְּאִקְרוּן חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין, דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אָזִיל בְּהוּ. וּבְרִית קַדִּישָׁא אִתְעַר (ס"א אתגזר), בְּחֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דִּידָא. וּמִלָּה (נ"א סתימא) תֵּימָא הוּא עַל מַה דְּאַמְרַת. וְעַל דָּא כָּל בִּרְכָאן דְּכַהֲנָא, בְּאֶצְבְּעָן תַּלְיָין. פְּרִישׁוּ דִּידָא דְּמֹשֶׁה עַל דָּא הֲוָה.

אִי כָּל דָּא אִית בְּהוּ, לֵית דִּינָא לְמֶהֱוֵי בְּנַקְיוּ, כַּד מְבָרְכִין בְּהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דְּבְהוּ, וּבְדוּגְמָא דִּלְהוֹן, מִתְבָּרֵךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא אַתּוּן דְּחַכְמִיתּוּ טוּבָא, הֵיךְ לָא אַשְׁגַּחְתּוּן לְהַאי. וְלָא שְׁמַשְׁתּוּן לְרִבִּי שְׁמַעְיָה חֲסִידָא, וְאִיהוּ אָמַר, כָּל טִנּוּפָא, וְכָל לְכְלוּכָא,

סְלִיקוּ לֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא סִטְרָא אַחֲרָא מֵהַאי טִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא אִתְּזַן. (תרומה קנ"ד ע"ב) וְעַל דָּא מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְחוֹבָה אִינּוּן.

תַּוּוהוּ וְלָא יָכְילוּ לְמַלְּלָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִי, שְׁמָא דְּאָבוּךְ מַאן הוּא. שָׁתִיק יַנּוּקָא רַגְעָא חָדָא, קָם לְגַבֵּיהּ אִמֵּיהּ וְנָשַׁק לֵהּ, אָמַר לֵיהּ אִמִּי, עַל אַבָּא שְׁאִילוּ לִי אִלֵּין חַכִּימִין, אֵימָא לוֹן. אָמַר לֵיהּ אִימֵּיהּ, בְּרִי, בַּדְקַת לְהוּ. אָמַר הָא בָּדְקִית, וְלָא אַשְׁכָּחִית כַּדְקָא יָאוּת. לְחִישָׁא לֵיהּ אִמֵּיהּ, וְאַהְדָּר לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ אַתּוּן שְׁאֶלְתּוּן עַל אַבָּא, וְהָא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, וּבְכָל יוֹמָא דְּחַסִידֵי קַדִּישִׁין אָזְלִין בְּאָרְחָא, אִיהוּ טַיָּיעָא אֲבַתְרַיְיהוּ. וְאִי אַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, הֵיךְ לָא אַשְׁכַּחְתּוּן לֵיהּ, אָזִיל טַיָּיעָא אֲבַתְרַיְיכוּ.

אֲבָל בְּקַדְמִיתָא חֲמֵינָא בְּכוּ, וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא בְּכוּ, דְּאַבָּא לָא חָמָא חֲמָרָא דִּלָּא (ס"א דלהוי) טָעִין אֲבַתְרַיְיהּ חֲמָרָא, לְמִסְבַּל עוּלָּא דְּאוֹרַיְיתָא. כֵּיוָן דְּלָא זְכִיתּוּן דְּאַבָּא יַטְעוּן אֲבַתְרַיְיכוּ, לָא אֵימָא מַאן הוּא אַבָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יִצְחָק, כִּדְדָמֵי לָן, הַאי יַנּוּקָא לָאו בַּר נָשׁ הוּא. אֲכָלוּ. וְהַהוּא יְנוּקָא הֲוָה אָמַר מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְחִדּוּשֵׁי אוֹרַיְיתָא. אָמְרוּ, הַב וְנִבְרִיךְ. אָמַר לְהוּ, יָאוּת אֲמַרְתּוּן. בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא לָא מִתְבָּרַךְ בִּבְרָכָה דָּא, אֶלָּא בְּהַזְמָנָה.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ל"ד:ב') אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת וְגוֹ'. וְכִי מַה חָמָא דָּוִד לוֹמַר אֲבָרְכָה אֶת יְיָ. אֶלָּא, חָמָא דָּוִד דְּבָעֵי הַזְמָנָה, וְאָמַר אֲבָרְכָה. בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ יָתִיב עַל פָּתוֹרָא, שְׁכִינְתָּא קַיְימָא תַּמָּן, וְסִטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא תַּמָּן. כַּד אִזְמִין בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא אִתְתַּקְנַת (נ"א בהזמנה דא) לְגַבֵּי עֵילָּא, לְקַבְּלָא בִּרְכָאן, וְסִטְרָא אַחֲרָא אִתְפַּפְיָיא. (נ"א ואי אתתקנת בברכתא לגבי עילא, וסטרא אחרא לאו איהו בכללא) וְאִי לָא אִזְמִין בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סִטְרָא אַחֲרָא שַׁמְּעַ וּמְכַשְׁכְּשָׁא לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַהִיא בְּרָכָה.

וְאִי תֵּימָא, בְּשְׁאַר בִּרְכָאן אֲמַאי לָא אִית הַזְמָנָה. אֶלָּא הַהוּא מִלָּה דִּבְרָכָה, דְּקָא מְבָרְכִין עָלָּהּ, אִיהוּ הַזְמָנָה. וְתָא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דְּהַאי דִּמְבָרֵךְ עַל פְּרִי, הַהוּא פְּרִי אִיהוּ הַזְמָנָה, וּמְבָרְכִין עָלֵיהּ. וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְקוֹדֶם דָּא, דְּהֲוָה הַהוּא פְּרִי בְּרֵישׁוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, לָא מְבָרְכִין עָלֵיהּ. וּכְתִיב (ויקרא יט) לֹא יֵאָכֵל, בְּגִין דְּלָא יְבָרְכוּן עַל הַהוּא פְּרִי, וְלָא יִתְבָּרֵךְ סִטְרָא אַחֲרָא. כֵּיוָן דְּנָפַק מֵרֵישׁוּתֵיהּ, יֵאָכֵל, וּמְבָרְכִין עָלֵיהּ. וְאִיהוּ הַזְמָנָא לְבָרְכָתָא. וְכֵן כָּל מִילִּין דְּעָלְמָא דְּקָא מְבָרְכִין עָלַיְיהוּ. כֻּלְּהוּ הַזְמָנָה לְבִרְכָתָא. וְלֵית בְּהוּ חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא.

וְאִי תֵּימָא, אוּף הָכִי לְבִרְכַּת זִמּוּן כַּסָּא דִּבְרָכָתָא הֲוָה הַזְמָנָה, אֲמַאי הַב וְנִבְרִיךְ. אֶלָּא, הוֹאִיל וּבְקַדְמֵיתָא כַּד הֲוָה שָׁתֵי, אָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. הָא הַזְמָנָה הֲוִי. וְהַשְׁתָּא לְבִרְכַּת

מְזוֹנָא, בָּעֵינָן שִׁנּוּי, לְהַזְמָנָה אַחֲרָא, דְּהָא כַּסָּא דָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי, וְלָאו לְמְזוֹנָא, וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי הַזְמָנָה דְּפוּמָא.

וְאִי תֵּימָא, נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, דָּא הוּא הַזְמָנָה, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ דָּא הוּא בְּרָכָה. הָכִי הוּא וַדַּאי. אֶבָל נְבָרֵךְ, הַזְמָנָה אַחֲרָא אִיהוּ, הַזְמָנָה דְּבוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן. (ס"א דפומא) דְּקַדְמֵיתָא אִיהִי הַזְמָנָה לְכוֹס דִּבְרָכָה סְתָם. וְהַאי כּוֹס, כֵּיוָן דְּאִנְטִיל אִיהוּ הַזְמָנָה אַחֲרָא בְּמִלָּה דִּנְבָרֵךְ לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה דְּכָל מְזוֹנִין וּברְכָאן מִתַּמָּן נָפְקִין, וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ בְּאֹרַח סָתִים, דְּעָלְמָא עִלָּאָה סְתִים אִיהוּ, וְלֵית לַגַּבֵּיהּ הַזְמָנָה. אֶלָּא בְּדַרְגָּא דָּא כּוֹס דִּבְרָכָה. (במלה דנברך) אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלְקָנָא, דְּמִן יוֹמָא דְּעָלְמָא עַד הַשְׁתָּא, לָא שְׁמַעְנָא מִלִּין אִלֵּין, וַדַּאי הָא אֲמֵינָא דְּדָא לְאו בַּר נָשׁ אִיהוּ.

אָמַר לֵיהּ, בְּרָא, מַלְאָכָא דַּיְיָ, רְחִימָא דִּילֵיהּ, הַאי דְּאָמְרַת וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִים עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן וְגוֹ', וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים וְגוֹ', וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לַיְרֵכָתַיִם יָמָּה. הָא בְּרִיחִים טוּבָא אִיכָּא הָכָא, וְיַדַּיִם אִינּוּן תְּרֵין. אָמַר לֵיהּ, דָּא הוּא דְּאָמְרִין, מְפוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּמַע מַאן אִיהוּ. אֲבָל הוֹאִיל וְלָא אַשְׁגַּחְתּוּן אֲנָא אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ב׳:י״ד) הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְגוֹ'. וְכִי בְּאָן אֲתָר עֵינּוֹי דְּבַר נָשׁ, אֶלָּא בְּרֹאשׁוֹ, דְּיִלְמָא בְּגוּפּוֹ אוֹ בִּדְרוֹעֵיהּ, דְּאַפִּיק לֶחָכָם יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. אֶלָּא קְרָא הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּתָנָן, לָא יְהֵךְ בַּר נָשׁ בְּגִלּוּי דְּרֵישָׁא ד' אַמּוֹת. מַאי טַעְמָא. דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, וְכָל חַכִּים, עֵינּוֹי וּמִלּוֹי בְּרֹאשׁוֹ אִינּוּן, בְּהַהוּא דְּשַׁרְיָא וְקַיְימָא עַל רֵישֵׁיהּ.

וְכַד עֵינּוֹי תַּמָּן, לְיִנְדַּע דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּאַדְלִיק עַל רֵישֵׁיהּ, אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁחָא, בְּגִין דְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ אִיהוּ פְּתִילָה, וּנְהוֹרָא אַדְלִיק לְעֵילָּא, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוַּוח וְאָמַר, (קהלת ט׳:ח׳) וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר, דְּהָא נְהוֹרָא דִּבְרֹאשׁוֹ, אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁחָא וְאִינּוּן עוֹבָדִין טָבָאן. וְעַל דָּא הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא.

אַתּוּן חַכִּימִין, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיכוּ, הֵיךְ לָא אַשְׁגַּחְתּוּן לְהַאי, דִּכְתִיב וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִים וְגוֹ', לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד. וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. הָאֶחָד וְהַשֵּׁנִית אָמַר קְרָא, שְׁלִישִׁית וּרְבִיעִית לָא אָמַר קְרָא. דְּהָא אֶחָד וְשֵׁנִית, דָּא חָשִׁיבוּ דִּתְרֵין סִטְרִין, וּבְגִין כָּךְ עָבִיד חוּשְׁבָּנָא בִּתְרֵין אִלֵּין.

אָתוּ אִינּוּן וּנְשָׁקוּהוּ, (כמלקדמין) בָּכָה רִבִּי יְהוּדָה, וְאָמַר, רִבִּי שִׁמְעוֹן זַכָּאָה חוּלְקָךְ, זַכָּאָה דָּרָא, דְּהָא בְּזִכּוּתָךְ אֲפִילּוּ יַנּוּקֵי דְּבֵי רַב, אִינּוּן טַנְרִין רָמְאִין תַּקִּיפִין. אָתְאַת אִמֵּיהּ, אָמְרָה לוֹן רַבּוֹתַי, בְּמָטוּ מִנַּייכוּ, לָא תִּשְׁגְּחוּן עַל בְּרִי, אֶלָּא בְּעֵינָא טָבָא. אָמְרוּ לָהּ, זַכָּאָה חוּלְקָךְ אִתְּתָא כְּשֵׁרָה, אִתְּתָא בְּרִירָא מִכָּל שְׁאַר נָשִׁין, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיר חוּלְקָךְ, וְאָרִים דִּגְלָךְ עַל כָּל שְׁאַר נָשִׁין דְּעָלְמָא.

אָמַר יַנּוּקָא, אֲנָא לָא מִסְתַּפֵּינָא מֵעֵינָא בִּישָׁא, דְּבַר נוּנָא רַבָּא וְיַקִּירָא אֲנָא, וְנוּנָא לָא דָּחִיל מֵעֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (בראשית מ"ח:ט"ז) וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, מַאי לָרוֹב, לְאַסְגָּאָה עַל עֵינָא. וְתָנֵינָן, מַה דָּגִים דְּיַמָּא, מַיָּא חָפֵּי עֲלֵיהוֹן, וְלֵית עֵינָא בִּישָׁא וְכוּ'. לָרוֹב וַדַּאי, בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, בְּגוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא עַל אַרְעָא. אָמְרוּ, בְּרָא, מַלְאָכָא דַּיְיָ, לֵית בָּנָא עֵינָא בִּישָׁא, וְלָא מִסְטָרָא דְּעֵינָא בִּישָׁא אֲתֵינָן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָפֵּי עָלָךְ בְּגַדְפּוֹי.

פָּתַח וְאָמַר (בראשית מ"ח:ט"ז) הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אָמַר יַעֲקֹב בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, אִי בְּרוּחַ קוּדְשָׁא אָמַר לֵיהּ, רָזָא דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ. הַמַּלְאָךְ, קְרֵי לֵיהּ מַלְאָךְ. וְקְרֵי לֵיהּ שְׁמָהָן אַחֲרָנִין. הָכָא, אֲמַאי אִקְרֵי מַלְאָךְ. אֶלָּא כַּד אִיהוּ שְׁלִיחָא מִלְּעֵילָּא, וְקַבִּילַת זְהָרָא מִגּוֹ אַסְפַּקְלָרְיָא דִּלְעֵילָּא, (ס"א דכד) דִּכְדֵין מְבָרְכִין אַבָּא וְאִמָּא לְהַאי, אֲמַרֵי לָהּ בְּרַתִּי, זִילִי נְטוּרִי בֵּיתֵיךְ, פְּקִידִי לְבֵיתֵיךְ. הָכִי עֲבִידִי לְבֵיתֵיךְ. זִילִי וְזוּנִי לוֹן. זִילִי, דְּהַהוּא עָלְמָא דִּלְתַתָּא מְחַכָּא לָךְ, בְּנֵי בֵּיתָךְ מְחַכָּאן מְזוֹנָא מִנָּךְ, הָא לָךְ כָּל מַה דְּתִצְטָרְכִי לְמֵיהַב לוֹן, כְּדֵין אִיהִי מַלְאָךְ.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי אִקְרֵי מַלְאָךְ, וְלָא אָתֵי לְמֵיזָן עָלְמִין. וְעוֹד, דְּבִשְׁמָא דָּא לָא זָן עָלְמִין, אֶלָּא בִּשְׁמָא דַּיְיָ. הָכִי הוּא וַדַּאי, כַּד שָׁלִיחַ מִגּוֹ אַבָּא וְאִמָּא, אִקְרֵי מַלְאָךְ, וְכֵיוָן דְּשָׁארִי עַל דּוּכְתִין, עַל תְּרֵין כְּרוּבִין אֲדָנֵי שְׁמֵיהּ.

לְמֹשֶׁה כַּד אִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, אִקְרֵי (בראשית קי"ג ע"ב) (שמות ג) מַלְאָךְ. לְיַעֲקֹב לָא אִתְחֲזֵי הָכִי, אֶלָּא בְּדוּגְמָא, דִּכְתִיב (בראשית כ"ט:ט') וְרָחֵל בָּאָה, דָּא דִּיוּקְנָא דְּרָחֵל אַחֲרָא, דִּכְתִיב (ירמיהו ל"א:ט"ו) כֹּה אָמַר יְיָ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגוֹ'. רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. וְרָחֵל בָּאָה סְתָם, עִם הַצֹּאן דַּרְגִין דִּילָהּ. אֲשֶׁר לְאָבִיהָ וּדַאי. וְכֻלְּהוּ אִתְמְנוּן וְאִתְפַּקְּדוּן בִּידָהָא. כִּי רוֹעָה הִיא, אִיהִי מַנְהִיגָא לוֹן, וְאִתְפַּקְּדָא עָלַיְיהוּ.

וְהָכִי בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, (שמות ג':ב') וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וְאִי תֵּימָא יַתִּיר הוּא שְׁבָחָא דְּאַבְרָהָם, דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ מַלְאָךְ, אֶלָּא (בראשית י"ח:א') וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא וְגוֹ'. הָתָם בְּאַבְרָהָם, אִתְחֲזֵי לֵיהּ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלֶת, בְּגִין דְּבַהַהוּא זִמְנָא קַבִּיל בְּרִית, וּמַה דְּהֲוָה אִתְכַּסֵּי עַד כְּעַן מִנֵּיהּ, אִתְחֲזֵי לֵיהּ רִבּוֹן וְשַׁלִּיט, וְהָכִי אִתְחֲזֵי, דְּהָא כְּדֵין בְּהַהוּא דַּרְגָּא אִתְקַשַּׁר, וְלָא יַתִּיר. וּבְגִין כָּךְ, בִּשְׁמָא דַּאֲדוֹן רִבּוֹן עָלַיְיהּ.

אֲבָל מֹשֶׁה דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ פִּרוּדָא, דִּכְתִיב (שמות ג':ד') מֹשֶׁה מֹשֶׁה דְּלָא פָּסְקָא טַעֲמָא. כְּמָה דִּכְתִיב (בראשית כ"ב:י"א) אַבְרָהָם אַבְרָהָם, דְּפָסְקָא טַעֲמָא. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא שְׁלִים, מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא. פְּרִישׁוּ אִית בֵּין אַבְרָהָם דְּהַשְׁתָּא, לְאַבְרָהָם דְּקַדְמֵיתָא. אֲבָל מֹשֶׁה, מִיַּד דְּאִתְיְילִיד, אַסְפַּקְלָרְיָאָה דְּנָהֲרָא הֲוָת עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב (שמות ב':כ"ה) וַתֵּרֶא אוֹתוֹ

כִּי טוֹב הוּא. וּכְתִיב (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. מֹשֶׁה מִיָּד אִתְקְשַׁר בְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ וּבְגִין כָּךְ מֹשֶׁה מֹשֶׁה, וְלָא אַפְסִיק טַעֲמָא.

וְעַל דָּא לְגַבֵּי דְּמֹשֶׁה, אַזְעִיר גַּרְמֵיהּ, דִּכְתִיב מַלְאַךְ יְיָ. יַעֲקֹב קָרָא לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהַוָה סָלִיק מֵעָלְמָא, מַלְאָךְ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה יָרִית לָהּ, לְשַׁלְטָאָה. מֹשֶׁה בְּחַיָּיו. יַעֲקֹב, לְבָתַר דְּסָלִיק מֵעָלְמָא. מֹשֶׁה בְּגוּפָא. יַעֲקֹב בְּרוּחָא. זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה.

הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, דְּלָא אִתְקְרִיב לְעָלְמִין לְגַבֵּי סִטְרָא דְּרַע, וְלָא יָכִיל רַע לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, כְּדֵין יַעֲקֹב הֲוָה מְתַקֵּן לְבֵיתֵיהּ, כְּבַר נָשׁ דְּאָזִיל לְבֵיתָא חַדְתָּא, וּמְתַקֵּן לֵהּ בְּתִקּוּנוֹי, וּמְקַשֵּׁט לֵהּ בְּקִשּׁוּטוֹי. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן, אִינּוּן דְּאִתְפְּקָדָן עַל עָלְמָא, לְאִתְמַשְּׁכָא מִנַּיְיהוּ בִּרְכָאן, תְּרֵין כְּרוּבִין אִינּוּן. וְיִקָּרֵא בָּהֶם שְׁמִי, הַשְׁתָּא אִתְקִין בֵּיתֵיהּ, וְאִיהוּ אִסְתַּלָּק בְּדַרְגֵּיהּ, בְּגִין דְּחַבּוּרָא בְּיַעֲקֹב הֲוֹי. גּוּפָא, אִתְדַּבַּק בַּאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ, וּתְרֵין דְּרוֹעִין בַּהֲדֵיהּ.

לְבָתַר דְּאִינּוּן נְעָרִים מִתְבָּרְכָן כַּדְקָא יָאוּת, כְּדֵין וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. אָרְחָא דְּנוּנִין לְאַסְגָּאָה גּוֹ מַיִין, וְאִי נַפְקָן מִגּוֹ מַיָּא לַיִבָּשְׁתָּא, מִיָּד מֵתִין. אִלֵּין לָאו הָכִי, אֶלָּא אִינּוּן מִן יַמָּא רַבָּא, וּסְגִיאוּ דִּלְהוֹן לְאַפָּשָׁא וּלְאַסְגֵּי בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אִיהוּ. מַה דְּלֵית הָכִי לְכָל נוּנִין דְּעָלְמָא. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר, וְלָא אַשְׁכְּחָן לֵיהּ הָכָא בִּרְכָאן, דְּהָא לְבָתַר בָּרִיךְ לֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:כ״ב) בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף. אֶלָּא, כֵּיוָן דְּבָרִיךְ לְאִלֵּין נְעָרִים, לְיוֹסֵף בָּרִיךְ. דְּהָא לָא יַכְלִי לְאִתְבָּרְכָא, אֶלָּא מִגּוֹ יוֹסֵף, וּמִגּוֹ דְּאִיהוּ בִּטְמִירוּ, וְלָא אִתְחֲזֵי לְאִתְגַּלְּאָה, כְּתִיב בִּטְמִירוּ, וְיִקָּרֵא בָּהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבוֹתַי, (לכסאה עליה) מִן הָאֲבוֹת מִתְבָּרְכָן, וְלָא מֵאָתָר אַחֲרָא. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, דְּא הוּא כִּסּוּיָא לְחֹפְאָה מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

אִתּוּ וּנְשָׁקוּהּ כְּמִלְקַדְמִין, אָמְרוּ, הָבוּ וְנִבְרִיךְ. אָמַר אִיהוּ, אֲנִי אֲבָרֵךְ, דְּכָל מַה דִּשְׁמַעְתּוּן עַד הָכָא מִנַּאי הֲוָה, וַאֲקַיֵּים בִּי (משלי כ״ב:ט׳) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, קָרֵי בֵּיהּ יְבָרֵךְ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּנָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מִלַּחְמָא וּמֵיכְלָא דְּאוֹרַיְיתָא דִּילִי אָכַלְתּוּן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה. בָּרָא רְחִימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא תְּנִינָן בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ. אָמַר לֵיהּ, לָאו אֲנָא בַּעַל הַבַּיִת, וְלָאו אַתּוּן אוֹרְחִין. אֲבָל קָרָא אַשְׁכַּחְנָא, וַאֲקַיֵּים לֵיהּ. דְּהָא אֲנָא טוֹב עַיִן וַדַּאי, בְּלָא שָׁאִילוּ דִּלְכוֹן אֲמֵינָא עַד הַשְׁתָּא, וְלַחְמָא וּמֵיכְלָא דִּילִי אָכַלְתּוּן.

נָטַל כַּסָּא דְּבִרְכָתָא וּבָרִיךְ, וִידוֹי לָא יָכְלִי לְמִסְבַּל כַּסָּא, וַהֲווּ מְרַתְּתֵי. כַּד מָטָא לְעַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן, אָמַר, (תהילים קט״ז:י״ג) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא. קַיְימָא כַּסָּא עַל תִּקּוּנֵיהּ, וְאִתְיְשַׁב בִּימִינֵיהּ, וּבָרִיךְ. לְסוֹף אָמַר, יְהֵא רַעֲוָא דִּלְחַד מֵאִלֵּין, יִתְמַשְּׁכוּן לֵיהּ חַיִּין, מִגּוֹ (נ״א מלכא) אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּכָל חַיִּין בֵּיהּ תְּלָיָין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְעָרַב לֵיהּ, וְיִשְׁכָּח עָרֵב לְתַתָּא, דְּיִסְתַּכֵּם בְּעַרְבוּתֵיהּ, בַּהֲדֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

כֵּיוָן דְּבָרִיךְ, אַסְתִּים עֵינוֹי רְגָעָא חָדָא, לְבָתַר פָּתַח לוֹן, אָמַר חַבְרַיָּיא, שְׁלוֹם לְכוֹן מֵרִבּוֹן טַב, דְּכָל עָלְמָא דִּילֵיהּ הוּא. תַּוְוהוּ, וּבָכוּ, וּבָרִיכוּ לֵיהּ. בָּתַר הַהוּא לֵילְיָא. בְּצַפְרָא אַקְדִּימוּ וְאָזְלוּ. כַּד מָטוּ לְגַבֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, סָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא. תָּוָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר בַּר טְנָרָא תַּקִּיפָא אִיהוּ, וְיָאוּת הוּא לְכָךְ, וַיִּתְיר מִמַּה דְּלָא חָשִׁיב בַּר נָשׁ, בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא הוּא, אִזְדְּעִזַע רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, עַלַי לְמֵיהַךְ לְמֶחֱזֵי לְהַהוּא בּוּצִינָא דְּדָלִיק. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא לָא סָלִיק בִּשְׁמָא בְּעָלְמָא, דְּהָא מִלָּה עִלָּאָה אִית בֵּיהּ. וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא נְהִירוּ מְשֵׁיחוֹ (משיכו) דַּאֲבוֹי מְנַהֲרָא עָלֵיהּ, וְרָזָא דָּא לָא מִתְפַּשְׁטָא בֵּין חַבְרַיָּיא.

יוֹמָא חָדָא, הֲווֹ חַבְרַיָּיא יַתְבִין וּמִתְנַגְּחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וַהֲווּ תַּמָּן רַבִּי אֶלְעָזָר, וְרַבִּי אַבָּא, וְרַבִּי חִיָּיא, וְרַבִּי יוֹסֵי, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא. אָמְרוּ הָא כְּתִיב (דברים ב׳:ט׳) אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה וְגוֹ'. בְּגִין רוּת וְנַעֲמָה, דַּהֲווֹ זְמִינִין לְנָפְקָא מִנַּיְיהוּ. צִפּוֹרָה אִתַּת מֹשֶׁה דַּהֲוַת מִמִּדְיָן, וְיִתְרוֹ וּבְנוֹי דְּנַפְקוּ מִמִּדְיָן, דַּהֲווֹ כֻּלְּהוּ זַכָּאֵי קִשׁוֹט עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְתוּ מֹשֶׁה דְּרַבִּיאוּ לֵיהּ בְּמִדְיָן, וְאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (במדבר ל״א:ב׳) נְקוֹם נְקָמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אִי הָכִי מַשּׁוֹא פָּנִים אִית בְּמִלָּה, דְּיַתִּיר אִתְחָזוּ בְּנֵי מִדְיָן לְשֵׁזָבָא מִן מוֹאָב.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָא דָּמֵי מַאן דְּזַמִּין לְמִלְקַט תְּאֵנֵי, לְמַאן דְּכָבַר לָקִיט לוֹן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דְּכָבַר לָקִיט לוֹן, שְׁבָחָא אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ, מַאן דְּלָא לָקַט תְּאֵנֵי, נָטִיר תְּאֵנָה תְּדִיר, דְּלָא יְהֵא בָּהּ פְּגָם, בְּגִין תְּאֵנֵי דִּזְמִינַת לְאַיְיתָאָה. כֵּיוָן דְּלָקִיט תְּאֵנֵי, שָׁבִיק לָהּ לַתְּאֵנָה, וְתוּ לָא נָטִיר לָהּ.

כַּךְ מוֹאָב, דִּזְמִינָא לְאַיְיתָאָה אִינּוּן תְּאֵנֵי, נָטַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב. מִדְיָן דְּקָא יְהִיבַת תְּאֵנֵי, וְאַלְקִיטוּ לוֹן, כְּתִיב (במדבר כ״ה:י״ז) צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים. דְּהָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה, תְּאֵנָה דָּא לָא זְמִינַת לְאַיְיתָאָה פֵּירִין, וּבְגִין כָּךְ אִתְחֲזַיִית לִיקִידַת אֶשָּׁא. פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כ״ב:ד׳) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן וְגוֹ', מוֹאָב אִינּוּן שָׁאֲרֵי, וּבְגִין אִינּוּן תְּאֵנֵי, דְּזַמִּין מוֹאָב לְאַפָּקָא לְעָלְמָא, אִשְׁתַּזִּיבוּ מֵעוֹנְשָׁא.

רַבִּי אֶלְעָזָר בָּעָא לְמֵימַר לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא חָמוּי. וַהֲווּ אָזְלֵי רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסֵי (ד"א לא גרסינן ורבי חייא) בַּהֲדֵיהּ, אָזְלוּ בְּאָרְחָא, וַהֲווּ אֲמָרֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא כָּל הַהוּא אָרְחָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה וְגוֹ', וּכְתִיב (דברים ב׳:י״ט) וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן וְגוֹ', מִלָּה דָּא כְּמִלָּה דָּא, מַה הֶפְרֵשׁ בֵּין דָּא לְדָא, אֶלָּא אִתְחֲזֵי דִּשְׁקוּלֵי הֲווֹ. וְתָנֵינָן, כַּד הֲווֹ מְקָרְבֵי לְגַבֵּי בְּנֵי מוֹאָב, הֲווֹ יִשְׂרָאֵל אִתְחֲזַיִין

לְגַבַּיְיהוּ בְּכָל מָאנֵי קְרָבָא, (ולא ס"א ל"ג) כְּדְבָעוּ אִתְגַּרְיָין בְּהוּ. וּלְגַבֵּי בְּנֵי עַמּוֹן, הֲווֹ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּפֵי בְּעִטּוּפַיְיהוּ, וְלָא אִתְחֲזֵי מָאנֵי קְרָבָא כְּלָל. וּקְרָאן מוֹכָחָן בְּשִׁקּוּלָא דָּא כְּדָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי הָכִי הוּא. וְתָנֵינָן, דְּדָא דַּהֲוַת חֲצִיפָא, וְאָמְרַת מוֹאָב, דִּכְתִיב, (בראשית י״ט:ל״ז) וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ מוֹאָב. אִתְחָזוֹן יִשְׂרָאֵל חֲצִיפוּ לְגַבַּיְיהוּ, כְּמָה דְּאִיהִי חֲצִיפָא, דְּאָמְרַת מוֹאָב, מֵאָב הֲוָה בְּרָא דָּא. אֲבָל זְעֻרְתָּא, דְּאָמְרַת בֶּן עַמִּי, וְכַסְיָאַת אַרְחָהָא, יִשְׂרָאֵל הֲווֹ מְכַסְיָין אָרְחַיְיהוּ לְגַבַּיְיהוּ, מְעַטְּפֵי עִטּוּפָא בְּטַלִּית, וְאִתְחָזוֹן קַמַּיְיהוּ כְּאַחִין מַמָּשׁ. וְהָא אוּקְמוּהָ.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אִדְכַּר רִבִּי אֶלְעָזָר מֵהַאי יַנּוּקָא, סְטוּ מֵאָרְחָא ג' פַּרְסֵי, וּמָטוּ לְהָתָם. אִתְאָרַחוּ בְּהַהוּא בֵּיתָא, עָאלוּ וְאַשְׁכָּחוּ לְהַהוּא יַנּוּקָא, דְּהֲוָה יְתִיב, וּמְתַקְּנִין פִּתּוֹרָא קַמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, קָרִיב גַּבַּיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ, עוּלוּ חֲסִידֵי קַדִּישִׁין, עוּלוּ שְׁתִילִין דְּעֶלְמָא, אִינּוּן דְּעֵילָא וְתַתָּא מְשַׁבְּחִין לוֹן. אִינּוּן דְּאֲפִילוּ נוּנֵי יַמָּא רַבָּא, נָפְקִין בְּיִבָּשְׁתָּא לְגַבַּיְיהוּ. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וּנְשָׁקֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ. הָדָר כְּמִלְקַדְמִין, וּנְשָׁקֵיהּ בְּפוּמֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר נְשִׁיקָה קַדְמָאָה עַל נוּנִין דְּשָׁבְקִין מַיָּא, וְאָזְלִין בְּיַבֶּשְׁתָּא. וּנְשִׁיקָה תִּנְיָינָא עַל בֵּיעִין דְּנוּנָא, דְּעָבְדוּ אִיבָּא טָבָא בְּעָלְמָא.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, בְּרֵיחָא דִּלְבוּשַׁיְיכוּ חֲמֵינָא, דְּעַמּוֹן וּמוֹאָב מִתְגָּרָן בְּכוּ, הֵיךְ אִשְׁתְּזִבְתּוּן מִנַּיְיהוּ. מָאנֵי קְרָבָא לָא הֲווֹ בִּידַיְיכוּ. וְאִי לָאו, לְרָחְצָנוּ תֵּהֲכוּן, בְּלָא דְּחִילוּ. תַּוּוהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְחַבְרַיָּיא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, זַכָּאָה אָרְחָא דָּא, וְזַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּזָכֵינָא לְמֶיחֲמֵי דָּא, אַתְקִינוּ פִּתּוֹרָא כְּמִלְקַדְמִין.

אָמַר, חַכִּימִין קַדִּישִׁין. תִּבְעוּ נָהֲמָא דְּתַפְנוּקֵי בְּלָא קְרָבָא, (ס"א או נהמא דקרבא ופתורא דמאני קרבא). אוֹ פִּתּוֹרָא דְּמָאנֵי קְרָבָא. אוֹ נָהֲמָא דְּקְרָבָא. אוֹ תִּבְעוּן לְבָרְכָא לְמַלְכָּא בְּכָל מָאנֵי קְרָבָא דְּהָא פִּתּוֹרָא לָא אִסְתְּלִיק בְּלָא קְרָבָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרָא רְחִימָא חֲבִיבָא קַדִּישָׁא, הָכִי בָּעֵינָן, בְּכָל הָנֵי זִינֵי קְרָבָא אִשְׁתְּדִלְנָא בְּהוּ, וְיַדְּעֵינָן לְאַגָּחָא בְּחַרְבָּא, וּבְקַשְׁתָּא, וּבְרוֹמְחָא, וּבְאָבָנִין דְּקִיטְרָטָא. וְאַנְתְּ רַבְיָא, עַד לָא חָמִית, הֵיךְ מַגִּיחִין קְרָבָא, גּוּבְרִין תַּקִּיפִין דְּעָלְמָא.

חַדֵּי הַהוּא יַנּוּקָא, אָמַר וַדַּאי לָא חֲמֵינָא, אֲבָל כְּתִיב (מלכים א כ׳:י״א) אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ. אַתְקִינוּ פִּתּוֹרָא בְּנַהֲמָא, וּבְכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה חֵדוּ אִית בְּלִבְּאֵי בְּרַבְיָא דָּא, וְכַמָּה חִדּוּשִׁין יִתְחַדְּשׁוּן עַל פִּתּוֹרָא דָּא, וְעַל דָּא אֲמָרִית, דְּיַדְּעָנָא דְּזַגֵּי פַּעְמוֹנֵי רוּחָא קַדִּישָׁא, הֲווֹ אָזְלִין בֵּיהּ.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, מַאן דְּבָעֵי לְנַהֲמָא, עַל פּוּם חַרְבָּא יֵיכוּל. חַדֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, אַהְדַּר וְקָרִיב יַנּוּקָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּשַׁבְחַת גַּרְמָךְ, אִית לָךְ לְמֵיגַח קְרָבָא בְּקַדְמִיתָא, וַאֲנָא

אֲמָרִית בְּקַדְמֵיתָא, דִּקְרָבָא לֵיהֱוֵי בָּתַר אֲכִילָה. אֲבָל הַשְׁתָּא, מַאן דְּבָעֵי סוֹלְתָא, תּוֹלָה (נ"א ייתי) מָאנֵי קְרָבָא בִּידוֹי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָךְ יֵאוֹת לְאַחֲזָאָה מֵאִינּוּן מָאנֵי קְרָבָא דִּילָךְ. פְּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (במדבר ט"ו:י"ט) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְּרוּמָה לַיְיָ. קְרָא דָּא עַל עוֹמֶר הַתְּנוּפָה אִתְמַר, מַאי תְּנוּפָה, אִי בְּגִין דְּאָנִיף לֵיהּ כַּהֲנָא לְעֵילָּא אִיהִי תְּנוּפָה. מַאי אִכְפַּת לָן, אִי אָנִיף אִי מָאִיךְ.

אֶלָּא וַדַּאי אִצְטְרִיךְ לְאַרְמָא לָהּ לְעֵילָּא, וְהַיְינוּ תְּרוּמָה. וְאַף עַל גַּב דְּדַרְשִׁינָן תְּרֵי מִמְּאָה, וְהָכִי הוּא, אֶבָל תְּנוּפָה מַאי (ס"א דא) הוּא אַרְמוּתָא. וְרָזָא דְּחָכְמְתָא הָכָא. אִי חֲסִידֵי קַדִּישִׁין, מָארֵי דְּרוֹמְחִין, לָא שְׁמַשְׁתּוּן לְרִבִּי שִׁמְעָיָה חֲסִידָא, דְּאִי לָאו תִּנְדְּעוּן תְּנוּפָה מַאי הִיא. חִטָּה מַאי הִיא. שְׁעוֹרָה מַאי הִיא.

תְּנוּפָה דְּקָאָמְרִינָן, הַיְינוּ תְּנ"ו פֵּ"ה. וְרָזָא דִּילֵיהּ (ירמיהו י"ג:ט"ז) תְּנוּ כָּבוֹד לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. דְּהָא פֵּה (עלאה) הַיְינוּ כָּבוֹד, דְּבָעֵינָן לְמֵיהַב לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אִבְעֵי לָן לְאַרְמָא לְעֵילָּא, לְאַחֲזָאָה (ס"א דלית אינון יהבין אלא להאי פה) דִּלֵיהּ אֲנָן יָהֲבִין לְהַאי פֵּה. דִּלֵית שְׁבָחָא לְמַלְכָּא עִלָּאָה, אֶלָּא כַּד יִשְׂרָאֵל מְתַקְנֵי לֵיהּ לְהַאי כָּבוֹד, וְיָהֲבֵי לֵיהּ לְמַלְכָּא כָּבוֹד. וְדָא הוּא תְּנוּ פֵּה, תְּנוּ כָּבוֹד, וְאָרְמָא אִיהוּ וַדַּאי.

קְרָא דְּשָׁרֵינָן בֵּיהּ, וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ. וְכִי לָכֶם הָאָרֶץ שְׁעוֹרָה אִיהוּ, לָאו הָכִי. וַאֲנָן שְׁעוֹרָה מִקְרֵבֵינָן, בְּגִין דִּשְׁעוֹרָה קַדְמָאָה לִשְׁאַר נָהֲמָא דְּעָלְמָא. שְׁעוֹרָה אִיהוּ (ס"א שיעור ה"א, דהא אתר) שְׁעוֹרָה דְּה"א יְדִיעַ הוּא, בְּשִׁיעוּרָא דְּהֵ"א. (ס"א חטה בה"א נקודה וכו') חִטָּה נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּלֵית חוּלְקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא דְּחוֹבָא תַּמָּן. (אלא) חִטָּה בְּרִתָּא דְּמִתְחַטְּאָה לְקַמֵּי אֲבוּהָ, וְעָבִיד לֵהּ רְעוּתָא, וּמַה חִטָּה. כְּלָלָא דכ"ב אַתְוָון.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דְּהֲוָה לָן לְמֵימַר. הָכָא אִית לָן לְמֵימַר, וּלְדִרְכָּא קַשְׁתָּא. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, הָא מָגְנָא לְקֶבֶל גִּירָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי חִטָּה הָכִי קָרֵינָן לָהּ. אֶבָל חֲמֵינָן בַּשְׁבָטִים כֻּלְּהוּ דְּלֵית בְּהוּ חֵ"ט, וּבָהּ אִית חֵ"ט, וְקָרֵינָן חִטָּה. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא חֵ"ט שַׁרְיָא סָמִיךְ לָהּ. בְּהוּ בְּשִׁבְטִין, לָא הֲווֹ אַתְוָון אִלֵּין, דְּקָא אָתוּ מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא, אֶבָל לְגַבָּהּ שַׁרְיָא.

וְאִי בָּעֵית לְאַפָּקָא חַרְבָּא, וְתֵימָא אֲמַאי נָקְטַת אַתְוָון אִלֵּין הַהִיא בָּרְתָּא, אֶלָּא אִי תִּנְדַּע חוֹבָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּאָמְרוּ חִטָּ"ה הֲוָה, תִּנְדַּע הָא. וְאִילָנָא דָּא כַּד נָצַח, כֻּלָּא סִטְרָא דְּטוֹב, נָקִיט לְכָל סִטְרָא אַחֲרָא, וְכַפְיָא לֵיהּ.

חַבְרַיָּיא קַדְמָאֵי פְּרִישׁוּ מִלָּה דָּא, וְשָׁרוּ לָהּ מֵרְחִיק, חִטָּה סְתָם. אָתוּ בַּתְרָאֵי וְאָמְרוּ, חִטָּה מַמָּשׁ. אָתָא יְשַׁעְיָה וּפָרִישׁ לָהּ, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ד:י"ד) וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא תִקְרַב אֵלֶיךָ,

וְעַל כֵּן נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּלָא יְהֵא חַטָּאָה, דְּאִלּוּ נְקוּדָה לָא הֲוִי, חַטָּאָה לֶהֱוִי. וְחִלּוּפָא בֵּין ט' לְת', תָּבִירוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, בְּרִירוּ (ס"א דילה) דְּמִילָה.

אַתּוּן חַבְרַיָּיא, דְּלָא שְׁמַשְׁתּוּן לְרִבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא, אַמְרִין דִּבְחֲמִשָּׁה זִינֵי דָּגָן, לָא אִית חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְלָאו הָכִי, דְּהָא כָּל מַה דְּאִתְבְּלֵי בְּאַרְעָא, לְסִטְרָא אַחֲרָא אִית בֵּיהּ חוּלָקָא. וּמַאן חוּלָקָא אִית לֵיהּ. מוֹץ דְּתִדְּפֶנּוּ רוּחַ, דִּכְתִיב, (תהילים א׳:ד׳) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּוץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ. וְדָא הוּא רוּחָא דְּקֻדּוּשָׁא, וּכְתִיב (תהילים ק״ג:ט״ז) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְגוֹ'. בְּגִין דְּרוּחַ קֻדְשָׁא מְפַזֵּר לֵיהּ בְּכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא, דְּלָא יִשְׁתְּכַח. דָּא בְּנוּקְבָּא. דְּכוּרָא מַאי הוּא. תֶּבֶן.

וּמוֹץ וְתֶבֶן כַּחֲדָא אַזְלִין, וְעַל דָּא פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר. דְּלֵית בֵּהּ חוּלָקָא בִּקְדוּשָׁה. ה', דָּגָן בְּנַקְיוּ (דדגן) בְּלָא תֶּבֶן וּמוֹץ. ח״ט דִּכַר וְנוּקְבָּא, מוֹץ וְתֶבֶן, ה: בְּנַקְיוּ דְּדָגָן. וְעַל דָּא שְׁלִימוּ דְּאִילָנָא חִטָּה אִיהוּ וְאִילָנָא דְּחִטָּה בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הֲוָה. דְּכוֹלָּא אִיהוּ בָּרָזָא, וּבְמִלָּה דְּחִטָּה. (ס"א בקדושה ה' נקיו דדגן בלא תבן ומוץ ועל דא שלימו דאילנא חטה איהו וכלא איהו ברזא דחטה) תָּנָּוה רִבִּי אֶלְעָזָר, וְתַנָּוהוּ חַבְרַיָּיא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, הָכִי הוּא וַדַּאי, קְרָא דְּשָׁרֵינָן בֵּיהּ, דְּהָא שְׁעוֹרָה אַקְדִּים לְמֵיתֵי לְעָלְמָא. וְאִיהוּ מִתְתַּקֵּן לְמֵיכְלָא דִּבְעִירָא סְתָם, אִיהוּ רָזָא דְּאֶלֶף הָרִים, דְּמָנְדִּלִין בְּכָל יוֹמָא, וְהִיא אָכְלָה לוֹן. וְאִקְרֵי לֶחֶם תְּרוּמָה, מֵיכְלָא דְּהַהוּא תְּרוּמָה, (ס"א ואתקצר) וְאִתְקְרִיב בְּלֵילְיָא, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כ״ב:ז׳) וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ הוּא. מִן הַקֳּדָשִׁים דָּא תְּרוּמָה. מִן הַקֳּדָשִׁים, וְלָא קֳדָשִׁים, דְּהָא קֹדֶשׁ סְתָם לָא אִקְרֵי תְּרוּמָה, דְּחוֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ מִבַּתְרוּמָה תְּנַן.

אַרְעָא קַדִּישָׁא בְּרִישׁ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָת, וּרְשׁוּ אַחֲרָא לָא עָאל תַּמָּן. הֵיךְ אִבְּדִיקַת אַרְעָא, אִי קַיְימַת בְּמְהֵימְנוּתָא, וְלָא אִתְחַבְּרַת בִּרְשׁוּ אַחֲרָא, בְּקָרִיבוּ דִּתְרוּמָה דָּא דִּשְׁעוֹרִים, כְּגַוְונָא דְּרָזָא דְּסוֹטָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי שִׁנְנָא דְּחַרְבָּא לְגַבָּךְ, אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וַדַּאי אִתְקַפְנָא בְּמָגֵן וְצִינָה לְאַגָּנָא מִנַּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אַרְעָא קַדִּישָׁא לֵית בָּהּ רְשׁוּ אַחֲרָא, וְלָא עָאל תַּמָּן. מוֹץ וְתֶבֶן מִמַּאן הֲווֹ.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (בראשית א׳:כ״ח) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ'. וּכְתִיב וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. וְכִי אִי לָאו דְּאָתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה לָא יַעֲבִיד (נח ס"א ע"א) תּוֹלְדִין לְעָלְמָא, אוֹ אִי לָא חָאבוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבָדָא דְּעֶגְלָא, לָא יַעַבְדוּן תּוֹלְדִין. אֶלָּא וַדַּאי, אִי לָא יֵיתֵי נָחָשׁ עַל חַוָּה, תּוֹלְדִין יַעֲבִיד אָדָם מִיָּד וַדַּאי, דְּהָא גְּזֵרָה אִתְגְּזַר מִיָּד דְּאִתְבְּרֵי, דִּכְתִיב פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ. וְאִינּוּן תּוֹלְדִין יֵהוֹן כְּלֵהוֹן בִּנְקִיוּ בְּלָא זוּהֲמָא כְּלָל. אוּף

הָכִי אַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּהָא לָא עָאל בָּהּ רְשׁוּ אַחֲרָא, אִית בָּהּ מוֹץ וְתֶבֶן, דְּלָאו מֵהַהוּא סְטָר. וּלְבַר מֵאַרְעָא, הַהוּא מוֹץ וְתֶבֶן דְּסְטָר אַחֲרָא הֲוִי, דְּאַזְלָא בָּתַר קְדוּשָׁה, כְּקוֹף בָּתַר בְּנֵי נָשָׁא. אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ, אָמַר לֵיהּ, דְּאִמֵּי לִי, דְּרַוּוחָנָא בְּמָאנֵי קְרָבָא, נָהֲמָא דְּפָתוֹרָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וְדַאי הָכִי הוּא, דְּהָא כָּל זִינֵי קְרָבָא בִּידָךְ אִינּוּן, וּמִצְלְחָן בִּידָךְ, אָתוּ וּנְשָׁקוּהוּ כְּמִלְקַדְמִין.

פָּתַח אִיהוּ וְאָמַר, (בראשית מ׳:י׳) וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים וְגוֹ׳. עַד הָכָא חֶזְיוֹנָא דְּמַלָּה, דְּהָא מִכָּאן וּלְהַלְאָה חֶזְיוֹנָא דִּילֵיהּ הֲוָה, דִּכְתִיב וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי. אֲבָל חֶזְיוֹנָא דְּמַלָּה, בְּגִינֵיהּ דְּיוֹסֵף הֲוָה וּלְבַשְּׂרָא לֵיהּ, דְּיִשְׁמַע יוֹסֵף וְיִנְדַּע.

תְּנַיְנָן, שִׁבְעָה רְקִיעִין אִינּוּן, וְאִינּוּן (שבעה) הֵיכָלִין. וְשִׁית אִינּוּן, וַחֲמֵשׁ אִינּוּן, וְכֻלְּהוּ נַפְקֵי מִגּוֹ יַיִן עַתִּיקָא עִלָּאָה. הַהוּא יַיִן מָשִׁיחַ לֵיהּ יַעֲקֹב מֵרָחִיק, וְסָחִיט לֵיהּ מֵעֲנָבִים דְּהַהוּא גֶּפֶן. כְּדֵין, יַעֲקֹב אַמְשִׁיחַ לֵיהּ הַהוּא יַיִן דְּקָא אִתְחָזֵי לֵיהּ, וְחַדֵּי וְשָׁתֵה. (בראשית קמ״ב ע״ב) הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ה) וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ. הָכָא אִתְכְּלִיל עֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אַרְחִיק מִלָּה, וּמָשִׁיחַ לָהּ בְּמִשְׁיכוּ דִתְרֵי תְּנוּעֵי, וְהַיְינוּ לוֹ. לֵיהּ לְתַתָּא, לֵיהּ לְעֵילָּא. (בתרין סטרין אחיד)

חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן אָמַר, וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, דְּאַרְמֵי מַיָּא בְּהַהוּא יַיִן, וְאִי לָאו דְּאַרְמֵי בֵּיהּ מַיִם, לָא יָכִיל לְמִסְבַּל, וְשַׁפִּיר אָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן. וּבְגִין כָּךְ אַמְשִׁיחַ לוֹ בְּתַרֵי טַעֲמֵי, דְּהָא בִּתְרֵין סִטְרִין אָחִיד, וְהַהוּא יַיִן אָזִיל מִדְּרִגָּא לְדִרְגָּא, וְכֻלְּהוּ טַעֲמִין בֵּיהּ, עַד דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא טָעִים לֵיהּ, דְּאִיהוּ דָּוִד נָאֶמָן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ז׳:י׳) כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. מַהוּ כְּיֵין הַטּוֹב. דְּאָתָא יַעֲקֹב וְאַרְמֵי בֵּיהּ מַיָּא, דָּא הוּא יֵין הַטּוֹב וְהָכִי הוּא, כְּמָה דְּאָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן. תָּווּה רִבִּי אֶלְעָזָר, וְתַנְוּוה רִבִּי אַבָּא, אָמְרוּ הָא חַמְרָא (ס״י מלאך) דִּילְךָ, הוּא נַצָּחַת מַלְאָכָא קַדִּישָׁא, אַפּוּמָא (נ״א פומא) דְּרוּחַ קוּדְשָׁא.

אָמַר לֵיהּ, עַד כְּעַן הַהוּא גֶּפֶן מְחַכָּא לְמֶעְבַּד פֵּירִין. וּבַגֶּפֶן: דָּא אִיהוּ גֶּפֶן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּקוּדְשָׁא. בְּגִין דְּאִית גֶּפֶן אַחֲרָא, דְּאִיהוּ אִקְרֵי גֶּפֶן נָכְרִיָּה. וַעֲנָבִים דִּילָהּ לָא אִינּוּן עֲנָבִים, אֶלָּא קַשְׁיָן, אֲחִידִין לִבָּא, נַשְׁכִין כְּכַלְבָּא. אִינּוּן עֲנָבִים אִקְרוּן, (ירמיהו ב׳:כ״א) סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה. אֲבָל גֶּפֶן דָּא, עֶלָּהּ כְּתִיב וּבַגֶּפֶן, הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא. הַהִיא דְּכָל קַדִּישִׁין טָעֲמוּ חַמְרָא עַתִּיקָא, חַמְרָא טָבָא, חַמְרָא דְּיַעֲקֹב יָהִיב בֵּיהּ מַיָּא, עַד דְּכָל אִינּוּן דְּיַדְעִין לְטַעֲמָא חַמְרָא, טָעֲמוּ לֵיהּ, וְהָווּ טַב לְחִכָּא.

וְהַהִיא גֶּפֶן, כַּד מָטָא לְגַבָּהּ, אוֹשִׁיטַת תְּלָתָא שָׂרִיגִין, וְאִינּוּן תִּלַת דִּיוּקְנָא דַּאֲבָהָן, דְּאִתְקַדְּשַׁת בָּהוּ. וְלֵית קְדוּשָׁה אֶלָּא בְּיַיִן, וְלֵית בִּרְכָתָא אֶלָּא בְּיַיִן. בַּאֲתַר דְּחֶדְוָה שְׁאֵרִי. וְהִיא כְּפוֹרַחַת, כְּכֻלָּה דְּאִתְקַשְּׁטַת וְעָאלַת בְּרַחִימוּ, בְּחֶדְוָה דְּהַהוּא יַיִן דְּאִתְעָרַב בְּמַיָּא.

כְּדֵין עָלְתָה נִצָּה, סְלִיקַת רְחִימוּ דִּילָהּ לְגַבֵּי דּוֹדָהּ, וְשָׁרְיאַת לְנַגְנָא וּלְאַעֲלָא בְּרְחִימוּ. וּכְדֵין, אִתְמַלְיָין וְאִתְבַּשָּׁלָן אִינּוּן עֲנָבִין, רְכִיכָן, וּמַלְיָין מֵהַהוּא חַמְרָא טָבָא עַתִּיקָא חַמְרָא דְּיַעֲקֹב אַרְמֵי בֵּיהּ מַיָּא.

וְעַל דָּא מַאן דִּמְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וּמָטֵי עַל הָאָרֶץ, אִצְטְרִיךְ לְמִרְמֵי בֵּיהּ מַיָּא, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ לְבָרְכָא רַחֵם ה' עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, בַּר בְּמַיָּא גּוֹ חַמְרָא. וְאִי לָאו, מַאן יָכִיל לְמִסְבַּל. דָּא הֲוָה לְבַשְּׁרָא לְיוֹסֵף, בְּגִין דְּבֵיהּ הֲוָה תַּלְיָא מִלְּתָא.

חֲנוֹ"ךְ מְטַטְרוֹ"ן אָמַר, שְׁלֹשָׁה שְׁרִיגִים, וּדְאי. לְקֻבֵּל תְּלַת אָבְהָן, וְהָא אַרְבַּע אינּוּן דִּילָהּ. אֶלָּא דָּא הוּא דִּכְתִיב, וְהִיא כְּפוֹרַחַת. בְּזִמְנָא דְּאִיהִי סְלִיקַת וּפָרְחַת בְּכַנְפָהָא לְסַלְקָא, כְּדֵין עָלְתָה נִצָּה, דָּא הוּא הַהוּא רְבִיעָאָה דְּאִשְׁתְּאַר, דְּסָלִיק בַּהֲדָהּ, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ב:י"א) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף. כַּד יָעוֹף. כְּפוֹרַחַת, בְּזִמְנָא דְּפוֹרַחַת. וְשַׁפִּיר אָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן, וְהָכָא הוּא.

תָּוָה רִבִּי אֶלְעָזָר, וְתַוָּה רִבִּי אַבָּא, אָמְרוּ, מַלְאָכָא קַדִּישָׁא, שְׁלִיחָא מִלְּעֵילָּא, הָא חַמְרָא דִּילָךְ, הוּא, נָצַחְתְּ בְּרָזָא דְּרוּחַ קֻדְשָׁא. אָתוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשָׁדַרְנִי הָכָא.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, חַבְרַיָּיא. נָהֲמָא וְחַמְרָא עִיקָּרָא דְּפִתּוֹרָא אינּוּן, כָּל שְׁאַר מֵיכְלָא אֲבַתְרַיְיהוּ אִתְמְשַׁךְ. וְהָא אוֹרַיְיתָא רַוְוחַת לוֹן, וְדִילָהּ אינּוּן. אוֹרַיְיתָא בָּעָאת מִנַּיְיכוּ, בְּבָעוּ, בְּרְחִימוּ, וְאָמְרָה (משלי ט':ה') לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי וּשְׁתוּ בְּיַיִן מָסָכְתִּי. וְהוֹאִיל וְאוֹרַיְיתָא זְמִינַת לְכוּ, וְהִיא בָּעָאת מִנַּיְיכוּ מִלָּה דָּא, אִית לְכוּ לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דִּילָהּ. (נ"א הוא) בְּמַטוּ מִנַּיְיכוּ, הוֹאִיל וְאִיהִי זְמִינָא לְכוּ, דְּתֶעֱבְדוּן רְעוּתָהּ. אָמְרוּ הָכִי הוּא וּדַאי. יָתְבוּ וְאָכְלוּ וְחַדוּ בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּאָכְלוּ אִתְעַכְּבוּ עַל פִּתּוֹרָא.

פְּתַח אִיהוּ וְאָמַר. (במדבר כ"ב:ד') וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן וְגוֹ'. וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְאֶל זִקְנֵי מִדְיָן לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיֹּאמֶר מוֹאָב. עוּלֵּמִין נַטְלוּ עֵיטָא מִסַּבְיָא, וְסַבְיָא אִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרַיְיהוּ, וְאִינּוּן יַהֲבוּ לוֹן עֵיטָא. מַאי עֵיטָא יָהֲבוּ לוֹן. עֵיטָא בִּישָׁא נַטְלוּ לְגַרְמַיְיהוּ. אָמְרוּ לוֹן לְמוֹאָב, גְּדוּלָּא בִּישָׁא גְּדַלְנָא בֵּינָנָא. וּמַנּוֹ. מֹשֶׁה רַבֵּיהוֹן. עַל חַד כּוּמְרָא דְּהֲוָה בֵּינָנָא, דְּרַבֵּי לֵיהּ וְגַדֵּיל לֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ, וְיָהַב לֵיהּ בְּרָתֵיהּ לְאִנְתּוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא יָהַב לֵיהּ מָמוֹנָא, וְשָׁדַר לֵיהּ לְמִצְרַיִם, לְשֵׁיצָאָה כָּל אַרְעָא. וְאִיהוּ, וְכָל בֵּיתֵיהּ, אִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרֵיהּ. אִי לְהַהוּא רַבֵּיהוֹן, נֵיכוּל לְאַעְקָרָא מִן עָלְמָא, כָּל עַמָּא דִּילֵיהּ יִתְעַקְּרוּן מִיָּד מֵעָלְמָא. וְכָל עֵיטָא בִּישָׁא מֵהַהוּא מִלָּה דִּפְעוֹר, מִמִּדְיָן הֲוָה.

וְתָא חֲזֵי, דִּכְלָּא הֲוָה מִמִּדְיָן. וְכָל עֵיטָא דִּלְהוֹן עַל מֹשֶׁה הֲוָה. וּבְעֵיטָא דִּלְהוֹן, שְׁכָרוּ לְבִלְעָם. כֵּיוָן דְּחָמוּ דְּבִלְעָם לָא יָכִיל, נַטְלוּ עֵיטָא אַחֲרָא בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ, וְאַפְקִירוּ נָשַׁיְיהוּ

וּבְנָתַיְיהוּ יַתִּיר מִמּוֹאָב, דְּהָא עַל נְשֵׁי מִדְיָן כְּתִיב, (במדבר ל"א:ט"ז) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'. וְכֹלָּא מִמִּדְיָן הֲוָה. נַטְלוּ עֵיטָא בַּהֲדֵי נְשֵׁיאָה דְּיְיָ, דְּיַפְקִיר בָּרָתֵיהּ. דַּחֲשִׁיבוּ לְנַטָלָא לְמֶשֶׁה בְּרִשְׁתֵּיהוֹן, בְּכַמָּה זִינֵי חַרְשִׁין אַעֲטָרוּ לָהּ, דְּיִתְפֵּס רֵישָׁא דְּיְיָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ישעיהו מ"ד:כ"ה) מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר.

אִינּוּן חָמָן דְּרֵישָׁא יִתְפֵּס בְּרִשְׁתָּא דְּיְיָ, וְלָא יָדְעוּ, חָמוּ וְלָא חָמוּ. חָמוּ רֵישָׁא דְּעַמָּא דְּנָפִיל בַּהֲדָהּ, וְכַמָּה אַלְפִין אוֹחֲרָנִין, וַחֲשִׁיבוּ דְּמֹשֶׁה הֲוָה, אַפְקִירוּ לָהּ, וּפָקִידוּ לָהּ עַל מֹשֶׁה, דְּלָא תִּזְדַּוּוּגִי לְאַחֲרָא, אֶלָּא בֵּיהּ. אָמְרָה לוֹן, בְּמָה אֶנְדַּע. אָמְרוּ הַהוּא דְּתֶחְמֵי דְּכֹלָּא קַיְימֵי קַמֵּיהּ, בֵּיהּ תִּזְדַּוּוּגִי, וְלָא בְּאַחֲרָא. כֵּיוָן דְּאַתָא זִמְרִי בֶּן סָלוּא, קָמוּ קַמֵּיהּ אַרְבְּעָה וְעֶשְׂרִים (נ"א תשעה וחמשים) אֶלֶף, מִשִּׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן, בְּגִין דַּהֲוָה נְשִׂיאָה דְּיְיָ, וְהִיא חֲשִׁיבַת דְּהוּא מֹשֶׁה, וְאִזְדַּוּוּגַת בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ כָּל אִינּוּן שְׁאָר לְדָא, עָבְדוּ מַה דְּעָבְדוּ, וַהֲוָה מַה דַּהֲוָה.

וְכֹלָּא הֲוָה מִמִּדְיָן, בְּכַמָּה זִינִין, וּבְגִין כָּךְ אִתְעָנָשׁוּ מִדְיָן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה, (במדבר ל"א:ב') נְקוֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים. לָךְ אִתְחֲזֵי, וְלָךְ יֵאוֹת. לְמוֹאָב אֲנָא שָׁבִיק לוֹן לְבָתַר דְּיִפְקוּן תְּרִין מַרְגְּלָאן מִנַּיְיהוּ, הָא דָּוִד בְּרֵיהּ דְּיִשַׁי, דְּאִיהוּ יִנְקוֹם נוּקְמִין דְּמוֹאָב, וְיִסְחֵי קְדֵירָה דְּמַלְיָא טִנּוּפָא דְּפְעוֹר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ס':י') מוֹאָב סִיר רַחְצִי וַדַּאי, וְעַד דְּאִינּוּן תְּרִין מַרְגְּלָאן לָא נַפְקוּ, לָא אִתְעָנָשׁוּ, כֵּיוָן דְּנַפְקוּ, אָתָא דָּוִד וְאַסְחֵי קְדֵירָה מִטְּנוּפָא דִּילְהוֹן. וְכֻלְּהוּ אִתְעָנָשׁוּ. מִדְיָן בִּימֵי מֹשֶׁה. מוֹאָב בִּימֵי דָּוִד.

תָּא חֲזֵי, חַיָּיבִיָּא דְּמִדִּין, עִם כָּל דָּא לָא שְׁכִיכוּ מִכָּל בִּישִׁין דִּילְהוֹן. לְבָתַר דְּרִין דְּחָמוּ דְּמִית יְהוֹשֻׁעַ, וְכָל אִינּוּן זְקֵנִים דְּאִתְחָזוּ לְמֶעְבַּד נַס עַל יְדֵיהוּ, אָמְרוּ, הַשְׁתָּא שַׁעֲתָא קַיְימָא לָן. מָה עַבְדוּ אָתוּ לְגַבֵּי עָמָלֵק, אָמְרוּ אִית לְכוֹן לְאַדְכָּרָא, מָה עַבְדוּ לְכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֹשֶׁה רַבֵּיהוֹן, וְיהוֹשֻׁעַ תַּלְמִידָא דִּילֵיהּ, דְּשֵׁיצֵי לְכוֹן מֵעָלְמָא, הַשְׁתָּא הוּא עִדָּנָא דְּלֵית בְּהוּ מַאן דְּאָגִין עֲלַיְיהוּ, וְאָנָן בַּהֲדַיְיכוּ, דִּכְתִיב (שופטים ו':ג') מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי קֶדֶם וגו'. (שופטים ו':ב') מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמְּנָהָרוֹת וגו'. לָא הֲוָה בְּעָלְמָא, מַאן דְּיַעֲבִיד בִּישָׁא בְּכֹלָּא, כְּמִדְיָן. וְאִי תֵּימָא עֲמָלֵק. בְּגִין קְנָאַת בְּרִית דְּקָרִיבוּ לְגַבֵּי בְּרִית. וְעַל דָּא קַנַּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קִנְאָה עָלְמִין, דְּלָא יִתְנַשֵּׁי. אָמְרוּ וּדַאי הָכִי הוּא, וְלֵית הָכָא סְפֵקָא בְּעָלְמָא.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב':ט') וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וגו'. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי, וְכִי עַד הַשְׁתָּא לָא יְדָעְנָא דְּעִם מֹשֶׁה הֲוָה מְמַלֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא עִם אַחֲרָא, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי. אֵלַי לְמָה. אֶלָּא לְמֹשֶׁה פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא לְאַבָּאשָׁא לְמוֹאָב. אֲבָל לְאַחֲרָא לָא, לְדָוִד לָא פָּקִיד דָּא, וּבְגִין כָּךְ אַלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב, אֲפִילּוּ לְתָחוּם זְעֵירָא דִּילְהוֹן. דְּהָא מִנַּיְיהוּ יִפּוֹק מַאן דְּיִתֵּן נוּקְמִין לְיִשְׂרָאֵל, וְיִנְקוֹם נוּקְמַיְיהוּ, וְאִיהוּ דָּוִד דְּאָתָא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה.

וְאַל תִּתְנַּגַּר בָּם מִלְחָמָה, כָּל דָּא אִתְפְּקַד לְמֹשֶׁה, הָא לְאַחֲרָא שָׁרֵי. וְאִי תֵּימָא, לִיהוֹשֻׁעַ וּלְאִינּוּן זְקֵנִים דַּהֲווֹ דְּאָרִיכוּ יוֹמִין בַּתְרֵיהּ שָׁרֵי. לָאו הָכִי. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ מִבֵּי דִּינָא דְּמֹשֶׁה הֲווֹ, וּמַה דְּאִתְסָר לְמֹשֶׁה, אִתְסָר לְהוּ וְעוֹד דְּלָא נַפְקוּ עֲדַיִין אִינּוּן מַרְגְּלָאן טָבָאן, דְּהָא בְּיוֹמֵיהוֹן דְּשׁוֹפְטִים נָפְקָא רוּת. וּבְרָתֵיהּ דְּעֶגְלוֹן מַלְכָּא דְּמוֹאָב הֲוָת. מִית עֶגְלוֹן, דְּקָטִיל לֵיהּ אֲהוּד. וּמָנוּ מֶלֶךְ אַחֲרָא, וְדָא בְּרָתֵיהּ אִשְׁתְּאַרַת, וַהֲוָת בְּבֵי אוּמָנָא, וּבִשְׁדֵי מוֹאָב. כֵּיוָן דְּאָתָא תַּמָּן אֱלִימֶלֶךְ, נַסְבָּהּ לִבְרֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא דְּגִיּוֹרָה אֱלִימֶלֶךְ תַּמָּן. לָא. אֶלָּא כָּל אוֹרְחֵי בֵּיתָא, וּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָא אוֹלִיפַת. אֵימָתַי אִתְגַּיּוֹרַת. לְבָתַר כַּד אַזְלַת בָּתְרֵיהּ, כְּדֵין אֲמְרַת, (רות א׳:ט״ז) עַמְּךָ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי. נְעָמָה בִּבְנֵי עַמּוֹן בְּיוֹמֵי דְּדָוִד נָפְקָא.

כְּדֵין שְׁרָאת רוּחַ קוּדְשָׁא עַל דָּוִד. אָמַר לֵיהּ, דָּוִד, כַּד כָּל עָלְמָא מָדִּידָנָא, וְאַפֵּילְנָא עַדְבִין, יִשְׂרָאֵל חֶבֶל נַחֲלָתוֹ הֲווֹ, דְּכִירְנָא מַה דְּעָבְדוּ מוֹאָב בְּחֶבֶל נַחֲלָתוֹ. מַה כְּתִיב, (שמואל ב ח׳:ב׳) וַיְמַדֵּד אֶת בַּחֶבֶל. בְּהַהוּא חֶבֶל נַחֲלַת יְיָ. כָּל אִינּוּן דַּהֲווֹ מֵהַהוּא זַרְעָא, הַהוּא חֶבֶל אָחִיד בָּהּ.

כְּתִיב (שמואל ב ח׳:ב׳) מְלֹא הַחֶבֶל. מַהוּ מְלֹא הַחֶבֶל. אֶלָּא הַהוּא דִּכְתִיב, (ס״א ביה) (ישעיהו ו׳:ג׳) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וַהֲוָה אָמַר, דָּא הוּא לְאַחָיָא, וְדָא הוּא לְקָטְלָא. וְהַהוּא חֶבֶל אָחִיד בְּאִינּוּן דְּאִתְחָזוּן לְקָטְלָא. בְּגִין כָּךְ אָחִיד בְּחֶבֶל, וּפָשִׁיט חֶבֶל, עַל מַה דְּעָבְדוּ בְּהַהוּא חֶבֶל נַחֲלַת יְיָ.

וּמִדַּיָּן, גִּדְעוֹן שְׁצֵי כָּל הַהוּא זַרְעָא, דְּלָא אַשְׁאִיר מִנַּיְיהוּ, מִכָּל אִינּוּן דְּאַבְאִישׁוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּעֵיטָא, אוֹ בְּמִלָּה אַחֲרָא. וּלְכֻלְּהוּ דְּאַבְאִישׁוּ לְיִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן דְּבָבוּ, וְנָטַל מִנַּיְיהוּ נוּקְמִין. אֲבָל אִי זְמִינִין לְמֵיתֵי מִנַּיְיהוּ טַב לְעָלְמָא, אֲרִיךְ רוּגְזֵיהּ וְאַפֵּיהּ עִמְּהוֹן, עַד דְּיָפִיק הַהוּא טַב לְעָלְמָא, וּבְתַר כֵּן נָטִיל נוּקְמָא וְדִינָא מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְדָא הוּא בְּרִירוּ דְּמִלָּה. אָמַר הַהוּא יָנוּקָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, חַבְרַיָּיא, אַתְקִינוּ מָאנֵי קְרָבָא בִּידַיְיכוּ, וְאַגָּחוּ קְרָבָא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהילים ק״ג:כ׳) בָּרְכוּ יְיָ (בראשית צ״ח) מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ וְגוֹ׳. דָּוִד מַלְכָּא זַמִּין לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַמִּין לְחֵילֵי שְׁמַיָּא, דְּאִינּוּן כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, וּשְׁאַר חַיָּילִין, וְשָׁתַף לְנִשְׁמְתָא דִּילֵיהּ בַּהֲדַיְיהוּ, לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, בָּרְכוּ יְיָ כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ. חָתִים בְּנַפְשֵׁיהּ כָּל בִּרְכָאן. זַמִּין לְמַלְאָכֵי מְרוֹמָא לְבָרְכָא לֵיהּ, דִּכְתִיב בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו וְגוֹ׳, וְעַד לָא אָתוּ יִשְׂרָאֵל, מַלְאָכֵי מְרוֹמָא הֲווֹ עַבְדֵי וְשַׁלְמֵי עֲשִׂיָּה. כֵּיוָן דְּאָתוּ יִשְׂרָאֵל, וְקַיְימוּ עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְאָמְרוּ (שמות כ״ד:ז׳) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, נַטְלֵי עֲשִׂיָּיה מִמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, אִתְכְּלִילוּ בְּדָבָרוֹ. וּמִכְּדֵין,

עֲשִׂיָה הֲוַת בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין בִּלְחוֹדַיְיהוּ. יִשְׂרָאֵל גַּמְרִין וּשְׁלֵמִין עֲשִׂיָיה. וְעַל דָּא גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר לִשְׁמוֹעַ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּנָטְלוּ עֲשִׂיָיה מִנַּיְיהוּ, וְאִתְקָיְים בָּהוּ.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, נְטַר גַּרְמָךְ וְאַצְלַח בְּמָאנָךְ. וְכִי שְׁבָחָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי נָטְלוּ יִשְׂרָאֵל, וְלָא אָחֳרָא. אָמַר שְׁבָחָא דָּא אֶשְׁתַּכְחָנָא, וְלָא אַחְרָא. אָמַר הַהוּא יְנוּקָא, כֵּיוָן דְּחַרְבָּא דִּילְךָ לָא אַצְלַח. אוֹ אַנְתְּ לָא מְנַעְנָעָא לֵיהּ כַּדְקָא חֲזֵי, שְׁבַק חַרְבָּא לְמַאן דְּאַגַּח קְרָבָא.

שְׁבָחָא עִלָּאָה דְּלָא אִתְמְסַר לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל, מַאן אִיהוּ. קַדּוֹשׁ. בָּרְכָה אִתְמְסַר לוֹן בִּלְחוֹדַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְמְסַר לְיִשְׂרָאֵל. אֲבָל קַדּוֹשׁ, לָא אִתְמְסַר לוֹן בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל. דְּלָא מְקַדְּשֵׁי קְדוּשָׁה, אֶלָּא בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, אֵימָתַי בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא. וְעַד דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא, אִינּוּן לָא אַמְרֵי קְדוּשָׁה.

בְּגִין דִּקְדוּשָׁה מִתְּלַת עָלְמִין סַלְקָא, וְלָא מִתְרֵין, וְהַיְינוּ, וְקָרָא זֶה, הָא חַד. אֶל זֶה, הָא תְּרֵין. וְאָמַר, הָא תְּלָתָא. תְּלַת עָלְמִין, אִינּוּן לָקֳבְלַיְיהוּ תְּלַת קְדוּשׁוֹת. וּבְגִין כָּךְ שְׁבָחָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּנָטְלִין קְדוּשָׁא לְתַתָּא בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, וּמִלִּין אִלֵּין אוֹקִימְנָא לוֹן. וְתוּ אוֹקִימְנָא, דְּהָא תְּלַת קְדוּשׁוֹת אִתְמְסָרוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא. מִן הַאי קְרָא, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם חַד. וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים תְּרֵין. כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ, הָא תְּלָתָא. הָכָא אִתְמְסַר לוֹן קְדוּשָׁה. אָמַר לֵיהּ יְאוּת. וְהָא לָא אִדְכְּרַת מֵרוּמְחָא, עַד דְּנָטְלַת לֵיהּ אֲנָא מִבָּתַר כִּתְפָּךְ, וְשַׁוִּי לָךְ בִּידָךְ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה תִּדְכַּר לְרוּמְחָא, דְּאִיהוּ בִּידָךְ. תּוּב לְאָתָר דְּשַׁבְקַת.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִלִּין דַּאֲנָן בְּהוּ, בִּבְרָכָה אִינּוּן. בָּרְכוּ, מַאי בָּרְכוּ. מְשִׁיכוּ בִּרְכָאן, מַאָתָר דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקִין, עַד דְּיִתְעַבְּדוּן בְּרֵכָה. בְּסִגְיאוּ מְשִׁיכוּ דְּאִתְמְשִׁיךְ, וּמִגּוֹ סְגִיאוּ דְּמַיִין בְּהַהִיא בְּרֵכָה, מִיַּד יִפְּשׁוּן מַיִין נוּנֵי סַגִּיאִין, לְכַמָּה זִינִין. וְהַהוּא מְשִׁיכוּ מַאי הוּא. ה' מְשִׁיכוּ דִּנְהוֹרָא דְּנָהִיר, מִגּוֹ הַהוּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּנַהֲרָא, דְּאִתְמְשָׁךְ מֵעֵילָא לְתַתָּא.

הַאי לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, דְּאִינּוּן בְּבֵי מְרוֹמָא דְּאִדְרָא עִלָּאָה, אִתְּמַר בָּרְכוּ יְיָ. אֲנָן דְּיָתְבֵי לְתַתָּא, אֲמַאי בָּרְכוּ אֶת יְיָ. בְּגִין דַּאֲנָן צְרִיכִין לְאַמְשָׁכָא עָלָן, לְהַאי אֶת, וּבָה נִיעוּל לְגַבֵּי מַלְכָּא, לְאַחֲזָאָה אַנְפּוֹי. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, (תהילים י״ז:ט״ו) אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, אֲנִי בְּצֶדֶק וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ, שֵׁירוּתָא דִּצְלוֹתָא, בָּרְכוּ אֶת יְיָ, לְאַמְשָׁכָא עַל רֵישָׁן הַאי אֶת. וְכֵיוָן דַּאֲנָן מַשְׁכָּן לְהַאי אֶת עֲלָנָא, אִית לָן לְמֵימַר צְלוֹתָא, וּלְשַׁבְּחָא.

וּבְגִין כָּךְ אָסוּר לְבָרְכָא לְבַר נָשׁ, עַד לָא יִצְלֵי בַּר נָשׁ צְלוֹתֵיהּ, וְיַמְשִׁיךְ עַל רֵישֵׁיהּ לְהַאי אֶת. וְאִי יַקְדִּים וִיבָרֵךְ לְבַר נָשׁ בְּקַדְמֵיתָא, הָא אַמְשִׁיךְ לְהַהוּא בַּר נָשׁ בָּמָה עַל רֵישֵׁיהּ, בַּאֲתָר דְּהַאי אֶת.

וּבְגִין כַּךְ, לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי כְּתִיב בָּרֵכוּ יְיָ. וַאֲנָן אֶת יְיָ לְתוֹסֶפֶת אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וַדַּאי הָא יְדַעְנָא דְּמָאנֵי קְרָבָא דִּילְךְ טָבִין אִינּוּן, (ס"א אי תדכר) אִתְדְּכַר מִנְּהוֹן וְלָא תִּנְשֵׁי לוֹן, וַדַּאי גְּבוּרָה דְּבַר נָשׁ דְּאַגַּח קְרָבָא בְּרוּמְחָא וְחַרְבָּא אִיהוּ. אֲבָל מַהוּ גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר הָא אָמְרִית. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, הָא יְדַעְנָא דְּחַיְלָא דְּדְרוֹעָא דִּילְךְ אִתְחֲלַשׁ. הַשְׁתָּא אִיהוּ עִדָּנָא, דְּלָא לְאַמְתְּנָא, אֶלָּא לְאַלְקָאָה בְּקִירְטָא, אַבְנָא בָּתַר אַבְנָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א י״ז:נ׳) בַּקֶּלַע וָאָבֶן. בִּבְהִילוּ דָּא בָּתַר דָּא. חַדֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר. וְחַדּוּ רִבִּי אַבָּא וְחַבְרַיָּא.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (שיר השירים א׳:ה׳) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם וְגוֹ'. אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת וְגוֹ'. מִלִּין אִלֵּין הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי גּוֹ רְחִימוּ סַגִּי לְגַבֵּי רְחִימָהָא, מִגּוֹ דְּחִיקוּ רְחִימוּ, דְּלָא יָכְלָה לְמִסְבַּל, אַזְעִירַת (ר"ג ע"ב) גַּרְמָהּ בְּזְעִירוּ סַגִּי, עַד דְּלָא אִתְחֲזְיַאת (את) מַנָּהּ, אֶלָּא זְעִירוּ דְּנָקוּדָה חֲדָא, (ומאי איהי י'). כְּדֵין אִתְכַּסְיָא מִכָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דִּילָהּ. וְאִיהִי אַמְרַת שְׁחוֹרָה אֲנִי, דִּלֵּית בְּאַת דָּא חִוָּורָא בְּגַוּויהּ, כִּשְׁאַר אַתְוָון. וְדָא שְׁחוֹרָה אֲנִי, וְלֵית לִי אֲתָר לְאַעֲלָא לְכוֹן תְּחוֹת גַּדְפַּאי. כְּאֵהֱלֵי קֵדָר, תְּנִינָן, דָּא י', דְּלֵית בָּהּ חִוָּורוּ לְגוֹ. כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, דָּא ו'.

וּבְגִין כָּךְ אַל תִּרְאוּנִי. לָא תֶּחְמוּן בִּי כְּלָל, דַּאֲנָא נְקוּדָה זְעִירָא. מָה עָבְדִין גַּבְרִין תַּקִּיפִין, חַיְילִין דִּילָהּ. שָׁאֲגִין כְּאַרְיָין תַּקִּיפִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים ק״ד:כ״א) הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף. וּמִגּוֹ קָלִין וְשָׁאֲגִין תַּקִּיפִין, דְּקָא מְשָׁאֲגִין כְּאַרְיָין גּוּבְרִין תַּקִּיפִין דְּחֵילָא, שָׁמַע רְחִימָא לְעֵילָּא, וְיָדַע דְּרְחִימָתֵיהּ הִיא בְּרְחִימוּ כָּוותֵיהּ, מִגּוֹ רְחִימוּ עַד דְּלָא אִתְחֲזְיַאת מִדִּיוּקְנָא וּשְׁפִירוּ דִּילָהּ כְּלָל.

וּכְדֵין, מִגּוֹ קָלִין וְשָׁאֲגִין דְּאִינּוּן גִּבָּרֵי חֵילָא דִּילָהּ, נָפִיק דּוֹדָהּ רְחִימָאָה מִגּוֹ הֵיכָלֵיהּ, בְּכַמָּה מַתְנָן, בְּכַמָּה נְבִזְבְּזָן, בְּרֵיחִין וּבוּסְמִין וְאָתֵי לְגַבָּהּ, וְאַשְׁכַּח לָהּ שְׁחוֹרָה זְעִירָא, בְּלָא דִּיוּקְנָא וּשְׁפִירוּ כְּלָל, קָרִיב לְגַבָּהּ, מְחַבֵּק לָהּ, וּמְנַשֵּׁיק לָהּ, עַד דְּאַתְעָרַת זְעֵיר זְעֵיר מִגּוֹ רֵיחִין וּבוּסְמִין. וּבְחֶדְוָה דִּרְחִימָהָא דְּעִמָּהּ, וְאִתְבְּנִיאַת, וְאִתְעֲבִידַת בְּתִקּוּנָהָא, בְּדִיוּקְנָהָא, בְּשִׁפְירוּ דִּילָהּ, ה' כְּמִלְקַדְמִין.

וְדָא גִּבּוֹרֵי כֹּחַ, עָשׂוּ לָהּ, וְאַהְדְּרוּ לָהּ לְדִיוּקְנָהָא וּשְׁפִירוּ דִּילָהּ, דְּתוּקְפָּא וּגְבוּרְתָּא דִּלְהוֹן גָּרִימוּ דָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ. עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ וַדַּאי, דְּמִתַּקְנִין לֵיהּ לְהַאי דָּבָר, וּמְהַדְּרִין לֵיהּ לְדִיוּקְנָא קַדְמָאָה. (ומכאן ולהלאה) כֵּיוָן דְּאִתַּקְנַת וְאִתְעֲבִידַת בְּדִיוּקְנָהָא

שַׁפִּירָא כְּמַלְקַדְמִין, כְּדֵין אינוּן, וְכָל שְׁאַר חֵילִין, קַיְימִין לִשְׁמוֹעַ, מַה דְּאִיהִי אֲמָרַת, וְאִיהִי קַיְימָא כְּמַלְכָּא גּוֹ חֵילֵיהּ, וְדָא הוּא עוֹשֵׂי דְבָרוֹ וַדַּאי.

כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, בְּזִמְנָא דְּחַיָּיבִין בְּדָרָא, אִיהִי אִתְכַּסְיָא וְאִזְעִירַת גַּרְמָהּ, עַד דְּלָא אִתְחָזְיָאת מִכָּל דִּיוּקְנָהָא, בַּר נְקוּדָא חֲדָא. וְכַד אָתָאן גְּבוֹרֵי כֹּחַ, וְזַכָּאֵי קְשׁוֹט, כְּבְיָכוֹל, עוֹשִׂים לְהַאי דָּבָר. וְאֲנָהִירַת זְעֵיר זְעֵיר, וְאִתְעֲבִידַת בְּדִיוּקְנָהָא בִּשְׁפִּירוּ דִּילָהּ ה' כְּמִלְקַדְמִין.

אָתוּ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהָ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה אָמַר דָּא, תַּוּוֹהָא הֲוֵי בְּעָלְמָא, נָטְלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וּנְשָׁקֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין, אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא אֲנָא אֲבָרֵךְ. אָמְרוּ, אַתְּ בְּרִיךְ, וְלֵךְ יָאוּת לְבָרְכָא. אָמַר כַּמָּה אַתּוּן קַדִּישִׁין, כַּמָּה בְּרָכוֹת זְמִינִין לְכוּ, מֵאֵימָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּלָא מְנַעְתּוּן לִי לְבָרְכָא.

פְּתַח וְאָמַר, (משלי י״א:כ״ו) מוֹנֵעַ בָּר יִקְּבֻהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. הַאי קְרָא כְּמַשְׁמָעוֹ. אֲבָל תְּנֵינָן, כָּל בַּר נָשׁ חַיָּיב בְּבִרְכַת הַמָּזוֹן. וְאִי לָא יָדַע, אִתְּתֵיהּ, אוֹ בְּנוֹי, מְבָרְכִין לֵיהּ וְתָבֵא מְאֲרָה לְהַהוּא גַּבְרָא, דְּלָא יָדַע לְבָרְכָא, עַד דְּיִצְטָרִיךְ לְאִתְּתֵיהּ וְלִבְנוֹי דְּיִבָרְכוּן לֵיהּ.

וְאִי הוּא יָדַע, אִצְטָרִיךְ לְחַנְכָא לִבְרֵיהּ, וּלְמֵהַב לֵיהּ כַּסָּא לְבָרְכָא. וּמַאן דְּמָנַע לֵיהּ, דְּלָא יִתְחַנַּךְ, יְקִבּוּהוּ לְאוֹם. מוֹנֵעַ בָּר דְּלָא לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יִתְחַנַּךְ בְּמִצְוֹת. יְקִבֻּהוּ לְאוֹם, יְקִבֻּהוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ יְקִבּוּהוּ לְאוּמִּים, דְּהָא לְאוֹם חַד הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית כ״ה:כ״ג) וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ, מַאי יְקִבּוּהוּ לְאֹם. אֶלָּא לְאֵם כְּתִיב, לְאִימָא קַדִּישָׁא. יְקִבּוּהוּ לְהַאי בָּר נָשׁ, דְּמָנַע לְהַהוּא בַּר מִלְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲנָא בְּרָא יְחִידָא הֲוִינָא לְאִמִּי, הָבוּ לִי כַּסָּא וַאֲבָרֵךְ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּיָהֵב בְּבֵיתָא דְּאִמִּי, גּוּבְרִין דְּחֵילָא, דְּמַלִּילְנָא קַמַּיְיהוּ מִלִּין תַּקִּיפִין, וְזַכֵּינָא לוֹן. וּבְגִין כָּךְ אֲנָא אֲבָרֵךְ. וְקוֹדָם דָּא אִתְיְשֵׁב קְרָא עַל תְּקוּנֵיהּ, הָא דְּשָׁרֵינָן בֵּיהּ.

מוֹנֵעַ בָּר יִקְּבֻהוּ לְאֹם, מַאן דְּאַמְנַע בַּר כְּמָה דְּאִתְּמַר, יְקִבּוּהוּ לְאֹם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ד:י״א) וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם. אוּף הָכָא יְקִבּוּהוּ, וְיָפְרְשׁוּן לֵיהּ לְאֵם, יְפָרְשׁוּ חֶטְאוֹי לְאִמָּא קַדִּישָׁא. וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר, לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּיִחָנַּךְ בְּרֵיהּ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְחַנְכָא לֵיהּ בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

וְרָזָא דְּמִלָּה, כְּתִיב בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא, (משלי ל') מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע. הַהוּא שֵׁם יְדִיעָא, יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ. שֵׁם בְּנוֹ. יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ. דִּכְתִיב (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְהָא יִשְׂרָאֵל, כָּל מַפְתְּחָן דְּמֵהֵימְנוּתָא בֵּיהּ תַּלְיָין. וְאִיהוּ מִשְׁתַּבַּח וְאָמַר, (תהלים ב) יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה. וְהָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא אַבָּא וְאִמָּא עָטְרוּ לֵיהּ, וּבָרִיכוּ לֵיהּ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, וְאָמְרוּ וּפָקִידוּ לְכֹלָּא, (תהלים ב) נַשְּׁקוּ בַר, נַשְּׁקוּ יְדָא לְהַאי בַּר. כְּבְיָכוֹל, שָׁלְטָנוּ יָהַב לֵיהּ

עַל כֻּלָּא, דְּכֻלָּא יִפְלְחוּן לֵיהּ. פֵּן יֵאָנַף, בְּגִין דְּאַעְטָרוּ לֵיהּ בְּדִינָא וְרַחֲמֵי. מַאן דְּזָכֵי לְדִינָא, לְדִינָא. מַאן דְּזָכֵי לְרַחֲמֵי, לְרַחֲמֵי.

כָּל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא, וְתַתָּא לְהַאי בַּר סַלְקִין וּמִתְעַטְּרָן. וּמַאן דְּמָנַע בִּרְכָאן מֵהַאי בַּר, יְפָרְשׁוּן חֶטְאוֹי קַמֵּי מַלְכָּא (ס"א אימא) קַדִּישָׁא, לְאֵם מַמָּשׁ. וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר, מַאן דְּמְבָרֵךְ (קפ"ו ע"ב) וְאַזְמִין בְּכַסָּא דִּבְרָכָה לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, בְּהַאי אִתְבַּר סִטְרָא אַחֲרָא וְאִתְכַּפְיָא בִּתְבִירוּ. וְאִסְתְּלַק סְטָר קְדוּשָׁה. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וּבָרְכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. כְּמָה דְּאִיהוּ מְסַלֵּק וּמְבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד לְסִטְרָא אַחֲרָא דְּיִתְבַּר, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא, וְהַהוּא דְּאִקְרֵי בְּרָכָה, שַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה חַבְרַיָּיא, הָבוּ וְנִבָרֵיךְ. יְהֵבוּ לֵיהּ כַּסָּא דִּבְרָכָה, וּבָרִיךְ. וְחַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ הָווּ בְּחֶדְוָה, דְּהָא מִיּוֹמָא דְּהִלּוּלָא דִּרְבִּי אֶלְעָזָר, לָא חֲדוּ חַבְרַיָּיא, כְּהַהוּא יוֹמָא דְּיִתְבוּ תַּמָּן. אַקְדִּימוּ וּבָרִיכוּ לֵיהּ בְּחֶדְוָה בִּרְעוּ דְּלִבָּא. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, לֵית לְכוּ לְאִתְפָּרְשָׁא, אֶלָּא מִגּוֹ מִלֵּי אוֹרַיְיתָא, וְהָכִי תָּנֵינָן.

פָּתַח וְאָמַר (שמות י״ג:כ״א) וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְגוֹ'. וַיְיָ, זַקִּיף טַעֲמָא לְעֵילָּא, אֲמַאי. אֶלָּא, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא כַּמָּה יָאוּת וּשְׁפִירוּ הֲוַת לְהַאי כַּלָּה, דְּאִתְכְּפִיאַת עַד הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, וְהַשְׁתָּא אַזְלַת בִּזְקִיפוּ דְּרֵישָׁא בְּאֲכְלוּסָהָא בְּחֶדְוָה.

בְּוַיְיָ זַקִּיף טַעֲמָא לְעֵילָּא, הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. עַד הָכָא לָא יָדַע, אִי הַאי כַּלָּה אַזְלָה לְקַמַּיְיהוּ, אִי לָא, דְּהָא טַעֲמָא אַפְסִיק בְּוַיְיָ"ה, אֶלָּא אִיהִי הֲוַת תַּמָּן, אֲבָל מַאן דְּאַזִּיל קַמַּיְיהוּ, סָבָא עִלָּאָה, מְאֵרֵיהּ דְּבֵיתָא, הַהוּא דְּאוֹמֵי (נ"א דאזמין) לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַנּוֹ. אַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ. וּכְתִיב (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה. יוֹמָא דְּכָל יוֹמִין כְּלִילָן בֵּיהּ. יוֹמָא דִּשְׁאַר יוֹמִין, אִיהוּ שְׁאַר כָּל יוֹמִין וַדַּאי. וְעַל דָּא אִקְרֵי יוֹמָם, וְלָא יוֹם. וּבְגִין כָּךְ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, הוּא אָזִיל בִּימָמָא, וְכַלָּה אַזְלַת בְּלֵילְיָא, דִּכְתִיב וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם, דָּא כַּלָּה, כָּל חַד כִּדְקָחֲזֵי לֵיהּ. וְאַתּוּן חַבְרַיָּיא, יוֹמָם וָלַיְלָה יְהֵא קַמַּיְיכוּ, בְּכָל שַׁעֲתָא. נְשָׁקוּהוּ, וּבֵרְכוּהוּ כְּמִלְקַדְמִין, וְאַזְלוּ.

אָתוּ לְגַבֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְסָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא. תָּוָה, אָמַר כַּמָּה יָאוּת הוּא. אֲבָל לָא סָלִיק בִּשְׁמָא. אָעָא דָּקִיק, כַּד סָלִיק נְהוֹרֵיהּ, סָלִיק לְפוּם שַׁעֲתָא, וּמִיַּד כָּבֶה וְאִשְׁתְּקַע. וְתוּ הָא אֲמִינָא נְהוֹרָא דָּא מִמָּה הֲוִי.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי״ב:ב׳) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבוֹרָךְ. כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ גִּבּוֹר בָּאָרֶץ, גִּבּוֹר בְּאוֹרַיְיתָא, גִּבּוֹר בְּיִצְרֵיהּ, גִּבּוֹר בָּאָרֶץ וַדַּאי. סָלִיק נְהוֹרֵיהּ, וְאִתְמְשַׁךְ בֵּיהּ מְשִׁיכוּ סַגִּי, כְּדֵין דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ, יְבָרֵךְ כְּתִיב.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וְהָא חֲמֵינָן יַנּוּקֵי דְּאִמְּרִין מִלִּין עִלָּאִין, וְקַיְימִין לְבָתַר רֵישִׁין דְּעָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, יַנּוּקָא דְּאָמַר מִלָּה חֲדָא, אוֹ תְּרֵין, לְפוּם שַׁעֲתָא, בְּלָא כַּוָּונָה דִּלְהוֹן, מוּבְטָח בַּר נָשׁ בְּדָא, דְּיִזְכֵּי לְמֵילַף אוֹרַיְיתָא בְּיִשְׂרָאֵל. אֲבָל דָּא, דְּנָהוֹרָא דִּילֵיהּ קַיְימָא עַל קִיּוּמֵיהּ בְּדַעְתָּא שְׁלִים, לָאו הָכִי. וְתוּ, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתִיאוּבְתֵּיהּ דִּילֵיהּ, לְאַרְחָא בְּתַפּוּחָא דָּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּכְתִיב בְּכוּ, (מלכים ב י״ט:ל׳) וְיָסְפָה פְּלֵיטַת בֵּית יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמָטָּה וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה. שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה, כְּגוֹן אֲבוֹי, דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, וְאִיהוּ שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה, בְּמִתִיבְתָּא דְּרַקִיעָא. וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה, בְּמִתִיבְתָּא עִלָּאָה. כַּמָּה טָבָא שָׁרְשָׁא וְאִיבָּא. וְאִי לָאו דְּלָא אֲהֵא מְקַטְרְנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוֹאִיל וְתִיאוּבְתֵּיהּ לְאַרְחָא בֵּיהּ, לָא הֲוָה מַאן דְּיֵיכוּל לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. אֲבָל יְהֵא רַעֲוָא, דְּאִמֵּיהּ לָא תֶּחְמֵי צַעֲרָא עֲלֵיהּ, וְכֵן הֲוָה.

פרק ז

(במדבר כ״ב:ה׳) וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְגוֹ׳. הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְגוֹ׳. הָכָא אִית עֶשְׂרִין וּתְמַנְיָא תֵּיבִין, לָקֳבֵל כ״ח דַּרְגִּין דְּחַרְשֵׁי קוּסְמִין דְּצִפּוֹר. וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא, מַאן דְּבָעָא לְמַלְּלָא בֵּיהּ בְּבִלְעָם, וּלְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, אֲמַאי שְׁדַר לֵיהּ מִיַּד, עַד לָא יֵיתֵי לְגַבֵּיהּ, מִלִּין בְּפֵירוּשָׁא, דְּקָאָמַר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְעַתָּה לְכָה אָרָה לִי, הֲוָה לֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּלְפַיְיסָא וּלְשׁוֹחֲדָא לֵיהּ, וּלְבָתַר לְאוֹדָעָא לֵיהּ מִלּוֹי.

אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדַע דְּהָא יָדַע בָּלָק רְעוּתֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע, דְּבָעָא לְאִתְיַקָּרָא תָּדִיר בְּמִלִּין רַבְרְבִין, וְלֵית לֵיהּ תִּיאוּבְתָּא, אֶלָּא כַּד עָבִיד בִּישִׁין.

בָּלָק קָסָם קְסָמִין וְעָבִיד חַרְשִׁין וְאַתְקִין צַפְרָא. וְיָדַע דְּדַרְגִּין דְּמִשָּׁה עִלָּאִין וְיַקִּירִין, וְחָרַשׁ בְּחַרְשׁוֹי וְקָסָם בְּקִסְמוֹי, וְיָדַע דְּדַרְגִּין דְּבִלְעָם הֲווֹ לָקֳבְלַיְיהוּ, מִיַּד וּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר.

פְּתוֹרָה: שְׁמָא דְּאַתְרָא הֲוָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כ״ג:ה׳) מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ. אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי. בְּגִין דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ה:י״א) הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן. וּפְתוֹרָא הֲוָה מְסַדֵּר תַּמָּן כָּל יוֹמָא. דְּהָכִי הוּא תִּקּוּנָא דְּסִטְרִין בִּישִׁין, מְסַדְּרִין קַמַּיְיהוּ פְּתוֹרָא בְּמֵיכְלָא וּבְמִשְׁתְּיָיא, וְעַבְדִּין חַרְשִׁין, וּמְקַטְרִין לְקַמֵּי פְּתוֹרָא, וּמִתְכַּנְּשִׁין תַּמָּן כָּל רוּחִין מְסָאֲבִין, וְאוֹדְעִין לוֹן מַה דְּאִינּוּן בָּעָאן. וְכָל חַרְשִׁין וְקוֹסְמִין דְּעָלְמָא עַל הַהוּא פְּתוֹרָא הֲווֹ, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי שְׁמָא דְּאַתְרָא הַהוּא פְּתוֹרָא. דְּהָכִי קוֹרִין בְּאֲרַם נַהֲרַיִם לְשֻׁלְחָן פְּתוֹרָא.

פָּתַח וְאָמַר (שמות כ״ה:כ״ג) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ׳. וּכְתִיב (שמות כ״ה:ל׳) וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים וְגוֹ׳. כָּל אִינּוּן מָאנֵי קוּדְשָׁא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד קַמֵּיהּ,

לְאַמְשָׁכָא רוּחָא קַדִּישָׁא מֵעֵילָּא לְתַתָּא. הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, הֲוָה מְסַדֵּר הָכִי לְסִטְרָא אַחֲרָא. וַהֲוָה מְסַדֵּר שֻׁלְחָן, וְנָהֲמָא דְּאִקְרֵי לֶחֶם מְגוֹאָל, כְּמָה דְּאִתְמַר. דְּהָכִי אָזִיל סִטְרָא אַחֲרָא בָּתַר קְדוּשָׁה, כְּקוֹף בָּתַר בְּנֵי נָשָׁא. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוַּוח וְאָמַר, (קהלת ב׳:י״ב) כִּי מָה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עָשׂוּהוּ. וְהָא (קס"ה) אִתְּמַר קְרָא דָּא.

פרק ח

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שופטים ה׳:ד׳) יְיָ בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אָזַל וְזַמִּין לְהוּ לִבְנֵי עֵשָׂו, וְלָא קַבְּלוּהָ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ל״ג:ב׳) יְיָ מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, וְלָא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ. אָזַל לְבְנֵי יִשְׁמָעֵאל, וְלָא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ, דִּכְתִיב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן. כֵּיוָן דְּלָא בָּעוּ, אַהְדָּר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הָכִי תָּנֵינָן.

הַשְׁתָּא אִית לְשָׁאֲלָא, וְהָא תָּנֵינָן דְּלֵית חַטָּאָה כַּד בַּר נָשׁ מְדַקְדֵּק דִּיּוּקִין דְּאוֹרַיְיתָא, וַיִּשְׂאַל שְׁאֵלְתּוֹ לַאֲנָהָרָא מִלּוֹי. הַאי קְרָא לָא אִתְיַישְׁבָא, וְאִית לְשָׁאֲלָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אָזַל לְשֵׂעִיר, לְמַאן נְבִיאָה דִּלְהוֹן אִתְגְּלֵי. וְכַד אָזַל לְפָארָן, לְמַאן נְבִיאָה דִּלְהוֹן אִתְגְּלֵי. אִי תֵּימָא דְּאִתְגְּלֵי לְכֻלְּהוּ, לָא אַשְׁכְּחָן דָּא לְעָלְמִין. בַּר לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדֵיהוּ, וְעַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה. וְהָא אִתְּמַר דְּהָכִי מִבָּעֵי קְרָא לְמֵימַר, יְיָ לְסִינַי בָּא, וְזָרַח לְשֵׂעִיר לָמוֹ, הוֹפִיעַ לְהַר פָּארָן, מַהוּ מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, וּמַהוּ מֵהַר פָּארָן. כֹּלָּא אִית לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא, וְהָא שְׁאִילְנָא, וְלָא שְׁמַעְנָא, וְלָא יְדָעְנָא.

כַּד אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָתָא וְשָׁאִיל מִלָּה כְּמִלְקַדְמִין, אָמַר לֵיהּ הָא שְׁאֵלְתָּא דָּא אִתְאֲמַרַת. יְיָ מִסִּינַי בָּא: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות י״ט:ט׳) הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלַיִךְ בְּעַב הֶעָנָן, וּמִסִּינַי בָּא וְאִתְגְּלֵי עָלַיְיהוּ. וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, מִמַּה דְּאָמְרוּ בְּנֵי שָׂעִיר, דְּלָא בָּעָאן לְקַבְּלָא, מֵהַאי, אַנְהַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹסִיף עָלַיְיהוּ נְהוֹרָא וְחָבִיבוּ סַגִּיא. אוּף הָכִי, הוֹפִיעַ וְאַנְהַר לְיִשְׂרָאֵל מֵהַר פָּארָן, מִמַּה דְּאָמְרוּ בְּנֵי פָּארָן, דְּלָא בָּעוּ לְקַבְּלָא, מֵהַאי. אוֹסִיפוּ יִשְׂרָאֵל חֲבִיבוּ וּנְהִירוּ יַתִּיר כַּדְקָא יָאוּת.

וּמַה דְּשָׁאַלְתְּ עַל יְדָא דְּמַאן אִתְגְּלֵי עָלַיְיהוּ. (תא חזי) (רי"ח ע"ב, ר"ע, רי"ט ע"א) רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְאִתְגְּלֵי מִלָּה עַל יְדָךְ. אוֹרַיְיתָא נַפְקַת מֵרָזָא עִלָּאָה, דְּרֵישָׁא (ס"א קדישא) דְּמַלְכָּא סְתִימָא, כַּד מָטָא לְגַבֵּי דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, (ס"א ימינא) חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא דְּרוֹעָא, דָּמָא בִּישָׁא דַּהֲווּ מִתְרַבֵּי מִתַּמָּן. אָמַר, אִצְטְרִיךְ לִי לְבָרְרָא וּלְלַבְּנָא דְּרוֹעָא דָּא. וְאִי לָא יַמְאִיךְ הַהוּא דָּמָא בִּישָׁא, יַפְּגִים כֻּלָּא. אֲבָל אִצְטְרִיךְ לְבָרְרָא מֵהָכָא כָּל פְּגִימוּ. מָה עֲבַד. קָרָא לְסָמָאֵל, וְאָתָא קַמֵּיהּ, וְאָמַר לֵיהּ תִּבְעֵי אוֹרַיְיתָא דִּילִי. אָמַר, מַה כְּתִיב בָּהּ. אָמַר לֵיהּ, לֹא תִרְצַח. דָּלִיג קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. אָמַר חַס וְשָׁלוֹם, אוֹרַיְיתָא

דָּא דִּילָךְ הִיא, וְדִילָךְ יְהֵא, לָא בָּעֵינָא אוֹרַיְיתָא דָּא. אָתִיב וְאִתְחַנָּן קַמֵּיהּ, אָמַר מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, אִי אַתְּ יָהֲבָהּ לִי, כָּל שָׁלְטָנוּ דִּילִי אִתְעָבָר, דְּהָא שָׁלְטָנוּ דִּילִי עַל קְטוֹלָא אִיהוּ, וּקְרָבִין לָא יֵהוֹן וְשֵׁלְטָנוּ דִּילִי עַל כֹּכָבָא דְּמַאֲדִים, אִי הָכִי כֹּלָּא אִתְבְּטַל מֵעָלְמָא.

מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, טוֹל אוֹרַיְיתָךְ, וְלָא יְהֵא חוּלָקָא וְאַחֲסָנָא לִי בָּהּ. אֲבָל אִי נִיחָא קַמָּךְ, הָא עַמָּא בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, לוֹן אִתְחֲזִי. וְאִיהוּ חָשִׁיב דְּהָא דַּלְטוֹרָא אָמַר עָלַיְיהוּ. וְדָא הוּא וְזָרַח מִשֵּׁעִיר לָמוֹ, מִשֵּׁעִיר מַמָּשׁ נָפַק נְהוֹרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר סָמָאֵ"ל וַדַּאי, אִי בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב יְקַבְּלוּן דָּא, יִתְעָבְרוּן מֵעָלְמָא, וְלָא יִשְׁלְטוּן לְעָלְמִין. אָתִיב לֵיהּ כַּמָּה זִמְנִין, וְאָמַר דָּא, וְאָמַר לֵיהּ אַנְתְּ בּוּכְרָא, וְלָךְ אִתְחֲזִי. אָמַר לֵיהּ, הָא לֵיהּ בְּכִירוּתָא דִּילִי, וְהָא אֲזַדְּבַן לֵיהּ, וַאֲנָא אוֹדֵיתִי. אָמַר לֵיהּ הוֹאִיל וְלָא בָּעִית לְמֶהֱוֵי לָךְ בָּהּ חוּלְקָא, אִתְעָבַר מִנֵּהּ בְּכֹלָּא. אָמַר יָאוּת. אָמַר לֵיהּ, הוֹאִיל וְכָךְ, הַב לִי עֵיטָא, אֵיךְ אַעְבִּיד דְּיַקְבְּלוֹן לָהּ בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב דְּאַתְּ אָמַר. אָמַר לֵיהּ מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, אִצְטְרִיךְ לְשַׁחֲדָא לוֹן, טוֹל נְהוֹרָא מִנְּהִירוּ דְּחֵילֵי שְׁמַיָּא, וְהָב עֲלַיְיהוּ, וּבְדָא יְקַבְּלוּן לָהּ, וְהָא דִּילִי יְהֵא בְּקַדְמֵיתָא. אַפֵּשִׁיט מִנֵּיהּ נְהִירוּ דְּחַפְיָא עֲלֵיהּ, וְיָהַב לֵיהּ, לְמֵיהַב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְזָרַח מִשֵּׁעִיר לָמוֹ. מִשֵּׁעִיר מַמָּשׁ, דָּא סָמָאֵ"ל. דִּכְתִיב (ויקרא ט"ז:כ"ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו. לָמוֹ לְיִשְׂרָאֵל.

כֵּיוָן דְּבִיעֵר דָּא, וְאַעְבַּר דָּמָא בִּישָׁא מִדְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, אַהְדַּר לִדְרוֹעָא יְמִינָא (ס"א שמאלא) חָמָא בֵּיהּ אוּף הָכִי, אָמַר הָכִי נְמֵי אִצְטְרִיךְ לְנַקְיָיא, מִדָּמָא בִּישָׁא, דְּרוֹעָא דָּא. קָרָא לְרָהַ"ב אָמַר לֵיהּ, תְּבָעֵי אַתְּ אוֹרַיְיתָא דִּילִי. אָמַר לֵיהּ, מַה כְּתִיב בָּהּ. דָּלִיג לֵיהּ, וְאָמַר לֹא תִּנָּאֵף. אָמַר וַוי אִי יְרוּתָא דָּא יַחֲסִין לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְרוּתָא בִּישָׁא, דְּיִתְעָבַר בָּהּ כָּל שָׁלְטָנֵי, דְּהָא בִּרְכָתָא דְּמַיָּא נָטִילְנָא, בִּרְכָתָא דְּנוּנֵי יַמָּא, דִּכְתִיב (בראשית א':כ"ב) פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (בראשית י"ז:כ') וְהִפְרֵיתִי אוֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אוֹתוֹ וְגוֹ' וּכְתִיב (בראשית ט"ז:י"ב) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם.

שָׁאֲרֵי לְאִתְחַנְּנָא קַמֵּי מָאֲרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, מָאֲרֵי דְּעָלְמָא, תְּרֵין בְּנִין נָפְקָנָא מֵאַבְרָהָם, הָא בְּנוֹי דְּיִצְחָק, הַב לוֹן, וְלוֹן אִתְחֲזִי. אָמַר לֵיהּ, לָא יָכְלְנָא, דְּאַנְתְּ בּוּכְרָא, וְלָךְ אִתְחֲזִי, שָׁאֲרֵי לְאִתְחַנְּנָא קַמֵּיהּ, וְאָמַר מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, בְּכִירוּתָא דִּילִי יְהֵא דִּילֵיהּ, וְהַאי נְהוֹרָא דַּאֲנָא יָרִיתְנָא עַל דָּא, טוֹל וְהַב לוֹן, וְכַךְ עֲבֵד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל"ג:ב') הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן.

מַאי שְׁנָא בְּסָמָאֵ"ל כְּתִיב וְזָרַח, וּבְרַהַ"ב כְּתִיב הוֹפִיעַ. אֶלָּא נָטַל בְּהַהוּא נְהִירוּ דְּאַפְּשִׁיט מִנֵּיהּ סָמָאֵ"ל, חֲרֵב וְקַטוֹלָא, לְקַטְלָא בְּדִינָא, וּלְקַטְלָא כְּדְקָא יָאוּת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל"ג:כ"ט) וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוָה דִּילֵיהּ. וְנָטַל בְּהַהוּא בִּרְכָתָא

דְּאַפְּשִׁיט מִנַּיהּ רַהַ"ב, זְעֵיר, כְּמָאן דְּאוֹפַע זְעֵיר מִבִּרְכָתָא דִּלְהוֹן, לְמֶעְבַּד פִּרְיָה וּרְבִיָה. בְּגִין כַּךְ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן, וְלָא כְּתִיב וְזָרַח.

כֵּיוָן דְּנָטַל מַתְנָן אִלֵּין לְיִשְׂרָאֵל, מֵאִינּוּן רַבְרָבָנִין שָׁלְטָנִין, אָתָא וְקָרָא לְהוּ לְכָל רִבְבוֹת קֹדֶשׁ, דִּמְמָנָן עַל שְׁאַר עַמִּין, וְאָתִיבוּ לֵיהּ אוּף הָכִי. וּמִכֻּלְהוּ קַבִּיל וְנָטִיל מַתְנָן, לְמֵיהַב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. לְאַסְיָא, דְּהַוָה לֵיהּ חַד מָאנָא מַלְיָא מִסַּמָּא דְּחַיֵּי, וְנָטִיר לֵיהּ לִבְרֵיהּ. בָּעָא לְמֵיהַב לֵיהּ לִבְרֵיהּ, הַהוּא פְּלַיְיטוֹן דְּסָמָא דְּחַיֵּי. אַסְיָא הֲוָה חַכִּים, אָמַר עַבְדִין בִּישִׁין אִית בְּבֵיתִי, אִי יִנְדְּעוּן דַּאֲנָא יָהִיב לִבְרִי נְבִזְבְּזָא דָּא, יַבְאִישׁ בְּעֵינַיְיהוּ, וְיִבְעוּן לְקַטְלָא לֵיהּ.

מָה עָבַד. נָטַל זְעֵיר מִסַּמָּא דְּמוֹתָא, וְשַׁוִּי אֲפִתְחָא דְּמַאנָא, קָרָא לְעַבְדּוֹי, אָמַר לוֹן, אַתּוּן מְהֵימְנָן קַדָּמַי, תִּבְעוּן לְהַהוּא סַמָּא. אָמְרוּ נְחמֵי מַאי הוּא. נַטְלוּ לְמִטְעַם, עַד לָא אַרְחוּ, בָּעוּ לְמֵימַת, אָמְרוּ בְּלִבַּיְיהוּ, אִי הַאי סַמָּא יָהִיב לִבְרֵיהּ, וַדַּאי יְמוּת וַאֲנָן נִירַת לְרִבּוֹנָנָא. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, מָרָנָא, סַמָּא דָּא לָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא לִבְרָךְ, וְהָא אַגְרָא דְּפוּלְחָנָא שְׁבַקְנָא גַּבָּךְ, זִיל וְהַב לֵיהּ לְשׁוֹחֲדָא, דְּיֵקָבֵל סַמָּא דָּא.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא אַסְיָא חַכִּים, יָדַע דְּאִי יָהִיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, עַד לָא אוֹדַע לוֹן, בְּכָל יוֹמָא הֲווֹ רָדְפִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל עָלָּהּ, וְקַטְלִין לוֹן. אֲבָל עָבַד דָּא, וְאִינּוּן יָהֲבוּ לֵיהּ מַתְנָן וּנְבִזְבְּזָן, בְּגִין דְּיִקְבְּלוּן לָהּ. וְכֻלְּהוּ קַבִּיל לוֹן מֹשֶׁה, לְמֵיהַב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ס"ח:י"ט) עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי וגו'. וּבְגִין כַּךְ יַרְתוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, בְּלָא עִרְעוּרָא, וּבְלָא קִטְרוּגָא כְּלָל. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

תָּא חֲזֵי, עֶדְיָם דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אִלֵּין מַתְנָן וּנְבִזְבְּזָן דְּקַבִּילוּ. וּבְגִין כָּךְ, לָא הֲוָה שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ מוֹתָא, וְלָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא דַּי לוֹן דַּי נָטְלוּ אוֹרַיְיתָא בְּלָא עִרְעוּרָא כְּלָל, אֶלָּא דְּקַבִּילוּ נְבִזְבְּזָן וּמַתְנָן מִכֻּלְּהוּ. כֵּיוָן דְּחָטוּ מַה כְּתִיב, (שמות ל"ג:ו') וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם. אִינּוּן (תהילים ס"ח:י"ט) מַתָּנוֹת בָּאָדָם. מַה אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן. הַהוּא שְׁבִי, דִּכְתִיב עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי וְגוֹ'.

אוֹסְפוּ וְחָטוּ, מַה כְּתִיב (במדבר כ"א:א') וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד. וּכְתִיב, וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי (ועם כל דא) וְכָל זְמָנָא דְּיִשְׂרָאֵל תָּבִין לַאֲבוּהוֹן דִּבְשָׁמַיָּא, אִינּוּן נְבִזְבְּזָן (וכלא) יְתָהֲדַּר לְגַבַּיְיהוּ, וְאִתְחַפְּיָין בֵּיהּ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, כֹּלָּא יִתְהַדַּר דִּכְתִיב, (דברים ל':ג') וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ'. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֵימָא מִילָּךְ.

פרק ט

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, (שופטים ה':ד') יְיָ בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה. בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּב מִשֵּׂעִיר, דְּלָא קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, אֶרֶץ רָעָשָׁה וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא רָעָשָׁה. בְּגִין דְּבָעֵאת לְאַהַדְּרָא לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ, דְּהָכִי אַתְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא,

אִי יִקַּבְּלוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, מוּטָב. וְאִם לָאו, אַהְדָּר עָלְמָא לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ. כֵּיוָן דְּחָמָאת אַרְעָא, דְּהָא אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל עָמְמַיָּא דְּיִקַּבְּלוּ אוֹרַיְיתָא, וְלָא קַבִּילוּ. וּמִכָּל עָמְמַיָּא לָא אִשְׁתָּאֲרוּ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, חֲשִׁיבַת אַרְעָא, דְּיִשְׂרָאֵל לָא יִקַּבְּלוּן כְּוָותַיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אֶרֶץ רָעָשָׁה. כֵּיוָן דְּאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, מִיָּד שָׁקְטָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים ע״ו:ט׳) אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה. יָרְאָה בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַסּוֹף וְשָׁקְטָה.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ נַעֲשֶׂה, לָא דַּחֲלִין מִן כָּל עֲשַׂיָּיה, דְּיֵכְלוּן כָּל חֵרְשֵׁי דְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד, וְלָא מִכָּל קִסְמִין וְחַרְשִׁין דְּעָלְמָא. מַאי טַעְמָא. חַד, בְּגִין דָּא. וְחַד, בְּגִין דְּכַד אַפִּיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִמִּצְרַיִם, תָּבַר קַמַּיְיהוּ כָּל זִינֵי חַרְשֵׁי וּקְסָמִין, דְּלָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ, וְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאָתָא בָּלָק, הֲוָה יָדַע דָּא. מִיָּד וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר וְגוֹ'. מַאי פְּתוֹרָה. אֶלָּא דְּיַתְקִין פְּתוֹרָא, וְיִבְעֵי מִתַּמָּן עִיטָא, מַה יַּעְבִּיד. אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר, עַל הַנְּהָרִים מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי עַל הַנָּהָר. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּעַל חַד נַהֲרָא קַיְימָא תְּדִיר.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, הֲווֹ אָזְלֵי לְמֵיחֱמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא, חַמוֹ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, יָתְבוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתָּא הוּא עִדָּנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָ בְּצַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, שַׁעֲשׁוּעָא דָּא מַאי הוּא, וְהֵיךְ יִשְׁתַּעְשַׁע בְּהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִלָּה דָּא רָזָא סְתִימָא אִיהוּ, טְמִירָא לְגַבֵּי, דְּלָא יְדִיעַ. אָמַר לֵיהּ, וְכִי בְּרֵיקָנָיָא הֲווֹ סַמְכִין רַבְרְבִין דְּמַקְדְּמַת דְּנָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּלָא יְדִעוּ, וְלָא רָדְפוּ אֲבַתְרֵהּ לְמִנְדַּע עַל מַה קַיְימִין בְּהַאי עָלְמָא, וּמַה הֲווֹ מְחַכָּאן בְּהַהוּא עָלְמָא.

פרק י

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיהו כ״ה:א׳) יְיָ אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ וְגוֹ'. הַאי קְרָא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא אִיהוּ. יְיָ, רָזָא עִלָּאָה, שֵׁירוּתָא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה סְתִימָא דְּלָא יְדִיעַ. אֱלֹהַי, רָזָא (מלכים א י״ט:י״ב) קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, וְאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּקַיְימָא לְשָׁאֲלָא, וְאַסְתִּים וְלָא יְדִיעַ, וְלֵית מַאן דְּאָתִיב עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ סְתִים וְטָמִיר וְנָעִיז.

אַתָּה, דָּא יְמִינָא, שֵׁירוּתָא דְּקַיְימָא לְשָׁאֲלָא, וּלְאִתְבָּא בֵּיהּ, וְהוּא כֹּהֵן עִלָּאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ק״י:ד׳-ה׳) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. מַאן עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. אֶלָּא כֹּהֵן עִלָּאָה דָּא, אִיהוּ דְּקַיְימָא עַל דָּבָר, בְּגִין דְּהַהוּא דָּבָר לָא קַיְימָא, אֶלָּא בִּימִינָא. וְהַהוּא דָּבָר מַאן אִיהוּ. מַלְכִּי צֶדֶק, כַּךְ שְׁמֵיהּ. וּמַאי דְּאָמַר דִּבְרָתִי, בְּגִין דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ בְּדָוִד. וְכָל מִלֵּי שְׁבָחָא דִּילֵיהּ, בְּהַהוּא דָּבָר אַתְיָין. וְעַל דָּא דִּבְרָתִי. וּבְגִין כָּךְ, אַתָּה דָּא כֹּהֵן. וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּתְלַת דּוּכְתֵי אִינּוּן, דְּאִקְרֵי כָּל חַד אַתָּה.

אֲרוֹמְמְךָ כֻּלָּא כַּחֲדָא. אוֹדֶה שִׁמְךָ כְּדָקָא יָאוּת, וְהַאי שֵׁם יְדִיעַ. כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, כְּסוּיָא וּלְבוּשָׁא, לְאִתְלַבָּשָׁא נְהוֹרָא סְתִימָא עַתִּיקָא, רֵאשִׁיתָא דְּרָזָא עִלָּאָה, אָדָם קַדְמָאָה, טְמִירָא בְּכִסּוּיָא דִּנְהוֹרָא אַחֲרָא.

דָּבָר אַחֵר כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, כִּי עָשִׂיתָ אָל"ף. וּמַהוּ אָלֶף. הָא תָּנֵינָן, אָל"ף בֵּי"ת, אָלֶף בִּינָה. אֲבָל דִּיוּקְנָא דְּא', אִיהוּ תְּלַת סְטָרִין. רֵאשִׁית דְּרָזָא עִלָּאָה דְּאָדָם קַדְמָאָה. בְּגִין, דִּבְדִיוּקְנָא דְּא', אִית תְּרִין דְּרוֹעִין, חַד מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן, וְגוּפָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְכֹלָּא רָזָא חֲדָא. וְאִיהוּ רָזָא דִּיחוּדָא, א'. וּבְגִין כָּךְ אָלֶף לְחוּשְׁבָּנָא אֶחָד, וְהַיְינוּ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא. וְרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר הָכִי, כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, פֶּלֶא דָּא הוּא חַד דְּרָגָא מֵאִינּוּן פְּלָאוֹת חָכְמָה. וּמַאן אִיהוּ. דָּא (איוב כ"ח:ז') נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עָיִט. וְאִיהוּ פֶּלֶא.

עֲצוֹת מֵרָחוֹק קְרָא לְהַאי בְּקַדְמֵיתָא פֶּלֶא, וְהָכָא אָמַר פֶּלֶא עֲצוֹת מֵרָחוֹק. אֶלָּא הָתָם אִצְטְרִיךְ לְמִמְנֵי שִׁית סְטָרִין לְדַרְגִּין עִלָּאִין, (ישעיה ו) פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי עַד שַׂר שָׁלוֹם. וְהָכָא, לָא אָתָא לְמִמְנֵי חוּשְׁבָּנָא. אֲבָל עֲצוֹת מֵרָחוֹק מַאי נִינְהוּ. תְּרֵי בַּדֵּי עֲרָבוֹת. דְּכָל עֵיטָא דִּנְבִיאֵי מִתַּמָּן אַתְיָא. אִינּוּן אִקְרוּן עֲצוֹת מֵרָחוֹק. אֲמוּנָה אוֹמָן, תְּרֵין דְּאִינּוּן חַד, נָהָר וְנַן. דָּא נָפִיק מֵעֵדֶן, וְדָא אִשְׁתְּקֵי מִינֵּיהּ. הָא הָכָא, כָּל רָזָא סְתִימָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

פרק יא

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּלָעָם חַיְיבָא מַאן קְטִיל לֵיהּ, וְהֵיךְ אִקְטִיל. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, פִּנְחָס וְסִיעָתֵיהּ קַטְלוּהוּ. דִּכְתִיב, (במדבר ל"א:ח') הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם. וְתָנֵינָן, בְּקַרְתָּא דְּמִדְיָן הֲווֹ עָבְדִין בְּחָכְמְתָא דְּחַרְשׁוּ, דְּטָאסִין בַּאֲוִירָא הוּא וּמַלְכֵי מִדְיָן. וְאִלְמָלֵא צִיץ דִּקְדוּשָׁא, וּצְלוֹתָא דְּפִינְחָס, דַּאֲפִילוּ לְהוֹן עַל קְטִילַיְיא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עַל חַלְלֵיהֶם. וּכְתִיב (יהושע י"ג:כ"ב) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בֶּחָרֶב. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל דָּא יְדָעְנָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, כָּל מִלּוֹי דִּבְלָעָם חַיְיבָא, תַּקִּיפִין אִינּוּן, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב (דברים ל"ד:י') וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, וְאָמְרוּ, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם, וּמַנוּ. בִּלְעָם, וְהָא אוּקִימְנָא מִלָּה, מֹשֶׁה לֵית דִּכְוָותֵיהּ, בְּכִתְרִין עִלָּאִין. בִּלְעָם לֵית דִּכְוָותֵיהּ, בְּכִתְרִין תַּתָּאִין. דָּא בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה, וְדָא בְּסִטְרָא דִּשְׁמָאלָא. וְאִי כָּל דָּא הֲוָה בִּידֵיהּ, וְכָל כָּךְ תַּקִּיף בְּחָכְמְתָא, גְּבַר דִּיְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּחֵילָא תַּקִּיף, דִּכְתִיב וְאָנֹכִי אִקָּרֵהוּ כֹּה, אַעֲקַר לְכֹה מֵהַאי. הֵיאַךְ יָכִילוּ לְקָטְלָא לֵיהּ.

אֶלָּא בְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא הָכִי אָמַר, תְּלַת סִימָנִין אִינּוּן. סִימַן לַעֲבֵרָה, יְרָקוֹן. סִימַן לַשְׁטוּת, מְלִין. סִימַן דְּלָא יָדַע כְּלוּם, שַׁבּוּחֵי. וְדָא אַכְרַע לִשְׁאַר, שׁוֹטֶה בְּכָל עֲבֵירוֹת, כֹּלָּא אִית בֵּיהּ.

וְהָא כְּתִיב (משלי כ"ז:ב') יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ, וְאִם לָא זָר. פִּיךָ. לָאו הָכִי. אֶלָּא אִי לָא הֲוֵי מַאן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ, אַפְּתַח פּוּמָךְ לְמַלְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְאוֹדָעָא מִלֵּי קְשׁוֹט בְּאוֹרַיְיתָא. וּכְדֵין פְּתִיחוּ דְּפוּמָךְ בְּאוֹרַיְיתָא, יְשַׁבְּחוּן מִילָךְ, וְיִנְדְּעוּן מַאן אַנְתְּ, דְּלֵית מִלָּה בְּעָלְמָא דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ לְבַר נָשׁ, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאַפְּתַח פּוּמֵיהּ. פּוּמֵיהּ הוֹדַע לִבְנֵי נָשָׁא מַאן הוּא.

פרק יב

הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, שַׁבּוּחֵי מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא. וְעִם כָּל דָּא, גְּנִיבוּ דְּדַעְתָּא קָא גָּנִיב, וְאִסְתַּלָּק בְּמִלּוֹי. בְּמִלִּין זְעִירִין, הֲוָה עָבִיד רַבְרְבִין. מַה דְּאָמַר עַל אִינּוּן דַּרְגִּין מִלִּין מְסָאֲבִין הֲוָה אָמַר, וּקְשׁוֹט אָמַר. אֲבָל הַהוּא רָשָׁע הֲוָה אָמַר וּמְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּאַרַח סָתִים, וְאִסְתַּלָּק בְּמִלּוֹי, דְּכָל מַאן דְּהֲוָה שָׁמַע, חָשִׁיב דְּאִסְתַּלָּק עַל כָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, דִּכְתִיב שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן. מַאן גֶּבֶר בְּעָלְמָא, דְּהֲוָה שָׁמַע מִפּוּמֵיהּ מִלִּין אִלֵּין, דְּלָא חָשִׁיב דְּלֵית בְּעָלְמָא נְבִיאָה מְהֵימָנָא כְּגַוֵּיהּ.

וּקְשׁוֹט הֲוָה, וְהָכִי הֲוָה. נְאֻם שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, הָכִי הֲוָה. וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן הָכִי הֲוָה. וְהַהוּא רָשָׁע הֲוָה אָמַר עַל דַּרְגִּין דְּאִתְדַּבַּק בָּהּוּ, שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, מִלָּה דְּאִיהוּ בִּסְלִיקוּ עִלָּאָה.

וְהָכִי אָמַר, שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, הָאֵל לָא כְּתִיב, דְּהָא (תהילים י"ח:ל"א) הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ. אֲבָל סְתָם אֵל, אֵל אַחֵר אִיהוּ. (שמות ל"ד:י"ד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, מִלָּה זְעִירָא אִיהִי. וְדָמֵי לְמַאן דְּלָא יָדַע, דְּאִיהוּ רַב וְעִלָּאָה. שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, הַהוּא דְּאִקְרֵי אֵל אַחֵר, דִּכְתִיב כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר.

וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, עַל כָּל דַּרְגִּין דִּמְסָאֲבוּ, אִינּוּן דִּמְנַהֲגֵי אַרְבָּא דִּימָּא וּסְעָרָא. אַרְבְּעִין חָסֵר חַד אִינּוּן. וְהַהוּא רַב הַחוֹבֵל, דְּכֻלְּהוּ מִתְנַהֲגֵי עַל יְדוֹי, אִיהוּ עֶלְיוֹן עַל כֻּלְּהוּ. בְּדָא הֲוָה מִתְדַּבַּק הַהוּא רָשָׁע, וְאָמַר דְּהֲוָה יָדַע דַּעַת עֶלְיוֹן, דְּרָנָא דְּאִיהוּ עֶלְיוֹן עַל כֻּלְּהוּ מְנַהֲגֵי אַרְבָּא. מַאן שָׁמַע הָכִי דְּלָא אִתְבְּהִיל בְּדַעְתֵּיהּ, וְיֵימָא דְּלָא הֲוָה כְּגַוֵּיהּ בְּעָלְמָא. אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע מַשְׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּאַרַח סָתִים וְאָמַר מִלֵּי קְשׁוֹט, וְגָנִיב דַּעְתָּא דִּבְנֵי עָלְמָא.

אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה, מַאן דְּשָׁמַע דָּא, חָשִׁיב דְּהֲוָה חָמֵי מַה דְּלָא חָמֵי אַחֲרָא בְּעָלְמָא. מַחֲזֵה שַׁדַּי, דָּא עַנְפָּא חָדָא, מֵאינּוּן עַנְפִּין דַּהֲווֹ נָפְקִין מִשַּׁדַּי. וְלָמָּה. דִּבְחָכְמְתָא דָּא, אַחְזֵי תְּלַת, לְקֶבֶל ש' דְּשַׁדַּי, לְקֶבֶל תְּלַת עַנְפִּין דְּבֵיהּ, וְאַחְזֵי תְּרִין נְבִיאִין, בַּדֵּי עֲרָבוֹת, דְּתַמְכִין בֵּיהּ. לְקֶבֶל ע' תְּרִין עַנְפִּין דְּעֵינָא בִּישָׁא, לְסַתְּמָא לוֹן. כַּד אָתָא בָּלָק, אָמַר אֲנָא אֵיכוּל לוֹן. עָמֵל בַּהֲדֵי חָכְמְתָא דָּא אָתָא לְגַבַּייהוּ, וְיָכִיל לוֹן.

וְשָׁדַר לְבִלְעָם, וְאָמַר לֵיהּ, אֲנָא תְּרֵי אַתְוָון דַּעֲמָלֵק אִית בִּי, דְּאִינּוּן ל"ק, דְּאִינּוּן סִיּוּמָא דַּעֲמָלֵק. אֲנָא לִי ל"ק, וַעֲמָלֵק ל"ק, לִי סִיּוּמָא, וּבְךָ שֵׁירוּתָא ב"ל. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן,

הָכִי אֵימָא שֵׁירוּתָא דְּבָלָק ב"ל, וְשֵׁירוּתָא דְּבִלְעָם ב"ל, שֵׁירוּתָא דְּבָלָק הֲוָה בְּיֵיהּ בְּבִלְעָם. וְסִיּוּמָא דַּעֲמָלֵק, הֲוָה בֵּיהּ בְּבָלָק, וְסִיּוּמָא דְּבִלְעָם, הֲוָה שֵׁירוּתָא דַּעֲמָלֵק.

וְאִי תֵּימָא דְּלָא נֵיכוֹל לְהוֹן, בְּגִין דְּחַרְשַׁיָּא דְּרַבְּהוֹן מֹשֶׁה, דְּהֲוָה פָּשִׁיט יְדֵיהּ, הַאי יָדָא אִית בְּאִלֵּין רַבְרְבִין, דְּיַכְלֵי בְּחַרְשִׁין לְאִתְתַּקְפָא יַתִּיר. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וּקְסָמִים בְּיָדָם, בִּידֵיהֶם לָא כְּתִיב, אֶלָּא בְּיָדָם, יָדָא לָקֳבֵל יָדָא, הָכִי שָׁדַר לֵיהּ בָּלָק לְבִלְעָם.

וּלְהָכִי מַחֲזֵה שַׁדַּי כִּדְאַמָּרָן, וּלְהָכִי אִתְעֲנָשׁוּ, וְאִתְעֲנָשׁוּ לְעֵילָּא, וְאִקְרוּן מַחֲזֵה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ז':ה') וּמוּל מֶחֱזֶה אֶל מֶחֱזָה. עַנְפָּא דְּנָפַק מִתַּמָּן. וּמַאן הַהוּא מַחֲזֶה עֲזָא וְעַזָּאל, דְּאִינּוּן נוֹפֶל וּגְלוּפֵי עֵינַיִם, וְאִיהוּ מַחֲזֵה שַׁדַּי, דְּהֲוָה חָמָא נוֹפֶל וּגְלוּפֵי עֵינַיִם.

פרק יג

אָן הֲוָה בִּלְעָם בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. אִי תֵּימָא בְּמִדְיָן, הָא כְּתִיב וְעַתָּה הִנֵּנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי. אִי אָזַל לֵיהּ, מַאן יָהֲבֵיהּ בְּמִדְיָן. אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּנָפְלוּ מִישְׁרָאֵל כ"ד אֶלֶף עַל עֵיטוֹי, אִתְעַכָּב תַּמָּן וַהֲוָה בָּעֵי מִנַּיְיהוּ אַגְרוֹי. וּבְעוֹד דְּאִתְעַכָּב תַּמָּן, אָתָא פִּנְחָס וְרַבְרְבָנֵי חֵילָא לְתַמָּן.

כֵּיוָן דְּחָמָא לְפִנְחָס, פָּרַח בַּאֲוִירָא, וּתְרֵין בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ, יוֹנוֹס וְיוֹמְבְּרוֹס. וְאִי תֵּימָא, הָא מִיתוּ בְּעוֹבָדָא דְּעֶגֶל, דְּהָא אִינּוּן עַבְדוּ. אֶלָּא הָכִי הֲוָה וַדַּאי, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל"ב:כ"ח) וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. וְכִי לָא הֲווֹ יַדְעֵי חוּשְׁבָּנָא זְעֵירָא דָּא, וַהֲרֵי כַּמָּה חוּשְׁבָּנִין אַחֲרָנִין, רַמָּאִין עִלָּאִין וְרַבְרְבָנִין, יָדַע קְרָא לְמִמְנֵי, וְהָכָא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. אֶלָּא אִינּוּן בְּנוֹי דְּבִלְעָם, יוֹנוֹ"ס וְיוֹמְבְּרוֹ"ס, דַּהֲווֹ שַׁקְלֵי כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ.

אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע, כָּל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא הֲוָה יָדַע, וְנָטַל אוּף הָכִי חַרְשִׁין דִּבְנוֹי, דַּהֲווֹ רְגִילִין בְּהוּ, וּבְהוּ טָאס וְאִסְתְּלַק. פִּנְחָס חָמָא לֵיהּ, דְּהֲוָה בַּר נָשׁ חַד טָס בַּאֲוִירָא, וַהֲוָה מִסְתְּלַק בַּאֲוִירָא מֵעֵינָא, רָמָא קָלָא לְבָתְרֵי חֵילָא, אָמַר אִית מַאן דְּיָדַע לְמִפְרַח אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע, דְּהָא בִּלְעָם אִיהוּ, חָמוּ לֵיהּ דְּהֲוָה טָאס.

צַלְיָה בְּרֵיהּ דְּשִׁבְטָא דְּדָן, קָם וְנָטַל שָׁלְטָנוּ דְּשַׁלִּיט עַל חַרְשִׁין, וּפָרַח בַּתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ הַהוּא רָשָׁע, עֲבַד אָרְחָא אוֹחָרָא בַּאֲוִירָא, וּבָקַע חֲמֵשׁ אֲוִירִין בְּהַהוּא אֹרַח, וְאִסְתַּלַּק וְאִתְכַּסֵּי מֵעֵינָא, כְּדֵין אִסְתַּכַּן צַלְיָה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וַהֲוָה בְּצַעֲרָא דְּלָא הֲוָה יָדַע מַה יַּעֲבֵיד. רָמָא לֵיהּ קָלָא פִּנְחָס וְאָמַר, טוֹלָא דְּתָנִינַיָּיא דְּרַבָּעִין עַל כָּל חִוְיִין, הַפּוֹךְ בְּמִזְיָיךְ. מִיַּד יָדַע וְגַלֵּי הַהוּא אַחֲרָא, וְעָאל לְגַבֵּיהּ. מִיַּד אִתְגְּלֵי, וְנַחֲתוּ תַּרְוַיְיהוּ קַמֵּיהּ דְּפִנְחָס.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא רָשָׁע כְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי, דָּא הוּא עֶלְיוֹן דְּדַרְגִּין דִּילֵיהּ, חִוְיָא דְּכוּרָא. צַלְיָה נָטַל תְּרֵין, דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְהַהוּא שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּשַׁלְטָנוּ דְּשַׁלִּיט עִלַּיְיהוּ נָטַל, וְאִתְכַּפְיָין קַמֵּיהּ. וְדָא הֲוָה (בראשית מ"ט:י"ז) שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח. עַל הַהוּא אֹרַח, דְּעָבַד

הַהוּא רָשָׁע, דִּכְתִיב (בראשית מ״ט:י״ז) יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָּרֶךְ, דָּא שִׁמְשׁוֹן. שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח, דָּא צַלְיָה.

הַנּוֹשֵׁךְ עִקְבֵי סוּס, דָּא עִירָה, דְּהַוָה בַּהֲדֵיהּ דְּדָוִד, דְּהַוָה אָתֵי מִדָּן, וּבְגִינֵיהּ, תַּלְיָא גְּבוּרְתֵּיהּ בְּדָוִד, דִּכְתִיב (שמואל ב ח׳:ד׳) וַיְעַקֵּר דָּוִד אֶת כָּל הָרֶכֶב. וַיִּפּוֹל רוֹכְבוֹ אָחוֹר, דָּא שָׂרָיָה, דְּזַמִּין לְמֵיתֵי בַּהֲדֵי מְשִׁיחָא דְּאֶפְרַיִם, וְאִיהוּ הֲוֵי מִשִּׁבְטָא דְּדָן, וְזַמִּין אִיהוּ לְמֶעְבַּד נוּקְמִין וּקְרָבִין בְּשָׁאַר עַמִּין. וְכַד דָּא יְקוּם, כְּדֵין מְחַכֶּא לְפוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב (בראשית מ״ט:י״ח) לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ לְהַאי קְרָא, אֲבָל בְּרִירוּ דְּמִלָּה כְּמָה דְּאִתְמַר, וּכְמָה דְּאוֹקְמוּהָ. וְעַל דָּא אִתָא קְרָא וְאוֹכַח.

כְּיָון דְּנָחַת הַהוּא רָשָׁע לְקַמֵּי פְּנָחָס, אֲמַר לֵיהּ, רָשָׁע, כַּמָּה גִּלְגּוּלִין בִּישִׁין עַבְדַת, עַל עַמָּא קַדִּישָׁא. אֲמַר לֵיהּ לְצַלְיָה, תָּא וְקַטְלֵיהּ, וְלָא בִּשְׁמָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי הַאי, לְאַדְכָּרָא עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה עִלָּאָה, בְּגִין דְּלָא תִּיפּוֹק נִשְׁמָתֵיהּ, וְתִתְכְּלִיל בְּמִלִּין דְּדַרְגִּין קַדִּישִׁין, וְתִתְקַיֵּים בֵּיהּ מַה דְּאֲמַר תָּמוֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא עָבֵד בֵּיהּ כַּמָּה זִינֵי מוֹתָא, וְלָא מִית, עַד דְּנָטַל חַרְבָּא דְּהַוָה תְּקִין (ס״א חקיק) עֲלוֹי חִוְיָא מֵהַאי סִטְרָא, וְחִוְיָא מֵהַאי סִטְרָא. אֲמַר לֵיהּ פִּנְחָס. בְּדִילֵיהּ טוֹל (נ״א קטול ליה), וּבְדִילֵיהּ יְמוּת. כְּדֵין קָטַל לֵיהּ, וְיָכִיל לֵיהּ. דְּכַךְ אַרְחוֹי דְּהַהוּא סִטְרָא, מַאן דְּאָזַל אֲבַתְרָאָה, בָּהּ יָמוּת, וּבָהּ תִּפּוֹק נִשְׁמָתֵיהּ, וּבָהּ תִּתְכְּלִיל. וְהָכִי מִית בִּלְעָם, וְדִיינֵי לֵיהּ בְּדִינִין בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא אִתְקְבִיר לְעָלְמִין. וְגַרְמוֹי כֻּלְּהוּ אִתְרָקְבוּ, וְאִתְעֲבִידוּ כַּמָּה חִוְיָין מְזוּהֲמִין, מְנַזְּקֵי שְׁאַר בְּרִיָין, וַאֲפִילּוּ תּוֹלַעְתִּין דַּהֲווֹ אֲכָלֵי בִּשְׂרֵיהּ, אִתְהַדְּרוּ חִוְיָין.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּאַשְׁמוֹדָאי, דְּיַהֲב לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּכָל מַאן דְּהַוָה בָּעֵי לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין תַּקִּיפִין סְתִימִין דְּעֵינָא. אִי יָדַע טִנָּרָא דְּנָפַל תַּמָּן בִּלְעָם, יִשְׁכַּח מֵאִינּוּן חִוְיָין דַּהֲווֹ מְנַרְמוֹי דְּהַהוּא רָשָׁע, אִי יִקְטֵיל חַד מִנַּיְיהוּ, רֵישָׁא דִּילֵיהּ בֵּיהּ יַעְבִּיד חַרְשִׁין עִלָּאִין, בְּגוּפָא דִּילֵיהּ חַרְשִׁין אַחֲרָנִין, בִּזְנָבָא דִּילֵיהּ חַרְשִׁין אַחֲרָנִין. תְּלַת זִינֵי חַרְשִׁין, אִית בְּכָל חַד וְחַד. מַלְכַּת שְׁבָא כַּד אָתַת לְגַבֵּי שְׁלֹמֹה, מֵאִינּוּן מִלִּין דְּשַׁאֲילַת לִשְׁלֹמֹה, אַמְרַת, גַּרְמָא דְּחִוְיָא דְּתַלַת חַרְשִׁין בְּמַה נְתִפַּס. מֵיָד (מלכים א י׳:ג׳) לֹא הָיָה דָּבָר נֶעְלָם מִן הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ, אִיהִי שְׁאֵילַת עַל דָּא, וַהֲוַת אִצְטְרִיכַת לְאִינּוּן חִוְיָין. וְלָא יְכִילַת לְנַטְלָא חַד מִנַּיְיהוּ. מָה אִתְיב לָהּ מִלִּין דַּהֲווֹ בְּלִבָּהּ. כַּךְ אוֹדַע לָהּ, דִּכְתִיב וַיִּגֶּד לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל דְּבָרֶיהָ. אִינּוּן חִוְיָין, לָא יְכִלִין לוֹן כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בַּר מִמַּלָּה דְּרָזָא חֲדָא, וּמַאי אִיהוּ. שִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת. וְאִי תֵּימָא מַאן יָכִיל. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוּא שִׁכְבַת זֶרַע אַפִּיק בַּר נָשׁ, כַּד אִיהוּ בְּתִיאוּבְתָּא, אַפִּיק לָהּ לִשְׁמָא דְּהַהוּא חִוְיָא, בִּרְעוּתָא דְּתִיאוּבְתָּא. כַּד נָפִיק בִּרְתִיחוּ, נָטְלֵי לֵיהּ מִיָּד בִּלְבוּשָׁא חֲדָא, וְהַהוּא לְבוּשָׁא זַרְקִין לְגַבֵּי חִוְיָא, מִיָּד כָּפִיף רֵישֵׁיהּ, וְתַפְסָן לֵיהּ, כְּמָה

דְּתָפִיס תַּרְנְגוֹלָא דְּבֵיתָא. וְאִי בְּכָל מָאנֵי קְרֵבִין דְּעָלְמָא, יִגְחוּן בְּחַד מִנַּיְיהוּ, לָא יַכְלִין לֵיהּ. וּבְהַאי, לָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא מָאנֵי קְרָבָא, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּמְרָא מִנַּיְיהוּ דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְכַּפְיָין לְגַבֵּיהּ. כְּדֵין אִתְדָּבָקוּ אינוּן מִלִּין בִּלְבָבָהּ, וְתָאִיבַת לְהַאי. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֶלְעָזָר בְּרִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד מַה דְּעָבַד בְּהַהוּא חַיְיָבָא, וְרָזִין סְתִימִין אִלֵּין, לָא אִצְטְרִיכוּ לְגַלָּאָה, אֲבָל בְּגִין דְּחַבְרַיָּא דְּהָכָא יְנְדְּעוּן אָרְחִין סְתִימִין דְּעָלְמָא, גָּלֵינָא לְכוּ. דְּהָא כַּמָּה נְמוּסִין סְתִימִין אינוּן בְּעָלְמָא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְאינוּן פְּלִיאָן סְתִימִין, רַבְרְבָן וְעִלְּאִין. עֲלֵיהּ, וְעַל דְּדָמֵי לֵיהּ, קְרָאן (משלי י׳:ז׳) וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב. זַכְאִין אינוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וְגוֹ'.

פרק יד

(במדבר כ״ב:ו׳) וְעַתָּה לְכָה נָא אָרָה לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים ק״ב:א׳) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף וְגוֹ', תְּלַת אינוּן דִּכְתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה. וְאוֹקְמוּהָ מִלָּה דָּא, (אבל מלה דא) חַד הֲוָה מֹשֶׁה, וְחַד הֲוָה דָּוִד, וְחַד עָנִי, דְּאִתְכְּלִיל בְּהוּ, וְאִתְחַבָּר בְּהוּ. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (חבקוק ג׳:א׳) תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא, הָא אַרְבָּע אינוּן. אֶלָּא חֲבַקּוּק לָאו בְּגִין תְּפִלָּה הֲוָה, וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב בֵּיהּ תְּפִלָּה, תּוּשְׁבַּחְתָּא וְהוֹדָאָה אִיהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל דְּאַחֲיָא לֵיהּ, וַעֲבַד עִמֵּיהּ נִסָּיוֹן וּגְבוּרָן, דְּהָא בְּרֵיהּ דְּשׁוּנַמִּית הֲוָה.

אֲבָל ג' אינוּן דְּאִקְרוּן תְּפִלָּה. (תהילים צ׳:א׳) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, תְּפִלָּה דָּא דְּלֵית כְּגִינֵּיהּ בְּבַר נָשׁ אַחֲרָא. (תהילים פ״ו:א׳) תְּפִלָּה לְדָוִד, תְּפִלָּה דָּא אִיהִי תְּפִלָּה, דְּלֵית כְּגִינֵּיהּ בְּמַלְכָּא אַחֲרָא. תְּפִלָּה לְעָנִי, תְּפִלָּה אִיהִי מֵאינוּן ג'. מַאן חֲשִׁיבָא מִכֻּלְּהוּ. הֲוֵי אֵימָא תְּפִלָּה דְּעָנִי. תְּפִלָּה דָּא, קָדִים לַתְּפִלָּה דְּמֹשֶׁה. וְקָדִים לַתְּפִלָּה דְּדָוִד, וְקָדִים לְכָל שְׁאַר צְלוֹתִין דְּעָלְמָא.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּעָנִי אִיהוּ תְּבִיר לִבָּא. וּכְתִיב, (תהילים ל״ד:י״ט) קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְגוֹ'. וּמִסְכְּנָא עָבִיד תְּדִיר קְטָטָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית וְשָׁמַע מִלּוֹי. כֵּיוָן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, פָּתַח כָּל כַּוִּי רְקִיעִין, וְכָל שְׁאַר צְלוֹתִין דְּקָא סַלְקִין לְעֵילָּא, דְּחֵי לוֹן הַהוּא מִסְכְּנָא תְּבִיר לִבָּא, דִּכְתִיב תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף. כִּי יִתְעַטֵּף מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי כִּי יַעֲטוֹף. אֶלָּא אִיהוּ עָבִיד עִטּוּפָא לְכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא, וְלָא יָאלִין עַד דְּצַלּוֹתֵיהּ דִּילֵיהּ עָאלַת. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, יִתְעַטְּפוּן כָּל צְלוֹתִין, וּצְלוֹתָא דָּא תֵּיעוּל לְגַבָּאי. לָא בָּעֵינָא הָכָא בֵּי דִּינָא דְּיִדּוּנוּן בֵּינָנָא, קַמָּאי לִיהֲווּ תַּרְעוּמִין דִּילֵיהּ, וַאֲנָא וְהוּא בִּלְחוֹדָנָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיְיחַד בִּלְחוֹדוֹי, בְּאינוּן תּוּרְעֲמִין, בְּהַהוּא צְלוֹתָא, דִּכְתִיב וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ. לִפְנֵי יְיָ וַדַּאי.

כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא שָׁאֲלִין אִלֵּין לְאִלֵּין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַאי אִתְעָסַק, בְּמַאי אִשְׁתְּדַל. אַמְרִין, אִתְיַחֲדָא בְּתִיאוּבְתָּא בְּמָאנִין דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ לָא יָדְעוּ מָה אִתְעָבִיד מֵהַהוּא צְלוֹתָא דְּמִסְכְּנָא, וּמִכָּל אִינּוּן תּוּרְעָמִין דִּילֵיהּ. דְּלֵית תִּיאוּבְתָּא לְמִסְכְּנָא, אֶלָּא כַּד שָׁפִיךְ דְּמָעוֹי בְּתוּרְעָמוּ, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְלֵית תִּיאוּבְתָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא כַּד מְקַבֵּל לוֹן, וְאוּשְׁדוּ קַמֵּיהּ וְדָא אִיהִי צְלוֹתָא, דְּעָבִיד עִטּוּפָא לְכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא.

מֹשֶׁה צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, וְאִתְעַכָּב כַּמָּה יוֹמִין בְּהַאי תְּפִלָּה. דָּוִד חָמָא, דְּכָל כַּוִּין, וְכָל תַּרְעֵי שְׁמַיָּא, כֻּלְּהוּ זְמִינִין לְאַפְּתְחָא לְמִסְכְּנָא, וְלֵית בְּכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית מִיָּד, כִּצְלוֹתָא דְּמִסְכְּנָא, כֵּיוָן דְּחָמֵי הַאי, עָבֵד גַּרְמֵיהּ עַנְיָא וּמִסְכְּנָא, פָּשֵׁט לְבוּשָׁא דְּמַלְכוּתָא, וְיָתִיב בְּאַרְעָא כְּמִסְכְּנָא, אָמַר תְּפִלָּה. דִּכְתִיב, תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ עֲנֵנִי. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי. בְּגִין כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד, וְלָאו מַלְכָּא אַנְתְּ, וְשַׁלִּיטָא עַל מַלְכִין תַּקִּיפִין, וְאַתְּ עָבִיד גַּרְמָךְ עָנִי וְאֶבְיוֹן. מִיַּד אַהְדָּר צְלוֹתֵיהּ בְּגַוְונָא אַחֲרָא, וְשָׁבַח מִלָּה דְּאֶבְיוֹן וְעָנִי, וְאָמַר שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. וְעִם כָּל דָּא כֹּלָּא הֲוָה בֵּיהּ בְּדָוִד.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, שַׁפִּיר קָאָמְרַת. וְעִם כָּל דָּא (ס"א ועל דא) אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, (למהוי תמן עני ואביון) לְמֶעְבַּד גַּרְמֵיהּ עָנִי, בְּגִין דְּתִיעוּל צְלוֹתֵיהּ בִּכְלָלָא דְּכָל עֲנַיִּים. דְּהָא כָּל נְטוּרֵי תַּרְעִין, לָא שַׁבְקִין הָכִי לְמֵיעָאל, כְּמָה דְּשַׁבְקִין לְמִסְכְּנִין, דְּהָא בְּלָא רְשׁוּתָא עָאלִין. וְאִי עָבִיד בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ, וְשַׁוִּי רְעוּתֵיהּ תְּדִיר כְּמִסְכְּנָא, צְלוֹתֵיהּ סַלְקָא, וְאִתְקַבְּלַת בְּרְעוּתָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. (בהו)

פרק טו

דָּוִד מַלְכָּא, שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בְּאַרְבָּעָה אָרְחִין, שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי מִסְכְּנֵי. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי חֲסִידִים. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי עֲבָדִים. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי אינּוּן דְּמַסְרֵי גַּרְמַיְיהוּ וְנַפְשַׁיְיהוּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמֵיהּ. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי מִסְכְּנָא. דִּכְתִיב כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי חֲסִידִים, דִּכְתִיב שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּלָא לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ רָשָׁע. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי לָא יִפָּרֵט חֲטָאוֹי לְעָלְמִין. לָאו הָכִי. אֶלָּא כַּד יִפָּרֵט חֲטָאוֹי, כְּדֵין אִיהוּ חָסִיד, דְּאָתֵי לְקַבְּלָא תְּשׁוּבָה, אַפִּיק גַּרְמֵיהּ מִסִּטְרָא בִּישָׁא, דְּהָוָה בְּטַנּוּפָא דִּילֵיהּ עַד הַשְׁתָּא, וְהַשְׁתָּא אִתְדְּבַק בִּימִינָא עִלָּאָה, דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה לְקַבְּלָא לֵיהּ.

וְלָא תֵּימָא, דְּלָא מְקַבֵּל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּיִפָּרֵט חֲטָאוֹי מִיּוֹמָא דְּהָוָה בְּעָלְמָא. (ס"א אי הכי) אָן (או) אִינּוּן דְּאִתְכְּסוּן מִנַּיְיהוּ, דְּלָא יָכִיל לְאַדְבְּקָא. אֶלָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְפָרְשָׁא, בַּר אִינּוּן דְּיִדְכַּר מִנַּיְיהוּ. וְאִי שַׁוִּי רְעוּתֵיהּ בְּהוּ, כָּל אַחֲרָנִין אִתְמַשְׁכָן אֲבַתְרַיְיהוּ. דְּהָא תָּנֵינָן,

אֵין בּוֹדְקִין חוֹרֵי בֵּיתָא עִלָּאִין לְעֵילָּא, וְלָא אִינּוּן תַּתָּאִין לְתַתָּא בְּבִיעוּר חָמֵץ. אֶלָּא כֵּיוָן דְּבָדִיק כְּפוּם חֵיזוּ דְּעֵינוֹי מַה דְּיָכִיל לְאַדְבָּקָא, כֹּלָּא אִתְמְשַׁךְ בָּתַר דָּא, וְאִתְבְּטִיל בַּהֲדִיהּ. וְהָכִי גַּרְסֵינָן בִּנְגָעִים, כ"ד רָאשֵׁי אֲבָרִים אִינּוּן דְּלָא מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה. וְכַהֲנָא לָא הֲוָה אַטְרַח אֲבַתְרַיְיהוּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ויקרא י״ג:י״ב) לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן. אֶתָּר דְּיָכִיל כַּהֲנָא לְמֶחֱזֵי מַכְתְּשָׁא בְּאִסְתַּכְלוּתָא חָדָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמַאֲכָא גַּרְמֵיהּ, וּלְאָרְמָא עֵינוֹי הָכָא וְהָכָא. אוּף הָכִי. לָא אִצְטְרִיךְ לְפַרְטָא חֻטָאוֹי (למבעי) מִן יוֹמָא דְּהֲוָה, דְּאִינּוּן חוֹרֵי בֵּיתָא תַּתָּאִין, וְלָא אִינּוּן דְּאִתְכְּסוּ, דְּלָא יָכִיל לְאַדְבָּקָא, דְּאִינּוּן חוֹרֵי בֵּיתָא עִלָּאִין לְעֵילָּא. (ס"א אלא) תָּא חֲזֵי לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן, וְכֻלְּהוּ אִתְמַשְּׁכָן אֲבַתְרַיְיהוּ. וְעַל דָּא שַׁוִּי דָּוִד גַּרְמֵיהּ גּוֹ חֲסִידִים.

שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי עֲבָדִים, דִּכְתִיב, (תהילים קכ״ג:ב׳) הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם. וּכְתִיב, (תהילים פ״ו:ב׳) הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי אִינּוּן דְּמַסְרֵי נַפְשַׁיְיהוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֵיהּ. דִּכְתִיב, (תהילים פ״ו:ד׳) שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. בְּכָל הָנֵי אַרְבַּע, עֶבֶד גַּרְמֵיהּ דָּוִד מַלְכָּא קַמֵּי מָארֵיהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲרִימִית יְדֵי בִּצְלוֹ לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. דְּהָא תָּנֵינָן, אָסוּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַרְמָא יְדוֹי לְעֵילָּא, בַּר בְּצַלּוֹ, וּבִבְרָכָאן וְתַחֲנוּנִים לְמָרֵיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית י״ד:כ״ב) הֲרִימוֹתִי יָדִי אֶל יְיָ אֵל עֶלְיוֹן, וּמִתַּרְגְּמִינָן, אֲרִימִית יָדֵי בִּצְלוֹ, דְּהָא אֶצְטְרָאן דְּיָדִין מִלִּין עִלָּאִין אִית בְּהוּ. וְהַשְׁתָּא אֲנָא הָכִי עֲבִידְנָא. וַאֲמִינָא דְּכָל מַאן דְּאִלֵּין אַרְבַּע קַמֵּי מָארֵיהּ, וְעָבִיד גַּרְמֵיהּ בִּרְעוּתָא, בְּתִקּוּנָא דָּא כַּדְקָא יָאוּת, בְּתִקּוּנָא דָּא לָא תֵּהַדַּר צְלוֹתֵיהּ בְּרִיקָנְיָא.

בְּקִדְמֵיתָא עֶבֶד, לְסַדְּרָא שְׁבָחָא קַמֵּי מָארֵיהּ, וּלְזַמְּרָא קַמֵּיהּ. וְדָא בְּתוּשְׁבְּחָן דְּקַמֵּי צְלוֹתָא. וּלְבָתַר עֶבֶד, לְבָתַר דְּצַלֵּי צְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, אִיהוּ עַבְדָּא דְּסַדֵּר צְלוֹתָא דְּמָארֵיהּ. וּלְבָתַר עֶבֶד, לְבָתַר דְּצַלֵּי כָּל צְלוֹתֵיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ, וְעַל דָּא דָּוִד תְּלַת זִמְנִין עֶבֶד גַּרְמֵיהּ בִּצְלוֹתָא דָּא עֶבֶד. דִּכְתִיב הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ. וּכְתִיב (תהילים פ״ו:ט״ז) תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ. הָא תְּלַת זִמְנִין, אִצְטְרִיךְ לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ עֶבֶד.

לְבָתַר לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ גּוֹ אִינּוּן דְּמַסְרֵי נַפְשַׁיְיהוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֵיהּ, וְהַיְינוּ בְּיִחוּדָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּכָל מַאן דְּשַׁוִּי הָכִי רְעוּתֵיהּ בְּהַאי קְרָא, אִתְחֲשִׁיב לֵיהּ כְּאִלּוּ מָסַר נַפְשֵׁיהּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֵיהּ.

לְבָתַר לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ עָנִי, בְּזִמְנָא דְּעָאל וְדַפִּיק דְּשִׁין דְּרוֹמֵי מְרוֹמִים, כַּד אָמַר אֱמֶת וְיַצִּיב, (וסמיך) גְּאוּלָה לְתִפְלָה. לְמֶהֱוֵי בְּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, תְּבִיר לִבָּא, עַנְיָא וּמִסְכְּנָא. וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ, לְאִתְכַּלְלָא גּוֹ מִסְכְּנֵי, בִּתְבִירוּ דְּלִבָּא, בְּמַאיכוּ דְּנַפְשָׁא.

לְבָתַר לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ גּוֹ חֲסִידִים, בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, לְפָרְשָׁא חֲטָאוֹי. דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ יָחִיד בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בִּימִינָא, דִּפְשׁוּטָה לְקַבְּלָא לְאִינּוּן דְּתָבִין, וּכְדֵין אִקְרֵי חָסִיד, הָא אַרְבַּע אִלֵּין כְּדָקָא יָאוֹת.

מַאן כָּלִיל לְכָל הָנֵי, הַהוּא דְּקָא אִצְטְרִיךְ לְכַלְלָא לוֹן, וְהַאי אִיהוּ עֶבֶד, דְּאַכְלִיל לְכָל שְׁאָר. תְּלַת עַבְדִּין אִינּוּן בְּתַלַת דּוּכְתִּין, וְכֻלְּהוּ חַד. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם וְגוֹ'. בֵּין עֶבֶד לְעֶבֶד אִינּוּן אַחֲרָנִין. בֵּין עֶבֶד קַדְמָאָה, לְעֶבֶד תִּנְיָינָא, אִית לֵיהּ לְמִמְסַר נַפְשֵׁיהּ עַל יְחוּדָא דְּקֻדּוּשַׁת שְׁמֵיהּ, וּלְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ עָנִי וּמִסְכְּנָא בְּצִלּוֹתָא דַּעֲמִידָה, וּלְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ גּוֹ חֲסִידִים בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה. עֶבֶד תְּלִיתָאָה בָּתַר דְּסִיֵּים וְסָדַר כֹּלָּא.

תְּנַן, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּסַדַּר בַּר נָשׁ כָּל הָנֵי סִדּוּרִין אַרְבַּע, בִּרְעוּ דְּלִבָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיחָא קַמֵּיהּ, וּפָרִישׁ יְמִינֵיהּ עֲלֵיהּ, בְּהַהוּא עֶבֶד תְּלִיתָאָה, וְקָרָא עֲלֵיהּ וְאָמַר לֵיהּ, עַבְדִּי אַתָּה, דְּכְתִיב, (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וַדַּאי צְלוֹתָא דְּהַאי בַּר נָשׁ, לָא תֶּהְדַּר בְּרֵיקָנְיָא לְעָלְמִין. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, תְּרֵי עֶבֶד מֵאִינּוּן דְּכָלְלֵי כָּל הָנֵי, דְּהָא תְּלִיתָאָה קַיְימָא לְחַתְמָא בֵּיהּ חוֹתָמָא לְעֵילָּא, לְשַׁוָּאָה בֵּיהּ יָדָא מִימִינָא דְּמַלְכָּא, וּלְאִשְׁתַּבְּחָא בֵּיהּ. אֲבָל הָנֵי תְּרֵין, קַדְמָאָה וְתִנְיָינָא, אִינּוּן כְּלָלָא דְּכֹלָּא. וְדָוִד שַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּהוּ, דִּכְתִיב, (תהילים קט״ז:ט״ז) אָנָּא יְיָ כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ וְגוֹ', דְּאִלֵּין כְּלֵלֵי דְּכָל שְׁאַר. תְּלִיתָאָה בַּד קַיְימָא לְמִפְרַק לִי, דִּכְתִיב הוֹשִׁיעָ עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. מַאן דְּמִסַּדֵּר דָּא, יְדִיעַ לֵיהֱוֵי לֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ, וְקָרָא עֲלֵיהּ עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, עַל דָּא קָרֵינָן, (תהילים י״ט:י״א) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וְגוֹ', כַּמָּה מְתִיקִין מִלִּין עַתִּיקִין דְּסִדְּרוּ קַדְמָאֵי, וַאֲנָן כַּד טַעֲמִין לוֹן, לָא יָכְלִין לְמֵיכַל. וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא קְרָא אוֹכַח עַל תְּלָתָא עַבְדִּין, וְאִינּוּן חַד, וּבַאֲתַר חַד. וּתְרֵין כְּדָקָאמַרַת, וְחַד דְּאִיהוּ לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ה:נ״ה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם וְגוֹ'. (בראשית קל״א ע״ב) לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִצְטְרִיךְ לְאִתְעַטָּרָא בְּהַאי תְּלִיתָאָה. וְעַל דָּא לֹא יִמָּכְרוּ לִשְׁמָא דְּעָבֶד, דְּהָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֱוֵי.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיהו נ׳:י׳) מִי בָכֶם יְרֵא יְיָ וְגוֹ'. מַאי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא ח בְּצִלּוֹתָא, וְהָכִי הוּא. מַאן דְּרָגִיל לְמֵיתֵי לְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְצַלָּאָה, וְיוֹמָא חָדָא לָא אֲתֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֵיל עֲלֵיהּ וְאָמַר, מִי בָכֶם יְרֵא יְיָ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ. מַאי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ. בְּמַאן. אִי תֵּימָא בִּנְבִיאָה,

אוֹ גְּבַר אַחֲרָא, מַאן יָהֵב נְבִיאָה, אוֹ גְּבַר אַחֲרָא לְצָלוֹתָא. דִּבְגִין דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל נְבִיאָה, אוֹ דִּגְבַר בְּעָלְמָא.

אֶלָּא הַהוּא דְּצַלֵּי צְלוֹתִין בְּכָל יוֹמָא, אִיהוּ שׁוֹמֵעַ בְּהַהוּא קוֹל, דְּקָרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִשְׁתְּבַח בֵּיהּ, וְאָמַר דְּאִיהוּ עַבְדּוֹ וַדַּאי. שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל, בְּמַאי קוֹל. בְּהַהוּא דְּאִקְרֵי עַבְדּוֹ. שְׁבָחָא עִלָּאָה אִיהוּ דְּנָפִיק עֲלֵיהּ קוֹל דְּאִיהוּ עַבְדּוֹ. וְתוּ, דְּקָלָא אִשְׁתְּמַע בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, דְּאִיהוּ עַבְדָּא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְדָא הוּא שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ.

אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ, וְכִי בְּגִין דְּלָא אָתָא לְצַלּוּיֵי הָלַךְ חֲשֵׁכִים. אֶלָּא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל עַד לָא יִתְכַּנְּשׁוּן יִשְׂרָאֵל לְבָתֵּי כְּנֵסְיוֹת לְצַלָּאָה, סִטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא וְסָגִיר כָּל נְהוֹרִין עִלָּאִין, דְּלָא יִתְפַּשְׁטוּן וְיִפְקוּן עַל עָלְמִין. וּתְלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא אִזְלֵי סְטָר אַחֲרָא, דְּכַר וְנוּקְבָא, וּמְשַׁטְטִין בְּעָלְמָא, וְהַהוּא עִידָּן אִתְקַן לְצָלוֹתָא, בְּגִין דְּלָא הֲווֹי תַּמָּן קִטְרוּגָא כְּלָל.

וּכְדֵין אִיהוּ עִידָּן לְצָלוֹתָא, בְּגִין (כי תשא קצ"א ע"א) דְּאִינּוּן אָזְלֵי לְמְשַׁטְטָא, בְּטוּרֵי חָשׁוּךְ, וְהַר נִשְׁפָּה, כְּדֵין פְּתִיחִין כַּוִּי נְהוֹרִין עִלָּאִין, וְנַפְקֵי וְשָׁרְיָאן עַל בָּתֵּי כְּנֵסְיוֹת, בְּרֵישֵׁיהוֹן דְּאִינּוּן דְּצַלָּאן צְלוֹתִין, וּמִתְפַּלְגָן נְהוֹרִין עַל רֵישַׁיְיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל, עַל הַהוּא דְּלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, וְאָמַר חֲבָל עַל פְּלַנְיָא, דְּהֲוָה רָגִיל הָכָא, וְהַשְׁתָּא דְּהָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאִתְעֲבָר מִקַּמֵּי נְהוֹרִין, וְהָלַךְ לְשַׁטְטָא בְּטוּרַיָּא בְּעָלְמָא, וְנָפַק מֵהַהוּא נֹגַהּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר, וְלֵית (ליה) בֵּיהּ חוּלָקָא, אֵין נֹגַהּ לוֹ, כְּמָה דְּאִתְפְּלִיג וְשָׁרְיָא עַל אַחֲרָנִין דְּתַמָּן, כַּמָּה טָבִין אִתְאֲבִידוּ מִנַּיְיהוּ. (אין נוגה לו השתא דהלך חשכים) וְאִלּוּ הֲוָה תַּמָּן, יִבְטַח בְּשֵׁם יְיָ, בִּכְלָלָא דְּעָבֵד קַדְמָאָה. וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו בְּרָזָא דְּעָבֵד תִּנְיָינָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, וַדַּאי רוּחַ נְבוּאָה שַׁרְיָא עָלָךְ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אַרְיָא בַּר אַרְיָא, מַאן יְקוּם קַמַּייהוּ, כַּד שָׁאֲגֵי לְמִטְרַף טַרְפָּא. כָּל אַרְיֵין דְּעָלְמָא תַּקִּיפִין, וְאִלֵּין יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. כָּל אַרְיֵין דְּעָלְמָא, קַשְׁיִין לְאַפָּקָא טַרְפָּא מִפּוּמַיְיהוּ, וְאִלֵּין נוֹחִין לְאַפָּקָא מִפּוּמַיְיהוּ טַרְפָּא. אִינּוּן טַרְפֵּי טַרְפָּא, וְיַהֲבֵי לְכֹלָּא.

אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים, אֲשֶׁר הָלְכוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, (שמות קפ"ח, קמ"ח ע"ב, צ"ה ע"א) בְּגִין דְּאִינּוּן שַׁרְיָין בְּחִבּוּרָא, וּמִיָּד מִתְפָּרְשָׁן. הָלַךְ חִבּוּרָא, חֲשֵׁכִים אִתְפָּרְשָׁן. שָׁרָאן בְּחִבּוּרָא, וְאִתְפָּרְשָׁן מִיָּד. כְּגַוְונָא דָּא, (יחזקאל א׳:ד׳) רוּחַ סְעָרָה בָּאָה, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא. בָּאָה וְהִיא שַׁבְקַת לֵיהּ, מִיָּד מִתְפָּרְשָׁן. (לעיל קפ"ז ע"א) (ע"כ מצאתי ולפי דעתי חסר בהעתק)

פרק טז

(במדבר כ"ב:ב') וַיַּרְא בָּלָק וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַדַּאי מַה (קפ"ו) דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא, מִלָּה סְתִימָא הֲוָה. אֲבָל כְּתִיב, (תהילים פ"ד:ד') גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ וְגוֹ'. וְכִי דָּוִד מַלְכָּא, עַל צִפָּרָא בְּעָלְמָא, הֲוָה אָמַר מִלָּה דָּא.

אֶלָּא, כְּמָה דְּתָנֵינָן, כַּמָּה חֲבִיבִין נִשְׁמָתִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי תֵּימָא כָּל נִשְׁמָתִין דְּעָלְמָא. לָאו הָכִי. אֶלָּא אִינּוּן נִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּתַמָּן מָדוֹרֵיהוֹן בַּהֲדֵיהּ, מָדוֹרֵיהוֹן לְעֵילָּא, וּמָדוֹרֵיהוֹן לְתַתָּא. וְהָכִי אִתְּמַר. גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, אִלֵּין רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. תָּנֵינָן, תְּלַת שׁוּרִין אִינּוּן לְגַן עֵדֶן, וּבֵין כָּל חַד וְחַד, כַּמָּה רוּחִין וְנִשְׁמָתִין מְטַיְּילִין תַּמָּן, וְאִתְהֲנָן מֵרֵיחָא דְּעִנּוּגִין דְּצַדִּיקַיָּיא דִּלְגוֹ, אַף עַל גַּב דְּלָא זָכוּ לְמֵיעָאל. אֲבָל עִנּוּגָא דְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דִּלְגוֹ, (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים וְגוֹ'.

וְיוֹמִין רְשִׁימִין אִית בְּשַׁתָּא, וְאִינּוּן יוֹמֵי נִיסָן, וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי, דְּאִינּוּן רוּחִין מְשַׁטְטָן וּפַקְדָן לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. וְאַף עַל גַּב דְּזִמְנִין סַגִּיאִין מְשַׁטְטָן, אֲבָל יוֹמִין אִלֵּין רְשִׁימִין אִינּוּן, וְאִתְחָזוּן עַל גַּבֵּי שׁוּרִין דְּגִנְתָּא, כָּל חַד וְחַד כְּחֵיזוּ דְּצִפָּרִין מְצַפְצְפָן, בְּכָל צִפָּרָא וְצַפְרָא.

וְהַהוּא צִפְּצוּפָא שְׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּצְלוֹתָא עַל חַיֵּי בְּנֵי נָשָׁא דְּהַאי עָלְמָא. בְּגִין דְּאִלֵּין יוֹמִין, יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ מִתְעַסְקִין בְּמִצְוֹת, וּבְפִקּוּדִין דְּמָארֵי עָלְמָא. וּכְדֵין בְּחֵדוּ אִתְחֲזָן צִפְּרִין מְצַפְצְפָן, וְעַל גַּבֵּי שׁוּרִין דְּגַן עֵדֶן מְצַפְצְפָן מְשַׁבְּחָן וְאוֹדָן וּמְצַלָּן עַל חַיֵּי דְּהַאי עָלְמָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר וּדַאי שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, דְּוַדַּאי אִינּוּן רוּחִין תַּמָּן. אֲבָל מַה תֵּימָא וּדְרוֹר קֵן לָהּ. אָמַר, הָכִי אוֹלִיפְנָא, דָּא הִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּסַלְקָא לְעֵילָּא, וְסַלְקָא לַאֲתָר טָמִיר וְנָנִיז, דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר וַדַּאי שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, וְשַׁפִּיר אִיהוּ. אֲבָל כָּל דָּא בְּגַן עֵדֶן דְּלְתַתָּא הִיא, וּכְמָה דְּאָמְרַת הוּא, וְהָכִי הוּא וּדַאי, גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, אִלֵּין רוּחִין קַדִּישִׁין, דְּזָכוּ לְמֵיעָאל וּלְמֵיפַק לְבָתַר, בְּגִין דִּמְשַׁטְטָן (קס"ב ע"א) וְאִתְחָזוּן כְּחֵיזוּ דִּצְפּוֹרִין, וְאִלֵּין רוּחִין מָצְאָה בַיִת. וַדַּאי כָּל חֲדָא וַחֲדָא אִית לוֹן מָדוֹרִין יְדִיעָאן לְגוֹ.

וְעִם כָּל דָּא, כֻּלְּהוּ נְכוֹין מֵחוּפָּה דְּחַבְרַיְיהוּ. אִינּוּן דְּאִית לוֹן דִּרוֹר, וְחֵירוּ מִכֹּלָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲזֵי לוֹן הֵיכָלָא טְמִירוּ חֲדָא גָּנִיז, דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, וְהַהוּא הֵיכָלָא אִקְרֵי קֵן צִפּוֹר. וּמִתַּמָּן מִתְעַטְּרִין עִטְרִין לְמִשְׁיחַ בְּזִמְנָא דְּאָתֵי, וּבְיוֹמִין רְשִׁימִין, תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, וְאַחֲזֵי לוֹן הַהוּא הֵיכָלָא טְמִירָא גָּנִיז, דְּלָא יַדְעִין וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּיהּ, כָּל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן.

אֲשֶׁר שָׂתָה אֶפְרוֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ, אִלֵּין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִשְׁתְּכָלְלוּ בִּבְנִין קַדִּישִׁין, דְּזָכוּ לַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְלַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּהַאי עָלְמָא. וְאִלֵּין אִקְרוּן תְּרִין מַדְבְּחָן. מִתְעַטְּרָן לְקַמֵּי

מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא זְכוּתָא דְּבָנַיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, אַגִּין עֲלַיְיהוּ, וּמְעַטְרִין לְהוּ תַּמָּן. מַאן רוּחָא זַכָּאָה לְכָל הַאי. הַאי דְּשָׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ, לְאוֹלָפָא לְמַזְבְּחוֹתֶיךָ וְגוֹ'. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֵימָא מִילָּךְ, דְּהָא בְּלָא כְּסוּפָא אִתְחֲזִינָא תַּמָּן.

פָּתַח כְּמִלְקַדְמִין רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, דָּא יִתְרוֹ. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, דָּא בְּנוֹי, דַּהֲווֹ בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, אוֹלְפֵי אוֹרַיְיתָא, וְחַתְכִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא בְּפוּמַיְיהוּ. מָצְאָה בַיִת מַהוּ. אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא נַטְלוּ וְשָׁארוּ בְּמַדְבְּרָא, נַטְלוּ מֵעִנּוּנָא דְּמַדְיָן, וּמְמָתִיקוּ דְּתַמָּן, וְשָׁרוּ בְּמַדְבְּרָא. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעַל אוֹרַיְיתָא הֲוָה כְּסוּפָא דִּלְהוֹן, מְשִׁיךְ לוֹן מִתַּמָּן, וְאַעִיל לוֹן לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, כֻּלָּא חַד. צִפּוֹר דְּרוֹר כֻּלָּא אִיהוּ חַד. (שופטים ד':י"ז) חֶבֶר הַקֵּנִי. (שמואל א ט"ו:ו') וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּנִי וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיֵּרֶא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר. וְכִי מַאי שְׁנָא דְּאַדְכִּיר שְׁמָא דַּאֲבוֹי מִשְּׁאַר מַלְכִין. אֶלָּא יִתְרוֹ אִתְמְשַׁךְ וְאִתְעֲבַר מֵעֲבוֹדָה זָרָה, וְאָתָא לְאִתְדַּבְקָא בְּיִשְׂרָאֵל, הוּא וּבְנוֹי, וְכָל עָלְמָא נְדוּהוּ וְרַדְפוּ אֲבַתְרֵיהּ.

בָּלָק מִבְּנֵי בְּנוֹי הֲוָה, וְאִתְעֲבַר מֵאַרְחָא דְּאָבוֹי, כֵּיוָן דְּחָמוּ סָבֵי מוֹאָב וְסָבֵי מִדְיָן, דַּהֲווֹ בַּהֲדֵי הַדָּדֵי בְּאָחְוָה דִּלְהוֹן בְּעָבוֹדָה זָרָה, בְּחוּלָקָא דִּלְהוֹן, דְּיִתְרוֹ וּבְנוֹי אִתְדָּבָקוּ בִּשְׁכִינְתָּא, וְדָא אִתְמְשַׁךְ מִנְּהוֹן. אָתוּ וְאַמְלִכוּהוּ עֲלַיְיהוּ בְּהַאי שַׁעֲתָא, דִּכְתִיב וּבָלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִיא. בָּעֵת הַהִיא הֲוָה מֶלֶךְ, מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בֶּן צִפּוֹר, מַה דְּלָא אִתְחֲזֵי לְמֶעְבַּד הָכִי. וַיַּרְא בָּלָק, וַיִּשְׁמַע מִבְּעֵי לֵיהּ, מַהוּ וַיַּרְא. רְאִיָּיה חָמָא, וְיָדַע דְּזַמִּין הוּא לְמִנְפַּל בְּיָדָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל לְמִנְפַּל בִּידוֹי בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר אִיהוּ בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל, וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר.

פרק יז

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (שיר השירים א':ח') אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַמְרַת לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, מַהוּ כְּנִישְׁתָּא. דָּא אִיהוּ עֲצֶרֶת, כְּנִישׁוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר י':כ"ה) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת. מַאן דְּכָנִישׁ לְכָל מַשְׁרְיָין עִלָּאִין לְגַבֵּיהּ.

וּמִגּוֹ דִּלְזִמְנִין נוּקְבָא אִקְרֵי כְּנִישְׁתָּא, וְאִתְמַר עֲצֶרֶת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ':י"ח) כִּי עָצוֹר עָצַר יְיָ, דְּנָקִיט וְלָא יָהִיב. הָכִי הוּא וּדַאי, דְּהָא מִגּוֹ מְהֵימְנוּ סַגִּיא דִּילָהּ, דְּלָא אַשְׁכְּחָן בָּהּ מוּמָא, (ס"א מוחא) יְהָבוּ לָהּ בְּלָא עִכּוּבָא כְּלָל. וְאִיהִי כַּד מָטָא לְגַבָּהּ, כָּל מַאן דִּכְנִישַׁת, עָצַר וּמְעָצֵר וּמְעַכֶּבֶת, דְּלָא נָחִית וְנָהִיר, אֶלָּא כְּפוּם טַלָּא, טִפִּין טִפִּין, זְעֵיר זְעֵיר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח לְתַתָּא מְהֵימְנוּתָא, אֶלָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ח:י') זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם, זְעֵיר זְכוּתָא, וּזְעֵיר אַנְהָרוּתָא דְּטַלָּא, מִדָּה לְקֶבֶל מִדָּה.

דְּאִלְמָלֵא תִּשְׁכַּח מְהֵימְנוּתָא, כְּמָה דְּאִשְׁתְּכָחוּ בָּהּ, אֲרִיקַת בְּכָל סִטְרָא וְסִטְרָא, בְּלָא עִכּוּבָא כְּלָל, וְאִיהִי חַדָּאת. וּכְדֵין יָהֲבִין לָהּ מַתְּנָן וּנְבִזְבְּזָן סַגִּיאִין דָּא עַל דָּא, וְלָא יֵהוֹן מְעַכְּבִין לָהּ כְּלָל. אֲבָל תַּתָּאִין אִינּוּן מְעַכְּבִין לוֹן, וּמְעַכְּבִין לָהּ, וּכְדֵין אִיהִי עֲצֵרֶת. עָצוֹר עָצַר יְיָ וַדַּאי, כִּבְיָכוֹל, יָהִיב תַּמְצִית, וְלָא יַתִּיר.

וְעִם כָּל דָּא כְּאִימָּא יָהֲבַת לִבְנִין בִּטְמִירוּ, דְּלָא יַדְעִין בָּהּ, הָכִי עֲבִידַת לוֹן לְבָנָהָא יִשְׂרָאֵל. וְאוֹלִיפְנָא מִגּוֹ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דִּבְשַׁעֲתָא דְּאִיהִי סְלִיקַת לְמִנְקַט עִנּוּגִין וְכִסּוּפִין, וּמוּמָא אִשְׁתְּכַח בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כְּדֵין מָטֵי לְגַבָּהּ טִפָּה דְּחַרְדָּל וּמַיָּד אַעְדִּיאַת, וְיָתְיבַת עָלָהּ יוֹמִין בְּמִנְיָן. וּכְדֵין יַדְעִין לְעֵילָּא, דְּמוּמָא בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְאִתְּעַר שְׁמָאלָא מִיָּד, וּמְשִׁיךְ חוּטָא לְתַתָּא. (בראשית כ״ז:א׳) וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאוֹת, מַה דְּהַוָה מִסְתַּכַּל בְּעַיִן שְׁפִירוּ, בְּכָלְלָא דְּאַבְרָהָם, בְּלָא דִּינָא כְּלָל, כְּדֵין וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאוֹת, מֵרְאוֹת וּדַאי, מִלְּאִסְתַּכָּלָא בִּכְלָלָא דְּרַחֲמָנוּ. כְּדֵין אַתְּעָרוּ דְּסָמָא"ל בְּקָל תַּקִּיף, לְאַתְּעָרָא עַל עָלְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל וגו׳. גָּדוֹל אִיהוּ לְגַבֵּי מַשְׁרְיָין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, אִיהוּ גָּדוֹל, וְנָהִיג לְכָל אַרְבִּין דְּיַמָּא, דְּעַרְעוּרָן בְּרוּחָא בִּישָׁא, לְאַטְבְּעָא לוֹן בְּעוּמְקָא דְּיַמָּא, בְּאִינּוּן מְצוּלוֹת יָם דִּילֵיהּ.

וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא בָּרַחֲמָנוּ, כְּדֵין כָּל חֲטָאִין וְכָל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, יָהִיב לֵיהּ, וְאִיהוּ אַטִּיל לוֹן לִמְצוּלוֹת יָם. כָּל מַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ מְצוּלוֹת יָם אִקְרוּן, וְאִינּוּן נַטְלֵי לוֹן, וּמְשַׁטְּטֵי בְּהוֹן לְכָל שְׁאַר עַמִּין. וְכִי חֲטָאִין דְּיִשְׂרָאֵל, וְחוֹבִין דִּלְהוֹן, זַרְקִין וּמִתְפַּלְגִין לְעַמָּא דִּלְהוֹן. אֶלָּא, אִינּוּן מְחַכָּאן וּמְצַפָּאן לְמַתְּנָן דִּלְעֵילָּא, כְּכַלְבֵי לְקַמֵּי פְּתוֹרָא. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל כָּל חוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְזָרִיק עֲלַיְיהוּ, כֻּלְּהוּ חַשְׁבֵי דְּמַתְּנָן וּנְבִזְבְּזָן דְּאִיהוּ בָּעָא לְמֵיהַב לְיִשְׂרָאֵל, דְּאַעְבַּר מִנַּיְיהוּ, וְיָהֵב לוֹן. וּמַיָּד כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא זַרְקִין (ס״א וחיזו וזרקין) לוֹן עַל שְׁאַר עַמִּין.

תָּא חֲזֵי, כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, אִיהִי אֲמָרַת בְּקַדְמִיתָא, (ס״א בגלותא) (שיר השירים א׳:ה׳) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אַזְעִירַת גַּרְמָהּ לְקַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. וּכְדֵין שְׁאִילַת מִנַּיְיהוּ וְאָמְרַת, (שיר השירים א׳:ז׳) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם. תְּרֵין זִמְנִין אֵיכָה אֵיכָה אָמַאי. אֶלָּא אִיהִי רְמִיזָא עַל תְּרֵין חָרְבָּנִין, דִּתְרֵין מִקְדָּשִׁין. דְּקָרָאן כֹּלָּא אֵיכָה אֵיכָה. אֵיכָה תִּרְעֶה, בְּחָרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן. אֵיכָה תַּרְבִּיץ, בְּחָרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי. וְעַל דָּא תְּרֵין זִמְנִין אֵיכָה אֵיכָה.

תִּרְעֶה תַּרְבִּיץ, לְאוּ דָּא כְּדָא. גְּלוּתָא דְּבָבֶל, דְּאִיהִי זְמַן זְעִיר, קָאֲרֵי בֵּיהּ תִּרְעֶה. וְעַל גָּלוּתָא דֶּאֱדוֹם, דְּאִיהוּ זְמַן סַגִּי, קָאֲרֵי בֵּיהּ תַּרְבִּיץ. וְעַל דָּא תְּרֵין זִמְנִין אֵיכָה אֵיכָה. וְתוּ תִּרְעֶה תַּרְבִּיץ, יִרְעֶה מִבָּעֵי לֵיהּ, יַרְבִּיץ מִבָּעֵי לֵיהּ אוֹף הָכִי, דְּהָא עַל יִשְׂרָאֵל אֲמָרַת. אֶלָּא אִיהִי

אַמְרַת עַל נַפְשֵׁהּ אֵיכָה תִּרְעֶה כַּלָּתְךָ לְבָנָהָא בְּגָלוּתָא, דִּיהוֹן בֵּין שְׁאַר עַמִּין. אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם, הֵיךְ תַּטְיֵיף אִיהִי עָלַיְיהוּ טַלִּין וּמַיִין, גּוֹ חֲמִימוּ דְּצָהֳרַיִם.

שַׁלָּמָה אֶהֱיֶה כְּעוֹטְיָה, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָרָאן מִגּוֹ עָאקוּ, דְּחִיקוּ דִּלְהוֹן, וּשְׁאַר עַמִּין מְחָרְפִּין וּמְגַדְּפִין לוֹן, אֵימָתַי תִּפְקוּן מִן גָּלוּתָא. אֱלָהֳכוֹן הֵיךְ לָא עָבִיד לְכוֹן נִסִּין. (ואינון משכחן גרמייהו ואמרי כה תרעי לון ביומין קדמאין. כה תרבִּיץ במיין קדישין לצננא חמימו דרשפין ושלהובין דילהון. ואינון משבחא כל דא) (נ"א ואינון משבחן לקודשא בריך הוא ואודן ליה עם כל צערא וארכו דגלותא ואמרי כה תרעי לן ביומין קדמאין כה תרבִּיץ עמנא בגלותא ופרוק לנא לזמנא בתראה כל דא שבחא ומיהמנותא תאיבין לון לישראל.) וַאֲנָא יָתִיב כְּעוֹטְיָה, וְלָא יָכִילַת לְמֶעְבַּד לוֹן נִסִּין, וּלְמֵיהַב לוֹן נוּקְמִין. אִיהוּ אָתִיב לְגַבָּהּ, אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. הַאי קְרָא הָכִי מְבָעֵי לֵיהּ, אִם לֹא תֵּדְעִי הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. לָךְ אֲמַאי. אֶלָּא אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ: לְאַתְקָפָא גַּרְמָךְ בְּגָלוּתָא, וּלְאִתְקָפָא חֵילָא, לְאַגָּנָא עַל בְּנָךְ. צְאִי לָךְ, צְאִי לָךְ לְאִתְקָפָא בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. אִינּוּן תִּינוֹקוֹת דְּבֵי רַבָּן, דְּאוֹלְפֵי תּוֹרָה. וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, אִלֵּין עַתִּיקֵי מִשְׁנָיִם, דְּקָא מְסַתְּלְקֵי מֵעָלְמָא וְאִתְמַשְׁכָן לְבֵי מְתִיבְתָּא עִלָּאָה, דְּאִיהִי עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, עַל דַּיְיקָא, בְּמִשְׁכָּנוֹת הָרוֹעִים לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, דָּא מְתִיבְתָּא דְּמַטַטְרוֹ"ן, דְּתַמָּן כָּל תַּקִּיפִין וְינוֹקִין דְּעָלְמָא, וּמַנְהִיגֵי אוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא בְּאִיסּוּר וְהֶיתֵּר, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא עִקְבֵי הַצֹּאן אִינּוּן תִּינוֹקוֹת כְּדַאֲמָרַן.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עִקְבֵי הַצֹּאן, אִינּוּן תַּלְמִידֵי דְּבֵי רַב, דְּקָא אַתְיָין לְבָתַר בְּעָלְמָא, וְאַשְׁכְּחָן אוֹרַיְיתָא בְּאֹרַח מֵישָׁר, וְאוֹרְחָא פְּתִיחָא, וְעַל דָּא אִינּוּן מְחַדְּשָׁן מִלִּין עַתִּיקִין בְּכָל יוֹמָא, וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא עָלַיְיהוּ, וְצַיְיתָא לְמִלֵּיהוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ג׳:ט״ז) וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְכוּלָּא חַד מִלָּה.

דָּבָר אַחֵר אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ. לָךְ לְמָה. אֶלָּא בְּכָל אֲתָר דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב לָךְ, וּכְתִיב (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. וְדָא הוּא לָךְ. הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, הַאַיָּפָה, אִיהִי אַמְרַת דְּאִיהִי אוּכְמְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי. וְאִיהוּ אָמַר לְגַבָּהּ, יָפָה אַתְּ, שַׁפִּירְתָּא, הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, שַׁפִּירְתָּא אִיהִי עַל כָּל דַּרְגִּין, וּכְתִיב (שיר השירים א) יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי.

דָּבָר אַחֵר הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, טַבְתָּא בְּטִיבוּ. דַּעֲבִידַת טִיבוּ לְבָנָהָא, בְּטָמִירוּ בִּגְנִיזוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַגֵּי טָב עָלַיְיהּ, כָּל מַה דַּעֲבִידַת לְבָנָהָא בְּטָמִירוּ בִּגְנִיזוּ, אַף עַל גַּב דְּלָא מְכַשְׁרָן עוֹבָדִין. מִכָּאן דְּאִתְחֲזֵי לְאַבָּא כַּד אִמָּא רַחֲמָא עַל בְּנִין וְתָאִיב עֲלַיְיהּ כָּל מַה דְּעַבְדַת לְבָנָהָא רַחֲמִין בְּטָמִירוּ אַף עַל גַּב דְּלָא מְכַשְׁרָן עוֹבָדוֹי.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תַּוּוֹהָנָא עַל הַהוּא דִּכְתִיב, (דברים כ״א:י״ח) כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה וְגוֹ', וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְגוֹ', וְתָנֵינָן, דְּבָהַהִיא שַׁעֲתָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה כְּתוֹב. אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, שָׁבִיק דָּא, אִית אַבָּא דְּעָבִיד כְּדֵין לְבָרֵיהּ. וּמֹשֶׁה מֵרָחִיק הֲוָה חָמֵי בְּחָכְמְתָא, כָּל מַה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, שְׁבוֹק מִלָּה דָּא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, חֲמֵינָא מַה דְּאַתְּ אָמַר, כְּתוֹב וְקַבֵּל אַגְרָא. אַת יַדְעַת וַאֲנָא יָדַע יַתִּיר. מַה דְּאַתְּ חָמֵי, עָלַי הַהוּא עוֹבָדָא. דְּרוֹשׁ קְרָא וְתִשְׁכַּח.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא רָמַז לֵיהּ לְיוֹפִיאֵ"ל, רַבָּנָא דְּאוֹרַיְיתָא, אֲמַר לְמֹשֶׁה, אֲנָא דְּרִישְׁנָא לְהַאי קְרָא. כְּתִיב כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:ג׳) יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. בֵּן, דָּא יִשְׂרָאֵל. סוֹרֵר וּמוֹרֶה, דִּכְתִיב, (הושע ד׳:ט״ז) כִּי כְּפָרָה סוֹרֵרָה סָרַר יִשְׂרָאֵל. אֵינָנּוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִסְּרוּ אוֹתוֹ, דִּכְתִיב, (מלכים ב י״ז:י״ג) וַיָּעַד יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חוֹזֶה וְגוֹ'. וְלֹא שָׁמְעוּ אֲלֵיהֶם, דִּכְתִיב וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶל יְיָ וְגוֹ'. וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, בְּדַעְתָּא חָדָא. בְּהַסְכָּמָה חָדָא.

וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, אֶל זִקְנֵי עִירָם, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמָם, מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶלָּא, אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. זִקְנֵי עִירוֹ, אִלֵּין יוֹמִין קַדְמָאִין, יוֹמִין עַתִּיקִין (ס"א סבין) דְּכֹלָּא. שַׁעַר מְקוֹמוֹ, דָּא מוֹסַף שַׁבָּת.

וְעִם כָּל דָּא, אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא יַדְעִין, דְּיִנָא לְעֵילָּא אִיהוּ, בְּגִין דְּבֵי דִּינָא דְּאִמָּא קָרִיבִין אִינּוּן לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחֲדִין בְּהוּ, וְכָל קָרִיב לָא דָּאִין דִּינָא לְקָרִיבִים (לקריביה), וּפָסוּל אִיהוּ לְדִינָא. בְּקַדְמֵיתָא מַה כְּתִיב, אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ, כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינּוּן קָרִיבִין, מִיָּד סָלִיק דִּינָא מִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ לְחוֹד. וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶל זִקְנֵי עִירוֹ.

בְּנֵינוּ זֶה וְדַאי, וְלָאו דִּשְׁאַר עַמִּין. סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלֵנוּ. מַאי שְׁנָא, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא לָא כְּתִיב זוֹלֵל וְסוֹבֵא, וּלְבָתַר כְּתִיב זוֹלֵל וְסוֹבֵא. אֶלָּא מַאן גָּרִים לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי סוֹרֵר וּמוֹרֶה לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ זוֹלֵל וְסוֹבֵא, בִּשְׁאַר עַמִּין דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:ל״ה) וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם וּכְתִיב וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ, דְּעִקָּרָא וְיסוֹדָא אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כַּד עַבְדִּין בִּשְׁאַר עַמִּין. דָּא גָּרִים לוֹן, לְמֶהֱוֵי בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא.

וְעַל דָּא וּרְגָמוּהוּ כָּל אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים. אִלֵּין כָּל שְׁאַר עַמִּין, דַּהֲווֹ מְקַלְּעִין לֵהוּ בָּאֲבָנִים, וְסַתְרִין שׁוּרִין, וּמְנַתְּצִין מִגְדָּלִין, וְלָא מֵהָנֵי לוֹן כְּלוּם. כֵּיוָן דְּשָׁמַע מֹשֶׁה כְּדֵין, כָּתַב פָּרְשָׁתָא דָּא.

וְעִם כָּל דָּא הַיְפָה בַּנָּשִׁים, טָבָא וְיַקִּירָא בַּנָּשִׁים דְּעָלְמָא. צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, הָא אוֹקִימְנָא, אִלֵּין בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, אִלֵּין יַנּוּקֵי דְּבֵי רַב, דְּלָא טָעֲמוּ טַעַם חוֹבָא בְּעָלְמָא. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, אִלֵּין מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת וְרִישֵׁי יְשִׁיבוֹת.

דָּבָר אַחֵר עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, חָסֵר ו'. אִינּוּן בִּישִׁין, אִלֵּין מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי, דְּנָטְלוּ יִשְׂרָאֵל אַרְעָא דִּלְהוֹן, לְרַעְיָא מִקְנֵיהוֹן, וּלְבֵי מַרְעֵה יָהֵב יִשְׂרָאֵל אַרְעָא דָּא. כְּדֵין שָׁמַע בָּלָק, דְּאַרְעָא דַּהֲוָת חֲשִׁיבָא כָּל כַּךְ, עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל קְרָבָא דָּא, וְסַתְרוּ לָהּ, עַד דְּשָׁווּ לָהּ בֵּי מַרְעֵה. כְּדֵין אִשְׁתְּדַל בְּכָל מַה דְּאִשְׁתְּדַל, וְשָׁתַף בַּהֲדִיהּ לְבִלְעָם.

פרק יח

וַיַּרְא בָּלָק, רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיהו נ"ו:א') כֹּה אָמַר יְיָ שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן חָאבוּ קַמֵּיהּ, וְחָבִין קַמֵּיהּ בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, אִיהוּ עָבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת.

וְהָכִי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, תְּלַת דִּינִין בָּבֵי דִּינָא, תַּקִּינוּ (ס"א רבנן) בְּסִדְרֵי מַתְנִיתָא. חֲדָא, קַדְמֵיתָא, בְּאַרְבַּע אָבוֹת נְזִיקִין הַשׁוֹר וְכוּ'. תִּנְיָינָא, טַלִּית דְּאִשְׁתְּכַח. תְּלִיתָאָה, שׁוּתָּפִין וְרָזָא דַּאֲבִידָה. מַאי טַעְמָא. אֶלָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל זִמְנָא, עָבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת. וְאִינּוּן דְּסִדְּרוּ מַתְנִיתִין דְּתַלְתָּא בָּבֵי, הָכִי סִדְּרוּ, אַרַח דִּקְרָא נָקְטוּ, דִּכְתִיב, (שמות כב) עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, וְהַאי פֶּשַׁע אִיהוּ דְּלָאו בְּזָדוֹן, וּמַאן אִיהוּ. עַל שׁוֹר, עַל חֲמוֹר, עַל שֶׂה, דָּא בָּבָא קַמָּא, דְּהָכָא הוּא בְּאִינּוּן מִלִּין. עַל שַׂלְמָה, דָּא בָּבָא מְצִיעָא, עַל כָּל אֲבֵדָה, דָּא בָּבָא תְּלִיתָאָה.

דְּאַרַח קְרָא נָקְטוּ. דְּכַד מָטָא לְבָבָא מְצִיעָא, הֲוָה אָמַר, שֵׁירוּתָא דְּקָא נָקְטוּ בְּטַלִּית דָּא, אָמַאי. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּכַח קְרָא, אָמַר, וְדַאי דָּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וּבִיאֲרוּ כָּל מִלֵּי דְּרַבָּנָן.

כֹּה אָמַר יְיָ, מַאי שְׁנָא בְּכָל דּוּכְתָּא דְּנְבִיאֵי, דִּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ, וּבְמֹשֶׁה לָא כְּתִיב הָכִי. אֶלָּא, מֹשֶׁה דַּהֲוָת נְבִיאוּתֵיהּ מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנָהֲרָא דִּלְעֵילָּא, לָא כְּתִיב בֵּיהּ כֹּה. אֲבָל שְׁאַר נְבִיאִים, דַּהֲווֹ מְנַבְּאִין מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דִּלָּא נָהֲרָא, נְבִיאוּ מִגּוֹ כֹּה. (נ"א לאחזאה דכלא איהו חד בלא פירודא דאף על גב דאמרו וכו', לא אמרו אלא מגו כ"ה)

(במדבר כ"ב:ו') וְעַתָּה לְכָה נָא אָרָה לִי אֶת הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. וְעַתָּה, רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אָמַר הַהוּא רָשָׁע, וַדַּאי שַׁעֲתָא קַיְימָא לִי לְמֶעְבַּד מַה דַּאֲנָא בָּעֵי. חָמָא, וְלָא חָמָא יָאוּת. חָמָא

כַּמָּה אַלְפִין נַפְלִין מִיִּשְׂרָאֵל עַל יְדוֹי לְזִמַּן זְעֵיר, אָמַר וַדַּאי הַשְׁתָּא שַׁעְתָּא קַיְימֵי לִי. וּבְגִין כָּךְ וְעַתָּה, וְלָא בְּזִמְנָא אַחֲרָא.

לְכָה, לֵךְ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי לְכָה. אָמַר, נְזָדָרֵז גַּרְמַן לְהַהוּא דְּרָחִיק בְּגַדְפּוֹי עָלַיְיהוּ, לְהַהוּא דְּשָׁמֵיהּ כ"ה. וְעַתָּה לְכָה, נְגַח קְרָבָא בְּהַהוּא כ"ה. (ועתה לכה כמה דאת אמר (מלכים ב ג':כ"ג) ועתה לשלל מואב)

אָמַר, עַד הַשְׁתָּא לָא הֲוָה בְּעָלְמָא מַאן דְּייֵכוּל לְהוּ, בְּגִין הַהוּא פַּטְרוֹנָא דְּקַיְימָא עָלַיְיהוּ, הַשְׁתָּא דְּשַׁעְתָּא קַיְימָא לָן, לְכֹה נַעֲבִיד קְרָבָא. וְכָל עִיטָא דְּהַהוּא רָשָׁע לְכ"ה הֲוָה, דְּכְתִיב וְאָנֹכִי אִקְּרֶה כֹּה אַעְקָר לְהַהוּא כֹּה מֵאַתְרֵיהּ. וְתַרְוַוְיְיהוּ בְּעֵיטָא בִּישָׁא לְהַאי כֹּה הֲווֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ב':ב') עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ, לָא יָדְעוּ דְּהָא לְבָתַר, הַאי כ"ה אַעְקַר לוֹן מֵעָלְמָא.

פרק יט

כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. וְכִי עַד הַהוּא שַׁעֲתָא אָן אַגָּחוּ בֵּיהּ קְרָבָא וְנָצְחוּ לֵיהּ. בְּאָן אָתָר אַעְרְעוּ בְּחַרְבָּא דִּילְהוֹן, וַהֲווּ גַּבְרִין כְּגִבָּרִין לְאַחֲזָאָה גְּבוּרְתָּא דִּילְהוֹן. מַאי כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע חַכִּים הֲוָה, וְחָמֵי לְמֶרְחִיק, חָמָא לְדָוִד מַלְכָּא, דְּאִתֵּי מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, גִּיבָּר תַּקִּיף כְּאַרְיֵה, וְעָבִיד קְרָבִין תַּקִּיפִין, וְנָצַח לְמוֹאָב, וְשַׁוִּי לוֹן תְּחוֹת רַגְלוֹי. אָמַר עָצוּם הוּא. הַהוּא דְּיָרְתָא הַהוּא גְּבוּרְתָּא, חַד מַלְכָּא דִּילְהוֹן, מִינָן יִפּוּק לְשֵׁיצָאָה לְמוֹאָב.

אוּלַי אוּכַל נַכֶּה בּוֹ. הַאי קְרָא הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, אוּלַי אוּכַל אַכֶּה בּוֹ. אוֹ אוּלַי נוּכַל נַכֶּה בּוֹ. אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע הֲוָה חַכִּים, אָמַר, חֲמֵינָא יְדָא חָדָא, דְּחַד אַרְיָא תַּקִּיפָא, פָּרִישׁ (קע"ב) רַגְלָא (ידא), אִי אֵיכוּל עִמָּךְ, דְּנָתְחַבָּר (ס"א תרוונא) תַּרְוַוְיְיהוּ (ונתחבר) וְנִגְרַע מֵהַהוּא אַרְיֵה יְדָא דָּא, עַד לָא יֵיתֵי הַהוּא מַלְכָּא לְעָלְמָא, וְלָא יִתָּרֵךְ יַת מוֹאָב מֵאַתְרֵיהּ.

אָרָה לִי, מַאי אָרָה לִי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַהוּא רָשָׁע בְּתָרֵי לִישָׁנֵי קָאָמַר לְבִלְעָם. חַד אָמַר אָרָה לִי, וְחַד אָמַר קָבָה לִי. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, אָרָה לִי עַשְׁבִּין וְחַרְשִׁין דְּרֵישֵׁי דְּחִוְיָין, וְשַׁוִּי לוֹן בַּקְדָרָה דְּחַרְשַׁיָּא, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּחֵילֵיהּ יַתִּיר בְּפוּמָא, תָּב וְאָמַר, וּלְכָה נָא קָבָה לִי.

וַאֲפִילּוּ הָכִי, הַהוּא רָשָׁע דְּבָלָק, לָא שָׁבַק חַרְשׁוֹי, אֶלָּא לָקִיט כָּל זִינֵי עִשְׂבִּין, חַרְשֵׁי דְּרֵישֵׁי דְּחִוְיָין, וְנָטִיל קְדָרָה דְּחַרְשִׁין, וְנָעִיץ לָהּ תְּחוֹת אַרְעָא אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין, וְנָנִיז לָהּ לְסוֹף יוֹמִין. כֵּיוָן דְּאָתָא דָּוִד, כָּרָא בִּתְהוֹמָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין (על אלף וחמשה מאה אמין), וְאַפִּיק מַיָּא מִן תְּהוֹמָא, וְנָסִיךְ עַל מַדְבְּחָא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, אָמַר, אֲנָא אַסְחֵי הַהִיא קְדָרָה, (תהילים ס':י') מוֹאָב סִיר רַחְצִי. סִיר רַחְצִי וַדַּאי.

עַל אֱדוֹם אֲשְׁלִיךְ נַעֲלִי, מַאי אֲשְׁלִיךְ נַעֲלִי. אֶלָּא דָּא אוּף הָכִי לְמַרְחִיק הֲוָה, דִּכְתִּיב, (בראשית כ"ה:ל') וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי. הַלְעִיטֵנִי: הַלְעָטָה מַמָּשׁ, פִּתְיחוּ דְּפוּמָא וּגְרוֹנָא לְמִבְלַע. אָמַר דָּוִד לְהַהוּא בַּלְעָן, מְלָעֵט הַלְעַטִּין, אֲנָא אַרְמֵי עָלַיְיהוּ נַעֲלִי, לְמִסְתַּם גְּרוֹנַיְיהוּ.

עַל פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע, אוּף הָכִי דָּא לְמַרְחִיק אִסְתַּכֵּי דָּוִד, אָמַר, כְּנַעַן סִטְרָא בִּישָׁא דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ, וּפְלִשְׁתִּים מִתַּמָּן אִינּוּן, לְסִטְרָא אַחֲרָא מָה אִצְטְרִיךְ. תְּרוּעָה. דִּכְתִּיב, (במדבר י':ט') וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם וַהֲרֵעוֹתֶם וְגוֹ', לְתַבְרָא חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ עַל פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע, וְהָכִי אִתְחֲזֵי לוֹן.

וְעַתָּה לְכָה נָּא אָרָה לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיהו י"א:ה') וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו. הַאי קְרָא כֹּלָּא אִיהוּ חַד. מַאי חִדּוּשָׁא אִתָּא לְאַשְׁמוֹעִינָן, דְּהָא צֶדֶק הַיְינוּ אֱמוּנָה, וֶאֱמוּנָה הַיְינוּ צֶדֶק. אֵזוֹר מָתְנָיו, הַיְינוּ אֵזוֹר חֲלָצָיו, לָא אַשְׁכְּחָן קְרָא כְּהַאי גַּוְונָא.

אֶלָּא לָאו צֶדֶק כֻּלָּא חַד, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, וְחַד דַּרְגָּא אִיהוּ. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּקַיְימָא בְּדִינָא קַשְׁיָא, וּמְקַבְּלָא מִסְטַר שְׂמָאלָא, כְּדַיִן אִקְרֵי צֶדֶק, דִּינָא מַמָּשׁ. וְהַיְינוּ (ישעיהו כ"ו:ט') כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. דְּהַאי דַּרְגָּא דְּמִשְׁפָּט, רַחֲמֵי אִיהוּ. וְכַד אִתְקְרִיב מִשְׁפָּט בְּצֶדֶק, כְּדַיִן אִתְבְּסָם (כלא), וְיַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא, לְמִסְבַּל דִּינָא דְּצֶדֶק.

(ועל דא צדק לאו איהו כאמונה) אֱמוּנָה, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחַבָּר בָּהּ (כדין איהו) אֱמֶת, לְחֶדְוָה. וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, כְּדַיִן אִקְרֵי אֱמוּנָה. וּאִית וַותְּרְנוּתָא לְכֹלָּא, וְכָל נְשָׁמָתִין סַלְקִין, מִתְחַיְּיבֵי בְּכַמָּה חִיּוּבִין דְּחַיְּיבִין בִּישִׁין, וְכֵיוָן דִּבְפִקְדּוֹן סַלְקִין (אקדים), אַהְדַּר לוֹן בְּרַחֲמֵי, וְחָס עֲלַיְיהוּ. וּכְדַיִן אִקְרֵי אֱמוּנָה, וְלֵית אֱמוּנָה בְּלָא אֱמֶת.

הַשְׁתָּא אֵזוֹר מָתְנָיו, וְאֵזוֹר חֲלָצָיו. מַהוּ תְּרֵין אֵזוֹרִין הָכָא. וּמַתְנַיִם וַחֲלָצַיִן אַף עַל גַּב דְּחַד אִינּוּן, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. לְעֵילָּא בְּשֵׁירוּתָא, אִקְרֵי מָתְנַיִם. לְתַתָּא בְּסוֹפָא, אִקְרֵי חֲלָצַיִן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה לב) וַחֲגוֹרָה עַל חֲלָצָיִם, בְּסוֹפָא, עַל רֵישׁ יְרֵכַיִם. כַּד אִתְתָּא בְּצַעֲרָא, מְנַתְּקָן אִינּוּן חַלָּצַיִם, מֵרֵישׁ יְרֵכַיִן, וְשַׁוְיאַת יָדָהָא בְּכְאִיבָא עֲלַיְיהוּ.

וּבְגִין כָּךְ לְגִבּוֹרָה וּלְקָרְבָא, צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. לְרַחֲמָנוּ וּלְטָב, אֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו, בְּחַד דַּרְגָּא יְדִין עָלְמָא, וְשַׁלְטָא לְתֵרִין סִטְרִין, חַד רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל. וְחַד דִּינָא לְשָׁאַר עַמִּין.

וְאִי תֵּימָא, צֶדֶק דִּינָא תַּקִּיף אִיהוּ, וְהָא כְּתִיב (ויקרא י"ט:ט"ו) בְּצֶדֶק תִּשְׁפּוֹט עֲמִיתֶךָ. (דברים ט"ז:כ') צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדּוֹף. וְכַמָּה אִינּוּן. וַדַּאי הָכִי הוּא. דְּהָא צֶדֶק לֵית בֵּיהּ

וַותְּרַנּוּתָא כְּלַל. אוּף הָכִי מַאן דְּדָאִין לְחַבְרֵיהּ, לָא אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד לֵיהּ וַותְּרַנּוּתָא מִן דִּינָא כְּלָל, אֶלָּא בְּצֶדֶק, דְּלָא יִשְׁגַּח לְרַחֵימוּ. מֹאזְנֵי צֶדֶק, בְּלָא וַותְּרַנּוּ לְהַאי סְטָרָא וּלְהַאי סְטָרָא, לְמַאן דְּיָהִיב וּלְמַאן דְּמִקַּבֵּל. וּבְגִין כָּךְ חַד דַּרְגָּא אִיהוּ, וְאִתְפָּלֵג לְתַרִין סְטִרִין. וְהֵנִי תְּרֵין סְטִרִין, ב' אֱזוֹרִין, קַיְימָן, חַד לְשִׂאר עַמִּין, וְחַד לְיִשְׂרָאֵל. וּבְשַׁעֲתָא דְּנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, אִתְאַזְרוּ בְּאֵזוֹרִין אִלֵּין, חַד דִּקְרָבָא. וְחַד הֲוָה דִּשְׁלָמָא. (חסר כאן) (וכלא הוה בצדק)

כַּד אִתְיְעַט בָּלָק, אָמַר וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן הָאָרֶץ. אָמַר הַהוּא דַּרְגָּא דְּקָא (ס"א אתאחדת ביה הארץ ודא וכו') אִתְאַחֲדָן בֵּיהּ, מִן הָאָרֶץ וַדַּאי. וְדָא הוּא כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי וַדַּאי, מַאן יֵיכוֹל לְאַגָּחָא וּלְקַיְימָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל דַּרְגָּא דִּלְהוֹן תַּקִּיף הוּא מִדִּילִי. וּבְגִין כָּךְ, וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן הָאָרֶץ. וְאִי מֵהַאי אֶרֶץ אֲגָרַשְׁנּוּ, וְאַתְרַךְ יַתֵּיהּ מֵינַיְיהוּ, אֵיכוֹל לְמֶעְבַּד כָּל רְעוּתִי, חֵילָא דִּלְהוֹן בְּמָאי אִיהוּ. בְּפוּמָא, וּבְעוֹבָדָא. הָא פּוּמָא דִּילָךְ, וְעוֹבָדָא דִּילִי.

כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ וְגוֹ'. וְכִי מַאַן הֲוָה יָדַע. הָא אוּקְמוּהָ, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (במדבר כ"א:כ"ו) וְהוּא נִלְחָם בַּמֶּלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ, דְּאָגַר לֵיהּ לְבִלְעָם וכו'. אֲבָל כִּי יָדַעְתִּי, יְדִיעָה וַדַּאי יָדַע, בְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ. אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ, מַאי אִצְטְרִיךְ הָכָא בְּרָכָה, דְּהָא בְּגִין קְלָלָה הֲוָה אָזִיל. וְאִי הַהוּא מִלָּה דְּהֲוָה יָדַע מִן בִּלְעָם בְּקַדְמִיתָא, קְלָלָה הֲוָה, מַאי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ.

אֶלָּא מִלָּה הָכָא, וְלָא יְדַעְנָא בָּהּ, וְלָא זָכֵינָא בָּהּ, עַד דְּאָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְדָרַשׁ, (תהילים ל"ד:ב') אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי. וּכְתִיב (תהילים ט"ז:ז') אֲבָרֵךְ אֶת יְיָ אֲשֶׁר יְעָצָנִי. מָאן (ס"א אצטריך) דְּאִצְטְרִיךְ בִּרְכָתָא מִן תַּתָּאֵי. אֶת, דָּהָא אִתְאַחַד בְּהוּ כְּשֶׁלְהוֹבָא בִּפְתִילָה. וְדָוִד דְּהֲוָה יָדַע דָּא, אָמַר אֲבָרְכָה אֶת. אָמַר הַהוּא רָשָׁע, הַהוּא דַּרְגָּא דִּלְהוֹן, אָחִיד בְּהוּ, בְּגִין בִּרְכָאן דִּלְהוֹן, דְּקָא מְבָרְכִין לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא. חֵילָא אִית לָךְ לְבָרְכָא לְהַהוּא דַּרְגָּא, וּתְעַקֵּר לָהּ מִנַּיְיהוּ וְדָא הוּא כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ וְגוֹ'. וּבְדָא נֵיכוֹל בְּהוּ. תְּבָרֵךְ לְהַהוּא דַּרְגָּא וְתִילוֹט לִפְתִילָה. וְעַל דָּא אָמַר, וְאָנֹכִי אִקָּרֵה כֹּה, אַעֲקַר לָהּ מִנַּיְיהוּ, דְּלָא יִתְאַחַד בְּהוּ.

וְתוּ אִקָּרֵה כֹּה, אַנְגִּיד וְאַמְשִׁיךְ לְהַהוּא דַּרְגָּא, בְּחוֹבִין וּמִסְאֲבִי וּבְקֻרְיִ וּבְטוּמְאָה דְּעָבְדוּ בְּנוֹי, וְהִיא תַּעֲבִיד עִמְּהוֹן גְּמִירָא. מִיַּד וַיֵּלְכוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם, דְּלָא יֵימָא הַהוּא רָשָׁע דְּלָאו הִמְנֵיהּ אִינּוּן זִינִין חַרְשִׁין דְּאִצְטְרִיךְ בְּיָדוֹ לְהִתְעַכֵּב עָלַיְיהוּ (ויתעכב עלייהו). (מה שחסר כאן תמצא בסוף הספר סי' י"א (סי' יו"ד))

פרק כ

פָּתַח וְאָמַר, (ירמיהו ל':י"א) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אֲנִי וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִתְמַר וְאִתְעֲרוּ בֵּיהּ, אֲבָל עַד כְּעַן אִית לְאִתְעָרָא יַתִּיר. אַתָּה, מַאי אִיהוּ. רָזָא

אֲרוֹן הַבְּרִית. דְּדָא אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאַזְלָא בְּגָלוּתָא בַּהֲדֵי בְּנָהָא עַמָּא קַדִּישָׁא. מֹשֶׁה בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא רַחֲמִין עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב (במדבר י״א:ט״ו) וְאִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג, וְאוֹקְמוּהָ.

אֲבָל הָכִי אָמַר מֹשֶׁה, דַּרְגָּא חַד דְּיַהֲבִית לִי אִקְרֵי אַתָּה, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ פְּרִישׁוּ מִמָּךְ. ה' דְּיִלָּהּ אִתְאֲחַד בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. אִי אַתְּ (ס"א תשיצי לון מעלמא) אִשְׁתְּצֵי לוֹן בָּעָלְמָא, הָא ה' דִּשְׁמָא דָּא דְּאִתְאֲחַד בְּהוּ אִתְעֲבַר מִנַּיְיהּ, אִי הָכִי אַתְּ עוֹשֶׂה לִי, דְּה' עִקָּרָא דִּשְׁמָא דָּא אִתְעֲקַר.

וְעַל דָּא אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לְבָתַר, (יהושע ז׳:ט׳) וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, דְּהָא וַדַּאי שְׁמָא דָּא עִקָּרָא וְיסוֹדָא דְּכֹלָּא, אַתָּה הוּא יְיָ. וּמֹשֶׁה אַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אָמַר לֵיהּ, הָכִי יָדַע, דְּהָא בְּהָא תַּלְיָיא, וְחוֹבָה גָּרִים. וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', כֹּלָּא חַד. כִּי אִתְּךָ אֲנִי, הָא אוֹקִימְנָא כִּי אִתִּי אַתָּה לָא כְּתִיב, אֶלָּא כִּי אִתְּךָ אֲנִי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגוֹ', בְּכָל הַגּוֹיִם אֶעֱשֶׂה כָלָה.

רַב הַמְנוּנָא קַדְמָאָה אָמַר, דְּחִיקוּ וְעָאקוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה טָב וְכַמָּה תּוֹעַלְתָּא גָּרִים לוֹן. רִפְיוֹן דִּשְׁאַר עַמִּין, כַּמָּה בִּישִׁין גָּרִים לוֹן. דְּחִיקוּ וְעָאקוּ דְּיִשְׂרָאֵל, גָּרִים לוֹן דְּטָב לֵיהֱוֵי וְתוֹעַלְתָּא. וּמַאי נִיהוּ. כְּלָה דָּחִיק. רִפְיוֹן דִּשְׁאַר עַמִּין, גָּרִים לוֹן רִפְיוֹן וּבִישׁ, וְהַאי אִיהוּ כָּלָה. וְהָכִי אִתְחֲזֵי לוֹן, דְּהָא כָּל רִפְיוֹן בְּלָא דְּחִיקוּ דְּהֱוָה לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, גָּרִים לוֹן רִפְיוֹן לְבָתַר בְּלָא דְּחִיקוּ, כָּלָה. (ישעיהו כ״ח:כ״ב) כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה. כָּלָה בְּרִפְיוֹן. לְיִשְׂרָאֵל דְּהֱוָה לוֹן דְּחִיקוּ וְעָאקוּ, כָּלָה, (ישעיהו ס״א:י׳) וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵּלֶיהָ. מַאן כֵּלֶיהָ. אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן כֵּלִים דְּהַאי כָּלָה, יִשְׂרָאֵל דְּהֱוָה לוֹן דְּחִיקוּ וְעָאקוּ, (עמוס ט׳:י״א) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת, סֻכַּת שָׁלוֹם. לִשְׁאַר עַמִּין דְּהֱוָה לוֹן רִפְיוֹן צָרָה וְצוּקָה, (צוקה) כָּלָה בְּרִפְיוֹן, כְּמָה דְּהֱוָה לוֹן בְּקַדְמִיתָא. וְעַל דָּא כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגוֹ', וְאוֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה, דְּהָא לָא אִתְחֲזֵי לָךְ. דְּהָא דְּחִיק חֲוִית בְּקַדְמִיתָא זִמְנִין סַגִּיאִין, בְּדְחִיקוּ, דְּגָלוּתָא תְּדִיר, וְדָחִיק תְּהֵיֶה כַּלָּה. (ס"א תרית כליה)

וְיַסַּרְתִּיךְ לַמִּשְׁפָּט, הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ וְיִסַּרְתִּיךָ בַּמִּשְׁפָּט, דְּהָא אֵימָתַי יִסּוּרֵי בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא. (והכא לאו הכי אלא) מַאי וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט. אֶלָּא כְּתִיב (ישעיהו ג׳:י״ד) יְיָ בְּמִשְׁפָּט יָבֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ. וְהַהוּא יוֹמָא, אַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא לְיִשְׂרָאֵל, עַד לָא יֵיעֲלוּן לְדִינָא, בְּגִין דְּיֵיכְלוּן לְקַיְימָא בֵּיהּ. וּמַאי אַסְוָותָא, הִיא דְּבָכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב יִסּוּרִין לְיִשְׂרָאֵל זְעֵיר, זְעֵיר בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, וּבְכָל דָּרָא וְדָרָא בְּגִין דְּכַד יֵיעֲלוּן וְלֵיוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא, דְּיֵיחוּן מֵתַיְיא, לָא יִשְׁלוֹט עָלַיְיהוּ דִּינָא.

וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ, מַהוּ. אֶלָּא, כַּד יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא עָאלִין בְּדִינָא עִם שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לוֹן לְגוֹ מִשּׁוּרַת הַדִּין, וְהוּא מְכַפֵּר עָלַיְיהוּ. וּבְזִמְנָא

דְּעָאלִין בְּדִינָא בִּשְׁאַר עַמִּין, מֶה עָבִיד. יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהָא סָמָאֵ"ל אַפִּטְרוֹפְּסָא דְּעֵשָׂו, ייֵתֵי לְאַדְכָּרָא חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְכָנִיש כֻּלְּהוּ לְגַבֵּיהּ לְיוֹמָא דְּדִינָא, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לְהוּ אַסְוָותָא, וְעַל כָּל חוֹבָא וְחוֹבָא לָקֵי וְנַקֵּה לְהוּ בְּיִסּוּרִין זְעֵיר זְעֵיר. וְדָא הוּא וְנַקֵּה, בְּיִסּוּרִין. וּבְגִין כַּךְ בְּדִינָא דִּקְשׁוֹט, לָא אֲנַקֶּךָּ מֵעָלְמָא בְּדִינָא בָּתַר דְּסַבְלַת יִסּוּרִין זְעֵיר זְעֵיר.

וְתוּ לָא אֲנַקֶּךָּ, אַף עַל גַּב דְּאַתּוּן בָּנַי, לָא אֶשְׁבּוֹק חוֹבֵיכוֹן, אֶלָּא אִתְפְּרַע מִנְכוֹן זְעֵיר זְעֵיר, בְּגִין דִּתְהֶווּן זַכָּאִין לְיוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא. כַּךְ אִתָּאן לְדִינָא, אָתָא סָמָאֵ"ל, בְּכַמָּה פִּתְקִין עֲלַיְיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק פִּתְקִין דְּיִסּוּרִין, דְּסַבְלוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּל חוֹבָא וְחוֹבָא, וְנִמּוֹחוּ כָּל חוֹבִין, וְלָא עָבִיד לוֹן וַותְּרָנוּתָא כְּלָל. כְּדֵין תְּשַׁשׁ כֹּחֵיהּ וְחֵילֵיהּ דְּסָמָאֵל, וְלָא יָכִיל לוֹן. וְיִתְעָבַר מֵעָלְמָא, הוּא, וְכָל סִטְרוֹי, וְכָל עַמִּין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', בְּגִין כָּךְ וְיַסְּרַתִּיךְ לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ.

פרק כא

וְדָוִד מַלְכָּא אָמַר, (תהילים י״א:ב׳) כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ וְגוֹ'. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי קְרָא הָא אוֹקְמוּהָ, עַל שֶׁבָּנָא וְיוֹאָח מָמָנָן דְּחִזְקִיָּה אִתְמַר, אֲבָל הַאי קְרָא עַל סָמָאֵ"ל וְסִיעָתֵיהּ אוּף הָכִי אִתְמַר, דְּכָל עוֹבָדּוֹי וְעֵיטּוֹי עַל יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ. בָּלָק וּבִלְעָם הַהוּא אוֹרַח מַמָּשׁ נָקְטוּ, וְהָא אִתְמַר דַּחֲבוּרָא בִּישָׁא עַבְדוּ. אֲמְרוּ, עָמַל"ק: עָ"ם לָ"ק, עַמָּא דְּלָקָא לוֹן, כְּחִוְיָא דְּמָחֵי בִּזְנָבָא דִּילֵיהּ, הָא אֲנָן יַתִּיר. בָּלָ"ק: בָּ"א לָ"ק. אָתָא מַאן דְּלָקֵי לוֹן כִּרְעוּתֵיהּ. בִּלְעָ"ם: בַּ"ל עָ"ם, לֵית עַמָּא, וְלֵית רַעְיָא. שְׁמָא דִּילָן גָּרִים לְשֵׁיצָאָה לוֹן וּלְאַעְקָרָא לְהוּ מֵעָלְמָא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב בְּגַוְונָא אַחֲרָא שְׁמֵיהוֹן, בְּבָלָק בַּ"ל, בִּבְלְעָם בַּ"ל, הָא בִּלְבֵּ"ל. מַה אַתְוָון אִשְׁתְּאֲרוּ עֻמ"ק, בִּלְבֵּל עִמְקָא דְּמַחֲשָׁבָה דִּלְהוֹן, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בָּעָלְמָא, וְלָא יִשְׁתַּאֲרוּן בָּעָלְמָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, יָאוּת אֲמַרְתְּ, אֲבָל בָּלָק, תִּפַּח רוּחֵיהּ בְּגִיהִנָּם. וּבִלְעָם יִשְׁתַּחֲקוּן תַּמָּן גַּרְמוֹי וְרוּחֵיהּ. וְהָכִי הוּא עֵיטָא בִּישָׁא נָטְלוּ עַל פַּטְרוֹנָא. עַל הַאי כֹּה, דְּחָשִׁיבוּ לְאַעְקָרָא לְהַאי כֹּה, וְחָשִׁיבוּ לְסִטְרָא בִּישָׁא לְסַלְּקָא לֵיהּ בְּפוּמָא וּבְעוֹבָדָא.

אָמַר הַהוּא רָשָׁע, קַדְמָאֵי אִשְׁתְּדָלוּ וְלָא יָכִילוּ. דּוֹר הַפְּלָגָה אִשְׁתְּדָלוּ, וְלָא יָכִילוּ. עָבְדוּ עוֹבָדָא, וּפוּמָא חָסֵר מִנַּיְיהוּ, דְּלִישָׁנְהוֹן אִתְבַּלְבָּל, וְלָא יָכִיל. אֲבָל אֲנָתְּ, הָא פּוּמָךְ שַׁנָּן, וְלִישָׁנָךְ מְתֻתָּקָן בִּתְרֵין סִטְרִין אִלֵּין, אֵת אֲשֶׁר תִּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ, וְאֶשֶׁר תָּאוֹר יוּאָר, הַהוּא סִטְרָא דְּאַתְּ בָּעֵי לְסַלְּקָא לְעֵילָּא בְּפוּמָךְ וְלִישָׁנָךְ, אִסְתְּלִיק. וְהַהוּא סִטְרָא דְּאַתְּ בָּעֵי לְמֵילַט, בְּחֵילָא דְּפוּמָךְ תֵּילוֹט (וסטרא קמך) וְכֹלָּא בָּךְ תַּלְיָיא דְּהָא עוֹבָדָא אִתְתָּקַן. אֲבָל בְּמִלָּה תַּלְיָיא

כֹּלָא, וְעַל דָּא (ס"א בעובדא) כְּעוֹבָדָא דְּנָחָשׁ אֲנָא אַתְקִין. וְאַנְתְּ תַּשְׁלִים כֹּלָא בְּפוּמָךְ, הַהוּא סִטְרָא דִּתְבָרֵךְ מְבוֹרָךְ, וְהַהוּא סִטְרָא דְּתָאוֹר יוּאָר.

וְהוּא לָא יָדַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (איוב י״ב:כ׳) מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, וְכֹלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא. מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים, אִלּוּ דּוֹר הַפְּלָגָה, דְּבִלְבֵּל לִישָׁנֵהוֹן, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּמִלָּה כְּלַל. דִּכְתִיב, (בראשית י״א:ז׳) אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ. וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, אִלּוּ בִּלְעָם וּבָלָק דְּתַרְוַויְיהוּ הֲווֹ בְּעֵיטָא חָדָא, דִּכְתִיב וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פַּר וְאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, כָּל עוֹבָדוֹי לְבִישׁ, בְּרוּם לִבָּא. תַּרְוַויְיהוּ הֲווֹ סַלְקִין קָרְבְּנָא, דִּכְתִיב וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם. וְכָל מַדְבְּחִין בָּלָק הֲוָה מְסַדֵּר, וְאִיהוּ רָשָׁע, הֲוָה מַשְׁבַּח גַּרְמַיּהּ וְאָמַר, אֶת שֶׁבַע הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וָאַעַל פָּר וְאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ. וְאִלּוּ לְבָלָק לָא שָׁתַף בַּהֲדֵיהּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, כֹּלָּא יְדַעְנָא, אֶלָּא שׁוּב אֶל בָּלָק, וְאַתְּ לָא צָרִיךְ לְמַלָּלָא אֶלָּא וְכֹה תְדַבֵּר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח.

דָּבָר אַחֵר וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, דִּכְתִיב וַיֵּלְכוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם. טַעֲמָא דְּאִינּוּן זְקֵנִים נָטַל מִנַּיְיהוּ, וְלָא יָכִילוּ לְמִשְׁלַט בְּחָרְשַׁיְיהוּ כְּלַל. וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָק. מִלִּין בְּאִתְגַּלְיָא, וְלָא בִּלְחִישׁוּ. פָּגִים אוּדְנָא הֲוָה, וּפָגִים עֵינָא, וּפָגִים רַגְלָא. מִתְּלַת דּוּכְתִין הֲוָה פָּגִים. מִתּוּקָן הֲוָה לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, אֲתַר דְּשַׁרְיָא פָּגִים, זִינָא לְזִינֵיהּ.

פרק כב

(במדבר כ״ב:ח׳) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבוֹתִי, אִינּוּן כְּתִיב, וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו. וְאִיהוּ כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה, בְּגִין דְּלֵילְיָא אִיהוּ שַׁעֲתָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא הֲוִי, לְחַרְשַׁיָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּמִשְׁתַּכְּחֵי וְשַׁלְטֵי סִטְרֵי בִּישִׁין וּמִתְפַּשְׁטָן בְּעָלְמָא. כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ אֵלַי. שַׁבּוּחֵי קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בִּשְׁמָא דַּיְיָ.

וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, וְשָׂרֵי מִדְיָן אִתְפָּרְשׁוּ מִנַּיְיהוּ, וְלָא בָּעוּ לְמֵיתַב תַּמָּן. וְסָבֵי מוֹאָב אִשְׁתָּאֲרוּ, דִּכְתִיב וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, בִּלְחוֹדַיְיהוּ. יָאוּת עַבְדֵי מִדְיָן, דְּאִתְפָּרְשׁוּ מִכָּל וְכָל מִנַּיְיהוּ. וְאִלְמָלֵא לָא הֲווֹ מָחָאן בְּסוֹפָא דַּהֲווֹ בְּעֵיטָא דְּבִלְעָם, לְשַׁלְחָא נְשֵׁיהוֹן לְיִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים לְמִטְעֵי לוֹן. וּקְרָא אוֹכַח חוֹבָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (במדבר כ״ה:י״ח) כִּי צוֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנָכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָכְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כָּזְבִּי בַּת נְשִׂיא מִדְיָן אֲחוֹתָם וְגוֹ'. בִּתְרִין אִלֵּין חָאבוּ. וְהֲוָה חוֹבָא דִּלְהוֹן סַגִּי. מָחוּ בְּזִנְבָא לְבָתַר. וּבְגִין כָּךְ אִלֵּין אִשְׁתָּאֲרוּ בַּהֲדֵיהּ, וְאִלֵּין אַזְלוּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

דְּבָר אַחֵר וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בִּלְעָם, כַּמָּה יָאוּת הֲוָה לוֹן לְבָנֵי מִדְיָן דְּאָזְלֵי, אִי רְעוּתָא דִּלְהוֹן הָכִי. אֲבָל יְשִׁיבָה דְּיָתִיבוּ אִינּוּן דְּמוֹאָב, גַּרְמָא לוֹן טַב, בְּגִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ תַּמָּן. וּמַאן דְּאָזְלוּ אִינּוּן דְּמִדְיָן, גַּרְמֵי לוֹן בִּישׁ. מַאי טַעְמָא. אִלֵּין חַשְׁשׁוּ לִיקָרָא דְּמִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיָתִיבוּ. וְאִלֵּין לָא חַשְׁשׁוּ לָהּ כְּלוּם. וְאָזְלוּ לְאַרְחַיְיהוּ.

בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר הַהוּא רָשָׁע, וַהֲשִׁיבוֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדַּבֵּר יְיָ. מִיַּד אִזְדַּעֲזָעוּ אִינּוּן דְּמוֹאָב לְמִלָּה דָּא, וְיָתִיבוּ תַּמָּן. וְאִינּוּן דְּמִדְיָן לָא חַשְׁשׁוּ לְדָא כְּלוּם, וְאָזְלוּ לוֹן, וְאִתְעַנָּשׁוּ לְבָתַר. וְעַל דָּא וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בִּלְעָם. בְּהַהוּא לֵילְיָא, הַהוּא רָשָׁע לְחִישׁ לְחִישִׁין, וְעָבִיד בְּלָטִין, וְאַמְשִׁיךְ עָלֵיהּ רוּחָא מְלְעֵילָּא, מִיַּד וְיָבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, אֱלֹהִים סְתָם, דַּרְגָּא דִּילֵיהּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא דְּשָׁמְאלָא.

פרק כג

(במדבר כ"ב:ט') וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, מִסִּטְרָא אַחֲרָא דְּשָׁמְאלָא הֲוָה, דְּקָא אִצְטָרִיךְ לְמִשְׁאַל. וְאַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא אִתְעָרוּ בְּדָא, בְּגִנְוּנָא אַחֲרָא, וְאִינּוּן אֲמָרֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (עבד ביה) נְסִיוֹנָא עֲבַד לֵיהּ בְּמִלּוֹי. תְּלָתָא הֲווֹ, חַד חִזְקִיָּה. וְחַד יְחֶזְקֵאל. וְחַד בִּלְעָם. תְּרֵין לָא קַיְימוּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְחַד קָאִים. וּמַנּוּ. יְחֶזְקֵאל. דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ז:ג') הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה, וְאִיהוּ תָּב וְאָמַר, וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים אַתָּה יָדָעְתָּ. חִזְקִיָּהוּ אָמַר, (מלכים ב כ':י"ד) מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל. בִּלְעָם אָמַר בָּלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי, חָשִׁיב אֲנָא בְּעֵינֵי מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל לֵיהּ לְמִטְעֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב, (איוב י"ב:כ"ג) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם וְאוֹקְמוּהָ.

חַד כּוּתִי שָׁאִיל לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ, חֵילָא תַּקִּיפָא חֲמֵינָא בֵּיהּ בְּבִלְעָם, יַתִּיר מִמֹּשֶׁה. דְּאִילּוּ בְּמֹשֶׁה כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וּבְבִלְעָם כְּתִיב, וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, וּכְתִיב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם.

אָמַר לֵיהּ, לְמַלְכָּא דְּיָתִיב בְּהֵיכְלֵיהּ עַל כֻּרְסְיֵיא, חַד סְגִיר קָרָא לְתַרְעָא. אָמַר, מַאן הוּא דְּבָטַשׁ לְתַרְעָא. אָמְרוּ, סְגִיר פְּלָן. אָמַר לָא יֵיעוּל הָכָא, וְלָא יְטַנֵּף הֵיכָלָא, יְדַעְנָא דְּאִי בְּשַׁלִּיחָא אִימָא לֵיהּ, לָא חַיִּישׁ. וְיֵיזִיל בְּרִי וְיִסְתָּאַב וְיִקְרַב בַּהֲדֵיהּ. אֲבָל אֲנָא אֵיזִיל, וְאַגְזִים בֵּיהּ, דְּיִרְחַק אַרְחֵיהּ מִמּוֹתָבָא דִּבְרִי, וְלָא יִסְאַב לֵיהּ. אַקְדִּים מִלָּקָא, וְאָתָא לְגַבֵּיהּ, וַאֲגְזִים. וְאָמַר לֵיהּ, סְגִיר סְגִיר, מְנַע רַגְלָךְ מֵאָרְחָא דִּבְרִי שָׁאֲרֵי תַּמָּן, וְאִי לָאו, אוֹמֵינָא, דְּחָתִיכִין יַעַבְדוּן גּוּפָךְ בְּנֵי שִׁפְחוֹתַי.

רְחִימָא דְּמַלְכָּא קֳרֵי לְדָשָׁא. אָמַר מַלְכָּא, מַאן הוּא. אָמְרוּ, רְחִימָךְ פְּלָנְיָא. אָמַר, רְחִימָא חֲבִיבָא דְּנַפְשָׁאי, לָא יִקְרֵי לֵיהּ קָלָא אַחֲרָא, אֶלָּא אֲנָא. צָוַוח מַלְכָּא וְאָמַר, פְּלָנְיָא פְּלָנְיָא עוֹל, חֲבִיבָא דְּנַפְשָׁאי, רְחִימָא דִּילִי, אַתְקִינוּ הֵיכְלִין לְמַלְכָּא עִמֵּיהּ.

כַּךְ בִּלְעָם אִיהוּ סְגִיר, רְחִיקָא מִבְּנֵי נָשָׁא, קָרֵא לְתַרְעָא דְמַלְכָּא, שְׁמַע מַלְכָּא, אָמַר סְגִיר מִסְאֲבָא לָא יֵיעוּל, וְלָא יְטַנַּף הֵיכָלָא דִילִי. אֲנָא אִצְטְרִיךְ לְמֵיזַל לְאַגְזָמָא לֵיהּ, דְּלָא יְקָרֵב לְגַבֵּי תַּרְעָא דִּבְרִי, וְלָא יִסְאַב לֵיהּ, וְעַל דָּא וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ, סְגִיר סְגִיר לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, לֹא תֵּאוֹר אֶת הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא. לָא תִּקְרַב לְגַבֵּי דִּבְרִי, הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ, מְסָאֵב אַנְתְּ בְּכֹלָּא. אֲבָל בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, קָלָא דְמַלְכָּא, וְלָא עַל יְדֵי שְׁלִיחָא אַחֲרָא. מֵאֹהֶל מוֹעֵד מֵהֵיכָלָא קַדִּישָׁא, מֵהֵיכָלָא מְתֻקָּנָא, מֵהֵיכָלָא יַקִּירָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין תְּאִיבִין לְגַבֵּיהּ, וְלָא יַכְלִין לְמִקְרַב לְגַבֵּיהּ.

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן צִפּוֹר. וְהוּא אָמַר מֶלֶךְ מוֹאָב, מַלְכָּא חָשִׁיבָא שָׁלַח אֲלַי. מֶלֶךְ מוֹאָב. חָמוּ גָּאוּתָא דְּהַהוּא רְשָׁע, (דאפילו ליה לבלק לא חשיב כלום) דִּכְתִיב מֶלֶךְ מוֹאָב, וְלָא אָמַר לְמוֹאָב, מִכָּלָּ גַּבְרָא דְּלָא אִתְחֲזֵי לְמַלְכָּא, וְהָא אִתְעֲבִיד מַלְכָּא לְמוֹאָב. קַדְמָאָה מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (במדבר כ״א:כ״ו) וְהוּא נִלְחַם בַּמֶּלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן, מַלְכָּא בַּר מַלְכָּא. חֲשִׁיבָא בַּר חֲשִׁיבָא. אֲבָל דָּא מֶלֶךְ לְמוֹאָב כְּתִיב. קְרָא אַסְהִיד מֶלֶךְ לְמוֹאָב. וְהָא אִתְעַרְנָא, דְּאִתְכָּוון הוּא לְגָאוּתָא לְבָּא רַב. כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, שַׁלְחִין לְגַבָּאי שְׁלוּחֵיהוֹן. (ס"א ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי. חמו גאותא דההוא רשע, דאמר מלך מואב, ולא אמר למואב, במלכא דמואב. קדמאה מה כתיב ביה. (במדבר כ״א:כ״ו) והוא נלחם במלך מואב הראשון, מלכא בר מלכא. חשיבא בר חשיבא. אבל דא מלך למואב כתיב. וקרא אסהיד עליה מלך למואב בעת ההיא גברא דלא אתחזי למלכא והא אתעביד מלכא. והא אתערנא, דמתכוון לגאותא דלבא רב. דכל מלכין דעלמא, שלח לגבאי שלוחיה.) (וחשיבנא לגבי)

פרק כד

רִבֵּי פִּנְחָס הֲוָה אָזִיל לְמֵחֱמֵי בְּרָתֵיהּ, אִנְתּוּ דְּרִבֵּי שִׁמְעוֹן, דַּהֲוָת בְּמַרְעָא. וַהֲווּ אָזְלֵי עִמֵּיהּ חַבְרַיָּיא, וְהוּא הֲוָה רָכִיב בְּחַמְרֵיהּ. עַד דְּהֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, פָּגַע בִּתְרֵין עַרְבָאֵי, אָמַר לוֹן, בַּחֲקַל דָּא אִתְּעַר קָלָא מִיּוֹמִין דְּעָלְמָא. אָמְרוּ לֵיהּ, מִיּוֹמִין דְּעָלְמָא לֵית אֲנָן יַדְעִין. מִיּוֹמִין דִּילָן, אֲנָן יַדְעִין. דְּהָא יוֹמָא חַד, הֲווֹ אִינּוּן לִסְטִין מְקַפְּחֵי אָרְחִין דְּגוּבְרִין בְּהַהוּא חַקְלָא, וּפַגְעוּ בְּאִינּוּן יוּדְאֵי, וְאָתוּ לְקַפְּחָא לוֹן. וְאִשְׁתְּמַע מֵרָחִיק בְּהַאי חֲקַל, קַל דַּחֲמָרָא דָּא, דְּנָהֵק תְּרֵי זִמְנֵי, וְאָתָא שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא בְּהַהוּא קָלָא (נ"א בההוא חקלא) וְאוֹקִיד לוֹן. וְאִשְׁתְּזִיבוּ אִינּוּן יוּדְאֵי. אָמַר לֵיהּ. עַרְבָאֵי, עַרְבָאֵי, בְּמִלָּה דָּא דְּקָא אֲמַרְתּוּן לִי, תִּשְׁתֵּזְבוּן יוֹמָא דָּא מִלִּסְטִין אַחֲרָנִין, דְּקָא מְחַכָּן לְכוּ בְּאָרְחָא.

בָּכָה רִבִּי פִּנְחָס, אָמַר, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא רַחֲשָׁא דְּנִיסָא דָּא עַבְדַת בְּגִינֵי, וְאִשְׁתֵּזְבוּן אִינּוּן יוּדְאֵי, וְלָא יְדָעְנָא. פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל״ו:ד׳) לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם

חַסְדּוֹ. כַּמָּה טִיבוּ עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם בְּנֵי נָשָׁא, וְכַמָּה נְסִין אַרְחִישׁ לוֹן בְּכָל יוֹמָא, וְלָא יָדַע אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי. בַּר נָשׁ קָם בְּצַפְרָא, וְחָוְיָא אָתֵי לְקָטְלָא לֵיהּ, וּבַר נָשׁ שַׁוִּי רַגְלֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, וְקָטִיל לֵיהּ, וְלָא יָדַע בֵּיהּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, הֲוִי, לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ. בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאָרְחָא, וְלִסְטִין מְחַכָּאן לְמִקְטְלֵיהּ, אָתָא אַחֲרָא וְאִתְיְיהֵב כּוּפְרָא תְּחוֹתֵיהּ, וְהוּא אִשְׁתְּזִיב. לָא יָדַע טִיבוּ דְּעָבַד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָסָא דְּאַרְחִישׁ לֵיהּ, בַּר אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, הֲוִי, לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ. לְבַדּוֹ עָבִיד וְיָדַע. וְאַחֲרָא לָא יָדַע.

אָמַר לְחַבְרַיָּיא, חַבְרַיָּיא מַה דְּשַׁאֲילְנָא לְהָנֵי עַרְבָאֵי, דְּמִשְׁתַּכְּחֵי תְּדִיר בְּחַקְלֵי, אִי קָלָא דְּחַבְרַיָּיא, דְּאִינּוּן מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא שָׁמְעוּ. דְּהָא רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, אַזְלִין לְקַמָּן, וְלָא יַדְעִין מִנָּן, וְשַׁאֲילְנָא לְהָנֵי עַרְבָאֵי עֲלַיְיהוּ. דְּיַדְעָנָא דְּקַלֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן יַרְגִּיז חַקְלִין וְטוּרִין, וְאִינּוּן גָּלוּ לִי מַה דְּלָא יְדַעְנָא.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלִין, אִינּוּן עַרְבָאֵי אָהֲדָרוּ לְגַבַּיְיהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ, סָבָא סָבָא אַנְתְּ שַׁאֲילְתָּא לָן מִן יוֹמִין דְּעָלְמָא, וְלָא שַׁאֲילְתָּא עַל יוֹמָא דָּא, דַּהֲמֵינָא תַּוְוהָא עַל תַּוְוהָא, חֲמֵינָא חַמְשָׁא בְּנֵי נָשָׁא יַתְבִין, וְחַד סָבָא בַּהֲדַיְיהוּ, וַחֲמֵינָא עוֹפֵי מִתְכַּנְפֵי וְקָא פַּרְשִׁין גַּדְפִּין עַל רֵישַׁיְיהוּ, אִלֵּין אַזְלִין, וְאִלֵּין תָּבִין, וְטוֹלָא לָא אִתְעָבַר מֵעַל רֵישַׁיְיהוּ. וְהַהוּא סָבָא אָרִים קָלֵיהּ עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן שַׁמְעִין.

אָמַר עַל דָּא שַׁאֲילְנָא. עַרְבָאֵי עַרְבָאֵי תֶּהכּוּן, וְאַרְחָא דְּא תְּהֵא מְתֻקָּנָא קַמַּיְיכוּ, בְּכָל מַה דְּתִתְבְּעוּן. תֵּרִין מִלִּין אֲמַרְתּוּן לִי, דַּחֲדִינָא בְּהוּ. אַזְלוּ. אָמְרוּ לוֹ חַבְרַיָּיא, הַהוּא אֲתָר דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן שַׁאֲרֵי בֵּיהּ, הֵיךְ אֲנָן יַדְעִין. אָמַר לוֹן שְׁבוֹקוּ לְמָאנֵי פְּסִיעָן דִּבְעִירֵי, דְּהוּא יַדְרִיךְ פְּסִיעוֹי לְתַמָּן. לָא הֲווֹ טָעֵין חֲמָרֵיהוֹן סָאטֵי מֵאָרְחָא תְּרֵין מִלִּין, וְאָזַל לְתַמָּן.

שָׁאֲרֵי נָהִיךְ תְּלַת זִמְנִין, נָחֵת רִבִּי פִּנְחָס, אָמַר לְחַבְרַיָּיא, נִתְתַּקַּן לְקַבְלָא סָבָר אַפֵּי יוֹמִין, דְּהַשְׁתָּא יִפְקוּן לְגַבָּן אַנְפֵּי רַבְרְבֵי וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי. שָׁמַע רִבִּי שִׁמְעוֹן נָהִיקוּ דַּחֲמָרָא, אָמַר לְחַבְרַיָּיא, נֵיקוּם דְּהָא קָלָא (דחדוה) דְּחַמְרָא דְּסָבָא חֲסִידָא אִתְעַר לְגַבָּן. קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְקָמוּ חַבְרַיָּיא.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהילים צ״ח:א׳) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה וְגוֹ׳. מִזְמוֹר זְקִיף טַעֲמָא לְעֵילָּא. (שירה יתמא קרינן להאי) אֲמַאי. אֶלָּא רָשִׁים טַעֲמָא רַבָּא, דְּהָא אִתֵּי הַהוּא מִזְמוֹר, מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרָא עִלָּאָה לְעֵילָּא עַל רֵישֵׁיהּ וְאִתֵּי זְקִיף. מַאן הֲוָה אָמַר שִׁירָה דָּא. אִינּוּן פָּרוֹת, בְּאִינּוּן גּוֹעִין דַּהֲווֹ גָּעָאן. (תהילים צ״ח:א׳) שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ. לְמַאן הֲווֹ אַמְרִין שִׁירוּ. לְכַמָּה רְתִיכִין, לְכַמָּה מְמַנָּן, לְכַמָּה דַּרְגִּין, דַּהֲווֹ אָתָאן תַּמָּן וְנַפְקוּ לְקַבְלָא לֵיהּ לְאָרוֹנָא (סתם), וּלְהוֹן הֲווֹ אַמְרֵי.

פרק כה

שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ, דְּכַר. מַאי טַעְמָא הָכָא שִׁיר, וּמשֶׁה אָמַר שִׁירָה, נוּקְבָא. אֶלָּא הָתָם בְּמשֶׁה אֲרוֹנָא חָדָא (נ"א לחודא), זֹאת, נַפְקַת מִן גְּלוּפְתָּא, הִיא וְאוּכְלוּסָהָא, וְלָא יַתִּיר. וּבְגִין כְּךָ (שמות ט"ו:א') אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, נוּקְבָא. אֲבָל הָכָא אֲרוֹנָא, וּמַה דְּהֲוָה גְּנִיז בְּגַוֵּיהּ נָפִיק. וּבְגִין הַהוּא דְּהֲוָה גְּנִיז בְּגַוֵּיהּ, אִתְמַר שִׁיר חָדָשׁ, דְּכַר.

כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה, מַה דְּעָבַד בַּפְּלִשְׁתִּים, וּמַה דְּעָבַד בְּטַעֲוותְהוֹן. הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ, לְמַאן. לְעַצְמוֹ. מַאן עַצְמוֹ. הַהוּא מִזְמוֹר עַצְמוֹ, וְרוּחָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא גְּנִיז בֵּיהּ. יְמִינוֹ, הַהוּא דְּיָרִית סָבָא. וְדָא יְמִינוֹ, אַתְקִיף בְּהַהוּא מִזְמוֹר, וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ בִּידָא דְּאַחֲרָא.

הָכָא אִית לְגַלָּאָה מִלָּה חָדָא, כָּל זִמְנָא דְּהַהוּא יְמִינָא, הֲוָה לְאַרְחָשָׁא נִיסָא, הֲוָה אַתְקִיף בְּהַאי מִזְמוֹר, וְשַׁוִּי לֵיהּ לְקַמֵּיהּ, לְאַתְקָפָא בֵּיהּ, כְּאַבָּא דְּאַתְקִיף יְמִינֵיהּ בְּחַדּוֹי דְּבָרֵיהּ לְקַמֵּיהּ, וְאִמַּר מַאן הוּא דְּיִקְרַב לְגַבֵּי בְּרִי. כֵּיוָן דְּסָרַח לְגַבֵּי אֲבוֹי, שַׁוִּי אֲבוֹי יְדוֹי עַל כַּתְפּוֹי לַאֲחוֹרָא, וְשַׁדְיֵיהּ בִּידָא דְּשַׂנְאוֹי.

כַּבְיָכוֹל, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. בַּכֹּחַ מַאן. הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא. בְּעָרְבִיָּא קוֹרִין לְחַדּוֹי דְּבַר נָשׁ כֹּחַ. הַהוּא יְמִינָא נָאְדְּרִי וְאַתְקִיף בְּכֹחַ. מַאן הוּא דְּיִקְרַב לְגַבֵּי בְּרִי. לְבָתַר מַה כְּתִיב, (איכה ב':ג') הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, שַׁוִּי יְמִינֵיהּ עַל כְּתָפֵיהּ, וְדָחֵי לֵיהּ בִּידָא דְּשַׂנְאוֹי. בְּקַדְמֵיתָא יְמִינֵיהּ לְקַמֵּיהּ בְּחַדּוֹי, לְאַתְקָפָא בֵּיהּ. וּלְבָתַר לַאֲחוֹרָא עַל כַּתְפּוֹי, לְדַחְיָיא לֵיהּ. וְהָכָא הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, תְּרֵין דְּרוֹעִין לְאַתְקָפָא בֵּיהּ.

פרק כו

דְּאִי אִינּוּן פָּרוֹת דְּלָא אִתְרְגִילוּ בְּנִסִּין, אֶלָּא הַהִיא שַׁעֲתָא בְּגוֹעָא דְּלְהוֹן אָמְרוּ שִׁירָתָא. דְּא נְהִיקוּ דַּחֲמָרָא דְּסָבָא חֲסִידָא דְּרָגִיל בְּנִסִּין, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּאָמַר שִׁירָה. חַבְרַיָּיא, אִי תֵּימְרוּן דַּחֲמָרָא לָא הֲוָה אַרְחֵיהּ בְּכַךְ מִיּוֹמָא דְּאִבְרֵי עָלְמָא, פּוּקוּ וְחָמוּ אִתּוֹן דְּבִלְעָם חַיָּיבָא, דְּנַצְחַת לְרִבּוֹנָהּ בְּכֹלָּא. חֲמָרֵיהּ דְּרִבֵּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְתוּ אִתּוֹן דְּבִלְעָם כַּד מְלִילַת, מַלְאָכָא עִלָּאָה הֲוָה עָלָהּ מִלְעֵילָּא.

הַשְׁתָּא אִית לְגַלָּאָה, חַבְרַיָּיא שִׁמְעוּ. פִּי הָאָתוֹן דְּאִבְרֵי עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סַלְקָא בְּדַעְתַּיְיכוּ דְּפוּמָא הֲוָה פְּתִיחָא מֵהַהוּא זִמְנָא. אוֹ תְּנַאי דְּאַתְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהַהוּא זִמְנָא. לָאו הָכִי. וְרָזָא הָכָא דְּאִתְמְסַר לְחַכִּימֵי, דְּלָא מַשְׁגְּחָן לְטַפְשׁוּ דִּלְבָּא. פִּי הָאָתוֹן, דַּרְגָּא דְּאַתְנֵי, הַהוּא עִלָּאָה דְּסָטָר נוּקְבֵי. הַהוּא הֲוָה דְּשַׁרְיָא עַל הַהוּא אָתוֹן, וּמַלִּיל עָלָהּ. וְכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי דַּרְגָּא, דְּאִקְרֵי פִּי הָאָתוֹן, סָתַם לֵיהּ בְּגוֹ (האתון) נוּקְבָא דְּתִהוֹמָא

רַבָּא, וְאַסְתִּים עָלַיהּ עַד הַהוּא זִמְנָא. כַּד מָטָא הַהוּא זִמְנָא, פָּתַח הַהוּא נוּקְבָא, וְנָפַק וְשָׁרָא עָלָהּ, וּמַלִּילַת.

כְּגַוְונָא דָּא, (במדבר ט"ז:ל"ב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֶת, לְאַסְגָּאָה דּוּמ"ה דְּאִיהוּ פִּי הָאָרֶץ. אֶת פִּי הָאָתוֹן (במדבר כ"ב:כ"ח), לְאַסְגָּאָה קַמְרִיאֵ"ל, דְּאִקְרֵי פִּי הָאָתוֹן. פִּי הַבְּאֵר כְּגַוְונָא דָּא. מַאן פִּי הַבְּאֵר. הַהוּא דַּרְגָּא דְּהֵוָה מְמָנָא עָלַיהּ לְתַתָּא, וְאִיהוּ תְּחוֹת פִּי יָ"ו, וּמַאן אִיהוּ. יְהַדְרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. תְּלַת פּוּמִין אִלֵּין, אִתְבְּרִיאוּ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא יוֹמָא סַלְקָא פֻּמָּא דְּמָמָנָא עַל כָּל שְׁאַר פּוּמִין, וּמַאן אִיהוּ. הַהוּא יוֹמָא דְּאִסְתַּלַּק וְאִתְקַדַּשׁ בְּכֹלָּא, הַהוּא דְּאִקְרֵי פִּי יָ"ו. עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אִבְרוּן שְׁאַר פּוּמִין. אִתְקַדַּשׁ יוֹמָא סָלִיק פּוּמָא דְּשַׁלִּיט עַל כֹּלָּא פִּי יָ"ו.

אַדְּהָכִי, חָמוּ לְרִבִּי פִּנְחָס דְּהֲוָה אָתֵי, מָטוּ לְגַבֵּיהּ, אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, נְשַׁקְנָא פִּי יָ"ו, אִתְבָּסָם בְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דִּילֵיהּ. חָדוּ כַּחֲדָא, וְיָתְבוּ. כֵּיוָן דְּיָתְבוּ פָּרְחוּ כָּל אִינּוּן עוֹפִין דַּהֲווֹ עַבְדֵי טוּלָא, וְאִתְבַּדָּרוּ. אַהְדָּר רֵישֵׁיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרָמָא לוֹן קָלִין וְאָמַר, עוֹפֵי שְׁמַיָּא לֵית אַתּוּן מַשְׁגִּיחִין בִּיקָרָא דְּמָרֵיכוֹן דְּקָאִים הָכָא. קַיְימוּ, וְלָא נַטְלוּ מִדּוּכְתַּייְהוּ, וְלָא קָרִיבוּ לְגַבַּייְהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס אֵימָא לוֹן דְּיֶהֱכוּן לְאָרְחַייְהוּ, דְּהָא לָא יָהֲבִין לוֹן רְשׁוּ לְאַהַדְּרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יְדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמֶרְחַשׁ לָן נִיסָא. עוֹפִין עוֹפִין זִילוּ לְאָרְחַייְכוּ, וְאָמְרוּ לְהַהוּא דְּמָמָנָא עָלַייְכוּ, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה בְּרִשׁוּתֵיהּ, וְהַשְׁתָּא לָאו בְּרִשׁוּתֵיהּ קַיְימָא. אֲבָל סְלִיקְנָא לֵיהּ לְיוֹמָא דְּטַעֲנָא, כַּד סָלִיק עִיבָּא בֵּין שִׁינֵי תַּקִּיפִין, וְלָא מִתְחַבְּרָאן. אִתְבַּדָּרוּ אִינּוּן עוֹפֵי וְאָזְלוּ.

פרק כז

אַדְּהָכִי, הָא תְּלַת אִילָנִין, מִתְפַּשְׁטָן בָּעַנְפִין לִתְלַת סְטָרִין עָלַיְיהוּ, וּמַעֲיְינָא דְּמַיָּא נָבְעִין קַמַּייְהוּ. חֲדוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא, וְחַדּוּ רִבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס טוֹרַח סַגֵּי הֲוָה לְאִינּוּן עוֹפֵי בְּקַדְמֵיתָא, וְטוֹרַח בַּעֲלֵי חַיִּים לָא בָּעֵינָן. דְּהָא (תהילים קמ"ה:ט') וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו כְּתִיב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנָא לָא אַטְרַחְנָא לוֹן. אֲבָל אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלַיְיהוּ לֵית אֲנָן יַכְלִין לְדַחְיָיא מַתְנָן דִּילֵיהּ. יָתְבוּ תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא, וְשָׁתוּ מִן מַיָּא, וְאִתְהֲנוּ תַּמָּן.

פָּתַח רִבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, (שיר השירים ד':ט"ו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. מַעְיַן גַּנִּים, וְכִי לֵית מַעְיַין אֶלָּא הַהוּא מִן גַּנִּים, וְהָא כַּמָּה מַעְיְינִין טָבִין וְיַקִּירִין אִית בְּעָלְמָא. אֶלָּא לֵית כָּל הֲנָאוֹת שָׁוִין. אִית מַעְיַין דְּנָפִיק בְּמַדְבְּרָא, בַּאֲתָר יְבִישָׁא, הֲנָאָה אִית לְמַאן דְּיָתִיב וְשָׁתֵי. אֲבָל מַעְיַין גַּנִּים, כַּמָּה אִיהוּ טָב וְיַקִּירָא, הַהוּא מַעְיַין עָבִיד טִיבוּ לַעֲשָׂבִין

וְאֵיבִין, מַאן דְּקָרִיב עָלַיְיהוּ אִתְהֲנֵי בְּכֹלָּא. אִתְהֲנֵי בְּמַיָּא, אִתְהֲנֵי בַּעֲשָׂבִין, אִתְהֲנֵי בְּאֵיבִין. הַהוּא מַעְיָין מִתְעַטָּרָא בְּכֹלָּא. כַּמָּה וְוַרְדִין, כַּמָּה עֲשָׂבִין דְּרֵיחָא סַחֲרָנֵיהּ, כַּמָּה יָאוּת הַהוּא מַעְיָין, מִשְּׁאַר מַעְיָינִין, בְּאֵר מַיִם חַיִּים.

וְהָכִי אוֹקִימְנָא כֹּלָּא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאָמַר, אִיהִי מַעְיָין גַּנִּים. מַאן גַּנִּים. חֲמֵשׁ גַּנִּים אִית לַיְיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקָא מִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּהוּ. וּמַעְיְינָא חֲדָא עִלָּוַויְיהוּ, דְּקָא אַשְׁקֵי לוֹן, וְרַוִּי לוֹן, טָמִיר וְגָנִיז, וְכֻלְּהוּ עַבְדִּין פֵּירִין וְאֵיבִין. גִּנְתָּא חֲדָא אִית לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ, וְהַהוּא גִּנְתָּא נָטִיר סַחְרָא מִכָּל סִטְרִין דְּעָלְמָא. תְּחוֹת הַאי גִּנְתָּא, אִית גַּנִּים אַחֲרָנִין, עַבְדִּין אֵיבִין לְזַנַּיְיהוּ. וְהַאי גִּנְתָּא, אִתְהַפַּךְ וַהֲוֵי מַעְיָין דְּאַשְׁקֵי לוֹן, בְּאֵר מַיִם חַיִּים, כַּד אִצְטְרִיךְ הֲוֵי מַעְיָין, וְכַד אִצְטְרִיךְ הֲוֵי בְּאֵר, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. לָא דְּאָמַי, כַּד אִתְמַשְׁכוּן מַיָּא מֵאַלַּיְיהוּ, לְכַד שַׁאֲבִין מַיָּא לְאַשְׁקָאָה. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, מַאי נוֹזְלִים. אִלֵּין נוֹזְלִים אָהֲדְרוּ לְמַעְיָין, (ס"א דכלהו) כַּד נַבְעִין מַיִין וְנוֹזְלִים טִפִּין לְעֵילָּא (ס"א מלעילא) אִלֵּין בָּתַר אִלֵּין, מַיִין מְתִיקָן, דְּנַפְשָׁא אַזְלָא אֲבַתְרַיְיהוּ. כַּךְ אִינּוּן חֲמֵשׁ מְקוֹרִין, דְּנָפְקוּ מִן לְבָנוֹן, אִתְעֲבִידוּ נוֹזְלִים בְּהַאי מַעְיָין. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִישׁ לָן נִיסָא בַּאֲתַר דָּא, קָרִינָא עַל מַעְיָינָא דָּא קְרָא דָּא. (ס"א מאי נוזלים. אלין חמש מקורין דנפקו מן לבנון לעילא, אתעבידו נוזלים דכד אהדרו למעיין, נבעין מיין ונוזלים טפין אלין בתר אלין מיין מתיקן, דנפשא אזלא אבתרייהו. כך קודשא בריך הוא רחיש לן ניסא באתר דא, בהאי מעיין ועל מעיינא דא קרינא קרא דא.)

פרק כח

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (דברים כ׳:י״ט) כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ וְגוֹ', כַּמָּה טָבִין אִינּוּן אָרְחִין וּשְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, אִית כַּמָּה עִיטִין, כַּמָּה טָבִין לִבְנֵי נָשָׁא, כַּמָּה מַרְגְּלָאן דְּקָא מְנַהֲרָן לְכָל סְטָר, וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית בָּהּ כַּמָּה בּוּצִינִין מְנַהֲרָן לְכָל סְטָר. הַאי קְרָא אִיהוּ כְּפוּם פְּשָׁטֵיהּ. וְאִית בֵּיהּ כְּפוּם מִדְרָשֵׁיהּ. וְאִית בֵּיהּ חָכְמְתָא עִלָּאָה, לְאִזְדַּהֲרָא לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא תְּדִיר.

מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (תהילים א׳:ב׳-ג׳) כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה, וְהָיָה כְּעֵץ. אֲמַאי דָּא סָמִיךְ לְדָא. אֶלָּא מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמָם וָלָיְלָה, לָא לִיהֱוֵי כְּאָעָא יְבִישָׁא, אֶלָּא כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם. מַה אִילָן אִית בֵּיהּ שָׁרְשִׁין, וְאִית בֵּיהּ קְלִיפִין, וְאִית בֵּיהּ מוֹחָא, וְאִית בֵּיהּ עָנָפִין, וְאִית בֵּיהּ טַרְפִּין, וְאִית בֵּיהּ פֵּרְחִין, וְאִית בֵּיהּ אִיבָּא. שִׁבְעָת זִינִין אִלֵּין, סַלְקִין לְשִׁבְעָה עָשָׂר, לְשִׁבְעִין. אוּף מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא אִית בָּהּ פְּשָׁטָא דִּקְרָא. דְּרָשָׁא. רָמָז, דְּקָא רָמִיז חָכְמְתָא. גִּימַטְרִיָּאוֹת. רָזִין טְמִירִין. רָזִין סְתִימִין

אִלֵּין עַל אִלֵּין. פָּסוּל וְכָשֵׁר. טָמֵא וְטָהוֹר. אִיסּוּר וְהֶיתֵּר. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מִתְפַּשְׁטָאן עַנְפִין לְכָל סְטָר. וְהָיָה כְּעֵץ וַדַּאי, וְאִי לָאו, לָאו אִיהוּ חָכָם בְּחָכְמָתָא.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֲבִיבִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַפִּילּוּ בְּזִמְנָא דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעָלְמָא, וְאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְמִחַבְּלָא לְחַבְּלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לֵיהּ עָלַוְוּיְיהוּ, עַל אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְהָכִי אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּי תָצוּר אֶל עִיר, בְּגִין חוֹבֵיהוֹן סַגִּיאִין דְּחַטָּאן לְקַמָּאי, וְאִתְחַיְּיבוּ בְּדִינָא. יָמִים רַבִּים, מַאי רַבִּים. (תלתא יומא, דא בתר דא, אקרי ימים רבים, אוף הכא כי תצור על עיר, ימים רבים) תְּלָתָא יוֹמִין, דָּא בָּתַר דָּא, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא דָּבָר בְּמָתָא. מְנָלָן דְּיָמִים רַבִּים תְּלָתָא יוֹמִין אִינּוּן, דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ו:כ״ה) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים אִינּוּן. אֶלָּא תְּלָתָא יוֹמִין דָּא בָּתַר דָּא, אִקְרֵי יָמִים רַבִּים. אוּף הָכִי כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים, תְּלָתָא יוֹמִין דָּא בָּתַר דָּא, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא דָּבָר בְּמָתָא. תָּא וַאֲפְקִיד לָךְ עַל (כל) בְּנֵי בֵּיתִי. לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ, דָּא תַּלְמִיד חָכָם דְּאִיהוּ בְּמָתָא, דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, אִילָנָא דְּיָהֲיב אִיבְּרִין.

דָּבָר אַחֵר אֶת עֵצָהּ, הַהוּא דְּיָהֲיב עֵיטָא לְמָתָא, לְאִשְׁתְּזָבָא מִן דִּינָא, וְאוֹלִיף לוֹן אָרְחָא דְּיַהֲכוּן בָּהּ, וְעַל דָּא לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנַדּוֹחַ עָלָיו גַּרְזֶן, לְנַדָּחָא עֲלֵיהּ דִּינָא, וְלָא לְאוֹשָׁטָא עֲלֵיהּ חַרְבָּא מְלָהֲטָא, חַרְבָּא מְשַׁנְּנָא, הַהִיא דְּקָטְלָא לִשְׁאַר אִינְשֵׁי דְּעָלְמָא. כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל. וְכִי הַהוּא מְחַבְּלָא אָכִיל מִנַּיהּ, לָא. אֶלָּא כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל, הַהִיא טִנָּרָא תַּקִּיפָא, הַהִיא דְּכָל רוּחִין תַּקִּיפִין וְקַדִּישִׁין נָפְקִין מִנָּהּ, דְּלֵית הֲנָאָה וְתִיאוּבְתָּא לְרוּחַ קוּדְשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא אוֹרַיְיתָא דְּהַהוּא זַכָּאָה, כְּבִיכוֹל אִיהוּ מְפַרְנֵס לָהּ, וְיָהֲיב לָהּ מְזוֹנָא בְּהַאי עָלְמָא, יַתִּיר מִכָּל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא.

בְּקָרְבָּן מַה כְּתִיב. (שיר השירים ה׳:א׳) אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי אָכְלוּ רֵעִים. וּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבָטְלוּ קָרְבְּנִין, לֵית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְחַדְּשָׁא בְּפוּמֵיהּ, בְּגִין כָּךְ כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל, וְלֵית לָהּ מְזוֹנָא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא מִמֶּנּוּ, וּמֵאִינּוּן דְּכְוָותֵיהּ. וְכֵיוָן דְּמִמֶּנּוּ תֹאכֵל, וְאִיהוּ זָן לָהּ, אוֹתוֹ לֹא תַּכְרוֹת, הֲוֹי (טמיר) זָהִיר בֵּיהּ, דְּלָא תִּקְרַב בֵּיהּ.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, דָּא אִקְרֵי אָדָם דְּאִשְׁתְּמוֹדַע עֵילָּא וְתַתָּא. עֵץ הַשָּׂדֶה, אִילָנָא רַבְרְבָא וְתַקִּיף דְּהַהוּא (בראשית כ״ז:כ״ז) שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. (דא) סְמִיךְ עֲלֵיהּ, אִילָן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְהַהוּא שָׂדֶה תְּדִיר. לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר, מִלָּה דָּא אַהְדָּר לְרֵישָׁא דִּקְרָא, דִּכְתִיב לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ, הַהוּא דְּיָהֲיב לוֹן עֵיטָא, וְאַתְקִין לְמָתָא, לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר, אִיהוּ יָהֲיב לוֹן עֵיטָא, לְאִתְקָנָא וּלְאַהְדָּרָא בְּתִיּוּבְתָּא, וַאֲתְקִין לֵיהּ מָאנֵי זַיְינִין, בּוּקִינָס וְשׁוֹפָרִין. לָבֹא מִפָּנֶיךָ, מַאי לָבֹא מִפָּנֶיךָ. לָבֹא לְקַמָּאי, וּלְאַעָלָא מִפָּנֶיךָ. מִקַּמֵּי דְּחִילּוּ דִּילָךְ. בַּמָּצוֹר, בַּאֲתָר דְּעָלְאִין

וְתַתְאִין לָא יַכְלִין לְאַעָלָא תַּמָּן. וּמַאן אִיהוּ. דַּרְגָּא דְּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עָאלִין תַּמָּן, וּמַאן אִיהוּ. תְּשׁוּבָה. דָּא אִיהוּ מָצוֹר, אֲתָר תַּקִּיף, וְטַנָּרָא תַּקִּיפָא.

וְכֵיוָן דְּעֵיטָא דָּא נָטְלִין, אֲנָא מְכַפֵּר לְחוֹבַיְיהוּ וְאִתְקַבְּלָן בְּרַעֲוָא לְקַמָּאי. וְכָל דָּא פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. בְּגִין כָּךְ זָכָאִין אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן אִילָנִין רַבְרְבִין בְּהַאי עָלְמָא.

חָמוּ, מַה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּנָטַע אִילֵּין אִילָנִין, זַכָּאָה אָרְחָא דָּא, וְלָא דַּי אִילָנָא חֲדָא, אֶלָּא תְּלָתָא אִילָנִין רַבְרְבִין, פְּרִיסָן עַנְפִּין לְכָל סְטָר, עָבַד לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. יְהֵא רַעֲוָא קַמֵּי שְׁמַיָּא, דְּלָא יִתְעֲדוּן לְעָלְמָא אִילָנִין אִלֵּין, וְדָא מַעְיְינָא, מֵאַתָר דָּא וְעַד יוֹמָא קַיְימִין תַּמָּן, וְהַהוּא מַעְיְינָא דְּמַיָּא. וּקְרָאן לוֹן בְּנֵי נָשָׁא, נְצִיבוּ דְּרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. (ע"כ) (חסר וזהו)

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית ל"ג:ה') וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָּ. תָּא חֲזֵי, הַהוּא רָשָׁע דְּעֵשָׂו, יְהִיב עֵינוֹי לְעֵיְינָא עַל נָשִׁין, וּבְגִינֵיהּ אַתְקִין תִּיקוּנוֹי. יַעֲקֹב, שַׁוִּי שְׁפָחוֹת בְּקַדְמֵיתָא, וּבְנֵיהוֹן לְבָתַר, דְּחָשִׁיבוּ יַתִּיר. לֵאָה אֲבַתְרַיְיהוּ, וּבְנָהָא לְבָתַר. לְבָתַר יוֹסֵף, וּבַתְרָה רָחֵל, וְהוּא עָבַר לְפָנֵיהֶם.

כַּד סְגִידוּ כֻּלְהוֹן, מַה כְּתִיב. (בראשית ל"ג:ו') וַתִּגַּשְׁנָה הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ. וּלְבָתַר כְּתִיב, וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאָה וִילָדֶיהָ וְיִשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וְגוֹ'. וְהָא יוֹסֵף לְבַתְרַיְיתָא הֲוָה, וְרָחֵל לְקַמֵּיהּ. אֶלָּא בְּרָא טָבָא, בְּרָא רְחִימָא, צַדִּיקָא דְּעָלְמָא, יוֹסֵף, כֵּיוָן דְּחָמָא עֵינֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע מִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁין, דְּחִיל עַל אִמֵּיהּ, נָפִיק מֵאֲבַתְרֵהּ, וּפָרִישׁ דְּרוֹעוֹי וְגוּפֵיהּ, וְכַסֵּי עֲלָהּ, בְּגִין דְּלָא יִתֵּן הַהוּא רָשָׁע עֵינוֹי בְּאִמֵּיהּ. כַּמָּה אִתְסְגֵי, שִׁית אַמִּין לְכָל סְטָר, וְחָפָא עֲלָהּ, וְלָא יָכִיל עֵינֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע לְשַׁלְטָאָה עֲלָהּ.

כְּגַוְונָא דָּא, וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו, עֵינוֹ כְּתִיב, הַהוּא עֵינָא בִּישָׁא (תרין עיינין הוי זקיף, אלא בשעתא) דְּבָעָא לְאִסְתַּכְּלָא עֲלַיְיהוּ. וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵן לִשְׁבָטָיו. מַהוּ שׁוֹכֵן לִשְׁבָטָיו. אֶלָּא שִׁבְטָא דְּיוֹסֵף הֲוָה תַּמָּן, וְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין. שִׁבְטָא דְּיוֹסֵף, דְּלָא שַׁלְטָא בְּהוּ עֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (בראשית מ"ט:כ"ב) בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף. מַאן בֵּן פּוֹרָת. דְּאִתְסְגֵי לְכַסָּאָה עַל אִמֵּיהּ. בֵּן פּוֹרָת עָלַי עָיִן, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא. שִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין, דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברים ל"ג:י"ב) וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן. וּכְתִיב (דברים ל"ג:י"ב) יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח. מַאי לָבֶטַח. דְּלָא דָּחִיל מֵעֵינָא בִּישָׁא, וְלָא דָּחִיל מִפְּגָעִין בִּישִׁין.

אָמַר הַהוּא רָשָׁע, אֲנָא אַעְבַּר שׁוּרָה דָּא, דְּלָא אִתְקְיָים, וַאֲנָא אִסְתַּכַּל כַּדְקָא יָאוּת. רָחֵל הֲוָת תַּמָּן, חָמָאת דְּעֵינָא דְּהַהוּא רָשָׁע מִשַּׁנְנָא לְאַבָאשָׁא, מַה עַבְדַת. נַפְקַת וּפְרִישַׁת גַּדְפָּהָא

עָלַיְיהוּ, וְחַפָּאת עַל בָּרָהָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּחָמָא רוּחַ דְּקוּדְשָׁא, עֵינָא מְשַׁנְּנָא, מִיַּד וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. עַל מַאן. עַל יִשְׂרָאֵל. דְּפָרִישׁ גַּדְפּוֹי, וְחָפָא עֲלֵיהוֹן. וּמִיַּד תָּב הַהוּא רָשָׁע לַאֲחוֹרָא.

בְּקַדְמֵיתָא בָּרָא חָפָא עַל אִמֵּיהּ. וְהַשְׁתָּא אִימָא חָפָאת עַל בָּרָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּחָפָא אִיהוּ עַל רָחֵל אִמֵּיהּ, דְּלָא יִשְׁלוֹט עֵינָא דְּהַהוּא רָשָׁע עָלָהּ, חַיֶּיךָ, בְּשַׁעֲתָא דְּיֵיתֵי עֵינָא בִּישָׁא אַחֲרָא לְאִסְתַּכְלָא עַל בָּנָךְ וְעַל בָּנַי, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עֲלַיְיהוּ. אַתְּ חָפִית עַל אִמָּךְ, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עֲלַיְיהוּ. אַתְּ חָפִית עַל אִמָּךְ, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עָלָךְ.

פרק כט

וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׂים. הַאי קְרָא, בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא אִתְמַר, בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דִּבְנֵי עָלְמָא קַיְימֵי בְּדִינָא, וְיִשְׂרָאֵל תַּיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַפָּרָא עַל חוֹבַיְיהוּ. וְהַהוּא מְקַטְרְגָא קַיְימָא עָלַיְיהוּ, דְּחָשִׁיב לְאוֹבָדָא לוֹן עַל חוֹבַיְיהוּ, שַׁלְחֵי לֵיהּ הַהוּא דּוֹרוֹנָא, וּכְדֵין כְּתִיב, (בראשית לג) כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהוֹלֶכֶת לְפָנָי. לְבָתַר דְּמִקַּבֵּל הַהוּא מְקַטְרְגָא לְהַהוּא דּוֹרוֹנָא, אִתְהַפַּךְ לְהוּ סַנֵּיגוֹרָא.

זְקִיף וְחָמֵי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ מִתְעַנָּן בְּתַעֲנִיתָא, יְחֵפֵי רַגְלִין. חָמֵי נְשִׁין, חָמֵי יַנּוּקִין, כֻּלְּהוּ בְּתַעֲנִיתָא, כֻּלְּהוּ נְקִיִּים בְּנַקְיוּ. וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ. שְׁמָא קַדִּישָׁא לָךְ. מִי אֵלֶּה לָךְ. שְׁאֵיל עַל יַנּוּקֵי, וְאָמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. וְכִי אֲמַאי אִצְטְרִיךְ לְאָתְבָא לֵיהּ כְּלוּם. אֶלָּא כֵּיוָן דְּמִקַּבֵּל הַהוּא שׁוֹחַד, אִתְהַפַּךְ לְהוּ סַנֵּיגוֹר. זְקִיף עֵינוֹי, וְחָמֵי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כְּגַוְונָא דָּא, חָשִׁיב דִּבְגִין דְּחִילוּ דִּילֵיהּ אִינּוּן קַיְימִין כַּדְּ.

שְׁאֵיל עַל יַנּוּקֵי, וְאָמַר מִי אֵלֶּה לָךְ. (ואמר באורח סתים הילדים) מַהוּ מִי אֵלֶּה לָךְ. אֶלָּא אָמַר, תִּינַח אַתּוּן דְּחַבְתּוּן קַמֵּי מַלְכָּא. אֲבָל אִלֵּין יַנּוּקֵי, אֲמַאי קַיְימִין הָכִי, מִי אֵלֶּה לָךְ. וַיֹּאמַר הַיְלָדִים, רוּחַ קֻדְשָׁא אָמַר, וְעַל דָּא זְקִיף טַעֲמָא. וַיֹּאמַר הַיְלָדִים. בְּאָרַח סָתִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ, וְכִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר אֶת עַבְדֶּךָ. אֶלָּא רוּחַ קֻדְשָׁא אָמַר, אִלֵּין אִינּוּן יַנּוּקֵי דְּלָא חָאבוּ, וְלָא טָעִימוּ טַעֲמָא דְּחֵטְאָה, וּמְסַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּידָא דְּהַהוּא מְמָנָא דִּילְהָ, וְקָטִיל לוֹן בְּלָא חוֹבָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת ד׳:א׳) וּמִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ. וְדָא הוּא אֶת עַבְדֶּךָ.

כֵּיוָן דְּשָׁמַע מַאִינּוּן יַנּוּקֵי, מִיַּד סָלִיק לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, כָּל אַרְחָךְ בְּדִינָא דְּקִשׁוֹט, וְאִי דִּינָא שַׁרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִין חוֹבֵיהוֹן אִיהוּ, יַנּוּקִין דְּלָהוֹן דְּלָא חָאבוּ לְקֳמָךְ, אֲמַאי מַסְרַת לוֹן לְקָטְלָא לוֹן בְּלָא חוֹבָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל מִלּוֹי בְּכַדְּ, וְחָס עֲלַיְיהוּ. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, לָא הֲווֹ אַסְכָּרָא בַּתִּינוֹקוֹת.

וְהַהוּא מְקַטְרְגָא נָטִיל קַנְאָה מֵהַהוּא מָמָנָא דִּתְחוֹת יְדֵיהּ. אָמַר, וְכִי לִי יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן דְּמִתְלַבְּשָׁן בְּחֶטְאִין וְחוֹבִין, וּלְהַהוּא מָמָנָא דִּילִי מָסַר יַנּוּקִין בְּלָא חוֹבָא, דְּלָא טַעֲמוּ טַעֲמָא דְּחוֹבָה. מִיַּד אָזַל לְאַפָּקָא לוֹן מִתְּחוֹת יְדֵיהּ, וְלָא יְשְׁלוֹט בְּהוּ. וְעַל דָּא אַקְדִּים לֵיהּ וְאָמַר לֵיהּ, הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָּ. לְהַהוּא עַבְדֶּךָּ, בְּלָא חוֹבָא וּבְלָא חַטָּאָה. וּבְגִין דְּלָא יְהֵא שְׁבָחָא לַמָּמָנָא דִּילֵיהּ יַתִּיר מִנֵּיהּ, בָּעָא לְאַפָּקָא לוֹן מִן יְדוֹי.

כַּד סַלְקִין צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דָּא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב (בראשית ל"ג:ג') וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם. הָא רוּחַ קוּדְשָׁא אַעְבָּר לְקָמַיְיהוּ, (כמה דאת אמר (מיכה ב':י"ג) ויעבור מלכם לפניהם) וְהוּא וַדַּאי עָבַר לִפְנֵיהֶם. וְיִשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים, רוּחַ קוּדְשָׁא, אַזְעַר גַּרְמֵיהּ לְגַבֵּי עֵילָא ז' זְמְנִין, לְגַבֵּי ז' דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּעָלֵיהּ, וְאַקְטִין גַּרְמֵיהּ, לְאַכְלָלָא לוֹן עִמֵּיהּ כָּל חַד וְחַד. עַד גִּשְׁתּוּ עַד אָחִיו, לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּרַחֲמֵי, דְּהָא בֵּן וּבַת אִינּוּן. בֵּן, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. בַּת, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רוּחַ קוּדְשָׁא עָבִיד אַזְעִירוּ דְּגַרְמֵיהּ, עַד גִּשְׁתּוּ.

כֵּיוָן דְּמָטָא לְגַבֵּיהּ, תָּבַע מִינֵּיהּ, וְאוֹדַע לֵיהּ צַעֲרָא דִּבְנַיְיהוּ לְתַתָּא. וְתַרְוַויְיהוּ עָאלִין לְהֵיכָלָא טְמִירָא גְּנִיזָא דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אִימָּא דִּלְהוֹן, וְתַבְעִין עַל יִשְׂרָאֵל לְכַפָּרָא לוֹן, כְּדֵין כְּתִיב (ויקרא ט"ז:ל') כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם וְגוֹ'. אֲכַפֵּר עֲלֵיכֶם לָא כְּתִיב, אֶלָּא יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם.

וְהַשְׁתָּא הַיְלָדִים, אִלֵּין חַכִּימִין דְּהָכָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ, וּלְאִשְׁתַּכְלְלָא (נ"א ולאשתדלא) בְּהוּ. עֵינָא בְּישָׁא לָא שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, בְּגִין עֵינָא טָבָא, רוּחַ קוּדְשָׁא דְּרִבִּי פִּנְחָס, דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשַׁקֵּיהּ. אָמַר, אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא אָרְחָא דָּא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, דַּי לִי. זַכָּאָה אָרְחָא דָּא דְּאָתֵינָא לְגַבָּךְ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכָא, דְּאִסְתַּכַּם עִמָּנָא. וְלָא דַּי אִילָנָא חַד, אֶלָּא תְּלַת. אֲבָל מַעְיְינָא דָּא, דְּיוֹקְנָא עִלָּאָה הוּא, לְגַבֵּי הַהוּא מַעְיְינָא דְּטָמִיר וְגָנִיז. תְּלַת אִילָנִין אִלֵּין, תְּלַת אָרָזִין אִינּוּן, דְּאִקְרוּן אַרְזֵי לְבָנוֹן. וְאִינּוּן דְּיוֹקְנָא דִּתְלַת אִילָנִין רַבְרְבִין, רָזָא דַּאֲבָהָן. (ס"א דאסתכם עמנא. מעיינא דא, דיוקנא דההוא מעיינא עינא עלאה דטמיר וגניז. תלת אילנין אלין אינון דיוקנא דתלת אילנין רברבין, רזא דאבהן.) זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא.

אַרְכִּינוּ אִילָנִין, חַד עַל רֵישֵׁיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְחַד עַל רֵישֵׁיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס, וְחַד עַל רֵישֵׁיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר. אִתְפְּשָׁטוּ עַנְפִּין, לְכָל סְטַר, עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּחַבְרַיָּיא, בָּכָה (נ"א חדי) רִבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, זַכָּאָה חוּלְקִי וְזַכָּאִין עֵינַי דְּחָמָאן כַּךְ. וְלָא עַל דִּידָךְ וְעַל דִּידִי חַדֵּינָא בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא עַל רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵנָא קָא חַדֵּינָא, דְּחָשִׁיב אִיהוּ קָמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא כְּחַד מִינָּן. קָם וּנְשַׁקֵּיהּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאֵימָא לְקָמֵי מָארָךְ מִלִּין דְּילֵיהּ. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר.

פרק ל

פְּתַח וְאָמַר (מיכה ו׳:ה׳) עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וְגוֹ׳. עַמִּי, כַּמָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַבָּא רַחֲמָן עַל בְּנוֹי, אַף עַל גַּב דְּחָאבוּ גַּבֵּיהּ, כָּל מִלּוֹי בִּרְחִימוּ לְגַבַּיְיהוּ, כְּאַבָּא לְגַבֵּי בְּרֵיהּ. חָטֵי בְּרֵיהּ לְגַבֵּי אֲבוֹי, אַלְקֵי לֵיהּ, כָּל כַּךְ דְּאַלְקֵי לֵיהּ לָא תָּב מֵאָרְחֵיהּ, נָזִיף בֵּיהּ בְּמִלִּין וְלָא קַבִּיל. אָמַר אֲבוֹי, לָא בָּעֵינָא לְמֶעְבַּד לִבְרִי כְּמָה דְּעָבְדָנָא עַד יוֹמָא. אִלּוּ אַלְקֵייֵהּ יְהֵא חָשִׁישׁ בְּרֵישֵׁיהּ, הָא כְּאִיבָּא דִּילֵיהּ גַּבָּאי, אֱהֵא נָזִיף בֵּיהּ, הָא דִּיוּקְנֵיהּ מִשְׁתַּנְיָא, מַה אַעְבִּיד, אֶלָּא אֵיזִיל וְאֶתְחַנַּן לְגַבֵּיהּ, וְאֵימָא לֵיהּ מִלִּין רְכִיכִין, בְּגִין דְּלָא יִתְעֲצַב.

כֵּן בְּכָל זִינִין, אָזִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל. שָׁאֲרֵי עִמְּהוֹן אַלְקָאָה וְלָא קַבִּילוּ. נָזִיף בְּהוּ, וְלָא קַבִּילוּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֲמֵינָא בִּבְרִי, דְּבְגִין מַלְקִיּוּתָא דְּלָקֵינָא לוֹן, אִינּוּן חַשָּׁשׁוּ בְּרֵישֵׁיהוֹן. וַוי, דְּהָא מִגּוֹ כְּאִיבָּא דִּלְהוֹן, חֲשִׁישְׁנָא אֲנָא. דִּכְתִיב, (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. נְזִיפְנָא בְּהוּ, אֶשְׁתַּנָּא דִּיוּקְנָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (איכה ד׳:ח׳) חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תְּאָרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחֲצוֹת. וַוי כַּד אִסְתְּכְלִית בְּהוּ, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ. הַשְׁתָּא, אֱהֵא מִתְחַנָּנָא לְגַבַּיְיהוּ גּוֹ תַּחֲנוּנִים. עַמִּי מֶה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֶלְאֵיתִיךָ. בְּרִי יְחִידָאָה דִּילִי, חֲבִיבָא דְּנַפְשָׁאי, חֲמֵי מַה עֲבָדִית לָךְ, שְׁלִיטִית לָךְ עַל כָּל בְּנֵי הֵיכָלִי, שְׁלִיטִית לָךְ עַל כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, וְאִי עֲבָדִית לָךְ עוֹבָדִין אַחֲרָנִין, עֲנֵה בִּי, אַנְתְּ הֲוֵי סָהִיד בִּי.

עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר. זָכָר נָא, הֲוֵי דְּכִיר בְּמָטוּ מִינָךְ. מַה יָּעַץ הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְלָא, מַה הֲוָה עֵיטָא דְּבָלָק עַל עַמָּא קַדִּישָׁא (חסר כאן) וְאוֹרַיְיתָא לָא חֲשִׁיבַת לֵיהּ לְבָלָק כְּלוּם, כְּמָה דְּהֲוָה לְלָבָן, דִּכְתִיב, (דברים כ״ו:ה׳) אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי. (שייך פרשת שלח לך דף קס"א ע"ב מ' המתחיל דא עם דא)

פרק לא

אֲשׁוּרֶנּוּ וְגוֹ׳, צִיּוּרָא וּדְיוּקְנָא דַּאֲבוֹי, אִתְרְשִׁים בֵּיהּ מַמָּשׁ. וּמֵהַהוּא זִמְנָא דְּהֲוָה בְּמַעֲהָא דְּאִמֵּיהּ, מִסְטָרָא דִּילֵהּ, אִתְמְתַח וְאוֹשִׁיט פְּסִיעָה לְבַר יַתִּיר. כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ, דָּא דְּיוּקְנָא וְצִיּוּרָא דַּאֲבוֹי (ממש). כֵּיוָן דְּהֲוָה בְּמַעֲהָא דְּאִמֵּיהּ, אֲשׁוּרֶנּוּ, אוֹשִׁיט פְּסִיעָה לְבַר, כְּגַוְונָא דָּא ת' (נ"א ו').

וְדָא הוּא וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ, בְּמָתִיבְתָּא עִלָּאָה, גְּבָעוֹת חָסֵר ו'. (רמאה דכלא ההיא עלאה דכלא) בְּמָתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וּמִגְּבָעוֹת בְּאֶת ו'. וְאַשְׁלִים לִתְרֵין סִטְרִין. חַד, דְּהָא הַאי גִּבְעַת לָא אִתְפְּרָשָׁא מִן בְּרֵהּ לְעָלְמִין, וְלָא שַׁבְקַת לֵיהּ. וְעַל דָּא אִתְכְּלִיל ו' בַּהֲדֵהּ לְעָלַם. וְחַד, דְּהָא גִּבְעָה דִּלְתַתָּא בְּרֵהּ דְּאִתְכְּלִיל בֵּהּ, אִצְטְרִיךְ לְזִמְנָא דְּאָתֵי כַּד יֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לְנַטְלָא לֵיהּ גִּבְעַת עִלָּאָה, וּלְאַעֲלָא לֵיהּ גּוֹ גַּוְונָא דְּאִתְקְפָא לֵיהּ, וּלְאוֹקְמָא לֵיהּ בַּחַיִּין עִלָּאִין, וּמִנָּהּ יִפּוֹק בְּהַהוּא יוֹמָא מְשִׁיחָא דְּדָוִד.

וְרָזָא דָּא, (תהילים ב׳:ז׳) אֲסַפְּרָה אֶל חֹק יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. זַמִּין אֲנָא לוֹמַר לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי חֹק, וּלְבַשְּׁרָא לֵיהּ, (ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך). בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, יָפִיק לֵיהּ הַהוּא חֹק מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא, בְּכַמָּה חַיְין, בְּכַמָּה עִטְרִין, בְּכַמָּה בִּרְכָאן, כַּדְּקָא יָאוּת.

וְהַהוּא חֹק לָא יִשְׁתְּאַר בִּלְחוֹדוֹי, יִתְכְּלִיל בֵּיהּ מְשִׁיחָא אַחֲרָא בְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף, וְתַמָּן יִתְתַּקַּף, וְלָא בַּאֲתָר אַחֲרָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ גִּבְעָה תַּתָּאָה, דְּלֵית בָּהּ חַיִין, יָמוּת מָשִׁיחַ דָּא, וְיִתְקְטֵל, וְיֵהֵא מִית עַד דְּתִלְקוֹט חַיִין גִּבְעָה דָּא, מֵהַהִיא גִּבְעָה עִלָּאָה, וְיִקוּם.

וּבְגִין כָּךְ, בְּמִתִיבְתָּא דְּרַקִּיעָא וּמְגִבְעוֹת שְׁלִים בְּאוֹת ו', עַל תְּרֵין סְטָרִין אִלֵּין (כתיב). אֲבָל בְּמִתִיבְתָּא עִלָּאָה, חָסֵר, בְּלָא ו', לְאַחֲזָאָה מִלָּה דְּלֵית בָּהּ קוּשְׁיָא וְסָפֵק. הֵן עִם לְבָבְךָ יִשְׁכּוֹן, בְּיִחוּדָא, בְּלָא עִרְבּוּבְיָא אַחֲרָא.

פרק לב

כָּל יְחוּדָא שְׁלִים, הָכָא אִיהוּ. יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ. דְּהָא רָזָא דְּיֵלֵיהּ, מֵרֹאשׁ צוּרִים אִיהוּ, וְאִתְיַיחֵד בְּרֵישָׁא, בְּגִנְזָא וּשְׁבִילָא. יְיָ: דָּא רֵישָׁא עִלָּאָה, אֲוִירָא דְּסַלְקָא. אֱלֹהֵינוּ: דָּא גִּנְזָא, דְּאִתְמַר (ישעיהו י״א:א׳) גֶּזַע יִשַׁי. יְיָ: דָּא שְׁבִילָא דִּלְתַתָּא. וְעַל רָזָא דָּא אִתְיַיחֵד בֵּיהּ כַּדְּקָא יָאוּת.

וּבְגִין דְּאִתְמַתַּח בֵּיהּ שְׁבִילָא אִצְטְרִיךְ (כאן חסר). רָזָא דְּאִתְגְּזַר בְּתֵרֵי מְתִיבְתֵּי.

זַכָּאָה חוּלָקֵךְ רִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּזָכִית לְמִלִּין עִלָּאִין דְּמָארֵיךְ, וּמָארֵךְ אִתְרְעֵי בָּךְ, כַּמָּה שִׁיעוּרָא דְּמָתִיחָן דִּשְׁבִילָא דָּא בְּשִׁיעוּרָא עִלָּאָה, דְּרֵישָׁא וְגִנְזָא וּשְׁבִילָא, וְאִתְלַבְּשָׁן בְּמִתִיחוּ דָּא. (נ"א ועל דא מתיחו דאחד, שיעורא דשית סטרין. וכלא אתיחד בהאי את ד' אח ד'), וְעַל דָּא מְתִיחוּ דְּא' (נ"א ה') שִׁיעוּרָא דְּשִׁית סְטְרִין. וְכֹלָּא אִתְיַחַד בְּהַאי אָת (נ"א אח) וּבְגִין כָּךְ, לְבָדָד יִשְׁכּוֹן כַּדְּקָא יָאוּת.

וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב, יִשְׂרָאֵל אִית לוֹן כְּתָב וְלָשׁוֹן. וּבְכָל אָת, יַכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּדִיוּקְנָא וְצִיּוּרָא כַּדְּקָא יָאוּת. אֲבָל בַּגּוֹיִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לֹא יִתְחַשָּׁב. רָזָא דְּנָא, בְּגִין דְּלֵית לוֹן כְּתָב וְלָשׁוֹן, וְלֵית לוֹן לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע כְּלוּם, דְּהָא (ירמיהו י״:ט״ו) הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתּוּעִים. וְלָא יִתְחַשָּׁב רָזָא דְּנָא בְּמַחֲשָׁבָה וּבְאַסְתַּכְּלוּתָא דִּלְהוֹן, הוֹאִיל וְלֵית לוֹן כְּתָב. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל.

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל. (מי) הַהוּא נְקוּדָה עִלָּאָה, רֵישָׁא וְגִנְזָא וּשְׁבִילָא, בְּטָמִירוּ אִיהוּ, וְלָא קַיְימָא לְשָׁאֲלָא לְבַר. אֲבָל מִשַּׁעֲתָא דְּשָׁארֵי לְאִתְבָּנָאָה, וּלְמֶעְבַּד הֵיכָלָא בִּרְעוּתֵיהּ, וְאִקְרֵי מ״, שָׁארֵי לְאִתְבָּנָאָה, דִּיוּקְנָא, דְּיֵלֵיהּ מַמָּשׁ. אַפִּיק נוּקְבָא דְּיֵלֵיהּ, בְּדִיוּקְנָא דְּאִמֵּיהּ.

מַאי מִי. דָּא רֵישָׁא וְגִזְעָא וּשְׁבִילָא. (י') וְאִתְפַּשַּׁט לְאִתְבָּנָאָה בִּפְשִׁיטוּ דְּחַד הֵיכָלָא, לְתָרִין סְטָרִין בָּאנֵי. וְאַף עַל גַּב דְּאַפִּיק לְיִשְׂרָאֵל. דְּאִיהוּ ו', אוּף הָכִי אַפִּיק לְנוּקְבָא דִּילֵיהּ כַּחֲדָא, וְאִזְמְנָהּ לְגַבֵּיהּ. מָנָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל א׳:ה׳) וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ (אסתר ט׳:י״ט) וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת. יָהַב לֵיהּ נְבַזְבָּזָא רַב וְיַקִּירָא, וְאַפִּיק לָהּ כַּחֲדָא מִנֵּיהּ. בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפַּשַּׁט אַפִּיק תַּרְוַוּיְיהוּ כַּחֲדָא, (כגוונא דא פשוט להכא ולהכא, אפיק ברא וברתא ברגעא חדא, ועל דא שמים וארץ ברגעא חדא אתבריאו כחדא) בְּשַׁעֲתָא חֲדָא.

וּמִסְפָּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל, רוֹבַע יִשְׂרָאֵל רָזָא דָּא בְּגִינָךְ ר' אִתְמְסַר, זַכָּאָה חוּלְקָךְ. רוֹבַע יִשְׂרָאֵל, רְבִיעִית, מִן מְדִידוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אִיהוּ בְּרִית. אֲמַאי אִקְרֵי רוֹבַע. אֶלָּא שִׁיעוּרָא דְּגוּפָא אַרְבַּע בְּרִיתוֹת הֲווֹ בְּשִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ. וּבְרִית רוֹבַע אִיהוּ בְּשִׁיעוּרָא דְּמִדִּידוּ דְּגוּפָא. כֹּלָּא אַפִּיק מִי. (ע"כ)

פרק לג

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֵחְמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי חָמוּי, רִבִּי אַבָּא וְחַבְרוֹי אַזְלוּ עִמֵּיהּ. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהילים ה׳:ד׳) יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי וְגוֹ'. יְיָ בֹּקֶר מַאי בֹּקֶר. אֶלָּא דָּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְּעַר בְּעָלְמָא. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ב:ג׳) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. דְּהָא כַּד אָתֵי צַפְרָא, הַהוּא בֹּקֶר אִתְּעַר בְּעָלְמָא, וְהוּא עִידָּן רַעֲוָא לְכֹלָּא, וּלְמֶעְבַּד טִיבוּ לְכָל עָלְמָא, לְזַכָּאִין וּלְחַיָּיבִין. וּכְדֵין עִידָּן צְלוֹתָא הוּא, לְמִצְלֵי קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

וְעַל דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי צַפְרָא, כָּל אִינּוּן אֲסִירֵי מַלְכָּא, אַשְׁכָּחוּ נַיְיחָא, עִידָּן צְלוֹתָא אִיהוּ עֲלַיְיהוּ. וְכָל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּתַיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא, וּבָעָאן בָּעוּתְהוֹן לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. בְּגִין, דְּהַאי שַׁעֲתָא, חַד מְמָנָא נָפִיק לְסָטַר דָּרוֹם, וּרְפָאֵל שְׁמֵיהּ, וְכָל זִינֵי אֲסָוְותָא בִּידּוֹי. וּמִסְטַר דָּרוֹם, נָפַק חַד רוּחָא, וּמַטֵּי לְגַבֵּי הַהוּא מְמָנָא, דִּמְמָנָא עַל אַסְוָותָא. וְכַד מָטֵי צְלוֹתָא לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פָּקִיד לְבֵי דִּינָא דִּילֵיהּ, דְּלָא יִפְתְּחוּן בְּדִינָא, בְּגִין דְּחַיִּים בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא בִּידַיְיהוֹן.

וּמִגּוֹ דְּאִיהוּ עִידָּן רַעֲוָא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְכוּתָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, אִי יִשְׁתְּכַּח בְּצְלוֹתָא, (יאות, ואי לא חשיב ליה בשוגג) אוֹ דְּאִיהוּ מָארֵיהּ דְּתִיּוּבְתָּא, חָס עָלֵיהּ. (קצ"ז ע"ב) בְּהַהִיא שַׁעֲתָא קַל צִפְּרִין דְּמְקַנְּנָן אִשְׁתְּמָעוּ, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:י״ז) אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. וְאִינּוּן צִפֳּרִין אוֹדָאן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַהוּא אַיָּלֶת הַשַּׁחַר אִתְּעַר בְּעָלְמָא וְאָמַר, (תהילים ל״א:כ׳) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. כְּדֵין הַהוּא מְמָנָא נָפִיק, וְעָבִיד כָּל מַה דְּאִתְפְּקַד.

וְאִי תֵּימָא דְּזִינֵי אַסְוָותָא בִּידּוֹי כְּמָה דְּאַמָּרַן. לָאו הָכִי. דְּהָא אַסְוָותָא לָא הֲוִי, אֶלָּא בִּידּוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, אִיהוּ

נָפִיק, וְכָל אינּוּן מְקַטְרְגִין דִּמְמָנָן עַל מַרְעִין בִּישִׁין, דַּחֲלִין מִנֵּיהּ. כְּדֵין הַהוּא רוּחָא דְּקָא נָסַע מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם, אוֹשִׁיט לֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וְהָא אַסְוָותָא אִשְׁתְּכַח, וְכֹלָּא בִּידוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. וְלָא כְּתִיב יְיָ בַּבֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. אֶלָּא לְגַבֵּי בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם קָאָמַר. (תהילים ה׳:ד׳) בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. תְּרֵי בֹּקֶר אֲמַאי. אֶלָּא חַד בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וְחַד בֹּקֶר דְּיוֹסֵף. דִּכְתִיב, (בראשית מ״ד:ג׳) הַבֹּקֶר אוֹר, וּמִתַּרְגְּמִינָן צַפְרָא נָהִיר, נָהִיר וַדַּאי. אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה, אֶעֱרָךְ לָךְ מַהוּ. אֶלָּא אֲסַדַּר לָךְ בּוּצִינָא דִּילָךְ לְאַדְלָקָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים קל״ב:י״ז) עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי. וּלְגַבֵּי בֹּקֶר דְּיוֹסֵף קָאָמַר, דְּהַהוּא סִדּוּרָא דְּבוּצִינָא דִּילֵיהּ הוּא.

וַאֲצַפֶּה, מַהוּ וַאֲצַפֶּה. הָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא מְצַפָּאן וּמְחַכָּאן לְטִיבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֶפִּילוּ בְּעִירֵי דְּחַקְלָא, וּמָה שְׁבַחָא דְּדָוִד יַתִּיר מִכֹּל בְּנֵי עָלְמָא, אֶלָּא, מִלָּה דָּא שָׁאֵילְנָא, וְהָכִי אָמְרוּ לִי, וְאִיהִי מִלָּה קְשׁוֹט דְּאָתֵי מֵרָחִיק. נְהוֹרָא קַדְמָאָה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה נָהִיר עַד דְּלָא הֲווֹ יַכְלִין עָלְמִין לְמִסְבְּלֵיהּ. מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבֵד נְהוֹרָא לְנְהוֹרֵיהּ, לְאִתְלַבְּשָׁא דָּא בְּדָא. וְכֵן כָּל שְׁאַר נְהוֹרִין, עַד דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ אִתְקָיְימוּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְיַכְלִין לְמִסְבַּל.

וּבְגִין כָּךְ אִתְפְּשָׁטוּ דַּרְגִין, וְאִתְלַבָּשׁוּ נְהוֹרִין, וְאינּוּן אִקְרוּן כְּנָפַיִם עִלָּאִין, עַד דְּמָטוּ לְהַאי בֹּקֶר דְּיוֹסֵף, וְאִיהוּ נָטִיל כָּל נְהוֹרִין עִלָּאִין, וּמְגוֹ דְּכָל נְהוֹרִין עִלָּאִין בֵּיהּ תַּלְיָין, זִיוֵיהּ סָלִיק מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא דִּלְעֵילָּא, עַד דְּעָלְמִין דִּלְתַתָּא לָא יַכְלִין לְמִסְבַּל. אָתָא דָּוִד וְאִתְקַן הַאי בּוּצִינָא, חוּפָאָה לְהַאי בֹּקֶר דְּיוֹסֵף, לְאִתְחַפָּאָה בֵּיהּ, וּלְקַיְימָא עָלְמִין דִּלְתַתָּא, בְּסִדּוּרָא דְּבוּצִינָא דָּא וְעַל דָּא כְּתִיב, בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ל״ז:ב׳) וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר. (נ"א ובגין דההוא בוצינא דוד ביה תלייא וכו') בְּגִין דְּהַהוּא בּוּצִינָא דָּוִד אִיהִי, וּבָהּ תַּלְיָיא, אָמַר דְּאִיהוּ לִיהֱוֵי חוּפָאָה לְהַאי בֹּקֶר. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר אִלְמָלֵא לָא נָפַקְנָא בְּאָרְחָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלָּה דָּא דַּיִי.

פרק לד

עַד דַּהֲווֹ אָזְלִי, הָא יוֹנָה חַד מָטָא לְגַבֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר. שְׁרִיאַת, וְקָא מְצַפְצְפָא קַמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יוֹנָה כְּשֵׁרָה מְהֵימְנָת הֲוִית תְּדִיר בְּשָׁלִיחוּתִיךְ, זִילִי וְאֵימָא לֵיהּ, הָא חַבְרַיָּיא אָתָאן לְגַבָּךְ, וַאֲנָא עִמְּהוֹן. וְנָסָא יִתְרַחִישׁ לֵיהּ לְתַלְתָּא יוֹמִין, וְלָא יִנְפּוֹל עֲלֵיהּ דְּחִילוּ, דְּהָא בְּחֶדְוָה אֲנָן אָזְלִין לְגַבֵּיהּ. אִתְיב זִמְנָא אַחֲרָא וְאָמַר, לָא חַדֵּינָא סַגְיָא, וּבָאִישׁ בְּעֵינָי סַגִּי, עַל חַד רְמוֹנָא מַלְיָא דְּאִתְיְהִיב תְּחוֹתֵיהּ, וְיוֹסֵי שְׁמֵיהּ. אַזְלַת הַהִיא יוֹנָה מִקַּמֵּיהּ, וְאינּוּן חַבְרַיָּיא אַזְלוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא לְרִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי הַאי, תַּוּוֹהְנָא סַגִּי, מִמָּה דַּחֲמֵינָא. אָמַר לֵיהּ, יוֹנָה דָּא אָתָאת לְגַבָּאי בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי חָמֵי, דְּאִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, וְיָדַעְנָא מֵהַאי יוֹנָה דְּאִשְׁתְּזִיב, וְחִלּוּפָא אִתְיְהִיב עָלֵיהּ וְאִתְסֵי.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ, הָא עוּרְבָּא חַד קָאִים לְקַמַּיְיהוּ, קָרָא בְּחֵילָא, וּמְצַפְצְפָא צִפְצוּפָא סַגִּי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לְהָכִי אַתְּ קַיְימָא, וּלְהָכִי אַנְתְּ מִתַּקֵּן, זִיל לְאָרְחָךְ, דְּהָא יְדַעְנָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, חַבְרַיָּיא נֵיזִיל וְנִגְמוֹל חֶסֶד לְרַמּוֹנָא, דְּהַוָה מַלְיָא מִכֹּלָּא, וְרִבִּי יוֹסֵי דְּפָקִיעִין שְׁמֵיהּ אִיהוּ, דְּהָא אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא דֵּין, וְלֵית מַאן דְּחָזֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ, וְאִיהוּ קָרֵב לְגַבָּן.

סָטוּ מֵאָרְחָא, וְאָזְלוּ לְתַמָּן. כֵּיוָן דְּחָמוּ לוֹן כָּל בְּנֵי מָאתָא, נַפְקוּ לְגַבַּיְיהוּ. וְעָאלוּ תַּמָּן בְּבֵי רִבִּי יוֹסֵי דְּפָקִיעִין, אִינּוּן חַבְרַיָּיא אִלֵּין. בְּרָא זְעֵירָא הֲוָה לֵיהּ לְרִבִּי יוֹסֵי, וְלָא שָׁבִיק לְבַר נָשׁ דְּיִמְטֵי לְעַרְסָא דַּאֲבוֹי, בָּתַר דְּמִית. אֶלָּא הוּא בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה סָמִיךְ לֵיהּ, וּבָכֵי עֲלֵיהּ, פּוּמֵיהּ בְּפוּמֵיהּ מִתְדַּבְּקָא.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, (דברים כ"ב:ו') כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וְגוֹ', שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְגוֹ'. הֲוָה גָּעֵי הַהוּא יַנּוּקָא וּבָכֵי, אָמַר, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, קַיְימִ מִלָּה דְּא דְּאוֹרַיְיתָא, תְּרֵין בְּנִין הֲוֵינָא מֵאַבָּא וְאִמִּי, אֲנָא וַאֲחוֹתִי זְעֵירְתָּא מִנַּאי. הֲוָה לָךְ לְמֵיסַב לָן, וּלְקַיְימָא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי תֵּימָא מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, אֵם כְּתִיב, וְלֹא אָב, הָא הָכָא כּוֹלָּא הוּא, אַבָּא וְאִמָּא. אִימָּא מִיתַת, וּנְסִיבַת לָהּ מֵעַל בְּנִין. הַשְׁתָּא אַבָּא דְּהֲוִי חָפֵי עָלָן, אִנְסִיב מֵעַל בְּנִין, אֵן דִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא. בָּכוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא, לְקֳבֵל בְּכְיָה וְגָעוּ דְּהַהוּא יַנּוּקָא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי כ"ה:ג') שָׁמַיִם לְרוּם וָאָרֶץ לָעֹומֶק וְגוֹ'. עַד דְּהַוָה אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר קְרָא דָּא, הֲוָה עַמּוּדָא דְּאֶשָּׁא פָּסִיק בֵּינַיְיהוּ, וְהַהוּא יַנּוּקָא הֲוָה דָּבִיק בְּפוּמֵיהּ דַּאֲבוֹי, וְלָא הֲווֹ מִתְפָּרְשָׁאן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אוֹ בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִרְחַשׁ נִיסָא, אוֹ בָּעֵי דְּלָא יִשְׁתְּדֵל בַּר נָשׁ אַחֲרָא עָלֵיהּ, אֶבָל עַל מִלִּין דְּהַהוּא יַנּוּקָא וְדִמְעוֹי, לָא יָכִילְנָא לְמִסְבַּל. עַד דַּהֲווֹ יַתְבִין, שְׁמָעוּ חַד קָלָא, דְּהֲוָה אָמַר, זַכָּאָה אַנְתְּ רִבִּי יוֹסֵי, דְּמִלִּין דְּהַאי גַּדְיָא זְעֵירָא, וְדִמְעוֹי, סְלִיקוּ לְגַבֵּי כֻּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְדָנוּ דִּינָא, וּתְלִיסָר בְּנֵי נָשָׁא אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת בְּגִינָךְ, וְהָא עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין אוֹסִיפוּ לָךְ, עַד דְּתוֹלִיף אוֹרַיְיתָא, לְהַאי גַּדְיָא שְׁלֵימָא, חֲבִיבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

קָמוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא, וְלָא שָׁבְקוּ לְבַר נָשׁ לְמֵיקָם בְּבֵיתָא, מִיַּד חָמוּ הַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶשָּׁא דְּסָלִיק, וְרִבִּי יוֹסֵי פָּתַח עֵינוֹי. וְהַהוּא יַנּוּקָא דָּבִיק פּוּמֵיהּ בְּפוּמֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאָה חוּלְקָנָא דַּחֲמֵינָא תְּחִיַּית הַמֵּתִים, עֵינָא בְּעֵינָא. קָרִיבוּ לְגַבֵּיהּ, וַהֲוָה הַהוּא יַנּוּקָא נָאִים, כְּמָה דְּגָוַע מֵהַאי עָלְמָא, אָמְרוּ זַכָּאָה חוּלְקָךְ רִבִּי יוֹסֵי, וּבָרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַרְחִישׁ לָךְ

נִיסָא, עַל גַּעְיָא וּבְכָיָיא דִּבְנָךְ, וּבְמִלּוֹי, דְּהָכִי דָּחִיק בְּמִלִּין שְׁפִירִין לְתָרַע שְׁמַיָּא, בְּמִלּוֹי וּבְדַמְעוֹי אוֹסִיפוּ לָךְ חַיִּין.

נָטָלוּהוּ לְהַהוּא יַנּוּקָא, וּנְשַׁקוּהוּ וּבָכוּ עִמֵּיהּ מֵחֲדָוָה סַגִּיא. וְאַפְקוּהוּ לְבֵיתָא אַחֲרָא, וְאַתְעָרוּ עָלֵיהּ, וְלָא אוֹדְעוּ לֵיהּ מִיָּד, אֶלָּא לְבָתַר הָכִי. חֲדוּ תַּמָּן תְּלָתָא יוֹמִין, וְחַדִּישׁוּ בַּהֲדֵי הַהוּא רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה חִדּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר לוֹן רִבִּי יוֹסֵי, חַבְרַיָּיא, לָא אִתְיְהִיבַת לִי רְשׁוּ לְגַלָּאָה מֵהַהוּא דַּחֲמֵינָא בְּהַהוּא עָלְמָא, אֶלָּא לְבָתַר תְּרֵיסַר שְׁנִין. אֲבָל תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמֵשׁ דְּמְעִין, דְּאוֹשִׁיד בְּרִי, עָאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאוֹמֵינָא לְכוּ חַבְרַיָּיא, דִּבְשַׁעֲתָא דְּפָתַח בְּהַהוּא פְּסוּקָא, וְנָעָא בְּאִינּוּן מִלִּין, אִזְדַּעֲזָעוּ תְּלַת מְאָה אַלְפֵי סַפְסָלֵי דַּהֲווֹ בְּמַתִּיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי קַמֵּיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּבָעוּ רַחֲמֵי עָלַי, וְעָרְבוּ לִי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמְלֵי רַחֲמִין עָלַי.

וְשַׁפִּיר קַמֵּיהּ, אֵינּוּן מִלִּין, וְהֵיךְ מָסַר נַפְשֵׁיהּ עָלַי. וְחַד אַפּוֹטְרוֹפָּסָא הֲוָה קַמֵּיהּ, וְקָאֲמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, הָא כְּתִיב (תהילים ח׳:ג׳) מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עוֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. יְהֵא רַעֲוָא קַמָּךְ, זְכוּ דְּאוֹרַיְיתָא, וּזְכוּ דְּהַהוּא רַבְיָא, דְּקָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ עַל אֲבוּהָּ דְּתַחוֹס עָלֵיהּ, וְיִשְׁתֵּזִיב.

וּתְלֵיסָר בְּנֵי נָשָׁא אַזְמִין לֵיהּ תְּחוֹתַי, וְעַרְבוֹנָא יָהַב לֵיהּ, מִדִּינָא תַּקִּיפָא דָּא. כְּדֵין קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, וּפָקִיד לֵיהּ עָלַי, דְּלֵיתֵב לְבָתַר עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין, דְּהָא לָאו עַרְבוֹנָא קַמֵּיהּ, אֶלָּא לִיתּוּב לִידוֹי, מַשְׁכְּנִין דַּהֲווֹ בִּידוֹי, הַשְׁתָּא חַבְרַיָּיא, בְּגִין דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, אִתְרְחִישׁ נִיסָא לְעֵינֵיכוּ.

פרק לה

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שמואל א ב׳:ו׳) יְיָ מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְכִי יְיָ מֵמִית, וְהָא שְׁמָא דָּא סַמָּא דְּחַיִּין אִיהוּ לְכֹלָּא. וּמַלָּה דָּא דְּמוֹתָא, לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, וּבְכָל אֲתָר שְׁמָא דָּא יָהִיב חַיִּין לְכָל עָלְמָא, מַהוּ יְיָ מֵמִית, חַשְׁבִין בְּנֵי נָשָׁא דְּאִיהוּ קָטִיל לְכָל בְּנֵי נָשָׁא. אֶלָּא יְיָ מֵמִית וַדַּאי דְּאִיהוּ עָלֵיהּ, לָא יַכְלִין כָּל מְקַטְרְגִין דְּעָלְמָא לְנַזְקָא לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִסְתְּלִיק מִנֵּיהּ, מִיָּד כָּל מְקַטְרְגִין יַכְלִין לֵיהּ, וּמִית בַּר נָשׁ. לָאו הָכִי.

אֶלָּא יְיָ מֵמִית, לְמַאן מֵמִית. לְהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא בִּישָׁא. כֵּיוָן דְּמָשִׁיכוּ דְּסִטְרָא בִּישָׁא, חֲמֵי לֵיהּ לְזִיו יְקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיָּד מֵית. וְלֵית לֵיהּ קִיּוּמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. כֵּיוָן דְּהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא מִית וְאִתְעֲבַר מִן עָלְמָא, מִיָּד מְחַיֶּה. לְמַאן מְחַיֶּה. לְהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּרוּחַ קֻדְשָׁא, דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָּׁה, מְחַיֶּה לֵיהּ, וְאוֹקִים לֵיהּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. כֹּלָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּזִמְנָא חָדָא. וּמַה דְּאָמַר מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. מוֹרִיד

לְהַהוּא רוּחַ קַדִּישָׁא לִשְׁאוֹל, וְעָבִיד לֵיהּ תַּמָּן טְבִילָה, לְאִתְדַּכָּאָה, וּמִיַּד סָלִיק לֵיהּ, (לשאול, לאתדנא תמן, ומיד סליק ליה ועביד ליה תמן טבילה) וְעָאל לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ בְּגַן עֵדֶן.

וַאֲנָא, חַבְרַיָּיא, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּאִסְתַּלָּקְנָא מֵעָלְמָא, רוּחָא דִּילִי אִסְתְּלַק וְדָמַךְ מִיַּד, עַד שַׁעֲתָא זְעֵירָא דְּאַחְיָיא לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגוּפָא הֲוָה מֵית. בְּשַׁעֲתָא דְּפָתַח בְּרִי בְּאִינּוּן מִלִּין, כְּדֵין פַּרְחָה נִשְׁמָתֵיהּ (נ"א נשמתי), וְאִעֲרַעַת בְּנִשְׁמְתָא דִּילִי, דְּהֲוָה סַלְקָא מִגּוֹ דַּכְיוּ וּמִגּוֹ טְבִילָה, וְעָאלַת בַּאֲתַר דְּעָאלַת, וְתַמָּן אִתְּדַן דִּינָהָא, וְאִתְיְיהִיבוּ לִי עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין דְּחַיִּין, בְּגִין דְּמִעְיַן וּמִלִּין דְּבָרִי, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִית לִי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּמַה דַּחֲמֵינָא, דְּהָא לֵית לִי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּמִלִּין דְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דַּחֲמֵינָא מַה דַּחֲמֵינָא, וּבְעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא יִתְאַבִּיד וְיִתְנַשֵּׁי מִנַּאי כְּלוּם.

פרק לו

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קי"ח:י"ח) יַסֹּור יִסְּרַנִּי יָהּ וְגוֹ', דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא, עַל כָּל מַה (ס"א דאעבר) דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא, וְאָמַר עַל אַבְטָחוּתָא דְּהֲוָה לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא. עַל כָּל מַה דְּאַעְבַּר בְּהַאי עָלְמָא, דִּרְדִּיפוּ לֵיהּ, וַהֲוָה (ליה) עָרִיק בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה, בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב, וּבַאֲרַעָא דְּפִלִשְׁתָּאֵי, וּמִכֻּלְהוּ שֵׁזִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ לְמוֹתָא, וְאָמַר עַל אַבְטָחוּתָא דְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר דָּוִד, אִי הָכָא חַבְנָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכָא אַלְקִינָא, וְקַבִּילְנָא עוֹנְשָׁא דִּילִי, וְאַדְכֵּי לִי מִכָּל מַה דְּחַבְנָא, וְלָא שָׁבִיק עוֹנְשָׁא דִּילִי לְהַהוּא עָלְמָא, בָּתַר מִיתָה. וַדַּאי יַסֹּור יִסְּרַנִּי יָהּ, בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין לְנַקָּאָה לִי. וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי, בְּהַהוּא עָלְמָא, לְנָטְלָא נְקְמָתָא מִנַּאי, וַאֲנָא, הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַנְקֵי לִי זִמְנָא חָדָא בְּהַאי עָלְמָא, מִכָּאן וְהָלְאָה אִצְטְרִיכְנָא דְּלָא אֵהֵא בְּכִסּוּפָא בָּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק לז

פָּתַח הַהוּא יָנוּקָא בְּרֵיהּ וְאָמַר, (במדבר כ"ז:ג') אֲבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֲדָה וְגוֹ'. אֲבִינוּ, הָא טַעֲמָא לְעֵילָּא, אָרִיךְ מִלָּה וּמְשִׁיךְ לֵהּ, אִי חֲסִידִין קַדִּישִׁין, כַּמָּה מְשִׁיכוּ דְּצַעֲרָא בְּמִקְרֵי אֲבִינוּ. לֵית צַעֲרָא, וְלֵית כְּאֵבָא דִּרוּחָא וְנַפְשָׁא, אֶלָּא כַּד קָרָאן הָכִי, אֲבִינוּ, בִּכְאֵבָא מִלְּבָּא. מֵת בַּמִּדְבָּר, וְכִי אַחֲרָנִין לָא מִיתוּ בְּמַדְבְּרָא, דְּהָכָא רָשִׁים לֵיהּ, וְאָמַר דְּאִיהוּ מֵת בַּמִּדְבָּר, וְהָא אֶלֶף וְרִבְבָן מִיתוּ בְּמַדְבְּרָא.

אֶלָּא כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא עַרְטִילָּאִין עַל דָּא, מִנְּהוֹן אָמְרֵי דְּהוּא מְקוֹשֵׁשׁ עֲצִים הֲוָה, דִּכְתִיב כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת. וּמִנְּהוֹן אָמְרֵי הָכִי, וּמִנְּהוֹן אָמְרֵי הָכִי, וַאֲנָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, יוֹמָא דְּאַבָּא נָפַל בְּבֵי מַרְעֵיהּ, אוֹלֵפִי לִי דָּא. וַאֲנָא חֲמֵינָא מַה דַּחֲמֵינָא, דְּפָקִיד לִי אַבָּא דְּלָא לְגַלָּאָה. אֶלָּא כַּמָּה וְכַמָּה הֲווֹ דְּמִיתוּ בְּמִדְבְּרָא, וְלָא עַל חוֹבָא דְּקֹרַח, וְלָא עַל חוֹבָא דְּמִרְגְּלִים, כַּד אִתְגְּזַר

גְּזֵרָה, (ס"א ולא על חובא דעגלא דעבדו וכו') אֶלָּא קוֹדֶם (ס"א דמיתו על חובא דקרח, על חובא דמרגלים, כד אתגזר גזרה, וקודם) מַתַּן תּוֹרָה, וּבָתַר עֶגְלָא דְּעָבְדוּ, אִינּוּן מַטָּעֵי עָלְמָא, וְאִינּוּן דְּאִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרַיְיהוּ.

אֲבָל טַעֲנָה דְּטָעֲינוּ אִינּוּן בְּנָתִין, דְּמִית בַּמִּדְבָּר, אִיהוּ, וַהֲוָה צְלָפְחָד רַב לְבֵי יוֹסֵף, וּמִגּוֹ דְּלָא יָדַע אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוּת, לָא הֲוָה נָשֵׁיא. וְהוּא הֲוָה דְּלָא נָטַר פּוּמֵיהּ וּמִלּוֹי לָקֳבֵלֵיהּ דְּמֹשֶׁה, וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר כ"א:ו') וַיָּמָת עָם רַב מִיִּשְׂרָאֵל. גְּבָר דְּלָא יָדַע אוֹרַיְיתָא, (ס"א לאו רב באורייתא) וְאִיהוּ רַב בְּאוֹרַיְיתָא דְּיוֹסֵף, מִבְּנוֹי דְּמְנַשֶּׁה. וּבְגִין דְּחָב בַּמִּדְבָּר בְּמִלּוֹלָא לְגַבֵּי מֹשֶׁה, חָשִׁיבוּ דְּמֹשֶׁה אַנְטִיר דְּבָבוּ. וּבְגִין כָּךְ קָרִיבוּ לְקַמַּיְיהוּ דְּמֹשֶׁה, וְאֶלְעָזָר, וְכָל הַנְּשִׂיאִין, וְכָל רֵישֵׁי אֲבָהָן, וְלָא מַלִּילוּ עִם מֹשֶׁה אֶלָּא לְקַמַּיְיהוּ, בְּגִין דְּקַנְיָאוּ קִנְאָה מִנַּיְיהוּ.

מִכָּאן, מַאן דְּחָיֵישׁ מִן דַּיְינָא, יְקָרֵב אַחֲרָנִין, וְיִסְגֵּי בְּגוּבְרִין בַּהֲדֵי הַהוּא דַּיְינָא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּמְעוּן דַּיְינָא מִנַּיְיהוּ, וְיִדְחַל מִנַּיְיהוּ, וְלָא יְהֵא דָן אֶלָּא כַּדְקָא יָאוּת, וְאִי לָא, יִדְחֵי לֵיהּ מִן דַּיְינָא. וְאִינּוּן לָא יָדְעוּ דְּהָא (במדבר י"ב:ג') מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וְלָא יָדְעוּ דְּמֹשֶׁה לָאו הָכִי.

כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה כַּךְ, אָמַר חֲמֵינָא דְּכֹל כְּנוּפְיָא דְּגוּבְרִין רַבְרְבִין מִיִּשְׂרָאֵל, וְכָל רֵישֵׁי אֲבָהָן וְכָל נְשִׂיאֵי כְּנִשְׁתָּא, עָלַי קָרִיבוּ. מִיַּד אִתְפְּרַשׁ מֹשֶׁה מִן דַּיְינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כ"ז:ה') וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ. (אמר משה דא לא אתחזי לדינא) עַנְוָתָנוּתָא דְּמֹשֶׁה, אַקְרִיב אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ. דַּיְינִין אַחֲרָנִין, אַרְחָא דָּא לָא נַטְלִי, דְּאַף עַל גַּב דִּכְנוּפְיָא סַגֵּי עֲלֵיהוֹן. אִינּוּן דַּיְינֵי אִקְרוּן עִזֵּי פָּנִים, לֵית בְּהוּ מֵעַנְוָתָנוּתָא דְּמֹשֶׁה כְּלָל. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה. חֲדוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, אַהֲדַרְנָא לְמִלִּין קַדָּמָאִין. אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר אָבִינוּ הַאי טַעֲמָא דְּאָמַי, לְנָחֵשׁ תַּלְיָיא עַל קְדָלֵיהּ, וּמָשִׁיךְ זַנְבֵּיהּ בְּפוּמֵיהּ, בְּטַעֲמָא, דְּהַהוּא דְּאִתְמְשָׁךְ עֲלֵיהּ לְעֵילָּא. מֵת בַּמִּדְבָּר, בְּמִלּוֹלָא דְּפוּמֵיהּ. אִתְבְּהִיל הַהוּא יַנּוּקָא בִּבְהִילוּ, וְאִתְקְרִיף בְּקוּדְלָא דַּאֲבוֹי, וּבָכָה וְאָמַר, צְלָפְחָד דָּא בְּמִלּוֹלָא מִית, וְאַנְתְּ אַבָּא בְּמִלּוֹלָא אַהֲדְרַת לְעָלְמָא דָּא. אַהֲדַּר אֲבוֹי וְנָשִׁיךְ לֵיהּ, וְנָפִיךְ לֵיהּ. בָּכוּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וְחַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ, וַאֲבוֹי בָּכָה בַּהֲדַיְיהוּ, נָטְלוּהוּ כֻּלְּהוּ וּנְשָׁקוּהוּ בְּפוּמוֹי, עַל רֵישֵׁיהּ, וְעַל עֵינוֹי, וַאֲבוּהּ הֲוָה בָּכֵי בַּהֲדֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִי, הוֹאִיל וְאָמְרַת מִלָּה דָּא, מַהוּ כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, אַבָּא, אַבָּא, בְּחַד מִלָּה סַגִּי לוֹן, בְּחֶטְאוֹ דְּהַהוּא (ס"א כיון דההוא) נָחָשׁ דְּכָרִיךְ בִּזְנָבֵיהּ לְעֵילָּא, מָשִׁיךְ טַעֲמָא בְּחֶטְאוֹ, מַאי בְּחֶטְאוֹ. בְּחֶטְאוֹ דְּהַהוּא נָחָשׁ. (ולא בחטא אחרא)

וּמַאי אִיהוּ. מִלּוֹלָא דְּפוּמֵיהּ, כִּי בְחֵטְאוֹ מֵת, טַעֲמָא דְּהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּהַהוּא נָחָשׁ דְּכָרוּךְ בִּזְנָבֵיהּ, בְּחֵטְאוֹ וַדַּאי.

נַטְלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּתוּקְפֵּיהּ, בֵּין דְּרוֹעוֹי, וּבָכוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר לוֹן, רַבָּנָן, שְׁבוֹקוּ לִי בַּהֲדֵי אַבָּא, דְּעַד כְּעַן לָא אִתְיַישְׁבָא רוּחִי (ס"א רוחיה). אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי יוֹסֵי, אֵימָא כַּמָּה יוֹמִין וְשָׁנִין לְהַאי יַנּוּקָא. אָמַר לוֹן, חַבְרַיָּיא, בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ לָא תִּבְעוּן דָּא, דְּהָא עַד לָא מָטוּ עָלּוֹי חֲמֵשׁ שְׁנִין.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, חַס וְשָׁלוֹם, דְּהָא בְּעֵינָא טָבָא אַשְׁגַּחְנָא בֵּיהּ. וּמַה דְּאָמְרַת חֲמֵשׁ שְׁנִין, אִינּוּן חֲמֵשׁ שְׁנִין (בראשית מ״ה:ו׳) אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר. דְּלָא תִּקְצוֹר לֵיהּ לְעָלְמִין. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי אַבָּא, נַיְתִיב הָכָא עַד ז' יוֹמִין, בְּגִין דְּאִתְיַישְׁבָא בֵּיתָא. דְּהָא כָּל שִׁבְעָה יוֹמִין דְּנִשְׁמְתָא נַפְקַת מִן גּוּפָא, אַזְלַת עַרְטִילָאָה. וְהַשְׁתָּא דְּאָהֲדָרַת, עַד כְּעַן לָא אִתְיַישְׁבַת בְּדוּכְתָהָא, עַד שִׁבְעָה יוֹמִין.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב (דברים ט״ו:י״א) פָּתוֹחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ, קְרָא דָּא, הָא תָּנִינָן לֵיהּ, דְּלָא יִשְׁבּוֹק בַּר נָשׁ עַנְיָא דִּילֵיהּ, וְיָהֵב לְאַחֲרָא. הָא רִבִּי יוֹסֵי חָמוּךְ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, נֵיזִיל וְנִגְמוֹל חֶסֶד עִמֵּיהּ. וּבָתַר דְּנָהֲדַר, נֵיעוּל בְּהַאי. וְהָא כָּל זִמְנָא דְּנַהֲדַ וְנָהֲדַר בְּאָרְחָא דָּא, נֶחֱמֵי תְּחִיַּית הַמֵּתִים. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי הָכִי הוּא, נְשָׁקוּהוּ לְהַהוּא יַנּוּקָא, בֵּרְכוּהוּ וְאַזְלוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תַּוּוהְנָא עַל דַּרְדְּקֵי דְּדָרָא דָּא, כַּמָּה תַּקִּיפָא חֵילֵיְיהוּ, וְאִינּוּן טַנָּרִין רַבְרְבִין רָאמִין. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּאַבָּא, מְאַרֵיהּ דְּדָרָא דָּא. דְּהָא בְּיוֹמוֹי, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְקָנָא, תְּרֵין מְתִיבְתִּין דִּילֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד לוֹן יְשׁוּבָא רַבְרְבָא וְעִלָּאָה כַּדְקָא יָאוּת. דְּהָא לָא יְהֵא כְּדָרָא דָּא, עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא. אַזְלוּ.

פרק לח

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא תָּנִינָן, עַל חַד סְרֵי מִלִּין נִגְעִין אַתְיָין עַל בְּנֵי נָשָׁא. וְאִלֵּין אִינּוּן: עַל עֲבוֹדָה זָרָה. וְעַל קְלָלַת הַשֵּׁם. וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת. וְעַל גְּנֵיבָה. וְעַל לָשׁוֹן הָרָע. וְעַל עֵדוּת שָׁקֶר. וְעַל דַּיְינָא דְּמְקַלְקֵל יַת דִּינָא. וְעַל שְׁבוּעַת שָׁוְא. וְעַל דְּעָאל בְּתְחוּמָא דְּחַבְרֵיהּ. וְעַל דְּמְחַשֵּׁב מַחֲשָׁבִין בִּישִׁין. וְעַל דְּמְשַׁלַּח מְדָנִים בֵּין אַחִים. וְאִית דְּאָמְרֵי, אַף עַל עֵינָא בִּישָׁא. וְכֻלְּהוּ תָּנִינָן בְּמַתְנִיתָא.

עֲבוֹדָה זָרָה מִנַּיִן. דִּכְתִיב, (שמות ל״ב:כ״ה) וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרוּעַ הוּא כִּי פֵרַעֹה אַהֲרֹן. מַאי כִּי פָרוּעַ הוּא. דְּאַלְקוּ בְּצַרַעַת. כְּתִיב הָכָא כִּי פָרוּעַ הוּא, וּכְתִיב הָתָם, (ויקרא י״ג:מ״ה) וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ. וְעַל קְלָלַת הַשֵּׁם,

דִּכְתִיב, (שמואל א י״ז:מ״ו) הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ יְיָ בְּיָדִי, וּכְתִיב, (ויקרא י״ג:ה׳) וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן.

פרק לט

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִלָּה דָּא לָא אִתְיַישְׁבָא, וְאִצְטְרִיךְ לְעַיְינָא בֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, פִּלְשְׁתִּי דָּא קָרִיב לְייִחוּסָא דְּדָוִד הֲוָה, וּבָרְחָה דְּעָרְפָּה הֲוָה, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמואל א יז) מְמַעֲרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים, אַל תִּקְרֵי מְמַעֲרְכוֹת, אֶלָּא מִמְּעָרוֹת פְּלִשְׁתִּים, דְּשַׁוְיוּהָ לְאִמַּיהּ כִּמְעָרָתָא דָּא. וְכֵיוָן דִּכְתִיב, (שמואל א י״ז:מ״ג) וַיְקַלֵּל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת דָּוִד בֵּאלֹהָיו, אִסְתַּכַּל בֵּיהּ דָּוִד בְּעֵינָא בִּישָׁא וּבְכָל אֲתַר דְּהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּעֵינָא בִּישָׁא, כָּל זִינֵי צַרַעַת אִתְמַשְׁכָן מְעֵינֵיהּ דָּוִד. וְהָכִי הֲוָה בְּיוֹאָב, כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ דָּוִד בְּעֵינָא בִּישָׁא, מַה כְּתִיב, (שמואל ב ג׳:כ״ט) וְלֹא יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצוֹרָע וְגוֹ׳.

וְהָכָא בְּפְלִשְׁתִּי דָּא, כֵּיוָן שֶׁקִּלֵּל אֶת הַשֵּׁם, אִסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּעֵינָא בִּישָׁא, וְחָמָא בְּמִצְחֵיהּ דְּאִצְטְרַע. מִיָּד (שמואל א י״ז:מ״ט) וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וְאִתְדַּבְקַת הַצָּרַעַת בְּמִצְחוֹ. וְכֹלָּא הֲוָה אִשְׁתְּקַעַת עֵינָא בִּישָׁא דְּצָרַעַת בְּמִצְחוֹ, וְאִשְׁתְּקַעַת אַבְנָא מִמֵּשׁ בְּמִצְחוֹ, וַדַּאי מְצוֹרָע הֲוָה.

רָשָׁע חַיָּיבָא דְּבִלְעָם, עֵינָא דִּילֵיהּ, הֲוָה בְּהַפּוּכָא מֵעֵינָא דְּדָוִד עֵינָא דְּדָוִד הֲוָה מְרַקְּמָא מִכָּל זִינֵי גַּוְונִין, לָא הֲוָה עֵינָא בְּעָלְמָא שַׁפִּירָא לְמֵחֲזֵי, כְּעֵינָא דְּדָוִד. כָּל גַּוְונִין דְּעָלְמָא מְנַצְצָן בֵּיהּ, וְכֹלָּא בִּרְחִימוּ לְמָאן דְּדָחִיל חַטָאָה, דִּכְתִיב, (תהילים קי״ט:ע״ד) יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ. חַדָּאן כַּד חָמָאן לִי. וְכָל אִינּוּן חַיָּיבִין דַּחֲלִין מִקַּמֵּיהּ.

אֲבָל עֵינוֹי דִּבִלְעָם חַיָּיבָא, עֵינָא בִּישָׁא בְּכֹלָּא, בְּכָל אֲתַר דְּהֲוָה מִסְתַּכָּל, כְּשַׁלְהוֹבָא שָׁצֵי לֵיהּ. דְּהָא לֵית עֵינָא בִּישָׁא בְּעָלְמָא, כְּעֵינָא דְּהַהוּא רָשָׁע, דְּאִיהוּ בְּהַפּוּכָא מְעֵינוֹי דְּדָוִד.

עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, דִּכְתִיב, (ישעיהו ג׳:ט״ז) וְשֹׂפַח יְיָ קָדְקוֹד בְּנוֹת צִיּוֹן. וּכְתִיב (ויקרא י״ד:נ״ו) וְלַשְׂאֵת וְלַסַּפַּחַת. עַל הַגְּנֵבָה, דִּכְתִיב, (זכריה ה׳:ד׳) הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב וְגוֹ׳ וְכִלַּתּוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו. מַאן הוּא מִלָּה דְּמִכַּלֶּה עֵצִים וַאֲבָנִים. דָּא צָרַעַת. דִּכְתִיב, (ויקרא י״ד:מ״ה) וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו.

עַל לָשׁוֹן הָרָע, דִּכְתִיב, (במדבר י״ב:א׳) וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה וְגוֹ׳, וּכְתִיב (במדבר י״ב:י׳) וַיִּפֶּן אַהֲרֹן אֶל מִרְיָם וְהִנֵּה מְצוֹרַעַת. עַל עֲדוּת שֶׁקֶר, בְּגִין דְּסָהִידוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶר, וְאָמְרוּ (שמות ל״ב:ד׳) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, בְּקַל תִּקְיף, דִּכְתִיב (שמות ל״ב:י״ז) קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה. בְּגִין דָּא, (במדבר ה׳:ב׳) וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְגוֹ׳.

עַל דַּיָּין דְּמְקַלְקֵל דִּינָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו ה׳:כ״ד) כֶּאֱכוֹל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ וְגוֹ׳ וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה וְגוֹ׳, מַאי טַעֲמָא. כִּי מָאֲסוּ אֵת תּוֹרַת יְיָ צְבָאוֹת. וְאֵין פִּרְחָם, אֶלָּא

צָרַעַת. דִּכְתִיב, (ויקרא י״ג:י״ב) וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת. עַל דְּעָאל בְּתְחוּמָא דְּחַבְרַיָּיהּ מְנַיָּן. מֵעוּזָיָהוּ. דְּעָאל בְּתְחוּמָא דְּכָהוּנָה. דִּכְתִיב, (דברי הימים ב כ״ו:י״ט) וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ. וְעַל דְּמִשַּׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים. דִּכְתִיב, (בראשית י״ב:י״ז) וַיְנַגַּע יְיָ אֶת פַּרְעֹה, דְּאִיהוּ שָׁלַח מְדָנִים בֵּין אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְעַל עֵינָא בִּישָׁא, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֻלְּהוּ הֲווֹ בֵּיהּ בְּהַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר. מַאי עַל הַנָּהָר. דְּיַהֲב עֵינָא בִּישָׁא, עַל הַהוּא נָהָר, דְּקַיְימָא בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:י״ב) הִנְנִי נוֹטֶה אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם. וְהוּא אָתָא בְּהַהוּא פְּתוֹרָא, וְאִגָּרֵי בֵּהּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּל הָנֵי מִלִּין הֲווֹ וַדַּאי בְּבִלְעָם. אֲבָל גִּלּוּי עֲרָיוֹת מְנַיָּן, דִּכְתִיב, (במדבר ל״א:ט״ז) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר מַעַל בַּיְיָ וְגוֹ'. הָא הָכָא עֲבוֹדָה זָרָה וּגְלוּי עֲרָיוֹת. סַהֲדוּתָא דְּשִׁקְרָא, דִּכְתִיב וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, וְדַעַת בְּהֶמְתּוֹ לָא הֲוָה יָדֵע. קִלְקֵל יַת דִּינָא, דִּכְתִיב לְךָ אִיעָצְךָ. דְּהָא בְּדִינָא קַיְימָא, וְיָהַב עֵיטָא בִּישָׁא לְאַבְאָשָׁא, וְסָטֵי מִן דִּינָא, וְאַמְלִיךְ בִּישִׁין עָלַיְיהוּ.

עָאל בְּתְחוּמָא דְּלָאו דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב וַאֲעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ, וּכְתִיב אֶת שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי. מְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים, בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לָשׁוֹן הָרָע, לָא הֲוָה בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. קִלְלַת הַשֵּׁם, דִּכְתִיב וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה. וְכֻלְּהוּ הֲווֹ בֵּיהּ. עֵינָא בִּישָׁא כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֹלָּא עַל הַהוּא נָהָר דְּיִשְׂרָאֵל, יָהַב עֵינוֹי לְאִתְנַּרָא בֵּיהּ. אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ, וְכִי לָא יְדַעְנָא דְּאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ הִיא. אֶלָּא רָזָא דָּא, דְּכָל בְּנֵי עַמּוֹ מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ וְהָא אִתְמַר. (חסר, ועיין בסוף הספר סימן יו"ד)

פרק מ

(במדבר כ״ב:ב׳) וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (משלי כ״ג:ו׳) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְגוֹ'. דָּא בִּלְעָם, דְּבָרִיךְ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו, דָּא בָּלָק, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְרְעֵי לְאִינּוּוֹן עִלָּוון דְּאִתְקִין קַמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחָמָא בָּלָק דְּהָא סִיחוֹן וְעוֹג אִתְקְטָלוּ, וְאִתְנְסִיבַת אַרְעָהוֹן, חָמָא מַה חָמָא, דְּאִיהוּ אָמַר וַיַּרְא. אֶלָּא חָמָא בְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ, וַחֲמִשָּׁה עִלָּאֵי דְּמַדְיָן, וְעַמֵּיהּ, נַפָּלִין בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל. חָמָא, וְלָא יָדַע, וְעַל דָּא אַקְדִּים לְבִלְעָם, דְּחֵילֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּחֵילֵיהוֹן בְּפוּמֵיהוֹן.

וַאֲפִילּוּ בִּלְעָם תְּאִיב הֲוָה יַתִּיר מִבָּלָק. וְהַהִיא יְדִיעָא דְּאִיהוּ הֲוָה יָדַע, בְּלֵילְיָא הֲוָה יָדַע, בְּגִין דְּאִינּוּן כִּתְרִין תַּתְּאִין וַחֲמָרֵי, לָא שְׁכִיחוּ אֶלָּא בְּמִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה דְּלֵילְיָא, וְעַל דָּא הֲוָה לֵיהּ אֲתָנָא, דְּהַאי גִּיסָא, לְאִתְחַבְּרָא חֲמָרֵי בַּהֲדָהּ בְּרֵישָׁא דְּלֵילְיָא.

פרק מא

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. הָכִי הוּא וַדַּאי, וְאוֹקִימְנָא הַהוּא מְמָנָא דְּמָמָנָא עָלָיְיהוּ, וְהוּא הֲוָה אָתֵי לְקָבְלֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא (בראשית ל״א:כ״ד) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִי וְגוֹ'. וְכוֹלָּא חַד מִלָּה. בְּגִין דָּא אִיהוּ אָמַר לְרַבְרְבֵי בָּלָק לִינוּ פֹּה הַלָּיְלָה.

כֵּיוָן דְּהֲוָה אָתֵי הַהוּא מְמָנָא, בִּלְעָם הֲוָה אָתֵי לְגַבֵּי אֲתָנֵיהּ, וְעָבַד עוֹבַדֵיהּ, וְאָמַר מִלֵּי, וּכְדֵין אַתְנָא אוֹדְעָא לֵיהּ. וְאִיהוּ אַחֲזֵי עוֹבָדָא לְמַשְׁרֵי עֲלוֹי הַהוּא רוּחָא. וּמַאי אַחֲזֵי. הוּא הֲוָה יָדַע דַּחֲמָרֵי שָׂטָאן וְשָׂרָאן בְּקַדְמֵיתָא דְּלֵילְיָא, כְּדֵין אַחֲזֵי עוֹבָדָא, וְקָאֵים לַאֲתָנֵיהּ בַּאֲתָר מְתַתְקָן, וְעָבֵיד עוֹבָדוֹי וְסִדֵּר מִלּוֹי. וּכְדֵין הֲוָה אָתֵי מַאן דְּאָתֵי, וְאוֹדַע לֵיהּ עַל יָדָא דְּהַהִיא אָתוֹן.

כֵּיוָן דְּלֵילְיָא חַד אָמַר לֵיהּ לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, מַאי טַעְמָא תָּב תְּנֵינוּת לְהַאי. אֶלָּא אִינּוּן בִּרְשׁוּתָא דְּלֵעֵילָּא קַיְימֵי, וְהָא תְּנֵינָן, בַּדֶּרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֶךְ בָּהּ מוֹלִיכִין וְכוּ'. בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב, לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּרְעוּתָא הוּא לְמֵיהַךְ. אָמַר לֵיהּ קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. מָה עָבַד בִּלְעָם כָּל הַהוּא לֵילְיָא הֲוָה מְהַרְהֵר וְאָמַר וּמָה אִן הוּא יְקָרָא דִּילִי, אִי בְּקִטוּרָא אַחֲרָא אִתְקְטַרְנָא. אַשְׁגַּח כָּל הַהוּא לֵילְיָא בְּחַרְשׁוֹי, וְלָא אַשְׁכַּח סְטָרָא, דְּיֵהֵא הוּא בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֶלָּא מִסְטָרָא דַּאֲתָנֵיהּ.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּאֵלֵּין כְּתָרִין תַּתָּאִין אִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא. מִסְּטָרָא דִּימִינָא חֲמָרֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּמִסְּטָרָא דִּשְׂמָאלֵי אֲתָנֵי וְתָאנָא, עַשְׂרָה אִינּוּן לִימִינָא, וְעַשְׂרָה לִשְׂמָאלָא. וְדָא הוּא דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי, יוֹסֵף כַּד אִתְפָּרַשׁ מֵאֲבוֹי, יָדַע בְּחָכְמְתָא דִּלְעֵילָּא, בְּרָזָא דְּכִתְרִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין. כֵּיוָן דְּהֲוָה בְּמִצְרַיִם, אוֹלִיף בְּהַהִיא חָכְמְתָא דִּלְהוֹן, בְּאִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין, הֵיךְ אֲחִידָן אִינּוּן דִּימִינָא, וְאִינּוּן דִּשְׂמָאלָא. עַשְׂרָה דִּימִינָא וַעֲשָׂרָה דִּשְׂמָאלָא חֲמָרֵי וַאֲתָנֵי. וּבְגִין כַּךְ רָמַז לַאֲבוֹי מִמָּה דְּאוֹלִיף תַּמָּן, דִּכְתִיב (בראשית מ״ה:כ״ג) וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמוֹרִים וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִינּוּן דִּימִינָא כְּלִילִן כֻּלְּהוּ בְּחַד, דְּאִקְרֵי חֲמוֹ"ר. וְהַאי הוּא הַהוּא חֲמוֹר, דִּכְתִיב, (דברים כ״ב:י׳) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹ"ר יַחְדָּיו. וְהַאי הוּא חֲמוֹר, דְּזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמִשְׁלַט עָלֵיהּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְאִינּוּן דִּשְׂמָאלָא, כְּלִילָן כֻּלְּהוּ בְּחַד דְּאִקְרֵי אָתוֹן, דְּהָא מִסְּטָרָהָא נָפִיק עִירוֹ, קִטְרוּגָא דְּדַרְדְּקֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (זכריה ט׳:ט׳) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר בֶּן אֲתוֹנוֹת, אֲתָנַת חָסֵר, עַשְׂרָה דִּכְלִילָן כְּחַד.

וְדָא הוּא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית מ״ט:י״א) אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה. אֹסְרִי לַגֶּפֶן, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַשְׁרָא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִקְרוּן גֶּפֶן. עִירֹה. דְּאִיהוּ קַטֵּיגוֹרָא דִּילְהוֹן, וּבְגִין דְּאִקְרוּן שׂוֹרֵק, דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:כ״א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק. בְּנִי אֲתוֹנוֹ, הַהוּא דְּנָפִיק מִסְּטָרָא דְּהַאי אָתוֹן.

וְהָנֵי י' מִימִינָא, וְי' מִשְּׂמָאלָא, וְאִתְכְּלִילָן בְּהָנֵי תְּרֵי, כֹּלָּא אִינּוּן מִשְׁתַּכְחֵי בְּקָסָ"ם. וְאִית עַשְׂרָה אַחֲרָנִין דִּימִינָא וְעַשְׂרָה דִּשְׂמָאלָא, דְּמִשְׁתַּכְחֵי בְּנַחַ"שׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא, בְּגִין כִּי יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ. מִסִּטְרָא דְּנָחָ"שׁ, נָפַק שׁו"ר, מִסִּטְרָא דְּקֶסָ"ם, נָפַק חֲמוֹ"ר. וְדָא הוּא שׁוֹר וַחֲמוֹר, וְעַל דָּא בִּלְעָם, כֵּיוָן דְּיָדַע דְּאִתְקְשַׁר בְּרִשׁוּתָא אַחֲרָא, וְאָמַר לֵיהּ אַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ', אַבְאִישׁ לֵיהּ, וְאָמַר, וּמָה אָן הִיא יְקָרָא דִּילִי. מִיָּד אִסְתַּכַּל בְּחַרְשׁוֹי, וְלָא אַשְׁכַּח דִּיהֲא בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֶלָּא הַאי אָתוֹן.

מִיָּד (במדבר כ"ב:כ"א) וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבוֹשׁ אֶת אֲתֹנוֹ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ בָּהּ, וּרְעוּתָא דְּבָלָק. וְעַל דָּא וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. הוּא דַּיְיקָא, דְּאַפִּיק גַּרְמֵיהּ מֵרְשׁוּתֵיהּ, מִמַּה דְּאָמַר לֵיהּ וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא יָהַב לֵיהּ רְשׁוּתָא, וְאָמַר קוּם לֵךְ אִתָּם, הַשְׁתָּא דְּהָווֹה אָזִיל, אֲמַאי וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים. אֶלָּא בְּגִין דְּהוֹלֵךְ הוּא, הוּא בִּרְשׁוּתֵיהּ דִּילֵיהּ, לְנָפְקָא מֵהַהוּא דְּאָמַר לֵיהּ וְאַךְ אֶת הַדָּבָר.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַתְּ מְתַקֵּן וּמְזַרֵז זַיְינָךְ לְנָפְקָא מִן רְשׁוּתִי, חַייָךְ אַנְתְּ וַאֲתָנָךְ בִּרְשׁוּתִי תֶּהֱווֹן. מִיָּד וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ יְיָ. מַאי וַיִּתְיַצֵּב. אָמַר רִבִּי אַבָּא, נָפַק וְקָאִים בְּאוּמְנוּתָא אַחֲרָא, מֵאוּמְנוּתָא דִּילֵיהּ, דְּהַאי מַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה. וְהֵיינוּ דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חַייְבִיָּא מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא. לְשָׂטָן לוֹ, דְּהָא לָא אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ הֲוָה.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָא שְׁנֵי מַלְאָכָא, וְלָא נָפַק מֵאוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא בְּגִין דְּהַהוּא הַאי מַלְאָכָא מִסִּטְרָא דְּרַחֲמֵי, וְקָאִים לַקְבֵלֵיהּ, סָתִיר חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, וְקִלְקֵל רְעוּתֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לְשָׂטָן לוֹ. לוֹ הֲוָה שָׂטָן, וְאִשְׁתְּכַח שָׂטָן, אֲבָל לְאַחֲרָא לָא הֲוָה שָׂטָן.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חַכִּים הֲוָה בִּלְעָם בְּחַרְשׁוֹי, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאַשְׁגַּח, לְאַשְׁכְּחָא עֵיטָא לְנָפְקָא מֵרְשׁוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵהַהִיא מִלָּה דִּכְתִיב, וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. אִסְתַּכַּל בְּחַרְשׁוֹי, וְלָא אַשְׁכַּח בַּר הַהִיא אָתוֹן, מַה כְּתִיב, וַיַּחֲבוֹשׁ אֶת אֲתוֹנוֹ, אַטְעִין לָהּ בְּכָל חַרְשִׁין, וּבְכָל קְסָמִין דְּהָווֹה יָדַע, וְאָעִיל בָּהּ, וְאַכְלִיל לָהּ מִכֻּלְהוּ, בְּגִין לְמֵילְטָ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. מִיָּד וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. הוּא דַּיְיקָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַקְדִּים לְמַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי. לְקַיְימָא לָקֳבֵלֵיהּ, וַיִּסְתִּיר חָרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי.

וְתָא חֲזֵי, דְּעַד הַשְׁתָּא לָא כְּתִיב יְיָ וְלָא אִתְחֲזֵי בְּקִסְמוֹי וְחַרְשׁוֹי. וְהָא אוּקְמוּהָ. וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּאִתְקִין אֲתָנֵיהּ, וְזַרְזָה בְּתַקּוּנֵי חָרְשׁוֹי, בְּסִטְרָא דִּדִינָא לְמֵילְטָ לְיִשְׂרָאֵל, אַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי לְקָבְלֵיהּ, וּבְשִׁמְאָ דְּרַחֲמֵי, בְּגִין לְסָתוֹר חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, וּלְאַסְטָאָה לַאֲתָנֵיהּ מֵהַהוּא אָרְחָא, כְּמָה דִּכְתִיב, וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדָּרֶךְ. מִן הַדֶּרֶךְ דַּיְיקָא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, אֶלָּא מַלְאַךְ יְיָ דְּרַחֲמֵי.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַתְּ אַטְעָנַת לַאֲתָנָךְ בְּחַרְשָׁךְ, בְּכַמָּה סִטְרֵי דְּדִינֵי לְקֶבֵל בָּנַי. אֲנָא אַעְבָּר טְעוּנָךְ, וַיַּהֲפֹךְ מֵאָרְחָא דָּא, מֵיָד אַקְדִּים מַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי לְשָׂטָן לוֹ. לוֹ דַּיְיקָא. כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פרק מב

(במדבר כ"ב:כ"ג) וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי אֲמַאי חָמָאת הֵיא, וּבִלְעָם דְּהָוָה חַכִּים כָּל כַּךְ לָא חָמָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, חַס וְשָׁלוֹם דְּהַהוּא רָשָׁע יִסְתַּכֵּל בְּחֵיזוּ קַדִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם. אָמַר לֵיהּ לָא שְׁמַעְנָא בְּהָא מִידִּי וְלָא אֵימָא. אָמַר לֵיהּ אֲנָא שְׁמַעְנָא, דְּכַד הֲוָה אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּכְּלָא, הֲוָה נָפִיל וְחָמֵי. וְהַשְׁתָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּכְּלָא.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר הֲוָה עַל כָּל נְבִיאֵי מְהֵימְנוּתָא, דְּאִיהוּ גְּלוּי עֵינַיִם, חָמֵי וְאִסְתַּכַּל בִּיקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בִּלְעָם בְּחַרְשׁוֹ, הֲוָה יָדַע בְּאִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין דִּלְתַתָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (יהושע י"ג:כ"ב) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם, קוֹסֵם קַרְיֵיהּ קְרָא, דְּטִנּוּפָא דְּטִנּוּפֵי, הֵיךְ יִסְתַּכַּל בִּיקָרָא דְּמָארֵיהּ. וְעוֹד, הָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּחֵיזוּ חַד דְּחָזָא לְפוּם שַׁעֲתָא, דִּכְתִיב וַיְגַל יְיָ אֶת עֵינֵי בִלְעָם, אִתְעֲקִימוּ עֵינוֹי, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּהָוָה חָמֵי בְּגִלּוּי דְּעַיְינִין, וְאִסְתַּכַּל בִּיקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לֵיהּ, אֲנָא אַהֲדְרָנָא לְקֶבְלָךְ. דִּידִי וְדִידָךְ בָּעֵי צְחוּתָא. וַדַּאי רָזֵי אוֹרַיְיתָא עִלָּאִין, וְלָא יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקַם עֲלַיְיהוּ. בְּגִין כַּךְ אָסִיר לְאַקְדָּמָא בְּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּיִשְׁמַע מִלָּה וְיֵדַע לָהּ עַל בּוּרְיֵיהּ. אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ מִלָּה קַמֵּיהּ.

פרק מג

פְּתַח וְאָמַר, (תהילים ח':ה') מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּמִמָּנָן דְּעָלְמָא אֲמְרוּהָ, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק בִּרְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי אֱנָשָׁא. קְרָא לְכְתוֹת כִּתּוֹת דְּמַלְאָכֵי עִלָּאָה, וְאוֹתִיב לוֹן קַמֵּיהּ. אָמַר לוֹן, בָּעֵינָא לְמִבְרֵי אָדָם. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, (תהילים מ"ט:י"ג) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין וְגוֹ'. אוֹשִׁיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶצְבְּעָא דִּילֵיהּ, וְאוֹקִיד לוֹן. אוֹתִיב כִּתּוֹת אַחֲרָנִין קַמֵּיהּ, אָמַר לוֹן בָּעֵינָא לְמִבְרֵי אָדָם. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ. מַה טִיבוּ דְּבַר נָשׁ דָּא. אָמַר לוֹן, בַּר נָשׁ דִּיהֵא בְּצַלְמָא דִּידָן, דִּיהֵא חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, עִלָּאָה מֵחָכְמָתְכוֹן.

כֵּיוָן דְּבָרָא אָדָם, וְחָטָא, וְנָפַק בְּדִימוּס קַמֵּיהּ, אָתוּ עֻזָּ"א וַעֲזָ"אֵל, אָמְרוּ קַמֵּיהּ, פִּתְחוֹן פֶּה אִית לָן גַּבָּךְ, הָא בַּר נָשׁ דְּעַבְדַּת חֲטֵי קַמָּךְ. אָמַר לְהוּ, אִלְמָלֵי תֶּהֱווֹן שְׁכִיחֵי גַּבַּיְיהוּ וְכוּ'. מַה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָפִיל לוֹן מִדַּרְגָּא קַדִּישָׁא דִּלְהוֹן מִן שְׁמַיָּא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַשְׁתָּא אַהֲדָרְנָא לְתִיּוּבְתַיְיכוּ. דִּבְלְעָם אָמַר נוֹפֶל וּגְלוּי עֵינַיִם, אִי נִימָא דְּלָא הֲוָה הָכִי, וְשַׁבּוּחֵי קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ, הֵיךְ יְכִיתּוֹב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלָּה כְּדִיבָּא בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי מִלָּה דְּקִשׁוֹט הִיא, הֵיךְ יִשְׁתַּבַּח הַהוּא רָשָׁע בְּדַרְגָּא עִלָּאָה עַל כָּל נְבִיאֵי מְהֵימְנוּתָא. וְעוֹד, דְּהָא לָא שַׁרְיָא קְדוּשָּׁה דִּלְעֵילָּא, אֶלָּא בְּאַתְרֵיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ.

הַשְׁתָּא אַהֲדָרְנָא לְמִלָּה קַדְמָאָה. בָּתַר דְּאָפִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאֲתַר קַדִּישָׁא דִּלְהוֹן. טָעוּ בָּתַר נְשֵׁי עָלְמָא, וְאַטְעוּ עָלְמָא. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וְהָא כְּתִיב (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וגו׳. וְהָא אִלֵּין מַלְאָכִין הֲווֹ, אֵיךְ יָכִילוּ לְאִתְקַיְּימָא בְּאַרְעָא. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן (מלכים) דִּלְעֵילָּא, לָא קַיְּימִין, וְלָא יַכְלִין לְמֵיקַם, בַּר בְּנָהוֹרָא עִלָּאָה דְּנָהִיר לוֹן, וְקַיְּימִים לוֹן. וְאִי פְּסִיק מִנַּיְיהוּ הַהוּא נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, לָא יַכְלִין לְמֵיקַם. כָּל שֶׁכֵּן אִלֵּין דְּאָפִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּפְסַק מִנַּיְיהוּ הַהוּא נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִשְׁתָּנֵי זִיוָוּיְיהוּ. וְכָךְ נַחְתּוּ וְשָׁלְיט בְּהוּ אֲוִירָא דְּעָלְמָא, אִשְׁתַּנּוּ בְּדַרְגָּא אַחֲרָא.

תָּא חֲזֵי, מַנָּא דְּהֲוָה נָחִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, הַהוּא מַנָּא הֲוָה, מִטַּלָּא דִּלְעֵילָּא, דְּהֲוָה נָחִית מֵעַתִּיקָא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְכַד הֲוָה נָחִית, הֲוָה נְהוֹרֵיהּ נָהִיר בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּמִנֵּיהּ אִתְּזַן חֶקֶל דְּתַפּוּחִין, וּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. וְכַד הֲוָה נָחִית לְתַתָּא, וְשָׁלְיט בֵּיהּ אֲוִירָא דְּעָלְמָא, אִגְלִיד, וְאִשְׁתָּנֵי זִיוִיהּ, וְלָא הֲוָה זִיוִיהּ אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר י״א:ז׳) וְהַמָּן כִּזְרַע גַּד הוּא וגו׳, וְלָא יַתִּיר. וְכָל שֶׁכֵּן מַלְאָכִין, כֵּיוָן דְּנַחְתּוּ וְשָׁלְיט בְּהוּ אֲוִירָא, אִשְׁתַּנּוּ מֵהַהוּא דַּרְגָּא קַדְמָאָה דַּהֲווֹ.

מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חָמָא דְּאַטְעֲיִין עָלְמָא, קַשַּׁר לוֹן בְּשַׁלְשְׁלְאֵי דְּפַרְזְלָא בְּטוּרָא דַּחֲשׁוֹכָא, בְּאָן אֲתַר יַתְבֵי. בְּעֲמִיקָא דְּטוּרֵי. אוֹתִיב לֵיהּ לַעֲזָ״א, וּרְמֵי חֲשׁוֹכָא דְּאַנְפִּין. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּקַשַּׁר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְתַּקַּף וְאַרְגִּיז כָּלַפֵּי מַעֲלָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָפִיל לֵיהּ בְּעוּמְקָא עַד קְדָלֵיהּ, וְזָרִיק חֲשׁוֹכָא בְּאַנְפּוֹי. עֲזָא״ל דְּלָא אִתְתַּקַּף, אוֹתְבֵיהּ גַּבֵּיהּ, וְנָהִיר לֵיהּ חֲשׁוֹכָא.

וּבְנֵי עָלְמָא דְּיַדְעִין אַתְרַיְיהוּ, אַתְיָין לְגַבַּיְיהוּ, וְאוֹלְפִין לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא חַרְשִׁין וּנְחָשִׁין וּקְסָמִין. וְאִינּוּן טוּרֵי חֲשׁוֹכָא, אִקְרוּן הַרְרֵי קֶדֶם. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּחֲשׁוֹכָא אַקְדִּים לִנְהוֹרָא. וּבְגִין כָּךְ, טוּרֵי חֲשׁוֹכָא, הַרְרֵי קֶדֶם אִקְרוּן. לָבָן וּבִלְעָם מִנַּיְיהוּ אוֹלְפֵי חַרְשִׁין. וְהַיְינוּ דְּאָמַר בִּלְעָם, מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קֶדֶם וְגוֹ׳.

תָּא חֲזֵי, בִּלְעָם הֲוָה קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ מֵהַאי אֲתַר, וְאָמַר נְאֻם שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְגוֹ׳. בְּגִין דַּעֲזָ״א וְעַזָּאֵ״ל, אַמְרֵי לְאִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, מֵאִילֵּין מִלִּין עִלָּאִין, דַּהֲווֹ יַדְעֵי בְּקַדְמִיתָא לְעֵילָּא. וּמִשְׁתַּעֵי מֵעָלְמָא קַדִּישָׁא דַּהֲווֹ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל. שׁוֹמֵעַ קוֹל אֵל, לָא כְּתִיב, אֶלָּא אִמְרֵי אֵל, אִינּוּן אֲמִירָן דְּאַמְרֵי מִנַּיְיהוּ. מַאן דְּאָתֵי מִפֻּרְקָא, וְשָׁאֲלִין לֵיהּ מֵאָן אַתְּ

אָתֵי. אָמַר, מִלְּמִשְׁמַע מִלִּין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. כַּךְ נָאֶם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל. וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, דְּהַוָה יָדַע שַׁעֲתָא דְּתַלְיָא דִּינָא בְּעָלְמָא, וּמְכַוִּין שַׁעֲתָא בְּחַרְשׁוֹ.

אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה, מַאן מַחֲזֵה שַׁדַּי. אִלֵּין אִינּוּן נִכַּל וּגְלוּפֵי עֵינַיִם. וְאִלֵּין אִינּוּן (לך לך פ"ח ע"ב, לקמן רי"ב ע"א, פנחס רל"ב ע"א) עֻזָּ"א וְעַזָּאֵ"ל. נִכַּל: דָּא עֻזָּ"א, דְּאָעְמִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוּמְקָא חֲשׁוֹכָא, וְיָתִיב בְּעוּמְקָא עַד קָדְלֵיהּ כִּדְקָאמְרָן, וַחֲשׁוֹכָא אִזְדָּרַק בְּאַנְפּוֹי. וְעַל דָּא אִקְרֵי נוֹכֵל. נָכַל זִמְנָא חָדָא מִן שְׁמַיָּא, וְנָכַל זִמְנָא אַחֲרָא, לְבָתַר, בְּעוּמְקָא דַּחֲשׁוֹכָא. עֻזָּאֵ"ל: הוּא גְּלוּפֵי עֵינַיִם, דְּהָא לָא אִזְדָּרַק חֲשׁוֹכָא עֲלֵיהּ, דְּלָא אִתְתַּקַּף, וְלָא אַרְגִּיז כְּהַהוּא דְּלְעֵילָּא. וּבְלָעָם קְרֵי לוֹן מַחֲזֵה שַׁדַּי, דְּאִינּוּן נִכַּל וּגְלוּפֵי עֵינַיִם.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, לָא אִשְׁתְּאַר בְּעָלְמָא, דְּיִשְׁתְּכַח גַּבַּיְיהוּ, בַּר אִיהוּ. וּבְכָל יוֹמָא, הֲוָה אַסְתִּים בְּאִינּוּן טוּרֵי עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יַנְחֵנִי בְּלֶק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קֶדֶם. מֵהַרְרֵי קֶדֶם וַדַּאי, וְלָא מֵאֶרֶץ בְּנֵי קֶדֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה זִמְנִין אֲמִינָא מִלָּה דָּא, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי חַבְרַיָּיא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא, אֶלָּא בַּאֲתָר דְּאִתְחֲזֵי לְשַׁרְיָא עֲלוֹי. וְכֵן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַכְרִיז וְאָמַר, (דברים י"ח:י') לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ'. וְהוּא דְּאָתֵי (ס"א אתי) לְאִתְעָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ. אֶלָּא זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַדִּישׁ לוֹן לְשַׁרְיָא בֵּינַיְיהוּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (דברים כ"ג:ט"ו) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ וְגוֹ'. וּבְגִין דְּהוּא מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ, כְּתִיב וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְגוֹ'. וּכְתִיב (ויקרא כ':ז') וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים וְגוֹ'. וּכְתִיב (ויקרא י"ח:כ"ד) אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֵלֶּה וְגוֹ'. וּכְתִיב (ויקרא כ':כ"ג) וָאָקֵץ בָּם וְגוֹ'. דְּלָא יָכִילְנָא לְקָרְבָא גַּבַּיְיהוּ, וְשָׁרוּ לִי לְבַר. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דִּנְבִיאֵי מְהֵימְנֵי קַדִּישֵׁי, דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין, וְאִית לוֹן חוּלָקָא לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בְּקוּדּוּשָׁה עִלָּאָה.

פרק מד

(במדבר כ"ב:כ"ג) וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ יְיָ נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, (ס"א בדרך), בְּהַהוּא אַרְחָא דְּהַוָה אִשְׁתְּקַע (ס"א אשתכח) בְּגַוָּוהּ. וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, וְכִי אִי אִיהוּ נָפִיק לְקָבֵיל הַאי אָתוֹן, מַאי בָּעֵי חַרְבָּא. וְאִי אִיהוּ נָפִיק לְקָבְלֵיהּ דְּבִלְעָם, אֲמַאי חָמַאת אֲתָנֵיהּ, וְאִיהוּ לָא חָמָא. אֶלָּא כֹּלָּא אִזְדַּמַּן. הַהוּא מַלְאָכָא מִזְּדַמַּן לְקָבְלֵיהּ דְּאָתוֹן, לְאַפָּקָא לָהּ מִן הַהוּא אַרְחָא דְּאִתְטְעַן בָּהּ. וּבְמָה. בְּרַחֲמֵי. וְאִזְדַּמַּן לְקָבְלֵיהּ דְּבִלְעָם, לְאַעְנְשָׁא לֵיהּ, עַל דְּאִיהוּ הֲוָה בָּעֵי לְמֵיהַךְ בִּרְשׁוּתֵיהּ, וְלָא בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא (ס"א דלעילא).

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַשְׁתָּא אִית לְשָׁאֲלָא, אִי מִלּוֹי הֲווֹ אַתְיָין מִסְטָרָא דְּכִתְרִין תַּתָּאִין, וְלָא מֵאָתָר אַחֲרָא, אֲמַאי כְּתִיב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם וְגוֹ', וְאַף אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק

(בגיניהון דישראל אתהדר מלאכא למללא עמיה. דאי תימא דקודשא בריך הוא מליל עמיה והוא אמר אך את הדבר וגו'. חס ושלום דהא ההוא מלאכא אמר ליה ואפס את הדבר וגו', דאי תימא ויאמר אלהים אל בלעם וגו'.) הָכִי אוֹלִיפְנָא. דְּהַאי אֱלֹהִים דְּהָכָא כֻּלְּהוּ מַלְאָכָא הֲוָה. וְהַהוּא אִיהוּ אֲתַר דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, דְּבֵיהּ אֶחִידָן חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּאִינּוּן כְּתְרִין תַּתָּאִין, דְּהֲוָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ בִּלְעָם. וּבְגִין כָּךְ, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. דִּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי מַלְאָכָא בְּשִׁמָּא עִלָּאָה.

וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ, סְטָאַת מִן הַהוּא אָרְחָא, דַּהֲוַת טָעְיָא מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, לְקֻבְלֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וּבְמָה חָמָא בִּלְעָם, דְּהִיא סְטָאַת מֵהַהוּא אָרְחָא. אֶלָּא הָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָפִילּוּ בְּאָרְחָא, בָּעָא לְאַבָאָשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּחֵילָא דַּאֲתָנֵיהּ. וְכֵיוָן דְּלָא סָלִיק בִּידּוֹי, מַה כְּתִיב, וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל. אַטְעָן לָהּ, וְאַלְבָּשׁ לָהּ, בְּזַרוּזֵי דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בַּמַּקֵּל. בַּמַּקֵּל דַּיְיקָא. דְּאִיהוּ דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא. בְּמַקְלוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא בַּמַּקֵּל.

פּוּק חֲמֵי, כַּמָּה תַּקִּיפָא חָכְמְתָא דְּהַהוּא רָשָׁע, וְתִיאוּבְתָּא דִּילֵיהּ לְאַבָאָשָׁא לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ אַשְׁגַּח לְנָפְקָא מֵרְשׁוּתָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְאִתְיַיקָּרָא, וּלְאַבָאָשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל.

(במדבר כ"ב:כ"ד) וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים וְגוֹ'. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה, וַתֵּלֶךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר, מִסִּטְרָא דְּשָׂדֶה, (אתער) וְאִרְכִינַת מִמַּה דְּהֲוָה בָּהּ. וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת הָאָתוֹן לְהַטּוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ לְאַסְטָאָה לָהּ מֵהַהוּא אָרְחָא דְּשָׂדֶה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בֵּין מַלְאָכָא וּבֵין בִּלְעָם הֲוָת אֲתָנָא בְּעָאקוּ. לְבָתַר כַּד חָמָא בִּלְעָם, דְּלָא הֲוָה יָכִיל, כְּדֵין וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל. כְּמָה דְּאוּקְמֵר.

וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּמָּה אִית לָן לְאִסְתַּכְּלָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, הָנֵי קְרָאֵי רְמִיזֵי בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. וְכִי לְמַגָּנָא נָפַק הַאי מַלְאָכָא, לְאִתְחֲזָאָה לְחַד אֲתָנָא. אוֹ לְמֵיקָם בֵּין כַּרְמַיָּיא לְקֻבְלָהּ, זִמְנָא הָכָא וְזִמְנָא הָכָא. אֶלָּא כֻּלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, וְכֻלָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יִשְׁלְטוּ בְּהוּ זִינִין בִּישִׁין, בְּגִין דְּאִינּוּן חוּלָקֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. תָּאנָא, מִסִּטְרָא דְּאִמָּא, כַּד אִיהִי מִתְעַטְּרָא, נָפְקִין בְּעִטְרָהָא אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה סִטְרֵי גְּלִיפִין בְּתַכְשִׁיטָהָא. וְכַד בָּעֵאת לְאִזְדַּוְוגָא בְּמַלְכָּא, מִתְעַטְּרָא בְּחַד עִטְרָא דְּאַרְבַּע גְּוונִין. (גוונין) אינּוּן גְּוונִין מִתְלַהֲטָן בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, כָּל גְּוונָא וּגְוונָא מִתְלַהֲטָא תְּלַת זִמְנִין בְּהַהוּא סִטְרָא. דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר תְּחוּמֵי גְּלִיפִין. וְעָאלִין וְאִתְכְּלִילוּ בִּתְרֵיסַר אַחֲרָנִין.

בְּרֵישָׁא דְּעַטָרָא, אִית ד' שׁוּרִין לְד' סִטְרִין, וְאִינּוּן מְגַדְּלוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה':י"ג) מְגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים. מַהוּ מֶרְקָחִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג':ו') מִכָּל אַבְקַת רוֹכֵל. וְעַל כָּל מַגְדְּלָא וּמַגְדְּלָא ג' פִּתְחִין, קְבִיעִין בְּאַבְנִין טָבָן, מִכָּל סִטְרָא וְסִטְרָא. הַאי עַטָרָא, נְהִירָא (ס"א טהירא) (ס"א טמירא) בְּדַלּוּגִין דְּאוֹפִיר, בְּגִין יְקָרָא דְּמַלְכָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ג:י"ב) אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְגוֹ'.

תְּחוֹת עַטָרָא, תַּלְיָין זְגֵי דְּדַהֲבָא בְּסָחֲרָנָהָא, זָגָא דְּדַהֲבָא מִסִּטְרָא דָּא, וְזָגָא דְּדַהֲבָא מִסִּטְרָא דָּא, וְחַד רְמוֹנָא. (ס"א בגו) כְּגַוְונָא הַהוּא רְמוֹנָא, אִית בֵּהּ אֶלֶף זָגִין, וְכָל זָגָא מִנַּיְיהוּ, מִתְלַהֲטָא בְּסוּמָקָא בְּחִוָּורָא. הַהוּא רְמוֹנָא אִתְפְּלַג בְּפִלּוּגִין אַרְבַּע, וְקַיְימָא פְּתִיחָא, לְאִתְחַזָּאָה זָגָהָא. תְּלַת מְאָה וְעֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ זָגִין לְסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא, עַד דְּמִתְלַהֲטָן אַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, מֵחֵיזוּ דְּכָל פִּלְכָא וּפִלְכָא, וְאִינּוּן אִקָּרוֹן פֶּלַח הָרִמּוֹן. כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':ג') כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ.

אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין בְּפִלְכֵי אַרְבַּע זָוְיִין, נַטְלִין בְּגַלְגּוּלָא לְהַהוּא עַטָרָא, וְכַד נַטְלֵי לָהּ, אִזְדַּקְפָן לְעֵילָּא. עַד דְּמָטוּ לְגַלְגּוּלָא דְּפִלְכָא עִלָּאָה, דָּנְהִים יְמָמָא וְלֵילְיָא, מִתְחַבְּרָן כָּל אִינּוּן פִּלְכִין, וְנַטְלִין לְעַטָרָא, וְזַקְפָן לָהּ. וְקַלָּא דְּאִינּוּן גַּלְגַּלִּין, אִשְׁתְּמַע בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין. לְקַל נְעִימוּתָא מִתְרַעֲשִׁין כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, וְכֻלְּהוּ שָׁאֲלִין דָּא לְדָא, עַד דְּכֻלְּהוּ אֲמְרֵי (יחזקאל ג':י"ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

כַּד מְזַדְּווֹג מַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, סַלְקָא עַטָרָא דָּא, וְאִתְיְשָׁבַת בְּרֵישָׁא דְּמַטְרוֹנִיתָא. כְּדֵין נָחִית חַד עַטָרָא עִלָּאָה, קְבִיעָא דְּכָל אֶבֶן טָבָא, וְחִיזוּר וְשׁוּשָׁן, בְּסָחֲרָנָהָא. בְּשִׁית גַּלְגַּלִּין אִתְיָא, לְשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא, שִׁית גַּדְפִּין דְּנָשֶׁר נַטְלִין לָהּ. בְּפִלְכוֹי חַמְשִׁין (ס"א פלכין) עֲנָבִין סָחֲרָנָהָא, דְּגָלִיף בָּהּ אִימָא עִלָּאָה. קְבִיעָאן בְּאֶבֶן טָבָא, חִוָּור וְסוּמָק יְרוֹק וְאוּכָם תְּכֵלָּא וַאַרְגָּוָנָא. שִׁית מְאָה וּתְלַת עָשָׂר זוּוִיין, לְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא.

אֶלֶף וְשִׁית מְאָה מְגַדְּלִין, לְכֹל סִטְרָא וְסִטְרָא. וְכָל מַגְדְּלָא וּמַגְדְּלָא, טוּרִין קְבִיעִין. פַּרְחִין לְעֵילָּא, אִשְׁתַּאֲבָן בְּכִיתוּנָא (ס"א בפתורא) דְּאִימָא עִלָּאָה, בִּמְשַׁח רְבוּת דִּילָהּ. כְּדֵין אִימָא, בְּלִחִישׁוּ, נָגִיד מַתְנָן עִלָּאִין, וְשָׁדַר וְקָבַע לוֹן בְּהַהוּא עַטָרָא. לְבָתַר אַנְגִיד נַחֲלֵי דְּמִשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא, עַל רֵישָׁא דְּמַלְכָּא. וּמֵרֵישֵׁיהּ, נָחִית הַהוּא מִשְׁחָא טָבָא עִלָּאָה, עַל דִּיקְנֵיהּ יַקִּירָא. וּמִתַּמָּן נָגִיד עַל אִינּוּן לְבוּשֵׁי מַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ג:ב') כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן וְגוֹ'.

לְבָתַר אִתְהַדַּר עַטָרָא, וּמְעַטְּרָא לֵיהּ אִימָא עִילָּאָה בְּהַהוּא עַטָרָא, וּפָרִישָׁא עֲלֵיהּ, וְעַל מַטְרוֹנִיתָא, לְבוּשֵׁי יְקָר בְּהַהוּא עַטָרָא. כְּדֵין קָלָא אִשְׁתְּמַע בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה וְגוֹ'. כְּדֵין חֶדְוָותָא הוּא בְּכָל אִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא. וּמַאן אִינּוּן. כָּל אִינּוּן

דְּאָתוּ מִסְּטָרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. דְּהָא לָא מִזְדַּוְּוגֵי בְּהוּ, וְלָא קַיְימִין עִמְּהוֹן, בַּר אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן בְּנֵי בֵּיתָא, וּמְשַׁמְּשֵׁי לֵהּ. כְּדֵין בִּרְכָאן דִּנְפִיקֵי מִנַּיְיהוּ, דְּיִשְׂרָאֵל הוּא.

וְיִשְׂרָאֵל נָטְלִין כֹּלָּא, וּמְשַׁדְּרֵי חוּלָקָא מִנֵּיהּ לִשְׂאַר עַמִּין, וּמַהֲהוּא חוּלָקָא אִתְּזָנוּ כָּל אִינּוּן שְׂאַר עַמִּין. וְתָאנָא, מִבֵּין סִטְרֵי חוּלָקֵיהוֹן דְּמָמָנָן עַל שְׂאַר עַמִּין, נָפִיק חַד שְׁבִיל דָּקִיק, דְּמִתַּמָּן, אִתְנְגִיד חוּלָקָא לְאִינּוּן תַּתָּאֵי, וּמִתַּמָּן מִתְפָּרֵשׁ לְכַמָּה סִטְרִין. וְדָא קָרֵינָן לֵיהּ תַּמְצִית, דְּנָפִיק מִסִּטְרָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

וְעַל דָּא עָלְמָא כּוּלֵּיהּ מִתַּמְצִית דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָא שָׁתֵי. מַאן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הָא אוֹקִימְנָא. וּבֵין לְעֵילָּא, וּבֵין לְתַתָּא, כָּל אִינּוּן שְׂאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לָא אִתְּזָנוּ אֶלָּא מֵהַהוּא תַּמְצִית. וְלָא תֵּימָא דְּאִינּוּן בְּלָחוֹדוֹי, אֶלָּא אֲפִילּוּ אִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין, מֵהַהוּא תַּמְצִית שַׁתְיָין. וְדָא הוּא בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, שְׁבִיל מַרְבְרְבֵי שְׂאַר עַמִּין דְּמִתְבָּרְכָן מִנֵּיהּ.

כַּד חָמָא הַהוּא מַלְאָכָא, דְּהָא בְּלְעָם אַסְטֵי לָאתוֹן לְהַהוּא שְׁבִילָא, דְּכְתִיב לְהַטּוֹתָהּ הַדָּרֶךְ, מִיַּד וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, לְאַסְתְּמָא שְׁבִילָא, דְּלָא יִסְתַּיְיעוּן בֵּיהּ אִינּוּן שְׂאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין. וְאָזְלָא הָא, כְּהָא דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (שיר השירים א) שָׁמוּנִי נוֹטֵרָה וְגוֹ', לְנַטָּרָא וּלְבָרְכָא לְשְׂאַר עַמִּין בְּגָלוּתָא. וְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן כַּרְמִי שֶׁלִּי, לֹא נָטַרְתִּי, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא, וְלָא מִתְבָּרְכִין כַּדְּקָא חָזֵי.

גָּדֵר מְזֵה וְגָדֵר מְזֵה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הֵיךְ יָכִיל הַהוּא מַלְאָכָא לְאַסְתְּמָא הַהוּא שְׁבִילָא. אֶלָּא בְּגִין דְּסִיּוּעָא אַחֲרָא הֲוָה לֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אוֹרַיְיתָא מְסַיְיעָא לֵיהּ, דִּכְתִיב, (שמות ל"ב:ט"ו) מְזֵה וּמְזֵה הֵם כְּתוּבִים.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא מַה כְּתִיב. וַתֵּרֶא הָאָתוֹן וְגוֹ', וַתִּלְחַץ אֶל הַקִּיר, מַאי וַתִּלְחַץ אֶל הַקִּיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו כ"ב:ה') מְקַרְקַר קִיר וְגוֹ'. קִיר: פַּטְרוֹנָא, הַהוּא דְּשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. וַתִּלְחַץ אֶת רֶגֶל בִּלְעָם אֶל הַקִּיר, הֵיא לָא יָהֲבָא לֵיהּ סִיּוּעָא כְּלָל. וּבְעָקוּתָא, (ס"א אשדת) אַשְׁרַת (ס"א אשדרת) לֵיהּ לְהַהוּא קִיר. וְרָמְזָא לֵיהּ הַאי, כְּדֵין וַיּוֹסֶף לְהַכּוֹתָהּ בְּהַאי סְטָרָא.

וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ יְיָ עֲבוֹר וַיַּעֲמוֹד בְּמָקוֹם צָר וְגוֹ'. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אַסְתִּים לָהּ כָּל אֹרְחִין, וְכָל סִיּוּעִין, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ מִכָּל סִטְרָא דְּעָלְמָא סִיּוּעָא. כְּדֵין וַתִּרְבַּץ תַּחַת בִּלְעָם. כַּד חָמָא בִּלְעָם דְּלָא הֲוָה יָכִיל, מַה כְּתִיב. וַיִּחַר אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּאַטְעַן לָהּ, וְאַלְבֵּשׁ לָהּ, בְּזִירוּזֵי דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא.

(במדבר כ"ב:כ"ח) וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן וְגוֹ'. הֵיינוּ חַד מֵאִינּוּן מִלִּין, דְּאִתְבְּרִיאוּ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי סַגֵּי הַאי לְבִלְעָם, אוֹ לָאתוֹן, אוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּהֵנֵי מִלִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, דְּחַיְיכִין בֵּיהּ אִינּוּן רַבְרְבִין דַּהֲווֹ עִמֵּיהּ, וְכַד מָטוּ לְבָלָק, אָמְרוּ לֵיהּ, וְכִי לְהַאי שַׁטְיָא שַׁדַּרְתְּ לְיַקְּרָא, לָא תִּשְׁכַּח בֵּיהּ מַמָּשׁוּת, וְלָא בְּמִלּוֹי. וּבְאִינּוּן מִלָּה דַּאֲתָנָא,

אִתְבְּזָא מִן יְקָרֵיהּ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר אִלְמָלֵי לָא אֲמָרַת אֲתָנָא הַאי, לָא שָׁבִיק בַּלְעָם הַהוּא דִּילֵיהּ, וּבְמִלֵּי דַּאֲתָנָא יָדַע דְּאִתְבַּר חֵילֵיהּ.

רִבִּי אַבָּא רָמֵי, כְּתִיב (במדבר ט"ז:ל"ב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ וְגוֹ'. וּכְתִיב וְיִפְתַּח יְיָ אֶת פִּי וְגוֹ'. מַאי שְׁנָא אֶרֶץ מֵאתוֹן, דְּלָא כְּתִיב בָּהּ וְיִפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָרֶץ. אֶלָּא, הָתָם מֹשֶׁה גָּזַר עַל פּוּמָא, וּפַתְחַת, וְעַבְדַת אַרְעָא פְּקוּדָא דְּמֹשֶׁה, וְלָא יַאוּת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבֹר פְּקוּדֵיהּ, דְּהָא מֹשֶׁה גָּזַר וּפָקִיד, (במדבר ט"ז:ל') וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ. וְעַל דָּא הִיא עַבְדַת פְּקוּדוֹי. דִּכְתִיב וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֲבָל הָכָא, לָא אִשְׁתְּכַח מַאן דְּגָזַר, אֶלָּא רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה, וְהוֹאִיל וּרְעוּתֵיהּ הֲוָה בְּכַךְ, כְּתִיב וְיִפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן. מִנַּיְהּ אָתָא מִלָּה, וּמִנַּיְהּ אִשְׁתְּכַח.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִסְתַּכַּלְנָא בְּפָרָשְׁתָא דָּא, וּבְאִלֵּין מִלִּין, וְאִתְחַזְיָין דְּלָאו מִלִּין דִּצְרִיכִין אִינּוּן. וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב וְיִפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן, בַּעְיַין לְמֶהֱוֵי אִינּוּן מִלִּין מִלֵּי מְעַלְיָיתָא, מִלֵּי דְּחָכְמְתָא, וְאִי כְּמָה דְּאַתְּעָרוּ חַבְרָנָא, דְּאִיהוּ מְשַׁבַּח דְּסוּסְיָא דִּילֵיהּ רָעֵי בְּרָטְיָא, וְהִיא תָּבַת וְאָמְרַת, הֶלֹא אָנֹכִי אֲתוֹנֵךְ. מֵהָכָא הֲוָה לֵהּ לְמִפְתַּח, וְהִיא לָא פָּתְחָה אֶלָּא מֶה עָשִׂיתִי לָךְ. וְאִי הָכִי, אֲמַאי קָא טָרַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִפְתַּח פּוּמָהּ לְהָנֵי מִלִּין.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי בְּאִלֵּין מִלִּין אוֹלִיפְנָא דַּעְתָּא דִּבלְעָם, דְּלָאו כְּדַאי הוּא לְמִשְׁרֵי עֲלֵיהּ רוּחַ קוּדְשָׁא, וְאוֹלִיפְנָא, דְּהָא לֵית יָכִילוּ בְּאַתְנֵיהּ, לְאַבְאָשָׁא אוֹ לְאוֹטָבָא. וְאוֹלִיפְנָא מֵהַאי אָתוֹן, דְּהָא לֵית חֵילָא בִּבְעִירֵי לְאַשְׁרָאָה עֲלַיְיהוּ דַּעְתָּא שְׁלִים. תָּא חֲזֵי, בִּלְעָם, בְּהַהִיא מִלָּה דַּאֲתְנֵיהּ, וּבְהַהוּא דַּעְתָּא טְפָשָׁא לָא יָכִיל לְמֵיקַם. בְּדַעְתָּא עִלָּאָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

(במדבר כ"ב:כ"ח) וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מֶה עָשִׂיתִי לְךָ. וְכִי בִּרְשׁוּתֵי הֲוָה לְמֶעְבַּד טַב וּבִישׁ. לָאו. דְּהָא בְּעִירֵי לָא מִתְנַהֲגָן, אֶלָּא בְּמָה דְּנַהֲגוּ לוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּהַהִיא אֲתָנָא בְּעֵמִיקְתָא (ס"א בעקתא) יַתִּיר, לָאו בִּרְשׁוּתֵהּ הִיא, דְּהָא הוּא אַטְעִין לָהּ בְּחַרְשׁוֹי, וּבִרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא. וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי. הֲוָה לֵיהּ לְחַיְיכָא מִנַּיְהּ, וְהוּא אָתִיב לָקָבְלָא טְפְשׁוּתָא דְּמִלָּהָא, כְּדֵין חַיְיכוּ מִנַּיְהּ, וְאִתְקָלִיל בְּעֵינַיְיהוּ, וְיָדְעוּ דְּאִיהוּ שַׁטְיָא. וּמָה אָמַר. כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי לוּ יֶשׁ חֶרֶב בְּיָדִי. אָמְרוּ, שַׁטְיָא דָּא אִיהוּ יָכִיל לְשֵׁיצָאָה עַמִּין בְּפוּמֵיהּ, הֵיךְ לָא יָכִיל לְשֵׁיצָאָה לְאַתְנֵיהּ, וְהוּא בָּעֵי חַרְבָּא. וְאוֹלִיפְנָא, דְּלֵית חֵילָא בִּבְעִירֵי לְאַשְׁרָאָה עֲלַיְיהוּ רוּחָא אַחֲרָא, דְּאִי יֵימְרוּן בְּנֵי נָשָׁא, אִי יְמַלְלוֹן בְּעִירֵי, כַּמָּה דַּעְתָּא שְׁלִים יִפְקוּן לְעָלְמָא, פּוּק וְאוֹלִיף מֵהַאי אֲתָנָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְתַּח פּוּמָהּ, חָמֵי מִלּוֹי. (מצאתי כתוב בהעתקות, חסר כאן)

פרק מה

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וְגוֹ'. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, בָּלָק חַכִּים הֲוָה בְּחַרְשִׁין, יַתִּיר מִבִּלְעָם, בַּר דְּלָא הֲוָה מְכַוְּון שַׁעֲתָא לְלַטְיָיא. מָשָׁל וְכוּ'. בְּגִין כָּךְ וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וְגוֹ'. הוּא הֲוָה אַתְקִין לֵיהּ וְאָחִיד לֵיהּ לְכֹלָּא.

וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל. מַאי וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל. אֶלָּא אַשְׁגַּח בְּחַרְשׁוֹי, בְּמַאי סִטְרָא יִתְאַחִיד בֵּהּ, וְאַשְׁכַּח דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד בָּמוֹת, וּלְמִפְלַח לַבַּעַל. כְּמָה דִּכְתִיב, וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַבַּעַל. וַיַּרְא מִשָּׁם קְצֵה הָעָם, חָמָא רַבְרְבֵי דְּעַמָּא, וּמַלְכָּא דִּלְהוֹן, דְּפָלְחִין לֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב (מלכים א י״ח:כ״ו) וְיִקְרְאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל, וּכְתִיב (מלכים א י״ח:כ״א) אִם יְיָ הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם, דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְהַאי, מִיַּד וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל בָּלָק בְּנֵה לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת. (חסר כתיב)

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה, חַד אָמַר לָקֳבֵלֵי מַדְבְּחָן דְּקַדְמָאֵי, אַקְרִיב אִינּוּן שִׁבְעָה מַדְבְּחָן. וְחַד אָמַר, בְּחָכְמְתָא עֲבֵד כֹּלָּא, וְאַשְׁכַּח דְּחוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעָה דַּרְגִּין אִתְקְשָׁרוּ. בְּגִין כַּךְ אִסְתַּדַּר שִׁבְעָה מַדְבְּחָן.

לְבַר נָשׁ דְּהָוָה לֵיהּ רְחִימָא חַד, דְּשָׁבַק לֵיהּ אֲבוֹי. וּבְנֵי נָשָׁא מִסְתַּפְּיִן לְקַטְטָה בַּהֲדֵיהּ, בְּגִין הַהוּא רְחִימָא. לְיוֹמִין, אָתָא בַּר נָשׁ חַד, וּבָעָא לְאַתְעָרָא קְטָטוּ בַּהֲדֵיהּ. אָמַר, מַה אַעְבֵּיד, אִי אִתְעַר בֵּיהּ קְטָטָא, הָא הַהוּא רְחִימָא דְּאִתְקְשַׁר בַּהֲדֵיהּ, וְלָא יְכִילְנָא, אָמַר מָה עָבַד, שָׁדַר לֵיהּ דּוֹרוֹן לְהַהוּא רְחִימָא. אָמַר הַהוּא רְחִימָא, וְכִי מָה אִית לֵיהּ לְהַאי בַּר נָשׁ גַּבָּאי, יְדָעְנָא דְּבָגִין הַהוּא בַּר רְחִימָאי הוּא. אָמַר, הַאי דּוֹרוֹן לָא יֵיעוּל קַמָּאי, זְמִינוּ לֵיהּ לְכַלְבֵּי וְיֵכְלוּנֵיהּ. כַּךְ בִּלְעָם, אָתָא לְאַתְעָרָא קְטָטוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְחָמָא דְּלָא יָכִיל בְּגִין הַהוּא רְחִימָא עִלָּאָה דִּלְהוֹן, (כמה דאת אמר (משלי כ״ז:י׳) רעך ורע אביך אל תעזוב.) שָׁאֲרֵי לְתַקְנָא קַמֵּיהּ דּוֹרוֹן. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע וּמַה אִית לָךְ גַּבָּאי, אַתְּ בָּעֵי לְאִזְדַּוְּוגָא בְּבָנַי, הֲרֵי דּוֹרוֹנָךְ זַמִּין לְכַלְבֵּי. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְשׁוֹן קֶרִי וְטוּמְאָה. דּוֹרוֹנָךְ לְאֵלֵּין אִתְמְסַר וְלָא יֵיעוּל קַמָּאי.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, וַיִּקַּר: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קמ״ז:י״ז) לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמוֹד. הוּא הֲוָה זַמִּין, דְּבָהַהוּא דּוֹרוֹן, יְכִיל בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל. מַה כְּתִיב. וַיִּקַּר אֱלֹהִים. קָרִיר גַּרְמֵיהּ מִן דָּא דְּהָוָה חָשִׁיב. וַיִּקַּר אֱלֹהִים, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּאִתְעַר עָלֵיהּ מִסְטְרָא דְּמִסָּאֲבוּתָא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיִּקַּר, בִּלְעָם חָשִׁיב דְּבָהַהוּא דּוֹרוֹן יֵיעוּל לְאַבָּאשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעָקַר לֵיהּ מִקַּמֵּיהּ לְהַהוּא דּוֹרוֹן. וְאַעָקַר לֵיהּ לְבִלְעָם, מִמַּה דְּהָוָה חָשִׁיב. וְאַעָקַר (ס"א ליה מההוא דרגא), לְהַהוּא דַּרְגָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי

לו) יִקְרוּהָ עוֹרְבֵי נַחַל. אָמַר לֵיהּ, רָשָׁע, לֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְאִתְקַשְׁרָא בַּהֲדָאי וּלְמֵיעַל קַמָּאי. דְּוֹרוֹנָךְ לְכַלְבֵּי אִתְמְסַר.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, הַאי רָשָׁע, גַּעֲלָא דְּכֹלָּא הֲוָה. דְּלָא תִּשְׁכַּח בְּכָל פָּרַשְׁתָּא דָּא, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל בִּלְעָם, אוֹ וַיְדַבֵּר יְיָ, חַס וְשָׁלוֹם. מַה כְּתִיב. וַיָּשֶׂם יְיָ דָּבָר בְּפִי בִּלְעָם וְגוֹ', כְּמַאן דְּשַׁוִּי חִסְמָא בְּפוּם חֲמָרָא, דְּלָא יִסְטֵי הָכָא אוֹ הָכָא, כַּךְ וַיָּשֶׂם יְיָ דָּבָר בְּפִי וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַתְּ חָשִׁיב דְּעַל יָדָךְ יֵהֵא וְיִתְקַיֵּים בָּרָכָה בְּבָנַי, אוֹ אִפְּכָא. לָא צָרִיכִין אִינּוּן לָךְ, כְּמָה דְּאַמְרִין לַצַּרְעָה וְכוּ'. אֶלָּא אַתְּ שׁוּב אֶל בָּלָק, וְכַד תִּפְתַּח פּוּמָךְ, לָא יֵהֵא בִּרְשׁוּתָךְ. וְלָא בְּפוּמָךְ תַּלְיָיא מִלּוֹלָא, אֶלָּא וְכֹה תְדַבֵּר. הֲרֵי כ"ה, דִּזְמִינָא לְבָרְכָא לוֹן. כֹּה, תְּמַלֵּל בְּרָכָה דִּבְנַי, דְּכַד תִּפְתַּח פּוּמָךְ, הֵיא תְּמַלֵּל מִלִּין, לְאִתְקַיְּימָא עַל בְּנַי, דְּלָא אֶשְׁבּוֹק מִלִּין לָךְ.

תָּא חֲזֵי, דְּכַךְ הוּא, כֵּיוָן דְּאָתָא לְבָלָק, וּבָלָק שָׁמַע כָּל אִינּוּן מִלִּין, הֲוָה חָשִׁיב דְּהָא מִפּוּמֵיהּ דְּבִלְעָם נָפְקִין, אָמַר, לָקוֹב אוֹבֵי לְקַחְתִּיךְ. אָמַר בִּלְעָם. סַב אִלֵּין חַרְשִׁין בִּידָךְ, בְּגִין לְאַעְכָּבָא הָכָא לְהַאי כֹּה, וְאִי אַתְּ תֵּיכוֹל לְאַעְכְּבָא (ס"א לאעקרא) לָהּ בְּהַאי חַרְשִׁין, אֲנָא אַעְקַר לָהּ מֵאִינּוּן מִלִּין דְּהִיא אָמְרָה.

מַה כְּתִיב, הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עוֹלָתֶךָ, בְּהַאי, וּבְאִלֵּין חַרְשִׁין, תְּעַכֵּב לָהּ, וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כ"ה, כְּלוֹמַר, אַעְקַר לָהּ מֵאִלֵּין מִלִּין. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אֲנָא אַעְקַר לָךְ. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וְהַהוּא דָּבָר אָרִים קָלָא, בְּמִלּוֹלֵי דְכ"ה. וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר, כ"ה תְּדַבֵּר וַדַּאי.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא לָא כְּתִיב הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עוֹלָתֶךָ, אֶלָּא הִתְיַצֵּב עַל עוֹלָתֶךָ וְאֵלְכָה אוּלַי יִקָּרֶה יְיָ לִקְרָאתִי. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּכ"ה אָמַר אִינּוּן בִּרְכָאן, כְּדֵין אָמַר הִתְיַצֵּב כ"ה עַל עוֹלָתֶךָ, וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כ"ה.

לְכָה אָרָה לִי יַעֲקֹב, כְּלוֹמַר, לְקוֹט. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, אַשְׁרֵי לוֹן מַהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִינּוּן קַיְימֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א כ׳:כ׳) צְדָדָה אוֹרֶה. אָמַר, אִי תֵּיכוֹל לְמִשְׁדֵּי (ס"א לון מההוא דרגא) לְהַהוּא דַּרְגָּא דִּלְהוֹן, הָא כֻּלְּהוּ אִתְעֲקָרוּ מֵעָלְמָא. וּלְכָה זוֹעֲמָה יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא, דְּיִשְׁתְּכַח רוּגְזָא קַמֵּיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם.

(במדבר כ"ג:ט') כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֵרֹאשׁ צוּרִים, אִלֵּין אִינּוּן אֲבָהָתָא. דִּכְתִיב (ישעיהו נ"א:א') הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם. וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ, אִלֵּין אִמָּהָן, בֵּין מֵהַאי סִטְרָא וּבֵין מֵהַאי סִטְרָא, לָא יַכְלִין לְאִתְלַטְיָיא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים, מַאן יָכִיל לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דְּהָא הוּא אָחִיד מֵרֵישָׁא דְּכָל צוּרִים נָפְקִין (שמות ס"ד), וּמַאן אִינּוּן צוּרִים. גְּבוּרָן. דְּהָא כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא מֵאִינּוּן גְּבוּרָן

נָפְקִי, וְאִינּוּן אִתְאַחֲדָן בְּהוּ. וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ, אִלֵּין שְׁאַר מַשְׁרְיָין (ס"א כתרין) דְּאִתְאַחֲדָן בְּהוּ. הֵן עָם לְבָדָד וְגוֹ'. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים ל"ב:י"ב) ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ.

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וְגוֹ', הָא אוּקְמוּהָ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תְּרֵין דַּרְגִּין אינּוּן, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל. וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, תְּרֵין דַּרְגִּין אינּוּן, דְּהָא דַּרְגָּא עִלָּאָה יִשְׂרָאֵל הוּא.

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וְגוֹ'. לְתַתָּא, מַאן הוּא עָפָר. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי דְּכְתִיב בֵּיהּ (ישעיהו מ"א:ב') יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ וְגוֹ'. מַאן חַרְבּוֹ. הָא יְדִיעָא, דְּכְתִיב (ישעיהו ל"ד:ו') חֶרֶב לַיְיָ מָלְאָה דָם. עָפָר, הַהוּא אֲתָר דְּאִתְבְּרֵי מִנֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּכְתִיב (בראשית ב':ז') וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר וְגוֹ'. וּמַהַהוּא עָפָר, כַּמָּה חַיָּילִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין נָפְקוּ, כַּמָּה טַפְסִין, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין, כַּמָּה גִּירִין, כַּמָּה בַּלִיסְטָרָאוֹת, כַּמָּה רוּמְחִין, וְסַיְיפִין, וְזַיְינִין, אִשְׁתְּכָחוּ מֵהַהוּא עָפָר. (מי מנה) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב כ"ה:ג') הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגְדוּדָיו.

וּמִסְפָּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל. רֹבַע יִשְׂרָאֵל הֵיךְ הֵ"א, וְחַד מִלָּה הִיא. רוֹבַע יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ"ג:ה') רוֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, רְבִיעַ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג':ז') מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. דְּבָר אַחֵר רֹבַע, כְּמוֹ רְבִיעִית מִיִּשְׂרָאֵל לְתַתָּא, רֹבַע אִתְקְרֵי לְפוּם כִּתְרִין מַשְׁמַע דָּוִד, דְּאִיהוּ רַגְלָא רְבִיעָאָה דְּכוּרְסְיָיא.

דְּבָר אַחֵר מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וְגוֹ', כָּל אִינּוּן דַּחֲשִׁיבִין עַפְרָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגְדוּדָיו. רֹבַע יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. דְּבָר אַחֵר מִי מָנָה עֲפָר, אִינּוּן פְּקוּדִין דְּאִינּוּן בְּעַפְרָא, בִּזְרִיעָה, בִּנְטִיעָה, בְּחַצָּדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא י"ט:י"ט) בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ. (אמר רבי אבא, בלק חכים הוה בחרשוי כבלעם. בר דלא ידע לכוון שעתא ללטיא).

(במדבר כ"ג:ז') וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר. וַיְדַבֵּר לָא כְּתִיב, מַאי וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הוּא הֲוָה זָקִיף קָלָא לְגַבֵּי הַהוּא מְמַלֵּל, וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ בְּלָעָם. וַיֹּאמַר הַאי כֹּה כְּמָה דְּכְתִיב וְכֹה תְּדַבֵּר, וַאֲמִירָה מִנָּהּ הֲוָה.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם דְּכָל חֲרָשׁוֹי וּבְכָל הַהוּא דּוּרוֹן, לָא יָכִיל לְאַעְקָרָא הַהוּא כֹּה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְאָנֹכִי אֶקָּרֶה כֹּה, אַעְקָר לְהַאי כֹּה. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַנְתְּ סָבוּר לְאַעְקָרָא לָהּ, אֲנָא אַעְקַר לָךְ מִשֶּׁלְשׁוֹלָךְ, מַה כְּתִיב. וַיִּקַר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, כְּמָה דְּאַתְּמַר. לְבָתַר, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּלָא יָכִיל, הָדַר וְאָמַר, וּבֵרֵךְ וְלֹא אָשִׁיבֶנָּה, וְלֹא אֲשִׁיבֶנּוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה וּדַאי, לְהַהִיא דְּכְתִיב כֹּה, וְכֹה תְּדַבֵּר. לֵית אֲנָא יָכִיל לְאַהַדָּרָא לָהּ.

אָמַר בִּלְעָם, בִּתְרִין דַּרְגִּין בָּעֵינָא לְאִסְתַּלָּא בְּהוּ. בָּעֵינָא לְאִסְתַּלָּא בְּהוּ מִדַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב, וְלָא יָכִילְנָא. בָּעֵינָא לְאִסְתַּלָּא בְּהוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יָכִילְנָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּשִׁמְא דָּא אוֹ דָּא, לָא אִתְקְשַׁר בְּזִינִין בִּישִׁין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'.

תָּאנָא, תְּרִין דַּרְגִּין אינּוּן: נַחַשׁ, וְקֶסֶם. לָקֳבְלֵיהוֹן: עָמָל, וָאָוֶן. אָמַר בִּלְעָם, הָא וַדַּאי אַשְׁכַּחְנָא לָקֳבְלֵי דְּהָנֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. אָוֶן, לָקֳבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קַטִּיר בְּנַחַשׁ. עָמָל, לְקָבְלֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ קַטִּיר בְּקֶסֶם. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּלָא יָכִיל, אָמַר, וַדַּאי לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דַּיְיָ אֱלָהֵיו עִמּוֹ וְגוֹ'.

וְאִי תֵּימָא, בְּהָנֵי לָא יָכִילְנָא. בְּקֶסֶם וְנַחַשׁ יָכִילְנָא. כְּתִיב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּכָל חֵילִין דְּלֵעֵילָּא, וְכָל מַשְׁרְיָין כֻּלְּהוּ, לָא יַדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּנִמּוּסָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, עַד דְּשָׁאֲלֵי לְהָנֵי תְּרֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. וּמַאי אֲמָרִי. מַה פָּעַל אֵל. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָנֵי מִלִּין, כֹּה אָמַר, וְהוּא אָרִים קָלָא לְקֶבְלָהּ, וְלָא יָדַע מַאי הוּא, וְלָא אִשְׁתְּמַע בַּר קָלֵיהּ.

הֵן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְגוֹ', מַאן עַמָּא תַּקִּיפָא כְּיִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְנְהִיר צַפְרָא, קָם וּמִתְגַּבָּר כְּאַרְיָא, לְפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, בְּכַמָּה תּוּשְׁבְּחָן. מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל יוֹמָא, וּבַלֵּילְיָא לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ'. כַּד בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִשְׁכַּב עַל עַרְסֵיהּ, מְקַדֵּשׁ שְׁמָא עִלָּאָה, אֲמִלֵּיךְ לֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין מִתְקַשְּׁרָן קַמַּיְיהוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּפַתְחִין פּוּמְהוֹן עַל עַרְסַיְיהוּ, בִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וּבָעָאן רַחֲמֵי קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּכַמָּה קְרָאֵי דְּרַחֲמֵי.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, הֵן עָם כְּלָבִיא יָקוּם. זְמִינִין הַאי עַמָּא, לְמֵיקַם עַל כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כְּאַרְיֵה גִּיבָּר וְתַקִּיף, וְיִתְרְמֵי עֲלַיְיהוּ. אָרְחַיְיהוּ דְּכָל אַרְיָוָותָא לְמִשְׁכַּב עַל טַרְפַּיְיהוּ, אֲבָל עַמָּא דָּא לָא יִשְׁכַּב, עַד יֹאכַל טֶרֶף.

דָּבָר אַחֵר הֵן עָם כְּלָבִיא יָקוּם, לְקַרְבָּא קָרְבְּנִין וְעִלָּוון קַמֵּי מַלְכְּהוֹן, עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא. וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּרְבְּנָא אִתּוֹקַד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, הֲווֹ חָמָן דְּיוּקְנָא דְּחַד אַרְיֵה רְבִיעַ עַל הַהוּא קָרְבְּנָא, וְאָכִיל לֵיהּ.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, אוּרְיֵא"ל מַלְאָכָא עִלָּאָה הֲוָה, וְחָמָאן לֵיהּ בְּדְיוּקְנָא דְּאַרְיָא תַּקִּיפָא, רְבִיעַ עַל מַדְבְּחָא, וְאָכִיל לוֹן לְקָרְבְּנִין. וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא הֲווֹ זָכְאִין כָּל כַּךְ, הֲווֹ חָמָאן דְּיוּקְנָא דְּחַד כַּלְבָּא חֲצִיפָא רְבִיעַ עֲלֵיהּ, כְּדֵין הֲווֹ יַדְעֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַעְיָין תְּשׁוּבָה, וּכְדֵין תַּיְיבַן. לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ', אִלֵּין קָרְבְּנִין דְּלֵילְיָא כְּגוֹן עַלָּוון. וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגַח קְרָבָא דִּלְהוֹן עַל שַׂנְאֵיהוֹן.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא יִשְׁכַּב, מַהוּ לֹא יִשְׁכַּב. אֶלָּא בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ אָזִיל בְּפִקּוּדֵי דְּמָארֵיהּ, לָא שָׁכִיב עַל עַרְסֵיהּ, עַד דְּקַטִיל אֶלֶף וּמְאָה וְעָשְׂרִים וַחֲמֵשׁ, מֵאינּוּן זַיְינִין בִּישִׁין, דְּשַׁרְיָין עִמֵּיהּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר, אֶלֶף אינּוּן דְּסָטָר שְׂמָאלָא, דִּכְתִיב, (תהילים

צ״א:ז׳) יִפּוֹל מִצִּדְּךָ אֶלֶף. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ט:ה׳) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד וְגוֹ', (תהילים קמ״ט:ה׳) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְגוֹ', לַעֲשׂוֹת נְקָמָה וְגוֹ', הֲדָא הוּא דִכְתִיב לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ' וְדָא הוּא לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, לָקֳבְלֵי תְּלַת זִמְנִין דְּהוּא מָחָא לְאַתְיֵהּ, וְאַטְעִין לָהּ בְּחַרְשׁוֹי, אִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל תְּלַת זִמְנִין. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, לָקֳבְלֵיהּ אִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל תְּלַת זִמְנִין, דְּסַלְקִין יִשְׂרָאֵל לְאִתְחֲזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

(במדבר כ"ג) וַיִּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ וְגוֹ', וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים וְגוֹ'. מַאי לִקְרַאת נְחָשִׁים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דְּהָנֵי תְּרֵין זִמְנִין קַדְמָאֵי, הֲוָה אָזִיל בְּכָל חַרְשׁוֹי, וּבָעָא לְמֵילַט לְיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּחָמָא רְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאָמַר שׁוּב אֶל בָּלָק, דְּהָא מִלּוֹלְךָ לָא בַּעְיִין בָּנַי. מִלּוֹלָא אוֹחֳרָא זַמִּין מַהַאי כֹּה, כְּמָה דִּכְתִיב וְכֹה תְדַבֵּר. כֹּה תְדַבֵּר, וְלָא אַנְּתְּ. כֹּה תְדַבֵּר, דְּשַׁלְטָא עַל כָּל שַׁלִּיטִין חַרְשִׁין וְקִסְמִין וְזִינִין בִּישִׁין, דְּלָא יַכְלִין לְאַבָאָשָׁא לִבְנַי. כְּדֵין בָּעָא לְאִסְתַּכָּלָא בָּהוּ, בְּעֵינָא בִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, הַאי רָשָׁע כַּד אִסְתַּכַּל בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲוָה מִסְתַּכַּל בְּאִלֵּין תְּרֵין דְּרִגִּין יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, לְאַבָאָשָׁא לוֹן, אוֹ בְּהַאי אוֹ בְּהָאי בְּחָרְשׁוֹי, בְּגִין כַּךְ כָּל בִּרְכָּן וּבִרְכָּן יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל אִתְבְּרִיכוּ. וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב וְגוֹ'. בַּמֶּה חָמָא חָמָא דִּי בְּשַׁעֲתָא דְּאַנְפֵּי מַלְכָּא נְהִירִין, זִינִין בִּישִׁין לָא קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְכָל חַרְשִׁין וְכָל קִסְמִין לָא סַלְקָאן בְּחַרְשַׁיְיהוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּהָנֵי תְּרֵי זִמְנֵי כְּתִיב וַיֵּקַר. וַיֵּקַר אֱלֹהִים. וַיִּקַּר יְיָ אֶל בִּלְעָם וְגוֹ'. וּכְתִיב וְכֹה תְדַבֵּר. וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּחָמָא דְּהָא לָא אִשְׁתְּכַח רוּגְזָא, וְחַרְשׁוֹי לָא סַלְקִין, כְּדֵין וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאַפְרִישׁ וְאִסְתַּלַּק גַּרְמֵיהּ מֵחַרְשׁוֹי, שְׁאַרֵי (ברוחא אחרא) בְּאִתְעָרוּתָא אַחֲרָא לְשַׁבְּחָא לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי אִתְעָרוּתָא הָכָא. אָמַר לֵיהּ, (רוח אלהים ולא רוח יי אלא) אִתְעָרוּתָא דְּרוּחָא חָדָא מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, הַהוּא דְּאִתְקְשָׁרוּ תְּחוֹתוֹי אִינּוּן זִינִין וְחַרְשִׁין דִּילֵיהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּאֲפִילּוּ הַאי זִמְנָא לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים, וּבְכָל אִינּוּן זִמְנִין אָחֳרָנִין לָא כְּתִיב בְּהוּ הָכִי. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (משלי כ״ב:ט׳) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, וְהָא אוּקְמוּהָ אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ. אֶלָּא יְבָרֵךְ. וּבִלְעָם הֲוָה רַע עַיִן, דְּלָא אִשְׁתְּכַח רַע עַיִן בְּעָלְמָא כְּוָותֵיהּ, דְּבָכָל אֲתַר דְּהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּעֵינוֹי, הֲוָה מִתְלַטְיָיא. וְעַל דָּא אָמְרוּ, הַאי מַאן דְּאִתְבַּר בְּרֵיהּ בְּשׁוּקָא, וּמִסְתַּפֵּי מֵעֵינָא בִּישָׁא, יֶחֱפֵּי סוּדְרָא עַל רֵישֵׁיהּ, בְּגִין דְּלָא יָכִיל עֵינָא בִּישָׁא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. אוּף הָכָא, כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם, דְּלָא יָכִיל בְּחַרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי לְאַבָאָשָׁא

לְיִשְׂרָאֵל, בָּעָא לְאִסְתַּכָּל בְּהוּ בְּעֵינָא בִּישָׁא, בְּגִין דִּבְכָל אֲתָר דְּהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּעֵינוֹי בִּישִׁין, הֲוָה מִתְלַטְיָיא.

תָּא חֲזֵי מַה רְעוּתֵיהּ דְּיִלֵּיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כְּתִיב וַיָּשֶׂת אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו, כְּתַרְגּוּמוֹ, (ושוי (ס"א לקבל עגלא) לעגלא די עבדו ישראל במדברא אפוהי), בְּגִין דִּיְהֵא לֵיהּ סְטַר סִיּוּעָא, לְאַבָּאָשָׁא לְהוּ.

הַשְׁתָּא חָמֵי מַה כְּתִיב, וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. בָּעָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ בְּעֵינָא בִּישָׁא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, אִלְמָלֵא דְּאַקְדִּים עָלוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא, הֲוָה מְאַבֵּד לוֹן בְּאִסְתַּכְלוּתָא דְּעֵינוֹי. וּמַאי אַסְוָותָא יָהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. דָּא הוּא דִּכְתִיב וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. וַתְּהִי עָלָיו, עַל יִשְׂרָאֵל קָאָמַר. כְּמַאן דְּפָרִישׁ סוּדְרָא עַל רֵישֵׁיהּ דְּיַנּוּקָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ עֵינוֹי.

כְּדֵין שְׁאַרֵי וְאָמַר, מַה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְּלָא בְּעֵינָא בִּישָׁא, לָא יָכִיל, אֶלָּא כַּד מְשַׁבַּח וְאוֹקִיר לְהַהוּא מִלָּה, דְּבָעֵי לְאַלְטְיָיא בְּעֵינָא בִּישָׁא. וּמַה אָרְחֵיהּ. אָמַר, חָמוּ כַּמָּה טָבָא דָּא. כַּמָּה יָאָה דָּא. בְּגִין דְּיִשְׁלוֹט בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא. אוּף הָכָא אָמַר, מַה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב, כַּמָּה אִינּוּן יָאָן, כַּמָּה אִינּוּן שַׁפִּירָן, כַּמָּה נְטִיעָן שַׁפִּירָן דְּאִתְנְטָעָן מִנַּיְהוּ, דַּמְיָין לְאִינּוּן נְטִיעִין דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן יָאִין. מַאן יִתֵּן, וְאִלֵּין (נ"א דאלין) נְטִיעָן אִשְׁתְּכָחוּ מֵאִינּוּן מִשְׁכְּנֵי, דִּבְהוּ.

(במדבר כ"ד:ז') יִזַּל מַיִם מִדָּלָיו וְגוֹ'. לְבַר נָשׁ דַּהֲווֹ לֵיהּ יָדָן שַׁפִּירָן, יָאָן לְמֵחֱזֵי. אַעְבָּר חַד בַּר נָשׁ דְּעֵינָא בִּישָׁא, אִסְתַּכַּל בְּאִינּוּן יְדִין, נָקִיט בְּהוּ, שָׁאֲרֵי לְשַׁבָּחָא, אָמַר, כַּמָּה אִינּוּן שַׁפִּירָן, כַּמָּה אִינּוּן יָאָן, חָמוּ אֲצִבְעָן מְגֻזָּרָה דְּשַׁפִּירוּ עִלָּאָה. לְבָתַר אָמַר, מַאן יִתֵּן יְדִין אִלֵּין דְּשַׁרְיָין בֵּין אֲבָנִין יַקִּירִין, וּבִלְבוּשֵׁי יְקָר דְּאַרְגְּוָונָא (ס"א בביתאי וכו' בתיבותא דיליה) בְּבֵיתֵיהּ לְאִשְׁתַּמְשָׁא בְּהוּ, וְיֵהוֹן גְּנִיזִין בְּתֵיבוּתָא דִּילֵיהּ.

כַּךְ בִּלְעָם, שָׁרֵי לְשַׁבָּחָא, מַה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ, חָמוּ כַּמָּה שַׁפִּירָן, כַּמָּה יָאָן וְכוּ', לְבָתַר אָמַר יִזַּל, מַיִם מִדָּלָיו, לָא יִשְׁתְּכַח נְטִיעָא שַׁפִּירָא דָּא, נְטִיעָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְבַר מֵאִינּוּן מַסְכְּנִין (דליו, כלומר מסכנין) (נ"א משכנין), וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים, דְּלָא יִסְגֵּי וְלָא יַרְבֵּי רוּחָא דְּקוּדְשָׁא.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, לָא יַכְלִין עֵינַיךְ לְאַבָּאָשָׁא, הָא פָּרִיסוּ דְּקוּדְשָׁא עָלַיְיהוּ, כְּדֵין אָמַר, אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם וְגוֹ', הָא לָא יַכְלִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא לְאַבָּאָשָׁא לוֹן, דְּהָא חֵילָא תַּקִּיפָא עִלָּאָה אָחִיד בְּהוּ, וּמַאי אִיהוּ. אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּתוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ, דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ עֲלֵיהּ, מִגּוֹ רוּמֵיהּ. וּמִדְּאִשְׁתְּכַח בִּזְקִיפוּ עִלָּאָה הָכִי, יֹאכַל גּוֹיִם צָרָיו וְגוֹ'. וְלֵית מַאן דְּיָכִיל לְאַבָּאָשָׁא לוֹן.

וַאֲפִילוּ בְּזִמְנָא דְּלָא זָקִיף, לָא יַכְלִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כָּרַע שָׁכַב. לָא דָחִיל, בְּגִין דְּאִשְׁתְּכַח גִּיבָּר כַּאֲרִי וּכְלָבִיא, אֲפִילוּ כַּד אִינּוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וְכָרַע וְשָׁכַב בֵּינַיְיהוּ, כַּאֲרִי הוּא יִשְׁתְּכַח בְּנִמּוּסֵי אוֹרַיְיתָא, בְּאוֹרְחֵי אוֹרַיְיתָא. (ואף על פי כן) שׁוּלְטָנוּתָא אִית לְהוּ בְּמָאַרֵיהוֹן, דְּאֲפִילוּ כָּל מַלְכַיָּא דְּעָלְמָא, לָא יַעְקְרוּן לְהוּ. כְּאַרְיָא דְּא כַּד שָׁכִיב עַל טַרְפֵּיהּ, לָא יַכְלִין לְאַקָמָא לֵיהּ מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא חַכִּים לְאַבְאָשָׁא, כְּבִלְעָם רְשִׁיעָא, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא הֲוָה אִשְׁתְּכַח בְּמִצְרַיִם, וְעַל יְדוֹי, קְשִׁירוּ מִצְרָאֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל קְשׁוּרָא, דְּלָא יִפְקוּן מֵעַבְדוּתְהוֹן לְעָלְמִין. וְדָא הוּא דְּאָמַר, מָה אֵיכוֹל לְאַבְאָשָׁא לְהוּ, דְּהָא אֲנָא עֲבִידְנָא דְּלָא יִפְקוּן מֵעַבְדוּתָא דְּמִצְרָאֵי לְעָלְמִין, אֲבָל אֵל מוֹצִיאוֹ, מִמִּצְרַיִם וּלְקֻבְלֵיהוֹן (נ"א ולקבליה) לָא יַכְלִין חַכִּמִין וַחֲרָשִׁין דְּעָלְמָא.

פרק מו

(במדבר כ"ד:י"ד) וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי וְגוֹ' רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (דברים כ"ג:י"ז) לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו וְגוֹ' עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ. כַּמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. כַּמָּה חֲבִיבָה אוֹרַיְיתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כַּמָּה חֲבִיבָה אוֹרַיְיתָא, דְּאוֹרַיְיתָא לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דִּי נַפְקוּ מִמִּצְרַיִם. שְׁמַע בִּלְעָם דְּהָא חֲרָשׁוֹי וְקִסְמוֹי, וְכָל אִינּוּן קִשְׁרִין, לָא סְלִיקוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁאַרֵי לְגַרְרָא גַּרְמֵיהּ, וּלְמֵירַט רֵישֵׁיהּ. אָזַל לְאִינּוּן טוּרֵי חֶשׁוֹכָא, וּמָטָא לְגַבֵּי אִינּוּן שַׁלְשְׁלָאֵי דְּפַרְזְלָא.

וְכַךְ הוּא אָרְחָא דְּמַאן דְּמָטֵי גַּבַּייְיהוּ, כֵּיוָן דְּעָאל בַּר נָשׁ בְּרֵישֵׁי טוּרַיָּא, חָמֵי לֵיהּ עָזָאֵ"ל, הַהוּא דְּאִקְרֵי גְּלוּי עֵינַיִם. מִיַּד אָמַר לַעָזָ"א, כְּדֵין יָהֲבִין קָלָא, וּמִתְכַּנְּשִׁין גַּבַּייְיהוּ חִוְיִין רַבְרְבֵי דְּמִתּוֹקְדָן, וְסַחֲרִין לוֹן. מְשַׁדְּרֵי אוֹנִימְתָּא זְעֵירְתָּא לְקֻבְלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְתָנָא, כְּמִין שׁוּנְרָא, הִיא, וְרֵישֵׁהּ כְּרֵישָׁא דְּחִוְיָיא, וּתְרֵין זַנְבִין בָּהּ, וִידָהָא וְרַגְלָהָא זְעִירִין. בַּר נָשׁ דְּחָמֵי לָהּ, חָפֵי אַנְפּוֹי, וְהוּא מַיְיתֵי חַד קַטוּרְתָּא, מֵאוֹקִידוּ דְּתַרְנְגוֹלָא חִוָּורָא, שְׁדֵי בְּאַנְפָּהָא וְהִיא אִתְיַת עִמֵּיהּ.

עַד דְּמָטֵי לְגַבֵּי רֵישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאֵי, וְהַהִיא רֵישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאֵי, נָעִיץ בְּאַרְעָא, וּמָטֵי עַד תְּהוֹמָא. וְתַמָּן בְּתְהוֹמָא. חַד סָמִיךְ, וְהוּא נָעִיץ בִּתְהוֹמָא תַּתָּאָה, וּבְהַהוּא סָמִיךְ אִתְקְשַׁר רֵישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאֵי. כַּד מָטֵי בַּר נָשׁ לְרֵישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאָה, בָּטַשׁ בָּהּ ג' זִמְנִין, וְאִינּוּן קָרָאן לֵיהּ, כְּדֵין כָּרַע וְסָגִיד עַל בִּרְכּוֹי, וְאָזִיל וְאָטִים עֵינוֹי, עַד דְּמָטֵי גַּבַּייְיהוּ. כְּדֵין יָתִיב קַמַּייְיהוּ, וְכָל אִינּוּן חִוְיִין סָחֲרִין לֵיהּ מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא. פָּתַח עֵינוֹי, וְחָמֵי לוֹן, אִזְדַּעְזָע, וְנָפַל עַל אַנְפּוֹי, וְסָגִיד לָקֻבְלַייְיהוּ.

לְבָתַר אוֹלְפִין לֵיהּ חָרְשִׁין וְקִסְמִין, וְיָתִיב גַּבַּייְהוּ נ' יוֹמִין. כַּד מָטָא זִמְנָא לְמֵיהַךְ לְאָרְחֵיהּ, הַהִיא אוֹנִימְתָא, וְכָל אִינּוּן חִוְיָין, אַזְלִין קַמֵּיהּ, עַד דְּנָפִיק מִן טוּרַיָּיא, בֵּין הַהוּא חֲשׁוֹכָא תַּקִּיפָא.

וּבְלָעֲם כַּד מָטָא גַּבַּייְהוּ, אוֹדַע לוֹן מִלָּה, וְאַסְגַּר גַּרְמֵיהּ בְּטוּרַיָּיא עִמְּהוֹן. וּבָעָא לְקַטְרָגָא לוֹן, לְאָתָבָא לוֹן לְמִצְרַיִם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְבֵּל וְקִלְקֵל כָּל חָכְמְתָא דְּעָלְמָא, וְכָל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא, דְּלָא יָכִילוּ לְקָרָבָא בַּהֲדַייְהוּ.

תָּא חֲזֵי, הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם דְּלָא יָכִיל לְאַבָאשָׁא לְיִשְׂרָאֵל, אַהְדַּר גַּרְמֵיהּ, וְאַמְלִיךְ לֵיהּ לְבָלָק, מַה דְּלָא בָּעָא מִנֵּיהּ, בְּגִין לְאַבָאשָׁא לוֹן. וְעֵיטָא דִּילֵיהּ הֲוָה בְּאִינּוּן נוּקְבֵי דְּמִדְיָן דְּאִינּוּן שַׁפִּירָן, וְאִלְמָלֵא דְּאָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, לָא הֲוִינָא יָדַע, דִּכְתִיב, (במדבר ל״א:ט״ז) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם.

כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵיטָא דִּילֵיהּ, אָמַר, הָא וַדַּאי גַּרְמָךְ בְּעֵיטֵךְ יִפּוֹל. מַה עָבֵד, הַהוּא חֵילָא דְּשָׁלַט עַל כָּל חָרְשִׁין, אַחְמֵי לֵיהּ סוֹפָא דְּכֹלָּא. וְכִי אִית לְהוּ רְשׁוּתָא לְזַמָּן רָחִיק. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עֵינָא חָמָא, וּמִלִּין אִתְמָרוּ מֵהַהוּא דְּקָאִים עָלֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר. מַאן דְּאִית לֵיהּ לְמֵימַר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא יִתְקַיְּימוּן מִלִּין דְּגָעְלָא, בִּרְעוּתָא עִלָּאָה, (ס"א ובגין דיתקיימון מלין דלעילא) בְּדַעְתָּא עִלָּאָה בְּאוֹרַיְיתָא.

פרק מז

(במדבר כ״ד:י״ז) אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה, דְּהָא מִלִּין אֲלֵין מְנַיְּיהוּ אִתְקַיְּימוּ בְּהַהוּא זִמְנָא, וּמְנַיְּיהוּ לְבָתַר, וּמְנַיְּיהוּ בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. (מה שחסר כאן תמצא בזוהר חדש דף ס"ח ע"א עי"ש) תְּנָן, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי יְרוּשְׁלַם, וּלְאַחְזָאָה חַד כְּכָבָא קְבִיעָא, מְנַצְּצָא בְּע' רַהֲטִין, וּבְע' זִיקִין נַהֲרִין מִנֵּיהּ בְּאֶמְצָעוּת רְקִיעַ, וְיִשְׁתָּאֲלוּן בֵּיהּ ע' כּוֹכְבִין אַחֲרָנִין, וִיהֵא נָהִיר וְלָהִיט ע' יוֹמִין.

וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, יִתְחֲזֵי בְּכ"ה יוֹמִין לְיַרְחָא שְׁתִיתָאָה, וְיִתְכְּנִישׁ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, לְסוֹף ע' יוֹמִין, יוֹמָא קַדְמָאָה יִתְחֲזֵי בְּקַרְתָּא (חדא) דְּרוֹמָא. וְהַהוּא יוֹמָא יִנְפְּלוּן ג' שׁוּרִין עִלָּאִין מֵהַהִיא קַרְתָּא דְּרוֹמִי, וְהֵיכְלָא רַבְרְבָא יִנְפּוֹל, וְשַׁלִּיטָא דְּהַהִיא קַרְתָּא יְמוּת. כְּדֵין יִתְפַּשַּׁט הַהוּא כּוֹכְבָא לְאִתְחֲזָאָה בְּעָלְמָא. וּבַהַהוּא זִמְנָא יִתְעָרוּן קְרָבִין תַּקִּיפִין בְּעָלְמָא, לְכָל ד' סִטְרִין, וּמְהֵימְנוּתָא לָא יִשְׁתְּכַח בֵּינַייְהוּ.

וּבְאֶמְצָעוּת עָלְמָא, כַּד יִתְנְהִיר הַהוּא כּוֹכְבָא, בְּאֶמְצָעוּת רְקִיעָא. יְקוּם מַלְכָּא חַד רַב וְשַׁלִּיט בְּעָלְמָא, וְיִתְגָּאֶה רוּחֵיהּ עַל כָּל מַלְכִין, וְיִתְעַר קְרָבִין בְּתַרִין סִטְרִין, וְיִתְגַּבַּר עָלַייְהוּ.

וּבְיוֹמָא דְּיִתְבָּרֵי (ס"א דיתכסי) כּוֹכְבָא, יְזַדְּעָזַע אַרְעָא קַדִּישָׁא מ"ה מִילִּין, סַחֲרָנֵיהּ אֲתַר דְּהֲוָה בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּמְעַרְתָּא חֲדָא מִן תְּחוֹת אַרְעָא יִתְגְּלֵי. וּמֵהַהִיא מְעַרְתָּא יִפּוֹק אֶשָּׁא

תַּקִּיפָא לְאוֹקָדָא עָלְמָא. וּמַהַהִיא מְעָרְתָּא יְסָגֵי חַד עוֹפָא (ס"א ענפא), רַבְרְבָא עִלָּאָה, דְּיִשְׁלוֹט בְּכָל עָלְמָא, וְלֵיהּ אִתְיְהִב מַלְכוּתָא. וְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יִתְכַּנְּשׁוּן גַּבֵּיהּ. וּכְדֵין יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּכָל עָלְמָא, וְלֵיהּ אִתְיְהִיב מַלְכוּתָא.

וּבְנֵי עָלְמָא בְּשַׁעֲתָא דְּיִתְגְּלֵי, יְהוֹן מִשְׁתַּכְּחִין בְּעַקְתָּא בָּתַר עַקְתָּא. וְשַׁנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יִתְגַּבְּרוּן, כְּדֵין יִתְעַר רוּחָא דִּמְשִׁיחָא עֲלַיְיהוּ, וְיִשֵּׁיצֵי לֶאֱדוֹם חַיָּיבָא, וְכָל אַרְעָא דְּשֵׂעִיר יוֹקִיד בְּנוּרָא. כְּדֵין כְּתִיב, וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חָיִל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְהָיָה אֲדוֹם יְרֻשָּׁה וְהָיָה יְרֻשָּׁה שֵׂעִיר אוֹיְבָיו. אוֹיְבָיו דְּיִשְׂרָאֵל. וּכְדֵין וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חָיִל. וּבְהַהוּא זִמְנָא, יָקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַתַּיָּיא דְּעַמֵּיהּ, וְיִתְנַשֵּׂי מְנָהוֹן מִיתָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קי"ח:ט"ז-י"ז) יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל. לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה. וּכְתִיב (עובדיה א':כ"א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים וְגוֹ'. וּכְדֵין (זכריה י"ד:ט') וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיה נה) כִּי בְּשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וְגוֹ'. אֶלָּא כַּד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, שְׁכִינְתָא נָפְקָא עִמְּהוֹן, וְעִמָּהּ יִפְקוּן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ. שָׁשׂוֹן דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר דָּא צַדִּיק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נה) שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, צַדִּיק שָׂשׂוֹן אִקְרֵי. וּמַן יוֹמָא דְּכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נַפְלַת בְּגָלוּתָא. אִתְמְנָעוּ בִּרְכָן מִלְּנַחְתָּא לְעָלְמָא מֵהַאי צַדִּיק. בְּהַהוּא זִמְנָא מַה כְּתִיב, (ישעיהו י"ב:ג') וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן, דָּא צַדִּיק. מִמַּעְיְינֵי הַיְשׁוּעָה, אִלֵּין אַבָּא וְאִמָּא. דָּבָר אַחֵר, אִלֵּין נֶצַ"ח וְהוֹ"ד. וְכֹלָּא מִמַּבּוּעֵי נְבִיעִין עֲמִיקִין. כְּדֵין (ישעיהו י"ב:א') וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְיָ וְגוֹ', (ישעיהו י"ב:א') צַהֲלִי וְרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמֻלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פנחס

פרק א

(במדבר כ"ה:י') וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ', רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי א':ח') שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. (יתרו פ"ה ע"א) שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי מוּסַר אָבִיךָ, מוּסַר, דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִית בָּהּ כַּמָּה תּוֹכָחִין, כַּמָּה עוֹנָשִׁין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ג':י"א) מוּסַר יְיָ בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקוֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ.

וּבְגִין דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, זָכֵי דְּיִפְתְּחוּן לֵיהּ כַּמָּה תַּרְעִין לְהַהוּא עָלְמָא, כַּמָּה נְהוֹרִין. בְּשַׁעֲתָא דְּיִנְפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא, הֵיא אֲקְדִימַת קַמֵּיהּ, וְאַזְלָא לְכָל נְטוּרֵי תַּרְעִין, מַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת, (ישעיהו כ"ו:ב') פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק. אַתְקִינוּ כָּרְסְיִין

לְפָלְנָיָא עַבְדָּא דְמַלְכָּא. דְּלֵית חָדוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל שֶׁכֵּן בַּר נָשׁ דְּמִתְעַר בְּלֵילְיָא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא כָּל צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, צַיְיתִין לְקָלֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ (שיר השירים ח':י"ג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִינִי.

פרק ב

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַאי קְרָא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ. הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, וְאַזְלָא עִמְּהוֹן בְּעַקְתַיְיהוּ. חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, מַשְׁרְיָין עִלָּאִין. כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְקוֹלֵךְ, לְקוֹל תּוּשְׁבַּחְתֵּךְ בְּגָלוּתָא. הַשְׁמִיעִינִי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב':י"ד) הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִינִי אֶת קוֹלֵךְ. הַשְׁמִיעִינִי, קָלָא דְּאִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא לֵית תּוּשְׁבַּחְתָּא קַמָּאי, כְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּבָיְכוֹל, כָּל אִינּוּן דְּזַכָּאן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּמַכַּד פָּלִיג לֵילְיָא, וְאַתְיָין בְּמַטְרוֹנִיתָא כַּד נָהִיר יְמָמָא, לְקִבְלָא אַנְפֵּי מַלְכָּא, אַתְקִיף וְאַחֲסִין בִּשְׁכִינְתָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ חוּט שֶׁל חֶסֶד, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּזָכֵי לְאִתְתַּקְפָּא בִּשְׁכִינְתָּא, יִסְתְּמַר גַּרְמוֹהִי מֵאִנּוּן מִלִּין דַּאֲחִידָן לְקֻבְלָהּ. כְּגוֹן מַאן. אִינּוּן דְּלָא מְשַׁקְּרֵי בְּאָת קְדִישָׁא, כְּגוֹן בַּת אֵל נֵכָר. וְכָל מַאן דְּנָטִיר גַּרְמֵיהּ, כְּבִיְכוֹל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחִידָא בֵּיהּ, וְנָטְרָא לֵיהּ, וְהִיא אַקְדִּימַת לֵיהּ שְׁלָם. וְכָל שֶׁכֵּן אִי זָכֵי וְקָנֵי לְהַאי.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִתְחַזְיֵין יִשְׂרָאֵל לְאִשְׁתַּצָּאָה בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, בַּר דְּאַקְדִּים פִּנְחָס לְהַאי עוֹבָדָא, וְשָׁכִיךְ רוּגְזָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב וְגוֹ'. דָּבָר אַחֵר, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֶּן בֶּן תֵּרֵי זִמְנֵי, לְאַשְׁלְמָא אוֹבָדָא (נ"א עובדא) קָא אָתֵי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי בַּר נָשׁ דְּנָטִיל גְּלִגּוּלָא דְּנִשְׁמְתָא, וְלָא זָכֵי דְּיִתְתַּקַּן בֵּיהּ, כְּאִילּוּ מְשַׁקֵּר בְּקוּשְׁטָא דְּמַלְכָּא. וַאֲנָא קָרִינָא עָלֵיהּ הַאי קְרָא (ויקרא ה':כ"ב) אוֹ מָצָא אֲבֵידָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר. וְכִחֵשׁ בָּהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

פרק ג

תָּנֵינָן צַדִּיק גָּמוּר, אֵינוֹ נִדְחֶה. וְצַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, נִדְחֶה. מַאן הוּא צַדִּיק גָּמוּר, וּמַאן הוּא צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, וְכִי מַאן דְּלָא שְׁלִים בְּמִלּוֹי, צַדִּיק אִקְרֵי. אֶלָּא, צַדִּיק גָּמוּר, יְדִיעַ, דְּהָא לָא נָטִיל גְּלִגּוּלִין עַקִּימִין, וּבְאַחֲסָנְתֵּיהּ בָּנֵי בְּנָיִן, וְאַתְקִין שׁוּרִין, וְחָצַב בֵּירִין, וְנָטַע אִילָנִין.

צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, דְּבָנֵי בְנָיִין בְּאַחֲסַנְתָּא אֲחֶרָא, חָפַר בָּהּ בֵּירִין, וְאַעְדֵּר, הָא אַתְקִין אַבְנֵי יְסוֹדָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאַעְמַל בָּהּ, וְלָא יָדַע אִי אִשְׁתְּאַר דִּילֵיהּ. מִסְטָרָא דִּילֵיהּ, טַב וְצַדִּיק אִקְרֵי. וּמִסְטָרָא דְּהַהוּא אַחֲסַנְתָּא, לָאו הָכִי.

לְבַר נָשׁ דְּבָנֵי בִּנְיָין שְׁפִירָן, יָאֲן לְמֶחֱזֵי, אִסְתְּכַל בִּיסוֹדָא, וְחָמֵי לֵיהּ שְׁקִיעַ עֲקִימָא מִכָּל סִטְרִין. הָא בְּנָיְינָא לָא שְׁלִים, עַד דְּסָתַר לֵיהּ, וְאַתְקִין לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין. מִסְטָרָא דְּהַהוּא בְּנָיְינָא דִּילֵיהּ, אִשְׁתְּכַח טַב וְשַׁפִּיר. מִסְטָרָא דְּיִסוֹדָא, בִּישׁ וְעַקִּים. וּבְגִין כַּךְ, לָא אִקְרֵי עוֹבָדָא שְׁלִים, לָא אִקְרֵי בְּנָיְינָא שְׁלִים. בְּגִין כָּךְ צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר אִקְרֵי, וְנִדְחֶה. וְעַל דָּא (חבקוק א׳:י״ג) כְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּמַקַּנֵּא לִשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַפִּילוּ לָא יִזְכֵּי לַגְּדוּלָה, וְלָא אִתְחֲזֵי לָהּ, (ס"א דירית לה) רָווח לָהּ וְנָטִיל לָהּ. וְדָא יָרִית לָהּ וְעַיִיל לָהּ. פִּנְחָס לָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּהַהוּא זִמְנָא, וּבְגִין דְּקַנֵּא לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, רָווח לְכֹלָּא, וְסָלִיק לְכֹלָּא, וְאִתְתָּקַן בֵּיהּ כֹּלָּא וְזָכָה לְאִשְׁתַּמְשָׁא בִּכְהוּנָה עִלָּאָה. מֵהַהִיא שַׁעֲתָא, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, דְּאַשְׁלִים לְתָרִין דַּרְגִּין, בְּגִין דְּקַנֵּא לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, דְּאִתְתָּקַן מַה דְּאִתְעַקַּם.

פרק ד

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהילים פ״ו:ב׳) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ וְגוֹ'. סוֹפִיהּ דִּקְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וּלְבָתַר קְרָא כֻּלָּא, סוֹפֵיהּ דִּקְרָא כְּתִיב, הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ, הַבּוֹטֵחַ בְּךָ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ. אֶלָּא כְּבֵיכוֹל דָּוִד מַבְטַח לֵיהּ, דְּלָא יַעְבַּר לֵיהּ פַּלְגוּת לֵילְיָא בְּשִׁנְתָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים קי״ט:ס״ב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. קַמְתִּי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, אָקוּם, וְאֶתְקְשַׁר בָּךְ לְעָלְמִין.

שָׁמְרָה נַפְשִׁי, שְׁמוֹר מִבָּעֵי לֵיהּ. וְהָא תָּנֵינָן דְּלֵית אָת בְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. שָׁמְרָה. לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, שָׁמְרָה לְהַהוּא חוּלָקָא, דְּאִתְאַחַד בֵּיהּ נֶפֶשׁ. דְּכַד נַפְשָׁא נָפְקָאת מֵהַאי עָלְמָא, אִתְיָא לְמֵירַת עָלְמָא (דאתי). אִי זָכֵי, כַּמָּה חֵילִין עִלָּאִין נָפְקִין לְקַבְלָא, וּלְנַטְרָא לָהּ, וּלְאַעֲלָא לָהּ בְּמַדּוֹרָא דְּדוּכְתָּהָא, וְהַאי ה' נָטִיל לָהּ, לְאִתְאַחֲדָא עִמֵּהּ בְּרֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי.

וְאִי לָא זָכֵי, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין אִזְדַּמְנָן לְקַבְלָהּ, וְדָחוּ לָהּ לְבַר. וַוי לְהַהִיא נַפְשָׁא, דְּמִתְגַּלְגְּלָא בְּרֵיקָנַיָּא, כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִּיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל א כ״ה:כ״ט) וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. וְדָוִד בָּעֵי בָּעוּתֵיהּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר, שָׁמְרָה נַפְשִׁי, דְּלָא יְדַחוּן לָהּ לְבַר. וְכַד מָטֵי (ס"א לקבלך, יפתחון לך) לְקַבְלָהּ, יִפְתְּחוּן לָהּ פִּתְחִין, וּתְקַבֵּל לָהּ קַמָּךְ. כִּי חָסִיד אָנִי, וְכִי חָסִיד אִקְרֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִין. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ה:ג׳) חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים. בְּגִין כַּךְ שָׁמְרָה נַפְשִׁי, דְּלָא תִּשְׁבּוֹק לָהּ לְמֵהַךְ לְבַר.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל בַּר נָשׁ דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּצַדִּיק, יָרִית לְהַאי אֶרֶץ, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. וְהַאי צַדִּיק חָסִיד אִקְרֵי. אָמַר דָּוִד בָּתַר דְּבָהַאי אֲתָר אֲחִידְנָא, חָסִיד אָנִי, וּבְגִין כָּךְ שָׁמְרָה נַפְשִׁי, לְאִתְקַשְׁרָא בָּךְ.

פרק ה

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים פ״א:ו׳) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ וְגוֹ'. הָא אוּקְמוּהָ, דְּאוֹלִיף שִׁבְעִין פִּתְקִין, וְלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יַתִּיר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ״א:ו׳) שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע. אֲבָל מַאי עֵדוּת. תְּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְּתֵיהּ דְּפוֹטִיפַר הֲוָת אֲחִידָא בֵּיהּ לְהַהִיא מִלָּה, הֲוָה יוֹסֵף עָבִיד גַּרְמֵיהּ כְּמַאן דְּלָא יָדַע לִישָׁנָא דִּילָהּ, וְכֵן בְּכָל יוֹמָא עַד הַהִיא שַׁעֲתָא בַּתְרַיְיתָא, דִּכְתִיב (בראשית ל״ט:י״ב) וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ. מַאי וַתִּתְפְּשֵׂהוּ. אֶלָּא בְּגִין דְּעָבִיד גַּרְמֵיהּ כְּמַאן דְּלָא יָדַע לִישָׁנָא. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צָווח לָקֳבֵלֵיהּ, (משלי ז׳:ה׳) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. אֶלָּא כָּל מַאן דְּנָטִיר גַּרְמֵיהּ מֵהַאי, אִתְקְשַׁר בָּהּ בִּשְׁכִינְתָא, וְאִחִיד בְּהַהוּא עֵדוּת. וּמַאי הוּא. ה' דְּאִתּוֹסַף בֵּיהּ. דִּכְתִיב, עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. אוּף הָכָא י' אִתּוֹסַף בְּפִנְחָס, עַל דְּקַנֵּי בְּהַאי.

פרק ו

רִבִּי יֵיסָא פָּתַח, (תהילים קל״ז:א׳) עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן. אֶת יְרוּשָׁלַם מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים קל״ז:א׳) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַ ם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, מַאי בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן. לְבַר נָשׁ דְּהֲוָה לֵיהּ הֵיכָלָא יַקִּירָא, יָאֲה וְשַׁפִּירָא, אָתוּ לְסָטִין וְאוֹקִידוּ לֵיהּ. צַעֲרָא דְּמַאן הוּא, לָאו דְּמָארֵיהּ דְּהֵיכָלָא. אוּף הָכָא שְׁכִינְתָא בְּגָלוּתָא שַׁרְיָא, צַעֲרָא דְּמַאן הוּא, לָאו דְּצַדִּיק. וְאַזְלָא הָא כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב (ישעיהו נ״ז:א׳) הַצַּדִּיק אָבַד, אָבַד מַמָּשׁ. אוּף הָכָא בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן, בְּזָכְרֵנוּ הַהוּא צַעֲרָא דִּילֵיהּ עַל זִוּוּגָהָא, צַעֲרָא דִּילֵיהּ הוּא.

אָמַר רִבִּי יֵיסָא, מַאן דְּאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ בְּהַאי, וְנָטִיר הַאי, זָכֶה דְּיוֹקִיר לֵיהּ מָארֵיהּ עַל כֹּלָּא. מְנָלָן. מִיּוֹסֵף. דִּכְתִיב, (בראשית מ״א:מ״ג) וַיַּרְכֵּב אוֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ, וּכְתִיב וְנָתַן אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא, אֲרוֹנָא דְּיוֹסֵף עָאל בְּגוֹ בְּקַדְמֵיתָא, וְלָא הֲווֹ מַיָּא קַיְימִין עַל קְיוּמַיְיהוּ קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים קי״ד:ג׳) הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס. מַאי וַיָּנוֹס. אֶלָּא רָאָה הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ל״ט:י״ב) וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

תְּא חֲזֵי, זַכֵּי לִיקָרָא בְּחַיָּיוֹי וְזַכֵּי לִיקָרָא בְּמִיתָתֵיהּ. בְּחַיָּיו אֲמַאי. בְּגִין הַהוּא זִמְנָן דְּלָא בָּעָא לְאִתְדַּבְּקָא בָּהּ, דִּכְתִיב, (בראשית ל״ט:י׳) וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו. וּכְתִיב וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ. בְּגִין כַּךְ זָכָה בְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דִּכְתִיב וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ,

וּכְתִיב וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה, זְכֵי לְבָתַר דְּעָאל לְגוֹ פָּרוֹכְתָּא עִלָּאָה, וְהָכִי אִתְחֲזֵי לֵיהּ, דִּידֵיהּ נָטַל בְּהַאי עָלְמָא, וְדִידֵיהּ נָטַל בְּעָלְמָא אַחֲרָא.

פִּנְחָס זְכֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכָה בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכָה לְקַיְימָא יַתִּיר מִכָּל אִינּוּן דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, וְזָכָה לְכַהֲנָא עִלָּאָה, הוּא וְכָל בְּנוֹי אֲבַתְרֵיהּ. וְאִי תֵּימָא דְּלָא (נ"א דהא) זָכָה לְכַהֲנָא עַד לָא עָבֵד עוֹבָדָא דָּא. אֵין (ס"א לא). דְּהָא אִינּוּן דְּאַמְרֵי (דלא) דְּזָכָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָאו הָכִי אֶלָּא בְּמַאי אוֹקִימְנָא תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו, דְּמַשְׁמַע דְּבְגִין עוֹבָדָא דָּא רָווח כְּהוּנָתָא, מַה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם.

תָּא חֲזֵי, כָּל כֹּהֵן דְּקָטִיל נָפֶשׁ, פָּסִיל לֵיהּ כְּהוּנָתֵיהּ לְעָלְמִין. דְּהָא וַדַּאי פְּסִיל הַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ לְגַבֵּיהּ. וּפִנְחָס מִן דִּינָא פְּסִיל לְכַהֲנָא הֲוָה, וּבְגִין דְּקַנֵּא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִצְטְרִיךְ לְיַהֲסָא לֵיהּ כְּהוּנַת עָלְמִין, לֵיהּ, וְלִבְנוֹי אֲבַתְרֵיהּ, לְדָרֵי דָּרִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, רָשִׁים הוּא פִּנְחָס לְעֵילָּא, וְרָשִׁים הוּא לְתַתָּא, עַד לָא יִפּוֹק לְעָלְמָא דְּהָא עִם אִינּוּן דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם אִתְמְנֵי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא, הֲווֹ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָא דְּכְתִיב בְּפִנְחָס הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. שָׁלוֹם מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּלָא שַׁלִּיט בֵּיהּ לְעָלְמִין, וְלָא אִתְדַּן בְּדִינוֹי. וְאִי תֵּימָא דְּלָא מִית. וַדַּאי לָא מִית כִּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, וְאוֹרִיךְ יוֹמִין עַל כָּל בְּנֵי דָּרָא, בְּגִין דְּבְהַאי בְּרִית עִלָּאָה אִחִיד, וְכַד אִסְתְּלַק מֵעָלְמָא, בְּתִיאוּבְתָּא עִלָּאָה וּבְדְבִיקוּתֵיהּ שַׁפִּירָא אִסְתַּלַּק מִשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא.

פרק ז

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (זכריה ג׳:א׳) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, וַוי לְאִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא מִסְתַּכְּלָאן בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כָּרוֹזָא קָארֵי עֲלַיְיהוּ, וְלָא מַשְׁגִּיחִין. אָתָא בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה סַנֵּיגוֹרִין קַיְימִין לְאַדְכָּרָא עֲלֵיהּ לְטָב. אָתָא בַּר נָשׁ וְאַעְבַּר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, אִינּוּן עוֹבָדִין קַטֵּיגוֹרִין עֲלֵיהּ לְבִישׁ, קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל הֲוָה, וְאוֹקְמוּהָ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. וּמַה בְּהַאי כַּךְ, בִּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא דְּלָא מִסְתַּכְּלֵי בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

חָמֵי מַה כְּתִיב, וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים, וְאוֹקְמוּהָ. אֲבָל בְּגָדִים צוֹאִים, וַדַּאי אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ רוּחָא בְּהַהוּא עָלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּלִבּוּשׁוֹי מִתְתַּקְנִין וּשְׁלֵמִין בְּהַהוּא עָלְמָא. וְהָא אִתְמַר, כָּל מַאן דְּבַעְיִין לְאַעֲלָא לַגֵּיהִנָּם, אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּמַלְבְּשִׁין לֵיהּ, הֵיךְ אִינּוּן. מַה כְּתִיב הָכָא, וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ.

מַאן מַלְאֲךְ דְּמָמָנָא עַל גֵּיהִנָּם, וּמָמָנָא עַל מַאן דְּחָמֵי בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין. עַד דְּאָתֵיב קָלָא וְאָמַר, הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצוֹאִים מֵעָלָיו.

מַהָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דְּעוֹבָדִין בִּישִׁין דְּבַר נָשׁ, עַבְדִין לֵיהּ אִינּוּן לְבוּשִׁים צוֹאִים. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אוֹתְךָ מַחֲלָצוֹת. אַלְבִּישִׁינֵיהּ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין מְתֻתְקָנָן, דְּבְהוּ אִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ בְּזִיו יְקָרָא דְּמָארֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָּא פִּנְחָס, דְּלָא אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, עַד דְּאִתְתְּקָנוּ קַמֵּיהּ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין, דְּרוּחָא אִתְהֲנֵי בֵּהּ, לְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּשַׁעֲתָא חֲדָא אִתְפְּשַׁט מֵאִלֵּין. וְאִתְלְבָּשׁ בְּאִלֵּין, לְקַיְימָא דְּכְתִיב הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, שִׁמְשָׁא הֲוָה תַּקִּיפָא, וְיָתְבוּ תְּחוֹת צִלָּא דְּחַד טַנָּרָא דְּמַדְבְּרָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי צִלָּא חֲדָוותָא דְּנַפְשָׁא הוּא.

פרק ח

אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אִלֵּין יוֹמִין, מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹמָא בַּתְרָאָה דְּחַג, בָּעֵינָא לְמֵיקָם עֲלַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָא אִתְמַר וְחַבְרַיָּיא אִתְעָרוּ בֵּהּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי הָכִי הוּא, אֲבָל אָנָא שְׁמַעְנָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה מִלָּה בֵּהּ. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא הַהוּא מִלָּה. אָמַר לֵיהּ עַד לָא קָאֵימְנָא בֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא אוֹקְמוּ מִלָּה, וְשַׁפִּיר הוּא, אֲבָל סִדּוּרָא דְּהָנֵי יוֹמֵי, רָזָא דְּחָכְמְתָא הוּא, בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא.

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְמַר סִדּוּרָא דְּיִחוּדָא כֹּלָּא בְּחַד הֵיכָּךְ הֲוָי. וְהָא אִתְמַר. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו נ"ב:י') חָשַׂף יְיָ אֶת זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, דָּא דְּרוֹעָא חֲדָא, דְּבֵיהּ תַּלְיָא יְשׁוּעָה, דְּבֵיהּ תַּלְיָא נוּקְמָא, דְּבֵיהּ תַּלְיָא פּוּרְקָנָא. וְלָמָּה, לְמֵיקָם לֵהּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וּלְקַבְּלָא לֵהּ לְגַבֵּיהּ, לְאִזְדַּוְוגָא כַּחֲדָא. וְכַד הַאי אִתְעַר לְקַבְּלָהּ, כַּמָּה דְּחִילוּ שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, עַד דְּיַנַח הַהוּא דְּרוֹעָא תְּחוֹת רֵישָׁהָא לְאִתְחַבְּרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב':ו') שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹ', וּכְדֵין נַיְיחָא דִּילָנָא, וּמְכַפֵּר חוֹבִין.

לְבָתַר אָתֵי יְמִינָא לְחַבְּקָא, כְּדֵין חֶדְוָותָא שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין. לְבָתַר אִזְדַּוְוגַת בְּגוּפָא, וּכְדֵין כֹּלָּא אִקְרֵי אֶחָד, בְּלָא פְּרוּדָא, כְּדֵין הוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וְחֶדְוָותָא דְּכֹלָּא, וְאָחִידוּ וּדַאי, מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח הָכִי בְּשָׁאַר זִמְנֵי.

כְּגַוְונָא דְּהַאי, סִדּוּרָא דְּהָנֵי יוֹמִין, מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹמָא בַּתְרָאָה דְּחַג. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִתְעַר דְּרוֹעָא דְּשְׂמָאלָא, לְקַבְּלָא לֵהּ לְמַטְרוֹנִיתָא, וּכְדֵין כָּל עָלְמָא בְּדְחִילוּ בְּדִינָא, וּבָעֵי הַהוּא זִמְנָא בְּתִיּוּבְתָא שְׁלִים, לְאִשְׁתַּכְּחָא עָלְמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְבָתַר אֲתִיאַת מַטְרוֹנִיתָא, וּבַעְיַין בְּנֵי הֵיכָלָא בְּתִשְׁעָה לְיַרְחָא, לְמֶעְבַּד חֶדְוָותָא, וּלְמִטְבַּל בְּנַהֲרָא, לְדַכְאָה גַּרְמַיְיהוּ בְּזוּוגָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, בְּיוֹמָא אַחֲרָא, הוּא זוּוגָא דִּילֵהּ לְשַׁוָּואָה שְׁמָאלָא תְּחוֹת רֵישָׁהָא, (נ"א רישא דמלכא) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי.

וּכְדֵין יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִיתָא עַל חוֹבַיְיהוּ, וּמְכַפְּרָא לְהוּ. דְּהָא אִימָּא עִלָּאָה אַנְהִירַת אַנְפָּהָא לְמַטְרוֹנִיתָא בְּזִוּוּגָהָא, וּמִתְכַּפְּרִין כָּל בְּנֵי הֵיכָלָא. כֵּיוָן דְּשַׁמְאלָא מְקַבְּלָה לָהּ בְּהַאי יוֹמָא, דְּרִישָׁא דְּמַטְרוֹנִיתָא שַׂרְיָיא עַל שְׂמָאלָא.

בְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְּחַג, יִתְעַר יְמִינָא לְקַבְּלָה, בְּגִין לְחַבְּקָה וּכְדֵין כָּל חֶדְוָוא וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, וְחֶדְוָותָא דְּמַיִם צְלִילָן, לְנַסְכָא עַל מַדְבְּחָא. וּבַעְיָין בְּנֵי נָשָׁא לְמֶחֱדֵי בְּכָל זִינִין דְּחֶדְוָה, דְּהָא יְמִינָא גָּרִים. בְּכָל אֲתַר דְּשָׁארֵי יְמִינָא, חֶדְוָותָא אִצְטְרִיךְ בְּכֹלָּא, כְּדֵין חֶדְוָותָא הִיא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא.

לְבָתַר בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה, חֶדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא הוּא, דְּהָא כְּדֵין זִוּוּגָא דְּגוּפָא, הוּא זִוּוּגָא דְּכֹלָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, וְדָא הוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וְדָא יוֹמָא דְּיִשְׂרָאֵל אִיהוּ וַדַּאי, וְעַדְבָא דִּידְהוּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ, דְּלֵית בֵּיהּ חוּלָקָא לְאַחֲרָא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים י״ד:ב׳) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ׳.

פרק ט

(במדבר כ״ה:י״א) פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב ד׳:ז׳) זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ, תָּמָן תְּנִינָן, מַאן דְּחָמֵי קֶשֶׁת בְּגַוְונוֹי (ס"א נהרין), אִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא בָּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית. בְּגִין דְּדָא אִיהוּ בְּרִית קַיְיָמָא קַדִּישָׁא, דְּשַׁוִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא דְּלָא יֵיתֵי עָלָהּ מֵי טוֹפָנָא. בְּגִין דְּכַד סְגִיאוּ חַיְיבִין בְּעָלְמָא, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹבָדָא לוֹן, וּכְדֵין דָּכִיר לוֹן הַאי אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי לְאַרְעָא, דִּכְתִיב תְּרֵי זִמְנֵי לֹא לֹא. (בראשית ח׳:כ״א) לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל, וְלֹא אוֹסִיף עוֹד לְהַכּוֹת, דָּא אִיהוּ אוֹמָאָה. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:ט׳) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבוֹר מֵי נֹחַ. (קשור עם הרעיא מהימנא)

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, קֶשֶׁת אָתָא לְאַנָּנָא עַל עָלְמָא. לְמַלְכָּא, דְּכָל זִמְנִין דִּבְרִיהּ חָב לָקֳבְלֵיהּ, אָתָא מַלְכָּא לְאַלְקָאָה לֵיהּ, אִתְגַּלְיָא עֲלֵיהּ מַטְרוֹנִיתָא בִּלְבוּשֵׁי יְקָר דְּמַלְכוּ, מַלְכָּא חָמֵי לָהּ סָלִיק רוּגְזָא דִּבְרִיהּ, וְחַדֵּי בָּהּ, דִּכְתִיב, (בראשית ט׳:ט״ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וְעַל דָּא, לָא אִתְחֲזֵי קֶשֶׁת בְּעָלְמָא, אֶלָּא בִּלְבוּשֵׁי יְקָר דְּמַלְכוּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִית צַדִּיק בְּעָלְמָא, אִיהוּ בְּרִית, לְמֵיקַם בְּרִית, וְאָגִין עַל עָלְמָא. לֹא הֲוֵי צַדִּיק, הָא קֶשֶׁת, לְאִתְחֲזָאָה דְּהָא עָלְמָא אִיהוּ קַיְיָמָא לְאוֹבָדָא, אֶלָּא בְּגִין קֶשֶׁת דָּא. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לְעוֹלָם לָא אִתְלַבַּשׁ קֶשֶׁת דָּא, אֶלָּא בִּלְבוּשָׁא דַּאֲבָהָן קַדְמָאֵי. יְרוֹק וְסוּמָק וְחִיוָּור. יְרוֹקָא, דָּא לְבוּשָׁא דְּאַבְרָהָם, אִצְטְבַּע לְבוּשָׁא (ס"א גוון) דָּא, כַּד נָפַק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל. סוּמָקָא, דָּא גְּוָון יִצְחָק. דְּאַתְיָא סוּמָקָא וְאִצְטְבַּע, כַּד נָפִיק מִנֵּיהּ עֵשָׂו. וְאִתְמְשַׁךְ הַהוּא סוּמָקָא לְתַתָּא, עַד כַּכָּבָא דְּמַאְדִּים, דְּאִתְאֲחִיד בֵּיהּ עֵשָׂו. חִוָּורָא, דָּא אִיהוּ לְבוּשָׁא טָבָא דְּיַעֲקֹב, דְּהָא לָא אִשְׁתַּנּוּ אַנְפּוֹהִי לְעָלְמִין. רִבִּי אַבָּא

אָמַר יָאוּת הוּא, אֲבָל הָכִי אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, חִוָּור, דָּא אַבְרָהָם. דְּאִתְלַבַּן בְּחִוָּורָא דְּנוּרָא. סוּמָקָא, דָּא יִצְחָק וַדַּאי. יָרוֹק, דָּא הוּא יַעֲקֹב, דְּקַיְימָא בֵּין תְּרֵין גַּוְונִין, וּכְתִיב בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, (ישעיהו כ"ט:כ"ב) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחְווּרוּ דְּהָא כָּל עַרְסִיהּ שְׁלִים הֲוָה. וְהָכִי הוּא לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב, לְאִתְחֲזָאָה בְּגַוְונָא סוּמָק, כְּיִצְחָק דְּנָפַק מִנֵּיהּ יִשְׂמָעֵאל. אֶלָּא נָטַל גַּוְונִין, לְאִתְעַטָּרָא בֵּהּ, עַל אָבָהָן דִּילֵיהּ, וּבְאִלֵּין לְבוּשִׁין מִתְלַבְּשַׁת קֻשְׁטָ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחֲזֵי קַמֵּי מַלְכָּא. תָּא חֲזֵי, רָזָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא, הֵיא אַת יו"ד, דְּמִתְעַטָּרָא בִּרְשִׁימוּ עִלָּאָה, וְהָא (ס"א ודא) אִיהוּ דְּאִתְרְשִׁים בִּבְרִית תְּדִיר לְעִלְמִין, וּבְגִין דְּקַנֵּי פִּנְחָס עַל בְּרִית, אִתְרְשִׁים בִּשְׁמֵיהּ הָכָא אָת דָּא, פִּנְחָס יו"ד וְעֵירָא, אִיהוּ יו"ד דְּאִיהוּ בְּרִית וַדַּאי, דְּנָפִיק מִגּוֹ יו"ד עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, אִיהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּלָא אִתְאֲבִיד מִגּוֹ עָלְמָא. וְהָכִי הוּא נָקֵי מֵהַהוּא חוֹבָא דִּפְעוֹר, וְלָא אִתְאֲבִיד תְּדִיר מִגּוֹ קַדִּישָׁא דְּעָלְמָא. (ס"א ולא אתאביד מגו עלמא) (איוב ד':ז') וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ, אִלֵּין נָדָב וַאֲבִיהוּא, דְּלָא אִשְׁתְּצִיאוּ מִן הַהוּא עָלְמָא בְּגִינֵיהּ.

רעיא מהימנא אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, אֲבָל בְּגִין דְּאִלֵּיהוּ דְּאִיהוּ פִּנְחָס, קַנֵּי עַל בְּרִית, צָרִיךְ לְחַדְּתָא מִלִּין סַגִּיאִין בֵּיהּ, דְּהַאי פַּרְשְׁתָא כְּתִיבָא בְּאוֹרַיְיתָא עַל שְׁמֵיהּ, דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר (מלכים א י"ט:י') קַנֹּא קִנֵּאתִי, תְּרֵי קְנָאוֹת, חַד בְּשַׁדַּ"י דִּלְעֵילָּא, וְתִנְיָינָא בְּשַׁדַּ"י דִּלְתַתָּא, וּבְגִין דָּא עָבִיד תְּרֵין שְׁבוּעוֹת (נ"א בתרין לא לא) (ס"א בתרין זמנין) בְּתַרְוַוייהוּ, וּתְרֵין זִמְנִין לֹא לֹא.

אֲבָל רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, מַאן דְּחָמֵי קֻשְׁטָ בְּגַוְונוֹי נְהִירִין, צָרִיךְ לְבָרְכָא בָּרוּךְ זוֹכֶר הַבְּרִית. וּבְגַלּוּתָא דִּלְאוּ אִיהוּ נָהִיר בְּגַוְונוֹי כְּדְקָא יֵאוֹת, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דִּלְזִמְנִין נָהִיר זְעֵיר, וְזִמְנִין לָא נָהִיר כְּלָל, זִמְנִין אִתְחֲזֵי בִּשְׁלִימוּ, וְזִמְנִין לָאו. דְּקֻשְׁטָ קָא רָמִיז גְּוונוֹי, לְזַכְוָון דְּכֹהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, כַּד אִינּוּן שַׁפִּירִין, דְּנָהִיר קֻשְׁטָ בְּגַוְונוֹי דְּאִינּוּן תְּלַת.

קוּם אַנְתְּ רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְאֵימָא, דְּהָא מִלִּין שַׁפִּירִין קָאֲמַרְתְּ בְּחִבּוּרָה קַדְמָאָה, דְּקֻשְׁטָ לָא אַתְיָא אֶלָּא לְאַגְּנָא עַל עָלְמָא. לְמַלְכָּא, דִּבְכָל זִמְנָא דִּבְרֵיהּ חָב, וּמַלְכָּא חֲזֵי לְמַטְרוֹנִיתָא, סָלִיק רוּגְזָא דִּבְרֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית ט':ט"ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וְעַל דָּא לָא אִתְחֲזֵי קֻשְׁטָ, אֶלָּא לְאַגְּנָא עַל עָלְמָא. וְלֹא אִתְגַּלְיָא, אֶלָּא בִּלְבוּשׁ יְקָר דְּמַלְכוּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּאִית צַדִּיק בְּאַרְעָא, אִיהוּ בְּרִית. לְמֵיקַם בְּרִית.

וְכִי בְּגַלּוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְחַק מִמַּטְרוֹנִיתָא, וְאֵיךְ מַטְרוֹנִיתָא אִתְלַבְּשַׁת לְבוּשֵׁי מַלְכוּתָא בְּגַלּוּתָא (ס"א ל"ג לא) לֹא. אֲבָל בְּגַלּוּתָא, לְבוּשָׁהּ דְּקַדְרוּת, וְאִיהוּ אַמְרַת (שיר השירים א':ו') אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. אֶלָּא וַדַּאי הַהוּא קֻשְׁטָ דְּאִתְגַּלְיָיא בְּגַלּוּתָא, לְאוּ

אִיהוּ אֶלָּא מְטַטְרוֹ"ן, דְּאִתְקְרֵי שַׁדַּ"י וְאִיהוּ (בראשית כ"ד:ב') עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ, דְּשַׁלִּיט בְּכָל דִּילֵיהּ (בגלותא), וּבְנוֹי, אִתְקְרִיאוּ עֲבָדִים דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְנֵי מַטְרוֹנִיתָא בָּנִים, וּבְגִין דָּא, אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים.

וּבְזִמְנָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אוּקְמוּהָ דַּעֲבָדִים חָפוּ רֹאשָׁם, וְנִתְדַּלְדְּלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה. וַדַּאי אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה אִתְקְרִיאוּ, עַל שֵׁם מַטְרוֹנִיתָא, דְּאִתְמַר עָלָהּ (משלי ל"א:כ"ט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. אֲבָל אִי אִית לֵיהּ צַדִּיק, דְּזַכְווֹי וְעוֹבָדוֹי לְאַנְהָרָא, בְּהוֹן מַטְרוֹנִיתָא, וּלְמִפְשַׁט מִנָּהּ לְבוּשֵׁי קַדְרוּתָא דִּפְשָׁטִין וּלְקַשְׁטָא לָהּ בִּלְבוּשִׁין דִּגְוונִין נְהִירִין דְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וּרְאִיתִיהָ, בְּרָזִין נְהִירִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹר ר"ז אִתְקְרֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ו':כ"ג) כִּי נֵר מִצְוָה תוֹרָה אוֹר. וּבְאִלֵּין רָזִין אִתְמַר וּרְאִיתִיהָ.

וּבְהַהוּא זִמְנָא סָלִיק מִנַּיהּ רוּגְזָא דִּבְרַיהּ, (אסתר ז':י') וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, וַיְימָא לָהּ מַלְכָּא בְּצִלּוֹתָא דַּעֲמִידָה קַמַּיהּ, (אסתר ה':ו') מַה שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ. בְּהַהוּא זִמְנָא, שְׁאֵלְתָּא עַל פּוּרְקָנָא דִּילָהּ, וּבְנָהָא עִמַּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (אסתר ז':ג') תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי. אֲבָל קֻשְׁטֵ דְּאִתְחַזְיָא בְּעָלְמָא בְּגָלוּתָא, דַּעֲבָדָא אִיהוּ, זִמְנִין דְּנָפִיק בִּשְׁלִימוּ, כַּד בְּנוֹי מַכְשִׁירִין עוֹבָדוֹי, וּלְזִמְנִין לָא אִשְׁתְּכַח בִּשְׁלִימוּ, כַּד בְּנוֹי לָא מַכְשְׁרִין עוֹבָדוֹי (כאן חסר). וְאִי לָאו בְּגִין אוֹת יו"ד דְּשַׁדַּ"י דְּקַנִּי עָלָהּ פְּנָחָס דְּאַגִּין לֵיהּ מִשְׁבְּטָא דְּשִׁמְעוֹן הֲווּ קָטְלִין לֵיהּ וְאוֹבְדִין לֵיהּ מֵעָלְמָא.

וּבְגִין דָּא (איוב ד':ז') זְכוֹר נָא מִי הוּא נָקִי אֲבַד דָּא פִּנְחָס וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ, אִלֵּין דִּמְכַשְּׁרִין עוֹבָדַיהוֹן קַמֵּי מַלְכָּא, וּמְקַנְּאִין עַל שְׁמַיהּ, וּמַקְדִּישִׁין לֵיהּ בָּרַבִּים. הָכִי מְקַדְּשִׁין לֵיהּ לְעֵילָּא, בֵּין מְמָנָן דִּשְׁאַר עַמִּין, וְאִשְׁתְּמוֹדְעִין לֵיהּ כָּל מְמָנָא בְּכִנּוּיֵיהּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּמוֹדְעִין לְעֵילָּא כֹּלָּא בְּשֵׁם יְדוֹ"ד, דְּאִיהוּ חַיֵּי כָּל כִּנּוּיִין.

וְכָל שֵׁם וְכִנּוּי סָהִיד עָלֵיהּ, אי"ל סָהִיד עָלֵיהּ, דְּאִית לֵיהּ יְכוֹלֶת עַל כָּל אֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ה':ח') אֲנִי אֶדְרוֹשׁ אֶל אֵל. אֵל, מָארֵי דְּאֵל. אֱלֹהִים סָהִיד עָלֵיהּ, דְּאִיהוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים. אֲדֹנָ"י סָהִיד עָלֵיהּ, דְּאִיהוּ אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים. אוּף הָכִי כָּל שֵׁם. דְּכָל (ספירה ומלאך) מַלְאָךְ אִית לְכָל חַד שֵׁם יְדִיעַ, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְכָל כַּת בְּהַהוּא שֵׁם דְּמַלְכָּא דִּילֵיהּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אִשְׁתְּמוֹדְעָן לֵיהּ בִּיהו"ה.

וְרָזָא דְּמִלָּה, בַּר נָשׁ חַד יָכִיל לְמֶהֱוֵי לֵיהּ כַּמָּה סוּסָוון, אוּף הָכִי כָּל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּנוֹי דְּאָדָם, וְכָל בְּרָא צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לַאֲבוּי כַּסּוּס וְכַחֲמוֹר לְמָשׁוּי, וּלְמֶהֱוֵי כְּפִיף תְּחוֹתּוֹי, וְהַאי אִיהוּ רָזָא (תהילים ל"ו:ז') אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ. דְּאִיהוּ בְּרָא דְּאָדָם, וְעָבִיד גַּרְמַיהּ כַּבְהֵמָה תְּחוֹתּוֹי.

פרק י

וּבְגִין דָּא אִיהוּ פִּקּוּדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי אָח מְיַבֵּם לְאִתְתֵּיהּ דְּאָח, לְמֶעְבַּד בְּרָא לַאֲחוּי, בְּגִין דְּלָא יִתְאֲבִיד מֵהַהוּא עָלְמָא. וְהַאי אִיהוּ כְּגוֹן רָזָא דְּכֹלְאַיִם בְּצִיצִית. דְּאָמְרוּ, מַה שָּׁאָסַרְתִּי לְךָ כָּאן, הֵתַּרְתִּי לְךָ כָּאן. אָסַרְתִּי לָךְ כִּלְאַיִם דְּעָלְמָא, הֵתַּרְתִּי לָךְ כִּלְאַיִם דְּצִיצִית. אָסַרְתִּי לָךְ אֵשֶׁת אָח, הֵתַּרְתִּי לָךְ יְבָמָה. כְּגוֹן מַרְכִּיבִים תַּפּוּחִים אוֹ דְקָלִים מִן בְּמִינוֹ. וְאָסוּר לְאַרְכָּבָא מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְאִתְּמַר בֵּיהּ (דברים כ׳:י״ט) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וּבְיָבָמָה מַרְכִּיבִין מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, (תיקונים י״ט ע״א ע״ש) בְּגִין דְּלָא לְיִתְאֲבִיד (להאביד) נֶפֶשׁ הַמֵּת. (דברים כ״ה:ו׳) וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּגִלְגּוּל. גַּלְגַּל לֵית לֵיהּ תְּנוּעָה בְּלָא אֲמַת הַמַּיִם, אוּף הָכִי, אֲמַת הַמַּיִם רָזָא דְּאָת ו', בֵּיהּ אִתְעֲבִיד גַּלְגַּל גִּלְגּוּל. וְרָזָא דְּמִלָּה, מַה גַּלְגַּל אֵין לוֹ תְּנוּעָה בְּלָא אֲמַת הַמַּיִם, אוּף הָכִי, גַּלְגַּל אִיהוּ י', וְלֵית לֵיהּ תְּנוּעָה בְּלָא אֲמַת הַמַּיִם דְּאִיהוּ ו'. יְבָמָה ה'. לְהַאי אִיהוּ בִּינ"ה בַּ"ן יָ"הּ. בְּאוֹת י' בָּרָא עָלְמָא דְּאָתֵי, עוֹלָם אָרוֹךְ, דְּאִיהוּ ו'.

בְּגִין דָּא, מַאן דְּלֵית לֵיהּ בֵּן, לָאו אִיהוּ מִבְּנֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּיַמָּא לְקָבְלֵיהּ, וּמְנַיְּיהּ נָפִיק, מְבַיְּנֵיהוּ (תיקונים ע״ב ע״א) ו', וּמְנַיְּיהּ מִתְפַּלְגִין כַּמָּה נַהֲלֵי, דְּאִינּוּן מְסַבְּבִין עָלְמָא, עַד דְּחָזְרוּ לְיַמָּא דְּנָפְקוּ מִתַּמָּן, וּבְגִין דָּא אָמַר קָרָא, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים וְגוֹ'. עַד דְּאָהֲדְרוּ כְּגַוְונָא דְּנָפְקוּ.

אוּף הָכִי, (קהלת י״ב:ז׳) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. כְּגַוְונָא דְּיָהִיב לָהּ שְׁלֵימָתָא. אִם תָּשׁוּב בִּתְיוּבְתָא, דְּאִיהוּ בִּינ"ה בַּ"ן יָ"הּ, עִלָּאָה. אֶת ה' סְלִיקַת בְּאָת י' לְחַמְשִׁין, עֶשֶׂר זִמְנִין חֲמֵשׁ. הָא אִיהוּ יָ"ם, יָ"ה. בַּ"ן, נַחַל דְּנָפַק מִן יַמָּא, וְאִתְפְּלִיג לְכַמָּה נַחֲלִין, כְּגַוְונָא דְּאִילָנָא דְּאִתְפְּשַׁט לְכַמָּה עַנְפִּין.

וְאִי לָא חָזַר נִשְׁמְתָא שְׁלֵימָתָא, כְּגַוְונָא דְּאִשְׁתְּלַמַת. אִתְּמַר בָּהּ, שָׁם הֵם שָׁבִים לָלֶכֶת, אִיהִי וְכָל נִשְׁמָתִין אַחֲרָנִין. אוּף הָכִי לָאו אִיהוּ שְׁלִים בְּבָבֶל, אִי לֵית לֵיהּ בַּת, דְּאִיהוּ עָלְמָא דַּיִן, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּהַאי עָלְמָא דְּאִתְבְּרֵי בְּהּ', הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. (אלא)

יְהו"ו, (איוב ל״ג:כ״ט) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעָמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. וְרַשִׁיעַיָּיא דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (קהלת ח׳:י׳) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וָבָאוּ, גַּרְמוּ אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ, (עמוס ב׳:ו׳) עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל. בָּתַר דְּקִלְקְלוּ גַּרְמַיְיהוּ תְּלַת זִמְנִין, וְלָא זָכֵי בְּיהו"ו, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (קהלת י״א:ג׳) מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּ. עַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, דְּהַיְינוּ ה'. וְאִתְדְּנוּ בְּגֵיהִנָּם, בְּמַשְׁחִית אַף וְחֵימָה.

וּלְבוּשִׁין דִּתְלַת אַתְוָון אִלֵּין, אִשְׁתְּמוֹדְעִין בַּקֻּשְׁטָ, דְּאִינּוּן חִיּוּר סוּמָק וְיָרוֹק. מַאן דְּיִיתֵי בְּזִמְנָא חָדָא, אִיהוּ חִיּוּר. בְּתִנְיָינָא, סוּמָק. בִּתְלִיתָאָה, יָרוֹק. וּבְגִין דִּבְיַעֲקֹב אִתְכְּלִילוּ אַתְוָון, וְאִשְׁתְּרָשׁ אִילָנָא וְאִתְנְטָע וְאִתְרַבָּא, וְאִתְעֲבִיד אִיבָּא טָבָא, (ישעיהו כ״ט:כ״ב) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ, לְמֶהֱוֵי מֶרְכַּבְתֵּיהּ בְּיִצָּר הָרָע, דְּאִיהוּ נָחָשׁ, וְכָל מִינֵי חַיָּה בִּישָׁא. וּבְגִין דָּא, (הושע י״ב:ה׳) וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיּוּכָל. וּבְגִין דְּאִתְקְרֵי אָדָם אִילָנָא, אִיהוּ רָזָא דָּא, לְאִילָנָא דְּאִתְנְטַע בַּאֲתָר דְּלָא עָבִיד אִיבָּא. מֶה עָבֵד. עָקַר לֵיהּ וּנְטָעֵיהּ בַּאֲתָר אַחֲרָא. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מִכָּל מָקוֹם דְּלָא הֲוֵי מוּחְזָק לְמֶהֱוֵי עָקַר, עַד דְּאָזִיל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְנְטָע תַּמָּן בְּאִתְתָא.

אוּף הָכִי צַדִּיק, דְּאִיהוּ מִטַּלְטֵל מֵאֲתָר לְאֲתָר, מִבַּיִת לְבַיִת, כְּאִילּוּ יֵיתֵי בְּגִלְגּוּלָא זְמָנִין סַגִּיאִין. וְהַיְינוּ (שמות כ׳:ו׳) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאוֹהֲבָיו, עַד דְּיִזְכֶּה לְעָלְמָא (דאתי) שְׁלִים. אֲבָל לְחַיָּיבָיָא, לָא אַיְיתֵי לֵיהּ יַתִּיר מִתְּלַת זְמָנִין. וְאִי חָזַר בְּתִיּוּבְתָא, אִתְמַר בֵּיהּ גָּלוּת מְכַפֶּרֶת עָוֹן. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, צַדִּיקִים שׁוּב אֵינָן חוֹזְרִים לַעֲפָרָם. אֶלָּא קָא רָמִיז, (ויקרא י״ד:מ״ב) וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבָּיִת. (איוב ל״ד:ט״ו) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב. (קהלת י״ב:ז׳) וְיָשׁוֹב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה. בְּגִין דְּהוּא מְנוּגָע, וְלֵית בֵּיהּ אֶלָּא אִשָּׁה רָעָה, יֵצֶר הָרָע, דְּאִתְמַר בָּהּ אִשָּׁה רָעָה צָרַעַת לְבַעְלָהּ. מַאי תִּקַּנְתֵּיהּ. יְגָרְשֶׁנָּה וְיִתְרַפֵּא. דְּאִיהִי גָּרְמַת (בראשית ג׳:כ״ד) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם הָאָדָם, דָּא נִשְׁמְתָא. אֶ״ת, בַּת זוּגוֹ דְּאָדָם. (משלי כ״ז:ח׳) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

וּבְגִין דָּא, (תהילים פ״ד:ד׳) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, הַיְינוּ יְבָמָה. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, הַיְינוּ גּוֹאֵל, אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ, בֵּן וּבַת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּעָבַד (לון) קִינָּא, (ויקרא כ״ה:כ״ה) וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו. דְּאִיהוּ מָכוּר בַּעֲבוּר דְּלָאו דִּילֵיהּ.

וּבְגִין דָּא אָמַר מֹשֶׁה, (דברים ג׳:כ״ו) וַיִּתְעַבֵּר יְיָ בִּי לְמַעַנְכֶם. הָכָא הוּא סוֹד הָעִבּוּר. רַעְיָא מְהֵימָנָא, שֵׁזִיב שִׁתִּין רִבּוֹא, כַּמָּה זְמָנִין דְּאִתֵּי בְּגִלְגּוּלָא, וּבְגִין דָּא זְכוּת כֻּלְּהוּ תַּלְיָיא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, אִשָּׁה אַחַת יָלְדָה בְּמִצְרַיִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּכֶרֶס אֶחָד. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ רַבָּנָן בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה.

דְּהָכִי אִתְּמָארֵי רָזִין, אֲמִרִין מַרְגָּלִית לְתַלְמִידֵיהוֹן, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּן בֵּיהּ בְּרַמְיָא, אַהֲדָר לוֹן הַהוּא מִלָּה בְּמִלֵּי שְׁחוֹק, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא דְּאָמַר, דְּבֵיצָה אַחַת, אַפִּילַת שִׁתִּין כָּרְכִין. וְאָתָא בֵּיצָה וְנָפְלַת מִן עוֹפָא דְּהֲוָה פָּרַח בַּאֲוִירָא, וּמְחָאת אִלֵּין שִׁתִּין כָּרְכִין, וּמָארֵי דְּלֵיצָנוּתָא אָמְרוּ, דְּלָא אָמַר הוּא אֶלָּא דְּבַר נָשׁ כָּתַב שִׁשִּׁים כְּרָכִין, וְאָתָא בֵּיצָה דְּנָפְקַת מִן עוֹפָא וּמְחָקַת שִׁתִּין כְּרָכִין דִּכְתִיבָה. וְחָס וְשָׁלוֹם דְּמָארֵי אוֹרַיְיתָא אַמְרִין מִלִּין דִּשְׁחוֹק, וּדְבָרִים בְּטֵלִים בְּאוֹרַיְיתָא.

אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ, (דברים כב) אֲפָרוֹחִים, אִלֵּין מָארֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים, אִלֵּין מָארֵי מִקְרָא. וּכְגַוְונָא דְּנָפַל מֵהַהוּא נִפּוֹל, דְּאִיהוּ בַּר נַפְלֵי, נְפִילַת בֵּיצָה דְּאִיהוּ אֶתְרוֹג שֶׁיעוּרָא בְּכַבֵּיצָה. וּבְגִינָהּ אִתְמַר (עמוס ט׳:י״א) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת. וְנָפְלוּ עִמָּהּ (שיר השירים ו׳:ח׳) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, דְּאִינּוּן כְּרִיכִין בָּהּ, כְּגוֹן כֵּיצַד כּוֹרְכִין אֶת שְׁמַע. וְאִינּוּן לָקֵבֶל שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת. וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, אִלֵּין (תהילים מ״ה:ט״ו) בְּתוּלוֹת אַחֲרֵיהָ רֵעוֹתֶיהָ, דְּאִינּוּן הֲלָכוֹת, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבַּן.

וְהַהוּא נִיפּוֹל אִיהוּ בֶּן י״ה אִיהוּ בְּתוֹךְ נ׳ תַּרְעִין דְּבִינ״ה, דְּהַיְינוּ י״ה חֲמֵשׁ זִמְנִין עֶשֶׂר ו׳ אִיהוּ נִיפּוֹל, דְּנָפַל בָּתַר הַהִיא דְּאִתְמַר, (ישעיהו י״ד:י״ב) אֵיךְ נָפַלְתָּ מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן שָׁחַר וְאִקְרֵי נִיפּוֹל, וְלֹא נָפַל, וְלֹא נוֹפֵל. בְּגִין דְּבֵיהּ נִיפּוֹל י״ו וְנָחִית בְּהוֹן לְגַבֵּי ה׳ ה׳, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (רות א׳:י״ט) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כ״ב:ז׳) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח חַד מִבַּיִת רִאשׁוֹן וְתַיְיָנָא מִבַּיִת שֵׁנִי, לְאַקָמָא לוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צו) י׳׳שְׁמְחוּ הַ״שָּׁמַיִם וְ״תָגֵל הָ״אָרֶץ.

תָּא חֲזִי, הַאי שִׁמְשָׁא אִתְגַּלְיָא בִּימָמָא, וְאִתְכַּסְיָא בְּלֵילְיָא. וְנָהִיר בְּשִׁתִּין רִבּוֹא כּוֹכָבַיָּא. אוּף הָכִי רַעְיָא מְהֵימָנָא, בָּתַר דְּאִתְכְּנִישׁ מֵעָלְמָא, נָהִיר בְּשִׁתִּין רִבּוֹא נִשְׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל, אִי דָּרָא כַּדְקָא יָאוּת. וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּגִלְגּוּלָא, דְּאָמַר עָלֵיהּ קֹהֶלֶת, (קהלת א׳:ד׳) דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וְאוֹקְמוּהָ דְּלֵית דּוֹר פָּחוּת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא. וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֶדֶת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הַהִיא דְּאִתְמַר בָּהּ, (ישעיהו ס״ו:א׳) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי, (בראשית כ״ח:י״ד) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ.

וְעוֹד רָזָא אַחֲרָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, הַדּוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא הַדּוֹר שֶׁבָּא, הַלֵּךְ חֹגֵר בָּא חֹגֵר, הַלֵּךְ סוּמָא בָּא סוּמָא. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּעָתִיד הֲוָה מֹשֶׁה לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא בְּדָרָא דְּטוֹפָנָא, אֶלָּא בְּגִין דַּהֲוּוֹ רַשִׁיעַיָּיא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ו׳:ג׳) בְּשַׁגַּ״ם הוּא בָּשָׂר. בְּשַׁגַּ״ם זֶה מֹשֶׁ״ה. וַאֲמַאי קָרֵי לֵיהּ בְּשַׁגַּם. אֶלָּא קֹהֶלֶת חִסֵּר ב׳ מִן בְּשַׁגַּ״ם לְכַסָּאָה מִלָּה. אָמַר (קהלת ח׳:י״ד) אֲמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הֶבֶל.

וְאוֹקְמוּהָ עַל יִתְרוֹ, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קֵינִי, שֶׁנִּנְפְּרָד מִקַּיִן. קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, עַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ד׳:א׳) קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְדוָ״ד. דְּחָזְאַת לֵיהּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, דַּעֲתִידִין בְּנוֹי לְמֵיתַב בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית.

וְאוֹף הָכִי רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, דְּהֲוָה דְּחִיקָא לֵיהּ שַׁעֲתָא, דְּלָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא קַב חֲרוּבִין מְעֻרָב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת, כְּמוֹ לְרִבִּי חֲנִינָא. אֲמַאי הַאי, בָּתַר דַּהֲוּוֹת בַּת קוֹל נַפְקַת וְאוֹמֶרֶת, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ נִיזּוֹן אֶלָּא בִּשְׁבִיל חֲנִינָא בְּנִי.

אֶלָּא אִיהוּ גָּרִים קוֹדֶם, דְּחָרַב ק"ב מִן י', דְּאִיהוּ יַב"ק. אוּף הָכִי לָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא קַב חָרוּבִין. דְּאָת י' אִיהוּ יְחוּד, וּמִנַּיהּ אַתְיָא נְבִיעוּ לְאָת ב', דְּאִיהִי בְּרָכָה, וְאִיהִי קֻדָּשׁ, וּמִנַּיהּ אִתְקַדָּשׁ ק', דְּאִיהִי קְדוּשֵׁיה. וְרִבִּי פְּדָת גָּרִים לְמֶהֱוֵי חָרוּבִין דִּילֵיהּ ק"ב, דְּאִינּוּן ק"דוּשָׁה בְּ"רָכָה, אוּף הָכִי לָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא קַב חָרוּבִין, אוּף הָכִי אִיּוֹב בֶּן יָבָמָה הֲוָה, וּבְגִין דָּא אִתְעַנַּשׁ, עַל מַה דְּאִירַע לוֹ כְּבָר.

פרק יא

וְאִינּוּן דְּלָא יַדְעֵי רָזָא דָּא, אַמְרֵי בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא, אֶלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא מִלְּתָא. וְהָא חֲזֵינָא לְאַבְרָהָם דְּחָזָא בְּמַזָּלֵיהּ, דְּלָא הֲוָה עָתִיד לְמֶהֱוֵי לֵיהּ בְּרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לֵיהּ לְבָרָא, כְּדְכְתִיב (בראשית ט"ו:ה') וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט נָא וְגוֹ'. וְאַקְמוּהָ, דְּאָמַר לֵיהּ צֵא מֵאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ, וְהֶעֱלָהוּ לְמַעְלָה מֵהַכּוֹכָבִים, וְאָמַר לוֹ הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפוֹר הַכּוֹכָבִים. עַד הָכָא מִלִּין דְּרַבָּנָן, וְצָרִיךְ לְפָרְשָׁא לוֹן בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר.

תָּא חֲזֵי, כָּל בְּרִיָּין דְּעָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, הֲווֹ תַּלְיָין בְּמַזָּלָא, וַאֲפִילּוּ בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי. אֲבָל בָּתַר דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אַפִּיק לוֹן מֵחִיּוּבָא דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. וְדָא אוֹלִיפְנָא מֵאַבְרָהָם. בְּגִין דַּהֲווֹ עָתִידִין בְּנוֹי לְקַבְּלָא ה' מֵאַבְרָהָם, דְּאִיהִי חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה. דְּאִתְמַר בָּהּ (בראשית ב':ד') אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּהֵ' בְּרָאָם. אָמַר לְאַבְרָהָם, בְּגִין הַאי ה' דְּאִתוֹסָף בִּשְׁמָךְ, הַשָּׁמַיִם תַּחְתָּךְ, וְכָל כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי דִּנְהִירִין בָּהּ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִתְמַר בָּהּ (בראשית מ"ז:כ"ג) הֵ"א לָכֶם זֶרַע, וּזְרַעְתֶּם בְּהֵ"א. (בראשית כ"א:י"ב) כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע.

וּבְגִין דָּא, כָּל הַמִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, בָּטִיל מִנַּיהּ חִיּוּבָא דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. אִי אוֹלִיף לָהּ כְּדֵי לְקַיְּימָא פִּקּוּדָהָא. וְאִם לָאו, כְּאִלּוּ לָא אִשְׁתַּדַּל בָּהּ, וְלָא בָּטִיל מִנַּיהּ חִיּוּבָא דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. כָּל שֶׁכֵּן עַמֵּי הָאָרֶץ דְּאִינּוּן אִתְמַתְלָן לִבְעִירָן. דְּאוֹקְמוּהָ עָלַיְיהוּ (דברים כ"ז:כ"א) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה, דְּלָא אִתְבַּטְלוּן מִנְּהוֹן חִיּוּבָא דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי.

(תהילים ק"ג:ט"ו) אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ, וְאִתְמַר בֵּיהּ, (תהילים ל"ז:כ"ה) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. לְבָתַר (איוב ל"ג:כ"ה) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. דְּאִילְנָא דְּאִתְקְצִיצוּ עַנְפִין עַתִּיקִין דִּילֵיהּ, וְצָמְחוּ כְּמִלְקַדְמִין בְּשָׁרְשׁוֹי, אֲהַדְרוּ בְּעָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין. מִיתוּ סָבִין, וְאִתְהַדְּרוּ לְהַאי עָלְמָא עוֹלִימִין. וְהַיְינוּ רָזָא דְּמָחֳדֵשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. דְּמִתִּין אֶלֶף בְּכָל יוֹמָא וּמִתְחַדְּשִׁין אֶלֶף בְּכָל יוֹמָא.

פרק יב

(תהילים ק"ד:ט"ו) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, דָּא יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָכִי סָלִיק יַיִן, כְּחוּשְׁבַּן סו"ד. וּמַה יַּי"ן צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי סָתִים וְחָתִים, דְּלָא יִתְנַסַּךְ לְעָבוֹדָה זָרָה. אוּף הָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי

סָתִים וְחָתִים סוֹד דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל רָזִין דִּילָהּ, וְלָא אִשְׁתַּכְּחִין אֶלָּא לִיראָיו. וְלָאו לְמַנָּא עַבְדִין כַּמָּה פִּקּוּדִין בַּיַּיִן, וּמְבָרְכִין בֵּיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיַיִן אִית לֵיהּ תְּרֵי גַּוְונִין, חִיוָּר וְסוּמָק, דְּיָנָא וְרַחֲמֵי, וְהַיְינוּ ב' תּוֹסֶפֶת בַּיַּיִן. כְּגַוְונָא דְּשׁוֹשַׁנָּה חִיוָּרָא וְסוּמָקָא. חִוָּור מִסִּטְרָא דִּימִינָא, סוּמָק מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא.

וּמַאי לְבַב אֱנוֹשׁ, לֵב הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר. אֶלָּא אִית לֵב מָסוֹר לַלֵּב. וְאִינּוּן ל"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, ב' מִן בְּרֵאשִׁית, ל' מִן לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, אִיהוּ ל"ב תִּנְיָינָא. דָּא לֵ"ב לֵ"ב (ס"א אינון) שְׁנַיִם סַלְקָא דַּעְתָּךְ, חֲסַר תְּמַנְיָא לְע"ב, דְּאִיהוּ וַיְכֻלּוּ. אִינּוּן שִׁבְעָה יְמֵי בְּרֵאשִׁית. תְּמִינָאָה מַאי הִיא. ז' יְמֵי בְּרֵאשִׁית, עִם (בראשית ה׳:א׳) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. זֶה ע"ב, בְּחוּשְׁבָּן בְּיַיִן.

מַאי לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמָן. אִינּוּן י"ב פָּנִים, ד' דְּאַרְיֵה, ד' דְּשׁוֹר, ד' דְּנֶשֶׁר, דְּאִינּוּן מִיכָאֵל אַרְיֵה, אַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ יֱהוֹ"ה. אַרְבַּע אַנְפִּין דְּשׁוֹר, וְאִיהוּ גַּבְרִיאֵל, וְאִינּוּן יַהוֹ"ה. ד' אַנְפִּין דְּנֶשֶׁר, וְאִיהוּ נוּרִיאֵל, וְאִינּוּן יְהוֹ"ה. וְאִינּוּן מְמַנָּן, תְּחוֹת חֶסֶ"ד פַּחַ"ד אֶמֶ"ת, דַּרְגִּין דִּתְלַת אֲבָהָן. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה. וְסַלְקִין (ס"א נקודין) נְהוֹרִין לְחֶשְׁבָּן יַבּ"ק. וְאִינּוּן מֶלֶךְ מַלְכֵי יִמְלוֹךְ, יְהוֹ"ה אֶהְיֶ"ה אֲדֹנָ"י. סַךְ הַכֹּל יַבּ"ק (רבי אבא ורבי יוסי שבע"ב שייך כאן).

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּפָרְשָׁתָא דָּא, אָתָא לְקַמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, נָדָב וַאֲבִיהוּא מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ בְּפִנְחָס. אִי לָא הֲוָה פִּנְחָס בְּעָלְמָא כַּד מִיתוּ, וּבְתַר אָתָא לְעָלְמָא וְאַשְׁלִים דּוּכְתַּיְיהוּ שַׁפִּיר. אֲבָל פִּנְחָס בְּעָלְמָא הֲוָה, (ס"א וסגן קאי) וְנִשְׁמָתֵיהּ בֵּיהּ בְּקִיּוּמָא קָאֵי.

אָמַר לֵיהּ בְּרִי, רָזָא עִלָּאָה הָכָא, וְהָכִי הוּא. דִּבְשַׁעֲתָא דְּאִסְתַּלְקוּ מִן עָלְמָא, לָא הֲווֹ מִתְטַמְּרָן תְּחוֹת גַּדְפֵּי טִנָּרָא קַדִּישָׁא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (במדבר ג) וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם, דְּאַזְעִירוּ דִּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא אִינּוּן לָא אִתְחָזוּן לְשַׁמְּשָׁא בִּכְהוּנָה רַבָּה.

בְּשַׁעֲתָא דְּקַנְּאֵ פִּנְחָס עַל בְּרִית קֳדִישָׁא, וְעָאל בְּגוֹ כַּמָּה אוּכְלוֹסִין, וְסָלִיק לוֹן, לְגַיְיפִין עַל רוּמְחָא, לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל. כַּד חָמָא שִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן בְּכַמָּה אֻכְלוּסִין דְּאָתוּ לְגַבֵּיהּ, פָּרְחָא נִשְׁמָתֵיהּ מִנַּיְיהּ, וּתְרֵין נְשָׁמָתִין דַּהֲווֹ עַרְטִילָאִין בְּלָא דּוּכְתָא, אִתְקְרִיבוּ בָּהּ, וְאִתְכְּלִילוּ כַּחֲדָא, וְאִתְהַדְּרַת נִשְׁמָתֵיהּ, כְּלֵילָא רוּחָא, דְּאִתְכְּלִיל בְּתְרֵין רוּחִין, וְאִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ, כְּדֵין רָווּח דּוּכְתַּיְיהוּ, לְמֵיהֱוֵי כַּהֲנָא (רבא) מַה דְּלָא (אתחזי) מִן קַדְמַת דְּנָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב ד׳:ז׳) זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד, דְּלָא אִתְאֲבִיד בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְלָא אָבִיד רוּחֵיהּ כַּד פָּרְחָה מִנַּיְיהּ. וְאֵיפּוֹא יִשְׁרִים נִכְחָדוּ. אִלֵּין בְּנֵי אַהֲרֹן, דְּאִתְהַדְּרוּ לְעָלְמָא, מַה דְּאָבַד בְּחַיֵּיהוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ בְּפִנְחָס בֶּן בֶּן, תְּרֵי זִמְנֵי. פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן.

מַה כְּתִיב לְעֵילָּא מִפָּרַשְׁתָּא דָּא. (במדבר כ"ה:ד') וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיְיָ נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ. וְכִי עַל דְּקַטְלִין בְּלֵילְיָא, אוֹ עַל דְּקַטְלִין בִּימָמָא בְּיוֹמָא דְּעִיבָא, כְּתִיב נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּתְהֵא מִיתְתְהוֹן בְּאִתְגַּלְיָיא, כְּמָה דְּחָבוּ בְּאִתְגַּלְיָיא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לָאו בְּגִין כַּךְ אִתְמַר. אֶלָּא מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, בְּדַרְנָא דְּחָב בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהַהוּא אֲתַר אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד תִּקּוּנְתָּא לְנַפְשֵׁיהּ. אִינּוּן חָבוּ בִּבְרִית קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי שֶׁמֶשׁ. בְּגִין כַּךְ דִּינָא וְתִקּוּנָא דִּילְהוֹן אִיהוּ כְּנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ, וְלָאו בַּאֲתַר אַחֲרָא. מִכָּאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְתַקָּנָא נַפְשֵׁיהּ, אֶלָּא בְּהַהוּא אֲתַר דְּחָב לְגַבֵּיהּ וּמַאן דְּלָא יַעְבִּיד הָכִי, לֵית לֵיהּ תִּקּוּנָא לְעָלְמִין כַּדְקָא יָאוּת.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהילים ק"ד:ט"ז) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ וְגוֹ'. וְכִי מַאי הַאי לְהַאי. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:ט"ו) (בראשית י"ח ע"ב) מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְגוֹ'. וְכִי שִׂבָעָא דִּבְהֵמָה דְּאִית לָהּ חָצִיר אָתָא דָּוִד לְמֵימַר בָּרוּחַ קוּדְשָׁא. אֶלָּא מַצְמִיחַ חָצִיר, אִלֵּין אִינּוּן שִׁתִּין אֶלֶף רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין, שְׁלִיחָן, דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא דִּבְרֵאשִׁית, וְכֻלְּהוּ אֲשָׁא מְלָהֲטָא. אִלֵּין אִינּוּן חָצִיר. אֲמַאי חָצִיר. בְּגִין דְּצַמְחִין כָּחָצִיר דָּא בְּעָלְמָא, דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִתְקְצִירוּ הַשְׁתָּא, וּלְבָתַר צַמְחִין וּמְהַדְּרִין כְּמִלְקַדְמִין.

וְעַל דָּא כְּתִיב מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (משלי י"ב:י') יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ, וְתַנְיָנָן, אֶלֶף טוּרִין סַלְקִין לָהּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. וְכָל טוּרָא וְטוּרָא שִׁתִּין רִבּוֹא הֲווֹ, וְהִיא אָכְלָה.

וְעֵשֶׂב לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, אִלֵּין אִינּוּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּהַהוּא אָדָם דְּרָכִיב וְשָׁלִיט עַל בְּהֵמָה דָּא אָכִיל, וְאָעִיל לוֹן בְּגַוּויהּ, וּבְזִכּוּתֵהוֹן אִתָּזַן כָּל עָלְמָא מֵהַהוּא אָדָם, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (יחזקאל א':כ"ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם וְגוֹ'. וְעַל דָּא כְּתִיב הָאָדָם, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע, בְּגִין לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ, לְאַפָּקָא מְזוֹנָא לְעָלְמָא מִן הָאָרֶץ קַדִּישָׁא.

וְיַיִן, דָּא חַמְרָא עַתִּיקָא דְּנָגִיד מִלְּעֵילָּא. יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, אֱנוֹשׁ: דָּא רָזָא דְּהַהוּא נַעֲרָ, דְּסָלִיק לְסִיבוּ, וְאִתְהַדַּר כְּמִלְקַדְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ק"ג:ט"ו) אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו. לְהַצְהִיל פָּנִים: אִלֵּין אִינּוּן פָּנִים, דְּאִקְרוּן אַנְפֵּי רַבְרְבֵי, וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי. מִשָּׁמָּן: מִנְּגִידוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מְשַׁח וּרְבוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד, הַהוּא לֶחֶם דְּאָזִילוּ שְׁחָקִים, וְטַחֲנָן מָנָא לְמֵיכְלָא דְּצַדִּיקַיָּיא סְתָמָא, וּמִתַּמָּן אִתְנְגִיד לְכַמָּה חַיָּילִין, דְּאִקְרוּן לְבַב אֱנוֹשׁ. וְכֹלָּא אָתָא מִנְּגִידוּ עִלָּאָה.

יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יְיָ, אִלֵּין אִינּוּן אִילָנִין עִלָּאִין פְּנִימָאִין. אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע, דְּהָא אִתְעָקָרוּ וְנָטַע לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאי בֵּין עֲצֵי יְיָ, לְאַרְזֵי לְבָנוֹן. עֲצֵי יְיָ, אִלֵּין עֵץ הַחַיִּים, וְעֵץ הַדַּעַת וְטוֹב וָרָע. אַרְזֵי לְבָנוֹן, אִלֵּין חַמְשִׁין תַּרְעִין, דְּאִקְרוּן חָמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה.

אֲשֶׁר נָטָע. אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ, בְּטוּלְיהוֹן, (רצ"ו) מְקַנְּנָן נְשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְכָל חַיָּילִין קַדִּישִׁין אִתְּזָנוּ מִתַּמָּן. חֲסִידָה, בָּרְתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, דְּאִקְרֵי חָסִיד, וְעָבִיד חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּגִין כָּךְ אִקְרֵי (שמות צ"ה ע"ב) חֲסִידָה. בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ. בֵּין דְּרוֹעֵי עָלְמָא יָתְבָא. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק יג

רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יוֹסֵי, קָמוּ לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא אֲנוֹשׁ כָּחָצִיר יָמָיו שַׁפִּיר קָאָמַר. אֲבָל בְּמַאי אוֹקִימְנָא סוֹפֵיהּ דִּקְרָא, כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲנוֹשׁ כָּחָצִיר יָמָיו כְּמָה דְּאָמַר, כְּצִיץ הַשָּׂדֶה הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע. כֵּן יָצִיץ דְּאִתְחַדָּשׁ וְאִתְהַדָּר כְּמִלְקַדְמִין. (הכי יציץ וסליק, מאי טעמא בגין)

כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ, דָּא הוּא רוּחָא עִלָּאָה טְמִירָא קַדִּישָׁא גְּנִיזָא מִכֹּלָּא, דְּכָלִיל לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. וּכְדֵין וְאֵינֶנּוּ. וְדָא הוּא רָזָא דַּחֲנוֹךְ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ה':כ"ד) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, דָּא אֱלֹהִים עִלָּאָה. רוּחַ עִלָּאָה, רוּחַ גְּנִיזָא טְמִירָא. וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. דְּהָא אִתְכְּלִיל רוּחָא זְעִירָא, בְּרוּחָא עִלָּאָה. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם וְעָאל לֵיהּ כַּהֲנָא רַבָּא לְגוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וְנָטִיל לֵיהּ, וְאוֹלִיד לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין, וְאִתְחַדָּשׁ כְּנֶשֶׁר עוּלְמִין. וְאִתְהַדָּר אִיהוּ נַעַר.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, שַׁפִּיר אָמְרוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, אֲבָל (תהילים ק"ג:ט"ז) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ, הָכָא צָרִיךְ לְמִפְתַּח מִלִּין, מַאי עָבְרָה בּוֹ. דָּא עֶבְרָה וְזַעַם וְצָרָה. חַד מֵאִינּוּן מַלְאֲכִין רָעִים.

דִּבְגִין דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּ בֵּיהּ אִינּוּן מָארֵי חוֹבִין, צָרִיךְ לְמֶעְבַּד לֵיהּ שִׁנּוּי מָקוֹם, וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם, וְשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. כְּגַוְונָא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית י"ב:א') לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, הֲרֵי שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. (בראשית י"ז:ה') וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ אַבְרָם, וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם, הֲרֵי שִׁנּוּי הַשֵּׁם. שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה דְּאִשְׁתְּנֵי מֵעוֹבָדִין בִּישִׁין דְּעָבַד בְּקַדְמִיתָא, לְעוֹבָדִין טָבִין. אִיהוּ מִתְּלָא. לְרוּחַ דְּהַהוּא דְּמִית בְּלָא בְּנִין. כְּגַוְונָא דָּא עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, כַּךְ תְּרִיךְ לֵיהּ מֵהַהוּא עָלְמָא, וְאַיְיתֵי לֵיהּ לְהַאי עָלְמָא. וְהָא אִתְּמַר לְעֵיל.

(איוב י״ד:כ׳) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ, וּבְגִין דָּא כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ, חַד מֵאִינּוּן מַלְאָכִין רָעִים, כַּד חֲזֵי לֵיהּ מְשׁוּנָּה, בְּזִמְנָא דְּאִעְרַע (ס״א ביה) עִמֵּיהּ, שָׁאַלִין לֵיהּ שְׁאַר מַשְׁחִיתִין עָלֵיהּ, דָּא הוּא מָארֵי חוֹבָךְ. אִיהוּ עָנֵי לוֹן וְאָמַר, וְאֵיפָנּוּ.

כַּד אִתְּתָרַךְ מֵאַתְרֵיהּ, וְאִתְנְטָע בְּאֶתָר אַחֲרָא, אִתְּמַר בֵּיהּ וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. בְּגִין (ויקרא י״ד:מ״ב) דְּעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת. וְדָא אִיהוּ רָזָא, וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו, אִינּוּן גַּרְמִין וְגִידִין וּבְשָׂרָא דְּהַוָה חָזֵר עֲפָרָא. מַה כְּתִיב בֵּיהּ (ישעיהו ס״ה:כ״ה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ. בְּגִין דְּהַוָה מְנוּגָע. וּלְבָתַר וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת, וּבָנֵי לֵיהּ גַּרְמִין וְגִידִין. וְאִתְחַדַּשׁ, כְּבַיִת יְשָׁנָה דְּעַבְדִין לֵיהּ חֲדָשָׁה. וַדַּאי אִיהוּ דְּאִתְחַדַּשׁ.

וּמַאי דְּאָמַר וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. עַל רוּחַ, דְּאִתְכְּלִיל רוּחָא זְעִירָא, בְּרוּחָא עִלָּאָה. הַאי אִיהוּ מְתָלָא, לְאִילָן דְּלָא עָבִיד אֵיבִין, נַטְלִין עַנְפִין דִּילֵיהּ, וּמַרְכִּיבִין לֵיהּ בְּעַנְפָּא דְּאִילָנָא אַחֲרָא עִלָּאָה, (דא בדא) דְּעָבִיד פֵּירִין, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְעָבִיד פֵּירִין. בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְּמַר בֵּיהּ, וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ.

אוּף הָכִי בַּר נָשׁ דְּיָתִיב בְּקֶרְתָּא דְּיַתְבִין בָּהּ אֲנָשִׁין בִּישִׁין, וְלָא יָכִיל לְקַיְּימָא פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אַצְלַח בְּאוֹרַיְיתָא, עָבִיד שִׁנּוּי מָקוֹם, וְאִתְעֲקַר מִתַּמָּן, וְאִשְׁתְּרַשׁ בַּאֲתָר דְּדַיְירִין בֵּיהּ גּוּבְרִין טָבִין, מָארֵי תּוֹרָה, מָארֵי פִּקּוּדִין, דְּאוֹרַיְיתָא אִקְרֵי עֵץ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג׳:י״ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וּבַר נָשׁ הוּא עֵץ, דִּכְתִיב, (דברים כ׳:י״ט) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וּפִקּוּדִין דְּבָהּ, דְּמָיְין לְאִילָנָא, וּמַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דברים כ׳:כ׳) רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אוֹתוֹ תַּשְׁחִית וְכָרַתָּ. אוֹתוֹ תַּשְׁחִית מֵעָלְמָא דֵּיין, וְכָרַתָּ מֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִין דָּא צָרִיךְ לְאַעְקְרָא (ליה מההוא) מֵהַהוּא אֲתָר, וְיִתְנְטַע בַּאֲתָר אַחֲרָא בֵּין צַדִּיקַיָּיא.

מַה בַּר נָשׁ בְּלָא בְּנִין, אִתְקְרֵי עָקָר, וְאִתְּתֵיהּ עֲקָרָה. אוּף הָכִי אוֹרַיְיתָא בְּלָא פִּקּוּדִין, אִתְקְרִיאַת עֲקָרָה, וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִיקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. אָתוּ חַבְרַיָּיא וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ, וְאָמְרוּ וַדַּאי כְּעַן אוֹלִיפְנָא חִדּוּשָׁא, אֵיךְ אִתְכְּלִיל רוּחַ בְּרוּחַ, כְּמַאן דְּחָזֵי מִלָּה בְּעֵינָא וְאִתְבְּרִיר לֵיהּ. בְּקַדְמִיתָא הֲוָה לָן קַבָּלָה, וּכְעַן בְּרִירוּ דְּמִלָּה.

פרק יד

וְתוּ אִתְּמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, דְּהָא נִיחָא לֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְּטָאָה עַל זַכָּאָה, יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְלָא חַיִּישׁ כְּדֵין לְכָל עָלְמָא. אַדְּהָכִי, הָא טוֹלָא אִזְדַּמַּן לְגַבַּיְיהוּ, וְאָמַר לֵיהּ מָנָלָן. מֵאִיּוֹב. דְּחָזָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּדָרָא הֲוֹוֹ מְחוּבְיִן כְּלַיָּיה, וְאָתָא שָׂטָן לְקַטְרְגָא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (איוב א׳:ח׳) הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בָּכָל הָאָרֶץ, לְאִשְׁתְּזָבָא בֵּיהּ דָּרָא. וְאִיהוּ מְתָלָא לְרַעְיָא דְּאָתָא זְאֵב לְמִטְרַף עָאנֵיהּ, וּלְמֵיבַד לֵיהּ. מַה

עָבֵד הַהוּא רַעְיָא דְּהַהֲוָה חַכִּימָא, יָהִיב לֵיהּ אִמְרָא תַּקִּיפָא וּשְׁמַנָּה וְרַבְרְבָא מִכֻּלְּהוּ, הַהוּא דַּהֲווֹ מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרֵיהּ כֻּלְּהוּ. וּבְרַעוּ לְשַׁלְטָאָה עַל הַהוּא אִמְרָא טָבָא, שָׁכַח (נ"א שבק) לְכֻלְּהוּ. מַה עָבֵד הַהוּא רַעְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה זָאֵב אִשְׁתָּדַל בְּהַהוּא אִמְרָא, בָּרַח רַעְיָא עִם עָאנָא וְשַׁוִּי לוֹן בְּאַתְרֵיהוֹן. וּלְבָתַר תָּב לְאִמְרָא, וְשֵׁזִיב לֵיהּ מִזָּאֵב.

הָכִי עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא, יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַצַּדִּיק, בִּרְשׁוּ מְקַטְרְגָא, לְשֵׁזָבָא לְדָרָא בְּגִינֵיהּ. וְאִם הוּא תַּקִּיף כְּיַעֲקֹב, אִתְמַר בֵּיהּ (בראשית ל"ב:כ"ה) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּנָצַח לֵיהּ, עַד דְּאָמַר שַׁלְּחֵנִי. אָמַר טוּלָא טוּלָא, הָכִי הוּא, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּהַהוּא צַדִּיק, דְּאִיהוּ תַּקִּיף לְמִסְבַּל יִסּוּרִין, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּנָצַח בְּהוֹן לְמִקְטְרְגָא דִּילֵיהּ. דְּאִיהוּ שׁוּלְטָנוּתֵיהּ עַל כָּל דָּרָא, וְאִתְחֲשִׁיב לֵיהּ כְּאִילּוּ הוּא שֵׁזִיב לוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵיהּ רַעְיָא עֲלַיְיהוּ בַּאֲתְרֵיהּ, וּבְגִין דָּא זָכָה רַעְיָא מְהֵימָנָא. לְמֶהֱוֵי רוֹעֶה עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהָכִי אַשְׁלִיט לֵיהּ עֲלַיְיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּשֵׁזִיב לוֹן דְּלָא אִתְאֲבִידוּ מִתַּמָּן, דְּאַנְהִיג לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא וּבְעוֹבָדִין טָבִין.

אַדְּהָכִי הָא רַעְיָא מְהֵימָנָא, אָמַר לוֹן, וַאֲמַאי לָקֵי דְּרוֹעָא יְמִינָא. דְּאוֹרַח כָּל מָארֵי אַסְוָותָא דַּאֲקִיזִין בְּקַדְמִיתָא דְּרוֹעָא יְמִינָא, וְהָא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא אִיהוּ קָרִיב לְלִבָּא, אֲמַאי לָא אֲקִיזִין לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי לְאַלְקָאָה יַתִּיר, דְּהָא בְּהַאי סַגֵּי, וְאִי אִתְיְקַר מַרְעָא עַל שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, אֲקִיז דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא.

אָמַר לֵיהּ, אִי לָא הֲווֹ תַּרְוַוייהוּ בְּחַד זִמְנָא, יָאוּת אֲבָל אִית צַדִּיק הָכָא, וְאִית צַדִּיק הָכָא, לְדָא אִית מַרְעִין וּמַכְתְּשִׁין, וּלְדָא אִית טִיבוּ. אֲמַאי. אִי אִתְיְקַר בֵּיהּ מַרְעָא יַקִּיז לְתַרְוַוייהוּ, דְּאִינּוּן תְּרִין דְּרוֹעִין, לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפִין, וְאִי לָא אִתְיְקַר בֵּיהּ מַרְעָא עַל כָּל שַׁיְיפִין, אֲמַאי אֲקִיז לְדְרוֹעָא יְמִינָא, יַתִּיר מִשְּׂמָאלָא. אֶלָּא (נ"א אמר ליה) אֵימָא אַנְתְּ.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי גּוּפָא וּתְרֵין דְּרוֹעִין, אִינּוּן לָקֵבֵל אֲבָהָן. רֵישָׁא, לָקֵבֵל אָדָם קַדְמָאָה. דְּרוֹעָא יְמִינָא, לָקֵבֵל אַבְרָהָם. דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, לָקֵבֵל יִצְחָק. גּוּפָא, לָקֵבֵל יַעֲקֹב. וּמִלְּגוֹ לְגוּפָא, כְּבֵד לִימִינָא. טְחוֹל לְשְׂמָאלָא. עֶשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל. לְבָא יַעֲקֹב, בְּאֶמְצָעִיתָא. כַּנְפֵי רֵיאָה וְכוּלְיָין, לָקֵבֵל אַבְרָהָם וְיִצְחָק. רֵיאָה מַיִם. דְּאִינּוּן (ס"א כנפי ריאה שואבין) שׁוֹאֲבִין כָּל מִינֵי מַשְׁקִין. כּוּלְיָין אֶשָּׁא, דְּבָשִׁיל זֶרַע דְּנָחִית מִמּוֹחָא.

וּבְגִין דְּאַבְרָהָם אִיהוּ מַיִם, שַׁוִּי זַרְעֵיהּ בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם וּבְגִין דָּא כָּבֵד לִימִינָא דְּאַבְרָהָם, וּמָרָה, דְּכָבֵד דִּילֵיהּ, אִיהִי מָרָה, אִתְמַר בָּהּ (משלי ה':ד') וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה. וְאִי חוֹבִין מִתְרַבְּיִן בִּבְנוֹי דְּאַבְרָהָם דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם, אִתְיְקַר בֵּיהּ מָרָע עֲלַיְיהוּ מִסְטְרָא דְּכָבֵד, דְּרוֹעָא יְמִינָא צָרִיךְ לְאַלְקָאָה לְאָלְקָזָא דְּמֵיהּ מִנַּיהּ, דְּמַאן דְּנַטְלִין מִנַּיהּ מָמוֹנַיהּ, כְּאִילּוּ שְׁפִיכוּ דְּמֵיהּ, וְאִשְׁתְּאַר עָנְיָ, דְּעָנְיָ חָשׁוּב כַּמֵּת.

וְאִי חוֹבִין מִתְרַבִּין מִסְטָרָא דִּבְנֵי יִצְחָק, דְּאִינּוּן (ס"א בגלותא) בֵּין יִשְׁמָעֵאל, בֵּי מַרְעֵיהּ יִתְיַקַּר מִסְטָרָא דִּטְחוֹל לִשְׁמָאלָא, וְצָרִיךְ לְאָקָזָא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, וְלָא יַתִּיר.

וְאִי חוֹבִין מִתְרַבִּין בִּבְנֵי יַעֲקֹב, דְּאִינּוּן אֲחִיָּדָן לְתֵרִין סִטְרִין, דְּאִינּוּן מְפוּזָרִים בִּבְנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, הָא מַרְעָא אִתְיַקַּר עַל גּוּפָא, וּבָעֵי לְאָקָזָא ב' דְּרוֹעִין. וְאִי כֻּלְּהוּ תְּלַת בְּמַרְעִין כַּחֲדָא. הָא מַרְעָא סָלִיק לְרֵישָׁא, וּבָעֵי לְאָקָזָא וְרִידִין דְּרֵישָׁא, וְאִלֵּין תְּלַת אִתְעָבִידוּ מֻרְכָּבָה לְאָדָם קַדְמָאָה וְלַאֲבָהָן, וּבְהוֹן אִתְתְּקִפוּ לְמִסְבַּל יִסּוּרִין, לְאַגָּנָא עַל דָּרָא לְאַרְבַּע סִטְרֵי דְּעָלְמָא.

וַוי לֵיהּ לְדָרָא, דְּנַרְמִין דְּיִלְקוּן אֲבָהָן וְאָדָם קַדְמָאָה, וְאִלֵּין צַדִּיקַיָּיא דְּבֵינַיְיהוּ, דְּלֵית אַפְרָשׁוּתָא בֵּין אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא, לַאֲבָהָן וְאָדָם, דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין דִּלְהוֹן, וְדוֹחֲקָא וְצַעֲרָא וְיִגּוֹנָא דִּלְהוֹן, מָטֵי לַאֲבָהָן וְאָדָם. כְּגַוְונָא דְּיַמָּא, אִלֵּין נַחֲלִין דְּנָפְקִין מִתַּמָּן, אִי חוֹזְרִין עֲכוּרִין וּמְלוּכְלָכִין לְיַמָּא, הָא יַמָּא נָטִיל מִן עָכִירוּ וְלִכְלוּכָא דִּלְהוֹן. וּבְחֵילָא דְּיַמָּא דְּאִיהִי תַּקִּיפָא, לָא סָבִילַת לִכְלוּכָא דִּלְהוֹן, וּזְרִיקַת לֵיהּ לְבַר, וְאִשְׁתְּאָרוּ נַחֲלִין צְלִילִין וְדַכְיָין מֵהַהוּא לִכְלוּךְ.

כְּגַוְונָא דְּאִימָּא, דְּדָכְיָאת לִכְלוּכִין דִּבְנָהָא זְעִירִין, הָכִי אֲבָהָן מְדַכְּאִין חוֹבִין וְלִכְלוּכִין דִּבְנַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כַּד אִשְׁתְּכָחוּ בְּהוֹן צַדִּיקַיָּיא בְּעוֹבָדֵיהוֹן, תַּקִּיפִין לְמִסְבַּל יִסּוּרִין עַל דָּרֵיהוֹן. בְּהַהוּא זִמְנָא לֵית אַפְרָשָׁא בְּהוֹן. אָתוּ כֻּלְּהוּ וּבָרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ לֵיהּ סִינַ"י סִינַ"י, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מַלִּיל בְּפוּמּוֹי, מַאן יָכִיל לְקַיְּימָא קַמֵּיהּ בְּכֹלָּא. זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּזָכֵינָא לְחַדְּשָׁא חִבּוּרָא קַדְמָאָה דָּא בָּךְ, לְאַנְהָרָא שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא.

פרק טו

אָמַר לוֹן, רַבָּנָן דְּכָל דָּרָא הֲוִיתוּ בִּזְמַנַּיְיהוֹן, כָּל שֶׁכֵּן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּנָהִיר חָכְמָתֵיהּ בְּכָל דָּרִין דַּהֲווֹ אֲבַתְרֵיהּ, אַל תִּתְּנוּ דָּמִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, עַד יֶעֱרֶה עָלֵינוּ רוּחַ קַדְשָׁא (לגבי שכינתיה) דְּהָא לָא אִית רְשׁוּ לְאִשְׁתַּמְשָׁא בְּמָטַטְרוֹ"ן שַׂר הַפָּנִים אֶלָּא לָךְ, דְּאַתְוָון דִּילֵיהּ רְמִיזִין בִּשְׁמָךְ.

וּכְעַן צָרִיךְ אַסְיָא, לְמִנְדַּע בְּכַמָּה דַּרְגִּין אִסְתַּלַּק דְּפִיקוּ דְּהַהוּא חוֹלֶה בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם, דְּאִתְּמַר עֲלֵיהּ (שיר השירים ה׳:ח׳) שָׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי. דְּהָא כַּמָּה אַסְיָין אִתְכְּנָשׁוּ עֲלֵיהּ, לְמִנְדַּע קֵץ דְּמַרְעָא דִּילֵיהּ, בְּאִלֵּין דְּפִיקִין, וְלָא הֲוָה חַד מִנַּיְיהוּ דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בְּהוֹן, דְּדְפִיקוּ דְּהַהוּא חוֹלֶה, לָא כָּל אַסְיָא בָּקֵי לְאִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ, דְּאִית דְּפִיקִין דקשר"ק קש"ק קר"ק, דְּאָמַר נָבִיא עֲלֵיהוּ (ישעיהו כ"ו:י"ז) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ.

וְכֻלְּהוּ עֶשֶׂר שׁוֹפָרוֹת, כְּלִילָן בְּתֵלַת, דְּאִינּוּן סִימַן קש"ר, דְּאִיהוּ תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. וּתְקִיעָה אַחְזִי אֲרִיכוּ דְּגָלוּתָא, שְׁבָרִים קְרִיבוּ דְּגָלוּתָא. תְּרוּעָה בֵּיהּ יֵיתֵי פּוּרְקָנָא, דְּאַחְזֵי

דּוֹחֲקָא בָּתַר דּוֹחֲקָא, וְלֵית רָווֹחָא בֵּין דָּא לְדָא, דְּוַדַּאי כֵּיוָן דִּשְׁאַר עַמִּין מְעַכְּבִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, דּוֹחֲקָא דִּלְהוֹן מְקָרֵב לוֹן פּוּרְקָנָא. אוּף הָכִי מְהִירוּ דִּדְפָּיקוּ דָּא בָתַר דָּא, בֵּיהּ נָפִיק נַפְשָׁא דְּבַר נָשׁ, בָּתַר דְּלֵית רֵיוַח בֵּין דָּא לְדָא.

קשר"ק קש"ק קר"ק, אִיהוּ דְּשַׁוִּי קש"ר, תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. דְּאִתְעַבָּר בֵּיהּ שֻׁקָּר מִן עָלְמָא, דְּבֵיהּ אוֹמָאָה, (שמות י״ז:ט״ז) מִלְחָמָה לַיְיָ בַּעֲמָלֵק. יִתְעַר בָּעָלְמָא. שִׁיר פָּשׁוּט, וְכָפוּל, וּמְשׁוּלָּשׁ, וּמְרוּבָּע. דְּאִיהוּ סָלִיק אַתְוָון דִּילֵיהּ, י', י"ה, יה"ו, יהו"ה, ע"ב. בְּהַהוּא זִמְנָא, וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וְישָׁרִים יַעֲלוֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. ו' תּוֹסֶפֶת, אֶלֶף שְׁתִיתָאָה. קוֹדֶם דִּילֵיהּ עֶקֶ"ב, חֲרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּלְבָתַר דִּילֵיהּ, עַד תַּשְׁלוּם רָעָב, יִהְיֶה עֶרֶב. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט״ז:ו׳) עֶרֶב וידַעְתֶּם כִּי יְיָ הוֹצִיא אֶתְכֶם וְגוֹ'. (בראשית מ״ד:ל״ב) כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר וְגוֹ'. (ע"כ רעיא מהימנא)

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, חָמוּ חַד טוּלָא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ, אַזְלָא וְאַתְיָא, אַזְלָא וְאַתְיָא, בְּגוֹ בֵּיתָא. תַּווּהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יוֹסֵי בְּנִי, אֵימָא לָךְ מַה דְּהֲוָה לִי עִם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא. יוֹמָא חַד הֲוִינָן אַזְלִינָן בְּבִקְעָתָא דְּאוֹנוֹ, וַהֲוִינָן לָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל הַהוּא יוֹמָא, וּמִגּוֹ תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא אוֹתְבֵנָן גַּבֵּי חַד טִינָרָא, בְּגוֹ נוּקְבָּא חֲדָא.

אֲמִינָא לֵיהּ, מַאי הַאי, דִּבְכָל שַׁעֲתָא דְּחַיְיבִין אַסְגִּיאוּ בְּעָלְמָא, וְדִינָא שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא, זַכָּאִין דְּבָהוֹן לָקָאן עֲלַיְיהוּ. דְּהָכִי תָּנֵינָן, בְּחוֹבָא דְּדָרָא, קַדִּישַׁיָיא וְצַדִּיקַיָיא יִתְפָּסוּן. אֲמַאי, אִי בְּגִין דְּאִינּוּן דְּלָא מוֹכִיחִין לְעָלְמָא עַל עוֹבָדַיְיהוּ, כַּמָּה אִינּוּן דְּמוֹכִיחִין, וְלָא מְקַבְּלֵי מִנַּיְיהוּ, וְצַדִּיקַיָיא אִתְכְּפָיְין קַמַּיְיהוּ. וְאִי בְּגִין דְּלָא הֲווּ מַאן דְּיָגִין עַל עָלְמָא, לָא יֵהוֹן מֵתִין, וְלָא יִתְפָּסוּן בְּחוֹבַיְיהוּ, דְּהָא חֲדָווה אִיהוּ לְצַדִּיקַיָיא בְּאִבּוּדָא דִּלְהוֹן.

אָמַר לֵיהּ, בְּחוֹבָה דְּדָרָא וַדַּאי מִתְפָּסִין צַדִּיקַיָיא, וְהָא אוֹקִימְנָא הָנֵי מִילֵי. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּיִתְפָּסוּן צַדִּיקַיָיא בְּמַרְעִין, אוֹ בְּמַכְתְּשִׁין, בְּגִין לְכַפָּרָא עַל עָלְמָא הֲווּ, כְּדֵין יִתְכַּפְּרוּן כָּל חוֹבֵי דָּרָא, מְנָלָן. מִכָּל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, בְּשַׁעֲתָא דְּכָל שַׁיְיפִין בָּעָאקוּ, וּמָרַע סַגֵּי שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, שַׁיְיפָא חֲדָא אִצְטְרִיךְ לְאַלְקָאָה, בְּגִין דְּיִתְסוּן כֻּלְּהוּ, וּמַנּוּ. דְּרוֹעָא. דְּרוֹעָא אַלְקֵי וְאַפֵּיקוּ מִינֵּיהּ דָּמָא, כְּדֵין הָא אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא.

אוּף הָכִי בְּנֵי עָלְמָא אִינּוּן שַׁיְיפִין דָּא עִם דָּא. בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְעָלְמָא, אַלְקֵי לְחַד צַדִּיקָא בֵּינַיְיהוּ, בְּמַרְעִין וּבְמַכְתְּשִׁין, וּבְגִינֵיהּ יֶהֱיב אַסְוָותָא לְכֹלָּא. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ג:ה׳) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדוּכָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וְגוֹ'. וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וּבַחֲבוּרָתוֹ, אֲקָזוּתָא דְּדָמָא, כְּמַאן דְּאָקְיִז דְּרוֹעָא, וּבְהַהוּא חַבּוּרָא נִרְפָּא לָנוּ, אַסְוָותָא הוּא לָנָא לְכָל שַׁיְיפִין דְּגוּפָא.

וּלְעוֹלָם לָא אַלְקֵי צַדִּיקָא, אֶלָּא לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְדָרָא, וּלְכַפָּרָא עֲלַיְיהוּ. (ורזא דא צדיק ורע לו) דְּהָא נִיחָא לְסִטְרָא אַחֲרָא דְּדִינָא שַׁלְטָא (לשלטאה) עַל זַכָּאָה יַתִּיר מִכֹּלָּא, דְּלָא חַיִּישׁ כְּדֵין לְכָל עָלְמָא, וְלָא אַשְׁגַּח בְּהוּ, מֵחֲדְוָה דְּשַׁלִּיט עֲלֵיהּ. וְהַהוּא זַכָּאָה זָכֵי לְשׁוּלְטָנָא עִלָּאָה, בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, דְּלָא חַיִּישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַפָּרָא עַל עָלְמָא.

אָמֵינָא לֵיהּ, אִלּוּ לָא הֲווֹ בְּחַד זִמְנָא, יָאוּת. אֲבָל אִית צַדִּיק הָכָא, וְאִית צַדִּיק הָכָא, לְדָא אִית מַרְעִין וּמַכְתְּשִׁין, וּלְדָא אִית כָּל טִיבוּ דְּעָלְמָא. אָמַר לִי, בְּחַד מִנַּיְיהוּ אוֹ תְּרֵין סַגֵּי, דְּלָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְקָאָה כֹּלָּא, (ס"א כל דמה) כְּמָה דְּלָא אִצְטְרִיךְ אֶלָּא דְּרוֹעָא חָדָא, לְאַלְקָאָה וּלְאַקְזָאָה לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפִין. אוֹף הָכָא, בְּחַד צַדִּיקָא סַגֵּי.

וְאִי אִתְּקַף (ס"א אתייקר) בֵּיהּ מָרָע, עַל כָּל שַׁיְיפִין, כְּדֵין אִצְטְרִיךְ תְּרֵין דְּרוֹעִין לְאָקְזָאָה. אוֹף הָכִי, אִי אַסְגִּיאוּ חוֹבִין יַקִּירִין עַל עָלְמָא, כְּדֵין כָּל זַכָּאִין אַלְקוּן, לְמֵיהַב אַסְוָותָא עַל כָּל דָּרָא. אֲבָל בִּזְמַן דְּלָא אַסְגִּיאוּ כָּל כַּךְ, כְּדֵין חַד זַכָּאָה אַלְקֵי, וּשְׁאַר צַדִּיקַיָּא בִּשְׁלָם, דְּהָא לָא אִצְטְרִיךְ עָלְמָא דְּיִלְקוּן כֻּלְּהוּ. אִתְסִיאוּ עַמָּא. אִתְסִיאוּ צַדִּיקַיָּא. וּלְזִמְנִין דָּכָל יוֹמֵיהוֹן קַיְימִין בְּמַרְעִין, לְאַגָּנָא עַל דָּרָא. מִיתוּ, הָא אַתְּסֵי כֹּלָּא, וְאִתְכַּפַּר. לְזִמְנִין דְּחוֹבִין אִינּוּן יַקִּירִין יַתִּיר.

פרק טז

קַמָּנָא וְאָזְלָנָא. וְתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא הֲוָה יַתִּיר, וְדָחִיק לָן בְּאוֹרְחָא. חֲמֵינָן אִילָנִין בְּמַדְבְּרָא, וּמַיִין תְּחוֹתַיְיהוּ. יָתִיבְנָא תְּחוֹת חַד טוּלָּא דְּאִילָנָא דְּמַדְבְּרָא. שָׁאֵילְנָא לֵיהּ, מַאי הַאי דְּכָל עַמִּין דְּעָלְמָא לָא עַבְדִּין נְעָנוּעָא, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, דְּכַד לָעֲאן בְּאוֹרַיְיתָא, מִתְנַעְנְעָן הָכָא וְהָכָא, בְּלָא לְמוּדָא דְּבַר נָשׁ בְּעָלְמָא, וְלָא יָכְלִין לְמֵיקָם בְּקִיּוּמַיְיהוּ.

אָמַר לִי, אַדְכַּרְתָּן מִלְּתָא עִלָּאָה, וּבְנֵי עָלְמָא לָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין. יָתִיב שַׁעֲתָא וּבָכָה, אָמַר, וַוי לִבְנֵי נָשָׁא דְּאַזְלִין כִּבְעִירֵי חַקְלָא, בְּלָא סוּכְלְתָנוּ. בְּמִלָּה דָּא בִּלְחוֹדוֹי אִשְׁתְּמוֹדָעָן נִשְׁמָתְהוֹן קַדִּישִׁין דְּיִשְׂרָאֵל, בֵּין נִשְׁמָתְהוֹן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נִשְׁמָתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אִתְגְּזָרוּ, מִגּוֹ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא דְּדָלִיק, דִּכְתִיב, (משלי כ׳:כ״ז) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם. וְהַאי נַר בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְאַחֲד (נ"א דאתדליק) מִגּוֹ אוֹרַיְיתָא דְּלָעֵילָּא, לָא שָׁכִיךְ נְהוֹרָא עֲלֵיהּ אֲפִילּוּ רִגְעָא. וְרָזָא דָּא, (תהילים פ״ג:ב׳) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס״ב:ו׳) הַמַּזְכִּירִים אֶת יְיָ אַל דֳּמִי לָכֶם, לָא שָׁכִיכוּ לְכוֹן. נְהוֹרָא דְּשַׁרְגָּא כֵּיוָן דְּאִתְאַחֲדָא גּוֹ פְּתִילָה, הַהוּא נְהוֹרָא לָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין, אֶלָּא מִתְנַעְנְעָא נְהוֹרָא לְכָאן וּלְכָאן, וְלָא מִשְׁתְּכִיךְ לְעָלְמִין.

כְּגַוְונָא דָּא, יִשְׂרָאֵל, דְּנִשְׁמָתַיְיהוּ מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא דְּשַׁרְגָּא, כֵּיוָן דְּאָמַר מִלָּה חֲדָא דְּאוֹרַיְיתָא, הָא נְהוֹרָא דָּלִיק, וְלָא יֵכְלוּן אִינּוּן לְאִשְׁתַּכְּחָא, וּמִתְנַעְנְעָן לְכָאן וּלְכָאן, וּלְכָל סְטָרִין. כְּנְהוֹרָא דְּשַׁרְגָּא, דְּהָא (משלי כ׳:כ״ז) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם כְּתִיב.

וּכְתִיב, (יחזקאל לד) אָדָם אַתֶּם, אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם, וְלָא אוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נִשְׁמָתִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, מִדְּעִיכוּ דְּקָשׁ, בְּלָא נְהוֹרָא דְּשָׁרֵי עֲלַיְיהוּ. וְעַל דָּא מִשְׁתַּכְּכִין, וְלָא מִתְנַעְנְעָן, דְּהָא לֵית לוֹן אוֹרַיְיתָא, וְלָא דַּלְקִין בָּהּ, וְלָאו נְהוֹרָא שַׁרְיָיא בְּהוֹן, אִינּוּן קַיְימִין כְּעַצִּים בְּגוֹ נוּרָא דְּדָלִיק, בְּלָא נְהוֹרָא דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וְעַל דָּא מִשְׁתַּכְּכִין בְּלָא נְהוֹרָא כְּלָל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דָּא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּמִלָּה, זַכָּאָה חוּלְקֵי דְּזַכֵּינָא לְהַאי, לְמִשְׁמַע דָּא.

פרק יז

קוּם רִבִּי אַבָּא, לְחַדְּשָׁא מִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַמָּרַת בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה. פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (ישעיהו מ״ב:י׳) שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְגוֹ׳. כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּחֶדְוָה דִּלְהוֹן וְתוּשְׁבַּחְתָּא דִּלְהוֹן, לָאו אִיהוּ אֶלָּא (ס״א לשתפא לקודשא בריך הוא ושכינתיה בההוא דהכי וכו׳) בֵּיהּ. דְּהָכִי תָּנֵינָן, כָּל חֶדְוָה דְּיִשְׂרָאֵל דְּלָא מִשְׁתַּתְּפֵי בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ושכינתיה), לָאו אִיהוּ חֶדְוָה. וְזִמִּין אִיהוּ סָמָאֵל וְכָל סַיְיעְתָּא דִּילֵיהּ לְקַטְרְגָא לְהַהוּא חֶדְוָה, (ס״א ואתחזר) וְאִשְׁתְּאָר בְּצַעֲרָא וּבְכְיָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִשְׁתְּתַף בְּהַהוּא צַעֲרָא.

אֲבָל מַאן דְּשָׁתִיף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּחֶדְוָה דִּילֵיהּ, אִם יֵיתֵי מְקַטְרְגָא לְקַטְרְגָא בְּהַהִיא חֶדְוָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מִשְׁתַּתְּפֵי בְּהַהוּא צַעֲרָא. מַה כְּתִיב בֵּיהּ (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. וּבְמָאי. בְּגִין (תהילים צ״א:ט״ו) דְּעִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה.

וּמְנָלָן, דְּאִית לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְשַׁתְּפָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּחֶדְוָה דִּלְהוֹן. (בגין דלאו איהו חדוה, אלא בשותפות דיליה מאלין) דִּכְתִיב, (שם קמט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו. הַהוּא חֶדְוָה דְּיִשְׂרָאֵל לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּעוֹשָׂיו. בְּעוֹשָׂיו, בְּעוֹשׂוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אִלֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְאָבִיו וְאִמּוֹ, דְּאַף עַל גַּב דְּמִיתוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְקַר לוֹן מִגַּן עֵדֶן, וְאַיְיתֵי לוֹן עִמֵּיהּ לְהַהוּא חֶדְוָה, לְנַטְלָא חוּלְקָא דְּחֶדְוָה עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב מ׳:י״ט) הָעוֹשׂוֹ יַגֵּשׁ חַרְבּוֹ.

פרק יח

דָּבָר אַחֵר בְּעוֹשָׂיו, בְּגִין דְּבַר נָשׁ אִתְעֲבִיד בְּשׁוּתָּפוּת, גַּבְרָא וְאִתְּתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (בראשית א) נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּשׁוּתָּפוּ. דְּתָנֵינָן, תְּלַת אוּמָנִין עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַפָּקָא מִנְּהוֹן עָלְמָא, וְאִלֵּין אִינּוּן: שְׁמַיָּא, וְאַרְעָא, וּמַיָּא. וְכָל חַד שְׁמֵשׁ חַד יוֹמָא, וְאַהֲדְרוּ כְּמִלְקַדְמִין.

יוֹמָא קַדְמָאָה, אַפִּיק שְׁמַיָּא אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ, דִּכְתִּיב (בראשית א׳:ג׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יוֹמָא תִּנְיָינָא, אַפִּיקוּ מַיָּא אוּמָנוּתָא לַעֲבִידְתָּא, דִּכְתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגוֹ'. אִסְתְּלָקוּ פַּלְגָּא מַיָּא לְעֵילָּא, וּפַלְגָּא מַיָּא לְתַתָּא אִשְׁתְּאָרוּ. וְאִלְמָלֵא כַּךְ דַּמָּיָא אִתְפָּרְשׁוּ, עָלְמָא לָא הֲוָה קָאִים. יוֹמָא תְּלִיתָאָה, עֲבִידַת אַרְעָא וְאַפִּיקַת כְּמָה דְּאִתְפַּקְּדַת, דִּכְתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב, וּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וְגוֹ'. עַד הָכָא כָּל אוּמָנָא מֵאִלֵּין תְּלָתָא, אַפִּיק אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ, וְעַבְדוּ מַה דְּאִתְפְּקָדוּ. אִשְׁתְּאָרוּ תְּלַת יוֹמִין אַחֲרָנִין. יוֹמָא ד', אִתְפְּקַד אוּמָנָא קַדְמָאָה לְמֶעְבַּד אוּמָנָא דִּילֵיהּ, דִּכְתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת וְגוֹ', וְהַיְינוּ שָׁמַיִם. בְּיוֹמָא חֲמִשָּׁאָה, אַפִּיקוּ מַיָּא דְּאִיהוּ אוּמָנָא אָחֳרָא, דִּכְתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגוֹ'. בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, עַבְדַת אַרְעָא אוּמָנוּתָא דִּילָהּ, דִּכְתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹ'.

כֵּיוָן דְּתַלְתָּ אוּמָנִין אִלֵּין אַשְׁלִימוּ עוֹבָדַיְיהוּ. אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוּמָנוּתָא חֲדָא אִית לִי לְמֶעְבַּד, וְאִיהוּ אָדָם. אִתְחַבְּרוּ כַּחֲדָא, וְאָנָא עִמְכוֹן, נַעֲשֶׂה אָדָם, גּוּפָא דִּילְכוֹן, וַאֲנָא אֱהֵא שׁוּתָפוּ עִמְכוֹן, וְנַעֲשֶׂה אָדָם. כְּמָה דִּבְקַדְמֵיתָא הֲוָה בְּשׁוּתָפוּ, הָכִי נָמֵי לְבָתַר. אַבָּא, דְּבֵיהּ עָבִיד עֲבִידְתָּא דִּשְׁמַיָּא, וְעֲבִידְתָּא דְּמַיָּא. וְאִתְתָּא, דְּאִיהִי אוּמָנָא תְּלִיתָאָה, כְּגַוְונָא דְּאַרְעָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִשְׁתְּתַף בַּהֲדַיְיהוּ. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב בְּעוֹשָׂיו.

וְאַף עַל גַּב דְּאַבָּא וְאִמָּא אִתְפָּרְשׁוּ מֵהַאי עָלְמָא, חֶדְוָה בְּכָל שׁוּתָפוּתָא הֲוִי. דְּתַנְיָנָן, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ שָׁתִיף לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחֶדְוָה דִּילֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאַעְקַר מִתַּמָּן (ס"א דאודע תמן) לַאֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ, דְּאִינּוּן שׁוּתָפִין בַּהֲדֵיהּ, וְאַיְיתֵי לוֹן עִמֵּיהּ לְהַהוּא חֶדְוָה, וְכֻלְּהוּ זְמִינִין תַּמָּן, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין. אֲבָל בְּעָקוּ דְּבַר נָשׁ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְגַבֵּיהּ בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא אוֹדַע לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים י״ח:ז׳) בַּצַּר לִי אֶקְרָא יְיָ וְאֶל אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ וְגוֹ'.

פרק יט

רעיא מהימנא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּשְׁכִינְתִּי אֲנָא שׁוּתְפוּתָא דְּנִשְׁמְתָא, וַאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ שׁוּתְפוּתָא דְּגוּפָא, דַּאֲבוֹי מַזְרִיעַ לוֹבֶן, דְּעַיְינִין, וּדְגַרְמִין, וְגִידִין, וּמוֹחָא. וְאִתְתָּא שְׁחוֹר דְּעַיְינִין, וְשַׂעֲרָא, וּבִשְׂרָא, וּמִשְׁכָּא. וְאוֹף הָכִי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְכָל חַיָּילִין דִּלְהוֹן, אִשְׁתְּתַפוּ בִּיצִירָתֵיהּ. מַלְאָכִין, מְנָהוֹן יֵצֶר הַטּוֹב וְיִצֶר הָרָע לְמֶהֱוֵי מְצוּיָיר מִתַּרְוַויְיהוּ. שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא, לְאַנְהָרָא לֵיהּ בִּימָמָא וְלֵילְיָא. חֵיוָן וּבְעִירָן וְעוֹפִין וְנוּנִין, לְאִתְפַּרְנָסָא מְנָהוֹן. כָּל אִילָנִין וְזַרְעִין דְּאַרְעָא, לְאִתְפַּרְנָסָא מְנָהוֹן.

מַה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַעְקַר לַאֲבוּי וּלְאִמֵּיהּ מִגַּנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאַיְיתֵי לְהוּ עִמֵּיהּ, לְמֶהֱוֵי עִמֵּיהּ בְּחֶדְוָה דִּבְנוֹי, וְלֵית חֶדְוָה כְּחֶדְוָה דְּפוּרְקָנָא, דִּכְתִּיב בָּהּ, (דברי הימים א ט״ז:ל״א)

יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ. (דברי הימים א ט״ז:ל״ג) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק כ

אַהְדָּר הַהוּא טוּלָא דְּמַלְקַדְמִין, וְאַזְלָא גּוֹ בֵּיתָא, כְּמוֹ דְּיוּקְנָא דְּבַר נָשׁ. נָפַל עַל אַנְפּוֹי רִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אַדְכַּרְנָא דְּבָהַאי אַתְרָא חֲמֵינָא לֵיהּ לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, יוֹמָא חַד הֲוָה קָאֵים בְּהַאי דּוּכְתָּא, וַהֲוָה אָמַר הָכִי, (במדבר כ"ב) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, בְּאַת י' זְעֵירָא.

בְּגִין דְּתָרֵין אַלְפִּין בֵּיתִין רְשִׁימִין, אַלְפָּא בֵּיתָא דְּאַתְוָון רַבְרְבָן, וְאַלְפָּא בֵּיתָא דְּאַתְוָון זְעִירָן. אַתְוָון רַבְרְבָן, אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַתְוָון זְעִירָן, אִינּוּן בְּעָלְמָא תַּתָּאָה. י' זְעֵירָא, בְּרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא. כֵּיוָן דְּקַנֵּי פִּנְחָס עַל בְּרִית דָּא, אִתּוֹסַף בֵּיהּ י' זְעֵירָא, רָזָא דִּבְרִית דָּא.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָה אַעְבִּיד עִם מֹשֶׁה, בְּרִית דָּא מִמֹּשֶׁה הֲוִי, וְכֻלָּה דִּילֵיהּ הֲוִי. גְּנַאי הוּא לְמֵיהַב לֵיהּ לְאַחֲרָא, בְּלָא דַּעְתָּא וּרְעוּתָא דְּמֹשֶׁה, לָאו יָאוּת הוּא. שָׁאֲרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, אַנְתְּ הוּא דְּמַסְרַת נַפְשָׁךְ עַל יִשְׂרָאֵל דְּלָא יִשְׁתֵּצוּן מִן עָלְמָא בְּכַמָּה זִמְנִין, וְאֵיהוּ הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אָמַר מֹשֶׁה מַה אַתְּ בָּעֵי מִנַּי, הָא כֹּלָּא דִּידָךְ.

אָמַר לֵיהּ, הָא כֹּלָּא דִּידָךְ הִיא, אֲמָאי לֵיהּ דְּתִשְׁרֵי בְּגַוּיהּ. אָמַר מֹשֶׁה, הָא בְּלִבָּא שְׁלִים תְּהֵא לְגַבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אֲמָאי אַנְתְּ בְּפוּמָךְ, וְאָרִים קָלָךְ, דְּאַנְתְּ מָסַר לֵיהּ בִּרְעוּתָא, בְּלִבָּא שְׁלִים. הָדָא הוּא דִכְתִיב, לָכֵן אֱמוֹר, אַתְּ אֲמָא בִּרְעוּתָא, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. מֹשֶׁה הֲוָה אָמַר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ וְגוֹ', דְּאִילּוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר לָכֵן אֱמוֹר לוֹ הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, אֲבָל לָא כְּתִיב אֶלָּא לָכֵן אֱמוֹר. וְאִי תֵּימָא, דְּאִתְעַבְּרַת מִן מֹשֶׁה. לָא. אֶלָּא כְּבוּצִינָא דָּא דְּאַדְלִיקוּ מִינָהּ, דָּא יָהִיב וְאַהֲנֵי, וְדָא לָא אִתְגְּרַע מִנָּהּ.

אָתָא הַהוּא טוּלָא, וְיָתִיב, וְנָשִׁיק לֵיהּ. שָׁמְעוּ חַד קָלָא דְּהֲוָה אָמַר, פְּנוּן אֲתַר, פְּנוּן אֲתַר לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, דְּאִיהוּ גַּבְּיְיכוּ. דְּתָנֵינָן, דְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא אִתְחַדָּשׁ בֵּיהּ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, כַּד אִיהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, פָּקִיד לְהַהוּא אֲתַר, וְאָתֵי לֵיהּ לְגַבֵּיהּ. וְכָל שֶׁכֵּן כַּד שָׁרָאן בְּגַוּויהּ צַדִּיקַיָּיא אֲחָרָנִין. לְחָדְתָא בְּהַהוּא אֲתַר, דְּאָמְרִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. כְּגַוְונָא דָּא דְּהֲוָה אָתֵי רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר לְמִפְקַד לְאַתְרֵיהּ, וְאַשְׁכַּח אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא מְחַדְּתִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְחַדָּשׁ כְּמִלְקַדְמִין, הַהוּא מִלָּה דְּרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר קַמֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, יָאוּת מִלָּה דְּרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, דְּהָא לָא כְּתִיב לָכֵן הִנְנִי נוֹתֵן, אֶלָּא לָכֵן אֱמוֹר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ. וְכִי מִלָּה דָּא הֲוָה גְּנִיזָא מֵחַסִידָא דָּא תְּחוֹת יָדָךְ, וְלָא הֲוִית אָמַר. זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּזָכֵינָא לְמֶהֱוֵי בְּסַיְעָתָא דְּטוּלָא קַדִּישָׁא הָכָא.

פרק כא

אוֹף הוּא פָּתַח וְאָמַר, מִשְׁמֵיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס (קהלת ט׳:י׳) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה וְגוֹ', כַּמָּה יָאוּת לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּעוֹד דְּבוּצִינָא דָּלִיק וְשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, לְאִשְׁתַּדָּלָא וּלְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארֵיהּ. בְּגִין דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּבוּצִינָא, אִיהִי כ״ח דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר י״ד:י״ז) יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ, דָּא הוּא כֹּחַ, דְּשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְכֹל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כֹּחוֹ. (דא איהו כחו)

וּדְאי אִצְטְרִיךְ לְאִתְעָרָא כָּל שַׁיְיפוֹי בְּחֵילָא תַּקִּיף בְּגִין דִּבְאִתְעָרוּתָא תַּקִּיף דְּאִתְקַף, אִתְעַר הַהוּא כֹּחַ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִסְתַּלָּק גּוֹ קוּדְשָׁא וְאִתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא בְּכֹחֲךָ, אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארֵךְ.

כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְגוֹ', בְּגִין דִּבְהַהוּא כֹּחַ אִית מַעֲשֶׂה, אִשְׁתַּדְּלוּתָא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַאי עָלְמָא דְּאִקְרֵי מַעֲשֶׂה, עָלְמָא דְּעוֹבָדָא, לְמִשְׁלַם סוֹפָא דְּמַחֲשָׁבָה. וְחֶשְׁבּוֹן, דָּא הוּא עָלְמָא, דְּתַלְיָא בְּדִבּוּרָא, דְּהָא חֶשְׁבּוֹן בְּדִבּוּרָא תַּלְיָיא. וְעַל דָּא, כָּל גִּימַטְרִיאוֹת, וּתְקוּפִין, וְעִבּוּרִין דְּעָלְמָא, בְּסִיהֲרָא הֲווֹ. וְדַעַת, דָּא אִיהוּ רָזָא דְּשֵׁית סְטָרִין, דְּתַלְיָין בְּמַחֲשָׁבָה, וְאִקְרוּן עָלְמָא דְּהַהוּא מַחֲשָׁבָה. וְחָכְמָה, דְּכֹלָּא תַּלְיָיא מִנֵּיהּ.

וְכָל אִלֵּין כְּלִילָן בְּהַהוּא כֹּחַ, מַה דְּלָאו הָכִי בְּסִטְרָא דְּשְׁאוֹל, דַּרְגָּא דְּגֵיהִנָּם. דְּהָא כָּל בַּר נָשׁ דְּלָא אִשְׁתַּדַּל בְּהַאי כ״ח, בְּהַאי עָלְמָא, לְאַעְלָאָה בֵּיהּ, בְּמַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה, סוֹפֵיהּ לְאַעְלָאָה בַּשְּׁאוֹל, דְּלֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה. דְּהָא סִטְרָא אָחֳרָא, אֹרַח שְׁאוֹל אִיהִי, דִּכְתִיב, (משלי ז׳:כ״ז) דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ. מַאן דְּאִתְרַפֵּי מֵהַאי כ״ח קַדִּישָׁא, אִתְקַף בֵּיהּ סִטְרָא אַחֲרָא, דִּשְׁאוֹל בֵּיתָהּ.

אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה, וְכִי כָּל בְּנֵי עָלְמָא אָזְלֵי לִשְׁאוֹל. אִין. אֲבָל סַלְקִין מִיַּד, דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:ו׳) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל. בַּר אִינּוּן חַיָּיבִין, דְּלָא הִרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה לְעָלְמִין, דְּנַחְתִּין וְלָא סַלְקִין. וַאֲפִילּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים נַחְתִּין תַּמָּן. אֲמַאי נַחְתִּין. בְּגִין דְּנַטְלִין כַּמָּה חַיָּיבִין מִתַּמָּן, וְסַלְקִין לוֹן לְעֵילָּא. (ותמן עבדין לון להרהר בתשובה) וּמַאן אִינּוּן. אִינּוּן דְּהִרְהֲרוּ בִּתְשׁוּבָה בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא יְכִילוּ, וְאִסְתְּלָקוּ מִן עָלְמָא. וְצַדִּיקַיָּיא נַחְתִּין בְּגִיהִנֹּם דְּחַיָּיבִין גּוֹ שְׁאוֹל, וְנַטְלִין לוֹן, וְסַלְקִין לוֹן מִן תַּמָּן.

פרק כב

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (קהלת ז׳:כ״ז) אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן. חֶשְׁבּוֹן דְּגִימַטְרִייאוֹת דְּקַיְימָן בְּסִיהֲרָא, בְּאָן דַּרְגָּא דִּילָהּ אִינּוּן. לָא אָתִיב לֵיהּ. אָמַר, שְׁמַעְנָא, וְלָא אִדְכַּרְנָא מִלָּה. קָם הַהוּא טוּלָא, וּבָטַשׁ בְּעֵינוֹי דְּרִבִּי אַבָּא, נָפַל עַל אַנְפּוֹי מִגּוֹ דְּחִילוּ. עַד דְּהֲוָה נָפַל עַל אַנְפּוֹי, נָפַל קָרָא בְּפוּמֵיהּ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ה׳) עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים. וְאִלֵּין עֵינִין דִּילָהּ, פַּרְפְּרָאוֹת לְגוֹ חָכְמָה עִלָּאָה, דְּאִתְמַשְׁכָא מִלְּעֵילָּא, וּמְגוֹ חֶשְׁבּוֹן וּתְקוּפִין וְעִבּוּרִין אִתְמַלְיָין, וְאִתְעָבִידוּ בְּרֵיכוֹת, דְּנַפְקוּ מַיָּמִין, לְכָל סְטָרִין, (נ״א אינון עיינין) עַד דְּאִתְפָּקְדָן לְכָל חוּשְׁבָּן וְעִבּוּרִין דְּסִיהֲרָא בִּלְבַד (ס״א דלבר), וְכֹכָבִין וּמַזָּלֵי לְמֶעְבַּד חֶשְׁבּוֹן, וְדָא אִיהוּ עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים, דָּא אִיהִי סִיהֲרָא דִּלְבַר.

פרק כג

אָמַר רִבִּי אַבָּא לְרִבִּי יוֹסֵי, הַהוּא מַרְגְּלָא קַדִּישָׁא דְּהֲוָה תְּחוֹת יָדָךְ, מְגוֹ סִיעְתָּא דַּחֲסִידָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ גַּבָּן, כַּמָּה שַׁפִּיר אִיהוּ, וְאָהֲדַרְנָא בֵּיהּ. דְּהָא וַדַּאי לָא אִצְטְרִיךְ לְאַפָּקָא אִתְּתָא, לְמִשְׁרֵי בַּאֲתָר אַחֲרָא, עַד דְּבַעְלָהּ יַפְקֵד לָהּ וְיָהִיב לָהּ רְשׁוּ לְמֵהַךְ. וְאוֹדְעִין לְבַעְלָהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּמְפַיְסִין לֵיהּ, דְּהוּא יַפְקֵד לָהּ, וְיָהִיב לָהּ רְשׁוּ לְמֵיהַךְ לְהַהוּא אֲתָר. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּיֵיס לְמֹשֶׁה, וְעַד דְּיָהַב לֵיהּ רְשׁוּ, וְאָמַר לֵיהּ אֵימָא אַנְתְּ, הֵנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, לְמִשְׁרֵי בְּגַוּוּיהּ, וְעַד דְּיָהַב לָהּ רְשׁוּ לְמֵהַךְ תַּמָּן, לָא אַזְלַת.

מְנָלָן. מִצַּדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, דְּיָהִיב לָהּ רְשׁוּ, לְמִשְׁרֵי גּוֹ צַדִּיקֵי בְּהַאי עָלְמָא. וְיָתְבָא עִמְּהוֹן, כְּכֹלָּה גּוֹ קִשׁוּטָהָא. וְצַדִּיקָא דְּעָלְמָא חָמֵי, וְחַדֵּי בְּהַאי. אֲבָל בֵּין דְּרוֹעֵי דְּבַעְלָהּ שְׁכִיבַת, וְאִתְהַדְּרַת לְמָהֵוֵי בַּהֲדַיְיהוּ, וְתָבַת לְבַעְלָהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (אסתר ב׳:י״ד) בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה. בָּעֶרֶב הִיא בָאָה, לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה, לְגַבֵּי צַדִּיקַיָּיא דְּעָלְמָא. וְכֹלָּא בִּרְשׁוּתָא דְּבַעְלָהּ. (הדא הוא דכתיב, (תהילים ל״ז:כ״א) וצדיק חונן ונותן). וּמֹשֶׁה כַּךְ אָמַר, הֵנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי, כְּמָה דְּצַדִּיק דִּלְעֵילָּא נוֹתֵן, אוּף אֲנָא הֵנְנִי נוֹתֵן, מַתָּנָה לְמֶהֱדָר מַתָּנָה אִיהִי. וּבְגִין בְּרִית דָּא, רָוּוח כְּהוּנָה עִלָּאָה. וְאִי לָא תְּהֵא בַּהֲדֵיהּ, לָא אִתְקְשַׁר פִּנְחָס בְּדַרְגָּא דִּכְהוּנָה עִלָּאָה, דְּהָא בְּרִית דַּבָּקָא אִיהוּ תָּדִיר בִּימִינָא עִלָּאָה. וִימִינָא עִלָּאָה דָּא, זַמִּין לְמִבְנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, דְּאִיהוּ בְּרִית.

פרק כד

אָמַר רִבִּי אַבָּא, אִדְכַּרְנָא מִלָּה חֲדָא, דְּשָׁמַעְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּשָׁמַע מִשְׁמֵיהּ דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר. יוֹמָא חַד, אָתָא לְקַמֵּיהּ חַד חַכִּים גּוֹי, אָמַר לֵיהּ סָבָא סָבָא, תְּלַת בַּעְיִין בָּעֵינָא לְמִתְבַּע מִנָּךְ. חַד, דְּאַתּוּן אֲמְרִין דְּיִתְבְּנֵי לְכוּ בֵּי מַקְדְּשָׁא אָחֳרָא, וְהָא לָא הֲווֹ לְמִבְנֵי אֶלָּא תְּרֵי זִמְנִין, בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי, בַּיִת שְׁלִישִׁי (ובית רביעי) לָא תִּשְׁכַּח בְּאוֹרַיְיתָא, וְהָא

מַה דְּהַוָה לֵיהּ לְמִבְנֵי, כְּבַר אִתְבְּנוּן, וּלְעוֹלָם לֵית בֵּיהּ יַתִּיר, דְּהָא תְּרֵי בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל קָרָא לוֹן קְרָא. וּכְתִיב, (חגי ב׳:ט׳) גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן.

וְתוּ, דְּאִתּוּן אֲמְרִין, דְּאִתּוּן קְרֵבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, מַאן דְּמִתְקָרֵיב לְמַלְכָּא, אִיהוּ חַדֵּי (יתיר) תְּדִיר, בְּלָא צַעֲרָא, בְּלָא דְּחִילוּ, וּבְלָא דְּחִיקוּ. וְהָא אִתּוּן בְּצַעֲרָא וּבְדָחֲקָא וּבִיגוֹנָא תְּדִיר, יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. וַאֲנָן לָא אִתְקְרִיב לָן צַעֲרָא וְדָחֲקָא וְיגוֹנָא כְּלָל. אֲנָן קְרִיבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, וְאִתּוּן רְחִיקִין מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא אִית לְכוּ צַעֲרָא וְדָחֲקָא אֶבְלָא וְיגוֹנָא, מַה דְּלָא אִית לָן.

וְתוּ, דְּאִתּוּן לָא אָכְלֵי נְבֵלָה וּטְרֵפָה, בְּגִין דִּתְהֲווֹן בְּרִיאִין, וְגוּפָא דִּלְכוֹן לְהֱווֹי בִּבְרִיאוּתָא. אֲנָן אָכְלֵינָן כָּל מַה דְּבָעֵינָן, וַאֲנָן תַּקִּיפִין בְּחֵילָא בִּבְרִיאוּתָא, וְכָל שֵׁיפּוֹן דִּילָן בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְאִתּוּן דְּלָא אֲכָלִין, חַלְּשִׁין כֻּלְכוּ בְּמַרְעִין בִּישִׁין, וּבִתְבִירוּ יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין. עַמָּא דְּסָנֵי לְכוֹן אֱלָהֲכוֹן בְּכֹלָּא. סָבָא סָבָא, לָא תֵּימָא לִי מִדִּי, דְּלָא אַשְׁמְעִינָךְ, וְלָא אֲקַבֵּל מִנָּךְ. זַקִּיף עֵינוֹי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאִתְעֲבִיד תִּלָּא דְּגַרְמֵי.

כֵּיוָן דְּנָח רוּגְזֵיהּ, אַהְדָּר רֵישֵׁיהּ וּבָכָה, וְאָמַר, (תהילים ח׳:ב׳) יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. כַּמָּה תַּקִּיף חֵילָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, תַּקִּיפָא בְּכָל אַרְעָא, וְכַמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית לָךְ מִלָּה זְעֵירָא דְּלָא תִּשְׁכַּח לָהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְלֵית מִלָּה זְעֵירָא דְּאִתְיָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא נַפְקַת מִפּוּמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִלִּין אִלֵּין דְּשָׁאַל הַהוּא רָשָׁע, אֲנָא שְׁאַלְנָא יוֹמָא חַד לְאֵלִיָּהוּ, וְאָמַר דְּהָא בְּמִתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, אִתְסְדָּרוּ קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָכִי הוּא. דְּכַד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן בְּאַרְעָא, כְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, וּבָעָא לְמִבְנֵי לוֹן בֵּיתָא קַדִּישָׁא, וּלְנַחְתָּא לֵיהּ מִגּוֹ שְׁמֵי רְקִיעִין, וּלְנַטְּעָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, נְצִיבָא קַדִּישָׁא, כְּגַוְונָא דְּדִיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט״ו:י״ז) תְּבִיאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ. בְּאַן אֲתַר בְּמִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ. בְּהַהוּא דְּפָעַלְתָּ אַנְתְּ יְיָ, וְלָא אַחֲרָא. מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ, דָּא בַּיִת רִאשׁוֹן. מִקְדָּשׁ יְיָ כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ, דָּא בַּיִת שֵׁנִי. וְתַרְוַוייהוּ, אוּמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן.

וּמִדְּאַרְגִּיזוּ קַמֵּיהּ בְּמִדְבְּרָא, מִיתוּ, וְאַכְנָס לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנַיְיהוּ בְּאַרְעָא. (אוליפו עובדיהון) וּבְיָתָא אִתְבְּנֵי עַל יְדָא דְּבַר נָשׁ, וּבְגִין כַּךְ לָא אִתְקְיָים. וּשְׁלֹמֹה הֲוָה יָדַע, דְּבְגִין דְּהַאי עוֹבָדָא דְּבַר נָשׁ לָא יִתְקְיָים, וְעַל דָּא אָמַר, (תהילים קכ״ז:א׳) אִם יְיָ לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, דְּהָא לֵית לֵיהּ בֵּיהּ קִיּוּמָא. בְּיוֹמוֹי דְּעֻזִּיָּא, גָּרַם חֲטָאָה, וְאִצְטָרְכוּן אִינּוּן לְמִבְנֵי, וְלָא הֲוָה בֵּיהּ קִיּוּמָא. וְעַד כְּעַן, בִּבְנָיְינָא קַדְמָאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲוָה בְּעָלְמָא, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (תהילים קמ״ז:ב׳) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַ ם יְיָ, אִיהוּ וְלָא אָחֳרָא. וּבְנָיְינָא דָּא אֲנָן מְחַכָּאן, וְלָא בִּנְיְינָא דְּבַר נָשׁ, דְּלֵית בֵּיהּ קִיּוּמָא כְּלָל.

בַּיִת רִאשׁוֹן, וּבַיִת שֵׁנִי, יָחִית לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא מִלְּעֵילָּא. בַּיִת רִאשׁוֹן בְּאִתְכַּסְיָא, וּבַיִת שֵׁנִי בְּאִתְגַּלְיָא. הַהוּא בַּיִת לֶהֱוֵי בְּאִתְגַּלְיָא, דְּאִתְקְרֵי בַּיִת שֵׁנִי, דְּיִתְחֲזֵי לְכָל עָלְמָא אוֹמְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חֶדְוָה שְׂלִים, וּרְעוּתָא דִּלְבָּא בְּכָל קְיוּמָא.

הַהוּא בַּיִת רִאשׁוֹן בְּאִתְכַּסְיָא, אִסְתְּלַק לְעֵילָּא, עַל גַּבּוֹי דְּהַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא. וְכָל עָלְמָא יֶחְמוּן, עֲנָנֵי יְקָר דְּסָחֲרָן עַל גַּבֵּי דְּהַהוּא דְּאִתְגַּלְיָיא, וּבְגוֹ דְּאִינּוּן עֲנָנִין, הֲווֹ בַּיִת רִאשׁוֹן, בְּעוֹבָדָא טְמִירָא, דְּסָלִיק עַד רוּם יְקָר שְׁמַיָּיא, וּבְנָיְנָא דָּא אֲנָן מְחַכָּאן.

וְעַד כְּעַן, לָא הֲוָה בְּעָלְמָא, דְּאֶפִּילּוּ קַרְתָּא דִּירוּשְׁלַם לָא לִיהֱוֵי אוּמְנוּתָא דְּבַר נָשׁ, דְּהָא כְּתִיב, (זכריה ב׳:ט׳) וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וְגוֹ'. אִי לְקַרְתָּא כְּתִיב הָכִי, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיתָא, דְּאִיהוּ דִּיוּרָא דִּילֵיהּ. וְעוֹבָדָא דָּא, הֲוֵי אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי בְּרִישָׁא, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְאִסְתְּלַק עַד לְסוֹף יוֹמִין, בְּפוּרְקָנָא בַּתְרָאָה.

פרק כה

שְׁאֶלְתָּא אַחֲרָא, דְּוַדַּאי אֲנָן קְרֵבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּיִשְׂרָאֵל עֲבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָא דְּכָל עָלְמָא. וְהָכִי אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁאַר עַמִּין, כְּלִבָּא בֵּין שַׁייְפִין, כְּמָה דְּשַׁייְפִין לָא יְכִלֵּי לְמֵיקַם בְּעָלְמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חֲדָא בְּלָא לִבָּא, הָכִי עַמִּין כֻּלְּהוּ, לָא יָכְלִין לְמֵיקַם בְּעָלְמָא, בְּלָא יִשְׂרָאֵל. וְאוֹף הָכִי יְרוּשְׁלַם בְּגוֹ שְׁאַר אַרְעָאן, כְּלִבָּא בְּגוֹ שַׁייְפִין. וְעַל דָּא אִיהִי בְּאֶמְצָעִיתָא דְכוּלֵי עָלְמָא. כְּלִבָּא גּוֹ שַׁייְפִין.

וְיִשְׂרָאֵל מִתְנַהֲגָן גּוֹ שְׁאַר עַמִּין, כְּגַוְונָא דִּלְבָּא גּוֹ שַׁייְפִין. לִבָּא אִיהִי רְכִיךְ וְחָלְשׁ, וְאִיהוּ קְיוּמָא דְּכָל שַׁייְפִין, לָא יָדַע מִצַּעֲרָא וְעָקָא וְיגוֹנָא כְּלָל אֶלָּא לִבָּא, דְּבֵיהּ קְיוּמָא, דְּבֵיהּ סוֹכְלְתָנוּ, שְׁאַר שַׁייְפִין לָא אִתְקְרִיב בְּהוּ כְּלָל, דְּהָא לֵית בְּהוּ קְיוּמָא, וְלָא יַדְעִין מִדִּי. כָּל שְׁאַר שַׁייְפִין לָא קְרִיבִין לְמַלְכָּא, דְּאִיהוּ חָכְמְתָא וְסוֹכְלְתָנוּ, דְּשַׁרְיָא בְּמוֹחָא, אֶלָּא לִבָּא. וּשְׁאַר שַׁייְפִין, רְחִיקִין מִנֵּיהּ, וְלָא יַדְעִין מִנֵּיהּ כְּלָל. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא קְרִיבִין, וּשְׁאַר עַמִּין רְחִיקִין מִנֵּיהּ.

פרק כו

שְׁאֶלְתָּא אַחֲרָא, דְּיִשְׂרָאֵל לָא אָכְלֵי נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, וְטִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא דִּשְׁקַצִּים וּרְמָשִׂים כִּשְׁאַר עַמִּין, הָכִי הוּא, דְּהָא לִבָּא דְּאִיהוּ רְכִיךְ וְחָלַשׁ, וּמַלְכָּא וְקִיּוּמָא דְּכָל שְׁאַר שַׁייְפִין, לָא נָטִיל לְמִזּוֹנֵיהּ, אֶלָּא בְּרִירוּ וְצָחוּתָא דְּכָל דָּמָא, וּמְזוֹנֵיהּ נָקִי וּבְרִירָא, וְאִיהוּ רָכִיךְ וְחָלִשׁ מִכֹּלָּא, וּשְׁאַר פְּסוֹלֶת אֲנָח לְכָל שַׁייְפִין, וְכָל שְׁאַר שַׁייְפִין לָא מַשְׁגְּחִין בְּהַאי, אֶלָּא כָּל פְּסוֹלֶת וּבִישׁ דְּכֹלָּא נַטְלִין, וְאִינּוּן בְּתַקִּיפוּ כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לוֹן.

וְעַל דָּא בְּכָל שְׁאַר שַׁייְפִין אִית אֲבַעְבּוּעִין, שְׁאֵת אוֹ סַפַּחַת, סְגִירוּ דְּצָרַעַת. לְלִבָּא, לָאו מִכָּל הָנֵי כְּלוּם, אֶלָּא אִיהוּ נָקִי בְּרִירָא מִכֹּלָּא, לֵית בֵּיהּ מוּמָא כְּלָל. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל

לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ נָקִי וּבָרִירוּ דְּלֵית בֵּיהּ מוּמָא עַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. אָתָא רִבִּי יוֹסֵי, נָשִׁיק יְדוֹי, אָמַר, אִילּוּ לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא, דַּיֵּי.

פרק כז

(במדבר כ"ב) וְשָׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי קְרָא הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִכָּה פִּנְחָס, וְלֹא הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה, לָא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּאַרְח סָתִים.

אֶלָּא הָכִי אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (נ"א (רצ"ה ע"ב) רבי שמעון), כְּיָון דְּסַלְקֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפִנְחָס לְכַהֲנָא רַבָּא, לָא בָּעָא לְאַדְכָּרָא לֵיהּ לְפִנְחָס בְּקַטְלָנוּתָא דְּבַר נָשׁ. דְּהָא לָא אִתְחֲזֵי לְכַהֲנָא רַבָּא. עַד לָא סַלְקֵיהּ לְכַהֲנָא רַבָּא, אַדְכַּר לֵיהּ, וְאָמַר וַיַּרְא פִּנְחָס וַיִּקַּח רֹמַח וְגוֹ', וַיִּדְקוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּסַלְקֵיהּ לְכַהֲנָא רַבָּא לָא אַדְכַּר שְׁמֵיהּ בְּקַטְלָנוּתָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְחָס עָלֵיהּ יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַהֲנָא רַבָּא לָא אִתְחֲזֵי לְאַדְכָּרָא בְּקַטְלָנוּתָא. וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה, אוֹף הָכִי.

פרק כח

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוּד, וּרְבִּי יְהוּדָה אָזִיל עִמֵּיהּ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי פָּגַע בְּהוּ רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, וּתְרֵין גּוּבְרִין טוֹעֲנִין אֲבַתְרֵיהּ. שָׁכִיךְ חֲמָרֵיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס. טָעִינוּ לֵיהּ, וְלָא אָזִיל. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, שְׁבִיקוּ לֵיהּ, דְּהָא רֵיחָא דְּאַנְפִּין חַדְתִּין קָא אָרַח, אוֹ נָסָא אִתְעֲבִיד לָן הַשְׁתָּא. עַד דְּאִינּוּן תַּמָּן, נָפַק רִבִּי שִׁמְעוֹן מִבָּתַר חַד טַנָּרָא. נָטַל חֲמָרָא וְאָזִיל, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וְלָא אֲמָרִית לְכוּ, דְּהָא רֵיחָא דְּאַנְפִּין חַדְתִּין קָא אָרַח.

נָחַת וְנָפִיךְ לֵיהּ רִבִּי פִּנְחָס, וּבָכָה, אָמַר לֵיהּ, חֲמֵינָא בְּחֶלְמִי, דְּאַתְיָא שְׁכִינְתָּא לְגַבִּי, וְיָהֲבַת לִי נְבִזְבְּזַן רַבְרְבָן, וְחַדִּינָא בָּהּ. הַשְׁתָּא כְּמָה דַּחֲמֵינָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִקַּל פַּרְסֵי דַּחֲמָרָךְ, יְדַעְנָא דְּאַנְתְּ הוּא. הַשְׁתָּא חֶדְוָה שְׁלִים. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, נֵתִיב בְּדוּךְ חַד, דְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא אִצְטְרִיךְ צָחוּתָא. אִשְׁכָּחוּ עִינָא דְּמַיָּיא, וְאִילָנָא, יָתְבוּ.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מִסְתַּכַּל הֲוִינָא דְּהָא לְתְחִיַּית הַמֵּתִים, בְּאָרְחָא אֲחָרָא יַעְבִּיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַה דְּהֲוָה הַשְׁתָּא קַדְמָאָה, לְיֶהֱוֵי כְּדֵין בַּתְרָאָה. מְנָלָן. מֵאִינּוּן עֲצָמוֹת, הַנְהוּ גַּרְמִין דְּאִתְחֲיָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל, דִּכְתִיב, (יחזקאל ל"ז:ז׳) וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר כְּתִיב וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עָלָה וְגוֹ'. וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם. דְּהָא מַה דְּאַפְּשִׁיט בְּקַדְמִיתָא, לְיֶהֱוֵי בַּתְרָאָה. בְּקַדְמִיתָא (אפשיט מרוחא, ולבתר) עוֹר, וּלְבָתַר בָּשָׂר, בְּקַדְמִיתָא אַפְּשִׁיט מֵרוּחָא, וּלְבָתַר עוֹר, וּלְבָתַר בָּשָׂר, וּלְבָתַר עֲצָמוֹת.

פרק כט

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּדָא אַקְשָׁן קַדְמָאֵי, אֲבָל גַּרְמִין אִלֵּין דְּאַחֲיָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נְסִין וְאָתִין מְשַׁנְיָין, עֲבַד בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (איוב י׳:ט׳) זְכָר נָא כִּי כַחוֹמֶר עֲשִׂיתָנִי וְאֶל עָפָר תְּשִׁיבֵנִי. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי, עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסוֹכְכֵנִי. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָתַר דְּיִתְבְּלֵי בַּר נָשׁ בְּעַפְרָא, וּמָטֵי זִמְנָא דְּתִתְחַיַּית הַמֵּתִים, דְּהַהוּא גַּרְמָא דְּיִשְׁתְּאַר. לְמֶעְבַּד לֵיהּ כְּעִסָּה דָּא, וְכַגְּבִינָה דְּחָלָב, וּנְבִיעַ כְּחָלָב, דְּהוּא נְבִיעוּ נָקֵי מְצוּחְצָח בְּצָחוּתָא הַהוּא גַּרְמָא. כַּד יִתְעָרַב הַהוּא גַּרְמָא וְיִתְמְחֵי כְּחָלָבָא, וּלְבָתַר יַקְפִּיא לֵיהּ, וְיִתְצַיַּיר בְּצִיּוּרָא כַּגְּבִינָה בְּקַפְּיאוּתָא, וּלְבָתַר יִתְמְשַׁךְ עֲלֵיהּ עוֹר וּבָשָׂר וַעֲצָמוֹת וְגִידִים.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. הִתַּכְתָּנִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא תַּתִּיכֵנִי. הִקְפִּיתָנִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא תַּקְפִּיאֵנִי. הִלְבַּשְׁתָּנִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא תַּלְבִּישֵׁנִי. סוֹכַכְתָּנִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא תְּסוֹכְכֵנִי. כֵּלְהוּ לְבָתַר זִמְנָא מַשְׁמַע.

וּלְבָתַר מַה כְּתִיב, חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי, דָּא רוּחָא דְּחַיֵּי. (ס"א ואי תימא) עָשִׂיתָ עִמָּדִי כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב תַּעֲשֶׂה. אֶלָּא הָכִי אָמַר, חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי. בְּהַהוּא עָלְמָא שְׁדִית בִּי רוּחָא דְּחַיִּים, אֲבָל וּפְקוּדָּתְךָ, דְּמַטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָּא, שָׁמְרָה רוּחִי, אִיהִי נָטְרַת לְרוּחִי, בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאי וּפְקוּדָּתְךָ, דְּאַתְּ זַמִּין לְפַקְדָּא לָהּ בְּקַדְמִיתָא.

(שמרה רוחי) וְרָזָא דְּמִלָּה דָּא, כָּל נַפְשִׁין דְּצַדִּיקַיָּיא, גְּנִיזִין וּטְמִירִין תְּחוֹת כֻּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, וְאִיהִי נָטְרָא לוֹן, לְאָתָבָא לוֹן לְדוּכְתַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וּפְקוּדָּתְךָ שָׁמְרָה רוּחִי. מַאי וּפְקוּדָּתְךָ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהילים ק״ט:ח׳) פְּקוּדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר. פְּקוּדָּתְךָ, דָּא מַטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָּא, דְּכָל רוּחִין אִינּוּן פִּקְדוֹנִין בִּידָהָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ל״א:ו׳) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי וְגוֹ', וְאִיהִי נָטְרָא לוֹן, בְּגִין דָּא שָׁמְרָה רוּחִי, וְאִיהִי נָטְרַת לָהּ.

כְּגַוְונָא דָּא אָמַר דָּוִד, (תהילים פ״ו:ב׳) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. שָׁמְרָה: דָּא מַטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָּא. דְּאִיהִי נָטְרָא נַפְשִׁי, בְּגִין כִּי חָסִיד אָנִי. וּבְכָל אֲתָר דִּכְתִיב סְתָם, דָּא מַטְרוֹנִיתָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות כ״ד:ט״ז) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. (שמות ט״ו:כ״ו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ.

בָּכָה רִבִּי פִּנְחָס, וְאָמַר, וְלָאו אֲמֶרִית לָךְ דִּשְׁכִינְתָּא יָהֲבַת לִי נְבִזְבְּזָן וּמַתְנָן, זַכָּאָה חוּלְקִי דְּזָכֵינָא לְמֵחמֵי לָךְ, וְשָׁמַעְנָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, בְּהַהוּא זִמְנָא, תִּינַח הַהוּא גַּרְמָא, שְׁאַר גַּרְמִין דְּיִשְׁתַּכְחוּן מַה יִתְעֲבִיד מִנְּהוֹן. אָמַר לֵיהּ, כֻּלְּהוּ יִתְכְּלִילוּ בְּהַהוּא נְבִיעוּ דְּהַאי גַּרְמָא, וְיִתְכְּלִילוּ בַּהֲדֵיהּ, וְיִתְעֲבִיד כֻּלָּא עִסָּה חֲדָא, וְתַמָּן יִתְצַיַּיר צִיּוּרָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ״ח:י״א) וְעַצְמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ. מַאי יַחֲלִיץ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (הושע ה׳:ו׳)

חָלַץ מֵהֶם. כֻּלְּהוּ יִתְעַבְּרוּן מִקִּיּוּמַיְיהוּ, וְיִתְכְּלִילוּ בְּהַאי גַּוְונָא, לְמֶהֱוֵי עִסָּה חֲדָא. וּכְדֵין (ישעיהו נ"ח:י"א) וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם וְגוֹ'. (אמר רעיא מהימנא)

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן אֲטִימִין לִבָּא, סְתִימִין עַיְינִין, דְּלָא יַדְעִין דְּכַד אָתֵי לֵילְיָא, תַּרְעִין דְּגֵיהִנָּם אִתְפְּתָחוּ, דְּאִיהִי מָרָה. וְעָשָׁנִין דִּילָהּ דְּמִתְפַּשְׁטִין, סַלְקִין עַד מוֹחָא. וְכַמָּה חַיָּילִין דְּיֵצֶר הָרָע, מִתְפַּשְׁטִין בְּכָל אֵבָרִין דְּגוּפָא. וְתַרְעִין דְּגַן עֵדֶן, דְּאִיהוּ עַיְינִין דִּלְבָּא, מִסְתַּתְמִין וְלָא מִתְפַּתְחִין. דְּכָל נְהוֹרִין דְּעַיְינִין, מִלְּבָּא נָפְקִין.

פרק ל

וְתַרְעִין דְּלִבָּא, אִינּוּן עַיְינִין מִסְתַּתְמִין, בְּגִין דְּלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאִלֵּין מַזִּיקִין, דְּאִינּוּן לִילִית. וְלָא שַׁלְטִין בְּנְהוֹרִין דְּלִבָּא, דְּאִינּוּן מַלְאָכִים דְּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל אֵבָרִים, כְּעַנְפִּין דְּאִילָנָא לְכָל סִטְרָא. בְּהַהוּא זִמְנָא אִינּוּן כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין סְתִימִין בְּלִבָּא, וּמִתְכַּנְּשִׁין לְגַבֵּיהּ, (ישעיה סא) כְּיוֹנִים אֶל אֲרֻבּוֹתֵיהֶם. כְּנֹחַ וְאִתְּתֵיהּ, וְכָל מִין וּמִין, דְּעָאלוּ עִמֵּיהּ בַּתֵּיבָה.

וּמַזִּיקִין דְּמִתְגַּבְּרִין עַל כָּל אֵבָרִים דְּגוּפָא, כְּמֵי טוֹפָנָא דְּגָבְרוּ עָלֵיהּ ט"ו אַמָּה, בְּגִין דְּחָב בֵּיְ"ה, וְאִסְתַּלָּק יְ"ה מִן גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאַר אִלֵּם, בְּלָא רְאִיָה וּשְׁמִיעָה וְרֵיחָא וְדִבּוּר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים ל"ט:ג') נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה (החשיתי מטוב וכאבי נעכר), דּוּמְיָ"ה: דּוֹ"ם יָ"ה.

כְּהַהוּא זִמְנָא, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, גָּבְרוּ מַזִּיקִין עַל גּוּפָא. וְאִינּוּן כְּכַסְלָא לְעוּגְיָא.

וּכְגַוְונָא דְּנֹחַ, שָׁלַח אֶת הַיּוֹנָה בְּשְׁלִיחוּתֵיהּ. אוּף הָכִי שָׁלַח נִשְׁמְתָא בָּאָדָם. רוּחֵיהּ בְּשְׁלִיחוּתֵיהּ. וּבְגִין דְּא צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְפַקְּדָא לָהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים ל"א:ו') בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי. וְאִם הִיא אֲסִירָא בְּחוֹבוֹי דְּגוּפָא, בִּידָא דְּחַיָּילִין דְּיֵצֶר הָרָע, מַה כְּתִיב, בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת.

וְעוֹד בְּזִמְנָא דְּאִיהִי חַיֶּיבֶת, מַה כְּתִיב בְּרוּחֵיהּ, (משלי י"א:כ"א) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. דְּאָזִיל מִיָּד לְיָד, בְּמַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הָרָע, דְּשַׁרְיָין עָלֵיהּ בְּחוֹבִין דִּילֵיהּ, וְזַרְקִין לֵיהּ מֵאֲתָר לַאֲתָר. וְהַאי אִיהוּ דְּאַחְזֵי גַּרְמֵיהּ בִּמְדִינָה אַחֲרָת, אוֹ בְּמַלְכוּ אַחֲרָא, וּלְזִמְנִין בָּאַשְׁפָּה, כְּפוּם חוֹבוֹי. וְאִי אִיהוּ זַכָּאָה, כָּל מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר טוֹב כֻּלְּהוּ, (יחזקאל א':ח') וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, לְקַבְּלֵהּ רוּחֵיהּ, וְסַלְקִין לֵיהּ לְעֵילָּא, לַאֲתָר דְּחַיִּין דְּכַרְסְיָיא, וְתַמָּן חֲזֵי, כַּמָּה חֶזְיוֹנוֹת, דְּמָיוֹנוֹת, וּמַרְאוֹת דִּנְבוּאָה. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּחֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בַּנְּבוּאָה. וְעוֹד (תהילים פ"ו:ב') שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, אַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ בַּגְּמָרָא וְלָא חָסִיד אֲנִי שֶׁכָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב יְשֵׁנִים עַד ד' שָׁעוֹת וַאֲנִי (תהילים קי"ט:ס"ב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב וכו' וַאֲנִי יָדַי מְלוּכְלָכוֹת בְּדָם שַׁפִּיר וְשִׁלְיָא כְּדֵי לְטַהֵר אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. מִיָּד אִזְדַּמַּן לֵיהּ צָפְרְדֵּעַ וְאָמַר לֵיהּ לָמָּה אַתְּ מְשַׁבַּחַת גַּרְמָךְ

לְמֵימָר חֲצוֹת לַיְלָה אֲקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ וַאֲנָא כָּל לֵילְיָא לָא שָׁכִיבְנָא לְשַׁבְּחָא לֵיהּ וּלְנָגְנָא קַמֵּיהּ. אֶמַר דָּוִד וַוי לְמָנָא דְּהַהוּא צְפָרְדְּעַ דְּלָא יָדַע מַאי דְּאֲנָא אֲמֵינָא דְּלָא אֲמֵינָא כִּי חָסִיד אֲנִי.

אֶלָּא בְּגִין דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן. וְלֹא עָם הָאָרֶץ חָסִיד. דְּאוֹרַיְיתָא אִתְיְהִיבַת מִימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ חֶסֶד. וּבְגִין דָּא, מַאן דְּאִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְקְרֵי חָסִיד. בְּגִין דָּא, אֲמֵינָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שָׁמְרָה נַפְשִׁי, וְלָא תִּדּוֹן לֵהּ כְּעוֹבְדֵי אִלֵּין עַמֵּי הָאָרְצוֹת, דְּאִתְמַר בְּהוּ וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד. וְאִי תֵּימָא, כַּמָּה עַמֵּי הָאָרְצוֹת אִינּוּן דְּעָבְדוּ חֶסֶד. אֶלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ, אִי זֶהוּ חָסִיד, זֶה הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ. כְּגוֹן דָּוִד דְּהָוָה מְחַבֵּר. וּמַאי הָוָה מְחַבֵּר, אוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא הָוָה מְחַבֵּר עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין דָּא, שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי.

פרק לא

וְכַד בַּר נָשׁ מִית, מַה כְּתִיב בָּהּ בְּהַאי נֶפֶשׁ (משלי ו׳:כ״ב) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ לְתִחַיֵּית הַמֵּתִים, הֵיא תִּשְׂיחֶךָ. דָּא לְתִחַיֵּית הַמֵּתִים שַׁפִּיר, דְּיוֹקִים לֵיהּ לְבַר נָשׁ, אֲבָל לְאַגְרָא לְנִשְׁמְתָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מַאי הָוֵי.

אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלְבִּישׁ לָהּ כְּקַדְמֵיתָא בַּעֲנָנֵי כָּבוֹד. כְּקַדְמֵיתָא תִּיעוּל בְּמַרְאָה, דְּאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּגוּפָא, כְּלִיל בְּרמ״ח אֵיבָרִים. אוּף הָכִי תִּיעוּל בַּמַּרְאָה, כְּלִיל בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה פִּיקּוּדִין וּבְרמ״ח. נְהִירִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מֵהַהוּא מַרְאָה. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (במדבר י״ב:ו׳) וַיֹּאמֶר אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְיָ בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּבִלְבוּשִׁין דַּעֲנָנֵי כָּבוֹד (בראשית ט׳:ט״ז) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה הַמְּאִירָה. (במדבר י״ב:ו׳) בַּחֲלוֹם אֵדַבֵּר בּוֹ, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּלָא נַהֲרָא. כְּלִיל מִשס״ה נְהִירִין, כְּחֶשְׁבַּן יְשַׁנָּה. וְהַיְינוּ (שיר השירים ה׳:ב׳) אֲנִי יְשֵׁנָה. חַד בְּעָלְמָא דֵּין. וְחָד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִינּוּן בְּעוֹבְדֵי יְדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְרָזָא דִּלְהוֹן, (שמות ג׳:ט״ו) זֶה שְׁמִי לְעוֹלָם. יָ״הּ עִם שְׁמִי, שָׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים. ו״ה עִם זְכָרִי, מָאתַיִם וּשְׁמֹנָה וְאַרְבָּעִים. וְכָרוֹזִין נַחְתִּין וְסַלְקִין קַמֵּיהּ, הָבוּ יְקָר (ס״א לדיוקנא) לִיקָרָא דְּמַלְכָּא.

וְהַיְינוּ (בראשית א׳:כ״ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. וְהוּא דְּעָבַד לֵיהּ בְּתָרִין דְּיוּקְנִין, בְּתָרִין גַּוְונִים (נ״א פנים) דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ (שיר השירים ה) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים אֵיהוּ עִילַּת עַל כֹּלָּא דְּאִתְמַר עָלֵהּ (דברים ד׳:ט״ו) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. וְעַל שְׁאַר דְּיוּקְנִין כְּתִיב, תְּמוּנַת כָּל וְגוֹ׳. (במדבר י״ב:ח׳) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט. וְתַרְוַיְיהוּ מַלְאָכִין סַלְקִין לֵהּ לְנִשְׁמְתָא. בְּאִלֵּין דְּיוּקְנִין, כֻּלְּהוּ וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, לְקַיֵּים קְרָא דִּכְתִיב בְּהוֹן (שמות י״ט:ד׳) וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי.

כְּגַוְונָא דְנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, וְאַזְלוּ בַּעֲנָנֵי כָּבוֹד, וּבְכָל הַהוּא יְקָר, כְּהַהוּא גַּוְונָא תְּהֵא מַפְקָנוּתָא דְנִשְׁמָתָא, מְגוּפָא דְּטִפָּה סְרוּחָה, לְמֵיזַל לְתַרִין גַּוְנִים, דְּאִתְבְּרֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא דִּלְהוֹן בְּשֵׁם יְיָ. וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר, (תהילים צ״ו:י״א) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ. בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּבַר נָשׁ (ישעיהו ל׳:כ׳) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ לְנֶגְבֶּיךָ, (ישעיהו ו׳:ב׳) בַּשְּׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו, אֶלָּא וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. וּמִסְטָרָא דְּאִלֵּין מַרְאוֹת, זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, רָבָן שֶׁל נְבִיאִים וַחֲכָמִים. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ הוּא דְּזָכִית בְּחַיָּיךְ, לְמֶה דְּיִזְכּוּן צַדִּיקַיָּא בָּתַר חַיֵּיהוֹן, זַכָּאָה חוּלָקָךְ.

פרק לב

דָּבָר אַחֵר שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, אֲמַאי. כְּדֵי שֶׁאֶתְחַסֵּד עִם אֲנ״י. דְּאִתְמַר בֵּיהּ אֲנ״י וָה״וּ. וַוי לֵיהּ לְמַאן דְּאַפְרִישׁ אֲנִי מִן הוּא. דְּאִתְמַר (תהילים ק׳:ג׳) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. דְּכֹלָּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל״ב:ל״ט) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מְחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל. אֲנִי יְדוֹ״ד, אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר. וְדָא אֲנִי מִן אֲדֹנ״י. יְדוֹד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

וּבְגִין דְּיִדְוָ״ד אִיהוּ לִימִינָא דְּאִיהִי חֶסֶד, אָמַר, שָׁמְרָה נַפְשִׁי דְּאֶתְחַסַּד בָּךְ עִם אֲנִי, וְאִיהוּ אֲדֹנ״י לַגְּבוּרָה. וּבְתִפְאֶרֶת, אִתְחַבְּרָן תְּרֵין שְׁמָהָן יאהדונה״י. וְרָזָא דְמִלָּה בְּחֶסֶד וּבְגְבוּרָה, (יחזקאל א׳:י״א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה וּבְתִפְאֶרֶת, דְּאִתְקְרֵי (שמות ט״ו:ג׳) יְדוָ״ד אִישׁ מִלְחָמָה, מַה כְּתִיב (יחזקאל א׳:י״א) שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִישׁ, תַּרְתֵּין שְׁמָהָן מִתְחַבְּרָן בֵּיהּ כַּחֲדָא. וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גְּוִיּוֹתֵיהֶנָה. תִּפְאֶרֶת אִתְקְרֵי גּוּף, (דניאל י׳:ו׳) וּגְוִיָּתוֹ כַּתַרְשִׁישׁ יאההויה״ה.

פרק לג

(תהילים פ״ו:ב׳) הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ תְּנָה עָזְךָ לְעַבְדֶּךָ. תְּלַת זִמְנִין אִתְעֲבִיד דָּוִד עֶבֶד בִּתְהִלָּה דָּא, לְקֶבֶל ג׳ זִמְנִין, דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶהֱוֵי עַבְדָּא בִּצְלוֹתָא. בְּבִרְכָן קַדְמָאִין, כְּעֶבֶד דִּמְסַדֵּר שְׁבָחוֹי קַמֵּי רַבֵּיהּ. בְּאֶמְצָעִיוֹת, כְּעַבְדָּא דְּבָעֵי פְּרָס מֵרַבֵּיהּ. בַּאֲחֲרוֹנוֹת, כְּעֶבֶד דְּמוֹדֶה קֳדָם רַבֵּיהּ, בַּפְּרָס דְּקַבִּיל מִינֵיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ. וּתְלַת זִמְנִין דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד עֶבֶד, מִסְטָרָא דְּעָבוֹדָה. דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּלֵית עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה. וּתְלַת אֲבָהָן, אִתְקְרִיאוּ עֲבָדִים מִסְטָרָא, עַל שֵׁם שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי עֲבוֹדַת יְיָ. וְאוֹף הָכִי מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ. וּבְגִין דָּא, (ויקרא כה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. אֲבָל לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. וְאִיהִי אֲמַאי אִתְקְרִיאַת עֲבוֹדָה. כְּאוֹרַח דְּאִתְתָּא לְמִיפְלַח לְבַעְלָהּ, וְאוֹרַח בְּנִין, לְמִפְלַח לַאֲבוּהוֹן.

פרק לד

וְדָוִד, אִתְעָבִיד עָנִי, חָסִיד, וְעָבֵד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ״ו:א׳-ב׳) תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה אָדנָי אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ. אִתְעָבִיד עָנִי לְתַרְעָא דְמַלְכָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ, (תהילים נ״א:י״ז) אֲדנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. אָדנָ"י הֵיכַ"ל, אִתְעָבִיד עָנִי לְתַרְעָא דְהֵיכָלָא דְמַלְכָּא. וּמַה כְּתִיב. הַטֵּה אָדנָי אָזְנְךָ עֲנֵנִי וְדָא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. דְּאִיהוּ אֹזֶן לְקַבָּלָא צְלוֹתִין וּלְמַשְׁמַע לוֹן. כְּדְכְתִיב, (תהילים כ״ב:כ״ה) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ.

דְּאִיהוּ אִתְעָבִיד עָנִי וְדָל, מִסִּטְרָא דְּאַת ד' מִן אֶחָד, לְמִשְׁאַל מִן א"ח, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. לְקַיְּמָא בֵּיהּ, (תהילים קט״ז:ו׳) דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ, דְּלָא יְמוּת מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וְשָׁאִיל מִנֵּיהּ בְּהַהוּא תַּרְעָא, בְּגִין יִשְׂרָאֵל הַעֲנִיִּים, לְקַיְּים בְּהוּ (שמואל ב כ״ב:כ״ח) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ.

וּלְבָתַר שָׁאִיל בְּגִין כַּהֲנַיָּיא, דְּיַחֲזוֹר עֲבוֹדָה לְמְקוֹמָהּ, וְאִתְעָבִיד עֶבֶד. וּלְבָתַר דְּיָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, לְמֶעְבַּד גְּמוּל עִם דַּלְי"ת מִן אוֹרַיְיתָא, וּבְגִין דָּא אִתְעָבִיד חָסִיד. כְּדְּ מָטָא לְגַ' סְפִירָאן עִלָּאִין, פְּתַח וְאָמַר (תהילים קל״א:א׳) יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדוֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי.

שְׁלֹמֹה אָמַר, הָא בִינָה אִיהִי דְּמֹשֶׁה, אֶשְׁאַל בְּחָכְמָה עִלָּאָה, דְּאִיהִי לְעֵילָּ מִדַּרְגֵּיהּ. מַה כְּתִיב, (קהלת ז׳:כ״ג) אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי. וְהָא כְּתִיב (מלכים א ה׳:כ״ו) וַיְיָ נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. חָכְמָה זְעֵירָא. וּבָעָא לְסַלְּקָא מִדַּתָּא לְעֵילָּא, דְּאִתְרְחִיקַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּאֶפִילוּ לַבִּינָה לֵית בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא דְּיָכִיל לְסַלְּקָא, בַּר מִמֹּשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן לְעֵילָּא מִנֵּיהּ, דְּאִיהוּ חָכְמָה עִלָּאָה, מִסִּטְרָא דִּילֵהּ חָכָם עָדִיף מִנָּבִיא. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ בְּאַרַח דְּרָשָׁא, עַל פָּרָה אֲדוּמָה. שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה.

פרק לה

רִבִּי אֶלְעָזָר, קוּם לְחַדְּשָׁא מִלִּין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא, דִּי תְהֵא עֵזֶר לְאָבִיךָ, דִּשְׁמָא גָּרִים, עֵזֶר אֶל, אֵל מִימִינָא, עֵזֶר מִשְּׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב׳:י״ח) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. בְּמַאי. בְּזֶרַע שַׁפִּיר, דְּאִיהוּ הֶפֶךְ עֵזֶר. וְיַקּוּם רִבִּי יוֹסֵי עִמָּךְ, דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא שְׁלֵימְתָא לְמָארֵיהּ, דְּהָכִי סָלִיק יוֹסֵי, לְחֶשְׁבּוֹן הַכִּסֵּ"א, אֱלֹהִים בְּחוּשְׁבָּן.

וְיַקּוּם עִמֵּיהּ רִבִּי יְהוּדָה, דְּבֵיהּ הוֹ"ד, וּבֵיהּ יָ"ה, וּבֵיהּ יְדוֹד ד', ד' חַיִּין. (יחזקאל א׳:ח׳) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, כֻּלְּהוּ, לְקַבָּלָא לֵיהּ. וּמִנֵּיהּ דָּוִד, דְּהוֹדָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּרְגָּא בְּהוֹדָאוֹת דְּאִיהוּ מִצַּד הוֹד. וְיַקּוּם עִמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָאי, בְּגִימַטְרִיָא יַ"ב"ק, בָּקִי בְּהִלְכְתָא.

וְיֵקוּם עַמֵּיהּ רִבִּי יוּדָאי, דְּחוּשְׁבָּנֵיהּ אֵ"ל. כְּגוֹן מִיכָאֵל, מַלְאָכִין רְשִׁימִין בְּאֵל. כְּגוֹן (בראשית ל״א:כ״ט) יֵשׁ לְאֵל יָדִי. וְרָזָא דְּאֵל, א' דְּמוּת אָדָם. ל' תְּלַת חֵיוָן, דְּאִינּוּן ד' אַנְפִּין לְכָל חַד, דִּרְמִיזִין (ס"א בה) בָּהּ' בְּחוּשְׁבָּן ל' תְּלַת יוֹדִין, (נ"א עולים ל'). וְאִינּוּן בָּרָאשֵׁי תְּלַת אַזְכָּרוֹת, דְּאִינּוּן יְיָ מֶלֶךְ, יְיָ מָלַךְ, יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְיֵקוּם רִבִּי אַבָּא עִמְּהוֹן, דְּאִיהוּ חוּשְׁבָּנֵיהּ ד', ד' חֵיוָן.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אִיהוּ כְּאִילָנָא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְחַבְרוֹי, דְּאִינּוּן חֲמִשָּׁה דְּאַדְכַּרְנָא, כַּעֲנָפִין דְּאִילָנָא רַבְרְבִין דְּדַמְיָין לְדְרוֹעִין וְשׁוֹקִין.

פרק לו

קוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְיִתְחַדְּשׁוּן מִלִּין מִפּוּמָךְ, בְּהַאי קְרָא דְּמִלְקַדְּמִין. לַמְנַצֵּחַ, תַּמָּן נָצַח, נִגּוּן צַח. וּבֵיהּ אִתְקְרֵי יְדוֹד מָארֵי נָצָחָן קָרְבִין, לְגַבֵּי אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, וְרַחֲמִין וְדִינָא לְיִשְׂרָאֵל. וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי י״א:י׳) וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה. מ"ל, שִׁבְעִין שְׁמָהָן אִית לֵיהּ, וְעִם נָצַח וְהוֹד, ע"ב, כְּחוּשְׁבַּן חֵסֶ"ד, וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים ט״ז:י״א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

הוֹד, בֵּיהּ (דברי הימים א ט״ז:ח׳) הוֹדוּ לַיְיָ. צַדִּיק, בֵּיהּ (תהילים ל״ג:ב׳) רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ דָּוִד. וּבֵיהּ (ירמיהו ל״א:ז׳) רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. תִּפְאֶרֶת, בֵּיהּ הַלְלוּ אֵל. הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ יָהּ. דְּתַמָּן יְדוֹ"ד. בְּנִגּוּן וּבְזֶמֶר, חֶסֶד וּגְבוּרָה. בְּשִׁיר וּבְבְרָכָה, חָכְמָה וּבִינָה. בְּאַשְׁרֵי, כֶּתֶר. בִּתְהִלָּה, מַלְכוּת.

מִזְמוֹר, בֵּיהּ ר"ז, וּבֵיהּ מוּ"ם. מִסְטָרָא דְּזֶמֶר דְּאוֹרַיְיתָא וְזֶמֶר דִּצְלוֹתָא. זֶמֶר מִסְטָרָא אַחֲרָא, אִיהִי מוּ"ם זָ"ר. זִמְרָא בְּבֵיתָא, חָרְבָּא בְּבֵיתָא. נָדָה שְׁפָחָה בַּת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת זוֹנָה. וְדָא אַתְוָון מִזְמוֹ"ר. נִגּוּ"ן, תַּמָּן גַּ"ן. הָכִי שְׁפִירוּ דְּנִגּוּנָא, בֵּיהּ הַלֵּל. כְּגוֹן (שמות י״ב:מ״ב) לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַיְיָ לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. אַשְׁרֵי דְּבֵיהּ שָׁרֵי עָלְמָא מְשַׁבְּחִין, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ. בִּבְרָכָה, (תהילים ל״ד:ב׳) אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת. בַּתְּהִלָּה, תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי.

(תהילים ס׳:א׳) עַל שׁוֹשַׁן עֵדוּת, דָּא הוֹד. דְּאִיהוּ שׁוֹשַׁן, סוּמָק שַׁלִּיט עַל חִוָּור, דְּנָצַח שַׁלִּיט אִיהוּ חִוָּור עַל סוּמָק. מַאי עֵדוּת. דָּא צַדִּיק. אִיהוּ בְּרִית, דְּאִיהוּ אָחִיד לִשְׁמָיָא וְאַרְעָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳:כ״ו) הַעִידוֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מַאי מִכְתָּם. מָ"ךְ תָּ"ם מָךְ. אִיהוּ צַדִּיק. תָּם, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב. אִישׁ תָּם. גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. לְלַמֵּד, חֶסֶד וּגְבוּרָה, דְּמִתַּמָּן אוֹרַיְיתָא אִתְיְהִיבַת, לְלִמּוֹד וּלְלַמֵּד.

אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קַאֲמַרְתְּ, אֲבָל (תהילים י״ב:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית, דְּלָא תְּזוּז נָצַח מִן הוֹד, דְּאִיהִי סְפִירָה ח', אָמַר לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אִי הָכִי, בִּינָה

דַּרְגָּא דִּילָךְ, וְאַמַּאי אוֹקְמוּהָ וְנִתַּן הַהוֹד לְמֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ״ז:כ׳) וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו.

אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר קָא שָׁאֲלְתָּ. ה' סַלְקָא בְּאָת י', חֲמֵשׁ זִמְנִין עֶשֶׂר, לְחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה, וְאִתְפַּשְׁטוּתָא דִּלְהוֹן מֵחֶסֶד עַד הוֹד, הֲן חֲמֵשׁ עַשְׂרָה בְּכָל סְפִירָה, אִינּוּן חַמְשִׁין. וּבְגִין דָּא, מִבִּינָה עַד הוֹד, כֹּלָּא אִתְפַּשְׁטוּתָא חָדָא. לְבָתַר אָתָא צַדִּיק, וְנָטִיל כָּל חַמְשִׁין תַּרְעִין בְּלְחוֹדוֹי, לְמֶהֱוֵי שָׁקִיל לְכָל חֲמֵשׁ, וְאִתְקְרֵי כָּל, דְּנָטִיל כָּל חַמְשִׁין תַּרְעִין. וְאוֹף הָכִי כַּלָּה, נְטִילַת לְהוּ כֻּלְּהוּ. אָמַר, כְּעַן וַדַּאי אִתְיַישַׁב מִלָּה עַל בּוּרְיֵיהּ.

וְעוֹד לַמְנַצֵּחַ, תַּמָּן מ"ל עִם נָצַח. וְדָא מ"ל מִן חַשְׁמַ"ל. מִן ח"ש, הוֹד וְנֶצַח, אִינּוּן לְקֶבֶל תְּרִין שִׁפְוָון. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ שִׁפְוָון, חֵיוָן אֶשֶׁת מְמַלְּלָא. וּבַחֲגִיגָה עַד הֵיכָן מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, וְאוֹקְמוּהָ מִן וָאֵרָא עַד חַשְׁמַל. דְּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה אִתְקְרִיאוּ חֵיוָן אֶשֶׁת. וְנָהָר דְּנָפִיק מִזַּיְעָן דִּלְהוֹן, יְסוֹד. כֻּלְּהוּ תְּלַת אִינּוּן מֶרְכָּבָה לְתִפְאֶרֶת, אָדָם.

מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, דָּא מַלְכוּת. וּבְתְלַת אִלֵּין, אִיהוּ חָכְמָה וּבִינָה וָדַעַת. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאֵין דּוֹרְשִׁין בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא חָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ.

פרק לז

וְאִית מֶרְכָּבָה לְתַתָּא מִזְּעֵיר אַנְפִּין, דְּאִיהוּ מְטַ"טְרוֹן. אָדָם הַקָּטָן. דְּבַמֶּרְכָּבָה דִּילֵיהּ דְּאִיהוּ פַּרְדֵּס, רְדִיפֵי מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּנָפִיק מִגּוֹ פַּרְדֵּס דִּילֵיהּ, לְתִלַּת מֵאָרְבַּע, דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס. וְהָא אִתְּמַר.

דְּאִיהוּ צַפְרָא דְּחָזָא בַּר בַּר חַנָּה, לְכִיף יַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּיַמָּא מָטֵי עַד קוֹרְסוּלּוֹי. וְרִישֵׁיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא, וְלָא אַכְשִׁילוּ תְּלַת בֵּיהּ, מִשּׁוּם דְּנָפִישֵׁי מַיָּא דִּילֵיהּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרְדִיפֵי מַיָּא וְאוֹקְמוּהָ.

אבג כְּלִיל לוֹן דְּסַלְקִין לְשִׁית, לָקֶבֶל אַתְוָון מְטַטְרוֹ"ן. רְבִיעָאָה ד', (מלכים א י״ט:י״ב) קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, דְּתַמָּן אָתֵי מַלְכָּא. וְאִיהוּ אָדָם לָשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא.

אי"י, מַיִם עֶלְיוֹנִים, וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים. דְּלֵית בֵּינַיְיהוּ אֶלָּא כְּמִלְּא נִימָא, דְּאִיהוּ ו', נָטוּי בֵּינַיְיהוּ, בָּרָקִיעַ דְּאִיהוּ מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמַיִם, דְּיִהֵא הַבְדָּלָה בֵּין נוּקְבָא לְדְכוּרָא. בְּגִין דָּא (בראשית א׳:ו׳) וַיְהִי מַבְדִּיל וְרָזָא דְּמִלָּה, יאהדונהי. מַיִם עֶלְיוֹנִים זְכָרִים י' עִלָּאָה, מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת, י' תַּתָּאָה. שִׁית אַתְוָון בֵּינַיְיהוּ, כְּחוּשְׁבַּן ו', דְּא מְטַטְרוֹן, דְּאִיהוּ בֵּין א.

וְעוֹד, יוֹד נְקוּדָה. ו' גַּלְגַּל. וְלֵית תְּנוּעָה בְּגַלְגַּל בְּשִׁית סְטָרִין כְּחוּשְׁבַּן ו', אֶלָּא בְּהַהִיא נְקוּדָה. וְהַהוּא נְקוּדָה אִיהוּ יְחוּדָא דְּכֹלָּא, וְאַסְהִידַת עַל הַהוּא יְחִיד, דְּלֵית לֵיהּ שֵׁנִי, דְּאוֹקְמוּהָ עֲלֵיהּ רַבָּנָן, שֶׁצְרִיךְ לְיַחֵד כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכֵהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ, וְעַל ד' רוּחוֹת עָלְמָא. ב', שָׁמַיִם וְאָרֶץ. ג', עַמּוּדָא סָבִיל לוֹן. ד', אַרְבַּע חַיָּוָן. ה' כְּרְסְיָיא. ו', שִׁית דַּרְגִּין לְכָרְסְיָיא.

וְעוֹד, א ב ג ד ה ו ז ח ט: אָדָם. י׳ יִיחוּד דִּילֵיהּ, מַלְכוּת, עֲשִׂירָאָה דְּאָדָם. תֵּשַׁע, אִיהוּ לָקֳבֵל תֵּשַׁע אַתְוָון. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין רָזָא דְּמָארֵיהוֹן.

פרק לח

דָּבָר אַחֵר, צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחוֹחִי. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּקָרְבָּנָא אִית עָשָׁן, וְאִית רֵיחַ, וְאִית רֵיחַ נִיחוֹחַ, עָשָׁן אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּדִינָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ״ט:י״ט) כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף יְיָ. (תהילים י״ח:ט׳) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל. רֵיחַ נִיחוֹחִי, רַחֲמֵי. (שיר השירים נ) וְרֵיחַ אַפֶּיךָ כַּתַּפּוּחִים.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְהָא תַּרְוַוֵיהוּ עָשָׁן וְרֵיחַ, אִינּוּן בְּאַף, וּקְרָאִין סַהֲדִין. חַד, עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ. וְתָנְיֵינָא, וְרֵיחַ אַפֶּיךָ כַּתַּפּוּחִים. וַאֲמַאי אִתְקְרֵי חַד עָשָׁן דִּינָא וְתָנְיֵינָא רַחֲמֵי. אֶלָּא, בְּחוֹטָמָא אִית תְּרֵין חַלּוֹנִין, וְאִתְמַר בִּשְׁמָאלָא, עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, מַאי עָלָה. אֶלָּא מִלְבָּא דְּאִיהוּ בִּשְׁמָאלָא, לָקֳבֵל גְּבוֹר. מִימִינָא נָחִית רוּחָא לְגַבֵּיהּ, לְקָרְרָא לֵיהּ, וּלְשַׁכְּכָא רוּגְזֵיהּ, מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, דְּתַמָּן מוֹחָא. חָכְמָה לִימִינָא, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. בִּינָה בִּלְבָּא, כְּלַפֵּי שְׂמָאלָא, הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וּבְגִין דָּא עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, מִן בִּינָה לְגַבֵּי חָכְמָה, דְּאִיהִי לִימִינָא, וּמְקַבֵּל לֵיהּ בְּחֶדְוָה, בְּנִגּוּנָא דִּלֵיוָאֵי.

וְהַאי עָשָׁן לָא סָלִיק, אֶלָּא עַל יְדֵי אֵשׁ, דְּאַדְלִיק בְּעֵצִים, דְּאִינּוּן אַבְרִים מַלְיָין פִּקּוּדִין, עֲצֵי עוֹלָה. מְאָרֵי תּוֹרָה, אוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי אַדְלִיקַת בְּהוֹן, אֵשׁ בְּתוּקְפָּא דִּגְבוּרָה, וְעָלָה עָשָׁן בְּהוֹן. בַּבִּינָה עָשָׁן הַמַּעֲרָכָה.

וּמִדְּסָלִיקַת לְאַף, אִתְקְרֵי קְטוֹרֶת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ל״ג:י׳) יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ. וְלֵית דְּבָטִיל מוֹתָנָא בְּעָלְמָא, כַּקְּטוֹרֶת, דְּאִיהוּ קִשׁוּרָא דְּדִינָא בְּרַחֲמֵי, עִם רֵיחַ נִיחוֹחַ בְּאַף. תַּרְגּוּם דְּקֶשֶׁר קְטִירוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּרַוַוחְנָא מִלִּין סְתִימִין בְּאִתְגַּלְיָיא. עוֹד אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּבַתַר דְּצָלוֹתָא אִיהִי כְּקָרְבָּנָא, מַאן דְּיֵימָא פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, בָּתַר תְּהִלָּה לְדָוִד, בָּטִיל מוֹתָנָא מִבֵּיתָא.

פרק לט

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, כְּעַן בָּעֵי לְמִנְדַּע, אֵיךְ אַתְקִינוּ צְלוֹתִין לָקֳבֵל קָרְבְּנִין. אֶלָּא תְּלַת צְלוֹתִין, לָקֳבֵל אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר, דָּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית, דְּאִתְמַר בָּהּ, (בראשית י״ט:כ״ז) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פְּנֵי יְיָ. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּלֵית עָמִידָה אֶלָּא צְלוֹתָא. וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם, לָקֳבֵל צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, דְּתַקִּין לָהּ יִצְחָק. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:ס״ג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב. וְלֵית שִׂיחָה, אֶלָּא צְלוֹתָא. צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, לָקֳבֵל אֱמוּרִין וּפְדָרִין דְּמִתְאַכְּלִין כָּל הַלַּיְלָה.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. וְלֵית פְּגִיעָה, אֶלָּא צְלוֹתָא.

אַדְּהָכִי דַּאֲנָן בַּאֲתָר דָּא, אֲמַאי כְּתִיב וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְכִי לָא הֲווֹ לֵיהּ כָּרִים וּכְסָתוֹת לְמִשְׁכַּב. אֶלָּא הוֹאִיל וְאָתָא חָתָן לְגַבֵּי כַּלָּה, אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוָה אָרְחוֹי לְמִשְׁכַּב אֶלָּא בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, וְאִיהִי יְהִיבַת לֵיהּ אֲבָנִים לְמִשְׁכַּב, יְקַבֵּל כֹּלָּא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, וְהָא אִתְּמַר. וְאוֹף הָכִי אִתְּמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה. מַהוּ דִכְתִיב, (בראשית ל"ב:ג') וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תִּיב. וְאֵימָא קְרָא, (ע"כ רעיא מהימנא) (ככתוב דף רכ"ה ע"ב אלא פגיעה בר"מ שם)

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִסְתַּכַּל הֲוִינָא, שְׁמִירָה בַּלֵּב אִיהוּ וַדַּאי, (דחמא בלב) (ס"א ולב דוגמא דלב עילאה) וְעַל דָּא שָׁמוֹר בַּלֵּב, וְלָאו בַּאֲתָר אַחֲרָא. זְכִירָה בַּזָּכָר, בְּמוֹחָא, דְּרָכִיב וְשָׁלִיט עַל הַלֵּב. וְלֵית זְכִירָה אֶלָּא בְּמוֹחָא. וְעַל דָּא זְכוֹר לְזָכָר וְשָׁמוֹר לִנְקֵבָה. מוֹחָא דְּאִיהוּ דְּכוּרָא, רָכִיב וְשָׁלִיט עַל הַלֵּב. לֵב שַׁלִּיט וְרָכִיב עַל הַכָּבֵד. כָּבֵד סָמֵאל וְנָחָשׁ דָּא בְּדָא, וְאִיהוּ חַד. (ס"א ואינון דכר ונוקבא) יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְכָבֵד. וְעַל דָּא בְּקוֹרְבָּנָא, יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, דָּא נָחָשׁ. כָּבֵד מֵיכְלָא דִּדְכוּרָא, רָזָא דְּסָמָאֵ"ל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי כַּךְ הוּא, וְיָאוּת הוּא. וּבְרִירָא דְּמִלָּה, וְרָזָא וְסִתְרִין דְּקִרְבָּנָן, הָכִי הוּא. כָּבֵד נָטִיל בְּקַדְמִיתָא, הוּא וְיוֹתֶרֶת דִּילֵיהּ, (ס"א ולבתר יותרת דיליה) סָמָאֵל וּבַת זוּגוֹ. (ס"א ולבתר כל וכו' דאינון חיילין) וְכָל אִינּוּן עַרְקִין דְּכַבְדָּא. חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין דִּלְהוֹן. וּנְטִילוּ דִּלְהוֹן, דְּאִכְלִין חֲלָבִין שַׁמְנִינוּ דְּקִרְבְּנָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כט) וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם. וּכְדֵין קָרִיב כֹּלָּא לְגַבֵּי לֵב.

וְלֵב לָא נָטִיל מִכֹּלָּא. אֶלָּא וְדַּוּי דְּאִתְעָבִיד בֵּיהּ, וְסָלִיק בְּהַהוּא תְּנָנָא וּצְלוֹתָא דְּאִתְעָבִיד עֲלֵיהּ דְּקִרְבְּנָא. לֵב קָרִיב לְגַבֵּי מוֹחָא, רְעוּתָא דְּיִחוּדָא דְּכַהֲנָא בֵּיהּ, וְחֶדְוָותָא דְּלֵיוָאֵי. מוֹחָא דָּא, נְהוֹרָא דְּאַתְיָא מִמּוֹחָא עִלָּאָה. מוֹחָא קָרִיב לְגַבֵּיהּ טָמִיר מִכֹּלָּא, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלַל. (ס"א לגביה, מכלל דלא אתפרע כלל) וְכֹלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא. וּמוֹחָא קָרִיב נַחַת רוּחַ דְּכֹלָּא.

עַרְקִין דְּכַבְדָּא, אִלֵּין אִישִׁים, וְכָל אִינּוּן חַיָּילֵיהוֹן. כָּבֵד, כְּמָה דְּאִתְּמַר. יוֹתֶרֶת נָקְבָה, נוּקְבָא דִּילֵיהּ. אֲמַאי יוֹתֶרֶת. דְּלָא אִתְחַבְּרַת בִּדְכוּרָא אֶלָּא כַּד אִשְׁאָרַת לָהּ שַׁעֲתָא, לְבָתַר דְּעַבְדַּת נְאוּפָהָא, וְשַׁבְקָא לֵיהּ. תּוּ, יוֹתֶרֶת נְקֵבָה, דְּכַד בַּעְיָא לְאִתְחַבְּרָא בְּבַר נָשׁ, אִתְעָבִידַת לְגַבֵּיהּ שִׁיּוּרִין, דְּלָא אִתְחֲשָׁבַת כְּלַל. לְבָתַר אִיהִי אִתְקְרֶבֶת זְעִיר זְעִיר לְגַבֵּיהּ, עַד דְּאִתְעַבִּידָא לֵיהּ חִבּוּרָא חָדָא. וּמַאלֵּין עַרְקִין דְּכַבְדָּא, מִתְפַּשְׁטָן אֲחָרָן זְעִירִין, לְכַמָּה זַיְינִין, וְכֹלָּא נַטְלִין אֲמוּרִין וּפִדָּרִין. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בַּכָּבֵד.

לֵב דְּאִיהוּ עִקָּרָא בְּקִדּוּשָׁה, נָטִיל וּמַקְרִיב לְמוֹחָא כְּמָה דְּאִתְמַר. לֵב שַׂרְיָא עַל תְּרֵין כּוּלְיָין, וְאִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין. יָהֲבִין עֵיטָא. וְאִינּוּן רְחִיקִין קְרִיבִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ נַטְלִין וְאָכְלִין כָּל חַד כַּדְקָא יָאוּת, עַד דְּאִתְקְשַׁר כֻּלָּא כַּחֲדָא.

(תהילים נ"א:י"ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה, דָּא מִתְקָרִיב לַלֵּב, רוּחַ נִשְׁבָּרָה, וְדוּי וּצְלוֹתָא. דְּהָא וַדַּאי (קהלת י"ב:ז') וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. וְכָבֵד מַקְרִיב לֵיהּ לְגַבֵּיהּ לֵב, דְּאִיהוּ סַנֵּיגוֹרָא עֲלֵיהּ, וְכֻלָּא קְשׁוּרָא כַּחֲדָא בְּקוּרְבְּנָא.

מִן כָּבֵד, נָפְקִין כָּל מַרְעִין, וְכָל מַכְתְּשִׁין, לְכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, וּבֵיהּ שַׁרְיָין. לֵב, אִיהוּ זָכִיךְ מִכֻּלָּא. מִנֵּיהּ נָפְקִין כָּל טַב, וְכָל בְּרִיאוּתָא דְּשַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, וְכָל תּוּקְפָּא, וְכָל חֶדְוָה, וְכָל שְׁלִימוּ דְּאִצְטְרִיךְ לְכָל שַׁיְיפִין.

פרק מ

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, לֵית קָרְבְּנִין, אֶלָּא לְרַחֲקָא סִטְרִין מִסְאֲבִין, וּלְקָרְבָא דַּרְגִּין קַדִּישִׁין. וְאִתְמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, דִּלְהוֹן, (ערקין דכבדא, אלין אישים וכל אינון חיילין ואתמר) עַרְקִין דְּכַבְדָּא אִית מִנְּהוֹן רַבְרְבִין, אִית מִנְּהוֹן רַבְרְבִין וּזְעִירִין, וּמִתְפַּשְׁטִין מִנְּהוֹן לְכַמָּה סִטְרִין. וְאִלֵּין נַטְלִין אֵבְרִין וְאֻמּוּרִין וּפִדְרִין דְּמִתְאַכְלִין כָּל הַלַּיְלָה, דְּהָא קָרְבָּן כֻּלָּא לַיְיָ.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַהֲלֹא אֲמָרַת לְעֵיל דְּקָרְבְּנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו אִינּוּן אֶלָּא לְקָרְבָא י' בְּהּ' ו' בְּהּ'. אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּכָל קָרְבָּנִין צְרִיכִין לְקָרֵב קַמֵּיהּ, אִיהוּ פָּלִיג לְכָל מַשְׁרְיָין, מַאֲכָלִין דְּקָרְבָּנִין, לְכָל חַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, לְשַׂכְלִיִּים, מְזוֹנֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִשְׁתְּיָיא דְּיֵינָא וּמַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא. לְטִבְעִיִּים, דְּאִינּוּן שֵׁדִים דְּאִינּוּן כִּבְנֵי אָדָם, יָהִיב לוֹן אִלֵּין מַאֲכָלִין טִבְעִיִּים, דְּנָחִית אֶשָּׁא דִּלְהוֹן, לְמֵיכַל לוֹן.

כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, אִי זָכוּ, הֲוָה נָחִית כְּמוֹ אַרְיֵה דְּאֶשָּׁא לְמֵיכַל קָרְבְּנִין. וְאִי לָא, הֲוָה נָחִית תַּמָּן כְּמִין כַּלְבָּא דְּאֶשָּׁא. וְאוֹף הָכִי כַּד מִית בַּר נָשׁ, אִי זָכֵי, נָחִית בִּדְמוּת אַרְיֵה, לְקַבְּלָא נַפְשֵׁיהּ. וְאִי לָאו בִּדְמוּת כֶּלֶב, דְּאָמַר דָּוִד עֲלֵיהּ, (תהילים כ"ב:כ"א) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי.

וּבְגִין לְשֵׁיזָבָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוּפֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִנְּהוֹן וְנַפְשֵׁהוֹן. מָנֵי, לְקָרֵב קָרְבְּנִין דִּבְעִירָן וְגוּפָן בְּאַתְרַיְיהוּ, לְקַיֵּים (משלי כ"ה:כ"א) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא נָטִיל אֶלָּא רְעוּתָא דְּלִבָּא, וּתְבִירוּ דְּיֵלֵיהּ (דאיהו ישראל). הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים נ"א:י"ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. כְּגַוְונָא דִּכְלֵי חֶרֶס, דְּאִתְמַר בְּהוֹן נִשְׁבָּרוּ נִטְהָרוּ.

כַּהֲנָא מוֹחָא. לֵוִי לִבָּא. גּוּפָא יִשְׂרָאֵל. וְאִתְמַר בְּהוֹן, כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם, וּלְוִיִּם בְּדוּכְנָם, וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם. וְאִי כָּבֵד בָּעֵי לְקָרְבָא לְגַבֵּי דְּלִבָּא, חֶלְבֵּיהּ דְּאִינּוּן מַסְאֲבִין, אִיהוּ לָא נָטִיל. אֶלָּא שַׁמְנוּנוֹ דְּחֵלֶב טָהוֹר. כְּגַוְונָא דְּאִית בְּגוּפָא, חֵלֶב טָהוֹר וְחֵלֶב טָמֵא, דָּם צָלִיל בְּלָא פְּסוֹלֶת, וְדָם עָכוּר בַּפְּסוֹלֶת. וְעַרְקִין דְּלִבָּא, חַיְילִין קַדִּישִׁין. וְעַרְקִין דְּכָבֵד, חַיְילִין מַסְאֲבִין. אוּף הָכִי אִינּוּן מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הָרָע, וּמַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הַטּוֹב, אִלֵּין מִמָּנָן עַל עַרְקִין דְּלִבָּא, וְאִלֵּין מִמָּנָן עַל עַרְקִין דְּכַבְדָּא. אוּף הָכִי תְּרֵי אוֹמֵי, יִשְׂרָאֵל, וְאוּמִין דְּעָלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, שַׁפִּיר קָא אָמְרַת בְּכֹלָּא, אֲבָל אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל לְאוֹ כֻּלְּהוּ שָׁוִין, דְּאִית בְּהוֹן בְּנֵי מַלְכוּת, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת קַדִּישָׁא, כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, וּמִכָּל הָנָוויִין וְכִנּוּיִין. וְאִית מִנְּהוֹן עַבְדִין, מִסְטָרָא דְּעֶבֶד, דְּאִיהוּ (בראשית כ״ד:ב׳) עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ. וְאִית מִנְּהוֹן כַּבְעִירָן, וְאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל ל״ד:ל״א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וְאִינּוּן דְּדַמְיָין לְעָנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לְקָרְבָא בְּעִירָן בְּאַתְרַיְיהוּ, לְכַפָּרָא עֲלַיְיהוּ. וְאִינּוּן דְּדַמְיָין לְמַלְאָכִין, קָרְבְּנִין דִּלְהוֹן אִינּוּן עוֹבָדִין טָבִין, דְּמָמָנָן עֲלַיְיהוּ מַלְאָכִים, דְּמַקְרִיבִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַתְרַיְיהוּ.

וְאִינּוּן דַּהֲווֹ בְּנִין לַיְדָוִד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. בְּחוֹבִין דִּלְהוֹן מִתְפָּרְדֵי אַתְוָון, וְתִקּוּנָא (ס"א דלהון הוא אורייתא), הוּא דְּלֶהֱוֵי אוֹרַיְיתָא דְּאִיהוּ שֵׁם יְדָוִד, לְקָרְבָא אַתְוָון, י׳ בְּהּ׳, ו׳ בְּהּ׳, בְּקָרְבְּנָא דִּלְהוֹן.

הֲרֵי בְּכָל קָרְבְּנִין, בֵּין דִּבְעִירֵי, בֵּין דְּמַלְאָכִין דְּמָמָנָן עַל פִּקּוּדִין, בֵּין בְּמַלְכוּתָא, בֵּין בִּשְׁמִיהּ. כֻּלָּא צָרִיךְ לְקָרְבָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דאורייתא דיליה) בְּאַתְוָון קַדִּישִׁין. וְאִיהוּ רָכִיב בְּאַרְבַּע חֵיוָון דְּמַלְאָכִים. וְאִיהוּ רָכִיב בְּאַרְבַּע יְסוֹדִין, דְּמִנְּהוֹן אִתְבְּרִיאוּ אַרְבַּע חֵיוָון טְבָעִיִּים. וְאִיהוּ הוּא דְּמָקֳרֵב מַיָּא בְּאֶשָּׁא, וְרוּחָא בְּעַפְרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ״ה:ב׳) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. וְאוֹף הָכִי הוּא מָקֳרֵב מִיכָאֵל דְּאִיהוּ מַיִם שִׂכְלִיִּים, עִם גַּבְרִיאֵל. דְּהוּא אֵשׁ שִׂכְלִי. וְאִיהוּ מָקֳרֵב אוּרִיאֵל, דְּאִיהוּ אֲוִיר. דְּהַיְינוּ רוּחַ שִׂכְלִי. עִם רָפָאֵל, דְּאִיהוּ אֵפָר, דְּהַיְינוּ עָפָר שִׂכְלִית. דְּמִיָּד דְּאִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִבֵּינַיְיהוּ, לֵית בְּהוֹן חַיֵּי.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב בְּכָל קָרְבְּנִין לַיְדָוִ"ד, וְאֵיךְ אֲמַרְנָא דְּאִית פְּרוּדָא בְּאַתְוָון. אֶלָּא הַאי אִתְמַר, בְּדַרְגִּין דְּאִתְבְּרִיאוּ וְאִתְקְרִיאוּ בִּשְׁמֵיהּ. וְלָא דְּאִינּוּן אִיהוּ מַמָּשׁ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו מ״נ:ז׳) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. דְּאִית אַתְוָון דַּיְדָוִ"ד בַּאֲצִילוּת, דְּלֵית בְּהוֹן פְּרוּדָא וְהַפְסָקָה, דְּאִינּוּן כְּמַבּוּעִין לְגַבֵּיהוּ, דְּאִשְׁקְיָין לְאִילָנִין. וּבְגִין אִלֵּין דְּאִתְבְּרִיאוּ, אִתְמְיָין י׳ לְרֵישָׁא, ו׳ לְגוּפָא, ה׳ ה׳ לְעֶשֶׂר אֶצְבָּעָן.

אֲבָל עִלּוֹת הָעִלּוֹת עַל כֻּלָּא, דְּאִתְקְרֵי יְדֹוָ"ד, אִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיהו מ׳:כ״ה) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ. (ישעיהו מ׳:י״ח) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמַה דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ. (מלאכי ג׳:ו׳) אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי. לָא מָטֵי בֵּיהּ חוֹבִין לְאַפְרְשָׁא אַתְוָוֹי, י׳ מֵה׳, ו׳ מֵה׳, דְּלֵית בֵּיהּ פִּרוּדָא. וְעָלֵיהּ אִתְמַר, (תהילים ה׳:ה׳) לֹא יְגוּרְךָ רָע. אִיהוּ שַׁלִּיט עַל כֻּלָּא, וְלֵית מַאן דְּשַׁלִּיט בֵּיהּ. אִיהוּ תָּפֵיס בְּכֻלָּא, וְלֵית מַאן דְּתָפֵיס בֵּיהּ. וְאִיהוּ לָא אִתְקְרֵי יְדֹוָ"ד, וּבְכָל שְׁמָהָן, אֶלָּא בְּאִתְפַּשְׁטוּת נְהוֹרֵיהּ עָלַיְיהוּ. וְכַד אִסְתְּלִיק מִנַּיְיהוּ, לֵית לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ שֵׁם כְּלָל מִנְּהוֹן. (קהלת ז׳:כ״ד) עָמוֹק עָמוֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ.

לֵית נְהוֹרָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּלָא אִתְחַשְׁכַת. אֲפִילּוּ כֶּתֶר עֶלְיוֹן, דְּאִיהוּ נְהוֹרֵיהּ תַּקִּיף עַל כָּל דַּרְגִּין, וְעַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִתְמַר עָלֵיהּ, (תהילים י״ח:י״ב) יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ. וְעַל חָכְמָה וּבִינָה, (תהילים צ״ז:ב׳) עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו. כָּל שֶׁכֵּן שְׁאַר סְפִירָאן. כָּל שֶׁכֵּן חֵיוָן. כָּל שֶׁכֵּן יְסוֹדִין, דְּאִינּוּן מֵתִים. אִיהוּ סוֹבֵב עַל כָּל עָלְמִין, וְלֵית סוֹבֵב לוֹן לְכָל סִטְרָא, עֵילָּא וְתַתָּא, וּלְאַרְבַּע סִטְרִין, בַּר מִנֵּיהּ. וְלֵית מַאן דְּנָפִיק מֵרְשׁוּתֵיהּ לְבַר. אִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין. וְלֵית (ס"א אלהא וכו' לון בר מיניה) אוֹחֲרָא מְמַלֵּא לוֹן.

אִיהוּ מְחַיֶּה לוֹן וְלֵית עָלֵיהּ אֱלָהָא אַחֲרָא, לְמֵיהַב לֵיהּ חַיִּין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (נחמיה ט׳:ו׳) וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כּוּלָּם. וּבְגִינֵיהּ אָמַר דָּנִיֵּאל, (דניאל ד׳:ל״ב) וְכָל דָּאֲרֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין וּכְמָצְבְיֵיהּ עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא. אִיהוּ מְקַשֵּׁר וּמְיַחֵד זִינָא לְזִינֵיהּ, עֵילָּא וְתַתָּא. וְלֵית קוּרְבָּא לְהוּ בְּד' יְסוֹדִין, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ בֵּינַיְיהוּ.

מִיַּד דְּחַבּוּ, אִלֵּין דְּאִתְקְרִיאוּ בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹקֵיכֶם, אִסְתְּלַק מִן אַתְוָון, אִשְׁתְּאַרוּ בְּפֵרוּדָא. וּמַאי תִּקּוּנֵיהּ, לְקָרְבָא אַתְוָון בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, י׳ בְּה׳, ו׳ בְּה׳. אוּף הָכִי אִינּוּן עַבְדִּין דִּילֵיהּ, מִסְטְרָא דְּחֵיוָן. בְּחוֹבִין דִּלְהוֹן גָּרְמוּ לֵיהּ, לְאִסְתַּלְּקָא מִנְּהוֹן. מַאי תִּקּוּנְתָּא דִּלְהוֹן. לְנַחְתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלַיְיהוּ, לְקָרְבָא לוֹן. אוּף הָכִי אִינּוּן דַּהֲווֹ מַאֲרְבַּע יְסוֹדִין, דְּאִינּוּן עָאנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּגָרְמוּ לְסַלְּקָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִינַּיְיהוּ. מַאי תַּקָּנָה. לְקָרְבָא לוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבְגִין דָּא בְּכֻלְּהוּ מָנֵי, קָרְבָּן לַיְיָ, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. אוּף אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. וּכְתִיב (ולקחת) (ויקרא ה׳:ז׳) שְׁתֵּי תֹורִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה, כָּל זִינָא אָזִיל לְזִינֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקָרֵב כֹּלָּא בַּאֲתָר דָּא, אִיהוּ עִלַּת עַל כֹּלָּא, דְּלֵית אֱלָהָא בַּר מִנֵּיהּ. וְלֵית מַאן דְּיָכִיל לְקָרְבָא חֵילִין, בַּר מִנֵּיהּ.

אֲבָל חֵילִין דְּאוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִינּוּן מִסְטְרָא דְּפֵרוּדָא. וַוי לְמַאן דְּגָרִים בְּחוֹבוֹי, לְאַעֲלָא אַתְוָון וְחֵיוָן וְיסוֹדִין. דְּמִיָּד אִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל. וְיִיעָלוּן אוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בֵּינַיְיהוּ. לֵית לוֹן קָרִיבוּת בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֵית

קוֹרְבָּנִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאָמַר מִלִּין אִלֵּין, נַחְתּוּ כָּל אַתְוָון קַדִּישִׁין, וְחֵיְון קַדִּישִׁין, וְד' יְסוֹדִין, לְגַבֵּיהּ, וּבָרִיכוּ לֵיהּ וְאָמְרוּ, עַל יָדְךָ רַעְיָא מְהֵימְנָא, נָחִית עָלָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְקָרְבִין זִינָא לְזִינֵיהּ, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאַרְבַּע יְסוֹדִין. כְּעַן אִתְבְּרִיר כֹּלָּא עַל בּוּרְיֵיהּ. (ע"כ רעיא מהימנא) (ובחבורא קדמאה קיבה רל"ד ע"ב)

פרק מא

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לא) בְּטַח בַּיְיָ וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה. בְּטַח בַּיְיָ, כַּדְקָא יָאוּת. וַעֲשֵׂה טוֹב, תִּקּוּנָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. דִּתְהֵא מְתַקֵּן לֵיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת. וְאִי תַּעֲבִיד דָּא, אַנְתְּ תְּהֵא הָכָא בְּאַרְעָא, וְיִתְּזָן מִנָּךְ, וְיִתְפַּרְנֵס מִנָּךְ, הַהִיא אֱמוּנָה דִּלְעֵילָּא. וְתוּ, (ס"א מתקן ליה ונטיר ליה. שכן ארץ ארץ קדישא עילאה ארץ החיים דההיא ארץ תשרי בההוא טוב. ורעה אמונה ההיא אמונה דלעילא יתזן ויתפרנס מניה על ידך. ואי תעביד דא) תִּתְעַנַּג עַל יְיָ וְיִתֵּן לְךָ מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ. כָּל דָּא אִתְתְּקַנַּת בִּתְקוּנָא דִּבְרִית. כֵּיוָן דְּאִתַּקַּנַת בְּרִית, אִתְקַן כֹּלָּא. פִּנְחָס בְּגִין דְּקַנֵּי עַל בְּרִית דָּא, זָכָה לְכֹלָּא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאָגִין עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבְיהּ אִתְקַיְּים וְהִתְעַנַּג עַל יְיָ. דְּהָא סָלִיק וְאִתְקְשַׁר לְעֵילָּא, (ואנהיר) בְּאוֹר קַדְמָאָה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָנִיז לֵיהּ. בְּהַהוּא אוֹר דְּאִתְהֲנֵי אַבְרָהָם מִנֵּיהּ, וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא אִתְקְשַׁר בֵּיהּ.

לְבָתַר דְּאִסְתַּלָּק לְכַהֲנָא רַבָּא, לָא אַדְכַּר לֵיהּ קַטְלָנוּתָא דְּזִמְרִי, וְלָא יָאוּת בְּגִין דְּלָא יִתְאַחַד כְּלַל בְּעַנְפּוֹי דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא אִתְחֲזֵי לְאַדְכָּרָא עָלֵיהּ. דְּכָל מַאן דְּקָטִיל, עַנְפִּין דְּסִטְרָא אָחֳרָא אִית בֵּיהּ. וּפִנְחָס הָא מִתְאַחִיד בִּימִינָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָק בְּסִטְרָא אָחֳרָא כְּלָל, וְעַל דָּא לָא אַדְכַּר הָכָא. מַה דְּאִתְחֲזֵי שְׁבָחָא, אִיהוּ גְּנַאי לֵיהּ, וּנְחִיתוּ מִדַּרְגָּא עִלָּאָה דְּאִתְאַחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב הַמּוּכֶּה אֲשֶׁר הוּכָּה סְתָם, וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמּוּכָּה, וְלָא אַדְכַּר עַל יְדָא דְּמַאן.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זַכָּאָה דָּרָא דְּשַׁמְעִין מִילָּךְ בְּאוֹרַיְיתָא, וְזַכָּאָה חוּלָקִי דְּזָכֵינָא לְכַךְ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאָה דָּרָא, דְּאַנְתְּ וַחֲסִידוּתָךְ אִשְׁתְּכַח בָּגַוּויהּ. עַד דַּהֲווֹ יַתְבִין וּמְפַיְּסִין דָּא לְדָא, אָתָא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאַשְׁכַּח לוֹן תַּמָּן. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי דִּכְתִיב, (בראשית ל"ב:ג') וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, תִּיב בְּרִי, וְאֵימָא קְרָא. יְתִיב רַבִּי אֶלְעָזָר.

פרק מב

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ל"ב:ב') וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. מַאי וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ. אֶלָּא אִית פְּגִיעָה לְטָב. וְאִית פְּגִיעָה לְבִישׁ. וְאִית פְּגִיעָה לְצָלּוֹתָא. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוָה אָזִיל לְחָרָן, מַה כְּתִיב. (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, צְלוֹתָא דְּעַרְבִית הֲוָה דְּצַלֵּי

בְּהַהוּא מָקוֹם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות ל"ג:כ"א) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי. וּצְלוֹתָא דְּעַרְבִית בְּהַהוּא אֲתָר אִתְחֲזֵי.

תּוּ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, מִלֵּי פִּיּוּסִין אִיהוּ. דְּאָתָא שִׁמְשָׁא קַדִּישָׁא לְגַבֵּי סִיהֲרָא, בַּעְלָהּ לְגַבֵּי אִתְּתָא. מִכָּאן דְּלָא יֵאוֹת לַבַּעַל לְמֵיתֵי לְגַבֵּי אִתְּתָא, אִי לָא הֲוֵי בְּמִלֵּי פִּיּוּסִין לְפַיְּיסָא לָהּ. דִּכְתִיב וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, וּלְבָתַר וַיָּלֶן שָׁם. כַּד הֲוָה אָתֵי יַעֲקֹב מֵחָרָן, מַה כְּתִיב, וַיִּפְגְּעוּ בוֹ, שַׁדְרַת הִיא לְפַיְּיסָא לֵיהּ, לְמֵיתֵי לְגַבָּהּ.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם. מַאי כַּאֲשֶׁר רָאָם. אִלֵּין מַלְאָכִין דְּיוֹם, וּמַלְאָכִין דְּלֵילְיָה הֲווֹ, וְאִתְכְּסִיאוּ מִנֵּיהּ, וּלְבָתַר אִתְגַּלְיָין לֵיהּ. וְעַל דָּא כַּאֲשֶׁר רָאָם, כְּתִיב מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה. מֵהָכָא דַּהֲווֹ אִלֵּין דְּיוֹמָא, וְאִלֵּין דְּלֵילְיָא. אִינּוּן דְּלֵילְיָא כְּתִיב בְּהוּ, מַחֲנֶה אֱלֹהִים, וְאִינּוּן דְּיוֹמָא, כְּתִיב בְּהוּ, זֶה. וְעַל דָּא וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. תְּרֵין מַשְׁרְיָין. וְהַשְׁתָּא מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין חֲמֵינָא הָכָא. זַכָּאָה אָרְחִי דַּאֲתֵינָא הָכָא.

פרק מג

רעיא מהימנא אֶלָּא פְּגִיעָה אִיהִי פִּיּוּסָא, דְּכַד יִיתֵי חָתָן לְגַבֵּי כַּלָּה, לֵית אֹרַח לְחָתָן לְיִיחֲדָא בְּכַלָּה, אֶלָּא בְּפִיּוּסָא. וּלְבָתַר יַעֲבֵד עִמָּהּ לֵינָה. וְהֵיינוּ (ד"א וילן שם) כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, אִי הָכִי מַאי נִיהוּ כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ דְּהָא אֹרַח דְּרָשָׁא אוּקְמוּהָ, לְשׁוֹן כְּבִיָּיה, וְהֵיינוּ כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ. אֶלָּא מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּמַיַּיחֵד בְּאִתְּתֵיהּ, צָרִיךְ בְּלֵילְיָא לְמִכְבֵּי שְׁרָגָא, וּבִימָמָא לָאו אֹרַח דְּרַבָּנָן לְשַׁמּשׁ מִטָּתָן, אֶלָּא בַּלֵּילָה, אֹרַח צִנְעָא. וּבְגִין דָּא, מָתַי אִתְעֲבִיד לֵינָה. כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ, דְּאִתְפְּנֵי שִׁמְשָׁא מֵעָלְמָא.

וּבְגִין דָּא, אוּף הָכִי דְּצָרִיךְ לְאִתְכַּסְיָיא מִן שִׁמְשָׁא, וְהָכִי צָרִיךְ לְאִתְכַּסְיָיא מֵאִלֵּין מַלְאָכִין, דְּאִינּוּן מִיצָּר הַטּוֹב מִימִינָא, בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין. וּמִיצָּר הָרָע, דְּאָזִיל לִשְׂמָאלָא בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין. וּבְגִין דָּא, בָּתַר דְּאָתָא צַפְרָא, אָמַר כַּאֲשֶׁר רָאָם. וּמִסְטָרָא דְּיַעֲקֹב דְּהַהוּא אִישׁ תָּם, לָא הֲוָה עִמֵּיהּ אֶלָּא חַיָּילִין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וּבְגִין דָּא וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. אִינּוּן מַלְאָכִין דְּיוֹמָא כְּתִיב. כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה. וְכַד אִתּוֹ מַלְאָכִים דְּלֵילְיָא, דְּאִתְכְּנָשׁוּ בַּהֲדֵיהּ, לְנַטְרָא לֵיהּ אָמַר וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם.

בְּגִין דְּצָלוֹתָא אִיהִי כַּלָּה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד':ח') אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי וְגוֹ'. אִתְקְרֵי הָכָא אִתִּי. וּבְאוֹרַיְיתָא דִּכְתִיב אִתְמַר עָלָהּ, (שמות ל"ג:כ"א) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי. וּבְגִין דְּאִיהִי אִתְקְרִיאַת מָקוֹם בְּעַלְמָא דֵּין, אִתְמַר בָּהּ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם.

וּבְגִין דָּא אִיהִי אֲמִרַת, (ירמיהו ט':א') מִי יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. דַּהֲווֹת רְשׁוּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְלָאו עִם אִינּוּן דְּקַבְּעִין לָהּ חוֹבָה עִמְּהוֹן, בְּלָא חָתָן דִּילָהּ. וּבְכָל שַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ מְצַלֵּי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים וְנָטַר לֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (בראשית כ"ד:כ"א) וְהָאִישׁ

מִשְׁתָּאֲה לָהּ. וְלֵית אִישׁ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ט״ו:ג׳) יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. (בראשית כ״ד:ט״ו) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, כְּגוֹן (זכריה ט׳:י״ד) וְיָצָא כַּבָּרָק חִצּוֹ.

וְאִי תֵּימְרוּן, דְּהָא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, לְעַשְׂרָה קַדְמָא שְׁכִינְתָּא וְאַתְיָא, לְאֶחָד עַד דְּיִתְיב. לְעַשְׂרָה דְּהִיא י' קַדְמָה ה'. לְאֶחָד דְּאִיהוּ ו', עַד דְּיִתְיב, לָא אַתְיָא לְגַבֵּיהּ ה' תִּנְיָנָא. וְרָזָא דְּמִלָּה, דְּבַאֲתַר דְּלֵית תַּמָּן יָ"הּ, לָא אַתְיָא תַּמָּן ה'. וּמַאן דְּבָעֵי לְיַחֲדָא אַתְוָון, צָרִיךְ בְּתְחִנָּה וּבְתַחֲנוּנֵי. וּבְגִין דָּא, (דברים ג׳:כ״ג) וָאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ, בַּאֲדֹנָ"י לִשְׁכֹּ יִנְתָּא בְּתַחֲנוּנִים. וּלְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵי, עַד הָכָא.

פרק מד

אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. דְּאִיהוּ רָזָא דְּכַבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא, דְּאוֹקְמוּהָ עָלַיְיהוּ רַבָּנָן, גַּבֵּי כַּבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא לָמָּה לָךְ. אֶלָּא מִלִּין דִּיהוֹן תְּחוֹת כִּבְשׁוֹנֵי דְּעָלְמָא, יְהוֹן מְכוּסִין תְּחוֹת לְבוּשָׁךְ. מַה לְבוּשׁ אִיהוּ מְכַסֶּה עַל גּוּפָא, אוּף הָכִי צָרִיךְ לְכַסָּאָה רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. כָּל שֶׁכֵּן רָזִין דְּקִרְבְּנִין, דְּאִינּוּן כְּגַוְונָא דִּקְרִיבוּ דְּאִתְתָּא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ.

וּמַה קְרִיבוּ דְּתַרְוַויְיהוּ צָרִיךְ בְּאִתְכַּסְיָא. אוּף הָכִי צָרִיךְ קָרְבָּן לְכַסָּאָה לוֹן, מִבְּנֵי עַרְיָין רַשִׁיעַיָּיא חֲצוּפִין, דְּלֵית לוֹן בּשֶׁת פָּנִים וְלָא עָנְוָה. וְכַמָּה מִינֵי מַמְזֵרִין אִינּוּן, בְּנֵי עֲרָיוֹת, בְּנֵי נִדָּה, דְּנָד ה' מִנָּהּ, וְאִשְׁתְּכַח בְּאַתְרֵהּ. שִׁפְחָה בַּת אַל נָכָר זוֹנָה. וְהַאי אִיהוּ רָזָא, (משלי ל׳:כ״ב) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגוֹ', תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לֶחֶם וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. דְּנָד ה' מֵאַתְרָאָה, דְּאִיהִי מַטְרוֹנִיתָא, יֵצֶר הַטּוֹב. וְעָאלָא בְּאַתְרָהָא שִׁפְחָה יֵצֶר הָרָע.

וְרָזָא דְּמִלָּה, (ויקרא י״ד:ל״ה) כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, הַיְינוּ דָּם טָמֵא דְּנִדָּה. וּמַה הָתָם וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים. אוּף הָכִי (ויקרא ט״ו:י״ט) שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ. (ולית מצורע וכו' עד לה' אלהיכם נדפס בפרשת צו דף ל"ג ע"ב) זַכָּאִין אִינּוּן אַבְרָהָם דְּמִתְקַדְּשֵׁי בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ, דְּאִינּוּן עֲצֵי הָעוֹלָה, דַּאֲחִידָן בְּהוֹן אֲשִׁין קַדִּישִׁין, שֵׁם יְדוֹד דְּאִתְיְחִד בְּאֲשִׁין דִּלְהוֹן. וּבְגִין דָּא (ישעיהו כ״ד:ט״ו) בָּאוּרִים כַּבְּדוּ יְיָ עַל כֵּן כִּבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא, הַיְינוּ אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

שְׁלִימוּ דִּקְרָא, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַנְגִיד מִמּוֹחֵיהּ, טִפָּה סֹלֶת נְקִיָּה בְּלָא פְּסוֹלֶת. וְאִיהִי רְמִיזָא בְּאֶת י' מִן אֲדֹנָ"י, כְּלִילָא בְּעֶשֶׂר סְפִירָאן. דְּאִיהִי בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִית הַהִין. וְאִיהִי בְּלוּלָה, בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בַּתַּלְמוּד, בְּקַבָּלָה. (כאן שייך מה שכתוב בדף רמ"ד ע"א אמר רעיא מהימנא ועשירית האיפה)

פרק מה

יְחֶזְקֵאל כַּד חָמָא שְׁכִינְתָּא מִגּוֹ קְלִיפִּין, חָזָא עִמָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָאן. בְּלָא פִּרוּדָא כְּלָל. וְאִלֵּין אִינּוּן מוֹחָא, מְלְּגוֹ, כֻּלְּהוּ חָזָא לוֹן מִגּוֹ נְהַר כְּבָר דְּלְתַתָּא, אִיהִי (תהילים ס״ח:י״ח) רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם, כָּל רִבּוֹא עֶשֶׂר אַלְפִין, רִבּוֹתַיִם כ׳ אֶלֶף, אַפִּיק תְּרֵי שֵׁאֵינָן, אִשְׁתָּאֲרוּ תְּמָנֵי סָר, בְּחוּשְׁבַּן ח״י עָלְמִין. דְּכָלִיל עֶשֶׂר סְפִירָאן, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּטֵ״ט מִן מְטַטְרוֹן. טֵ״ט מִן טַטָּפֹת, וְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים ו׳:ח׳) וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. מַאן עֵינִין. אִלֵּין לְעֵילָּא, דְּאִתְמַר בְּהוּ (יחזקאל א׳:א׳) נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. מַאן מַרְאוֹת. אִלֵּין אִינּוּן עֶשְׂרָה מַרְאוֹת דִּמְטַטְרוֹן, דְּחָזָא כִּשְׁרָגָא בְּגוֹ עֲשִׁישִׁיתָא. תְּשַׁע בְּאִתְגַּלְיָיא, וְחַד סָתִים.

מַרְאָה חֲדָא דְּאִיהוּ חֵזוּ קַדְמָאָה מֵאִלּוּ עֶשְׂרָה, דָּא אִיהוּ דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (יחזקאל א׳:כ״ו) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְפְּרַשׁ לְעֵילָּא, צָרִיךְ לְחָדְתָּא עֲלֵיהּ מִלִּין דְּחִדּוּשִׁין.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא, מַאן דְּמָצֵלֵי, בֵּין יְהֵא גְּבוֹר, בֵּין יְהֵא חָכָם, בֵּין יְהֵא עָשִׁיר. בְּזַכְוָון גְּבוֹר. חָכָם בַּתּוֹרָה. וְעָשִׁיר בַּמִּצְוֹת. לָא יִיעוּל בְּהֵיכְלָא דָּא צְלוֹתֵיהּ, עַד דְּתִתְחַזּוֹן בֵּיהּ סִימָנִין אִלֵּין, דְּיַהֲב גַּרְמֵיהּ בֵּיהּ תְּקוּנִין דִּילֵי. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, אִם הָרַב דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. לְמַאן דְּיֵהֵא רָשִׁים בְּאִלֵּין סִימָנִין בִּלְבוּשֵׁיהּ, תְּקַבְּלוּן צְלוֹתֵיהּ. סִימָנָא חֲדָא דְּיֵהֵא רָשִׁים בִּצְלוֹתֵיהּ, בְּתַכֵּלֶת, בְּכַנְפֵי מִצְוָה צִיצִית. דְּאִיהוּ דָּמֵי לָרָקִיעַ, דְּאִיהוּ מְטַטְרוֹן. דְּיוּקְנָא דִּילֵיהּ, תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית.

וּבְגִין דָּא, שִׁיעוּר הַצִּיצִית אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, טַלִּית שֶׁהַקָּטָן מִתְכַּסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ. וְהַאי אִיהוּ דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיהו י״א:ו׳) וְנַעַר קָטֹן נוֹהֵג בָּם. וְהַאי אִיהוּ נוֹהֵג בְּד׳ חֵיוָן, דְּאִינּוּן ד׳, וְאִיהוּ כְּלִיל (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, דְּאִינּוּן ו׳. וּבְגִין דְּאִיהוּ כְּלִיל עֶשֶׂר, מִתְלַבְּשִׁין בֵּיהּ עֶשֶׂר סְפִירָאן, י׳. וּבֵיהּ הֲוָה אִתְחֲזִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, לְנְבִיאֵי. וּמִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי עֶשִׂירָאָה, תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית, אִיהוּ תְּכֵלֶת דְּכָל גַּוְונִין.

דְּאִיהִי תַּכְלִית דִּי׳ סְפִירָאן. וּבֵיהּ (שמות ל״ט:ל״ב) וַתֵּכֶל כָּל עֲבוֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד. וְאִיהִי לְשׁוֹן כַּלָּה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר ז׳:א׳) וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כַּלַּת כְּתִיב, וְאִיהוּ תְּכֵלֶת דִּשְׁרָגָא, דְּאָכִיל תְּרֵבִין וְעִלָּוֹון.

וְעָלֵיהּ אָמַר יְחֶזְקֵאל (יחזקאל א׳:כ״ו) דְּמוּת כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. סְגוּלָה דְּהַאי אֶבֶן, מַאן דְּיָרִית לָהּ, לָא שַׁלְטָא נוּרָא דְּגֵיהִנָּם עָלֵיהּ. לֵית נוּרָא בְּעָלְמָא מְקַלְקֵל לָהּ, וְלָא כָּל מִינֵי מַתְכוֹשׁוֹת. כָּל שֶׁכֵּן מַיָּא, דְּלָא מַזִּיקוּ לָהּ. מַאן דְּיָרִית לָהּ, אִתְקַיָּים בֵּיהּ (ישעיהו מ״ג:ב׳) כִּי תַּעֲבוֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ׳. וְכָל עִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא דַּחֲלִין מִנֵּיהּ. תְּכֵלֶת דְּיַמָּא

בְּגִינֵיהּ אִתְמַר, כִּי תַעֲבוֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי. דְּבִסְגוּלָּה דָּא, (שמות ט״ו:א׳) סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם, דָּא מְמָנָא דְּמִצְרַיִם.

מְגָנוֹן דָּא, דַּחֲלִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. מַשְׁרְיָין דְּיַמָּא דַּחֲלִין מְגִיהּ. וּמַשְׁרְיָין דִּרְקִיעָא דְּאִיהוּ תְּכֵלֶת, מְגִיהּ דַּחֲלִין. מַשְׁרְיָין דִּתְכֵלֶת (ס״א ומשריין דרקיעין ומשריין) דְּנוּרָא דְּגֵיהִנָּם דַּחֲלִין מְגִיהּ.

וְהַאי תְּכֵלֶת אִיהוּ דִּין. דִּינָא אָדנָ״י. דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וּתְרֵין גַּוְונִין רְשִׁימִין בְּטַלְיָת, חַד חִוָּור, וְחַד תְּכֵלֶת. וְעַל תְּרֵין גַּוְונִין אִלֵּין אִתְּמַר, (שמות כ״ד:י׳) וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר. לִבְנַת, לוֹבֶן דְּסַפִּיר. דְּאִיהוּ כְּלִיל בְּתְרֵין גַּוְונִין, רַחֲמֵי וְדִינָא, חִוָּור וְאוּכְמָא. אוּכְמוּ דִּתְכֵלֶת. וְעַל תְּרֵין גַּוְונִין, רְמִיזוּ רַבָּנָן, מַאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. לְמֶהֱוֵי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, קָרְיֵאת שְׁמַע, יְחוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּלִיל מִתְּרֵין גַּוְונִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן יְדוֹ״ד אָדנָ״י, רַחֲמֵי וְדִינָא. כְּגַוְונָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלִיל ב' גַּוְונִין, יְהוֹ״ה אָדנָ״י לְמֶהֱוֵי רַחֲמֵי וְדִינָא, כְּסָא דִּין וְכִסֵּא רַחֲמִים. (מטטרון)

(יחזקאל א׳:כ״ו) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. מַאי דְּמוּת כִּסֵּא. אֶלָּא לָקֵבל כֻּרְסְיָיא, דְּאִית לֵיהּ ע״ב גְּשָׁרִים. דְּיָהֵא בַּר נָשׁ רָשִׁים בְּע״ב קְשָׁרִים, וְחוּלְיָין דְּצִיצִית, לָקֵבל ע״ב גְּשָׁרִים דְּכֻרְסְיָיא. דְּאִינּוּן ח״י קְשָׁרִים, וְחוּלְיָין לְכָל סְטָרָא. דְּכֻרְסְיָיא דְּאִיהוּ ה', לְכָל סְטָרָא בְּד' חֵיוָן דְּכֻרְסְיָיא, דְּאִינּוּן ד'.

וְשִׁית דַּרְגִּין דְּכֻרְסְיָיא, דְּאִינּוּן ו', וְדָא מְטַטְרוֹן, אִיהוּ כְּלִיל ד' חֵיוָון. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו י״א:ו׳) וְנַעַר קָטֹן נוֹהֵג בָּם. וְאִינּוּן מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל נוּרִיאֵל רְפָאֵל. מְטַטְרוֹן (מלכים א י׳:י״ט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, דְּסַלְקִין שִׁית מְאָה, צִיצִית בְּתְרֵין יוֹדִי״ן. וְאִי חָסֵר יוֹד, הָא חִירְק בְּאַתְרֵיהּ, הָכִי סַלְקָא. בְּכָל סְטָרָא בְּד' כַּנְפֵי, צִיצִית וּתְלַת עֲשַׂר חֻלְיָין דְּצִיצִית, אִינּוּן תרי״ג.

וְעוֹד. שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, בְּרָזָא דָּא וָא״ו, סָלִיק לְחֵשְׁבָּן י״ג, דְּאִתְרְמִיז בְּתַלַת תֵּיבִין, וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט. דְּאִינּוּן וָהוּ אֲנִי וָהוּ. חָמֵשׁ קְשָׁרִין, ה' לְכָל סְטָרָא. א' טְלִית חַד לְכֻלְּהוּ. וּבְאַת ה' אִשְׁתְּלִים ח״י. דְּאִינּוּן ט״ט. לְמֶהֱוֵי חַיָּה לְכָל סְטָרָא. כְּלִיל ד' חַיּוֹת. וּלְכָל חַיָּה, אַרְבַּע אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין, אִינּוּן ל״ב אַנְפִּין וְגַדְפִּין. וְאִינּוּן תַּלְיָין מַחֲיָה דְּאִיהוּ אָדָם.

וְאִינּוּן ל״ב, כְּחוּשְׁבַּן יוֹ״ד הֵ״א וָ״ו הֵ״א. שְׁלִימוּ דִּלְהוֹן, וָא״ו. תְּלֵיסַר חוּלְיָין בְּכָל ד' כַּנְפֵי, וְהַוָא״ו מִתְיַיחֵד עִם כָּל אַרְבַּע חַיּוֹת, וְאַשְׁלִים לְעֵילָּא, אַשְׁלִים לְתַתָּא. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעֵיתָא אִיהוּ מְטַטְרוֹן, לְאַשְׁלְמָא לְעֵילָּא, כְּגַוְונָא דְּתִתְפָּאֶרֶת, שְׁמֵיהּ כְּשֵׁם רַבֵּיהּ. בְּצַלְמוֹ כִּדְמוּתוֹ אִתְבְּרֵי. דְּאִיהוּ כְּלִיל כָּל דַּרְגִּין, מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְאִיהוּ אָחִיד בְּאֶמְצָעֵיתָא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ״ו:כ״ח) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

וְאִיהוּ כְּלִיל ד' אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין דְּכָל חַיָּה וְחַיָּה דִּלְעֵילָּא, דְּאִינּוּן, יְאֲדַדוֹנָהִי. אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה. בְּכָל חַיָּה אַרְבַּע אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין, כְּגַוונָא דָּא. א"ז בְּאַרְיֵה. א"ז בְּשׁוֹר. א"ז בַּנֶּשֶׁר. א"ז בָּאָדָם. דְּאִינּוּן ל"ב אַנְפִּין וְגַדְפִּין, בְּחוּשְׁבַּן א"ז ד' זִמְנִין.

וְאִינּוּן ד' אַנְפִּין: יְדוָ"ד. אַרְבַּע גַּדְפִּין: אֲדנָ"י. לְקֻבֵּל ד' בִּגְדֵי זָהָב, וְאַרְבַּע בִּגְדֵי לָבָן, דְּלָבִישׁ כַּהֲנָא לְכַפָּרָא עַל יִשְׂרָאֵל. לְקֻבֵּל, (תהילים נ״א:י״ז) אֲדנָ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וּצְלוֹתָא. דִּתְפִלָּה יְדוָ"ד, בַּחֲתִימָה ח"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא. וְתַמְנֵי סָרֵי זִמְנִין יְדוָ"ד, אִית בְּהוֹן ע"ב אַתְוָון, בְּחוּשְׁבַּן וַיִּכְלוּ, דִּכְלִילָן בְּצַדִּיק ח"י עָלְמִין.

וּבְאַרְבַּע חִיוָן, יְדוָ"ד אֲדנָ"י. תַּמְנֵי לְכָל סִטְרָא, אִינּוּן ל"ב אַתְוָון, וי"ג אַתְוָון, דְּאִשְׁתְּכַחוּ מִן וָה"ו אֲנִי וָה"ו, הָא תְּלַת עֲשַׂר, דִּכְלִילָן עֵילָּא וְתַתָּא. בְּהוֹן אִשְׁתְּלִים אָדָם, דְּאִיהוּ מ"ה, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

פרק מו

לְעֵילָּא בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, לֵית, קְלִיפִין. (אסתר ד׳:ב׳) כִּי אֵין לָבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק. לְתַתָּא אִית קְלִיפִין בְּמַטַטְרוֹן, דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דִּבְזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָבַר מִמַּלְכוּתֵיהּ, אִתְכַּסֵּי בְּגַדְפִּין וְאַנְפִּין דְּעֻבָּד דִּילֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל ב כ״ב:י״א) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעֹף.

וְאִינּוּן קְלִיפִין דְּסָחֲרִין לְד' חַיּוֹן דְּמַטַטְרוֹן, אִינּוּן: תֹּהוּ, (מלכים א י״ט:י״א) וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לֹא בָרוּחַ יְיָ. בֹּה"וּ, וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְיָ, הָא תְּרֵין קְלִיפִין, יָרוֹק וְחִוָּור, דִּקְלִיפִין דֶּאֱגוֹזָא, חַד תֹּהוּ, קַו יָרוֹק, תִּנְיָינָא בֹּהוּ, אֲבָנִין מְפוּלָמִין, קְלִיפָא תַּקִּיפָא, כְּאַבָּנָא מְפוּלָמָא. לְקֻבֵּל תְּרֵין קְלִיפִין אִלֵּין, מוֹץ וְתֶבֶן דְּחִטָּה. קְלִיפָא תְּלִיתָאָה, דְּקִיקָא. לְקֻבֵּל סוּבִין דְּחִטָּה, דְּהָכָא אִיהוּ מִתְדַּבַּק בָּחִטָּה, וְלָא יָכִיל לְאִתְפָּרְשָׁא מִתַּמָּן, עַד דְּטָחֲנִין לֵיהּ בְּרֵיחַיָּיא, דְּאִינּוּן לָקֻבֵּל טוֹחֲנוֹת דְּפוּמָּא דְּבַר נָשׁ, דְּצָרִיךְ לְמִטְחַן בְּהוֹן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, עַד דִּיהוֹן כְּקֶמַח סֹלֶת נְקִיָּה, וּבְנָפָה דְּאִיהִי שָׁפָה, אִתְבְּרִיר פְּסוֹלֶת דְּאִיהִי סוּבִין (דאורייתא) עַד דְּיִשְׁתְּכַח הֲלָכָה סֹלֶת נְקִיָּה. בְּהַהוּא זִמְנָא, נָטִיל לֵהּ לִבָּא וּמוֹחָא, וְכָל אֵבְרִין דְּגוּפָא דְּאִתְפְּשַׁט בְּהוֹן נִשְׁמָתָא, וְאִתְפַּרְנַסַת בֵּהּ נִשְׁמָתָא, כְּגַוונָא דְּגוּפָא אִתְפָּרְנַסַת בְּמִלִּין דְּעִלְמָא, (קהלת ז׳:י״ד) דְּזֶה לְעוּמַת זֶה עָשָׂה אֱלֹהִים, נָהֲמָא דְּגוּפָא, וְנָהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי.

וְהַאי קְלִיפָא, אִיהוּ כְּקְלִיפָא דְּמִתְדַּבְּקָא בְּמוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא, וּבְזִמְנָא דֶּאֱגוֹזָא אִיהִי רְכִיכָא, אִתְפְּרַשׁ הַהִיא קְלִיפָא מִמּוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא, בְּלָא קוּשְׁיָא. וּבְזִמְנָא דֶּאֱגוֹזָא אִיהִי יְבֵשָׁה, קָשֶׁה

לְבַר נָשׁ לְאַעְבְּרָא לֵיהּ מִתַּמָּן, כִּי עֲדַיִין הַקּוּשְׁיָא בְּמִקּוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. וּבְגִין דָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָּא בְּבַחְרוּתֵיהּ, קוֹדֶם דְּיִזְקַן בֵּיהּ יֵצֶר הָרָע. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא י״ט:ל״ב) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֵׂיבָה דִּילָךְ. וְהַאי קְלִיפָּה אִיהִי אֵשׁ, וְאִתְמַר בָּהּ וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְיָ. רְבִיעָאָה, תְּהוֹם. חָלָל דֶּאֱגוֹזָא, בֵּיהּ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, תַּמָּן קָא אָתֵי מַלְכָּא, (יחזקאל א׳:ד׳) וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

וְאִינּוּן קְלִיפִּין, אִינּוּן רְשִׁימִין בְּד' אֲבָרִים דְּגוּפָא. בְּרֵיאָה, תַּמָּן לֵיחָא, דְּמִינָהּ אִשְׁתְּכָחוּ סַרְכוֹת דְּרֵיאָה, (משלי ה׳:ה׳-ו׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמוֹכוּ. וְתַמָּן רוּחַ חָזָק מְפָרֵק, דְּדָפִיק בְּכַנְפֵי רֵיאָה דְּבַר נָשׁ, וְהַאי אִיהוּ רוּחָא דְּאַסְעִיר גּוּפֵיהּ דְּבַר נָשׁ, מַה דְּכָפֵף לֵיהּ אֲלִיָּהוּ תְּחוֹתוֹי, וְסָלִיק לְעֵילָּא בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים ב ב׳:י״א) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיְמָה. וְהַאי דָּפִיק עַל רֵיאָה, דְּשׁוֹתָהּ כָּל מַשְׁקִין. וּבְהוֹן, (בראשית א׳:ב׳) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, הַאי אִיהוּ קְלִיפָּה לְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא. לִשְׁמָאלָא, רוּחַ סְעָרָה, עָלַיְיהוּ אִתְמַר, (קהלת י׳:ב׳) לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ.

פרק מז

דָּוִד אַעְבָּר לֵיהּ מִלְּבּוֹי, וְקַטִיל לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק״ט:כ״ב) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי וּבְגִין דְּא זָכָה, לְנִשְׁבָּא רוּחַ צְפוֹנִית, בְּכִנּוֹר דִּילֵיהּ. וְאִתְמַר בֵּיהּ, (יחזקאל ל״ז:ט׳) כֹּה אָמַר יְיָ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, וַהֲוָה מְנַגֵּן בֵּיהּ בַּכִּנּוֹר, בְּד' מִינֵי נִגּוּנִין, בְּשִׁיר פָּשׁוּט, דְּאִיהוּ י'. וּבְשִׁיר כָּפוּל, דְּאִיהוּ י״ד. וּבְשִׁיר מְשׁוּלָּשׁ, דְּאִיהוּ יד״ו. וּבְשִׁיר מְרוּבָּע, דְּאִיהוּ יְדָוָ״ד. הָא אִינּוּן עֶשֶׂר אַתְוָון. דְּעָבַד דָּוִד לָקֳבְלַיְיהוּ, י' מִינֵי תְּלִים. וְסַלְקִין לְע״ב אַנְפִּין, כְּחוּשְׁבַּן י' אַתְוָון אִלֵּין.

וּמָתַי סְלִיקוּ בְּע״ב מִינֵי נִגּוּנָא. כַּד אִתְעֲבָר שׁוּלְטָנוּתָא דְּעָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה. דְּבְהוֹן דָּפִיק רוּחַ סְעָרָה, דְּסַלְקִין לְי' כִּתְרִין לְע״ב אוּמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י״א:י׳) וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה.

דְּמִיכָא״ל גַּבְרִיא״ל נוּרִיא״ל רָפָא״ל, שַׁלְטִין עַל ד' סִטְרִין (ס״א יסודין) טָבִין דְּבַר נָשׁ, דְּאִינּוּן מַיָּא וְאֶשָּׁא וְרוּחָא וְעַפְרָא, וְכָל חַד אִית לֵיהּ ד' אַנְפִּין. עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה, תְּלָיִין (ס״א שלטין) עַל מָרָה לְבָנָה, דְּרֵיאָה דְּעָבִיד סַרְכָא. וּבְמָרָה סוּמָקָא דְּכָבֵד, דְּאִתְאַדַּם בְּמַאֲדִים. וּבְמָרָה יְרוֹקָא דַּאֲחִידָא בְּכַבְדָא, דְּאִיהוּ חַרְבָּא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי ה׳:ד׳) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת. וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, לֵילִית, שַׁבְּתַי, שׁוּלְטָנוּתָא בַּטְחוֹל, דְּאִיהוּ עֲצִיבוּ, שְׁאוֹל תַּחְתִּית, עֲנִיּוּתָא וַחֲשׁוֹכָא בְּכָיָה וְהֶסְפֵּדָא וְרַעֲבוֹן.

מִיַּד דְּמִתְעָבְרִין אִלֵּין קְלִיפִּין מִבַּר נָשׁ, שַׁלְטָא עֲלֵיהּ אֵילָנָא דְּחַיֵּי, בְּע״ב אַנְפִּין, דְּאִינּוּן יְ' יְד״ו יְדָוָ״ד, דְּאִשְׁתְּכָחוּ עֲשָׂרָה תַּלְיָין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, דְּאִינּוּן יְדָוָד, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, כֹּה

אָמַר יְדוֹד מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, דָּא הוּא רוּחוֹ דְּמָשִׁיחַ. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיהו י״א:ב׳) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ, כַּד אִיהוּ מְנַשֵּׁב בְּאוֹן יְמִינָא דְּלִבָּא, דְּתַמָּן חָכְמָה מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, דְּבֵיהּ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים בְּחָכְמָה. וְחֶסֶ"ד נָשַׂב בַּבִּינָה, דְּבַחָכְמָה י'. בַּבִּינָה ה'. בְּתִפְאֶרֶת ו'. בַּמַּלְכוּת ה'. יְדוֹד דְּפִיק בְּכֻלְּהוּ אַרְבַּע. דְּסַלְקִין לְעֶשֶׂר. ולע"ב מַחֲשָׁבָה דְּלִבָּא.

דָּא יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, יְמִינָא אִיהוּ מַיִם. וְאִיהוּ יַד הַגְּדוֹלָה. מִשְׁמָאלָא אֵשׁ. וְאִיהִי יַד הַחֲזָקָה. בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, יְ"ד רָמָה. דְּאִיהִי רוּחָא דְּקֻדְשָׁא. וְכֹלָּא בֵּן י"ד.

(יחזקאל א׳:י״ב) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ. בֵּיהּ מִתְנַהֲגִים מַיָּא וְאֶשָּׁא. דְּאִחִיד בְּתַרְוַיְיהוּ, וְדָפִיק בְּעַרְקִין דְּמוֹחָא, דְּאִיהוּ מַיִם. וּבְעַרְקִין דְּלִבָּא, דְּאִיהוּ אֵשׁ. וְרוּחַ בְּכַנְפֵי רֵיאָה.

בְּכָל אֲבָר וְאֲבָר דְּגוּפָא, אִשְׁתְּכַח גַּלְגַּלֵּי יַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא, וְגַלְגַּלֵּי רְקִיעָא, דְּאִינּוּן אֶשָּׁא. כֻּלְּהוּ סַלְקִין וְנַחְתִּין בֵּיהּ. וְאִיהוּ אַתְרֵיהּ בֵּין רְקִיעָא וְיַמָּא, מָאנָא דִּילֵיהּ אַרְעָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וּכְגַוְונָא דְּעוֹפִין, פְּתִיחוּ גַּדְפַּיְיהוּ, לְקַבְּלָא רוּחָא לְפָרְחָא בֵּיהּ. הָכִי כָּל אֲבָרִים דְּגוּפָא, פְּתִיחָן בְּכַמָּה מְקוֹרִין, בְּכַמָּה פְּרָקִין, בְּכַמָּה עַרְקִין, בְּכַמָּה אִדְּרִין דְּלִבָּא, אִדְּרִין דְּמוֹחָא, לְקַבְּלָא לֵיהּ. דְּאִי לָאו דְּנָשִׁיב בְּבָתִּין דְּלִבָּא, הֲוָה נוּרָא דְּלִבָּא, אוֹקִיד כָּל גּוּפָא. וְכַמָּה סוּלָּמִין, וְאִדְּרִין, דְּעַרְקִין דְּקָנֶה דְּלִבָּא, וְקָנֶה דְּרֵיאָה, כֻּלְּהוּ מִתַּתְקְנִין לְגַבֵּיהּ.

פרק מח

כַּד סָלִיק דְּבוּרָא, עַל כַּנְפֵי דְּרֵיאָה, אִתְעָבִיד קוֹל. בְּהַהוּא זִמְנָא (קהלת י׳:כ׳) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל. (תהילים כ״ט:ג׳) קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם. מִסְּטָרָא דְּמַיָּא, דְּאִיהוּ מוֹחָא, דְּתַמָּן סָלִיק בְּכַנְפֵי רֵיאָה. קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ, מִסְּטָרָא דְּלִבָּא, כַּד נָפִיק מִפּוּמָא, אִתְקְרֵי דִּבּוּר.

וְלָקֳבֵל תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, דְּפַתְחִין גַּדְפִּין לְקַבְּלָא לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל א׳:י״א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמָעְלָה. הָכִי שִׁפְוָון נַטְלִין לֵיהּ לְדִיבּוּר, וּפַרְחִין לֵיהּ לְעֵילָּא.

וּכְגַוְונָא דְּאִינּוּן חֲמֵשָׁה כַּנְפֵי (ס"א ענפי) רֵיאָה, כֻּלְּהוּ פְּתִיחָן בְּלָא סִרְכָא, לְקַבְּלָא הַאי קוֹל, הָכִי נָמֵי צְרִיכִין לְמֶהֱוֵי חֲמִשָּׁא תִּקּוּנִין דְּפוּמָא, כֻּלְּהוּ פְּתִיחָן בְּלָא סִירְכָא, בְּחָמֵשׁ תִּקּוּנִין דְּאִינּוּן: אחהע בַּגָּרוֹן. בומף בְּשִׂפְוָון. גיכק בַּחֵיךְ. דטלנת בְּלִישָׁנָא. זסשרץ בַּשִּׁינַיִם.

וְדִבּוּר דִּיהֵא בְּהוֹן, בְּלָא סִרְכָא וְעִכּוּבָא כְּלַל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:ט״ו) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת. דָּא צְלוֹתָא, דְּאִיהוּ דִּבּוּר. וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּקוּבָּל. וְאִי אִית סִרְכָא וְנִפְקָא בְּעִכּוּבָא, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּטוּרָף. בְּגִין (ס"א כגון) סִרְכָא בְּרֵיאָה דְּאִיהִי טְרֵפָה.

וְקוֹל דָּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּבֵיהּ (יחזקאל א׳:כ״ד) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. וְדָא יְדֹו״ד דְּאִיהוּ קוֹל, כַּד נָפִיק לְקַבְּלָא שְׁכִינְתָּא בְּצִלּוֹתָא בַּחֲשָׁאי, דְּאִיהוּ דִּבּוּר, דְּבֵיהּ אֲדֹנָ״י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, כָּל אֵבָרִין פְּתִיחָן כֻּלְּהוּ גַּוְונִין דְּסַפְיָיהוּ, בְּרמ״ח תֵּיבִין, דְּאִינּוּן בְּד׳ פָּרְשִׁיָּין דִּקְרִיאַת שְׁמַע, דִּבְהוֹן נָחִית קָלָא.

וְכַד נָחִית, כַּמָּה צַפָּרִין מְצַפְצְפִין לְגַבֵּיהּ, בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּן, כֻּלְּהוּ עַל אֵבָרִין דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן עַנְפֵי אִילָנָא. וּבְכָל גַּוְונָא דְּכָל אֵבָר, דְּתַמָּן דְּיוּרָא דְּצִפּוֹרָא, דְּאִיהִי אֲדֹנָ״י, בְּכָל עַנְפָא וְעַנְפָא, אִשְׁתְּכַח פְּתִיחָא לְגַבֵּי דְּבַעְלָהּ. אֲדֹנָ״י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, אִיהוּ פִּתְחָא לְגַבֵּיהּ, בְּצִלּוֹתָא דַּעֲמִידָה. לֵית אֵבָר מרמ״ח אֵבָרִים דִּשְׁכִינְתָּא, דְּלָאו אִיהִי פְּתִיחָא לְקַבְּלָא לֵיהּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. אִיהוּ צַפְצוּף עוֹפוֹת, דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּשַׁרְיָין בָּאֵבָרִים. אִיהִי שִׂיחַת דְּקָלִים, דְּאִינּוּן עַנְפִין דְּאִילָנָא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, דְּנָחִית יְדֹו״ד לְגַבֵּי אֲדֹנָ״י בְּכָל אֵבָר, אִתְמַר בְּהוּ, (יחזקאל א׳:כ״ד) בְּעָמְדָם תִּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶם. וְהַאי רָזָא דְּחַשְׁמַל. חַיּוֹת אֵשׁ, עִתִּים חָשׁוֹת, וְעִתִּים מְמַלְּלוֹת. וְאָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּמַתְנִיתָא תָּנָא, כְּשֶׁהַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, חָשׁוֹת, וּכְשֶׁאֵין הַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְמַלְּלוֹת. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְיַיחֲדִין קוֹל וְדִבּוּר כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן יְאֲהדוֹנָהי, חָשׁוֹת. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּפָנְיֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, יְדֹו״ד מִן אֲדֹנָ״י בְּפֵרוּדָא, אִיהוּ אִשְׁתְּכַח בְּאַרְבַּע אַנְפֵּי חַיּוֹן, כֻּלְּהוּ פְּתִיחָן, לְקַבְּלֵיהּ מְמַלְּלוֹת, לְמִשְׁאַל מְזוֹנָא, בְּגִין (דניאל ד) דְּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. אֲדֹנָ״י אִשְׁתְּכַח בְּכַנְפֵי הַחַיּוֹת, כֻּלְּהוּ פְּתִיחָן לְגַבֵּי חַיּוֹן.

שְׁאֲגִין בְּקוֹל דְּאִיהוּ יְדֹו״ד, כֻּלְּהוּ בִּימִינָא. אוֹפַנִּים מְצַפְצְפָן בְּדִבּוּר, דְּאִיהוּ אֲדֹנָ״י בְּשִׂמְאלָא. בְּשֶׁרָפִים מִתְחַבְּרִים קוֹל וְדִבּוּר בְּאֶמְצָעִיתָא. יְאֲהדוֹנָהי. בְּהוֹן (בראשית א׳:כ׳) וְעוֹף יְעוֹפֵף. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ו׳:ו׳) וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. וְאִתְמַר בְּהוֹן, (קהלת י׳:כ׳) וְעוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר. וּשְׂרָפִים שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. מִסִּטְרָא דְּאֶת ו׳, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כָּלִיל יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְאִיהוּ כָּלִיל שִׁית תֵּיבִין, (ישעיהו ו׳:ב׳) בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף סִימָן.

תִּקּוּנָא תִּנְיָינָא, (יחזקאל א׳:כ״ו) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. רְשִׁימוּ דְּסֵפֶר תּוֹרָה, וְאִיהוּ (ישעיהו מ״ד:י״ג) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת.

פרק מט

וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחֲרִית, כְּאִילּוּ מְקַיֵּים (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. דְּתַלְיָית לְבָנָה, אִיהוּ לִימִינָא מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד. וְאִתְמַר, אַל מָלֵךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. (ישעיהו ט״ז:ה׳) וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא. חֶסֶד סָלִיק ע״ב חוּלְיָין וְקִשְׁרִין דְּתַלְיָית.

וְאִית טַלִּית מִסְטָרָא דִּמְטַטְרוֹ"ן, דְּאִיהוּ ט"ט, כָּלִיל ח"י, בֵּין קְשָׁרִין וְחוּלְיִין לְכָל סִטְרָא. ה' קְשָׁרִין לָקֳבֵל ה' חוֹמָשֵׁי תּוֹרָה. וּתְלֵיסָר חוּלְיִין, לָקֳבֵל תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּאוֹרַיְיתָא. דְּאִתְמַר בְּהוֹן, בי"ג מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת.

וּבְגִינָהּ אִתְמַר, כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. בְּדִיּוּקְנָא דְּתִפְאֶרֶת, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. וְאִתְקְרֵי בִּשְׁמֵיהּ, יו"ד ה"א וָא"ו ה"א. (ישעיהו מ"ג:ז') כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וּלְעֵילָּא כְּמַרְאֵה אָדָם, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי כְּחֵיזוּ דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּד' אַנְפִּין, וּבְעֶשֶׂר סְפִירָאן, דְּאִינּוּן אָדָם. וְאַרְבַּע אַנְפִּין דְּאָדָם, אַרְבַּע אַתְוָון. וְאִינּוּן י"ד אַתְוָון, וּבְהוֹן (הושע י"ב:י"א) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה.

וְעוֹד אִתְקְרֵי חַ"י, מִסְטָרָא דְּצַדִּיק, וּבֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ אִתְקְרֵי אָז אָדָם, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, טַ"ל, וּשְׁכִינְתֵּיהּ ה'. וּבְהּ' אִיהוּ אָדָם. בְּגִין דְּטַ"ל הָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבַּן יו"ד ה"א וָא"ו. וְהַאי אִיהוּ מוֹרִיד הַטַ"ל, לְגַבֵּי ה"א. קֶשֶׁר דְּטַלִּית, חַ"י עָלְמִין, דְּקֶשִׁיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל סִטְרִין, בְּאַרְבַּע כַּנְפוֹת דְּטַלִּית.

תְּפִלִּין מִשְּׁמָאלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ב:ח') נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ. בִּימִינוֹ, זוֹ תּוֹרָה. וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ, אֵלּוּ תְּפִלִּין. יְהוָ"ה בְּד' פָּרְשַׁיָּין. אֲדֹנָ"י הֵיכָלָא לְד' אַתְוָון, בְּד' בָּתֵּי דִּתְפִלִּין. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין דְּיַד, דָּא צַדִּיק חַ"י עָלְמִין, דְּאִיהוּ קִשּׁוּרָא דְּתַרְוַויְיהוּ. בִּזְרוֹעַ שְׁמָאלָא. קֶשֶׁר דְּרִישָׁא, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַחִיד בֵּיהּ יְדוָ"ד אֶהְיֶ"ה לְעֵילָּא, דְּאִינּוּן (כת"ר) חָכְמָ"ה וּבִינָ"ה.

קְרִיאַת שְׁמַע דְּאִיהוּ יִחוּדָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִיהוּ אֶחָד בֵּין צִיצִית וּתְפִלִּין, דְּכֻלְּהוּ פָּרְשַׁיִין דְּצִיצִית וּתְפִלִּין, אִינּוּן כְּלִילָן בְּיִחוּדָא דִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ טַלִּית וּתְפִלִּין, דְּאִתְמַר בֵּהּ, (שמות י"ג:ט"ז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ. (במדבר ט"ו:ל"ח) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית.

ש' שֶׁל תְּפִילִין, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. (דברים כ"ח:י') וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ. וְאוֹקְמוּהָ מַאי שֵׁם יְדוָ"ד. אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבָּרֹאשׁ. ש' שֶׁל תְּפִלִּין. תְּרֵין שִׁינִין שִׁית מְאָה. שִׁית דַּרְגִּין. וְשֶׁבַע עַנְפִּין דִּתְרֵין שִׁינִין, הָא תְּלַת עֲשַׂר, וְכֹלָּא תרי"ג. וְלֵית פְּקוּדָא דְּלָאו אִיהִי שְׁקִילָא לְכָל אוֹרַיְיתָא.

כְּגַוְונָא דָּא, כָּל מִצְוָה אִיהִי יְהוָ"ה. יָ"ה עִם שְׁמ"י שס"ה. ו"ה עִם זְכָרִי רמ"ח. וּבְגִין דָּא כָּל מִצְוָה אִיהִי שְׁקִילָא לְתרי"ג. וְהָא אוּקְמוּהָ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל כָּלִיל תרי"ג, מִסְטָרָא דְּצִיצִית. וְתרי"ג מִסְטָרָא דִּתְפִלִּין אִיהוּ בְּכָל אֲתָר.

וְהָיוּ לְטוֹטָפוֹת, טֹטֶפֶת: טט, ח"י עָלְמִין, צַדִּיק, לְקָבְלֵיהּ מְטַטְרוֹן. פַּת, תִּפְאֶרֶת. מְטַטְרוֹן סוֹס דְּתִפְאֶרֶת, דְּבֵיהּ כָּל סְפִירָאן מִתְלַבְּשִׁין. וְהָכִי אִיהוּ כְּגוֹפָא לְנִשְׁמְתָא. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא אִסְתַּלָּק מִנַּיְיהּ, אִשְׁתְּאַר אִלֵּם, לֵית לֵיהּ קוֹל וְלָא דִּבּוּר. אִשְׁתְּכַח, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ אִיהוּ קוֹל וְדִבּוּר. דְּכָל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ. וּבְכָל קָלָא וְדִבּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְכָל קָלָא דְּצָלוֹתָא. וּבְכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא. בְּכָל אֲתָר שׁוּלְטָנוּתֵיהּ בְּעָלְמִין וְתַתְּאִין, אִיהוּ חַיִּים דְּכוֹלָּא, אִיהוּ סָבִיל כּוֹלָּא.

וְלֵית אֲדֹנָי בְּלָא יְדוֹד, כְּגַוְונָא דְּלֵית דִּבּוּר בְּלָא קוֹל. וְלֵית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר. וְהַאי אִיהוּ קְשׁוֹט, בְּעָלְמָא דַּאֲצִילוּת. אֲבָל בְּעָלְמָא דְּפֵרוּדָא, אִית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שַׁדַּי, אֶחָיד בֵּיהּ עֵילָּא וְתַתָּא. וְדָא צַדִּיק חַי עָלְמִין, אֶחָיד (ס"א ביה) בֵּין קוֹל וְדִבּוּר.

אַדְּהָכִי, הָא רַעְיָא מְהֵימָנָא אִזְדְּמַן לְגַבֵּי סָבָא, וְאָמַר סָבָא סָבָא, תְּפִלִּין וְצִיצִית וּפָרָשַׁת מְזוּזָה, אִינּוּן ג' פִּקּוּדִין, כְּלִילָן בְּקְרִיאַת שְׁמַע. וְקְרִיאַת שְׁמַע פִּקּוּדָא רַבִּיעָאָה. וְצִיצִית אַדְכַּר ג' זִמְנִין. וּבַתְּפִלִּין אַדְכַּר בְּהוּ תְּרֵין זִמְנִין אוֹת. וּבַצִּיצִית ז' שֶׁל תִּזְכְּרוּ דְּצָרִיךְ לְהַתִּיז בָּהּ. וּבְמְזוּזָה, שַׁדַּי מִלְבַר, יְדוֹ"ד מִלְגוֹ.

וּפָרָשַׁיָּין סְתִימִין וּפְתִיחָן אֲמַאי. וְשִׁיעוּר אָרְכָּהּ דְּצִיצִית וְרוֹחְבָּהּ, דְּתָקִינוּ אוֹרֶךְ כָּל הַצִּיצִית תְּרֵין עֲשַׂר אֲצְבָּעָן בְּגוּדָל. מִצַּוֹת תְּכֵלֶת, שְׁלִישׁ גְּדִיל, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עֲנָף. וּבֵין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר כְּמְלֹא גוּדָל. וְכָל חוּלְיָא וְחוּלְיָא תְּהֶיהּ מְשׁוּלֶּשֶׁת. וְהָכִי תְּפִלִּין אֲמַאי בְּמוֹחָא. וְלָקֳבֵל לִבָּא. וְשִׁיעוּר רְצוּעָתְהוֹן אֲמַאי אִינּוּן עַד לִבָּא לְשִׂמָאלָא. וְעַד טַבּוּרָא לִימִינָא. וּרְצוּעָא דְּיַד עַד דְּיִכְרוֹךְ וִישַׁלֵּשׁ תְּלַת זִמְנִין בְּאֶצְבַּע צְרָדָא.

אֶלָּא, וַדַּאי בֶּגֶד חָשׁוּב לָאו אִיהוּ, אֶלָּא שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לְכָל סִטְרָא. אִינּוּן תְּרֵיסָר, לְקָבֵל ד' בְּגֵדֵי לָבָן, וְד' בְּגֵדֵי זָהָב, וְד' בְּגֵדֵי דְּכֹהֵן הֶדְיוֹט. וּמִסִּטְרָא דִּבְרָכַת כֹּהֵן הֶדְיוֹט קָא רָמִיז, אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. שְׁלִישׁ גְּדִיל, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עֲנָף, דְּאִיהוּ תְּכֵלֶת.

וְכָל חוּלְיָא מְשׁוּלֶּשֶׁת, כָּל מְשׁוּלָּשׁ מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָׁה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְיִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה, בְּגִין (שמות יד) דְּוָשְׁלִישִׁים עַל כֻּלּוֹ. דְּצִיצִית מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ תְּלִיתָאָה לַאֲבָהָן, וְכָל דָּבָר מְשׁוּלָּשׁ, וה"ו יל"י, כָּל תֵּיבָה מְשׁוּלֶּשֶׁת מִסִּטְרוֹי. חוּלְיָא כְּלִילָא מִתְּלַת כְּרִיכוֹת מְשֻׁלָּשִׁין, דְּא שְׁכִינְתָּא. קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְאִיהִי מְשׁוּלֶּשֶׁת בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כְּלִיל תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, דְּאִינּוּן ש' מִן שַׁבָּת, שְׁכִינְתָּא בַּת יְחִידָה. (ס"א מליא מן) חֵלְיָא, תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית.

זַכָּאָה גּוּפָא, דְּהָכִי אִיהוּ רָשִׁים, בִּשְׁכִינְתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כַּנְפֵּי דְּמַצְוָה. רָשִׁים בְּרְצוּעָא דְּאִיהוּ תְּפִלָּה דְּיָד, בְּתְלַת כְּרִיכוֹת בְּאֶצְבַּע צְרָדָא. דְּאִיהִי כְּגַוְונָא דְּחוּלְיָא, כְּרִיכָא בְּתְלַת כְּרִיכוֹת בְּאֶצְבָּעָא. רָשִׁים בְּקֶשֶׁר דִּתְפִלִּין, כְּלִיל בִּתְרֵין קִשְׁרִין, סַלְקִין חַמְשָׁה עֲשַׂר מְשׁוּלָּשִׁין, תְּרֵין בְּקִשְׁרָא חַד.

שְׁלֹשָׁה עֲשַׂר חוּלְיָין, אִית בְּהוֹן תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים כְּרִיכָן, כְּחוּשְׁבַּן טַ"ל. וּשְׁלֹשָׁה עֲשַׂר חֻלְיִין, כְּחוּשְׁבַּן אֶחָד. סַלְקִין בֵּ"ן. וְהַאי אִיהוּ בֶּן יָ"ה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

כָּל קֶשֶׁר בְּדִיוּקְנָא דְּכַף יְמִינָא, כָּל חוּלְיָא בְּדִיוּקְנָא דְּאֶצְבַּע, דְּאִית בֵּיהּ תְּלַת פִּרְקִין, לָקֳבֵל תְּלַת כְּרִיכוֹת. וְהָכִי בְּכָל אֶצְבַּע תְּלַת פִּרְקִין, לְבַר מִגּוּדָל. דְּאִיהוּ שִׁיעוּר בֵּין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר דְּצִיצִית, כְּמִלְּא גּוּדָל. אִיהִי מִדָּה דְּחוֹטָמָא. וּמִדָּה דְּעַיִן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְאִיהוּ מִדָּה בֵּין עַיִן לְעַיִן. וּמִדָּה דְּאוֹזֶן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וּמִדָּה דְּכָל שָׂפָה וְשָׂפָה. וּמִדָּה דִּלְשָׁנָא. (שמות כ"ו:ב') מִדָּה אַחַת לְכָל הַיְרִיעוֹת.

אַמָּה שִׁיעוּר דְּגוּפָא, לְאַרְבַּע סְטָרִין וְעֵילָּא וְתַתָּא. דְּאִינּוּן שִׁית אַמּוֹת. וּבְכָל אַמָּה וְאַמָּה שְׁלֹשָׁה פִּרְקִין, ח"י פִּרְקִין בְּשִׁית אַמִּין. וְאִינּוּן רָזָא דח"י נְעָנוּעִין דְּלוּלְבָ. לְשִׁית סְטָרִין. תְּלַת נְעָנוּעִין לְכָל סְטָרָא. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (שיר השירים ז׳:ח׳) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר. וְדָא שִׁיעוּר קוֹמָה, מִקְוֶה יִשְׂרָאֵל בִּשְׁכִינְתָּא, אִיהוּ ח"י אַרְבַּע זְמָנִין, דְּאִינּוּן אַרְבַּע סַלְקִין שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם.

וְרָזָא דְּחֵיוָן, קוֹמָה דִּלְהוֹן (יחזקאל א׳:י"ח) וְגַבֵּיהֶם וְגוֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבּוֹתָם וְגוֹ', וְגַבֵּיהֶם, אַרְבַּע חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה. וְגוֹבַהּ לָהֶם, ד' חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא מְצִיעָתָא. וְגַבּוֹתָם, אַרְבַּע חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא תְּלִיתָאָה. וְכֻלְּהוּ י"ב. וְאִינּוּן מְלֵאוֹת עֵינַיִם, כְּגַוְונָא דָּא סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן, יְדוֹד יְדוֹד יְדוֹד.

פרק נ

וּמָארֵי דְּקוֹמָה רְשִׁימִין בְּהוֹן בִּצְלוֹתָא, בְּאָן אֲתָר. אֶלָּא כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם. זְקִיפוֹת אַרְבָּעָה. וּכְרִיעוֹת ד'. הָא הָכָא קָא רָמִיז בְּאִלֵּין זְקִיפוֹת וּכְרִיעוֹת, מוֹלִיךְ וּמֵבִיא לְמִי שְׁד' רוּחוֹת הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד לְמִי שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שֶׁלּוֹ. וְאִינּוּן שִׁית סְטָרִין, שָׁמַיִם וְאָרֶץ וְד' רוּחוֹת. לָקֳבֵל תְּלַת בִּרְכָאן קַדָּמָאִין, וּתְלַת בַּתְרָאִין, בְּעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו ד', כְּרִיעָה וּזְקִיפָא לִשְׂמָאלָא, וּכְרִיעָה וּזְקִיפָא לִימִינָא. וְהַאי אִיהוּ נוֹתֵן שָׁלוֹם לִשְׂמֹאלוֹ וִימִינוֹ, לִשְׂמֹאל רַבּוֹ, וְלִימִין רַבּוֹ.

הָא אִינּוּן תְּרֵיסָר, בֵּין (כריכות) (כריעות) וּכְרִיעוֹת וּזְקִיפוֹת. וּבְהוֹן ע"ב עַיְינִין. ו' כְּרִיעוֹת בְּהוֹן ח"י נְעָנוּעִין, ג' בְּכָל פַּעַם, רֹאשׁ וְגוּף וְזָנָב, דְּצָרִיךְ לְמִכְרַע. בְּח"י חוּלְיָין סַלְקִין ע"ב. בְּאִלֵּין ע"ב עַיְינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נַהֲרִין ע"ב גַּדְפִּין דִּשְׁכִינְתָּא, וְקַמַּת עָלַיְיהוּ, וְאִתְקְרִיאַת עֲמִידָה. דִּבְקַדְמֵיתָא נְפִילָה אִיהִי, וְצָרִיךְ לְאַקָּמָא לָהּ בְּשֵׁם יְדוֹד, בְּח"י עָלְמִין, וּבְאַרְבַּע זְקִיפוֹת בְּשִׁית בִּרְכָאן, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, כְּלִיל תְּלַת בִּרְכָאן קַדָּמָאִין, וּתְלַת בִּרְכָאן בַּתְרָאִין.

וּלְמִכְרַע בְּחַ"י עָלְמִין, וְהַאי אִיהוּ ו"ו ו'. כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם יְהוָ"ה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעְיָתָא וְצַדִּיק ו"ו ו'. עִלָּאָה בִּינָה בֵּן י"ה וְאִינּוּן רְמִיזִין בְּוַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט ו' עִלָּאָה. בֵּן י"ה אֶחָיד בִּזְקִיפָה וּכְרִיעָה, וְכֻלְּהוּ סַלְּקִין ח"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא.

ד' כְּרִיעוֹת בַּאֲדֹנָי, ד' זְקִיפוֹת בַּיְדוָ"ד, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעְיָתָא. וּשְׁכִינְתָּא חַי עָלְמִין, קָשִׁיר לוֹן, וְדָא יְאַהֲדוֹנָה"י, אָמֵן, בְּכָל בִּרְכָתָא מח"י בִּרְכָאן, ח"י זִמְנִין יְדוָ"ד אִינּוּן ע"ב עַיְינִין, דְּנָהֲרִין בְּע"ב גַּדְפִּין, דְּאִינּוּן ח"י זִמְנִין אֲדֹנָי.

וְרָזָא דְּמִלָּה, וְגַבֵּיהֶן, וְגוֹבַהּ לָהֶם, וְגַבּוֹתָם. וְגַבֵּיהֶן: גַּדְפִּין. וְגוֹבַהּ לָהֶם: אַנְפִּין. וְגַבּוֹתָם: דְּאִינּוּן עֲלַיְיהוּ. מְלֵאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן, כֻּלְּהוּ מְרוּבָּעוֹת. וְכֻלָּא קְשׁוֹט, ע' עַנְפִּין (נ"א אנפין) לְאוֹרַיְיתָא. גַּדְפִּין, אֲדֹנָי. אַנְפִּין, יְהוָ"ה. עַיְינִין, אֶהְיֶה. וְסַלְּקִין יַ"ב"ק בְּחוּשְׁבַּן, אֲדֹנָי, בְּמַעֲשֶׂה. יְדוָ"ד, בְּדִבּוּר. אֶהְיֶה, בְּמַחֲשָׁבָה.

בְּכָל עַיִן וְעַיִן, שִׁיעוּר גּוּדָל. וְדָא ו' בֵּינוֹנִי. וְב' פְּרָקִין בְּגוּדָל, אִינּוּן י' י'. לְקֵבֶל חוֹטָמָא ו'. לְקֵבֶל ב' נְקָבֵי חוֹטָמָא, י' י'. וְסַלְּקִין יוֹד הֵא. וְדָא וַיֵּצֵא. שִׁיעוּר דְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, יוֹד הֵא, בְּכָל אֲתָר שָׁלְטָנוּתֵיהּ, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר. כָּל אֵבֶר, כְּגוֹן (דברים ל"ב:י"א) יִפְרוֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ.

לֵית אֵבֶר בְּכָל מֶרְכַּבְתּוֹ, דְּלָאו אִיהוּ כָּל אֵבֶר בְּדִיוּקָנֵיהּ. וּבְכָל אֲתָר אִשְׁתְּכַח, (יחזקאל א':י"א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמָעְלָה. לְקֵבֶל פָּרְשַׁיִן פְּתִיחָן דִּתְפִלִּין. לְקֵבֶל תּוֹרָה. וְכַד לְתַתָּא, אִינּוּן סְתִימִין פָּרְשַׁיִן, לְקֵבֶל יְאֲהדוֹנָהי עֲלַיְיהוּ. בְּאַנְפּוֹי וְגַדְפּוֹי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל לְקַבְּלַיְיהוּ, בִּצְלוֹתָא לְמֶהֱוֵי חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיהוּ, לְמִכְרַע בְּכָל גּוּפַיְיהוּ, בְּתִמְנֵי סְרֵי בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא, לְאַמְלְכָא עֲלַיְיהוּ אָמֵן, וְאִיהוּ יְאֲהדוֹנָהי, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּלְהוֹן, וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּלָא הֲוֵי רָשִׁים קֳדָמַיְיכוּ, לְמֶהֱוֵי כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְזוֹקֵף בַּיְהוָ"ה, בְּקוֹמָה דְּגוּפָא, לָא יֵיעוּל צְלוֹתֵיהּ בְּהֵיכְלָא דִּילִי, דְּאִיהוּ אֲדֹנָי. לָא תְּקַבְּלוּן מִלִּין דִּילֵיהּ, עַל גַּדְפַּיְיכוּ וְאַנְפַּיְיכוּ, דְּכָל מַאן דְּמַצְלֵי בַּאֲדֹנָי, וּמְצָרֵף לַיְדוָ"ד אַנְפִּין (ס"א ענפין) דְּמַלְאָכִין, וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת לְעֵילָּא, (ס"א לנטלא) יְאֲהדוֹנָה"י, בְּמִלִּין דִּצְלוֹתָא דְּנָפְקִין מִפּוּמוֹי דְּבַר נָשׁ.

וְגָדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. דִּלְגַבֵּי אֲדֹנָי יְהוָ"ה בִּצְלוֹתָא, וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת. לְקֵבֶל יְהוָ"ה בְּאַנְפִּין, אֲדֹנָי בְּגַדְפִּין, (שמות כ"ה:י"ט) כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה. אֲבָל כַּד חָזַר שְׁלִיחַ צִבּוּר צְלוֹתָא, וְעוֹנֶה אָמֵן, אִיהוּ בַּמַּחֲבֶרֶת הַשֵּׁנִית, מִתְחַבְּרִין תְּרֵין שְׁמָהָן בַּמַּחֲבֶרֶת הַשֵּׁנִית. בְּקַדְמֵיתָא, (שמות כ"ו:ד') מַקְבִּילוֹת הַלּוּלְאוֹת אַחַת אֶל אֶחָת בַּקְרָשִׁים, דְּאִינּוּן קֶשֶׁר אֶצְבְּעָאן. אֲבָל בְּאָמֵן, (שמות כ"ו:ה') וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד, דְּבֵיהּ חוֹבְרוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ.

פרק נא

תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה סֵדֶר דִּבּוּרָא (ס"א חדר דדבורא) דִּצְלוֹתָא, דְּבֵיהּ חֵינָן אֶשָּׁא מְמַלְלָן. וְהַאי הִיא (יחזקאל א׳:כ״ז) וְאָרֶא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ סָבִיב. הַאי אִיהוּ רָזָא דְּחַשְׁמַל. דְּאִינּוּן חֵינָן אֶשָּׁא, עִתִּים חָשׁוֹת עִתִּים מְמַלְּלוֹת. וְאִינּוּן דְּחָשׁוֹת לְסֵפֶר תּוֹרָה, בְּזִמְנָא דְּדִבּוּר נָפִיק מִפִּי הַקּוֹרֵא, אִיהוּ חָשִׁיב לְגַבַּיְיהוּ, כְּאִלּוּ מְקַבְּלִים אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי. וּבְזִמְנָא דְּאָמַר אִיהוּ אָנֹכִי, לָא אִשְׁתְּמַע קָלָא, וְלָא דִּבּוּרָא אַחֲרָא דְּחֵינָן, אֶלָּא דִּילֵּיהּ. כְּגַוְונָא דָּא, כַּד דִּבּוּרָא דָּא נָפִיק מִפּוּמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַיּוֹת אֵשׁ חָשׁוֹת. וּבְזִמְנָא דְּשָׁתִיק חַיּוֹת אֵשׁ מְמַלְּלוֹת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ׳:ט״ו) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת, קָלִין דְּחֵינָן, דַּהֲווֹ שָׁאֲגִין. וְאֶת הַלַּפִּידִים, דַּהֲווֹ נָפְקִין בְּדִבּוּר דְּחֵינָן, בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּן קֶדֶם מַלְכָּא. וְאִלֵּין דְּאִינּוּן דְּחָשׁוֹת לְסֵפֶר תּוֹרָה, אִינּוּן בְּדִיוּקְנֵיְיהוּ דְּחֵינָן. וּמָנֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַעְלָא לוֹן, בְּחֵדֶר דְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לָהּ.

וְעוֹד אִינּוּן דְּחָשׁוֹת (ס"א ועוד אינון דנפיק מנייהו דבורא בצלותא דביה חיון אשא ממללן ואינון דחשות) בְּצְלוֹתָא בח"י בִּרְכָאן, יִיעָלוּן בְּחֵדֶר דְּמַרְאֵה דָּא. וְעוֹד אִינּוּן דְּחָשׁוֹת לַהֲלָכָה, דְּאִתְמַר בָּהּ, אַגְרָא דְּשַׁמַּעְתְּתָא סָבָרָא, יִיעָלוּן בְּחֵדֶר דְּאִיהוּ הֵיכָל דְּמַרְאֵה דָּא, דְּאוֹרַיְיתָא, עָלָה אִתְּמַר (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סָלַע. וְדָא סָלַע דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (במדבר כ׳:ח׳) וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו. אִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ, נָפִיק לוֹן מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא מְתִיקָן, וְאִתְּמַר בָּהוֹן, (במדבר כ׳:י״א) וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם. וְאִלֵּין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ, נָפִיק לוֹן מַיִם מְרִירִין, דְּאִתְּמַר בָּהוֹן (שמות א׳:י״ד) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה: דְּא קוּשְׁיָא. בְּחוֹמֶר: דָּא קַל וָחוֹמֶר. וּבִלְבֵנִים: בְּלִבּוּן הֲלָכָה.

פרק נב

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה וַחֲמִשָּׁאָה, (יחזקאל א׳:כ״ז) מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמָעְלָה וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה. דְּבָהוֹן שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת כְּנֶגֶד כֻּלָּן, וּבִסְפִירָן נָצַח וְהוֹד. מְטַטְרוֹן אוֹת בְּצָבָא דִּילֵּיהּ, וְאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּצַדִּיק. דְּצַדִּיק אוֹת בְּצָבָא דִּלְעֵילָּא, וּמְטַטְרוֹן אִיהוּ אוֹת בְּצָבָא דִּלְתַתָּא. מְטַטְרוֹן שַׁדַּי בֵּיהּ, (יחזקאל א׳:י״ד) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה הַבָּזָק.

וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, דְּרַגְלִין דְּמַזִּיקִין כֻּלְּהוּ עָקַלְתּוֹן. וְרַגְלֵיהֶן, וְרַגְלִין דְּחֵינָן, קַדִּישִׁין, אִתְּמַר בָּהוֹן וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, מִצַּד חַיָּה דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל כְּלִיל תְּלַת חֵינָן, דְּאִתְּמַר בָּהוֹן הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה.

(יחזקאל א׳:ז׳) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, מִסְטָרָא דְּחַיָּה דְּאִיהוּ שׁוֹר. וְנוֹצְצִים כְּעֵין נְחוֹשֶׁת קָלָל, מִסְטָרָא דְּנָחָשׁ בָּרִיחַ דְּיַמָּא. דְּאִיהוּ סָלִיק לְגַבֵּיהּ בְּיִבָּשְׁתָּא. רָצוֹא, מִסְטָרָא דְּנוּרְיָאֵל, דְּסָלִיק רָצוֹא. וְשׁוֹב, מִסְטָרָא דְּשַׂדַּי. דְּהָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבַּן. וְאִיהוּ סָלִיק מְטַטְרוֹן.

וְכַד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל שַׁמְעִין קָלָא מִמִּזְרָח, הֲווֹ רָצִין תַּמָּן. וְלִמַעֲרָב הָכִי, וְכֵן לַדָּרוֹם וְלַצָּפוֹן. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, אִלֵּין דְּרַהֲטִין לְצָלוֹתָא דְּמִצְוָה, וְרַהֲטִין לְפִרְקָא בְּשַׁבְּתָא, וְרַהֲטִין לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דִּילִי, וְתַיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא. קַבִּילוּ לוֹן בְּהֵיכְלָא דְּהַאי מַרְאָה, דְּבְאִלֵּין סִימָנִין, אִינּוּן חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיכוּ, אִינּוּן דְּרָצִין וְשָׁבִין בְּאוֹרַיְיתָא, בְּדִבּוּרָא דַּהֲלָכָה, אִינּוּן רְשִׁימִין בַּהֲדַיְיכוּ, וְאַעְילוּ לוֹן בְּהַאי הֵיכָלָא.

הָכִי כַּד מְצַלֵּין יִשְׂרָאֵל, מִיכָאֵ"ל טָאס עִלְמָא בְּטִיסָא חָדָא. וְגַבְרִיאֵ"ל טָאס בִּתְרִין טָאסִין. וְכַד נָפִיק דִּבּוּרָא מִיִּשְׂרָאֵל, בַּהֲלָכָה, בִּצְלוֹתָא, וּבְכָל פִּקּוּדָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּמָּן. אִינּוּן רָצִין לְגַבָּה, וְשָׁבִין בָּהּ בִּשְׁלֵימוּת מָאנֵי הוֹן. וּבְכָל אֲתָר דְּשַׁמְעִין קָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּתַמָּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן רָצִין לְגַבֵּי הַהוּא קָלָא, וְתַיְיבִין בָּהּ בִּשְׁלֵימוּתָא דְּמָאנֵי הוֹן. דִּבְכָל קָלָא דְּשֵׁם יְדוָ"ד לֵית תַּמָּן, בְּדִבּוּרָא דְּלֵית תַּמָּן אֲדֹנָי, לָא רָצִין וְשָׁבִין תַּמָּן. וּבְגִין דָּא, וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְדוָ"ד, בַּאֲתָר דַּיְדוָ"ד תַּמָּן, אִיהוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה. וְאִי לֵית תַּמָּן יְדוָ"ד, לָאו אִיהוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה.

וְעוֹד רַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּמַאן דְּמְצַלֵּי, בָּעֵי לְתַקָּנָא רַגְלוֹי בִּצְלוֹתֵיהּ, כְּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת. כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, לְמֶהֱוֵי רָשִׁים בַּהֲדַיְיהוּ. וּבְגִין דָּא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְכַוֵּון אֶת רַגְלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִלֵּין דְּאִינּוּן רְשִׁימִין בִּצְלוֹתַיְיהוּ הָכִי, לְכַוּון רַגְלוֹי כְּוָותַיְיכוּ, אַפְתְּחוּ לוֹן תַּרְעֵי הֵיכָלָא, לְאַעָלָא בְּמַרְאָה דָּא.

פרק נג

תְּקוּנָא שְׁתִיתָאָה, (יחזקאל א׳:כ״ז) רָאִיתִי כְּמַרְאֵה אֵשׁ, הָכָא רְאִיָּיה מַמָּשׁ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּיֵיעוּל בְּחֵיזוּ דָּא, וְיֶהֱא בְּצְלוֹתֵיהּ לִבֵּיהּ לְעֵילָא, לְשֵׁם יְדוָ"ד, וְעֵינוֹי לְתַתָּא בִּשְׁמָא דַּאֲדֹנָ"י, תֵּיעָלוּן בְּהֵיכְלָא דָּא, כְּגַוְונָא דְּמַלְאָכִין, וְגַבֵּיהֶן לְעֵילָא, וְיִרְאֶה לָהֶם לְתַתָּא, לְקַבֵּל שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי יִרְאַת יְדוָ"ד.

וּבְרָאֲיָיה וּשְׁמִיעָה וְרֵיחָא וְדִבּוּר, שַׁרְיָא יְדוָ"ד. בַּעֲשַׂיָּיה, בְּמִשּׁוּשׁ, שְׁמוּשׁ, הִלּוּךְ, שַׁרְיָא אֲדֹנָי. וְדָא רְאִיָּה, דְּאוֹר וְנֵר (ס"א דאורייתא), דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי ו׳:כ״ג) וְתוֹרָה אוֹר. רֵיחָא דְּקָרְבְּנִין, דְּאִינּוּן צְלוֹתִין, דִּבּוּר בְּאוֹרַיְיתָא, דִּבּוּר בְּצְלוֹתָא. וַעֲשַׂיָּיה דְּמִצְוָה, וְשִׁמּוּשׁ דִּילָהּ, וּמִשּׁוּשׁ דִּילָהּ, וְהִלּוּךְ דִּילָהּ. וּרְאִיָּיה וּשְׁמִיעָה, דְּלֵית תַּמָּן אוֹרַיְיתָא וּמִצְוָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ לָא שַׁרְיָא תַּמָּן. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁרְיָא בִּרְאִיָּיה, וְכֵן שְׁכִינְתֵּיהּ,

דְּאוֹרַיְיתָא וְתוֹרָה אוֹר, שְׁכִינְתֵּיהּ דְּאִיהִי דִּילֵיהּ יְדוֹד (במדבר י״ב:ו׳) בְּמַרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, (קודשא בריך הוא במראה אליו אתודע שכינתיה).

בְּמַחֲשָׁבָה מִלְּגוֹ בִּינָה, בֵּן יָהּ. יִשְׂרָאֵל עֶלָה בְּמַחֲשָׁבָה. הִרְהוּר חָכְמָה, לְחַכִּימָא בִּרְמִיזָא. חָכְמָה עֶלָה בְּמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ בִּינָה, מַחֲשָׁבָה וְהִרְהוּר כֹּלָּא חַד. חָכְמָה לָא אִשְׁתְּמוֹדַע אֶלָּא בְּבִינָה, וּבִינָה בַּלֵּב. וּבְגִין דָּא, מַחֲשָׁבָה בַּלֵּב, הִרְהוּר בַּלֵּב.

וְכֵן אוֹרַיְיתָא סֵפֶר תּוֹרָה. מִצְוָה לִשְׁמוֹעַ. וְכֵן בְּחוֹטָמָא, רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְיהוָ"ה. שְׁכִינְתָּא אִיהִי קָרְבָּן דִּילֵיהּ, עוֹלָה דִּילֵיהּ, וּצְלוֹתָא אִיהִי כְּקָרְבָּן, וּכְרֵיחַ נִיחוֹחַ סְלִיקַת לְגַבֵּיהּ, וְאִתְקְרִיבַת לְגַבֵּיהּ בְּצְלוֹתָא, וְהָכִי בְּדִבּוּר, (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְדוָ"ד. ה' שְׁכִינְתָּא, דִּבּוּר דִּילֵיהּ.

כְּגַוְונָא דִּשְׁכִינְתָּא, אִיהִי מַרְאָה דִּילֵיהּ, שְׁמִיעָה דִּילֵיהּ, רֵיחַ נִיחוֹחַ דִּילֵיהּ, דִּבּוּר דִּילֵיהּ, בְּרִישָׁא. הָכִי אִיהוּ בְּיִדִּין, עֲשַׂיִית מִצְוָה דִּילֵיהּ, בְּגוּפָא כְּרִיעָא דִּילֵיהּ. בְּצְלוֹתָא זְקִיפָא דִּילֵיהּ, בְּצְלוֹתָא עֲמִידָה דִּילֵיהּ, (דאיהי מזליה) דְּאִיהוּ דְּקַיְימָא קַמֵּיהּ בְּכָל אֲתָר, וּכְרֵעַת לְגַבֵּיהּ, וְאִתְנַפְּלַת לְרַגְלוֹי בִּנְפִילַת אַפַּיִם, לְמִשְׁאַל מִנֵּיהּ רַחֲמִים עַל בְּנָהָא, אִיהִי עֲנָוָה לְגַבֵּיהּ, וְאִית לָהּ בֹּשֶׁת פָּנִים מִינֵּיהּ.

וְלָא כְּשִׁפְחָה בִּישָׁא, לִילִית, חֲצוּפָה בְּלָא עֲנָוָה, לֵית לָהּ בֹּשֶׁת פָּנִים, אִימָּא דְּעֶרֶב רַב, וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי י״ב:ד׳) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי מַטְרוֹנִיתָא, שִׁפְחָה דִּילָהּ לִילִית, לֵית לָהּ עֲנָוָה, וְלָא בֹּשֶׁת אַנְפִּין מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָכִי בְּנָהָא עֶרֶב רַב, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַעְבְּרָא לָהּ וְלִבְנָהָא מֵעָלְמָא, דְּמַמְזֵרִים אִינּוּן מִבְּנֵי ט' מִדּוֹת, אסנ"ת משגח"ת, (ר"ת אנוס"ה, שנוא"ה, נידוי, תמורה, מורדת, שכורה, גרושת הלב, חצופה, תערובת) מַמְזֵרֵי דְּרַבָּנָן.

וְכֵן שְׁכִינָה אִיהִי שְׁמוּשׁ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְחוּד דִּילֵיהּ בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין. וְאִיהִי הֲלִיכָה דִּילֵיהּ, (תהילים פ״ה:י״ד) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. (בראשית כ״ד:ט״ו) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, רְהִיטַת לְגַבֵּיהּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. בְּרִאָיָה, בִּשְׁמִיעָה, בְּרֵיחָא, בְּדִבּוּר, בַּעֲשַׂיָה, בְּגוּפָא, בְּשִׁמּוּשׁ, בְּהִלּוּךְ, בְּכָל אֵבֶר, אִיהִי מְצַוָּה לְשַׁמְּשָׁא לֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ.

וּבְנָהָא, הָכִי אִינּוּן בְּדִיוּקְנָהָא, בְּנֵי עֲנָוָה, בְּנֵי בֹּשֶׁת אַנְפִּין, כֻּלְּהוּ כְּמִדּוֹת דִּילָהּ. וּבְגִין דָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, (שמות י״ח:כ״א) וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שׂוֹנְאֵי בָצַע. אַנְשֵׁי חַיִל, מִסְטְרָא דִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּתַמָּן רְאִיָּיה דְּאוֹרַיְיתָא, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יִרְאֵי אֱלֹהִים, מִסִּטְרָא דְּיִצְחָק, דְּתַמָּן שְׁמִיעָה, דְּאָמַר חֲבַקּוּק נְבִיאָה (חבקוק ג׳:ב׳) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. אַנְשֵׁי אֱמֶת, מִסִּטְרָא דְּיַעֲקֹב, דְּתַמָּן

רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְדוָֹד, בְּחוֹטָמָא. שׁוֹנְאֵי בָצַע, מִסְטְרָא דְּדִבּוּר, סַמְכָא רְבִיעָאָה, דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּאִתְחַבָּר בַּאֲבָהָן. תְּלַת חֵיוָן אִינּוּן, אַרְיֵה שׁוֹר נָשֶׁר, בְּרָאֲיָיה שְׁמִיעָה רֵיחָא, אָדָם בְּדִבּוּר. וְשַׂמְתָּ עֲלֵיהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים, מִסִּטְרָא דְּאֵת א'. וְשָׂרֵי מֵאוֹת, מִסִּטְרָא דְּאֵת ד', ד' מֵאוֹת שָׁנָה דְּאִשְׁתַּעְבִּידוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. (בדלות דאורייתא) שָׂרֵי חֲמִשִּׁים נ'. וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת י'. יִשְׂרָאֵל בְּאִינּוּן מִדּוֹת אִשְׁתְּמוֹדְעוּן, דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. לְמֶהֱוֵי בְּהוֹן אַנְשֵׁי חַיִל, כְּגוֹן אֻשֶּׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, מָארֵי דְּחֶסֶד. יִרְאֵי אֱלֹהִים. אַנְשֵׁי אֱמֶת, וְלָא אַנְשֵׁי שֶׁקֶר, דִּבְנֵי (צפניה ג':י"ג) יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית. וְשׁוֹנְאֵי בָצַע, כְּבַר נָשׁ שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. וְלָא כְּעֶרֶב רַב בְּנוֹי דְּשִׁפְחָה בִּישָׁא, דְּאִינּוּן כְּחִוְיָא דְּכָל אַרְעָא קֳדָמֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ה:כ"ה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ, וְדָחִיל לְמִשְׁבַּע מֵעַפְרָא, דְּדָחִיל דְּתָחְסַר לֵיהּ. וְהָכִי מָארֵי בָּצַע. דְּלָא שְׂבַעִין מִכָּל מָמוֹן דְּעָלְמָא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִיקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ סָתִים בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה, בְּמַאי אִשְׁתְּמוֹדַע. בַּמִּצְוֹת, דְּאִיהִי שְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאִיהִי דִּיוּקְנֵיהּ. כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ עָנָו, שְׁכִינְתֵּיהּ עֲנָוָה. אִיהוּ חָסִיד, וְאִיהִי חֶסְידָה. אִיהוּ גִּבּוֹר, וְאִיהִי גְּבֶרֶת עַל כָּל אוּמִּין דְּעָלְמָא. אִיהוּ אֱמֶת, וְאִיהִי אֱמוּנָה. אִיהוּ נָבִיא, וְאִיהִי נְבִיאָה. אִיהוּ צַדִּיק וְאִיהִי צַדֶּקֶת. אִיהוּ מֶלֶךְ, וְאִיהִי מַלְכוּת. אִיהוּ חָכָם, וְאִיהִי חָכְמָתָא. אִיהוּ מֵבִין, וְאִיהִי תְּבוּנָה דִּיליֵהּ. אִיהוּ כֹּתֶר, וְאִיהִי עֲטָרָה דִּילֵיהּ, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כָּל מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. כְּדִיוּקְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ תּוֹכוֹ וּשְׁכִינְתֵּא בְּרוֹ, אִיהוּ תּוֹכוֹ מִלְּגוֹ, וְאִיהִי בָּרוֹ מִלְּבַר. וְלָא אִשְׁתְּנִיאַת אִיהִי דִּלְבַר, מֵהַהוּא דִּלְגוֹ, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא דְּהִיא אֲצִילוּתֵיהּ, וְלֵית אַפְרְשׁוּתָא תַּמָּן כְּלָל, (שמות כ"ה:י"א) דְּמַבְּיַת וּמְחוּץ תְּצַפֶּנּוּ.

וּבְגִין דְּאִיהוּ יְדוָֹד, סָתִים מִלְּגַיו, לָא אִתְקְרֵי אֶלָּא בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, אֲדֹנָי. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ רַבָּנָן, לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא, בָּעוֹלָם הַזֶּה, נִכְתָּב אֲנִי בַּיְדוָ"ד, וְנִקְרָא אֲנִי בַּאֲדֹנָ"י. אֲבָל בָּעוֹלָם הַבָּא, נִכְתָּב בַּיְדוָ"ד, וְנִקְרָא בַּיְדוָ"ד. לְמֶהֱוֵי רַחֲמֵי מִכָּל סִטְרָא וּבְגִין דָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, מַאן דְּלָא יְהֵא תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, בְּכָל אֲבָרִין פְּנִימָאִין וְחִצוֹנִין, לָא יֵיעוּל בְּהֵיכְלָא דָּא. וּבְגִין דָּא אָמַר קְרָא, (דברים ל"ב:ד') הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ. (דברים י"ח:י"ג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ.

פרק נד

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה, (יחזקאל א':כ"ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם. אָמְרוּ רַבָּנָן, מַן (יחזקאל א':כ"ח) וָאֵרֶא עַד כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת הֵן הֵן מַעֲשֵׂה הַמֶּרְכָּבָה. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, כְּשֶׁהָיָה רִבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, יָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, וְסִבְּבָה

הָאִילָנוֹת. וְהָיוּ מִתְקַבְּצִין מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת כִּבְמִזְמוּטֵי חָתָן וְכַלָּה. בְּגִין דְּלֵית יְחוּדָא וְקִשׁוּרָא וּמֶרְכָּבָה, לְשֵׁם יְדוֹ"ד בַּאֲדֹנ"י, אֶלָּא בְּצַדִּיק. דְּאִיהוּ קֶשֶׁת, דְּאִיהִי (ד"א דביה) מֶרְכַּבְתָּא שְׁלֵימָתָא דִּלְעֵילָּא, יְאֱהַדוֹנָה"י.

שְׁכִינְתָּא אִיהִי מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאוֹקְמוּהָ, אֵין דּוֹרְשִׁין בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם. בְּגִין דְּעַנְפִּין דְּאִילָנָא, אִינּוּן פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה בְּכַנְפֵי חֵיוָן, יְדוֹ"ד לִימִינָא, אֲדֹנ"י לִשְׂמָאלָא. חָתָן לִימִינָא, כַּלָּה לִשְׂמָאלָא. כַּד אַתְיָין לָהּ לַחוּפָּה, בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּנָא, צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא לוֹן לְתַתָּא, בְּשִׁירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת, בְּכָל מִינֵי נִגּוּנָא בְּצִלּוֹתָא, הָא קָא אַתְיָין לַחוּפָּה.

וּצְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְמֵיהַב קִדּוּשִׁין לַכַּלָּה. מֵחָתָנָא, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלָּה דְּיָד, לְמֶהֱוֵי קְשִׁירָא לֵיהּ, וּלְעַטָרָא לוֹן בִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא, דְּאִיהוּ פְּאֵר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל כ"ד:י"ז) פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ. וּתְלַת כְּרִיכִין דִּרְצוּעָה, לְקֶבֶל ג' קְדוּשׁוֹת, דְּאִינּוּן קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, (רצועה) קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֶּשׁוּ. וְצָרִיךְ לְבָרְכָא לוֹן בְּשֶׁבַע בִּרְכָאן, דְּאִינּוּן שֶׁבַע בְּרָכוֹת דְּקְרִיאַת שְׁמַע, בַּשַּׁחַר שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ. וּבָעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ.

וְכַלָּה בְּחוּפָּה, דְּאִיהִי בְּדִיוּקְנָא דְּכַנְפֵי מִצְוָה, בְּצִיצִיּוֹת מוּזְהָבוֹת, וּתְכֵלֶת וְלָבָן, כְּסָא דִּין וְכִסֵּא רַחֲמִים, כָּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַמָּה קְשָׁרִים וְחֻלְיָין, סַהֲרֵנִיהּ. בְּכַמָּה מַרְגְּלָאן וַאֲבָנִין יַקִּירִין, מַלְיָין סְגוּלוֹת, סַחֲרִין לְגַבֵּיהּ, כְּדִיוּקְנָא דְּזָגִין וְרִמּוֹנִין, דִּלְבוּשֵׁי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִינּוּן ד' בִּגְדֵי לָבָן, וְד' בִּגְדֵי זָהָב, מִסְטָרָא דִּתְרִין שְׁמָהָן, יְדוֹ"ד אֲדֹנ"י, כִּשְׁמוֹ כֵּן כִּסְאוֹ, כֵּן חוּפָּתוֹ, כֵּן לְבוּשׁוֹ. רָשִׁים שְׁמֵיהּ בְּכוּלָּא, כַּד בָּעֵי לְאַעֲלָא בְּהֵיכְלֵיהּ, לְמֶהֱוֵי תַּמָּן חָתָן בְּכַלָּתֵיהּ, בְּח"י בִּרְכָאן דְּצִלּוֹתָא, דְּאִיהִי (נ"א בהיכלא ליחדא תמן בצלותא בח"י ברכאן דצדיק דאיהו) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת.

פרק נה

אֵין דּוֹרְשִׁין בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, בְּגִין דְּהַדּוֹרֵשׁ לְיָחִיד, עִמֵּיהּ הָא אִינּוּן שְׁנַיִם בַּדְּרָשָׁא. וְלָא צָרִיךְ תַּמָּן לְמִשְׁמַע קָלָא בִּצְלוֹתֵיהּ. אֶלָּא (שמואל א א':י"ג) רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ, וּבְהַאי רָזָא (במדבר ג':י') וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. וְהָכִי בַּאֲצִילוּת (ד"א בצלותא) כָּל חַד מְצַלֵּי בַּחֲשַׁאי, דְּלָא אִשְׁתְּמַע צְלוֹתֵיהּ לְגַבֵּי חַבְרֵיהּ. כְּגוֹן מַאן דְּדָרִישׁ לְחַבְרֵיהּ, וַיַּשְׁתֵּיק דְּבוּר לְגַבֵּיהּ, לָא צָרִיךְ לְמֶעְבַּד אֶלָּא דְּבוּר בַּחֲשַׁאי, דְּלָא יִשְׁמַע חַבְרֵיהּ. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כָּל הַמַּשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בִּתְפִלָּתוֹ, ה"ז מִקְטַנֵּי אֲמָנָה.

וּבְגִין כָּךְ חֵיוָון אֶשָּׁא לְעֵילָּא, מְמַלְּלָן כְּעַנְפִּין דְּאִילָנָא, דְּהָווֹ מִתְקַבְּצִין תַּמָּן, בְּמִזְמוּטֵי חָתָן וְכַלָּה. בְּאָן אֲתָר. בְּקְרִיאַת שְׁמַע, דְּתַמָּן וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כְּנָפֵיהֶם. דְּאִינּוּן ס"ד לְד' גַּדְפִּין, ד' זְמִנִּין ס"ד, סַלְקִין רנ"ו. וְהַאי אִיהוּ, (ירמיהו ל"א:ז') רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. אֵימָתַי. לְבָתַר

דְּנָטִיל נוּקְמָא מִשַּׂנְאוֹי, וְיוֹקִיד טַעֲוָון דְּלְהוֹן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי י״א:י׳) וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה. אִיהוּ הַנֵר (ס״א מ׳ שנין) לְאַשְׁלְמָא ע״ב ע״ב, ע״ב. וְתַלְיָין ס״ד.

וְתַלְיָין ס״ד, מִן תְּמַנְיָא א״ז. וְהָכִי ס״ד מִתְּמַנְיָא א״ז לְד׳ סְטָרִין, רנ״ו. וְכַד מָטֵי לל״ב, דְּאִינּוּן א״ז א״ז א״ז, דְּאִינּוּן ח׳ ח׳ ח׳, אִתְחַבָּר י׳ לְכָל סְטָר, לְמֶהֱוֵי ח״י יְהוָ״ה, בְּח״י בְּרָכָן דְּצָלוֹתָא, דְּאִית בְּהוֹן ח״י זִמְנִין יְדוָ״ד, דְּסַלְקִין ע״ב. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְחַבְּרָא יְהוָ״ה בַּאֲדֹנָ״י בְּח״י עָלְמִין יְאֲהדוֹנָהי, מַיִד חֵיוָן דְּאֵשׁ חָשׁוֹת. מַה כְּתִיב בְּהוֹן. (יחזקאל א׳:כ״ד) בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶם, בְּעָמְדָם יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא (נ״א בצלותא), תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶם, דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּן עַד הַהִיא שַׁעֲתָא.

וְהַאי אִיהוּ רַק שְׁפָתֶיהָ נָעוֹת. דְּאִינּוּן כַּנְפֵי הַחַיּוֹת, וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע. מַה דַּהֲווּ חַשְׁמַל, חֵיוָן אֶשָּׁא מְמַלְלָן, אִינּוּן חָשׁוֹת. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ צְלוֹתָא בַּחֲשַׁאי, וְהָכִי מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בַּחֲשַׁאי, לְמַלְלָא תַּמָּן בַּחֲשַׁאי, בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ. ג׳ צְלוֹתִין תַּקִּינוּ, וּבְכֻלְּהוּ ח״י יְהוָ״ה, דְּאִינּוּן ע״ב אַתְוָון, בְּכָל צְלוֹתָא, בְּתַמְנֵי סְרֵי בִּרְכָאן, דְּאִינּוּן רי״ו, וּכְלִילָן בְּחֶסֶד, בְּע״ב, עִם ל״ב נְתִיבוֹת, וְהַיְינוּ ר״ן חֲסָרִין ב׳. דִּכְלִילָן בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

דְּמִקָּרְבָנָא אִשְׁתְּמַע צְלוֹתָא, צְלוֹתָא מִקָּרְבָנָא. כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל א׳:כ״ד) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. הָכִי בַּכְּרוּבִים, (במדבר ז׳:פ״ט) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו. כְּגַוְונָא דְּכֻבְשׁ סַלְקִין וְנַחְתִּין בֵּיהּ קָרְבְּנִין וְעִלָּוִון. הָכִי בְּצְלוֹתָא, מַלְאָכִין סַלְקִין תְּרֵי וְנַחְתֵּי תְּרֵי. וּכְגַוְונָא דְּסִינֵי, דְּבֵיהּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן סַלְקִין וְנַחְתִּין, סַלְקִין תְּרִין וְנַחְתִּין ב׳. וּבְפִקּוּדָא דָּא, אִתְרְמִיזוּ כָּל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וְהָכִי כַּד הֲוָה פָּתַח רִבִּי עֲקִיבָא בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, פּוּמֵיהּ הֲוָה סִינֵי, וְקָלֵיהּ הֲוָה סָלְם, דְּבֵיהּ מַלְאָכִין סַלְקִין וְנַחְתִּין. בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר דִּילֵיהּ, הֲוָה רָכִיב עָלֵיהּ מַלְאָךְ מְטַטְרוֹ״ן. אִיהוּ רָכֵב לִשְׁכִינְתָּא, דְּכְלִילָא בֵּיהּ סְפִירָן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ יו״ד הֵ״א וָא״ו הֵ״א מִלְּגוֹ. דִּשְׁכִינְתָּא כְּלִילָא מִי׳ סְפִירָן, דִּלְבַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, רָכֵב וּמֶרְכָּבָה. (עלות העלות) עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, רָכֵב לְעֵלַת הָעֵלּוֹת. וּשְׁכִינְתֵּיהּ, רָכֵב לְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְעֵלַת הָעֵלּוֹת אִיהוּ דְּמְיַחֵד לְכֹלָּא, וּמְסַדֵּר לְכֹלָּא, וְנָהִיר בְּכֹלָּא. נְהוֹרֵיהּ אַעְבַּר בְּנִשְׁמָתָא וְגוּפָא וּלְבוּשָׁא. וְלֵית בֵּיהּ שִׁנּוּי וְשׁוּתָּפוּ וְחוּשְׁבָּן וּתְמוּנָה וְדְמְיוֹן מִכָּל מֶרְכַּבְתָּא, וּמַרְאֶה וְדְמְיוֹן דְּאִתְחֲזְיָיא בְּעֵין הַשֶּׂכֶל. דַּרְגִּין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִינּוּן רֶכֶב וּמֶרְכַּבְתָּא לְגַבֵּיהּ, וְעָלֵיהּ לֵית מַאן דְּרָכִיב.

קֶשֶׁת, סִימַן תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. וְאִינּוּן סִימַן מֶרְכָּבָה דַּאֲבָהָן. תְּקִיעָה, דְּאַבְרָהָם. שְׁבָרִים, דְּיִצְחָק. תְּרוּעָה, דְּיַעֲקֹב. דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר כ״ג:כ״א) וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וְג׳ גַּוְונִין אִתְחֲזְיָין בֵּיהּ, חִוּור סוּמָק וְיָרוֹק. וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, אִתְקְרֵי (שמואל א ב׳:ד׳) קֶשֶׁת

גְּבוֹרִים חַזִּים. וּמִסְטָרָא דִּימִינָא, (יחזקאל א׳:כ״ח) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם. כַּד אִתְחֲזִי בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם, אַחְזֵי רַחֲמֵי. וְכַד אִתְחֲזֵי בְּלָא מִטָרָא, אַחְזֵי דִּינָא. מְעוּרָב בֵּין מִטָרָא וְשִׁמְשָׁא, אַחְזֵי דִּינָא וְרַחֲמֵי כְּלִיל. וְהַאי אִיהוּ ש' מִן שַׁדַּי, תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, דְּאִינּוּן יְדִוָ"ד אֱלֹהֵי"נוּ יְדִוָ"ד, תְּלַת שְׁמָהָן לָקֵבֵל תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן. וּבְהוֹן י"ד אַתְוָון, בְּחוּשְׁבַּן ד"י מִן שַׁדַּי. וּלְבוּשׁ דְּשַׁדַּי, מְטַטְרוֹן, דְּהָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבַּן שַׁדַּי. (ע"כ רעיא מהימנא) (ובחבורא קדמאה תמן תנינן דחזי קשת רי"ד ע"ב אמר רעיא מהימנא שפיר קאמר שם רט"ו ע"א).

פרק נו

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאן דְּפָתַח פִּתְחָא יֵימָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, תָּנֵינָן, כָּל מַאן דְּאָמַר תְּהִלָּה לְדָוִד בְּכָל יוֹם תְּלַת זִמְנִין, אִיהוּ בַּר עָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא אִתְּמַר טַעֲמָא. אִי בְּגִין פַּרְנָסָה וּמְזוֹנָא דְּכָל עָלְמִין, תְּרֵין זִמְנִין אִינּוּן בְּכָל יוֹמָא בְּצַפְרָא וּבְפַנְיָיא, דִּכְתִיב, (שמות טו) בְּתֹת יְיָ לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר וְגוֹ', אֲמַאי תְּלַת זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא. אֶלָּא תְּרֵין לְמְזוֹנָא דִּבְנֵי אִינָשֵׁי וּדְכָל עָלְמָא. וְחַד לְמֵיהַב תּוּקְפָּא לְהַהוּא אֲתָר דְּפָתְיחוּ יְדוֹי.

וּתְרֵין מְזוֹנִין אִלֵּין מִשְׁנָיִן דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ תְּלַת מְזוֹנֵי כְּתִיבֵי הָכָא, (תהילים קמ״ה:ט״ו) וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ, דָּא מְזוֹנָא דַּעֲתִירֵי, דְּיָהִיב מֵיכְלָא סַגִּי בְּעִתּוֹ, הָא חַד. תְּרֵין, דִּכְתִיב וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, דָּא מְזוֹנָא דְּמִסְכְּנֵי, דְּאִינּוּן שְׂבֵעִין מֵרָצוֹן, וְלָא מִגּוֹ מֵיכְלָא סַגִּי. תְּלַת דִּכְתִיב פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, דָּא תּוּקְפָּא לְהַהוּא אֲתָר, וְבִפְתִיחוּ דְּיָדוֹי, נַפְקָא רָצוֹן וְשַׂבְעָא לְכֹלָּא.

תּוּ הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּלָא אִיהוּ אֶלָּא תְּרֵי זִמְנֵי, בְּגִין מְזוֹנָא וּפַרְנָסָה בְּכָל יוֹמָא. דְּאִלֵּין חִיוּבָא עַל בַּר נָשׁ. וְאִי אָמַר יַתִּיר, לָאו בְּגִין חוֹבָה אִיהוּ, אֶלָּא בְּגִין שְׁבָחָא גּוֹ תּוּשְׁבְּחָן דְּזִמְירוֹת דְּדָוִד מַלְכָּא. (ס"א דנפיק ידוי דקודשא בריך הוא ובריך לשבעה מרצון ועל דא לאו חיובא הוא אלא תרי זמני ביומא ושבחא איהו לקודשא בריך הוא לתת לו זמירות דדוד מלכא) מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּפַרְנָסָה לָא חֲזֵי לְמִשְׁאַל אֶלָּא בָּתַר צְלוֹתָא וּפַרְנָסָה דְּמָארֵיהּ. מַלְכָּא יֵיכוּל בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר יֵיכְלוּן עַבְדּוֹי.

פרק נז

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:א׳) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבָשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, לְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים. אָכַלְתִּי יַעְרִי, דָּא צְלוֹתָא דְּמִיוּשָׁב. עִם דְּבָשִׁי דָּא קְרִיאַת שְׁמַע. אָכַלְתִּי יַעְרִי דָּא צְלוֹתָא דְּמִיוּשָׁב, הַהוּא יַעַר לְבָנוֹן, יוֹצֵר אוֹר (ס"א משרתים) וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, (כולם קדושים) כָּל הָנֵי אִקְרוּן יַעַר אִילָנִין וּנְצִיבִין דְּבֵיהּ. עִם דְּבָשִׁי דָּא קְרִיאַת שְׁמַע, דְּאִיהוּ מְתִיקוּ דְּכֹלָּא, בְּכַמָּה צוּפִין וּמְתִיקִין.

שָׁתִיתִי יֵינִי, דְּא צְלוֹתָא, דִּמְעוּמָד, מְטִיבוּ (ס"א משיכו) דְּיֵינָא עִלָּאָה דְּאִתְנְטַר. וְדָא בְּשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת. עִם חֲלָבִי, אִלֵּין אִינּוּן שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְאִתְכְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. עַד כָּעַן מֵיכְלָא דְּמַלְכָּא. לְבָתַר דְּאָכַל מַלְכָּא, אָכְלוּ רֵעִים לְעֵילָּא, שְׁתוּ וְשִׂכְרוּ דּוֹדִים לְתַתָּא. וְעַל דָּא לֵית חִיוּבָא דִּמְזוֹנָא אֶלָּא לְבָתַר צְלוֹתָא. בְּצְלוֹתָא דְּמַנְחָה (בערב) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּעַד לָא אִשְׁתְּכַח דִּינָא קַשְׁיָא, בְּעוֹד דְּאַנְפִּין דְּמַלְכָּא נְהִירִין, יֵימָא תְּהִלָּה לְדָוִד, בְּהַאי סִדּוּרָא דִּמְזוֹנָא. דִּלְבָתַר דְּדִינָא שַׁרְיָא וְתָלֵי עַל עָלְמָא, לָאו שַׁעֲתָא אִיהוּ. אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשַׁקֵּיהּ.

פרק נח

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לֵימָא לָן מֹר, (ס"א מאלין) מִלִּין מְעַלְיָתָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (מלכים ב ד׳:ח׳) וַיְהִי הַיּוֹם. בְּכָל אֲתָר דִּכְתִיב וַיְהִי, אִיהוּ צַעַר, וַיְהִי בִּימֵי צַעַר. וַדַּאי, וַיְהִי הַיּוֹם, יוֹמָא דְּאִית בֵּיהּ צַעַר, וְדָא הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹמָא דְּאִית בֵּיהּ דִּינָא קַשְׁיָא עַל עָלְמָא. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֶם, יוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה. וּבְכָל אֲתָר וַיְהִי הַיּוֹם, דָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. (איוב א׳:ו׳) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה. בְּכָל זִמְנָא תְּרֵין יוֹמִין אִינּוּן, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין, דְּלֵהֱוֵי יְצָחָק כְּלִיל דִּינָא וְרַחֲמֵי, תְּרֵין יוֹמִין וְלָא חַד. דְּאִלְמָלֵא יִשְׁתְּכַח יְחִידָאי, יַחֲרִיב עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב תְּרֵין זִמְנִין, וַיְהִי הַיּוֹם וַיְהִי הַיּוֹם.

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אִלֵּין בֵּית דִּין רַבְרְבָא. בְּנֵי הָאֱלֹהִים וַדַּאי, בְּנוֹי דְּמַלְכָּא קְרִיבִין לְגַבֵּיהּ. וְאִינּוּן שִׁבְעִין מָמָנָן, דְּסָחֲרִין תְּדִירָא לְמַלְכָּא. וְאִינּוּן חַתְכִין דִּינָא עַל עָלְמָא. לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ, וְכִי עַל יְיָ קַיְימֵי. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין קַיְימֵי עַל דִּינָא, דִּינָא קַדְמָאָה דְּכוֹלָּא בֵּיהּ, מַאן הוּא. דְּלָא יוֹקִיר לִשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּדְלָא יוֹקִיר לְאוֹרַיְיתָא וּלְעַבְדּוֹי. אוּף הָכִי, מַאן הוּא דְּלָא חָיִישׁ עַל יְקָרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּלָא יִתְחַלֵּל בְּאַרְעָא. מַאן הוּא דְּלָא חָיִישׁ לִיקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן הוּא דְּלָא שַׁוִּי יְקָר לִשְׁמָא דָּא. וַיָּבֹא גַּם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם, גַּם, לְרַבּוֹת הַהִיא נוּקְבָא דִּילֵיהּ. אוּף הָכִי לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ, דְּאִיהוּ חָיִישׁ נְמֵי לִיקָרָא דִּשְׁמָא דָּא.

פרק נט

הָכָא אַפְלִיגוּ עַמּוּדִין קַדְמָאִין דְּעָלְמָא. חַד אָמַר, אִיּוֹב מֵחֲסִידֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם הֲוָה. וְחַד אָמַר, מֵחֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל הֲוָה. וְאִלְקֵי, לְכַפְּרָא עַל עָלְמָא. דְּהָא יוֹמָא חַד אַשְׁכְּחֵיהּ רַב הַמְנוּנָא לְאֵלִיָּהוּ. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי תָּנֵינָן דְּאִית צַדִּיק וְרַע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. אָמַר, צַדִּיק, כָּל שֶׁמְּמוּעָטִין לוֹ חוֹבוֹתָיו נוֹתְנִין לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה חוֹבוֹ, וְעַל כֵּן צַדִּיק וְרַע לוֹ. וְכָל שֶׁמְּרוּבִּין עֲוֹונוֹתָיו, וּמְמוּעָטִין זְכִיוֹתָיו, נוֹתְנִין לוֹ שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. אָמַר לֵיהּ, דִּינוֹי דְּמָארֵי עָלְמָא עֲתִיקִין (ס"א עמיקין) אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַפְּרָא חוֹבִין

דְּעָלְמָא, אַלְקֵי בְּדָרוֹעָא דִּלְהוֹן, וְאָסֵי לְכוּלְהוּ. מְתַל לְאַסְיָיא, דְּאַלְקֵי לִדְרוֹעָא, לְשֵׁיזָבָא לְכָל שַׁיְיפִין. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ"ג:ה') וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ וְגוֹ'. (רי"ח)

פרק ס

כְּמָה דְּאִתְמַר, בְּהַהוּא יוֹמָא שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקַיְימִין שִׁבְעִין קַתֶּדְרָאִין לְמֵידָן דִּינָא לְעָלְמָא, כַּמָּה אִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין, קַטֵּיגּוֹרִין, דְּקַיְימֵי לְעֵילָּא. אִלֵּין מַיְימִינִין לִזְכוּ וְאִלֵּין מַשְׁמְאִלִין לְחוֹבָא, לְאַדְכָּרָא חוֹבִין דְּעָלְמָא, חוֹבִין דְּכָל חַד וְחַד. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְבַר נָשׁ, לְפָרְשָׁא חוֹבוֹי, כָּל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִיהוּ, בְּגִין דְּמַאן דְּמְפָרֵשׁ חֲטָאוֹי, לָא אִתְמְסַר דִּינֵיהּ, אֶלָּא בִּידָא דְּמַלְכָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וּמַאן דְּדָאִין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ לְטָב. וְעַל דָּא בָּעָא דָּוִד מַלְכָּא, (ואמר) (תהילים מ"ג:א') שָׁפְטֵנִי אֱלֹקִים, אַנְתְּ, וְלָא אַחֲרָא. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח':נ"ט) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא, וְלָא אַחֲרָא, וְכָל בֵּית דִּין בְּדֵילִין מִמֶּנּוּ. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לוֹן לְפָרְשָׁא חוֹבִין דְּכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא, וְכָל מַה דְּעָבִיד בִּפְרָט. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים לב) חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וְגוֹ'. לְבָתַר וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חֲטָאתִי סֶלָה. מְנָלָן. מִמַּשֶּׁה, דִּכְתִיב (שמות לב) אֲנָא חָטָא הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיב, (שמואל א יב) חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת יְיָ, דְּאִי תֵּימָא הַאי בְּיָחִיד, אֲבָל בְּצִבּוּר לָא. הָא כְּתִיב קָרָא דָּא. וְאִי תֵּימָא הָא בְּצִבּוּר, אֲבָל שְׁלִיחָא דִּלְהוֹן לָא, הָא כְּתִיב (שמות לב) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמות לב) וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא. מַאן דְּמְפָרֵשׁ חוֹבֵיהּ, בֵּי דִּינָא בְּדֵילִין מִינֵּיהּ, בְּגִין דְּבַר נָשׁ קָרִיב לְגַרְמֵיהּ, וְלָא אִתְדָּן עַל פּוּמֵיהּ.

וְתוּ, לָא שָׁבִיק לְמְקַטְרְגָא לְאוֹלְפָא עֲלֵיהּ חוֹבָא מוּמָא. דְּבַר נָשׁ יַקְדִּים וְיֵימָא, וְלָא יָהִיב דּוּכְתָא לְאַחֲרָא לְמֵימַר. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כ"ח:י"ג) וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרוּחָם.

בְּיוֹמֵי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מְתַקְּנִין בֵּי דִּינָא כּוּרְסְיָיא לְמַלְכָּא, לְמֵידָן כָּל עָלְמָא. וְיִשְׂרָאֵל עָאלִין בְּקַדְמֵיתָא בְּדִינָא קַמֵּיהּ, דְּלֵיפּוּשׁ רַחֲמֵי. (ס"א קמיה דליפוש רוגזא) תָּנָן וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, יוֹם בְּיוֹמוֹ מַאי הוּא. אֶלָּא הָנֵי תְּרֵי יוֹמִין דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲמַאי תְּרֵי יוֹמִין. בְּגִין דְּאִינּוּן תְּרֵי בֵּי דִּינָא, דְּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא. דִּינָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ קַשְׁיָא, בְּדִינָא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ רַפְיָא, וְתַרְוַוּיְיהוּ מִשְׁתַּכְחֵי.

וְעַל דָּא לָא יַדְעֵי הָנֵי בַּבְלָאֵי, רָזָא דִּיבָבָא וִילְלוּתָא, וְלָא יַדְעֵי דְּתַרְוַוּיְיהוּ אִצְטְרִיכוּ, יְלָלוּתָא דְּאִיהוּ דִּינָא תַּקִּיפָא. תְּלַת תְּבִירִין דְּאִיהוּ דִּינָא רַפְיָא, גְּנוּחֵי גָּנַח רַפְיָא. אִינּוּן לָא יַדְעֵי, וְעַבְדִּין תַּרְוַוּיְיהוּ. וַאֲנָן יַדְעֵינָן, וְעַבְדִּינָן תַּרְוַוּיְיהוּ. (ס"א ועל דא רזא דיבבא ויללה ותרווייהו אצטריכו, הני בבלאי, אינון לא ידעי, ועבדין תרווייהו.) וְכֹלָּא נָפְקִין לְאַרַח קְשׁוֹט.

פָּתַח וְאָמַר, (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר, מַאי בַחֹדֶשׁ. דָּא בֵּי דִּינָא רַפְיָא, דְּאִקְרֵי חֹדֶשׁ. בַּכֶּסֶה: (כס דעלמא עילאה, כ"ס ה' דא פחד יצחק דאיהו כס למלכא עילאה, תו בכסה) דָּא דִּינָא קַשְׁיָא, פַּחַד יִצְחָק. דִּינָא דְּאִתְכַּסְיָיא תָּדִיר, דְּלָאו אִיהוּ דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא. כִּי חֹק, דָּא דִּינָא רַפְיָא. וּמִשְׁפָּט, (דא דינא קשיא) דָּא דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְתַרְוַויְיהוּ אינוּן כַּחֲדָא. בְּגִין כָּךְ תְּרִין יוֹמִין, וְתַרְוַויְיהוּ בְּרָזָא חֲדָא.

(תהילים פ״ט:ט״ז) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה וְגוֹ', לָא כְּתִיב שֹׁמְעֵי, אוֹ תּוֹקְעֵי תְרוּעָה, אֶלָּא יוֹדְעֵי תְרוּעָה. בְּגִין (ס"א כגון) חַכִּימִין דְּדַיְירִין בַּאֲוִירָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אִינּוּן יֹדְעֵי תְרוּעָה. רָזָא דִּתְרוּעָה, כְּמָה דִּכְתִּיב, (תהילים ב׳:ט׳) תְּרוֹעֲעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל. מַאן עַמָּא כְּיִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין רָזִין עִלָּאִין דְּמָארֵיהוֹן, לְמֵיעַל קַמֵּיהּ, וּלְאִתְקַשָּׁרָא בֵּיהּ. וְכָל אִינּוּן דְּיַדְעֵי רָזָא דִּתְרוּעָה, יִתְקָרְבוּן לְמֵיהַדְּ בְּאוֹר פָּנָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא אוֹר קַדְמָאָה דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע לָהּ.

פרק סא

כְּתִיב (ויקרא ט׳:י׳) הַיּוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד. וּכְתִיב (ויקרא ג׳:ד׳) וְאֶת הַיּוֹתֶרֶת עַל הַכָּבֵד. (בתר דעבידת ניאופא, אסתליק עליה.) יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד, דָּא אֻשָּׁת זְנוּנִים, דְּאַזְלָא וְנָפְקָא מִן הַכָּבֵד, לְאַסְטָאָה בְּנֵי עָלְמָא, וּלְאַסְטָנָא עֲלַיְיהוּ. וְשַׁבְקַת לְדִכוּרָא, לְמֶעְבַּד זְנוּנִים. וּבְגִין דָּא הַיּוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד, יוֹתֶרֶת עַל הַכָּבֵד. בְּתַר דְּעַבְדַת נִיאוּפָא, אִסְתַּלְקַת עֲלֵיהּ. מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה. אִתְגַּבְּרַת עַל בַּעְלָהּ דְּאִיהוּ כָּבֵד, בְּכַעַס דְּמָרָה, אֻשָּׁת מְדָנִים, וְכַעַס, דְּשַׁלְטָא אִיהִי עַל דְּכוּרָא דִּילָהּ. מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה שַׁלְטָא עַל הַכָּבֵד, אֻשָּׁת מְדָנִים וְכַעַס.

יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד, מִן הַכָּבֵד נָפְקָא לְאַבָאשָׁא לְכָל עָלְמָא, וּלְמֶעְבַּד נִיאוּפִין עִם כֹּלָּא. לְבָתַר אִיהִי סַלְקָא לְגַבֵּי דְּכוֹרָא, מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה, בְּעַזּוּתָא דְּאַנְפִּין, וּכְדֵין אִיהִי עַל הַכָּבֵד. וְעוֹד, יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד אִתְקְרִיאַת מִסְטָרָא אַחֲרָא, בָּתַר דְּנָפְקַת לְנַאֲפָא עִם כֹּלָּא, יְהִיבַת שִׁיּוּרִין לְבַעְלָהּ, וְהַאי אִיהִי יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד.

מִגּוֹ כָּבֵד, וְיוֹתֶרֶת דִּילָהּ, נָפְקַת מָרָה, וְאִיהִי חַרְבָּא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּנָפְקוּ מִנָּהּ טִפִּין מְרִירָן לְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׁא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה׳:ד׳) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה. וְאִיהִי תַּלְיָא בְּכָבֵד, כָּל מַרְעִין וּמוֹתָא בֵּיהּ תַּלְיָין. וְהַהוּא יוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (משטנא) מְשַׁטְטָא בְּעָלְמָא, לְמִכְנַשׁ כָּל חוֹבֵי עָלְמָא וּכְדֵין כָּל אֲבָרִין דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, אִינּוּן בְּעָאקוּ, דְּאִינּוּן אֲבָרֵי דְּמַטְרוֹנִיתָא, (משלי כ׳:כ״ז) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם, שְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא. וּכְדֵין כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעָאקוּ, וְנַטְלֵי שׁוֹפָר לְאַתְעָרָא בֵּיהּ הַהוּא תְּקִיעָה וּשְׁבָרִים וּתְרוּעָה.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַדַּאי בָּתַר דְּאֲבָרִים וְעַרְקִין דִּלְבָּא, דְּדַמְיָין לְיִשְׂרָאֵל, אִינּוּן בְּעָאקוּ. צְרִיכִין לְאִתְעָרָא בְּקָנֶה, דְּאִיהוּ שׁוֹפָר. וְדָא קָנֶה דְּרֵיאָה. בָּתַר דְּכַנְפֵּי רֵיאָה

לָא יַכְלִין לְשַׁכְּכָא רוּגְזָא דְמָרֵה דְאִתְגַּבְּרַת עַל עָרְקִין דְּלִבָּא, וְעַל כָּל עָרְקִין דְּאִבְרִים דְּגוּפָא. הַהוּא רוּחָא דְנָשִׁיב בְּהוֹן, סָלִיק בְּקָנֶה, דְּאִיהוּ שׁוֹפָר, עָלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ, וְשֶׁט, דּוֹמֶה לְעָלְמָא דֵּין, דְּבֵיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה. קָנֶה, דּוֹמֶה לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה.

וּלְבָתַר דְּשֶׁט ו' מִן וְשֶׁט, בְּרִבּוּי אֲכִילָה דְּגֶזֶל אִתְאֲרַךְ וְאִתְעֲבִיד שָׂטָן. וּמַאן גָּרִים דָּא. (במדבר י״א:ח׳) שְׂטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, שָׂטוּתָא דִּלְהוֹן דְּאִתְעָרְבוּ בְּעֵרֶב רַב שַׂטְיָין, דְּתַאֲוָה דִּלְהוֹן אֲכִילָה וּשְׁתִיָה דְּגֶזֶל וְחָמָס, (תהילים י״ב:ו׳) דְּשׁוֹד עֲנִיִּים וְאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים. בְּנוּן כְּפוּפָה שַׂטְיָין, דְּאַכְלִין בְּלָא טָחִינָה. מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר י״א:ל״ג) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְיָ חָרָה בָעָם. אִתְפְּשַׁט ו' דְּשֶׁטוּ, אִיהוּ דְּרוּחֵיהּ כָּפוּף, וְאִיהוּ נ'. וְדָא גָּרַם דְּאִתְפְּשַׁט שָׂטָן בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה, וְאִתְגַּבַּר עַל כָּל אֵבְרִין וְעָרְקִין בְּשס"ה לֹא תַּעֲשֶׂה. כְּחוּשְׁבָּן הַשָּׂטָ"ן חָסֵר חַד, דָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּלֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה.

וְאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּקָנֶה, וְאִיהוּ ו' בֵּן יָ"ה, מִן בִּינָה. וּבְגִינֵיהּ אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הָרוֹאֶה קָנֶה בַּחֲלוֹם, זוֹכֶה לַחָכְמָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ד׳:ה׳) קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. דְּלֵית קָנֶה דְּאִיהוּ פָּחוּת מִתַּרְוַויְיהוּ, דְּאִינּוּן י' חָכְמָה, ה' בִּינָה. וּבְגִין דָּא, צָרִיךְ לְאִתְעָרָא בַּשּׁוֹפָר, דְּאִיהוּ קָנֶה, עָלְמָא דְּאָתֵי, עוֹלָם אָרוֹךְ, אֶרֶךְ אַפַּיִם, דְּמִשְׁתַּכְּחֵי מִינֵּיהּ י"ג מְכִילִין דְּרַחֲמֵי, כְּחוּשְׁבָּן וָא"ו, א' אֶרֶךְ, ו' ו' אַפַּיִם.

וְאִימָא עִלָּאָה אִיהִי תְּקִיעָה, מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם. שְׁבָרִים, מִסְטָרָא דְּיִצְחָק. תְּרוּעָה, מִסְטָרָא דְּיַעֲקֹב. שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, קֶשֶׁר דְּכֻלְּהוּ. דְּהַיְינוּ: ק' תְּקִיעָה. ש' שְׁבָרִים. ר' תְּרוּעָה. וְכֻלְּהוּ מְשַׁלְּשִׁין לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, קְדוּשָׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ. דְּלֵית קָלָא יָכִיל לְנָפְקָא לְבַר, אֶלָּא מִן הַפֶּה. אוּף הָכִי, לֵית לְאַפְרָשָׁא שְׁכִינְתָּא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמַר בֵּיהּ, (תהילים כ״ט:ז׳) קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. וּשְׁכִינְתָּא תְּפִלַּת כָּל פֶּה. וְאִינּוּן סִימָנִין, קשר"ק קש"ק קר"ק. (עד כאן).

נַטְלִין שׁוֹפָר, לְאִתְעָרָא בֵּיהּ, תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, דְּיָנָא קַשְׁיָא בְּרַחֲמֵי, וּשְׁבָרִים דְּיָנָא קַשְׁיָא בְּלָא רַחֲמֵי (ס"א דינא רפיא ברחמי) וּכְדֵין הָכִי יִתְעָרוּ לְעֵילָּא לְאִתְעָרָבָא דָּא בְּדָא.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּהַאי אִתְבְּסַם שָׂטָן, וְקָמִית נו"ן מִן וְשֶׁט, מַה דְּהֲוָה שָׂטָן לְפָנִים, תָּב לַאֲחוֹרָא, וְאִתְהַדַּר וְשֶׁט, כִּדְבְקַדְמֵיתָא. בְּגִין דְּהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. יִשְׂרָאֵל לֵית חֵילֵיהוֹן בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה, כִּשְׁאַר עַמִּין, דְּיַרְתִין עָלְמָא דֵּין, דְּחֵילֵיהוֹן בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה. אֶלָּא חֵילֵיהוֹן בְּקוֹל דָּא, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, עוֹלָם אָרוֹךְ, דְּאִתְבְּרֵי בְּאָת יו"ד, וּבְגִין דְּקוֹל שׁוֹפָר מְנַיֵּהּ נְפִיק, אָמְרוּ רַבָּנָן אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וּבְאוֹת י'

וַדַּאי, אִתְעֲבִיד עוֹלָם אָרוֹךְ, דְּאִיהוּ ו' עִלָּאָה דְּאָתֵי וּבְאָת ה', בָּרָא עָלְמָא דֵּין, דְּאִיהִי ה' זְעֵירָא, דְּבָהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה דְּאוֹרַיְיתָא.

וְעוֹד רָזָא אַחֲרָא, בָּתַר דְּאִתְגְּזַר גְּזֵרָה בִּתְרִין אַתְוָון, דְּאִינּוּן ה' ה', תְּרִין בָּתֵּי דִּינִין, מַאן יָכִיל לְבַטָּלָא גְּזֵרָה דְּתַרְוַויְיהוּ. י"ו. דְּאַת הֵ"א אִימָּא עִלָּאָה. י' אָב. וּמַה כְּתִיב, (במדבר ל':י"ד) כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבוּעַת אִסָּר לְעַנּוֹת נָפֶשׁ, דְּאִיהִי ה', אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ. וּבְגִין דָּא, צָרִיךְ לְאַתְעָרָא קָלָא דְּאִיהוּ ו', בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, דְּאִינּוּן י'. וְעִקָּרָא דִּלְהוֹן בִּנְשִׁימָה אַחַת, כָּל סִימָן וְסִימָן, בַּפֶּה, דְּאִיהִי י' מַעֲשָׂרָה.

מִיַּד דְּשָׁמְעוּ מִלִּין רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל חַבְרַיָּיא, אָמְרוּ, בְּרִיךְ אֱלָהָא דְּזַכֵּינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין, מֵהַהוּא דְּאִתְקְרֵי רַבָּן שֶׁל נְבִיאִים, רַבָּן דְּחָכְמִים, רַבָּן דְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מְדַבֵּר עַל פּוּמוֹי, וְכָתַב עַל יְדוֹי רָזִין אִלֵּין, דְּלָא אִשְׁתְּמָעוּ כְּוָותַיְיהוּ מִמַּתָּן תּוֹרָה, וְעַד כְּעַן.

אָמַר לֵיהּ, בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, אַשְׁלִים מִלּוֹלֵי דְּרָזִין דְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, לְפָרְשָׁא לוֹן, דְּהָא כָּל מָארֵי מְתִיבְתָּאן דִּלְעֵילָּא, וּמָארֵי מְתִיבְתָּאן דִּלְתַתָּא, כֻּלְּהוּ מְזוּמָנִין לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמָךְ, וּפִירוּשִׁין דִּילָךְ. דְּהָא חֶדְוָה וּפוּרְקָנָא, יִתְעַר בְּהוֹן לְעֵילָּא וְתַתָּא. אַל תִּתְּנוּ דָּמִי, לֹא אַנְתְּ, וְכָל סִיעָתָא דִּילָךְ. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק סב

בְּתִרוּעָה וּתְקִיעָה וּשְׁבָרִים, אִתְבְּסַם כּוֹלָּא דָּא בְּדָא. וְכָל מַה דְּהַהוּא כְּבַד נָקִיט, אַקְרִיב לְגַבֵּי לֵב, דְּאִיהוּ מַלְכָּא, לְזַיְינָא (לדינא). וְהַהוּא לֵב, לָאו אוֹרְחֵיהּ, וְלָאו תִּיאוּבְתֵּיהּ, בַּעֲכִירוּ דְּעוֹבָדִין דְּעַמֵּיהּ. אֶלָּא נָקִיט כָּל בְּרִירוּ, וְכָל צָחוּתָא, וְכָל זַכְיָין, וְכָל עוֹבָדִין טָבִין. וְכָל הַהוּא עָכִירוּ וּטְנוּפִין וְלִכְלוּכָא דְּאִינּוּן עוֹבָדִין בִּישִׁין, (ס"א ליתא) (זריק לון לשאר עמין עובדי כוכבים ומזלות ההוא כבד) אֲנָח לְכָבֵד. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית כ"ז:י"א) עֵשָׂו אִישׁ שָׂעִיר. וְכָל עַרְקִין דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא ט"ז:כ"ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם. מַאי עֲוֹנוֹתָם. עֲוֹנוֹת תֹּם. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית כ"ה:כ"ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. וְחוֹבִין דְּעַמּוּדָא (ס"א דעמיה) דְּאִינּוּן עַרְקִין וְדַפְקִין דִּלְבָּא.

וּבְגִין דָּא, שְׁחִין וְצָרַעַת וְסַפַּחַת, לְכָל אִינּוּן אֲבָרִין, מִכְּבֵד אִשְׁתְּכָחוּ, מֵאִילֵּין לִכְלוּכִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ בֵּיהּ. מִלְּבָּא אָתֵי כָּל בְּרִיאוּתָא, לְכָל אֲבָרִין. דְּהָכִי הוּא, כֵּיוָן דְּלִבָּא נָטִיל כָּל זְכִיכוּ וּבְרִירָא וְצָחוּתָא. כְּבֵד נָטִיל כָּל מַה דְּאִשְׁתְּכַח וְאִשְׁתְּאַר מִן לִכְלוּכָא וְטִנּוּפָא. וְזָרִיק לְכָל שְׁאַר שַׁיְיפִין, דְּאִינּוּן שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אַחֲרָנִין, בַּעַל כָּרְחַיְיהוּ.

וּמְפָסוֹלוֹת דִּפְסוֹלֶת דְּכֻבֵּד, נָטַל טְחוֹל, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א׳:י״ד) יְהִי מְאֹרֹת. (משלי ג׳:ל״ג) מְאֵרַת יְיָ בְּבֵית רָשָׁע.

פרק סג

רעיא מהימנא עוֹד אָמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְהָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן עָלַיהּ, טְחוֹל שׂוֹחֵק. וְאִיהוּ (קהלת ז׳:ו׳) שְׂחוֹק הַכְּסִיל. וּבְגִין דָּא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁהַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ. וְקָהֶלֶת אָמַר (קהלת ז׳:ג׳) טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק. טוֹב כַּעַס דְּכֻבֵּד, דְּאִיהִי מָרָה, רְצוּעָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְצוּעָה לְאַלְקָאָה בָּהּ צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין בְּמַרְעִין בִּישִׁין, בְּמַכְתְּשִׁין, מִשְּׂחוֹק דְּשָׂחִיק לוֹן בַּטְחוֹל, בְּלִכְלוּכָא דְּהַאי עָלְמָא, דְּשׂוֹחֵק לוֹן שַׁעֲתָא בְּעוּתְרָא. וְעוֹד, אֶרֶס דְּטְחוֹל אִיהוּ זְחִיל עָפָר, וְאִיהוּ תַּקִּיף יַתִּיר מֵאֶרֶס דְּמָרָה.

וּבְגִין דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן שְׁאוֹר שֶׁבָּעִיסָה, וְאִינּוּן אוּמִּין דְּעָלְמָא דַּמְיָין לְמוֹץ, יַתִּיר מְעַכְּבִין בְּגָלוּתָא עֵרֶב רַב לְיִשְׂרָאֵל, מֵאוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, מִי מְעַכֵּב. שְׁאוֹר שֶׁבָּעִיסָה מְעַכֵּב. דְּאִינּוּן דְּבֵקִין בְּיִשְׂרָאֵל, כַּשְּׁאוֹר בַּעִיסָה. אֲבָל אוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לָאו אִינּוּן אֶלָּא (תהילים א׳:ד׳) כַּמּוֹץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ.

פרק סד

וְעוֹד (ויקרא ט״ז:כ״ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו, כַּד רְעוּתֵיהּ לְמֶעְבַּד קוּרְצָיָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ נָשָׂא כָּל חוֹבִין דְּיָכִיל לְמִסְבַּל לוֹן, עַד דְּאִתְעֲבִיד כְּבֵד, (תהילים ל״ח:ה׳) כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנּוּ, חוֹבִין עַל גַּבְּפּוֹי. מֶה עָבִיד, סָלִיק לְטוּרָא עִלָּאָה, כַּחֲמָרָא כַּד אִיהוּ בָּעֵי לְסַלְקָא לְטוּר גָּבוֹהַּ, כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבַּד עָלֵיהּ. כַּד אִיהוּ לְעֵילָּא, וּבָעֵי לְסַלְקָא לְפִי מְעוֹט דְּאִשְׁתְּאַר לֵיהּ, אִתְיְקַר עָלֵיהּ מָטוּלָא, וְנָפִיל, וְאַפִּיל גַּרְמֵיהּ לְתַתָּא, וּבְכֹבֶד מַשָּׂא דְּאִתְתְּקַף עָלֵיהּ, אִתְעֲבִידוּ כָּל אֲבָרִין דִּילֵיהּ פִּסְקוֹת, דְּלָא אִשְׁתְּאַר אֲבָר שָׁלִים. אוּף הָכָא אִירָע לְסָמָאֵל וְנָחָשׁ, כָּבֵד וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, יֵצֶר הָרָע וּבַת זוּגֵיהּ זוֹנָה. מִתַּמָּן כָּל בַּת אֵל נָכָר זוֹנָה. (ע״כ רעיא מהימנא) (ובחבורא קדמאה אמר ר' פנחס רכ״ד ע״א שייך רל״א ע״ב)

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, אוֹרְחָא דָּא הֲוָה מְתַקְּנָא לִי, לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מֵעַתִּיק יוֹמִין, זַכָּאָה עָלְמָא דְּאַנְתְּ שָׁארֵי בְּגַוּיהּ. וַוי לְעָלְמָא, דְּיִשְׁתַּאֲרוּן יַתְמִין, וְלָא יַדְעִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוּת. וּדְאי הָכִי הוּא, דְּכֻבֵּד נָטִיל כֹּלָּא טַב וּבִישׁ. וְאַף עַל גַּב דִּמְשַׁטְּטָא וְלָקֵיט כָּל חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, הָכִי נָמֵי זַכָּיִין דִּלְהוֹן לָקֵיט, בְּגִין לְקַיְּימָא קוּרְצֵיהּ. וְכֹלָּא הַאי וְהַאי מְקָרֵיב לְגַבֵּי לֵב. וְאוֹרְחוֹי דְּלֵב, לָא נָטִיל אֶלָּא זְכִיכוּ וּבְרִירוּ וְצָחוּתָא דְּכֹלָּא, כְּמָה דְּאַמְרַת. וּשְׁאַר טִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא, אַהֲדַּר לְכֻבֵּד, וְנָטִיל כֹּלָּא בְּעַל כָּרְחֵיהּ, דִּכְתִיב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו וְגוֹ'. מִלָּה דָּא אַהֲדְרָנָא, בְּגִין דְּיִתְבַּסֵּם לְפוּמֵי כְּמִתְקָא דְּדוּבְשָׁא, זַכָּאָה חוּלְקֵי דְּזָכֵינָא לְהַאי, לְמֵחמֵי דָּא בְּעֵינַי.

אוף הוא פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קל״א:א׳) יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגוֹ׳, הַאי קְרָא אָמַר דָּוִד, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה אָזִיל עַל כֵּיף נַהֲרָא, (והוה אמר) רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם הָיָה בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא, דְּאוֹדֵי וּמְשַׁבַּח לְמָארֵיהּ כְּוָותִי. אִזְדַּמְנַת לֵיהּ צְפַרְדֵּעַ, אָמַר לֵיהּ, דָּוִד, לֹא תִתְגָּאֶה, דַּאֲנָא עֲבָדִית יַתִּיר מִנָּךְ, דְּמָסְרִית גּוּפָאי עַל מֵימְרָא דְּמָארִי, דִּכְתִיב (שמות ז׳:כ״ח) וְשָׁרַץ הַיְאוֹר צְפַרְדְּעִים, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְתוּ דַּאֲנָא מְשַׁבַּח וּמְזַמֵּר לֵילְיָא וְיוֹמָא, בְּלָא שְׁכִיכוּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָמַר דָּוִד, יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי. יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי. (כאן חסר)

פרק סה

דָּא הוּא קָרְבָּנָא, דִּבְכָל יוֹמָא, וּבְכָל זְמַן וּזְמַן, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִתְכְּלִילַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּיהּ, בֵּין כָּל שְׁאַר אֶכְלוּסִין, וְכָל אִילֵּין פּוּלְחָנִין, אַפִּיקוּ לָהּ מִבֵּין גּוּבִין, וּמִבֵּין שְׁאַר עַמִּין. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן דְּאִינּוּן אֲטִימֵי לִבָּא, וְלָא פַּתְחִין בְּתִיּוּבְתָא, לָא סַלְקִין רֵיחָא, וְלָא אַפִּיק לוֹן מִגּוֹ גּוּבִין. אֲבָל כַּד פַּתְחִין בְּתִיּוּבְתָא, מִיָּד סַלְקִין רֵיחָא, וְיַפִּיק לוֹן מִבֵּין גּוּבִין, וְיִתְהֲנֵי בֵּהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. דְּכָל זְמַן דְּשׁוֹשַׁנָּה אֲטִימָא, לֵית לָהּ רֵיחָא, וְלָא סָלִיקָא מִבֵּין גּוּבִין, וְדִיּוּרְהָא בֵּינַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁדַר לָן לְמֵהַךְ אוֹרְחָא דָּא, אֶלָּא לְאוֹלִיף מִלִּין אִלֵּין.

פרק סו

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, אָתָא נְשְׁרָא, וּמָאִיךְ, וְנָטִיל חַד שׁוֹשַׁנָּה מִבֵּינַיְיהוּ, וְאַזְלַת. אָמְרוּ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, נְהַךְ לְאוֹרְחִין. קָמוּ וְאָזְלוּ. עַד הָכָא אוֹרְחָא דִּרְבִּי פִּנְחָס, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָזַל לֵיהּ, אִיהוּ וְרַבִּי אֶלְעָזָר, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְרַבִּי פִּנְחָס וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא.

פָּתַח וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס עַל זֶה, (תהילים ס׳:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוֹשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד, מַאי לְלַמֵּד. לְאוֹלָפָא לִבְנֵי עָלְמָא חָכְמְתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ, שׁוֹשַׁן עֵדוּת, אִלֵּין סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה. דִּכְתִיב בָּהּ, (שיר השירים ז׳:ג׳) סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. מִכְתָּם לְדָוִד סִימָנָא דְּאַחְזִיאוּ לֵיהּ לְדָוִד, כַּד שָׁדַר לְיוֹאָב לַאֲרַם נַהֲרַיִם וּלְאֲרַם צוֹבָא, לְאַגָּחָא בְּהוּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, דָּא אִיהוּ שׁוֹשַׁן עֵדוּת דְּקַיְימָא הָכָא, הָא כֹּכָבַיָּא בִּשְׁמַיָּא, שְׁכִינְתָּא עֲלָן, וְדַרְגִּין עִלָּאִין בַּהֲדָהּ, וְסַיְיעְתָּא קַדִּישָׁא לְתוֹשְׁבַּחְתָּא, דָּא אִיהוּ שׁוֹשַׁן בְּשִׁלִּימוּ כְּדְקָא יָאוֹת. קָמוּ וְאָזְלוּ. אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא. אָזַל לֵיהּ רַבִּי פִּנְחָס, וּבַת בְּכְפַר עַקִּימִין, וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי חִיָּיא בַּהֲדֵיהּ.

עַד דְּאַקְדִּימוּ לְמֵיזַל, יָתְבוּ וּמְחַכוּ לְנָהוֹרָא דְּצַפְרָא, זָקִיף עֵינוֹי רַבִּי חִיָּיא, וְחָמָא אִלֵּין כּוֹכָבַיָּיא דְּשַׁרְבִיטָא, דְּקָא מְרַהֲטָן וְאָזְלָן. אָמַר, וַדַּאי בְּכַמָּה זִמְנִין שָׁאֲלָנָא עַל אִלֵּין כּוֹכָבַיָּיא. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אִלֵּין כּוֹכָבַיָּיא דְּשַׁרְבִיטָא יְדִיעָן בְּסוּכְלְתָנוּ דְּחַבְרַיָּיא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא כָּל אִינּוּן כּוֹכְבֵי רְקִיעָא, רַבְרְבִין וּזְעִירִין. וְכֻלְּהוּ אוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (דכתיב, (תהילים קמ״ז:ד׳) מונה מספר לככבים) וְכַד מָטָא זִמְנַיְיהוּ לְשַׁבְּחָא, קָרָא

לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁמָא, דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) לְכוּלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּכְדֵין רַהֲטֵי, וְאוֹשִׁיטוּ שַׁרְבִיטָא דִּנְהוֹרָא, לְמַהַךְ לְשַׁבְּחָא לְמָארֵיהוֹן, בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִתְפָּקְדָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. וְגוֹ׳. אַדְּהָכִי אָתָא נְהוֹרָא, קָמוּ וְאַזְלוּ.

פרק סז

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָתָא נִשְׁרָא רַבְרְבָא, אַסְחַר עַל רֵישַׁיְיהוּ, וְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי עִידָן רְעוּתָא הוּא הַשְׁתָּא, בָּהּ שַׁעֲתָא, אִתְפְּתָחוּ תַּרְעֵי דְּרַחֲמֵי, לְכָל אִינּוּן בֵּי מַרְעֵי, וְהוּא זְמָנָא לְאַסְוָותָא לוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן אֲסִירִין לְמַלְכָּא (ס״א דמלכא). דְּהָא נִשְׁרָא דָּא סִימָנָא דְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ל״ב:י״א) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף וְגוֹ׳. לֵיכָּא בְּעָלְמָא מַאן דְּאִיהוּ בְּרַחֲמֵי עַל בְּנוֹי כְּנִשְׁרָא, וְהָא אוּקְמוּהָ דִּכְתִיב, (משלי ל׳:י״ז) וְיֹאכְלוּהָ בְּנֵי נֶשֶׁר, דְּאִיהוּ רַחֲמָנָא עַל בְּנוֹי. וּמִגּוֹ דְּהַשְׁתָּא עִידָן דְּרַחֲמֵי, אָתָא נִשְׁרָא דָּא וְאַסְחַר עָלָנָא. בְּשַׁעֲתָא דָּא אִיהוּ רַחֲמֵי, לְכָל אִינּוּן בֵּי מַרְעֵי. וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (תהילים ה׳:ד׳) יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. וְדָא בִּקֹּר דְּאַבְרָהָם, וְאִתְעֲרוּתָא דִּילֵיהּ.

אַדְּהָכִי, אַסְחַר נִשְׁרָא וְאַעְבַּר לְקַמַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, נִשְׁרָא נִשְׁרָא, מָה אַנְתְּ לְגַבָּן, אִי בְּשְׁלִיחוּתָא דְּמָרָךְ אִתְּית, הָא אֲנָן הָכָא. אִי בְּגִין מִלָּה (ס״א סימנא) אַחֲרָא אִתְיְתָא, הָא אֲנָן הָכָא זְמִינִין. אִתְרָם נִשְׁרָא לְעֵילָּא, וְאִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ, וְאִינּוּן יָתְבוּ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא זוּטְרָתִי (ס״א תיוהא) הוּא, דְּתָנֵינָן, נִשְׁרָא רַבְרְבָא הֲוָה אָתֵי לְגַבֵּיהּ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וַהֲוָה שְׁלֹמֹה מַלְכָּא רָכִיב עַל גַּדְפָּהָא, וְאוֹבִיל לֵיהּ ד' מְאָה פַּרְסֵי בְּשַׁעֲתָא חָדָא. לְאָן אוֹבִיל לֵיהּ לְתַרְמוֹ"ד בַּמִּדְבָּר בֶּהָרִים. אֲתָר כַּד אִיהוּ, לְגַבֵּי טוּרֵי דַּחֲשׁוֹכָא, דְּאִקְרֵי (מלכים א ט) תַּרְמוֹד בַּמִּדְבָּר וְלָאו אִיהוּ אֲתָר דְּתַרְמוֹדָאֵי, אֶלָּא תַּרְמוֹד דְּאִיהוּ בַּמִּדְבָּר בֶּהָרִים, וְתַמָּן מִתְכַּנְּשֵׁי כָּל רוּחִין וְסִטְרִין אַחֲרָנִין. וְהַהוּא נִשְׁרָא הֲוָה טָאס לְתַמָּן, בְּשַׁעֲתָא חָדָא.

כֵּיוָן דְּקָאִים עַל הַהוּא דּוּכְתָא, אַגְבַּהּ נִשְׁרָא, וּשְׁלֹמֹה כָּתַב פִּתְקָא, וְאַרְמֵי תַּמָּן, וְאִשְׁתְּזִיב מֵאִינּוּן רוּחִין. וְנִשְׁרָא הֲוָה מִסְתַּכַּל גּוֹ חֲשׁוֹכָא דְּטוּרִין, לַאֲתָר דְּתַמָּן עֲזָא וְעַזָאזֵל, דְּאִינּוּן תַּמָּן אֲסִירִין בְּשַׁלְשְׁלָאֵי דְּפַרְזְלָא, נְעִיצָן גּוֹ תְּהוֹמֵי. וְלֵית יְכִילוּ (ס״א רשו) לְבַר נָשׁ בְּעָלְמָא לְמֵיעַל תַּמָּן, וַאֲפִילּוּ עוֹפֵי שְׁמַיָּא, בַּר בִּלְעָם.

וְכֵיוָן דְּנִשְׁרָא מִסְתַּכַּל גּוֹ חֲשׁוֹכָא רַבְרְבָא, מָאִיךְ לְתַתָּא, וְנָטִיל לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא תְּחוֹת גַּדְפָּהָא שְׁמָאלָא, וּמְכַסְיֵיא לֵיהּ. וְקַיְימָא עַל אִלֵּין שַׁלְשְׁלָאֵי, וְאַזְלָא וּמְקָרְבָא לְגַבַּיְיהוּ, וּשְׁלֹמֹה כְּדֵין אַפִּיק עִזְקָא, (שורטיגא) דְּחָקִיק עֲלֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְשַׁוִּי בְּפוּמָּא דְּנִשְׁרָא.

וּמִיָּד, אִינּוּן הֲווֹ אֲמָרֵי, כָּל מַה דְּבָעֵי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וּמִתַּמָּן הֲוָה יָדַע שְׁלֹמֹה חָכְמְתָא (עילאה). הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א ט׳:י״ח) וַיִּבֶן וְגוֹ' אֶת תַּדְמוֹד בַּמִּדְבָּר בָּאָרֶץ. וְכִי בְּנָיְינָא הֲוָה עָבִיד בָּאָרֶץ. אֶלָּא מַהוּ וַיִּבֶן. אִסְתְּכַל בְּסָכְלְתָנוּ, וְיָדַע לְהַהוּא דּוּכְתָא, לְמִנְדַּע בֵּיהּ חָכְמְתָא. (עילאה כמה דאת אמר (נחמיה ח׳:ח׳) ויבינו במקרא).

פרק סח

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, הָא נְשָׁרָא אַתְיָא לְגַבַּייהוּ, וְשׁוֹשַׁנָּה חֲדָא בְּפוּמֵהּ, וְשַׁדֵי קַמַּייהוּ, וְאָזְלַת לָהּ, חָמוּ וְחַדוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וְלָאו אֲמַרְנָא לְכוּ, דְּנִשְׁרָא דָּא בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵהּ, אָזְלָא וְאַתְיָא. שׁוֹשַׁנָּה דָּא, אִיהִי שׁוּשַׁן עֵדוּת דְּקָאֲמִינָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁדַר לֵיהּ לְגַבָּן.

פָּתַח כְּמִלְקַדְּמִין וְאָמַר, (תהילים ס׳:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוּשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד. וְכִי שׁוּשַׁן עֵדוּת מַאי סַהֲדוּתָא סָהִיד. אֶלָּא שׁוּשַׁן דָּא אִיהִי סַהֲדוּתָא לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְאִיהִי סַהֲדוּתָא לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. סַהֲדוּתָא לְיִחוּדָא עִלָּאָה, וְדָא אִיהוּ. בְּגִין דְּשׁוֹשַׁנָּה דָּא אִית בָּהּ תְּלֵיסַר עָלִין, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּעִקָּרָא חֲדָא, וְאִית בָּהּ חֲמֵשׁ עָלִין לְבַר תַּקִּיפִין, דְּחַפְיָין לְדָא שׁוֹשַׁנָּה וְאַגִּינוּ עָלָהּ.

וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא הוּא, תְּלֵיסַר עָלִין, אִלֵּין תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּיָרְתָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִלְּעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ אֲחִידָן בְּעִקָּרָא חֲדָא, (ד"א דאינון י"ג תיקונין דדיקנא תתאה דאריך אנפין, דאינון י"ג תיקונין עלאין דזעיר אנפין) וְאִיהוּ בְּרִית חֲדָא וְדוּגְמָא דִּבְרִית (ס"א יחודא) יְסוֹדָא דְּכֹלָּא. חֲמֵשׁ תַּקִּיפִין דְּסַחֲרָן עֲלֵיהּ, אִלֵּין חַמְשִׁין תַּרְעִין, חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין (דיסודא, יסודא (נ"א בבי מקדשא) ברית קדישא) דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אָזְלָא בְּהוּ.

סַהֲדוּתָא לְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. כָּל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, כֻּלְּהוּ (ס"א חמש מאה שנין דיסודא ברית קדישא כלהו עובדא דבראשית תייבין וכו') תֵּיבִין יְדִיעָן בְּסוּכְלְתָנוּ, וְקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא אֱלֹהִים דְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. אַחֲזֵי לְעֵילָּא, וְאַחֲזֵי לְתַתָּא. אַחֲזֵי לְעֵילָּא, בְּרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַחֲזֵי לְתַתָּא, בְּרָזָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

שׁוֹשַׁנָּה סַהֲדוּתָא לְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, דְּקַיְימָא בְּכָל הַנֵּי סִימָנִין, דִּכְתִיב (ס"א דא) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, דָּא שׁוֹשַׁנָּה. תְּלֵיסַר עָלִין, (נ"א אינון) תְּלֵיסַר תֵּיבִין עַד אֱלֹהִים תְּנָיְינָא. וְאִינּוּן: אֵת, הַשָּׁמַיִם, וְאֵת, הָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ, הָיְתָה, תֹהוּ, וָבֹהוּ, וְחֹשֶׁךְ, עַל, פְּנֵי, תְּהוֹם, וְרוּחַ. הָא תְּלֵיסַר עָלִין דְּשׁוֹשַׁנָּה. חֲמֵשׁ תַּקִּיפִין דְּסַחֲרָן לְאִלֵּין, אִינּוּן: מְרַחֶפֶת, עַל, פְּנֵי, הַמָּיִם, וַיֹּאמֶר. הָא חֲמֵשׁ אַחֲרָנִין. לְבָתַר יְהֵי אוֹר, הָא עִיקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּשׁוֹשַׁנָּה דְּכֹלָּא וַאֲחִידָן בָּהּ.

סַהֲדוּתָא לְיִחוּדָא. חֲמֵשׁ עָלִין תַּקִּיפִין, שָׁרְשָׁא וְיִחוּדָא, דַּאֲחִידָן בֵּיהּ תְּלֵיסַר עָלִין אִלֵּין. (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ, הָא חֲמֵשׁ עָלִין דְּשׁוֹשַׁנָּה. אֶחָד, דָּא הִיא עִיקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּכֻלְּהוּ אֲחִידָן בֵּיהּ. רָזָא (ס"א סהדותא ליחודא. חמש תיבין שמע ישראל יי

אלהינו יי, אינון חמש עלין תקיפין דשושנה. שרשא ויסודא אחידן ביה דא הוא אחד, ואיהו עיקרא ושרשא דכלהו אחידן ביה. תליסר עלין אלין רזא) דְּתִתְלַיסַר בְּחוּשְׁבָּנָא, גּוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא (שיר השירים ב) דְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, הָכִי אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בֵּין עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְהָכִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בֵּין שְׁאַר אֻכְלוּסִין רַבְרָבָן מְמַנָּן. כָּל זְמַן דְּשׁוֹשַׁנָּה קַיְימָא אֲטִימָא, דְּלָא פָּתִיחָא, לֵית בָּהּ רֵיחָא, וְלָא סַלְקִין לָהּ, וְלָא מַפְקִין לָהּ מִגּוֹ גּוּבִין, בְּשַׁעֲתָא דְּשׁוֹשַׁנָּה פָּתִיחָא, סַלְקָא רֵיחָא, כְּדֵין אַפִּיקוּ לָהּ מִגּוֹ גּוּבִין. וְיִתְהַנֵּי בָּהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁדְרָה לָן אֶלָּא לְמֵיהַדְּ לְאוֹרְחָן.

פרק סט

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לַאֲבוּהִי, הָא שְׁמַעְנָא אִלֵּין שַׁיְיפִין אֲטִימִין, בְּרָזָא דְּקָרְבְּנִין. שַׁיְיפִין אַחֲרָנִין, רָזָא דִּלְהוֹן מַאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אֶלְעָזָר בְּרִי, כָּל שְׁאַר שַׁיְיפִין דִּלְגוֹ, רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

תָּא חֲזֵי, לִבָּא הָא אִתְמַר, אֲבָל לֵב דָּא אִיהוּ נוּרָא דְּדָלִיק, וְאִתְמְלֵא דְּזִמִּין לְגַבֵּיהּ מַלְכָּא עִלָּאָה כַּנְפֵי רֵיאָה, דְּאַתְיָין לְקַמֵּיהּ רוּחָא, מֵרוּחָא דְּנָשִׁיב מִגּוֹ בּוּסְמִין עִלָּאִין, הֲוָה אוֹקִיד לְעָלְמָא בְּרִגְעָא חָדָא.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית י״ט:כ״ד) וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ, אֲמַאי אוֹקִיד לוֹן. בְּגִין דְּכַנְפֵי רֵיאָה לָא נְשִׁיבוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. וְסִתְרָא דְּכַנְפֵי רֵיאָה, דָּא (תהילים ס״ח:י״ד) כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֵינוּן רְפָאֵל, וְצַדְקִיאֵל. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, לְנַשְׁבָא תְּדִיר קַמֵּי מַלְכָּא (ס"א לבא).

רעיא מהימנא וּבְחַבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, כָּל מַה דְּאַמְרַת שַׁפִּיר, אֲבָל מוֹחָא אִיהוּ מַיִם, לֵב אִיהוּ אֵשׁ, וְתַרְוַוְיְיהוּ אִיהוּ רַחֲמֵי וְדִינָא, דָּא כִּסֵּא רַחֲמֵי, וְדָא כִּסֵּא דִּינָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ, עוֹמֵד מִכִּסֵּא דִּין, דְּאִיהוּ לֵב. וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים, דְּאִיהוּ מוֹחָא.

וְכַד חוֹבִין מִתְרַבְּיִן עַל אַבְרִים, וְעַל עַרְקִין דְּלִבָּא, דְּאִיהוּ כֻּרְסְיָיא דְּדִינָא. אִתְמַר בְּלִבָּא, (אסתר ז׳:ז׳) וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיָּיִן, דְּאִיהוּ יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּבְזִמְנָא דְּכַנְפֵי רֵיאָה נָשְׁבִין עַל לִבָּא, (יחזקאל א׳:כ״ד) וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם (אסתר ז׳:י׳) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה. דְּתָרִין כַּנְפֵי רֵיאָה, (שמות כח) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת, דָּא כַּפּוֹרְתָא דִּלְבָּא.

וּבְמַאי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה. בְּגִין דְּוָאֲשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם (במדבר ז׳:פ״ט) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל, דָּא קוֹל תּוֹרָה, קוֹל דְּקְרִיאַת שְׁמַע. וַיְדַבֵּר אֵלָיו, בְּצַלּוֹתָא דְּפוּמָא, דְּאִיהוּ (תהילים נ״א:י״ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ.

וְהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּכַנְפֵי רֵיאָה, אִיהוּ אַפִּיק קָלָא בְּקָנֶה, דְּאִיהוּ קָנֶה חָכְמָה קָנֶה בִּינָה. וְאִתְמַר בָּהּ, (יחזקאל ל״ז:ט׳) כֹּה אָמַר יְיָ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. דְּאִינּוּן אַרְבַּע אַתְוָון יְדְוָ"ד, וְהַאי אִיהוּ רוּחַ דְּדָפִיק בְּכָל עַרְקִין דְּלִבָּא, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל א׳:י״ב) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֹלֵכוּ.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי רַעְיָא מְהֵימָנָא, דַּרְגָּא דִּילָךְ אִיהִי, דְּבֵיהּ וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה. (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה"ּ, בְּגִימַטְרִיָּא מֹשֶׁה. אָמַר לֵיהּ, בְּרִיךְ אַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בּוּצִינָא דְּדָלִיק קַמֵּי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. נֵר יְיָ, אִיהִי נְשָׁמָה דִּילָךְ.

אָמַר לֵיהּ, הָא אֲמָרַת מוֹחָא וְלִבָּא וְכַנְפֵי רֵיאָה, תְּרֵי כּוּלְיָין מַאי נִיהוּ. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, הָא אוֹקִימְנָא בְּכַנְפֵי רֵיאָה, עוֹשָׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, כּוּלְיָין מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. וְאִינּוּן תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, וּתְרֵין כּוּלְיָין, לָקֵבֶל ד' חֵיוָן דְּכָרְסְיָיא. כָּרְסְיָיא, אִיהוּ לִבָּא בְּאֶמְצָעִיתָא.

וְכֵן מוֹחָא, אִית לֵיהּ אַרְבַּע חֵיוָן, דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי. וּמַאי נִיהוּ. רְאִיָּיה שְׁמִיעָה רֵיחָא דִּבּוּר. רְאִיָּיה: אַרְיֵה. שְׁמִיעָה: שׁוֹר. רֵיחָא: נִשְׁרָא. וְד' אַנְפִּין וְד' כַּנְפִין לְכָל חַד. דִּבּוּר: אָדָם אִיהוּ. אָחִיד עֵילָּא וְתַתָּא, דְּרוֹעִין דִּבְהוֹן וְיָדֵינוּ פְּרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם. גּוּף אַרְיֵה, וְשׁוֹקַיִם, (יחזקאל א׳:ז׳) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וְעַל גּוּפָא אִתְמַר, (בראשית מ״א:מ״ג) מֶרְכָּבֶת הַמִּשְׁנֶה. מִשְׁנָה כְּתִיב, לִישָׁנָא דְּמַתְנִיתִין. (ע"כ רעיא מהימנא).

טָחוֹל, פְּתַח בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, (קהלת ד׳:א׳) וָאָרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשׁוּקִים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים. מַאן אִינּוּן עֲשׁוּקִים. אִלֵּין יַנּוּקִין דְּאִינּוּן בְּתוּקְפָּא דְּאִמְּהוֹן. דְּסַלְקִין מֵעָלְמָא, עַל יְדֵי מַלְאָךְ הַמָּוֶת. וְכִי מַלְאָךְ הַמָּוֶת קָטִיל לוֹן, דְּאִיהוּ עוֹשֵׁק. אֶלָּא הָדָר וְאָמַר, וּמֵיָּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם. מַאן הַהוּא כֹּחַ. דָּא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א׳:י״ד) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְדָא הוּא מְאֹרֹת חָסֵר וָאו, וְדָא לִילִית, דְּאִיהִי מְמָנָא דְּהַהוּא עוֹשֵׁק.

וְאִיהִי אִקְרֵי טָחוֹל, וְאִיהִי אַזְלַת (משפטים קי״ד) וְחַיְיכָא בְּיַנּוּקֵי, וּבָתַר עָבְדַת בְּהוּ רוּגְזָא וְדִמְעָה, לְמִבְכֵּי עָלַיְיהוּ. טָחוֹל לְזִינָא דְּכָבֵד אַזְלָא. דָּא אִבְרֵי בַּשֵּׁנִי, וְדָא בָּרְבִיעִי בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וּבְגִין דָּא, לֵית סִימָנָא טָבָא בַּשֵּׁנִי וּבָרְבִיעִי. כָּבֵד מוֹתָא דְּרַבְרְבֵי, טָחוֹל מוֹתָא דְּזוּטְרֵי.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וּדַאי הָכִי הוּא, דְּכָבֵד אִיהוּ דַּרְגָּא דְּעֵשָׂו. עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם. הוּא כְּנִישׁ כָּל דָּמִין, בֵּין צְלוּלִין, בֵּין עֲכוּרִין. וְלֹא אַבְחִין בֵּין טַב

לְבִישׁ. לָא עָבִיד אַפְרָשׁוּתָא בֵּינַיְיהוּ. לְבָא אִיהוּ יִשְׂרָאֵל, דְּאַבְחִין בֵּין טַב לְבִישׁ, בֵּין דָּם טָמֵא לְדָם טָהוֹר, וְלָא נָטִיל אֶלָּא בְּרִירוּ וְנַקְיוּ דְּהַהוּא דָּמָא, כְּבוֹרֵר אוֹכֶל מִגּוֹ פְּסוֹלֶת. וּלְבָתַר דְּנָטִיל לִבָּא, דְּאִיהוּ יַעֲקֹב, בְּרִירוּתָא דְּדָמִים, דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. וְאִשְׁתְּאַר כָּבֵד דְּאִיהוּ עֵשָׂו בִּפְסוֹלֶת. אִיהוּ כָּעִיס עָלֵיהּ בְּמָרָה, דְּאִיהִי גֵּיהִנָּם, דְּאִתְבְּרִיאַת בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא, מוֹתָא דְּרַבְרְבֵי, וְאִיהִי נוּקְבָא בִּישָׁא, אֵשׁ זָרָה, עֲבוֹדָה קָשָׁה, עֲבוֹדָה זָרָה קָרֵינָן לָהּ.

וּבְגִין דְּמִינָהּ אִתְעַר כַּעַס לְכָבֵד, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן בְּמַתְנִיתִין, כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּלֵית שְׁרִיפָה וַחֲמִימוּת בְּכָל מַרְעִין דְּאִבְרִין דְּגוּפָא, אֶלָּא מִמָּרָה. דְּאִיהִי אַדְלִיקַת בְּשַׁלְהוֹבִין עַל עַרְקִין דְּכָבֵד, וּבְעֵי לְאוֹקָדָא כָּל גּוּפָא. וְאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּיַמָּא, כַּד אִיהוּ כָּעִיס, דְּגַלֵּי יַמָּא סַלְקִין עַד רְקִיעָא, וּבָעוּ לְנַפָּקָא מִגְּבוּלַיְיהוּ, לְתַבְרָא (ס"א לחרבא) עָלְמָא. אִי לָאו שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי לַחוֹלָה כְּחוֹל דְּאַסְחַר לְיַמָּא, דְּלָא נַפְקַת מִפּוּמָהָא, אוּף הָכִי שְׁכִינְתָּא אַסְחֲרַת לְגוּפָא, וְסָמִיךְ לֵיהּ, כְּמָה דַּאֲתְּ אָמַר, (תהילים מ"א:ד') יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי.

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הַמְּבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, לָא לֵיתֵיב לְמַרְאֲשׁוֹתָיו, מִשּׁוּם דִּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ. וְלָא לְרַגְלוֹי דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת לְרַגְלוֹי. הַאי לָאו לְכָל בַּר נָשׁ, אֶלָּא לַבֵּינוֹנִי. אֲבָל לַצַּדִּיק גָּמוּר, יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי, עַל רֵישֵׁיהּ. וּשְׁכִינְתָּא אַסְחַר גּוּפֵיהּ, עַד רַגְלוֹי. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּיַעֲקֹב, (בראשית מ"ט:ל"ג) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, וְדָא שְׁכִינְתָּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ, (ישעיהו ס"ו:א') וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. לְרַשָּׁע גָּמוּר, מַלְאָךְ הַמָּוֶת אַסְחַר לֵיהּ בְּכָל סִטְרָא. וְדָא יֵצֶר הָרָע, דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת אַסְחַר לֵיהּ בְּכָל סִטְרָא, חַרְבָא דִּילֵיהּ, דְּפָנָיו מוֹרִיקוֹת, בְּטִפָּה חָדָא מֵאִינּוּן ג' טִפּוֹת, דְּזָרִיק בֵּיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה':ד') וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה. כָּבֵד דָּא דְּכוּרָא. יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד נוּקְבָא. (עד כאן).

קַיְּבָה, אִיהוּ דַּרְגָּא חַד מִשִּׁתִּין דְּמוֹתָא. וְדָא אִתְקְרֵי תַּרְדְּמָה. עֶסְטִירְאָה (נ"א עסירטא), דַּרְגָּא שְׁתִיתָאָה דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת. וּמִגּוֹ דָּאֲתֵי מֵרָחִיק, אִיהוּ מִסְטְרָא דְּמוֹתָא. וְלָאו מוֹתָא. רַמְזָא, חַד מִשִּׁתִּין דְּמוֹתָא.

רַעְיָא מְהֵימָנָא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בָּתַר דְּגוּפָא אִיהוּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, לֵית אֵבֶר בְּגוּפָא, דְּלָא אִית בֵּיהּ יֵצֶר הָרָע וְיֵצֶר טוֹב, לַבֵּינוֹנִיִּים. וְלַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים, תְּרֵין יְצִירוֹת, דְּדָכַר וְנוּקְבָא, תַּרְוַויְיהוּ טוֹבִים. כְּגַוְונָא דְּחָתָן וְכַלָּה. לְרְשָׁעִים גְּמוּרִים, תְּרֵין יְצִירוֹת בִּישִׁין, דְּכַר וְנוּקְבָא, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר, מִסִּטְרָא דְּסָמָאֵל וְנָחָשׁ.

וּבְגִין דָּא מִסִּטְרָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, קֵיבָה אִית בָּהּ תְּרֵין דַּרְגִּין. דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, קֵיבָה יָשָׁן. וְאִית שֵׁינָה, אַחַת מִשִּׁתִּין בְּמוֹתָא. וְשֵׁינָה, אַחַת מִשִּׁתִּין בַּנְּבוּאָה. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן מָארֵי מְתִיבְתָּא, (זכריה י') הַחֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבֵּרוּ, וְהָכְתִיב (במדבר י"ב:ו'-ז') בַּחֲלוֹם

אֲדַבֶּר בּוֹ. לָא קַשְׁיָא, כָּאן עַל יְדֵי שֵׁד. כָּאן עַל יְדֵי מַלְאָךְ. חֲלוֹם עַל יְדֵי מַלְאָךְ, חַד מִשְׁתִּין בַּנְבוּאָה. חֲלוֹם עַל יְדֵי שֵׁד, אִיהוּ שָׁוְא, מִסִּטְרָא דְּמוֹתָא. וְאִיהוּ תֶּבֶן, דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ, כְּשֵׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבַר בְּלָא תֶּבֶן, כַּךְ אִי אֶפְשָׁר לַחֲלוֹם בְּלָא דְּבָרִים בְּטֵלִים.

אִצְטְרִיכָא דָּא קַרְקְבָן נִקְלָף. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, קוּרְקְבָן טוֹחֵן, דְּאִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא, וְשׁוֹחֵק, וּמְשַׁדַּר לְכָל אֲבָרִין. אִי אֲבָרִין בְּלָא חוֹבִין, כְּגַוְונָא דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּאִית מִלִּין דְּמִעַכְּבִין יַת קָרְבְּנָא, דְּלָא נָחִית לְקַבְּלָא לֵיהּ, הַהוּא דְּשַׁדַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַבְּלָא דּוֹרוֹנָא דִּילֵיהּ. דְּאִית דְּמַקַּבֵּל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְדֵי אַרְיֵה, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָכִיב עֲלֵיהּ, וְנָחִית בֵּיהּ, לְקַבְּלָא הַהוּא דּוֹרוֹנָא. וְאִית דּוֹרוֹנָא דְּמַקַּבֵּל לֵיהּ עַל יְדֵי שׁוֹר, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן.

וְאִית דּוֹרוֹנָא, דְּמַקַּבֵּל עַל יְדֵי דְּנָשֶׁר, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. דְּאִינּוּן שְׁתֵּי תּוֹרִים, אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה. וְאִית דּוֹרוֹנָא, דְּמַקַּבֵּל לֵיהּ עַל יְדֵי דְּאָדָם דְּכְתִיב בֵּיהּ, (ויקרא א׳:ב׳) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ. בְּדִיּוּקָנָא דְּהַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ. (יחזקאל א׳:י׳) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. יְדוֹ"ד נָחִית עֲלַיְיהוּ, לְקַבְּלָא דּוֹרוֹנָא.

וְאִית חֵיוָן טַבְעִיּוֹת, מְמָנָן עַל גּוּפִין, דְּאִינּוּן מַאַרְבַּע יְסוֹדִין, וְאִינּוּן דַּכְיָין. וְלָקֳבְלַיְיהוּ אַרְבַּע חֵיוָן דּוֹרְסִין, מִסְאֲבִין, (נ"א מלאכין ממנן) עַל ד' מְרִירָן, דְּאִינּוּן: מָרָה חִוָּורָא, מָרָה סוּמָקָא, מָרָה יְרוֹקָא, מָרָה אוּכְמָא.

וְאִית חֵיוָן שִׂכְלִיּוֹת, דְּסָחֲרִין לְכָרְסְיָיא. וְאִית לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ, וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם, וְאִינּוּן חֵיוָן אֱלָהִיּוֹת, מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָׁה. וְאִית חֵיוָן דְּסִטְרָא אָחֳרָא. וְאִתְקְרִיאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאֱלָהִיּוֹת דְּקוּדְשָׁא, אֱלֹהִים חַיִּים. וְאִלֵּין אֱלָהִיּוֹת דִּקְדוּשָׁה, אִתְקְרִיאוּ אֱלֹהֵי הָאֱלָהִיּוֹת, וְעִלַּת עַל כֹּלָּא, אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְכָל זִינָא אָזִיל לְזִינֵיהּ. וּבְגִין דְּאִית אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אָמַר עָלַיְיהוּ, (שמות כ״ב:י״ט) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַיְיָ"ד לְבַדּוֹ. בְּגִין דְּלָא יִתְעָרֵב אֱלֹהִים חַיִּים עִם אֱלֹהִים אֲחֵרִים. (ס"א ובחבורא קדמאה) (עד כאן)

אִצְטְרִיכָא דָּא, נָטִיל וְשָׁחִיק, וּמְשַׁדַּר לְכָל סִטְרִין דִּלְתַתָּא, וּמְנַיְיהוּ אִתְזָנוּ תַּתָּאֵי. מֵאִינּוּן שָׁתִין שְׁמָרִים לְתַתָּא, כָּל אִינּוּן רוּחִין וְסִטְרִין אַחֲרָנִין דְּאִיתְזָנוּ בְּלֵילְיָא, מֵאִינּוּן אֲבָרִים וּפְדָרִים. וּשְׁאַר נַטְלִין כָּל שַׁיְיפִין, וְנָטִיל כֹּלָּא כָּבֵד, וְקָרִיב לַלֵּב, כַּמָּה דְּאִתְּמַר. וְדָא אִיהוּ דְּכְתִיב, (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין. וְעַל דָּא אִתְחֲזֵי עַל מַדְבְּחָא, כְּגַוְונָא דְּאַרְיֵה אָכִיל קָרְבְּנִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה כָּל שְׁאַר שַׁיְיפִין, בְּרָזָא דְּגוּפָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי אִצְטְרִיכָא בְּקַדְמֵיתָא נָטִיל כֹּלָּא, עַד שִׁית שַׁעְתִּין, וְאוֹפָּה. קָרְקְבָן, אִיהוּ אוֹפָּה. וְרִיאָה, אִיהִי מַשְׁקֶה. לְבָא מַלְכָּא.

וְאִינּוּן תְּרֵין, אִינּוּן וַדַּאי אוֹפָּה וּמַשְׁקֶה, לְמֵיהַב לְמַלְכָּא, מִשְׁפִּירוּ דְּכָל מַאֲכָלִין וּמַשְׁקִין, רֵישָׁא דְּכֻלְּהוּ, מִבְחַר לְכֻלְּהוּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:א׳) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשָׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי. לְבָתַר, אִכְלוּ רֵעִים, שְׁאַר אֲבָרִים, דְּאִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דְּמַלְכָּא, דְּפָלִיג לוֹן מְזוֹנָא, עַל יְדֵי שַׂר הָאוֹפִים. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. עַל יְדֵי שַׂר הַמַּשְׁקִים.

וְכָבֵד אִיהוּ לִימִינָא דְּבַר נָשׁ. וּבְגִין דָּא, וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן לִימִינָא דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ לְבָא. טָחוֹל, לִשְׂמָאלָא. אִלֵּין אִינּוּן מִסְטְרָא אַחֲרָא, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְׂמֹאל. מַשְׁקֶה חַמְרָא מָזוּג בְּמַיָּא לְמַלְכָּא. וְאַרְיֵה אָכִיל, דָּא כָּבֵד, כְּנִישׁ מְזוֹנָא קַמֵּי מַלְכָּא, דְּאִיהוּ לְבָא.

וְאִית לְאַקְשׁוּיֵי עַל הַאי. אִי כָּבֵד אִיהוּ עִשָּׂו, אֵיךְ הוּא מְתַקֵּן מְזוֹנָא לְלִבָּא. אֶלָּא וַדַּאי לְבָא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּיִצְחָק. כָּבֵד עֵשָׂו, דְּאִיהוּ הַצַּד צַיִד. וַיֹּאמֶר לֵיהּ, (בראשית יז) יְקוּם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד בְּנוֹ. אִלֵּין אִינּוּן צְלוֹתִין, דְּאַזְלִין וּמִתְתַּרְכִין מֵעָנִיִּים, וְיִצְחָק בְּצַעֲרָא וּבִיגוֹנָא, דְּלָא יַכְלִין לְכַוְונָא לְצָלוֹתָא. וּבְגִין דָּא לָא אָמַר וְיֹאכַל מִצֵּידִי, אֶלָּא וְיֹאכַל מִצֵּיד בְּנוֹ. (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. כְּגַוְונָא דָּא, לֵית לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מְזוֹנָא בְּגָלוּתָא, אֶלָּא עַל יְדֵי אוּמִין דְּעָלְמָא. אֲבָל כַּד אִינּוּן בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, מְזוֹנֵיהוֹן עַל יְדֵי שְׁכִינְתָּא. וְיֵהוֹן תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה מַשְׁקִין אוּמָה, שַׂר הַמַּשְׁקִים. וּתְרֵין כּוּלְיָין הָאוֹפִים, דְּמְבַשְּׁלִין הַזֶּרַע דְּנָחִית מִן מוֹחָא, וּמְבַשְּׁלִין מַיָּא דְּמַקַּבְּלִין מִכַּנְפֵי רֵיאָה. וּלְבָתַר דְּיֵיכוּל מַלְכָּא, דְּאִיהוּ לְבָא, אִתְמַר בִּתְרֵין כֻּלְיָין דְּיֵלִיפָה, אִכְלוּ רֵעִים. וְלִתְרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים.

דְּלִבָּא אִיהוּ כִּסָּא דִּין, אַרְבַּע חֵיוִין שְׁלִיחָן דְּיֵלִיפָה. תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, וּתְרֵין כֻּלְיָין, דְּכַנְפֵי רֵיאָה וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה, לְקַבְּלָא עֲלַיְיהוּ מַלְכָּא, דְּאִיהוּ (ישעיהו י״א:ב׳) רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. דְּיָתִיב עַל כָּרְסְיָיא, דְּאִיהוּ לְבָא, דְּכָל אִינּוּן דְּפִיקִין מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּחַיָּילִין בָּתַר מַלְכֵיהוֹן.

וְרוּחָא דְּנָשִׁיב מִכַּנְפֵי רֵיאָה, נָשִׁיב עַל תְּרֵי נוּקְבֵי חוֹטָמָא. וְאִיהוּ קָרִיר וּצְנִינָא מִשְּׁמֹאלָא. וְחָם מִימִינָא. וּמִסְטְרָא דְּמוֹחָא דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי, אִיהוּ רוּחַ קָר לִימִינָא, דְּחֶסֶד. וְחָם מִשְּׁמָאלָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן לְבָא. וּמוֹחָא מָזִיג בֵּיהּ, בְּאֶמְצָעִיתָא דְּתַרְוַוייהוּ. אוּף הָכִי לְבָא מָזִיג, מִקּוֹר וָחוֹם. וּמוֹחָא אוּף הָכִי, דְּמַקַּבְּלִין דֵּין מִדֵּין.

וּשְׁמָרִים דְּכֻלָּא, נָטִיל טְחוֹל, וּמַשְׁרְיָין דְּיֵלִיפָה, דְּאִינּוּן עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, דְּאָמַר עֲלַיְיהוּ שְׁלֹמֹה, (קהלת ב׳:ז׳) קָנִיתִי לִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת. תְּרֵין כּוּלְיָין אִתְקְרִיאוּ אִשִּׁים, עַל שֵׁם אִשִּׁים דִּלְעֵילָּא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (דברים י״ח:א׳) אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן.

וּבַקָּנָה שִׁית עִזְקָאן, דְּעַלַיְיהוּ אִתְמַר, (תהילים כ״ט:א׳) הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים. דְּבָהוֹן סָלִיק קָלָא, דְּאִתְפְּלִיג לוֹ׳ קָלִין דְּשָׁכְינְתָּא. וּשְׁבִיעָאָה סָלִיק לְפוּמָא, דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא. וְשִׁית עִזְקָאן

דְּקָנֶה, אִינּוּן כְּגַוְונָא דְּשִׁית דַּרְגִּין דְּכָרְסְיָיא דְּמַלְכָּא. וְקָנֶה אִיהוּ סֻלָּם, דְּבֵיהּ (בראשית כ״ח:י״ב) מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, דְּאִינּוּן הֲבָלִים סַלְקִין בֵּיהּ מַלְכָּא (נ"א מלבא), וְרוּחִין דַּאֲוִירָא (חורין נפקין) נַחְתִּין בֵּיהּ בְּלִבָּא, לְקָרְרָא חֲמִימוּתָא, דְּלָא לוֹקִיד גּוּפָא. וְכַד רוּחָא נָחִית, נָחִית בְּכַמָּה רוּחִין, כְּמַלְכָּא עִם חֵילֵיהּ. וְכַנְפֵי רֵיאָה מְקַבְּלִין לְרוּחָא, דְּאִיהוּ מַלְכָּא עָלַיְיהוּ, כְּמָה דַּאֲמִינָא. (יחזקאל א׳:ח׳) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, (שמות כ״ה:כ׳) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה.

אִי זַכָּאן אֵבְרִין דְּבַר נָשׁ בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה דְּמַלְכָּא עִלָּאָה דְּאִיהוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, נָחִית בְּסֻלָּם, דְּאִיהוּ גָּרוֹן, בְּכַמָּה רוּחִין קַדִּישִׁין, דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ, (תהילים ק״ד:ד׳) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְסַלְקִין לְקֶבֶל אִלֵּין הֲבָלִים דְּלִבָּא, דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ, מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר (תהילים כ״ט:ז׳) קוֹל יְדוָ"ד חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. בְּגִין דְּלִיבָּא אָדְנָי, דְּמִנֵּיהּ סַלְקִין לַהֲבוֹת אֵשׁ בְּפוּמָא דְּאִיהוּ יְדוָ"ד, דְּנַחְתִּין עִמֵּיהּ כַּמָּה רוּחִין דְּקִדּוּשָׁה, מֵאַרְבַּע אַתְוָון יְהוָ"ה. דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ, (יחזקאל ל״ז:ט׳) כֹּה אָמַר יְדוָ"ד מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ.

קָנ"ה, אִיהוּ קָנֶה חָכְמָה קָנֵה בִינָה, דְּאִינּוּן לִימִינָא דְּחֶסֶד, וְלִשְׂמָאלָא דִּגְבוּרָה. תִּפְאֶרֶת, סֻלָּם בְּאֶמְצָעִיתָא, בְּגוּפָא כָּלִיל תְּרֵין דְּרוֹעִין, וְגוּף וּבְרִית, וּתְרֵין (סטרין) שׁוֹקִין. לְקֶבֶל שִׁית עִזְקָאן דְּקָנֶה.

וְכַד נָחִית יְדוָ"ד לְלִבָּא, לְגַבֵּי אָדְנָ"י, מִתְחַבְּרִין דִּינָא בְּרַחֲמֵי בְּלִבָּא. דְּאִיהוּ יְאֱהדוֹנָהִי. וְכַד סָלִיק אָדְנָי לְפוּמָא, דַּאֲדְנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לְקַבְלָא יְהוָ"ה בְּפוּמָא, לְאִתְחַבְּרָא תַּמָּן תְּרֵין שְׁמָהָן בְּחִבּוּרָא חָדָא, יְאֱהדוֹנָהִי, כְּגַוְונָא דְּמִתְחַבְּרָאן בְּלִבָּא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, אִי לֵית לוֹן פּוּמָא וְלִבָּא שָׁוִין. (עד כאן).

קָנֶה שִׁית עִזְקָאן בְּקָנֶה, מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן אִקְרוּן בְּנֵי אֲלִים, מַפְקֵי רוּחָא לְנַשְׁבָא עַל עָלְמָא. וְאַתְיָין מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. וְכַד אִינּוּן מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִינּוּן כְּגַוְונָא דְּשׁוֹפָר. וְאִלֵּין אִקְרוּ שׁוֹפָר, שׁוֹפָר שֶׁל אַיִל שֶׁל יִצְחָק. אֲלִים בְּנֵי בָּשָׁן, הֲבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים. אֵלִים דְּיִצְחָק, וּמַפְקֵין רוּחָא וְקָלָא. וְהַהוּא קָלָא נָפִיק, וְאִעְרַע בְּעֵבֵי מִטְרָא, וְאִשְׁתְּמַע לְבַרְיְיתָא לְבַר. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב כ״ו:י״ד) וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְבּוֹנָן. דְּוַדַּאי מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָין. וּבְגִין דָּא (ס"א ומה אמר ההוא קלא, קול יי על המים אל הכבוד וגו') אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל מַיִם רַבִּים. אֵל הַכָּבוֹד רוֹעֵם לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים, עַל יְדָא דְּבָנֵי אֵלִים. וְלֵית מַאן דְּיָדַע בִּשְׁבָחָא דְּהַאי קָלָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב מִי יִתְבּוֹנָן.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, פָּתַח רַעְיָא מְהֵימְנָא וְאָמַר, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן אָטְימִין לִבָּא, סְתִימִין עַיְינִין, דְּלָא יַדְעִין אֲבְרִים דְּגוּפֵיהוֹן עַל מָה אִינּוּן מִתְתַּקְנִין, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נ"א קנ"ה) תְּלַת חֵילִין כְּלִילָן בֵּיהּ, חַד הֶבֶל, דְּאִיהוּ לַהַב אֵשׁ, דְּנָפִיק מִן

לְבָא וְאִתְפְּלַג לְז' הֵבָלִים, דְּאָמַר קֹהֶלֶת. תִּנְיָינָא, אַוִּיר דְּעָאל לְגַבֵּיהּ מִלְּבַר. תְּלִיתָאָה, מַיִם דְּכַנְפֵי רֵיאָה, דְּאִינּוּן דְּבוּקִים בְּקָנֶה. וּמִתְּלַת אִלֵּין אִתְעֲבִיד קוֹל, מַיִם וְרוּחַ וְאֵשׁ, וּמִתְפְּלֶג כָּל חַד לְז', וְאִינּוּן ז' לְהָבִים, ז' אֲוִירוֹת, ז' נְחָלִים.

וְכַד אַעְרְעוּ לְהָבִים דְּלְבָּא, בְּעָבֵי מִטָּרָא, דְּאִינּוּן כַּנְפֵי רֵיאָה, אַרַח קָנֶה דְּרֵיאָה. הַאי אִיהוּ וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְבּוֹנָן. דְּבֵיהּ לֵב מֵבִין בַּבִּינָה, דְּאִיהִי בְּלִבָּא לִשְׁמָאלָא, גְּבוּרָה. וְחֶסֶד לִימִינָא, מַיִם דְּכַנְפֵי רֵיאָה. וְתַמָּן חָכְמָה מוֹחָא, וּמִנֵּיהּ, (שיר השירים ד':ט"ו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. דְּאִיהוּ לְבוּנָא דְּמוֹחָא, נוֹזְלִים עַל קָנֶה דְּרֵיאָה. בָּתַר דְּאִסְתְּלָקוּ עֲנָנִים דְּבִינָה לְגַבֵּי מוֹחָא.

וְרָזָא דְּמִלָּה (שיר השירים ג':ו') מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן. וְדָא עָשָׁן הַמַּעֲרָכָה, דְּסָלִיק מִן לְבָּא לְמוֹחָא. דְּכָל רוּחִין דְּעָלְמָא, לָא זָזִין לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ. חָכְמָה: כח מ"ה. כֹּחַ: בְּלִבָּא. מָה: בְּמוֹחָא. קָנֶה: תִּפְאֶרֶת, כְּלִיל ו' סְפִירָאן. ו' דְּרָגִין אִינּוּן לְכָרְסְיָיא, דְּאִיהִי אִימָּא. לְנַחְתָּא חָכְמָה לְגַבָּהּ, מִן מוֹחָא לְלִבָּא, דְּבָהּ לֵב מֵבִין. וּבְגִין דָּא, (משלי ד':ה') קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. בֵּיהּ אַבָּא נָחִית. בֵּיהּ אַבָּא סָלִיק. וְהַאי אִיהוּ סֵלָּם דְּבֵיהּ (ס"א עולים ויורדים בו) עוֹלִים תְּרֵי, וְיוֹרְדִים תְּרֵי. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְשֵׁט דְּבַלַּע מֵיכְלָא, וּמִתַּמָּן עָאל לְכֻלְּהוּ שַׁיְיפִין, דְּאִיהִי (ס"א דא איהו רזא) בְּדָרְגָּא דְּאִשִּׁים. אִשִּׁים אִינּוּן קָרְבִּין מִיָּד, וּבַלְעֵי וְנַטְלֵי כַּלִּיל (ס"א כלא) מִגּוֹ אֶשָּׁא עִלָּאָה, דְּכְלִיל לָאִשִּׁים. וְרָזָא דָּא, (דברים י"ח:א') אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן. אִלֵּין אַכְלִין וּבַלְעִין, וּשְׁאַר לָא אַכְלִין הָכִי. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא (ס"א לבר) לְבַד, לָא יַדְעִין אֵיךְ אַכְלִין, וְלָאו רָזָא דִּלְהוֹן, אֶלָּא דְּרָגִין דִּלְגוֹ אינּוּן יַדְעִין, וְנַטְלִין מִנַּיְיהוּ. וְשֵׁט לֵית לֵיהּ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ, דְּלָא יַדְעֵי, אֶלָּא מִבִּפְנִים יַדְעֵי וְנַטְלֵי עַד דְּעָאל לְבֵי טוֹחָנָא, וְאִשְׁתְּחִיק וְאִתְבְּשַׁל. וְנָטִיל כֹּלָּא כְּבַד כְּמָה דְּאִתְּמַר. מֵאִלֵּין אֲשִׁים נַפְקֵי דְּרָגִין, דְּאַקְדְּמֵי וְנַטְלֵי מִכָּבֵד בְּקַדְמִיתָא, (ומאן אינון, אלין) הַטּוֹחֲנוֹת, אַכְלֵי קָרְבְּנִין וְטַחֲנֵי. וְעַל דָּא מִדְאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא כְּתִיב, (קהלת י"ב:ג') וּבָטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ. אִלֵּין טַחֲנִין בְּקַדְמִיתָא.

כֵּיוָן דְּאִתְטַחֲנָן, אינּוּן דְּשַׁלְטֵי עָלַיְיהוּ, בַּלְעֵי וְנַטְלֵי, וְאִקְרוּן וְשֵׁ"ט. אֲמַאי. אֶלָּא וְשֵׁט, דִּיוּקְנָא דְּוָא"ו, אִיהוּ וְשֵׁט כָּפוּף. וּלְבָתַר, שֵׁט לְמֵיכַל מִשְׁתְּיָא, חַמְרָא וּמַיָּא. דִּכְתִיב, (במדבר י"א:ח') שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ. מֵיכְלָא לְמֵיכַל, מִשְׁתְּיָא חַמְרָא וּמַיָּא, נְסוּכָא דְּיַיִן, וְנְסוּכָא דְּמַיִם. בְּהַאי וְשֵׁט עָאל וְאִשְׁתְּאִיב בְּרֵיאָה, אִלֵּין שְׁרָפִים, (ס"א שייפין) בְּשַׁלְהוֹבִיתָא דִּלְהוֹן נַטְלֵי מִשְׁתְּיָא, וְאִקְרוּן רֵיאָה, בְּחִבּוּרָא חָדָא, וְאִשְׁתְּאִיב כֻּלָּא בְּהוֹן. וְכָל אִלֵּין, נַטְלִין כָּל חַד וְחַד, כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וּמִדְּחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, (קהלת י"ב:ג') וּבָטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ כֻּלְּהוּ. דְּאַזְעִירוּ דִּיוּקְנַיְיהוּ וּמְזוֹנַיְיהוּ, וְלֵית יוֹמָא דְּלֵית בֵּיהּ מְאֵרָה, אָרִים קָלֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר,

וַוי יְרוּשָׁלַם קַרְתָּא קַדִּישָׁא, וַוי לְעַמָּא, דְּכָל טָבָאן אִלֵּין אַבְדִין, רַבְרְבָן גִּיבָּרִין מְמָנָן אַזְעִירוּ דְּיוּקְנַיְיהוּ, עַל דָּא בָּכוּ חַבְרַיָּיא. אָמְרוּ, וַוי רִבִּי, כַּד תִּסְתַּלַּק מִן עָלְמָא, מַאן יְגַלֶּה רָזִין סְתִימִין עֲמִיקִין כְּאִלֵּין, דְּלָא אִשְׁתְּמָעוּ מִן יוֹמָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וְעַד הַשְׁתָּא. זַכָּאָה דָּרָא דְּשַׁמְעִין מִלִּין אִלֵּין, וְזַכָּאָה דָּרָא דְּאַנְתְּ בְּגַוּויהּ, וַוי לְדָרָא דְּיִשְׁתַּאֲרוּן יַתְמִין מִנָּךְ.

פרק ע

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה פָּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, וְהָא כְּתִיב, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שָׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְשָׁבַע רְקִיעִין אִינּוּן: וִילוֹן. רָקִיעַ. שְׁחָקִים. זְבוּל. מָעוֹן. מָכוֹן. עֲרָבוֹת. שְׁחָקִים. דִּבְהוֹן רֵיחַיִם דְּטוֹחֲנִים מָן לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְאִינּוּן אִקָּרוּן שְׁחָקִים, עַל שֵׁם (שמות ל׳:ל״ו) וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק, וְאִינּוּן נֶצַח וְהוֹד, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (ישעיהו מ״ה:ח׳) וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ צֶדֶק, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה.

וִילוֹן, דְּבֵיהּ מַכְנִיס עַרְבִית וּמוֹצִיא שַׁחֲרִית. רָקִיעַ, אִיהוּ יְסוֹד. דְּבֵיהּ נַהֲרִין שִׁמְשָׁא וְסַהֲרָא, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א׳:י״ז) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. וְצַדִּיק אוֹת, בֵּין נֶצַח וְהוֹד. וְעֵדוּת, בֵּין תִּפְאֶרֶת וּמַלְכוּת.

פרק עא

נֶצַח וְהוֹד תְּרֵין פַּלְגֵי גּוּפָא אִינּוּן, כְּגַוְונָא דִּתְרֵין תְּאוֹמִים. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ שְׁחָקִים. תַּרְוַוייְהוּ כַּחֲדָא ו״ו אִינּוּן, מִן וְשֶׁט, מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן תְּרֵין טוֹחֲנוֹת, מִסְטָרָא דִּימִינָא.

(שמות י״ג:י״ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. עַצְמוֹת צַדִּיק יְסוֹד עָלְמִין, דַּרְגָּא דְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. וְלֵית לֶחֶם, אֶלָּא אוֹרַיְיתָא, (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי: וְאִינּוּן: אַשְׁכְּלוֹת דְּצַדִּיק. וְצַדִּיק, עֵץ פְּרִי. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר, (במדבר י״ג:כ״ג) וַיִּשְׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם. וַאֲמַאי בַמּוֹט. בְּגִין דְּלָא הֲוָה תַּמָּן צַדִּיק.

וּבְגִינַיְיהוּ אִתְּמַר בֵּיהּ, (תהילים נ״ה:כ״ג) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק, דְּאִיהוּ עֵץ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (במדבר י״ג:כ׳) חֲיַשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן. אַעְקְרוּ עֵץ דְּאִיהוּ צַדִּיק, אִלֵּין דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא, וְגָרְמוּ, וַיְשַׁאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, ו׳ ו׳.

עָלַיְיהוּ אִתְּמַר, סְחֲטָה עֲנָבִים. צַדִּיק יְסוֹד, בֵּיהּ סוֹד, דְּאִיהוּ יַיִן הַמְשׁוּמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. דְּאִינּוּן ו׳ דִּרְגִּין דְּאָת ו׳. וְאִינּוּן שְׁרָפִים, ו׳ ו׳, (ישעיהו ו׳:ב׳) שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. מִשְּׁמָאלָא. וְאִינּוּן אַפִּיקוּ מַיִם מִימִינָא. וְצָחִין בְּשַׁלְהוֹבִיתָא דִּלְהוֹן מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, וְשׁוֹאֲבִין מִסְטָרָא דְּחֶסֶד.

וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (תהילים ק"ד:ד') עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, מִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּנַשְׁבִין עַל לִבָּא, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא עֲשִׂירָאָה בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ. וְאִיהוּ ו', אוֹת בָּצָבָא דִּילֵיהּ, כָּלִיל ו' פִּרְקִין דְּתֵרִין שׁוֹקִין, דְּכְתִיב בֵּהּ (שיר השירים ה':ט"ו) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ, וְדָא צַדִּיק אוֹת בְּרִית.

ו' עִלָּאָה, תִּפְאֶרֶת. בֵּין שִׁית פִּרְקִין דְּתֵרִין דְּרוֹעִין. וּבְגִין דָּא, ו' ו', גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. וְאִינּוּן (שמות כ"ה:כ') פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה, לְקַבֵּל ו' עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. וּמִסְטְרַיְיהוּ, אִתְקְרִיאוּ נְבִיאֵי הָאֱמֶת. סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל בְּרִית, דְּאִיהוּ ו' תִּנְיָינָא, (משלי י':כ"ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וּבְגִין דָּא, נָצַח וְהוֹד, טוֹחֲנִים מָן לְצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ טוֹחֲנוֹת.

וּמִסְטְרָא דְּוֶשֶׁט, (במדבר י"א:ח') שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, אִינּוּן לְקוּטוֹת דְּפִסְקוֹת דְּמַתְנִיתָא. וְטָחֲנוּ בָּרֵיחַיִם, מֵהָכָא, מַאן דְּאַפִּיק מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, צָרִיךְ לְמִטְחַן לוֹן בְּשִׁנַּיִים, וּלְאַפָּקָא מִלִּין שְׁלֵימִין, וְאִינּוּן מִלִּין אִתְקְרִיאוּ שְׁלָמִים. וְאוֹחֲרָנִין, דְּאִינּוּן שַׁטָּיָן, דְּאַכְלִין מִלִּין בְּהַלְעָטָה, וְלָא טוֹחֲנִין לוֹן בַּטּוֹחֲנוֹת דִּלְהוֹן וּבְשִׁנֵּיהוֹן, מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר י"א:ל"ג) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם וְאַף יְיָ חָרָה בָּעָם, דְּאִינּוּן, מִגִּזְעָא דְּמַאן דְּאָמַר (בראשית כ"ה:ל') הַלְעִיטֵנִי נָא. וְנָצַח וְהוֹד אִתְקְרִיאוּ כְּרוּבִים.

פרק עב

וּתְמַנְיָא אִינּוּן: חָכְמָה, בִּינָה, גְּדוּלָה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, מַלְכוּת, נָצַח, הוֹד, צַדִּיק, עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ. דְּאִיהוּ לֵית לֵיהּ זוּג. וּמַאי עֲטָרָה דִּילֵיהּ. כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם. וְהַיְינוּ דְּאוֹקְמוּהָ, אָמְרָה שַׁבָּת לְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכֻלְּהוּ יוֹמֵי נָתַתָּ בֶּן זוּג וְלִי לֹא נָתַתָּ בֶּן זוּג. (ע"כ רעיא מהימנא) (רעיא מהימנא רי"ג ע"א)

פרק עג

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. ע' רַבְרְבָא, ד' אוּף הָכִי. וְסִימָנָא דָּא עֵד. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמואל א י"ב:ה') עֵד יְיָ בָּכֶם. אִשְׁתַּאֲרוּן אַתְוָון ש"מ, מ' פְּתוּחָה. מַאי טַעְמָא לָא סְתִימָא, בְּגִין דְּם' סְתִימָא, מַלְכָּא (ס"א עלמא) עִלָּאָה. מ' פְּתִיחָא, מַלְכָּא (ס"א עלמא) תַּתָּאָה. אַתְוָון אַחֲרָנִין, אִשְׁתַּאֲרוּ א"ח, (משלי כ"ה:ב') כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר כְּתִיב.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, כָּל מַאן דְּמְיַיחֵד יְחוּדָא דָּא בְּכָל יוֹמָא, חֲדָוָה זְמִינָא לֵיהּ מִלְּעֵילָּא, מֵרָזָא דְּאַתְוָון אִלֵּין, ש"מ מֵהַאי סִטְרָא. א"ח, מֵהַאי סִטְרָא. וּמְצָרֵף אַתְוָון, לְמַפְרַע (שדי) שַׁרֵי, וּבְמֵישָׁר (חיים) סַיֵּים. וְסִימָן אֶשְׁמַח. דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:ל"ד) אָנֹכִי

אֶשְׁמַח בַּיְיָ. מַמָּשׁ. דָּא יְחוּדָא קַדִּישָׁא. וְשַׁפִּיר אִיהוּ. וְהָכִי הוּא בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, דְּאָמַר כִּי הַאי גַּוְונָא, דְּמַאן דְּמָיַיחֵד יְחוּדָא דָּא בְּכָל יוֹמָא, חֶדְוָה זְמִינָא לֵיהּ מִלְּעֵילָּא.

תּוּ אִית בֵּיהּ ש"מ, דְּאִתְכְּלִיל מִן ע' רַבְרְבָא. אִלֵּין שִׁבְעִין שְׁמָהָן בְּרָזָא דַּאֲבָהָן קַדִּישִׁין, וְדָא הוּא שְׁמַע: שֵׁם ע'. יִשְׂרָאֵל, יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, יְיָ, אִלֵּין אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִלִּין, דְּאָחִיד לוֹן א"ח. הַהוּא דְּאָמַר (שיר השירים ה':ב') פְּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. ד': דָּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, דְּהִיא אֲחִידַת בְּהוּ. רָזָא לְחַכִּימִין אִתְמְסַר, דְּלָא לְגַלָּאָה. שָׁתִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן. בָּכָה וְחַייךְ, אָמַר, אִימָא, דְּהָא וַדַּאי רַעֲוָא אִשְׁתְּכַח, וְלֵית כְּדָרָא דָּא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּיהֵא רְשׁוּ לוֹן לְגַלָּאָה.

פרק עד

תְּרִין רְצוּעִין נָפְקִין, מִסִּטְרָא דָּא וּמִסִּטְרָא דָּא, רָזָא דִּתְרִין יַרְכִין דִּלְתַתָּא דְּהַאי א"ח, דִּנְבִיאֵי קְשׁוֹט אֲחִידָן בְּהוּ. דְּהָא מִלְּעֵילָּא נָפְקִין תְּרֵין רְצוּעִין, רָזָא דִּתְרִין דְּרוֹעִין, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, וְדָלֶ"ת אִתְאֲחִידַת בְּהוּ. לְבָתַר נַחְתָּא, וְאִתְפְּשָׁטוּ יַרְכִין לְתַתָּא. כֵּיוָן דְּהִיא אִתְאֲחִידַת לְעֵילָּא כַּדְקָא יָאוּת, נַחְתָּא לְתַתָּא, לְאִתְאַחָדָא בְּאֶכְלוּסָהָא. וְכַד אִיהִי אִתְאַחֲדָת, אֲחִידָא בְּשִׁפּוּלֵי יַרְכִין, וּרְשִׁימוּ דְּיוּד בְּרִית קַדִּישָׁא עָלָהּ מִלְּעֵילָּא, כְּדֵין אִיהִי אִתְאַחֲדָת בְּיִחוּדָא חַד.

יו"ד דָּא אִיהִי רָזָא דִּבְרִית, (ועל דא) כָּל מַאן דְּנָטַר בְּרִית דָּא, אִיהוּ אִשְׁתְּזִיב לְעֵילָּא, וְאִשְׁתְּזִיב לְתַתָּא. (מנא לן) פִּנְחָס, בְּגִין דְּאִיהוּ קַנֵּי עַל בְּרִית דָּא, אִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא עִלָּאָה, וּמִן דִּינָא דִּלְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ אִתְרְשָׁם יו"ד דָּא בְּבַנְווּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְגוֹ'.

יו"ד דָּא, אִצְטְרִיךְ דְּלָא יִתְעֲדֵי כְּלָל מִגּוֹ תְּפִלָּה דְּיַד, דְּלָא יַעְבִּיד פְּרוּדָא. וְכָל חֶדְוָה דִּילָהּ, בְּהַאי י'. אִיהוּ יו"ד דָּא בְּדִכּוּרָא אִיהִי, וְלָא בְּנוּקְבָא, אִיהוּ צַדִּיק, וְאִיהִי צֶדֶק. וּבְגִין כַּךְ, אִתְקְרִיבַת בַּהֲדָהּ, וּמַאן דְּרָחִיק לֵיהּ מֵאָתָר דָּא, רָחִיק הוּא מֵעִדּוּנָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

בְּדִכּוּרָא אִיהוּ צַדִּיק, וְאִיהִי צֶדֶק בְּלָא יו"ד. אִיהוּ אִישׁ. וְאִיהִי אִשָּׁה, בְּלָא יו"ד. וּבְגִין כָּךְ חֶדְוָה (נ"א תיובתא) דִּילָהּ, לְאִתְקָרְבָא בָּהּ, וּלְאִתְעַדְּנָא בַּהֲדָהּ. מַאן דְּרָחִיק עִדּוּנָא דָּא, יְרַחֲקוּן לֵיהּ מֵעִדּוּנָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל א ב':ל') כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וְגוֹ'.

פרק עה

תָּא חֲזֵי, פִּנְחָס קָאִים קַמֵּי דִּינָא תַּקִּיפָא דְּיִצְחָק, וְסָתִים פַּרְצָה, בְּגִין כַּךְ אִשְׁתְּלִים לְגַבֵּי פִּנְחָס רָזָא דְּיִצְחָק. קָם קַמֵּי פִּרְצָה דִּכְתִיב, (תהילים ק"ו:ל') וַיַּעֲמוֹד פִּנְחָס וַיְפַלֵּל. קָם בְּפִרְצָה קַמֵּי דִּינָא דְּיִצְחָק, בְּגִין לְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. (ס"א פנחס קאים קמי דינא תקיפא דיצחק לאגנא עלייהו דישראל. דכתיב, (תהילים ק"ו:ל') ויעמוד פנחס ויפלל. מאי ויעמוד, דקם

בפרצה קמי דינא דיצחק, בגין כך אשלים לגבי פנחס רזא דיצחק.) וְעַל דָּא כָּלִיל דָּא בְּדָא בְּחוּשְׁבָּנָא.

וְאִי תֵּימָא, הָא חוּשְׁבָּנָא לָא תַּלְיָיא אֶלָּא בְּעַיְינִין דִּילֵהּ, וְהָכָא חוּשְׁבָּנָא לְעֵילָּא בְּיִצְחָק. אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּגִין דְּיִצְחָק תַּלְיָא וְאִשְׁתַּמְּשָׁא (ס"א ואתמשך) בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִינּוּן עַיְינִין, דְּתַמָּן דַּיְינִין דִּינִין דְּכָל עָלְמָא, דְּהָא עַיְינִין דִּילֵהּ, אִינּוּן שִׁבְעִין קַתֶּדְרָאִין, אֲתַר דְּדִינִין דְּעָלְמָא, וְאִקְרוּן סַנְהֶדְרִין. וְעַל דָּא כֹּלָּא חַד, בְּגִין דְּיִצְחָק וְאִינּוּן כַּחֲדָא אַזְלִין, וְכֹלָּא שַׁפִּיר. פִּנְחָס דָּא יִצְחָק, וְקָם פִּנְחָס וְדָאִין דִּינָא, וּמִתְלַבָּשׁ בִּגְבוּרָה תַּקִּיפָא דְּאִיהוּ שְׁמָאלָא. וּבְגִין כָּךְ זָכָה לִימִינָא. הָכָא אִתְכְּלִיל שְׁמָאלָא בִּימִינָא. הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, מַאי הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. אֶלָּא אִלֵּין אִינּוּן ג' מְמוּנִים דְּגֵיהִנֹּם: מַשְׁחִית, אַף, וְחֵימָה. (ד"א חד על שפיכות דמים, חד על גילוי עריות, וחד על עבודה זרה.) בְּגִין דְּחֵמָא הַהוּא חֵמָה, דְּהַוָה פָּשִׁיט וְאִתְמְשַׁךְ מִסְּטָרָא דְּיִצְחָק, מָה עֲבַד, אִתְלְבַּשׁ אִיהוּ בְּיִצְחָק, וְאָחִיד בְּהַהוּא חֵימָה, כְּמַאן דְּאָחִיד בְּחַבְרֵיהּ, וְאָתִיב לֵיהּ לַאֲחוֹרָא.

וּכְדֵין דָּן דִּינָא, וְעָבִיד דִּינָא. דָּן דִּינָא, דְּכָל בּוֹעֵל אֲרַמִּית קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. וְעָבִיד דִּינָא, דְּכְתִיב וַיִּדְקוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב הָכָא, הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. וּכְתִיב הָתָם, (איכה ב':ג') הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, מַה לְהַלָּן לַאֲחוֹרָא, הָכִי נָמֵי לַאֲחוֹרָא. וְעַל דָּא יו"ד דְּפִינְחָס הָכָא, יו"ד דְּיִצְחָק. וְכֹלָּא הוּא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּכַד חָמָא הַהוּא חֵמָה, חָמָא לֵיהּ דְּהַוָה נָחִית עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

פרק עו

מַאי חָמָא. חָמָא מ', אֶת דָּא דְּהַוָה טָאס בְּרִקִּיעָא, וְדָא הוּא סִימָנָא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּבַעְיָא לְאִתְבָּנָאָה בְּאֶת וָא"ו וְאֶת ת'. מָה עֲבַד פִּנְחָס. דְּהַוָה מִתְלַבַּשׁ בְּיִצְחָק, כְּדֵין נָטִיל הַהוּא אֶת מ', וְחָטַף לֵיהּ, וְחִבֵּר לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּפִנְחָס חָטַף לֵיהּ לְהַהוּא מ' בַּהֲדֵיהּ, מִיַּד תָּב לַאֲחוֹרָא.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכַד קַנְאֵי בְּלִבֵּיהּ פִּינְחָס, אִתְלְבַּשׁ בְּיִצְחָק, וְאִסְתַּלָּק לְמֶהֱוֵי בְּחוּשְׁבָּנָא ר"ח, וְהָכִי סָלִיק שְׁמֵיהּ ר"ח, וְהָכִי סָלִיק יִצְחָק. כֵּיוָן דְּחָמָא לְאֶת מ' טָאס בְּרִקִּיעָא, חָטַף לֵיהּ, וְחִבֵּר לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ וְאִתְעָבִיד מִיַּד רמ"ח, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ.

בְּגִין דְּאוֹת מ' הֲוָה סִימָנָא קַדְמָאָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, לְמִבְנֵי מָוֶת עַל עָלְמָא, בְּגִין דְּאֶת דָּא הֲוָה טָאס עַל רֵישֵׁיהּ דְּאָדָם, בְּשַׁעֲתָא דִּכְתִיב, (בראשית ג':ו') וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ, מ' פִּרְיוֹ. וַהֲוָה מְחַכָּא ו"ת, בְּזִמְנָא דִּכְתִיב, (הקדמת בראשית י"ב ע"ב) וַתֹּאכַל, וַתִּתֵּן, וַתִּפָּקַחְנָה. כְּדֵין אִתְבְּנֵי מָוֶת עַל עָלְמָא.

פִּנְחָס הֲוָה חָמֵי לֵיהּ הַשְׁתָּא הַהוּא אָת מ', טָאִיס עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְהֵיאַךְ חָמָא לֵיהּ. חָמָא דִּיוּקְנָא דְמ' פְּתוּחָה, מַלְיָא דָמָא. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ, אָמַר הָא וַדַּאי סִימָנָא דְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, מַיָּד חָטַף לָהּ, אַדְכַּר עָלָהּ שְׁמָא מְפָרָשׁ, וְנָחִית לְהַאי אָת לְגַבֵּיהּ. וּמַה דְּהֲוָה ר"ח, אִתְצְרִיף רמ"ח. כְּדֵין וַיִּקַּח רַמַח בְּיָדוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי, דְּקִנְּיֵי לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, דַּהֲווֹ מְחַבְּרִין לֵיהּ בִּרְשׁוּ אַחֲרָא. בְּתוֹכָם, מַאי בְּתוֹכָם. בְּגִין דְּהֲוָה אָזִל וְעָאל בְּגוֹ כַּמָּה אוּכְלוֹסִין, כַּמָּה רַבְרְבָן, וּמָסַר גַּרְמֵיהּ לְמוֹתָא בֵּינַיְיהוּ. אֲבָל בְּתוֹכָם, בְּתוֹךְ מ', בְּתוֹךְ מ' הֲוָה הַהוּא קִנְאָה דְּקַנֵּי.

מַאי טַעְמָא מ'. בְּגִין דְּאִיהִי סִימָנָא דְמָוֶת, אִיהִי סִימָנָא דְמ' מַלְקִיּוֹת. אִיהִי סִימָנָא דְד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִתַּמָּן סָלִיק וְנָחִית, נָחִית וְסָלִיק, סָלִיק לְמ', וְנָחִית לְד'. נָחִית מְד', אִינּוּן ד' רוּחִין, דְּמִתְפָּרְשָׁן מִגּוֹ דְּכַר וְנוּקְבָא מִמְּסָאֲבוּתָא, וּבְגִינַיְיהוּ ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִתַּמָּן סַלְקִין לְמ'. וְהַיְינוּ מ' סִימָנָא וּמַאנִין דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת. וְדָא נָטִיל פִּנְחָס, וְקָם בְּתוֹךְ מ', וְעַל דָּא וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי.

וְכִי הַאֵיךְ הֵשִׁיב פִּנְחָס חֲמָתֵיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָכְתִיב וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה וְגוֹ', אִי לָא מִית חַד מִנַּיְיהוּ, הֲוָה אֲמֵינָא הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, אֲבָל כֵּיוָן דְּכָל הָנֵי מִיתוּ, מַאי טַעְמָא הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא וַדַּאי בְּרִירָא דְמִלָּה, וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּפָגִים זַרְעֵיהּ, וַוי לֵיהּ לְמַאן דְּלָא נָטִיר זַרְעֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת, חַס וְשָׁלוֹם דְּאָפִילּוּ חַד מִיִּשְׂרָאֵל מִית, אֶלָּא שִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן, כַּד אָתֵי אינּוּן עֶרֶב רַב, אִתְעָרְבוּ בְּנָשִׁין דְּשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן, בָּתַר דְּאִתְגְּיֵירוּ, וְאוֹלִידוּ בְּנִין, מִנְּהוֹן מִיתוּ בַּעֲגֶל, וּמִנְּהוֹן מִיתוּ בְּמוֹתָנָא, וְאַחֲרָנִין מִיתוּ הָכָא, אינּוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה, אֲשֶׁר מֵתוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא הַמֵּתִים, מֵתִים דְּמֵעִיקָּרָא הֲווֹ.

וּבְגִין דְּאִסְתָּמָרוּ יִשְׂרָאֵל, וְכָל אִינּוּן זַרְעָא קַדִּישָׁא, אִתְמְנוּן כֻּלְּהוּ, בְּגִין דְּלָא חָסֵר אֲפִילּוּ חַד מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִכְּלָל דְּאַחֲרָנִין כָּלוּ. וְכֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב, אֲבָל מֵעַל אַחֲרָנִין דַּהֲווֹ עֶרֶב רַב, לָא הֵשִׁיב. וְעַל דָּא רָשִׁים קְרָא וְאָמַר, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אִתְמְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמִלְקַדְמִין, וְחִבֵּר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא בְּעוֹבָדָא דְּעֶגֶל, דִּכְתִיב, (שמות ל"ב:כ"ח) וַיִּפֹּל מִן הָעָם וְגוֹ'. כָּל אִינּוּן מֵעֶרֶב רַב הֲווֹ. וּלְאַחְזָאָה דְּלָא הֲווֹ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב לְבָתַר, (שמות ל"ה:א') וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

פרק עז

(שמות לה) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה. תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (שמות כה) מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. כֹּלָּא בִּכְלָל. כֵּיוָן דְּאִינּוּן עֶרֶב רַב עָבְדוּ דָּא, וּמִיתוּ מִנַּיְיהוּ אִינּוּן דְּמִיתוּ,

בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפַּיְיסָא בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹן, אִתְחַבְּרוּ כֻּלְכוּ לְסָטָר חַד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות לה) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אָמַר לוֹן, בָּנַי, בְּכוֹן אֲנָא בָּעֵי לְמִשְׁרֵי, עִמְכוֹן תְּהֵא דִּיוּרָא דִּילִי. וְעַל דָּא, (שמות כה) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, מֵאִתְּכֶם, וְלָא מֵאַחֲרָא, לָא בָּעֵינָא דְּתְהֵא שִׁתּוּפָּא לְאַחֲרָנִין בַּהֲדֵי, וְלָא בַּהֲדַיְיכוּ, וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּצִיאוּ. אוּף הָכָא הָא אִינּוּן מֵאִינּוּן גִּזְעָא בִּישָׁא הֲווֹ, וַיְהִיוּ הַמֵּתִים. הַמֵּתִים, וַדַּאי מֵתִים, וְלָא מִיְּשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ מָנָה לוֹן, דִּכְתִיב שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָרִימוּ רֵישַׁיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, כַּמָּה יָאוּת הוּא, אִי לָא אַשְׁכַּחְנָא פְּלוּגְתָּא עַל דָּא. אָמַר לֵיהּ בְּרִי אִימָּא. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב (במדבר כ"ה:ג') וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְתָנֵינָן דְּאִתְחַבָּרוּ יִשְׂרָאֵל בַּהֲדֵיהּ, כִּצְמִידָא דְּא דְּאִתְחַבָּר בְּבַר נָשׁ בְּקִשּׁוּטוֹי, הָכִי אִתְחַבָּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, אֶלָּא אֲנָא לָא אֲמָרִית דְּאִתְדְּכוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַהוּא חוֹבָה, אֶלָּא דְּאִתְדַּכוּ מִמּוֹתָא, דְּלָא שַׁרְיָא עֲלֵיהוּ מוֹתָא.

אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב, (במדבר כ"ה:ד') קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם. אָמַר לֵיהּ רָאשֵׁי הָעָם וַדַּאי, וְלָא רָאשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמַן הָעָם אִית לָן לְמֵילַף, כְּתִיב הָכָא הָעָם, וּכְתִיב הָתָם (שמות ל"ב:א') וַיַּרְא הָעָם. (שמות ל"ב:א') וַיִּקָּהֵל הָעָם. (שמות ל"ב:א') וַיִּפְרֹל מִן הָעָם. אֲבָל תָּא חֲזֵי, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְלָא פָּלְחוּ לֵיהּ, אֲבָל מִן סִיפֵּיהּ דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא הָעָם, כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל, מַאי וַיֹּאכַל הָעָם. אֶלָּא הַהוּא זַרְעָא בִּישָׁא, הֲווֹ חוֹבָה דְּיִשְׂרָאֵל.

מַהוּ דִּכְתִיב, (במדבר כ"ה:ג') וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. תָּא חֲזֵי, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְבַעַל פְּעוֹר. קִשּׁוּטִין וְתוּקְפָּא יָהֲבוּ לְבַעַל פְּעוֹר, בְּלָא דַּעְתָּא, בְּגִין דְּפוּלְחָנָא דִּפְעוֹר הוּא, לְמִפְרַע גַּרְמֵיהּ, וּלְאַפָּקָא קַמֵּיהּ צוֹאָה רוֹתַחַת. וְהַהוּא עֲיבִידְתָּא אַהֲנֵי לֵיהּ, וְאִתְתָּקַף מִנֵּיהּ. וְיִשְׂרָאֵל כֵּיוָן דְּזָקְפוּ דָּא, חֲשִׁיבָא דְּזִלְזוּלָא דִּילֵיהּ אִיהוּ, וְקָלְקוּלָא דִּילֵיהּ, דְּהָא בְּעֲבוֹדָה זָרָה כְּתִיב, (ישעיהו ל':כ"ב) צֵא תֹּאמַר לוֹ. וְאִינּוּן בְּגִין זִלְזוּלָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, פַּרְעוּ גַּרְמַיְיהוּ בְּלָא יְדִיעָה, וְעַל הֲנֵי כִּפֵּר פִּנְחָס, וּבְטֵל מוֹתָנָא, דִּכְתִיב וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (ומה כתיב)

רעיא מהימנא, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, מַאי הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. אֶלָּא ג' מְמוּנִים דְּגִיהִנֹּם, חַד עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְחַד עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְחַד עַל עֲבוֹדָה זָרָה. וְאִינּוּן: מַשְׁחִית, אַף, וְחֵימָה. הוּא (חמא דהוה) (ס"א חימה דהוה) טָאס בְּעָלְמָא. אָמַר הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלָא אָמַר מֵעַל הָעָם, דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב, דְּאִתְמַר וַיִּפְרֹל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ, דְּהָכִי אוֹקִימְנָא וְשָׁאִילוּ לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא. (ע"כ)

וּמַה כְּתִיב, קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ, וְלָא מֵעֲרֵב רַב, דְּלָא אִתְקְרִיאוּ קְהִלָּה וְחִבּוּר, עַד דְּאִתְעָבָר מִנְּהוֹן עֵרֶב רַב, כִּבְיָכוֹל בְּזִמְנָא דְּמִתְעָרְבִין בֵּינַיְיהוּ, כְּאִילּוּ לָא הֲווֹ גּוּפִי אֶחָד. וּבְגִין דָּא קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, וְלָא מִשּׁוּתָּפוּ אַחֲרָא, דְּלָא בָּעֵינָא לְשַׁתְּפָא אַחֲרָנִין בֵּינֵי וּבֵינַיְיכוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד עֵרֶב רַב מְעוֹרְבִין אִינּוּן בְּיִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב (איכה א׳:ה׳) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. וְיִשְׂרָאֵל בָּתַר דְּמִתְעַבְּרֵי מִנַּיְיהוּ אִלֵּין מַה כְּתִיב, שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא בָּעֵי לְדַיְירָא עִמְּכוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ״ה:ח׳) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, עָלַיְיהוּ אִתְּמַר מִי מְעַכֵּב שְׁאוֹר שֶׁבַּעֲסָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּזִמְנָא דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן רָאשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל, כִּבְיָכוֹל כְּאִילּוּ (ס״א עברין שולטני דקודשא בריך הוא), עַבְדִין שׁוּלְטָנוּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִיעֲלוּן בְּמִשְׁפְּטֵי כֹּכָבַיָּא וּמַזָּלֵי. וּבְגִין דָּא צַוָּוחִין וְאָמְרִין, (ישעיהו כ״ו:י״ג) יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדוֹנִים זוּלָתֶךָ. דָּבָר אַחֵר, פִּנְחָס וְכוּ׳. קוּם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאַפְתַּח מִלֵּי קַמֵּי שְׁכִינְתָּא. קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר, בְּחִבּוּרָה קַדְמָאָה אִתְּמַר הָכִי. תָּא חֲזִי, פִּינְחָס קָאִים קַמֵּי דִּינָא תַּקִּיפָא דְּיִצְחָק, וְקָם קַמֵּי פָּרְצָה, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:ל׳) וַיַּעֲמוֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה, בְּגִין לְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דָּא כָּלִיל דָּא וְדָא בְּחוּשְׁבָּנָא, פִּינְחָס כְּמִנְיַן יִצְחָק, וְהָכָא צָרִיךְ לְחַדְּתָא מִלִּין.

פרק עח

פְּתַח וְאָמַר, אֱלִיָּהוּ רְחִימָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, חָזָא מ״ם מִן מָוֶת טָאס בַּאֲוִירָא, חָטַף לֵהּ, וְשָׁתַף לֵהּ עִם ר״ח, דְּאִיהוּ יִצְחָק, וְאִיהוּ בְּחוּשְׁבָּן פִּינְחָס, וְאִשְׁתְּלִים בָּהּ רמ״ח. לְבָתַר חָזָא ו׳ מִן מָוֶ״ת טָס בְּרָקִיעָא, וְחָטַף לֵיהּ, וְשַׁוִּי לֵיהּ בְּרָמָ״ח, וְאִשְׁתְּלִים רוֹמַ״ח. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּקַּח רוֹמַח בְּיָדוֹ.

וְאִיהוּ, בְּמָה יָכִיל לַחֲטוֹף תְּרִין אַתְוָון אִלֵּין. בְּתְרִין רוּחִין דְּאִשְׁתְּמָרוּ (ס״א דאתטמרן) לְעֵילָּא, דְּאִשְׁתְּתָפוּ בְּפִנְחָס. פְּנֵ״י ח״ס. בְּתְרִין פָּנִים אִלֵּין, חָס עַל יִשְׂרָאֵל דְּלָא אִתְאֲבִידוּ, בְּחֵילָא דְּתַרְוַויְיהוּ, וְיִדְקוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם, בְּתְרִין אַתְוָון מ״ו. וְהַיְינוּ בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם. וַאֲמַאי אִשְׁתְּתַף בְּיִצְחָק. בְּגִין דְּיִצְחָק מָסַר נַרְמֵיהּ לְמִיתָה. וּבְגִין דָּא אִשְׁתְּתַף לֵיהּ לְיִצְחָק, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ עֵזֶר. דְּמִסְטָרָא דִּתְרִין עִיזְלֵי דְּאַיְילְתָּא, אִשְׁתַּתְּפֵי בֵּיהּ אַבְרָהָם וְיַעֲקֹב, דְּאַבְרָהָם דַּרְגֵּיהּ חֶסֶד אִשְׁתְּתַף בח״ס דְּפִנְחָ״ס. יַעֲקֹב אִיהוּ פְּנֵ״י א״ל (ס״א יעקב איהו פנ״י דפנחס) דְּפִנְחָס בְּגִין דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית ל״ב:ל״ב) כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנִיאֵל, (ס״א שם המקום פנ״י) פְּנֵ״י א״ל. בְּגִין דְּכַד עָלְמָא אִיהוּ בְּדוּחֲקָא, וְאִית צַדִּיק בְּעָלְמָא מְקַנֵּי עַל בְּרִית, אֲבָהָן אִשְׁתְּתָפוּ בֵּיהּ, וּבְגִינַיְיהוּ אָמַר מֹשֶׁה בְּדוּחֲקָא דְּיִשְׂרָאֵל, (שמות ל״ב:י״ג) זְכוֹר לְאַבְרָהָם

לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. וּבְתֹלַת אַתְוָון יה"ו מִן אֱלֹהִים, זָכָה לֵהּ' מִן הַנָּבִיא, וְדָא אִיהוּ אֱלֹהִים, ה' נָבִיא, (ס"א ודא רזא אל יהו נביא) וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ יְדֹנָ"ד.

פרק עט

י' דְּזָכָה פִּנְחָס בֵּיהּ, בְּגִין דְּקַנֵּי עַל בְּרִית, זָכָה לִבְרִית. וּתְרֵין יוֹדִין אִינּוּן, יוֹד עִלָּאָה מִן יְדֹנָ"ד, דְּכָרַת בָּהּ לְאַבְרָהָם, בֵּין י' אֶצְבְּעוֹת דְּיָדִין. יוֹ"ד זְעֵירָא אִיהִי מִן אֲדֹנָי, דְּכָרַת בָּהּ בֵּין י' אֶצְבְּעָאן דְּרַגְלִין וְאִיהִי אֶת קַדִּישָׁא, דְּמִתְעַטְרָא בִּרְשִׁימוּ עִלָּאָה.

וְדָא אִתְרְשִׁים תָּמִיד לְעָלְמִין, אִיהִי אוֹת דְּשַׁבָּת, אוֹת דִּתְפִלִּין, אוֹת דְּיוֹמִין טָבִין, אוֹת דְּשַׁדַּי דְּרָשִׁים (דברים ו׳:ט׳) עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ. לְמֶהֱוֵי בָּהּ רְשִׁימִין יִשְׂרָאֵל בִּרְצוּעַיְיהוּ, בִּבְרִית דִּלְהוֹן, דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְּמַטְרוֹנִיתָא, בְּנוֹי דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּבְאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן רְשִׁימִין בְּאֶת י' עִלָּאָה, דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְהָא אִתְּמַר (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם.

וְאוֹת יוֹד דְּשַׁדַּי, אִיהוּ חוּלְיָא דְּשַׁלְשֶׁלֶת, עַל קוּדְלָא דְּשֵׁד יְצֶר הָרָע, דְּלָא לִנְזִיק לֵיהּ לְבַר נָשׁ. דְּעָלֵיהּ אָמַר דָּוִד, (תהילים כ״ב:כ״א) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי. אִיהוּ נָחָשׁ, אִיהוּ כֶּלֶב, אִיהוּ אַרְיֵה. דְּעָלֵיהּ אָמַר דָּוִד, יֶאֱרוֹב בַּמִּסְתָּר כְּאַרְיֵה בְסֻכֹּה. וְהַנָּבִיא קָרָא לֵיהּ דּוֹב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה ג׳:י׳) דּוֹב אוֹרֵב הוּא לִי אֲרִי בְּמִסְתָּרִים. (תהילים מ״ט:י״ג) נִמְשַׁל כַּבְהֵמוֹת, נִמְשַׁל לְכָל חֵיוָן מִסְאָבָן, דְּאִינּוּן דּוֹרְסִין, אִתְמְתִיל לְכָל בַּר נָשׁ, כְּפוּם חוֹבוֹי, וְהָא אִתְּמַר.

וְהַאי אִיהוּ כֶּלֶב וְנָחָשׁ וַחֲמוֹר נוֹעֵר, דְּמַרְכִּיבִין עֲלֵיהּ נַפְשָׁא. וּמִיַּד דְּאִשְׁתְּמוֹדַע הַהוּא דְּרָכִיב עֲלֵיהּ דְּאִיהוּ חַיָּיבָא, עָלֵיהּ כְּתִיב, (בראשית מ״ט:י״ז) וַיִּפּוֹל רוֹכְבוֹ אָחוֹר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (דברים כ״ב:ח׳) כִּי יִפּוֹל הַנּוֹפֵל מִמֶּנּוּ. וּבְגִין דָּא אָמַר אִיּוֹב, (איוב י״ב:ג׳) לֹא נוֹפֵל אָנֹכִי מִכָּם. וְצַדִּיק דְּרָכִיב עֲלֵיהּ, קָשִׁיר לֵיהּ בְּקִשְׁרוּ דְּרְצוּעִין דִּתְפִלִּין. אוֹת תְּפִלִּין דְּאִיהוּ אוֹת יוֹד. דְּשַׁדַּי, חוּלְיָא עַל קְדָלֵיהּ. ש דִּתְפִלִּין, שַׁלְשֶׁלֶת עַל קְדָלֵיהּ.

וּבֵיהּ רָכִיב אֱלֹהִים, וְסָלִיק לִשְׁמַיָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים ב ב׳:י״א) וַיַּעַל אֱלִיָּהוּ בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמָיִם. וּבֵיהּ (איוב ל״ח:א׳) וַיַּעַן יְדֹנָ"ד אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה. וּבְגִין דָּא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתָא עֲלֵיהּ, אֱיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ. וְאִית לְמַאן דְּמִתְהַדַּר לֵיהּ חֲמוֹר, דְּלָאו אִיהוּ מִצַּטַּעַר רוֹכְבוֹ. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּקַל וָחוֹמֶר. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּאַבְרָהָם, (בראשית כ״ב:ג׳) וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמוֹרוֹ. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר עַל מָשִׁיחַ, (זכריה ט׳:ט׳) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר.

וּבְגִין דָּא י' מִן שַׁדַּ"י, דְּאִיהוּ חוּלְיָיא דְּשַׁלְשֶׁלֶת, מִינָּהּ (ס"א מפחדין) מְפוּזָרִים כָּל שֵׁדִין וּמַזִּיקִין, וּמִיַּד דְּחַזְיָין לֵיהּ בַּמְּזוּזוֹת דְּתַרְעִין, בַּרְחִין, דְּבָהּ אִתְּמַר, (תהילים קמ״ט:ח׳) לֶאְסוֹר

מַלְכֵיהֶם בְּזִיקִים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל. כָּל שֶׁכֵּן כַּד חַזְיַין לֵהּ בְּאוֹת תְּפִלִּין עַל דְּרוֹעִין, וּרְשִׁימִין בָּהּ בְּאוֹת בְּרִית בִּבְשָׂרֵיהוֹן, (במדבר א׳:נ״א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, לֵית זָר, אֶלָּא יַצָּר הָרָע, דְּדַמְיָא לְכָל חֵינָן וְעוֹפִין דּוֹרְסִין.

וּבְגִין דָּא, (איוב ד׳:ז׳) זְכוֹר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד, דָּא פִּנְחָס, דְּקַנֵּי עַל בְּרִית, וְאִתְרְשִׁים בֵּיהּ, דְּאִיהוּ בְּרָא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. קַנֵּי בְּמַחֲשָׁבָה, וְזַכֵּי לְאָת י' מִן יְהוָ"ה. וְקַנֵּי בְּעוֹבָדוֹי, וְזָכָה לְאוֹת י' מִן אֲדֹנָי. וְהַאי אִיהוּ חָכְמָה בָּרֹאשׁ. וְחָכְמָה בַּסּוֹף. וּבְגִין דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲוָה רָשׁוּם בְּתַרְוַוייְהוּ, אוֹקְמוּהָ עִלֵּיהּ רַבָּנָן, דְּאִיהוּ רֵאשׁוֹן לַמַּחֲשָׁבָה, אַחֲרוֹן לְמַעֲשֶׂה. אַדְּהָכִי דְּאָמַר מִלִּין אִלֵּין אִתְפַּשֵּׁי מִנַּייהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, (לחברוי) זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין מִבְּנֵי עֶלְמָא דְּאָתֵי.

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה. לָכֵן אֱמֹר, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ, אִם הוּא בְּרֵעוּתָךְ, וְאִי לָאו, אִימָא. רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. הַהוּא טוּלָא בָּטֵשׁ בְּעֵינוֹי דְּרִבִּי אַבָּא, וְכִי לָא הֲוָה יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי הֲוָה בְּרֵעוּתֵיהּ, אִם לָאו. אָמַר לֵיהּ, אִם לֵיהּ גָּלוּי, מִי גָּלוּי לְאַחֲרִינֵי, וּבְגִין דָּא לָכֵן אֱמוֹר.

פרק פ

וְתוּ אִתְּמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, (תהילים ס׳:א׳) מִכְתָּם לְדָוִד, סִימָנָא דְּאַחְזִיאוּ לֵיהּ לְדָוִד, כַּד שָׁדַר לְיוֹאָב לַאֲרַם נַהֲרַיִם וּלַאֲרַם צוֹבָה לְאַגָּחָא בְּהוּ קְרָבָא. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, שׁוּשַׁן עֵדוּת: דָּא סַהֲדוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהוּ שׁוּשַׁן עֵדוּת. דְּאִיהִי סַהֲדוּתָא דְּקַיְימָא עָלָן, וְסָהִידַת עָלָן קַמֵּי מַלְכָּא, וְדָרְגִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין בַּהֲדָהּ, וְסַיְיעָתָא קַדִּישָׁא לְתוּשְׁבַּחְתָּא. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, שׁוּשַׁן עֵדוּת דְּאִינּוּן סָהֲדִין עַל יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן אֲבָרִים, וְאִיהִי נִשְׁמְתָא עָלַיְיהוּ. אִיהוּ סַיְיעָתָא דִּשְׁמַיָּא. דְּאִתְּמַר בָּהּ, (מלכים א ח׳:ל״ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. אִיהִי סַיְיעָתָא קַדִּישְׁתָא, (ומנה תלייא) דְּאִתְּמַר עָלָהּ תַּנְיָא דִּמְסַיְיעַ לָךְ.

(במדבר כ״ד:כ״א) אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשׂוּם בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. אֵיתָ"ן: תַּנְ"א. תַּמָּן קָנָא דְּנִשְׁרָא עִלָּאָה, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וְעָלָהּ אִתְּמַר, (דברים ל״ב:י״א) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף, דְּאִינּוּן שׁוֹנֵי הֲלָכוֹת וּמִשְׁנָיוֹת. וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר דְּנָפִיק מִפּוּמוֹי דְּהַהוּא תַּנְ"א, דְּאַפִּיק בֵּין לִשְׁמָא דִּידֵיהּ, בֵּין בְּאוֹרַיְיתָא, בֵּין בְּצִלּוֹתָא, בֵּין בִּבְרָכָה, בֵּין בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. יִפְרוֹשׂ כְּנָפָיו, הַהוּא נִשְׁרָא דְּהוּא דִּבּוּר, דְּבֵיהּ יְהוָ"ה.

יִקָּחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ, מַאי עַל אֶבְרָתוֹ. עַל הַהוּא אֵבֶר דְּבַר נָשׁ, (ס"א על ההוא נשרא) דְּבֵיהּ מְצָוָה יְדָוִ"ד, אִתְקְרֵי אֵבֶר דִּשְׁכִינְתָּא. וּבְגִין דָּא יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ. יִשְׂאֵהוּ: כְּגוֹן (במדבר ו׳:כ״ה) יִשָּׂא יְדָוִ"ד פָּנָיו אֵלֶיךָ.

וּמַאי וְשׂוּם בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. אֶלָּא אָמַר דָּוִד עָלֵיהּ, (שמואל ב כ״ב:ב׳) יְיָ סַלְעִי וּמְצוּדָתִי. אוּף הָכִי תָּנָא, דְּאִיהוּ בֵּיהּ הֲלָכָה תַּקִּיפָא כַּסֶּלַע, דְּלֵית פַּטִּישׁ יָכִיל לְפַצָּצָא יָתָהּ בְּכָל קוּשְׁיִין

דְּעָלְמָא. בְּהַאי אִיהוּ מְקַנְּנָא נִשְׁרָא, וְכָל תַּנָּאִים אִתְקְרִיאוּ קִנִּים דִּילָהּ. וּבְגִין דָּא, (דברים כ״ב:ו׳) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ, בְּאִלָּנָא מִקְּרֵה, זְמָנָא חָדָא כְּאוּשְׁפִּיזָא וְאַכְסָנַאי, דְּאִזְדְּמַן לְפוּם שַׁעֲתָא בְּבֵי אוֹשְׁפִּיזֵיה.

וְאִית דְּאִינּוּן בְּמַתְנִיתָא דִּלְהוֹן דִּירָה לִשְׁכִינְתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ל״א:ט״ז) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת וְגוֹ', לְדוֹרוֹתָם, לְדוֹרוֹתָם חָסֵר, לָשׁוֹן דִּירָה. וְאִית מָארֵי מִשְׁנָה דְּתוֹרָתָם אוּמָנוּתָם, דְּלָא יָזַת שְׁכִינְתָּא מִנְּהוֹן כָּל יוֹמַיהוֹן. אֲבָל אִלֵּין, כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ, בְּהוֹן שְׁכִינְתָּא בְּאִלָּנָא מִקְּרֵה, זְמָנִין שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ וְאִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן, וְזִמְנִין לָא אִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן.

וְרָזָא דְּמִלָּה, זְמָנִין דְּאִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן, לֹא תִקַּח הָאֵם. וְזִמְנִין דְּלָא אִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. אֶפְרוֹחִים אִלֵּין מָארֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים, מָארֵי מִקְרָא בְּאִלֵּין דְּלָא קַבְּעִין לְמִוּדַּיְיהוּ, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. אֲבָל בְּאִלֵּין דְּקַבְּעִין לְמִוּדַּיְיהוּ, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים.

וְאִית מָארֵי הֲלָכוֹת, דְּדַמְיָין לְכַלְבַיָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ג׳) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. לָאו כַּכּוֹכָבִים, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (נחמיה ט) וְכָל צְבָאָם יְבוֹל. אֶלָּא כְּאִינּוּן כַּכְבַיָּא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִינּוּן לְעוֹלָם וָעֶד קַיְימֵי תְּדִיר.

פרק פא

(בראשית א׳:כ״ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, בָּתַר דְּאִשְׁלִימוּ לַעֲבִידְתַּיְיהוּ כָּל אוּמָן וְאוּמָן, אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוּמָנוּתָא חֲדָא אִית לִי לְמֶעְבַּד, דְּיֵהֵא שׁוּתְפָא דְּכֻלָּנָא. אִתְחַבָּרוּ כֻּלְכוּ כַּחֲדָא, לְמֶעְבַּד בֵּיהּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵחוּלָקָא דִּילֵיהּ, וַאֲנָא אֶשְׁתְּתַף עִמְּכוֹן, לְמֵיהַב לֵיהּ מֵחוּלָקָא דִּילִי. וְהַיְינוּ נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּלֵית אָדָם אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל ל״ד:ל״א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. אַתֶּם אָדָם, וְלָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּבְגִין דָּא (תהילים קמ״ט:ב׳) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי הַהוּא תָּנָא דְּאִתְטְמַר בְּסֶלַע דְּחוֹרֵיָא אָמַר דָּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. דִּתְלַת אֲבָהָן נִקְרְאוּ אֵיתָנִים, וּרְבִיעָאָה אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ. דְּבֵיהּ מִתְיַשְּׁבָא הֲלָכָה, דְּאִתְמַר בָּהּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. דְּאִיהוּ אִתְפְּשַׁט עַל שִׁתִּין רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל, וְנָהִיר לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא, כִּשְׁמְשָׁא (לסיהרא) דְּאִתְכַּסֵּי בְּלֵילְיָא, וְנָהִיר לְכָל כַּכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. וְלֵית לֵילְיָא אֶלָּא גָּלוּתָא, וְאִיהִי (ישעיהו כ״א:י״א) שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיִל. וְאִתְגַּלְיָא בִּימָמָא, דְּאִתְמַר (בראשית מ״ד:ג׳) הַבֹּקֶר אוֹר, בֹּקֶר דַּאֲבָרָהָם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות ט״ז:ז׳) וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְיָ. (רות ג׳:י״ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

אַדְּהָכִי, הָא רַעְיָא מְהֵימָנָא נָפִיק מֵהַהוּא סָלַע, וְאָמַר, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, מַה מוֹעִיל לִי לְאִתְטַמָּרָא מִקַּמָּךְ, דְּהָא לָא שְׁבַקְנָא אֲתָר דְּלָא עָאלִית לְאִתְטַמְּרָא מִנָּךְ, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא, אִי הָכִי לֵית לִי לְאִתְכַּסְיָיא מִנָּךְ.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בָּתַר דְּאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, מַאי נִיהוּ דְּאָמַר לְבָתַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אָמַר לֵיהּ, מַה דְּאוֹקְמוּהָ עַל דָּא מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּמִנְּהוֹן הֲווֹ אַמְרִין יִבְרֵא, וּמִנְּהוֹן אַמְרִין לָא יִבְרֵא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ, דִּכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי אִיהוּ, לָא יָהִיב חוּלָקָא בֵּיהּ חַד מִנַּיְיהוּ, וְלָא אִתְעֲבִיד בְּדִיוּקְנָא דִּלְהוֹן, אֶלָּא בְּאִיקוֹנִין דְּמַלְכָּא בְּצַלְמוֹ כִּדְמוּתוֹ, דְּאִיהוּ צֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ. אָמַר הָכִי אִשְׁתְּמוֹדַע.

אָמַר חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא אֲנָא אֲמֵינָא לָךְ, דְּאִתְבְּרִי בְּכֹלָּא, וְאַשְׁלְטֵיהּ עַל כֹּלָּא. וְאִי הֲוָה יָהִיב כָּל חַד בֵּיהּ חוּלָקֵיהּ, בְּזִמְנֵיהּ דְּהֲוָה כַּעְסֵיהּ עֲלֵיהּ, כָּל חַד, הֲוָה נָטִיל חוּלָקֵיהּ מִנֵּיהּ, (ישעיהו ב׳:כ״ב) כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא.

אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ (כל חד וחד) בְּדִיוּקְנֵיהּ, דָּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי תְּמוּנַת כֹּל. דְּבָהּ אִסְתָּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָרָא עָלְמָא, וְכָל בְּרִיָּין דְּבָרָא בְּעָלְמָא, וְכָלַל בָּהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל, וְכָלַל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָן, וְכָל שְׁמָהָן וְכִנּוּיִין וְהַוָיָין. וְעִלַּת עַל כֹּלָּא, דְּאִיהוּ אֲדוֹן עַל כֹּלָּא, וְלֵית אֱלָהָא בַּר מִנֵּיהּ, וְלָא יִשְׁתְּכַח בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין פָּחוּת מִינָּהּ. בְּגִין דְּאִיהִי קֶשֶׁר דְּכֻלְּהוּ, שְׁלִימוּ דְּכֻלְּהוּ, לְקַיְּימָא בֵּיהּ (תהילים ק״ג:י״ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וּבְגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח עִלַּת עַל כֹּלָּא בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין פָּחוּת מִנָּהּ, אֲפִילּוּ בְּחַד מִנַּיְיהוּ, אִתְקְרִיאַת אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וּמִסְטָרָא דְּעִלַּת עַל כֹּלָּא, אִתְמַר בָּהּ, (דברים ד׳:ט״ו) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, אֲבָל מִסְטָרָא דִּשְׁאַר בְּרִיָּין. אִתְמַר בָּהּ, (במדבר י״ב:ח׳) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט.

אָתָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ, וְאָמְרוּ, וַדַּאי כְּעַן לֵית מַאן דְּיָכִיל לְמֵיטַל מִנֵּיהּ חוּלָקֵיהּ, דְּלָא יָהִיב בֵּיהּ חוּלָקָא חַד בְּעָלְמָא, אֶלָּא בּוֹרֵא עָלְמִין, עִלַּת עַל כֹּלָּא, וּבֵיהּ תַּלְיָא עָנְשֵׁיהּ, אוֹ אַגְרֵיהּ, וְלָא בְּמַלְאָךְ וְשָׂרָף, וְלָא בְּשׁוּם בְּרִיָּה דְּעָלְמָא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. מִיַּד דְּשָׁמַע מִלִּין אִלֵּין דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא חַדָּא רַעְיָא מְהֵימָנָא. (ס"א דאמר רעיא מהימנא בוצינא קדישא חדא) וְכָל חַבְרַיָּיא בָּרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אִי לָא הֲוָה אָתֵי בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיָּיִ.

פרק פב

זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה, לְמִנְדַּע לִשְׁכִינְתָּא, לְאוֹקִיר לָהּ בְּכָל פִּקּוּדִין, וּלְמִסְבַּל בְּגִינָהּ כַּמָּה דּוּחָקִין. כְּמָה דְּאִתְמַר, אַגְרָא דְּכַלָּה דּוּחָקָא. (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, אִם יֵשׁ כ"ב אוֹתִיּוֹת דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהִי שְׁכִיבַת עִמֵּיהּ.

מַאן יְ"שׁ. חָכְמָה מֵאַיִן. דְּבְאָתָר דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה תַּמָּן, חָכְמָה תַּמָּן. וּבְגִינָהּ אִתְמַר, (משלי ח':כ"א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. וְהַיְינוּ (שמות כ':ו') וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאוֹהֲבָי. מִסְטָרָא דְּאַהֲבַת חֶסֶד. וְיֵשׁ דְּאִיהִי חָכְמָה לִימִינָא, דְּהָכִי אוּקְמוּהָ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. וּבְגִין דָּא, לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ.

תָּא חֲזֵי בְּרָזִין סְתִימִין, בְּמִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהִיא מִדָּה דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ, וְדַכְרִין בָּהּ, עָלָהּ אִתְמַר, בַּמִּדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. וְשִׁבְעִין אַנְפִּין לְאוֹרַיְיתָא, וְהַאי אִיהוּ (שמות כ':כ"א) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, תַּזְכִּיר אֶת שְׁמִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּהַהִיא מִדָּה דְּאַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, בְּהַהִיא מִדָּה אֲבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. (ע"כ רע"מ).

(במדבר כ"י:נ"ו) עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ג':י"ד) יָדַעְתִּי כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרוֹעַ וְגוֹ'. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּחָכְמָתֵיהּ יַתִּיר עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לָא יְדַעְנָא כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם, וְאִיהוּ אָמַר יָדַעְתִּי, מַה דְּלָא יָדַע בַּר נָשׁ אַחֲרָא.

אֶלָּא וַדַּאי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא חָכְמָתֵיהּ סַלְקָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וּמַה דְּאִיהוּ יָדַע לָא יָדְעֵי כָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, שְׁאַר אוּמָנֵי דְּעָלְמָא, כַּד אִיהוּ עָבִיד עֲבִידְתָּא, אַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאִסְתַּכַּל זְמָנָא וּתְרֵין זְמָנִין וְעָבִיד לֵיהּ, וּלְבָתַר אוֹסִיף עָלֵיהּ, אוֹ גָּרַע מִנֵּיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, אַפִּיק עֲבִידְתָּא לַאֲמִתּוֹ מִתְּהוּ, דְּלֵית בָּהּ מַמָּשׁוּת כְּלָל, וְאִיהוּ מַמָּשׁ אִתְתְּקַן כַּדְקָא יָאוּת, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאוֹסָפָא וּלְאַגְרָעָא מִנֵּיהּ. בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, (בראשית א':ל"א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד.

פרק פג

תּוּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים, לְתִקּוּנָא דְּעָלְמָא, וַדַּאי הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אִי הָכִי מַהוּ וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּירְאוּ מִלְּפָנָיו. אֶלָּא הַאי קְרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, וְהוּא רָזָא עִלָּאָה בֵּין חַבְרָנָא, הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, כִּי כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם, מַהוּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, וְהָא כְּתִיב מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה.

אֶלָּא מִקְרָא אַחֲרָא אִשְׁתְּמַע, כְּתִיב (ישעיהו ס"ד:ג') עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. יַעֲשֶׂה, עָשִׂית מִבָּעֵי לֵיהּ. לִמְחַכֵּה לוֹ, לְךָ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָתָר עִלָּאָה הוּא,

דְּנָגִיד וְנָפִיק וְאַדְלִיק בּוֹצִינִין כֻּלְּהוּ לְכָל עִיבָר, וְאִקְרֵי עוֹלָם הַבָּא. וּמִנַּיהּ נָפִיק חַד אִילָנָא, לְאִתְשָׁקְיָא וּלְאִתְתַּקָּנָא. וְהַאי אִילָנָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא הוּא עַל כָּל שְׁאַר אִילָנִין, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְהַהוּא עוֹלָם הַבָּא דְּנָגִיד וְנָפִיק, אַתְקִין לֵיהּ לְהַאי אִילָנָא תְּדִיר, אַשְׁקֵי לֵיהּ, וּמְתַקֵּן לֵיהּ בַּעֲבִידְתֵּיהּ, מְעַטֵּר לֵיהּ בְּעִטְרִין, לָא פָּסִיק מַבּוּעֵי מִנַּיהּ לְעָלַם לְעָלְמֵי עָלְמִין.

בְּהַהוּא אִילָנָא תַּלְיָא מְהֵימְנוּתָא, בֵּיהּ שַׁרְיָא מִכָּל שְׁאַר אִילָנִין, קִיּוּמָא דְּכוֹלָּא בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. וַדַּאי הוּא הָיָה הוּא הוֹוֶה וְהוּא יְהֵא. עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף, וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרוֹעַ. וְעַל דָּא בְּאוֹרַיְיתָא כְּתִיב, (דברים י״ג:א׳) לֹא תוֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ. דְּאִילָנָא דָּא, דְּאוֹרַיְיתָא הוּא. וַאֲתָר דָּא אַתְקִין הָאֱלֹהִים תְּדִיר. הָאֱלֹהִים סְתָם, דָּא גְּבוּרָה מֵאֵין סוֹף וּמֵאַיִן חֵקֶר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו מ׳:כ״ח) אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ, הָאֱלֹהִים, וְלָא אֱלֹהִים. וְעַל דָּא עָשָׂה, יַעֲשֶׂה תְּדִיר, כְּמַבּוּעַ דְּלָא פַּסְקָן מֵימוֹי לָדָרֵי דָּרִין. בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו. אַתְקִין לֵיהּ לְהַאי אִילָנָא, בְּתִקּוּנָא שְׁלִים, דְּאָחִיד לְכָל סְטָר עֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין דְּיִרְאוּ מִלְּפָנָיו. וְלָא יַחְלְפוּן לֵיהּ בְּחִלּוּפָא אַחֲרָא לְדָרֵי דָּרִין.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמְרַת, אֲבָל תּוּ אִית לְאִסְתַּכְּלָא, בְּקַדְמֵיתָא יַעֲשֶׂה, וּלְבָתַר וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא (תדיר) וַדַּאי יַעֲשֶׂה וְאַתְקִין לְהַאי אִילָנָא, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְדָרֵי דָּרִין. וּלְבָתַר עָשָׂה, מַהוּ עָשָׂה. אֶלָּא עָשָׂה הָאֱלֹהִים אִילָנָא אַחֲרָא לְתַתָּא מִנַּיהּ. וְלָא יַעֲשֶׂה כְּהַאי. דְּהַאי אִילָנָא תַּתָּאָה, עָבִיד לֵיהּ וְאַתְקִין לֵיהּ, בְּגִין דְּמַאן דְּיֵעוּל לְאִילָנָא עִלָּאָה, יֵיעוּל בְּרִשׁוּ, וְיִשְׁכַּח לְאִילָנָא תַּתָּאָה, וְיִדְחַל לְמֵיעַאל, אֶלָּא כְּדְקָא חָזֵי.

תָּא חֲזֵי, דְּהַאי, נָטִיר פִּתְחָא הוּא. וְעַל דָּא אִקְרֵי (תהלים קכא) שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל וְדָא אִילָנָא תַּתָּאָה עָשָׂה, אִתְשַׁקְיָא וּמִתְזָן מֵאִילָנָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב יַעֲשֶׂה, אֶלָּא עָשָׂה. מַאי טַעְמָא. שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו בְּנֵי עָלְמָא, וְלָא יִקְרְבוּן לֵיהּ, אֶלָּא אִינּוּן דְּיִתְחָזוּן לְקָרְבָא, וְלָא אַחֲרָא, וְיִסְתַּמְרוּן בְּנֵי נָשָׁא אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִסְטוּן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

פרק פד

תָּא חֲזֵי, עַל הַאי אִילָנָא דְּכָל חֵילוֹי בֵּיהּ שַׁרְיָא, אָמַר דָּוִד, (תהילים ט״ז:ה׳) אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי. מַהוּ גּוֹרָלִי. דָּא עַדְבָּא דְּאִחִיד בֵּיהּ דָּוִד מַלְכָּא. וְעַל דָּא, עַל פִּי הַגּוֹרָל (ס״א כן ביה על פי) כְּתִיב. וְכֵן הוּא עַל פִּי יְיָ. וַיָּמָת שָׁם עַל פִּי יְיָ. הַגּוֹרָל כְּתִיב. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא, וְיַדְעֵי אָרְחוֹי. וְאִינּוּן אַכְלֵי בְּכָל יוֹמָא מְזוֹנָא עִלָּאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ז׳:י״ב) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. דְּהָא אוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא מֵאֲתַר דָּא אִתְּזָן, וְהָא אִתְּמַר עָלַיְיהוּ, (ישעיהו ס״ה:י״ג) הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א׳:כ״ה) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ. דָּא קוֹל דְּאָחִיד לְהַאי רָקִיעַ, וְאִשְׁתְּתַף בַּהֲדֵיהּ. וְדָא הוּא (תהילים קי״א:ד׳) זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו. וְהַהוּא רְקִיעָא קָאִים עֲלַיְיהוּ, עַל אִינּוּן חֵיָוון. וְדָא הוּא דְּאִבְרֵי בַּשֵּׁנִי, (בראשית א׳:ו׳) לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. וְהָא אוֹקְמוּהָ, דְּשִׁבְעָה רְקִיעִין לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וַדַּאי וִילּוֹן אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ, דְּהָא לֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ, אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לֵיהּ. וּמִסְכֵּנֵי בֵּיהּ אִתְאַחָדוּ, דָּא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (דברי הימים ב כב) וּבְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית אֱלֹהַי. וְדָא מַכְנִיס שַׁחֲרִית וּמוֹצִיא עַרְבִית. דְּהָא בְּלֵילְיָא, אַפִּיק חֵילוּי לְכָל סִטְרִין, וְשַׁלְטָא עַל אִינּוּן חֵילִין וְאָכְלוֹסִין. וּבְשַׁחֲרִית כָּנִישׁ לְכֻלְּהוּ, וְאַעִיל לְנַקְבֵיהוּ, וְלָא שַׁלְטִין. דְּהָא בִּקֶר כָּלִיל כֻּלְּהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ״ב:ג׳) לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת. וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וְקוֹל אִית עַל הַאי רָקִיעַ, מִנַּיהּ אִתְּזַן הַאי רָקִיעַ, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי קוֹל אִתְעַר, כֻּלְּהוּ אָכְלוּסִין לָא נָטְלִין, וְלֵית בְּהוּ רְשׁוּ, אֶלָּא לְמֵיקָם בְּדוּכְתַיְיהוּ, וְאַקְרְבֵי חֵילֵיהוֹן וּמְחַכָּאן, לְהַהוּא טִיבוּ דְּנָגִיד לְהַהוּא רָקִיעַ, וְיִתְבָּרְכָן בְּגִינֵיהּ, וְעַל דָּא אִיהוּ מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם.

תָּא חֲזֵי וּמֵמַעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר, דָּא אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ט:ג׳) וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן וְגוֹ׳. חַד אֶבֶן נַחְתָּא מִלְּעֵילָּא, כַּד בָּעוּ יִשְׂרָאֵל לְמֵירַת אַרְעָא, וּכְתִיב בֵּיהּ גּוֹרָל. וְאִיהוּ אָמַר, דָּא לִפְלַנְיָא, וְדָא לִפְלַנְיָא. וְדָא אֶבֶן הוּא מִתְּחוֹת כָּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא נַחְתָּא. וַדַּאי (בראשית מ״ט:כ״ד) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל כְּתִיב. וּבְגִינֵי כַּךְ עַל פִּי הַגּוֹרָל וַדַּאי תִּתְחֻלַּק נַחֲלָתוֹ.

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, פָּגַע בְּהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר, רַהֲטוּ אֲבַתְרֵיהּ. אָמְרוּ, וַדַּאי נָרְהִיט אֲבַתְרֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא. עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ, אָמְרוּ וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵךְ, וְנִשְׁמַע מִלָּה חַדְתָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיהו נ״א:א׳) שִׁמְעוּ אֵלַי רוֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי וְגוֹ׳. שִׁמְעוּ אֵלַי רוֹדְפֵי צֶדֶק, אִינּוּן דְּאַזְלִין בָּתַר מְהֵימְנוּתָא, רוֹדְפֵי צֶדֶק, וַדַּאי אִינּוּן מְבַקְשֵׁי ה׳. אִי בָּעִיתוּ לְמִנְדַּע מְהֵימְנוּתָא, וּלְאַחֲדָא לְהַאי צֶדֶק, לָא תִּסְתַּכְּלוּן בַּהּ בִּלְחוֹדָהא כְּשַׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, דְּגַרְמוּ מִיתָה לְגַרְמַיְיהוּ עַל דָּא. אֲבָל (ישעיהו נ״א:א׳) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם וְאֶל מַקֶּבֶת בּוֹר נוּקַרְתֶּם.

(במדבר כ״ח:ב׳) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי וְגוֹ׳. כְּתִיב (שמואל א ט״ו:כ״ב) הַחֵפֶץ לַיְיָ בְּעוֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמוֹעַ בְּקוֹל יְיָ וְגוֹ׳. לֵית רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיֵחוּב בַּר נָשׁ, וְעַל חוֹבֵיהּ יַקְרִיב קָרְבָּן. אֶלָּא קָרְבָּן דְּאִיהוּ בְּלִי חוֹבָה, דָּא אִיהוּ קָרְבָּן שְׁלִים, וְאִקְרֵי שְׁלָמִים, וְקָרְבָּן תָּמִיד אוּף הָכִי, וְאַף עַל גַּב דְּמְכַפֵּר עַל חוֹבִין.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים נ"א:י"ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, דְּרָעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִתְרְעֵי בְּקָרְבָּן דְּבַר נָשׁ עַל חוֹבוֹי, אֶלָּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה. וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי מַאי קָאֲמָרֵי, וְהָכִי שְׁמַעְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּכַד אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּאֲבָא בְּחוֹבוֹי, אַמְשִׁיךְ עָלַיְיהּ רוּחַ, מִסְּטְרָא דְּמִסְאֲבָא, וְאִתְנְאֵי עַל בַּר נָשׁ, וְשָׁלִיט עָלַיְיהּ לְכָל רְעוּתָא. וְהַהוּא סִטְרָא מִסְאֲבָא, אִתְגַּבָּר בְּחֵילֵיְיהּ וְאִתְתַּקַּף, וְשָׁלִיט עָלַיְיהּ לְרְעוּתֵיהּ. אָתֵי בַּר נָשׁ וְשָׁלִיט עָלַיְיהּ לְאִתְדַּכְּאָה, מְדַכְּאִין לֵיהּ.

בְּזִמְנָא דְּהֲוָה בֵּי מַקְדְּשָׁא קַיָּים, אַקְרִיב קָרְבָּנֵיהּ, כָּל כַּפָּרָה דִּילֵיהּ תְּלְיָיא עָלַיְיהּ, עַד דְּאִתְחָרַט, וְתָבַר לְהַהוּא רוּחַ מְגוֹ גָּאוּתָא דִּילֵיהּ, וּמָאִיךְ לֵיהּ. וְדָא הוּא תְּבִירוּ, דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּמִסְאֲבָא. וְכַד אִתְבַּר הַהוּא רוּחַ מִסְאֲבָא, וְקָרִיב קָרְבָּנֵיהּ, דָּא אִיהוּ דְּאִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא כַּדְקָא יָאוּת.

וְאִי לָא אִתְבַּר הַהוּא רוּחַ, לָאו קָרְבָּנֵיהּ כְּלוּם, וּלְכַלְבֵי אִתְמְסַר, דְּהָא קָרְבָּנָא דָּא לָאו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא מִכַּלְבֵי. וּבְגִין כָּךְ זִבְחֵי אֱלֹהִים כַּדְקָא יָאוּת, הוּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה, דְּיִתְבַּר הַהוּא רוּחָא מִסְאֲבָא, וְלָא יִשְׁלוֹט. וְעַל דָּא מַאן דְּיִתְבַּר לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת, עָלַיְיהּ כְּתִיב, (תהילים ע"ח:ל"ט) רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. לְיֵהֱוֵי הַהוּא גַּבְרָא בְּאַבְטָחוּתָא, דְּלָא יְתוּב לְגַבֵּיהּ לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְלֹא יָשׁוּב. לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה, הַהוּא גַּבְרָא דְּלָא אִתְנְאֵי, וְלָא אִתְעַנַּג בְּעִנּוּגִין דְּעָלְמָא, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה, בִּיקָרָא אִיהוּ לְגַבֵּיהּ.

(במדבר כ"ח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַאי צַו. דָּא עֲבוֹדָה זָרָה. בְּגִין דְּלָא יֵיעוּל גַּרְמַיְיהּ לְאִסְתַּאֲבָא בְּרוּחַ מִסְאֲבָא, דְּאִיהוּ עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח. (שיר השירים ה':א') בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, אֲבָל אִית סְתָרִים בְּקְרָבָּנָא (ס"א שית סדרין דקרבנא) הָכָא, וְכֹלָּא אִתְמַר. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת הוּא, דְּשָׁרִית מִלָּה, וְסַתָּמִת, אֵימָא. (ס"א נסתמת אמאי) אָמַר, בְּגִין דַּחֲמֵינָא בְּסִפְרָא דְּחֲנוֹךְ מִלָּה, וְאוֹלִיפְנָא. אָמַר, אֵימָא הַהִיא מִלָּה דְּחָמִית וְשַׁמְעַת.

אָמַר כֹּלָּא חַד מִלָּה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר דָּא, בָּאתִי לְגַנִּי, בְּגִין דְּכָל קָרְבָּנִין דְּעָלְמָא כַּד סַלְקִין, כֻּלְּהוּ עַיְילִין לְגוֹ גִּנְתָא דְּעֵדֶן בְּקַדְמֵיתָא, רָזָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהֵיאַךְ בְּקַדְמֵיתָא וְשִׁירוּתָא דְּקָרְבָּנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אוֹדֵי חֶטְאוֹי עָלָה, וּנְכִיסוּ וּזְרִיקוּ דְּדָמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא. הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, הֵיאַךְ אִינּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין אִתְהֲנוּן מֵהַאי. וּמַאי טַעְמָא דְּקָרְבָּנָא דִּבְהֵמָה, וְהָא יַתִּיר הֲוָה סַגְיָא, לְתַבְרָא בַּר נָשׁ הַהוּא רוּחָא, וּלְאָתְבָא בְּתִיּוּבְתָא מַאי טַעְמָא נְכִיסוּ דִּבְהֵמָה, וּלְאוֹקְדָא לֵיהּ בְּנוּרָא דְּמַדְבְּחָא.

אֶלָּא רָזָא הוּא, בְּגִין דְּאִית בְּהֵמָה דְּרְבִיעָא עַל אֶלֶף טוּרִין, וְאֶלֶף טוּרִין אֲכָלַת בְּכָל יוֹמָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן (תהילים נ':י') בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי אֶלֶף. וְעַל דָּא תָּנִינָן, דְּאִית בְּעִירָא אָכִיל בְּעִירֵי.

וּמִמַּה חֲוֹוּ. מֵאֶשָּׁא. וְכֻלְּהוּ לָחִיךְ לוֹן הַהִיא בְּהֵמָה בִּלְחִיכָא חָדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא. וְכָל מַיָּא דְיַרְדֵּן, דְאַמְלָא בְּשִׁית שְׁנִין, הִיא עַבְדַת לֵיהּ גְּמִיעָה חָדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב מ׳:כ״ג) יִבְטַח כִּי יַגִיחַ יַרְדֵּן אֶל פִּיהוּ.

סִתְרָא דְּמִלָּה, חֲמִירָא דְּכָל הָנֵי, עִקָּרָא וִיסוֹדָא לְהָנֵי בְּעִירֵי דִלְתַתָּא. בְּגִין דְּרוּחָא מְנַיְיהוּ מִתְפַּשְׁטָא (ס״א דרוחי דבעירי מנייהו אתפשטו) לְתַתָּא, וְאִתְצַיָּיר הַהוּא רוּחָא לְתַתָּא בְּבָעִירֵי. וְכַד חָב בַּר נָשׁ, אַיְיתֵי בְּעִירָא לְקָרְבָּנָא, וְהַהוּא רוּחָא דְּבָעִירָא דָּא, סַלְקָא וְתָב לְאַתְרֵיהּ, וּמִתְפַּשַּׁט הַהוּא רוּחָא בְּכֻלְּהוּ. וְכָל אִינּוּן דְּזִינָא דָּא, מִתְקָרְבִין וְאַתְיָין וְאִתְהַנְיָין מֵהַהוּא חֶלְבָּא וְדָמָא, דְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּרוּחָא דָּא, דְּהָא מִסְטְרָא דִּלְהוֹן הֲוָה (בגין) הַהוּא רוּחָא (דלהון). וְכֻלְּהוֹן אִתְהַנוּ וְאִתְזָנוּ, וְאִתְעַבְּדוּן סַנִּיגּוֹרִין עַל הַהוּא בַּר נָשׁ. וְעָאל דֶּרֶךְ וְשֻׁט, כְּמָה דְּאִתְמַר. וּבְגִין כָּךְ קָרְבָּנָא מִן הַבְּהֵמָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ בְּרֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲלָךְ אִתְמַר (משלי כ״ג:כ״ה) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. יִשְׂמַח אָבִיךָ, דִּלְעֵילָּא. וְאִמֶּךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ, דָּא בָּרְתֵיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר חֲסִידָא. אֶלְעָזָר בְּרֵי אִימָא, הָא קוּרְבָּנָא דִּבְהֵמָה, קָרְבָּנָא דְּעוֹפֵי מַאי. דִּכְתִיב, (ויקרא א׳:י״ד) וְאִם מִן הָעוֹף עוֹלָה קָרְבָּנוֹ. אָמַר לֵיהּ, לָא חֲמֵינָא, אֲבָל אִסְתַּכְלְנָא מֵהַאי מִלָּה דִּבְהֵמָה, מִלָּה דְּעוֹפֵי. וְלָא אִימָא, בְּגִין דְּלָא חֲמֵינָא, וְעַד כְּעַן לָא שְׁמַעְנָא.

אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, יַאוּת אֲמָרְתְּ. אֲבָל רָזָא דְּקָרְבָּנִין סִתְרִין סַגִּיאִין תַּמָּן, וְלָא אִתְמְסָרוּ לְגַלָּאָה, בַּר לְזַכָּאֵי קְשׁוֹט, דְּרָזָא דְּמָארֵיהוֹן לָא אִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ. סִתְרָא דְּקָרְבָּנִין, דָּא אִיהוּ סִתְרָא, לְאִינּוּן מָאנִין (ס״א חיון) קַדִּישִׁין. ד' דִּיוּקָנִין חָקוּקִין בְּכִסֵּא, וְדָא אִיהוּ כּוּרְסְיָיא וּפָרְנָסָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. פְּנֵי שׁוֹר. פְּנֵי נָשֶׁר. פְּנֵי אַרְיֵה. פְּנֵי אָדָם. פְּנֵי אָדָם דְּכָלִיל לְכֻלְּהוּ. וְכָל אַנְפִּין מִסְתַּכְלִין אִלֵּין לְאִלֵּין, וְאִתְכְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וּמִנַּיְיהוּ מִתְפַּשְׁטָן לְכַמָּה סִטְרִין וְרִבְוִון, עֵילָּא וְתַתָּא, דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא וּמִנְיָינָא וְחֶשְׁבּוֹן.

פְּנֵי שׁוֹר, אִתְפְּשָׁט לְבָעִירֵי רוּחָא מִנֵּיהּ, לְאַרְבְּעָה זִינִין, וְאִתְכְּלִילָן בְּחַד, וְאִלֵּין אִינּוּן: פָּרִים, וּכְבָשִׂים, וְעַתּוּדִים, וְעִזִּים. וְאִלֵּין קַיְימִין לְקָרְבָּנָא. וּבְגִין דְּמִנְהוֹן הֲווֹ, אִינּוּן חַיָּילִין קַדִּישִׁין דְּמִתְפַּשְׁטֵי מֵהַהוּא פְּנֵי שׁוֹר, מִתְקָרְבִין לִיסוֹדָא דִּלְהוֹן, וְאִתְהֲנוּן מֵהַהוּא יְסוֹדָא וּלְבוּשָׁא דִּלְהוֹן. וְאִי לָא דַּהֲווּ לְהוּ יְסוֹדָא דְּהַאי עָלְמָא, לָא מִתְקָרְבִין תַּמָּן.

כְּגַוְונָא דַּהֲווֹי נַייְחָא לִשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא, מֵרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְאִתְקְרִיבַת לְקַבְלָא רוּחָא דְּהַהוּא זַכָּאָה, וְאִתְהֲנָאַת מִנֵּיהּ, בְּגִין דְּמִנָּהּ הֲוָה הַהוּא רוּחַ. כַּךְ אִלֵּין אִתְהֲנוּן מִסִּטְרָא דְּיְסוֹדָא דִּלְהוֹן, וְאִתְהֲנוּן מֵהַהוּא לְבוּשָׁא דְּמִתְקָרְבֵי לֵיהּ, (ס״א דהא) רוּחַ מַלְבּוּשָׁא (ס״א

כך אלין מתהנון מההוא לבושא דמתקרבו מסטרא דיסודא דלהון, דהא חלבא ודמא לבושא) דְּרוּחָא דִּלְהוֹן הֲוָה. וּבְגִין כָּךְ אִתְהֲנוּן מַנְיֵיהוּ.

פְּנֵי נֶשֶׁר אִתְפְּשָׁט לְעוֹפָא רוּחַ מְנֵיהּ. וְנֶשֶׁר בִּתְרֵין סְטָרִין אִיהוּ. וְרָזָא דָּא (בראשית א׳:כ׳) וְעוֹף יְעוֹפֵף, תְּרֵין רוּחִין. וּבְגִין כַּךְ אִתְפְּשָׁט וְנַחְתָּא (ס"א ונשר בתרין סטרין איהו. ימינא ושמאלא ורזא דא (בראשית א׳:כ׳) ועוף יעופף, ובגין כך תרין רוחי מתפשטו מניה ונחתו) מֵימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא קָרְבְּנָא דְּעוֹפֵי.

מִכָּל סְטָר דַּכְיָא, לָא אִתְקְרִיב אֶלָּא יוֹנָה וְתוֹרִים, דְּאִינּוּן בְּקִשּׁוֹט לְזַווּגַיְיהוּ, מִכָּל שְׁאַר עוֹפִין. וְהֵם נִרְדָּפִין, וְלֹא רוֹדְפִין. וּמְהֵימָנָא דָּא לְדָא, נוּקְבָא לְבַר זוּגוֹ. וְעַל דָּא קָרְבְּנָא מִנַּיְיהוּ.

וְנַחְתֵּי וּמִתְקָרְבֵי אִינּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין, וְאִתְהֲנְיָין מִיְּסוֹדָא וְעִקָּרָא דְּלְהוֹן.

וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ אִתְפְּשָׁט זְעֵיר מֵהַאי יוֹנָה, אוֹ מִשַּׁפְנִינָא דָּא, לְכַמָּה סְטָרִין חַיָּילִין דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא. אוֹ מִן בְּעִירָא חֲדָא אוֹף הָכִי. תָּא חֲזֵי. חַד שְׁרָגָא דָּקִיק דְּלֵיק, אִתְמַלְיָיא מִנֵּיהּ כָּל עָלְמָא. תּוּ אָעָא דָּקִיק, אַדְלִיק לְרַבְרְבָא.

עַד הָכָא קָרְבְּנָא מִתְרֵין סְטָרִין דְּחָקִיקִין בְּכַסָּא. הַשְׁתָּא אִית לְמִשְׁאַל, ד' דִּיוּקְנִין אִינּוּן, דְּחָקוּקִין בְּכַסָּא, מַאי טַעְמָא לֵית קָרְבְּנִין מֵאֲחָרָנִין. אֶלָּא וַדַּאי מִכֻּלְּהוּ אִית קָרְבְּנָא. אַרְיֵה חָקוּק בְּכוּרְסְיָיא, בְּשַׁעֲתָא דְּקָרְבְּנָא שְׁלִים, אַרְיֵה נָחִית וְאָכִיל וְאִתְנְהֵי מִתַּמָּן. אָדָם חָקוּק בְּכוּרְסְיָיא, אָדָם עִקָּרָא דְּכֹלָּא, וּמִקְרִיב תַּמָּן רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ, וְאָדָם עִלָּאָה אִתְהֲנֵי מֵאָדָם תַּתָּאָה, וְכָל זִינָא אִתְקְרִיב לְזִינֵיהּ, וְאִתְהֲנֵי מִנֵּיהּ מִדִּילֵיהּ מַמָּשׁ, וּמִיסוֹדָא דִּילֵיהּ.

וְאִי תֵּימָא, הָא אַרְיֵה דִּלֵית לֵיהּ יְסוֹדָא לְתַתָּא בְּהַהוּא קָרְבְּנָא. אַרְיֵה כְּלִיל בְּכֻלְּהוּ, דְּהָא לִימִינָא הֲוֵי, וּבְגִין כָּךְ אָכִיל בְּכֻלְּהוּ, וְכָל שְׁאַר לָא אָכְלִין (ס"א מניה) מִזִּינֵיהּ, בְּגִין דִּימִינָא הוּא. הָא כָּל ד' דִּיוּקְנִין דְּחָקוּקִין בַּכַּסָּא, מִתְקָרְבִין לְקָרְבְּנָא, וּבְגִין כְּךְ הֲוֵי קָרְבְּנָא שְׁלִים. וְכַד אִתְהֲנוּן מֵעִקָּרָא וְיסוֹדָא דִּלְהוֹן, כְּדֵין נַחַת רוּחַ לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין עִלָּאִין.

כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵלִי, יְהֲבֵי (ס"א אינון) יְסוֹדָא וְעִקָּרָא לְאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין דִּלְהוֹן. וְכָל דַּרְגָּא יָהִיב לִיסוֹדֵיהּ ד' דִּיוּקְנִין דְּכוּרְסְיָיא בְּקַדְמִיתָא. כִּדְאַמָּרָן זִינָא לָקֳבֵל זִינֵיהּ, וּמִתְקָרְבֵי אִינּוּן בְּקַדְמִיתָא זִינָא לְזִינֵיהּ. פְּנֵי שׁוֹר כֻּלְּהוּ פָּנִים דְּמִתְפַּשְׁטָן לְאִינּוּן זִינִין כְּדְקָאַמָּרָן, כֻּלְּהוּ מִתְקָרְבֵי לְעִקָּרָא וְיסוֹדָא דִּלְהוֹן. פְּנֵי נֶשֶׁר, כִּדְאַמָּרָן. פְּנֵי אַרְיֵה, כִּדְאַמָּרָן. פְּנֵי אָדָם, דְּמַקְרִיב רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ מִתְקָרִיב לְגַבֵּי אָדָם עִלָּאָה.

כַּהֲנָא דְּמַיְחֵד שְׁמָא קַדִּישָׁא, מִתְקָרֵיב לְגַבֵּי כַּהֲנָא עִלָּאָה. הַהוּא דְּעָאל לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. וְאִתְקְרִיב דָּא, וְאַדְלִיק בְּתִקּוּנֵיהּ בְּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין (ס"א דאתוון), לְקַדְמוּת כַּהֲנָא דְּלְתַתָּא. לֵיוָאֵי דִּי מְנַגְּנֵי בְּחֶדְוָה, הַהוּא סִטְרָא דִּלְהוֹן חַדֵּי, וְאַנְהִיר אַנְפִּין. יִשְׂרָאֵל דְּקָרִיב, (ס"א

דקיימו) עַל קָרְבָּנָא בִּצְלוֹתָא, דְּהָא צְלוֹתָא עַל כֹּלָּא הֲוָה. אִתְעַר לְגַבַּייהוּ יִשְׂרָאֵל סָבָא (ס"א עילאה), סְתָמָא (ס"א חוטמא) קַדִּישָׁא, וְאַנְהִיר אַנְפִּין.

כָּל זִינָא לְזִינַיהּ, וְכָל מִלָּה בָּתַר יְסוֹדָא דִּילֵיהּ אַזְלָא וְאִתְעָרוּ דַּרְגִּין דְּרַגִּין תַּתָּאִין לְדַרְגִּין עִלָּאִין, וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ מִתְעָרִין, וְאִתְעָרוּ דַּרְגִּין דְּחָקִיקִין בַּכִּסֵּא, לְגַבֵּי דַּרְגִּין דְּאַרְעָא, יְסוֹדָא דִּלְהוֹן. וְאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּמַטַּמְרָן, כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי וּמִתְקָרְבֵי לִסְעוּדָתָא, וּמִתְעַדְּנֵי. אֲבָל לֵית רְשׁוּ לְחַד מִנַּייהוּ לְמֵיכַל, לָא לְדַרְגֵּי עִלָּאֵי, וְלָא לְדַרְגֵּי תַּתָּאֵי, וּלְמִתְהֲנֵי שׁוּם הֲנָאָה, וְלָא לְאוֹשִׁיט יְדָא בְּקָרְבָּנָא, עַד דְּמַלְכָּא עִלָּאָה אָכִיל וְאִתְהֲנֵי, וְיָהִיב לוֹן רְשׁוּ.

לְבָתַר דְּיָהַב לוֹן רְשׁוּ, כָּל חַד וְחַד אִתְהֲנֵי וְאָכִיל (כדקא יאות). וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ה':א') אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, אִלֵּין אִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין. מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, אַכְלֵי וְאִתְהֲנֵי כְּדְקָא יָאוּת. (ס"א דא דרועא ימינא, בירכא שמאלא). אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי, דָּא יַעֲקֹב בָּרְחֵל, דָּא אָכִילָה כְּדְקָא יָאוּת. שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, דָּא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, בְּיֵרְכָא יְמִינָא. הָא כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין (ס"א קרבנין) עִלָּאִין, דְּאִתְהֲנֵי בָּהוּ מַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּקַדְמִיתָא. וְדָא מֵיכְלָא דִּילֵיהּ וַהֲנָאָה דִּילֵיהּ. עַד הָכָא מֵיכְלָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה בְּקַדְמִיתָא.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, יָהִיב רְשׁוּ לְד' דִּיוּקְנִין דְּחָקִיקִין בְּכוּרְסְיָיא, וּלְכָל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטָן מִנַּייהוּ, לְאִתְהֲנֵי וּלְמֵיכַל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אִכְלוּ רֵעִים, אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע דִּיוּקְנִין דְּאַמָּרָן. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, כָּל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי מִנַּייהוּ, וְכֻלְּהוּ אַכְלֵי וּמִתְפַּשְׁטֵי, וְאִתְהֲנוּן כַּדְקָא יָאוּת, וְאַנְהִירוּ אַנְפִּין, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה, וְכָל חַד וְחַד, בֵּין דַּרְגִּין עִלָּאִין, וּבֵין דַּרְגִּין תַּתָּאִין, בִּיסוֹדָא דִּלְהוֹן מִתְקָרְבִין וּמִתְהֲנִין. דְּא אִיהוּ רָזָא וְסִתְרָא דְּקָרְבְּנָא כַּדְקָא חָזֵי.

אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אִלְמְלֵא לָא אִתְמְסַר אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, אֶלָּא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא בַּר יוֹחָאי אוֹרַיְיתָא וְסִתְרִין דִּילִי, דַּיֵּי לְעָלְמָא. וַוי כַּד תִּסְתַּלַּק מִן עָלְמָא. מַן יַנְהִיר בּוּצִינִין דְּאוֹרַיְיתָא, כֹּלָּא יִתְחַשַּׁךְ מֵהַהוּא יוֹמָא. דְּהָא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לָא לִייֵהֵוי דָּרָא כְּדָרָא דָּא, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁרֵי בְּגַוּיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל רָזָא דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְטָעוֹם כְּלוּם, עַד דְּייֵכוּל מַלְכָּא עִלָּאָה, וּמַה אִיהוּ. צְלוֹתָא. צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ, כְּגַוְונָא דָּא, בְּקַדְמִיתָא, מְזַמְנִין לְדִיוּקְנִין דְּחָקִיקִין בְּכוּרְסְיָיא, עַל אִינּוּן בְּרַיָּין, דְּמִתְפַּשְׁטֵי רוּחִין דִּלְהוֹן, עַל עוֹפֵי וּבְעִירֵי, לְקָרְבְּנָא בְּרַיָּין דְּרוּחָא דִּלְהוֹן יְסוֹדָא בְּהַאי עָלְמָא מִנַּייהוּ, וְהַיְינוּ (תהילים ק"ד:כ"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, דְּהָא בְּרַיָּין דְּאִתְחֲזָיָין לְקָרְבְּנָא רוּחָא דִּילְהוֹן, מִתְפַּשְׁטִ עָלַיְיהוּ אַרְבַּע דִּיוּקְנִין, מְזַמְּנָן עַל קָרְבְּנִין

אִלֵּין. וְהַיְינוּ דְּקָאֲמַרַן, וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין אַחֲרָנִין דְּקָא מִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ.

וּלְבָתַר כַּהֲנָא רַבָּא דְּקָא מְיַיחֵד שְׁמָא קַדִּישָׁא, הַיְינוּ אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָתָנוּ וְכוּ'. יְחוּדָא דְּקָא מְיַיחֵד, הַיְינוּ (דברים ו׳:ד׳-ה׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. וּלְבָתַר לֵיוָאֵי, דְּקָא מִתְעָרֵי לְנַגּוּנָא, הַיְינוּ (דברים י״א:ט״ז) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ וְגוֹ', הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה וְגוֹ'. דָּא נַגּוּנָא דְּלֵיוָאֵי, בְּגִין לְאַסְתָּרָא סִתְרָא (ס"א לאתערא סטרא) דָּא, בְּקוֹרְבָּנָא דָּא. וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל, דָּא אֻמָּת וְיַצִּיב וְנָכוֹן, יִשְׂרָאֵל סָבָא דְּקַיְימָא עַל קָרְבָּנָא, (קרבנא עילאה הא דרגין) דְּאִיהִי י' דַּרְגִּין עִלָּאִין פְּנִימָאִין דְּכוֹלָּא, קַיְימָא עַל פְּתוֹרָא.

אֲבָל לֵית רֹאשׁ לְחַד מִנַּיְיהוּ לְמֵיכַל, וּלְאוֹשִׁיט יָדָא לְקָרְבָּנָא, עַד דְּמַלְכָּא עִלָּאָה אָכִיל. וְהַיְינוּ ג' רֹאשׁוֹנוֹת, וְג' אַחֲרוֹנוֹת. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אָכִיל, יָהִיב רְשׁוּ לְד' דִּיוּקְנִין, וּלְכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מִנַּיְיהוּ, לְמֵיכַל.

כְּדֵין אָדָם, דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאַר דִּיוּקְנִין, מָאיךְ וְנָפִיל עַל אַנְפּוֹי, וּמְסִיר גַּרְמֵיהּ וְרוּחֵיהּ לְגַבֵּי אָדָם דִּלְעֵילָּא, דְּקַיְימָא עַל אִינּוּן דִּיוּקְנִין, דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין, לְאִתְעָרָא לֵיהּ עֶלְיוֹנָה כַּדְקָא חֲזֵי, וְהַיְינוּ (תהילים כ״ה:א׳) אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא, לְאִתְעָרָא (תלת) דִּיוּקְנִין אַחֲרָנִין, וְכָל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ. (תהלה לדוד) וְהַיְינוּ (תהילים קמ״ה:י״א) יַבִּיעוּ. יְרַנְּנוּ. יֹאמְרוּ. יְדַבֵּרוּ. וְכֻלְּהוּ אַכְלִין וְאִתְהַנְּיָין כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵימָא בַּר נָשׁ עָאקוּ דִּילֵיהּ בֵּיהּ (ס"א דלביה), הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ׳:ב׳) יַעַנְךָ יְיָ בְּיוֹם צָרָה. (עאקו) כְּעוּבַּדְתָּא דְּיָתְבָא בְּעָאקוּ, לְאִתְהַפְּכָא כֻּלְּהוֹן סַנֵּיגוֹרִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגוֹ'.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל לְטָבֶרְיָא, פָּגַע בֵּיהּ אֵלְיָהוּ, אֲמַר לֵיהּ שְׁלָמָא עֲלֵיהּ דְּמֹר. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמַאי קָא עָסִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְקִיעָא. אֲמַר לֵיהּ בְּקָרָבָנוֹת עָסִיק, וְאָמַר מִלִּין חַדְתִּין מִשְּׁמָךְ, זַכָּאָה אַנְתְּ, וַאֲתֵינָא לְאַקְדָּמָא לָךְ שְׁלָם, וּמִלָּה חֲדָא בָּעֵינָא לְמִשְׁאַל מִנָּךְ, לְאַסְכָּמָא. בְּמִתְיִבְתָּא דִּרְקִיעָא שְׁאֶלְתָּא שַׁאֲילוּ, עָלְמָא דְּאָתֵי לֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְהָא כְּתִיב (שיר השירים ה׳:א׳) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ', אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי וְגוֹ'. מַאן דְּלֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, אֵיהוּ אָמַר אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי קָא אָתִיב לוֹן. אָמַר לֵיהּ, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא בַּר יוֹחָאי יֵימָא. וַאֲתֵינָא לְמִשְׁאַל מִנָּךְ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חֲבִיבוּ חִבּוּב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּמִסְּגִיאוּ דְּרַחֲמוּ דְּרַחֲמִים לָהּ, שְׁנֵי עוֹבָדוֹי מִמַּה דְּהוּא עָבִיד. דְּאַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחוֹי בְּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָיא, בְּגִין רְחִימוּתָא, אָכִיל וְשָׁתֵה. הוֹאִיל וְאַתֵּי לְגַבָּהּ, עָבִיד רְעוּתָהּ. כַּלָּה עַיְילַת לַחוּפָּה, וּבָעֵת לְמֵיכַל, לֵית דִּין דְּייֵכוּל חֲתָנָהּ בַּהֲדָהּ, אַף

עַל גַּב דְּלָאו אָרְחֵיהּ לְמֶעְבַּד הָכִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה. הוֹאִיל וַאֲתֵינָא לְגַבָּהּ, וּלְמֵיעַל בַּהֲדָהּ לַחוּפָּה, אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי וְגוֹ'.

וַיַלְפֵּינָן מִדָּוִד, דְּזַמִּין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשָׁנֵי עוֹבָדוֹי מִמַּה דְּאָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל וְעָבִיד רְעוּתֵיהּ. זַמִּין לְמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא בַּהֲדֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ב:ח') קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא כַּחֲדָא, בְּגִין דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן, שְׁנֵי מָאנִין, וְשָׁנֵי עוֹבָדִין דְּמַלְכָּא.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים לב) כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ בַּעֲבוּר דָּוִד וְגוֹ', כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק, לְוַיֶּיךָ מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא צֶדֶק מִסִּטְרָא דְּלֵיוָאֵי אִיהוּ. וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ, לְוַיֶּיךָ יְרַנְּנוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא רִנָּה וְזִמְרָה בְּלֵיוָאֵי נִינְהוּ, וְאִיהוּ שְׁנֵי וְאָמַר, כֹּהֲנֶיךָ וַחֲסִידֶיךָ, דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דִימִינָא.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד לָאו אוֹרַח דִּילִי הָכִי. אָמַר דָּוִד, בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ. תִּקּוּנָא דַּאֲנָא תַּקִּינַת, לָא תְּשַׁנֵּהּ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, דָּוִד, הוֹאִיל וְזַמִּינַת לִי, אִית לִי לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ, וְלָאו רְעוּתִי. וַיַלְפֵּינָן מֵהַאי, אוֹרְחָא דְּעָלְמָא, דְּמַאן דְּמְזַמֵּן לְאַחֲרָא, הַהוּא דַּאֲתֵי לְגַבֵּיהּ, אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ בְּכָךְ.

כַּךְ (בראשית כ"ח:י"א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וְגוֹ', הוֹאִיל וְאָתָא חָתָן לְגַבֵּי כַּלָּה, אַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ לְמִשְׁכַּב. אֶלָּא בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, וְאִיהִי יָהֲבָה לֵיהּ אֲבָנִין לְמִשְׁכַּב, כֹּלָּא יְקַבֵּל בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, עַל אִינּוּן אֲבָנִין, אַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ בְּכָךְ.

אוּף נָמֵי הָכָא, אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי אַף עַל גַּב דְּלָאו אָרְחוֹי בְּכָךְ, בְּגִין רְחִימוּ דְּכַלָּה. וְעִם כָּל דָּא בְּבֵיתָא דְּכַלָּה וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא. בְּאַתְרֵיהּ לָא אָכִיל וְלָא שָׁתֵי, בַּאֲתַר דִּילָהּ אָכִיל וְשָׁתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בָּאתִי לְגַנִּי. מַלְאָכִין דְּשַׁדַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, לָא אָכְלוּ וְלָא שָׁתוּ בְּאַתְרֵיהוּ, בְּגִין אַבְרָהָם אָכְלוּ וְשָׁתוּ. אָמַר לֵיהּ, רִבִּי. חַיֶּיךָ, מִלָּה דָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵימַר, וּבְגִין דְּלָא לְמֶחְזָק טִיבוּ לְגַרְמֵיהּ, קַמֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, סָלִיק מִלָּה לְגַרְמָךְ, זַכָּאָה אַנְתְּ בְּעָלְמָא, דְּמָארָךְ מִשְׁתַּבַּח בָּךְ לְעֵילָּא. וְעָלָךְ כְּתִיב, (שמואל ב כ"ג:ג') צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים.

(במדבר כ"ח:ב') אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי וְגוֹ', רִבִּי יוּדָאי אָמַר, בְּקָרְבָּנָא אִית עָשָׁן, וְאִית רֵיחַ, וְאִית נִיחוֹחַ. עָשָׁן: אִינּוּן מָארֵי דְּרוּגְזָא. דִּכְתִיב, (דברים כ"ט:י"ט) כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף יְיָ. אִינּוּן אִתְּהַנּוּן מֵעָשָׁן. וְעָשָׁן רוּגְזָא, בְּחוֹטָמָא אִיהוּ. רֵיחַ: אִינּוּן דְּאִקְרוּן תַּפּוּחִין. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּתַּפּוּחִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ז':ט') וְרֵיחַ אַפֶּיךָ כַּתַּפּוּחִים.

(במדבר כ"ח:ד') אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר. מַאי בַבֹּקֶר. דָּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (בראשית כ"ב:ג') וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. מְנָלָן דְּהַאי בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם הוּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מֵהָכָא, (בראשית מ"ד:ג') הַבֹּקֶר אוֹר. בֹּקֶר אוֹר לָא כְּתִיב, אֶלָּא הַבֹּקֶר אוֹר, וְדָא אוֹר קַדְמָאָה, דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וְעַל דָּא תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר, בַּבֹּקֶר דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא. וְלָקֳבֵל בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, אִתְקְרִיב קָרְבָּנָא דָּא. קָרְבָּן דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, דָּא יִצְחָק, וְלָקֳבֵל עֶרֶב דְּיִצְחָק אִתְקְרִיב. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (בראשית כ"ד:ס"ג) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב. וְעֶרֶב דְּיִצְחָק הוּא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא דָּא לְהַקְרִיב מִנְחָה בְּכָל יוֹם, וּלְהַקְרִיב קָרְבָּן מוּסַף שַׁבָּת. וַאֲבַתְּרֵיהּ לְהַסְדִּיר לֶחֶם הַפָּנִים וּלְבוֹנָה. וְקָרְבָּן מוּסַף בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּכָל יוֹמָא צָרִיךְ לְשַׁדּוּרֵי דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. אִי אִיהִי בִּרְשׁוּ בַּעְלָהּ, צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת, כְּגוֹן מוּסַף בְּשַׁבָּת וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּמוּסַף דְּכָל יוֹמִין טָבִין.

דְּאִיהִי רְשׁוּת הַיָּחִיד דִּילֵיהּ וַעֲמוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ בַּעְלָהּ דְּהַאי רְשׁוּת. וְיַעֲקֹב דְּתִקֵּן צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, אִיהוּ דַּרְגָּא דִּילֵיהּ דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. בְּגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת, דְּאַף עַל גַּב דִּבְגָלוּתָא דְּדוֹמָה לְלֵילָה, דְּשַׁלְטִין תַּמָּן סָמָאֵל וְנָחָשׁ, וְכָל מְמַנָּן דְּאֶכְלוּסִין דִּילֵיהּ, וּשְׁכִינְתָּא נַחְתַּת בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, אִיהִי בִּרְשׁוּ דְּבַעְלָהּ אִשְׁתַּכְּחַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ב:ח') אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן.

וּבְגִין דָּא (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם. לֵית פְּגִיעָה, אֶלָּא פִּיּוּסָא. כְּגוֹן (רות א) אַל תִּפְגְּעִי בִּי. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל פַּיְיסַת לֵיהּ, דְּלָא יָזוּז מִינָּהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. מַאי עוֹלָם. דָּא שְׁכִינְתָּא. תַּרְגּוּם עוֹלָם, עָלְמָא, לְיִשָּׁנָא דְּעוֹלִימָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, הָעַלְמָה. וּמַה כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כח) וַיָּלֶן שָׁם, אִתְפְּיַיס עִמָּהּ, לְמֵיבַת תַּמָּן בְּגָלוּתָא עִם שְׁכִינְתָּא. וְאִי תֵּימָא דְּיַעֲקֹב פָּיֵיס לָהּ, שַׁפִּיר. וּבְגִין דְּאִיהִי בְּכָל לֵילְיָא, דְּאִיהוּ גָּלוּתָא, בִּרְשׁוּ בַּעְלָהּ, אוֹקְמוּהָ תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת. וּפִירוּשָׁא אַחֲרִינָא, אִיהוּ תֶּבֶן לְמֵיכַל לִבְעִירָן חוֹמְרַיִּים בְּקַל וָחוֹמֶר. נַחְתּוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ, וְחַדֵּי בְּהַאי מִלָּה, וְקַשְׁרוּ לָהּ בְּכַמָּה קִשְׁרִין דְּרָזִין סְתִימִין. וְאַעְטְרוּ לָהּ, וּסְלִיקוּ לָהּ לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא דְּאִשְׁתָּארוּ תַּמָּן.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דָּא בִּשְׁאַר צְלוֹתִין אִיהוּ חוֹבָה, דְּשָׁטַר חוֹב עָלַיְיהוּ, לְסַמְכָא לָהּ בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין, דְּבֵיהּ כָּל הַסּוֹמֵךְ גְּאוּלָה לַתְּפִלָּה, אֵינוֹ נִזּוֹק בְּכָל אוֹתוֹ יוֹם. וּבְמַאי סְמִיכַת עַל יְסוֹד. בִּדְרוֹעָא יְמִינָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (רות ג':י"ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

כַּד מָטֵי זְמַן צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, בְּעֶרֶב הִיא בָּאָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ח':י"א) וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב. בְּגִין דְּמִנְחָה שְׁלוּחָהּ הִיא לַאֲדוֹנִי, (אדני מבעי ליה) בְּגָלוּתָא דְּעֵשָׂו,

(שם לב) וְהִנֵּה גַּם הוּא אַחֲרֵינוּ. וְעוֹד לַאֲדוֹנִי (אדוני לאדוני), דְּא אִיהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְדָא צַדִּיק, מִתַּמָּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק, (דברים ל״ג:י״ז) בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. דְּעָתִיד לְנָפְקָא מִנַּיהּ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר (בראשית ל״ז:ז׳) וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסוּבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלֻמָּתִי. וּבַצַּדִּיק, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא, בָּךְ אִתְּמַר (שמות י״ג:י״ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף. בְּגִין דְּגוּפָּא וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. וּבְגִין דְּא עָלָךְ אִתְּמַר, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה. דְּכַהּ תְּפִלָּה מֵעוּמָּד. וְכֵן כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם. וּבַצַּדִּיק, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְהַיְינוּ וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלֻמָּתִי. דְּאַנְתְּ אָחִיד בִּימִינָא וּבְשִׂמְאלָא, בְּגוּפָּא וּבְרִית. וּלְבָתַר תִּסְתַּלֵּק עֲלַיְיהוּ לַבֵּינָה, לְמִפְתַּח בָּהּ חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ לְיִשְׂרָאֵל. לְקַיְימָא, (מיכה ז׳:ט״ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת, וּבְגִין דָּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית חוֹבָה, דְּעַרְבִית רְשׁוּת.

בְּעַרְבִית אִיהוּ הַשְׁכִּיבֵנוּ, דְּשָׁכִיבַת בֵּין דְּרוֹעֵי מַלְכָּא בְּגָלוּתָא. כַּד יֵיתֵי צַפְרָא, פֻּסַח אָחִיד בֵּיהּ בִּימִינָא. אֲבָל בְּדָרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּיִצְחָק, תִּשְׁרֵי. (בראשית כ״ד:ט״ו) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, מִן גָּלוּתָא. וּבְגִין דְּלָא נַפְקֵי מִסִּטְרָא דְּדִינָא, יַעֲקֹב (בראשית מ״ח:י״ד) שִׂכֵּל אֶת יָדָיו, וְשָׂוִי שׂוֹר בִּימִינָא, אַרְיֵה בִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין דָּא (תהילים ק״י:א׳) נְאֻם יְיָ לַאדוֹנִי שֵׁב לִימִינִי, דְּא צַדִּיק, לְקֻבְלֵיהּ מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וְאָמַר לֵיהּ שֵׁב לִימִינִי, דְּרוֹעָא דְּאַבְרָהָם, בְּגָלוּתָא דְּיִשְׁמָעֵאל, עַד אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ.

פרק פה

בְּהַהוּא זִמְנָא, יִתְעַר רוּחַ יְתֵירָה תּוֹסֶפֶת עַל יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יואל ג׳:א׳) אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְיֶהֱוֵי נַיְיחָא לְיִשְׂרָאֵל מֵאוּמִּין דְּעָלְמָא, (אסתר ט׳:ט״ז) וְנוֹחַ מֵאוֹיְבֵיהֶם. כְּגַוְונָא דְּשַׁבָּת, דְּאִתּוֹסָף בְּבַר נָשׁ נֶפֶשׁ יְתֵירָה בְּשַׁבָּת, וְאִית לוֹן בָּהּ נַיְיחָא, אִי בְּנֶפֶשׁ יְתֵירָה אִית לוֹן נַיְיחָא, דְּאִיהִי נוּקְבָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּרוּחָא דְּאִיהוּ דְּכוּרָא.

וְתַנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים, נֶפֶשׁ יְתֵירָה בְּשַׁבָּת לְכָל יִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא, חַד אִיהִי. אֲבָל לְכָל בַּר נָשׁ, אִיהוּ כְּפוּם עוֹבָדוֹי. וְאִלֵּיפְנָא מִקַּל וָחוֹמֶר דְּתִיוּבְתָּא, דְּכָל יִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא, בְּכָל זִמְנָא דְּחַזְרִין כֻּלְּהוּ, מִתְקַבְּלִי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ז׳) כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו, דְּשֵׁם יְיָ מוּכְתָּר עֲלַיְיהוּ בְּכִתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְהַאי אִיהוּ נְשָׁמָה יְתֵירָה דְּכָל יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁבָּת וְיוֹמִין טָבִין. וּבְגִין דְּא תַּקִּינוּ בְּכָל יוֹמִין, לְמֶחְתָּם בְּשֵׁם יְדִוֹד, דְּאִיהוּ חוֹתָם דְּכָל בִּרְכָאן דְּצְלוֹתִין, וְלָא אַמְרִין מוּסַף בְּלָא כֶּתֶר. וּבְשַׁבָּת, תַּקִּינוּ לְמֵימַר בְּמוּסַף, כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

אֲבָל לְכָל חַד מִיִּשְׂרָאֵל, הָכִי נָחִית לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ. אִי הוּא חָסִיד, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִמַּדַּת חֶסֶד, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ. אִי אִיהוּ גִּבּוֹר, יֵרָא חֵטְא, יָהֲבִין

לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, מִמַּדַּת גְּבוּרָה. וְאִי אִיהוּ אִישׁ תָּם, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, מִמַּדַּת אֱמֶת. וְנֶפֶשׁ יְתֵירָה דָּא מַלְכוּת, דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, וּכְפוּם מַדָּה דְּבַר נָשׁ. אִם נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל, אוֹ חָכָם, אוֹ מֵבִין בְּחָכְמָה, אוֹ בַּתּוֹרָה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (משלי א׳:ו׳) לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה. אוֹ בַּנְּבִיאִים, אוֹ בַּכְּתוּבִים. הָכִי יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, דְּאִתְקְרִיאַת כֶּתֶר מַלְכוּת. וְאִי חָכָם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא הַמַּחְכִּים לְכָל אָדָם, דְּאִתְמַר (תהילים ק״ד:כ״ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִתַּמָּן. וְאִם הוּא מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר בְּאוֹרַיְיתָא, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִבִּינָה. וְאִם הוּא חָכָם בַּנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִנֶּצַח וְהוֹד. וְאִי אִיהוּ צַדִּיק גָּמוּר דְּנָטַר אוֹת בְּרִית, אוֹת שַׁבָּת, אוֹת יוֹמִין טָבִין, אוֹת תְּפִילִין, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִצַּדִּיק, וּבְכָל אֲתָר, נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִמַּלְכוּת.

וְאִי אִיהוּ בַּר נָשׁ מִכָּל מִדּוֹת אִלֵּין, יָהֲבִין לֵיהּ כֶּתֶר בְּשֵׁם יְדוֹד, כִּידוֹד אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֲנוּ אֵלָיו. אֵין קָדוֹשׁ כַּידוֹד. מֵעָלְמָא דְּדִכוּרָא, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, מֶלֶךְ מוּכְתָּר בְּכֶתֶר עִלָּאָה, דְּבָה יִמְלוֹךְ בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאִיהִי נֶפֶשׁ יְתֵירָה. וְכֶתֶר נְשָׁמָה יְתֵירָה, יְהוָ"ה, רוּחַ, דְּאִתְמַר (יואל ג׳:א׳) אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְאִיהוּ כְּלִיל י׳ סְפִירָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דָּא: י׳ חָכְמָה. ה׳ בִּינָה. ו׳ כְּלִיל שִׁית סְפִירָאן, מֵחֶסֶד עַד יְסוֹד. ה׳ מַלְכוּת. כ׳ מִן כִּידוֹד אֱלֹהֵינוּ, כֶּתֶר עַל רֵישֵׁיהּ. וְהַאי אִיהוּ נְשָׁמָה דְּאִתּוֹסְפָא בְּיוֹם שַׁבָּת.

וּבְגִין דְּעִלַּת הָעִלּוֹת, מוּפְלָא וּמְכוּסֶּה בְּהַאי כֶּתֶר, וְאִתְפָּשַׁט בְּשֵׁם יְהוָה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, לֵית שׁוּלְטָנוּתָא לְסָמָאֵל וּלְנָחָשׁ וּלְכָל מָמָנָן דִּילֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ שֻׁלְטָנוּתָא לַגַּיהִנָּם, נוּקְבָא בִּישָׁא דְּסָמָאֵל, וְלָא לְמַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ, כְּלְהוּ מִתְטַמְּרִין מִן קֳדָם מַשְׁרְיְיתָא דְּמַלְכָּא, כְּגַוְונָא דְּיִתְטַמְּרָן אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, כַּד יִתְגַּלֵּי מְשִׁיחָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ב׳:י״ט) וּבָאוּ בְּמְעָרוֹת צוּרִים (ישעיהו ז׳:י״ט) וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים.

קְמוּ תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין, וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אַנְתְּ הוּא שָׁקִיל לְכָל יִשְׂרָאֵל, מְמוּלָּא מִכָּל מִדּוֹת טָבִין, וַדַּאי בָּךְ שְׁרֵיָיא, הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (שמואל א ב) אֵין קָדוֹשׁ כַּידוֹד אֱלֹהֵינוּ. אַנְתְּ כֶּתֶר עַל כָּל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ בַּר נָשׁ, דְּיֵהֵא כֶּתֶר עָלָךְ, לָא נָשִׂיא, וְלָא חָכָם, וְלָא מֵבִין, וְלָא חָסִיד, וְלָא גִּבּוֹר, וְלָא תָּם, וְלָא נָבִיא, וְלָא צַדִּיק, וְלָא מֶלֶךְ. אַנְתְּ הוּא בְּדִיוּקְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָא בְּדִיוּקְנָא דַּאֲבוּהִי, כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. אַשְׁלִים פִּקּוּדִין דְּמָארֵךְ, דְּלֵית פִּקּוּדִין מֵאִלֵּין דִּילָךְ, דְּלָא יִתְעַטַּר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עֵילָּא וְתַתָּא, בְּכֶתֶר עִלָּאָה, בְּכָל מַדָּה וּמַדָּה. פְּתַח וְאָמַר, תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין, דְּכַד הֲווֹ קָרֵי לְכַלְהוּ, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכְלָל עִמְּהוֹן בְּכָל זִמְנָא, אָמַר לוֹן, אֲנָא מְשַׁבַּחְנָא לְכוּ, כְּפוּם נְדִיבוּת דִּלְכוֹן, דְּאִתּוּן בְּנֵי נְדִיבִים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. לֵית מַאן דְּיָכִיל לְשַׁבָּחָא לְכוֹן, אֶלָּא מָרֵי עָלְמָא, דְּאַפֵּילוּ אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ עַד אֵין סוֹף, בְּכוּ

הִיא תַּלְיָא. כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּאוֹרַיְיתָא, (איוב י״א:ט׳) אַרוּכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה וּרְחָבָה מִנִּי יָם, הָכִי שֶׁבַח דִּילְכוּ. אֲבָל יִתְקַיְּים בְּכוּ, מַה דְּאִתְקַיָּים בִּי, דַּחֲדֵינָא בִּיקָרָא דַּאֲהָרֹן אָחִי, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הַלֵּב שֶׁשָּׂמַח בִּגְדוּלַת אָחִיו, יִלְבַּשׁ אוּרִים וְתוּמִים.

וְתַנְאִין וַאֲמוֹרָאִין, כָּל מוּסָפִין דְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, כָּל מוּסַף דְּאַמְרִינָן בֵּיהּ כֻּלָּהוּ, מֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדְעִין. וְכָל צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל, רֵיחָא דִּלְהוֹן, כְּרֵיחָא (שיר השירים ג׳:ו׳) דְּמֹר וּלְבוֹנָה וְכָל אַבְקַת רוֹכֵל, בִּשְׁאַר יוֹמִין. אֲבָל בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, חָשִׁיב עֲלֵיהּ מִכָּל מִינֵי בְּשָׂמִים.

בְּגִין דִּבְיוֹמִין טָבִין, סַלְקִין מִכָּל אַבְקַת רוֹכֵל, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית ל״ב:כ״ה) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ. דְּצָלוֹתָא דְּאִיהִי פְּגִימָה, אִתְאָבָק עִמָּהּ סָמָאֵל, לְאַגָּחָא עִמֵּהּ בְּהַהוּא פְּגִימוּ דַּעֲבִירָה, בְּהַהוּא אָבָק דְּדָא, וְדָא סָלִיק עַד שְׁמַיָּא.

פרק פו

אָבָק דְּיַעֲקֹב, לְאוֹלְפָא זְכוּתָא עַל צְלוֹתָא, בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין דְּחוֹבִין (ד״א דזכוון) דְּאִינּוּן (ס״א חילין) חֲבִילִין וּמַשְׁרְיָין, דְּמִתְכַּנְּשִׁין עִמֵּיהּ, לְאוֹלְפָא זְכוּ עֲלֵהּ. וְאָבָק דַּרְגָּא דְּסָמָאֵל, סָלִיק בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין דְּחוֹבִין, לְאוֹלְפָא חוֹבִין עֲלֵהּ, וְדָא צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, דְּאִקְרֵי סֻלָּם דְּיַעֲקֹב, דְּבֵהּ (בראשית כ״ח:י״ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. אִלֵּין דְּסַלְקִין חוֹבִין, וְנַחְתֵּי זַכְוון תְּחוֹתַיְיהוּ, וְאִלֵּין סַלְקִין זַכְוון, וְנַחְתֵּין חוֹבִין תְּחוֹתַיְיהוּ. וּמַשְׁפִּילִין לוֹן בְּכַמָּה קְרָבִין. דְּאִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין, בְּמִלְחֲמְתֵהּ שֶׁל תּוֹרָה, עַד דְּיִשְׁתְּמַע קָרָא לְטוּרִין רַבְרְבִין, דְּאִינּוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ו׳:ב׳) שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ. רִיב דְּצָלוֹתָא. רִיב דְּאוֹרַיְיתָא. וְהַאי קְרָבָא דְּצָלוֹתָא דְּעַרְבִית, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹקְמֵהּ, עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. דְּתִפְלַּת עַרְבִית זְמָנָהּ כָּל הַלַּיְלָה, אֶלָּא דְּחָכְמִים עָבְדוּ גָּדֵר עַד חֲצוֹת.

וּבְגִין דָּא וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, מַאן שַׁחַר. צְלוֹתָא דְּעַרְבִית. דְּשִׁעוּרֵהּ עַד בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּאִיהִי אַרְבַּע שָׁעוֹת (בראשית כ״ב:ג׳) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. בְּרֵישׁ שַׁעֲתָא קַדְמָאָה, בְּסוֹף הַשַּׁחַר, (דאיהו) נֶצַח יַעֲקֹב, דְּתַמָּן (תהילים כ״ב:א׳) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, לְנַטְלָא נוּקְמָא מִסָּמָאֵל, דְּנָגַע בְּיֶרֶךְ שְׁמָאלָא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ הוֹד, דְּבֵיהּ אִתְּמַר (איכה א׳:י״ג) נָתָנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה, הוֹד, מִסִּטְרָא דְּהוֹד, אֶלֶף חֲמִישָׁאָה, אִשְׁתְּאַרַת בֵּי מַקְדְּשָׁא חֲרֵבָה וִיבֵשָׁה.

פרק פז

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא הוֹד דִּילָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא, דְּבֵיהּ אַנְתְּ חָרֵב, מִנְּבוּאָה דִּילָךְ מִשְׁמָאלָא, וּבְגִין דְּאַנְתְּ (ישעיהו ס״ג:י״ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה דְּאִיהוּ נֶצַח, רֵישָׁא דְּשַׁחֲרִין, (משלי ה׳:י״ט) אַיֶּלֶת אֲהָבִים, פְּתַח דָּוִד לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, דְּבֵיהּ יֵיתֵי מָארֵי נַצָּחָן קְרָבַיָּיא.

וּבְגִין דְּנָצַח וְהוֹד תְּרֵין שַׁחְרִין, אוּקְמוּהָ בְּמַתְנִיתִין מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחְרִין, וְלָא אָמַר בַּשַּׁחַר. אֶלָּא בְּשַׁחְרִין תְּרֵין.

וּתְרֵין מְשִׁיחִין יִתְעָרוּן לְגַבַּיְיהוּ, מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, לָקֳבֵל נָצַח, וְאִתְקְשַׁר בַּבֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ט״ז:י״א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח. הוֹד בִּגְבוּרָה, דְּבֵיהּ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם אָחִיד. אַנְתְּ בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּדַרְגָּא דִּילְךָ תִּפְאֶרֶת, דְּאִתְקְשַׁר בָּךְ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְיסוֹד חַי עָלְמִין בְּדַרְגָּא דִּילְךָ. וְחָכְמָה בַּיָמִין, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. וּבִינָה לִשְׂמָאלָא, הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין.

אִיהִי הַקֶּשֶׁת גַּבְּךָ, וְהַאי אִיהוּ לְבוּשָׁא דִּשְׁכִינְתָּא. לְבוּשָׁא דְּצַדִּיק, דְּאִתְקְרֵי בְּרִית הַקֶּשֶׁת. וְאִיהוּ אוֹת שַׁבָּת, וְאוֹת יוֹם טוֹב, וְאוֹת תְּפִילִין, וְאוֹת בְּרִית מִילָה. וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּלָאו אִיהוּ רָשִׁים בְּהַאי אוֹת, לָא ייעוּל בְּמַרְאָה דָּא, בְּחֵדֶר דָּא. וְהַאי אִיהוּ מַטֶּה, דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מַטֶּה בֵּיהּ כְּלַפֵּי חֶסֶד לַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים, לְמֵיהַב לוֹן זַכְוָון, בְּח"י בְּרָכָאן דִּצְלוֹתָא. וּמַטֶּה כְּלַפֵּי חוֹבָה לְרַשִׁיעַיָּיא, לְמֵידָן לוֹן בְּגְבוּרָה לְדִינָא, כְּפוּם עוֹבָדֵיהוֹן. וּבְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מַאֲרִיךְ עַל בֵּינוֹנִים. וְהַאי אִיהוּ ש'.

תְּלַת גַּוְונִין דְּקֶשֶׁת, אוֹת בְּרִית הַקֶּשֶׁת, בַּת יְחִידָה, שַׁבָּת מַלְכְּתָא. וְאִית לָהּ שִׁית דַּרְגִּין, תְּחוֹת שׁוּלְטָנוּתָא, דְּאִינּוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, דִּכְלִילָן בִּמְטַטְרוֹן. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (שמות כ״ג:י״ב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ. אֲבָל בַּת יְחִידָה, שַׁבָּת לַיְיָ, הָעוֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה יוּמָת.

יְהוָֹה אִתְקְרֵי בְּאוֹת ה'. וּמִסְטָרָא דָּא, יד"ו לִימִינָא. דְּאִיהוּ ה' שְׁלִימוּ דִּילֵיהּ. וְהָכִי לְכָל סִטְרָא בְּשִׁית סִטְרִין, ידו, דוי, ויד, יוד, דיו, ודי. אִינּוּן ח"י אַתְוָון, דִּכְלִילָן בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין. וְאִיהִי רְבִיעִית הַהִין בְּכָל סִטְרָא.

וְאִיהִי ה"א, מִסִּטְרָא דִּשְׁמָא מְפֹרָשׁ, יו"ד ה"א וְא"ו. יו"ד בְּחֶסֶד, ה"א בִּגְבוּרָה, וָא"ו בְּתִפְאֶרֶת. כַּד שַׁלְטָא הַאי ט"ל, אִסְרוּ חֲכָמִים אַרְבָּעִים מָלָאכוֹת חָסֵר אַחַת. וְאִתְקְרִיאוּ אָבוֹת מְלָאכוֹת, עַל שֵׁם דְּאִינּוּן לָקֳבֵל אֲבָהָן, דְּשָׁלִיט עָלַיְיהוּ ט"ל, דְּאִיהוּ אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת.

וּבְאֵלֶּין אַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר חַד, לָקָה עֲשָׂרָה מַלְקִיוֹת לָאָדָם. וַעֲשָׂרָה לְחַוָּה. וַעֲשָׂרָה לַנָּחָשׁ. וְתִשְׁעָה לְאַרְעָא. וּבְגִין דְּט"ל שַׁלְטָא בְּשַׁבָּת דְּאִיהוּ ה', אֵין לוֹקִין בְּשַׁבָּת. וְהַאי ט"ל לָאו אִיהוּ כְּט"ל דְּחוֹל, מִסִּטְרָא דְּעֶבֶד מְטַטְרוֹן. וְאַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת, הֵם הַזּוֹרֵעַ וְהַחוֹרֵשׁ וְכוּ'.

סָבָא סָבָא, שְׁכִינְתָּא אִתְקְרֵי אֶרֶ"ץ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"ו:א') וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. מִסְטְרָא דְּחֶסֶד אִתְקְרִיאַת מַיִם. וּמִסְטְרָא דִּגְבוּרָה אִתְקְרִיאַת אֵשׁ. וּמִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אַוִּיר. וְאִיהִי אֶרֶץ, קַרְקַע לְכֻלְּהוּ.

וּבְגִין דְּנִשְׁמְתָא יְתֵירָה אִתְפַּשְׁטָא בִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי שַׁבָּת מַלְכְּתָא, דְּאִתְמַר בָּהּ (תהילים קי"ג:י"ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, מִשָּׁם אִיהִי מַלְכוּת, דְּשָׁלְטָנוּתְהָא עַל אַרְעָא, וְעַל אִילָנִין וְזַרְעִין. (וטורין ואבנין) וּבְגִין דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּהִיא נִשְׁמְתָא יְתֵירָה דִּבְשַׁבָּת, בָּהּ תּוֹלְדִין דִּילָהּ, אִית נַיְיחָא לְאַרְעָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

וּבְגִין דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִתְפַּשְׁטַת בְּאַרְעָא, דְּאִתְמַר בָּהּ (במדבר י"ט:ב') פָּרָה אֲדוּמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלְתָה עָלֶיהָ עוֹל, אָסוּר לַחֲרוֹשׁ בְּשַׁבָּת חֲרִישָׁה בַּשּׁוֹר. דְּאִתְמַר (תהילים קכ"ט:ג') עַל גַּבִּי חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִיהִי פָּרָה אֲדוּמָה מִסְטְרָא דִּגְבוּרָה. תְּמִימָה, מִסְטְרָא דְּחֶסֶד, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית י"ז:א') הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, מִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֲשֶׁר לֹא עָלְתָה עָלֶיהָ עוֹל, מִסְטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי חֵירוּ, בַּאֲתָר דְּאִיהִי שַׁלְטָא (במדבר א':נ"א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, לֵית רְשׁוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה, לֹא שָׁטָן, וְלֹא מַשְׁחִית, וְלֹא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּגֵיהִנָּם.

וּבְגִין דָּא, בְּיוֹמִין דְּחוֹל, אַמְרִין יִשְׂרָאֵל, (תהילים ע"ח:ל"ח) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְגוֹ'. בְּגִין דִּבְיוֹמִין דְּחוֹל, שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִתְלַבְּשַׁת בְּאִלֵּין קְלִיפִין דְּמִיתָה דְּדִינָא. וּבְשַׁבָּת אִתְפַּשְׁטַת מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ בֶּן י"ד, יד"ו, אִתְחַבָּר בְּהֵ"א. בְּהַהוּא זִמְנָא נַיְיחָא אִשְׁתְּכַחַת לְהֵ"א, וְכָל מַה דְּאִיהוּ תְּחוֹתָהּ, וְלָא צָרִיךְ לְמֵימַר בֵּיהּ וְהוּא רַחוּם. וּמַאן אִינּוּן (ס"א תחותה). תְּחוֹת י' יִשְׂרָאֵל. וְכָל אֲתָר דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּכְּחִין, נְטִירוּ אִשְׁתְּכַח וְנַיְיחָא.

וּבְגִין דָּא, אָסוּר לְמֶחֱרַשׁ בְּאַרְעָא, וּלְמֶעְבַּד בָּהּ גוּמוֹת, דַּהֲווֹי כְּאִילּוּ עָבִיד פְּגִימוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וְאָסוּר לְאַשְׁתַּמְּשָׁא בְּכֵלִים דְּאַרְעָא בְּשַׁבָּת. וַאֲפִילּוּ לְטַלְטֵל אֲבֶן. וְלָא כֵּלִי בְּעָלְמָא. דְּיֵהֲווּ נַיְיחָא לוֹן בִּזְכוּ דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרִיאַת אַבְנָא, דִּכְתִיב בָּהּ (בראשית כ"ח:כ"ב) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה, בְּצָלּוֹתָא. עֲמִידָה אִיהִי לְיִשְׂרָאֵל, דִּבְגִינָהּ אִית לוֹן קִיּוּמָא בְּעָלְמָא. וְעָלֶיהָ אִתְמַר, (בראשית מ"ט:כ"ד) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (זכריה ג':ט') עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם, (תהילים קי"ח:כ"ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים.

וּבְגִין דָּא (שמות ל"א:ט"ז) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם. צָרִיךְ לְנָטְרָא לָהּ בְּדִירָתָם, דְּלָא יִפְקוּן מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת,

וְהַכְנָסָה נָמֵי יְצִיאָה קָרֵי לָהּ. וְאִינּוּן סָמְאֵל וְנָחָשׁ, צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְנַטְרָא לוֹן, דְּלָא יֵיעֲלוּן לְדִירָה דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי רִשּׁוּת הַיָּחִיד. מַאן רְשׁוּת הָרַבִּים. חָלָלָה שִׁפְחָה זוֹנָה נִדָּה גּוֹיָה, רְשׁוּת דְּסָמְאֵל וְנָחָשׁ, וְשִׁבְעִין מְמָנָן דְּעַמִּין. (ע"כ רעיא מהימנא)

פרק פח

פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ה׳:א׳) בָּאתִי לְגַנִּי וְכוּ', עד חלבי חסר. נדפס בפרשת ויקרא דף ג' ע"ב. וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, (בדף רמ"א ע"א) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי, דְּרוֹעָא יְמִינָא בְּיַרְכָּא שְׂמָאלָא. אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי, יַעֲקֹב בָּרָחֵל. שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא בְּיַרְכָּא יְמִינָא. דְּרוֹעָא יְמִינָא בְּיַרְכָּא שְׂמָאלָא, אִינּוּן חֶסֶד עִם הוֹד. יַעֲקֹב בָּרָחֵל, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בַּמַּלְכוּת. דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא בְּיַרְכָּא יְמִינָא גְּבוּרָה בְּנֶצַח.

וַאֲמַאי שְׁנֵי מִדּוֹת דִּילֵיהּ הָכִי. אֶלָּא רָזָא דְּנֵימָא הָכָא, דָּוִד אָמַר הָכָא, (תהילים קל"ב:ט') כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ. וְאִתְּמַר הָתָם, וּלְוֵיֶּיךָ מִבֲּעֵי לֵיהּ לְמֵימַר. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו אֹרַח לְשַׁנּוֹת מִדּוֹתַי, אֶלָּא בַּתַּר דְּזַמִּינַת לִי, אִית לִי לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ. וּמֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּבַעַל הַבַּיִת דְּמְזַמִּין אֲפִילּוּ לְמַלְכָּא, אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ, כָּל מַה שֶּׁאוֹמֵר לְךָ בַּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה חוּץ מִצָּא. וְעִם כָּל דָּא דְּרָזָא דָּא שַׁפִּיר אִיהוּ, הָא כְּתִיב (מלאכי ג׳:ו׳) אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי, וּבְכָל קָרְבְּנִין לָא כְּתִיב בְּהוֹן אֶלָּא לַיְדָוֹד, אֵיךְ יָכִיל לְמֶהֱוֵי דְּיִשַּׁנֵּי דַּרְגִּין דִּשְׁמֵיהּ בְּקָרְבְּנָא.

אֶלָּא, אָרִיתִי מוֹרִי: יוֹצֵר אוֹר. עִם בְּשָׂמִי: אַהֲבַת עוֹלָם. אָכַלְתִּי יַעְרִי: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. עִם דְּבְשִׁי: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. שָׁתִיתִי יֵינִי: וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, עַד וַיֹּאמֶר. עִם חֲלָבִי: מִן וַיֹּאמֶר, עַד אֱמֶת. אִכְלוּ רֵעִים: ג' רִאשׁוֹנוֹת, וְג' אַחֲרוֹנוֹת. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים: שְׁאַר בִּרְכָאן דְּצְלוֹתָא.

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, סִתְרָא דְּקִרְבְּנָא, פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים וְעִזִּים, אינון ד', פְּנֵי שׁוֹר. פְּנֵי נָשֶׁר וְגוֹ', שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וְצָרִיךְ לְפָרְשָׁא. אַרְיֵה נָחִית לְגַבֵּי שׁוֹר, דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא, לְאִתְקַשְׁרָא חֶסֶד בִּגְבוּרָה. אָדָם נָחִית לְגַבֵּי נָשֶׁר. דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מְאֹרֵי מַתְנִיתִין, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲוָה. וּמַאן גָּרִים לְאִסְתַּלְּקָא לְאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (בראשית ל"ב:כ"ט) לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, דְּיֵהֲוֵי יִשְׂרָאֵל עִקָּר לְאַפְרָשָׁא בֵּינַיְיהוּ. (ע"כ רעיא מהימנא) (רמ"ז ע"א ובחבורא קדמאה סולת למנחה וכו').

פרק פט

(במדבר כ"ח:ה') וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה, אֲמַאי. אֶלָּא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה, לְקֶבֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה דְּדַרְגִּין, וְאִצְטְרִיכָא לְאִתְיַיהֲבָא בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין, וְאִיהִי סֹלֶת נָהֳמָא, וְאִיהִי

נָהֲמָא. וּבְגִין דְּאִיהִי נָהֲמָא, לָא אִתְפְּקַד עַל נָהֲמָא דַּחֲמֵשֶׁת מִינִין, דְּאִיהִי חִטָּה, וּשְׂעוֹרָה, וְשִׁיפּוֹן וְכוּ', מְמָנָא דְּעָלְמָא. וְלָא שַׁוִּי מְמָנָא עָלַיְיהוּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

וּבְגִין דָּא, מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּנַהֲמָא, וְזָרִיק לֵיהּ בְּאַרְעָא, עֲנִיּוּתָא רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ. וְחַד מְמָנָא אִתְפְּקַד עַל דָּא, וְאִיהוּ רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ, לְמֵיהַב לֵיהּ עֲנִיּוּתָא, וְלָא יְפוּק מִן עָלְמָא, עַד דְּיִצְטָרִיךְ לְבַרְיָין. וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (איוב ט"ו:כ"ג) נוֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה. נוֹדֵד הוּא, וְיַהֲךְ מִטַּלְטֵל, וְגַלֵּי מֵאֲתָר לַאֲתָר, לַלֶּחֶם אַיֵּה הוּא. וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח עָלֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב אַיֵּה. מַאן דְּיִרְחֵם עָלֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִשְׁכַּח. (ובחבורא קדמאה אמר רעיא מהימנא מאן דמזלזלא)

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּפִרוּרִין דְּנַהֲמָא, וְזָרִיק לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא אִצְטְרִיךְ. הַאי כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּפִירוּרִין דְּמוֹחָא, דְּאִינּוּן טִפִּין דְּזֶרַע, דְּזָרִיק לוֹן בְּאַרְעָא, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (בראשית ו':י"ב) כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. אוֹ דְּזָרִיק לוֹן בְּנְדָּה, אוֹ בְּבֵית אֵל נֵכָר, אוֹ בְּשִׁפְחָה אוֹ בְּזוֹנָה. וְכָל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּפִירוּרִין דְּנַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן קוֹצֵי אַתְוָון, וְתָגֵי אַתְוָון, דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף.

כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּמָסַר רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְסִתְרֵי קַבָּלָה, וְסִתְרֵי מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אוֹ סִתְרֵי אַתְוָון דִּשְׁמָא מְפָרַשׁ, לַאֲנָשִׁים דְּלָאו אינּוּן הֲגוּנִים, דְּשָׁלִיט עָלַיְיהוּ יֵצֶר הָרָע, אִשָּׁה זוֹנָה, דְּאִתְמַר עָלָהּ, (משלי ו':כ"ו) כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לָחֶם. וְלֵית לֶחֶם אֶלָּא כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. וְלֵית כִּכַּר, אֶלָּא אָפִילּוּ הֲלָכָה אַחַת. (ועוד רעיא מהימנא)

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, לָא גַּלֵּי רָזָא בְּאִלֵּין פִּרוּרִין, אֶלָּא בְּאוֹרַח פְּשָׁט, וְלָא יָהִיב בְּהוֹן שִׁיעוּרָא. אֲבָל אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּשִׁיעוּרָא דְּפִירוּרִין כַּזַּיִת לְפָחוֹת, כָּל שֶׁכֵּן אִי אִינּוּן כַּבֵּיצָה. דְּמָארֵי מַתְנִיתִין דְּקָדְקוּ עָלַיְיהוּ, עַד כַּזַּיִת עַד כַּבֵּיצָה לְבָרְכָא עָלַיְיהוּ.

פרק צ

וְאוֹרַח רָזָא, א"ח הוּא ט' פִּרוּרִין, שְׁלֹשׁ לְכָל סְטָר, תְּלַת מִן ד', תְּרֵין עֲשַׂר. רְבִיעִית אִיהוּ שְׁלִימוּ, לְאַשְׁלְמָא בֵּיהּ עֶשֶׂר. וּלְאַשְׁלְמָא ד', דְּאִינּוּן יְדוֹד. מַאי עֶשֶׂר. אִינּוּן: יוֹ"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. קוֹצָא דְּאַת ד' מִן אֶחָד, שִׁיעוּרָא כַּזַּיִת. י' מִן יְדוֹד, שִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ כַּבֵּיצָה.

אִיהִי ד', שְׁלִימוּ דְּמֶרְכַּבְתָּא דְּאָדָם, וּשְׁלִימוּ דְּאַרְבַּע אַנְפִּין דְּאָדָם. וּבְגִין דָּא, (במדבר ו':כ"ה) יִשָּׂא יְדוֹד פָּנָיו אֵלֶיךָ. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, וְהָכְתִיב (דברים י':י"ז) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים. אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא אָמַרְתִּי לָהֶם (דברים י"א:ט"ו) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ, וְהֵם דִּקְדְּקוּ עֲלֵיהֶם, עַד כַּזַּיִת אוֹ עַד כַּבֵּיצָה, וְאֵיךְ לֹא אֶשָּׂא לָהֶם פָּנִים. וְרַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין וַאֲמוֹרָאִין, כָּל תַּלְמוּדָא דִּלְהוֹן, עַל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא סְדִרוּ לֵיהּ.

קָם רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְסָלִיק יְדוֹי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְאָמַר הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ, לְמֵיהַב לוֹן מְזוֹנָא שְׁלֵימָתָא, לְתַקָּנָא לְגַבָּךְ, וּלְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִתְמַר עָלָהּ, (תהילים כ"ב:כ"ט) כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם. וּלְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא תִּנְיָינָא, דְּאִתְמַר בָּהּ זִמְנָא תִּנְיָינָא, (עובדיה א':כ"א) וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה. לְתַקָּנָא פָּתוֹרָא שְׁלֵימָתָא, מִכָּל עִדּוּנִין, וּמִכָּל מַאֲכָלִין.

וַאֲנָא מְזַמֵּן עִמָּךְ, לְכָל מָארֵי מַתְנִיתִין, וּלְמָארֵי מִקְרָא, וּלְמָארֵי תַּלְמוּד, וְכָל שֶׁכֵּן לְמָארֵי סִתְרֵי תּוֹרָה דִּילָךְ, כַּלָּה דִּילָךְ, מַטְרוֹנִיתָא קַדִּישָׁא דִּילָךְ, עִלָּאָה וְתַתָּאָה, וְכֹלָּא בִּרְשׁוּת דְּעִלַּת כָּל עִלָּאִין, אֲדוֹן כָּל הָאֲדוֹנִים, מֶלֶךְ עַל כָּל הַמְּלָכִים דְּעֵילָּא וְתַתָּא, דְּאִיהוּ יָחִיד בְּלָא תִּנְיָינָא, וְלֵית אֶת וּנְקוּדָה דְּמִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵיהּ, וְלָא שְׁנוּי גַּוְונִין דְּאֵינָשָׁא. דְּאִיהוּ מָארֵי כָּל מַפְתְּחָאן, דְּרָזִין דְּהַוָויוֹת, וּשְׁמָהָן וְכִנּוּיִין, וְכָל רָזִין גְּנִיזִין דְּחָכְמְתָא, דְּתִפְתַּח לוֹן כֻּלְּהוּ לְיִקָּרָא דִּילָךְ, עִלַּת עַל כָּל עִלּוֹת. אֲנָא מִתְחַנַּן קֳדָמָךְ, דְּתִפְתַּח לוֹן לְיִקָּרָא דִּילָךְ, דְּיִקָּרָא דִּילָךְ אִיהוּ מֵאֲבִי וְאִמִּי דְּשַׁמַּיָא, וְאָב דְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְאֵם דִּלְהוֹן, דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי א':ח'-ט') וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, וְעִמָּךְ לֵית שׁוּתָּפוּ דְּאֵם בְּעָלְמָא.

קָם זִמְנָא תִּנְיָינָא, וְאָמַר מָארֵי מַתְנִיתִין, נִשְׁמָתִין וְרוּחִין וְנַפְשִׁין דִּלְכוֹן, אַתְעָרוּ כְּעַן כּוּלְהוּ, וְאַעְבָּרוּ שֵׁינָתָא מִנְּכוֹן, דְּאִיהִי וַדַּאי מִשְׁנָה, אֹרַח פִּשְׁט דְּהַאי עָלְמָא. דַּאֲנָא לָא אַתְעַרְנָא בָּכוּ, אֶלָּא בְּרָזִין עִלָּאִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִתּוּן בְּהוֹן (תהילים קכ"א:ד') הַנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. פְּתַח וְאָמַר, הָא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהּ' מִן הַמּוֹצִיא. וּתְרֵין הֵהֵין אִינּוּן, לְקֶבֶל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. שְׁתֵּי כְּכָרוֹת דְּשַׁבָּת. י', אִיהִי כַּבֵּיצָה לְכָל חַד וְחַד. וּמַאן אִיהוּ בַּעַל הַבַּיִת דְּבוֹצֵעַ. דָּא ו'.

אַדְּהָכִי, הָא סָבָא דְּסָבִין קָא נָחִית לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימְנָא חָזוֹר בָּךְ. דְּהָא לֶחֶם אִיהוּ ו', שְׁתֵּי כְּכָרוֹת דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאַמְרַת אִינּוּן ה' ה'. וַדַּאי ו' אִיהוּ לְקֶבֶל יַעֲקֹב. ה' ה' לְקֶבֶל לֵאָה וְרָחֵל. י', כַּבֵּיצָה לְכָל חַד.

אָמַר לֵיהּ, סָבָא סָבָא, וְהָא בְּכַמָּה אַתְרִין אוֹקְמוּהָ, דְּיַעֲקֹב אִיהוּ בַּעַל הַבַּיִת, וְיוֹסֵף אוֹרֵחַ, דְּדַרְגֵּיהּ יְסוֹד חַי עָלְמִין, כָּלִיל ח"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא, וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ עָלֵיהּ, (משלי י':ו') בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא, וְכֹלָּא קְשׁוֹט. כָּל רָזָא בְּאַתְרֵיהּ, מַה דַּאֲנָא אֲמָרִית, וּמַה דְּאַתְּ אֲמָרַת. אֲבָל הַהוּא דְּפָלִיג נָהֲמָא מַאן הוּא.

אָמַר לֵיהּ, סָבָא אַנְתְּ בְּדִיוּקָנֵיהּ, וְדָא יו"ד ה"א וָא"ו ה"א, וְדָא אָדָם דְּמֶרְכַּבְתָּא עִלָּאָה, דְּאַנְפִּין דִּילֵיהּ יְהוָ"ה. וּבְגִין דָּא, ו' לֶחֶם, דְּאִינּוּן ה' ה'. וְשִׁיעוּרָא דְּאוֹקְמוּהָ כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה, הָא אִתְמַר כַּזַּיִת בְּאֵן שְׁמָא מְשַׁעֲרִין, דְּהָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּאֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת, אוֹף הָכִי, לָא יַהֲבִינָן תְּרִין שִׁיעוּרִין בְּאַת י', לְמֶהֱוֵי כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה. אֶלָּא תְּרֵי אַלְפָּא בֵּיתוֹת אִינּוּן,

אִית י' עִלָּאָה, וְאִית י' זְעֵירָא, י' מִן יְדוֹד, עִלָּאָה. י' מִן אֲדֹנָי, זְעֵירָא. וְאִלֵּין תְּרֵין, חַד בְּכַוָּנַת, וְחַד בְּכַבֵּיצָה, בְּרָזָא דָּא יְאֲהדוֹנָהי. אָתָא סָבָא וְנָשִׁיק לֵיהּ.

אַדְּהָכִי קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, פָּתַח וְאָמַר, וַדַּאי כְּעַן מִתְחַבְּרִין (משלי ל׳:ד׳) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ, חֲדוּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ, זַכָּאָה הוּא מַאן דְּזָכֵי לְמֵיכַל מֵהַאי נְהָמָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי. וְזַכָּאָה נַפְשָׁא, דְּאִתְמַר בָּהּ (ויקרא כ״ב:י״ג) מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל. (ויקרא כ״ב:י״ג) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ אִתְמַר, (מלאכי ב׳:י׳) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. וְנַפְשָׁא דְּאִתְעַסְקַת בְּאוֹרַיְיתָא, מִלֶּחֶם אֲבִיהָ תֹּאכַל.

וּמַאן גָּרִים לָהּ דְּאַכְלַת מִלֶּחֶם אֲבִיהָ. בְּגִין דְּתָבַת בְּתִיּוּבְתָא וְאִתְאַחֲדַת (נ״א ואתחדת) כְּנֶעוּרֶיהָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כ״ב:י״ג) וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, כְּגוֹן (איוב ל״ג:כ״ה) וְיָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. כְּגַוְונָא דְּאִילָנָא דְּקָצִיצוּ לֵיהּ, וְאִתְחַדָּשׁ בְּשָׁרְשׁוֹי. וְהַאי אִיהוּ רָזָא, דְּמַאן דְּמִית בְּלָא זְרַע.

וְעוֹד אִית רָזָא אַחֲרָא, דִּלְבָתַר יֵיתֵי בְּגִלְגּוּלָא, וְיִתְחַדֵּשׁ כְּמִלְקַדְמִין. וְהַיְינוּ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, דְּאִתְתָּרְכַת מִגַּוְונָא דְּעֵדֶן, וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת גְּרוּשָׁה, כְּגוֹן (בראשית ג׳:כ״ד) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. וּמַאן גָּרִים לָהּ. בְּגִין דְּזָרַע אֵין לָהּ, דְּמִית בְּלָא בָּנִין. וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, דְּתָבַת בְּהַאי עָלְמָא בְּהַהוּא נַעַר בֶּן יָבָם, וְהַיְינוּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ. וּלְבָתַר דְּזָכַת לְזַרַע מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכַל. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ וְגוֹ'. (דברים כ״ה:ה׳) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, לְאִישׁ זָר.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, הִלֵּל וְשַׁמַּאי, דְּאָתוּן, חַד מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי, וְחַד מִסְטָרָא דְּדִינָא, דְּאִינּוּן חֶסֶד וּגְבוּרָה, דַּרְגִּין דְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק. וְאִתּוּן מִגַּוַּיְיהוּ, אִתְכְּנָשׁוּ הָכָא, אִתּוּן וּתְמַנְיָן תַּלְמִידִים דַּהֲווֹ לֵיהּ לְהִלֵּל. וְאוֹף הָכִי תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי, לְסְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא.

הָא אוֹקְמְתוּן, אִתּוּן וְחַבְרַיָּיא דְּעִמְּכוֹן, מָארֵי דְּהוֹרָאוֹת, דְּאוֹקְמְתוּן, אֵין הַבּוֹצֵעַ רַשָּׁאי לְמֵיכַל, עַד שֶׁיְּעָנוּ אָמֵן מָארֵי סְעוּדָתָא, וְלֵית מָארֵי סְעוּדָתָא רַשָּׁאִין לְמֵיכַל, עַד שֶׁיֹּאכַל הַבּוֹצֵעַ. וַדַּאי כַּד בָּצַע בַּעַל הַבַּיִת, וּבָצַע לְאִינּוּן מָארֵי סְעוּדָתָא, לָאו לְכֻלְּהוּ מְשַׁעֵר שְׁעוּרָא חָדָא, דְּלָאו אוֹרַח אִלֵּין בּוֹצְעִין, לְבָצוֹעַ בְּשָׁוֶה, דִּלְזִמְנִין יָהִיב לְדָא כַּבֵּיצָה, וּלְדָא כַּזַּיִת. וְכַד עוֹנִין אָמֵן עַל הַאי בְּצִיעָא, קֻדָּם דְּייכוּל בַּעַל הַבַּיִת, מְחַבְּרִין תְּרֵין שִׁיעוּרִין כַּחֲדָא, בְּכַזַּיִת וְכַבֵּיצָה, יְאֲהדוֹנָהי, אָמֵן, דָּא לָאו אִיהוּ עַל הָאֲכִילָה, אֶלָּא עַל הַבְּצִיעָה, לְבָתַר דְּאִינּוּן שִׁיעוּרִין מִצְטָרְפִין בְּאָמֵן, ייכוּל בַּעַל הַבַּיִת. וְהַיְינוּ (שיר השירים ה׳:א׳) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי, וּלְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אִכְלוּ רֵעִים, מָארֵי סְעוּדָתָא. דִּיהוֹן בְּנִין בְּדִיוּקְנָא דְּאָבוּהוֹן.

הָא הָכָא לֶחֶם בִּשְׁתֵּי כִכָּרוֹת, וְשִׁיעוּרוֹ כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה. מַאי נִיהוּ לֶחֶם הַפָּנִים דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא. אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ, דְּאִית לֵיהּ תְּרֵיסָר אַנְפִּין. וּמַאי נִיהוּ. אֶלָּא אִינּוּן ד' אַנְפֵּי אַרְיֵה. ד' אַנְפֵּי שׁוֹר. ד' אַנְפֵּי נֶשֶׁר. וְאִינּוּן (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְדוָֹד. יָאֵר יְדוָֹד. יִשָּׂא יְדוָֹד.

פרק צא

וּמְנָלַן דְּלֶחֶם הַפָּנִים אִיהוּ מִפְּתוֹרָא דְּמַלְכָּא. דִּכְתִיב, (יחזקאל מ״א:כ״ב) וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְדוָֹד. ז"ה: י"ב אַנְפִּין. וְאוֹף הָכִי, מַאן דְּאִית לֵיהּ, בָּעֵי לְתַקָּנָא וּלְסַדְּרָא עַל פָּתוֹרֵיהּ, אַרְבַּע כִּכָּרוֹת בְּכֹל סְעוּדְתָא דְּשַׁבָּת, לְתִלַּת סְעוּדָתֵי תְּרֵיסָר אַנְפִּין.

וְאִי תֵּימָא לָאו אִינּוּן אֶלָּא שִׁית מְדָאוֹרַיְיתָא, מִשּׁוּם לֶחֶם מִשְׁנֶה. אֶלָּא לָא נֵיכוּל לְמִדְכַּר ו', בְּלָא חַבְרֵיהּ, ו' ו', שִׁית מִלְעֵילָּא לְתַתָּא, וְשִׁית מִלְתַתָּא לְעֵילָּא. לְקֶבֶל שִׁית דַּרְגִּין דְּכֻרְסְיֵיא עִלָּאָה. וְשִׁית דַּרְגִּין דְּכֻרְסְיֵיא תַּתָּאָה. שִׁית בְּאִתְכַּסְיָיא. וְשִׁית בְּאִתְגַּלְיָיא. (דברים כ״ט:כ״ח) הַנִּסְתָּרוֹת לַיְדוָֹ"ד אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם.

פרק צב

וְלַחְמֵי תוֹדָה אִינּוּן מ' חַלּוֹת, י' רְקִיקִין. י' רְבוּכִין. י' (קרח קע"ט ע"א) שֶׁל חָמֵץ. י' שֶׁל מַצָּה. הָא אִינּוּן מ'. לְקֶבֶל י' מִן יְדוָֹ"ד. ד' אַנְפֵּי אָדָם. י' מִן יְדוָֹ"ד, ד' אַנְפֵּי אַרְיֵה. י' מִן יְדוָֹ"ד, ד' אַנְפֵּי שׁוֹר. י' מִן יְדוָֹ"ד, ד' אַנְפֵּי נֶשֶׁר. הַאי אִיהוּ תִּקּוּנָא קַדְמָאָה דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, דְּאִינּוּן י' דְּבָרִים דְּצָרִיךְ בַּר נָשׁ לְאַנְהָגָא בְּפָתוֹרָא דְּשַׁבָּת.

חַד, לְתַקָּנָא פָּתוֹרָא כְּמַאן דְּאָכִיל קַמֵּי מַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְדוָֹ"ד. תְּנֵיְינָא, נְטִילַת יָדַיִם, עַד שִׁעוּרָא דְּגָזְרוּ רַבָּנָן, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ קְשָׂרִין, דִּבְהוֹן יָ"ד פְּרִקִין. וְאוֹף הָכִי יַ"ד פְּרִקִין אִינּוּן, דְּיֵד שְׁמָאלָא. וְאִינּוּן כ"ח פְּרִקִין. לְקֶבְלַיְיהוּ כ"ח יְדוָֹ"ד, דְּאִינּוּן כ"ח אַתְוָון דִּקְרָא קַדְמָאָה דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (במדבר י״ד:י״ז) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְדוָֹד.

וְעֶשֶׂר אֶצְבְּעָן, רְמִיזִי לְעֶשֶׂר אֲמִירָן דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מַאן דְּמַזְלֵזַל בִּנְטִילַת יָדַיִם, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. אֲמַאי. בְּגִין דְּאִית בְּהוֹן רָזָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, וכ"ח אַתְוָון, דִּבְהוֹן אִתְבְּרֵי עָלְמָא.

תְּלִיתָאָה, כּוֹס דִּבְרָכָה, דְּתָקִינוּ בְּיֵיהּ עֲשָׂרָה דְּבָרִים. הַדָּחָה. שְׁטִיפָה. עִטּוּר. עִטּוּף. חַי. מָלֵא. מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ. וּמַגְבִּיהוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח. וּמְשַׂגְּרוֹ בְּמַתָּנָה לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ.

וְאוֹרַח רָזָא, כּוֹס (דברים ל״ג:כ״ג) מָלֵא בִּרְכַּת יְיָ. כּוֹס בגי' אֱלֹהִי"ם. וּמִתַּמָּן נִשְׁמְתָא, דְּאִיהִי עַל שְׁמֵיהּ כּוֹס. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קט״ז:י״ג) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. מַאן יְשׁוּעוֹת. ה' אֶצְבְּעָן. דְּאִינּוּן לְקֶבֶל ה' סְפִירָן דְּכוֹס. דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים בִּינָה מִתְפַּשְׁטָא בְּהוֹן, לְחַמְשִׁין

תַּרְעִין. ה' זְמִנִין עֶשֶׂר. בְּאָת י', דְּאִיהוּ י' דְּבָרִים דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן בְּכוֹס, דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים, ה' אַתְוָון, בְּחֶשְׁבַּן ה'.

וְאוּקְמוּהָ בְּכוֹס, שֶׁצָּרִיךְ הַדָּחָה וּשְׁטִיפָה. הַדָּחָה מִבַּחוּץ, וּשְׁטִיפָה מִבִּפְנִים. וְרָזָא דְּמִלָּה, שֶׁיְּהֵא תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ. מַאן דְּזָכֵי לְנִשְׁמְתָא מֵהַאי כּוֹס, לְמֶהֱוֵי נִשְׁמְתָא דַּכְיָא מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ויקרא ט"ז:י"ט) וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ, טָהֳרָה מִבִּפְנִים, וּקְדוּשָׁה מִבַּחוּץ. וּמַה כּוֹס לָאו טַהֲרָתֵיהּ וּקְדוּשָׁתֵיהּ מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר בְּלָא מַיָּא. אוּף הָכִי נִשְׁמְתָא, לָאו טַהֲרָתָהּ וּקְדוּשָׁתָהּ מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר בְּלָא אוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דָּא אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ לֹא יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. בְּגִין דְּלָאו אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אֶלָּא מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

עִטּוּר, אוּקְמוּהָ מְעַטְּרוֹ בַּתַּלְמִידִים. וְאוֹרַח רָזָא, ה' אִיהוּ כּוֹס, מְעַטְּרוֹ בַּתַּלְמִידִים בְּאָת י', דְּאִיהוּ עֲטָרַת עַל ה'. עִטּוּף, צָרִיךְ לְאַעְטָפָא רֵישֵׁיהּ בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ. דְּהָכִי אוּקְמוּהָ מָארֵי סַתְוֵיתִין, אָסוּר לְתַלְמִיד חָכָם לְמֵיהַךְ ד' אַמּוֹת בְּגָלוּי הָרֹאשׁ. מְשׁוּם (ישעיהו ו':ג') מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. כָּל שֶׁכֵּן בִּבְרָכָה, וּבְאַדְכָּרַת שְׁמָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי בְּגָלוּי הָרֹאשׁ. דְּאָת י' מִן יְדָוִד, אִיהִי אִתְעַטַּף בָּאוֹר, וְאִתְעֲבִיד אַוִּיר. (והיינו אוירא דארץ ישראל מחכים) בְּגִין דְּאָת י' דְּאִיהִי חָכְמָה בַּאֲוִיר, וְהַיְינוּ אוֹר דְּאִתְעַטָּף בֵּיהּ כַּד בָּרָא עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:ב') עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה. וְהַאי אִיהוּ (בראשית א':ג') יְהִי אוֹר יְהִי אַוִּיר. וְאוּקְמוּהָ מָארֵי סִתְרֵי תּוֹרָה, בְּטֶרֶם נִתְהַוּוה כָּל דָּבָר, נִתְהַוּוּ הַהַוָיוֹת. וּבְגִין דָּא יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, דְּהַוָה מִקַּדְמַת דְּנָא.

חַ"י אוּקְמוּהָ, חַי מִן הֶחָבִית. וְאוֹרַח רָזָא, שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִיהִי תְּמִינָאָה דִּסְפִירָאן מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת ח', וְאִתְמַר בָּהּ (משלי כ"ד:ג') בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת. וְהַיְינוּ חָבִית: ח' בַּי"ת. וּבְגִין דְּאִיהִי חַיִּים, דִּכְתִיב (משלי ג':י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, יַיִן מִתַּמָּן אִיהוּ חַ"י. וְדָא אִיהוּ יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא. מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בָּהּ, אִקְרֵי חַ"י. וְעוֹד, צַדִּיק חַ"י. אִיהוּ חַי מִן הֶחָבִית.

יַיִן אִית מִנֵּיהּ תְּרִין גַּוְונִין, חִוָּור וְסוּמָק. יַיִן, ע' אַנְפִּין. הָא ע"ב. וְלָקֵבֵל תְּרִין גַּוְונִין דְּיַיִן, אִיהִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר דְּשַׁבָּת, וְע' תֵּיבִין דְּקִדּוּשׁ וַיְכֻלּ"ו, הָא ע"ב.

מָלֵא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כּוֹס (דברים ל"ג:כ"ג) מָלֵא בִּרְכַּת יְיָ. וְאוֹף דְּאִיהוּ מָלֵא מְיֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא. בַּר נָשׁ הָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי שְׁלִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ"ה:כ"ז) אִישׁ תָּם: גְּבַר שְׁלִים. כְּמוֹ (בראשית ל"ג:י"ח) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם, הָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי נִשְׁמְתָא שְׁלִימְתָא, וְלָא יְהֵיהּ בָּהּ פְּגָם, (ויקרא כ"א:י"ח) דְּכָל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב. אוֹף הָכִי אִלֵּם עִם יְ"ה, הוּא אֱלֹהִים, כְּחוּשְׁבַּן כּוֹס. (שם י"ה) אִיהוּ מָלֵא, וְהַפּוֹךְ אִלֵּם וְתִמְצָא מָלֵא. אֵימָתַי. כַּד אִית תַּמָּן יְ"ה. וְהַיְינוּ (שמות י"ז:ט"ז) כִּי יָד עַל כֵּס יְ"ה. אֲדֹנָ"י חוּשְׁבָּנֵיהּ ו"ה. עַמּוּדָא

דְּאֶמְצָעִיתָא מָלֵא מִן (תקונים ע' ע"א) תַּרְוַויְיהוּ. וּבְגִין דָּא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ אָדָם, דְּהוּא שְׁמָא מְפֹרָשׁ.

מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו, כְּגַוְונָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָוָה בִּתְרִין לוּחִין, ה' דִּבָּרָן בְּלוּחָא חָדָא, לָקֳבֵל ה' אֶצְבְּעָאן דְּיַד יְמִינָא. וְה' בְּלוּחָא תִּנְיָינָא, לָקֳבֵל ה' אֶצְבְּעָן דְּיַד שְׂמָאלָא. וְאִתְיְיהִיבוּ בִּימִינָא דְּהַיְינוּ בְּיַד יָמִין. וּבְגִין דָּא, שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ, וְלָא בְּיָדָיו. וְהַאי אִיהוּ דְּאַסְהִיד קְרָא, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ, בְּגִין דְּהַאי כּוֹס, דְּאִיהוּ לָקֳבֵל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר בָּהּ, (דברים י״א:י״ב) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בָּהּ. וְעַיְינִין דִּלְעֵילָּא, אִינּוּן שִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין, וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עֲלַיְיהוּ. תְּרִין עַיְינִין עִלָּאִין. חַד עַיִן יָמִין, וְחַד עַיִן שְׂמָאלָא, וְאִינּוּן ע"ב, כְּמִנְיַן בַּיְיִן. וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּנוֹתֵן בַּכּוֹס עֵינוֹ.

וּמַגְבִּיהוֹ מִן הַקַּרְקַע טָפַח, בְּגִין דְּאָת ה' אִיהִי כּוֹס, בָּעֵי לְסַלְקָא לָהּ בְּאָת י', דְּאִיהִי טָפַח, דְּבֵיהּ אִתְפַּתְחַת ה' בָּהּ' אֶצְבְּעָאן. וּמְשַׁגְּרוֹ לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ בְּמַתָּנָה, בְּגִין דְּיִתְבָּרֵךְ דְּבִיתְהוּ, דְּאִיהִי נֶפֶשׁ, דְּאִתְמַר בָּהּ (במדבר י״א:ו') נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל, וְאִתְבָּרְכַת וְאִתְעֲבִידַת פֵּרִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א׳:י״א) תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא.

רְבִיעָאָה, לְמֶהֱוֵי עַל פָּתוֹרֵיהּ דִּבְרֵי תוֹרָה, דְּלָא יִתְקַיֵּים בֵּיהּ כְּגַוְונָא דְּעַמֵּי הָאָרֶץ, דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ (ישעיהו כ״ח:ח') כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה. אֲבָל בְּסִתְרֵי תוֹרָה אוֹקְמוּהָ, הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין, יִתֵּן שֻׁלְחָן לַצָּפוֹן, הֲרֵי שֻׁלְחָן לִשְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ דִּין, בָּעֵי לְקַשְׁרָא בֵּיהּ יְמִינָא, דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְהִיבַת מֵחֶסֶד, דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, יְמִין ה'.

חֲמִישָׁאָה, אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּצָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ עַל פָּתוֹרֵיהּ, בְּגִין עֲנִיִּים. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּצָדָקָה יַאֲרִיךְ יוֹמוֹי, דְּלָא יִתְקַצְּרוּן. כְּגַוְונָא דְּאוֹרַיְיתָא אִיהוּ אֲרִיכוּת יוֹמִין, בִּתְרִין עָלְמִין, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לְנַשְׁמְתָא. אוּף הָכִי צְדָקָה, אִיהִי אֲרִיכוּת יוֹמִין לְגוּפָא, בִּתְרֵין עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל׳:כ') כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ. כִּי הוּא חַיֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ בָּעוֹלָם הַבָּא. דְּעָלְמָא דְּאָתֵי לְגוּפָא לְתְחַיֵּית הַמֵּתִים, דִּלְבָתַר דְּיֵיקוּם לָא יָמוּת. וּכְגַוְונָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי יְהֵא קַיָּים, הָכִי עָלְמָא דֵּין יְהֵא קַיָּים.

שְׁתִיתָאָה, שֶׁלֹּא יְהֵא גַּרְגֶּרֶן וּבַלָּעָן עַל פָּתוֹרֵיהּ דְּמַלְכָּא, כְּגַוְונָא דְּעֵשָׂו דְּאָמַר (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי, אֹרַח הַלָּעָטָה, אֶלָּא בְּאֹרַח טְחִינָה. אוּף הָכִי, מַאן דְּאַפִּיק מִלִּין דְּצָלוּתִין אוֹ דְּאוֹרַיְיתָא מִפּוּמוֹי, בָּעֵי לְאַפָּקָא לוֹן בְּהַטְחָנָה שְׁלֵמִים, וְלָא בְּהַלְעָטָה חֲסֵרִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּגִין סַכָּנָה דְּשָׁמָא יַקְדִּים קָנֶה לְוֶשֶׁט.

שְׁבִיעָאָה, מַיִם אַחֲרוֹנִים. וְאוֹקְמוּהָ, מַיִם רִאשׁוֹנִים מְצָוָה. וְאַחֲרוֹנִים חוֹבָה. וְאֶמְצָעִיִּים רְשׁוּת. מַיִם רִאשׁוֹנִים צָרִיךְ לְסַלְקָא אֶצְבְּעָן, בְּגִין דְּלָא יְהַדְּרוּן מַשְׁקִין וִיטַמְּאוּ אֶת הַיָּדִים.

וְאִית מַרְבָּנָן דְּאָמְרֵי, דְּאַחֲרוֹנִים מִשּׁוּם מֶלַח סְדוֹמִית, שֶׁלֹּא תְּסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. וְאִי הָכִי אַפְּקִין לוֹן מֵחוֹבָא. וְסַתְרֵי מִילִּין, אֶלָּא דְּאָמְרוּ עֲלַיְיהוּ חוֹבָה, וְלָאו אַרַח אַרְעָא לְסַתָּרָא גְּאוֹנִים מִלִּין, (ס"א מאלין דאמרי עלייהו) אֶלָּא דְּאִתְקְרֵי עֲלַיְיהוּ, (דברים י״ז:י״א) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאָמְרוּ עֲלַיְיהוּ ג' קְדוּשׁוֹת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא י״א:מ״ד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ, זֶה שֶׁמָּן עֶרֶב. אֲנִי יְיָ, זוֹ בְּרָכָה. וְאֶמְצָעִיִים, בֵּין גְּבִינָה לְבָשָׂר. וּבְגִין דָּא, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. זַכָּאִין עַמָּא, דְּמָארֵיהוֹן יְשַׁוֵּי לוֹן לְגַבֵּיהּ.

אוּף הָכִי וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם, בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ. מַיִם רִאשׁוֹנִים דְּזַרַע בַּר נָשׁ, מְצַוֶּה. אַחֲרוֹנִים דְּנוּקְבָא, חוֹבָא. וְאֶמְצָעִיִים קָא רָמִיז, וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב י׳:י׳) הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. וְהַאי אִיהוּ דְּקָא רָמִיז, בֵּין גְּבִינָה לְבָשָׂר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (איוב י׳:י״א) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי.

תְּמִינָאָה, לִשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. אֲמַאי. בִּינָה אִיהִי תְּלִיתָאָה מֵעֲשֶׂר סְפִירָאן, מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא פָּחוּת מִשְּׁלֹשָׁה לָא צָרִיךְ כּוֹס. (ד"א) לִשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס, קָא רָמִיז קִדּוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאוֹרַיְיתָא לָא נַחְתָּא פָּחוּת מִג', כֹּהֲנִים, לְוִיִּם, יִשְׂרְאֵלִים. תּוֹרָה, נְבִיאִים, וּכְתוּבִים. בְּיָרֵחַ תְּלִיתָאי, בְּיוֹם תְּלִיתָאי. וְדָא בִּינָה, יְד"וּ. וּבְגִינָהּ אִתְמַר, שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הֲוֹ"י הַלַּיְלָה. מַלְכוּת ה' רְבִיעִית, עָלָהּ אִתְמַר אַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת הֲוֵי הַלַּיְלָה. וְש' דְּתִלַּת עַנְפִּין לְקֶבֶל תְּלַת מִשְׁמָרוֹת. וְ דְּאַרְבַּע עַנְפִּין, לְקֶבֶל אַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת.

תְּשִׁיעָאָה, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, רְבִיעִית לוֹג, וְשִׁיעוּרָא דִּילֵּיהּ, לְקֶבֶל ה', רְבִיעָאָה דְּשֵׁם יְדוֹ"ד. עֲשִׂירָאָה, בְּעֲשָׂרָה אוֹמֵר נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, אִיהִי רְבִיעִית, וַעֲשִׂירִית. רְבִיעִית לְשֵׁם יְדוֹ"ד. עֲשִׂירִית לְעֲשָׂר סְפִירִין. דְּאִינּוּן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְכַמָּה צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְנַטָּרָא גַּרְמֵיהּ, דְּלָא לְזָרוֹק מִלִּין אִלֵּין בַּאֲתָר דְּלָא אִצְטָרִיךְ. כְּמוֹ מַאן דְּזָרִיק נָהֲמָא. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּזָרִיק נָהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְבַר מִפָּתּוֹרֵיהּ, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. דְּאִתְמַר בָּהּ, (יחזקאל מ״א:כ״ב) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק צג

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, תְּלַת אִינּוּן דְּגַרְמִין בִּישׁ לְגַרְמַיְיהוּ. תְּרֵין בְּהַאי עָלְמָא, וְחַד בְּעָלְמָא אָחֳרָא, וְאִלֵּין אִינּוּן: מַאן דְּלָיֵיט גַּרְמֵיהּ, דְּתָנֵינָן חַד מְמָנָא אִתְפְּקַד קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וּבְשַׁעֲתָא דְּלָיֵיט גַּרְמֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, הַאי מְמָנָא, וְשִׁבְעִין אַחֳרָנִין דִּמְמָנָן תְּחוֹתֵיהּ, נַטְלִין הַהִיא מִלָּה, וַאֲמָרֵי אָמֵן, וְסַלְקֵי לָהּ לְעֵילָּא, וְדַיְינִין לָהּ, וְאִיהוּ רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ, עַד דְּעָבִיד לֵיהּ, וְאַשְׁלִים לֵיהּ הַהוּא מִלָּה.

מַאן לָךְ רַב מִמֹּשֶׁה, דְּאָמַר (שמות ל״ב:ל״ב) וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ, וְאָמַר לְצוֹרֶךְ, וְאַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד רְעוּתֵיהּ, עִם כָּל דָּא לָא אִשְׁתְּזִיב מֵעוֹנְשָׁא, וְהָא אִתְּמַר דְּלָא אִדְכַּר בְּפָרָשַׁת וְאַתָּה תְּצַוֶּה, וְאִתְמְחֵי מִתַּמָּן. וְהָא אוֹקְמוּהָ. מַאן לָן רַב מִדָּוִד מַלְכָּא, דְּאָמַר (תהילים ל״ט:ב׳) אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי, מַאי בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי. הַהוּא מְמָנָא דְּאִתְפְּקַד עַל דָּא, וְנָטִיל הַהִיא מִלָּה לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ לְבַר נָשׁ.

וְחַד מַאן דְּזָרִיק נָהֲמָא, אוֹ פֵּירוּרִין דְּנַהֲמָא בְּאַרְעָא, וְקָא עָבִיד בֵּיהּ זִלְזוּלָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. הָנֵי תְּרֵי בְּהַאי עָלְמָא. וְחַד בְּהַהוּא עָלְמָא, מַאן דְּאוֹקִיד שְׁרָגָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, עַד לָא מָטוּ יִשְׂרָאֵל לְקִדּוּשָׁא דְּסִדְרָא, בְּגִין דְּקָא מְחַלֵּל שַׁבְּתָא, וְנָרִים לְנוּרָא דְּגֵיהִנָּם לְאִתּוֹקְדָא, עַד לָא מָטָא זְמַנֵּיהּ.

חַד דּוּכְתָּא אִית בְּגֵיהִנָּם, לְאִינּוּן דְּקָא מְחַלְּלֵי שַׁבְּתָא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אוֹקִיד שְׁרָגָא עַד לָא מָטָא זְמַנֵּיהּ, חַד מְמָנָא אִית בְּגֵיהִנָּם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאוֹקִיד בָּקַדְמֵיתָא לְהַהוּא דּוּכְתָּא, וְאָמַר הַאי דּוּכְתָּא דִּפְלַנְיָא. וְכָל חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם, מְסַיְּיעֵי לְאוֹקְדָא הַהוּא דּוּכְתָּא. הַהוּא מְמָנָא קָארֵי וְאָמַר, (ישעיהו כ״ב:י״ז) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְעֹטֵךְ עָטֹה. חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם אָמְרֵי, (ישעיהו כ״ב:י״ח) כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם שָׁמָּה תָמוּת וְגוֹ'. בְּגִין דְּאִיהוּ גָּרִים לוֹן לְאִתּוֹקְדָא, עַד לָא מָטָא זְמַנֵּיהּ. הָא לָן תְּלָתָא, דְּגַרְמֵי בִּישׁ לְגַרְמַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פרק צד

אמר רעיא מהימנא דוכתין וכו' עד על אתוון (נדפס בספר ויקרא דף ט״ז ע״ב) דָּבָר אַחֵר (בראשית כ״ח:י״ב) וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סֻלָּם, רַעְיָא מְהֵימָנָא, מַה ל' אִסְתַּלָּק עַל כָּל אַתְוָון, הָכִי אַתְּ עָתִיד לְאִסְתַּלָּקָא עַל כָּל בְּרָיָין. בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק לִשְׁמָא דְּיו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. דְּבֵיהּ יי"י, דְּחוּשְׁבָּנֵיהּ ל'. דְּבַקְדְמֵיתָא הֲוִית בְּשֵׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דְּאִיהוּ יאאא, בְּי"ג מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּאִינּוּן אֶחָד. כְּעַן תִּסְתַּלַּק בְּאֵל, דְּאִיהוּ ייא"י. דְּתֵרִין שְׁמָהָן סַהֲדִין, הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ב׳:י׳) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ.

וּבְגִ' יוֹדִין אִלֵּין, יִתְקָיְּים בָּךְ, (ישעיהו נ״ב:י״ג) יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד, בְּמַ"ה. דְּהָכִי סָלִיק מְאַ"ד, לְחֻשְׁבָּן אַדְ"ם. וּבְהִפּוּךְ אַתְוָון, מְאֹד הוּא אָדָם. יָרוּם: בְּאַרְבַּע אַנְפִּין דְּאַרְיֵה, דְּאִינּוּן (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְדוֹ"ד. וְנִשָּׂא: בְּאַרְבַּע אַנְפִּין דְּשׁוֹר, דְּאִינּוּן יִשָּׂא יְדוֹ"ד בִּשְׁמָאלָא. וְגָבַהּ מְאֹד: יָאֵר יְדוֹ"ד, בְּאֶמְצָעִיתָא. וְדָא יוֹד הֵי וָאו הֵי, יִשָּׂא יְדוֹ"ד פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם. רְבִיעָאָה יְדוֹ"ד, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם.

פרק צה

מִסְּטָרָא דִּימִינָא, אִתְקְרִיאַת אֶבֶן. וְכַמָּה אֲבָנִין מְפוּלְמִין יַקִּירִין אִשְׁתְּכָחוּ מִנָּהּ, דְּמִנַּיְיהוּ מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא נָפְקִין. וּבְגִינַיְיהוֹן אִתְּמַר, אָמַר רִבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר אַל תֹּאמְרוּ מַיִם מַיִם שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ בְּנַפְשְׁכֶם. לָא תֵּימְרוּן דְּאִינּוּן מַיִם, מַיִם מַמָּשׁ. מְשׁוּם (תהילים ק"א:ז') דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. דְּאִלֵּין מַיִם, דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי ו':כ"ג) וְתוֹרָה אוֹר. וּבְגִין דְּהַאי נְהוֹרָא נְבִיעַ בְּמַבּוּעָא דְּמַיָּא, (ישעיהו נ"ח:י"א) אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו, אִתְקְרֵי מַיִם.

וּמִסְּטָרָא דְּשִׂמְאלָא, הַאי אֶבֶן דְּאִיהִי י', אִתְקְרֵי גַּחֶלֶת. וּמִתַּמָּן עָשֵׂר סְפִירָן כְּשַׁלְהֶבֶת קְשׁוּרָה בַּגַּחֶלֶת. וְאִית לָהּ ד' גַּוְונִין, (ועשרה) אינּוּן, יוֹד הֵא וָאו הֵא. יְדָנ"ד. וְאִיהִי יַד הַגְּדוֹלָה בִּימִינָא, יַד הַחֲזָקָה בִּשְׂמָאלָא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, מִתַּמָּן אִיהִי יַד רָמָה, כְּלִיל מִמ"ב גַּוְונִין. וּבְגִין דְּאִיהִי מִסְּטָרָא דִּימִינָא אֶבֶן, וּמִסְּטָרָא דְּשִׂמְאלָא גַּחֶלֶת, בָּהּ נָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמָא, מִיְּשְׂמָאל וְאֶדוֹם, דְּאִינּוּן אִישִׁין נוּכְרָאִין, וּמַיִם הַזְּדוֹנִים. וּמִמֶּנָּן דְּלְהוֹן סָמָאל וְנָחָשׁ. סָמָאל אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם, מְמוּנָּה עַל אוּמָה דְּעֵשָׂו. נָחָשׁ מְמוּנָּה עַל אוּמָה דְּיִשְׂמָעֵאל, וְאִיהוּ רָהָב דְּמָמָנָא עַל מַיָּא.

בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּדַרְגֵּיהּ חֶסֶד, נָטִיל נוּקְמָא מִיְּשְׂמָעֵאל, וּמָמָנָא דִּילֵיהּ. וּבִשְׂמָאלָא דְּיִצְחָק, דְּדַרְגֵּיהּ פַּחַד, נָטִיל נוּקְמָא מֵעֵשָׂו, וּמָמָנָא דִּילֵיהּ. בְּתַרְיִן מְשִׁיחִין, דְּאִינּוּן חַד מִימִינָא, מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְחַד מִשְּׂמָאלָא, מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּבְדַרְגָּא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהִי לְקֻבְלֵיהּ, בָּרָזָא (בראשית מח) דְּשִׂכֵּל אֶת יָדָיו (כי מנשה הבכור). אַרְיֵה לִשְׂמָאלָא. שׁוֹר לִימִינָא, דְּיִשְׂמָעֵאל. בְּגִין דְּיהוּדָה גָּלָה בְּעֵשָׂו, אִשְׁתְּכַח יְמִינָא דְּקִדּוּשָׁה, עִם שְׂמָאלָא דְּעֵשָׂו. וּשְׂמָאלָא דְּקִדּוּשָׁה עִם יְמִינָא מִסְּאֲבָא דְּיִשְׂמָעֵאל, (בראשית מ"ט:י') עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה, רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּדַרְגֵּיהּ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, נָטִיל נוּקְמָא מֵעֵרֶב רַב.

בְּתַלְתָּא דַּרְגִּין אִלֵּין, יִפְקוֹד (נ"א יפקון) כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, מִן גְּלוּתָא. וּבְהוֹן נָטִיל נוּקְמָא, מֵעֵשָׂו וְיִשְׂמָעֵאל וְעֵרֶב רַב. כְּגַוְונָא דְּעֵרֶב רַב מְעוּרְבִין בְּעֵשָׂו וְיִשְׂמָעֵאל, הָכִי יַעֲקֹב מְעוּרָב בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק, עֵרוּב דְּתַרְוַויְיהוּ. וְהָכִי מִתְעָרֵב שִׁילֹה, עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וְיֵהֵא שַׁלְשֶׁלֶת דְּתַרְוַויְיהוּ, כְּהַהוּא זִמְנָא דְּחָזָא בִּלְעָם בַּנְּבוּאָה דִּילֵיהּ, דְּהָכִי מִתְקַשְּׁרֵי תְּרֵין מְשִׁיחִין בְּרַעֲיָא מְהֵימָנָא, בְּתַלְתָּא אָבָהָן, בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כ"ג:כ"א) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וְכֹלָּא לְקַיְּימָא קְרָא, (ישעיהו נ"ד:ז') וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ. בַּהַהוּא זִמְנָא מִתַּבְּרִין קְלִיפּוֹת, דַּהֲווֹ מְסָחֲרִין לִשְׁכִינְתָּא. מִיַּד אִתְגְּלְיָיא אַבְנָא חֲדָא מִתְּלַת אֲבָנִין, דְּאִינּוּן סְגוֹלְתָא. דְּעַלַיְיהוּ אִתְּמַר, (יחזקאל א':א') וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְאִינּוּן יַיִן בָּרְבִיעַי,

אַבְנָא רְבִיעָאָה. בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ, אַבְנָא חֲמִשָּׁאָה. לְקֳבְלַיְיהוּ, (שמואל א י״ז:מ׳) וַיִּקַּח דָּוִד חֲמִשָּׁה חַלּוּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. וְאִינּוּן לָקֳבְלַיְיהוּ חָמֵשׁ תֵּיבִין, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְדָוָ"ד אֱלֹהֵינוּ יְדָוָ"ד.

(יחזקאל א׳:א׳) וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה, דָּא שְׁכִינְתָּא, בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד. ו' בְּתוֹסֶפֶת וַאֲנִי, הוּא נָהָר, צַדִּיק חַי עָלְמִין. (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, מַאי עֵדֶן. דָּא בִּינָה, נָהָר דְּנָפִיק מִנָּהּ, דָּא ו', בֵּן יָ"ה, דַּרְגָּא דְּרַעְיָא מְהֵימָנָא, וְרַעְיָא מְהֵימְנָא, נָפִיק מֵאִימָּא עִלָּאָה, וְאִתְפַּשַּׁט בְּשִׁית סְפִירָאן עַד צַדִּיק, וּמִנַּיהּ אַשְׁקֵי לְגִנְתָּא (דעדן), דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

מַאי כְּבָ"ר. כ', כֶּתֶר. ב', בִּינָה. ר', רֵאשִׁית חָכְמָה. כֶּתֶר בִּימִינָא, חָכְמָה בִּשְׂמָאלָא, בִּינָה בְּאֶמְצָעִיתָא. רֶכֶב לְעֵילָּא לְעִלַּת הָעִלּוֹת. י' סְפִירָאן כֻּלְּהוּ, אִתְכָּלְלוּ בְּנָהָר, דְּאִיהוּ אִתְפְּשָׁט עַד צַדִּיק, דְּאִיהוּ כָּל, כְּלִיל כֹּלָּא. וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהָ, (דניאל ד׳:ט׳) אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף, וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. מִנֵּיהּ תַּלְיָא כֹּלָּא. כַּד חָמָא שְׁכִינְתָּא מִגּוֹ קְלִיפִין, חָזָא עִמָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָן. (ע"כ רעיא מהימנא) (עיין רכ"ו ע"ב)

פרק צו

(ס"א ובחבורא קדמאה) סֹלֶת לְמִנְחָה, לְאַעְלָאָה לְהַאי סֹלֶת, קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה לְמִנְחָה. בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מֵהַאי אִשְׁתְּמוֹדַע, הָנֵי מִילִּין סְתִימִין אִינּוּן, וְצָרִיךְ לְמִפְתַּח לוֹן קַמֵּי חַבְרַיָּיא, אַבְרָהָם יִצְחָק דְּתָקִינוּ שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, אִתְמַר עֲלַיְיהוּ, (ישעיהו מ״ח:י״ג) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ, דָּא יִצְחָק. וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם, דָּא אַבְרָהָם. דְּדַרְגִּין דִּלְהוֹן חֶסֶד וַפַּחַד. דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ (ישעיהו ס״ב:ח׳) נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ, וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ, אִינּוּן תְּרֵין דְּרוֹעִין דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ יְדָוָ"ד, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. סֹלֶת דִּילֵיהּ, דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, נְהוֹרָא דִּילֵיהּ, סֹלֶת נְקַיָּיה מִסִּטְרוֹי בְּלָא פְּגִימוּ דַּחֲשׁוֹכָא, וּבְלָא תַּעֲרוֹבֶת חֲשׁוֹכָא כְּלָל. דְּהָכִי אִינּוּן חֲשׁוֹכִין עִם נְהוֹרִין, כְּבַר קֶדֶם מוֹץ וְתֶבֶן.

וּבְחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מִתְעָרְבִין חֲשׁוֹכִין בִּנְהוֹרִין, וּכְגַוְונָא דְּדָשׁ בַּר נָשׁ תְּבוּאָה, וּלְבָתַר אִיהוּ בּוֹרֵר לָהּ, כְּבוֹרֵר אוֹכֶל מִתּוֹךְ פְּסוֹלֶת. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לְמֶעְבַּד בְּרוּחֵיהוֹן, כַּד אִתְעָרַב בְּהוֹן חֲשׁוֹכִין. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים נ״א:י״ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. דְּבָהָכִי אִתְבַּר חֲשׁוֹכָא, דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, דְּמַכֵּסֵי עַל רוּחָא, כְּמוֹץ דְּמְכַסֶּה עַל חִטָּה. אוֹ כְּעָנָן, דְּמְכַסֶּה עַל שִׁמְשָׁא, וְלָא מָנַח לֵיהּ לְאַנְהָרָא.

וּבְזִמְנִין דְּחַשָּׁךְ, דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, מְכַסֶּה עַל יֵצֶר הַטּוֹב, דְּאִיהוּ אוֹר. אִיהוּ כְּמַאן דְּתָפִיס בְּבֵית הָאֲסוּרִין דְּיֵצֶר הָרָע. וְאוֹף הָכִי, כַּד יֵצֶר הַטּוֹב אִיהוּ תָּפִיס בִּרְשׁוּ דְּיֵצֶר הָרָע, הָכִי

אינון תְּפִיסִין חַיָּילִין דְּיֵצֶר הַטּוֹב, בְּרִשּׁוּ דְּחַיָּילִין דְּיֵצֶר הָרָע. וּבְזִמְנָא דְּיִתְבַּר בַּר נָשׁ רוּחֵיהּ, בְּכָל אֲבָרִין דִּילֵיהּ, קֳדָם יְדֹוָ"ד, מַה כְּתִיב. (ישעיהו מ"ט:ט') לֵאמֹר לָאֲסוּרִים צֵאוּ וְלָאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ.

אֲבָל שְׁכִינְתָּא אִיהִי סֹלֶת נְקְיָיה, דְּלֵית חֲשׁוֹכָא וְקַבָּלָא יָכִיל לְאִתְעָרְבָא בָּהּ. אִיהִי כַּגָּפֶן, דְּלָא מְקַבְּלָא הַרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא, דְּלָאו אִיהִי מִינָהּ. וְהַאי סֹלֶת בֵּין דְּרוֹעֵי מַלְכָּא אִיהִי יָתְבָא, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק צז

(ובחבורא קדמאה) בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, בְּשֶׁמֶן, בְּהַהוּא שֶׁמֶן דְּנָגִיד וְנָפִיק מִלְּעֵילָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת אַמְרַת. אֲבָל מַאי כָּתִית. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ. דְּכֵיוָן דְּאִיהוּ שֶׁמֶן, מַאי כָּתִית. אֶלָּא רָמָז הוּא דְּקָא רָמִיז לְשַׁמְּשָׁא בְּנוּקְבָא, לְאַנְגָּדָא לְגַבָּהּ שֶׁמֶן כָּתִית כַּדְקָא יָאוּת לָהּ, לָא הֲוֵי אֶלָּא כָּתִית (ס"א אלא רזא עלאה הוא, דקא רמיז לאנגדא לגבה שמן כתית כדקא יאות לה), לְאַפָּקָא מִזֵּיתִים, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָא, וּלְאַמְשָׁכָא הַהוּא נְגִידוּ מִלְּעֵילָּא, בְּכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא. (לא הוי אלא כתית)

וְצַדִּיק אִיהוּ דְּכָתִישׁ כְּתִישִׁין, וְאַפִּיק מִכָּל אִינּוּן שַׁיְיפִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן זֵיתִין קַדִּישִׁין, מְשַׁח רְבוּ בְּתִיאוּבְתָּא שְׁלִים, לְגַבֵּי נוּקְבֵיהּ. וְאִי לָא כָּתִישׁ, לָא יִפּוּק הַהוּא מִשְׁחָא, אֶלָּא בְּלָא תִּיאוּבְתָּא דְּשַׁיְיפִין, וְהַהוּא נְגִידוּ, לָא אִתְהֲנֵי מִנֵּיהּ נוּקְבָּא, וְלָא הֲוֵי כַּדְקָא יָאוּת, עַד דְּתִתֵּא בְּלוּלָה מִנֵּיהּ מִכָּל שַׁיְיפִין. וְעַל דָּא בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, לְאִתְהֲנָאָה וּלְאִתְזָנָא מִנֵּיהּ. (אמר רעיא מהימנא)

רעיא מהימנא (שייך לקמן סוף ע"ג (נ"ל דצ"ל ע"ב)) אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה מְתִיקִין מִילָּךְ, וַדַּאי אִתְּמַר הָכָא, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. וְאִתְּמַר הָתָם, בְּאוֹרַיְיתָא דְּבָעַל פֶּה, בְּלוּלָה בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בַּתַּלְמוּד. וְעוֹד אִית רָזָא תִּנְיָינָא, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. וַדַּאי לָאו אוֹרַיְיתָא אִיהִי בְּלוּלָה. אֶלָּא לְמַאן דְּסָבִיל כַּמָּה מַכְתְּשִׁין בְּגִינָהּ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּלֵית אוֹרַיְיתָא מִתְקַיֶּימֶת, אֶלָּא בְּמִי שְׁמֵמִית גַּרְמֵיהּ עָלָהּ. וְעוֹד אָמְרוּ, בִּזְמַן שֶׁאַתָּה מְכַתֵּת רַגְלֶיךָ מִמְּדִינָה לַמְּדִינָה, תִּזְכֶּה לִרְאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה.

וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, דָּא הוּא דִּמְקַיְּים פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל, (יחזקאל ד':י"א) וּמַיִם בַּמְּשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו נ"ג:ה') וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדוּכָא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, דָּא צַדִּיק חַי עָלְמִין, דְּנָגִיד טִפִּין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן פִּירוּרִין כַּזֵּיתִים, מְמוֹחָא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן חַד עֶשְׂרוֹן לְקֻבָּל י'. וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, י' י'. וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר, י' י' י'. וְאִינּוּן עֶשְׂרוֹן לְכֶבֶשׂ, וב' עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל, וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר.

וְרָזָא דְּמִלָּה אָמְרוּ בְּתַעֲנִיּוֹת, אֵין טִפָּה יוֹרֶדֶת מִלְּמַעְלָה, שֶׁאֵין עוֹלִין כְּנֶגְדָּהּ טִפַּיִים. וְאִינּוּן בְּרָזָא דָּא ... וּרְמִיזוּ דִּילְהוֹן לְקָבֵל תְּלָת מוֹחִין. חַד מוֹחַ הַזִּכָּרוֹן. תִּנְיָינָא מוֹחַ הַמַּחֲשָׁבָה. תְּלִיתָאָה מוֹחַ הַדְּמְיוֹן. הַדְּמְיוֹן וְהַזִּכָּרוֹן סָלְקִין מִן לִבָּא הַמָּחְשָׁבִית נַחְתָא עַל לִבָּא וּמְקַבְּלִין לָהּ עֲלַיְיהוּ כְּמַלְכָּא בְּגִין דְּהָאי אָדָם דְּאִיהוּ מַחֲשָׁבָה דָּרְכִיב וְשָׁלִיט עַל חֵיוָא תְּלִיתָאָה וְנָחִית עֲלָהּ לְגַבֵּי תְּרֵין חֵיוָון וּפָתְחִין גַּדַפַּיְיהוּ לְקַבְּלָא לָהּ כְּגוֹן חוֹלֵם עַל צֵירֵי אִתְעֲבִיד סָגוֹלְתָּא וְדָא כֶּתֶר עֶלְיוֹן עַל חָכְמָה וּבִינָה.

עִשָּׂרוֹן וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, רְמִיזִין לִתְלַת חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא עִלָּאָה. דְּאִינּוּן: גְּדוּלָה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִין, רְמִיזִין: לְנֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. מַרְכָּבְתָּ הַמִּשְׁנֶה. רְבִיעִית הַהִין: דָּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא, ה' רְבִיעָאָה מִן שֵׁם יְדוָ"ד. דְּאִיהוּ אַרְבַּע אַנְפֵּי אָדָם. (ע"כ רעיא מהימנא). רְבִיעִית הַהִין, רַגְלָא רְבִיעָאָה לְכָרְסְיָיא עִלָּאָה, וְאִיהוּ עוֹלָה תָּמִיד לְגַבֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, עַד מַחֲשַׁבְתָּא עִלָּאָה, דְּלֵית לָהּ סוֹף. וּבְגִין דָּא, עוֹלָה קָא אַתְיָא עַל הִרְהוּר הַלֵּב.

פרק צח

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה אָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הַהִיא תְּנָא דְּזַרְקָא, אִיהִי יוֹד, רְבִיעִית. אוּף הָכִי בַּחָיָה דְּשִׁמְהּ אָדָם, דְּאַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ דְּאִינּוּן יְדוָ"ד, מַקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא. תְּלַת חֵיוָן, דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר שְׁבָטִין. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, עוֹלַת תָּמִיד, אִיהִי רֶגֶל רְבִיעָאָה לְכָרְסְיָיא עִלָּאָה, דָּא עוֹלָה תָּמִיד בְּכָל יוֹם, מֵאִינּוּן יוֹמִין שִׁית דִּבְרֵאשִׁית. בְּשַׁבָּת עַל חַד תְּרִין, בְּגִין דְּיִתּוֹסַף בָּהּ נְהִירוּ וּשְׁלֵימָא כַּדְקָא יָאוּת, וְהָא אִתְּמַר.

פרק צט

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מַלְכוּ. בְּשִׁית סְפִירָן אִיהִי עוֹלָה תָּמִיד לְגַבֵּי ו', דְּאַחִיד בְּהוֹן. בֵּן יְ"ה, גָּנִיז בַּבִּינָה. וּבְאֵן סְפִירָה מֵאִינּוּן שִׁית סְלִיקַת לְגַבֵּיהּ. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. דִּבְיוֹם הַשַּׁבָּת אִתּוֹסַף עִמֵּיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, דְּאִיהִי בִּינָה. ה' עִלָּאָה. י' אוֹת בְּשַׁבָּת, חָכְמָה עִלָּאָה. מֶלֶךְ מְעוּטָר בְּכֶתֶר, וּבְגִין דָּא, בִּתְפִלַּת מוּסַף כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ.

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם, וְכִי כַּמָּה רֵישִׁין אִית לָהּ לְסִיהֲרָא. אֶלָּא אִינּוּן תְּרֵין נְקוּדִין, כְּגַוְונָא דָּא נְקוּדָה תַּתָּאָה סִיהֲרָא, תְּרֵין רֵישִׁין דִּילָהּ, תְּרֵין נְקוּדִין דְּאִינּוּן עִלָּאָה, סָגוֹל. בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה כֶּתֶר עֲלֵי תְּרֵי מַלְכִין כְּגַוְונָא דָּא, וַהֲוַת סְגוֹלְתָּא. וּלְבָתַר דְּאַמְרַת אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד, אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ. וּנְחִיתַת לְרַגְלוֹי דְּתְרֵין מְלָכִים, כְּגַוְונָא דָּא וְהָיְינוּ סָגוֹל, מַה דַּהֲוַת סְגוֹלְתָּא, אִתְּהַדְּרַת סָגוֹל.

וְרָזָא דְּמִלָּה, לָקֵבֵל תְּרֵין נְקוּדִין, דְּאִינּוּן תְּרֵין מְלָכִים, קָא רָמִיז פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, וְלָקֵבֵל נְקוּדָה עֲטָרָה עַל רֵישַׁיְיהוּ, אָמַר, וְאַיִל אֶחָד, כְּמוֹ כֶּתֶר אֶחָד. בָּתַר דְּאַמְרַת אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי

מְלָכִים שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּכֶתֶר אֶחָד, אַזְעִירַת גַּרְמָהּ אוּף הָכִי, וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת. אַיִל דְּיִצְחָק, אִתְהַדָּר שָׂעִיר. אִתְהַפָּךְ מֵרַחֲמֵי לְדִינָא, וְאִתְזְעִיר.

וּבְגִין דָּא שָׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, וְלֹא אָמַר לְעוֹלָה, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּהוּ. וּמְנָלָן דְּאִית יְרִידָה בַּחַטָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ט׳:כ״ב) וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת. וַאֲמַאי שָׁתַף עוֹלָה עִם חַטָּאת בַּיְרִידָה. אֶלָּא לְאוֹלְפָא, דְּעוֹלָה הֲוַת בְּקַדְמִיתָא מִדַּת הָרַחֲמִים, וּלְבָתַר אִתְהַפְּכַת לְדִינָא בַּיְרִידָה, וְאִתְקְרִיאַת חַטָּאת, וְכֹלָּא חַד.

וּבְגִין דָּא, הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה, עָלַי הֲוַת סִיהֲרָא כֶּתֶר וַדַּאי, כְּגַוְונָא דָּא וּלְבָתַר אִתְמְעִיטַת, וְנַחְתַּת לְרַגְלִין דִּילֵיהּ, כְּגַוְונָא דָּא וּבְזִמְנָא דָּא הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה, אִיתְמַר בָּהּ, (ויקרא ו) הִיא הָעוֹלָה, סְלִיקַת מַרְגְּלוֹי. דְּאִתְמַר בָּהּ, (ישעיהו ס״ו:א׳) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. לְמֵימַר בָּהּ, הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי. וְהַאי אִיהוּ רָזָא, (שמואל ב כ״ג:ג׳) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. דְּמַהַפָּךְ דִּינָא לְרַחֲמֵי. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. כְּגַוְונָא דָּא, דוד״י. יְדוֹד.

וְעוֹד, כֶּבֶשׂ א' וּשְׁנֵי כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים, לָקֳבֵל תִּלַּת סְפִירָן. שִׁבְעָה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, לָקֳבֵל שֶׁבַע סְפִירָן. שִׁבְעָה כְּבָשִׂים, אִינּוּן ז' יוֹמִין דְּסִיהֲרָא. בְּנֵי שָׁנָה, בְּנוֹי דְּסִיהֲרָא, דְּאִקְרֵי שָׁנָה. דְּאִיהִי חֲדָא מֵאִינּוּן שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק ק

וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וְגוֹ'. וְכִי כַּמָּה רָאשִׁין אִינּוּן לְסִיהֲרָא. וְהָא לֵית רֵישָׁא לְסִיהֲרָא, אֶלָּא שִׁמְשָׁא, דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְגַבָּהּ. אֶלָּא רָאשֵׁי תְּרִין בְּכָל יַרְחָא וְיַרְחָא. וְאִינּוּן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף, דְּמִתְחַדְּתֵי עַל סִיהֲרָא. וְעַל דָּא בָּעוּ לְחַדְּתָא לָהּ.

פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, אִלֵּין אִינּוּן דְּאָמְרָה סִיהֲרָא, דְּהֵיךְ יִשְׁתַּמְּשׁוּן בָּהּ כַּחֲדָא, וְאַזְעִירַת גַּרְמָהּ תְּחוֹתַיְיהוּ. וְאַיִל אֶחָד, דָּא אַיִל דְּיִצְחָק. וְכִי אַבְרָהָם לְאָן אָזִיל. אֶלָּא בְּגִין דְּאִתְעַר תַּמָּן עֻשָּׁו, אִתְכְּנִישׁ אַבְרָהָם, דְּלָא יֶחֱמֵי לֵיהּ, וּמַאן אִיהוּ שָׂעִיר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. (תרי נוסחי) וּבְגִין דְּזַמִּין לְאִתְעָרָא תַּמָּן עֻשָּׁו דְּאִיהוּ שָׂעִיר אִתְכְּנִישׁ אַבְרָהָם, וְלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, יִצְחָק, אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, דְּרַחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבֵּיהּ, כְּחַמְרָא עַל דּוּרְדְּיֵיהּ. יַעֲקֹב אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, לְתַבְרָא אַנְפּוֹי. יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוֹר (ס"א שטן) דִּילֵיהּ, לְגַבֵּי רָחֵל.

פרק קא

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וַדַּאי בְּנֵי שָׁנָה אִתְקְרִיאוּ עַל שֵׁם חַמָּה, (נ"א מלכות) אִימָּא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמַר בָּהּ פְּנֵי מֹשֶׁה כְּפְנֵי חַמָּה. (ס"א סיהרא דאקרי שנה דאית בה שנ"ה יומין, כחושבן) שָׁנָה אִית בָּהּ שס"ה יוֹמִין, כְּחוּשְׁבַּן שס"ה לֹא תַּעֲשֶׂה. וְאִיהוּ עַל דָּא לְשָׁמְאָלָא. אִימָּא עִלָּאָה, סִיהֲרָא בִּימִינָא. אֲסוּרָה בְּרַתָּא לְאַבָּא דְּאִיהוּ לִימִינָא חֻסָּד. וְאִיהִי

כְּלִילָא מרמ"ח פְּקוּדִין. אִשְׁתְּכַח ו' עִם אִימָּא לִשְׁמָאלָא. בְּרַתָּא עִם אַבָּא לִימִינָא דְּחֶסֶד. (ואיהי כלילא מרמ"ח פקודין. אשתכח ו' עם אימא, ברתא עם אבא לימינא) וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי ג׳:י״ט) בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ. חָכְמָה אַבָּא. אֶרֶץ בְּרַתָּא. כּוֹנֵן שָׁמַיִם דְּאִיהוּ בְּרָא, עִם אִימָּא דְּאִיהוּ תְּבוּנָה, וְהַאי אִיהוּ ידד"ו, הַוָיוֹת בָּאֶמְצַע.

פרק קב

וְעוֹד וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד, תְּרֵין שְׂעִירִין אינוּן, דְּאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ (ויקרא ט״ז:ח׳) וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְגוֹ' גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. שְׂעִיר לַיְיָ, בְּגִין מִיעוּט סִיהֲרָא, וְאִיהוּ שָׂעִיר אֶחָד לַיְדוֹ"ד לְחַטָּאת. אֶחָד: מִסִּטְרָא דִּיחוּדָא. אֲבָל שָׂעִיר דַּעֲזָאזֵל, לָא כְּתִיב בֵּיהּ אֶחָד, לָא קָרְבָּן, וְלָא אִשֶּׁה, וְלָא עוֹלָה. אֶלָּא וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה. וְשִׁלַּח, כִּדְאָמַר יַעֲקֹב (בראשית ל״ב:י״ט) מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו. אוּף הָכִי שׁוֹחַד, לְתַּבְרָא רוּגְזָא דְּסָמָאֵ"ל, דְּלָא יִתְקָרִיב לְמַקְדְּשָׁא לְקַטְרָגָא.

לְכַלְבָּא דְּאִיהוּ רָעֵב, וּמַאן דְּבָעֵי דְּלָא נָשִׁיךְ לֵיהּ, יָהִיב לֵיהּ בִּשְׂרָא לְמֵיכַל, אוֹ נָהֲמָא, וְיִשְׁקֵי לֵיהּ מַיָּא. וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי כ״ה:כ״א) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְגוֹ'. וּבְדָא יִתְהַדַּר רְחִימוּ דְּבַר נָשׁ, דְּלָא דַּיֵי דְּלָא נָשִׁיךְ לֵיהּ בְּכַמָּה יִסּוּרִין, אֶלָּא אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי לֵיהּ סַנֵּיגּוֹרָא, וְאִתְהַדַּר רְחִימוּ.

וַאֲמַאי הֲווֹ שַׁלְחִין לֵיהּ בְּיַד אִישׁ עִתִּי, פְּגִים. בְּגִין דְּסִטְרִין אַחֲרָנִין כְּלְהוּ מָארֵי מוּמִין, וְאִתְקְרִיאוּ שְׂעִירִים, דִּכְתִיב, (ישעיהו י״ג:כ״א) וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ שָׁם. וְאִתְּמַר בְּהוֹן, (ויקרא י״ז:ז׳) וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִים. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (דברים ל״ב:י״ז) יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלוֹהַּ. וּבְשָׂעִיר דָּא, אִתְפָּרַשׁ מִכֹּלָּא, וְנוֹשֵׂא כָּל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל עָלֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא ט״ז:כ״ב) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם. וְעוֹד, בָּתַר דְּנָטִיל אִיהוּ וְנָשָׂא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוֹשֵׂא עָוֹן. (שמות ל״ד:ז׳) מַאי בֵּין נוֹשֵׂא לְנָשָׂא. נָשָׂא: מָטוּלָא. נוֹשֵׂא: סָלִיקוּ דְּמָטוּלָא. (ובחבורא קדמאה) (ע"כ רע"מ)

וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, תְּלַת דַּרְגִּין קַדְמָאִין דִּילֵהּ, דְּכָל חַד וְחַד עֶשֶׂר, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא עֶשְׂרוֹנִים, חַד מֵעֲשָׂרָה. וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד, אֲמַאי אִקְרֵי חַטָּאת. בְּגִין דְּאִיהוּ חַטָּאת, וּמִסִּטְרָא דְּחַטָּאת הוּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְהָא כְּתִיב לַיְיָ. אֶלָּא לַיְיָ אִתְקְרִיב וַדַּאי, דִּכְתִיב לְכַפֵּר. לְתַּבְרָא אַנְפִּין, וְכֹלָּא יִתְקָרִיב לְמַקְדְּשָׁא, אֶלָּא יְהֵבֵי חוּלָקָא חֲדָא לְסָמָאֵל, וְאָכִיל לֵיהּ, וְלָא אָחִיד בִּשְׁאַר קָרְבְּנִין. וְדָא אִיהוּ לְחוֹדֵיהּ, דְּלָא אִשְׁתְּתַף אַחֲרָא עִמֵּיהּ לְמֵיכַל בֵּיהּ.

אִיהוּ אִתְהֲנֵי בְּגוֹ סְעוּדְתָא דְּמַלְכָּא בְּחוּלָקָא דִּילֵהּ, וְעַל דָּא חַדֵּי, וְאִתְפָּרַשׁ מִיְּשְׂרָאֵל, וְלָא מְקַטְרְגָא עֲלַיְיהוּ. וְאִי לָאו דְּהֲוָה מִיעוּטָא דְּסִיהֲרָא, לָא הֲווֹ יָהֲבֵי לֵיהּ בְּסָעוּדְתָא דְּמַלְכָּא כְּלוּם. וְכִי בְּמִיעוּטָא דְּסִיהֲרָא מַאי קָא עָבִיד. אֶלָּא בְּגִין דְּקָרִיב וְיָנִיק, וְנָטִיל חֵילָא לְעַמֵּיהּ,

מִגּוֹ סְטָר שְׁמָאלָא דְּסִיהֲרָא, וְאִתְתָּקַף בֵּיהּ. וּבְשָׁעִיר דָּא אִתְפְּרַשׁ מִכֹּלָּא, וְאִתְהֲנֵי בְּהַאי. וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְעִיר לָהּ לְסִיהֲרָא, מְקָרְבִין לֵיהּ לְהַאי שָׂעִיר, בְּגִין דְּיִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ, וְלָא יִתְקָרִיב לְמַקְדְּשָׁא. וְעַל דָּא תְּנֵינָן, הֲבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה. עָלַי: בְּגִינַי, דְּאַזְעִירַת לָהּ, בְּגִין סִבַּת דִּילִי אַתּוּן צְרִיכִין דָּא.

פרק קג

רעיא מהימנא (במדבר כ"ח:י"א) וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם, אינוּן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. (בראשית ל"ז:ב') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, דְּמְחַדְּתֵי עַל סִיהֲרָא. אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּחֶנוֹךְ דְּאָמַר, כְּמָה דְּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, דְּאִתְדַּכְיָאת סִיהֲרָא לְאִתְקָרְבָא בְּבַעְלָהּ, אִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב לְסִטְרָא אַחֲרָא חוּלָקָא חֲדָא, בְּהַהוּא זִינָא דִּילָהּ. אוּף הָכִי נָמֵי אִצְטְרִיכַת לְאִתְּתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְדַּכְיָאת לְאִתְקָרְבָא בְּבַעְלָהּ, לְמֵיהַב חוּלָקָא חֲדָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, בְּהַהוּא זִינָא דִּילֵיהּ.

וּמַאן אִיהוּ. הַהוּא חוּלָקָא טוּפְרָהָא בְּטִנּוּפָא דִּלְהוֹן. וּזְעִיר מֵרֵישׁ דְּשַׁעֲרָא, בְּגִין דְּבָעֵי לְאַסְרְקָא רֵישָׁא, וּלְאַכְרְכָא לוֹן דָּא בְּדָא, וְלָא יֵזֵיל אֲבַתְרֵהּ הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, לְאַבָאשָׁא לָהּ, וְאִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ בְּכָל סִטְרִין. וּמַה תַּעֲבִיד, מֵהַהוּא שַׁעֲרָא וְטוּפְרִין. לְבָתַר דְּתַכְרִיךְ לוֹן כַּחֲדָא, אִצְטְרִיךְ לְאָנְחָא לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא עַבְרִין תַּמָּן בְּנֵי נָשָׁא, אוֹ בְּגוֹ חוֹרִין תַּתְּאִין דַּחֲצָרָא, וְתַגְנִיז לוֹן תַּמָּן. (ועוד ובראשי חדשיכם אמרו, שייך כאן)

וְעוֹד וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם אָמְרוּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, דְּכַד הֲווֹ מְקַדְּשִׁין יַרְחִין עַל פִּי בֵּית דִּין, הֲווֹ מַשְׁיְאִין מַשּׁוּאוֹת בְּרָאשֵׁי הֶהָרִים, וַהֲווּ אָמְרִין כָּזֶה רְאֵה וְקַדֵּשׁ. לְזִמְנִין סִהֲרָא הֲוַת כְּגַוְונָא דָּא הֲוָה מִסְתַּכְלָא לְעֵילָּא בְּקַרְנָא. וּלְזִמְנִין מִסְתַּכְלָא לְתַתָּא כְּגוֹנָא דָּא לְזִמְנִין מִסְתַּכְלָא לְמִזְרַח כְּגוֹנָא דָּא כ לְזִמְנִין לְמַעֲרָב כְּגוֹנָא דָּא לְזִמְנִין לְדָרוֹם וּלְזִמְנִין לַצָּפוֹן וְהַאי אִיהוּ כ אִסְתַּכְלוּתָהּ דִּילָהּ לְשִׁית סִטְרִין דְּכָלִיל לוֹן תִּפְאֶרֶת דְּאִיהוּ ו' גְּדוּלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת. נֶצַח הוֹד יְסוֹד.

נְקוּדָא דְּנָגִיד עֲלֵיהּ מִלְּגוֹ, הִיא חָכְמָה. וְהַהִיא חוּט דְּאִסְתַּחַר עָלָהּ, אִיהוּ כֶּתֶר. וְהַהִיא נְקוּדָא אִיהוּ לְזִמְנִין עֲטָרָה, וּלְזִמְנִין כִּפָּא, לְמֵיתַב עֲלֵיהּ, לְזִמְנִין שְׁרַפְרָף לַהֲדוֹם רַגְלָיו.

וַאֲמַאי אִתְקְרִיאַת לְבָנָה. עַל שֵׁם לִבּוּן הַהֲלָכָה, דְּאִיהִי מִלְּגוֹ, (תהילים מ"ה:י"ד) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וּבְאֶשָּׁא דִּבְינָה דְּנַחְית עָלָה אִיהִי מִתְלַבְּנַת. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיהו א':י"ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וּמַאי דַּהֲוַת אָדְנֵי דִּינָא, סוּמָקָא בִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן בִּינָה. אִתְלַבְּנַת מִסְטְרָא דְּחֶסֶד, דְּתַמָּן חָכְמָה, וְאִתְהַדְּרַת יְדוֹד.

וּמַה גָּרִים לְאִתְהַפְּכָא מִדִּינָא לְרַחֲמֵי צַדִּיקִים גְּמוּרִים דְּסִיהֲרָא מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, אִיהִי קְלִיפָּא דִּילֵיהּ חֲשׁוּכָא, אִם בַּהֶרֶת שְׂחוֹרָה, הִיא יֵצֶר הָרָע, שְׂפָחָה. (ויקרא יג) וּשְׁפָלָה אֵיגָנָה וְהִיא כֵּהָה, וְלֵית לָהּ מִדִּילָהּ, אֶלָּא הַהוּא חוּט דְּנָהִיר בָּהּ, דְּאִיהוּ לְוָה לָהּ

בְּלֵילְיָא, דְּאִיהִי גָּלוּתָא. וְאִתְעֲבָר מִנָּהּ בִּימָמָא, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּבֵיהּ (מלאכי ג׳:כ׳) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

אֲבָל סִיהֲרָא דְּעֵץ הַחַיִּים, הַהִיא נְקוּדָּה דִּלְגָו מִנָּהּ, אִיהִי כְּמַבּוּעָא דְּלֵית לֵיהּ פְּסָק, דְּכְתִיב בָּהּ, (ישעיהו נ״ח:י״א) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וְאִתְקְרִיאַת אַיָּלֶת אֲהָבִים מִסְּטָרָא דְּחֶסֶד, דְּהַיְינוּ (ירמיהו ל״א:ג׳) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהֲבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חֶסֶד. וּתְרֵין קַרְנַיִן אִית לָהּ מִן נְהוֹרָא, כְּגַוְונָא דְּא לְזִמְנִין הָאַחַת גָּבוֹהַּ מִן הַשֵּׁנִית כְּגוֹנָא דָּא: לְזִמְנִין קַרְנַיִן אִינּוּן שָׁוִין. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק קד

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהילים מ״ב:ב׳) כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, כְּתִיב הָכָא אַיָּל וּכְתִיב הָתָם אַיֶּלֶת בְּגִין דְּאִית דְּכַר וְאִית נוּקְבָא (ואף על גב דאית דכר ונוקבא, כולא חד. האי איל, איהו אקרי דכר. ואיהו אקרי נוקבא. הדא הוא דכתיב כאיל תערוג ולא כתיב יערוג. וכלא חד. אילת השחר).

מַאי אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. אֶלָּא דָּא אִיהִי חַיָּה חֲדָא רַחֲמָנִית, דְּלֵית בְּכָל חֵיוָן דְּעָלְמָא רַחֲמָנִית כְּוָותָהּ. בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דִּדְחִיקַת לָהּ שַׁעֲתָא, וְאִצְטְרִיכַת לְמְזוֹנָא לָהּ וּלְכָל חֵיוָן. אִיהִי אַזְלַת לְמַרְחִיק רְחִיקָא. וְאָתְיָאת וְאוֹבִילַת מְזוֹנָא. וְלָא בְּעָאת לְמֵיכַל, עַד דְּתֵיתֵי וְתִתְהַדַּר לְאַתְרָהָא. אָמַאי. בְּגִין דְּיִתְכַּנְשׁוּן לְגַבָּהּ שְׁאַר חֵיוָן, וּתְחַלֵּק לוֹן מַהַהוּא מְזוֹנָא. וְכַד אָתַת, מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבָּהּ כָּל שְׁאַר חֵיוָן, וְהִיא קַיְימָא בְּאֶמְצָעֵיתָא, וּפַלְגַת לְכָל חַד וְחַד. וְסִימָן, (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ'. וּמַמָּה דְּפָלִיגַת לוֹן, אִיהִי שַׂבְעָה, כְּאִלּוּ אָכְלָה יַתִּיר מֵיכְלָא מִכֹּלָּא. (אימתי פליגת לון).

וְכַד יֵיתֵי צַפְרָא דְּאִקְרֵי שַׁחַר. יֵיתֵי לָהּ חֲבָלִים דְּגָלוּתָא. וּבְגִין דָּא, אִתְקְרִיאַת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. עַל שֵׁם קַדְרוּתָא דְּצַפְרָא. דַּחֲבָלִים לָהּ כַּיּוֹלֵדָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו כ״ו:י״ז) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ וְגוֹ'. (אמר רעיא מהימנא בההוא זמנא שייך אחרי זה)

אֵימָתַי פַּלְגַת לְהוֹן. כַּד צַפְרָא בָּעֵי לְמֵיתֵי. בְּעוֹד דְּאִיהִי לֵילְיָא, וְקַדְרוּתָא סְלִיקַת לְאַנְהָרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאַנְהִיר צַפְרָא, כֻּלְּהוּ שַׂבְעִין בְּמְזוֹנָא דִּילָהּ.

כְּדֵין, קָלָא חֲדָא אִתְעַר בְּאֶמְצָעֵיתָא דִּרְקִיעַ, קָאֲרֵי בְּחַיִל וְאָמַר, קְרִיבִין עוּלוּ לְדוּכְתַּיְיכוּ. רְחִיקִין. פּוּקוּ. כָּל חַד וְחַד לְיִכְנַשׁ לְאַתְרֵיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. כֵּיוָן דְּאַנְהִיר שִׁמְשָׁא, כָּל חַד וְחַד

אִתְכְּנִישׁ לְאַתְרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ב) תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְגוֹ'. וְאֵיהִי אַזְלַת בֵּימָמָא, וְאִתְגַּלְיָא בְּלֵילְיָא. וּפַלְגָּא בְּצַפְרָא. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי, אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר.

לְבָתַר אִתַּתְקְפַת כְּגִיבָּר וְאַזְלַת, וְאִקְרֵי אַיָּל. לְאָן אֲתָר אַזְלַת. אַזְלַת שִׁתִּין פַּרְסֵי מֵהַהוּא אֲתָר דְּנָפְקָא, וְעָאלַת לְגוֹ טוּרָא דַּחֲשׁוֹכָא. (ומתמן ארחת מזונא) אַזְלַת בְּגוֹ הַהוּא טוּרָא דַּחֲשׁוֹכָא, אָרַח לְרַגְלָהּ חִוְיָא חֲדָא עֲקִימָא, וְאָזִיל לְרַגְלָהּ. וְאֵיהִי סַלְקָא מִתַּמָּן, לְגַבֵּי טוּרָא דִּנְהוֹרָא. כֵּיוָן דְּמָטַת תַּמָּן, זַמִּין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חִוְיָא אַחֲרָא, וְנָפִיק וּמְקַטְרְנָא דָּא בְּדָא, וְאֵיהִי אִשְׁתְּזִיבַת. וּמִתַּמָּן נָטְלַת מְזוֹנָא, וְתָבַת לְאַתְרָהּ, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וּמִפַּלְגוּ לֵילְיָא, שַׁרְיָא לְפַלְגָא, עַד דְּסָלְקַת קַדְרוּתָא דְּצַפְרָא. כֵּיוָן דְּאַנְהִיר יְמָמָא, אַזְלַת, וְלָא אִתְחֲזְיָאת, כְּמָה דְּאִתְמַר.

וּבְשַׁעֲתָא דְּעָלְמָא אִצְטְרִיךְ לְמִטְרָא, מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבָּהּ כָּל שְׁאַר חֵינָן, וְהִיא סְלִיקַת לְרֵישׁ טוּרָא רַמָּאָה, וְאִתְעַטְּפַת רֵישָׁהָא בֵּין בִּרְכָהָא, וְנָעֲת גּוֹעָה בָּתַר גּוֹעָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע קָלָּהּ, וְאִתְמְלֵי רַחֲמִין, וְחָס עַל עָלְמָא. וְהִיא נַחְתַּת מֵרֵישׁ טוּרָא, וְרָהֲטַת, וּטְמִירָת גַּרְמָהָא. וְכָל שְׁאַר חֵיוָתָא אֲבַתְרָהָא רָהֲטִין, וְלָא מַשְׁכְּחִין לָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ"ב:ב') כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם. מַאי עַל אֲפִיקֵי מָיִם. עַל אֲפִיקֵי מָיִם מֵהַנְהוּ דְּאִתְיְבְּשׁוּ, וְעָלְמָא צָחֵי עַל מַיָּיא, כְּדֵין תַּעֲרוֹג.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַבְּרַת, אַסְתִּימַת, כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא לְמֵילַד, גָּעֲאת וְרַמַּאת קָלִין, קָלָא בָּתַר קָלָא, עַד שִׁבְעִין קָלִין, כְּחוּשְׁבַּן תֵּיבִין (תהילים כ':ב') דְּיַעַנְךָ יְיָ בְּיוֹם צָרָה, דְּאִיהִי שִׁירְתָא דְּעוּבְּרַתָּא דָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע לָהּ, וְזַמִּין לְגַבָּהּ. כְּדֵין אַפִּיק חַד חִוְיָא רַבְרְבָא, מִגּוֹ טוּרֵי חֲשׁוּךְ וְאָתֵי בֵּין טוּרִין, פּוּמֵיהּ מְלַחֲכָא בְּעַפְרָא, מָטֵי עַד הַאי אַיָּל, וְאָתֵי וְנָשִׁיךְ לָהּ בְּהַהוּא אֲתָר, תְּרֵי זִמְנֵי.

זִמְנָא קַדְמָאָה נָפִיק דָּמָא, וְאֵיהִי לָחֵיךְ. זִמְנָא תִּנְיָינָא, נָפִיק מַיָּיא וְשָׁתוּ כָּל אִינּוּן בְּעִירָן דִּי בְּטוּרַיָּיא, וְאִתְפַּתְחַת וְאוֹלִידַת. וְסִימָנָךְ (במדבר כ':י"א) וַיִּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. וּכְתִיב וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלָהּ עַל (ס"א עובדא) עוּבְדָּתָא דְּנָחָשׁ (ס"א דחיה) דָּא. מַה כְּתִיב, (תהילים כ"ט:ט') קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשׂוֹף יְעָרוֹת וְגוֹ', קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת, אִינּוּן חַבָּלִין וְצִירִין, לְאִתְעָרָא אִינּוּן שִׁבְעִין קַלִּין. מִיַּד וַיֶּחֱשׂוֹף יְעָרוֹת, לְאַעְבָּרָא (נ"א לאתערא) הַהוּא נָחָשׁ, וּלְאִתְגַּלְיָיא הַהִיא חַיָּה בֵּינַיְיהוּ לְמֵיהַךְ. וּבְהֵיכָלוֹ, מַאי וּבְהֵיכָלוֹ. בְּהֵיכְלוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אִינּוּן אָכְלוּסִין, פַּתְחִין וְאַמְרִין כָּבוֹד. מַאי כָּבוֹד. (יחזקאל ג':י"ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

רעיא מהימנא וְאִי תֵּימָא דִּלְעֹ' תְּחִיל וּלְבֹ' שְׁנִין אוֹלִידַת, בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן, כְּחוּשְׁבַּן רע"ב. הָא כְּתִיב (ישעיהו ס"ו:ז') בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלְדָה. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיהו ס"ה:כ"ד) וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד וְגוֹ'. וּמַאי (ס"א יומא) בְּטֶרֶם. אֶלָּא קֹדֶם דְּיִשְׁתְּלִימוּ, שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁנִין, בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן, אינּוּן חֲבָלִים דְּיוֹלְדָה, יִתְגַּלְיָין ב' מְשִׁיחִין בְּעָלְמָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא (תהילים כ"ט:ט') וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד, וְהָא אוֹקְמוּהָ (משלי ג':ל"ה) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִלֵּין מָארֵי תּוֹרָה יְהוֹן נִכְבָּדִים. אִלֵּין דְּסָבִילוּ כַּמָּה חֲבָלִים וְצִירִין כַּיּוֹלֶדָה, וַהֲווּ מְבוּזִין בֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ, יְהוֹן נִכְבָּדִים. וּמִיַּד (תהילים כ"ט:י') יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב, לְרַשִׁיעָיָא. אֵין מַבּוּל, אֶלָּא דִּינִין דְּמַבּוּל. כְּגַוְונָא דְּנִפְתָּחוּ (בראשית ז':י"א) מַעְיְינוֹת תְּהוֹם וַאֲרוּבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ בְּיוֹמֵי טוּפָנָא, אוּף הָכָא יִתְעָרוּן דִּינִין לְגַבַּייהוּ עִילָּא וְתַתָּא, עַד דְּלִית סוֹף וְתַכְלִית, וְכָל בִּזּוּיִין וּקְלָנָא, דְּעָבְדוּ אומִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, לְשֵׁם יְהוָֹה וּלְעַמֵּיהּ, וְכַמָּה חֵרוּפִין דְּסָבִילוּ יִשְׂרָאֵל מִנַּייהוּ עַל שֵׁם יְיָ, מִכֻּלְּהוּ נָטִיל נוּקְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אִתְקְרֵי, (נחום א':ב') נוֹקֵם יְיָ וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵמָה לְגַבַּייהוּ.

פרק קה

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, מַאן רֹאשׁוֹן. דָּא נִיסָן. תַּמָּן אוֹלִידַת הַהִיא חַיָּה, לְקַיֵּים מַה דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל. וּבְי"ד דִּילֵיהּ, (שמות י"ז:ט"ז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ, תַּמָּן אוֹמֵי לְאַעְבָּרָא מַעֲלְמָא זַרְעָא דְּעֵשָׂו עֲמָלֵקִיים, בְּהַהוּא זִמְנָא (שמות י"ב:כ"א) מְשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח. מְשְׁכוּ: (הושע ז':ה') מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת לוֹצְצִים.

בְּהַהוּא זִמְנָא, כֹּה אָמַר יְיָ לָרוֹעִים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. וְאוֹמֵר, (יחזקאל י"ג:ט') וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ. וְאִלֵּין אינּוּן רוֹעִים דְּעָנָא, פַּרְנָסֵי דָּרָא. וּבְגִין דָּא אִתְמַר עֲלַייהוּ, (הושע ב':ט"ז) הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּרָה. (יחזקאל כ':ל"ו) וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתְּכֶם וְגוֹ', כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּטְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם דְּקַטִיל לוֹן בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ. (ע"כ רעיא מהימנא)

(במדבר כ"ח:ט"ז) וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, מַאן חֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. דָּא אִיהוּ חֹדֶשׁ, דְּהַאי חַיָּה אִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ וְאִתַּתְקְפַת בֵּיהּ, וְנָפְקָא לְעָלְמָא בְּאַרְבָּעָה עֶשָׂר יוֹם. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אִלֵּין שְׁאַר חֵיוָותָא, דְּאִינּוּן י' י' לְכָל סְטָר, בְּד' סְטָרִין דְּעָלְמָא. וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי, אִיהוּ י', וְחַד לְכָל סְטָר לְאַרְבַּע סְטָרִין, וְאִינּוּן אַרְבַּע עָשָׂר. כֵּיוָן דְּאִינּוּן אַרְבַּע, מִתְחַבְּרָאן וּמִתְתַּקְּנָן עִם אִינּוּן עֶשֶׂר דִּבְסִטְרָא דִּימִינָא, כְּדֵין י"ד, בְּחֶדְוָה לְאִתְתַּקְנָא חַיָּה דָּא (ס"א לאתקנא סיהרא חיה דא) בְּתִקּוּנָהָא.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַדַּאי הָכִי הוּא. וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות י״ב:כ״א) מִשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן וְגוֹ', מִשְׁכוּ, (בחבורא קדמאה) מַאי מִשְׁכוּ. כְּמַאן דְּמָשִׁיךְ מֵאֶתָר אַחֲרָא, לַאֲתָר דָּא. מִשְׁכוּ יוֹמִין עִלָּאִין לְגַבֵּי יוֹמִין תַּתָּאִין. יוֹמִין עִלָּאִין אִינּוּן שס"ו, כְּחוּשְׁבַּן מִשְׁכוּ. יוֹמִין תַּתָּאִין, זִמְנִין דְּאִינּוּן שנ"ה, וּבְזִמְנָא, דְּאִתְנַהֲרָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, סְלִיקוּ לְמֶהֱוֵי אִינּוּן יוֹמִין שס"ה, כְּחוּשְׁבַּן מִשְׁכוּ חָסֵר חַד.

מִשְׁכוּ יוֹמִין עִלָּאִין לְגַבֵּי יוֹמִין תַּתָּאִין, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא. וּמַאן מָשִׁיךְ לוֹן. אִינּוּן עֶשֶׂר דְּלִסְטַר יְמִינָא, דִּכְתִיב בֶּעָשׂוֹר. בֶּעָשׂוֹר, בַּעֲשָׂרָה מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי בֶּעָשׂוֹר. אֶלָּא (תצוה ק"פ ע"א) ט' אִינּוּן לְכָל סְטָר, וּנְקוּדָה חֲדָא דְּאַזְלָא בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּגַוְונָא דָּא, וְהַהִיא נְקוּדָה אֶשְׁלִימַת לְעֶשֶׂר וְעַל דָּא בְּעָשׂוֹר כְּמָה דְּאִתְמַר זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְשִׁמּוּשָׁא בַּעֲשָׂרָה אִינּוּן יוֹמִין תֵּשַׁע בְּהַהוּא נְקוּדָה. לַחֲדָשׁ הַזֶּה יוֹמִין דְּלִסְטַר יְמִינָא בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא זֹאת בָּזֶה לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

וּבְזִמְנָא דְּאִינּוּן ד' אִתְקְשָׁרוּ לְד' סִטְרִין (מתחברן) בַּהֲדַיְיהוּ. כְּדֵין אוֹלִידַת הַהוּא חַיָּה וְחִוְיָא אָזִיל לֵיהּ וּבְהַהוּא זִמְנָא מְקַדְּשִׁין לְעֵילָּא לְהַאי חַיָּה וְקָרָאן לָהּ כָּבוֹד. וּכְדֵין אִתְקַדָּשׁ מוֹעֲדָא. מַה דְּלָא הֲוָה עַד הַשְּׁתָּא, וּכְעַן קָרָאן לָהּ כָּבוֹד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ״ט:ט') וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד. (אמר רעיא מהימנא מילין אלין שייך כאן)

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מִלִּין אִלֵּין סְתִימִין, וְצָרִיךְ לְמִפְתַּח לוֹן לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, דְּמַאן דְּסָתִים לוֹן גְּנִיזִין דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ מְצַעֵר לוֹן. דִּלְרַשְׁיָעַיָּיא נְהוֹרִין דְּרָזִין, אִתְחַזְרָן לוֹן חֲשׁוֹכִין. וְאִיהוּ מָתְלָא לְמָמוֹנָא דְּאִיהוּ גְּנִיז, מַאן דְּחָפַר לֵיהּ, עַד דְּגַלֵּי לֵיהּ, וְלָאו אִיהוּ דִּילֵיהּ, אִתְהַדַּר בְּסוּכְלְתָנוּתֵיהּ בַּחֲשׁוֹכָא וְקַבְלָא. וּלְמַאן דְּאִיהוּ דִּילֵיהּ, נָהִיר לֵיהּ. וּבְגִין דָּא, אִית לְבַר נָשׁ לְגַלָּאָה רָזִין סְתִימִין דְּבְאוֹרַיְיתָא.

בֶּעָשׂוֹר: ט' אִינּוּן לְכָל סְטָר, לְקֶבֶל ט' יַרְחִין דְּיוֹלֵדָה, כְּחוּשְׁבַּן א"ח. מַאן יוֹלֶדֶת. ד' מִן אֶחָד. א"ח, אִיהוּ ט', לְד' סִטְרִין דְּאָת ד', וְאִינּוּן אַרְבָּעִים. א"ח זָכוֹר, ד' שָׁמוֹר. הָא אַרְבָּעִין וּתְרֵין. אִשְׁתְּאַר כָּבוֹד, דְּאִתְמַר בֵּיהּ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאִיהוּ כָּבוֹד ל"ב, ד' זִמְנִין לְכָל סְטָר דְּאָת ד', הֲרֵי ס"ד לְד' סִטְרִין, רנ"ו. וְאוֹקְמוּהָ, כָּבוֹד לְעֵילָּא, ל"ב לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא מְיַיחֲדִין בְּכָל יוֹמָא תְּרֵין זִמְנִין, דְּאַמָּרָן בְּהוּ תְּרֵין זִמְנִין כָּבוֹד, דְּאִיהוּ ס"ד. וּתְרֵין זִמְנִין ד' ד' מִן אֶחָ"ד, הֲרֵי ע"ב. הֲרֵי ד' דְּאֶחָ"ד, שְׁלִימוּ דְּמ"ב שְׁמָהָן. וּשְׁלִימוּ דְּע"ב שְׁמָהָן. וּבְגִין דָּא אַמְרִין בְּמִזְמוֹר לְדָוִד (תהילים כ״ד:ח') מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר. וּבְזִמְנָא תִּנְיָינָא מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. (ע"כ רעיא מהימנא) (אמר רעיא מהימנא מילין אלין שייך כאן). מַאן הֵיכָלוֹ. דָּא הֵיכָל עִלָּאָה פְּנִימָאָה, דְּתַמָּן מִתְקַדְּשָׁא כֹּלָּא. תַּמָּן מְקַדְּשִׁין לְמַאן דְּחָזֵי לְאִתְקַדְּשָׁא. הֵיךְ מְקַדְּשִׁין לֵיהּ בְּהַהוּא הֵיכָלָא. בְּקַדְמִיתָא אִתְפְּתָחוּ תַּרְעִין, וְחַד מַפְתְּחָא

סְתִימָא, אַתְקִין וּפָתַח תַּרְעָא חַד, לְסָטַר דָּרוֹם, כְּדֵין עָאל כַּהֲנָא רַבָּא בְּהַהוּא פִּתְחָא, וְאִזְדָּרָז בְּהֵימְיֵינוֹ, וְתַקוּנוֹ. וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרָא דִּקְדוּשָׁה וּלְבִישׁ חוֹשְׁנָא וְאֵפוֹדָא, וּמְעִילָא דְּשַׁבְעִין זָגִין וְרִמּוֹנִין, דְּאִינּוּן (שמות כ"ח:ל"ד) פַּעֲמוֹן זָהָב וְרִמּוֹן. וְצִיץ נְזִרָא דְּקוּדְשָׁא עַל מִצְחֵיהּ, דְּאִתְקְרֵי צִיץ נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ, וְאִתְקְשַׁט בְּד' בִּגְדֵי זָהָב, וּבְד' בִּגְדֵי לָבָן. וְעַל הַהוּא צִיץ מ"ב אַתְוָון מְלַהֲטָן בֵּיהּ, וּמְנַצְּצָן עֲלֵיהּ, וְנָהִיר כָּל הַהוּא הֵיכָלָא בְּנְהוֹרִין עִלָּאִין. (רעיא מהימנא אסתחר ההוא היכלא לקמן וכו')

אִסְתְּחַר הַהוּא מַפְתְּחָא, וּפָתַח סִטְרָא אַחֲרָא דְּבִסְטַר צָפוֹן, כְּדֵין עָאל לֵוִי, מַעְשֵׂרָא דְּיַעֲקֹב, דְּאַפְרִישׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכִנּוֹר דְּעֶשֶׂר נִימִין עִמֵּיהּ, וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי, וּכְדֵין אִסְתְּחַר מַפְתְּחָא, וּפָתַח בְּהַהוּא הֵיכָלָא חַד תַּרְעָא, הַהוּא תַּרְעָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, עַמּוּדָא דְּלִסְטַר מִזְרָח עָאל וְאִתְעַטָּר בְּשִׁבְעִין עִטְרִין, וְאִתְעַטָּר בְּאַרְבַּע אַתְוָון, דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר. וְאִתְעַטָּר בְּגַלּוּפִין דְּמָאתָן וְע' אֶלֶף עָלְמִין, וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרִין דְּסַיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא, בְּכַמָּה לְבוּשֵׁי יְקָר, בְּכַמָּה עִטְרִין קַדִּישִׁין.

אִסְתְּחַר הַהוּא מַפְתְּחָא, וּפָתַח לֵיהּ כָּל תַּרְעִין גְּנִיזִין, וְכָל תַּרְעִין דְּקְדוּשִׁין טְמִירִין, וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוּ, וְקַיְימָא תַּמָּן כְּמַלְכָּא. מִתְבָּרֵךְ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, מִתְעַטַּר בְּכַמָּה עִטְרִין. כְּדֵין נַפְקֵי כֻּלְּהוּ בְּחִבּוּרָא חֲדָא, מִתְעַטְּרָן בְּעִטְרַיְיהוּ כַּדְקָא יָאוּת. כֵּיוָן דְּנַפְקֵי אִתְעַר לֵיהּ בְּקִשּׁוּטוֹי.

וְהַאי חַיָּה אִתְעָרָא, וְאַזְעִירַת גַּרְמָהּ, מִגּוֹ רְחִימוּ דְּשִׁירְתָא, הֵיךְ אַזְעָרַת גַּרְמָהּ מִגּוֹ רְחִימוּ דְּשִׁירְתָא, אַזְעָרַת גַּרְמָהּ זְעִיר זְעֵיר, עַד דְּאִתְעֲבִידַת נְקוּדָּה חֲדָא. כֵּיוָן דְּאִיהִי אַזְעִירַת גַּרְמָהּ, (בשירתא) כְּדֵין כְּתִיב, (שמות ב':א') וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. בַּת לֵוִי וַדַּאי, מִסִּטְרָא דְּשָׁמְאלָא. הֵיאַךְ אָחִיד לָהּ. אוֹשִׁיט שְׂמָאלָא תְּחוֹת רֵישַׁהּ מִגּוֹ חֻבֵּיבוּ.

וְאִי תֵּימָא, כֵּיוָן דְּאִיהִי נְקוּדָּה חֲדָא, אֵיךְ יָכִיל לְאַחֲדָא בְּנְקוּדָּה זְעִירָא. אֶלָּא לְגַבֵּי עֵילָּא, כָּל מַה דְּהוּא מִלָּה זְעִירָא, דָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא, וְדָא עִלּוּיָיא וְרַב בְּרִבּוּ עִלָּאָה. מֵיַּד כַּהֲנָא רַבָּא אִתְּעַר לָהּ, וְאָחִיד לָהּ, וְחָבִיק לָהּ, דְּאִלּוּ הֲווֹת רַבְרְבָא, לָא יָכְלִין לְאַחֲדָא כְּלַל. אֲבָל כֵּיוָן דְּאַזְעִירַת גַּרְמָהּ, וְאִיהִי נְקוּדָּה חֲדָא, כְּדֵין אָחֲדִין בָּהּ, וְסַלְקִין לָהּ לְעֵילָּא, כֵּיוָן דְּסַלְקִין לָהּ, וְיָתְבָא בֵּין תְּרֵין סִטְרִין אִלֵּין, כְּדֵין הַהוּא עַמּוּדָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְחַבָּר בַּהֲדָהּ בְּחֻבֵּיבוּ דִּנְשִׁיקִין, בִּרְחִימוּ דְּחִבּוּרָא חֲדָא. כְּדֵין (בראשית כ"ט:י"א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, בִּרְחִימוּ דְּנִשִּׁיקִין מִתְדַּבְקָן דָּא בְּדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, עַד דְּנַקְטָא נַפְשָׁא דְּעִנּוּגִין כַּדְקָא יָאוּת.

בְּשַׁעֲתָא דְּנַקְטָא נַפְשָׁא דְּעִנּוּגִין כַּדְקָא יָאוּת, וּבָעְיָא לְפַקְדָּא לְחֵילָהָא, מִתְכַּנְּשִׁין כֻּלְּהוּ, וְקָרְיִין לָהּ מִגּוֹ הֵיכָלָא קַדִּישָׁא, כְּבוֹד כְּבוֹד כְּבוֹד. בְּהֵיכָלָא קַדִּישָׁא אַבָּא וְאִמָּא, פַּתְחֵי וְאַמְרֵי מְקוּדָּשׁ מְקוּדָּשׁ. כְּדֵין יַרְחָא אִתְקַדַּשׁ כַּדְקָא יָאוּת. וּכְדֵין כְּתִיב, וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן וַדַּאי, וְעַל דָּא מִשְׁכּוּ וְגוֹ'. וְעַל דָּא בֶּעְשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, דְּאִתְחַבָּר סִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא,

וּמַה דַּהֲוַת (נקטא) נְקוּדָה חֲדָא, כַּד נַחְתָּא אִתְפְּשָׁט זְעֵיר זְעֵיר, וְאִתְמַלְיָיא, וְאִתְעֲבִידַת ה', מַלְיָיא מִכָּל סְטָרִין, מִתְקַדְּשָׁא כַּדְקָא יָאוּת.

רעיא מהימנא אִסְתְּחַר הַהוּא הֵיכָלָא, וּפָתַח תַּרְעָא אַחֲרָא דְּסָטָר דָּרוֹם (ד"א צפון) בְּשִׁבְעִין וּתְרֵין עִטְרִין. לְבָתַר אַפְתַּח תַּרְעָא תְּלִיתָאָה, לְסָטַר מִזְרָח, בְּחַמְשִׁין (ותרין) נְהוֹרִין, דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה. לְבָתַר אַפְתַּח תַּרְעָא אַחֲרָא דִּלְסָטַר צָפוֹן (ד"א מערב), בְּע"ב עִטְרִין, וְכֻלְּהוּ רמ"ח בְּחוּשְׁבַּן תֵּיבִין דְּפָרְשַׁיְין דִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּמַה דִּבְקַדְמֵיתָא הַהִיא חַיָּה הֲוַת זְעֵירָא, בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְרְבִיאַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ו':ג') מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דְּאִיהוּ כְּבוֹד עִלָּאָה וְתַתָּאָה.

כַּד מָטֵי לְחַ"י עָלְמִין, דְּבֵיהּ ח"י בִּרְכָאן דְּצִלּוֹתָא, וּפָתַח בֵּיהּ (תהילים נ"א:י"ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כְּדֵין עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְחַבָּר בַּהֲדֵהּ בְּחָבִיבוּ דְּנִשִּׁיקִין דְּשִׁפְוָון, וְאִינּוּן נָצַח וְהוֹד, דְּלָשׁוֹן אִיהוּ צַדִּיק בֵּינַיְיהוּ. לְשׁוֹן לְמוּדִים בְּהַהוּא זִמְנָא, (בראשית כ"ט:י"א) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, כְּדֵין קָרָאן לְהַהִיא חַיָּה כָּבוֹד כְּבוֹד אַבָּא וְאִימָּא, מְקוּדָּשׁ מְקוּדָּשׁ. כְּדֵין יַרְחָא אִתְקַדְּשָׁא כַּדְקָא יָאוּת, כְּדֵין וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וַדַּאי. וּכְדֵין מִשְׁכּוּ. וְעַל דָּא בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, דְּאִתְחַבָּר סִיהֲרָא קַדִּישָׁא בְּשִׁמְשָׁא. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהילים פ"ד:י"ב) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים (צבאות). וּמַה דַּהֲוַת נְקוּדָה זְעֵירָא, (ס"א כגוונא דא) אִתְמַלְיָאת בְּסִיהֲרָא, וּכְדֵין אִיהִי הַחֹדֶשׁ מָלֵא. וְסִיהֲרָא אִתְמַלְיָיא כְּנַוּונָא דָּא. מָלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּקַדְמֵיתָא חָסֵר, וּכְעַן בְּשִׁלִימוּ. (ע"כ רעיא מהימנא) (ר' חייא פתח וכו')

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח וְגוֹ'. אִימְרָא דְּאִיהוּ פִּסְחָא אֲמַאי. אֶלָּא דַּחֲלָא דְּמִצְרָאֵי, וְאֱלָהָא דִּלְהוֹן, הֲוָה אִמְרָא. בְּגִין דְּמִצְרָאֵי פַּלְחִין לְמַזַּל טָלֶה, וּבְגִין כָּךְ פַּלְחִין לְאִימְרָא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות ח':כ"ב) הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. מַאי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. וְכִי עַל דְּשַׁנְאִין לֵיהּ, כְּתִיב תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. אֶלָּא דַּחֲלָא דְּמִצְרָאֵי, וְאֱלָהָא דִּילְהוֹן, אִקְרֵי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים י"ח:ט') כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם, דַּחֲלָא דְּשָׁאַר עַמִּין. תָּא חֲזֵי חָכְמְתָא דְּיוֹסֵף, דִּכְתִיב, (בראשית מ"ז:ב') וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים, וְאוֹלִיף לוֹן לְמֵימַר, אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ. וְכִי מַלְכָּא דְּהָוָה שַׁלִּיט עַל כָּל אַרְעָא, וְאַבָּא לְמַלְכָּא, עָבִיד כְּדָא, וְעָבִיד לַאֲחוֹי דְּיִשְׁנְאוּן לְהוֹן, וְלָא יַחְשְׁבוּן לְהוֹן. (למעבד להון רועי צאן) אֶלָּא וַדַּאי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם, דַּחֲלָא וְאֱלָהָא דִּילְהוֹן אִקְרֵי הָכִי, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ח':כ"ב) הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם.

אָמַר יוֹסֵף, כָּל (בראשית מז) מֵיטַב מִצְרַיִם הִיא אֶרֶץ רַעְמְסֵס, וְהַהִיא אַרְעָא אַפְרִישׁוּ לְדַחֲלָא דִּלְהוֹן, לְרַעְיָא וּלְמֵיהַדְּ בְּכָל עִנּוּגִין דְּעָלְמָא. וְכָל מִצְרָאֵי חְשִׁיבוּ לְאִינּוּן דְּרַעְיָן

לְדַחֲלֵיהוֹן, כְּדַחֲלֵיהוֹן. אַעֲבִיד לְאַחַי דְּיַרְתוּן הַהִיא אַרְעָא, וְיִסְגְּדוּן לוֹן מִצְרָאֵי, וַיַּחְשְׁבוּן לוֹן כַּדְקָא יָאוּת. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית מ"ז:ג') כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל רוֹעֵה צֹאן, מְחַשְּׁבִין לוֹן כְּדַחֲלֵיהוֹן.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא תָּנֵינָן כְּמָה דְּאִתְפָּרַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן דְּפַלְחֵי לְעֻבּוֹדָה זָרָה, הָכִי אִתְפָּרַע מֵעֻבּוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְכִי יוֹסֵף עָבִיד לַאֲחוֹי עֻבּוֹדָה זָרָה. אָמַר לֵיהּ, לָא עָבִיד יוֹסֵף לַאֲחוֹי עֻבּוֹדָה זָרָה, אֶלָּא עָבִיד לוֹן לְשַׁלְטָאָה עַל עֻבּוֹדָה זָרָה דִּילְהוֹן, וּלְאַכְפְּיָא עֻבּוֹדָה זָרָה דִּילְהוֹן תְּחוֹת יְדֵיהוּ, וּלְרַדְאָה לוֹן בַּמַּקֵּל. (אמר רעיא מהימנא כגון, בסוף דף שקודם זה) אָמַר יוֹסֵף, אִי יִשְׁלְטוּן אַחַי עַל עֻבּוֹדָה זָרָה דִּילְהוֹן, כָּל שֶׁכֵּן דְּיִשְׁלְטוּן עַל גַּרְמַיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אוֹתִיב לוֹן בְּמֵיטַב אַרְעָא, וְאַשְׁלִיט לוֹן עַל כָּל אַרְעָא.

וְעַל דָּא אָמְרָא דְּאִיהוּ פֶּסַח אֲמַאי. אֶלָּא דַּחֲלָא דְּמִצְרָאֵי, וְאֱלָהָא דִּילְהוֹן הֲוָה אִימְרָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִבָּעְשׁוֹר לַחֹדֶשׁ סִיבוּ דַּחֲלָא דִּילְהוֹן דְּמִצְרָאֵי, וְתִפְשׁוּ לֵיהּ, וְיֵהֵא אָסוּר וְתָפִישׁ בְּתִפְיְשָׁה דִּילְכוֹן, יוֹמָא חַד וּתְרֵין וְג', וּבְיוֹמָא ד', אַפִּיקוּ לֵיהּ לְדִינָא, וְאִתְכְּנָשׁוּ עָלֵיהּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּמִצְרָאֵי הֲווֹ שַׁמְעִין קָל דַּחֲלָא דִּילְהוֹן, דְּתָפִישׁ בְּתִפְיְשָׁה דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יַכְלִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ, הֲווֹ בָּכָאן, וַהֲוָה קַשְׁיָא עֲלַיְיהוּ, כְּאִילּוּ גַּרְמַיְיהוּ אִתְעֲקִידוּ לְקָטְלָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְהֵיךְ תְּפִישׁ בִּרְשׁוּתַיְיכוּ, יוֹמָא בְּתַר יוֹמָא, אַרְבָּעָה יוֹמִין, בְּגִין דְּיֶחְמוּן יָתֵיהּ תָּפִישׁ, וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה אַפִּיקוּ לֵיהּ לְקָטְלָא, וְיֶחְמוּן לֵיהּ מִצְרָאֵי הֵיךְ אַתּוּן עַבְדִין בֵּיהּ דִּינָא, וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ מִן כָּל מַכְתְּשֵׁי דְּעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן דִּינִין דְּיַעֲבְדוּן בְּדַחֲלֵיהוֹן.

לָבָתַר דַּיְינִין לֵיהּ בְּנוּרָא, דִּכְתִיב, (דברים ז':כ"ה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא. דְּלָא יֵימְרוּן בַּרְעוּתָא וּבְתִיאוּבְתָּא דְּדַחֲלָנָא, אֲכָלִין לֵיהּ הָכִי. אֶלָּא אַתְקִינוּ לֵיהּ צָלִי, וְלֹא מְבוּשָׁל, דְּאִלּוּ מְבוּשָׁל יְהֵא טָמִיר, וְלָא יֶחְמוּן לֵיהּ, אֶלָּא תִּקּוּנָא דִּילֵיהּ דְּיֶחֱמוּן לֵיהּ הָכִי מוֹקְדָא בְּנוּרָא, בְּגִין דְּרֵיחֵיהּ נוֹדֵף.

וְתוּ רֵישֵׁיהּ עָלֵיהּ כָּפוּף עַל קַרְסוּלּוֹי, דְּלָא יֵימְרוּן דְּחַיָּה, אוֹ מַלָּה אַחֲרָא הוּא, אֶלָּא דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, דְּאִיהוּ דַּחֲלָא דִּילְהוֹן. וְתוּ, דְּלָא יֵיכְלוּן לֵיהּ. בְּתִיאוּבְתָּא, אֶלָּא עַל שַׂבְעָא, אֹרַח קָלָנָא וּבְזָיוֹן. וְתוּ, עֻצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ, אֶלָּא דְּיֶחֱמוּן גַּרְמוֹי רָמָאן בְּשׁוּקָא, וְלָא יֵיכְלוּן לְשֵׁזָבָא לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר ל"ג:ד') וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. דִּינִין סַגִּיאִין. תּוּ וּמַקֵּלְכֶם בְּיֶדְכֶם, וְלֹא חַרְבָּא וְרוֹמְחָא וּשְׁאַר מָאנֵי קְרָבָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּמִצְרָאֵי פַּלְחֵי לְמַזָּל טָלֶה, וּבְגִין כָּךְ פַּלְחִין לְאִימְרָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, טָלֶה יִפְלְחוּן, וְלָא אִימְרָא. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא פַּלְחִין, אֶלָּא מַזָּל טָלֶה נָחִית

וְסָלִיק בְּטָלֶה וְאִימְרָא, וּבְגִין כָּךְ פַּלְחִין לְכֹלָּא. אָמַר לֵיהּ הָכִי שְׁמַעְנָא, דְּכָל בְּעִירָא רַבָּא (ס"א דצאן) דַּחֲלָא דִּלְהוֹן הֲוָה, וְעַל דָּא קְטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְהָא אִתְּמַר דְּאִלֵּין אִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרוּן הָכִי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (שמות י״ב:כ׳) כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ, וּכְתִיב (שמות י״ג:ג׳) לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ. אֶלָּא דָּא דְּכַר, וְדָא נוּקְבָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, בְּדָא (זה שייך ברעיא מהימנא אחר קרבנא) כְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ, וּבְדָא כְּתִיב לֹא יֵאָכֵל, אֲמַאי לָא כְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ. אֶלָּא, נוּקְבָא דְּאִיהִי אַסְטִיאַת אָרְחָהָא, בְּאַזְהָרָה וּדְאִי, דְּכַר דְּאִיהוּ אָחִיד בְּחוּטָא דְּדַכְיוּ יַתִּיר, בְּבַקָּשָׁה. וְעַל דָּא כְּתִיב, לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּא, וְהָא כְּתִיב (דברים ט״ז:ג׳) לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ. אָמַר לֵיהּ, אַסְגֵּי תְּבִין יְתֵירִין לִיקָרָא לְקָרְבָּנָא. אֲבָל בְּקַדְמִיתָא בְּבַקָּשָׁה לֹא יֵאָכֵל. אֲבָל לְבָתַר בְּאַזְהָרָה, לֹא תֹאכְלוּ, דְּהוּא קַשְׁיָא מִתַּרְוַוייהוּ. מַחְמֶצֶת מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּרֵיחָא דְּמוֹתָא אִית תַּמָּן. חָמֵץ, דְּכַר. מַחְמֶצֶת, נוּקְבָא. (משלי ה׳:ה׳) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת, בְּרֵישָׁא וְסֵיפָא דְּתֵיבָה, תִּשְׂכַּח לָהּ. וּבְגִין דָּא מַאן דְּאָכִיל חָמֵץ בַּפֶּסַח, אִיהוּ אַקְדִּימַת לֵיהּ מוֹתָא, וְלִינְדַע דְּמִית הוּא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּתִיב (שמות י״ב:ט״ו) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

מַצָּה, אֲמַאי (ס"א אתקריאת מצה). אֶלָּא הָכִי תְּנֵינָן, שַׁדַּי: בְּגִין דְּאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי, דְּיֹאמַר לְצָרוֹתַי דַּי. אוּף הָכִי מַצָּה, בְּגִין דְּקָא מְשַׁדֵּד דְּמַבְרְחַת לְכָל סִטְרִין בִּישִׁין, וְעָבִיד קְטָטָה בְּהוּ, כְּגַוְונָא דְּשַׁדַּי דְּמָזוֹזָה, דְּמַבְרִיחַ לְשֵׁדִים וּמַזִּיקִים דְּתַרְעָא, אוּף הָכִי אִיהִי מַבְרַחַת לוֹן מִכָּל מְשָׁכְנֵי קְדוּשָׁה, וְעָבִיד מְרִיבָה וּקְטָטָה בְּהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות י״ז:ז׳) מַסָּה וּמְרִיבָה. עַל דָּא כְּתִיב מַצָּה. וְהָא מַסָּה בְּסָמֶךְ אִיהוּ. אֶלָּא תַּרְגּוּמוֹ דְּמַסָּה, אִיהוּ מָצוּתָא.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, כְּגוֹן לְיִשְׁנָא דְּאִיהוּ מַקֵּל לְכָל אַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ, וְאִיהוּ לְיִשְׁנָא דְּאָת ו', וְאִיהוּ מַטֵּה דְּבֵיהּ עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת, וּבֵיהּ מָחָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַל יְדוֹי מָחָאן. וּבְגִין דְּכָל מָחָאן הֲווֹ מִסְטָרָא דְּה' ה', רִבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִנַּיִן שֶׁכָּל מַכָּה וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל חָמֵשׁ מַכּוֹת וְכוּ', אֱמוֹר מֵעַתָּה וְכוּ'. וְאָת ה' סַלְקָא בְּאָת י' לְחַמְשִׁין מָחָאן, חָמֵשׁ זְמְנִין חַמְשִׁין, אִינּוּן ר"ן. וּבְגִין דָּא, וְעַל הַיָּם לָקוּ ר"ן מַכּוֹת.

אמר יוסף, כל מיטב ארץ מצרים רעמסס היא, וההיא ארעא אפרישו לדחלן דלהון, לרעיא ולמיהך בכל ענוגין דעלמא. וכל מצראי חשיבון לאינון דרען לדחליהון, כדחליהון. ודא שאיל יוסף מפרעה, לשלטאה אחוי על דחלן דמצראי, דאתכפיין תחות ידיה, כעבדים בתר מלכיהון, למהוי כלהו מתכפיין תחות שם יי מסטריהון, ולא שליט בעלמא אלא שם יהוה. ואתכפיין כל ממנן תחות ידיה.

ולאחזאה לון, דאיהו עתיד לאיתפרעא מנהון, הדא הוא דכתיב, (שמות י״ב:י״ב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה. כד מטעיין לבריין ועבדין גרמייהו אלוהות. ובגין דטלה ממנא דיליה, איהו רב על כל ממנן דאלהים אחרים, מני קדשא בריך הוא לישראל, (שמות י״ב:ג׳) ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, ואשליט לון עליה, ותפשי ליה, תפיש בתפישה דלהון יומא ותרין ותלת. ולבתר דא אפיקו ליה לדינא לעיני כל מצראי, לאחזאה דאלהא דלהון ברשו דישראל למעבד ביה דינא.

בגין דא, (שמות י״ב:ט׳) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו, למהוי דן באש צלי, ומני לזרקא לגרמיה דיליה בשוקא בבזוי. ובגין דא, (שמות י״ב:מ״ו) ועצם לא תשברו בו. ומני ליומא רביעאה, בתר דהוה תפיש ג׳ יומין קשור, למעבד ביה דינא. ודא קשיא לון מכל מכתשין דמחא לון קדשא בריך הוא, על ידא דרעיא מהימנא. ולא עוד, אלא דמני דלא למיכל ליה בתיאובתא. ומיד דחמאן גרמוי בשוקא, ולא יכלין לשזבא ליה, דא קשיא לון מכלא. ולא עוד, אלא דאתמר בהו, (שמות י״ב:י״א) ומקלכם בידכם, לאתכפייא כל דחלן דמצראי, תחות ידייהו. ובגין דאינהו בכורות ממנן, כתיב (שמות י״ב:כ״ט) ויי הכה כל בכור.

בָּתַר כָּל דָּא כְּתִיב, (דברים ט״ז:ג׳) לֹא יֹאכַל חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עוֹנִי. וּכְתִיב (שמות י״ב:כ׳) כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, אֲמַאי מָנֵי דְּלָא לְמֵיכַל חָמֵץ שִׁבְעַת יוֹמִין, וּלְמֵיכַל בְּהוֹן מַצָּה. וַאֲמַאי לֹא יֹאכַל, וַאֲמַאי לֹא תֹאכְלוּ. אֶלָּא ז׳ כִּכְבֵי לֶכֶת וְאִינּוּן: שצ״ם חנכ״ל. וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּטוֹב וְרָע, נְהוֹרָא דִּלְגוֹ מַצָּה. קְלִיפָּה דִּלְבַר חָמֵץ. וְאִינּוּן חָמֵץ דְּכַר מַחְמֶצֶת נוּקְבָא.

מַצָּה דִּלְגוֹ שְׁמוּרָה. וְאִינּוּן, (אסתר ב׳:ט׳) שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֶת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְאִתְּמַר עָלַיְיהוּ, (שמות י״ב:י״ז) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת. מַצָּה אִיהִי שְׁמוּרָה לְבַעְלָהּ, דְּאִיהוּ ו׳. וּבֵיהּ אִתְעֲבִיד מִצְוָה.

וּמַאן דְּנָטִיר לָהּ לְגַבֵּי יָהּ, דְּגָנִיזִין בְּמ״ן מִן מַצָּה, וְאִינּוּן. י״ם ה״ן. וּמָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָרֵךְ לָהּ שֶׁבַע בְּרָכוֹת לֵיל פֶּסַח, דְּאִינּוּן שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת דִּילָהּ, שצ״ם חנכ״ל. וּמָנֵי לְאַעְבָּרָא מִנָּהוֹן חָמֵץ וּמַחְמֶצֶת, דְּאִינּוּן עֲנָנִים חֲשׁוּכִין דִּמְכַסְיָין עַל נְהוֹרִין, דְּשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (בראשית מ״א:כ״א) וַתְּבֹאנָה אֶל קִרְבֶּנָּה וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבֶּנָּה וּמַרְאֵיהֶן רַע, חֲשׁוּךְ כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה. דְּכָל כַּךְ חֲשׁוֹכָא דַּעֲנָנִין דִּלְהוֹן, דְּלָא יַכְלִין נְהוֹרִין לְאַנְהָרָא לְהוֹן, וּבְגִין דָּא וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבֶּנָּה. (ע״כ רעיא מהימנא).

פרק קו

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ס״ח:ל״א) גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אֲבִירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים. גְּעַר חַיַּת, דָּא חַיָּה דְּאִתְאֲחַד בָּהּ עֲשָׂו. קָנֶה: תְּנִינָן, דִּבְיוֹמָא דְּנָסַב שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בַּת פַּרְעֹה, בָּא גַּבְרִיאֵל, נָעַץ קָנֶה בְּיַמָּא רַבָּא, וְעָלֵיהּ אִתְבְּנֵי קַרְתָּא דְּרוֹמִי. מַאי קָנֶה. דָּא דְּכוּרָא דְּהַאי חַיָּה בִּישָׁא, דְּאִית לֵיהּ סְטָרָא זְעִירָא בְּאַחֲדוּתָא דִּקְדוּשָׁה. וְדָא אִיהוּ קָנֶה, דְּנָעִיץ בְּיַמָּא רַבָּא. וּבְגִין כָּךְ אִיהִי שַׁלְטָא עַל עָלְמָא, וְעַל שׁוּלְטָנוּ דָּא כְּתִיב, (ישעיהו י״ט:ו׳) קָנֶה וְסוּף קָמְלוּ. קָנֶה, שׁוּלְטָנוּתָא וְרֹאשׁ לְכָל מַלְכָּוִן. תּוּ קָנֶה, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְרָא לֵיהּ כְּקָנֶה דָּא.

תָּא חֲזֵי, בְּמִצְרַיִם אִיהִי שַׁלְטָא, וּמִנָּהּ נַפְקוּ כַּמָּה שַׁלְטָנִין לְזַנְיֵיהוּ, וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּחָמֵץ, כֵּיוָן דְּתָבַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַפִּיק חָמֵץ וְאָעִיל מַצָּה. בְּמָה. בְּחוּטָא זְעִירָא מִכֹּלָּא, תָּבַר ח' חָמֵץ, וְאִתְעֲבִיד מַצָּה. אִינּוּן אַתְוָון. אֶלָּא דְּתָבַר ח' דְּהַאי חַיָּה, דְּאִקְרֵי חָמֵץ. וְעַל דָּא אִקְרֵי חַיַּת קָנֶה, דְּנוֹחַ לְאִתְבְּרָא כְּקָנֶה דָּא. בְּמָה אִתְּבַר. בְּחוּטָא זְעִירָא כְּנִימָא, תָּבַר ח' וְאִתְעֲבָר מֵאִיתָנָהּ, וַהֲוָה מַצָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, גְּעַר חַיַּת קָנֶה, גָּעַר בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲתַבַּר ח' חָמֵץ, וְאִתְעֲבִיד ה'. (ס"א ואתעבר ח' חמץ ואתאביד)

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְתַבְרָא לֵיהּ לְהַהוּא קָנֶה, כְּגַוְונָא דָּא, יַתְבַּר רַגְלֵיהּ דְּק' מִקָּנֶה, וְיִשְׁתְּאַר הַנֵּה. (ישעיהו מ׳:י׳) הִנֵּה יְיָ אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא וּזְרוֹעוֹ מוֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻולָּתוֹ לְפָנָיו. מַאי וּפְעֻולָּתוֹ. דָּא פֹּעַל דְּהַהִיא ק' (ס"א פעולה דההוא חמץ) דְּיִתְבַּר לָהּ, וְאִיהִי פְּעוּלָּה לְפָנָיו, אִיהוּ יַעְבַּר רַגְלֵיהּ, וְיֵהֵא הִנֵּה (ישעיהו מ״א:כ״ז) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְגוֹ'.

רעיא מהימנא רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אֲבִירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים. גְּעַר חַיַּת קָנֶה, דָּא קָנֶה דְּאִתְאֲחַד בֵּיהּ עֵשָׂו, דְּאִיהִי קַרְתָּא דְּרוֹמִי רַבְּתָא, דְּנָעַץ גַּבְרִיאֵל קָנֶה בְּיַמָּא רַבָּא, וּבְנוּ עָלֶיהָ כְּרַךְ גָּדוֹל דְּרוֹמִי. קָנֶה דְּחָמֵץ. וְכַד יֵיתֵי פּוּרְקָנָא לְיִשְׂרָאֵל, יִתְבַּר לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת. וּמִתְעַבְּרִ מִיָּד חָמֵץ מֵעָלְמָא. מַחְמֶצֶת דִּילֵיהּ רוֹמִי. וְיִתְגַּלְיָא מַצָּה בְּעָלְמָא, דְּאִיהִי בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּבֵית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא (ס"א רעיא מהימנא), דְּאִינּוּן לָקֳבֵל בַּת עַיִן יָמִין, וּבַת עַיִן שְׂמֹאל. וְאִינּוּן לָקֳבֵל (לחם משנה) רוֹמִי רַבְּתִי, רוֹמִי זְעֵירָא. לָקֳבֵל תְּרֵין עֲנָנִין, דְּמַכְסְיָין עַל בַּת עֵינָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן לָקֳבֵל שְׂאוֹר וְחָמֵץ. וְעַד דְּאִלֵּין יִתְבַּעֲרוּן מֵעָלְמָא בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא חַד מִנַּיְיהוּ, בֵּית רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לָא יִתְגַּלְיָין בְּעָלְמָא.

וְאַסְוָותָא דְּעָנָנָא עֵינָא, דְּאַחֲשִׁיךְ לְבַת עֵינָא יְמִין וּשְׂמֹאל, מַה יְהֵא אַסְוָותָא דִּלְהוֹן. מָרָה דְּעָנָלָא. וְהַיְינוּ (ישעיהו כ״ז:י׳) שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ. שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן

יוֹסֵף, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים ל"ג:י"ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וְשָׁם יִרְבָּץ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. חַד אַעְבָּר רוֹמִי רַבָּתַי. וְחַד אַעְבָּר רוֹמִי זְעֵירְתָּא. וְגַבְרִיאֵ"ל דְּמִיכָאֵל לָקֳבְלַיְיהוּ אִינּוּן.

וּבְגִין דָּא ח', דְּאִיהוּ חוּטָא זְעֵירָא, תְּבַר לָהּ, וְיֵיעוּל ה' בְּאַתְרָהָא. דִּבְקַדְמֵיתָא קָנֶה וְסוּף קָמֵלוּ. קָנֶה שֶׁלְּטָנוּתָא דְּרוֹמִי, וְסוּף לְכָל מַלְכִין, דְּעָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְּרָא לֵיהּ. גֶּעֱר חַיַּת קָנֶה, גֶּעֱר חַיָּה בִּישָׁא, ח' מִן חֻמֵּץ, וְאַתְבַּר רַגְלֵיהּ מִן מַחְמֶצֶת, דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי ה':ה') רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת. וְעוֹד גֶּעֱר חַיַּת קָנֶה, יִתְבַּר רֶגֶל קוֹף מִן קָנֶה, וְיִשְׁתְּאַר הִנֵּה. מִיָּד הִנֵּה יְיָ אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא, (ישעיהו מ"א:כ"ז) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן. הִנֵּה: ס' בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן.

פרק קז

וְאָמַר (שמות מט) בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, (בראשית מ"ו:כ"ז) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ. שִׁשִּׁים, לְאַתְעָרוּתָא דְּמָשִׁיחַ רִאשׁוֹן. וְשֵׁשׁ, לְאַתְעָרוּתָא דְּמָשִׁיחַ שֵׁנִי. אִשְׁתָּאֲרוּ ו' שָׁנִים לְע"ב, לְקַיֵּים בָּהּ, (ויקרא כ"ה:ג') שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמוֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ, דְּאִתְמַר (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ.

אִם כֵּן, מַה כְּתִיב לְעֵיל (ירמיהו ל"א:ז') רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. אֶלָּא אַרְבַּע גְּאוּלוֹת עֲתִידִין לְמֶהֱוֵי, לְקֶבֶל אַרְבַּע כּוֹסוֹת דְּפֶסַח. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל מְפוּזָרִין בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת עָלְמָא, וְאִינּוּן דְּיהוֹן רְחוֹקִין מֵאוּמִין, אַקְדִּימוּ לְרָנּוּ. וְתִנְיְינִין, לְשִׂמְחָה. וּתְלִיתָאִין, לְשִׂמְחָה וְשִׂמְחָה. וּרְבִיעָאִין לְע"ב. וּפוּרְקָנִין אִלֵּין, יְהוֹן בְּאַרְבַּע חֵיוָן, בְּשֵׁם יְדוֹד דְּרָכִיב עֲלַיְיהוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (חבקוק ג':ח'-ט') כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. דְּלָקֳבְלַיְיהוּ, יִתְעַר לְתַתָּא אַרְבַּע דָּגְלִין, וּתְרֵיסָר שְׁבָטִין. בְּרָזָא דַּיְדוֹד מֶלֶךְ, יְדוֹד מָלַךְ, (שמות ט"ו:י"ח) יְדוֹד יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. תְּרֵיסָר אַתְוָון אִינּוּן, לָקֳבֵל תְּרֵיסָר שְׁבָטִין, וי"ב אַנְפִּין דִּתְלַת אָבָהָן, דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה. וְאִינּוּן עֶשֶׂר שְׁבָטִין, אֶלֶף שְׁנִין. תְּרֵין שְׁבָטִין, מָאתָן שְׁנִין. וּמִי"ב אַתְוָון, תַּלְיָין ע"ב שְׁמָהָן, דְּאִינּוּן ע"ב שְׁנִין, בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן.

וְאִינּוּן כ"ד, לְכָל חַיָּה מִתְּלַת חֵיוָן. כ"ד רָזָא דִּילֵיהּ, (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. וְאִינּוּן תְּלַת כְּתוֹת, מִן כ"ד צוּרוֹת. כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת תִּנְיְינָא אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת תְּלִיתָאָה אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ. מִיָּד אִתְעַר שְׂמָאלָא בְּמ"ב אַתְוָון, דְּעָבַד דִּינָא בַּעֲמָלֵק.

פרק קח

(דברים כ"ב:ו') כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ מְאֹרֵי מִקְרָא. בְּכָל עֵץ, מָאנֵי מִשְׁנָה. דְּאִינּוּן כָּאֶפְרוֹחִים, דִּמְקַנְּנִין בְּעַנְפֵי אִילָנָא. אִית דְּאָמְרֵי, בְּכָל עֵץ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. דְּאִתְמַר בָּהּ, (ישעיהו ס"ה:כ"ב) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי. אוֹ עַל הָאָרֶץ, אִלֵּין מָאנֵי תוֹרָה (ד"א משנה), דְּאִתְמַר בָּהּ, עַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל. אֶפְרוֹחִים: אִלֵּין פְּרִחֵי

כְּהוּנָה. אוֹ בֵּיצִים: אִלֵּין דְּזַן לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִקָּרְנֵי רְאֵמִים וְעַד בֵּיצֵי כִּנִּים. וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים, בְּזִמְנָא דַּהֲווֹ קָרְבִין קָרְבְּנִין. מַה כְּתִיב לֹא תַקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. חָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבָטְלוּ קָרְבְּנִין, מַה כְּתִיב, שַׁלֵּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. וְגָלוּ הַבָּנִים, וְהַיְינוּ וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, מִסִּטְרָא דְּאֵ' דְּאַת ו', דְּאִיהוּ עוֹלָם אָרוֹךְ דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ"ב:ז') לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרוֹךְ.

וּבַאֲתָר דְּקָרְבְּנִין, תַּקִּינוּ צְלוֹתִין, וּמְצַפְּצְפִין בְּקָלִין דְּשִׁירִין. בְּקוֹל דִּקְרִיאַת שְׁמַע, לְגַבֵּי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. דְּהָא אִימָּא וּבְרַתָּא בְּגָלוּתָא, וּמִיַּד דְּנָחִית, קַשְׁרִין לֵהּ בִּבְרַתָּא, דְּאִיהִי יַד כֵּהָה, לְמֶהֱוֵי קַשִׁיר ו' עִם ה', בְּשִׁית סְפִירָאן. מִיַּד מְלַחֲשִׁין לְגַבֵּי חָכְמָה, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

פרק קט

אֶחָ"ד כָּבוֹ"ד, גִּימַטְרִיָא מ"ה מִן חָכְמָה. דְּנָחִית לֵיהּ לְגַבֵּי אִמָּהּ, וּמִיַּד דְּנָחִית, קַשְׁרִין לֵיהּ עַמָּא בְּקִשׁוּרָא דִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא. וּבְגִין דָּא בְּאַרְבַּע פָּרְשָׁיָין דִּתְפִילִין, קַדֵּשׁ לִי, חָכְמָה. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, בִּינָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל תִּפְאֶרֶת, כָּלִיל ו' סְפִירָן, בְּשִׁית תֵּיבִין. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, מַלְכוּת, יַד כֵּהָה. צְלוֹתָא כֻּתֵּר כ' עַל רֵישֵׁיהּ, אֵין קָדוֹשׁ כַּידְוָד, דְּסַנְדְּלְפוֹן קוֹשֵׁר כָּל צְלוֹתִין, וְעָבִיד לוֹן כֻּתֵּר.

בְּהַהוּא זִמְנָא צָרִיךְ לְסַדְּרָא מְנוֹרָא (ס"א פתורא) לִסְעוּדְתָא דְּמַלְכָּא, וּמַשְׁכְּנָא וּמְנַרְתָּא וַאֲרוֹנָא וּמַדְבְּחָא, וְכָל מִינֵי שִׁמּוּשָׁא דְּבֵיתָא דְּמַלְכָּא. וְלָאו בָּתַר פָּתוֹרָא אַזְלֵינַן דְּלָאו עוֹבָדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא אַזְלֵינַן אֶלָּא בָּתַר פָּתוֹרָא דְּאִיהוּ עוֹבָדֵי יְדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ שְׁכִינְתֵּיהּ. מִשְׁכָּן דִּילֵיהּ, פָּתוֹרָא דִּילֵיהּ, מְנַרְתָּא דִּילֵיהּ, אֲרוֹנָא דִּילֵיהּ, מַדְבְּחָא דִּילֵיהּ, אִיהִי כְּלִילָא מִכָּל מָאנֵי שִׁמּוּשָׁא לְמַלְכָּא עִלָּאָה.

פרק קי

אִינָהוּ אִינּוּן דְּמִתַּקְנֵי חַמְרָא וְנָהֲמָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, דְּאִתְמַר בְּהוּ אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי, דְּלֵית לְקָרְבָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ אֶלָּא דְּאִתְקְרִיאוּ אִשֵּׁי יְיָ. וּבְגִין דָּא אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (משלי ט':ה') לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי. וְאִתְקְרֵי לֶחֶם הַפָּנִים, דְּאִינּוּן י"ב אַנְפִּין, (במדבר ו':כ"ה) יְבָרֶכְךָ יְהוָה, יָאֵר יְהוָה, יִשָּׂא יְהוָה, תְּרֵיסָר אַנְפִּין דִּתְלַת חַיְוָן.

מַאי לֶחֶם דְּאִלֵּין פָּנִים. דָּא נַהֲמָא דְּאָדָם, דְּאִיהוּ יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. וְאִית לֵיהּ נַהֲמָא בְּאַרְבַּע אַנְפִּין, דְּאִינּוּן אַרְבַּע אַתְוָון יְדוֹ"ד. הַאי נַהֲמָא דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, אִיהוּ סֹלֶת נְקִיָּה. כִּבְשָׁן דִּילֵיהּ, דְּאוֹפֶה בֵּיהּ נַהֲמָא, שְׁכִינְתָּא. תַּמָּן אִתְבַּשַּׁל וְאִשְׁתְּלִים. וּבְגִין דָּא, אֵין בּוֹצְעִין אֶלָּא מֵאֲתָר דְּנָמַר בִּשּׁוּלָא. כְּגַוְונָא דִּשְׁלִימוּ דְּפָרֵי, אִיהוּ גְּמַר בִּישּׁוּלוֹ. וְהַאי אִיהוּ אֲדֹנָי, גְּמַר וּשְׁלִימוּ דַּיְדוֹ"ד, דְּאִיהוּ לֶחֶם הַפָּנִים. אֲדֹנָי, כִּבְשָׁן דִּילֵיהּ. דְּאִיהִי כְּבוּשָׁה תְּחוֹת בַּעְלָהּ.

וּבְגִינָהּ אִתְמַר, (שמות י״ט:י״ח) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וְלֹא כְּכִבְשָׁן דְּאֵשׁ דְּהֲדְיוֹט, אֶלָּא כְּכִבְשָׁן, דְּבֵיהּ כָּבַשׁ רַחֲמָיו לְעַמֵּיהּ, כַּד מְצָלִין וּבָעוּן בָּעוּתִין, כֵּן יְכִבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ. וּבֵיהּ כִּבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא לָמָּה לָךְ.

וּבְנַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִית סֹלֶת דְּיָהֲב לֵיהּ מַלְכָּא, לְאִינּוּן דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. מֵיכְלָא דְּצַדִּיקַיָּיא. וְאִית נַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ פְּסוֹלֶת, לְאִינּוּן עַבְדִּין וּשְׁפָחוֹת, דְּבֵי מַלְכָּא. וּבְגִין דְּא בְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְמַר (משלי ל״א:ט״ו) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּמֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סוֹלֶת וַדַּאי, וְדָא יו״ד מִן אֲדֹנָי, אִיהִי עֲשִׂירִית. וְדָא סֹלֶת דְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא אַשְׁבְּחַת (ד"א דמיכלא דמלכא אשתכחת).

קוּם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵךְ, וְרִבִּי אַבָּא, וְרִבִּי יְהוּדָה, וְרִבִּי יוֹסֵי, וְרִבִּי חִיָּיא, וְרִבִּי יוּדַאי, לְתַקָּנָא דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא, וּלְקָרְבָא כָּל אֲבָרִין, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, קָרְבְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא דְּאִתְקְרֵי נְשָׁמָה, לְגַבֵּי אֲבָרִים שְׁכִינְתָּא קַדִּישְׁתָּא, אֵשׁ שֶׁל גְּבוֹהַּ. דְּאָחִיד בְּעֵצִים, דְּאִתְקְרִיאוּ עֲצֵי הָעוֹלָה, דְּאִינּוּן עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ אִתְקְרִיאוּ, אִינּוּן מָארֵי תּוֹרָה, דְּאִתְאֲחִידַת בְּהוֹן אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְמַר בָּהּ (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ.

פרק קיא

וְאִתְמַר בָּהּ, עוֹלָה לְיָיָ, קָרְבָּן לַיָיָ, אִשֶּׁה לַיָיָ, וְאִתְמַר אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. וְהָא כְּתִיב דְּלֵית לְקָרְבָא קָרְבָּן אֶלָּא לַיָיָ, מַאי נִיהוּ, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. אֶלָּא אָרְחָא, דְּמַאן דְּקָרִיב דּוֹרוֹנָא, לְמִקְרַב לֵיהּ לְמַלְכָּא, וּלְבָתַר אִיהוּ פָּלִיג לֵיהּ, לְמַאן דְּבָעֵי. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל, מַקְרִיבִין אוֹרַיְיתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ לַחְמוֹ, וְאִיהוּ יֵינוֹ, וְאִיהוּ בָּשָׂר דִּילֵיהּ, וְאִתְמַר בָּהּ, (בראשית ב׳:כ״ג) עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי. בְּשַׂר קֻדְשׁ, דְּאוֹקְמוּהָ עָלָה מָארֵי מְתִיבְתָּאן, בְּבָשָׂר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם עֲסָקִינָן.

פרק קיב

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי עָבִיד מֵהַהוּא דּוֹרוֹנָא. לְמַלְכָּא דְּאָכִיל עַל פָּתוֹרָא. דְּקָרְבִין עַל פָּתוֹרֵיהּ מִכָּל מִין וָמִין, סֹלֶת, וּבֵינוֹנִי, וּפְסוֹלֶת. וְאִיהוּ פָּלִיג מִפָּתוֹרֵיהּ, לְכָל מָארֵי סְעוּדָתָא, לְכָל חַד כַּדְּקָא יָאוּת, עַל יְדֵי מְמָנָן דִּילֵיהּ. וּמֵהַהוּא נַהֲמָא, דְּאִיהוּ סֹלֶת, דְּמַלְכָּא אָכִיל, אִיהוּ מָנֵי לְמֵיהַב לְאִינּוּן דְּרַחְמִין גַּבֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִחוֹחִי. דְּהַיְינוּ (דברים י״ח:א׳) אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן (ודא הוא ההוא דאתמר ביה (משלי ט׳:ה׳) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי.) הַאי אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. אֲבָל מִסְטָרָא דְּעֵץ

הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מַנִּי לְמֵיהַב בֵּינוֹנִי, לְמַלְאָכִים. וּפְסוֹלֶת לַשֵּׁדִין וּמַזִּיקִין, דְּאִינּוּן מְשַׁמְּשִׁין לְסוּסְוָון וּלְפָרַשְׁיָין דְּמַלְכָּא.

וְאוֹף הָכִי דְּפָרַשִׁין דְּמַלְכָּא, הֲווֹ מָארֵי מִשְׁנָה, דְּאִינּוּן כְּמַלְאָכִים. מְשַׁמְּשִׁין לוֹן שֵׁדִים יְהוּדָאֵי, דְּאִינּוּן רְשִׁימִין בְּאוֹת שַׁדַּי, (ס"א באות י') וְאִית שֵׁדִין וּמַזִּיקִין מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבוּ, דְּאִתְקְרִיאוּ שֵׁדִים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. (קהלת ז׳:י״ד) וְזֶה לְעוּמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וּבְגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִינּוּן ג' מִינִין מִינַּייהוּ, חַד מִין דִּלְהוֹן כְּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת. וּמִן תִּנְיָינָא, כִּבְנֵי אָדָם. וּמִן תְּלִיתָאֵי, כִּבְעִירָן. וְאִית בְּהוֹן חַכִּימִין בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב וְדִבְעַל פֶּה. אִתְקְרֵי יוֹסֵף שִׁידָא, עַל שֵׁם דְּאוֹלִיד לֵיהּ שֵׁד. וְלָאו לְמַגְנָא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, אִם הָרַב דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאַשְׁמְדַאי מַלְכָּא, הוּא וְכָל מִשְׁפַּחְתֵּיהּ, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן שֵׁדִין יְהוּדָאִין, דְּאִתְכַּפְיָין בְּאוֹרַיְיתָא, וּבִשְׁמָהָן דְּאוֹרַיְיתָא.

וּבְנֵי אַהֲרֹן, בְּגִין דַּעֲרִיכוּ קָרְבְּנָהוֹן, בְּגִין דָּא אִתְעֲנָשׁוּ, דְּכֻלְּהוּ קָרְבְּנִין אַף עַל גַּב דְּאִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי מַלְכָּא, אִיהוּ פָּלִיג לוֹן לְכָל חַד כַּדְקָא חָזֵי. וְנָטַל לְחוּלְקֵיהּ מַה דְּאִתְחֲזִי לֵיהּ. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק קיג

וּבְחֻבּוּרָא קַדְמָאָה (במדבר כ״ח:כ״ו) וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יוֹם הַבִּכּוּרִים, מַאן יוֹם. דָּא נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ יוֹמָא מֵאִינּוּן בְּכוֹרִין עִלָּאִין. וְדָא אִיהוּ דְּאוֹרַיְיתָא תְּלִיָא בֵּיהּ, וְאִיהוּ אַפִּיק כָּל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, פְּרִי אִילָנִין אִצְטְרִיכוּ לְאַיְיתָאָה.

רעיא מהימנא (במדבר כ״ח:כ״ו) וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא אָמַר, יוֹם הַבִּכּוּרִים אִינּוּן בְּכוּרִים עִלָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ״ג:י״ט) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא וְגוֹ'. אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, כְּגַוְונָא דִּבְכוֹרִים לְאָמְהוֹן, אוֹף הָכִי אִתְקְרִיאוּ פֵּירוֹת בִּכּוּרִים, דְּפֵירוֹת דְּאִילָנִין, (הושע ט׳:י׳) כְּבִכּוּרָה בַּתְּאֵנָה, הָכִי יִשְׂרָאֵל קַדְמוֹנִים וּבִכּוּרִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל אוּמִין דְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ"ד וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּהוֹן, (שמות כ״ג:י״ט) תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. וּבְגִין דָּא אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (ישעיהו ט׳:י״א) וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה. יֶאֱשְׁמוּ רָעָה תְּבֹא אֲלֵיהֶם.

אוֹף הָכִי ו' דְּכְלִיל שִׁית סְפִירָאן, וְאִיהוּ בֶּן י״ד, אִתְקְרֵי בְּכ״ר. וְכָל עַנְפִין דְּנָפְקִין מִנַּיהּ דִּבְהוֹן רָאשִׁין, כְּגַוְונָא דָּא אִתְקְרִיאוּ בִּכּוּרִים. ו' אִיהוּ נָהָר, מֵאִינּוּן בְּכוּרִים עִלָּאִין, וְהַהוּא נָהָר נָפִיק מֵעֵדֶן. וְדָא אִיהוּ דְּאוֹרַיְיתָא תַּלְיָיא בֵּיהּ. וְכַד נָפִיק נָפְקֵי כָּל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְגִין

דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי אוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא (נ"א חדא היא) דִּכְתִיב, (משלי ג':י"ח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וּפִקּוּדִין דִּילָהּ דַּמְיָין לְאִיבָּא פְּרִי דְּאִילָנִין, אִצְטְרִיכוּ לְאַיְיתָאָה.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאִי תֵּימְרוּן אֲמַאי בְּכוּרִים, דִּלְהוֹן אִתְקְרִיאוּ מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִשִּׁית יַרְחִין לְשִׁית יַרְחִין. וּמַבַּר נָשׁ דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ':י"ט) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְתִשַּׁע יַרְחִין, אוֹ לְשִׁבְעָה. וּבְעִירָא אוּף הָכִי, (ויקרא כ"ב:כ"ז) שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָֹה, לְקָרְבָא קָרְבְּנָא קֶדֶם יְיָ. וְעוֹד סְפִירָאן, בְּהוֹן שֵׁם יְהוָֹה, וְכָל כְּנוּיִין דִּילֵיהּ, אֲמַאי אִתְקְרִיאוּ בְּשֵׁם חֵינָן.

אֶלָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה בְּאוֹרַח רָזָא, דָּא שְׁכִינְתָּא. מִשִּׁית יַרְחִין לְשִׁית יַרְחִין, אִינּוּן שִׁית סְפִירָאן, דְּאִתְקְרִיאוּ שְׁנַיִם קַדְמוֹנִיּוֹת לִבְרִיאַת עָלְמָא, דְּאִינּוּן שִׁיתָּא אַלְפֵּי שְׁנִין הֲוֵי עָלְמָא, מִסִּטְרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. וּמִסִּטְרָא דְּאִימָּא תַּתָּאָה, אִתְקְרִיאוּ יַרְחִין. וּבְגִין דְּקַדְמוּ לְעָלְמָא, וְכָל בְּרְיָין, אִתְקְרִיאוּ בְּכוּרִים.

וּשְׁכִינְתָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִסִּטְרָא דְּחַיָּה, דְּאִתְמַר בָּהּ (יחזקאל א':י') וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וְאִיהוּ תְּשַׁע לְחֶשְׁבּוֹן זְעֵיר דְּחַנּוֹךְ. אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאִתְיְלִיד לִתְשַׁע יַרְחִין דְּעוּבָּרָא, דְּאִיהִי עֶשְׂרָאָה. וּבְדָא כָּלִיל מִכֻּלְּהוּ, וְאִתְקְרֵי בֵּן בּוּכְרָא, עַל שֵׁם אוֹת בְּרִית, דְּאִיהוּ י', טִפָּה קַדְמָאָה דְּאִתְמְשַׁךְ מִנֵּיהּ זֶרַע יוֹרֶה כַּחֵץ. דְּאִיהוּ ו', וְאִיהוּ י', סָלִיק עַל ו', כְּאִיבָּא דְּסָלִיק עַל עַנְפָּא דְּאִילָנָא.

וְאַף עַל גַּב דְּכַמָּה עַנְפִּין אִית בְּאִילָנָא, וְכַמָּה תְּאֵנִים עָלַיְיהוּ, אִינּוּן דְּאַקְדִּימוּ בְּקַדְמֵיתָא, אִתְקְרִיאוּ בְּכוּרִים. אִלֵּין אִינּוּן רֵישִׁין דְּכֻלְּהוּ. כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן אִתְּמַר (תהילים כ"ד:ז') שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. (ישעיהו מ':כ"ו) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. (במדבר א':ב') שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. שְׁעָרִים אִלֵּין, אִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה. דְּאִיהִי מְתִיבְתָּא דִּלְעֵילָּא. וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם, דְּמְתִיבְתָּא תַּתָּאָה, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא לְסוֹף מִתְנַשֵּׂא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ל':ל"ב) אִם נָבַלְתָּ בְּהִתְנַשֵּׂא. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַמְנַבֵּל עַצְמוֹ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, לְסוֹף מִתְנַשֵּׂא, וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, וְלֵית כָּבוֹד אֶלָּא תוֹרָה.

מֵהָכָא, מַאן דְּיָלִיף אוֹרַיְיתָא דְּאִתְקְרִיאַת כָּבוֹד, אִקְרֵי מֶלֶךְ. וְלָא תֵּימָא בְּהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא מֶלֶךְ בִּתְרֵין עָלְמִין, בְּדִיּוּקְנָא דְּמָארֵיהּ. וּבְגִין דָּא כָּפוּל פְּסוּקָא תְּרֵין זִמְנִין, חַד מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. תְּנַיְינָא מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, מַאי רָאשֵׁיכֶם תְּרֵין זִמְנִין. אִינּוּן חֵינָן דְּמֶרְכַּבְתָּא עִלָּאָה, וְחֵינָן דְּמֶרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה. וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה (ע"כ רעיא מהימנא).

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח קְרָא וְאָמַר, שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ וְאִתְמַר. אֲבָל שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם, אִלֵּין אִינּוּן תַּרְעִין עִלָּאִין, תַּרְעִין דְּסָכְלְתָנוּ עִלָּאָה. וְאִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין. רָאשֵׁיכֶם, אִינּוּן רָאשִׁים מַאן אִינּוּן. אֶלָּא, כָּל חַד וְחַד, אִית לֵיהּ רֵישָׁא לְאִתְפַּשְׁטָא וּלְמֵיעַל דָּא בְּדָא, וּלְאַכְלָלָא דָּא בְּדָא.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, שְׂאוּ שְׂעָרִים, אִלֵּין אִינּוּן תַּרְעִין דִּלְתַתָּא מַאֲבָהָן, וְאִינּוּן תְּלָתָא בַּתְרָאִין. רָאשֵׁיכֶם: אִלֵּין אִינּוּן רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִינּוּן אָבְהָן עִלָּאֵי, וְאִינּוּן רָאשִׁין דְּאִינּוּן תַּרְעִין. וּבְגִין אִלֵּין דְּאִינּוּן אוֹפַנִּים, דְּסָחֲרָן וְנָטְלִין לוֹן עַל כַּתְפַּיְיהוּ, אֲמָרֵי שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם, שְׂאוּ לְמַאן. לְרָאשֵׁיכֶם. דְּאִינּוּן רָאשִׁין עֲלַיְיכוּ, וְשָׁלְטָנִין עֲלַיְיכוּ. וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. אִלֵּין אִמְּהָן וְאַרְבַּע אִינּוּן דִּלְתַתָּא.

וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא, דְּאִיהוּ מֶלֶךְ מֵהַהוּא כָּבוֹד, דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, וּמַאן אִיהוּ. יְיָ צְבָאוֹת. וַיָּבֹא, לְאָן אֲתָר. לְמֵיעַל אוֹרַיְיתָא בַּאֲרוֹנָא, בְּחִבּוּרָא חֲדָא, כַּדְקָא יָאוּת. וְכֵיוָן דְּהַאי עָאל לְאַתְרֵיהּ, כַּדֵּין אוֹרַיְיתָא עָאל בַּאֲרוֹנָא. וְאִתְחַבָּר חִבּוּרָא חֲדָא, אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה, בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, מִתְחַבְּרוּ לְפָרְשָׁא מִילִּין סְתִימִין.

אֵימָתַי. בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם. לְמִנְיָינָא דְּאַתּוּן מוֹנִין. דִּבְכָל שַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִּין חוּשְׁבָּנִין לְיַרְחִין וְזִמְנִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְקִין תֵּיבָה גּוֹ אִינּוּן רְקִיעִין, וְאַעְבַּר כָּרוֹזָא, הָא בָּנֵי לְתַתָּא, קַדְּשׁוּ יַרְחָא, קַדְּשׁוּ זִמְנָא, אִתְקַדְּשׁוּ כֻּלְכוּ לְעֵילָּא. וְעָבִיד לְכָל חֵילֵי דִּבְשְׁמַיָּא, דְּמִתְקַדְּשִׁין כַּחֲדָא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ נַטְרֵי כַּחֲדָא, נְטִירָא חֲדָא, וְעַל דָּא בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם, לְמִנְיָינָא דְּאַתּוּן מוֹנִין אִינּוּן שָׁבֵעַ שַׁבָּתוֹת.

פרק קיד

וּכְדֵין מָשִׁיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְשִׁיכוּ דְּשָׁבֵעַ דַּרְגִּין לְתַתָּא, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְאַחַד בָּהּ, בְּאִינּוּן שָׁבֵעַ שַׁבָּתוֹת. (ס"א באינון שבע שבתות. וכדין משיך קודשא בריך הוא, משיכו דשבע דרגין דלעילא, בההוא דרגא לתתא דאתאחד באינון שבע שבתות). וְאִי תֵּימָא, וְהָא שִׁיתָּא אִינּוּן וְלָא יַתִּיר. אֶלָּא כְּדֵין אִימָּא יָתְבָא עַל אֶפְרוֹחִין, וְאִשְׁתְּכַחַת רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ. וַאֲנַן מְפָרְחִין לָהּ, וְנַטְלִין אִינּוּן שִׁית בְּנִין. בְּהַאי דַּרְגָּא דִּלְתַתָּא, לְקַיְּימָא דִּכְתִיב, (דברים כ"ב:ז') שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים וְגוֹ'.

פרק קטו

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, בְּהַאי יוֹמָא, לָא נַטְלִין יִשְׂרָאֵל אֶלָּא חֲמֵשׁ בְּנִין, וְאִינּוּן חֲמִשָּׁה חוּמָשֵׁי תוֹרָה. וְאִי תֵּימָא שִׁית אִינּוּן. אֶלָּא שֶׁבַע אִינּוּן, בְּחַד צִפּוֹרָא דְּאִשְׁכְּחַת בֵּין גַּדְפָּהָא דְּאִימָּא. וְיִשְׂרָאֵל, יַדְעֵי לְמֵיצַד צֵידָא טָבָא, רַבָּא וְיַקִּירָא. מַה עָבְדֵי. מַפְקֵי מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא דְּאִמָּהָא, הַהוּא צִפּוֹרָא, בִּלְחִישׁוּ דְּפוּמָא מְלַחֲשׁוּ לְגַבָּהּ, לְחִישׁוּ בָּתַר לְחִישׁוּ.

וְהַהוּא צִפּוֹרָא דְּחַיִּישׁ (ס"א דרחים) לְאִינּוּן לְחִישִׁין, וּלְאִינּוּן קָלִין, דְּקָא מְלַחֲשֵׁי לְגַבָּהּ. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי תְּחוֹת גַּדְפֵּי אִמָּהָא, זָקִיף רֵישָׁא וְאִסְתַּכְלַת לְגַבֵּי הַהוּא לְחִישׁוּ דְּקָלָא, וּפַרְחַת לְגַבַּייהוּ, וְנָפְקַת מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא דְּאִימָּא. כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל נַטְלֵי לָהּ, אַתְקִיפוּ בָּהּ, וְלַחֲשִׁין לָהּ, וְקַשְׁרִין לָהּ בְּקִשׁוּרָא דְּלָא תִּפְרַח וְתֵזִיל. מִיַּד נַטְלֵי לָהּ יִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא קִשׁוּרָא, וְאִיהִי בָּעָאת לְמִפְרַח וּלְמֵיזַל, וְלָא יָכִילַת לְמֵיזַל לָהּ.

וּבְעוֹד דְּהִיא קְשִׁירָא בִּידַייהוּ, אִינּוּן מְלַחֲשֵׁי בְּקַלֵּיהוֹן, וְאִיהִי מְצַפְצְפָא בַּהֲדַייהוּ, וּפַרְחַת לְעֵילָא, וְנַחְתַּת. וְכָל אִינּוּן בְּנִין דִּתְחוֹת גַּדְפֵּי אִמְּהוֹן, כֵּיוָן דְּשַׁמְעֵי הַהוּא צִפְצָפָא דְּאַחֲתְהוֹן, וּלְחִישׁוּ דְּהַהוּא קָלָא, מִיַּד נַפְקֵי מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא דְּאִמְּהוֹן, וּפָרְחֵי לְגַבֵּי הַהוּא צִפּוֹרָא, וְיִשְׂרָאֵל נַטְלֵי לוֹן, וְאַחֲדֵי בְּהוּ. וְאִלְמָלֵא הַהוּא צִפּוֹרָא דְּקָא אַחֲדֵי בְּקַדְמֵיתָא, אִינּוּן לָא פָּרְחֵי לְגַבַּייהוּ לְעָלְמִין, וְלָא יַכְלִין לְאַחָדָא בְּהוּ.

הֵיךְ צָדִין צִיָּדָה דְּהַאי צִפָּרָא קַדִּישָׁא. מְתַקְנִין לְקָמָא מֵיכְלָא יַקִּירָא בְּחֲדָוָה, וְכָל עִנּוּגִין, וְעָאלִין לְבֵי כְּנִשְׁתָּא וּלְבֵי מִדְרָשָׁא, וּמְצַפְצְפָן לְגַבָּהּ בְּקַל לְחִישׁוּ כַּדְקָא יָאוּת. וְאִיהִי דְּמְטַמְּרָא תְּחוֹת גַּדְפָּהָא דְּאִימָּא, זָקְפַת רֵישָׁא, וְחָמָאת פָּתוֹרִין מְתֻקָּנִן, וְצַפְצוּפִין לְגַבָּהּ כַּדְקָא יָאוּת. נָפְקַת וּפָרְחַת לְגַבַּייהוּ כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּבָה אֲחָדִין כָּל אִינּוּן בְּנִין.

וּמְשַׁלְּחִין לְהַהוּא דְּרְבִיעָא עֲלַייהוּ וְאַזְלַת. בְּגִין דְּהָא מִן רְקִיעָא שְׁבִיעָאָה וּלְעֵילָּא, בַּמְכוּסֶּה מִמֶּךָּ אַל תִּדְרוֹשׁ. שָׁלַח לֵיהּ, דְּלָא תֵּיכוֹל לְאַדְבָּקָה וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כ"ב:ז') שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח וְגוֹ'.

מִקְרָא קֹדֶשׁ, דָּא קְרִיאָה וְצִפְצוּפָא, דְּעַבְדִּין לְהַהוּא צִפָּרָא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא. וְכֵיוָן דְּאַחְדִּין בָּהּ שְׁאַר יוֹמִין, אִקְרוּן מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. הַאי צִפָּרָא אִקְרֵי קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב, כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם. וּבְגִין דְּאִיהִי קֹדֶשׁ, אִיהִי קְרָאָה לְכוּלְהוּ וְאַתְיָין לְגַבָּהּ. וּבְגִין כַּךְ אִקְרוּן מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ.

אִיהִי קְרָאָה, וְיִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפָן בַּהֲדָהּ, וּקְרָאן אוֹף הָכִי. וְעַל דָּא אִינּוּן אִתְיְיִן לְגַבַּייהוּ, וְאַחְדֵי בְּהוּ. בְּגִין כַּךְ (ויקרא כ"ג:ד') אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם. מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, בְּצִפְצוּפָא דִּלְהוֹן, וּבְהַהוּא צִפָּרָא קַדִּישָׁא קֹדֶשׁ, דְּקָרָא לוֹן.

פרק קטז

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מִלִּין אִלֵּין, כַּמָּה סְתִימִין אִינּוּן, לְמַאן דְּלָא יָדַע, וְנַלְיִין לְמַאן דְּיָדַע בְּהוּ. וַדַּאי הַהוּא צִפּוֹרָא אִיהוּ שְׁכִינְתָּא. קֵן דִּילָהּ, דָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא. וְיִשְׂרָאֵל אִינּוּן אֶפְרוֹחִין, דְּאִימָּא יְתֵבָא עֲלַייהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כ"ב:ו') וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים, וְאִינּוּן מָארֵי מִשְׁנָה, דְּפַרְחִין בְּפִקּוּדִין דִּילָהּ. אוֹ בֵּיצִים, אִינּוּן מָארֵי מִקְרָא. וּבְזִמְנָא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, מַה כְּתִיב. שַׁלֵּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ':א') וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְאִינּוּן מָארֵי שִׁיתָּא סִדְרֵי מִשְׁנָה כְּתִיב

בְּהוּ, וְאֶת הַבָּנִים תְּקַח לָךְ. דְּאִינּוּן שִׁית, מִסְטָרָא דְּשִׁית בְּנִין דְּתְחוֹת אִימָּא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן בְּשִׁית תֵּיבִין דְּקְרִיאַת שְׁמַע. אוֹ בְּשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה, אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוִּין לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. וְקִשְׁרִין לוֹן בְּקִשְׁרִין דִּתְפִלִּין, עַל רֵישָׁא וְעַל דְּרוֹעָא.

וּבְמַאי נַטְלִין בְּנִין בְּכַמָּה צַפְצוּפִין דְּקַלִּין דִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּלְבָתַר לַחֲשִׁין בַּלְחִישׁוּ בְּצָלוֹתָא דַּחֲשַׁאי, לְגַבֵּי אִימָּא וּבְרַתָּא, וְאִינּוּן ה' ה', וְנַחְתִּין לְגַבֵּיהּ ו', בְּקֶשֶׁר דִּילֵיהּ דְּאִיהוּ י"ד. וְשַׁרְיָא ה' עִלָּאָה, עַל ו', תְּפִלִּין עַל רֵישֵׁיהּ. ה' זְעֵירָא, נָחַת לְגַבֵּי י', דְּאִיהוּ קֶשֶׁר דְּה' עִלָּאָה, עַל רֹאשׁ ו', וְאִיהוּ ו', קֶשֶׁר עִמֵּהּ בְּה' דְּיָד כֵּהָה.

וּבְגִין דְּא, אֶפְרוֹחִים מִסִּטְרָא דְּאֵת ו', כְּלִיל ו' סִדְרֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים, אִלֵּין. מָארֵי מִקְרָא, דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ, בֶּן ה' שְׁנִים לְמִקְרָא, וְדָא ה'. בְּנִין מִסִּטְרָא דְּבֶן י"ה, אִלֵּין מָארֵי קַבָּלָה. עָלַיְיהוּ אִתְמַר (דברים כ"ב:ו') לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים.

פרק קיז

וּמָארֵי קַבָּלָה, אִינּוּן מָארֵי תַּלְמוּד. וְאִתְמַר עָלַיְיהוּ, (דברים ו) וְשִׁנַּנְתָּם. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מָתְנִיתִין, אַל תִּקְרֵי וְשִׁנַּנְתָּם, אֶלָּא וְשִׁלַּשְׁתָּם, דְּאִינּוּן שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד. וְרָזָא דְּמִלָּה, (דברים כ"ב:ו') כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ, בְּמָארֵי מִקְרָא. (שמות כ"ה:ל"א) וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת זָהָב טָהוֹר. הָא אוֹקְמוּהָ, וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת, כְּלָל. זָהָב, פְּרָט. מִקְשָׁה, כְּלָל. וְכַמָּה מִקְרָאִין מָארֵי מַתְנִיתִין, אִינּוּן מַרְבִּין וּמְמַעֲטִין, כְּגוֹן רִיבָּה וּמִיעֵט. אוּף הָכִי, מַרְבִּין, אַל תִּקְרֵי מַה. אֶלָּא מֵאָה. אוּף הָכִי, אַל תִּקְרֵי וְשִׁנַּנְתָּם, וְשִׁלַּשְׁתָּם. אֶלָּא וְדַרְשֵׁינָן מִנֵּיהּ, שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד. כְּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין.

אוּף הָכִי, (במדבר ז':א') בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת דְּרָשִׁנָן בֵּיהּ. אִי תֵּימָא דְּדָרְשֵׁינָן לוֹן מִנְּהוֹן. כֵּיצַד מֵאַלְפָא בֵּיתָא, וְלָא מֵעַצְמָן דְּאִינּוּן לֵית לוֹן רְשׁוּ, לְאוֹסָפָא, וְלָא לְמִגְרַע אוֹת מִנֵּיהּ, (דהיא ו') אוֹ לְאַחְלָפָא אָת דָּא בְּאָת אַחֲרָא. הָא כְּתִיב כַּלּוֹת מָלֵא בְּאוֹרַיְיתָא. מַאן יָהִיב לוֹן רְשׁוּת לְמִגְרַע אוֹת מִנֵּיהּ, דְּהוּא ו', הָא לָא אִית הָכָא מִלָּה דְּאִתְחַלִּיף בְּאַלְפָא בֵּיתָא. אֶלָּא עַל אִלֵּין תֵּיבִין חֲסֵרִין, דְּאִינּוּן מְלֵאִים. וּמְלֵאִים, דְּאִינּוּן חֲסֵרִים. וְעַל כָּל פֵּירוּשִׁין דְּיַכְלִין לְמֶעְבַּד לְקַשְׁטָא כַּלָּה בְּתַכְשִׁיטִין דִּילָהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לְמֶעְבַּד, כְּמָה דְּיֵימְרוּן, וּלְמֶהֱוֵי מַאֲמִין לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים י"ז:י"א) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

לְאוּמָן דְּחָתַךְ מָאנֵי לְבוּשִׁין דְּמַלְכוּתָא, וְעָבִיד מִנְּהוֹן חֲתִיכָן סַגִּיאִין, אִינּוּן דְּיַדְעִין אַתְרִין דְּחָסְרִין אִלֵּין חֲתִיכוֹת, אוֹ אִלֵּין דְּמִשְׁתַּאֲרִין, אִינּוּן מְתַקְּנִין אִינּוּן לְבוּשִׁין, וְשָׁוְיָן אִינּוּן חֲתִיכוֹת דְּאִתּוֹסָפָן, בַּאֲתַר דְּמַעוּטִין, וַחֲתִיכוֹת דְּאִינּוּן מְעַטִין, מוֹסִיפִין עָלַיְיהוּ, וְהַאי אִיהוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

וְאִי תֵּימָא, אִי כַּךְ הוּא, מַאי אִיהוּ דִּלְזַמְנִין טָעֵי חַד מִנַּיְיהוּ, וְיֵימָא הַדְרֵי בְּי. אֶלָּא עַד דְּיָעַבְדֵי הוֹרָאָה מֵהַהִיא מִלָּה דְּחוֹלְקִין עָלָהּ, יָכִיל הַהוּא דְּאַקְשֵׁי עָלָהּ, לְמֵימַר הַדְרֵי בְּי. דְּלָא כָּל מָפָרְקֵי תַּכְשִׁיטִין דְּכַלָּה, יַדְעִין בַּחֲתִיכוֹת לְאָן אַזְלָן, עַד דְּיֵהֵא פְּסָק עַל בּוּרְיֵיהוּ, פְּרוּקִין דַּהֲלָכוֹת עַל בּוּרְיֵיהוֹן.

מְנוֹרָה, שֶׁבַע בּוֹצִינִין דִּילָהּ, (אסתר ב׳:ט׳) אֵת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. לָקֵבֵל שִׁי"ן דְּתִלַת רָאשִׁין ש. וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע רָאשִׁין דְּתִפְילִין. וְאִינּוּן לָקֵבֵל ז' בִּרְכָאן דְּקִרְיַאת שְׁמַע, דְּאִינּוּן בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. לְבָתַר, כַּהֲנָא רַבָּא בַּעֲבוֹדָה, דְּמִשְׁמַשׁ בְּכַנְפֵי מְצְוָה, פַּעֲמוֹנִים וְרִמּוֹנִים, אִינּוּן קִשְׁרִין וְחוּלְיִין וְצִיץ תְּפִילִין, מִתַּמָּן וְאֵילָךְ (שמות ל׳:א׳) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת.

פרק קיח

פְּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא, (ד"א רבי שמעון) וְאָמַר, כְּתִיב בְּפַרְשְׁתָּא דָּא, וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עוֹלָה לַיְיָ. וְאוֹקְמוּהָ, דְּעוֹלָה לָאִשִּׁים. וּבְגִין כָּךְ סָמַךְ עוֹלָה לְאִשֶּׁה. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, דְּלֵית עוֹלָה אִתְיָא אֶלָּא עַל הִרְהוּר הַלֵּב.

וַדַּאי, כָּל קָרְבְּנִין לָא אִתְיָין, אֶלָּא לְכַפָּרָא. כָּל קָרְבְּנָא וְקָרְבְּנָא, עַל כָּל אֲבָרִין דְּבַר נָשׁ, כְּפוּם הַהוּא חֵטְא דְּהַהוּא אֵבֶר. עַל טִפִּין דְּמוֹחָא, (שמות י״ב:ל״ט) עוּגוֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ. אִי זָרִיק טִפִּין קַדְמָאִין, קֻדָּם דְּאַחְמִיצוּ, בַּאֲתָר דְּלָאו דִּילֵיהּ. וְעַל אִלֵּין דְּאַחְמִיצוּ, וְזָרִיק לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא אִצְטְרִיךְ, צָרִיךְ לְאַיְיתָאָה עֲלַיְיהוּ לֶחֶם חָמֵץ, וְאִינּוּן לַחְמֵי תּוֹדָה הָכִי הֲווֹ, מִנְּהוֹן חָמֵץ, וּמִנְּהוֹן מַצָּה. פָּרִים מִסִּטְרָא דְּדִינָא, כְּבָשִׂים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים וְעִזִּים. בְּגִין דְּאִינּוּן אַנְפֵּי דְּשׁוֹר, כֻּלְּהוּ שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן.

שְׁחִיטָה וְקַבָּלָה וּזְרִיקָה כֻּלָּם בַּצָּפוֹן. לְבַסְמָא מִדַּת הַדִּין, דְּאִתֵּי לְבֵית דִּין מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. בֵּית דִּין הַגָּדוֹל מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן בִּינָה. בֵּית דִּין הַקָּטָן, מִסִּטְרָא דְּמַלְכוּת. וְכָל אִינּוּן שׁוֹפְכֵי דָּמִים לְמִצְוָה, אִינּוּן מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה.

וּמַה דְּאוֹקְמוּהָ, עוֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְלָא בְּשַׁבָּת אָחֳרָא, בְּגִין דְּעָבַר יוֹמוֹ בָּטֵל קָרְבָּנוֹ. דְּקָרְבָּן דּוֹחֶה שַׁבָּת, וְאַדְלִיק אֵשׁ בְּשַׁבָּת, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶשָּׁא קְדוֹשָׁה. דְּכָל אֵשׁ דְּקָרְבְּנִין אִיהוּ קֹדֶשׁ, וְשַׁבָּת קֹדֶשׁ, אָחִידָן דָּא בְּדָא.

אֲבָל אֵשׁ דְּחוֹל, אָסִיר לְאַחֲדָא לֵיהּ בַּקֹּדֶשׁ, וּבְגִין דָּא מָנֵי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, (שמות ל״ה:ג׳) לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. דְּהַאי אִיהוּ כְּלָאַיִם דְּטוֹב וָרַע. וּבְשַׁבָּת דְּשַׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלֵית בֵּיהּ תַּעֲרוֹבְתָּא, (אסיר לאבערא ביה דחולין, דהאי אש דחולין דטומאה ולא דחולין דטהרה) וְחוּלִין דְּטָהֳרָה אָסִיר לְעָרְבָא בְּאֵשׁ דִּקְדוּשָׁה. כָּל שֶׁכֵּן חוּלִין דְּטוּמְאָה,

דְּאָסִיר לְעָרְבָא לוֹן בְּקִדּוּשָׁה. אוּף הָכִי כָּל קָרְבְּנִין, אִתְקְרִיאוּ בְּשַׂר קֹדֶשׁ. וְכָל קָרְבְּנִין דְּכָל מִין, אִית בְּהוֹן חוּלִין דְּטָהֲרָה, וְאִית בְּהוֹן קֹדֶשׁ וְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

וְרָזָא, דְּאִית הֶפְרֵשׁ בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ״ו:ל״ג) וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. אוּף הָכָא אֶשׁוֹת דְּקָרְבְּנִין, לָאו אִינּוּן שָׁוִין. דְּאֵשׁ שֶׁל גֻּבּוֹהַּ מִקּוּדָּשׁ מֵאֵשׁ דְּקֹדֶשׁ דִּלְתַתָּא. דְּאִתְקְרֵי אֵשׁ עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ, אוֹ אֵשׁ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וְאֶשָּׁא דְּקוּדְשָׁא, אִית בֵּיהּ הַפְרָשָׁה לְבֵין אֵשׁ הֶדְיוֹט. אַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ עֲלֵיהּ, דְּמַצְוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט, אַף עַל גַּב דְּאִית אֵשׁ דְּקוּדְשָׁא, דְּכָל חַד צָרִיךְ לְאַתְרֵיהּ. וּמַתְלָא אִמְתִּילוּ יִשְׂרָאֵל קַדְמָאֵי לְהַאי רָזָא יִשְׂרָאֵל.

(נ״א ישראל אמתילו להאי. דהא ישראל בכלל) אִתְקְרִיאוּ מְלָכִים כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. אֲבָל כַּד הֲווֹ עָאלִין לְבֵי מַקְדְּשָׁא, כָּל חַד שַׁרְיָיא בְּאַתְרֵיהּ, כַּדְקָא יָאוּת לֵיהּ. אוּף הָכִי כָּל קָרְבְּנִין לָאו אִינּוּן שָׁוִין, דְּאַף עַל גַּב דִּבְכוּלְּהוּ כְּתִיב קָרְבָּן לְיָיָ, אִיהוּ פָּלִיג כֻּלָּא כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא יָאוּת. וְרָזָא דָּא, אִשְׁתְּמוֹדַע בְּפָרֵי הֶחָג, דַּהֲווֹ קְרִיבִין לוֹן יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ.

פרק קיט

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, קוּם רַעְיָא מְהֵימָנָא מִשְׁנָתָךְ, דְּאַנְתְּ וַאֲבָהָן יְשֵׁנֵי עָפָר אִתְקָרוּן, דְּעַד כְּעַן הֲוִיתוּן מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, בְּאִינּוּן יְשֵׁנִים בַּמִּשְׁנָה, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן עַל הָאָרֶץ תִּישָׁן. וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָֹה. אַתּוּן אִינּוּן (בני) בִּכּוּרִים דְּשָׁכְינְתָּא, וּבְעוֹבָדִין דִּלְכוֹן, אִיהִי אִתְחַדְּשַׁת בְּצִלּוֹתִין דַּאֲבָהָן בְּכָל יוֹמָא. דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד אָבוֹת תִּקְנוּם. וּבְקְרִיאַת שְׁמַע דְּאָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וְאוֹקְמוּהָ כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל יוֹם, כְּאִלּוּ הוּא מְקַיֵּים (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְדַאי בְּצִלּוֹתִין דִּלְכוֹן, בְּקְרִיאַת שְׁמַע דִּלְכוֹן, שְׁכִינְתָּא אִיהִי אִתְחַדְּשַׁת קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין דָּא, וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָֹה. בְּצִלּוֹתִין דְּאִינּוּן בַּאֲתָר דְּקָרְבְּנִין. בָּאן קָרְבְּנִין דְּצִלּוֹתִין אִיהִי מִתְחַדֶּשֶׁת. בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם. דְּהַיְינוּ שָׁבוּעוֹת, דְּבֵיהּ מַתַּן תּוֹרָה, וְאִתְקְרֵי חֲמִשִּׁים יוֹם לָעוֹמֶר. וּבֵיהּ שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת, מִסְטָרָא דְּהַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהילים קי״ט:קס״ד) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ, וְאִיהִי מַלְכוּת כַּלָּה. כְּלִילָא מִשְּׁבַע סְפִירָן, כְּלִילָא בַּבִּינָה, דְּאִיהִי אִתְפַּשְּׁטַת בֵּהּ' סְפִירָאן לְחַמְשִׁין.

יְסוֹד כָּל, כָּלוּל מֵאִלֵּין חַמְשִׁין. כַּךְ״ה: כ״ל ה'. כְּלִילָא מֵחֲמִשִּׁים, כֻּלְּהוּ נִבְלָעִים בְּגוֹ חֲמִשִּׁים, חָכְמָה דְּאִיהִי, י' עִלָּאָה, מוּבְלַעַת בְּגוֹ חַמְשִׁין. ה' זְמִנִין עֶשֶׂר. ה' בִּינָה. י' חָכְמָה. עֶשֶׂר זְמַנִין ה' הַיְינוּ חֲמִשִּׁין וּבְחוּשְׁבָּן כָּ״ל. וּבְחוּשְׁבָּן יָ״ם. וְאִיהוּ יַם הַתּוֹרָה. מְקוֹרָא דִּילֵיהּ כֶּתֶר, דְּלֵית לֵיהּ סוֹף. שְׁאַר סְפִירָאן, אִתְקְרִיאוּ עַל שְׁמָהּ שִׁבְעַת יָמִים. וּמַלְכוּת יַם סוּף, סוֹף דְּכָל יָמִים.

וּבְגִין דָּא דְּאִינּוּן חַמְשִׁין, שָׁבַע שְׁבוּעוֹת, מִנְחָתָם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים. חֲמֵשׁ, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ זְמָנִין עֶשֶׂר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים. וְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים, לָקֳבֵל (ויקרא כ"ג:ט"ו) שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה. כָּל חַד עִם שִׁית יוֹמִין דִּילֵיהּ.

פרק קכ

(במדבר כ"ט:א') וּבֶעָשׂוֹר לַחוֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, דְּאִיהוּ תִּשְׁרֵי. מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, דָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים. דְּאִיהוּ עֲשִׂירִי י', כָּלִיל מֵעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה. וְתַקִּינוּ בֵּיהּ ה' צְלוֹתִין, לְחַבְּרָא לָהּ עִם ה'. (מאי מקרא קדש. יהיה לכם דא יום הכפורים דאיהי עשירי י', כליל מעשרת ימי תשובה. ותקינו ביה ה' צלותין, לחברא עם ה') מַאי מִקְרָא קֹדֶשׁ. לְאַפְרָשָׁא לֵיהּ מִשְּׁאַר יוֹמִין, דְּאִית בְּהוּ פּוּלְחָנָא דְּחוֹל. וּבְגִין דָּא, כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ.

דְּיוֹמִין דְּאִית בְּהוֹן מְלֶאכֶת חוֹל, אִינּוּן מִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. דְּאִתְהַפָּךְ מִמַּטָּה לְנָחָשׁ, וּמִנָּחָשׁ לְמַטָּה. לְכָל חַד כְּפוּם עוֹבָדוֹי, וְדָא מְטַטְרוֹן מַטָּה, נָחָשׁ, סַמְאֵל. אֲבָל בְּהַאי יוֹמָא דְּאִיהוּ יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּאִתְקְרֵי קֹדֶשׁ, שַׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלָא אִשְׁתְּתַף עִמֵּיהּ שָׂטָן וּפֶגַע רָע. וּמִסִּטְרֵיהּ (תהילים ה':ה') לֹא יְגוּרְךָ רָע. וּבְגִין דָּא, בֵּיהּ נַיְיחִין עַבְדִּין בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, (נ"א ואשתתפן גביה) וּבֵיהּ נַפְקֵן לְחֵירוּת, בֵּיהּ נַפְקֵי מִשְּׁלְשֵׁלְיֵהוֹן.

אִינּוּן דְּאִית עָלַיְיהוּ גְּזַר דִּין, בְּנֶדֶר וּבִשְׁבוּעָה, וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְמֵימַר בֵּיהּ, כָּל נִדְרֵי וְאֵיסָרֵי וְכוּ', כּוּלְהוֹן יְהוֹן שְׁבִיתִין וּשְׁבִיקִין לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיָּימִין. וּבְגִין דָּא נֶדֶר דַּיְדָנָ"ד, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. וּשְׁבוּעָה דַּאדֹנָי, דְּאִיהוּ מַלְכוּת. דְּעַבְדוּ עַל גָּלוּתָא דִּלְהוֹן, בְּחָכְמָה וּבִינָה יְהוֹן שְׁבִיקִין וּשְׁבִיתִין לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיָּימִין, (במדבר ט"ו:כ"ו) וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּחֶסֶד אִיהוּ מַיִם. גְּבוּרָה אֵשׁ. תִּפְאֶרֶת אֲוִיר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הֵתֵר נְדָרִים פּוֹרְחִים בַּאֲוִיר.

וּבְגִין דְּשִׁבוּעָה מִמַּלְכוּת, דְּאִיהִי לְתַתָּא מִינַּיְיהּ. אוּקְמוּהָ, נְדָרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת עוֹלִים. וְעוֹד אוּקְמוּהָ, כָּל הַנִּשְׁבָּע כְּאִילּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ. וְכָל הַנּוֹדֵר כְּאִילּוּ נוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ, אֲדֹנָי. חַיֵּי הַמֶּלֶךְ, יְדוֹנָ"ד. וּבְגִין דָּא (במדבר ל':ג') כִּי יִדֹּור נֶדֶר לַידוֹנָ"ד.

וְאוֹף הָכִי אִית רָזָא אַחֲרָא, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ, חָכְמָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז':י"ב) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. כָּל הַנּוֹדֵר בַּיְיהוָֹה, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. כְּאִילּוּ נוֹדֵר בַּחָכְמָה, דְּאִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ. וְכָל הַנִּשְׁבָּע בַּאדֹנָי, כְּאִילּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ. עַצְמוֹ דָּא אִימָּא עִלָּאָה, כְּאִילּוּ נִשְׁבַּע בָּהּ, דְּאִיהִי (שמות כ"ד:י') עֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטוֹהַר. מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, (בראשית ב':כ"ג) עֶצֶם מֵעֲצָמַי. וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, דָּא מַלְכוּת. וּבְחָכְמָה

דְּאִיהִי חַיֵּי תִּפְאֶרֶת, אִיהוּ סָלִיק לְאִתְקְרֵי אָדָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם.

וְאִתְמַר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. (ויקרא ט"ז:ל"א) וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. וּבָעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. תַּקִּינוּ בֵּיהּ ה' עִנּוּיִים, בְּגִין דְּתִתְלַבֵּן ה' זְעֵירָא בָּה' עִלָּאָה, דְּאִיהוּ ה' צְלוֹתִין. לְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיהו א':י"ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּלָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית, בְּגִין דְּכָל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל מָטוּן לְגַבֵּי מַלְכוּת. וּתְשׁוּבָה דְּאִיהִי בִּינָה, מְלַבֶּנֶת לוֹן. בְּגִין דְּאִתְמַר בָּהּ, (ויקרא ט"ז:ט"ז) הַשּׁוֹכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טוּמְאוֹתָם. וְד' בִּגְדֵי לָבָן, וְד' בִּגְדֵי זָהָב לְמִלְבַּשׁ, יְאֲהדוֹנָהי.

וְתַקִּינוּ לְתָקוֹעַ שׁוֹפָר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְסַלְקָא קוֹל דְּאִיהוּ ו', לְחֵרוּת. דְּאִתְמַר בָּהּ, (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר, בְּא', וּבְו', קֶרִי וּכְתִיב. וַעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים אִיהִי בַּאֲרִיכוּת, וְאִיהִי כְּלִילָא מִתְּלַת דַּרְגִּין, בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה.

פרק קכא

(ויקרא כ"ג:ל"ד) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', דְּאִיהִי תִּשְׁרֵי, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ חַג לַיְיָ שִׁבְעַת יָמִים וְגוֹ'. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, מִסִּטְרָא דְּי"ה. וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ, דָּא אוֹת ו', עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. (ח"ג חסד גבורה) שִׁבְעַת יָמִים, מִסִּטְרָא דְּבַת שֶׁבַע, דְּאִיהִי מַלְכוּת. אֲבָהָן, וְרַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאַהֲרֹן, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, הָא אִינּוּן שֶׁבַע, לְקֶבֶל שֶׁבַע סְפִירָאן. אֲנָא בָּעֵינָא לְתַקָּנָא לְכוֹן סֻכָּה, דְּאִיהִי אִימָּא עִלָּאָה, לְסַכָּכָא עֲלַיְיהוּ, כְּאִמָּא עַל בָּנִין.

וּבְגִין ז' סְפִירָאן אָמַר קְרָא, (ויקרא כ"ג:מ"ג) כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּמַפְקָנוּתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, בְּז' עֲנָנֵי כָּבוֹד. סוּכָּה (אית באת ו', בסוכות חסר ו', דאתמר בה בסכת תשבו שבעת ימים, איהי אימא אבל סוכה) בְּאָת ו', אִיהוּ בְּרָזָא (דתיבין) דְּתֵרִין בְּנִין, יְדוֹד אֲדֹנָי. וְהָכִי סָלִיק סוּכָּ"ה בְּחוּשְׁבַּן יְאֲהדוֹנָהי. תֵּרִין כְּרוּבִים, דְּהֵם (שמות כ"ה:כ') סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו.

וְאִית עַשְׂרָה טְפָחִים בַּכְּרוּבִים מִתַּתָּא לְעֵילָּא, מֵרַגְלֵיהוֹן עַד רֵישֵׁיהוֹן, וּמֵרֵישֵׁיהוֹן וְעַד רַגְלֵיהוֹן, וְשַׁרְיָין עַל טֶפַח דְּאִיהוּ י'. וְעַשְׂרָה עַשְׂרָה מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא, הַיְינוּ יו"ד. וּבְגִין כָּךְ, שִׁיעוּרָא דְּסֻכָּה אָמְרוּ רַבָּנָן, לֹא פָּחוּת מֵעֲשָׂרָה, וְלֹא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים. סֻכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּכִבְשָׁן מִסִּטְרָא דְּאִמָּא, עִלָּאָה אִתְמַר, (שמות י"ט:י"ח) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן. (ואוקמוה מאי (יחזקאל א':י"ד) והחיות רצוא ושוב, כאור היוצא מפי הכבשן) וְכוּלָּא חַד.

(ישעיהו ד':ו') וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם, דִּסְכָכֵךְ בָּעֵינָן. וּסְכָכֵךְ אִתְעֲבִיד לַצֵּל. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהילים צ״א:א') בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן. וְלֹא בְּצֵל סֻכַּת הֶדְיוֹט, דְּאָגִין עַל גּוּפָא מִשַּׁמְשָׁא. אֶלָּא צֵל לְאַגָּנָא עַל נְשָׁמְתָא. (שיר השירים ב':ג') בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי. (איכה ד':כ') אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם. צֵל עִם ס', אִיהִי צֶלֶם. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהילים ל״ט:ז') אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. ס' סְתוּמָה אִית לָהּ אַרְבָּעָה דְּפָנוֹת.

וּמַה דְּאוּקְמוּהָ שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן וּשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טֶפַח. וּלְמַאן דְּאָמַר שְׁלֹשָׁה כְּהִלְכָתָן וּרְבִיעִית אֲפִילּוּ טֶפַח. וְאִינּוּן בְּגִין דָּא, תְּרֵין, תְּלַת, אַרְבַּע, הָא תֵּשַׁע, טֶפַח אִיהִי עֲשִׂירָאָה, לְאַשְׁלְמָא כָּל חֻסְרוֹן. וּבְגִין דָּא, שִׁיעוּר סֻכָּה לֹא פָּחוּת מֵעֲשָׂר, דְּאִיהִי מַלְכוּת, עֲשִׂירָאָה דְּכָל דַּרְגִּין. וְלָא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִין, דְּאִיהִי כ', כֶּתֶר עֶלְיוֹן, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עַיְנָא. כְּבוֹד עִלָּאָה, עֲלֵיהּ אָמַר מֹשֶׁה, (שמות ל״ג:י״ח) הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ. וְאָתִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי. וְלֵית כָּבוֹד, בְּלָא כ'.

וּבְגִין דָּא שִׁעוּרוֹ מָאתַיִם אַמּוֹת, סָכָּה הַעֲשׂוּיָה כְּמָבוֹי, מִסְטָרָא דְּאָת ב', כְּמִין גא״ם, מִסְטָרָא דְּאָת ג'. כְּמִין צְרִיף, מִסְטָרָא דְּאָת ד'. וְשֶׁבַע אַתָּוון אִינּוּן, בְּגִין דָּא כפר״ת. כ', כְּבָשָׁן. ב', בּוּרְגָנִין. וּשְׁאַר סֻכּוֹת. וְכֻלְּהוּ רְמִיזִי לְגַבֵּי מְאתַיִם מַתְנִיתִין. וְלֵית לְאַרְכָא בְּהוֹן. וְאִינּוּן לָקֳבְלַיְיהוּ שִׁבְעָה כִּכְבֵי לֶכֶת, וְאִינּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ ז' כְּפוּלוֹת. כְּגוֹן שִׁבְעָה שַׁרְגִּין דְּמַנְרְתָּא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (תהילים קי״ט:קס״ד) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. הָכִי (זכריה ד':ב') שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת. הָכִי שִׁבְעָה סְפִירָאן כְּפוּלוֹת. וְשִׁבְעָה יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית לְתַתָּא, שִׁבְעָה לְעֵילָּא, (קהלת א':ט') אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

לוּלָב דָּא צַדִּיק. דְּדָמֵי לְחוּט הַשִּׁדְרָה, דְּבֵיהּ ח״י חוּלְיִין, לְקָבֵל ח״י נְעָנוּעִין דְּלוּלָב. וְאִינּוּן לְקָבֵל ח״י בִּרְכָאן דְּצָלוֹתָא. לְקָבֵל שְׁמֹנָה עָשָׂר אַזְכָּרוֹת, (תהילים כ״ט:א') דְּהָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים. לְקָבֵל שְׁמֹנָה עָשָׂר אַזְכָּרוֹת דִּקְרִיאַת שְׁמַע. וְנְעָנוּעַ לְשִׁית סִיטְרִין, בְּחוּשְׁבַּן ו'. תְּלַת נְעָנוּעִין בְּכָל סִטְרָא, אִינּוּן ח״י.

לוּלָב בַּיְמִין, כְּלִיל שִׁשָּׁה מִינִין (דאינון) ג' הֲדַסִּין, גְּדוּלָה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת. וְדַמְיָין לְתִלַּת גְּוונֵי עֵינָא. ב' בַּדֵּי עֲרָבוֹת, נֶצַח וְהוֹד. וְדַמְיָין לְתֵרִין שִׁפְוָון. לוּלָב, יְסוֹד, דּוֹמֶה לַשִּׁדְרָה. דְּבֵיהּ קִיּוּם דְּכָל גַּרְמִין. וְעָלֵיהּ אָמַר דָּוִד, (תהילים ל״ה:י') כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ. אֶתְרוֹג, מַלְכוּת. דּוֹמֶה לְלֵבָא. דְּבֵיהּ הִרְהוּרִין.

וְנְעָנוּעִין דְּהַלֵּל, אִינּוּן מְשׁוּתָּפִין בְּנְעָנוּעִין דְּנְטִילַת לוּלָב, וְאִינּוּן ח״י בְּאָנָא. ח״י ח״י, בְּהוֹדוּ תְּחִלָּה וְסוֹף. ח״י דְּנְטִילַת לוּלָב, הֲרֵי ע״ב. וּבְגִין דָּא לוּלָב בְּחוּשְׁבַּן ח״ס, וְד' מִינִין דְּלוּלָב, הָא חֻסָּר, דְּרוֹעָא יְמִינָא. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לוּלָב בַּיָּמִין, לְסִטְרָא דְּחֻסָּר. אֶתְרוֹג לְסִטְרָא דְּגְבוּרָה, לְשִׂמְאלָא לְבָא. וּבְגִין דָּא אֶתְרוֹג הַדּוֹמֶה לַלֵּב, תַּקִּינוּ לְמֶהֱוֵי בִּידֵיהּ שְׂמֹאל. כְּמָה

דְּאוּקְמוּהָ, לוּלָב בַּיָמִין, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאלוֹ. אִינּוּן לָקֳבֵל זָכוֹר וְשָׁמוֹר. וּמַאן נָטִיל תַּרְוַוֵיהוּ. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. לוּלָב בִּימִינֵיהּ, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמָאלֵיהּ.

אָתוּ אֲבָהָן, וְרָעְיָא מְהֵימָנָא, וְאַהֲרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה, וּבָרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ לֵיהּ, אַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְחַבְרַיָיא דִּילָךְ דְּאִינּוּן שִׁית, לָקֳבֵל אִינּוּן ז'. וְאַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא נֵר מַעֲרְבִי בְּאֶמְצַע, דְּכָל שִׁית נֶרוֹת נְהִרִין מִנָּךְ. בְּכָל חַד אִתְּמַר בֵּיהּ, (משלי כ':כ"ז) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם. וְרָעְיָא מְהֵימָנָא נָהִיר בָּךְ, וְאַנְתְּ בְּחַבְרַיָיא דִּילָךְ, וְכוֹלָא חַד, בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל. וּמִתַּמָן וְאֵילָךְ מִתְפַּשְׁטִין עַנְפִין לְכָל מָארֵי חָכְמְתָא, אַשְׁלִים מִלִּין דַּחֲבוּרָא קַדְמָאָה דִּילָךְ לְאַעְטָרָא לוֹן.

פָּתַח בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה אִתְּמַר (שיר השירים ח':ז') מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְגוֹ'. מַאי בּוּז. יוֹמָא תִּנְיָינָא, וְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְּסוּכּוֹת. דִּבְהוֹן הֲווֹ מְנַסְּכִים מַיִם וְיַיִן.

דְּשֻׁבַּע יוֹמִין דְּסוּכּוֹת, בְּהוֹן הָיוּ מַקְרִיבִין יִשְׂרָאֵל שִׁבְעִים פָּרִים, לְכַפְּרָא עַל שִׁבְעִין מְמָנָן, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּאַר עָלְמָא חָרוּב מִנַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר תְּמִימִם. וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים י"ב. וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי י"א. וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי עֲשָׂרָה. וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה. וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה. וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְעָה. וְכֻלְּהוּ שִׁבְעִין. וּבְכָל יוֹמָא הֲווֹ חָסֵרִים. אֲמַאי חָסֵרִים. אֶלָּא הָכָא קָא רָמִיז, (בראשית ח':ד') וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. וּמַה הָתָם בִּימֵי טוֹפָנָא, (בראשית ח':ד') וְהַמַּיִם הָלְכוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר. אוּף הָכִי בְּתִשְׁרֵי, דְּאִיהוּ יַרְחָא שְׁבִיעָאָה, דְּבֵיהּ כַּמָּה פִּקּוּדִין, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, סֻכָּה וְלוּלָב אֶתְרוֹג, מִינִין דְּלוּלָב שׁוֹפָר. שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה שַׁרְיָיא עַל יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי תְּשׁוּבָה, סוּכָּה. אֶתְרוֹג, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ לוּלָב. מַיִם וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, מִתְמַעֲטִין חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, אוּף הָכִי מִתְמַעֲטִין מְמָנָן דְּאִינּוּן מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, דִּמְמָנָן עֲלַיְיהוּ, דְּדַמְיָין לְמֵי טוֹפָנָא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, עֲשָׂה עֲבֵרָה אַחַת קָנָה לוֹ קַטֵּיגּוֹר אֶחָד. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְמַעֲטִין חוֹבִין, מִתְמַעֲטִין פָּרִים דִּלְהוֹן, מִתְמַעֲטִין מְמָנָן דְּע' אוּמִין, מִתְמַעֲטִין ע' אוּמִין, מִתְמַעֲט טוּבָא דִּלְהוֹן.

תֵּיבַת נֹחַ, מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַעֲלָא עִמֵּיהּ (בראשית ז':ג') שִׁנַּיִם שִׁנַּיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה, לְקָרְבָּנָא, לְאַנָּנָא עַל נֹחַ, וְעַל כָּל אִינּוּן דְּעָאלִין עִמֵּיהּ לַתֵּיבָה. אוּף הָכִי אִלֵּין דִּמְנַטְּרִין חַגִּין וּזְמַנִּין, דְּאִינּוּן יָמִים טוֹבִים, שְׁנַיִם שְׁנַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה, שְׁנַיִם שְׁנַיִם תְּרֵין יוֹמִין דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּתְרֵין יוֹמִין דְּשָׁבוּעוֹת, וּבְגִין דְּאִינּוּן תְּרֵין מַנַּיְיהוּ בְּסֵפֶק, הָא אִית שְׁנֵי יְמֵי הַפּוּרִים בְּאַתְרַיְיהוּ. שִׁבְעָה שִׁבְעָה, ז' יוֹמִין דְּפֶסַח, ז' יוֹמִין דְּסוּכּוֹת. נֹחַ לָקֳבֵל יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהַאי אִיהוּ מִכָּל הַחַי.

סָכָּה קָא אָגִינָת עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ד׳:ו׳) וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב. סָכָּה קָא אָגִינָת. מַה תֵּיבַת נֹחַ לְאַגָּנָא, אוּף הָכִי סֻכָּה לְאַגָּנָא. (תיקונין ב ע"א) וְעוֹד מִכָּל הַחַי, ח"י בְּרָכָאן דְּצָלוֹתָא, מֵאִינּוּן ט' ט', בְּרָכָתָא דְּמִינִין בָּהּ אִשְׁתְּלִימוּ י' סְפִירָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְאִיהוּ לָקֳבֵל נֹחַ.

וְעוֹד מִכָּל הַחַי, שְׁכִינְתָּא אָגִינָת עַל אִלֵּין דְּנַטְרִין י', אוֹת שַׁבָּת בְּתְחוּמָא דְּיִלֵּיהּ, דְּאִיהוּ ח' אֲלָפִים, תְּרִין אַלְפִין לְכָל צַד. וְעוֹד, מִכָּל הַחַי, אִלֵּין דְּנַטְרִין י' אוֹת בְּרִית, דְּאִיהוּ בְּח' יוֹמִין, דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, (ויקרא י״ב:ג׳) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ. וְעוֹד, מִכָּל הַחַי, אִלֵּין דְּנַטְרִין אוֹת י', תְּפִלִּין בְּתְמַנְיָיא פְּרַשְׁיָין.

שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי סוּכָּה, אָגִינָת עֲלַיְיהוּ, וּפְרִישַׁת גַּדְפָּאָה עֲלַיְיהוּ, כְּאִמָּא עַל בְּנִין, וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְבָרְכָא, הַפּוֹרֵס סוּכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ. וּבְגִין דָּא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה, דְּבֵיהּ כָּל פִּקּוּדִין אִלֵּין, (שיר השירים ח׳:ז׳) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. עַם יִשְׂרָאֵל בַּאֲבוּהוֹן שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְלֵית מַיִם רַבִּים, אֶלָּא כָּל אוּמִין וּמָמָנָן דִּלְהוֹן. אִם יִתֵּן אִישׁ, דְּאִיהוּ סָמָאֵל, כָּל מַה דְּאִית לֵיהּ בָּעָלְמָא דֵּין, בְּגִין דְּיִשְׁתַּתַּף בְּאִלֵּין פִּקּוּדִין עִם יִשְׂרָאֵל, בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ.

פרק קכב

וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת פֵּר אֶחָד אַיִל אֶחָד, הָא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לְמַלְכָּא דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזִין, לְבָתַר דְּשָׁלַח לוֹן, אֲמַר לְאִלֵּין בְּנֵי בֵּיתָא דִּילֵיהּ, אֲנָא וְאַתּוּן נַעֲבִיד סְעוּדָה קְטַנָּה. וּמַאי עֲצֶרֶת. כְּמָה דְּאוּתְּ אָמַר, (שמואל א ט׳:י״ז) זֶה יַעְצוֹר בְּעַמִּי, וְלֵית עֲצַר אֶלָּא מַלְכוּת. מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, עָבִיד סְעוּדָתָא רַבְרְבָא, וּמִסְטָרָא דְּמַלְכוּתָא, סְעוּדָתָא זְעִירָא. וְנוֹהֲגִין לְמֶעְבַּד יִשְׂרָאֵל עִמָּהּ חֶדְוָה, וְאִתְקְרִיאַת שִׂמְחַת תּוֹרָה. וּמְעַטָּרָן לְסֵפֶר תּוֹרָה בְּכֶתֶר דִּילֵיהּ, רֶמֶז סֵפֶר תּוֹרָה לְתִפְאֶרֶת, שְׁכִינְתָּא עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, אֲמַאי מִסְטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה, זַמִּין לְכָל מָמָנָן דְּכָל אוּמִין, וּמִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, לָא זַמִּין אֶלָּא לְאוּמָה יְחִידָה, לָקֳבֵל פֵּר יְחִידָה.

אָמַר לֵיהּ בְּרִי, שַׁפִּיר שְׁאֵילַת. בְּגִין דְּמַלְכוּת אִיהִי רְמִיזָא לִבְרָתָא, דְּאִיהִי צְנוּעָה בְּבֵית אָבִיהָ וְאִמָּהּ. וְאִיהִי אֲרוּסָה וְלָא נְשׂוּאָה. לָאו אוֹרַח אַרְעָא, לְמֵיכַל עִם אוֹשְׁפִּיזִין. אֲבָל אִימָּא דְּהִיא נְשׂוּאָה, אוֹרַח אַרְעָא אִיהוּ (למיכל עם אורחי) בְּתַר דְּמַזְמִין בַּעְלָהּ אוֹשְׁפִּיזֵי, לְמֵיכַל עַל פָּתוֹרָא עִם בַּעְלָהּ. וְאִי אִינּוּן אוֹשְׁפִּיזִין נָכְרָאִין, לָא אַכְלֵי עִמְּהוֹן, לָא אַבָּא, וְלָא אִמָּא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּרַתָּא. וּבְגִין כַּךְ בִּסְעוּדָתָא דְּשַׁבְעִין מָמָנָן, לָא אִשְׁתְּתַּף לְמֵיכַל עִמְּהוֹן, חַד מִן מָארֵי מַלְכָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן נוּכְרָאִין. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי כְּעַן אִתְיַישְׁבַת מִלָּה בְּלִבָּאִי, עַל בּוּרְיֵיהּ.

פרק קכג

עוֹלַת תָּמִיד, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּסִלִּיקַת לְעֵילָּא בְּהַהוּא דַּרְגָּא, דְּאִתְּמַר בָּהּ עֶרֶב וָבוֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד, וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְאִיהִי סְלִיקַת בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ תְּדִיר עִמָּהּ בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל.

וּלְאָן סְלִיקַת. לְאֲתָר דְּאִתְגְּזָרַת מִתַּמָּן, דְּאִיהוּ אֵין סוֹף, וְאִיהוּ גְּבוֹהַּ מִכָּל סְפִירָאן. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ. עוֹלָה כֻּלָּהּ לַגָּבוֹהַּ סַלְּקָא. וְכַד אִיהִי סְלִיקַת, אֲחִידָן בָּהּ כָּל סְפִירָן, וְאִינּוּן סַלְּקִין עִמָּהּ. וּמַאי סְלִיקוּ דִּילָהּ. לְרֵיחַ נִיחוֹחַ, לְמֵיהַב רֵיחָא טָבָא קֳדָם יְיָ, וּלְבָתַר אִתְּמַר בָּהּ, (ויקרא ט׳:כ״ב) וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וְהָעוֹלָה. נַחְתַּת מַלְיָא כַּפָּרָה מִכָּל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְהָא סְלִיקוּ דִּילָהּ אִיהוּ, בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אוּף הָכִי נְחִיתוּ דִּילָהּ אִיהוּ בֵּיהּ, וְכָל חַיָּילִין דִּילָהּ, וּבְגִין דָּא אִקְרֵי סֵלָּם, דְּבֵיהּ כָּל הַוָּויָין (נ״א כנויין) סַלְּקִין וְנַחְתִּין, דְּאִינּוּן תַּלְיָין מִן יְדוֹד. וּבְגִין דָּא, כָּל קָרְבְּנִין וְעֹלָוון אִינּוּן לַיְדוֹד. וְאִתְקְרִיאַת קָרְבָּן, עַל שֵׁם דְּאִתְקְרִיבוּ בָּהּ כָּל כְּנוּיִין לַיְדוֹד.

וּבְגִין דְּא אִתְּמַר עָלָהּ, (במדבר ז׳:י״ט) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת. לֵית דַּרְגָּא דְּאִתְקְרִיב לְגַבֵּי יְדוֹד, פָּחוּת מִנָּהּ. וְלֵית צְלוֹתָא וּפִקּוּדָא מִכָּל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל קָרְבְּנִין וְעֹלָוון, דְּאִינּוּן לְבַר מִנָּהּ. בְּכָל דַּרְגִּין דִּסְפִירָאן לָא מִתְקַבְּלָן קֳדָם יְדוֹד, לְבַר מִנָּהּ. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר עָלָהּ, (ויקרא ט״ז:ג׳) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּבְגִין דָּא אָמַר נָבִיא, (ירמיהו ט׳:כ״ג) כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל.

אִיהִי שְׁלִימוּ דִּשְׁמָא דַּיְדוֹד, בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא. אִיהִי ה'. אֲדֹנָי. י' דַּיְדוֹד. אִיהִי ה' מִן אֱלֹהִים. אִיהִי ה' מִן אֶהְיֶה. י' מִן שַׁדַּי. סוֹף דְּכָל הֲוָיָה וְכִנּוּי. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בָּהּ, (קהלת י״ב:י״ג) סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר. אִיהִי סוֹף מֵעֲשֶׂר סְפִירָאן, יַם סוּף. שְׁלִימוּ דְּעֹלָאִין וְתַתָּאִין. אִיהוּ תַּרְעָא לְאַעֲלָא לְכָל חָכְמְתָא, לְכָל כְּנוּי וַהֲוָיָה, וּלְאַעֲלָא בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, יְדִיעָה דְּכֹלָּא. וּפָחוּת מִינָּהּ, לֵית רְשׁוּ לְשׁוּם בְּרִיָּה, לְאַשְׁגָּחָא לְשׁוּם יְדִיעָה בָּעוֹלָם. עָלָהּ אִתְּמַר, (תהילים קי״ח:כ׳) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

אִיהוּ שֵׁם מ״ב אַתְוָון, דְּבֹהוֹן אִתְבְּרִיאוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. (ואלין אינון אתוון כנויין לאתוון דהוויין דבהון אתבריאו עלאין) אִיהִי אִתְקְרִיאַת עַיִן מִסְטָרָא דִּימִינָא, (תהילים ל״ג:י״ח) הִנֵּה עֵין יְדוֹד אֶל יְרֵאָיו. וְאִתְקְרִיאַת אֹזֶן מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא, (דניאל ט׳:י״ח) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע. וְאִתְקְרִיאַת רֵיחַ מִסְטָרָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִתְקְרִיאַת פֶּה, מִגַּרְמָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר י״ב:ח׳) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ.

אִתְקְרִיאַת פְּקוּדָא קַדְמָאָה אָנְכִי, מִסְטָרָא דְּכֶתֶר, דְּאִיהוּ אַיִ"ן מֵאֱלֹהֵינוּ. אָנֹכִי בֵּיהּ כ', כֶּתֶר. וּבֵיהּ אַיִן. וְכֶתֶר אִתְקְרֵי מִסְטָרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. דְּאִדְכַּר לְגַבָּהּ חַמְשִׁין זִמְנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִיהִי בַּ"ת מִן בְּרֵאשִׁית, דְּכִלִּילָא עֶשֶׂר אֲמִירָן, מִסְטָרָא דְּחָכְמָה בַּת י', (משלי ג׳:י״ט) בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ. בְּאַבָּא יָסַד בְּרַתָּא. וְאִיהוּ (איוב כ״ח:ז׳) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט, דְּכָלִיל ל"ב נְתִיבוֹת, דְּאִינּוּן ל"ב אֱלֹהִים מִסְטָרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה, דְּאִתְקְרֵי כָּבוֹד. וְכַד אִתְכְּלִילָן בִּבְרַתָּא, אִתְקְרֵי ל"ב. וּבְגִין דְּא כָּבוֹד לְעֵילָּא, ל"ב לְתַתָּא.

וְי' דִּבְּרָן אִתְיְיהִיבוּ. חֲמֵשׁ בְּלוּחָא חָדָא, וַחֲמֵשׁ בְּלוּחָא תִּנְיָינָא. אִיהִי כְּלִיל לוֹן, ה' מִכֶּתֶר עַד גְּבוּרָה. וְה' מֵעִמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, עַד בְּרַתָּא. וְאִינּוּן ה' ה'. וְכִי אִית לְמֵלְלָא בַּעֲשָׂרָה פִּיּוֹת. אֶלָּא כְּלִיל לוֹן בְּבַת יְחִידָה י' וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ חָדָא. אוּף הָכִי ו', אִתְקְרֵי קוֹל, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעִין בֵּיהּ, עַד דְּאִשְׁתָּתַף עַד (ס"א עם) דִּבּוּר. וּבְגִין דָּא, (דברים ד׳:י״ב) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים.

אִיהִי פְּקוּדָא תִּנְיָנָא מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, יְרָאָה בְּחוּשְׁבָּן. וּרְמִיזָא בְּמִלַּת בְּרֵאשִׁית, יֶרֶא בֹּשֶׁת. וְאוֹקְמוּהָ, מַאן דְּלֵית לֵיהּ בֹּשֶׁת פָּנִים, וַדַּאי דְּלָא עָמְדוּ אֲבָהָתוֹי עַל טוּרָא דְּסִינַי.

אִיהִי פְּקוּדָא תְּלִיתָאָה, דְּאִתְקְרֵי אַהֲבַת חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיהו ל״א:ג׳) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. אַהֲבָה כְּלִילָא מֵאֲבָהָן, דְּאִתְקְרֵי בְּהוֹן בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ירמיהו ב׳:ב׳) זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ.

וְאִיהִי פְּקוּדָא רְבִיעָאָה, יְחוּד, מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְאִיהִי כ"ה כ"ה אַתְוָון, עִמֵּיהּ בְּשִׁית תֵּיבִין, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וּבְגִינָהּ אָמַר אַבְרָהָם (בראשית כ״ב:ה׳) נַעֲלָה עַד כ"ה וְנִשְׁתַּחֲוֶה. (שמות י״ט:ג׳) כ"ה תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב.

אִיהוּ א"ח, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִיהִי ד', שְׁלִימוּ דִּיחוּדָא דִּילֵיהּ, לְאַשְׁלָמָא בֵּיהּ אֶחָד. א"ח, כְּלִיל ט' סְפִירָאן, דְּאִינּוּן א' אֵין סוֹף. ח' תְּמַנְיָא סְפִירָאן, מַחְכְמָה עַד יְסוֹד. ד' מַלְכוּת, קוֹצָא דִּילָהּ, בָּהּ אִשְׁתְּלִימוּ לְעֲשָׂרָה, דְּאִינּוּן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. ד' כְּלִילָא מְד' אַתְוָון יְוָ"ד. פְּקוּדָא חֲמִישָׁאָה, (יהושע א׳:ח׳) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. אִיהִי אוֹרַיְיתָא דְּבִכְתָב מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. וְאוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. דִּבְהוֹן חָכְמָה וּבִינָה. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כָּלִיל תַּרְוַוְיְיהוּ, וּבְגִין דָּא אִתְקְרֵי שָׁמַיִם, כָּלִיל אֵשׁ וּמַיִם, אֵשׁ דִּגְבוּרָה, וּמַיִם דְּחֶסֶד.

וּבְגִין דָּא כֶּתֶר, (תיקונין קל"ד) דְּאִיהִי כַּף, (במדבר ז׳:פ״ו) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. דְּאִינּוּן יה"ה, תְּלַת אַתְוָון, אִתְעֲבִידוּ כַּף, עַל ו'. וְהַיְינוּ כְּנֶגֶד כֶּתֶר תּוֹרָה, ו' הַיְינוּ סֵפֶר תּוֹרָה, כַּף עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ. וְכֹלָּא יְדָוִ"ד, כ"ו בְּחוּשְׁבָּן.

פְּקוּדָא שְׁתֵּיתָאָה, אִיהִי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, בְּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא. וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה ה' דְּיַד כֵּהָה, מִכֶּתֶר וְעַד גְּבוּרָה, ה' סְפִירָאן, וְאִינּוּן תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִיהִי קֶשֶׁר תְּלַת רְצוּעוֹת, דְּאִינּוּן נֶצַח הוֹד יְסוֹד.

וְאִיהִי פְּקוּדָא שְׁבִיעָאָה, מִצְוַת צִיצִית, כְּלִיל תְּכֵלֶת וְלָבָן, דִּינָא וְרַחֲמֵי. בְּנוּרָא, אֶשָּׁא חִוָּורָא לָא אָכִיל. תְּכֵלָא, אָכִיל וְשָׁצֵי, (מלכים א י״ח:ל״ח) וַתֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה. חִוָּור מִימִינָא, תְּכֵלֶת מִשְּׂמָאלָא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, יִחוּד בֵּין תַּרְוַוּיְיהוּ, יָרוֹק. בְּגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מַאִימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִין מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ פָּרָשַׁת צִיצִית, לְמִקְרֵי לָהּ בְּיִחוּדָא.

וְאִיהִי פְּקוּדָא תְּמִינָאָה, מְזוּזָה. שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת מְזוּזָה, מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַתְוָון דַּיְדְוָ"ד. וּמִסְטָרָא דְּצַדִּיק, רָזָא דִּבְרִית, אִתְקְרֵי שַׁדַּי. שַׁדַּי חוֹתָמָא דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ יְדְוָד.

פְּקוּדָא תְּשִׁיעָאָה, שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת אוֹת בְּרִית, מִסְטָרָא דְּצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. (בראשית ט׳:י״ב) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. (שמות לא) בֵּינִי, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נֶצַח הוֹד. אוֹת, דָּא צַדִּיק. הִיא, דָּא שְׁכִינְתָּא. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם, מִכֶּתֶר עַד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּלֵית שִׁית בְּכָל אֲתָר, אֶלָּא מִסְטָרָא דְּאָת ו'. וְלֵית שְׁבִיעִי, אֶלָּא מִסְטָרָא דְּאָת י', עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ חָכְמָה עִלָּאָה. אוֹת הוּא. חָכְמָה תַּתָּאָה, אוֹת הִיא.

וְתַקִּינוּ לְמִגְזַר לְתַמָּנְיָא, דְּאִינּוּן ח', מִן חָכְמָה עַד יְסוֹד. לְקַבְּלָא בְּהוֹן י' זְעֵירָא, לְסַלְקָא לָהּ עַד כֶּתֶר, לְמֶהֱוֵי עֲטָרָה עַל רֵאשֵׁיהוֹן. וְתַקִּינוּ לְשַׁוּוּיָא לַעֲרְלָה בְּמָנָא דְּעַפְרָא, לְקַיֵּים (ישעיהו ס״ה:כ״ה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ.

פְּקוּדָא עֲשִׂירָאָה, (שמות ל״א:ט״ז) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת. שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת שַׁבָּת, מִסְטָרָא דִּתְלַת דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאִינּוּן ש', ג' כִּתְרִין: כֶּתֶר, חָכְמָה, וּבִינָה. וְאִיהִי בַּת, רְבִיעָאָה לוֹן. שִׁית יוֹמִין, מֵחֶסֶד עַד יְסוֹד, בְּהוֹן תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, בְּגִין דִּבְנֵיְינָא מַתְחִיל מֵחֶסֶד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ג׳) עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. אֲבָל מִבִּינָה וּלְעֵילָּא, אִיהִי מְנוּחָה וְעֹנֶג וּשְׁבִיתָה לְכָל עוֹבָדָא.

פְּקוּדָא חַד סָר, אִיהִי אִתְקְרִיאַת צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית מִנְחָה עַרְבִית, מִסְטָרָא דִּתְלַת אֲבָהָן, וְאִיהִי תְּפִלַּת כָּ"ל פֶּ"ה, לֵית כָּל, אֶלָּא צַדִּיק דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:י״א) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְתַרְגֵּם יוֹנָתָן בֶּן עוּזִיאֵל, דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא. פֶּ"ה כְּחוּשְׁבַּן מִילָה. וּמַה בְּרִית בֵּיהּ מִתְיַחֲדִין דְּכַר וְנוּקְבָא דִּלְתַתָּא, אוּף בַּיְסוֹד, מִתְיַיחֵד חָתָן וְכַלָּה דִּלְעֵילָּא, הוּא חַי עָלְמִין כְּלִיל חַ"י בִּרְכָאן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי י׳:ו׳) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק.

וּבְגִין דָּא, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם. דָּא שְׁכִינְתָּא, בְּשֵׁם דַּיְדְנָ"ד, בֵּיהּ צָרִיךְ לְזַקְפָּא שְׁכִינְתָּא. הַהִיא דְּאִתְמַר בָּהּ, (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי דַּרְגָּא אַחֲרָא, וּבְגִין דָּא (עמוס ט׳:י״א) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת. הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (תהילים קמ״ו:ד׳) יְדְנָ"ד זוֹקֵף כְּפוּפִים.

פִּקּוּדָא תְּרֵיסָר, אִיהִי אִתְקְרִיאַת חַג הַמַּצּוֹת, וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְחַג הַסֻּכּוֹת, מִסְטָרָא דְּג' אֲבָהָן. וּרְאֹשׁ הַשָּׁנָה מִסְטָרָא דְּיִלְהּ, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. וְאִית דְּיֵימָא, פֶּסַח דְּרוֹעָא יְמִינָא. שָׁבוּעוֹת, מַתַּן תּוֹרָה, דְּאִתְיְיהִיבַת בְּמַדְבְּרָא, דְּאִיהוּ מְמָנָא עָלַיְיהוּ שׁוֹר, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. סֻכּוֹת (בראשית ל״ג:י״ז) וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכּוֹתָה. פִּקּוּדָא תְּלֵיסַר, קְרִיאַת שְׁמַע.

פרק קכד

וְאִית לְמֵנָדַּע, דְּאִיהוּ אִתְקְרֵי חָכָם בְּכָל מִינֵי חָכְמוֹת. וּמֵבִין, בְּכָל מִינֵי תְּבוּנוֹת. וְחָסִיד, בְּכָל מִינֵי חֲסָדִים. וְגִבּוֹר, בְּכָל מִינֵי גְּבוּרוֹת. וְיוֹעֵץ, בְּכָל מִינֵי עֵצוֹת. וְצַדִּיק, בְּכָל מִינֵי צְדָקוֹת. וְמֶלֶךְ, בְּכָל מִינֵי מַלְכוּת. עַד אֵין סוֹף. עַד (ס"א כתר) אֵין חֵקֶר. וּבְכָל אִלֵּין דַּרְגִּין, בְּחַד אִקְרֵי רַחֲמָן. וּבְחַד אִקְרֵי דַּיָּין. וְהָכִי בְּכַמָּה דַּרְגִּין, עַד אֵין סוֹף. אִי הָכִי שְׁנוּי אִית, בֵּין רַחֲמָן לְדַיָּין. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל אִלֵּין דַּרְגִּין, עַל שֵׁם בְּרְיָין דַּהֲווֹ עָתִידִין לְהִבָּרְאוֹת, דְּאִי לָאו בְּרְיָין דְּעָלְמָא, אֲמַאי אִתְקְרֵי רַחוּם דַּיָּין, אֶלָּא עַל שֵׁם בְּרְיָין דַּעֲתִידִין. וּבְגִין דָּא, כָּל שְׁמָהָן, אִינּוּן כְּנוּיִין דִּילֵיהּ. עַל שֵׁם עוֹבָדִין דִּילֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא, בָּרָא נַשְׁמָתָא, בְּדִיוּקְנָא דִּילֵיהּ, דְּאִתְקְרִיאַת עַל שֵׁם פְּעוּלוֹת דִּילֵיהּ, בְּכָל אֲבָר וַאֲבָר דְּגוּפָא, דְּאִתְקְרֵי עָלְמָא זְעֵירָא. כְּגַוְונָא דְּמָארֵי עָלְמָא, אִתְנְהִיג בְּכָל בְּרְיָין. וּבְכָל דָּרָא, כְּפוּם עוֹבָדוֹי. כַּךְ נִשְׁמָתָא, כְּפוּם עוֹבָדוֹי דְּכָל אֲבָר וַאֲבָר. הַהוּא אֲבָר דְּעָבִיד בֵּיהּ פִּקּוּדָא, אִתְקְרֵי נִשְׁמָתָא, לְגַבֵּי חֶמְלָה וְחִסְדָּא חִנָּא וְרַחֲמֵי. וּבְהַהוּא אֲבָר דְּעָבִיד בֵּיהּ עֲבֵירָה, אִתְקְרֵי נִשְׁמָתָא לְגַבֵּי, דִּינָא וְחֵימָה וְכַעַס. אֲבָל לְבַר מִן גּוּפָא, לְמַאן תְּהֵא חֶמְלָה, אוֹ אַכְזָרִיוּת.

אוּף הָכִי מָארֵי עָלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָרָא בְּרְיָין דִּילֵיהּ, לְמַאן אִתְקְרֵי רַחוּם וְחַנּוּן אוֹ דַּיָּין. אֶלָּא כָּל שְׁמָהָן דִּילֵיהּ, אִינּוּן כְּנוּיִין, וְלָא אִתְקְרֵי בְּהוֹן, אֶלָּא עַל שֵׁם בְּרְיָין דְּעָלְמָא, וּבְגִין דָּא, כַּד מָארֵי דָּרָא אִינּוּן טָבִין, אִיהוּ אִתְקְרֵי לְגַבַּיְיהוּ, יְהוָ"ה בְּמִדַּת רַחֲמִים. וְכַד מָארֵי דָּרָא אִינּוּן חַיְיבִין, אִתְקְרֵי אֲדנָ"י בְּמִדַּת הַדִּין. לְכָל דָּרָא, וּלְכָל בַּר נָשׁ, כְּפוּם מִדָּה דִּילֵיהּ. אֲבָל לָאו דְּאִית לֵיהּ מִדָּה וְלָא שֵׁם יְדִיעַ.

כְּגַוְונָא דִּסְפִירָאן, דְּכָל סְפִירָה אִית לָהּ שֵׁם יְדִיעַ, וּמִדָּה, וּגְבוּל, וּתְחוּם. וּבְאִלֵּין שְׁמָהָן מָארֵי עָלְמָא אִיהוּ אִתְפְּשַׁט, וְאַמְלִיךְ בְּהוֹן, וְאִתְקְרֵי בְּהוֹן, וְאִתְכַּסֵּי בְּהוֹן, וְדָר בְּהוֹן, כְּנִשְׁמְתָא לְגַבֵּי אֲבָרִים דְּגוּפָא. וּמַה רְבוֹן עָלְמִין, לֵית לֵיהּ שֵׁם יְדִיעַ וְלָא אָתָר יְדִיעַ, אֶלָּא בְּכָל סִטְרָא

שׁוּלְטָנוּתֵיהּ. אוֹף הָכִי לֵית לָהּ לְנִשְׁמְתָא שֵׁם יְדִיעַ, וְלָא אֶתָּר יְדִיעַ, בְּכָל גּוּפָא אֶלָּא בְּכָל סְטָר שׁוּלְטָנוּתֵיהּ, וְלֵית אֵבֶר פָּנוּי מִנָּהּ.

וּבְגִין דָּא, לֵית לְרַשְׁמָא לָהּ בְּחַד אֲתָר, דְּאִי לָאו הָא חָסֵר שׁוּלְטָנוּתָא בַּשְׁאַר אֵבָרִים. וְלָא לְאִתְקְרֵי לָהּ בִּשְׁמָא חַד, אוֹ בְּתַרִין, אוֹ בְּג'. לְמֵימָר דְּאִיהִי חָכְמָה מִבִּינָה, וְאִית לָהּ דַּעַת, וְלָא יַתִּיר. דְּאִי עָבִיד הָכִי, הָא חָסֵר לָהּ מִשְּׁאַר דַּרְגִּין.

כָּל שֻׁבָּן לְמָארֵי עָלְמָא, דְּלֵית לְרַשְׁמָא לֵיהּ בַּאֲתָר יְדִיעַ, אוֹ לְאִתְקְרֵי לֵיהּ בִּשְׁמָהָן, אוֹ לְשַׁנָּאָה לֵיהּ בְּהוֹן, אוֹ (ס"א לשלשא) לְשַׁלְטָאָה לֵיהּ כְּגוֹן דַּרְגָּא דְּמָרְכַּבְתָּא, דְּאִתְּמַר בָּהּ קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ, דְּכָל דַּרְגִּין דְּכָל מַרְכְּבוֹת דִּילֵיהּ, אִינּוּן מְשׁוּלָּשִׁים, כְּגוֹן הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה, דְּאִינּוּן דְּמוּת אַרְיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר, דְּאִינּוּן מֶרְכָּבָה לְאָדָם. דְּאִתְּמַר עָלַיְהּ, (יחזקאל א׳:י׳) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וּמִסְטָרָא דְּנוּקְבָא, אִינּוּן שַׁלְטִין עַל אָדָם, וְנוּקְבָא אִיהִי מֶרְכָּבָה לְגַבַּיְיהוּ. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר עָלָהּ, קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ.

וְאוֹף הָכִי אַתָּוון, דְּאִינּוּן אַנְפִּין דְּחַיָּון, מְשׁוּלָּשִׁין, כְּגַוְונָא דָּא: יד"ו. הו"י. וה"י. ה' רְבִיעָאָה, קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. אִיהִי שְׁלֵמִים דְּכֻלְּהוּ, לְאַשְׁלְמָא בְּכֻלְּהוּ שֵׁם יְדוֹ"ד. אֲבָל לְמָארֵיהּ דְּכֹלָּא, לֵית לְשַׁלְּשָׁא בֵּיהּ בִּשְׁמָהָן, וְלָא בְּאַתָּוון, אֶלָּא אִיהוּ אִתְקְרֵי בְּכָל שְׁמָהָן, וְלֵית לֵיהּ שֵׁם יְדִיעַ. וְכָל שֵׁם וְשֵׁם אַסְהִיד עָלֵיהּ, דְּאִיהוּ אֲדוֹן כָּל עָלְמִין. אַסְהִיד עָלֵיהּ אֲדֹנָי.

וְלֵית דְּיַדְּעִין דְּאִית בַּר נָשׁ, דְּיָרִית ג' מַאָה וְעֶשֶׂר עָלְמִין, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח׳:כ״א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, דְּאִתְקְרֵי יֵשׁ מֵאַיִן. וְדָא חָכְמָה עִלָּאָה. וְאִית בַּר נָשׁ דְּלָא יָרִית אֶלָּא עָלְמָא חַד, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְהָכִי יָרִית עָלְמִין כָּל בַּר נָשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ לְעֵילָּא. אֲבָל לְמָארֵי עָלְמָא, לֵית לְרַשְׁמָא לֵיהּ עָלְמִין בְּחוּשְׁבָּן, אֶלָּא אֲדוֹן כָּל עָלְמִין, וְאֲדֹנָ"י קָא סָהִיד עָלֵיהּ.

אוֹף הָכִי יְהוֹ"ה, מְנַיֵּהּ תַּלְיָיא כָּל הַוָיִין, וְאִיהוּ וְכָל הַוָיִין דִּילֵיהּ, סָהֲדִין עַל מָארֵי עָלְמָא, דְּאִיהוּ הַוָה קֳדָם כָּל הַוָיִין. וְאִיהוּ בְּתוֹךְ כָּל הַוָיָה. וְאִיהוּ לְאַחַר כָּל הַוָיָה. וְדָא רָזָא, דְּסָהֲדִין הַוָיִין עָלֵיהּ, הָיָה, הוֹוֶה, וְיִהְיֶה.

דִּינָא, בְּהַפּוּךְ אַתָּוון אֲדֹנָ"י. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. שֵׁם אֵ"ל סָהִיד עַל מָארֵי דְּכֹלָּא, דְּלֵית יְכוֹלֶת לְכָל שֵׁם, וַהֲוָיָה וַדַּרְגָּא. כָּל שֻׁבָּן לִשְׁאַר בְּרָיָין, פָּחוּת מִנֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ד׳:ל״ב) כְּלָא חֲשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְגוֹ'. אֱלֹהִי"ם, סָעִיד עַל אֱלָהוּת דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ אֱלֹהִי"ם וְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים, וְאִיהוּ אֱלוֹהַּ עַל כֹּלָּא, וְלֵית אֱלוֹהַּ עָלֵיהּ. צְבָאוֹ"ת, סָהִיד עָלֵיהּ כְּדִכְתִיב, וּכְמִצְבְּיֵיהּ עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא. שַׁדַּ"י, סָהִיד עָלֵיהּ, דְּכַד אִיהוּ אָמַר לְעוֹלָם דַּי עָמַד בִּתְחוּמֵיהּ, וְלָא אִתְפְּשַׁט יַתִּיר. וְאוֹף לְמַיָּא וְרוּחָא וְאֶשָּׁא.

וְאוֹף הָכִי, כָּל הֲוָיָה, וְשֵׁם, סָהֲדִין עֲלֵיהּ. דְּכַד הֲוָה אִיהוּ יָחִיד קוֹדֶם דְּבָרָא עָלְמָא, אֲמַאי הֲוָה אִיהוּ צָרִיךְ לְאִתְקְרֵי בִּשְׁמָהָן אִלֵּין, אוֹ בִּשְׁאַר כִּנּוּיִין, כְּגוֹן (שמות ל"ד:ו') רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגוֹ', דַּיָּין אַמִּיץ חָזָק. וְסַגִּיאִין בְּכָל אִינּוּן שְׁמָהָן וְכִנּוּיִין, אִתְקְרֵי עַל שֵׁם כָּל עָלְמִין וּבְרִיָּין דִּלְהוֹן, לְאַחֲזָאָה שׁוּלְטָנוּתֵיהּ עָלַיְיהוּ.

אוֹף הָכִי נְשָׁמְתָא, (תיקונין כ"ד ע"א) עַל שׁוּלְטָנוּתָא דְּכָל אֲבָרִים דְּגוּפָא, אַמְתִּיל לָהּ לְגַבֵּיהּ. לָאו דְּאִיהִי אַדְמְיָא לֵיהּ אִיהִי בְּעַצְמָהּ, דְּהוּא בָּרָא לָהּ, וְלֵית לֵיהּ אֱלוֹהַ עֲלֵיהּ דְּבָרָא לֵיהּ. וְעוֹד, נְשָׁמְתָא אִית לָהּ כַּמָּה שְׁנוּיִים וּמִקְרִים וְסִבּוֹת, דְּאִתְקְרִיאוּ לָהּ. מַה דְּלָאו הָכִי לְמָארֵי כֹּלָּא. וּבְגִין דְּא הִיא אַדְמְיָא בְּשָׁלְטָנוּתָא דִּילָהּ עַל כָּל אֲבָרֵי גּוּפָא, אֲבָל לָא בְּמִלָּה אַחֲרָא.

פרק קכה

וְעוֹד, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֵׁם ע' רַבָּתִי, ד' מִן אֶח"ד רַבָּתִי, הַיְינוּ ע"ד, בֵּין שֵׁ"ם מִן שְׁמַע, א"ח מִן אֶח"ד. (שמואל א י"ב:ה') עֵד יְיָ בָּכֶם. וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד דְּמְיַחֵד אוֹתוֹ בָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהילים ק"ד:ל"ד-ל"ה) אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיְיָ, (עיין לעיל רל"ו ע"ב) ש"מ מִן שְׁמַע, א"ח מִן אֶח"ד, הֲרֵי אֶשְׂמַח.

וְעוֹד. ד' רַבָּתִי, ד' בָּתֵּי תְּפִילִּין, דְּמָנַח לְהוֹן א"ח, וְאִתְעֲטָר בְּהוּ, וְאִינּוּן פְּאֵר עַל רֵישֵׁיהּ. וְאִינּוּן יהו"ה (ס"א יהה"ו), י' עֲטָרָא עַל ה', דְּאִיהִי בְּרַתָּא, וְהַיְינוּ (משלי ג':י"ט) יְדוָ"ד בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ, אַבָּא יָסַד בְּרַתָּא. ה', אִמָּא עִלָּאָה, עֲטָרָה עַל ו', דְּאִיהוּ בְּרָא, וְהַיְינוּ (משלי ג':י"ט) כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה. בְּאִמָּא כּוֹנֵן בְּרָא. וְהַאי אִיהוּ דְּעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם.

פרק קכו

וּבְרַתָּא אִיהִי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, כֵּה"ה. י' קֶשֶׁר דִּילֵיהּ. ה' עִלָּאָה אִימָּא, תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא עַל רֹאשׁ תִּפְאֶרֶת. תְּפִלִּין דִּילֵיהּ, כְּסֵדֶר יְדוָ"ד, דְּאִיהוּ קַדֵּשׁ לִי. וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ. שְׁמַע. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. אֲבָל בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲוֹיוֹת בְּאֶמְצַע, דְּאִינּוּן ה' ה'. וּבְגִין דָּא אָמַר הַנָּבִיא, (ירמיהו ט':כ"ג) בְּזֹאת יִ"תְהַלֵּל הַ"מִּתְהַלֵּל הַ"שְׂכֵּל וְ"יָדוֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְדוָ"ד. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִית בְּרִישָׁא אָתָר, לְאָנָחָא תְּרֵי זוּגֵי דִּתְפִלֵּי. וְדָא זָכֵי לִתְרִין פְּקוּדִין, דְּאוֹקְמוּהָ עֲלַיְיהוּ, לֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לִשְׁתֵּי שׁוּלְחָנוֹת.

י' חָכְמָה. ה' בִּינָה. ו' עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. ה' מַלְכוּת קַדִּישָׁא. רֵישָׁא דְּאִתְעַטָּר בְּאַרְבַּע אַתְוָון, דָּא כֶּתֶר רֵיהָטָא דְּרֵישָׁא דְּאַסְחַר לוֹן, וְכַסֵּי לוֹן. אַהֲבָה חֶסֶד קְרִיאַת שְׁמַע, דִּשְׁקִילָא לְאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְיהִיבַת מִימִינָא. תְּפִלִּין עִז, מִשְׁמָאלָא דִּגְבוּרָה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כְּלִיל

כֹּלָא, כַּנְפֵי דְּמַצָּוָה, נָצַח וְהוֹד, תְּכֵלֶת וְלָבָן. מְזוּזָה רָשִׁים שַׁדַּי, צַדִּיק. וּשְׁכִינְתָּא תַּרְעָא דְּמְזוּזָה, זֶה הַשַּׁעַר לַיְדוָ"ד.

וְעוֹד ש' תְּלַת רְצוּעוֹת. ד' קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִּין מֵאֲחוֹרוֹי. י' קֶשֶׁר דְּתְפַלִּין דְּיָד. וּבְגִין דָּא שַׁדַּ"י מִלְּבַר, יְדוָ"ד מִלְּגוֹ, דְּאִיהִי ד' פָּרְשָׁיָין. דד' רָאשִׁין רֶמֶז לד' בָּתֵּי דִּתְפִילִּין, שַׁדַּ"י אוֹת דִּילֵיהּ עוֹלֶה מטטרו"ן.

וְעוֹד. י' חָכְמָה קַדֵּשׁ לִי. ה' בִּינָה, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ. ו' שְׁמַע, שִׁית תֵּיבִין, רְמִיזָא לְשִׁית סְפִירָן, שִׁית עַנְפִין דְּאִילָנָא, דְּכָלַל לוֹן תִּפְאֶרֶת. ה' וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ מַלְכוּת. אִלֵּין אִינּוּן דְּרִישָׁא, דְּאִיהוּ כֶּתֶר, כ', (שמואל א ב׳:ב׳) אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ.

שַׁדַּי, רְמִיז רְצוּעֵי וּבָתֵּי וְקִשְׁרֵי דִּתְפִלִּין מִלְּבַר. אוּף הָכִי בַּמְזוּזָה, יְדוָ"ד מִלְּגוֹ, שַׁדַּ"י מִלְּבַר, דְּאַרְבַּע רָאשִׁין עִם ד' רְמִיז לד' בָּתֵּי וּלְקֶשֶׁר תְּפִלִּין מֵאֲחוֹר ד' כְּפוּלָה אוּף הָכִי ש' כְּפוּלָה, י' קֶשֶׁר דְּיָד כֵּהָה דְּאִיהוּ בֵּיתָא חֲמִישָׁאָה ד' (ס"א י') דְּשַׁדַּ"י אִיהוּ מוֹחָא דאוּקְמוּהָ עֶלְיוֹהּ בַּמָּקוֹם שְׁמוֹחוֹ שֶׁל תִּינוֹק רוֹפֵס בּוֹ, וְדָא תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ שַׁדַּ"י.

תְּפִלִּין דְּמָארֵי עָלְמָא, כֶּתֶר. וּמַאי נִיהוּ כֶּתֶר דְּמָארֵי עָלְמָא. יְדוָ"ד. דְּאִיהוּ: י' חָכְמָה. ה' בִּינָה. ו' תִּפְאֶרֶת. כָּלִיל שִׁית סְפִירִין. ה' מַלְכוּת. וּבְגִין דָּא (שמואל ב ז׳:כ"ג) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל (דברים ד׳:ז׳) כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו, כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. אַרְבַּע קְרָאֵי, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בְּכ', רָזָא דְּאַת כ': י'. דְּאִיהִי י' מִן יָאֲהדוֹנָהִי, (במדבר ז׳:פ"ו) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, כ' מִן כֶּתֶר, כְּלִילָא מֵעֲשֶׂר סְפִירָאן, כְּלִילָן מֵעֵילָא לְתַתָּא, וּמֵעֲשֶׂר סְפִירָאן מִתַּתָּא לְעֵילָא.

וְאִלֵּין אִינּוּן, (תהילים קמ"ח:ד') וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם, מַיִם עֶלְיוֹנִים זְכָרִים, מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת. וְעָלְיֵיהוּ אָמַר רִבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו, כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר, אַל תֹּאמְרוּ מַיִם מַיִם, שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ בְּנַפְשְׁכֶם. דְּלָאו אִינּוּן מַיִם כְּמַשְׁמָעָן. אֶלָּא אִיהוּ אוֹר נוֹבֵעַ. וּבְגִין דָּא, אִדְּמוּ לְמַיִם נוֹבְעִים. וְהַאי נְהוֹרָא לֵית לֵיהּ פְּסָק, וְלֹא קְצוּץ, וּפְרוּד. וּבְגִין דְּאִינּוּן מִכֶּתֶר, אִתְקְרִיאָן שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, דְּכֶתֶר אֵין סוֹף אִתְקְרֵי. (ע"כ רעיא מהימנא).

פרק קכז

(במדבר כ"ח:כ"ז) וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ. תָּא חֲזֵי, בְּפֶסַח כְּתִיב, וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עוֹלָה לַיְיָ. וְהָכָא לָא כְּתִיב אִשֶּׁה, (דהא ביומא דא אשה לא כתיב ביה) אֶלָּא וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה. מַאי טַעְמָא. יוֹמָא דָּא, יוֹמָא דְּעַיְילַת כַּלָּה לְחוּפָּה אִיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל מָנוּ יוֹמִין דְּדַכְיוּ. יוֹמִין וְשָׁבוּעִין, וְאִתְכְּלִילוּ וְעָאלוּ בְּיוֹמִין דְּדַכְיוּ. וְהִיא נַפְקַת מִכָּל סִטְרָא בִּישָׁא, וְנַטְרַת יוֹמֵי דַּכְיוּ כְּדְקָא חֲזֵי. וְרָזָא דָּא, מַלְכָּא טַעַם בְּתוּלָה טָעִים. בְּגִין כָּךְ לָא כְּתִיב בֵּיהּ אִשֶּׁה, דְּהָא אַחֲרָא לָא קָרִיב לְמַשְׁכְּנָא, וְהָא אִתְרְחַק מִתַּמָּן. וְעַל דָּא אִשִּׁים לָאו הָכָא, וְלָאו אִצְטְרִיכוּ

לְהָכָא, וְיִשְׂרָאֵל מְרַחֲקָן אִינּוּן מִן סִטְרָא בִּישָׁא. (ומנן יומין דדכיו, יומין ושבועין, ואתכלילו ועאלו ביומין דדכיו). אָמַר רִבִּי אַבָּא, עֲדַיִין צְרִיכִין אֲנָן לְפִתְחָא דָּא לְמַפְתַּח.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲרִימִית יְדֵי בְּצַלּוּ לְמַאן דְּבָרָא עָלְמָא, וְרָזָא דָּא, אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, אִשִּׁים אִינּוּן בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאַתְיָין בְּסִטְרָא דָּא וּבְסִטְרָא דָּא, אִדַּבְּקוּ בְּאִילָנָא דְּדַעַת טוֹב וָרָע, אִדַּבְּקָן בְּרָע, וְאִדַּבְּקָן בְּטוֹב. וּבְגִין כָּךְ, בִּשְׁאַר יוֹמִין כְּתִיב בֵּהּ אִשֶּׁה עוֹלָה. אֲבָל בְּהָנֵי יוֹמָא, דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי קַיְימָא, וְלָא אַחֲרָא, לֵית אֲנָן צְרִיכִין לְאִשֶּׁה, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן. וְיוֹמָא דָּא, יוֹמָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אִיהוּ, וְלָא דְּדַעַת טוֹב וָרָע. וּבְגִין דָּא, וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְיָ, וְלָא אִשֶּׁה לַיְיָ עוֹלָה. וְעוֹלָה, לְשׁוֹן (נ"א לשם) עוֹלֶה, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְהָא אִתְעַרְנָא מִלֵּי דְּפָרִים בְּנֵי בָקָר, וְכָל הַהוּא קָרְבָּן.

(במדבר כ"ט:א') וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, כְּמָה דְּאִתְמַר, יוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דִּינָא דְּכָל עָלְמָא, דִּינָא תַּקִּיפָא, וְדִינָא רַפְיָא. וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה, וְהִקְרַבְתֶּם מִבָּעֵי לֵיהּ, כִּשְׁאַר כָּל יוֹמִין, מַאי וַעֲשִׂיתֶם. אֶלָּא בְּיוֹמָא דָּא, (בראשית כ"ז:ד') וַעֲשֵׂה לִי מַטְעַמִּים כְּתִיב. כַּמָּה מַטְעַמִּים וְתַבְשִׁילִים עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהָנֵי יוֹמֵי, בְּעוֹד דִּמְקַטְרְגָא אָזִיל לְפַשְׁפְּשָׁא בְּחוֹבִין דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב וְהִקְרַבְתֶּם, אֶלָּא וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה. וְלָא אִשֶּׁה עוֹלָה. וְכֵן בְּכָל שְׁאַר יוֹמִין, (ס"א בקרבנין) לָא כְּתִיב אִשֶּׁה, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּכָל הָנֵי יוֹמֵי. כָּל שֶׁכֵּן בְּהַאי יוֹמָא, דַּאֲנָן עַבְדִין מַטְעַמִּים וְתַבְשִׁילִים בְּלָא דַּעְתָּא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא יִצְחָק מְשַׁדֵּר לֵיהּ לָצוּד צֵידָה דְּחוֹבִין דִּבְנֵי עָלְמָא, וּלְאַיְיתָאָה לְגַבֵּיהּ.

וּבְעוֹד דְּאִיהוּ אָזִיל, יִשְׂרָאֵל נַטְלֵי עֵיטָא בִּרְבָקָה, וְעַבְדִין כָּל אִינּוּן פּוּלְחָנִין, כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין, מְזַמְּנֵי שׁוֹפָר וְתַקְעִין לֵיהּ, בְּגִין לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי. וְהָא אוֹקִימְנָא, (בראשית כ"ז:כ"ה) וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ, דְּאָתֵי (ס"א דאכל) מֵרָחוֹק, מִגּוֹ אֲתָר דְּחַמְרָא עַתִּיקָא, וְשָׁתֵי. וְאַטְעִים לֵיהּ, וְחַדֵּי. וְאַחַר כַּךְ מְבָרֵךְ לֵיהּ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, וְאַעְבַּר עַל חוֹבוֹי. מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ז:ל') וַיְהִי אַךְ יָצוֹא יָצָא יַעֲקֹב וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּדוֹ, טָעִין מִכַּמָּה טוֹעֲנֵי כְּמָה דְּאִתְמַר, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה.

וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ יוֹמָא דִּיבָבָא, וְקָרְבָּנָא אִיהוּ עוֹלָה. אַיִל אֶחָד, כְּמָה דְּאִתְמַר, בְּגִין אֵילוֹ דְּיִצְחָק. וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, שׁוֹחַד לְסַמָּאֵל לְכַפָּרָה (לתברא) אַנְפּוֹי, בְּהַהוּא בִּכְיָה דְּאִיהוּ בָּכֵי בְּהַאי יוֹמָא, כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלָא אִתְעֲבִיד רְעוּתֵיהּ, וְהָא לְמַנָּנָא צַד צֵידָה. כְּמָה דְּאִתְמַר. כְּגַוְונָא דָּא יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, וְהָא כְּתִיב בְּפָרָשַׁת אֱמוֹר.

פרק קכח

(במדבר כ"ט:י"ב) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (בראשית ח':ד') וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', תָּא חֲזֵי, כָּל הָנֵי יוֹמִין, אַזְלַת אִימָּא עַל בְּנַיָּיא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט סִטְרָא

אַחֲרָא עֲלַיְיהוּ, וּבְגִין לְשֵׁזָבָא לוֹן. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּזִיבוּ בְּנָהָא, וְהָא יַתְבִין בַּסֻּכּוֹת, מִתְנַטְּרִין בִּנְטוּרָא. יוֹמָא קַדְמָאָה, וְיוֹמָא תִּנְיָנָא, פַּקְדַת לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, לְמֶעְבַּד סְעוּדָתָא לְמָנָן דְּשָׁאַר עַמִּין, וְאִיהִי לָא שַׁרְיָא תַּמָּן. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאִיהוּ י"ז לַחֹדֶשׁ, שָׁרִיאַת לְמִשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט, טוּרִין דְּכָל לְוָוטִין וּמְרָדִין שָׂרָאן בְּגַוַוייהוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יוֹמָא קַדְמָאָה דְּחַג, לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וְלָא יוֹמָא תִּנְיָנָא, אֶלָּא יוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאוֹסִיף וְגָרַע שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, אוֹסִיף אַתְוָון, וְגָרַע קָרְבְּנִין. דִּכְתִיב עַשְׂתֵּי עָשָׂר וְגוֹ'. וְהָכִי אִתְחֲזֵי לְרַע עַיִן, בְּגִין דְּיוֹמָא קַדְמָאָה וְיוֹמָא תִּנְיָנָא חֲדָוָה דִּבְנָהָא, וְאִינּוּן מְפַלְּגֵי עִדָּאן לוֹן. מִיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּלְהָלְאָה, דְּאִיהִי שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, מַה כְּתִיב. (בראשית ח׳:ה׳) וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, אִלֵּין קָרְבְּנִין, דְּאַזְלִין וּמִתְמַעֲטִין. וּכְמָה דְּאִינּוּן מִתְמַעֲטִין, הָכִי נָמֵי אִתְמַעַט טוּבָא דִּלְהוֹן.

פרק קכט

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, מִיּוֹמָא תִּנְיָנָא שָׁרִיאוּ מַיָּיא לְאִתְחַזָּאָה, כֵּיוָן דְּשָׁרִיאוּ מַיִם, מִיּוֹמָא תְּלִיתָאָה אִיהִי שָׁרַת עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן מַיִם לָא הֲווֹ יַדְעֵי בַּבְלָאֵי (ס"א בכולא), אֲמַאי רְשִׁימִין הָכָא, דְּהָא טוּבָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא הֲווֹ בַּאֲתָר דְּמִעוּטָא, אֶלָּא בַּאֲתָר דְּרִבּוּיָיא. וּבְגִין דְּאִלֵּין מַיִין דְּרִשִׁימִין הָכָא אִתְמַעֲטָן, אָתֵי קְרָא לְאַשְׁמְעִינָן דִּכְתִיב, וְהַמַּיִם אִינּוּן דְּיָדְיעָן בְּיוֹמֵי דְּחַג, אִינּוּן דְּרִשִׁימִין גּוֹ קָרְבְּנִין, דְּאִינּוּן טוּרֵי לְוָוטִין, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר טוּבָא דִּלְהוֹן, וּנְגִידוּ דְּאַנְגִיד עֲלַיְיהוּ, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, וּבְגִין דְּאִינּוּן מַיִם דִּלְהוֹן הוּא, לָא אִתְחַבָּרָן אַתְוָון, דְּלָא יִתְחַבָּר טוּבָא דִּלְהוֹן, אֶלָּא זְעֵיר זְעֵיר.

אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מְקוּדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב. (תהילים ל"ד:י"א) וְדוֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. רֵישֵׁיהּ דִּקְרָא, כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ, אִלֵּין מָמָנָן דִּשְׁאַר עַמִּין. וְדוֹרְשֵׁי יְיָ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב, אִלֵּין אַזְלִין וְאִסְתַּלְקוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ, טוּבָא דִּלְהוֹן דְּאִינּוּן מַיִם, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר. עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי. דְּא טֵבֵת, דְּהָא כְּדֵין יְמֵי הָרָעָה הֲווֹ, וְאִתְעֲרַת הַהִיא רָעָה וְאִתְתַּקְפַּת, וְכַלָּה קַדִּישָׁא לָא אַנְהִירַת מִגּוֹ שִׁמְשָׁא, כְּדֵין נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים, אִלֵּין אִינּוּן הֲרֵי חֲשׁוֹכָא, טוּרִין דִּלְוָוטִין אִתְחֲזוֹן וְאִתְתְּקִפוּ, וְעַבְדִין בִּישִׁין בְּעָלְמָא. בְּיוֹמִין אִלֵּין, אִשֶּׁה בְּהַאי עוֹלָה, דְּהָא כְּדֵין הֲנֵי אִשִּׁים אָכְלֵי חוּלְקֵיהוֹן. שִׁבְעִים פָּרִים אִלֵּין, אִינּוּן לָקֳבֵל שִׁבְעִים מָמָנָן, דְּשַׁלְטוּ עַל שִׁבְעִין עַמִּין. וְסַלְקִין בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, וְנַחְתֵּי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאִקְרוּן פָּרִים מְנַגְּחִין בְּיוֹמִין דִּלְהוֹן. אֵילִם, (חסר) אַרְבִּיסָר, תְּרִין בְּכָל יוֹמָא

אינוּן יְ"ד יְהוָ"ה. יְדָא דְּשָׁלִיטָא עֲלַיְיהוּ תְּדִיר, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָה, מִנַּיְינָא דִּילְהוֹן חֵ"ן.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי, רַע עַיִן הֲוִינָן לְגַבַּיְיהוּ. אִין, דְּהָא כְּתִיב, (משלי כ"ה:כ"ב) כִּי גֶּחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ. אֲבָל אֲנָן לָא יַהֲבִינָן אֶלָּא בְּחֶדְוָותָא, דְּלֵית בְּיוֹמֵי שַׁתָּא, חֶדְוָותָא, כְּאִלֵּין יוֹמִין. וּבְגִין דַּאֲנָן יָהֲבִין בְּטוּב לִבָּא, וּבְחֶדְוָותָא דִּרְעוּתָא, אִתְהַפָּךְ עֲלַיְיהוּ גֶּחָלִים עַל רֵישֵׁיהוֹן, גּוּמְרִין מְלַהֲטָן, דְּחֶדְוָותָא דִּילָן, עַבְדֵי לוֹן בִּישׁ. י"ד, (ס"א ה') ע', וחץ. כַּךְ סַלְקִין בְּחוּשְׁבָּנָא דִּילְהוֹן.

וְכָל דָּא אִיתֵּימָא מַאן יְהִיב לָן לְאַקְרָבָא עֲלַיְיהוּ, דִּלְמָא אינוּן לָא בָּעָאן כָּל דָּא. אֶלָּא לֵית חֶדְוָה לְכָל אינוּן מְמָנָן, בְּכָל אינוּן תּוֹרִים אִילִים וְאִמְרִין כְּהָנֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל יַהֲבֵי לוֹן סְעוּדְתִּין אִלֵּין. וְעִם כָּל דָּא לָא מִתְקָרְבוּ כֹּלָּא, אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְאינוּן מִתְקָרְבֵי תַּמָן, וְאִיהוּ פָּלִיג לוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ"ה:כ"א) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם, אִלֵּין אינוּן קָרְבְּנִין דְּחָגּ. וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם, אִלֵּין מַיִם דְּרִשִׁימִין הָכָא בְּיוֹמֵי דְּחָגּ.

וּבְיוֹמָא תִּנְיָינָא, וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה וּשְׁבִיעָאָה, וְסִימָן (שיר השירים ח':ז') בּוֹ"ז יָבוּזוּ לוֹ.

מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, אִלֵּין אינוּן מַיִם, דִּי מְנַסְּכֵי יִשְׂרָאֵל, בְּחֶדְוָה וּבְרַחֵימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ב:ג') וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן. וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, אִלֵּין אינוּן נַהֲרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, דְּכֻלְּהוּ דַּבְקֵי וּמִתְקַשְּׁרֵי בְּרַחֵימוּ דָּא. אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ, דָּא סַמָאֵל, בְּאַהֲבָה דְּיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלְקָא בַּהֲדַיְיהוּ, בְּאינוּן מַיִם דְּרִשִׁימִין הָכָא בְּפַרְשָׁתָא, דִּכְתִיב אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ, סִימָנָא דְּאינוּן מַיִם בּוֹ"ז, יָבוּזוּ לוֹ וַדַּאי, דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְחַשִּׁיבוּ לְגַבָּן, חֶרֶשׁ נִשְׁבָּר, דְּלֵית לֵיהּ תְּקָנָה לְעָלְמִין.

מַיִם דְּלֹהוֹן אִתְפְּלִיגוּ בְּיוֹמִין בּוֹ"ז, אִשְׁתְּאַרוּ שְׁאַר יוֹמִין, דְּאינוּן ג' ד' ה' (נוטריקון) חֲמִישִׁי רְבִיעִי שְׁלִישִׁי, וְסִימָן, (ישעיהו מ"ה:ט') חֶרֶ"שׁ אֶת חַרְשֵׁי הָאֲדָמָה, וְלֵית לוֹן תִּקּוּנָא בַּהֲדָן, וְלָא לְעָלְמִין. וְאִי תֵּימָא בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ כְּתִיב. הָתָם (תהילים כ"ב:כ"ה) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת.

יוֹמָא קַדְמָאָה מַאי עָבִיד לֵיהּ. אֶלָּא לָא אִקְרֵי רֹאשׁוֹן, וְלָא אִקְרֵי אֶחָד, אֶלָּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר סְתָם, בְּלָא רְשׁוּמָא כְּלָל. אֲבָל שֵׁירוּתָא דְּרִשִׁימוּ דְּמַיִין, מִיּוֹם שֵׁנִי הֲוִי. וְהָכִי אִתְחֲזֵי, בְּגִין דְּלֵית טוֹב בַּשֵּׁנִי, וּבְגִין כָּךְ, לָא רְשִׁים רֹאשׁוֹן וְלָא אֶחָד כְּלָל, וַהֲוִי בִּסְתָם, וְשָׁרֵי רְשִׁימוּ דְּיוֹמִין, בְּיוֹם שֵׁנִי. וְאִתְפְּלָגוּ מַיִם בְּבוּ"ז, וְאִשְׁתְּאָרוּ בְּיוֹמִין חֶרֶ"שׁ, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְכֹלָּא כַּדְקָא יָאוֹת.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעֵי לְאַעְלָאָה לְגוֹ מוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא. וּבְגִין לְמֵיעָאל לְגוֹ מוֹחָא, מְתַבְּרִין קְלִיפִּין אִלֵּין, וְעָאלִין. מַה כְּתִיב לְבָתַר כָּל הַאי. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. לְבָתַר דְּתַבְּרוּ כָּל הָנֵי קְלִיפִּין, וְתַבְּרוּ כַּמָּה גְּוִיזִין, וְכַמָּה נְחָשִׁים קַטְלוּ, וְכַמָּה עַקְרַבִּים דַּהֲווֹ לוֹן בְּאִינּוּן טוּרֵי דַּחֲשׁוֹכָא, עַד דַּאַשְׁכָּחוּ אֲתַר דִּישׁוּבָא, וְקָרְתָּא קַדִּישָׁא, מַקְפָּא שׁוּרִין סְחוֹר סְחוֹר, כְּדֵין עָאלוּ לְגַבָּהּ, לְמֶעְבַּד נַיְיחָא תַּמָּן, וּלְמֵחְדֵי בָּהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה.

וְדָא אִיהוּ עֲצֶרֶת, כְּנִישׁוּ. אֲתַר דְּמִתְכְּנַשׁ כֹּלָּא לְגַבָּהּ. תִּהְיֶה לָכֶם, וְלֹא לְאַחֲרָא, לְמֶחְדֵי אַתּוּן בְּמָארֵיכוֹן, וְאִיהוּ בַּהֲדַיְיכוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ל"ב:י"א) שִׂמְחוּ בַיְיָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב. אמר ר' שמעון כל מאן דחדי וכו' עד שלא עשו חסד עם העניים (נדפס בהקדמת בראשית דף י' ע"ב)

מטות

פרק א

(במדבר ל"א:י"ח) וְכָל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר. תַּמָּן תָּנֵינָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין הָעוֹלָם מִתְנַהֵג אֶלָּא בִּתְרֵי גַּוְונִין, דְּאָתוּ מִסְטַר אִתְתָא דְּאִשְׁתְּכָחַת חַכִּימַת לִבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ל"ה:כ"ה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן. וּמַאי מַתְיָין. אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן, גַּוְונִין דְּכִלִּילָן בְּגוֹ גְּוונֵי.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל"א:י"ג-י"ד) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ. וּכְתִיב בְּיָדֶיהָ טָווּ, מַאי טָווּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, טָווּ בְּדִינָא, טָווּ בְּרַחֲמֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֲמַאי אִתְקְרִיָא אִשָּׁה. אָמַר לֵיהּ דְּכְלִילָא בְּדִינָא, וּכְלִילָא בְּרַחֲמֵי.

תָּא חֲזֵי, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אִתְתָא בְּדִינָא אִתְקְרִיָא, עַד דְּאִטְעֲמָא טַעֲמָא דְּרַחֲמֵי. דְּתַנְיָא, מִסְטָרָא דְּבַר נָשׁ, אִתֵּי חִוָּורָא. וּמִסְטָרָא דְּאִתְתָא, אָתֵי סוּמְקָא. טַעֲמָא (ס"א אתתא) דְּאִתְתָא מֵחִוָּורָא, וְחִוָּורָא עָדִיף.

וְתָא חֲזֵי אֲמַאי אֲסִירָן נְשֵׁי שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּיַדְעֵי מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא. מִשּׁוּם דְּתַנְיָנָן, אִית יְמִינָא, וְאִית שְׂמָאלָא. יִשְׂרָאֵל, וּשְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְגַן עֵדֶן, וְגֵיהִנֹּם. עָלְמָא דָּא, וְעָלְמָא דְּאָתֵי. יִשְׂרָאֵל לָקְבֵלֵי דְּרַחֲמֵי, וּשְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לָקְבֵלֵי דְּדִינָא. וּתְנָן, אִתְתָא דְּאִטְעֲמָא טַעֲמָא דְּרַחֲמֵי, רַחֲמֵי נַצְחָא. אִתְתָא דְּטַעֲמָא טַעֲמָא דְּדִינָא, דִּינָא בְּדִינָא אִתְדַּבְּקַת, וְעָלַיְיהוּ אִתְקְרֵי (ישעיהו נ"ו:י"א) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, הַנִּבְעֶלֶת לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת קְשׁוּרָה בּוֹ כַּכֶּלֶב. מַה כַּלְבָּא תַּקִּיפָא בְּרוּחֵיהּ חֲצִיפָא. אוּף הָכָא דִּינָא בְּדִינָא, חֲצִיפָא בְּכֹלָּא. הַנִּבְעֶלֶת לְיִשְׂרָאֵל, תָּנֵינָן, כְּתִיב

(דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּנִשְׁמְתָא דְּיִשְׂרָאֵל, אַתְיָיא מֵרוּחָא דֵּאֱלֹהִים חַיִּים. דִּכְתִיב (ישעיהו נ"ז:ט"ז) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף, מַשְׁמַע דִּכְתִיב מִלְּפָנַי. וּבְגִין כָּךְ, אִתְתָּא דְּהִיא בְּתוּלְתָא, וְלָא אִתְדַּבָּקַת בְּדִינָא קַשְׁיָא דְּשְׁאַר עַמִּין, וְאִתְדַּבָּקַת בְּיִשְׂרָאֵל, רַחֲמֵי נַצְחָא וְאִתְכְּשָׁרַת.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב (תהילים פ"ט:ג') אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. מַאי חֶסֶד. הוּא חַד מִכְּתָרֵי עִלָּאֵי דְּמַלְכָּא, דְּנִשְׁמְתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָרֵא לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֶסֶד. עַל תְּנַאי דְּיִתְבְּנֵי, וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי חֶסֶד מֵעָלְמָא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב יִבָּנֶה. בְּגִין כָּךְ תְּנַיְנָן, מַאן דְּשַׁצֵּי חֶסֶד מֵעָלְמָא, אִשְׁתֵּיצֵי הוּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כ"ה:ה') לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, בְּגִין לְמֶעְבַּד חֶסֶד עִם מִיתָא. וְאִתְעֲבִיד בִּנְיָינָא, דִּכְתִיב, (תהילים פ"ט:ג') עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

ואתחנן

פרק א

(דברים ג':כ"ג-כ"ד) וָאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ' בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר. אֲדֹנָ"י יְדֹוִ"ד אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגוֹ'. רִבִּי (בראשית י"א) יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיהו ל"ח:ב') וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ'. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא חֵילָא תַּקִּיפָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכַמָּה הוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, לָא דְּחִיל מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְלָא דְּחִיל מֵעָרְעוּרִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְאָכִיל מַנִּיהּ בְּכָל יוֹמָא.

דְּהָא אוֹרַיְיתָא אוֹלִיף לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט. אוֹלִיף לֵיהּ עֵיטָא הֵיךְ יְתוּב קַמֵּי מָארֵיהּ (לבטלה להההיא גזרה). וַאֲפִילּוּ יִתְגְּזַר עֲלֵיהּ מוֹתָא, כֹּלָּא יִתְבַּטֵּל וְיִסְתְּלֵק מִנֵּיהּ, וְלָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. (עיטא דבר נש בהאי עלמא) וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילֵי, וְלָא יִתְעַדֵּי מִנַּהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יהושע א':ח') וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִי אַעְדֵּי מִינֵּיהּ אוֹרַיְיתָא, אוֹ אִתְפְּרַשׁ מִנַּהּ, כְּאִלּוּ אִתְפְּרַשׁ מִן חַיֵּי.

תָּא חֲזֵי, עֵיטָא דְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ סָלִיק בְּלֵילְיָא עַל עַרְסֵיהּ, בָּעֵי לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא, בְּלִבָּא שְׁלִים. וּלְאַקְדְּמֵי לְמֵימַר גַּבֵּיהּ פִּקְדּוֹנָא דְּנַפְשֵׁיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, בְּגִין דְּכָל עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, דְּהָא אִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְכָל רוּחֵי דִּבְנֵי נָשָׁא נָפְקִין, וְסַלְקִין וְאִתְטַמְּרָן (ס"א ואתמסרו) גַּבֵּיהּ. וּבְגִין דְּאִינּוּן בְּפִקְדּוֹנָא, כֻּלְּהוּ תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ.

פרק ב

תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְכָרוֹזָא נָפִיק. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, כְּדֵין מִתְכָּוְונֵי (נ"א מתערי) כָּל בְּנֵי מַטְרוֹנִיתָא, וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּכְדֵין כָּל אִינּוּן פִּקְדּוֹנִין דְּרוּחִין דְּאִתְמַסְּרָן

בִּידָהּ, כֻּלְּהוּ אָתְיִב לְמָארֵיהוֹן. וְרוּבָּא דִּבְנֵי עָלְמָא מִתְעָרִין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְהָא פִּקְדוֹנֵיהּ דְּכֻלְּהוּ אָתְיִב לְגַבַּיְיהוּ.

אִינּוּן דִּבְנֵי הֵיכָלָא עִלָּאָה קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, מִתְעָרֵי מִשְׁתַּדְּלֵי בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִשְׁתַּתְּפֵי בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַד דְּנָהִיר יְמָמָא. כַּד אָתֵי צַפְרָא, הִיא, וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא (דמלכא) כֻּלְּהוּ אַתְיָין לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן אִקְרוּן בְּנִין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ. כַּד אָתֵי צַפְרָא, בָּעֵי לְנַקָּאָה גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא, וּלְמֵיזַן זַיְינֵיהּ, לְאִשְׁתַּדְּלָא עִם מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא בְּלֵילְיָא אִשְׁתְּדַל בְּמַטְרוֹנִיתָא. הַשְׁתָּא אַתְיָא עִם מַטְרוֹנִיתָא, לְזַוּוגָא לָהּ עִם מַלְכָּא.

אָתֵי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, מַדְכֵּי גַּרְמֵיהּ בְּקֻרְבְּנִין, מְשַׁבַּח בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ דְּדָוִד מַלְכָּא. אַחִיד תְּפִילִין בְּרֵישֵׁיהּ, (ס"א בידיה וברישיה) וְצִיצִית בְּגַדְפֵּיהּ, אוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד. וְהָא אוּקְמוּהָ, צַלֵּי צְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהּ, בְּצְלוֹתָא בָּעֵי לְמֵיקָם, כְּגַוְונָא (ס"א בזווגא) דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ, דְּאִינּוּן אִקְרוּן הָעוֹמְדִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (זכריה ג׳:ז׳) וְנָתַתִּי לְךָ מַהֲלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים. וּלְכַוְונָא רְעוּתֵיהּ קַמֵּי מָארֵיהּ, וְיִתְבַּע בָּעוּתֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָאִים בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מֵעַרְסֵיהּ, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כָּרוֹזָא קָארֵי עָלֵיהּ וְאָמַר, (תהילים קל״ד:א׳) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ' הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ' בַּלֵּילוֹת. הַשְׁתָּא כַּד אִיהוּ קָאִים בְּצְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהּ, הַהוּא כָּרוֹזָא קָארֵי עָלֵיהּ וְאָמַר, וְנָתַתִּי לְךָ מַהֲלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

בָּתַר דִּמְסַיֵּים צְלוֹתָא בִּרְעוּ (וקאים בעיטא) קַמֵּי מָארֵיהּ, הָא אוּקְמוּהָ, דְּבָעֵי לְמִימְסַר נַפְשֵׁיהּ בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, לְהַהוּא אָתָר דְּאִצְטְרִיךְ. וְכַמָּה עֵיטִין אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּכֹלָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּצְלוֹתָא קַיְימָא (ס"א סיימא), כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּאַפִּיק בַּר נָשׁ מִפּוּמֵיהּ בְּהַהִיא צְלוֹתָא, כֻּלְּהוּ סַלְּקִין לְעֵילָּא, וּבָקְעִין אֲוִירִין וּרְקִיעִין, עַד דְּמָטוּ לְהַהוּא אָתָר דְּמָטוּ וּמִתְעַטְּרוּ בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, וְעָבִיד מִנַּייְהוּ עֲטָרָה. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, צְלוֹתָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַוְונָא דִּיהֵא צְלוֹתָא תַּחֲנוּנִים. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב וְאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ'. דְּא אִיהוּ צְלוֹתָא מֵעַלְיָא.

פרק ג

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּקָאִים בִּצְלוֹתָא, בָּעֵי לְכַוְונָא רַגְלוֹי, וְאוּקְמוּהָ. וּבָעֵי לְחַפְּיָא רֵישֵׁיהּ, כְּמַאן דְּקָאִים קַמֵּי מַלְכָּא. וּבָעֵי לְמִכְסְיֵיהּ (למכסייא) (ס"א לאסתמא) עֵינוֹי, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בִּשְׁכִינְתָּא. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, מַאן דְּפָקַח עֵינוֹי בִּשְׁעָתָא דִּצְלוֹתָא, אוֹ דְּלָא מְאִיךְ עֵינוֹי בְּאַרְעָא, אַקְדִּים עָלֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְכַד תִּיפּוֹק נַפְשֵׁיהּ, לָא יִסְתַּכַּל בִּנְהִירוּ דִּשְׁכִינְתָּא, וְלָא יְמוּת בִּנְשִׁיקָה. מַאן דִּמְזַלְזֵל בִּשְׁכִינְתָּא מִתְזַלְזֵל הוּא בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל א ב׳:ל׳) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבוֹזַי יֵקָלּוּ.

הַאי מַאן דְּאִסְתַּכַּל בִּשְׁכִינְתָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ מְצַלֵּי. וְהֵיךְ יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בִּשְׁכִינְתָּא. אֶלָּא לְיִנְדַּע דְּוַדַּאי שְׁכִינְתָּא קַיְימָא קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ל"ח:ב') וַיָּסֹב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, דְּתַמָּן שָׁאֲרֵי שְׁכִינְתָּא. בְּגִין כָּךְ לָא בַּעְיָא לְמֶהֱוֵי חוֹצֵץ בֵּינוֹ וּבֵין הַקִּיר, וְאוֹקְמוּהָ. מַאן דְּקָאִים בִּצְלוֹתָא, בָּעֵי לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר יִתְבַּע בָּעוּתֵיהּ. דְּהָא מֹשֶׁה הָכִי אָמַר בְּקַדְמִיתָא, אַתָּה הַחִלּוֹתָ וְגוֹ'. וּלְבַסּוֹף אֶעְבְּרָה וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, מַאי שְׁנָא הָכָא דְּכִתִיב אֲדֹנָ"י בְּקַדְמִיתָא, בְּאֶלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוֹ"ד, וּלְבַסּוֹף ידו"ד, וְקַרֵינָן אֱלֹהִי"ם. אֶלָּא סִדּוּרָא הָכִי הוּא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּלְאַכְלָלָא מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה, וּמִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם וּלְזַוּוּגָא כְּלָּא כַּחֲדָא כַּדְקָא יָאוּת.

פרק ד

(דברים ג':כ"ד) אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. מַאי שֵׁירוּתָא הָכָא. אֶלָּא וַדַּאי מֹשֶׁה שֵׁירוּתָא הֲוָה בְּעָלְמָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא. וְאִי תֵּימָא יַעֲקֹב שְׁלִים הֲוָה, וְאִילָנָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל מַה דְּהֲוָה לְמֹשֶׁה, לָא הֲוָה לְבַר נָשׁ אַחֲרָא, דְּהָא אִתְעֲטַר בִּשְׁלִימוּ יַתִּיר, בְּכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן מִישְׂרָאֵל, בְּאוֹרַיְיתָא, בְּמַשְׁכְּנָא, בְּכֹהֲנִין, בְּלֵיוָאֵי, בְּתֵרֵיסַר שְׁבָטִין, רַבְרְבִין מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ, בְּשִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין. הוּא אִשְׁתְּלִים בְּגוּפָא שְׁלִים. אַהֲרֹן לִימִינָא, נַחְשׁוֹן לִשְׂמָאלָא, הוּא בֵּינַיְיהוּ.

בְּגִין כָּךְ אֶת גְּדֻלָּךְ, מִימִינָא, דָּא אַהֲרֹן. וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה, מִשְּׂמָאלָא, דָּא נַחְשׁוֹן. וְהָא אִתְמַר. בְּגִין כָּךְ מֹשֶׁה שֵׁירוּתָא בְּעָלְמָא הֲוָה. וְאִי תֵּימָא מַאן הֲוָה סִיּוּמָא (דהא משה שירותא הוה). סִיּוּמָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא הוּא, דְּהָא כְּדֵין יִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ בְּעָלְמָא, מַה דְּלָא הֲוָה כֵּן לְדָרֵי דָּרִין. בְּהַהוּא זִמְנָא יִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְיֵהוֹן עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּזִוּוּגָא חַד, כְּדֵין כְּתִיב (זכריה י"ד:ט') בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

(דברים ד') וַיֹּאמֶר יְיָ' אֵלַי רַב לָךְ אַל תּוֹסֶף וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, רַב לָךְ דְּאִזְדַּוּוֹגַת בִּשְׁכִינְתָּא, מִכָּאן וּלְהַלְאָה אַל תּוֹסֶף, רִבִּי יִצְחָק אָמַר, רַב לָךְ בְּנַהֲירוּ דְּשִׁמְשָׁא דְּהֲוָה גַּבָּךְ, אַל תּוֹסֶף, דְּהָא זִמְנָא דְּסִיהֲרָא מָטָא, וְסִיהֲרָא לָא יָכִיל לְאַנְהָרָא, עַד דְּיִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא. אֲבָל וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ. אַנְתְּ דְּהוּא שִׁמְשָׁא, בָּעֵי לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, וְהָא אִתְּמַר.

(דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר (תהילים קמ"ד:ט"ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגוֹ'. זַכָּאָה עַמָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּחַר בְּהוּ מִכָּל עַמִּין עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְסָלִיק לוֹן לְעַדְבֵיהּ, וּבָרִיךְ לוֹן בְּבִרְכָתָא דִּילֵיהּ בְּבִרְכָתָא דִּשְׁמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס"א:ט') כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְיָ', בֵּרַךְ יְיָ' מַמָּשׁ.

תָּא חֲזֵי, כָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא, יְהַב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַבְרְבֵי מְמָנָן, דְּשַׁלְטִין עֲלַיְיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל אָחִיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַדְבֵיהּ, לְחוּלָקֵיהּ, לְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ מַמָּשׁ. וְיָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, בְּגִין לְאִתְאַחֲדָא בְּשְׁמֵיהּ, וְעַל דָּא וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ', וְלָא בִּמְמָנָא אַחֲרָא כִּשְׁאַר עַמִּין, וְהָא אוֹקְמוּהָ בְּכַמָּה אֲתַר.

פרק ה

(דברים ד:י"ב) וַיְדַבֵּר יְיָ' אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, קוֹל דְּבָרִים, מַאי קוֹל דְּבָרִים. אֶלָּא קוֹל דְּאִקְרֵי דִּבּוּר, דְּכָל דִּבּוּרָא בֵּיהּ תַּלְיָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיְדַבֵּר ה' אֲלֵיכֶם, דְּהָא דִּבּוּר בַּאֲתָר דָּא תַּלְיָא, לְהַאי אִקְרֵי קוֹל דְּבָרִים.

אַתֶּם שׁוֹמְעִים, דִּשְׁמִיעָה לָא תַּלְיָא אֶלָּא בְּהַאי. בְּגִין דִּשְׁמִיעָה בְּדִבּוּר תַּלְיָא. וּבְגִין כָּךְ אַתֶּם שׁוֹמְעִים. (ס"א אתם שומעים, ושמיעה בדבור תליא) וְהָא אוֹקְמוּהָ, (שמות כ"א:ו') וְרָצַע אֲדוֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ, בְּגִין דְּפָגִים אַתְרָא דְּאִקְרֵי שְׁמִיעָה, וְהוּא דִּבּוּר וְהוּא שְׁמִיעָה.

קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים. מַאי וּתְמוּנָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר יב) וּתְמוּנַת יְיָ' יַבִּיט. דָּבָר אַחֵר וּתְמוּנָה, דָּא קוֹל פְּנִימָאָה, דְּלָא הֲוָה מִתְחֲזֵי כְּלַל. זוּלְתִי קוֹל, דָּא קוֹל אַחֲרָא דְּקַאֲמָרָן. וּתְמוּנָה, אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי. בְּגִין דְּכָל תִּקוּנָא דְּגוּפָא מִינַּיְיהוּ נָפְקָא.

וְאִי תֵּימָא אַחֲרָא אִקְרֵי הָכִי נָמֵי. אִין. דְּהַאי אַחֲרָא תִּקוּנָא דִּלְתַתָּא מִינַּיְיהוּ נָפְקָא, וּבְגִין כָּךְ, ה' עֹלָאָה ה' תַּתָּאָה, ה' עִלָּאָה, קוֹל גָּדוֹל וְלָא יָסָף, דְּלָא פַּסְקֵי מַבּוּעֵי לְעָלְמִין, וְכָל אִינּוּן קוֹלוֹת תַּמָּן אִשְׁתְּכָחוּ כַּד אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל. וְכֻלָּא נָפְקָא מֵהַהוּא קוֹל פְּנִימָאָה דְּכֻלָּא, בְּגִין דְּבֵיהּ תַּלְיָא מִלְּתָא.

הַאי דְּאִקְרֵי מִשְׁנֵה תּוֹרָה, מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה. אֲמַאי הָכִי. אֶלָּא חָכְמָה עִלָּאָה, כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא אִתְקְרֵי, וּמִנָּהּ נָפְקָא כֻּלָּא, בְּהַהוּא קוֹל פְּנִימָאָה. לְבָתַר מִתְיַשְּׁבָא כֻּלָּא וְאִתְאַחֲדָא, בַּאֲתָר דְּאִקְרֵי עֵץ הַחַיִּים, וּבֵיהּ תַּלְיָא כְּלַל וּפְרָט, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה, וְהוּא אִקְרֵי תּוֹרָה וּמִשְׁנֵה תּוֹרָה. בְּקַדְמֵיתָא גְּבוּרָה דְּלָא פָּסַק, וְהַשְׁתָּא כֻּלָּא כַּחֲדָא. בְּגִין כָּךְ הָכָא בְּאֵלֶּין י' הַדִּבְּרוֹת, כֻּלָּא רְשִׁים בְּוָא"ו, וְלֹא תִּנָּאֵף, וְלֹא תִּגְנוֹב, וְלֹא תַעֲנֶה, וְלֹא תַחְמוֹד, וְלֹא תִתְאַוֶּה, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי וְלֹא תִתְאַוֶּה, כֵּיוָן דִּכְתִיב וְלֹא תַחְמוֹד, דְּהָא בְּהַאי סָגֵי. אָמַר לֵיהּ, זַכָּאִין אִינּוּן מָארֵי קְשׁוֹט. חֲמִידָה חַד דַּרְגָּא. תַּאֲוָה דַּרְגָּא אַחֲרָא. חֲמִידָה, דְּאִי יָכִיל, אָזִיל לְמֵיסַב דִּילֵיהּ בְּגִין הַהִיא חֲמִידָה דְּנָקֵט, אָזִיל לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא. תַּאֲוָה, לָאו הָכִי. דְּהָא אֲפִילּוּ דְּלָא יְנָקוּט אוֹרְחָא לְמֵהַךְ אֲבַתְרֵיהּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אֲמַאי לָא כְּתִיב וְלֹא תִרְצַח, כְּהָנֵי אַחֲרִינֵי. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּדִרְגָּא דְּדִינָא בִּגְבוּרָה תַּלְיָא, וְלָא בַּאֲתָר דְּרַחֲמֵי, בְּגִין כָּךְ לֹא תִרְצַח לָא כְּתִיב בֵּיהּ וָא"ו. וּבְגִין דְּבַעְיַין ה' וָוִין אִתּוֹסָף וָא"ו וְלֹא תִתְאַוֶּה, דְּהָא בְּלֹא תִרְצַח לָא בָּעֵי לְמִשְׁרֵי וָא"ו, וְאִתּוֹסַף הָכָא.

שָׁמַע רִבִּי פִּנְחָס דְּיָתִיב אֲבַתְרֵיהּ, וּנְשָׁקֵיהּ. בָּכָה וְחָיֵיךְ. אָמַר גּוּר אַרְיֵה, לֵית מַאן דְּקָאֵים קַמַּיְיהוּ, מַאן יָכִיל לְקַיְימָא קַמֵּיהּ וַאֲבוּהָ בְּעָלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְזַכָּאָה חוּלָקִי בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּזָכֵינָא לְהַאי. עַל דָּא כְּתִיב, (איוב כ"ב:י"ט) יִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִשְׂמָחוּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (דברים ה':כ"ד) קָרַב אַתָּה וּשְׁמָע וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, (כלהו) כֻּלְּהוֹן קוֹלוֹת אִשְׁתְּכָחוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא, וְדָא מִגּוֹ דְּדָא אִתְחֲזֵי, וּמִלּוֹלָא דְּדָא נָפִיק מִגּוֹ עִלָּאָה דְּעִלָּיוֹ, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (דברים ה':ד') פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְיָ' עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, דְּמִלּוֹלָא נָפְקָא, וּמַלְיָיל מִגּוֹ אֶשָּׁא וְשַׁלְהוֹבָא, דְּדָחֵי לֵיהּ לְבַר, בִּדְפִיקוּ דְּרוּחָא וּמַיָּיא, דְּיַהֲבִין חֵילָא. דְּאֶשָּׁא וְרוּחָא וּמַיָּיא, מִגּוֹ שׁוֹפָר, דְּאִיהוּ כָּלִיל לְכֻלְּהוּ נָפִיק. וְיִשְׂרָאֵל אִתְרַחִיקוּ מִדְּחִילוּ דָּא.

וּבְגִין כָּךְ, וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ, לָא בָּעֵינָן בְּתוּקְפָּא עִלָּאָה דְּלֵילְיָא, אֶלָּא מֵאֲתָר דְּנוּקְבָא וְלָא יַתִּיר, וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ וְגוֹ'. אָמַר מֹשֶׁה וַדַּאי חַלַשְׁתּוּן חֵילָא דִּילִי, חַלַשְׁתּוּן חֵילָא אַחֲרָא, דְּאִלְמָלֵא לָא אִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׁמְעוּן כָּל הַהִיא מִלָּה כַּד בְּקַדְמִיתָא, לָא הֲוָה יָכִיל עָלְמָא לְמֶהֱוֵי חָרִיב לְבָתַר, וְאִינּוּן הֲווֹ קַיְימִין לְדָרֵי דָּרִין.

דְּהָא בְּשַׁעֲתָא קַדְמִיתָא מִיתוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ, דְּהָא אִילָנָא דְּמוֹתָא גָּרִים. לְבָתַר דְּחַיִּיו (דחיו) וְקָמוּ וְקָא סָגוּ, וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲלָא לוֹן לְאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּקָאִים עַל הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי קַיְימִין לְעָלְמִין, אִתְרְחַק וְלָא בָּעוּן, כְּדֵין אִתְחֲלַשׁ חֵילָא דְּמֹשֶׁה עֲלַיְיהוּ, וְאִתְחַלַּשׁ חֵילָא אַחֲרָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא בָּעֵינָא לְקַיְימָא לְכוּ בַּאֲתָר עִלָּאָה, וּלְאִתְדַּבְּקָא בַּחַיִּים, אַתּוּן בָּעֵיתוּן אֲתָר דְּנוּקְבָא שַׁרְיָא. וּבְגִין כָּךְ, לֵךְ אֱמוֹר לָהֶם וְגוֹ'. כָּל חַד יְהַךְ לְנוּקְבֵיהּ, וְיִתְיַחֵד בָּהּ.

וְעִם כָּל דָּא, כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל לָא עָבְדוּ, אֶלָּא בִּדְחִילוּ עִלָּאָה דְּהֲוָה עֲלַיְיהוּ, לָא אִתְמַר עֲלַיְיהוּ, אֶלָּא מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם וְגוֹ'. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל מַאן דְּעָבִיד מִלָּה, וְלִבָּא וּרְעוּתֵיהּ לָא שַׁוֵּי לְסִטְרָא בִּישָׁא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בִּישׁ, הוֹאִיל וְלָא עָבִיד בִּרְעוּתָא, עוֹנְשָׁא לָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ. וְלָא כְּבַר נָשׁ אַחֲרָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא דָּאִין לֵיהּ לְבִישׁ.

פרק ו

(דברים ה':כ"ח) וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי. מֵהָכָא, אִתְפָּרַשׁ מִכֹּל וְכֹל, מְאִתְּתֵיהּ, וְאִתְדַּבָּק וְאִסְתַּלַּק בַּאֲתָר אַחֲרָא דְּדִכְוּרָא, וְלָא בְּנוּקְבָא. זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, דְּזָכָה

לְדַרְגִּין עִלָּאִין, מַה דְּלָא זָכָה בַּר נָשׁ אָחֳרָא לְעָלְמִין. עַל דָּא כְּתִיב, (קהלת ז׳:כ״ו) טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה. מַאי טוֹב. דָּא מֹשֶׁה. דִּכְתִיב, (שמות ב) כִּי טוֹב הוּא. וּבְגִין דְּהַוָה טָב, סְלִיק לְדַרְגָּא אַחֳרָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ג׳:ה׳) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא, עוֹמֵד עָלָיו דַּיְיקָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין כִּי טוֹב הוּא, וְטוֹב הוּא דְּכוּרָא. וְאִי תֵּימָא, דְּהָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא דָּוִד דִּכְתִיב בֵּיהּ טוֹב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ט״ז:י״ב) וְטוֹב רֹאִי, אֲמַאי לָא הֲוָה יַתִּיר. אָמַר לֵיהּ וְטוֹב רֹאִי כְּתִיב. טוֹב רֹאִי, דָּא דְּאִיהוּ חֵיזוּ לְאִסְתַּכְּלָא, הָכִי הֲוָה דָּוִד. טוֹב רֹאִי, הֲוָה טוֹב דְּאִיהוּ חֵיזוּ. וּבְמֹשֶׁה כְּתִיב טוֹב הוּא מַמָּשׁ, וְהָכָא טוֹב רֹאִי. וְעִם כָּל דָּא, בְּתַרְוַוייהוּ הֲוָה אָחִיד, דְּהָא דָּא בְּדָא אָחִיד. וּמֹשֶׁה לְבָתַר דְּהַוָה טָב, סְלִיק לְמֶהֱוֵי גּוּפָא אִישׁ. (דברים כ״ג) אִישׁ הָאֱלֹהִים, (במדבר י״ב:ג׳) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּכָל עוֹבָדוֹי, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה לֶקֱבֵלֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה. רִבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי מַאן דְּאָזִיל בְּאָרְחָא, יְכַוֵּין לְתַלַּת מִלִּין, וְעֵילָא מִנְּהוֹן צְלוֹתָא, וְאַף עַל גַּב דְּצָלוֹתָא יַתִּיר עֵלָּאָה מִכֹּלָּא, תְּרֵי חַבְרֵי אוֹ תְּלָתָא דְּלָעָאן בְּמַלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָא לָא מִסְתַּפֵּי, בְּגִין דְּשָׁכְינְתָּא (ס״א ועילא מנהון צלותא, ועלאה מכלהו, חברייא במלי דאורייתא. דהא שכינתא) אִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדַיְיהוּ.

פרק ז

(כי הא ד)רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי חִיָּיא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (ס״א חייא) כְּתִיב, (בראשית ג׳:כ״א) וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר. וְכִי עַד הַשְׁתָּא פְּשִׁיטֵי הֲווֹ מֵהַהוּא עוֹר. אִין. אֶלָּא מָאנֵי לְבוּשֵׁי יְקָר הֲווֹ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא, אִי הָכִי לָא אִתְחָזוּן לְהוּ אֲפִילּוּ כָּתְנוֹת עוֹר. וְכִי תֵּימָא דְּעַד לָא חָאבוּ אַלְבִּישׁוּ לְהוּ, לָא. אֶלָּא לְבָתַר דְּחָבוּ כְּתִיב, וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, בְּקַדְמִיתָא הֲווֹ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּמִתְפַּשְׁטָן מִן גַּוְונֵי דִּלְתַתָּא, וַהֲוָה נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא אַסְחַר עֲלַיְיהוּ. וּלְבָתַר דְּחָבוּ, אַהְדַּר לוֹן בְּגַוְונֵי דְּהַאי עָלְמָא, וְאַעְבַּר מִנַּיְיהוּ גַּוְונֵי דִּלְעֵילָּא. מַה כְּתִיב. וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם מִגַּוְונָא דְּהַאי עָלְמָא. כְּתִיב (שמות כ״ט:ד׳) וְאֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם כָּתְנוֹת, הָתָם כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. הָכָא כְּגַוְונָא דִּלְתַתָּא. הָתָם כָּתְנוֹת שֵׁשׁ, הָכָא כָּתְנוֹת עוֹר. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ הָכִי, שַׁפִּירָא דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין סָלִיק עַל כֹּלָּא.

(בראשית ג׳:ז׳) וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם (בטיפסא) (בעפושא) דְּהַאי עָלְמָא, מַה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם, דַּהֲווֹ מַשְׁגְּחִין וּפָקְחִין לְעֵילָּא. לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו מ״ב:ט״ז) וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ וְגוֹ'. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָחָא עַיְינִין דְּלָא חַכִּימִין, וּלְאִסְתַּכְּלָא

בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמַאי דְּלָא אִתְדָּבָקוּ בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין דְּיִנְדְּעוּן לְמָארֵיהוֹן. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיִזְכּוּן לְהַהִיא חָכְמְתָא, דְּלָאו חָכְמְתָא כְּהַהִיא חָכְמְתָא, וְלָאו יְדִיעָה כְּהַהִיא יְדִיעָה, וְלָאו דְּבֵקוּתָא כְּהַהִיא דְּבֵקוּתָא.

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, חֲזוּ אִינּוּן לִסְטִים אָזְלֵי בַּתְרַיְיהוּ, לְאַקְפָּחָא לוֹן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אָתוּ תְּרֵין חֵיוִן בָּרָא וְקָטְלֵי לוֹן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁיזְבָן, קָרָא עָלַיְיהוּ, (משלי ד׳:י״ב) בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל, וּכְתִיב (תהילים צ״א:י״ד) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שם) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ.

פרק ח

תָּאנָא בָּרָזָא עִלָּאָה בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, ג' חֲלָלִין דְּאַתְוָון רְשִׁימִין, אִתְגַּלְיָין בָּהּ בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּזֵעִיר אַנְפִּין. וְתָנֵינָן, ג' מוֹחֵי אִינּוּן, דִּסְתִימוּ בְּאִינּוּן חַלָּלִין. וּמְשֵׁירוּתָא (וממשיכותא) דְּמוֹחָא עִלָּאָה סְתִימָאָה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּאִתְמְשִׁיךְ בְּהַהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, אִשְׁתְּכָחוּ ד' מוֹחֵי. וְאִלֵּין ד' מוֹחִין, (ס"א דינא לית כתראי מכל כתרי מלכא) מִשְׁתַּכְּחִין וּמִתְפַּשְׁטִין (ס"א בכלא ואינון) בְּכָל גּוּפָא וְאִינּוּן ד' רִיהֲטֵי, דְּאַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין, דְּאִנַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לַאֲנָחָא בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה בְּאַתְווֹי רְשִׁימָן, דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:י׳) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ' נִקְרָא עָלֶיךָ. וּתְנָן, שֵׁם יְיָ' מַמָּשׁ, וְאִלֵּין תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא. (מוחא עלאה דאתמשך במוחא תתאה אקרון תרי מוחין ואינון דכתיב חכמות, ומתפרשן בחד)

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הוּא דִּכְתִיב, (שמות י״ג:ב׳) קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר, דָּא הִיא כְּתָרָא דְּכָלִיל וְאַסְתִּים כָּל אִינּוּן אַחֲרָנִין. (כל בכור כל בכור סתם, לעלאה) מְשֵׁיכוּתָא (ס"א משרייתא) דִּלְעֵילָּא סְתִימָא בֵּיהּ. (דכלא) וְדָא אִקְרֵי פֶּטֶר כָּל רֶחֶם, פְּתִיחוּתָא דְּכָל מְשֵׁיכוּתָא דְּרַחֲמֵי, וְיסוֹדָא (נ"א ונהירו) דִּלְעֵילָּא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְסָתִים בְּיוֹ"ד דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְדָא (ס"א יו"ד) חַד בֵּיתָא דִּתְפִלִּין, דְּהוּא קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר סְתָם. מוֹחָא (נ"א אבא) עִלָּאָה, חָכְמָה.

בֵּיתָא תִּנְיָינָא, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְיָ' (אלהיך). אָמַר רִבִּי יְהוּדָה מוֹחָא דְּתַרְעוֹי נָפְקִין לְחַמְשִׁין תַּרְעִין. תַּרְעִין סַגִּיאִין, וְאִינּוּן לְקֶבֶל זִמְנִין סַגִּיאִין דִּכְתִיב, (שמות כ׳:ב׳) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (שמות י״ג:י״ח) הוֹצִיאֲךָ יְיָ' מִמִּצְרַיִם. וְאִדְכַּר זִמְנִין סַגִּיאִין דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם. וְאִינּוּן חַמְשִׁין לְקֶבֶל חַמְשִׁין.

וְתָנֵינָן בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּאָמַר תַּרְעִין סַגִּיאִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, תֵּבֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּהֲווֹ סְתִימִין וּמִתְקַטְּרִין בְּשַׁלְשֵׁלְיוֹהִין, בְּגִין לְאַפָּקָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל (לבר). דְּהָא מֵאִלֵּין תַּרְעִין דְּהַהוּא מוֹחָא, מִתְפַּתְּחֵי וּמִשְׁתְּרוּ כָּל שְׁאַר תַּרְעִין. וְאִלְמָלֵא דְּאִתְעָרוּ וְאִתְפַּתָּחוּ אִינּוּן

תַּרְעִין דְּהַאי מוֹחָא, לָא הֲווֹ מִתְפַּתְּחִין אִינּוּן אַחֲרָנִין לְמֶעְבַּד דִּינָא, וּלְאַפָּקָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִן עַבְדוּתָא.

וְכֹלָּא סָתִים בְּהַאי דְּאִקְרֵי אִימָא עִלָּאָה, דְּמִנָּהּ אִתְעַר חֵילָא לְאִימָא תַּתָּאָה. וּמַאי אִיהוּ. דִּכְתִיב בָּהּ (ישעיהו נ"א:ד') וּלְאוּמִי אֵלַי הַאֲזִינוּ. אַל תִּקְרֵי לְאוּמִי, אֶלָּא לְאִמִּי. דְּלָא זָז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהַבָּבָהּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַד דְּקָרָאָהּ אִמִּי. וְהַאי נָפְקָא מֵאִימָא עִלָּאָה, דְּהִיא בֵּיתָא תִּנְיָינָא, דְּאִקְרֵי ה' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְפַּתְּחָא לְחַמְשִׁין תַּרְעִין. וּמֵהַאי נָפַק רוּחָא לְחַד נוּקְבָא דְּפַרְדַּשְׁקָא דְּחוֹטָמָא.

וְתָנֵינָן, יוֹבְלָא דְּנָפְקִין בֵּיהּ עַבְדִּין לְחֵירוּ, בְּהַאי מוֹחָא אִתְאַחַד. וְאִינּוּן חַמְשִׁין שְׁנִין דְּיוֹבְלָא. וְאִינּוּן חַמְשִׁין יוֹמִין דְּחוּשְׁבָּנָא דְּעוֹמֶר, בֵּיהּ אִתְאַחֲדוּ. דִּבְהוּ נַיְיחִין רוּחֵי דְּעַבְדִּין, וּמַפְקֵי רוּחֵיהוֹן (נ"א ומפיק רוחיה) לְנַיְיחָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו י"ד:ג') בְּיוֹם הָנִיחַ יְיָ לְךָ מֵעֲצָבְךָ וּמֵרָגְזֶךָ וּמִן הָעֲבוֹדָה וְגוֹ'. וּבְגִין כַּךְ, ה' נַיְיחָא דְּרוּחָא, וּלְאַפָּקָא רוּחָא לְחֵירוּ. וְהַאי בֵּיתָא יְצִיאַת מִצְרַיִם בָּהּ תַּלְיָיא, וּבְאָת ה' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאִתְמַר. עַד כָּאן כְּלָלָא דְּי"ה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, מִסְטָרָא דְּאַבָּא נָפִיק חֶסֶד. מִסְטָרָא דְּאִמָּא נָפִיק גְּבוּרָה. וְכֹלָּא אָחִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְעַטָּר בָּהוּ, אָת וָא"ו.

בֵּיתָא תְּלִיתָאָה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ. תָּאנָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא הוּא רָזָא עִלָּאָה, דְּיִשְׂרָאֵל עִלָּאָה אִתְעַטָּר בְּסִטְרָא דְּאַבָּא. וּמַאי אִיהוּ. אַבְרָהָם. וְאִתְעַטָּר בְּסִטְרָא דְּאִמָּא. וּמַאי אִיהוּ. יִצְחָק.

תָּנֵינָן, וְאָהַבְתָּ מַאן דְּרָחִים לֵיהּ לְמַלְכָּא, עָבִיד יַתִּיר טִיבוּ חֶסֶד עִם כֹּלָּא. וְחֶסֶד יַתִּירָא, הַהוּא דְּאִקְרֵי חֶסֶד דֶּאֱמֶת, דְּלָא בָּעֵי אָגַר עֲלֵיהּ, אֶלָּא בְּגִין רְחִימוּתָא דְּמַלְכָּא, דְּרָחִים לֵיהּ יַתִּיר, וּבְרַחִימוּתָא דְּמַלְכָּא תַּלְיָא חֶסֶד. וְעַל דָּא אִקְרֵי (ישעיהו מ"א:ח') אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבְגִין דְּרָחִים לֵיהּ יַתִּיר, אַסְגֵּי חֶסֶד בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא, הָכָא וְאָהַבְתָּ. וּבְרַחִימוּתָא תַּלְיָא חֶסֶד, וְדָא הִיא בֵּיתָא תְּלִיתָאָה.

בֵּיתָא רְבִיעָאָה, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. הִשָּׁמְרוּ לָכֶם. וְחָרָה אַף יְיָ'. גְּבוּרָה תַּקִּיפָא, וְדִינָא קַשְׁיָא הִיא, וְנַפְקַת מִסְטָרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה. וְתָנֵינָן, אַף עַל גַּב דְּלֵית הִיא דִּינָא, מִסְטָרָהָא נָפְקָא דִּינָא, (דנפק) גְּבוּרָה עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ דְּלָאו הִיא דִּינָא. לֵית כְּתָרָא מִכָּל כְּתָרֵי מַלְכָּא, דְּלָא יִתְכְּלִיל דִּינָא וְרַחֲמֵי, כָּל שֶׁכֵּן גְּבוּרָה דְּאִתְכְּלִיל טַב וּבִישׁ.

וְאִלֵּין אַרְבָּעָה נְטִיל לוֹן וָא"ו, וְאִתְעָטַר בָּהוּ. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִילִין דְּאָנַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּנֵינָן, הַאי וָא"ו סָלִיק וְאִתְעָטַר בְּעִטְרוֹי, וְאִחִיד לְהַאי וּלְהַאי, וְאִתְעָטַר בְּכֻלְּהוּ, וְעַל דָּא וָא"ו, אֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא, דְּעֵילָּא וְתַתָּא, לְאַחָזָאָה חָכְמְתָא שְׁלֵימְתָא מִכָּל סִטְרוֹי.

(תאני רבי אבא, כתיב (דברים י׳:ט״ו) רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ חָשַׁק יְיָ׳. מִכָּאן אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲבָהָתָא אִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וּכְתִיב חָשַׁק יְיָ׳. תָּא חֲזֵי, כְּמָה דְּאִית רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְתַתָּא, כַּךְ אִית רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא. וּמַאי נִיהוּ, הָא דְּאָמָרָן, רְתִיכָא קַדִּישָׁא כֻּלָּא אִקְרֵי, וְכֻלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִיד כֻּלָּא חַד.

רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ תְּלָתָא, וּרְתִיכָא אַרְבְּעָה, ד' מְנָלָן. דִּכְתִיב (דברים י׳:ט״ו) וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם. מַאי מַשְׁמַע. לְאַכְלְלָא בְּהוּ דָּוִד מַלְכָּא, דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה, לְאִתְתַּקְנָא בְּרְתֵיכָא קַדִּישָׁא. דְּתָנֵינָן, אֲבָהָתָא תִּקּוּנָא וּשְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא, וְגוּפָא בְּהוּ אִשְׁתַּכְלָל וְאִתְבְּנֵי, וּבְהוּ אִתְאַחִיד. אָתָא דָּוִד מַלְכָּא, וְשַׁכְלִיל כֹּלָּא, וְאִתְקִין גּוּפָא, וְאִשְׁלֵמֵיהּ בְּהוּ. וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּמָה דְּזָכוּ אֲבָהָתָא לְאִתְעַטָּרָא בִּרְתֵיכָא קַדִּישָׁא, כַּךְ זָכָה דָּוִד לְאִתְתַּקְנָא בְּסַמְכָא רְבִיעָאָה דִּרְתֵיכָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב בֵּיהּ בְּדָוִד, (שמואל א ט״ז:י״ב) וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי. מַאי טַעֲמָא אַדְמוֹנִי. מִשּׁוּם דְּחוּלָקָא דְּעַדְבֵיהּ גַּרְמָא לֵיהּ. אַדְמוֹנִי דִּינָא וַדַּאי. עִם יְפֵה עֵינַיִם, דִּינָא בְּרַחֲמֵי. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ה:ג׳) חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, חַסְדֵי דָוִד, בַּאֲתַרֵיהּ אוֹקִימְנָא. אֶלָּא וְהוּא אַדְמוֹנִי, כְּדַאֲמָרָן. עִם יְפֵה עֵינַיִם, אִלֵּין אֲבָהָתָא. תָּא חֲזֵי, יְרוּשָׁלַיִם וְצִיּוֹן, דִּינָא וְרַחֲמֵי. וְאַף עַל פִּי כֵּן כְּתִיב, (מלכים א ח׳:א׳) עִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן. וּכְתִיב (הושע י״א:ט׳) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בָּעִיר, נִשְׁבַּע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַ ם שֶׁל מַעְלָה וְכוּ'. אֵימָתַי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּד אִתְהַדַּר מַלְכוּ בֵּית דָּוִד לְאַתְרֵיהּ לְתַתָּא.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, ש' דִּרְשִׁימָא בְּתַלַּת קִשְׁרֵי, (דד' קשרין רמיזא היא לתלתא ורמיזא לארבעה, תלת הא דאמרן. ארבעה למהוי רתיכא קדישא כחדא. דהא הוא כללא דתקונא עלאה ומהכא מתפרשן ואתמשכן תתאי באורחייהו ברצועיהון דתליין בהני שערי דרישא דתליין בהו ואתמשכן מנייהו כל אינון אחרנין עד דאתקשרן באתרייהו).

תָּנֵינָן, ו' נָטִיל אִינּוּן עִלָּאֵי דְּאָמָרָן, וְאִלֵּין תְּפִלִּין דְּאָנַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין כַּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְפָּאֲרָא בְּהוּ, עֲלֵיהּ כְּתִיב (דברים כ״ח:י׳) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ׳ נִקְרָא עָלֶיךָ, שֵׁם יְיָ׳ מַמָּשׁ. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, תְּפִלִּין דִּדְרוֹעָא הִיא שְׁמָאלָא, דְּאִקְרֵי עֹז, וְיָרְתָא מֵעֹז, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י״ג:ט״ז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדֶכָה בְּהֵ"א, וְהִיא הֵ"א דְּאוֹקִימְנָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, הֵ"א בַּתְרָאָה נַטְלָא תְּפִלִּין, דְּהִיא שְׁמָאלָא.

לְמַאן (נ"א ומאן) אִינּוּן אִלֵּין אַרְבְּעָה, דְּאִינּוּן חַד גּוּפָא, וְעַל דָּא כְּלִילָן בְּחַד, וּמַאן אִינּוּן. תְּפִאֶרֶת נֶצַח הוֹד יְסוֹד. וְהִיא הֵ"א דְּיָדְכָה, וְכֻלְּהוּ אֲחִידָא בָּהּ, בְּגִין לְאִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, וּכְלִילָא מִכֻּלְּהוּ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אִי הָכִי הָא כְּתִיב (שמות ל"ג:כ"ג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחוֹרָי, וְתָנֵינָן דָּא קֻשְׁרָא שֶׁל תְּפִלִּין. אָמַר לֵיהּ, הָא אוֹקְמוּהָ, וְשַׁפִּיר הוּא, וְכֹלָּא בְּרִירָא דְּמִלָּה. וְעַל דָּא מַהַאי תַּלְיָיא רְצוּעָה חַד לְתַתָּא, דְּהָא מִנָּהּ תַּלְיָין תַּתָּאֵי, וְאִתְּזָנוּ מִנָּהּ. וְעַל דָּא אִיתְקְרֵי אוֹת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ט':י"ב) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. וּכְתִיב (שמות י"ג:ט"ז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה בְּהּ' וְהָא אוֹקְמוּהָ.

(דברים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, יִשְׂרָאֵל סָבָא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר ע' רַבְרְבָא, לְאַכְלְלָא שִׁבְעִין שְׁמָהָן, סַהֲדוּתָא דְּכֹלָּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיהו א':ב') שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. וּכְתִיב (דברים ל"ב:א') הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. אוֹף הָכָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא חַד מִלָּה הוּא.

יְדֹוָ"ד, רֵישָׁא דְּכֹלָּא, בְּנְהִירוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְהַאי הוּא דְּאִקְרֵי אָ"ב. אֱלֹהֵינוּ, עֲמִיקְתָּא דְּנַהֲלִין וּמַבּוּעִין, דְּנָפְקִין וְנָגְדִּין לְכֹלָּא.

יְדֹוָ"ד, גּוּפָא דְּאִילָנָא שְׁלִימוּ דְּשָׁרְשִׁין. אֶחָד, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא חַד שְׁלֵימוּתָא, וְאִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח פְּרוּדָא, אֶלָּא כֹּלָּא חַד.

תָּנֵי רִבִּי יִצְחָק, רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין דְּאָנַח ו'. כְּמָה דְּאִתְּמַר. רְתִיכָא קַדִּישָׁא אָחֳרָא, אַרְבַּע אַחֲרָנִין דִּכְלִילָן בְּחַד, דְּאָנַח ה' בַּתָּרָאָה כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ.

פרק ט

רעיא מהימנא

(דברים ו':ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, פִּקּוּדָא דָּא, (ד) (עיין בהקדמה י"ג ע"ב) לְיַחֲדָא שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, דְּהָא כְּמָה דְּמַיַּחֲדֵי שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא, הָכִי אִתְיַיחַד שְׁמֵיהּ לְעֵילָּא. אִשְׁתְּכַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְחִידָאי עֵילָּא וְתַתָּא. מַאן דְּמַיַּחֵד שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּהַהוּא יְחוּדָא דְּקָאֲמָרָן, וְיִתְּבַר כָּל שַׁיְיפּוֹי בְּהוּא יְחוּדָא בְּהַהוּא רְעוּתָא לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ אֶחָד. כְּמָה דְּשַׁוֵּי כָּל שַׁיְיפּוֹי בְּרָזָא דְּחַד, הָכִי לְעֵילָּא מְחַבֵּר כָּל שַׁיְיפִין עִלָּאִין בְּהַהוּא יְחוּדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ חַד.

בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי בַּר נָשׁ לְיַיחֲדָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא כֻּלְּהוּ, קַיְימִין שׁוּרִין שׁוּרִין, בְּגִין לְאִתְתַּקְנָא וּלְאִתְכַּלְלָא כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא יְחוּדָא, לְמֵיקָם בְּרָזָא דְּחַד בְּיִחוּדָא חָדָא. כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְנָן בְּתִקּוּנֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוּת. בְּהַאי שַׁעֲתָא קַיְימָא חַד מִמָּנָא שַׁמָּשָׁא, דְּקַיְימָא תְּחוֹת רמ"ח עָלְמִין, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָא. וְדָא אִקְרֵי הלנ"ו, קַיְימָא מְחַכָּה לְהַהוּא יְחוּדָא, וְדָא אִיהוּ מְלַקֵּט שׁוֹשַׁנִּים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ו':ב') וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים. דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָא.

שַׁיְיפִין עִלָּאִין לָקִיט לוֹן שְׁמָא עִלָּאָה, בְּרָזָא דְּיִחוּדָא דְּקָא אִתְיַיחַד בְּרָזָא דְּמ"ב שְׁמָהָן. וְלָקִיט כָּל אִינּוּן שׁוֹשַׁנִּים עִלָּאִין, וְשַׁמָּשָׁא דָּא לָקִיט כָּל אִינּוּן תַּתָּאִין, דְּי כֻּלְּהוּ מְמַנָּן בִּכְלָלָא דְּע"ב

שְׁמָהָן, וְאִתְלְקִיטוּ כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא יְחוּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ גּוּפָא חָדָא. בְּרָזָא חָדָא. וְהַהוּא יְחוּדָא סַלְקָא, וְקָא מְיַיחֵד כֹּלָּא בִּתְרִין סִטְרִין בְּיִחוּדָא חָדָא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא מִתְלַקְטִין שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, וּמִתְחַבְּרָן בְּחִבּוּרָא חָדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְחַד, עֵילָּא וְתַתָּא, בְּרָזָא דַּיְדָוֹד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וְעַל דָּא מַאֲרִיכִין בְּאֶחָד, בִּתְרֵי אַתְוָון. לְמִלְקַט שׁוֹשַׁנִּים, לְאִתְיַיחֲדָא בְּרָזָא דְּאֶחָד בְּיִחוּדָא שְׁלִים. כֵּיוָן דְּאִתְיַיחֲדָן שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, בְּרָזָא חָדָא דְּיִחוּדָא חָדָא, כְּדֵין אִתְקְרֵי כֹּלָּא קָרְבָּן שְׁלִים. וְעַל רָזָא דָּא, אָעִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן לְאָדָם קַדְמָאָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ט״ו) לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וְתָנֵינָן, דְּאִלֵּין אִינּוּן קָרְבְּנִין תְּרִין, רָזָא דַּיְדָוֹד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. דְּאִינּוּן קָרְבְּנִין כְּתִיב, וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים. (ד"א דקודשא בריך הוא איהו לקיט שושנים לקיט כל אינון שייפין דעילא ותתא לחברא לון ביחודא בההוא דקאמרן. כדין אתער מאן דאתער ללקוט שושנים) אִלֵּין שַׁיְיפִין דִּתְרֵין סִטְרִין, דְּאִינּוּן חַד.

שׁוֹשַׁנִּים רָזָא אִיהוּ. דְּכַד מִתְחַבְּרָן כָּל (אינון) שַׁיְיפִין כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ בְּיִחוּדָא חָדָא, רָזָא דְּקָרְבָּן, כְּדֵין מִתְעַטַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּעֲטָרָה בְּרֵישָׁא דְּכֻלְּהוּ פָּז, לְמֶהֱוֵי בִּיקָרוֹ מִתְעַטָּרָא. וְרָזָא דָּא הֲוֵי דְּכְתִיב שׁוֹשַׁנִּים, רָזָא דְּכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וְרָזָא דְּהַהוּא פָּז, עִטּוּרָא דְּמִתְעַטָּרָא וְסַלְקָא מִבֵּינַיְיהוּ, וְכֹלָּא אִיהוּ בֵּיהּ.

בְּהֲנֵי שׁוֹשַׁנִּים אִית בָּהּ שִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר פְּקוּדִין, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין דִּתְרֵין סִטְרִין, רָזָא דַּיְדָוֹד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְאִית בֵּיהּ סְלִיקוּ דְּהַהוּא פָּז, דְּקָא סָלִיק מִבֵּינַיְיהוּ. וּבְכָל אֲתָר דְּאִינּוּן מְשִׁתַּכְּחִין, הַהוּא סְלִיקוּ עִלָּאָה אִשְׁתְּכַח מִבֵּינַיְיהוּ לְאִסְתַּלְּקָא. וְרָזָא דָּא (שיר השירים ב׳:ג׳) תַּפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. וְשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. דָּא וְדָא אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּלְּקָא כַּחֲדָא בְּיִחוּדָא שְׁלִים. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּקָרִיב קָרְבְּנִין אִלֵּין, וַדַּאי לְרַעֲוָא לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק י

פְּקוּדָא לְיִרְאָה (ה) בְּאוֹרַח כְּלָל, וּבְאוֹרַח פְּרָט. וְהָא יִרְאָה אוֹקִימְנָא, בְּגִין דְּאִית עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ לְדַחֲלָא מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כ״ח:נ״ח) לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וּבְגִין יִרְאָה דָּא, יִסְתְּמַר בְּאָרְחוֹי. וְיִרְאָה, אֲתָר הוּא דְּאִקְרֵי יִרְאָה, בְּגִין דְּתַמָּן שַׁרְיָא דַּחֲלָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ יִרְאַת יְיָ' לְדַחֲלָא מַנִּיהּ, וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּכְתִיב, וּמִמְּקַדָּשִׁי תִּירָאוּ בְּהַאי יִרְאָה שַׁרְיָא פּוּלְסָא דְּנוּרָא, לְאַלְקָאָה לוֹן לְחַיָּיבַיָּא, דְּלָא נָטְרִין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא וְעַל דָּא בְּאוֹרַח כְּלַל, אִית לְדַחֲלָא.

וּבָתַר בְּאוֹרַח פְּרָט, כַּד יָדַע בַּר נָשׁ מַאן אִיהִי יִרְאַת יְיָ', וְדָא אִיהוּ דַּחֲלָא דְּחָבִיבוּתָא, דְּאִיהִי עִיקָּר וְיסוֹדָא לְמִרְחַם לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (בתר) הַאי יִרְאָה עָבִיד לְנָטְרָא כָּל פִּקּוּדוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי בַּר נָשׁ עֲבֶד נֶאֱמָן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּדְקָא יָאוּת. (יראה)

פרק יא

פִּקּוּדָא (ו) לְאַהֲבָה, וְהָא אוֹקִימְנָא רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְרַחֲמָא לֵיהּ רְחִימוּ סַגֵּי כְּאַבְרָהָם, דְּרָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכַמָּה רְחִימוּ, וּמָסַר גּוּפֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ לְגַבֵּיהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּרָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ מְקַיֵּים עֻשָּׁר אֲמִירָן עֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא כָּל אִינּוּן עֻשָּׁר נִסְיוֹנֵי דְּאִתְנַסָּא אַבְרָהָם, וְקָאִים בְּכֻלְּהוּ לְקַבֵּל עֻשָּׁר אֲמִירָן, כָּל נִסְיוֹנָא אֲמִירָא הֵיא, וְאִתְנָסָא בְּהַהוּא אֲמִירָא, וְקָאִים בֵּיהּ.

וְעַל דָּא אִינּוּן עֻשָּׁר נִסְיוֹנֵי, וְכֻלְּהוּ קָאִים בְּהוּ אַבְרָהָם, בְּגִין דְּאִתְקְשַׁר וְאִתְדַּבָּק בִּימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהִי אַהֲבָה רַבָּה. מַאי טַעְמָא אִיקְרֵי אַהֲבָה רַבָּה. בְּגִין מַאן דְּקָאִים בְּהַאי אַהֲבָה, אִתְקְשַׁר בְּעָלְמָא עִלָּאָה. אַהֲבַת עוֹלָם, דָּא רָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה, דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ רְחִימוּ דִּילֵיהּ, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, וְהָא אִתְמַר רָזָא דְּאַהֲבָה, רְחִימוּ דָּא סָלִיק עַל כָּל פּוּלְחָנִין דְּעָלְמָא, בְּהַאי אִתְיְקַר שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְאִתְבָּרַךְ. בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, וְרָזָא דְּאַהֲבָה אִתְמַר. ע"כ (קע"ב ע"ב ציצית וכו')

פִּקּוּדָא (ז) לְמִקְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע ב' זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא. חַד, לְקַבֵּל דַּרְגָּא דִּימָמָא. וְחַד, לְקַבֵּל דַּרְגָּא דְּלֵילְיָא. וּלְאַכְלְלָא בִּימָמָא דַּרְגָּא דְּלֵילְיָא, וּלְאַכְלְלָא בְּלֵילְיָא דַּרְגָּא דִּימָמָא, וְהָא אִתְמַר. וְעַל דָּא תְּרֵין זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא, חַד בִּימָמָא וְחַד בְּלֵילְיָא.

פרק יב

פִּקּוּדָא לְמִקְבַּע בַּר נָשׁ מְזוּזָה לְתַרְעֵיהּ, לְמֶהֱוֵי כָּל בַּר נָשׁ נָטִיר מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד נָפִיק וְכַד עָיִיל. וְרָזָא (תהילים קכ"א:ח') יְיָ' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בְּגִין דְּרָזָא דְּמְזוּזָה אִיהוּ קָאִים תְּדִיר לְפִתְחָא. וְדָא אִיהוּ פִּתְחָא דִּלְעֵילָּא, וְדָא אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שׁוֹמֵר, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּנְטִירוּ.

דְּבַר נָשׁ לָאו אִיהוּ נָטִיר, בַּר נְטִירוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ נָטִיר תְּדִיר, וְקָאִים לְפִתְחָא, וּבַר נָשׁ לְגַוֹ. וְתוּ, דְּלָא יִנְשֵׁי בַּר נָשׁ דּוּכְרָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין. וְדָא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּצִיצִית, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר ט"ו:ל"ט) וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לְהַאי דּוּכְרָנָא, אִדְכַּר בְּגַרְמֵיהּ לְמֶעְבַּד פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ. וְרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, מְזוּזָה כְּלָלָא דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא.

בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה, סָמִיךְ לְפִתְחָא, לְקַבֵּל תְּרֵין דַּרְגִּין, אִזְדְּמַן חַד שִׁידָא (ודא איהו) וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְחַבְּלָא. וְאִיהוּ קָאִים לְסִטַר שְׂמָאלָא. זָקִיף בַּר נָשׁ עֵינוֹי, חָמֵי לֵיהּ לְרָזָא דִּשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, וְאִדְכַּר לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לֵיהּ לְאַבָּאשָׁא. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי כִּי נָפִיק בַּר נָשׁ מִתַּרְעֵיהּ לְבַר, הָא הַהוּא שִׁידָא קָאִים לִימִינֵיהּ, וּמְזוּזָה לִשְׂמָאלֵיהּ, וְהֵיאַךְ אִתְנְטִיר בַּר נָשׁ, אִי אִיהוּ שָׁארֵי לִשְׂמָאלֵיהּ.

אֶלָּא כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מִלָּה וּמִלָּה אִתְמְשַׁךְ בָּתַר זִינֵיהּ. בְּבַר נָשׁ קַיְימִין תְּרֵין דַּרְגִּין, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא. הַהוּא דִּימִינָא אִקְרֵי יֵצֶר הַטּוֹב, וְהַהוּא דִּשְׂמָאלָא אִקְרֵי יֵצֶר הָרָע. כֵּיוָן דְּנָפַק בַּר נָשׁ מִבַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, הַהוּא שִׁידָא זָקִיף עֵינוֹי, וְחָמֵי לְיֵצֶר הָרָע, דְּשָׁארִי לְשִׂמָאלָא, אִתְמְשַׁךְ לְהַהוּא סִטְרָא וְאִתְעֲדֵי מִימִינָא. וּבְהַהוּא סִטְרָא, קָאִים שִׂמְא דְּמָארֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְקָרְבָא וּלְאַבְאָשָׁא לֵיהּ, וְנָפִיק בַּר נָשׁ וְאִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ. כַּד עָיֵיל, הָא שִׂמְא קַדִּישָׁא לִימִינָא קָאִים, וְלָא יָכִיל לְקַטְרְגָא בַּהֲדֵיהּ.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, דְּלָא יַעְבִּיד (ס"א יעביר) טַנּוּפָּא וְלִכְלוּכָא בְּתַרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, וְלָא יוֹשִׁיד מַיִין עֲכוּרִין. חַד, דְּלָא יַעְבִּיד קְלָנָא לְגַבֵּי שְׂמָא דְּמָארֵיהּ. וְחַד, דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְהַהוּא מְחַבְּלָא לְחַבָּלָא. וּבְגִין כָּךְ יְזַדְּהַר בַּר נָשׁ מֵהַאי, וְיִזְדְּהַר בַּר נָשׁ דְּלָא יִמְנַע מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ שְׂמָא דְּמָארֵיהּ.

וְכַד בַּר נָשׁ אַתְקִין מְזוּזָה לְפִתְחֵיהּ, כַּד עָיֵיל (ס"א ההוא בר נש), הַהוּא יְצֶר הָרָע וַהֲהוּא שִׁידָא בַּעַל כָּרְחַיְיהוּ נַטְרֵי לֵיהּ, וְאַמְרֵי (תהילים קי״ח:כ׳) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ׳ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ. וְכַד לָא קָאִים מְזוּזָה לְפִתְחֵיהּ דְּבַר נָשׁ, יֵצֶר הָרָע וְהַהוּא שִׁידָא מִתְתַּקְנִין כַּחֲדָא, שַׁוּוּ יְדַיְיהוּ עַל רֵישֵׁיהּ בְּזִמְנָא דְּעָיֵיל, פִּתְחֵי וְאַמְרֵי, וַוי לֵיהּ לִפְלָנְיָא, דְּהָא נָפַק מֵרְשׁוּתָא דְּמָארֵיהּ, מֵהַהוּא זִמְנָא קָאִים בְּלָא נְטִירוּ, דְּלֵית מַאן דְּנָטִיר עָלֵיהּ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן (צ"א ע"ב פקודאי לאומאה וכו').

פרק יג

(דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ׳ אֱלֹהֵינוּ יְיָ׳ אֶחָד, דָּא אִיהוּ יִחוּדָא חַד. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, הָא יִחוּדָא אַחֲרָא, לְמֶהֱוֵי שְׁמֵיהּ רָזָא חַד. וְרָזָא דָּא, (מלכים א יח) יְיָ׳ הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא כְּתִיב, כַּד אִינּוּן בְּיִחוּדָא חַד.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי כְּגַוְונָא דִּכְתִיב, (זכריה יד) יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, (נדפס בתרומה קע"א ע"ב) לָאו אִיהוּ יְיָ׳ הוּא הָאֱלֹהִים, דְּאִי כְּתִיב יְיָ׳ וּשְׁמוֹ הוּא אֶחָד, הַוינָא אַמְרֵי הָכִי, לָא כְּתִיב אֶלָּא יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְאִצְטְרִיךְ לוֹמַר בְּגַוְונָא דָּא, יְיָ׳ הוּא הָאֱלֹהִים הוּא, וְיִתְחֲזֵי יְיָ׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

אֶלָּא כֹּלָּא חַד, דְּכַד אִתְאַחֲדָן תְּרֵין שְׁמָהָן אִלֵּין, דָּא בְּיִחוּדָא חַד, וְדָא בְּיִחוּדָא חַד, כְּדֵין תְּרֵין שְׁמָהָן אִלֵּין אִתְעֲבִידוּ חַד, וְאִתְכְּלִילָן דָּא בְּדָא, וַהֲוֵי כֹּלָּא שְׁמָא שְׁלִים בְּיִחוּדָא חֲדָא, וּכְדֵין יְיָ׳ הוּא הָאֱלֹהִים, דְּהָא כְּדֵין אִתְכְּלִיל כֹּלָּא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי חַד, וְעַד דְּאִתְיַיחֲדוּ כָּל חַד וָחַד דָּא בְּלִחוֹדוֹי וְדָא בִּלְחוֹדוֹי, לָא אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אִיהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דָּא הוּא דִּכְתִיב יְיָ'. תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דִּכְתִיב הָאֱלֹהִים. וּבְגִין דְּאוֹרַיְיתָא אִיהִי רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אִקְרֵי הָכִי.

תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דָּא כְּלָל, וְדָא פְּרָט. כְּלַל אִצְטְרִיךְ לְפָרָט, וּפְרָט אִצְטְרִיךְ לְכְלָל, וְאִתְיַיחֲדוּ דָּא בְּדָא, וַהֲוֹי כֹּלָּא חַד. וְעַל דָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ כְּלָלָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין דִּשְׁמָא דָּא לְעֵילָּא, וּשְׁמָא דָּא לְתַתָּא. דָּא רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה. וְדָא רָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא כְּלָלָא דִּכֹלָּא, וְכָל דָּא דְּאָמָרָן, אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְמִנְדַּע בְּהַאי עָלְמָא.

וְאִי תֵּימָא, פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא אַן אִינּוּן הָכָא, בְּכְלָלָא דָּא. אֶלָּא דָּא אִיהוּ זָכוֹר. וְדָא אִיהוּ שָׁמוֹר. וְכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּהָנֵי כְּלִילָן, בְּרָזָא דְּזָכוֹר, וּבְרָזָא דְּשָׁמוֹר, וְכֹלָּא אִיהוּ חַד.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הָא דְּתָנֵינָן צְלוֹתָא דְּעַרְבִית חוֹבָה אִיהוּ, וַדַּאי בְּגִין דִּקְרִיאַת שְׁמַע דְּעַרְבִית חוֹבָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיַיחַד בְּלֵילְיָא, כְּמָה דְּאִתְיַיחַד בִּימָמָא. וּמִדַּת לֵילָה אִתְכְּלִיל בִּימָמָא, וּמִדַּת יְמָמָא אִתְכְּלִיל בְּלֵילְיָא, וְאִתְעֲבִיד יִחוּדָא. וּמַאן דְּאָמַר רְשׁוּת, בְּגִין אֵימוּרִין וּפְדָרִין דְּמִתְעַכְּלֵי בְּלֵילְיָא. וְהָא אוֹקִימְנָא.

דִּכְתִיב וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא, וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל אִית לְשָׁאֲלָא, אִי בְּהַאי יִחוּדָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אִתְכְּלִיל כֹּלָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, אֲמַאי כְּתִיב לְבָתַר וְאָהַבְתָּ, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, דְּהָא בְּיִחוּדָא אִתְכְּלִילוּ. אֶלָּא הָתָם בִּכְלָל. הָכָא בִּפְרָט. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ.

וּבְרָזָא דְּיִחוּדָא דְּהָא אִתְעַרְנָא בֵּיהּ, יִחוּדָא אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, וּתְפִילִין דְּדְרוֹעָא, בִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא ד' פַּרְשִׁיָּין, וְהָא אִתְמַר. וְהָכָא ג' שְׁמָהָן אִינּוּן. הָתָם אַרְבַּע פַּרְשִׁיָּין, וְכָל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי. וְהָכָא ג' שְׁמָהָן, מַה בֵּין הַאי לְהַאי.

פרק יד

אֶלָּא אִינּוּן אַרְבַּע פַּרְשִׁיָּין הָא אַתְעָרוּ בְּהוּ, חַד נְקוּדָה (ס"א עלאה) קַדְמָאָה. וְחַד רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְחַד יְמִינָא וְחַד שְׂמָאלָא. אִלֵּין רָזָא דִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא. וְהָכָא בְּרָזָא דָּא, יִחוּדָא דָּא תְּלַת שְׁמָהָן עִלָּאִין, אִינּוּן כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן אַרְבַּע פַּרְשִׁיָּין. יְיָ' קַדְמָאָה, דָּא נְקוּדָה עִלָּאָה, רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. אֱלֹהֵינוּ, רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. יְיָ' בַּתְרָאָה, כְּלָלָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא כַּחֲדָא, בִּכְלָלָא חֲדָא וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִלָּה דְּרֵישָׁא, וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא קַדְמָאָה.

תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא, כְּלָלָא (גו תפלין דדרועא כללא) דְּכָל הָנֵי כַּחֲדָא, וְדָא אִיהוּ רָזָא, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. (עיין בהקדמה י"ג ע"ב) הָכָא כְּלָלָא דְּאִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִתְכְּלִילוּ גּוֹ תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא.

וְרָזָא דָּא, בָּרוּךְ: דָּא רָזָא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה, דְּאִיהוּ בָּרוּךְ, דְּכָל בִּרְכָאן נַבְעִין מִתַּמָּן. וְאִי תֵּימָא, עָלְמָא דְּאָתֵי אִקְרֵי בָּרוּךְ. לָאו הָכִי. דְּהָא נְקוּדָה עִלָּאָה אִיהוּ דְּכַר, עָלְמָא דְּאָתֵי נוּקְבָא, אִיהוּ בָּרוּךְ, וְאִיהִי בְּרָכָה, בָּרוּךְ דְּכַר, בְּרָכָה נוּקְבָא. וְעַל דָּא בָּרוּךְ אִיהוּ נְקוּדָה עִלָּאָה. שֵׁם: דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ שֵׁם גָּדוֹל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יהושע ז׳:ט׳) וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. כְּבוֹד: דָּא כְּבוֹד עִלָּאָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, דְּאִיהוּ מַלְכוּתוֹ. וְנָטִיל כֹּלָּא בְּגַוִּיהּ, וּבְהַאי אִתְּכְלִילָן בְּהַאי מַלְכוּת, עָלְמִין כֻּלְּהוּ, לְמֵיזָן לוֹן, וּלְסַפָּקָא לוֹן, בִּכְמָּה דְּאַצְטְרִיכוּ.

וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא וּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא, כְּגַוְונָא דְּרָזָא דְּיִחוּדָא דִּתְפִלִּין, הָכִי הוּא יִחוּדָא דִּכֹלָּא. וְדָא אִיהוּ בְּרִירוּ דִּמְלָה. וְהָא סַדְּרְנָא יִחוּדָא דָּא קַמֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר לִי דְּהָא בְּדֹ' גַּוְונִין אִתְסָדַּר יִחוּדָא, וְדָא בְּרִירָא דְּכֻלְּהוּ. וְהָכִי אִיהוּ וַדַּאי, וְכֻלְּהוּ רָזָא דְּיִחוּדָא, אֲבָל סִדּוּרָא דִּתְפִלִּין, דָּא הוּא יִחוּדָא עִלָּאָה כַּדְקָא יָאוּת.

וּמִגּוֹ דְּאִתְכְּלִילוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא חַד בְּאֹרַח כְּלָל, אִצְטְרִיךְ לְבָתַר לְאַפָּקָא לוֹן. בְּאֹרַח פְּרָט, אֲבָל לָאו בְּאֹרַח יִחוּדָא, דְּהָא יִחוּדָא בִּקְרָאֵי קַדְמָאֵי אִיהוּ, לְמֶהֱוֵי יְיָ' אֶחָד, בִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא. וּשְׁמוֹ אֶחָד, בִּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא. וַהֲוֵי כֹּלָּא חַד. כֵּיוָן דְּיִחוּדָא אִתְסָדַּר כֹּלָּא בְּכֻלְּלָא, מֵרֵישָׁא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה, אִצְטְרִיךְ לְבָתַר לְאִתְעַטָּרָא מֵרֵישָׁא דִּנְהוֹרָא קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ רֵישָׁא דִּכֹלָּא. (ע"כ רעיא מהימנא).

גָּלִיף וַאֲתָקִין מֹשֶׁה, כ"ה אַתְוָון בְּרָזָא דִּפְסוּקָא דְּיִחוּדָא, דִּכְתִיב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. וְאִינּוּן כ"ה אַתְוָון גְּלִיפִין, מְחֻקָּקִין בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא. יַעֲקֹב בָּעָא לְאַתְקָנָא לְתַתָּא, בְּרָזָא דְּיִחוּדָא, וְאַתְקִין בְּכ"ד אַתְוָון, וְאִינּוּן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְלָא אַשְׁלִים לְכ"ה אַתְוָון, בְּגִין דְּעַד לָא אִתְתְּקַן מַשְׁכְּנָא. כֵּיוָן דְּאִתְתְּקַן מַשְׁכְּנָא, וְאִשְׁתְּלִים מִלָּה דְּהַוָּה נָפִיק מִנֵּיהּ, כַּד אִשְׁתְּלִים, לָא מַלִּיל אֶלָּא בְּכ"ה אַתְוָון, לְאַחֲזָאָה דְּהָא אִשְׁתְּלִים דָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (ויקרא א׳:א׳) וַיְדַבֵּר יְיָ' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, הָא כ"ה אַתְוָון.

וְעַל דָּא כ"ה זִינִין, לְאַשְׁלְמָא תִּקּוּנָא דְּמַשְׁכְּנָא, וְכָל הָנֵי אַתְוָון אוֹקִימְנָא בְּאִינּוּן אַתְוָון גְּלִיפִין דְּאוֹלִיפְנָא מִמַּר. וּבְגִין דְּמַשְׁכְּנָא אִשְׁתְּלִים בְּרָזִין אִלֵּין, אִקְרֵי כ"ה, בְּיִחוּדָא דִּשְׁלִימוּ דְּמַשְׁכְּנָא. וְעַל דָּא (תהילים קמ״ה:י׳) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה כְּתִיב, רָזָא דִּשְׁלִימוּ דְּכָל מַשְׁכְּנָא, וְתִקּוּנָא דִּילֵיהּ.

כ"ה: לְקֵבֵל כ"ב אַתְוָון, וְתוֹרָה וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, דְּאִינּוּן כְּלָלָא חֲדָא, רָזָא חֲדָא. בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָא מְיַחֲדֵי יִחוּדָא בְּהַאי קְרָא, בְּרָזָא דְּכ"ה אַתְוָון, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, דְּאִינּוּן כ"ד אַתְוָון, וּיכַוֵּין כָּל חַד בְּהוּ, כֻּלְּהוּ אַתְוָון מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְסַלְּקִין לְחִבּוּרָא חַד, תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים תַּרְעִין, בְּרָזָא דְּיוֹבְלָא. וּכְדֵין

אִצְטְרִיךְ לְסַלְקָא וְעֶד, לָא יַתִּיר. וּכְדֵין אִתְפְּתָחוּ תַּרְעִין, וְחַשִּׁיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, כְּאִילּוּ קַיֵּים אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, דְּאִיהִי אַתְיָא בְּמ"ט פָּנִים בְּכֹלָּא.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְכַוְונָא רְעוּתָא בְּכ"ה וּבְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין, לְסַלְקָא לוֹן בְּרְעוּתָא דְּלִבָּא, בְּתֵשַׁע וְאַרְבְּעִין תַּרְעִין דְּקַאמְרָן, כֵּיוָן דְּאִתְפָּוְון בְּהַאי, יִתְפַּוְון בְּהַהוּא יְחוּדָא דְּאָמַר מַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא כּוֹלָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיִתְפַּוֵּון בְּהוּ, וַדַּאי כְּלָלָא אִיהוּ דְּכָל אוֹרַיְיתָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָדָם, שְׁלִימוּ דִּדְכַר וְנוּקְבָּא, וְרָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. עַד כָּאן.

רִבִּי אַבָּא שָׁלַח לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר לֵיהּ, הַאי דְּאוּקְמֵיהּ מַר בַּתְּפִלִּין דְּמָארֵי עָלְמָא, ד' פָּרְשִׁיָּין אִינּוּן קוּדְשָׁא דְּקוּדְשִׁין, שַׁפִּיר. מִשְׁכָּא דְּעַל תְּפִילִּין, וְאִינּוּן רְצוּעִין אִקְרוּ קְדוּשָׁה, אִסְתַּכְתָּא מְנָלָן. שָׁלַח לֵיהּ (בראשית ג׳:כ״א) וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ וְגוֹ', דַּיְיקָא וְהָכִי אוּקְמֵיהּ רַב הַמְנוּנָא סָבָא. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּרֵישָׁא, וּדְרוֹעָא יָדָכָה בְּהֵ"א, וְהָא אוּקְמוּהָ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִית מַאן דְּמַתְנֵי בְּהַאי גַּוְונָא, וְהָיָה דְּרוֹעָא שְׁמָאלָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִקְרֵי גְּבוּרָה. אִי הָכִי לָא אִשְׁתַּאֲרָן בְּרֵישָׁא אֶלָּא תְּלַת. וְאִינּוּן אַרְבַּע. אֲבָל תְּרֵין רְתִיכִין קַדִּישִׁין אִינּוּן, דָּא אִתְקְשַׁר בְּלִבָּא, וְדָא אִתְקְשַׁר בְּמוֹחָא. וְלִבָּא וּמוֹחָא, אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא. וְזִווּגָא חַד לְהוּ, וְשַׁפִּיר קָאֲמְרוּ חַבְרַיָּיא. וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדָכָה, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְלָא אִקְרֵי אֶלָּא אוֹת.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אַקְדִּים בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְקָם וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּנָהִיר צַפְרָא. בְּצַפְרָא אֲנָח תְּפִילִּין בְּרֵישֵׁיהּ, וּתְפִילִּין בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא בִּדְרוֹעֵיהּ, וְאִתְעַטָּף בְּעִטּוּפָא דְּמַצְוָה, וְאָתֵי לְנָפְקָא מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. אִעְרַע בַּמְּזוּזָה, רְשִׁימָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּתַרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. אַרְבַּע מַלְאָכִין קַדִּישִׁין מְזַדְּווּגִין עִמֵּיהּ וְנָפְקִין עִמֵּיהּ מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, וְאוֹזְפֵי לֵיהּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא. וּמַכְרְזֵי קַמֵּיהּ, הָבוּ יְקָרָא לְדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, הָבוּ יְקָרָא לְבָרְיהּ דְּמַלְכָּא, לְפַרְצוּפָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא. רוּחָא קַדִּישָׁא שַׁרְיָא עָלֵיהּ, אַכְרִיז וְאָמַר (ישעיהו מ״ט:ג׳) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

כְּדֵין הַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא סַלְקָא לְעֵילָּא, וְאַסְהִיד עָלֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, כְּדֵין פָּקִיד מַלְכָּא עִלָּאָה, לְמִכְתַּב קַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן בְּנֵי הֵיכָלֵיהּ, כָּל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָן קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ג׳:ט״ז) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ' וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. מַאי וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. כְּמָה דְּאָתּ אָמַר (שמות לה) (ס"א חשב האפוד) וְחוֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת, אִינּוּן דְּעַבְדִּין לִשְׁמֵיהּ, אוּמָנוּתָא בְּכֹלָּא, אוּמָנוּתָא דִּתְפִילִּין, בְּבָתֵּיהוֹן בִּרְצוּעֵיהוֹן וּכְתִיבָתְהוֹן. אוּמָנוּתָא דְּצִיצִית, בְּחוּטֵיהוֹן, בְּחוּטָא דִּתְכֶלְתָּא. אוּמָנוּתָא דִּמְזוּזָה. וְאִלֵּין אִינּוּן חוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. וּכְתִיב (שם) וְחוֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ, וּמַכְרִיז עֲלֵיהּ בְּכָלְהוּ עָלְמִין, חָמוּ מַה בְּרָיָה עַבְדִּית בְּעוֹלָמִי. וּמַאן דְּיֵיעוּל קַמֵּיהּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, כַּד נָפֵק מִתַּרְעֵיהּ, וְלָא תְּפִילִין בְּרֵישֵׁיהּ וְצִיצִית בִּלְבוּשֵׁיהּ, וְאוֹמֵר (תהילים ה׳:ח׳) אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אָן הוּא מוֹרָאִי, הָא סָהִיד סַהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּהָכָא אָמַר אֱלֹהֵינוּ. (נ"א אלהיך) דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מֹשֶׁה בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר אִתְאֲחַד, עַל שְׁאַר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי. וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא הֲווֹ יַדְעֵי בְּנֵי נָשָׁא מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, לֵינְדְּעוּן דְּהָא לֵית שׁוּם מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ אָת בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין.

פרק טו

תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (שמות י״ט:י״ט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. וְתָנֵינָן, מַאי בְּקוֹל. בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְשַׁפִּיר הוּא, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה דַּיְיקָא, בְּהַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּיהּ, עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאִין. (מתמן משה אתזן על כלהו) וּבְגִין דְּאִיהוּ אִתְאַחִיד עַל כֻּלְּהוּ, בְּהַהוּא קוֹל, דַּרְגָּא עִלָּאָה, הֲוָה אָמַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, יְיָ׳ אֱלֹהֵיךְ, אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שְׁכִינְתָּא, דְּשַׁרְיָיא בְּגַוַויְיהוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תְּנֵינָן, קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, מֹשֶׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמָרָן. וְשֶׁבְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה, מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן. מַאי מִפִּי עַצְמוֹ. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאֲפִילּוּ אָת זְעִירָא בְּאוֹרַיְיתָא, מֹשֶׁה אָמַר לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ.

אֶלָּא שַׁפִּיר הוּא, וְהָא אִתְעַרְנָא, מֵעַצְמוֹ לָא תְּנֵינָן, אֶלָּא מִפִּי עַצְמוֹ. וּמַאי אִיהוּ. הַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא, הַלָּלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה. וְהַלָּלוּ מִפִּי עַצְמוֹ. מִפִּי הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ עַל שְׁאַר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי. וְעַל דָּא, בְּכָל אֲתַר אֱלֹהֶיךָ, וְהָכָא אֱלֹהֵינוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא אוֹרְחַיְיהוּ, בְּגִין דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּפֻלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, וְיִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמִין. תְּחוֹת כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, אִית מָדוֹרִין עִלָּאִין. וּבְהַהוּא אֲתַר דְּכוּרְסְיָיא, מְזוּזָה אִתְקְשַׁר, לְאִשְׁתְּזָבָא מִכַּמָּה מָארֵי דִּינִין, דְּזִמְנִין לְאַתְעָרָא בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, בְּהַהוּא עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְיָהֵב לְהוּ פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בָּהּ וְיִשְׁתְּזִבוּן בְּהַאי עָלְמָא, מִכַּמָּה מָארֵי דִּינִין, מִכַּמָּה מְקַטְרְגֵי, דְּאִזְדַּמְנוּן בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא בְּכָל יוֹמָא.

פרק טז

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הַאי מַאן דְּבָעֵי דְּיִסְתָּמַר אוֹרְחוֹי, לָא יֶעְבַּר עַל מַיָּיא דְּאוֹשְׁדִין קַמֵּי פִּתְחָא. בְּגִין דְּתַמָּן שָׂרֵי חַד שִׁידָא, וְהוּא בֵּין תְּרֵין דָּשִׁין דְּפִתְחָא, וַאֲנְפּוֹי לָקֳבְלֵיהּ דְּפִתְחָא, וְאִסְתָּכֵי כָּל מַה דְּעַבְדִין בְּבֵיתָא, וְלָא לְבָעֵי לֵיהּ לְאֱנוֹשׁ (לאיניש) דְּיִשְׁדֵּי מַיָּיא בֵּין תְּרֵי תַּרְעֵי. רִבִּי

יִצְחָק אָמַר, מַיִין צְלִילָן לֵית לָן בָּהּ. וְהוּא דְּלָא יוֹשִׁיט לוֹן אַרַח קְלָנָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְנַזְקָא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּיֶהְדַּר רֵישֵׁיהּ לְקֶבְלֵי בֵּיתָא, וּבְכָל מַה דְּאִסְתְּכַל אִתְלַטְיָיא. תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ, כְּחוּשְׁבָּן יְמֵי שַׁתָּא, אִית לֵיהּ שַׁמָּשִׁין, דְּהוּא שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ נָפְקִין עִם בַּר נָשׁ, כַּד נָפֵק מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל דָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטְרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאַתְקִין שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא חַד שְׁמָא קַדִּישָׁא אִיהוּ, וּמַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתְּדַל בִּשְׁמֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בָּעֵי בַּר נָשׁ בְּפִתְחָא דְּבֵיתָא לְרַשְׁמָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ מְהֵימְנוּתָא דְּכֻלָּא. דְּהָא בְּכָל אֲתַר דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח, זִינִין בִּישִׁין לָא מִשְׁתַּכְחֵי תַּמָּן, וְלָא יָכְלִין לְקַטְרְגָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ, כְּמָה דִּכְתִּיב, (תהילים צ״א:י׳) לֹא תְאוּנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְגוֹ׳.

(מזוזא אקרי). אֲתָר דְּפִתְחָא דְּבֵיתָא שַׁרְיָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אֲתָר דְּפִתְחָא דְּבֵיתָא עִלָּאָה שַׁרְיָא, מְזוּזָא אִקְרֵי. דְּהוּא תְּקוּנָא דְּבֵיתָא, וּפִתְחָא דְּבֵיתָא. מֵהַהִיא מְזוּזָה עַרְקִין מָארֵי נִימוּסִין, מָארֵי דְּדִינִין קַמֵּיהּ לָא מִשְׁתַּכְחִין. וְקֶבֶל דָּא לְתַתָּא, כַּד בַּר נָשׁ אַתְקִין מְזוּזָה לְפִתְחָא דְּבֵיתָא, וְהַאי שְׁמָא קַדִּישָׁא רָשִׁים בְּאַתְוָוֹ, הַאי בַּר נָשׁ אִתְעֲטָר בְּעִטְרוֹי דְּמָארֵיהּ, וְלָא קָרְבִין לְפִתְחָא דְּבֵיתֵיהּ זִינִין בִּישִׁין, וְלָא מִשְׁתַּכְחֵי תַּמָּן.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָתֵי מִלְּמֵחמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי יִצְחָק, אָמַר לֵיהּ מֵאָן אָתֵי, מָארֵיהּ דְּנָהוֹרָא, גְּבַר דְּאִתְדַּבָּק בְּנוּרָא דְּאַכְלָא כָּל יוֹמָא, הָא נָהוֹרָא עִמֵּיהּ שָׁרֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּנֵינָן דְּחִיוּבָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְקַבְלָא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי. וּמַאן אִיהוּ. רַבֵּיהּ. כָּל שֶׁכֵּן בּוּצִינָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא בָּעָאן לְקַבְלָא אַנְפּוֹי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַהֲדְרָנָא עִמָּךְ, וְאַקְבֵּל אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, וְאַטְעֵם מֵאִינּוּן מִלִּין עִלָּאִין, דְּאַטְעֲמַת קַמֵּיהּ.

פרק יז

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (תהילים קכ״ג:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם. שִׁיר דָּא, לָא כְּתִיב מַאן אָמְרוֹ. אֶלָּא בְּכָל אֲתָר דְּאִיהוּ סְתִים, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמְרוֹ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, הַיּוֹשֵׁב מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי הַיּוֹשְׁבִי.

אֶלָּא אוֹקִימְנָא, מַאן דְּבָעֵי לְצַלָּאָה צְלוֹתֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בָּעֵי לְמִבָּעֵי מֵעֲמִיקְתָּא דְּכֹלָּא, לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְתַתָּא, כְּמָה דִּכְתִּיב, (תהילים ק״ל:א׳) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ׳. וְהַאי יוֹ״ד יַתִּיר, עֲמִיקְתָּא דְּכֹלָּא הִיא, וּבְהַאי בָּעֵי לְמִבָּעֵי בָּעוּתֵיהּ, לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, לְאַתְּזָנָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא, וְעַל דָּא הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, בַּשָּׁמַיִם מַמָּשׁ, דְּכַד אִינּוּן בִּרְכָאן נְגִידוּ וְאִתְמְשָׁכוּ מֵהַהוּא אֲתָר עוּמְקָא דְּכֹלָּא, וְאִתְיַשְּׁבָן בַּאֲתָר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, כְּדֵין בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְחֵי בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, מַאי כְּעֵינֵי עֲבָדִים. אֶלָּיִן אינוּן שְׁאַר רַבְרְבֵי עַמִּין, דְּלָא אִתְּזָנוּ אֶלָּא מִשִּׁיוּרָא (משיורי) (ס"א גופא) נוּפָּא דְּאִילָנָא, דְּיִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקֵי בֵּיהּ. וְכַד יִשְׂרָאֵל נַטְלִין בִּרְכָאן מֵהַהוּא אֲתָר, כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָן מִיִּשְׂרָאֵל.

כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִירְתָּהּ, דָּא הִיא שִׁפְחָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּקָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֵילָא דִּילָהּ בְּמִצְרַיִם, דְּהָא לֵית חֵילָא דִּידָהּ, אֶלָּא כַּד אִתְנְגִיד מִתַּמְצִית דְּהַאי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבִרְתָּהּ אִקְרֵי. וְעַל הַאי כְּתִיב, (משלי ל':כ"א) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ. מַאן אֶרֶץ. דָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּמַר. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, אֶלָּיִן אינוּן עֲבָדִים דְּקָאֲמָרָן. כַּד אִתְיְהִיב שֻׁלְטָנוּתָא לְחַד מִנַּיְיהוּ. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. שִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ (ס"א מאי היא) דָּא הִיא שִׁפְחָה דְּקָאֲמָרָן.

תָּא חֲזֵי, מִסְטְרָא דְּהַאי שִׁפְחָה, נַפְקֵי כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין, מְקַטְרְגִין לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְקַטְרָגָא לוֹן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל נְטִירוּ, כְּאַבָּא דְּבָעֵי לְנַטְרָא לִבְרֵיהּ מִן כֹּלָּא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה מְקַטְרְגִין זְמִינִין לְקֻבְלַיְיכוּ, אִשְׁתְּדָלוּ בְּפוּלְחָנִי, וַאֲנָא אֱהֵא נָטִיר לְכוּ לְבַר. וְאַתּוּן תֶּהֱווֹן זְמִינִין בְּבָתֵּיכוֹן מִלְגוֹ, וְנַיְימֵי בְּעַרְסֵיכוֹן, וַאֲנָא אֱהֵא נָטִיר לְכוּ לְבַר, וְסוֹחֲרַנֵי עַרְסַיְיכוּ.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן זִינִין בִּישִׁין קְרִיבִין לְפִתְחָא דְּבַר נָשׁ זַקְפָן רֵישָׁא, וּמִסְתַּכְּלָן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְחָזֵי לְבַר, דְּאִיהוּ שַׁדַּי, דְּמִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי, שְׁמָא דָּא שַׁלִּיט עַל כֻּלְּהוּ, מְנַיְּהּ דַּחֲלִין וְעַרְקִין, וְלָא קָרְבִין לְפִתְחָא דְּבַר נָשׁ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי, יִרְשׁוֹם בַּר נָשׁ שְׁמָא דָּא בְּפִתְחָא דְּבֵיתָא, וְלָא יַתִּיר, אֲמַאי כָּל פַּרְשְׁתָּא. אָמַר לֵיהּ שִׁפְיר הוּא, דְּהָא שְׁמָא דָּא לָא אִתְעֲטָר, אֶלָּא בְּאִינּוּן אַתְוָון כֻּלְּהוּ, רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא דְּמַלְכָּא, וְכַד אַכְתֵּב כָּל פַּרְשְׁתָּא, כְּדֵין שְׁמָא דָּא מִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי וְנָפִיק מַלְכָּא בְּכָל חֵילוֹי, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא דְּמַלְכָּא, כְּדֵין דַּחֲלִין מִנַּיְיהּ, וְעַרְקִין מִקַּמַּיְיהּ.

תָּא חֲזֵי, וְהָיָה שְׁמָא קַדִּישָׁא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא, שַׁדַּי אִתְרְשִׁים מִלְבַר, לְקֻבְלֵי שְׁמָא דָּא. וְהָיָ"ה מִלְגַו, שַׁדַּ"י מִלְבַר. לְמֶהֱוֵי נָטִיר בַּר נָשׁ מִכָּל סִטְרִין מִלְגָאו וּמִלְבַר. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּמָּה חַיָּילִין קַדִּישִׁין זְמִינִין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאָנַח בַּר נָשׁ מְזוּזָה לְתַרְעֵיהּ, כֻּלְּהוּ מַכְרְזֵי וְאָמְרֵי (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ' וְגוֹ'.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין אִשְׁתְּמוֹדָעָן יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְרְשִׁימוּ מִנַּיְיהּ. אִתְרְשִׁימוּ בְּגוּפַיְיהוּ, בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא. אִתְרְשִׁימוּ בִּלְבוּשַׁיְיהוּ, בְּעִטּוּפַיְיהוּ דְּמַצְוָה. אִתְרְשִׁימוּ בְּרֵישַׁיְיהוּ, בְּבָתֵּי דִּתְפִּילִּי, בִּשְׁמָא דְּמָארֵיהוֹן. אִתְרְשִׁימוּ בִּידַיְיהוּ, בִּרְצוּעֵי דְּקֻדּוּשָׁא. אִתְרְשִׁימוּ בִּמְסָאנַיְיהוּ, בִּמְסָאנָא דְּמַצְוָה. אִתְרְשִׁימוּ לְבַר,

בִּזְרִיעָה בְּחַצְדָּא. אִתְרְשִׁימוּ בְּבָתֵּיהוֹן, בִּמְזוּזָה דִּפְתְחָא. בְּכֹלָּא רְשִׁימִין דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

פרק יח

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:י״ג) אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצוֹב לָהֶם בֹּארוֹת וְגוֹ׳. אוֹתִי עָזְבוּ, דָּא הוּא מַאן דִּמְשַׁקֵּר בְּאֵת רְשִׁימָא קַדִּישָׁא. וּבְמָה מְשַׁקֵּר בֵּיהּ. דְּעָיֵיל לֵיהּ בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ב׳:י״א) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר, דְּאִקְרֵי (ירמיהו ב׳:י״ג) בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. דְּהָא עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִקְרוּ בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים.

וּדְיִשְׂרָאֵל, אִקְרֵי בְּאֵר מְקוֹר מַיִם חַיִּים, דָּא רְשׁוּתָא קַדִּישָׁא, מְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא. וְאִקְרֵי בְּאֵר מַבּוּעֵי דְּמַיִין צְלִילָן, נָפְקִין וְנַזְלִין מִנָּהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד׳:ט״ו) וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. (משלי ה׳:ט״ו) וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ. וּכְתִיב (שיר השירים ד׳:ט״ו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים. סְטָרָא אַחֲרָא אִקְרֵי בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. אֲשֶׁר לֹא יְכִילוּ הַמָּיִם. (ס״א מהו, אלא ההוא וכו׳).

תָּא חֲזֵי, נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, אַשְׁקֵי לְכָל גִּינְתָּא, (ס״א ורוי לכל גינתא) וְרַוֵּי לְכָל אֲתָר וַאֲתָר, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, עַד דְּמָלֵי (נ״א דמטי) לְהַהוּא אֲתָר בְּגִנְתָּא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וּמִתַּמָּן אִתְּזָנוּ עָלְאִין וְתַתָּאִין, (נ״א עלמין תתאין) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב׳:י׳) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד.

וְכָל אִינּוּן סְטָרִין דִּסְטָר שְׂמָאלָא, לָא מִשְׁתַּקְיִין מֵהַהוּא נְבִיעוּ דְּמַיִין נְבִיעִין, בְּגִין דְּאִינּוּן מִסְּטָרָא דִּשְׂאַר עַמִּין, וְאִקְרוּ בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. וּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בְּשִׁמְא (נ״א ברשימא) קַדִּישָׁא בַּהֲהוּא סְטָרָא, אִתְדַּבַּק בְּבוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יְכִילוּ הַמָּיִם, וְלָא עַיְילֵי לְתַמָּן. וְהַהוּא דְּזָכֵי לְנַטְרָא לֵיהּ, זָכֵי לְאִתְשַׁקְיָיא מֵהַהוּא נְבִיעוּ דְּנַחֲלָא (בעלמא דין) בָּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכֵי דְּאִתְמְלֵי הַהוּא בְּאֵר עָלְאָה, לְנַגָּדָא בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא. זַכָּאָה אִיהוּ בָּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו נ״ח:י״א) וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וַוי לְמַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא, דְּהָא מְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא עִלָּאָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּגָרִים לְהַאי בְּאֵר דְּלָא אִתְבָּרְכָא, וְקָרִינָן עָלֵיהּ (דברים כ״ב:י״ט) כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל דַּיְיקָא. וְאוֹקְמֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּאַתְרֵיהּ, מַאן דְּשַׁוֵּי תִּסְקוֹפֵי מִלִּין עַל אִנְתְּתֵיהּ קַדְמִיתָא, וְאַפִּיק עֲלָהּ שׁוּם בִּישׁ, כְּמָה דְּאַפִּיק לְעֵילָּא, דִּכְתִיב כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל סָתָם.

וְאָזְלָא הָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּתוּלָה יָרְתָא שָׁבַע בְּרָכוֹת, דְּאִתְבָּרְכָא בְּשָׁבַע, בְּגִין דִּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל יָרְתָא שָׁבַע בִּרְכָן, וְעַל דָּא אִתְקְרֵי בַּת שָׁבַע.

וְאִנְּתְתָא אַחֲרָא, מַאן בִּרְכָאן דִּילָהּ. בִּרְכָתָא דְּבֹעַז וְרוּת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (רות ד׳:י״א) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יְיְ׳ אֶת וְגוֹ׳, דְּוַדַּאי בְּתוּלָה בְּז׳ אִתְבָּרְכָא, וְלָא אִתְּתָא אַחֲרָא בְּרָזָא דָּא. כֵּיוָן דְּמָטוּ בַּחֲקַל חַד, חָמוּ אִילָנִין, יָתְבוּ תְּחוֹתַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא צָחוּתָא דְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. נְתִיב.

פרק יט

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיהו כ״ז:י״ג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ׳. וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא, מַאן בַּיּוֹם הַהוּא. אֶלָּא הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְיְדַע לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה י״ד:ד׳) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יְוֻדַּע לַיְיָ׳.

תּוּ, בַּיּוֹם הַהוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל ל״ח:י״ח) בְּיוֹם בֹּא גוֹג עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל. מַה לָּן בֵּיהּ, אִי הוּא רַב אוֹ זְעֵיר. אֶלָּא הַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, דְּבֵיהּ נָפְקִין עַבְדִּין לְחֵירוּ תָּדִיר, וְהַאי אִיהוּ יוֹבְלָא, דְּיוֹבְלָא עִלָּאָה וְרַבְרְבָא הוּא. וְכַד הַאי אִתְּעַר, כָּל חֵירוּ דְּעָלְמִין מִתְעָרִין בֵּיהּ, וְהַהוּא אִקָּרֵי שׁוֹפָר גָּדוֹל.

וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. הָאֲבוּדִים מִבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ הַנֶּאֱבָדִים, מַאי הָאוֹבְדִים. הָאוֹבְדִים מַמָּשׁ, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּאַרְעָא אַחֲרָא, וּמַאן דְּשָׁארִי בְּאַרְעָא אַחֲרָא, יָנִיק מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא וּכְאִלּוּ לָא שַׁרְיָא בִּמְהֵימְנוּתָא, בְּגִין כָּךְ אוֹבְדִים אִקְרוּן. אוֹבְדִים אִינּוּן בְּכָל סִטְרִין, דְּכַד יִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, זַכָּאִין, זַכָּאִין תָּדִיר בְּכֹלָּא, זַכָּאִין לְעֵילָּא וְתַתָּא.

דָּבָר אַחֵר וּבָאוּ הָאוֹבְדִים, מַאן אִינּוּן. אִלֵּין צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאִקְרוּן אוֹבְדִים. מְנָלָן. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (ירמיהו ט׳:י״א) עַל מַה אָבְדָה הָאָרֶץ, אֲבוּדָה אוֹ נֶאֱבֶדֶת לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָבְדָה הָאָרֶץ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. צַדִּיק, דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ז:א׳) הַצַּדִּיק אָבָד, אָבוּד אוֹ נֶאֱבַד לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָבָד, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וְאִי תֵּימָא, וּבָאוּ, מֵאָן אֲתָר אַתְיָין אִלֵּין אוֹבְדִים. אֶלָּא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא. צַדִּיק, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, דִּכְתִיב (תהילים קכ״ו:א׳) בְּשׁוּב יְיְ׳ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן, בְּגִין דְּיֵיתוּב לְאַתְרֵיהּ, וְיֵיתֵי לְאִתְחַבָּרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ׳ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא מִלָּה דָּא דְּהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, כִּבְיָכוֹל, יִשְׂרָאֵל לָא יִפְקוּן מִן גָּלוּתָא, אֶלָּא בִּשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, וְאִינּוּן נִדָּחִים הִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ׳.

פרק כ

תּוּ אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (תהילים קכ״א:ח׳) יְיְ׳ יִשְׁמוֹר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. יִשְׁמָר צֵאתְךָ תִּינַח. אֶלָּא וּבוֹאֶךָ, מַאי קָא מַיְירֵי, דְּהָא מַאן דְּעָאל לְבֵיתֵיהּ לָא מִסְתַּפֵּי. אֶלָּא הַאי בַּר נָשׁ דְּשַׁוֵּי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא לְבֵיתֵיהּ, בְּמִלִּין דִּשְׁמָא עִלָּאָה, הַאי אִתְנְטִיר מִכֹּלָּא. כַּד נָפִיק הַהוּא דְּמָדוֹרֵיהּ לְתַרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, זָקִיף וְחָמֵי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְעַיְּין (ס״א נעיץ)

בְּפִתְחֵיהּ. כַּד נָפִיק בַּר נָשׁ, הוּא אוֹזִיף לֵיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ. כַּד עָיֵיל לְבֵיתֵיהּ, הוּא אַכְרִיז קַמֵּיהּ, אִזְדַּהֲרוּ בֵּיקָרָא דְּדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְכָל דָּא, בְּגִין הַהוּא רְשִׁימָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְרְשִׁים בְּתַרְעֵיהּ.

וְלָאו דַּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּאִתְנְטַר בְּבֵיתֵיהּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לֵיהּ כַּד עָיֵיל, וְכַד נָפִיק. דִּכְתִיב, יְיָ' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, הַאי רוּחָא בִּישָׁא דְּשָׁארֵי בֵּין תַּרְעֵי. וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּלָא יָדַע לְאִזְדַּהֲרָא מִנֵּיהּ, וְלָא רָשִׁים לְפִתְחָא דְּבֵיתֵיהּ שְׁמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ. דְּהָא אִית לֵיהּ תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ שַׁמָּשִׁין בִּישִׁין מְקַטְרְגִין, כָּל חַד מְשַׁמֵּשׁ יוֹמֵיהּ, וְכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי עִמֵּיהּ כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, וּמְקַטְרְגֵי בֵּיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְכֻלְּהוּ מִשְׁתַּכְּחֵי בֵּיהּ בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא. בִּימָמָא, לְקַטְרָנָא לֵיהּ. בְּלֵילְיָא, לְצַעֲרָא לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ.

כַּד נָפִיק לְקַטְרָנָא לֵיהּ, כַּד עָאל, שַׁוְוִין יְדַיְיהוּ עָלֵיהּ דְּכִתְפֵיהּ, וְאָמְרִין לֵיהּ, וַוי לֵיהּ לְפִלַנְיָא דְּנָפַק מֵרְשׁוּתָא דְּמָארֵיהּ. וַוי לֵיהּ לְפִלַנְיָא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין כָּךְ בָּעָאן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, לְמֶהֱוֵי רְשִׁימִין בְּכֹלָּא, לְמֶהֱוֵי רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא דְּמָארֵיהוֹן, לְאִזְדַּעְזָעָא מִנַּיְיהוּ כָּל סִטְרִין זִינִין בִּישִׁין, לְמֶהֱוֵי נְטִירִין בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאִין חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ וְגוֹ'.

פרק כא

(דברים ו׳:ה׳) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיהו נ״ב:ה׳) וְעַתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם יְיָ' כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל אַף עַל גַּב דְּחוֹבַיְיהוּ גָּרְמוּ לְאִסְתַּלָּקָא מִבֵּינֵיהוּ, וְאִתְבַּדָּרוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא, הוּא תָּבַע עֶלְבּוֹנָא דִּלְהוֹן. וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן בְּאַרְעָהוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשָׁע בְּגִנְתֵּיהּ, וְקָרִיב לְגַבַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע קָלֵיהוֹן, וְאִשְׁתְּבַח בָּהוּ.

כֵּיוָן דְּנַרְמוּ חוֹבַיְיהוּ, וְאִתְגְּלֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָאל בְּגִנְתֵּיהּ, וְלָא מִשְׁתַּעֲשָׁע בֵּיהּ. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּאִיהוּ צָווּח וְאָמַר, וְעַתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם יְיָ', וּכְתִיב הָתָם (תהילים קל״ב:י״ד) פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ. כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ״ב:ה׳) חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם.

וּמֵהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְגְּלִיאוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָהוֹן, לָא אִשְׁתְּכַח חֶדְוּותָא קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו נ׳:ג׳) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. וְכָל דָּא, בְּגִין רַחֲימוּתָא דִּלְהוֹן, דְּרָחִים לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלאכי א׳:ב׳) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ'. (ועל דא) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וְאָהַבְתָּ: דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ

בְּרַחֲימוּתָא עִלָּאָה, דְּכָל פּוּלְחָנָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִפְלַח בְּרַחֲימוּ. דְּלֵית לָךְ פּוּלְחָנָא, כְּמוֹ רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, הָנֵי מִלֵּי כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא אינוּן, בְּגִין דְּעֻשָּׁר אֲמִירָן דְּאוֹרַיְיתָא, הָכָא אִתְכְּלִילוּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

תָּא חֲזֵי, לֵית לָךְ מִלָּה בַּחֲבִיבוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמַאן דְּרָחִים לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת. וּמַה הוּא. כְּמָה דִּכְתִּיב, בְּכָל לְבָבְךָ. בְּכָל, מַאי קָא מַיְירֵי, בִּלְבָבְךָ מִבָּעֵי לֵיהּ. בְּנַפְשְׁךָ, בְּמְאֹדֶךָ, מַהוּ בְּכָל לְבָבְךָ. אֶלָּא לְאַכְלְלָא תְּרִין לִבִּין, חַד טַב וְחַד בִּישׁ. בְּכָל נַפְשְׁךָ: חַד טַב, וְחַד בִּישׁ. בְּכָל מְאֹדֶךָ, דָּא לָא אַתְיָא לְדָרְשָׁא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲפִילּוּ הַאי לְדָרְשָׁא הוּא. מַאי טַעְמָא. בֵּין דְּנָפַל לֵיהּ מָמוֹנָא מִיָּרוּתָא, אוֹ מִסְטָרָא אַחֲרָא, אוֹ בֵּין דְּאִיהוּ רָוּוח לֵיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּכָל מְאֹדֶךָ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, אַהֲדְרָנָא לַקְּרָא וְאָהַבְתָּ. מַאן דְּרָחִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעֲטַר בְּחֶסֶד מִכָּל סִטְרִין, וְעָבִיד חֶסֶד בְּכוּלָּא, וְלָא חָיִיס עַל גּוּפֵיהּ וְעַל מָמוֹנֵיהּ. מְנָלָן. מֵאַבְרָהָם. כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּהָא לָא חָס בְּרַחֲימוּתָא דְּמָארֵיהּ, עַל לִבֵּיהּ, (דהוא יצריה) וְעַל נַפְשֵׁיהּ, וְעַל מָמוֹנֵיהּ.

עַל לִבֵּיהּ לָא אַשְׁגַּח, עַל רְעוּתָא דִּילֵיהּ, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ. עַל נַפְשֵׁיהּ, דְּלָא חָס עַל בְּרֵיהּ, וְעַל אִתְּתֵיהּ, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ. עַל מָמוֹנֵיהּ, דְּהַוָה קָאִים בְּפָרָשַׁת אָרְחִין, וְאַתְקִין מְזוֹנֵי לְכָל עָלְמָא. בְּגִין כָּךְ, אִתְעֲטַר בְּעִטְרָא דְּחֶסֶד. כְּמָה דִּכְתִּיב, (מיכה ז׳:כ׳) חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וּמַאן דְּאִתְקְשַׁר בִּרְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ, זָכֶה לְהַאי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּגִינֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (תהילים קמ״ה:י׳) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה, אַל תִּקְרֵי יְבָרְכוּכָה, אֶלָּא יְבָרְכוּ כ"ה. (דכתיב, (בראשית י״ב:ג׳) ונברכו בך כל משפחות האדמה) יוֹמָא חַד, הֲוָה חָלֵשׁ רִבִּי יוֹסֵי, עָאל (עאלו) לְגַבֵּיהּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק, חָמוּ לֵיהּ דְּהַוָה נָפִיל עַל אַנְפּוֹי וְנָאִים. יָתְבוּ. כַּד אִתְּעַר, חָמוּ לֵיהּ לְאַנְפּוֹי דְּחַיְיכִין. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, מִלָּה חַדְתָּא חֲמֵיתָא. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, דְּהַשְׁתָּא סַלְּקָא נַפְשִׁי, וְחָמֵית יְקָרָא, מַאינוּן דְּמָסְרוּ גַּרְמַיְיהוּ עַל קִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהוֹן, דַּהֲווֹ עָאלִין בְּתִלֵּיסָר נַהֲרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשָׁע בְּהוּ. וַחֲמֵינָא מַה דְּלָא יָהֲבוּ לִי רְשׁוּתָא לְמֵימַר. וְשָׁאֵילְנָא לוֹן, אֲמֵינָא, הַאי יְקָרָא דְּמַאן הוּא. אָמְרוּ לִי, מֵאינוּן דִּרְחִימוּ לְמָארֵיהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא. וּמִמָּה דְּחָמֵית, נַפְשָׁאי וְלִבָּאי אִתְנְהִיר, וְעַל דָּא אַנְפָּאי חַיְיכִין.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, זַכָּאָה חוּלְקָךְ, אֲבָל אוֹרַיְיתָא אַסְהִיד בְּהוּ, דִּכְתִּיב, (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, הָא שְׁאֵילוּ חַבְרַיָּיא, דָּא דִּכְתִּיב יַעֲשֶׂה, תַּעֲשֶׂה מִבָּעֵי לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ, הָא אִתְּמַר. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהילים כ"ז:ד') לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְאוֹקְמוּהָ, נֹעַם יְיָ', הַהוּא דְּאַתְיָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּיהּ. דְּהָא הַהוּא נֹעַם מֵעַתִּיקָא נָפְקָא. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, בְּהֵיכָלָא עִילָּאָה עַל כֻּלָּא. אוּף הָכָא, עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה. מַאן, הַהוּא עַתִּיקָא סְתִימָא דְּכֹלָּא, דְּהָא בֵּיהּ תַּלְיָא, אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּרָחֵימוּתָא דְּמָארֵיהוֹן מִתְדַּבְּקָן בֵּהּ, לְאַלָּיִן לֵית שִׁעוּרָא לְחוּלָקֵיהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּמָּה מְדוֹרִין עַל מָדוֹרִין אִית לְהוּ לְצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא, וּמָדוֹרָא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, אִינּוּן דְּרָחֵימוּתָא דְּמָארֵיהוֹן אִתְקְשַׁר בֵּהּ, דְּהָא מָדוֹרֵיהוֹן אִתְקְשַׁר בְּהֵיכָלָא דְּסָלִיק עַל כֻּלָּא. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי אִתְעָטָר.

תָּא חֲזֵי, (ס"א כלא אהבה) הֵיכָלָא דָּא, אַהֲבָה אִתְקְרֵי, וּבְגִין אַהֲבָה קַיְימָא כֻּלָּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ח':ז') מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. וְכֻלָּא בְּרַחֲמוּתָא קַיְימָא, דְּהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא הָכִי אִשְׁתְּכַח דְּהָא אוֹקְמוּהָ, י' לָא מִתְפָּרַשׁ קוֹצָא דִּלְעֵילָּא מִן י' לְעָלְמִין. דְּהָא בִּרְחֵימוּתָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ, וְלָא מִתְפָּרַשׁ מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. ה', הָא אוֹקְמוּהָ, דְּיוֹד לָא מִתְפָּרַשׁ מִנָּהּ, וְאִשְׁתְּכָחוּ כַּחֲדָא בַּחֲבִיבוּתָא, לָא אִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא. כְּגַוְונָא דָּא ה' וְהָא אִתְּמַר, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, יוֹצֵא תְּדִיר לְעָלְמִין, בַּחֲבִיבוּתָא אִתְדַּבְּקָן.

ו"ה כַּד אִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא, אִתְדַּבְּקָן בַּחֲבִיבוּתָא כַּחֲדָא, חָתָן בְּכַלָּה, דְּאַרְחַיְיהוּ תְּדִיר בַּחֲבִיבוּתָא אִשְׁתְּכַח. י' בְּה', ה' עִם ו', ו' עִם ה'. וְדָא בְּדָא אִתְקְשַׁר בַּחֲבִיבוּתָא. וְכֻלָּא אַהֲבָה אִקְרֵי. וְעַל דָּא מַאן דְּרָחִים לְמַלְכָּא, הָא אִתְקְשַׁר בְּהַהוּא אַהֲבָה. וּבְגִין כָּךְ, וְאָהַבְתָּ אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ.

פרק כב

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהילים ל"ה:י') כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ' מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגּוֹזְלוֹ. הַאי קְרָא דָּוִד אֲמַרֵיהּ (אמרו) בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא, כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה, וְכִי מַאן חָמָא גַּרְמֵי דְּאָמְרוּ שִׁירְתָא. אֶלָּא הַאי קְרָא, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַחָיָיא מֵתַיָּיא, וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְקָנָא גַּרְמֵי, וּלְקָרְבָא כָּל חַד וְחַד לְאַתְרַיְיהוּ, דְּכְתִיב, (יחזקאל ל"ז:ז') וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ. וּכְתִיב (ישעיהו נ"ח:י"א) וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ. כְּדֵין זְמִינִין אִינּוּן לְמֵימַר שִׁירְתָא.

מַאי שִׁירְתָא אֲמָרֵי. יְיָ' מִי כָמוֹךָ (מקדמי) וְדָא שִׁירְתָא מְעַלְיָיא, מִמַּה דְּאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, דְּהָא אִינּוּן לָא אַדְכָּרוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא בָּתַר תְּלַת מִלִּין, דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:י"א) מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִם יְיָ'. וְהָכָא אִינּוּן מַקְדְּמֵי לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב יְיָ' מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי

מֵחָזָק מִמֶּנּוּ, דְּא יֵצֶר טוֹב, מִיֵּצֶר רָע. בְּגִין דְּיֵצֶר הָרָע תַּקִּיף הוּא כְּאַבְנָא. כְּמָה דִּכְתִּיב, (יחזקאל ל״ו:כ״ו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן. וְיֵצֶר טוֹב הוּא בִּשְׂרָא, דִּכְתִּיב, (שם) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.

פרק כג

תָּא חֲזֵי, יֵצֶר הָרָע לְמָה הוּא דּוֹמֶה. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתֵּי לְאִזְדַּוְּוגָא בְּבַר נָשׁ, הוּא כְּפַרְזְלָא, עַד דְּעָאלִין לֵיהּ בְּנוּרָא. בָּתַר דְּיִתְחַמֵּם אִתְהַדַּר כְּלָא כְּנוּרָא.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, יֵצֶר הָרָע כַּד אָתֵי לְאִזְדַּוְּוגָא בֵּיהּ לְבַר נָשׁ, דָּמֵי לְבַר נָשׁ דְּקָרִיב לְפִתְחָא, וְחָמֵי דְּלָא אִית מַאן דְּמָחֵי בִּידֵיהּ. עָאל לְבֵיתָא, וְאִתְעֲבִיד לֵיהּ אוֹרַח. חָמָא דְּלָא אִית מַאן דְּמָחֵי בִּידֵיהּ, וְיֵיזִיל לֵיהּ לְאָרְחֵיהּ. כֵּיוָן דְּעָיֵיל לְבֵיתָא, וְלָא אִית דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ, אִתְמְנָא עֲלֵיהּ וְאִתְעֲבִיד מָארֵיהּ דְּבֵיתָא עַד דְּיִשְׁתְּכַח דְּכָל בֵּיתָא קָאִים בִּרְשׁוּתֵיהּ.

מֵאַן אוֹלִיפְנָא. מִפַּרְשָׁתָא דְּדָוִד אוֹלִיפְנָא. מַה כְּתִיב, (שמואל ב י״ב:ד׳) וַיָּבֹא הֵלֶךְ לְאִישׁ הֶעָשִׁיר, הֵלֶךְ דְּקָרִיב לְפִתְחָא, וְלָא בָּעֵי לְאִתְעַכְּבָא תַּמָּן, אֶלָּא לְמֵהַךְ לְאָרְחֵיהּ. כַּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, כְּמָה דְּמִקָּרֵב לְבֵיתָא, מִתְקָרֵב גַּבֵּי דְּבַר נָשׁ, אִתְעַר עָלֵיהּ בְּחוֹבָא זְעֵיר, דְּא הוּא אוֹרַח עָרַאי. חָמֵי דְּלֵית דְּמָחֵי בִּידֵיהּ, מַה כְּתִיב, לַעֲשׂוֹת לָאוֹרַח הַבָּא אֵלָיו, אִתְעֲבִיד לֵיהּ אוֹרַח אַכְסָנַאי בְּבֵיתָא, אִתְּעַר עָלֵיהּ בְּחוֹבוֹי יַתִּיר, יוֹמָא חַד, אוֹ תְּרֵין יוֹמִין, כְּהַאי אוֹרַח דְּשָׁרָאן לֵיהּ בְּבֵיתָא, יוֹמָא חָדָא, אוֹ ב׳ יוֹמִין, (בגין דאיהו אורח) כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלֵית מַאן דְּמָחֵי בִּידֵיהּ, מַה כְּתִיב, (שם) וַיַּעַשׂ לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו, אִתְעֲבִיד מָארֵי דְּבֵיתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ״ב:ל׳) הָאִישׁ אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ. (רות א׳:ג׳) אִישׁ נָעֳמִי. כַּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, אִתְעֲבִיד לָקֳבֵלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, אִישׁ, בַּעַל הַבַּיִת, הָא אִתְקְשַׁר בַּר נָשׁ בְּפוּלְחָנֵיהּ, וְהוּא עָבִיד בֵּיהּ רְעוּתֵיהּ.

וְעַל דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא עֲלֵיהּ תָּדִיר, בְּגִין דִּיהֵא הַהוּא יֵצֶר הָרָע תָּבִיר בְּהוּ, דְּלֵית לֵיהּ מְקַטְרֵג לְיֵצֶר הָרָע, בַּר מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', עַל לְבָבֶךָ, עַל תְּרֵי יְצָרֶיךָ, יֵצֶר הַטּוֹב אִתְעֲטָר בְּהוּ, וְיֵצֶר הָרָע אִתְכְּנַע בְּהוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יֵצֶר הַטּוֹב, מַה בָּעֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ, יֵצֶר הַטּוֹב אִתְעֲטָר בְּהוּ. וְיֵצֶר הָרָע, כֵּיוָן דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לָא תָּב, וְלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין הוּא סָלִיק לְעֵילָּא, וְאוֹלִיף עָלֵיהּ חוֹבָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג׳:ל״ה) וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן.

פרק כד

כַּד אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, הָא וַדַּאי פָּרְשָׁתָא דִּקְרִיאַת שְׁמַע רְמִיזָא בֵּיהּ ׳ אֲמִירָן כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כְּלָלָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן אינוּן. וּבְגִין כָּךְ ׳ פִּקּוּדִין אִית הָכָא, לָקֳבֵל ׳ פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאן אינוּן. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ. וְדִבַּרְתָּ בָּם. בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ. וּבְשָׁכְבְּךָ. וּבְקוּמֶךָ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ. וְהָיוּ לְטוֹטָפוֹת

בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ. וּבִשְׁעָרֶיךָ. הָא י', לְקַבֵּל י' אֲמִירָן. וְעַל דָּא פָּרְשַׁיְין אִלֵּין כְּלַל רַב אִינּוּן בְּאוֹרַיְיתָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּאַשְׁלִים לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא תְּרֵי זִימְנֵי, דְּהָא אִתְקַדָּשׁ בְּפוּמֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא יָאוּת.

רִבִּי אֶחָא, הֲוָה קָאִים עִמֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר לֵילְיָא חַד בָּתַר פַּלְגוּת לֵילְיָא, וַהֲווּ מְשַׁתְּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר, (נ"א רבי אחא) וְאָמַר, (דברים לב) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, עַל כָּל תְּנָאִין (נ"א פקודין) דְּנָזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד עָאלוּ לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, גְּזֵרָה דְּאוֹרַיְיתָא הֲוָה. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לָא מִתְיַישְׁבָא בְּאַרְעָא, אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא. וְלָא מִתְיַישְׁבָא לְעֵילָּא, אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא.

פרק כה

דְּהָכִי אָמַר (רבי שמעון) אַבָּא, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לָא אִשְׁתְּמוֹדָע, אֶלָּא בְּגִין תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. שְׁכִינְתָּא לָא מִתְיַישְׁבָא לְעֵילָּא אֶלָּא עִם תּוֹרָה דִּלְתַתָּא. דְּכָל זִמְנָא דְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ (דבר נש), יַכְלָא לְמֵיקַם בְּעָלְמָא. (נ"א תורה שבכתב לא אשתמודעא אלא בגין תורה שבעל פה, ותורה שבעל פה לא אשתמודעא אלא מתורה שבכתב, ודאי כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. שכינתא לא מתיישבא לעילא אלא באורייתא דלתתא. דכל זמנא דאורייתא אשתכחת יכילא למיקם בעלמא) הָדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ לְשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה. עַל הָאֲדָמָה סְתָם. וְאִי לָאו דְּאַפְסִיק מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא לָא יַכְלָא לְמֵיקַם. דִּכְתִיב, (ירמיהו ט':י"ב) עַל מַה אָבְדָה הָאָרֶץ. וּכְתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, מָאִיךְ רִבִּי שִׁמְעוֹן רֵישֵׁיהּ. אָמַר, וַדַּאי הָכִי הוּא וְדָא הוּא רָזָא דְּאַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְאוֹקִים קְרָא דָּא, בְּרָזָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (שמות כ"א:י') שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ לָא יִגְרַע. וְאִי אִתְמְנָעוּ מִנָּהּ, מָה כְּתִיב, וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו נ':א') אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ. וּכְתִיב, (ישעיהו נ"ב:ג') חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֲלוּ. וּמַאן דְּמָנַע אוֹרַיְיתָא מִנָּהּ, כְּמַאן דְּנָסַב מָארֵי (ס"א שארה) דְּאִתְּתָא, וּמָנַע לֵיהּ מִנָּהּ, דְּא אִשְׁתְּאָרַת כְּאַרְמַלְתָּא, וְלָא אַרְמַלְתָּא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה א':א') הָיְתָה כְּאַלְמָנָה, וְלָא אַלְמָנָה.

יָתְבוּ אִתְעַסְּקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּנָהִיר יוֹמָא. בָּתַר דְּנָהִיר יוֹמָא, קָמוּ וְאָזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ, חָמוּ חַד גְּבַר דְּהֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְרֵישֵׁיהּ עָטִיף, קְרִיבוּ גַּבֵּיהּ, וַהֲוָה רָחִישׁ בְּשִׁפְוָותֵיהּ, וְלָא אִתְיַיב לוֹן מִדֵּי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הַאי אִתְמְלַךְ בְּמָארֵיהּ. יָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אֶחָא וְצַלּוּ צְלוֹתָא, וְהַהוּא גְּבַר קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ בַּאֲתָר אַחֲרָא. בָּתַר דְּסִיְימוּ צְלוֹתָא, אָזְלוּ

בְּאַרְחָא, וְהַהוּא גַּבְרָא אִשְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי גַּבְרָא, אוֹ טִפְּשָׁא הוּא, אוֹ אָרְחוֹי לָא מִתְיַשְׁרָן. אָמַר, נִתְעָסָק בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא שַׁעֲתָא הִיא.

פרק כו

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ג׳:ל״ה) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִתְעַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא. עַד לָא פָּתַח מִלָּה, קָרִיב הַהוּא בַּר נָשׁ גַּבַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לֵית לָן לְמִפְסַק מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי לְמֵירַת יְרוּתָא דְּאַחֲסָנָא דִּלְעֵילָּא, בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְזָכֵי לְמֵירַת יְרוּתָא דְּאַחֲסָנָא בְּהַאי עָלְמָא, וּמַאי אִיהוּ. הַהוּא דְּאִקְרֵי כְּבוֹד יְיָ, דְּלָא פָּסַק מִנַּיְיהוּ לְעָלְמָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, הַהוּא דְּאִקְרֵי כְּבוֹד יְיָ.

וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, מַאי הוּא. תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אָזַל בְּאֹרַח מֵישָׁר קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, הָא הַהוּא כְּבוֹד יְיָ יָרִית לְגַרְמֵיהּ, וְכַמָּה אַפֹּטְרוֹפְּסִין סַנֵּיגּוֹרִין אִשְׁתַּכְּחוּ לְעֵילָּא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְכֻלְּהוּ אוֹלְפִין עֲלֵיהּ זְכוּ, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִי בַּר נָשׁ לָא אִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אָזַל בְּאֹרַח דְּמָארֵיהּ, הוּא עָבִיד קַטֵּיגּוֹרָא עֲלֵיהּ. וְהַהוּא קַטֵּיגּוֹרָא שָׁאט בַּאֲוִירָא (ואזיל ליה), וְלָא סָלִיק לְעֵילָּא, דִּלְמָא יְתוּב אָדָם מֵחוֹבוֹי. כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּבַר נָשׁ לָא תָּב, וְלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין הוּא סָלִיק לְעֵילָּא, וְאוֹלִיף עֲלֵיהּ חוֹבָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, וְסָלִיק לְעֵילָּא וְעָבִיד קְטָרוּגָא.

פָּתַח וְאָמַר, (זכריה י״ד:י״ח) וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה וְגוֹ'. מַאי שְׁנָא מִצְרַיִם הָכָא, מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, דְּהָא לְכֻלְּהוּ כְּתִיב (שם) וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַנֶּגֶשׁם, וְהָכָא לָא. אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּהָא אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לָא אִצְטְרִיךְ לְמִטָרָא, וְעַל דָּא לָאו הִיא בִּכְלָלָא דְּאִינּוּן דְּבָעָן מִטָרָא, אֲבָל אִינּוּן, דִּינָא אַחֲרָא אִסְתַּלָּק עֲלַיְיהוּ, וְשַׁפִּיר קָאָמְרוּ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים י״א:י׳) כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּה לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם וְגוֹ'. דְּהָא נַהֲרָא סָלִיק, (ומניה) מְנַיֵּיהּ מִשְׁתַּקְיָיא אַרְעָא, אֲבָל הָכָא לְמָטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מָיִם, דְּהָא אַרְעָא קַדִּישָׁא מִן שְׁמַיָּיא אִתְשַׁקְיָיא תְּדִיר. וְכַד יִשְׂרָאֵל הֲווֹ עָסְקִין בְּאוֹרַיְיתָא, הֲוָה אִתְשַׁקְיָיא כְּדְקָא יָאוּת. וּמַאן דְּמַנַּע אוֹרַיְיתָא מִנֵּהּ, כְּאִילּוּ מָנַע טַב מִן כָּל עָלְמָא. עָאלוּ לְגוֹ מְעָרְתָּא חָדָא דְּהָוָה בְּאָרְחָא, עָאל הַהוּא גְּבַר עִמְּהוֹן, יָתְבוּ.

פָּתַח הַהוּא גַּבְרָא וְאָמַר, (שמות ל״ג:י״א) וְדִבֶּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר וְגוֹ', הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. וְלָא מִלָּה דָּא כְּמִלָּה דָּא, בְּקַדְמֵיתָא וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים שַׁפִּיר, לְבָתַר וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, לְבָתַר וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן

נוּן נַעַר, מַהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בִּיקָרָא דִּילָן, דְּהַשְׁתָּא זוּוּגָא דִּילָן בִּשְׁכִינְתָּא, וּשְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדֵי מִנָּן. מַאן דְּפָתַח פִּתְחָא, לֵימָא מִלָּה.

פרק כז

פָּתַח וְאָמַר, וְדִבֶּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים, בְּכַמָּה דַּרְגִּין עִלָּאִין וְיַקִּירִין, אִתְפָּרַשׁ מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי דְּעָלְמָא. דְּהָא כֻּלְּהוּ לָקֳבְלֵיהּ, כְּקוֹף בִּפְנֵי בְּנֵי נָשָׁא. שְׁאַר נְבִיאֵי הָווֹ מִסְתַּכְּלֵי בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהִיר, וְעִם כָּל דָּא לָא הָווֹ זַקְפָן אַנְפִּין לְעֵילָּא לְאִסְתַּכְּלָא, אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (דניאל י׳:ט׳) וַאֲנִי הָיִיתִי נִרְדָּם עַל פָּנַי וּפָנַי אָרְצָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמִלִּין לָא הָווֹ גַּבַּייהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא.

וּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא לָאו הָכִי, דְּהוּא הֲוָה מִסְתַּכַּל בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנַהֲרָא, וְקָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּהֲוָה זָקִיף רֵישָׁא לְאִסְתַּכְּלָא, כְּמַאן דְּאָמַר לְחַבְרֵיהּ, זָקוֹף רֵישָׁךְ, וְיִסְתַּכְלוּן אַנְפָּךְ בְּאַנְפֵּי (באנפאי), בְּגִין דְּתִנְדַּע מִלֵּי. כַּךְ מֹשֶׁה, פָּנִים אֶל פָּנִים זָקִיף רֵישָׁא, בְּלָא דְּחִילוּ, אַנְפּוֹי זַקְפָן וּמִסְתַּכַּל בְּזִיו יְקָרָא עִלָּאָה, וְלָא אִשְׁתַּנֵּי דַּעְתּוֹי וְאַנְפּוֹי, כִּשְׁאַר נְבִיאִין, דְּכַד הֲווֹ (מתנבאן) נַבְאָן (ס"א בעאן) לְאִסְתַּכְּלָא, נַפְקָא מֵרְשׁוּתַיְיהוּ וּמִדַּעְתַּיְיהוּ, וְאִשְׁתַּנֵּי זִיו אַנְפַּיְיהוּ, וְלָא הֲווֹ יַדְעֵי מֵהַאי עָלְמָא כְּלוּם.

וּמֹשֶׁה לָאו הָכִי, דְּמֹשֶׁה בְּהַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה מַמָּשׁ הֲוָה מִסְתַּכַּל, וְלָא נָפַק מֵרְשׁוּתֵיהּ וּמִן דַּעְתֵּיהּ, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּזִיו יְקָרָא עִלָּאָה, מִיַּד וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, לְמַלְּלָא עִמְּהוֹן בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכָן, וְדַעְתּוֹי מִתְיַשְּׁבָא בֵּיהּ כְּקַדְמֵיתָא, וַיַּתִּיר. וְדָא הוּא וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה. וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, וַדַּאי דְּהֲוָה יָנִיק מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, אוֹלִיף לְאִסְתַּכְּלָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ג׳:א׳) וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת יְיָ'.

תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דְּהֲוָה יְהוֹשֻׁעַ לְגַבֵּי דְּמֹשֶׁה, הֲוָה אוֹלִיף (ויניק) וְאָנִיק מִתּוֹךְ הָאוֹהֶל, וְלָא דָּחִיל. בָּתַר דְּאִתְפָּרַשׁ מִמֹּשֶׁה, וַהֲוָה בִּלְחוֹדוֹי, מַה כְּתִיב, (יהושע ה׳:י״ד) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו אַרְצָה וְיִשְׁתָּחוּ, דְּלָא הֲוָה יָכִיל לְאִסְתַּכָּלָ, וְהַאי מֵחַד שְׁלִיחָא, כָּל שֶׁכֵּן מַאֲתַר אַחֲרָא. לְבַר נָשׁ, דְּאַפְקִיד מַלְכָּא גַּבֵּיהּ מָאנֵי דְּהָב וְאַבְנֵי יְקָר, כָּל זִמְנָא דְּמִשְׁתַּכַּח גַּבֵּיהּ, שַׁמְּשָׁא דְּבֵיתֵיהּ, אַחִיד בֵּהּ וְאִסְתַּכַּל בֵּהּ. כֵּיוָן דְּסָלִיק הַהוּא בַּר נָשׁ מֵעָלְמָא, לָא שָׁבִיק מַלְכָּא לְגַבֵּי שַׁמְּשָׁא כְּלוּם, וְאָחִיד פִּקְדּוֹנָא דִּילֵיהּ. אָמַר הַהוּא שַׁמְּשָׁא, וַוי דְּאָבְדִית. בְּיוֹמוֹי דְּמָארֵי, כָּל אִלֵּין הָווֹ בִּידֵי.

כַּךְ יְהוֹשֻׁעַ, בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה הֲוָה יָנִיק בְּכָל יוֹמָא מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, וְלָא דָּחִיל. בָּתַר דְּשָׁכִיב, וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו. וַאֲנָא בְּגִין דַּאֲנָא שְׁכִיחַ בְּגַוַוּיְיכוּ, אֶסְתַּכַּל בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אֲהֵא דָּחִיל. בָּתַר דְּאֶתְפָּרַשׁ מִנַּיְיכוּ, וְלָא אִיכוֹל לְאִסְתַּכְּלָא בִּלְחוֹדָאי.

פרק כח

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (דברים ו׳:ז׳) וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם וְגוֹ׳. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (תהילים מ״ה:ו׳) חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים. דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְחַדְּדָא מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא לִבְרִיּוּתָא, כְּחַרְבָּא דְּאִיהוּ שַׁנְנָא בְּתְרֵי סְטָרוֹי, בְּגִין דְּייֵעוּל לֵיהּ חִדּוּדָא וְחֶדְוָה (דאורייתא) בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִשְׁתְּכַּח לְבֵיהּ בְּטִפְּשׁוּתָא. וְדִבַּרְתָּ בָּם, כָּל מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, כָּל חַד וְחַד אוֹרְחָא לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי. וְדִבַּרְתָּ בָּם, וּתְדַבֵּר מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַנְהָגָא גַּרְמֵיהּ בְּהוּ, וּלְאִתְנַהָגָא גַּרְמֵיהּ, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ, לְאַנְהָגָא גַּרְמֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ בְּאַרַח מֵישָׁר וּבְאֹרַח תִּקּוּנָא, דְּיִלְפּוּן מִנֵּיהּ בְּנֵי בֵּיתֵיהּ לְאַנְהָגָא גַּרְמֵיהּ עִמְּהוֹן בְּנַחַת וּבְחֵידוּ, וְלָא יָטֵיל דְּחִילוּ בִּבְנֵי בֵּיתֵיהּ יַתִּיר, וְכָל עוֹבָדוֹי בְּבֵיתֵיהּ בְּאֹרַח תִּקּוּנָא. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ, לְאַנְהָגָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְתַקָּנָא גַּרְמֵיהּ בְּהוּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְדַבָּרָא גַּרְמֵיהּ בְּאוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאי אִיהוּ. כְּמָה דְּיַעֲקֹב. לְדוֹרוֹן. לְקָרְבָּא. לְצְלוֹתָא. וּצְלוֹתָא בָּעֵי לְצַלָּאָה לְמָארֵיהּ, וְעֵילָּא מִנְּהוֹן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

וּבְשָׁכְבְּךָ, לְדַבָּרָא גַּרְמֵיהּ בְּדְחִילוּ דְּמָארֵיהּ, בְּקִדּוּשָׁה, בַּעֲנָוָה דְּלָא יִשְׁתְּכַּח חִצְיף לְקֳבְלֵיהּ דְּמָארֵיהּ. וּבְקוּמֶךָ, לְמֵיהַב תּוּשְׁבְּחָן לְמָארֵיהּ דְּאָתְיִב נִשְׁמָתֵיהּ. דְּהָא בְּכַמָּה חִיּוּבִין אִשְׁתְּכַח קַמֵּי מָארֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִמֵּיהּ חֶסֶד, וְאָתִיב לֵהּ לְגוּפֵיהּ. (דברים ו׳:ח׳) וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ. הָא אוּקְמוּהָ, עַל יַד כֹּהֵה, וְדָא הוּא שְׁמָאלָא. וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא אָמַר, עַל יַד כ״ה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (בראשית ט״ו:ה׳) כ״ה יִהְיֶה זַרְעֶךָ.

פרק כט

וְחַבְרַיָּיא יַתְבֵי דָּרוֹמָא אוֹקְמוּהָ בְּרָזָא דִּלְהוֹן, אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין כְּהַאי גַּוְונָא. (נ״א בגוונא אחרא) קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר סְתָם, לְקֳבֵל כְּתָרָא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, לְקֳבֵל חָכְמָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְאָהַבְתָּ, לְקֳבֵל בִּינָה. וְהָיָה לְקֳבֵל חֶסֶד. לְבָתַר כְּלִילָן כֻּלְּהוּ בִּדְרוֹעָא שְׁמָאלָא, דְּאִקְרֵי עֹז. וּכְתִיב, (ישעיהו ס״ב:ח׳) וּבְזרוֹעַ עֻזּוֹ. וְאֵין עֹז, אֶלָּא תּוֹרָה, וְאֵין עֹז, אֶלָּא תְּפִלִּין. וּמִלִּין לָא מִתְיַשְּׁבָן לְגַבָּן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכְתִיב עִלָּאָה הוּא כָּלִיל כֹּלָּא, דְּלָאו הוּא בְּחוּשְׁבָּנָא. וְעוֹד, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם תַּלְיָיא, הַהוּא אֲתָר דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חֵירוּ לְעַבְדִּין, וְעַל דָּא לָא מִתְתַּקְּנָן בָּאֲרַחַיְיהוּ. וְאֲנָן מֵחָכְמָה שַׁרְיָין, וְהָכִי הוּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לוֹן, אַרְבַּע לְעֵילָּא, אַרְבַּע לְתַתָּא, אַרְבַּע בַּאֲתָר דְּמוֹחָא. אַרְבַּע בַּאֲתָר דְּלִבָּא שַׁרְיָיא. בְּגִין דְּדָא בְּדָא אִתְקְשַׁר.

וּבְעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (דברים כ״ח:י׳) וְרָאוּ כֹּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ׳ וְגוֹ׳. וְכָל מַאן דְּמִתְעַטַּר בְּעַטָּרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דָּא, אִקְרֵי מֶלֶךְ בְּאַרְעָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ בִּרְקִיעָ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז׳:ו׳) מֶלֶךְ

אָסוּר בָּרָהָטִים. כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָלֵךְ לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי הוּא מָלֵךְ לְתַתָּא. (ועם כל דא) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ, בְּגִין דִּיהֵוֵי בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכֹלָּא, וְיִשְׁתְּכַח שְׁלִים בְּפִקּוּדֵי דְּמָארֵיהּ, רָשִׁים לְעֵילָּא, רָשִׁים לְתַתָּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, תְּרֵי קְרָאֵי אַשְׁכַּחְנָא, דְּאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא בְּחַד דַּרְגָּא תַּלְיָין, לָאו אִינּוּן מִדַּרְגָּא חַד. חַד קְרָא כְּתִיב, (חגי א) כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת. וְחַד קְרָא כְּתִיב, (ישעיה ו) כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת, כְּדֵין מִלָּה אַתְיָא בְּרַחֲמֵי. וּבְזִמְנָא דְּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים, כְּדֵין מִלָּה אַתְיָא בְּדִינָא.

כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת, בְּגִין דְּהַאי כֹּה, אִתְבָּרְכָא מִצַּדִּיק וּמְנָצַח וְהוֹד, דְּאִקְרֵי יְיָ' צְבָאוֹת. וּכְדֵין, מִלָּה בְּאִתְבַּסְּמוּתָא אַתְיָיא, דְּהָא מֵאָתָר דָּא קָא אַתְיָא. כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים, כְּדֵין הַאי כֹּה יָנְקָא מִסְּטָרָא דְּדִינָא, מֵאָתָר דִּגְבוּרָה עִלָּאָה, וְאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, דְּדִינָא הוּא בְּרַחֲמֵי, בְּגִין דִּכְתִיב יְיָ' אֱלֹהִים.

דְּהָא אֱלֹהִים גְּבוּרָה הוּא בְּכָל אֲתָר אֲדֹנָי, גְּבוּרָה תַּתָּאָה הִיא בְּכָל אֲתָר. וְעַל דָּא אִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלֵּי מִפּוּמָא דִּנְבִיאָה, וְהוּא הֲוָה מִתְכַּוִּין לְמֵימַר מִלָּה מֵאַתְרֵיהּ. וּכְדֵין הֲווֹ יַדְעֵי אִלֵּין בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, מֵאָן אֲתָר תַּלְיָיא מִלְּתָא.

פרק ל

פָּתַח רִבִּי אָחָא וְאָמַר (שופטים ה׳:כ״ג) אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְיָ' וגו'. תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא רָזָא הוּא בְּרָזִין עִלָּאִין. בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא מָסַר בֵּיתֵיהּ בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא כָּל זִינִין וְרוּמְחִין וּבַלִּיסְטְרָאוֹת דִּילֵיהּ אַפְקִיד בִּידָהָא, וְכָל אִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא דִּילֵיהּ אַפְקִיד עִמָּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ג׳:ז׳) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָא אוֹקְמוּהָ, וְכַד אֲגַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרָבָא, בְּאִינּוּן גִּבּוֹרִין מַגִּיחֵי קְרָבָא דְּקָאָמַרְן אַגַח, וְאִינּוּן אִקְרוּן מְלוּמְּדֵי מִלְחָמָה.

כְּתִיב (שופטים ה׳:כ׳) מִן שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא וְגו'. וּתְנַן, בְּהַאי שַׁעֲתָא דְּאִתְנְדִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַלָּאָה רְשִׁימָא קַדִּישָׁא בִּבְשָׂרֵהוֹן, כְּדֵין הַאי חֶרֶב נוֹקֶמֶת נָקָם בְּרִית, כָּנֵשׁ כָּל חֵילָא דִּילֵיהּ, וְכָל זִינִין, וְכָל אִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא, לְאַגָּחָא קְרָבָא עִמֵּיהּ (נ"א דסיהרא) דְּסִיסְרָא. וְכוֹכָבַיָּיא הֲווֹ אוֹשְׁדִין נוּרָא מִלְעֵילָּא. וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל כּוֹכָב וְכוֹכָב אִית לֵיהּ שְׁמָא בִּלְחוֹדוֹי, וְכֻלְּהוּ בִּשְׁמָהָן אִקְרוּן.

אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעַתְּדוּ לְנַקְמָא נוּקְמָא דְּבָנַי. תְּרֵי נוּקְמֵי אֲנָא זַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִנַּיְיהוּ. חַד נוּקְמָא דְּשִׁית מְאָה רְתִיכִין דְּאוֹזִיף לֵיהּ לְרַבְרְבָא דְּמִצְרָאֵי, בְּגִין לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (שמות י״ד:ז׳) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם. וְחַד

נוּקְמָא דִּבְנֵי, דְּעָאקוּ לֵהוּ עַד הַשְׁתָּא. וּבְגִין כַּךְ אִתְּדָנוּ בְּתַרֵין דִּינִין, חַד בְּמַיָּיא, וְחַד בְּאֶשָׁא. בְּמַיָּיא, דִּכְתִּיב, (שופטים ה׳:כ״א) נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם. בְּאֶשָׁא, דִּכְתִּיב הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם. וּבְאֵינוּן כּוֹכָבַיָּיא, אִית כּוֹכָבָא חַד דְּלָא אָתָא לְהַהוּא נוּקְמָא, וְאִתְלַטְיָא לְעֶלְמִין, דְּכַד שָׁארֵי לְאַנְהָרָא, אָתָאן שְׁאַר כּוֹכָבַיָּיא וּבַלְעִין לֵיהּ, וּלְכָל סִיעָתָא דִּילֵיהּ, וְאִתְאֲבִידוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְיָ'. וְכִי רְשׁוּת אִית לְמַלְאָכָא בְּהַאי. אֶלָּא דָּא הוּא מַלְאָךְ, דִּכְתִּיב בֵּיהּ (שמות י״ד:י״ט) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא דְּכָל קָרְבִּין דִּילֵיהּ אִינּוּן.

כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְיָ', כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. לְעֶזְרַת יְיָ' בַּגִּבּוֹרִים, בְּאִינּוּן שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים כַּד אִזְדַּמְנוּ קְרָבָא עִם סִיסְרָא. וְדָא מַלְאָךְ, רָזָא דְּכָל דִּינִין וְכָל קְרָבִין דְּמַלְכָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ. וְעַל דָּא אָמַר, מַלְאַךְ יְיָ'. וְדָא הוּא דִּכְתִּיב, (בראשית מ״ח:ט״ז) הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי וְגוֹ', וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וְדָא זְמִינָא לְמֶהֱוֵי עִלָּאָה וְיַקִּירָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. וּבְדָא יִתְרַבֵּי שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְדָא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפָּרְעָא מֵעַמִּין עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל ל״ח:כ״ג) וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְגוֹ'. אֲזַלוּ, עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא שְׁכִינְתָּא הָכָא. וַדַּאי צְרִיכִין אֲנָן לְמֶחְזַק טִיבוּ לְאַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא.

פרק לא

פְּתַח וְאָמַר (בראשית כ״ט:ז׳) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּכַד יִשְׂרָאֵל יִתְעָרוּן תְּשׁוּבָה לְקֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּזִכּוּ אוֹרַיְיתָא יִתּוּבוּן לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְיִתְכַּנְּשׁוּן מִן גָּלוּתָא. דְּהָא וַדַּאי יוֹמָא חַד יְהֵא גָּלוּתָא לְיִשְׂרָאֵל, וְלָא יַתִּיר. הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב, (איכה א׳:י״ג) נָתַנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה. וְאִי לָא יְתוּבוּן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֶאֱסֹף הַמִּקְנֶה, בְּלָא זְכוּ וּבְלָא עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן. אֲבָל אַסְוָתָא חַד לְכוּ, הַשְׁקוּ הַצֹּאן, אִשְׁתְּדָלוּ בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְשַׁקְיִיו מֵימֵי אוֹרַיְיתָא. וּלְכוּ רְעוּ, לַאֲתָר דְּנַיְיחָא לַאֲתָר טָבָא וְכִסּוּפָא דְּאַחֲסַנְתֵּיכוֹן.

דָּבָר אַחֵר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, דָּא הוּא יוֹם דְּאִקְרֵי (ישעיהו כ״ב:ה׳) יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה, דְּי בְּהַהוּא יוֹם אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְנָפְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. וּבְגִין עוֹבָדִין בִּישִׁין, הַהוּא יוֹמָא אִתְמְשַׁךְ וְאִתְרְבֵּי, הֲדָא הוּא דִּכְתִּיב הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֶאֱסֹף הַמִּקְנֶה, בְּגִין דְּאִינּוּן מַשְׁכִּין לֵיהּ לְהַהוּא יוֹמָא. הַשְׁקוּ הַצֹּאן, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא בִּזְכוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא.

יִשְׂרָאֵל מַאי קָא אָמְרֵי. וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל הָעֲדָרִים, עַד דְּיִתְכַּנְּשׁוּ כָּל שְׁאַר יוֹמִין עִלָּאִין. וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן, וְיִגְנְדְּרוּן לְהַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא דְּהַהוּא יוֹמָא דְּשַׁלְטָא עַל

פִּי הַבָּאֵר, וְאִשְׁתְּכַחַת הַהִיא בְּאֵ"ר בְּגָלוּתָא עִמָּנָא. וְכַד אִתְגַּלְיָיא הַאי בְּאֵ"ר, וְהַהוּא אֶבֶן לָא שַׁלְטָא עָלָהּ, מִיַּד וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּסוֹף יוֹמַיָּיא, לְאַהֲדָרָא לְיִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וּלְאַכְנָשָׁא לוֹן מִגָּלוּתָא. וּמַאן אִינּוּן סוֹף יוֹמַיָּיא, הַהוּא דְּהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים. בְּהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים, יִשְׂרָאֵל סַבְלוּ גָּלוּתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד׳:ל׳) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּכְתִיב (דברים ל״א:כ״ט) וְקָרְאַת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים דַּיְיקָא, וְדָא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. וְעִם אַחֲרִית הַיָּמִים דָּא, קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא בְּגָלוּתָא. וּבְדָא יַעְבִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמִין לְיִשְׂרָאֵל תְּדִירָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר כ״ד:י״ד) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וּבְכָל אֲתָר דָּא הִיא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאָתְבָא לָהּ לְאַתְרָהָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ב׳:ב׳) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ׳ וְגוֹ׳ וְדָא הוּא יוֹם.

וּמִדְּשָׁאֲרֵי צֵל לְמֶעְבַּד בְּשֵׁירוּתָא דְּיוֹמָא אָחֳרָא, כְּמָה בְּזִמְנָא דְּאִתְחֲרִיב מַקְדְּשָׁא הֲוָה, וְנָטָה צֵל לְמֵיעַל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ירמיהו ו׳:ד׳) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. יוֹם וְצֵל, הוּא סוֹף גָּלוּתָא. וְשִׁיעוּרָא דְּהַאי צֵל, שִׁית קְמָצִין וּפַלְגָא. וּבְגִוּדְל דְּמִשְׁחָא דְּבַר נָשׁ, גְּבַר בֵּין גּוּבְרִין. וְדוּכְרָנָא דְּהַאי רָזָא דְּבֵין חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב, (איוב ח׳:ט׳) כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתָא, וְלָא הֲוֵינָא יַדְעֵי כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ, לְאַשְׁרָאָה לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלֵי אָרֶץ.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ, וְזַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּלָא חָמֵי לֵיהּ. וַוי לְמַאן דְּיִזְדַּמַּן כַּד יִתְבַּע אַרְיָא רַבְרְבָא, לְאִתְחַבְּרָא לְנוּקְבֵיהּ. כָּל שֶׁכֵּן בְּשַׁעֲתָא דְּיִזְדַּוְּוגָן כַּחֲדָא, עַל הַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (עמוס ג׳:ח׳) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא וְגוֹ׳.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (ירמיהו כ״ה:ל׳) שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. וּבְהַהוּא זִמְנָא כַּד יִפּוֹק לְקַבְלָא לְבַת זוּגוֹ, כְּדֵין אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא יְיָ׳ אֱלֹהִים דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (דברים ל׳:ג׳) וְשָׁב יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ׳. וְשָׁב מַאי הוּא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁב כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָא, וְשָׁב צַדִּיק לְאִזְדַּוְּוגָא בְּאַתְרֵיהּ. כְּדֵין כְּתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

פרק לב

מַתְנִיתִין, לְכוֹן בְּנֵי נָשָׁא, מָארֵי דְּחָכְמְתָא, מָארֵי דְּסָכְלְתָנוּ, קַלָּא קָרֵי. מַאן מִנְּכוֹן דְּאִתְחַכָּם וְיָדַע, בְּשַׁעֲתָא דְּרֵישָׁא חִיוָּורָא, אַתְקִין רֵישָׁא, רְשִׁימָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא. אַתְקִין סְטָר צָפוֹן, בְּעִטּוּרָא דְּקוּנָארִיתָא, בֵּיהּ רָשִׁים עוּמְקָא דִּתְהוֹמָא עִלָּאָה, דְּסָלִיק וְנָחִית בְּגַוַּויהּ. נָחִית חַד דַּרְגָּא טְמִירָא, בְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה רְשִׁימִין, דְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה עָלְמִין.

(דניאל ד׳:ט׳) תְּחוֹתֵיהּ תַּטְלֵל חַד חֵיוַת בָּרָא, (דניאל ז׳:ז׳) וְקַרְנַיִן עֲשָׂר לָהּ. וַאֲרוּ עֵינִין כְּעֵינֵי אֱנָשָׁא לְחֵיוָתָא, וּפוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן. כַּד סַלְקָא, אַזְלָא בִּימָמָא, טְמִירָא בְּלֵילְיָא. כַּד נַחְתָּא, טְמִירָא בִּימָמָא, וְאַזְלָא בְּלֵילְיָא. כַּד נַטְלָא, מִזְּדַּעְזְעָן אַרְבַּע מַגְרוֹפֵי דַּאֲחִידָן בִּידָהָא. וְנַטְלִין עִמָּהּ שִׁתִּין פּוּלְסִין דְּנוּרָא, כָּל חַד חַרְבָּא שְׁנָנָא עַל יְרֵיכֵיהּ.

סָלִיק בְּרֵעוּתָא, לְאַפָּקָא בַּר נָשׁ שַׁלִּיטָא לְתַתָּא. אַתְקִין בְּהַאי חֵיוָתָא חַד עַפְרָא דְּקִיקָא, כְּלִיל מִכֹּלָּא. נָשַׁב בֵּיהּ, אִתְפְּשַׁט בְּד' סִטְרֵי עָלְמָא. וְד' פּוּלְסִין אִתְגַּלְגְּלוּ, חַד לְעֵילָּא, חַד לְתַתָּא, חַד לְצָפוֹן, חַד לְדָרוֹם.

אִילָנָא חַד רַבְרְבָא וְתַקִּיף, אִתְחַבָּר וְאִזְדַּוֵּוג בֵּהּ בְּחַד עַנְפָּא שַׁפִּירָא, דְּחֵזוּ חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים מ״ח:ג׳) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. בֵּיהּ אִזְדַּוֵּוג, אַפִּיקוּ חַד רוּחָא טְמִירָא, וּמַלְיָא לְהַהוּא גְּבִילוּ דְּעַפְרָא, וְקָאִים עַל רַגְלוֹי, וַאֲמַלְכֵיהּ עַל כָּל עָלְמָא, וְשַׁלְטֵיהּ עַל כֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ח׳:ז׳) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ וְגוֹ'. אִתְפְּקִיד עַל הַהוּא אִילָנָא, לָא נָטַר פִּקּוּדָא, אָתִיב מַלְכָּא רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וְהַהוּא חֵיוָתָא נָטְלָא לֵיהּ.

כְּדֵין זְמִינִין מָנָא אַחֲרָא, וְקָאִים בֵּינַיְיהוּ. בְּקוּטְרָא דְּגַלִּיפִין בֵּין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, בְּטוּפְסָרָא (ס"א בטפסא) דְּעִטּוּרִין אִתְאַחֲדָן.

דָּרִין בַּתְרָאִין, תְּפִיסִין בְּחוֹבַיְיהוּ. אִשְׁתְּלִיף רוּחֵיהוֹן מֵהַהוּא מָאנָא דִּלְבוּשָׁא, לְבָתַר אַגְנִיז בְּעַפְרָא, בֵּין רִגְבֵי נַחֲלָא אִטְמָרוּ וְאִתְגְּנִיזוּ. בְּחַד גַּרְמָא תַּקִּיף דְּהַהוּא מָאנָא, יִתְבְּנוּן בְּקַדְמֵיתָא, וִיקוּמוּן חֵילִין חֵילִין תִּנְיָינוּת, בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא מִתְעָרִין.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִגְבַּל הַהוּא עַפְרָא קַדְמֵיתָא, דְּהַהוּא מָאנָא מַמָּשׁ. וּלְאַעֲלָא בֵּיהּ גְּבִילוּ דְּקִיק כְּהַאי חֲמִירָא דְּעִיסָה. וּמֵהַהוּא גְּבִילוּ דְּאִיהוּ צָחוּתָא דִּלְעֵילָּא, יִתְתַּקֵּן וְיִתְיַשַּׁר מָאנָא דְּכִשְׁרָא. כְּגַוְונָא דְּאָמַר קְרָא, (יואל ד׳:י״ח) וּמַעְיַן מִבֵּית יְיָ' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשִּׁטִּים. בְּגִין דְּהַהוּא נַחַל אַסְגֵּי חֲבִיבוּתָא (ס"א זכותא) (ס"א זנותא) בְּעָלְמָא. וְכַד הַהוּא מַעְיְינָא קַדִּישָׁא, יִפּוּק וְיֵיעוּל לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין יִתְתַּקֵּן וְיִתְיַשַּׁר, וְלָא יְהֵא בְּסוּרְחָנֵיהּ כְּקַדְמֵיתָא. וְאִינּוּן דְּלָא זָכָאן, יְקוּמוּן לְאִתְדָּנָא בְּדִינָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם. וּכְדֵין כְּתִיב, (ישעיהו ס״ו:כ״ב) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם יְיָ' כֵּן יַעֲמוֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

עקב

פרק א

רעיא מהימנא

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. פְּקוּדָא (י"ח) דָּא לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל מַה דְּאָכִיל וְשָׂתֵי, וְאִתְהֲנֵי בְּהַאי עָלְמָא. וְאִי לָא בָּרִיךְ, אִקְרֵי גַּזְלָן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, (משלי כ"ח:כ"ד) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ. וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. בְּגִין דְּבִרְכָאן דְּבָרִיךְ בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתֵּי לְאַמְשָׁכָא חַיִּין מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, לִשְׁמֵיהּ (קדישא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַדִּישָׁא, וּלְאַרְקָא עֲלֵיהּ מֵהַהוּא מִשְׁחָא עִלָּאָה, וְאִתֵּי לְאִתְמַשְׁכָא מִתַּמָּן לְכָל עָלְמָא.

וּכְתִיב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְאִינּוּן בִּרְכָאן, אָרִיךְ בַּר נָשׁ בְּאִינּוּן מִלִּין מֵהַהוּא מְקוֹרָא עִלָּאָה, וְאִתְבָּרְכָאן כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין וּמְקוֹרִין, וְאִתְמַלְיָין לְאַרְקָא עַל כָּל עָלְמִין. וְאִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, לְשַׁוְּאָה רְעוּתֵיהּ בְּרָזָא דְּבִרְכָאן, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן אֲבָהָן וּבְנִין, כֻּלָּא כַּחֲדָא. וּמַאן דְּמְבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְבָּרַךְ, וְנָטִיל חוּלָקֵיהּ מֵאִינּוּן בִּרְכָאן בְּקַדְמִיתָא דְּכָל עָלְמָא לְתַתָּא. כֵּיוָן דִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְבָּרַךְ מִתַּמָּן, נָחִית וְשָׁרָא עַל רֵישֵׁיהּ חוּלָקָא קַדְמָאָה. וְהָא אוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (שמות כ':כ"א) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. (אזכיר כמה דאת אמר (תהלים כ) יזכור כל מנחותיך) כֵּיוָן דְּהַהִיא בְּרָכָה אַתְיָיא וְשָׁרְיָיא עַל רֵישֵׁיהּ, מִתַּמָּן אִתְפְּשַׁט בְּכָל עָלְמָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן בִּרְכָאן נַחְתִּין, מִתְעַטְּרָן גּוֹ חֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין, וּפַגְעֵי בְּהוּ כַּמָּה דַּרְגִּין דִּמְמָנָן בְּעָלְמָא, וְנַחְתֵּי בְּהוּ, וְאַמְרֵי וּמַכְרְיזֵי דָּא אִיהוּ דּוֹרוֹנָא דְּשָׁדַר פְּלוֹנִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֵאָן אֶתָר נַחְתֵּי, לְבָתַר דְּנַחְתֵּי מֵאָתָר רֵישָׁא חֲדָא דְּצַדִּיק. תַּמָּן סַלְקִין, מִתְעָרֵי לְנַחְתָּא אַחֲרָנִין מִלְּעֵילָּא, וְאִתְמַלְיָיא מִלְּעֵילָּא וּמִתַּתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי י':ו') בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. כֵּיוָן דְּהַאי דַּרְגָּא אִתְמַלְיָיא, אָרִיךְ לְהַאי כַּלָּה, וּמִתַּמָּן נָגְדִּין וְאִתְמַשְׁכָן לְתַתָּא.

כַּד סַלְקִין אִינּוּן בִּרְכָאן מִתַּתָּא, לֵית פִּתְחָא וּפִתְחָא לְעֵילָּא, וְלֵית מָנָא לְעֵילָּא, דְּלָא פָּתַח כָּל אִינּוּן פִּתְחִין. וּמַכְרְזֵי וְאָמְרֵי בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, דָּא אִיהוּ דּוֹרוֹנָא דְּמַלְכָּא דְּשָׁדַר פְּלוֹנִי, דָּא הוּא דּוֹרוֹנָא בְּקִיּוּמָא כַּדְקָא יָאוּת. וּמַאן אִיהוּ. בְּרָכָה דְּאִתְיְהִיבוּ עֲלֵיהּ אָמֵן. דְּכָל בְּרָכָה דְּאִתְיְהִיבוּ עֲלֵיהּ אָמֵן, דָּא אִיהוּ בְּקִיּוּמָא כַּדְקָא יָאוּת.

וְכֵיוָן דְּהַאי בִּרְכָתָא סַלְקָא, כָּל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא, כֻּלְּהוּ זְמִינִין לְגַבֵּי הַהוּא נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, בְּגִין לְאַנְהָרָא לְגַבָּהּ. וְכָל שֻׁבִּין אִי הִיא בִּרְכָתָא דְּסַגִּיאִין מְבָרְכָן לָהּ, וּמְעַטְּרִין לָהּ בְּעִטְרִין

קַדִּישִׁין, (עיין לקמן סוד אמן רפ"ה ע"א) בָּרָזָא דְּאָמֵן. אָמֵן הוּא רָזָא דְּקִשְׁרֵי, דְּכָל יְחוּדָא וּקְדוּשָׁה בָּרָזָא דְּמָארֵיהּ. וּמְעַטֵּר לְהַהִיא בִּרְכָתָא בְּעִטְרִין עִלָּאִין כַּדְקָא יָאוּת.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, בְּאִינּוּן דִּמְבָרְכִין לֵיהּ, וְתִיאוּבְתֵּיהּ בְּבִרְכָתָא דִּלְתַתָּא, דְּהַהִיא בִּרְכָתָא סַלְקָא, וְאַנְהִיר בּוּצִינָא דִּלָּא נָהִיר, וְאִתְקְיַּיף לָהּ בְּתוּקְפָּא תַּקִּיפָא, לְסַלְקָא לְעֵילָּא. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (שמואל א ב':ל') כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד, אִלֵּין אִינּוּן דִּמְבָרְכִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבוֹזַי יֵקָלּוּ, אִלֵּין אִינּוּן דְּלָא מְבָרְכִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַנְעִין בִּרְכָתָא מִפּוּמַיְיהוּ.

רָזָא דְּרָזִין, לְאִינּוּן דְּיַדְעֵי חָכְמְתָא דְּמָארֵיהוֹן, לְמִנְדַּע רָזָא דְּבִרְכָאן, בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וּבְכָל הַנָּאִין וְכִסּוּפִין דְּהַאי עָלְמָא, לְאַרְקָא בִּרְכָאן מַעֵילָּא לְתַתָּא.

כַּד (ס"א בר) בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא דְּמָארֵיהוֹן, מִתַּתָּא לְעֵילָּא וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. בִּרְכָאן דְּלָאו אִינּוּן בְּצְלוֹתָא, סַלְקִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, עַד דְּמָטוּ גּוֹ נְהוֹרָא דִּלָּא נָהִיר, וּמִתְעָרֵי (לעילא) בְּתוּקְפָּא, לְהַהוּא נְהוֹרָא דִּלָּא נָהִיר, בַּהַהִיא בְּרָכָה, וְסַלְקָא אִתְּעָרוּ לְעֵילָּא, עַד דְּמָטוּ לְכָרְסַיָּיא עִלָּאָה, מְקוֹרָא דְּכָל חַיִּין. כְּדֵין נָפְקוּ מֵהַהוּא מְקוֹרָא עִלָּאָה, בִּרְכָאן אַחֲרָנִין, וְאִעָרְעוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְנַשְׁקֵי אִלֵּין לְאִלֵּין, וְאָתְאן וְשַׁרְיָין לְרֵישׁ צַדִּיק, לְאַרְקָא לְתַתָּא. וְכַד נַחְתִּין, אִתְבָּרְכָן אֲבָהָן וּבְנִין, וְכָל שְׁרָגִין דִּלְהוֹן.

וְרָזָא דְּאִלֵּין בִּרְכָאן לְאַתְעָרָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, בָּרָזָא דָּא, בָּרוּךְ: דָּא רָזָא דִּמְקוֹרָא עִלָּאָה מְכֹלָּא, לְאַרְקָא וּלְאַמְשָׁכָא וּלְאַנְהָרָא כָּל בּוֹצִינִין. וְאִיהוּ בָּרוּךְ (נ"א בריך) תְּדִיר, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי. וּמִתַּמָּן שֵׁירוּתָא דְּאִקָּרֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִיהוּ קִצֵּה הַשָּׁמַיִם, דְּהַהוּא קִצָּה, קָצֶה עִלָּאָה אִיהוּ. בְּגִין דְּאִית קָצֶה כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וְאִיהוּ עָלְמָא תַּתָּאָה. וְאִקָּרֵי אוּף הָכִי בָּרוּךְ, לְקָבֵל תַּתָּאֵי, לְאַרְקָא לְתַתָּא, וּלְאִתְעָרָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא בְּבִרְכָאן דִּצְלוֹתָא. וּבָרוּךְ (קדמאה) דָּא אִקָּרֵי הָכָא, בָּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּאַמְלֵי לְהַהוּא אֲתָר, בְּחַד שְׁבִיל דָּקִיק דְּאָעִיל בֵּיהּ.

אַתָּה: לְבָתַר שָׁאנֵי לְאִתְגַּלְיָיא, דְּהָא הַאי בָּרוּךְ סָתִים אִיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אִקָּרֵי בְּאוֹרַח סָתִים בָּרוּךְ, מְקוֹרָא עִלָּאָה דְּלָא אִתְגַּלְיָיא. אַתָּה, שִׁירוּתָא לְאִתְגַּלְיָיא לְבַר, וּבְגִין כָּךְ אִקָּרֵי אַתָּה. וּמַאן אִיהוּ. דָּא רָזָא דִּימִינָא, וְאִקָּרֵי כֹּהֵן לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר. וְרָזָא דָּא (תהילים ק"י:ד') אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם, מַאן כֹּהֵן לְהַהוּא עוֹלָם, אַתָּה. וְדָא אִיהוּ יְמִינָא עִלָּאָה, דְּהָא אִשְׁתְּכַח לְאִתְגַּלְיָיא.

יְהוָֹה: דָּא רָזָא דְּאֶמְצָעִיתָא. רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּכָל סִטְרִין. אֱלֹהֵינוּ: דָּא סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא, דְּכְלִיל בִּימִינָא, וִימִינָא בֵּיהּ, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי חַד. וְעַד הָכָא, אִתְקְשָׁרוּ בִּרְכָאן, דְּכֵיוָן דְּאִלֵּין אִתְבָּרְכָאן, כֻּלְּהוֹן דִּלְתַתָּא אִתְבָּרְכָאן.

לְבָתַר דְּאִינּוּן אִתְבָּרְכָאן, וְנַטְלֵי בִּרְכָאן לְגַרְמַיְיהוּ, אִתְהֲדָרוּ כְּלִילָן כְּחַד לְהַהוּא מְקוֹרָא, דְּאִינּוּן לָא יַכְלִין לְאִתְהַדָּרָא לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, עַד דְּאִתְבָּרְכָן. כֵּיוָן דְּאִתְבָּרְכָן בְּקַדְמִיתָא, אִתְהֲדָרוּ וְעָאלִין לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, לְנַטְלָא בִּרְכָאן יְתִירִין אַחֲרָנִין, לְאַרְקָא לְתַתָּא. וְעַד דְּאִינּוּן אִתְבָּרְכָאן, לָא עָאלִין וְלָא תָּאבִין לְגַבֵּיהּ. וְרָזָא דָּא (שמות כ״ג:ט״ו) וְלֹא יֵרָאוּ פָּנַי רֵיקָם.

וְכַד תָּבִין לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, וְעָאלִין תַּמָּן, כְּדֵין אִקָּרֵי הַהוּא אֲתָר מֶלֶךְ. וּמֶלֶךְ לָא אִתְקְרֵי, בַּר כַּד אִינּוּן מִתְקָרְבִין לְגַבֵּיהּ, וּמִתְבָּרְכָן. וּמַלְכָּא אִימָתֵי אִקָּרֵי מֶלֶךְ. כַּד רַבְרְבָנוֹי אַתְיָין לְגַבֵּיהּ עֲתִירִין, מִסְתַּפְּקָן בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ, בְּלָא חֶסְרוֹנָא, כְּדֵין אִיהוּ מֶלֶךְ. מֶלֶךְ לְתַתָּא, כַּד אִלֵּין מְעַטָּרָן לֵיהּ בְּסִפּוּקָא, בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין. וְהָכָא אִקְרֵי מֶלֶךְ. וּמַאן אִיהוּ. הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ וְצִוָּנוּ. וּבְגִין דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא לְבַר, וְאִיהוּ סְתִים, קָרֵי לֵיהּ הָכִי בְּאַרַח סְתִים. וְעַל דָּא לָא אִקְרֵי, אֶלָּא בְּאַרַח סְתִים.

וּלְעוֹלָם יְמִינָא אַתְיָה, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְעַל דָּא כֹּהֵן, כָּפְיָא לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, בְּרִישָׁא וּבְסוֹפָא. וְעָלְמָא תַּתָּאָה, כַּד אִתְקְשַׁר לִימִינָא, וְאִתְדַּבָּק בֵּיהּ, קָרֵי מִתַּתָּא לְעֵילָּא בָּרוּךְ, וְלָא אִקְרֵי בָּרוּךְ, בַּר בְּרָזָא דִּמְקוֹרָא דְּאִתְדַּבַּק בַּהֲדֵיהּ (ביה), וְעָיְיל בֵּיהּ, וְאַמְלֵי לֵיהּ. אַתָּה, רָזָא דְּהַהוּא כֹּהֵן, לְאִתְדַּבְּקָא בַּהֲדֵיהּ, וְעַל דָּא, בְּצָלוֹתָא בַּר נָשׁ כּוֹרַע בְּבָרוּךְ, דְּאִיהוּ עָלְמָא כְּפוּף לְגַבֵּי עֵילָּא, וְדָא אִיהוּ שִׁנּוּי בֵּין בָּרוּךְ דְּצָלוֹתָא, וּבֵין בָּרוּךְ דִּשְׁאַר בִּרְכָאן. וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְכָל עָלְמִין.

בָּרוּךְ דְּצָלוֹתָא, בַּר נָשׁ כּוֹרַע בֵּיהּ בְּבִרְכּוֹי, וְנָחִין רֵישָׁא בְּאַתָּה, בְּגִין דְּאַתָּה אִקְרֵי רֹאשׁ. וְעַל דָּא כֹּהֵן נָטִיל בָּרֹאשׁ, וְאִיהוּ רֹאשׁ תָּדִיר. וּבְגִין כָּךְ כְּרִיעָה בְּבָרוּךְ. וְנָחִינוּ דְּרֵישָׁא בְּאַתָּה. וְכֹהֵן בְּכָל אֲתָר דְּאִקְרֵי אַתָּה, נָחִין בְּצָלוֹתָא. מֶלֶךְ בָּתַר דְּנָחִין, תּוּ לָא זָקִיף, מַאי טַעְמָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ לְסִיהֲרָא, זִילִי אַזְעִירִי גַּרְמִיךְ, וְתוּ לָא זַקְפָא. וּבְגִין דָּא, בִּרְכָתָא דְּבַר נָשׁ בָּרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעַר לְאַרְקָא בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ, כְּמָה דְּאִתְמַר. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין, וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

כְּתִיב, (ישעיהו ס״ג:ט״ז) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אַבְרָהָם וְגוֹ'. תָּנֵינָן, לְזִמְנָא דְּאָתֵי אַמְרִין לֵיהּ לְיִצְחָק וְכוּ', בְּגִין דִּשְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, אֲבָל יְמִינָא מְנָלָן דְּאִקְרֵי אָב. דִּכְתִיב וַיִּשְׁמְעוּ לוֹ לְאָב וּלְכֹהֵן, וְאַף עַל גַּב דְּלְעֵילָּא אִקְרֵי אָב, וַאֲפִילּוּ לְנָהוֹרָא דְּלָא נָהִיר בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְדַּבַּק בִּימִינָא אִקְרֵי אַתָּה, כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר (שם) אַתָּה יְיָ' אָבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ וְגוֹ'.

אַדְּהָכִי, סָבָא אִזְדַּמַּן לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, תַּקִּין פִּתּוֹרָא לְמָארֵךְ, לֵיהּ וּלְמַטְרוֹנִיתָא. מִכָּל מִינֵי עִדּוּנִין, לְקַיְימָא בֵּיהּ (יחזקאל מ״א:כ״ב) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ'. וְהָא עַד כְּעַן כֻּלְּהוּ מִתְעַנְּגֵי מִפָּתּוֹרָא דְּמַלְכָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי.

וְדָא נַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּבִכְתָב, וַיֵּינָא דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה. וְתַמָּן כַּמָּה מַטְעַמִּים מִינֵי טַעֲמֵי תּוֹרָה, דִּמְתִּיקִין, מִכָּל מַאֲכָלִין וְעִדּוּנִין דְּעָלְמָא, וּדְמַלְכָּא.

קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא פָּתַח וְאָמַר, אַהֲרֹן כַּהֲנָא קוּם מִשֵּׁינָתָךְ, לְמִדְבַּח תּוֹרִין וְעָאנִין וְאִמְרִין וְעוֹפִין, וְכָל מִינִין דְּצָרִיכִין לִסְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא. וְלֶחֶם הַפָּנִים, דְּאִינּוּן לָקֳבֵל תְּרִין לוּחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, (שמות ל"ב:ט"ו) דְּמִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים. זֶה: תְּרֵיסָר אַנְפִּין. דְּאִינּוּן: (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְיָ', יָאֵר יְיָ', יִשָּׂא יְיָ'. זֶה תִּנְיָינָא, אָדנָ"י אֲדנָ"י אֵ-ל. דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר חֵינָן, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (יחזקאל א':י') וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן, וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. וְאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ, (שם) אַרְבָּעָה פָּנִים לְאַחַת (להם). וְהַאי אִיהוּ, (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, לְקֳבֵל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע סִפְרֵי תּוֹרָה. וְהַאי אִיהוּ זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ'. מָאנִין דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, אִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין, מָארֵי צְלוֹתִין, דְּתָקִינוּ לוֹן לָקֳבֵל קָרְבְּנִין.

פרק ב

פָּתַח וְאָמַר, (שמות כ"ה:כ"ג) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, מִנְהָגִין טָבִין וְשַׁפִּירָן הֲווֹ נַהֲגֵי מָארֵי דְּסְעוּדְתָא דְּמַלְכָּא, לְאַחֲזָאָה דְּאִינּוּן מִבְּנֵי פָּתוֹרָה דְּמַלְכָּא. חַד (חדא), רַבְרְבָא מִבְּנֵי סְעוּדְתָא, נָטִיל יְדוֹי בְּזִמְנָא דְּיֵיעֲלוּן (דייעול) לִסְעוּדְתָא לְהַסֵּב, גְּדוֹל מֵסֵב בָּרֹאשׁ, תִּנְיָינָא תְּחוֹתֵיהּ, וּתְלִיתָאָה תְּחוֹת תִּנְיָינָא. וְאִלֵּין אִתְקְרִיאוּ ג' מִטּוֹת, לְקֳבֵל תְּלַת אָבָהָן, וְלָקֳבֵל כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ, לֵית לוֹן סֵדֶר, אֶלָּא כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה. תִּנְיָינָא, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, כְּדֵי שֶׁיִּבְצַע בְּעַיִן יָפָה. וּמַשְׁלִים בִּרְכָתָא, וּלְבָתַר בּוֹצֵעַ. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, דְּאֵין הַמְסוּבִּין רַשָּׁאִין לִטְעוֹם, עַד שֶׁיִּטְעוֹם הַמְּבָרֵךְ. וְלֵית הַבּוֹצֵעַ רַשָּׁאי לִטְעוֹם, עַד שֶׁיִּכְלֶה אֻמָּן מִפִּי הַמְסוּבִּין. וְאִם רְעוּתֵיהּ לְחַלֵּק כָּבוֹד, הָרְשׁוּת בִּידֵיהּ. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, דְּאוֹרַח מְבָרֵךְ, בְּגִין דִּיבָרֵךְ לְבַעַל הַבַּיִת.

וְאוֹרַח רָזָא, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ קַו הָאֶמְצָעִי. וּבְשַׁבָּת צָרִיךְ לְבָצוֹעַ מִשְּׁנֵי כִּכָּרוֹת, דְּאִינּוּן ה' ה'. בַּעַל הַבַּיִת, דָּא ו' דְּאֶמְצָעִיתָא. (וכגוונא דא ובגין דא) וּבְגִין דְּלָא לְאִתְחֲזָאָה כְּרַעֲבָתָנוּתָא, יָכִיל לְמִבְצַע בָּהּ לְכָל חַד וְחַד כַּבֵּיצָה. מַאי כַּבֵּיצָה. י' וְי'. אִינּוּן נְקוּדִין דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא, אִתְקְרֵי פְּרוּרֵי בְּכַזַּיִת. וְאִלֵּין לָקֳבֵל טִפִּין דְּזֵרֵע, וּמַאן דְּמְזַלְזֵל בְּהוֹן, וְזָרִיק לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא אִצְטְרִיךְ, עָנְיוּתָא קָא רָדִיף אֲבָתְרֵיהּ, וְאָזִיל נָע וָנָד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ט"ו:כ"ג) נוֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה. וְלֵית לֶחֶם אֶלָּא תּוֹרָה, וְהוּא צוֹוַח אַיֵּה מַאן דְּמָרֵחֵם עֲלֵיהּ, וְלָא יִשְׁבַּח.

וּפְרוּרִים בְּכַזַּיִת, אִינּוּן בְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ כַּתִּישׁ כְּתִישׁוּ מֵאִינּוּן זֵיתִים. וְאוֹרַח מְבָרֵךְ, (משלי ד':י"ח) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ. (משלי י':ו') בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק חַי עָלְמִין, וּבְגִין דָּא אוֹרַח מְבָרֵךְ.

פרק ג

אַדְּהָכִי, הָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אָתָא לְגַבֵּיהּ. וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, יוֹמָא חַד אֲזִילְנָא אֲנָא וְחַבְרַיָּיא לְאַכְסַנְיָא חָדָא, וַהֲוָה תַּמָּן יַנּוּקָא חָדָא. קָם וְתָקִין לָן מְנַרְתָּא וּפָתוֹרָא אִיהוּ מְגַרְמֵיהּ, כְּאִלּוּ הֲוָה מֵעֶשְׂרִין שְׁנִין, וְלָא הֲוָה אֶלָּא מִבֶּן חֲמֵשׁ שְׁנִין. וְתָקִין פָּתוֹרָא מִכָּל מִינֵי מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה. אָמַר, הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּבַעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ, אֲבָל (איוב ל״ב:ו׳) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא מֵחַוּוֹת דֵּעִי אֶתְכֶם. עַד דְּאָטוֹל רְשׁוּת מִכֻּם. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא בְּרִי מַלְּאָכָא דַּיְיָ׳.

אָמַר לָן, אַתּוּן בָּעִיתוּן לֶחֶם תַּפְנוּקֵי בְּלָא קְרָבָא, אוֹ לֶחֶם בִּקְרָבָא. דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, שְׁעַת אֲכִילָה שְׁעַת מִלְחָמָה. וְאִי בָּעִיתוּ לְמֶהֱוֵי קְרָבָא עֲלֵיהּ, לֵית חַד אָכִיל, אֶלָּא מַאן דְּנָצַח קְרָבָא, אִיהוּ אָכִיל וּבוֹצֵעַ לְכֻלְּהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ חַבְרַיָּיא, בְּרִי אַנְתְּ זְעֵיר, וַעֲדַיִין לָא יָדַעַתְּ אֵיךְ מְגִיחֵי גַּבְרִין רַבְרְבִין בְּחַרְבָּא, בְּנַעֲנוּעַ דְּחַרְבָּא. בְּרוֹמְחָא, בְּקַשְׁתָּא, בְּגִירִין דְּקַשְׁתָּא, בְּקִירְטָא, בְּאַבְנִין דְּקִירְטָא.

אָמַר לְהוּ, (מלכים א כ׳:י״א) אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ. דְּהָא וַדַּאי בְּקִרְיאַת שְׁמַע אוֹקְמוּהָ, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, כְּאִילּוּ אוֹחֵז חֶרֶב פִּיפִיּוֹת, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ט:ו׳) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. וְנַעֲנוּעָא דְּחַרְבָּא, צָרִיךְ לְנַעֲנָעָא לֵיהּ לְשִׁית סְטָרִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ, וְעַל ד׳ רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְדָא ו׳, גּוּף הַחֶרֶב. י׳, רֹאשׁ הַחֶרֶב. ה״ה, תְּרֵי פִּיּוֹת. נַרְתָּקָא דְּחַרְבָּא, אֲדֹנָי.

רוֹמְחָא, רמ״ח בְּקִרְיאַת שְׁמַע, עִם שִׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא, הָא רוֹמַ״ח. מָגֵ״ן עִם חַרְבָּא, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל נוּרִיאֵל שַׂמְשִׁין דְּג׳ אֲבָהָן. קֶשֶׁת דְּזָרִיק חִצִּים, וְכָל זֶרַע דְּאִינּוּ יוֹרֶה כַּחֵץ אֵינוּ מוֹלִיד. קִירְטָא, דָּא קְרִיאַת שְׁמַע. ה׳ אֲבָנִין דְּקִירְטָא, (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ׳ אֱלֹהֵינוּ יְיָ׳. לָקֶבְלַיְיהוּ, (שמואל א י״ז:מ׳) וַיִּקַּח דָּוִד חֲמִשָּׁה חַלּוּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. וְכַד שַׁוֵּי לְהוֹן בְּקִירְטָא, דְּאִיהִי שָׁפָה, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא, אִתְעֲבִידוּ חַד כֻּלְּהוּ ה׳, וְקָטִיל לְפִלִּשְׁתָּאָה.

וְעַד כְּעַן זָרִיקְנָא הַאי אַבְנָא לְסָמָאֵל, דְּאִיהוּ אֶבֶן מָצוֹר, וְהָרַסְנָא מָצוֹר דִּילֵיהּ, וְאַשְׁפַּלְנָא לֵיהּ לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא אֲמֵינָא לְכוֹן, אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ. כְּעַן יִתְבָּרֵר לְכוֹן, דַּאֲנָא יָדָעְנָא אֵיךְ מַגִיחִין גַּבְרִין רַבְרְבִין בְּסַיְיפִין, בְּרוֹמְחָא, בְּקַשְׁתָּא, בְּקִירְטָא. תַּוּוהְנָא וְלָא יָכִילְנָא לְמַלָּלָא קַמֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן, כְּעַן נֶחֱזֵי מַאן יְהֵא מָרְוַוח נַהֲמָא, דְּאִיהוּ לֶחֶם הַמּוֹצִיא.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר ט״ו:י״ט) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיְיָ׳. בְּמַאי (נ״א בהאי) אַתְרִימַת שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי ה׳ דַּהֲמוֹצִיא, דְּאוֹקִימוּ עָלָהּ מָאנֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַבּוֹצֵעַ, צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהּ׳. אֶלָּא וַדַּאי הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, מוֹץ וְתֶבֶן פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְכַד הִיא בְּמוֹץ וְתֶבֶן, אִיהִי בְּבֵית אֲסוּרִין, וְלֵית לָהּ רְשׁוּ לְאַרְמָא לְגַבֵּי מ׳, לְמֶעְבַּד

עִמָּהּ מַ"ה. וְהַאי אִיהוּ תְּרוּמָה, תּוֹרָ"ה דְּאִיהִי ה' חוּמְשֵׁי תּוֹרָה, דְּבָהּ (שמות כ"ד:י"ח) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְגוֹ'.

וּבְמוֹץ וְתֶבֶן דְּחִטָּה, עֲלֵיהּ אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, (קפ"ח ע"ב) אִילָן שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הֲוָה. קָרִיב ח"ט, דְּאִיהוּ מוֹץ וְתֶבֶן, לְאָת ה'. וְאִסְתְּלִיק מִנֵּיהּ י', דְּאִיהוּ עִשּׂוּר דִּילָהּ. וּבְגִין דָּא כַּד אִיהוּ בְּמוֹץ וְתֶבֶן (שלה), דְּאִינּוּן לָקֶבֶל עָרְלָה וּפְרִיעָה, פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְלֵית רְשׁוּ לְאָת י', לְחַבְּרָא בְּאָת ה', דְּאִינּוּן אִישׁ וְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא, כָּל הַבּוֹצֵעַ צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בַּ-ה'. וְצָרִיךְ לְמִבְצַע מֵאֲתָר דְּבִשּׁוּלוֹ יָפֶה, בְּגִין דְּבִשּׁוּל אִיהוּ גֶּמֶר פְּרִי, וְדָא ו'.

פרק ד

וַעֲשָׂרָה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לְמֶעְבַּד בִּסְעוּדְתָא. חַד, נְטִילַת יָדַיִם. תִּנְיָינָא לְתַקָּנָא שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת לְשַׁבָּת. תְּלִיתָאָה, לְמֵיכַל תְּלַת סְעוּדָתִין, וּלְאוֹסָפָא מֵחוֹל עַל הַקּוֹדֶשׁ. רְבִיעָאָה, לְאַנְהָרָא פָּתוֹרָא בִּשְׁרָגָא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם. וְצָרִיךְ הֶסֵּבָּה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ הֶסֵּבוּ אֶחָד מִבָּרֵךְ לְכֻלָּם.

וּבְשַׁבָּת, בְּכָל מִלּוֹי, צָרִיךְ לְאוֹתוֹסָפָא מֵחוֹל עַל הַקּוֹדֶשׁ, בֵּין בְּמַאֲכָלָיו, וּמִשְׁתָּיו, בֵּין בִּלְבוּשׁוֹ, בֵּין בַּהֲסֵבַּתֵּיהּ. דְּצָרִיךְ לְתַקָּנָא לֵיהּ מֵסִבָּה שַׁפִּירָא, בְּכַמָּה כָּרִים וּכְסָתוֹת מְרֻקָּמִן, מִכָּל דְּאִית בְּבֵיתֵיהּ, כְּמַאן דְּתַקִּין חוּפָּה לְכַלָּה. דְּשַׁבְּתָא אִיהִי מַלְכְּתָא, וְאִיהִי כַּלָּה. וּבְגִין דָּא הֲווֹ נַפְקֵי מָארֵי מַתְנִיתִין עֶרֶב שַׁבָּת לְאַקְדָּמוּתֵי לְאָרְחָא, וַהֲווּ אָמְרֵי בּאֵי כַּלָּה בּאֵי כַּלָּה. וּצְרִיכִין לְאַתְעָרָא שִׁירָה וְחֶדְוָה לְפָתוֹרָה לְגַבָּהּ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִית רָזָא אָחֳרָא. כְּגַוְונָא דְּצָרִיךְ לְקַבְּלָא גְּבִירְתָּהּ, בְּכַמָּה נְהוֹרִין דְּשָׁרְגִין בְּשַׁבָּת, וּבְכַמָּה עִנּוּגִין, וּלְבוּשִׁין שַׁפִּירִין, וּבֵיתָא מְתַקְּנָא, בְּכַמָּה מָאנֵי דְּתִקּוּנָא, בַּהֲסֵבָּהּ יָפָה לְכָל חַד וְחַד. וּבְהַאי חֶדְוָה וְתִקּוּנָא, גַּרְמִין דְּאִשְׁתְּאַרַת שִׁפְחָה בִּישָׁא בַּחֲשׁוֹכָא, בְּרַעֲבוֹן, בִּבְכְיָה, בְּהֶסְפֵּד. בִּלְבוּשִׁין אוּכְמִין כְּאַרְמַלְתָּא. דְּאִי מְלֵאָה זוֹ, חֲרֵבָה זוֹ.

יְצֶר טוֹב, מַטְרוֹנִיתָא קַדִּישָׁא. מַלְכוּת הַקּוֹדֶשׁ דְּנַחְתָּא בְּשַׁבָּת. כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן. מְעַטְּרָא בְּשֶׁבַע שְׁמָהָן שֶׁאֵינָן נִמְחָקִין. בְּכַמָּה מַרְכְּבוֹת דְּחֵיוָון. וּבְכַמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין. וּמַלְכָּא נָפִיק לְקַבְלָא בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין. וְאִשְׁתְּאַרַת יְצֶר הָרַע שִׁפְחָה בִּישָׁא בַּחֲשׁוֹכָא, כְּאַרְמַלְתָּא בְּלֹא בַּעְלָהּ בְּלָא מֶרְכָּבוֹת.

וְאִלֵּין דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, לְמִזְבְּחִין וְלַמְקַטְרִין לְמֶלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְלַמַּזָּלוֹת אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי, הוּא פּוּלְחָנָא דְּשִׁפְחָה בִּישָׁא, דְּשַׁלְטֵי בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְעַרְבֵי לֵילֵי רְבִיעָיוֹת. מַה הֲווֹ אִלֵּין עַבְדִּין. הֲווֹ נַטְלִין לְבוּשִׁין אוּכְמִין, וְחַשְׁכָאן נְהוֹרִין, וְעַבְדִּין הֶסְפְּדָא בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת כְּדֵי לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדָהּ כְּמָה דְּאִיהִי שַׁרְיָא, כִּי (קהלת ז':י"ד) גַּם זֶה לְעוּמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

בָּתַר דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אִתְמַר בִּשְׁכִינְתָּא אִימָא קַדִּישָׁא, (איכה א׳:א׳) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה, וּמְכַבְּדִין בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב נְהוֹרִין וּשְׁרָגִין, וְעַבְדִין הֶסְפֵּד, וְיַתְבִין כַּאֲבֵלִים לְאִשְׁתַּתְּפָא בְּדוּחֲקָא דִּשְׁכִינְתָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן גַּרְמוּ לָהּ כָּל הַהוּא תְּבִירוּ.

חֲמִשָּׁאָה, כּוֹס דְּוִיכָלוּ. שְׁתִיתָאָה, לְמֶהֱוֵי עַל פָּתוֹרָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. שְׁבִיעָאָה, לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, בְּגִין דַּעֲנַיִּים יֵיתוּן עַל פָּתוֹרַיְיהוּ. תְּמִינָאָה, נְטִילַת יָדַיִם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים. תְּשִׁיעָאָה, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עֲשִׂירָאָה, כּוֹס דִּבְרָכָה. וְצָרִיךְ לְאַחְזָרָא עָלַיְיהוּ, וּלְתַקָּנָא לוֹן בְּרַזָּא קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, וְאִיהוּ פָּתוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וּבְגִין כַּךְ אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן.

חַד (עיין לעיל ברעיא מהימנא פרשת פנחס רמ"ה ע"א. כוונת י' דברים של שולחן שבת) נְטִילַת יָדַיִם, דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, יָדַיִם מְזוּהֲמוֹת פְּסוּלוֹת לַבְּרָכָה, בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁנִיּוֹת לַטּוּמְאָה, דְּאִיהוּ אַב הַטּוּמְאָה. דְּאִיהוּ רֹאשׁוֹן כַּד אִינּוּן מְסָאֲבוֹת, וְכַד אִינּוּן טְהוֹרוֹת אִינּוּן שְׁנִיּוֹת לַבְּרָכָה. דִּבְרָכָה לָא שַׁרְיָא אֶלָּא עַל טַהֲרָה. כַּהֲנָא דְּאִיהוּ אִישׁ טָהוֹר, אִישׁ חֶסֶד, שַׁרְיָא עָלֵיהּ בִּרְכָתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קל"ג:ב׳) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא, (במדבר ו׳:כ"ג) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְאוֹקְמוּהָ, כָּל כֹּהֵן הַמְּבָרֵךְ, מִתְבָּרֵךְ. וְשֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ, אֵין מִתְבָּרֵךְ. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל בְּרָכָה שֶׁאֵין בָּהּ אֲזָכָרָה וּמַלְכוּת לָאו שְׁמֵיהּ בְּרָכָה. מַלְכוּת אֲדֹנָי.

וְעוֹד, נְטִילַת יָדַיִם צָרִיךְ לִיטוֹל לוֹן עַד פִּרְקָא, דְּגָזְרוּ עָלֵיהּ י"ד פִּרְקִין, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא שַׁרְיָא יַד יְיָ' עָלֵיהּ, וְאִיהִי יַד דִּבְרָכָה מִסְטָרָא דְּחֶסֶד דְּבֵיהּ חָכְמָה בְּיַד יְמִינֵיהּ. וְאִיהִי יַד דְּקֻדּוּשָׁה, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, וְשַׁרְיָיא בְּדִינָא. (נ"א וידא דשמאלא) וְאִיהִי יַד דְּיִחוּדָא, מִסְטָרָא דְּתִפְאֶרֶת, דְּשַׁרְיָא בְּי"ד פִּרְקִין דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן שְׁנַיִם עָשָׂר פִּרְקִין בְּתַרִין דְּרוֹעִין, וּתְרִין שׁוֹקִין. וּתְרִין בְּגוּפָא וּבְרִית.

וּתְלַת זְמָנִין י"ד, אִיהוּ מ"ב, יי"י, מִן י"ד י"ד, י"ד, רָמוּז יְבָ"רֶכְךָ יָ"אֵר יְ"שָׂא, מִן הוי"ה הוי"ה הוי"ה. ד' ד' ד' מְי"ד י"ד י"ד, אִינּוּן רְמִיזִין בַּאֲדֹנָ"י אֲדֹנָ"י אֲדֹנָ"י. וְאָמַר הַנָּבִיא עָלַיְיהוּ, (ירמיהו ז׳:ד׳) הֵיכַל יְיָ' הֵיכַל יְיָ' הֵיכַל יְיָ' הֵמָּה. וְהַאי נְטִילָא בְּיַד דְּאִתְתַּקְנָת.

וְכָל סְטָר מִג' אַנְפֵּי חֵיוָן, דְּאִינּוּן יְיָ' יְיָ' יְיָ'. וּמִתְּלַת גַּדְפֵּי חֵיוָן, דְּאִינּוּן ד' ד' ד', כֻּלְּהוּ צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי מִכֹּחַ אָדָם. וְאִיהוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. כֹּחַ דִּילֵיהּ, יו"ד וְא"ו דָּל"ת, ה"א אָל"ף, וְא"ו אָל"ף וְא"ו, ה"א אָל"ף. וּמַטְרוֹנִיתָא לָא שַׁרְיָא בְּכֹחַ דִּילֵיהּ, בְּפִרְקִין דְּאָצְטְעָן, עַד דְּאִתְעָבַר מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא, שִׁפְחָה בִּישָׁא פְּסוּלָה, אִנְתּוּ דְּפָסוּל. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, יָדַיִם מְזוּהֲמוֹת פְּסוּלוֹת לַבְּרָכָה.

וְאִינּוּן מַיִם לְדַכְאָה יַד, דְּשַׁרְיָיא תַּמָּן יַד יְיָ'. יַד יְיָ', דָּא מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא. דְּעַמֵּי הָאָרֶץ אִינּוּן שֶׁרֶץ, מַה מּוֹעִיל לוֹן טְבִילָה, וְהַשֶּׁרֶץ שִׁפְחָה בִּישָׁא בִּידֵיהוֹן, בְּגֶזֶל דְּבִידֵיהוֹן. בְּגֶזֶל דְּבִרְכָאן דְּגַזְלִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יַדְעֵי לְבָרְכָא, וְלָא יַדְעֵי מַאי אִיהִי בְּרָכָה, וּמַאי אִיהִי זוּהֲמָא.

מִיַּד כְּשֶׁשָּׁמְעוּ מִלִּין אִלֵּין חַבְרַיָּיא וַאֲנָא עִמְּהוֹן, לָא יָכִילְנָא לְמִסְבַּל דְּיַשְׁלִים עַשְׂרָה מִלִּין דְּבִרְכָה, וְאִשְׁתְּטַחְנָא לְגַבֵּיהּ. וּבְוַדַּאי לֵית בַּר נָשׁ דְּיֵימָא מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא אַנְתְּ הוּא כְּגַוְונָא דְּד' מְחִיצוֹת דְּגַן עֵדֶן. דְּבַר נָשׁ עָאל בְּהוֹן (נ"א דכד אנת) בְּמְחִיצַת יְנוּקִין, וְאִתְעֲבִיד תִּינוֹק. וּבְמְחִיצַת נְעָרִים, וְאִתְעֲבִיד נַעַר. וּבְמְחִיצַת בַּחוּרִים, וְאִתְעֲבִיד בָּחוּר. וּבְמְחִיצַת זְקֵנִים, וְאִתְעֲבִיד זָקֵן. וּבְגִין כָּךְ אִתְּמַר עָלָךְ, (תהילים ל"ג:י"ד) 'מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. וְאָנְתְּ הוּא דְּאִתְּמַר עָלָךְ, (בראשית ו':ג') בְּשַׁגַּם הוּא בָּשָׂר, בָּדָרָא דְּדוֹר הַפְּלָגָה הֲוֵית. וּבְכָל דָּרָא וְדָרָא בְּגִלְגּוּלָא. כְּגַלְגַּל דְּמִתְהַפֵּךְ לְכַמָּה גַּוְונִין. וְלָא נִגְלֵית, אֶלָּא בְּדָרָא דְּאִתְיְיהִיב בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא עַל יָדָךְ.

מִיַּד דְּאִתְכְּנִישַׁת מֵעָלְמָא, אַנְתְּ הוּא כְּשִׁמְשָׁא דְּנָהִיר בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, דְּכַד אִתְכְּנַשׁ שִׁמְשָׁא בְּלֵילְיָא, נָהִיר בְּסִיהֲרָא, וּבְשִׁתִּין רִבּוֹא כּכָבַיָּא. הָכִי אַתְּ (אנת), דְּאַנְתְּ נָהִיר בְּשִׁתִּין רִבּוֹא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא. וְהַאי אִיהוּ דְּקָא רָמַז קֹהֶלֶת, (קהלת א':ד') דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, אֵין דּוֹר פָּחוּת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, הַדּוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא שָׁבָא, לְקַיֵּים (שם) מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה. מִכָּאן וְאֵילָךְ, אַשְׁלִים עַשְׂרָה דְּבָרִים דְּפָתוֹרָא בְּאִתְגַּלְיָיא. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי לָךְ, מַה דְּלָא גַּלֵּי לְכָל נָבִיא וְחוֹזֶה, וְלָא לְמַאן וּלְמַאן.

תְּנָיְינָא, לְמִבְצַע עַל שְׁנֵי כִּכָּרוֹת בְּשַׁבָּת, דְּאִינּוּן רְמִיזִין בְּתָרֵי לוּחֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְיהִיבוּ בְּשַׁבָּת זוּגוֹת. דְּבְיוֹמָא תְּלִיתָאָה נַחְתּוּ, דְּבֵיהּ תְּרֵי זִמְנֵי טוֹב, וּבְשַׁבָּת אִתְיְיהִיבַת, תְּרֵין נוּקְבִין לְתְרֵין טָבִין. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ דְּשֵׁדִים מְמֻנִּן עַל זוּגוֹת, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ שְׁנֵי בֵּיצִים, שְׁנֵי אֱגוֹזִים. הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִין.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא תָּנֵינָן, אֵין מַתְחִילִין בַּשֵּׁנִי, וְאֵין מְסַיְּימִין בְּד', דְּהַיְינוּ בְּב' ד' עִם עֶרֶב רַב, דְּלָא הֲווֹ שְׁלוּחֵי מִצְוָה, דְּלָא אִתְגַּיְּירוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וּלְבָתַר דְּאִתְעַבְּרוּ מֵעָלְמָא, מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטְלָא (שמות ל"ד:א') שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים כְּרִאשׁוֹנִים, וְאָמַר, (שם) וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחוֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחוֹת וְגוֹ'.

וּתְרֵין כִּכָּרוֹת בְּשַׁבָּת, רְמִיזִין לְתְרֵין יוֹדִין יְאֲהדוֹנָהִי. דַּאֲדֹנָי אִיהִי יְחִידָה מִבַּעְלָהּ בְּשִׁית יוֹמִין דְּחוֹל, וּבְשַׁבָּת נָחִית לְגַבָּהּ. וּבְגִין דָּא בְּשַׁבָּת, כָּל נִשְׁמָתִין וְרוּחִין וְנַפְשִׁין נָפְקִין וְנָחְתִין זוּגוֹת, וְאֵין שָׂטָן וְאֵין מַזִּיק שַׁלִּיט בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא. וַאֲפִילּוּ גֵּיהִנֹּם לָא שַׁלִּיט, וְלָא אוֹקִיד

בְּשַׁבָּת. וּבְגִין דָּא, (שמות ל"ה:ג') לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְדָא אֵשׁ נוּכְרָאָה, אֶלָּא אֵשׁ דְּקֻרְבְּנָא, אֵשׁ דִּקְדוּשָּׁה. וְלֵית לְאַרְכָאָה בִּבְצִיעָא דִּלְהוֹן, דְּהָא אִתְּמַר לְעֵילָּא.

תְּלִיתָאָה לְמֵיכַל שְׁלֹשָׁה סְעוּדָתִין בְּשַׁבָּת, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, דְּאָמַר חַד מִינַיְיהוּ, יְהֵא חֶלְקִי עִם גּוֹמְרֵי שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבָּת, דְּאִינּוּן שְׁלִימוּ דִּשְׁבַע בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא, לְאַשְׁלְמָא בְּהוֹן לְעֶשֶׂר. וְרָזָא דְּעִנְּג, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וּמַאן דְּלָא מְקַיֵּים לוֹן, וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְקַיְּימָן, אִתְהַפַּךְ לֵיהּ לְנֶגַע צָרַעַת. וּבְגִין דְּלָא יֵיתֵי לְהַאי, אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְוּוּ עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'.

רְבִיעָאָה, לְאַנְהָרָא פָּתוֹרָא בִּמְנָרָתָא. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ קַדְמָאִין, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, מְנוֹרָה בַּדָּרוֹם, דְּפָתוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי צְרִיכָא לְמֶהֱוֵי. חֲמִישָׁאָה, כּוֹס דְּוִיכְלּוּ. כּוֹ"ס, בְּחֶשְׁבּוֹן אֱלֹהִים. וַיְכֻלּוּ ע"ב, דְּכָלִיל לוֹן כַּלָּה קַדִּישָׁא, דְּהַאי כּוֹס מָלֵא יַיִן דְּאוֹרַיְיתָא, צָרִיךְ לְאַסְהֲדָא עַל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית.

שְׁתִיתָאָה, לְמֶהֱוֵי עַל פָּתוֹרָא דִּבְרֵי תּוֹרָה, דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, ג' שֻׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תּוֹרָה וְכוּ'. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּהָא אוֹקְמוּהָ שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, וְאוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת מִימִינָא. לְחַבְּרָא יְמִינָא דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, בְּשִׂמְאלָא דְּאִיהוּ דִּינָא. דְּאוֹרַיְיתָא אִיהִי יְיָ' מִימִינָא, פָּתוֹרָא אֲדֹנָי מִשְּׂמְאלָא, וְצָרִיךְ לְחַבְּרָא לוֹן. דִּבְגִין דְּפָתוֹרָא מִשְּׂמְאלָא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כְּקְרִיעַת יַם סוּף. וּבְגִין כַּךְ, צָרִיךְ תַּלְמִיד חָכָם לְזַמְּנָא עִמֵּיהּ, לְמֵאן דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּפִתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא.

שְׁבִיעָאָה, לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, בְּגִין עָנְיִים. וּבְגִין דָּא, כָּל הַמַּאֲרִיךְ עַל שֻׁלְחָנוֹ מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. וּבְגִין כָּךְ (משלי י':ב') וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת, וְאִיהוּ מְחַיֶּה לֵיהּ, אוֹף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְחַיֶּה לֵיהּ.

וְעוֹד בְּאוֹרַח רָזָא, דְּכֻלְּהוּ עָנְיִים מִסְטָרָא דְּאֵת ד', דְּאִתְּמַר בָּהּ (תהילים קט"ז:ו') דַּלוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. וְאוֹת ד' דְּאֶחָד, דְּצָרִיךְ לְאַרְכָאָה בָּהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לְהַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ, וּבְגִין דָּא, צָרִיךְ לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, דְּאִיהִי ד', כְּלִילָא מִד' רַגְלִין דְּפָתוֹרָא. בְּגִין יְקָרָא דְּאֵת דָּלֶ"ת, צָרִיךְ לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, בְּגִין עָנְיִים.

וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּבַקֵּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִדָּה יָפָה לְיִשְׂרָאֵל, וְלָא אַשְׁכַּח כְּמִדָּה דְּדַלּוּת. וְאַקְשׁוּ עָלֶהּ, בְּגִין דְּאוֹקְמוּהָ קַדְמָאֵי, כְּחוּשְׁבָּן מִינֵי מִיתוֹת דְּאִינּוּן כְּחוּשְׁבָּן תּוֹצָאוֹת, וְחֶסְרוֹן כִּיס קָשֶׁה מִכּוּלָּן, וְאֵיךְ אֲמְרִין אִינּוּן, דְּלָא אַשְׁכַּח לְיִשְׂרָאֵל מִדָּה יָפָה כַּעֲנִיּוּתָא.

אֶלָּא, בְּגִין (דכל עמא ולישנא), דְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת (ישעיהו ח':כ"א) וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אִינּוּן קַיְימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא בְּהַאי מִדָּה, וְלָא אַכְחִישִׁין בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא, בְּמִדָּה דָּא יִתְפָּרְקוּן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל ב כ"ב:כ"ח) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ. וְעָנִי לִישָׁנָא דְּעַנּוּי, דְּאַפִּילוּ אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ עוּתָרָא, וְאִיהוּ בְּמַרְעִין וּבְמַכְתְּשִׁין, עָנִי אִתְקְרֵי, אוֹ דְּדַחֲקִין לֵיהּ בְּגִינֵיהּ, וְצַעֲרִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאִיהוּ רַשׁ מִנַּיהּ, וְאִיהוּ הוֹלֵךְ מֵאֲתָר לַאֲתָר.

וְעוֹד אִית עָנִי, דְּאִסְתְּלָק מִנַּיהּ דַּעְתֵּיהּ, כְּגוֹן אִיּוֹב. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (איוב ל"ד:ל"ה) אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר. אוּף הָכִי אִיהִי ד', דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, כַּד אִסְתַּלָּק מִנָּהּ א"ח דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִקְרֵי דַּעַת. וְהַאי לֵית לַהּ חוֹבִין בְּמִלָּה דְּיֵימָא. וְעוֹד, א"ח אִיהוּ תּוֹרָה, כְּלִיל תרי"ג פִּקּוּדִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ג':ט"ו) זֶה שְׁמִי לְעוֹלָם וְגוֹ'. שְׁמִ"י עִם י"ה שס"ה. זִכְרִי עִם ו"ה רמ"ח. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ, אֵין עָנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת דְּשָׁאַר עָנִי לָאו אִיהוּ אֶלָּא עִנּוּי. וְאֶת ד' מִן אֲדֹנָי, אוּף הָכִי אִיהִי עָנִי בְּלָא יְהוָ"ה.

תְּמִינָאָה, מַיִם אַחֲרוֹנִים דְּתָקִינוּ לוֹן, בְּגִין מֶלַח סְדוֹמִית, הַמְּסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. אֲמַאי אִקְרוּן חוֹבָה. אֶלָּא בְּאַרַח רָזָא, סַם הַמָּוֶת שַׂרְיָא עַל יְדוֹי מְזוּהֲמִין, דְּעַבְדֵּי בְּהוּ בְּרָכָה. וְעַל כּוֹס דִּמְבָרְכֵי עָלֵיהּ בְּלָא טָהֳרָה, אִקְרֵי טָמֵא. וּמַה כּוֹס דְּשׁוֹתִין בּוֹ, טָמֵא לְבָרְכָה עַד דַּהֲווֹ מְטָהֲרֵי לֵיהּ בְּהַדְּחָה מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר. כָּל שֶׁכֵּן יְדוֹי. וּבְגִין דָּא, מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ויקרא כ':ז') וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם: אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים: אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ: זֶה שֶׁמֶן עֶרֶב. לָקֳבֵל, קֹדֶשׁ קָדַשׁ קֹדֶשׁ יְיָ' צְבָאוֹת. וּבְגִין דָּא וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְגוֹ', לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא דְּאַתּוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם.

תְּשִׁיעָאָה, כּוֹס דִּבְרָכָה. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי דְּמַתְנִיתִין, עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּכוֹס דִּבְרָכָה וְאֵלּוּ אינוּן. עִטּוּ"ר. עִטּוּ"ף. הַדְּחָ"ה. שְׁטִיפָ"ה. חַ"י. מָלֵ"א. וּמְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין. וּמְסַלְּקוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ. וּמְשַׁגְּרוֹ בְּמַתָּנָה לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ. וְעַכְשָׁיו, אֵין לָנוּ אֶלָּא אַרְבָּעָה שֶׁהֵן הַדְּחָה. וּשְׁטִיפָה. חַי. מָלֵא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים חַי מִן הֶחָבִית, וְיֵשׁ אוֹמְרִים חַי, הַכּוֹס שָׁלֵם. שֶׁשִּׁבֵּרְתּוֹ זוֹ הִיא מִיתָתוֹ.

כּוֹס עַל דֶּרֶךְ הַחָכְמָה, הוּא אֱלֹהִים. וְהוּא (מלא בי"ה והם) וְהָכָא שָׁלֵם, כ"ס בְּלָא ו' כְּמוֹ כֵּס שֶׁהוּא פָּגוּם וְחֵסֵר בְּלָא אָלֶף, כֵּן הוּא חָסֵר בְּלָא וָי"ו, וְהוּא פָּגוּם. הַכִּסֵּ"א כֵּן עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָא כּוֹס.

כּוֹס הִיא ה"א, וְצָרִיךְ עֲשָׂרָה דְּבָרִים, כְּנֶגֶד י'. וְהֵם: עִטּוּ"ר בְּסוֹד הָעֲטָרָה, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וְזֶהוּ סוֹד עִטּוּר, שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה מְעַטְּרוֹ בַּתַּלְמִידִים, וְהִיא עֲטֶרֶת הַבְּרִית. עִטּוּ"ף, (תהילים ק"ב:א') תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף. שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלּוֹת מִתְעַטְּפִים, עַד שֶׁתַּעֲלֶה תְּפִלַּת הֶעָנִי.

הַדָּחָ"ה וּשְׁטִיפָ"ה, כְּמוֹ (ויקרא ט"ז:י"ט) וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ. הַטָּהֳרָה מִיָּמִין הַחֶסֶד. וְהַקְּדוּשָׁה מִשְּׂמֹאל דִּגְבוּרָה. כּוֹס דִּבְרָכָה מַלְכוּת מִצַּד בִּינָה הַנִּקְרֵאת אֱלֹהִים. וְנִקְרָא עֲטָרָה מִצַּד הַכֶּתֶר. חַ"י, מִצַּד יְסוֹד, הַנִּקְרָא שָׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו נ"ד:י') וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ יְיָ. מָלֵא, מִצַּד תִּפְאֶרֶת. מְקַבְּלוֹ בַּשְּׁתֵּי יָדָיו, ה' ה'.

וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין, כִּי ה' עֶלְיוֹנָה לֶחֶסֶד, ה' שְׁנִיָּה לַגְּבוּרָה. וּמְסַלְּקוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח, בְּסוֹד יו"ד כִּי סְלוּק ה' הוּא יו"ד. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ, שֶׁהֵם בְּסוֹד יְאֲהדוֹנָהִי. יְיָ (ד"א יו"ד) מֵאִיר בְּבַת עַיִן. יִדּוֹ"ד בְּשָׁלְשָׁה צִבְעֵי הָעַיִן. אֲדֻמָּ מְאִירָה בְּשִׁנֵּי כְּרוּבֵי הָעַיִן, וְאִישׁוֹנֵי עַפְעַפֵּי הָעַיִן. וּמְשַׁגְּ"רוֹ בְּמַתָּנָה לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ. הֵיא בִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ.

עֶשְׂרָאָה, בִּרְכַּת מְזוֹנָא, הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, בְּשִׁלְשָׁה, צָרִיךְ כּוֹס. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּאִיהִי (ירמיהו ב':ב') אַהֲבַת כְּלוּלוֹתַיִךְ, דְּאִינּוּן אֲבָהָן, בַּכ"ל מִכ"ל כ"ל. וְלֵית לְאַרְכָּאָה יַתִּיר.

בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִן הַתּוֹרָה מִנַּיִן. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּגוֹ'. וְשָׁנִינוּ בַּבְּרַיְיתָא, וּבֵרַכְתָּ זוּ בִּרְכַּת הַזָּן. אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ זוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עַל הָאָרֶץ, זוּ בִּרְכַּת הָאָרֶץ. הַטּוֹבָה, זוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (דברים ג':כ"ה) הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן. אֵין לִי אֶלָּא לְאַחֲרָיו, לְפָנָיו מִנַּיִן. שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, מִשָּׁעָה שֶׁנָּתַן לְךָ, חַיָּיב אַתָּה לְבָרְכוֹ.

וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מֹשֶׁה תִּיקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל בִּרְכַּת הַזָּן, בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד לָהֶם הַמָּן. יְהוֹשֻׁעַ תִּיקֵּן לָהֶם בִּרְכַּת הָאָרֶץ, בְּשָׁעָה שֶׁהֶכְנִיסָן לָאָרֶץ. דָּוִד וּשְׁלֹמֹה תִּקְּנוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. עוֹד נִמְצָא בְּפָרָשַׁת הַמָּן, רֶמֶז לְבִרְכַּת מְזוֹן בַּמָּן עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ט"ז:י"ב) וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ לֶחֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

פרק ה

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רָזָא דְּאִינּוּן שֵׁבַע זַיְינִין דִּרְשִׁימִין בִּתְפִלִּין, דְּהוּא ז' שִׁבְעִין (נ"א שבשינין), דִּרְמִיזִין לְז' אוּנֵי דְּרִיאָה דִּבַּר נָשׁ, דִּבָּהוֹן שָׁאִיב רוּחָא, וּמְנָיָה מַפִּיק צוּצִיתָא דְּנוּר, דְּדָלִיק מִפּוּמֵיהּ. וְעוֹד דְּאִינּוּן רֶמֶז לְשִׁבְעָה יוֹמֵי וּשְׁבוּעֵי דְּמִפְּסַח לַעֲצֶרֶת. וְעוֹד דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְשִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָתָא, דְּאִית עֲלַיְיהוּ שֶׁבַע בּוּצִינֵי קַדִּישִׁין. וְעוֹד דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, דְּאִינּוּן מְנַהֲרֵי בְּרָקִיעָא. וְעוֹד דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְשִׁבְעָה מַדְרֵגִין, דְּעָלְמָא עֲלַיְיהוּ קַיְימָא. וְאִינּוּן יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא וְעִיקָּרָא דְּכֹלָּא. וְעֲלַיְיהוֹן אֲמָרֵי חַבְרַיָּיא, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאַנָּחָא תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, מְבָּעֵי לֵיהּ לְאִסְתַּכָּלָא בְּאִינּוּן תְּרֵי שִׁינִין, דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְאִינּוּן ז' זַיְינִין, דְּאִית בְּהוֹן רֶמֶז רָזִין סְתִימִין, עֲמִיקִין רְמִיזִין ע"כ.

פרק ו

כִּי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדוֹל וְגוֹ'. תַּנְיָנָן, (יחזקאל א':י') וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. אִלֵּין לָאו אינּוּן כְּאִינּוּן כְּרוּבִים, אִינּוּן אַנְפֵּי רַבְרְבִין, כְּרוּבִים אַנְפֵּי

זוּטְרֵי, כְּרַבְיָא. פְּנֵי אָדָם, כָּל דְּיוּקְנָא כְּלִילָן בְּהוּ, בְּגִין דְּאִינּוּן אַנְפֵּי רַבְרְבִין, וּמִתְצַיְּירִין בְּהוּ צִיּוּרִין גְּלִיפִין, בְּגַלּוּפֵי שְׁמָא דִּמְפָרָשׁ, בְּד' סִטְרִין, מִזָּר"ח מַעֲרָ"ב צָפוֹ"ן דָּרוֹ"ם.
מִיכָאֵ"ל רָשִׁים בִּרְשִׁימוּ לְסָטָר דָּרוֹם, וְכָל אַנְפִּין מִסְתַּכְּלִין לְגַבֵּי פְּנֵי אָדָ"ם, פְּנֵי אַרְיֵ"ה פְּנֵי נָשֶׁ"ר פְּנֵי שׁוֹ"ר. אָדָם אִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, וְלֹא אִתְקְרֵי אָדָם בַּר הָכִי. וּמִנַּיָּה אִתְצַיְּירִין צִיּוּרִין, (תהילים ס"ח:י"ח) דְּרֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן.
שִׁנְאָן, כְּלָלָא דְּכֻלְּהוּ צִיּוּרֵי, שׁוֹ"ר, נָשֶׁ"ר, אַרְיֵ"ה, ן' דָּא אִיהוּ אָדָם. פְּשִׁיטוּ דְּאִתְכְּלִיל כְּחָדָא, בְּרָזָא (דדכר) דְּכַר וְנוּקְבָא. וְכֻלְּהוּ אַלְפִּין וְרִבְבָן, כֻּלְּהוּ נָפְקִין מֵהַנֵּי רָזָא שִׁנְאָן. מֵהַנֵּי דְּיוּקְנִין מִתְפָּרְשָׁן כָּל חַד וְחַד בְּסִטְרַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לוֹן.
אִלֵּין אִינּוּן דְּקָא מְשַׁלְּבָן חַד בְּחַד, וְכָלִיל חַד בְּחַד, לְמֶהֱוֵי כֹּל חַד כָּלִיל בְּחַבְרֵיהּ, שׁוֹ"ר נָשֶׁ"ר אַרְיֵ"ה אָדָ"ם, אִתְנַהֲגָן בְּרָזָא דְּאַרְבַּע שְׁמָהָן גְּלִיפָן סַלְקִין לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְּלָא.
סַלְיָיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְּלָא שׁוֹר לְאַנְפֵּי אָדָם, סַלְיָיק שְׁמָא אַחֲרָא, מִתְעַטְּרָא מְחַקְקָא בְּרָזָא דְּתְרִין גְּוונִין, וְאִיהוּ אֵל. כְּדֵין אִתְהַדַּר לְאַחוֹרָא, וְכַרְסְיָיא חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָּא.
וְסַלְיָיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְּלָא נָשֶׁר לְאַנְפֵּי אָדָם, סַלְיָיק שְׁמָא חָדָא, מִתְעַטְּרָא מִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דְּתְרִין אַנְפִּין וּגְוונִין, לְאִתְנַהֲגָא לְאִסְתַּלְקָא בִּסְלִיקוּ בְּעִטּוּרָא, וְאִיהוּ גָּדוֹל, כְּדֵין אִתְהַדַּר לְאַחוֹרָא, וְכַרְסְיָיא חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָּא.
סַלְיָיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְּלָא אַרְיֵה לְאַנְפֵּי אָדָם, סַלְיָיק שְׁמָא חָדָא מִתְעַטְּרָא מְחַקְקָא בְּרָזָא דְּתְרִין אַנְפִּין וּגְוונִין, לְאִתְתַּקְפָּא וּלְאִתְקַשְּׁרָא בְּתוּקְפֵּיהּ, וְאִיהוּ גִּבּוֹר. כְּדֵין אִתְהַדַּר לְאֲחוֹרָא, וְכַרְסְיָיא חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָּא.
אָדָם אִסְתַּכַּל בְּכֻלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ סַלְקִין וּמִסְתַּכְּלִין בֵּיהּ, כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִצְטַיְּירָן בִּגְלוּפַיְיהוּ בְּצִיּוּרָא דָּא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא חַד, דְּאִקְרֵי נוֹרָא. וּכְדֵין כְּתִיב עֲלַיְיהוּ, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי דְּיוּקְנָא, וְהַאי דְּיוּקְנָא כָּלִיל לוֹן.
וְעַל רָזָא דָּא, אִתְקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. דְּהָא שְׁמָהָן אִלֵּין גְּלִיפִין אִינּוּן לְעֵילָא, בְּרָזָא דְּרְתִיכָא עִלָּאָה, כְּלִילָא בְּאַרְבַּע אַתְוָון יוד, דְּאִיהוּ שְׁמָא דְּכָלִיל כָּל דְּיוּקְנִין, אִלֵּין מְחַקְקָן גְּלִיפִין בְּכַרְסַיָּא, וְכַרְסַיָּא גְּלִיפָא מְרַקְמָא בְּהוּ. חַד לִימִינָא, וְחַד לִשְׂמָאלָא, וְחַד לְקֳמָא, וְחַד לְאַחוֹרָא. רְשִׁימָא בְּד' סִטְרִין דְּעַלְמָא.
כַּרְסְיָיא כַּד סַלְקָא, רְשִׁימָא בְּאַרְבַּע דְּיוּקְנִין אִלֵּין. אִלֵּין אַרְבַּע שְׁמָהָן עִלָּאִין, נְטָלִין לְהַאי כַּרְסְיָיא. וְכַרְסְיָיא אִתְכְּלֵל בְּהוּ, עַד דְּנָקְטָא וְלָקְטָא אינוּן עִנּוּגִין וְכִסּוּפִין, נָחֲתָא מַלְיָיא כְּאִילָנָא דְּמַלֵּי עַנְפִּין לְכָל סְטַר, וּמַלְיָיא אִיבִין. כֵּיוָן דְּנָחֲתָא, נָפְקוּ אִלֵּין ד' דְּיוּקְנִין, מְצוּיָּרִין בְּצִיּוּרַיְיהוּ, גְּלִיפִין מְנַהֲרָן, נְצִיצָן מְלַהֲטָן, וְאִינּוּן זַרְעִין זַרְעָא עַל עָלְמָא.

שופטים

פרק א

רעיא מהימנא

(דברים ט״ז:י״ח) שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ וְגוֹ׳. בְּפִקּוּדָא דָּא, מָנֵי שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים. וְעוֹד (תהילים ע״ה:ח׳) כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, כִּי י׳ (מ׳, מניה) יו״ד דְּחוּשְׁבָּנֵיהּ כ׳, כֶּתֶר (בתר) הָכָא, כ׳ אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, זֶה יַשְׁפִּיל ה״א ה״א (ה״ה), וְזֶה יָרִים דָּא (ו״ו) ו׳ ו׳.

פרק ב

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּסַיְיף. לְדוּן בְּחֶנֶק. לְדוּן בְּדִין סְקִילָה. לְדוּן בְּדִין שְׂרֵיפָה. לְדוּן בְּסַיְיף לְמַאן, לְסָמָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ל״ד:ה׳) כִּי רְוְתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי הִנֵּה עַל אֱדוֹם תֵּרֵד.

חֶרֶב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, י׳ רֵישָׁא דְּחַרְבָּא. ו׳ גּוּפָא דְּחַרְבָּא. ה״א ה״א, תְּרֵין פִּיפִיּוֹת דִּילָהּ. צָדָק תְּרֵדּוֹף, חַתְכִין תְּרֵין דִּינִין, דִּינָא מִפֵּי בֵּית דִּין דִּלְעֵילָּא, וְדִינָא מִפֵּי בֵּית דִּין דִּלְתַתָּא. וּמֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדָע, אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה עַד שֶׁנִּתַּן לוֹ רְשׁוּת מִלְּמַעְלָה. נָרְתְּקָא דְּחַרְבָּא אֲדֹנָי. תַּמָּן אִשְׁתְּכַח דִּינָא. בְּקָרְיַאת שְׁמַע ידוד. חַרְבָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלָהּ אִתְמַר (תהילים קמ״ט:ו׳) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. בְּצַדֵּיק חַי עָלְמִין, כְּלִיל חַ״י בְּרָכָאן, דְּבֵיהּ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי, בֵּיהּ עָאל חַרְבָּא בְּנַרְתִּיקָהּ, (אסתר ז׳:י׳) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, וּמִתְחַבְּרִין תְּרֵין שְׁמָהָן יְאָהדוֹנָהי.

לְדוּן בְּחֶנֶק, זַרְקָא. תַּמָּן קַו, י׳ כְּרִיכָא בֵּיהּ, וְקַו, ו׳ דְּאִתְפַּשְׁטָא מִנֵּיהּ. בֵּיהּ תָּפִיס לְסָמָאֵל, (במדבר י״ג:כ״ג) וַיִּשְׁאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם. מַאי מוֹט דְּהַהוּא רָשָׁע. אָדָם דְּאִיהוּ יו״ד ה״א וָא״ו ה״א, מ״ה, וְד׳ אַתְוָון ידוד, הֲרֵי תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים, כְּחוּשְׁבָּן תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים אַתְוָון, דְּאִינּוּן בְּשִׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא עִלָּאָה, וּבְשִׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא תַּתָּאָה, דְּאִינּוּן ו׳ ו׳, וְהַאי הוּא וַיִּשְׁאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, בְּפִרוּדָא מִנַּיְיהוּ, בְּלָא א׳ בְּאֶמְצַע וָ״ו, דְּלֵית יְחוּדָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, אֶלָּא וַיִּשָּׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, סָמָאֵל וּבַת זוּגֵיהּ, עוֹלָם הַנִּפְרָדִים.

בְּחֶבֶל דְּיַחֲנַק בָּהּ, אֲחִידָן הֵ״א ה״א, בָּהּ׳ אֶצְבָּעָאן דְּיַד יְמִינָא, וּבָהּ׳ דְּיַד שְׂמָאלָא. ו׳ חֶבֶל. י׳ חֲנִיקָא דִּלְהוֹן. שְׁמָא דַּיְהוָ״ד, מִיתָה לְסָמָא״ל וְנָחָשׁ, וְחַיִּים לְיִשְׂרָאֵל. (עיין בראשית כ״ב ע״ב) וּבְגִין דָּא (דברים ל״ב:ל״ט) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי׳ אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אֲנִי אָמִית לֵאלֹהִים אֲחֵרִים בִּשְׁמִי, וּלְכָל דִּלָּא הֵימְנוּ בִּי. וְאַחֲיֶה לְאִינּוּן דְּהֵימְנִין וְנַטְרִין פִּקּוּדִין דִּילִי.

לָדוּן בְּסִקִילָה לְסָמָאֵל, בְּאֶבֶן דְּאִיהִי יו"ד, זָרִיק לָהּ (צדיק) לְגַבֵּיהּ, בַּחֲמֵשׁ אֶצְבְּעָאן דְּאִינּוּן ה', וּבְקָנֶה דִּדְרוֹעָא דְּאִיהוּ ו', וּבְכָתֵף דְּתַמָּן ה'. וְזָרִיק לָהּ לְגַבֵּיהּ מַחֲשָׁבָה, דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפֹרָשׁ יו"ד ה"א וא"ו ה"א.

לָדוּן בִּשְׂרֵפָה לְסָמָאֵל. עֵצִים לְאַדְלָקָא בְּהוֹן נוּרָא. זַכָּאָה אִיהוּ גּוּפָא דְּאִיהוּ עֵץ, וְאִבְרִים דִּילֵיהּ עֵצִים, לְאוֹקָדָא בְּהוֹן אֶשָּׁא, דְּאִיהוּ נֵר מִצְוָה, בְּכָל אֵבֶר, לְאוֹקָדָא לְסָמָאֵל, בִּשְׂכִינְתָּא עִלָּאָה, בְּעֵץ דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, וּבְכָל עֵצִים דַּאֲחִידָן בֵּיהּ. דִּבְזִמְנָא דְּאֵשׁ עַל גְּבוֹהַּ נָחִית הֲוָה, עַל גַּבֵּי עֵצִים דְּקָרְבָּנָא, (במדבר א׳:נ״א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, דְּאִתּוֹקַד בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא ו׳:ה׳) וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, בְּגוּפֵיהּ, בְּאֵבָרִים דִּילֵיהּ, נֵר כָּל עַנְפָּא וַעֲנָפָא נֵר מִצְוָה ברמ"ח פִּקּוּדִין דִּילֵיהּ.

כַּד אֲחִידָן בֵּיהּ תַּרְוַויְהוּ, יִתְקַיְּים (שמות ג׳:ב׳) וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אוּכָּל. וְסָמָאֵל וְנָחָשׁ וְכָל מָמָנָן דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן קוֹצִין, אִתּוֹקָדוּ. וַעֲנָפִין דִּסְנֶה, וְאִיבָּא דִּילֵיהּ, וְעָלִין דִּילֵיהּ, לָא אִתּוֹקָדוּ. דָּא אַחֲזֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן עֵצִים יְבֵשִׁים בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דַּאֲחִידוּ בְּאֵשׁ דְּהֶדְיוֹט, לָאו אִינּוּן כַּדְקָא חָזֵי, לְמֶעְבַּד בְּהוֹן נִיסָא, מִיַּד דְּאַנְתְּ נְחִיתַת עָלַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִינָךְ נָחַת עָלַיְיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וּמִצָּוָה דְּאִיהוּ נֵר יְיָ, וַאֲחִידַת בְּהוֹן וְיֵהוֹן חַיִּין. וְאוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, אִתּוֹקָדָן בְּהַהוּא נֵר. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר נָבִיא, (ירמיהו מ״ו:כ״ז) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'.

פרק ג

(ארבעים יכנו וגו' ר"פ ע"ב) (דברים י״ט:ט״ו) לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וְגוֹ'. עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר. פִּקּוּדָא דָּא, לְהָעִיד עֵדוּת בְּבֵית דִּין, דְּלָא יַפְסִיד חַבְרֵיהּ מָמוֹנָא בְּגִינֵיהּ, אִי אִית לֵיהּ עֵדוּת בַּהֲדֵיהּ. וְלֵית סַהֲדוּתָא פָּחוּת מִתְּרֵין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים וְגוֹ' יָקוּם דָּבָר, לֹא יָקוּם עַל פִּי עֵד אֶחָד. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מָתְנִיתִין, מִי מֵעִיד עַל הָאָדָם, קִירוֹת בֵּיתוֹ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ מֵעִידִין עָלָיו. מַאי קִירוֹת בֵּיתוֹ. אִינּוּן קִירוֹת לִבּוֹ. (ישעיהו ל״ח:ב׳) וַיִּסֹּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, מִלַּמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ מִקִּירוֹת לִבּוֹ.

אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ, אִינּוּן רמ"ח אֲבָרִים דִּילֵיהּ. דְּהָכִי אוּקְמוּהָ מָארֵי מָתְנִיתִין, רָשָׁע עָוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עַצְמוֹתָיו. וְהָכִי צַדִּיק, זְכִיוֹתָיו חֲקוּקִים לוֹ עַל עַצְמוֹתָיו. וּבְגִין כָּךְ אָמַר דָּוִד (תהלים לט) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה. וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר, וּמִי מְעִידִין עַל הָאָדָם קוֹרוֹת בֵּיתוֹ. גַּרְמִין בְּנוּיִין עַל מוֹחָא דְּאִיהוּ מַיָּא. וְעָלַיְיהוּ קָא רָמִיז, (תהילים ק״ד:ג׳) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו, הַמְקָרֶה לָשׁוֹן קוֹרוֹת.

וַאֲמַאי בְּגַרְמִין יַתִּיר מִבִּשְׂרָא וְגִידִין וּמִשְׁכָא. בְּגִין דְּגַרְמִין אינוּן חִוָּורִין, וּכְתִיבָא אוּכָמָא, לָא אִשְׁתְּמוֹדָעָא אֶלָּא מִגּוֹ חִוָּורוּ. כְּגַוְונָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי חִוָּורוּ מִלָּגָאו, אוּכָם מִלְּבַר. אוּכָם וְחִוָּור, חשֵׁךְ וְאוֹר. וְאִית חשֵׁךְ תְּכֵלְת, וְאִתְּמַר בֵּיהּ (תהילים קל״ט:י״ב) גַּם חשֶׁךְ לֹא יַחֲשִׁיךְ מִמֶּךָּ. וּתְכֵלְת אוּכָם, אִיהוּ נוּקְבָא לְגַבֵּי חִוָּורוּ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּגוּפָא עַל גַּרְמִין עָתִיד לְמֵיקָם. וּבְגִין דָּא זָכוּוֹ וְחוֹבוֹי חָקוּקִין עַל גַּרְמִין דִּילֵיהּ, וְאִם יִזְכֶּה יְקוּם גּוּפָא עַל גַּרְמִין דִּילֵיהּ. וְאִי לָאו, לָא יְקוּם, וְלָא יְהֵא לֵיהּ תְּחִיַּית הַמֵּתִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא תְּרִין סָהֲדִין אינוּן עַל בַּר נָשׁ, עַיִן רוֹאָה וְאוֹזֶן שׁוֹמַעַת, וּבֵית דִּין סוֹפֵר, וְדָן חוֹבוֹי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא סָהֲדִין עַל בַּר נָשׁ, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ (תהילים פ״א:ד׳) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. מַאי בַּכֶּסֶה. בְּיוֹמָא דְּסִיהֲרָא מִתְכַּסֶּה. וַאֲמַאי מִתְכַּסֵּת. בְּגִין דְּכַד מָטֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יֵיתֵי סָמָאֵל לְמִתְבַּע דִּינָא לִבְנוֹי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא יֵימָא לֵיהּ דְּיֵיתֵי סָהֲדִין. וְהוּא יֵיתֵי לְשִׁמְשָׁא עִמֵּיהּ. אָזַל לְמַיְיתֵי סִיהֲרָא, וְהִיא מִתְכַּסָּא. בְּאָן אֶתָּר מִתְכַּסֵּת. אֶלָּא סְלִיקַת, לְהַהוּא אֶתָּר, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בַּמְכוּסֶּה מִמֶּךָּ אַל תַּחְקוֹר, לְפַיְיסָא לֵיהּ עַל בְּנָהָא.

וְהַאי הוּא דְּאָמַר קְרָא, תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. לַאֲתָר דְּבֵיהּ סְלִיקַת שְׁכִינְתָּא, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ וּבַמְכוּסֶּה מִמֶּךָּ אַל תַּחְקוֹר. וְחוֹבִין בְּאִתְכַּסְיָיא, תַּמָּן צָרִיךְ לְמֵידָן בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. וְחוֹבִין דְּאִתְגַּלְיָיא דְּעָבַד לוֹן, אִתְּמַר (משלי כ״ח:י״ג) מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ. דִּשְׁכִינְתָּא מִסְטָרָא דְּכֻתָּר אִיהִי עִלְּמָא דְּאִתְכַּסְיָיא, וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּצָרִיךְ בַּר נָשׁ לְחַבְּרָא לֵהּ לְהַהוּא אַתְרָא. בְּהַהוּא זִמְנָא מָטֵי זִמְנָא דְּרַחֲמֵי, וְאַעְבַּר דִּינָא. וּבְגִין דָּא לְחַבְּרֵיהּ אָמַר לְזַכָּאָה לֵיהּ בְּעָדוּתֵיהּ, אֲבָל לְרִשְׁעָ אֵין מְזַכִּין לוֹ.

וְעוֹד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ סָהֲדִין עַל בַּר נָשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים א) הָעִדוֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֶת הַשָּׁמַיִם, הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (מלכים א ח׳:ל״ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ, הַהוּא דְּאִתְּמַר בָּהּ (ישעיהו ס״ו:א׳) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. וְעוֹד, תְּרִין סָהֲדִין: עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְצַדִּיק. וְאִינּוּן ע״ד, מִן שְׁמַ״ע אֶחָד. עֵד, מִן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת, דָּא סָמָאֵל, מֵת מֵעִקָּרוֹ (במדבר י״ג:כ״ג) וַיְשַׁאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם. לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד אֶחָד, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בְּאֵל אֶחָד.

כִּי יָקוּם עֵד חָמָס בְּאִישׁ וְגוֹ' וְדָרְשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הֵיטֵב וְגוֹ', וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא לְדָרוֹשׁ וְלַחֲקוֹר הָעֵדִים בְּז' חֲקִירוֹת, קוֹדֶם דְּיָדִין לֵיהּ בְּעוֹנְשָׁא דְּמוֹתָא, בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת, שֶׁבַע לְקֻבֵּל (זכריה ד׳:י׳) שִׁבְעָה אֵלֶּה עֵינֵי יְיָ' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. בְּהוֹן (ויקרא כ״ו:כ״ח) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע.

פרק ד

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לַעֲשׂוֹת לְעֵד זוֹמֵם כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו. תְּרֵין סַהֲדֵי שִׁקְרָא דְּאִינּוּן סָמָאֵל וְנַחַשׁ, אִי יֵיתוּן לְאַסְהָדָא סָהֲדוּתָא דְּשָׁקֶר עַל יִשְׂרָאֵל, דְּטָעוּ בֵּין ו' לְז' דְּאִינּוּן אַתְוָון זוּ. וְהַאי אִיהוּ (ישעיהו מ״ג:כ״א) עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ.

וְלָא יִתְיַיחֵד ו' עִם ז', אֶלָּא בִּשְׁרַפַּת חָמֵץ, דְּבֵין ו' לְז'. וְאַף עַל גַּב דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא אִיהוּ עַד סוֹף שִׁית, גָּזְרוּ רַבָּנָן, אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׂוֹרְפִין בִּתְחִלַּת שֵׁשׁ. וְאוֹלְפִי מָארֵי מַתְנִיתִין מִסַּהֲדוּתָא דְּשַׁעְתֵּי דְּחָמֵץ, לְסַהֲדוּתָא דְּבָדִיקוֹת דְּסָהֲדֵי, דְּהַהוּא דְּהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ. וְכֹלָּא מְפָרֵשׁ בְּמַתְנִיתִין. וִיקַיֵּים בְּהוֹן, אֲרֵי בְּפִתְגָּמָא דְּחָשִׁיבוּ מִצְרָאֵי לְמֵידָן וְכוּ'. וְהַאי אִיהוּ וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם.

פרק ה

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְקַבֵּל בֵּית דִּין הַגָּדוֹל עֲלַיְיהוּ, בִּינָה, מִסְטָרָא דִּגְדוּלָה אִקְרֵי אֱלֹהִים, בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, רַב בְּדִינוֹי, וְרַב בְּזִכְווֹי, כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ בְּפִקּוּדָא, שׁוֹם לְעֵילָּא, תָּשִׂים לְתַתָּא. הָכִי לְקַבֵּל עֲלֵיהּ בֵּית דִּין רַבְרָבָא, אַף עַל גַּב דְּקַבִּיל עֲלֵיהּ בֵּית דִּין זְעֵירָא. בֵּית דִּין זְעֵירָא, בֵּית דִּין שֶׁל שִׁלְשָׁה, מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. בֵּית דִּין רַבְרָבָא, מֵאֵלֵּין סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, שִׁבְעִים סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה הֲווֹ, וְאַנְתְּ רַבְרְבָא עַל כֻּלְּהוּ, (שמות י״ח:כ״ב) וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם. אֵלּוּ. (הם סנהדרי גדולה, סנהדרי קטנה). סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, סַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה.

מֹשֶׁה שׁוּשְׁבִינָא דְּמַלְכָּא, אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְעִמְּהוֹן שִׁבְעִין וּתְרֵין סַנְהֶדְרִין, כְּמִנְיַן חֶסֶד, וּמֵהָכָא סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה. סַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה, מִסְטָרָא דְּשָׂמָאלָא, (בראשית א׳:ט״ז) אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה.

וּבְגִין דָּא, תִּפְאֶרֶת אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (תהילים מ״ב:ט׳) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ. אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה, (שם) וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. שִׁיר דְּלִוְיִים, וְדָא יְסוֹד. (שמואל א כ׳:ל״א) בֶּן יִשַׁי חַי עַל הָאֲדָמָה. דְּתַקִּין עֶשֶׂר מִינֵי תְּהִלִּים, בְּשִׁירָה. וְאִיהוּ צַדִּיק לְשָׂמָאלָא, אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן, וְדָא שְׁכִינְתָּא, דְּאִתְנְטִילַת מִשָּׂמָאלָא. ע"כ (יתרו כ"ג, כבד את אביך וכו') כי תצור אל עיר וכו' עד בהאי עלמא נדפס בפרשת בלק דף קצ"ו ע"א.

כי תצא

פרק א

רעיא מהימנא

(דברים כ"ב:י"ט) וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְדוּן בְּדִין מוֹצִיא שֵׁם רָע. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. רַבָּנָן, וְהַאי אִיהוּ בָּתַר נְשׁוּאִין, דְּאָמַר לָא מָצָאתִי לְבִתְּךָ בְּתוּלִים, וְלָאו כָּל שֵׁם רָע שָׁקוּל, דְּמַרְגְּלִים דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא, אִתְעָנָשׁוּ בְּגִינָהּ, וּמִיתוּ וְלָא זָכוּ לָהּ. וְאִתְּתָא קַרְקַע אִיהִי בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, אֶסְתֵּר קַרְקַע עוֹלָם הָיְתָה.

וְאִי תֵּימְרוּן שׁוּם בִּישׁ עָלָהּ, דְּאִסְתְּאֲבַת בַּאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְזָכְתָה לְאִתְלַבְּשָׁא בָּהּ רוּחָא דְּקֻדְשָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (אסתר ה':א') וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת. הָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ישעיהו מ"ב:ח') אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וְרוּחָא דְּקֻדְשָׁא שְׁכִינְתָּא הֲוַת, דְּאִיהִי שֵׁם דְּאִתְלַבְּשַׁת בְּאֶסְתֵּר.

אֲבָל רַבָּנָן, וַוי לְאִינּוּן דְּאָכְלִין תֶּבֶן תְּבֶל דְּאוֹרַיְיתָא (חמור דאורייתא דאתחשיב ח'כם מ'ופלא ו'רב ר'בנן) וְלָא יָדְעִ בְּסִתְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא קְלִין וַחֲמוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא, קְלִין תֶּבֶן דְּאוֹרַיְיתָא, חוּמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, חֲטָה, חֵט ה', אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע.

לֵית דַּרְכָּא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, לְמִרְכַּב עַל חֲמָרָא, אֶלָּא עַל סוּסְוָון. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (חבקוק ג':ח') כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. דְּאֵין מְזַלְזְלִין בְּמַלְכוּתָא, לְמִרְכַּב מַטְרוֹנִיתָא עַל חֲמָרָא. כָּל שֶׁכֵּן מַלְכָּא, לֵית דִּין אֲתַר הֲדְיוֹט עֲבָד, דְּאָרְחֵיהּ לְמִרְכַּב עַל חֲמָרָא. וּבְגִין דָּא כְּתִיב בֵּיהּ בְּמָשִׁיחַ, (זכריה ט':ט') עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. עָנִי אִיהוּ תַּמָּן בְּסִימָן, עֲרוּבִין נְדָה יְבָמוֹת, וּשְׁאַר מַתְנִיתִין בִּכְלָל. וְלָא אִתְקְרֵי תַּמָּן מֶלֶךְ, עַד דְּרָכִיב בְּסוּסְיָא דִּילֵיהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ לְבַר מֵאַתְרֵיהּ, לָאו אִיהוּ מֶלֶךְ. וְכַד אִתְהַדַּר לְאַתְרֵיהּ, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ. וְהָכִי יִשְׂרָאֵל, אִתְמַר בְּהוֹן, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. כְּגַוְונָא דְּאַבָּא, אִינּוּן בְּנוֹי. לָאו אִינּוּן בְּנֵי מְלָכִים, עַד דְּיִהַדְּרוּן לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא דְּהֲדְיוֹט דָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ הֲדְיוֹט לְגַבֵּי מָארֵיהּ, עֲלֵיהּ אִתְּמַר, אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֲדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. וְהֲדְיוֹט דָּא לְגַבֵּי מַלְכָּא עֲבָד מְטַטְרוֹן. וְאָדָם קַדְמָאָה דְּלָא נָטַר יְקָר דְּיַהֲבוּ לֵיהּ, נַחְתּוּ לֵיהּ לְמֵיכַל עִם חֲמוֹרִים (חמריה), וְאָמַר אֲנִי וַחֲמוֹרִי נֹאכַל בְּאֲבוּס אֶחָד. וְיִשָּׂשכָר בְּהַאי חֲמָרָא, זָכָה לְאִתְקְרֵי (בראשית מ"ט:י"ד) יִשָּׂשכָר חֲמוֹר גָּרֶם.

וְרַבָּנָן מָארֵי מָתְנִיתִין, מַטְרוֹנִיתָא אִתְּמַר בָּהּ (תהילים ק"ג:י"ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, בָּתַר דְּאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ אֶסְתֵּר, שְׁלִיטַת אֶסְתֵּר עַל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְאוּמָתֵיהּ. וְאִתְּמַר בְּהוּ (אסתר

ט׳:ט״ז) וְהָרוֹג בְּשׁוֹנְאֵיהֶם. וְאִי תֵּימָא דְּאִתְיַיחַד עִמָּהּ. אַף עַל גַּב דַּהֲווֹ בְּבֵיתָא חֲדָא, חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא, כְּגַוְונָא דְּיוֹסֵף, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית ל״ט:ט״ז) וַתַּנַּח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ, וְלָא לְבוּשׁוֹ, אֶלָּא בִּגְדוֹ, לִישָׁנָא (ישעיה כד) דִּבּוֹגְדִים בָּגָדוּ.

וְהָכָא סִתְרָא רַבְרְבָא. וּבְגִין דָּא, אֶסְתֵּר, לִישָׁנָא דְּסִתְרָאָה, (תהילים ל״ב:ז׳) אַתָּה סֵתֶר לִי, שְׁכִינְתָּא אַסְתִּירַת לָהּ מֵאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְיָהִיב לֵיהּ שִׁידָה בְּאַתְרָהּ, וְאִתְהַדְּרַת אִיהִי בְּדְרוֹעֵיהּ דְּמָרְדְּכַי. וּמָרְדְּכַי דְּהַוָה יָדַע שְׁמָא מִפַּרְשׁ, וְשִׁבְעִין לְשׁוֹן, עֲבַד כָּל דָּא בְּחָכְמְתָא. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאֲפִילּוּ בְּלָא דָּא, אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ קוֹדֶם דְּיִתְיַחֵד עִם אִתְּתֵיהּ, לְמַלְּלָא עִמָּהּ, בְּגִין דְּשָׁמָא שִׁידָה אִתְחַלְּפָא בְּאִתְּתֵיהּ.

וְדָא בְּאִתְּתָא מֵאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, אֲבָל אִם הִיא מְשֻׁכְּנְתָּא, לֵית לָהּ שִׁנּוּי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:ו׳) אֲנִי יְיָ׳ לֹא שָׁנִיתִי. אֲנִי, דָּא שְׁכִינְתָּא. וְלֵית לָהּ דְּחִילוּ מִכָּל סִטְרִין אַחֲרָנִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:י״ז) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ.

וּבְאַתְרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּמָּן, כַּמָּה סְגוּלּוֹת תַּמָּן. וּבְגִין דְּאֶסְתֵּר אִתְלַבְּשַׁת שְׁכִינְתָּא בָּהּ, חַזְיָא הֲוַת לְמֶעְבַּד עִמָּהּ כַּמָּה סְגוּלּוֹת (ס״א צומות). כְּגַוְונָא דְּשָׂרָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לָהּ, בְּגִין שְׁכִינְתָּא דַּהֲוַת עִמָּהּ, נָטִיר לָהּ מִפַּרְעֹה, וַאֲפִילּוּ לְבוּשָׁהּ וְתַכְשִׁיטֶיהָ בְּכֻלְּהוּ שַׁוֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְגוּלּוֹת, בְּגִין שְׁכִינְתָּא. וּבְגִין דָּא, אָתָא פַּרְעֹה לְסַנְדְּלָא, מָחָא לֵיהּ עִמֵּיהּ. וְהָכִי נָמֵי בְּכָל תַּכְשִׁיטִין דִּילָהּ. בְּכָל תַּכְשִׁיט וְתַכְשִׁיט דְּהַוָה נָגַע בֵּיהּ, מָחֵי לֵיהּ, עַד דְּאִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ הַהוּא טָמֵא, וְאַחְזָר לָהּ לְבַעְלָהּ.

וְאִי בְּתַכְשִׁיטִין דִּילָהּ כַּךְ, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּנָגַע בְּגוּפָא. וַאֲפִילּוּ בְּאֶצְבַּע דִּילָהּ, לְסִטְרָא דְּיִחוּדָא, (במדבר א׳:נ״א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַב גַּבָּהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ״ב:ח׳) אֲנִי יְיָ׳ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן.

וּבְגִין דָּא, לָא כָּל שֵׁם רָע שָׁקוּל. מְרַגְּלִים דְּאִפֵּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל מִיתוּ. מַאן דְּאִפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל שְׁכִינְתָּא, כָּל שֶׁכֵּן דְּלַקְיָין בְּנִשְׁמָתְהוֹן. דְּאִלֵּין דְּאַפֵּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא, לָקוּ בְּגוּפַיְיהוּ, וּמִיתַת גַּרְמַיְיהוּ מִיתוּ. אֲבָל מַאן דְּאַפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל שְׁכִינְתָּא, נִשְׁמְתָא דִּלְהוֹן לָקָאָה. וְהַאי לְמַאן דְּיָדַע רָזָא דָּא, וְעֵינוֹי פַּתְחִין. אֲבָל מַאן דְּעֵינוֹי סְתִימִין, לֵית לֵיהּ עוֹנְשָׁא כָּל כַּךְ.

וּמַה דְּרַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין שַׁוְיַין קַמַּיְיהוּ, דְּאִתְּתָא אֲנוּסָה מוּתֶּרֶת לְבַעְלָהּ. וַדַּאי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר דְּמַתְנִיתִין לָא מְמַלֵּל אֶלָּא בְּמִילֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאִתְּתָא דְּאִיהִי מֵאִילָנָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. אֲבָל אִתְּתָא דְּאִיהִי מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, לָאו לָהּ דִּינָא כְּאִלֵּין, (דאינון מאילנא דעץ הדעת טוב ורע) דְּהַהוּא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, צַדִּיק וְטוֹב לוֹ. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר, (משלי י״ב:כ״א) לֹא יְאוּנֶּה

לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן, וְלָא לְבַת זוּגוֹ צַדֶּקֶת. וְאוֹלִיפְנָא מִשָּׂרָה בְּבֵיתָא דְּפַרְעֹה, דְּלָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַב בַּהֲדָהּ.

וּמַאן דְּאִיהוּ צַדִּיק וְרָע לוֹ, הַאי דְּאִיהוּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, דִּכְיוָן דְּרָע עִמֵּיהּ, (קהלת ז) אֵין צַדִּיק אֲשֶׁר לֹא יֶחֱטָא בְּהַהוּא רָע, בָּתַר דְּאִיהוּ עִמֵּיהּ. רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, דְּאִתְגַּבָּר יֵצֶר הָרָע עַל יֵצֶר טוֹב, אִתְּמַר וְטוֹב לוֹ, טוֹב אִיהוּ תְּחוֹת רְשׁוּתֵיהּ, וּבְגִין דְּרָע שַׁלִּיט עַל טוֹב, רָשָׁע אִיהוּ, דְּהַהוּא דְּאִתְגַּבָּר נָטִיל שְׁמָא. רָשָׁע וְרָע לוֹ, אֵל אַחֵר סְמָאֵל, וְרָע לוֹ, סַם הַמָּוֶת דִּילֵיהּ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, (תהילים ל״ד:כ״ב) תְּמוֹתַת רָשָׁע רָעָה. וּבְגִין דָּא, אֲנוּסָה לָאו אִיהִי, אֶלָּא אִי אִית בָּהּ תַּעֲרוֹבָת בְּהַהִיא נִשְׁמְתָא, דְּטוֹב וָרָע.

וְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְבְּרִיאַת (נ״א דאתייהיבת), אִתְבְּרוּ לוּחִין דִּילָהּ, דְּאִינּוּן מְשׁוּלִים לַבְּתוּלִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲדַר יָהִיב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, לְנַטְרָא לָהּ, אוֹרַיְיתָא דְּבְעַל פֶּה אִתְקְרִיאַת הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְחָתָן דִּידָהּ, תָּבַר בְּתוּלִים דִּילָהּ. וּמַאן דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עָלָהּ, דְּיֵימָא דְּהָא הַהִיא אוֹרַיְיתָא לָאו אִיהִי דָּא, דְּהָא לוּחִין דִּילָהּ אִתְבָּרוּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵימָא לֵיהּ, דְּאִיהוּ אֲבִי הַנַּעֲרָה. בַּת, דְּאִיהוּ בְּתֵיבַת בְּרֵאשִׁית, אִיהִי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה, וְאִתְפַּתְחַת יְרִיעָה מִסֵּפֶר תּוֹרָה, וְיֶחֱזוּן דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (שמות ל״ד:א׳) פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחוֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחוֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ.

מַיִּד קָם אֵלְיָהוּ, וְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּא, וּבָרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ סִינַי סִינַי, הָכִי אִתְחַזְיָיא לְמִשְׁמַע מִלִּין דִּילְךָ וְלִשְׁתּוּק, אֲבָל בְּרִשׁוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, אֲנָא בָּעֵי לְמֵלְלָא מִלָּה לְגַבְּךָ, לְיקָרָא דִּילְךָ. אָמַר לֵיהּ אֵימָא.

פָּתַח וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הַאי כַּלָּה דִּילְךָ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לָהּ לְאַבְרָהָם לְגַדְּלָא לָהּ לְגַבָּךְ, וּבְגִין דְּאִיהוּ נָטִיר לָהּ, אִתְקְרִיאַת בְּרָתֵיהּ. הָדָא הוּא דְּאִתְּמַר, בַּת הָיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם וּבְכֹל שְׁמָהּ. וּבָהּ קַיֵּים כָּל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, וְאַפִּילּוּ עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ו:ה׳) עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹור מִשְׁמַרְתִּי וְגוֹ׳. וְאִיהוּ הֲוָה לְגַבָּהּ אוֹמֵן, כְּגוֹן (אסתר ב׳:ז׳) וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הֲדַסָּה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ לֵיהּ בְּגִינָהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ״ד:א׳) וַיְיָ׳ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. וְנַדִּיל לָהּ מִכָּל מִדּוֹת טָבִין, וְנָמִיל לָהּ חֶסֶד, וְסָלִיק לָהּ בִּגְדוּלָה בְּמִדַּת חֶסֶד דְּאַבְרָהָם, וַהֲוָה בֵּיתֵיהּ בְּגִינָהּ פָּתוּחַ לָרְווָחָה, לְמִגְמַל חֶסֶד עִם כָּל בָּאֵי עוֹלָם. וּבְגִין דְּאִיהוּ גָּמִיל חֶסֶד עִמָּהּ, כַּד בָּנוֹי דְּאַבְרָהָם הֲווֹ מְמוּשְׁכָנִין בְּכַמָּה חוֹבִין בְּמִצְרַיִם, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְךָ רַעְיָא מְהֵימָנָא, זִיל וְגָמִיל טִיבוּ, לְמַאן דְּגָמִיל לֵיהּ עִמָּךְ, דְּדָא כַּלָּה דִּילְךָ, יְהִיבַת לָהּ לֵיהּ, לְגַדְּלָא לָהּ בִּמְדּוֹת טָבִין, וְאִיהוּ גָּדִיל לָהּ בִּתְלֵיסָר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דִּרְמִיזִין בִּתְלַת תֵּיבִין וַה"וּ אֲנ"י וַה"וּ, דְּאִינּוּן וָא"ו. דְּכָלִיל בְּהוֹן ע"ב שְׁמָהָן, כְּמִנְיַן חֶסֶד.

דִּבְהוֹן הֲוָה אִתְגַּבַּר אַבְרָהָם עַל ע"ב אוּמִין וּבְכַלָּה דִּילְהוֹ, הֲוָה לֵיהּ סְגוּלָה בְּע"ב שְׁמָהָן, וַהֲוָה נָצַח לְכָל אוּמָה וְלִישָׁן.

וּבְגִין דָּא, (ישעיהו ס"ג:י"ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּבוֹקֵעַ מַיִם, דְּיַמָּא קַדְמָאָה לֵיהּ קֶדֶם בְּנוֹי, בִּתְרֵיסַר קְרָעִין, בְּחוּשְׁבָּן וָ"ו, וּבְזִכּוּת א' (ס"א ובגינה) עַבָּרַת (ס"א עבדת) יַמָּא יַבֶּשְׁתָּא. וּבָהּ טוּבְעוּ מִצְרִים, דְּלָא מֵהֵימְנִין בָּוְא"ו דְּאִיהוּ אֶחָד. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, (מיכה ז':ט"ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת, יִתְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל זַרְעָא דְּאַבְרָהָם. וּבְךָ יִתְקַיֵּים, (דאנת) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ (זרע דאברהם) וּבוֹקֵעַ מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא קַדְמַאי לְמֶהֱוֵי לָךְ שֵׁם עוֹלָם. וְתַמָּן תַּרְוֵיהוֹן כְּלָה דִּילְךָ.

וּבְגִין דְּבַת דָּא, אִתְיְיהִיבַת לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי הֲלָכָה דִּילְךָ, מִסְטְרָא דִּשְׁמָאלָא, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. דְּהָא מִסְטְרָא דִּימִינָא, ה' הֲלָכָה דִּילְךָ, מִסְטְרָא דִּשְׁמָא דְּאַבְרָהָם. י' דְּיִצְחָק. וְכֹלָּא הֵ"י מִן אֱלֹהִים. וְאַנְתְּ וָא"ו, מָלֵא דִּילָהּ, שְׁלֵימוּת דִּילָהּ, כּוֹס מָלֵא. בְּקַדְמִיתָא כְּ"ס יָ"ה, וּלְבַסּוֹף כּוֹס מָלֵא בִּרְכַּת יְיָ'.

וּבְגִין דְּאִתְיְיהִיבַת לְיִשְׂרָאֵל עַל יָדָךְ, דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִית לָגָלָאָה אֲמַאי אִתְיְיהִיבַת לוֹן דְּהָא וַדַּאי אַבְרָהָם הָא אִתְּמַר אֲמַאי אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ. וְאַנְתְּ גְּמִילַת חֶסֶד עִם בְּנוֹי, כְּגַוְונָא דְּגָמִיל הוּא עִמָּךְ. לְיִצְחָק יַהַב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ וּלְזַרְעֵיהּ, לְנַטְרָא (נ"א לעטרא) לָהּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע. וְעַבְדוּ לָהּ כַּמָּה גְּדָרִין, וַחֲתִיכוּ לָהּ כַּמָּה לְבוּשִׁין, דְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי דַּהֲבָא, בְּכַמָּה פְּסָקוֹת. וַהֲווּ חוֹלְקִין וּמַקְשִׁין עֲלַיְיהוּ עַל אִלֵּין פְּסָקוֹת, לְתַקָּנָא לָהּ בְּכַמָּה פְּרוּקִין, לְקַשְׁטָא לָהּ בְּכַמָּה מִינֵי קִשּׁוּטִין, לְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, לְמֶהֱוֵי מְקַשְׁטָא לְגַבָּךְ בְּזִמְנָא דְּתֵיתֵי לְגַבָּהּ בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (קהלת א) מַ"ה שֶּׁ"הָיָה הוּא. (חסר כאן)

וּבְגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ לָךְ, וַעֲבִידוּ עִמָּךְ טָבִין, אַנְתְּ סְבִילַת בְּגִינַיְיהוּ כַּמָּה מַכְתְּשִׁין, בְּגִין דְּלָא יִתְקְטִיל מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (יחזקאל א':י') וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמְאל, מִזַּרְעָא דְּיוֹסֵף, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (דברים ל"ג:י"ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וּבְגִין דְּלָא יִתְחַלֵּל הוּא וְזַרְעֵיהּ בֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּחוֹבֵיהּ דְּיַרְבָעָם דְּעָבַד עֲבוֹדָה זָרָה, הֲוָה הוּא לְאִתְחַלְּלָא בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הוּא וְזַרְעֵיהּ, בְּגִין דְּיַרְבָעָם בֶּן נְבָט מִזַּרְעֵיהּ אִיהוּ, בְּגִינֵיהּ אִתְּמַר בָּךְ, (ישעיהו נ"ג:ה') וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ וְגוֹ', וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ.

וְיִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּאִינּוּן כְּלִילָן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, תַּמָּן הֵ"י דִּילְךָ בִּשְׁלִימוּ הֲוָה, אִית לָךְ לְאִתְיַחֲדָא עִמָּהּ בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִין דְּאִתְּמַר בָּךְ, כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, אִתְּמַר בָּךְ וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו, בְּגָלוּתָא לָא יָכִיל לְמִפְרַשׁ לֵיהּ מִנָּהּ כָּל יוֹמוֹי.

וְאֵיךְ הוּא שֵׁם רָע דְּאַפֵּיקַת עַלָּהּ. אֶלָּא בָּתַר דְּאִתְיְיהִיבַת אִיהִי לְיִשְׂרָאֵל, כָּל מַאן דְּאַפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילּוּ אַפֵּיק עָלָהּ. וְשׁוּם בִּישׁ הֲוָה, דְּאָמְרַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (שמות ל"ב:י"א) לָמָּה יְיָ' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וְכִי אַנְתְּ אַפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל יִשְׂרָאֵל דְּעַבָּדוּ יַת עֶגֶל, לֵךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ. עֶרֶב רַב וַדַּאי, דְּאַנְתְּ גַּיְירַת לוֹן עַבָּדוּ יַת עֶגְלָא. וּבְגִין דָּא כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה.

קָם רַעְיָא מְהֵימְנָא, נָשִׁיק לֵיהּ בְּאַנְפּוֹי, וְעַל עֵינוֹי וּבָרִיךְ לֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ, תְּהֵא מְבֹרָךְ מִפּוּמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה דִּילֵיהּ, וּבְעֶשֶׂר סְפִירָן דִּילֵיהּ, וּבְכָל שְׁמָהָן דִּילֵיהּ, וּבְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּאן, וּבְכָל מַלְאָכִין. וְעָנוּ כֻּלְּהוּ וְאָמְרוּ אָמֵן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ הוֹדוּ בְּבִרְכָתֵיהּ. אֵלִיָּהוּ, קוּם אַפְתַּח פּוּמָךְ בְּפִקּוּדִין עִמִּי, דְּאַנְתְּ הוּא עוֹזֵר דִּילִי, מִכָּל סִטְרָא, דְּהָא עָלָךְ אִתְמַר בְּקַדְמֵיתָא, (במדבר כח) פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, בֶּן אַהֲרֹן וַדַּאי, בֶּן אָח דִּילִי הוּא, (משלי י"ז:י"ז) וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד. (נשא קכ"ד ע"א פקודא לדון בדיני סוטה)

פרק ב

כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אוֹרָשָׂה וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְדוּן בְּמַפַּתֶּה חַמְשִׁים כֶּסֶף. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אוֹרָשָׂה. אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאוּ בַּת. וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. רַבָּנָן וְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּא, אִישׁ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, מִסִּטְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּתְפָשָׂהּ, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִין. וּתְפָשָׂהּ, בְּכַנְפֵי מִצְוָה. אֲשֶׁר לֹא אוֹרָשָׂה, בַּת יְחִידָה, דָּא נְשָׁמָה. וְשָׁכַב עִמָּהּ, בְּצִלּוֹתָא דִּשְׁכִיבָא, בְּהַשְׁכִּיבֵנוּ. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, כ"ה כ"ה אַתְוָון דְּיִחוּדָא.

קוּם רַעְיָא מְהֵימְנָא, דְּוַדַּאי מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בַּהֲלָכָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְרָווח הֲלָכָה, וַדַּאי בְּתְפִישָׁה אִיהִי לְגַבֵּיהּ. וְעִם כָּל דָּא אוֹקְמוּהָ, לְעוֹלָם יַעֲסוֹק אָדָם בַּתּוֹרָה אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ. וְהַאי הֲלָכָה מִסִּטְרָא דְּנַעַר טוֹב, דְּאִתְפְּרַשׁ מֵאֵילָנָא דְּטוֹב וְרָע, דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר, טוּמְאָה וְטָהֳרָה, כְּשֵׁר וּפָסוּל. וְעַל שֵׁם נַעַר, אִתְקְרִיאַת אִיהִי נַעֲרָה. דְּעִתִּיד לְקַיֵּים בָּהּ, (איוב ל"ח:י"ג) וְינֹעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה, דְּאִינּוּן אִיסּוּר טָמֵא וּפָסוּל, סָמְאֵל וּמַשְׁרְיָיתֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (הושע י"א:א') כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאוֹהֲבֵהוּ, נַעַר מִסִּטְרָא דִּמְטַטְרוֹ"ן. וְאֵין אִישׁ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ט"ו:ג') יְיָ' אִישׁ מִלְחָמָה. כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה, בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר בָּהּ (עמוס ה':ב') נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. (הושע ב':ט"ז) הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר,

וּלְבָתַר אַפְתַּח לוֹן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ, דְּאִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּרַחֲמֵי, מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם אֲבוּהוֹן. וְהַאי אִיהוּ וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף, וְכֶסֶף מִדְּרָגָא דְּחֶסֶד, דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם. דִּבְמִפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם, חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ אַפְתַּח לוֹן, מִסִּטְרָא דְּדִינָא דְּשִׂמְאלָא, דְּאִיהוּ אֲדֹנָי, דְּתַמָּן (בראשית ט״ו:י״ד) דָּן אָנֹכִי. קֹדֶם דִּינָא דָּן אָנֹכִי, וּלְבָתַר נַפְקוּ. אֲבָל בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, (ישעיהו נ״ד:ז׳) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם, וּגְדוּלָּה דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דִּבְינָה, תַּמָּן אִיהִי יַד הַגְּדוֹלָה, תַּמָּן אִיהִי נ' כָּסֶף. וּלְבָתַר לֹא יוּכַל שַׁלְחָהּ בְּגָלוּתָא כָּל יָמָיו, בְּגִין דְּלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, כְּמָה דְּאִתְּמַר (הושע ב׳:כ״א) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּקְרָא אַחֲרִינָא, (ישעיהו נ״ד:ה׳) כִּי בוֹעֲלַיִךְ עוֹשַׂיִךְ יְיָ׳ צְבָאוֹת שְׁמוֹ. (ישעיהו ס״ב:ד׳) לֹא יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה. דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי בְּגָלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא זָז מִנָּהּ.

פרק ג

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לִישָׁא אֲנוּסְתוֹ. דְּוַדַּאי אֲנוּסָה אִית מִתְּרִין סִטְרִין, אֲנוּסָה בִּרְחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבָּהּ, וְאִיהִי לָא רְחִימַת לֵיהּ. וְאִית אֲנוּסָה דִּרְחִימַת אִיהִי לֵיהּ, וּדְחִילַת לְאִתְּדַּוְונָא עִמֵּיהּ בְּלָא קִדּוּשִׁין וּבְרָכָה, וְאִיהִי לָא בָּעָאת אִם הִיא הֶדְיוֹטָא לְגַבֵּיהּ, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה.

בְּסִתְרֵי תּוֹרָה, אִית לָן לְהַמְשִׁיל מָשָׁל, נִשְׁמְתָא אִית דְּאִיהִי מַטְרוֹנִיתָא. וְנִשְׁמְתָא אִית, דְּאִיהִי אָמָה. כְּגוֹן (שמות כ״א:ז׳) וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה. וְנִשְׁמְתָא אִית, דְּאִיהִי שִׁפְחָה הֶדְיוֹטָא דְּבַר נָשׁ. אוּף הָכִי, אִית דְּאִיהוּ עֶבֶד שִׁפְחָה לְגַבֵּי נִשְׁמְתָא. וּלְזִמְנִין נִשְׁמְתָא אַזְלָא בְּרָזָא דְּגִלְגּוּלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ח׳:ט׳) וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ, וַיֵּצֶר הָרָע רָדִיף אֲבַתְרָהָא, לְאַעֲלָא בְּגוּפָא, דְּאִיהוּ שִׁפְחָה לְגַבֵּי יֵצֶר הָרָע. אִיהוּ שֵׁד יְהוּדִי. וְנִשְׁמְתָא י', אַמָּה הָעִבְרִיָּה. וּבָהּ הַהוּא שֵׁד, אִתְּהַדָּר שַׁדַּי, דְּנָטִיר לָהּ לְהַהִיא נִשְׁמְתָא, וְתָב בָּהּ בְּתִיּוּבְתָּא, וּמְבָרֵךְ בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא בְּבָרוּךְ. וּמְקַדֵּשׁ בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקֻדְשׁ קֹדֶשׁ קָדֵשׁ. וּמְיַחֵד עִמָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקְרִיאַת שְׁמַע.

מַה דְּהַוָה אִיהוּ שֵׁד, אִתְּהַדָּר מַלְאָךְ דִּידֵיהּ מְטַטְרוֹן, (רוחא מניה) וְאִתְּהַדָּר שַׁדַּי דְּהָכִי סָלִיק (מטטרון) בְּמְטַטְרוֹן, בְּחוּשְׁבַּן שַׁדַּי. וּמִיַּד יִתְקְיִים בֵּיהּ, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. וְאִי לָא חָזַר בְּתִיּוּבְתָּא, אִיהִי לְגַבֵּיהּ מִשְׁתַּעְבְּדָא בְּחוֹבִין דְּעַבְדַת, וְיִתְקְיִים בֵּיהּ (שמות כ״א:ד׳) הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדוֹנֶיהָ. וְאִתְּמַר בְּהַהוּא שֵׁד בַּעַל חוֹבֵיהּ, וְהוּא יֵצֵא בְּגִפּוֹ. וְהַאי שֵׁד, אִיהוּ כְּמַטֶּה דְּמֹשֶׁה, דְּאִתְּהַפַּךְ מִמַּטֶּה לְנָחָשׁ, וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה, הָכִי הַאי שֵׁד, אִתְּהַפַּךְ מִשֵּׁד לְמַלְאָךְ, וּמִמַּלְאָךְ לְשֵׁד, כְּפוּם עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ.

וְעַל שֵׁם שֵׁדִים דְּאָתוּ מֵהַאי, אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִית מִנְּהוֹן כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְאִינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּיַדְּעִין מַאי דְּהַוָה, וּמַה דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי. וְאִינּוּן בְּדִיּוּקְנַיְיהוּ בְּאַרְעָא, אִינּוּן

מָארֵי פִּילוֹסוֹפְיָא, אִצְטַגְנִינֵי יִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין מַאי דְּהָוָה, וּמַאי דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי, מֵאוֹתוֹת דְּחַמָּה וְסִיהֲרָא, לָקוּתָא דִּלְהוֹן, וְכָל כַּכָּב וּמַזָּל, וּמָה אַחֲזֵי בְּעָלְמָא.

וְאִית מִנְּהוֹן כַּבְּהֲמָה, פָּרִין וְרָבִין כַּבְּהֲמָה, דְּיוּקְנָא דִּלְהוֹן לְתַתָּא אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִינּוּן שֶׁקֶץ, וּבְנוֹתֵיהוֹן שֶׁרֶץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶן נֶאֱמַר, (דברים כ"ז:כ"א) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. וְאִינּוּן שׁוֹנְאִים לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים מָארֵי מִשְׁנָה, דְּאִינּוּן מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַמָּשׁ. וּבְגִין דְּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, עַל בַּר נָשׁ אִי יְהֵא (מלאכי א) כְּמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ, וְאִי לָאו לֹא יְבַקְּשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ.

פרק ד

וְאִית אַחֲרָנִין מָארֵי סִתְרֵי תּוֹרָה, מָארֵי מִדּוֹת, דְּאִינּוּן יָרְתִין נִשְׁמָתִין מִסִּטְרָא דְּמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן. דְּמַאן דְּיָרִית לָהּ, וְזָכֵי לָהּ, זָכֵי לְעֶשֶׂר סְפִירָן בְּלָא פְּרוּדָא, עֶשֶׂר וְלָא תִּשַׁע, דְּאִי הֲווֹ יָרְתִין לְמַלְכוּתָא יְחִידָאָה, הֲווֹ תִּשַׁע בְּפִרוּדָא מִנָּהּ, בְּגִין דְּלֵית תַּמָּן פְּרוּדָא, אָמַר בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה עֶשֶׂר וְלֹא תִּשַׁע.

וְאִי תֵּימָא דְּסִלְיקַת לְעֵילָּא מֵעֶשֶׂר. שְׁמָא מְפָרֵשׁ יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הָא עֶשֶׂר, יו"ד דְּמִתְיַיחֵד בָּהּ, וְלָא סְלִיק לְעֵילָּא מֵעֶשֶׂר. וּבְגִין דָּא י', וְלָא י"א. אֲבָל מַאן דְּמִתְחַבֵּר יו"ד, דְּאִיהִי אוֹת בְּרִית, בְּשִׁפְחָה. וּמַטְרוֹנִיתָא כְּלִילָא מִי', בְּשֵׁד דְּעָבוֹדָה זָרָה סָמְאֵ"ל אִתְּדַן בַּגֵּיהִנָּם.

דְּמַאן דְּיָרִית בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא מַלְכוּת, לָא זָכֵי לָהּ, אֶלָּא בְּרָא דְּמַלְכָּא, דְּאִתְקְרֵי (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, דְּמִסִּטְרָא דָּא אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם, וּמַלְכוּת דָּא דַּאֲצִילוּת.

וְאִית לְקַבָּלָהּ מַלְכוּת דִּבְרִיאָה, וְאִיהִי מַלְכוּת לְמַלְאָכִים דִּבְרִיאָה. וְאִיהִי נַעֲרָה דְּמַטְרוֹנִיתָא, מְשַׁמְּשָׁא דִּילָהּ, וְאִיהִי דִּיוּקְנָא דִּגְבִירְתָּא דִּילָהּ, כְּלוּלָה מִי'. הַאי בְּחוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, יָכְלַת לְאִתְחַלְּלָא בֵּין אוּמִין דְּעָלְמָא. אֲבָל מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלָהּ אִתְּמַר (ישעיהו מ"ב:ח') אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים, לָא יָהִיב לָהּ לְמַאן דְּמִתְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אֶלָּא לְמַאן דְּאִיהוּ בְּרָא דְּמַלְכָּא, וְנָטִיר אוֹרַיְיתָא וּפִקּוּדִין, בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְּמָארֵיהּ, וְלָא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא כְּבֵן דְּאִיהוּ מְחוּיָב לְמֶעְבַּד צִוּוּיֵיהּ דַּאֲבוּי, דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר (שמות כ':י"ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. אֶת אָבִיךָ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶת אִמֶּךָ דָּא שְׁכִינְתָּא. וְעִם כָּל דָּא, מַאן דְּמִתְחַלֵּל נַעֲרָה דְּמַלְכָּא, אִתְחֲשִׁיב לֵיהּ כְּאִלּוּ מְחַלֵּל מַטְרוֹנִיתָא דִּילֵיהּ.

וְרַבָּנָן, כָּל שֵׁדִין לְאוּ אִינּוּן שְׁקוּלִין, וְלָא כָּל עַבְדִּין דִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב בָּהּ, (תהילים ק"ג:י"ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. אִית לָהּ כַּמָּה נַעֲרוֹת עִבְרִיּוֹת, וּשְׁפָחוֹת עִבְרִיּוֹת. וְאִית לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת נָכְרִיּוֹת, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח מַלְכוּתָא אָחֳרָא בְּעָלְמָא, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי שַׁלְטָא.

פרק ה

וְאִלֵּין שְׁפָחוֹת נָכְרִיּוֹת, מִסְטְרָא דְּסֶם הַמָּוֶת, נוּקְבָא דְּסַמָאֵל. דְּשִׁפְחָה הֲוַת לְמַטְרוֹנִיתָא. נוּקְבָא וְסַמָאֵל אִל אַחֵר, עֶבֶד הֲוָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָתַר דַּעֲבִידוּ גַּרְמַיְיהוּ אֱלוֹהוּת, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַעְבָּר לוֹן מֵעָלְמָא, וּלְמִמְחֵי לוֹן.

וְאִי תֵּימְרוּן, אִי בְּנֵי נָשָׁא עַבְדִין לוֹן אֱלֹהוּת, וְלָא בִּרְעוּתָא דְּלְהוֹן, אֲמַאי אִתְעֲנָשׁוּ. אֶלָּא כַּד הֲווֹ דּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה יַדְעֵי בְּהוֹן, וַהֲווּ מְקַטְרְגִין (נ"א מקטרין) לוֹן, וְסָגְדִין לוֹן, וּבְהַהוּא חֵילָא דַּהֲווֹ מְקַטְרְגִין (נ"א מקטרין) לוֹן, וְסָגְדִין לוֹן, הֲווֹ נַחְתֵּי לְגַבַּיְיהוּ, וְעַבְדֵי רְעוּתַיְיהוּ, וּמְמַלְּלָן בְּהוֹן בְּאִינּוּן צוּלְמִין, הָא אִתְעֲבִידוּ אֱלוֹהוּת וְעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. בְּגִין דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַעְבָּרָא לוֹן, וְיִמְחֵי לוֹן מֵעָלְמָא, צוּלְמִין דִּלְהוֹן דַּהֲווֹ פַּלְחִין בְּהוֹן, וְאִשְׁתַּאֲבוּ מִנְּהוֹן רוּחִין וְצוּלְמִין.

וְכַד אִית בָּעָלְמָא עֵרֶב רַב, נַחְתִּין לְאִתְנַשְּׁמָא בְּהוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעְבַּר לוֹן מִן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה י״ג:ב׳) וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאִי תֵּימְרוּן, בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה, לֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין דְּלָא יַדְעִין בְּנֵי עָלְמָא בְּהוֹן. וְאִינּוּן דְּיַדְעִין בְּעֵרֶב רַב תַּמָּן, אִשְׁתְּכַח לוֹן דְּמַכְעִיסִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְיִשְׂרָאֵל בֵּינַיְיהוּ, וְעֵרֶב רַב מַצְלִיחִין בְּהוֹן, לְקַיֵּים מַאי דִּכְתִיב, (דברים ז׳:י׳) וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ.

קָמוּ כֻּלְּהוּ תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין וּבָרִיכוּ לְרַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאָמְרוּ לֵיהּ סִינֵי סִינֵי, מַאן יָכִיל לְמִלְּלָא קֻדָּמָךְ, דְּאַנְתְּ בְּדִיּוּקָנָא דְּמָארֵךְ, דִּבְזִמְנָא דְּמַלִּיל בְּטוּרָא דְּסִינַי, כָּל חֵיוָן דְּמַלְאָכַיָּא, וְחֵיוָן דְּכֻרְסְיָיא, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין, שַׁתְקוּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח דִּבּוּר אָחֳרָא אֶלָּא דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּאַתְּ בְּרֵיהּ בְּדִיּוּקָנָא דִּילֵיהּ, צָרִיךְ לְמִשְׁמַע כֻּלְּהוּ מָארֵי מְתִיבְתָּא מִלִּין מִפּוּמָךְ, אַל תִּתֵּן שְׂתִיקָה לְמִלּוּלָךְ. (קרח קע"ח ע"ב כל פטר רחם)

פרק ו

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְגוֹ'. וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקָח. פִּקּוּדָא (טו) דָּא, חָתָן לְמֶחְדֵּי בְּאִתְּתֵיהּ שַׁתָּא חַד, דִּכְתִיב נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת. וְאִינּוּן י"ב יַרְחִין אִינּוּן מִדִּילֵהּ. דְּהָא שָׁנָה אִיהִי כַּלָּה, וְלֵית כַּלָּה בַּר בְּי"ב יַרְחִין, דִּכְתִיב, (מלכים א ז׳:מ״ד) עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר. וְהוֹאִיל וְלֵית תִּקּוּנָא דְּכַלָּה, בַּר בְּי"ב, אִצְטְרִיךְ חָתָן לְמֶחְדֵּי לָהּ, וּלְבֵיתָהּ, לָהּ וּלְתִקּוּנָהָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא יַעֲקֹב כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ״ח:י״א) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. אַבְנֵי הַמָּקוֹם י"ב הֲווֹ, וּמַאן דְּחַדֵּי לְכַלָּה, חַדֵּי לְעוֹלֵימְתָהָא, וְעוּלֵימָתָן י"ב הֲווֹ. וְכֹלָּא אִיהוּ רָזָא דְּשָׁנָה. בְּגִין כַּךְ אִצְטְרִיךְ לְחָתָן לְמֶחְדֵּי בְּאִתְּתֵיהּ שָׁנָה אֶחָת.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּחֶדְוָה דָּא, לָאו דִּילֵיהּ הִיא, אֶלָּא דִּילֵהּ. דִּכְתִיב וְשִׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ. וְיִשְׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְשִׂמַח, יַחֲדֵי לְכַלָּה. כְּגַוְונָא דָּא, לָאו חֶדוּ לְכַלָּה, בַּר בְּגוּפָא וְתַקּוּנָהָא. וּמַאן חַדֵּי לוֹן. צַדִּיק. וְעַל דָּא נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ. נָקִי, דְּלָא יַעֲמוֹל בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא, דִּיהֵא בֵּיהּ רַעֲוָא לְמֶחְדֵּי לָהּ. נָקִי מִכֹּלָּא. נָקִי לְמַסִּין וּלְאַרְנוּנִין וְגוּלְגַּלְתִּין. נָקִי דְּלָא יִפּוֹק לְחֵילָא לְאַגָּחָא קְרָבָא. לְאִשְׁתַּכְּחָא חֶדְוָה עֵילָּא וְתַתָּא, וּלְאִתְעָרָא חֶדְוָה לְעֵילָּא. זַכָּאִין עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּמָארֵיהוֹן חַדֵּי בְּהוֹן, זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

פרק ז

(פקודא י"ו למיהך בר נש באורחוי דקודשא בריך הוא, פקודא י"ז לאורחא וכו' פ"ה ע"ב) (דברים כ"ד:ט"ו) בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְגוֹ'. פָּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לָתֵת שְׂכַר שָׂכִיר בִּזְמַנּוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ. מָארֵי מְתִיבְתָּאן עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, שְׁמָעוּ. מְטַטְרוֹן אִיהוּ שְׂכַר שָׂכִיר, מ"ה"י עָלְמִין, שְׁלִיחַ דִּילֵיהּ, לְקַבְּלָא ח"י בִּרְכָאן דִּצְלוֹתָא, בְּכָל יוֹמָא, תְּלַת זִמְנִין. וּבְגִין דָּא, בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ, דָּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית. וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, דְּאִי עָבַר יוֹמוֹ, בָּטֵל קָרְבָּנוֹ. כִּי עָנִי הוּא (דצדיק) וַדַּאי, עָנִי הוּא בְּגָלוּתָא, לֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ, אֶלָּא מַאי דְּיַהֲבִינָן לֵיהּ בְּצְלוֹתָא, בְּגִין דָּא צְלוֹתָא תְּפִלָּה דִּילֵיהּ, (תהילים ק"ב:א') תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף, בַּעֲטִיפַת צִיצִית, תְּפִלָּה דִּיָד אִיהִי.

וְאֲלֵיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ, דָּא תְּפִלַּת עַרְבִית, דְּאִיהִי אֲמוּרִים וּפְדָרִים, שִׁיּוּרִין דְּקָרְבָּנִין דְּיוֹמָא. וְאִינּוּן כְּגוֹן פֶּרֶט הַכֶּרֶם, (ויקרא י"ט:י') וּפְאַת שָׂדְךָ, דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, שִׁיְרֵי מִצְוָה מְעַכְּבִין אֶת הַפּוּרְעָנוּת. לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם, דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בַּר מֵאַתְרֵיהּ, גֵּר אִתְקְרֵי. וּבְגִין דָּא, אֲנָא דְּדַרְגָּא דִּילִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, קָרֵינָא גַּרְמָאי גֵּר בְּגָלוּתָא קַדְמָאֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ב':כ"ב) גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה, דְּאִיהוּ בְּגָלוּתָא רְבִיעָא בְּגִינַיְיהוּ. שְׁאִילוּ לֵיהּ מָארֵי מַתְנִיתִין, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הָא פִּקּוּדָא דָּא הֲווֹ מְקַיְּימִין יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל (או לא). אָמַר לוֹן, בְּגִין לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי, עַל אִלֵּין דְּמִתְרְכֵי מֵאַתְרַיְיהוּ. דְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ לְבַר מֵאַתְרֵיהּ, גִּיּוֹרָא אִתְקְרֵי, כָּל שֶׁכֵּן עַל נִשְׁמָתִין דְּאַזְלִין עַרְטִילָאִין מֵהַהוּא עָלְמָא, וְאַתְיָין לְעָלְמָא דֵּין. בְּגִינַיְיהוּ, הַאי אִיהוּ דְּאָמַר קְרָא, (משלי כ"ז:ח') כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ, דָּא נִשְׁמְתָא, דְּשָׁכְיָא לָא יָזֵה מְנָהּ. כֵּן אִישׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות ט"ו:ג') יְיָ' אִישׁ מִלְחָמָה, נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, דְּאִיהוּ נָע וָנָד מֵאַתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, בִּינָה. וָנָד אֲבַתְרֵהּ בְּעָלְמָא דֵּין, עַד דְּתִשְׁלִים יוֹמִין דְּאִתְחַיְיבַת לְמֵיזַל לְבַר מֵאַתְרָהָא. וְאִיהוּ נָטִיר לָהּ, עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא. וְאוֹמֵי דְּלָא יַחֲזוֹר אִיהוּ לְאַתְרֵיהּ, עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא. וּמַאן דְּחָזַר בְּתִיּוּבְתָּא,

כְּמַאן דְּאַחְזָר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא לְאַתְרָהָא. וְדָא רָזָא דְּפוּרְקָנָא, דְּאָמַר (תהילים צ״ה:ז׳) הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ.

אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דִּמְתִיבְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אֲנָן שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עָלְמָא לְגַבָּךְ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּאַנְתְּ בַּעַל תְּשׁוּבָה, שָׁקוּל לְשִׁתִּין רִבְוָון דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַנְתְּ הַדְרַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ לְאַתְרֵיהּ, עֵילָּא וְתַתָּא. וּבְגִינָךְ יִתְפָּרְקוּן יִשְׂרָאֵל וְיַחְזְרוּן לְאַתְרַיְיהוּ. וְלֵית חֵילָא לַמְשִׁיחִין. לְמִפְרַק לְיִשְׂרָאֵל, בַּר מִינָּךְ. וּבְגִינָךְ אִינּוּן מִתְעַכְּבִין. אַשְׁלִים מִלִּין יְקָרִין אִלֵּין, דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (תהילים ״י״ט:י״א) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים.

אָמַר לוֹן, מָארֵי מְתִיבְתָּאן, בְּגִין הַאי שְׁכִיר, דְּאִיהוּ עֶבֶד, דְּאָתֵי לְקַבְּלָא תְּלַת צְלוֹתִין, תַּקִּינוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דִּלְכוֹן, לְמֶהֱוֵי בַּר נָשׁ, בִּתְלַת בִּרְכָאן קַדָּמָאִין, כְּעֶבֶד דְּמְסַדֵּר שְׁבָחִין קַמֵּי מָארֵיהּ. וּבְאֶמְצָעִיּוֹת, כְּעֶבֶד דִּמְקַבֵּל פְּרָס מִמָּארֵיהּ. וּבְבָתְרָאֵי, כְּעֶבֶד דְּנָטַל פְּרָס מִמָּארֵיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ.

וּבְגִין דָּא, עֶבֶד אַבְרָהָם, וְרִבְקָה, אִיהוּ אַמְתַּלָּא לְהַאי, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׁלַח לְמָטַטְרוֹן דְּאִיהוּ עַבְדָּא דִּילֵיהּ, בְּגִין צְלוֹתָא אִיהוּ יֵימַר לְגַבֵּיהּ, (בראשית כ״ד:ה׳) אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי. כְּלוֹמַר, אוּלַי צְלוֹתָא לָא בָּעֵי לְמֵיזַל אֲבַתְרַאי. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנִקְיָתְ מִשְּׁבוּעָתִי זֹאת. דְּחָכְמָה אִיהוּ אַבָּא, דְּנָחִית בְּצַדִּיק, לְנַטָּרָא שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, וּמִתַּמָּן שָׁלַח בְּגִינָהּ.

אָמַר לֵיהּ הַהוּא שְׁלִיחַ, הַב לִי סִימָנִין, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּצְלוֹתָא, דְּתַמָּן בְּרַתָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָיָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר אוֹמַר אֵלֶיהָ הַטִּי נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׁתֵה. וְאִם לָאו, אֶלָּא דְּאִשְׁכַּח כָּל אֲבָרִין דְּגוּפָא מַלְיָין חוֹבִין, וְלָא אַשְׁכְּחַת בֵּיהּ אֲבָר (נ"א באפי אברהם) לְשַׁרְיָיא בֵּיהּ תּוֹרָה, דְּאִיהוּ בְּדִיּוּקְנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְלָא מִצְוָה, דְּאִיהוּ דִּיּוּקְנָא דְּרִבְקָה, דְּהָוָה (שיר השירים ב) שׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, דְּאִינּוּן רְשָׁעִים גְּמוּרִים. מָנֵי לְעַבְדֵּיהּ מָטַטְרוֹן, (בראשית כ״ד:ו׳) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תָּשִׁיב אֶת בְּנִי שָׁמָּה, דְּאִיהוּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּהָא מִצְוָה אִיהוּ נַפְשָׁא, רוּחָא אִיהוּ תּוֹרָה.

פרק ח

וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִיקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וּבַאֲתַר אַחֲרָא אָמְרוּ, כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת וְכוּ'. יִרְאַת חֶטְאוֹ, אִימָּא עִלָּאָה, תְּשׁוּבָה. חָכְמָה, אַבָּא עִלָּאָה. כַּד אַקְדִּים ה' זְעֵירָא, דְּאִיהִי מִצְוָה, שַׁרְיָא עָלֵיהּ תּוֹרָה, דְּאִיהוּ ו'. וְכַד אַקְדִּים יְרָאָה לַחָכְמָה, דְּאִיהִי ה' עִלָּאָה, שַׁרְיָיא עָלֵיהּ חָכְמָה, דְּאִיהִי י'. וְאִקְרֵי בֵּן. וּמִכָּאן, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם.

וְהַאי אִיהוּ (שמות ג׳:ט״ו) זֶה שְׁמִי י״ה לְעוֹלָם, וְזֶה זִכְרִי ו״ה. שְׁמִי עִם י״ה, שס״ה. זִכְרִי עִם ו״ה, רמ״ח. וְכֻלְּהוּ תרי״ג. דְּהַיְינוּ תרי״ג פִּקּוּדִין, דְּאִתְיְיהִיבוּ לִבְנִין קַדִּישִׁין, לְמֶהֱוֵי לוֹן חוּלָקָא בִּשְׁמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ׳ עַמּוֹ.

וְכַד אַקְדִּים תּוֹרָה לְמִצְוָה, אוֹ חָכְמָה לְיִרְאָה. אִתְהַפָּךְ שְׁמֵיהּ עָלֵיהּ לְנוּקְבָא, מִדַּת הַדִּין, כְּגַוְונָא דָּא הוה״י. דְּאִתְהַפָּךְ לֵיהּ כֹּלָּא לְדִינָא, וְקִשִּׁין מְזוֹנוֹתָיו בְּאוֹרַיְיתָא, כִּקְרִיעַת יַם סוּף. וּכְגַוְונָא דָּא פּוּרְקָנָא, אִם זְכוּ יִפְקוֹן בְּרַחֲמֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיהו ס״ו:ז׳) בְּטֶרֶם יָבֹא חֵבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר, וְיִפְקוֹן בְּרַחֲמֵי. וְאִי לָאו אַקְדִּים רַחֲמֵי, וְיִפְקוֹן בְּצַעֲרָא. וְשַׁפִּיר דְּאַקְדִּים צַעֲרָא וְדִינָא לְרַחֲמֵי. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מָאנֵי מַתְנִיתִין לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא.

וּמַפְקְנוּ דְּנַפְשָׁא, מִקּוֹדֶם דְּנַפְקַת אִית לָהּ צַעֲרָא, לְבָתַר דִּנְפִיקַת בְּרַחֲמֵי. וְרָזָא דְּמִלָּה (ירמיהו ל״א:ט׳) בִּבְכִי יָבֹאוּ, לְבָתַר וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם, וּבְגִין דָּא, (ירמיהו ל׳:ז׳) וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ, וְיִפְקוּן בְּרַחֲמֵי. וּכְגַוְונָא דְּשָׁלַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיוֹנָה, וְלָא אַשְׁכַּח אֲתָר לְשַׁרְיָא. הָכִי שָׁלַח לָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא בְּקַדְמֵיתָא.

וּמַה כְּתִיב בְּהוֹן. (שמות ב׳:י״ב) וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. דְּכֻלְּהוֹן חַיָּיבִין, וְלָא אַשְׁכַּחַת בְּהוֹן אִישׁ זוֹכֶה לְאַפָּקָא מִן גָּלוּתָא. וּבְגִין דָּא סָרְבַת לְמֵיזַל תַּמָּן, וְאָמְרַת, (שמות ד׳:י״ג) שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח. וְהָא אַנְתְּ כְּגוֹן בְּהַהוּא זִמְנָא, בָּךְ יִתְקַיֵּים עִם יִשְׂרָאֵל, (מיכה ז׳:ט״ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. וּבְגָלוּתָא בַּתְרָאָה, תְּרֵין מְשִׁיחִין יִשְׁלַח עִמָּךְ, לְקֶבֶל תְּרֵין גַּדְפִּין דְּיוֹנָה. דְּאַנְתְּ כְּגוּפָא בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה, לֵית לָךְ גַּדְפִּין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל כְּגוּפָא, וְאַנְתְּ וְאַהֲרֹן, כִּתְרֵין גַּדְפִּין דְּיוֹנָה, וּבְהוֹן פָּרְחוּ יִשְׂרָאֵל.

פרק ט

לֵית פִּקּוּדָא, דְּלָא אִתְכְּלִילוּ תַּמָּן עֶשֶׂר סְפִירוֹת. בַּתֵּיבָה תַּחְתִּיִים שְׁנַיִים וּשְׁלִישִׁים תַּעֲשֶׂיהָ. לְאַכְלְלָא בָּהּ, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים. תֵּיבָה שְׁכִינָה עִמְּהוֹן, תּוֹרַת יְיָ׳, אִיהִי רְבִיעִית הַהִין, ה׳ רְבִיעָאָה. וּמְשׁוּלֶּשֶׁת בְּיהו״ה, לְאַשְׁלְמָא בֵּיהּ יחוד. וְעַשָּׂרָה דַּרְגִּין דְּאִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ, דְּאִינּוּן יו״ד הֵ״א וָא״ו הֵ״א. לְאִתְקַיְּימָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ׳, (דברים י״ד:א׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ׳ אֱלֹהֵיכֶם. הַאי שְׁמָא שַׁלְטָנוּתֵיהּ בְּצוּלְמָא דְּבַר נָשׁ, וְעַל כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּילֵיהּ.

פרק י

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לָדוּן בְּדִינֵי חֲגָבִים, דְּאִתְמַר דָּגִים וַחֲגָבִים אֵינָן טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפָתָם הִיא הַמְּתֻּרֶת אוֹתָם. הָכִי מָאנֵי מַתְנִיתִין, אֵינָן צְרִיכִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף עַל עַמָּיו. מַה נוֹנִי יַמָּא, חִיּוּתָן בְּיַמָּא, אוּף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, מָאנֵי מַתְנִיתִין,

חִיּוּתַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִי אִתְפָּרְשָׁן מִנָּהּ מִיָּד מֵתִים. תַּנְיָנָא (נ"א תנאין) דְּמַתְנִיתִין, דְּבָהּ אִתְרַבּוּ תַנְיֵי יַמָּא. וְאִי אִינּוּן דְּבֵיבֶשְׁתָּא יַעֲלוּן (נ"א יפלון) לְמַיָּא, וְלָא יַדְעִין לְשַׁטְטָא, אִינּוּן מַיְיתִין. אֲבָל אָדָם דְּאִינּוּן מָארֵי קַבָּלָה, אִינּוּן לְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ, בְּהוּ אִתְּמַר (בראשית א׳:כ״ו) וְיִרְדּוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין, תַּנְיָנָא. הַתַּנִּין הַגְּדוֹל, (ישעיהו כ״ז:א׳) נָחָשׁ בָּרִיחַ, לְקֻבֵּל (שמות כ״ו:כ״ח) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים.

בְּזִמְנָא דְּתַנְיָנָן (דתנינן) מָארֵי מִשְׁנָה, אִית בְּהוֹן מַחֲלוֹקֶת, וּמַקְשִׁין דָּא לְדָא, בָּלַע לְחַבְּרֵיהּ. וְהַאי אִיהוּ תַּלְמִיד זְעֵיר, שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה, וּמוֹרֶה, חַיָּיב מִיתָה. וְאִי אִינּוּן שְׁוִין דָּא לְדָא, וְאִית בְּהוֹן מַחֲלוֹקֶת וְקוּשְׁיָא, אִתְּמַר בְּהוֹן לְסוֹף, (במדבר כ״א:י״ד) וְאֶת וָהֵב בְּסוּפָה, וְאוֹקְמוּהָ אֲהָבָה בְּסוֹפָהּ.

פרק יא

אַדְּהָכִי, הָא נוּנָא רַבָּא אִזְדַּמַּן לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, (במדבר כ״ד:כ״א) אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. תַּנְיָא דִּמְסַיֵּיעַ לָךְ. דְּהָא נוּנִין בַּסֶּלַע קִנָּא דִּלְהוֹן, אֵיתָן בְּהַפּוּכָא, תַּנְיָא. אֵיתָנִים בְּהַפּוּךְ אַתְוָון, תַּנְאִים. אִסְתְּמַר מִנַּיְיהוּ, דְּהָא אַנְתְּ כְּבַד פֻּמָּךְ וּכְבַד לְשׁוֹן, וּמַאן דְּבָעֵי לְאַתְקָפָא בַּסֶּלַע דְּנוּנֵי יַמָּא, דְּמָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִינּוּן תַּנָּאִים, בָּעֵי לְמֶהֱוֵי תַּקִּיף, לִישָׁנָא חֲדִידָא חָרִיפָא, (דלינקוב) לִינְקוּב עַד דְּמָטֵי לְתְהוֹמָא רַבָּא דְּתַמָּן.

(חבקוק ב׳:ג׳) כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב, וְאוֹקְמוּהָ דְּהַאי קְרָא נוֹקֵב וְיוֹרֵד, עַד תְּהוֹמָא רַבָּא. מַאן הוּא דְּנָחִית לְתְהוֹם רַבָּא, לְאַשְׁכְּחָא זִמְנָא דָּא, אֶלָּא אַנְתְּ, דְּאִתְּמַר בָּךְ (תהילים ל״ו:ז׳) צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. כַּמָּה מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּבָעוּ לְנַחְתָּא לְעוּמְקָא דַּהֲלָכָה, לְאַשְׁכְּחָא תַּמָּן קֵץ דְּפֻרְקָנָא, וְנָחְתוּ תַּמָּן, וְלָא סְלִיקוּ. וְאַף עַל גַּב דְּלִישָׁנְהוֹן הֲוֹת כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע, חֲלִישׁ פַּטִּישׁ דִּלְהוֹן, לְנַקְבָא בְּהַהוּא סֶלַע. וּמַאן דְּנָקִיבוּ דִּילֵיהּ בְּהַהוּא סֶלַע בְּלָא רְשׁוּ, אָתָא חִוְיָא לְנַשְׁכָא לֵיהּ. וְאִית אַחֲרָנִין דְּנָקִיבוּ לָהּ, עַד דְּמָטוּ לְתְהוֹמָא רַבָּא, וְלָא סְלִיקוּ מִתַּמָּן.

פרק יב

וּבְזִמְנָא דְּנוּקְבָא פְּתִיחָא, כָּל מַאן דְּהָוָה נָפִיל תַּמָּן, לָא הֲוָה סָלִיק. וּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נָפַל תַּמָּן עִם מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. דְּחַד אִיהוּ (זכריה ט׳:ט׳) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. וְחַד אִיהוּ, (דברים ל״ג:י״ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְהַאי אִיהוּ (שמות כ״א:ל״ג) כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. וּבְגִין דָּא אִקְרֵי מָשִׁיחַ, בַּר נַפְלֵי. וְאִיהִי נַפְלַת בַּתְרַיְיהוּ, וְאִתְּמַר עָלָהּ, (עמוס ה׳:ב׳) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְאַנְתְּ הוּא (שמות כ״א:ל״ד) בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו. וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּעָתִיד לְאִתְקְטָלָא. (מצאתי כאן חלק כמו ד' שורות ונראה שחסר)

נָחֵת בְּגִינֵיהּ. דְּוַדַּאי אַרְבַּע גְּלִיּוֹת הֲווֹ, תְּלַת, לְקֳבֵל תְּלַת קְלִיפִּין דֶּאֱגוֹזָא, דְּאִינּוּן תֹּהוּ, קַו יָרוֹק, קְלִיפָּה יְרוֹקָא דֶּאֱגוֹזָא. תְּנַיְינָא בֹּהוּ, אֲבָנִין מְפוּלָמִין, דְּאִינּוּן סְלָעִים תַּקִּיפִין, דְּמִכָּל מָקוֹם פַּסְקוּ מִינַּיְיהוּ כַּמָּה פְּסָקוֹת, וְנָקִיט לוֹן, לְאַפָּקָא מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ אֲבָנִים מְפוּלָמוֹת, דְּמִנַּיְיהוּ מַיִין נָפְקִין. קְלִיפָּה תְּלִיתָאָה, דְּקִיקָא, גְּלוּתָא תְּלִיתָאָה, דְּהַוָה זְעֵיר, וְהַאי אִיהוּ וְחשֶׁךְ. גְּלוּתָא רְבִיעָאָה, תְּהוֹם רַבָּה, חֻלָּל דֶּאֱגוֹזָא. וְהַאי אִיהוּ, (בראשית א׳:ב׳) וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם.

וְאִתְקְרֵי בּוֹר, דְּנָפַל שָׂמָּה שׁוֹר, דָּא דְּכְתִיב בְּיוֹסֵף, (דברים ל״ג:י״ז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית ל״ז:כ״ד) וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַבּוֹרָה. נוּקְבָא בִּישָׁא. וְהַבּוֹר רֵק, דְּכוּרָא (נ"א דבורא), רֵק בְּלָא תּוֹרָה, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. וְדָא גְּלוּתָא רְבִיעָאָה, דּוֹר דְּרִשְׁעִים מָלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, רַמָּאִים כְּנָחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, דְּעַקְרִין מִלֵּי דְּרַבָּנָן, וְדַיְינִין לְשַׁקְרָא, עָלַיְיהוּ אִתְמַר, (איכה א׳:ה׳) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ.

(שמות ב׳:י״ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּאִלֵּין רַשִׁיעַיָּא עֲרֶב רַב, וְדָא בְּסוֹף גָּלוּתָא. וּבְגִין דָּא קֵץ דְּפוּרְקָנָא נוֹקֵב עַד הַתְּהוֹם רַבָּה. וְרַעְיָא מְהֵימָנָא, תְּהוֹם הוּא הַמָּוֶת בְּהֵיפּוּךְ אַתְוָון, וְלֵית מָוֶת אֶלָּא עֲנִיּוּתָא, אַנְתְּ נְחִיתַת תַּמָּן. וְהָא קָא אִתְבְּרִיר לְעֵילָּא, קַמֵּי תַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים, וְכֻלְּהוּ נַחְתִּין בְּגִינָךְ בִּתְהוֹמָא לְסַיְיעָא לָךְ.

פרק יג

וְאַנְתְּ תַּנְיָא דִּמְסַיְיעַ לָךְ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, בְּגִין דְּאַנְתְּ לְוִיָתָן (נחש בריח) דְּיַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא, מָארֵיהּ דְּכָל נוּנִין לְוִיָתָן אִתְקְרֵי, עַל שֵׁם אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (משלי א׳:ט׳) כִּי לְוִיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ. וּבָךְ (תהילים ל״ו:ז׳) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ׳. אָדָם דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר י״ט:י״ד) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּימֶת אֶלָּא בְּמִי שְׁמֵמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ, וְלֵית מִיתָה אֶלָּא עֲנִיּוּתָא. וּבְהֵמָה, אִלֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ, דְּאִינּוּן מִתְכַּפְּיָין כַּסּוּס כַּפֶּרֶד תְּחוֹת מָארֵי מַתְנִיתִין.

אַדְּהָכִי הָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אָתָא, פָּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, מָארֵי מַתְנִיתִין מַאן אִיהוּ לְוִיָתָן. אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, הַאי אִיהוּ דְּדַרְגֵּיהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְצַדִּיק, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. וְאִתְרַבֵּי בְּיַמָּא דָּא, דְּאִיהִי אִימָּא עִלָּאָה, יָם, דִּבְהּ מְיַיחֲדִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כ"ה כ"ה אַתְוָון, דְּאִינּוּן יָם בְּחוּשְׁבָּן, וְאִיהוּ בָּהּ. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַדַּאי לְוִיָתָן דְּקָאִים עַל שְׂפַת הַיָּם, וְעָלְמָא קָאֵי עַל סְנַפִּירוֹי, דְּא (משלי י׳:כ״ה) צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּכָל עָלְמָא קָאִים עֲלוֹי. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה חוּלָקָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא. (כאן חסר)

פרק יד

בַּת קוֹל בְּגִלּוּתָא, עַד דְּתֵיתֵי אַנְתְּ לְגַבָּהּ, דְּאַנְתְּ קוֹל דִּילָהּ, דְּכָל אִשָּׁה בַּת בַּעְלָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַתְּהִי לוֹ לְבַת. מְאוֹרָשָׂה אִיהִי לָךְ, עֲדַיִין לָא עַבְדַת (ד"א עאלת עמיה) עִמָּהּ לַחוּפָּה. אִתְּמַר, צָעֲקָה הַנַּעֲרָה הַמְאוֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ. הָכִי שְׁכִינְתָּא, אִימָּא דִּילָהּ (נ"א עלאה), צוֹעֶקֶת עַל בְּנָהּ, וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ, עַד דְּיֵיתֵי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּגִינָהּ, דְּאִיהוּ מוֹשִׁיעַ. דִּבְגִינָהּ אִתְּמַר, (זכריה ט':ט') הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע. הוּא מוֹשִׁיעַ לְעֵילָּא, וְאַנְתְּ לְתַתָּא. וּבְגִין דְּאַנְתְּ בְּדִיוּקְנֵיהּ, אִתְּמַר בָּךְ, (דברים ה':כ"ח) וְאַתָּה פֹּה עֲמוֹד עִמָּדִי. דְּכֻלְּהוּ יִשְׂרָאֵל אָהַדְרוּ לְאָהֳלֵיהוֹן, וְאַנְתְּ לָאו, עַד פּוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא. וּמַאן גָּרַם דָּא, עֲרֵב רַב. דִּבְגִינַיְיהוּ, (שמות ל"ב:י"ט) וַיִּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת הַלֻּחוֹת. וּמֵהַהִיא שַׁעֲתָא נָפְלָה, וְלָא אִתְפָּרְקַת מֵעֲרֵב רַב, דְּאִתְּמַר בָּהוֹן (שמות י"ב:ל"ח) וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם. בְּכָל דָּא לָא אִתְפָּרְשָׁן מִיִּשְׂרָאֵל. וְשִׁפְחָה מִגְּבִרְתָּהּ, עַד פּוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא.

אַנְתְּ בְּרָא דְּמַלְכָּא, כְּגַוְונָא דִּילֵךְ אִתְּמַר בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּכֹלָּא, חֶזְוָה דִּילָךְ, כְּחֶזְוָה דִּילֵיהּ יְהֵא, כַּד יֵיתֵי לְמִפְרַק לְכֻלְּהוּ. (תהילים י"ט:ו') וְהוּא כֶּחָתָן יוֹצֵא מֵחוּפָּתוֹ וְגוֹ'. דָּהָא לְבוּשִׁין דִּילָהּ בְּגָלוּתָא חֲשׁוֹכִין, וּבְזִמְנָא דְּאִיהִי מִתְלַבְּשָׁת בְּהוֹן, אִיהִי אָמְרָה (שיר השירים א':ו') אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת. וְאִלֵּין קְלִיפִּין אִינּוּן, מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, נוּקְבָא בִּישָׁא, שִׁפְחָה בִּישָׁא, שַׁבְתַּאי, (משלי ל':כ"ג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ, דְּאִיהִי שַׁבָּת מַלְכְּתָא. מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, סָחֲרִין לִתְלָתָא אֲבָהָן.

פרק טו

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מַה דַּהֲוֹת בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, י' עַל הוי"ה, דְּכֻלִּילָן בַּאֲבָהָן, ה' קַדְמָאָה בְּאַבְרָהָם. ה' תִּנְיָינָא בְּיִצְחָק. ו' בְּיַעֲקֹב. וַהֲוֹת י' רֵישָׁא עִלַּיְיהוּ. אִתְּמַר, (איכה ה':ט"ז) נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ. וְאַמְתִּילוּ רַבָּנָן מְתָלָא, לְמַלְכָּא דְּהֲוָה לֵיהּ עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, וְאִילָן יָאֶה קֳדָמֵיהּ, אַתְיָא לֵיהּ שְׁמוּעָה בִּישָׁא, אַרְמֵי עֲטָרָה מֵעַל רֵישֵׁיהּ. וּמַה דַּהֲוֹת י' עַל הוי"ה. י' לְעֵילָּא, אִתְהַדָּר הוה"י, י' לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא אָמַר דָּוִד, (תהילים קי"ח:כ"ב-כ"ג) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה מֵאֵת יְיָ' הָיְתָה זֹּאת.

פרק טז

קוּם רַעְיָא מְהֵימְנָא, טוֹל אַבְנָא דָּא בִּידָךְ, דְּאִתְּמַר בָּהּ, (זכריה ג':ט') עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. לְתַבְרָא קְלִיפִּין דְּאֶגוֹזָא, דְּהָא כַּמָּה רוֹעִים פַּרְנְסֵי דָּרָא, אִתְכְּנָשׁוּ עַל הַאי אַבְנָא, דְּאִיהִי סָלַע דִּילָךְ, לְאַפָּקָא מַיָּא מִתַּמָּן, דְּכֻלָּה דִּילָךְ מַעְיַן הַחָכְמָה. בְּהַאי סָלַע, דִּנְבִיעָא דִּילָהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּרָזִין סְתִימִין לֵית סוֹף. וְעָלָהּ אִתְּמַר, (איוב כ"ח:י"ב) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא.

וְכָל תּוּקְפָּא דִּלְהוֹן לְאַעְבָּרָא קְלִיפָּה דִּלְעֵילָּא, וְכַד מָטָן לַקְלִיפָּה תְּנַיְינָא, דְּאִיהִי תַּקִּיפָּא, אִיהִי קַשְׁיָא לוֹן, וּמָחָאן בָּהּ כָּל יוֹמֵיהוֹן כֻּלְּהוּ, בְּלִישָׁנֵהוֹן דְּאִינּוּן תַּקִּיפִין כְּפַטִּישִׁין, וְלֵית לוֹן רְשׁוּ לְאַפָּקָא מִינָהּ מַיָּא. אֶלָּא אִלֵּין טִפִּין דְּנָפְקִין עַל יָדָךְ, בְּזִמְנָא דְּאִתְמַר בָּהּ, (במדבר כ׳:י״א) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. וּבְמָחְאָה תְּנַיְינָא נַפְקֵי אִלֵּין טִפִּין. וְאִלֵּין אִינּוּן רְמִיזִין דְּחָכְמָה, רְמִיזִין דְּקַבָּלָה, דְּאִינּוּן בַּחֲגִיגָה, וּשְׁאַר מַתְנִיתִין. וְהַאי אֶבֶן לֵית מַאן דְּאַפִּיק מִינָהּ חָכְמָה, דְּאִיהִי מִלְּגָאו, דְּלֵית לָהּ סוֹף, (דאיהו מוחא מלגאו) בַּר אַנְתְּ, דְּאִתְמַר בָּךְ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

פְּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, סָבָא סָבָא, אִית סֶלַע, וְאִית סֶלַע, אִית אֶבֶן, וְאִית אֶבֶן. אִית אֶבֶן דְּשַׁמָּא דְּיְהוָ"ה, עָלָהּ אִתְמַר (דניאל יב) וַאֲבָנָא דִּי מְחָת לְצַלְמָא הֲוַת לְטוּר רַב. וְאִית אֶבֶן דְּאִיהִי (ויקרא כ״ו:א׳) אֶבֶן מַשְׂכִּית, דְּלֵית תַּמָּן נְבִיעוּ דְּמַיָּא דְּחָכְמְתָא, וְלָא דִּבּוּר. אֲלָא אֶבֶן דְּאִיהִי (חסר) סֶלַע, דְּמֹשֶׁה, עָלָהּ אִתְמַר (במדבר כ׳:ח׳) וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו. דְּאִיהִי בַּת קוֹל וְלָא תַּלְיָא בָּהּ אֶלָּא דִּבּוּר וּפִיּוּסָא. אֲבָל שִׁפְחָה, סֶלַע אַחֲרָא, דְּאִתְקְרִיאַת (קליפה) מִשְׁנָה. נוּקְבָא דְּעֶבֶד נַעַר. עָלָהּ אִתְמַר, (משלי כ״ט:י״ט) בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד, אֶלָּא דְּמָחָאן וּמְתַבְּרִין מִינָהּ כַּמָּה פְּסָקוֹת, וְלַקְטִין לוֹן, וְאִתְקְרוּן לְקוּטוֹת. וְעַל דְּמַלְקֵטֵי לוֹן, אִתְקְרִיאוּ לְקוּטוֹת, בְּלָא נְבִיעוּ דְּחָכְמָה וְקַבָּלָה.

אֲבָל סֶלַע דִּילִי, אִיהִי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, בְּגִינָהּ אִתְמַר, וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו, בְּדִבּוּר וּפִיּוּס, כִּבְרָתָא דְּמַלְכָּא. וּבְגִין דְּמָחֵינָא בָּהּ, לָקֵינָא עָלָהּ, וְאִתְגְּזַר עָלָנָא מוֹתָא. דְּמַאן דְּמָסַרַב לְמַטְרוֹנִיתָא, חַיָּיב מִיתָה. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּמָחָא לִבְרָתֵיהּ דְּמַלְכָּא. וּבְגִין דָּא אִתְגְּזַר עָלַי, דְּלָא אֵיעוּל לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וַאֲנָא קְבוּר בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה, וְאִתְעַבְּרַת מִינִי. וְאִתְמַר, (שמואל ב כ״ג:כ״א) וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשַּׁבָּט. וְהַאי שֵׁבֶט, אִיהוּ חַד מִשַּׁבְטַיָּא דִּילִי, דַּאֲנָא עָתִיד לְנַחְתָּא תַּמָּן לְמֶהֱוֵי עִם יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. וְכֹלָּא אִתְרְמִיז, וּבַאֲתָר אוֹחֲרָא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין. (חסר)

פרק יז

דִּבֵּי מַקְדְּשָׁא, וּשְׁמָא דְּמַשִּׁיחַ, אִתְקְרִיאוּ בְּשֵׁם יְדוּד. וְדָא אַרְבַּע אַנְפֵּי אָדָם, וְאִינּוּן דְּשַׁבְטָא דְּלֵוִי, אִינּוּן נַפְקָן מֵחֵיוָן דְּאִינּוּן שְׁאַר שִׁבְטִין, וְעָאלוּ בְּחוּלְקָא דְּאָדָם, דְּאִינּוּן אַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ. וּמֹשֶׁה אִיהוּ אָדָם בְּדִיוּקְנָא דְּהַהוּא אָדָם קַדְמָאָה דִּלְעֵילָּא. (משלי ל׳:ד׳) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ. וּבְגִין דָּא, כַּהֲנַיָּיא וְלֵיוָאֵי, מְזוֹנֵיהוֹן עַל יְדָא דְּמַלְכָּא אָכִיל בְּפָתּוֹרֵיהּ, וּשְׁאַר חַיָּילִין דְּמַלְכָּא, כָּל חַד יָהֲבִין לֵיהּ לְמֵיכַל בְּבֵית מוֹשָׁב דִּילֵיהּ. וְרַעְיָא מְהֵימָנָא אִיהוּ כְּבָרָא דְּמַלְכָּא, קָרִיב לְמַלְכָּא יַתִּיר מֵאִלֵּין דְּאָכְלִין לְפָתּוֹרֵיהּ, דְּלֵית מַאן דְּקָרִיב לְמַלְכָּא מִכָּל בְּנֵי מַלְכוּתָא, כִּבְרֵיהּ.

קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, סָבָא סָבָא, בְּמִלִּין דִּילָךְ אִשְׁתְּמוֹדַע מַאן אַנְתְּ. אַנְתְּ הוּא אָדָם קַדְמָאָה. מַה שְׁמוֹ, אִתְּמַר עָלָךְ. מַה שֵּׁם בְּנוֹ, אִתְּמַר עַל רַעְיָא מְהֵימָנָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ חִדֵּשׁ כַּמָּה חִדּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא, חֶדְוָה זְמִינָא לְגַבָּךְ, (משלי י״:א׳) דְּבֵן חָכָם יְשַׂמַּח אָב. (חסר) רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּפַרְשְׁתָּא דָּא, הֲוָה אַדְכַּר כְּנִישׁוּ דִּילָךְ לְהַהוּא עָלְמָא, דִּכְתִיב (במדבר כ״ז:י״ב) (עלה) אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר נְבוֹ וְגוֹ', וְרָאִית אוֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּךָ וְגוֹ', כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ וְגוֹ'. וּבְהַאי פַּרְשְׁתָּא, אִית לָךְ לְאַהַדְּרָא לְעָלְמָא וּלְהַחֲיוֹת, וּלְאַעָלָא לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְאִתְחַבְּרָא בְּפַרְשְׁתָּא דָּא בְּכַלָּה דִּילָךְ, דִּכְתִיב בָּהּ, (במדבר כ״ה:י״ב) הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. וּבְגִין דָּא לָא אָמַר לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכָא רֵד, אֶלָּא עֲלֵה. דְּמִנַּיהּ, אַנְתְּ תְּהֵא עָאל לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל.

וּמַה דְּאָמַר בָּךְ, (דברים ל״ד:ו׳) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. יָי לְאִינּוּן אֲטִימִין לִבָּא, סְתִימִין עַיְינִין, דְּלָא יַדְעֵי קְבוּרָה דִּילָךְ, דַּהֲוַית אַנְתְּ בָּעֵי רַחֲמֵי מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יֵיעוּל לָךְ בְּהַהוּא קְבוּרָה, דְּבָהּ אַנְתְּ מִתְקְרֵי מֵת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יהושע א׳:ב׳) מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת. וְאִינּוּן טִפְשָׁאֵי אַמְרִין, וְכִי מֹשֶׁה הֲוָה מְפָחֵד מִמִּיתָה, לְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא, לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּשְׁאַר בְּרִיָּין. וְאִינּוּן לָא יַדְעִין דְּקִבְוּרָה דִּילָךְ, וּמוֹתָא דִּילָךְ אֵיךְ הֲיָא.

דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּמֵתֵי חוּצָה לָאָרֶץ אֵינָם חַיִּים. לָא אַמְרֵי דְּאֵינָם עֲתִידִים לְהַחֲיוֹת, דְּאִלְמָלֵי כַּךְ הֲווֹ כַּפְרִין בִּתְחִיַּית הַמֵּתִים. אֶלָּא הָכָא רָזָא רַבְרְבָא, קְבוּרָה דִּילֵיהּ בְּצוּלְמָא דִּלְעֵילָּא הֲגוּנָה לֵיהּ, דְּאִיהִי (תהלים מב) אֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם, וְלֵית מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, וּבָהּ (ישעיהו נ״ג:ב׳) לֹא תֹאַר לוֹ וְלֹא הָדָר. וּמַאן דְּחָזֵי לֵיהּ בְּהַהוּא צוּלְמָא, וְנַרְאֶה וְלֹא מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ. וּבְגִין דָּא, נְבוּאַת יְשַׁעְיָה (ישעיהו נ״ב:י״ג) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, קָא רָמִיז עֲלֵיהּ.

וּבְגִין הַהוּא קְבוּרָה, הֲוָה בָּעֵי רַחֲמֵי דְּלָא יְמוּת תַּמָּן בְּחוּצָה לָאָרֶץ, לְפוּם דְּהֲוָה בְּאֶרֶץ צִיָּה רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא בְּלִי מַיִם, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר עָלֵיהּ, עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה. מִשְׁפְּלוּתָא דִּילֵיהּ, אַחֲזֵי לֵיהּ מַעֲלָתֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ קָבוּר בַּאֲתָר דְּלָאו הָגוּן לָךְ, עָרוּם בְּלָא לְבוּשִׁין דִּילָךְ, דְּאִינּוּן עוֹר וּבָשָׂר (תלבישני), נָע וָנָד מֵאֲתָר דִּילָךְ, וּמְטַלְטֵל וְגָלֵי. הָא פִּנְחָס דְּעַבְדַּת טִיבוּ עִמֵּיהּ, דְּאִתְּמַר עָלָךְ, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, הָא אִיהוּ יַעְבִּיד טִיבוּ עִמָּךְ, וִיהֵיהּ תִּסְתַּלֵּק בְּפַרְשְׁתָּא דִּילֵיהּ. דְּבָהּ כְּלָה דִּילָךְ, תַּמָּן תִּתְיַיחֵד עִמָּהּ, כֻּלְּתָן עִם כַּלָּתֵיהּ.

דְּהָא אַנְתְּ (תועלת גדול לישראל בקבורתך), אִי לָא הֲוֵית קָבוּר לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, לְבַר מִכַּלָּה דִּילָךְ, לָא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל נָפְקִין מִגָּלוּתָא. וּבְגִינָךְ אִתְּמַר, (ישעיהו נ״ג:ה׳) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. אִתְעֲבִידַת חוֹל בְּגִין חוֹבָה וָפֻשַׁע דְּיִשְׂרָאֵל בְּקִבְוּרָה דִּילָךְ, דְּאִתְּמַר בָּךְ (דברים

ל"ד:ו') וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בַּגַּיְא. וּמַה כְּתִיב בְּקִבּוּרָה דִּילְךָ. (ישעיהו מ':ד') כָּל גֶּיא יִנָּשֵׂא, כָּל שָׁפֵל וְנָמוּךְ יִנָּשֵׂא בְּגִינָךְ, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן שְׁפָלִים מִכָּל אוּמָה וְלִישָׁן. וְכָל הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ, דְּאִינּוּן רַשִׁיעַיָּיא, וְגַסֵּי הָרוּחַ.

וְהַאי אִיהוּ, (ישעיהו נ"ג:ה') וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ, (בחבורא) בְּחִבּוּרָה דְּאִתְחַבָּר עִמָּנָא בְּגָלוּתָא, נִרְפָּא לָנוּ. דְּאַנְתְּ הוּא כְּשִׁמְשָׁא דְּנָהִיר, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנַשׁ בְּלֵילְיָא, נָהִיר הוּא בְּסִיהֲרָא, וּבְכָל כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. הָכִי אַנְתְּ נָהִיר, בְּכָל מָארֵי הֵילָכוֹת וְקַבָּלוֹת. וְלָךְ אִשְׁתַּקְיָין בְּגָנִיזוּ, כְּמַבּוּעָא דְּאַשְׁקֵי לְאִילָנִין תְּחוֹת שָׁרְשֵׁיהוֹן בְּגָנִיזוּ, עַד דְּאִתְבְּקַע מֵימוֹי בְּאִתְגַּלְיָיא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה':ט"ז) יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה.

דְּאַנְתְּ הוּא אוּף הָכִי, כְּשִׁמְשָׁא דְּאָזִיל בֵּימֵי הַחוֹרֶף תְּחוֹת מַבּוּעִין, וְכַד מָטֵי פּוּרְקָנָא, תֶּהֱא כְּשִׁמְשָׁא דְּאָזִיל בַּקֵּיץ לְעֵילָּא מִמַּבּוּעִין, וְיֶהוֹן צוֹנְנִין בְּרַחֲמֵי. דְּכַד אַנְתְּ תְּחוֹתַיְיהוּ, אִינּוּן חַמִּין בְּדִינָא. אָתָא רַעְיָא מְהֵימָנָא, וּבָרִיךְ לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר וַדַּאי אַנְתְּ הוּא דְּנָהִיר לִי, בְּזִמְנָא דְּאִתְמַר עָלַי, (בראשית כח) כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, כָּבָה הַשֶּׁמֶשׁ, דְּאַחֲשִׁיךְ נְהוֹרִיהּ. יְהֵא רַעֲוָא, דידו"ד יַנְהִיר שְׁמֵיהּ עָלָךְ.

פרק יח

וְעוֹד אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא כֹּלָּא, (ס"א ויאמר וגו') דְּאָמַר, (במדבר י"ב:ו') אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא, כַּד אִתְגַּלְיָיא אִימָּא עִלָּאָה לָךְ, אֲמָרַת (שמות ג':ג') אָסוּרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה. בְּגִין דְּאִיהִי רַחֲמֵי, אִתְמַר בָּהּ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה.

וְחָמֵשׁ נְהוֹרִין אִית לָהּ, דְּאִתְקְרִיאוּ קַרְנֵי הַחַמָּה, עַד הוֹד, וּמִתַּמָּן עַד הוֹד, הֲווֹ נְהִרִין בָּךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְהַאי אִיהוּ וָנָתַן הוֹד לְמֹשֶׁה, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא דְּכֻלְּהוּ לָךְ אִתְיְיהִיבוּ, אֲפִילּוּ עַד הוֹד. וּבְגִין דָּא, פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. וְאִלֵּין חֲמֵשׁ, סַלְּקִין לְחָמְשִׁין תַּרְעִין דִּבְינָה.

וּבְאִלֵּין חֲמֵשׁ דְּאִתְמַר, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ אוֹר דְּיוֹמָא קַדְמָאָה, דְּאִינּוּן לָקֳבֵל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דִּימִינָא אִתְחַזְיָא לָךְ בַּסְּנֶה. בְּגִין דְּעָתִיד אַנְתְּ לְאַפָּקָא זַרְעָא דְּאַבְרָהָם מִן גָּלוּתָא, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא (דאברהם) יְמִינָא. וּמִתַּמָּן בִּינָה אִיהוּ רַחֲמִים גְּמוּרִים, יַד הַגְּדוֹלָה. (אבל) מִסְטְרָא דִּגְבוּרָה, יַד הַחֲזָקָה, חֲמֵשׁ רְקִיעַ, בְּיוֹם שֵׁנִי, לָקֳבֵל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דִּשְׂמָאלָא. אֲבָל מִסְטְרָא דְּדַרְגָּא דִּילָךְ, (שמות י"ד:ח') וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה. דְּגוּפָּא וּתְרֵין דְּרוֹעִין וּתְרֵין שׁוֹקִין, לָקֳבֵל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן, ה' ה' ה'. ה' אֶצְבְּעָן דְּיָד יְמִין, וה' דְּיָד שְׂמֹאל, וּתְרֵין דְּרוֹעִין וּתְרֵין שׁוֹקִין וְגוּפָּא, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ דְּסַלְּקִין ל"ה.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְאִמָּא עִלָּאָה. אֲבָל הַאי י"ה שַׁוְיָא לִי (נ"א לי"ה) ה', בְּגִין מַטֵּה הָאֱלֹהִים, דְּאִיהוּ ו'. וְאָמַר וַדַּאי הָכִי הוּא. אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא

קַדִּישָׁא, לְאִתַּתְקְפָא מִלִּין דִּילָךְ, דְּמַרְאֶה אֱלֹהִים לִימִינָא, חָשׁוּב בַּמַּרְאָה דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר י״ב:ו׳) בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, וַתִּשְׁכַּח רמ״ח, דְּסָלִיק בְּחֶשְׁבַּן אַבְרָהָם. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּקַדְמֵיתָא אִתְחֲזֵי לָךְ הַאי חֵיזוּ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּלְבָתַר דְּאַמְרַת, (שמות ג׳:ג׳) אָסוּרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה. דְּאַדְכִּיר בֵּיהּ ה' זִמְנִין הַסְּנֶה. כְּעַן אִתְגַּלְיָיא לָךְ חֵיזוּ דָּא, ברמ״ח פִּקּוּדִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן בַּחֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה. קָם רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְנָשִׁיק לֵיהּ, וּבָרִיךְ לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, הַאי מַרְאֶה, לְזִמְנִין אִיהוּ בְּאוֹת ה' הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל. וּלְזִמְנִין אִיהוּ בְּאוֹת ב', בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּלְזִמְנִין במ״ם, (יחזקאל א׳:כ״ז) מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַטָּה. וּלְזִמְנִין בכ' (שם) כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו. וּלְזִמְנִין בו', (שמות כ״ד:י״ז) וּמַרְאֶה כְּבוֹד יְיָ'. וּלְזִמְנִין לְמַרְאֶה. לָא הֲוָה לֵיהּ לְמֶהֱוֵי תּוֹסֶפֶת אֶת כְּלָל, בַּר ב' מִן בַּמַּרְאָה. אֶלָּא וַדַּאי, הַאי מַרְאֶה כְּלִילָא אִיהִי מֵעֶשֶׂר סְפִירָן, וְכָל אָת אַחְזֵי סְפִירָה דִּילָהּ, כְּגוֹן כְּמַרְאֵה בְּאֶת כ', אַחְזֵי עַל כֶּתֶר, וְהָכִי שְׁאַר אַתְוָון, כָּל חַד אַחְזֵי עַל סְפִירָה דִּילָהּ. וְלָא צָרִיךְ לְאַרְכָא הָכָא, וּלְחַכִּימָא בִּרְמִיזָא.

וְכַמָּה חֶזְיוֹנוֹת אִית לָהּ, וְדִמְיוֹנוֹת וּמַרְאוֹת אִית לָהּ, וְכוּלָּא אִשְׁתְּמוֹדַע בְּעֵין הַשֵּׂכֶל דְּלִבָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ הַלֵּב יוֹדֵעַ הַלֵּב מֵבִין. וּמַה דְּאָמַר, (הושע י״ב:י״א) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. דְּמְיוֹן לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּשֵׂכֶל דְּלִבָּא, וְלָאו כְּדְמְיוֹן דְּעֵינָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ׳:כ״ה) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה. (ישעיהו מ׳:כ״ה) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל. וְאִית חֶזְיוֹנוֹת כְּגוֹן הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים, אֲבָל חֶזְיוֹן דִּנְבוּאָה אִיהוּ כְּחֶזְיוֹן לַיְלָה.

דְּמְיוֹנוֹת וְחֶזְיוֹנוֹת, כְּגוֹן הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְהַמְדַמֶּה דָּבָר לְדַבֵּר. אֲבָל מַרְאֶה דְּאִיהִי בְּעֵין הַשֵּׂכֶל, אִיהִי כְּאוֹר דְּנָהִיר בְּבַת עֵינָא. דְּבַת עֵינָא אִיהִי אוּכְמָא. שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אוֹר דְּנָהִיר בָּהּ הַהוּא חִוָּורוּ דִּלְגוֹ. וְהַאי בַּת עֵינָא, אִיהִי (משלי ו׳:כ״ג) נֵר מִצְוָה. נְהוֹרָא דְּנָהִיר בָּהּ מִלְּגוֹ, וְתוֹרָה אוֹר.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא הַיְינוּ מַאי דַּאֲמַרְנָא דִּכְעָן בְּאוֹרַיְיתָא אִתְגַּלְיָא לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְהַאי אִיהוּ יְהוָ"ה, בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. בַּמַּרְאָה, אִימָא עִלָּאָה. אִתְיְדַע, לָךְ בְּדַעַת. בֵּן יָ"ה. בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ, ה"א בַּתָּרָאָה.

חֶלְמָא, בִּסְתִימוּ דְּעַיְינִין. וּבְגִין דָּא אִתְקְרֵיאַת אַסְפַּקְלַרְיָאה שְׁאֵינָה מְאִירָה. נְבוּאָה אִיהִי מַרְאֶה בִּפְתִיחוּ דְּעַיְינִין. וּשְׁלֹשָׁה גַּוְונִין בְּעֵינָא, לְקֶבֶל תְּלַת אֲבָהָן. דִּבְהוֹן נְהִירָא בַּת יְחִידָאָה, תְּרֵין כַּנְפֵי עֵינָא, נָצַח וְהוֹד. מַרְאֶה לָא אִתְחֲזָיָא אֶלָּא בְּהוֹן, כַּד אִינּוּן פְּתִחִין, אִיהִי מַרְאֶה בְּהַקִּיץ. וְכַד אִינּוּן סְגִירִין, אִיהוּ מַרְאֶה בַּחֲלוֹם.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּם אַשְׁלִים פִּקּוּדִין, לְאַנְהָרָא מַרְאֶה עִלָּאָה בְּהוֹן, לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, י', אִיהִי בַּת עֵינָא, כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר ה"ו מַנְהִיר בָּהּ ה', ג' גַּוְונִין דְּעֵינָא, וּתְרֵין כַּנְפֵי עֵינָא. חֲמֵשׁ אוֹר נְהִרִין בָּהּ מִלְּגָאו, ה' עִלָּאָה דְּאִיהִי אוֹר הַמַּרְאֶה. (אורה מראה) ע"כ (פרשת צו, כ"ז ע"א פקודא לעשות העולה)

פרק יט

(דברים כ"ה:ג') אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יוֹסִיף וְגוֹ', פִּקּוּדָא דָּא לְהַלְקוֹת לְרָשָׁע, דְּאִיהוּ סָמָאֵל, דְּעָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַחֲאָה לֵיהּ חַמְשִׁין מָחָאן. בְּגִין דְּעָבַד גַּרְמֵיהּ אֱלוֹהַּ. יֵיתֵי יְחוּדָא, דְּמְיַחֲדָן בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹמָא, בְּכ"ה אַתְוָון, וְיִמְחֵי בְּהוֹן, לְמַאן דְּשַׁוִּי גַּרְמֵיהּ אֱלוֹהַּ, וְלָאו אִיהוּ אֶלָּא עֶבֶד מְטוּנָּף. וְאִלֵּין דְּסָרְחוּ בֵּהּ' תַּקִּין לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (למחאה) בְּיו"ד ה"א וְא"ו, דְּאִינּוּן אַרְבָּעִים חָסֵר חַד. וּבְהַאי שְׁמָא, מָחָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַשְׂרָה מַכְתְּשִׁין לְאָדָם. וְעַשְׂרָה לְחַוָּה. וְעַשְׂרָה לְנָחָשׁ. וְתִשְׁעָה לְאַרְעָא. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ סָרְחוּ בְּאָת ה'. וּבְגִין דָּא, (בראשית ג':י"ד) כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת. (ע"כ)

פרק כ

(דברים כ"ה:ה') כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ וְגוֹ', יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ. פִּקּוּדָא דָּא, לְיַבֵּם אֵשֶׁת אָח דְּאֵשֶׁת אָח אִיהִי ד', וְעִם א"ח אִיהִי אֶחָד. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לְבֵיהּ לָאו אִיהוּ, לְמַיְיתֵי אָח עַל ד', דְּאִיהִי אִתְּתֵיהּ בַּת זוּגֵיהּ דא"ח, עָבִיד פְּרוּדָא, וְעָאל סָמָאֵל אֵל אַחֵר בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית ל"ח:ט') וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי וְגוֹ', דְּאִסְתַּלָּק קוֹצָא דְּאַת ד' מִן אֶחָד. וּבְגִין דָּא, וְהָיָה אִם בָּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי נְתָן זֶרַע לְאָחִיו. וְהַשְׁחָתַת זַרְעָא, מָנַע מִנַּיהּ כַּמָּה בִּרְכָאן, וּפְרוּדָא דְּייחוּדָא. וּבְגִין דָּא וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה' וַיְמִיתֵהוּ ה'.

וְייחוּדָא דְּאָח עִם ד' בְּצַדִּיק. וּבְעַז בְּגִין דְּאִתְתַּקַּף עַל יְצָרֵיהּ, אִקְרֵי צַדִּיק. וְהַאי אִיהוּ בּוֹעַ"ז, ב"ו ע"ז, תַּקִּיף בְּיִצְרֵיהּ. (איוב ל"ג:כ"ט) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר, וְדָא יה"ו דְּכֻלִּילָן תְּלַת אַתְוָון (ס"א אבהן) בְּצַדִּיק, לְיַבֵּם ה'.

וּבִינָה בֶּן י"ה, בְּגִינָהּ אִתְמַר, (רות ד':ז') וְזֹאת לַפָּנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּים כָּל דָּבָר. הָכָא קָא רָמִיז שְׁנוּי הַשֵּׁם, וְדָא מצפ"ץ הָכָא, וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְדָא שְׁנוּי מָקוֹם, אֶהְיֶ"ה, אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ. יה"ו, אִיהוּ אֶהְיֶ"ה, וְדָא שְׁנוּי מָקוֹם. שְׁנוּי מַעֲשֶׂה, אֲדנָ"י, א' אֶדְיֶ"ד, י' ידוד, תַּרְוַוּיְיהוּ מִשְׁתַּנִּים בַּאֲדנָ"י.

פרק כא

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, הַתְּעוּדָה, אִימָא עִלָּאָה, (ישעיהו ח׳:ט״ז) צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמּוּדָי. אִיהוּ חוֹתָם דְּעִלְּמָא, חוֹתָם דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא. עַל הַתְּמוּרָה, שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. בְּאָן אֲתָר אִתְטַמָּרַת. בְּעוּלֵימָא דִּילָהּ, מְטַטְרוֹ"ן, וְיִשְׁנָה תַּמָּן, אִיהִי מְשַׁנָּה. וְאָדָם דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיהו מ״ד:י״ג) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בַּיִת, (איוב י״ד:כ׳) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ.

וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, נִכְתָּב יִדּוּד, וְנִקְרָא אֲדֹנָ"י. וְהָא כְּתִיב (מלאכי ג׳:ו׳) אֲנִי יְיָ' לֹא שָׁנִיתִי. בַּכְּתִיבָה לֹא אִשְׁתַּנֵּי, אֲבָל בַּקְּרִיאָה אִשְׁתַּנֵּי. דִּכְתִיבָה דְּאִיהוּ אַתְרֵיהּ, לָא אִשְׁתַּנֵּי. בַּקְּרִיאָה דְּאִיהִי לְבַר מֵאַתְרֵיהּ, אִשְׁתַּנֵּי. (שמות כ״ג:כ״א) הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו וּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ אַל תַּמֵּר בּוֹ. בְּגִין דְּשִׁפְחָה דִּילֵיהּ אֲדֹנָ"י, שְׁמָהּ כְּשֵׁם מַטְרוֹנִיתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ אִשְׁתַּנֵּי, בְּגִין דְּאִיהוּ נַעַר. בֵּיהּ רָזָא (רוחא) (איוב ל״ג:כ״ה) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו.

אֲבָל שְׁכִינְתָּא אֵצֶל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מִשְׁתַּנֵּית, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּהּ לָא אִשְׁתַּנֵּי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג׳:ו׳) אֲנִי יְיָ' לֹא שָׁנִיתִי, אֲנִי, שְׁכִינְתָּא. יְיָ', עִמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ, דָּא סַנְדָּלְפוֹן, סַנְדָּל אִיהוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנַעַל לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא. אֲבָל תִּפְאֶרֶת, דְּכָלִיל שִׁית סְפִירָן, אִיהוּ גּוּפָא לַיְדוֹ"ד. וּמַלְכוּת, גּוּפָא לִשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהוּ אֲדֹנָי.

(דברים כ״ה:ט׳) וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֲלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לַחֲלוֹץ. וְהַאי אִיהוּ חֲלִיצַת רוּחָא מֵהַהוּא גּוּפָא, דְּבָעֵי לְאַנְהָגָא עִמֵּיהּ כְּאָח, וְהַהוּא קִשְׁיָרָא דְּאַחְוָה דְּעִם אָחוֹהִי מַגִּיהּ, וְהַהוּא רוּחָא אָזִיל נָע וָנָד, עַד דְּאַשְׁכַּח פָּרוֹקָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ה:מ״ט) אוֹ דוֹדוֹ אוֹ בֶן דּוֹדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ מִשְׁאֵר בְּשָׂרוֹ וְגוֹ'. וְאִי לָא אַשְׁכַּח, וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל. כְּאוֹרַח דְּאָזִיל מֵאֲתָר לַאֲתָר, אוֹ כְּעֶבֶד דְּאָזִיל בְּשַׁלְשֶׁלֶת עַל צַוָּארֵיהּ, עַד דְּאַשְׁכַּח פִּדְיוֹן מֵאָדוֹן דִּילֵיהּ עַל חוֹבֵיהּ. וַוי לְמַאן דְּלָא אָנַח בֵּן לְמִפְרַק יָתֵיהּ. וְאֵלֵּיהוּ וְרַבָּנָן וּמָארֵי מְתִיבְתָּאן, הָכָא רְמִיז, אֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין. דְּאִיהוּ קִשּׁוּר בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין דְּיָד, וְאָסוּר בִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, כַּד לֵית (ליה) בֵּן לְמִפְרַק לֵיהּ, מִסְטָרָא דְּבֵן יְ"ה. בְּהַהוּא קִשִּׁירוּ אִיהוּ אֶת חָבוּשׁ וְאָסוּר, דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְרַק יָת גַּרְמֵיהּ, דְּאִיהוּ ד' עַצְמוֹ דְּאֶחָד, (בראשית ב׳:כ״ג) עֶצֶם מֵעֲצָמַי קָרָא לֵהּ לְגַבֵּיהּ, בְּקַרְקָפְתָּא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא. וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי קָרָא לֵהּ מִסְטָרָא דִּלְבָּא.

פרק כב

וְלָא לְמַגָּנָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, מַעֲלֶה אֲנִי עָלָיו כְּאִלּוּ פָּדַאנִי לִי וּלְבָנַי מִבֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְכַמָּה בְּנֵי נָשָׁא דְּקָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְעַבְדֵי גְּמִילוּת חֲסָדִים, וּמְצַלֵּין, וְלָא אִתְפְּרַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְּיִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא, לְחַבֵּר יָתָהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּגְמִילוּת חֶסֶד, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּהָא אֵין חָסִיד אֶלָּא הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ, דְּכָל פִּקּוּדִין דְּעָבִיד, לְמִפְרַק בְּהוּ שְׁכִינְתֵּיהּ, וּבְהָא עָבִיד חֶסֶד עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מַאן דְּגָמִיל חֶסֶד בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּמִיל. בְּגִין דְּכַד חָבוּ יִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בָּעֵי לְיַסְּרָא לוֹן, אִמָּא הֲוַת רְחִיצָא עָלַיְיהוּ, עַד דְּנַפְקוּ לְתַרְבּוּת רָעָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה עָבִיד. תָּרִיךְ בְּנֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְאִיהוּ אוֹמֵי, דְּלָא יֶהְדַּר לְאַתְרֵיהּ, עַד דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְהַדְּרַת לְאַתְרָהָא. וּמַאן דְּהַדַּר בִּתְשׁוּבָה, וְגָמִיל חֶסֶד בִּשְׁכִינְתָּא, וּבְכָל אוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדִין דִּילְהּ, וְלָאו אִיהִי (איהו) אֶלָּא לְמִפְרַק שְׁכִינְתָּא, דְּא עָבִיד חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, וּכְאִילּוּ פָּרִיק לֵיהּ וּלְשְׁכִינְתֵּיהּ וְלִבְנוֹי.

אָמַר אֱלִיָּהוּ וְכָל רָאשֵׁי מְתִיבְתָּאן, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אַנְתְּ הוּא הַאי בַּר נָשׁ, אַנְתְּ הוּא בַּר מִן מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילְהּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָאו כְּמַאן דְּעָבִיד חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, אֶלָּא כִּבְרָא דְּמְחוּיֵיב לְשַׁוּוּיֵיהּ גַּרְמֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ לְמִפְרַק אַבָּא וְאִמָּא, וּמָסַר גַּרְמֵיהּ לַמִּיתָה עֲלַיְיהוּ. דְּמַאן דְּלָאו אִיהוּ בְּרָא דְּמַלְכָּא, וְעָבִיד טִיבוּ עִם מַלְכָּא וְעִם מַטְרוֹנִיתָא, וַדַּאי הַאי אִתְחֲשִׁיב דְּעָבִיד חֶסֶד עִם קוֹנוֹ.

קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאִשְׁתְּטַח קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבָכָה, וְאָמַר כֵּן יְהֵא רַעֲוָא דִּילֵיהּ, דְּיַחֲשִׁיב לִי כְּבַר, דְּעוֹבָדַיִן דִּילִי לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ יְהוֹן לְגַבֵּיהּ כִּבְרָא דְּאִשְׁתְּדַל בְּהוֹן בָּתַר אֲבוֹי וְאִמַּיהּ, דְּרָחִים לוֹן יַתִּיר מִגַּרְמֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ, וְכָל מַה דְּהֲוָה לֵיהּ הֲוָה חָשִׁיב לוֹן לְאַיִן, לְמֶעְבַּד בְּהוֹן רְעוּתֵיהּ דְּאַבָּא וְאִמָּא, וּלְמִפְרַק לוֹן בְּהוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּיִדְּעָנָא דְּכֹלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ, רַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי. בְּהַהוּא זִמְנָא אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְנָשֵׁיק לֵיהּ, וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא בְּרָא דִּילִי, וְדִשְׁכִינְתָּא. רַבָּנָן וּמַלְאָכִין נַשְּׁקוּ בַּר קָמוּ כֻּלְּהוּ וְנַשְּׁקוּ לֵיהּ, וְקַבִּילוּ לֵיהּ לְרַב וּמַלְכָּא עֲלַיְיהוּ.

פרק כג

(דברים כ"ה:י"ט) וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵי, דְּלָא יַחֲזוֹר עַל כָּרְסֵיהּ, עַד דְּיִטּוֹל נוּקְמָא מִנַּיְיהוּ. פְּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר. וַדַּאי, בְּגִין דָּא הֲוֹו אַזְלֵי בְּמַדְבְּרָא וְעַל יַמָּא, וְלָא יֵיעָלוּן בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, עַד דְּיִטּוֹל נוּקְמָא מִנַּיְיהוּ דַּעֲמָלֵק.

עֲמָלֵק מַאן הוּא לְעֵילָּא, דְּהָא חֲזֵינָן דִּבְלְעָם וּבָלָק מִתַּמָּן הֲוֹו נִשְׁמָתִין דִּלְהוֹן, וּבְגִין דָּא הֲוֹו שַׁנְאִין לְיִשְׂרָאֵל יַתִּיר מִכָּל אוּמָה וְלִישָׁן, וּבְגִין דָּא עֲמָלֵק רָשִׁים בִּשְׁמָהוֹן, ע"ם מִן בִּלְעָם, ל"ק מִן בָּלָק, וּדְכָר וְנוּקְבָא אִינּוּן עֲמָלֵקִים. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (במדבר כ"ג:כ"א) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל.

כְּנֶוונָא דְּאִית בְּיִשְׂרָאֵל אַרְבַּע אַנְפִּין, יַעֲקֹב, יִשְׂרָאֵל, רָחֵל, לֵאָה. יִשְׂרָאֵל עִם לֵאָה, יַעֲקֹב עִם רָחֵל, לָקֶבֶל, (יחזקאל א׳:י׳) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּם. הָכִי אִית אַרְבַּע אַנְפִּין לַעֲמָלֵק, קֶסֶם, וְנַחַשׁ, עָמָל, וְאָוֶן. עָמָל רָשִׁים בַּעֲמָלֵק. וְהָמָן דְּהֲוָה מִסִּטְרָא דַּעֲמָלֵק, (תהילים ז׳:י״ז) יָשׁוּב עָמָלוֹ בְּרֹאשׁוֹ. וְכָל אַלּוּפֵי עֵשָׂו מֵעֲמָלֵק הֲווֹ. וּלְעֵילָּא עֲמָלֵק, סָמָאֵל. עָמָל, נַחַשׁ, אָוֶן, וּמִרְמָה. דְּמִפַּתֵּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶחֱטֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. קֶסֶ"ם, ק' מִן עֲמָלֵק ס"ם מִן סָמָאֵ"ל. נַחַ"שׁ, אֵ"ל מִסָּמָאֵל (כאן חסר)

פרק כד

עָלֵיהּ אִתְּמַר לְאַבְרָהָם, (בראשית י״ב:א׳) לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, בֵּית מוֹלָד דִּילָךְ, מֵאִלֵּין בָּתֵּי סִיהֲרָא, אוֹ בָּתֵּי שַׁבְּתַאי, אוֹ בָּתֵּי מַאֲדִים. דְּבָתֵּי מַאֲדִים וּבָתֵּי שַׁבְּתַאי וּלְבָנָה, עָלַיְיהוּ אִתְּמַר, אֵין מַתְחִילִין בְּב"ד (אין מתחילין בב' ואין מסיימין בד'). דְּמַאֲדִים סוּמְקוּ דְּחַמָּה, גֵּיהִנֹּם, אִימָּא דְּעֵשָׂו, דְּאִתְיְילִידַת בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא. וְסִיהֲרָא, אִיהוּ טוֹב וָרָע, טוֹב בְּמִילּוּאָהּ. וְרַע בְּחֶסְרוֹנָהּ.

וּבְגִין דְּאִיהִי כְּלִילָא מִטּוֹב וָרָע, מוֹנִין בָּהּ יִשְׂרָאֵל וּמוֹנִין בָּהּ בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל. וְכַד לָקַת בְּמִלּוּאָהּ, סִימָנָא לָא טַב לְיִשְׂרָאֵל. וְכַד לָקַת בְּחֶסְרוֹנָהּ, סִימַן רַע לַיִּשְׁמָעֵאלִים. וּבְהַאי (ישעיהו כ״ט:י״ד) וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו, חָכְמָה דְּיִשְׁמָעֵאלִים, וּבִינַת נְבוֹנָיו תִּסְתַּתָּר, דְּאִינּוּן לָא יַדְעִין בִּבְרִיאָתָן, אֶלָּא בְּשִׁמּוּשָׁא דִּילְהוֹן, כְּפִי שִׁנּוּי עָלְמָא בַּהֲלִיכָתָן וְשִׁימּוּשָׁן. וְסִיהֲרָא אִתְבְּרִיאַת בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, וּבְחֶסְרוֹנָהּ דִּילָהּ עֲנִיוּת, אִתְבְּרִיאַת לִילִית, שַׁבְּתַאי, דְּאִיהוּ רָעָב וְצָמָאוֹן וְלָקוּתָא דִּנְהוֹרִין. עָלָהּ אִתְּמַר, יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר. (משלי ג׳:ל״ג) מְאֵרַת יְיָ' בְּבֵית רָשָׁע. (קהלת ז׳:כ״ו) וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ, בְּבֵית הַסֹּהַר דִּילָהּ, וְצַדִּיק יִמָּלֵט מִמֶּנָּה. וְאִית כַּכָּבָא אַחֲרָא, נְקוּדָּה זְעֵירָא, נָקוּד עַל שִׁפְחָה (נ"א סיהרא) דְּאִיהוּ מְאֹרֹת, וְדָא חוֹלָם, בַּת מֶלֶךְ, שַׁבָּת מַלְכְּתָא. דְּשֶׁלְטָנוּתָא דְּתַרְוַויְיהוּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (דברים ה׳:י״ד) לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ. דְּסֵדֶר בְּרִיאָתָן לָאו כְּסֵדֶר שִׁמּוּשָׁן. וּבְגִין דָּא חַמ"ה וּמַ"אַדִּים סוּמְקֵי דְּגֵיהִנֹּם, אִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא. לְבָנָה שַׁבְּתַאי, אִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, כַּפְנָא וַחֲשׁוֹכָא. וּבְגִין דְּא אֵין מַתְחִילִין בְּב"ד, בְּגִין דְּגֵיהִנֹּם אִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא, וְלָקוּתָא דְּנְהוֹרִין בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה.

כַּ"ב, עָלֵיהּ אִתְּמַר, (במדבר כ״ד:י״ז) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דְּדַרְגֵּיהּ בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה. וּבֵיהּ (שמות י״ט:ט״ז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר, דְּבֵיהּ נָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יְחִידָה, לְמֶהֱוֵי עִמֵּיהּ שַׁבָּת מַלְכְּתָא. דְּאִיהוּ יוֹם שְׁלִישִׁי, כָּלִיל תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, ש', בַּת (מלכתא) יְחִידָאָה, דְּשֶׁלְטָנוּתָא דִּילָהּ בְּלֵיל שַׁבָּת, בֵּיהּ אִתְעֲבִידַת שַׁבָּת.

וּבְגִין דָּא חוֹלְקִין מָארֵי מַתְנִיתִין עַל מַתַּן תּוֹרָה, בַּת יְחִידָה. דָּא אָמַר, בַּשְּׁלִישִׁי נִתְּנָה תּוֹרָה. וְדָא אָמַר, בַּשְּׁבִיעִי נִתְּנָה תּוֹרָה. וְאִיהִי בַּת יְחִידָה, דְּאַחְיַדַת בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, תְּלִיתָאָה לַאֲבָהָן. וּבְצַדִּיק, שְׁבִיעִית לֵיהּ בַּת יְחִידָאָה. וְכַד אִיהִי עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, אִתְקְרֵי בֵּיהּ שְׁבִיעִי, דְּהוּא שִׁשִּׁי הֱוָה, דְּכֹכָב דִּילֵיהּ צַדִּיק, וּבַת יְחִידָה שַׁבָּת מַלְכְּתָא אִתְקְרֵי צַדִּיק. וּבְגִין דָּא, תּוֹרָה אֶחָיְדָא בֵּין יוֹם ג' וְז'.

וְאִיהוּ כ"ב מִן כּוֹכ"ב, כ"ו (תהילים פ"ד:י"ב) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְדוֹ"ד צָבָאוֹת, שְׁכִינְתָּא מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ, (בראשית מ"ח:כ') בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. כּוֹכָב, כְּלִילָא מִתְּלַת דַּרְגִּין, כ', כֶּתֶר. ב' בִּינָה. יְדוֹ"ד כָּלִיל תַּרְוַויְיהוּ, חָכְמָה. וְכֹלָּא כָּלִיל כּוֹכ"ב, דַּרְגָּא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

פרק כה

וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי לְבָנָה, לְבוּשׁ הַהֲלָכָה, רַחֲמֵי, בְּסִטְרָא דְּחֶסֶד. וְאִתְקְרִיאַת חַמָּה, בָּרָה כַּחַמָּה, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. סִיהֲרָא אֲפֵילָה, מְעוּט דְּסִיהֲרָא, שִׁפְחָה דִּילָהּ גֵּיהִנָּם, חַמָּה בִּישָׁא. שִׁפְחָה דִּילֵיהּ שַׁבְּתַאי, לָקוּתָא דְּנְהוֹרִין, חִילּוּל שַׁבָּת. שִׁפְחָה, דְּאָהֲדָרַת עוֹרֶף לְגְבִירְתָּהּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא וְאִתְנַבְּרַת עָלָהּ בְּחוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּנָהָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל':כ"ג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּשִׁפְחָה, לָא הֲוֵי אֶלָּא בְּיוֹמָא תְּנְיָינָא, בַּגֵּיהִנָּם. וּבְרִבְיעִי, בְּלָקוּתָא דְּנְהוֹרִין. וְאִתְהַדְּרַת לְשַׁלְטָאָה בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא.

וּבַת מֶלֶךְ, אֲסִירָא בְּסִרְכוֹת, בְּבֵית הַסֹּהַר, בְּגָלוּתָא דִּילָהּ. וְאִיהִי קִינָא דְּסָמָאל בֵּין כֹּכָבַיָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵי, (עובדיה א':ד') אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ. וּשְׁכִינְתָּא נָגַהּ, וְנָגַהּ לָאֵשׁ, וּמֵהָכָא קָרוּ לְבֵי כְּנִשְׁתָּא אֵשׁ נוֹגַהּ.

אֵשׁ מַאֲדִים לִישָׁנָא דְּאוֹדֶם, (שמות כ"ח:י"ז) טוּר אוֹדֶם פִּטְדָה. נוֹגַהּ אֶשָּׁא חִיוָּרָא. וְתַרְוַויְיהוּ פְּנֵי חַמָּה וּפְנֵי סִיהֲרָא, נָצַח וְהוֹד, אִינּוּן דְּנָטְלוּ חִוָּורוּ מֵחֶסֶד, וְסוּמָקוּ מִגְּבוּרָה. אַהֲרֹן וְדָוִד מִתַּמָּן הֲווֹ, חַד נָטִיל רַחֲמֵי, וְחַד נָטִיל דִּינָא, דָּוִד מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא, (שמואל א טז) וְהוּא אַדְמוֹנִי. אַהֲרֹן אִישׁ חֶסֶד, וְתַרְוַויְיהוּ נְבִיאֵי קְשׁוֹט מִתַּמָּן. פְּנֵי מֹשֶׁה הֲווֹ נְהִירִין בִּנְבוּאָה דְּבִינָה, אִיהוּ חַמָּה (אימא) עִלָּאָה מִתַּמָּן נְבוּאָה דִּילֵיהּ.

בְּהוֹן עֶשְׂו חַיְיבָא עֶבֶד אֲדוֹם, וְנוּקְבָא דִּילֵיהּ מַאֲדִים, אִיהִי שְׁפִיכוּת דָּמִים דְּיִשְׂרָאֵל, וְגַרְמָה דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְקָיְים בָּהּ, (איכה א':י"ג) נָתַנַנִי יְיָ בִּידֵי לֹא אוּכַל קוּם, (שם) נָתַנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. הוֹד, דָּוָה אִתְהַדַּר. דְּנָצַח וְהוֹד לְקֻבְלַיְיהוּ. יָכִין וּבוֹעַז. שְׁתֵּיהֶן (שניהם) אֲשֶׁר הַבַּיִת נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם. דְּבֵי כְּנִשְׁתָּא אִתְקְרִיאַת עַל שְׁמַיְיהוּ אֵשׁ נוֹגַהּ כַּדְּקָא אֲמִינָא.

וְשִׁפְחָה רָעָה אִיהִי קְבוּרָה, וּבָהּ אָסִירָא לְגְבִירְתָּא. וְאִיהִי שַׁבְּתַאי, קָרֶה וִיבֵשָׁה, בְּקִבּוּרְתָּא דְּעַפְרָא, וְאִיהִי מָוֶת דַּעֲנִיוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִיהִי קְבוּרַת עָנִי, מְכוּסֶּה בָּהּ בְּשֶׁבַע מִינֵי

מָדוֹרוֹת, דְּאִיהִי כְּלִילָא מִשְּׁבַע כּוֹכְבַיָּא, כְּמָה דְּשַׁבָּת מַלְכְּתָא כְּלִילָא מִשְּׁבַע. וְאִינּוּן שְׁבַע כּוֹכְבַיָּא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה (ס"א דגבירתא) (בראשית מ"א:נ"ג) שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע, מִסִּטְרָא דְּשִׂפְחָה שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב. דְּעָלַיְיהוּ אָמַר נָבִיא (עמוס ח':י"א) לֹא רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם לִשְׁמוֹעַ אֶת דִּבְרֵי יְיָ'. (מכאן עד תיבת לא יטמא ליתא בדפוס וילנא ונראה דהוא השמטת הצנזור - מהמגיה מו"ל.)

גְּבִירְתָּה גַּן. שִׂפְחָה אַשְׁפָּה מְטוּנָּפֶת, מִסִּטְרָא דְּעֵרֶב רַב אַשְׁפָּה מְעוּרֶבֶת בַּגַּן, לְגַדְלָא זַרְעִים, מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. מִסִּטְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, אִתְקְרִיאַת שַׁבְתַּאי, לִילִית, אַשְׁפָּה מְטוּנָּפֶת, בְּגִין דְּצוֹאָה מְעוּרֶבֶת מִכָּל מִינֵי טִנּוּף וְשֶׁרֶץ, דְּזַרְקִין בָּהּ כְּלָבִים מֵתִים וַחֲמוֹרִים מֵתִים. בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל קְבוּרִים בָּהּ. עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּאִינּוּן כְּלָבִים מֵתִים, קְבוּרִים בָּהּ. וְאִיהִי קֶבֶר דַּעֲבוֹדָה זָרָה, דְּקַבְּרִין בָּהּ עֲרֵלִים, דְּאִינּוּן כְּלָבִים מֵתִים, שֶׁקֶץ וְרִיחַ רָע, מְטוּנָּף, (מוסרח) מְסוּרָח, מִשְׁפְּחָה בִּישָׁא אִיהִי סִרְכָא, דַּאֲחִידָא בְּעֵרֶב רַב, מְעוּרְבִים בְּיִשְׂרָאֵל. וַאֲחִידַת בְּעָצֶם וּבָשָׂר, דְּאִינּוּן בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, עֶצֶם מֵת, וּבָשָׂר טָמֵא, בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה, דְּעָלָהּ אִתְמַר, (שמות כ"ב:ל') לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ.

וּכְגַוְונָא דְּאִית תְּרֵיסָר מַזָּלוֹת, מִסִּטְרָא דְּטוֹב. הָכִי אִית תְּרֵיסַר מַזָּלוֹת, מִסִּטְרָא דְּרָע. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כ"ה:ט"ז) שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים לְאֻמֹּתָם. (קהלת ז':י"ד) דְּזֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים, וְרַשְׁיעַיָּיא אינּוּן אֲבִי אֲבוֹת הַטּוּמְאָה, דְּאִינּוּן טָמֵא מֵת וְשֶׁרֶץ, דְּמָטַמְּא לְבַר נָשׁ מַאֲווִירוֹ וּמִתּוֹכוֹ וּמִגַּבּוֹ. וַאֲפִילּוּ תּוֹךְ תּוֹכוֹ דְּכַהֲנָא מִסְתָּאֵב בְּהוֹן. וּבְגִין דָּא (ויקרא כ"א:י"א) עַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יָבֹא. דְּרָשָׁע קָרוּי מֵת. וּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא. (ע"כ).

פרק כו

הָכָא אַשְׁכַּחְנָא אַסְוָותָא לְגַבֵּי, דְּאִתְמַר בִּי (ישעיהו נ"ג:ט') וְיִתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְרוֹ. בָּתַר דִּקְבוּרָה דָּא בְּגִין אַבָּא וְאִמָּא, דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, אִתְקְיָים בִּי קְרָא וְלֹא יִטַּמָּא. אֵלְיָהוּ, לָא תִּתְעַכַּב מִלְּנַחֲתָא, דְּאַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ כַּהֲנָא, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ (לא) יִטַּמָּא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּגָלוּתָא, דְּאִיהִי קְבוּרָה לוֹן, וַאֲנָא קָבוּר בֵּינַיְיהוּ. בְּאוֹמָאָה עֲלָךְ, בְּשֵׁם יְיָ' חַי וְקַיָּים, לָא תִּתְעַכַּב מִלְּנַחֲתָא. מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, מָארֵי דְּגַדְפִּין, בְּאוֹמָאָה עֲלַיְיכוּ, טוֹלוּ אוֹמָאָה דָּא, וּסְלִיקוּ לָהּ עַל גַּדְפַּיְיכוּ. שְׁבוּעַת יְיָ' בְּחַ"י צַדִּיק וְקַיָּים עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. טוֹלוּ אוֹמָאָה דָּא, וּסְלִיקוּ לָהּ עַל גַּדְפַּיְיכוּ. בְּמַטְרוֹנִיתָא בִּיקָרָא דִּילָהּ, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מַלְאָכִין עִלָּאִין, שְׁלִיחָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִימִינָא. וּמַלְאָכִין שְׁלִיחָן דִּילֵיהּ, מִשְּׂמָאלָא. וּמַלְאָכִים דְּאַבָּא וְאִמָּא, יְהוֹן סָתְרִין (סחרין) לָהּ עֵילָּא וְתַתָּא, וּמְכַסִּין לָהּ בְּאָת ו', בְּשִׁית

גַּדְפִּין דִּילֵיהּ. דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיהו ו׳:ב׳) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם וְגוֹ' בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו דִּשְׁבוּעָה דִּילֵיהּ, דְּאִיהִי ה', רְבִיעָאָה. וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו דִּילָהּ, וּבִשְׁתַּיִם מְעוֹפְפִים לָהּ.

וְאַנְתְּ אֱלָיָהוּ, דִּסְלִיקַת לְעֵילָּא, לְעֵילַּת הָעֵילּוֹת, וְהוּא טָעִין לָךְ מִכָּל טוּב, נָחִית לְגַבָּהּ, וְתֶהֱוֵי כְּרוּב תְּחוֹתָא, לְנַחְתָּא לָהּ מִלֵּאָה כָּל טוּב. וּמַלְאָכִין דְּאַבָּא וְאִימָּא, דְּאִינּוּן יָ"ה, (ס"א אסתרו לה) אַסְחֲרוּ לָךְ, בִּנְחִיתוּ דִּילָהּ. וּמַלְאָכִין דְּבַעְלָהּ, בְּרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא, ו', כַּסִּיאוּ לָהּ, וּמְעַפְּפִין לָהּ, מִשִּׁית גַּדְפִּין אב"ג ית"ץ, וְבִל"ו דְּתַלְיָין מִנַּיְיהוּ כְּחֻשְׁבּוֹן ל"ו. וַדַּאי אִיהוּ שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וּנְחִיתַת ה' (נ"א י"ה) דִּילֵיהּ, טְמִירָא מְכוּסָּה בְּהוֹן. וּמַלְאָכִין דְּאִינּוּן דְּצַדִּיק חַ"י עָלְמִין, אַסְמִיכוּ לָהּ עַלַּיְיכוּ כְּחֵיוָן דְּסַמְכֵי לְכָרְסְיֵיא.

דְּאַף עַל גַּב דְּהֵ"א דַּאֲצִילוּת, דְּשַׁמָּא דִּידְוָ"ד, אִיהִי סְמִיכַת לְכֻלְּהוּ, לֵית לְכוֹן לְפָרְחָא לְעֵילָּא, וּלְנַחְתָּא לְתַתָּא, בַּר מִינָהּ. כְּאֵבְרִין דְּגוּפָא, דְּלֵית לְהוֹן תְּנוּעָה בַּר מִנִּשְׁמָתָא, דְּאֵבְרִין דְּאִית לָהּ, אִתְפַּשְּׁטוּ עָלַיְיכוּ, לְסַמְכָא לְכוֹן בְּהוֹן. דְּהָכִי אִיהִי ה', כְּיַמָּא, אִי אִית לָהּ מָאנִין, מִתְמַלְיָין מִנָּהּ, וּמִתְפַּשְּׁטִין בְּהוֹן, כַּנְּחָלִים דְּמִתְפַּשְּׁטִן מִן יַמָּא עַל אַרְעָא. וְאִי לָאו, אִיהִי ה' בְּגַרְמָא יְחִידָאָה, בְּלָא אִתְפַּשְּׁטוּתָא דְּנַחֲלִין.

הָכִי מָאנִין דְּשָׁכְיִנְתָּא, אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, אִי אִית בְּהוֹן מָארֵי מִדּוֹת, מָארֵי חֶסֶד חֲסִידִים, גִּבּוֹרִים מָארֵי תּוֹרָה, נְבִיאִים וּכְתוּבִים, צַדִּיקִים, אַנְשֵׁי מַלְכוּת, דְּאִתְמַר בְּהוּ (דניאל א׳:ד׳) וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמוֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, בַּעֲמִידָה דִּצְלוֹתָא. בְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא אֲדֹנָ"י, מַלְכָּא דִּילֵהּ יְדוָ"ד. וְהֵם חֲכָמִים וּבְוֹנִים רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל. וְלָא רָאשֵׁי עֶרֶב רַב, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (איכה א׳:ה׳) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. אִיהִי אִתְפַּשְּׁטַת עָלַיְיהוּ בְּעֶשֶׂר סְפִירָן דִּילָהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא, נָחִית עִלַּת הָעִלּוֹת, בְּיוֹד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, לְנַחְתָּא עָלַיְיהוּ, לְאָקְמָא שְׁכִינְתָּא עָלַיְיהוּ.

וּבְזִמְנָא (שמות ב׳:י״ב) דְּוַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, אִיהִי אַמְרַת, (שיר השירים א׳:ז׳) שַׁלָּמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה, מְעוּטָפֶת בָּגַרְמָא דְּלָא אִתְפַּשְּׁטַת עָלַיְיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צָוַוח עָלַיְיהוּ וְאָמַר, (איכה א׳:א׳) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד.

אַדְּהָכִי, קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, רִבּוֹן עָלְמָא, הָא הָכָא רַעְיָא מְהֵימָנָא. דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר י״ב:ג׳) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, עַד כָּעַן וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. הָא הָכָא וְהָאִישׁ מֹשֶׁה, דְּשָׁקִיל לְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל. וּבֵיהּ (תהילים ל״ג:י״ד) מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ. דְּבֵיהּ אִתְּמַר לְגַבֵּי דָּרָא דְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה, (ישעיהו נ״ג:ו׳) וַיְיָ' הִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת עֲוֹן כֻּלָּנוּ. וְאִיהוּ כָּלִיל בְּעֶשֶׂר מִדּוֹת, דְּבְגִינַיְיהוּ אֲמָרַת (בראשית י״ח:ל״ב) לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה. נָחִית עָלֵיהּ, לְאַשְׁגְּחָא עַל עָלְמָא, וְקַיֵּים מִילֵּךְ, דְּאָנְתְּ קְשׁוֹט, וְכָל מִילֵּךְ קְשׁוֹט.

דְּאִיהוּ גְּמַל חֶסֶד עִם שְׁכִינְתָּא, וְקָטִיר שִׁפְחָה דִּילָהּ בִּגְבוּרָה, לְמֶהֱוֵי שִׁפְחָה אֲסִירָא תְּחוֹת גְּבִירְתָּהּ, בְּקִשׁוּרָא דִּתְפִלִּין. וְאִשְׁתְּדַל בְּגִינָהּ, בְּתוֹרַת אֱמֶת. (מלאכי ב׳:ו׳) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. וְאִשְׁתְּדַל בָּהּ, בַּנְּבִיאִים וּכְתוּבִים. בִּנְבִיאֵי, בְּכַמָּה נָחֳמוֹת. בַּכְּתוּבִים, בְּעֶשְׂרָה מִינֵי תְּהִלִּים. בְּצַדִּיק, בְּי"ח בִּרְכָאן דְּצָלוֹתָא.

וּמָארֵי מַתְנִיתִין, לָא אִשְׁתְּמוֹדָעָן לֵיהּ לְרַעְיָא מְהֵימָנָא. אֵלְיָהוּ, בְּאוֹמָאָה עֲלָךְ בִּשְׁמָא דְּיִדְוָ"ד, וּבִשְׁמֵיהּ מְפָרַשׁ, גַּלֵּי לֵיהּ לְכָל רֵישֵׁי מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, וְלָא יִתְחַלֵּל יַתִּיר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (לגבי עלמא) (ישעיהו נ"ג:ה׳) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. לֵית לָךְ צוֹרֶךְ לְמֵיטַל רְשׁוּ דְּהָא אֲנָא שְׁלִיחָא דְּמָארֵי עָלְמָא, וְיָדַעְנָא דְּאִי אַנְתְּ עָבִיד דָּא, דְּיוֹדֵי לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ, וְיִסְתַּלְּקוּן בְּנָךְ בְּגִינֵיהּ, עֵילָּא וְתַתָּא. וְלָא תִּתְעַכָּב לְמֶעְבַּד, לָא שָׁבוּעַ וְלָא חֹדֶשׁ וְלָא שָׁנָה, אֶלָּא מִיַּד. (כאן חסר)

פרק כז

רַעְיָא מְהֵימָנָא, מָאנֵי דְּפִסְחָא, בְּזִמְנָא דְּשָׁלִיט עָלַיְיהוּ לֵיל שִׁמּוּרִים, כַּלְּהוּ צְרִיכִים לְמֶהֱוֵי שְׁמוּרִים, וּנְטוּרִים מֵחָמֵץ וּשְׂאוֹר בְּכָל שֶׁהוּא, וְכָל מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים (ס"א מאני דפסחא) כֻּלְּהוּ נְטוּרִין. וּמַאן דְּנָטִיר לוֹן מֵחָמֵץ וּשְׂאוֹר. גּוּפֵיהּ, אִיהוּ נָטִיר מִיצֶר הָרַע לְתַתָּא, וְנִשְׁמָתָא (ונשמתיה) לְעֵילָּא. וְאִתְמַר בֵּיהּ, (תהילים ה׳:ה׳) לֹא יְגוּרְךָ רָע. בְּגִין דְּהָא אִתְעֲבִיד גּוּפֵיהּ קֹדֶשׁ, וְנִשְׁמָתֵיהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וְאִתְמַר בְּיֵצֶר הָרַע (ויקרא כ"ב:י׳) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, (במדבר א׳:נ"א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

פֶּסַח, דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּאַבְרָהָם, כֶּסֶף מְזוּקָק. מַאן דְּעָרַב בֵּיהּ עוֹפָרֶת, מְשַׁקֵּר לֵיהּ. הָכִי מַאן דְּעָרַב חָמֵץ אוֹ שְׂאוֹר כָּל שֶׁהוּא בְּמַצָּה, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר חוֹתָמָא (במוניטה) דְּמַלְכָּא. וְהָכִי מַאן דְּעָרַב בְּטִפָּה דִּילֵיהּ שׁוּם תַּעֲרוֹבֶת, כְּאִילּוּ מְשַׁקֵּר חוֹתָמָא דְּמַלְכָּא, דָּא בְּדָא תַּלְיָיא.

פרק כח

רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּיִצְחָק. תַּמָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וַעֲקֵדָה דְּיִצְחָק תַּמָּן הֲוָה. דְּעָקִיד לֵיהּ אַבְרָהָם. קְשׁוּרָא דִּתְפִלָּה דְּיָד, דּוּמְיָא דַּעֲקֵדָה דְּיִצְחָק. זַכָּאָה אִיהוּ בְּרָא דְּאִתְעֲקַד בַּאֲבוֹי, וְאִתְקְשַׁר בֵּיהּ, לְמֶעְבַּד עוֹבָדוֹהִי, בְּאוֹרַיְיתָא וּבְמִצְוָה. וְזַכָּאָה עֶבֶד דְּאִתְקְשַׁר תְּחוֹת רַבֵּיהּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, אִיהוּ בַּאֲתַר דִּבְרָא דְּמַלְכָּא.

מְטַטְרוֹ"ן, זַכָּאָה אַנְתְּ, וְזַכָּאִין בְּנָךְ, דְּאִינּוּן קְשִׁירִין וַעֲקִידִין בִּתְפִלִּין תְּחוֹת רְשׁוּתָא דְּמָארָךְ. וּבְגִין דָּא, אַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ עֶבֶד לְמָארָךְ, מַלְכָּא אַנְתְּ עַל כָּל מְמָנָן דִּשְׁאַר עַמִּין. מַלְכָּא עַל כָּל מַלְאָכִין. מַלְכָּא, דְּשֵׁדִים וְכָל מַשְׁרְיָיתֵיהּ, דַּחֲלִין מִנָּךְ. מַאן גָּרִים דָּא, בְּגִין דְּאַנְתְּ שְׁרַפְרָף לְמָארָךְ, וְאַנְתְּ מְשַׁמֵּשׁ לְמָארָךְ. שַׁדַּי דְּמִזּוּזָה לְבַר, שׁוֹמֵר הַפֶּתַח. יְדוָ"ד דְּאִיהוּ מָארָךְ, מַלְכָּאוּ.

וְהָכִי אִיהוּ כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית לְשַׁלְטָאָה עַל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ טוֹב מְטַטְרוֹ"ן. רָע סָמָאֵל, שֵׁד, מַלְכָּא דְּשֵׁדִים. מְטַטְרוֹן מַלְאָךְ, מַלְכָּא דְּמַלְאָכִים. אֲבָל מִסְטָרָא דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, שַׁדַּי אִיהוּ יְסוֹד. וּבְגִין דָּא לְמַטָּה, שְׁנַיִם, עֶבֶד וְרַבּוֹ, דְּלָאו אינּוּן יְחוּדָא חֲדָא, וּלְמַעְלָה, אֶחָד. תִּפְאֶרֶת יְסוֹד, דְּגוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד, דְּאִיהִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְצַדִּיק. כְּגַוְונָא דִּתְפִלִּין דְּרֹאשׁ, דְּאִיהוּ בֵּינָה עַל תִּפְאֶרֶת, מִסְטָרָא דְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי דַּאֲצִילוּת, וּמַלְכוּת תְּפִלָּה דְּיָד. הָכִי לְתַתָּא בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי דִּבְרִיאָה, מִסְטָרָא דְּכָרְסְיָיא עִלָּאָה, תְּפִלִּין דְּרֹאשׁ מְטַטְרוֹן. תְּפִלִּין דְּיַד דִּילֵיהּ, כְּסָא תַּחְתּוֹן. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר נָבִיא עֲלֵיהּ, (ירמיהו י״ז:י״ב) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.

פרק כט

אֲבָל מִסְטָרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין, אִתְקְשַׁר יֵצֶר הָרָע תְּחוֹת יֵצֶר הַטּוֹב, כְּעַבְדָּא תְּחוֹת מָארֵיהּ, בְּקַלָּא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּקַלָּא דִּצְלוֹתָא, בְּקוֹל דְּשׁוֹפָר. קָלָא אִיהוּ רוֹמַ"ח לְגַבֵּיהּ. וְדָא קוֹל הַשּׁוֹפָר, קוֹל דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ כָּלִיל אֶשָּׁא מַיָּא וְרוּחָא. דְּאִינּוּן תְּלַת אָבָהָן, דִּבְהוֹן הי"ו, ה' בְּאַבְרָהָם, י' בְּיִצְחָק, בְּכָל אֲתַר ה' דְּשַׁלִּיט עַל י' דִּינָא הוּא, וְהַאי אִיהוּ ה"י מִן אֱלֹהִים. וּבְגִין דָּא (תהילים מ״ז:ו׳) עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה. ו' מִן וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב, וְדָא רוּחַ הַשּׁוֹפָר, שְׁכִינְתָּא מָנָא דְּכֻלְּהוּ תְּלַת, וְאִיהוּ ה' מִן הַשּׁוֹפָר.

דְּאִינּוּן י' שׁוֹפָרוֹת, דְּאִינּוּן קשר"ק קש"ק קר"ק, מִתְלַבְּשִׁין בְּהוֹן ה"א יו"ד וא"ו ה"א, דְּכָל אַתְוָון אִלֵּין (ס"א אינון) דִּינִין לְסִטְרִין אַחֲרָנִין וּלְחַיָּבַיָּא. כְּשַׁלְשְׁלָאִין וְרוּמְחִין וְסַיְיפִין. תְּרוּעָה שַׁלְשֶׁלֶת אִיהִי. וּתְרֵי תְּרוּעוֹת אִית בְּעַשָּׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְאִינּוּן חַד. (חסר)

דְּאִתְמַר בָּהּ וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים (או על הביצים ואינון). יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִין לָהּ בְּכַמָּה צִפְצוּפִין דִּצְלוֹתִין, וְאִיהִי לָא בַּעְיָא לְנַחְתָּא לְגַבַּייְהוּ. יִשְׂרָאֵל מַה עָבְדִין. נָטְלִין אִימָּא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא בַּהֲדַייְהוּ, וְקַשְׁרִין לָהּ בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין. כַּד מָטָאן לִקְרִיאַת שְׁמַע, קָרָאן בְּנִין דִּילָהּ בְּשִׁית תֵּיבִין דְּייִחוּדָא, דְּאִינּוּן (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, הָא קָא נַחְתִּין לְגַבֵּי אִמְּהוֹן, קַשְׁרִין לוֹן עִמָּהּ. וְהַאי אִיהִי (ויקרא כ״ג:ב׳) אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם, דְּאִיהוּ עוֹנָתָהּ, כְּמוֹ מוֹעֲדַי.

פרק ל

הָכִי בְּגַוְונָא דָּא מַצָּה, בָּהּ מְזַמְּנִין לְשִׁבְעָה יוֹמִין דְּפֶסַח. מְזַמְּנִין לְשִׁבְעָה יוֹמִין דְּסֻכּוֹת, בְּשִׁבְעָה מִינֵי, דְּאִינּוּן לוּלָב, וְאֶתְרוֹג, וְג' הֲדַסִּים, וּב' בַּדֵּי עֲרָבָה. (בשבועות) שְׁבוּעוֹת, קָרָאן לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא. רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹמָא דְּדִינָא, כָּל חַד בְּמִינֵיהּ.

כָּל מַאן דְּקָרָא, כָּל דַּרְגָּא בְּמִינֵיהּ, יִתְקַיֵּים בֵּיהּ, (ישעיהו נ״ח:ט׳) אָז תִּקְרָא וַיְיָ יַעֲנֶה. אָ"ז, ז' יוֹמִין דְּסֻכּוֹת, וְחַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. אָ"ז, מַצָּה, וְז' יוֹמִין דְּפֶסַח. אָ"ז, סוּכָּה, וְז' מִינִין דְּלוּלָב,

דְּאִינּוּן שָׁלֹשׁ הֲדַסִּים, וּשְׁנֵי עֲרָבוֹת, לוּלָב, וְאֶתְרוֹג, וּכְלִילָן בְּד', הָא חַד סָרֵי, כְּחוּשְׁבַּן ה"ו. וְצָרִיךְ לוֹמַר הַלֵּל עָלַיְיהוּ, הַלְלוּיָהּ, לְאַשְׁלְמָא שֵׁם יְדוָ"ד.

וְצָרִיךְ לְסַלְקָא לָהּ בְּמַחֲשָׁבָה, בְּאַרְבַּע מִינִין, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז':ט') אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר. אֶעֱלֶ"ה סִימַן: אֶתְרוֹ"ג, עֲרָבָ"ה, לוּלָ"ב, הֲדַ"ס. וּמַחֲשָׁבָה שְׁמָא מְפָרֵשׁ, אִשְׁתְּלִים בָּהּ י"ד, כְּגַוְונָא דִּי"ד פְּרִקִין דִּידָא דִּימִינָא, דְּבֵיהּ צָרִיךְ לְנַטְלָא לוּלָב. הֲרֵי מַתַּן תּוֹרָה, שָׁבֻעוֹת, שְׁבָעָה בְּשָׁבְעָה י"ד. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, י"ד בְּקוֹל הַשּׁוֹפָר, וּבְעֲשֹׂר שׁוֹפְרוֹת, כְּדְאוֹקִימְנָא לְעֵילָא.

בַּפֶּסַח, אִיהִי שְׁכִינְתָּא יָ"ד הַגְּדוֹלָה, מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִיהִי יָ"ד הַחֲזָקָה, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. בְּמַתַּן תּוֹרָה, יָ"ד רָמָה, מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּתְלַת זְמָנִין י"ד, מ"ב. וּתְלַת אֲבָהָן דְּתַלְיָין מִנַּיְיהוּ, סַלְקִין חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים, כְּחוּשְׁבַּן יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (קפ"ז ע"ב, פיקודא ליתן מחצית השקל)

וילך

פרק א

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיהו ס"ג:י"ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם וְגוֹ', זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבְגִין דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ, קָרָא לוֹן בְּנִין בּוּכְרִין קַדִּישִׁין, אַחִין (כביכול), נָחֵת לְדַיְירָא עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ"ה:ח') וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וּבָעָא לְאַתְקָנָא לְהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְשָׁארִי עָלַיְיהוּ שְׁבָעָה עֲנָנֵי יְקָר, שְׁכִינְתֵּיהּ אַזְלָא קַמַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות י"ג:כ"א) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם.

תְּלַת אַחִין קַדִּישִׁין אַזְלִין בֵּינַיְיהוּ, וּמַאן אִינּוּן. מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. וּבְזִכּוּתֵהוֹן, יָהַב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַתְנָן עִלָּאִין (והא אתמר). כָּל יוֹמוֹי דְּאַהֲרֹן, לָא אַעְדּוּ עֲנָנֵי יְקָר מִיִּשְׂרָאֵל. וְהָא אוֹקְמוּהָ, (בגין) דְּאַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר כ"א:א') וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד וְגוֹ', כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וְגוֹ'. כְּבַר נָשׁ דְּאָזִיל בְּלָא דְּרוֹעָא, וְסָמִיךְ גַּרְמֵיהּ לְכָל אֲתָר, וּכְדֵין וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי, בְּגִין דַּהֲווֹ בְּלָא דְּרוֹעָא יְמִינָא. (ועל דא אצטריכו ישראל למנדר נדר עליה הדא הוא דכתיב, (במדבר כ"א:ב') וידר ישראל נדר ליי' ויאמר אם נתן תתן וגו') תָּא חֲזֵי, אַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּגוּפָא הֲוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו ס"ג:י"ב) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּמַאן אִיהוּ. אַהֲרֹן.

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה, מַאי וַיֵּלֶךְ, לְאָן הָלַךְ. אֶלָּא וַיֵּלֶךְ, כְּגוּפָא בְּלָא דְּרוֹעָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איכה א׳:ו׳) וַיֵּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף. דְּהָא מִית אַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא, וּבָעָא לְאִסְתַּלְּקָא גוּפָא. (כל יומוי דמשה שמשא נהיר בעלמא).

כָּל יוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, אַכְלוּ יִשְׂרָאֵל לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. כֵּיוָן דְּאָתָא יְהוֹשֻׁעַ, מַה כְּתִיב (יהושע ה׳:י״א) וַיִּשְׁבּוֹת הַמָּן מִמָּחֳרָת וְגוֹ׳. וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרָת הַפֶּסַח. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא דָּא מִלְעֵילָּא וְדָא לְתַתָּא. (מכאן אוליפנא) כָּל זִמְנָא דְּמֹשֶׁה אִשְׁתְּכַח, גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא שַׁלִּיט, וְנָהִיר לְעָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתְּלַק מֹשֶׁה, אִתְכְּנַשׁ גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא, וְנָפִיק גּוּפָא דְּסִיהֲרָא.

פרק ב

כְּתִיב (שמות ל״ג:ט״ו-ט״ז) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא וְגוֹ׳, הָכִי אוֹלִיפְנָא, כֵּיוָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות ל״ב:ל״ד) הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ, אָמַר מֹשֶׁה, וּמַה קַסְטִיפָא דְּשִׁמְשָׁא דְּיִתְכְּנִישׁ, וְיִדַּבֵּר סִיהֲרָא, גּוּפָא דְּסִיהֲרָא לָא בָּעֵינָא. אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים, גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא בָּעֵינָא, וְלָאו דְּסִיהֲרָא. כְּדֵין גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא אִתְנְהִיר, וְאִתְעֲבִיד מֹשֶׁה, כְּגַוְונָא דְּגוּפָא דְּשִׁמְשָׁא קַמַּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּאִתְכְּנִישׁ מֹשֶׁה, אִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא, וְאִתְנְהִיר סִיהֲרָא, וַהֲוָה יְהוֹשֻׁעַ מִשְׁתַּמֵּשׁ לִנְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא. וַוי לְהַהוּא כְּסוּפָא.

(דברים ל״א:ב׳) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְגוֹ׳. הַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַרְבְּעִין שְׁנִין נָהִיר שִׁמְשָׁא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאִתְכְּנִישׁ לְסוֹף אַרְבְּעִין שְׁנִין, וְנָהִיר סִיהֲרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי הָכִי הוּא, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (משלי י״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט וְהָא אִתְעֲרוּ חַבְרַיָּיא. וַאֲנָן נוֹקִים לֵיהּ לַקְּרָא. אֲבָל עַל מַה דְּאִתְעֲרוּ חַבְרַיָּיא כֻּלָּא הוּא אִצְטְרִיךְ לְעָלְמָא, לְגַלָּאָה (ס"א לתועלתא דבר נש), דְּבַר נָשׁ דְּיִתְכְּנַשׁ עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי.

תָּא חֲזֵי, וְהָא אִתְּמַר, דְּכָל רוּחִין דְּנָפְקִין מִלְעֵילָּא, דְּכַר וְנוּקְבָא נַפְקֵי, וּמִתְפָּרְשָׁן. וּלְזִמְנִין תִּפּוּק נְשְׁמְתָא דְּנוּקְבָא, עַד לָא נַפְקַת דְּכַר, דְּהוּא בַּר זוּגָהּ. וְכָל זִמְנִין דְּדִכּוּרָא לָא מָטָא זִמְנֵיהּ לְאִזְדַּוּוּגָא בַּהֲדֵי נוּקְבֵיהּ, וְאָתֵי אַחֲרָא וְאִתְנְסִיב בַּהֲדָהּ, כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא דְּהַאי לְאִזְדַּוּוּגָא, כַּד אִתְּעַר צֶדֶק בְּעָלְמָא, לְמִפְקַד עַל חוֹבֵי עָלְמָא. כָּנִישׁ לֵיהּ לְהַאי אַחֲרָא, דְּהַוָה נָסִיב בַּהֲדָהּ, וְאָתֵי אַחֲרָא וְנָטִיל לָהּ. וְעַל דָּא קָשִׁין זִוּוגִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכָל דָּא בְּגִין דְּסָרַח דְּכוּרָא עוֹבָדוֹי, וְאַף עַל גַּב דְּלָא סָרַח כָּל כַּךְ עוֹבָדוֹי בַּהֲטָאֵיהּ, אִתְכְּנִישׁ בְּהַהוּא זִמְנָא, עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי. דְּלָא עָבִיד הָכִי בְּמִשְׁפָּט. וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (משלי י״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וְאִעְרַע בֵּיהּ דִּינָא דְּצֶדֶק בְּחוֹבוֹי, בְּגִין דְּמָטָא זִמְנֵיהּ דְּאַחֲרָא, וְנָסִיב לָהּ, דְּהָא דִּידֵיהּ הִיא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲמַאי, יַפְרִישׁ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְייֵתֵי אַחֲרָא וְיָהִיב לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ דָּא הוּא תּוֹעַלְתָּא דְּבַר נָשׁ, וְטִיבוּ דְּעָבִיד עִמֵּיהּ, דְּלָא יְמָטֵי (ס"א יחמי) אִתְּתֵיהּ בִּידָא אַחֲרָא. וְתָא חֲזֵי, אִי הַאי לָא כַּשָּׁרָן עוֹבָדוֹי, אַף עַל גַּב דְּדִילֵיהּ הִיא הַהִיא אִתְּתָא, לָא אִתְּדְחֵי הַאי אַחֲרָא מִקַּמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, שָׁאוּל מַלְכָּא נָטַל מָלְכוּ. (אמאי) בְּגִין דְּעַד לָא מָטָא זִמְנֵיהּ דְּדָוִד לְהַאי. דְּהָא מָלְכוּ הֲוָה וַדַּאי דְּדָוִד, וְאָתָא שָׁאוּל וְנָטִיל לֵיהּ. כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנֵיהּ דְּדָוִד לְמֵירַת דִּילֵיהּ, כְּדֵין אִתְּעַר צָדֶק (מלכותא דלעילא) וְכָנִישׁ לֵיהּ לְשָׁאוּל בְּחוֹבוֹי, וְאִתְדְּחֵי מִקַּמֵּי דָּוִד, וְאָתָא דָּוִד וְנָטַל דִּילֵיהּ.

וַאֲמַאי לָא אַעְדֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשָׁאוּל מִמַּלְכוּ, וְלָא יְמוּת. אֶלָּא טִיבוּ עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמֵּיהּ, דְּכָנִישׁ לֵיהּ בְּמַלְכוּתָא, וְלָא יֶחֱמֵי עַבְדֵּיהּ שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, וְנָטִיל מַה דְּהֲוָה דִּילֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא. כַּךְ הַאי. בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִבָּעֵי רַחֲמֵי קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אִזְדַּוּוג, דְּלָא יִתְדְּחֵי מִקַּמֵּי אַחֲרָא.

כְּתִיב, (דברים ג׳:כ״ו) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֵלַי רַב לָךְ אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי וְגוֹ' וְהָא אוֹקִימְנָא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, תִּבְעֵי לְאַחְדְּשָׁא (ס"א לאכחשא) עָלְמָא, חָמִית מִן יוֹמָךְ שִׁמְשָׁא פָּלַח לְסִיהֲרָא. חָמִית מִן יוֹמָךְ דְּיִשְׁלוֹט סִיהֲרָא בְּעוֹד דְּשִׁמְשָׁא קַיְימָא. אֶלָּא, הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ. יִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא, וְיִשְׁלוֹט סִיהֲרָא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אִי אַנְתְּ תֵּיעוּל לְאַרְעָא, יִתְכְּנִישׁ סִיהֲרָא מִקַּמָּךְ, וְלָא יִשְׁלוֹט. וַדַּאי שׁוּלְטָנוּתָא דְּסִיהֲרָא מָטָא, וְלָא תִּשְׁלוֹט בְּעוֹד דְּאַנְתְּ קַיְימָא בְּעָלְמָא.

(דברים ל״א:ט״ז) קְרָא אָת יְהוֹשֻׁעַ וְגוֹ'. וּמַאי קָאָמַר הִנְּךָ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. וְלָא אַשְׁכַּחְנָא, דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא לְמֹשֶׁה. דְּאָמַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה כָּל הַאי. דְּכְתִיב, (דברים ל״א:י״ז) וַעֲזַבְתִּי וְהֵפַר אֶת בְּרִיתִי, וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ בְּפִיהֶם, אִי הָכִי מַהוּ וַאֲצַוֶּנּוּ. אֶלָּא קְרָא אָמַר, הִנְּךָ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ תִּשְׁכּוֹב עִם אֲבָהָתָךְ, הָא אַנְתְּ קַיְימָא תְּדִיר לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. כְּמָה דְּשִׁמְשָׁא, דְּאַף עַל גַּב דְּאַתְכְּנִישׁ, לָא אִתְכְּנִישׁ אֶלָּא לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. וּכְדֵין אַנְהִיר לְסִיהֲרָא, כַּד אִתְכְּנִישׁ. וְעַל דָּא, הִנְּךָ שׁוֹכֵב לְאַנְהָרָא, וְדָא הוּא וַאֲצַוֶּנּוּ. וּכְדֵין (ס"א אתכשר) אִתְבַּשַּׁר יְהוֹשֻׁעַ לְאִתְנַהָרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, הִנְּךָ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ, לְאַנְהָרָא לִיהוֹשֻׁעַ, וְדָא הוּא וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ. וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ כֻּלְּהוּ לְאַנְהָרָא.

כִּי אַתָּה תָּבֹא, וּלְבָתַר תָּבִיא מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא חַד תָּבֹא, לְבַשְׁרָא לֵיהּ דְּייעוּל לְאַרְעָא, וְיִתְקַיֵּים בָּהּ. וְחַד תָּבִיא, לְבַשְׁרָא לֵיהּ שֶׁלְטָנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבְּשַׂר עַל קִיּוּמָא דְּגַרְמֵיהּ, וְאִתְבְּשַׂר עַל שֶׁלְטָנוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

פרק ג

רִבּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ישעיהו כ״ד:ט״ז) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וְגוֹ', וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, לְאִינּוּן דְּלָא מַשְׁגִּחִין וְלָא מִשְׁתַּדְּלִין בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּקִדּוּשָׁא (בקדושה) עִלָּאָה, לְאִתְקַדְּשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, לְמֶהֱוֵי קַדִּישִׁין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. מִכְּנַף הָאָרֶץ, דָּא (צ"ו ע"א, קמ"ב) כְּסוּתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב ל"ה:י') נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה, זְמִירוֹת תּוּשְׁבְּחָן דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּלָּיְלָה. בַּלָּיְלָה, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי אִזְדַּמְנָא (דקודשא בריך הוא) (ס"א אזדווגא דשכיחא) וּשְׁכִיחָא לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (בלילה, בזמנא דאיהי אזדווגא) (אזדווגת) וּמִשְׁתַּעֲשָׁע עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְאֵימָתַי. מִפַּלְגוּת לֵילְיָא וְאֵילָךְ. וּכְדֵין זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ (בלילה), תּוּשְׁבְּחָן. וּזְמִירוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כה) לֹא תְזַמּוֹר. וּכְתִיב (ישעיה כח) זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה, אַעְקְרוּתָא מֵאַתְרַיְיהוּ כָּל אִינּוּן תַּקִּיפִין, דְּהָא כַּד עָיִיל לֵילְיָא, כַּמָּה עָרִיצִים גַּרְדִּינֵי נִימוֹסִין שְׁכִיחִין בְּעָלְמָא, אָזְלִין וְשַׁיְיטָן (ושטיין) בְּעָלְמָא לְקַטְרָגָא. מִפַּלְגוּת לֵילְיָא וְאֵילָךְ, אִתְעַר רוּחָא חָדָא וַאֲעָקַר לְכֻלְּהוּ מֵאַתְרַיְיהוּ, וְאַעְבַּר לוֹן דְּלָא יִשְׁלְטוּן. זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, תּוּשְׁבְּחָן דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּלֵילְיָא, וְכָל דָּא לָמָּה. צְבִי לַצַּדִּיק, לְאִזְדַּוְּוגָא בְּזִוּוגָא חָדָא (לקודשא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְקַדְּשָׁא בְּקִדּוּשָׁה חָדָא.

וְאוֹמֵר רָזִי לִי רָזִי לִי, דָּא הוּא רָזָא עִלָּאָה. דָּא הוּא רוּחַ קַדִּישָׁא, אֲבָל אוֹי לִי עַל דָּרָא, וְעַל עָלְמָא. בּוֹגְדִים בָּגָדוּ, דְּכֻלְּהוּ מְשַׁקְּרָן בֵּיהּ. מְשַׁקְּרָן בְּהוּ בְּגַרְמַיְיהוּ, וְלָא דַּי דִּמְשַׁקְּרָן בְּגַרְמַיְיהוּ (ממש), אֶלָּא אִינּוּן בְּנִין דְּאוֹלִידוּ מִתְשַׁקְּרָן בְּהַהוּא שִׁקְרָא דִּלְהוֹן, וְאִשְׁתְּכַחוּ פְּגִימִין לְעֵילָא וְתַתָּא.

כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל יְשַׁעְיָהוּ בְּהַאי, כָּנִישׁ לְאִינּוּן דַּחֲלִין חַטָּאָה, וְאוֹלִיף לוֹן אוֹרַח קַדִּישָׁא לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקִדּוּשָׁה דְּמַלְכָּא, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בְּנַיְיהוּ קַדִּישִׁין. כֵּיוָן דְּאִתְקַדְּשׁוּ אִלֵּין, אִינּוּן בְּנִין דְּאוֹלִידוּ אִקָּרוּן עַל שְׁמֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו ח׳:י״ח) הִנֵּה אֲנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן לִי יְיָ' לְאוֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל, דִּפְרִישָׁן מִשְּׁאַר עַמִּין.

דָּבָר אַחֵר מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וַאֲרוֹן קַיְימָא קַדִּישָׁא קַמַּיְיהוּ, שְׁמָעוּ יִשְׂרָאֵל דְּמִסְטָרָא חַד דְּאַרְעָא, תּוּשְׁבְּחָן וְחֶדוּ וְקַל מְזַמְּרֵי עִלָּאֵי, דִּמְזַמְּרֵי בְּאַרְעָא. כְּדֵין צְבִי לַצַּדִּיק, תּוּשְׁבְּחָא דְּמֹשֶׁה הֲוָה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. דִּבְכָל אֲתָר דְּאָרוֹן

הֲוָה שָׁארֵי בְּאַרְעָא, הֲווֹ שַׁמְעֵי קָלָא דְּאַמְרֵי, (דברים ד׳:מ״ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אוֹי לִי דְּבוֹגְדִים בָּגָדוּ, דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁקְרָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְעַקְּרָא מֵאַרְעָא זִמְנָא חֲדָא. וּבְגִין דְּאִתְאַחֲדוּ בֵּינַיְיהוּ שִׁקְרָא דִּלְהוֹן, יִתְעַקְּרוּן זִמְנָא תִּנְיָינָא, עַד דְּיִשְׁתְּלִים חוֹבַיְיהוּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא.

פרק ד

(דברים ל״א:כ״ו) לָקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְגוֹ'. הָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֶיךָ. אֵל. אֱלֹהֵינוּ.

דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי דִּכְתִיב, (שמות ג׳:ה׳) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא. אַדְמַת קֹדֶשׁ וַדַּאי, דְּהַיְינוּ אֶרֶץ הַחַיִּים. אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו, עָלָיו וַדַּאי, הַיְינוּ בְּקַדְמִיתָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְבָתַר. תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד, לְעֵד וַדַּאי דְּיַסְהִיד סַהֲדוּתָא.

תְּלָתָא אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּסַהֲדוּתָא לְאַסְהָדָא, וְאִלֵּין אִינּוּן: בְּאֵר דְּיִצְחָק, גּוֹרָל, וְאַבְנָא דְּשַׁוִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְדָא שִׁירְתָא, סַהֲדוּתָא יַתִּיר מִכֹּלָּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אִי הָכִי אַרְבַּע אִינּוּן. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, אֲבָל גּוֹרָל לָא כְּתִיב בֵּיהּ סַהֲדוּתָא.

בְּאֵר דְּיִצְחָק מְנָלָן. דִּכְתִיב, (בראשית כ״א:ל׳) בַּעֲבוּר תִּהְיֶה לִּי לְעֵדָה וְגוֹ'. גּוֹרָל, דִּכְתִיב, (במדבר כ״ו:נ״ו) עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ, דְּהַוָה אָמַר, דָּא לִיהוּדָה, וְדָא לְבִנְיָמִין, וְכֵן לְכֻלְּהוּ. אַבְנָא דְּיהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב, (יהושע כ״ד:כ״ז) הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה. וְהָכָא, וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד. וּכְתִיב, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד, הֵיא וַדַּאי אַסְהִידַת בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

פרק ה

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹ', אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תּוּמָם. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, מַהוּ אֶת דִּבְרֵי, אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת מִבָּעֵי לֵיהּ. וּמַהוּ עַד תּוּמָם. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, כָּל אִינּוּן מִלֵּי דְּאָמַר מֹשֶׁה, כֻּלְּהוּ מִתְגַּלְפֵי בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל אִינּוּן מִלִּין הֲווֹ אַתְיָין, וְסַלְקִין וְנַחְתִין, וּמִתְגַּלְפִין תַּמָּן. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה הֲוָה אַתְיָיא קַמֵּי מֹשֶׁה לְאִתְגַּלְפָא עַל יְדוֹי וְקַיְימָא קַמֵּיהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב עַד תּוּמָם.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁירָה הַזֹּאת מִבָּעֵי לֵיהּ: מַאי קָא רָמִיזָא. אֶלָּא שִׁירְתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א׳:א׳) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, מַלְכָּא דְּשַׁלְמָא כֻּלָּא דִּילֵיהּ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. (דתניא כתיב) (תהילים צ״ב:א׳) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ. שִׁיר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר. (שיר

השירים אשר לשלמה, שיר דקודשא בריך הוא אמר) (והכא את דברי השירה הזאת, שירה דקודשא בריך הוא אמר)

אֶלָּא הָכָא אית לְאִסְתַּכְּלָא, הָתָם שִׁיר, וְהָכָא שִׁירָה. דָּא דְּכַר, וְדָא נוּקְבָּא. וְהָא תָּנִינָן, כָּל נְבִיאֵי כֻּלְּהוּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, כְּקוֹף בְּעֵינַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, וְאִינּוּן אָמְרוּ שִׁיר, וּמֹשֶׁה אָמַר שִׁירָה. (ומנלן דהאי נוקבא הוא, דכתיב ועתה השירה וגו') מֹשֶׁה הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר שִׁיר, וְאִינּוּן שִׁירָה. אֶלָּא דָּא הִיא רָזָא דְּמִלָּה, מֹשֶׁה לְגַרְמֵיהּ לָא קָאֲמַר דָּא, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָאו הָכִי, אֶלָּא, מֹשֶׁה וַדַּאי מֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר מִכֹּלָּא. מֹשֶׁה סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְאִינּוּן נַחְתֵּי מֵעֵילָּא לְתַתָּא. הוּא סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כְּמָה דְּתָנִינָן מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְאֵין מוֹרִידִין. מֹשֶׁה סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא, דְּאָמַר שִׁירָה תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִיהִי מְשַׁבַּחַת לְמַלְכָּא. וּמֹשֶׁה בְּכֹלָּא (ס"א במלכא) אִתְאֲחַד. וְאִינּוּן נַחְתֵּי מֵעֵילָּא לְתַתָּא, דְּאָמְרוּ שִׁיר, דְּהוּא שְׁבָחָא דִּמְשַׁבְּחָא מַלְכָּא לְמַטְרוֹנִיתָא, וְאִינּוּן בְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְאֲחָדוּ. וְעַל דָּא, בְּהַאי אִשְׁתְּמוֹדַע שְׁבָחָא דְּמֹשֶׁה, יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות ט"ו:א') אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְיָ', שִׁירָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא לְמַאן. לַיְיָ'. וּבְגִין כָּךְ, וַיִּכְתּוֹב מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת.

וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנּוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (איוב כ':כ"ז) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ, וּמֹשֶׁה בְּכֹלָּא אִסְתַּכַּל, וְעַל דָּא אָמַר שִׁירָה, בְּגִין לְאִתְאַחֲדָא מִלִּין בַּאֲתָר דָּא, לְמֶהֱוֵי עֲלַיְיהוּ דִּינָא, דִּכְתִיב וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו. וְלָמָּה. דִּכְתִיב כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת יִצְרוֹ, וּכְתִיב כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי וְגוֹ'. וְכַד תַּעְבְּדוּ דָּא, מִיַּד וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (איוב כ':כ"ז) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְלָא יַתִּיר, אֲבָל וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. בְּהַאי, דִּינָא אִתְעֲבִיד לְמַאן דְּאִתְעֲבִיד.

כְּתִיב, (שמואל ב כ"ב:א') וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיְיָ' אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת. הַשְׁתָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּדָוִד הוּא, בְּגִין דְּאָמַר שִׁירָה מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְזָכָה לְהַאי דַּרְגָּא, וְלָא אָמַר הַאי שִׁירָה, אֶלָּא בְּסוֹף יוֹמוֹי, דְּהָוָה בִּשְׁלִימוּ יַתִּיר מֵהַאי שִׁירָה. כְּמָה דְּתָנִינָן, אַל תַּאֲמֵן בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ. וְהָכָא, אֲמַאי זָכָה דָּוִד לְמֵימַר שִׁירָתָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, בְּסוֹף יוֹמוֹי. דְּהָוָה בְּנַיְיחָא מִכָּל סִטְרוֹי, דִּכְתִיב, (שם) בְּיוֹם הִצִּיל יְיָ' אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁירָתָא מְעַלְיָא מִכֹּלָּא מַאי הִיא. כְּמָה דְּתָנִינָן בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, בְּמִלִּין וּבְעוֹבָדָא הָכִי (ס"א הוא) נָמֵי מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּלְבָתַר לְכַוְונָא בְּלִבָּא, וּלְקַשְׁרָא כֹּלָּא בְּחַד קִשְׁרָא.

פרק ו

מְנָלָן מִמֹּשֶׁה, בְּקַדְמִיתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא, (דברים לב) כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא. מַאי אֶקְרָא. כְּמָה דְּכְתִיב, (ויקרא א':א') וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, דָּא שְׁכִינְתָּא. לְבָתַר, הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ, דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה. לְבָתַר נָחִית בְּדַרְגּוֹי מֵעֵילָּא לְתַתָּא, דִּכְתִיב צַדִּיק וְיָשָׁר. לְבָתַר קָשִׁיר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא וְאָמַר, הוּא, וְדָא הוּא קִשְׁרָא לְכֹלָּא.

בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ כְּהַאי גַּוְונָא, בְּקַדְמִיתָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, לְסַלְּקָא יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, לַאֲתָר דְּשַׁקְיוּ דַּעֲמִיקָא (ע' ע"א) דְּבִירָא נָגִיד וְנָפִיק. לְבָתַר (נגיד) לְאַמְשָׁכָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, לְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, עַד דַּרְגָּא בַּתְרָאָה, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן לְכֹלָּא, מֵלְעֵילָּא לְתַתָּא. לְבָתַר בָּעֵי לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא בְּכֹלָּא, קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְדָא הוּא בַּר נָשׁ דְּאוֹקִיר לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל א ב':ל') כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד, כִּי מְכַבְּדַי לְעָלְמָא דְּא, אֲכַבֵּד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

וּבוֹזַי יֵקָלּוּ, מַאי וּבוֹזַי יֵקָלּוּ. דָּא הוּא מַאן דְּלָא יָדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּלְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ. וְכָל מַאן דְּלָא יָדַע לְאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

פרק ז

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וּבוֹזַי יֵקָלּוּ, מַאן דְּלָא יָדַע לְאוֹקִיר לְמָארֵיהּ, וְלָא אִתְכַּוַּון בְּאָמֵן, דְּתָנֵינָן גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. וְהָא אוֹקִימְנָא קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמֵן, מָשִׁיךְ בִּרְכָאן מִמַּבּוּעָא לְמַלְכָּא, וּמִמַּלְכָּא לְמַטְרוֹנִיתָא (דא כנסת ישראל). וּבְאַתְוָון גְּלִיפִין דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, מַאָלֶ"ף לְמֵ"ם, וּמִמֵּ"ם לְנוּ"ן. כֵּיוָן דְּמָטוּ בִּרְכָאן לְנוּן, מִתַּמָּן נָגְדִין וְנָפְקִין בִּרְכָאן לְעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּמִתְפַּשְׁטֵי בְּכֹלָּא. וְקָלָא נָפִיק אִתְשַׁקְיוּ מִשַּׁקְיוּתָא דִּבְרָכָן, דְּאַפִּיק פְּלַגְיָא עַבְדָּא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

וְכַד יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מְשַׁמְּרִין לְאָתְבָּא אָמֵן, לְכַוְונָא לְבַיְיהוּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, כַּמָּה פְּתְחִין דִּבְרָכָאן פְּתִיחָן לֵיהּ לְעֵילָּא, כַּמָּה טָבָאן מִשְׁתַּכְּחִין בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, כַּמָּה חֶדּוּ בְּכֹלָּא. מַאי אֲגַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל דְּגָרְמִין הַאי. אֲגַר לְהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּעָלְמָא דֵּין בְּשַׁעֲתָא דְּעָאקִין לְהוּ (לישראל), וּמְצַלֵּן צְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהוֹן, קָלָא מַכְרְזָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, (ישעיהו כ"ו:ב') פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבוֹא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים אַל תִּקְרֵי אֱמוּנִים, אֶלָּא אֲמֵנִים. פִּתְחוּ שְׁעָרִים, כְּמָה דְּיִשְׂרָאֵל פַּתְחִין לְהוּ תַּרְעִין דִּבְרָכָאן, כַּךְ הַשְׁתָּא פִּתְחוּ שְׁעָרִים, וְתִתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן מֵאִינּוּן דְּעָאקִין לְהוּ.

הַאי בְּעָלְמָא דֵּין, בְּעָלְמָא דְּאָתֵי מַאי אַגְרַיְיהוּ. דְּכַד יִפּוֹק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, דְּהָוָה שׁוֹמֵר לְאָתְבָּא אָמֵן. מַאי שׁוֹמֵר. כְּלוֹמַר, נָטִיר הַהִיא בְּרָכָה דְּאָמַר הַהוּא דְּמְבָרֵךְ, וּמְחַכֵּה לֵיהּ

לְאָתְבָא אָמֵן, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. נִשְׁמָתֵיהּ סַלְקָא וּמַכְרְזֵי קַמֵּיהּ, פְּתְחוּ שְׁעָרִים קַמֵּיהּ, כְּמָה דְּאִיהוּ הֲוָה פָּתַח תַּרְעִין כָּל יוֹמָא, כַּד הֲוָה שׁוֹמֵר אֱמוּנִים.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי אָמֵן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אוּקְמוּהָ כֻּלָּא, אָמֵן אִקְרֵי מַבּוּעָא דְּהַהוּא נַחֲלָא דְּנָגִיד, אָמֵן אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (משלי ח׳:ל׳) וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אָמֵן. קְיוּמָא דְּכֻלְּהוּ הַהוּא נַחֲלָא (ס"א טלא) דְּנָגִיד וְנָפִיק, אָמֵן אִקְרֵי. דְּתַנְיָא, (תהילים ק״ו:מ״ח) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, עוֹלָם דְּלְעֵילָּא, עוֹלָם דְּלְתַתָּא. אוּף הָכָא אָמֵן וְאָמֵן, אָמֵן דְּלְעֵילָּא, אָמֵן דְּלְתַתָּא. אָמֵן קְיוּמָא דְּכֻלְּהוּ, וְהַא אוֹקִימְנָא אָמֵן בְּאִינּוּן אַתְוָון.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אֶלֶף עֲמִיקָא דְּבֵירָא דְּכָל בִּרְכָאן מִתַּמָּן נָבְעִין וְנָפְקִין, וּמִשְׁתַּכְחִין. מ"ם פְּתוּחָה, נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְאִקְרֵי מ"ם. וְהוּא רָזָא דְּתָנְיָנָן, מ"ם פְּתוּחָה, מ"ם סְתוּמָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (ישעיה ט) לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה.

נוּן פְּשׁוּטָה, כְּלָלָא דְּתָרִין נוּנִין, נוּן פְּשׁוּטָה, נוּן כְּפוּפָה. נוּן פְּשׁוּטָה כְּלָלָא דְּאַת וָא"ו, כְּלָלָא דְּנוּן כְּפוּפָה (ס"א פשוטה). (ס"א מ"ם פתוחה, כללא דתרין נונין, נון פשוטה, נון כפופה. נון פשוטה כללא דאת וא"ו') בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא אִקְרֵי נוּן וָאו נוּן. וּבְרָזָא דְּמַתְנִיתָא הָכִי תָּאנָא, ו' דְּכַר, ן' פְּשׁוּטָה כְּלָלָא דְּדִכַר וְנוּקְבָא, נוּן כְּפוּפָה, בְּכְלָלָא דְּפְשׁוּטָה הִיא. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, מֵם דְּהָכָא, הִיא נוֹטָרִיקוֹן מֶלֶ"ךְ, וְהַיְינוּ אָמֵן, אָמֵ"ן נוֹטָרִיקוֹן, אֵ"ל מֶ"לֶךְ נֶ"אֱמָן. כְּלָלָא דְּכֹלָּא, וְשַׁפִּיר הוּא, וְהָא אִתְּמַר.

תָּאנָא, כָּל מַאן דְּשָׁמַע בְּרָכָה מֵהַהוּא דְּמְבָרֵךְ, וְלָא אִתְכַּוֵּון בְּאָמֵן, עָלֵיהּ נֶאֱמַר וּבוֹזֵי יֵקָלוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלאכי א׳:ו׳) לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי. מַאי עוֹנְשֵׁיהּ. כְּמָה דְּלָא פָּתַח בִּרְכָאן לְעֵילָּא, כַּךְ לָא פָּתְחִין לֵיהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, מַכְרִיזֵי קַמֵּיהּ, וְאָמְרִי, טָרוּקוּ גַּלֵּי קַמֵּיהּ דְּפִלַנְיָיא, וְלָא לִיעוּל, וְלָא תְּקַבְּלוּן לֵיהּ, וַוי לֵיהּ, וַוי לְנִשְׁמָתֵיהּ.

פרק ח

תָּאנָא, חַיָּיבֵי דְּגֵיהִנָּם, כֻּלְּהוּ סַלְקֵי בִּמְדוֹרִין יְדִיעָן, וְכַמָּה פְּתְחִין אִית לֵיהּ לַגֵּיהִנָּם, וְכֻלְּהוּ פְּתְחִין לָקֳבֵל פְּתְחִין דְּגַן עֵדֶן. וּבְשַׁעֲתָא דְּאַפְקֵי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּקַבִּילוּ עוֹנְשַׁיְיהוּ, אִינּוּן פַּתְחֵי פְּתִיחִין, וְשַׁוְיָין (ס"א ושאבין) לוֹן לְבַר. וְכֻלְּהוּ פְּתְחִין בִּשְׁמָהָן אִקְרוּן, לָקֳבְלֵיהוֹן דְּפְתְחִין דְּגַן עֵדֶן, וְכָל פְּתְחָא וּפְתְחָא, אִקְרֵי שְׁמָא, לָקֳבְלֵי הַהוּא פְּתְחָא דְּגֵיהִנָּם, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן פְּתְחִין לָקֳבְלֵיהוֹן פְּתְחִין, אִינּוּן פְּתְחִין דְּגַן עֵדֶן.

בַּגֵּיהִנָּם אִית מָדוֹרָא בַּתְרָאָה תַּתָּאָה דְּכֻלְּהוּ, וְהַהוּא מָדוֹרָא הֲוֵי מָדוֹרָא עַל מָדוֹרָא, וְאִקְרֵי (איוב י׳:כ״ב) אֶרֶץ עֲיפָתָה. מַהוּ עֲיפָתָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ״ח:ט״ז) רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל, וּמְתַרְגְּמִינָן מְרוּבַּע יְהֵיֶה עֵיפְתָּה, אוּף הָכָא עֲיפְתָּה, כְּלוֹמַר כְּפוּלָה. וְהַהוּא אִקְרֵי שְׁאוֹל תַּחְתִּית, וּמִתַּרְגְּמִינָן מְרוּבַּע יְהֵיֶה עֵיפְתָּה, כְּלוֹמַר כְּפוּלָה. וְהַהוּא אִקְרֵי אֶרֶץ עֲיפָתָה תַּחְתִּית, שְׁאוֹל הוּא מָדוֹרָא חַד. תַּחְתִּית, הוּא מָדוֹרָא תַּתָּאָה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי אֶרֶץ עֲיפָתָה

תַּחְתִּית, וְאִקָּרֵי אֲבַדּוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כז) שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. וְכֻלְּהוּ מָדוֹרִין לָא אַכְפָּלוּ, וְכֻלְּהוּ לָא עַיְיפִין בַּר מֵהַאי.

וְתָאנָא, מַאן דְּנָחִית לַאֲבַדּוֹן דְּאִקְּרֵי תַּחְתִּית, לָא סָלִיק לְעָלְמִין. וְהַהוּא אִקָּרֵי גֶּבֶר דְּאִשְׁתְּצֵי וְאִתְאֲבִיד מִכֻּלְּהוּ עָלְמִין. וְתָאנָא, לְהַהוּא אֲתָר נַחְתִּין לְהַנְהוּ גַּבְרֵי דְּמִבְזֵי לְאָתָבָא אָמֵן, וְעַל אָמֵן סַגִּיאִין דְּאִתְאֲבִידוּ מִנַּיְיהּ, דְּלָא חָשִׁיב לְהוּ, דַּיְינִין לֵיהּ בַּגַּיְיהִנָּם, וְנַחְתִּין לֵיהּ בְּהַהוּא מָדוֹרָא תַּתָּאָה, דְּלֵית בָּהּ פִּתְחָא, וְאִתְאֲבִיד וְלָא סָלִיק מִנַּיְיהּ לְעָלְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב ז׳:ט-י׳) כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה. וְלָא, וְהָא כְּתִיב (יונה ב׳:ג׳) מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמואל א ב׳:ו׳) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. אֶלָּא הָכָא שְׁאוֹל, הָתָם תַּחְתִּית. וְאוֹקִימְנָא הָא דְּאַהְדַּר בֵּיהּ, הָא דְּלָא אַהְדַּר בֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:י״ג) כִּי שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצֹוב לָהֶם בֹּארוֹת וְגוֹ'. אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים, דָּא הוּא דְּלָא בָּעֵי לְקַדְּשָׁא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאָמֵן. מַאי עוֹנְשֵׁיהּ. כְּתִיב לַחְצֹוב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארוֹת נִשְׁבָּרִים, דְּנַחְתִּין לַגַּיְיהִנָּם דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, עַד דְּנַחְתִּין לַאֲבַדּוֹן דְּאִקְּרֵי תַּחְתִּית. וְאִי אִיהוּ קַדִּישׁ שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַוְונָה בְּאָמֵן כַּדְקָא יָאוּת, סָלִיק דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, לְאִתְעַדָּנָא מֵהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּנָגִיד תְּדִיר לָא פָּסִיק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ל״א:כ״ד) אֱמוּנִים נוֹצֵר יְיָ' וּמְשַׁלֵּם עַל יֶתֶר עוֹשֵׂה גֵּאֲוָה.

פרק ט

תָּאנָא, שִׁירָה מָשִׁיךְ בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, עַד דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. (אמר רבי יוסי אינון ישראל למימר שירתא, שלימתא שירה דכליל כל שאר שירין הדא הוא דכתיב, (ישעיהו י״ב:ד׳) ואמרתם ביום ההוא הודו ליי' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו).

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זִמְנִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר שִׁירָתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דְּמְהֵימְנוּתָא. דִּכְתִיב, (במדבר כ״א:י״ז) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. אָז שָׁר לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָז יָשִׁיר. וְכֵן כֻּלְּהוּ כְּהַאי גַּוְונָא. אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, מִתַּתָּא לְעֵילָּא. עֲלִי בְאֵר עֱנוּ לָהּ, עֲלִי בְאֵר, כְּלוֹמַר סָק לְאַתְרִיךְ, לְאִתְאַחֲדָא בְּבַעְלִיךְ, דָּא הוּא מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

וּלְבָתַר מֵעֵילָּא לְתַתָּא, (דהא עד השתא בגלותא אשתכחת עמנא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, דְּאוֹלִידוּ לָהּ אַבָּא וְאִימָּא, (לעילא) כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אִלֵּין אֲבָהָן, דְּאִקְרוּן (תהילים מ״ז:י׳) נְדִיבֵי עַמִּים. כָּרוּהָ, אֲתָר לְאִזְדַּוְוגָא בָּהּ מַלְכָּא, בְּבִרְכָּן. וּבְמָה הוּא זִוּוּגָא. בְּמִחוֹקֵק, דָּא יְסוֹד. בְּמִשְׁעֲנוֹתָם, דָּא נֶצַח וְהוֹד, מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה, וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל, וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת. הָא קִשׁוּרָא שְׁלִימָא, קִשׁוּרָא דְּמְהֵימְנוּתָא, קִשׁוּרָא קַיְימָא דְּכֹלָּא בֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר שִׁירָתָא שְׁלֵימָתָא. שִׁירָתָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאַר שִׁירִין. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו. בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (זכריה י״ד:ט׳) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וּכְתִיב (תהילים קכ״ו:ב׳) אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

האזינו

פרק א

(דברים לב) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי, רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ה) פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר וְגוֹ', בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלָא עָנָנִי. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא. אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר וְגוֹ'. אֲנִי יְשֵׁנָה, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֲנִי יְשֵׁנָה, מִפִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּזִמְנָא דַּאֲזִילְנָא בְּמַדְבְּרָא. וְלִבִּי עֵר, לְאַעֲלָא לְאַרְעָא, לְמֶעְבַּד לְהוּ (נימוסין) דְּהָא כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּאַרְעָא מִשְׁתַּכְחִין. קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק, דָּא מֹשֶׁה. דְּאוֹכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה וִיכּוּחִין, בְּכַמָּה קְטָטִין. דִּכְתִיב, (דברים א) אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגוֹ', (דברים ט) מַמְרִים הֱיִיתֶם וְגוֹ'. (דברים ט) וּבְחוֹרֵב הִקְצַפְתֶּם וְגוֹ'. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) דּוֹפֵק.

וְעִם כָּל דָּא דְּמֹשֶׁה אוֹכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בִּרְחִימוּתָא הֲווֹ כָּל מִלּוֹי, דִּכְתִיב, (דברים ז׳:ו׳) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ. וּבְךָ בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעָם וְגוֹ' (דברים י״ד:ב׳) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם (דברים ד׳:ד׳) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ. וְעַל דָּא (דברים כ״ז:י׳) וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ. (דברים ז׳:ח׳) כִּי מֵאַהֲבַת יְיָ אֶתְכֶם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי.

מַה כְּתִיב. (שם) קַמְתִּי אֲנִי לִפְתּוֹחַ לְדוֹדִי, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹד דַּהֲווֹינָן זְמִינִין לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּלְקַבָּלָא אִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה. מַה כְּתִיב, (שם) וְדוֹדִי חָמַק עָבָר. דִּכְתִיב, (דברים ל״ד:ה׳) וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ. בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ, דִּכְתִיב וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי, דְּלָא הֲוָה דָּרָא כְּדָרָא דְּמֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמַע לְקָלֵיהוֹן, וְעָבַד לְהוּ נִסִּין וְנִימוּסִין, כְּמָה דְּעָבַד עַל יְדוֹי.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתּוֹחַ לְדוֹדִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, דְּכָל יוֹמוֹי לָא בָּעָא דְּמַלְאָכָא וּשְׁלִיחָא לְדַבְּרָא עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב, (שמות ל״ג:ט״ו) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכַם לְרָעוּתֵיהּ. וְדוֹדִי חָמַק עָבָר, בְּיוֹמוֹי דִּיהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב, (יהושע ה׳:י״ד) לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ'.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה הֲוָה שָׁמַע קָלָא קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְלָא אִזְדָּעְזָע, וְכָל שֶׁכֵּן מַלְאָכָא, דְּלָא בָּעָא (ולא קבליה). בָּתַר דְּשָׁכִיב מַה כְּתִיב. וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ'. וּכְתִיב (שם) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה. עַתָּה בָאתִי, בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה רַבָּךְ אֲתֵינָא, וְלָא קְבָלְנִי. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבָחָא דְּמֹשֶׁה. בְּהַהוּא זִמְנָא בָּעוּ יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִזְדַּמַּן לְהוּ הָכִי כְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּקַשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ וְגוֹ'.

פרק ב

(דברים ל"ב:א') הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, רִבִּי חִיָּיא אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, יַתִּיר מִכָּל נְבִיאֵי עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (ישעיהו א':ב') שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי יְיָ' דִּבֶּר. שִׁמְעוּ שָׁמַיִם, יְשַׁעְיָה דְּהֲוָה יַתִּיר רְחִיקָא מִמַּלְכָּא, כְּתִיב שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. מֹשֶׁה דְּהֲוָה יַתִּיר קָרִיב לְמַלְכָּא, כְּתִיב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

תָּאנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאָמַר יְשַׁעְיָהוּ שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין אִזְדַּמָּנוּ לְתַבְּרָא רֵישֵׁיהּ, נָפְקָא קָלָא וְאָמַר, מַאן הוּא דֵּין דְּבָעֵי לְאַרְעָשָׁא עָלְמִין. עַד דְּפָתַח וְאָמַר, לְאוּ אֲנָא, וְלָאוּ דִּידִי, אֶלָּא כִּי יְיָ' דִּבֶּר, וְלָא אֲנָא. בְּמֹשֶׁה מַה כְּתִיב. הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, אֲנָא וְלָא אַחֲרָא. וַאֲדַבֵּרָה בְּלָא דְּחִילוּ. וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי, וְלָא מֵאַחֲרָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּאַתְוָון גְּלִיפָן דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, הָכָא אִתְרְמִיז שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, תּוּ מַה בֵּין מֹשֶׁה לִישַׁעְיָהוּ. מֹשֶׁה אָמַר הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם, שָׁמַיִם עִלָּאִין, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן, דְּאִקְרוֹן שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֶרֶץ עִלָּאָה, הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא, וְאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים. בִּישַׁעְיָה כְּתִיב, שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְלָא הַשָּׁמַיִם. הַאֲזִינִי אֶרֶץ, וְלָא הָאָרֶץ. וְאִינּוּן שָׁמַיִם וְאֶרֶץ תַּתָּאִין. וְעִם כָּל דָּא, בָּעוּ לְאַעְנְשָׁא לֵיהּ, עַד דְּאָמַר כִּי יְיָ' דִּבֶּר, וְלֹא אֲנָא. וּמֹשֶׁה אָמַר כּוּלֵי הַאי, דִּכְתִיב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי.

פרק ג

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב':ג') כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּהָא כָּל שְׁאַר עַמִּין אִתְיְהִיבוּ לְרַבְרְבָן מִמָּנָן, בְּשֶׁלְטָנוּתָא עֲלַיְיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלָא יָהַב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא לְמַלְאָכָא, וְלָא לְשָׁלִיטָא אַחֲרָא, אֶלָּא הוּא אָחִיד לוֹן לְחוּלָקֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וּכְתִיב, (תהילים קל"ה:ד') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר, מַה תַּפּוּחַ מִתְפָּרְשָׁא בִּגְוָונוֹי, עַל כָּל שְׁאַר אִילָנֵי חַקְלָא, כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

מִתְפָּרֵשׁ וְאִתְרְשִׁים עַל כָּל חֵילִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, בְּגִין כָּךְ (ישעיהו מ"ח:ב') יְיָ' צְבָאוֹת שְׁמוֹ, אוֹת הוּא בְּכָל חֵילָא דִּלְעֵילָא.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתַפּוּחַ, דְּאִית בֵּיהּ תְּלַת גַּוְונִין. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹשַׁנָּה. מַאן שׁוֹשַׁנָּה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, שׁוֹשַׁנָּה סְתָם, שׁוֹשַׁנָּה דְּאִתְכְּלִילַת בְּשֵׁית טַרְפֵּי, שׁוֹשַׁנָּה דָּא גְּוונֵיהּ חִוָּור וְסוּמָק. וְכֹלָּא הוּא תְּרֵין גְּוונֵי, סוּמָק וְחִוָּור, הָכִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתַפּוּחַ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹשַׁנָּה. דְּהָכִי אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שיר השירים ח':ה') תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ. תַּחַת הַתַּפּוּחַ בְּאֵן אֲתַר הִיא. אֶלָּא אִלֵּין אֲבָהָתִין דְּאָמְרָן. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, דָּא יוֹבֵלָא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, כֹּלָּא שַׁפִּיר, אֶלָּא אִלֵּין אֲבָהָן דְּקַאמְרָן, אִלֵּין אִינּוּן ג' גְּוונֵי, דְּמִתְחַבְּרָן בְּתַפּוּחַ.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאֵן אֲתַר אִתְכְּלִילַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹשַׁנָּה. בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין דְּרַחֲימוּתָא, דְּאִתְדָּבָקַת בְּמַלְכָּא עִלָּאָה, נַטְלָה תְּרֵי שׁוֹשַׁנִּים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה':י"ג) שְׂפָתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. וּבְגִין כָּךְ אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שם א) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. (כמה דאת אמר (בראשית מ"א:מ') ועל פיך ישק כל עמי) בְּגִין דְּאִתְכְּלִילַת בַּשּׁוֹשַׁנִּים, בִּתְרֵי שִׂפְוָון דִּילֵיהּ.

פרק ד

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַיִם אִקָּרֵי. וּבְגִין דְּאִקָּרֵי שָׁמַיִם, כָּל אִינּוּן רְקִיעִין דְּאִתְכְּלִילָן בִּשְׁמָא דָּא, (ס"א שבעה אינון דכד מתחברן וכו') כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִקְרוּ שָׁמַיִם, וְאִקְרוּ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאן אִינּוּן רְקִיעִין. שִׁבְעָה אִינּוּן.

כְּמָה דְּתָנֵינָן, וִילוֹן, רָקִיעַ, שְׁחָקִים, זְבוּל, מָעוֹן, מָכוֹן, עֲרָבוֹת. וּבְאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא, הָכִי תָּנֵינָן. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הָנֵי בָּרַיְיתֵי דְּבֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא הָכִי, וְסַגִּיאִין אִינּוּן בְּכָל הָנֵי גְּוונֵי. כְּמָה דְּתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּנֵינָן בְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, (ס"א דלבר) דִּלְגַבֵּי דְּכָל הָנֵי שִׁבְעִין כִּתְרִין דְּמַלְכָּא. לָקֳבֵלֵיהוֹן שַׁוְויָין ז' רְקִיעִין, וְז' כּוֹכְבַיָּא דְּרַהֲטִין וְאָזְלִין, וְקָרֵי לוֹן שְׁמָהָן בִּשְׁמָהָן. וְאַף עַל גַּב דְּשַׁוְויָין כֻּלְּהוּ כִּסְאֵי דִּרְקִיעִין, דְּשִׁבְעָה כּוֹכְבַיָּא, שַׁבְּתַאי, צֶדֶק, מַאְדִים, חַמָּה, נוֹגַהּ, כּוֹכָב, לְבָנָה. וְשָׁוִין אִלֵּין לְקֳבֵיל אִלֵּין, בְּכִסּוּיָא דְּמִלִּין. לְגַבֵּי אִינּוּן דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ז:י"ג) יַעַמְדוּ נָא וְיוֹשִׁיעוּךְ הוֹבְרֵי שָׁמַיִם הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים. כֻּלְּהוּ מִלִּין מִתְכַּסְיָין, וְאַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא. וַאֲנָן בָּתַר אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא קָא אָזְלִינָן, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כ"ו:י"ח) וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו, כְּמָה דְּמַלִּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָזְלִינָן, וּבַהֲדֵיהּ אָזְלִינָן, כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים כ"ח:ט') וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, פְּשִׁיטִין מִלִּין אִלֵּין לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלֵּי בְּהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִתְכַּסְיָין. אָמַר לֵיהּ וְהָכִי תָּנָן, כְּמָה דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְקַמָּן. וְהָכִי אוֹלִיפְנָא

מֵאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, דְּתָנָא בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וּבְאַתְרִין סַגִּיאִין אִשְׁתְּמוֹדָעָן מִלֵּי דְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲרִימִית יָדַי בְּצַלּוּ לְקַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּמִלִּין אִלֵּין אִתְגְּלִיאוּ עַל יָדַי, בְּהַהוּא עָלְמָא, כְּמָה דְּאִתְכְּסִיאוּ בְּלִבָּאי. וְלֵית אֲנָן בְּאִינּוּן אָרְחִין דְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, אוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא נַקְטִינָן.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאן לָךְ רַב בְּחָכְמְתָא כְּדָוִד מַלְכָּא, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּרֵיהּ, בְּהַאי כִּתְרָא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בְּבָרַיְיתֵי אִלֵּין. וְסִיהֲרָא קַרְיֵיהּ דָּוִד מַלְכָּא צָדֶק, דְּהָא דִּילֵיהּ הוּא, דִּכְתִיב, (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא הָכִי נָמֵי, וְאִיהוּ אִתְקְרֵי צָדֶק, וְשִׁמְשָׁא דְּאִתְקְרֵי בְּבָרַיְיתֵי בְּרִית, אִיהוּ אִקְרֵי מִשְׁפָּט. וְאִינּוּן כָּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, דִּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ. צַדִּיק וְצֶדֶק הָכִי נָמֵי בְּחַד דַּרְגָּא הֲווֹ. תָּאנָא, ז' כִּתְרִין אוֹקְמוּהָ, תִּשְׁעָה אִקְרוּן. וַאֲפִילּוּ בְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, שִׁבְעָה רְקִיעִין אִינּוּן תִּשְׁעָה הֲווֹ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עַד אֵימָתַי יִקְרוּן חַבְרַיָּיא בְּהָנֵי מִלִּין. הָא אֲנָן בָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְלִינָן, וַאֲנָן יַדְעֵי מִלִּין, וְהָא אִתְגְּלֵי עַל יָדָן מִלָּה דָּא, מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לְקַדְמָאֵי. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כָּל אִינּוּן מִלִּין, וְכָל אִינּוּן בָּרַיְיתֵי, סְלִיקוּ לְהוּ לְאִינּוּן דִּלְא עָאלוּ וְנַפְקוּ, וּבְנֵיהוֹן אַתְיָין לְשָׁאֲלָא. וְכַד יִשְׁאֲלוּן, יֵימְרוּן חַבְרַיָּיא, וַוי לְדָרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי אִסְתְּלִיק מִנַּיהּ. אֲבָל תָּא חֲזֵי מִכָּאן וּלְהָלְאָה, לָא יְהֵא דָּרָא כְּדָרָא דָּא, וְלָא אוֹרַיְיתָא אִתְגְּלֵי עַל חַבְרַיָּיא.

פרק ה

תָּא חֲזֵי, דָּרָא בַּתְרָאָה דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, יָדְעוּ כֹּלָּא, דְּהָא מֹשֶׁה גַּלֵּי לוֹן כָּל אִינּוּן מ' שְׁנִין דַּהֲווֹ בְּמַדְבְּרָא, כְּמָה דַּאֲמַרְנָא. תָּאנָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְאַף מֹשֶׁה לָא גַּלֵּי דָּא, אֶלָּא בְּהַהוּא יוֹמָא דְּהַוָה סָלִיק מִן עָלְמָא, דִּכְתִיב, (דברים ל״א:ב׳) בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, וְעִם כָּל דָּא לָא אָמַר, עַד דְּיַהֲבוּ לֵיהּ רְשׁוּתָא. דִּכְתִיב, (שם) וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. וְכַד גַּלֵּי, לָא אָמַר הַאֲזִינוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב אֶת הַשִּׁירָה, וְכִי שִׁירָה אִקְרֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק שִׁירָה וַדַּאי, מַה שִּׁירָה אִתְמַשְׁכָא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, אוּף הָכִי מִלִּין אִלֵּין אִתְמַשְׁכָן בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה שִׁירָה.

תָּא חֲזֵי, כּוּלֵי הַאי אָמַר מֹשֶׁה, וְקָרָא לְעֵלָּאִין, עַד לָא יֵימָא מִלָּה, דִּכְתִיב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. יַעֲרוֹף כַּמָּטָר וְגוֹ'. וְכָל כַּךְ לְמָה. מִשּׁוּם כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא. עַד דְּיֵימָא מִלָּה, אַרְעִישׁ כֻּלְּהוּ עָלְמִין.

תָּאנָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאָמַר מֹשֶׁה הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, אִתְרְגִישׁוּ עָלְמִין. נָפַק קָלָא וְאָמַר, מֹשֶׁה מֹשֶׁה, אֲמַאי אַתְּ מַרְעִישׁ עָלְמָא כֹּלָּא. אַתְּ בְּרִיהּ דְּבַר נָשׁ, וּבְגִינָךְ אִתְרְגִישׁ עָלְמָא. פְּתַח וְאָמַר, כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתָּתָקוּ, וַאֲצִיתוּ מִלּוֹי.

פרק ו

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא קָרָא לוֹן גּוֹי קָדוֹשׁ, דִּכְתִיב, (דברים י״ד:ב׳) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה וְגוֹ'. לְבָתַר קָרָא לוֹן קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב, (ירמיהו ב׳:ג׳) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, קֹדֶשׁ עִלָּאָה מִכֹּלָּא, דְּהָכִי תָּנֵינָן, כַּד אִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ קְדוּשֵׁי כַּחֲדָא, אִקְרוּן קָדוֹשׁ. וְכֻלְּהוּ סַלְּקִין וּמִתְכַּנְּשִׁין לְהַהוּא אֲתָר עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ.

וּבְגִין כָּךְ ק' ק' ק' (קדוש קדוש קדוש), קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל אִתְעָבִיד מִנַּיְיהוּ. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל בִּתְלַת דַּרְגִּין מִתְעַטְּרָן, כַּד אִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִקְרוּן קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', דְּאִיהִי רֵאשִׁית. וְהָא אוֹקִימְנָא תְּבוּאָתֹה, בְּהֵ"א. כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ, מַאי כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אִתְּמַר, דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ב:י״ד) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה. וּכְתִיב (שם) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, וְיִשְׂרָאֵל אִקְרוּן קֹדֶשׁ, בְּגִין כָּךְ כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא דְּכֹלָּא, אִתְכְּלִיל בַּקֹּדֶשׁ. (ס"א א') וְחָכְמָה עִלָּאָה קֹדֶשׁ אִקְרֵי, וְכַד נְהִיר דָּא חָכְמָה עִלָּאָה, חָכְמָה דִּשְׁלֵמוּתָא נְהִיר. כְּמָה דִּכְתִיב, (מלכים א ה׳:י׳) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא. וְכַד אִתְבָּרְכָא מִיסּוֹד, הָכִי קָרֵינָן לָהּ קֹדֶשׁ, דְּאִיהוּ אַנְהִיר בְּשְׁלִימוּ. וְכַד לָא אִתְנַהֲרָא מִתְעַטְּרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, קָרֵינָן לָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלָא אִתְקְרֵי קֹדֶשׁ כְּהַהוּא דִּלְעֵילָּא.

וְכַד מִתְבָּרְכָא מֵהַאי יְסוֹד, וְינָקָא לְכָל אינּוּן דִּלְתַתָּא, אִתְקְרֵי אֵם, כְּהַהִיא דִּלְעֵילָּא. וְקָרֵינָן לֵיהּ קְדָשִׁים. וּכְדֵין קָרֵינָן לֵיהּ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּבֵיהּ כַּלָּה דִּכְתִיב, (שיר השירים ד׳:ח׳) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה וְגוֹ'. מַאי לְבָנוֹן. דָּא עֵדֶן, דְּאִתְלַבֵּן מִכָּל סִטְרִין. וְעֵדֶן הָא יָדוּעַ לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא.

פרק ז

תָּאנָא, כְּתִיב כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא, מַאי כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא כְּתִיב הָבוּ גוֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָבוּ גוֹדֶל, דָּא גְּדוּלָה, הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, דָּא גְּבוּרָה. כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, דָּא תִּפְאֶרֶת. אֵל אֱמוּנָה, דָּא נֶצַח. וְאֵין עָוֶל, דָּא הוֹד. צַדִּיק, דָּא יְסוֹד. וְיָשָׁר, דָּא צֶדֶק. הוּא כֹּלָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שֵׁם יְיָ' מַמָּשׁ. וּמֹשֶׁה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא גַּלֵּי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (דברים ל״א:ב׳) בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם וְגוֹ'. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, הַהוּא זַכָּאָה דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה בֵּיהּ, כַּד מָטֵי יוֹמָא לְאִסְתַּלְּקָא מֵעָלְמָא, בָּעֵי לְגַלָּאָה הַהִיא חָכְמְתָא, לְאינּוּן דִּי רוּחַ

קַדִּישָׁא בֵּינַיְיהוּ. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה. דִּכְתִיב בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם. וּכְתִיב, (שם) וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְגוֹ'.

וְאִם לָאו, עָלֵיהּ כְּתִיב, (משלי ג׳:כ״ז) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ד׳:ב׳) כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם וְגוֹ'. (משלי ג׳:כ״ז) בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת. עַד לָא תִּסְתַּלַּק מִן עָלְמָא, וְלָא אִתְיְיהִיב לָךְ רְשׁוּתָא לְגַלָּאָה.

פרק ח

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַאי קְרָא אוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ חָכְמְתָא עִלָּאָה, וְהָכִי הוּא. אֲבָל סֵיפֵּיהּ דִּקְרָא, מְקַשֵּׁר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בְּמַאי דִּכְתִיב הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. כְּלוֹמַר הוּא כֹּלָּא. הוּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא. דְּאִי תֵּימָא כָּל הָנֵי סַגִּיאִין אִינּוּן, חָזַר וְאָמַר הוּא, כֻּלְּהוּ סַלְּקִין וּמִתְקַשְּׁרָן וּמִתְאַחֲדָן בְּחַד. וְכֹלָּא, הוּא הָיָה, וְהוּא הֲוָה, וְהוּא יִהְיֶה. וְהוּא חַד. בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. (על) עַד כֵּן מִתְקַטְּרִין מִלִּין, וּמִתְאַחֲדִין מִלִּין קַדִּישִׁין, דְּשָׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּקָרֵי לְמַלְכָּא, וְיִנְדַּע לְמִקְרֵי כַּדְקָא יָאוּת. וְאִי אִיהוּ קָרֵי וְלֹא יָדַע לְמַאן קָרֵי, אִתְרְחִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִנֵּיהּ, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ה:י״ח) קָרוֹב יְיָ' לְכָל קוֹרְאָיו וְגוֹ'. קָרוֹב יְיָ' לְכָל קוֹרְאָיו, לְמַאן קָרוֹב. חָזַר וְאָמַר, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת, וְכִי אִית מַאן דְּיִקְרֵי לֵיהּ בְּשִׁקְרָא. אֲמַר רִבִּי אַבָּא אִין, הַהוּא מַאן דְּקָרֵי וְלֹא יָדַע לְמַאן דְּקָרֵי. מְנָלָן. דִּכְתִיב לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת. מַאי בֶּאֱמֶת. בְּחוֹתָמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא, דְּהוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וּבְגִין כָּךְ לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת כְּתִיב. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּיָדַע לְמַנְדַּע אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי ד׳:י״ח) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (ישעיהו ס׳:כ״א) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'.

פרק ט

תַּנְיָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כָּל הָנֵי תִּקּוּנִין, וְכָל הָנֵי מִלֵּי, לְמְחַצְדֵי חַקְלָא אִתְמַסְרָן. וְתָנֵינָן, חַיָּיבִין כְּבָיְכוֹל עַבְדִין פְּגִימוּתָא לְעֵילָּא. מַאי פְּגִימוּתָא. כְּמָה דִּכְתִיב, שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דְּהָא כָּל הָנֵי תִּקּוּנִין לָא מִשְׁתַּכְּחֵי כַּדְקָא יָאוּת. כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (ישעיהו נ״ט:י״ז) וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם) וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבּוֹשֶׁת. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה, בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל זַכָּאן. לֹא זָכוּ, וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מַאי פְּגִימוּתָא. כְּמָה דְּתַנֵּינָן, דַּאֲבָהָן לָא מִסְתַּפְּקִין (ס"א מסתפקן) לְאִתְבָּרְכָא מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא. כָּל שֶׁכֵּן בְּנִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַאי לוֹ לֹא תְּרֵי זִמְנֵי. אֶלָּא חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל זִמְנָא דְּחַיָּיבַיָּא סְגִיאוּ בְּעָלְמָא, כִּבְיָכוֹל שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא מִתְבָּרַךְ בְּעָלְמָא. וְכָל זִמְנָא דְּחַיָּיבַיָּא לָא סְגִיאוּ בְּעָלְמָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא מִתְבָּרַךְ בְּעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים ק"ד:א') יִתַּמּוּ חַטָּאִים וּגו', בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ' הַלְלוּיָהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִקְרָא זֶה מַמָּשׁ הוּא, דִּכְתִיב שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַאן גָּרִים לְחַבְּלוּתָא דָּא. דּוֹר עִקֵּשׁ וּפִתַלְתּוֹל, בְּגִין דְּאִינּוּן חַיָּיבַיָּא וְדָרָא אִשְׁתְּכַח הָכִי.

בְּגִין כָּךְ בָּתַר דְּאָמַר מֹשֶׁה כָּל הָנֵי מִלִּין, וְאַדְכַּר שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא יָאוּת, אָמַר וַדַּאי צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, מִלָּה בְּתִקּוּנֵיהּ. אֲבָל שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַאי טַעְמָא הָכִי. מִשּׁוּם דְּאִינּוּן דּוֹר עִקֵּשׁ וּפִתַלְתּוֹל. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לוֹ לֹא, כְּלוֹמַר לְגַרְמַיְיהוּ עַבְדִּין דָּא חַיָּיבִין, דְּגַרְמִין לְאִסְתַּלְקָא בִּרְכָאן מֵעָלְמָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, לוֹ לֹא, הָא אוֹקִימְנָא וְהָכִי הוּא. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. הַלְיָי' תִּגְמְלוּ זֹאת, לְשַׁלָּמָא גְּמוּל דָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אִינּוּן טָבָאן דְּגָרִים לָךְ, וְעָבִיד לָךְ.

פרק י

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ויקרא כ"ו:מ"ד) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וּגו'. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, עַל כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאַף עַל גַּב דְּאַרְגִּיזוּ קָמֵי מָאֲרֵיהוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי לְשַׁבְקָא לוֹן. דִּבְכָל אֲתַר דְּגָלוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וּגו'.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חָבִיבוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאַף עַל גַּב דְּגַרְמִין לְמִגְלֵי בֵּינֵי עַמְמַיָּא, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדִיאַת מִנַּיְהוֹן לְעָלְמִין. דְּלָא תֵּימָא דְּאִינּוּן בִּלְחוֹדַיְיהוּ בְּגָלוּתָא מִשְׁתַּכְּחִין. אֶלָּא וְאַף גַּם זֹאת עִמְּהוֹן מִשְׁתַּכְּחִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וּגו'.

לְמַלְכָּא דְּאַרְגִּיז עַל בְּרֵיהּ, גָּזַר עֲלֵיהּ עוֹנְשָׁא לְאִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ, וּלְמֵיזַל לְאַרְעָא רְחִיקָא. שְׁמָעָה מַטְרוֹנִיתָא וְאָמְרָה, הוֹאִיל וּבְרִי אָזִיל לְאַרְעָא רְחִיקָא, וְשַׁדַּי לֵיהּ מַלְכָּא מֵהֵיכָלֵיהּ, אֲנָא לָא אֶשְׁבּוֹק לֵיהּ, אוֹ תַּרְוָונָא כַּחֲדָא נִיתּוּב לְהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא אוֹ תַּרְוָונָא כַּחֲדָא נֵיתִיב בְּאַרְעָא אַחֲרָא. לְזִמְנִין, פָּקִיד מַלְכָּא עַל מַטְרוֹנִיתָא, לָא אַשְׁכְּחָהּ. דַּהֲווֹת אַזְלַת עִם בְּרֵיהּ, אָמַר, הוֹאִיל וּמַטְרוֹנִיתָא תַּמָּן, תַּרְוַוֵיהוּ יְתוּבוּן.

וּבְזִמְנָא דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַטְרוֹנִיתָא, פָּקִיד לָהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּבְגִינָהּ פָּקִיד לִבְנוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ו':ה') וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּגו'. מַאן גָּרִים דַּאֲנָא שָׁמַעְנָא עֲקַתְהוֹן. כְּבְיָכוֹל, מַטְרוֹנִיתָא. דִּדְכַרְנָא לָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ו':ה') וָאֶזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי. וּכְתִיב (שמות ב':כ"ד) וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא יְהַדַּר לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, מַה כְּתִיב. (דברים ל׳:ג׳) וְשָׁב יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ, דָּא מַטְרוֹנִיתָא. וְעוֹד כְּתִיב, (תהילים פ״ה:ב׳) רָצִיתָ יְיָ׳ אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַלְיְיָ׳ תִּגְמְלוּ זֹאת, בְּגִין דְּאַתּוּן דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל, אַתּוּן הֲוֵיתוּן גַּרְמִין דְּתִגְלֵי זֹאת בְּגָלוּתָא. הַלְיְיָ׳ תִּגְמְלוּ זֹאת. דָּא הוּא גְּמוּל דְּעָבִיד עִמְכוֹן, בְּכָל אִינּוּן נִימוּסִין דְּמִצְרַיִם, בְּכָל אִינּוּן אַתְוָון דְּעָבַד לְכוּ, דָּא הוּא גְּמוּל דְּאַתּוּן שָׁלְמִין לְהַאי זֹאת. מַאן גָּרַם לְכוֹן דָּא. בְּגִין דְּאַתּוּן עַם נָבָל וְלֹא חָכָם, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּכָל אִינּוּן טָבָן דְּעָבַד לְכוּ עַד הַשְׁתָּא.

פרק יא

הַלְיְיָ׳ תִּגְמְלוּ זֹאת, דָּא שְׁכִינְתָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, דְּתַנְינָן, הֵ״א דִּבְּהִבָּרְאָם, (בראשית ב) זְעֵירָא. הֵ״א דִּבְהַלְיְיָ׳ רַבְרְבָא. וְהָא אִתְּמַר דְּתַנְיָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הֵ״א דִּבְכָל אָתָר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִקְרֵי אֵם. וּתְרֵי עָלְמִין נִינְהוּ, דִּכְתִיב, (תהילים ק״ו:מ״ח) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְהָא תְּנִינָן בְּרָזָא דִּקְרָא, (במדבר כ״ח:ה׳) בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִית הַהִין.

תַּנְיָא רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּכַמָּה אַתְרֵי אִסְתְּכַלְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַעְדֵּי רְחִימוּתָא מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּבְכָל אָתָר דְּאִינּוּן הָווֹ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּינַיְיהוּ. דִּכְתִיב, (ויקרא כ״ו:מ״ד) לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם. דַּיְיקָא אִתָּם, בֵּינַיְיהוּ עִמְּהוֹן לָא אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין.

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְפָגַע בֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ חֲמֵינָא (להו) בְּאַנְפָּךְ, דְּהָא בְּמָדוֹרָא דִּשְׁכִינְתָּא מָדוֹרָךְ. מַאי כְּתִיב. (שמות ג׳:ח׳) וָאֵרֶד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם. וְאֵרַד, אֵרֶד מִבָּעֵי לֵיהּ. וְאֵרֶד בְּקַדְמֵיתָא. אֵימָתַי. כַּד נָחַת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. וְלָמָּה. לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם. דְּאִלְמָלֵא לָא הֲוָה בֵּינַיְיהוּ, לָא יַכְלִין לְמִסְבַּל גָּלוּתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים צ״א:ט״ו) עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי בְּכָל אָתָר דְּיִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּינַיְיהוּ. וְכָל אָתָר דְּחַכִּימֵי דָּרָא אַזְלִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל עִמְּהוֹן, דִּכְתִיב, (שם) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ'. מְנָלָן דִּכְתִיב, (בראשית ל״ב:ג׳) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וְגוֹ', וַיִּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. הַשְׁתָּא נִשְׁתַּתֵּף כַּחֲדָא, וְנֵיזִיל בְּאָרְחָא, דְּהָא יְדַעְנָא דִּלְאָתָר חַד אַזְלִינָן, לְקַבְּלָא אַנְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תְּנִינָן, שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין, לָא בַּהֲלִיכָתָן וְלָא בַּחֲזָרָתָן. וַאֲנָן לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְלִינָן, וְלָא דְּחִילְנָא.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. הַשָּׁמַיִם, לְאַכְלְלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָאָרֶץ, לְאַכְלְלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל מַה דְּלְתַתָּא, אִינּוּן אִקְרוּן תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם מִנַּיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי מַהוּ בְּהִבָּרְאָם, וְאִתְמַר בָּהּ' בָּרָאָם. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא חַד מִלָּה, כַּד שָׁמַיִם אִתְחַבָּרוּ, הַאי ה' אַפֵּיקַת תּוֹלְדוֹת, וְאִינּוּן אִקָּרוּן תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, בְּמַאי אוֹקִימְנָא בָּהּ' בָּרָאָם, בְּאַבְרָהָם. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא חַד מִלָּה הוּא, בְּאַבְרָהָם, הַיְינוּ הַשָּׁמַיִם, דְּמִתַּמָּן שַׁרְיָין לְאִתְפַּשְׁטָא. בָּהּ' בָּרָאָם, הַיְינוּ וְהָאָרֶץ, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא אוֹלִיפְנָא, דִּכְתִיב, אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְתָנֵינָן, הָעוֹלָם הַזֶּה נִבְרָא בָּהּ', דִּכְתִיב בְּהִבָּרְאָם. וְהָעוֹלָם הַבָּא, נִבְרָא בְּי', דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. לְאַכְלְלָא הַשָּׁמַיִם. אֶת הַגָּן, לְאַכְלְלָא אֶת הָאָרֶץ.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ד':ט"ו) מַעְיַן גַּנִּים, דָּא הִיא הַשָּׁמַיִם, בְּאֵר מַיִם חַיִּים, דִּכְתִיב, (בראשית כז) וַיִּכְרוּ שָׁם עַבְדֵי יִצְחָק בְּאֵר, דִּכְתִיב (שם) וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפּוֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ'. וְנוֹזְלִין מִן לְבָנוֹן, דְּאִינּוּן מִתְעַטְּרִין לְעֵילָּא, וְסַלְקִין בְּרֵישָׁא דְמַלְכָּא. דִּכְתִיב, (תהילים ק"ח:ה') כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ.

מִן לְבָנוֹן, מִתַּמָּן נָפְקִין לְבֵינָה. וְנָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ לְכָל זִוְיִין, עַד דְּנָגְדִין אִינּוּן מַבּוּעִין, וְנַחְתִּין לְאִתְכַּנְּשָׁא לְאֲתָר דְּאִקְרֵי יַמָּא רַבָּא. דִּכְתִיב, (קהלת א':ז') כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹ'. וּכְתִיב, (ישעיהו נ"א:א') הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם וְגוֹ'. לְבָתַר כְּתִיב, (שיר השירים ד':י"ב) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַּלָּה וְגוֹ'. וּמִכָּאן, נְפִיקוּ תּוֹלְדוֹת לְכֹלָּא. דִּכְתִיב, בְּהִבָּרְאָם, בָּהּ' בָּרָאָם מַמָּשׁ, בְּאַבְרָהָם. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַאֲפִילּוּ בְּיַעֲקֹב מַמָּשׁ. וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

פרק יב

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּד אֲנָן יַתְבִין לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא אִתְמַר קַמֵּיהּ בְּאִתְגַּלְיָא, וְלָא אִצְטְרִיכְנָא לְכָל הַאי. אָמַר לֵיהּ, לָאו רִבִּי שִׁמְעוֹן כְּשְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, דְּכֻלְּהוּ קַמֵּיהּ, כְּשְׁאַר נְבִיאֵי לְקַמֵּי מֹשֶׁה. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב, (ישעיהו מ"ט:ט"ו) הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, וְהָכָא מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִי בְּקִטְוּרָא דְּחַבְרַיָּיא, סְמִיכָא לָא אַסְמַכְנָא, אֲנָן מַה נֵּימָא.

אָמַר לֵיהּ, דְּהָא קָלָּא דִּרְמִיזָא חַד, שְׁמַעְנָא יוֹמָא חַד, כַּד הֲוָה אֲזִילְנָא בְּאָרְחָא, וְלָא יָדַעְנָא מַאן אָמַר, וְלָא יָדַעְנָא מִלָּה. וְתָא חֲזֵי, ז' יוֹמִין הֲווֹ דַּחֲלִישְׁנָא עַל דָּא, וְלָא טַעִימְנָא מִדֵּי. וְהַשְׁתָּא אֲזָלְנָא לְגַבֵּיהּ דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּלֵימָא לִי דִּילְמָא אִדְכַּר. אָמַר לֵיהּ, דִּילְמָא הַהוּא יוֹמָא דְּהָווֹ אָזִיל רִבִּי אֶלְעָזָר לְגַבֵּיהּ דְּחָמוּי, וְהַהוּא יוֹמָא אֲזִילְנָא עִמֵּיהּ, וְהָא אַדְכַּרְנָא מִלָּה. תָּא חֲזֵי, הָכִי אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמֵיהּ דַּאֲבוֹי, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיּוֹמָא דְּנָפְלְנָא בְּגָלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁבִיק לָן בְּגָלוּתָא, וְאַנְשֵׁי לָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיהו מ"ט:י"ד) וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְיָ' וַיְיָ' שְׁכָחָנִי. אָמְרָה שְׁכִינְתָּא, הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ, וְכִי יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרוּן בְּנִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים י"ד:א') בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. מֵרַחֵם

בֶּן בְּטָנָהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ירמיהו ב׳:כ״א) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלּהּ זֶרַע אֱמֶת. גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה, דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:ד׳) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ, מִכָּאן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁבִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְעָלְמִין.

תּוּ אָמַר, הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ מֵרַחֵם בֶּן בְּטָנָהּ. דָּא הוּא רָזָא עִלָּאָה, דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא מִלִּין אִלֵּין בִּשְׁמֵיהּ אֲחִידָן, כְּמָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַנְשֵׁי שְׁמֵיהּ, דְּהָא הוּא כֻּלָּא. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַנְשֵׁי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן אֲחִידָן בִּשְׁמֵיהּ מַמָּשׁ. אִתְרְגִּישׁ רִבִּי חִיָּיא, אָמַר וַדַּאי דָּא הִיא מִלָּה. בְּרִיךְ יְהֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאַעְרַעְנָא לָךְ, וְיַדַּעְנָא מִלָּה. וְיַדַּעְנָא מַאן הַהוּא דְּשָׁמַעְנָא מִנֵּיהּ.

וְתָא חֲזֵי, דְּהַהוּא יוֹמָא דְּרָהִיטְנָא ד' מִילֵּי, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא מַאן הֲוָה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּעָאלְנָא בְּחַד מְעַרְתָּא דְּרִבִּי אֶלְעָזָר נָפִישׁ שַׁעֲתָא חֲדָא. קָרֵי עֲלֵיהּ רִבִּי חִיָּיא הָנֵי קְרָאֵי, (ישעיהו נ״ח:ח׳) אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹ'. אָז תִּקְרָא וַיְיָ' יַעֲנֶה וְגוֹ' אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְגוֹ'.

פרק יג

(דברים ל״ב:ז׳) זְכוֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר וְגוֹ'. זְכוֹר יְמוֹת עוֹלָם, רִבִּי אַבָּא אָמַר, מַאן יְמוֹת עוֹלָם. אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין, דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא בְּהוּ. דִּכְתִיב, (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ' וְגוֹ'. שֵׁשֶׁת יָמִים, וְלָא בְּשִׁשֶּׁת יָמִים, וְהָא אוֹקִימְנָא. בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר. כְּלוֹמַר, אִינּוּן יְמוֹת עוֹלָם, יְדָעוּ וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּ כָּל אִינּוּן שְׁנִין וְיוֹמִין, וְכָל דָּרָא וָדָרָא, עַד דָּרָא דָּא דְּאַתּוּן קַיְימִין.

שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, הֲלֹא הוּא אָבִיךָ קָנָךְ. וְיַגֶּדְךָ, וְהוּא יְגַלֶּה עוּמְקָא דְּחָכְמְתָא. וּמַאי הִיא. אֶלָּא כַּד אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין שַׁכְלִילוּ עָלְמָא, לָא שַׁכְלִילוּ לֵיהּ, אֶלָּא בְּגִינָךְ, דְּתֵיתֵי אַנְתְּ וּתְקַיֵּים אוֹרַיְיתָא. דְּתָנֵינָן, כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל תְּנַאי עֲבַד, דְּכַד יֵיתוּן יִשְׂרָאֵל, אִי יְקַבְּלוּן אוֹרַיְיתָא יָאוּת, וְאִי לָא דְּיָהֲדַר לֵיהּ לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וּבְגִין כָּךְ, אִינּוּן יְמוֹת עוֹלָם יְדָעוּ וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן כֻּלָּא.

וְהָא תָּנֵינָן, הַנְהוּ עַנְפֵּי דְּאִילָנָא, הֵיךְ מִתְאַחֲדָן בְּגוֹ אִילָנָא, וְהָא אוֹקִימְנָא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרֵר לוֹן, לְמֶמְנָן תְּרִיסִין, עַל שְׁאַר עַמִּין, וְאַתּוּן מַה כְּתִיב. כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, דְּלָא יָהַב לְהוּ לְרַבְרְבָא, וְלָא לְמַלְאָכָא, וְלָא לְמֶמְנָא אַחֲרָא, וְהַאי עַמָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָסַב לְחוּלְקֵיהּ.

בְּאֵן אָתָר אִשְׁתַּכַּח לֵיהּ. יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵיל יְשִׁימוֹן וְגוֹ'. דִּכְתִיב, (יהושע כ״ד:ג׳) תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְגוֹ'. וָאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'. וּמַהָכָא דָּבַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל דָּרָא וָדָרָא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ, וְדָבַר לְהוּ בְּרַחֲמֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וְגוֹ'.

פרק יד

(דברים ל"ב:י"א) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָא אַשְׁכַּחְנָא מַאן דְּחַיִּיס עַל בְּנוֹי, כְּהַאי נְשָׁרָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כְּתִיב, (יחזקאל א':י') וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. נֶשֶׁר בְּאֵן דּוּכְתֵּיהּ. בַּאֲתָר דְּיַעֲקֹב קָאִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל':י"ט) דֶּרֶךְ הַנָּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם. בְּהַהוּא אֲתָר מַמָּשׁ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ רַחֲמֵי עַל בְּנוֹי, וְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבַר לְבָנוֹי כְּנֶשֶׁר דָּא.

מַה כְּתִיב יְיָ' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר. הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב, (שמות י"ג:כ"א) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְגוֹ'. וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, דְּלָא דָּבַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לָא מַלְאָכָא, וְלָא מְמָנָא אַחֲרָא, דְּאִינּוּן אִקְרוּן אֵל נֵכָר. וְדָא הוּא דְּאָמַר מֹשֶׁה, (שמות ל"ג:ט"ו) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְיָ' בָּדָד יַנְחֶנּוּ. הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּבַר עִמְּהוֹן, (בישראל) הָכִי עָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהילים קל"ה:ד'-ה') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ, וּכְתִיב, (שמואל א י"ב:כ"ב) כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ' אֶת עַמּוֹ וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ. בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, בְּגִין דְּהַאי בְּהַאי אִתְדְּבַק. וְעַל דָּא לָא יִשְׁבּוֹק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּבְכָל אֲתָר דְּאִינּוּן שַׁרְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

פרק טו

(דברים ל"ב:כ"ט) לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל הָנֵי קְרָאֵי דְּהָכָא, אוֹכָחֵי אִינּוּן, דְּאוֹכַח לְהוּ מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, בַּר הַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּגַלֵּי בְּשֵׁירוּתָא דְּמִלּוֹי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַאֲפִילּוּ מַה דְּאוֹכַח לְיִשְׂרָאֵל, בִּכְלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא הוּא, דְּלֵית מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא דְּנָפִיק מִכְּלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן.

וְהָנֵי קְרָאֵי יְדִיעָאן אִינּוּן. אֲבָל בְּגִין דִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָשִׁים בְּהַאי פִּרְשָׁתָא, אִצְטְרִיכְנָא עַד הַשְׁתָּא. וְהָכָא הָא כְּתִיב, לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת, זֹאת וַדַּאי, וְהָא בְּכַמָּה אֲתָר אוֹקִימְנָא הַאי, דְּאִי יִשְׂרָאֵל יְנַדְּעוּן הַאי, אֵיךְ זֹאת אֲחִידָא בְּדִינוֹי לְאִתְפָּרְעָא מִן חַיָּיבַיָּא, יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם, וְיִסְתַּמְרוּ לְמֶהֱוֵי בָּהּ. כְּמָה דִּכְתִיב, (איוב כ':כ"ז) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. דָּבָר אַחֵר לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת. דְּאִיהִי מִתְקַשְּׁרָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד נַטְרִין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וַיַּתְבִּין עִמָּהּ בִּשְׁלָם, יְנַדְּעוּן דִּסַיְיעָתָא דְּהַאי זֹאת עִמְּהוֹן, לְאִתְפָּרְעָא מִשַּׂנְאֵיהוֹן. וְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן זְעִירִין בֵּינֵי עַמְמַיָּא, יְנַדְּעוּן, אֵיכָה יְרִדּוֹף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה. וּמַאן גָּרִים לְהוּ. הַאי זֹאת, דְּהֲוָה בְּהוּ בִּשְׁלָם, כַּד עַבְדִּין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וּלְעָלְמִין לָא אִתְעֲדֵי מִנַּיְיהוּ, לְמֶעְבַּד לְהוּ נוּקְמִין.

(דברים ל"ב:ל') אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם וַיְיָ' הִסְגִּירָם. מַאי טַעְמָא כִּי צוּרָם מְכָרָם. בְּגִין צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי, דְּתִתְקוּנִין לָא שָׁרָאן כַּדְקָא יָאוּת בְּאַתְרַיְיהוּ. אִם לָא כִּי צוּרָם מְכָרָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה דָּא אַבְרָהָם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאָמַר אַבְרָהָם יִתְחַיְיבוּן יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְלָא יֵיעָלוּן בַּגֵּיהִנָּם דְּתָרִין אִלֵּין גָּלוּתָא וְגֵיהִנָּם, לָא יִסְבְּלוּן יִשְׂרָאֵל. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכַּם עַל יְדוֹי, דְּכָל זִמְנָא דִּי יְחוּבוּן יִשְׂרָאֵל, יִפְלוּן בְּגָלוּתָא, וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּהוּ שַׂנְאֵיהוֹן. וּבְגִין כָּךְ, צוּרָם מְכָרָם וַדַּאי, וַיְיָ' הִסְגִּירָם, וְאִסְתַּכַּם עַל יְדוֹי.

פרק טז

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי טַעְמָא אוֹכַח לְהוּ מֹשֶׁה בְּהַאי שִׁירָה הָכִי, בְּגִין דְּאִינְהוּ זְמִינִין לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּלְאַשָּׁרֵי בֵּינַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא, וּבְגִין כָּךְ אוֹכַח לְהוּ עַל הַאי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּתְרֵי אַתְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאוֹכָחָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְחָדָאן אוּמּוֹת הָעוֹלָם. חַד דִּכְתִיב, (הושע י"ב:ג') וְרִיב לַיְיָ' עִם יְהוּדָה וְלִפְקוֹד עַל יַעֲקֹב כִּדְרָכָיו וְגוֹ'. שְׁמָעִין אוּמּוֹת הָעוֹלָם חָדָאן, אֲמָרֵי, הַשְׁתָּא יִשְׁתֵּצוּן מֵעָלְמָא, כַּד חֲמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינּוּן חָדָאן, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו וְגוֹ'. כַּד שְׁמָעִין, אֲמָרִין, דָּא הוּא תְּשׁוּבָה.

לְאַתְּתָא דְּהַוָה לְהּ קְטָטָה בִּבְרָהּ, אַזְלַת לְמַקְבֵּיל עֲלֵיהּ דִּינָא, חָמָאת לְדַיְינָא דְּאִין נַפְשִׁין. מְנַיְיהוּ לְאַלְקָאָה, לְצַלְבָא, לְאוֹקְדָא, אָמְרָה וַיי מַה אַעְבִּיד מִן בְּרָא. כַּד סְיֵים דִּינָא, אָמַר לְהַהִיא אִינְתּוּ, אִימָּא, מַה אַעֲבִיד לָךְ בְּרִיךְ, אָמְרָה קוֹבְלַנְי, עכ"מ.

פרק יז

(דברים ל"ב:י') יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ, וַדַּאי לְבָתַר עָבֵד לְכָל אִינּוּן קְלִיפִין, דִּיהוֹן כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּעְבְּדִין לֵיהּ. עַד הָכָא הָוָה כְּתִיב בְּהַהוּא סִפְרָא, דְּקָרְטָנָא אַסְיָא לְבָתַר הָוָה רָשִׁים בְּהַאי קְרָא, כָּל נְטוּרָא דְּאִצְטְרִיךְ אַסְיָא חַכִּים לְמֶעְבַּד לְמַרַע דְּשָׁכִיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ, בֵּי אָסִירֵי דְּמַלְכָּא, לְמִפְלַח לְמָארֵי עָלְמָא.

דְּכַד אָזִיל אַסְיָא חַכִּים לְגַבֵּיהּ, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵיל יְשִׁימוֹן, מַרְעִין דְּשָׁרְיָין עֲלֵיהּ, אַשְׁכַּח לֵיהּ בַּאֲסִירוּ דְּמַלְכָּא. אִי תֵּימָא הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס"א פקיד) יְפָקוֹד לְתַפְשָׁא לֵיהּ, דְּלָא יִשְׁתְּדַל בַּר נָשׁ אֲבַתְרֵיהּ. לָאו הָכִי, דְּהָא דָּוִד אָמַר, (תהילים מ"א:ב') אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹ', דָּל הַהוּא דְּשָׁכִיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ. וְאִי אַסְיָא חַכִּים הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ בִּרְכָאן, לְהַהוּא דְּיִשְׁתְּדַל בֵּיהּ.

וְהַהוּא אַסְיָא, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, בְּבֵי מַרְעֵיהּ שְׁכִיב. וּבְתֹהוּ יְלֵיל יְשִׁימוֹן, דְּאִינּוּן מַרְעִין דַּחֲקִין לֵיהּ. מַאי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֶעְבַּד. יְסוֹבְבֶנְהוּ יְסוֹבֵב סִבּוֹת, וְיֵיתֵי עִלּוֹת, בְּגִין דְּיִמְנַע מִנֵּיהּ אִינּוּן מִלִּין דְּנָזְקִין לֵיהּ. יַקִּיז לֵיהּ, וְיַפִּיק מִנֵּיהּ דָּמָא בִּישָׁא. יְבוֹנְנֶנְהוּ יִסְתְּכַּל וְיָבִין

הַהוּא מַרְעָא מִמָּה חֲוֵי, וְיִסְתְּכַל בְּגִין דְּלָא יִתְרַבֵּי עֲלוֹי, וַיַּמְאֵךְ לֵיהּ. לְבָתַר יִצְּרֻנֵהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ, בְּגִין דְּיֵהֵא נָטִיר כַּדְקָא יָאוּת, בְּאֵינוּן מַשְׁקֵי, בְּאֵינוּן אַסְוָותָא דְּאִצְטְרִיכוּ לֵיהּ, וְלָא יִטְעֵי (ס"א מיניהו) בֵּינַיְיהוּ. דְּאִלְמָלֵי יִטְעֵי, אֲפִילּוּ בְּמִלָּה חַד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עַל הַהוּא אַסְיָא, כְּאִלּוּ שָׁפִיךְ דָּמָא וְקָטְלֵיהּ.

בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי, דְּאַף עַל גַּב דְּהַהוּא בַּר נַשׁ אִיהוּ בְּבֵי אֲסִירֵי דְּמַלְכָּא, וְאִיהוּ אָסִיר בְּבֵי אֲסִירֵי, דְּיִשְׁתְּדֵל בַּר נַשׁ עָלֵיהּ, וִיסַיְיעַ לֵיהּ לְאַפָּקָא לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי. וַהֲוָה אָמַר הָכִי. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּן דִּינִין דִּבְנֵי עָלְמָא לְעֵילָּא, הֵן לְמָוֶת הֵן לְשִׁרּוּשִׁי, הֵן לַעֲקוֹר, הֵן לַעֲנוֹשׁ נְכָסִין, וּלְאַסּוּרִין. מַאן דְּאִתְחֲזֵי לַעֲנוֹשׁ נְכָסִין, נָפַל בִּבְבֵי מַרְעֵיהּ, וְלָא יִתְסֵי, עַד דְּיִתֵּן כָּל מַה דְּאִתְגְּזַר עָלֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְעֲנַשׁ בְּמָמוֹנֵיהּ, וְיָהִיב כָּל מַה דְּאִתְגְּזַר עָלֵיהּ, אִתְסֵי, וְנָפַק מִבֵּי אֲסִירֵי. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּדְּלָא עָלֵיהּ דְּיִתֵּן עוֹנְשֵׁיהּ וְיִפּוֹק.

מַאן דְּיִתְחֲזֵי לְשָׁרוּשֵׁי, יִתְפְּסוּן לֵיהּ, וְיָהֲבֵי לֵיהּ בְּבֵי אֲסִירֵי, עַד דְּיִשְׁתְּרֵשׁ מִכֹּלָּא. וּלְזִמְנִין דְּיִשְׁתְּרֵשׁ מִשַּׁיְיפֵי, אוֹ מֵחַד מִנַּיְיהוּ, וּלְבָתַר יַפְקוּן לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי. מַאן דְּיִתְחֲזֵי לַמָּוֶת, הָכִי הוּא, דְּאִילּוּ יִתֵּן כָּל כּוּפְרָא, וְכָל מָמוֹנָא דְּעָלְמָא לָא יִשְׁתְּזִיב.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְאַסְיָא חַכִּים, לְאִשְׁתַּדְּלָא עָלֵיהּ, אִי יָכִיל לְמֵיהַב לֵיהּ אַסְוָותָא מִן גּוּפָא, יָאוּת. וְאִי לָאו, יִתֵּן לֵיהּ אַסְוָותָא לְנִשְׁמָתֵיהּ, וְיִשְׁתְּדֵל עַל אַסְוָותָא דְּנִשְׁמְתָא. וְדָא הוּא אַסְיָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁתְּדֵל עָלֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עַד הַשְׁתָּא לָא שְׁמַעְנָא מֵאַסְיָא דָּא, וּמִסְפָּרָא דָּא. בַּר מִזִּמְנָא חָדָא, דְּאָמַר לִי טַיְיעָא חָדָא, דְּשָׁמַע לַאֲבוֹי, דְּאַסְיָא חַד הֲוָה בְּיוֹמוֹי, דְּכַד הֲוָה מִסְתְּכַל בְּבַר נָשׁ, כַּד אִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, הֲוָה אָמַר, דָּא חַי וְדָא מֵת. וַהֲווּ אֲמְרִין עָלֵיהּ דְּהוּא זַכָּאָה קְשׁוֹט, דְּחֵיל חַסָּאָה. וְכָל מַה דְּלָא יָכִיל (אצ"ל למזבן) לְמִדְבַּק מַה דְּאִצְטְרִיךְ, אִיהוּ הֲוָה קָנֵי, וְיָהִיב מִדִּילֵיהּ. הֲוָה אֲמְרִין, דְּלֵית חַכִּים בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. וּבְצַלּוֹתֵיהּ הֲוָה עָבִיד יַתִּיר, מִמָּה דְּהֲוָה עָבִיד בִּידוֹי. וּכְדָמֵי לָן, דָּא הֲוָה הַהוּא אַסְיָא.

אָמַר הַהוּא טַיְיעָא, וַדַּאי סִפְרָא דִּילֵיהּ בִּידֵי אִיהוּ, דְּקָא יָרִיתְנָא מֵאָבִי אַבָּא, וְכָל מִלּוֹי דְּהַהוּא סִפְרָא, כֻּלְּהוּ אִתְיַיסְּדוּן עַל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְרָזִין סְתִימִין אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ, וּמִלִּין דְּאַסְוָותָא סַגִּיאִין, דְּאִיהוּ אָמַר דְּלָא יָאוּת לְמִפְעַל לוֹן, בַּר (אי) אִיהוּ דְּחֵיל חַסָּאָה.

וְאִינּוּן מַמָּה דְּהֲוָה עָבִיד בִּלְעָם, דְּהֲוָה לָחִישׁ לְחִישִׁין עַל מָרָע, וַהֲוָה אָמַר בְּפוּמוֹי וְאִתְסֵי מִיַּד. וְכֻלְּהוּ בָּרִיר לוֹן בְּהַהוּא סִפְרָא. וְאָמַר, דָּא אָסוּר, וְדָא מוּתָּר לְמַאן דְּדָחִיל חַסָּאָה. בְּגִין דְּמַרְעִין סַגִּיאִין אָמַר, דְּתַלְיָיא אַסְוָותָא דִּלְהוֹן, בִּלְחִישׁוּ דְּפוּמָא. וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּנָחָשׁ, וּמִנְּהוֹן מִסְטָרָא דְּקֶסֶם. וְכָל אִינּוּן דְּאָסוּר לוֹמַר בְּפוּמָא, וְאָסוּר לְמֶעְבַּד בְּעוֹבָדָא, הֲוָה אָמַר.

עַד דְּאַשְׁכַּחְנָא עַל מַרְעִין יְדִיעָאן דְּאִצְטְרִיךְ לוֹמַר כַּךְ. וּלְנַדּוּיֵי בְּנִדּוּי וּבְשַׁמָּתָא, עַל הַהוּא מָרָע. וְאִיהוּ תַּוּוֹהָא סַגִּי לְגַבָּן.

חַדֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, וְחַדּוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִי הַהוּא סִפְרָא הֲוָה לְגַבָּן נָחֲמֵי מַה אִיהוּ אָמַר. אֲנָא אִמְסַר בְּמִסֵּירָה, עַל מָנַת לְאַחֲזָאָה לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא. וְתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַהוּא סִפְרָא הֲוָה בִּידֵי תְּרֵיסָר יַרְחֵי, וְאַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ נְהוֹרִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. כַּד מָטֵינָא לְאִינּוּן רָזִין דְּהֲוָה מִבִּלְעָם תַּוּוֹהָנָא.

יוֹמָא חַד לְחִישְׁנָא בַּאֲתַר חַד, וַהֲווּ אַתְוָון סַלְקָן וְנַחְתָּן. עַד דַּחֲמֵינָא בְּחֶלְמָא, וְאָמַר לִי, מַה לְךָ לְמֵיעַל בְּתָחוּמָא דְּלָא דִּילָךְ, וְלָא אִצְטְרִיךְ לָךְ. אִתְעַרְנָא, וַאֲבָאִישׁ קַמָּאי, עַל רָזִין סְתִימִין דַּהֲווֹ תַּמָּן. שַׁדַּרְנָא לְהַהוּא יוּדְאִי, וְרִבִּי יוֹסֵי בַּרְבִּי יְהוּדָה שְׁמֵיהּ, וְיָהִיבְנָא לֵיהּ סִפְרָא.

וּבְרָזִין דְּבִלְעָם אִשְׁכַּחְנָא, מֵאִינּוּן שְׁמָהָן דְּמַלְאָכִין דְּשַׁדַּר לֵיהּ בָּלָק, וְלָא הֲווֹ מִסְתַּדְּרָן עַל תִּקּוּנֵיהוּ כַּדְקָא יָאוּת. אֲבָל כַּמָּה זִינֵי אַסְוָותָא אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ, דְּקָא מִתְתַּקְנֵי עַל תִּקּוּנֵי אוֹרַיְיתָא, וְרָזִין סְתִימִין דִּילֵהּ. וַהֲמֵינָא דְּאִינּוּן בַּהֲסִידוּתָא. וּצְלוֹתִין וּבָעוּתִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי תֵּימָא, דְּהֲוָה עָבִיד אַסְוָותָא בִּפְסוּקֵי אוֹרַיְיתָא, אוֹ בְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא הֲוָה אָמַר רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַל הַהוּא רָזָא אַפִּיק רָזִין דְּאַסְוָותָא, דְּלָא חֲמֵינָא כְּהַהוּא גַּוְונָא לְעָלְמִין. אֲמֵינָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּאַחְכִּים לִבְנֵי נָשָׁא מֵחָכְמָתָא דִּלְעֵילָּא.

וּמֵאִינּוּן מִלִּין דְּבִלְעָם נָסִיבְנָא, וַחֲמֵינָא בְּהוּ דְּלָא הֲוָה בְּעָלְמָא חַכִּים בַּחֲרָשִׁין כְּגִינֵיהּ. אֲמֵינָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּבטֵל מֵעָלְמָא חַרְשִׁין, דְּלָא יִטְעוּן בְּנֵי נָשָׁא מִבְּתַר דַּחַלְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ אָמֵן. (ע"כ). (מכאן חזור לפרשת בלק, אמר רבי אלעזר, בלעם חייבא, מאן קטיל ליה וכו', דף קצ"ג ע"ב) בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

האדרא זוטא

פרק א

תָּאנָא בְּהַהוּא יוֹמָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בָּעָא לְאִסְתַּלָּקָא מִן עָלְמָא וַהֲוָה מְסַדֵּר מִלּוֹי. אִתְכְּנָשׁוּ חַבְרַיָּיא לְבֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן. וַהֲווּ קָמֵי רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא. וַהֲוָה מַלְיָא בֵּיתָא. זְקִיף עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲמָא דְּאִתְמְלֵי בֵּיתָא. בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר. בְּזִמְנָא אַחֲרָא כַּד הֲוִינָא בְּבֵי מַרְעֵי, הֲוָה רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר קַמָּאי. וְעַד דְּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי אוֹרִיכוּ לִי עַד הַשְׁתָּא. וְכַד תַּבְנָא אַסְחַר אֶשָּׁא מִקַּמָּאי וּמֵעָלְמִין לָא אִתְפְּסָק. וְלָא הֲוָה עָאל בַּר נָשׁ אֶלָּא בְּרִשׁוּתָא. וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא דְּאִתְפְּסַק וְהָא אִתְמְלֵי בֵּיתָא.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי. פָּתַח עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא מַה דְּחָמָא וְאַסְחַר אֶשָּׁא בְּבֵיתָא. נָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתְּאֲרוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא. וּשְׁאָר חַבְרַיָּא יָתְבוּ אַבָּרָאי. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, פּוּק חֲזֵי אִי הָכָא רִבִּי יִצְחָק דְּאָנָא מְעָרְבָנָא לֵיהּ. אִימָא לֵיהּ דִּיסַּדֵּר מִלּוֹי וְיֵתִיב לְגַבָּאי זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְיָתִיב וְחַיֵּיךְ וְחַדֵּי. אָמַר אָן אִנּוּן חַבְרַיָּא. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָעִיל לוֹן וְיַתְבוּ קַמֵּיהּ. זָקִיף יְדוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וּמְצַלֵּי צְלוֹתָא וַהֲוָה חַדֵּי וְאָמַר. אִנּוּן חַבְרַיָּא דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּבֵי אִדְּרָא יְזַדְּמְנוּן הָכָא. נָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתְּאֲרוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא. אַדְּהָכִי עָאל רִבִּי יִצְחָק. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן כַּמָּה יֵאוֹת חוּלָקָךְ כַּמָּה חֵידוּ בָעֵי לְאִתּוֹסָפָא לֵךְ בְּהָאי יוֹמָא. יָתִיב רִבִּי אַבָּא בָּתַר כִּתְפּוֹי וְרִבִּי אֶלְעָזָר קַמֵּיהּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן הָא הַשְׁתָּא שַׁעְתָּא דִּרְעוּתָא הוּא. וַאֲנָא בָּעֵינָא לְמֵיעַל בְּלָא כְּסוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא מִלִּין קַדִּישִׁין דְּלָא גְּלָיָאן עַד הַשְׁתָּא, בָּעֵינָא לְגַלָּאָה קַמֵּי שְׁכִינְתָּא, דְּלָא יֵימְרוּן דְּהָא בִּגְרִיעוּתָא אִסְתַּלַּקְנָא מֵעָלְמָא. וְעַד כְּעַן טְמִירִן הֲווֹ בְּלִבָּאי, לְמֵיעַל בֵּהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכַךְ אַסְדַּרְנָא לְכוּ, רִבִּי אַבָּא יְכָתּוֹב, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי יְלַעֵי, וּשְׁאַר חַבְרַיָּא יְרַחֲשׁוּן בְּלִבַּיְיהוּ.

קָם רִבִּי אַבָּא מִבָּתַר כַּתְפּוֹי. וְיָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ קוּם בְּרִי, דְּהָא אַחֲרָא יְתִיב בְּהַהוּא אֲתָר, קָם רִבִּי אֶלְעָזָר.

אִתְעֲטַף רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְיָתִיב. פָּתַח וְאָמַר, (תהילים קט"ו:י"ז) לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוּמָה. לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, אִינּוּן דְּאִקְרוּן מֵתִים, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַי אִקְרֵי, וְהוּא שָׁארֵי בֵּין אִינּוּן דְּאִקְרוּן חַיִּים, וְלָא עִם אִינּוּן דְּאִקְרוּן מֵתִים. וְסוֹפֵיהּ דִּקְרָא כְּתִיב, וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוּמָה, וְכָל אִינּוּן דְּנַחְתִּין לְדוּמָה, בַּגֵּיהִנֹּם יִשְׁתַּאֲרוּן. שָׁאנֵי אִינּוּן דְּאִקְרוּן חַיִּים, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה שַׁנְיָא שַׁעֲתָא דָּא מֵאַדְּרָא. דִּבְאַדְּרָא אִזְדַּמַּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּרְתִיכוֹי. וְהַשְׁתָּא, הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֵיכִי (הכא), וְאָתֵי עִם אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, מַה דְּלָא אִעְרַעוּ בְּאַדְּרָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא יַתִּיר מִיקָרָא דִּילֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב בִּירָבְעָם, דְּהֲוָה מְקַטֵּר וּמַפְלַח לְעֶגְלָה עֲרָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרִיךְ לֵיהּ. וְכֵיוָן דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לְקֻבְלֵי דְּעִדּוֹ נְבִיאָה, אִתְיְבַשׁ יְדֵיהּ, דִּכְתִיב, (מלכים א י"ג:ד') וַתִּיבַשׁ יָדוֹ וְגוֹ'. וְעַל דְּפָלַח לְעֶגְלָה עֲרָה לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לְעִדּוֹ נְבִיאָה. וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרָא דִּילָן, וְכֻלְּהוּ אַתְאן עִמֵּיהּ.

אָמַר, הָא רַב הַמְנוּנָא סָבָא הָכָא, וְסַהֲרֵנֵיהּ ע' צַדִּיקֵי גְּלִיפָּן בְּעִיטְרִין, מְנַהֲרִין כָּל חַד וְחַד מִזִּיהֲרָא דְּזִיוָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְהוּא אָתֵי לְמִשְׁמַע בְּחָדְוָותָא, אִלֵּין מִלִּין דַּאֲנָא אֵימָא. עַד דְּהֲוָה יָתִיב, אָמַר, הָא רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר הָכָא, אַתְקִינוּ דּוּכְתֵּיהּ,

אִזְדָּעֲזָעוּ חַבְרַיָּיא דַּהֲווֹ תַּמָּן, וְקָמוּ וְיָתְבוּ בְּשִׁיפּוּלֵי בֵּיתָא. וְרִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, אִשְׁתָּאֲרוּ קַמֵּיהּ (נ"א עמיה) דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאַתְרָא אִשְׁתְּכַחְנָא דְּכָל חַבְרַיָּיא הֲווֹ אַמְרֵי, וַאֲנָא עִמְּהוֹן. הַשְׁתָּא אֵימָא אֲנָא בִּלְחוֹדָאי, וְכֻלְּהוּ צַיְיתִין לְמִלּוֹלִי, עִלָּאִין וְתַתָּאִין. זַכָּאָה חוּלָקִי יוֹמָא דֵּין.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (שיר השירים ז׳:י״א) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. כָּל יוֹמִין דְּאִתְקְטָרְנָא בְּהַאי עָלְמָא, בְּחַד קְטִירָא אִתְקְטָרְנָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ הַשְׁתָּא וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. דְּהוּא וְכָל סִיעְתָא קַדִּישָׁא דִּילֵיהּ, אָתוּ לְמִשְׁמַע בְּחֶדְוָה, מִלִּין סְתִימִין, וּשְׁבָחָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, פָּרִישׁ וְאִתְפְּרַשׁ מִכֹּלָּא, וְלָא פָּרִישׁ, דְּהָא כֹּלָּא בֵּיהּ מִתְדַּבַּק, וְהוּא מִתְדַּבַּק בְּכֹלָּא הוּא כֹּלָּא.

פרק ב

עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, אִתְתָּקַן וְלָא אִתְתָּקַן. אִתְתָּקַן, בְּגִין לְקַיְּימָא כֹּלָּא. וְלָא אִתְתָּקַן, בְּגִין דְּלָא שְׁכִיחַ.

כַּד אִתְתָּקַן, אַפִּיק ט' נְהוֹרִין, דְּלַהֲטִין מִנֵּיהּ, מִתְּקוּנוֹי. וְאִינּוּן נְהוֹרִין מִנֵּיהּ, מִתְנַהֲרִין וּמִתְלַהֲטִין, וְאָזְלִין וּמִתְפַּשְׁטִין לְכָל עִיבָר. כְּבוּצִינָא דְּאִתְפַּשְׁטִין (דמתפשטין) מִנֵּיהּ נְהוֹרִין לְכָל עִיבָר. וְאִינּוּן נְהוֹרִין דְּמִתְפַּשְׁטִין, כַּד יִקָּרְבוּן לְמִנְדַּע לוֹן, לָא שְׁכִיחַ אֶלָּא בּוּצִינָא בִּלְחוֹדוֹי. כַּךְ הוּא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, (הוא) בּוּצִינָא עִלָּאָה, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְלָא שְׁכִיחַ בַּר אִינּוּן נְהוֹרִין דְּמִתְפַּשְׁטָן, דְּמִתְגַּלְיָין, וּטְמִירָן. וְאִינּוּן אִקְרוֹן שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא חַד.

וּמַה דְּאַמְרֵי חַבְרָנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דְּאִתְבְּרִיאוּ, וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְגְּלֵי בָּהוּ, בְּכָל חַד וְחַד. מִשּׁוּם דְּאִינּוּן תִּקּוּנִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. לָאו הַשְׁתָּא עִידָנָא לְהָנֵי מִלִּין דְּהָא אֲמֵינָא לוֹן בְּאִדְּרָא קַדִּישָׁא. וַחֲמֵינָא מַה דְּלָא יְדָעְנָא הָכִי, וְעַד הַשְׁתָּא אַסְתִּים בְּלִבָּאי מִלָּה. וְהַשְׁתָּא אֲנָא בִּלְחוֹדָאי אַסְהִידְנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכָל הָנֵי זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּאָתוּ לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין.

פרק ג

גּוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, לָאו בֵּיהּ שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא. קוּלְטָרָא דְּקִקְטְפוּי, אִתְפְּשָׁט וְאִתְנְהִיר, וּמִנֵּיהּ יַרְתּוּן צַדִּיקַיָּיא ד' מְאָה עָלְמִין דְּכִסּוּפִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מֵהַאי קוּלְטָרָא דְּקִקְטָפָא, דְּהִיא גּוּלְגַּלְתָּא חִוָּורָא, נָטִיף טַלָּא כָּל יוֹמָא, לְהַהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, לַאֲתָר דְּאִתְקְרֵי שָׁמַיִם, וּבֵיהּ זְמִינִין מַיָּתַיָּיא לַאֲחַיָּיא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. דִּכְתִיב, (בראשית כ״ז:כ״ח) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. וְאִתְמַלְיָיא רֵישֵׁיהּ, וּמַהַהוּא זְעֵיר אַפִּין, נָטִיף לַחֲקַל תַּפּוּחִין. וְכָל חֲקַל תַּפּוּחִין, נְהִירִין מֵהַהוּא טַלָּא.

הַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא טָמִיר וְנָנִיז. וְחָכְמְתָא עִלָּאָה סְתִימָאָה, בְּהַהוּא גּוּלְגַּלְתָּא מְשְׁתְּכַח, וַדַּאי בְּהַאי עַתִּיקָא, לָא אִתְגַּלְיָיא אֶלָּא רֵישָׁא בִּלְחוֹדוֹי, בְּגִין דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְכָל רֵישָׁא. חָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּאִיהִי רֵישָׁא, בֵּיהּ סָתִים, וְאִקָּרֵי מוֹחָא עִלָּאָה. מוֹחָא סְתִימָא. מוֹחָא דְּשָׁכִיךְ וְשָׁקִיט. וְלֵית דְּיֵדַע לֵיהּ, בַּר אִיהוּ.

פרק ד

תְּלַת רֵישִׁין אִתְגַּלְפָּן, דָּא, לְגוֹ מִן דָּא. וְדָא, לְעֵילָּא מִן דָּא. רֵישָׁא חָדָא, חָכְמְתָא סְתִימָאָה, דְּאִתְכַּסְיָיא, וְלָאו מִתְפַּתְחָא. וְחָכְמְתָא דָּא סְתִימָאָה, רֵישָׁא לְכָל (רישי) רֵישֵׁיהּ, דְּשָׁאַר חָכְמוֹת. (בראשית קמ"ז ע"א) רֵישָׁא עִלָּאָה, עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. רֵישָׁא דְּכָל רֵישָׁא, רֵישָׁא דְּלָאו רֵישָׁא. וְלֹא יָדַע, וְלָא אִתְיְדַע, מַה דַּהֲוֵי בְּרֵישָׁא דָּא, דְּלָא אִתְדַּבַק (לא) בְּחָכְמְתָא, וְלָא בְּסוּכְלְתָנוּ. וְעַל הַאי אִקָּרֵי, (במדבר כ"ד:י"א) בָּרַח לְךָ אֶל מְקוֹמֶךָ. (יחזקאל א':י"ד) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וְשׁוֹב.

וּבְגִין כַּךְ עַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִקָּרֵי אַיִן. דְּבֵיהּ תַּלְיָיא אַיִן. וְכָל אִינּוּן שַׁעְרֵי, וְכָל אִינּוּן נִימִין, מִמּוֹחָא סְתִימָאָה נָפְקִין. (תליין) וְכֻלְּהוּ שְׁעִיעִין, (ס"א יתבין) בְּשִׁקּוּלָא. וְלָא אִתְחֲזֵי קְדָלָא. כֹּלָּא הוּא, בְּגִין דְּהַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא בְּחַד הֲוֵי. כֹּלָּא בְּחֵידוּ, וְלָא שַׁנְיָא מֵרַחֲמֵי לְעָלְמִין. בְּתְלַת עֲשַׂר מְכִילָן דְּרַחֲמִין אִשְׁתְּכַח. בְּגִין דְּהַאי חָכְמְתָא סְתִימָאָה דְּבֵיהּ, מִתְפָּרַשׁ תְּלַת זִמְנִין לְאַרְבַּע אַרְבַּע. וְהוּא עַתִּיקָא, כְּלִיל לוֹן, וְשָׁלִיט (לון) עַל כֹּלָּא.

פרק ה

חַד אָרְחָא דְּנָהִיר בְּפַלְגּוּתָא דְּשַׁעְרֵי דְּנַפְקֵי מִמּוֹחָא, הוּא אָרְחָא דִּנְהִירִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב (משלי ד':י"ח) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ וְגוֹ'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיהו נ"ח:י"ד) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'. וּמֵהַאי אָרְחָא מִתְנַהֲרִין כָּל שְׁאַר אָרְחִין, דְּתַלְיָין בְּזֵעֵיר אַנְפִּין.

הַאי עַתִּיקָא סָבָא דְּסָבִין, כְּתִרָא עִלָּאָה, לְעֵילָּא. דְּמִתְעַטְּרִין בֵּיהּ כָּל עִטָּרִין, וְכִתְרִין, מִתְנַהֲרִין. וְכָל שְׁאַר בּוֹצִינִין מִנֵּיהּ מִתְלַהֲטִין (ומתנהרן). וְהוּא, הוּא בּוּצִינָא עִלָּאָה, טְמִירָא דְּלָא אִתְיְדַע. (וכל שאר בוצינין מניה מתלהטין ומתנהרין) (רצ"ב ע"ב)

פרק ו

הַאי עַתִּיקָא אִשְׁתְּכַח בִּתְלַת רֵישִׁין, וּכְלִילָן בְּחַד רֵישָׁא. וְהַהוּא (נ"א והוא) רֵישָׁא עִלָּאָה, לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וּבְגִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְרְשִׁים בִּתְלַת, אוּף הָכִי כָּל שְׁאַר בּוּצִינִין דְּנַהֲרִין מִנֵּיהּ, כְּלִילָן בִּתְלַת. עוֹד, עַתִּיקָא אִתְרְשִׁים בִּתְרִין. כְּלָלָא דְּעַתִּיקָא בִּתְרִין. הוּא כְּתִרָא עִלָּאָה דְּכָל עִלָּאִין, רֵישָׁא דְּכָל רֵישֵׁי. וְהַהוּא דַּהֲוֵי לְעֵילָּא מִן דָּא, דְּלָא אִתְיְדַע. כַּךְ כָּל שְׁאַר בּוּצִינִין,

סְתִימִין בַּתְרִין. עוֹד עַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְרְשִׁים וְאַסְתִּים בְּחַד, וְהוּא חַד, וְכוֹלָּא הוּא חַד. כַּךְ כָּל שְׁאַר בּוּצִינִין, מִתְקַדְּשִׁין, מִתְקַשְּׁרִין, וּמִתְהַדְּרִין בְּחַד, וְאִינּוּן חַד.

פרק ז

מַצְחָא דְּאִתְגְּלֵי בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, רְצוֹן אִקְרֵי, דְּהָא רֵישָׁא עִלָּאָה דָּא סְתִים לְעֵילָּא, דְּלָא אִתְיְדַע פְּשִׁיט חַד טוּרְנָא בְּסִימָא, יָאֶה, דְּאִתְכְּלִיל בְּמִצְחָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ (נ"א דההוא) רַעֲוָא דְּכָל רַעֲוִין, אִתְתְּקַן בְּמִצְחָא, וְאִתְגַּלְיָיא בְּבוּסִיטָא (ס"א אתגליף בפסיטא), הַאי מִצְחָא אִקְרֵי רְצוֹן.

וְכַד רְצוֹן דָּא אִתְגַּלְיָיא, רַעֲוָא דְּרַעֲוִין אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְכָל צְלוֹתִין דִּלְתַתָּא מִתְקַבְּלִין, וּמִתְנַהֲרִין אַנְפּוֹי דִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְכוֹלָּא בְּרַחֲמֵי אִשְׁתְּכַח, וְכָל דִּינִין אִתְטַמְּרָן וְאִתְכַּפְיָין.

בְּשַׁבְּתָא בְּשַׁעֲתָא דְּצְלוֹתָא דִּמְנָחָה, דְּהוּא עִידָּן דְּכָל דִּינִין מִתְעָרִין, אִתְגַּלְיָיא הַאי מִצְחָא, וְאִתְכַּפְיָין כָּל דִּינִין, וְאִשְׁתְּכָחוּ רַחֲמִין בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּכַח שַׁבָּת בְּלָא דִּינָא, לָא לְעֵילָּא וְלָא לְתַתָּא. וַאֲפִילּוּ אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם אִשְׁתְּקַע (ס"א אשתכך) בְּאַתְרֵיהּ, וְנַיְיחִין חַיְיבַיָּא. וְעַל דָּא אִתּוֹסַף נִשְׁמְתָא דְּחֵדוּ בְּשַׁבְּתָא.

פרק ח

וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵּי בִּתְלַת סְעוּדָתֵי דְּשַׁבְּתָא, דְּהָא כָּל מְהֵימְנוּתָא, וְכָל כְּלָלָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא פָּתוֹרָא, וּלְמֵיכַל תְּלַת סְעוּדָתֵי דִּמְהֵימְנוּתָא, וּלְמֶחְדֵּי בֵּהּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אַסְהַדְנָא עָלַי לְכָל אִלֵּין דְּהָכָא, דְּהָא מִן יוֹמָאי לָא בָּטִילְנָא אִלֵּין ג' סְעוּדָתֵי, וּבְגִינֵיהוֹן לָא אִצְטְרִיכְנָא לְתַעֲנָיְתָא בְּשַׁבְּתָא. וַאֲפִילּוּ בְּיוֹמֵי אַחֲרִינֵי לָא אִצְטְרִיכְנָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּשַׁבְּתָא. דְּמַאן דְּזָכֵי בֵּהּ, זָכֵי לִמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא. חַד, סְעוּדָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְחַד, סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְחַד, סְעוּדָתָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וּבְהַהוּא עָלְמָא יְזָכֵי בֵּהּ לְאִלֵּין. הַאי רְצוֹן כַּד אִתְגַּלְיָיא, כָּל דִּינִין אִתְכַּפְיָין מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן.

פרק ט

תִּקוּנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְתְּקַן בְּתִקוּנָא חַד, כְּלָלָא דְּכָל תִּקוּנִין. וְהִיא חָכְמָה עִלָּאָה, סְתִימָאָה. כְּלָלָא דְּכָל שְׁאָר, וְהַאי אִקְרֵי עֶדֶן עִלָּאָה סְתִימָא. וְהוּא מוֹחָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְהַאי מוֹחָא אִתְפְּשַׁט לְכָל עִיבָר, מִנֵּיהּ אִתְפְּשַׁט עֶדֶן אַחֲרָא. וּמֵהַאי עֶדֶן אִתְגְּלַף.

פרק י

וְהַהוּא רֵישָׁא סְתִימָא דְּבְרֵישָׁא דְּעַתִּיקָא דְּלָא אִתְיְדַע, כַּד פְּשִׁיט חַד טוּרְנָא (ס"א גוונא), דְּהָווֹה מִתְתַּקֵּן לְאִתְנַהֲרָא, בָּטַשׁ בְּהַאי מוֹחָא (נ"א מצחא), וְאִתְגְּלַף, וְאִתְנְהִיר בְּכַמָּה

נְהִירִין, וְאַפִּיק וְאַרְשִׁים כְּבוֹסִיטָא דָּא, בְּהַאי מִצְחָא. וְאִתְרְשִׁים בֵּיהּ חַד נְהוֹרָא, דְּאִקְרֵי רָצוֹן. וְהַאי רָצוֹן אִתְפְּשַׁט לְתַתָּא בְּדִיקְנָא, עַד הַהוּא אֲתָר דְּמִתְיַשְּׁבָא בְּדִיקְנָא, וְאִקְרֵי חֶסֶד עִלָּאָה. וְדָא אִיהוּ נוֹצֵר חֶסֶד. וּבְהַאי רָצוֹן כַּד אִתְגְּלְיָיא, מִסְתַּכְּלִין מָארֵי דְּדִינָא וּמִתְכַּפְיָין.

פרק יא

עֵינוֹי דְּרֵישָׁא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, תְּרִין בְּחַד שְׁקִילָן. דְּאַשְׁגְּחִין תָּדִירָא, וְלָא נָאִים. דִּכְתִּיב, (תהילים קכ״א:ד׳) לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא, בְּגִין כַּךְ לָא אִית לֵיהּ גְּבִינִין עַל עֵינָא, וְלָא כְּסוּתָא.

הַהוּא מוֹחָא אִתְגְּלִיף וְנָהַר בְּתַלַת חִוָּורִין דְּעֵילָא (נ"א דעינא), בְּחִוָּורָא חֲדָא מִסְתַּחְיַין עַיְנִין דְּזְעֵיר אַנְפִּין, דִּכְתִּיב, (שיר השירים ה׳:י״ב) רוֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. דְּהוּא (נ"א בההוא) חִוָּורָא קַדְמָאָה. וּשְׁאַר חִוָּורִין אִסְתַּחְיַין וְנַהֲרִין לִשְׁאַר בּוֹצִינִין.

מוֹחָא אִקְרֵי נְבִיעָא דִּבְרָכָתָא, נְבִיעָא דְּכָל בִּרְכָאן מִנֵּיהּ אִשְׁתְּכָחוּ. וּבְגִין דְּהַאי מוֹחָא לָהִיט בְּג' חִוָּורִין דְּעֵינָא, בְּעֵינָא תָּלָא בֵּיהּ בִּרְכָתָא, דִּכְתִּיב, (משלי כ״ב:ט׳) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, דְּהָא בְּמוֹחָא תַּלְיָין חִוָּורוּ דְּעֵינָא. הַאי עֵינָא כַּד אַשְׁגַּח בְּזְעֵיר אַנְפִּין, (עלמין) (ס"א אתנהרן אנפין כלהו בחדו) אַנְהָרָן כֻּלְּהוּ בְּחֵדוּ. עֵינָא דָּא, הוּא כֹּלָּא יְמִינָא, לֵית בֵּיהּ שְׂמָאלָא. עַיְנִין דְּתַתָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, תְּרֵי, בְּתְרֵי גַּוונִין.

בְּצָנִיעוּתָא דְּסִפְרָא אוֹלִיפְנָא, דְּהָא י' עִלָּאָה, י' תַּתָּאָה. ה' עִלָּאָה, ה' תַּתָּאָה. ו' עִלָּאָה, ו' תַּתָּאָה. כָּל אִלֵּין עִלָּאִין, בְּעַתִּיקָא תַּלְיָין. תַּתָּאִין, בִּזְעֵיר אַנְפִּין אִינּוּן. לְאוֹ תַּלְיָין, אֶלָּא אִינּוּן מַמָּשׁ. וּבְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תַּלְיָין. דְּהָא שְׁמָא דְּעַתִּיקָא אִתְכַּסְיָיא מִכֹּלָּא, וְלָא אִשְׁתְּכַח. אֲבָל אִלֵּין אַתְוָון דְּתַלְיָין בְּעַתִּיקָא. בְּגִין דְּיִתְקַיְּימוּן אִינּוּן דִּלְתַתָּא. דְּאִי לָאו הָכִי לָא יִתְקַיְּימוּן.

וּבְגִין כַּךְ, שְׁמָא קַדִּישָׁא סָתִים וְגַלְיָיא. הַהוּא דְּסָתִים לָקֳבֵלֵיהּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. וְהַהוּא (אתגלייא בגיניה דתלייא) (ס"א דאתגלי בגיניה דההוא דאתגלייא) (דתלייא) בִּזְעֵיר אַפִּין. וּבְגִין כַּךְ, כָּל בִּרְכָאן בַּעְיָין סָתִים וְגַלְיָיא. אִלֵּין אַתְוָון סְתִימָן דְּתַלְיָין (בעתיקא קדישא. תליין, אמאי תליין (תליא) י' לקיימא י' דלתתא (ס"א ודאי בגולגלתא במצחא בעיינין תליא י' (ס"א אמאי) אמא תליא לקיימא לי' דלתתא))

פרק יב

חוֹטָמָא, בְּהַאי חוֹטָמָא, בְּנוּקְבָּא דְּפַרְדַּשְׁקָא דְּבֵיהּ, נָשִׁיב רוּחָא דְּחַיֵּי לְזְעֵיר אַפִּין. וּבְהַאי חוֹטָמָא, בְּנוּקְבָּא דְּפַרְדַּשְׁקָא, תַּלְיָיא ה', לְקַיְּימָא ה' אַחֲרָא דְּלְתַתָּא. וְדָא רוּחָא נָפִיק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, וְאִקְרֵי רוּחָא דְּחַיֵּי. וּבְהַאי רוּחָא, זְמִינִין לְמִנְדַּע חָכְמְתָא, בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. דִּכְתִּיב, (ישעיהו י״א:ב׳) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְגוֹ'. הַאי חוֹטָמָא, חַיִּין מִכָּל סִטְרִין, חֲדוּ שְׁלֵימָא. נַחַת רוּחַ. אַסְוָותָא. בְּחוֹטָמָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין (כמה

דאוקימנא) כְּתִיב, (שמואל ב כ״ב:ט׳) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְגוֹ׳. וְהָכָא כְּתִיב (ישעיהו מ״ח:ט׳) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ.

וּבְסִפְרָא דְאַגַּדְתָּא, דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, אוֹקִים, ה' בְּפוּמָא, וְהָכָא לָא מִתְקַיְּימָא הָכִי, וְלָא אִצְטָרְפָא (ס"א אצטריכנא), אַף עַל גַּב דְּבְחַד סַלְקָא, אֶלָּא בְּהֵ' דִּינָא תַּלְיָא, וְדִינָא בְּחוֹטָמָא תַּלְיָא, דִּכְתִיב עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל. עִקָּרָא דְּרוּגְזָא בְּחוֹטָמָא תַּלְיָא.

פרק יג

כָּל תִּקּוּנִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, בְּמוֹחָא שְׁקִיט וְסָתִים מִתְתַּקְּנָן. וְכָל תִּקּוּנִין דְּזְעֵיר אַנְפִּין, בְּחָכְמָה תַּתָּאָה מִתְתַּקְּנָן. דִּכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, וְה' כְּלָלָא דְּכֹלָּא וַדַּאי. מַה בֵּין ה' לָה'. ה' דְּהָכָא, דִּינָא אִתְעַר מִנָּהּ. וּדְהָכָא רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי.

פרק יד

בְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, תַּלְיָא כָּל יְקִירוּ דְּכֹלָּא. מַזָּלָא דְּכֹלָּא אִקְרֵי. מֵהַאי דִּיקְנָא, מַזְלָא יַקִּירוּתָא (נ"א מהאי מזלא יקירא) (ממזלא יקירא) דְּכָל יַקִּירִין, מַזָּלֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. כֻּלְּהוּ מַשְׁגִּיחִין לְהַהוּא מַזָּלָא. בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָיא חַיֵּי דְּכֹלָּא, מְזוֹנֵי דְּכֹלָּא. בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. גִּשְׁמִין דְּרַעֲוָא. בְּהַאי מַזָּלָא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּכֹלָּא. בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָין כָּל חַיָּילִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

תְּלַת עֶשֶׂר נְבִיעִין, דְּמִשְׁחָא דִּרְבוּתָא טָבָא, תַּלְיָין בְּדִיקְנָא דְּמַזָּלָא יַקִּירָא דָּא. וְכֻלְּהוּ נָפְקִין לְזְעֵיר אַנְפִּין. לָא תֵּימָא כֻּלְּהוּ, אֶלָּא תִּשְׁעָה מִנַּיְיהוּ, מִשְׁתַּכְּחָן בִּזְעֵיר אַנְפִּין, לְאַכְפְּיָיא דִּינִין.

וכד הַאי מַזָּלָא, תַּלְיָיא בְּשִׁקּוּלָא עַד טַבּוּרָא. כָּל קְדוּשֵׁי קִדּוּשִׁין דְּקִדּוּשָׁא בֵּיהּ תַּלְיָין. בְּהַאי מַזָּלָא, פָּשִׁיט פְּשִׁיטוּתָא דְּקוּטְרָא עִלָּאָה. הַהוּא רֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין, דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע, וְלָא יַדְעִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. בְּגִין כַּךְ כֹּלָּא בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָיא.

בְּדִיקְנָא דָּא, ג' רֵישִׁין דַּאֲמֵינָא, מִתְפַּשְׁטָן. וְכֻלְּהוּ מִתְחַבְּרָן בְּהַאי מַזָּלָא, וּמִשְׁתַּכְּחִין בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, כָּל יְקִירוּ דְּיַקִּירוּתָא, בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָיא. כָּל אִלֵּין אַתְוָון דְּתַלְיָין בְּהַאי עַתִּיקָא, כּוּלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַאי דִּיקְנָא, וּמִתְחַבְּרָן בְּהַאי מַזָּלָא, וְתַלְיָין בֵּיהּ, לְקַיְּימָא אַתְוָון אַחֲרָנִין. דְּאִלְמָלֵי לָא סְלִיק אִלֵּין אַתְוָון בְּעַתִּיקָא, לָא קַיְּימִין אִלֵּין אַחֲרָנִין. וּבְגִין כַּךְ אָמַר מֹשֶׁה כַּד אִצְטָרִיךְ, יְיָ׳ יְיָ׳, תְּרֵי זִימְנָא (זימני), וּפְסִיק טַעֲמָא בָּגַוְוּייהוּ. דְּהָא בְּמַזָּלָא תַּלְיָיא כֹּלָּא. מֵהַאי מַזָּלָא, מִתְכַּסְּפֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּמִתְכַּפְּיָין קַמֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּזָכֵי לְהַאי.

פרק טו

הַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, לָא אַדְכַּר, וְלָא אִשְׁתְּכַח. וּבְגִין דְּאִיהוּ רֵישָׁא עִלָּאָה לְכָל עִלָּאִין, לָא אִדְכַּר, בַּר רֵישָׁא חָדָא, בְּלָא גּוּפָא, לְקַיְּימָא כֹּלָּא.

וְהַאי (נ"א דכל סתימין (ס"א בגין דאיהו) רישא (עלאה) עלאין לכל עלאין, לא אדכר, אלא רישא חדא, בלא גופא, לקיימא כלא. והוא) טָמִיר וְסָתִים וְנָעִיז מִכֹּלָּא, תִּקוּנוֹי אִתְתַּקְנָן, בְּהַהוּא מוֹחָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, דְּאִתְפְּשַׁט וְאִתְתַּקַּן כֹּלָּא וְנָפִיק חֶסֶד עִלָּאָה, וְחֶסֶד עִלָּאָה אִתְפְּשַׁט וְאִתְּקַן וְאִתְכְּלִיל כֹּלָּא בְּמוֹחָא סְתִימָאָה דָּא. כַּד אִתְתַּקַּן חִוָּורָא דָּא בְּנְהִירוּ דָּא, בָּטַשׁ מַאן דְּבָטַשׁ, בְּהַאי מוֹחָא וְאִתְנְהִיר, וְתַלְיָיא מִמַּזָּלָא יַקִּירָא מוֹחָא אַחֲרָא, דְּאִתְפְּשַׁט וְנָהִיר לְתִלְתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין. כַּד אִתְנְהִיר נְהִיר מִמַּזָּלָא יַקִּירָא. אִתְנְהִירוּ ג' רֵישִׁין עִלָּאִין, תְּרֵין רֵישִׁין, וְחַד דְּכְלִיל לוֹן. וּבְמַזָּלָא תַּלְיָין, וְאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ.

מִכָּאן שְׁאֲרֵי לְאִתְגַּלְיָיא יָקִירוּ דְּדִיקְנָא, דְּאִיהוּ מַזָּלָא סְתִימָאָה. וְאִינּוּן מִתְתַּקְנָן (ביה), כְּמָה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תְּלַת רֵישִׁין מִתְעַטְּרִין בֵּיהּ, הָכִי כֹּלָּא בִּתְלַת רֵישִׁין. וְכַד אִתְנַהֲרָן, תַּלְיָין כֻּלְּהוּ דָּא בְּדָא בִּתְלַת רֵישִׁין, תְּרֵין מִתְרִין סְטָרִין, וְחַד דְּכָלִיל לוֹן.

וְאִי תֵּימָא, מַאן עַתִּיקָא קַדִּישָׁא. תָּא חֲזֵי, לְעֵילָּא לְעֵילָּא, אִית דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע, וְלָא אִתְרְשִׁים, וְהוּא כָּלִיל כֹּלָּא, וּתְרֵין רֵישִׁין בֵּיהּ כְּלִילָן (ס"א תליין). וּכְדֵין כֹּלָּא (חדא) הָכִי אִתְתַּקַּן. וְהַהוּא לָאו בְּמִנְיָינָא, וְלָא בְּכֻלָּא וְלָא בְּחוּשְׁבָּן אֶלָּא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, עַל דָּא אִתְּמַר, (תהילים ל"ט:ב') אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְּרָכַי מֵחֲטֹא בִּלְשׁוֹנִי.

אֲתָר דְּשֵׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח, מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְנְהִיר מִמַּזָּלָא, הוּא נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא, דְּאִתְפְּשַׁט לְתִלְתִין וּתְרֵין עִיבָּר. וְנָפְקָא מֵהַהוּא מוֹחָא סְתִימָאָה, מִנְּהִירוּ דְּבֵיהּ. וּמַה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא נָהִיר בְּקַדְמִיתָא (ס"א בחכמתא), דָּא הִיא. וְשֵׁירוּתָא מַמָּה דְּאִתְגַּלְיָיא (הוי), וְאִתְעֲבִיד לְתַלַת רֵישִׁין, וְרֵישָׁא חָדָא כָּלִיל לוֹן. וְאִלֵּין תְּלַת מִתְפַּשְׁטָן לְזִעֵיר אַנְפִּין, וּמֵאִלֵּין נַהֲרִין כֹּלָּא.

פרק טז

אִתְגְּלִיף הַאי חָכְמְתָא, וְאַפִּיק חַד נַהֲרָא, דְּנָגִיד וְנָפִיק לְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא וְעָיֵיל (נ"א ועיילן) בְּרֵישָׁא דְּזִעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעֲבִיד חַד מוֹחָא וּמְתַמָּן אִתְמְשִׁיךְ וְנָגִיד בְּכָל גּוּפָא, וְאַשְׁקֵי כָּל אִינּוּן נְטִיעָאן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וגו'.

תּוּ אִתְגְּלִיף הַאי חָכְמְתָא, וְאִתְמְשַׁךְ וְעָיֵיל בְּרֵישָׁא דְּזִעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעֲבִיד מוֹחָא אַחֲרָא (ההוא אחרא). הַהוּא נְהִירוּ דְּאִתְמַשְׁכָא מִנַּיהּ אִלֵּין תְּרֵין מְשִׁיכָן אִתְגְּלִיפוּ, מִתְחַבְּרָן בְּחַד רֵישָׁא דְּעַמִּיקָא דְּבֵירָא, דִּכְתִיב, (משלי ג':כ') בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. וְעָיֵיל בְּרֵישָׁא דְּזִעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעֲבִיד מוֹחָא אַחֲרָא, וּמְתַמָּן אִתְמְשִׁיךְ וְעָיֵיל לְגוֹ גּוּפָא, וּמַלְיָיא כָּל אִינּוּן אִדְּרִין וְאַכְסַדְרִין דְּגוּפָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כ"ד:ד') וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ.

וְאִלֵּין נַהֲרִין, מִנְּהִירוּ דְּהַהוּא מוֹחָא עִלָּאָה סְתִימָאָה, דְּנָהִיר בְּמַזָּלָא (עתיקא קדישא). וְכֹלָּא דָּא בְּדָא תַּלְיָין. וְאִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְדָא בְּדָא, עַד דְּיִשְׁתְּמוֹדָע דְּכֹלָּא חַד, וְכֹלָּא הוּא עַתִּיקָא,

וְלָא אִתְפָּרַשׁ מִנַּיְהּ כְּלוּם. אִלֵּין תִּלַת נְהוֹרִין, נְהִרִין לִתְלַת אַחֲרָנִין, דְּאִקְרוּן אֲבָהָן. וְאִלֵּין נַהֲרִין לְבָנִין. וְכֹלָּא נָהִיר מֵאֲתָר חַד. כַּד אִתְגַּלְיָיא הַאי עַתִּיקָא, רַעֲוָוא דְּרַעֲוָון, כֹּלָּא נָהִיר וְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בְּחֶדוּ שְׁלֵימְתָא.

פרק יז

הַאי חָכְמְתָא אִקְרֵי עֶדֶן, וְהַאי עֶדֶן אִתְמְשַׁךְ מֵעֶדֶן עִלָּאָה, סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין. וּמֵהַאי עֶדֶן, אִקְרֵי שֵׁירוּתָא. דִּבְעַתִּיקָא לָא אִקְרֵי, וְלָא הֲוֵי שֵׁירוּתָא וְסִיוּמָא. וּבְגִין דְּלָא הֲוֵי בֵּיהּ שֵׁירוּתָא וְסִיוּמָא, לָא אִקְרֵי אַתָּה. בְּגִין דְּאִתְכַּסְיָיא וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וְאִקְרֵי הוּא. וּמֵאֲתָר דְּשֵׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח אִקְרֵי אַתָּה, וְאִקְרֵי אָב. דִּכְתִיב, (ישעיהו ס"ג:ט"ז) כִּי אַתָּה אָבִינוּ. בְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, כְּלָלָא דְּכֹלָּא, זְעֵיר אַנְפִּין אִקְרֵי אַתָּה. עַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּאִתְכַּסְיָיא, אִקְרֵי הוּא. וְשַׁפִּיר. וְהַשְׁתָּא קָרֵינָן בַּאֲתָר דָּא דְּשֵׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח, אַתָּה. אַף עַל גַּב דְּאִתְכַּסְיָיא, מִנַּיְהּ הֲוֵי שֵׁירוּתָא, וְאִקְרֵי אָב. וְהוּא אָב לַאֲבָהָן. וְהַאי אָב נָפִיק מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּכִתִיב (איוב כ"ח:י"ב) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא. וּבְגִין כָּךְ לָא אִשְׁתְּמוֹדַע. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (איוב כ"ח:כ"ג) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, דַּרְכָּהּ מַמָּשׁ. אֲבָל וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, מְקוֹמָהּ מַמָּשׁ. וְכָל שֶׁכֵּן דַּרְכָּהּ. (מקומה ממש. ולא דרכה. מקומה ממש. וכל שכן דרכה.) וְכָל שֶׁכֵּן הַהוּא חָכְמָה דְּסִתִימָא בֵּיהּ בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

פרק יח

הַאי חָכְמָה שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, מִנַּיְהּ מִתְפַּשְׁטָן תִּלְתִין וּתְרִין שְׁבִילִין. (שבילין ולא ארחין) וְאוֹרַיְיתָא בְּהוּ אִתְכְּלִילַת בְּעֶשְׂרִין וּתְרִין אַתְוָון, וְעֶשֶׂר אֱמִירָן. הַאי חָכְמָה אָב לַאֲבָהָן. וּבְהַאי חָכְמָה, שֵׁירוּתָא וְסִיוּמָא אִשְׁתְּכַח. וּבְגִין דָּא, חָכְמָה עִלָּאָה חָכְמָה תַּתָּאָה. כַּד אִתְפְּשָׁט חָכְמָה, אִקְרֵי אָב לַאֲבָהָן. כֹּלָּא לָא אִתְכְּלִיל אֶלָּא בְּהַאי. (ס"א כד מתפשטן חכמות, אתקרי אב לאבהן. כלא לא אתכליל אלא בהאי) דִּכְתִיב, (תהילים ק"ד:כ"ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.

פרק יט

זַקֵף רִבִּי שִׁמְעוֹן יָדוֹי, וְחַדֵי, אָמַר, וַדַּאי עִידָּן הוּא לְגַלָּאָה, וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ בְּשַׁעֲתָא דָּא. תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, בָּעָא לְאִתְקְנָא כֹּלָּא, אִתְקִין כְּעֵין דְּכַר וְנוּקְבָא. בַּאֲתָר דְּאִתְכְּלִילוּ דְּכַר וְנוּקְבָא לָא אִתְקְיָימוּ, אֶלָּא בְּקִיּוּמָא אַחֲרָא (ס"א כעין דכר) (אלא בדכר) דְּדְכַר וְנוּקְבָא. וְהַאי חָכְמָה כְּלָלָא דְּכֹלָּא, כַּד נָפְקָא וְאִתְנְהִיר מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, לָא אִתְנְהִיר אֶלָּא בִּדְכַר וְנוּקְבָא. דְּהַאי חָכְמָה אִתְפְּשַׁט, וְאַפִּיק מִינֵּיהּ בִּינָה, וְאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. הוּא, חָכְמָה אָב. בִּינָה אֵם. חָכְמָה וּבִינָה, בְּחַד מַתְקְלָא אִתְקְלוּ, דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִינְיְיהוּ כֹּלָּא אִתְקְיָים בִּדְכַר וְנוּקְבָא, דְּאִלְמָלֵא הַאי, לָא מִתְקַיְּימִין.

שֵׁירוּתָא דָּא אָב לְכֹלָּא, אָב לְכֻלְּהוּ אֲבָהָן, אִתְחַבָּרוּ דָּא בְּדָא, וּנְהִירוּ דָּא בְּדָא. (חכמה אב. בינה אם. (משלי ב׳:ג׳) כי אם לבינה תקרא) כַּד אִתְחַבָּרוּ, אוֹלִידוּ, וְאִתְפַּשְׁטַת מְהֵימְנוּתָא. בְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, הָכִי תָּאנֵי, מַהוּ בִּינָה. אֶלָּא כַּד אִתְחַבָּר דָּא בְּדָא, יו"ד בְּהֵ"א, אִתְעַבְּרַת, וְאַפֵּיקַת בַּן, וְאוֹלִידַת. וּבְגִין כָּךְ, בִּינָה אִקְרֵי, בֵּן יָ"ה, שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא. אִשְׁתְּכָחוּ תַּרְוַוְיִיהוּ דְּמִתְחַבְּרָן, וּבֵן בְּגַוַוְיִיהוּ. כְּלָלָא דְּכֹלָּא. בְּתִקּוּנַיְיהוּ אִשְׁתְּכַח שְׁלֵימוּתָא (נ"א בן י"ה, תרווייהו דמתחברן, ובן בגווייהו. בתקונייהו אשתכחו שלימותא דכלא כללא) דְּכֹלָּא, אָב וְאֵם. בֵּן וּבַת.

מִלִּין אִלֵּין, לָא אִתְיְיהִבוּ לְגַלָּאָה, בַּר לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, דְּעָאלוּ וְנִפְקוּ, וְיַדְעִין אֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא סָטָאן בְּהוּ לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. דִּכְתִיב, (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ׳ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וְגוֹ׳. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, דְּמַאן דְּזָכֵי לְמִנְדַּע אוֹרְחוֹי, וְלָא סָטֵי, וְלָא יְטָעֵי בְּהוּ. דְּמִלִּין אִלֵּין סְתִימִין אִינּוּן וְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין נְהִירִין בְּהוּ, כְּמַאן דְּנָהִיר מְנָהִירוּ דְּבוּצִינָא. לָא אִתְמְסָרוּ מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא לְמַאן דְּעָאל וְנָפֵיק. דְּמַאן דְּלָא עָאל וְנָפַק, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי. דְּהָא גַּלְיָא קַמֵּי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּמִלִּין אִלֵּין נְהִרִין בְּלִבָּאי, בְּאַשְׁלְמוּתָא דְּרִחִימוּתָא וּדְחִילוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִלֵּין בְּנֵי דְּהָכָא, יְדַעְנָא בְּהוּ דְּהָא עָאלוּ וְנָפְקוּ, וְאִתְנְהִירָן בְּאִלֵּין מִלִּין, וְלָא בְּכֻלְּהוּ. וְהַשְׁתָּא אִתְנְהִירוּ בִּשְׁלֵימוּתָא כְּמָה דְּאַצְטְרִיךְ. זַכָּאָה חוּלְקֵי עִמְּהוֹן, בְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל מַה דַּאֲמַרְנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְכָל מַה דַּאֲמַרְנָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין. כֹּלָּא חַד, כֹּלָּא הוּא חַד מִלָּה. לָא תַּלְיָיא בֵּיהּ פִּירוּדָא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. תָּא חֲזֵי, שֵׁירוּתָא דָּא דְּאִקְרֵי אָב, אִתְכְּלִיל בְּיוֹ"ד, דְּתַלְיָיא מִמַּזָּלָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ, יו"ד כְּלִיל אַתְוָון אַחֲרָנִין. י׳ סְתִימָא דְּכָל אַתְוָון אַחֲרָן. י׳ רֵישָׁא וְסֵיפָא דְּכֹלָּא.

וְהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפֵיק, אִקְרֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאָתֵי תָּדִיר וְלָא פָּסִיק. וְהַאי הוּא עִדּוּנָא דְּצַדִּיקַיָּא, לְזַכָּאָה לְהַאי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאַשְׁקֵי תָּדִיר לְגִנְתָּא, וְלָא פָּסִיק. עָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיהו נ"ח:י"א) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וְהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, אִבְרֵי בְּיוֹ"ד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב׳:י׳) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. י׳ כְּלִיל תְּרֵין אַתְוָון ו"ד.

בְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא תָּנֵינָן, אֲמַאי ו"ד כְּלִילָן בְּיוֹ"ד. אֶלָּא נְטִיעָה דְּגִנְתָּא (ס"א ודאי) דָּא, אִקְרֵי ו׳. אִית גִּנְתָּא אַחֲרָא, דְּאִיהִי ד׳. וּמַהַאי ו׳, אִשְׁתַּקְיָיא ד׳. (דאיהי ארבעה ראשים) וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ׳. מַאי עֵדֶן. דָּא חָכְמָה עִלָּאָה, וְדָא י׳. לְהַשְׁקוֹת. אֶת הַגָּן, דָּא הוּא ו׳. וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים, דָּא הוּא ד׳, וְכֹלָּא כָּלִיל בְּיוֹ"ד.

וּבְגִין כַּךְ, אִקְרֵי אָב לְכֹלָּא. אָב לַאֲבָהָן. שֵׁירוּתָא דְכֹלָּא, (אקרי) בֵּיתָא דְכֹלָּא, דִּכְתִיב, (משלי כ״ד:ג׳) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת. (מהאי י' שירותא וסיומא דכלא) וּכְתִיב, (תהילים ק״ד:כ״ד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. בַּאֲתְרֵיהּ, לָא אִתְגַּלְיָיא, וְלָא אִתְיְדַע. מִדְּאִתְחַבָּר בְּאִימָּא אִתְרְמִיז בְּאִימָּא וּבְגִין כָּךְ אִימָּא כְּלָלָא דְכֹלָּא, בָּהּ אִתְיְדַע וּבָהּ אִתְרְמִיז, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא דְכֹלָּא. (חכמה אקרי) דְּבָהּ סָתִים כֹּלָּא.

כְּלָלָא דְכֹלָּא, שְׁמָא קַדִּישָׁא. עַד הַשְׁתָּא רָמִיזְנָא, וְלָא אֲמַינָא כָּל אִלֵּין יוֹמִין. וְהָאִידָנָא מִתְגַּלְפִין סִטְרִין, י', כְּלִיל בְּהַאי חָכְמָה. ה' דְּא אִימָּא, וְקָרִינָן בִּינָה. ו"ה, אִלֵּין תְּרִין בְּנִין, דְּמִתְעַטְּרָן מֵאִימָּא. וְהָא תְּנִינָן, דְּבִינָה אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא. יו"ד דְּמִתְחַבְּרָא בְּאִימָּא, וּמַפְקִין בֵּ"ן. וְהַיְינוּ בִּינָה, א"ב וַאֵ"ם דְּאִינּוּן י"ה, בֵּן בְּגַוְונַיְיהוּ.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, בִּינָה, וְאִקְרֵי תְּבוּנָה, אֲמַאי אִקְרֵי תְּבוּנָה, וְלָא בִּינָה. אֶלָּא תְּבוּנָה אִקְרֵי, בְּשַׁעֲתָא דְיַנְקָא לִתְרִין בְּנִין, בֵּ"ן וּבַ"ת, דְּאִינּוּן ו"ה, וַהֲהִיא שַׁעֲתָא אִקְרֵי תְּבוּנָה. דְּכֹלָּא כָּלִיל בְּאִלֵּין אַתְוָון, בֵּ"ן וּבַ"ת, אִינּוּן ו"ה. וְכֹלָּא חַד כְּלָלָא, וְהַיְינוּ תְּבוּנָה.

בְּסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, תִּקוּנָא קַדְמָאָה דְּגַלֵּי וְאָמַר, (שיר השירים א׳:ט״ו) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי מֵהַאי הוּא. וְתִקוּנָא תִּנְיָינָא, אִקְרֵי כַּלָּה, דְּאִיהִי נוּקְבָּא דִּלְתַתָּא. וְאִינּוּן דְּאָמְרֵי, דְּתַרְוַוייְהוּ לְהַאי נוּקְבָּא דִּלְתַתָּא אִינּוּן, לָאו הָכִי. דְּהֵ"א קַדְמָאָה לָא אִקְרֵי כַּלָּה. וְהֵ"א בַּתְרָאָה, אִקְרֵי כַּלָּה, לְזִמְנִין (ידיעין) יְדִיעִין (לזמנין סגיאין). דְּהָא זִמְנִין סַגִּיאִין אִינּוּן, דְּדְכוּרָא לָא אִתְחַבָּר עִמָּהּ, וְאִסְתַּלָּק מִינָּהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (ויקרא י״ח:י״ט) וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְדַּכְּאַת נוּקְבָּא, וּדְכוּרָא בָּעֵי לְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ, כְּדֵין אִקְרֵי כְּלִ"ה. כְּכֻלְּ"ה מַמָּשׁ אַתְיָיא.

אבל הַאי אִימָּא, לָא אַפְסִיק רְעוּתָא דְּתַרְוַוייְהוּ לְעָלְמִין, בְּחַד נָפְקִין, בְּחַד שַׁרְיָין. לָא אַפְסִיק דָּא מִן דָּא, וְלָא אִסְתְּלַק דָּא מִן דָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן, יוֹצֵא תָּדִיר, וְלָא אַפְסִיק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב רַעְיָתִי, בְּרְעוּתָא דְּאַחְוָה שַׁרְיָין, בְּאַחֲדוּתָא שְׁלֵימוּתָא (שלימתא). אֲבָל הָכָא אִקְרֵי כַּלָּה, דְּכַד אָתָא דְכוּרָא לְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ, הִיא כַּלָּה, כְּכַלָּה אִיהִי אַתְיָיא מַמָּשׁ.

וּבְגִין כָּךְ, תְּרֵי (ויחי רמ"ב) תִּקוּנִין דְּנוּקְבֵי פָּרִישׁ שְׁלֹמֹה. תִּקוּנָא דְּקַדְמֵיתָא סְתִימָא, בְּגִין דְּאִיהִי סְתִימָא. וְתִקוּנָא תִּנְיָינָא פָּרִישׁ יַתִּיר, וְלָא סָתִים כּוּלֵּי הַאי. וּלְבָתַר תַּלְיָא כָּל שְׁבָחָא בְּהַהִיא דִּלְעֵילָּא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ו׳:ט׳) אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ. וּבְגִין דְּאִיהִי אִימָּא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרָא דְּכַלָּה, וּרְעוּתָא דְיו"ד לָא אַפְסִיק מִנָּהּ לְעָלְמִין, אִתְיְהִיב בִּרְשׁוּתָהּ כָּל חֵירוּ דְּעַבְדִין. כָּל חֵירוּ דְּכֹלָּא. כָּל חֵירוּ דְּחַיָּיבִיָּא, לְדַכָּאָה לְכֹלָּא. דִּכְתִיב, (ויקרא ט״ז:ל׳) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם. וּכְתִיב (ויקרא כ"ה:י׳) וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת

הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה יוֹבֵל הִיא. מַאי יוֹבֵל. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ירמיהו י״ז:ח׳) וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו. מִשּׁוּם הַהוּא נָהָר דְּאָתֵי וְנָגִיד וְנָפִיק, וְאָתֵי תָּדִיר, וְלָא פָּסִיק.

כְּתִיב (משלי ב׳:ג׳) כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא לַתְּבוּנָה תִּתֵּן קוֹלֶךָ. כֵּיוָן דְּאָמַר כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא, אֲמַאי לַתְּבוּנָה. אֶלָּא כֹּלָּא כְּמָה דַּאֲמִינָא. הֵי מַנַּיְיהוּ עִלָּאָה. בִּינָה עִלָּאָה מִתְּבוּנָה. בִּינָה אָב וְאֵם וּבֵן. י״ה: אָב וְאֵם, וּבֵן בְּגַוַּוּיְיהוּ. תְּבוּנָה: כֹּלָּא כְּלָלָא דִּבְנִין, בֵּן וּבַת, ו״ה. וְלָא אִשְׁתְּכַח אָב וְאֵם, אֶלָּא בְּאִימָּא דְּאִימָּא וַדַּאי (ס״א בבינה. ובתבונה ודאי אימא) רְבִיעָא עִלַּיְיהוּ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא. אִשְׁתְּכַח דְּכָלָּא דְּתַרִּין בְּנִין, אִקָּרֵי תְּבוּנָה. וּכְלָלָא דְּאָב אֵם וּבֵן, אִקָּרֵי בִּינָה. וְכַד בָּעֵי לְאַכְלָלָא כֹּלָּא, בְּהַאי אִתְכְּלִיל.

פרק כ

וְהַאי אָב וְאֵם וּבֵן, אִקְרוּן חָכְמָה בִּינָה וְדַעַת. בְּגִין דְּהַאי בֵּן נָטִיל סִימָנִין דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, אִקָּרֵי דַּעַת, דְּהוּא סַהֲדוּתָא דְּתַרְוַוּיְיהוּ. וְהַאי בֵּן, אִקָּרֵי בּוּכְרָא. דִּכְתִיב, (שמות ד׳:כ״ב) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דְּאִקָּרֵי בּוּכְרָא, נָטִיל תְּרִין חוּלָקִין. וְכַד אִתְרַבֵּי בְּעַטְרוֹי, נָטִיל תְּלַת חוּלָקִין. וּבֵין כַּךְ וּבֵין כַּךְ, תְּרִין חוּלָקִין, וּתְלַת חוּלָקִין כֹּלָּא חַד מִלָּה. וְהַאי וְהַאי הָכִי (ס״א חד) הֲוֵי, יְרוּתָא דְּאָבוֹי וְאִמֵּיהּ יָרִית.

פרק כא

מַאי יְרוּתָא דָּא. אַחֲסַנְתָּא דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, וּתְרִין עִטְרִין דַּהֲווֹ גְּנִיזִין בְּגַוַּוּיְיהוּ, וְאַחֲסִינוּ לְבַר דָּא. מִסְטָרָא דַּאֲבוֹי, הֲוָה גְּנִיז בְּגַוַּוּיהּ חַד עִטָּרָא, דְּאִקָּרֵי חֶסֶד. וּמִסְטָרָא דְּאִמָּא, חַד עִטָּרָא דְּאִקָּרֵי גְּבוּרָה. וְכֻלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּרֵישֵׁיהּ, וְאָחִיד לוֹן. וְכַד נַהֲרִין אִלֵּין אָב וְאֵם עָלֵיהּ, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא. וְכֹלָּא נָטִיל בַּר דָּא, וְיָרִית כֹּלָּא, וְאִתְפְּשַׁט בְּכָל גּוּפָא. וְהַאי בַּר יָהִיב לְבָרְתָא. וּבְרָתָא מְנַיֵּיהּ אִתְּוָן. וְעַל כָּל פָּנִים מִכָּאן, בְּרָא יָרִית וְלָא בְּרָתָא. בְּרָא יָרִית לַאֲבוּי וּלְאִמֵּיהּ וְלָא בְּרָתָא. וּמְנַיֵּיהּ אִתְּוָן בְּרָתָא. כְּמָה דְּכְתִיב, (דניאל ד׳:ט׳) וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵיהּ. (ואי תימא כל האי והאי אקרון צדיק וצדק בחד אינון וחד כלא).

הָנֵי אָב וְאֵם, כְּלִילָן וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא. וְאָב טָמִיר יַתִּיר. וְכֹלָּא אֲחִיד מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְתַלְיָא מִמַּזָּלָא קַדִּישָׁא, יָקִירוּ (יקירא) דְּכָל יַקִּירִין. וְאִלֵּין אָב וְאֵם, מְתַקְּנִין בֵּיתָא, כְּמָה דַּאֲמִינָא דְּכְתִיב, (משלי כ״ד:ג׳-ד׳) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ כָּל הוֹן יָקָר וְנָעִים. וּכְתִיב (משלי כ״ב:י״ח) כִּי נָעִים כִּי תִשְׁמְרֵם בְּבִטְנֶךָ. (הני כללא דכלא, כמה דאמינא ותליין ממזלא קדישא יקירא).

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאַתְרָא לָא גָּלֵינָא כֹּלָּא. וְכָל הָנֵי מִלִּין, טְמִירִין בְּלִבָּאי הֲווֹ עַד הַשְׁתָּא, וּבָעֵינָא לְאַטְמָרָא לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, מִשּׁוּם דְּתַמָּן שְׁאֵילְתָּא שְׁאִיל לָנָא, כְּמָה דִּכְתִיב,

(ישעיהו ל"ג:ו') וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּךָ חוֹסֶן יְשׁוּעוֹת חָכְמָה וָדָעַת וְגוֹ', וְחָכְמָה בַּעְיָין מִינֵי, וְהַשְׁתָּא רְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי, הָא בְּלָא כְסוּפָּא אִיעוּל קַמֵּי פַּלְטְרוֹי.

פרק כב

כְּתִיב (שמואל א ב) כִּי אֵל דֵּעוֹת יְיָ'. דֵּעוֹת וַדַּאי. הוּא הַדַּעַת. בְּדַעַת כָּל פַּלְטְרֵי אִתְמַלְיָין. דְּכְתִיב, וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ. (בגין כך) דַּעַת אַחֲרָא לָא אִתְגַּלְיָא, דְּהָא טְמִירָא אָזִיל בְּגַוֵויהּ, וְאִתְכְּלִיל בֵּיהּ. דַּעַת נָהִיר בְּמוֹחִין, וְאִתְפְּשַׁט בְּמוֹחָא כֹּלָּא. (במוחא, בגופא כלא, כי אל דעות יי')

בְּסִפְרָא דְאַגַּדְתָּא תְּנֵינָן, כִּי אֵל דֵּעוֹת יְיָ', אַל תִּקְרֵי דֵּעוֹת, אֶלָּא עֵדוּת. דְּהוּא סַהֲדוּתָא דְּכֹלָּא, סַהֲדוּתָא דְּתֵרִין חוּלָקִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ע"ח:ה') וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי מִלָּה, אוֹקְמוּהָ בְּסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא בְּגַוְונָא אַחֲרָא. הָתָם בְּאַתְרֵיהּ שְׁלִים, הָכָא כֹּלָּא שַׁפִּיר, וְכֹלָּא הֲוֵי, כַּד אַסְתִּים מִלָּה.

הַאי אָב וְאֵם, כֻּלְּהוּ בְּהוּ כְּלִילָן, כֹּלָּא בְּהוּ סְתִימָן, וְאִינּוּן סְתִימָן בְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא, עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין. בֵּיהּ סְתִימָן. בֵּיהּ כְּלִילָן. כֹּלָּא הוּא, כֹּלָּא הֲוֵי. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

כָּל מִלִּין דְּאִדְּרָא יָאוּת, וְכֻלְּהוּ מִלִּין קַדִּישִׁין, מִלִּין דְּלָא סָטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, כֻּלְּהוּ מִלִּין דְּסְתִימִין, וְאִתְגַּלְיָין לְאִינּוּן דְּעָאלוּ וְנָפְקוּ, וְכֹלָּא הָכִי הוּא. וְעַד הַשְׁתָּא הֲווּ מִתְכַּסְיָין אִלֵּין מִלִּין דְּדַחִילְנָא לְגַלָּאָה, וְהַשְׁתָּא אִתְגַּלְיָין. וְגַלֵּי קַמֵּי (מלכא) עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּהָא לָא לִיקָרָא דִּילִי וּדְבֵית אַבָּא עֲבִידְנָא, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא אִיעוּל בְּכְסוּפָּא קַמֵּי פַּלְטְרוֹי עֲבִידְנָא. וְעוֹד, הָא חֲמֵינָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל הָנֵי זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּהָכָא מִשְׁתַּכְּחָן, כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּמִין עַל יָדֵי. דְּהָא חֲמֵינָא דְּכֻלְּהוּ חַדָּאן בְּהַאי הִלּוּלָא דִּילִי, וְכֻלְּהוּ זְמִינִין בְּהַהוּא עָלְמָא בְּהִילּוּלָא דִּילִי, זַכָּאָה חוּלָקִי.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּד סַיֵּים מִלָּה דָּא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בּוּצִינָא עִלָּאָה, אָרִים יְדוֹי, וּבָכָה וְחַייךְ. בָּעָא לְגַלָּאָה מִלָּה חֲדָא. אָמַר, בְּמִלָּה דָּא אִצְטָעַרְנָא כָּל יוֹמָאי, וְהַשְׁתָּא לָא יָהֲבִין לִי רְשׁוּתָא. אִתְתַּקַּף, וְיָתִיב, וְרָחִישׁ בְּשִׂפְוָותֵיהּ, וְסָגִיד תְּלַת זִמְנִין, וְלָא הֲוָה יָכִיל בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בַּאֲתְרֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיהּ. אָמַר, פּוּמָא פּוּמָא, דְּזָכִית לְכָל הַאי, לָא אַנְגִּיבוּ מַבּוּעָךְ. מַבּוּעָךְ נָפִיק וְלָא פָּסֵק. עָלָךְ קְרִינָן (בראשית ב':י') וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וּכְתִיב (ישעיהו נ"ח:י"א) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

הַאִידָּנָא אַסְהַדְנָא עֲלַי. דְּכָל יוֹמִין דְּקָאֵימְנָא, תְּאִיבְנָא לְמֵחֲמֵי יוֹמָא דָּא, (נ"א רעותא לגלאה רזא דא) וְלָא סָלִיק בִּרְעוּתִי (ס"א בידי), בַּר הַאִידָּנָא, דְּהָא בְּעִטְרָא דָּא מִתְעַטָּר הַאי יוֹמָא. וְהַשְׁתָּא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה מִלִּין, קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרִין

בְּרֵישֵׁי (ברישיה). וְהַאי יוֹמָא לָא יִתְרַחֵק לְמֵיעַל לְדוּכְתֵּיהּ, כְּיוֹמָא אַחֲרָא. דְּהָא כָּל יוֹמָא דָּא בִּרְשׁוּתֵי קָיְימָא. וְהַשְׁתָּא שָׁרֵינָא לְגַלָּאָה מִלִּין, בְּגִין דְּלָא אִיעוּל בְּכִסּוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא שָׁרֵינָא אֵימָא.

פרק כג

כְּתִיב, (תהילים פ״ט:ט״ו) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָּנֶיךָ. מַאן חַכִּימָא, יִסְתְּכַּל בְּהַאי, לְמֵחֱמֵי אוֹרְחוֹי (ס"א דינוי) דְּקַדִּישָׁא עִלָּאָה, דִּינִין דְּקִשׁוֹט, דִּינִין דְּמִתְעַטְּרִין בְּכִתְרֵי עִלָּאִין. דְּהָא חֲמֵינָא דְּכֻלְּהוּ בּוּצִינִין נַהֲרִין מִבּוּצִינָא עִלָּאָה, טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין לְאִתְנַהֲרָא. (נ"א וכלהו אינון דרגין לאתנהרא) וּבְהַהוּא נְהוֹרָא דִּבְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, אִתְגַּלְיָיא מַה דְּאִתְגַּלְיָיא, וְכֻלְּהוּ נְהוֹרִין אֲחִידָן, נְהוֹרָא דָּא בְּנְהוֹרָא דָּא, וּנְהוֹרָא דָּא, בְּנְהוֹרָא דָּא, וְנַהֲרִין דָּא בְּדָא, וְלָא מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא.

נְהוֹרָא דְּכָל בּוּצִינָא וּבוּצִינָא, דְּאִקְרוּן תִּקּוּנֵי מַלְכָּא, כִּתְרֵי מַלְכָּא, כָּל חַד וְחַד, נָהִיר וְאָחִיד בְּהַהוּא נְהוֹרָא דִּלְגוֹ לְגוֹ, וְלָא מִתְפָּרֵשׁ לְבַר. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּחַד דַּרְגָּא אִסְתְּלַק, וְכֹלָּא בְּחַד מִלָּה אִתְעֲטָר, וְלָא מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא, אִיהוּ וּשְׁמֵיהּ חַד הוּא. נְהוֹרָא דְּאִתְגַּלְיָיא, אִקְרֵי לְבוּשָׁא דְּמַלְכָּא. נְהוֹרָא דִּלְגוֹ לְגוֹ, (בההוא נהורא הוא מה) נְהוֹרָא סָתִים, וּבֵיהּ שַׁרְיָא הַהוּא דְּלָא אִתְפָּרַשׁ וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

וְכֻלְּהוּ בּוּצִינֵי, וְכֻלְּהוּ נְהוֹרִין, נַהֲרִין מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, בּוּצִינָא עִלָּאָה. וְכַד מִסְתַּכְּלָן, כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין דְּאִתְפַּשְׁטָן. לָא אִשְׁתְּכַח בַּר בּוּצִינָא עִלָּאָה, דְּאַטְמַר וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דִּיקָר, לְבוּשֵׁי קְשׁוֹט, תִּקּוּנֵי קְשׁוֹט, בּוּצִינֵי קְשׁוֹט, אִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵין בּוּצִינִין, תִּקּוּנָא דְּכוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, וְאִקְרוּן צֶדֶק וּמִשְׁפָּט. וְאִינּוּן שֵׁירוּתָא, וּשְׁלֵימוּתָא, בְּכָל מְהֵימְנוּתָא. וּבְהָנֵי מִתְעַטְּרִין כָּל דִּינִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכֹלָּא סָתִים בְּמִשְׁפָּט. וְצֶדֶק מֵהַאי מִשְׁפָּט אִתְּזַן. וּלְזִמְנִין קָרֵינָן לָהּ, (בראשית י״ד:י״ז-י״ח) וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם.

כַּד מִתְעָרֵין דִּינִין מִמִּשְׁפָּט, כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי, כֻּלְּהוּ בִּשְׁלִימוּ. דְּהַאי מְבַסֵּם לְהַאי צֶדֶק, וְדִינִין מִתְתַּקְּנִין, וְכֻלְּהוּ נַחְתִּין לְעָלְמָא בִּשְׁלִימוּ, בְּרַחֲמֵי. וּכְדֵין (אקרי) שַׁעֲתָא דְּמִתְחַבְּרָן דְּכַר וְנוּקְבָא, וְכָל עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּרַחֲמֵי, וּבְחֶדְוָותָא.

וְכַד אַסְגִּיאוּ חוֹבֵי עָלְמָא, וְאִסְתַּאֲבַת מַקְדְּשָׁא, וּדְכוּרָא אִתְרַחַק מִן נוּקְבָא, וְחִוְיָא תַּקִּיפָא שַׁרְיָא לְאַתְעָרָא, וַוי לְעָלְמָא דְּמִתְּזַן בְּהַהוּא זִמְנָא מֵהַאי צֶדֶק. כַּמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, כַּמָּה זַכָּאִין מִסְתַּלְּקִין מֵעָלְמָא. וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּאִתְרַחֵק דְּכוּרָא מִן נוּקְבָא, וּמִשְׁפָּט לָא קָרֵב בְּצֶדֶק דָּא. וְעַל הַאי כְּתִיב, (משלי י״ג:כ״ג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט, דְּמִשְׁפָּט אִתְרַחֵק מֵהַאי צֶדֶק, וְלָא אִתְבַּסְמָא, וְצֶדֶק יְנַקָּא מֵאֲתַר אָחֳרָא.

וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, (קהלת ז׳:ט״ו) אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְגוֹ', הָבֶל דָּא, (ס״א ל״ג הבל דא) הָבֶל חֲדָא, מֵהֲבָלִים דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרוּן אַפֵּי מַלְכָּא, וְדָא אִיהוּ מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דְּכַד הִיא מִתְעָרָא בְּדִינוֹ', כְּתִיב יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ. מַאי טַעְמָא. מְשׁוּם דְּמִשְׁפָּט אִתְרַחַק מִצֶּדֶק. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי, וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִשְׁתְּכַח זַכָּאָה עִלָּאָה בְּעָלְמָא, רְחִימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶפִילּוּ כַּד אִתְעָר צֶדֶק בִּלְחוֹדוֹי, יָכִיל עָלְמָא לְאִשְׁתְּזָבָא בְּגִינֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, וְלָא מִסְתַּפֵּי מִן דִּינָא. וְכַד הַהוּא זַכָּאָה לָא קַיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ, מִסְתַּפֵּי אֲפִילּוּ מִמִּשְׁפָּט, וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם בֵּיהּ. כָּל שֶׁכֵּן בְּצֶדֶק.

דָּוִד מַלְכָּא, בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (תהלים כו) בְּחָנֵנִי יְיָ' וְנַסֵּנִי. דְּהָא אֲנָא לָא מִסְתַּפֵּינָא מִכָּל דִּינִין, אֶפִילּוּ מֵהַאי צֶדֶק, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאָחִידְנָא בֵּיהּ, מַה כְּתִיב. (תהילים י״ז:ט״ו) אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, בְּצֶדֶק וַדַּאי. לָא מִסְתַּפֵּינָא לְמֵיקַם בְּדִינוֹ'. בָּתַר דְּחָב, אֶפִילּוּ מִמִּשְׁפָּט מִסְתָּפֵי, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ג:ב׳) וְאַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ. תָּא חֲזֵי, כַּד מִתְבַּסְּמָא הַאי צֶדֶק מִמִּשְׁפָּט, כְּדֵין אִקְרֵי צֶדֶק. וְעָלְמָא מִתְבַּסְּמָא בְּחֶסֶד, וְאִתְמַלְיָא מִנֵּיהּ. דִּכְתִיב, (תהילים ל״ג:ה׳) אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ' מָלְאָה הָאָרֶץ.

אַסְהַדְנָא עֲלַי, דְּכָל יוֹמָאי הֲוֵינָא מִצְטַעֵר עַל עָלְמָא, דְּלָא יֶעֱרַע בְּדִינוֹ דְּצֶדֶק, וְלָא יוֹקִיד עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹ'. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי ל׳:כ׳) אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כְּפוּם כָּל חַד, כְּפוּם בֵּירָא עִמְקָא, וְהָא בְּדָרָא דָּא אִית בֵּיהּ זַכָּאִין, וּזְעִירִין אִינּוּן דְּיקוּמוּן לְאַנָּנָא עַל עָלְמָא, וְעַל עָאנָא, מֵאַרְבָּעָה זִיוָין. (ס״א על עלמא, ועלינא בעיין).

פרק כד

עַל כֵּן אֶחִידָן מִלֵּי דָּא בְּדָא, וּמִתְפָּרְשָׁן מִלִּין דִּסְתִימִין בָּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, וְהֵיךְ אֲחִידָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. מִכָּאן לְהָלְאָה, מִלִּין דִּזְעֵיר אַנְפִּין, אִינּוּן דְּלָא אִתַּגְלְיָין בְּאִדְּרָא. אִינּוּן דַּהֲווֹ סְתִימִין בְּלֹבָאי, וְתַמָּן לָא אִתְקָנוּ. (עד כאן סתימן מלין) הַשְׁתָּא אִתְתְּקָנוּ וְאִתְגַּלְיָין, וְכֻלְּהוּ מִלִּין סְתִימִין, וּבְרִירִין כֻּלְּהוּ. זַכָּאָה חוּלְקִי, וְאִינּוּן דְּיַרְתוּ יְרוּתָא דָּא, דִּכְתִיב, (תהילים קמ״ד:ט״ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגוֹ'.

הַאי דְּאוֹקִימְנָא, אִי וְאִם בְּעַתִּיקָא אֲחִידָן, בְּתִיקוּנֵי, הָכִי הוּא. דְּהָא מִמּוֹחָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין תַּלְיָין, (נ״א נפקין) וּמִתְאַחֲדָן בֵּיהּ. (ואף על גב דעתיקא קדישא אתתקן בלחודוי) וְכַד יִסְתַּכְּלוּן (בכל) מִלֵּי. כֻּלָּא הוּא עַתִּיקָא בְּלְחוֹדוֹי, הוּא הֲוֵי, וְהוּא יְהֵא. וְכָל הָנֵי תִּקוּנִין בֵּיהּ. (בס״י לא נמצא אחידן ביה סתימן לא מתפרשן מניה מוחא סתימאה לא אתגלייא ולא תליא ביה) אָ״ב וְאֵ״ם מֵהַאי מוֹחָא נַפְקוּ, אִתְכְּלִילוּ בְּמַזָּלָא, וּבֵיהּ תַּלְיָין, וּבֵיהּ אֲחִידָן. זְעֵיר אַנְפִּין, בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תַּלְיָיא וְאָחִיד. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי בְּאַדְּרָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ

דְּמַאן דְּעָאל וְנָפִיק, וְיִנְדַּע אוֹרְחִין דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וּמַאן דְּלָא עָאל וְנָפַק, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי. וּכְתִיב (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ׳.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִסְתַּכֵּל הֲוֵינָא כָּל יוֹמָא בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב, (תהילים ל״ד:ג׳) בַּייָ׳ תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ. וְהָאִידָּנָא אִתְקָיֵים קְרָא כֹּלָּא. בַּייָ׳ תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי וַדַּאי, דְּהָא נִשְׁמָתִי בֵּיהּ אֶחִידָא, בֵּיהּ לַהֲטָא, בֵּיהּ אִתְדַּבְּקַת וְאִשְׁתַּדְּלוּתָא וּבְאִשְׁתַּדְּלוּתָא דָּא תִּסְתַּלַּק לְאַתְרָהָא. יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ, כָּל הָנֵי צַדִּיקַיָּיא, וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָּא קַדִּישָׁא, וְזַכָּאִין דְּאִתְיַיְּין הַשְׁתָּא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ שַׁמְעִין מִלַּי, וְחַדָּאן. בְּגִין כַּךְ, (תהילים ל״ד:ד׳) גַּדְּלוּ לַייָ׳ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּיו.

פְּתַח וְאָמַר, כְּתִיב, (בראשית ל״ו:ל״א) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים מ״ח:ה׳) כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּיו. נוֹעֲדוּ, בְּאַן אֲתָר. בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. בַּאֲתָר דְּדִינִין מִתְאַחֲדִין תַּמָּן. עָבְרוּ יַחְדָּיו, דִּכְתִיב וַיָּמָת וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו. הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ, דְּלָא אִתְקָיֵימוּ בַּאֲתַרַיְיהוּ, בְּגִין דְּתִתְקוֹנִין דְּמַלְכָּא לָא אִתְקָנוּ, וְקַרְתָּא קַדִּישָׁא וְשׁוּרוֹי, לָא אִזְדַּמְנוּ.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ וְגוֹ', דְּהָא כֻּלְּהוּ לָא אִתְקָיֵימוּ, וְהִיא אִתְקָיֵימַת הַשְׁתָּא, בְּסִטְרָא דִּדְכוּרָא, דְּשַׁרְיָא עִמָּהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעִו וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב. מֵי זָהָב וַדַּאי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא. וְהָא בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא אִתְמַר, וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר. הֲדַר וַדַּאי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ״ג:מ׳) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כַּפּוֹת תְּמָרִים. וּכְתִיב, (תהילים צ״ב:י״ג) צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, דְּאִיהִי דְּכַר וְנוּקְבָא. הַאי אִתְקְרִיאַת בַּת מַטְרֵד, בַּת מֵהַהוּא אֲתַר דְּטַרְדִין כֹּלָּא לְאִתְדַּבְּקָא, וְאִקְרֵי אָב. וּכְתִיב (איוב כ״ח:י״ג) לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ וְלֹא תִּמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. דָּבָר אַחֵר, בַּת מֵאִימָא, דְּמִסְטָרָהָא מִתְאַחֲדִין דִּינִין, דְּטַרְדִין לְכֹלָּא. בַּת מֵי זָהָב, דְּיָנְקָא בִּתְרֵין אַנְפִּין, דִּנְהִירוּ בִּתְרֵין גַּוְונִין. בְּחֶסֶד וּבְדִינָא. עַד לָא אִבְרֵי עָלְמָא, לָא הֲווֹ מַשְׁגִּיחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, וּבְגִין כַּךְ, עָלְמִין קַדְמָאֵי אִתְחָרְבוּ, וְעָלְמִין קַדְמָאֵי בְּלָא תִּקּוּנָא אִתְעֲבִידוּ. וְהַהוּא דְּלָא הֲוָה בְּתִקּוּנָא, אִקְרֵי זִיקִין נְצוֹצִין, כְּהַאי אוּמָנָא, מַרְצֵפָא (ס״א מרזפתא), כַּד אַכְתֵּשׁ בְּמָנָא (בראשית קנ״ו ע״א) דְּפַרְזְלָא, אַפִּיק זִיקִין לְכָל עִיבָר, וְאִינּוּן זִיקִין דְּנָפְקִין, נָפְקִין לְהֵיטִין וּנְהִירִין, וְדַעֲכִין לְאַלְתַּר. וְאִלֵּין אִקְרוּן עָלְמִין קַדְמָאֵי. וּבְגִין כַּךְ אִתְחָרְבוּ וְלָא אִתְקָיֵימוּ. עַד דְּאִתְתַּקַּן עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְנָפִיק אוּמָנָא (ד״א מאנא) לְאוּמָנוּתֵיהּ.

פרק כה

וְעַל הַאי תָּנֵינָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, (דניצוצא) דְּבוּצִינָא אַפִּיק זִיקִין (שמות רנ"ד ע"ב, בראשית ק"ז ע"ב סתרי תורה) בָּזִיקִין (נ"א דבוצינא אפיק זיקין ניצוצין) לִתְלַת מְאָה וְעֶשְׂרִין עִיבָר. וְאִינּוּן זִיקִין, עָלְמִין קַדְמָאֵי אִקְרוּן, וּמִיתוּ לְאַלְתַּר. לְבָתַר נָפִיק אוּמָנָא (ס"א מאנא) לְאוּמָנוּתֵיהּ, וְאִתְתַּקַּן בְּדָכַר וְנוּקְבָּא, וְהָנֵי זִיקִין דְּאִתְדַּעָכוּ וּמִיתוּ, הַשְׁתָּא אִתְקְיָים כֹּלָּא. מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, נָפַק נִיצוֹצָא, פַּטִישָׁא תַּקִּיפָא, דְּבָטַשׁ, וְאַפִּיק זִיקִין עָלְמִין קַדְמָאֵי, וּמִתְעָרְבֵי (ד"א ומתדכי) בַּאֲוִירָא דִּכְיָא, וְאִתְבְּסָמוּ דָּא בְּדָא.

כַּד אִתְחַבָּר אַבָּ"א וְאִימָּ"א, וְהַהוּא אָב הוּא, מֵרוּחָא דְּנָנִיז בְּעַתִּיק יוֹמִין, בֵּיהּ אִתְגְּנִיז הַאי אֲוִירָא, וְאַכְלִיל לְנִיצוֹצָא, דְּנָפַק מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא דְּנָנִיז בְּמֵעוֹי דְּאִימָּא. וְכַד אִתְחַבָּרוּ תַּרְוַוּיְיהוּ, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא. נָפִיק גּוּלְגַּלְתָּא חַד תַּקִּיפָא, וְאִתְפַּשַּׁט בְּסִטְרוֹי, דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דָּא. כְּמָה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תִּלַת רֵישִׁין אִשְׁתְּכָחוּ בְּחַד, כַּךְ כֹּלָּא אִזְדַּמַּן בְּתִלַת רֵישִׁין, כְּמָה (רפ"ח ע"ב) דַּאֲמִינָא.

פרק כו

בְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, נָטִיף טַלָּא מֵרֵישָׁא חִוָּורָא (ואחיד ליה), וְהַהוּא טַלָּא אִתְחֲזֵי בִּתְרֵי גְּוָונֵי. וּמִנַּיְהּ מִתְּזָן חַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. וּמֵהַאי טַלָּא דְּגוּלְגַּלְתָּא דָּא, טַחֲנִין מָנָא לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּבֵיהּ זְמִינִין מֵתַיָּיא לַאֲחַיָּיא. וְלָא אִזְדַּמַּן מָנָא דְּנָפַל מֵהַאי טַלָּא, בַּר הַהוּא זְמָנָא בְּזִמְנָא דְּאָזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, וְזָן לְהוּ עַתִּיקָא דְּכֹלָּא, מֵהַאי אָתָר. מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח לְבָתַר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ט"ז:ד') הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם.

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ"ז:כ"ח) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. הַאי בְּהַהוּא זִמְנָא. לְזִמְנָא אַחֲרָא תְּנִינָן, קְשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כְּקֶמֶי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא בְּמַזְלָא תַּלְיָיא בְּמַזְלָא וַדַּאי. וְעַל כֵּן בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי, לָאו בְּזְכוּתָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, אֶלָּא בְּמַזְלָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, וְכֹלָּא תַּלְיָין בְּהַאי מַזָּלָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

תִּשְׁעָה אַלְפִּין רִבּוֹא עָלְמִין, נַטְלִין וְסַמְכִין עַל הַאי גּוּלְגַּלְתָּא. וְהַאי אֲוִירָא דַּכְיָא אִתְכְּלִיל בְּכֹלָּא, כֵּיוָן דְּהוּא כָּלִיל מִכֹּלָּא וְכֹלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ, אִתְפַּשָּׁטוּ אַנְפּוֹי לְתֵרִין סִטְרִין, בִּתְרֵי נְהוֹרִין כְּלִילָן מִכֹּלָּא. וְכַד אִסְתַּכְּלוּ אַנְפּוֹי, בְּאַנְפִּין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, כֹּלָּא אֲרֵךְ אַפַּיִם אִקְרֵי. מַאי אֲרֵךְ אַפַּיִם. (אריך אפים מבעי ליה) אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, בְּגִין דְּאָרִיךְ אַפֵּיהּ לְחַיָּיבַיָּא. אֲבָל אֲרֵךְ אַפַּיִם, אַסְוָותָא דְּאַנְפִּין. דְּהָא לָא אִשְׁתְּכַח אַסְוָותָא בְּעָלְמָא, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאַשְׁגְּחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין.

פרק כז

בַּחֲלָלָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, נְהִירִין תְּלַת נְהוֹרִין. וְאִי תֵּימָא תְּלַת, אַרְבַּע אִינּוּן, כְּמָה דַּאֲמַרְנָא, אַחֲסַנְתֵּיהּ דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, וּתְרֵין גְּנִיזִין דִּלְהוֹן, דְּמִתְעַטָּרָן כֻּלְּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ, וְאִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא. לְבָתַר מִתְחַבְּרָן בְּסִטְרוֹי, וְנָהֲרִין וְעָאלִין בְּתַלַּת חֲלָלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא. נָפְקִין כָּל חַד בְּסִטְרוֹי, וּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא.

וְאִלֵּין מִתְחַבְּרִין בְּתְרֵי מוֹחֵי. וּמוֹחָא תְּלִיתָאָה כָּלִיל לוֹן, וְאָחִיד (ואינון תפלין דרישא. ואלין מתחברין בתרי מוחי. ומוחא תליתאה כליל לון, ונהרין ועאלין בתלת חללי דגולגלתא. לבתר נפקין כל חד בסטרוי, ומתפשטין בכל גופא. והאי מוחא תליתאה אחיד) בְּהַאי סְטָרָא וּבְהַאי סְטָרָא, וּמִתְפַּשַּׁט בְּכָל גּוּפָא, וְאִתְעָבִיד מְנֵיהּ תְּרֵי גְּוָונֵי כְּלִילָן כַּחֲדָא. וּמֵהַאי נָהִיר אַנְפּוֹי, וְאַסְהִיד בְּאַבָּא וְאִימָּא גְּוונֵי דְּאַנְפּוֹי. וְהוּא אִקָּרֵי דַּעַת, בְּדַעַת (ס"א בדא) כְּתִיב, (שמואל א ב׳:ג׳) כִּי אֵל דֵּעוֹת ה' וְגוֹ', בְּגִין דְּאִיהוּ בִּתְרֵי גְּוונֵי לוֹ נְתִכְנוּ עֲלִילוֹת. אֲבָל לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָאָה, לָא נְתִכְנוּ. מַאי טַעְמָא נְתִכְנוּ לְהַאי. בְּגִין דְּיָרִית תְּרֵין חוּלְקֵי, וּכְתִיב (שמואל ב כ״ב:כ״ו) עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד וְגוֹ'.

וְהָא בְּקִשׁוֹט אוֹקִימוּ חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב, (בראשית כ״ט:י״א) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא. וַיִּגַּד, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּכֹלָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא. וְכִי בֶּן רִבְקָה הוּא. בֶּן רִבְקָה, וְלָא כְּתִיב בֶּן יִצְחָק. רָמֶז, וְכֹלָּא רְמִיזָא בְּחָכְמְתָא.

וְעַל הַאי אִקְרֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא. וּבֵיהּ אִתְחֲזֵי מְהֵימְנוּתָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיִּגֵּד יַעֲקֹב, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאמֶר.

הָנֵי גְּוונֵי, כְּמָה דְּנַהֲרִין בְּעִטָּרָא דְּרֵישָׁא, וְעָאלִין בַּחֲלָלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא. הָכִי מִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא, וְגוּפָא אִתְאֲחִיד בְּהוּ. (אבל) לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא, לָא נְתִכְנוּ, וְלָא יָאנָן לֵיהּ, דְּהָא כֹּלָּא בְּחַד אִשְׁתְּכַח, חֵידוּ לְכֹלָּא, חַיִּים לְכֹלָּא. לָא תַלְיָיא בֵּיהּ דִּינָא. אֲבָל בְּהַאי, לוֹ נְתִכְנוּ עֲלִילוֹת וַדַּאי.

פרק כח

בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא, תַּלְיָין כָּל אִינּוּן רִבְּוִון וְאַלְפִּין (קוצי) מִקּוֹצֵי דְּשַׂעֲרִין, דְּאִינּוּן אוּכְמִין. וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא, אֲחִידָן דָּא בְּדָא, דְּאֲחִידָן בְּנְהִירוּ עִלָּאָה דְּמַעֲטֶר (דמתעטר) בְּרֵישֵׁיהּ מֵאַבָּא, וּמְמוֹחָא דְּאִתְנְהִיר מֵאַבָּא. לְבָתַר נָפְקִין נִימִין עַל נִימִין, מִנְּהִירוּ דְּמִתְעַטָּר בְּרֵישֵׁיהּ מֵאִמָּא, וּמִשְּׁאַר מוֹחֵי. וְכֻלְּהוּ אֲחִידָן, וּמִסְתַּבְּכֵי בְּאִינּוּן שַׂעֲרֵי דַּאֲחִידָן מֵאַבָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן מִתְעָרְבִין דָּא בְּדָא, וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא.

וְכֻלְּהוּ מוֹחֵי אֲחִידָן בְּגוּלְגַּלְתָּא, בְּמוֹחָא עִלָּאָה. וְכֻלְּהוּ מְשִׁיכָן (דאתמשכן) אִתְמַשְּׁכָן מִתַּלַּת חֲלָלֵי דְּמוֹחָא, (אחידן במוחי) מִתְעָרְבָן דָּא בְּדָא, בְּדַכְיָא בִּמְסָאֲבָא. בְּכָל אִינּוּן

טַעֲמִין וְרָזִין, סְתִימִין וּמִתְגַּלְיָין. וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ מוֹחֵי רְמִיזֵי (כך נמצא בס"י) בְּאָנְכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְכוּ', כְּמָה דְּנָהוֹרִין בְּעַטָרָא דְּרֵישָׁא, וְעָאלִין בַּהֲלֵלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא.

כָּל אִינּוּן קוֹצִין אוּכְמִין, חַפְיָין וְתַלְיָין לְסִטְרָא דְּאוּדְנִין. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (מלכים ב י״ט:ט״ז) הַטֵּה יְיָ' אָזְנְךָ וּשְׁמָע. מִכָּאן אוֹקִימְנָא, מַאן דְּבָעֵי דְּיַרְכִּין מַלְכָּא אוּדְנֵיהּ לָקֳבְלֵיהּ, יְסַלְסֵל בְּרֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא, וְיִפְּנֶה שַׂעְרֵי מֵעַל אוּדְנוֹי, וְיִשְׁמַע לֵיהּ מַלְכָּא בְּכָל מַה דְּבָעֵי.

פרק כט

בְּפַלְגוּתָא דְּשַׂעְרֵי, מִתְאַחֲדָא חַד אוֹרְחָא, בְּאָרְחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין, וּמִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ כָּל אוֹרְחוֹי דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, (ואתמנן עלייהו) כָּל מָאנֵי דְּהוֹן דִּיבָּא וִילָלָא תַּלְיָין בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, וְאִינּוּן מַפְרְשִׁין רִשְׁתָּא לְחַיָּבַיָּא, דְּלָא יַדְעִין אִינּוּן אָרְחִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ד׳:י״ט) דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה. וְכָל אִלֵּין תַּלְיָין בְּקוֹצִין תַּקִּיפִין, וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ תַּקִּיפִין. וְאוֹקִימְנָא בְּאִינּוּן שְׁעִיעָן אִתְאַחֲדָן מֵאֲרֵיהוֹן דְּמַתְקְלָא, (ס"א דרחימותא) דִּכְתִיב, (תהילים כ״ה:י׳) כָּל אָרְחוֹת יְיָ' חֶסֶד וֶאֱמֶת. וְכָל כַּךְ, בְּגִין דְּמַשְׁכִין מִמּוֹחִין סְתִימִין דִּרְהִיטֵי דְּמוֹחָא.

פרק ל

וּבְגִין כָּךְ מִשְׁתַּכְחֵי כָּל חַד כְּפוּם אוֹרְחוֹי, מֵחַד מוֹחָא בְּאִינּוּן קוֹצִין שְׁעִיעָן, אִתְמַשְׁכָן מָאנֵי דְּמַתְקְלָא, (דרחימותא) דִּכְתִיב כָּל אָרְחוֹת יְיָ' חֶסֶד וֶאֱמֶת.

מִמּוֹחָא תִּנְיָינָא, בְּאִינּוּן קוֹצִין תַּקִּיפִין, אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין מֵאֲרֵיהוֹן דִּיבָּא וִילָלָא דִּכְתִיב בְּהוּ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא לֹא יָדְעוּ, כְּלוֹמַר לָא יַדְעִין, וְלָא בָּעָאן לְמִנְדַּע, בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ. אַל תִּקְרֵי בַּמֶּה, אֶלָּא בְּאֵימָּא יִכָּשֵׁלוּ. בְּאִינּוּן דְּמִתְאַחֲדִין בְּסִטְרָא דְּאֵימָּא. מַאי סִטְרָא דְּאֵימָּא. גְּבוּרָה תַּקִּיפָא מִינֵּיהּ מִתְאַחֲדָן מָאנֵי דְּהוֹן דִּיבָּא וִילָלָא. מִמּוֹחָא תְּלִיתָאָה, בְּאִינּוּן קוֹצִין דְּאִינּוּן בְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין מֵאֲרֵיהוֹן דְּמִידִין (דמארין). וְאִקְרוּן אַפִּין נְהִירִין וְלָא נְהִירִין. וּבְהֲנֵי כְּתִיב (משלי ד׳:כ״ו) פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶיךָ. וְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בְּאִינּוּן קוֹצִין דְּשַׂעְרֵי דְּרֵישָׁא.

פרק לא

מִצְחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, מִצְחָא לְאִתְפַּקְּדָא (ס"א לאתפקרא) חַיָּבַיָּא עַל עוֹבָדַיְיהוֹן. וְכַד הַאי מִצְחָא אִתְגַּלְיָיא, מִתְעָרִין מָאנֵי דְּהוֹן דְּדִינִין, לְאִינּוּן דְּלָא מִתְכַּסְפִין בְּעוֹבָדַיְיהוֹן. הַאי מִצְחָא סוּמָקָא כְּוַורְדָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְגַּלְיָיא מִצְחָא דְּעַתִּיקָא בְּהַאי מִצְחָא, אִתְהַדְּרַת חִוָּורָא כְּתַלְגָּא. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, עֵת רָצוֹן אִקְרֵי לְכֹלָּא.

בְּסִפְרָא דְּאַגַדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא אָמַר, מֶצַח. זְכֵי מֶצַח, מִצְחָא דְּעַתִּיקָא. וְאִי לָאו, אַשְׁרֵי ח' בֵּין תְּרֵין אַתְוָון, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר כ״ד:י״ז) וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב.

וְאוֹקִימְנָא, דְּאִקְרֵי נָצַח בְּאַתְוָון רְצוּפִין. וְכַמָּה נְצָחִים הָווֹ. וְאַף עַל גַּב דְּנָצַח אַחֲרָא (באתרא) בְּנָצַח אָחֳרָא אִסְתְּלַק, וְאִית נְצָחִים אָחֳרָנִין דְּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא. וּבְגִין דְּשַׁבְּתָא בְּשַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא דְּמִנְחָה, בְּגִין דְּלָא יִתְעַר דִּינִין, גַּלְיָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא מִצְחָא דִּילֵיהּ, וְכָל דִּינִין אִתְכַּפְיָין וְאִשְׁתְּכָכוּ וְלָא אִתְעָבִידוּ.

בְּהַאי מִצְחָא תַּלְיָין כ"ד בָּתֵּי דִּינִין, לְכָל אִינּוּן דְּחַצִּיפִין בְּעוֹבָדֵיהוֹן. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהילים ע"ג:י"א) וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן. וְהָא עֶשְׂרִים אינּוּן, ד' לָמָּה. לְקֶבְלֵיהוֹן דְּד' מִיתוֹת בֵּית דִּינָא לְתַתָּא, דְּתַלְיָין מִלְּעֵילָּא. וְאִשְׁתָּאֲרוּ עֶשְׂרִין. וּבְגִין כָּךְ לָא מַעֲנִישִׁין בֵּי דִּינָא עִלָּאָה, עַד דְּיִשְׁלִים (נ"א עשרין) וְסַלְקָא לְכ' שְׁנִין, לְקֶבְלֵיהוֹן דְּכ' בָּתֵּי דִּינָא. בְּמַתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תַּנֵּינָן, לְקֶבְלֵיהוֹן דְּכ"ד סְפָרִים דְּאִתְכְּלִילָן בְּאוֹרַיְיתָא.

פרק לב

עַיְינִין דְּרֵישָׁא, אינּוּן עַיְינִין דְּלָא מִסְתַּמְּרִין מִנַּיְיהוּ חַיָּיבְיָא. עַיְינִין דְּנַיְימִין וְלָא נַיְימִין. וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּ (שיר השירים ה':י"ב) עֵינָיו כְּיוֹנִים. מַאי יוֹנִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כ"ה:י"ז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהילים צ"ד:ז') וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָ"הּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שם) הֲנוֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע וְגוֹ'.

תִּקּוּנָא דְּעַל עֵינָא, שַׁעֲרֵי דְּמִתְּשַׁעְרָן בְּשִׁשְׁעוּרָא שְׁלִים. מֵאינּוּן שַׁעֲרִין תַּלְיָין אֶלֶף וְז' מְאָה מָארֵי דְּאַשְׁגְּחוּתָא, לְאַנְחָא קְרָבָא. וּכְדֵין קַיְימֵי כֻּלְּהוּ מִשּׁוּלְשְׁלֵיהוֹן וּמִתְפַּקְחִין עַיְינִין.

כְּסוּתָא דְּעַל עַיְינִין, גְּבִינִין מִתְאַחֲדָן בְּהוּ. וְאֶלֶף (וד' מאה) רִבְוָון מָארֵי תְּרִיסִין אִתְאַחֲדָן בְּהוּ, וְאינּוּן אִקְרוּן כְּסוּתָא דְּעַיְינִין. וְכָל אינּוּן דְּאִקְרוּן עֵינֵי יְיָ', לָא פַּקְחִין, וְלָא אִתְעָרוּן, בַּר בְּזִמְנָא דְּאִלֵּין כְּסוּתֵי דִּגְבִינִין, מִתְפָּרְשִׁין אינּוּן תַּתָּאֵי מֵעִלָּאֵי. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְפָּרְשָׁן גְּבִינֵי תַּתָּאֵי מֵעִלָּאֵי, וְיָהֲבִין אֲתָר לְאַשְׁגָּחָא מִתְפַּקְחִין עַיְינִין, וְאִתְחֲזֵי כְּמַאן דְּאִתְעַר מִשֵּׁינָתֵיהּ (משנתיה). אִסְתַּחֲרוּ עַיְינִין וְחָמָא לְעֵינָא פְּקִיחָא, וְאִסְתָּחַן בְּחִוָּורָא דִּילֵיהּ. וְכַד אִסְתַּחֲיָין, אִתְכַּפְיָין מָארֵיהוֹן דְּדִינִין לְיִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהילים מ"ד:כ"ד) עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יְיָ' הָקִיצָה וְגוֹ'.

אַרְבַּע גַּוְונִין אִתְחַזְיָין בְּאינּוּן עַיְינִין. מֵאינּוּן נְהִירִין ד' בָּתֵּי דִּתְפִילִין, דְּנַהֲרִין בִּרְהִיטֵי מוֹחָא. ז' דְּאִקְרוּן עֵינֵי ה'. וְאִשְׁגְּחוּתָא (נפקא) נַפְקֵי, מִגַּוְונִין אוּכְמָא דְּעֵינָא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּאַדְּרָא, דִּכְתִיב, (זכריה ג':ט') עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. וְאינּוּן גַּוְונִין מִתְלַהֲטִין בְּסִטְרַיְיהוּ.

מִסּוּמָקָא, נָפְקִין אוֹחָרָנִין, מָארֵי דְּאַשְׁגָּחוּתָא לְדִינָא. וְאינּוּן אִקְרוּן, (דברי הימים ב ט"ז:ט') עֵינֵי יְיָ' מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ. מְשׁוֹטְטוֹת, וְלֹא מְשׁוֹטְטִים. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ דִּינָא. מִירוֹקָא, נָפְקִין אוֹחָרָנִין, דְּקַיְימִין לְגַלְּאָה עוֹבָדִין, בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ. דִּכְתִיב (איוב ל"ד:כ"א) כִּי עֵינָיו עַל דַּרְכֵי אִישׁ. וְאִלֵּין אִקְרוּן, (זכריה ד) עֵינֵי יְיָ' מְשׁוֹטְטִים. מְשׁוֹטְטִים, וְלֹא מְשׁוֹטְטוֹת.

בְּגִין דְּאִינּוּן לִתְרִין סִטְרִין, לְטָב וּלְבִישׁ. מֵחְוָורָא, נָפְקִין כָּל אִינּוּן רַחֲמֵי, כָּל אִינּוּן טָבָאן, דְּמִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא, לְאוֹטָבָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וּכְדֵין אִסְתַּחְיָין (נ"א אסתחרן) כָּל אִינּוּן תְּלַת גְּוָונֵי, לְרַחֲמָא עֲלַיְיהוּ.

אִלֵּין גַּוְונִין מִתְעָרְבִין דָּא בְּדָא, וְאִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא. כָּל חַד אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ מִגְּוָונֵי דִּילֵיהּ, בַּר מֵחְוָורָא, דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ כַּד אִצְטְרִיךְ, וְהוּא חָפֵי עַל כֹּלָּא. כָּל גַּוְונִין דִּלְתַתָּא, לָא יַכְלִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לְאַסְחָרָא לוֹן חְוָורָא, לְאוּכְמָא לְסוּמְקָא וְלִירוֹקָא. וְהָכָא בְּאַשְׁגָּחוּתָא חַד, כֻּלְּהוּ אִתְאַחֲדָן וְאִסְתַּחְיָין בְּחְוָורָא.

גְּבִינוֹי לָא מִשְׁתַּכְּכִין, בַּר כַּד בַּעְיָין גַּוְונִין דְּחְוָורָא לְאַשְׁגָּחָא, בְּגִין דִּגְבִינִין יָהֲבִין אֲתָר לְאַשְׁגָּחָא, לְכֻלְּהוּ גְּוָונֵי. וְאִי אִינּוּן לָא יָהֲבִין אֲתָר, לָא יַכְלִין לְאַשְׁגָּחָא וּלְאִסְתַּכְּלָא. גְּבִינִין לָא קַיְימִין, וְלָא מִשְׁתַּכְּכִין שַׁעֲתָא חָדָא שְׁלִימוּתָא (שלימתא), אֶלָּא פַּקְחִין וְסַתְמִין, סַתְמִין וּפַקְחִין, מִשּׁוּם עֵינָא פְּקִיחָא דְּקָאֵי עֲלַיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל א׳:י״ד) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב. וְהָא אוֹקִימְנָא.

כְּתִיב (ישעיהו ל״ג:כ׳) עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַ ם נָוֶה שַׁאֲנָן, וּכְתִיב (דברים י״א:י״ב) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְגוֹ'. דְּהָא יְרוּשָׁלַם בַּעְיָא כֵּן, דִּכְתִיב, (ישעיהו א׳:כ״א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. וּבְגִין כָּךְ יְרוּשָׁלַ ם, וְלָא צִיּוֹן. דִּכְתִיב, (ישעיהו א׳:כ״ז) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְגוֹ', דְּכֹלָּא רַחֲמֵי.

עֵינֶיךָ, עֵינָךְ כְּתִיב, עֵינָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. הַשְׁתָּא, עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, לְטָב וּלְבִישׁ, כְּמָה דְּאִתְּחֲזֵי. (לסומקא ולירוקא. והכא באשגחותא חדא, כלהו אסחרן ואסתחיין בחוורא. גבינוי לא משתככין, בר כד בעיין גוונין לאשגחא) בְּגִין כָּךְ לָא אִתְקְיָימוּ בְּקִיּוּמָא תָּדִיר. וְהָתָם עֵינָךְ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַ ם, כֹּלָּא לְטָב, כֹּלָּא בְּרַחֲמֵי. דִּכְתִיב, (ישעיהו נ״ד:ז׳) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ.

תָּמִיד עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה. מֵרֵשִׁית חָסֵר א' כְּתִיב, וְלָא רֵאשִׁית בְּאָלֶף. מַאן הִיא. ה״א דִּלְתַתָּא. וּלְעֵילָּא כְּתִיב, (איכה ב׳:א׳) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעֲמָא הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (ישעיהו נ׳:ג׳) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת, וְעַיְינִין בְּקַדְרוּתָא, בְּגַוְונָא אוּכְמָא אִתְחָפּוּ.

מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה, מַאן אֲתָר מִסְתַּכְּלִין בֵּירוּשָׁלַם אִלֵּין עֵינֵי יְיָ', חָזַר וּפֵירַשׁ, מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה, דְּהוּא דִּינָא בְּלָא אָלֶף, וְדִינָא אִתְאָחֵד מִסִּטְרָהָא, אַף עַל גַּב דְּלָאו הוּא דִּינָא מַמָּשׁ. וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה, אַחֲרִית שָׁנָה וַדַּאי דִּינָא אִשְׁתְּכַח. דְּהָא כְּתִיב, (ישעיהו א׳:כ״א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ, דְּהִיא אַחֲרִית הַשָּׁנָה.

תָּא חֲזֵי, א' בִּלְחוֹדוֹי אִקְרֵי רֵאשׁוֹן, דְּכַר. בְּאֶלֶף סָתִים וְגָנִיז מַה דְּלָא אִתְיְדַע. כַּד אִתְחַבָּר הַאי אָלֶף בַּאֲתָר אַחֲרָא, אִקְרֵי רֵאשִׁית. וְאִי תֵּימָא דְּאִתְחַבָּרָא. לָא. אֶלָּא אִתְגַּלְיָא בֵּיהּ, וְנָהִיר לֵיהּ, וּכְדֵין אִקְרֵי רֵאשִׁית. וַאֲפִילּוּ בְּהַאי רֵאשִׁית, לָא אַשְׁגַּח בֵּירוּשָׁלַם, דְּאִלְמָלֵא הֲוַת בְּהַאי, אִתְקָיְימַת תְּדִירָא. אֲבָל מֵרֵאשִׁית כְּתִיב. וּלְעָלְמָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיהו מ"א:כ"ז) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנָּם הִנָּם וְגוֹ'.

פרק לג

חוֹטָמָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין, תְּקוּנָא דְּפַרְצוּפָא. כָּל פַּרְצוּפָא בֵּיהּ אִשְׁתְּמוֹדַע. חוֹטָמָא דָּא, לָא כְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין. דְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא, חַיִּים דְּחַיִּים לְכֹלָּא. דָּהָא מִתְּרִין נוּקְבִין, נָפְקִין רוּחִין דְּחַיִּין, לְכֹלָּא. בְּהַאי זְעֵיר אַנְפִּין כְּתִיב, (שמואל ב כ"ב:ט') עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְגוֹ'.

בְּהַאי תְּנָנָא כָּל גְּוָונֵי (תרי גוונ') אֲחִידָן בֵּיהּ, בְּכָל גְּוָונָא וּגְוָונָא, אֲחִידָן כַּמָּה מָארֵיהוֹן דְּדִינָא קַשְׁיָא. דַּאֲחִידָן בְּהַהוּא תְּנָנָא. (ובגין כך) וְלָא מִתְבַּסְּמִין כֻּלְּהוּ, אֶלָּא בְּתְנָנָא דְּמַדְבְּחָא דְּלְתַתָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ח':כ"א) וַיָּרַח יְיָ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. מַהוּ הַנִּיחֹחַ. אִתְבַּסְּמוּתָא דְּמָארֵי דִּינָא, נַחַת רוּחַ. וַיָּרַח יְיָ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ, אֶת רֵיחַ הַקְּרְבָּן לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. דְּכֻלְּהוּ גְּבוּרָאן דַּאֲחִידָן בְּחוֹטָמָא, וְכָל דְּאִתְאַחֲדָן בֵּהּ, כֻּלְּהוּ מִתְבַּסְּמָן. וְכַמָּה גְּבוּרָאן מִתְאַחֲדָן כַּחֲדָא, דִּכְתִיב (תהילים ק"ו:ב') מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. וְהַאי חוֹטָמָא, מֵחָד נוּקְבָא נָפַק אֶשָּׁא דְּאַכְלָא כָּל שְׁאַר אֶשִּׁין. בְּחַד נוּקְבָא תְּנָנָא. וְהַאי וְהַאי אִשְׁתְּכַח בְּאֶשָּׁא וּתְנָנָא דְּמַדְבְּחָא. וְאִתְגַּלְיָיא הַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּכַךְ כֻּלָּא. הַיְינוּ דְּאִתְּמַר (ישעיהו מ"ח:ט') וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ.

חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אָרִיךְ, וּמִתְפַּשֵּׁט. וְאִקְרֵי אֶרֶךְ אַפַּיִם. וְהַאי חוֹטָמָא, זְעֵיר. וְכַד תְּנָנָא שָׁרֵי נָפִיק בְּבָהִילוּ, וְאִתְעָבִיד דִּינָא. וּמַאן מְעַכֵּב לְהַאי. חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא. וְכֹלָּא כְּמָה דַּאֲמִינָא בְּאַדְרָא, וְאִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא.

וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אוֹקִים הָנֵי תְּרֵי נוּקְבֵי. מֵחָד תְּנָנָא וְאֶשָּׁא. וּמֵחָד נַיְיחָא וְרוּחָא טָבָא. דְּאִית בֵּיהּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּכְתִיב (ס"א דכתיב) (הושע י"ד:ז') וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן. וּבְנוּקְבָא כְּתִיב, (שיר השירים ז':ט') וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים. וּמַה בְּנוּקְבָא הָכִי, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיהּ. וְשַׁפִּיר קָאָמַר.

וּמַה דְּאָמַר וַיָּרַח יְיָ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. הַנִּיחֹחַ בִּתְרֵי סְטָרֵי, חַד נַיְיחָא, דְּאִתְגַּלְיָיא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּהַאי הוּא נַיְיחָא וְאִתְבַּסְּמוּתָא לְכֹלָּא. וְחַד אִתְבַּסְּמוּתָא דְּלְתַתָּא, בְּהַהוּא תְּנָנָא וְאֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ מִתְּרִין סְטָרִין, כְּתִיב נִיחֹחַ. וְכֹלָּא בְּזְעֵיר אַנְפִּין אִתְמַר.

פרק לד

תְּרֵי אוּדְנִין, לְמִשְׁמַע טַב וּבִישׁ. וְתַרְוַויְיהוּ סַלְקִין לְחַד. דִּכְתִיב, (מלכים ב י״ט:ט״ז) הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ וּשְׁמָע. אוּדְנָא לְגוֹ בְּגוֹ דִּילִיהּ, תַּלְיָיא בִּרְשִׁימִין עַקִימִין, בְּגִין דְּיִתְעַכָּב קַלָּא לְאַעָלָא בְּמוֹחָא, וְיַבְחִין בֵּיהּ מוֹחָא, וְלָא בִּבְהִילוּ, דְּכָל מִלָּה דַּהֲווֹי בִּבְהִילוּ, לָא הֲווֹה בְּחָכְמְתָא שְׁלֵימָתָא.

מֵאוּדְנִין אִלֵּין תַּלְיָין כָּל מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִין, דְּנַטְלִין קַלָּא מֵעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ הָכִי אִקְרוּן אָזְנֵי יְיָ', דִּכְתִיב בְּהוּ, (קהלת י׳:כ׳) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וְגוֹ'. כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, הַשְׁתָּא מַאי קוֹל אִיכָּא הָכָא, דְּהָא רֵישָׁא דִּקְרָא כְּתִיב גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל, בְּמַדָּעֲךָ כְּתִיב, וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, וְהָא לֵיכָּא הָכָא קָלָא.

אֶלָּא וַדַּאי כָּל מַה דְּחָשִׁיב בַּר נָשׁ, וְכָל מַה דְּיִסְתְּכַל בְּלִבּוֹי, לָא עָבִיד מִלָּה, עַד דְּאַפִּיק לֵיהּ בְּשִׂפְוָותֵיהּ, וְהוּא (ואף על גב דאיהו) לָא אִתְכְּוִון בֵּיהּ. וְהַהִיא מִלָּה דְּאַפִּיק, מִתְבַּקְעָא בַּאֲוִירָא, וְאָזְלָא וְסַלְקָא וְטָסָא בְּעָלְמָא, וְאִתְעָבִיד מִנַּיהּ קָלָא. וְהַהוּא קָלָא נַטְלִין לֵיהּ מָארֵי דְּגַדְפִין, וְסַלְקִין לֵיהּ לְמַלְכָּא, וְעָיֵיל בְּאוּדְנוֹי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ה׳:כ״ה) וְיִשְׁמַע יְיָ' אֶת קוֹל דִּבְרֵיכֶם. (במדבר י״א:א׳) וְיִשְׁמַע יְיָ' וַיִּחַר אַפּוֹ.

וּבְגִין כָּךְ, כָּל צְלוֹתָא וּבָעוּתָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעֵי לְאַפָּקָא מִלִּין בְּשִׂפְוָותֵיהּ, דְּאִי לָא אַפִּיק לוֹן, לָאו צְלוֹתֵיהּ צְלוֹתָא, וְלָאו בָּעוּתֵיהּ בָּעוּתָא. וְכֵיוָן דְּמִלִּין נָפְקִין, מִתְבַּקְעִין בַּאֲוִירָא, סַלְקִין וְטָסִין וְאִתְעֲבִידוּ קָלָא, וְנָטִיל לוֹן מַאן דְּנָטִיל, וְאָחִיד לוֹן לְאַתְרָא (נ"א לכתרא) קַדִּישָׁא, בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא.

מִתְּלַת חַלָּלֵי דְּמוֹחֵי, נָטִיף נְטִיפָא לְאוּדְנִין, וְהַהוּא אִקְרֵי נַחַל כְּרִית. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים א יז) נַחַל כְּרִית, כְּלוֹמַר, כְּרוּתָא דְּאוּדְנִין. וְקָלָא עַיֵּיל בְּהַהוּא עָקִימָא, וְאִשְׁתְּאַב בְּהַהוּא נַהֲרָא, דְּהַהוּא נְטִיפָא. וּכְדֵין אִתְעַכָּב תַּמָּן, וְאִתְבְּחִין בֵּין טַב לְבִישׁ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב ל״ד:ג׳) כִּי אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן. וּמַאי טַעֲמָא אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן. מִשּׁוּם דְּאִתְעַכָּב קָלָא בְּהַהוּא נַהֲרָא דְּנְטִיפָא, בַּעֲקִימוּתָא דְּאוּדְנִין, וְלָא עַיֵּיל בִּבְהִילוּ. וּבְגִין כָּךְ אִתְבְּחִין בֵּין טַב לְבִישׁ, (שם) וְחֵיךְ יִטְעַם לְאֶכּוֹל. מַאי טַעֲמָא חֵיךְ יִטְעַם לְאֶכּוֹל. בְּגִין דְּיִתְעַכָּב תַּמָּן, וְלָא עַיֵּיל בִּבְהִילוּ בְּגוּפָא, וְעַל דָּא יִטְעַם וְיִתְבְּחַן, בֵּין מְתִיקָא לְמָרִירוּ.

בְּהַאי נוּקְבָא דְּאוּדְנִין, תַּלְיָין נוּקְבִין אוֹחֲרָנִין, נוּקְבָא דְּעַיְינִין. נוּקְבָא דְּפוּמָא. נוּקְבָא דְּחוֹטָמָא. מֵהַהוּא קָלָא דְּעַיֵּיל בְּנוּקְבָא דְּאוּדְנִין, אִי אִצְטְרִיךְ עַיֵּיל לְנוּקְבֵי דְּעַיְינִין, וְנַבְעִין דְּמְעִין. מֵהַהוּא קָלָא אִי אִצְטְרִיךְ, עַיֵּיל לְנוּקְבָא דְּחוֹטָמָא דְּפָרַדְשְׁקָא, וּמַפְקֵי תְּנָנָא וְאֶשָּׁא מֵהַהוּא קָלָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר י״א:א׳) וְיִשְׁמַע יְיָ' וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ'.

וְאִי אִצְטְרִיךְ, עַיֵּיל הַהוּא קָלָא לְנוּקְבָא דְּפוּמָא, וּמַלִּיל וְנָזַר מִלִּין (נ"א גזרין) מֵהַהוּא קָלָא. כֹּלָּא מֵהַהוּא קָלָא דְּאוּדְנִין. עַיֵּיל בְּכָל גּוּפָא וְאִתְרְגִּישׁ מְנֵיהּ כֹּלָּא. (ס"א כמה תלייא) (וכלא תלייא) בְּהַאי אוּדְנָא. זַכָּאָה מַאן דְּנָטִיר מִלּוֹי. עַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ל"ד:י"ד) נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מְדַבֵּר מִרְמָה.

הַאי אוּדְנָא קָרֵי בֵּיהּ שְׁמִיעָה. וּבְשְׁמִיעָה אִתְכְּלִילָן אִינּוּן מוֹחֵי. חָכְמָה אִתְכְּלִיל בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (מלכים א ג':ט') וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ. בִּינָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ג':י') דַּבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ. (מלכים ב י"ח:כ"ו) כִּי שׁוֹמְעִים אֲנַחְנוּ. (ובהני תליין כלא) דַּעַת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ד':י') שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֲמָרָי. (משלי ב':א') וּמִצְוֹתַי תִּצְפּוֹן אִתָּךְ. הָא כֹּלָּא תַּלְיָין בְּאוּדְנִין בְּהַאי אוּדְנָא תַּלְיָין צְלוֹתִין וּבָעוּתִין וּפִקּוּחָא דְּעֵינִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים ב י"ט:ט"ז) הַטֵּה יְיָ' אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה. הָא כֹּלָּא בֵּיהּ תַּלְיָיא.

בְּהַאי אוּדְנָא, תַּלְיָין רָזִין עִלָּאִין, דְּלָא נָפְקִין לְבַר, בְּגִין כָּךְ הִיא עֲקִימָא לְגוֹ. וְרָזָא דְּרָזִין סְתִימִין בֵּיהּ, וַוי לְהַהוּא מְגַלֶּה רָזִין. וּבְגִין דְּהַאי אוּדְנָא כָּנִישׁ רָזִין, וַעֲקִימוּתָא דִּלְגוֹ נָטִיל לוֹן, לָא גַּלֵּי רָזִין לְאִינּוּן דַּעֲקִימִין בְּאָרְחַיְיהוּ, אֶלָּא לְאִינּוּן דְּלָא עֲקִימִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים כ"ה:י"ד) סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם, דְּנָטְלֵי אָרְחוֹי וְנָטְלֵי (ונטרי) מִלִּין.

וְאִינּוּן דַּעֲקִימִין בְּאָרְחַיְיהוּ, נָטְלֵי מִלִּין וְעַיְילִין לוֹן בִּבְהֵילוּ, וְלֵית בְּהוּ אֲתַר לְאִתְעַכְּבָא. וְכָל נוּקְבִין אַחֲרָנִין, מִתְפַּתְחִין בֵּיהּ, עַד דְּנָפְקִין מִלִּין בְּנוּקְבָא דְּפוּמָא. וְאִלֵּין אִקְרוּ חַיְיבֵי דָּרָא, שְׁנוּאֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמַתְנִיתָא דִּילָן תְּנַן, כְּאִילּוּ קָטִיל גּוּבְרִין, וּכְאִלּוּ פָּלַח לְעָבוֹדָה זָרָה. וְכֹלָּא בְּחַד קְרָא, דִּכְתִיב, (ויקרא י"ט:ט"ז) לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ לֹא תַעֲמוֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְיָ'. מַאן דְּעָבַר עַל הַאי רֵישָׁא דִּקְרָא, כְּאִילּוּ עָבַר עַל כֹּלָּא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי י"א:י"ג) וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. נֶאֱמַן רוּחַ וַדַּאי, דְּהָא רוּחָא דִּלְהוֹן מֵאֲתַר עִלָּאָה קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִיף, וּבְגִין כָּךְ נֶאֱמַן רוּחַ אִקְרוּן. וְסִימָן דָּא אוֹקִימְנָא, הַהוּא דִּמְגַלֶּה רָזִין, בְּיָדוּעַ דְּנִשְׁמָתֵיהּ, לָאו אִיהוּ מִגּוּפָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ לֵית בֵּיהּ רָזָא, וְלָא מֵאֲתַר דְּרָזָא הוּא. וְכַד תִּיפּוֹק נִשְׁמָתֵיהּ, לָא אִתְדַּבְּקָא בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא לָא אַתְרֵיהּ הוּא. וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וַוי לֵיהּ, וַוי לְנִשְׁמָתֵיהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דִּמְכַסִּין רָזִין, כָּל שֶׁכֵּן רָזִין עִלָּאִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (רזין עלאין דמלכא קדישא) עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיהו ס':כ"א) וְעַמֵּךְ כוּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ.

פרק לה

אַנְפּוֹי, כְּתָרִין תַּקְרוֹבִין דְּבוּסְמָא. (כלהו) סַהֲדוּתָא עַל מַה דַּאֲמִינָא, דְּהָא סַהֲדוּתָא בְּהוּ תַּלְיָא. וּבְכֹלָּא תַּלְיָא סַהֲדוּתָא. אֲבָל הָנֵי תַּקְרוֹבֵי דְּבוּסְמָא, חִוְּורָא וְסוּמְקָא, סַהֲדוּתָא לְאַבָּא

וְאִימָּא. סַהֲדוּתָא לְאַחְסָנָא דְּיָרִית וְאָחִיד לוֹן. וְהָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן אוֹקִימְנָא, כַּמָּה פָּרְסֵי בֵּין חִוָּורָא לְסוּמָקָא, וְאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ כַּחֲדָא בְּסִטָרָא דְּחִוָּורָא.

כַּד אִתְנְהִיר מְנְהִירוּ דְּחִוָּורָא דְּעַתִּיקָא, חַפְיָיא הַהוּא חִוָּורָא עַל סוּמָקָא. וְכֻלְּהוּ בַּנְהִירוּ אִשְׁתְּכַח. וּכְדֵין כְּתִיב, (במדבר ו׳:כ״ה) יָאֵר יְיָ' פָּנָיו אֵלֶיךָ. וְכַד חַיְיבִין סַגִּיאִין, תַּלְיָין דִּינִין בְּעָלְמָא, אִשְׁתְּכָחַת סְגִירוּתָא בְּכֹלָּא (ס״א בעלמא). וְסוּמָקָא אִתְפְּשַׁט בְּאַנְפִּין, וְחָפָא כָּל (נ״א על) חִוָּורָא. וּכְדֵין כֹּלָּא אִשְׁתְּכַח בְּדִינָא. וּכְדֵין כְּתִיב (תהילים ל״ד:י״ז) פְּנֵי יְיָ' בְּעוֹשֵׂי רָע. (בגדי קנאה כתיב (ישעיהו נ״ט:י״ז) בגדי נקם) וְכֹלָּא בְּהַאי תַּלְיָיא, וּבְגִין דָּא סַהֲדוּתָא הוּא בְּכֹלָּא.

כַּמָּה וְכַמָּה מָארֵי תְּרִיסִין מְחַכָּאן לְהָנֵי גְּוונֵי, מְצַפָּאן לְהָנֵי גְּוונֵי. כַּד נְהִירִין גְּוונֵי, כָּל עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֵדוּ. בְּזִמְנָא דְּנָהִיר חִוָּורָא, כֹּלָּא אִתְחָזוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא. וְכַד אִתְחֲזֵי בְּסוּמָקָא כֹּלָּא הָכִי אִתְחָזוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא.

פרק לו

בְּאִלֵּין תַּקְרוֹבִין דְּבוּסְמָא, שַׁארִי דִּיקְנָא לְאִתְחֲזָאָה, מֵרֵישָׁא דְּאוּדְנִין, וְנָחִית וְסַלִּיק בְּתַקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא, שַׁעֲרִין אוּכְמִין דְּדִיקְנָא, בְּתִקוּנָא יָאֶה שַׁפִּיר. כְּגִיבָּר תַּקִּיף, שַׁפִּיר. מִשְׁחָא דִּרְבוּת דְּדִיקְנָא עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא, בְּהַאי דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין אִתְחֲזֵי, וְנָהִיר.

שַׁפִּירוּ דְּהַאי דִּיקְנָא, בְּט' תִּקוּנִין אִשְׁתְּכַח. וְכַד מִשְׁחָא דִּרְבוּת, דְּתָלַת עֲשַׂר נְבִיעִין דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא נָהִיר בְּהַאי דִּיקְנָא, אִשְׁתְּכָחוּ כ״ב תִּקוּנִין. וּכְדֵין מִתְבָּרְכִין כֻּלְּהוּ. וְיִשְׂרָאֵל סָבָא מִתְבָּרְכָא בְּהַאי, וְסִימָן, (בראשית מ״ח:כ') בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. כָּל תִּקוּנִין דְּדִיקְנָא דָּא, אוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא קַדִּישָׁא, דְּכֻלְּהוּ מִתִּיקוּנִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְקְנוּ. וְהָכָא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה, מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי תַּמָּן, בְּגִין לְמֵיעַל בְּלָא כִּסּוּפָא. (הא כל תקונין דדיקנא אוקימנא באדרא קדישא מתיקונין דדיקנא (דעתיקא) עתיקא קדישא אוקימנא באדרא קדישא)

שִׁיתָּא אִינּוּן, ט' אִקְרוּן. תִּקוּנָא קַדְמָאָה, נָפַק הַהוּא נִיצוֹצָא בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וּבָטַשׁ בְּתְחוֹת שַׁעֲרָא דְּרֵישָׁא, מִתְּחוֹת קוֹצִין דְּעַל אוּדְנִין, וְנָחִית מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. הָא תִּקוּנָא דָּא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא כַּד נָגִיד מַזְלָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְתַלְיָיא מִנֵּיהּ הַהוּא מַבּוּעָא דְּחָכְמְתָא (חסר), כַּד אִימָּא אִתְמַשְׁכָא וְאִתְכְּלִילַת בַּאֲוִירָא דְּכִיָּא, הַהוּא חִוָּורָא נָקִיט אִימָּא (חסר), וְנִיצוֹצָא עָאלַת וְנַפְקַת, וְאִתְאֲחַד דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידַת חַד תִּקוּנָא.

וְכַד אִצְטְרִיךְ סַלְקָא דָּא עַל דָּא, וְאִתְכַּסְיָא חַד מִקַּמֵּי חֲדָא. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ, חַד לְמֶעְבַּד נוּקְמִין. וְחַד לְרַחֲמָא. וְעַל הַאי תְּאִיב לְהַאי דִּיקְנָא דָּוִד מַלְכָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

בְּהַאי דִּיקְנָא ט' תִּקוּנִין אִשְׁתְּכָחוּ, שִׁיתָּא רִבְוֹון דְּתַלְיָין בָּהוּ, וּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא. וְאִלֵּין שִׁיתָּא דְּתַלְיָין, תַּלְיָין בְּשַׁעֲרֵי דִּתְחוֹת תַּקְרוּבָא דְּבוּסְמִין. תְּלַת מֵהַאי סִטְרָא, וּתְלַת מֵהַאי סִטְרָא. וּבְקִירוּתָא דְּדִיקְנָא, תַּלְיָין תְּלַת אַחֲרָנִין. חַד לְעֵילָּא בְּשׂוֹפָוון, וּתְרֵין בְּאִינּוּן שַׁעֲרִין דְּתַלְיָין עַד טַבּוּרָא. וְכָל הָנֵי שִׁיתָּא, ג' מִכָּאן וְג' מִכָּאן, אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין כֻּלְּהוֹן, בְּאִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין וּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא.

וּבְגִין דְּהָנֵי תְּלָתָא אִינּוּן בְּקִירוּ דְּדִיקְנָא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, כְּתִיב בָּהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, (תהילים קי״ח:ה׳-ו׳) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, יְיָ' לִי לֹא אִירָא. וְהָא דְּאוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא, מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, מֵאָתָר דְּשָׁרֵי דִּיקְנָא לְאִתְפַּשְׁטָא, דְּהוּא אָתָר (ס"א דחיק) רָחִיק מִקַּמֵּי אוּדְנִין, שַׁפִּיר הוּא.

וּבְסִפְרָא דְּאַגַדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, הָכִי אָמַר וְאוֹקִים, דְּשֵׁירוּתָא דְּדִיקְנָא מַחֲסֶה עִלָּאָה, דִּכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:י״א) לְךָ יְיָ' הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְגוֹ'. וְכֹלָּא הוּא, וְהָכִי שָׁאֲרֵי, וְתִשְׁעָה אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין בְּדִיקְנָא, וּמִקַּמֵּי אוּדְנִין, הָכִי שָׁאֲרֵי, וְקִיּוּמָא לָא מִתְקַיְּימִין אֶלָּא בַּאֲתָר אָחֳרָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

וְכַד אִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְרַחֲמֵי, אִתְגַּלְיָיא מַזָּלָא קַדִּישָׁא. וְכָל הָנֵי תִּקוּנִין דִּבְדִיקְנָא יַקִּירָא דְּזֵעִיר אַנְפִּין, כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי מִשְׁתַּכְחֵי. וְכַד אִצְטְרִיךְ לְדִינָא, מִתְחַזְיָיא דִּינָא, וּכְדֵין עַבְדִּין נוּקְמִין לְשַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לְאִינּוּן דְּעָקִין לְהוּ. כָּל יְקִירוּ דְּדִיקְנָא, בְּאִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין אִינְהוּ, מִשּׁוּם דְּכֹלָּא בְּהַאי תַּלְיָין.

כָּל הָנֵי שַׁעֲרֵי דְּדִיקְנָא דְּזֵעִיר אַנְפִּין, כֻּלְּהוּ קְשִׁישִׁין תַּקִּיפִין, מִשּׁוּם דְּכֻלְּהוּ אַכְפְּיָין לְדִינִין, בְּשַׁעֲתָא דְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא אִתְגַּלֵּי. וְכַד בָּעָא לְאַגָּחָא קְרָבָא, בְּהַאי דִּיקְנָא אִתְחֲזֵי כְּגִבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נִצָּחָן קְרָבַיָּא. וּכְדֵין מָרִיט מֵאן דְּמָרִיט, וְאָגְלִישׁ מַאן דְּאָגְלִישׁ.

הָנֵי תִּשְׁעָה תִּקוּנִין, אֲמָרָן מֹשֶׁה זִמְנָא תִּנְיָינָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לְאַהֲדָרָא לוֹן כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי. דְּאַף עַל גַּב דְּתִלְיסָר תִּקוּנִין לָא אֲמָרָן הַשְׁתָּא, בְּכַוָּונָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, דְּהָא לָא יֵיעוּל בְּהָנֵי תִּקוּנִין לְאַתְרָא, אֶלָּא בְּמַזָּלָא אִתְכָּוון, וְאַדְכַּר לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר י״ד:י״ז) עַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ'. מַאן כֹּחַ יְיָ'. הַהוּא דְּאִקְרֵי מַזָּלָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. דְּחִילָּא דָּא, וּנְהִירוּ דָּא, מִמַּזָּלָא תְּלֵי. וְכֵיוָן דְּאָמַר מֹשֶׁה דָּא, וְאַדְכַּר דָּא, וְאִתְכָּוון בֵּיהּ, אָמַר הָנֵי תִּשְׁעָה תִּקוּנִין, דְּתַלְיָין בְּזֵעִיר אַנְפִּין. בְּגִין דְּיַנְהִירוּ כֻּלְּהוּ, וְלָא יִשְׁתְּכַח דִּינָא. וְעַל דָּא כֹּלָּא בְּמַזָּלָא תְּלֵי.

הַאי דִּיקְנָא כַּד שָׁרָאן שַׁעֲרֵי (ס"א לאתערבא) לְאִתְעָרָא (לאתארכא), אִתְחֲזֵי כְּגִיבָּר תַּקִּיף כְּגִיבָּר מָארֵי נָצַח קְרָבִין. בְּהַאי דִּיקְנָא, נָגִיד מְשַׁח דִּרְבוּת מֵעַתִּיקָא סְתִימָאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהילים קל״ג:ב׳) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן.

פרק לז

אִלֵּין שַׁעֲרֵי לְא חַפְיָין עַל שִׁפְוָון, וְשִׁפְוָון כֻּלְּהוּ סוּמָקִין כְּוַורְדָא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ה׳:י״ג) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. שִׁפְוָון מְרַחְשָׁן גְּבוּרָה, מְרַחְשָׁן חָכְמְתָא. בְּאֵינוּן שִׁפְוָון תַּלְיָין טַב וּבִישׁ, חַיֵּי וּמוֹתָא. מֵאִלֵּין שִׁפְוָון תַּלְיָין מָארֵיהוֹן דְּאַתְעָרוּתָא, דְּכַד מְרַחֲשִׁין אִלֵּין שִׁפְוָון, מִתְעָרִין כֹּלָּא לְמִגְזַר (מארי) דִּינָא, בְּכָל בָּתֵּי דִּינִין, (דמדוריהון בהון, ובגין כך) דְּאִקְרוּן עִירִין. דִּכְתִיב, (דניאל ד׳:י״ד) בְּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּבְמֵאמַר וְגוֹ׳. (ובמימר קדישין שאלתא)

מַאי עִיר. בְּסִפְרָא דְּאַגַדְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמואל א כ״ח:ט״ז) וַיְהִי עֹרֵךְ. דְּמִתְעָרִין דִּינִין לְאִינוּן דְּלָא אִתְרַחִימוּ לְעֵילָּא, בְּגִין כָּךְ מִתְעָרִין אִלֵּין דְּאִינוּן מָארֵי דְּבָבוּ, (ס״א להו) (בכלהו) וְעִם כָּל דָּא בִּתְרֵי גְּוונֵי בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, וְעַל דָּא אִקְרוּן עִיר וְקַדִּישׁ דִּינָא וְרַחֲמֵי.

וּבְאִלֵּין שִׁפְוָון, אִתְחֲזֵי פּוּמָא כַּד אִתְפַּתַּח. רוּחָא דְּנָפִיק מִן פּוּמָא, בֵּיהּ מִתְלַבְּשִׁין כַּמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן. וְכַד אִתְפַּשַׁט, מִתְלַבְּשִׁין בֵּיהּ נְבִיאָן מְהֵימְנֵי. וְכֻלְּהוּ פֻּמֵּהּ יְיָ׳ אִקְרוּן. כַּד מִלִּין נָפְקִין מִן פּוּמָא, וּמִתְרַחֲשִׁין בְּשִׁפְוָון, מִתְנַהֲרִין לְכֻלְּהוּ תִּמְנֵי סָרֵי אַלְפִין עָלְמִין, עַד דְּמִתְקַטְּרִין כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, בְּתַמְנִיסָר אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן.

וְכֹלָּא מְחַכָּאן לְפוּמָא דָּא, (בדא) בְּלִישָׁן מְמַלֵּל רַבְרְבָן בְּקִיטְרָא דְּטִיהֲרָא בְּעוּטְרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ה׳:ט״ז) חִכּוֹ מַמְתַקִּים, מַמְתַקִּים וַדַּאי. מַאי חִכּוֹ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב ל״ד:ג׳) וְחֵיךְ יִטְעַם לֶאֱכוֹל. וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים, אֵשׁ וּמַיִם. אֶשָּׁא וּמַיָּא מִתְתַּקְנָן, (ס״א מתדבקין ויאן) יָאן בְּצַיְיורוֹ׳, (בציורוי) דְּהָא גְּוונֵי מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא.

פרק לח

חִכּוֹ, בְּאַתְוון רְשִׁימָן, דְּמִתְגַּלְפָן בְּעִטְרוֹי גְּלִידִין (גליפין) אחה״ע בַּגְרוֹן. א׳, דְּטָרִיד מַלְכִּין, (דניאל ב׳:כ״א) וּמְהַעְדֵּא מַלְכִּין, וּמְהָקֵם מַלְכִּין. ח׳, דְּטָרִיד וְנָחִית, וְסָלִיק וְעָטִיר, כְּבִישׁ בְּאֶשָּׁא גְּלִיף בְּרוּחָא. ה׳ יְנִיקָה דְּאִימָא, סָטִיר לְנוּקְבָא, אִתְפַּשַׁט לְנוּקְבָא רַבָּא, בְּתִיאוּבְתָא דְּקַרְתָא קַדִּישָׁא, (עד דמתקטרי) מִתְקַטְּרֵי אַתְרִין דָּא בְּדָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד׳:ו׳) הַר הַמּוֹר גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה. ע׳ טִיהֲרָא דְּטִיפְסָא, גְּלִיפָא בְּטִיפְסָא, רְהִיטִין דַּעֲנָפִין מִתְאַחֲדָן, לְסִטְרוֹי לְרוּחִין גְּלִיפִין.

וְהָא בְּרֵישׁ דְּאַתְוון דִּשְׁלְמֹה מַלְכָּא, אִתְעַטָּרוּ אִלֵּין אַתְוון ד׳, בד׳ גי״ק בַּחֵיךְ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְחֵיךְ יִטְעַם לֶאֱכוֹל, (איוב ו׳:ו׳) הֲיֵאָכֵל תָּפֵל מִבְּלִי מֶלַח וְגוֹ׳. וּכְתִיב (ישעיהו ל״ב:י״ז) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם. (תהילים י״ט:י׳-י״א) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים וְגוֹ׳. מְתוּקִים וַדַּאי.

דָּוִד מַלְכָּא אָמַר, גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם וְגוֹ'. אַסְהַדְנָא עָלַי דְּכָל יוֹמָאי אִזְדְּהַרְנָא בָּהוּ, דְּלָא לְאַטְעָאָה בָּהוּ, בַּר יוֹמָא חַד דְּעָטִירְנָא עִטְרֵי מַלְכָּא, בְּמַעַרְתָּא דְּמֵרוֹנָיָא, וַחֲמֵינָא בּוּצִינָא דְּאֶשָּׁא מִתְלַהֲטָא אַפּוּתָיְא דְּמֵרוֹנָיָא (נ"א דמערתא), וְאִזְדְּעָזְעָנָא. מֵהַהוּא יוֹמָא אִזְדְּהַרְנָא בְּדַעְתָּאי בָּהוּ, וְלָא שָׁבִיקְנָא לוֹן כָּל יוֹמָאי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִזְדְּהַר בִּמְתִיקָא דְּמַלְכָּא, וְטָעִים בָּהוּ כְּדְקָחֲזֵי. עַל דָּא כְּתִיב, (תהילים ל"ד:ט') טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ' וְגוֹ'. וּכְתִיב (משלי ט':ה') לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וְגוֹ'.

פרק לט

אִתְפְּשַׁט דְּכוּרָא בְּדַעַת, וְאִתְמַלְיָין אַכְסַדְרִין וְאַדְרִין, מֵרִישָׁא דְּגוּלְגַּלְתָּא שָׂרֵי, וְאִתְפְּשַׁט בְּכָל גּוּפָא, מְחַדּוֹ וּדְרוֹעוֹי וּבְכוֹלָּא. מֵאֲחוֹרוֹי, אִתְדְּבַק נִיצוֹצָא דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְלַהֲטָא וְאַפִּיק גֻּלְגַּלְתָּא חֲדָא, סְתִימָא מִכָּל סְטָרוֹי, וּנְהִירוּ (ס"א ונחיתו) דְּתָרֵי מוֹחֵי גְּלִיפָן בָּהּ, וְאִתְדַּבְּקַת בְּסִטְרוֹי דְּדְכוּרָא. בְּגִין כַּךְ אִתְקְרֵי (שיר השירים ה':ב') יוֹנָתִי תַמָּתִי, אַל תִּקְרֵי תַמָּתִי אֶלָּא תְּאוֹמָתִי וַדַּאי.

שַׁעֲרוֹי דְּנוּקְבָּא כְּלִילָן בֵּיהּ גְּוָונֵי (ס"א גווני בגו גווני), כְּדְכְתִיב, (שיר השירים ז':ו') וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן. אִתְקְטַר גְּבוּרָה בַּחֲמֵשׁ גְּבוּרָאן, וְאִתְפַּשְׁטַת נוּקְבָּא בְּסִטְרָהָא, וְאִתְדַּבְּקַת בְּסִטְרוֹי דְּדְכוּרָא.

פרק מ

עַד דְּאִתְפָּרְשָׁא מִסִּטְרוֹי. וְאָתְיָאת לְאִתְחַבָּרָא עִמֵּיהּ אַפִּין בְּאַפִּין. וְכַד מִתְחַבְּרָן מִתְחַזְיָין חַד גּוּפָא מַמָּשׁ. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכַר בְּלְחוֹדוֹי, אִתְחֲזֵי פְּלַג גּוּפָא, וְכֻלְּהוּ (וכלא איהו) רַחֲמֵי. וְכַךְ נוּקְבָּא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִתְחֲזֵי כֻּלָּא חַד גּוּפָא מַמָּשׁ, וְהָכִי הוּא. אוּף הָכָא, כַּד דְּכַר אִתְחַבָּר בְּנוּקְבָּא, כֻּלָּא הוּא חַד גּוּפָא, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֵידוּ, דְּהָא כֻּלְּהוּ מְגוּפָא שְׁלִים מִתְבָּרְכָן.

וְהַיְינוּ רָזָא, (שמות כ':י"א) עַל כֵּן בֵּרַךְ יְיָ' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ. דְּהָא אִשְׁתְּכַח כֻּלָּא בְּחַד גּוּפָא שְׁלִים, דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא אִתְדַּבְּקַת בְּמַלְכָּא, וְאִשְׁתְּכַח גּוּפָא חַד. וְעַל כֵּן בֵּרְכָאן מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי יוֹמָא. וּמֵהָכָא, מַאן דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָּא, אִקְרֵי פְּלַג גּוּפָא, וְלֵית בְּרָכָתָא שַׁרְיָא בְּמִלָּה פְּגִימָא וַחֲסִירָא, אֶלָּא בַּאֲתָר שְׁלִים, בְּמִלָּה שְׁלִים, וְלָא בְּפַלְגּוּת מִלָּה, וּפַלְגּוּת מִלָּה לָא אִתְקְיָים לְעָלְמִין, וְלָא אִתְבָּרְכָן לְעָלְמִין.

נוֹי דְּנוּקְבָּא, כֻּלָּא מִנּוֹי דְּדְכוּרָא הוּא. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּינֵי חַבְרַיָּיא. מֵהַאי נוּקְבָּא מִתְאַחֲדָן כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. מִנָּהּ יַנְקִין, וּבָהּ תָּבִין, וְהִיא אִתְקְרִיאַת אֵם לְכֻלְּהוּ. כְּמָה דְּאַחֲרָא אֵם לְגוּפָא, וְכָל גּוּפָא מִנָּהּ (ס"א לגנתא וכל גנתא מנה) יַנְקָא. כַּךְ הַאי אֵם לְכֻלְּהוּ אַחֲרָנִין דִּלְתַתָּא.

כְּתִיב, (משלי ז׳:ד׳) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. אִית חָכְמָה וְאִית חָכְמָה, וְהַאי נוּקְבָא, אִתְקְרֵי חָכְמָה וְעֵירָא לְגַבֵּי אַחֲרָא וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ח׳:ח׳) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ וגו׳. דְּהָא דָּא בְּגָלוּתָא אִתְמְשַׁךְ. אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה, וַדַּאי קְטַנָּה אִתְחֲזֵי אֲבָל רַבְרָבָא הִיא, וְסָגִיאָה הִיא, דְּהָא הִיא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (שם) אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת. וְשָׁדַי, דְּהָא מַלְיָין אינוּן לְיַנְקָא לְכֹלָּא. כַּמִּגְדָּלוֹת, דְּאִינוּן נַהֲרִין רַבְרְבִין דְּנָפְקוּ מֵאִימָּא עִלָּאָה.

פרק מא

תּוּ אִתְפְּשַׁט דְּכוּרָא בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, בְּיָרוּתָא דְּאַחֲסָנָא. וְכַד גְּוונֵי אִתְחַבְּרוּ, אִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. וְאִתְתַּקַּן כָּל גּוּפָא, וְאִתְעֲבִיד אֵילָנָא רַבְרְבָא, וְתַקִּיף, שַׁפִּיר וְיָאֶה, (דניאל ד׳:ט׳) תְּחוֹתוֹהִי תַּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא, וּבְעַנְפּוֹהִי יְדוּרוּן עוֹפֵי שְׁמַיָּא, וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. דְּרוֹעוֹי יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. בִּימִינָא חַיִּים וָחֶסֶד, בְּשְׂמָאלָא מִיתָה וּגְבוּרָה. מֵעוֹי, אִתְתַּקַּן בְּדַעַת, וְאִתְמַלְיָין כָּל אַכְסַדְרִין וְאִדְּרִין, כְּמָה דַּאֲמִינָא, דִּכְתִיב, (משלי כ״ד:ד׳) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ.

תּוּ אִתְפְּשָׁט גּוּפָא, בְּתֵרִין שׁוֹקִין. וּמִתְאַחֲדָן בֵּינַיְיהוּ תְּרִין כּוּלְיָין, וּתְרִין בֵּיעֵי דְּדְכוּרָא. דְּכָל מִשְׁחָא וּרְבוּת וְחֵילָא (דדכורא) דְּכָל גּוּפָא, בֵּהּ אִתְכְּנַשׁ, דְּכָל חַיְילִין דְּנָפְקִין, מִנֵּהוֹן נָפְקִין. וְשָׁרְיָין כֹּלָּא בְּפוּם אַמָּה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן צְבָאוֹת, (דכל גופא, בהו אתכנש, ושריין כלא בפום אמה. ובגין כך אקרון צבאות, דכל חיילין (דנפקי) דנפיק, מנהון נפקי) וְאִינוּן נָצַח וְהוֹד. תִּפְאֶרֶת, יְדָוֹ״ד. נָצַח וְהוֹד, צְבָאוֹת. וּבְגִין כָּךְ יְדָוֹ״ד צְבָאוֹת.

אַמָּה דְּדְכוּרָא, סִיוּמָא (נ״א כסותא) דְּכָל גּוּפָא, וְאִקְרֵי יְסוֹד. וְדָא הוּא דַּרְגָּא דְּמְבַסֵּם לְנוּקְבָא. וְכָל תִּיאוּבְתָּא דְּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, בְּהַאי יְסוֹד עַיֵּיל לְנוּקְבָא, לְאַתָּר דְּאִקְרֵי צִיּוֹן. דְּהָתָם הוּא אֲתָר כְּסוּתָא דְּנוּקְבָא, כְּבֵית רֶחֶם לְאִתְּתָא. וּבְגִין כָּךְ, יְיָ׳ צְבָאוֹת אִקְרֵי יְסוֹד.

פרק מב

כְּתִיב (תהילים קל״ב:י״ג) כִּי בָחַר יְיָ׳ בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ. כַּד אִתְפָּרְשַׁת מַטְרוֹנִיתָא, וְאִתְחֲבְרַת בְּמַלְכָּא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אִתְעֲבִיד כֹּלָּא חַד גּוּפָא, וּכְדֵין יָתִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכוּרְסֵייהּ. וְאִקְרֵי כֹּלָּא שְׁמָא שְׁלִים, שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם לְעָלְמֵי עָלְמִין. כָּל אִלֵּין מִלִּין סְלִיקְנָא עַד יוֹמָא דָּא, דְּאִתְעַטָּר בֵּהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהַשְׁתָּא אִתְגַּלְיָין הָכָא, זַכָּאָה חוּלָקִי.

הַאי מַטְרוֹנִיתָא, כַּד אִתְחַבְּרַת עִם מַלְכָּא, כָּל עָלְמִין מִתְבָּרְכָן, וְאִשְׁתְּכָחוּ בְּחֶדְוָותָא דְּכֹלָּא. כְּמָה דְּדְכוּרָא כָּלִיל בְּתְלָתָא, וְשֵׁירוּתָא בִּתְלָתָא. כַּךְ כֹּלָּא הָכִי, וְסִיוּמָא דְּכָל גּוּפָא הָכִי, וּמַטְרוֹנִיתָא לָא מִתְבָּרְכָא, אֶלָּא בִּכְלָלָא דִּתְלָתָא אִלֵּין, דְּאִינוּן נָצַח הוֹד יְסוֹד, וּמִתְבַּסְּמָא

וּמִתְבָּרְכָא בַּאֲתַר דְּאִקְרֵי קֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים דִּלְתַתָּא. דִּכְתִיב, (תהילים קל״ג:ג׳) כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ׳ אֶת הַבְּרָכָה. דְּהָא תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וּבְגִין כָּךְ לֵית רְשׁוּתָא לְמֵיעַל תַּמָּן, בַּר כַּהֲנָא רַבָּא, דְּאָתֵי מִן סִטְרָא דְּחֶסֶד. בְּגִין דְּלָא עַיִּיל לְהַהוּא אֲתָר דִּלְעֵילָּא, אֶלָּא הַהוּא דְּאִקְרֵי חֶסֶד, וְעַיִּיל בַּקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּמִתְבַּסְּמַת נוּקְבָא. וּמִתְבָּרְכָא הַאי קֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים בְּגוֹ לְגוֹ, אֲתָר דְּאִקְרֵי צִיּוֹן. צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, חַד רַחֲמֵי, וְחַד דִּינָא. צִיּוֹן, דִּכְתִיב, (ישעיהו א׳:כ״ז) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה. יְרוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב, (ישעיהו א׳:כ״ז) צֶדֶק יָלִין בָּהּ כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

וְכָל תִּיאוּבְתָּא דְּדִכּוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, הָכָא הוּא, וְקַרִינָן לְהוּ בְּרָכָה, דְּמִתַּמָּן נַפְקֵי בִּרְכָן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָן. הַאי אֲתָר אִקְרֵי קֹדֶשׁ. וְכָל קֻדְשִׁים דְּדִכּוּרָא עַיְילִין תַּמָּן, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דַּאֲמַרְנָא, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין מֵרֵישָׁא עִלָּאָה דְּגוּלְגַּלְתָּא דְּדִכּוּרָא, מִסִּטְרָא דְּמוֹחֵי עִלָּאֵי, דְּשַׁרְיָין בֵּיהּ, וְנָגִיד הַהִיא בְּרָכָה בְּכָל שַׁיְיפֵי גוּפָא, עַד אִינּוּן דְּאִקְרוּן צְבָאוֹת. וְכָל הַהוּא נְגִידוּ דְּאִתְנְגִיד מִכָּל גוּפָא, מִתְכַּנְּשֵׁי תַּמָּן, וְעַל דָּא אִקְרוּן צְבָאוֹת, דְּכָל צְבָאוֹת דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין תַּמָּן נָפְקִין. וְהַהוּא נְגִידוּ בָּתַר דְּאִתְכְּנִישׁ, תַּמָּן שַׁרְיָין לֵיהּ בְּהַהוּא יְסוֹד קַדִּישָׁא, כֹּלָּא חִוָּורָא, בְּגִין כָּךְ אִקְרֵי חֶסֶד. וְהַהוּא חֶסֶד עַיִּיל לְקֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים, דִּכְתִיב (תהילים קל״ג:ג׳) כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ׳ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם.

פרק מג

אָמַר רִבִּי אַבָּא, לָא סַיֵּים בּוּצִינָא קַדִּישָׁא לְמֵימַר חַיִּים, עַד דְּאִשְׁתְּכָכוּ מִלּוֹי, וַאֲנָא כָּתַבְנָא, סָבַרְנָא לְמִכְתַּב טָפֵי, וְלָא שְׁמַעְנָא. וְלָא זָקִיפְנָא רֵישָׁא, דְּנָהוֹרָא הֲוָה סָגֵי, וְלָא הֲוָה יָכִילְנָא לְאִסְתַּכָּלָא. אַדְּהָכִי אִזְדַּעֲזַעְנָא, שְׁמַעְנָא קָלָא דְּקָאֲרֵי וְאָמַר (משלי ג׳:ב׳) אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְגוֹ׳. שְׁמַעְנָא קָלָא אַחֲרָא, (תהילים כ״א:ה׳) חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ וְגוֹ׳.

כָּל הַהוּא יוֹמָא, לָא אַפְסִיק אֶשָּׁא מִן בֵּיתָא, וְלָא הֲוָה מַאן דְּמָטֵי לְגַבֵּיהּ, דְּלָא יָכִילוּ דְּנָהוֹרָא וְאֶשָּׁא הֲוָה בְּסוּחֲרָנֵיהּ. כָּל הַהוּא יוֹמָא נָפִילְנָא עַל אַרְעָא, וְגָעֵינָא. בָּתַר דְּאָזִיל אֶשָּׁא, חֲמֵינָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא קֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּאִסְתְּלַק מִן עָלְמָא, אִתְעֲטַף שְׁכִיב עַל יְמִינֵיהּ, וְאַנְפּוֹי חַיְיכִין.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וְנָטִיל יְדוֹי וְנָשִׁיק לוֹן, וַאֲנָא לְחֵיכְנָא עַפְרָא דְּתִחוֹת רַגְלוֹי. בָּעוּ חַבְרַיָּיא לְמִבְכֵּי, וְלָא יָכִילוּ לְמַלְּלָא. שָׁארוּ חַבְרַיָּיא בְּבִכְיָה, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ נָפִיל תְּלַת זִמְנִין, וְלָא יָכִיל לְמִפְתַּח פּוּמֵיהּ. לְבָתַר פָּתַח וְאָמַר, אַבָּא אַבָּא. תְּלַת הֲווֹ, חַד אִתְחֲזָרוּ. הַשְׁתָּא תְּנוּד חֵיוָתָא, צִפֳּרָאן טָאסִין, מִשְׁתַּקְעָן בְּנוּקְבָאן דְּיַמָּא רַבָּא, וְחַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ שַׁתְיָין דָּמָא.

קָם רִבִּי חִיָּיא עַל רַגְלוֹי וְאָמַר, עַד הַשְׁתָּא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא מְסְתְּכַל (ס"א משתדל) עָלָן. הַשְׁתָּא לָאו הוּא עִדָּן, אֶלָּא לְאִשְׁתַּדְּלָא בִּיקָרֵיהּ. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, נַטְלוּ לֵיהּ בְּטִיקְרָא דְּסִיקְלָא, מַאן חָמָא (ס"א ערעורא וערבוביא) עַרְבּוּבְיָא דְּחַבְרַיָּיא, וְכָל בֵּיתָא הֲוָה סָלִיק רֵיחִין סְלִיקוּ בֵּיהּ בְּפוּרְיֵיהּ, וְלָא אִשְׁתְּמַשׁ בֵּיהּ, אֶלָּא רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא.

אָתוּ טָרִיקִין, וּמָארֵי תְּרִיסִין דְּכַפַּר צַפָּרִי וְטַרְדָּאן בְּהוּ (ס"א דצפרי וטרדיא והוו) בְּנֵי מְרוֹנָיָא, צַוָּוחִין בְּקָטִירִין, דְּחָשִׁיבוּ דְּלָא יִתְקַבַּר תַּמָּן. בָּתַר דְּנָפַק פּוּרְיָיא, הֲוָה סָלִיק בַּאֲוִירָא. וְאֶשָּׁא הֲוָה לְהֵיט קַמֵּיהּ, שָׁמְעוּ קָלָא, עוּלוּ וְאָתוּ, וְאִתְכְּנָשׁוּ לְהֵילּוּלָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, (ישעיהו נ"ז:ב') יָבֹא שָׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם.

כַּד עָאל לְמַעֲרְתָּא שָׁמְעוּ קָלָא בְּמַעֲרְתָּא, זֶה הָאִישׁ מֹרֵעִישׁ הָאָרֶץ מַרְגִּיז מַמְלָכוֹת, כַּמָּה פִּטְרִין בִּרְקִיעָא מִשְׁתַּכְּכִין (ס"א ולא משתכחין) בְּיוֹמָא דֵּין בְּגִינָךְ, דְּנָא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּמָארֵיהּ מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. כַּמָּה גְּנִיזִין עִלָּאִין מְסְתַּמְרָן לֵיהּ, עָלֵיהּ אִתְּמַר (דניאל י"ב:י"ג) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמוֹד לְגוֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין. עַד כָּאן הָאִדְּרָא קַדִּישָׁא זוּטָא

תוספות

כרך א

סימן א

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים "אֵת "הַשָּׁמַיִם "וְאֵת "הָאָרֶץ רָאשֵׁי תֵיבִין אהו"ה דְּבֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָ'א א"ה בֵּיהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא וָ"ה בֵּיהּ אִתְבְּרִיאַת (אתבריאו) אַרְעָא וְכָל מָה דְּאִית בָּהּ וְהוּא יְהֵיב תִּיאוּבְתָּא בְּכָל אִילָנִין וְעִשְׂבִּין דִּי בְּאַרְעָא וְהוּא מָה שֶׁאָמְרוּ אֵין לְךָ כָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְּמַטָּה שֶׁאֵין מְמוּנֶה עָלָיו מִלְּמַעְלָה וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ שְׁמַכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ל"ח:ל"ג) הֲיָדַעְתָּ חוּקוֹת שָׁמַיִם אִם תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ: :

סימן ב

מַתְנִיתִין קְטוּרֵי רָמָאֵי הוֹרְמָנֵי דְּבוּרְיֵירֵי קְרִיבוּ שְׁמָעוּ מָאן מְנִכּוֹן דְּסָלִיק וְנָחִית מָאן כְּנַשׁ רוּחָא בִּידּוֹי יְקוּם וְיִנָּדַע בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק בְּרַעוּתָא דְּרִישָׁא חִיוָרָא לְמֶעְבַּד יְקָרָא לְיקָרֵיהּ סָלִיק חַד טָהִירוּ סְתִימוּ בְּרִישָׁא דְּכוֹלָּא נָשָׁב בָּהּ וְאַפִּיק קוּמְרִין טְהִירִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא כּוֹלָּא וּסְלִיקוּ וְנַחְתוּ וְאִתְעֲבִיד כּוֹלָּא חַד

וְהַהוּא טָהִירוּ סְתִימוּ כַּד נָשִׁיב בָּהּ וְאַנְהִיר אִקָּרֵי אהי"ה הַהוּא טָהִירוּ סַלְקָא וְנַחְתָּא וְזָרִיק זִיקִין נְצִיצִין וְאִנְשִׁיב בָּהּ (ואפיק בה) וְאַפִּיק חַד חֵילָא טְמִירָא וְאִיקָרֵי שְׁמֵיהּ אֲשֶׁר אהי"ה

בְּגִלּוּפָא בְּחֵילָא דְּהַהוּא טְהִירוּ עִלָּאָה וְאִיקָרֵי יהו"ה.
תּוּ נָשִׁיב בָּהּ וְאַפֵּיק חַד חֵילָא טְמִירָא נָצִיץ לְכָל סְטָר וְאִיקָרֵי א"ל (חסד). תּוּ הַהוּא טְמִירָא טְהִירוּ סָתִים נָשָׂב בָּהּ וְסַלְקָא וְנַחְתָּא וְסַלִּיק בְּאֶלֶף וּמָאתַן קִיטוּרִין דְּנוּרָא וְאַפֵּיק חַד חֵילָא טְמִירָא וְאִיקָרֵי אֱלֹהִים וְדָא גְּבוּרָה. מֵהַאי מִתְפַּשְׁטָן חֵילִין טְמִירִין לַהֲטִין לְכָל סְטָר מִנְּהוֹן דִּי מִתָּקְנָן בְּתִיקוּנֵי יֵאוֹת וּמִנְּהוֹן דִּי מִתָּקְנָן בְּתִיקוּנֵי אַחֲרָא.
תּוּ נָשִׁיב בָּהּ וְאַפֵּיק חַד חֵילָא טְמִירָא דְּאִיתְקְרֵי יהו"ה מִדַּת רַחֲמִים וְאִקְרֵי שָׁמַיִם (תפארת), וְקַיְימָא בֵּין תְּרֵין חֵילִין דְּאִיקְרוּן צבאו"ת מַהַאי נָפְקָן (נפקו) (נפרקו) כָּל חֵילִין וְכָל מַשְׁרְיָין עִילָּאִין כָּל חַד וְחַד לְזַנֵּיהּ לְקַיְימָא וּלְהַנְהָגָא עָלְמִין עֲלֵיהּ כְּתִיב (תהלים פ"ד) יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ׃

סימן ג

כְּתִיב (בראשית א׳:ד׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. תָּא חֲזֵי הַאי אוֹר דְּלְתַתָּא כַּד נָהִיר מֵחֵילָא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ מִטּוּב דִּלְעֵילָא
וּבְגִין כַּךְ מִנָּיָן יְמוֹת הַחַמָּה שס"ה מ"ט שָׁבוּעִים, מִנְּהוֹן לָקֳבֵל הַאי דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִיקְרֵי טוֹב וְאִיהוּ שְׁבִיעִי, וְיָנִיק מִנֵּיהּ הַאי שִׁמְשָׁא דִּלְתַתָּא. שִׁבְעָה שָׁבוּעִים שִׁבְעָה זְמָנִין לָקֳבֵל שִׁבְעָה שָׁבוּעִין ז' זְמָנִין דְּאִיהוּ יָנִיק מֵאִימָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי יוֹבְלָא, וּלְקָבְלָהּ שְׁנֵי יוֹבֵל דִּלְתַתָּא אִשְׁתָּאֲרוּ משס"ה כ"ב יוֹמִין לָקֳבֵל כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְתָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה אִתְקְיָים עֲלַיְיהוּ. דְּהָא צַדִּיק דִּלְעֵילָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אִיקְרֵי וְכַד אִשְׁתַּלִּימוּ אִינּוּן שס"ה יוֹמִין תַּיְיבִין תְּנָיְינוּת לְקָבְלָא מֵהַאי דַּרְגָּא דְּטוֹב דְּהַאי דַּרְגָּא וְכָל אִינּוּן שֶׁבַע דַּרְגִּין עִלָּאִין תַּיְיבִין תְּנָיְינוּת לְקָבְלָא מֵאִימָא עִילָּאָה
וְהַאי דַּרְגָּא דְּסִיהֲרָא דְּשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא יַנְקָא מֵהַאי דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה דְּיַנְקָא מֵהַהוּא צַדִּיק וּבְגִין דְּהַהוּא (צדיק) אִמְּלֵי לָהּ מֵהַנְהוּ תָּפְנוּקִין עִילָּאִין וְיָנְקָא מִנֵּיהּ (איקרי) סִיהֲרָא. דִּכְמָה דְּהַאי סִיהֲרָא תַּתָּאָה לֵית לָהּ נְהוֹרָא מַגַּרְמָהּ אֶלָּא מַאי דְּאִתְיְהִיב לָהּ מִן שִׁמְשָׁא, הֲכִי נָמֵי הַהוּא דַּרְגָּא דִּלְעֵילָא
וְהַאי דַּרְגָּא אִיקְרֵי יַמָּא דְּחָכְמְתָא לְעֵילָא וְקַיְימֵי תְּרֵיסָר שִׁבְטִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין תְּלָתָא לִצְפוֹנָא וּתְלָתָא לְדָרוֹמָא וּתְלָתָא לְמַעַרְבָא וּתְלָתָא לְמַדִּינְחָא, וְהַאי יַמָּא דְּחָכְמְתָא עָלַיְיהוּ. וְלָקֳבְלֵיהוֹן לְתַתָּא י"ב שִׁבְטִין קַיְימִין סָחְרֵנִי מַדְבְּחָא כְּהַאי גַּוְונָא. וְלָקֳבֵל הַאי דַּרְגָּא עֲבַד שְׁלֹמֹה יַמָּא לְתַתָּא עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר.
וְהַאי יַמָּא לְעֵילָא אִיקְרֵי יְ"ם מָאי טַעְמָא אִקְרֵי יָם אֶלָּא בְּגִין הַהוּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִמְּלֵי לְהַאי יָם אִקְרֵי יוֹם דִּכְתִיב (בראשית א׳:ה׳) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וּכְתִיב (תהילים

צ״ז:י״א) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק, וְהַאי נָהִיר בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּבֵיהּ אִתְּמְלֵי לְהַאי יָם דְּאִקְרֵי ה״א תַּתָּאָה (בתראה דשמא קדישא).

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם כָּ״ל דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִיקְרֵי כָּל בְּגִין דְּכָל תָּפְנוּקִין נַפְקִין מִנֵּיהּ הַנְּחָלִים אִלֵּין חֲמֵשׁ דַּרְגִּין דְּעִמֵּיהּ הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְאִתְּמְלֵי (לממלי) לֵהּ

וְהַאי דַּרְגָּא אִקְרֵי בַּת שֶׁבַע וְכַד נָהִיר הַאי צַדִּיק לְהַאי דַּרְגָּא בְּרָזָא דִּשְׁבָעָה שָׁבוּעִין שֶׁבַע זִמְנִין שִׁמְשָׁא תַּתָּאָה נָהִיר בְּרָזָא דְּשֶׁבַע שָׁבוּעִין שֶׁבַע זִמְנִין לְסִיהֲרָא.

בְּגִין כַּךְ שְׁנַת הַלְּבָנָה שנ״ה יוֹמִין, מ״ט שָׁבוּעִין מִנְּהוֹן לָקֳבֵל הַאי דַּרְגָּא שְׁבִיעָאָה יַמָּא עִילָּאָה דְּנַהֲרָא מִצַּדִּיק בְּמ״ט שָׁבוּעִין נָהוֹרִין עִלָּאִין אִשְׁתְּאָרוּ תְּרֵיסָר יוֹמִין לְחוּשְׁבָּן שנ״ה לָקֳבְלֵי י״ב שִׁבְטִין דְּסָחְרָנֵי הַאי יַמָּא לְמִיטַר מַטְרַת מַשְׁכְּנָא בִּתְרֵיסַר תַּרְעִין עִלָּאִין דְּאִית בִּירוּשָׁלַיִם עִילָּאָה (ומאורחא) וְאוֹרְחָא דְּאִינּוּן תַּרְעִין עִלָּאִין יַנְקִין אִינּוּן שִׁבְטֵי מַאִימָא תַּתָּאָה כָּל חַד לְסִטְרֵיהּ כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (יחזקאל מ״ח:ל״א) שַׁעַר יְהוּדָה אֶחָד

וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו מ״ג:ז׳) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּנָהִיר בְּחֵילָא דִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו לְאַנְהָרָא לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי כְּבוֹדִי בְּרָאתִיו, וְדָא יַמָּא דְחָכְמְתָא דְּאִקְרֵי כְּבוֹד ה׳ דְּאִתְגְּלֵי בְּמַשְׁכְּנָא. יְצָרְתִיו דָּא רָזָא דְּיוֹם דִּלְתַתָּא דְּאִיהוּ לָקֳבֵל כָּ״ל דִּלְעֵילָּא וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיהו מ״ה:ז׳) יוֹצֵר אוֹר וְהַאי צַדִּיק דִּלְעֵילָּא לָא כְּתִיב בֵּיהּ יְצִירָה עַד דְּיִתְגַּלֵּי עֲבִידְתֵּיהּ לְתַתָּא וְנָהִיר עַלְמָא תַּתָּאָה מִנֵּיהּ.

אַף עֲשִׂיתִיו דָּא סִיהֲרָא לְתַתָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ כַּד אִתְחַבָּרוּ כְּדֵין עוֹשֶׂה שָׁלוֹם שְׁלָמָא לְעַלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א׳:ה׳) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. כְּדֵין יְחוּדָא לְעֵילָּא יְחוּדָא לְתַתָּא שְׁלָמָא לְעֵילָּא שְׁלָמָא לְתַתָּא.

כְּגוֹנָא דָּא יוֹסֵף לְתַתָּא דְּהָא אֲחִיד בְּצַדִּיק דִּלְעֵילָּא, וְכַד אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא אוֹסִיף שְׁלָמָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין וּבְכָל יוֹמִין עִלָּאִין. כְּתִיב הָכָא (בראשית ט׳:כ״ו״ל) וַיְהִי כְּדַבְּרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם וּכְתִיב הָתָם (תהילים ס״ח:כ׳) בָּרוּךְ יְיָ יוֹם יוֹם יַעֲמוֹס לָנוּ בְּגִין דְּלָא (כד לא) שָׁמַע לֵהּ לְאֵשֶׁת פּוֹטִיפַר יוֹם יוֹם, כְּדֵין יוֹמִין עִלָּאִין בִּשְׁלָמָא וּבִרְכָתָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

(בראשית א׳:י״ד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרוֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם תַּמָּן תַּנִּינָן אָמַר רִבִּי יִצְחָק מַאי דִּכְתִיב (שיר השירים ד׳:ז׳) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ תָּא חֲזֵי כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ עֲשָׂאוֹ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצָל לְמַעְלָה וּבָרָא אֶת הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ רָקִיעַ (האור) הָרִאשׁוֹן שֶׁהֵכִינוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָאוֹ בַּתְּחִילָה וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׁאָר הַשָּׁמַיִם (נ״א הרקיעים) שְׁנִתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שְׁמְקַבֵּל (מלמעלה) לְמַעְלָה וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רָקִיעַ נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאוֹרוֹת וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְאוֹתוֹ רָקִיעַ נִתְהַוָּוה מִן הַשָּׁמַיִם דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן הוֹלִיד אֶת הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתָּיו, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ הַאי רָקִיעַ וְנִקְרָא רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֲנֵי מְאוֹרוֹת וּנְתָנָם בּוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית א׳:י״ז) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֲנֵי מְאוֹרוֹת וְהִנִּיחָם בְּיָד (נ"א בזה) הָרָקִיעַ לִהְיוֹת מֶמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיוֹת וּשְׁנֵיהֶם נָתְנוּ אוֹרָם בְּשָׁוֶה. אָמְרָה הַלְּבָנָה אֵין נָאָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ וּלְהִתְנַהֵג בִּשְׁנֵי כְּתָרִים בְּשָׁוֶה. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִמְעִיט אוֹתָהּ וְהֵיינוּ הַכָּפָּרָה שֶׁל שְׂעִיר רֹאשׁ חוֹדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר כ״ח:ט״ו) חַטָּאת לַיְיָ.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב וּבְכַמָּה אֲתַר תָּנֵינָן דָּא וְלָא אִתְיְישְׁבָא בְּלִבָּאי עִנְיְינָא, כַּד אֲתָא רַב נַחְמָן אִתּוֹ וְשָׁיְילוּהוּ, מִשְׁמְעָן אָמַר (נ"א כמשמעו). אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יַעֲקֹב כְּלוּם אַתָּה רוֹצֶה לַעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵירֶיךָ, אִשְׁתִּיק.

רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֵּן לְקוֹנְיָא אֲתָא לְמֵחמֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר חֲתָנֵיהּ (שם ע"ד) נַפְקַת בְּרַתֵּיהּ וְשַׁקְלָת יְדוֹהִי לְנַשְׁקָא לְהוֹן, וְאָמַר לָהּ לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמֵךְ מִקָּמֵיהּ בַּעֲלִיךְ דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא. שְׁמַע רִבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר, כְּעָן יַדְעְנָא אֲנָא מַדְכָּרְנָא מִלָּה חַד דְּאִיהִי מַרְגְּלָא יַקִּירָא דְּאִתְמָר עַל סִיהֲרָא כְּדְתָנֵינָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְסִיהֲרָא לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמֵךְ דְּחַשְׁבָה סִיהֲרָא דְּלָא אִתְיְהִיב שׁוּלְטָנָא לָהּ, אָמַר לֵיהּ חַמּוֹהִי, אֲנָא כַּךְ שְׁמַעְנָא וְכַךְ הֲוָה מְסוּדָר בְּלִבָּאי וּבְגִין דְּלָא אֲעִבַּר עַל דַּעֲתּוֹהִי דְּחַבְרַאי שְׁתַקְתִּי.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (דברים ל״ג:כ״ט) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיְיָ מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וְכִי גַּאֲוָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב הוּא, לָאו הָכִי, דְּהָא חֶרֶב לְעָשָׂו אִתְיְהִיבַת דִּכְתִיב (בראשית כ״ז:מ׳) וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה

אֶלָּא הָכִי שְׁמַעְנָא מֵאַבּוֹי דְּאִלֵּין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּכַד שַׁמְעִין מִלָּה וְלָא אִתְיְישְׁבָא בְּלִבְּהוֹן וְאִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא דֵּין עִם דֵּין כְּאִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא בְּחַרְבָּא וּבְעָיִין לְקַטְלָא דֵּין לְדֵין עָלָהּ. וּמִלָּה דָּא דְּקָא אָמְרֵי חַבְרָנָא כַּךְ הִיא וְכַךְ גְּזָרְנָא בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין דִּילָן. דְּכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא גָּזַר עַל שִׁמְשָׁא לְמֶהֱוֵי שׁוּלְטָנָא דְּעֵשָׂו וְעַל סִיהֲרָא לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא דֵּין שׁוּלְטָנָא דְּיַעֲקֹב וּמָנֵי עֲלֵיהוֹן תַּקִּיפִין רַבְרְבִין עַד דְּייתוּן תְּרֵין אוּמַיָּיא אִלֵּין. וְהַהוּא רַבְרְבָא דְּאִתְמָנִי עַל סִיהֲרָא בְּגִין אוּמָּה דְּיַעֲקֹב בָּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְיְהִיב שׁוּלְטָנָא לְסִיהֲרָא בְּעָלְמָא דֵּין כְּלוֹמַר אוּמָּה דְּיַעֲקֹב. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה אֲנָא

בָּעֵי אוּמָה דְיַיָקֹב (חסר כאן). אֶלָּא בְּעַלְמָא דְאָתֵי לְשַׁלְטָאָה בֵּהּ עַל כָּל אוּמַיָּיא אֲבָל בְּעָלְמָא דֵין לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצְמָךְ וְהִשְׁתַּעְבְּדִי בְּגָלוּתָא לְמִזְכֵּי לָךְ בְּעַלְמָא דְאָתֵי.

וְכַד אָתוּ אוּמָה דְיַיָקֹב וְאִתְרָעָמוּ קַמֵּיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל דְאִתְנְטָל מִנַּהוֹן שׁוּלְטָנָא וְאִתְיְהִיב לְעַשָּׂו. אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה אַתּוּן בָּעָאן שׁוּלְטָנָא בְּעַלְמָא דֵין דְהָא אֲנָא עֲרַבְנָא לְשַׁלְטָאָה לְכוּ לְעָלְמָא דְאָתֵי עַל כָּל אוּמַיָּיא וּבְגִין כַּךְ הָבִיאוּ כַּפָּרָה עָלַי כְּלוּמַר עַל אוֹתָהּ הַבְטָחָה שֶׁאֲנִי עֲרֵב לְכוּ וְהֲבִיאוּ כַּפָּרָה וְהִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה וְעָלַי לְתֵת לָכֶם שָׂכָר טוֹב וְעָלַי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָעַמִּים שֶׁעַל מְנָת כֵּן מִיעֲטתִי אֶת הַיְרֵחַ בָּעוֹלָם אֲתָא רִבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְקָרָא לְבָרְתֵּיהּ וְאָמַר לַהּ קוּטְפִיזָא דְנְהוֹרִיתָא וּבוֹצִינָא דְאִתְפְּרְשָׁא בְּטַבְוון אִית גְּבָךְ, זַכָּאָה אֲנָת וְזַכָּאָה חוּלְקִיךְ וְזַכָּאָה חוּלְקִי דְזָכֵינָא לְמֶחֱמֵי כַּךְ.

רִבִּי יוֹנָתָן אָמַר זְכוּ יִשְׂרָאֵל דְנָהִיר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֵית אֲנָן צְרִיכִים לְבוֹצִינָא אַחֲרָא דִכְתִיב (ישעיהו ס׳:י״ט) וְהָיָה לְךָ יְיָ לְאוֹר עוֹלָם.

אָמַר רִבִּי אֶבְהוּ, כֵּיוָן שְׁנִתְחַלֵּף לְהוּ שׁוּלְטָנָא אינוּן מוֹנִין חוּשְׁבָּנָא לְסִיהֲרָא דְבָּהּ מַנְהֲגָת נוֹהֵג כְּצאן יוֹסֵף וּמוּם אֵין בָּךְ דְלָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ גְּרִעוֹנָה בְּגִין מוֹעֲדִין וְזִמְנִין ע"כ:

סימן ד

רַעְיָא מְהֵימְנָא אָמַר לֵיהּ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בָּתַר דְאָמַר (בראשית א׳:כ״ז) נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ מַאי נִיהוּ דְאָמַר לְבָתַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, אָמַר לֵיהּ מָה דְאוּקְמוּהָ עַל דָּא מָארֵי מַתְנִיתִין דְמַנְהוֹן אָמְרוּ (הוא) נִבְרָא וּמַנְהוֹן (אמרו) לָא נִבְרָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ, דִכְתִיב (בראשית א׳:כ״ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי אִיהוּ לָא יְהִיב חֻלְקָא בְּיַד חַד מִנַּיְיהוּ וְלָא אִתְעֲבִיד בְּדִיוּקְנָא דִילְהוֹן אֶלָּא בְּאִיקוּנִין דְמַלְכָּא בְּצַלְמוֹ כִּדְמוּתוֹ דְאִיהוּ צֶלֶם וּדְמוּת תַּבְנִיתוֹ. אָמַר הֲכִי אִשְׁתְּמוֹדָע.

אָמַר חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא אֲנָא אִימָא דְאִתְבְּרִי בְּכֹלָּא וְאַשְׁלִיטֵיהּ עַל כֹּלָּא. דְאִי הֲוָה יְהִיב כָּל חַד חוּלָקֵיהּ בְּזִמְנָא דְהֲוָה כַּעֲסֵיהּ עָלֵיהּ כָּל חַד הֲוָה נָטִיל חוּלָקֵיהּ מִנַּיְיהוּ, כִּי בְּמֵה נְחָשֵׁב הוּא. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ כָּל חַד בְּדִיוּקְנֵיהּ, דָּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא דְאִיהִי תְמוּנַת כָּל, דְבָּהּ אִסְתַּכָּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבָרָא עָלְמָא וְכָל בְּרְיָין דְבָרָא בְּעָלְמָא וְכָלַל בָּהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּלָא פִּירוּדָא כְּלָל וְכָלַל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָן וְכָל שְׁמָהָן וּכְנוּיִין וְהַוְיָין וְעִלַּת כָּל כֹּלָּא דְאִיהוּ אָדוֹן עַל כֹּלָּא וְלֵית אֱלָהָא בָּר מִנֵּיהּ וּלָא אִשְׁתְּכַח בְּכָל עִלָּאִין וְתַתָּאִין פָּחוֹת מִינֵיהּ. בְּגִין דְאִיהוּ קֶשֶׁר דְכֻלְּהוּ שְׁלִימוּ דְכֻלְּהוּ לְקַיְימָא בֵּיהּ וּמַלְכוּתוֹ בַּכָּל מָשְׁלָה. וּבְגִין דְלָא אִשְׁתְּכַח עִלַּת עַל כֹּלָּא בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין פָּחוֹת מִינֵיהּ אֲפִילּוּ בְּחַד מִנַּיְיהוּ (אתקריאת) אִתְקְרִיבַת אֻמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וּמִסְטָרָא דְעִלַּת עַל כֹּלָּא אִתְמַר בָּהּ (דברים ד׳:ט״ו) כִּי לֹא

רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אֲבָל מִסִּטְרָא דִּשְׂאַר עַמִּין אִתְמַר בָּהוּ (בה) (במדבר י״ב:ח׳) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט.

אֲתָא בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא וְאִשְׁתַּטְחוּ קַמֵּיהּ וְאָמְרוּ כְּעַן לֵית מָאן דְּיָכִיל לְמֵיטַל מִינֵּיהּ חוּלָקֵיהּ דְּלָא יָהִיב לֵיהּ חַד מֵעָלְמָא אֶלָּא בּוֹרֵא עָלְמִין עִלַּת עַל כֹּלָּא, וּבֵיהּ תַּלְיָיא עוֹנְשֵׁיהּ אוֹ אַגְרֵיהּ וְלָא בְּמַלְאָךְ וְשָׂרָף וְלָא בְּשׁוּם בְּרִיָּה דְּעָלְמָא וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין הַמְּשְׁתַּתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וּדְבַר אַחֵר נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. ע״כ:

סימן ה

חִוָּורוּ דְּאוֹרַיְיתָא וְכַד אִיהוּ אוֹר מִתְלַבֵּשׁ בַּחשָׁךְ אִתְמַר בְּאוֹרַיְיתָא (שיר השירים א׳:ה׳) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה וְכַד אִסְתְּלַק מִתַּמָּן אוֹר דְּאִיהוּ חִוָּורוּ אָמְרָה אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת וְאוֹרַיְיתָא כְּגוֹנָא דְּבַת עֵינָא דְּאִיהִי אוּכְמָא וְשַׁפִּירָא בְּאוֹר דְּנָהִיר בָּהּ

וּבְגִין דָּא בַּת עֵינָא וְאוֹר דְּנָהִיר בָּהּ אָמְרָה (תהילים כ״ז:א׳) יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא אוֹרִי אוֹר י׳ דְּאִיהִי בַּת עַיִן וּתְרֵין גַּוְנִין אִית לֵיהּ אוֹר מִלְּגָאו וְחשָׁךְ מִלְּבַר לְמֶהֱוֵי שָׁלְטָאַה בָּהּ עַל כָּל קְלוּסִין (קליפין) הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים ק״ג:י״ט) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה.

בִּלְבוּשָׁא דְּאוֹר אִיהִי שַׁלִּיטַת עַל כָּל אִינּוּן דְּאִתְמַר בָּהוֹן (שמות י׳:כ״ג) וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם וּבִלְבוּשָׁא אוּכְמָא שַׁלִּיטַת עַל חַיְיבַיָּא דְּאִתְמַר בָּהוֹן (שמואל א ב׳:ט׳) וּרְשָׁעִים בַּחשֶׁךְ יִדָּמוּ.

וְעוֹד אוֹר אִיהוּ מִסִּטְרָא דִּימִינָא דְּאִיהוּ אוֹר יוֹם קַדְמָאָה דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א׳:ה׳) יְהִי אוֹר דָּא אַבְרָהָם וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. חשֶׁךְ מִסִּטְרָא דִשְׂמָאלָא דְּאִתְמַר בֵּיהּ בְּיִצְחָק (בראשית כ״ז:א׳) וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאוֹת וְלַחשֶׁךְ קָרָא לְיֵלָה יַעֲקֹב דְּאִתְלַבַּשׁ מִתַּרְוַיְיהוּ בְּאוֹר דִּימִינָא וּבַחשֶׁךְ דִּשְׂמָאלָא

וּבְתַרְוַיְיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ עַמּוּד. (שמות י״ג:כ״ב) עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם. עָנָן מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ מַיָּא, חשֶׁךְ מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ אֶשָׁא עַמּוּד אִיהוּ שָׁלוֹם בֵּינַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב כ״ה:ב׳) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו וְכַד אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא (שמות י״ד:כ׳) וְלָא קָרֵב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה, לָא קָרִיב מַיָּא לְאֶשָׁא וְלָא אֶשָׁא לְמַיָּא דְּאִיהוּ אַפְרִישׁ בֵּינַיְיהוּ. וְדָא אִיהוּ מַחֲלוֹקֶת בֵּית הִלֵּל וּבֵית שַׁמַּאי שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם.

וּלְקַבְלַיְיהוּ תְּרִין אֻמּוֹתַאי דִּרְקִיעָא מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל וְשָׁר שָׁלוֹם מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם דְּאִיהוּ נוּרִיאֵ"ל, אוּרִיאֵל אִתְקְרֵי מִסִּטְרָא דִּימִינָא נוּרִיאֵל מִסִּטְרָא דִשְׂמָאלָא וְאִיהוּ אָדָם דְּלְתַתָּא מטטרו"ן שְׁמֵיהּ שַׁלִּיט עַל כָּל מָארֵי מַתְנִיתִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א׳:כ״ו) וְיִרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם אִלֵּין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דִּמְתָרְבִין בְּיַמָּא דְאוֹרַיְיתָא דְיָרְתֵי מִתַּמָּן נָפֶשׁ חַיָּה. וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם אִלֵּין מָארֵי דְּזַכְוון דְּבְזִכוּתְהוֹן פַּרְחִין לְעֵילָּא וְיַרְתִין מִתַּמָּן רוּחָא דְאִיהוּ עוֹף יְעוֹפֵף

בְּגַוְדְפִין בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֶׂה. וּבַבְּהֵמָה אִלֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ דְּאִתְמַר בְּהוֹן (במדבר י״ד:ט׳) אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי לַחְמֵנוּ הֵם.

כך נְהוֹרָא אִיהוּ (תהילים ל״ג:א׳) רַנְנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ וְדָא דַרְגָּא דְצַדִּיק חַי עָלְמִין וּמְתַמָּן רַנָּה וּבֵיהּ פּוּרְקָנָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיהו כ״ג:ה׳) צֶמַח צַדִּיק וַדַּאי דְּאִיהוּ עֲשִׂירָאָה וְצַדִּיק נָטִיל מִשְׁמָאלָא וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מִימִינָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים ל"ג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

תָּא חֲזֵי כָּל אַתְוָון אינוּן מִסְטָרָא דְּאַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא דִּכְלִילָן בִּשְׁכִינְתָּא וְצַדִּיק אִיהוּ נָטִיל לִשְׁמָאלָא קֶרֶן חַי דְּאִיהוּ יִצְחָק בְּהִפּוּךְ חַי עָלְמִין קִשִּׁיר בִּשְׂמָאלָא

וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא אִתְמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה מִסְטָרָא דִּימִינָא תּוֹהוּ וָבֹהוּ בּוֹ הוּא מִסְטָרָא דְּעֲמוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה

וּמָאן גָּרִים לֵיהּ (לה) הַאי אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קוֹדֶם דְּבָרָא עָלְמָא הֲוָה עָלְמָא סְתִים יהו"ה לְבָתַר אִתְפַּשְׁטַת ה' לְתַתָּא וְאִתְמַר בָּהּ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תּוֹהוּ וָבֹהוּ וְרָזָא דְמִלָּה אֵלֶּה "תּוֹלְדוֹת "הַשָּׁמַיִם "וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בה' בְּרָאָם הֲרֵי לְךָ דַּהֲוָה לְבוּשְׁהָא תּוֹהוּ.

וּבְגִין דְּא כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים עַד לָא הֲוָה נָחִית נְבִיעוּ עֶלָּה בְּגִין דְּאָדָם אַיִן דַּהֲוָה בַּעְלָה לְעֵילָּא סְתִים בְּאַיִן עַד דְּאִתְפְּשַׁט ה' מִן יה"ו דְּאִיהוּ בִּינָה דְּאִיהוּ מְקוֹרָא דְנְבִיעוּ דְּאִיהִי נְקוּדָה סְתִימָא וּמִתַּמָּן וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה

וְקוֹדֶם דְּנַחְתַת הֲוָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, בְּגִין דָּא הֲוָה נְבִיעוּ נָחִית בְּהַהוּא זִמְנָא הוּא שֵׁירוּתָא מֵחֶסֶד הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים פ"ט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה וּבְגִין דְּא לא תוֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ וְאִתְמַר בָּהּ לא טוֹב היוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ דְּלָא תוֹהוּ בְּרָאָהּ.

וּבְזִמְנָא דַּהֲוָה תוֹהוּ אָמַר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְגוֹ' קֵץ דְּיִצְחָק דְּאִתְמַר בֵּיהּ כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי דְּאִי אֲנָת הֲוִית בְּעֵי רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ לָא אִתְחָרְבוּ וְאִיהוּ הֲוָה אָמַר לֵיהּ בְּרָמָז בְּגִין דְּיִבְעֵי רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ וְלֹא יְמוּת מָשִׁיחַ דְּאִיהוּ מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא.

אָמַר לֵיהּ וְהָא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן קוֹדֶם דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא הֲוָה אֶלָּא מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בְּמַחְשַׁבְתֵּיהּ כָּל דָּרִין דַּהֲוָה בּוֹנֶה וְאִתְחָרִיבוּ קוֹדֶם דְּאִתְבְּרִיאוּ חֲזָא דַּהֲווּ עָבְדִין עוֹבָדִין דְּיִתְחָרִיבוּ וְכֵיוָן דְּבָרָא חַשָּׁב כְּאִילּוּ חָרִיב לוֹן וְדָא מְמַלֵּל עַד סוֹף יוֹמִין דְּאִלֵּין תּוֹלְדִין בִּישִׁין וַהֲווּ גַּרְמִין דָּנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ בְּבֵית רִאשׁוֹן וְיָבֵשׁ בְּבֵית שֵׁנִי נְבִיעוּ דִּילֵיהּ בִּתְרִין עָלְמִין שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה

וּלְנֹחַ אִתְגַּלְיָיא מָה דַּהֲוָה וּמָה דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי וְלָא בָּעָא רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ עַד דְּאָתָא מֹשֶׁה וּבָעָא רַחֲמֵי דְּעָתִידִין הֲווּ יִשְׂרָאֵל דְּלָא יִפְקוֹן אֶלָּא חַד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה

דַּהֲווֹ דַּיְינִין וְיִתְחַזַּר עַלְמָא לְתוֹהוּ. וּבְגִין דְּבָעָא מֹשֶׁה רַחֲמִין עֲלַיְיהוּ שְׁמַאל דּוֹחֶה וְלָא יִפְקוּן בֵּיה יִשְׂרָאֵל

וְיָמִין מְקָרְבָא דְּאִיהִי יַמִּינָא מָטֵי כְּלַפֵּי חֶסֶד וּמֹשֶׁה בְּגִין דְּיָהֲב גְּרָמֵיהּ עֲלַיְיהוּ יָהֵב תּוּקְפָּא לְדָרְגֵיהּ דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְיהִיבַת בִּימִינָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים ל"ג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ וּבְגִין דָּא פּוּרְקָנָא בֵּיה תַּלְיָיא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית מ״ט:י׳) לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיְּהוּדָה עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה דְּאִיהוּ מֹשֶׁה בְּחוּשְׁבָּנָא.

יְסוֹד צַדִּיק בֵּיה סו"ד תְּהֵא שְׁמַאל דּוֹחֶה אַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא בֵּיה (בראשית מ״ו:כ״ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ בְּגִין דְּאִתְקַשַּׁר בְּשִׁמְאלָא וְיָמִין מְקָרְבָת בְּגִין דְּתַלְיָא מְנֵיהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא

דס"ו אִינוּן שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת וְשִׁיתָּא סִדְרֵי מִשְׁנָה דְּאִתְיְיהִיבוּ מִגְּבוּרָה דְּאִיהִי שְׁמָאלָא שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים אִתְקְרִיאוּ דְּנַטְלָן מִגְּבוּרָה דְּתַמָּן אוֹרַיְיתָא דְּבְעַל פֶּה דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה כְּלָלָא דס' מַסֶּכְתּוֹת וְשִׁיתָּא סִדְרֵי מִשְׁנָה

דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב לְפוּמָא לָא גָּלֵי בְּגִין דַּעֲתִידָה שְׁמַאל דְּאִיהִי פּוּמָא לְאַדְחָיָיא. וּבְגִין כַּךְ אִיהוּ סָתִים הֲכִי פּוּרְקָנָא בְּלִבָּא וּפוּמָא דְּאִיהוּ גַּלְיָיא לָא אִתְגְּלֵי פּוּרְקָנָא

וּבְגִין דְּכֹלָּא תַּלְיָיא בִּימִינָא אָמַר הַנָּבִיא (ישעיהו נ״ג:א׳-ב׳) וּזְרוֹעַ יְיָ עַל מִי נִגְלָתָה עַל מִי וַדַּאי דְּאִתְמָר בֵּיה (איכה ב) מִי יְרַפָּא לָךְ

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איכה ב׳:י״ג) מָ"ה אֲעִידֵךְ מָ"ה אֲדַמֶּה לָךְ (שמות ג׳:י״ג) וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ בְּמָ"ה יֵיתֵי זִמְנָא וּבְמָ"ה אַסְוֵותָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איכה ב׳:י״ג) מָה אַשְׁוֶה לָךְ וַאֲנַחֲמֵךְ וְגוֹ' מִי יְרַפָּא לָךְ, דְּמֹשֶׁה אִיהוּ מָה שְׁמוֹ וּבֵיהּ תְּהֵא נֶחָמְתֵךְ וּבְגִין דָּא כָּפַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמֵיהּ מֹשֶׁה מֹשֶׁה חַד עַל פּוּרְקָנָא קַדְמָאָה וְחַד עַל בַּתְרַיְיתָא וּבְגִין דָּא (שמות יד) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה אָז שָׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא אָז יָשִׁיר.

עֲשִׂירָאָה בִּתְפִלָּה וְדָא שְׁכִינְתָּא עֲלָהּ אִתְמַר (תהילים י״ז:א׳) תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְיָ צֶדֶק וְדָוִד בְּרוּחַ קוּדְשָׁא אָמַר בְּאַחֲרִית יוֹמִין דְּגָלוּתָא, אָמַר עַל יִשְׂרָאֵל (תהילים י״ז:ג׳) בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לָיְלָה. וְלֵית לָיְלָה אֶלָּא גָּלוּת וְאִיּוֹב מָה דְּאָמַר כּוּלָּא הוּא מָשָׁל עַל יִשְׂרָאֵל דְּאָמַר (איוב ז׳:ט׳) כָּלָה עָנָן וַיֵּלֶךְ, וְשָׁטָן בָּעָא לְקַטְרְגָא לֵיהּ וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (איוב לה) אִיּוֹב לֹא בְּדַעַת יְדַבֵּר אוּף בְּיַעֲקֹב בְּגִין דְּחָזָא בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא דּוֹחֲקָא דְּגָלוּתָא

סימן ו

זְרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. לֵית מָאן דְּקָאִים קֳמֵיהּ תַּרְעָא דְּצָלוֹתָא וְעָלֵיהּ אִתְמַר (תהילים קכ״ז:ה׳) לֹא יֵבוֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר דְּאִיהוּ תַּרְעָא דְּמַלְכָּא בְּגִין דְּצָלוֹתָא אִיהִי מְצָוָה וְדָא שְׁכִינְתָּא וְאוֹרַיְיתָא דְּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא צָרִיךְ הַפְסָקָה בֵּינַיְיהוּ וְצָרִיךְ לְסַלְקָא תּוֹרָה וּמְצָוָה בְּדָחִילוּ וּרְחִימוּ דְּכָל פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה וְלָא תַּעֲשֶׂה כֻּלְּהוּ תַּלְיָין מִן שֵׁם

יהו"ה כְּמָה דְאוֹקִימְנָא רָזָא דָּא שְׁמַ"י עִם י"ה שס"ה מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה וְזֶה זְכ"רִי עִם וָ"ה רְמַ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה
וְהָא הָכָא רמ"ח ושס"ה וְאִינּוּן רמ"ח תֵּיבִין בְּקְרִיַת שְׁמַע וְאִתְיַיהִיבוּ מִרְחִימוּ וּדְחִילוּ דְאוֹת ה' וּבְגִין דָּא תַּקִינוּ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאִינּוּן כְּלִילָן בְּאַבְרָהָם דְאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיהו מ"א:ח') זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי.
תְּפִילִין אִינּוּן עוֹז דְאִתְיְיהִיבוּ מֵיְרָאָה דְאִיהוּ לִשְׁמָאלָא וְדָא פַּחַד יִצְחָק דְּתַמָּן כָּל מָקַטְרְגִין סָלְקִין לְמִתְבַּע כָּל דִינִין וּבְגִין דָּא (ישעיהו ס"ב:ח') וּבְזְרוֹעַ עוּזוֹ, דָּא תְּפִילִין י"ה בְּיִרְאָה וָ"ה בְּאַהֲבָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים ל"א:כ"ד) אֱהֵבוּ אֶת יְיָ כָּל חַסִידָיו תָּא חֲזֵי (ס"א ת"ת) יהו"ה כְלִיל כֹּלָּא וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּיַעֲקֹב (בראשית כט) וְהִנֵּה יהו"ה נִצָּב עָלָיו דְאִיהוּ עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא לְבָתַר דְאִתְקַם. (כתוב בדפוס עד בדיוקנא דמאהה ודאי)
דְּכַד צְלוֹתָא דִילֵיהּ סַלְקָא לְעֵילָּא כָּרוֹזָא נָפִיק מִרְקִיעִין וַיֵּימָא הָבוּ יְקָרָא לְדִיוּקְנָא דְמַלְכָּא וְלֵית תַּרְעָא דְקָאִים קָמֵיהּ הַאי צְלוֹתָא, (תהילים נ"א:י"ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח לְאַפְקָא מְזוֹנָא לְבָנִין קַדִּישִׁין דִּבְהָאי הֵיכָלָא תַּמָּן מְזוֹנָא.
בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי מִסְטָרָא דְעֶמְוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא דְאִיהוּ (שמות ה) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים דָּנָפִיק מֵחַיִּים דִּלְעֵילָּא וְאִיהוּ אִילָנָא דְמָזוֹן לְכוֹלָּא בֵּיהּ
וּבְנִין דִשְׁכִינָה אִינּוּן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, חַיִּים דִּילֵיהּ אוֹרַיְיתָא, מְזוֹנָא דִילֵיהּ דְחַשִׁיבָא לְקָרְבָּנָא. וּבְגָלוּתָא אִתְמַר לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בראשית לכ) הָבָה לִי בָּנִים וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי קָרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְמִקַּבֵּל לֵהּ בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא וְגוּפָא וְיִחוּדָא דִילֵיהּ עִמֵּהּ בְּצַדִּיק דְאִיהוּ אוֹת תְּפִילִין וְשַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים.
וְאִית לְמִשְׁאַל לָמָּה מְצַלְאָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכַמָּה דַרְגִין, זִמְנִין מַצְלִין לֵיהּ בְּסִפִּירָה יְדִיעָא וּבְמִדָּה יְדִיעָא לְזִמְנִין צְלוֹתָא לִימִינָא הֲדָא הוּא דְאִתְמַר הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. לְזִמְנִין לִשְׂמָאלָא, הֲדָא הוּא דְאִתְמַר הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין, לְזִמְנִין דְאַבָּא וְאִימָא לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא אִינּוּן לְזִמְנִין לְעַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא לְזִמְנִין לְצַדִּיק כָּל צְלוֹתָא סַלְקָא לְדַרְגָּא יְדִיעָא.
אֶלָּא וַדַּאי יהו"ה אִיהוּ בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה וּצְלוֹתָא אִיהִי שְׁכִינְתָּא. בְּזִמְנָא דְּבָעֵי לְרַחֲמָא עַל עַלְמָא סְלִיקַת בִּימִינָא וּבְזִמְנָא דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד דִּינָא בְּעַלְמָא סְלִיקַת בִּשְׂמָאלָא וְכוֹלָּא לְגַבֵּי יהו"ה דְאִיהוּ בְּכָל אֲתַר וּבְגִין דָּא זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה עוֹלָה לְיָיְ וְדָא צְלוֹתָא דְאִיהִי שְׁכִינְתָּא קָרְבָּן לַיָיְ וְדָא צְלוֹתָא דְאִיהִי קָרְבָּנָא דִילֵיהּ וְכַד סַלְקָא לְגַבֵּיהּ צָרִיךְ לְאַכְלָלָא עִמֵּהּ כָּל סְפִירִן דְּלֵית קְדוּשָׁה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה.

סימן ז

מִדְרָשׁ רוּת: הַצַּדִּיק אֲבַד כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָבֹא הַשֶּׁפַע אֲבַד וְעָלָיו נֶאֱמַר (ישעיהו י״ט:ה׳) וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ וּבְעֵת הַבְּרָכָה נֶאֱמַר (תהילים ה׳:י״ג) כִּי אַתָּה תְּבָרֵךְ צַדִּיק בָּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק:

סימן ח

סֵפֶר הַבָּהִיר: תָּנָא עַמּוּד אֶחָד מִן הָאָרֶץ עַד לָרָקִיעַ וְצַדִּיק שְׁמוֹ עַל שֵׁם הַצַּדִּיקִים וּכְשֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים מִתְגַּבֵּר וְאִם לָאו מִתְחַלֵּשׁ וְהוּא סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָם דִּכְתִיב (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם וְאִם חָלַשׁ לֹא יוּכַל לְהִתְקַיֵּים הָעוֹלָם ע״כ:

סימן ט

סִתְרֵי תּוֹרָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת אוֹלִיפְנָא מֵהָכָא דְּאַחֲרִינָן לָא הֲווּ בְּדִיוּקְנָא דִילֵיהּ וְדָא בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ אִתְעֲבִיד בְּתִיקוּנָא דְּגוּפֵּיהּ וּבְתִיקוּנָא דְּנַפְשָׁא בְּאוֹרַח מֵישַׁר כְּדָקָא יָאוֹת. תא חֲזֵי נָחָשׁ אַטִיל זוֹהֲמָא בְּחַוָּה וְהַהוּא זוֹהֲמָא הֲוָה מֵכַשְׁכֵּשָׁא בְּמֵעָהָא וְלָא יָכִיל לְאִצְטַיְירָא

בְּגִין דְּעַד לָא חַטָא אָדָם הֲווּ אַתְוָון בְּאַלְפָּא בֵּיתָא מִתְתַּקְנֵי בֵּיהּ וְאִתְצַיְירָן בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא עַד דְּמַטְתְּ לְאָת כ״ף אִתְתְּקָנוּ דְּכָר וְנוּקְבָא בְּחַבִּיבוּ בְּגִנְתָּא וּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי קַמַּיְיהוּ מִיָּד אֲבָאִישׁ לְסמ״אל בְּרָקִיעָא וְנַחַת וְרָכַב עַל נָחָשׁ תַּקִּיף וְאַחֲזֵי קַמֵּיהּ מַיָּא אִתְעָרְבוּ אַתְוָון כְּדֵין אִתְחַבָּר סמ״אל בְּהַהוּא נָחָשׁ וְאִתְעֲבִידוּ חַד, וְנָטְלוּ אַתְוָון וְעָבְדוּ מִתַּמָּן וַהֲלְאָה אוּמָנוּתָא בִּישָׁא בְּאַתְוון צ״ד צי״ד וְהַיְינוּ צ״ץ וְצָדוּ לְהוּ בְּפִתְוִיָא בִּישָׁא וַעֲבָדוּ אוּמָנוּתָא יַתִּיר בְּאַתְוון ק״ר אוּמָנוּת דְּשִׁקְרָא בְּגִין דְּאִתְהֲדָרוּ לְאַפְּקָא (להפכא) אַתְוָון בְּאוּמָנוּתָא בִּישָׁא. קו״ף דְּלָא יָכִיל לְקַיְימָא דְּלֵית לֵהּ רַגְלִין קוֹפָא קַמֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא לֵית לֵיהּ קִיּוּמָא. רי״ש רָע, אִלֵּין אִתְהֲפָכוּ בְּאוּמָנוּתָא בִּישָׁא עַל דְּנַפְּלוּ אָדָם וְאִתְתֵּיהּ

וּבְאִלֵּין אַתְוָון ק״ר אוֹלִידוּ בְּנִין ולא הֲווּ בְּקִיּוּמָא בְּדִיל זוֹהֲמָא דְּנָחָשׁ דְּאִשְׁתְּאִיב בְּחַוָּה מֵהַהוּא זוֹהֲמָא מַמָּשׁ אִתְיְלִיד קַיִן וּבְגִין דְּא אִשְׁתְּכַח קְטוֹלָא בְּגִין דְּנָחָשׁ אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ קְטוֹלָא הוּא וְאִתְעֲכָבוּ אַתְוָון עַד הָכָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּתָב אָדָם בְּתִיּוּבְתָּא וְאַהֲדַר כְּמִלְקַדְמִין לְשָׁמְשָׁא בְּנוּקְבֵיהּ מָה כְּתִיב וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ דָּא הֲוָה מֵתִיקוּנָא דְּרוּחָא וְגוּפָא כְּדָקָא יָאוֹת וּכְדֵין כְּתִיב (קהלת ה׳) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ וְאַהֲדְרוּ אַתְוָון בְּשֵׁירוּתָא דשי״ן וּתי״ו דִּכְתִיב (בראשית ד׳:כ״ה) כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל שֵׁת הוּא בְּצֶלֶם וּדְמוּת דְּקַדְמָאֵי לָאו הֲכִי וּמֵהָכָא אִתְבְּנֵי עָלְמָא בְּגוֹוָנָא אַחֲרָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, קֵינָן וּמַהֲלַלְאֵל יֶרֶד, אִתּוֹסַף לְאַתְקָנָא

סִידּוּרָא דְּעָלְמָא בְּשֶׁבַע קְטָרִין סָגְלָגְלָן. שֶׁבַע אַרְצוֹת אִינּוּן דא לְעֵילָא מִן דָּא כְּמָה דְּאִינּוּן שִׁבְעָה רְקִיעִין דָּא לְעֵילָא מִן דָּא וְאִינּוּן אֶרֶץ אֲדָמָה אַרְקָא גֵּיא נְשִׁיָּה צִיָּה תֵּבֵל. תֵּבֵל לְעֵילָא מִכֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב (תהלים ט׳) והוּא יִשְׁפּוֹט בְּצֶדֶק

כַּד נָפַק אָדָם מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן וְאִתְתַּרַךְ מִתַּמָּן אִתְרַמֵי לְהַהוּא דְאִיקָרֵי אֶרֶץ וְאִיהוּ אֲתַר חשוּפִּ דְּלֵית תַּמָּן נְהִירוּ כְּלָל וְלָא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם וְכֵיוָן דְּאָדָם עָאל תַּמָּן דָּחִיל דְּחִילוּ סַגִּי ולהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת הֲוָה מֵלְהַטָא בְּכָל סִטְרִין גּוֹ אֶרֶץ.

כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבָּת וְהִרְהֵר תְּשׁוּבָה אַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ לְהַהוּא אֲתַר דְאִקְרֵי אֲדָמָה דִּכְתִיב (בראשית ג׳:כ״ג) לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה, בְּהַאי אִיתּ נְהִירוּ דְנָהִיר וְדִיוּקְנִין דְכֹכָבַיָּא ומַזָּל,

וְתַמָּן יוֹמָא וְצִיּוּרִין דִּבְנֵי נַשָׁא עִלָּאִין גַּבְרִין דְנַפְקוּ מֵאָדָם בְּמַאָה וּתְלָתִין שְׁנִין דְקָא הֲוָה משמש בְּרוּחֵי נוּקְבֵי וְאִינּוּן עֲצִיבִין תְּדִיר, תַּלְיָא בְּהוּ חֶדְוָה וְאִלֵּין מַשְׁטְטֵי וְנָפְקֵי לְעָלְמָא דָּא וּמִתְהַפְּכָן לְסִטְרָא בִּישָׁא וּמִתְהַדְּרָן תַּמָּן וְצַלַאן צְלוֹתָא וּמִתְיַישְׁבָן בְּדוּכְתַיְהוּ תַּמָּן, וְזַרְעִין זַרְעִין בְּרֵיחִין, וַאֲכְלֵי. וְחִטִּין לֵיתּ תַּמָּן וְלָא חַד מִזּ' מִינֵי תְּבוּאָה. בְּהַאי אֲתַר אִתְיְלִיד קַיִן וְהֶבֶל,

כֵּיוָן דְּחָטָא קַיִן אָחִיתּ לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהַהוּא אֲתַר דְאִקְרֵי אֲדָמָה כְּתִיב (בראשית ד׳:י״ד) הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵהַהוּא אֲתַר דְאִקְרֵי אֲדָמָה וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ בְּגִין דְּתַמָּן אִתְדַּחָא וְאִתְתַּרַךְ. וְהָיָה כָּל מוֹצְאִי יַהֲרְגֵנִי בְּהַהוּא לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת וַהֲוָה דָחִיל וְהִרְהֵר תְּשׁוּבָה וְסָלִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַרְקָא וַהֲוָה תַּמָּן וְאוֹלִיד בְּנִין בְּאַרְקָא וּבְאַרְקָא אִיתּ נְהִירוּ דְנָהִיר מִגּוֹ שְׁמְשָׁא, וְזַרְעִין זַרְעִין וְנָטְעִין אִילָנִין וְלֵיתּ תַּמָּן חִטִּין ולא מֵאִינּוּן שֶׁבַע זִינֵי תְּבוּאָה.

כָּל אִינּוּן דְּתַמָּן אִינּוּן מִתּוֹלְדִין דְּקַיִן וְאִינּוּן בְּתֵרִין רֵישִׁין מִנְּהוֹן גַּבְרִין עִלָּאִין וּמִנְהוֹן גַּבְרִין זְעִירִין וְלֵיתּ בְּהוּ דַּעְתָּא שְׁלִים כִּשְׁאָר בְּנֵי נַשָׁא דְהָכָא, לְזִמְנִין אִינּוּן זַכָּאִין וְאִתְהַדְּרָן לְסִטְרָא טָבָא וּלְזִמְנִין אִתְהַדְּרָן לְסִטְרָא בִּישָׁא וּמוֹלִידִין וּמִתִּין כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

אָדָם הֲוָה בְּאֲדָמָה (וארקא) עַד דְּאוֹלִיד שֵׁת וּמִתַּמָּן סָלִיק לְעֵילָּא ד' דַּרְגִּין וְסָלִיק לְהַאי אֲתַר דְאִקְרֵי תֵּבֵל וְדָא תֵּבֵל אִיהוּ עִלָּאָה דְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין. כֵּיוָן דְּסָלִיק סָלִיק לַאֲתַר בֵּיתּ מַקְדְּשָׁא דְאִקְרֵי בְּאִינּוּן שְׁמָהָן דַּהֲוָה דִּיּוֹרֵיהּ בָּהּ אֶרֶץ אֲדָמָה דְהַכִי אִקְרֵי

דְּלִיג אָדָם תְּלֵת דּוּכְתֵי גֵּיא, נְשִׁיָּה, צִיָּה, גֵּיא אִיהוּ אֲתַר וְדוּכְתָּא סַגִּי כְּהַאי פּוּתְיָא וְאַרְכָּא דְּגֵיהִנָּם בַּגַּיא וּנְשִׁיָּה וְצִיָּה אִתְבַּדְּרוּ דְּבָנוּ מַגְדְּלָא ואוֹלִידוּ תַּמָּן עַל דְּאַרְגִּיזוּ לְמַלְכָּא עִלָּאָה בְּגִין דָּא קָרִיב לְנוּרָא דְּדָלִיק. וְאִיתּ בְּנֵי נָשָׁא יְקִירֵי בְּכָל עוּתָרָא וְעֻפְּרוֹת זָהָב וְאַבְנִין יְקִירִין מָאן דְּעָאל תַּמָּן וַהֲוָה מִתֵּבֵל בְּחַמִּידוּ דְּהַהוּא עוּתָרָא יָהֲבִין לֵיהּ וְסָלִיק לְזִמְנִין לְדוּכְתָּא דְּאִקְרֵי נְשִׁיָּה כְּגוֹן דְּאִתְנַשּׁוּ תַּמָּן וְנָחִיתּ לְהַאי גֵּיא וְלָא יָדַע אֲתַר דַּהֲוָה מִתַּמָּן.

גֵּיא דָּא הוּא בְּאֶמְצָעוּתָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא וְדָא אִיקְרֵי גֵּיא בֶּן הִנּוֹם. וּרְצוּעָה חֲדָא נָפְקָא מִתַּמָּן לְעֵילָּא לְהַאי תֵּבֵל וְאִיקְרֵי אוּף הָכִי גֵּיא בֶּן הִנּוֹם וְתַמָּן פְּתְחָא דְּגֵיהִנָּם. אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא

דְּתַמָּן כּוּלְהוּ יָדְעֵי חַרְשִׁין וְחַכְמָאן יְקִירִין וְתַמָּן זַרְעֵי וַנְטְעֵי אִילָנִין וּלֵית תַּמָּן חִטִּין וְלָא חַד מִשְׁבְעַת הַמִּינִים.

בִּנְשִׁיָה אִית בְּנֵי נָשָׁא כּוּלְהוּ קְטִיעִין זְעִירִין וְלֵית לְהוֹן חוֹטְמִין בָּר תְּרֵין נוּקְבִין דָּנָפִיק בְּהוּ רוּחָא וְכָל מָה דְּעַבְדֵי מִיָּד מִשְׁתַּכְחֵי וְעַל דָּא אִיקְרֵי נְשִׁיָה וְזַרְעֵי וַנְטְעֵי אִילָנִין וּלֵית תַּמָּן חִטִּין וּלָא מִשְׁבְעַת הַמִּינִים.

צִ"ה אִיהוּ אֲתַר כִּשְׁמִיהּ בֵּיהּ יְבֵשׁוּתָא בְּכוּלָּא וְתַמָּן בְּנֵי נָשָׁא שַׁפִּירָן בְּחֵיזוּ וּמְגוֹ דְּאִיהוּ צִ"ה כַּד יַדְעֵי אֲתַר דְּמָקוֹרָא דְּמַיִין נָבְעִין עָאלִין תַּמָּן וּלְזַמְנִין דְּסָלְקִין מִגּוֹ אֲתַר דְּמַיָּא וְסָלְקִין לְהַאי תֵּבֵל וְאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא יַתִּיר מִבְּנֵי נָשָׁא אָחֳרָנִין וּבֵינַיְיהוּ דִּיוּרִין טָבִין וְעוּתְרָא סַגִּי וְזַרְעֵי מִגּוֹ יְבֵשׁוּתָא דְּהָתָם וְנַטְעֵי אִילָנִין וְלֹא מַצְלִיחִין וְתִיאוּבְתָּא דִּילְהוֹן לְבְנֵי נָשָׁא דְּהָכָא. וּמִכֹּלְהוּ לֵית דְּאַכְלֵי נַהֲמָא כַּד (ס"א בר) אִלֵּין דְּהָכָא דְּבְתֵבֵל הַכָא לְעֵילָּא מִכָּל אִלֵּין תֵּבֵל וּכְתִיב (תהילים ט':ט') והוּא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. כְּגַוְונָא דְכָל אִלֵּין אַרְעָאן אִית בְּהַאי תֵּבֵל וְכָל אִלֵּין שְׁמָהָן אִית לָהּ אוּף הֲכִי בְּגִין דְּאִיהִי שְׁבִיעָאָה אִית הָכָא כְּגוֹוְנָא דְּאִינּוּן דּוּכְתֵי תְּחוּמִין וְדוּכְתֵי הָכָא וְאִיקָּרֵי כֹּל חַד וְחַד כְּגוֹוְנָא דְּהַהוּא דּוּכְתָּא דִּלְתַתָּא. וְכָל אִלֵּין בְּדִיּוּרִין דְּבְנֵי נָשָׁא מְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין (תהילים ק"ד:כ"ד) מָה רָבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ ע"כ:

סימן י

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוֹן וְיָהֵב לְהוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא וְאָזְהַר לוֹן עִיטָא לְאִסְתַּמְרָא מַעֵילָא וְתַתָּא בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ בָּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִינּוּן יַדְעֵי לְדַחֲיָא מִנַּיְיהוּ כָּל מְקַטְרְגִין וְכָל קַסְטִירִין בְּגִין דִּיהוֹן חוּלָקָא דְּעָדְבֵיהּ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

תָּא חֲזֵי בְּיוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב בְּדִינָא עַל עַלְמָא וְכָל בְּנֵי עַלְמָא יַתְבֵי בְּחוּשְׁבָּנָא וְלָא אִית מָאן דְּלָא עָאל בְּחוּשְׁבָּנָא וְסִפְרִין דְּחַיִּין וּמֵתִין פָּתִיחָן בְּהַהוּא יוֹמָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ יָהֵב לוֹן עִיטָא לְאִשְׁתֵּזָבָא מִכָּל קְטָרוּגִין דִּלְעֵילָּא דְּאִינּוּן אִתְמָנָן וְכֵן בְּכָל זִמְנָא דְּדִינָא שַׁרְיָיא עַל עַלְמָא.

בְּהַאי יוֹמָא אִזְדַּמְנָן יִשְׂרָאֵל לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ וּבְמָה בְּשׁוֹפָר. דְּהָא קָלָא דְּנָפִיק סָלִיק לְעֵילָּא וְאִתְעַר שׁוֹפָר דִּלְעֵילָּא כְּדֵין (מתערי) אִתְעָרוּ רַחֲמֵי מֵאִתְרַיְיהוּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָם מִכּוּרְסְיָיא דְּדִינָא וְיָתִיב בְּכוּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי וְרַחִים עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וְלָא אִתְיְיהִיב רֶשׁוּ לְמְקַטְרְגָא. וְיִשְׂרָאֵל יַתְבֵי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתִיּוּבְתָּא וְתַקְעֵי שׁוֹפָר (ומתערי) וְאִתְעָרוּ

רַחֲמֵי דְּהָא הַהוּא קְלָא דְּנָפִיק אִתְעָרוּתָא דְּרַחֲמֵי אִיהוּ וּכְדֵין דַּלְטוּרָא לָא יָכִיל לְקַיְימָא קַמֵּי כוֹרְסַיָּיא דְּרַחֲמֵי דְּהָא לָא אָתֵי מֵהַהוּא סִטְרָא וְלָא אִשְׁתְּכַח קַטֵּיגוֹרְיָיא.

בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי דְּאִיהוּ חַתִּימָא דְּדִינָא וְקַיְימֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַדּוּשְׁתָא דְּמַרְיֵיהוּ בְּהַהוּא יוֹמָא בְּגִין דְּלָא יִקְרַב דַּלְטוּרָא לְמַקְדְּשָׁא יָהֲבִין לֵיהּ שָׂעִיר דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּרוּחָא מְסָאֲבָא וְהוּא מְסָאֲבָא וְרוּחַ מְסָאֲבָא אִתְהֲנֵי בֵּיהּ (והוא) הוּא אִתְעַסַּק בֵּיהּ וְלָא אִתְקָרַב לְמַקְדְּשָׁא לְסָאֲבָא (מסאבא) וּכְדֵין אַנְפִּין נְהִירִין וְיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּזְבִין מִנֵּיהּ.

בְּזִמְנָא אַחֲרָא כַּד סָנֵי (סגיין) חוֹבֵי בְּנֵי נָשָׁא הַאי דַּלְטוּרָא בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא אִתְעָר עַל חוֹבֵי עַלְמָא כְּדֵין אִיהוּ אָתֵי וְאִשְׁתְּכַח דַּלְטוּרָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִסְתַּאַב מַקְדְּשָׁא וְכָל אַנְפִּין עֲצִיבִין וְדִינָא אִשְׁתְּכַח וְעַל דָּא (בראשית ו׳:י״ג) קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי, בָּא לְפָנַי וַדַּאי לְמִתְבַּע חוֹבֵי עַלְמָא בְּגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ:

סימן יא

צִוָּה ה'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִתְיְיהִיב לְהוֹן אוֹרַיְתָא קַדִּישָׁא וְאִינּוּן מִשְׁתַּדְּלֵי בָּהּ יְמָמָא וְלֵילֵי. תָּא חֲזֵי דְּהָא מַשְׁמַע דְּאִלּוּלֵי דְּאִשְׁתַּכַּח נֹחַ עִם תֵּיבוּתָא בְּאִתְחַבְּרוּתָא כַּדְּחָדָא לָא אִשְׁתֵּזִיב (ובגין כך) אַסְתִּים מִן עֵינָא בְּגוֹ תֵּיבוּתָא. קְמוּ וְאָזְלוּ. אָמַר הַהוּא יוּדְאִי בְּוַדַּאי כְּתִיב עֲשֵׂה לְךָ תֵּיבַת עֲצֵי גֹפֶר, לְךָ לְגַרְמָךְ בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵהּ וּלְאִשְׁתֵּזָבָא בָּהּ מָה כְּתִיב וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ וְגוֹ'.

סימן יב

סִתְרֵי תּוֹרָה (מזוהר ישן) מָה הֵשִׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ כְּשֶׁיָּצָא מִן הַתֵּיבָה וְרָאָה אֶת הָעוֹלָם חָרֵב וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת לְפָנָיו וְאָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם נִקְרֵאתָ רַחוּם הָיָה לְךָ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶךָ וְכוּ'. הֱשִׁיבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר. רַעְיָא שְׁטַיָּיא, הַשְׁתָּא אֲמַרְתָּ דָּא, לָמָּה לֹא אֲמַרְתָּ בְּשַׁעְתָּא דְּאֲמָרִית לָךְ, כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי וְגוֹ'. וְאַחַר כָּךְ, הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם. וְאַחַר כָּךְ, עֲשֵׂה לְךָ תֵּיבַת עֲצֵי גֹפֶר. כָּל הַאי אִתְעַכְּבִית וְאָמְרִית לָךְ בְּגִין דְּתַבְעֵי רַחֲמִין עַל עַלְמָא. וּמִכְּדֵין שְׁמָעְתָּא דְּתִשְׁתְּזִיב בְּתֵיבוּתָא לָא עָאל בְּלִבָּךְ לְמִבְעֵי רַחֲמִין עַל יְשׁוּבָא דְּעַלְמָא וְעָבַדְתְּ תֵּיבוּתָא וְאִשְׁתְּזִיבַת וּכְעַן דְּאִתְאֲבִיד עַלְמָא פַּתָּחוּת פּוּמָךְ לְמִלְּלָא קֳדָמֵי בַּעְיָין וְתַחֲנוּנִים. כֵּיוָן דְּחָזָא נֹחַ כָּךְ, אַקְרִיב קָרְבָּנִין וְעָלָוון דִּכְתִיב (בראשית ח׳:כ׳) וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֹּא וּרְאֵה מָה בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהָיוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אַחַר נֹחַ וּבֵין נֹחַ, נֹחַ לֹא הֵגִין עַל דּוֹרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם כְּאַבְרָהָם, דְּכֵיוָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם (בראשית י״ח:כ״ג) זַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כִּי רַבָּה מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר וְגוֹ' וְהִרְבָּה תַּחֲנוּנִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁשָּׁאַל שֶׁאִם יִמְצְאוּ עֲשָׂרָה צַדִּיקִים שֶׁיִּכָּפֵר לְכָל הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ בָּעִיר עִם לוֹט וְאִשְׁתּוֹ וּבְנוֹתָיו עֲשָׂרָה צַדִּיקִים וּלְפִיכָךְ לֹא הִתְפַּלֵּל.

אַחַר כַּךְ בָּא מֹשֶׁה וְהִתְפַּלֵל וְהֵגִין עַל דּוֹרוֹ כֵּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שמות ל"ב:ח') סָרוּ מָהֵר מִן הַדֶּרֶךְ. מִיָּד עָמַד מֹשֶׁה בַּתְּפִלָּה וְיָחַל משֹׁה וגו' עַד שֶׁאַחֲזָתוּ חַלְחָלָה. רַבָּנָן אַמְרֵי, לֹא הִנִּיחַ משה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא דִּכְתִיב (שם) וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אשר כַּתָּבְתָּ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מֵהָכָא (תהילים ק"ו:כ"ג) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵא מֹשֶׁה בְּחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מָה רָאָה נֹחַ שֶׁלֹּא בִּיקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דּוֹרוֹ. אָמַר בְּלִבּוֹ אוּלַי לֹא אַמְלֵט דִּכְתִיב (בראשית ז':א') כִּי אוֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בָּדוֹר הַזֶּה כְּלוֹמַר לְפִי הַדּוֹר וּלְפִיכָךְ לֹא בִּיקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ (הכי) הֵכִּיר הָוֶה לֵיהּ לְמִבְעֵי רַחֲמִין עַל עָלְמָא בְּגִין דְּנִיחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָאן דְּיֵימַר טָבָא עַל בְּנוֹי. מָנָא לָן מִגִּדְעוֹן בָּר יוֹאָשׁ דְּלָא הָוָה זַכָּאי וְלָא בַּר זַכָּאי וּמִשּׁוּם דְּאָמַר טִיבוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (שופטים ו':י"ד) לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיָּד מִדְיָן. מֵהוּ בְּכֹחֲךָ זֶה טִיבוּתָא דְּאַמָּרַת עַל בָּנַי.

סימן יג

עוֹד פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר (שיר השירים א':ג') לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. לְרֵיחַ מָאן, אֶלָּא אִית רֵיחַ וְאִית רֵיחַ. רֵיחַ הַקְּרְבָּן וְרֵיחַ הַקְּטוֹרֶת. רֵיחַ הַקְּרְבָּן מַקְרִיב וּמְיַיחֵד כָּל אִינּוּן שִׁבְטַיָּא דְּהֵיכָלָא דְּבֵית דָּוִד וְרֵיחַ הַקְּטוֹרֶת מַקְרִיב וּמְיַיחֵד וְאַנְהִיר אִינּוּן בּוֹצִינִין עִלָּאִין נְהִיר (נהרי) אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא

וְעַל דָּא תֵּרִין מָדְבְּחִין הֲווּ, מִזְבֵּחַ הַקְּטוֹרֶת וּמִזְבֵּחַ הָעוֹלָה מִזְבֵּח הַקְּטוֹרֶת אִיהוּ פְּנִימָאָה מִזְבַּח הָעוֹלָה אִיהוּ לְבַר. רֵיחַ מִזְבֵּח הָעוֹלָה מַתְקִין לְאַנְהָרָא בּוֹצִינִין תַּתָּאִין, רֵיחַ מִזְבֵּח הַקְּטוֹרֶת מַתְקִין לְאַנְהָרָא בּוֹצִינִין עִלָּאִין. וְעַל דָּא לֵרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים לְרֵיחַ דְּהַהוּא קְטוֹרֶת שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים.

בֹּא וּרְאֵה שְׁתֵּי מִזְבֵּחוֹת הֵן מִזְבֵּחַ פְּנִימִי לְעֵילָּא מִזְבֵּחַ חִיצוֹן לְתַתָּא. מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי הוּא שָׁלֵם וְזֶהוּ דִּכְתִיב הַמִּזְבֵּחָה בְּתוֹסֶפֶת ה"א וְכָךְ הוּא בְּכָל מָקוֹם. וּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הוּא חָסֵר ה"א כְּמוֹ נַעֲרָה נַעַר חָסֵר ה'

אִשְׁתְּכַח דְּמַאתַעֲרוּתָא דְמִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי (ס"א החיצון) שֶׁל מַטָּה אִתְעַר מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁל מַעְלָה וּבְמָה אִתְעַר בְּרֵיחַ (ס"א דמאתערותא דמזבח החיצון של מטה אתער מזבח החיצון של מעלה ובמה אתער בריח הקרבנות. ובריח הקטורת של מזבח הפנימי של מטה אתער מזבח הפנימי של מעלה, ובמה אתער בריח הקטורת. ועל דא) הַקְּטוֹרֶת. הַקְּטוֹרֶת שֶׁל מַעְלָה וְאִתְעַר רֵיחַ הַקְּרְבָּן שֶׁל מַטָּה וְעַל דָּא (שיר השירים א':ג') לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים

אינון בּוֹצִינִין נַהֲרִין וְנָצִיצִין. כְּתִיב הָכָא טוֹבִים וּכְתִיב הָתָם (בראשית א׳:ד׳) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב:

סימן יד

וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה, כְּבוֹאָם מִבְּעֵי לֵיהּ וְשָׂרָה הֵיכָן הָיְתָה. אֶלָּא אַבְרָהָם אַעֲלָה בְּתֵיבוּתָא וְסָגַר עָלֶהּ כֵּיוָן דְּמָטָא לְמִצְרַיִם אָמְרוּ לֵיהּ הַב מִכְסָּא אָמַר אֲנָא יָהִיב מִכְסָּא. אָמְרוּ לֵיהּ מָאנִין אַתְּ טָעִין אָמַר אֲנָא יָהִיב דְּמָאנִין אָמְרוּ לֵיהּ מַטְכְּסָא אַתְּ טָעִין אָמַר אֲנָא יָהִיב דְּמַטְכְּסָא. אָמְרוּ לֵיהּ מַרְגָּלָאן אַתְּ טָעִין, אָמַר לְהוּ אֲנָא יָהִיב מִכְסָּא דְּמַרְגָּלָאן, אָמְרוּ לֵיהּ אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא לְמִפְתַּח תֵּיבוּתָא וְנָחֲזֵי מָה בְּגַוָּוהּ. כֵּיוָן דְּפַתְחוּ תֵּיבוּתָא אִתְנַהֲרָא אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִנְּהוֹרָא דְּיָלֶהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה וְגוֹ' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַיְהִי בְּבוֹאָם מִצְרַיְמָה, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר אֶלָּא בַּתֵּיבָה וְכוּ':

סימן טו

חֲמִשִּׁים הֵם כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִּינָה וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצִדְקָתָם וַיְיָ הוֹדָה לְדִבֶּרְיָהּ וּכְשֶׁרָאֲתָה שֶׁלֹּא מָצְאָה אָמְרָה (בראשית י״ח:כ״ח) אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִים חֲמִשָּׁה, כְּלוֹמַר אוּלַי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שֶׁעָסְקוּ בְּיִדִיעַת שִׁמְךָ שֶׁהוּא הַשֵּׁם בְּמִלּוֹאוֹ שֶׁהוּא מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א כְּמִסְפָּר אָדָם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י׳:י״ב) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל, וּכְשֶׁלֹּא מָצְאָה חוֹזֶרֶת לוֹמַר, אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים (ככתוב בדפוס)

סימן טז

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים כְּלוֹמַר אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צַדִּיקִים שֶׁעָסְקוּ וְהִשְׂיגוּ אוֹתָם הַשְּׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הָרְמוּזוֹת בִּנְבוּאַת יְחֶזְקֵאל בַּפָּסוּק וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים (שנה) וְגוֹ' וְהֵם כְּלוּלִים בְּלֵ"ב נְתִיבוֹת חָכְמָה שֶׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וי' סְפִירוֹת.

וְכֵן אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אֲנָשִׁים צַדִּיקִים יְחִידִי סְגוּלָה הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ ב' פְּעָמִים בַּיּוֹם בַּפָּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּה כְּלוּלִים י' סְפִירוֹת בְּמִלַּת אֶחָד הָאל"ף עִם הַחי"ת הֵם תִּשְׁעָה וְהַמְלָה א' הֲרֵי עֲשָׂרָה והד' אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם עֲלָהּ (תהילים קי״ח:כ׳) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בּוֹ וְד"לת מִלְּשׁוֹן שַׁעַר וּשְׁנֵי פְּעָמִים בַּיּוֹם הֲרֵי עֶשְׂרִים.

וּכְשֶׁאֵינָהּ מוֹצְאָה, חוֹזֶרֶת וּפוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה כְּלוֹמַר אוּלַי יִמָּצֵא בֵּינֵיהֶם מִי שֶׁעוֹסֵק בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וּבְעֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אוּלַי יִמָּצְאוּן בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שֶׁמַּקְדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת דְּהָא תְּנַן כָּל (הנמצא) הַנִּמְנָה מֵעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כּוּלָּם שֶׁבָּאִים אַחֲרָיו, מָה כְּתִיב, לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לְלָמֵד סְנֵגוֹרְיָיא וּזְכוּת עַל הָרְשָׁעִים לְהַשְׁקִיט הַאַף וְהַחֵמָה וּכְיוָן שֶׁלֹּא מָצְאָה שׁוּם זְכוּת לְלָמֵד מָה כְּתִיב (בראשית י״ח:ל״ג) וַיֵּלֶךְ יְיָ כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקוֹמוֹ. מַהוּ לִמְקוֹמוֹ, לְמָקוֹם מָעַלְתּוֹ הַיְדוּעָה. וְאָז נִסְתַּלֵּק הָדַיְין וְנִסְתַּלֵּק הַסִּינֵגוֹר וְהַקַּטֵּיגוֹר מֵקַטְרֵג וְזֶהוּ (בראשית י״ט:א׳) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בָּעֶרֶב וְגוֹ׳

וְלוֹט הוּא שָׂטָן הוּא יְצֶר הָרָע יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוֹם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ דִּכְתִיב (בראשית ד׳:ז׳) לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ. וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמַטְעֶה אוֹתָם עַד שְׁמוֹרִידָם לִבְאֵר שַׁחַת וְהוּא גַּם כֵּן עִמָּהֶם נִידוֹן עַל שֶׁהִטְעָה אוֹתָם וְיוֹרֵד עַד צַעֲרָה דְגֵהִינָם וְזֶהוּ (בראשית י״ט:כ׳) הִנֵּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרוֹבָה לָנוּס שָׁמָּה. הַרוֹצֵחַ, הוּא עֶשָׂו שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְהִיא מִצְעַר וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹרֵד וְנִידוֹן שָׁם עִם כָּל זֶה תַּאֲוָתוֹ וְחֶשְׁקוֹ לַחֲזוֹר וּלְהַטְעוֹת לַאֲחֵרִים וְזֶהוּ (בראשית י״ט:ל׳) וַיָּעַל לוֹט מִצּוֹעַר:

סימן יז

לְאַבְרָהָם. זְמָנָא חֲדָא נָפַק רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא (וחזא) עַלְמָא דְחַשִׁיךְ וְאַפִּיל וְאִסְתַּתָּם נְהוֹרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא וְנֶחֱזֵי מָה בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד בְּעַלְמָא. אָזְלוּ וְאַשְׁכָּחוּ חַד מַלְאָכָא דְּדָמֵי לְטוּרָא רַבְרְבָא וְאַפִּיק תְּלָתִין שַׁלְהוֹבִין דְּנוּרָא מִפּוּמֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן מָה אַתְּ בָּעֵי לְמֶעְבַּד. אָמַר לֵיהּ בָּעֵינָא לְמֵחַרְבֵּיהּ לְעַלְמָא בְּגִין דְּלָא שְׁכִיחֵי תְּלָתִין זַכָּאִין בְּדָרָא דְהַכִי גָּזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַבְרָהָם דִּכְתִיב (בראשית י״ח) הָיוֹ יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיָּא תְּלָתִין. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמָטוּ מִינָךְ, זִיל קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאֵימָא לֵיהּ, בָּר יוֹחָאי שָׁכִיחַ בְּאַרְעָא.

אֲזַל הַהוּא מַלְאָכָא קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לֵיהּ, מָארֵיהּ דְּעַלְמָא גָּלֵי קַמָּךְ מָה דְּאָמַר לִי בָּר יוֹחָאי. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זִיל אֲחָרְבֵיהּ לְעַלְמָא וְלָא תַּשְׁגַּח בְּבַר יוֹחָאי.

כַּד אֲתָא חֲזָיֵיהּ ר׳ שִׁמְעוֹן לְמַלְאָכָא אָמַר לֵיהּ אִי לָא תֵּיזִיל, גּוֹזָרְנָא עָלָךְ דְּלָא תֵּיעוּל לְשָׁמַיָּיא וְתֶהֱוֵי בַּאֲתַר עֲזָא וְעַזָּאזֵל וְכַד תֵּיעוּל קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵימָא לֵיהּ אִי לֵית תְּלָתִין זַכָּאִין בְּעַלְמָא לֶיהֱוֹון עַשְׂרִין דְּהַכִי כְּתִיב לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָעֶשְׂרִים וְאִי לֵית עֶשְׂרִים לִיהוּוּ עֲשָׂרָה דְּהַכִי כְּתִיב לֹא אַשְׁחִית בָּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה וְאִי לֵית עֲשָׂרָה לֵיהוּוּ תְּרִין דְּאִינּוּן אֲנָא וּבְרִי, דְּהַכִי כְּתִיב (דברים י״ט:ט״ו) עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר, וְאֵין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם דִּכְתִיב (תהילים ל״ג:ו׳) בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְאִי לֵית תְּרֵין, הָא אִית חַד וַאֲנָא הוּא דִּכְתִיב (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. בָּהּ שַׁעְתָּא קָל מִן שְׁמַיָּיא נָפַק וְאָמַר, זַכָּאָה חוּלָקָךְ רַבִּי

שִׁמְעוֹן. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּזַר לְעֵילָּא וְאָתֵי מְבַטֵּל לְתַתָּא בְּוַדַּאי עָלָךְ אִתְמַר (תהילים קמ"ה:י"ט) רָצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה:

סימן יח

מֵחֲמִשִּׁים עַד עֲשָׂרָה דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא עַד עֲשָׂרָה דְּאִיהוּ עֲשָׂרָה סוֹפָא דְּדַרְגִּין וְכֵיוָן דְּמָטָא עַד עֲשָׂרָה אָמַר, מִכָּאן וּלְתַתָּא לָאו אֲתַר לְקַיְימָא בִּתְשׁוּבָה וְתָב וְאָמַר אַרְבָּעִים בְּגִין דְּיִשְׁתַּזְבוּן ד' קְרָיִין, וְתָב וְאָמַר שְׁלֹשִׁים בְּגִין דְּיִשְׁתַּזְבוּן ג' קְרָיִין, וְתָב וְאָמַר עֶשְׂרִים בְּגִין דְּיִשְׁתַּזְבוּן תְּרִין קְרָיִין, וְתָב וְאָמַר עֲשָׂרָה בְּגִין דְּיִשְׁתַּזִּיב קַרְתָּא חָדָא מֵאִינּוּן חֲמִשָּׁה בְּגִינֵי כָּךְ לָא נָחִית לְתַתָּא מִן עֲשָׂרָה:

סימן יט

וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וכו' רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, מָהוּ שָׁם עַל שִׁכְמָהּ אֶלָּא שֶׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֱמוּנָה וְלַעֲמוֹד בְּמָה שֶׁהָיְתָה בַּתְּחִילָּה כְּתִיב הַכָּא שָׁם עַל שִׁכְמָהּ וּכְתִיב הָתָם (שמותט"ו) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט. מָה לְהַלָּן עַל הַשְּׁכִינָה, אוּף הַכָּא עַל הַשְּׁכִינָה. מָה עֲשָׂתָה כֵּיוָן שְׁרָאֲתָה עַצְמָהּ יוֹצֵאת מִרְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם חָזְרָה לְקִלְקוּלָהּ דִּכְתִיב וְתֵלֶךְ וַתֵּתַע מָהוּ וַתֵּתַע שֶׁתִּעְתֵּעָה אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיהָ כְּתִיב הַכָּא וַתֵּתַע וּכְתִיב הָתָם (ירמיהו י':ט"ו) הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֶׂה תִּעְתֻּעִים:

סימן כ

כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכָּל אֲשֶׁר בֶּחֳרָבָה מֵתוּ. שְׁאַל רַבִּי חִיָּיא לְר' אַבָּא אֲמַרְתּוּן דְּנִשְׁמָתָא לָא עָיְילָא בְּבַר נָשׁ עַד דְּאִסְתַּכְּלַת בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְדֵין לֵיהֱוֵי לֵיהּ הַהִיא נִשְׁמָתָא. וְאַמְרִיתוּן דְּנִשְׁמָתָא הִיא קַדִּישָׁא מַעַלְיָא עַל כֹּלָּא אִם כֵּן מַאי הוּא דְּאָמַר קְרָא כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגוֹ', הוֹאִיל וַהֲוָה לְהוּ נִשְׁמָתָא, הֲוָה לְהוּ לְאִשְׁתַּזָּבָא. לָא הֲוָה בִּידֵיהּ.

אָתוּ שְׁיֵילוּהָ לְר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לְהוּ כַּךְ הוּא, וְהָא קְרָא מְסַיֵּיעַ לֵיהּ דְּהַכִּי אָמַר אֲבוֹי (אבא), דְּכִי אֲתָא טוֹפָנָא לָא חַזָּא (הוה) בַּר נָשׁ דְּיַעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ, אֶלָּא נֹחַ. וּזְכוּתֵיהּ לָא הֲוָה אֶלָּא לְאַגָּנָא עֲלֵיהוֹן וְעַל בָּתֵּיהוֹן דְּלָא הֲוָה זְכוּתֵיהּ כָּל כַּךְ לְאַגָּנָא עַל כָּל דָּרָא

וְאִינּוּן דַּהֲווֹ זָכָאִין בָּקַדְמִיתָא כְּגוֹן חֲנוֹךְ יֶרֶד דַּהֲווֹ לְהוּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, וְחַזָּיאן לְמֶעְבַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהוֹן בְּחַרְבָּא מֵתוּ. וְהַיְינוּ דְּאָמַר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו אִינּוּן דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא הֲוָה בְּהוֹן וְלָא תֵּימָא דְּעַל אִינּוּן דַּהֲווֹ בְּטוֹפָנָא אָמַר, אֶלָּא אֲתָא קְרָא וְאָמַר מִכָּל אֲשֶׁר בְּחַרְבָּה מֵתוּ:

סימן כא

אוֹסְרִי לַגֶּפֶן עִיר"ה וְלַשׂוֹרֵק"ה בְּנִי אֶתוֹנוֹ כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ וּבְדַם עֲנָבִים סוּתֹה. תְּמַנְיָא דַּרְגִּין כְּלִילָן בְּהָאי קְרָא. אַרְבַּע מִנְּהוֹן דַּמְיָין אַהֲדָדֵי, תְּרִין מִנְּהוֹן דַּמְיָין אַהֲדָדֵי, וּתְרֵין אָחֳרָנִין דַּמְיָין אַהֲדָדֵי. אַרְבַּע דְּדַמְיָין אַהֲדָדֵי אִינּוּן גֶּפֶן שׂוֹרֵקָה, הַיְינוּ גֶּפֶן הַיְינוּ שׂוֹרֵקָה דְּמִנְּהוֹן נָפְקִין עֲנָבִים וּמִנְּהוֹן מִתְעָבִיד חַמְרָא דְּאִיקָרֵי יַיִן וְכֻלְּהוּ רָזָא חָדָא וּמִשְּׁרְשָׁא חַד נָפְקִין וְנַגְדִּין. וּתְרֵין דְּדַמְיָין אַהֲדָדֵי עִירֹה אֶתוֹנוֹ, הַיְינוּ עִירֹה הַיְינוּ אֶתוֹנוֹ וְרָזָא חָדָא נִינְהוּ וּבְדַרְגָּא חָדָא כְּלִילָן וּמְרָזָא חָדָא נַגְדִּין.

לְבוּשׁ"ו סוּת"ה הַיְינוּ מִלָּה חָדָא וְרָזָא חַדָּא (שמות כ"ג) כִּי הִיא כְּסוּתוֹ לְבַדָּהּ הִיא שִׂמְלָתוֹ לְעוֹרוֹ. זִמְנָא קַרְיֵיהּ כְּסוּת וְזִמְנָא אַחֲרָא קַרְיֵיהּ לְבוּשׁ וְזִמְנָא אַחֲרָא קַרְיֵיהּ שִׂמְלָה וְכֻלְּהוּ מִשְּׁרְשָׁא חָדָא נַגְדִּין וּמִלָּה חָדָא עָבְדִין וְחִלּוּפָא דִּשְׁמָהָן רָזִין עִלָּאִין כְּלִילָן בְּהוּ, וּמָאן דְּדַיְיק טַעִים מִידִי. וּמָאן דְּלָא דַּיְיק, לָא טַעִים וְלָא מִידִי. וְהָנֵי תְּמַנְיָא דַּרְגִּין רָזִין עִלָּאִין רְמִיזִין בְּהוּ, אֲבָל קְרָא בִּפְשָׁטֵיהּ קָאֵי.

תָּא חֲזֵי, יַעֲקֹב שְׁלֵימָא דְּאַבָּהָן הֲוָה, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כ"ה:כ"ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם וְגוֹ' מַאי אִישׁ תָּם דְּאִשְׁתַּכְלַל מֵחָכְמָתָא דִּלְעֵילָּא וּמֵחָכְמָתָא דִּלְתַתָּא וְהַיְינוּ דִּכְתִיב יוֹשֵׁב אֹהָלִים, תְּרֵין אֹהָלִים נִינְהוּ. אֹהֶל דְּאִיקָרֵי לְפָנִים מִן הַפָּרֹגוֹד וְאֹהֶל דְּאִיקָרֵי אָחוֹרֵי הַפָּרֹגוֹד וְכַלִּיל הֲוָה מִתְּרִין סִטְרִין, מִבָּתֵּי גָּוְאֵי וּמִבָּתֵּי בָּרָאי

וּמָאן אוֹלִיף לֵיהּ לְיַעֲקֹב כּוּלֵי הַאי. תָּא חֲזֵי דְּהָא אינּוּן שְׁנֵי דַּהֲוָה טָמִיר וְגָנִיז בַּהֲדֵייהוּ דְּשֵׁם וְעֵבֶר, שֵׁם אוֹלִיף לֵיהּ חָכְמָתָא עִלָּאָה דִּבָּתֵּי גָּוְאֵי. וְעֵבֶר אוֹלִיף לֵיהּ חַרְשָׁתָא (ס"א חכמתא) תַּתָּאָה וְסִימָנִיךְ (יהושע כ"ד:ב') בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם.

מַאי בְּעֵבֶר הַנָּהָר אֶלָּא רָזָא הוּא דְּכָל יוֹמֵיהוֹן דְּאִינּוּן קַדְמָאֵי לָא הֲווּ אוֹלִיפִין אֶלָּא חָכְמָתָא תַּתָּאָה דְּאַתְיָיא מִבָּתֵּי בָּרָאי דְּאִיקָרֵי אָחוֹרֵי הַפָּרֹגוֹד וּבְאִינּוּן דְּאָחוֹרֵי הַפָּרֹגוֹד הֲווּ מִתְדַּבְּקִין וַהֲווּ מוֹדִיעִין לוֹן מִילִין דַּעֲתִידִין לְמֵיתֵי לְעַלְמָא בִּישׁ אוֹ טָב וּכְדֵין הֲווּ כָּל אִינּוּן דָּרִין עַד דְּאָתָא הַהוּא סִטְרָא דְּקִדּוּשָׁא עִלָּאָה וְאַמְשִׁיךְ לֵיהּ לְאַבְרָהָם וְאוֹדַע לֵיהּ מִלִּין דְּשַׁרְשָׁא דְּאִתְמְשָׁכָאן לְעַלְמָא דְּלָהוֹן (מנהון) מִבָּתֵּי גָּוְאֵי וּמִתַּמָּן שֹׁאֲבִין כָּל אִינּוּן דְּאִקְרוּן בָּתֵּי בָּרָאי וּמִתַּמָּן מִתָּהוֹן קְצָת מִילִין לָא כֹּלָּא, וְסִימָנִיךְ מִתַּמְצִית גּוּפָּה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָעוֹלָם שׁוֹתֶה.

וּמֵהָאי שַׁעְתָּא דְּקָאֵים אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם עַל הַהוּא סִטְרָא קַדִּישָׁא דְּמִינֵּיהּ כּוּלָּא נָפִיק וְנָגִיד וּבֵיהּ כֹּלָּא תַּלְיָין נָפַק לֵיהּ לְשָׁעֲתֵיהּ מֵהַאי סִטְרָא דְּאִינּוּן בְּנֵי עֵבֶר הַנָּהָר וְאָתָא לֵיהּ לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (יהושע כ"ד:ג') וָאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וָאוֹלֶךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶרֶץ כְּנַעַן מַמָּשׁ אַרְעָא דִּשְׁאָר חֵיְילִין עִלָּאִין תְּבִירִין תְּחוֹתָהּ תַּמָּן וְלֵית לְהוֹן קִיּוּמָא בַּהֲדָהּ:

סימן כב

וְשָׁחֲטוּ הַפֶּסַח אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ סְבוּ דַּחֲלָא דְּמִצְרָיִם וְתִפְסוּן לֵיהּ וְיֵהֵא אָסוּר וְתָפִיס תְּלָתָא יוֹמִין וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה אַפִּיקוּ לֵיהּ לְדִינָא וְאִתְכְּנָשׁוּ עָלֵיהּ לְקַטְלֵיהּ, וְיִחְמוּן לֵיהּ מִצְרָאֵי הֵיךְ אָתוּן עַבְדִין בֵּיהּ דִּינָא. וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ מִכָּל מַכְתְּשִׁין דְּעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינוּן דִּינִין דְּעָבְדוּ בְּדַחֲלֵיהוֹן.

לְבָתַר דָּיְינִין לֵיהּ בְּנוּרָא בְּגִין דִּכְתִיב (דברים ז׳:כ״ה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שמות י״ב:ט׳) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא, דְּלָא יֵימְרוּן בְּתִיאוּבְתָּא דְּדַחֲלָא אֲכָלִין לֵיהּ, אֶלָּא אַתְקִינוּ לֵיהּ צְלִי וְלֹא מֻבוּשָׁל דְּאִילּוּ מֻבוּשָׁל יְהֵא טָמִיר וְלָא יְחֲמוּן לֵיהּ, אֶלָּא תַּקִּינוּ לֵיהּ מוֹקְדָא בְּנוּרָא דְּרֵיחֵיהּ נוֹדֵף.

וְתוּ רֵישֵׁיהּ עֲלֵיהּ, דְּלָא יֵימְרוּן דְּחַיָּה אוֹ דְּמֵלָה אַחֲרָא הִיא. וְתוּ עֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, אֶלָּא דְּיֵחֲמוּן גַּרְמוֹי רָמָאן בְּשׁוּקָא וְלָא יַכְלִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ וְעַל דָּא כְּתִיב (במדבר ל״ג:ד׳) וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְיָ שְׁפָטִים.

הַהוּא קַדְמָאָה דְּאִשְׁתַּכַּח בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא וְאָרִיךְ בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּאִיהוּ קַיְימָא בְּדָרְגָּא דְּצַדִּיק בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא, וְדָא אִיהוּ רָזָא (משלי ח׳:י״ז) וּמְשַׁחֲרֵי יִמְצָאוּנָנִי, דָּא סָלִיק בִּסְלִיקוּ עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא הַא תָּנֵינָן בְּשַׁעְתָּא דְּאָתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא וְלָא אַשְׁכַּח תַּמָּן עֲשָׂרָה מִיָּד כּוֹעֵס.

לְמַלְכָּא דְּשָׁלַח לְכָל מַלְכֵי (ס״א אנשי) מְדִינְתָּא דְּיִשְׁתַּכְּחוּן עִמֵּיהּ בְּיוֹם פְּלַן בְּדוּךְ פְּלַן. עַד דַּהֲווּ מְזַמְּנֵי גַּרְמַיְיהוּ אִינוּן בְּנֵי מַתָּא אַקְדִּים חַד וְאָתָא לְהַהוּא אֲתַר בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ אֲתָא מַלְכָּא אַשְׁכַּח לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאַקְדִּים תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ בְּנֵי מַתָּא פְּלוֹנִית אֵן אִינוּן. אָמַר לֵיהּ, מָארֵי, אֲנָא אָקְדֵימְנָא מִנַּיְיהוּ וְהָא אִינוּן אַתְיָין אֲבַתְרַאי לְפִקּוּדָא דְּמַלְכָּא. כְּדֵין טָב בְּעֵינֵי מַלְכָּא וְיָתִיב תַּמָּן בַּהֲדֵיהּ וּמִשְׁתְּעֵי עִמֵּיהּ וְאִתְעֲבִיד רְחִימָא דְּמַלְכָּא. בֵּין כַּךְ אָתוּ כָּל עַמָּא וְאִתְפַּיְיסּ עִמָּיְיהוּ. אֲבָל אִי בְּנֵי מַתָּא לָא אַתְיָין וְחַד לָא אַקְדִּים וְאִשְׁתְּעֵי קַמֵּי מַלְכָּא לְאַחֲזָאָה (לאתחזאה) בְּגִינֵיהוֹן. מִיָּד כַּעַס מַלְכָּא. מָה כְּתִיב (ישעיהו נ׳:ב׳) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ.

וּמָאן דְּאִשְׁתְּעֵי בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא וַוי לֵיהּ דְּאַחְזֵי פִּרוּדָא. וַוי לֵיהּ דְּגָרַע מְהֵימְנוּתָא, וַוי לֵיהּ דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בֶּאֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאַחְזֵי דְּלֵית לֵיהּ אֱלָהָא. וְלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, וְאַנְהִיג קְלָנָא בְּתַקִּיפָא עִלָּאָה.

כָּל גּוֹנָנִין טָבִין בְּחֶלְמָא בַּר מִתְכְּלָא בְּגִין דְּאִיהוּ כּוּרְסַיָּיא לְמֵידָן דִּינִין דְּנִשְׁמָתִין וְהָא דַרְגָּא חָדָא אִיהוּ. אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּקַיְימֵי בְּדִינֵי נַפְשָׁא כְּדֵין אִיהוּ גּוֹנָן תִּכְלָא וְהָא אוּקִימְנָא. וּבְשַׁעְתָּא דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לְהַאי גּוֹנָן אִדְכַּר בַּר נָשׁ לְמָעְבַּד פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ כְּגוֹנָא דְּנָחָשׁ דַּהֲווּ חָמָאן לֵיהּ וַהֲווּ דַּחֲלֵי מִקָּמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמְנַטְרִין גַּרְמַיְיהוּ, וּבְהַהוּא דְּחִילוּ

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַלְקָא עֲלַיְיהוּ מַיָּא וְאִתְכַּסְיָין. מָאן גָּרַם לוֹן, הַהוּא נָחָשׁ, הַהוּא רְצוּעָה דְּמִסְתָּכְלָאן בֵּיהּ אוּף הֲכִי תְּכֵלֶת וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ מֵהַהוּא דְּחִילוּ דִּילֵיהּ: (עד כאן מההשמטות)

סימן כג

תָּא חֲזֵי הַאי הַר לִישָׁנָא דְּתַקִּיפוּ הוּא. אִינּוּן הָרִים לְעֵילָא וְאִלֵּין צַדִּיקִים דַּאֲחִידָן בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאִקְרוּן הַר צִיּוֹן הָרִים דְּסָחְרֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּגִין דְּאִינּוּן מְצוּיָינִין וְאָמְרִין הַאי לְהַאי בְּסִטְרָא דְּיִחוּדָא לְשָׁפוֹט אֶת הַר עֵשָׂו דְּקַטְרִיגוּ מְקַטְרְגָא מִסִּטְרָא דְּשָׁמְאלָא

בְּהַהוּא זִמְנָא (עובדיה א׳:כ״א) וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְלוּכָה. בְּקַדְמִיתָא אִקְרֵי מַמְלָכָה בְּגִין דְּיִנָּקָא לְתְרֵין סִטְרִין לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְהַשְׁתָּא מְלוּכָה אִקְרֵי בְּגִין דְּיַנְקָא לִימִינָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (הושע ב׳:כ״א) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּבְגִין דַּגְלוּתָא לָאו לְעוֹלָם הוּא דְּהָא יַתְבָא בְּגָלוּתָא.

תָּא חֲזֵי דְּסָמִיךְ לֵיהּ (זכריה י״ד:ט׳) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא כַּד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן וּמַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא לָאו מַלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל הַהוּא זִמְנָא וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, כַּד אִתְדַּבְקַת שְׁכִינְתָּא בְּצַדִּיק כְּדֵין הוּא יִחוּדָא

דְּהַכִי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דְּקִרְיַת שְׁמַע דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְיַחֲדָא לְמָארֵיהּ וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרִין דְּמְהֵימְנוּתָא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא. וְכַד מָטֵי לְאֶחָד אֲבָעֵי לֵיהּ לְכַוְונָא בְּא' סְתִימָא עַתִּיקָא (ס״א עמיקא) דְּכֹלָּא וְח' תְּמַנְיָא דַּרְגִין עִלָּאִין מֻחְכְּמָה עִלָּאָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבְּתָא אִתְדַּבְּקוּתָא דְּכֻנְסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי חוּלָקֵיהּ דְּדָוִד דְּאִקְרֵי עָנִי וְאֶבְיוֹן כַּד אִתְדַּבְקַת לְאִינּוּן דַּרְגִין דִּלְעֵילָּא דִּרְמִיזִין בְּא״ח. כְּדֵין אִיהִי רַבְּתָא וְעָלְמָא כּוּלֵיהּ יָנִיק מִינָהּ וְאִינּוּן שָׁדַיִם דְּאִינּוּן (שיר השירים ח׳:י׳) כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם.

תָּא חֲזֵי הַאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְמַר כַּד אִיהִי בְּגָלוּתָא עִם בְּנָהָא בֵּין אוּמִין דְּעַלְמָא אִקְרֵי זְעֵירָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְעַד יִשְׂרָאֵל אִתְדַּבְּרוּ בְּאוֹרַיְיתָא וְאִזְלִין בְּאֹרַח קְשׁוֹט כְּדֵין אִתְמַלְיָיא וְשָׁלוֹם אִתְחַבָּר בֵּהוּ. אֲתִיבַת אִיהִי וְאָמְרַת אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחַבַּר עִמֵּי א״ז וְשָׁלוֹ״ם. א' רָזָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא, ז' שָׁבַע דַּרְגִין וְשָׁלוֹ״ם דְּאִקְרֵי צַדִּי״ק כֵּיוָן דְּהָנֵי דַּרְגִין מִתְחַבְּרָן כְּדֵין א״ז הֲיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם. וּמָאן עֵינִין. אִינּוּן ז' דַּרְגִין דְּאִקְרוּן עֵינֵי יְיָ, פְּנֵי יְיָ, וּכְדֵין שְׁלָמָא לְעַלְמָא וְשַׁרְיָיא טִיבוּ דְּעַתִּיקָא בַּאֲתַר דְּדַכָּר וְנוּקְבָא וּבְגִין כָּךְ פַּקֵּד מֹשֶׁה בְּאוֹרַיְיתָא וְאָמַר (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. לְקַשְׁרָא כּוּלְהוּ קִשְׁרִין דְּמְהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד מָאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעַלְמָא בֵּיהּ תַּלְיָין בְּרָזָא דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דִּרְמִיזִין בְּאֶחָד וְאִינּוּן עֲשָׂרָה וְכֻלְּהוּ חַד וְאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ בדל"ת וְשַׁפִּיר. בְּגִין דְּהָאי אַתְרָא דְּדל"ת הִיא וְלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילֵיהּ. וּבָעֵי בָּר נָשׁ לְאַרְכָא בֵּהּ וּלְאַמְשָׁכָא לָהּ בִּרְכָאן מֵאִינּוּן שִׁית סִטְרִין שִׁית בְּנִין עִלָּאִין עַל יְדֵי דְצַדִּיק

וְאִינּוּן שִׁית סִטְרִין רְמִיזִין בח' בְּרָזָא דִּתְמָנְיָיא. שִׁית אִלֵּין וּתְרֵין לְעֵילָּא חָכְמָה וּבִינָה אַבָּא וְאִימָא לְאוֹסָפָא וּלְאַכְלָלָא לְהוּ לְעֵילָּא, וּלְמֵיהַב לְהוּ בִּרְכָאן מֵאַבָּא וְאִימָא עִלָּאָה. דְּהָא לָא שַׁרְיָיא טִיבוּ דְעַתִּיקָא אֶלָּא בַּאֲתַר דְּשָׁלִים, בַּאֲתַר דְּאִשְׁתַּכַּח דְּכַר וְנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר השירים ג׳:י״א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ' בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וְגוֹ'. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ דַּיְיקָא.

וְעַל דָּא אֲמְרוּ וּבְלִבַּד שֶׁלֹּא יַחְטוֹף בַּחי"ת אֶלָּא בָּעֵי לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּכוֹלָּא. וּלְאַרְקָא בְּאִינּוּן שִׁית בְּנִין. לְבָתַר לְהַאי בַּת דְּלֵית לָהּ אַחֲסָנָא בְּבֵית אֲבוּהָ וְאִימָא אֶלָּא הַאי בְּרָא. וּמִכָּאן אוֹלִיפְנָא דִּבְרָא יָרִית לְאַבָּא וּלְאִימָא וּבְרַתָּא לָא, אֶלָּא דְּאִית לָהּ מְזוֹנֵי מִן בְּרָא אֶלָּא בָּעֵי לְאַרָכָא בְּהַאי דל"ת.

וְתַמָּן אַמְרֵי כַּמָּה בָּעֵי בָּר נָשׁ לְאַרָכָא בַּהּ, כְּשִׁיעוּרָא דְיַמְלִיךְ יָתָהּ לְעֵילָּא וּלְתַתָּא וּלְאַרְבַּע זְוִיָּין דְּעַלְמָא, רָזָא דְּשִׁית סִטְרִין עִלָּאִין דְּכֻלְּהוּ יִתְחַבְּרוּן עִמָּהּ וְלָא יִתְפָּרְשׁוּן לְעָלְמִין. וְכַד בָּר נָשׁ מַאֲרִיךְ בְּהַאי כָּל אִינּוּן יוֹמִין וּשְׁנִין עִלָּאִין מוֹסְרִין בִּרְכָאן עַל רֵישֵׁיהּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ (ישעיהו מ״ט:ג׳) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

תָּא חֲזֵי כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי קְרָא רְמִיזִין וּכְלָלָא דְּכָל אִינּוּן אֲמִירָן דְּאִתְבַּרֵי בְּהוֹן עַלְמָא בְּאֶחָד רְמִיזִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב כ״ג:י״ג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיַּעַשׂ. וּבְהוֹן אִתְבְּרֵי עַלְמָא וְעַל דָּא תָּנֵינָן בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ' וְאוֹקִימְנָא דְּכוּלְּהוּ י' וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּקְרָא קַדְמָאָה דְּאוֹרַיְיתָא:

סימן כד

בְּרֵאשִׁית רָזָא דְּחָכְמָ"ה. בָּרָא. עִלָּאָה סְתִימָא דְּלָא אִתְיְדַע (כתר) אֱלֹהִי"ם בִּינָ"ה. אֶ"ת כְּלָלָא דְּחֶסֶ"ד וּגְבוּרָ"ה. הַשָּׁמַיִם תִּפְאֶרֶ"ת וְאֶ"ת כְּלָלָא דְּנֶצַ"ח וְהוֹ"ד. וא"ו דְּוֹאֶת לְאַכְלָלָא צַדִּי"ק. הָאָרֶץ כְּלָלָא דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ הַחַיִּים וּבַתַר פְּרָטָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּרָזָא דְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין. בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר הוּא לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּחָכְמָ"ה וְאִקְרֵי רֵאשִׁית.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּחֶסֶ"ד דְּאִיהוּ לִימִינָא. דְּהָא מִתַּמָּן נָפִיק נְהוֹרָא לְכֻלְּהוּ עִלְּמִין בְּרָזָא דְּיוֹם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים נ״ב:ג׳) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם וּלְקֶבֶלֵיהּ לְתַתָּא

אַבְרָהָם דְּאָחִיד בְּהָאי חוּלָקָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא יוֹם אֶחָד, וְהָכָא (יחזקאל לג) אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם וּבֵיהּ כְּתִיב (ישעיהו מ״א:ב׳) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח בְּרָזָא דְּאוֹר דְּנָפִיק מִמִּזְרָח. וְתָא חֲזֵי לָא תִשְׁכַּח בְּכָלְהוּ ז׳ זַכָּאִין דַּאֲחִידָן לְעֵילָּא בְּרָזָא דִשְׁמָהַתְהוֹן בְּשֵׁירוּתָא אֶלָּא אַבְרָהָם וְאַהֲרֹן דַּאֲחִידָן בְּהָאי חֶסֶ״ד דְּהָא כֹּהֲנִים מִסְטָרָא דְּחֶסֶ״ד אָתוּ. וְאַף עַל גַּב דְּאֲחִיד אַהֲרֹן בְּהוֹד, בְּחֶסֶ״ד נָמֵי אֲחִיד וּמִשֶּׁה אַף עַל גַּב דַּאֲחִיד בְּנָצַח, בְּתִפְאֶרֶת נָמֵי אֲחִיד. לְאַחֲזָאָה דְּכוֹלָּא חַד וְאַבְרָהָם רֵישָׁא לְכֻלְּהוּ זַכָּאִין וּמִנֵּיהּ אִתַּפְרָשׁוּ לְתַתָּא דְּאִיהוּ לִימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִקָּרֵי כֹּהֵן הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים ק״י:ד׳) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. וְאַהֲרֹן בְּגִין דְּאִיהוּ כֹּהֵן אֲחִיד בְּהָאי, אֲבָל דַּרְגָּא דִילֵּיהּ הוֹ״ד אִיהוּ:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְיהִי מַבְדִּיל וְכוּ' לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דִּגְבוּרָ״ה דְּאֲחִיד תַּמָּן יְצָחָק וּלְקַבְלֵיהּ תִּפְאֶרֶת (ס״א לקבליה. תא חזי) מַיָּא אוֹלִידוּ אֶשָּׁא בְּגִין כָּךְ יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְיהִי מַבְדִּיל. וּבְגִין כָּךְ לְתַתָּא אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק (ובההוא יומא) וּבְיוֹמָא הַהוּא אִתְבְּרֵי גֵּיהִנָּם דְּנָפִיק מֵהַהוּא אֶשָּׁא תַּקִּיפָא בְּהַהוּא מַחֲלוֹקֶת וּבְגִין כָּךְ הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּדִינָא:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם לְקֻבֵּל דָּא דַּרְגָּא דְּתִפְאֶרֶ״ת דְּאִקָּרֵי קַו הָאֶמְצָעִי וּלְקַבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ תְּלִיתָאֵי וְנָטִיל תְּרֵין חוּלָקִין בְּהַהוּא דְּאֵשׁ וּמַיִם (דאש השמים) מִשָּׁמַיִם וּלְקַבְלֵיהּ יוֹם תְּלִיתָאֵי וְעַל דָּא דְּאִקָּרֵי יַעֲקֹב (בראשית כ״ה:כ״ז) אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים. שְׁלִים בְּכוֹלָּא. שְׁלִים בְּחֶסֶד. שְׁלִים בְּדִינָא. שְׁלִים בְּמַיָּא שְׁלִים בְּאֶשָּׁא. יוֹשֵׁב אֹהָלִים תְּרֵין, חֶסֶ״ד וּגְבוּרָ״ה וְנָטִיל כֻּלָּא וְאִתְעֲבִיד בִּידֵיהּ רַחֲמִין:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי וְגוֹ'. דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִקָּרֵי עֵץ הַחַיִּים וְאִיהוּ עוֹשֶׂה פְּרִי, דְּהָא לֵית בְּכֻלְּהוּ דְּיַעֲבִיד פֶּרִי בָּר אִיהוּ. זַרְעוֹ בּוֹ עַל הָאָרֶץ דַּיְיקָא. וּלְקַבְלֵיהּ לְתַתָּא (בראשית מ״ט:כ״ב) בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרָת עָלֵי עָיִן. וְאִקָּרֵי בְּרִית שְׁלָמָא. וּבְגִין כָּךְ תְּרֵי זִמְנֵי בְּהַאי יוֹמָא כִּי טוֹב, חַד לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דְּתִפְאֶרֶ״ת וְחַד לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דְּצַדִּיק דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא דִּלְעֵילָּא וְעֻבִּידְתָּא אַחֲרָא לֵית בֵּיהּ אֶלָּא זִווּג לְאַפָּקָא פֵּרֵי נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, פֵּרֵי עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָכִי נָמֵי לְתַתָּא דְּזִווּגָא שָׁרֵי בֵּיהּ מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת. תָּא חֲזֵי רָזָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא, מַאי עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פֵּרִי, לְקֻבֵּל יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא אִיהוּ. וּמַאי טַעְמָא אִתְכְּלִיל בְּיוֹם תְּלִיתָאי, רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ. בְּגִין דְּתָנֵינָן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר מַאי טַעְמָא כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא (דברים כ״ד:א׳) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְלָא כִּי תִּלָּקַח אִשָּׁה לְאִישׁ בְּגִין דְּאוֹרַחֵיהּ דְּבַר נָשׁ לְאַהֲדָּרָא וּלְמִתְבַּע אִנְתּוּ. מְתַל לְבַר נָשׁ דְּאִתְאֲבִיד לֵיהּ אֲבֵדָתָא מָארֵי דְּאֲבֵדָתָא מֵחָזֵר לְמִתְבַּע אֲבֵידָתָא דִילֵּיהּ,

וְהַאי צַדִּיק אִישׁ אִקָּרֵי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית מ״ג:י״א) וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה כְּדְאוֹקִימְנָא. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דִּרְמִיזָא בְּיוֹם רְבִיעָאי בְּרָזָא דִמְאוֹרֹת חָסֵר סַמְכָא רְבִיעָאָה מַלְכוּתָא דָּוִד. בְּגִין כָּךְ אַף עַל גַּב דְּאַתְרֵיהּ דְּהַאי צַדִּיק יוֹמָא דְשַׁבְּתָא אִתְכְּלִיל וְאִתְרְמִיז בְּיוֹמָא תְּלִיתָאי לְמֶהֱוֵי סָמִיךְ לְיוֹם רְבִיעָאי וְאִיהוּ אִנְתּוּ דִילֵיהּ בְּגִין כָּךְ מָארֵיהּ דְּאַבִּידַתָא מֵחָזֵר עַל אֲבֵדָתוֹ וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לְתַתָּא (בראשית מ״ב:ו׳) וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הָאָרֶץ.

אֲבָל בְּזִמְנָא דְאִתֵי דְּאִיהוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים בְּיוֹם שְׁתִיתָאי דְּאִיהוּ אַלְפָא שְׁתִיתָאָה כַּד יֵיתֵי מְשִׁיחָא, דְּיוֹמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶף שְׁנִין אַף עַל גַּב דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל חוּלְקָא דִּידֵהּ יוֹמָא רְבִיעָאָה, אֲזַלָא וְאִתְרְמִיזָא בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְמֶהֱוֵי סָמִיכָא לְבַעְלָהּ דְּאִקָּרֵי צַדִּיק יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְתַקָּנָא לֵיהּ פָּתוֹרָא וְהַאי דִּכְתִיב (ירמיהו ל״א:כ״ב) כִּי בָּרָא יְיָ חֲדָשָׁה בָּאָרֶץ נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר דָּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דְמָשִׁיחָא דְאִיהִי בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי. וּמַאי טַעְמָא אִתּוֹסַף ה' מָה דְּלָא הֲוָה כֵּן בְּשִׁאָר יוֹמֵי. אֶבָל בְּכָל אַתְרָא ה' דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאַתְיָיא לְאִזְדַּוְוגָא בְּבַעְלָהּ יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, כַּד יֵיתֵי לְבַעְלָהּ (ס״א לה בעלה) לְאַקְמָא לָהּ מֵעַפְרָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (ישעיהו כ״ז:י״ג) וְבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. דָּא צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אֶחֵר מַאי טַעְמָא אִתְכְּלִיל בְּיוֹם תְּלִיתָאי רָזָא דְצַדִּיק בְּגִין דִּתְלַת דַּרְגִּין מִימִינָא וּתְלָתָא מִשְּׂמָאלָא וְאִיהוּ הֲוָה אֶמְצָעִיתָא דְּגוּפָא לְאַשְׁקָאָה לְכוֹלָא בְּגִין לְמִנְדַּ שַׁקְיוּתֵיהּ לְיוֹם רְבִיעָאי דְאִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּלִית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ, סָמִיךְ לְהַאי צַדִּיק. וּתָא חֲזֵי הַאי יוֹמָא דְשַׁבְּתָא אֲסִיר לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָא בְּגִין כָּךְ אִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ תְּרֵין וַיֹּאמֶר, לְקֶבֶל תְּרֵין דַּרְגִּין וְהוּכְפַּל בֵּיהּ כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְצֶדֶ"ק, מַלְכוּ"ת דִּלְעֵילָא דְּלִית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ אֶלָּא מָה דְּאִתְיְיהִיב לָהּ עַל יְדֵי דְּצַדִּיק וּבְגִין כָּךְ דָּוִד לְתַתָּא עָנִי וְאֶבְיוֹן אֲחִיד בָּהּ וְאִצְטְרִיךְ לְאוֹסָפָא לֵיהּ יוֹמִין וּשְׁנִין וְהָא אוֹקִימְנָא שִׁבְעִים שָׁנָה תַּיְיקָא וְאִקָּרֵי יוֹם רְבִיעָאי:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם. לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְנֶצַ"ח דְּאִיהוּ סַמְכָא יְמִינָא דְאוֹרַיְיתָא וּלְקַבְלֵיהּ מֹשֶׁה לְתַתָּא סָמִיךְ לְעָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ירמיהו ל״ג:כ״ה) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה וְגוֹ':

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְהוֹ"ד דְּאָחִיד אַהֲרֹן וְאִקָּרֵי יוֹם שְׁתִיתָאי. תָּא חֲזֵי אַהֲרֹן לְתַתָּא אַף עַל גַּב דְּאָתֵי מִחֶסֶ"ד אָחִיד לְתַתָּא בְּיוֹם שְׁתִיתָאי דְּאִקָּרֵי הוֹ"ד וְעָבִיד קָרְבָּנִין בְּאִינּוּן מִינֵי בְּעִירָן דַּכְיִין וְאִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא דִילֵיהּ (לקרבא) לְאַקְרָבָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִתְרְמִיזָא בֵּיהּ (בצד"ק) בְּצַדִּי"ק לְקַשְׁרָא דַּרְגִּין דִּמְהֵימְנוּתָא וּלְנַחֲתָא רַחֲמֵי לְעָלְמָא:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. הַאי אֲמִירָא לְקֻבֵּל דַּרְגָּא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא סְתִימָאָה דְּסִתְימִין. בָּעָא לְמֶעְבַּד יְקָרָא לְדִיוּקְנָא בְּרָזָא דְּאָדָם וּבְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין לְתַתָּא יָהִיב חֵילָא לְאַפָּקָא כָּל חַד כְּדְקָא חָזֵי לֵיהּ וְעָבַד אָדָם דְּשַׁלִּיט בְּכוֹלָּא בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

וְתָא חֲזֵי עַד לָא אֶשְׁלִימוּ אינון שֵׁבַע דַּרְגִּין יוֹמִין עִלָּאִין לָא אִשְׁתְּלִים אָדָם לְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּלִים לְעֵילָּא אָדָם עִלָּאָה, אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא אָדָם תַּתָּאָה. וְכֻלְּהוּ עָלְמִין בְּשִׁלִּימוּ. בְּגִין כָּךְ שָׁלְטֵיה לְאָדָם תַּתָּאָה עַל כָּל דְּאִתְבְּרֵי בְּעָלְמָא בְּגִין דְּאָדָם עִלָּאָה שָׁלִיט עַל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ רָמַז בְּהַאי קְרָא שֵׁבַע דַּרְגִּין. דְּאִית בֵּיהּ שֵׁבַע דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאִקְרֵי בְּהוּ אָדָם דְּלְעֵילָּא וְאִשְׁתְּלִים בְּהוּ. בְּגִין כָּךְ נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, לְמֵיהַב לֵיהּ שָׁפֵע מַהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי חֶסֶד. תָּא חֲזֵי, מַאן דְּהַאי צוּלְמָא עָלֵיהּ, חֶסֶד אֵל לָא אַעְדֵּי מִנֵּיהּ וְיַתְבָא עַל רֵישֵׁיהּ וְאִתְחַבְּרַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא בְּסֵיפָא (בסופא) דְּיוֹמוֹי בְּגִין דְּהַאי חֶסֶ"ד יוֹם רֹאשׁוֹן וְאִיהוּ רֵישָׁא דְּכָל יוֹמִין דִּלְעֵילָּא וְהַאי צוּלְמָא דְּאַתְיָא לֵיהּ מִנֵּיהּ לָא אִסְתַּלַק עַד דְּאִשְׁתְּלִימוּ יוֹמוֹי בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי אַחֲרִית הַיָּמִים וְהוּא דַּרְגָּא דְּצַדָּק וְאִיהִי שְׁבִיעָאָה, שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה בְּהַהוּא דַּרְגָּא אַשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְּבַר נָשׁ כַּד אִשְׁתַּלִּימוּ שִׁבְעִין שְׁנִין לְקֻבֵּל שֵׁבַע דַּרְגִּין, עֲשָׂרָה לְכָל דַּרְגָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים צ׳:י׳) יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה. מַאן בָּהֶם, בְּאִינוּן יוֹמִין וּשְׁנִין דִּלְעֵילָּא.

וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמֹנִים. תָּא חֲזֵי, בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא. רָזָא דְּאִינוּן שָׁב בְּדַרְגִּין (לדעתי צ"ל שבע דרגין) דִּבְהוֹן זְכוּת וְחוֹבָא בְּרָזָא דְּחֶסֶ"ד וּגְבוּרָה. דְּאִי הָכִי לָא הֲוָה לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי חַי בַּר מִשִּׁבְעִין. אֶלָּא בְּמִזְלָא עִלָּאָה עַתִּיקָא דְּכוֹלָּא תַּלְיִין. בְּגִין כָּךְ אִיהוּ מוֹסִיף עַל כָּל יוֹמוֹי דְּכָל בַּר נָשׁ כִּרְעוּתֵיהּ.

וְתָא חֲזֵי הָכִי אוֹלִיפְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּבֶּלְיְלָיָא בַּתְרָאָה דְּחַנָּא, אִי יִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ בְּצוּלְמָא דִּילֵיהּ וַחֲזֵי לֵיהּ שְׂלִים, לָא אִתְגְּזַר עֲלוֹי מִיתָה. וּמַאי טַעְמָא בְּהַאי לֵילְיָא, בְּגִין דְּז' יוֹמִין דְּחַנָּא לְקֻבֵּל שִׁבְעָא יוֹמִין עִלָּאִין אִינוּן. דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעָלְמָא בְּהוּ תַּלְיִין, וְאִינוּן רְמִיזִין בְּקְרָא (דברי הימים א כט) דְּלְךָ יְיָ' הַגְּדוּלָּה וְגוֹ' שֵׁירוּתָא דִּלְהוֹן חֶסֶ"ד וְסִיּוּמָא דִּלְהוֹן מַמ"לָכָה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַחֲרִי"ת הַיָּמִים. אִשְׁתְּכַח שְׁבִיעָאָה אַחֲרִית. וְכַד אַתְיָא הַאי לֵילְיָא דְּשַׁבְּעֵי אִתְחֲזֵי אִי אִשְׁתַּלִּימוּ יוֹמוֹי בְּהַאי אַחֲרִית. וְאִי הַאי צוּלְמָא עִלָּאָה חֲזֵי עֲלֵיהּ, חֶסֶ"ד אֵל יִתְהַדַּר עֲלֵיהּ כְּדִבְקַדְמֵיתָא וְלָא מִסְתַּפֵּי מֵהַאי דִּינָא דְּצַדָּ"ק וְאִיהִי בַּהֲדֵיהּ בְּשִׁלִּימוּ בְּחֶדְוָותָא וְאַהְדַּרַת לֵיהּ אַנְפִּין.

וּבְגִין כָּךְ אֲזַהַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְאִשְׁתַּזָּבָא מִדִּינוֹי דְּהַאי צַדָּ"ק, וּלְחַפָּאָה סֻכַּת שְׁלֻמָּא עֲלַיְיהוּ וּלְמֵיתַב בְּצִלָּא דְּמְהֵימְנוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ויקרא כ״ג:מ״ב) בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים לְאַכְלְלָא לְהַאי דַּרְגָּא דִּלְעֵילָּא וּלְאוֹסָפָא בֵּיהּ בְּרָכָה מַיִם (ממיין)

עִלָּאִין, בְּגִין דְּהַאי יוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲנָן מָקִיפִין לְהַאי מִזְבֵּחַ עִלָּאָה בְּאִינּוּן תְּרִין לְמוּדִים דְּאִינּוּן עַרְבֵי נַחַל וְעַבְדִין בָּהּ נִסּוּךְ הַמַּיִם וְיָהִיב צַדִּי"ק בְּאִינּוּן שִׁתִּין דְּאִינּוּן מִו' יְמֵי בְּרֵאשִׁית כֹּלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

וּלְבָתַר (במדבר כ"ט:ל"ה) בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. עֲבִדוּ כְּנִישְׁתָּא לְאִינּוּן שֶׁבַע יוֹמִין עִלָּאִין וְעַבְדוּ יוֹמָא טָבָא, בְּגִין דְּאִשְׁתָּזְבְתּוּן מִדִּינּוֹי דְּהַהוּא יוֹמָא שְׁבִיעָאָה. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב בְּצַלְמֵנוּ

כִּדְמוּתֵנוּ לְקֻבֵּל יוֹמָא תִנְיָנָא גְּבוּרָה, חוּלָקֵיהּ דְּיִצְחָק. כְּדֵין אִית לְבַר נָשׁ לְמִשְׁוֵי לְהַאי דְּמוּתֵנוּ וּלְאַתְדָּמֵי בְּעוֹבָדּוֹי לְאִינּוּן עִלָּאִין. וְכָל דָּא לָמָּה בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב בִּידֵי דְּבַר נָשׁ, דְּאִי בְּעֵי בַּר נָשׁ לְמִדְמֵי גַּרְמֵיהּ לְאִינּוּן דִּלְעֵילָּא אִשְׁתְּלִים בְּהוּ וְלָא מִסְתַּפֵּי מֵהָאי מִדַּת דִּינָא עִלָּאָה.

וְיֵרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דְּנָצַ"ח דְּאָחִיד בֵּיהּ מֹשֶׁה דְּגָת הַיָּם בְּהַהוּא דַּרְגָּא אִתְבְּרִיאוּ וְיָהִיב לוֹן סְתִימָא דִּסְתִימִין חֵילָא לְמִשְׁלַט עָלַיְיהוּ, אִי דָּמֵי בַּר נָשׁ לְעִלָּאִין, וְאִי לָא דָּמֵי לְעִלָּאִין יֵרְדוּ. וְנוּנִי יַמָּא שַׁלְטִין בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא. וּבְגִין כָּךְ אַזְהִירַת לוֹן אוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְיהִיבַת עַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה (דברים ל':י"ט) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים.

תָּא חֲזֵי מֹשֶׁה כַּד אִתְרַמֵי לְיַמָּא לֹא שָׁלְטוּ עָלֵיהּ נוּנֵי יַמָּא וְלֹא אִסְתַּפֵּי מִנַּיְיהוּ בְּגִין דְּאִיהוּ הֲוָה זַמִּין לְקַרָבָא לְעֵילָּא וּלְאִתְדַּבְקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבָתַר כַּד אִתְדַּבַק שְׁלִיט עַל נוּנֵי יַמָּא. וְרָמַז לְאַהֲרֹן אֲחוּי דְּיִמְחֵי יָת יַמָּא וִימוּתוּן נוּנֵי וְאִיהוּ לָא עָבִיד הָכִי, בְּגִין דְּהַהִיא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ שָׁלִיט עַלַיְיהוּ וּבֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ וְלֹא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִמְחֵי אִיהוּ, בְּגִין לְאִתְהַפְּכָא לְהוּ לְאוֹיֵב. וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב עָלֵיהּ (ישעיהו מ"ג:ב') כִּי תַעֲבוֹר בַּמַּיִם אִיתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. דְּהָא וְיֵרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם

וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דְּשָׁמַיִם. דְּבָהַהוּא דַּרְגָּא שָׁלִיט עָלַיְיהוּ וְדָא תִּפְאֶרֶ"ת. וְאַף עַל גַּב דִּבְדַרְגָּא דְּנָצַ"ח אִתְעֲבִידוּ כָּל נוּנֵי יַמָּא וְעוֹפֵי, לָא כְּתִיב תַּמָּן אֶלָּא עוֹף כַּנָּף אֲבָל הַשְׁתָּא קְרֵי לְהוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּגִין דְּבַר נָשׁ לָא שָׁלִיט עָלַיְיהוּ אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּשָׁמַיִם.

וּבַבְּהֵמָה שָׁלִיט עָלַיְיהוּ בְּרָזָא דְּהוֹ"ד דְּיָהֵיב לֵיהּ סִיּוּעָא דְּהָא בְּהַהוּא יוֹמָא אִתְבְּרִיאוּ בְּעֵירָן. וּבְכָל הָאָרֶץ שָׁלִיט בְּרָזָא דְּצַדִּי"ק דְּאִקְרֵי כָּ"ל וְאִיהוּ שָׁלִיט עַל הָאָרֶץ אַרְעָא עִלָּאָה. הָכִי נָמֵי בַּר נָשׁ לְתַתָּא שָׁלִיט עַל אַרְעָא תַּתָּאָה בְּגִין דְּכוֹלָּא בֵּיהּ. וּבְכָל הָרֹמֵשׂ הָרוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ שָׁלִיט עָלַיְיהוּ בַּר נָשׁ מִסִּיּוּעָא דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ מֵאָרֶץ הַחַיִּים מַלְכוּת עִלָּאָה:

סימן כה

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זוֹרֵעַ זֶרַע לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דִּבְינָ"ה דְּאִקְרֵי אֱלֹהִים דְּכִיוָן דְּאִימָא עִלָּאָה חָמָאת לוֹן שְׁלֵמִין יְהִיב לוֹן תַּפְנוּקִין מִלְּעֵילָּא לְאִתְקַיְּימָא בְּעַלְמָא.

תָּא חֲזֵי, אָדָם קַדְמָאָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לֵיהּ כָּל עֶשֶׂב זוֹרֵעַ זֶרַע וְלָא יָהַב לֵיהּ רֵשׁוּ לְמֵיכָל בְּעִירֵי וְעוֹפֵי שְׁמַיָּא, בְּגִין דְּגַלֵּי קַמֵּיהּ דְּהוּא זַמִּין לְאִתְפַּתָּאָה בְּהַהוּא נָחָשׁ דְּאִיהוּ עָרוּם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲרְחֵקִינֵיהּ מִנֵּיהּ וְלָא יְהֵא לֵיהּ עֵסֶק בֵּיהּ וְלָא בִּבְעִירֵי וְלָא בְּעוֹפֵי בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים לֵיהּ לְבַר נָשׁ מִכְּשׁוֹל מִקָּמֵיהּ, מְאִים יִתְקַיֵּים בְּעַלְמָא.

אֲבָל כַּד אֲתָא נַחַ דְּאִקְרֵי צַדִּיק מָה כְּתִיב בֵּיהּ (בראשית ח׳:כ׳) וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיְיָ וְהָא אוּקִימְנָא הַהוּא מִזְבֵּחַ דְּאַקְרִיב בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן. וּמַאי טַעְמָא וַיִּבֶן בְּגִין דְּחַיָּיבֵי עַלְמָא עַבְדֵי בָּהּ פְּגִימוּ. אָתָא נֹחַ וְקָרִיב הַהוּא מִזְבֵּחַ בְּבַעְלָהּ הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיָּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ חָסֵר,

כַּד חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְקְרִיב הַהוּא מִזְבֵּחַ וְקָרִיב הַנָּהוּ בְּעִירֵי דַּכְיֵי יָהַב לֵיהּ רֵשׁוּ לְמֵיכָל כֻּלְּהוּ בְּעִירֵי. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִתְקְרִיף בְּהַהוּא בְּרִית עֵץ הַחַיִּים, וְקָרִיב לֵיהּ בְּעֵץ הַדַּעַת וְעָבַד יְחוּדָא בְּקַדְמֵיתָא אֶלָּא דִּלְבָתַר אִתְפָּתָא דְּבָעָא לְמִבְדַּק בְּהַהוּא חוֹבָה וְלָא לְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא אִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ וְנָצִיב הַהוּא כַּרְמָא.

תָּא חֲזֵי, אָדָם דְּזַמִּין לְאִתְפַּתָּאָה בְּאִילָנֵי לָא יָהַב לֵיהּ אִילָנֵי וְאַרְחֵקִינְהוּ מִנֵּיהּ דְּהָא לָא אִדְכָּר לוֹן אֶלָּא דְּאִיהוּ עָבַד גַּרְמֵיהּ חוֹל וְנָצִיב הַהוּא כַּרְמָא דְּאִקְרֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמֵיתָא אִשְׁתְּלִים בֵּיהּ וְחַפְיָא עֲלֵיהּ (ואשתזיב) אִשְׁתְּזִיב בָּהּ. וּמַאן אִיהִי בֵּית יִשְׂרָאֵל דָּא תֵּיבָה דְּאִקְרֵי אֲרוֹן הַבְּרִית.

וְהַשְׁתָּא כַּד בָּעָא לְמִבְדַּק, מָה כְּתִיב (בראשית ט׳:כ״א) וַיִּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַתִּקַּח מִפְּרִיוֹ. לְבָתַר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. גְּלֵי הַהוּא פִּרְצָה בְּקַדְמֵיתָא בְּגוֹ מַשְׁכְּנֵיהּ בְּגוֹ לְגוֹ. וְאִי לָאו הַהוּא מַדְבְּחָא דְּאַגִּינַת עֲלֵיהּ מְשׁוּם דְּאִתְדַּבָּק בָּהּ בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה נִתְפָּס מִיָּד. וְעִם כָּל דָּא כַּד לָא עָבַד לֵיהּ אֶלָּא לְמִבְדַּק, כָּסֵי עֲלֵיהּ אוֹרַיְיתָא וְלָא פַּרְסְמֵיהּ כְּמָה דְּפַרְסֵם לְאָדָם. וְהַהוּא מַדְבְּחָא הוּא כַּפָּרָה עֲלֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, מִזְבֵּחַ שֶׁל בֵּית עוֹלָמִים הוּא תְּלָתִין וּתְרֵין עַל תְּלָתִין וּתְרֵין אַמָּה (והיא) הִיא רְמִיזָא בִּתְרֵין וּתְלָתִין נְתִיבוֹת פְּלִיאוֹת חָכְמָה. דְּהָא חָכְמָה תַּתָּאָה אִקְרֵי,

עֲלֵהּ אַמָּה וְכָנָס אַמָּה, זְהוּ יְסו״ד לְקֶבֶל (צדיק) צֶדֶ״ק דִּלְעֵילָּא דְּהָא כְּגוֹנָא דְּכוּלְּהוּ דַּרְגִּין אִית בָּהּ וְכֻלְּהוּ אִתְחַזְיָין בָּהּ דְּהָא מַרְאָה אִקְרֵי. עֲלֵהּ חֲמֵשׁ וְכָנָס אַמָּה, זְהוּ סוֹבֵב לְקֶבֶל הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְדַּבָּק בָּהּ דְּאִיהוּ סוֹבֵב לְהַהוּא מִזְבֵּחַ הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) וּימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי דְּהָא מִיְּסו״ד עַד הַהוּא דַּרְגָּא חֲמִשָּׁה דַּרְגִּין אִינּוּן.

עֲלָהּ שָׁלֹשׁ וְכָנָס אָמָה, אֵלּוּ קְרָנוֹת לְקֶבֶל אִינּוּן תְּלָתָא דַּרְגִּין דְּאִתְיְיהִיבוּ תְּקִיפוּ עִלָּאָה וְשָׁפַע. וּבְגִין כָּךְ דָּוִד שְׁנִמְשָׁח בְּקֶרֶן נִמְשְׁכָה מַלְכוּתוֹ בְּגִין דְּאִיהוּ בְּאִינּוּן קְרָנוֹת הַמְזַבֵּחַ תְּקִיפוּ דְּמַדְבְּחָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, אַרְבַּע קְרָנוֹת, אָמָה עַל אָמָה אִית בֵּיהּ בַּמִּזְבֵּחַ, בְּגִין דְּאִיהוּ כִּסֵּא דָּוִד יוֹם וְרִבִּיעָאִי לְתַת לָהּ שֶׁפַע מֵאִינּוּן שְׁלֹשׁ אַמּוֹת לְאִינּוּן אַרְבַּע קְרָנוֹת.

וְכַד הֲווּ מַקְרִיבִין כְּהֲנֵי מִסְטָרָא דְּחֶסֶ"ד עֹלַת הַתָּמִיד לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ הֲווּ מַקְרִיבִין לֵיהּ הַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי מִזְבֵּחַ. וְכַד הֲווּ עַבְדִין מָתְנוֹת מִדְּמָא דְּעוֹלָה הֲווּ סָלְקִין וַהֲווּ אָזְלִין בְּהַהוּא סוֹבֵב דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דִּידְהוּ וְחוֹלְקִיהּ דַּאֲבוּהוֹן דְּיַהֲבִין שְׁתֵּי מָתְנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע לְקֶבֶל הַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי עוֹלָה.

וְלְקֶבֶל שְׁתֵּי מָתְנוֹת דְּהַהוּא בּוּכְרָא דְּנָטִיל תְּרִין חוֹלְקִין הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית כ״ה:כ״ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים רַחֲמֵי וְדִינָא וְנָסִיב הַהוּא צַדִּיק תְּרִין חוֹלְקִין דִּידֵיהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דברי הימים א ה׳:א׳) נְתָנָה בְּכֹרָתוֹ לְיוֹסֵף וּתְרִין חוֹלְקִין דְּאָבוֹי וְנָסִיב כֻּלָּא הַאי כְּ"ל וְאַמְלֵי לְהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי יַם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת א׳:ז׳) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. הַאי מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה הֲוָה גַּבֵּיהּ,

הַא (האי) ט' אַמּוֹת לְקֶבֶל ט' דַּרְגִּין דְּאִיכָּא עַד צַדִּיק תְּשִׁיעָאָה דְּכוֹלָא טו"ב וַדַּאי. וְאִיהוּ כְּבִנְיָן אוֹצָר רְחַבָּה מִלְמַטָּה וּקְצָרָה מִלְמַעְלָה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה. וְהַאי מִזְבֵּחַ עִלָּאָה הִיא אִשְׁתּוֹ דְּאָדָם דִּלְעֵילָּא וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי מִזְבֵּחַ עוֹלָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יהושע ג׳:ו׳) אֲרוֹן הַבְּרִית וְדָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאִקְרֵי מִזְבֵּחַ מַאי טַעְמָא אִקְרֵי הֵכִי בְּגִין דְּכַד בְּנֵי עַלְמָא לָא מַכְשְׁרָן עוֹבָדַיְיהוּ אִיהִי דַּבְחָא לוֹן הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא כ״ו:כ״ח) וְהִכְּתִי אֶתְכֶם אַף אֲנִי. דְּהָא כָּל מָאנֵי קָרְבָּא דְּמַלְכָּא בִּידֵיהּ אִתְמְסָרוּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר השירים ג׳:ז׳) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ. וּבְגִין כָּךְ אוֹרַיְיתָא שְׁלֵימְתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַהֲבָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְמִזְכֵּי בָּהּ לְחַיֵּי עָלְמָא לְאִשְׁתַּזָּבָא מִדִּינוֹי דְּהַהוּא מִזְבֵּחַ. מָה דִּלֵּית רַשּׁוּ לְגַבְרָא אַחֲרָא לְקָרְבָּא לְגַבָּהּ.

וְכִי תֵּימָא הָא חֲמֵינָא מִשֶּׁה קָרִיב לְגַבָּהּ שִׁבְעָה יוֹמִין בְּקַדְמֵיתָא, תָּא חֲזֵי כְּתִיב (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. הַאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר כַּד אִיהִי שַׁרְיָיא בְּאַרְעָא בְּכָל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין כֵּלְהוּ בִּשְׁלִימוּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ויקרא ח׳:ל״ג) שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים דַּיְיקָא.

וּמִשֶּׁה דְּאִיהוּ לֵוִי מִסְטָרָא דָּא קָרִיב בְּקַדְמֵיתָא לְגַבֵּי הַאי מִזְבֵּחַ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי מַאי רֹאשִׁי אֶלָּא בְּרֵישָׁא כַּד אִתְדַּבְּקַת הַאי מִזְבֵּחַ בְּהַהוּא עוֹלָה שְׂמֹאלוֹ אִתְקְרֵי בְּקַדְמֵיתָא, וְעִם כָּל דָּא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא בְּחַלּוּק לְבָן שֶׁאֵין בּוֹ אִימְרָא שִׁימָּשׁ. הֲדָא הוּא

דְכְתִיב, (בראשית ל׳:ל״ז) מָחְשׂוֹף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת. בְּגִין דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ מִסְטְרָא דְדִינָא אִתְלַבַּשׁ בְּחֶסֶ"ד וְקָרִיב לְגַבָּהּ וְאִתְעַר חֶסֶ"ד עִלָּאָה בְּעַלְמָא.

וּמַאי קָרִיב פָּר בְּרֵישָׁא תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר עוֹלָה וַדַּאי. וּלְבָתַר קָרִיב פָּר חַטָּאת לְמֵיהַב שְׁלָמָא בֵּין הַהוּא פָּר חַטָּאת וְאַהֲרֹן דְּחָב לְגַבָּהּ כַּד עָבַד עֶגְלָא (ס"א עולה) וְדָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְהַחַטָּאת לְקֻבְלָהּ אִיהוּ. וְדָא פָּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ כַּד אִיהוּ חָב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ מָה דְלָא אִית בְּגֶבֶר אַחֲרָא אֶלָּא נוּקְבְתָא לְחַטָּאת וּלְבָתַר קָרִיב עוֹלָה לְגַבָּהּ. כֵּיוָן דְּאִתְקְרִיב עוֹלָה לְגַבֵּי הַאי מִזְבֵּחַ כְּדַיִן מְלוּאִים הוּא. מְלוּאִים לְעֵילָּא מְלוּאִים לְתַתָּא וְכֻלְהוּ עָלְמִין בְּחֶדְוָה, דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא אִתְחַבְּרַת בְּבַעְלָהּ וּכְדַיִן קָרִיב לְגַבֵּי הַהוּא מִזְבֵּחַ אֵיל הַמְּלוּאִים. וְיָהִיב מֵהַהוּא דְּמָא עַל תְּנוּפָּה אוּדְנָא דְּאַהֲרֹן בְּגִין דְּתְהֵוִי רְכִיכָא לְמִשְׁמַע בִּרְכִיכוּ וְלָא בְּקַשְׁיוּ. וְיִקַּבֵּל מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא דְלָא לְאַפְרָדָא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וּלְאַשְׁלָמָא עָלְמִין כֻּלְהוּ וְכֵן לְבָנוֹי.

וּפַקִּיד לוֹן דְּיֶתְבוּן בְּהַהוּא תַּרְעָא דְּהַהוּא אֹהֶל לְמִיטַר הַהוּא אַתְרָא דְלָא יִתְקְרֵב עָרֵל וְטָמֵא וְיִשְׁתַּתְּלְמוּן (כלהו) כֻּלְהוֹן שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין וְיִסְתָּלְקוּן בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּחֶסֶ"ד דְּאִיהוּ מְתַתָּא לְעֵילָּא שְׁבִיעָאָה דְּהָא אִינּוּן בְּקַדְמִיתָא אִתְדַּבְּקוּ בְּהַהוּא פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּלְבָתַר אִסְתַּלְקוּ לְעֵילָּא.

וּלְבָתַר מָה כְּתִיב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ויקרא ט׳:א׳) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּפַקִּיד לֵיהּ לְמִיסַּב הַהוּא עֵגֶל דְּחָב בֵּיהּ וְיַקְרִבִינֵיהּ לְגַבֵּיהּ הַהוּא מִזְבֵּחַ וְאִיהוּ הֲוָה כַּסִּיף לְקָרְבָּא לְגַבֵּיהּ דְּדָחִיל מִשְׁלְהוֹבוֹי. אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה (שם) קָרֵב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת חַטָּאתְךָ בְּקַדְמִיתָא וְהַב מֵהַהוּא דָּמָא בְּאִינּוּן קַרְנוֹת בְּגִין דְּחָב בְּקַדְמִיתָא לְגַבַּיְיהוּ וּמְנַע מִנְּהוֹן בִּרְכָאן

וּלְבָתַר (שם) וְאֶת הַדָּם יַצָק אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ לְאַצְקָא בָּהּ הַהוּא יְסוֹד. מַאי יַצָק כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א ז׳:כ״ג) וַיַּעַשׂ אֶת הַיָּם מוּצָק. וּלְבָתַר קָרִיב לְהַהוּא מִזְבֵּחַ הַהוּא עוֹלָה וַעֲבַד בְּקַדְמִיתָא רֹאשׁ וּלְבָתַר רֶגֶל. וּלְבָתַר עַל יִשְׂרָאֵל קָרִיב שֵׂעִיר עִזִּים דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא דְּיֵצֶר הָרָע אִתְדַּבְּקוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה

וּלְבָתַר עֵגֶל וְכֶבֶשׂ לְעוֹלָה. תָּא חֲזֵי בְּקַדְמִיתָא עֵגֶל לְחַטָּאת כֵּיוָן דְּקָרִיב לֵיהּ בִּשְׁלִימוּ לְגַבֵּיהּ אִמֵּיהּ לְבָתַר קָרִיב לֵיהּ לְגַבֵּי אֲבוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב לְעוֹלָה, וּלְבָתַר שׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים דְּהָא שְׁלָמָא בְּכֻלְהוּ עָלְמִין וְהַאי שׁוֹר דְּסִטְרָא דְשְׁמָאלָא. וְאֵילוֹ דְּיִצְחָק לָא עַבְדִין דִּינָא אֶלָּא לִשְׁלָמִים שְׁלָמָא לְעֵילָּא שְׁלָמָא לְתַתָּא

וּכְדַיִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּתַח עָלַיְיהוּ (תהילים קל״ג:א׳) הִנֵּה מָה טּוֹב וּמָה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד. שֶׁבֶתשֶׁבֶת אַחִים יְמִינָא וּשְׂמָאלָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. גַּם לְאַכְלְלָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל

יַחַד. צַדִּי"ק כֹּלָּא בְּיִחוּדָא (שלימא) שְׁלֵימָתָא כְּדֵין מָה כְּתִיב כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן כֵּיוָן דְּאִתְחַבְּרוּ דְּכָר וְנוּקְבָא שְׁלִים בְּגִין כָּךְ כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ בְּקַדְמִיתָא עַתִּיקָא דְכוֹלָּא רֵישָׁא דְכָל רֵישִׁין. יוֹרֵד עַל הַזָּקָן דָּא חֶסֶ"ד וּגְבוּרָ"ה וְתִפְאֶרֶת דְּכוּלְהוּ אִקְרוּן זָקֵן. (בראשית כ"ד:א') וְאַבְרָהָם זָקֵן. (שם כ"ז) וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק. (שם מ"ח) וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן. עַל פִּי מִדּוֹתָיו. דָּא צַדִּיק וְאִיהִי פִּי מִדּוֹתָיו.

וּלְבָתַר כְּטָל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן. אִלֵּין שֶׁבַע הָרִים דְּאִקְרוּן הָרְרֵי צִיּוֹן. כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה. כֵּיוָן דְּאִתְחַבְּרוּ. חַיִּים עַד הָעוֹלָם דָּא עֵץ חַיִּים בְּהַהוּא עוֹלָם. וְכָל דָּא בְּגִין הַנָּהוּ קָרְבָּנִין דְּמִתְעָרִין טִיבוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וּלְבָתַר הֲכִי כְּהָנֵי דְּמִסְטָרָא דְחֶסֶ"ד קָרְבִין לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא מִזְבֵּחַ מָה דְּלֵית רַשׁוּ לְגָבַר אַחֲרָא לְקָרְבָא. וְנַכְסִין נְכָסַת קוּדְשִׁין בְּצָפוֹנָא דְמִזְבֵּחַ, בְּגִין דְּבִסְטָר צָפוֹנָא דְּאִית בָּהּ, כַּד קָרִיב גְּבוּרָה לְגַבָּהּ עָבְדָא אִינּוּן נוּקְמִין, בְּגִין כָּךְ עַבְדִּין כְּהָנֵי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא דְלָא יִתּוֹקַד עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי דְמִזְבֵּחַ. וּכְדֵין חַיִּים נַחְתִּין לְעָלְמָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (מלאכי ב':ה') בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. מַאי טַעְמָא חַיִּים בְּגִין דְּהוּא עֲבָד שָׁלוֹם.

וְכַהֲנֵי עַבְדִּין שָׁלוֹם בְּקָרְבָּנָא מַאי קָרְבָּנָא לָבָן וְאָדוֹם. חֵלֶב וְדָם. חֵלֶב לְקָבֵל הַהוּא דַּרְגָּא שׁוּפְרָא דְכוֹלָּא. חֵלֶב הָאָרֶץ מְתַרְגְּמִינָן שׁוּפְרָא דְאַרְעָא. דָּם לְקָבֵל הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי נֶפֶשׁ דִכְתִיב (ירמיהו נ"א:י"ד) נִשְׁבַּע יְיָ צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ (עמוס ו' נשבע יי בנפשו). וּבַר נָשׁ כַּד קָרִיב הַאי דָּמָא כְּאִילּוּ מַקְרִיב נַפְשֵׁיהּ הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ויקרא י"ז:י"א') כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר.

וּבְגִין כְּךָ אַזְהַר לוֹן אוֹרַיְיתָא, מַאן דְּיֵיכוֹל מֵהַהוּא חֵלֶב וְדָם דְּמְקָרְבִין מִנַּיהּ לְמַדְבְּחָא יִשְׁתְּצֵי מֵהַהוּא מַדְבְּחָא, הַאי דִכְתִיב וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמֶּיהָ. מַאי טַעְמָא בְּגִין דַּהֲוָה לֵיהּ לְמְקָרֵבֵיהּ לְהַהוּא חֵלֶב עַל מַדְבְּחָא וְהַהוּא דָּם בַּיְסוֹד לְאַכְלָלָא מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה וּמִדַּת לַיְלָה בְּיוֹם. וּבְעוֹלַת הַתָּמִיד דְּאִיהִי כְּלָלָא דְכוֹלָּא לְכַפָּרָא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה הַנִּיתָּק לַעֲשֵׂה. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּהָא אָרְבָּא (ס"ת אתרא) דַּרְגָּא דְעוֹלָה עֲשֵׂה אִיהוּ.

וְעַבְדִּין לֵיהּ מָתָנוֹת לְאַכְלָלָא לְהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי כָּ"ל וּלְיִשְׂרָאֵל. וּלְאָן אַתְרָא יַהֲבִין אִינּוּן מָתָנוֹת. חֲדָא בְּקֶרֶן מִזְרְחִית צְפוֹנִית לְאַתְעָרָא מִזְרָח דְּאִיהוּ רַחֲמֵי וּלְאִתְעָרָא צָפוֹן בְּחָדְוָה לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא מִזְבֵּחַ. וּלְבָתַר בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית לְאַכְלָלָא הַהוּא מִזְבֵּחַ דְּאִקְרֵי מַעֲרָב בַּדְּרוֹם דְּאִיהוּ חֶסֶ"ד. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא חֲדָא מַתָּנָה הֲדָא הוּא דִכְתִיב שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. שְׂמֹאלוֹ דְּמִזְרָח דְּאִיהוּ צָפוֹן תַּחַת לְרֹאשִׁי בְּקַדְמִיתָא. וְהָדָר וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי דְּאִיהוּ חֶסֶ"ד.

דָּבָר אַחֵר מַאי טַעְמָא דְּלָא יַהֲבִין מַתָּנָה בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. דְּהָא הַהוּא קֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית אִיהוּ בְּקַדְמִיתָא כַּד סָלְקִין כַּהֲנַיָּא בְּהַהוּא כֶּבֶשׁ דְּבַדְרוֹם סְטָרָא וְחוּלָקָא דִּידְהוּ דְּאִיהוּ חֶסֶ"ד. וְאָמְרִין כָּל פְּנִיוֹת שְׁאַתָּה פּוֹנֶה אִיהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לַמִּזְבֵּחַ בְּגִין לְחַבְּרָן סִטְרָא דְּמִזְרָח בְּהַהוּא מִזְבֵּחַ וַהֲוָה לֵיהּ לְכַהֲנָא לְמֵיהַב מַתָּנָה בְּקַדְמִיתָא בְּהַהוּא קֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית דְּהַאי אִיהוּ קַדְמָאָה לְאִינּוּן דָּרְגִּין וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאִתְעָר לְגַבֵּהּ חֶסֶ"ד בְּקַדְמִיתָא. הָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרִין בְּגִין דִּכְתִיב (ויקרא ד׳:ז׳) אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה מִן יְסוֹד לַמִּזְבֵּחַ שֶׁל עוֹלָם (ס"א עולה) כְּלוֹמַר קָרֵב יְסוֹד דְּאִיהוּ צַדִּיק לְגַבֵּהּ, וְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית לֹא הָיָה לָהּ יְסוֹד.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בֵּיהּ בִּיהוּדָה (בראשית ל״ז:כ״ז) לְכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים. וּבְגִין דְּאִיהוּ חַד לְגַבֵּי הַהוּא יְסוֹד וְאַפְרֶשֶׁיה מֵהַהוּא אֶרֶץ עִלָּאָה וְיַהַב עֵצָה לְמִזְבַּן יְתֵיהּ. בְּגִין כָּךְ בְּהַהוּא חוּלָקָא דִּידֵיהּ לָא הֲוָה לֵיהּ יְסוֹד.

וְהָכִי תָּנֵינָן מָה הֲוָה חוּלָקֵיהּ דִּיהוּדָה הַר הַבַּיִת וּלְשָׁכָיו בַּעֲזָרוֹת. וּמָה הָיָה חוּלָקֵיהּ דְּבִנְיָמִן דְּאִיהוּ צַדִּיק לְתַתָּא אוּלָם וְהֵיכָל וּבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וּרְצוּעָה נַפְקָא מֵחוּלָקֵיהּ דִּיהוּדָה דְּאִיהוּ כְּלַפֵּי מִזְרָח דְּהָא דְּגָלוּ נָמֵי מִמִּזְרָח הֲוָה וְנִכְנְסָה בְּחוּלָקֵיהּ דְּבִנְיָמִן. וְעָלָה אִתְבְּנֵי מַדְבְּחָא דְּהָא מַדְבְּחָא חוּלָקֵיהּ דִּיהוּדָה הֲוָה כְּדְּאוֹקִימְנָא (בראשית ל') וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת דְּקַיְימָא כּוֹרְסַיָּיא עַל סָמְכוֹהִי וַהֲוָא סַמְכָא רְבִיעָאָה לְקֶבֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי רְבִיעָאָה וּכְתִיב בָּהּ (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְדָוִד בְּרֵיהּ אֲחִיד בֵּיהּ בְּהַהוּא מִזְבֵּחַ כְּדְּאוֹקִימְנָא בְּרַזָּא דִּמְהֵימְנוּתָא

וּבִנְיָמִן הַצַּדִּיק מִצְטָעֵר עָלֵיהּ לְקָרְבָּא יָתֵהּ לְגַבֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים ל״ג:י״ב) חוֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם. בְּגִין כָּךְ זָכָה בִּנְיָמִן הַצַּדִּיק לְתַתָּא וְנַעֲשָׂה אוּשְׁפִּיזָא לְגְבוּרָ"ה הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (דברים ל״ג:י״ב) וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן דְּאִיהוּ חוּלָקֵיהּ בַּמַּעֲרָב

וְהַשְׁתָּא שְׁכִינְתָּא בֵּין תְּרֵין צַדִּיקִים. צַדִּיק לְעֵילָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק. לְתַתָּא בִּנְיָמִן. הַאי בַּעְלָהּ דְּמַטְרוֹנִיתָא וְהַאי אוּשְׁפִּיזָא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב (תהילים קי״ג:ט׳) מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת דָּא עַלְמָא דְּאִתְכָּלְיָא (ס"א דאתגלייא) דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה דְּאִיהִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת. עִיקָּרָא דְּהַאי עַלְמָא רָחֵל בֵּין תְּרֵין צַדִּיקִים לְעֵילָּא וְתַתָּא.

בְּגִין כָּךְ אִתְקְרֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא בֵּית עוֹלָמִים. מִזְבֵּחַ שֶׁל בֵּית עוֹלָמִים הֲוָה בְּאַחֲסָנָתֵיהּ דְּבִנְיָמִן. אֲבָל כַּד שַׁרְיָיא שְׁכִינְתָּא בְּאַחֲסָנָתֵיהּ דִּיוֹסֵף בְּשִׁילֹה לֹא קָאֲרֵי לָהּ בֵּית עוֹלָמִים דְּהָא עוֹלָם הוֹ"ד לְעֵילָּא וְתַתָּא אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה דָּא שְׁכִינְתָּא בְּגִין כָּךְ הַלְלוּיָהּ.

תָּא חֲזֵי כַּד אִזְדַּבָּן הַהוּא צַדִּיק לְמִצְרָיִם בִּנְיָמִן אֲחוּהִי הֲוָה צַדִּיק לְתַתָּא וְנָטַל אַתְרֵיהּ דְּלָא לְאִתְפַּגְמָא וּלְאִינּוּן עֲשָׂרָה בְּנִין דַּהֲווּ לֵיהּ קָרָא לוֹן עַל שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא צַדִּיק כְּדְאוּקְמוּהַ חַבְרַיָּיא בֶּלַע עַל שֵׁם שְׁנִבְלָע בֵּין הָאוּמוֹת

בְּגִין כָּךְ תָּנֵינָן הַיְסוֹד הָיָה מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָּל הַמַּעֲרָב וְעַל פְּנֵי כָּל הַצָּפוֹן אוֹכֵל בַּמִּזְרָח חֲצִי אָמָה וּבַדָּרוֹם חֲצִי אָמָה בְּגִין דְּחוּלָקֵיהּ דְּבִנְיָמִן הֲוָה מַעֲרָב בְּגִין כָּךְ אִית לֵיהּ יְסוֹד דְּהָא הוּא שְׁלִיט הֲוָה לְגַבֵּי הַהוּא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם אֲבָל בְּחוּלָקֵיהּ דִּיהוּדָה דְּאִיהוּ מִזְרָח לָא הֲוָה לֵיהּ יְסוֹ"ד דְּהָא אִיהוּ אֲרִחֵיקֵיהּ מִנַּיְיהּ דִּיהַב עֵצָה לְמִצְרָיִם.

תָּא חֲזֵי סִדְרָא דְּדָנִיֵּאל הֲרֵי הוּא סָחְרָנֵי הַהוּא מַדְבְּחָא דְעוֹלָה דְּאִקְרֵי מַשְׁכְּנָא. יְהוּדָה וְדִסְמִיכִין לֵיהּ בַּמִּזְרָח. וּמַאן סְמִיכִין יִשָּׂשכָר דְּאַגִּין עֲלֵיהּ בְּחֵילָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּלְבָתַר זְבֻלוּן דְּסָמִיךְ לְיִשָּׂשכָר דִּיהַב לוֹן מְלָאי וְחֵילָא לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא. אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּבִנְיָמִן לְמַעֲרָב. רְאוּבֵן וְדִסְמִיכִין לֵיהּ בַּדָּרוֹם דָּן וְדִסְמִיכִין לֵיהּ בַּצָּפוֹן.

וְתָּא חֲזֵי כְּתִיב בֵּיהּ בְּהַהוּא צַדִּיק (בראשית ל"ז:ב') וְהוּא נַעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וּכְתִיב בִּבְנֵי לֵאָה (שם) וַיִּשְׁנְאוּ אוֹתוֹ בְּגִין כָּךְ תָּנֵינָן הַאי יְסוֹ"ד הָיָה מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָּל הַמַּעֲרָב דְּהָא חוּלָקֵיהּ דְּאַחוֹי דְּנָטַר הַהוּא אַתְרָא וְדִבְנוֹי הֲוָה. וְעַל פְּנֵי כָּל הַצָּפוֹן בְּגִין דְּהַנְהוּ דַּהֲווּ שָׂרָאן בַּצָּפוֹן לָא הֲווּ שָׁנְאִין לֵיהּ.

אוֹכֵל בַּמִּזְרָח חֲצִי אָמָה. בְּגִין דְּעָבַד יְהוּדָה פַּלְגוּ הַצָּלָה וְאָמַר מָה בֶּצַע וְלֹא שָׁבָק (לון) לְמִקְטְלֵיהּ. וּבַדָּרוֹם חֲצִי אָמָה בְּגִין דְּרָאוּבֵן אָמַר (בראשית ל"ז) לְהַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם וְגַד נָמֵי דַּהֲוָה שָׂרֵי תַּמָּן לָא הֲוָה סָנֵי לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי כַּמָּה עֲקִימִין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא בָּעָאן לְאִשְׁתְּדְלֵי בְּאָרְחָא דְּחַיֵּי דְּאוֹרַיְית לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנוֹי וְאִזְהָר לוֹן עֲלֵיהּ וְאָמַר (יהושע א':ח') וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה דְּלֵית לֵךְ רְשׁוּ לְאַפְרָשָׁא יוֹם מִלֵּילְיָא. וּבְגִין כָּךְ יְהוּדָה אַף עַל גַּב דְּחוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ הֲוָה מַעֲרָב דְּאִיהוּ לֵילְיָא כַּד הֲוָה שָׁאֲרֵי סַהֲרֵיהּ הַהוּא מַשְׁכְּנָא אִתְדַּבַּק בַּמִּזְרָח דְּאִיהוּ יוֹם וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָמַז לֵיהּ וְאָמַר לֵיהּ (דברים ל':י"ט) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים דְּלָא לְאַפְרָשָׁא יוֹם מִלֵּילְיָא וּמַאן דְּפָרִישׁ לוֹן גָּרִים מוֹתָא.

וּבְהַהוּא חוֹבָה מִיתוּ בְּנוֹי בְּגִין דְּחַבִּילוּ אוֹרְחֵיהוֹן וְלָא דַּבִּיקוּ יוֹם בַּלַּיְלָה בְּגִין דְּלָא אִשְׁתָּדְלוּ כְּדְקָא חֲזֵי לְחַבְּרָא חִוּורָא בְּסֻמָּקָא בְּגִין לְכַפָּרָא הַהוּא חוֹבָה דִּילֵיהּ דְּאַפְרִישׁ לוֹן בְּקַדְמֵיתָא.

כַּד זַבִּין לְהַהוּא צַדִּיק דְּאִקְרֵי יוֹם דְּאַפְרֵשֵׁיהּ מִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרֵי לַיְלָה. וְרָמַז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקָרְבָא מִזְרָח בַּמַּעֲרָב וְאָמַר לֵיהּ (במדבר ב':ג') וְהַחוֹנִים קֵדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְקָרְבָא מִזְרָח לְמַעֲרָב לְמֵיהַב לֵיהּ שַׁפַּע בִּרְכָאן מִלְּעֵילָא.

וּבְנֵי יוֹסֵף וּבִנְיָמִן אַף עַל גַּב דְּבִנְיָמִן הֲוָה מִתְדַּבָּק בַּמִּזְרָח, רָמַז לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשְׁרֵי בַּמַּעֲרָב לְקָרְבָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי צַדִּיק כֹּלָּא בְּאַרַח מֵישַׁר הֲדָא הוּא דִכְתִיב (הושע י״ד:י׳) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם. וּרְאוּבֵן דְּאִתְדַּבָּק בְּסִטְרָא דְחֶסֶ"ד יִשְׂרֵי בִּדְרוֹמָא. וְדָן בְּגִין לְכַפָּרָא הַהוּא חוֹבָא דְעֶגְלָא דִיקְבְּלוּן בְּנוֹי וְאִיהוּ מִסִּטְרָא דִצְפוֹנָא יִשְׂרֵי לִצְפוֹנָא לְכַפָּרָא הַהוּא חוֹבָה.

בְּגִין כָּךְ כְּתִיב בַּיָּם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה עֲשָׂרָה עַל עֲשָׂרָה (מלכים א ז׳:כ״ג) וְקַו שְׁלֹשִׁים בַּאַמָּה יְסוֹב. כֻּלָּא בְּרָזָא דְחָכְמְתָא. כְּתִיב בֵּיהּ עוֹמֶד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צָפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים יָמָּה וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים נֶגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים מִזְרָחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה הַהוּא יַמָּא דְחָכְמְתָא אִתְתְּקַן בְּהוּ.

תָּא חֲזֵי כַּד הֲווּ עַבְדִין כַּהֲנַיָּא הַהוּא חַטָּאת לְכַפָּרָה חוֹבִין דְּלָא תַּעֲשֶׂה הֲוָה דְּאִית בְּהוּ כָּרֵת. וְעוֹלָה לְכַפָּרָה עַל מַאן דְּלָא עֲבִיד מִצְוֹת עֲשֵׂה אָתֵי וּמַהַהוּא סִטְרָא אָתֵי עוֹלָה דְּאִיהוּ זָכָר. וּכְתִיב (שמות כ׳:ח׳) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת מִצְוַת עֲשֵׂה וּבְגִין כָּךְ אָנוּ מַקְרִיבִין בְּשַׁבָּת תְּרִין אִמְרִין דְּמוּסָף עוֹלָה בְּגִין דְּבַהַהוּא דְיָמִינָא אִתּוֹסַף לְהַהוּא צַדִּיק נְהִירוּ דְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. כַּד אִתְדַּבַּק בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי שָׁמוֹר לֹא תַעֲשֶׂה

בְּגִין כָּךְ אִית בֵּיהּ בְּשַׁבָּת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה דְּאִית בֵּיהּ כָּרֵת דְּהָא מַאן דְּעָבַד פְּגִימוּ בְּהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי לֹא תַעֲשֶׂה וְאַפְרִישׁ זִווּגָא דִילְהוֹן אִשְׁתְּצֵי מִתַּמָּן נַפְשָׁא דִילֵיהּ. וּמַאן אִיהוּ, מַאן דְּעָבִיד עוֹבָדִין דְּחוֹל בְּשַׁבְּתָא בַּקֹּדֶשׁ דְּאִתְדַּבָּק בְּשַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹן וְכֻלְּהוּ עָלְמִין בְּחֶדְוָה בִּנְהִירוּ אֲבָל מַאן דְּלָא עָבִיד אֶלָּא בִּשְׁגָגָה מַקְרִיב חַטָּאת לְקֶבֶל הַהוּא דְּרָגָא דְמִזְבְּחָ.

וּבְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ דְּאִיהוּ חַדְתּוּתָא דְסִיהֲרָא אֲנָן מַקְרִיבִין (במדבר כ״ח:י״א) פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם דְּהָא מִסִּטְרָא דְפָרָה אֲדוּמָה תְּמִימָה אִתּוּ וְאִינּוּן לְעֵילָּא לְאַשְׁלָמָא פְּגִימוּ דִילָהּ וּלְמֵיהַב לָהּ שֻׁפַּע עַל חַד תְּרִין מַהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי עוֹלָה וְאִתּוֹסָף בְּהַהוּא זִמְנָא נְהִירוּ לְסִיהֲרָא אַיִל אֶחָד לְקָרְבָּא לָהּ אֵילוֹ דְיִצְחָק (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה לְחַבְּקָא לָהּ יְמִינָא וְשִׁבְעָא דִכְרִין אִתְקָרְבִין בָּהּ תְּמִימִים שְׁלֵמִין בְּכוּלָּא וַאֲנָן מְקָרְבִין שֵׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת דְּהַאי חַטָּאת מֵהָאי סִטְרָא דְפָר חַטָּאת אָתֵי דִכְתִיב שָׁמוֹר. וְשָׁמוֹר לֹא תַעֲשֶׂה אִיהוּ וַאֲנָן מְקָרְבִין שֵׂעִיר חַטָּאת דְּאָתֵי עַל לֹא תַעֲשֶׂה. בְּמוּסָף דִּידָהּ בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ דְּאָתֵי לְכַפָּרָה עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדְשָׁיו דִכְתִיב (יחזקאלמ"ג) וְלָא יְטַמְּאוּ עוֹד בֵּית יִשְׂרָאֵל שֵׁם קָדְשִׁי דְּלָא יִתְקָרֵב בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עֶרֶל וְטָמֵא.

אֲבָל מוּסָף דְּשַׁבָּת לֵיכָּא לְקָרְבָא בְּגִין דְּהָא אִתְגְּלֵי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא וְנָהִיר בְּהַהוּא רָצוֹן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין וְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בִּנְהִירוּ, דְּהָא שַׁבָּת בְּלָא דִינָא כְּלָל אִיהוּ וְלָא שָׁלִיט חִוְיָיא

עֲקִימָא וְכַהֲנֵי מִסְטְרָא דְחֶסֶ"ד נַכְסִין יַתֵּיהּ בִּצְפוּנָא דְמִזְבֵּחַ וְאֶפִילוּ יִשְׂרָאֵל יַכְלִין לְמֶעְבַּד, בָּר דְּלֵית לוֹן רַשׁוּ לְמִקְרַב לְהַהוּא לַמִּזְבֵּחַ לְקָרְבָּא אֲבָל לְמֵיכַס שָׁרֵי.

וּבְצָפוּנָא אִיהוּ אַתְרֵיהּ דְּהַהוּא שָׂעִיר דְּהָא שָׂעִיר מִצָּפוּנָא יָנִיק וַאֲנָן מְקָרְבִין דָּמָא לְמַדְבְּחָא וְעַבְדִין ד' מָתְנוֹת עַל ד' קְרָנוֹת בְּגִין לְאַקָּפָא לֵהּ מִכָּל סִטְרִין דְּלָא יִתְקָרֵב מַאן דְּלָא חֲזֵי לְקָרְבָּא לְקֻדְשׁ הַקָּדָשִׁים וְהַאי חַטָּאת דְּעֶבְדִינָן מִנֵּיהּ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, אִיהוּ דְּלָא יִתְעֲר סִטְרָא דְמָסָאבָא מִנֵּיהּ בְּעַלְמָא.

וְתָא חֲזֵי בְּעוֹלָה ב' מָתְנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע רָזָא דְּיִחוּדָא דְּמִתְיַחֵד עוֹלָה בַּמִּזְבֵּחַ. אֲבָל חַטָּאת אַרְבַּע מָתְנוֹת דְּלָאו אִינּוּן אֶלָּא לְנַטְרָא וּלְאַקָּפָא אִינּוּן גְּבוּרִין דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּגְבוּרָה לְהַהוּא מַטֶּה כּוּרְסַיָּיא קַדִּישָׁא וּלְאַשְׁלָמָא הַהוּא פְּגִימוּ דְּעֶבְדוּ בָּהּ. וּמַאן דְּגָרִים לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא לְמֶעְבַּד הַהוּא חוֹבָה מִסְטְרָא דְּשָׂעִיר אִתֵּי, בְּגִין כָּךְ חַטָּאת יָחִיד שְׂעִירָה וְחַטָּאת נָשִׂיא שָׂעִיר, וְחַטָּאת כֹּהֵן מָשִׁיחַ פָּר, כּוּלְהוּ מִסְטְרָא דְשִׂמְאלָא.

וּלְזִמְנִין קָרִיב יָחִיד כִּשְׁבָּה לְקֻבֵּל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְכֻלְּהוּ שְׁאָר מִצְוֹת. אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה דְּצִבּוּר מְקָרְבִין פָּר לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לְחַטָּאת וְהַהוּא חַטָּאת חָסֵר אִיהוּ בְּלֹא אַלְף. בְּגִין דְּאִיהוּ גְּרִיעוּת סַגִּיאָה דְּהָא חַטָּאת לִישָׁנָא דִּגְרִיעָא הוּא דִּכְתִיב (מלכים א א׳:כ״א) וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים. וְכָל חַד עַז בַּת שְׁנָתוֹ מִסְטְרָא דְשִׂמְאלָא. וְהַהוּא פָּר דּוֹרוֹן לְעֵילָא אִיהוּ לְצַדִּיק דְּאַפְרִידוּ הַהוּא אֲרוֹן מֵהַהוּא בְּרִית. וְשָׂעִיר לְחַטָּאת לְקֻבֵּל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּמָנְעוּ מִינָהּ בִּרְכָאן. וְעִם כָּל דָּא יָחִיד כַּד חָב בְּכֻלְּהוּ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה דְּאִית בְּהוּ כָּרֵת. שְׂעִירַת עִזִּים בְּעֵי לְקָרְבָא לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא כַּד לֵית לֵיהּ דְּיַקְרִיב כִּשְׁבָּה.

וְתָא חֲזֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל רְבִיעִית הִיא לְיוֹמֵי וּבְגִין כָּךְ ד' מָתְנוֹת בַּעְיָא, וְסַלִּיק הַהוּא רֵיחַ נִיחוֹחַ מֵאִינּוּן אִמְרִין. וּכְדֵין נָיְיחָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלָא עֲבַדַת נוּקְמִין דְּהָא בְּשׁוּגֵּג הָוָה.

(במדבר כ״ח:ט״ז) וּבַחוֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן דְּאִיהוּ אַרְבָּעָה עַל עֲשַׂר עַבְדִינָן פֶּסַח בְּגִין דְּיֶהֱוֵי דְכִיר לָן לְעָלַם הוּא פֶּסַח דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, דְּקָטַל הַהוּא טָלֶה וְאַפִּיק שְׁכִינְתָּא וְיִשְׂרָאֵל מֵאַתָּרָא מְסָאבָא וְאִתְחַבָּר אַרְבָּעָה בְּעֲשׂוֹר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְחַבְּרָא בְּעֲשׂוֹר דְּאִיהוּ צַדִּיק וְרָמִיז אַתְרֵיהּ בְּעֲשֹׂר. וּכְדֵין פֶּסַח לַיְיָ,

וּבְגִין כָּךְ מַאן דְּאִיהוּ טָהוֹר וְיִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ הַהוּא עָרְלָה וְיִתְחֲזֵי רִשְׁימָא קַדִּישָׁא דְצַדִּי"ק דְּאִיהוּ י' בֵּיהּ וְלָא קָרִיב פֶּסַח לַיְיָ (דאיהו) כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְצַדִּיק דְּהוּא חֲזֵי לְקָרְבָּא לְמַקְדְּשָׁא וְלֹא עָרֵל וְטָמֵא, דְּאִי לָא קָרִיב אִית בֵּיהּ כָּרֵת.

וּמַאי טַעְמָא דְּהָא כָּל אוֹרַיְיתָא לָא אִית בָּהּ כָּרֵת אֶלָּא עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. מַאי (ומאי) טַעְמָא בְּפֶסַח וּמִילָּה דְּאִינּוּן מִצְוֹת עֲשֵׂה כָּרֵת. אֶלָּא בְּגִין דְּדַרְגָּא קַא גָרִים דְּאִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי פֶּסַח, וְאִקְרֵי (אקרי) מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בַּעְיָא לְאִתְחַבְּרָא בַּעֲשֵׂה וּלְאִתְכַּלְלָא

בֵּיהּ מִדַּת לֵילָה בְּיוֹם. וּמַאן אִיהוּ דָא צַדִּי"ק, דְּאִיהוּ מִילָה וּמְצוֹת עֲשֵׂה וְאִתְכְּלִיל בְּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה. וְאִי לָא אִתְגְּזַר בַּר נָשׁ לָא אִתְחֲזֵי לְקָרְבָּא לוֹן,

בְּגִין כָּךְ קַיְימָא מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה עֲלֵיהּ וְדַיְינָת לֵיהּ בְּכָרֵת, דְּלָא ייעוּל נַפְשֵׁיהּ לְמַקְדְּשָׁא. וְכֵן בְּפֶסַח בַּעְיָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאִתְחַבָּרָא בְּבַעְלָהּ וְאִי לָא עָבִיד בַּר נָשׁ וְלָא קָרִיב פֶּסַח לֵיְיָ, קַיְימָא עֲלֵיהּ וְדַיְינָת לֵיהּ וְלָא אַפִּיקַת יָתֵיהּ מִתְּחוֹת יָדָא דְּפַרְעֹה וְאִשְׁתַּצְיָאת נַפְשֵׁיהּ מֵאַתְרָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּאַרַת בְּאַתְרָא מְסָאֲבָא בְּמִצְרַיִם. דְּהָא יִשְׂרָאֵל אִי לָא עָבִידוּ הֲנֵי תְּרִין פְּקוּדִין לָא נַפְקוּ מִתַּמָּן.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (דבהם י"ז) שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ. שָׁמוֹר, כְּלָלָא דְּנוּקְבָא לֹא תַעֲשֶׂה. אֶת, כְּלָלָא דְּכוֹלָא. חֹדֶשׁ הָאָבִיב דְּהָא בְּהַהוּא שַׁעְתָּא שְׁעוֹרָה אָבִיב וּמְקָרְבִין מִנְּיהּ עוֹמֶר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת אִיהוּ, וְסַפְרִין שֶׁבַע שְׁבוּעִין שְׁלֵמִין לְאִסְתַּלְקָא לְעֵילָא וּלְקַבְּלָא מֵאִינּוּן חַמְשִׁין יוֹמִין עִלָּאִין דְּאִימָא עִלָּאָה אוֹרַיְיתָא. דְּאִקְרֵי לֶחֶם דִּכְתִיב (משלי ט׳:ה׳) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי.

וַאֲנָן מְקָרְבִין בְּיוֹמָא דְּחַמְשִׁין דְּאִתְיְיהִיב בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְנָחִית טִיבוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּאִימָא עִלָּאָה בְּאִינּוּן שֶׁבַע שְׁבוּעִין שְׁלִימִין בְּכוֹלָא. וְכָל חַד מֵאִינּוּן שֶׁבַע דַּרְגִּין כַּלִּיל בְּשִׁבְעָה כְּדְאוּקִימְנָא בְּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא.

בְּגִין כָּךְ (דברים ט״ז:א׳) שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיְיָ, קָרִיב לוֹן בְּיִחוּדָא. דְּהָא בֵּיהּ אֲפִקָּךְ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה, וְתַשְׁלִים לְהַאי דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי לֵיל שִׁמּוּרִים, וְתַקְרִיב דְּכוּרָא לְגַבֵּהּ וְתִתְקְרֵי לַיְלָה שְׁלֵימָא. וְתָא חֲזֵי נַעֲרָה בְּתוּלָה עַד לָא אִתְקְרִיב דְּכוּרָא לְגַבֵּהּ אִקְרֵי נַעַר, לְבָתַר אִקְרֵי נַעֲרָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דברים כ״ב:י״ט) וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה, שְׁלֵימָא דַּייְקָא. וְדָא אִיהוּ כַּד אִשְׁתַּכְּחַת שְׁלֵימָא וְלָא אִתְקְרִיב מַאן (ס"א למאן) דְּלָא אִתְחֲזֵי. אוּף הָכָא בְּקַדְמֵיתָא לֵיל שִׁמּוּרִים לְבָתַר, הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיְיָ, כַּד אִתְקְרִיב זֶה לְזֹאת.

בְּגִין כָּךְ לָא אִתְחֲזֵי לְאִתְקְרָבָא בְּהַהוּא פֶּסַח עָרֵל וְטָמֵא. וְדָמֵהּ טָעוּן מְתִנָה אַחַת דַּייְקָא, כְּמָה דְּא אָמַר (שיר השירים ו׳:ט׳) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ. הִיא נְטָרַת בְּנָהָא דְּלָא יִסְתַּאֲבוּן בְּנִמּוּסָיְיהוּ יִשְׂרָאֵל, בְּגִין כָּךְ שִׁבְטֵי יָהּ נַפְקוּ מִתַּמָּן וְאִתְחַבְּרַת יו"ד בָּהּ"א וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא כְּמָה דְּעָבְדוּ אינון.

אֲבָל כַּד נַפְקוּ מִבָּבֶל דְּאִסְתָּאֲבוּ תַּמָּן, סָאִיבוּ מַקְדְּשָׁא. בְּגִין כָּךְ חִוְיָיא שָׁלִיט בְּהוּ וְלָא אִשְׁתְּכַח שׁוּלְטָנוּתָא לְיִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּגִין דְּסָאִיבוּ מַקְדְּשָׁא בַּנָּשִׁים נָכְרִיּוֹת. מִכָּאן מַאן דְּמְסָאֵב גַּרְמֵיהּ לְתַתָּא, מְסָאֵב לְעֵילָא. וּמַאן דְּקַדִּישׁ גַּרְמֵיהּ לְתַתָּא מְקַדֵּשׁ לְעֵילָא. וְעַל דָּא רְאוּיִין הֲווּ דְּיִתְעֲבַד לְהוּ נִיסָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּנַפְקוּ מִבָּבֶל כְּשַׁעְתָּא דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם. אֶלָּא דְּגָרִים חוֹבָא.

וּבַחֲמִשָּׁה עֲשָׂר לְיָרֵחַ קַדְמָאָה חוּלָקָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ קַדְמָאָה וְאַחִיד בְּדַרְגָּא דְחֶסֶ"ד. אֲנָן מַקְרִיבִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּרִין פָּרִים לְאוֹסָפָא תְּרִין חוּלָקִין לְדַרְגָּא דְחֶסֶד מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. אַיִל אֶחָד לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְיִצְחָק וּבָעֵינָן אַיִל לִישָׁנָא דְּתַקִּיפוּ, בְּגִין דְּחוּלָקָא דִּידֵיהּ תַּקִּיפוּ מַיָּא. וּבָעֵינָן דְּיִסְתַּכֵּם הַהוּא דַּרְגָּא דִּגְבוּרָ"ה בְּחֶסֶד עִלָּאָה לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. וּלְאִתְפָּרְעָא מֵאִינוּן דְּעָאקִין לוֹן וּלְאַסְחָרָא לֵיהּ סִטְרָא דְּמַיִין, הַאי דִּכְתִיב (בראשית לי:לי"ז) מָחְשׁוֹף הַלָּבָן.

שִׁבְעָה כְּבָשִׂים תְּמִימִים. לְקֶבֶל כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין דְּיִשְׁתַּלְמוּן בֵּיהּ. וְכֵן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא שִׁבְעָה אִמְרִין בְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְּכוּלְּהוּ שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין כָּל חַד אִשְׁתְּלִים בְּרַזָּא דְּשֶׁבַע וִיהוֹן שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת לְקֶבְלָא נְהִירוּ עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא. שַׁעִיר חַטָּאת לְכַפָּרָה עַל סָאִיבוּ דְּמָקְדְּשָׁא וְלָא יְהֵא לֵיהּ רְשׁוּ לְהַהוּא שָׂעִיר לְעָרְבָּא וְלָא לְאַסְטָנָא עַל יִשְׂרָאֵל.

(במדבר כ"ח:כ"ו) וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה. לְקֶבֶל דַּרְגָּא דַיְיקָב דְּהָא כְּדֵין אִשְׁתְּלִים עַלְמָא וְאִתְחַדַּשׁ. וַאֲנָן מָנִינָן שֶׁבַע שְׁבוּעִין בְּגִין לְחַבְּרָא כֹּלָּא בְּיוֹבְלָא עִלָּאָה דְּיַהֲבָא לְהַאי בָּרָא בּוּכְרָא עֲטָרָה דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִתְכְּלִילַת בְּמ"ט אַנְפִּין וְנַפְקָא מֵחָכְמָה עִלָּאָה בְּאִינוּן חַמְשִׁין שַׁעֲרֵי בִּינָה. וְאִתְיְיהִיבַת לְהַאי בָּרָא בּוּכְרָא עַל יְדֵי דְמֹשֶׁה דְּאֶחִיד נָמֵי בְּהַאי דַּרְגָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר השירים ג':י"א) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, בְּמַלְכָּא דִּשְׁלָמָא כֹּלָּא דִּילֵיהּ. (והא) דְּהָא אוֹקִימְנָא דְּהַאי דַּרְגָּא שְׁלִים מִכָּל סִטְרִין וּשְׁלִים אִקָּרֵי בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דִּכְתִיב (בראשית כ"ה:כ"ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ. דָּא כַּד אִתְיְיהִיבַת (אורייתא). וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ. כַּד אִתְבַּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא:

תָּא חֲזֵי כְּתִיב בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי דְּאִתְחַבַּר הַאי דַּרְגָּא דְּאִקָּרֵי שְׁלִישִׁי בַּחֹדֶשׁ וְהִיא חֲתוּנָתוֹ, עַל דָּא כְּתִיב (שמות י"ט:ב') וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר. הַאי דַּרְגָּא בְּרָא בּוּכְרָא. נֶגֶד הָהָר לְקֶבֶל הַהוּא הַר דְּאִתְיַידַּע דְּאִיהוּ זְעֵיר מִכָּל טוּרַיָּא דִּלְעֵילָּא דְּאִיהוּ רָם וְנָשָׂא כַּד אִתְחַבָּר לְעֵילָּא וְאִקָּרֵי הַר סִינַי דְּהָא ז' טוּרִין וְז' יוֹמִין וְז' אַרְצוֹת בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַלְמָא דְּאִינוּן לְקֶבֶל שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין וְלָא בָּחַר מִכֻּלְּהוּ לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא אֶלָּא בְּהַר סִינַי דְּאִיהוּ רָזָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,

וּבְיָם כִּנֶּרֶת נָמֵי דְּאִתֵּי מִתַּמָּן תְּכֵלֶת דְּדָמֵי לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כִּנֶּרֶת דָּא צַדִּי"ק וְהַאי יָם דְּכִנֶּרֶת הוּא כְּדְאוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. כְּנוֹר הָיָה תָּלוּי לְמַעְלָה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, וּבְשָׁעָה שְׁרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת בּוֹ מְנַגֵּן מֵאֵלָיו. וְדָוִד קָם לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא חֲצוֹת לַיְלָה לְאִתְחַבְּרָא בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שִׁבְיעָאָה דְּכוֹלָּא נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא דְּאַרְעָא תַּתְּאָה, בָּחַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהִי לְקֶבֶל נְקוּדָה עִלָּאָה.

מָאי טַעְמָא בֵּי"ה בְּהַר סִינַי דִּלְעֵילָא לְמֵיהַב בֵּי"ה אוֹרַיְיתָא שְׁבִּכְתָב וְסִימָנִיךְ בְּהַאי אֱרוֹן לְמֵיהַב בֵּי"ה בְּרִית, בְּגִין דִּבְּהַאי אֱרוֹן מוּנָּחִין כָּל גְּנִיזִין טָבִין, וְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב דְּאִקְרֵי בְּרִית בֵּי"ה מוּנָּחָא. וְכָל מָאנֵי קְרָבָא דְּמַלְכָּא בִּידֵי"ה אִתְמְסָרוּ, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין דִּלְתַתָּא מִינָּהּ יַנְקִין. זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְמֵיטַר אוֹרַיְיתָא כְּדֵין יַהֲבַת לוֹן כָּל טִיבוּ דְּעָלְמָא. וְאִי לָא כְּדֵין יַסְרַת לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ויקרא כ"ו:כ"ח) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי, דְּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכַד תִּתְחַבַּר בְּאֱנ"י דְּיֵל"ת דִּילָהּ אִקְרֵי אֲדֹנָ"י וְדַיְינָא לְעָלְמָא.

בְּגִין כָּךְ כְּתִיב (דברים ד':מ"ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה. בְּזֹאת אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא. תָּא חֲזֵי אוֹרַיְיתָא שְׁבִּכְתָב צַדִּי"ק אִקְרֵי, וּמוּנָּח בְּזֹאת דְּהַאי בְּרִית מָנְחָא בֵּי"ה, דִכְתִיב אֱרוֹן הַבְּרִית בְּגִין דְּמוּנָּח בֵּי"ה בְּרִית דְּאִיהוּ צַדִּי"ק בְּגִין כָּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה אִתְחַבָּר וא"ו בְּזֹאת וּכְדֵין אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה סָם חַיִּין לְעָלְמָא. דְּהָא אִילָנָא דְחַיֵּי אִתְדַּבַּק בָּהּ.

וְכַד לָא מָכְשְׁרִין בְּנֵי נָשָׁא עוֹבָדַיְיהוּ, אִסְתְּלַק וא"ו מִזֹּאת. וּכְדֵין כְּתִיב (ויקרא י"ד:ב') זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע, וְזֶהוּ חָשׁוּב כְּמֵת. וּכְתִיב (במדבר י"ט:י"ד) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל אִסְתָּלָק ו' מִזֹּאת וְעָבִיד הַאי אֹהֶל נוּקְמִין, הַיְינוּ דִכְתִיב (שם) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ. וּבְגִין דְּלָא אִתְחַבָּר ו' בָּהּ', גָּרְמוּ דְּסָאִיבוּ מַקְדְּשָׁא וְגָרִימוּ לוֹן מוֹתָא. דְּהָא מַאן דְּאַפְרִישׁ לוֹן, גָּרִים מוֹתָא לְנַפְשַׁיהּ,

עַד דְּאָתַת פָּרָה וְכִפְּרָה עַל בְּנָהּ. וְעַבְדִין מִינָּהּ הַזָּאָה עַל טְמֵאֵי מֵתִים. זֹאת הַתּוֹרָה דְּלָא אִתְחַבָּר בָּהּ וא"ו עַד דְּעָבְדוּ הַזָּאָה לְאִינּוּן כְּלֵי מִדְיָן. וּלְבָתַר (דברים ד') וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם וְגוֹ' חַיִּים אִתְדַּבַּק בָּהּ.

(דברים ל"ג:א') וְזֹאת הַבְּרָכָה, בְּרָכָה אִתְדַּבַּק בָּהּ בְּהַאי זֹאת. אֲבָל כָּל אֲתַר דְּתִשְׁכַּח בְּאוֹרַיְיתָא זֹאת הַתּוֹרָה בְּלָא וא"ו, בְּגִין חוֹבָה (ויקרא י"ג:נ"ט) זֹאת תּוֹרַת נֶגַע צָרַעַת. (ויקרא י"ד:נ"ד) זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל נֶגַע הַצָּרַעַת (במדבר ה':כ"ט) זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת. בְּגִין דְּסָאִיבוּ גָּרְמֵיהוֹן וְסָאִיבוּ מַקְדְּשָׁא. (ויקרא ו':ב') זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, לָא כְּתִיב בֵּי"ה וא"ו עַד דְּיַעְבְּדוּ לָהּ שְׁלִימוּ בְּנֵי אַהֲרֹן לְחַבְּרָא לְזֹאת בְּבַעְלָהּ.

(ויקרא ו':ז') וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה, לֹא אַתְיָיא עַל חֵטְא, דְּהָא נָדָבָה הִיא. אוֹ דְּאַתְיָיא עִם עוֹלָה וְהָא עַבְדָּא עוֹלָה שְׁלִימוּ. (ויקרא ו':ז') זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת אַתְיָיא עַל חֵטְא דְּסָאִיבוּ לְהַאי זֹאת. וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם בְּגִין דְּלָא עָבְדוּ כָּל כָּךְ פְּגִימוּ, וּבְגִין כָּךְ אַתְיָיא דְכוּרָא וְלָא נוּקְבָא (ויקרא ז':י"א) וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים בְּגִין דְּאִתְיַין לְשִׁלְמָא אִתְחַבָּר בָּהּ וא"ו. (שם) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת, בְּגִין חַטָּאת דְּאִית בְּקָרָא, וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה.

דָא אוֹקִימְנָא בְּכָל אַתְרָא וא"ו מוֹסִיף עַל עִנְיָן רִאשׁוֹן. וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם וְגוֹ' מַאי טַעְמָא וא"ו, הָא לֹא אָמַר זֹאת בְּקַדְמֵיתָא, אֲמַאי כְּתִיב וְזֹאת, בְּגִין סַם חַיִּים דְּאִתְדַּבָּק בָּהּ. (דברים ל"ג:א') וְזֹאת הַבְּרָכָה, בְּגִין בְּרָכָה אַף עַל גַּב דְּלָא כְּתִיב זֹאת בְּקַדְמֵיתָא, אוֹ מִלָּה עַל מָה דְּיֵיתֵי. אֲבָל בְּכוּלְּהוּ מַאי טַעְמָא לָא כְּתִיב וְזֹאת. בְּגִין דְּלָא אִתְדַּבַּק וא"ו. וְהַאי דְּכְתִיב וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם בְּגִין דְּכְתִיב לְעֵיל זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת, וא"ו מוֹסִיף עַל עִנְיָן רִאשׁוֹן.

בְּגִין כָּךְ אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא בְּהַאי זֹאת. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (ויקרא כ"ו:ט"ז) אַף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת, אָסֵלֵק מִינָהּ וא"ו וְתַעֲבִיד בְּהוּ נוּקְמִין וְכוּלְּהוּ קָרְבָּנִין אַתְיָין לְקָרְבָא לְהַאי זֹאת לְעֵילָּא בְּהַאי שְׁלִישִׁי. וַאֲנַן מְקָרְבִין בְּהַאי יוֹמָא תְּרֵין פָּרִים בְּמוּסָף, לְאוֹסָפָא לֵיהּ תְּרֵין חוּלָקִין. אַיִל אֶחָד, לְאִתְחַבְּרָא לֵיהּ אַיִלָּא דִּגְבוּר"ה. שִׁבְעָה אִמְרִין לְקֶבֶל כּוּלְּהוּ דַּרְגִּין דְּיֵיחֲדוּן בְּהַאי הִלּוּלָא. שֵׂעִיר עִזִּים, לְכַפָּרָא עַל דְּסָאִיבוּ מַקְדְּשָׁא חַיְיבִין דִּלְתַתָּא.

(במדבר כ"ט:א') בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּיִצְחָק דְּיִתְחַבַּר בֵּיהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּתְרֵין פָּרִים. הַאי דְּכְתִיב (בראשית ח':ד') וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר, דְּאִתּוֹסָפָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי שְׁבִיעִית עַל עֶשֶׂר סְמִיכָא לַעֲשָׂרָה. בְּגִין כָּךְ פָּר אֶחָד לְאוֹסָפָא לֵיהּ חֵילָא דְּאִימָא עִלָּאָה לְמֵידָן עַלְמָא. אֲבָל תְּרֵין לָא, בְּגִין דְּלָא יָכִיל עַלְמָא לְמִסְבַּל דִּינָא תַּקִּיפָא. אַיִל אֶחָד, גְּבוּרָה דִּילֵיהּ לִישָׁנָא דְּתַקִּיפוּ, (תהלים כ"א) אֲיַלּוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה. וְהַאי אַיִל תִּשְׁכַּח בְּכוּלְּהוּ מוּסָפִין, דְּמוֹסִיפִין חֵילָא דִּגְבוּרָה עֲלַיְיהוּ. בַּר מִשֻּׁבְתָּא דְּאִית בֵּיהּ נִיחָא, וְלֵית בֵּיהּ דִּינָא כְּלָל. דְּאִתְנַלְיָיא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא חֵידוּ וְטָבָאן לְכוּלְּהוּ עִלָּאִין (ס"א עלמין).

(במדבר כ"ח:ג') כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, לְמֵיהַב חֵילָא לְכוּלְּהוּ דַּרְגִּין. שֵׂעִיר עִזִּים דְּלָא יִתְחֲזֵי סָאִיבוּ בְּמַקְדְּשָׁא בְּיוֹמָא דְּדִינָא וּבְהַאי יוֹמָא אִתְחַבָּר גְּבוּרָה עִלָּאָה בְּדִינָא תַּתָּאָה דְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ לְמֵידָן עַלְמָא. תָּא חֲזֵי גְּבוּרָה דִּינָא קַשְׁיָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דִּינָא רַפְיָא. אַךְ חוֹבַת הַיּוֹם פָּר אֶחָד, בְּגִין דְּיָכִיל עַלְמָא לְמִסְבַּל.

וּבְגִין כָּךְ בְּרֵישׁ יַרְחָא תְּרֵין פָּרִים דְּהִיא כַּפָּרָה. בַּעֲשָׂרָה לְיַרְחָא לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּמֹשֶׁה, בְּמוּסָף דִּילֵיהּ פָּר בֶּן בָּקָר אֶחָד, דְּלָא אִתּוֹסַף בֵּיהּ דִּינָא כָּל כַּךְ בְּגִין דְּהוּא יוֹמָא דְּכַפָּרָה. אַיִל אֶחָד תַּקִּיף, לְתַבְּרָא רְשִׁיעֵי עַלְמָא, וּבַעֲיָינָן לְמֶעְבַּד נַיְיחָא לְשָׁכְכָא רָגְזָא.

כְּבָשִׂים שִׁבְעָה, לְאוֹסָפָא לְכוּלְּהוּ דַּרְגִּין. שֵׂעִיר עִזִּים אֶחָד, אִתּוֹסַף הָכָא בְּחוֹבַת הַיּוֹם לְכַפָּרָא עַל סוֹאֲבַת מַקְדְּשָׁא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלְּעֵילָּא מְכַפֵּר כֹּלָּא. וְלָא יִשְׁתַּאַר סָאִיבוּ בְּעָלְמָא. בְּגִין כָּךְ, חַד בְּיוֹמָא, לְכַפָּרָא קֻדְשָׁא הַקְּדוֹשִׁים חַד זִמְנָא בְּשַׁתָּא, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח כָּל כַּךְ סָאִיבוּ תַּמָּן. וְחַד לְבָרָא, לְמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, דְּלָא יִשְׁתַּכַּח סָאִיבוּ בְּעָלְמָא.

בַּחֲמִשָּׁה עֲשָׂר לְיַרְחָא לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּאַהֲרֹן דְּאָחִיד בְּהוֹ"ד וְאִסְתַּלַק נָמֵי בְּחֶסֶ"ד. וּבְגִין כָּךְ בְּהַאי זִמְנָא אֲפִילּוּ עִם כָּל אוּמִּין דְּעָלְמָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבוּ. בְּגִין דְּאִתּוֹסַף חֶסֶ"ד דְּאַהֲרֹן עִם חֶסֶ"ד דְּאַבְרָהָם וְאִינּוּן מְקָרְבִין בֵּיהּ בְּשִׁבְעָה יוֹמִין קָרְבָּנִין עֶלָּיוֹן, בְּגִין דְּיִחְדּוּ כּוּלֵּיהּ עָלְמָא בְּחֶדְוָותָא דְּיִשְׂרָאֵל.

ע' פָּרִים לְקֶבֶל ע' אוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, וּבְיוֹמָא קַדָּמָאָה פָּרִים שִׁלְשָׁה עָשָׂר. לְאַחְזָאָה דְּלָאו אִינּוּן כְּדָאי לְאִתְקַיְּימָא בְּעָלְמָא, אֶלָּא בְּטִיבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִית בֵּיהּ תְּלֵיסַר מְכִילִן דְּרַחֲמֵי.

אִלֵּים שְׁנַיִם לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפוּ לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּחֶסֶ"ד עִלָּאָה עַל חַד תְּרֵין מִמַּה דְּמִקָּרְבִין בְּכוּלְהוּ מוֹסָפִין בְּגִין דְּהַאי חַגָּא אִיהוּ לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּאַהֲרֹן דְּאָחִיד בְּדַרְגָּא שְׁתִיתָאֵי. וְאִקְרֵי יוֹם שְׁתִיתָאֵי. יוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלֶף שְׁנִין.

וּבְהַהוּא יוֹמָא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹסָפָא עַל חַד תְּרֵין טִיבוּ לְעַמֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות ט"ז:ה') וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ, אַז וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם, וּבְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא אִתּוֹסַף בִּרְכָאן.

וּבְהַהוּא יוֹמָא יֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וְיִתְקָרֵי חַג הָאָסִיף דְּיַכְנִישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ גָּלוּתָא דְּעַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו י"א:י"א) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף יָיְ שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת שְׁאָר עַמּוֹ. וְיִתְקְרֵי חַג הַסֻּכּוֹת, דְּכֻלְּהוּ שִׁבְעָה דַּרְגִּין חַפְיָין עַל יִשְׂרָאֵל כְּסוּכָּה וּבְגִין כָּךְ כּוּלְהוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד אַזְלִין עִם יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא בִּזְכוּתָא דְּאַהֲרֹן

בְּגִין כָּךְ י"ד אִמְרִין בְּכָל יוֹמָא. וּבְשִׁבְעָה יוֹמִין הָא שִׁבְעָתַיִם וְיִנְהִיר שִׁבְעָתַיִם נְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרַחֵם עַל עַלְמָא וְשַׁעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפָּרָא עַל סָאִיבוּ מַקְדְּשָׁא דְּסָאִיבוּ אוּמֵי עַלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בְּיוֹמָא תִּנְיָנָא לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּיִצְחָק. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב. בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּיוֹסֵף. בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְמֹשֶׁה. בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּאַהֲרֹן:

וְתָא חֲזֵי בְּהַאי חַגָּא וּבְחַגָּא דְּפִטִּירוּ, שִׁבְעָה יוֹמֵי דְּכֻלִּילָן כּוּלְהוּ יוֹמִין דִּלְעֵילָּא בְּהוּ. מָה דִּלֵּית כֵּן בְּשְׁאָר חַגִּין דְּמִקָּרְבִין בְּהוּ מוּסָף, אֶלָּא הַיְינוּ דְּאוֹקִימְנָא בְּרָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא (בראשית ל':ל"ז) מָחְשׁוֹף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת, דִּי לְכָל אִינּוּן שִׁבְעָה שִׁבְעָה דַּרְגִּין אַסְחַר לוֹן בִּסְטָר דְּחֶסֶ"ד חַגָּא דְּפִטִּירָא, לְקֶבֶל אַבְרָהָם דְּאָתֵי מֵחֶסֶ"ד בְּגִין כָּךְ כּוּלְהוּ דַּרְגִּין תַּמָּן. דְּהָא לְכוּלְהוּ דַּרְגִּין אֶסְחַר יַעֲקֹב שְׁלֵימָא לְסִטְרָא דְּחֶסֶ"ד. הַאי חַגָּא לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּאַהֲרֹן דְּאָחִיד בְּחֶסֶד, כּוּלְהוּ עִמֵּיהּ.

דָּבָר אֶחָד, בְּגִין דְּכוּלְהוּ דַּרְגִּין וְכוּלְהוּ זַכָּאִין, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְגְּלֵי תַּמָּן בְּכְתְרוֹי וְזַמִּין לְמֶעְבַּד כֵּן בְּיוֹמֵי דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא. בְּגִין כָּךְ כּוּלְהוּ כִּתְרִין וְרָמִיזִין הָכָא וְהָכָא וְנַטְלִין עַל חַד תְּרִין שֶׁבַע בִּרְכָאן הָכָא מֵהָתָם.

וְהָתָם עַל חַד שִׁבְעָה מִשְׁאָר מוֹסָפִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (מיכה ז׳:ט״ו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. כְּיוֹם צֵאתְךָ הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר. מַאי כִּימֵי. דְּכוּלְהוּ יוֹמִין עִלָּאִין אִזְדַּמְנוּ הָתָם וְאִזְדַּמְנוּ הָכָא. בְּגִין כָּךְ נִפְלָאוֹת נ' פְּלָאוֹת, חַמְשִׁין פְּלָאוֹת. דְּהָא נ' תַּרְעִין דְּבִינָ"ה פְּתַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא לוֹן מִתַּמָּן. וּבְגִינֵי כַּךְ בְּאוֹרַיְיתָא אִדְכַּר יְצִיאַת מִצְרַיִם נ' זִמְנִין לְקֶבֶל נ' תַּרְעִין כְּדֵין יַעֲבִיד לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא.

וּמַאי אַרְאֶנּוּ. אֶלָּא אַרְאֶנּוּ לְהַהוּא סָבָא דְּחָזָא בְּקַדְמִיתָא דִכְתִיב (שמות י״ד:ל״א) וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה. כְּדֵין זַמִּין לְמֶחְזֵי פּוּרְעָנוּתָא דְּאֱדוֹם.

דָּבָר אַחֵר, דִּבְגִינְהוֹן דְּשִׁבְעָה צַדִּיקַיָּיא, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא לְכָל אוּמִין דְּעָלְמָא וְלָא יִשְׁתָּאַר בְּעָלְמָא אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי וְיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּגִין כָּךְ הָכָא שִׁבְעָה יוֹמִין. תָּא חֲזֵי, דִּבְגִין כַּךְ מִתְמָעֲטִין וְהוֹלְכִין. וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה שַׁלְטִין יִשְׂרָאֵל לְחוֹדָיְיהוּ בְּעָלְמָא וּמָקְרִיבִין פָּר אֶחָד אַיִל אֶחָד, רָזָא דְּיִחוּדָא.

שִׁבְעָה כְּבָשִׂים לְקֶבֶל שִׁבְעָה דַּרְגִּין. שְׂעִיר עִזִּים, אַף עַל גַּב דְּבַהַהוּא זִמְנָא יַעֲבְרִינֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵעָלְמָא, עִם כָּל דָּא יִשְׁתָּאַר מִנֵּיהּ דְּלָא יִתְבָּטְלוּן מִפְּרָיָה וְרִבְיָה. וּבְהַהוּא זִמְנָא יִפְקוּן מַיִם חַיִּים מֵחָכְמָה עִלָּאָה (זכריה י״ד:ח׳) חֲצָיָם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי דָּא חֶסֶד עִלָּאָה וְחֲצָיָם אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן דָּא גְּבוּרָ"ה תַּתָּאָה וּגְבוּרָ"ה עִלָּאָה. בַּקַּיִץ וּבַחוֹרֶף בְּסִטְרָא דְּאֶשָׁא וּבְסִטְרָא דְמַיָּא. דְּלָא יִשְׁתָּאַר דִּינָא בְּעָלְמָא אֶלָּא כֹּלָּא רַחֲמֵי וְחַיִּים וְחֵירוּ בְּעָלְמָא:

וְתָא חֲזֵי בְּהַאי חַגָּא עַבְדִּין נִסּוּךְ הַמַּיִם. נְבִיעַ דְּחֶסֶד בְּאִינּוּן שִׁתִּין מַשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְכוּלְהוּ שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין מְקַבְּלִין מַאִינּוּן מַיִם חַיִּים דְּנָפְקִין מִירוּשְׁלַיִם עִלָּאָה טְמִירָא. וּבֵאן אֲתַר רָמִיז לְאִינּוּן מַיִם חַיִּים, בְּאִינּוּן שִׁיתִּין.

וְחַסִידֵי וְצַדִּיקֵי חַדָּאן בְּהַאי הִלּוּלָא, בְּגִין דִּרְמִיזָא לְהַהוּא טִיבוּ דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד כַּד יַעֲבֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָאִיבוּ מֵאַרְעָא דְּיֶחְתוּן אִינּוּן מַיִם חַיִּים טָהוֹרִים בְּאִינּוּן שִׁיתִּין, בְּהַהוּא מְזִבְּחַ עִלָּאָה הַהוּא יָם הָאַחֲרוֹן. וְאִינּוּן תְּלָתָא לוֹגִין מַיִם י"ח בֵּצִים לְקֶבֶל צַדִּיק דְּאִקְרֵי ח"י הָעוֹלָמִים, וְעַל יְדֵיהּ מָיִם נַחְתִּין בְּאִינּוּן שִׁיתִּין.

וְתָא חֲזֵי הִלֵּל הַגָּדוֹל כַּד הֲוָה חַדֵּי בְּהַאי הִלּוּלָא אָמַר אִם אֲנִי כָּאן הַכֹּל כָּאן. וְאִם אֵין אֲנִי כָּאן מִי כָּאן. הוּא רָמִיז וְאָמַר אִי שְׁכִינְתָּא דְּאִקְרֵי אֲנִי שַׁרְיָיא כַּאן. הַכֹּל כָּאן הַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי כָּל דְּאִתֵּי לְאִזְדַּוּוגָא בֵּהּ. וְאִם אֵין אֲנִי כָּאן מִי כָּאן. דְּהָא לָא חַשִׁיבָא טִיבוּ שְׁלֵימָא בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָיא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

אֲבָל כַּד יִשְׁתְּלְמוּ אִינּוּן פָּרִים כְּדֵין כְּתִיב (ישעיהו י״ב:ג׳) וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. מַאן אִינּוּן. שִׁית מַעְיְנֵי דְּאִינּוּן מְרִיקִין בְּהַאי יְשׁוּעָה וּכְדֵין עַלְמָא כּוּלֵּיהּ בְּחֶדְוָה בְּגִין דְּנָפְקָא שְׁכִינְתָּא מִבֵּין הַהוּא סָאִיבוּ דְּשָׁאַר עַמִּין, בְּגִין כָּךְ (במדבר כ״ט:ל״ה) בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם.

תָּא חֲזֵי עֶשֶׂר נְטִיעוֹת עֲרָבָה וְנִסּוּךְ הַמַּיִם הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. שְׁאַר מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא תּוֹרָה. וְהָכָא הֲלָכָה. מַאי טַעְמָא, אֶלָּא בְּגִין דְּהַאי אַתְרָא דְּאִקְרֵי הַר סִינַי, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה אוֹלִיפַת לֵיהּ לְמֹשֶׁה לְקַשְׁרָא קִשְׁרִין דִּמְהֵימְנוּתָא.

אִינּוּן עֶשֶׂר נְטִיעִין דְּנָצָב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אֲחִיד לוֹן בְּהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי עֶרֶב שְׁבִיעִית וְיַעֲבְדוּן פְּרִי בְּהַהוּא בֵּית סְאָה, בְּגִין דְּאַיְיתֵי מְזוֹנָא לְעָלְמָא בְּהַאי שְׁבִיעִית. דְּלֵית לוֹן מְזוֹנָא אֶלָּא מֵהַהוּא שַׁתָּא שְׁתִיתָאָה דְּזַרְעִין בָּהּ זַרְעִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (הושע י׳:י״ב) זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד, מָה דְּזַרְעִין יְהֵא לְהַהוּא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי צְדָקָה שְׁלֵימָה, וּכְדֵין וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד כְּדֵין יְהֵא טִיבוּ עִלָּאָה. וּמַאן אִיהוּ לְפִי (פי) חֶסֶד דָּא אַבְרָהָם.

וְתָא חֲזֵי לְתַתָּא שְׁבָעָה עֲבִידָן אִית בֵּינֵיהוֹן. זְרִיעָ״ה לְקֶבֶל אִימָּא עִלָּאָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ח׳:כ״ב) הֵא לָכֶם זֶרַע. קְצִירָ״ה לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד. דִּישָׁ״ה בַּחֲרוּץ לְקֶבֶל דַּרְגֵּיהּ דְּיִצְחָק דְּעָבִיד דִּינָא וְאַפְרִישׁ תֹּכֶן מֵהַהוּא בָּר. דִּינָא אַפְרִישׁ מִנֵּיהּ וְעָבַד דִּינָא בִּרְשִׁיעֵי עַלְמָא וּכְדֵין אִינְהוּ כְּמוֹץ לִפְנֵי רוּחַ.

וְהַאי רוּחַ דָּא דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב דִכְתִיב (בראשית מ״ה:כ״ז) וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב, וּלְקַבְלֵיהּ זוֹרֶ״ה וְהוּא מוֹץ לְאֶשָּׁא אִתְיְהִיב לְמֵיכַל. טוֹחֵ״ן לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְמֹשֶׁה. לְ״שׁ לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְאַהֲרֹן. אוֹפֵ״ה לְקֶבֶל דַּרְגָּא דְצַדִּי״ק וְאִתְעֲבִיד לְחֵ״ם בְּיָדוֹ דְצַדִּי״ק בְּהַהוּא אוֹר דְּאִית בְּצִיּוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים קל״ו:כ״ה) נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר. בְּקַדְמִיתָא לְכָ״ל וּלְבָתַר לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי בָּשָׂר וּמַאי לֶחֶם דָּא קִיּוּמָא.

וּבְהַאי שַׁתָּא שְׁבִיעַתָּא לָא עָבְדִין עֲבִידְתָּא, אֶלָּא אַכְלִין הַהוּא לֶחֶם דְּאִתְיְהִיב לְהוּ מִשָּׁתָּא שְׁתִיתָאָה. וְכוּלְהוּ עָלְמִין בְּחֶדְוָה נָיְחִין וְכוּלְהוּ מִסְכְּנֵי וְעַתִּירֵי כּוּלְהוּ שָׁוִין בְּהַאי אֲתַר, דְּהָא כּוּלְהוּ תַּתָּאֵי מֵהָאי שַׁתָּא שְׁבִיעַתָּא מִתְזַנְּין.

וְאִי בַּר נָשׁ עָבִיד בְּאִינּוּן פֵּירִין סְחוֹרְתָּא. הַאי דְּאַתְרָא דְּעַנְיוּתָא מָנַע מִנֵּיהּ בִּרְכָאן, בְּגִין כָּךְ מָנַע מִנֵּיהּ בִּרְכָאן. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַחֲזָאָה דְּהַאי אַרְעָא קַדִּישָׁא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִית לָהּ נַיְיחָא בְּבַעֲלָהּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֶחֶם לְהַאי כְּ״ל. וְכָ״ל לְהַהוּא אַתְרָא דְּאִקְרֵי בָּשָׂ״ר מִבְּשָׂרִי, וְלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ אֶלָּא הַנְהוּ סְפִיחֵי דִּשְׁתִיתָאָה דְּאִזְדְּרָעוּ בָּהּ מִמֵּילָא.

וּבָעֵי בַּר נָשׁ בְּהַהוּא עֶרֶב שְׁבִיעִית לְמֶעְבַּד עֲבִידְתָּא דְּאַרְעָא בְּאִינּוּן עֶשֶׂר נְטִיעָן אִשְׁתְּלִימוּ בָּהּ דְּתִתְיַחֵד הַאי אַרְעָא בְּהוּ, וְלָא תִתְפָּרֵשׁ מִנַּיְיהוּ וְתִתְקְרֵי אַף הִיא נְטִיעָה, נְצִיבוּ דְּנָצָב

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דְּלָא יִתְמְנַע מִינָהּ הַהוּא טִיבוּ דְּאִית לָהּ עִם בַּעְלָהּ, נַיְיחָא בַּשַׁבְּיעִית.

בְּגִין כָּךְ אָדָם בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה אִתְבָּרֵי וְאִזְדַּוּוֹגַת עִמֵּיהּ בַּת זוּגֵיהּ לְאִתְעָנָגָא בְּשַׁבְּתָא, וְהַשְׁתָּא אִזְדַּוּוֹגַת צֶדֶ"ק בִּשְׁתִיתָאָה לְמֵיהַב נְהִירוּ לְהַאי הַר סִינַי.

וְתָא חֲזֵי, הַר חוֹרֵב אִתְקְרֵי כַּד אִזְדַּוַּוג עִמֵּיהּ וא"ו. וְאִי בְּנֵי נָשָׁא מַפְרִישִׁין וא"ו מִינָהּ, אִקְרֵי חֻרֵב לַיְיָ, דְּהָא חֻרֵב כְּתִיב, וְעַבְדָּא נוּקְמִין. בְּגִין כָּךְ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה דְּיִכְלְלוּן יַתְהּ בְּאינוּן עֶשֶׂר נְטִיעָן עֲרֵב שְׁבִיעִית, וְיֵיתֵי מְזוֹנָא לְעָלְמָא בַּשַׁבְּיעִית. דְּהוּא אַתְרָא דִּילִית לָהּ נָהוֹרָא אֶלָּא מָה דְּאִתְיְהִיב לָהּ מֵהַהוּא וא"ו.

וְתָא חֲזֵי יִשְׂרָאֵל כַּד עָבְדוּ עֶגְלָא וְאַפְרִישׁוּ בְּרָכָאן מֵהַאי הַר חוֹרֵב דְּאַפְרִישׁוּ מִנֵּיהּ וא"ו וְקַצִּיצוּ בִּנְטִיעוֹת בְּאינוּן נְטִיעָן, מָה כְּתִיב (שמותל"ג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. הַהוּא עֲדִי עִלָּאָה, תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא וּדְרוֹעָא דְּשָׁוְויָין בְּיָד כֵּהָה אַעְדִּיאוּ מִנְּהוֹן. וּמֵאַן אֲתַר אִתְיְהִיב לוֹן, מֵהַר חוֹרֵב כַּד אִזְדַּוַּוג בָּהּ וא"ו. וְהַשְׁתָּא (משלי ט"ז:כ"ח) וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף וְאִתְעָרוּ עֲלֵיהוֹן חֻרֵב.

בְּגִין כָּךְ בְּנֵי לֵוִי דְּעָבְדוּ לְוָיָה לְהַאי אַתְרָא, אִתְפָּרְעוּ מִנְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ל"ב:כ"ו) וַיֵּעָמֹד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לַיְיָ אֵלָי וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי, דְּהָא לָא עָבְדוּ פִּרוּדָא אֶלָּא לְוָיָה.

וְאָמַר לוֹן מֹשֶׁה (שמות ל"ב:כ"ז) כֹּה אָמַר יְיָ עִבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה, בְּגִין דְּהַאי כ"ה יָהֲבַת לוֹן רְשׁוּתָא לְמֶעְבַּד דִּינִין וּמַאן אִיהוּ כ"ה, דָּא הַר חוֹרֵב וּבְגִין כָּךְ קַטְלוּ מִנְּהוֹן כְּשִׁלְשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ, שִׁלְשֶׁת לָא אִתְמַר, אֶלָּא כְּשִׁלְשֶׁת לְקֶבֶל הַנָּהוּ תִּלְתָא דַּרְגִּין דְּהָווּ מַלְיָין לְהַאי בְּאֵר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית כ"ט:ב') וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. בְּגִין דְּאִינוּן גָּרְמוּ דְּיִסְתַּלְקוּן מִינָהּ וְהָא אוּקְמוּהָ.

בְּגִין כָּךְ פִּקּוּדַת לֵיהּ הַאי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לְמֹשֶׁה עַל אִינוּן עֶשֶׂר נְטִיעָן וַעֲרָבָה דְּיִקְיפוּן לְהַאי מְזֻבַּחַ בְּאִינוּן עַרְבֵי נַחַל לְקֶבֶל תְּרֵין דַּרְגִּין דְּמָקִיפִין לְעֵילָא דְּאִינוּן נְצַ"ח הוֹ"ד. וּכְדֵין יַעַבְדוּן נְסוּךְ הַמַּיִם מֵאִינוּן מַיִם חַיִּים דְּאַתְיָין עַל יְדֵי דְּצַדִּיק וְלָא יִמְנְעוּן מֵהַאי מְזֻבַּחַ טִיבוּ עִלָּאָה.

וְתָא חֲזֵי כָּל שְׁאָר יוֹמֵי דְּשָׁתָא בְּהַאי מְזֻבַּחַ עַבְדִין נְסוּךְ הַיַּיִן, רָמִיז לְדִינָא דְּעָיֵיל בָּהּ לְמֵידָן עַלְמָא. אֲבָל בְּחָג עַבְדִין אוּף בְּמַיִם חַיִּים. דְּהָא חַיִּים וּנְהִירוּ אִתּוֹסַף בְּהַהוּא זִמְנָא (ישעיהו י"א:ט') כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים.

עֲשָׂרָה פַּעֲמִים נִמְנוּ יִשְׂרָאֵל, אַחַת בִּירִידָתָן לְמִצְרַיִם דִּכְתִיב (בראשית מ"ו:כ"ז) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה וכו' (וגו'). וְאַחַת בַּעֲלִיָּתָן דִּכְתִיב (שמות י"ב:ל"ז) כְּשֵׁשׁ

מֵאוֹת אֶלֶף. וּשְׁנַיִם בְּחוּמָשׁ הַפְּקוּדִים וּשְׁנַיִם בִּימֵי שָׁאוּל, א' בְּבֶזֶק וְא' בַּטָּלָאִים, וְא' בִּימֵי דָוִד (שמואל ב' כ"ג) וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ. וְא' בִּימֵי עֶזְרָא (עזרא ב':ס"ד) כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד. וְא' לְעָתִיד לָבֹא (ירמיהו ל"ג:י"ג) עוֹד תַּעֲבוֹרְנָה הַצֹּאן עַל יְדֵי מוֹנֶה. אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה, דָּא אָדָם עִלָּאָה דְּאַשְׁרֵי עֲלוֹי טִיבוּ דְּעַתִּיקָא. אֵימָתַי, כַּד מָטָא חָכְמָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי י"ח:כ"ב) מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְיָ. דָּא רַעֲוָא דְּעַתִּיקָא וּמַאי אִיהוּ הַאי חָכְמָה, דָּא חָכְמָה זְעֵירָא דְּהִיא רַבְרְבָא בְּאִתְחַבְּרוּתָא לְעֵילָא. מָצָא, מַאי מָצָא כְּגוֹן דְּאִשְׁתַּכְּחַת בְּכֹלָּא. וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה דְּבָעֵי לְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַפָּקָא מֵעוֹמְקָא עִלָּאָה תְּבוּנָה, לְאַנְהָרָא לְהַאי חָכְמָה. וְעַל יְדֵי דְּמַאן אִתְנְהִירַת עַל יְדֵי עִלָּאָה דְּמָפִיק רָצוֹן מִלְּעֵילָּא לְאַנְהָרָא לָהּ: רִבִּי בְּנָיְמִן לֵוִי, מַצָּאתִי כְּתוּב שָׁם בֵּן י"ב אוֹתִיּוֹת יְהֹ יְהֹ וְהַ וְהַ וְהֹ יְהֹ: תֹּה"וּ בְּמִסְפַּר קָטָן עִם ג' אוֹתִיּוֹת גִּימַטְרִיָּא ש' ש"ד שד"י. בֹּהוּ בְּמִסְפַּר קָטָן גִּימַטְרִיָּא צְבָאוֹת כָּזֶה ב' ב"ה בֹּהוּ. חֹשֶׁךְ בְּמִסְפַּר קָטָן עִם הַכּוֹלֵל גִּימַטְרִיָּא אֱלֹהִים. רוּחַ בְּמִסְפַּר קָטָן עִם הַכּוֹלֵל בְּגִימַטְרִיָּא יהו"ה בְּמִסְפַּר קָטָן. רַעַשׁ בְּמִסְפַּר קָטָן עִם הַכּוֹלֵל גִּימַטְרִיָּא בֹּהוּ. קוֹל דְּמָמָה דַקָּה בְּמִסְפַּר קָטָן עִם הַכּוֹלֵל יהו"ה וְי"ב יוֹתֵר כְּנֶגֶד שֵׁם י"ב הַנִּמְסָר לְאֵלִיָּהוּ בַּמַּעֲרָה. וְכֵן דַּקָּה בְּמִסְפַּר קָטָן עִם הַשְּׁלִשָּׁה אוֹתִיּוֹת גִּימַטְרִיָּא יב"ק נלע"ן:

סימן כז

לָמָּה בְּי"ת דּוֹמָה לְאָדָם שֶׁנּוֹצָר בְּחָכְמָה שֶׁסְּתוּם מִכָּל צַד וּפְתוּחַ מִלְּפָנָיו וְהָאֹלָף פְּתוּחָה מֵאַחֲרָיו רוֹצֶה לוֹמַר כִּי הִיא פְּתוּחָה לְקַבֵּל מִן הַכֶּתֶר וְיֵשׁ לָהּ פְּתַח לְהַשְׁפִּיעַ לְאֲחֵרִים.

סימן כח

וּמְנָא לָן דְּשָׁמַיִם הֲוֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב (מלכים א ח':ל"ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. אֲטוּ שְׁלֹמֹה מִתְפַּלֵּל אֶל הַשָּׁמַיִם שֶׁיִּשְׁמְעוּ תְּפִלָּתוֹ, אֶלָּא שְׁנִקְרָא שְׁמָן עַל שְׁמוֹ. וְלָמָּה נִקְרָא שָׁמַיִם אֶלָּא שֶׁהוּא עָגוֹל כְּמוֹ רֹאשׁ וּמְלַמֵּד שֶׁמַּיִם מִימִינוֹ וְאֵשׁ מִשְּׂמֹאלוֹ וְהוּא בְּאֶמְצַע שָׁא מַיִם, מֵאֵשׁ וּמַיִם וּמָכְנִיס בֵּינֵיהֶם שָׁלוֹם, בָּא הָאֵשׁ וּמָצָא מִצְדּוֹ מִדַּת הָאֵשׁ. בָּא מַיִם וּמָצָא מִצְדּוֹ מִדַּת הַמַּיִם וְהַיְינוּ (איוב כ"ה:ב') עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, מַאי שָׁמַיִם מְלַמֵּד שֶׁגָּבַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵשׁ וּמַיִם וּטְפָחַן זֶה בָּזֶה וְעָשָׂה מֶהֶן רֹאשׁ לִדְבָרָיו שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים קי"ט:ק"ס) רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת. ע"כ.

סימן כט

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ. בְּזִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בְּאִלֵּין קְלִיפִּין הֲוָה בּוֹנֶה עָלְמִין וּמַחֲרִיבָן וְהָא אוּקְמוּהָ דְּלֵית הַשְׁפָּעָה בְּכָל עָלְמִין, וְנָהַר דְּאִיהוּ צַדִּיק יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ בִּתְרֵין עָלְמִין, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְאִית מָאן דְּאָמַר דְּסָלִיק בְּמַחְשַׁבְתֵּיהּ לְמִבְנֵי עָלְמִין וּלְהַחֲרִיבָן. וְאָמַר דֵּין מְהַנְיִין לִי וְדֵין לָא מְהַנְיִין לִי. אִלֵּין דְּאִתְמַר בְּהוֹן אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ מְהַנְיִין לִי. וְאַחֲרָנִין דְּאִתְמַר בְּהוֹן

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ דְּאַחֲזֵי עַל עָלְמִין דְּסָלִיק בִּרְעוּתֵיהּ לְמִבְנֵי לוֹן וְלָא עָבִיד לוֹן עָלַיְהוּ אִתְּמַר תֹּהוּ וָבֹהוּ.

וּבְזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִלֵּין קְלִיפִּין אִתְּמַר בֵּיהּ (איכה ג׳:מ״ד) סַכּוֹתָה בָּעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. תֹּהוּ וְחֹשֶׁךְ עֲלֵיהוּ אִתְּמַר (שמות י״ד:כ׳) וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וְאִלֵּין קְלִיפִּין דְּאֶגוֹזָא, מוֹחָא מִלְּגַאו דְּתַלְיָא (דתלת) לד' סִטְרִין דָּא יהו"ה דְּאִיהוּ לָא קַבִּיל מֵסָאֲבוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיהו כ״ג:כ״ט) הֲלֹא כֹּה דְּבָרַי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ. מָה אֶשָׁא לָא מְקַבֵּל טוּמְאָה הֲכִי שְׁמֵיהּ לָא מְקַבֵּל טוּמְאָה.

וּבְזִמְנָא דְּמִתְגַּבְּרִין אִלֵּין קְלִיפִּין וְאִתְבָּרוּן מֵאֶגוֹזָא, צְלוֹתָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא אדנ"י, סַלְקָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ דְּאִיהוּ יהו"ה וּסְלִיקַת כּוּלָּהּ, דִּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ מִתְכַּסֵי מִינָהּ בְּאִלֵּין קְלִיפִּין, אִיהִי אִתְקְרִיאַת עֲנִיָּה יְבֻשָּׁה וְלֵית לָהּ אֶלָּא מָה דְּיַהֲבִין עֲבָדִין בַּחֲשָׁאי.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְפְּשָׁט מֵאִלֵּין קְלִיפִּין אִתְּמַר (ישעיהו ל׳:כ׳) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. וּמָה דַּהֲוָה יְבֻשָּׁה אִתְּמַר בָּהּ, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאִתְקְרִיאַת בְּרָכָה דִּילֵיהּ, קָרְבָּנָא דִּילֵיהּ, עוֹלָה דִּילֵיהּ, דְּאוֹקִיד כָּל אִלֵּין קְלִיפִּין.

וּסְלִיקַת לְגַבֵּיהּ קְטֹרֶת. קִשּׁוּרָא דִּילֵיהּ, עוֹלָה דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב (ויקרא ו׳:י״ח) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, הִיא הָעוֹלָה בִּצְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית, הִיא הָעוֹלָה לְגַבֵּיהּ בִּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה בְּכַמָּה רֵיחִין וּבוּסְמִין דְּגַן עֵדֶן דְּאִיהִי גַּן דְּאוֹרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד׳:י״ב) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַּלָּה, סְתִימָא דְּלָא אִתְפַּתְּחַת אֶלָּא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ.

וְכַד יֵיתֵי בַּעְלָהּ (תהילים נ״א:י״ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח דְּאִיהִי בָּבָא עִלָּאָה אִתְפַּתְּחַת לְגַבֵּיהּ כִּתְרִין (בתרין) סַמְכִין קְשׁוֹט וְקִבְּילַת לֵיהּ בִּתְרִין דְּרוֹעִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שיר השירים ב׳:ו׳) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

יהו"ה נָחִית לְגַבָּהּ וְדָא הוּא רָזָא אָמֵ"ן (דאמ"ן) גִּימַטְרִיָּא יאהדונה"י דְּאִיהוּ חִבּוּרָא דִּתְרִין שְׁמָהָן בְּאַתְוָון. וּבְגִין דָּא גְּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ בְּזִמְנָא דְּאִינּוּן תְּרִין בְּרִישָׁא דְּצַדִּיקַיָּא.

אֲבָל כַּד אִינּוּן בְּרִישָׁא דְּחֵיְיבַיָּיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲמָרַת לְגַבַּיְיהוּ (שיר השירים א׳:ו׳) אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת מֵאִלֵּין דְּשַׁרְיָין לְפַתְּאָה לִבְנֵי נָשָׁא כְּמָה דַּהֲווּ מְפַתְּיִן לְיִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא בְּשִׁית שַׁעְתִּין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות ל״ב:א׳) וַיַּרְא הָעָם כִּי בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר. וְאוּקְמוּהָ מַאי כִּי בֹשֵׁשׁ, אֶלָּא בְּשִׁית שַׁעְתִּין עֲבָדוּ יָת עֶגְלָא בְּגִין לְאַפָּרָשָׁא לוֹן מִשָּׁבָע. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות י״ב:ט״ו) אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר, אַךְ חִלֵּק בֵּין שֵׁשׁ לְשָׁבַע.

וּבְגִין דָּא אָמְרָה כְּנֶסֶת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׁזַפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ גָּרְמוּ דְּאִסְתַּלַק מִנִּי ו' דְּאִיהוּ הַשֵּׁשׁ וְאוֹר הַשֵּׁשׁ דַּהֲוָה נָהִיר בְּסִתְרָא דְּשִׁית תֵּיבִין דְּאִינּוּן (דברים ו׳:ד׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִּי, נִיחַר גְּרוֹנָם דְּבַטִּילוּ קְרִיַת שְׁמַע דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (תהילים קמ״ט:ו׳) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם, וּבְגִין דָּא שָׁמוּנִי נוֹטָרָה אֶת הַכְּרָמִים, דְּאִינּוּן שְׁאָר אוּמִין עֲרֶב רָב. וּבְגִין דָּא כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִי וּבְגִין דָּא אִינּוּן עֲרֶב רָב מַצְלִיחִין בְּכֹלָּא.

כָּתְנוֹת עוֹר חֲשׁוֹכִין דְּעַיְינִין דְּאִתְּמַר בֶּהוֹן (בראשית כ״ז:א׳) וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאוֹת, לְאִסְתַּכְּלָא לְאִלֵּין דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (יחזקאל א׳:א׳-ב׳) נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ אוֹר דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית כָּתְנוֹת אוֹר אִינּוּן.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ. וְהָאָרֶץ הוּא חַד. תֹּהוּ תְּרֵין. בֹּהוּ תְּלָת. חֹשֶׁךְ אַרְבַּע. תְּהוֹם חֲמֵשׁ. וְאַרְבַּע אִינּוּן דְּכָלִילָן בְּגוּפָא וְאִינּוּן אַרְבַּע יְסוֹדִין דְּאִינּוּן קְלִיפִּין דֶּאֱגוֹזָא, וּבְגִין דָּא וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ. וְאוּקְמוּהָ הָיְתָה מְקַדְּמַת דְּנָא, דְּהַכִי אָרְחָא דְּקְלִיפִּין דְּמְקַדְּמִין לְמוֹחָא. וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא רוּחָא דְּמְשִׁיחָא, דְּמַיָּד דִּיהֵא מְרַחֶפֶת עַל אַנְפֵּי מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא מִיָּד יְהֵא פּוּרְקָנָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית א׳:ג׳) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר.

סימן ל

ספר הבהיר אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה מַאי דִּכְתִיב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ, מַאי מַשְׁמַע הָיְתָה, שֶׁכְּבָר הָיְתָה. וּמַאי תֹּהוּ, דָּבָר הַמָּתְהֶא אֶת בְּנֵי אָדָם. וּמַאי בֹּהוּ, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב בֹּהוּ, בּוֹ הוּא. עַל שֵׁם מָאי דִּכְתִיב (קהלת ז׳:י״ד) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. בָּרָא בֹּהוּ וְשָׁם מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם. בָּרָא תֹּהוּ וְשָׁם מְקוֹמוֹ בְּרָע. בֹּהוּ בְּשָׁלוֹם דִּכְתִיב (איוב כ״ה:ב׳) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. מְלַמֵּד שְׁמִכָּאֵל שַׂר יְמִינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַיִם וּבָרָד. וְגַבְרִיאֵל שַׂר שְׁמֹאלוֹ, אֵשׁ. וְשָׂר שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם מַכְרִיעַ וְהַיְינוּ דִּכְתִיב עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו.

וּמְנַלָּן דְּבֹהוּ שָׁלוֹם, דִּכְתִיב (ישעיהו מ״ה:ז׳) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע, הָא כֵּיצַד רָע מִתֹּהוּ וְשָׁלוֹם מִבֹּהוּ, בָּרָא תֹּהוּ וְשָׁם מְקוֹמוֹ בְּרָע, שֶׁנֶּאֱמַר עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע. בָּרָא בֹּהוּ וְשָׁם מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. ע״כ:

וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְיָ אֱלֹהִים, מַיָּד (למשיחא) מְשִׁיחָא דְּהוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן בְּמָה דְּאִתְּמַר בֵּיהּ וַיְשַׁלְּחֵהוּ מִגַּן עֵדֶן מֵעֲדוֹן דִּילֵיהּ. וְאַמַּאי לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא בְּגִין דָּא וַיְשַׁלְּחֵהוּ מִיָּד, דְּיִפּוֹק מִתַּמָּן. וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים דְּאִינּוּן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף דְּמָשְׁכָא רוּחָא דְּמְשִׁיחָא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא שִׁילֹ״ה הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ וְאַצְלְתִי מִן הָרוּחַ, דְּהַכִי סָלִיק שִׁילֹה מֹשֶׁה בְּחוּשְׁבָּנָא. וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם, דְּאַקְדִּים שִׁילֹה לִתְרָוַיְיהוּ בְּגִין דִּיהֵא מְרַחֶפֶת עַל אַנְפּוֹי דְּאוֹרַיְיתָא וּפוּרְקָנָא בֵּיהּ תַּלְיָיא וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת מִיָּד יְהֵא בִּידֵיהּ. וּמַאי נִיהוּ, מַטֶּה מטט"רון דְּאִתְהַפַּךְ מִמַּטֶּה לְנָחָשׁ וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה. וְעוֹד מַטֶּה דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה וְאִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל כְּלַפֵּי חֶסֶד לִימִינָא וְיִפְקְחוּן בְּרַחֲמֵי. וְאִם לָאו מַטֶּה כְּלַפֵּי חוֹבָה לְסִטְרָא דִּגְבוּרָ"ה דְּתַמָּן נָחָשׁ, אֵל אַחֵר. דְּתַבָּע לִשְׁפּוֹךְ דָּמָא וְאִתְקְטִיל מָשִׁיחַ וְסַגִּיאִין מִיִּשְׂרָאֵל.

וּבְגִין דָּא אִתְּמַר (רות ג׳:י״ג) שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר דְּאִיהוּ בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם דְּיָהֵא מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד וּבְגִין דָּא וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת וְכֹלָּא לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא דְּאִתְּמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא

וְאִיהִי אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה. אִם זָכָה בַּר נָשׁ, אִיהִי סַם חַיִּים דִּילֵיהּ. וְאִם לָאו, הִיא מִתְהַפֶּכֶת לֵיהּ לְסַם הַמָּוֶת. וְהָא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין הָכִי, כְּגוֹוָנָא דְּמַטֶּה דְּאִתְהַפַּךְ לְנָחָשׁ וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה. וּבְזִמְנָא הַהוּא יִתְמַחוּן מִן עַלְמָא כָּל אִינּוּן דְּאִתְּמָר בְּהוֹן (שמות ז׳:כ״ב) וַיַּעֲשׂוּ כֵּן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם:

סימן לא

יָשָׁב רִבִּי בּוֹן וְדָרַשׁ מָהוּ דִּכְתִיב (ישעיהו מ״ה:ז׳) יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ. אֶלָּא אוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ כְּתִיב בּוֹ יְצִירָה. חֹשֶׁךְ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ כְּתִיב בּוֹ בְּרִיאָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עמוס ד׳:י״ג) יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרֵא רוּחַ. אִי בָּעִית אֵימָא אוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, כְּתִיב בּוֹ עֲשִׂיָּה. דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וְאֵין הֲוָיָה אֶלָּא עֲשִׂיָּה וְקֵרֵי בֵּיהּ יְצִירָה. חֹשֶׁךְ דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ עֲשִׂיָּה אֶלָּא הַבְדָּלָה וְהַפְרָשָׁה קָרֵי בֵּיהּ בְּרִיאָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר הַבְרִיא פְּלוֹנִי וְכוּ׳. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה מָהוּ דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר וְלֹא אָמַר וְהָיָה. מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ חֵפֶץ נָאֶה וְהִקְצָהוּ עַד שֶׁזִּימֵּן לוֹ מָקוֹם וְשָׁמַהוּ שָׁם הֲדָא הוּא דִכְתִיב יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר שֶׁכְּבָר הָיָה. ע״כ:

סימן לב

שִׁבְיעִי הֲוֵי בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמִשָּׁם בָּא זַרְעָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי חוּט הַשְׁזָרָה מְשׁוּךְ מִן הַמּוֹחַ שֶׁל אָדָם וּבָא לַאֲמָה וּמִשָּׁם הוּא הַזֶּרַע דִּכְתִיב (ישעיהו מ״ג:ה׳) מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל טוֹבִים מִזֶּה הַמָּקוֹם אָבִיא זַרְעֲךָ יִתְחַדֵּשׁ לְךָ זֶרַע חָדָשׁ,

וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל רָעִים מִן הַזֶּרַע שֶׁכְּבָר בָּא לְעוֹלָם דִּכְתִיב (קהלת א׳:ד׳) הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. דּוֹר שֶׁכְּבָר בָּא. וּמַאי מִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ, מֵאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁנּוֹטָה תָּמִיד לְמַעֲרָב. וְלָמָּה אִיקְרֵי מַעֲרָב, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם מִתְעָרֵב כָּל הַזֶּרַע.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְבֵן מֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ כַּלָּה נָאָה וּצְנוּעָה בְּחַדְרוֹ, וְהָיָה לוֹקֵחַ מִבֵּית אָבִיו עוֹשֶׁר וּמֵבִיא לָהּ תָּמִיד וְלוֹקַחַת הַכֹּל וּמְצַנַּעַת אוֹתוֹ תָּמִיד וּמְעָרֶבֶת הַכֹּל. לְסוֹף יָמִים בִּיקֵּשׁ לִרְאוֹת מָה אֶסֶף וּמָה קִיבֵּץ הַיְינוּ דִכְתִיב וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ. וּמַאי נִיהוּ בֵּית אָבִיו

דְכְתִיב מִמִּזְרָח אַבִיא זַרְעֶךָ מְלַמֵּד שְׁמִמִּזְרָח מֵבִיא וְזוֹרֵעַ בַּמַּעֲרָב וְאַחַר כָּךְ הוּא מְקַבֵּץ מָה שְׁזָרַע. ע"כ:

סימן לג

זי"ן מַאי עֲבִידְתֵּיהּ, כְּמִנְיָן יְמֵי הַשָּׁבוּעַ. לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל יוֹם יֶשׁ לוֹ כֹּחַ. וּמַאי עֲבִידְתֵּיהּ הַכָא לְלַמֶּדְךָ שְׁכְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ חָכְמָה גְּדוֹלָה בַּאוֹזֶן לְאֵין תַּכְלִית, כָּךְ יֵשׁ הַכֹּחַ הַהוּא בְּכָל הָאֲבָרִים, וּמַאי אֲבָרִים, שֶׁבַע שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם. דִכְתִיב כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. ע"כ:

סימן לד

נִשְׁמַת הַזָּכָר, מִן הַזָּכָר. וְנִשְׁמַת הַנְּקֵבָה, מִן הַנְּקֵבָה. וְהַיְינוּ דְקָא אָזִיל נָחָשׁ בַּתְרָה דְחַוָּה. אָמַר, הוֹאִיל וְנִשְׁמָתָהּ מִן הַצָּפוֹן אֲסִיתֵנָהּ מְהֵרָה. וּמַאי הַסָּתָה הֲוָה, מְשׁוּם דְּבָא עָלֶיהָ. שְׁאֲלוּ תַּלְמִידוֹ, עוֹבָדָא הֵיכִי הֲוָה. אָמַר לָהֶם, סמ"אל הָרָשָׁע קָשַׁר עִם כָּל צְבָאוֹת מַעְלָה עַל רַבּוֹ. מְשׁוּם דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּרְדוּ בְּדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם. אָמַר, הֵיאָךְ אוּכַל לְהַחְטִיאוֹ וּלְגָרְשׁוֹ מִלְּפָנָיו. יָרַד עִם כָּל חֵיילוֹתָיו וּבִיקֵּשׁ לוֹ בָּאָרֶץ חָבֵר כְּמוֹתוֹ וּמָנוּ נָחָשׁ, וְהָיָה לוֹ דְּמוּת גָּמָל. רָכַב עָלָיו וּבָא לוֹ אֶצֶל הָאִשָּׁה.

אָמַר לָהּ, אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגָּן. אָמַר אֲבָקֵשׁ יוֹתֵר וְאוֹסִיף, כְּדֵי שֶׁתִּגְרַע הִיא. אָמְרָה, לֹא מֵנַעֲנוּ אֶלָּא מֵעֵץ הַדַּעַת אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִּגְעוּ בּוֹ פֶּן תְּמוּתוּן. וְהוֹסִיפָה ב' דְּבָרִים, אָמְרָה מִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ, וְלֹא נֶאֱמַר לָהּ אֶלָּא מֵעֵץ הַדַּעַת. וְאָמְרָה, לֹא תִּגְעוּ פֶּן תְּמוּתוּן.

מָה עָשָׂה סמ"אל הָרָשָׁע הָלַךְ וְנָגַע בְּאֵילָן וַהֲוָה הַאִילָן צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר (תהילים ל"ו:י"ב) אַל תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה וְיָד רְשָׁעִים אַל תְּנִידֵנִי, אַל תִּגַּע בִּי. שֶׁנֶּאֱמַר וְיָד רְשָׁעִים אַל תְּנִידֵנִי. הָלַךְ וְאָמַר לְאִשָּׁה, הֲרֵי נָגַעְתִּי בְּאִילָן וְלֹא מַתִּי, אַף אַתְּ תִּגְעִי בְּאִילָן וְלֹא תְּמוּתִי. הָלְכָה הָאִשָּׁה וְנָגְעָה בְּאִילָן וְרָאָתָה מַלְאַךְ הַמָּוֶת בָּא כְּנֶגְדָּהּ, אָמְרָה אוּלַי עַכְשָׁיו אֲנִי מֵתָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וְנוֹתְנָהּ לְאָדָם הֲרֵינִי גוֹרֶמֶת לוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמִּי אִם נָמוּת, נָמוּת שְׁנֵינוּ. וְאִם נִחְיֶה, נִחְיֶה שְׁנֵינוּ. וְלַקְּחָה מִפְּרִיוֹ וְנָתְנָה גַּם לְבַעְלָהּ,

נִתְפַּקְּחוּ עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וְקָהוּ שִׁנָּיו. אָמַר לָהּ מַהוּ זֶה שְׁהֶאֱכַלְתְּנִי שֶׁקָּהוּ שִׁינַי, כָּךְ קָהוּ שִׁינֵי כָּל הַבְּרִיוֹת. יָשַׁב לוֹ בְּדִין אֱמֶת שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים ט':ה') יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק. קָרָא לְאָדָם וְאָמַר לוֹ, לָמָּה בָרַחְתָּ מִפָּנַי. אָמַר לוֹ, אֶת קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וְרָעַדוּ עַצְמוֹתַי וְאִירָא כִּי עֵירוֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא. כִּי עֵירוֹם אָנֹכִי, מְפֹאָלִי. כִּי עֵירוֹם אָנֹכִי, מְצוּוִּי. כִּי עֵירוֹם אָנֹכִי, מְמַעֲשַׂי וָאֵחָבֵא.

מָה הָיָה לְבוּשׁוֹ שֶׁל אָדָם עוֹר שֶׁל צִפּוֹרֶן, וְהִפְשִׁיטוֹ מֵעָלָיו. רָאָה עַצְמוֹ עֵרוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירוֹם אַתָּה. אָמַר אָדָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּשֶׁהָיִיתִי

לְבַדִּי שֶׁמָּא חָטָאתִי לָךְ, אֶלָּא הַאִשָּׁה שֶׁהֵבֵאתָ לִי הִיא הֵדִיחָה אוֹתִי מִדְּבָרֶיךָ. שֶׁנֶּאֱמַר הַאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמָּדִי הִיא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ.

אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא דַּיֵּיךְ שֶׁחַטָּאת אֶלָּא שֶׁהֶחֱטֵאת לְאָדָם. אָמְרָה לְפָנָיו רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי לַחֲטוֹא לְפָנֶיךָ. הֵבִיא שִׁלְשְׁתָּן וְגָזַר עֲלֵיהֶן גְּזֵרוֹת דִּין ט' קְלָלוֹת וּמָוֶת וְהִפִּיל סמ"אל וְאֶת הַכַּת שֶׁלּוֹ מִמָּקוֹם קְדוּשָׁתָן מִן הַשָּׁמַיִם, וְקִצֵּץ רַגְלָיו שֶׁל נָחָשׁ וְאֵירְרוֹ מִכֹּל חַיָּה וּמִכָּל בְּהֵמָה וּפִקֵּד עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה מְפַשְּׁיט אֶת עוֹרוֹ אַחַר שִׁבְעָ שָׁנִים. ע"כ:

סימן לה

(ישעיהו נ"ה:א') וּבָלָא מְחִיר יַיִן וְחָלָב, מָה עִנְיָן זֶה אֵצֶל זֶה. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהַיַּיִן הוּא פַּחַד וְחָלָב הוּא חֶסֶד. וּמִפְּנֵי מָה הִזְכִּיר יַיִן תְּחִילָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרוֹב אֵלֵינוּ יוֹתֵר, יַיִן וְחָלָב סַלְקָא דַּעְתָּךְ, אֶלָּא אִימָא דְּמוּת יַיִן וְחָלָב. ע"כ.

סימן לו

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵעוֹלָם דָּא הָוֹו, וְגוּבְרִין גַּבְרִין דְּסִטְרָא בִישָׁא הָוֹו, דִּכְתִיב אַנְשֵׁי הַשֵּׁם. אַנְשֵׁי שֵׁם לָא כְּתִיב, אֶלָּא אַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּגוֹנָא דָּא כְּתִיב, זְכוֹר רָחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה, מֵעוֹלָם וַדַּאי נָטַל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִינוּן אֲבָהָן קַדְמָאֵי לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵעוֹלָם דָּא אִיהוּ מִטָּתוֹ שְׁלִשְׁלֹמָה דִּכְתִיב וְכוּ':

סימן לז

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שְׁנֵי אוֹרִים הַגְּדוֹלִים הָיוּ, דִּכְתִיב וַיְהִי אוֹר. וְעָלָיו נֶאֱמַר כִּי טוֹב. וְלָקַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאֶחָד וּגְנָזוֹ לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא דִּכְתִיב מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם.

מְלַמֵּד שֶׁאוֹר הָרִאשׁוֹן אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ דִּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, רָאָה טוֹב מְאֹד, מָזְהִיר וּבָהִיר. וְלָקַח מֵאוֹרוֹ הַטּוֹב וְכָלַל שִׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת הַחָכְמָה וּנְתָנוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (משלי ד':ב') כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ. הֲוֵי אוֹמֵר אוֹצָרָה שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה. וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם יִשְׁמְרוּ זֹאת הַמִּדָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁזֹּאת הַמִּדָּה נֶחְשֶׁבֶת בִּכְלַל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהִיא תּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה. יִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא הַטּוֹב הַגָּנוּז. וּמַאי נִיהוּ עִוּזּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,

דִּכְתִיב (חבקוק ג':ד') וְנֹגַהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה. עָתִיד הַנֹּגַהּ שְׁנִלְקַח מֵהָאוֹר הָרִאשׁוֹן לִהְיוֹת כָּאוֹר, אִם יִקַּיְימוּ בָּנַי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרוֹתָם. וּכְתִיב (משלי א':ח') שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּיטֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ.

וּכְתִיב (חבקוק ג׳:ד׳) קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁם חֶבְיוֹן עֻזּוֹ, וּמַאי חֶבְיוֹן עֻזּוֹ. אֶלָּא אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁגָּנַז וְהֶחְבִּיא שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ל״ד) צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, וְזֶה שֶׁנִּשְׁאַר לָנוּ. (תהלים ל״ד) פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ, אוֹתָם שֶׁחוֹסִים בְּצִלְּךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְשׁוֹמְרִים תּוֹרָתְךָ וּמִקַּיְימִים מִצְוֹתֶיךָ וּמְקֻדָּשִׁים שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּמְיֻיחָדִים בַּסֵּתֶר וּבַגָּלוּי, שֶׁנֶּאֱמַר, נֶגֶד בְּנֵי אָדָם.

אָמַר רַבִּי רְחוּמָאי, מְלַמֵּד שֶׁהִיא אוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְתוֹרָה אוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (משלי ו׳:כ״ג) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, וְאָמַר נֵר זוֹ מִצְוָה. וּמִצְוָה זוֹ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אוֹר, זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁכְּבָר נִתְקַיְּים הָאוֹר קְרֵי לָהּ אוֹר. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְאָדָם צָנוּעַ בְּסִיפֵי הַבַּיִת אַף עַל פִּי שִׁיּוֹם הוּא וְאוֹר גָּדוֹל בָּעוֹלָם, אֵין אָדָם רוֹאֶה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הִכְנִיס בּוֹ נֵר. נֵר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נֵר, צְרִיכָה לָהּ תּוֹרָה לְפָרֵק קוּשְׁיוֹתֶיהָ וּלְבָאֵר סוֹדוֹתֶיהָ.

וּמַאי נִיהוּ יִרְאַת יְיָ, זֶה הָאוֹר הָרִאשׁוֹן. דְּאָמַר ר׳ מֵאִיר מָהוּ דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר וְלָא אָמַר לֵיהּ וַיְהִי כֵן. מְלַמֵּד שֶׁהָאוֹר הַהוּא גָּדוֹל וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. גְּנָזוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא

וְהִיא מִדַּת כָּל סְחוֹרָה שֶׁבָּעוֹלָם וְהוּא כֹּחַ אֶבֶן יְקָרָה שְׁקוֹרִין סוֹחֶרֶת. וְדָר וְעַל מָה הִיא מִדַּת דָּר, אֶלָּא מְלַמֵּד שְׁלָקַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִזִּיוָהּ אַחַת מֵאַלְפַּיִם, וּבָנָה מִמֶּנָּה אֶבֶן יְקָרָה נָאָה וּמְקוּשֶׁטֶת וְכָלַל בָּהּ כָּל הַמְּצוֹת. בָּא אַבְרָהָם וּבִיקֵּשׁ כֹּחוֹ לָתֵת לוֹ, נָתְנוּ לוֹ אֶבֶן יְקָרָה זוֹ וְלֹא רָצָה אוֹתָהּ, זָכָה וְנָטַל מִדָּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. בָּא יִצְחָק וּבִיקֵּשׁ כֹּחוֹ וְנָתְנוּ לוֹ, וְלֹא רָצָה בָּהּ. זָכָה וְנָטַל מִדָּתוֹ שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה דְּהַיְינוּ הַפַּ"ד. דִּכְתִיב (בראשית ל״א:נ״ג-נ״ד) וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. בָּא יַעֲקֹב וְרָצָה בָּהּ וְלֹא נָתְנוּהוּ לוֹ, אָמַר לֵיהּ הוֹאִיל וְאַבְרָהָם מִלְּמַעְלָה וְיִצְחָק לְמַטָּה, אַתָּה תִּהְיֶה בְּאֶמְצַע וְתִכָּלוֹל שְׁלָשְׁתָּם דִּכְתִיב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

וּמַאי אֶמְצַע, הַיְינוּ שָׁלוֹם. וְהָא כְּתִיב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, אֱמֶת וְשָׁלוֹם חַד הֲוֵי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (אסתר ט׳:ל׳) דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת (ישעיהו ל"ז) כִּי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת יִהְיֶה בִּימֵי וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (ישעיהו נ״ח:י״ד) וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ. דְּהַיְינוּ נַחֲלָה גְּמוּרָה דְּאִית לֵיהּ הַפַּ"ד וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם.

וּלְפִיכָךְ אָמַר (תהילים קי״ח:כ״ב) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּינָה. אֶבֶן מָאֲסוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק שְׁבָּנוּ אֶת הָעוֹלָם, הָיְתָה עַתָּה לְרֹאשׁ פִּינָה. וְלָמָּה מָאֲסוּ בָּהּ וַהֲלֹא נֶאֱמַר (בראשית כ״ו:ה׳) עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרוֹתָי. מַאי מִשְׁמַרְתִּי, אָמַר מִדַּת חֶסֶ"ד. כָּל יְמֵי הְיוֹת אַבְרָהָם בָּעוֹלָם לֹא הוּצְרְכוּ אֲנִי

לַעֲשׂוֹת מֵלַאכְתִּי, שֶׁהֲרֵי אַבְרָהָם עָמַד שָׁם בְּמִקוֹמִי. וַיִּשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתִּי, בְּמִדָּה זוֹ הָיְתָה מֵלַאכְתִּי שֶׁאֲנִי מַזְכֶּה אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְאַפִּילוּ נִתְחַיְּבוּ, אֲנִי מַזְכֶּה אוֹתָם.

וְעוֹד מֵשִׁיבָם וּמֵבִיא בִּלְבָבָם לַעֲשׂוֹת רָצוֹן אֲבִיהֶם. כָּל זֶה עָשָׂה אַבְרָהָם וּכְתִיב (בראשית כ״א:ל״ג) וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע. סִידֵּר לַחְמוֹ וּמֵימָיו לְכָל בָּאֵי עוֹלָם וְהָיָה מַזְכֶּה וּמְדַבֵּר עַל לִבָּם, לְמִי אַתֶּם עוֹבְדִים, עִבְדוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְהָיָה דּוֹרֵשׁ לָהֶם, עַד שֶׁהָיוּ בָּאִים וְשָׁבִים.

וּמִנַּלָן שְׁאַף הַחַיָּבִים הָיָה מַזְכֶּה, שְׁנֶּאֱמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם וְאַבְרָהָם הָיֹה יִהְיֶה וְגוֹ'. אֶלָּא אֲזַכֶּהוּ שְׁיְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים וְיִזְכֶּה. וְכִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁלֹּא יָדַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהִנָּצֵל. אֶלָּא זְכוּתוֹ קָאָמַר. מִכָּאן אָמְרוּ בָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. בָּא לִיטָּמֵא פּוֹתְחִין לוֹ מֵאי פּוֹתְחִין לוֹ, אוֹתָן הַפְּתוּחִים תָּמִיד.

מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרוֹתָי, אָמַר, הוֹאִיל וְלֹא חָפַצְתִּי בָּהּ אֶשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיהָ. מָאי תּוֹרוֹתָי, אֶלָּא אֲפִילּוּ הוֹרָאוֹת וּפִלְפּוּלִים שְׁמוּרִים לְמָעְלָה, הוּא יָדָעַם וּפִלְפֵּל וְקִיְּימָם.

וּמָאי מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, הֲוֵי אוֹמֵר צַדִּיק הַעֶלְיוֹן. וּמָאי הָאוֹר הַגָּדוֹל הַצָּפוּן, הַיְינוּ סוֹחֶרֶת. וְהָאֶבֶן שְׁדָרָה לְמַטָּה הֵימֶנָּה נִקְרֵאת דָּר, וּמָאי הוּא מִיָּדוֹ לוֹ, הַיְינוּ חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת שֶׁל יָד יָמִין:

סימן לח

שֶׁבַע צוּרוֹת קְדוֹשׁוֹת יֶשׁ לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכוּלָּן כְּנֶגֶדָן בָּאָדָם, שְׁנֶּאֱמַר בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. וְאֵלּוּ הֵן שׂוֹק יָמִין וּשְׂמֹאל. יָד יָמִין וּשְׂמֹאל גּוּף וּבְרִית הֲרֵי שֵׁשׁ. וְהָא אֲמַרְתְּ שִׁבְעָה. שֶׁבַע הֲוֵי בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁעָלָה בְּלִבּוֹ לִיטַּע בְּגָנּוֹ תִּשְׁעָה אִילָנִין זְכָרִים וְהָיוּ כֻּלָּם דְּקַלִּים, אָמַר כְּשֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם מִין אֶחָד, אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים. מָה עָשָׂה, נָטַע אֶתְרוֹג בֵּינֵיהֶם וְהוּא אֶחָד מֵאוֹתָן הַתִּשְׁעָה שֶׁעָלָה בְּלִבּוֹ לִהְיוֹת זְכָרִים וְאֶתְרוֹג מָאי הֲוֵי, נְקֵבָה וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (ויקרא כ״ג:מ׳) פְּרִי עֵץ הָדָר כָּפֹת תְּמָרִים (ע״כ).

זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן וְהָא כְּתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ וְגוֹ' וְאַחַר כָּךְ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָה. אֶלָּא אֵימָא, דִּכְתִיב יְצִירָה וּכְתִיב בָּהֵן עֲשִׂיָּה וּכְתִיב בָּהֵן בְּרִיאָה. עֲשִׂיָּה דִּכְתִיב זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם, בְּעֵת הִרְכִּיב הַנְּשָׁמָה עַל הַגּוּף וְאַסְּפָה הַכֹּל. וּמִנַּלָן דְּהַאי יְצִירָה לִישְׁנָא דְּאַסּוּפֵי הוּא דִּכְתִיב, וַייִצֶר יְיָ אֱלֹהִים כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב עַל הָאָדָם זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם (ע״כ).

בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ בְּכָל אֲבָרָיו וְכָל חֶלְקֵיהֶן, וְהָא אָמְרִינַן וא״ו וּלְמָה הוּא דּוֹמֶה לְעוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְהַאי וא״ו אֵינָה אֶלָּא שֵׁשׁ קְצָווֹת. אָמַר לֵיהּ, בְּרִית מִילָה וְזִווּגוֹ שֶׁל הָאָדָם

חַשְׁבִינַן אֶחָד. שְׁתֵּי יָדָיו ג'. רֹאשׁוֹ וְגוּפוֹ ה'. שְׁתֵּי שׁוֹקָיו ו'. וּכְנֶגְדָּם כְּמוֹתָם בַּשָּׁמַיִם דִּכְתִיב (קהלת ז׳:י״ד) גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וְהַיְינוּ יָמִים (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְלֹא אָמַר בְּשֵׁשֶׁת יָמִים מְלַמֵּד שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם יֵשׁ לוֹ כֹּחוֹ (ע"כ):

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָא לְאִתְעַסְקָא בְּהַאי עָלְמָא בְּפִרְיָה וְרִבְיָה וּלְמֶעֱבַד תּוֹלְדִין לְאִתְפַּשְׁטָא שְׁמָא קַדִּישָׁא לְכָל סִטְרִין וּלְמִלְקַט רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְמֶהֱוֵי יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵילָא וְתַתָּא. דְּכָל מָאן דְּלָא אִתְעַסַּק בְּפִרְיָה וְרִבְיָה אֲזַעִיר דְּיוּקְנָא דְּמָרֵיהּ דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהַאי עָלְמָא. וְגָרִים דְּלָא שַׁרְיָיא שְׁכִינְתָּא בְּהַאי עָלְמָא דְּכְמָה דְּאִתּוֹסְפָן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, הֲכִי אִתּוֹסַף לְנַחֲתָא (נ"א דוגמתא) בְּהַאי עָלְמָא זִיו יְקָרָא דְמַלְכָּא דִּכְתִיב (משלי י״ד:כ״ח) בְּרֹב עַם הֲדְרַת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לְאֹם מַחְתַּת רָזוֹן.

הֲדְרַת מֶלֶךְ דָּא זִיו יְקָרָא דְמַלְכָּא דְּאִתּוֹסַף לְנַחֲתָא בְּהַאי עָלְמָא, מַחְתַּת רָזוֹן דָּא זְעִירוּ דְּדִיוּקְנָא דְמַלְכָּא דְּאַזְעִיר מֵהַאי עָלְמָא, הֲכִי אֲזַעִיר מֵעֵילָא. דְּהָא הַהוּא זִיוָא לָא נָחִית, וְאִתְחַשָּׁב עַל הַהוּא בַּר נָשׁ כְּאִילּוּ אוֹשִׁיד דְּמִין דְּגַרְע דִּיוּקְנָא דִלְתַתָּא כְּגוֹנָא דִלְעֵילָא דִּכְתִיב כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וְאִיהוּ אֲזַעִיר צֶלֶם אֱלֹהִים לְתַתָּא, וּדְמוּת וּדְיוּקְנָא לְעֵילָא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִתְעַסְקָא בְּפִרְיָה וְרִבְיָה וּלְמֶעֱבַד צֶלֶם אֱלֹהִים לְאַסְגָּאָה יְקָרָא דְיְיָ בְּכָל סִטְרִין:

רעיא מְהֵימְנָא פִּקּוּדָא דָּא לְקַיְּים פְּרִיָה וְרִבְיָה לְקַיֵּים בֵּן וּבַת. בְּגִין דְּאָב תַּמָּן י', וְאֵם תַּמָּן ה', בֵּן תַּמָּן ו', בַּת תַּמָּן ה'. וְאָב וְאֵם דְּלִית לוֹן בֵּן וּבַת, גַּם יְיָ' לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וּכְגַוונָא דָּא בְּעוֹבָדָא דְּבְרֵאשִׁית אָמַר פְּרוּ וּרְבוּ. פְּרוּ מִסְטָרָא דִּימִינָא וּרְבוּ מִסְטָרָא דִשְׂמָאלָא דְּבֵיהּ בָּרָא אֱלֹקִים כֹּלָּא, וּבְרָא דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֶת הָאָרֶץ דָּא שְׁכִינְתָּא. וַאֲמַאי צָרִיךְ ד', בְּאָב וְאֵם בֵּן וּבַת. בְּגִין דְּהָא אִתְקַדָּשׁוּ וְאִתְבָּרְכוּ בְּשָׁלֹשׁ קְדוּשׁוֹת וְשָׁבַע בִּרְכָאן דְּאִינּוּן י', צָרִיכִין לְמֶהֱוֵי ד' אַתְוון דְּשַׁרְיָין עֲלַיְיהוּ עֶשְׂרָה, לְמֶהֱוֵי בַּר נָשׁ רְשׁוּת הַיָּחִיד לְמָארֵיהּ, דְּרָחְבּוֹ ד' וּגְבֹהוֹ י'.

וּמָאן דְּמִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא וּבְמִצְוָה בִּדְחִילוּ וּבִרְחִימוּ דְּמָארֵיהּ בְּאֶתַר דְּיִרְאֶה שַׁרְיָא תַּמָּן י', בְּאֶתַר דְּאַהֲבָה שַׁרְיָא תַּמָּן ה'. בְּאֶתַר דְּתוֹרָה שַׁרְיָא ו', וּבְאֶתַר דְּמִצְוָה שַׁרְיָא ה'. בְּאֶתַר דְּמַחֲשָׁבָה דְּאִתְמַר בָּהּ (שמואל ב ז׳:י״ט) וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם, כַּלִּיל מִכֹּלָּא. שַׁרְיָא בֵּיהּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (תהילים קכ״ז:א׳) אִם יְיָ לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, מַאי שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, אִינּוּן סַמְאֵ"ל וְנָחָשׁ ע"כ:

סימן לט

יָשָׁב רַבִּי בְּרָכְיָה וְדָרַשׁ מָאי הַאי דִּקָא אָמְרִינָן כָּל יוֹמָא הַעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא יָדְעִינָן מָאי קָאָמַר, הַעוֹלָם הַבָּא מִתַּרְגֵּם עָלְמָא דְּאָתֵי מְלַמֵּד שְׁקוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לִבְרוֹא אוֹר גָּדוֹל לְהָאִיר וְנִבְרָא אוֹר גָּדוֹל שֶׁאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לִשְׁלוֹט בּוֹ, צָפָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְסוֹבְלוֹ לָקַח שְׁבִיעִי וְשָׂם לָהֶם בִּמְקוֹמוֹ וְהַשְׁאָר גְּנָזוֹ לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. אִמַּר אִם יִזְכּוּ בָּזֶה הַשְּׁבִיעִי וְיִשְׁמְרוּהוּ, אֶתֵּן לָהֶם זֶה לְעוֹלָם אַחֲרוֹן. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, הַעוֹלָם הַבָּא. שֶׁכְּבָר בָּא מִקּוֹדֶם שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם ל״א) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם:

סימן מ

שְׁמִינִי מָאי הֱוֵי, יֵשׁ לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צַדִּיק אֶחָד בָּעוֹלָם וְחָבִיב לוֹ מִפְּנֵי שְׁמְקַיֵּים כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְהוּא יְסוֹדוֹ וְהוּא מְכַלְכְּלוֹ וּמַצְמִיחוֹ וּמְגַדְּלוֹ וּמְשָׁמְחוֹ. אֲהוּב וְחָבִיב לְמַעְלָה, נוֹרָא וְאַדִּיר לְמַטָּה. מְתוּקָן וּמְקוּבָּל לְמַעְלָה, מְתוּקָן וּמְקוּבָּל לְמַטָּה. וְהוּא יְסוֹד הַנְּפָשׁוֹת כֻּלָּם.

אָמַרְתָּ שְׁמִינִי וְאָמַרְתָּ יְסוֹד הַנְּפָשׁוֹת כֻּלָּם, וְהָא כְּתִיב וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיִּנָּפַשׁ. אִין שְׁבִיעִי הֱוֵי, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמַכְרִיעַ בֵּינַיְיהוּ, וְיֵשׁ אִינּוּן תְּלָת לְרָע וּתְלָת לְעֵיל, וְהוּא דְּאַכְרָע בֵּינַיְיהוּ.

וּמָאי טַעְמָא אִקְרֵי שְׁבִיעִי, וְכִי הוּא בַּשְּׁבִיעִי, לֹא. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שַׁבָּת בְּשַׁבָּת בְּאוֹתָהּ הַמִּדָּה. דִּכְתִיב (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ. מְלַמֵּד שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם יֵשׁ לוֹ מַאֲמָר אֶחָד שֶׁהוּא אָדוֹן לוֹ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִבְרָא בּוֹ, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא פּוֹעֵל בָּעוֹלָם פְּעוּלָה הַמְסוּרָה לוֹ בְּיָדוֹ. פָּעֲלוּ כֻּלָּם פְּעוּלָתָם וְקִיְּימוּ מַעֲשֵׂיהֶם לְבַד, בָּא יוֹם הַשְּׁבִיעִי וּפָעַל פְּעוּלָתוֹ. שָׁמְחוּ כֻּלָּם וְאַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁגַּדְּלָה נִשְׁמָתוֹ, דִּכְתִיב וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיִּנָּפַשׁ. וּמָאי הֱוֵי שְׁבִיתָה זוֹ דְּלָא הֱוֵי בָּהּ מְלָאכָה, וַהֲוֵי הַנָּחָה. דִּכְתִיב שַׁבָּת. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ שִׁבְעָה גִּנּוֹת, וּבַגַּן הָאֶמְצָעִי מַעְיָן נָאֶה נוֹבֵעַ מִמָּקוֹר מַיִם חַיִּים, ג' מִימִינוֹ וג' מִשְּׂמֹאלוֹ. וּמֵיד שִׁפּוֹעֵל בָּעוֹלָם, אָז מִתְמַלֵּא וְשִׂמְחִים כֻּלָּם. וְאוֹמְרִים לְצוֹרְכֵנוּ הוּא מִתְמַלֵּא וְהוּא מַשְׁקֶה אוֹתָם וּמַגְדְּלָם וְהֵם מְמַתְּינִין וְשׁוֹבְתִין וְהוּא מַשְׁקֶה אֶת הַשִּׁבְעָה. וְהָא כְּתִיב (ישעיהו מ״ג:ה׳) מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ וַהֲוֵי חַד מְנָהוֹן וּמַשְׁקֶה לֵיהּ. אֶלָּא אִימָא הוּא מַשְׁקֶה אֶת הַלֵּב וְהַלֵּב מַשְׁקֶה אַחַר כֵּן כֻּלָּם. וּמָאי נִיהוּ מִדָּה שְׁבִיעִית הֱוֵי אוֹמֶר זוֹ מִדַּת טוּבוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מָאי טַעְמָא אָמַר אֶת שַׁבְּתוֹתַי, וְלֹא אָמַר אֶת שַׁבָּתַי. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ כַּלָּה נָאָה וְכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ מְזַמִּינָה יוֹם אֶחָד לִהְיוֹת עִמּוֹ. וְהַמֶּלֶךְ יֵשׁ לוֹ בָּנִים נָאִים

וְאַהוּבִים אָמַר לָהֶם הוֹאִיל וְכֵן שִׂמְחוּ אַתֶּם גַּם כֵּן בְּיוֹם שִׂמְחָתִי כִּי אֲנִי בְּשֶׁלָּכֶם אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל וְאַתֶּם גַּם כֵּן הָדְרוּ אוֹתוֹ.

וּמָאי זָכוֹר וְשָׁמוֹר זָכוֹר לַזָּכָר וְשָׁמוֹר לַנְּקֵבָה. מָאי טַעְמָא (ויקרא י״ט:ל׳) וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ. שִׁמְרוּ עַצְמְכֶם מֵהִרְהוּר, כִּי מִקְדָּשִׁי קָדוֹשׁ הוּא לָמָּה (ויקרא כ׳:ח׳) כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם, אֲנִי בְּכָל צָד. ע״כ:

סימן מא

תְּאַנָא עַמּוּד אֶחָד מִן הָאָרֶץ עַד לָרָקִיעַ וְצַדִּיק שְׁמוֹ עַל שֵׁם הַצַּדִּיקִים וּכְשִׁשְׁרָאֵל צַדִּיקִים מִתְגַּבֵּר וְאִם לָאו מִתְחַלֵּשׁ וְהוּא סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָם דִּכְתִיב (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְאִם חָלַשׁ לֹא יוּכַל לְהִתְקַיֵּים הָעוֹלָם. עד כאן:

סימן מב

רַבִּי חֲנִינָא פָּרִישׁ כָּל חַד עַל קִיּוּמָא. שָׁשׁוֹן חַד. שִׂמְחָה תְּרֵין. חָתָן תְּלָת. כַּלָּה אַרְבַּע. גִּילָה דִּיצָה אַהֲבָה אַחְוָה שָׁלוֹם וְרֵיעוּת י׳ כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שְׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם. ע״כ:

סימן מג

ס״א יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע דְּאִיהוּ חֶדְוָה וְאִיְיתֵי לָהּ לְגַבֵּיהּ, וּלְעֵילָא סִטְרָא דְּצָפוֹן מַמָּשׁ דְּאִיהוּ חֶדְוָה בְּלֹא זוֹהֲמָא דְּיֵצֶר הָרָע אֶחִיד בֵּיהּ (נ״א בה). בְּקַדְמִיתָא דִּכְתִיב שְׂמאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וּלְבָתָר וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי וְאִתְיְיהִיבַת בֵּין יְמִינָא לְשְׂמָאלָא (נ״א ושמאלא) (לאתזנא) וְעַל דָּא וַיִּיצֶר (יי אלהים שם מלא לגבי תרין סטרין אלין. את האדם וכו׳)

סימן מד

אָמַר לֵיהּ (שיר השירים ז׳:י״ב) לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה לְכוּ לְהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְטַיֵּיל וְאַל אֶשֵּׁב תְּמִיד בְּמָקוֹם אֶחָד וּמָאי ל״ב אָמַר לֵיהּ, אִם כֵּן בֵּן זוֹמָא מְבַחוּץ וְאַתָּה עִמּוֹ ל״ב הוּא (והוא) שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם וְהֵיוּ סְתוּמִים וּבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמָאי שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אָמַר לֵיהּ לי״ב נְתִיבוֹת

מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּחַדְרֵי חֲדָרִים וּמִנָּיִן הַחֲדָרִים לי״ב. וּלְכָל אֶחָד מִן הַחֲדָרִים יֶשׁ נָתִיב נֶאֱה לְמֶלֶךְ זֶה לְהִכָּנֵס (הכל) בְּחֶדְרוֹ עַל דֶּרֶךְ נְתִיבוֹת. אָמַר, לֹא נָאֶה לוֹ שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת פְּנִינָיו וּמִשְׁכְּנוֹתָיו וּגְנָזָיו וְחֶמּוּדוֹתָיו. אֲמַרְתָּ לֹא. מָה עָשָׂה, נָגַע בְּבַת וְכָלַל בָּהּ כָּל הַנְּתִיבוֹת וּמַלְבּוּשֵׁיהָ וְהִרוֹצָה לְהִכָּנֵס (ס״א להסתכל בעיניה) בִּפְנִים, יִסְתַּכֵּל הֵנָּה. וּנְשָׂאָה לַמֶּלֶךְ. גַּם נְתָנָה לוֹ בְּמַתָּנָה. וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּאַהֲבָתוֹ, (בת) אֲחוֹתִי כִּי מִמָּקוֹם אֶחָד הָיוּ וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בִּתִּי, כִּי בִּתּוֹ הִיא. וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ אִמִּי.

וְעוֹד כִּי אֵין דִּין אִם אֵין חָכְמָה, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר (מלכים א ה׳:כ״ו) וַיִּתֵּן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. וְאַחַר כָּךְ דָּן אֶת הַדִּין עַל מַתְכּוּנְתּוֹ דִּכְתִיב (מלכים ג׳) וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט וְגוֹ׳ כִּי רָאוּ כִּי חָכְמָה אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ וְגוֹ׳.

וּמָה חָכְמָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁלֹמֹה. שְׁלֹמֹה נָשָׂא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדְאַמְרִינָן, כָּל שְׁלֹמֹה שְׁבְּשִׁיר הַשִּׁירִים קֻדָּשׁ, לְבַד מֵאֶחָד. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹאִיל וְשִׁמְךָ כִּשְׁמִי, אֲשִׁיא לְךָ בִּתִּי. וְהָא נְשׂוֹאָה הִיא, אָמַר לֵיהּ, בְּמַתְּנָה נְתָנָהּ לוֹ הַשֵּׁם. וַיְיָ נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה וְלָא פֵּירֵשׁ. וְהֵיכָן פֵּירֵשׁ, לְהַלָּן. כִּי רָאוּ כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט (נ"א ומאי משפט אלא כל זמן שאדם עושה משפט חכמת אלחים בקרבו) וּמַאי לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט, הֲווֹי אוֹמֶר שְׁאוֹתָהּ חָכְמָה שְׁנִתְּנָה אֱלֹהִים וְשָׁהִיא עִמּוֹ בְּחֶדְרוֹ, הִיא בְּקִרְבּוֹ. זֹאת עוֹזְרָתוֹ וּמְקֹרָבָתוֹ וְאִם לָאו מַרְחֶקֶתוֹ וְלֹא עוֹד אֶלָּא מֵיסָרָתוֹ דִּכְתִיב (ויקרא כ"ו:כ"ח) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי:

סימן מה

בְּשַׁעְרָא, בְּגוֹנָיִן דְּשַׁעְרָא. בַּאֲרִיכוּ דְּשַׁעְרָא. בְּקִמְיטוּ דְּשַׁעְרָא. בְּמִצְחָא, בִּקְמִיטוּ דְּמִצְחָא, בַּאֲרִיכוּ, בְּשִׁרְטוּטִין. בְּפוּתְיָא. בְּאוּדְנִין, בְּשַׁעְרָא דְּנָחִית עֲלַיְיהוּ, אוֹ תְּחוֹתַיְיהוּ, אוֹ אַבַּתְרַיְיהוּ דְּאוּדְנִין. בְּאַנְפִּין. בְּעַיְינִין. בְּגוֹנָיִן דְּעַיְינִין. בִּקְרִיצִין דְּעַל עַיְינִין.

וכֹל נְבִיאַיָּא לָא הֲווּ מָשְׁגִין לִנְבוּאָה דְּאִיהִי בְּרַתָּא דְמַלְכָּא, וְלָא מָשְׁגִין לָהּ בְּכָל אֲתַר, כְּמוֹ מֹשֶׁה. אֶלָּא, מְנָהוֹן הֲווּ מָשְׁגִין לָהּ בְּרֵישָׁ"א. מְנָהוֹן בְּאָדְנֵי"ן בִּשְׁמִיעָה. מְנָהוֹן בְּעַיְינִין בְּרְאִיָה. מְנָהוֹן בְּחוֹטָמָא בְּרֵיחָא. מְנָהוֹן בְּאַנְפִּין בְּדִבּוּ"ר מְנָהוֹן בִּידֵי"ן לְקַבְּלָא דּוֹרוֹן. מְנָהוֹן בְּרַגְלִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב (יחזקאל ב׳:א׳) בֶּן אָדָם עֲמוֹד עַל רַגְלֶךָ. בְּצִלּוֹתָא

אִלֵּין דְּקָיְמִין בַּעֲמִידָה וּמַטְרוֹנִיתָא קָמַת בְּגִינַיְיהוּ בְּגִין דְּאִלֵּין דְּאִתְקְרִיאוּ רַגְלִין אִינּוּן עַבָּדִין בְּנ' רֵאשׁוֹנוֹת וּבְנ' וּבְאֶמְצָעִיוֹת אַחֲרוֹנוֹת דְּצִלּוֹתָא וּבְגִין דָּא צָרִיךְ עַבְדָּא לְמֶהֱוֵי בַּעֲמִידָה קֳדָם מַטְרוֹנִיתָא אוֹ קֳדָם מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא דְּתֵיהֲא יַתְבָּא

וּבְזִמְנָא דְּנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם כֻּלְּהוּ נַפְקֵי רַגְלִין וּכְמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות ו' י"ב) כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי וְכֻלְּהוּ הֲווּ עַבְדִין כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כ"ה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, מִיָּד דְּאָתָא מֹשֶׁה קָרָא לוֹן בְּנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות ד') בְּנִי בְּכֹרִי יִשְׂרָאֵל:

קָם חַד סָבָא מֵאִלֵּין דְּנַחְתוּ וְאָמַר מִמְּתִיבְתָּא בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא וְהָא בָּתַר דְּנַפְקֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, קָרָא לוֹן עֲבָדִין. אָמַר, וַדַּאי הֵכִי הוּא. אֲבָל הֲווּ בְּהוֹן דְּאִתְקְרִיאוּ בְּנִין וּבְהוֹן הֲווּ עֲבָדִין, וּבְהוֹן עִם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, שְׁלַח אֶת עַמִּי אֲבָל עֲבָדִין הֲווּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי.

אָמַר זַכָּאָה חוּלְקָא דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא דְּהַכִי נַהֲרָא בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא. לְבָתַר דַּהֲווּ נַפְקִין פַּלִּיג לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתִלַת סְטָרִין. בְּנִין לְסִטְרָא חַד. עֲבָדִין לְסִטְרָא חַד. עַמָּא לְסִטְרָא חַד. וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין דָּא רַגְלִי"ן. עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (יחזקאל ב׳:א׳) בֶּן אָדָם עֲמוֹד עַל רַגְלֶיךָ וְאִי עָאלִין בְּצִלּוֹתָא בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְי"ה הָא הֵיכָלָא אִתְפַּתְּחַת לְגַבַּיְיהוּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים נ"א:י"ז) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח:

סימן מו

אָמַר רַבִּי רְחוּמָאי כָּבוֹד וְלֵב הֲרֵי הֵן אֶחָד אֶלָּא שְׁכָּבוֹד נִקְרָא עַל שֵׁם מַעֲלָה וְלֵב אִתְקְרֵי עַל שֵׁם פְּעוּלַת מַטָּה. וְהַיְינוּ כְּבוֹד הַשֵּׁם וְהַיְינוּ לֵב הַשָּׁמַיִם. מָאי נִיהוּ (ישעיהו ו׳:ג׳) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ אֶלָּא כָּל אוֹתָהּ אֶרֶץ שְׁנִבְרֵאת בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא לְמַעְלָה כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְלֵאָה מִכְּבוֹד הַשֵּׁם וּמָאי נִינְהוּ חֲכָמִים דִּכְתִיב (משלי ג׳:ל״ה) כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וּכְתִיב (יחזקאל ג׳:י״ב) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

וּמָאי הֲוֵי כְּבוֹד זֶה. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ מַטְרוֹנִיתָא בְּחַדְרוֹ שֶׁכָּל חַיָּילָיו מִשְׁתַּעֲשְׁעִין בָּהּ וְהָיוּ לָהּ בָּנִים וּבָאִים כָּל הַיּוֹם לִרְאוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּמְבָרְכִין אוֹתוֹ אָמְרוּ לוֹ אָנָּה אִמֵּנוּ אָמַר לָהֶם לֹא תּוּכְלוּ לִרְאוֹתָהּ עַתָּה. אָמְרוּ בְּרוּכָה תִּהֵא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא.

וּמָאי דִּכְתִיב מִמְּקוֹמוֹ מִכְּלַל דְּלִיכָּא דְּיָדַע אֶת מְקוֹמוֹ מָשָׁל לְמַטְרוֹנִיתָא שְׁבָאָה מִמָּקוֹם רָחוֹק וְלֹא יָדְעוּ מֵאַיִן בָּאָה עַד שֶׁרָאוּ שֶׁהִיא אֵשֶׁת חַיִל נָאָה וְהַגּוּנָה בְּכָל מַעֲשֶׂיהָ, אָמְרוּ זֹאת וַדַּאי מִן הָאוֹר נִלְקְחָה כַּךְ בְּמַעֲשֶׂיהָ הֵאִירָה אֶת הָעוֹלָם. שְׁאֲלוּ אוֹתָהּ מֵאַיִן אַתְּ אָמְרָה לָהֶם מִמְּקוֹמִי אָמְרוּ אִם כֵּן גְּדוֹלִים אַנְשֵׁי מְקוֹמֵךְ בְּרוּכָה תִּהְיִי וּמְבוֹרָךְ מְקוֹמֵךְ.

וְכִי אֵין כְּבוֹד יְיָ אֶחָד מִצְּבָאוֹתָיו לֹא גָּרַע אַמַּאי מְבָרְכִין לֵיהּ. אֶלָּא מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְאִישׁ שֶׁהָיָה לוֹ גָּן נָאֶה וְחוּץ לְגַן בְּקָרוֹב מִמֶּנּוּ חַתִּיכַת שָׂדֶה. וְאִם הִשְׁקָה הַגַּן בְּתְחִלַּת שְׁקִיוּתוֹ הָלְכוּ לָהֶם הַמַּיִם עַל כָּל הַגָּן. אַף אוֹתָהּ חַתִּיכָה שֶׁל שָׂדֶה שֶׁהִיא אֵינָהּ דְּבוּקָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל אֶחָד הוּא לְפִיכָךְ פָּתַח לָהּ מָקוֹם וְהִשְׁקָה לָהּ לְבַדָּהּ.

סימן מז

עַל יַמִּים יְסָדָהּ, אִלֵּין חַכִּימִין דְּיִשְׂרָאֵל רַבְרְבַיָּא דְּיָסְדָן אוֹרַיְיתָא וְחָכְמָתָא דְּאִתְקְרִיאַת הַיָּם הַגָּדוֹל וְכֵן הוּא אוֹמֵר (קהלת א׳) וְעַל נְהָרוֹת אִלֵּין תַּלְמִידָיָיא דְּאִינּוּן רַבְרְבִין מִן נַהֲרָא. וְכֵן הָרַב גָּדוֹל מִן הַתַּלְמִידִים. וְאִינּוּן מְחַדְּדִין אֶת הָרַב בְּקוּשְׁיוֹתֵיהֶן. וְהוּא מְתָרֵץ לוֹן כָּל הַקּוּשְׁיוֹת וְאֵינוֹ מִתְרַשֵּׁל. כְּמוֹ הַנְּהָרוֹת שְׁנִמְשָׁכִין לַיָּם וְאֵינוֹ מָלֵא שְׁנֶּאֱמַר כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְהָרְאָיָה אָמְרוּ אֲחֵרִי כֵן מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְיָ. כִּי אֵין מַעֲשֶׂה בְּלֹא חָכְמָה. כִּי הַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה:

סימן מח

שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת אוֹת בְּרִית מִסְטָרָא דְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם זֹאת אוֹת הַבְּרִית בְּסִינַי (ס״א ביני). עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֶצַ"ח הוֹ"ד. אוֹת דָּא צַדִּיק, הִיא דָּא שְׁכִינְתָּא (שמות ל״א:י״ז) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם מִכֶּתֶ"ר עַד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּלֵית שִׁית בְּכָל אַתַר אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּאָתְּ ו' וְלֵית שְׁבִיעִי אֶלָּא מִטְרָא דְּאָתְּ י' עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ חָכְמָ"ה עִלָּאָה אוֹת הִיא חָכְמָה תַּתָּאָה אוֹת הִיא. וְתַקִּינוּ לְמִגְזַר לְתַמְנְיָיא דְּאִיהוּ תַּמָּן

חָכְמָ"ה עַד יְסוֹד לְקַבְּלָא בְּהוֹן י' זְעִירָא לְסַלְקָא לָהּ עַד כֶּתֶר לְמֶהֱוֵי עֲטָרָה עַל רֵאשֵׁיהוֹן וְתַקִּינוּ לְשָׁוְיָיא עָרְלָה בְּמָנָא וְעַפְרָא לְקַיֵּים (ישעיהו ס"ה:כ"ה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ:

סימן מט

אהניאל "ברקיאל "גדיאל "דומיאל "הדריאל "ודרגזיה "זהריאל "חניאל "טהריאל "יעזריאל "כרעיאל "למדיאל "מלכיאל "נהריאל "סניה "ענאל "פּתחיאל "צוריאל "קנאל "רמיאל "שעריאל "תּבכיאל: סדר תּשר"ק "תּפוריא "שכניאל "רנאל "קמריה "צוריה "פּסיסיה "עיריאל "סמכיאל "נריאל "מדוניה "לסניה "כמסריה "יריאל "טסמסיה "חניאל "זכראל "ודריאל "הניאל "דנבאל "גדיאל "בדאל "אדירירון אדני על כולהו וכו':

סימן נ

רַעְיָא מְהֵימְנָא וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סוּלָּם מֻצָּב אַרְצָה. וְהִנֵּה סוּלָּם דָּא צְלוֹתָא, מֻצָּב אַרְצָה, דְּמָצְלָאן בְּנֵי נָשָׁא לֵיהּ בְּאַרְעָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא וּמַטָּא לִשְׁמַיָּא דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ (מלכים א ח':ל"ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְרָזָא דְּמִלָּה (תהילים ח':ב') יְהוָ"ה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ וגו'.

וּבְזִמְנָא דְּמוֹדָע לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתֵּיהּ דְּסָלְקָא בְּהַהוּא צְלוֹתָא, מִיָּד וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. בּוֹ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ. כֻּלְּהוּ פַּתְחִין גַּדְפַּיְיהוּ לְקַבְּלָא שְׁכִינְתָּא בְּהַהִיא צְלוֹתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (יחזקאל א':י"א) וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה וְהַאי אִיהוּ עוֹלִים שְׁכִינְתָּא עַל גַּדְפַּיְיהוּ וְיוֹרְדִים בּוֹ. מָאי בּוֹ, בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עָלַיְיהוּ לְקַבְּלָא שְׁכִינְתֵּיהּ וּמְיַיחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ בְּצְלוֹתֵיהּ. דְּשְׁכִינְתָּא אִיהִי מְצָוְה כְּלִילָא בְּשֵׁם יְהוָ"ה אִיהִי חַיָּה דִילֵיהּ. וּמְצָוָה בְּלָא מַחֲשָׁבָה לֵית לָהּ סְלִיקוּ. וּמַחֲשָׁבָה אִיהוּ אָדָ"ם יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א תִּפְאֶרֶ"ת. מְצָוָה מַלְכוּתָא כְּלִילָא מֵאַרְבַּע חֵיוָון דְּמֶרְכַּבְתָּא, כְּלִילָא מֵאַרְבַּע אַתְוון. אִיהִי נוּקְבָא דִילֵיהּ, אַנְפִּין דִילֵיהּ, אַנְפּוֹי דְּרַחֲמֵי. בְּגִינָהּ אָמֵינָא (שמות ל"ג:ט"ו) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים וְגוֹ'.

וּמִסְטָרָא דְצַדִּיק אִתְקְרֵיָא אֲחוֹרוֹי חַיָּה כְּלִילָא חָ"י חוּלְיִין דְּאֲחוֹרוֹי דְּבַר נָשׁ, דְּדָמֵי לְשִׁדְרָה דְּבֵיהּ חָ"י חוּלְיִין. אִיהִי אָחוֹר לְעוֹבָדָא דְּבְרֵאשִׁית וְקֶדֶם לְמַחֲשָׁבָה דְּאִתְמַר בָּהּ, עֲלָהּ בְּמַחֲשָׁבָה. מָה דְּלָאו הָכִי בַּאָדָם, דְּאָחוֹר דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּאִיהוּ אָחוֹר לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְקֶדֶם לְפוּרְעָנוּת.

קָמוּ תַּנָּאִין וְאֱמוֹרָאִין וְאָמְרוּ רַעְיָא מְהֵימְנָא בְּרִיךְ אֶנְתְּ לֵאלָהָא עִלָּאָה, הוּא יְקַם לָךְ בַּעוּתָךְ בְּכֻלָּא. קָם סָבָא עִלָּאָה בְּיֵיהוֹן וְאָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא בָּךְ אִתְקָיְים הַאי קְרָא דְאִתְמַר (ישעיהו ס"ב:ז') וְאַל תִּתְּנוּ דֹּמִי לוֹ דְּהָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין מְקַנְּנֵי בְּצִוּלְמָא דִידָךְ מַשְׁרְיָין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינּוּן מְתִיבְתָּא עִלָּאָה וּמַשְׁרְיָין דְּמַטְרוֹנִיתָא דְּאִינּוּן מִמְּתִיבְתָּא תַּתָּאָה עָלָךְ אִתְמַר וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ

בָּךְ סָלְקִין מַשִׁירְיָין דִּשְׁכִינְתָּא בִּצְלוֹתָא וְנָחֲתִין מַשִׁירְיָין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתֵּיהּ בְּכַמָּה שִׁירִין וְנִגּוּנִין דִּצְלוֹתָא. אֲנָת הוּא קְרִיבָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּצְלוֹתָא דִּילָךְ, דְּאִיהוּ קָרְבָּנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתֵּיהּ בְּאֵיזֶהוּ מְקוֹמָן בְּצַוָּו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' דְּתַקִּינוּ מָארֵי מַתְנִיתִין קָרְבָּנִין דִּצְלוֹתָא מִסְטָרָא דִימִינָא דְּתַמָּן כֹּהֵן אִישׁ חֻסֶ"ד וְתַקִּינוּ זְמִירוֹת דְּאִינּוּן שִׁיר דְּלְוִיִּם אַבַּתְרַיְיהוּ מִסְטָרָא דִּגְבוּרָ"ה. וְהוֹ"ד דַּרְגָּא דְּדָוִד אִתְקַשַּׁר בְּשִׁמְאלָא דִּגְבוּרָ"ה. וְאַהֲרֹן דְּדַרְגָּא דִילֵיהּ בְּהוֹ"ד אִתְקַשַּׁר בְּחֶסֶ"ד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים י"ז) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא כְּלִיל בָּרְכוּ וּקְדוּשָׁה. דְּאִיהוּ קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. וּבְרָכָה מִסְטָרָא דִימִינָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (במדבר ו׳:כ״ג) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּקְדוּשָׁה מִסְטָרָא דִלְוִיִּם עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא קִשׁוּרָא דִימִינָא וּשְׂמָאלָא וְאִיהוּ קִשׁוּרָא דִתְפִלִּין דְּרֵישָׁא דְּאִיהוּ אִימָא עִלָּאָה. תְּפִילִּין עַל רֵישֵׁיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין. תְּפִלִּין דְּמָארֵי עָלְמָא, מָה כְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קִשׁוּרָא דִתְפִלִּין דְּיַד, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין הֵרָאהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין ש דִּילְךָ מֹשֶׁה כְּלִיל תְּלַת אַנְפֵּי אֲבָהָן לְעֵילָא דְּתַקִּינוּ ג׳ צְלוֹתִין דְּאִיהוּ סִימָנָם שַׁחֲרִית מִנְחָה עַרְבִית. מְשׁוּם הֲכִי דִּידָךְ צְלוֹתָא דְּשַׁבָּת דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בה) (בראשית א׳:כ״ו) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ

וְאִתְכְּלִיל מֵרְכָּבְתָּא תַּתָּאָה דְּאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קַדְמָאָה לְעֵילָא וּבַת זוּגֵיהּ לְתַתָּא אֵם כָּל חָי דְּאִיהוּ צַדִּיק חָ"י עָלְמִין. וּבְגִין דָּא אַהֲרֹן אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהּ רַבָּנָן בֵּיהּ, אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא הֲוָה. רַעְיָא מְהֵימְנָא, יַעֲקֹב אִיהוּ כְּלִיל תְּלַת אֲבָהָן דְּבֵיהּ רָכִיב אָדָם קַדְמָאָה וְלָאו לְמַגָּנָא אוּקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב כְּשׁוּפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה. אָמַר בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא רַעְיָא מְהֵימְנָא חֲזִינָא דְּכַפָּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמָךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה לְאַכְלְלָא לָךְ בְּמֶרְכַּבְתָּא עִלָּאָה תַּתָּאָה. וּבְמֶרְכַּבְתָּא לְאַכְלְלָא בָּךְ אָדָם קַדְמָאָה מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם וּלְאַכְלְלָא בָּךְ חַוָּה מִסְטָרָא דְּאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לָמָּה לֹא כָּפַל שְׁמֵיהּ דְּיַעֲקֹב הֲכִי אָמַר לֵיהּ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בְּגִין דְּקָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב וְקָרָא לֵיהּ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְּעוֹקְבָא דְּהַיְינוּ נוּקְבָא, דְּאִתְמַר עֲקֵבוֹ שֵׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן מַכֹּהֶה גַּלְגַּל חַמָּה. וְאִקְרֵי יִשְׂרָאֵל, דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רֵישָׁא לְנוּקְבָא, דְּהַיְינוּ עֲקֵב. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחִוָּיָא (בראשית ג׳:ט״ו) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. וְדָא גָּרַם שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא דְּאִתְמַר בֵּיהּ (משלי כ״ב:ד׳) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְיָ.

חָדָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַדּוּ מָארֵי מְתִיבְתָּא וְאָמְרוּ קַמֵּיהּ. פּוּמָא דִּשְׁכִינְתָּא סִינַי, מָאן יָכִיל לְמֵיקַם (קמיה) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתֵּיהּ מְמַלְּלָן בֵּיהּ וְשִׁתִּין רִבְבָן דִּמְתִיבְתָּא תַּתָּאָה

מְמַלְּלִין בֵּיהּ וְאוּף שְׁתִּין רִבּוֹא דְּמִתְיַבְּתָא עִלָּאָה הֲכִי מְמַלְּלִין בֵּיהּ. עַל פּוּמָךְ אִתְמַר וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וגו'.

דָּבָר אַחֵר וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סֻלָּם. פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר סִינָ"י דָּא סָלָ"ם וְאִיהוּ קַ"ל וְרָזָא דְּמִלָּה (ישעיהו י"ט:א') הִנֵּה יְיָ רוֹכֵב עַל ע"ב קַ"ל. ע"ב דָּא יוֹ"ד הֵ"י וָ"ו הֵ"י וְעוֹד יוֹ"ד. יוֹ"ד הֵ"א. יוֹ"ד הֵ"א וא"ו. יוֹ"ד הֵ"א וא"ו הֵ"א, דָּא קַ"ל. אַתְוון קַדְמָאַן סָלְקִין לְע"ב אַתְוון דְּאִינּוּן תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סָלְקִין קַ"ל. ע"ב קַ"ל מָאתַן וּתְרִין כְּחֶשְׁבָּן ב"ר. אֲנָת הוּא בָּר, רַעְיָא מְהֵימְנָא עֲלַךְ אִתְמַר (תהלים ב') נַשְּׁקוּ בַר, אֲנָת הוּא רַבָּן דְּיִשְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבָּן דְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת ב"ר לְעֵילָּא בְּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ

(חס"ר ג"ם לאשלמא רמ"ה) עָלַיְיהוּ אִתְמַר לְגַבֵּי מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף (שמואל ב י"ב:י"ג) גַּם יְהוָ"ה הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. בְּהַאי גְּ"ם אִתְכַּפַּר דָּוִד וְהָאי אִיהוּ שִׁיעוּרָא דְּחַלָּה מ"ג בֵּיצִים וְתוֹסֶפֶת חוֹמֶשׁ בֵּיצָה רָמִיז (ויקרא ה':ט"ז) וְחָמִישִׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו.

זַכָּאָה צְלוֹתָא דְּנָפִיק מִפּוּמָךְ כְּגוֹנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּנָחִית עַל טוּרָא דְּסִינַי וְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ"ט:י"ד) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עוֹמֵד הַיּוֹם וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם, הֲכִי כַּד אַתְּ מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא וּבִצְלוֹתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּנִישׁ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְכָל אִלֵּין נִשְׁמָתִין דַּהֲווּ וּדְעָתִדִין לְמֶהֱוֵי, וְכָל מַשְׁרְיָין דְּמַלְאָכִין. וְנָחִית בְּצַוּתָא דִּילָךְ, לְקַבְּלָא צְלוֹתָא דִּילָךְ, אוֹרַיְיתָא דִּילָךְ. בְּגִין דְּמַחֲשָׁבְתָא דִּילָךְ לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל מַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא

בְּאוֹרַיְיתָךְ וּבִצְלוֹתָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְצַרֵף מַחֲשָׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֶׂה. וּכְגַוְונָא דְּאִיהוּ אָמַר אָנֹכִי, וְאִינְהוּ אָמְרִי (שמות כ"ד:ז') נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. הֲכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְכֻלְּהוּ מַשְׁרְיָין וְאִינְהוּ שָׁתְקִין וְשָׁמְעִין לְמִלּוֹלָךְ בְּגִין דִּרְעוּתָךְ בְּהוֹן לְיַחֲדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל מַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ

וְכָל מָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַבְטַח וְאוֹדֵי לְמֶעְבַּד לָךְ חָכְמָה מִכַּמָּה טָבִין דִּלֵית לוֹן סוֹף כֻּלְּהוּ אָמְרִין נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ (תהילים ק"ג:כ') בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ וגו' וְאִתְתַּקַּף בָּךְ דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְכָל מַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ וּדְשָׁכְנְתֵּיהּ אִסְתַּכְּמוּ לְמֶעְבַּד כָּל רְעוּתָךְ, וַיַּתֵּיר מִדַּאי הוּא כְּתִיב עַל יָדְךָ ולא נָפַל מִלָּה זְעִירָא מִכְּתִיבַת יָדְךָ דְּלָא אִתְקָיֵים. זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּמָרֵיהּ חָשִׁיב לֵיהּ כְּגוּפֵיהּ וְעָבִיד לֵיהּ יְקָרָא כְּדִיוּקְנֵיהּ לְמֶהֱוֵי שָׁקִיל מִלּוֹלִין דְּפוּמוֹי בְּאוֹרַיְיתָא בִּצְלוֹתָא בְּלִימוּד בְּטוּרָא דְּסִינַי. וְלֵית חַד דְּפָתַח פּוּמֵיהּ לְקַטְרְגָא, אֶלָּא עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּאַסְכָּמוּתָא חֲדָא בְּרַעוּתָא חֲדָא. ע"כ: (עד כאן רעיא מהימנא מההשמטות)

סימן נא

וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל, בְּשָׂרָה כְּתִיב פְּקִידָה, וּבְרָחֵל כְּתִיב זְכִירָה. אַמַּאי, בְּגִין דְּזָכוֹר אִתְרְשִׁים בְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּרִית שָׁלוֹם כָּד אִתְעֲבִיד יוֹסֵף, וּבְמָה כַּד נָטַל שׁוֹר בַּהֲדֵיהּ דְּלָא יַתְקִיף לְסִטְרָא אַחֲרָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְקְרֵי יוֹסֵף בְּכוֹר, דְּהַהוּא שׁוֹר דְּנָטַל, בְּכוֹר שׁוֹרוֹ וַדַּאי, וְהַהוּא שׁוֹר, שׁוֹר תֹּם וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. רִבּוֹן וְשָׁלִיט מָארִיהּ דְּבֵיתָא, דְּהַהוּא שׁוֹר תֹּם שָׁאֲרֵי בְּבַוּיהּ:

סימן נב

לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. מָאי לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי אוֹצָרוֹת, אַחַת שֶׁל כֶּסֶף וְאַחַת שֶׁל זָהָב. שָׂם שֶׁל כֶּסֶף בִּימִינוֹ וְשֶׁל זָהָב בִּשְׂמֹאלוֹ אָמַר זֶה יִהְיֶה מְזוּמָן וְקַל לְהוֹצָאָה וְעוֹשֶׂה דְּבָרָיו בָּנָחַת וְהוּא יִהְיֶה דָּבֵק עִם הָעֲנִיִּים וּמְנַהִיגָם בָּנָחַת. כְּהַהִיא דְּאָמְרִינָן, (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. וְאִם שָׂמַח אָדָם בְּחֶלְקוֹ טוֹב, וְאִם לָאו, (שמות ט"ו:ו') יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב. מַאי יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב, אָמַר לוֹ, זֶה הַזָּהָב דִּכְתִיב לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ זָהָב שִׁבּוֹ כְּלוּלוֹת שָׁלֹשׁ מִדּוֹת. הַז', ז' מִדּוֹת. הַה', ה' אַחֲדוֹת אַחֲרוֹנוֹת (ס"א אחרונה) הַב' חָכְמָ"ה וּבִינָ"ה וְנִקְרֵאת נְשָׁמָה זוֹ עַל שֵׁם אַצִילוּת ה' סְפִירוֹת אַחֲרוֹנוֹת וְה' שְׁמוֹת לְנְשָׁמָה (ס"א נר"ן ח"י סימנא נפש רוח נשמה חיה יחידה). רוּחַ, חַיָּה, יְחִידָה, נְשָׁמָה, נֶפֶשׁ.

מָאי עֲבִידְתֵּיהּ כְּסָא הֵיא ה' לְזֹ'. דִּכְתִיב כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם וּב' הֵיא קִיּוּמָם כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר בְּבְרֵאשִׁית. וּמַאי עֲבִידְתֵּיהּ הָכָא, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ בַּת טוֹבָה וּנְעִימָה וּשְׁלֵמָה וְנָאָה וְהִשִּׂיאָהּ לְבֶן מֶלֶךְ וְהִלְבִּישָׁהּ וְעִטְּרָה וְקִישְׁטָה וּנְתָנָה לוֹ עִם מָמוֹן רַב. אָמַר אֶפְשָׁר לְמֶלֶךְ זֶה לָשֶׁבֶת חוּץ מִבֵּיתוֹ, אָמַרְתָּ לֹא. אֶפְשָׁר לוֹ לָשֶׁבֶת כָּל הַיּוֹם תָּמִיד עִמָּהּ, אָמַרְתָּ לֹא. הָא כֵּיצַד שָׁם חַלּוֹן בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְכָל שָׁעָה שֶׁצְּרִיכָה הַבַּת לְאָבִיהָ אוֹ הָאָב לְבִתּוֹ מִתְחַבְּרִין יַחַד בַּחַלּוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים מ"ה:י"ד) כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ ע"כ.

וכתיב (וויהם כסף) (שמות כ"ז:י"ז) וְאַדְנֵיהֶם נְחשֶׁת דְּאִינּוּן מָאנֵי שְׁמוּשָׁא לְאִשְׁתַּמְשָׁא מַשְׁכְּנָא בְּהוּ. אֲבָל הָכָא בְּאִלֵּין לְבוּשִׁין דִּיקָר לָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּמְשָׁא בְּהוּ בַּר נָשׁ אַחֲרָא בָּר כַּהֲנָא (נ"א מכהנא) רַבָּא, דְּרִבּוּ מְשַׁח קוּדְשָׁא עַל רֵישָׁא. דִּכְתִיב (שמות כ"ח:ב') (ועשית) בִּגְדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶ"ת, דְּבְאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּמֵי לְגוּוְנָא דִּלְעֵילָא:

סימן נג

מַאי פֶּרִי עֵץ הַדַּר אִילְנָא דְּאֶתְרוֹגָא וּמַאי הֲדַר הַיְינוּ הֲדַר עַל הַכֹּל וְהַיְינוּ הַדַּר דְּשִׁיר הַשִּׁירִים דִּכְתִיב בֵּיהּ (שיר השירים ו':י') מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר. וְהַיְינוּ עַל שֵׁם נְקֵבָה וְעַל שְׁמָהּ נִלְקְחָה נְקֵבָה מֵאָדָם שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים עוֹלָם הֲתַחְתּוֹן בְּלָא נְקֵבָה. וּמַאי טַעְמָא

אִקְרֵי נְקֵבָה עַל שֵׁם שֶׁנִּקְבֵיהֶ רְחֲבִים וְיֵשׁ לָהּ נְקָבִים יֵתְרִים עַל הָאִישׁ. וּמָאי נִינְהוּ נְקָבִים שָׂדַיִם וְרֶחֶם וּבֵית קִיבּוּל הַוָּלָד.

וּמָאי נִינְהוּ שֶׁאָמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא הֶדֵר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ אִין דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כָּל הַסְּפָרִים קֹדֶשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וּמָאי נִינְהוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. אֶלָּא קֹדֶשׁ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לְקָדָשִׁים. וּמָאי הֵם קָדָשִׁים אֵלּוּ שֶׁכְּנֶגֶד שֵׁשׁ קְצָווֹת שֶׁבָּאָדָם וְקֹדֶשׁ הֶוֵי לְהוּ קֹדֶשׁ לְכֻלְּהוּ.

וּמָאי נִינְהוּ קֹדֶשׁ זֶה, אֶתְרוֹג שֶׁהוּא הֶדֵר הַכֹּל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הֶדֵר אַל תִּקְרֵי הֶדֵר אֶלָּא ה' דָּר זֶה אֶתְרוֹג שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֶגֶד הַלּוּלָב וְאֵין מִצְוַת לוּלָב קַיֶּמֶת אֶלָּא בּוֹ, וְהוּא גַּם כֵּן אֲגוּד עִם הַכֹּל. שִׁעֵם כָּל אֶחָד הוּא וְעִם כּוּלָן יַחַד הוּא.

וּמָאי לוּלָב כְּנֶגֶד חוּט הַשִּׁדְרָה. וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת שְׁעָנָפָיו חוֹפִין אֶת רוּבּוֹ וְאִם אֵין עֲנָפָיו חוֹפִין אֶת רוּבּוֹ אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה, מָשָׁל לְאָדָם שְׁבִּזְרוֹעוֹתָיו יָגֵן עַל רֹאשׁוֹ הֲרֵי זְרוֹעוֹתָיו שְׁנַיִם וְרֹאשׁוֹ שְׁלִשָּׁה וְהַיְינוּ עָנָף לִשְׂמֹאל עֲבוֹת לְיָמִין וְנִמְצָא עֵץ בְּאֶמְצַע. וְלָמָּה נֶאֱמַר בּוֹ עֵץ שֶׁהוּא שׂוֹרֵשׁ הָאִילָן.

וּמָאי עַרְבֵי נַחַל שׂוֹקֵי הָאָדָם שֶׁהֵם שְׁתַּיִם. וּמָאי נִינְהוּ לִישָׁנָא דְּעַרְבֵי נַחַל, מִשּׁוּם דְּגָדוֹל שֶׁבָּהֶם הֲוֵי לְמַעֲרַב וּמִשָּׁם יוֹנֵק כֹּחוֹ. וְשֶׁל צָפוֹן הוּא קָטָן מִמֶּנּוּ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהוּא בְּרוּחַ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית וּבוֹ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל שְׁמוֹ וְהֵם שְׁנֵיהֶם עֵצִים.

דָּבָר אַחֵר עַרְבֵי שְׁפָעֲמִים מֵעַרְבִין פְּעוּלָּתָן זֶה עִם זֶה מָאי עַרְבֵי נַחַל, נַחַל הֲוֵי עַל שֵׁם הַמָּקוֹם שֶׁהֵם קְבוּעִים בּוֹ שֶׁשְּׁמוֹ נַחַל כְּדִכְתִיב (קהלת א':ז') כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. מָאי נִינְהוּ יָם, הֲוֵי אוֹמֶר זֶה אֶתְרוֹג. וּמְנָא לָן דְּכָל מִדָּה וּמִדָּה מֵאֵלּוּ הַשִּׁבְעָה אִיקְרֵי נַחַל שְׁנֶּאֱמַר (במדבר כ"א:י"ט) וּמִמַּתָּנָה נָחֲלִיאֵל אַל תִּקְרֵי נָחֲלִיאֵל אֶלָּא נַחֲלֵי אֵל.

וְעוֹד שָׁם, מָה לֵב, הֶדֵר פְּרִי הַגּוּף, אַף יִשְׂרָאֵל פְּרִי עֵץ הֶדֵר. מָה אִילָן תָּמֵר, עֲנָפָיו סְבִיבָיו וְלוּלָבוֹ בְּאֶמְצַע, אַף יִשְׂרָאֵל נָטְלוּ גּוּף הָאִילָן הֲזֶה שֶׁהוּא לִבּוֹ וּכְנֶגֶד הַגּוּף חוּט הַשִּׁדְרָה בָּאָדָם שֶׁהוּא עִיקַּר הַגּוּף. וּמָה לוּלָב זֶה כְּתִיב לוֹ לֵב אַף לֵב מָסוּר לוֹ. וּמָה לֵב זֶה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חָכְמָה בּוֹ, אַף בְּכָל נְתִיב מֶהֶן צוּרָה שׁוֹמֶרֶת שְׁנֶּאֱמַר (בראשית ג':כ"ד) לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים:

כרך ב

סימן א

(שמות כ':ט"ו) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֵת הַלַּפִּידִם. וְכִי רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת אֶלָּא וְכָל הָעָם רוֹאִים אֵת הַקּוֹלוֹת, אוֹתָן קוֹלוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים כ"ט:ג') קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים. קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ. וְאוֹמֵר (ישעיהו י':י"ג) בְּכֹחַ יָדִי עָשִׂיתִי. וְאוֹמֵר (ישעיהו

מ״ח:י״ג) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ. (תהילים כ״ט:ד׳) קוֹל ה׳ בֶּהָדָר. וְאוֹמֵר (תהילים קי״א:ג׳) הוֹד וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ. (תהילים כ״ט:ה׳) קוֹל יְיָ שׁוֹבֵר אֲרָזִים, וֶה קָשֶׁת שֶׁמְּשַׁבֶּרֶת עֲצֵי אֲרָזִים וַעֲצֵי בְּרוֹשִׁים. (תהילים כ״ט:ז׳) קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ, זֶה שֶׁעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין הָאֵשׁ וּבֵין הַמַּיִם שֶׁחוֹצֵב כֹּחַ הָאֵשׁ וּמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלְּלְחוֹךְ הַמַּיִם גַּם מוֹנֵעַ מִלְּכַבּוֹתוֹ. (תהילים כ״ט:ח׳) קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים י״ח:י״א) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם. יוֹתֵר מִן הַמִּדְבָּר. (תהילים כ״ט:ט׳) קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשׂוֹף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד. דִּכְתִיב (שיר השירים ב׳:ז׳) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה. הָא לַמָּדְתָּ שֶׁבִּשְׁבַע קוֹלוֹת נִיתְּנָה הַתּוֹרָה וּבְכוּלָּם נִגְלָה עֲלֵיהֶם אֲדוֹן הָעוֹלָם, וְרָאוּם. וְהַיְינוּ, דִּכְתִיב (שמות ב׳) וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (תהילים י״ח:י׳) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו. וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שמות כ׳:י״ט) כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. הַא כֵּיצַד אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה הָיְתָה בָּאָרֶץ שֶׁהוּא קוֹל אֶחָד, וְשָׁאָר קוֹלוֹת הָיוּ בַּשָּׁמַיִם דִּכְתִיב (דברים ד׳:ל״ו) מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת קוֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. וּמַאי הִיא גְּדוֹלָה, (שמאלו) וּמֵאֵלּוּ הָיָה יוֹצֵא דִבּוּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר, וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

וּמַאי (דברים ד׳:י״ב) וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים זוּלָתִי קוֹל, הַהוּא כְּדְאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל (דברים ד׳:י״ב) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. תְּמוּנָה וְלֹא כָּל תְּמוּנָה. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל עֲבָדָיו מְעוּטָף בִּכְסוּת לְבָנָה לֹא דֵּי לְאֵימַת הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ בִּלְבוּשָׁיו וְעוֹד רָחוֹק הָיָה הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוּ קוֹלוֹ, יְכוֹלִין לִרְאוֹת גְּרוֹנוֹ אָמַרְתָּ לֹא, הַא לָמַדְתָּ שֶׁרָאוּ תְּמוּנָה וְלֹא כָּל תְּמוּנָה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים זוּלָתִי קוֹל. וּכְתִיב (דברים ד׳:י״ב) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים. הָא כֵּיצַד, בַּתְּחִילָה רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וּמָה רָאוּ שֶׁבַע קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד וְלָסוֹף שָׁמְעוּ הַדָּבָר יוֹצֵא מִבֵּין כֻּלָּם.

וְהָא אִינוּן עֶשֶׂר. דִּרְבָנָן אַמְרֵי דְּכֻלְּהוּ אֲמִרְינָן (אמרן) כַּחֲדָא מִלְּתָא, כֵּן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא מִלְּתָא אֲמִרְינָן (אמרן). וַהֲוּוּ שִׁבְעָה מַאֲמָרוֹת בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת. וְעַל דָּא נֶאֱמַר קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים זוּלָתִי קוֹל. הָא לְמַדְתָּ דְּכֻלְּהוּ כַּחֲדָא, מֵחֲדָא מִלְּתָא אֲמִרִינָן (אמרן). וּבְעֲבוּר שֶׁלֹּא יִטְעוּ יִשְׂרָאֵל לוֹמַר אֲחֵרִים יַעֲזְרוּהוּ מִן הַמַּלְאָכִים, אַף קוֹלוֹ לְבַדּוֹ לֹא יוּכַל לְהִיוֹת חָזָק כָּל כָּךְ, בַּעֲבוּר כָּךְ חָזַר וּכְלָלָם.

דָּבָר אַחֵר שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הָעוֹלָם הוֹאִיל וְהֵם עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת לְעֶשֶׂר מַלְאָכִים שֶׁמָּא לֹא יוּכְלוּ לְדַבֵּר עַל פֶּה אֶחָד, כְּתִיב בֵּיהּ אָנֹכִי וְכָלַל כָּל הָעֲשָׂרָה. וּמַאי עֲשָׂרָה מְלָכִים, שֶׁבַע קוֹלוֹת

וּשְׁלֹשָׁה מָאֲמָרִים. וּמַאי אוֹמְרִים דִּכְתִיב (דברים כ"ו:י"ח) וַיְיָ הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם. וּמַאי נִינְהוּ שְׁלֹשָׁה, דִּכְתִיב (משלי ד':ז') רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל קִנְיָנְךָ קְנֵה בִּינָה. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (איוב ל"ב:ח') וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם. נִשְׁמָתוֹ שֶׁל שַׁדַּי, הֵיא תְּבִינֵם, שְׁלִישִׁית מַאי הֲוֵי כְּדְאָמַר לֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא סָבָא לְהַהוּא יְנוּקָא. בַּמּוּפְלָא מִמְּךָ אַל תִּדְרוֹשׁ וּבַמְכוּסֶה מִמְּךָ אַל תַּחְקוֹר בְּמָה שֶׁהִרְשִׁיתִיךָ הִתְבּוֹנֵן אֵין לְךָ עֵסֶק בַּנִּסְתָּרוֹת.

תָּנָא (משלי כ"ה) כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר. מַאי דָּבָר, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (תהלים קי"ט) רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת. (משלי כ"ה) וּכְבוֹד מְלָכִים חֲקוֹר דָּבָר. מַאי דָּבָר, דִּכְתִיב (משלי כ"ה) דָּבָר דְּבוּר עַל אׇפְנָיו. אַל תִּקְרֵי אׇפְנָיו, אֶלָּא אוֹפָנָיו:

סימן ב

וְאֵלּוּ הֵם י"ב פְּקוּדִין. א' יִחוּד יְיָ. ב' לְיִרְאָה אֵת יְיָ. ג' לְמַנְדַּע דְּאִית דַּיָּין וְאִית אֲגַר טָב וְכוּ'. ד' לְקַדֵּשׁ אֵת יְיָ. ת לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שַׁחֲרִית מִנְחָה עַרְבִית. ו' לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה. ז' לְמוּל אֵת הַבֵּן. ח' קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר. ט' תְּפִילִין. י' צִיצִית. י"א מְזוּזָה. י"ב לְמִסּוֹר נַפְשׁוֹ בְּדִבֵּקוּת (ה'). אֵלּוּ הֵם י"ב פְּקוּדֵי שְׁמוֹר. א' דְּלָא לְמִיהַב לְעֻבּוּדָה זָרָה. ב' דְּלָא לְמִבְנֵי מִגְדַּל לְעֻבּוּדָה זָרָה. ג' אַל תִּפְנוּ וְגוֹ' (שלא) לְהַרְהֵר אַחֲרֵיהֶם. ד' לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם. ה' דְּלָא לְאִתְכַּפְיָיא, דְּהַיְינוּ לֹא תַעֲבְדֵם. ו' דְּלָא לְהַחֲלִיף יְחוּדָא דְּמָארֵיהּ דְּהַיְינוּ הַהֶמְיר. ז' דְּלָא לְהַרְהֵרָא, דְּהַיְינוּ לֹא תָתוּרוּ וְגוֹ'. ח' שֶׁלֹּא לִשְׁאוֹל בְּאוֹב. ט' שֶׁלֹּא לִשְׁאוֹל בִּידִעוֹנִי. י' שֶׁלֹּא לִדְרוֹשׁ אֶל הַמֵּתִים. י"א דְּלָא לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין דְּהַיְינוּ וְחוֹבֵר חָבֶר. י"ב וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים שֶׁלֹּא תַזְכִּירוּ: (שמות כ':ג')

סימן ג

מספר הבהיר יָשָׁב רַבִּי בְּרֶכְיָה וְדָרַשׁ מַאי דִּכְתִיב (שמות כ"ה:ב') וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה. כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אוֹתָהּ תְּרוּמָה תְּרִימוּ אוֹתָהּ בִּתְפִלּוֹתֵיכֶם, וּמִי הוּא אוֹתוֹ שֶׁנִּדְבוֹ לִבּוֹ לְהַמְשֵׁךְ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה כַּבְּדוּהוּ, כִּי בּוֹ אֲנִי שָׂמֵחַ שֶׁיּוֹדִיעַ שְׁמִי, וּמִמֶּנּוּ רָאוּי לְקַחַת אֶת תְּרוּמָתִי. שְׁנֶּאֱמַר (שמות כ"ה:ב') מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֵת תְּרוּמָתִי, מֵאוֹתוֹ הַמִּתְנַדֵּב.

דְּאָמַר רַבִּי רְחִימָאי צַדִּיקִים וַחֲסִידִים שִׁבְיִשְׂרָאֵל שֶׁמְּרִימִין אוֹתִי (אותו) עַל כָּל הָעוֹלָם בִּזְכוּיוֹתֵיהֶן וּמֵהֶם מִתְפָּרְנֵס הַלֵּ"ב, וְהַלֵּב מְפָרְנֵסְן. וְכָל הַצוּרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַמְּמוּנוֹת עַל הָאוּמוֹת. וְיִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים נָטְלוּ מִגּוּף הָאֵילָן וּמִלִּבּוֹ. מָה לֵב הֲדַר, פְּרִי הַגּוּף. אַף יִשְׂרָאֵל נָטְלוּ עֵץ הֲדַר.

מָה אֵילָן תָּמָר, עֲנָפָיו סְבִיבָיו וְלוּלָבוֹ בְּאֶמְצַע. אַף יִשְׂרָאֵל נָטְלוּ גּוּף הָאֵילָן הַזֶּה שֶׁהוּא לִבּוֹ. וּכְנֶגֶד הַגּוּף הוּא חוּט הַשִּׁדְרָה בָּאָדָם שֶׁהוּא עִיקַּר הַגּוּף לָמָּה (ומה) לוּלָב זֶה, כְּתִיב לוֹ לֵב

אַף הַלֵּב מְסוֹר ל"ו. וּמָה לֵ"ב זֶה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חָכְמָה בּוֹ, אַף בְּכָל נָתִיב מֵהֶם צוּרָה שׁוֹמֶרֶת. שְׁנֵאֱמַר (בראשית ג׳:כ״ד) לִשְׁמוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

וּמַאי (בראשית ג׳:כ״ד) וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן, וַיִּשְׁכֹּן בְּאוֹתָן נְתִיבוֹת שֶׁקַּדְמוּ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא גַּן וְשֶׁקַּדָם לַכְּרוּבִים. דִּכְתִיב (בראשית ג׳) וְאֶת הַכְּרוּבִין, וְשֶׁקַּדָם לְלַהַט דִּכְתִיב (בראשית ג׳:כ״ד) אֶת לַהַט הַחֶרֶב.

וְהָא כְּתִיב דְּמַיִם וְאֵשׁ קַדְמוּ דִּכְתִיב (בראשית א׳:ח׳) יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם. וּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם, וּמִנַּיִן דְּשָׁמַיִם הֲווּ אֵשׁ דִּכְתִיב (דברים ד׳:כ״ד) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא. וּמְנָא לָן דְּשָׁמַיִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב (מלכים א ח׳:ל״ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. אָטוּ שְׁלֹמֹה מִתְפַּלֵּל אֶל הַשָּׁמַיִם שֶׁיִּשְׁמְעוּ תְּפִלָּתוֹ, אֶלָּא שֶׁנִּקְרָא שְׁמָם עַל שְׁמוֹ. דִּכְתִיב (מלכים א ח׳:כ״ז) הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ. הֲוֵי שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וַהֲוֵי אֵשׁ. וְאָמַרְתָּ קֶדֶם.

אֶלָּא, אֵימָא כֹּחָם קֶדֶם שֶׁל אוֹתָם הַצּוּרוֹת שֶׁל הַמָּקוֹם הַהוּא. וּמַאי נִינְהוּ כֹּחָם כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל א ב׳:ב׳) אֵין קָדוֹשׁ כַּייָ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ, וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ.

יָשָׁב רַבִּי בְּרָכְיָה וְדָרַשׁ, מַאי לוּלֵב דְּאֶמְרִינָן, אֶלָּא לוֹ מָסָר הַלֵּב וְהֵיאַךְ, אָמַר לֵיהּ שִׁלְשָׁה שָׁרִים הֵם, תל״י וְגַלְגַּל וְל״ב, וּלְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׁנַיִם עָשָׂר. חָזְרוּ הַשְּׁלֹשָׁה מִנְיָן ל״ו וּבָהֶם נִתְקַיְּים הָעוֹלָם דִּכְתִיב (משלי כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם,

תָּנָא עַמּוּד א׳ מִן הָאָרֶץ עַד לָרָקִיעַ וְצַדִּיק שְׁמוֹ עַל שֵׁם הַצַּדִּיקִים, וְנִתְגַּבֵּר. וְאִם לָאו מִתְחַלֵּשׁ, וְהוּא סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָם דִּכְתִיב וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְאִם חָלַשׁ לֹא יוּכַל לְהִתְקַיֵּים הָעוֹלָם. הֵילְכָךְ אֲפִילּוּ אֵין בָּעוֹלָם אֶלָּא צַדִּיק אֶחָד, מַעֲמִיד אֵת הָעוֹלָם. לְפִיכָךְ קְחוּ תְּרוּמָתִי מִמֶּנּוּ תְּחִלָּה, וְאַחֲרָיו זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם, מֵאֵת הַנִּשְׁאָר. וּמֵהוּ זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת. דָּבָר אַחֵר וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה וְיִקְחוּ לִי לְקַדֵּשׁ תְּרוּמָה שֶׁהִיא יו״ד וְהִיא עֲשִׂירִי. וּמְנַלָּן דְּעֲשִׂירִי קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא כ״ז:ל״ב) הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לְקַדֵּשׁ. וּמַאי נִינְהוּ קֹדֶשׁ דִּכְתִיב (יחזקאל מ״ד:ל׳) וְרֵאשִׁית כָּל בַּכּוּרֵי כָּל וְכָל תְּרוּמַת כָּל מִכָּל תְּרוּמוֹתֵיכֶם דִּכְתִיב (תהילים קי״א:י׳) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ, אֵין חָכְמָה אֶלָּא יִרְאַת הַשֵּׁם:

סימן ד

אִיכָּא בְּצַוָּואַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, קַרְקַע הַגַּן הוּא כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּן עֵדֶן, נָטַל שֶׁלֶג מִתַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד וּמִמֶּנָּה נַעֲשָׂה קַרְקַע הַגַּן וְזֶהוּ קַרְקַעִיתוֹ שֶׁל גַּן עֵדֶן. וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ עִם הָאָרֶץ הֶזֹאת שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת.

רָקִיעַ שֶׁעַל גַּבֵּי הַגַּן, הוּא כְּעֵין כָּל הַגְּוָונִין, כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר. וּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, חָקוּק בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ. וְאַרְבַּע טַבָּעוֹת בְּד' קְצוֹת הָרָקִיעַ וְד' אוֹפַנִּים בְּכָל טַבַּעַת. וּבְאֶמְצַע הָרָקִיעַ עַמּוּד א׳, וְעַמּוּד הַזֶּה נָעוּץ מִקַּרְקַע הַגַּן עַד שֶׁאוֹחֵז פְּנֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד

וְהוּא מְכוּסֶּה מֵעָנָן הַכָּבוֹד. וְהַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵל לָבוּשׁ הַבַּדִּים עוֹמֵד עָלָיו, פַּעַם כּוּלָּם אוֹחֲזִים בְּטַבָּעוֹת הָרָקִיעַ וְהָעָמוּד חוֹזֵר וְהָרָקִיעַ סוֹבֵב, וְאוֹתִיּוֹת שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ בּוֹלְטוֹת וְנוֹצְצוֹת וְעוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת.

קוֹל קוֹרֵא הִתְנוֹדְדוּ מַחֲנוֹת צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים, אַשְׁרֵיכֶם שֶׁזָּכִיתֶם לְכָךְ. מִי שָׁמַע כַּזֹּאת, מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, בְּהִיוֹת כָּל נִגּוּן הָרָקִיעַ בְּנוֹסְעוֹ עַל יְדֵי הָאִישׁ לָבוּשׁ הַבַּדִּים, וְהוּא מִסְתַּלֵּק וְהָרָקִיעַ עוֹמֵד. וְהָעָמוּד מְנַגֵּן, עוֹלֶה וְיוֹרֵד, עַד שֶׁנִּמְשָׁךְ אוֹר זוֹהַר, אוֹר נוֹעַם מִלְמַעְלָה בְּאוֹתוֹ הָעָמוּד. וְהַצַּדִּיקִים עוֹמְדִים לְנֶגֶד הָאוֹר הַהוּא וְנֶהֱנִים מִמֶּנּוּ עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה.

בַּחֲצִי הַלַּיְלָה כְּשֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִיפְגֹּשׁ עִם הַצַּדִּיקִים, שׁוֹמְעִים קוֹל סִיבּוּב הָרָקִיעַ וְהָעָמוּד מְנַגֵּן, וְקַרְקַע הַגַּן מִתְנַעֶשׁ, וְהַצַּדִּיקִים עוֹלִים מֵחוּפּוֹתֵיהֶם לִקְרַאת בּוֹרְאָם, וְכָל הַגַּן מִתְמַלֵּא מִכְּבוֹדוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִזְדַּוְּגוֹת הָרוּחוֹת זְכָרִים וּנְקֵבוֹת כְּפִי שֶׁהָיוּ קוֹדֶם שֶׁנִּבְרְאוּ, וּמֵאוֹתוֹ נוֹעַם תַּאֲוָתָם לְחָזוֹת בְּנוֹעַם ה' כּוּלָּם עוֹשִׂים פֶּרִי, דְּהַיְינוּ רוּחוֹת לַגֶּרִים:

סימן ה

תּוֹסַפְתָּא פְּקוּדָּא לְאַקְרָבָא קָרְבָּנָא דְּאִיהוּ חַדְתּוּתָא דְּסִיהֲרָא בְּכָל יַרְחָא וְיַרְחָא, וּבְחַדְתּוּתֵי דִּילָהּ לְמִקְרַב חַבִּיבוּתָא עֵילָּא וְתַתָּא, וּלְאַעֲבָרָא זוֹהֲמָא מִבֵּי מַקְדְּשָׁא וּקְרָבְנָא דִּרְאֹשׁ חֹדֶשׁ סְלִיק לְעֵילָּא. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא נְהִירוּ דְּאַנְפִּין מִמְּקוֹרָא דִּלְעֵילָּא, לְתַתָּא. דְּדָא אִיצְטְרִיךְ בְּגִין מִיעוּטָא וְזְעִירוּ דְּסִיהֲרָא,

וְהַהוּא שְׂעִיר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִעְבַּר זוֹהֲמָא וְסָלִיק לִיהּ דִּלְּא חָפֵי לְסִיהֲרָא. וּכְדֵין אֲנָגִיד נְגִידָן לְגַבֵּהּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא וְאִתְנַהֲרַת סִיהֲרָא כְּדְקָא יָאוֹת. בְּגִין דְּשַׂעִיר מֵפְנֵי זוֹהֲמָא תְּדִיר מְמַקְדְּשָׁא, וְגָרַם לְאַמְשָׁכָא נְהִירוּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וְקָרְבְּנָא דָּא סָלִיק לְעֵילָּא.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בּוֹ (ביה) (במדבר כ"ט) חַטָּאת לַה'. בְּגִין הַהוּא זוֹהֲמָא דְּחָפֵי לְסִיהֲרָא, וְאִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב (בראשית ד':ז') לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי כְּתִיב חַטָּאת לַיְיָ, אֶלָּא וַדַּאי הַהוּא שָׂעִיר מָעְבְּרָא הַהוּא חַטָּאת, וְגָרַם לְאַמְשָׁכָא נְהִירוּ מֵעֵילָּא. וְדָא אִיהוּ וְשָׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, לְאַעֲבְרָא לֵיהּ מִן מַקְדְּשָׁא. לַיְיָ, לְאַמְשָׁכָא נְהִירוּ מֵעֵילָּא. דְּכַד חַטָּאת אִתְעֲבַר, הַהוּא נְהִירוּ וְחֶדְוָה נָחִית מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וְעַל דָּא סָלִיק קָרְבְּנָא דָּא לְעֵילָּא וְקָרְבְּנָא דָּא אִקְרֵי כַּפָּרָה, לְכַפָּאָה מַקְדְּשָׁא וּלְאַעֲבָרָא זוֹהֲמָא:

סימן ו

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי גָּלִיף הֲוָה חוּטְרָא מִתְּרִין סְטָרִין מִשְּׁמָא קַדִּישָׁא, חַד סְטָרָא דְּרַחֲמֵי וְדִינָא בְּאַתְוָון גְּלִיפָן, וְחַד סְטָר דִּינָא בְּדִינָא נָחֵשׁ עֲלֵי צוּר.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב (שמות י"ד:ט"ז) וְאַתָּה הָרֵם אֶת מָטֶךָּ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם. מַאי וּנְטֵה, כְּלוֹמַר נְטֵה בְּחַד גִּיסָא דְּגְלִיפָא בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, וּכְתִיב וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וְלָא כְּתִיב וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ. כְּלוֹמַר, אַסְטֵי מֵחַד גִּיסָא.

וְאִי תֵּימָא דְּגָלִיף הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא נָחָשׁ עָלֵי צוּר, אֶלָּא בְּאַסְנָא אִתְגְּלִיף דִּכְתִיב (שמותד) וַיָּשֶׂלְיכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אִתְגְּלִיף נָחָשׁ עָלֵי צוּר.

וְתָא חֲזֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּשְׁמוֹ הֲוֹוּ (דהוו) גְּלִיפָן בְּחוּטְרָא יַעֲבִידוּ אָתָאן, וְתַנְיָא תְּרִין אָתִין אִתְעַבִּידוּ בְּיַמָּא בְּהַהוּא סְטָר דְּסָטָא מֹשֶׁה בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, בַּזָּע יַמָּא לְיִשְׂרָאֵל בְּי"ב שְׁבִילִין וְאָתִיב בְּדִינָא עַל מִצְרָאֵי וְאַטְבָּע לְהוֹן בְּתְהוֹמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות י"ד) וַיַּשֶּׁב ה' עֲלֵיהֶם אֵת מֵי הַיָּם

מְהַהִיא שַׁעֲתָא בָּעָא לְאַפָּקָא מַיָּא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְטֵי חוּטְרָא מִגִּיסָא אוֹחֲרָא וּתְרֵין אָתָאן אִתְעַבִּיד בֵּיהּ, כְּמָה דְּאִתְעַבִּיד מִסְטָרָא אוֹחֲרָא, חַד אַת הָכָא וְחַד אַת בְּמְרִיבָה. אֲבָל הַשְׁתָּא, (שמות י"ז:ו') וְהִכִּיתָ בַּצּוּר, בְּאַן צוּר, בְּהַאי צוּר, וְסָלִיק נָחָשׁ דִּלְזִמְנָא אֲחָרָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מַאי דִּכְתִיב (במדבר כ':ח') קַח אֶת הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם. מָהוּ וְדַבַּרְתֶּם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מָנִי לֵיהּ עַל נָחָשׁ דְּהָא אִתְעֲבִיד בַּצּוּר. הַשְׁתָּא בָּעֵי דְּאִתְעֲבִיד בְּנָחָשׁ לְאַשְׁלָמָא שְׁמוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִלֵּין אָתִין,

מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְדִבַּרְתֶּם וּכְתִיב (במדבר כ"א:ו') וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. מָה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וְגוֹ'. מָה נָחָשׁ חֵילֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, אוּף הָכָא בְּפוּמָא

וּמֹשֶׁה לָא עֲבַד הָכִי, אֶלָּא הִכָּה, מָחָא וְלָא אַשְׁלִים שְׁמָא, אֶלָּא חָזַר בְּקַדְמִיתָא (כקדמיתא) בְּשְׁמָא דְּצוּר וְשָׁבַק שְׁמָא דְּנָחָשׁ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּךְ, וְלָא כְּתִיב וַיְדַבֵּר, כְּמָה דְּאִתְפַּקַד, וְדַבַּרְתֶּם. דְּתָנֵינָן צוּר לְמֶעְבַּד, וְנָחָשׁ לְמַלְלָא. (במדבר כ':י"א) וַיִּךְ אֵת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם, חַד דְּעָבַר וְחַד הַשְׁתָּא.

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֵּיהּ שַׁעֲתָא אִשְׁתַּאר שְׁמָא, כְּלוֹמַר דְּלָא אִשְׁתְּלִים בְּהַהוּא אוֹת דְּשָׁבִיק מֹשֶׁה נָחָשׁ וְלָא אִשְׁתְּלִים כָּל שְׁמָא, דְּהָא בְּחַד גִּיסָא אִשְׁתְּלִים. בְּיַמָּא מִגִּיסָא אוֹחֲרָא, שָׂרֵי בַּצּוּר וְלָא אִשְׁתְּלִים בְּנָחָשׁ. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבַדְתְּ דְּשָׁרֵי שְׁמִי וְלָא אִשְׁתְּלִים לְמֶעְבַּד אַתְוָון, אוּף אַתְּ שָׁרִית, וְלָא תִּשְׁתְּלִים. (במדבר כ':י"ב) לָכֵן לֹא תָבִיאוּ, שָׁרִית לְאַפָּקָא לוֹן, וְלָא תִּשְׁתְּלִים לְאַעְלָא לוֹן לְאַרְעָא. לָכֵן לֹא תָּבִיאוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר יָדַע לִבָּא דְּמֹשֶׁה בְּקַדְמִיתָא, דְּדָחִיל כַּד חָמָא נָחָשׁ. דִּכְתִיב (שמות ד':ג') וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו לִבָּא, חָמָא וְלָא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כְּתִיב (במדבר כ"א:ט') וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂימֵהוּ עַל הַנֵּס, עַל נֵס לָא כְּתִיב אֶלָּא עַל הַנֵּס. בָּעָא לְאַתְקָנָא מָה דְּחַסֵּר. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב (במדבר כ"ז:י"ד) לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם, בְּמֵימֵי וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. כְּשֵׁם שֶׁהִתְחַלְתָּ בְּמַיִם, בָּעֵינָא

דְּיִשְׁתְּלִים בִּשְׁמֵי הַנֵּס בְּמַיִם. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אַתְרָא דְּחַסֵּר לָא שְׁלִים אֲבָל אַתְּ מַגִּיד נִסָּא חָדָא (נ"א הכא).

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתִיב (במדבר כ״א:ח׳) עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף, עֲשֵׂה לְךָ, לְתוֹעֲלְתְּךָ. עֲשֵׂה לְךָ, תַּקִּין מָה דְּחַסָּרְתְּ וְעִם כָּל זֶה, לָא תִּקֵּן אֶלָּא רְאִיָּיה, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בַּנָּחָשׁ וְחַיִּין, אֲבָל לא נְקַדֵּשׁ שְׁמָא בְּמַיִם וְאִשְׁתְּאַר חָסֵר מֵהַשְׁאָר.

וְתִתְקַנְתְּ בִּרְאִיָּה, (דברים ל״ב:מ״ט) עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים וּרְאֵה, הִנְּךָ רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָה לא תַּעֲבוֹר (במדבר כ״ז:י״ג) וְרָאִיתָ אוֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּךָ. תָּא חֲזֵי דְּאֶפִילּוּ רְאִיָּיה כֵּיוָן דְּעָבַד רְאִיָּה, בְּהַאי אַשְׁלִים לֵיהּ רְאִיָּה, אֲבָל לָא אַשְׁלִים שְׁמָא בְּמַיָּא כְּמוֹ שְׁאָר כָּל שְׁמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשָׁעָה דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (במדבר כ) לָכֵן לא תַּבִיאוּ. אָמַר מֹשֶׁה, הַאי חִוְיָא לְתַקָּלָא עַלְמָא הוּא. אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, לָאו הָכִי, דִּינָא לְחַיָּיבַיָּיא וְחַיִּין לְמָארֵי קְשׁוֹט, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה דִּכְתִיב (במדבר כ) וְרָאָה אוֹתוֹ וְחַי יָדַע מֹשֶׁה דְּרָכָיו וְהִצְדִּיק עַלָּיו אֵת הַדִּין.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ל״ב:ד׳) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, דָּא הוּא צוּר דְּקַאֲמַרִינָן (דברים ל״ב:ד׳) אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל דִּכְתִיב, וְרָאָה אוֹתוֹ וָחַי. וּכְתִיב (שמואל ב כ״ב:ל״א) הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ.

אָמַר ר' חִיָּיא וְהָא תָּנֵינָן, אֵל, גְּזֵרַת רַחֲמֵי הוּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דכתיב) (במדבר כ״ג:כ״ב) אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם, (שמות ל״ד:ו׳) אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אָמַר לֵיהּ, לָאו הָכִי. דְּתָנֵינָן, שָׁלִיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא, אֵל בִּלְחוֹדוֹי יְכוֹלֶת הֲוָה לֵיהּ וּרְשׁוּתֵיהּ הֲוָה דִּילֵיהּ. מַאי יְכוֹלֶת, שׁוּלְטָנוּתָא דְּאֵל, אִתְגַּבַּר גְּזֵירָה דִּילֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית ל״א:כ״ט) יֵשׁ לְאֵל יָדִי, וּרְשׁוּתָא דִּילֵיהּ יְכוֹלֶת דְּעֵינָא בִּישָׁא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר יֵשׁ לְאֵל יָדִי. אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְּתִיב (דברים י׳:י״ז) הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר, אֵל גָּדוֹל נָצְחָא, אֵל בִּלְחוֹדוֹי נָצְחָא.

וּכְתִיב (דברים ל״ב:ד׳) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט. הַא צוּר (דברים ל״ב:ד׳) אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל, הַא נָחֹשׁ עֲלֵי צוּר. נְהָדָר לְמִילֵּי קַדְמָאֵי, וּכְתִיב (איוב ח׳:ג׳) הָאֵל יְעַוֵּת מִשְׁפָּט, חַס וְשָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַיְינוּ דִּכְתִיב (תהלים פ"ה) אֶשְׁמְעָה מָה יְדַבֵּר הָאֵל וְגוֹ'.

(שמות ד׳:ד׳) וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֵק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים כ״ז:י״ט) מַטֵּה מִשְׁפָּט, מַטֵּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי שְׁנֵי מָטוֹת הָיוּ, א' שֶׁל מֹשֶׁה וְא' שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מַאי מַשְׁמַע, דִּכְתִיב (שמות ד׳:כ׳) וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים.

דְּתָנֵינָן, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹטֵל מֹשֶׁה הַמַּטֶּה בִּרְשׁוּתוֹ, הָיָה כְּאִילּוּ שֶׁלּוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות ד׳:כ׳) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֵת מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ, כֵּיוָן דְּאָמַר וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁלְּקָחוֹ בְּיָדוֹ. אֶלָּא מָהוּ בְּיָדוֹ, בִּרְשׁוּתוֹ בִּיכֹלְתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הָיָה, עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן. כֵּיוָן שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, חָזַר הַמַּטֶּה לִפְנֵי הַעֵדוּת וּמֹשֶׁה הָיָה נוֹטְלוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ נְסִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (במדבר כ׳:ט׳) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֵת הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי ה׳, כֵּיוָן שֶׁלְּקָחוֹ הֲרֵי הוּא בִּרְשׁוּתוֹ וּכְשֶׁלּוֹ הָיָה.

אָמַר ר׳ יְהוֹשֻׁעַ, אוֹתוֹ הַמַּטֶּה שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הָיָה, וּמֹשֶׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָא. כְּמָה דְּתֵנִינָן וְהַמִּכְתָּב וְהַמַּטֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה.

מַאן דְּאָמַר שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הָיָה, דִּכְתִיב (יחזקאל א׳:כ״ו) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, וּכְתִיב (שמות ד׳:כ׳) מַטֵּה הָאֱלֹהִים. וּמַאן דְּאָמַר שֶׁל עֵץ הָיָה, כְּדִכְתִיב (שמות ט״ו:כ״ה) וַיּוֹרֵהוּ ה׳ עֵץ וְגוֹ׳

שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִכָּאן הֲרֵי חֹק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים, חֹק וּמִשְׁפָּט. נָחָשׁ עֲלֵי צוּר דִּכְתִיב (משלי ל׳:י״ט) נָחָשׁ עֲלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ מְשׁוּם דִּכְתִיב (שמות ט״ו:כ״ה) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. דָּבָר אַחֵר, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּאן וּלְהָלְאָה חֹק וּמִשְׁפָּט שֶׁלֹּא יְהֵא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בְּמַיִם שֶׁנִּמְתָּקוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, כִּי מָרִים הֵם מִכָּאן שָׁנִינוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, יֵשׁ מַיִם מָרִים וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֶל ה׳, לָמָּה צָעַק, מִכָּאן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אָמַר לוֹ, מֹשֶׁה הַנָּחָשׁ שֶׁנֶּהְפַּךְ בַּסְּנֶה עַכְשָׁיו אֶצְטָרֵךְ לְחַקְקָא לֵיהּ בַּצּוּר, וְתַרְוַוייְהוּ עָמְדוּ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וְאוֹתָהּ שָׁעָה אִתְחַקַּק צוּר בְּנָחָשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קוֹדֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות ט״ו:כ״ה) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט.

כַּד אֲתָא ר׳ אַבָּא, אָתוּ שְׁאִילוּ קֳמֵיהּ. אָמַר לְהוּ שַׁפִּיר קַאֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָכִי הוּא, וַאֲנָא אִיצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה רָזָא דְמִלָּה, וְהָא חֲזִינָא דְּרַבִּי יְהוּדָה גָּלֵי לָהּ.

אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה הַשְׁתָּא בְּמִצְרַיִם, הָיָה הַמַּטֶּה שֶׁל אַהֲרֹן לִדְחוֹת הַקֶּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. אֲבָל כְּשֶׁיְּצָאוּ מִמִּצְרַיִם, כַּמָּה מַקַּטְרֵגֵי מְזַמְּנִי עַל יִשְׂרָאֵל לְדָחוֹתָם בַּיָּם, כַּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ וְקִטְרְגוּ.

בָּאוּ לַיָּם, בָּא רָהַב שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יָם אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה הַרֵם (את מטך) וְנְטֵה (את) יָדְךָ. כֵּיוָן דְּאָמַר הַרֵם אֵת מַטֶּךָ מַהוּ וּנְטֵה אֵת יָדְךָ, אֶלָּא הַרֵם אֵת מַטֶּךָ נֶגֶד רָהַב שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם. בָּאוּ לְמָרָה, כַּמָּה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֶצְלָם וְנִצְטָעֵר מֹשֶׁה וְצָעַק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות ט״ו:כ״ה) וַיִּצְעַק אֶל ה׳.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֹשֶׁה, הֲרֵי לְךָ עֵצָה בָּזֶה. הַשְׁלֵךְ הַמַּטֶּה אֶצְלָם וְיִתְחַקֵּק נָחָשׁ עֲלֵי צוּר, שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד, וְיִצּוֹלוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שם) וַיּוֹרֵהוּ ה׳ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם. עֵץ, כְּמָה דְּאִתְּמַר (קהלת י״א:ג׳) מָקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ, שָׁם הוּא עֵצָה, וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם. וּכְתִיב (שמות ט״ו:כ״ה) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, נָחָשׁ עֲלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ, עִטְרָהוּ בְּנִסִּים אָמַר

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּאן וּלְהָלְאָה הֲרֵי לְךָ שֶׁיַּעֲמוֹד אֵצֶל הַמַּיִם הֲרֵי לְךָ לְהִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בְּמַיִם.

כְּשֶׁבָּאוּ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג בָּהֶם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּמָּקוֹם הַזֶּה אֵין צָרִיךְ מַטֶּה. הֲרֵי יַעֲקֹב שֶׁהוּא אֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ וְהוּא שִׁבְעִים תְּמָרִים וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינוֹת מַיִם, שִׁנֵּים עָשָׂר שְׁבָטִים בְּשִׁבְעִים עַמּוּדִים וי"ב שְׁבָטִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיהו א':כ"ט) כִּי יֵבוֹשׁוּ מֵאֵילִים אֲשֶׁר חִמַּדְתֶּם.

מִיָּד, וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים. מַשְׁמַע דִּכְתִיב עַל הַמַּיִם, וּמִשְׁמַע דִּכְתִיב שָׁם שָׁם לוֹ וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר וְשָׁם שָׁלְטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמַּיִם וְלֹא הוּצָרְךְ הַמַּטֶּה. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִיצְטְרִיךְ הַמַּטֶּה, בְּנָחֵשׁ עֲלֵי צוּר אֲצֶל הַמַּיִם.

בָּאוּ לְחוֹרֵב בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג, אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (שמות ט"ז) וְהִכִּיתָ בַּצּוּר, הַמַּטֶּה אִיצְטְרִיךְ הָכָא וְהִכִּיתָ לַאֲלוּ בְּאוֹתוֹ צוּר וְלֹא בְּנָחֵשׁ. אָמַר מֹשֶׁה יַתִּיר אִיצְטְרִיךְ הָכָא, אֲנָא חָמֵי מַיִם דְּבָעְיִין לְשָׁטְפָה. אֲמַאי, (שמות ט"ז) הִנְנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחוֹרֵב וְהִכִּיתָ בַּצּוּר.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, עֲדַיִן בִּמְרִיבָה עֲתִידִין הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רָעִים וּזְדוֹנִים וְיִזְדַּוְּגוּ בָּהֶם יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּי לְעֵינֵיהוֹן. וְאוֹתָהּ שָׁעָה אִיצְטְרִיךְ הַמַּטֶּה וְהִתִּיר עֲלֵיהֶם הַנָּחֵשׁ בַּגָּלוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, לְהַקְדִּישֵׁנִי בְּמַיִם לְעֵינֵיהֶם. מָהוּ לְעֵינֵיהֶם, דָּבָר שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ בָּהֶם בַּגָּלוּי.

תָּא חֲזֵי, הָכִי חָמָא דָּוִד. דִּכְתִיב, (תהילים קכ"ד:ב') לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם, זֶה פַּרְעֹה. (תהילים קכ"ד:ב') אֱזַי עֲבָר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּדוֹנִים כְּדַאֲמְרִינָן (תהילים קכ"ד:ז') נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה רָאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁלֹּא עָשָׂה בַּנָּחֵשׁ, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תְּנָה לָנוּ מַיִם, נִתְייַעֵץ וְאָמַר. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִי, עֲמוֹד בַּנָּחֵשׁ וַאֲנָא חָמֵי דְּאֵין גְּזֵירָה לְנָחֵשׁ בְּמַיִם אֶלָּא בְּעָפָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מֵהָכָא, (בראשית ג':י"ד) וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ מַשְׁמַע דְּעָפָר יֵיכוֹל כָּל יוֹמוֹי, אֲבָל לֹא בְּמַיָּא. וְיִשְׂרָאֵל דַּחֲקִין לִי, וְאַף עַל גַּב דְּיִתְעֲבִיד נִיסָּא, לָא יִתְעֲבִיד בְּאַתָר דָּא, אֶלָּא אִתְחַקַּק בְּעַפְרָא וְלָא בְּמַיָּא. דִּכְתִיב (שמות ד':ג') וַיִּשְׁלֵיכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ. וְצוּר בְּדָא אִתְחַקַּק בְּמַיָּא בְּמָרָה, וּכְבָר עָבַד נִיסָּא בְּהַאי, דְּאִתְעֲבִיד זִמְנָא אַחֲרָא. דִּכְתִיב, (במדבר כ':י"א) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה (במדבר כ':י"א) יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי, דְּחַשָּׁבְתּוּן דְּלָא יָכִיל נָחֵשׁ בְּמַיִם. (במדבר כ':י"ב) לָכֵן לֹא תָבִיאוּ:

סימן ז

וזֶה סִימָנוֹ, וּתְלַת דְּלָא עַבְרִין, הַאי אִיהוּ בְּאַתְּ פ' וְאַתְּ א' וְכוֹלָא פ"א בְּאַשְׁלְמוּתֵיהּ. אַתְּ ר', לֵית בֵּיהּ כְּלָל.

שַׁעְרוֹ אוּכְמִין תַּלְיָין וְלָא שְׁעִיעִין, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּשָׁתִיק תָּדִיר, אֲבָל פְּקִיחָא אִיהוּ, מָאנֵיהּ דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא. מִלּוֹי בְּרוּגְוָא, פּוּם מְמַלֵּל רַבְרָבָן, אַצְלַח וְלָא אַצְלַח. מָאנֵיהּ קְטָטָה בְּבֵיתֵיהּ, לָא חָיֵישׁ לִיקָרָא דְּבַר נָשׁ, חַד בְּפוּמָא וְחַד בְּלִבֵּיהּ, הַפְכְפָּךְ בְּלִישָׁנֵיהּ. גְּבִינִין דִּילֵיהּ סָמְקִין וְעִיר.

וְאִית קִימְטָא תְּחוֹת עֵינֵיהּ רָב, אָזִיל עַד חוֹטָמָא מִסְטָר יְמִינָא, וּתְרֵין תְּחוֹתֵיהּ, חַד מִנַּיְיהוּ זְעֵיר מְאַחֲרָא. דָּא שְׁכִיב בַּנְּדָה מִיּוֹמִין זְעִירִין וְחוֹבֵיהּ רָשִׁים בֵּיהּ רְשִׁימִין אֲלֵין.

בֵּין כְּתְפּוֹי אִית לֵיהּ רוֹשָׁם חַד וְד' שַׁעֲרִין בֵּיהּ חַד מִנַּיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא רָב וּתְלֵי, וְג' אֲחֲרָנִין זְעִירִין. וְעַד לָא הֲוָה עֲבֵירָה דָּא, הֲווּ תְּלַת זְעִירִין. וְחַד דְּאִתְרָשָׁם בֵּיהּ דָּקִיק וּזְעֵיר מִכֻּלְהוּ. הַהוּא רוֹשָׁם הֲוָה בֵּיהּ מִקַּדְמַת דְּנָא אוּכָם, וּאִינוּן שַׁעֲרִין חִוְּרִין כֻּלְּהוּ, הַשְׁתָּא לָאו הָכִי. אֶלָּא רוֹשָׁם אוּכָם וְחַד סוּמָקָא וּטְלוֹפְחָא בְּרִשְׁמוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, וְהַהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְרַבֵּי בֵּין אֲחֲרָנִין. רֵישֵׁיהּ סוּמָק וּשְׁאָרָא חִוָּר. אִי תָּב בְּתִיּוּבְתָּא, תִּשְׁכַּח בְּעֵינֵיהּ יְמִינָא חַד חִוָּרָא, חִוָּר גּוֹ הַהוּא אֲכָמָא.

בְּמִצְחֵיהּ ג' שִׁרְטוּטִין עַבְרִין, וּתְרֵין דְּלָא עַבְרִין. הַהוּא רוֹשָׁם אוּכָם וְסָחְרָנֵיהּ חוּטָא סוּמָק וּבְגוֹ הַהוּא חוּטָא חַד שַׁעֲרָא דָּקִיק זְעֵיר, וּתְלַת שַׁעְרִין בְּאֶמְצָעִיתָא כּוּלְהוּ כַּחֲדָא זְעִירָא. יֵחְכָּם בְּאוֹרַיְיתָא (אי) יוֹלִיף, וְלָא יִצְלַח בְּעוֹבָדוֹי.

וְאִי יְרוֹקָא דְּעֵינָא לָא יִצְטַבַּע כָּל כַּךְ, וְעֵינוֹי אוּכְמִין וְחַד חוּטָא וְסוּמָק זְעֵיר אִעְבָּר בֵּין אִינוּן גְּוָונִין, כְּדֵין אִיהוּ בְּאֵת פ' בִּשְׁלִימוּ, וּבְאוֹת ר' בִּלְחוֹדוֹי.

בְּמִצְחֵיהּ תִּשְׁכַּח שִׁית שִׁרְטוּטִין. תְּלַת עַבְרִין, וּתְלַת לָא עַבְרִין, שַׁעֲרֵיהּ תַּקִּיף וְלָא כָּל כַּךְ, תְּלֵי וְלָא תָּלֵי, הַאי אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ לְכָל בַּר נָשׁ, קַמְצָן אִיהוּ. לֵית בֵּיהּ חִידוּ, וַאֲפִילּוּ בְּחֶדְוָה לָא חֲזֵי בְּדָווּנָא חֲזֵי.

אֲטִים אוּדְנֵיהּ שְׁמָאלֵיהּ. בְּשִׁינוּי אִית תְּלַת רַבְרְבִין מִלְּעֵילָּא. וְיַהֲבִין לוֹן דּוּכְתָּא אִינוּן דִּלְתַתָּא. מְהֵימָנָא אִיהוּ וְלָא (ז"ח דף כ"ו ע"ד) כָּל כַּךְ,

אַנְפּוֹי אֲרִיכִין וְלָא שַׁפִּירִין. קָלֵיהּ כְּאִתְתָּא, וּמִילּוֹי כְּאִתְתָּא, מֵקַנַּח פּוּמֵיהּ בְּמִלּוֹי, אַפְתַּח אֶצְבָּעָן דִּידוֹי בְּמִלּוֹלֵיהּ. כַּד אָזִיל, אַקְדִּים לֵיהּ בְּלִיתָא דְּפָרְסָאי, דְּלָא יְחוּב בַּר נָשׁ לְגַבֵּיהּ. עָלֵיהּ כְּתִיב (דברים כ"ד:ד') כִּי תוֹעֵבָה הִיא לִפְנֵי יְיָ.

עַיְינִין יְרוֹקִין וְאִלֵּין סִימָנִין בֵּיהּ, וַאֲנְפּוֹי אֲרִיכִין שַׁפִּירָן. שַׁעְרוֹי אוּכְמִין וּמֵרִיטִין מִלְּעֵילָּא בְּרֵישָׁא, רֵישֵׁיהּ רָב. כַּד אָזִיל, כָּפִיף רֵישֵׁיהּ. קְרִיצִין דְּעֵינוֹי בְּקַדְמֵאָה עָלַייהוּ כְּתִיב (משלי א׳:ט"ו) מְנַע רַגְלֶךָ מִנְּתִיבָתָהּ.

עַיְינִין רַבְרְבִין וְיִרוֹקִין דָא אִיהוּ בִּתְרִין אַתְוָון, ר' פ"א. חַד יְחִידָא וְחַד בִּשְׁלִימוּ. בְּמִצְחֵיהּ שִׁרְטוּטָא דְּאָזִיל וַעֲבַר מִסְטַר לְסִטַר, וּתְלַת אָחֳרָנִין אִית דְּלָא עַבְרִין. מִצְחֵיהּ רָב. קְרִיצִין דְּעַל עֵינוֹי, לָא רַבְרְבִין. בְּדִיקְנֵיהּ שַׁעֲרָא טַפֵּי. דָא בַּאֲנְפּוֹי שַׁפִּירוּ סוּמָק. שָׂעֲרֵיהּ שְׁעִיעַ וְלָא כָּל כַּךְ,

דְּחִיל חַטָאָה אִיהוּ, רָחִים אוֹרַיְיתָא אִיהוּ. רָחִים לְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְלִין בָּהּ. חַדֵּי בְּכֹלָּא, עֲבִיד טִיבוּ לְכֹלָּא, כְּדִיבָא לְתוֹעֲלְתֵיהּ. מְהֵימָנָא אִיהוּ לְרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. טָב אִיהוּ לְמִלִּין דְּעָלְמָא. מַאן דְּאִשְׁתַּתָף בַּהֲדֵיהּ לָא אַצְלַח, לָא אִיהוּ וְלָא אַחֲרָא. אַצְלַח אִיהוּ בִּלְחוּדוֹי דְּהָא אָתְ ר' גָּרִים.

פְּגִים אִיהוּ בְּרֵישֵׁיהּ. לְעֵילָּא רִישׁוּמָא דְּחַד מָכְתְּשָׁא דְּהָוָה לֵיהּ תַּמָּן, דְּעָבַד לֵיהּ חַד רַבְיָא בְּאַבְנָא בְּלָא רְעוּ וְכַוונָה, וְאִיכְסֵי בְּשַׂעְרָא. וְהַהוּא רִישׁוּמָא דְּמָכְתְּשָׁא כְּגַוְונָא דְּגִימֶ"ל יַוְונִית. מְהֵימָנָא אִיהוּ לְגַבֵּיהּ בְּנֵי נָשָׁא, סָלִיק לְמֶהֱוֵי רֵישָׁא דְּעַמֵּיהּ, עַד הָכָא רָזִין דְּעַיְינִין.

וְאִית רָזִין אָחֳרָנִין דְּעַיְינִין דְּמִתְפָּרְשִׁין מִנַּיְיהוּ. עַיְינִין דְּמֵעַמְקָן וְחַיְיכָאן, דָא אִיהוּ בִּשְׁלִימוּ דְּאַתְוָון בָּר דְּקַדְמָאָה. ר' וּבָתַר פ' דָא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאַצְלַח בְּעוֹבָדוֹי

ג' שִׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ, מִצְחֵיהּ עָגִיל. עֵינוֹי נְהִירִין מְרַקְמָן עוֹבָד צִיּוּר (דכיין) קַיְימִין עַל שְׁלִימוּ. שָׂנְאוֹי יִפְלוּ תְּחוֹתֵיהּ. פְּקִיחָא אִיהוּ, אַצְלַח בְּכֹלָּא, בָּהִיל בְּעוֹבָדוֹי. טָב אִיהוּ עִם בְּנֵי נָשָׁא, מִלּוֹי בְּקַשְׁיוּ וּבְלָא דְּחִילוּ. וּתְרָן אִיהוּ עֲבִיד טִיבוּ וְלָא לִשְׁמָהּ.

וְתַלְיָא שָׂעֲרֵיהּ שְׁעִיעַ וְלִישָׁנֵיהּ כְּחַרְבָּא. תְּחוֹת עֵינוֹי קְמִיטִין תְּלַת רַבְרָבָן וּתְלַת זְעִירִין, וְאִי אִית ד וּתְלַת רַבְרָבָן. כְּדֵין תַּשְׁכַּח תְּרִין (ז"ח דף כ"ז ע"א) שִׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ עַבְרִין מִסְטַר לְסִטַר וג' דְּמָטוּ וְלָא מָטוּ.

תְּחוֹת טַבּוּרֵיהּ קַיְימָא רְשִׁימָא חַד צִיּוּרָא דְּרֵישָׁא דְּבַר נָשׁ אוּכְּם וְחִוַּור. תְּרֵין שַׂעֲרִין תַּלְיָין בֵּיהּ, הַהוּא בַּר נָשׁ אִתְכְּשָׁל בְּאִתַּת גְּבַר מִיּוֹמִין רְחוֹקִין וְלָא תָב מֵהַהוּא חוֹבָה. מַרְעִין רַדְפִין אַבַּתְרֵיהּ, וְעַל דָא אִינּוּן מַרְעִין, חַד דְּצַעִיק לְאוֹשְׁדָא שֻׁתָּן וְלָא יָכִיל, דְּעַד כְּעָן הַהוּא חוֹבָה תַּלְיָיא בְּקַדְלֵיהּ. דְּנָחֵשׁ עָקִימָא וּשְׁלִיט עֲלֵיהּ בְּדָא, וְדָא לְסוֹף יוֹמִין דְּסִיבוּ.

וְאִי תָב בְּתִיּוּבְתָּא בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ בְּחֵילֵיהּ, הַהוּא רְשִׁימָא אֲזְעִירַת דִּיוּקְנָא וְשַׂעֲרִין לָא תַלְיָין בֵּיהּ כְּלָל. וְאִי תָב בְּתִיּוּבְתָּא בְּסוֹף יוֹמוֹי כַּד מַרְעִין רַדְפִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּדֵין הַהוּא רְשִׁימָא קַמִּיט, וְשַׂעֲרָן תַּלְיָין בֵּיהּ, וְהַהוּא מַרְעָא לָא אַעְדִּיאוּ מִנֵּיהּ, מִגּוֹ דְּתַלְיָיא בְּקַדְלֵיהּ דְּנָחֵשׁ, בְּגִין דְּהַהוּא נָחֵשׁ, כֵּיוָן דְּאַחֵית הַהוּא חוֹבָה עַל קַדְלֵיהּ, לֵית מַאן דְּיָתִיר קִשְׁרָא מִקַּדְלֵיהּ. בְּגִין דְּהַהוּא נָחֵשׁ לֵית לֵיהּ רֵשׁוּ בִּימֵי דְּעוֹלֵימוֹי דְּבַר נָשׁ לְקִשְׁרָא הַהוּא חוֹבָה עַל קַדְלֵיהּ. וְקִשְׁרִין לֵיהּ בְּקִשְׁרִין תַּקִּיפִין

וְאִיהוּ רָדִיף אַבַּתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וּמַלְקֵי לֵיהּ בְּהַהוּא בְּרִית דְּחָב בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּתָב בְּתִיּוּבְתָּא, יְצָוּוח מִגּוֹ עָאקוּ דְּמָלְקִיוּתָא. הַהוּא חִוְיָא דָּלִיג וְעָאל בְּהַהוּא קִשְׁרָא, בְּשִׁפּוּלֵי דְּתָהוֹמָא רַבָּה. פְּדֵין רָווח לֵיהּ לְכַבַּר נָשׁ. וְהַהוּא נָחָשׁ לְבָר (לבתר) יוֹמִין נָפִיק וְעָבִיד דָּא.

וּבְזִמְנָא דְּמִית הַהוּא בַּר נָשׁ, תְּלַת מֵאָה שׁוֹטְרֵי רַדְפִין אַבַּתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ וְתַפְסִין לֵיהּ, וְעַיְלִין לֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא. וּמַלְכָּא קַדִּישָׁא מִתַּבַּר אִינּוּן קִשְׁרִין, וְנָחִית הַהוּא חוֹבָה מְעַל קַדְלֵיהּ.

וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב (ישעיהו כ"ב:י"ד) אִם יכופַּר הַעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיהו כ"ח:י"ח) וְכוּפְּרָ בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת, תָּבַר הַהוּא קַיְימָא דִּילְכוֹן, אֶת מָוֶת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ל"ב:כ"א) אֲכַפְּרָה פָּנָיו. אֲבַטֵּל רָגְזֵיהּ, כְּדֵין הַהוּא בַּר נָשׁ, אָזִיל לְהַהוּא עַלְמָא נָקִי מֵהַהוּא חוֹבָה, דְּהָא קַבִּיל עוֹנְשֵׁיהּ בְּהַאי עַלְמָא.

וּכְי תֵּימָא הֵיכִי מַשְׁמַע דְּבְהַאי עָוֹן אֵשֶׁת אִישׁ מִשְׁתַּעֵי קְרָא, דִּכְתִיב הָכָא אִם יְכוּפַּר הַעָוֹן הַזֹּה, וּכְתִיב הָתָם בְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזְּנְתָה, וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן. וּכְתִיב גַּבֵּי אַבְנֵר (שמואל ב ג':ח') וְתַפְקֵד עָלַי עָוֹן הָאִשָּׁה הַיּוֹם. אִי נָמֵי, (ישעיהו כ"ב:י"ג) וְהִנֵּה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הַרֹג בָּקָר וּשְׁחוֹט צֹאן אָכֹל וּשְׁתֹה. וּכְתִיב הָתָם (ז"ח דף נ"ו ע"ב) (משלי ל':כ') אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ. וּכְתִיב (בראשית ל"ט:ו') כִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל.

וּכְתִיב (משלי ט':ט"ז) מִי פְּתִי יָסוּר הֵנָּה חֲסַר לֵב, וְאָמְרָה לוֹ (משלי ט':י"ז-י"ח) מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם, וְלֹא יָדַע כִּי רְפָאִים שָׁם בְּעֶמְקֵי שְׁאוֹל קְרוּאֶיהָ, זְהוּ כַּד (לא) קַבִּיל עוֹנְשֵׁיהּ בְּהַאי עַלְמָא.

וְאִי אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ זְכוּת אָבוֹת, עוֹנְשֵׁיהּ בְּהַאי עַלְמָא בְּהַהוּא עָוֹן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים פ"ט) וּפָקַדְתִּי בְּשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹונָם. וּפָקַדְתִּי זְעִיר זְעִיר, (איוב ל) אִם בְּפִידוּ לָהֶם שׁוּעַ (ס"א אם יכפר להם שוגג) (שמות ל"ד:ז') פּוֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים. זְעִיר. וְנוֹתֵן זְעִיר עַל דָּא וּזְעִיר עַל דָּא. וְאִשְׁתְּזִיב הוּא וְאֲבוֹי מֵעוֹנְשָׁא דְּהַהוּא עַלְמָא. דְּהָא בְּרָא מֵזְכֵּי אַבָּא. דְּלָא עַיְינִין עֶקִימִין מִסְתַּכְּלָאן בְּאוֹרַח קְשׁוֹט דָּא בְּלָא אַתְּ כְּלָל. פַּרְחִין מִנֵּיהּ כָּל אַתְוָון בְּגִין מָארֵי דְּעֵינָא בִּישָׁא. חֵיזוּ דִּילֵיהּ בְּהַפּוּכָא. הַהוּא רַע עַיִן שָׁלִיט עָלֵיהּ,

וְאִי כַּשָּׁרָן עוֹבָדוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, לֹא שָׁלִיט אֶלָּא עַל עֵינוֹי. וְאִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְאִסְתַּמָּרָא מֵעֵינוֹי, בְּגִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא שָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. אִינּוּן עַיְינִין חַמְדָּן כָּל בִּישׁ וְאִתְעֲבִדּוּן סָרְסוּרִין לְגַבֵּיהּ וּשְׁיֵיפֵי גּוּפָא נְצָחָן, אֲבָל שַׁלְטִין. עֵינוֹי (אי) מִסְתַּכְּלָאן.

מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּמָּרָא מִנֵּיהּ, לִכְתוֹב יו"ד בִּידֵיהּ יְמִינָא וּבִידֵיהּ שְׂמֹאלָא זיי"ן וְלִיפְתַּח קָמֵיהּ וְלֵימַר יו"ד בְּאִיפְּכָא אַתְווֹי וְיִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ.

דָא אִיהוּ פָּגִים לְשִׁמוּשָׁא דִקְדוּשָׁא, בְּגִינֵי כָךְ לֹא שַׁרְיִין בֵּיהּ אַתְוֹן, וְהָא אִסְתָּלָקוּ מִנֵּיהּ. דָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּהַהוּא קַו יָרוֹק דְּנָפִיק מִתּוֹהוּ בְּמֵידִידוּ דְּבוּצִינָא. וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא גּוֹ שְׁרְטוּטִין דְּיָדָא בִּימִינָא וּבְשְׂמֹאלָא. וּבְרָזָא דְּאִינּוּן שְׁרְטוּטִין דְּיָדִין, תִּשְׂכַּח דָא.

מַאן דְּעֵינָא חַד אָטִים וְלָא כָּל כָּךְ, וְעֵינָא אַחֲרָא פְּקִיחָא. מוּמָא חַד מֵאִינּוּן מוּמִין אִית בֵּיהּ. דָא אִיהוּ בְּאוֹת ר' בַּלְחוֹדוֹי בְּאַשְׁלְמוּתֵיהּ וְאָתְּ יו"ד מָטֵי לְגַבֵּיהּ וְלָא מָטֵי.

בְּמִצְחֵיהּ ג' שְׁרְטוּטִין עַבְרִין וְחַד זְעִירָא דְּאַעֲבַר. אוּף הָכִי רְשִׁימָא חֲדָא סָלִיק מֵעֵינֵיהּ לְקֵבֶל אוּדְנֵיהּ. שְׂעָרֵיהּ תְּלֵי וְתַקִּיף קְרִיצוֹי רַבְרְבִין, אִית מוּמָא מִסְטָרָא אַחֲרָא. אִימָא דִּילָהּ אַזְלַת בְּחַרְשִׁין כַּד הֲוָה בִּמְעָהָא וְנָפְקַת לְפִתְחֵי דְּאוֹרְחִין בְּלֵילְיָא. כַּד דָא אִתְיְלִיד, בְּגוֹ תְּרִין שְׁנִין דִּילֵיהּ אִתְחַלָּשׁ, עַד דְּאַזְעָר דִּיוּקְנֵיהּ. וְאִמֵּיהּ אַזְלַת בְּלֵילְיָא בַּהֲדֵיהּ, וְקָא עָבְדַת חַרְשִׁין עָלֵיהּ.

הַאי חַדֵּי בְּחֶדְוָה. לֵית בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא, (ז"ח דף נ"ו על גבי) מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּמָה דְּלֵית בֵּיהּ. גָּס רוּחַ, מַלֵּל בִּישִׁין וְעָתִיקִין. וַתְּרָן אִיהוּ לֵית בֵּיהּ קַמְצָנוּ כְּלָל. מָאנֵי דְּגִיוּפָא, אַצְלַח וְלָא אַצְלַח. חַדִּידָא בְּלִישָׁנֵיהּ.

וְאִי חַד שְׁרְטוּטָא בְּמִצְחֵיהּ רָב וּתְרֵין זְעִירִין, דָּא אָזֵל גּוֹ חַרְשִׁין, וְהָא אִמֵּיהּ עָבְדַת לְהוּ. וּמִתְחַלְפִין שְׁרְטוּטִין דְּקָא סָלְקִין מַעְיְנָא יְמִינָא לְעֵינָא שְׂמֹאלָא. גָּס רוּחַ אִיהוּ, אֲבָל לֵית בֵּיהּ בִּישָׁא כְּלָל, קַמְצָן אִיהוּ לֵית בֵּיהּ קְצָת גִּיוּפָא. חַדִּידָא בְּלִישָׁנֵיהּ אִיהוּ,

בְּשָׂפָה דִּילֵיהּ אִית בֵּיהּ רוֹשֶׁם חַד סוּמָק טַפֵּי. וְחַד שַׂעֲרָא בְּאֶמְצָעִיתָא אֲצַבָּעָן דִּי בְּרַגְלֵיהּ שְׂמֹאלָא, קְמִיטִין זְקִיפִין מִתְפַּשְׁטִין. עֵינִין זְבַלְגָנִין יְרוֹקִין, נַחְתִּין דְּמְעִין תָּדִיר. הַאי אִתְדַּבָּק בְּאַתְּ פ', וְאָתְּ ר' לָא אִתְיְשְׁבַת בֵּיהּ. אִי אִית לֵיהּ אַרְבַּע שְׁרְטוּטִין בְּמִצְחֵיהּ וְעַבְרִין כּוּלְהוּ וּתְרֵין זְעִירִין. מֵעֵינֵיהּ וְעַד שַׂעֲרֵיהּ. תְּרֵין רְשִׁימִין, וּתְלַת זְעִירִין בֵּין קְרִיצֵי עֵינוֹי.

הַאי אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאָזִיל כָּפִיף רֵישָׁא, זִינָא חַד מִתְּלַת מָארֵי רְשִׁימִין דְּתוֹלַדְתָּ צַרְעַת אִית בֵּיהּ בְּזִינֵיהּ. הַאי לָאו מְסָאבָא הוּא לְמָסְגָר. חַדֵּי אִיהוּ בְּכֹלָּא וְחַיֵּיהּ תָּדִיר, כָּל מִלּוֹי חַיְיכִין בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. קַמְצָן אִיהוּ בְּבֵיתֵיהּ, בְּאַחֲרָנִין לָאו הָכִי. לֵית לֵיהּ כִּסּוּפָא בְּמִלּוֹי בְּגִין דְּחָמֵי דְּכֹלָּא חַיְיכִין בְּהוּ. גָּיְיפָא אִיהוּ. שַׂעְרוֹי סָמָקִין זְעִיר וְלָא שְׁעִיעִין וְלָא קְמִיטִין,

וְאִית בְּמִצְחֵיהּ תְּלַת שְׁרְטוּטִין דְּעַבְרִין וג' זְעִירִין דְּלָא עַבְרִין וְכָל שְׁאָר סִימָנִין בֵּיהּ. הַאי (ז"ח ד"א נ"א אית ליה) לֵית לֵיהּ פְּגִימוּ ורוֹשֶׁם חַד בְּעֵינָא. דְּבַר נָשׁ דְּהָיָה צָד צִפְּרִין דְּעָבַד בֵּיהּ בְּלָא כַּוָּנָה דְּהֲוָה בְּאַעָא דְּהֲוָה אוֹשִׁיד לְצִפְּרִין, וְאִיהוּ אִתְרְשִׁים עַל עֵינֵיהּ שְׂמֹאלָא, לְעֵילָּא מִקַּרְצוֹי בְּאוֹרְכָא,

הַהוּא דְּהֲוָה צָד צִפְּרִין, אַגְזִים לֵיהּ בְּהַהוּא אָעָא, בְּגִין דְּהֲוָה אַפְרַח צִפְּרִין וּמְחָא לֵיהּ בְּלָא כַּוָּנָה. הַאי אַצְלַח לְמְזוֹנֵיהּ וּלְבֵיתֵיהּ, וְלָא לְמִכְנַשׁ מָמוֹנָא סַגִּי. מְהֵימָנָא אִיהוּ וְלָא כָּל כַּךְ,

וְהַאי מְהֵימְנוּתָא בְּמִלִּין זְעִירִין, אֲבָל בְּרַבְרְבִין לָאו אִיהוּ מְהֵימָנָא. מָארֵי דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא וְכוֹלָא חַיָּיכִין בְּמִילֵּיהּ.

פּוּמֵיהּ רָב שִׁפְוָותֵיהּ רַבְרְבִין, מַאן דְּאִשְׁתַּתָּף בַּהֲדֵיהּ, אַצְלַח בְּכֹלָּא, וְאִיהוּ אַצְלַח. אוּף הָכִי טָב אִיהוּ לְכָל שִׁתּוּפָא.

רְשִׁימָא דְּהַהוּא מָכְתְּשָׁא עַיְינִין עִמֵּיהּ, זְבָלְגָנִין יְרוֹקִין וְחַד רְשִׁימוּ אוּכַּם סָחֲרָא לוֹן הַאי (ז"ח דף צ"ז ע"ד) אִיהוּ בְּאַתְּ פ"א, בִּשְׁלִימוּ דְּתֵרִין אַתְוָון, וְאַתְּ ר' בִּלְחוֹדוֹי.

דָּא רֵישֵׁיהּ רָב וְד' שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין בְּמִצְּחֵיהּ וְג' זְעִירִין בֵּין קְרִיצּוֹי. (וחד לעילא קריעא זעיר). עַל חוּטְמֵיהּ שַׁעֲרִין רַבְרְבִין, אַנְפּוּי רַבְרְבִין, רֵישֵׁיהּ עָגִיל. וְחַד לְעֵילָּא קְרִיעָא זְעֵיר הוּא גִּיבָּר חֵילָא מָארֵי זְדוֹנָא בְּמִלִּין.

שְׂעָרֵיהּ קַמִּיט, נְיֵיפָּא אִיהוּ, וּבְלֵילְיָא אִשְׁתְּתַף אִיהוּ לָנְיֵיפָּא. לְזַמְנִין אִתְכְּשָׁל אִיהוּ בְּאִנְתּוּ אֲסוּרָה. דִּיקְנֵיהּ מְלֵייָא בְּשַׂעֲרִין. הַאי אִית לֵיהּ בְּדְרוֹעָא שְׂמֹאלָא חַד רְשִׁימוּ דְּחַרְבָּא דְּמָחָא לֵיהּ חַד גְּבַר אֲטִים יְמִינֵיהּ, בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה דְּשַׁבַּתָּא, כַּד בָּעָא שִׁמְשָׁא לְאִתְכַּנְשָׁא. דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְעָר עָלֵיהּ חַד חוּטָא דְּמָאדִים, הַהוּא חוּטָא דִּבְסָטָר שְׂמֹאלָא. וַהֲהוּא רְשִׁימָא עַמִּיקָא (בז"ח ד"א איתא עקימו) בְּבְשָׂרָא בְּעַגּוּלָא,

כַּד מָטָא לְיוֹמִין דְּסִיבוּ נָפַל מֵאֲתָר דְּרָכִיב בֵּיהּ, אוֹ סוּסְיָא אוֹ חַמְרָא, אוֹ נָפִיל מִכֹּתְלָא וּמְנֵיהּ יִתְחַלָּשׁ וְיָמוּת. דְּהָא חוֹבָה דְּחָמָא בְּעוּלֵּמוֹי בְּהֶבֶל רָדִיף אַבַּתְרֵיהּ. וְאִי הַהוּא גַּבְרָא תָּב בְּתִיּוּבְתָּא, נָפִיל בְּאֶמְצַע יוֹמוֹי מִגּוֹ חוּלְשָׁא דְּבֵיהּ, וְיָמוּת.

וְאִי תָּב בְּיוֹמֵי עוּלֵּימוֹי, כְּדֵין תִּשְׁכַּח שִׁרְטוּטִין דְּמִצְּחֵיהּ, ג' רַבְרְבִין וְד' זְעִירִין וּתְרֵין תְּרֵין מִגּוֹ עֵינוֹי דְּסָלְקִין לְעֵילָּא. הַאי בְּאוֹרַח אַרְעָא יְהֵא מַרְעֵיה וְיִפּוֹל מֵעַרְסֵיהּ וְיָמוּת. דְּהָא לְעָלְמִין נְפִילָה אִית בֵּיהּ לְבַסּוֹף.

עַיְינִין זְעֵיר דְּקִיקִין, דְּלָא אִתְחַזְיָין גַּוְנִין דִּילְהוֹן לְפוּם שְׁעָתָא. וְכַד מִסְתַּכְלָאן בְּהוֹן אִינּוּן יֵרוֹקִין וְאוּכְמִין, הַאי אִיהוּ שִׁפְוון חַדִּין וּמַפִּין אֲרִיכִין בְּחַדִּידוּ. כְּדֵין תַּשְׁכַּח בְּמִצְּחֵיהּ ב' שִׁרְטוּטִין וְחַד זְעִירָא בֵּינַיְיהוּ הַאי אִיהוּ בְּאַתְּ פ' בִּלְחוֹדוֹי וּבְאַתְּ ר' בִּשְׁלִימוּ.

הַאי אִיהוּ שְׂעָרֵיהּ תַּלְיָיא וְלָא שְׁעִיעַ. אַצְלַח בְּעוֹבְדֵי יְדוֹי, וּבְאוֹרַיְיתָא אִי אִשְׁתַּדַּל אוּף הָכִי. זְעִירָא אִיהוּ בְּשָׁיְיפֵי וְגַם בִּשְׂרָא לֵית בֵּיהּ. גָּסוּת רוּחָא. מְמַלֵּל בְּגוֹ חוֹטָמוֹי, בְּגִין דְּנוּקְבִין דִּילְהוֹן דְּחִיקִין, וּבְגִין כָּךְ נָפִיק רוּחָא בִּדְחִיקוּ לְסָטַר שְׂמֹאלָא.

בְּיַרְכָא דִּילֵיהּ לְעֵילָּא מֵאַרְכוּבָא, רְשִׁימָא חַד דְּמָארֵיהּ חַבּוּרָה דְּעָבַד לֵיהּ חַד רַבְיָא בְּסַכִּין בְּיוֹמֵי עוּלֵּימוֹי וְאִסְתַּכָּן בֵּיהּ. מֵקַנָּא הוּא לְאִתְתֵּיהּ עַד דִּבְנֵי נָשָׁא חַיָּיכִין מִנֵּיהּ, בָּעֵי לְאִתְתַּקָּנָא בְּגוּבְרִין אָחֳרָנִין וְלָא אִתְתַּקָּן וְחַיָּיכִין בֵּיהּ. הַאי לָא יִשְׁתַּתַּף בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ (ז"ח

דף צ"ח פ"א) דְּלָא יִצְלָח. חַמְדָן אִיהוּ, אִשְׁתַּדַּל בְּמַה דְּלָא אִית לֵיהּ. חָשִׁיב גַּרְמֵיהּ דְּאִיהוּ גַּבְרָא רַבָּא, וְלָאו הָכִי. זָכֵי לְבָנוֹת וְלֹא לְבָנִים.

וְאִי מִתְחַלְפָן שַׁרְטוּטִין תְּרֵין זְעִירִין וְחַד רַבְרְבָא בְּמִצְחֵיהּ וְאַנְפּוֹי סַמָּקִין, זָכֵי לִבְנִין וְלִבְרָתָא חֲדָא, אוֹ דִּילִידַת (בר) וְאִסְתַּלְקַת מֵעָלְמָא.

כַּד אָתָּ חַד אִית לֵיהּ בָּתַר אוּדְנֵיהּ יְמִינָא, רוֹשָׁם דְּטָלוֹפְחָא. וְחַד שַׂעֲרָא דְּתַלְיָיא בְּרֵישׁ אוּדְנֵיהּ וְאָצְבְּעָא זְעִירָא בִּידָא שְׁמֹאלָא כָּפְיָא, כְּדֵין תִּתְקַיָּים וְתוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן, אִי סִימָנִין אִלֵּין יְהוֹן לָהּ בֵּין רַגְלָהָא, יִכְרַע וְיִפּוֹל חַד בְּרָא בֵּין אִינּוּן, דְּיֵהֵא מָבוּעַ דְּנְבִיעַ בְּאוֹרַיְיתָא. הוּא מַקְרִיב וּמָפְזַר מַבּוּעִין וְנָחֲלִין דְּאוֹרַיְיתָא וּבְשָׁנִין זְעִירִין יִתְכַּנִּישׁ מֵעָלְמָא.

הַאי אִיהוּ מֵאִינּוּן אֶלֶף דְּמִתְכַּנְּשִׁין מֵעָלְמָא מֶרִישׁ שַׁתָּא וְעַד רֵישׁ שַׁתָּא בְּיוֹמִין קַדְמָאִין. מִדְּאִתְחָרַב מַקְדְּשָׁא לָא אַשְׁכַּח בָּר שִׁתִּין חָסֵר חַד וְאִלֵּין אִינּוּן דְּמִסְתַּלְקֵי מֵעָלְמָא כַּד יַהֲבֵי רֵיחָא, עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ.

בְּגִין דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל וְאוֹלִיף אוֹרַיְיתָא לְאִינּוּן יְנוֹקִין דְּאִסְתַּלְקוּ מֵעָלְמָא כַּד יַהֲבוּ רֵיחָא, אִינּוּן קַדְמָאֵי בְּאִינּוּן מִלִּין מֵהַאי עָלְמָא עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לֵיהּ הַהוּא מְמַנָּא יוּפִי"אל שְׁמֵיהּ דְּקָאִים וְקָשִׁיר קִשְׁרִין דְּאוֹרַיְיתָא. מַאן הוּא דֵּין דְּאַקְדִּים לִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב מ"א:ג') מִי הִקְדִּימָנִי וַאֲשַׁלֵּם. וַאֲשַׁלֵּם וּדַאי.

כְּדֵין קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמטטרו"ן דְּאִיהוּ קָאִים גּוֹ פַּרוֹכְתָּא דְּפָרְסָא וְשִׁתִּין אֶלֶף רִבּוֹא מָארֵי דְּאוּלְפָנָא דְּאוֹרַיְיתָא סַחֲרָנֵיהּ וְאִיהוּ מְקַשֵּׁר קִשְׁרִין לְמָארֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, מַאן הַאי דְּאַקְדִּים לִי, מִי הִקְדִּימָנִי וַאֲשַׁלֵּם. אִיהוּ רָשִׁים גּוֹ מַתִּיבְתָּךְ אוֹ לֹא. אָמַר לֵיהּ, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, לָאו אִיהוּ בְּמַתִּיבְתָּא דִילִי, גּוֹ מַתִּיבְתָּךְ אִיהוּ. וְכָל אִינּוּן דְּקָדְמֵי תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא דִּילֵיהּ (נ"א דילי) הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איוב מ"א:ג') תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא.

בְּגִין דִּתְרֵין מַתִּיבְתִּין אִית לְעֵילָּא. מְתִיבְתָּא דְּהַהוּא נַעַר מְטַטְרוֹ"ן, וּמְתִיבְתָּא עִילָּאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְכָל אֲתַר דְּתָנֵינָן מְתִיבְתָּא עִילָּאָה, דָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, דָּא דְּמטטרו"ן.

כְּדֵין אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי הָכִי, לְקַיְּט לֵיהּ גַּבָּאי. לְקַיְּט לֵיהּ וַאֲרַח לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שיר השירים ו':ב') דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם. דּוֹדִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב':ט"ז) דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. יָרַד לְגַנּוֹ, דָּא גּוֹרָן דְּרָקִיעָא, דְּקַיְימֵי כְּגוֹרֶן. לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם, דָּא מְתִיבְתָּא דְּמטטרו ן. לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים, לְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּאִינּוּן מְתִיבְתָּאן (ז"ח דף נ"ח ע"ב) דִּילֵיהּ. מַאי וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים, אַל תִּקְרֵי שׁוֹשַׁנִּים, אֶלָּא שֻׁשִּׁנִּים. אִלֵּין אִינּוּן דְּקַדְמֵי רוּחָא בְּהַאי עָלְמָא דְּמַתְקְלֵי (בז"ח ד"א איתא דמתלקט) וּמִסְתַּלְקֵי מֵהַאי עָלְמָא עַד לָא מָטָא זִמְנַיְיהוּ.

כְּדֵין קָרֵי הַהוּא נַעַר מְטַטְרוֹ"ן לְגַבְרִיאֵל דִּי קָסֵת הַסוֹפֵר בְּחַרְצוֹי וְאָמַר לֵיהּ, כְּתוֹב פִּתְקָא וְהָב לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת עַל פְּלוֹנִי דְּיִלְקוֹט לֵיהּ מֵעָלְמָא וְאִתְלַקִיט מִיָּד, וְסָלְקִין לֵיהּ לְמָתִיבְתָּא דמטטרו"ן בְּקַדְמִיתָא. וְתַמָּן אָמַר תַּלְמִידֵיהּ דְּאִיתֵי בֵּיהּ, וְאוֹלִיף תַּמָּן מָה דְּאוֹלִיף. לְבָתַר סָלְקִין לֵיהּ לְמָתִיבְתָּא עִילָּאָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְזַמִּינָא לְמָתִיבְתָּא דִּילֵיהּ, וְתַמָּן אִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהוּ בְּאִינּוּן דִּילֵיהּ בְּרָזֵי עִלָּאִין וְטַעֲמֵי אוֹרַיְיתָא דַהֲווּ סְתִימִין בְּהַאי עָלְמָא.

וְיוּפִיאֵל רַב מְמַנָּא אָזִיל מִגּוֹ מָתִיבְתָּא עִילָּאָה וְחָתִים סִתְרִין וְרָזֵי דאוֹרַיְיתָא מִגּוֹ תְּרֵי מָתִיבְתָּא כָּל מָה דְּאַקְשׁוּ בְּמָתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא אִינּוּן דְּמָתִיבְתָּא עִילָּאָה, מֻתָּרְצִין בְּמָתִיבְתָּא עִילָּאָה. דְּלֵית תַּמָּן פְּרָכֵי וְקוּשְׁיִין אֶלָּא בְּמָתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, וְחָתִים מִתְרֵי מָתִיבְתֵי מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא כְּדְקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים פ"ד) יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חַיִל.

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי יִסְתַּלְקוּן פָּרְכֵי וְקוּשְׁיִין מִגּוֹ מָתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, כְּמָה דְּאִתְמַר, יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חַיִל וּכְתִיב (תהילים קכ"ב:ז') יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ. עַד הָכָא רָזִין דְּעַיְינִין (בז"ח ד"א איתא בגו גוונים לאסתכלא) בְּאִינּוּן לְאִסְתַּכְּלָא.

דִּיוּקְנִין דְּחוֹטָמָא. חוֹטָמָא אִיהוּ חוֹטָמָא (נ"א חותמא) וּפַרְצוּפָא דְּבַר נָשׁ לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא. חוֹטָמָא זְעִירָא (בז"ח ד"א איתא עקימא וכן לקמן) עַמִּיקָא דְּלָא אִתְיַישְׁבָא (אתיישבת) כַּרָאוּי בְּאוֹרַח מֵישַׁר דָּא אִיהוּ דְּאַבַד פַּרְצוּפָא דְּבַר נָשׁ, וְדָא אִיהוּ לְאָתָ ה' בַּלְחוֹדוֹי בְּלָא שְׁלִימוּ, דָּא אִיהוּ דְּאוֹרַח עֻנְוָתָנוּתָא אִתְעֲבַר מִנַּיְיהּ, חַצִּיפָא אִיהוּ. שָׁעֲרֵיהּ בֵּין סוּמַק לְחִוּור תְּלַת רֵשִׁימִין רַבְרְבִין עַל מִצְחֵיהּ, וְג' אֲוֶרְנִין דְּלָא אִתְחֲזוּן כָּל כַּךְ. תְּלַת שְׁרְטוּטִין אֲוֶרְנִין מְסִטְרָא דָּא וּמְסִטְרָא דָּא. שִׁפְוָון דִּילֵיהּ רַבְרְבִין. בְּחַצִּיפוּתֵיהּ מְמַלֵּל בְּקַשְׁיוּ כָּל מָה דְּבָעֵי, דְּאוֹרַח עֻנְוָתָנוּתָא אִתְעֲבַר מֵחוֹטְמֵיהּ (ומעל) עַל אַנְפּוֹי. דְּהָא כְּסוּפָא וְעַנְוָתָנוּתָא מְיַישַּׁר חוֹטָמָא עַל אַנְפִּין. וְהָא לֵית בֵּיהּ כְּלָל. וּבְגִין דְּאִיהוּ חַצִּיפָא, כָּדִיב וחָיֵיךְ בְּמִלּוֹי.

וְאִי מִתְעַבְּרָן שְׁרְטוּטִין מֵעַל מִצְחֵיהּ וְאִינּוּן תְּלַת רַבְרְבָן וּב' זְעִירִין וְשָׁעֲרֵיהּ אוּכָּם, הַא אִיהוּ בֵּין תְּרֵין אַתְוָון בְּמַתְקְלָא, דָּא נָמִיךְ רֵישָׁא, וְחָיֵיךְ בְּמִלּוֹי. (ז"ח דף נ"ח ע"ג) כָּל כַּךְ צַעֲרִין רַבְרְבִין מִתְעָרִין עָלּוֹי וְאִשְׁתְּזִיב מִכֻּלְּהוּ,

דָּא זָכוּ זְעִירָא מֵאָבוֹי מָגִין עָלּוֹי. וְהַהוּא זָכוּ אִתְרְשִׁים גּוֹ עַמּוּדָא דְּקִאִים בֵּיהּ הַהוּא נַעַר, וְאִיהוּ זָכֵי בְּחַד יַתְמָא בְּגִין דְּכָל יַתְמִין וְאַרְמְלָא קַיְימִין בְּפִקְדּוֹנֵיהּ דְּמטטרו"ן דְּקַיְימָא לְדַיְינָא בְּאִינּוּן ע' סַנְהֶדְרִין.

בְּהֵיכְלָא דִּזְכוּתָא דַּיְינִין כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא, בָּר מִתְלָתָא. בְּנֵי, חַיֵּי, וּמְזוֹנֵי. וְכֻלְּהוּ בְּקִרְאֵי כְּתִיבֵי. בְּנֵי, גְּבֵי חַנָּה (שמואל א א':י') וַתִּתְפַּלֵּל עַל ה', עַל ה' דַּיְיקָא. לְעֵילָּא לְעֵילָּא, אַתְרָא דְּמַזְלָא עִילָּאָה. חַיֵּי (ישעיהו ל"ח:ה') הִנְנִי יוֹסִיף עַל יָמֶיךָ, יוֹסִיף דַּיְיקָא. מְזוֹנֵי דִּכְתִיב

(תהלים כ"ה) הַשְׂלֵךְ עַל ה' יְהָבֶךָ והוא יְכַלְכְּלֶךָ. עַל דַּיְיקָא, (כדמוכח בפרשת עריות, וכן באדרא) וְתַמָּן דַּיְינִין בְּנֵי עַלְמָא
וְיַהֲבִין פִּתְקָא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת לְקַטְלָא לוֹן וּלְנָטְלָא רוּחֵיהוֹן. וְהוֹאִיל וּמַשְׁכּוֹנִין עִלָּאִין וְטַבִּין דִּבְנֵי נָשָׁא בִּידוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פַּקִּיד לְמטטרו"ן דְּיָהוֹן בְּנוֹי דְּהַהוּא בַּר נָשׁ וְאִתְּתֵיהּ בְּפִקָּדוֹנָא דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּאָסִיר לְמַשְׁכְּנָא לוֹן מַשְׁכּוֹנִין עַל מַשְׁכּוֹנִין, לָא יְקוּמוּן.
(נ"א ימותון) וְעַל דָּא מַאן יְשַׁזִּיב לוֹן מֵעִנּוּיָא, הַהוּא זְכוּ אַגִּין עַל בְּנוֹי. וְהָא חַד מְנַיְיהוּ דְּהַהוּא זְכוּ אַגִּין עֲלֵיהּ בְּעִידָן עַקְתֵיהּ.
לְדָא אִית לֵיהּ חַד רוֹשֶׁם בְּמִצְחֵיהּ, חַיְיבָא אוֹ גַיְיפָא אִיהוּ, וְלָא אִתְחֲזֵי קַמֵּי בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא יַדְעִין בֵּיהּ. דָּא אַצְלַח. וּמַאן דְּאִתְחַבַּר בַּהֲדֵיהּ יִצְלַח יַתִּיר מִנֵּיהּ.
חוֹטָמָא עַמִּיקָא (בז"ח ד"א איתא עקימא) וּתְרִין נוּקְבִין דִּילֵיהּ רַבְרְבִין וְסָלְקִין לְבָר אִינּוּן פְּתְחִין דְּנְחִירוֹי, וְחוֹטָמָא לָא סָלִיק, דָּא אִיהוּ בְּאָתָּ ה' בִּשְׁלִימוּ.
ד' שִׁרְטוּטִין (רברבן) רַבְרְבִין בְּמִצְחֵיהּ וְשִׁית זְעִירִין. אוּדְנוֹי רַבְרְבָן, עֵינוֹי רַבְרְבָן, וּתְרִין רְשִׁימִין אוּכְמִין דְּקִיקִין בְּעֵינֵיהּ דְּיִמְיָנָא. שָׂעֲרֵיהּ לָא אִתְתַּקָּן בְּמִזְיֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְתַקִּיף. רוֹשֶׁם מָכְתָּשָׁא בְּמִצְחֵיהּ,
דָּא סָרְפָּא (מרעא) בְּכָל יוֹמָא זַמִּין, כַּד אִתְרַעֲם בְּרוּגְזֵיהּ. קָרִיר חוֹטָמֵיהּ וְאִתְחֲזֵי חִיוָּור, תָּב מֵרוּגְזֵיהּ לִזְמַן רַב. מְהֵימָנָא אִיהוּ בְּמִלִּין רַבְרְבִין, וּבְזְעִירִין לָאו הָכִי. חַמְדָן אִיהוּ, גּוּפֵיהּ מָלֵי מַכְתְּשִׁין וְאַבָּעֲבוּעִין בְּכָל יוֹמֵי שַׁתָּא, וּבַר זִמְנָא חַד זְעִירָא בְּיוֹמִין דְּסִיתְוָוא. אִתְנַהִיג בְּעַנְוָותָנוּתָא בְּבֵיתֵיהּ. תִּיאוּבְתֵיהּ לְמֵיכַל בְּכָל אֲתַר, אַף עַל גַּב דְּלָא יְזַמְנוּן לֵיהּ. אִי זָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא (ז"ח דף נ"ח ע"ד) וְאוֹלִיף יְנוֹקִין, זָכֵי בְּהוּ בְּשִׁי"ן תָּי"ו.
בִּידֵיהּ יְמִינָא רוֹשֶׁם עַמִּיקָא, מִתּוֹלָדָה דְּאִתְיְלִיד בֵּיהּ. תְּרֵין נְשִׁין אִזְדַּמְנוּ לֵיהּ קַדְמָיְיתָא תָּמוּת עַל (משברא) מָתְבְּרָא, תִּנְיָיתָא תִּזְכֶּה לְתְרֵין בְּנִין, חַד יְמוּת זְעִיר בְּחַלְבָא דְּאִמֵּיהּ, וְחַד יֵקוּם בְּעַלְמָא, גְיָיפָא יַתִּיר מִבְּנֵי נָשָׁא אֲחָרְנִין. וְחָיִין קַיְימִין בֵּיהּ, אֲבָל לָא כָּל כַּךְ.
חוֹטָמָא דְּאָזִיל בְּאוֹרַח מֵישַׁר וּמַתַּקְנָא עַל גַּבֵּי אַנְפִּין, הַא אִיהוּ בְּאָתָּ ה"א בִּשְׁלִימוּ. דָּא אִתְגְּלֵי בְּמִצְחֵיהּ תְּרֵין שִׁרְטוּטִין רַבְרְבִין וה' זְעִירִין, וּתְרֵין מִסְטָרָא יְמִינָא לְגַבֵּיהּ שָׂעֲרֵיהּ מֵישַׁר מִתַּתָּא לְעֵילָּא, שָׂעֲרֵיהּ בֵּין אֲפָם וסוּמָק, תַּלְיָיא עַל אוּדְנוֹי. עֵינוֹי רַבְרְבִין יֵרוֹקִין, וְחוּטָא סוּמָקָא סָחְרָא לְגוֹ. אַנְפּוֹי אֲרִיכִין,
דָּא אִקְרֵי אַנְפֵּי נָשָׁר, דָּא מִבְּנוֹי דְּסִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. כַּד בָּעֵי לְאַזְעָרָא גַּרְמֵיהּ טָב אִיהוּ לְגַבֵּיהּ מָארֵיהּ, דְּחִיל חַטָּאָה אִיהוּ. בְּיוֹמֵי עוּלֵימוֹי, אִיהוּ בְּלָא מַרְעִין אָזִיל בִּבְרִיאוּתֵיהּ כַּגִּבּוֹר בְּלָא דְּחִילוּ, בְּיוֹמִין דְּסִיבוּ נָחִית בִּנְחִיתוּ דְּסִיהֲרָא, חַלָּשָׁא לֵיהֱוֵי, מַרְעִין רַדְפִין אַבַּתְרֵיהּ. דָּא זַכָּאָה בְּמַרְעִין יְתִכַּפְּרָן.

וּאִי מִתְחַלְּפִין סִימָנִין בְּיוֹמֵי עוּלֵימוֹ, לֵיהֱוֵי בְּמַרְעִין. בְּגִין דְּאִיהוּ כַּד סִיהֲרָא בַּעְיָא (נ"א כסיהרא דבעיא) לְאַנָהָרָא. וְיִהֵא הַהוּא גַּבְרָא בְּמִסְכְּנוּ. וּבְיוֹמִין דְּסִיבוּ, יֱהֱוֵי בְּלָא מַרְעִין, וּבְעוּתָרָא וְיֵקָר סַגִּי. דְּהָא כְּדֵין אֲנָהִירַת סִיהֲרָא וְקָיְמָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. וְדָא אִיהוּ צַדִּיק וטוֹב לוֹ, וְדָא עֲנְוָתַנוּתָא בֵּיהּ. רָחִים הוּא לְמָארֵיהּ בְּכוֹלָא.

חוֹטָמָא אֲרִיכָא וְחַד חִדּוּדָא בְּרֵישָׁא דְּחוֹטָמָא דְּנִשְׁרָא, הַאי אִיהוּ בְּלָא אָתְּ כְּלָל. שְׁעָרֵיהּ קַמִּיט. שִׁרְטוּטִין דְּמִצְחֵיהּ ג', אַנְפּוֹי חַדִּידָן, עֵינוֹי זְעִירִין, הַאי אִיהוּ חַמְדָּן בְּמָה דְּאִית לְהוּ לְאַחֲרָנִין. כָּל עוֹבָדוֹי לְאוֹ בִּדְחִילוּ דִּשְׁמַיָּא, סָנְיָא אוֹרַיְיתָא וְסָנֵי לְמָאן דְּלָעֲאן בָּהּ, רָחִים לְפוּם שַׁעֲתָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְפוּם שַׁעֲתָא פָּרְחִין מִנֵּיהּ.

בְּרַגְלֵיהּ שְׁמֹאלָא תְּרֵין אֶצְבָּעָן קְמִיטִין דְּלָא מִתְפַּשְׁטִין, וּבְרַגְלֵיהּ יְמִינָא חַד. הַאי אִיהוּ בְּחֶטְאָה דְּגְנֵבָה וְלָא תָּב מֵהַהוּא חוֹבָה לְעָלְמִין.

בֵּין כִּתְפּוֹי תַּלְיָין תְּרֵין שַׂעֲרִין רַבְרְבִין. בְּחַדּוֹי אִית ג' שַׂעֲרִין דְּתַלְיָין. אוֹמֵי אוֹמָאָה בְּכָל רַגְעָא וּשַׂעֲתָא וְלָא אִתְנַיי. זִמְנִין תְּרִין בְּשַׁתָּא (ז"ח דף נ"ט ע"א) יִשְׁתַּתַּף בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ וְלָא יַתִּיר, וְיִצָּלַח. וְהוּא מֵאָדָר וְעַד רֵישׁ נִיסָן, וּמֵאֱלוּל עַד שִׁית יוֹמִין בְּחֶשְׁוָן, וְלָא יַתִּיר. וּבְיוֹמִין אִלֵּין יִצָּלַח מַאן דְּיִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ, דְּהָא יוֹמִין אִלֵּין, יוֹמִין דְּאַתְוָון אִינּוּן, וּמָאן דְּלֵית לֵיהּ אַתְוון אִתְאֲחַד בְּהוּ.

בְּיוֹמִין אִלֵּין נַפְקִין נִשְׁמָתִין עַרְטִילָאִין וְאִינּוּן מִתְהַדְּרָן כְּמִלְקַדְמִין, וְלֵית לוֹן זוּוּגִין. וּבְיוֹמִין אִלֵּין נַפְקִין אַתְוָון כ"ב. וְשָׁרָאן בְּהוּ, וּמִתְעָטְרָן בְּהוּ, וּבְרַחֲמֵי יִשְׁתְּכַחוּ זוּוּגִין. וּבְיַרְחִין אָחֳרָנִין וּבְיוֹמֵי אָחֳרָנִין לָאו,

דְּהָא מִז' בְּאַדָּר, בָּטֵשׁ בּוֹצִינָא וְאַפִּיק אַתְוון זְעִירִין וּבַקְעִין רְקִיעִין וְנַפְקִין לְעָלְמָא. בְּזִמְנָא דְּאִינּוּן נָפְקִין, כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין עַרְטִילָאִין דַּהֲווּ זְמִינִין לְאִתְהַדְּרָא נָפְקִין בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִתְאַחֲדָן בְּאִינּוּן אַתְוון

וְנָפְקִין עַל יְדוֹי דְּפַרְוונָקָא. בְּגִין דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא כַּד אִתְבְּנוּן לְאִתְצַיְּירָא בְּהַאי עָלְמָא, כָּל צִיּוּרִין דְּאַתְוון מִתְצַיְּירִין בְּהוּ עַל יְדָא דְּאִינּוּן ג' שׁוּתְּפִין דְּקָא מְזַדְּווּג בִּנְיָינָא. וְהַשְׁתָּא אִלֵּין דְּקָא מִתְהַדְּרָן כָּל אִינּוּן אַתְוון דְּקָא אִתְצַיְּירוּ בְּהוּ אָחֳרָנִין, לָא מִתְצַיְּירֵי בְּהוּ. דְּהָא אִינּוּן פְּרָנָקִין לָא מְצַיְּירָן לוֹן בְּאַתְוון, כְּמָה דְּאִתְצַיָּיר בְּקַדְמִיתָא מִסְטָרָא דְּאַבָּא וְאִימָא.

וְאִלֵּין אַתְוון אַזְלִין וּמְשָׁטְטָן בְּעָלְמָא, וְאִתְאַחֲדָן בְּהוּ כָּל אִינּוּן דְּלֵית לוֹן אַתְוון עַד רֵישׁ יַרְחָא דְּסִיוָן. דְּהָא כְּדֵין אִתְטַמְּרָן אִלֵּין וְאַתְוון עִלָּאִין בַּעְיָין לְאִתְגַּלָּאָה.

וּמֵאֱלוּל אִתְטַמְּרָן אִלֵּין עִלָּאִין עַד שִׁיתָא יוֹמִין בְּחֶשְׁוָן, עַד דְּיִהַדְּרוּן בְּנֵי נָשָׁא מֵחוֹבָיְיהוּ וְיִתְכַּפֵּר לוֹן, וּמִתְהַדְּרָן אַתְוון כְּמִלְקַדְמִין. וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אִינּוּן זְעִירִין נַפְקָן לְקַיְימָא עָלְמָא וְאִלֵּין אִתְאַחֲדָן בְּהוּ, בְּגִין דְּלֵית לוֹן אַתְוון כְּלָל.

דְּהָא מֵאֱלוּל תַּלְיָיא וְקַיְימָא תְּשׁוּבָה וְאַתְוָון סָלְקִין לְגַבֵּהּ וּבְנֵי עַלְמָא מְהַדְּרָן מֵחוֹבָיְיהוּ וּמְהַדְּרָן לְאַתְוָון, וְקַיְימֵי עַל עַלְמָא תְּרֵין יַרְחִין, וּמִסְתַּלְקִין טֵבֵת וּשְׁבָט.

מִז' בְּאַדָּר נָפְקִין אִלֵּין אָחֳרָנִין, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְאִלֵּין דְּמִתְאַחֲדָן בֵּהּ מִקֳּדָמֵי רַחֲמֵי בְּאִלֵּין יוֹמִין וּתְרֵין יַרְחִין אָחֳרָנִין אִתְטָמָרָן (אסתמרן) כֻּלְּהוּ, וְאִלֵּין תַּמּוּז וְאָב. וְנָפְקִין יְמֵי הָרָעָה בְּאַתְוָוֵיהוּ, וְשַׁלְטִין אִלֵּין עַל עַלְמָא וּאַחֳרָנִין אִתְטַמָּרוּ. וּבְגִין כָּךְ בְּאִינּוּן יוֹמִין זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיִשְׁתֵּזִיב מִנַּיְיהוּ.

וְכַד חוֹטָמָא אֲרִיכָא רָב בְּפוּתְיָא לְגַבֵּי (ז"ח דף נ"ט ע"ב) רֵישָׁא דָּא אִיהוּ בְּאָתָּ ה' וּלְזִמְנִין אָתָּ י' אִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ, דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּאַצְלַח.

אַנְפּוֹי קְמִיטִין כְּתוֹלְדָה דְּאַבָּעְבּוּעִין. עֵינוֹי סָמְקִין, דָּא אִיהוּ בֵּין אִינּוּן (תולדתי) תּוֹלְדִין דְּסִגִירָא דְּעֵינוֹי, לְזִמְנִין זָלְגִין דְּמָעִין.

קְמִיטִין דְּמִצְחֵיהּ ד' וּתְרֵין עַבְרִין רְשִׁימִין כְּאַרִיחַ עַל גַּבֵּי לְבֵינָה. שְׂעָרֵיהּ רָב, הַאי אַצְלַח וְדָחִיל חַטָּאָה. שַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא, יַתִּיר מִמַּה דְּאִית בֵּיהּ. וּבְזִמְנָא דְּאִתְנַעֲנַע (עינוי) זָלְגִין דְּמָעִין וְכְאֵיבָא בְּחוֹטָמֵיה עַד דְּאוֹשִׁיד לֵחָה יְרוֹקָא, וְדָא קַשְׁיָא מֵאִינּוּן זִינֵי (דסגירו) סְגִירוּ.

מַאן דְּאִשְׁתַּתָּף בַּהֲדֵיהּ אַצְלַח. מְהֵימָנָא אִיהוּ בְּכֹלָּא.

עַל כִּתְפֵּיהּ שְׂמֹאלָא אִית ג' רְשִׁימִין, ב' סוּמָקִין וְחַד אוּכָם. בְּרֵם אוּכָם אִית לֵיהּ תּוֹעַלְתָּא.

הַאי מָשִׁיךְ לֵיהּ לְאִתְקָרְבָא בִּבְנֵי נָשָׁא וְאָחִיד בֵּהּ דְּלָא יַחְשְׁבוּן לֵיהּ כִּסְגִירָא.

מוּמָא אִתְיְלִיד בֵּיהּ בְּלֵילְיָא חַד יוֹמָא דְּסִתְוָוא בְּיוֹמֵי דְּעוּלְמוֹ, דְּאָכַל נוּנָא וְשַׁתָּא מַיָּא וְנָפַק לְבָר. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה שָׁלִיט כּוֹכָב שָׁבְתַּאי בְּעָלְמָא, וְחַד עַנְפָּא דְּיִלֵּיהּ הֲוָה מָשִׁיךְ לְאִתְפַּשְׁטָא לְתַתָּא. וְנָפַק אִיהוּ בְּגִלּוּיָא דְּרֵישָׁא, וּמְחָא בֵּיהּ עַל יְדָא דקורקפנ"י ושמרורו"ן תְּרֵין רוּחִין דְּשַׁלְטִין בְּהַהוּא עַנְפָּא. וְכַד אִתְמְחֵי הַאי בַּר נָשׁ, רְשִׁימוּ בֵּיהּ תְּרֵין רְשִׁימִין סוּמָקִין, וְהַהוּא עַנְפָּא רָשִׁים בֵּיהּ הַהוּא רְשִׁימוּ אוּכְמָא, דְּהָא מִלּוֹי דְּשָׁבְתָּאי בְּאוּכָם אִשְׁתַּמַּשׁ.

וְרָזָא דָּא שָׁלִיט בְּיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא (ז"ח נ"א בעמא דשבתאי) וְלָא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּעַמָּא קַדִּישָׁא לֵית לוֹן חוּלְקָא וְאַחֲסָנְתָּא בְּכוֹכְבַיָּיא וּמַזָּלֵי, אֶלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְאִצְטְרִיךְ לוֹן לְאַחְזָאָה חֻדְוָה וּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָיא וּלְבוּשִׁין וּלְאַתְקָנָא בֵּיתָא וּפָתוֹרָא בְּיוֹמָא דָּא,

דְּלָאו הָכִי לְכָל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בְּכוֹכְבָא דְּשַׁבְּתָאי דְּאִיצְטְרִיךְ לוֹן לְאִתְעַנָּאָה וּלְאַחְזָאָה עֲצִיבוּ וְדַאֲגָה וְרוּגְזָא וּלְמִלְבַּשׁ שְׁחוֹרִים וּלְכַסָּאָה שְׁחוֹרִים וְלָא לְמֵיכָל בִּשְׂרָא וְחַמְרָא וּמִשְׁחָא, וְלָא לְאִתְעַנְגָא עִינּוּגִין דְּעָלְמָא, אֶלָּא לְמֵיתַב בְּדִיוּרָא עֲצִיב וּלְאִתְפָּרְשָׁא מִן בְּנֵי נָשָׁא. (בז"ח ד"א

איתא וכדין וכ"ה בדפו"י) (וכדין) וּתְרֵין אִלֵּין רוּחִין קורקפנ"י ושמריר"ון אִתְמַשְׁכָאן עֲלוֹי וְאוֹדְעִין לֵיהּ מִלִּין דְּעָלְמָא בְּאַמְשְׁכוּתָא דְּשָׁבְתָאי.

חֲזִינָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּאִית בְּנֵי נָשָׁא דְּאִתְיַילִידוּ כַּד שָׁלְטָא עַנְפָּא דָּא, וּאִינּוּן עֲצִיבִין תָּדִיר דְּלָא חַדָּאן לְעָלְמִין, בָּר אִי לַעֲאן בְּאוֹרַיְיתָא וְקָא אִתְאַחֲדָן בָּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עִם כָּל דָּא, אִי אִית בֵּיהּ בְּהַהוּא בַּר נָשׁ יְסוֹדִין וְשָׁרְשִׁין מִזְכוּ אֲבָהָן, עַנְפָּא דָּא דְּנָפִיק מִשָּׁבְתָאי, לְזִמְנִין נָצַח לֵיהּ וְאַחִיד לֵיהּ. וּאִינּוּן תְּרֵין רוּחִין מִתְפַּשְׁטִין וְאָזְלִין לְנוּקְבָא דְּטִינָרָא, דְּתַמָּן מִתְכַּנְּשִׁין כָּל רוּחִין עַרְטִילָאִין דְּלָא עָאלִין לְגוֹ פַּרְגּוֹדָא דְּמַלְכָּא,

וְאִינּוּן עַרְטִילָאִין בְּהַאי עַלְמָא וְכַד נָפְקֵי מֵהַאי עַלְמָא מֵשָׁטְטֵי לְאָעָלָא בְּהַהוּא עַלְמָא, וְנָעַלִין תַּרְעָא בַּאנְפֵּיהוּ בְּכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא. וְלָא אַשְׁכָּחוּ נִיְיחָא עַד דְּאִינּוּן נָפְקִין וּמְשָׁטְטִין בְּעָלְמָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן בִּשְׁמָהָן שְׁכֵנוֹת.

וּבְיוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא כַּד אִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, וְאִינּוּן לָאֲן עָאלִין לְגוֹ נוּקְבָא דְּחַד טִינָרָא דְּאִיהוּ לְבַר מֵחוֹמוֹת גִּנְתָּא בְּטוּרִין דִּלְבָר, וּמִשְׁתַּכְּכֵי תַּמָּן כָּל יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא. וּלְבָתַר נָפְקֵי וּמֵשָׁטְטֵי בְּעָלְמָא וּמוֹדִיעִין בְּחֵיזוּ דְּלֵילְיָא מִילִּין לְבְנֵי נָשָׁא.

וְכַד נָצַח עַנְפָּא דָּא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, אִינּוּן תְּרֵין רוּחִין אָזְלִין לְהַהוּא נוּקְבָא וּמִתְעַכְּבִין תַּמָּן עַד דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא. כֵּיוָן דְּנָפִיק שַׁבַּתָּא נָפְקִין אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְאִינּוּן רוּחִין בַּהֲדַיְיהוּ וּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא

וְאַתְיָין אִינּוּן תְּרֵין רוּחִין וְחַד נִשְׁמָתָא דְּגִזְעָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, ע' דַּרְגִּין לַאֲחוֹרָא וְשָׁרָאן עַל גַּבֵּי הַהוּא בַּר נָשׁ רוּחָא בָּתַר רוּחָא, וְאוֹדְעִין לֵיהּ מִילִּין דְּעַלְמָא. מַנַּיְיהוּ קְשׁוֹט וּמַנַּיְיהוּ לָאו קְשׁוֹט, מַנַּיְיהוּ קְשׁוֹט מִסִּטְרָא דְּנִשְׁמָתָא עַרְטִילָאָה, דְּהָא אַשְׁכַּחַת תַּמָּן נַיְיחָא. וּמַנַּיְיהוּ לָאו קְשׁוֹט מִסִּטְרָא דְּאִינּוּן רוּחִין. וּלְזִמְנִין אִינּוּן רוּחִין אוֹדְעִין לֵיהּ מִילִּין דִּקְשׁוֹט לְזִמַּן קָרִיב, וְדָא אִיהִי נִשְׁמָתָא דְּלָא אַשְׁכַּחַת פְּרוּקָא (ס"א פרוונקא) לְעָלְמָא מָע' דַּרְגִּין לַאֲחוֹרָא. כְּדֵין כּוֹכָב שַׁבַּתַאי מָשִׁיךְ לְהַאי עָלְמָא אִינּוּן רוּחִין, וּבְגִינָהּ לָא דָחִיל הַהוּא בַּר נָשׁ. שְׁרָאן עַלּוֹהִי וְלָא אִזְדְּעְזַע. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמָאן דְּאִית לֵיהּ זְכוּ דְּאַבָּהָן לְסַיְיעָא בְּכָל אִינּוּן עוֹבָדִין.

חוֹטָמָא עַקִּים וְהַהוּא עַקִּימוּ סָטָא לְסִטְרָא יְמִינָא דָּא אִיהוּ בַּר נָשׁ דְּרָשִׁים בְּאָת ה' וּלְזִמְנִין בְּאָת ר' וְלָא מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא. דָּא אִיהוּ (ז"ח דף כ"ט ע"ד) בַּר נָשׁ דְּמַמָּלֵל רְכִיכִין.

בְּמִצְחֵיהּ שִׁרְטוּטָא חָדָא רַבְרְבָא וְד' זְעִירִין (נ"א ואינון) וְעֵינּוֹי דְּקִיקִין וְלָא כָּל כַּךְ, וְאִינּוּן מִתְהַפְּכִין לְסַמָּקָא. שַׂעְרוֹי תַּלְיָין שְׁעִיעִין זְעֵיר, שַׁלְשְׁלָאָה רַבְרְבָא הֲוָה לֵיהּ, וְתַלְיָא מִנֵּיהּ סִיוּעָא. אִית לֵיהּ מְהֵימָנָא, אִיהוּ אַצְלַח בְּעוֹבָדוֹי, דָּא אִית לֵיהּ פְּגִימוּ דְּמוּמָא דְּאִיהוּ סָרִיס חַמָּה, אוֹ תַּלְיָיא בְּכִיסָא דְּבֵיעוֹי חַד מִמֵּעוֹי וְלָא אַפִּיק זַרְעָא כְּדָקָא יָאוֹת. בִּידָא שְׁמָאלָא אִית אֶצְבְּעָא זְעִירָא קַמִּיט וְלָא אִתְפְּשַׁט. (עכ"מ ונראה שחסר.)

אָמַר אָדָם קַדְמָאָה (תהילים קל"ט:ט"ו) לָא נְכְחַד עָצְמִי מִמֶּךָּ וגו'. מִכָּאן דְּמִזְווּגָא דְּדַכָּר וְנוּקְבָא אַתְיָיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, זווּגָא דְּמַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא. מַאי טַעְמָא, תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ, תָּרִין (תחתיין) (נ"א תחומין) תְּחוֹתִין אִית לְהַהוּא דְּאִיקָרֵי אֶרֶץ חֵפֶץ. אַתְרָא דְּאִתְצַיְּירָא נִשְׁמָתָא דִּדְכוּרָא וּדְיָמִינָא וְאַתְרָא דְּנִשְׁמָתָא דְּנוּקְבָא לְשִׂמְאלָא

וְעַל דָּא בָּעֵי אִתְעָרוּתָא מִסִּטְרָא דְּנוּקְבָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו מ"א:כ"ה) הֵעִירוֹתִי מִצָּפוֹן וַיֵּאת, וּכְדֵין מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ קוֹרֵא בִּשְׁמִי. זווּגָא דְּשִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא, יַעֲקֹב בְּרָחֵל. וַיָּבֵא סְנָנִים כְּמוֹ חֹמֶר, אִלֵּין חַיָּלִין דְּעַלְמָא דְּנַפְקוּ מֵאָדָם קַדְמָאָה.

בָּתַר הָכִי (תהילים קל"ט:ט"ז) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ, כְּשֶׁהַיֵּיתִי מוּטָל גּוֹלֶם בְּלִי צוּרָה. מִמִּזְרַח לְמַעֲרָב רָאוּ עֵינֶיךָ הַדּוֹרוֹת הָעֲתִידוֹת לַצֵּאת מִמֶּנִּי, כִּי (אתה) הוּא קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ.

וְעַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ, זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם לְדִיוּקְנִין, דִּבְהַאי סֵפֶר שֶׁל (כל) צַדִּיקִים הֲווּ מִתְחַקְקָן כָּל (וכל) דִּיוּקְנִין דְּעָלְמָא בְּצִיּרוּפָא דְּאַתְוָון זר"ה פס"ץ

וְתַמָּן כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ בְּצִיּוּרִין דִּקְמִיטִין בְּמִשְׁכָּא דְּאָדָם, כְּגוּוֹנָא דְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם דְּתַמָּן כּוֹכְבַיָּיא. (ישעיהו מ':כ"ו) הַמּוֹצִיא בְמִסְפַּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא, לְזַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךְ דְּאִינּוּן אִקְרוּן אָדָם. דִּכְתִיב (יחזקאל ל"ד:ל"א) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם, וּבְגִינֵיכוֹן אִתְבְּרֵי עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ירמיהו ב':ג') קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ, דְּאִינּוּן עָאלוּ בְּמַחֲשָׁבָה עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא. וְכֻלְּהוּ (תהילים קל"ט:ט"ז) עַל סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ

יָמִים יוּצָרוּ. לְכֻלְּהוּ יוֹמִין עִלָּאִין בְּמִנְיָן. (שמות י"ב:כ"א) מִשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם. מִשְׁכוּ יוֹמִין עִלָּאִין לְאַנְהָרָא לְיוֹמִין תַּתָּאִין שס"ה וְרָבִיעַ יוֹם, וּמְקַצַּת יוֹמָא כְּכוּלֵּיהּ יוֹמָא, לְחוּשְׁבָּן (ז"ח דף ס' ע"א) מִשְׁכוּ. וּמֵאן דְּמָשִׁיךְ מִתַּמָּן, מָשִׁיךְ נְהִירוּ לְסִיהֲרָא לְקַדְּשָׁא לָהּ.

(תהלים קל"ט) וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דָּא דָּוִד מְשִׁיחָא דְּלָא הֲוָה לֵיהּ יוֹמִין לְאִתְנַהֲרָא, וְאִיהוּ מָשִׁיךְ לֵיהּ שִׁבְעִין שְׁנִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהילים ל"ט:ו') הִנֵּה טְפָחוֹת נָתַתָּה יָמָי. מַאי טְפָחוֹת, ט' פְּחוֹת. טָב הָכָא דַּפְחִית לוֹן מִיּוֹמֵי אָדָם, לְמֵיהַב לֵיהּ לְדָוִד דְּהַוָה טוֹב רוֹאֵי. טוֹב דִּילֵיהּ מֵאָדָם קַדְמָאָה דְּעָבַד עִמֵּיהּ צְדָקָה בְּגִין דִּיהֵא מוּכָן דָּוִד לַעֲשׂוֹת צְדָקָה לְיִשְׂרָאֵל. כְּגַוונָא דְקַבִּיל דָּוִד עָנְיָ וְאֶבְיוֹן, הָכִי יְהִיב לְמִסְכְּנֵי וְכֹלָּא בְּמִשְׁפָּט כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל ב ח':ט"ו) וַיְהִי דָּוִד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ.

וְאִתְעָרוּ, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אֲבִינוּ מֵעֵין שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה, בְּגִין דְּיַעֲקֹב יוֹשֵׁב אֹהָלִים וְאוֹלִיף תַּמָּן בְּבֵית שֵׁם וְעֵבֶר וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק לְמִפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּכוֹר. דִּכְתִיב (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וַעֲבוֹדָה בַּבְכוֹרוֹת וַדַּאי הֲוָה.

סִפְרָא דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב וְסַפְרָא דַּחֲנוֹךְ וְסִפְרָא דְּי' סְפִירוֹת דִּיצִירָה דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ. וְהָא אִתְעָרוּ מָסֹרֶת עֲבוֹדָה זָרָה דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עַלָּיו הַשָּׁלוֹם ת' פְּרָקִים, וּמִכָּל אִינוּן סְפָרִים אוֹלִיף לְיַעֲקֹב אָבִינוּ עַלָּיו הַשָּׁלוֹם אִישׁ תֹּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים, חָכְמָתָא סַגְיָא, וְהוּא שׁוּפְרֵיהּ. וְשׁוֹרְטוּטִין דִּילֵיהּ כְּגַוְונָא דְּשׁוֹרְטוּטִין דְּאָדָם קַדְמָאָה.

וְהָא כְּגַוונָא דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּאִיהוּ קֶדֶם לַיְצִירָה, יְצִיר כַּפָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אוּף הָכִי יַעֲקֹב רֹאשׁוֹן, רֹאשׁוֹן לִשְׁלִימוּ. קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ רֵאשִׁית וגו', דְּהַוָה עַרְסֵיהּ שְׁלִים, מָה דְּלֵית הָכִי בְּאַבְרָהָם דְּנָפִיק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל וּבְנֵי קְטוּרָה וְאִינוּן סִיגֵי הַכֶּסֶף. וְאָדָם, דְּנָפַק מִנֵּיהּ קַיִן. וְנָח, דְּנָפַק מִנֵּיהּ חָם. וְיִצְחָק, דְּנָפַק מִנֵּיהּ עֵשָׂו, סִיגֵי דַּהֲבָא. אֲבָל יַעֲקֹב, עַרְסֵיהּ שְׁלֵימָא אִיהִי. וְעַל דָּא בֵּיהּ בָּחַר ה' מִכָּל הָעַמִּים (תהילים קל"ה:ד'-ה') כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגוּלָתוֹ וּכְתִיב (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. (ע"כ סתרי תורה).

סימן ח

בְּרָזָא דְּשָׁמוֹר דִּבּוּר לַיְלָה. דְּהָא הִיא תּוֹרַת ה', תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמְסָרָה לִיהוֹשֻׁעַ וגו' וְהָא אִתְעָרוּ עַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּאִילּוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב הַא כְּתִיב (דברים ל"א:כ"ה-כ"ו) וַיְצַו מֹשֶׁה אֵת הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית יְיָ לֵאמֹר לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה, וְדָא לְלֵיוָאֵי אִתְחֲזִי לְהַאי. לְהַאי דְּאָחִיד בְּשִׁמְשָׁא. וּמַלְכָּא דְּאִתְיָיא מִנֵּיהּ, מֹשֶׁה. נָהִיר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל אַרְבְּעִין שְׁנִין שִׁמְשָׁא בְּיוֹמָא, וְתוֹרַת ה' דָּא מָעֲלֵי דְּשַׁבַּתָּא בְּרָזָא חָדָא וְכוּ':

סימן ט

גָּרְסִינָן בְּזוֹהַר, מַאן דְּאָחִיד בְּאוֹרַיְיתָא, סַמְכָא לֵיהּ וּמֵחֲזָקָה לֵיהּ עַל יָרְכוֹי, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. זַכַּאי אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא לְגַלָּאָה לוֹן רָזִין עִלָּאִין. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים ד':ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'.

וְתָא חֲזֵי, כַּד יָהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל רָשִׁים לָהּ בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אָמַר (שמות כ':ב') אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בְּרָזָא דְּחֶסֶד אַבְרָהָם אָחִיד בָּהּ, וּלְקָבְלֵיהּ מִצְוֹת עֲשֵׂה וְרָזָא דָּא תַּפְקִידָתָא קַמַּיְיתָא דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, מִצְוֹת עֲשֵׂה הֲוָה. דִּכְתִיב (בראשית י"ב) לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּבְגִין כָּךְ חוּשְׁבָּן מִצְוֹת עֲשֵׂה רמ"ח כְּחֻשְׁבָּן אַבְרָהָם.

(שמות ד') לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וגו' בְּרָזָא דִּגְבוּרָה דְּאָחִיד בָּהּ יִצְחָק, דְּכָל אִינוּן אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאִינוּן סָרְכִין מְמָנָן מִסִּטְרֵיהּ יַנְקִין, וְכֵן עֵשָׂו וְכָל אִינוּן מְמָנָן דִּילֵיהּ. דְּהָא יִצְחָק בְּמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה אָחִיד. וְתַפְקִידָתָא קַמַּיְיתָא דִּילֵיהּ, מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה הֲוָה, דִּכְתִיב (בראשית כ"ו:ב') אַל תֵּרֵד מִצְרַיְמָה. וּמִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה מִסִּטְרָא דְּדִינָא קָא אָתֵי, דְּהָא מַעֲנִישִׁין לֵיהּ לְבַר נָשׁ כַּד עָבַר עֲלָהּ.

וּבְגִין כָּךְ חוּשְׁבָּן מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה בְּרָזָא דְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ בְּרָזָא דְּשס"ה לְקַבֵּל יוֹמִין דְּשִׁמְשָׁא דְּנָהִיר מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שופטים ה׳:ל״א) כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

לֹא תַעֲשֶׂה בְּרָזָא דִּגְבוּרָ"ה, דְּתִתְפָּאֲרַת דְּאִקְרֵי אֱמֶת וְאִיקְרֵי בָּהּ יַעֲקֹב שְׁלֵימָא וְיָנִיק תְּרֵין חוּלָקִין, מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (בראשית כ״ה:כ״ז) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים. וְעָאל לְכָל סִטְרִין לְרַחֲמֵי וּלְדִינָא, לְמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וּלְמִצְוֹת עֲשֵׂה. וְאִיקְרֵי שְׁלִים בְּגִין דְּשַׁבּוּעָה מִשְׁלְמָא אַתְיָיא. וְעַל דָּא בְּרָזָא דַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְכַמָּה דְּאִיהִי לֹא תַעֲשֶׂה כַּד אִיהִי לְשִׁקְרָא הָכִי אִיהִי מִצְוֹת עֲשֵׂה כַּד אִיהִי בֶּאֱמֶת. דִּכְתִיב (ירמיהו ד׳:ב׳) וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי יְיָ בֶּאֱמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבְצְדָקָה וּכְתִיב (דברים י׳:כ׳) וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ.

(שמות כ׳:ח׳) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, בְּרָזָא דִּבְרִית, דְּהוּא יְסוֹד דְּאֶחָיד בֵּיהּ יוֹסֵף. וְעַל דָּא אִקְרֵי שַׁבָּת, דְּהָא יוֹסֵף כָּל אִקְרֵי, שַׁבָּת נָמֵי כָּ"ל דְּכָל עִנּוּגָא וְתַפְנוּקָא נָפִיק מִנֵּיהּ לְקַיְימָא עָלְמִין כֻּלְּהוֹן (כלהו). וְעַל דָּא שַׁבַּתָּא כְּלָלָא (כלל) דַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, בְּגִין דְּיוֹסֵף נָמֵי בּוּכְרָא דְּנָטִיל תְּרֵין חוּלָקִין.

תָּא חֲזֵי בְּדִבְּרוֹת מִשְׁנֶה תּוֹרָה כְּתִיב (דברים כ״ד:י״ח) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, הָכָא אוֹלִיף לוֹן אוֹרַיְיתָא רָזָא עִילָּאָה. דְּהָא הַהוּא צַדִּיקָא דְּאִזְדָּבָן חַיִּים לְעַבְדָּא בְּמִצְרַיִם וְאַחֵילוּ (ודחילו) לֵיהּ, לְקַבְּלֵיהּ אִיהוּ זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. וּבְגִין כָּךְ אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּבָעוּ מִנְּכוֹן הֲווּ דְּכִירִין הַהוּא צַדִּיקָא דְּאִזְדָּבָן עַל יְדַיְיכוּ וְהָוָה לְעַבְדָּא בְּמִצְרַיִם, וּבְהַהוּא חוֹבָה אִתְגְּזַר עֲלַיְיכוּ לְאִשְׁתַּעְבָּדָא בְּכוּ בְּמִצְרַיִם, וּלְכַפָּרָא הַהוּא חוֹבָה דְּזַבִּינְתּוּן לֵיהּ. נָטְרוּ יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא וְיִשְׁתְּבִיק לְכוֹן, דְּהָא יוֹמָא דְּשַׁבָּת לְקַבְּלֵיהּ אִיהוּ,

כְּדְּאוֹקִימְנָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא. יוֹמָא קַדְמָאָה לְקַבְּלֵיהּ דְּאַבְרָהָם, הַהוּא דִּכְתִיב (תהילים נ״ב:ג׳) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. יוֹמָא תִּנְיָינָא לְקַבְּלֵיהּ דְּיִצְחָק, וּבְגִין כָּךְ יָתִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵידָן עַלְמָא. יוֹמָא תְּלִיתָאָה לְקַבְּלֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ קַו אֶמְצָעִי, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ בְּעוֹבָדָא דְּבְרֵאשִׁית יְקָוו הַמַּיִם.

יוֹמָא רְבִיעָאָה לְקַבְּלֵיהּ דְּדָוִד, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית א׳:י״ד) יְהִי מְאֹרֹת, מְאֹרֹת חַסֶר דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילָהּ, אֶלָּא מָה דְּאִתְיְיהִיב לָהּ עַל יְדָא דְּצַדִּיק, הַכִי נָמֵי דָּוִד כְּתִיב בֵּיהּ עָנִי וְאֶבְיוֹן, וְלֵית חַיִּים אֶלָּא מָה דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ מִיּוֹמֵי דְּאָדָם קַדְמָאָה שִׁבְעִין שְׁנִין.

יוֹמָא חֲמִישָׁאָה לְקַבְּלֵיהּ דְּמֹשֶׁה. יוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְקַבְּלֵיהּ דְּאַהֲרֹן. וְאִינּוּן שִׁשָּׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית דְּלְעֵילָּא אִינּוּן דְּרְמִיזִין בְּקְרָא (דברי הימים א כ״ט:י״א) לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָּ"ה וְהַגְּבוּר"ה וְהַתִּפְאֶרֶ"ת וְהַנֶצַ"ח וְהַהוֹ"ד כִּי כָּ"ל, וְאִינּוּן חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. בְּרָזָא דָּא הַגְּדוּלָּ"ה בְּרָזָא

דְּאַבְרָהָם. הַגְּבוּרָ"ה בְּרָזָא דְּיִצְחָק וְהַתִּפְאֶרֶ"ת בְּרָזָא דְּיַעֲקֹב. הַנֶצַ"ח חוּלָקָא דְּמשֶׁה. הַהוֹ"ד חוּלָקָא דְּאַהֲרֹן. כִּי כָּ"ל (לקבל) לְקֻבְּלֵיהּ חוּלָקָא דְּיוֹסֵף. הַמַּמְלָכָ"ה חוּלָקֵיהּ דְּדָוִד. וְיוֹסֵף שַׁבָּת אִקְרֵי לְתַתָּא לְקֻבֵּל צַדִּיק חַי עָלְמִין, דְּאִקְרֵי שַׁבָּת לְעֵילָּא וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (דברים ה׳:ט״ו) עַל כֵּן צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּעוּ יִשְׂרָאֵל לְמִכְבָּשׁ לְאַרְעָא דְּכְנָעַן אַקִּיפוּ לָהּ שִׁיתָּא יוֹמִין. (זמנא) חֲדָא בְּכָל יוֹמָא, לְקֻבֵּל אִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּעָלַיְהוֹן מִתְקַיֵּים עָלְמָא. וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, שֶׁבַע זִמְנִין, לְקֻבֵּל יוֹמָא דְּשַׁבַּתָּא, דְּאִיהוּ לְקֻבֵּל צַדִּיק דְּאִיהוּ זַן לְהוּ וּמְקַיֵּים לְהוּ דִּכְתִיב (משלי ט׳:א׳) חַצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. וּכְתִיב (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אִיהוּ יְסוֹדָא וְעִיקָּרָא דְּכָל אִינּוּן זַכָּאִין. וְאִי לָאו זְכוּתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, לָא הֲווּ יַכְלִין לְמִכְבָּשָׁה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דברים ט׳:ה׳) לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ וְגוֹ' וּלְמַעַן הָקִים אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבוֹתֶיךָ.

(שמות כ׳:י״ב) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, בְּרָזָא דְּאָחִיד בָּהּ מֹשֶׁה וְיָנִיק לָהּ. דְּהָא מֹשֶׁה הֲוָה מוֹקִיר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא. תָּא חֲזֵי, אִי לָאו אוֹרַיְיתָא דְּאִתְיְהִיבַת עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה רַבָּה, לָא הֲווּ יַדְעִין בְּנֵי נָשָׁא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא הֲווּ מוֹקְרִין לֵיהּ. דְּהָא עַל יָדָא דְּאוֹרַיְיתָא אוֹלִיף בַּר נָשׁ פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ וְאוֹקִיר לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כָּךְ כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, לְקֻבְּלֵיהּ דְּמשֶׁה אִיהוּ.

דָּבָר אַחֵר, כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ, דָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְאֶת אִמֶּךָ, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. דִּכְמָה דְּאַבָּא יָהִיב שִׂפְעָא לְאִימָּא, הָכִי נָמֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב יָהִיב שֶׁפַע לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

לֹא תִּרְצָח לְקֻבֵּל דְּרִגָּא דְהוֹ"ד דְּאָחִיד בָּהּ אַהֲרֹן וּבְגִין כָּךְ לֹא תִּרְצָח. בְּגִין דְּכָד קַטְלִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ, הַהוּא זִיוָא וְהוֹ"ד עִילָּאָה דַּעֲלַיְיהּ נַטְלִין מִנַּיְיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דניאל י׳:ח׳) וְהוֹדִי נָהְפַּךְ עָלַי וְגוֹ' וּבְגִין כָּךְ אַזְהַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִבְנֵי נָשָׁא, דְּהַהוּא שׁוּפְרָא עִילָּאָה דְּיָהִיב עֲלֵיהוֹן דְּלָא יִטְלוּן לֵיהּ מִנְּהוֹן וְאִיהוּ נָמֵי רָזָא דִּשְׁלָמָא. וּבְגִין כָּךְ קָאִים אַהֲרֹן לְכַפָּרָא וּלְנָכְסָא נְכָסַת קוּדְשִׁין, וְעַל פּוּמֵיהּ כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל.

לֹא תִנְאָף בְּרָזָא דְּצַדִּיק דְּאָחִיד בָּהּ מַאן דְּאָחִיד בָּהּ, וְאִיהוּ רָזָא דְּחָכְמְתָא. דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָא אִתְחַבְּרַת אֶלָּא בְּהַהוּא דְּחָזֵי לֵיהּ בְּיִסּוֹדָא דְּעָלְמָא וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. דָּבָר אַחֵר, הָכִי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, כַּבֵּ"ד, לְקֻבֵּל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. לֹא תִּרְצָח, לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דְנֶצַ"ח. לֹא תִנְאָף, לְקֻבֵּל דַּרְגָּא דְהוֹ"ד.

דָּבָר אַחֵר, כַּבֵּד לְקֻבֵּל (בראשית א) יְהִי מְאוֹרוֹת דְּעוֹבָדָא דְּבְרֵאשִׁית. לֹא תִּרְצָח לְקֻבֵּל (בראשית א׳:כ׳) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, בְּגִין כָּךְ נֶפֶשׁ חַיָּה לֹא תִּקְטוֹל. לֹא תִנְאָף לְקֻבֵּל (בראשית א׳:כ׳) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, בְּגִין כָּךְ לֹא תִנְאַף בְּאִתְּתָא דְּלָאו מִינָךְ, דְּלָאו אִיהִי בַּת זוּגָךְ.

דָּבָר אַחֵר, הוּא סִיּוּמָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן דְּאוֹרַיְיתָא, לְקַבֵּל עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין רְאשִׁיתָא דְּכֹלָּא, לְאַחָדָא סוֹפָא בְּרֵישָׁא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וְהָא דְּלָא שָׁאֲרֵי בֵּהּ בְּקַדְמִיתָא, לְאוֹלָפָא רָזָא עִילָּאָה עַד אָן אָתָר אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמֹשֶׁה, וּמֵאַן אָתָר קַבִּיל אוֹרַיְיתָא מִזְּעֵיר אַנְפִּין. אָמַר ז' אֲמִירָן, לְקַבֵּל ז' דַּרְגִּין עִלָּאִין דִּרְמִיזִין בְּקְרָא לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָה וְגוֹ' וְעַד הַהוּא אָתָר אִסְתַּכַּל מֹשֶׁה דִּכְתִיב (מקרא זה כתמונתו לא נמצא בתורה, וראה שמות ל"ג י"א ודברים ל"ד י) פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְיָ עִם מֹשֶׁה. פָּנִים דָּא בְּרָא קַדִּישָׁא, בְּפָנִים דָּא בְּרָתָא.

פָּנִים דָּא בְּרִית, בְּפָנִים דָּא אָרוֹן. וְכִיוָן דְּאִתְחַבְּרוּ, דִּבֶּר יְיָ. וּמַאן אִינוּן, שִׁבְעָה אֲמִירָן. דְּאִינוּן (ואינון) ג' דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, אִתְאֲמָרוּ לַקֶּבֶלִיהוֹן ג' אֲמִירָן בַּתְרָאִין וְסָלְיקוּ מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

לֹא תְגַנּוֹב, לְקַבֵּל אִימָא עִילָּאָה בִּינָה דְּיַנְקָא מַחְכְּמָה, וּמָאן דְּאִית בֵּיהּ בִּינָה, אִקְרֵי מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כְּמַאן דְּגָנִיב וְנָסִיב מָה דְּאִית בְּלִבָּא דְּחַבְרֵיהּ דְּאוֹלִיף לֵיהּ חָכְמָתָא. וְאוֹרַיְיתָא דְּאַף עַל גַּב דְּאִשְׁתָּרֵי לְגַבֵּיהּ בִּינָה לְיַנְקָא מֵחָכְמָה, גְּנֵיבָה אִית מִסְטָרָא אַחֲרָא דְּאָסִיר, וְאָמַר לֹא תְגַנּוֹב סְתָם.

לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ, לְקַבֵּל דַּרְגָּא עִילָּאָה דְּחָכְמְתָא דְּהָא בַּר נָשׁ לֹא יָכִיל לַאֲתָבָא פִּתְגָּם, אֶלָּא בְּגִין דַּרְגָּא דְּרוּחָא עִילָּאָה דְּחָכְמְתָא דְּאִית בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איוב ט"ו:ב') הַחָכָם יַעֲנֶה דַּעַת רוּחַ. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי עַנְיָיה דְּאִיהוּ עָנִי, אִית בֵּהּ קִיּוּמָא דְּעָלְמָא וְסִיּוּעָא לְעָלְמָא לְמִנְדַּע לְמָארֵיהּ, וְאִיהוּ בְּרָזָא דִּמְהֵימָנוּתָא. אִית עֲנִיָּה מִסְטָרָא אַחֲרָא דְּאָסִיר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, לֹא תַעֲנֶה וְגוֹ'.

לֹא תַחְמוֹד, לְקַבֵּל דַּרְגָּא סְתִימָאָה עִילָּאָה דְּכָל מָחְשָׁבָן בֵּיהּ תַּלְיָין, וְלֵית בְּעָלְמָא דְּיִנְדַּע הַהוּא דַּרְגָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ סְתִימָא דִּסְתִימִין. וְכָד סָלִיק בְּמַחְשָׁבָה עִילָּאָה טְמִירָא, בָּרָא עָלְמָא עִילָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה בְּרִגְעָא חֲדָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו מ"ח:י"ג) יָסְדָה יָדִי אֶרֶץ, וְהַהִיא מַחְשָׁבָה סְתִימָאָה.

וּבַר נָשׁ אִית לֵיהּ מַחֲשָׁבָה סְתִימָאָה, דְּלֵית דְּיַדַּע בֵּהּ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְיָהֲבָה בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ לְמֶחְשַׁב מִילִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִילִּין דְּמִצְוָה. בְּגִין (דההיא) דְּהַהוּא מַחֲשָׁבָה עִילָּאָה נָגְדָּא מַבּוּעִין דִּילָהּ לְאַתְרָא דְּחָכְמְתָא וְלָא אִתְפְּרַשׁ כְּלָל. וּמֵהַאי חָכְמָתָא עִילָּאָה נַפְקַת תּוֹרָה וְנָגִיד שָׁקְיוּתָהּ עַד הַהוּא אַתְרָא דְּחָכְמָה תַּתָּאָה דְּאִקְרֵי מִצְוָה.

וְעַל דָּא מַאן דְּחָשִׁיב לְמֶעְבַּד מִצְוָה כְּאִילּוּ עֲשָׂאָה, בְּגִין דְּגָרִים לְמֵיתֵי סִפּוּקָא דִּבְרָכָאן מֵהַהִיא מַחֲשָׁבָה עִילָּאָה עַד אֲתַר דְּאִקְרֵי מִצְוָה. וּכְאִילּוּ עֲשָׂאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר ט"ו:ל"ט) וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם. וּמַחֲשָׁבָה דָּא רֵישָׁא דְּכוֹלָּא וְאַף עַל גַּב דְּבִסְטָרָא דְּמַחֲשָׁבָה

עִילָּאָה אִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמִלִּין דְּמִצְוָה מִילִּין, דְּלָאו מִצְוָה אֲסִירִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לֹא תַחְמוֹד.

וְתָא חֲזֵי, מַאי טַעְמָא כּוּלְּהוּ אֲמִירָן לְקַבֵּל כָּל כִּתְרָא וְכִתְרָא, מִצְוֹת עֲשֵׂה בְּאַתְרָא דְּחָזֵי לֵיהּ וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה בְּאַתְרָא דְּחָזֵי לֵיהּ. וְאִינּוּן תְּלָתָא בַּתְרָאי אִינּוּן לֹא תַעֲשֶׂה מִכְּלָלָא דַּעֲשֵׂה, כְּדְּאוֹקִימְנָא בְּכֻלְּהוּ. אַף עַל גַּב דְּהַאי שָׁרֵי, הַאי אֲסִיר. בְּגִין דְּאִינּוּן לְקַבֵּל עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין דְּחֶסֶד וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים תַּלְיָין בֵּיהּ וְלָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא לְמִצְוֹת עֲשֵׂה. בְּגִין כָּךְ דָּיְיק מַנַּיְיהוּ דְּלָא יִתְפָּנֵי בַּר נָשׁ (כהן גדול) לְסִטְרָא אַחֲרָא וְרָשִׁים לְהוּ בְּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה

וְאַזְהָר לוֹן לְבָנֵי נָשָׁא בְּלָאו, עַל הַאי אֲמִירָה בַּתְרָאָה, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּמָאן דְּעָבַר עַל הַאי, כְּאִילּוּ אַעְבַּר עַל כָּל אוֹרַיְיתָא. בְּגִין דְּאִיהוּ לְעֵילָּא רֵאשִׁיתָא דְכוּלָּא, כְּלָלָא דְּכֹלָּא. וְאִי בַּר נָשׁ עָבַר עַל הַאי וְאַסְטֵי מַחֲשַׁבְתֵּיהּ מֵאוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין אִתְדַּבַּק בְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּשָׁקֶר, וּכְדֵין אָתֵי לִידֵי לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ וְגוֹ'. כְּדְּאַשְׁכְּחָן גַּבֵּי אַחְאָב דְּחַמִּיד כַּרְמָא דְּנָבוֹת וּכְדֵין אֶסְתְּהִידוּ עָלֵיהּ שִׁקְרָא. וּמַהַאי אָתֵי בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד עַל כֻּלְּהוּ אֲמִירָן.

אֲבָל כַּד אִיהוּ אָזִיל בְּאוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא וְחַשִּׁיב בְּאוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדוֹי, כְּדֵין אִתְפָּשַׁט הַהִיא מַחֲשָׁבָה בְּכֻלְּהוּ דַּרְגִּין מִסִּטְרָא דְּאֱמֶת מִסִּטְרָא דִּמְהֵימָנוּתָא עִילָּאָה.

וְתָא חֲזֵי דְּהָא נֶעְיְצִין כּוּלְּהוּ אֲמִירָן דְּלָא לְאַסְטָאָה מַחְשַׁבְתֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְכַד בַּר נָשׁ מִתְדַּבָּק בְּהַאי, כְּדֵין כֻּלְּהוּ עָלְמִין מִתְמַלְּאָן בִּרְכָאן עִלָּאִין דְּנָגְדִין מַעֲתִיקָא סְתִימָא דִּילָהּ:

סימן י

וּשְׁמָא דִּילֵיהּ אִיקָרֵי זָהָב יְרַקְרַק, וְרָזָא דָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֶסְתֵּר יְרַקְרַקֻּת הָיְתָה, גוֹוֵן אֶתְרוֹג. וְכֹלָּא חַד. זָהָב, דָּא אִיהוּ רֵישָׁא בְּסִתִימוּ, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא לְגַבֵּי זָהָב עִילָּאָה עַד דְּיִתְמַשְׁכָא וְשָׁרְיָיא לְרֵישָׁא דְּנַבְרִיאֵל כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִילָּאָה וְאִתְמַשְׁכָא הַהוּא רָזָא לְתַתָּא כּוּלָּא כְּגַוְונָא חַד.

וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת וְגוֹ' רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר בְּכָל פַּרְשָׁתָא דָּא אַשְׁכַּחְנָא דְּאִתְמְסַר עֲבִידְתָא בִּידָא דְּמֹשֶׁה, בָּר תְּרֵין. בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב, וְעָשִׂיתָ וְעָשִׂיתָ, וּבַאֲרוֹן וּבַאֲפוֹד כְּתִיב, וְעָשׂוּ וְעָשׂוּ, וְלָא כְּתִיב וְעָשִׂיתָ. מַאי טַעְמָא בַּאֲרוֹן לָא, בְּגִין דְּאֲרוֹן כָּלִיל לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּגַוֵּיהּ לְאִתְנַהֲרָא מִגַּוֵּיהּ, וְאִצְטְרִיךְ אָחֳרָנִין לְתַקָּנָא תְּקוּנָא וְשַׁפִּירוּ דִּילֵיהּ לְמֵיעַל לֵיהּ לְגַבֵּיהּ.

בְּאֵפוֹד לָאו דִּילֵיהּ הוּא, וְלָא אִשְׁתַּמַּשׁ בֵּיהּ, וְלָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֹשֶׁה לְמֶעְבַּד פּוּלְחָנָא דְּאַחוֹי, דְּהָא מֹשֶׁה אִיהוּ מַלְכָּא וְאַהֲרֹן שׁוֹשְׁבִּינִיָּה דְּמַלְכָּא.

וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב (שמות כ"ט:ה') וְהִלְבַּשְׁתָּ אֵת אַהֲרֹן וְאֶפְדְתָּ לוֹ וְנָתַתָּ עָלָיו וְשָׂמְתָ עָלָיו הַא כּוּלֵי הַאי פּוּלְחָנָא דְּמֹשֶׁה וְיִקְרָא דְּאַהֲרֹן אִיהוּ, לָאו הָכִי. אֶלָּא יְקָרָא דְּמֹשֶׁה אִיהוּ דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעָא פּוּלְחָנָא דְּאַהֲרֹן, אֶלָּא עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה. וְאַהֲרֹן לָא יָכִיל

לְאִתְקַדְּשָׁא, אֶלָּא עַל יְדָא דְּמשֶׁה. וּבְכֹלָּא אִיצְטְרִיךְ אַהֲרֹן לְמשֶׁה, וְכָל הַאי יְקָרָא דְּמשֶׁה אִיהוּ.

וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בְּפַרְשָׁתָא דָּא, עוֹבָדָא דְּשָׁמַיִם וְאָרְעָ וְכָל אִינּוּן חֵילִין דְּתַמָּן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא פַקִּיד לְמֶעְבַּד מַשְׁכְּנָא אֶלָּא כְּעוֹבָדֵי שָׁמַיִם וְאָרְעָ לְמֶהֱוֵי כְּגַוְונָא דְּדִיוּרָא דִּלְעֵילָּא וּלְאִתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא, כְּגַוְונָא דְּנִשְׁמָתָא וְגוּפָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

כְּתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא וְגוֹ'. בְּרֵאשִׁית הַא אוֹקְמוּהָ, אֲבָל רָזָא דְּעוֹבָדָא דְּכַפּוֹרְתָא הָכָא בִּרְמִיזוּ דִּלְעֵילָּא שַׁלְשְׁלָא דְּמטטרו"ן גְּנִיזָא דְּמַשְׁכְּנָא לְאַרְמָא אַרְמוּת קוּדְשָׁא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

בְּרֵאשִׁית, רֵאשִׁיתָא עִילָּאָה כַּפּוֹרְתָא גְּנִיזָא טְמִירָא דְּאִשְׁתַּכְּחָא מֵרָזָא דְנָקוּדָה דְּרֵישָׁא (טמירא) טְמִירוּ עִילָּאָה, וְאִתְפָּרַשׁ פְּרִיסוּ עִילָּאָה לְאִתְנַהֲרָא (לאתטהרא) גּוֹ טְהִירוּ טְמִירָא גּוֹ הַאי כַּפּוֹרְתָא (מיטטרו"ן) מְטַטְרוֹ"ן דְּאִתְאַחֲדָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא

מִגּוֹ דְּחִילוּ דְּאַזְלָא בְּקוּשְׁטָא גּוֹ אַרְעָא הֲוָה אִשְׁתְּכַח נְהִירוּ דְּאָבִיד אָדָם קַדְמָאָה, וְאִתְטְמַר הַהוּא נְהִירוּ בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. סַלְקָא לְעֵילָּא לָא אִתְיְישְׁבָא בְּדוּכְתֵּיהּ. דְּהָא לָא הֲוָה אִשְׁתְּלִים מִכָּל סִטְרִין שְׁלִימוּ דִּלְתַתָּא הֲוָה גָּרַע. דְּהָא אִתְאֲבִיד בְּחוֹבָה דְּאָדָם קַדְמָאָה, נָחַת לְתַתָּא, אִתְטָמַר גּוֹ אִילָנֵי גִּנְתָּא, אִתְפְּשָׁט תַּמָּן בְּכָל סִטְרֵי גִּנְתָּא, עַד דְּאִתְיְלִיד חָנוֹךְ בֶּן יֶרֶד.

כֵּיוָן דְּאִתְיְלִיד הֲוָה אִשְׁתְּכַח סָמוּךְ לְגִנְתָּא, שָׁרִיאַת הַהוּא נְהִירוּ לְאִתְנַהֲרָא בְּגַוַויְיהוּ, אִתְרַבֵּי בֵּרְבוּ קוּדְשָׁא וְשַׁרְיֵיא עֲלֵיהּ נְהִירוּ דִמְנָצְצָא. עָאל לְגִנְתָּא דְעֵדֶן, אַשְׁכַּח תַּמָּן אִילָנָא דְחַיֵּי וְעַנְפּוֹי וְאִנְבּוֹי דְּאִילָנָא, אָרַח בֵּיהּ וְאִתְיַישַׁב גּוֹ רוּחָא דִּנְהִירוּ דְחַיֵּי.

אָתוּ שְׁלִיחָן מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי אוֹלִיפוּ לֵיהּ חָכְמְתָא עִילָּאָה, יַהֲבוּ לֵיהּ סֵפֶר דְּהָוָה טָמִיר גּוֹ אִילָנָא דְחַיֵּי, וְאוֹלִיף מִנֵּיהּ, וְיָדַע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִשְׁתַּדַּל אַבָּתְרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ה׳:כ״ב) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֵת הָאֱלֹהִים. עַד דְּהַהוּא נְהִירוּ אִשְׁתְּלִים בְּגַוּיהּ. כֵּיוָן דְּהַהוּא נְהִירוּ אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, בָּעָא לְסַלְקָא לְדוּכְתֵּיהּ וּבְגִין לְאַחֲזָאָה הַהוּא שְׁלִימוּ בְּרָזָא דַּחֲנוֹךְ. יוֹמָא חַד עָאל גּוֹ גִּנְתָּא דְעֵדֶן, וְאַחְמוּ לֵיהּ טְמִירִין דְּגִנְתָּא, וְאַנַּח הַהוּא סֵפֶר וְכָל דְּחָמָא לְבָר וְאִיהוּ צָנִיעַ בְּגוֹ חַבְרַיָּיא.

לְבָתַר אִתְלַבִּישׁ הַהוּא נְהִירוּ גּוֹ הַהוּא לְבוּשָׁא לְאַחֲזָאָה לְעֵילָּא וּלְמֶהֱוֵי כְּסוּפָא בַּהֲדֵיהּ לְכָל אִינּוּן דְּעָבְדוּ קִטְרוּגָא בְּמָארֵיהוֹן דְּלָא יִתְבְּרֵי בַּר נָשׁ בָּעָלְמָא.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ה׳:כ״ד) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְאֵינוֹ בְּהַאי עָלְמָא, וְאֵינֶנּוּ כְּדְקָא הֲוָה בְּהַאי עָלְמָא, כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים לְדִיוּקְנָא אַחֲרָא בְּהַאי אִיהוּ נַעַר תָּדִיר. וְרָזָא דָא אוּקִימְנָא, חֲנוֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ, לְאַנְהָגָא עָלְמִין כֻּלְּהוּ. גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה, דְּהָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ וְאַהֲדַר נָעַ"ר.

בְּחֲנוֹךְ אִתְכְּלִיל דִּיוּקְנָא דְּעָלְמָא טְמִירָא, אִיהוּ כּוֹרְסַיָּיא דְּמָארֵיהּ. עֲבִיד שְׁלִיחָן בְּעָלְמָא כַּד עַלְמָא בְּדִינָא נַפְקָא, וְאִיקְרֵי מְטַטְרוֹ"ן רִבּוֹן עַל כָּל חֲיָילִין עִלָּאִין וְסָבָא אִיהוּ. נַעַר עָאל מֵעָלְמָא לְעָלְמָא וְאִתְיְישְׁבָא רוּגְזָא.

דִּיוּקְנָא דָּא אִתְפָּרַס בִּפְרִיסוּ כַּפּוֹרְתָא, וְאִתְצַיָּירָן בֵּיהּ בְּהַהוּא פְּרִיסוּ תְּרֵין דִּיוּקְנִין. חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא וְקַיְימָן תְּרֵין רָבְיָין עוּלֵימִין רְחִימִין בִּרְחִימוּ דְּבִיקָן דָּא בְּדָא.

וְרָזָא דָּא בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, פְּרִיסוּ כַּפּוֹרְתָא סְתִימָאָה. אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ תְּרֵין כְּרוּבִין קַיְימָן בִּדְבִיקוּ דְּחַבִּיבוּתָא. שָׁמַיִם וָאָרֶץ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֵת. לְאַסְגָּאָה תְּרֵין כְּרוּבִין כַּחֲדָא. כַּפֹּרֶת דָּא פְּרִיסָא לְגוֹ בִּטְמִירוּ דְּהֵיכָלָא וּבְתְרֵין סִטְרִין קַיְימָן תְּרֵין אַלִּין,

בְּרֵאשִׁית סַלְקָא לְעֵילָּא, רָזָא דִּילֵיהּ נַחְתָּא לְתַתָּא. כְּגַוְונָא דְּהַהוּא רָזָא דְּבְרֵאשִׁית סַלְקָא לְעֵילָּא וְלָא אִתְרְשִׁים בְּרְשִׁימוּ, נַפְקָא רְשִׁימוּ לְתַתָּא וְאִתְעֲבִיד מִנֵּיהּ כַּפּוֹרְתָא עִילָּאָה רְשִׁימָא בִּרְשִׁימִין תְּלָתָא בְּרָזָא יְהוָ"ה אֱלֹהֵינ"וּ יְהוָ"ה. מֵאִלֵּין תְּלָתָא נָפְקוּ תְּלָתָא אָחֳרָנִין, וְאִינּוּן שִׁית. וְהַיְינוּ בָּרָ"א שִׁית.

אִתְפְּרָס כַּפֹּרֶת דָּא לִסְטַר דָּרוֹם וּמַעֲרָב, וְאַפִּיק תְּרֵין כְּרוּבִין כַּחֲדָא דְּכַר וְנוּקְבָא, דְּאִשְׁתַּכְּחוּן דָּא לְקֻבֵּל דָּא. דָּרוֹם אִיהוּ רֹאשׁ, כֹּהֵן בְּרֹאשׁ וְאִיהוּ דְּכַר. מַעֲרָב אִיהוּ נוּקְבָא, בַּת יְחִידָה. בַּת הָיְתָה לְאַבְרָהָם, וַדַּאי. וְהַיְינוּ בְּרָזָא דְּבְרֵאשִׁית בַּ"ת רֹאשׁ י' כַּפּוֹרְתָא דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדַע עַד דְּאִתְפְּרָס בִּפְרִיסוּ, וְאַפִּיק תְּרֵין אַלִּין. כְּגַוְונָא דָּא ה' וְעַל דָּא בַּת ב"ת רֹא"שׁ, בַּת לְאַבְרָהָם. י' כַּפּוֹרְתָא לְאִתְפָּרְסָא.

אִתְהַדָּר כַּפּוֹרְתָא מִמַּעֲרָב לַצָּפוֹן וְאִתְפְּרָס בִּפְרִיסוּ, וְאִתְגַּלְיָיא דְּכַר דְּאִתְאַחִיד בְּסִטְרָא דְּכַפּוֹרְתָא וְנוּקְבָא אִתְטַמְּרַת לְתַתָּא וְאִתְעֲבִידַת בְּאֵר דְּצָפוֹן. וְרָזָא דָּא בְּרֵאשִׁית ב"ת אֵ"שׁ, י' כַּפּוֹרְתָא ר' (נ"א י') פְּרִיסוּ דְּאִתְפְּרָס וְאִתְחֲזִי חַד וְלָא תְּרֵין, דְּהָא נוּקְבָא אִתְכַּפְיָיא לְתַתָּא. וְאִי תֵּימָא ר' כֹּלָּא חַד פְּרִיסוּ עֵילָּא וְתַתָּא, הָכִי הוּא דְּלָא אַפְרִישׁ שְׁמָא דָּא מִן דָּא, כֹּלָּא אִיהוּ אֱלֹהִים.

אִתְהַדָּר כַּפּוֹרְתָא מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, פַּרִיס פְּרִיסוּ בְּתְרֵין סִטְרִין, בְּסִטְרָא דְּמִזְרָח וּבְסִטְרָא דְּמַעֲרָב. כֵּיוָן דְּכַפּוֹרְתָא קַיְימָא בַּמִּזְרָח וּמַעֲרָב, כְּדֵין חֲדָוָה אִשְׁתְּכַח וְחִבּוּרָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְהַאי בַּת אִתְכְּלִילַת בְּעִיטָרָהָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְקַיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. וּכְדֵין אִיהוּ בָּרָזָא דִּילֵיהּ בְּרֵאשִׁית בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל.

וְלָקֻבֵּל תְּלַת זְמְנִין אִלֵּין, סָלְקִין יִשְׂרָאֵל תְּלַת זְמְנִין לְמֵיחָג חֲגָיְיהוּ. בְּפֶסַח אִתְהַדָּר כַּפּוֹרְתָא בְּסִטַר דָּרוֹם וּמַעֲרָב, וּכְדֵין הַהִיא בַּת קַיְימָא בְּאַבְרָהָם וְאִיהִי ב"ת רֹא"שׁ וְתַמָּן הַלֵּל וְלָאו הַלֵּל גָּמוּר. דְּהָא תְּרֵין כְּרוּבִין אִלֵּין לָאו אִינּוּן בְּאַשְׁלְמוּתָא כְּדְקָא יָאוֹת, דְּהָא יִשְׂמְעֵאל נַפְקָא וּמְקַטְרְגָא.

מִיּוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹמָא דְּסֻכּוֹת אִתְהַדָּר כַּפּוֹרְתָּא מִצָּפוֹן לְמַעֲרָב, כְּדֵין הַאי בַּת אִתְכַּפְיָיא וְקַיְימָא בֵּיהּ בְּיִצְחָק וְלָאו בְּחֶדְוָה וְאִיהוּ בַ"ת אֵ"שׁ וְאִינּוּן לָאו בְּאַשְׁלְמוּתָא. וְעַל דָּא לֵית תַּמָּן הַלֵּילָא כְּלָל, דְּהָא עֵשָׂו נַפְקָא וּמְקַטְרְגָא. בְּסוּכּוֹת סַלְקָא הַאי בַּת וְאִשְׁתַּלִּימַת בֵּיהּ בְּיִצְחָק וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא, וּכְדֵין הַלֵּל גָּמוּר. עַד דְּאִשְׁתַּכְּחוּ רוּגְזָא וְחַבְרוּתָא אִשְׁתְּכַח. בְּשָׁבוּעוֹת עֲצֶרֶת אִתְהַדָּר כַּפּוֹרְתָּא בִּסְטַר מִזְרָח וּמַעֲרָב כְּדֵין שְׁלִימוּ אִשְׁתְּכַח וְחַבִּיבוּ וּדְבֵקוּתָא אִיהוּ בְּכָל סִטְרִין וְחֶדְוָה דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וּכְדֵין, (תהלים מ"ט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ.

וּבְתֻלַת זְמָנִין אִלֵּין כַּפּוֹרְתָּא אִתְהַדְּרַת בְּסִטְרָאָה כְּדָקָא יָאוֹת. כַּפֹּרֶת דָּא אִתְפָּרְסָא לְעֵילָּא גּוֹ הַהוּא נְקוּדָה טְמִירָא, בְּנְהִירוּ קַדְמָאָה דְּאִתְפָּרְסָא, לְבָתַר אִתְפָּרַס בִּשְׁלִימוּ וְשַׁרְיָיא עַל הַהוּא פְּרִיסוּ קַדְמָאָה כַּד אִתְחַפְיָאן גַּדְפֵי כְּרוּבִים עַל הַאי כַּפּוֹרֶת, בְּגִין דְּאִתְחַפְיָיא כַּפּוֹרֶת וְלָא יְהֵא בְּאִתְגַּלְיָיא.

כַּפּוֹרֶת כַּפֹּרֶת כְּתִיב, דְּכָד אָתֵי נְהִירוּ עִלָּאָה, אִינּוּן כְּרוּבִים בַּטְשֵׁי בְּגַדְפַיְיהוּ וְסַלְקֵי לוֹן לְעֵילָּא, וְאָמְרִין שִׁירָתָא מִסְּגִיאוּ דְּהַהוּא חֶדְוָה דְּהַהוּא נְהִירוּ.

כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא וְכַפּוֹרְתָּא אִתְהַדָּר וּמֵאִינּוּן תְּלָתָא וְחַד, הֲווּ כְּרוּבִים יְמִינָא וּשְׂמֹאלָא, יְמִינָא שַׁרְיָיא בֵּיהּ רוּחָא דִּלְעֵילָּא מֵהַהוּא סִטְרָא, וּשְׂמָאלָא דְּהָוָה לְמַעֲרָב בְּאַהֲדְרוּתָא דְּכַפּוֹרְתָּא קָאִים לְגַבֵּיהּ בִּסְטַר שְׂמָאלָא, וְשַׁרְיָיא בֵּיהּ רוּחָא דְּנוּקְבָא, וְאִתְחַבָּר דָּא בְּדָא בְּחַבִּיבוּ דְּדָכָר וְנוּקְבָא. וְכֵן לְכָל סִטְרִין בְּאַהֲדְרוּתָא דְּכַפּוֹרְתָּא, וּלְעוֹלָם תְּרֵין אִינּוּן, דְּכַר וְנוּקְבָא. לְתַתָּא בְּהַאי עָלְמָא אִינּוּן תְּרֵין וְלָא יַתִּיר.

וְאִי תֵּימָא לְעֵילָּא הוֹאִיל וְלָא אִיצְטְרִיךְ דְּבֵקוּתָא בְּכַפּוֹרְתָּא, אֵיךְ יִתְהַדָּר כַּפּוֹרְתָּא. וַדַּאי בְּהַהוּא אַהֲדְרוּתָא אִתְדַּבַּק דָּא בְּדָא וְתָדִיר אִתְדַּבַּק בֵּהּ

כְּגַוְונָא דִּכְרוּבִים. אִינּוּן לְעֵילָּא קַיְימִין עַל אַתְּ וְנִיסָא, וְהָא אוּקְמְנָא רָזָא דִּכְתִיב, פּוֹרְשֵׂי כְּנָפַיִם סוֹכְכִים וְלָא כְּתִיב פְּרוּשֵׂי כְּנָפַיִם סְכוּכִים אֶלָּא עַל אַתְּ וְנִיסָא הֲווּ קַיְימִין. זְמָנִין יְדִיעָאן הֲווּ סַלְקָאן גַּדְפַיְיהוּ וּפָרְשֵׂי לוֹן לְעֵילָּא בְּכָל יוֹמָא, וַהֲווּ מִתְסָדְרָן וּמַחַפְיָין עַל כַּפּוֹרְתָּא, וְעַל דָּא בְּאַתְּ וְנִיסָא הֲווּ קַיְימִין,

בְּכָל אֲתַר דְּרוּחָא עִלָּאָה הֲוָה אָתֵי וְשַׁרְיָיא, וַדַּאי בְּהַהוּא אֲתַר דְּשָׁאֲרֵי, אִית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ וְקַיְימָא בְּאַתְּ וְנִיסָא. בָּר נָשׁ אִיהוּ מֵעַפְרָא, וְעַד לָא שָׁרָא עָלֵיהּ נְצִיצוּ דְּרוּחָא דִּלְעֵילָּא, לֵית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ. כֵּיוָן דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ, אִית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ. כֵּיוָן דְּשַׁרְיָא עָלֵיהּ אִית בֵּיהּ מַמָּשׁוּ וְקַיְימָא בְּקִיּוּמָא. וְאִי תֵּימָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי, תָּא חֲזֵי, מֵחוּטְרָא דְּאַהֲרֹן, דְּאִיהוּ אָעָא בְּלָא מַמָּשׁוּ כְּלָל, כֵּיוָן דְּשָׁדַר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְעִירוּ דְּרוּחָא, קָאִים בְּקִיּוּמָא וְאִתְעֲבִיד בְּקִיּוּמָא בֵּיהּ בְּרִיָה וּמַמָּשׁוּ. וּמָה אָעָא דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ בְּכַךְ, כֵּיוָן דְּשָׁדַר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד זְעִירוּ

דְּרוּחָא, קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ וְהָוָה בֵּיהּ מַמָּשׁוּ. כְּרוּבִים דְּאִינּוּן קְדוּשָׁה וְקַיְּימָן בִּקְדוּשָׁה כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲווּ זַכָּאִין, כְּרוּבִים הֲווּ דְּבִיקָן בְּדָבִיקוּ אַפִּין בְּאַפִּין, כֵּיוָן דַּהֲווּ סָרְחִין הֲווּ מִתְהַדְּרִין אַפָּיְיהוּ דָּא מִן דָּא. מַנָּא הֲווּ יַדְעֵי, הָכָא אַפְּלִיגוּ עַמּוּדִין דְּעַלְמָא. אֲבָל בְּתְנָא דְּקָרְבָּנָא, וּבְקָרְבָּנָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וְכַהֲנָא כַּד בָּרִיךְ יַת עַמָּא. בְּאִינּוּן תְּלָתָא הֲווּ יַדְעֵי רָזָא דִּכְרוּבִים מֵהַדָּרָן אַנְפִּין דָּא מִן דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי תִּיּוּבְתָּא דִּבְנוֹי.

תְּנָא דְּקָרְבָּנָא, כַּד הֲווּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, תְּנָא הֲוָה סָלִיק לְעֵילָּא בְּאוֹרַח מֵישַׁר בְּעַטוּרָא בְּקוּלְפִין, אִי לִסְטַר מִזְרָח אִי לִסְטַר מַעֲרָב אוֹ בְּכָל סַיְיפֵי עַלְמָא בְּאוֹרַח מֵישַׁר הֲוָה סָלִיק. וְכַד לָא סָטָא לִימִינָא וְלִשְׂמֹאלָא, כְּדֵין רְעוּתָא קַיְימָא לְעֵילָּא וְתַתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּעוֹבָדִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּחַבִּיבוּ יַתִּיר.

בְּקָרְבָּנָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא כַּד הֲווּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין, הֲוָה מִתְחָזֵי עַל גַּבֵּי אֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא דִּיּוּקְנָא דְּאַרְיֵה דְּאָכִיל קוּרְבָּנָא עַל מַדְבְּחָא, וְכַד לָא הֲווּ זַכָּאִין הֲווּ חָמָאן דִּיּוּקְנָא דְּכַלְבָּא רָבִיעַ עַל מַדְבְּחָא.

כַּהֲנָא כַּד בָּרִיךְ יַת עַמָּא בְּשַׁעֲתָא דְּזָקִיף יְדוֹי, כַּד הֲווּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין וְאִתְחַזּוּן לְבָרְכָא, יְדוֹי הֲווּ זָקְפִין בְּזִקְיפוּ בְּלָא טוֹרַח כְּלָל וְאִתְרָמוּ בְּחֵידוּ וּבִרְעוּ, כְּדֵין שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ וּמִזְדָּקְפָן אִינּוּן מְגָרְמַיְיהוּ, וּכְדֵין כַּהֲנָא הֲוָה יָדַע דְּאִתְחַזּוּן יִשְׂרָאֵל לְבָרְכָא, וּבָרִיךְ לוֹן בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא.

וְכָד יְדוֹי הֲווּ יְקִירָן וּבְטוֹרַח סַגִּי אִזְדַּקְפוּ וְלָא יָכִיל לְאַרְמָא לוֹן אֶלָּא בְּרוֹב טוֹרַח, כְּדֵין הֲוָה יָדַע דִּשְׁכִינְתָּא לָא שַׁרְיָיא עַל יְדוֹי, וְיִשְׂרָאֵל לָא אִתְחַזּוּן לְבָרְכָה.

בְּגִין דִּבְשַׁעְתָּא דִּשְׁכִינְתָּא הֲוָה אַתְיָיא לְשַׁרְיָיא עַל יְדוֹי, כָּל אִינּוּן אָצְבָּעָאן דְּאִינּוּן בְּדִיּוּקְנָא עִילָּאָה הֲווּ חַדָּאן בְּחֵידוּ לְקַבְּלָא לָהּ לִשְׁכִינְתָּא עֲלַיְיהוּ וּפַרְחֵי לְאִזְדַּקְפָא לְעֵילָּא, כְּמָה דַּהֲווּ חַדָּאן כְּרוּבִים דְּהַאי עִלְּמָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְעֵילָּא, לְקַבְּלָא לָהּ לִשְׁכִינְתָּא עַל גַּבַּיְיהוּ.

וְרָזָא דָּא (שמות י״ז:י״ב) וִידֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא יִשְׂרָאֵל לָא הֲווּ זַכָּאִין וִידוֹי דְּמֹשֶׁה אִתְיַיקָרוּ וְלָא יָכִיל לְזַקְפָא לוֹן, דִּכְתִיב לְעֵילָּא (שמות י״ז:ח׳) עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' וּכְדֵין, וַיָּבֹא עֲמָלֵק וְאִתְיַיקְרוּ יְדוֹי וְלָא הֲוָה יָכִיל לְזַקְפָא לוֹן, עַד דְּקַבִּיל עוֹנְשָׁא. דִּכְתִיב (שמות י״ז:י״ב) וַיִּקְחוּ אֶבֶן וְגוֹ' וְהָיָה כַּאֲשֶׁר וְגוֹ'. כְּגַוְונָא דָּא לוּחֵי אַבְנָא, כְּגַוְונָא דְּכַהֲנָא

וְעַל דָּא כְּרוּבִים בְּהַהוּא זִמְנָא דַּהֲווּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין הֲווּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין מִתְדַּבְּקִין דָּא בְּדָא. וְכָד לָא הֲווּ זַכָּאִין, הֲווּ מֵהַדְּרִין אַנְפִּין אִלֵּין מֵאִלֵּין (נ"א דא מן דא) וְעַל רָזִין אִלֵּין הֲווּ יַדְעִין אִי יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין אִי לָא.

כְּרוּבִים, רַבְיָין, וְכֹלָּא בְּרָזָא חַד קַיְימֵי, דִּכְתִיב (הושע י״א:א׳) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ, וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּחַדְתוּתָא דְּסִיהֲרָא קַיְימֵי. כְּמָה דְּאִתְחַדֵּי דָּא בְּחַדְתוּתָא, הָכִי אִיהוּ כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ נַעַר אינוּן נְעָרִים, וְרָזָא דָּא אֵשֶׁת נְעוּרִים דְּקַיְימָא עַל תְּרִין נְעָרִים בְּחַדְתוּתָא עִילָּאָה.

כְּרוּבִים אַנְפֵּי עִלָּאֵי וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי וַדַּאי הָכִי אינוּן, אַנְפִּין טְמִירִין לְעֵילָּא דְּלָא אִתְגַּלְיָין, וּבְגִינַיְיהוּ חַדְתוּתָא דְּסִיהֲרָא וּמִילּוֹי דִּילָהּ,

אַפֵּי זוּטְרֵי לְתַתָּא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בַּכַּפֹּרֶת לְעֵילָּא וְתַתָּא בְּרָזָא חָדָא קַיְימָא, אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אִלֵּין רָזָא דִּתְרֵין כְּרוּבִים, חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא, לְמֶהֱוֵי דְּבִיקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין בַּחֲבִיבוּתָא כְּמָה דְּאִתְמַר, אֵת לְאַסְגָּאָה עֵילָּא וְתַתָּא כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי רָזָא דִּכְרוּבִים בְּכָלָּא חֲדָא.

כְּתִיב (תהילים ק׳:ב׳) עִבְדוּ אֵת ה׳ בְּשִׂמְחָה, חֲדָווּתָא דִּתְרֵין כְּרוּבִין. דְּהָא רַבְיָין, כָּל מָה (מאן) דְּשָׁאֲרֵי בְּגַוַויְיהוּ, אִתְהַדְּרוּ אַנְפּוֹי כְּרַבְיָיא וְחַדֵּי עִמְּהוֹן. וְרָזָא דָּא כֵּיוָן דְּשָׁאֲרֵי עֲלַיְיהוּ מָאן דְּשָׁאֲרֵי, אִתְהַדָּר נַעַר בְּחֵידוּ דְּכֹלָּא וּבְרֵעוּתָא, אַף עַל גַּב דְּאַתְיָיא בְּדִינָא עַל עַלְמָא, כֵּיוָן דְּשָׁאֲרֵי עֲלַיְיהוּ אִתְהַדָּר בְּחֶדְוָה, נַעַר קְטִירָא בְּחֵידוּ וְעָלְמָא אִתְהַדָּר בְּרַחֲמֵי, (נ"א ברתחי) מַאן דְּאִיהוּ בְּרוּגְזָא יֵיתוּן לְגַבֵּיהּ נַעַר וְיִשְׁתְּכַךְ רוּגְזֵיהּ, וְיִתְהַדַּר בְּחֶדְוָה וְשַׁוִי גַּרְמֵיהּ כְּרַבְיָיא, וּכְדֵין כֹּלָּא בְּחֵידוּ. וְעַל רָזָא דְּסִתְרָא דָּא, כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ לֵית רְחִימוּ וְחַבִּיבוּ בָּר בְּרַבְיָיא.

כְּתִיב (שמות ל״ג:י״א) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ, הֲוָה קָאִים גּוֹ מַשְׁכְּנָא דְּמשֶׁה. בְּגִין דְּהַהוּא אוֹהֶל, אוֹהֶל דְּמשֶׁה הֲוָה. וּבְשַׁעֲתָא דִּשְׁכִינְתָּא הֲוָה אַתְיָיא, אִשְׁתְּכַח תַּמָּן יְהוֹשֻׁעַ דְּאִיהוּ נַעַר, וּמִיָּד הֲוָה בְּחֵידוּ וּרְעוּ דְּחֶדְוָה וִיהוֹשֻׁעַ אַנְפּוֹי דְּסִיהֲרָא בְּכֹלָּא בְּכָל רָזִין דִּילֵיהּ הָכִי הֲוָה,

כֵּיוָן דְּמַשְׁכְּנָא אִתְבְּנֵי, לָא אִיצְטְרִיךְ יְהוֹשֻׁעַ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן, אֶלָּא כְּרוּבִים הֲווּ תַּמָּן וּמַשְׁתַּכְחֵי בְּחַבִּיבוּ דָּא בְּדָא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין כְּרַבְיֵי בְּחֵידוּ. וְכֵיוָן דְּשָׁאֲרֵי עֲלַיְיהוּ, מִיָּד כֹּלָּא בְּחֵידוּ וְדִינָא לָא אִשְׁתְּכַח כְּלָל. בְּגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּרָעוּתֵיהּ בְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל בָּעָא לְאַחְזָאָה עוֹבָדָא לְתַתָּא, לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי וּלְאַעֲבָרָא דִּינָא דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲלַיְיהוּ כְּלָל, וִיהוֹן תְּדִיר בְּחֶדְוָה עִמֵּיהּ. זַכָּאִין אינוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

כְּתִיב (שמואל א ג׳:א׳) וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת וְגוֹ׳. כְּתִיב נַעַר וּכְתִיב (תהילים צ״ט:ו׳) וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ, וְתָנֵינָן שָׁקוּל הָיָה שְׁמוּאֵל כְּנֶגֶד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. אִי שָׁקוּל אִיהוּ כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֲמַאי כְּתִיב נַעַר, דְּהָא בְּכַמָּה דַּרְגִּין אינוּן לָא הֲוָה מָטֵי אֲפִילּוּ לְדַרְגָּא זְעִירָא דְּמֹשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן לְמֶהֱוֵי שָׁקוּל כְּתַרְוַויְיהוּ.

אֶלָּא הַאי קְרָא הָכִי הוּא, (תהילים צ"ט:ו') מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו. מֹשֶׁה אִיהוּ נְבִיאָה מְהֵימָנָא עִילָּאָה עַל כָּל שְׁאָר נְבִיאַיָּיא, אַהֲרֹן בְּכַהֲנֵי, וְאִיהוּ כַּהֲנָא עִילָּאָה עַל כָּל שְׁאָר כַּהֲנֵי עָלְמָא. דְּלָא הֲוָה כַּהֲנָא רַבָּא דְּסָלִיק בְּדַרְגָּא עִילָּאָה כְּאַהֲרֹן. זָכָה אַהֲרֹן לְכָהוּנָה וּנְבוּאָה, נָבִיא וְכֹהֵן, מָה דְּלָא זָכָה כַּהֲנָא אַחֲרָא. וְאִי תֵּימָא הַא זְכַרְיָה כֹּהֵן וְנָבִיא הֲוָה, הַהִיא נְבוּאָה לְשַׁעֲתָא הֲוַות וְכוּ'.

כרך ג

סימן א

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הֲווּ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, עַד דַּהֲווּ אַזְלֵי פָּגְעוּ בְּהַהוּא יְנוּקָא דְּהַוָּה אָזִיל וְהָוָה לָאֵי. אָמַר לוֹן, לְאֵינָא דְּלָא אֲכִילְנָא יוֹמָא דֵּין. אֲפִיקוּ נַהֲמָא וְיָהֲבוּ לֵיהּ, אִתְרָחִישׁ לוֹן נִיסָּא וְאַשְׁכָּחוּ חַד נְבִיעוּ דְּקִיק דְּמַיָּא (ס"א תחות אילנא) תְּחוֹתְהוֹן וְשָׁתוּ מִנֵּיהּ וְיַתְבוּ.

פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, (ויקרא א׳:א׳) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, הָכָא אַלֶּף זְעִירָא, אֲמַאי. בְּגִין דְּהַאי קְרִיאָה לָא הֲוָה בִּשְׁלִימוּ, מַאי טַעְמָא דְּלָא הֲוָה אֶלָּא בְּמַשְׁכְּנָא וּבְאַרְעָא אַחֲרָא. בְּגִין דְּשְׁלִימוּ לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

תּוּ, הָכָא שְׁכִינְתָּא, הֲתָם שְׁלִימוּ דְּדִכְרָ ונוּקְבָא (דברי הימים א א׳:א׳) אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ, אָדָם שְׁלִימוּ דְּדִכְרָ וְנוּקְבָא, הָכָא נוּקְבָא. תּוּ סֵיפָא דִּקְרָא וַיְדַבֵּר יְיָ אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, בְּגִין כְּךָ א' זְעִירָא.

וְתוּ א' זְעִירָא מְתַל לְמַלְכָּא דְּהַוָּה יָתִיב בְּכוּרְסַיָּיא וְכָתַב דְּמַלְכוּתָא עִלֵּיהּ וְאִיקְרֵי מֶלֶךְ עִילָּאָה, כַּד נָחִית וְאָזִיל לְבֵי עַבְדֵּיהּ, מֶלֶךְ זוּטָא אִקְרֵי. כְּךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל זִמְנָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא עַל כּוֹלָּא, מֶלֶךְ עִילָּאָה אִיקְרֵי. כֵּיוָן דְּנָחִית מְדוֹרֵיהּ לְתַתָּא, מֶלֶךְ אִיהוּ, אֲבָל לָאו עִילָּאָה כְּדְקַדְמִיתָא. בְּגִין כָּךְ אַלֶּף זְעִירָא.

וִיקְרָא, הָכִי תָּנֵינָן, זִמִּין לֵיהּ לְהֵיכָלֵיהּ מָאֹהֶל מוֹעֵד. מַאן הוּא אֹהֶל מוֹעֵד, אֹהֶל דְּבֵיהּ תַּלְיָנָן מוֹעֲדָא וְחָגָא וְשַׁבְּתָא לְמִמְנֵי. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית א׳:י"ד) וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּבֵיהּ שַׁרְיָיא חוּשְׁבָּנָא לְמִמְנֵי, וּמַאן אִיהוּ סִיהֲרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ל"ג:כ') אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתִדוֹתָיו לָנֶצַח.

לֵאמֹר, מַאי לֵאמֹר, בְּגִין לְגַלָּאָה. אֲבָל כֹּלָּא חַד וְשַׁפִּיר הוּא, בְּגִין דִּשְׁלִימוּ הוּא אֲתָר לְגַלָּאָה מָה דְּהַוָּה סָתִים לְגוֹ. וּבְכָל אֲתָר, לֵאמֹר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, וַיְדַבֵּר יְיָ אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. דְּאִתְיְהִיב רְשׁוּ לְגַלָּאָה, דְּהָא אִתְמְנֵי לְסִיהֲרָא הַהוּא מִלָּה מֵאֲתָר דְּמֹשֶׁה קַיְימָא. וִידַבֵּר יְיָ לְעֵילָּא. אֶל מֹשֶׁה בְּאֶמְצָעִיתָא. לֵאמֹר בָּבָרַיְיתָא (ס"א בבתרייא) אֲתָר דְּאִית רְשׁוּ לְגַלָּאָה.

תוּ וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, מָה כְּתִיב לְעֵילָּא (שמות ט"ל) וַיָּבִיאוּ אֵת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה וְגוֹ'. אַמַּאי אֶל מֹשֶׁה, הָכִי אָמְרוּ, בְּגִין דְּמֹשֶׁה חָמָא לֵיהּ בְּטוּרָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲחֲמֵי לֵיהּ בְּחֵיזוּ דְּעֵינָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כ"ז:ח') כַּאֲשֶׁר הֶרְאָה אוֹתְךָ בָּהָר. (במדבר ח':ד') כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה וגו'. וּכְתִיב (שמות כ"ה:מ') וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מֹרֶאֶה בָּהָר. הַשְׁתָּא דְּאַיְתִיאוּ לֵיהּ, בְּגִין דְּיִחֲמֵי אִי אִיהוּ כְּהַהוּא מַשְׁכְּנָא דְּחָמָא (ס"א בגין דיחמי איהו ההוא משכנא דחמא).

אֲבָל אֲמַאי וַיָּבִיאוּ אֵת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה. אֶלָּא לְמַלְכָּא דְּבָעָא לְמִבְנֵי פַּלְטְרִין לְמַטְרוֹנִיתָא, פַּקִּיד לְאוּמָנִין, הֵיכְלָא דָּא, בְּדוּךְ פְּלַן. וְהֵיכְלָא דָא בְּדוּךְ פְּלַן. הָכָא אָתָר לְעָרְסִיה. הָכָא אָתָר לְנַיְיחָא. כֵּיוָן דְּעַבִידוּ לוֹן אוּמָנִין אַחֲמִיו לְמַלְכָּא. כָּךְ, וַיָּבִיאוּ אֵת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, אִישׁ הָאֱלֹהִים. כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּכְלַל הֵיכָלָא לְמַטְרוֹנִיתָא, זְמִינַת לְמַלְכָּא לְמֵיכְלָא. זְמִינַת לְבַעְלָה עִמָּהּ, בְּגִין כָּךְ וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה.

וּבְגִין דְּמֹשֶׁה מָארֵי דְּבֵיתָא אִיהוּ, מָה כְּתִיב (שמות ל"ג:ז') וּמֹשֶׁה יִקַּח אֵת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. מֹשֶׁה דְּאִיהוּ מָארֵיהּ דְּבֵיתָא עֲבַד הָכִי (מה) דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ אַחֲרָא לְמֶעְבַּד הָכִי.

וִיְדַבֵּר יְיָ אֵלָיו דַּרְגָּא אַחֲרָא עִילָּאָה, וּכְדֵין בְּשַׁעֲתָא דְּאִזְדַּמַּן מֹשֶׁה לְמֵיעָאל כְּדֵין פָּתַח וְאָמַר אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם. מַאי אָדָם הָכָא, אֶלָּא כַּד אִתְחַבְּרָן שְׁמָשָׁא וסיהֲרָא כַּחֲדָא. פָּתַח וְאָמַר אָדָם, כְּדִכְתִיב (חבקוק ג':י"א) שֶׁמֶשׁ יָרַח עָמַד זְבוּלָה. עָמַד וְלֹא עָמְדוּ.

כִּי יַקְרִיב מִכֶּם, הָכָא אִתְרְמִיז מַאן דְּיַעֲבִיד פּוּלְחָנָא דְּקָרְבְּנָא שְׁלִים דְּיִשְׁתְּכַח דְּכָר וּנוּקְבָא, מַשְׁמַע מִכֶּם דְּיִשְׁתְּכַח כְּחֵיזוּ דִּילְכוֹן. קָרְבָּן לַיְיָ, דַּיְקְרִיב כֹּלָּא לְאִתְאַחֲדָא כַּחֲדָא עֵילָּא וְתַתָּא. מִן הַבְּהֵמָה, לְאַחֲזָאָה אָדָם וּבְהֵמָה וְכֹלָּא כַּחֲדָא. מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, אִלֵּין דְּתִיכִין דְּאִינּוּן דַּכְיִין. כֵּיוָן דְּאָמַר מִן הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִכֹּלָּא בֵּין דַּכְיִין בֵּין מְסָאֲבָן, הֲדַר וְאָמַר מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן וְגוֹ'.

קָרְבָּנְכֶם, קָרְבָּנִי מִבָּעֵי לֵיהּ. מַאי קָרְבָּנְכֶם אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא קָרְבָּן לַיְיָ, הַשְׁתָּא קָרְבָּנְכֶם קָרְבָּן לַיְיָ אָדָם קָרְבָּנְכֶם מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן לְאַחֲזָאָה יְחוּדָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא הַיְינוּ קָרְבָּן לַיְיָ, מֵעֵילָּא לְתַתָּא הַיְינוּ קָרְבָּנְכֶם.

מְתַל לְמַלְכָּא דְּאִיהוּ יָתִיב בְּטוּרְסָקָא עִילָּאָה לְעֵילָּא וְכָרְסַיָּיא דִּילֵיהּ אִתְתַּקַּן עַל הַהוּא טוּרְסָקָא וּמַלְכָּא עִילָּאָה עַל כֹּלָּא. בַּר נָשׁ דְּקָרִיב קָרְבָּנָא (ס"א דורונא) לְמַלְכָּא, בָּעָא לְסַלְקָא מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַד דְּסָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא לְאֲתָר דְּמַלְכָּא יָתִיב, עִילָּאָה עַל כָּל כֹּלָּא. וּכְדֵין יָדְעִין דְּהָא סָלְקִין דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא וְהַהוּא דּוֹרוֹנָא (ס"א דמלכא) מִן מַלְכָּא אִיהוּ.

נָחִית דּוֹרוֹנָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, הַא יְדִיעָן דְּהַהוּא דּוֹרוֹנָא (ס"א דמלכא) נָחִית מֵעֵילָּא לְרְחִימָא דְּמַלְכָּא דְּאִיהוּ לְתַתָּא.

כָּךְ בְּקַדְמִיתָא אָדָם קָלִיק בְּדַרְגּוֹי מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּכְדֵין קָרְבָּן לַיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר, נָחִית בְּדַרְגּוֹי מֵעֵילָּא לְתַתָּא וּכְדֵין קָרְבָּנְכֶם. בְּגִין כָּךְ (שיר השירים ה':א') אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבָשִׁי וגו' הַיְינוּ אָדָם קָרְבָּן לַיְיָ. אִכְלוּ רֵעִים הַיְינוּ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן. וּכְדֵין תַּקְרִיבוּ אֵת קָרְבָּנְכֶם.

אָתוּ רִבִּי יְהוּדָה וְר' יִצְחָק וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמָע דָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה יֵאוֹת הֲוָה לְהַהוּא יְנוֹקָא דְּלָא יְנָדַע כּוּלֵי הַאי, וְאָנָא מִסְתַּפֵּינָא עָלֵיהּ אִי יִתְקַיֵּים בְּעָלְמָא בְּגִינֵי הַאי, אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְלָמָּה. אָמַר לֵיהּ, דְּהָא יְכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בְּאַתָּר דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ וּמִסְתַּפֵּינָא עָלּוֹי דְּעַד לָא יִמְטֵי לְפִרְקוֹי יִסְתַּכַּל וְיִשְׁגַּח וְיֵעָנְשׁוּן לֵיהּ, שְׁמַע הַהוּא יְנוֹקָא. אָמַר, לָא מִסְתַּפֵּינָא מֵעוֹנְשָׁא לְעָלְמִין דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִסְתַּלַּק אַבָּא מֵעָלְמָא, בָּרִיךְ לִי וְצַלִּי עֲלַי וְיַדַּעְנָא דִּזְכוּתָא דְּאַבָּא יָגִין עָלַי. אָמַר לֵיהּ מַאן הוּא אֲבוּךְ. אָמַר בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא. נָטְלוּ לֵיהּ וְאַרְכְּבוּ לֵיהּ עַל כְּתְפַיְיהוּ תְּלַת מְיִלִין. אַזְלוּ וְסַדְּרוּ מְיִלִין קָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹן, וַדַּאי יְרוּתָא אוֹרַיְיתָא אַחְסִין, וְאִלְמָלֵא זְכוּתָא דְּאָבוֹי אִתְעֲנַשׁ מִלְּעֵילָּא, אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִינּוּן דְּאָזִילוּ בַּתְרָא דְּאוֹרַיְיתָא אַחְסִינוּ לָהּ אִינּוּן וּבַנָּיְיהוּ לְעָלְמִין.

סימן ב

שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, הַהוּא בְּמִדָּה שְׁבִיעִית נֶאֱמַר דִּכְתִיב, אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹורוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ, מַאי נִיהוּ מִדָּה שְׁבִיעִית הֲוֵי אוֹמֵר זֶה מִדַּת טוּבוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמַאי טַעְמָא אָמַר שַׁבְּתוֹתַי וְלֹא אָמַר שַׁבָּתַי. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ אִשָּׁה נָאָה, וְכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ מַזְמִינָה יוֹם אֶחָד לִהְיוֹת עִמּוֹ. וְהַמֶּלֶךְ יֵשׁ לוֹ בָּנִים נָאִים וְאוֹהֲבָם, וְאָמַר לָהֶם הוֹאִיל וְכֵן הוּא, שִׁמְחוּ גַּם אַתֶּם בְּיוֹם שִׂמְחָתִי, כִּי אֲנִי בְּשֶׁלְכֶם אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל, וְגַם אַתֶּם הֲדְרוּ אוֹתִי. וּמַאי טַעְמָא זָכוֹר וְשָׁמוֹר. זָכוֹר לַזָּכָר וְשָׁמוֹר לַכַּלָּה. וּמַאי טַעְמָא וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ, שִׁמְרוּ עַצְמְכֶם מִן הַהֶרְהוּר, כִּי מִקְדָּשִׁי קָדוֹשׁ הוּא. לָמָּה, כִּי אֲנִי יְיָ בְּכָל צָד.

סימן ג

אָמַר רַבִּי רְחוּמָאי מָהוּ דִּכְתִיב וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֵת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד, וְהָא כְּבָר יָרַד. אֶלָּא וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וְהָעוֹלָה וְאַחַר כַּךְ וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֵת יָדָיו אֶל הָעָם. נְשִׂיאוּת זוֹ לָמָּה, לְפִי שֶׁהִקְרִיב קָרְבָּן וְנִתְרַצָּה לְפָנֵי אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. כְּדְאָמַר צָרִיךְ אוֹתוֹ שֶׁמְּקָרְבָן לַעֲלִיּוֹנִים וּמְיַיחֲדָן לְייַחֵד בְּכֻלָּן אֵלּוּ. וּמָה אֶל הָעָם, בַּעֲבוּר הָעָם. וּמַאי טַעְמָא בִּנְשִׂיאוּת לְבָרֵךְ לְהוֹן בִּבְרָכָה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ בַּאָדָם עֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת רֶמֶז לִי' סְפִירוֹת שֶׁנֶּחְתְּמוּ בְּהוֹן שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

סימן ד

פָּתַח רַבִּי נְהוֹרָאי בְּפָרָשַׁת צִיצִית וְדָרַשׁ, (במדבר ט״ו:ל״ח) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרוֹתָם. מַאי שְׁנָא דְּהָכָא וּבְשַׁבָּת לְדֹרֹתָם חָסֵר, דִּכְתִיב, (שמות ל״א:ט״ז) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, חָסֵר. דְּתָנִינָן. תִּקְנוּ פָּרָשַׁת צִיצִית בִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּבְדִירְתוֹ שֶׁל אָדָם, נִמְצָא פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, חוּץ מִפָּרָשַׁת צִיצִית, שֶׁחָסֵר מִשָּׁם. בַּמֶּה נִשְׁלַם. אֶלָּא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בַּצִּיצִית, וְיוֹצֵא בוֹ לְפִתְחוֹ, הֲרֵי נִשְׁלַם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂמֵחַ בּוֹ, וּמַלְאָךְ הַמָּוֶת זָז מִשָּׁם וְהַיְינוּ לְדֹרֹתָם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלֵם. וְיֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוָה זוֹ, וּמַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית זָז מִשָּׁם וְניצוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק. מְנָלָן. מִמַּאי דִּכְתִיב מְזוּזוֹת, מֵאוֹתִיּוֹתָיו מַשְׁמַע, ז״ז מָוֶ״ת. שֶׁלֹּא נִיתַּן לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְזָז מִפִּתְחוֹ.

בְּשַׁבָּת דִּכְתִיב לְדֹרֹתָם, מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי שֶׁכֵּיוָן שֶׁקִּידֵּשׁ הַיּוֹם, דִּירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּנֵר דָּלוּק, וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וּמִטָּה מְמוּצַעַת וְדִירָתָן מְתוּקָּנֶת כְּדִירַת חָתָן לְקַבֵּל בּוֹ הַכַּלָּה. וּמַאי נִיהוּ. שַׁבָּת הִיא כַּלָּה. וּלְעוֹלָם אֵין מַכְנִיסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה מְתוּקָּנֶת לְכְבוֹדָהּ, כְּפִי הָרָאוּי לָהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. וּכְתִיב, לְדֹרֹתָם, לְהַכְנִיס בָּהּ כַּלָּה קְדוֹשָׁה לְדִירָתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ. בְּשָׁעָה שֶׁקִּידֵּשׁ הַיּוֹם, וְכַלָּה זוֹ בָּאָה, וְאֵינָהּ מוֹצְאָה דִּירָה מְתוּקָּנֶת, וְשׁוּלְחָן עָרוּךְ, וְנֵר דָּלוּק. כַּלָּה זוֹ אוֹמֶרֶת, אֵין דִּירָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. בֵּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב, אֵין זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירָתוֹ לִקְדוּשָׁה. עַל כֵּן צָרִיךְ הֶיכֵּר קְדוּשָׁה בַּבַּיִת. וְעַל דָּא כְּתִיב לְדֹרֹתָם, בְּשַׁבָּת וּבְצִיצִית.

אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, אַסְהֲדְנָא, עַל מַאן דְּנָפַק מִתְּרַע בֵּיתֵיהּ בְּעִיטּוּפָא דְּמִצְוָה, וּתְפִילִּין בְּרֹאשׁוֹ, בְּשָׁעָה דְּנָפֵיק בֵּין תְּרֵין תַּרְעִין, אִזְדַּמְנָא שְׁכִינְתָּא עֲלֵיהּ. וּתְרֵין מַלְאָכִין דְּקָיְימִין עֲלֵיהּ, חַד מִימְינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא, וְכוּלְהוֹן מְלַוִּין לֵיהּ עַד בֵּי כְּנִישְׁתָּא, וּמְבָרְכִין לֵיהּ. וְחַד מְקַטְרְגָא דְּאִיהוּ קָיְימָא קַמֵּי פִּתְחֵי דְּבַר נָשׁ אָזֵיל מְבַתְּרֵייהוּ, וְעַל כָּרְחֵיהּ אָתֵיב וַאֲמַר אָמֵן.

סימן ה

ספר הבהיר מַאי טַעְמָא אָנוּ מֵטִילִין תְּכֵלֶת בַּצִּיצִית, וּמַאי טַעְמָא שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ גַּן נָאֶה וְלוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת וְשָׁם שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן, וְהוֹדִיעוֹ לְבַדּוֹ אוֹתָן הַנְּתִיבוֹת. אָמַר לוֹ, שׁוֹמְרֵם וְלֵךְ בָּהֶם בְּכָל יוֹם וְכָל זְמָן שֶׁתַּדְרִיכֵם שָׁלוֹם לָךְ.

מָה עָשָׂה הַשּׁוֹמֵר, אָמַר, אִם אֲנִי אֶהְיֶה לְבַדִּי בְּאֵלֶּה הַנְּתִיבוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְשׁוֹמֵר אֶחָד לְקַיֵּים אֵלּוּ הַנְּתִיבוֹת. וְעוֹד כִּי יֹאמְרוּ הָעוֹלָם, כֵּילֵי הוּא מֶלֶךְ זֶה וְשׁוֹמֵר זֶה. לְכָךְ שָׂם שׁוֹמֵר זֶה, שׁוֹמְרִים אֲחֵרִים עַל הַנְּתִיבוֹת אֵלֶּה שֶׁהֵן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת.

וּמַאי טַעְמָא דֶּתְכֶלֶת אָמַר הַשּׁוֹמֵר שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הַשּׁוֹמְרִים, הַגַּן שֶׁלִּי הוּא. נָתַן לָהֶם סִימָן, רְאוּ הַסִּימָן לַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ, שֶׁהַגַּן הַזֶּה וְאֵלֶּה הַנְּתִיבוֹת הוּא תִּקְנָם, וְאֵינָם שֶׁלִּי וְהִנֵּה חוֹתָמוֹ.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ וּבִתּוֹ שֶׁהָיוּ לָהֶם עֲבָדִים, בִּקְּשׁוּ לֵילֵךְ מֵרְחוֹק, פַּחֲדוּ מִן אֵימַת הַמֶּלֶךְ. נָתַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ סִימָנוֹ. פַּחֲדוּ מִן הַבַּת וְנָתְנָה לָהֶם סִימָן. אָמְרוּ, מֵעַתָּה בִּשְׁנֵי סִימָנִין אֵלּוּ (תהילים קכ"א:ז') יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֵת נַפְשֶׁךָ.

(עוד שם) וּמַאי נִיהִי, אֶרֶץ דְּנַחְצָבָה מִמֶּנָּה שָׁמַיִם וְהִיא כִּסְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהִיא אֶבֶן יְקָרָה, וְהִיא יַם הַחָכְמָה. וּכְנֶגְדָּהּ תְּכֶלֶת בְּטַלִּית צִיצִית. דְּאָמַר רַבִּי מֵאִיר, מָה נִשְׁתַּנָּה (דאמר) תְּכֶלֶת מִכָּל מִינֵי צִבְעוֹנִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּכֶלֶת דּוֹמֶה לַיָּם. וְהַיָּם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ וְהָרָקִיעַ דּוֹמֶה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ"ד:י') וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר וּכְתִיב כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. (ע"כ):

סימן ו

דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּהַהוּא חַיָּה עִילָּאָה. וּבְגִין דְּהַאי נֶפֶשׁ חַיָּה אִיהִי קַדִּישָׁא עִילָּאָה, כַּד אַרְעָא קַדִּישָׁא מְשָׁכָא לָהּ בְּגַוָּוהּ וְאִתְכְּלִילַת בָּהּ, כְּדֵין קָרֵינַן לָהּ נְשָׁמָה. וְתָא חֲזֵי, בְּכָל זִמְנָא דְּבַר נָשׁ אָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, וּפוּמֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ מְמַלְּלָן מִילִּין קַדִּישִׁין בְּצַלּוֹתָא, בְּאוֹרַיְיתָא. הַאי נְשָׁמְתָא אִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ, רְחִימָא הוּא דְּמָארֵיהּ. כַּמָּה נְטוּרִין נַטְרִין לֵיהּ מִכָּל סִטְרִין. רְשִׁימָא הוּא לְטָב לְעֵילָּא וְתַתָּא וּשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא שַׁרְיָיא עֲלוֹי. וְדָא הִיא דְּסַלְקָא לְעֵילָּא וּמְמַלְּלָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא וְעָיְילָא בְּכָל תַּרְעִין וְלֵית דְּיִמְחֵי בִּידָהָא. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי רוּחַ מְמַלְּלָא. דְּהָא כָּל שְׁאָר נְפָשָׁתָא (נפשתאן) לֵית לוֹן רְשׁוּ לְמַלְּלָא קַמֵּי מַלְכָּא בָּר הַאי. וּבְזִמְנָא דְּאִיהוּ אַסְטֵי אוֹרְחוֹי וְשַׁפְוָותֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ מְמַלְּלָן מִילִּין בִּישִׁין, שְׁכִינְתָּא אִסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אִתְעַבְּרַת מִנֵּיהּ וְלָא אִתְדַּבְּקַת בֵּיהּ. וּמִסְטָרָא דְּחִוְיָיא בִּישָׁא תַּקִּיפָא אִתְעָר רוּחָא חֲדָא דְּשָׁט וְאַכִיל בְּעָלְמָא, דְּלָא שַׁרְיָיא אֶלָּא בְּאֲתַר דִּקְדוּשָׁה עִילָּאָה אִסְתְּלַק מִתַּמָּן.

וְאִינּוּן מִילִּין סָלְקִין לְאֲתַר דְּחִוְיָיא בִּישָׁא, דְּכֹלָּא לְאַתְרֵיהּ אִתְהַדָּר. וּבְשַׁעֲתָא דְּסָלְקִין, כֹּלָּא מַכְרִיזִין וְאָמְרִין אִסְתַּלְקוּ סוּחְרָנֵיהּ דְּמַלָּה בִּישָׁא דְּפַלְנְיָא. פְּנוּ אֲתַר לְאָרְחֵיהּ דְּחִוְיָיא תַּקִּיפָא. וְהַהִיא נְשָׁמָה סַלְקָא בְּכִסּוּפָא, בְּעָאקוּ דְּכֹלָּא. וְלָא יַהֲבִין לָהּ אֲתַר לְמַלָּלָא כְּמַלְקַדְמִין. וּכְדֵין חִוְיָיא אָזְדַּמַן.

וְכַד הַהִיא מִלָּה בִּישָׁא סַלְקָא בְּאוֹרְחִין יְדִיעָאן וְשָׁאֲרֵי קַמֵּי דְּחִוְיָיא תַּקִּיפָא כַּמָּה רוּחִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא וְרוּחָא נַחְתָּא מֵהַהוּא סִטְרָא, וְאַשְׁכַּח דְּהַהוּא בַּר נָשׁ אִתְעָר לֵיהּ בְּמִלָּה

בִּישָׁא. וְהָא רוּחָא מְמַלְּלָא קַדִּישָׁא אִתְעַבְּרַת מִנַּיְיהּ, כְּדֵין שַׁרְיָיא עֲלוֹי וְסָאִיב לֵיהּ, וּכְדֵין הוּא סָגִיר וְאִתְפְּגִים בִּבְשָׂרֵיהּ בְּחִיזוּ דְּאַנְפּוֹי בְּכֹלָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי כ״א:כ״ג) שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ. נַפְשׁוֹ וַדַּאי, הַהִיא דְּהָוָה מְמַלְּלָא אִתְעֲבִידַת מַשְׁתּוּקָא בְּגִין מִלּוֹלָא בִּישָׁא וּכְמָה דְּעוֹנְשָׁא דְּבַר נָשׁ בְּהַאי, בְּגִין מִלָּה בִּישָׁא, כָּךְ עוֹנְשֵׁיהּ בְּגִין מִלָּה טָבָא (דאתי לידיה דיכיל למללא ולא מליל):

סימן ז

וְכִי בְּכָל עֵת יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד צְדָקָה, אִי הָכִי תְּרֵיסַר שַׁעְתֵּי בְּיוֹמָא מַאן יָכִיל. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּעָבִיד צְדָקָה בְּכָל עֵת. מַאי בְּכָל עֵת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא ט״ז:ב׳) וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, ואוּקְמוּהָ.

וְלָא תֵּימָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִיהִי עֵת רַעֲוָא קַדִּישָׁא בְּצַדִּיק. אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּכָל עֵת דְּלְתַתָּא אַסְגֵּי צְדָקָה עֲלַיְיהוּ וְאִתְעַר צְדָקָה בְּכֻלְּהוּ, בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. בְּגִין כָּךְ יְשַׁוּוּ לְבֵיהּ וּרְעוּתֵיהּ בַּר נָשׁ וְיִדְבַּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כֵּיוָן דְּמָטוּ קַמֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא. אָמַר, וּמָה דָּא בִּלְחוֹדוֹי, אֲפִילּוּ כָּל מַאן דְּאָחִיד לְאִילָנָא (באילנא) דְּחַיֵּי אִשְׁתְּזִיב בְּהַאי עַלְמָא וְאַפִּילּוּ מִן מוֹתָא דְּעָלְמָא, מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. כָּל שֶׁכֵּן מְאַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכֻלְּהוּ אִתְעַר צְדָקָה אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְהַאי אֲתַר אִיהוּ דְּמְזוֹנָא לְכֹלָּא לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים. מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ דְּהָא כָּל בְּנֵי עַלְמָא לָא יַכְלֵי לְאִתְעָרָא צְדָקָה עֲלַיְיהוּ, דְּהָא אִינּוּן בְּצַדְקָה אֲחִידָן וְכָל בְּנֵי עַלְמָא בִּזְכוּתַיְיהוּ נְזוֹנִין, בְּהוּ מַמָּשׁ. וְאִינּוּן לָא יַכְלִין לְאִתְזָנָא בְּהוּ מַמָּשׁ, בְּגִין דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתַּדַּל בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא נְזוֹנִין מִנַּיְיהוּ. אִשְׁתְּכַח דְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים מִתְעָרֵי מְזוֹנָא לְעַלְמָא וּשְׁלָמָא.

אִי לְכָל בְּנֵי עַלְמָא מִתְעָרֵי מְזוֹנָא, לוֹן אֲמַאי לָא מִתְעָרֵי. אֶלָּא תַּלְמִיד חָכָם הוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי מַמָּשׁ. וְאִילָנָא דְּחַיֵּי לָא מִתְּזָן אֶלָּא מִן הָעוֹלָם הַבָּא. וְהָעוֹלָם הַבָּא לָא אִשְׁתְּכַח בְּהַאי עַלְמָא אֶלָּא לְבָתַר דְּעָאל לְהַהוּא עַלְמָא, כְּדֵין אִתְּזָן בֵּיהּ וְאִתְנַטְעוּ שָׁרְשׁוֹי עָלֵיהּ.

הַשְׁתָּא אַכְלֵי מֵאִיבָּא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. וּמַאן אִיהוּ, הַהוּא אֲתָר דְּאִשְׁתַּכַּח לְגַבֵּי מִסְכְּנָא וְאִיהוּ אִקָּרֵי (בראשית ג׳:ג׳) פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן. וְעַל דָּא אַכְלֵי מֵהַהוּא פְּרִי בְּהַאי עַלְמָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, הֵם נְזוֹנִין בְּזִרּוֹעַ. מַאי בְּזִרּוֹעַ, דָּא גְּבוּרָה. וְאִינּוּן זְמִינִין לְעוֹלָם הַבָּא. דְּמְזוֹנָא דְּעוֹלָם הַבָּא, לָאו אִיהִי בְּהַאי עַלְמָא, אֶלָּא צִמְצוּמָא זְעִירָא דְּחֵילָא דִּילֵיהּ, דְּאִשְׁתַּכַּח בְּמְתִיקוּ דְּאוֹרַיְיתָא. וְדָא טַעֲמֵי עַל הַהוּא אִיבָּא דְּאִילָנָא תַּתְּאָה וְדָא חֵידוּ דְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּמְזוֹנָא עִילָּאָה דִּילְהוֹן.

כֵּיוָן דְּיַעֲבְרוּן מֵהַאי עַלְמָא, כַּמָּה נְחִלִּין עִלָּאִין דְּעוֹלָם הַבָּא סָחֲרָן לְדוּכְתַּיְיהוּ, וְיִשְׁתַּרְשׁוּן בֵּיהּ וְיִסְתָּלְקוּן לְעֵילָּא לְעֵילָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיהו ס״ד:ג׳) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ

יַעֲשֶׂה לִמְחַכֶּה לוֹ. מַאי יַעֲשֶׂה, דָּא יוֹבֵלָא. הַהוּא דְּאִקְרֵי הָעוֹלָם הַבָּא. לִמְחַכֶּה לוֹ וּדַאי, דְּלָא בַּעְיִין מְזוֹנָא לְעַלְמָא דָּא, עַד דְּאָתַאן (ס"א דאתקן) לְמְזוֹנָא דִּילְהוֹן. וּמַאי מְזוֹנָא דִּילְהוֹן, הָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל דָּא זָכָאן בְּכוֹלָּא. דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים וְגוֹ':

סימן ח

שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין, בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא. וַעֲלַיְיהוּ שָׁתֵיל וּבָנֵי עָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות כ׳:י״א) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה', וְלֹא כְתִיב בְּשִׁשֶּׁת. וְלָקֵבִיל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עִילָּאִין, בָּרָא בְּאַרְעָא שִׁבְעָה זַכָּאֵי קִשׁוֹט, לְקַיְימָא לוֹן, וּלְאַנְהָרָא לוֹן, כָּל חַד וְחַד לְקָבֵיל יוֹמֵיהּ. וְשָׁתֵיל לְהוֹ, כָּל חַד וְחַד בְּדָרָא דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ. וְאִינּוּן אֲבָהָן דְּעָלְמָא, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדָוִד.

וְאִינּוּן אִיקָרוּן הָרִים, הָרְרֵי קֶדֶם, דְּאִינּוּן תַּלְיָין מֵאִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עִילָּאִין דַּאֲמָרָן. ו' יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְז' דְּקַיְימָא קַמַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה י״ב:ח׳) וּבֵית דָּוִד כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ ה' לְפָנֵיהֶם. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, רְבִיעָאָה אִיהוּ בְּיוֹמִין. וְיוֹסֵף אִיהוּ שְׁבִיעָאָה. אֲבָל כַּד אִתְכְּלִילַת בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, וְיַהֲיב לֵיהּ תּוֹסֶפֶת תַּפְנוּקָא מִבֵּי מַלְכָּא, אִקְרֵי אוֹף אִיהִי שְׁבִיעָאָה.

וְכָלְהוֹ אֲחִידוּ בַּה בִּשְׁכִינְתָּא, בְּרָזָא דְּשִׁבְעָה. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִיקְרֵי בַּת שֶׁבַע. בַּת מֵאִימָּא עִילָּאָה, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּשֶׁבַע דַּרְגִּין דְּעַמַּהּ. וְאִיהִי דַּרְגָּא דְּצַדָּק, עֲשִׂירָאָה דְּאִינּוּן סְפִירִין, דְּאִיקְרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִיקְרֵי שְׁבִיעָאָה בִּקְרָא, (דברי הימים א כ״ט:י״א) דִּלְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל וכו', עַד הַמַּמְלָכָה. וּמַאי טַעְמָא, וְהָא רְבִיעָאָה הִיא לְיוֹמֵי. אֶלָּא בְּגִין דְּאִיהִי נְטִיעָה בַּתְרָאָה, וְאִתְכְּלִילַת בִּשְׁבִיעָאָה, בְּגִין כָּךְ נָטְלָה שְׁמֵיהּ, וְכוֹלָּא חַד.

וְכָל חַד וְחַד מֵאָבָהָן, יָדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דִּילֵיהּ. אַבְרָהָם יָדַע לֵיהּ, מִגּוֹ חֶסֶד, דְּאִיהוּ מִדַּת הַגְּדוּלָּה, מִדַּת הַחֶסֶד, יְמִינָא דְּמַלְכָּא. וְעַל דָּא אָחִיד בָּהּ, וְלָא שָׁבִיק לָהּ לְעָלְמִין, וְעָבִיד טִיבוּ עִם בְּנֵי נָשָׁא, וְאוֹקְמוּהָ. דְּהָא עוֹבָדוֹי סְלִיקוּ לֵיהּ בְּהַאי דַּרְגָּא.

יִצְחָק יָדַע לֵיהּ בְּדַרְגָּא דִּגְבוּרָה, דְּאִקְרֵי פַּחַד יִצְחָק, וְדָחִיל לֵיהּ לְעָלְמִין. יַעֲקֹב יָדַע לֵיהּ מִגּוֹ דַּרְגָּא דְּתִפְאֶרֶת. דְּאִיהוּ כְּלִיל מֵחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְאִקְרֵי אֱמֶת, וְאָחִיד בַּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז׳:כ׳) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יוֹסֵף יָדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגּוֹ הַהִיא אַסְפַּקְלַרְיָא, דְּאִקְרֵי כֹּל. וְעַל דָּא אִיקְרֵי יוֹסֵף כְּלָלָא, דִּכְתִיב (בראשית מ״ז:י״ב) וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף. וְאִיקְרֵי יְסוֹד עוֹלָם.

מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן אִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין, דְּאִשְׁתְּמַע קָלָא דִּלְעֵילָא מִבֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא עַל יָדַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתָּךְ וְגוֹמֵר. וְאִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין דִּלְעֵילָא, אִינוּן נֶצַח וְהוֹד, וְאִינוּן תְּרֵין סַמְכִין דְּגוּפָא.

כְּגַוְונָא דָּא, אִית לָהּ לְמַטְרוֹנִיתָא לְתַתָּא, תְּרֵין כְּרוּבִין תְּחוֹתָהּ, דְּיָנְקִין מִינָהּ. וְאִינוּן עִילָּאִין וּדַאי, עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת, דְּאִיקָּרֵי צֶדֶק, אֲרוֹנָא דְּעֵדוּת. וּמַאן עֵדוּת, דָּא יוֹסֵף, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים פ״א:ו׳) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְאִיקָּרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהַאי אֲרוֹנָא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינוּן אֲבָהָן עִילָּאִין דַּאֲחִידָן לְעֵילָּא, רְמִיזָן כֻּלְּהוֹ בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, תּוֹרַת ה׳. וְדָוִד דְּאִיהוּ אֲחִיד בְּבָרְיְיתָא, דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, רְמִיזָא בְּדִבְרֵי קַבָּלָה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי קַבָּלָה, דְּמְקַבֶּלֶת נְהִירוּ מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִיקָּרֵי צַדִּיק, וְאִיקָּרֵי יוֹסֵף, וּאִיקָּרֵי כֹּל.

וְאִינוּן תְּרֵין כְּרוּבִין עִילָּאִין, קָיְימִין עַל הַהוּא סַהֲדוּתָא דַּאֲרוֹנָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברי הימים א כ״ט:י״א) וְהַנֶּצַח וְהַהוֹד, כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְדָא אִיהוּ סִיּוּמָא דִּשְׁמַיָּא וּמְזַוּוג לְהַאי אֶרֶץ.

וְהָכֵי הוּא, דְּכָל מַה שֶּׁבָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, בָּרָא לְקַבְלֵיהּ לְתַתָּא. וְיוֹסֵף אִקְרֵי עֵדוּת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְעַל דָּא שְׁמָא דְיוֹסֵף שְׁלִים בְּכֹלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְעַל דָּא תָּנִינָן, אָרוֹן דְּיוֹסֵף וְאָרוֹן דִּשְׁכִינְתָּא, בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הֲווֹ אָזְלִין בְּמַדְבְּרָא, וַהֲווּ כּוּלֵי עָלְמָא אָמְרֵי מַה טִיבָן שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת אֵלּוּ. וּמְתִיבִין לוֹן, קַיֵּים זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה. קַיֵּי"ם וּדַאי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י׳:כ״ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אִיהוּ קְיוּמָא דְעָלְמָא.

אָתָא דָּוִד דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, דַּאֲבָהָן אֶחָד בַּהּ, בְּהַאי בַּת שֶׁבַע, דְּאִיהִי מַמְלְכָה, וְלָא שְׁבִיק לָהּ לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל ל״ז:כ״ה-כ״ו) וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם. וּכְתִיב, (תהילים פ״ט:ל״ז) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל דָּא אוֹלִיף לָן אוֹרַיְיתָא, דְּכֻלְּהוֹ אֲחִידָן בַּהּ בִּשְׁכִינְתָּא בְּרָזָא דְּשֶׁבַע.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם בּוּצִינָא קַדִּמָאָה קַדִּישָׁא דְּעָלְמָא, כַּד בָּעָא לְסַלְקָא לְדַרְגֵּיהּ, לָא יְכִיל, עַד דְּסָלִיק וְאִשְׁתְּמוֹדַע בְּאִינוּן תְּלַת דַּרְגִּין עִילָּאִין דַּעֲלֵיהּ, דְּהַהוּא חוּלְקָא דִילֵיהּ.

כֵּיוָן דְּסָלִיק וְאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ אִינוּן תְּלַת דַּרְגִּין, דְּעִם אִינוּן שִׁבְעָה, דְּאִיקְרוֹן כֶּתֶר עֶלְיוֹן חָכְמָה בִּינָה, וְאִינוּן שְׁלִימוּ דְּעֶשֶׂר סְפִירָן, דְּאִיקָּרֵי בָּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּסָלִיק אַחַר כַּךְ בְּאִינוּן תְּלָתָא, דְּאִינוּן עַתִּיקָא וְאַבָּא וְאִימָּא, דְּנָגִיד מִנְּהוֹן נְהִירוּ לְתַתָּא, כְּדֵין אָחִיד לְחוּלְקֵיהּ, הַהוּא דַּרְגָּא דְּתַחוֹתַיְיהוּ דְּאִינוּן תְּלָתָא, דְּאִיקָּרֵי חֶסֶד.

וְכָלְהוֹ אַדְבֵּיק לוֹן, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא, דִּבְהוֹ מַמָּשׁ לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיַדַּע כְּלוּם. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בֶּן שְׁלשָׁה שָׁנִים, הִכִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ, בֶּן שְׁלשָׁה דַּיְיקָא.

וְתָא חֲזֵי, רָזָא דְּהַנֵּי שְׁלשָׁה שְׁנִין, וְלָא פָּחוֹת, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִקָּרֵי בַּת שֶׁבַע, וְלָא יָכֵיל לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדָהּ, עַד דְּסָלֵיק בְּאינוּן תְּלַת דַּרְגִּין עִילָּאִין, דְּעִם אינוּן ז', לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא מִגַּוּון, וּלְאִתְנַהֲרָא בְּכָל מַאי דְּאִיהוּ לְתַתָּא, וְג' וְז', הָא עֶשֶׂר דַּרְגִּין עִלָּאִין, רָזָא דִּשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכֵיוָן דְּהֲוָה מִתְנַהֵיר בְּאינוּן שְׁלשָׁה, בָּעָא לְסַלְקָא בְּאינוּן שֶׁבַע, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (בראשית כ״א:כ״ח) וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת שֶׁבַע כִּבְשֹׂת הַצֹּאן. וְרָזָא דָא רָמִיז לַאֲבִימֶלֶךְ, דְּלָא יִשְׁלְטוּן עֲלֵיהוֹן בְּנוֹי, עַד דְּיִשְׁתְּלִימוּ אינוּן שִׁבְעָה זַכָּאֵי קִשׁוֹט בְּיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּיל אינוּן שִׁבְעָה דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא.

כֵּיוָן דְּיִשְׁתְּלִימוּ, יָתֵיב עָלְמָא תַּתָּאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה. בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. וּייָתֵי דָּוִד, דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, וְיִתְעַר לְהַהִיא בַּת שֶׁבַע דִּלְעֵילָּא, דְּאִיהִי נָקְמָא נְקַמָּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְיִתְפְּרַע מִנְּהוֹן.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל ב ח׳:א׳) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. מַאי וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן. בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִימוּ יִשְׂרָאֵל, וְהֲווּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּדֵין וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם. דְּהָא עַד הַשְׁתָּא לָא יָכִילוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיתְבַּר תּוֹקְפֵיהוֹן, וְהָא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא בְּהַהוּא מֶתֶג הָאַמָּה, וְאוֹקְמוּהָ.

וְתָא חֲזֵי, הַאי דְּרָמַז לֵיהּ אַבְרָהָם בְּכִבְשׂוֹת הַצֹּאן, וְלֹא בְּעִזִּים, וְלֹא בִּמְילֵי אַחֲרִינֵי, בְּגִין דְּאינוּן מִסְטָרָא דְחֶסֶד, מֵאינוּן מְמַנָּן דְּיָנְקִין מִסְטָרָא דְחֶסֶד, יָנְקִין לְתַתָּא אינוּן כְּבָשִׂים, תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵיהוֹן. וְאַבְרָהָם אָחִיד לְחוּלְקֵיהּ מִדַּת הַחֶסֶד, וְכוֹלָּא בְּרָזָא דְּחֶסֶד תַּתָּא.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, מַאן דְּשָׁרֵי גּוֹ עָאנָא, לָא מִסְתַּכֵּן לְעָלְמִין. וְאִי אִיהוּ שָׁרֵי גּוֹ עִזַּיָּיא, וְרָעֵי לוֹן, כַּמָּה נָזְקִינֵי נִימוּסִין, יִתְבִּין לְקַבְלֵיהּ לְאַסְטָאָה לֵיהּ, בְּגִין דְּאינוּן מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. אֲבָל כַּד אָתָא יִצְחָק לְמִגְזַר עִמַּיהּ קָיִים, גָּזַר עִמַּיהּ בְּשִׁבְעָה, דְּאִתְגְּלְיָיא מִגּוֹ הַהִיא בֵּירָא, דִּכְתִיב (בראשית כ״ו:כ״ג) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם קָרָא לְהַהִיא בֵּירָא דְּמַיִין, בְּאֵר שֶׁבַע. יִצְחָק קָרָא לָהּ, שִׁבְעָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּגִין דְּיִצְחָק אָחִיד לְחוּלְקֵיהּ דַּרְגָּא דְּפַחַד, דְּאִיהוּ דִּינָא, וְעַל דָּא אוֹסִיף בָּהּ ה'. וְה' בְּכָל אֲתַר מִדַּת הַדִּין. וְסִימָנָךְ (יחזקאל ט״ז:מ״ג) הֵא דְּרָכֵךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה. דְּלָא עָבַד בְּחוּרְפָּן, כְּמָה דַּעֲבַד אֲבוּהָ, וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, וְאוֹסִיף בָּהּ ה', לְאַחֲזָאָה דְּאִיהִי חוּלְקֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא לֵיהּ בְּדִינָא. כֵּיוָן דְּחָזָא דְּלָא מִתְקַיְּים, שְׁתֵּף בֵּיהּ חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית ב׳:ד׳) בְּהִבָּרְאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וּלְקַמּוֹהָ בְּאַבְרָהָם אִיתְקַיְּים עָלְמָא. בְּגִין כָּךְ הַאי בֵּירָא, בֵּיתָא דְעָלְמָא, עַל שְׁמֵיהּ אִיתְקְרֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם כא) עַל כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע. אַף עַל גַּב דְּהַאי בֵּירָא אִתְדַּבַּק בְּיִצְחָק, דִּכְתִיב (שם כו) וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה. שְׁמָהּ בְּאֵר שָׁבַע, סִטְרָא דְאַבְרָהָם, וְלֹא בְּאֵר שִׁבְעָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב׳:ו׳) וּשְׂמֹאלוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

וְתָא חֲזֵי, ד' מַאיְנוּן שִׁבְעָה זַכָּאֵי קְשׁוֹט, כַּד בָּעוֹ לְאִתְקְרָבָא בִּשְׁכִינְתָּא, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע, כְּלְהוֹ אִיעָרְעוּ בְּהַאי בְּאֵר, דְּלָא פְּסְקוּ מֵימוֹי לְעָלְמִין. אַבְרָהָם כְּרֵי לֵיהּ לְהַאי בֵּירָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אוֹלִיף לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, דְּיִפְלְחוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּכָרֵי לֵיהּ, אַפֵּיק מַיִין נָבְעִין דְּלָא פָּסְקִין לְעָלְמִין.

וְכֵיוָן דְּמֵת אַבְרָהָם, מַה כְּתִיב (בראשית כ״ו:ט״ו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם. בְּאֵרֹת כְּתִיב, וְחַד הֲוָה, דִּכְתִיב בְּאֵר שָׁבַע, וְקָרוֹ לֵיהּ בְּאֵרוֹת, דְּמַשְׁמַע דְּסַגִּיאִין הֲווֹ. בְּגִין דְּהַאי בֵּירָא, מִתְחֲזֵי לוֹן לַאֲבָהָן בְּכָל דּוּכְתָּא דַּהֲווֹ אָזְלִין, וַהֲוָה מִתְחֲזֵי לוֹן כְּבֵירִין סַגִּיאִין.

כֵּיוָן דְּמִילְּאוּ פְּלִשְׁתִּים עַפְרָא, רָזָא דְּאַהַדְּרוּ בְּנֵי עָלְמָא לַעֲבוֹדָה זָרָה, הֲוָה עָלְמָא שָׁמֵם, דְּלֵית דְּיָדַע לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֵּיוָן דְּאָתָא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו. מַאי וַיָּשָׁב, אֶלָּא דַּאֲתֵיב עָלְמָא לְתִיקוּנֵיהּ, וְאוֹלִיף לוֹן לִבְנֵי עָלְמָא דְּיֵדְעוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם כה) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִ"י, הַאי בֵּירָא מִמַּאן הוּא. מִמַּאן דְּכָל חַיִּין עִילָּאִין וְתַתָּאִין וְקַיּוּמֵיהוֹן תַּלְיָין בֵּיהּ. וְחָזֵי כֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל ב׳:כ״ב) יָדַע מַה בַּחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שָׁרֵא.

וְתָא חֲזֵי, אִינּוּן עַבְדֵי יִצְחָק בְּגִין דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, כַּד חָפְרוּ לָהּ, מַה כְּתִיב, שִׂטְנָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ, עַד דְּאָתָא אִיהוּ (בראשית כ״ו:כ״ב) וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ', וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת וּדַאי. אֲבָל עַבְדֵי אָבִיו, בְּגִין דְּכָלְהוֹ אִתְיְיִן מִסִּטְרָא דְּיַמִּינָא, לָא הֲוָה שִׂטְנָא בְּעָלְמָא, וְלָא נָפִיק דִּינָא בְּהַאי בֵּירָא, לְאַשְׁטָנָא לוֹן, כַּד לָא מַכְשְׁרֵי עוֹבָדֵיהוֹן.

וּמֵהַאי בֵּירָא, אִיהוּ פְּתָחָא לְמֵינְדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהילים קי״ח:י״ט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. וְעַד דְּלָא סָלֵיק יִצְחָק מֵעָלְמָא, בָּרִיךְ לֵיהּ לְיַעֲקֹב, וּשְׁלַחֵיהּ לְחָרָן, לְאַוְזְדַּוְגָא. וְכַד אָזֵיל לְחָרָן מַה כְּתִיב (בראשית כ״ט:ב׳) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה, כֵּיוָן דְּחָזָא יַעֲקֹב יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ הַהוּא בֵּירָא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר שָׁבַע. כְּדֵין אָמַר לֵיהּ לְלָבָן, אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטַנָּה דַּיְיקָא.

תָּא חֲזֵי, לְקֵבֵל אִינּוּן שִׁבְעָה זַכָּאִין, פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, לְקָרְבָא קָרְבַּן מוּסַף, בְּשֶׁבַע זְמָנִין בְּשַׁתָּא. בְּגִין לְאוֹסָפָא לְהוֹ עִדּוּנִין וְתַפְנוּקִין מִבֵּי מַלְכָּא, דְּיִשְׁתְּבְּעוּן אֲבָהָן בְּקַדְמֵיתָא, וּבָתַר כֵּן בְּנִין. וְאִינּוּן ז' זְמָנִין וְלָא יַתִּיר.

בְּשַׁבַּתָּא לְקֵבֵל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּאִקְרֵי כֹּל, וְאִקְרֵי שַׁבָּת, לְאוֹסָפָא לֵיהּ עִידּוּנִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, וּבְרֵישׁ יַרְחָא, לְקֵבֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרִיאַת סִיהֲרָא.

וּבְט"ו יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה, לְקֵבֵיל אַבְרָהָם אֲבוּהוֹן, דְּאָחִיד בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וְאִקְרֵי רֹאשׁוֹן. וּבַעֲצֶרֶת דְּבַחֹדֶשׁ הַג', דְּאִתְיְהִיבַת בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת, לְקֵבֵיל יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ תְּלִיתָאי לַאֲבָהָן, וְאָחִיד בְּקוֹל קוֹל יַעֲקֹב.

וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְקֵבֵיל יִצְחָק, דְּאִתְיְלִיד בֵּיהּ, וַאֲנַן מַדְכְּרִינָן בֵּיהּ עֲקֵדַת יִצְחָק, וְאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, לְקֵבֵל מִדַּת הַדִּין דְּאָחִיד בַּהּ. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְקֵבֵיל מֹשֶׁה, דְּקַבֵּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ צְלוֹתֵיהּ, וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַהֲדַר לֵיהּ לוּחֵי אוֹרַיְיתָא. בְּחַג הַסֻּכּוֹת, לְקֵבֵיל אַהֲרֹן, דְּבִזְכוּתֵיהּ הֲווֹ אָזְלִין שִׁבְעָה עֲנָנִין, דְּחָפָן עַל יִשְׂרָאֵל כְּסוּכּוֹת, וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן עָבְדִין סוּכָּה. וְכָל אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה רָזִין עִילָּאִין סְתִימִין בַּהּ, וְכַד אִלֵּין שִׁבְעָה מִתּוֹסְפִין בְּבִרְכָאן, כָּל עָלְמָא בְּשָׁלִימוּ סַגִּיאָה.

סימן ט

וְהַנִּיחַ אַהֲרֹן אֵת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ. רַבִּי יְהוּדָה שָׁאִיל לְרַבִּי אַבָּא, לָמָּה הָיָה הַכֹּהֵן מֵנִיף אֶת הַלְוִיִּם. אָמַר לוֹ, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְתִינוֹק. כְּשֶׁהוּא בוֹכֶה וְכוֹעֵס, מָה עוֹשִׂין כְּדֵי לְפַיְיסוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, מֵנִיפִין אוֹתוֹ וּמְנַעְנְעִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְשָׁתְקוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא, יְהוּדָה יְהוּדָה, מִלָּה זֹאת בָּאָה לְיָדְךָ וְלֹא חָקַרְתָּ בָּהּ, וַהֲלֹא יִשְׁמְעוּ אָזְנֶךָ מָה שְׂפָתֶיךָ מְדַבֵּר.

כַּךְ הִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה כּוֹעֶסֶת וְרוֹגֶזֶת. דִּכְתִיב, (בראשית מ"ט:ה') שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרוֹתֵיהֶם. וּכְתִיב (בראשית מ"ט:ז') אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה. לְפִי שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִים וּמִתְקַשִּׁים בְּאַפָּם וְעֶבְרָתָם לַעֲשׂוֹת דִּין לְכַלּוֹת וּלְהַכְרִית בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲזַי הַכֹּהֵן שֶׁהוּא הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן מֵנִיף אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַלְוִיִּם שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, כְּדֵי לְשָׁכֵּךְ וּלְשָׁקֵט רָגְזָה וְכַעֲסָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּבְּרוּ הַשַּׁעֲרוֹת מִכָּל שׁוּלֵיהֶן וְלֹא יִתְגַּבְּרוּ וְלֹא יִתְחַזְּקוּ. כְּעֵין דּוּגְמָא זוֹ, הַכֹּהֵן שֶׁמֵּנִיף אֵת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁקוֹט הַצַּד שֶׁל גְּבוּרָה שֶׁלָּהֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעוֹרֵר הַדִּין בָּעוֹלָם.

בָּא רַבִּי יְהוּדָה וְנָשַׁק אֶת יָדָיו. וּכְשֶׁיִּתְעוֹרְרוּ הַדִּינִין בָּעוֹלָם, כָּל הַדִּינִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הוּא דּוֹחֶה אוֹתָם לַחוּץ וְאֵינָם עוֹמְדִים לְפָנָיו, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם.

סימן י

דְּאִינּוּן חַד נָהָר וְגַן. נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן וְגַן דְּאִשְׁתַּקֵי מִנַּיְהוּ. הָכָא כָּל רָזָא סְתִימָא דִּמְהֵימָנוּתָא. וּאוֹלִיפְנָא, הַאי מַאן דְּאִתְעָר בְּלֵילְיָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּעָאל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא. אִיצְטְרִיךְ לוֹמַר קְרָא דָּא, בְּרִעוּתָא דְּלִבָּא. וּלְכַוְונָא דַּעְתֵּיהּ בֵּיהּ. וּבָתַר (תהילים קל"ט:י"ד) אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד. (ולבתר ונהר יוצא מעדן וגו') וְהַיְינוּ שְׁבָחָא דְּחַסִידֵי קַדְמָאֵי כַּד מִתְעָרֵי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וּבָתַר מֵסָדְרֵי שִׁבְחַיְיהוּ וְלְעָאן בְּאוֹרַיְיתָא.

שְׁעְשׁוּעָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי הוּא. אֶלָּא, כָּל צַדִּיקַיָּיא דְּקַיְימִין בְּדִיוּקְנַיְיהוּ מִתְלַבְּשָׁן בְּגִנְתָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. כֵּיוָן דְּאִתְסָחַאן בְּטַלָּא דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָיא בֵּיהּ מֵתַיָּיא, עָאלִין כּוּלְהוֹן לְגַבֵּי מָשִׁיחַ וְשַׁאֲלִין מָה דְּשָׁאֲלִין, וְהָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא.

לְבָתַר מִתְכַּנְּשִׁין וּמִשְׁתַּדְּלִין כּוּלְהוּ בְּדַעְתָּא עִילָּאָה דְּכוּלְהוּ מְתִיבְתֵי דְּתַמָּן וְעָלַיְיהוּ כַּמָּה מְמָנָן. וּמִתְחַדְּשֵׁי תַּמָּן כַּמָּה חִדּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא. לְבָתַר נָפְקֵי כּוּלְהוּ וְחָמָאן כַּד אָתֵי אֵלְיָהוּ לְגַבֵּי אֲבָהָן. אִיהוּ נָפִיק וְאִינְהוּ עָאלִין וְקַיְימָן קַמֵּי אֲבָהָן וְחַדּוּ בֵּהּ בְּכַמָּה בְּנִין קַדִּישִׁין דְּבְסָחֲרַנַיְיהוּ וְחָדָאן כּוּלְהוּ.

כַּד עַיֵּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא כּוּלְהוּ קַיְימֵי מִתְקְנָן כְּדְקָא יָאוֹת. וְכָל אִשְׁתַּדְּלוּתָא דְּאִשְׁתַּדְּלֵי כָּל הַהוּא יוֹמָא בְּחִדּוּשֵׁי דְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תִּיאוּבְתֵּיהּ בְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּחַדִּישׁוּ בָּהּ מִילִּין וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ וּבְאִינּוּן מִילִּין.

לְבָתַר כּוּלְהוּ מִתְתַּקְנָן דְּכָר וְנוּקְבָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּתַר דְּאָרַח וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ בְּכָל אִינּוּן מִילִּין רָזִין דְּחָכְמְתָא דִּילְהוֹן, אִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ וְאִינּוּן חֲמָאן בְּהַהוּא נוֹעַם יְיָ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ חַדָּאן בְּחֶדְוָה סַגִּי, עַד דְּמִתְפַּשְׁטֵי זִיוָא וּנְהוֹרָא דִּילְהוֹן. וּמֵהַהוּא מְשִׁיכוּ זִיוָא וּנְהוֹרָא דְּחֶדְוָה דִּילְהוֹן, עַבְדִין פֵּירִין וְאִיבִּין לְעִלְּמָא דָּא. וְהַהוּא פֶּרִי וְאִיבָּא עָאל תֵּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, עַד זִמְנָא דְּאִיצְטְרִיךְ.

וְכֵן מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק (ואמר) וְאָמְרִין, זַכָּאָה אִיהוּ מַלְכָּא דִּבְנִין אִלֵּין אִתְבְּרִירוּ לְחוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ. קָלָא אִתְעָר מֵאֱמְצָעִיתָא דִּרְקִיעָא וְקָרָא בְּקַל תַּקִּיף וְאָמַר, (תהילים קל"ז:ז') זְכוֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. כְּדֵין עָרְטִירוּ דִּילֵיהּ וְקַרְקְרוֹרָא דִּילֵיהּ וּמִכָּל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן אִשְׁתְּמַע בְּתִלְתָּ מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין.

בְּגִין דְּלָא אִית חֶדְוָה וְשַׁעֲשׁוּעָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימֵי בְּהוּ (דקאים בהדי) צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן. וּבְגִין דָּא אוֹמֵי וְאָמַר, (תהילים קל"ז:ה'-ו') אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם לֹא אַעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי. בְּכָל אֲתַר דְּאִית חֶדְוָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָלָא דָּא נָפִיק וְקַאֲרֵי.

כְּדֵין נָפִיק מִתַּמָּן וְסָלִיק וּבָטֵשׁ רְקִיעִין וְשָׁאִיג שְׁאִיגִין, עַד דְּכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא כּוּלְהוּ בְּעַרְטוּרָא. כְּדֵין נָשְׁבָא רוּחָא וּבָטֵשׁ בְּטַרְפִין דְּהַהוּא אִילָנָא רַבְרְבָא וְכָל עַנְפִין דִּילֵיהּ בַּטְשִׁין דָּא בְּדָא. וְקָלָא אִתְעָר מִגּוֹ נוּפָא דְּאִילָנָא וְקָרֵי וְאָמַר. (תהילים ק"ה:ח'-ט') זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר (דברי הימים א ט"ז:ט"ו-ט"ז) אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק. כֵּיוָן דְּקָלָא דָּא אִתְעָר שְׁמַע אַבְרָהָם סָבָא וְאִתְעַר (כדין) כַּד אִיהוּ רַעֲוָא לְמַלְכָּא וְאִתְנַחֵם בַּהֲדֵיהּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְעָרַת רוּחָא חֲדָא מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם וְכָל רְעוּ וְחֶדְוָה וְאַסְוָותָא אִתְעָר עַל עַלְמָא. וּכְדֵין סָלִיק צַפְרָא וְרַעֲוָא אִשְׁתְּכַח וְנַיְיחָא לְכָל אֲסִירֵי מַלְכָּא דְּאִינּוּן בְּבֵי מָרְעֲיֵיהוּ. זַכָּאָה עַמָּא דְּיָכְלִין לְמִנְדַּע מַרְזִין טְמִירִין סְתִימִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא יוֹמָא חַד הֲוִינָא אֲנָא וְרַבִּי יְהוּדָה דְּמָן עַכּוֹ (אזלי) בְּמַדְבְּרָא וְעָאלְנָא בִּמְעַרְתָּא חֲדָא וַאֲשְׁכַּחְנָא תַּמָּן סִפְרָא חֲדָא עַתִּיקָא דְּמִן יוֹמִין קַדְמָאִין. פַּתַחְנָא לֵיהּ וַאֲשְׁכַּחְנָא דְּהָוָה כְּתִיב בֵּיהּ בְּרֵישׁ מִלּוֹי (ישעיהו מ"ב:ט') הָרִאשֹׁונוֹת הִנֵּה בָאוּ וְחַדָּשׁוֹת הִנְנִי מַגִּיד. וּאוֹקִימְנָא קְרָא בְּנִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. מִן יוֹמָא דְּסָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה לְמִבְרֵי עַלְמָא.

וְעַד לָא אִתְבְּרֵי עַלְמָא כָּל רוּחִין דְּצַדִּיקַיָּיא הֲווּ גְּנִיזִין בְּמַחֲשָׁבָה קָמֵיהּ כָּל חַד וְחַד בְּדִיוּקְנֵיהּ. כֵּיוָן דְּצַיֵּיר עַלְמָא אִתְגַּלְיָין כֻּלְהוּ וְקַיְימוּ בְּדִיוּקְנַיְיהוּ קָמֵיהּ בְּרוֹמֵי מְרוֹמִים. לְבָתַר יָהֵב לוֹן בְּאוֹצָר חַד בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן לְעֵילָּא. וְהַהוּא אוֹצָר לָא מַלְיָא לְעָלְמִין, וְתַדִּיר קָרֵי הָרִאשֹׁונוֹת הִנֵּה בָאוּ וְחַדָּשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. מַאן אִינּוּן אֲנִי מַגִּיד כּוּלְהוּ בִּשְׁמָהָן וְלֵית תִּיאוּבְתָּא וְכִיסוּפָא לְהַאי אוֹצָר אֶלָּא לְאַרְקָא בֵּיהּ נִשְׁמָתִין תְּדִיר. כְּמָה דְּגֵיהִנֹּם לֵית תִּיאוּבְתָּא וְכִיסוּפָא אֶלָּא לְקַבְּלָא נִשְׁמָתִין לְאִתְדַּכָּאָה תַּמָּן וְכָל יוֹמָא קָארֵי הַב הַב. מַאי הַב הַב (אלא) אוֹקִיד אוֹקִיד.

וְהַהוּא אוֹצָר נָטִיל כָּל (אינון) נִשְׁמָתִין אִינּוּן עַד זִמְנָא דְּאַלְבִּישׁ לוֹן וְנָחֲתֵי לְהַאי עַלְמָא. וּמִגּוֹ חוֹבָה דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּאַמְשִׁיךְ סִטְרָא בִּישָׁא לְעַלְמָא אִצְטְרִיכוּ לְאַלְבָּשָׁא אִינּוּן נִשְׁמָתִין בִּלְבוּשָׁא דָא. דְּהָא לְבוּשָׁא אַחֲרָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לְאִינּוּן נִשְׁמָתִין. (ס"א ואמר בההוא ספרא) וְהַהוּא (והוה) אָמַר הַהוּא סִפְרָא עַד הָכָא שְׁתִיקוּ (שתוקו). וְעוֹד חֲמֵינָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַתְוָון מֵחִיקַּן דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן.

וּבָתַר חֲמֵינָא לוֹן בְּחֶלְמָא וְאָמְרוּ לִי שְׁתוֹק וְלָא תְגַלֵּי אֶלָּא לְטִינָרָא תַּקִּיפָא, וְכָךְ עֲבִידְנָא. וַאֲשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ מָאנִין דִּלְבוּשָׁא אַחֲרָא זְמִין (דזמין) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לְאִינּוּן נִשְׁמָתִין לְזִמְנִין (לזמנא) דְּאָתֵי.

(אם כן) מֵתִים דְּחַיִּיו עַל יְדָא דְּיִחֲזְקֵאל, מַאי טַעְמָא לָא עֲבַד לוֹן הַהוּא לְבוּשָׁא. אֶלָּא בְּגִין דְּלָא מָטָא זִמְנָא לְאַתְבְּרָא בְּעָלְמָא הַהוּא אֲוִירָא דַּכְיָא דְּעָבִיד לְבוּשִׁין. וּבְגִין כָּךְ אַלְבִּישׁ לוֹן אֶלָּא כְּמָה דַהֲווּ, וְכָךְ יֵהֵא לִתְחַיַּית הַמֵּתִים, בָּר דְּהַהוּא זוֹהֲמָא דְקַדְמֵיתָא לָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן. כַּד נָפַק בַּר נָשׁ מֵהַאי עַלְמָא, כֻּלְּהוּ בֵּין צַדִּיקֵי בֵּין חֻסִידֵי וּתְמִימֵי וְחַיָּיבֵי וְרָשִׁיעֵי. כֻּלְּהוּ עַבְרֵי בַּאֲוִירָא, לְמֶחֱמֵי אָדָם קַדְמָאָה לִבְנֵי עַלְמָא. וּמִתַּמָּן נָטִיל אוֹרְחָא הֵן לְגִנְתָא דְעֵדֶן הֵן לְגֵיהִנֹּם.

כָּל אִינּוּן דְּאוֹרְחַיְיהוּ לְגִנְתָא דְעֵדֶן, מִתְקָרְבִין לְגַבֵּי חוֹמָה דִּלְבָר מֵאִינּוּן תִּלַּת חוֹמוֹת דְּתַמָּן. וּכְדֵין נָפִיק חַד מְמַנָּא וְאִתְעַר קַמַּיְיהוּ וְקָאֲרֵי וְאָמַר, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא (בעלמין כולהו) בְּעָלְמָא. וְהַהוּא מְמַנָּא יעזרי"אל שְׁמֵיהּ, אוֹלִיף לוֹן אוֹרְחָא וְאַזְלִין קַמֵּיהּ עַד תַּרְעָא חָדָא דְּגֵיהִנֹּם. הַהוּא מְמוּנֶּה קָאֲרֵי בְּחֵילֵיהּ וְאָמַר, צָנוּן תְּנַנָּא (תננהא) צָנוּן יָקִידְתָּא. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, בִּבְהִילוּ מֵצָנְנִין לָהּ וְעָאלִין כּוּלְּהוּ וְטַבְלִין וְעַבְרִין. וְכָל אִינּוּן חַיָּיבִין אִתְמָסְרָן בִּידָא דְּדוּמ"ה וְעָאלִין בְּגֵיהִנֹּם. וְכָל אִינּוּן זַכָּאִין, לָא אִתְמָסְרָן בִּידּוֹי. אֶלָּא (בידא) דְּהָא מְמוּנֶּה. וּבָתַר דְּטַבְלִין וְעַבְרִין, הַהוּא מְמוּנֶּה אָזִיל קַמַּיְיהוּ עַד דְּמָטָאן לְשׁוּר דְּגִנְתָא דְעֵדֶן וַהֲהוּא מְמוּנֶּה קָאֲרֵי לְפִתְחָא וְאוֹמַר, (ישעיהו כ"ו:ב') פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים. כְּדֵין פַּתְחִין פִּתְחָא וְאַעְיִל לוֹן, וְכֵן בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא.

כֵּיוָן דְּעָאלִין לְגוֹ אֲתַר דְּצַדִּיקַיָּיא, צַדִּיקַיָּיא אוֹחֲרָנִין קַיְימִין וְכַמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה עַל צַדִּיקַיָּיא וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָּא חַדָּאן. לְסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין דְּאִתְטַמַּרָן בְּהֵיכְלִין יְדִיעָן נַפְקֵי וַאֲוִירָא נָשְׁבֵי וּמִתְצַיְירָן כּוּלְּהוּ בְּדִיוּקְנַיְיהוּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יַרְתִּין אַחְסָנַת יְרוּתָא כְּדְקָא חֲזֵי לְכָל חַד.

חֲזוּתָא דְאִתְחֲזֵי בְּגִנְתָא דְעֵדֶן מֵחֵיזוּ יְקָרָא דִּיוּקְנָא דְּכָל דִּיוּקְנִין וְגוֹוֹן דְּכָל גּוֹוְנִין. דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא לֹא אִתְגְּלִי בְּהֵיכְלָא וְלָא בְּאֲתָר חַד. אֶלָּא (אתפתח) אִתְפְּשַׁח רְקִיעָא מִרְקָמָא עַל גַּבֵּי גִּנְתָא לְאַרְבַּע סְטָרִין וְאִתְמַלְיָיא מִזִּיוָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא וְאִתְחֲזֵי תַּמָּן, וּאִתְהַנָּן כּוּלְּהוּ צַדִּיקַיָּיא. מַאן חָמָא חֶדְוָה וְכִסּוּפָא דְּהַהוּא נוֹעַם יְיָ.

עַד כָּאן הֲוָה לִי רְשׁוּ לְמֶחֱמֵי בְּהַהוּא סִפְרָא. אַדְמָקִיפְנָא לְמֶחְמֵי יַתִּיר בֵּיהּ, פָּרַח מִן יָדִי וְלָא חֲמֵינָא לֵיהּ. אִשְׁתָּאַרְנָא עֲצִיב וּבָכֵינָא. דַּמִּיכְנָא תַּמָּן בְּהַהוּא מְעַרְתָּא וְחֲמֵינָא לֵיהּ (לההוא) דְּהָוָה לָבִישׁ מָנָא (מצא). אָמַר לִי ר' לָמָה לָךְ לְמִבְכֵּי וְלָא תִתְעַצַּב (ס"א ממאן) מִמַּה דְּהָוָה בְּהַהוּא סִפְרָא. פָּרַח לְגַבֵּיהּ וְנָטְלֵיהּ וְעַד לָא יִפּוֹק מֵהַאי עַלְמָא גְּנִיז לֵיהּ בְּהַהוּא מְעַרְתָּא דְּמַדְבְּרָא דָא, וְהַשְׁתָּא דְּהָוָה מִתְגְּלֵי לְחַיָּיא הָכָא, פָּרַח בַּאֲוִירָא לְנָטְלֵיהּ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה זִיל לָךְ לְאוֹרְחָךְ, וּמֵהַהוּא יוֹמָא וְעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּלֵי לִי וְלָא זָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִמָּאן הֲוָה. וּבְכָל זִמְנָא דְּאָנָא דָכִירְנָא, אִשְׁתָּאַרְנָא עֲצִיב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, דִּילְמָא קוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִיקָרֵיהּ דְּלָא בָּעֵי דְיִתְגַּלֵּי בָּעָלְמָא. עַד דַּהֲווּ יַתְבֵי וְלָעָאן בְּמִלִּין אָחֳרָנִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין נָהַר יָמָּא קָמוּ וַאֲזָלוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַשְׁתָּא עִידָן רַעֲוָא מִקָּמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, נִימָא מִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא וְנִתְעַסֵּק בָּהּ וּנְשְׁתַּתַּף בִּשְׁכִינְתָּא. פָּתַח וְאָמַר, (תהילים ה׳:ד׳) יְהוָ"ה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעְרׂךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. (ע"כ). אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בִּלְעָם חַיְיבָא, מַאן קַטִּיל לֵיהּ, וְהֵיךְ אִקְטִיל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְכוּ'.

סימן יא

לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. אִי תֵּימָא דְּהָא צָרִיךְ לְנַטָּלָא פִּיפּוּסִין וְיוֹחֲסִין דִּילְהוֹן, לָא אִיצְטְרִיךְ אֶלָּא אוֹרַח כָּלָל דִּכְתִיב הִנֵּה עַם יָצָא. מַאי טַעְמָא, מְשׁוּם דְּהַכִּי קָרֵי לוֹן פַּטְרוֹנָא דִּילְהוֹן כַּמָּה זִמְנִין. וְעַל דָּא לָא תִטְעֵי דִּכְתִיב (שמות ה׳:א׳) שַׁלַּח אֶת עַמִּי בְּכָל זְמָן.

וְעוֹד כַּד נַטְלַת עֵיטָא עֲלַיְיהוּ עִם פַּרְעֹה בְּלִישָׁנָא דָא יָכַלְתְּ לְהוּ. דִּכְתִיב, (שמות א׳:ט׳) הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רָב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. אוּף הַשְׁתָּא דִּכְתִיב, הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְלָא אַפִּיק לוֹן אַחֲרָא, אֶלָּא אִיהוּ מִגַּרְמֵיהּ נָפַק. וּבְגִין כָּךְ תֵּיכוֹל לְאַבָאשָׁא לוֹן.

הִנֵּה כִּסֵּה אֵת עֵין הָאָרֶץ, אִית דְּאָמְרֵי סִיחוֹן וְעוֹג דְּקַטְלֵי (דקטלו) לוֹן יִשְׂרָאֵל, דַּהֲווּ עֵינָא דְּאַרְעָא. אֶלָּא כַּד אַיְיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְבֵּה עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כְּתִיב, (שמות י׳:ט״ו) וַיְכַס אֵת עֵין כָּל הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ. אֲמַאי, בְּגִין דְּכָל חַרְשִׁין וְקִסְמִין דְּעָלְמָא לָא יַכְלִין לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין אֶלָּא מִלָּה חָדָא בְּדָרְגָּא חָדָא, בְּזִמְנָא חָדָא. וְעַמָּא דָּא אַיְיתֵי עֲרוֹב מְבוּלְבָּל מִכַּמָּה זִינִין מְבוּלְבָּלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, עַד דְּלָא יְכְלוּ כָּל חַרְשִׁין וְקִסְמִין לְמֵיקָם. וְדָא הוּא וַיְכַס אֵת עֵין כָּל הָאָרֶץ. וְהָכָא כְּתִיב, וַיְכַס אֵת עֵין הָאָרֶץ וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

אָמַר ר' אַבָּא בָּלָק וּבִלְעָם לָא הֲווֹ בָּעָלְמָא חַרְשִׁין וְקִסְמִין כְּוָותַיְיהוּ (בלעם) חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ הֲווֹ בְּפוּמֵיהּ וְעֵינֵיהּ. בָּלָק חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ הֲווֹ בְּעוֹבָדָא דְיָדִין. וְדָא אִיצְטְרִיךְ לְדָא, דְּהָא כָּל זִינֵי חַרְשִׁין דְּעָלְמָא בְּפוּמָא וְעוֹבָדָא הוּא, וּבְהוּ תַלְיָין. בִּלְעָם הֲווֹ לֵיהּ לִישָׁן וְלָא יָדִין, בָּלָק הֲווֹ לֵיהּ יָדִין וְלָא לִישָׁן.

אַזְלוּ חַבְרַיָּיא עַד דְּמָטוּ חַד בֵּי חֻקָּל וְשִׁמְשָׁא הֲווֹ תַּקִּיף לַחֲדָא. חָמוּ הַהוּא בֵּי חֻקָּל בְּשַׁפִּירוּ דְעִשְׂבִין וּמַיִין נַפְקִין לְכָל סְטָר וְאִילָנֵי חַקְלָא סַגִּיאִין, יָתְבוּ תַּמָּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יֵאוֹת אָתָר דָּא לְנַיְיחָא בֵּיהּ.

אַדְהָווֹ יַתְבֵי, הַא חִוְיָא רַבְרְבָא אֲתָא בְּתוּקְפָּא דְשִׁמְשָׁא וְאַעֲבַר קַמַּיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא חִוְיָא, סְטֵי לָךְ מֵאוֹרְחָךְ, דְּהָא תָּב הַהוּא גַּבְרָא וְאִתְנַחֵם עַל מָה דְּעָבַד, וְלָא יוֹסִיף לְמֶעְבַּד הַהוּא מִלָּה. תַּווּהוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר ר' אַבָּא מַאי הוּא. אָמַר לוֹן שְׁתוֹקוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא חִוְיָא, לָבָתַר דְּלָחִישׁוּ לָךְ מִן שְׁמַיָּא, אִתְנַחֵם הַהוּא גַּבְרָא וְשַׁוִּי בִּרְעוּתֵיהּ דְּלָא יְתִיב בֵּיהּ לְעָלְמִין סְטֵי לָךְ מֵאוֹרְחָךְ. קָם חִוְיָא בְּקִיּוּמֵיהּ וְלָא נָטִיל הָכָא וְהָכָא. תָּב

כְּמִלְקַדְמִין. אָמַר לֵיהּ, חִוְיָא חִוְיָא, יַדְעָנָא מָה דְּאַתְּ בָּעֵי, תּוּב מֵאַרְחָךְ. דְּהָא גּוֹי חַיְיבָא אָתֵי, דְּעָבִיד בִּישׁ לְחַד יוּדָאי. וְהָא הוּא נָאִים שָׁכִיב בְּמְעַרְתָּא דִּילָךְ, זִיל וְקַטְלֵיהּ. מִיָּד אַהֲדַּר הַהוּא חִוְיָא וְדַלֵּג דִּלּוּגִין קַמַּיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי לָא הֲוִינָא הָכָא, כַּמָּה בִּישִׁין הֲוָה עָבִיד הַאי חִוְיָא. דְּהָא כַּד בַּר נָשׁ יוּדָאי עָבָד עוֹבָדָא דְּחוֹבָא, וְעַד לָא תָּב בִּתְיוּבְתָּא, לְחִישׁוּ לֵיהּ לְהַאי חִוְיָא לְקַטְלָא לֵיהּ. וְאִימְלָךְ הַהוּא בַּר נָשׁ בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ, וְאִתְנַחֵם מֵחוֹבֵיהּ. וְאָמַר דְּלָא יְתוּב לְעָלְמִין לְהַאי חַטָּאָה וְעַל דָּא אִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא.

אָמְרוּ חַבְרַיָּיא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָה יָדַעְתְּ. אָמַר לְהוּ, סִימָנָא יָהַב לִי אַבָּא, וַאֲנָא אִשְׁתְּמוֹדַעְנָא בֵּיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, תִּינַח חִוְיָא דְּאִשְׁתְּמוֹדַעַת בֵּיהּ. הַהוּא דְּאִתְנַחֵם וְתָב מֵחוֹבֵיהּ בְּמָה יָדַעְתְּ. אָמַר לְהוּ, כַּד הֲוָה אָזִיל הַהוּא חִוְיָא, קַשְׁקַשּׁוֹי הֲווּ סָלְקִין וְנָבְווֹי זָקִיף וְאִיהוּ דְּאָזִיל (אזיל) בְּבְהִילוּ. רוּחָא חָדָא הֲוָה אָזִיל לָקֳבֵלֵיהּ וַהֲוָה קָאֲרֵי קָמֵיהּ, תּוּב מֵאַרְחָךְ. דְּהָא תָּב מֵחוֹבֵיהּ וְאִתְנַחֵם הַהוּא בַּר נָשׁ. וְהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא לָא הֲוָה צַיְית עַד דְּיִתְנוּן לֵיהּ כּוֹפֶר בַּהֲדֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִתְחַיָּיב קְטוֹלָא וְתָב. דְּכַךְ אוֹרְחוֹי דְּחִוְיָא עֵילָא וְתַתָּא, כֵּיוָן דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ, לָא תָּב עַד דְּאַשְׁלִים הַהוּא דִּינָא דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְמֶעְבַּד, אוֹ דְּיִתְנוּן לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ חַיְיבָא אַחֲרָא בְּכוֹפְרָא. דְּהָא בְּרֵיקָנַיָּיא לָא יִפּוֹק. כֵּיוָן דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רְשׁוּ.

אָמְרוּ לֵיהּ, תִּינַח כָּל דָּא. הַהוּא גּוֹי דְּאַמְרַת דִּיהַבְתְּ לֵיהּ כּוֹפְרָא, בְּמָאי יָדַעְתְּ. אָמַר לוֹן, כֵּיוָן דְּמַלֵּלִית לְחִוְיָא, הַהוּא רוּחָא דְּהַוָה אָזִיל לָקֳבֵלֵיהּ וְלִחִישׁ לֵיהּ דִּיתוּב לְאוֹרְחֵיהּ דְּהָא אִתְנַחֵם הַהוּא בַּר נָשׁ. דְּלֵיג הַהוּא רוּחָא עַל אוּדָנֵיהּ. (אודני ואמר לי).

תַּוּוהוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נֵיהַךְ וְנַחֲמֵי, דְּהָא חִוְיָא עָבָד מָה דְּעָבַד. קָמוּ וְקָרִיבוּ גַּבֵּי חַד טִינָרָא בְּהַהוּא בֵּי חֻקָּל, אַשְׁכָּחוּ לְהַהוּא גּוֹי דְּמִית וַהֲהוּא נָחָשׁ כָּרִיךְ עַל עִקְּבֵיהּ וְלָא הֲוָה אַבְדִיל מִנֵּיהּ, וּבָתַר אִתְפְּרַשׁ מֵעָקְבֵיהּ וְסָלִיק עַל גְּרוֹנֵיהּ וְאַכְרִיךְ תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נָחִית עַל עָקְבֵיהּ, דְּלָא הֲוָה מִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ.

אַשְׁכָּחוּ לֵיהּ אַרְנָקִי חַד מַלְיָא דִּינָרִין דְּגָזִיל לְחַד יוּדָאי בְּאָרְחָא וּמְחָא לֵיהּ. נָטַל רַבִּי אֶלְעָזָר יַת אַרְנָקִי. אָמַר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּבָכוֹלָּא עָבִיד שְׁלִיחוּתָא. תָּבוּ לְהַהוּא אֲתָר דַּהֲווּ (א ז ל י). פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיהו מ״ג:ד׳) מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְּעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ. מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ, יָקָר מִבָּעֵי לֵיהּ, וְהָכִי אִיצְטְרִיךְ. מֵאֲשֶׁר אַתָּה יָקָר בְּעֵינַי, מָהוּ יָקַרְתָּ. מִכְּלַל דְּאִיהוּ מְגָרְמֵיהּ אִתְיַיקַר. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ בְּחִיוּבָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא, הוּא מַזְלְזֵלָא וְתוֹעֵבָה (תועבתא) קַמֵּי

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְתַר דְּאִימְלָךְ וְתַב מֵחוֹבֵיהּ, הַשְׁתָּא אִיהוּ אִתְיַיקַר מִגַּרְמֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי עָלֵיהּ וְאָמַר, מֵאֲשֶׁר יְקָרְתָּ בְּעֵינַי נִכְבַּדְתָּ, אָתְּ מִגַּרְמָךְ יָקָרְתָּ.

בְּעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךְ. דְּהָא לֵית רְחִימוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא בְּמָאן דְּתָב מֵחוֹבֵיהּ. וְעַל דָּא אֲנִי אֲהַבְתִּיךְ. אֲבָל מָה אַעֲבִיד דְּהָא יַהֲבִית רֵשׁוּ לְחִוְיָא לְנָזָקָא. דָּא הוּא עֵיטָא, וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ. מַאי אִיהוּ אָדָם דִּיהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּחוֹתֵיהּ, הַהוּא אָדָם דְּאָתֵי מֵעַמָּא אַחֲרָא, דְּהַהוּא חִוְיָא מִדִּילֵיהּ יֵיכוּל, דִּכְתִיב וְאֶתֵּן אָדָם. אַל תִּקְרֵי אָדָם, אֶלָּא אֱדוֹם. וּלְאֻמִּים דָּא הוּא, לְאוֹם מִלְאוֹם יֶאֱמָץ, וְדָא זַרְעָא דְּעֵשָׂו דְּיַהֲיב תְּחוֹת נַפְשֵׁיהּ.

אַדְהָווֹ יַתְבֵי, הַא הַאי יוּדְאִי דְּגָזַל הַהוּא גּוֹי דְּקָטַל חִוְיָא, אָתָא בְּאוֹרְחָא לְאֵי וְעַיִּף. וּמִגּוֹ תַּקִּיפוּ דְּשִׁמְשָׁא עָאל בְּהַהוּא חֲקַל וְיָתִיב תְּחוֹת אִילָנָא חַד, וְהָוָה מִתְרָעֵם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְצַדֵּיק עָלֵיהּ דִּינָא, וְאָמַר. מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, גָּלוּי וְיָדוּעַ קַמָּךְ דְּאֲנָא לָא חַיֵּישְׁנָא עָלַי וְעַל גּוּפִּי וְעַל מָמוֹנִי כְּלוּם, דְּהָא בְּדִינָא אִתְעֲבִיד כָּל (מה) דְּאִתְעֲבִיד. אֲבָל אַבָּא וְאִימָא סָבִין אִית לִי דְּלֵית לִי בְּמָה אַפָּרְנֵס לוֹן, וְעַל דָּא חַיֵּישְׁנָא.

וְתוּ עַל כָּל דָּא, צְרוֹרָא חֲדָא דִּדִינָרִין דְּהָווֹ בְּהַהוּא אַרְנָקִי דְּחַד מִסְכְּנָא לְמֶעְבַּד חוּפָּה לִבְרָתֵיהּ עַנְיָיא. מָה אַעֲבִיד מָארֵי דְּעָלְמָא, עַל דָּא כַּאֵיבְנָא בְּלִבָּאי יַתִּיר.

בָּכָה וְאָמַר (תהלים קי"ט) מִשְׁפָּטֶי ה' אֶמֶת צָדָקוּ יַחְדָּיו. דִּינִין דְּמָארֵי עָלְמָא, קְשׁוֹט אִינּוּן. אֲמַאי אִינּוּן קְשׁוֹט, בְּגִין דְּצָדְקוּ יַחְדָּיו. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמֶעְבַּד (דינא), כַּמָּה מָארֵי תְּרִיסִין קַיְימִין מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא וּמְצַדִּיקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין וּמַגִּיחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. כֵּיוָן דְּצָדְקוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין וְאִסְתְּכָמָן כַּחֲדָא, כְּדֵין מִשְׁפָּטֶי ה' אֱמֶת. אִימָתַי צָדְקוּ יַחְדָּיו. כַּד מַצְדִּיקֵי כָּל בְּנֵי דִּינָא לְעֵילָא. וְעַל דָּא מָארֵי דְּעָלְמָא, עַל דָּא בַּכְיָנָא וְלָא עַל דִּידִי.

שְׁמַע ר' אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא וְקָמוּ לְגַבֵּיהּ. חָמוּ יָתֵיהּ דְּהָווֹ יָתִיב תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא וְאַתְקִיפוּ בֵּיהּ וּנְטָלוּ יָתֵיהּ לְגַבֵּיהוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, (לא תדחל) זַכָּאָה קְשׁוֹט, דְּאִי לָאו זַכָּאָה אֲנָתְּ, לָא יַרְחִישׁ לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא רַבְרְבָא כְּמָה דְּעָבַד. בְּקַדְמֵיתָא טוֹל אַרְנָקִי דִּילָךְ וְתֵיזִיל וְתֵחְמֵי מָה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינָךְ. אֲזַל בַּהֲדַיְיהוּ וְחָמָא הַהוּא גּוֹי מִית וְחִוְיָא הֲוָה עָבִיד בֵּיהּ נוּקְמִין וְהָוָה כְּרִיךְ עַל קִדְלֵיהּ. אִשְׁתַּטַח הַהוּא יוּדְאִי בְּעַפְרָא וְאוֹדֵי וְשַׁבַּח לְמָארֵי עָלְמָא. וְקָם וְנָשִׁיק יְדוֹי דְּרִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא. אָמַר לוֹן הַשְׁתָּא יָדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְחִישׁ נִיסָא דָּא בְּגִינַיְיכוּ.

אֲבָל רַבָּנָן, עַל אַבָּא וְאִימָא סָבִין דְּאִית לִי בַּכֵּינָא וְעַל מִסְכְּנָא דְּיַהֲיב לִי צְרוֹרָא. פְּתַח הַאַרְנָקִי וְאַחֲמֵי לוֹן צְרוֹרָא וְכֵן אֲחֲמֵי לוֹן מָחָא דְּעָבַד לֵיהּ הַהוּא גּוֹי. צַלֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר עָלֵיהּ וְאִתְּסֵי.

קְרִיבוּ לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא גּוֹי כְּמִלְקַדְמִין, וְחָמוּ הַהוּא חִוְיָא דְּהָוָה עָבִיד כְּדְבָקַדְמִיתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא כָּל מָה דְּעַבָדְתְּ יֵאוֹת עֲבַדְתְּ. וְתוּ דְּאַחְמִית חֵילָךְ וּגְבוּרְתָךְ בֵּיהּ, וְעָבָדְתְּ בֵּיהּ נוּקְמִין סַגִּיאִין. וְהָא חֲמֵינָן תְּלַת זִמְנִין וְאַחְמִית כָּל מָה דְּעָבַדְתְּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה זִיל וְאִתְטָמַר בִּמְעַרְתָךְ, וְנֶזְרְנָא עָלָךְ דְּלָא תַּנְזִיק לְבַרְיָיתָא דְּעָלְמָא. אִתְפְּרַשׁ הַהוּא חִוְיָא וְכַפָּף רֵישֵׁיהּ וְאָזַל לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדָאי, טוֹל עֲדָאָה דְשָׁנְאָךְ. דְּהָא כִּיסָא דְּדַהֲבָא אִית לֵיהּ לְגַבֵּיהּ דְשָׁבָק לֵיהּ בְּרֵיהּ דְּהַהוּא גּוֹי לְאָבוֹי, וְלָא תִּיטוֹל מִדִּילֵיהּ כְּלוּם. וְזִיל לְגַבֵּיהּ גַּבְרָא דְּדוּךְ פְּלַן, וְתִשְׁכַּח דְּמִיתָא אִתְתֵּיהּ. זִיל לְגַבֵּיהּ וְהַב לֵיהּ כִּיסָא דְּדִינָרִין דָּא, בְּגִין דְּהַהוּא גַּבְרָא אִית לֵיהּ בְּרָא חַד וּשְׁמְעוֹן שְׁמֵיהּ וְהוּא אָזִיל בִּסְחוֹרְתָא עַל יַמָּא. וְאִינּוּן בְּאָרְבָּא, בְּרֵיהּ דְּהַאי גּוֹי גָּנָב לֵיהּ הַאי כִּיסָא, וְיָהַב לֵיהּ לְהַהוּא רָשָׁע. וְאֵימָא לְהַהוּא יוּדָאי דְּיִסְלִיק כִּיסָא דָּא לְבָרֵיהּ, דְּלַעֲגַל יֵיתֵי לְגַבֵּיהּ, וְיוֹדֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאַחְזַר אֲבִידַתָא לְמָארֵיהּ. וְכַךְ עָבִיד, נָטַל כִּיסָא וְסָגִיד קָמֵיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוֹי, תַּוּוהוּ חַבְרַיָיא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּכָל אוֹרְחָא דָּא אִיהוּ תַּוּוהָא בְּכָל מָה דְּחַמֵינָן בָּךְ. וְהַשְׁתָּא אִיהוּ תַּוּוהָא עַל תַּוּוהָא, מָהוּ דֵּין. אָמַר לְהוּ, מִלָּה דָּא, לָאו בְּסִימָנָא אִיהִי, וְלָאו בְּחָכְמָתָא. אֶלָּא רוּחָא דִּילִי אִסְתְּכַל וַאֲנָא חֲמֵינָא כְּאִילּוּ בְּעֵינָא חֲמֵינָא. תַּוּוהוּ כּוּלְּהוּ חַבְרַיָיא, אֲזָלוּ כּוּלְּהוּ חַבְרַיָיא וְהַהוּא יוּדָאי בַּהֲדַיְיהוּ. עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ חַמּוֹי. כֵּיוָן דְּמָטוּ לְתַמָּן, אַשְׁכְּחוּהוּ לְחַמּוֹי דְהָוָה יָתִיב עַל גַּבֵּי עָרְסוֹי וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. בָּרִיךְ בִּרְכָתָא רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבְרִיכוּ חַבְרַיָיא וְאִיהוּ חַדֵּי בַּהֲדַיְיהוּ:

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ירמיהו י״ז:י״ד) רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה. כֵּיוָן דְּאָמַר רְפָאֵנִי ה', מָהוּ וְאֵרָפֵא. כֵּיוָן דְּאָמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מָהוּ וְאִוָּשֵׁעָה. כֵּיוָן דְּאַסְיָא מַסֵּי, מַאן הוּא דְּמָחֵי.

אֶלָּא (נ"א אמר רבי יוסי חמוי), כָּל אַסְוָותָא דְּעָלְמָא בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל אִית מִנְהוֹן עַל יָדָא דְּשָׁלְיחָא וְאִית מִנְהוֹן דְּלָא אִתְמְסָרוּ בִּידָא דְּשָׁלְיחָא. וְאִינּוּן דְּאִתְמַסְרוּ בִּידָא דְּשָׁלְיחָא אַסְוָותָא אִינּוּן, אֲבָל לְזִמְנִין מִתְהַדְּרָן. אֲבָל אִינּוּן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַסֵּי, לָא מִתְהַדְּרָן לְעָלְמִין, וְעַל דָּא אַסְוָותָא דִּילֵיהּ אִיהִי אַסְוָותָא דִּלְית בָּהּ מַרְעָא כְּלָל. וּבְגִין כָּךְ, רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא, וְדָא בְּלָא קִטְרוּגָא כְּלָל. וְהַשְׁתָּא חַבְרַיָיא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לִי אַסְוָותָא וְעָשַׁק לִי וְעָרַב לִי.

סָחוּ לֵיהּ כָּל הַהוּא עוֹבָדָא תַּוּוה וּבָכָה וְחַדֵּי. אָמַר, חַבְרַיָיא נָדְרְנָא דְּאֵיהַךְ לְגַבֵּיהּ וְאִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ, ונוֹדֵי וּנְשַׁבַּח לְמָארֵי עַלְמָא. חַדֵּי בַּהֲדַיְיהוּ.

אָמְרוּ לֵיהּ, בְּמָאי הֲוֵיתָא מִתְעַסֵּק. אָמַר לוֹן בְּפָרָשַׁת בָּלָק הֲוֵינָא מִתְעַסֵּק וְחָמֵינָא דְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ, הֲוָה תַּקִּיף וְיַתִּיר מֵחָכְמָתָא דְּבִלְעָם. חָכְמָתָא דְּבִלְעָם רִגְעָא חָדָא, חָכְמָתָא דְּבָלָק בְּכָל זִמְנָא. אֲבָל מַפְתְּחָן כֻּלְּהוּ בִּידּוֹי דְּבִלְעָם הֲוֹי, דְּאִיהוּ הֲוָה שְׁלִים בְּפוּמָּא. בָּלָק הֲוָה יָדַע לְמֶעְבַּד חַרְשׁוֹ, וְלָא הֲוָה יָדַע לְאַשְׁלָמָא בְּפוּמָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (ירמיהו ל׳:י׳) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ׳. הַאי קְרָא (אית לאסתכלא ביה) אוּקְמוּהָ. אֲבָל אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב מֵחַרְשׁוֹ דְּבִלְעָם וְאַל תְּחַת מִקַּסְמוֹ דְּבָלָק. תָּא חֲזֵי, הֵיךְ הֲווּ תַּרְוַיְיהוּ דָּא בְּדָא בְּעֵיטָא בִּישָׁא לְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל. אָמַר בִּלְעָם, יַעֲקֹב בְּבֵיתָא דְּלָבָן אַבָּא הֲוָה, וְנָחָשׁ נָחְשִׁין לְקֻבְלֵיהּ, וְיָכִיל לֵיהּ. אֲנָא אֶסְדַּר נָחְשִׁין לְקֻבְלֵיהּ. אָמַר בָּלָק, וַאֲנָא אֶסְדַּר קִסְמִין לִשְׁמָא דְּאִקְרֵי יִשְׂרָאֵל.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָפַק רוּחָא חָדָא מִסִּטְרָא דְּיוֹסֵף מִגּוֹ עַנְפֵּי אִילָנָא וְנָשִׁיב בְּאִינּוּן נְחָשִׁים וּבָטֵיל לוֹן. וְהַיְינוּ דְּאָמַר יוֹסֵף (בראשית מ״ד:ט״ו) כִּי נָחֹשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי. מַאי אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי, בְּגִינֵי אִית אִישׁ דְּנָחֲשִׁים יְבַטֵּל לְבָנָיְיכוּ, בְּגִינֵי אִיהוּ לְעֵילָּא. וְהַיְינוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי. אִית אִישׁ לְעֵילָּא דְּנָפַק רוּחָא אַחֲרָא מִגּוֹ אִילָנָא דִּלְתַתָּא וְנָשִׁיב בְּהַהוּא קֶסֶם וּבָטֵיל לוֹן.

וְהַיְינוּ קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ דָּא, אִילָנָא דִּלְתַתָּא. כְּדֵין אֲתִיב בִּלְעָם וְאָמַר, כִּי לֹא נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וְתַרְוַיְיהוּ הֲווּ בִּתְרִין סִטְרִין אִלֵּין.

כִּי אִתְּךָ אֲנִי, לָא הֲווּ יוֹמִין מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרִיָּה עָלְמָא דְּאִיצְטְרִיךְ הָכִי לְמֶהֱוֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כְּהַהוּא זִמְנָא דְּבָעָא בִּלְעָם לְשֵׁיצָאָה לְשִׁנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּלְעָם בָּעָא לְשֵׁיצָאָה לְכוּ מֵעָלְמָא, אֲבָל אֲנָא לָא אַעֲבִיד הָכִי. (ירמיהו ל׳:י״א) כִּי אֶעֱשֶׂה כַּלָּה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֲפִיצוֹתִיךָ שָׁמָּה וְאוֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כַלָּה. דְּאִילּוּ יֵיתוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לָא יֵיכְלוּן לְשֵׁיצָאָה לְכוֹן מֵעָלְמָא.

אֶתְּ לָבָן בְּקַדְמִיתָא וּבְעָא לְאַעְקָרָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדּוֹי מֵעָלְמָא, אֶתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲגִין עֲלֵיהּ. דִּכְתִיב (בראשית ל״ג) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. אֶתָּא פַּרְעֹה וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לוֹן מֵעָלְמָא, אֶתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲגִין עֲלַיְיהוּ דִּכְתִיב, (שמות א׳:י״ב) וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוֹץ. אֶתָּא הָמָן וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לוֹן, אֶתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲגִין עֲלַיְיהוּ וַאֲתִיב כֹּלָּא עַל רֵישֵׁיהּ. וְכֵן בְּכָל דָּרָא וְדָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַגִּין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל תְּדִיר.

וְיִשְׂרָאֵל אַמְרֵי (איכה ג׳:כ״ב) חַסְדֵּי יְיָ כִּי לֹא תַמְנוּ כִּי לֹא כָלּוּ רַחֲמָיו. כִּי לֹא תַמּוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא חַסְדֵּי יְיָ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא הֲווּ בְּסָעֲדָן, כִּי לֹא תַמְנוּ וְלָא אִשְׁתַּצֵּינָא. מַאי טַעְמָא, דְּלָא אִתְמַנָּעוּ רַחֲמוֹי מִינָּן, דִּכְתִיב כִּי לֹא כָלּוּ רַחֲמָיו.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא, וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר. וּלְבָתַר כְּתִיב, וַיֵּלְכוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן. הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים, מַאי טַעְמָא דְּקָא שָׁנֵי מִלָּה מִמַּאי דְּקָאָמַר בְּקַדְמִיתָא.

אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע דְּבָלָק חַכִּים הֲוָה בְּכָל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא אינון דְּקַשְׁרִין קִשְׁרִין לְמֶעְבַּד בְּהוּ חַרְשִׁין וְקִסְמִין, וְכָל אינון דַּרְגִּין עִילָּאִין (מנייהו) מַלַּיְיהוּ, דִּבְּהוּ כַּפָּיִן לְדַרְגִּין תַּתָּאִין.

אָמַר לֵיהּ, בְּכָל זִמְנָא דַּאֲנַן חַרְשִׁין וְקִסְמִין וְנָחְשִׁין אִית לָן דַּרְגִּין יְדִיעָאן וּמַלְאָכִין יְדִיעָאן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּי חַרְשִׁין וְקִסְמִין. אֲבָל מִכָּאן וּלְהַלְאָה אִית לָךְ לְעַיְּינָא בְּאָתָר אַחֲרָא עִילָּאָה.

כְּתַב לֵיהּ שְׁמָהָן אֲחַרְנִין בְּאינון דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, וְהָכִי אוֹרְחַיְיהוּ דְּקִסְמִין וְחַרְשִׁין, יַדְעֵי אינון דַּרְגִּין דְּהַהוּא קֶסֶם שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ. וְעַבְדִּין חַרְשַׁיְיהוּ וְאוּמָאן לוֹן בְּדַרְגִּין אַחֲרָנִין עִלָּאִין מִנַּיְיהוּ, וְעַבְדִּין מָה דְּעָבְדִין.

שְׁלַח לֵיהּ הָכִי, עַמָּא דָּא, לָאו קִשְׁרָא דִּילְהוֹן כְּשְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא, אֲבָל קִשְׁרָא דִּילְהוֹן בַּאֲתַר אַחֲרָא עִילָּאָה מִתְקַשְׁרָן לְעֵילָּא מִכָּל דַּרְגִּין.

כְּתַב וְשַׁלַּח לֵיהּ פִּיפּוּסָא וּפַטְרוֹנָא דְּתַרְיסָר נְשִׁיבִין (נשיאן) דְּסַחֲרָן גַּלְגַּלֵּי רְתִיכָא דְּכוּרְסַיָּיא קַדִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ, אִי תִּסְתַּכֵּל, בְּהָנֵי תִּסְתַּכֵּל. בְּגִין דְּהָנֵי תְּרֵיסָר דְּמִתְקַשְׁרָן בְּי"ב שִׁבְטִין. וְאִי בְּהָנֵי תַּעְבִּיד חַרְשִׁין, בִּדְיוּקְנָא דִּילְהוֹן לְתַתָּא דְּאינון י"ב שִׁבְטִין וְי"ב דִּגְלִין פְּרִישִׁין, נֵיכוּל לְהוּ וּנְגִיחַ בְּהוּ קְרָבָא וְנֶעֱקַר לְהוּ מֵעָלְמָא.

וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים. וְדַאי הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וּקְסָמִים בְּיָדָם. פִּיפּוּסִין דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין הֲווּ אַתְיָין בִּידַיְיהוּ. וְאִיהוּ לָא יָדַע דְּכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אינון. מָה חָשִׁיב בָּלָק, חָשִׁיב דְּעָמָא דִּישְׂרָאֵל אִתְמְסָרוּ לְמַלְאָכִין כְּשְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתַב שְׁמָהָן דְּאִלֵּין מַלְאָכִין תְּרֵיסָר, וְשַׁלַּח לֵיהּ. וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים.

אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, כָּל דַּרְגִּין דְּאינון מִתְקַשְׁרָן לְתַתָּא עַמָּא דָּא, מִסְטָרָא דְּצָפוֹן אינון. וּמִסְטָרָא דְּצָפוֹן זְמִינִין לְמִנְפַּל וְשׁוּלְטָנוּ דְּחַרְשִׁין דִּילָן בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן אינון. הַשְׁתָּא נֵיכוּל לְאַגָּחָא בְּהוֹן קְרָבָא דְּהָא תְּרֵיסָר אִלֵּין (דאינון) מִתְקַשְׁרָן בְּהוּ, וּמִסְטָרָא דְּצָפוֹן שַׁרְיָין לְמִמְנֵי. וְהוֹאִיל וּמִשְׁמְאָלָא שַׁרְיָין תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן, אִתְחֲלַשׁ וְאִתְבַּר. בְּגִין דְּכָל תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן לְהַהוּא סְטָר אִיהוּ. מָהוּ דְּקָאָמַר דִּכְתִיב (דברי הימים ב ד׳:ד׳) עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פוֹנִים צָפוֹנָה, מִצָּפוֹן שָׁאֲרֵי לְמִמְנֵי. אָמַר הַא תּוּקְפָּא דִּילָן מִצָּפוֹן אִיהוּ וְאינון אַרְבָּעִים חָסֵר חַד, דַּרְגִּין תַּקִּיפִין מִפַּרְזְלָא וּנְחָשָׁא וּתְחוֹתַיְיהוּ לֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְעַל דָּא נֵיכוּל לְאַגָּחָא קְרָבָא וּלְאִתְגָּרָאָה בְּהוּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָבִיד הָכִי, דְּלָא שָׁבִיק לוֹן לְמַלְאָכִים וְלָא לְחֵילֵי שְׁמַיָּא. אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְכָל מַלְאָכִין רַבְרְבִין וְשַׁלְטוֹנִין, פְּלַג עַל כָּל שְׁאָר עַמִּין. וְכָד אָתוּ יִשְׂרָאֵל, נָטִיל לוֹן אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי וְאַחֲסִין לוֹן בְּתוֹקְפָא בְּגוּפָא דְּאִילָנָא וְלָא שָׁבַק לוֹן בִּידָא דְּמַלְאָכִין, וְלָא בִּידָא דִּמְמַנָּן וְרַבְרְבִין דְּעָלְמָא. דִּכְתִיב (דברים ל"ב:ח') בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם וְגוֹ'. וּכְתִיב י"ב תְּחוּמִין מֻתְחָמָן בְּד' סִטְרֵי עָלְמָא. לְבָתַר דְּבָדַר עַנְפִּין וְטַרְפִין, נָטַל לְיִשְׂרָאֵל וְאַחֲסִין לוֹן בְּתוֹקְפָא דְּגוּפָא דְּאִילָנָא. דִּכְתִיב, (דברים ל"ב:ט') כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּמָה יְאוֹת וְשַׁפִּיר הַאי. זַכָּאָה אוֹרְחָא דִּילָן. וְכַמָּה מִילִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין רַוָּוחְנָא לוֹן וְחַמֵּינָא. הַהוּא יוּדְאי הֲוָה תַּמָּן לְקַמַּיְיהוּ. אָמַר לוֹן, רַבָּנָן, כָּל מִילִּין אִלֵּין, כַּמָּה טָבָאן. וּמִילִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין נִינְהוּ. מַאי דִּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתוֹהוּ יְלֵל יְשִׁימוֹן וְגוֹ'.

אָמְרוּ לֵיהּ, אִי יָדַעְתְּ בֵּיהּ מִלָּה, אֵימָא. דְּהָא אוּקְמוּהּ בְּאַבְרָהָם, דְּאַשְׁכַּח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא דְּפַלְחֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְלָא הֲוּוּ יַדְעֵי בִּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא כּוּלְּהוּ הֲוּוּ טָעָאן בָּתַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם וּפָרַח בֵּינַיְיהוּ עַנָפָא חָדָא שְׁלִים, קֶדֶם מָארֵי דְּעָלְמָא. וּאַשְׁכַּח לֵיהּ תַּמָּן.

מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נָטַל לֵיהּ לְהַהוּא עַנְפָא, וְאָעֲקַר לֵיהּ מִתַּמָּן וְאַשְׁרֵי לֵיהּ, וְאִשְׁתַּדַּל. וְשָׁתַל לֵיהּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. דִּכְתִיב (בראשית י"ב) לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ'. וְעָבִיד מִנֵּיהּ עַמָּא קַדִּישָׁא. וְדָא הִיא מְצִיאָה דְּאַשְׁכַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא בְּאַרְעָא, דְּלָא מְהֵימְנֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא יַדְעֵי מַאן אִיהוּ.

אָמַר הַהוּא יוּדְאי שַׁפִּיר הוּא, וְיֵאוֹת מִלָּה דָּא. אֲבָל אִית לְשָׁאֲלָא, אִי אַבְרָהָם הֲוָה דִּיוּקְנָא דְּאִיצְטְרִיךְ. וְתוּ דְּהָא קְרָא, לָא אוֹכַח עַל אַבְרָהָם כְּלָל וְלָא אִדְּכָּר לְאַבְרָהָם כְּלָל, וְלָא לְיִצְחָק, אֶלָּא לְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹי. דִּכְתִיב כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב וְגוֹ', וּבַתְּרֵיהּ כְּתִיב, יִמְצָאֵהוּ וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עִם כָּל זֶה לֹא קַשְׁיָא הָכָא. דְּהָא אַבְרָהָם אַשְׁכְּחָן דְּנָפַק מִגּוֹ פָּלְחֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְהָכָא אַף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אַדְּכָּר, הוּא עַל אַבְרָהָם. וְלֵית פִּירוּכָא כְּלָל בְּמִלָּה דָּא. אֲבָל אִי יָדַעְתְּ מִלָּה אוֹ חִדּוּשָׁא אֵימָא:

סימן יב

פְּתַח וְאָמַר הַהוּא יוּדְאי (בראשית א':ב') וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְגוֹ'. מַאן אֶרֶץ, הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע עִילָּאָה וְתַתָּאָה. הָיְתָה תֹהוּ, מַאי תֹהוּ. דָּא קַו יָרוֹק דְּאַקִּיף כָּל עָלְמָא וְאִיקְרֵי קַו תֹּהוּ. דִּכְתִיב (ישעיה ל"א) וְנָטָה עָלֶיהָ קַו תֹּהוּ וַאֲבְנֵי בֹהוּ. בֹּהוּ, כְּמָה דְּתַנְיָנָן, אֲבָנִין מֵפוּלְמוֹת דְּמִשְׁתַּקְעָן גּוֹ תְּהוֹמֵי וּמְנָהוֹן נַפְקֵי מַיִין.

הַשְׁתָּא אִית לְמֵנְדַע. תֹּהוּ דְּאִיהוּ קַו יָרוֹק, מַאן הֲוָה (הוא) קַו יָרוֹק, אֶלָּא אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרָא דְּאַסְיָא דְּקַרְטִינָאָה וְיוֹדָאן דְּקֶסָרֵי שְׁמֵיהּ, וְקָרָאן שְׁמֵיהּ אַסְיָא קַרְטִינָאָה. בְּגִין דְּהוּא רָב עַל כָּל אַסְיָין וְיַקִּירָא בְּחָכְמְתָא. וְהָכִי אָמַר (אמרי) בְּלָשׁוֹן פַּרְסִי לְבַר נָשׁ יַקִּירָא. וְהוּא אָמַר, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹּהוּ, מַאי תֹּהוּ, אִיהִי קַו יָרוֹק דְּאַסְחַר עַלְמָא. וּמָאן אִיהוּ קְלִיפָּא דְּאֶגוֹזָא וְדָא אִיהוּ קְלִיפָּה דִּלְבַר דְּאִיהוּ יָרוֹק.

לְגוֹ מִנֵּיהּ בֹּהוּ, וְאִינוּן אֲבָנִין מֵפוּלְמוֹת דְּמִנְּהוֹן נַפְקֵי מַיִין. מִן תֹּהוּ אִתְמַשְׁכָאן עוֹר וּבָשָׂר. מִן בֹּהוּ אִתְמְשָׁכוּ גַּרְמֵי לְגוֹ מִנֵּיהּ. וְחֹשֶׁךְ, דָּא מְשִׁיכוּ דְּאִתְמְשָׁךְ מִנֵּיהּ עַמָּא דְּעֵשָׂו. וְאִי תֵּימָא מַאן תֹּהוּ. הַרֵי (הכי) הוּא וּדַאי, דְּהָא חֹשֶׁךְ מִנֵּיהּ תַּלְיָיא. אֶלָּא אִינוּן אֲבָנִין מְפוּלְמוֹת, עָאלוּ בְּאֶמְצָעִיתָא דְּמִנֵּיהּ אִתְמַשְׁכָאן גַּרְמֵי כְּמָה דְּאִתְמַר. וְחֹשֶׁךְ מְשִׁיכוּ דָּקִיק, דְּמִנֵּיהּ אִתְמְשָׁךְ עֵשָׂו.

וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא מוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא, דְּמִתַּמָּן אִתְמְשָׁךְ יַעֲקֹב שְׁלֵימָא, כְּגַוְונָא דֶּאֱגוֹזָא דָּא. רָזָא דִּכְתִיב (יחזקאל א׳:ד׳) וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, לָקֳבְלֵיהּ דְּתוּהוּ. לְגוֹ מִנֵּיהּ, עָנָן גָּדוֹל, לָקֳבְלֵיהּ דְּבֹהוּ. לְגוֹ מִנֵּיהּ, וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, לָקֳבְלֵיהּ דְּחֹשֶׁךְ. לְגוֹ מִנֵּיהּ, וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, לָקֳבְלֵיהּ דְּרוּחַ אֱלֹהִים.

וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל, לְגוֹ מִכֹּלָּא. לָקֳבְלֵיהּ מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. דָּא רוּחָא דְּאִימָּא עִילָּאָה, דְּקָא מְרַחֶפֶת עַל כֹּלָּא. וְיַעֲקֹב שְׁלֵימָא אִיהוּ, וְדָא מוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְצַאֲהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, וּדְאי. לְבָתַר עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכָל אִינוּן קְלִיפִּין יְהוֹן כּוּלְהוֹן מִשְׁתַּעְבְּדָן לֵיהּ.

עַד הָכָא הֲוָה כְּתִיב בְּהַהוּא סִפְרָא (דאסיא) דְּקַרְטִינָאָה אַסְיָא. לְבָתַר הֲוָה רָשִׁים בְּהַאי קְרָא, כָּל נְטוּרָא דְּאִיצְטְרִיךְ אַסְיָא, חַכִּים לְמֶעְבַּד לְמֵרַע דְּשַׁכִּיב בְּבֵי מָרְעֵיהּ אֲסִירֵי דְּמַלְכָּא, לְמִפְלַח לְמָארֵי עַלְמָא.

דְּכַד אָזִיל אַסְיָא חַכִּים לְגַבֵּיהּ, יִתְצַאֲהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתוֹהוּ יְלֵל יְשִׁימוֹן. מַרְעִין דְּשָׁרְיָין עֲלֵיהּ אַשְׁכַּח לֵיהּ בַּאֲסִירֵי דְּמַלְכָּא. אִי תֵּימָא הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְקוֹד לְתַפְשָׁא לֵיהּ דְּלָא יִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ אַבַּתְרֵיהּ, לָאו הָכִי. דְּהָא דָּוִד אָמַר (תהילים מ״א:ב׳) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דַּל וְגוֹ' וְדַל הוּא דְּשָׁכִיב בְּבֵי מָרְעֵיהּ. וְאִי אַסְיָא חַכִּים הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לֵיהּ בִּרְכָאן לְהַהוּא דְּיִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ.

וְהַהוּא אַסְיָא יִתְצַאֲהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, בְּבֵי מָרְעֵיהּ שָׁכִיב. וּבְתוֹהוּ יְלֵל יְשִׁימוֹן, דְּאִינוּן מַרְעִין דַּחֲקִין לֵיהּ. מַאי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֶעְבַּד יְסוֹבֵבְנֵהוּ, יְסוֹבֵב סִיבּוּב וְיֵיתֵי עִילּוֹת בְּגִין דְּיִמְנַע מִנֵּיהּ אִינוּן מִלִּין דְּנָזְקִין לֵיהּ, יְקִיז לֵיהּ, וְיִפּוֹק מִנֵּיהּ דְּמָא בִּישָׁא. יְבוֹנְנֵהוּ, יִסְתַּכֵּל וְיָבִין, הַהוּא מַרְעָא מִמַּה הֲוִי. וְיִסְתַּכֵּל בְּגִין דְּלָא יִתְרַבֵּי עֲלוֹי וְיִמְאַךְ לֵיהּ. לְבָתַר יִצְרָנֵהוּ כְּאִישׁוֹן

עֵינוֹ, בְּגִין דְּיֵהֵא נָטִיר כְּדְקָא יָאוֹת בְּאִינּוּן מַשְׁקִין, בְּאִינּוּן אַסְוָותָא דְּאִצְטְרִיכוּ לֵיהּ. וְלָא יִטְעֵי מִנַּיְיהוּ, דְּאִלְמָלֵי יִטְעֵי אֲפִילּוּ בְּמִלָּה חֲדָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עַל אַסְיָא כְּאִילּוּ שָׁפִיךְ דָּמָא וְקָטְלֵיהּ.

בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי דְּאַף עַל גַּב דְּהַהוּא בַּר נָשׁ אִיהוּ בֵּי אָסִירֵי דְּמַלְכָּא, דְּיִשְׁתְּדֵל בַּר נָשׁ עָלֵיהּ וְיָסֵיעַ לֵיהּ לְאַפָּקָא לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי. וְהָוָה אָמַר הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּן דִּינִי בְּנֵי עַלְמָא לְעֵילָּא, הֵן לְמוּת, הֵן לְשָׁרוּשֵׁי, הֵן לַעֲקוֹר, הֵן לַעֲנוֹשׁ נִכְסִין. מַאן דְּאִתְחֲזֵי לַעֲנוֹשׁ נִכְסִין, נָפִיל בְּבֵי מָרְעֵיהּ וְלָא יִתְסֵי, עַד דְּעָבַר כָּל מָה דְּאִתְגַּזַּר עָלֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְעָנַשׁ בְּמָמוֹנֵיהּ, וְיָהִיב לֵיהּ כָּל מָה דְּאִתְגַּזַּר עָלֵיהּ, אִיתְסֵי וְנָפַק מִבֵּי אֲסִירֵי. וְעַל דָּא אִיצְטְרִיךְ לְאִשְׁתְּדְלָא עָלֵיהּ, דְּיִתֵּן עוֹנָשָׁא וְיִפּוֹק.

מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְשָׁרוּשֵׁי, יִתְפְּסוּן לֵיהּ, וְיַהֲבֵי לֵיהּ בְּבֵי אֲסִירֵי. עַד דְּיִשְׁתַּרַשׁ מִכֹּלָּא. וּלְזִמְנִין דְּיִשְׁתַּרַשׁ מִשָּׁיְיפוֹי, אוֹ מֵחַד מִנַּיְיהוּ, וּלְבָתַר יִפְּקוּן לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי. מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְמוּת, הָכִי הוּא, דְּאִילּוּ יִתֵּן כָּל כּוֹפְרָא וְכָל מָמוֹנָא דְּעָלְמָא לָא יִשְׁתְּזִיב.

וְעַל דָּא אִיצְטְרִיךְ לְאַסְיָא חַכִּים לְאִשְׁתָּדְלָא עָלֵיהּ, אִי יָכִיל לְמֵיהַב לֵיהּ אַסְוָותָא מִן גּוּפָא, יָאוֹת. וְאִי לָאו, יִתֵּן לֵיהּ אַסְוָותָא לְנַשְׁמָתֵיהּ וְיִשְׁתַּדֵּל עַל אַסְוָותָא דְּנִשְׁמָתָא. וְדָא הוּא אַסְיָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁתַּדֵּל עָלֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד הַשְׁתָּא לָא שָׁמַעְנָא מֵאַסְיָא דָּא וּמִסְפָּרָא דָּא, בָּר מִזִּמְנָא חֲדָא. דְּאָמַר לִי טַיְיעָא חֲדָא דְּשָׁמַע לְאָבוֹי, דְּאַסְיָא חַד הֲוָה בְּיוֹמוֹי. דְּכַד הֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּבֵי מָרְעֵיהּ, הֲוָה אָמַר, דָּא חַי וְדָא מֵית. וַהֲווּ אַמְרִין עָלֵיהּ, (דהוא הוה זכאה), דְּחֵיל חַטָּאָה. וְכָל מַאן דְּלָא יָכִיל לְמִדְבַּק גאצ"ל לְמִזְבַּן] מָה דְּאִיצְטְרִיךְ, אִיהוּ הֲוָה קָנֵי לֵיהּ וְיָהִיב מִדִּילֵיהּ. וַהֲווּ אַמְרִין, דְּלֵית חַכִּים בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. וּבְצַלּוֹתֵיהּ הֲוָה עָבִיד יַתִּיר מִמַּה דְּהֲוָה עָבִיד בִּידוֹי, וְכַדּוֹמֶה לָן, דָּא הֲוָה הַהוּא אַסְיָא.

אָמַר הַהוּא טַיְיעָא, וַדַּאי סִפְרָא דִּילֵיהּ בְּיָדֵי אִיהוּ, דְּקָא יְרִיתְנָא מֵאָבִי אַבָּא. וְכָל מִלּוֹי דְּהַהוּא סִפְרָא, כֻּלְּהוּ אִתְיַיסְּדָן עַל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא וְרָזִין סְתִימִין אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ. וּמִילִּין דְּאַסְוָותָא דְּאִיהוּ אָמַר דְּלָא יָאוֹת לְמִפְעָל לוֹן, בָּר מַאן דְּאִיהוּ דָּחִיל חַטָּאָה.

וְאִינּוּן מִמַּה דְּהָוָה עָבִיד בִּלְעָם דְּהָוָה לַחִישׁ עַל מֵרָע, וְהוּא אָמַר בְּפוּמֵיהּ, וְאִתְסֵי מִיָּד. וְכֻלְּהוּ בָּרִיר לוֹן בְּהַהוּא סִפְרָא. וְאָמַר, דָּא אָסוּר וְדָא מוּתָּר לְמָאן דְּדָחִיל חַטָּאָה, בְּגִין דְּמָרְעִין סַגִּיאִין אָמַר, דְּתַלְיָיא אַסְוָותָא דִּילְהוֹן בִּלְחִישׁוּ דְּפוּמָא, וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּנָחָשׁ, וּמִנְהוֹן מִסְטָרָא דְּקֶסֶם. וְכָל אִינּוּן דְּאָסוּר לוֹמַר בְּפוּמָא וְאָסוּר לְמֶעְבַּד בְּעוֹבָדָא, הָוָה אָמַר. עַד דְּאַשְׁכַּחְנָא עַל מָרְעִין יְדִיעָאן דְּאִיצְטְרִיךְ לוֹמַר כָּךְ, וּלְנָדוּיֵי בְּנִדוּי וּבְשָׁמַתָּא עַל הַהוּא מֵרַע, וְאִיהוּ תַּוּוהָא סַגִּי לְגַבָּן.

חַדֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר וְחַדּוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אִי הַאי סִפְרָא הֲוָה לְגַבָּן, נֵחֲמֵי מַאי אִיהוּ. אָמַר, אֲנָא אֶמְסַר בִּמְסִירָה עַל מְנָת לְאַחֲוָאָה (לאחזאה) לְבוֹצִינָא קַדִּישָׁא. וְתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַהוּא סִפְרָא הֲוָה בִּידֵי תְּרֵיסָר יַרְחֵי, וַאֲשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ נְהוֹרִין עִלָּאִין. כַּד מָטֵינָא לְאִינּוּן רָזִין דַּהֲווּ מִבְּלָעֲם תַּוָּוהְנָא.

יוֹמָא חַד לַחִישְׁנָא בְּאֻתָּר חַד, וַהֲווּ אַתְוָון סַלְקָן ונַחְתָּן. עַד דְּחַמִּינָן בְּחֶלְמָא וְאָמַר לִי, מָה לָךְ לְמֵיעַל בִּתְחוּמָא דְּלָאו דִּילָךְ. אִתְעֲרְנָא וְאַבְאִישׁ קַמַּאי עַל רָזִין סְתִימִין דַּהֲווּ תַּמָּן, שָׁדַרְנָא לְהַהוּא יוּדְאי וַיְהִיבְנָא לֵיהּ סִפְרָא.

וּבְרָזִין דְּבִלְעָם אַשְׁכַּחְנָא מֵאִינּוּן שְׁמָהָן דְּמַלְאָכִים דְּשָׁדַר לֵיהּ בָּלָק, וְלָא הֲווּ מִתְסָדְרָן עַל תִּיקוּנֵיהוּ. אֲבָל כַּמָּה זִינֵי אַסְוָותָא אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ דְּקָא מִתְתַּקְנֵי עַל תִּקוּנֵי אוֹרַיְיתָא וְרָזִין סְתִימִין דִּילֵיהּ. וְחָמֵינָא דְּאִינּוּן בְּחַסִידוּתָא וּצְלוֹתִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי תֵּימָא דְּהָווּ עָבִיד אַסְוָותָא בִּפְסוּקֵי דְּאוֹרַיְיתָא, חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא הֲוָה אָמַר רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַל הַהוּא רָזָא אַפִּיק רָזִין דְּאַסְוָותָא, דְּלָא חֲמֵינָא כְּהַהוּא גּוֹנָא לְעָלְמִין. אֲמֵינָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַחְכִּים לִבְנֵי נָשָׁא בְּחָכְמָתָא דִּלְעֵילָּא.

וּמֵאִינּוּן מִלִּין דְּבִלְעָם נָסִיבְנָא. וְחֲמֵינָא בְּהוּ, דְּלָא הֲוָה בָּעָלְמָא חַכִּים בְּחַרְשִׁין כְּגִינֵיהּ. אֲמֵינָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּבָטִיל מֵעָלְמָא חַרְשִׁין דְּלָא יִטְעוּן בְּנֵי נָשָׁא מִבָּתַר דְּחַלְתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. ע"כ:

סימן יג

(בראשית כ"ח:י"ב) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סוּלָּם, דָּא צְלוֹתָא. מֻצָּב אַרְצָה, דִּמְצַלִּין בְּנֵי נָשָׁא לָהּ בְּאַרְעָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא וּמָטַאת לִשְׁמַיָּא דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְּמַר (מלכים א ח':ל"ב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְרָזָא דְּמִלָּה (תהילים ח':י') ה' אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם.

וּבְזִמְנָא דְּמוֹדָע לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא דְּסָלְקָא בְּהַהִיא צְלוֹתָא. מִיָּד (בראשית כ"ח:י"ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, בְּהַהוּא בַּר נָשׁ. כּוּלְהוּ פַּתְחִין גַּדְפַּיְיהוּ לְקַבֵּל שְׁכִינְתָּא (בההיא) בְּהַהוּא צְלוֹתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א':י"א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמָעְלָה. וְהַאי אִיהוּ עוֹלִים שְׁכִינְתָּא עַל גַּדְפַּיְיהוּ.

וְיוֹרְדִים בּוֹ, מַאי בּוֹ, בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עֲלַיְיהוּ לְקַבְּלָא שְׁכִינְתָּא, וּמִתְיַיחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוֹ (בההיא) בְּהַהוּא צְלוֹתָא. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי מְצָוָה כְּלִילָא מֵשֵׁם הַוָי"ה, יהו"ה אִיהִי חַיָּה דִּילֵיהּ, וּמְצָוָה בְּלָא מַחֲשָׁבָה לֵית לָהּ סְלִיקוּ. וּמַחֲשָׁבָה אִיהוּ אָדָם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, תִּפְאֶרֶת

מִצְוָה, מַלְכוּת כְּלִילָא מֵאַרְבַּע חֵיוָון דְּמֶרְכַּבְתָּא כְּלִילָא מֵאַרְבַּע אַתְוָון אִיהִי נוּקְבָא דִּילֵיהּ אַנְפִּין דִּילֵיהּ, אַנְפֵּי רַחֲמֵי. בְּגִינָהּ אֲמִינָא, (שמות ל"ג:ט"ו) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה.

וּמִסְטָרָא דְצַדִּיק אִתְקְרֵי אֱחוֹרוֹי, חַיָּה כְּלִילָא ח"י חוּלְיָין דְּאִינּוּן מֵאָחוֹר דְּבַר נָשׁ לְקֻבֵּל ח"י נְעָנוּעִין דְּלוּלָב דְּדוֹמֶה לְשִׁדְרָה דְּבֵיהּ ח"י חוּלְיָין. אִיהוּ אָחוֹר לְעוֹבָדָא דְּבְרֵאשִׁית, וְקֶדֶם לְמַחֲשָׁבָה דְּאִתְמַר בָּהּ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. מָה לָאו הָכִי בַּאָדָם, דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּאִיהוּ אָחוֹר לְמַעֲשֶׂה וְקֶדֶם לְפוּרְעָנוּת.

קָמוּ תַּנָּאִים וְאֱמוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, יִתְקַיֵּים בָּךְ הַאי קְרָא (ישעיהו ס"ב:ז') אַל תִּתְּנוּ דֹּמִי לוֹ. דְּהָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין מְקַנְּנִין בְּצוּלְמָא דִּידָךְ. מַשִּׁירְיָין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינּוּן מְמַתִּיבְתָּא עִילָּאָה וּמַשִּׁירְיָין דְּמַטְרוֹנִיתָא דְּאִינּוּן מְמַתִּיבְתָּא תַּתָּאָה, עָלָךְ אִתְּמַר (בראשית כ"ח:י"ב) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים וְגוֹ'. בָּךְ סָלְקִין מַשִּׁירְיָין דִּשְׁכִינְתָּא בְּצָלוֹתָא דִּילָךְ, וְנָחֲתִין מַשִּׁירְיָין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא בְּכַמָּה שִׁירִין וְנִיגּוּנִין בְּצָלוֹתָא. וְאַנְתְּ הוּא קָרִיבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצָלוֹתָא דִּילָךְ

דְּאִיהִי קָרְבָּנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. (במדבר כ"ח:ב') בְּצַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת קָרְבָּנִי לַחְמִי דְּתַקִּינוּ מָארֵי מַתְנִיתִין קָרְבָּנִין בְּצָלוֹתָא מִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן אִישׁ חֶסֶד כֹּהֵן. וְתַקִּינוּ זְמִירוֹת דְּאִינּוּן שִׁיר דְּלְוִיִּם אַבְתְּרַיְיהוּ מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וְהוֹד דְּרִנָּא דְּדָוִד מַלְכָּא אִתְקַשַּׁר בְּשִׁמְאלָא. וְאַהֲרֹן דְּדַרְנָא דִּילֵיהּ נָצַ"ח אִתְקַשַּׁר בְּחֶסֶד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהילים ט"ז:י"א) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

לְבָתַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא, כַּלִּיל בָּרְכוּ וּקְדוּשָׁה, אִיהוּ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, וּבְרָכָה מִסְטָרָא דִּימִינָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (במדבר ו':כ"ג) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּקְדוּשָׁה מִסְטָרָא דִּלְוִיִּם עַמּוּדָא דְּאֶמְצַעְיָתָא קְשׁוּר יְמִינָא וּשְׂמָאלָא,

וְאִיהוּ קְשׁוּרָא דִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא דְּאִיהִי אִימָא עִילָּאָה תְּפִילִּין עַל רֵישֵׁיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין בְּתְפִילֵי דְּמָארֵי עָלְמָא, מָה כְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קְשׁוּרָא דִּתְפִלִּין דְּיָד דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין, הֵרָאהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין.

ש שֶׁל תְּפִילִין מֹשֶׁה, כַּלִּיל תִּלַּת עַנְפִּין דְּאַבָּהָן לְעֵילָּא, דְּתַקִּינוּ תִּלַּת צְלוֹתִין דְּאִינּוּן סִימָן שמ"ע, דְּאִיהִי שָׁחֲרִי"ת מִנְחָ"ה עַרְבִי"ת, מ"ה דִּילָךְ צְלוֹתָא דְּשַׁבָּת דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א':כ"ח) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'.

וְאַנְתְּ כַּלִּיל מֶרְכָּבָה תַּתָּאָה דְּאֲהַרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קַדְמָאָה לְעֵילָּא וּבַת זוּגֵיהּ לְתַתָּא, אֵם כָּל חַ"י דְּאִיהוּ צַדִּיק חַי עָלְמִין. וּבְגִין דָּא אַהֲרֹן אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן בֵּיהּ,

אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְמַטְרוֹנִיתָא. יַעֲקֹב אִיהוּ כַּלִּיל תְּלַת אֲבָהָן דְּבֵיהּ רָכִיב אָדָם קַדְמָאָה, דְּלָאו לְמַגְנָא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב כְּשׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה.

אָמַר בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא חֲזִינָן דְּכַפָּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמָךְ. וְאָמַר, מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְאַכְלָלָא לָךְ בְּמֶרְכַּבְתָּא עִילָאָה וּבְמֶרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה, לְאַכְלָלָא בָּךְ אָדָם קַדְמָאָה מִסִּטְרָא דְּאַבָהָן, וּלְאַכְלָלָא בָּךְ חַוָּה מִסִּטְרָא דְאֵהָרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לָמָּה לֹא כָּפַל שֵׁם יַעֲקֹב הָכִי. אָמַר לֵיהּ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בְּגִין, דְּקָרָא לֵיהּ יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְעִקְּבָ דְּהַיְינוּ נוּקְבָא. דְּאִתְמַר, עֻקְבּוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה מַכֹּהֶה גַּלְגַּל חַמָּה. וְאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רֵישָׁא לְנוּקְבָא דְּהַיְינוּ עָקֵב. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחִוְיָא, (בראשית ג׳:ט״ו) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. וְדָא גָּרַם שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא דְּאִתְמַר בָּהּ, (משלי כ״ב:ד׳) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה׳.

חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַדּוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וְאָמְרוּ, פּוּמָא דְּשְׁכִינְתָּא סִינַי, מַאן יָכִיל לְמֵיקַם (קמי) פּוּמָךְ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מְמַלְלִין בֵּיהּ וְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּמִתְיִבְתָּא עִילָאָה וְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּמִתְיִבְתָּא תַּתָּאָה מְמַלְלִין בֵּיהּ עַל פּוּמָךְ. וְעָלָךְ אִתְמַר, וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ.

דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה סוּלָּם, פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, סִינַי דָּא סוּלָּם וְאִיהוּ קָל וָחֹמֶר דְּמִלָּה הִנֵּה ה׳ רוֹכֵב עַל ע״ב קַ״ל ע״ב, יו״ד הֵ״י וָ״ו ה״י. וְעוֹד ע״ב י׳, י״ה, יה״ו, יְהוֹ״ה. קַ״ל יו״ד, יו״ד הֵ״א, יו״ד הֵ״א וא״ו, יו״ד הֵ״א וא״ו הֵ״א. אַתְוָון קַדְמָאִין סָלְקִין לְע״ב אַתְוָון, וְאִינּוּן תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סָלְקִין קַ״ל. ע״ב קַ״ל סָלְקִין מָאתָן וּתְרִין כְּחוּשְׁבָּן ב״ר. וְאַנְתְּ הוּא רַעְיָא מְהֵימָנָא, עָלָךְ אִתְמַר (תהלים ב) נַשְּׁקוּ בַר. וְאַנְתְּ רַב לְתַתָּא רַבָּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל רַבָּן דְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, בַּר לְעֵילָּא, בַּר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ.

אִתְמַר לְגַבֵּי דָּוִד (שמואל ב י״ד) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת, בְּהַאי גַּם אִתְכַּפַּר דָּוִד. וְהַאי אִיהוּ שִׁיעוּרָא דְּחַלָּה, מ״ג בֵּיצִים וְתוֹסֶפֶת חוֹמֶשׁ בֵּיצָה, רָמִיז (ויקרא ה׳:ט״ז) וַחֲמִשִׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו.

זַכָּאָה צִלּוֹתָא דְּנָפְקָא מִפּוּמָךְ, כְּגַוְונָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עַל טוּרָא דְסִינַי וְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ״ט:י״ד) כִּי אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ׳. הָכִי בָּר (כד) אֲנְתְּ תִּשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּנִישׁ עִלָּאִין וְתַתָּאִין וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דַּהֲווּ וְכָל דְּעָתִידִין לְמֶהֱוֵי וְכָל מַשִּׁרְיָין דְּמַלְאָכִים וְנָחִית בְּצוּלְמָא דִּילְךָ לְקִבְלָא צְלוֹתָא דִּילְךָ וְאוֹרַיְיתָא דִּילְךָ. בְּגִין דְּמַחֲשָׁבְתָּא דִּילְךָ לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל מָשְׁרְיָין דִּילֵיהּ עֵילָּא וְתַתָּא בְּאוֹרַיְיתָךְ וּבְצְלוֹתָךְ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחֲשָׁבָה טוֹבָה מַצְרָפָה לְמַעֲשֶׂה. וּכְגַוְונָא דְּאִיהוּ אָמַר אָנֹכִי, וְכֻלְּהוּ אָמְרוּ (שמות כ״ד:ז׳) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְכָל

מַשִּׁירַיָּין דִּילֵיהּ דְּכֻלְּהוּ שָׁתְקִין וְשָׁמְעִין לְמִלּוֹלָךְ, בְּגִין דִּרְעוּתָךְ בָּהוֹן לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל מַשִּׁירַיָּין דִּילֵיהּ.

וְכָל מָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַבְטַח לָךְ כַּמָּה טָבִין דְּלֵית לוֹן סוֹף, כֻּלְּהוּ אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּבְגִין דָּא (תהילים ק"ג:כ'-כ"א) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְאִתְתַּקַּף בָּךְ. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְכָל מַשִּׁירַיָּין דִּילֵיהּ אִסְתַּכְּמוּ לְמֶעְבַּד כָּל רְעוּתָךְ וְיַתִּיר, מָה דְּאִיהוּ כָּתוּב עַל יָדָךְ. וְלָא נָפִיל מִלָּה זְעִירָא מִכְּתִיבַת יָדָךְ דִּלְא אִתְקַיַּים. זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּמַארֵיהּ חָשִׁיב לֵיהּ כְּגוּפֵיהּ וְעָבִיד לֵיהּ יְקָרָא כְּדִיוּקְנֵיהּ לְמֶהֱוֵי שְׁקִיל מִילּוֹלִין דְּפוּמוֹי בְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא כְּמִלּוֹי בְּטוּרָא דְסִינָי. וְלֵית חַד דְּפָתַח פּוּמוֹי לְקַטְרָגָא לֵיהּ אֶלָּא כֻּלְּהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּאַסְכָּמוּתָא חָדָא וּבְרָעוּתָא חָדָא:

סימן יד

בָּתַר הָכִי אִית לֵיהּ לְמִקְרֵי פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, עַד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. דְּאִיהִי עִלּוּיָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְכוֹלָא. לְבָתַר יִתְעָסֵק בְּפָרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת לְכַפָּרָא עָלּוֹי. וְיֵימָא, צַו אֵת אַהֲרֹן, עַד תּוּקַד בּוֹ. בְּגִין דְּכָל הִרְהוּרִין וּמַחֲשָׁבִין דְּלֵילְיָא יִתְכַּפְּרוּ. לְבָתַר יְשַׁבַּח תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּדָוִד, וּבְגִין כָּךְ יֵיעוּל בַּר נָשׁ בְּתַרְעִין דִּבְהוֹן כּוּלָּא וְאִיהוּ אִתְתַּקַּנַת דַּרְגִּין.

כֵּיוָן דְּמָטֵי לְיוֹצֵר אוֹר דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְצִלּוֹתָא דְמֵיוֹשֵׁב, כְּדֵין כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין פַּתְחִין תַּרְעִין וּכְדֵין (שיר השירים ג':ו') כְּתִימְרוֹת עָשָׁן כְּתִיב. מָה תִּמְרוֹת עָשָׁן דְּקְטוֹרֶת, סַלְקָא וּמִתְחַבְּרָאן דַּרְגִּין אִלֵּין בְּאִלֵּין. אוּף הָכָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּאִיהִי כְּתִמְרוֹת עָשָׁן דְּמִתְחַבְּרָאן וּמִתְקַשְּׁרָאן אִלֵּין בְּאִלֵּין. דְּהָא אִיהוּ מְקַשֵּׁר לוֹן וְאוֹמֵר, כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכוּ'.

לְבָתַר אַהֲבָה רַבָּה, לְסַלְקָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא בִּימִינָא וְיִחוּדָא דִּשְׁמַע. ע' רַבְרְבָא, ד' רַבְרְבָא. וְסִימָנָא ע"ד. הַיְינוּ דִּכְתִיב (שמואל א י"ב:ה') עֵ"ד ה' בָּכֶם. אִשְׁתְּאָרוּ אַתְוָון ש"מ בְּמ' פְּתוּחָה. לְפִי שֵׁמ' פְּתוּחָה מֶלֶךְ תַּתָּאָה, מ"ם סְתוּמָה מֶלֶךְ עִילָּאָה. אִשְׁתְּאָרוּ אַתְוָון ש"מ א"ח, מֵהַאי סִטְרָא ש"מ, וּמֵהַאי סִטְרָא א"ח.

אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא כָּל מַאן דְּמְיַחֵד דָּא בְּכָל יוֹמָא, חֶדְוָה זְמִין לֵיהּ מִלְעֵילָּא מֵאַתְוָון אִלֵּין. ש"מ מֵהַאי סִטְרָא, א"ח מֵהַאי סִטְרָא. וּמְצָרֵף אַתְוָון אִלֵּין לְמַפְרֵעַ שְׂרֵי וּבְמֵישַׁר סַיִּים. וְסִימָן אֶשְׁמָח דִּכְתִיב (תהילים ק"ד:ל"ד) אָנכִי אֶשְׂמַח בַּה'. בַּה' מַמָּשׁ, וְהָכִי אִיתָא בְּסִפְרָא דְחֶנּוֹךְ.

תּוּ, אִית בֵּיהּ עַיִ"ן רַבְרְבָא, רָמֵז לְאִלֵּין שִׁבְעִין שְׁמָהָן רָזָא דְּאַבָּהָן קַדִּישִׁין. יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה', אִלֵּין אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין דְּאָחִיד לוֹן (א"ח). ד' רַבְרְבָא דָּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין דְּאִיהִי אֲחִידַת בָּהוּ, וְהוּא רָזָא לַחֲכִימִין וְלָא אִתְמְסַר לְגַלָּאָה.

וּתְרֵין רְצוּעִין נָפְקִין מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא, רָזָא דִּתְרֵין יַרְכִין דְּהַאי א"ח דִּנְבִיאֵי קְשׁוֹט אֲחִידָן בֵּיהּ. וְעוֹד א"ח רֶמֶז לַפָּסוּק דְּאָמַר (שיר השירים ה׳:ב׳) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי, וּלְבָתַר אֱמֶת וְיַצִיב. וַאֲמַאי וְיַצִיב, דָּא תִּרְגּוּמוֹ. אֶלָּא דָּא יַעֲקֹב וְדָא יוֹסֵף וְאִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבְּקָא בְּתַרְוַויְיהוּ.

וּלְבָתַר צְלוֹתָא מְעוֹמָד. תְּלַת קַדְמָאִין דְּאִינּוּן מָגֵן, וּמְחַיֶּה, וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ. מָגֵן, אִית בֵּיהּ מ"ב תֵּיבִין, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דמ"ב אַתְוָון. וְאִית לְאַכְלָלָא לֵיהּ בְּלִבָּא וּלְאִתְקַשְׁרָא כְּשַׁלְהוֹבָא בְּגַוַּחֲלָתָא בְּרַחֲימוּ. וְדָא אִיהוּ בִּרְכָתָא דִּימִינָא.

מְחַיֶּה, אִית בֵּיהּ מ"ט תֵּיבִין בְּרָזָא דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין חָסֵר חַד. וְאִית שְׁמָא בִּגְבוּרָה ה', וְאִיהוּ אַתְּ"ה גְּבוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָ"י. וְרָזָא דִּילֵיהּ אגל"א וּבְרָזָא אַחֲרָא יג"לא. וְכוֹלָא רָזָא חָדָא מִגְּבוּרָתָא דִּבְרָכָאן דִּיהוּדָה, (בראשית מ״ט:י׳) אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, ג"וּר אַרְיֵה יְהוּדָה, ל"א יָסוּר שֵׁבֶט מִיְּהוּדָה, א"וֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה. בְּדָא אִתְעָר יְהוּדָה בִּגְבוּרָתָא קַדִּישָׁא וְדָא אִיהִי בִּרְכָתָא דִּשְׁמַאלָא.

קְדוּשָׁה אִית בָּהּ אַרְבֵּיסָר תֵּיבִין, עֶשֶׂר אָמִירָן וְד' אַתְוָון. וְדָא כַּלִּיל לְכָל סִטְרִין וְאַחִיד מִסַּיְיפֵי עַלְמָא עַד סַיְיפֵי עַלְמָא. תְּלַת בַּתְרָאי לָאו אִינּוּן בְּחוּשְׁבָּן דָּא בְּתֵּיבִין, וְאִינּוּן רָצָה וּמוֹדִים תְּרֵין עַמּוּדִים תַּמְכֵי דְּאוֹרַיְיתָא. שִׂים שָׁלוֹם אִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, שְׁלָמָא דְּכֹלָּא. וּבֵינַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא אִינּוּן בִּרְכָאן דְּתַקִּינוּ קַדְמָאֵי וְהָכִי אוֹקְמוּהָ.

לְבָתַר דְּסִיֵּים צְלוֹתֵיהּ וְאוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ, נְפִילַת אַנְפִּין. דְּהָכִי אוּקְמוּהָ דְּיַעֲבִיד כָּל מָה דְּעָבַד מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עַלַיְיהוּ הַשָּׁלוֹם (צלותין ותחנונים) תַּחֲנוּנִין וּבְעוּתִין וּנְפִילַת אַנְפִּין, דִּכְתִיב (דברים ט׳:י״ח) וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה'. וְכֵיוָן דְּעָאל בְּכָל אִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין וְאִתְקַשַּׁר כּוּלָּא בְּכֻלְּהוּ, אִית לְנַחְתָא לְתַתָּא. הוֹאִיל וְנָחִית לְתַתָּא, אִיצְטְרִיךְ נְפִילַת אַנְפִּין בְּאַלְפָּא בֵּיתָא. מַאי טַעְמָא, כֵּיוָן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ וְאוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ דְּמֵסַר נַפְשֵׁיהּ לְמָארֵיהּ בְּרַחֲימוּ דִּכְתִיב (תהילים כ״ה:א׳-ב׳) אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. וְנִיחָא לֵיהּ לְהַהוּא סִטְרָא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא (דעביד) וְעָבִיד לֵיהּ נַיְיחָא.

וְעַל דָּא בְּאַלְפָּא בֵּיתָא דָּא, לֵית בָּהּ, לֹא וא"ו וְלֹא קו"ף וְלֹא בי"ת, וְאִית בֵּיהּ פ' בְּאַתְוָרֵיהּ (ס"א בסופיה). מַאי דְּמֵסַר טַעְמָא, בְּגִין דְּנָפְקָא דָּא דְּמֵסַר בַּר נָשׁ נַפְשֵׁיהּ לְמוֹתָא אִיצְטְרִיךְ לְכַוְונָא רְעוּתֵיהּ וּלְמֶעֱבַד נָחַת רוּחַ לְהַהוּא סִטְרָא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא, כְּמָה דְּעָבִיד הַקּוֹף בְּחָרָבָה בְּהָרִים. אַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ כְּמִית קָמֵיהּ חַיּוֹת, בְּגִין דְּדָחִיל מִנְּהוֹן. וְכָךְ קְרִיבִין לְגַבֵּיהּ וַחֲשִׁיבִי לְמֵיכַל וּלְקַטְלָא יָתֵיהּ, חֲמָאן יָתֵיהּ דְּנָפִיל וּמִית וְחָשִׁיבִי דְּאִיהוּ מִית וּכְדֵין תַּבָן לַאֲחוֹרָא. וְעַל דָּא אִסְתַּלָּקוּ תְּלַת אַתְוָון אִלֵּין, דְּלָא יְדְעֵי בְּהוּ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

וְעִם כָּל דָּא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא שָׁוֵי גַּרְמֵיהּ וּמָסַר לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ בְּרַחֲימוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עֲלוֹי כְּאִילּוּ נָטִיל נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּאִית חוֹבִין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ דְּלָא מִתְכַּפְּרָאן אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּנַפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ מֵהַאי עַלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיהו כ״ב:י״ד) אִם יְכוּפַּר הַעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן. וְהַשְׁתָּא דְּאִתְחַשִׁיךְ לֵיהּ דְּנָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתֵיהּ וְאִיהוּ יָהִיב לֵיהּ בִּרְעוּתָא, וְהַהִיא שַׁעְתָּא קַיְימָא לְכַפָּרָה עַל כָּל חוֹבוֹי וְאַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין, וּלְהַהוּא סִטְרָא דְּאִתְמַר.

וְעַל כָּל דָּא עוֹלָה וְאִסְתַּלְקָא בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין בְּחִבּוּקָא דְּרַחֲימוּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְאִיהִי מְקַטֶּרֶת מוֹר וּלְבוֹנָה מִכָּל אַבְקַת רוֹכֵל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְטָעוֹם כְּלוּם, עַד דְּיֵיכוּל מַלְכָּא עִילָּאָה, וּמַאי אִיהוּ צְלוֹתָא. וּצְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ כְּגַוְונָא דָּא, בְּקַדְמֵיתָא מְזַמֵּין לְדִיוּקְנִין דְּחַקִּיקִין בְּכוּרְסַיָּיא עַל אִינּוּן בְּרָיָין דְּמִתְפַּשְׁטֵי רוּחִין דִּילְהוֹן (ס״א יסודא) יְחוּדָא בְּהַאי עַלְמָא מְנַיְיהוּ וְהַיְינוּ דִכְתִיב (תהילים ק״ד:כ״ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳ כֻּלָּם בְּחָכְמָה וגו׳. דְּאִיבָּרִין דְּאִתְחַזּוּן לְקָרְבָּנָא רוּחָא דִּילְהוֹן מִתְפַּשְׁטֵי עֲלַיְיהוּ אַרְבַּע דִּיוּקְנִין וּמְזַמְּנָן עַל בְּרָיָין אִלֵּין. וְהַיְינוּ דְּקָאָמְרִינָן וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין אַחֲרָנִין דְּקָא מִתְפַּשְׁטֵי מְנַיְיהוּ.

וּלְבָתַר כַּהֲנָא רַבָּא קָאָמַר חַד שֵׁמָא קַדִּישָׁא, הַיְינוּ אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָתָנוּ וְגוֹ׳. וְיִחוּדָא רַבָּא מֵיַּחֲדֵי, דְּהַיְינוּ (דברים ו׳:ד׳-ה׳) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה׳ אֱלֹהֵינוּ ה׳ אֶחָד. וּלְבָתַר לֵיוָאֵי קָא מִתְעָרֵי לְנַגּוּנָא דְּהַיְינוּ (דברים י״א:י״ג) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ וְגוֹ׳. דָּא נְגוּנַיָּא דְּלֵיוָאֵי בְּגִין לְאִתְעָרָא סִטְרָא חַד. וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל, דָּא אֻמָּת וְיִצִיב, יִשְׂרָאֵל סָבָא דְּקַיְימָא עַל קָרְבָּנָא. דָּא הִיא דַּרְגִּין עִלָּאִין פְּנִימָאִין וְכוֹלָּא קַיְימָא עַל פָּתוֹרָא.

אֲבָל לֵית רַשּׁוּ לְחַד מִנַּיְיהוּ לְאוֹשָׁטָא יְדָא וּלְמֵיכָל מִן קָרְבָּנָא עַד דְּמַלְכָּא עִילָּאָה אָכִיל, וְהֵם שְׁלֹשׁ רְאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אָכִיל, יָהִיב רַשּׁוּ לְאַרְבַּע דִּיוּקְנִין וּלְכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מִנַּיְיהוּ לְמֵיכָל.

כְּדֵין אָדָם דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאָר, מַאיךְ וְנָפִיל עַל אַנְפּוֹי וּמָסַר רוּחֵיהּ וְגַרְמֵיהּ לְגַבֵּי אָדָם דְּחַקּוּק עַל אִינּוּן דִּיוּקְנִין וּלְאִתְעָרָא לֵיהּ עֲלֵיהּ כְּדְקָא חָזֵי, וְהַיְינוּ אֱלֹהֶיךָ ה׳ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. תְּלַת דִּיוּקְנִין אַחֲרָנִין וְכָל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ, תְּהִלָּה לְדָוִד וְהַיְינוּ יַבִּיעוּ יְרַנְנוּ יֹאמְרוּ יְדַבְּרוּ, כֻּלְּהוּ אַכְלֵי וְאִתְהַנּוּן כָּל חַד וְחַד כְּדְחָזֵי לֵיהּ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵימָא בַּר נָשׁ עָאקוּ דִּלְבֵּיהּ (תהילים כ׳:ב׳) יַעַנְךָ ה׳ בְּיוֹם צָרָה עָאקוּ דְּעוּבָּרְתָא דְּיַתְבָא בְּעָאקוּ וּמִתְהַפְּכֵי כֻּלְּהוּ סְנִיגּוֹרִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וְשָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת שֶׁעוֹשֶׂה הַכַּוָּנָה בָּהֶם לְמַכְאֵ״ל וְגַבְרִיאֵ״ל וּרְפָאֵ״ל שֶׁיְּצָא מִשָּׁלֹשׁ מַחֲנוֹת שְׁכִינָה וְעַל דָּא כְּתִיב

(תהילים קמ"ד:ט"ו) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו. (כדין וגו' רס"ה א' שורה י"ד)

סימן טו

צוּלְמָא עַל בַּר נָשׁ כּוּרְסַיָּיא מֵרוּבָּעַת בְּאַרְבַּע חֵיוָון וְאָדָם לָשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא. כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דְּהַאי צוּלְמָא אִיהוּ מַלְאַךְ דְּאִיהוּ מְמַנָּא עַל כָּל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא כְּמָה דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין עֲשָׂה מִצְוָה אַחַת קָנָה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד.

צוּלְמָא בְּרַשְׁיעַיָּיא עֲבוֹדָה זָרָה, ד' חֵיוָון דִּילֵיהּ, עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה ד' אַנְפִּין דְּעֲבוֹדָה זָרָה נְדָה, שִׁפְחָה, גּוֹיָה, זוֹנָה. וּבְגִין דָּא (בראשית א':כ"ז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, דָּא מְטַטְרוֹ"ן. מַאן אֱלֹהִים דְּבָרָא לֵיהּ, דָּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ סמ"אל, דְּמִנַּיהּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות כ':ג') לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי.

אִם זָכָה בָּרָא לֵיהּ אֱלֹהִים בְּצוּלְמָא דממטרו"ן, עֶבֶד תְּחוֹת רַבֵּיהּ. וְהַאי אִיהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּהַאי דִּיוּקְנָא. וְאִם לֹא זָכָה צֶלֶם דְּסמ"אל. תָּנִינָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּאִיהוּ תְּחוֹת רְשׁוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִידָן בֵּיהּ בַּר נָשׁ בְּגֵיהִנָּם, אִם לָאו הוּא צַדִּיק.

וּבְגִין דָּא וַיְיצֶר, יְצִירָה לְטַב, מְטַטְרוֹ"ן. לְמֶעְבַּד (למהוי) לֵיהּ עוֹזֵר בְּאוֹרַיְיתָא בְּפִקּוּדִין, וְהַאי אִיהוּ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר. וְאִם לֹא זָכָה, יְצִירָה לְבִישׁ, סמ"אל. דְּאִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ לְמֶחֱטֵי לֵיהּ לְמִידָן לֵיהּ בְּגֵיהִנָּם. וְתַרְוַיְיהוּ אֲזִלִין עִם בַּר נָשׁ בְּתֵרִין צוּלְמִין.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא צוּלְמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מָשָׁלָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי צוּלְמָא שָׁלִיט עַל תַּרְוַיְיהוּ. וְהַאי צוּלְמָא תֵּיבַת נֹחַ. עוֹרֵב וּבַת זוּגוֹ לְקָבֵל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ

בְּגַלּוּתָא, אֶרְמִיז רָזָא דָּא. וַיְשַׁלַּח אֵת הָעוֹרֵב בְּקַדְמֵיתָא, דָּא יֵצֶר הָרָע דְּשָׁלַח לֵיהּ עִם בַּר נָשׁ בְּהַאי עַלְמָא דְּאַקְדִּים, כְּגַוְונָא דְּאַקְדִּים לְיַעֲקֹב וּכְגַוְונָא דְּתָבָן דְּאַקְדִּים לַחִטָּה. אִי אַשְׁכַּח הַהוּא גּוּף מְחוּיָב בְּכַמָּה חוֹבִין, מֵלּוּכְלָךְ בְּטִנּוּפִין דְּעֲבֵירוֹת. אִתְמַר בֵּיהּ, וְלֹא חָזַר עוֹרֵב בְּשָׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ. לְבָתַר וַיְשַׁלַּח אֵת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, דָּא יֵצֶר הַטּוֹב:

סימן טז

פִּקּוּדָא לְיַבֶּם אֵשֶׁת הָאָח. וְרָזָא דָּא הָא אוּקִימְנָא, דְּאִיהוּ עֲבִיד טִיבוּ וּקְשׁוֹט עִם אָחוּהִי מֵיתָא, דְּלָא לִישְׁתְּצֵי מֵהַהוּא עַלְמָא. בְּגִין דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּמִית בְּלָא בְּנִין לָא אַעְבַּר כּוֹתַלָא דְּפַרְזְלָא לְמֵיעַל גּוֹ פַּלְטֵרִין דְּמַלְכָּא.

בְּגִין דְּכֹתָלָא דְּפַרְזְלָא קַיְימָא בֵּין הַאי עַלְמָא לְעַלְמָא אַחֲרָא, וּבַתַּר הַהוּא כּוֹתַלָא קַיְימָן אֶלֶף וְשִׁיתִּין רִיבּוֹא מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְכֻלְּהוּ אִקְרוֹן מָארֵי תְּרִיסִין, מָארֵי דְּבָבוּ. סַיְיפֵי שְׁנַנָּן דְּנוּרָא

מֵלַהֲטַן בִּידַיְיהוּ. וְגוֹ הַהוּא כּוֹתַלָא אִית גַּבֵּיהּ] שִׁיתִּין אַלְפֵּי הֵיכָלִין דְּחַשׁוֹכָא. וְכָל הֵיכָלָא וְהֵיכָלָא אִית בֵּיהּ כַּוִּין פְּתִיחָן לְגֵיהִנָּם.

וְכָל אִינּוּן דְּלָא זָכוּ בְּבָנִין בְּהַאי עַלְמָא, כַּד נַפְקִין מִינֵּיהּ וְאַזְלִין לְאָעָלָא לְהַהוּא עַלְמָא אַחֲרָא וּפָגְעוּ גּוֹ הַהוּא כּוֹתַלָא. וְנָפְקִין כָּל אִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין וְטַרְדִין לוֹן, וְעָאלִין לוֹן גּוֹ אִינּוּן הֵיכָלִין וְיַתְבִין תַּמָּן עַד דְּיִתְפָּרְקוּן. וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּגֵיהִנָּם, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ זַכָּאָה. בָּר אִי זְכוּתֵיהּ סַגִּי וּזְכוּתָא דְּאַבָהָן. וְהָנֵי אִינּוּן דְּאִשְׁתְּדָלוּ בֵּהּ וְלָא יָכְלוּ. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן דְּלָא אִתְפַּשָּׁט מִנְּהוֹן דִּיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא בְּהַאי עַלְמָא לָא עָאלִין גּוֹ הַהוּא עַלְמָא.

וְכָל אִינּוּן דְּלָא אִשְׁתְּדָלוּ בְּהַאי עַלְמָא בִּבְנִין כַּד נַפְקֵי מֵהַאי עַלְמָא קָרִיבוּ גּוֹ הַאי כּוֹתַלָא וְנָפְקִין הַנָהוּ מָארֵי תְּרִיסִין וְטַרְדִין לוֹן בְּנוּרָא מְלַהֲטָא. וְגוֹ אִינּוּן הֵיכָלִין אִית הֵיכָלָא חָדָא. וְהַהוּא הֵיכָל אִקָּרֵי הֵיכָל פּוֹעֲלֵי אָוֶן, וְנָטְלִין לֵיהּ וְעָאלִין לֵיהּ בְּהַהוּא הֵיכָלָא וְתַמָּן אִתְטְרִיד בְּכָל יוֹמָא וְדָא קָשֶׁה מֵגֵיהִנָּם. אִי אִית לֵיהּ פָּרוֹקָא, יֵאוֹת. וְאִי לָאו, לָא נָפִיק מִתַּמָּן לְעָלְמִין.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהילים קכ"ז:ה') אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם וְגוֹ'.

כַּד אִית לוֹן פָּרוֹקָא לְאִינּוּן דְּלָא זָכוּ, אִיצְטְרִיךְ לְהַהִיא אִתְּתָא מַמָּשׁ. דְּהוּא שָׁבָק תַּמָּן, בְּאֶתָר דְּנַפְשֵׁיהּ וּרְעוּתֵיהּ הֲוָה שַׁוִּי תְּדִיר וְאַדְבָּק בְּרַעוּתָא וְתִיאוּבְתָּא. וְכָד אִשְׁתַּמַּשׁ בֵּהַהוּא אֶתָר אֲחוּהָ דְּמִיתָא, הַהוּא דַּבֵּיקוּ דְּתִיאוּבְתָּא דְּנַפְשָׁא דְּשָׁבָק בְּהַהוּא אֶתָר אִתְעָר בְּאִתְעָרוּתָא דְּאִתְּתֵיהּ דְּאִתְעָרַת לְגַבֵּיהּ וְאֲחוּהָ דְּשַׁוִּי רְעוּתֵיהּ בְּאַחֲוָה בְּהַהוּא אֶתָר. כְּדֵין אִתְעָרוּ דָּא מִתְעָר לְהַהוּא מֵיתָא בְּאִינּוּן הֵיכָלִין וְנָפַק מִתַּמָּן.

וְחַד מִמַּנָּא מֵאִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין אִתֵּי עִמֵּיהּ וְאִתְהַדַּר בַּר נָשׁ לְהַהוּא אֶתָר וְיָשׁוּב לִימֵי עָלוּמָיו. הַהוּא מְמַנָּא קָרֵי עֲלֵיהּ, וַוי דְּנָפִיק אַגְרֵיהּ בְּטִיקוּלֵיהּ. מַאן דְּהָוָה סִיב אִתְהַדַּר רַבְיָא לְחַיָּכָא בֵּיהּ. וְעִם כָּל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְעוּתֵיהּ לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ טִיבוּ לְאִתְתַּקָּנָא בְּהַאי עַלְמָא,

וְדָא אִיהוּ דְּמָארֵיהּ אִתְרְעֵי בֵּיהּ. רַבְיָא מִתְרֵיסָר שְׁנִין דְּלָא אַשְׁלִים לְעֶשְׂרִין אוֹ דְּאִיהוּ רַבְיָא דְּלָא נָסִיב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְקַר לֵיהּ, וְשָׁתִיל לֵיהּ לְבָתַר בְּסִטְרָא דְּאָבוֹי בְּקַשְׁיוּ, וְדָא לָא אָזִיל לְהַהוּא כּוֹתַלָא. בֵּין גַּן עֵדֶן וְגֵיהִנָּם אִיכָּא חַד טִינָרָא וְדָא הוּא טִינָרָא דְּמַחְלוֹקֶת. אֲמַאי אִקָּרֵי הָכִי, בְּגִין דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא עַבְדִּין פְּלִיגָא בְּמָארֵיהוֹן עַל הַהוּא רַבְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי בֵּיהּ דְּלָא יִצְלַח, דְּאִי אִתְקַשֵׁי לָא אִתְנַטַע בִּנְטִיעָא שַׁפִּיר. וְהַשְׁתָּא דְּאִיהוּ רְכִיכָא וְיָאוֹת לְאִתְעָקְרָא, אִתְעַקַּר וְשָׁתִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כַּד אִתְעַקַּר עָאל לְגַבֵּיהּ הַהוּא טִינָרָא וְתַמָּן הֵיכָלִין יְדִיעָאן לְאֵילִין וַחֲיָילִין וּמַשְׁרְיָין סַגִּיאִין קַיְימִין תַּמָּן דְּמָמוּנִין עֲלַיְיהוּ. וְכֻלְּהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא קַיְימִי, וְקַיְימִי תַּמָּן עַד דְּאִתְפְּרִיקוּ בְּסִטְרָא דְּאָבוֹי. וְאִי לָאו אָבוֹי, זְמָנִין דְּקַיְימִי לְחַמְשִׁין שְׁנִין וְעָבִיד בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבוּ

וְאִיפְּרָק בִּקְרִיבָא דְקָרִיב לֵיהּ אוֹ אֲחוּהָ. וְכַמָּה פְּרוּקֵי אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא בַּר נָשׁ.

גּוּפָא קַדְמָאָה מָה תְּהֵא מִנַּיהּ. שְׁאֵלְתָּא שָׁאִילוּ קַמֵּיהּ חַבְרָיָיא, אִי יִתְקַיֵּים הַהוּא גּוּפָא, אִי לָאו. אִי תֵּימָא דְּלָא יִתְקַיֵּים, וְכִי יֵיבְדוּן עוֹבָדֵי יְדוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי חַיָּיבָא הֲוָה סַגִּי וְלָא אִתְחֲזֵי לְאִתְקַיְּימָא, לָא שְׁאִילְנָא. דְּוַדַּאי אִתְאֲבִיד וְלָא אִתְקַיַּים. אֲבָל כַּמָּה אִינּוּן דְּאִתְהֲדָרוּ לְהַאי עָלְמָא וְאִתְתְּקָנוּ גּוּפָא מָה תְּהֵא מִנַּיהּ.

הַהוּא גּוּפָא לָא אִתְאֲבִיד, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יַאֲבֵד עוֹבָדֵי יְדוֹי וּבְרָיָין זְמִינִין לְמֶעְבַּד מִנַּיְיהוּ. וְאִינּוּן הֲווּ גּוּפִין דְּאִתְהַדָּרָן בְּלָא רוּחָא. כַּד זָמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָיא מַתָּיָיא, אִלֵּין יִתְבְּנוּן וְיקוּמוּן אַרְבְּעִין יוֹמִין בְּלָא רוּחָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַס עֲלַיְיהוּ וּמְשַׁדַּר עֲלַיְיהוּ רוּחָא דְנַשִּׁיב בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן וְיקוּמוּן בְּקִיּוּמֵיהוֹן וְיהוֹן שַׁמָּשִׁין לְצַדִּיקַיָּיא דְמִתְעָסְקִין בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִלֵּין יְמוּתוּן כְּמִלְקַדְמִין וּלְבָתַר יְקַיְּמוּן לוֹן,

וְעַל דָּא כְּתִיב (קהלת ד׳:ב׳) וְשַׁבַּח אֲנִי אֵת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, מִקַּדְמַת דְּנָא. כַּד יְקוּמוּן יִנְדְּעוּן לְמָארֵיהוֹן יְדִיעָה דְּלָא בְּרִירָא כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא וְאִלֵּין שַׁמָּשִׁין דְּעָמָא קַדִּישָׁא. בְּסִפְרָא דִשְׁלֹמֹה עַל אִלֵּין גּוּפִין כְּתִיב, (דניאל י״ב:ב׳) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה וְגוֹ' וְאֵלֶּה וְגוֹ'. בֵּין זַכָּאִין בֵּין חַיָּיבִין יְקוּמוּן, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהוּ בְּאוֹרַח סָתִים, וְרַבִּים. וְלָא כְּתִיב מַאן אינון.

וּבְגִין כָּל דָּא אַף עַל גַּב דְּאַמְרִינָן דְּאִתַּבָּרוּ לָאו הָכִי. דְּהָא לֵית לָן גּוּפָא מֵאִלֵּין דְּלָא יְקוּמוּן מִדּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה, וְיִתְבְּרוּן כְּמִלְקַדְמִין. דּוֹר הַמַּבּוּל מָה כְּתִיב בְּהוּ כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֵת דַּרְכּוֹ, מְחַבְּלִין הַהוּא שְׁיִיפָא. בְּגִין כַּךְ אִתְעַנְשׁוּ. אוּף הָכָא כָּל אִינּוּן דְּלָא זָכוּ לִבְנִין, לֵית לוֹן חוּלָקָא בְּהַהוּא עָלְמָא עַד דְּמִתְתַּקְנָן. וַאֲפִילּוּ לְחַמְשִׁין דָּרִין אַהְדַּר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר.

פְּקוּדָא לַחֲלוֹץ אֵת יְבֶמְתּוֹ, הַא אִתְּמַר הוֹאִיל וְלֵית רְעוּתָא דְּהַאי אוֹ דְּהַאי, וְלָא אִתְתַּקָּנָן בְּחַבִּיבוּ, אִית לַחֲלוֹץ. וְאִי תֵּימָא בְּאֶתָר דְּשַׁרְיָין חַיִּים אִית סַנְדָּל בְּשַׁפִּירוּ דְּתִקּוּנָא דְרַגְלִין, דִּכְתִיב (שיר השירים ז׳:ב׳) מָה יָפוּ פְּעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב וְגוֹ' בְּגִין דְּדָא אִיהוּ אֶתָר דְּשַׁרְיָין בֵּיהּ חַיִּים.

וּבַאֲתַר דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא לֵית סַנְדָּל כְּלָל, בְּגִין דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּלֵית בֵּיהּ תִּיקוּנָא דְרַגְלִין דְּבַר נָשׁ. וּבְגִין כָּךְ לֵית בֵּיהּ סַנְדָּל. וְכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּמִתְפַּשְׁטִין מִנַּיהּ, כּוּלְהוּ מְשַׁנְיָין רַגְלִין עַד דְּאִשְׁתַּנֵי כְּרַגְלָא דְתַרְנְגוֹלָא.

מָלְכַּת שְׁבָא כְּתִיב (מלכים א י׳:א׳) וַתָּבֹא לְנַסּוֹתוֹ בְּחִידוֹת, חֲדָא דְּעָבִיד לְרַגְלוֹי סָנְדָּלָא דְּסִטְרָא אוֹחֲרָא. מָה כְּתִיב (מלכים א י׳:א׳) וַיַּגֶּד לָהּ הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל לְבָבָהּ, וְלָא כְּתִיב וַיַּעַשׂ לָהּ. גָּלֵי לָהּ רָזָא וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד לָהּ סָנְדָּלָא, דְּלָאו אוֹרְחָא לְהַאי סִטְרָא בְּהַאי.

וּבְגִין כָּךְ מַאן דְּחָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ דְּיַהֲבִין לֵיהּ סָנְדָּלִין לְרַגְלוֹי, וַדַּאי חַיִּין אִתְמָסְרִין לֵיהּ. וּמָאן דְּחָמֵי דְּאַעֲדָן מִנֵּיהּ סָנְדָּלָא, בְּדִינָא סִטְרָא אוֹחֲרָא יִתְמָסַר, אִי לָא יֵיתוּב. וְעַל דָּא אִית לְאַשְׁלַפָּא לְהַאי וּלְמֵיהַב לֵיהּ גּוֹ עַפְרָא,

רָזָא דָּא סָנְדָּלָא דְּאִיהוּ רָגִיל בֵּיהּ לָא תִּשְׁלוֹף, בְּגִין דְּלָא לְאַעֲדָאָה מִנֵּיהּ. אֲבָל אִיצְטְרִיךְ סָנְדָּלָא אַחֲרָא לְמִשְׁלַף מִנֵּיהּ, וְכַמָּה אִינּוּן. וְאִלֵּין מָארֵי תְּרִיסִין בְּהַהוּא סִטְרָא דְּמִתְכַּנְפֵי תַּמָּן לְאַנְעָלָא הַהוּא סָנְדָּלָא לְהַהוּא סִטְרָא, וְלָא יַכְלִין.

אַהֲדַר לְגַבֵּיהּ הַהוּא מֵיתָא וְקָא טָעִין עֲלֵיהּ קְמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיחַס עֲלֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַס עֲלֵיהּ. וּבְגִין הַהוּא סָנְדָּלָא, אַהֲדַר לְהַהוּא אֲתָר אַרְבְּעִין יוֹמִין וְאִתְעֲדֵי מֵהַהוּא מֵיתָא וְכָל אִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין דִּילֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ עוֹנָשָׁא וּפָרִיק לֵיהּ,

אֲבָל לָא עָאל גּוֹ מַקְדְּשָׁא. וַאֲתָר מִתְתַּקְנָא לְהוּ לְבָר מִגִּנְתָּא דְּעֵדֶן וְתַמָּן קַיְימִין וְאוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחָמָאן לֵיהּ מֵרְחִיק וְהַהוּא נְהִירוּ דְּעִדּוֹנָא דְּצַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן וְאִכְסָפוּ בְּעוֹבָדִין. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

סימן יז

וְכָל אַתְוָון אִלֵּין אִינּוּן (ס"א דינין) לְסִטְרִין אַחֲרָנִין וּלְחַיָּבַיָּיא, אִינּוּן כְּשֶׁלְשַׁלְאִין וְרוּמְחִין לְשַׁיְיפִין. תְּרוּעָה שַׁלְשֶׁלֶת וּתְרֵין תְּרוּעוֹת בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת וְאִינּוּן חַד מִן קשר"ק, וְתִנְיָינָא מִן קר"ק, וְאִינּוּן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְתִנְיָא צַדִּיק

כָּל חַד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא יִשְׂרָאֵל. שְׁלִישִׁיָּה לִתְקִיעָה דְּאַבְרָהָם רַחֲמִין פְּשׁוּטִים וְלִשְׁבָרִים דְּיִצְחָק דִּינִין תַּבְרִין דְּלִבָּא, דִּשְׁבָרִים לְשׁוֹן תְּבִירוּ אִינּוּן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמות כ״ג:כ״ד) שַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר מַצֵּבוֹתֵיהֶם. צַדִּיק אִיהוּ שַׁלְשֶׁלֶת תְּלִיתָאָה מְמוּצָע בֵּין צְבָאוֹת דִּילֵיהּ תְּרֵין שִׁפְוָון, תְּקִיעָה לְפָנֶיהָ וּתְקִיעָה לְאַחֲרֶיהָ.

שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף אִתְקְרִיאוּ כַּד נָטְלֵי מְרַחֲמֵי דְּאִיהוּ יְמִינָא, שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב אִתְקְרִיאוּ מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה דְּתַמָּן כְּרוּבִים, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְׂמֹאל. וְכֻלְּהוּ עֶשֶׂר אִתְקְשָׁרוּ בְּקֶשֶׁר אַחֵר דְּאִיהוּ סִימָן קש"ר תקיע"ה שברי"ם תרוע"ה.

לְקֶבְלֵיהּ קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, הֵרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין וְדָא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא קִשּׁוּרָא דִּתְלַת אֲבָהָן לְעֵילָּא, וְצַדִּיק קִשּׁוּרָא דְּנָצָ"ח הו"ד יְסו"ד. וְהַאי אִיהוּ קֶשֶׁר בְּתוֹךְ קֶשֶׁר, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם לְמֶהֱוֵי חַמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא נְטִיר מִלְּגָאו,

וְהָכִי חוּלְיָא לֵית פָּחוֹת מִתְּלַת כְּרֵיכַן. וְדָא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי בַּת יְחִידָא קִשׁוּרָא בְּשִׁין דְּשַׁבָּת, אִיהוּ אוֹת דְּתְפִלִּין קִשׁוּרָא בְּשִׁין דְּתְפִלִּין דְּאִיהִי תְּלַת עַנְפֵּי דְּאַבָּהָן. וְדָא י״שׁ דְּשַׁדַּ״י אִשְׁתַּאַר דַּלֶ״ת לְמֶהֱוֵי אַרְבַּע בָּתֵּי דְּתְפִלִּין. בְּהַאי קִשׁוּרָא אִתְקַשַּׁר שֵׁ״ד בְּשַׁלְשֶׁלֶת, בְּקִשׁוּרָא דְּתְפִלִּין בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ קַשִּׁיר. אִם יַצִּילֵהוּ אֱלוֹהַ יִפְטוֹר גַּרְמֵיהּ מִשַּׁלְשֶׁלְאָהּ דְּמַלְכָּא.

בְּגִין דְּתְּרוּעָה אִיהִי בַּדַּעַת וְאִיהִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, קֶשֶׁר תְּלַת אֲבָהָן. אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, וְלֹא אָמַר שׁוֹמְעֵי. וּמִיַּד דְּאִתְקַשַּׁר שְׁמֹאלָא בִּימִינָא, אִתְכַּפְיָא דִּינָא וְאִתְגַּבַּר רַחֲמֵי. וְקִשׁוּרָא דְּתַרְוַוְיִיהוּ דַּעַת. שַׁלְשֶׁלֶת קִשׁוּר בְּתְקִיעָה וּשְׁבָרִים.

וְעַל דָּא פֶּסַח יְמִינָא, רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׂמֹאלָא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מַתָּן תּוֹרָה. וְאִינּוּן שִׁבְעָה בְּשִׁבְעָה מוּצָקוֹת, וְאִינּוּן שְׁכִינָה עִילָּאָה כְּלִילָא מִשֶּׁבַע סְפִירִין. שְׁכִינָה תַּתָּאָה בַּת שֶׁבַע וְאִינּוּן אַרְבֵּיסָר.

עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כַּלִּיל תַּרְוַוְיִיהוּ בְּיַד יְהוָ״ה יו״ד הֵ״א וָא״ו הֵ״א. וְכָל שֶׁבַע מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהילים קי״ט:קס״ד) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ, לֶקֶבְּלֵהָא עַבְדִין שֶׁבַע הַקָּפוֹת.

סוֹפָ״ה יאהדו״נהי, כ״ו ה״ס. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לוּלָב, וּשְׁכִינְתָּא אֶתְרוֹג. לוּלָב דּוֹמֶה לְגוּפָא וְאֶתְרוֹג לְלִבָּא. וּבְגוּפָא אִית חַ״י חוּלְיָין, לוּלָב חַ״י נְעָנוּעִין דְּלוּלָב. בִּנְטִילַת לוּלָב חַ״י נְעָנוּעִין בָּאֲנָא ה', חַ״י נְעָנוּעִין בְּהוֹדוּ לַהּ', חַ״י נְעָנוּעִין תְּחִילָה וְסוֹף ע״ב, לְמִבְרַח בְּהוֹן ע״ב מְמָנָן דְּמַמָּנָן עַל רוּחִין בִּישִׁין וּטְלָלִין בִּישִׁין.

שִׁבְעַת יוֹמֵי דְּסוּכָּה שֶׁבַע סְפִירָן. סוּכָּה אִימָא עִילָּאָה דְּמַסְכְּכָא עֲלַיְיהוּ. נְסוּךְ הַמַּיִם וְנִיסּוּךְ הַיַּיִן מִסְטָרָא דִּימִינָא וּשְׂמֹאלָא וְחַג שְׁמִינִי חַג עֲצֶרֶת שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא.

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם, לְצַיְּירָא דְּמִצַּפְצְפִין לֵהּ בְּנָהָא בְּכָל יוֹמָא בְּכַמָּה צַפְצוּפִין, וְאִיהִי רְבִיעַת עֲלַיְיהוּ. בָּתַר דְּאִתְרַבְּיאוּ גַּדְפַּיְיהוּ דִּבְנָהָא, פָּרְחוּ כֻּלְּהוּ בָּתַר אִימָא. צַיְּיד חַד הֲוָה חַכִּים, בָּעָא לְצַיְּידָא לוֹן. מָה עָבַד צַיְּיד, נָטַל לְאִימָא דִּילְהוֹן וְקַשִּׁיר לָהּ, וְאִיהִי צַוְוחַת בְּגִין בְּנָהָא, שָׁמְעוּ בְּנִין קָלָהּ וְנַחְתוּ לְגַבָּהּ וְקַשִּׁירוּ לוֹן. כְּגַוְונָא דָּא אִימָא עִילָּאָה דְּאִתְמַר בָּהּ (דברים כ״ב:ו') וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים אוֹ עַל הַבֵּצִים וְאִינּוּן יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִין לָהּ בְּכַמָּה צִפְצוּפִין דְּצְלוֹתִין וְכוּ':

סימן יח

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי. עָאלוּ קַמֵּיהּ ר' פִּנְחָס, וְר' חִיָּיא, וְר' אַבָּהוּ. אָמְרוּ לוֹ, מַאן (דהוא) קָיְימָא דְּעָלְמָא, שְׁכִיב. אָמַר לוֹן, לָא בִּי דִינָא דִּלְעֵילָּא מְעַיְינִין בְּדִינָאי, דְּהָא אֲנָא חָזֵאי דְּלֵית אֲנָא מִתְיְיהִיב לְמַלְאָכָא וּלְדַיְינָא דִּלְעֵילָּא. דַּאֲנָא לָאו כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

אֶלָּא הַאי דִּינָא דִּילִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דַּיְינֵיהּ, וְלָא בֵּי דִּינֵיהּ. וְהַיְינוּ דְּאָמַר דָּוִד, בְּבָעוּתֵיהּ קַמֵּיהּ (תהילים מ״ג:א׳) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח׳:נ״ט) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא אַחֲרָא.

דְּהָא תְּנַן (תנינן), כְּשֶׁהָאָדָם שָׁכִיב, בֵּי דִּינָא דִּלְעֵילָּא מִסְתַּכְּלִין בְּדִינוֹי, אִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף זְכוּת, דְּאַחְזְיָין זְכוּתָא דְּבַר נָשׁ, וְאִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף חוֹבָה, דְּאַחְזְיָין חוֹבָה דְּבַר נָשׁ. וְלָא נָפִיק אִינִישׁ מִן דִּינָא, כְּמָה דְּהֲוָה בָּעֵי.

אֲבָל מַאן דְּדָאִין לֵיהּ מַלְכָּא עִילָּאָה, דְּשַׁלִּיט עַל כּוֹלָּא, הוּא טַב, וְלָא יָכִיל אִינִישׁ לְמֶהֱוֵי בְּהַהוּא דִּינָא, בַּר טַב. מַאי טַעְמָא, דְּהָא תְּנַן, מְכִילוֹי דְּמַלְכָּא עִילָּאָה, נָטֵי לְזָכוּתָא תְּדִיר, וְהוּא כּוּלֵּיהּ צַד דְּמֵהֵימָנוּתָא, וּבְיָדוֹ לְשָׁבְקָא לְחֶטְאִין וְחוֹבִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״ל:ד׳) כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה וְגו', וְלֹא עִם אַחֵר.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵינָא קַמֵּיהּ דְּהוּא (יהא) יָדִין דִּינָאי, וַאֲנָא אֵעֵיל תְּלִיסַר אַבָּבֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלָא אֶעֱבָרוּ לוֹן בַּר אֲבָהָתָא, וְלָא יְהֵא מַאן דְּיִמְחֵי בְּיָדִי, וְעוֹד דְּלָא אֶתְבַּע רְשׁוּתָא מִנְּהוֹן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְחָמוּ בֵּי מַרְעֵיהּ, דְּלָא הֲוָה תַּמָּן. תְּוָוהוּ, וְלָא (הוה) יָכִיל חַד מִנְּהוֹן לְמַלָּלָא בְּפוּמֵיהּ, מִדְּחִילוּ רַבָּה דַּהֲוָת עֲלֵיהוֹן. עַד דַּהֲווֹ יָתְבִין, סָלִיק לוֹן רֵיחִין דְּבוֹסְמֵי סַגִּיאִין, וְכָל חַד וְחַד מִנְּהוֹן אִתְיַישַׁב, עַד דְּחָמוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה מְמַלֵּל מִלִּין, וְלָא הֲוָה חָמָאן אַחֲרָן בַּר מִינֵיהּ.

לְבָתַר עִידָן, אָמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמִיתוּן מִידֵי. אָמַר לֵיהּ ר' פִּנְחָס, לָא. אֶלָּא כּוּלָּנָא תְּוָוהִין עַל דְּלָא חָמֵינָא לָךְ בְּבֵי מַרְעָךְ זְמַן רַב. וְכַד חָמֵינָא לָךְ סָלִיק לָן רֵיחִין דְּבוֹסְמִין דְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן, וְשָׁמַעְנָא קָלָךְ מְמַלֵּל, וְלָא יְדַעְנָא מָאן מְמַלֵּל עִמָּךְ.

אָמַר לוֹן, וְלָא שְׁמַעְתּוּן מִלָּה אוֹחָרָנָא בַּר מִדִּידִי. אָמְרוּ לָאו. אָמַר לוֹן, לֵית אַתּוּן חַזְיָין לְמֶחֱמֵי סְבַר אַפִּין דְּעַתִּיק יוֹמִין.

אָמַר לוֹן, אֵימָא לְכוּ מִלָּה, תְּוָוהְנָא עַל ר' פִּנְחָס, דְּלָא חָמָא. דַּאֲנָא חָמִית לֵיהּ כְּעַן בְּהַהוּא עָלְמָא, לְתַתָּא מִינֵיהּ מַרְבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵי.

וּכְעַן שָׁדְרוּ בְּדִילִי מִלְּעֵילָּא, וְאַחְזָן לִי אַתְרָא דְּצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא אִתְיַישַׁר בְּלִבָּאי דּוּכְתָּאי, בַּר עִם אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי. וּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי, וְאָתֵינָא, וַאֲתוּ עִמִּי תְּלַת מְאָה נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, וְעֵילָּא מִנְּהוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּהֲוָה יָתֵיב גַּבָּאי, וְהוּא הֲוָה מְמַלֵּל עִמִּי. וּבָעֵי, דְּלָא יִתְגַּלֵּי חוֹבֵיהּ לְכָל עָלְמָא. בַּר הַהוּא דְּאָמַר אוֹרַיְיתָא בְּגִינֵיהּ, וְאִתְכַּסֵּי בְּהַהוּא אִילָנָא דְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן.

וַאֲנָא אֲמֵינָא לֵיהּ דְּהָא חַבְרָיָיא (ס"א כבר) גְּלוּ. אָמַר הַהוּא דְּגַלּוּ חַבְרָיָיא בֵּינַיְיהוּ טַב וְשַׁפִּיר, אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא לָא. מַאי טַעְמָא, דְּחָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְקָרֵיהּ, וְלָא בָּעָא לְפָרְסוּמֵי חוֹבֵיהּ, אֶלָּא בְּהַהוּא אִילָנָא דַּאֲכִיל מִינֵּיהּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי לֵיהּ (לי) בְּרָזָא דְּקוּדְשָׁא, לַחֲבִירָנָא, דְּלָא אִשְׁתָּעוֹ אִינּוּן בַּהֲדַיְיהוּ בֵּינַיְיהוּ, וְלָא לְרַוָּוקֵי חַבְרַיָּיא, וּלְאִינּוּן דְּיֵיתוּן לְעָלְמָא. וְהוּא מִלָּה דְּלָא בָּעֵי כָּל אִינִישׁ, וְטָעֵי בֵּיהּ, לָאו מִשּׁוּם חוֹבָתָא דְּחָב, אֶלָּא מִשּׁוּם יְקָרָא דִּשְׁמָא עִילָּאָה, דִּבְנֵי נָשָׁא לָא זְהִירִין בֵּיהּ, וּכְתִיב (שמות ג׳:ט״ו) זֶה שְׁמִי לְעוֹלָם. וְיֵיתוֹן לְמִשְׁאַל מַה דְּלָא צָרִיכֵי לוֹן.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות י״ט:כ״א) פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, (מאי ונפל ממנו רב). הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפַּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן. הַכִי גָּזְרָנָא, הַאי חַבְרָיָיא (ס"א חברא) דְּאוֹרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא (לכולא), הוּא נָפִיל (ונתפס) וְאִיתָּא בְּהַהוּא חוֹבָא, יַתִּיר מִנַּיְיהוּ, דִּכְתִיב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפַּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן.

קָרֵיב לְגַבֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, אַבָּא, מָה אֲנָא הָתָם. אָמַר לֵיהּ (ס"א זכאה חולקך ברי, זמן סגי יהא דלא תתקבר גבאי, אבל) בְּרִי דְּלָא תִּדְכַּר הָכָא אֲבָל בְּהַהוּא עָלְמָא, דּוּכְתָּא דִּידִי וְדִידָךְ בָּרִירְנָא. זַכָּאִין אֲנָן עִם אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּזַמִּינִין אִינּוּן לְשַׁבְּחָא לְמָארֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן מַלְאָכִין דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין (שמשין) דְּקַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהילים ק״מ:י״ד) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.